13
5 F
42

13-16.f.5

AVGVSTINI
BARBOSÆ,
I. V. D. LVSITANI,
TRACTATVS
VARII.

AVGVSTINI
BARBOSÆ,
I. V. D. LVSITANI,
PROTONOTARII APOSTOLICI,

Olim Sacræ Congregationis Indicis Conſultoris, & inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurarij maioris,

NVNC VERO EPISCOPI VGENTINI, ET A CONSILIIS D. PHILIPPI IV. Hiſpaniarum Regis Catholici,

TRACTATVS VARII:

QVORVM
- I. *De Axiomatibus Iuris vſufrequentioribus.*
- II. *De Appellatiua verborum vtriuſque Iuris ſignificatione.*
- III. *De locis communibus argumentorum Iuris.*
- IV. *De Clauſulis vſufrequentioribus.*
- V. *De dictionibus vſufrequentioribus.*

Circa iudiciorum, contractuum, vltimarum voluntatum, & delictorum cognitionem, in diſputando, & conſulendo valde vtiles, & neceſſarij.

Nunc recens recogniti, & præter illa, quæ paſſim obiter intertexta, multis ſacræ Rotæ deciſionibus, & quamplurium Doctorum tam veterum, quàm recentiorum reſolutionibus illuſtrati, quæ hic notulis [] dignoſci poterunt.

Acceſſerunt SVMMÆ rerum, & INDICES Axiomatum, Appellatiuorum, Locorum communium, Clauſularum, Dictionum, & Rerum verborúmque locupletiſſimi.

LVGDVNI,
Sumptibus PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD, & CLAVDII RIGAVD.

M. DC. LX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

NOBILISSIMO AMPLISSIMOQVE DOM.

D. PETRO DE SEVE,

BARONI DE FLECHERES,
Domino de Fariens, Villete, & Grelonges, Regis Conſiliario, & in Præfectura Lugdunenſi Prætori, necnon Præſidi digniſſimo, & Præpoſito Mercatorum meritiſſimo.

DVM Lugdunum tota ſibi Te in Mercatorum Præpoſitum euectum plaudit, PRÆTOR ILLVSTRISSIME, cuiuſvis eſt amantis Patriam & ſibi plaudere; nam in Vrbis publica gratulatione conticeſcere Ciuis non eſt; quando & membra iuuant, quæ corpori proſunt, nec magis mens publica, quàm per omnium priuatorum ſenſus aperitur. Ego tanto in gratulantium numero, ne commodis tum priuatis, tum publicis aduerſus videar, muneri meo deeſſe nolui acceſſi verendos illos tuos poſtes ſalutator; & v; acceptius officium eſſet, admiſſorem, non int commodum puto, appellaui. Is Barboſa eſtperitia iuris iam celebris, celebrior poſtmodùm,

nominis Tui futurus titulo. Cui enim Tua illa digniſſima merita non concilient amplitudinem? Vix adoleſcens in Conſiſtorio magno Senator ſediſti, Tibi ſtadium aperuit quod claudit aliis, in ætate prima iam vltimæ votum adeptus es; & ſi perrexiſſes, quid non ſeni ſperandum, cui iuueni tanta concedebant? Currentem Patria reuocauit, ne ſibi perires, perire Tibi iuſtas ſpes voluit; felix quod apud Te, ipſo Te plus valuerit, infelix fortaſſe quod progreſſus tam fauſtos ſui Ciuis inhibuerit, niſi & ipſe fortunam ſuam in conſulendo Patriæ collocaſſet. Rediiſti ergo ad Patriam maior, quia minor; vni Vrbi Te dediſti, qui omnium eras; conterraneis Tuis ius dixiſti, ne quis iis in iure contra ius diceret, ex Sacrario Themidis in atrium proceſſiſti; Beneficiorum quæ Patriæ parares conſcius, æquitatis Norma, legum Anima, virtutum Idea, coram Tuis in rationem omnem profuturus. Minus eſſet lites æquitate ſumma diſceptare, cuique ius reddere, & à Tribunali Iuſtitiæ tot Scyllas & Charybdes diſpellere, niſi & mores pronuntiatis Tuis conſentirent, & quod ius voce dicis, ſancires opere. Plus Tibi Iudici debet Patria quo taces, quàm quo loqueris; iſto paucos à litigantium dolis tueris; illo ſaluti & integritati omnium conſulis. Iuuas omnes etiam dum vacas, priuatâ vitâ publicum promoues, & dum

maximè

maximè à Themidis munus feriaris. Iudicis impleſ digniſſimi partes,nonnullibi exhibens æquitatis normam & regulam. Vndè cùm, cui tanta debet , quod redderet Patria non haberet,dedit ſummum quod habuit,& Prætorem æquiſſimum in Præpoſitum ſibi adſciuit,ne tibi ſemper amor Patriæ in honoris diſpendium eſſet ; & vt ſibi plus prodeſſes, cùm plura poſſes. Quare & boni conſules ſi in publica Lugdunenſium gratulatione auctarium hoc gratitudini eorum acceſſerit ; & amabis animum, qui quod per facultates non licuit,ſeipſo quantum Tuus eſt,palàm facere auſus eſt. Vale & viue.

Tibi addictiſſimus & obſequentiſſimus.

LAVRENTIVS ARNAVD.

APPRO

APPROBATIO.

EGo infraſcriptus de mandato Reuerendiſſ. P. Fr. Nicolai Redulphij Sacri Palatij Apoſt. Magiſtri, vidi, & inoffenſo pede perlegi Opus variarum tractationum D. Auguſtini Barboſæ Luſitani, eximij V. I. periti, adeo quòd in eo nihil bonis moribus vel Religioni contrarium reperi, imò potiùs vtiliſſimum, quod prælo mandetur exiſtimo. Romæ hac die 28. Aprilis 1629.

IOAN. FRANCISCVS Ferentilius, manu propria.

Imprimatur. Fr. NIC. RED. Ordin. Prædic. S. Palat. Mag.

APPROBATIO.

AVGVSTINI BARBOSÆ Opus, quod inſcribitur, VARIÆ TRACTATIONES IVRIS, in quibus continentur quinque Tractatus legales, &c. attentè perlegi, & cùm in illo omnia ſana ſint, & nihil quod à fide diſcrepet habeat, in commune bonum & commodum in lucem prodibit, & ita ſentimus. Actum Lugduni 10. Maij 1630.

Fr. Robertus Berthelot, Epiſ. Damaſci.

Frater Iulianus Ioubert, Magiſter & Prior Conuentus Lugdunenſis Ordinis Fratrum Prædicatorum.

Fr. Claudius Cochet.

Summa Priuilegij Regis Chriſtianiſſimi.

LVDOVICVS XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Nauarræ Rex Chriſtianiſſimus, ſingulari Priuilegio ſanxit, ne quis per vniuerſos Regnorum ſuorum fines, intra decem annos à die finitæ impreſſionis computandos, imprimat, ſeu typis excudendos curet, & venales habeat Libros, tam editos, quàm edendos, *Auguſtini Barboſæ Luſitani I. V. D. Tractatus varij*, præter LAVRENTIVM ARNAVD Bibliopolam Lugdunenſem, aut illos, quibus ipſemet conceſſerit: Prohibuit inſuper eadem auctoritate Regiâ omnibus ſuis ſubditis eoſdem libros extra Regni ſui limites imprimendos curare, vel quempiam vbicumque fuerit, ad id agendum impellere ac inſtigare, ſine conſenſu dicti LAVRENTII ARNAVD. Idque omne ſub librorum confiſcatione, aliiſque pœnis contra delinquentes expreſſis, vti latiùs patet in litteris, Pariſiis, die 26. Iunij 1650.

Ex mandato Regis.

Signatum BERAVD.

Hæc vltima editio deſiit excudi die 16. Octobris 1660.

SERIES AXIOMATVM.

A

AXIOM. 1. ABSOLVERE. pag. 1

2 Abſurdũ. 2

3 Abundans. ibid.

4 Acceſſorium. 3

5 Accidens. 5

6 Accingendus. ibid.

7 Accuſator. 6

8 Acta. ibid.

9 Actio. 7

10 Actor. 8

11 Actum. 10

12 Actus. ibid.

13 Additamentum. 13

14 Æquiparatum. ibid.

15 Æqoitas. 14

16 Æqualitas. 15

17 Affectus, Affectatio, Affectio. ibid.

18 Afflictio. 16

19 Agens, Agere. ibid.

20 Allegatio, Allegare. 17

21 Alienabilis, Alienatum. ibid.

22 Alter, Aliud. ibid.

23 Ambiguum, Ambiguitas. 18

24 Amicus. ibid.

25 Amiſſum. ibid.

26 Anima. 19

27 Animus. ibid.

28 Annalia. ibid.

29 Annexum. 20

30 Antecedens. ibid.

31 Approbare, Approbatio, Approbatum. ibid.

32 Arbitrium. 21

33 Ars. ibid.

34 Augmentum. ibid.

B

35 Benefacere. 22

36 Beneficium. ibid.

37 Bona, Bonus. 23

38 Breuitas. 24

C

39 Caſus. ibid.

40 Cauſa, Cauſatiuè. 25

41 Certus, Certum. 29

42 Charitas. 30

43 Circuitus. ibid.

44 Commodum. 31

45 Communio, Commune, Communiter. ibid.

46 Conceſſum. ibid.

47 Concluſio. 32

48 Conditio. ibid.

49 Confeſſio. 33

50 Conſcientia. 34

51 Connexa. ibid.

52 Conſcientia. ibid.

53 Conſenſus. 35

54 Conſequens. ibid.

55 Conſilium. ibid.

56 Conſuetudo. 36

57 Cootractus, Contrahens. 37

56 Contrarietas, Contrarium. 38

59 Copulatum. 39

60 Correctio. 40

61 Correlatiuum. 41

62 Culpa. 42

D

63 Damnum. ibid.

64 Dare. ibid.

65 Debitor. 43

66 Declaratio. ibid.

67 Definitio. ibid.

68 Delictum. 44

69 Denominatio, Deſtinatio, Determinatio. 45

70 Dictum. ibid.

71 Dies. 46

72 Dignum. ibid.

73 Diſponere, Diſpoſitio, Diſpoſitum. 47

74 Diuerſitas, Diuerſa. 49

75 Diuinare. ibid.

76 Dolus. 50

77 Donare. ibid.

78 Dobium, Dubius. 51

79 Duplex. ibid.

E

80 Effectus. 52

81 Emergens. ibid.

82 Error. 53

83 Erubeſcere. 54

84 Euentus. ibid.

85 Exceptio, Exeipiens. 55

86 Exempla. 56

87 Exitus. ibid.

88 Experientia. 57

89 Expreſſum, Expreſſio. ibid.

90 Extinctum. 58

91 Extrema. ibid.

F

92 Facere, Fieri. 59

93 Factum. 60

94 Falx. 63

95 Fama. ibid.

96 Fauor. ibid.

97 Fictio. 64

98 Fides. ibid.

99 Finis. 66

100 Forma. ibid.

101 Forus. 68

102 Fraus. ibid.

103 Fundamentum. 69

104 Futurum. ibid.

G

510 Geminatio, Geminatus. ibid.

106 Generalis. 71

107 Genus. 72

208 Grauare, Granatus. 75

H

209 Habitus. ibid.

110 Homo. ibid.

111 Honor. ibid.

I

112 Iactare. 76

113 Ignorantia, Ignorans. ibid.

114 Illatio. 77

115 impedimentum. 78

116 Impeditus. ibid.

117 Imperare. ibid.

118 Impoſſibile, Impoſſibilitas. ibid.

119 Incertitudo. 79

120 Incluſio. ibid.

121 Incommodum. 81

122 Incontinenti. ibid.

123 Indefinita. ibid.

124 Inferior. 83

125 Infinitas. 84

226 Iniuria. ibid.

127 Intellectus. ibid.

128 Intentio. ibid.

129 Intereſſe. 85

130 Interpretatio. ibid.

131 Iudex. 86

132 Iudicium. 87

133 Iura. 88

134 Iuramentum. ibid.

135 Ius. 89

L

236 Lex. 90

137 Liber, Libera. 93

138 Liberalis, Liberalitas. ibid.

139 Locupletari, Lucrum. ibid.

M

140 Maior, Maius, Magis. 94

141 Malè, Malum. ibid.

142 Malus. 98

143 Malitia. ibid.

144 Mandatum. ibid.

145 Medium. 99

146 Melios. 100

147 Nembra. ibid.

148 Mens. 101

149 Meum. 102

150 Minima. ibid.

151 Modica. 103

152 Mixtum. ibid.

153 Mora. 105

154 Mors, Moriens, Mortuus. ibid.

N

155 Natura, Naturale, Naturaliter. 106
156 Neceſſaria. 107
157 Neceſſitas. ibid.
158 Negans, Negatio, Negatiua. 108
159 Negligentia. ibid.
160 Nemo. ibid.
161 Nihil. 109
162 Non ens, non eſſe, non fieri. ibid.
163 Noſtrum. 110
164 Nullum. ibid.

O

165 Obſcuritas. 111
166 Odium. ibid.
167 Officium. 112
168 Omne. ibid.
169 Onus. ibid.
170 Operarius. 113
171 Oppoſitum. ibid.
172 Ordo. ibid.

P

173 Pactum. ibid.
174 Par, Paria. ibid.
175 Parum. 116
176 Pecunia. 117
177 Periculum. ibid.
178 Permiſſum. ibid.
179 Plurales, Pluralitas. ibid.
180 Plus. 118
181 Pœna. 119
182 Poſſeſſor, Poſſidens. 120
183 Poſteriora. 121
184 Potentia poſſe. ibid.
185 Præſcriptum. ibid.
186 Præſumptio. ibid.
187 Principium. 122
188 Prior. ibid.
189 Priuatio. 123
190 Priuilegiatus, Priuilegium. ibid.
191 Probare, Probatio. 124
192 Proœmium. 125
193 Prohibitum, Prohibere. ibid.
194 Proteſtatio. 126
195 Prouiſio. 127

Q

196 Qualitas, Quem, quis Quod. ibid.

R

197 Ratio, Ratihabitio, Ratum. 129
198
199 Res. ibid.
200 Res iudicata. 133
201 Relatum, Referens. ibid.
202 Remedium. 134
203 Reprobatio, Reprobari. ibid.
204 Reus. ibid.

S

205 Separata. ibid.
206 Sermo. ibid.
207 Signatum. 136
208 Simile. ibid.
209 Singula. ibid.
210 Solutio, Soluens, Solui, Soluere. ibid.
211 Specialia. 137
212 Subiecta. 138
213 Subrogatum. ibid.
214 Subtilitas. 139
215 Summa. ibid.
216 Superfluitas, Superfluum. ib.

T

217 Tacens. 140
218 Tacitum. 141
219 Tempus, Temporale. 142
220 Totum. ibid.
221 Turpitudo, Turpe. ibid.

V

222 Verba. 143
223 Veriſimile, Veriſimilitudo. 148
224 Veritas. 149
225 Via. ibid.
226 Vincens. 150
227 Vigilantes. ibid.
228 Vias. ibid.
229 Vltimum. ibid.
230 Voluntas. 151
231. & vlt. Vtile. 152

APPELLA

APPELLATIVORVM ORDO.

A

APPEL. 1. ABBAS. 153
2 Abbatiſſa. ib.
3 Abbatia. ib.
4 Acquiſitio. 154
5 Actor. ibid.
6 Acta. ibid.
7 Actus. ibid.
8 Aduocatus. ibid.
9 Æs. 155
10 Ætas. ibid.
11 Ædes. ibid.
12 Affinis, Affinitas. ibid.
13 Agnatus. ibid.
14 Alienatio. 157
15 Alimenta. 159
16 Amicitia. 160
17 Annus. ibid.
18 Antiquitas. 161
19 Antiquum. ibid.
20 Aragonia. ibid.
21 Apoſtolus. ibid.
22 Arbor. ibid.
23 Argentum. 162
24 Armenta. 163
25 Arma. ibid.
26 Artifex. ibid.
27 Aſcendens. 164
28 Aſinus. ibid.
29 Attinens. ibid.
30 Auus. ibid.

B

31 BAſtardus. 165
32 Beneficium. ibid.
33 Beſtia. 166
34 Bladum. ibid.
35 Bona. ibid.

C

36 CAnon. 168
37 Capitulum. 169
38 Cardinalis. ibid.
39 Caſamentum. ibid.
40 Caſata. ibid.
41 Caſtrum. 170
42 Caſus. ibid.
43 Cathedralis. 171
44 Cauſa. ibid.
45 Cautio. ibid.
46 Cenſura. 172
47 Cibus. ibid.
48 Ciuis. ibid.
49 Ciuitas. 173
50 Cippus. 174
51 Clerici. 175
52 Cognatus. ibid.
53 Cohærentia. 176
54 Collatio. ibid.
55 Collegium, Collegiati. ibid.
56 Coniuncti. ibid.
57 Conſanguinei. 177
58 Conſortes. ibid.
59 Contractus. 178
60 Controuerſia. ibid.
61 Conuentus. ibid.
62 Conuictus. ibid.
63 Creditor. 179
64 Culpa. ibid.
65 Cura, Curatus. ibid.
66 Curiales. 180
67 Curia. ibid.

D

68 DAmnum. ibid.
69 Debitor, Decimæ. ibid.
70 Deſcendentes. 181
71 Dies. 184
72 Dignitas. 185
73 Diœcetanus. 186
74 Diœceſis. ibid.
75 Diſtributio. ibid.
76 Diſtrictualis, Diſtrictus. ibid.
77 Domicilium. 187
78 Domeſticus. ibid.
79 Dominium. ibid.
80 Dominus. 188
81 Domus. ibid.
82 Domus materialis. 189
83 Donatio. 191
84 Dos. ibid.

V

85 ECeleſia. ibid.
86 Educatio. 193
87 Emolumentum. ibid.
88 Emptio. ibid.
89 Epiſcopus. ibid.
90 Equus, Equa. 196
91 Excommunicatio. 197
92 Expenſæ. ibid.

F

93 FAcultas. 198
94 Familia. ibid.
95 Familia ſeruilis. 201
96 Familiares. 202
97 Famulus. ibid.
98 Fideiuſſor. 203
99 Filius. ibid.
100 Flumen. 226
101 Focus. 227
102 Frater. ibid.
103 Fructus. 228
104 Fruges. 230
105 Frumentum. 231
106 Fundus. ibid.
107 Funus, Funeralia. 232

G

108 GEnetatio, Genus. 233
109 Granum. 234
110 Glans. ibid.
111 Grex. ibid.

H

112 HAbitatio, Habitatores. ibid.
113 Hæres, Hæreditas. 235
114 Homicidium. 239
115 Hiſpania. 240
116 Homo. ibid.

I

117 IMmobilia. 241
118 Infirmitas. ibid.
119 Inſtrumentum. ibid.
120 Intereſſe. 241
111 Introitus. ibid.
122 Iudex. ibid.
113 Iumentum. 244
124 Ius. ibid.

L

125 LAna. ibid.
126 Lectum. 245
127 Legatum. ibid.
128 Legumina. ibid.
129 Lex. ibid.
130 Liberi. 246
131 Libertas. 247
132 Libertus. ibid.
133 Liber. ibid.
134 Ligna. 248
135 Linea. ibid.
136 Lis. 250

M

137 MAior. ibid.
138 Malefactor. 251
139 Maritus. ibid.
140 Marmor. ibid.
141 Maſculus. ibid.
142 Maſſaritiæ. 252
143 Mater. ibid.
144 Matrimonium. ibid.
145 Melioramenta. ibid.
146 Membrum. 253
147 Mendicantes. ibid.
148 Menſis. 256
149 Mercator, Merx. 257
150 Meretrix. ibid.
151 Meum. 258
152 Miſerabilis. ibid.
153 Molendinum. 259
154 Monachus. ibid.
155 Monaſterium. ibid.
156 Moneta. ibid.
157 Mors. ibid.

N

158 NAturalis. 261
159 Natus. 262
160 Nauis. ibid.
161 Neceſſarius. ibid.
162 Negotiator. ibid.

163 Nepos. 263
164 Nobilis. 264
165 Nomen. 265
166 Notorium. ibid.
167 Nouale. 266
168 Nouerca. ibid.
169 Numerus. ibid.
170 Nuptiæ. ibid.
171 Nurus. 264

O

172 OBlationes. ibid.
173 Obuentiones. ibid.
174 Offenſa. ibid.
175 Officialis. 268
176 Officium. 269
177 Ordinarius. 270
178 Oleum. 271
179 Ordo. ibid.
180 Originarius. ibid.
181 Ornamenta. 272
182 Oues. ibid.

P

183 PAnnus. ibid.
184 Parentela. ibid.
185 Parentes. 273
186 Pars. 274
187 Partes. ibid.
188 Patrimonium. ibid.
189 Patriarchæ. ibid.
190 Pater. ibid.
191 Patruus. 275
192 Pauper. ibid.
193 Pecus. ibid.
194 Peculium. 276
195 Penus. ibid.
196 Pecunia. ibid.
197 Permutatio. 277
198 Perſona. ibid.
199 Periculum. 278
200 Pertiuentiæ. ibid.
201 Plebs. 279
202 Plus. 280
203 Podere. ibid.
204 Pœna. ibid.
205 Populus. ibid.
206 Poëta. 281
207 Poſſeſſio. ibid.
208 Poſteritas. ibid.
209 Poſteri. 282
210 Poſthumus. 283
211 Potus. ibid.
212 Pratum. ibid.
213 Prædeceſſor. ibid.
214 Prædium. ibid.
215 Prælatus. ibid.
216 Præiudicium. 284
217 Presbyter. ibid.
218 Pretium. 285
219 Prioratus. ibid.
220 Probatio. ibid.
221 Procurator. ibid.
222 Progenies. ibid.
223 Proles. 286
224 Propinqui. ibid.
225 Proprietas, proprium. ibid.
226 Proſapia. 288
227 Prouentus. ibid.
228 Prouiſio. 289
229 Proximus, Proximior. ibid.
230 Pupillus. 290

R

231 REditus. 291
232 Regalia. ibid.
233 Religioſus. 292
234 Reliqua. 295
235 Res. ibid.
236 Reſiduum. ibid.
237 Reſignatio. 296

S

238 SAnguis. ibid.
239 Semen. ibid.
240 Securitas. ibid.
241 Satisfactio. ibid.
242 Sententia. 297
243 Serui, Seruientes, Seruitores. 299
244 Soboles. ibid.
245 Solutio. ibid.
246 Sponſa. ibid.
247 Spolia. 300
248 Spurius. ibid.
349 Statutum. 301
250 Stirps. ibid.
251 Subſtantia. 302
252 Subſtitutus. ibid.
253 Supellex. ibid.
254 Succeſſor. 303
255 Superſtes. ibid.
256 Suſpenſio. 304
257 Sui. ibid.

T

258 TAberna. ibid.
259 Tectum. 305
260 Terra. ibid.
261 Territorium. ibid.
262 Teſtamentum. ibid.
263 Teſtes. 306
264 Triticum. ibid.
265 Turris. ibid.

V

266 VAcatio. ibid.
267 Venditio. ibid.
268 Veſtis. 307
269 Via. ibid.
270 Victualia. ibid.
271 Victus. ibid.
272 Vidua. 309
273 Vinea. ibid.
274 Vinum. ibid.
275 Vniuerſitas. 310
376 Vrbs. 311
277 Vſusfructus. ibid.
278 Vulnus. ibid.
279 Vxor. ibid.

LOCI

LOCI
ARGVMENTORVM IVRIS.

A

Loc. 1. ab ABSOLVTIONE ad excómunicationé. pag. 313.

2 Abſurdo. ibid.

3 Actore ad reum. 314

4 Adoptione ad legitimationem. ibid.

5 Aduocato ad procuratorem. ibid.

6 Æquiparatis. ibid.

7 Alimentis ad dotem. 315
ad legitimam. ibid.
ad annuum legatum. ibid.
ad piam cauſam. ibid.

8 Antecedenti. ibid.

9 Appellatione ad exceptionem. ibid.
ad recuſationem. ibid.
ad ſupplicationem. ibid.

10 Arbitro ad delegatum. ibid.

11 Arrogationem ad legitimationem. ibid.

12 Auctoritate Doctorum. 316
Ariſtotelis, ſeu alterius magni viri. ibid.
Maiorum. ibid.

B

13 BEllo ad peſtem. ibid.

14 Beneficiis ad officia. ibid.

C

15 CAſu vero ad fictum. ibid.

16 Cauſa. ibid.
Cauſa ceſſante. ibid.
Cauſa teſtati ad cauſam inteſtati. ibid.

17 Charitatiuo ſubſidio ad decimam Papalem. ibid.

18 Ciuilibus ad criminalia. ibid.

19 Collatione ad imputationem. 317

20 Communiter contingentibus, ſeu accidentibus. ibid.

21 Connexis. 318

22 Legitimatione plurium legum, ſeu ſtatutorum. ibid.

23 Conſequentis conceſſione ad antecedens. ibid.

24 Conſtitutione municipali & ſtatuto ad reſcripta. ibid.

25 Conſuetudine ad pactum. ibid.
ad priuilegium. ibid.
ad ſtatutum. ibid.
ad legem. ibid.

26 Contractibus ad iudicem. 319
ad ſententiam, & è contra. ib.
ad vltimas voluntates, & è contrà. ibid.
ad legata. ibid.
ad fideicommiſſa. ibid.
ad delicta. ibid.
Contractu mutui ad contractum cenſus. ibid.
Contractu ad quaſi contractum. ibid.
ad diſtractum. ibid.

27 Contrario ſenſu. 320
Contrariis. 323

28 Conuentione ad ſtatutum. ib.

29 Correlatiuis. ibid.

30 Crimine læſæ maieſtatis ad crimen hæreſis. 324

D

31 DEbitore ad creditorem. ibid.

32 Decimis ad oblationes factas Eccleſiæ. ibid.

33 Definitione. ibid.

34 Delegato ad arbitrium, & è contrà. ibid.
Delegato & ſubdelegato ad procuratorem, vel ſubſtitutum. ibid.

35 Delictis ad contractus. ibid.

36 Diſpoſitione tacita ad expreſſam. ibid.
Diſpoſitiua legis ad diſpoſitionem teſtatoris. ibid.
Diſpoſitione ſtatuti ad diſpoſitionem teſtamenti. 325
Diſpoſitis in teſtamento ad codicillorum declarationem. ib.

37 Diuerſis ad diuerſa. ibid.

38 Diuiſibilibus ad indiuiſibilia. ibid.

39 Dote ad piam cauſam. ibid.
ad alimenta. ibid.
ad legitimam. ibid.
Dote carnali ad dotem ſpiritualem. ibid.
Dote ad ſtudium. ibid.

E

40 ECcleſia ad Hoſpitale. 326
ad minorem. ibid.
ad Fiſcum. ibid.
ad Feudum. ibid.

41 Effectu ad cauſam. ibid.

42 Emancipatione ad legitimationem. ibid.

43 Emphyteuſi ad locationem. ibid.
ad feudum. ibid.
ad maioratum. ibid.
ad vſumfructum. ibid.

44 Etymologia. ibid.

45 Experientia. 327

F

46 FAlcidia ad Trebellianicam, & è contrà. ibid.
Falcidia, & Trebellianica ad legitimam. ibid.

47 Feudo ad maioratum, ſeu primogenituram. ibid.
ad emphyteuſim. 328
ad Regnum. ibid.
ad officium. ibid.
ad iuſpatronatus. ibid.
ad fideicommiſſum. ibid.
ad vltimas voluntates. ibid.

48 Fideicommiſſo ad Regnum. ibid.
ad feudum. ibid.
ad maioratum. ibid.

49 Fiſco ad Eccleſiam. 329
ad dotem. ibid.

50 Foro exteriori, ad forum interius, & è conuerſo. ibid.

51 Foro fori. 331

G

52 GAbella ad laudemium. ib.

53 Genere ad ſpeciem. ibid.

I

54 IMpoſſibili. ibid.

55 Incluſione: ibid.

56 Inuentario tutoris ad inuentarium, ſeu deſcriptionem faciendam per hæredem. 331

57 Iudiciis ad contractus. ibid.
ad vltimas voluntates. ibid.
ad arbitria. ibid.

58 Iuriſpatronatus ad primogenituram. ibid.
Iurepatronatus libertorum ad feudum. ibid.

L

59 LEgato ad donationem. ib.
Legato libertatis ad legatum piæ cauſæ. ibid.
Legato ad beneficium. ibid.

60 Lege ad pactum. ibid.
ad teſtatoris voluntatem. ib.
Lege animata ad inanimatam. ibid.
Legibus communibus Romanorum ad ordinationem ſucceſſionis regnorum. ibid.

61 Legitima ad debitum ex ſtatuto. 333
ad Trebellianicam. ibid.
ad dotem. ibid.
ad alimentum. ibid.

62 Legitimatione ad depoſitionem. ibid.

ad ingenuitatem. ibid.
Legitimè natis ad legitimatas. ibid.
63 Libertate ad legitimationem ibid.
ad pias cauſas, & è contra. ibid.
64 Liberto ad vaſſallum. ibid.
65 Loco, vel tempore ad perſonam, & è conuerſo. ibid.
Loco ad tempus, & è contra. 334

M

66 MAioratu ad Regnum. ib.
ad feudum. ibid.
ad vſumfructum. ibid.
ad iuſpatronatus & anniuerſaria. ibid.
67 Maiori ad minus. ibid.
68 Maioritate, vel paritate rationis. 335
69 Mandato procuratorio ad mandatum iuriſdictioois. 336
ad ratihabitionem. ibid.
70 Matrimonio criminali ad ſpirituale. ibid.
71 Milite armatæ militiæ ad militem cœleſtis militiæ. ibid.
Milite armato ad Aduocatum. ibid.
Milite ad Doctorem. ibid.
72 Minore ad Eccleſiam. ibid.
ad Fiſcum. 337
73 Minori ad maius. ibid.
74 Morte ciuili ad naturalem. ibid.
75 Multo magis quod eſt fortius aliis. 338

N

76 NOn nomioato. ibid.

O

77 OFficio ad beneficinm. ib.
Officiali ad tutorem. ib.
Officiali perpetuo ad officialem ad beneplacitum. ibid.
78 Operis liberatorum ad feuda. ibid.
79 Oppoſitis. ibid.
80 Ordine litteræ. ibid.

P

81 PActo ad ſtatutum. 339
ad conſuetudinem. ibid.
ad præſcriptionem. ibid.
ad legem. ibid.
82 Parte ad totum. ibid.
83 Perſona ad rem. ibid.
ad locum. ibid.
ad tempus. ibid.
84 Præſcriptiones ad conſuetudinem. 340
ad pactum. ibid.
85 Præſenti ad præteritum. ibid.
86 Primo ad vltimum. ibid.
87 Principali ad acceſſorium. ib.
88 Priuilegio ad conſuetudinem. ibid.
89 Procuratore ad tutorem. ibid.
Procuratore iudiciali ad delegatum. ibid.
90 Promiſſione dotis ad traditionem. ibid.
91 Procemij generalitate. ibid.
92 Pupillo ad Eccleſiam. ibid.
ad Rempublicam. ibid.

R

93 RAtificatione ad mandatum. 341
94 Ratione ceſſante. ibid.
Ratione naturali & rebus ſumptis. ibid.
95 Re ad perſonam. ibid.
ad tempus. ibid.
ad locum. ibid.
Re furtiua ad vſuratiam. ibid.
96 Recuſatione ad appellationem & è contra. ibid.
97 Regno ad maioratum. ibid.
98 Rubricâ. 342

S

99 SEntentiâ ad ſtatutum. ibid.
ad teſtameotum. ibid.
ad confeſſionem procuratoris. ibid.
ad procuratorem. ibid.
Sententiâ iuris ad ſententiam hominis. ibid.
100 Seruo ad Monachum. ibid.
101 Simili ad Simile. 343
102 Solitis. ibid.
103 Speciali. ibid.
104 Specie ad genus. 344
105 Statuto ad pactum. ibid.
ad contractum. ibid.
ad conſuetudinem. ibid.
ad vltimam voluntatem. ibid.
ad ſententiam. ibid.
106 Subſtitutione pupillari ad exemplarem. ibid.
107 Succeſſione ad accuſationem. ibid.
ad legitimam. ibid.
108 Sufficienti partium enumeratione. ibid.
109 Superfluitate euitanda. 345

T

110 TEmpore ad tempus. ibid.
ad locum. ibid.
ad rem. ibid.
ad perſonam. ibid.
111 Teſtamentum ad ſtatutum ib.
ad ſententiam. ibid.
ad iudicium, & è conuerſo. ibid.
Teſtamento inter liberos ad teſtamentum ad pias cauſas. ibid.
112 Teſtatore ad legem. ibid.
ad ſtatutum. 346
ad contrahentem. ibid.
113 Teſtium depoſitione ad inſtrumentum, ſeu ſcripturam. ibid.
Teſte ad notarium, ſeu inſtrumentum Notarij. ibid.
ad accuſatorem. ibid.
114 Toto ad partem. ibid.
115 Tranſactione ad arbitramentum, ſeu compromiſſum, & è contra. ibid.
116 Tributo ad decimam. ibid.
117 Tutore ad ſyndicum. ibid.
Tutore ſuſpecto ad iudicem ordinarium ſuſpectum. ibid.
Tutore ad Prælatum. ibid.

V

118 VAſallo ad libertum. ibid.
119 Vectigalibus & gabellis ad collectas. 347
120 Venditione ad locationem. ibid.
121 Veriſimili mente ſtatuentis, vel teſtatoris. ibid.
122 Vltimis voluntatibus ad contractus. 348
ad iudicia. ibid.
123 Vocatione actiua ad paſſiuam. ibid.
124 Vſufructu ad alimenta. ibid.
Vſufructuario ad Emphyteutam. ibid.
125 & vlt. Vſu patrisfamilias. ib.

CLAVSVLÆ.

CLAVSVLÆ.

A

CLAVS. 1 ACCESSORIA. pag. 350
2 Actum,&c. 351
3 Ad beneplacitum, &c ibid.
4 Ad habendum,&c. 353
5 Ad inſtar alterius Eccleſiæ. 355
6 Ad libitum ſuum, vel pro libito ſuæ voluntatis. 356
7 Amoto quolibet illicito detentore. ibid.
8 Anteferri. 358
9 Appellatione remota. 359
10 Arbitrio Rotæ. 362
11 Arbitrio ſuo. 364
12 Auctoritate,ſeu vice noſtra. ibid.
13 Augendi,&c. ibid.

C

14 CÆterata. 365
15 Caſu quo.&c. 366
16 Cautiunem banchariam præſtare teneatur, &c. 367
17 Citra aliquam innouationem. 368
18 Citra vitium ſpolij,& attentatorum. ibid.
19 Citra aliquam liberationem fideiuſſorum. ibid.
20 Citra conſenſum in iuriſdictionem,&c. 369
21 Codicillaris. ibid.
22 Coniunctim,& diuiſim. 373
23 Compareas,ſi tua putaueris intereſſe. 374
24 Conſcientiam tuam oneramus. ibid.
25 Conſtito. 375
26 Conſtito de irrationabilitate. 376
27 Conſtito de aſſertis. ibid.
28 Conſtito de tribus conformibus. 377
Conſtito de bono iure. ibid.
29 Conſtito de literis. ibid.
30 Conſtito de paupertate. 378
31 Conſtituti. ibid.
32 Conſueta. 382
33 Contradictores appellatione poſtpoſita compeſcendo. 383
Cuius litis ſtatum,&c. Vide *Litis ſtatum*,&c. ibid.
34 Cum iuribus,& pertinentiis. 384
35 Cum plena,& libera adminiſtratione. ibid.
36 Cum poteſtate citandi,& inhibendi,&c. 388
37 Cum omnibus incidentibus, & dependentibus, &c. ibid.
38 Cum annexis,& connexis,&c. 389
39 Cum toto negotio principali. 390

D

40 DEcretum irritans. ibid.
41 De plenitudine poteſtatis. 395
42 Depoſitaria. 399
43 Derogatoria. 400
44 Dummodò tempore datæ præſentium alteri non ſit ius quæſitum. 402
45 Dummodo collatio ad nos hac vice pertineat. 404.
46 Dummodò cauſa non ſit inſtructa. 405
47 Dummodò remaneant centum pro Rectore. 406
48 Dummodò mille remaneant pro Epiſcopo. 407
49 Dummodò omnes ſimul non excedant medietatem,&c. 408
50 Dummodò intruſus non ſit. ibid.
51 Dummodò, ſeu quatenus licita, & honeſta ſint 409
52 Dummodò,ſeu quatenus ſint in vſu. ibid.
53 Dummodò non vltra tres dietas,&c. 410
54 Dummodò collatio ſit deuoluta. ibid.

E

55 ETiamſi generaliter, vel ſpecialiter ſit reſeruatum. 411
56 Et euentu in quem.&c. 412
57 Et quibus dederit. ibid.
58 Et ſi plus valet,donat. ibid.
59 Ex certa ſcientia. ibid.
60 Executiua. 418
61 Ex nunc,provt ex tunc. 419

G

62 GEneralis. 421

H

63 HAbita,vel non habita poſſeſſione. 422
64 Hac tamen lege,& conditione. 423

I

65 INducatis in poſſeſſionem, & manuteneatis. ibid.
66 In forma Dignum. 424
67 In omnibus,& per omnia. ibid.
68 In principio poſita. 425
69 In medio poſita. 416
70 In fine poſita. ibid.
71 In rem ſuam,&c. 418
72 In ſolidum. 429
73 Inſolitæ. 430
74 Interpretanda, 431
75 Ita quod,&c. ibid.
76 Ius,& iuſtitiam miniſtrari,&c. 432

L

77 LItis ſtatum,&c. 434

M

78 MAnu regia. ibid.
79 Motu proprio. 435

N

80 NEmine diſcrepante. 439
81 Non aliàs,aliter,neque alio modo. ibid.

82 Non obſtantibus,&c. 441
83 Non obſtantibus priuilegiis,&c. 444
84 Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ,&c. 447
85 Non obſtantibus quibuſcumque pactis. 448
86 Non obſtante collatione alteri facta. 449
Non obſtante quacumque generali reſeruatione. ibid.
87 Non obſtante quacumque conſuetudine, &c. ibid.
88 Non obſtante quacumque præſcriptione. 451
89 Non ſe adſtringens,&c. 452
90 Non tamen à nobis prouiſiones habentes. ibid.
91 Nulli ergo hominum liceat,&c. 453
92 Nullo modo,&c. 454
Nullo pacto. ibid.
93 Nunc,& pro tempore. ibid.
Nunc,& pro tempore reſeruandas. ibid.

O

94 OMneſque alios ſua intereſſe putantes. ibid.
Omnes & ſingulos,&c. ibid.
95 Omnia meliori modo,&c. 456
96 Omnia,& ſingula,&c. 460

P

97 PAtito iudicato. 462
98 Parito Breui. 463
99 Per ceſſum,vel deceſſum,&c. 465
100 Perinde valere. ibid.
101 Pleno iure. 466
102 Pro expreſſis,&c. 468
103 Pro maiori,ſeu potiori cautela. 469
Pro maiori ſecuritate. ibid.
104 Promittens habere ratum,&c. ibid.
105 Pro omnibus, & ſingulis abſentibus, &c. 471
106 Pro omni,& toto,&c. 472
107 Pro rata. ibid.
108 Pro reſiduo. ibid.
109 Pro tempore. 473
110 Pro ſe,& filiis. ibid.
111 Pro ſe,& ſuis,&c. 474
112 Pro ſe,ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus. ibid.
113 Pro ſe,ſuiſque hæredibus, ſucceſſoribus,quibuſcumque. 475
114 Proteſtatus pro expenſis. 476
115 Pro vt de iure. ibid.
116 Pro vt aſſerit. 477
117 Pro vt conſtiterit,&c. ibid.
118 Pro vt ſibi fuerit bene viſum,&c. ibid.
119 Pro vt ſunt de præſenti. 478

Q

120 QVæ omnia,&c. ibid.
121 Quam,& quas,&c. ibid.
122 Quam duxeris acceptandam. 481
123 Quantum ſibi videbitur. ibid.
124 Quatenus ſunt in vſu, & ſacris Canonibus, ac decretis Concilij Tridentini non aduerſentur. ibid.
Quatenus idoneus reperiatur, vide, *Si idoneus*, &c.
Quatenus licita,& honeſta ſint, vide *Dummodo, licita*.

Quibus ... vide *Et quibus dederit*.
125 Quod ſi non omnes,&c. 481
126 Quoad vixerit. 484
Quòd ſola Sanctiſſimi ſignatura ſufficiat. ibid.
Quòd maior, & verior expreſſio fieri poſſit. ibid.
Quòd in primis & omnia. ibid.
Quòd obſtantiæ beneficiales. ibid.
127 Quorum tenores,&c. ibid.

Q

128 RAto manente pacto. 487
129 Rebus ſic ſtantibus. ibid.
130 Rebúſque aliis,&c. 488
131 Recuſatione remota. 489
132 Refectis expenſis. 490
133 Renuntians omni legum auxilio. 492
134 Repetita. 493
135 Reſeruato beneplacito. 494
136 Reſeruans dominium. ibid.
137 Reſeruans omne ius,&c. ibid.

S

138 SAlua gradus prærogatiua. 495
139 Saluo,&c. ibid.
Salua veritate. ibid.
Saluo iure meo. ibid.
Saluo iure dominij. ibid.
Saluo iure agnatorum. ibid.
Saluo,vt infra. ibid.
140 Saluo conſenſu domini. 497
141 Saluo quod,&c. ibid.
Saluo iure quarumque perſonarum. ibid.
Saluo iure fideicommiſſi. ibid.
142 Saluo iure addendi,&c. ibid.
143 Saluo impertinentium,&c. ibid.
144 Saluis,&c. 498
Saluis reſeruationibus Apoſt. ibid.
Saluis capitulis,&c. ibid.
Saluis legatis, & conditionibus infra dicendis. ibid.
Saluis tamen confinibus ſpecificatis. ibid.
145 Sequens. ibid.
146 Si conſtiterit. 499
147 Si aſſenſus,quorum intereſt,acceſſerit. ibid.
148 Sicut accepimus. 500
149 Si,& in quantum,&c. ibid.
150 Si,& poſt quam renunciauerit,&c. 501
151 Si,idoneus reperiatur. 503
152 Si in euidentem Eccleſiæ vtilitatem fiat, &c. 504
153 Si inueneris præmiſſa,&c. ibid.
154 Si ita eſt. 505
Si ita compereris. ibid.
155 Si videbitur. 506
156 Sine aliqua exceptione,&c. ibid.
157 Sine præiudicio,&c. 507
Sine præiudicio quorumcunque ſuorum iurium. ibid.
158 Sine præiudicio venientium ab inteſtato, &c. 508
159 Sine præiudicio legitimæ executionis. 510
160 Sine præiudicio executionis litterarum Apoſtolicarum. 511
161 Sine præiudicio obligationis cameralis. 512
162 Sine retardatione ſolutionis penſionis. 513
163 Si non valeat vt teſtamentum, valeat, &c. 516

164 Si

164 Si neutri. ibid.
165 Si per diligentem examinationem,&c. 517
166 Si preces veritate nitantur. 518
167 Si pro aliis non ſcripſimus. 519
168 Si qua mihi iuſta cauſa,&c. ibid.
169 Si quid exequendum exequatur,&c. ibid.
170 Si ſenſeris te grauatum. 520
171 Si ſine filiis deceſſerit. 521
172 Siue præmiſſo, ſiue alio quouis modo, &c. ibid.
173 Sola facti veritate inſpecta. 523
174 Statutum,& merita cauſæ,&c. 524
175 Sublata,&c. 525
176 Summariè,ſimpliciter,& de plano,ſine ſtrepitu, & figura iudicij. 529
177 Supplentes omnes defectus,&c. 531

T

178 TAli caſu. 533
179 Teque abſoluentes,&c. ibid.
180 Toties quoties,&c. 534
181 Transferentes,&c. 535
182 Tunc,& eo caſu,&c. ibid.

V

183 VItæ,ac morum honeſtas,&c. 536
184 Vniuerſales. 537
185 Vocatis vocandis. ibid.
186 Volumus autem,&c. 539
187 Vſque ad tertiam generationem. ibid.
188 Vt aſſeritur. ibid.
Vt aſſeris. ibid.
Vt omnes,aut duo,vide *Quòd ſi non omnes.*

DICTIONES

DICTIONES, PRÆPOSITIONES, ET ADVERBIA.

A

DICT. 1 A, vel Ab. pag. 641
2 Abſque. 642
3 Ac. 643
4 Ac ſi. ibid.
5 Accipere. ibid.
6 Ad. ibid.
7 Adeo. 645
8 Ad hoc. ibid.
9 Adhuc. ibid.
10 Adiudicare. ibid.
11 Admodum. ibid.
12 Admoneo. ibid.
13 Aduerſùs. ibid.
14 Æqualiter. ibid.
15 Æquè. 646
16 Aliàs. ibid.
17 Alioquin. 647
18 Aliquandiu. ibid.
19 Aliquando. ibid.
20 Aliquatenus. 648
21 Aliquid. ibid.
22 Aliquis. ibid.
23 Aliquo modo. 649
24 Aliter. ibid.
25 Aliter atque. ibid.
26 Alius. 650
27 Alter. 652
28 Ambo. ibid.
29 Amen. 653
30 Amittat. ibid.
31 Amodò. ibid.
32 Ampliùs. ibid.
33 Antè. 654
34 Antea. 655
35 Antedictis. ibid.
36 Antehac. ibid.
37 Antequam. ibid.
38 Apprehendere. ibid.
39 Approbare. ibid.
40 Apud. ibid.
41 Aſſiduè. 656
42 Aſſignauit. ibid.
43 Atque. ibid.
44 Atqui. ibid.
45 Auferre. ibid.
46 Aut. ibid.
47 Autem. 658

B

48 BEne. 659
49 Breuiter. ibid.

C

50 CAdat. ibid.
51 Cæterum. ibid.
52 Cætera. ibid.
53 Careat. ibid.
54 Caſſare. 660
55 Celeriter. ibid.
56 Certè. ibid.
57 Circa. ibid.
58 Citra. 661
59 Clam. 662
60 Commendo. ibid.
61 Committimus. ibid.
62 Commodè. ibid.
63 Concedere. 663
64 Concorditer. ibid.
65 Confeſtim. ibid.
66 Conſtare. ibid.
67 Conſtituimus. 664
68 Continuò. ibid.
69 Conuenit. ibid.
70 Contra. ibid.
71 Coram. 665
72 Credere. ibid.
73 Cuique. ibid.
74 Cuiuſlibet. ibid.
75 Cùm. 666

D

76 DE. 668
77 Debet. 669
78 De cætero. 670
79 Decernimus. ibid.
80 Declàramus. ibid.
81 Defendere. ibid.
82 Deinde. 671
83 Deficere. ibid.
84 Deinceps. ibid.
85 Demum. 672
86 Deponatur. ibid.
87 Dictus. ibid.
88 Dimittere. ibid.
89 Diſponere. 673
90 Diu. ibid.
91 Diutius. ibid.
92 Do, Dono. ibid.
93 Donec. 674
94 Dum, Dudum. 675
95 Dummodo. 676
96 Dum tamen. 677
97 Dumtaxat. ibid.

E

98 EA. 678
99 Eadem. ibid.
100 Eapropter. ibid.
101 Eatenus. ibid.
102 Eiicere. ibid.
103 Eius, Eorum. ibid.
104 Eo amplius. 679
105 Eo caſu. ibid.
106 Eo ipſo. ibid.
107 Eo modo. ibid.
108 Eſſe. ibid.
109 Ergo. ibid.
110 Et. 680
111 Et cætera. 683
112 Etiam. ibid.
113 Etſi. 685
114 Et ſic. ibid.
115 Ex. ibid.
116 Excommunicetur. 687
117 Ex nunc. ibid.
118 Ex tunc. ibid.
119 Expellatur. ibid.
120 Ex poſt. ibid.
121 Extra. ibid.
122 Extrinſecus. 689

F

123 FAcilè. ibid.
124 Ferè. ibid.
125 Fiat. ibid.
126 Forſan, Forſitan, Fortaſſis. ibid.
127 Fortè. 690
128 Fruſtrà. 691
129 Funditus. ibid.

H

130 HAbere. ibid.
131 Hactenus. ibid.
132 Haud. 692
133 Hic, Hæc, Hoc. ibid.
134 Hinc. ibid.
135 Hoc amplius. ibid.
136 Hoc ipſo. 693
137 Hodie. ibid.
138 Huiuſmodi. ibid.

I

139 IAm. ibid.
140 Iam diu. 694
141 Iam dudum. ibid.
142 Idcirco. ibid.
143 Idem. ibid.
144 Ideo. 695
145 Id eſt. ibid.
146 Igitur. 696
147 Ille. ibid.
148 Illicitè. ibid.
149 Illicò. ibid.

150 Imme

150 Immediatè. ibid.
151 Immo. 697
152 In. ibid.
153 In Antea. 699
154 In circa. ibid.
155 Incontineoti. 700
156 Incurrat. 701
157 Inde. ibid.
158 Indulgemus. 702
159 Ideſt. ibid.
160 In euentum. ibid.
161 Infrà. ibid.
162 Infraſcripti. 703
163 In infinitum,In perpetuum. ibid.
164 Inſimul. ibid.
165 Inſtar. 704
166 Inſuper. ibid.
167 Integrè,integrum. ibid.
168 Integraliter. 705
169 Intelligitur. ibid.
170 Ioter. ibid.
171 Interdiu. ibid.
172 Interdum. ibid.
173 Interim. 706
174 Intra. ibid.
175 Intuitu. ibid.
176 Inuicem. ibid.
177 Ipſe. 707
178 Ipſo facto,Ipſo iure. 708
179 Ita. ibid.
180 Ita demum. 709
181 Itaque. ibid.
182 Ita quòd. ibid.
183 Ita tamen. 710
184 Ita vt. 711
185 Item. ibid.
186 Iterum. 713
187 Iuxta. ibid.

L

188 Legitimè. 715
189 Lego. ibid.
190 Libere. ibid.
191 Licèt. 717
192 Longè. ibid.

M

193 Magis. 718
194 Magnopere. ibid.
195 Malè. ibid.
196 Mandare. 719
197 Maximè. ibid.
198 Meus,Mea,Meum. 720.
199 Menſuatim. 721
200 Minùs, Minimè,Minimum. ibid.
201 Modò. ibid.
202 Moneat. 722
203 Mox. ibid.
204 Multi. 723

N

205 Nam. ibid.
206 Namque. ibid.
207 Ne. ibid.
208 Nec. ibid.
209 Nec non. 724
210 Nemo. ibid.
211 Nempe. ibid.
212 Nequaquam. ibid.
213 Neque. 725
214 Nihil. ibid.
215 Nihilominus. ibid.
216 Nil. ibid.
217 Niſi. ibid.
218 Nominatim. 727
219 Non. ibid.
220 Non aliàs. ibid.
221 Non niſi. 728
222 Nonnunquam. ibid.
223 Non ſemper. ibid.
224 Non ſolum. ibid.
225 Nos. ibid.
226 Nullatenus, ibid.
227 Nullius momenti. 729
228 Nullo modo. ibid.
229 Nullus. ibid.
230 Nunc. 730
231 Nunquam. ibid.
232 Nuſquam. ibid.

O

233 Ob. 731
234 Obtinuit. ibid.
235 Occupare. ibid.
236 Occaſione. ibid.
237 Olim. 732
238 Omnimoda. ibid.
239 Omni modo. ibid.
240 Omnino. 733
241 Omnis. 734
242 Oportet. 737

P

243 Palam. ibid.
244 Par. ibid.
245 Pariter. ibid.
246 Parum. 738
247 Penè. ibid.
248 Penes. ibid.
249 Penitus. ibid.
250 Per. 739
251 Perdat. 740
252 Perinde. ibid.
253 Per omnia. 741
254 Perpetuò. ibid.
255 Perſona. 742
256 Perſuadere. ibid.
257 Pertinere. ibid.
258 Perueniat. 743
259 Placere. ibid.
260 Plane. ibid.
261 Plenum, Plenarium, Pleniſſimum. ibid.
262 Plerumque. 744
263 Pluries. ibid.
264 Plus. ibid.
263 Plures. 745
266 Plurimi. ibid.
267 Porrò. ibid.
268 Poſſum. 746
269 Poſt,Poſtea. 747
270 Poſt. ibid.
271 Poſtea. 748
272 Poſtquam. 749
273 Præcipere. ibid.
274 Præcipuè. ibid.
275 Præciſè. ibid.
276 Prædicti. 750
277 Præſertim. ibid.
278 Præſumere. 751
279 Præter. 752
280 Præterea. 753
281 Præterquam. ibid.
282 Pridie,Poſtridie. ibid.
283 Primò primum. ibid.
284 Principaliter. 754
285 Prinetur. ibid.
286 Priùs. ibid.
287 Pro. ibid.
288 Probibere. 757
289 Proinde. ibid.
290 Promittere. ibid.
291 Prope. 758
292 Propter. ibid.
293 Propterea. ibid.
294 Prorſus. 759
295 Protinus. ibid.
296 Proue. ibid.
297 Proximè. 761
298 Publicè. ibid.

Q

299 Qualecumque. 762
300 Qualitercumque. ibid.
301 Quam. ibid.
302 Quamprimùm. 763
303 Quamplures. ibid.
304 Quamuis. ibid.
305 Quæque. ibid.
306 Quamdiu. ibid.
307 Quando. 764
308 Quandocumque. ibid.
309 Quandoque. 765
310 Quantus. ibid.
311 Quaſi. ibid.
312 Quatenus. 766
213 Quemadmodum. ibid.
314 Quia. 767
315 Quicquid. ibid.
316 Quicquam. 768
317 Quicumque. ibid.
318 Quid. 770
319 Quidam,Quidem. ibid.
320 Quilibet. ibid.
321 Quinimò. 771
322 Quis. ibid.
323 Quiſque. 772
324 Quiſquis. ibid.
325 Quiuis. ibid.
326 Quoad. 773
327 Quod. ibid.
328 Quodammodo. ibid.
329 Quomodocumque. ibid.
330 Quomodoliber. 774
331 Quondam. 775
332 Quoniam. ibid.
333 Quoque. 776
334 Quoquomodo. ibid.
335 Quot,Quotus. 777
336 Quoties. 778
337 Quotieſcumque. ibid.
338 Quotidie. ibid.

339 Quouis

339 Quouis modo. ibid.
340 Quouſque. 779

R

341 RAta. ibid.
342 Realiter. 780
343 Recipere. ibid.
344 Rectè,& ritè. ibid.
345 Reddas,Redeat. ibid.
346 Relinquo. ibid.
347 Reliquum. 781
348 Reſiduum, & Reſpectiuè. ibid.
349 Reſpondere. ibid.
350 Reſtituere. ibid.
351 Reuertatur. ibid.
352 Retrò. 782
353 Rogo. ibid.
354 Rurſus. ibid.

S

355 SAltem. ibid.
356 Saluo. ibid.
357 Scilicet. 785
358 Secundùm. ibid.
359 Secus. 784
360 Sed. ibid.
361 Semper. 785
362 Sæpè, Sæpiùs, Sæpiſſimè. 786
363 Seu. 787
364 Si. 788
365 Sic. 789
366 Sicut. 790
367 Similiter. ibid.
368 Simpliciter. 791
369 Simul. ibid.
370 Sin autem. ibid.
371 Sine. 791
372 Singuli. ibid.
373 Si quis. ibid.
374 Sit. 793
375 Sine. ibid.
376 Solitum. ibid.
377 Soluere. 794
378 Solùm. ibid.
379 Solummodò. ibid.
380 Solus. ibid.
381 Specialiter. ibid.
382 Spolietur. 795
383 Sponte. ibid.
384 Statim. ibid.
385 Statuimus. 796
386 Sub. ibid.
387 Succeſſiuè. ibid.
388 Subiaceo. ibid.
389 Subitò. ibid.
390 Subſequenter. ibid.
391 Succedat. 797
392 Sum. ibid.
393 Summariè. ibid.
394 Super. ibid.
395 Suprà. 798
396 Supradicti. ibid.
297 Suſpendatur. 799
398 Suus. ibid.

T

399 TAlis,Taliter. 800
400 Tam,& quàm. ibid.
401 Tamen. ibid.
402 Tantùm. 801
403 Tanquam. 802
404 Tantummodo. ibid.
405 Temerè. ibid.
406 Tenetur. ibid.
407 Totaliter. 803
408 Totum. ibid.
409 Tunc. ibid.
410 Tradere. 805
411 Tu,Tuus. ibid.

V

412 VBi. ibid.
413 Vbicumque,Vbique. ib.
414 Ve. 806
415 Vel. ibid.
416 Vel citra. 807
417 Velut,Veluti. ibid.
418 Vendere. 808
419 Verè. ibid.
420 Verò. ibid.
421 Verſus. ibid.
422 Viciſſim. ibid.
423 Videlicet. 809
424 Videtur. ibid.
425 Vindicare. 810
426 Vix. ibid.
427 Vlteriùs. ibid.
428 Vltrà. ibid.
429 Vltrò. 811
430 Vnà. ibid.
431 Vnà cum. 812
432 Vnanimiter. ibid.
433 Vnde. ibid.
414 Vndique. ibid.
435 Vnus, & alter,&, Vnus,aut alter. ibid.
436 Volo. 813
437 Vſque. 814
438 Vſquequò,Vſquequaque.ib.
439 Vt. 816
044 Vt infrà,Vt præmittitur.817
441 Vt ſuprà. ibid.
442 Vterque. 818
443 & vlt.Vtique. ibid.

AVGVSTINI

AVGVSTINI BARBOSÆ V. I. D.

AXIOMATVM IVRIS VSVFREQVENTIORVM EXPOSITIO,

Multis ſacræ Rotæ deciſionibus, & quamplurium Doctorum, tam veterum, quàm recentiorum reſolutionibus locupletata.

AXIOMA I.

Abſoluere.

1 *Abſoluere poteſt, qui poteſt condemnare.*
2 *Præſcripta poteſtate abſoluendi, dicitur etiam præſcripta poteſtas condemnandi.*
3 *Abſoluere, & condemnare conuertibilia ſunt.*
4 *Abſoluere non poteſt, qui condemnare non valet.*
5 *Argumentum valet, Non poteſt condemnare, ergo nec abſoluere.*
6 *Poteſtas ligandi eadem eſt atque ſoluendi.*
7 *Epiſcopus non poteſt abſoluere exẽptos etiã volentes.*
8 *Abſoluere, vel condemnare qui non poteſt, nunquid condemnandum, ſeu abſoluendum pronunciare poſſit? remiſſiue.*
9 *Abſoluere potius debet Iudex, quàm condemnare.*
10 *Abſoluere nocentem ſanctius eſt, quàm condemnare innocentem.*
11 *Iudex non debet abſoluere in dubio, quando agitur de periculo animæ ex abſolutione.*
12 *Abſolutus expreſsè dicitur, qui non eſt condemnatus.*

1 ABSOLVERE poteſt, qui poteſt condemnare, vt per text. *in l. 3. ff. de re iudic.* tradunt Innoc. *in c. dilecto, de officio Archid.* Felin. *in cap. auditis, n. 20. in fine, de præſcript.* Bald. *in l. imperium, n. 11. verſ. circa vltimum, ff. de iuriſdict. omnium iudic.* Herman. Det. *in rubr. ff. de acquir. poſſeſſ. n. 18. in fine,*
2 dum aiunt quòd ille, qui præſcripſit poteſtatem abſoluendi, dicitur etiam præſcripſiſſe poteſtatem condemnandi, Garrer. *in tract. de hæretic. n. 72.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 43. n. 13. in fine,* Card. Tuſch. *practic. concluſ. lit. A. concluſ. 40. num. 1.* Farinac. *fragment. criminal. p. 1. lit. A. n. 6.*

ABSOLVERE enim, & condemnare conuertibilia ſunt, & qui vnum poteſt, poteſt & aliud, Rip. *in d. l. 3. n. 2.* gloſ. *in Clem. cùm a repulſione, de appellat.* Felin. *in cap. cùm inferior, num. 4. de maiorit. & obed.* Menoch. *d. q. 43. a princip.* Farinac. *d. lit. A. num. 7.* Ludou. Gomez *in c. 4. § ſtatuto, num. 48. cum ſeqq. de conſtitut. in 6.* 3

ABSOLVERE igitur non poteſt, qui condemnare non valet. *l. nemo qui condemnare, ff. de regulis iuris.* Socin. ſen. *in rubr. ff. de acquirend. poſſeſſ. n. 8.* Menoch. *d. q. 43. n. 2. verſ. altera eſt negatiua, & n. 26. cum ſeqq.* vbi ponit duas declarationes, quæritque, an habenti poteſtatem abſoluendi, & condemnandi, ſi auferatur poteſtas condemnandi, cenſeatur etiam ſublata poteſtas abſoluendi; refert Farinac. *d. lit. A. n. 11.* Nam valet in hac materia argumentum negatiuum, ſicut & affirmatiuum, Non poteſt condemnare; ergo nec abſoluere, vt per Federic. de Senis *conſ. 14. incip. Monachus Peruſinus, num. 4. verſ. in ſecunda quæſtione,* quem refert Card. Tuſch. *d. concluſ. 40. n. 1.* 4

Eadem eſt enim poteſtas ligandi, atque ſoluendi, *cap. verbum, de pœnitent. diſt. 1. cap. cùm inferior, de maiorit. & obed.* Procedit autem de iure communi regula illa, Quis non poteſt ligare, ergo nec abſoluere: ſecus ſi de iure ſpeciali ex priuilegio, quia licèt Epiſcopus non poſſit excommunicare, neque ligare exemptos, tamen poteſt illos volentes abſoluere in caſibus, in quibus de iure communi alios ſubditos abſolueret, vt reſoluit Federic. de Senis *d. conſ. 14. num. 4. verſ. in ſecunda quæſtione, vſque ad fin.* prout illum citat Cardin. Tuſch. *d. concluſ. 40. num. 3.* Verumtamen non placet hæc diſtinctio Abb. *in cap. ſignificaſti, num. 12. verſ. his tamen non obſtantibus,* 5

tibus, de foro compet. & Felin. in cap. paſtoralis, n. 20. de officio Ordin. quos refert, & ſequitur Eraſm. à Cochier de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p. 2. q. 50. à num. 3. dum abſolutè reſoluunt, exemptos pro abſolutione ab excommunicatione non poſſe ſe ſubiicere Ordinario, quia exemptiones non ſunt ſimpliciter conceſſæ in fauorem exemptorum, ſed etiam in fauorem ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, cuius intereſt habere multos à iuriſdictione Ordinariorum exemptos, ſibique immediatè ſubditos, Clem. paſtoralis, de re iudic. Abb. d. n. 11. verſ. & per hoc, Rebuff. reſp. 142. Eraſm. à Cochier d. tract. lib. 1. quæſt. 1. n. 17. Rot. in Vlixbonen. Monaſterij 19. Nouembris 1625. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano.

8 Absolvere, vel condemnare qui non poteſt, nunquid condemnandum, ſeu abſoluendum pronunciare poſſit? vide latè diſputantem Farinac. d. lit. A. num. 12. cum ſeqq.

9 Absolvere debet potius Iudex in dubio, quàm condemnare, l. Arrianis, ff. de actionib. & oblig. l. fauorabiliores, l. ſemper in obſcuris, ff. de regulis iuris, cap. 3. de probat. Couarr. variar. lib. 1. cap. 1. num. 2. verſ. quartò. Mexi. in tract. taxæ panis, concluſ. 1. num. 171. Anton. Monach. Florent. deciſ. 36, num. 2. Card. Tuſch. d. lit. A. concl. 41. à n. 1. vbi n. 3. per l. abſentem,
10 ff. de pœnis, dicit, quòd ſanctius eſt abſoluere nocentem, quàm condemnare innocentem.

11 Absolvere tamen non debet Iudex in dubio, quando agitur de periculo animæ ex abſolutione; ideo obligatus reſtituere vſuras, licèt doceat de reſtitutione particularium vſurarum diuerſis perſonis facta, tamen debet condemnari ad reſtitutionem confeſſatam per defunctum, ſi non apparet quòd ſint eædem vſuræ, quia maius eſt periculum animæ, ſi non fiat reſtitutio, quàm importet damnum, ſi bis ſoluantur, & reſtituantur, ita Federic. de Senis conſ. 153. col. fin. verſ. præmiſſa locum habent, quem refert Card. Tuſch. d. lit. A. concluſ. 42. num. 1. vbi num. 2. exemplificat fauore piæ cauſæ, & animæ in alio caſu.

12 Aſolutus expreſsè dicitur, qui non eſt condemnatus, vt per Sigiſm. Scacc. de appellationib. q. 17. limit. 6. membr. 9. ſub num. 70. & limit. 21. n. 37. in fine.

Axioma II.

Abſurdum.

1 Abſurdum in omnibus diſpoſitionibus ſemper eſt vitandum.
2 Interpretatio largiſſima fieri debet ad euitandum abſurdum.
3 Diſpoſitio quantumuis generalis, eſt reſtringenda, ne ſequatur abſurdum.
4 Verba impropriantur, & intelliguntur eo modo, quo poſſunt, ad euitandum abſurdum.
& ne abſurdum ſequatur, a regulis iuris recedimus. ibid.
5 Negatiuæ duæ, quæ important vnam affirmatiuam, importabunt negationem duplicatam, vt tollatur abſurdum.
6 Statuti verba impropriantur, vt euitetur abſurdum.
7 Interpretationi locus eſt ad euitandum abſurdum, etiamſi ſtatutum excludat omnem interpretationem.

1 Absurdum in omnibus diſpoſitionibus ſemper eſt vitandum, l. ſi ita 39. in fine, ff. de oper. libert. l. nam abſurdum, ff. de bonis libert. cap. in Geneſi, de elect. Ancharanus conſ. 80. incip. Retento ordine num. 7. Ioan. de Imola conſ. 145. n. 2. Ioan. de Anania conſ. 27. incip. Viſo caſu, num. 6. in fine, Abb. conſ. 37. Arbitror, in princ. verſ. ſed iſte intellectus, lib. 2. Euerard. in topicis legalib. loco 8. Peregr. de fideicommiſſ. art. 11. n. 46. Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. tit. 7. à princip. & de tacitis & ambig. conuention. lib. 2. tit. 13. per totum, Valaſc. conſult. 174. n. 11. Card. Tuſch. practic. concluſ. lit. A. concl. 66. à princip. Leo Valent. deciſ. 4. n. 3. tom. 1.

Absurdum vt euitetur, largiſſima interpretatio fieri debet, vt per Corn. conſ. 188. lib. 2. Crot. in repet. l. omnes populi, num. 186. ff. de iuſtitia, & iure. Aym. de antiquit. tempor. p. 4. in princip. num. 137. Villagut in tract. de extenſione legum, rubr. de extenſione legis correctoriæ, num. 16. & rubr. de extenſione legis correctoriæ & pœnalis ſimul, num. 78. & ſeq. [Cancer. var. reſolut. p. 2. c. 1. n. 150. Valenzuela conſ. 169. num. 49. tom. 2. Rota deciſ. 248. n. 2. p. 1. in poſthum. Farin. alias p. 3. recentior.] 2

Absurdum ne ſequatur, diſpoſitio quantumuis generalis, eſt reſtringenda, l. 2. C. de noxalib. actionib. Nicol. Euerard. d. loco 8. num. 4. & 6. deciſ. Pedem. 90. num. 13. & 19. Hippol. Riminald. in §. 1. num. 50. Inſtit. per quas perſonas ius nobis acquir. Alex. conſ. 83. Viſa facti, num. 11. in fine, & num. 12. verſ. iuuantur prædicta, lib. 2. Cardin. Tuſch. d. concluſ. 66. n. 38. [Et generalia, vniuerſaliaque verba vt abſurdum euitetur, reſtringuntur, Pedroch. conſ. 19. n. 10. Card. Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib. 2. tit. 13. n. 8. & 9. Honded. conſ. 4. n. 19. lib. 1. Caſtill. controuerſ. lib. 5. p. 2. c. 166. n. 9. & 10.] 3

Absurdum vt euitetur, verba improprientur, & intelliguntur eo modo, quo poſſunt, Alex. conſ. 61. Super eo, n. 4. lib. 1. quem refert Card. Tuſch. d. concluſ. 66. num. 17. [Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. c. 834. n. 13. Valenzuel. conſ. 133. n. 39. tom. 2. Et ne abſurdum ſequatur à regulis iuris recedimus, Sim. de Prætis de interpretat. vltim. volunt. lib. 1. interpret. 1. dub. 4. ſol. 4. Surd. conſ. 236. n. 18. Stephan. Gratian. vbi proximè.] Et ideo duæ negatiuæ, quæ important vnam affirmatiuam, importabunt negationem duplicatam, vt tollatur abſurdum, Signorol de Homed. conſ. 34. Si quæritur, nunquid, ante med. Ruin. conſ. 57. n. 4. lib. 3. Card. Tuſch. d. concl. 66. n. 20. 4 5

Absurdum vt euitetur, verba ſtatuti improprientur, Alex. conſ. 52. Viſo themate, num. 2. lib. 1. Card. Tuſch. d. concluſ. 66. num. 21. & licitum eſt recedere à propria ſignificatione verborum ſtatuti, Alex. conſ. 80. Viſo, & opportunè, num. 8. verſ. confirmantur prædicta, lib. 1. Card. Tuſch. d. concluſ. 66. n. 30. 6
Et locus eſt interpretationi, etiamſi ſtatutum excludat omnem interpretationem, Alex. conſ. 50. num. 11. verſ. etiam ex hoc colligitur, lib. 1. Card. Tuſch. d. concluſ. 66. num. 39. 7

Axioma III.

Abundans.

1 Cautela abundans non nocet.
2 Iudex quando poteſt procedere ad executionem ſine ſententia, ſi feratur, quæ non ſit lecta, vel non lata in ſcriptis, non eſt nulla.
3 Libellus ſi offeratur minus legitimus in cauſa, in qua non requiritur libellus, non vitiat.
4 Depoſitum nulliter factum in caſu, quo ſola oblatio verbalis ſufficiebat, non vitiat ex quo abundat.

5. Citatio

5 *Citatio partis vbicunque non eſt neceſſaria, ſi fiat, & nulliter, non propterea actus redditur nullus.*
6 *Sententia non vitiatur, ſi cauſa vera adiiciatur cauſa falſa abundans.*
7 *Solemnitas non neceſſaria ſi minus ſolemniter fuerit adhibita, non vitiat.*
8 *Cautela abundans nocet, ſi per illam deueniatur ad actum prohibitum.*
9 *Diſpoſitio tota vitiatur, ſi id, quod abundat, per errorem loco neceſſarij, & requiſiti ſit appoſitum.*
10 *Cautela abundantes augent ſuſpicionem in contractibus ſuſpectis.*
11 *Dilatio debet eſſe competens, etiamſi aſſignetur in caſu, in quo non debebat aſſignari.*
12 *Abundare in cautelis neceſſe eſt in caſibus dubiis.*

1 ABVNDANS cautela non nocet, *l. teſtamentum.C.de teſtament.l.penult.C.de euiction.* Tiraq. *de retractu lig.§.36.gloſ.2.num.48.in fine, & num.51.* Roman. *conſ.343.incip. Ex propoſito.n.7.* Surd.*deciſ.13.n.14.*Card.Tuſch.*practic.concluſ. lit. A.concl.67.* Paulus Fuſc.*in ſingul.lit. A.num.6.*Sebaſt.Næui.*in l. non ſolēt 95.ff.de regulis Iuris,*Farinac.*in praxi crimin. p.3.q.89 num.123.*Gonzal.*ad reg.8. Cancellar. gloſ.6. à num.26.* Stephao.Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 141. num.12.*Rot.*deciſ.319.num.9 apud Farin. p.1. recent.* [*& deciſ. 748. n.6. p.1. in poſthum. Farin.* aliàs *p.3. recent.*]

2 Amplia *vt* procedat, etiamſi id, quod abundat, non eſt ſolemniter factum, ſed nullum, quia non vitiat, ex adductis per Federic. de Senis *conſ.* 211. *col.3.in princip. verſ. reſtat ergo reſpondere*, vbi ait, quòd quando Iudex poteſt procedere ad executionem ſine ſententia, ſi feratur ſententia, quæ oon ſit lecta, vel non lataio ſcriptis, non eſt nulla, prout illum refert Card.Tuſch.*d.concluſ.67.n.5.*

3 Vnde ſi offeratur libellus minus legitimus in cauſa, in qua non requiritur libellus, non vitiat, Iaſ. *in l.vinum.num.33.verſ.primò habes.col.penult.ff.ſi certum petatur,*Roman.*conſ.497. Dubitatur,n.6.* Signorol.*conſ.41.Omiſſa narratione,in princip.*

4 Sic etiam depoſitum nulliter factum in caſu, quo ſola verbalis oblatio ſufficiebat, non vitiat ex quo abundat, Crauet *conſ.331 num.15.* Card. Tuſch. *d. concluſ.67.num.21.*

5 Sic etiam citatio partis vbicunque non eſt neceſſaria, ſi fiat, & nulliter fiat, non propterea actus redditur oullus, Marſil. *in l.de vnoquoque. num. 42. verſ.iſtud tamen.ff de re iudic.*Roman.*conſ.497. Diligenter.num.5 & 6.verſ.tertio,* Card.Tuſch. *d.concluſ. 67.num 22.*

6 Hinc etiam ſententia non vitiatur, ſi cauſæ veræ adiiciatur cauſa falſa abundans, Roman.*conſ.343.Ex propoſito.num.8* Card.Tuſch.*d.concluſ.67.n.32.*

7 Hinc etiam ſolemnitas non neceſſaria ſi minus ſolemniter fuerit adhibita, non viriat, Pute. *deciſ. 344.num.4.in fin.*aliàs 334. *etiam num.4. in fin. lib.2. in correctis.*

8 Limita primò, ſi per abundantem cautelam deueniatur ad actum prohibitum, quia tunc abundans cautela nocet, vt per text.*in l.pediculis.§. Labeo.ff. de auro & arg. leg. & in l.1. §.ſciendum. ff.de adilit.edict.* reſoluunt Corn.*conſ.276.num.1.vol.1.*Paulus Fuſcus *vbi ſuprà.*

9 Limita ſecundò, niſi id, quod abundat, per errorem loco neceſſarij, & requiſiti ſit appoſitum, quia tunc vitiatur tota diſpoſitio, Petr.de Anchar. *conſ.1. per totum,* Card.Tuſch.*d.concluſ.67.n.36.*

Limita tertiò in contractibus ſuſpectis, in quibus abundantes cautelæ angent ſuſpicionem, Anchar. *conſ.257. Ex ordine, in fine,* Tiber. Decian. *conſ.32. num.65.lib.3.*Beroi.*conſ.59.num.14.lib.1.* Corn.*conſ. 217.in fin.lib.3.*]Card.Tuſch. *d.concluſ.167.num.43.* Menoch.*conſ.109.num.35.* 10

Limita quartò in dilatione, quæ debet eſſe competens, etiamſi aſſignetur in caſu, in quo non debebat aſſignari, Calderinus *conſ.132.*aliàs 2.*de dilation.* Idem dicendum ſuſpicione Iudicis allegata, quia licèt oon debeat exprimi de oeceſſitate, ſi tamen exprimatur, & ineptè, vitiatur allegatio, Bald. *conſ. 472.Statuto.num.5.in fin.lib.1.* Card.Tuſch. *d.concl. 67.num.40.* 11

ABVNDARE in cautelis neceſſe eſt in caſibus dubiis, veluti ſi dubitetur, an actus requirat certam ſolemnitatem, vel nun, ex abundanti debet illa ſolemnitas adhiberi ad tollendum dubium, Guid. Pap.*deciſ.149. Secunda concluſio, circa fin.* Calderin. *conſ.277.*aliàs 1.*de empt. & vendit.* Card. Tuſch. *d. lit. A.concl.68.* 12

Axioma IV.

Acceſſorium.

1 *Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.*
2 *Guarentigia non valet, ſi non valet principale inſtrumentum.*
3 *Fideiuſſoris obligatio acceſſoria habet eandem naturam, & conditionem, quam habet obligatio principalis.*
4 *Diſpoſitio concedens aliquid principale, cenſetur etiam concedere id, quod acceſſoriè venit ad illud principale.*
5 *Sepultura conceſſa, cenſetur conceſſa delatio mortui proceſſionaliter, & celebratio pro defunctis.*
6 *Cauſa principali, & incidenti acceſſoria pendente, ſi principalis eſt finita, dicitur etiam finita acceſſoria.*
7 *Acceſſorium ſequitur naturā ſui principalis, quamuis acceſſorium ſit dignius, quàm principale.*
8 *Parochialis Eccleſia ſi vniatur acceſſoriè beneficio ſimplici, omnimodam naturam, & conditionem beneficij ſimplicis aſſumit.*
9 *Acceſſorium quando venit in neceſſariam conſequentiam principalis, conceſſo principali cenſetur conceſſum acceſſorium.*
10 *Limita Axioma, vbi militat diuerſa ratio, & in actibus denotantibus tranſlationem dominij, vt num.11.*
12 *Acceſſorium corruit ſublato principali, & num.13. & 14.*

ACCESSORIVM ſequitur naturam ſui principalis, *l. etiam.C.de iure dotium, reg.acceſſorium, de regulis iuris.lib.6.*exornant Socin.*reg.5.*Pute. *deciſ.1.num.2.lib.1.in vtraque edit.* Menoch.*conſ.58. num.13. cum ſeq.* Surd. *de aliment.tit.9. q.31. num.8. cum ſeqq. & deciſ.88. num.10.* Card. Tuſch. *practic. concluſ.tom.1.lit. A.concl.76.*Ioan.Franc.Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſt.p.2.cap.16.num.70.* Anton. Monach.*Bononien. deciſ.27.num.4. & deciſ.28. num. 56.* Pichard.*ad §.ſi quis alium.num.32. Inſtit. de inutilib. ſtipulationib.*Mari. Antonin.*variar. reſolut.lib.1. reſol. 72.num.6.* [Maſtrill. *Sicil. deciſ.115. n.4.* Magdaleo. 1

de numero teſtium in teſtamento requiſito p. 2. c. 7. num. 33. Caſſanate conſ. 55. num. 39. Cancer. var. reſolut. p. 13. num. 141. & p. 2. c. 5. num 3. Narbona ad l. 20. gloſſ. 22. num. 38. tit. 1. lib. 4. noua Recop. Reinoſ. obſeruat. 61. n. 6. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 282. num. 3. & c. 423. num. 43. & cap. 474. n. 33. & cap. 498. num. 36. & cap. 657. num. 21. & cap. 715. num. 17. & cap. 839. num. 24. & cap. 937. num. 22. & cap. 940. num. 28. Caſtill. controuerſ. lib. 5. p. 2. cap. 168. num. 3.]

2 Hinc primò colligitur, non valere guarentigiam habentem executionem paratam, ſi non valet principale inſtrumentum, Socinus in l. 1. num. 79 verſ. quartò limita. ff. ſoluto matrimon. Roman. conſ. 42. Viſis. num. 5. verſ. ſecundò. Alex. conſ. 32. in princip. lib. 2. Card. Tuſch. d. lit. A. concluſ. 77. num. 24. & num. 30. ex eo, quia ſublato contractu principali, ceſſat pactum acceſſorium in eodem contractu appoſitum, Anchar. conſ. 394. num. 3. & pleniùs num. 5. Nam quando vnum trahit conſequentiam ab alio, ſi non valet primum, neque valet reliquum, Signorol. conſ. 90. num. 16. & 18. Card. Tuſch. d. concluſ. 76. num. 2.

3 Secundò colligitur, obligationem fideiuſſoris acceſſoriam habere eamdem naturam, & conditionem, quam habet obligatio principalis, Abb. conſ. 48. Attingam. col. 1. verſ. nec obſtat iuramentum, iuncta col. 2. in fine, verſ. deſcendo. lib. 1. Card. Tuſch. d. concluſ. 76. num. 21. ita vt ſi principalis obligatio ſit nulla, aliter quàm Iure ſpeciali, tunc & fideiuſſio reddatur nulla, Apoſtill. ad Alex. conſ. 59. Viſo inſtrumento. num. 11. verſ. acceſſoria. lib. 1.

4 Tertiò colligitur, diſpoſitionem concedentem aliquid principale, cenſeri etiam concedere id, quod acceſſoriè venit ad illud principale, cap. prudentiam. §. ſi verò, de officio deleg. vbi notant Doctores, quod delegata cauſa principali, cenſentur etiam delegata omnia acceſſoria ad cauſam, quem textum ad id notauit Alberic. in l. cùm principalis. ff. de regulis Iuris, & aduertit etiam Euerard. in loco à conceſſione antecedentis ad conceſſionem conſequentis, poſt num. 2. Aym. de antiquit. tempor p. 4. in princip. num. 67. vbi propterea ſubdit, quod conſuetudo, ſeu præſcriptio, etiam quod ſit ſtricti iuris, & de ſui natura non extendenda, extenditur tamen ad acceſſoria, & præſcribens fundum, cenſetur etiam præſcribere ſeruitutem fundo competentem.

5 Hinc etiam conceſſa ſepultura cenſetur conceſſa celebratio pro defunctis, Federic. de Senis conſ. 186. in princip. & delatio mortui proceſſionaliter, Oldrad. conſ. 225. num. 14. in fine, verſ. vltimò videtur. Card. Tuſch. d. lit. A. concluſ. 77. num. 9. & 10. Amplia etiam in pœnalibus, correctoriis, & exorbitantibus, vt per Aym. dict. p. 4. §. videamus modò. num. 36. Nicol. Euerard. in loco a ratione legis larga. num. 35. Villagut in tract. de extenſione legum. rubr. de extenſione legis correctoria, & pœnalis ſimul. num. 266. & ſeq. Limita tamen quando illud, quod dicitur acceſſorium, eſt arduum, & non fuit veroſimiliter cogitatum à concedente, quia tunc acceſſoria non cenſentur conceſſa, conceſſo principali. Federic. de Senis conſ. 191. num. 3. verſ. etſi opponatur, quem refert Card. Tuſch. d. lit. A. concluſ. 79. num. 3.

6 Quartò colligitur, quòd pendente cauſa principali, & incidenti acceſſoria, ſi principalis eſt finita, dicitur etiam finita acceſſoria: putà actor negauit petitionem veram, per quam incidit in pœnam ſtatuti, ſi obtinuit in cauſa principali, quæ eſt finita per ſententiam, non poterit moleſtari pro pœna negatæ poſitionis, Anchar. conſ. 145. Si dicta poſitio, quem refert Card. Tuſch. d. concluſ. 76. num. 22.

Quintò colligitur, Axioma procedere, etiamſi acceſſorium ſit dignius, quàm principale, Roman. conſ. 330. Circa primum. num. 13. in fin. vbi Apoſtill. in verb. dignius, Card. Tuſch. d. concluſ. 76. num. 26. D. Barboſ. in l. cùm prætor. §. fin. num. 211. ff. de iudic. [Caſtill. controuerſ. d. c. 169. num. 21. cum ſeqq. & num. 44. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 657. num. 19. & ſeqq.] Et ideo ea, quæ habent diuerſam naturam, ſi annectantur acceſſoriè alteri rei diuerſæ, tunc res annexa tanquam acceſſoria perdit ſuam naturam, & recipit naturam principalis, cui fit annexio, Roman. d. conſ. 330. num. 14. 7
putà ſi Parochialis Eccleſia vniatur acceſſoriè beneficio ſimplici, omnimodam naturam, & conditionem beneficij ſimplicis aſſumit, Nauar. conſ. 10. num. 3. de maioris. & obed. in nouis, Azorius Inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 28. q. 20. in fin. Nicol. Garc. de benefic. p. 11. cap. 5. num. 195. 8

Sextò colligitur, quòd quando acceſſorium venit in neceſſariam conſequentiam principalis, conceſſo principali cenſetur conceſſum acceſſorium, & alia ſine quibus ſtare non poteſt, l. 2. ff. de iuriſdict. omnium Iudic. Federic. de Senis conſ. 163. in princip. verſ. in contrarium, & conſ. 186. in princip. Aymon. d. p. 4. in princip. num. 64. cum ſeqq. Villagut in tract. de extenſione legum. rubr. de extenſ. legis correctoria. num. 17. in nona fallent. Card. Tuſch. d. lit. A. concluſ. 77. num. 1. [& intellige axioma procedere cùm acceſſorium eſt à ſuo principali inſeparabile, Menoch. remed. 6. recuper. num. 45. & de præſumpt. lib. 3. præſ. 97. num. 7. & 8. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 839. num. 24. & 25. & cap. 937. num. 23.] 9

Limita primò Axioma noſtrum, vbi militat diuerſa ratio, & in ſeparatis, Alex. conſ. 4. Circa primum. num. 5. lib. 1. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum. reg. 8. in declarat. Brunor à Sole in locis communib. verb. acceſſorium, Cardin. Tuſch. lit. A. concluſ. 76. num. 36. & concluſ. 79. num. 4. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comp. 12. num. 22. [Mieres de maiorat. p. 1. q. 10. num. 55. Fachinæ. conſ. 13. num. 23. lib. 1. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 16. num. 69. Ouid. de Amicis de Iure emphyteuſ. q. 42. num. 11. Caſtill. var. reſolut. p. 1. c. 13. num. 141. Caſtill. d. c. 168. num. 26. & 27.] Vt quia in principali tractatus de damno, & in acceſſorio de lucro, Crauet. in quæſt. de indemnit. mulier. num. 47. Menoch. conſ. 58. in fine, verſ. ita etiam non refragatur, Card. Tuſch. d. concluſ. 76. n. 34. 10

Limita ſecundò in actibus denotantibus tranſlationem dominij, quando omnino non cohæret principali, ſed ab eo eſt diuiſibile, Oldrad. conſ. 121. num. 9. verſ. quartò in actibus, Cardin. Tuſch. dict. lit. A. concluſ. 79. num. 2. vbi num. 3. ſubdit, idem eſſe in adiacentiis ad ipſum principale, quia non cenſentur tranſlatæ, niſi de illis ſit dictum, & citat l. ſi quoniam, Cod. de bonis vacant. Oldrad. conſ. 121. num. 11. verſ. ſextò videtur expreſſum. 11

ACCESSORIVM corruit ſublato principali, l. qui liberus. ff. de vulg. & pupil. ſubſtit. l. cùm principalis, vbi Dec. ff. de regulis Iuris. § fideiuſſores. Inſtit. de fideiuſſ. §. ſi quis ancillas. Inſtit. de legat. Anchar. conſ. 394. Dubium eſt. n. 3. Card. Tuſch. d. lit. A. concluſ. 77. num. 16. Surd. conſ. 318. n. 5. [Menoch. conſ. 8. n. 135. 12

&

& *conſ.58. n.14. & de præſumpt. lib. 5. præſ.21. n.26.* & Caſtil.*controuerſ.lib.5.p 2.cap.168.num.12.cum ſeqq.*] Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.92.* vbi declarat procedere in coniunctis, & vbi militat eadem ratio, additque propterea, Iaſ.*in addit.ad Port.in d.§.ſi quis ancillas*, dicere, quod ſi lego vaccam cum vitulo, ſi non valet legatum vaccæ, viputa ſi vacca ſit mortua (& ſic principali ſublato, & deſtructo) non valet nec legatum vituli, id eſt, vitulus non debebitur, cùm acceſſoriè veniat vitulus ad vaccam, nam dictio *cum*, acceſſoriè coniungit: ſed ſi lego vaccam, & vitulum, cùm duo ſint ſeparata legata, quia dictio &, principaliter coniungit, ſi non valet legatum vaccæ, vitulus tamen debebitur, cùm tali caſu vitulus ad vaccam acceſſoriè non veniat.

13 Vnde contractu principali annullato, iuramentum, guarentigia, hypotheca, & omnia alia acceſſoria redduntur nulla. Gozadin. *conſ.28.n.27. & ſeq.* Roman. *conſ.42. Viſis quæ egregiè, n.3. verſ. ſecundò.* Card. Tuſch. *d.concluſ.87.n 24.*

14 [Limita quando principale aliquo ſpeciali iure tollitur; tunc enim principali ſublato tollitur acceſſorium, *l.fin.§.Titius,ff.de condit. & demonſtrat.* Pyrrh. Maurus *de fideiuſſor.p.2.ſect.10.§.30.n.4.*]

Axioma V.

Accidens.

1 *Accidens non poteſt eſſe ſine ſubiecto, & ſubſtantia.*
& tollitur eius ſubiecto ſublato. ibid.
2 *Accidentia contractus ſunt ea, quæ per legem non inſunt, & ſine quibus contractus ſtare poteſt.*
3 *Accidentia poſſunt mutari non vitiata ſubſtantia, ſecus è contrà.*
4 *Accidentia extrinſeca poſſunt abeſſe, & adeſſe præter ſubiecti corruptionem.*
5 *Accidentia non poſſunt mutare ſubſtantiam rei, niſi miraculosè.*
6 *Accidentaliter euenientia non mutant rei ſubſtantiam.*

1 ACCIDENS non poteſt eſſe ſine ſubiecto, & ſubſtantia, *l.4.in fin.ff.de actionib.empti*, tradunt
Curſ.Conimbricenſ. *in cap.2.de complexu, in præambul.prædicamentorum*, Bald.*in cap.ſignificante, verſ.nam accidentia, de appellat.* Apoſtil. *ad conſil. Romani 91. Viſis ac percunctatis, n.8.in verſ.qualitas.* Maſcard. *de probationib.concl.21. & concl.1248.n.4.* Mandoſ. *de priuileg.ad inſtar, gloſ.11.n.20.* Surd.*de aliment.tit.2. in præamb.n.2. & tit.9.q.29. n.13. & deciſ.70. n.6. & conſ.234.n.23.& conſ.335.n.13.* Card. Tuſch.*practic. concluſ.lit.A.concl.82.n.13.* Gonzal. *ad reg.8.Cancel. gloſ.5.§.7.n.70.& gloſ.57.n.32.* Anton.Monach.*Florent. deciſ.56.n.5.* vbi quod ſupponit ſubſtantiam, naturam verò ſui ſubiecti regulariter ſequitur, ex *l.eius artificij, C.de operis libert.* Et quod accidentia, vel qualitas non poſſunt ſtare ſine ſubiecto, niſi per viam miraculi, tradit Anchar.*conſ.208.n.17.* quem refert
Card. Tuſch.*d.concl 82.n.14.in fine*, vbi *n.7.* ſubdit,
2 quòd accidentia contractus ſunt ea, quæ per legem non inſunt, & ſine quibus contractus ſtare poteſt, [& accidens tollitur eius ſubiecto ſublato, *l.eius qui in prouincia 41. §. quod ſi ſtipulatus, ff. ſi certum petat.* Crot. *conſ.135.n 25.lib.5.* Pyrrh. Maur. *de fideiuſſor. ſect.1.cap.5.n.8.*]

ACCIDENTIA poſſunt mutari non vitiata ſub- 3
ſtantia, ſecus è contrà. Calderin.*conſ.314. ante med. verſ.ad cuius declarationem, alias 11.de feudis.* Cardin.
Tuſch. *d.concl.82. n.1.* Nam accidentia extrinſeca 4
poſſunt abeſſe, & adeſſe præter ſubiecti corruptionem, *l.falſa,ff.de condit. & demonstr.l.pacta conuenta, ff.de contrah.empt. l.pro voluntariis, ff.de impenſ.in rebus dot.factis*, traduot Corraſ. *lib.3.miſcel.c.10.n.10.* Zaz. *lib.1.ſingul.reſponſ.c.12.* Menoch. *conſ.35.n.19. & conſ.37.n.98.& conſ.170.n.23.* Surd.*conſ.179.n.7.* Glorit. *reſp.1 p.1 n.166.* Porphyr. *in prædicabilib.c de accidente*, Sebaſt.Medic.*de definition bonorum poſſeſſ. definit.100.n.23.& 27.* Card.Tuſch. *d concl.82.n.11.*
Surd.*conſil.179.n.7.* Non poſſunt tamen mutare ſub- 5
ſtantiam rei, Gutier.*practic.lib.3.q.16.n.91.* & ſubiecti, quia eueniunt poſt illius eſſe perfectum, Signorol. *conſ.51.n.11.* Gom. *in §.in perſonam, n.14. Inſtit.de action.* Becc. *conſ.172. n.29. vol.2.* Glorit. *reſp.1.p.1. num.166.* niſi miraculosè, vt ait Brun. *de augmento, quæſt.3. princip. num.2.* quem refert Card. Tuſch.*d.concl.82.n.14.in princip.*
[Accidentaliter euenientia non mutant rei ſub- 6
ſtantiam, *l.naturalem 5. §.pauonum, ff.de acquir.rerum domin.* Coſta *de facti ſcientia & ignor. inſpect.7. n.1.* Ceuall. *commun.contra commun. q.682. num.2.* Mari. Giurba *ad conſuetud. Meſſanenſ.cap.10.gloſ.4 n.5.* niſi ſit accidens qualificatum, quod ſuperueniens enti, illud alterius naturæ & ſpeciei efficit. Nat.*conſ.139. n.6.* Mari.Giurba *conſ.32.n.8*]

Axioma VI.

Accingendus.

1 *Accingendus de proximo, habetur pro accincto, intellige, vt n.4.*
2 *Datum habetur, quod paratum eſt vt detur.*
3 *Condemnandus de proximo, habetur pro condemnato.*
4 *Res non indicatur ab eo, quod erit, ſed ab eo, quod eſt.*
5 *Expellendus de proximo, non habetur pro expulſo.*
6 *Clericus de proximo creandus non habetur pro Clerico, ad effectum habendi beneficium, etiamſi incedat in habitu & tonſura, & promoueatur ſtatim.*
7 *Ordo debet præcedere beneficium.*
8 *Capacitas de tempore præſentationis attenditur in beneficiis.*
9 *Patronus quando poſſit præſentare de proximo clericandum, oſtenditur.*
10 *Banniendus de proximo, non habetur pro bannito, vt poſſit offendi vigore ſtatuti.*

ACCINGENDVS de proximo, habetur pro 1
accincto, *l.ex eo tempore, ff.de teſtam.milit.* Felin. *in cap.eam te, num.16.verſ.erat iſte electus, de reſcript.* Iaſ. *in auth. ſi qua mulier, num.23. & ſeq. C.de ſacroſanct.Eccleſ.& in l.admonendi, in 1.lect.num.53.verſ. iſta tamen regula, ff ſi certum petatur*, Cardin. Tuſch. *pract.concl.tom.1.lit.A.concl.83.* Thom.de Thomaſſ. *in floribus legum, reg.231.* Alex.*conſ.129.Super primo, n.7.8.& 9.lib.7.* Anchar.*conſ.430. Fuiſſet expediens,*
num.2. vbi quod habetur pro dato, quod paratum 2
eſt vt detur. Ioan.de Imola *conſ.31.Ad primum*, vbi ait, huiuſmodi Axioma procedere maximè quando

agitur de excludenda falſitate, vel delicto. Roman.
3 *in l.admonendi*, *n.*49. *ff.de iureiur.* Vbi quòd de pro-
ximo condemnandus habetur pro coodemnato,
& quod idem eſt in abſoluendo de proximo, quia
habetur pro abſoluto, [latè Narbona *lib.*xo.*gloſſ.*a 1.
*num.*45. *cum ſeq. tit.*1. *lib.*4. *noua recop.* Magdalen.
*de numero teſtium in teſtamento requiſito p.*1. *cap.*26.
*num.*14. *&* 16.]

4 Procedit impropriè & fictè, quia verè de proximo accingendus non habetur pro accincto, & deſtinatio animi non releuat, quia imò deſtinatum non habetur pro impleto, & res non iudicatur ab eo, quod erit, ſed ab eo, quod eſt, & ideo materia eſt brocardica, vt dicit Felin. *in cap.cùm adeò*, *num* 45. *&* 6. *de reſcript.* Roman. *in d.l.admonendi*, *num.*49. Card. Tuſch. *d.concl.*83.*num.*29. & maximè vbi agitur de forma, vel de pœna incorrenda, vel vbi ſpes proxima eſt fallibilis; tunc enim de proximo accingendus non habetur pro accincto, neque actus perficiendus habetur pro perfecto, Felin. *in d.cap.cum te*, *n* 16. *in fin. verſ. tamen diuerſis modis limitatur.* Card. Tuſch. *d.concl* 83.*n.*31.

5 Vnde de proximo expellendus non habetur pro expulſo, quin interim exigat & conſequatur fructus poſſeſſionis, quam habet, vt per Anchar. *conſ.*285. *incip. Tria principaliter*, *num.*4. *& ſeq.* vbi loquitur in eo, qui ſoluit Ioanni Bentiuolo, dum imminebat expulſio à ciuitate Bononiæ, quia iuſta fuit exactio, & maximè, quia expulſio erat dubia, licèt proxima ab effectu ſubſequuto, refert Card. Tuſch. *d. concl.* 83.*n.*33.

6 Hinc etiam creandus de proximo Clericus non
poteſt habere beneficium, niſi ſit actu Clericus, quã-
tumcunque incedat io habitu & tonſura, & promo-
ueatur ſtatim, vt per Felin. *in d.cap. cùm adeò*, *n.*4.
7 *& ſeq.* quia Ordo debet præcedere, Sanchez *de Ma-
trimon.lib.*7.*diſp* 42.*num.*14. Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel.*
8 *gloſ.*2. *n* 66. & in beneficiis attenditur capacitas de
tempore præſentationis, Mari. Antooin. *var.reſolut.*
9 *lib.*1.*reſol.*19.*n.*2. Poterit tamen patronus de proximo
clericandum præſentare in hunc modum: Præſento
Petrum de proximo clericandum, & peto eum ordi-
nari. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic.lib.*4.*q.*2.*n.*5.
& 6. quem ſic intelligit Maſſobi. *in praxi habendi
concurſum*, *prælud.*7.*dub.*21. *n.*86. *ſecundùm Roman.
impreſſ.* quod ego recipio, ſi taliter præſentatus, ſeu
potiùs nominatus, intra tempus ad præſentandum
præſtitutum Ordines ſuſcipiat, *de officio*, *& poteſtate
Epiſcopi*, *part.*3.*allegat.*72.*num.*78.

10 Hinc pariter de proximo banniendus non habetur pro bannito, vt poſſit offendi vigore ſtatuti, Iaſ. *in d. l. ſi qua mulier*, *num.*23. *C.de ſacroſanct. Eccleſ.* quem refert Card. Tuſch. *d.concl.*183.*n.*38.

Axioma VII.

Accuſator.

1 *Accuſatore non probante reus abſoluitur.*
2 *Accuſator vbi nihil probauit, reus præſumptiuè dicitur docuiſſe de ſua innocentia.*
3 *Accuſator non probans, tenetur ipſi accuſato actione iniuriarum.*
4 *Reus etiam homo nequam accuſatore non probante abſoluitur.*
5 *Actore non probante reus abſoluitur, remiſſiuè.*
6 *Accuſatus de crimine læſæ maieſtatis, & falſi, an teneatur innocentiam ſuam probare, oſtenditur.*

ACCVSATORE non probante reus abſolui- 1
tur, etiam quòd pro ſua innocentia nihil de-
duxerit, aut probauerit, *l.*1.*ff.ad Turpill.l.qui accu-
ſare*, *C de edendo*, vbi Iaſ. *num.*5. Bolognet *n* 1. Curt.
iun. *num.*4. Alciat. *num.*17. & Purpur. etiam *num.*17.
c.accuſator 6.*q.*5. Gig. *de crimine læſæ maieſt.lib.*2.*tit.
quomodo crimen læſæ maieſt.probetur*, *q.*50.*n.*1. Burſat.
*conſ.*246.*n.*1. Ioſeph. Ludou. *concl.*14.*in* 4.*ampl.* &
Peruſ. *deciſ.*14. Maſcard. *de probat.concl.*1x24.*n.*29.
Alex. *conſ.*1 *Viſo proceſſu*, *in princip.* *&* *conſ.*89. *Viſo
themate*, *n.*4. *&* 5. *lib.*3. Roman. *conſ.*167.*num.*3. Clar.
*§ fin.q.*62. *in princip.* Card. Tuſch. *lit. A. concl.*117. *à
num.*63. Nam vbi accuſator nihil probauit, reus 2
præſumptiuè dicitur docuiſſe de ſua innocentia, ex
Maſcard. *d.concluſ.*1224.*n.*29.

Amplia primò, vt accuſatore non probante non 3
ſolùm abſoluendus ſit reus, ſed etiam accuſator te-
neatur ipſi accuſato actione iniuriarum, ſecundùm
Angel. *in l.item apud Labeonem*, *§. ſi quis libellos*, *ff.de
iniur.* quem refert Curt. ſenior *in repet. l.admonendi*,
*num.*356. *ff.de iureiur.* Roland. *d. conſ.*90. *num.*3. *&
ſeq.lib.*3.

Amplia ſecundò, vt procedat etiam quòd reus ſit 4
homo nequam, ex allegatis per Ioſeph. Ludou. *d.
concl.* 14. *in* 4. *ampliat.* Et procedit Axioma ſiue in
cauſa criminali procedatur per denunciationem,
ſiue per accuſationem, ſiue per inquiſitionem, Alex.
*conſ.*1 *in princip.lib.*3. Card. Toſch. *d.concl.*117.*n.*67.
ſiue in cauſa mixta accuſationis, Alex. *conſ.*66.*col.*2.
verſ. verum quia, *lib.*1.

Amplia tertiò in ciuilibus, in quibus vulgatum 5
eſt Axioma, quòd actore non probaote reus abſolui-
tur, de quo infrà *Axiom.*10.

Limita in crimine læſæ maieſtatis, in quo ſi ac- 6
cuſator in probando deficiat, accuſatus tamen ſuam
innocentiam probare tenetur, & indicia contra ſe
existentia, aut probationibus, aut per torturam purgare, per text. *in l.ſi quis*, *C.ad legem Iul.maieſt.* tradit Gig. *d.q.*30. *in fin.* vbi ſubdit idem dicendum in crimine falſi, per text. *in l vbi autem*, *C.ad legem Cornel. de falſis.* Verùm hæc limitatio non conuenit noſtro Axiomati, illa enim præſupponit accuſatorem, qui licèt non plenè probauerit, probauit tamen tantum quod accuſatum indiciauerit; quo caſu nulla eſt ſpecialitas in crimine læſæ maieſtatis, aut crimine falſi, quia in omni crimine, niſi reus illa indicia contrariis probationibus eliſerit, torquendus eſt: Axioma verò noſtrum intelligitur, & procedit, quando accuſator nihil prorſus probauit, nec ad coodemnationem, nec ad indicia.

Axioma VIII.

Acta.

1 *Acta faciunt rem notoriam.*
2 *Acta facta in iudicio ciuili, an & quando fidem faciant in criminali, & è contra, remiſſiuè.*
3 *Acta facta corã Iudice ſæculari, an & quãdo fidem faciant coram Iudice Eccleſiaſtico, remiſſiuè.*
4 *Acta facta in iudicio ſummario, an & quando probent in plenario, remiſſiuè.*
5 *Acta facta in iudicio poſſeſſorio, an & quando fidem faciant in petitorio, remiſſiuè.*

ACTA faciunt rem notoriam, *l.fin.C.de re iu-* 1
dic.cap.ex infimatione, *de appellat.* vbi Innoc. *in
fine*, *cap.cum olim*, *de verbor.ſignif.* Alex. *conſ.*62.*n.*24.
*vol.*7.

vol.7.Roland.conſil.41.num.30.vol.1. Becc.conſ.40. num.3.vol.1.Surd.conſ.154.num.25.& conſ.118.n. 8.vol 2.& conſ.188.num.8.Cephal.conſ.602.num.21. lib.4.Tiraq.de retractu lig.§.36.gloſ.2. num. 44. Menoch.de interdict.remed.1.recup. poſſeſſ. num. 232.& de arbitr.Iudic.caſu 166.n. 6. Maſcard. de probation. concl.1101.num.13.& 14. Farinac. in praxi crimin. part.1.quæſt.21.num. 14. Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib.3. cap.15. num.4. Glorit. reſp.3 num.26. & reſp.10.num.59.[Ioan.Bapt.Coſta de facti ſcientia & ignor.inſpect.4.n.2. Neguſant.reſp.168.n.7.Pacific.de Saluiano interdicto inſpect.1.c.4.n.68.Bernard.Greuæ. ad practic. Cameræ Imper. concluſ.134 n.7. publicato ſcilicet proceſſu & poſt concluſum in cauſa, gloſ. in cap. ſignificauerunt, de teſtib. Maſcard. de probat.concluſ.1102.n.24. Vincent. Carroc. ſing.470.Coſta d. inſpect.4.n.2. Pacific.d.cap.4.n.66.69.70.& 72. Rota deciſ.9.n.3.p.3.lib.2.& deciſ.1117.lib.3.p3. diuerſ. At quoad litigantes etiam ante cōcluſum in cauſa, acta faciunt rem notoriam, cùm illa ſcire præſumantur. Bellamer. conſ.40.n.12. Coſta d. inſpect. n.2. Card. Tuſch. lit.N.concl.107.n.5.& 6.]

2 Acta facta in iudicio ciuili, an & quantam fidem faciant in iudicio criminali? vide Bart.in l.2. §. hoc edicto.n.5. & ibi Alex.in addit.lit.E. & Angel. num.8. ff. vi bonor. rapt. Boſſ. in tit. de pluribus violent.num.117.Clar. in pract.§. fin.q.54.verſ.item producantur,Maſcard. de probat. concl.34.num.4.Ceuall. communium contra communes.q.296. Cardin. Tuſch. pract. concluſ.tom.1.lit.A.concluſ.91.num.11. Sigiſm. Scacc.de iudic.cauſar.ciuilium & crimin.lib.1.cap.74. Et è contrà, an acta facta in iudicio criminali, probent in ciuili? vide Felin.in cap.cauſam quæ,num.23. de teſtib.Caputaquen.deciſ.57.105.106.& 107.lib.1. Maſcard.concl.351.n.3.Card.Tuſch.lit.P.concl.790. Rot. deciſ.639.n.3. apud Farin. p.2. recent.

3 Acta facta coram Iudice ſeculari, an & qualem fidem faciant coram Iudice Eccleſiaſtico? vide Capell.Tholoſ. deciſ.199. verſ.item fuit quæſitum, Abb.num.10. Aretin. num.21. Felin.num.4. & Dec. n.90 cum ſeqq.in c.at ſi clerici, de iudic. Card. Tuſch. lit. A concluſ.91.num.2. Maſcard. concl.33. num.24. & concluſ.149. Menoch. conſ.367.à num.22.

4 Acta facta in iudicio ſummario,an & quando probent in plenario? Vide Capr. in tract. de notorio. memb.1.num.28. & 29. remiſſiuè Paul.Tuſch. in ſingular.lit.A.num.8. Natt. conſ.532.num.10.lib.3. Gail. lib.1.obſeru.103. Maſcard. concluſ.348. num.9. & 10.Card.Tuſch. d.lit. A. concl.91.num.7.cum ſeq. Surd.de aliment.tit.1.q.126.n.4.Valenzuel.conſ.121. num.105.tom.2.

5 Acta facta in iudicio poſſeſſorio,an & quando faciant fidem in petitorio? vide Put. deciſ.171. aliàs 166.lib 1. in correctu, Menoch. conſ.366.n.14. & num 40.& conſ.367.num.21.Chriſtoph.de Paz in tract.de tenuta,cap.32.n.7.cum ſeqq.

Axioma IX.

Actio.

1 *Actio ſemel extincta non reuiuiſcit.*

2 *Statutum liberans fideiuſſorem, ſi principalis debitoris perſona poteſt haberi, eo ipſo quòd eſt captus, fideiuſſor eſt liberatus, nec reuiuiſcit obligatio, ſi relaxetur.*

3 *Actiones ſuas remittentibus non eſt dandus ad eas regreſſus.*

4 *Nemo ſine actione in iudicio experitur, nec alium cogere poteſt, in tantum vt Iudex debeat illum repellere etiam parte non opponente, imò & illa conſentiente, vt num.5.*

6 *Executio datur Manu Regia ſine actione in iis, in quibus dictus ratio naturalis.*

7 *Repraſalia conceduntur ſine actione, & officio Iudicis.*

8 *Obligationem annuam habens poteſt hodie agere, vt cùm venerit dies, debitor ſoluat.*

9 *Iudicis officio quando quis ſine actione experiatur, oſtenditur.*

10 *Actionem habens, rem habere dicitur.*

11 *Actio cui conceditur, multo fortiùs retentio.*

12 *Actio cui conceditur, multo fortiùs exceptio.*

13 *Actio eſt inanis, quam excludit inopia debitoris.*

14 *Actio perſonalis non datur contra tertium poſſeſſorem.*

15 *Actio perſonalis, quæ debetur reſpectu rei, tollitur re perempta.*

Actio ſemel extincta non reuiuiſcit, l.qui res.§.aream. ff.de ſolutionib. l.ſi vnus.§.ſed ſi pactum.ff.de pactis.l.electio,cum ibi notatis. C.de noxalib. actionib.l.inter ſtipulantem.§.ſacram. verſ.nec reuocari. ff.de verb.oblig.l.Manius.§.duorum.ff.de legat.2.l.heredibus, vbi gloſſ.1.ff.ad Trebell. tradunt Caſtrenſ. conſ. 372. Viſo puncto,lib.2. Tiraquel. in l.ſi vnquam.verb. ſuſceperit liberos.n.191.C.de reuocand.donat.Gam.Luſit. deciſ.162.num.4.in fine, Ioſeph. Seſſe Aragon.deciſ.133.n.9. Card.Tuſch practic.concluſ.tom.1.lit.A. concluſ.116.per totum,vbi num.3. poſt Signorol. concluſ.85.n.1.& ſeq. hinc propterea colligit, quòd ſi 2 ſtatutum liberet fideiuſſorem, ſi principalis debitoris perſona poteſt haberi, eo ipſo quòd eſt captus, fideiuſſor eſt liberatus, nec reuiuiſcit obligatio, ſi relaxetur.

Actiones ſuas remittentibus non eſt dandus 3 ad eas regreſſus. l.quæritur. §.ſi venditor. ff. de ædilit. edicto.l fin.ff.de remiſſ.pignor. §.ſi quis itaque. Inſtit.de bonorum poſſeſſ cap.ex tranſmiſſa, de renunciat. cap. ex ore, de priuileg. cap. quàm periculoſum 7. q.1. tradunt Tiraq. de retractu lig.§.1.gloſſ.9.num.119. Cou.var. lib.2.cap.4.num.1. Surd. deciſ.231. num.13. Flamin. Pariſ. de reſignat.benefic.lib.1.q 13.num.8 Thom. de Thomaſſ.in floribus legum. reg.272. Mari. Antonin. var.reſolut.lib.1.reſol.104.n.14. Ioan.Anton.Mangil. de Imputat.q 91.n.7.

Sine actione nemo in iudicio experitur, nec alium 4 cogere poteſt.l ſi pupilli.§.videamus.ff.de negot.geſtis. l.quoties.§.ſi temporali, de adminiſt.tutor. tradunt Roman. conſ.22.Propoſita.num.4. Anch. conſ.119. Pluribus de cauſis, in princ. Iaſ. in l.ſi Titius.num.3. ff. de verb.obligat.& in l.vbi pactum.num.10. C de tranſact. Matheſil. ſing.7. Caſtrenſ. conſil.250. Viſo puncto,in princ.lib.2. Alex.conſ.166.lib 6. Crauet. conſ.191. in princ. Tiraq. in l.ſi vnquam.verb.reuertatur.num.345. C. de reuocand. donat. Anton. Gomez tom. 2. variar. cap.11.n.24. Soar. de Pace in pract. tom.3. in initio. num.5.Ioſeph.Seſſe Aragon.deciſ.189.num 2 Anton. Monach. Florent. deciſ.70. num.20. Cardin. Tuſch. d.lit. A.concl.109.num.5. Card. Seraphin. deciſ.649. num.1. Mari. Antonin. var. reſolut. lib.3. reſolut.41. num.2. [Peregrin.conſil.53. num.30.lib 1. Giurba in conſuetud. Meſſanenſ.cap.7.gloſſ.10 num.1.& ſeqq. & deciſ.17.n.14.& deciſ.71.n.2.]

Amplia in tantum, carentem actione non poſſe 5 agere, vt Iudex debeat talem actorem repellere, ſi ſibi conſtat ex confeſſione, vel ex actis quod caret actione. Iaſ. in l.vbi pactum.C.de tranſact.n.11. verſ.

nota ergo, vbi *num.* 19. ſubdit, quod ſi Iudex non repellat, tenetur in ſyndicatu, Caſtren. *d. conſ.* 250. *in princ. lib.* 2. Alex. *d. conſ.* 166. *num.* 4. *verſ. imo Iudex. lib.* 6. Tiraq. *d. verb. reuertatur num.* 346. Card. Tuſch. *d. concl.* 109. *num.* 14. Etiam parte non opponente, imò & illa conſentiente, adhuc enim pars ipſa non poſſet audiri, quando omnino deficit actio, quæ nata non ſit, Bart. & alij *in d. l. vbi pactum*, Alex. *conſ.* 136. *num.* 9. *lib.* 3. Ruin. *conſ.* 190. *num.* 9. *lib.* 1. Crauet. *conſ.* 91. *in princip.* Card. Tuſch. *d. concl.* 109. *num.* 29. Procedit etiam coram arbitro & arbitratore, Caſtren. *d. conſ.* 250. *in princ. lib.* 2. quem refert Card. Tuſch. *d. concl.* 109. *n.* 37.

6 Limita in iis, quibus dictat ratio naturalis, licèt deficiat actio, vel ſit ſublata de facto, quia tunc datur executio Manu Regia, prout dabatur antequam eſſet actio inuenta, Alex. *conſ.* 134. *Animaduerſis. num.* 41. *verſ. non obſtat*, & *num.* 43. *lib.* 6. quem
7 refert Card. Tuſch. *d. concl.* 109. *num.* 43. Et in repræſaliis, quæ conceduntur ſine actione, & ſine officio Iudicis, ſed Manu Regia, prout de Iure gentium omnia Manu Regia exercebantur, Bart. *in tract. repraſaliarum, in* 3. *quaſt. num.* 2. *verſ. ad primum, in fine*, & *q.* 4. *in princ. verſ. ad primum*, vbi Apoſtil. *in verbo*,
8 *Manus Regia*. Limita etiam in habente obligationem annuam, quia poteſt hodie agere, vt cùm venerit dies, debitor ſoluat, dummodo non vltra quadraginta annos, vt per Crauet. *de antiquit. temp. p.* 4. §. *materia iſta n.* 35. Card. Tuſch. *d. concl.* 109. *n.* 45.
9 Limita quoque, quia ſine actione quis experitur officio Iudicis contra eum ad quem res mea deuenit ex cauſa lucratiua ſine culpa mea, quia ago contra eum ex æquitate, *l. ſi me & Titium. ff. ſi certum pet.* Anch. *conſ.* 23. *n.* 11. *verſ. ad ſecundum*, Ægid. Bullam. *conſ.* 39. *n.* 2. *verſ. nec obſtat lex*, Card. Tuſch. *d. concl.* 109. *num.* 46. vbi *num.* 50. poſt Iaſ. *in* §. *ſupereſt. n.* 111. *Inſtit. de actionib.* limitat etiam quando non eſt ſine actione, ſed bene exercitium actionis impeditur, vt quia agens non implet, vel non facit quod debet, quia tunc admittitur moræ purgatio; & *num* 53. poſt Alex. *conſ.* 177. *in fin. lib.* 2. ſubdit ad hoc ſufficere, ſi ſuperueniat ipſum exercitium ante concluſum in cauſa. [Limita denique quando ſubeſt ſpes quod ex facto de præterito actio orietur, Boët. *decis.* 16. *n* 30. Surd. *deciſ.* 6. *n.* 1. & *deciſ* 44. *n.* 22 Coſta *de retrotract. caſu* 2. *cap.* 8. *num.* 14. & *caſu* 30. *cap.* 8. *n.* 10. Giurba *d. deciſ.* 17. *n.* 2.]

20 A c t i o n e m habens rem habere dicitur. *l. rem in bonis. ff. de acquir. rerum dominio. l. qui actionem. ff. de regulis Iuris. l. id apud ſe* 143. *ff. de verb. ſignif.* tradunt Bertazol. *de clauſul. inſtrum. clauſ.* 27. *gloſ.* 6. *n.* 3. & *in repet. l. ſi quis maior. C. de tranſact. n.* 612. *cum ſeqq.* Menoch. *conſ.* 77. *n.* 17. Ioan. Franc. Leo *in Theſauro fori eccleſiaſt. p.* 4. *c.* 1. *n* 3. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 214. *num.* 291. *in* 1. *edit. alias reſolut.* 193. *n.* 5. *in* 2. *edit.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 136. *num.* 5.

11 A c t i o cui conceditur, multo fortiùs retentio, *l. ſi per retentionem. C. de vſuris*, Rot. *Bononien. deciſ.* 77. *n.* 4. Facilius enim conceditur retentio, quàm actio, *l. patre furioſo. ff. de iis, qui ſunt ſui, vel alien. iuris. l. pluribus. ff. de verb. obligat.* Surd. *de aliment. tit.* 3. *q.* 7. *n.* 12. & *tit* 8. *priuil.* 28. *num.* 3. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 7. *n.* 28. *verſ. pro hoc*, & *de poteſt. eligendi cap.* 10. *num.* 27.

12 A c t i o cui conceditur, multo fortiùs exceptio, *l.* 1. §. *qui ſuperficiem. ff. de ſuperficieb. l. inuitus.* §. *cui damus. ff. de regulis Iuris, cap. qui ad agendum. eod. tit. lib.* 6. Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum & vxorem.* §. 8. *num.* 2. vbi limitat, Surd. *conſ.* 377. *num.* 45. Vide infrà *ſub verb. Exceptio. n.* 1. [Leo *Valentina deciſ* 47. *n.* 14 *lib.* 1.]

A c t i o eſt inanis, quam excludit inopia debi- 13
toris, *l. non ii. ff. de dolo, gloſ. verb. non eſt, in l.* 1. *ff. ſi ventris nom. mul. cap. olim*, 2. *de reſt. ſpoliator.* Marcheſ. *de Commiſſ. p.* 3. *cap.* 1 *n.* 49. *pag.* 315. Bellet. *diſquiſit. clerical. q.* 1 *tit. de Clerico debitore.* §. 1. *n.* 3.

A c t i o perſonalis non datur contra tertium 14
poſſeſſorem, *l. fin* §. *fin. ff. de contrah. empt. l. cum cui. C. de action. & oblig.* Surd. *deciſ.* 52. *n.* 3. & *deciſ.* 173. *n* 9. & *deciſ.* 236. *n.* 8. & *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 48. *n.* 34. & *priuil.* 51. *n.* 2. Cardin. Seraphin. *deciſ.* 168. *num.* 1. & *deciſ.* 529. *num.* 1. Mari. Antonin. *var. reſol. lib.* 2.
reſol. fin. caſu 42. *verſ. & licet.* Et illa quæ debetur 15
reſpectu rei, tollitur re perempta, *l. Titia textores.* §. *fin. de legat.* 1. *l. in naue. ff. locati. l.* 1. *in fin. C. de iure emph.* Anton. Gom *var. tom.* 2. *cap.* 3. *n.* 18.

A x i o m a X.

Actor.

1 *Actor debet ſequi forum rei.*
2 *Actore non probante reus abſoluitur, multipliciter ampliatur, num.* 6.
3 *Ius metimur ex perſona actoris, non ex perſona rei.*
4 *Reus etiamſi nihil probauerit, actore non probante abſoluendus eſt.*
5 *Beneficialem titulum licèt reus non inſtificet, actore non probante abſoluendus eſt.*
7 *Actori non licet, quod reo denegatur.*
8 *Actor & reus ſunt correlatiua, & à pari procedunt.*
9 *Actori quod conceditur, cenſetur etiam conceſſum reo.*
10 *Actor ſi impetrauerit cauſam conuentionis ſummariè tractari, pariter erit ſummaria cauſa reconuentionis rei.*
11 *Actor ſi impetrauit ius iniquum, debet pati pariter retorquutionem eiuſdem iuris iniqui in ſe ipſo.*
12 *Dolus actoris, & dolus rei inſimul compenſantur, ne vocati in ius veniant.*

Actor debet ſequi forum rei, *l. in criminali. C. de iuriſdict. omnium Iudic. l. Iuris ordinem. C.* 1
eod. tit. l. fin. C. vbi in rem actio l. 2. *C. vbi & apud quem, cap. experientia, & cap. ſi quiſque* 11. *q.* 1. *cap. ſanè, cap. cùm ſit generale, cap. ſi Clericus, de foro compet.* Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 11. *in princip* & apud Hiſpanos *l.* 31. *tit.* 2. *part.* 3. & *l.* 8. & 9. *tit.* 3. *lib.* 4. *noua Recopil.* Angel. *conſ.* 122. *Quia debitum, in princ.* Socin. *reg.* 10. Roman. *conſ.* 412. *per totum*, vbi latè Oldrad. *conſ.* 83. *num.* 3. Roland. *conſ.* 23. *num.* 8. & 12. *lib.* 2. Gutier. *Canon. lib.* 1. *c.* 34 *num.* 8. Surd. *conſ.* 266. *n.* 8. Carol Bartel. *conſ.* 19. *num.* 14. Gaſp. Theſaur. *quaſt. forenſ. lib.* 2. *c.* 15 *num.* 6. Petr. Anch. *conſ.* 57. *Quædam, in princ.* Brunor à Sole *in locis communib. verb. actor.* 2. Cardoſ. *in praxi Iudicum & Aduocator. eod. verb. n.* 5. Anton. Oliban. *de iure fiſci, cap.* 11. *num.* 12. *pag. mihi* 201. Thom. de Thomaſſer. *in floribus legum. reg.* 9. Ioſeph Seſſe *de inhibitionib. c.* 8. §. 3. *n.* 7. & *cap.* 26. *num.* 3. Caſtil. *lib.* 3. *quotidian. cap.* 25. *num.* 8. Ioan. Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. p.* 2. *c.* 14. *n.* 18. Franc. Molin. *de brachio ſeculari. c.* 35. *n.* 2. Mari Ant. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 15. *n.* 1. Seraphin. *deciſ.* 1018. *n.* 1. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. A. concl.* 122.

Aloyſ.

Aloyſ.Ricc.in collectan.decif.p.5.collect.1930.D.Bar-
boſ.in l.heres abſens.§.proinde,n 8. cum multis ſeqq. ff.
de iudic.Glorit.reſp.13.num.1. [Hermoſil.l.32.gloſ.1.
n.308.tit.5.part.5. Valenzuel. conſ.138.n.36.tom.2.
Limita in caſu l. diffamari. C. de ingen. & manumiſſ.
Cou.var.lib.1.c.18.n.3.& ſeqq.Alex.Trentacinq.var.
reſolut.lib.1.tit.de diffamat.reſolut.1. n.6. Marta in vo-
tis nouiſſim.decif.voto 95.n.4.& 5.]

2 Actore non probante reus abſoluitur,l.ex-
tat 25.ff.de iure fiſci.l.vlt.C.de rei vendic.at.l.qui accu-
ſare. C. de edendo.l.actor C.de probation.l.1.C.de alie-
nat.iudic.mut.cauſa facta.§.retinendæ.Inſtit.de interdi-
ctis.cap.vlt.§ 6.q.5.cap. cum Eccleſia, de cauſa poſſeſſ.
& propriet. cap. vlt. §.ſanè, de iureiur.cap.vnic. poſt
princip. vt eccleſiaſt benefic. cap.inter dilectos, de fide
inſtrum. exornant Duen. reg.22.Hippol.ſing.169.&
ſeq.& in l.omnes. §.in ea cauſa.n.3.& 4.ff. de quæſtion.
& in l.de minore. §.tormenta. ff. eod. tit. vbi ampliat
duobus modis, & limitat quindecim modis, Hie-
ron.de Monte de finibus regundis cap.48.à n. 1. Cou.
var.lib.1.cap.1.num.8.Matheſil. ſing.17. Ioan. Garc.
reg.7.Bald.conſ.481.lib.2.& conſ.401. Præmittendum
eſt.lib.4.Anchar.conſ.331.Viſis, & diligenter, in prin-
cip.& conſ.233.in princip.Deci.conſ.3. à num.8. in fin.
Clar.in pract.crimin.lib.5.§.fin.q.62. num.1. Caputaq.
decif.2.lib.1.latè Pariſ.conſ.104.In præſenti cauſa. vol.
1.Corn. conſ.219. & conſ.315.vol.4. Ruin.conſ.114.
n.11.lib.3.Roland.conſ.60.n.13.vol.1. & conſ.67. n.1.
vol.2.& conſ.90.n.2.cum ſeqq.vol.3.& conſ.28.num.10.
eod.vol.3.Alexand.conſ.134. in princ.lib.2. & conſ.16.
In cauſa & lite, in princip. & conſ.132. Perlectis. n.7.
lib.5.& conſ.127.Viſo proceſſu,in princip.vol.7.Ioſeph.
Ludou.Peruſ.decif.14. Herculan.in tract. de negatiua.
n.170. cum ſeqq. vbi facit regulam cum limitationi-
bus,Alphan.collect.102.Franc.Viu.lib.1.commun.opin.
verb. Actore non probante, Crauet.conſ.104.num.18.&
conſ.177.n.1.ad med.Hieron.Portoles in ſchol.ad Mo-
lin.§.actor.n.1.Menoch.de arbitrar.caſu 98.n.16.& de
præſumpt.lib.1.præſ.87.n.4.& præſ.93.n.3. Maſcard.de
probat.concl.36. vbi ampliat, & limitat pluribus mo-
dis, Thom. de Thomaſſet. in floribus legum. reg. 11.
Paulus Æmil.decif.11.p.1.Surd.de aliment.tit.9.q.12.
n.7.cum ſeqq.& conſ.328.n.1.Seraphin. de priuileg.iu-
ram.priuil.27.n.1. Flores de Mena ad Gam. decif.36.
n.1.Flamin.Pariſ. de reſignat.benefic.lib.11. q.14.n.10.
& de confident.q.63.n.23.latè Fului. Pacian. de proba-
tion. lib.1.cap.67. vbi facit regulam cum decem,&
ſeptem ampliationibus,& cum duabus limitationi-
bus,Alex.Trentacinq.variar.lib.2.tit.de probation. re-
ſol.2.n.1.& 16.Cened.ad Decretal.collect.125. num.1.
Cardoſ.in praxi Iudicum & Aduocat.verb. Actor.n.4.
Ioan. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt.p.3. cap.7.
n.108.Ioſeph.Seſſe Aragon.decif.217. num.4. Aloyſ.
Ricc.in decif.Curiæ Archiep.Neapol.p.1.decif.71. n.8.
& decif.211. n.6.Anton. Monach. Lucen. decif.33.n.
46.Card.Seraphin.decif.1422.n.15.Aldouin.conſ.60.
n.12.& conſ.61.n.6. Donel. Comment. Iuris Ciuilis lib.
19.cap.15.col.1.& lib.20.cap.2. col.fin. Farin.in praxi
crimin.p.1.q.4.n.28.& fragment.crimin.p.1.lit.A.n.30.
Mari.Antonin. var.reſolut.lib.3.reſol.1.n.5.& reſol.37.
n.6.Card.Tuſch.practic.concluſ.tom.1.lit.A.concl.117.
per totam,Mendez à Caſtro in praxi Luſit.lib.5.cap.1.
n.95.Rot.decif.409.n.6.apud Farinac.p.1.recent. Rot.
etiam in Lunen. Sarzanen.beneficij 5.Iulij 1599. coram
Illuſtriſſimo D.meo Cardin. Millino, impreſſa per Vi-
uian.poſt praxim Iuriſpatron.decif.40.n.4.[Torreblãca
de Iure ſpirituali.lib.15.c.11.n.13.Caſtill.de tertiis c.7.
n.2. cum ſeqq. vbi quòd procedit in ciuilibus & cri-
minalibus.]

3 Ratio eſt,quia ius metimur ex perſona actoris,
non ex perſona rei.l.1.in princip.ff. ſi pars hæred. pet.
gloſ.in l.his conſequenter,in princip.ff.famil.herciſc.Ca-
ſtren.conſ.76. In facto iſto.n.2.in fin.verſ. & poſito, &
conſ.369.Viſo & examinato,in princip.vol.2. Roman.
conſ.347.Quoad articulum. num.4. verſ.ſufficit, Surd.
conſil.150.num.89.& de aliment.tit.6. q.4. n.9. Card.
Tuſch.d.concl.117.n.13.

Amplia primò, procedere etiamſi reus nihil pro- 4
bauerit,Florian.de S.Petro conſ.15.n.3.verſ.tertio ſibi
videtur obſtare, quem refert Card. Tuſch. d. concl.
117.n.21.

Amplia ſecundò in beneficialibus, quia actore 5
non probante,licèt reus non iuſtificet titulum ſuum
beneficialem,vel poſſeſſionem,abſolui debet,vt per
Rot.decif.419. quæ eſt 7. de except.& decif.70. aliàs 6.
de re iudic.Gemin.conſ.38. Pro clariori, in princip. &
conſ.91.Præmitto,in princip.& conſ.92.in princip. An-
char. conſ. 233. in princip. Card.Tuſch. d.concl.117.
n.29.Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.11.n.29.& 30.

Amplia tertiò in petitorio,Bald.conſ.481. in prin- 6
cip.verſ.aut vtraque pars. lib.1. Et in poſſeſſorio Ca-
ſtren.conſ.81.lib.2.Et in iudicio manutenentionis,Bald.
conſ.37.in princip.lib.5.Et in ſpolio, Angel.conſ.367.
in princip.Et in emptione & venditione, Alex.conſ.
18. lib.1. Et in fideiuſſore reo, Ioan. de Imola conſil.
103.in fine. Et tam in prima, quàm in ſecunda in-
ſtantia,Angel.Aretin.conſ.88.& conſ.133.n.5.& 6.Et
in materia feudali,Signorol.de Homed.conſ.10.n.5.
Et in cauſa matrimoniali,Caſtill.conſ.38.n.8.[Deni-
que amplia etiam ſi fiſcus agat vel accuſet, Clar. §.
fin.q.62.num.1.Maſcard.concl.36.n.1.Burſat.conſ.439.
n.2.& ſeq. & conſ.445. num.2. & ſeq. lib.4. Decian.
reſp.48.n.1.lib.3.Surd.conſ.326.n.1.]

Actori non licet, quod reo denegatur. 7
cap.2.§.4. q.4. cap. non licet actori 32. de regulis Iuris.
lib.6.l.non debet.ff.eod.tit.Thom.de Thomaſſet.in flo-
ribus legum.reg.204. Sigiſm. Scacc. de appellat. q.18.
limit.7.num.23. Dyn.conſ.24. Quæſtio talis eſt, Card.
Tuſch. practic. concluſ. tom.1. lit. A. concl.119. Pute.
decif.316.aliàs 307.lib.2. in correctis. Actor enim & 8
reus ſunt correlatiua.Mari.Antonin.var.reſolut.lib.3.
reſol.9.n.3.& à pari procedunt,l. vlt. C. de fructib. &
litium expenſ. cap. 2. de mutuis petit. Gabr. commun.
tom.3.tit.de clauſulis,concl.1.à n.66.Valaſc.conſ.25.

Amplia in caſu conuerſo, quia quod conceditur 9
actori, cenſetur etiam conceſſum reo, ideo ſi actor
obtinuit reum citari, vt perſonaliter compareat,de-
bet pariter actor comparere perſonaliter, & è con-
trà, quia ſunt correlatiui,gloſ.verb.voluerit, in Clem.
ſæpe,de verb.ſignif. Gemin.in cap.1.de dolo, & contum.
lib.6.Cardin.Tuſch.d.concl.119.num.2. Vnde proue- 10
nit, quòd ſi actor impetrauerit cauſam conuentio-
nis ſummariè tractari, pariter erit ſummaria cauſa
reconuentionis rei,gloſ.d.verb.voluerit,Card.Tuſch.
d.concluſ.119.num.3.vbi n. 4. ſubdit propterea quòd 11
ſi actor impetrauit ius iniquum, debet pati pariter
retorquutionem eiuſdem iuris iniqui in ſe ipſo.
Vnde etiam fit, vt ſi actor examinauit teſtes ad co-
lorandam poſſeſſionem, ſuper petitorio ſuſpenſo,
debeat reo pariter licere teſtes in petitorio ad diſco-
lorandam poſſeſſionem non obſtante ſuſpenſione
prædicta examinare,Oldrad. conſ.311.n.2. quem re-
fert Card.Tuſch.tom.3.lit.E.concl.306.n.1.

Vnde ſi actor dolo rei, & reus dolo accuſatoris 12
impediuntur ne vocati in ius veniant, neuter poterit
accuſari, l.fin. §. ſed etſi ſtipulator. ff.ne quis eum, qui,
Farin.fragment.crimin.p.1.lit.D.n.117.

Axioma XI.

Actum.

1 *Actum nihil dicitur, cùm quid ſupereſt ad agendum.*

2 *Actum qui gerit, in dubio præſumitur magis velle, vt ille valeat, quàm pereat.*

3 *Actum faciens cenſetur ſe adſtringere legibus loquentibus de illo.*

4 *Actum fruſtratorium nemo præſumitur facere.*

5 *Actum celebrare, & ei conſentire, paria ſunt.*

6 *Alienare qui non poteſt de Iure, non poteſt alienationi conſentire.*

7 *Actum non celebrare, vel minus ritè celebrare, paria ſunt.*

1 Actum nihil dicitur, cùm quid ſupereſt ad agendum. *l. cùm Sylanianum*, vbi Iaſ. *num. 3. C. de his quibus vt indig. l. pen. C. ad Sylanian. l. Titia. ff. de verb. obligat.* Hippol. *conſ. 122. num. 15.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 8. q. 8. num. 42. & num. 97.* Anton. Monach. *Lucen. deciſ. 25. num. 7. & Florent. deciſ. 19. n. 5. & Bononien. deciſ. 28. num. 22.* Girond. *de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. n. 1133.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum reg. 199.* vbi ait procedere, quando illud, quod ſupereſt, eſſentiale eſt, & ſubſtantiale, ſecus autem ſi accidentale ſit, & parui momenti. Rot. *deciſ. 725. num. 7. in fin. apud Farin. p. 2. recent.* [Sebaſt. de Medicis *de regul. iuris, regul. 5. limit. 2.* Aloiſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 7. collect. 1497. verſ. prout factum.*]

2 Actum qui gerit, in dubio præſumitur magis velle, vt ille valeat, quàm pereat. *l. quoties. ff. de verb. obligat. l. quoties. ff. de rebus dub. l. quoties ff. de regulis Iuris. l. 3. ff. de milit. teſtam.* Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſ. 34.* Vant. *de nullit. in princip. num. 24.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 15. à num. 2.* Brunor à Sole *in locis communib. verb. actus* 10. Menoch. *de arbitrar. caſu* 223. *num. 27. & de præſumpt. lib. 1. præſ. 6. num. 5.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 2. num. 4.* Vide *Axiom. 12. n. 17. & 18.*

3 Actum faciens cenſetur ſe adſtringere legibus loquentibus de illo, vt per Surd. *conſ. 347. num. 24.* Natta *conſ. 49. num. 22.* Becc. *conſ. 35. n. 11.*

4 Actum fruſtratorium nemo præſumitur facere, *l. 1. in fin. ff. ad municip. l. vnic. C. de theſauris. lib. 10.* Surd. *conſil. 307.* Nam actus fruſtratorios lex abhorret, *l. hac ſtipulatio. ff. vt legator. ſeu fideicommiſ. nomine cau.* Surd. *deciſ. 260. num. 5. cum ſeqq. & deciſ. 276. num 4. cum ſeqq. & conſil. 345. n. 18.*

5 Actum celebrare, & ei conſentire, paria ſunt, *l. vtrum, & l. ſeq. ff. ad leg. Pompei. de parricid.* Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 9. verſ. præterea, & de Iure primog. q. 26. verſ. tertio limita*, Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib 4. tit. 2. à num. 12.* Melch.
6 Phœbos *Luſit. deciſ. 60. num. 3. tom. 1.* Alienare enim qui de Iure non poteſt, alienationi conſentire non valet, *l. 3. C. ſi aduerſus donat.* Barth. *conſ. 70. num. 1. lib. 1.* Roland. *conſ. 15. num. 30. lib 1.* Tiraq. *ad leges connub. gloſſ. 8. n. 147* Card. Pereira *de reſolut. emphyt. cap. 5. n. 40.*

7 Actum non celebrare, vel minus ritè celebrare paria ſunt, Portol. *de conſortib. cap. 19. n. 8.* quæ enim non ritè fiunt, pro non factis habentur, Hippol. *in l. de vnoquoque, n. 120. ff. de re iudic. & ſing. 431.* Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſſ. 10. n. 31.* Perez *l. 1. tit. 3. lib. 3. Ordin. pag. 517.*

Axioma XII.

Actus.

1 *Actus præſumitur factus in executione præcedentis tractatus, ſeu mandati.*

2 *Contractus ſecundus factus in executionem primi, debet regulari à primo.*

3 *Actus qui ſequitur, declarat intentionem præcedentem.*

4 *Actus regulariter tribuitur ordinanti, & non exequenti.*

5 *Actus non poteſt ſubſiſtere ſine ſubſtantia.*

6 *Actus ſumunt ſuam denominationem ab obiecto.*

7 *Agentium actus non operantur vltra intentionem eorum.*

8 *Dolus & abſurdum vt tollatur, actus agentium operatur vltra intentionem eorum.*

9 *Actus ſemper iudicatur à principali intentione agentium.*

10 *Actus omnis iuſtificatur propter ſcientiam, & patientiam ſuperiorum.*

11 *Perfectus non dicitur actus, quando eſt partim factus, & partim non.*

12 *Voluntatis meræ actus excludit Iuris neceſſitatem.*

13 *Actus legitimi non recipiunt diem, nec conditionem.*

14 *Geminatus actus inducit maiorem firmitatem.*

15 *Actus duo, eodem die, loco, & coram eiſdem teſtibus geſti ſunt correſpectiui.*

16 *Actus debet ſemper interpretari vt aliquid operetur, non autem vt ſit inutilis.*

17 *Actus in dubio debet interpretari validus.*

18 *Interpretatio omnis admittitur ad ſuſtinendum actum.*

19 *Interpretatio, quæ fit pro validitate actus, eſt regina aliarum interpretationum.*

20 *Actus debet ſuſtineri validus in dubio ſecundùm propoſitum agentis, non autem ſecundùm oppoſitum.*

21 *Actus dubius ſemper debet interpretari, vt minus ſit damnoſus gerenti.*

22 *Diſpoſitio actus interpretari debet, vt videatur prouiſum cauſa magis neceſſaria.*

23 *Actus in dubio cenſetur potius ex cauſa neceſſaria, quàm voluntaria factus.*

24 *Actus corruit omiſſa forma legis.*

25 *Actus à principio nullus, nullum producit Iuris effectum.*

26 *Actus contra legis, ſeu ſtatuti prohibitionem factus eſt nullus.*

27 *Actus perfectio in concluſione conſiſtit.*

28 *Actus omnis conſiſtit in voluntate & potentia agentis.*

29 *Actus in dubio videtur factus nomine proprio, non alieno.*

30 *Actus quando ex duplici capite poteſt fieri, cenſetur factus ex vtiliori & firmiori.*

Actus præſumitur factus in executionem præcedentis tractatus, ſeu mandati, quando non exprimitur alia cauſa, *l. 3. §. verum. ff. de manumiſ. l. qui in aliena. § ſi is qui putabat. ff. de acquir. hæred. l. pignori. §. fin. ff. de vſucapion.* Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſ. 24.* Alex. *conſ. 25. num. 9. lib. 2.* duplicatur *conſ. 90. Viſo inſtrumento. num. 9 lib. 3.* Bald. *conſ. 299. in princ. verſ. & eadem lib. 1.* Hippol. *in l. ſtatuliber. n. 8. ff. de* 1

ff. de tranſactio. Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 74. n. 3. & lib. 3. præſ. 49. num. 4.* Cardin. Tuſch. *practic. concl. lit. A. concl. 152. num. 1. & tom. 7. lit. S. concl. 716. n. 9.* Maſcard. *de probat. concl. 619. num. 2. & concl. 1239. num. 8.* Surd. *deciſ. 325. num. 7* Rot. *deciſ. 454. num. 3. apud Farin. p. 1. recent. & deciſ. 615. num. 2. p. 2. recent.* Glorit. *reſp. 3 num. 12.* quia tunc cenſetur factus ſecundùm naturam actus, & nomine præcedentis, Crauet *conſ. 135 Verba decreti. num. 13. vol. 1.* quem refert Paul. Fuſc. *lit. A. ſing. 25. in fine.*

2 Vnde ſi fiat contractus per verba de futuro, & poſtea in executionem talis contractus partes faciunt contractum, ſecondus actos, vel contractus debet regulari à primo, in cuius executionem factus eſt, adeò quod ſi primus eſt pignos, ſecundus debeat eſſe pignus, Alex. *conſ. 156. Viſo inſtrumento, per totum. lib 6.* prout illum refert Cardin. Tuſch. *d. lit. A. concl. 130. n. 1.* vbi *n. 2. cum eodem Alex.* declarat hoc in tantom eſſe verum, quod ſecundus contractus factus in executionem primi, etiamſi fiat ex interuallo, debeat regulari à primo: vt ſi poſſunt concordari, ſemper reduci debeant ad concordiam; ſi non poſſunt concordari, quatenus ſecuodus diſcordet, dicitur per errorem; & ſic errorem continet, maximè quando primus erat per verba de futuro.

3 A c t v s qui ſequitur, declarat intentionem præcedẽtem, *l. ſi hi qui. C. de adulter. §. panorum. Inſtit. de rerum diuiſ.* Tiraq. *in l. ſi vnquam. verb. donatione largitus. num. 157. C. de reuocandis donation.* Surd. *deciſ. 326. num. 85.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 7. q. 1. num. 72.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 58. num. 25. cum ſeqq.* vbi ſubdit, quòd ſecundus actus recipit declarationem à primo, Rot. *deciſ. 365. n. 1. in fin. apud Farin. p. 2. recent.*

4 A c t v s regulariter tribuitur ordinanti, & non exequenti, *l. item eorum, §. decuriones. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. l. vnum. §. 1. ff. de legat. 2. l. 2. §. omnia. C. de veteri Iure enucl. §. cumque hoc, in procem. Inſtit. cap. ſuper litteris, de reſcript. cap. cum aliquibus, eod. tit. lib. 6.* Roman. *conſ. 366. Quæritur, in princip.* Cardin. Tuſch. *d. lit. A. concl. 144.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 56. num. 88. & priuil. 65. num. 47. & deciſ. 292. num. 9.* Mari. Antonin. *var. reſol. lib. 3. reſol. 19. num. 5.* Actus verò quando principio, vel fini attribuatur, vide Card. Tuſch. *lit. A. concl. 153.*

5 A c t v s non poteſt ſubſiſtere ſine ſobſtantia, *l. cum hi. §. Prætor ait. ff. de tranſact. l. cum precario. ff. de precar. cap. tua nos, de ſponſalib.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. cap. 26. num 106.* nec ſobſiſtere poteſt ſine ſua materia, *l. nec emptio. ff. de contrah. empt.*

6 A c t v s ſumunt ſuam denominationem ab obiecto, *l. verum. ff. de furtis, cap. cum voluntate, in princip. de ſent. excom.* S. Thom. *1. 2. q. 18. a. 6. in corpore, ad fin. & q. 1. art. 3.* Et regulantur ſecundùm naturam ſui ſubiecti, *l. eius. ff. de operis libert.* Et actus agentiom ſunt in patiente bene diſpoſito, *l. in omnibus 2. ff. de action. & oblig. l. ſi ego ff. ſi certum pet. l. 1. C. de hæred. inſtit.*

7 A c t v s agentium non operantur vltra intentionem eorum, *l. non omnis. ff. ſi certum pet. l. in agris. ff. de acquir. rerum dominio,* Ægid. Bellam. *conſ. 33. n. 38.* vbi ſubdit maximè procedere in iis, quæ pendent à poteſtate, Socin. *reg. 10.* Alex. *conſ 146. In cauſa. n. 10 & ſeq. lib. 5.* Mantic. *deciſ. 267. n. 3.* Thom. de Thomaſſ. *floribus legum. reg. 13.* Anton. Gomez *tom. 1. var. cap. 7. num. 4.* Card. Tuſch. *d. lit. A. concl. 125. per totum,* vbi *num. 3.* intelligit de intentione principali ageotium, non ſecundaria, Flamin. Pariſ. *de confident. q 27. num. 139.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol deciſ. 75. num. 22. & deciſ. 175. n. 10. part. 1.* Seraphin. *deciſ. 890. num. 2.* Anton. Monach. *Lucenſ deciſ. 14. n. 41.* Cæl. Argel. *de contradict. legit. q. 10. num. 36.* Rot. *deciſ. 555. num. 4. apud Farin. p. 1. recent.* Vide infrà *ſub verb. Intentio, Axiom 138.* [Magdalen. *de numero teſtium in teſtamento requiſito p. 3. cap. 2. num. 49.* Alexand. Trentacinq. *conſ. 19. n. 1. p. 1.* Reynoſo *obſeruat 63. n. 18.* Valenzuel. *conſ. 112. n. 74. & conſ. 119. num. 86. & conſ. 133. num. 55. tom 2.* Rota *deciſ. 236. n 1. & deciſ. 373. n. 2. part. 2. in poſthum. Farin. aliàs p. 4. recent.*]

Limita, quia actus agentium operatur vltra intentionem eorum, ad tollendum dolum & abſurdum; nam ſolutio debitoris facta ſecundùm intentionem, ſemper eſt ad tollendam obligationem debitoris, & tamen ſi debitor ſoluat ei, qui non habet mandatum, vel non poteſt liberare, non tollitur obligatio præcedens, ſed inducitur noua obligatio recipientis ad reſtituendom exactnm, vt per Alex. *conſ. 37. Viſo, in princ. lib. 3.* prout illum refert Card. Tuſch. *d. concl. 125. num. 12.* 8

A c t v s ſemper iudicatur à principali intentione agentium, *l. ſi quis nec cauſam, in princip.* & ibi Bald. *ff. ſi certum pet. l. qui exceptionem. ff. de condict. indeb. l. 1. C. ad legem Cornel. de ſicar.* Tiraq. *de retract. lig. § 30. gloſ. 1. num. 4.* Couar. *lib. 2. var. cap. 4. num. 5.* Anton. Gomez *tom. 2. var. cap. 2. num. 10.* qoia actus quantumcunque fauorabilis, contra voluntatem agentis minimè ſuſtinetur, *l. ſi idem ſeruus. ff. de legat. 2. l. ſi cui purè, in fine princip. ff. ad Trebell. l. verbis*, vbi *Doctores, ff. de vulg. & pupill.* nam actus non à nomine, ſed ab effectu iudicatur, *l. inſulam. ff. de præſcript. verb. l. cum manu ſata. §. fin. ff. de contrah. empt. l. ſi olei. C. de locato.* 9

A c t v s omnis iuſtificatur propter ſcientiam, & patientiam ſuperiorum, *l. quis ſit fugitiuus. §. ego puto. l. quod ſi nolit 31. §. qui aſſiduè. ff. de ædilit. edicto. cap. niſi eſſent, de præbend.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 2. num. 88.* Nam aoctoritas ſuperioris excuſat à pœna, gloſ. *in cap. dixit 24. q. 5.* Farin. *in praxi crimin. q. 52. num. 83.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 3. reſolut. 19. num. 4.* & facit licitum, quod aliàs eſt illicitum, *l. non videtur. §. qui iuſſu. ff. de regulis Iuris, cap. quiſquis, de regulis Iuris, lib. 6.* Doctores *in l. iuſtè poſſidet. ff. de acquir. poſſeſſ.* Farin. *in d. praxi crimin. q. 97. num. 1. cum ſeq.* quem refert Mari. Antonin. *citato loco.* 10

A c t v s non dicitur perfectus, quando eſt partim factus, & partim non, *l. 2. ibi, quia ipſi animaduertunt aliquid deeſſe. ff. de origine Iuris*, cum citatis à Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 63. num. 31.* Rot. *deciſ. 725. num. 7. in fin. apud Farin. p. 2. recent.* paria enim ſunt actum non incipere, vel cœptum non perficere, *l. fin. §. illud. C. de codicillis. §. pen. Inſtit. quibus modis teſtam. infirm.* 11

A c t v s meræ voluntatis excludit Iuris neceſſitatem, gloſ. & Doctores *in l. ſolent. §. fin. ff. de officio Proconſ. & in l. cum de in rem verſo. ff. de vſuris*, gloſ. *verb. temporis, in cap. cum Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſſ. & propriet.* Garc. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exempt. explicat. n. 278.* 12

A c t v s legitimi non recipiont diem, neque conditionem, ideoque non poſſunt ſtare in ſuſpenſo, *l. actus legitimi. ff. de regulis Iuris, cap. actus legitimi, eod. tit. lib. 6.* latè Card. Tuſch. *d. lit. A. concl. 129. per totam,* Roman. *conſ. 403. num. 19. & 20.* Rot. *deciſ. 638. num. 4. p. 2. recent.* Quæ quidem citata iura in priori parte, quatenus de actibus legitimis agunt, intelliguntur de illis, qui vel ex rei natura, vel ex ſpeciali legis prohibitione, conditionem recipere prohibentur: ſequentia autem eorum verba, videli- 13

oet,

cet, *conditionem non recipiunt*, idem important, ac ſi
diceretur, vitiantur per conditionis, aut diei appo-
ſitionem, id enim important verba, *non recipiunt*,
hoc eſt, non ſunt capaces conditionis, vel diei: vt
ſic reducatur illa regula, *actus legitimi, de regulis*
Iuris. lib. 6 ad ſenſum & diſpoſitionem *d. l. actus*,
quæ non eò tendit, vt oſtendat quinam ſint actus
legitimi, ſed vt oſtendat actus legitimos, quicun-
que illi ſint, illos nempe, qui vel ex rei natura, vel
ſpeciali legis prohibitione prohibentur conditio-
nem recipere, per temporis, aut conditionis appo-
ſitionem vitiari, non obſtante reg. *cap. ad Apostoli-*
cam. de regularib. cap. biduum 2. q. 6. in ſpecie text. in
l. obtinuit. ff. de conditionib. & demonſtrat. cap. fin. de
condition. appoſit. Quibus & aliis Iuribus conſtat,
ſæpe actus contra legis prohibitionem celebratos
obtinere, quando non ſimplex & abſoluta proponi-
tur prohibitio, ſed ſecundùm quid, & conditiones
adiectas contra Iuris prohibitionem, nullatenus diſ-
poſitionem vitiare.

14 Actvs geminatus inducit maiorem firmita-
tem, & plus operatur, quàm ſimplex, *l. Baliſta 32. ff.*
ad Trebell. l. 4. in ultima gloſ. ult. ff de pignorat. act. Bart.
in l. cum ſcimus. C. de agricol. & cenſ. lib. 11. Tiraq. *in*
l. ſi vnquam. verb. reuertatur. num. 49. C. de reuocand.
donat. Pinel. *in l. 2 C. de reſcind. vendit. part. 2. cap. 2. à*
num. 4. & cap. 4. num. 31. & in rub. C. de bonis matern.
p. 1. num. 14. verſ. inde etiam, & num. 43. Brun. *in tract.*
de augm q 4. princ. num. 15 Gig. *de penſionib. q. 100. n.*
5. Hippol. *in l. 1. ſub num. 38. C ad leg. Iuliam de ſicar.*
Euerard. *in cent. leg. loco a locutionis geminatione,* Caſ-
ſan. *in catalogo gloriæ mundi. p. 8. conſid. 27. ad finem,*
Emman. Coſta *in l ſi ex cautione, fallent. 14 C. de non*
num pecun. Perez *in addit. ad Segur. in l ſi ex legati*
cauſa, num. 183 ff. de verb. obligat. Menoch. *de arbitr.*
caſu 213. num. 37. & conſ. 10. num. 1. Maſcard. *de pro-*
bation. concl 347 num. 37. cum ſeqq. & concl. 621. num.
37. Surd. *deciſ. 21. num. 10. & 20. & deciſ. 232. num.*
2. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 395. num. 35.*
Mari Antonin. *var. reſolut. lib. 1 reſolut. 61. num. 6. &*
reſol. 110. num. 1. & lib. 3 reſol. 1. n. 32. Card. Tuſch.
tom 4. lit G. concl. 28. Cardin. Mantic. *de tacitis &*
ambiguis conuent. lib. 19. tit. 2 num. 6. Rot. *deciſ. 676.*
n. 2. apud Farin. p. 2. recent. Vide infrà *ſub verb. Gemi-*
natio, Axiom. 105.

15 Actvs duo eodem die, loco, & coram eiſdem
teſtibus geſti ſunt correſpectiui *l. ſi venter. §. fin. ff.*
de priuileg. credit. l. lectis. verſ. dicebam. ff. ſi certum pe-
tatur. Card. Seraphin. *deciſ. 359 num. 14.* Surd. *de ali-*
ment. tit. 1. q. 42. n. 48. Bernard. Greuæ. *ad practicam*
Cameræ Imper. lib. 2. concl. 12. num. 7. Aliàs autem
cenſetur factus qui præcedere debuit, & qui de-
buit priùs fieri, Alex. *conſ. 81. Lecto. num. 7. lib. 3.*
Card. Tuſch. *d. lit. A. concl. 136. num. 56.* Molin. *de*
primogen. lib. 2. cap. 7. n. 51. Maſcard. *de probationib.*
concl. 244 num. 4 Surd. *deciſ. 288. n. 33.* Cott. *in me-*
morabil. verb. Actus, Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 4*
q. 2. n. 26. cum ſeqq. Sanchez *de Matrimon. lib. 3. diſp.*
35 num. 19.

16 Actvs debet ſemper interpretari vt aliquid
operetur, non autem vt ſit inanis, & inutilis, *l. quo-*
ties. ff. de rebus dub. Card. Tuſch. *d. lit. A. concluſ. 135.*
num. 1. In dubio enim quilibet præſumitur elegiſſe
viam, per quam diſpoſitio ſua ſit vtilis, & habeat ef-
fectum, non autem vt impugnari poſſit, & reddi ad
nihilum. *l. 3. ff. de teſtam. milit.* Alciat. *de præſumpt. reg.*
3. præſ. 33. Socin. iun. *conſ. 103. n. 28. lib. 1.* Afflict. *de-*
ciſ 44. n. 25. Non enim præſumitur actus eluſoriè, &
fruſtratoriè factus, Maſcard. *de probat. concl. 595. à*
princip. Card. Tuſch. *tom. 4. lit. F. concl. 520. n. 4.*

Actvs in dubio debet interpretari validus. 17
l. quoties. ff. de rebus dub. l. quoties. ff. de verb. obligat. l. ſi
quando. ff. de legat. 1. Abb. *conſ. 62. In controuerſia. col.*
1. num. 7. verſ. tertio. lib. 2. Roland. à Valle *conſ. 61.*
num. 23. & ſeq verſ. quinto conſiderandum. lib. 3. vbi
extendit ad omnem actum, latè Roman. *conſ. 180.*
Si admittimus num. 4. cum ſeqq. vbi extendit ad om-
nem diſpoſitionem, videlicet contractus, teſtamen-
ta, iuramentum, atteſtationes, & priuilegia, Bertazol.
de clauſulis inſtrum. clauſ. 1 gloſ. 4. n. 5. & in repet. l ſi
quis maior. C. de tranſact. num 506. Pichard. *ad §. ſi*
quis alium n. 4. Inſtit. de inutil. ſtipulat. Ferret. *in conſ.*
Catholonia gloſ. 1 num. 151. Scacc. *de appellat. q. 2. n.*
29. & q. 3. n. 3. & 4. & q. 15. num. 225. in fine, Rot.
deciſ. 469. num. 3. p. 2. recent. Card. Tuſch. *d. tom. 1 lit.*
A. concl. 136. Mari. Anton. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 20.*
num. 16. Surd. *conſ. 44. num. 21.* Giurba *deciſ. 36 n. 18.*
Nam omnis interpretatio admittitur ad ſuſtinen- 18
dum actum, Rot. *deciſ. 46. num. 3. p. 2. recent.* Ro-
land. à Valle *d. conſ. 61. num. 26. lib. 3.* Card. Tuſch.
d. lit. A. concl. 136. num. 14. & iſta quæ fit pro validi- 19
tate actus, eſt regina aliarum interpretationum, Ce-
phal. *conſ. 51. num. 39* Cardin. Mantic. *de coniect. ult.*
volunt. lib. 12. tit. 17. n. 13. etiamſi aliquid quandoque
diſponatur præter intentionē agentium, *c. 1. §. item*
quoque, in fin. de deſponſat. impub. lib. 6. Federic. de
Senis *conſ. 15. num 4. verſ. item contra;* vel quamuis
verba improprientur, Fulgoſ. *conſ 87. Viſis ſuperius*
allegatis. col. 2. verſ. ex illa quoque vulgari, Abb. *conſ.*
62. In controuerſia. col. 3 num. 7. verſ. tertio principali-
ter. lib. 2. Roman. *d. conſ. 180. num. 4. in fine, & num.*
ſeq. Card. Tuſch. *d. concl. 136. num. 32. & ſeq.* Nam
tanta eſt præſumptio quæ oritur propter validita-
tem actus, vt omnes alias vincat præſumptiones,
Dec. *in cap. quoniam Abbas. num. 49. verſ. ſecundò li-*
mita, de offic. deleg. & conſ. 77. num. 5. Ruin. *conſ. 72.*
num 4. lib. 2. Alciat. *de præſumpt. reg. 1. præſ. 30. n. 5.*
Roland à Valle *conſ. 61. num. 27. lib. 3.* Vnde ſi ver-
ba poſſunt referri ad actus validos, & inualidos,
etiam quòd ſint prolata in genere & in certa ſcien-
tia, referri debent ad actus validos, Bolognin. *conſ.*
3. n. 14 verſ. tertio, quem refert Card Tuſch. *d. tom.*
4. lit. I. concl. 330 n. 60. [Rota *deciſ. 643. n. 4. par. 2 in*
poſthum. Farin. alias p. 4. recentior.]

Intellige actum debere ſuſtineri validum in 20
dubio ſecundùm propoſitum agentis, non autem
ſecundùm oppoſitum, ideo tranſigens omni me-
liori modo, ſi non valet vt tranſactio, non etiam
ſuſtinebitur vt pactum gratuitum, quia ſunt oppoſi-
ta; quia in tranſactione aliquid debet dari, vel re-
mitti hinc inde, ſecus in pacto gratuito, Angel. *conſ.*
94. Cum lis, in fin. verſ. nec obſtat. prout illum refert
Card. Tuſch. *d. concl. 136. num. 81.* Intellige etiam
Axioma huiuſmodi non procedere, quando ſi actus
ſuſtineretur, excederemus facultatem gerentis
actum, vel induceretur delictum, aut quis delin-
queret in officio, quia tunc potiùs annullatur, Alex.
conſ. 179. Viſis ac ponderatis num. 3. & 4. lib. 7. Card.
Tuſch. *d. concl. 136. num. 84.* vbi *num. 73.* poſt Rot.
deciſ. 366. num 7. p. 1. diuerſ. ſubdit, interpretationem
obſcuram & cauilloſam non debere fieri ad ſuſti-
nendum actum, quia intolerabilis interpretatio
ſemper excluditur.

Actvs dubius ſemper debet interpretari, vt 21
minus ſit damnoſus gerenti, & plus vtilis, quàm eſſe
poſſit, quia hæc eſt naturalis intentio gerentis actū,
ne ſibi noceat, vt per Crauet. *conſ. 14. num. 8. & conſ.*
106. num. 8 & 9. Pariſ. *conſil. 53. num. 4. lib. 4.* Rot.
deciſ. 596. num. 4. apud Farin. p. 2. recent. Card. Tuſch.
d. lit. A. concl. 138. num. 1. & tom. 4. lit. I. concl 330.
num. 56.

*num.*56.vbi *num.*67.poſt Alex.*conſ.*185. *num.*2. *lib.*6. ſubdit, quòd quando actus poteſt habere duplicem effectum, interpretatur in parte quæ magis vtilis eſt.

22 Actus diſpoſitio interpretari debet, vt videatur prouiſum cauſæ magis neceſſariæ, & vtili, *l.cum ex pluribus. ff.de ſolution.* Bart.*in l.triticum. ff. de verb. oblig. & in l.vlt. C. de aliment. pupil. præſt.* Menoch. *conſ.*195.*num.*5.

23 Actus in dubio cenſetur potiùs ex cauſa neceſſaria, quàm voluntaria factus, *l. Ariſto. §.1.ff.de iure delib. l.pater filium, in fin. ff.ad legem Falcid. l.miles. §.fin.ff.de adulter. l.proximè. ff. de ritu nupt. l.ſi cùm dotem. §. ſi pater .ff. ſoluto matrim. l. huiuſmodi. §.cùm pater.ff.de legat.*1. Crauet. *conſ.*106.*num.*9. *& ſeq. & conſ.*119. *num.*12. *& conſ.* 125. *num.*12. *& conſ.* 272. *num.* 4. *& conſ.*304.*num.*5.] *verſ. actus.* Roman. *conſ.* 247.*Primo.col.*2.*verſ.eſt igitur.*Card.Tuſch. *d.lit.*[A. *concl.*138 *num.*2.latiùs *concl.*149. *per totam*, vbi *n.*2. poſt Bald. *conſ.*35.*poſt med.verſ. facit.lib.* 2. ampliat, vt procedat etiam in diſpoſitione legis, vt in dubio cenſeatur emanaſſe in cauſam magis neceſſariam.

24 Actus corruit omiſſa forma legis, *l. cum hi. §.ſi prætor.ff.de tranſact. l.traditionibus, C.de pactis, cap. cùm dilecta, de reſcript, cap. quia propter, de elect. cap.*1. *de rebus Eccleſ.non alien.lib.*6.*cap.quæ contra, de regulis Iuris.lib.*6.Euerard.*in topicis legal.loco* 53.Rebuff. *in tract.de pacificis poſſeſſ.num.*155. Tiraq. *de retractu conuent.§.*4.*gloſ.*6.*n.*31. vbi intelligit, etiamſi omittatur in minimo, Surd. *deciſ.*268. *n.*8. Cald. Pereira *de poteſt.elig.cap.*7.*num.*13. Valaſc.*conſ.*103.*num.*3. *& conſ.*133.*num.*4.Ioſeph. Seſſe *Aragon.deciſ.*30. *n.*10. Eſcob.*de ratiocin.cap.*11.*num.*19.Ferrer.*in conſtit. Cathalonia.gloſ.*1.*num.*350. Ioan. Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt.p.*2.*cap.*4.*num.*21.*& p.*4.*cap.*2.*num.*104. Farin.*in praxi crimin.p.*4.*conſ.*65.*in addit.lit.*D.Mari. Antonin. *var.lib.*1.*reſol.*26. *num.*3. *& lib.*2. *reſol.*47. *num.*17. Anton. Monach. *Lucen. deciſ.*53. *num.* 35. Thom.de Thomaſſet, *in floribus legum. reg.* 213. vbi intelligit procedere, quando omittitur forma eſſentialis, & neceſſaria, Rot. *deciſ.*15. *num.*3. *apud Farin. p.*2.*recent.* [Reinoſ. *obſeruat.*28. *num.*11. Valenzuel. *conſ.*173.*num.*39.*tom.*2.] Vide infrà *ſub verb. Forma, Axiom.*100.

25 Actus à principio nullus, nullum producit Iuris effectum, *l.*4 *§.condemnatum.ff.de re iudic.cap.ad præſentiam, de appellationib.*latè Roman. *conſ.*412. *Pro habenda. num.* 4. *cum ſeqq.* Roland.à Valle *conſ.* 63. *num.* 33. *& conſ.* 76, *num.* 21. *lib.*1. Card. Tuſch. *d. tom.*1.*lit. A.concl.*139. Aloyſ. Ricc.*in praxi rerum fori eccleſiaſt.deciſ.*250.*num.*2.*in* 1.*edit.*aliàs *reſol.*319. *n.*2. *in* 2. *edit.* Seraphin. *deciſ.* 229. *num.*2. vbi ait, quod actus ipſo iure nullus conualeſcere non poteſt. Verùm licèt actus nullus nihil operetur, operatur tamen declarationem mentis ipſius gerentis actum, latè Roman.*conſ.*179. *Ampliſſime Doctor. n.* 11. Bellon.*conſ.*5.*In puncto, n.*12. *verſ.ne dicat aliquis.* [Reinoſ.*in practicis obſeruat.obſeru.*74.*n.*8.]

26 Actus contra legis, ſeu ſtatuti prohibitionem factus eſt nullus, etiam quod eadem lex, ſiue ſtatutum poſt prohibitionem actum expreſsè non annullet, *l.non dubium, in princip.C.de legib.* vbi Bart. *num.*2.*verſ.tu inuenis, & n.*13. Bald. *ante num.*1. *verſ. quidam ſeruauit, & num.*2. *verſ. quartò nota*, Paul. de Caſtro *num.*2.*verſ.in ſecunda*, Iaſ. *num.*17. *in* 8.*notab.* Tiraq.*ad leges connub.gloſ.*4.*num.*7. Virgil.Boccac.*in conſtit.Piceni.gloſ.*6.*num.*110.Soar.*de legib.lib.*5. *c.*25. *num.*1.*&* 2.*& c.*27.*num.*2. Salas *in ſimili tract. q.* 96. *tract.*14.*diſp.*15.*ſect.*8.*num.*16. Intellige, quando lex, ſeu ſtatutum prohibet actus ſubſtantiam, quia ſecus eſſet, ſi in aliquo actu ſolùm qualitatem prohiberet, cùm tunc actus contra legem factus non eſſet nullus, ſed validus, Soar.*d.c.*25.*à n.*10.Salas *d.ſect.*8. *n.*19.*in fine, & n.*20.

[Actus perfectio conſiſtit in concluſione. *l. contractus.C.de fide inſtrum.l.ſi voluntate.* vbi Bald.*C. de reſcind.vendit*, Surd.*conſ.*282.*n.*17. 27

Actus omnis conſiſtit in voluntate & potentia agentis.Socin.*reg.*30. *verſ.tertio*, Cou. *in cap.cum eſſes.n.*7. *de teſtament. & var.lib.*3. *c.*6.*n.*9. Menoch. *conſ.*1.*n.*259.*& de præſumpt.lib.*1.*præſ.*80.*n.*11. 28

Actus in dubio videtur factus nomine proprio, non alieno, *l.& magis.ff.de ſolut.l. & Papinianus. ff.mandati, l.ſi ita ſtipulatus fuero. §. Chryſogonus. ff. de verbor.obligat.l.pro herede.ff.de acquir.hered.* Tiraq. *de retractu lig.§.*10.*gloſ.*1.*n.*3.Gutier. *de tutel, p.*2. *c.*10. *num.*1. 29

Actus quando ex duplici capite fieri poteſt, ex vtiliori & firmiori factus cenſetur, *l.*3.*ff.de teſtam. militis. l.cum pater. ff. de iure dot.* Reinoſ. *in obſeruat. practicis.obſeru.*8.*n.*12.] 30

Axioma XIII.

Additamentum.

1 *Additamentum non mutat naturam eius, cui adiicitur, ſi non auget, nec minuit actum primum, &c.*

2 *Additamentum, quod venit ad interpretationem legis, vel ſtatuti, debet intelligi in caſibus in quibus loquitur ſtatutum interpretatum.*

3 *Additamentum ſi repugnat ſubſtantia rei, cui adiicitur, illam deſtruit.*

Additamentum non mutat naturam eius, cui adiicitur, imò ſequitur eandem naturam, & eandem actionem imitatur, aliàs eſſet deſtruere, & non addere. Oldrad.*conſ.*131.*n.*13.*verſ.& hoc clarius*, Card.Tuſch. *practic. concluſ.tom.*1.*lit. A. concl.*182.*n.*1. vbi *n.*3.poſt Roman.*conſ.*45. declarat procedere ſi additamentum non auget, neque minuit actum primum, cui fit adiectio, quia cenſetur idem actus cum primo. 1

Vnde additio, vel additamentum, quod venit ad interpretationem legis, vel ſtatuti, aut alterius diſpoſitionis, debet intelligi in caſibus in quibus loquitur ſtatutum interpretatum, vt per Alex. *conſ.* 13. *Circa primum, n.*13.*verſ.præterea, lib.*3.ſubditque, quod ipſa additio interpretatiua facta ſtatuto antiquo, eſt repetitiua, & influit etiam in ſtatuto nouo facto in additionem antiqui. 2

Limita, niſi additamentum repugnet ſubſtantiæ rei, cui adiicitur, quia tunc potiùs deſtruit, vt de pacto de non reuocando in cauſa mortis, de conuentione in prætoria ſtipulatione, & ſimilibus, quæ inducunt nouam diſpoſitionem, & nouam ſubſtantiam, quia ſibi non communicant, nec inuicem compatiuntur, Oldrad.*conſ.*172.*in princip.n.*5. quem refert Card.Tuſch.*d.concl.*182.*n.*13. 3

Axioma XIV.

Æquiparatum.

1 *Æquiparatorum eadem eſt diſpoſitio.*

2 *Extenſio fit regulariter de vno æquiparato ad aliud.*

3 *Amplia etiam in pœnalibus, exorbitantibus, & correctoriis.*

4 *Extenſio in æquiparatis vt fiat, debet eſſe æquiparatio vniuerſalis.*

1 ÆQVIPARATORVM eadem eſt diſpoſitio, l. 1. ff. de legat. 1. gloſ. in l. ſi quis ſeruo. C. de furtis, & in cap. ſi poſtquam. §. fin. de elect. in 6. Ioan. de Anan. conſ. 27. Viſo caſu. num. 3. Alex. conſ. 17. Viſis. num. 3. lib. 3. Roman. conſ. 129. licèt magna, vbi quod in æquiparatis idem ius diſponitur etiam per extenſionem, & quod procedit in ſtatuto, & in lege generali, Beroi. conſ. 27. num. 3. lib. 1. Decian. conſ. 6. num. 27. & conſ. 45. num. 35. lib. 1. Menoch. de arbitr. caſu 88. num. 8. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 223. num. 4. p. 2. Anton. Monach. Bononien. deciſ. 68. num. 19. Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 3. lit. E. concl. 308. Flamin. Pariſ. de confident. q. 27. num. 74. & q. 18. num. 82. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 3. reſol. 25. num. 10. Surd. conſ. 384. num. 22. Octau. Glorit. reſp. 5. num. 58. Imbrian. de primo, & ſecundo benefic. conſid. 8. num. 114. [Viuian. deciſ. 255. num. 29. & ſeqq. Ioan. Maria Nouar. in praxi elect. & variat. fori. q. 8. ſect. 1. num. 9. & quæſt. forenſ. q. 143. num. 12. lib. 1. Farinac. fragm. crimin. p. 1. lit. E. num. 202. cum ſeq. Valenzuel. conſ. 172. n. 28. tom. 2.]

2 ÆQVIPARATORVM quia idem eſt iudicium, ideo fit extenſio regulariter de vno æquiparato ad aliud, vt per Bart. & alios in l. 1. ff. de legat. 1. Curt. iun. conſ. 124. num. 7. Gabr. conſ. 21. num. 37. & ſeq. lib. 1. Cephal. conſ. 257. num. 17. & ſeq. Euerard. in loco à ratione legis larga. num. 52. & in loco à ſimili num. 7. verſ. & generaliter, Roland. conſ. 27. num. 2. & 15. lib. 1. Oſaſch. Pedem. deciſ. 67. num. 9. verſ. pro hac opinione. Villagut in tract. de extenſ. legum. rub. de extenſ. leg. correct. & pœn. ſimul. num. 64. Octau. Glorit. reſp. 5. num. 38. [nouiſſimè Didac. de Narbona de ætate ad omnes humanos actus requiſita, annot. 1. q. 15. n. 4.]

3 Amplia etiam in pœnalibus, exorbitantibus, & correctoriis, vt tenent Barbat. conſ. 26. per totum. lib. 3. Abb. conſ. 75. num. 6. verſ. præterea. lib. 1. Alex. conſ. 117. Viſo titulo. num. 15. & 16. lib. 6. Cardin. Tuſch. d. concl. 308. à num. 15. & d. lit. E. concl. 663. num. 48. Ruin. conſ. 10. num. 11. lib. 3. Gabr. conſ. 21. num. 38. lib. 1. Pariſ. conſ. 22. num. 42. lib. 2. Decian. conſ. 21. num. 153. lib. 1. Villalob. commun. opin. lit. E. num. 157. Euerard. in loco à ratione legis, num. 27. & 66. & in loco à ſimili. num. 7. verſ. & generaliter, & in loco à ſpeciali. num. 6. in 3. limit. Oſaſch. Pedem. deciſ. 94. num. 20. M. Anton. Eugen. conſ. 49. num. 38. lib. 1. Honded. conſ. 75. num. 25. lib. 1. Villag. d. rub. de extenſ. leg. correct. & pœnal. ſimul. num. 64.

4 Intellige æquiparationem debere eſſe vniuerſalem per viam regulæ, & in omnibus, & per omnia, ad hoc vt fiat extenſio in æquiparatis, gloſ. verb. ſacri. in cap. vnic. de voto. lib. 6. gloſ. verb. prorogamus, in cap. conſtitutus, de Regularib. eod. lib. Aym. de antiquit. temp. p. 4. in princip. num. 100. & ſeq. & num. 125. Angel. Aretin. conſ. 58. In cauſa mota. num. 7. verſ. probatur. lib. 7. Barbat. conſ. 26. in princip. lib. 3. Curt. ſen. conſ. 48. num. 19. & conſ. 49. num. 43. Euerard. in loco à ratione legis larga. num. 52. & in loco à ſimili. num. 20. Roland. conſ. 27. n. 17. lib. 1. M. Anton. Eugen. conſ. 49. num. 39. Villagut d. rub. de extenſ. leg. correct. & pæn. ſimul. num. 64. in fin. verſ. limita ſingulariter. Honded. conſ. 95. num. 119. lib. 1. Card. Tuſch. d. tom. 3. lit. E. concl. 318. num. 18. & 28. vbi num. 38. poſt Roman. d. conſ. 179. n. 12. limitat, vt non procedat ſi ſuperueniat aliquid ad fauorem vnius ex æquiparatis, quod non reſpiciat parificationem.

AXIOMA XV.

Æquitas.

1 *Æquitas ſcripta præfertur rigori.*

2 *Æquitas ſcripta vbi reperitur in genere, & rigor contrarius ſimiliter in genere, præfertur æquitas rigori.*

3 *Æquitas non ſcripta non præfertur rigori.*

4 *Æquitas cerebrina non dicitur æquitas, ſed iniquitas, quando eſt contra leges.*

5 *Æquitas quid ſit, oſtenditur.*

6 *Æquitas in paribus cauſis paria iura deſiderat.*

ÆQVITAS ſcripta præfertur rigori, l. 1. §. ſi lego. ff. ſi pars hæred. pet. l. fin. in fin. ff. de offic. Præſid. l. maiorem. ff. de pactis. l. 1. C. de legib. l. placuit. C. de iudic. cap. fin. de tranſactionib. Hippol. ſing. 685. Bernard. reg. 245. Fulgoſ. in d. l. 1. num. 8. Anchar. conſ. 23. n. 11. & conſ. 79. in princip. Bald. conſ. 250. In quæſtione. num. 12. lib. 1. vbi quod procedit in pœnis corporalibus, & conſ. 429. Quidam. num. 2. eod. lib. 1. vbi quod procedit in materia feudali, & conſ. 434. Pactum, circa fin. verſ. nam dicere, eod. lib. 1. vbi ampliat in pactis, & conſ. 486. Illud, circa fin. verſ. octauo, lib. 2. vbi ampliat in interpretandis opinionibus dubiis legis, vel hominis, Angel. conſ. 153. Florentia. num. 3. vbi ampliat etiam arbitris, ſeu arbitratoribus, Tiraquel. de retractu lig. §. 35. gloſ. 1. n. 4. Strach. de mercat. tit. quomodo procedendum in cauſa mercaturæ. num. 4. Sarmien. lib. 3. ſelectar. cap. 9. num. 4. ad fin. Couar. in reg. poſſeſſor. p. 2. §. 6. à n. 2. Mendoza de pactis. lib. 1. cap. 3. num. 9. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum. reg. 17. Valaſc. de Iure emphyt. q. 5. n. 4. Fachin. controuerſ. lib. 1. cap. 3. & lib. 11. cap. 3. Bertazol. in repet. l. ſi quis maior. num. 32. C. de tranſactionib. Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 3. lit. E. concl. 312. per totam, Mozl. in emporio Iuris Ciuilis. p. 1. tit. 1. q. 11. per totam, Card. Mantic. deciſ. 148. num. 3. Anton. Monach. Lucen. deciſ. 68. num. 35. & Bononien. deciſ. 19. num. 3. & Florentina deciſ. 70. num. 31. vbi intelligit, dummodo ſit ſcripta, Imbrian. de primo, & ſecundo benefic. conſid. 1. n. 25. [Fachinæ. controuerſ. lib. 1. c. 3. & lib. 11. c. 3. Valenzuel. conſ. 164. n. 81.] 1

Vbi enim reperitur æquitas ſcripta in genere, & 2 rigor contrarius ſimiliter in genere, præfertur æquitas rigori; idem ſi æquitas & rigor ſcripti ſint ambo in ſpecie, d. l. placuit, ſed vbi reperitur æquitas ſcripta in genere, & rigor in ſpecie: vt quia æquitas naturalis generaliter dictet neminem cum alterius iactura locupletari debere, l. nam hoc natura. ff. de condict. indeb. rigor verò dictet ſpecialiter præſcriptiones, & vſucapiones in alterius damnum procedere fauore bonæ fidei poſſeſſoris, & in odium negligentis, vt in l. 1. ff. de vſucap. tunc rigor æquitati præfertur, ita Dyn. in reg. poſſeſſor. de regulis Iuris. in 6. Bart. in d. l. 1. num. 1. Fulgoſ. col. 1. num. 2. verſ. in gloſ. 1. Imol. col. 1. num. 1. Paul. de Caſtro col. 1. num. 3. Ludou. Roman. col. 1. num. 1. & in l. ſi inſulam. col. 5. num. 21. ff. de verborum obligat. vbi teſtatur hanc eſſe communem omnium opinionem, Salicet. in d. l. placuit. col. 1. num. 1. vbi etiam Corn. in princip. Iaſ. col. vlt. num. 3. Curt. iun. col. 3. num. 19. quos refert, & ſequitur

ſequitur Rendina in promptuario receptarum ſentent.
tom.1.tit.100.num.11. Et quod ſemper interpretatio
fit ſecundum æquitatem, dicit Socin. conſ. 159. In
præſenti.n.28.lib.2. & illa quæ foerit iuſta, ac naturali
couſona æquitati, ſumenda eſt, ait Roman. conſ.16.
n.3. quem refert Card. Tuſch. tom.4. lit.I. concl.330.
n.8. vbi num.35. poſt Bald. conſ.486. circa fin. lib.2.
ſubdit, quod veriſimilitudo ſumitur ex ea interpretatione,
quæ ſapit æquitatem, & arbitrium boni
viri in diſpoſitionibus dobiis.

3 Limita Axioma in æquitate non ſcripta, quæ eſt
ex proprio capite Iudicis, quia illa non præfertur
rigori ſcripto, vt per Fulgoſ. conſ.158. Domina Gracolina,
n. 3. vbi quod Iudex debet condemnare victum
in expenſis, & ſine cauſa prætextu æquitatis
non debet abſoluere, niſi habuerit iuſtam cauſam
litigandi, Anton. Monach. Florent.decis.70.num. 31.
4 Card. Tuſch. d.tom.3.lit.E.concl.312.n.16. Æquitas
enim cerebrina ex ſuo capite non dicitur æquitas,
ſed iniquitas, quando eſt contra leges, ideo non extendenda,
Iaſ. in l.quod ſi Ephesi.§ interdum, in fine,
ff.de eo quod certo loco, Decian.conſ.38. num.42.& 43.
lib.1. Card. Tuſch. vbi ſup. n.17. vbi num.18. ſubdit,
quod ſicut ſpecies derogat generi, ita rigor ſcriptus
in ſpecie præfertur æquitati ſcriptæ in genere, &
n.19. ait, quod æquitas deſumpta argumentatiuè ab
alia materia, vel ſimili, tanquam generalis non præfertur
rigori in caſu ſpeciali. Vnde ex Bald.conſ.253.
num.3.verſ.pro quo probando.lib.5. colligit idem Card.
Tuſch. tom.4. lit.G. concl.36. num.28. quod quando
rigor eſt ſpecialis, & æquitas generalis, præfertur
rigor ratione ſpecialitatis.

5 ÆQVITAS eſt quædam factorum conuenientia,
l. Iulianus.ff. de legib. & rectitudo iudicij naturalem
ſequens rationem, Bald. in l. omnes populi.
n.19.ff de iuſtitia & iure, Decian. conſ.36.n.42. lib.1.
Eſt ipſa iuſtitia naturalis, & in effectu differt à Iure,
quia per diſputatiooes Iuriſprudentum elimatur
æquitas, & fit ius ſcriptum, prout dicimus de ſcypho
argenteo elimato producto à naturali materia
argentea, Fulgoſ.in l.1.num.7. & 8. C. de legib. Et eſt
quædam æqualitas de ſe ipſo in alium, ſecundum
naturam, vt, Quod tibi non vis fieri, alteri neſfeceris,
de qua in tit. quod quiſque Iuris, & ideo æquitatem
dicit lex naturæ, neminem cum alterius detrimento
locupletari, l. iure naturæ. ff. de regulis Iuris, & ita
eleganter tradit Card. Tuſch. d.lit.E.concl.310. n.1.
cum ſeqq. vnde Calderin. conſil.267. in princip. verſ.
multò, aliàs 5. de rebus Eccleſ. non alien. ait, quod
omnis contractus, vt eſt dooatio, vnio, & tranſlatio
de conſenſu, & ex cauſa rationabili, dicitur ſuper
æquitate naturali fundari, & Guid. Pap. deciſ. 362.
vbi quod non reperitur maior æquitas, quàm quod
res reſtituatur domino ſuo, & Caſtren. conſ. 164.
In præſenti. n. 6. lib.2. vbi quod ex æquitate fuit introductum,
vt filius ſuccedat in locum patris,
quando agitur de ſucceſſione cum patruo, Alex.
conſ.26. Conſideratis. n.4. lib.4. vbi quod æquitas requirit
quod bona aſcendentium æqualiter diuidantur
ioter filios, Petr.de Anch. conſ.57. Quadam.
n. 3. vbi quod vbicunque Iudicis arbitrium intrat,
debet æquitatem ſeruare, Signorol. conſil.139. n.6.
vbi quod æquitas dicitur mater exceptionis, ita vt
exceptio dicatur eſſe ex æquitate.

6 ÆQVITAS io paribus cauſis paria Iura deſiderat,
l.fin.C.ad leg.Falcid, cap. cùm dilecta, de confirmat.
vtili, Anton. Monach. Lucenſi deciſ.55. n.34. &
Bononien.deciſ.62.ſub n.4.& Florent.deciſ.18.n.19. &
deciſ.70.num.45.

AXIOMA XVI.

Æqualitas.

1 *Æqualitas in iudiciis eſt ſeruanda.*
2 *Æqualitas inter partes debet in cunctis ſeruari.*
3 *Æqualitas vt ſeruetur, ſæpe receditur à regulis Iuris, & proprietate ſermonis.*
4 *Diſpoſitio in dubio ſemper eſt interpretanda in eum ſenſum, qui magis ad æqualitatem reducit.*
5 *Æqualitatis ſeruandæ ratione fit extenſio de vno ad alium.*

ÆQVALITAS maximè in iudiciis eſt 1
ſemp ſereruanda, l.fin.C.de procurat. l.non debet
actori. ff. de regulis Iuris, cap. non licet, eod. tit.
lib.6. Oldrad.conſ.311. num.2. verſ. & ſi dicatur, &
conſ.323.n.4. Federic. de Senis conſ. 289. Thom.de
Thomaſſet.in floribus legum.reg.155. Rot. deciſ.462.
n.9. & deciſ.527.n.3.p.2. recent. Card. Tuſch. tom.3.
lit. E. concl.306. per totam, & faciunt quæ dixi ſuprà
ſub verb. Actor, in fine.

ÆQVALITAS inter partes debet in cunctis 2
ſeruari, & actor & reus non debent ad imparia iudicari,
l. cùm pater.§.euictis.ff.de legat. 2.l. cùm oportet.
C.de bonis quæ liber. l. petenda. C. de tempor. in integ.
reſtit. l. fin. C. de fructibus, & lit. expenſ. l fin. C. de
eupreſſ. lib. 11. cap. in iudiciis, de regul. Iuris, lib. 6.
Socin.iun. conſ.4.col.2.vol.1. Ruin. conſil. 133. col.1.
vol.2. Roland. conſ.51.n.8.vol.4. Becc.conſ.43.in fine,
Vincent.de Franch. deciſ.23. num.9. Pereg. conſ. 93.
num.21.vol.1. Gonzal.ad reg. 8. Cancel. gloſ.6. n.164.
cum ſeqq. Rot.deciſ.1.num.14. apud Farin. p.2. recent.
& in Romana de Capuzucchis 10. Aprilis 1606. coram
Card. Lancelloto. Vnde propter ſeruandam æquali- 3
tatem ſæpe receditur à regulis Iuris, & proprietate
ſermonis, l.fin. C. commun. vtrinſque iud. l. quæſitum.
§.ſed & ipſe Papinianus. ff. de fundo inſtr. Bart. in l.
cùm pater.§.euictis.ff.de legat.2. Socin. in l.1. in 4.notab.
ff.de reb.dub. Cephal. conſ.545.n.15.lib.4 Hieron.
Gabr.conſ.90.n.21.& conſ.46 num.31.lib.1. Honded.
conſ.29.num.96. lib.1. Et in dubio ſemper interpre- 4
tanda eſt diſpoſitio in eum ſenſum, qui magis ad
æqualitatem redocit, Tiraq. de primog.q.4.n.5. Alba
conſ.421.n.14.verſ.& in dubio, Cephal.conſ.545.n.15.
& 16. Hõded.conſ.29.n.100.lib.1. Imò ratione æqua- 5
litatis ſeruandæ fit etiam extenſio de vno ad alium,
§.illud. Inſtit. de ſociet.l.fin. C. de fruct. & lit. expenſ.
Aym.conſ.133.num.8.verſ.quinimò. Honded.conſ.29.
n.98.& conſ.59.n.64.lib.1.

AXIOMA XVII.

Affectus, Affectatio, Affectio.

1 *Affectus non punitur, niſi ſequatur effectus.*
2 *Limita in atrociſſimis delictis.*
3 *Conatus in grauibus delictis pœna ordinaria non punitur de conſuetudine Italiæ.*
4 *Affectatio non prodeſt, nec attenditur.*
5 *Affectio nulla cadit, nec conſiderari poteſt in ignotum.*

AFFECTVS non punitur niſi ſequatur ef- 1
fectus, l. cogitationis. ff. de pœnis. l. 1. in fin.

ff quod quiſque Iuris. exornant Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg.* 18. Card. Tuſch. *tom. 2. lit. C. concl.* 544. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ.* 1895. *& in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ.* 589. *num. 2. in 1. edit. & reſol.* 520. *num. 2. in 2. edit. & in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 70. *num. 6. p.* 1. Benedict. Ægid. *in rep. l. ex hoc iure. ff. de iuſtit. & iure. p. 1. cap. 7. num.* 32. Franc. Galet. *in margarita caſuum Conſcient. verb. Affectus*, vbi ampliat in cenſuris, de quo etiam Vgolinus *de officio Epiſcopi, cap. 21. num. 3. verſ. tertio.*

2 Limita primò in atrociſſimis delictis, de quibus *in l. generaliter, in princip. ff. de calumniat. & in l. ſi à ſeruo. ff. de condict. ob turpem cauſam, & in l. quiſquis, in princip. ff. ad leg. Iul. maieſt. & in l. is qui cum telo. C. ad leg. Cornel. de ſicar. & in l. ſi quis perſuaſerit. C. de furtis, & in l. ſi quis non dicam. C. de Epiſc. & cleric.* cum aliis citatis à Brunor à Sole *in locis communib. verb. Affectus*, Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. delictum. num.* 55. Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 8. num.* 28. Theſaur. *deciſ.* 25. vbi de crimine læſæ maieſtatis, Æn. Robert. *lib. 1. rerum indic. cap.* 6. vbi de atrociſſimo veneficij delicto, Farin. *in praxi crimin. p. 5. q. 122. num. 14. & num.* 77. vbi de crimine aſſaſſinij, Aloyſ. Ricc. *collectan.* 326. *&* 1377. *& d. collect.* 1895. *circa fin.* Card. Tuſch. *d. concl.* 544. *num. 8. &* 21. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 3. reſol. 47. num. 6. &* 7. vbi de crimine aſſaſſinij, & veneficij. [Sebaſt. Guazzin *de defenſione rerum. defenſ. 33. c. 24. num.* 2. vbi de crimine læſæ maieſtatis, ſimoniæ, & de volente aliquem veneno perimere.]

3 Verum per conſuetudinem generalem totius Italiæ, hodie legibus omnibus conatum punientibus in grauibus delictis quoad pœnam ordinariam derogatum eſt, vt atteſtantur Boër. *deciſ.* 316. Grammat. *deciſ.* 2. Gaſp. Theſaur. *Pedem. deciſ. 24. p.* 2. Ioſeph. Ludou. *Lucenſi deciſ.* 15. Cacheran. *deciſ. 19. in fine*, & alij, quos refert, & ſequitur Aloyſ. Ricc. *in collectan. p. 4. collect.* 756. *& d. collect.* 1895. [Marta *in votis nouiſſim. deciſionum, voto* 238. *num.* 14. Teſaur. iun. *quæſt. forenſ. lib. 2. q.* 24. Giurb. *conſ.* 46. *num. 37. & conſ. 97. num.* 16.

4 AFFECTATIO non prodeſt, nec attenditur. *l. 2. §. vltim. ff. ſi quis caut. l. 1. C. qui milit. poſſ. lib.* 12. Tiraquel. *de retractu lig. §. 35. gloſ. 4. num.* 29. Sfort. Oddo *de reſtitut. in integ. p. 1. q.* 2. Surd. *conſ.* 32. *num. 4. & conſ. 42. num.* 23. Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 39. n.* 6. Antonin. de Amato *reſolut. var. reſol. 46. n. 5. cum ſeqq.*

5 AFFECTIO nulla cadit, nec conſiderari in ignotum poteſt. *l. non eſt ferendus. ff. de tranſact.* Ferret. *in Conſt. Cathaloniæ gloſ. 1. num.* 91. Menoch. *conſ.* 333. *num.* 5. Fuſar. *de ſubſtitut. q.* 318. *num.* 6.]

AXIOMA XVIII.

Afflictio.

AFFLICTIO non eſt addenda afflicto, *l. nauis. §. cum autem. ff. ad legem Rhodiam de iactu. l. Diuus Marcus, in princip. ff. de officio Præſid. l. ſi idem. ff. de iuriſdict. omnium Iudic. l. pœna. §. fin. ff. ad legem Pomp. de parricid. l. tam dementis. C. de Epiſcop. & cleric. cap. ex parte, de clerico agrot. cap. ſi quis a proprio* 11. *q.* 5. Petr. de Anchar. *conſ.* 52. *Pro clariori deciſione, in princip.* Paulus Fuſc. *lit. A. ſing.* 37. Saoctarel. *var. reſolut. p. 1. q. 8. num.* 2. Barthol. Perett. *ad extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alien. verb. & ſi per ſex menſes, num.* 4. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg.* 20. Anton. à Souſa *in relect. Bullæ de cenſuris. cap. 5. diſp. 38. num.* 3. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. p. 2. deciſ. 45. num* 10. Anton. Monach. *Lucen. deciſ. 34. num. 10. & Florent. deciſ. 12. num. 14. & Bononien. deciſ. 11. num.* 64. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 1. lit. A. concl. 240. num.* 1. vbi *num.* 4. poſt Angel. *conſ.* 197. *circa fin. verſ. non obſtat tertium*, limitat, niſi ex cauſa, quia quando afflictus dat cauſam nouæ afflictionis, debet noua addi afflictio, Imbrian. *de primo, & ſecundo beneficio., ſeu de reſtitut. ad pinguius probandum, conſid.* 3. *num.* 142.

AXIOMA XIX.

Agentes, Agere.

1 *Agentes & conſentientes pari pœna quando puniantur.*
2 *Agenti incumbit onus probandi.*
3 *Agens ante omnia debet probare ſe eſſe talem, qualem dicit.*
4 *Agere inuitus nemo compellitur.*
5 *Inuitus agere compellitur quis vbi periculum eſt in mora, & vbicunque ſubeſt cauſa, & quando tutus eſt exceptione reus, compellere vt agat creditorem poterit.*

AGENTES & conſentientes pari pœna puniuntur, *l. iubemus. §. œconomus. C. de ſacroſ. Eccleſ. cap. 1. de offic. deleg. cap. qui cum fure, de furtis. cap. quanta, de ſentent. excomm. l. 13. tit. 8. lib. 2. fori legum. l. 1. tit. 13. lib. 4. eiuſdem fori*, Azeued. *l. 4. tit. 10. lib. 6. & l. 2. num. 218. tit. 13. lib. 8. noua Recopilat.* [Thomas de Thomaſſet. *reg.* 21. Giurba *conſ. crimin. 7. num.* 14. qui in grauioribus delictis id procedere dicit, non in leuioribus.] Intellige, quando agentes cum conſentientibus cooperantur poſitiuè præbendo cauſam efficacem, & propinquam principali actori delinquenti, de quibus conſentientibus habetur *in l. ſi id quod. ff. de iuriſd. omn. Indic. l. item Mela. §. ſi alius. ff. ad leg. Aquil. l. vnic. C de raptu virg. cap. felicis, in princip. de pœnis, in 6. cap. ſicut dignum. §. qui verò. & §. illi etiam, de homicidio, gloſ. vlt. in cap. notum 2. q.* 1. S. Thom. 2. 2. *q. 62. art. 7. in corpore*, Nauar. *in cap. ita quorundam, notab. 9. à num. 2. de Iudæis*, obſeruant Cou. *in reg. peccatum. p. 2. §. 12. à num.* 1. Farinac. *conſ. 66. num.* 18. Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp.* 732. *ſub num.* 1. Flamin. Pariſ. *de confident. q. 22. num.* 5. [Ludouicus Ribera *in annot. ad cap. non inferenda* 23. *q. 3. num.* 27. Giurba *d. conſ. 7. n.* 14. Ioan. Bapt. Coſta *de facti ſcient. & ignor. inſpect. 68. n.* 6.]

AGENTI incumbit onus probandi, *l.* a 2 *& l. verius. ff. de probation. l. actor. & l. fruſtra. C. eod. tit. l. fin. ff. de rei vendicat. l. qui accuſare. C. de edendo. §. non ſolùm. Inſtit. de legatis, cap. vnic. verſ. cum enim, vt eccleſiaſt. benef. ſine dimin. confer.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg.* 19. Flamin. Pariſ. *d. confident. q. 18. num* 3. Agens 3 enim ante omnia debet probare ſe eſſe talem, qualem dicit, aliàs audiri non debet, *l. diuus. ff. de re iudic.* Brunor à Sole *in locis communib. verb. Agens* 2.

AGERE inuitus nemo compellitur. *l. vnic. C. vt* 4 *nemo inuitus*, Socin. *reg.* 14. Brunor à Sole *in locis communib. verb. compellere*, Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 1.

tom.1.lit. A.concl.241.Ioſeph.Seſſe *Arag. deciſ.* 115. *num.*3. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. Agere.num.*3.Cald.Pereira *in comment.ad l.vnic.C.ex delictis defunct.p.*3.*n.* 20.*in fine.*

5 Limita, vbi periculum eſt in mora, & vbicunque ſubeſt cauſa, quia tunc poteſt quis compelli inuitus agere, Federic. de Senis *conſ.*153. *verſ. item aſſignato termino.* Card. Tuſch. *d. concl.*241. *num.* 9. & 12.vbi *num.*10.*per text.in l.diffamari.C.de ingen.& man.*limitat in cauſa ſtatus, quibus diffamantes poſſunt compelli ad agendum,& *n.*14. poſt Federic.de Senis *conſ.*169. *in fin.verſ. an autem*, limitat pariter in eo, qui diffamatur ſuper Matrimonio contracto, quia poteſt compellere aduerſarium ad agendum, vt ſilentium ſibi imponatur. [Limita denique quando tutus eſt exceptione reus, qui officio ſaltem Iudicis ex æquitate, *l.*3. *C. qui bonis cedere poſ. & l.ſi contendat.ff.de fideiuſſ.*compellere vt agat creditorem poterit, gloſ. *verbo conſequi,in fine in l.Aurelius* 29. §. *centum ff. de liberat. leg.* Capic. *deciſ.*18. *num.*3. & 4. Oſach. *deciſ.*151.*num.*3.9.& 10. Caualcan. *deciſ.*15. *n.*23.& 24.*p.*2.& *deciſ.*9.*n.*3.& 3.*p.*4.]

Axioma XX.

Allegatio, Allegare.

1 *Allegatio partis non facit ius.*
2 *Allegare nihil, & allegatum non probare, paria ſunt.*
3 *Id quod quis allegare tenetur, probare debet.*

1 ALLEGATIO partis non facit ius, *cap. dilectus* 34.*de praben.gloſ. magna verſ.vel die tertio,in l.*1.*C.quando non petent.partes.*gloſ.*verb.non poſt multum,in cap.*2.*de iis, quæ fiunt à Prælatis.* Palat.*in repet. rub.de donation.inter virum & vxorem.* §.17. *num.*22. & 23.Roman. *conſ.*191. *Venerabilis. num.*4. Felio.*in cap.*1.*n.*18.*de conſtit.* Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.gloſ.*5. §.7.*n.*107.

2 ALLEGARE nihil, & allegatum non pro-
bace, paria ſunt, Roland. à Valle *conſ.* 35. *num.*10.
& *num.* 20. *lib.*1. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ.*
3 *lit. A. concl.* 317. *num.* 19. Id enim quod quis alle-
gare tenetuc, debet probare, *l.* 1. *in princip. iuncta*
gloſ.verbo decenter.ff.de dilat. Oſaſch. *Pedem. deciſ.*50.
*n.*12.*in fin.*Baldus *in quæſt.de ſchiſm.n.*2.*poſt tit.de edi-*
cto D.Adri.tollen.

Axioma XXI.

Alienabilis, Alienatum.

1 *Alienabilis res ſemel facta, perpetuò manet alienabilis.*
2 *Conſueta ab Eccleſia emphyteuticari, ſeu infeudari, poſſunt iterum concedi in emphyteuſim,vel in feudum ſine ſolemnitate.*
3 *Alienatum non dicitur, ſi non durat alienatum.*

1 ALIENABILIS res ſemel facta, perpetuò manet alienabilis, *cap.*2.*de feudis*, Ioan. Franc. Leo *in Theſauro fori eccleſ.p.*1. *cap.*15. *num.*3. Cald. Pereira *de renouat.emphyt.q.*11.*num.*30.Ceuall. *commun.contra communes q.*897.Sigiſm.Scacc.*de appellation.q.*17.*limit.*47.*memb.*1.*num.*111.Gonzal.*ad reg.*8. Aug.Barboſæ Axiom.Iur. *Cancel.gloſ.*6.*num.*184. [Peregr. *deciſ.*2. *n.* 2. Fuſar. *de ſubſtitut.q.*352.*num.*49. Surd. *conſ.*105. *num.* 12. Matienſ. *l.* 11. *gloſ.* 8. *num.* 2. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopil.*]

Vnde res Eccleſiæ conſuetas emphyteuticari, vel 2
infeudari, poſſe iterum concedi in emphyteuſim, vel feudum ſine ſolemnitate,reſoluunt Menoch. *de arbitr.caſu* 81.*num.*5.*cum ſeqq.& conſ.*66.*num.*31. & *conſ.*78.*num.*1.*cum ſeqq.& conſ.*90.*num.*22. Rot. *Bononien.deciſ.*13.*num.*7. & 8. Gam. *Luſit.deciſ.*24. & *deciſ.*36. *num.* 6. Quarant. *in ſumma Bullarij, verb. alienatio rerum Eccleſiæ.num.*39.& 40. Zerol. *in praxi Epiſcop.p.*1. *verbo alienatio.* §. 3. Camill. Borrell. *in ſumma deciſ. tit.* 33. *num.* 129. *cum ſeqq.* Ceuall. *d.q.* 897.*à n.*899.Gonzal.*d.n.*194. Melch. Phœbos *Luſitan.deciſ.*82.*n.*34.

ALIENATVM non dicitur, ſi non durat 3
alienatum, *l.ſi pro parte.* §. *verſum. ff. de in rem verſo, cap.*1. *quid iuris ſi vaſſallus poſt alienat.feudi*, Mencha.*illuſtr.cap.*32.*n.*3.

Axioma XXII.

Alter, Aliud.

1 *Alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri.*
2 *Altare vnum non debet diſcoperiri,vt alterum cooperiatur.*
3 *Damnum, vel lucrum quod ex ſua perſona quis non conſequeretur, conſequitur ex perſona alterius.*
4 *Repræſalearum remedium proditum eſt propter iniuſtum factum Prætoris denegantis iuſtitiam.*
5 *Fideiuſſoris obligationem perpetuat dolus, & mora principalis.*
6 *Aliud pro alio inuito creditore ſolui nequit, ſecus in paupere non valente ſoluere in ſpecie, vel pecunia. ibid.*

ALTERI per alterum oon debet iniqua con- 1
ditio inferri, *l. non debet. ff. de regulis Iuris, cap.*
non debet 22.*eod.tit.in* 6.*l.debitorum pactionibus. C. de*
pactis, cap. ſi compromiſſarius. §. *porrò, de elect. lib.* 6.
Anchar. *conſ.*140. *Primum dubium, in princip.*dicens
quod prohibitum eſt aliquem inquietari pro alie-
no debito, offenſa, vel facto, Roman. *conſ.* 241.
*Spectabiles.num.*5.*verſ.dicitur vlterius*, Abb. *conſ.*39.
in fin. lib. 1. vbi extcodit etiam inter Iudæos, Dio-
nyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect.*
*cap.*18. *num.* 45. Hooded. *conſ.* 103. *num.* 30. *lib.* 2.
Paul. Fuſc. *lit. A. ſing.* 58. Cardin. Tuſch. *practic.*
concluſ. tom. 1. *lit. A. concl.* 313. *per totam.* [Thom.
de Thomaſſet. *reg.* 33. vbi procedere aſſerit in ac-
quiſitis, ſecus in acquirendis, & *reg.* 20. habet lo-
cum, ait,quando quis in culpa non fuit, Ouid. de
Amicis *de Iure Emphyt. q.*10. *num.*5. & *q.*11. *num.*4.
Robles de Salzedo *de repræſ.in t.lib.*2.*c.*16.*num.*102.]
Vnum enim Altare non debet diſcooperiri,vt alte- 2
rum cooperiatur, Anton. de Butr. *conſ.* 40. *in fine,*
[Albert.Brun. *de ſtatut. artic.* 6. *num.* 168.] Quan- 3
doque tamen quis ex perſona alterius conſequi-
tur damnum, vel lucrum, quod ex ſua perſona
non conſequeretur, Lap. *alleg.* 94. *num.* 6. *verſ. &*
licet ex hoc. Veluti in repræſaleis, quia propter in- 4
iuſtum factum Prætoris denegantis iuſtitiam prodi-
tum eſt remedium repræſalearum, Anch.*d.conſ.*140.

5 *in princip.* Et in fideiuſſore, quia dolus, & mora principalis perpetuat obligationem fideiuſſoris, Caſtreo.*conſil.*52.*n.*3.*verſ.quinimò,lib.*2.prout illum refert Card.Tuſch.*d.concl.*313.*n.*14.

6 [A l i v d pro alio inuito creditore ſolui non poteſt, *l.*2.§.*mutui datio*,& ibi *gloſ.fin.ff. de conſtit. pecun.l.item liberatur.*§.*qui paratus. ff. quibus mod. pign. l.eum a quo* 16.*cum l.ſeq. C. de ſolut.l.* 3. *tit.* 14. *p.*4. Cott. *in memorab. verbo ſolui*, Gutier. *de iuram. confirm.p.*1.*c.*29.*num.*11. *& ſeq. & practic. lib.*1.*q.*146. *num.*16. Scouat *de ratiocin. c.* 7. *num.* 1. Pichard. *in diſp.de mora.num.*97.Surd.*deciſ.*334.*num.*16.Ceuall. *commun.contra commun.tom.*4.*q.*899.Thom.de Thomaſſet. *reg.*31.Gironda *de priuilegior.explicat.n.*203. Anton. Monach. *Bonon. deciſ.*35.*num.*8. Limita in paupere non valente ſoluere in ſpecie, vel pecunia, iuxta diſpoſitionem *auth.de fideiuſſor.* §. *quod autem. collat.* 11. *& auth.hoc niſi debitor.C. de ſolut. l. ſi quis argentum* 35.§.*ſin autem donator.C. de donat. lib.*3. *tit.* 14.*p* 5 Capic.*deciſ.*48.*num.*5. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.*64. Anton. Teſaur. *deciſ.*153.*num.*3. Baëça *de inope debitore c.*1.*n.*46. Gutier. *d.cap.*39. *& d. q.*146. *num.*1.*& ſeq.*]

Axioma XXIII.

Ambiguum, Ambiguitas.

1 *Ambiguis in rebus ſequimur quod eſt minimum, quando medium non eſt.*
2 *Media via eſt eligenda in rebus ambiguis, quando illa extat.*
3 *Ambiguis in rebus non debet eſſe abſolutum iudicium.*
4 *Ambiguitas in meliorem partem interpretanda eſt.*

1 Ambiguis in rebus quod minimum eſt, ſequimur, *l.apud Iulianum.*§.*ſcio.ff.de legatis* 1. *l.ſemper in obſcuris. ff. de regulis Iuris, cap. in obſcuris, eod.tit.in* 6. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg.*152. vbi intelligit procedere, quando medium
2 non eſt, nam illo extante, media via in ambiguis eſt eligenda, vt tradit Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 12.*num.*23.*& Bononien.deciſ.*19.*num.*31. [Menoch. *de Arbitrar.lib.*1. *q.*53. *num.*10.*& q.* 56.*& remed.* 5. *retin.num.*755.*cum ſeqq.*Eſcobar *de comput. c.*9. *n.* 6. *&* 7. Oſvvald. *in Donell.comment.Iuris ciuilis lib.* 26. *c.*8.*lit.B.*]

3 Ambiguis in rebus non debet eſſe abſolutum iudicium, *cap. habuiſſe.* 33. *diſt.* Ambiguum autem non dicitur, cùm in verbis nulla ſit difficultas, *l.ille, aut ille.*§. *cum in verbis. ff. de legat.* 3. Mantic. *deciſ.*309.*in fine.*

4 [Ambiguitas, vel dubietas in meliorem partem eſt interpretanda, *cap. eſtote, de regul. Iuris*, Franc. Molina *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 17. *num.*2. Aloyſ. Ricc.*in collect. deciſ. p.* 1.*collect.* 320. Farin.*in praxi criminal.p.* 1.*q.*25.*n.* 87.*cum ſeqq.*]

Axioma XXIV.

Amicus.

1 *Amicus non leui amicitia æquiparatur conſanguineo,*
2 *Amicus in Iure frater nuncupatur.*
3 *Amicus dicitur alter ego.*
4 *Amici dicuntur in quibus eſt vnum velle, & nolle.*

Amicus non leui amicitia æquiparatur conſanguineo, vt tradunt Iaſ. *in l. qua dotis. n.*75. *ff. ſoluto matrim.* Alciat. *de præſumpt. reg.* 1. *præſ.* 38. Cou.*in cap.requiſiſti.num.*7.*de teſtam.* Rebuff.*de priuileg. ſcholar. priuil.*104. Tiraq.*de pœnis temper.cauſa* 52.Menoch.*de præſumpt.lib.*4.*præſ.*89.*num.*70. Surd. *de aliment.tit.*6.*q.*21.*num.*4.Azeued.*l.*34.*num.*3. *tit.*6. *lib.*3.*noua Recopil.* Morl. *in emporio Iuris. p.*1.*tit.*2.*in prælud.num.*201.Card.Tuſch.*practicar. concluſ.tom.*1. *lit.A.concl.*326.Sanchez *de Matrimon. lib.*6. *diſp.*36. *num.*6. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. tom.*3.*lib.*13.*tit.*20.*num.*2.*cum ſeqq.*D.Chriſtoph.Paz *in ſchol. ad leges ſtyli l.*63.*num.*34. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ.cap.* 200. *num.*4. Carol.de Graſſis *de effectibus amicitiæ.* [Nam amicus interior, coniunctus appellatur, Alciat.*de præſumption. reg.*1. *præſ.*27.*n.*5. Petr.Moll. *in reſp.pro amico dub.*1.*num.*136.Carol.de Graſſis *d.tract. de effectibus amicitia num.* 81. *prope fin.* Et generaliter diſpoſita in conſanguineis reſpectu pietatis, & amoris, in amicis quoque maximis amicitiâ iunctis locum habet, tantúmque amicitia, quantum ſanguinis coniunctio operatur, Alciat. *d. reg.*1.*præſ.*27.*num.*5. Decian. *in tract. crimin.lib.*3.*c.*3. *num.*13.*verſ.& ideo,* Cardin. Mantic. *de coniect. vltimar. volunt.lib.*6. *tit.*11. *num.*25. Carol.de Graſſis *d. tract.num.*84.*l.*3.*Regia Hiſpan. verſ. la quinta,tit.* 29. *part.*2. Imò amicitiam ſanguinis coniunctioni præferendam dixerunt Valer. Max.*lib.*4.*c.*7. Petrarcha *lib.*1.*de remedio vtriuſque fortunæ dialog.*58. Menoch. *conſ.*683.*num.*23.Decian.*d.c.*5. *num.*13. *verſ.remanet,* Stephan. Gratian. *d.c.*300. *num.*10. Oſuuald.*ad Donell.d.lib.*18.*c.*18.*lit.K.* Carol. de Graſſis *d. n.*82.]

Amicus in Iure frater nuncupatur, vt *in l.nemo dubitat,verſ.qui frater.ff.de hered.inſtit.* 2

Amicus dicitur alter ego, Ioan. de Amic. *conſ.*85. *num.*13. quem refert Card. Tuſch. *d. concl.* 326.*num.*3.[nouiſſimè amicus noſter D.Didacus de Narbona *de ætate ad omnes humanos actus requiſ. anno* 14.*q.*43.*n.*6.] 3

Amici dicuntur in quibus eſt vnum velle, & nolle, Alex. *conſ.*93.*Repetitus.num.*10.*verſ. ſed vltra. lib.*6.Card.Tuſch.*d.concluſ.*336.*n.*4. [Didac.de Narbona *d.q.*43.*n.*6.] 4

Axioma XXV.

Amiſſum.

1 *Amiſſum non dicitur, quod non durat amiſſum.*
2 *Amiſſum late modo dicitur, quod poteſt acquiri, & non acquiritur.*
3 *Secus verò ſtricta ſignificatione.*

Amiſſum non dicitur, quod non durat amiſſum, *l.pro parte.*§.*verſum.ff de in rem verſo,* Fr.Emman.*quæſt.Regular.tom.*2.*q.*78.*art.*12. *verſ. nec etiam obſtat,* Mench. *illuſtr.cap.*32.*num.*3. Amiſſum latè ſumpta verbi ſignificatione dicitur, quod poteſt acquiri,& non acquiritur,*l.*3. *ff. quæ in fraudem creditorum. l. & ſiue quod.ff. ex quibus cauſis mai.* Rot. *in vna Rauennaten. hæreditatis* 10. *Decemb.* 1584. *coram Rubeo*, ſecus verò ſtrictè ſumpta ſignificatione, *l.non videtur rem amittere. ff. de regul. Iuris,* 3

vbi

vbi Dec. *num. 5. l. non poteſt videri. ff. eodem*, Rot.
Romana de Theodolis 10. *Ianuarij* 1597. *coram*
Litta.

Axioma XXVI.

Anima.

1 *Anima pretioſior eſt corpore.*
2 *Anima omnibus rebus eſt præferenda tanquam magis pretioſa.*
3 *Iuris apices non debent attendi, vbi agitur de ſalute animæ.*
4 *Extenſio fit in odioſis, pœnalibus, & exorbitantibus, quando agitur de ſalute animæ.*

1 ANIMA pretioſior eſt corpore, *Matth. 5. &*
Luc. 12. cap. ſedulò. 38. diſt. cap. præcipimus 2.
q. 11. cap. cùm infirmitas, prope fin. de pœnitent. & remiſſ.
Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocatorum, verb. Anima. num. 1.* & dicit Philoſophus *lib. 1. de Anima. cap.*
fin. quod corpus animi cauſa conſtitutum eſt. [Alphonſ. de Narbona *lib. 14. gloſ. 1. num. 12. c. 1. tit. 2.*
lib. 6. Recop.]

2 ANIMA omnibus rebus eſt præferenda tanquam magis pretioſa, *d. cap. præcipimus, l. ſancimus. C.*
de ſacroſ. Ecclef. Abb. *conſ. 63. Videtur primò. num. 3.*
verſ. item quis debet magis diligere. lib. 1. Tiraq. *de priuileg. pia cauſa, in præfat. num. 9.* Menoch. *de præſumpt.*
lib. 4. præſ. 112. num. 4. & præſ. 152. n. 4. Barthol. Perett.
ad Extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alien. verb.
præterquam. num. 11. pag. 178. Bertaxol. *in repet. l. ſi*
quis maior. C. de tranſact. num. 12. Maſcard. *de probationib. concluſ. 1171. num. 5.* Surd. *deciſ. 196. num. 12.*
Gutier. *in repet. l. nemo poteſt. num. 486. ff. de legat. 1.*
Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 1. lit. A. concl. 333.*
num. 1. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambiguis conuent.*
tom. 2. lib. 13. tit. 28. num. 10. Mari. Antonin. *var. reſolut.*
lib. 2. reſol. vlt. caſu 37. [Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 935. n. 36. tom. 5.*]

3 Vbi agitur de ſalute animæ, non debent attendi
apices Iuris, vt aiunt Tiraq. *d. tract. de priuileg. pia*
cauſa, priuil. 164. Ceuall. *communium contra communes*
q. 71. n. 1. & fit extenſio ex identitate rationis, gloſ.
verbo Apoſtolica, in l. omnes, la 2. C. de feriis, Villag. *in*
tract. de extenſione legum, rub. de extenſione leg. correct.
& pœnalis ſimul. num. 80. Farin. *fragment. crimin. p. 1.*
lit. E. n. 207.

4 ANIMÆ de ſalute quando agitur, extenſio fit
in odioſis, & pœnalibus, vt per Aym. *de antiquit.*
temp. p. 4. §. videamus modò de aliquibus limitationibus.
num. 10. Corſet. *in ſing. verbo extenſio, il 2. ante fin. poſt*
num. 23. Tiraq. *d. tract. priuil. 161.* Cou. *de ſponſalib.*
p. 2. cap. 6. in princip. num. 12. Perez *lib. 2. tit. 1. lib. 5.*
Ordin. pag. 39. Azeued. *l. 2. num. 4. tit. 1. lib. 5. nouæ*
Recopil. Villag. *d. num. 80. & rub. de extenſ. leg. pœnal.*
tantùm. num. 19. Farinac. *d. lit. E. num. 111.* Sanchez *de Matrimon. lib. 1. diſp. 39. num. 5. & lib. 3. diſp. 1.*
num. 8. & in exorbitantibus, Aym. *d. p. 4. in*
princip. n. 79. Villag. *in rub. de extenſione*
legum num. 3. in fin. in vlt. ampl.
Farinac. *d. lit. E.*
num. 109.

Axioma XXVII.

Animus.

1 *Animus ab operibus operantis dignoſcitur, & talis præſumitur, qualem facta demonſtrant.*
2 *Animus, & intentio hominis ex verbis bene dignoſcitur.*
3 *Facta ſunt fortiora ad demonſtrandum animum, quàm verba.*
4 *Animus hominis qualis fuerit dignoſcitur ex iis, quæ antea, vel poſtea geſta fuerunt.*
5 *Animus declaratur ex ſequentibus.*

ANIMVI ab operibus operantis dignoſcitur, 1
& talis præſumitur, qualem facta demonſtrant,
l. 1. § fin. ff. de dolo, Grammat. *conſ. 13. num. 2. & 3. &*
deciſ. 37. num. 6. Cephal. *conſ. 75. n. 3. lib. 1.* Maſcard.
de probat. concl. 95. num. 1. & ſeq. & concl. 1304. n. 24. &
ſeq. Seraphin. *de priuileg. Iuram. priuil. 1. num. 42. verſ.*
& ideo dicitur; Farinac. *in praxi crimin. q. 89. num. 76.*
Octau. Glorit. *reſp. 3. num. 34.* Nam licèt ex verbis
bene dignoſcatur animos, & intentio hominis, *l.* 2
Labeo. ff. de ſupellect. leg. cap. ſecundò requiris, de appellat. Corn. *conſ. 84. in princip. lib. 3.* Grat. *reſp. 118. n. 25.*
lib. 1. [Alban. *conſ. 119. & conſ. 626. num. 9.* Surd. *conſ.*
82. num. 33. & conſ. 471. num. 33. Bardel. *conſ. 29. n. 12.*
Giurba *conſ. 51. num. 28.*] Facta tamen ſunt fortiora 3
ad demonſteandum huiuſmodi animum, quàm
verba, *l. certum. ff. ſi certum pet. l. fin. ff. de diuort. cap. exiſtimant 12. q. 2. cap. dilecti, de appellat.* Cephal. *conſ. 77.*
num. 2. & conſ. 96. num. 27. lib. 1. Seraphin. *d. priuileg. 1.*
à num. 57.

ANIMVS hominis qualis fuerit digooſcitur 4
ex iis, quæ antea, vel poſt geſta fuerunt, arg. *l. ſed &*
Iulianus. §. pen. ff. ad Macedon. l. ſi ſeruus plurium. §. fin.
ff. de legat. 1. & §. pauonum. Inſtit. de rerum diuiſ. Aym.
conſ. 20. num. 7. & conſ. 210. n. 11. Ruin. *conſ. 10. n. 10.*
lib. 5. Cephal. *conſ. 12. num. 12. & conſ. 65. num. 8. lib. 1.*
Dec. *conſ. 11. num. 1. in fine, & conſ. 283. num. 7. verſ.*
actus, & conſ. 336. num. 1. Maſcard. *d. concl. 95. num. 6.*
& ſeq. Oſaſch. *deciſ. 71. num. 33. & deciſ. 90. num. 19.*
Mantic. *deciſ. 15. num. 1.* Afflict. *deciſ. 319. n. 5.* Surd.
conſil 540. à num. 44. Octau. Glorit. *reſp. 12. num. 12.*
Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 4. lit. I. concl. 269.*
num. 30. Rot. *deciſ. 118. num. 2. apud Farinac. p. 2. recent.* vbi quod animus declaratur ez ſubſequenti-
bus, ead. Rot. *deciſ. 64. n. 5. d. p. 2. recent. & deciſ. 306.* 5
num. 3. ead. p. 2. recent. vbi quod animus qualis fuerit
in præcedenti, ex ſubſequenti actu declaratur, *&*
deciſ. 700. num. 14. ead. p. 2. recent. vbi ait, quod ex
actu immediatè, & incontinenti facto colligitur
animus ab initio. [Menoch. *conſ. 1. num. 294. cum ſeqq.*
vbi quod animus contrahentium colligitur ex ſequentibus, Surd. *deciſ. 4. num. 15.* vbi quòd animus
talis præſumitur in præcedentibus qualis fuerit in
ſequentibus, Farin. *tom. 2. conſ. 30. num. 103.* vbi
quod verba ſubſequentia declarant qualis fuerit
animus.]

Axioma XXVIII.

Annalia.

ANNALIA ad agendum ſunt perpetua ad 1
excipiendum, *l. purè. §. fin. ff. de doli except. l. licèt.*

C. de except. l. 4. C. qui admitti, Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo infrà, num. 15. C. de in integ. reſtit. minor. Surd. deciſ. 277. num. 17. Stephan. Gratian. Marchia deciſ. 151. num. 12. Chriſtoph. de Paz in ſcholiis ad leges ſtyli l. 184. num. 3. Gutier. pract. lib. 1. q. 96. num. 3. verſ. ſed nihilominus, vbi declarat, Anton. Gom. var. tom. 2. cap. 6. num. 6. prope fin. vbi intelligit, quando quis non poteſt ius ſuum proponere in iudicio principaliter agendo, ſed tantùm excipiendo, quia tunc perpetuò poteſt excipere: ſecus verò quando ius ſuum poteſt proponere etiam principaliter agendo infra certum tempus, quia tunc ſimiliter tenetur infra illud excipere, [ex l. Papinianus §. ſi filius ff. de inoff. teſtam. Gutier. practic. lib. 1. q. 96. num. 4. Vincent. Caroc. remed. contra praiudic. ſententi. except. 2. q. 18. num. 22. qui ibidem num. 10. & 11. hoc axioma intellexit procedere ante motam actionem, ſecus pòſt, & num. 13. limitat, niſi ad excipiendum limitatum ſit tempus.]

Axioma XXIX.

Annexum.

ANNEXI & connexi idem eſt iudicium, etiamſi annexum ſit maioris valoris, cap. cum ſingulis, iuncta gloſ. verb. annexi, de prabend. lib. 6 gloſ. verbo connexa, in cap. quanto, de iudic. Hippol. ſing. 251. Guillelm. Benedict. in cap. Raynutius, de teſtament. verb. & hortum, num. 1. cum ſeqq. Menoch. de arbitrar. lib. 1. q. 45. & lib. 2. caſu 95. Garc. Girond. de priuilegiorum, ſeu exempt. explicat. n. 751.

Axioma XXX.

Antecedens.

1 *Antecedente conceſſo, conceditur & conſequens, quando antecedens eſt neceſſarium ad conſequens.*

2 *Antecedenti deſtructo, nullum eſt dare conſequens.*

3 *Antecedens qui vult, videtur velle neceſſarium conſequens.*

1 ANTECEDENTI conceſſo, conceditur & conſequens, l. 1. §. 1. ff. ſi vſuſfruct. pet. l. 3. §. qui habet, ff. de ſeruit. ruſtic. præd. l. reflexionis gratia, & ibi gloſ. ff. communia præd. l. 2. & ibi Cyn. ff. de iuriſd. omnium Iudic. l. 2. §. inſpectio. ff. quemadm. teſtam. aper. Eoerard. in topicis legalib. loco 94. Anton. Monach. Florent. deciſ. 29. num. 15. Farinac. fragment. crimin. p. 2. lit. E. num. 228. in princip. [& in praxi crimin. q. 39. n. 138. Ioan. Anton. Nouat. quæſt. forenſ. lib. 1. q. 59. num. 1. cum ſeqq. Ioan. Anton. Mangil. de imputat. q. 76. num. 1.] Intellige, quando antecedens eſt neceſſarium ad conſequens conſequendum, iuxta reſoluta per Ferrer. in conſtit. Cathalon. gloſ. 5. num. 78. & n. 82. [Surd. conſ. 91. num. 4. per l. 1. §. fin. ff. de vſufruct. & l. obligationum ferè § placeat ff. de act. & oblig.]

2 ANTECEDENTI deſtructo, nullum eſt dare conſequens, l. 1. §. huius rei ff. de officio eius l. veteres ff. de itinere, actúque priuato, Euerard. in topicis legalib. loco 96. Crauet. conſ. 231. n. 2. Anton. Monach. Florent. deciſ. 29. num. 16. vbi ſubdit, quod remoto antecedenti eius conſequens remouetur. Et quod antecedenti deſtructo, ceſſet conſequens, quod ſtare non poteſt ſine antecedenti, tradunt Bald. in l. 1. in 9. oppoſit. C. de fideicom. Crauet. conſ. 202. num. 28. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom. 2. lit. C. concl. 757. num. 66. Card. Mantic. deciſ. 15. num. 5. & deciſ. 199. num. 9. [Alphonſ. Narbona lib. 25. gloſ. 5. num. 3. tit. 21. lib. 4. Recop. Torreblanc. de iure ſpirit. lib. 15. c. 13. num. 37.]

ANTECEDENS qui vult, videtur velle neceſſarium conſequens, Alex. conſ. 157. col. 3. num. 14. lib. 2. vbi quod ſi quis vult ciuilitatem, cenſetur velle onus annexum ciuilitati, & conſ. 158. Circa primum, in princip. lib. 5. vbi ait, quod qui conſentit in antecedenti, cenſetur conſentire in conſequenti neceſſario etiam non cognito, Caſtren. conſ. 100. num. 4. verſ. quod autem, lib. 1. vbi quod ideo tutor conuentus, ſi producat inuentarium factum à pupillis, non debet dicere ſuos pupillos non teneri vltra vires hæreditarias, quia iſtud venit in neceſſariam conſequentiam, Crauet. conſ. 186. num. 7. vbi quod teſtator qui voluit dotare filiam, cenſetur etiam voluiſſe concedere lucrum, quia qui vult antecedens, vult neceſſarium conſequens. [Cancer var. reſolut. p. 1. c. 1. n. 227.] 3

Axioma XXXI.

Approbare, Approbatio.

1 *Approbare quis non poteſt, quod ſemel impugnauit, intellige, ſi actus pendet à voluntate vnius, vel, ſi ab impugnatione ante ſententiam impugnans deſtitit.*

2 *Approbatione totius qualibet eius pars approbata cenſetur.*

3 *Approbatum ſemel non poteſt amplius reprobari; ſiue expreſſè, ſiue tacitè approbatum proponatur, vt n. 4.*

5 *Approbare, & improbare poteſt quis diuerſis reſpectibus.*

APPROBARE quis non poteſt quod ſemel impugnauit, l. diſpenſatorem. ff. de ſolutionibus, Menoch. conſ. 395. num. 89. Surd. conſ. 157. num. 10. & conſ. 196. num. 2. cum ſeqq. & conſ. 364. num. 27. Rot. deciſ. 636. num. 7. apud Farinac. p. 1. recent. & deciſ. 456. num. 4. p. 2. recent. [Declara & intellige verum ſi actus pendet à voluntate vnius, Surd. conſ. 136. num. 30. & ſeq. vbi num. 3. & 4. ſi ab impugnatione ante ſententiam impugnans deſtitit.] 1

APPROBATIONE totius quælibet eius pars approbata cenſetur, Anton. Monach. Bononien. deciſ. 55. num. 11. 2

APPROBATVM ſemel non poteſt amplius reprobari, l. Pomponius. ff. de negot. geſtis, Thom. de Thomaſſer. in floribus legum. reg. 37. Surd. conſ. 18. num. 2. & conſ. 351. num. 41. & deciſ. 132. n. 4. Anton. Monach Bononien. deciſ. 34. num. 2. Rot. deciſ. 456. n. 4. apud Farin. p. 2. recent. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 2. reſol. 30. num. 25. Sanchez de Matrimon. lib. 9. diſp. 6. num 9. Mantic. deciſ. 274. num. 2. & 3 [Viuian. deciſ. 98. num. 12. lib. 1. Mari. Giurba deciſ. 24. num. 29. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 941. num. 20.] Sed contrà in l. ſed & reprobari. ff. de excuſat. tutor. & in l. vt gradatim, §. reprobari ff. de muner. & honor. At hoc in Principe, illud in priuatis. 3

Intellige ſiue expreſſè, ſiue tacitè approbatum proponatur, quia ſi petens fieri editionem librorum, 4

promittat

promittat velle ſtare libris tam pro ſe, quàm contra, tunc libri probant contra approbantem librum exhibendum, vt per Bald. *conſ. 156. cum dua ſunt, num. 3. lib. 3.* quem refert Card. Tuſch. *tom. 3. lit. E. concl. 42. n. 1.*

5 Approbare tamen & improbare poteſt quis diuerſis reſpectibus, vt per Tiraq. *de nobilit. cap. 28. n. 15.* quem refert Card. Tuſch. *d. tom. 3. lit. E. concl. 54. num. 6.*

Axioma XXXII.

Arbitrium.

1 *Arbitrio Iudicis relinquitur quod in Iure definitum non eſt.*
2 *Arbitrium regulatur à Iure.*
3 *Arbitrium quando eſt plenum, ſeu liberum, importat liberam facultatem.*
4 *Arbitrium liberum, ſeu regulatum, quando & quibus verbis à lege, vel ab homine Iudici conceſſum dicatur, remiſſiuè.*

1 Arbitrio Iudicis relinquitur quod in Iure definitum non eſt, *l. 1. ff. de iure deliber. l. in venditione. ff. de bon. auctor. Iud. poſſid. cap. de cauſſis. §. 1. de officio deleg.* Corraſ. *lib. 4. Miſcel. cap. 12. num. 5. cum ſeqq.* Neuiz. *in ſylua nupt. lib. 5. num. 74.* Menoch. *de arbitrar. lib. 1. in proœm. num. 5. & q. 14. num. 3. cum ſeqq.* Monet. *de diſtribut. quotid. p. 3. q. 10. num. 4.* vbi *num. 5.* ſubdit, locum id habere non modò in Iure ſcripto, ſed & in non ſcripto, & conſuetudine; & *num. 7.* addit, id locum obtinere etiam quoad pœnam.

2 Arbitrium regulatur à Iure, Rot. *deciſ. 326. num. 6. & deciſ. 669. num. 1. & deciſ. 698. n. 1. apud Farin. p. 2. recent.* Nam vbicunque aliquid committitur per verba denotantia arbitrium boni viri, ille tenetur ſeruare omnes regulas Iuris communis, Alex. *conſ. 33. num. 3. lib. 1.* Socin. iun. *conſ. 49. num. 16. lib. 2.* Crauet. *conſ. 612. num. 11. & conſ. 657. num. 56.* Menoch. *conſ. 69. num. 4. & 5.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 1. lit. A. concl. 470. n. 2.*

Arbitrium ſimplex licèt reguletur à
3 Iure, & ſecundùm arbitrium boni viri, tamen quando dicitur plenum, ſeu liberum, tunc importat liberam facultatem, Bart. *extrauag. ad reprimendam, in verb. videbitur, num. 3. verſ. item vbicunque*, quem refert Card. Tuſch. *d. lit. A. concl. 476. num. 1.* Menoch.
4 *de arbitr. q. 6. lib. 1.* Quando & quibus verbis à lege, vel ab homine arbitrium liberum, ſeu regulatum Iudici conceſſum dicatur, vide Aym. *conſ. 190. num. 5.* Matheſil. *ſing. 15.* Duen. *reg. 788.* Benintend. *Bonon. deciſ. 31.* Seraphin. *de priuileg. Iuram. priuil. 132. num. 13. & n. 81. cum ſeqq.* Oſaſch. *Pedem. deciſ. 111. num. 9.* Roland. *conſ. 62. num. 18. cum ſeqq. lib. 1. & conſ. 59. num. 32. cum ſeqq. lib. 2. & conſ. 55. num. 15. & a num. 47. lib. 3.* Lancellot. *de attent. cap. 12. limit. 10. num. 8. 11. & 15.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 7. 8. 9. & 37.*

* * *

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Axioma XXXIII.

Ars.

1 *Ars naturam imitatur in quantum poteſt.*
2 *Natura omni arte potentior eſt.*
3 *Ars & natura nihil faciunt fruſtra.*

Ars imitatur naturam in quantum poteſt, §. 1
minorem. Inſtit. de adoptionib. Menoch. *de præſumptionib. lib. 4. præſ. num. 22.* Vnde arte non conceditur, quod naturaliter denegatur, *l. vbi repugnantia, §. 1. ff. de regulis Iuris.* Quia natura omni arte poten- 2
tior eſt, Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 11. n. 29.* Marc. Mantu. *conſ. 20. Viſis ſcripturis. n. 2. vol. 1.* prout eos refert Fuſc. *lit. A. ſing. 26.*

Ars & natura nihil faciunt fruſtra, *l. qui bis* 3
idem. ff. de verb. oblig. l. non cogendum. §. Sabinus. ff. de procuratorib. l. hac ſtipulatio. §. Diuus. ff. vt legat. ſeu fideicom. nomine caueatur. §. minorem. Inſtit. de actionib. Ariſtot. *lib. 2. Phyſic. q. 1. & lib. 2. de Cœlo tex. 59. & lib. 3. de Anima tex. 45.* cum citatis per Brunor. à Sole *in locis communib. verb. Natura.* Et natura quod non deficiat in neceſſariis, neque abundet in ſuperfluis, dicit Ariſtot. *d. lib. 3. de Anima cap. 5.*

Axioma XXXIV.

Augmentum.

1 *Augmentum debet eſſe eiuſdem qualitatis cum ſuo principali, cui accedit.*
2 *Ius idem ſtatuitur in augmento, quod in principali aucto.*
3 *Augmentum, quod fit feudo per vaſallum, ſi poteſt ſeparari à feudo, non eſt feudale, ſed eius, qui auxit.*
4 *Augmentum fit cum omnibus ſuis qualitatibus.*
5 *Priuilegium principali conceſſum extenditur ad eius augmentum.*
6 *Iuriſdictio omnis & exemptio augmentum recipit, aut diminutionem ab incremento, vel decremento.*
7 *Extenſio priuilegij, beneficij, ſeu exemptionis non fit ad augmentum ſuperueniens, ſi tendat in præiudicium tertij.*
8 *Caſtri iuriſdictio ſi à Principe concedatur, & deinde numerus incolarum, aut ipſum caſtrum augeatur, etiam ad augmentum iuriſdictio extenditur.*
9 *Augmentum venit rebus ſimpliciter, & indefinitè donatis, ſeu remiſſis, legatis, aut hypothecatis.*
10 *Augmentum, & diminutio pari paſſu ambulant.*
11 *Inducta ad augmentum non debent operari diminutionem.*

Augmentum debet eſſe eiuſdem qualita- 1
tis cum ſuo principali, cui accedit, *l. etiam. C. de iure dot. in fin. l. 3. ff. eod. l. inter ſocerum. ff. de pactis dotalib. l. ſi conuenerit. §. ſi nuda. ff. de pignerat. act.* Barthol. Perett. *ad extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienan. pag. 93. num. 22.* Bald. *conſil. 407. In quæſtione, num. 3. verſ. dicet aliquis, lib. 1.* vbi quod idem ius ſtatuitur in augmento, quod in principali aucto, Tiraq.
de retractu lig. §. 1. gloſ. 18. num. 51. & 52. Anchar. 2
conſ. 437.

conſ.437. Iſta ſententia,num.3. vbi ait, quod ſi territorium, ſeu comitatus ciuitatis augeatur, caſtra, quæ vniuntur, confunduntur in tantum, quod idem iuris eſt de augmento, quod de aucto, quando ſimpliciter, & non ſecundum quid ſunt vnita, Ioſephus Seſſe *Aragonia deciſ.124.num.*28. Card. Tuſch. *practic.concluſ.tom.1.concl.555.à num.*1. Rot. *deciſ.94. num.3. apud Farin. p.2. recent.* vbi dicitur quod augmenti idem iuris eſt ac rei auctæ, & *ibidem deciſ.72. num.4.* id intelligitur, vbi non vrget diuerſa ratio, Fuſar. *de ſubſtit.q.652.n.6.* [Anell. Amat. *conſ.23. n.4.& conſ.59.n.9.*]

3 Limita in feudo, quia augmentum, quod fit feudo per vaſallum, ſi poteſt ſeparari à feudo, non eſt feudale, ſed eius, qui auxit, *cap.1.de inueſt.de reb. alien.fact.* Alex. *conſ 44. Viſa facti, num.8.lib.3.* Card. Tuſch. *d. concl.555.n.4.5.& 6.* reſtringentes quando augmentum non poteſt ſeparari, vel quando non poteſt ſciri, neque probari, quia tunc neque ſeparari poteſt; igitur neque tanquam ſeparatum iudicatur, ſed feudale.

4 AVGMENTVM fit cum omnibus ſuis qualitatibus, *l.item quæritur.§.qui impleto.ff.locati.l.Labeo, la 2.in princip. ff.de arbitr.* Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior.C.de tranſactionib.q.1.n.17.*

5 Priuilegium principali conceſſum extenditur ad eius augmentum, *cap. quia circa, de priuileg. cap. ex parte, cap.pen.de decim.* Bart. *in l.ſi ita.ff.de auro & arg. legato,* Brun. *in tract. de augmento, concl.9. per totam,* Duen. *reg.73.* vbi loquitur de beneficio, Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordin.in exemptos.p.1.q.37. per to-*
6 *tam.* vbi *n.7.* ſubdit, omnem iuriſdictionem & exemptionem augmentum recipere, aut diminutionem ab incremento, vel decremento, id quod plurifariam docet Bapt. Aym. Parmenſ. *in tract.de alluuionib.lib.1.cap.16.& ſeqq.*

7 Limita, ſi priuilegium, beneficium, ſeu exemptio tendat in præiudicium tertij, tunc non fit illius extenſio ad augmentum ſupetueniens, Angel. *in l.ſi ſeruitus, col.pen.in princip.ff.de ſeruit.vrb.præd.* Albert. Brun. *d.concl.9.num.8. cum ſeqq.* Eraſm. à Cochier *d. q.37.num.2.*

8 Iuriſdictio alicuius caſtri ſi à Principe concedatur, & deinde numerus incolarum, aut ipſum caſtrum augeatur, etiam ad augmentum iuriſdictio extenditur, vt ex Angel. reſol. it Brun. *d.tract. de augmento, concl.8.in princip.* & ex Bald. Guido Pap. *deciſ. 265.& deciſ.489.num.2.* ac aliis, Card. Tuſch. *tom.6. lit.P.concl.735.à num.3.* & plenius Cou. *practic.cap.2. num.1.ad finem,& num.8.* Quorum argumento videtur dicendum, quod ſi Princeps alicui Domino ſeu Magnati concedat datam officiorum alicuius ciuitatis, & deinde aliqua officia de nouo creauerit, ad hæc quoque extendatur conceſſio, vt tenet D. Barboſ. *in l.diuortio. §. quod in anno.num.17.ff.ſoluto matrim.* quicquid dicat Afflict. *lib.3. conſtit, rub.4.n.10.* cuius opinionem forſan in foro receptam teſtatur Cabed. *Luſit.deciſ.22.n.3.& 5.p.2.*

9 AVGMANTVM venit rebus ſimpliciter, & indefinitè donatis, ſeu remiſſis, *cap.ad audientiam 12. cap.ex parte 27.de decim.cap.quia circa 22.de priuileg.* vbi Anton. Henric. *à princip.* Anchar. *n.3.* & Socin. *num.1.* Albert. Brun. *d.tract.de augmento, concl.9.& 16.* Pinel. *in rub. C. de reſcind.vendit.p.1. cap.3. num.24.* Valaſc. *conſ.58.num.10.* Card. Tuſch. *lit.D.concl.491. & lit. E.concl.560.& tom.6.lit.P.concl.735.à num. 23.* Cabed. *Luſit.deciſ.95.à num.1.p.2.* Et quod in legatis ſimpliciter factis receptum ſit venire augmentum, quod poſtea rei legatæ acceſſit, ſiue cum pronomine *meo*, ſiue ſimpliciter fiant, probat elegans text. *in l.cum fundus 10. ff.de legat.1.* quem latè explicat Cou. *practic.cap.2.à n.2.* Sic etiam in hypotheca rerum ad me pertinentium facta ſimpliciter, quod veniant tam præſentes, quàm poſtea acquiſitæ, probat text. *in l.vlt.C.quæ res pignori,* cum aliis, quæ poſt Neguzant. *de pignorib.p.2.memb.2.à princip.* adducit Duen. *reg.76.*

AVGMANTVM, & diminutio pari paſſu 10
ambulant, iuxta reg. *in l.ſi ex toto, in princip. ff. de legat.1.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.85.n 6.*

Inducta ad augmentum non debent operari di- 11
minutionem, *l.ſi a milite. §. 1.ff.de milit. teſtam.l.ſi Rufinus.C.eod.tit.l.legata inutiliter. ff.de legat.1. l.3. ff. eod.tit.l.cum tale.ff.de condit.& demonſtrat.l. ſi mancipia, in princip.ff.de fundo inſtr.* Bertaz. *de clauſulis inſtrum.clauſ.21.gloſ.23.num.6.* Surd. *de aliment. tit.8. priuil.22.num.4.& deciſ.195. n.5. & deciſ.238. n.10.* Eſcob. *de ratiocin.cap.30.n.12.* Flamin. Pariſ. *de reſignat.beneſic.lib.3.q.7.n.23.* Anton. Monach. *Bononien. deciſ.40.puncto 3.n.51.* Ioſephus Seſſe *de inhibitionib. cap.4.§.1.num.12.*

AXIOMA XXXV.

Benefacere.

1 *Benefacere inuitus nemo cogitur.*
2 *Benefacere tenemur benefacienti.*
3 *Obligatio ad antidora non eſt debita ex iuſtitia, ſed ex voluntate.*
4 *Obligatio ad antidora non poteſt deduci in pactum.*

BENEFACERE inuitus nemo cogitur, *cap.* 1
de Iudæis. 45. diſt. cap. ad fidem 23. q. 5. Dec. *conſ.319.num.5.* Marc. Anton. Genuenſ. *in practicabil. eccleſiaſtic.q.147.n.5.*

BENAFACERE tenemur benefacienti, *l.ſed* 2
ſi lege.§.conſuluit.ff.de petit.hæred.l.ſi verò non remunerandi.§.idem Papinianus.ff.mandati.l.ſi non ſortem.§.libertus.ff.de condit.& demonſtr.cap.cum in officiis, de teſtament. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg. 55.* vbi aſſerit procedere de honeſtate, & conſilio, Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.1. lit. A. concl.48. num.1.* [Valenzuel. *conſ.173.n.107.tom.2.*]

Obligatio hæc, qua beneficiatus ab aliquo tene- 3
tur neceſſariò benefacienti ad antidora, & ſic ad remunerationem, non eſt taxata, neque debita ex iuſtitia, ſed ex amicitia, non ex neceſſitate, ſed ex voluntate, vt per Roman. *conſ.500. Summarius, in fin. col.3.* quem refert Card. Tuſch. *d. concl.48. n.2.* vbi *num.3.* cum eodem Romano *d.conſ.500.n.9.* ſubdit, ideo talem obligationem ad antidora non poſſe de- 4
duci in pactum.

AXIOMA XXXVI.

Beneficium.

1 *Beneficium Principis latè eſt interpretandum. Intellige in præiudicium Principis, non autem tertij, vt num.2.*
3 *Beneficium Principis latam interpretationem recipit etiam in præiudicium tertij, quando verba hoc important.*
4 *Litteræ beneficiales tanquam ambitioſa ſtrictiſſimam recipiunt*

recipiunt interpretationem.

5 *Beneficium non confertur in inuitum.*

6 *Papa inuitos compellit Epiſcopos tranſire ex cauſa vtilitatis Eccleſiarum, ſecus verò pro honore perſonarum.*

7 *Beneficium datur propter officium.*

1 BENEFICIVM Principis latè eſt interpretandum, *l.3.ff.de conſtitut. Princip. l.quod verò. ff. de legib.l.ſi quando.C.de inoffic.teſtam.l.2.C.de noxalib. actionib.l.cum multa.C.de bonis,quæ liber. cap.cum dilecti, de donationib. cap.quia circa, de priuileg. cap.olim, de verb.ſignificat.* Abb. *conſ.*101. *In quæſtione, in fin. num.*11 *lib.*1. Alex.*conſ.*160.*Viſo themate.num.*3.*verſ. ſecundò præſuppono*, *lib.*2.latè Oldrad. *conſ.*300. *Factum tale eſt.*Roman.*conſ.*89.*Viſis iis,num.*4.*cum ſeqq.* vbi enumerat requiſita ad hoc, vt locum habeat hoc Axioma; Tiraq.*de nobilit.cap.*37. *num.*59. Menoch. *de præſumpt.lib.*3.*præſ.*103.*num.*31. Cott.*in memorab. verbo priuilegia,pag.*704. Valaſc.*conſ.*58.*n.*11. Thom. de Thomaſſet.*in floribus legum.reg.*56. Card.Tuſch. *practic.concluſ.tom.*1.*lit.B.concl.*49.*num.*1.Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo beneficium. num.*67. Monet.*de diſtribut. quotid. p.* 2. *q.*14. *num.*6. & 39. Ioſephus Aldrette *in allegat. Iuris pro omnimoda Regularium exempt.p.*3.*cap.*6.*n.*12.Sanctarel.*var.reſolut. p.*1.*q.*41.*n.*32.

2 Intellige huiuſmodi Axioma, quando agitur de præiudicio Principis concedentis, ſecus tamen eſt ſi agitur de præiudicio tertij, vt per Iaſ. *in l.fin. n.* 19. & 20.*ff.de conſtit.Princip.*Oldrad.*conſ.*50.*in fine,verſ. non obſtat.*Anchar.*conſ.*161.*Viſo diligenter,in princip.* Socin.*reg.*1.Alexand.*conſ.*215. *Non obſtat. num.*4. & *ſeq.verſ.item licet.lib.*7.Ioan.Imola 121.*num.*2. Pinel. *in l.*2.*C.de reſcind.vendit.p.*1.*cap.*2.*in princip.* & *n.*4. Molin.*de primogen.lib.*1. *cap.*42. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.*21. *num.* 56. Card. Tuſch.*d. tom.*1. *lit. B. concl.*50. *num* 1. [Quia beneficia Principum non præſumuntur auferre ius tertij, Maſcard.*de probat. concl.*1003.*num.*22. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.*9.Cabed.*Luſit.deciſ.*93.*num.*2.*p.*2. Mart.*de iuriſdict.p.*4.*caſu* 94.*num.*29.*cum ſeqq.*Aloyſ. Ricc. *in collect.deciſ.p.*5. *collect.* 1752. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſ.*28.Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.cap.*421. *n.*38. *cum ſeqq.* Gabr.Pereira *de manu Regia p.*1.*c.*6.*n.*17.]

3 Recipit tamen Principis beneficium latam interpretationem, etiamſi ſit in præiudicium tertij, quando verba hoc important, Dec. *conſ.*113. *Viſo tenore, num.*6. quem refert Card. Tuſch. *d.lit. B. concl.* 49. *num.*11 vbi *concl.*50. *num.*25. reſoluit, quod beneficium Principis ſtrictè interpretatur, quando concedit, vel donat reſeruata ſibi in priuilegium Coronæ, vel Principatus; & *num.*13.ex Zabarel. *conſ.*126. *num.*6. ſubdit, quod licèt beneficium Principis latè interpretetur, tamen litteræ beneficiales, ſeu ad beneficia eccleſiaſtica obtinenda, tanquam ambitioſæ ſtrictiſſimam recipiunt interpretationem.

4

5 BENEFICIVM non confertur in inuitum, *l.fin.C.unde legitimi.l.nec emere.C.de iure delibér. l.hoc iure.§.non poteſt.ff.de donat.l.inuito,& l.inuitum. §.quod cuique.ff.de regulis Iuris*, Bald.*conſ.*1. *Quædam Eccleſia.verſ.in contrarium*, *lib.*1. vbi loquitur in vnione, legitimatione, & emancipatione, vt non valeant inuito eo, qui conſentire debet, etiamſi actus fiat ad ſui fauorem propter mutationem ſtatus, latè Calderin.*conſ.*56.*An ſi Epiſcopus*, aliàs 1.*de tranſlat. Epiſcopi*, vbi quod Epiſcopus non promouetur ad Cardinalatum inuitus, & *conſ.*57. aliàs 2. *de tranſlat. Epi-*

6 *ſcopi*, vbi quod Papa inuitos compellit Epiſcopos tranſire ex cauſa vtilitatis Eccleſiarum; ſecus verò pro honore perſonarum, Tiraq.*de nobilit.cap.*6.*n.*40. Thom.de Thomaſſet. *reg.*60.& 151.Cardoſ. *in praxi Iudicum,& Aduocat. verbo beneficium. n.*65. Surd. *conſ.* 167. *num.*15. latè Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.*1. *lit. B. concl.*52. [Benedict. Ægid. *ad l. ex hoc iure. ff. de Iuſtit. & iure. p.* 1. *c.*6. *num.* 36. *verſ. & quamuis.*]

BENEFICIVM datur propter officium, 7
Monet.*de diſtribut. quotid. p.*2. *q.* 2. *num.*40. Nicol. Garcia *de benefic. p.*1. *cap.*2. *num.* 60. & *p.*7. *cap.* 11. *num.*1. [Leo *Valentina deciſ.*145.*n.*13.*lib.*1.]

AXIOMA XXXVII.

Bona, Bonus.

1 *Bona non dicuntur niſi deducto ære alieno.*

2 *Bona qui non habet, luit in corpore.*

3 *Bona fides non patitur, vt bis idem creditum exigatur.*

4 *Bonus quilibet præſumitur; non tamen optimus, & illa qualitas probari debet.*

BONA non dicuntur niſi deducto ære alieno, 1
l.mulier bona. ff.de iure dot.l. non poſſunt. ff. de iure fiſci.l.ſubſignatum.§.bona.ff.de verb.ſignif.l.fin.§. fin autem æs alienum. C. de bonis quæ liber. Rebuff. *in comment.ad l. bonorum appellatio* 49. *verſ. & ſic infertur, cum verſ. ſeq.pag.mihi* 260. & *ad l. veniſſe* 165. *pag.* 566.*ff.de verbor.ſignif.* Mexi. *in tract.taxa panis,concl.* 2.*num.*94. Surd. *d.conſil.*122. *num.*22. & *num.*81. & *conſ.*216.*num.*12. Gutier. *practic.lib.*3. *q.*43.*num.*1 *cum ſeqq.*Pichard. *ad §.cum autem* 3.*num.*2. *Inſtit. de lege Falcid.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.*10. *num.* 7. Cardoſ. *in praxi Iudicum & Aduocat. verbo bona.n.*4.

BONA qui non habet, luit in corpore, *l.vlt.ff.de* 2
*in ius vocando.l.*1.*§.fin.ff.de pœnis*, Menoch. *de arbitr. lib.*2.*cent.*5.*caſu* 447. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt.reſolut.*251.*num.*1.*in* 2.*edit.*Farinac.*in praxi criminum.p.*1.*q.*26.*num.*1. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*3.*lit.D.concl.*53.

BONA fides non patitur, vt bis idem creditum 3
exigatur, *cap.bona fides. ff. de regulis Iuris. l.bona fides. ff. depoſiti.* gloſ. *verbo ſententia, in cap. ſuſcitata*, vbi Abb.*num.*7.*de in integ.reſtit.*Thom.de Thomaſſet.*in floribus legum.reg.*63.Roman.*conſ.*28.*n.*2. *verſ.reſpondeo*, vbi Apoſtil. *in verbo non patitur*, ſubdens propterea admitti exceptionem ſolutionis etiam in executione ſententiæ, ne contra bonam fidem ſemel exactum iterum exigatur, refert Card. Tuſch. *d. tom.*1. *lit. B. concl.* 117. *num.* 1. & 2. doloſè enim facit, qui contra bonam fidem facit, Crauet. *conſ.* 142.*num.*14.

BONVS quilibet in dubio præſumitur, *l.meritò.* 4
*ff. pro ſocio. l. quoties. §. qui dolo,ff.de probationib,cap. vnic.de ſcrutin.in Ord.facien.cap.dudum, & cap.vlt. de præſumpt.*Bernard.*reg.*65.Duen.*reg.*75. Socin.*reg.*49. Tiraq.*de præſcript. §.*1.*gloſ.*2. *verſ.ſed quod,pag.mihi* 87. Aretin.*conſ.*23.*num.*10. *verſ.ad tertium*, Alciat. *de præſumpt.reg.*3.*præſ.*2.Socin.*in l.cum Prætor. §. rogo.ff. de legat.* 2. & *conſ.*15.*num.*15.*vol.*1.Marſil.*in l.*1.*n.*67. *ff. de ſicar.* Crauet.*conſ.*8.*num.*1.Menoch.*illuſtr.cap.*70. *num.*3. Maſcard. *de probationib.concl.*222. & 224. & *concl.*878.& *concluſ.*1003. Menoch.*de præſumpt.lib.*5. *præſ.*3.*num.*15.Flamin.Pariſ.*de reſignat.benefic. lib.*10. *q.*3.*num.*63. Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia rubricarum Iuris Canonici, ad rub.de ſcrutinio in*

Ordine

Ordine facien.num.3.cum ſeqq. Brunot à Sole *in locis communib. verbo bonus*, Cened. *ad Sextum collect.* 29. *num.* 1. Card. Tuſch. *d.tom.*1.*lit.B. concl.*123. Garc. Gironda *de priuilegiorum,ſeu exempt.explicat.n.*1500. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana lib.* 3. *cap.* 1. *n.*64. Thom.de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.*67. vbi quod bonus præſumitur, qui de bono genere natus eſt, Aloyſ.Ricc.*in deciſ.Curia Archiep.Neapol. p.*1. *deciſ.*62. *num.*6. Octau. Glorit. *reſp.* 6. *num.* 77. Farinac.*in praxi crimin. p.*1.*q.*47. *num.* 282. vbi quod ex educatione bona quis bonus præſumitur, Menoch. *de præſumpt. lib.*5.*præſ.*2. *num.* 29. vbi limitat, quando agitur de ſalute animæ, Sanctarel. *var. reſolut.p.*1.*reſol.*2.*num.*4. [Philip. Paſchal. *de viribus patria poteſt. p.*2. *c.*2. *num.*25. vbi dicit quod licèt quis bonus præſumatur, non tamen optimus, & qualitas illa debet probari, Vincent. Caroc.*ſing.*186. vbi ait intelligendum axioma in perſona particulariter conſiderata, ſecus in populo ſimul collecto, & coadunato, quia in eo homines non integros, & corruptibiles adeſſe præſumuntur, in acclamationibus ſcilicet, & aliis non maturè geſtis.]

Axioma XXXVIII.

Breuitas.

1 *Breuitati ſtudendum.*
2 *Verba ſuperflua & inania ſolent ſtomachari prudentes.*
3 *Moderni breuitate gaudent.*
4 *Breuitas admittitur, dummodo non ſequatur obſcuritas.*
5 *Conſultor verborum prolixitatem reiicere debet.*
6 *Loquacitas longa ſolet ſtomachari legentes, & tædium afferre,*

1 BREVITATI ſtudendum eſt, non autem
multiloquio, & ſuperfluis, Franc.Aretin. *conſ.*1.
Decreueram iam diu, in princip. quem refert Cardin.
Tuſch. *practic.concluſ.tom.*1.*lit.B.concluſ.*127.*num.*1.
2 quia verba ſuperflua & inania ſolent ſtomachari
prudentes, Roland. à Valle *conſ.*39. *num.*2. *lib.*2. &
conſ. 61. *in princip. lib.* 3. quem refert Card.Tuſch.
3 *tom.*7.*lit.S, concl.*895. *num.*31. Gaudent etiam breuitate moderni, *l.ampliorem*, §. *in refutatoriis. C. de appellat.* gloſ. *in l.*1.*ff.quod metus cauſa*, Ioan. Andr. *in proœm.Decretal. in verb. Gregorius, in princip*, vbi in-
4 telligit, dummodo non ſequatur obſcuritas, & in-
5 certitudo. Et quod conſultor verborum prolixitatem reiicere debet, ait Roland.*d.conſ.*61.*num.*2.*lib.*3.
6 quia longa loquacitas ſolet ſtomachari legentes, vt
dicit Caſtren. *conſ.* 191. *in princip. lib.* 2. & tædium animis inferre, ſecundum Bald. *conſ.*155.*Loquacitate omiſſa.lib.*2.& Curt.iun.*conſ.*288.*n.*5.& *conſ.*329. *in princ.*

Axioma XXXIX.

Caſus.

1 *Caſus omiſſus habetur pro omiſſo.*
2 *Lex, conſuetudo, vel ſtatutum omiſſum habetur pro omiſſo.*
3 *Omiſſum in contractibus habetur pro omiſſo.*
4 *Omiſſa cenſentur in contractu ea, quæ non ſunt de natura illius, ſi expreſſa non ſunt.*
5 *Omiſſum habetur pro omiſſo in reſcriptis, diſpenſationibus, priuilegiis, teſtamentis, diſpoſitione Iudicis, & teſtatoris.*
6 *Caſus omiſſus à noua diſpoſitione intelligitur ſecundum Ius antiquum.*
7 *Caſus omiſſus à partibus intelligitur ſecundum diſpoſitionem Iuris communis.*
8 *Omiſſus caſus à ſtatuto remanet in diſpoſitione Iuris communis.*
9 *Caſus duo quando ſunt æquiparati in Iure, diſpoſitum in vno, cenſetur diſpoſitum in alio.*
10 *Exceptus caſus firmat regulam in contrarium.*
11 *Mixtus caſus non continetur ſub ſimplici,*

CASVS omiſſus habetur pro omiſſo, *l.commodiſſimè. ff.de liberis, & poſth.cap.inter corporalia, de tranſlat.Epiſcopi, cap.dilectus, de offic. Ordin. cap.is qui, de ſentent, excomm.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.*5.*lit.O.concl.*116. Oldrad.*conſ.*224.*num.*14.*verſ. allegauit*, Socin.*conſ.*32.*Ex iis.num.*18.*lib.*1. Petr. de Anchar. *conſ.* 37. *num.* 7. Ferrer. *in conſtitut. Cathal. gloſ.*1.*num.*104. 1

Amplia primò in lege, ſtatuto, vel conſuetudine, 2
vt per Tiraq. *de iure primog. q.* 40. *num.* 194. Alex. *conſ.*123.*num.*21.*lib.*4. vbi de conſuetudine. Roman. *conſ.*23. *Neſcio quid, in princip.* vbi quod caſus omiſſus in ſtatutis habetur pro omiſſo, Alex. *conſ.* 80. *Viſo, in princip.lib.*1. & *conſ.*1. *num.* 25. *verſ. denique, lib.*3. vbi extendit in ſtatuto pœnali, & criminali, Anchar. *conſ.*193. *Subtiliter, in princip.* vbi extendit in ſtatuto loquente de feudis, & fructibus feudorum, Socin.*d.conſ.*32. *num.*18. *lib.*1. vbi ſubampliat, etiamſi ſtatutum ſit iuratum, [Surd.*conſ.*138. *num.*5, Sigiſm.Scacc.*de iudic.lib.*1.*c.*32.*num.*17.*verſ.accedat*, Andr.Neguſant. *reſp.*27. *num.*3. & *reſp.*87.*num.*7. & *reſp.*274.*num.*15.& *reſp* 306.*num*, 23. Mari.Giurba *ad conſuetud. Meſſan.c.*20. *gloſ.*6. *num.*9. vbi hoc Axioma extendit, licet in omiſſo maior ſit ratio, Anton, Mangil.*de imputat.q.*59.*n.*1. Stephan.Gratian. *diſceptat.forenſ.tom.*5.*cap.*813.*n.*15.]

Amplia ſecundò in contractibus, *l.* 1. *l.quicquid* 3
aſtringenda. ff.de verb.obligat. Bald. *conſ.*296. *Quæritur, lib.*2. Petr.de Anchar.*conſ.*37.*num.*7.& *conſ.* 245. *num.*5. Alex.*conſ.*46. *Ponderatis, num.*4.*lib.*2. vbi extendit in conuentionibus, Decian. *conſ.* 2. *num.* 4. & 6.*lib.*2. Roland.à Valle *conſ.*59.*In cauſa. num.* 25. *lib.* 3. vbi quod non eſt facienda interpretatio contractus ampla, ſed ſtricta, & ideo omiſſum habetur pro omiſſo, Socin.*d.conſ.*32.*num.*18.*lib.*1. vbi loquitur de pactis, & mandato procuræ, & *conſ.* 47. *in princip. eod.lib.* 1. vbi de venditione, Dyn. *conſ.*50. *num.*7. *verſ. præterea*, vbi de compromiſſo, Surd. *deciſ.*195.*num.*11. Rendin. *in prompt. recept. ſentent. tom.*1.*tit.*100.*num.*17. Franc.Molin.*de ritu nupt.lib.* 3. *q.*14.*n.*277.& *q.*34.*n.*6.& 8.

Intellige, quia in contractu ea, quæ non ſunt de
natura contractus, ſi non ſunt expreſſa, cenſentur 4
omiſſa, quamuis vna partium dicat hoc intellexiſſe incluſum, ſecus in iis, quæ ſunt de natura contractus, ita Abb.*conſ.*75.*Illud, col.*3.*in princip. verſ.præterea.lib.*1. quem refert Card. Tuſch. *d.lit. O. concl.* 116. *num.* 21. Et circa naturalia, vel accidentalia contractus, tacitum pro expreſſo habetur, quando tacitè agitur ab vtraque parte, vt *in l.cum quid. ff ſi certum petatur*; ſi verò ab vna tantùm parte, pro expreſſo non habebitur, vt *in l.ſi repetendi. C.de condict. ob cauſam, & in l. maiores. C. de tranſact.* vt notat Rendina *d. tom.* 1. *tit.* 24. *num.* 2. *tit.* 100. *num.* 19. vbi *num.* 18. tenet, quod ſi forma eſt ſeruata in

ſtipulatione

ſtipulatione, ſed aliquid ſubſtantiale eſt omiſſum, purà locus, vel quantitas rei in obligationem deductæ, tunc ſi illud, quod tacitè agebatur, probari poteſt, pro expreſſo habetur, l. triticum. ff. de verb. oblig. quod ſi probari non poteſt, habetur pro omiſſo, l. 3. §. ſi quis inſulam. ff. de eo quod certo loco, l. ita ſtipulatus, in princ. & l. qui inſulam. ff. de verb. obligat.

5 Amplia tertiò in omoibus diſpoſitionibus, in quibus omiſſum habetur pro omiſſo, Anchar. conſ. 120. in princip. & conſ. 245. n. 5. vbi extendit, etiamſi maior ratio militet; & conſ. 37. num. 7. vbi extendit in reſcriptis, diſpenſationibus, priuilegiis, & teſtamentis, Socin. d. conſ. 32. num. 18. lib. 1. vbi extendit in diſpoſitione Iudicis, & diſpoſitis à teſtatore, ac in impetrante, Alex. conſ. 113. Viſo inſtrumento. num. 5. verſ. confirmatur. lib. 2. vbi extendit in treuga & pace; & conſ. 123. num. 21. lib. 4. vbi quod in confirmatione omiſſum habetur pro omiſſo, Bald. conſ. 332. Statuto, circa fin. verſ. rectè igitur. lib. 3. vbi quod io libello caſus omiſſus habetur pro omiſſo, & non valet ſententia lata ſuper eo, quod omiſſum eſt in libello, Dec. conſ. 438. Accuratè, vbi quod in banno omiſſum habetur pro omiſſo. Caſtill. conſ. 17. num. 6. & num. 10. & 11. vbi quod in iis, quæ ſunt ſtricti iuris omiſſum habetur pro omiſſo, & non cogitato, Angel. conſ. 221. In volumine, vbi dicit caſum omiſſum haberi pro omiſſo, quando non obſtat mens veriſimilis; ſi autem obſtet, ſecus, [Valenzuel. conſ. 159 n. 36. tom. 2.]

6 Casvs omiſſus à noua diſpoſitione intelligitur ſecundum Ius aotiquum, l. ſi verò. §. de viro. ff. ſoluto matrim. l. commodiſſimè. ff. de liberis & poſth. Garc. Gironda de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicatione. num. 556. & num. 886. [Non dicitur autem caſus omiſſus, qui eſt ſimilis expreſſo, iuxta doctrinam gloſſæ verb. mulieri. in l. ſi cum dotem. in princ. ff. ſoluto matr. Bart. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. n. 1. ff. de liber. & poſth. Alexand. conſ. 130. num. 5. in fine, vol. 2. Crauet. conſ. 326. num. 9. Tiraquel. de retractu lig. §. 20. gloſ. 1. num. 11. & de iure primogen. q. 40. num. 197. Pelaez de maior. p. 2. q. 18. num. 3. Simon de Prætis de interpret. vltim. volunt. lib. 2. interpr. 3. dub. 1. num. 170. vel qui poteſt ſuppleri per coniecturas, l. licet Imperator 77. l. ſi ſeruus plurium 53. §. fin. ff. de legat. 1. Pariſ. conſ. 17. num. 15. vol. 3. Crauet. conſ. 130. num. 7. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 19. n. 15. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſ. 26. n. 18. Sim. de Prætis d. loco n. 165. 169. & 178.]

7 Casvs omiſſus à partibus intelligitur ſecundum diſpoſitionem Iuris communis, d. l. commodiſſimè. l. cùm Prætor. ff. de iudic. l. ſi extraneus. ff. de condict. ob cauſam. l. ſi cùm dotem. ff. ſoluto matrim. l. voluntatis. C. de fideiuſſorib. cap. cum venerabilis, de relig. domib. Mari. Aotonin. var. reſolut. lib. 2. reſol. 11. n. 16. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 54. n. 6. Rot. deciſ. 171. n. 2. apud Farin. p. 1. recent. & deciſ. 703. n. 2. apud eund. p. 2.
8 recent. vbi quòd caſus omiſſus à ſtatuto remanet in diſpoſitione Iuris communis, & deciſ. 463. num. 4. & deciſ. 171. n. 2. & deciſ. 640. n. 14. p. 1. vbi quòd caſus omiſſus remanet in diſpoſitione Iuris communis; eadem Rot. in Florentina capellæ 4. Decembris 1617. coram Reuerendiſſimo D. meo Pirouano, impreſſa per Viuian. poſt praxim Iuriſpatrum deciſ. 62. n. 6. [Alphonſ. de Narbona l. 20. gloſ. 21. n. 10. & gloſ. 23. n. 19. tit. 1. lib. 4. Recop. & lib. 2. gloſ. 5. n. 42. tit. 21. lib. 7. etiam Recop. Giurba deciſ. 112. n. 2. Valenzuel. conſ. 184. n. 44.]

9 Casvs duo quando ſunt æqoiparati in Iure, diſpoſitum in vno cenſetur diſpoſitum in alio, gloſ. verb. aduocandum, in l. mancipia. C. de ſeruis fugit. gloſ. fin. in l. ſi quis ſeruo. C. de furtis, gloſ. in cap. ſi poſtquam, de electione. lib. 6. Tiraq. de retractu lig. §. 15. gloſ. 1. n. 10. Anton. Gom. var. tom. 3. cap. 11. n. 1. verſ. aduertendum tamen, Molin. de primogen. lib. 2. cap. 8. n. 16. Surd. de aliment. tit. 2. q. 10. n. 2. Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap. 7. num. 5. Flores de Mena var. q. 3. n. 27. & 29.

Casvs exceptus firmat regulam in contrarium, l. nam quod liquidè. §. fin. in primo reſp. ff. de penu legata. l. quæſitum. §. idem reſpondit, vbi gloſ. verb. non poteſt. ff. de fundo inſtr. cap. 2. de coniug. lepro ſ. Aretin. conſ. 30. n. 9. Dec. conſ. 247. num. 8. & conſ. 605. num. 6. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 30. n. 4. & conſ. 4. num. 23. & conſ. 148. n. 31. & ſeq. Surd. conſ. 303. num. 11. cum ſeq. Valaſc. conſult. 45. num. 1. in fine, Card. Seraphin. deciſ. 459. n. 3. & deciſ. 718. n. 7. & deciſ. 1151. n. 11. & 23. Farin. in praxi crimin. p. 4. conſ. 65. n. 74. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſol. 5. n. 28. Gonzal. ad reg 8. Cancel. gloſ. 51. num. 2. Fr. Anton. à Souſa in relect. de cenſur. Bullæ Cœnæ. cap. 20. diſp. 96. num. 1. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 3 cap. 522. n. 33 Rot. deciſ. 51. n. 10. & deciſ. 69. num. 4. & deciſ. 189. n. 2. apud Farin. p. 1. recent. [Ioan. Maria Nouar. in praxi electionis fori. q. 14. num. 19. ſect. 2. idem Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. cap 922. n. 31.] 10

Casvs mixtus non continetur ſub ſimplici, quia aliter iudicamus de mixto, aliter de ſimplicibus, Petr. de Aochar. conſ. 37. Contra Ioan. n. 6. & 7. Angel conſ. 257. in prin. & conſ. 328 Anaſtaſius, in fin. n. 7. verſ. non obſtat. Dec. conſ. 332. Licèt, in princip. vbi quòd mixtum non cadit ſub ſimplici, niſi quatenus à lege inducitur contrarium ratione inſeparabilitatis à ſimplici, Socin. conſ. 246. Eleganter. n. 3. verſ. tertiò confirmo, lib. 2. vbi quod mixtum non cadit ſub ſimplici etiam in materia fauorabili, Mandoſ. in reg. Cancel. reg. 9. q. 10. n. 3. & reg. 19. q. 15. n. 5. vbi quòd diſpoſitio de ſimplicibus loquens non cōprehendit caſus qualificatos, & diuerſæ naturæ, Surd. conſ. 429. n. 15. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom. 5. lit. M. cōcl. 294. à n. 12. de quo tamen vide latiùs infrà Axiom. 152. 11

Axioma XL.

Cauſa

1 *Cauſa expreſſa regulat actum.*
2 *Cauſa dicitur dux mentis.*
3 *Cauſa ex vna datum, ſi illa cauſa non ſequitur, reuocatur.*
4 *Cauſa ceſſante ceſſat eius effectus. Intellige de ſola cauſa finali, vt n. 5.*
6 *Ceſſante cauſa impulſiua non ceſſat effectus.*
7 *Cauſa finalis, & cauſa impulſiua quando dicatur, remiſſiuè.*
8 *Cauſa in dubio potius præſumitur impulſiua, quàm finalis.*
9 *Priuilegij cauſa ceſſante ceſſat priuilegium.*
10 *Quarta Epiſcopi, quæ debetur ratione iuriſdictionis, ceſſat ceſſante iuriſdictione.*
11 *Dilationis cauſa ceſſante ceſſat dilatio.*
12 *Mandati cauſa ceſſante ceſſat mandatum.*
13 *Cauſa tenuitatis propter quam vnio facta fuit, ſi eſt falſa, vnio eſt ipſo iure nulla.*
14 *Impedimenti cauſa ceſſante ceſſat impedimentum.*
15 *Ceſſante cauſa finali conceſſionis feudi, ceſſat feudum.*
16 *Ceſſante cauſa ceſſat effectus etiam in foro animæ, & in ſpiritualibus.*

17 *Pater ſi exhæredauit filium ex cauſa expreſſa, ceſſante cauſa ceſſat diſpoſitio negatiua exhæredationis.*

18 *Ceſſante cauſa reſpiciente priuatam, ſiue publicam vtilitatem, ceſſat effectus, & diſpoſitio.*

19 *Ceſſante vna cauſa ex pluribus ſimul concurrentibus ad actum, ceſſat actus, vel diſpoſitio.*

20 *Obligationis ceſſante cauſa ceſſat ipſa obligatio.*

21 *Cauſa vbi produxerit effectum perfectum, & conſummatum, illa ceſſante non ceſſat effectus.*

22 *Cauſa vbi requiritur certo aliquo tempore, ſi eo tempore fuit, licèt poſtea ceſſet, non tamen ceſſat effectus.*

23 *Cauſa plures quando concurrunt ad diſpoſitionem, vna ceſſante non ceſſat diſpoſitio.*

24 *Cauſa cauſæ eſt cauſa cauſati, ſi cauſa eſt proxima, quæ attenditur, non autem ſi eſt remota, vt num. 25.*

26 *Cauſæ & cauſati idem eſt iudicium.*

27 *Cauſatum regulatur ſecundùm naturam cauſæ cauſantis.*

28 *Cauſa dicitur talis, qualis eſt cauſa cauſans.*

29 *Cauſa limitata limitatum producit effectum.*

30 *Cauſa proxima magis attenditur quam remota, niſi cauſa remota non ſit multum remota, & actus, qui ſit, etiam ſit contemplatione cauſæ non multum remotæ, vt n. 31.*

32 *Cauſa mediata attenditur, quando ſine ea cauſa immediata, & prima eſſe non poteſt.*

33 *Cauſa naturalis potentior eſt, quàm accidentalis.*

34 *Cauſa naturalis, & cauſa accidentalis, quando concurrunt, ſemper naturalis præfertur.*

35 *Cauſa quæ nocet, inſpicitur, non quæ prodeſt.*

36 *Cauſa qualibet iuſta excuſat à pœna, etiam groſſa, & beſtialis, vt n. 37.*

38 *Cauſa continentia diuidi non debet.*

39 *Cauſatiuè multa fiunt, quæ directò non conceduntur.*

40 *Cauſa qualibet excuſat à dolo.*

1 CAVSA expreſſa regulat actum, & indiſtinctè factum, vt reſtringatur ſecundum cauſam expreſſam, Angel. conſ. 248. Punctus eſt exorta. n. 3. vbi loquitur in compromiſſo generaliſſimo, vt non extendatur vltra mentem, & cauſam compromiſſi, Abb. conſ. 3. Niſi ar, col. 17. in fine, verſ. ad 23. quæſt. lib. 2. Anton. de Butr. conſ. 51. n. 5. verſ. item hoc declarat, vbi quod cauſa declarat dictum dubium, illúdque ampliatur, & reſtringitur à cauſa, Bald. conſ. 312. Factum
2 ſuper quo. n. 2. verſ. certiò vt cauſa, lib. 4. vbi ait, quod cauſa, & materia regulat mentes hominum, vt talis præſumatur mens, qualis eſt cauſa, quia cauſa dicitur dux mentis, Anch. conſ. 254. Statuto cauetur, n. 4. Roman. conſ. 503. n. 7. & ſeq. vbi quòd cauſa legati limitat, & reſtringit legatum, refert Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 1. lit. C. concluſ. 136.

3 CAVSA ex vna datum, ſi illa cauſa non ſequitur, reuocatur, l. 1. ff. de condict. cauſa data. Ratio eſt, quia cauſa eſt proxima conditioni, vt ſicut neceſſe eſt purificare conditionem, ſic & cauſam, Calderin, conſ. 56. n. 2. aliàs conſ. 1. de tranſlat. Prælat. Federic. de Senis conſ. 164. Licet ſemper, in princip. vbi ait, quòd reſignatio facta ex cauſa permutationis, reuocatur non ſequuta permutatione, Mandel. conſ. 77. n. 28. & ſeq. vbi quod promiſſio facta ex cauſa futuri Matrimonij, ſi non ſequatur Matrimonium, ceſſat, & nihil debetur, Gemin. conſ. 96. n. 9. verſ. licet enim, vbi quod priuilegium conceſſum ex certa qualitate, vel cauſa, ſi non adeſt qualitas, vel cauſa expreſſa, non valet priuilegium, etiamſi concedens ex alia cauſa potuiſſet concedere, Bellon. conſ. 3. Curatus Eccleſiæ, in fine, verſ. ad ſecundum, vbi ait, quod ſi Parochiani tenentur ſoluere menſuram auenæ pro candelis, quas dat Rector de conſuetudine, & eis non datur candela, nec ipſi debent auenam, quia dicitur debitum conditionale, vel ob cauſam, refert Card. Tuſch. d. tom. 1. lit. C. concl. 137. à princip.

CAVSA ceſſante ceſſat eius effectus, l. adigere. 4
§. quamuis. ff. de iurepatr. l. ſi pater ff. de hæred. inſtit. l. generaliter. C. de Epiſcopis & cleric. l. cùm te. C. de pactis inter empt. cap. magnæ, in fine, de voto, cap. cum ceſſante 60. de appellat. latè Tiraq. in ſpeciali tract. Ceſſante cauſa ceſſat effectus, & de iure primog. q. 40. n. 170. cum ſeq. Duen. reg. 82. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum. reg. 71. & 271. Brunor à Sole in locis communib. verb. Cauſa 2. Cardoſ. in praxi Iudicum, & Aduocat. eod. verb. n. 2. Petr. de Anchar. conſ. 47. Pro clariori. n. 4. vbi ait, quòd hæc eſt regula generalis in legibus, contractibus, & aliis diſpoſitionibus, vt ceſſante cauſa, ſuper qua fundatur diſpoſitio, ceſſet & ipſa diſpoſitio, Dyn. conſ. 6. Ex teſtamento Domini. num. 2. verſ. præterea, vbi quòd in pacto ceſſante cauſa finali ceſſat effectus, Angel. conſil. 346. Titius, vbi ampliat in omni diſpoſitione ſiue legali, ſiue teſtamentaria, ſiue inter viuos, quia diſpoſitio à cauſa regulatur, reſtringitur, & ampliatur, Angel. conſil. 86. Hæreditas materna, in fin. vbi loquitur in ſtatuto mandante repudiationem hæreditatis præſumi ſimulatam, ſi non eſt notificata in conſilio, quia ceſſat ceſſante cauſa, videlicet fraude, & quod hæres nihil conſequutus ſit ex hæreditate, Cald. Pereira de poteſtate eligendi. cap. 10. num. 2. cum ſeqq. Card. Tuſch. d. tom. 1. lit. C. concl. 202. à princip. Sanchez de Matrim. lib. 8. diſp. 30. n. 12. cum ſeqq. Ioſephus Seſſe Aragoniæ deciſ. 185. n. 102. Ioan. Franc. Leo in Theſauro fori eccleſiaſt. p. 1. cap. 15. n. 3. Ludou. Rodolphin. var. quæſt. lib. 2. q. 35. num. 10. vbi n. 16. intelligit, vbi cauſa expreſſa eſt in lege, vel ſtatuto, Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap. 4. n. 50. Celſ. Argel. de contradict. legit. q. 5. n. 13. & q. 10. n. 27. Sigiſm. Scacc. de appellationib. q. 5. num. 117. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 62. num. 17. Anton. Monach. Lucenſi deciſ. 14. n. 18. & deciſ. 21. n. 22. & Florent. deciſ. 1. num. 61. Rot. deciſ. 437. n. 3. apud Farin. p. 1. recent. [Ludou. Cenc. de cenſib. p. 2. c. 2. q. 1. art. 3. n. 13. & p. 3. c. 1. q. 4. n. 4. Mari. Giurba ad conſuetud. Meſſanenſ. c. 8. gloſ. 12. n. 2.]

Intellige de ſola cauſa finali, quia ea ceſſante 5
ceſſat effectus negotij, cui adiicitur, Petr. de Anchar. conſ. 47. Pro clariori. num. 4. Euerard. in topicis legalibus, loco 85. Card. Tuſch. d. tom. 1. lit. C. concl. 137. num. 14. Sanchez in præcepta Decalogi. tom. 1. lib. 4. cap. 2. num. 42. Mantic. deciſ. 131. num. 4. vbi quòd cauſa finali ceſſante non tollitur effectus, qui eſt conſummatus, & num. 5. quòd cauſa fiendi ceſſante non ceſſat effectus, ſed ceſſante cauſa eſſendi tollitur. [Flamin. Chartar. deciſ. 68. num. 65. & 66. Achil. Pedroch. conſ. 23. n. 187. Silueſt. Aldobrand. conſ. 62. num. 14. Caſtill. controuerſ. lib. 5. p. 2. c. 172. num. 26. & num. 36. & 37. Cenc. d. p. 3. c. 1. q. 4. num. 5.] Nam 6
ceſſante cauſa impulſiua non ceſſat effectus, quia dicitur cauſa impulſiua potius motiuum quoddam, quàm cauſa, Bald. conſ. 337. Et præmitto. num. 2. lib. 3. & conſ. 433. Caſus talis eſt. num. 5. lib. 5. Iaſ. in l. ſi pecuniam. num. 18. & 19. ff. de condict. cauſa data, Card. Tuſch. d. tom. 1. lit. C. concl. 137. num. 28. & 41. Cephal. conſ. 81. num. 8. Tiraq. in tract. Ceſſante cauſa, in 1. limit. n. 2. Hippol. in l. ſi quis Iudicum. num. 2. & 3. ff. de quæſt. Rodolphin. d. q. 35. num. 10. Rot. deciſ. 437. num. 3. & deciſ. 587. num. 6. apud Farin. p. 1. recent.
Cauſa finalis quando dicatur, & quando impulſiua: 7
vide

vide Card.Tuſch. d.tom.1. lit. C. concl.141. & 142. [Cou.lib.1 c.20.n.2.Tiber.Decian. reſp.41. ſub n.21. vol.1.Coſta Sicul.conſ.39.n.3.cum ſeqq.Duran.de condit.p.3.c.2.n.5.10.& 11.Caſtill.cõtrouerſ.tom.6.c.172. n.6.cum ſeqq.Cyriac.tom.3.controuerſ.478.n.73.& 74. Maranta iun.tom.1.controuerſ.lib.1. reſp.15. n.13. Valenzuela conſ.129.n.78.tom.2. vbi quod cauſa finalis dicitur ſine qua quis non eſſet factutus ſaltim eo modo,& conſ.154.n.7. vbi ait cauſam finalem dici, quæ mouit partes ad contentionem,Solorzan.de iure Indiarum.tom.2.lib.2.c.8.n.71.& 72.Rot.deciſ.587. n.4.apud Farin.p.1.recent.& corã Buratto deciſ. 110. n.15.verſ.ſecundò quod iſta,& n.16. & deciſ.377. n.4. apud quos illa eſt magis communiter recepta ſententia quod cauſa finalis illa dicitur quæ principaliter in agendo actu ab agente conſideratur , ſeu principaliter mouet ad actum faciẽdum,& ſine qua actus non fieret;impulſiua verò quæ mouet,& inci-
8 tat ad exequendum actum.] Cauſa in dubio potiùs præſumitur impulſiua,quàm finalis, vt per Rot. deciſ.587.n.5.apud Farin.p.1 recent.[Menoch.conſ.106. n.92.Bertazol.conſ.119.n.40.in ciuilib.Aloyſ.Riec.in deciſion. Curiæ Archiep.Neapol. deciſ.80. num. 7. p.3. Foro in compend. p.3. verſ. donatio facta Eccleſiæ pro illius fundatione,col.4.pag.mihi 324. Donat.Anton.de Marinis quotid.lib.1. c.87.n.8. & 18. Valenzuel.conſ. 112 n.73.& conſ.129.n.77.& conſ.130 n.45. & conſ. 137.n.12. Et incumbit alleganti probare eſſe cauſam finalem,Tiraq.in tract.Ceſſante cauſa.limit.1.n.48. in fine, Surd. deciſ.130.n.13. Morchech. de diuiſione bonorum.lib.3.c.6.n.85 .Foro d.pag.328.]

9 Amplia primò ſupradictam concluſionem, quod ſcilicet ceſſante cauſa ceſſet effectus, vt procedat in priuilegio, quia ceſſante cauſa priuilegij ceſſat priuilegium,Anchar.conſ.394 Dubium eſt.n.3.& ſuperueniente noua cauſa contrariæ cauſæ, ex qua priuilegium fuit conceſſum,ceſſat priuilegium, Roman. conſ.404.In caſu.num.5 & 6.verſ.ſecunda cauſa, refert Card. Toſch.d.concl.202.n.27.Extende in priuilegio conceſſo ex certa qualitate , vel cauſa , quia ſi non adeſt cauſa , vel qualitas expreſſa, non valet priuilegium,licèt concedens ex alia cauſa potuiſſet concedere,Gemin conſ.96.n.9.verſ.licet. Etiãſi caſa finalis priuilegij eliciatur ex proœmio priuilegij , quia ea ceſſante ceſſat priuilegium,Roman.conſ.180. Si admittimus.n.7.Card. Tuſch.d.lit.C.concl.137.n.8. & 9.

10 Amplia ſecundò in quarta Epiſcopi,quæ debetur ratione iuriſdictionis,vt ceſſante iuriſdictione ceſſet quarta,Roman.conſ.477.n.19.& 20.Card.Tuſch. d. lit.C.concl.202.num.7.

11 Amplia tertiò in dilatione , quia ceſſante cauſa dilationis ceſſat dilatio,Roman.conſ.503.Diligenter. n.8.Bald.conſ.112.Eundo ad veritatem.lib.4. Cardin. Tuſch.d.lit.C.concl.137.n.18.& concl.202.n.9.& 17. Anch.conſ.594.Dubium.n.3.

12 Amplia quartò in mandato, quia ceſſante cauſa mandati ceſſat mandatum, cap. ſi pauper clericus , in fine,de prabend.lib.6.Anch.d.conſ.394.n.3.plenè Roman.conſ.374.Præſens eſt quæſtio,vbi num.3 ait, quòd ceſſante contractu principali ceſſat pactum in contractu;& n.4.verſ.quartò,ait,quòd ſi aliquid promittitur propter caſtrum , deſinente caſtro promiſſio ceſſat;& n.5. verſ.ſicut, quòd ſocietas ſuper certa re contracta finitur deſinente ipſa re,ſuper qua contrahitur;& eod.n.5. verſ.ſextò, quòd ſi res locata deſinit eſſe,locatio,& obligatio extinguitur;& eod.n.5.verſ. vlt. quòd in promiſſione ſucceſſiua pro cauſa habente pariter factum ſucceſſiuum , ceſſante cauſa ceſſat promiſſio, refert Card.Tuſch. d.concluſ. 202. n.20.cum ſeqq.

Aug.Barboſæ Axiom.Iur.

Amplia quintò in vnione facta ex cauſa tenuitatis , quia ſi eſt falſa,vnio eſt ipſo iure nulla , vt per Cephal.conſ.260.Quod vnio,in princip. Card.Tuſch. d.concl.201.n.8. 13

Amplia ſextò in impedimento,quia ceſſante cauſa impedimenti ceſſat impedimentum,Signorol.de Homed.conſ.46.Statuto ciuitatis.num.4. quem refert Card.Tuſch.d.concl.202 n.14. 14

Amplia ſeptimò in feudo , quia ceſſante cauſa finali conceſſionis feudi ceſſat feudum,etiamſi culpa vaſalli non interueniat, vt per Ioan.de Anan.conſ.7. n.6.verſ.ſecũdò probatur.Card.Tuſch.d.cõcl.202.n.32. 15

Amplia octauò in foro animæ , vt per Tiraq. d. tract.ceſſante cauſa.p.1.n.18.& in ſpiritualibus, Clar. §.fin. q.76.in fine,quem refert Card.Tuſch. d.concl. 202.num.41. 16

Amplia nonò tam in diſpoſitione affirmatiua, quà negatiua; ideo ſi pater exhæredauit filium ex cauſa expreſſa,ceſſante cauſa ceſſat diſpoſitio negatiua exhæredationis,Roman.conſ.438.n.5.verſ.tertio, quia,quem refert Card.Tuſch.d.concl.202.n.42. 17

Amplia decimò,ſiue cauſa reſpiciat priuatam,ſiue publicam vtilitatem , quia ſi ea ceſſat,ceſſare debet effectus,& diſpoſitio,ex Ioan.de Imola conſ.87.verſ. præterea ſecundò,Card.Tuſch.d.concl.202.n.32. 18

Amplia vndecimò, vt procedat etiam quando plures cauſæ ſimul debent concurrere ad actum, quia vna ceſſante ceſſat actus, vel diſpoſitio , Abb. conſ.70.Id de iure quæritur, col.2.verſ. tertio probatur, lib.1.Card.Tuſch. d.concl.202.n.43. 19

Amplia duodecimò in obligatione.& promiſſione,quia ceſſante cauſa obligationis ceſſat ipſa obligatio,& promiſſio,Rot.deciſ.50.n.3.& 7.& deciſ.55. n.1. apud Farin.p.1.recent.& deciſ.428.n.2.& deciſ. 463.n.11.ead.p.1. vbi quòd ceſſante cauſa excluſionis ceſſat excluſio. [quia hæc regula generalis eſt in omnibus diſpoſitionibus, Ambroſin. Peruſ. deciſ. 1. n.5.& deciſ.3.n.9.] 20

Limita primò,quando cauſa produxerit effectum perfectum,& conſummatum,l.fin. in princ.ff.unde liberi,l.ſancimus.C.de admin.tutor.Tiraq.d.tract.Ceſſante cauſa.limit.12.v.2. Thom.de Thomaſſet. d.reg.271. Gam.Luſit.deciſ.27.n.4.Valaſc.conſ.57.n.1.Molin.de ritu nupt.lib.3.q.25.n.34. vbi n.33. idem aſſerit iure iam radicato.[Surd.conſ.250.n.24. Mari. Giurba ad conſuetud. Meſſanenſ.c.7. gloſ.2.n.6. p.1. Ioan. Maria Nouar.in praxi elect. & variation.fori. q.10.ſect. 2. à n.6.Mangil.de imputat.q.101.n.14.& q.166.n.5.] 21

Limita ſecundò, quoties cauſa requiritur certo aliquo tempore,ſi enim eo tempore fuit,licèt poſtea ceſſet,non tamen ceſſat effectus, l.ſi quis heredem. C. de inſtit.& ſubſtit.Tiraq.in d.tract.Ceſſante cauſa.limit. 4.Gallet.in margarita caſuum Conſcient. verb. Cauſa, Dec. conſ.24.n.1. Rot. deciſ.733.n.8. apud Farin.p.2. recent.[Ioan.Maria Nouar.d.q.10.n.15.] 22

Limita tertiò , quando plures cauſæ concurrunt ad diſpoſitionem, quia vna ceſſante non ceſſat diſpoſitio,Roman.conſ.497 Dubitatur,in fin.Tiraq.in d. tract.Ceſſante cauſa.limit.22. Rot.deciſ.733.n.8. apud Farin.p.2.recent.& d.deciſ.587.n.7.p.1. recent. Card. Tuſch.d.concl.202.n.59. vbi n.60. poſt Bart.conſ.21. Viſa prima. n.3.& 4.declarat,vt nõ procedat in fideiuſſione facta pro mutuo naturali & ciuili , quia ex pluribus cauſis obligatus fideiuſſor,de iudicato ſoluendo non tenetur ſi mutuũ ſit ſolùm naturale, vel ſolùm ciuile,quãdo obligatio eſt ex cauſis prædictis. 23

Cavsa cauſæ eſt cauſa cauſati,l.manumiſſione. ff. de inſtit.& iure,Bart.in l.4 §. actor.n.2.ff.de re iud. Laſ. in l.pecuniam.num 21.ff.de condict.cauſa data,Surd.de aliment.tit.1.q.42.n.49.& conſ.196.n.13.& conſ.407. 24

n.34.Franc.Mulin.de ritu nupt.lib.3.q.34.n.26. Dionyſ.Paul. de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. cap.4.n.50.Card.Tuſch.d.tom.1.lit.C.concl.138.

25 Intellige vt procedat, ſi cauſa eſt proxima, quæ attenditur, non autem ſi eſt remota, Iaſ. in d.l.ſi pecuniam.n.21. Anch. conſ.222. Subtiliter. num.4. vbi quòd non dicitur creditor ex inſtrumento, ſed ex ſucceſſione is, qui ſucceſſit creditori, Caſtr.conſ.226. Dico dictum, in princip. lib. 1. quicquid dicat Calderin.conſ.282.in princip.aliàs 4.de locato.

26 Cavsæ, & cauſati idem eſt iudicium, l. quominus.ff.de fluminib.l.etſi amicus.ff. ad leg.Iul. de adulter.l.ſi autem,in fin.ff. de aqua pluu.l.non ideo. C.de her-
27 red. inſtit. l.maritus. C. de procurat. Cauſatum igitur regulatur ſecundum naturam cauſæ cauſantis, Bald. conſ.150. Proponitur quod, in fine, lib.5.Card. Tuſch. d.concl.138. num. 10. quia cauſa vbi pendet, cauſa-
28 tum pendet, l. ſed etſi quis. ff. de vſufruct. Et cauſa dicitur talis, qualis eſt cauſa cauſans, Bald. conſ.84. Dicta cauſa, lib. 4. imò cauſa determinat ſuum cauſatum, Surd.conſ.454.num 30. Et cauſatum regitur à cauſa ſuæ cauſæ, Rot. deciſ. 287. num.1. apud Farin.p.1.recent. & regulatur cauſatum ſecundum naturam cauſæ cauſantis, Bald. conſ.84. Dicta cauſa, lib.4.& conſ.150.Proponitur, in fin.lib.5. quem refert Card.Tuſch. tom.7.lit.S.concl.757.num.33.At omne ius potentius dicitur in cauſante, quàm in cauſato, l.digna vox.C.de legib.Caſtren.conſ.421. Quod renunciatio, verſ. non obſtat, lib. 2. vbi quod diſpoſita in cauſato, magis procedunt in cauſante, refert Card. Tuſch. d. concl.138. num. 11. [quia non poteſt plus iuris eſſe in cauſato, quam in cauſante, Caſtill. controuerſ.lib.5.p.2.c.113.n.14.]

29 Cavsa limitata limitatum producit effectum, l.in agris.ff.de acquir. rerum dominio. l. cancellauerat.ff.de iis,quæ in teſtam.delentur,l.2.vbi Bald. ff.de ſeruis export. l. ex facto.§.item quæro.ff.de vulgari, & pupil.ſubſtit.l.cum pater. §. dulciſſimis. ff. de legat. 2. l. age cum Geminiano.C.de tranſaction.cap.ea noſcitur, de ſent.excomm.Tiraq. in tract.ceſſante cauſa.p.1. n. 147. & de retractu lig.§.32.gloſ.1. num. 49. Surd. conſ.10. n. 49. Vgolin. de officio,& poteſt.Epiſcopi. cap.57 §.2. num. 6. verſ. tertiò Epiſcopus, Brunor à Sole in locis communibus,verb. Cauſa 9. Cardoſ. in praxi Iudicum, & Aduocat.eod.verb.n.3.Gonzal.ad reg.8. Cancel.§.5. proœm.n.6. Stephan. Gratian. Marchia deciſ.56.n.5. Aluyſ. Ricc. in deciſion. Curiæ Archiep. Neapol.p.1. deciſ.29.num.7. Gutier. pract.lib.3. q.31.num.7. Cæſ. Angel. de contradict.legit.q.10.num.168.& num.244. & q.4.num 52. & q.3.n.108. & q.8.num.11. Mantic. deciſ.232.num.9.& deciſ.267.num.4. Mari. Antunin. var.reſolut.lib.1.reſol.108.num 18. Rot.deciſ.690.n.9. apud Farin.p.1.recent. [Ioan.Anton.Mangil.de imputat.q.51.n.82.]

30 Cavsa proxima magis attenditur quàm remota, l.ſed etſi plures. §.in arrogato. ff. de vulgari, & pup.ſubſtit.l.ligni,in fine.ff.de legat.3.Tiraq.de retractu lig. § 36. gloſ.3. num.19. Anch. conſ. 222. Subtiliter. num.4. Ioſeph.Seſſe Arag.deciſ.187.num.68. Gallet. in margarita caſuum Conſcient. verb. Cauſa, Card. Tuſch.d.tom.1.lit.C.concl.145.num.1.Aloyſ.Ricc. in deciſionib.Curiæ Archiep.Neapol.deciſ.216.num.3.p.1. Bened.Ægid.in repet.l.ex hoc iure. ff. de iuſtit.& iure. p.1.cap.6.num.54. [Camill. Gallin. de verbor. ſignif. lib.5.c.17.n.7.Scacc.de iudic.lib.2.c.2. n.484.& ſeq.]

31 Limita, vt attendatur etiam cauſa remota ſicut proxima, quando non eſt multum remota, & actus, qui fit ç etiam fit contemplatione cauſæ non multum remotæ, l.ſocium.qui in eo, vbi Bart. ff.pro ſocio, Aretin.conſ.14. Viſo, & diligenter.col.4.poſt med. n.7. verſ.præterea, refert Card.Tuſch.d.lit.C.concl.145.n.6.

Limita etiam, vt attendatur cauſa mediata, quando ſine ea cauſa immediata & proxima eſſe non poſſet, Bart. in l. ſed & ſi plures. §. in arrogato. ff. de vulgari,& pupil. Aretin.conſ.6.Viſo.num.9.verſ.confirmatur iſta concluſio, Card.Tuſch.d.concl.145.n.3. vbi num. 4. cum eodem Aretin. locis citatis, idem dicit, quando cauſæ mediata non eſt multum remota, quia tunc attenditur ſicut proxima, ad quod citari ſolet, l. vxori quis, in fin. de auro & arg.leg. 32

Cavsa naturalis potentior eſt quàm accidentalis, l.qui habebit.ff.de tutel.l. filio quem pater.ff. de liber. & poſthum. cap. præſenti. §. idem de præbend. lib.6. Anton.Gom.var.tom.1.cap.5.num.34. & cap.6. num.8.Menoch.conſ.1.num.16.Card.Tuſch. d.tom.1. lit.C.concl.147. Ceuall.commun.contra communes.tom. 4.q.905.num.53.Mendez à Caſtro in praxi Luſitana lib.2.cap.3. num.20. Gallet. in margarita caſuum Conſcient.verb. Cauſa. [Ioan. Maria Nouar. quæſt.forenſ. p.1.q.143. num.28. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom.5. cap. 802. num.2. Fulin. Pacian. de probat. c.3. num.89. vbi quod ſæpe accidens magis quàm natura conſideratur, quia accidentia naturam obnubilant.] Si enim plures cauſæ concurrunt, illa quæ eſt potentior, ſemper attenditur, Bart. in q. 15. Statuto ciuitatis Lucanæ, in princip. verſ. ſecundò ſic, quem refert Card. Tuſch. d. lit. C. concl. 147. num. 9. vbi num. 10. ait procedere etiam in præſumptionibus, quia cedunt veritati tanquam potentiori, & inter ſe vna præſumptio potentior tollit aliã minus potentẽ. 33

Cavsa naturalis, & cauſa accidentalis quando concurrunt, ſemper naturalis præfertur, d. l. qui habet, Abb. conſ.62. In controuerſia, col. 8. num.16.lib.2.Bart.in ſua quæſt.18.pupillus.num.2. verſ. tertiò, Alex. conſ.703.Conſiderato.num.6.verſ.& quia. lib.5. & conſil.4.Ponderatis.num.2. & 3.verſ.modò ſic. lib. 4. vbi ait, quòd diſpoſitio loquens quod maior ſuccedat, intelligitur de maiore natu,& ſic de cauſa, & maioritate naturali, non de accidentali, vel ficta, ſi verba aliud non ſuadeant, Abb. conſ.62. num. 10. lib. 2. Petr. de Anchar. conſ.37. num. 6. in fine, & num.7. vbi aiunt, domicilium originale non mutari propter domicilium habitationis per accidens, quia potentius eſt naturale, quàm accidentale, refert Card. Tuſch. d. concl. 147. à princip. vbi num.12.poſt Ioan. de Imola conſ.35. num.7. verſ. & primò, limitat quando naturalis prodeſt, & accidentalis nocet, quia tunc accidentalis præualet naturali, ſeu originali. 34

Cavsa, quæ nocet, inſpicitur, non quæ prodeſt, l.ſi quis in graui.§.vlt.cum l.ſeq.ff. ad Syllan. l.3.ff.de ſuſpect.tutor.Felin.in cap.1.col.5.in 2.limit. de re iudic. Surd. conſ.361.num.16. Brunor à Sole in locis communib.verb.Cauſa 14. vbi intelligit huiuſmodi Axioma procedere, quando ambæ cauſæ eſſent æqualis potentiæ, ſecus quando ea, quæ prodeſt, eſſet potior, & per eam actus eſt factus principaliter, ad hoc eſt text. in l.3 §.ſi quis palam.ff.de iure fiſci. 35

Cavsa quælibet iuſta excuſat à pœna, Doctores in l.Iulianus.ff.de condict.indeb.Bald.in l. obſeruari.§.proficiſci.ff.de offic.Proconſ.gloſ.in l.plagij. C.ad leg. Flau. de plagiis, Dec. conſ. 170. col.fin. in princip. Socin. conſ.127.col.2. lib.1. Beroi. conſ.4. in fine, & conſ.187. in fine, lib.3. Franc. Becc. conſ.102. num.3. Alex conſ.119. Onerìtur.num.12.verſ.ſecundò pro hoc facit, lib.2. vbi quod iuſta cauſa excuſat à pœna legali, & à condemnatione expenſarum, & à mora, ac pœna interitus rei debitæ, & à pœna intereſſe, ſeu ab obligatione intereſſe, Menoch. remed.5. recuper. num.48. vbi quòd cauſa etiam leuis excuſat à dolo, 36

&

& multo magis à temeritate, & *num.*50. extendit in diſpoſitione pœnali ſtatuti, & *num.* 53. extendit in crimine falſi, & *num.* 56. quòd excuſat à contumacia, & aliis delictis, & *num.* 57. quòd excuſat à violentia, & *num.*63. declarat, quod non excuſat in aliquo iuſta cauſa quando ſtatutum, vel lex punit delictum, quoquo modo committatur, & *num.*61. ait, quòd iniuſta cauſa non excuſat à lata culpa, quando delictum ex lata culpa ſolùm punitur, refert Card. Tuſch. *d.tom.*1 *lit.C.concl.*152.*per totam.*

37 Amplia, vt quælibet cauſa etiam groſſa, & beſtialis excuſet à pœna conuentionali, Pariſ. *conſ.* 151. *num.*29. *lib.*4. Alex.*conſ.* 115. *num.* 15. *& ſeq.lib.*4. *& conſ.* 233. *num.* 12. *lib.* 6. Crauet. *conſ.*6 *num.*89. *& conſ.*319.*num.*14. Menoch. *remed.* 3. *recup. num.* 49. Card. Tuſch.*d.concl.*152.*num.*30. & à dolo, & à mora, Iaſ. *in l.*2.*num.*61. *&* 62. *C.de iure emphyt.* Hieron. de Torre. *conſ.ſuo poſt conſilia Anton. de Butr. num.*5. *circa finem, verſ.ſed quid fortius*, Rot.*deciſ.*528.*num.*7. *apud Farin. p.* 2. *recent.* vbi quòd cauſa quælibet etiam beſtialis & temeraria excuſat à fructuum reſtitutione.

38 C a v s æ continentia diuidi non debet, *l.nulli. C.de indic.cap.fin.de reſcript.* Bart.*in l.eum quem temerè, in fine principij. ff.eodem, & in l.à diuo Pio.* §.1.*n.*2. *ff.de re indic.* Boër. *deciſ.* 69. *num.* 24. *&* 25. Lap. *alleg.* 79. *In Dei nomine. num.*7. Menoch. *de arbitr. caſu* 371. *num.*2. *cum ſeq. & conſ.* 130. *num.* 1. Alex. *conſ.*65. *In cauſa.num.*11 *lib.*7. Card. Tuſch. *d.tom.* 1. *lit.C.concl.*159. *& tom.*2.*concl.*976. vbi limitat in cauſis diuiduis, Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 3. *cap.*3.*num.*13. Alex. Trentacinq. *var.reſolut.lib.*4. *tit. de indic.reſol.*3.*à num.* 1. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper.lib.*1.*concl.*32. *&* 33. [Camill. Borel.*in ſum.omnium deciſ.tom.*2 *tit.*33. *num.*286. Ioan. Maria Nouar.*in praxi elect. & variat. fori.q.*7. *ſect.*1. *num.*8. Mari. Giurba *conſ.crimin.*80.*n.*26.]

39 C a v s a t i v e multa fiunt, quæ directò non conceduntur, vt latè proſequitur Card. Tuſch. *d.tom.*1.*lit.C.concl.*161.*per totam.*

40 [C a v s a quælibet excuſat à dolo, *l.igitur.*§.1. *ff.de liber. cauſa,l.*2.*ff. de plagiar. l.*1. §. *fin. ff. de abig.* Menoch. *de inter.remed.*5. *recuper. num.*51. *cum ſeqq. & conſ.*28.*à num.*16. *& conſ.*31.*num.*8. *&* 32. Hippol. *conſ.*2.*num.*14. *& conſ.*51. *n.*28. *& conſ.*62.*num.*3. *& conſ.*77.*n.*21. *& conſ.*124.*num.* 13. *& conſ.*128. *n* 31. Bonacoſ.*p.*1. *verb.cauſa qualibet. pag.*22. Surd. *deciſ.* 89.*num.*22. Farinac. *in praxi crimin.p.*1.*q.*16. *num.*64. Perez *ad l.*3.*tit.*6.*lib.*8.*ordin.pag.*191. Aloyſ. Ricc. *in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.p.*1.*deciſ.*137.*n.*1. *& p.*2. *deciſ.*17.*num.*12. *& deciſ.*167.*n.*4. & à pœna, *l.igitur.* §.*poteſt.ff.de liber.cauſa*, Clar.§.*fin.q.*60.*n.*21. Hippol. *conſ.*11.*n.*10. *& in l.*1.*C. de ſicar. n.*25. Gutier. *pract. lib.*1.*q.*81. *num.*3.*cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.c.*17.*n.*10. *& cap.*102.*num.*32. Gam. *Luſit.deciſ.* 292.*n.*11. *& deciſ.*268.*n.*1. Flores de Mena *var.q.*21. *n.*28. Aloyſ. Ricc.*p.*2.*deciſ.*167.*n.*4. Gonzal.*ad reg.*8. *Cancell.gloſ.*56.*num.*133. Melch. Phœbos *Luſit.deciſ.* 167.*n.*4.*p.*2.]

Axioma XLI.

Certus.

1 *Certus qui eſt, amplius certiorari non debet.*
2 *Declaratur multipliciter hæc regula; & limitatur, quando præter ſcientiam factum requiritur.*
3 *Certum dicitur quod fit per relationem ad aliud.*
4 *Certa pro incertis dimittenda non ſunt.*

Aug. Barboſæ Axiom. Iur.

C e r t v s qui eſt, amplius certiorari non debet, quia certioratio fit ad finem, vt quis ſciat; ergo ſi ſcit, non requiritur certioratio, *l.* 5. *ff. de action. empti, cap.cum qui, de regulis Iuris, lib.*6. gloſ. *verb.cognouerunt, in princ.in cap.cùm inter* 18. *de elect.* Tiraq. *de retractu lig.gloſ.*2.§.36.*num.*24. Rimin. iun. *conſ.*238. *num.*57. *vol.*3. Gemin. *conſ.*23. *num.*5. vbi ampliat in actibus de ſui natura prohibitis, quia ſufficit, vt quis ſciat quomodocunque, etiamſi non ſequatur intimatio prohibitionis; & *num.*13. *verſ. item quando*, ampliat, vt procedat etiam in caſibus in quibus requiritur inſinuatio, & intimatio, quando quis habet plenam notitiam, quia non requiritur alia certioratio, & intimatio, Surd.*conſ.*272.*num.*12. *& deciſ.*288 *n.*44. Menoch. *conſil.*825. *num.*11. *lib.*9. Theſaur.*deciſ.*221. *in fine*, Card. Tuſch. *practic. concluſ.tom.*1. *lit.C. concl.*198. *à princip.* [Teſaur. *deciſ.* 221.*in fine*, Ioan. Bapt. Coſta *de de ſcientia & ignorantia, in ſpect.*70.*per tot.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.tom* 4.*cap.*797.*n.*9. Alphonſ. de Narbona *lib.*17. *gloſ.*5.*n.*7.*tit.*18.*lib.*4.*Recop.*] 1

Declara multipliciter cum Alex.*conſ.*27. *Viſo themate, in princ. lib.*6. *& conſ.* 138. *Viſo puncto, lib.*7. vt ſcilicet quando denunciatio, intimatio, vel certioratio fit ſolùm ad finem, vt quis ſciat, tunc ſufficiat quod quis ſciat, & iſto caſu certus non debet certiorari: ſi verò certioratio eſt de ſubſtantia, vel forma, prout quando lex mandat denunciari, aliàs actus ſit nullus, tunc non ſufficit ſcientia, ſed debet fieri denunciatio ei, qui certus eſt. Vel alio modo, vt ſcilicet quando notificatio, & intimatio fit, vt quis reddatur certus de aliquo, tunc ſi ipſe, cui debet fieri, ſciat aliunde, non ſit neceſſaria alia notificatio, vel certioratio; ſi verò fiat ad incitandum notificatum, vt aliquid faciat, vel ad prohibendum, ne aliquid faciat, tunc non ſufficiat ſcientia; & quando res eſſet dubia, an ſit facienda ad effectum notificandi, vt ſit certus, an verò incitandi, vt aliquid faciat, vel non, in dubio præſumitur vt certus reddatur, adeò quod ſi ſciat aliunde is, cui debet fieri notificatio, tunc non ſit neceſſaria. Vel denique diſtingui poteſt, aut intimatio, vel denunciatio requiritur ad commodum denunciantis, aut requiritur ad commodum denunciati. Primo caſu, ſi ad commodum denunciantis, tunc ſi agitur, vt ex notificatione notificans ius acquirat, vel vt notificatus pœnam, vel moram incurrat, non ſufficit ſola ſcientia notificati; ſi verò agitur ſolùm, vt notificatus incidat in malam fidem, ſola ſcientia ſufficit. Si verò agitur, vt fiat denunciatio ad commodum eius, cui denunciatur, ſemper ſufficit ſola ſcientia, refert Card. Tuſch. *d.concl.*199.*n.*8 *cum ſeqq.* [Limitatur tamen regula principalis quando præter ſcientiam factum requiritur, *l. denuntiaſſe* 17. §.*quid ergo. ff.ad leg.Iul.de adulter.* Ripa *in cap.cum M.Ferrarienſis.n.*166.*de conſtitut.* Ioan. Bapt. Coſta *d.inſpect.*70. *n.*9. Surd.*conſ.*371.*n.*73. 2

C e r t v m dicitur quod fit per relationem ad aliud, *l.vbi autem.* §. *illud*, vbi Iaſ. *notab.* 1.*ff.de verb. obligat.* Vincent. Caroc. *ſing.* 301. vbi intelligit ſi ſimpliciter certum aliquid lex requirat, ſecus ſi certum & expreſſum, quo caſu ait non ſufficere per relationem, nec in genere. 3

C e r t a pro incertis dimittenda non ſunt, *l. cum Titio. ff. ad leg.Falcid. l. non quemadmodum. ff. de indic.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.tom.*5. *cap.* 884. *num.*28.] 4

Axioma XLII.

Charitas.

1 *Charitas bene ordinata incipit à ſe ipſo.*
2 *Proximi dilectio trahit originem à charitate.*
3 *Dolo quis facere non videtur, qui ſe plus altero diligit.*
4 *Ordo charitatis ſuggerit, vt prius noſtris, quàm extraneis ſubueniamus.*
5 *Charitatis ordo quis ſit, oſtenditur.*

1 CHARITAS bene ordinata incipit à ſe ipſo,
*l. qui ſeruandarum. ff. de praſcript. verbis, l. Praſes.
C. de ſeruit. & aqua, cap. non ſatis. 86. diſt. cap. ſi non
licet 23. q. 5. cap. niſi ſpecialis*, vbi gloſ. *verb. eligemus,
de auctorit. & vſu pallij. cap. licet*, vbi gloſ. *verb.
videamur, de temporib. ordinat. cap. dilecto, de prabend.*
Duen. *reg.* 33. Roman. *conſ.* 364. *Dum ſecundò, in
2 princip. num.* 2. vbi ait, quòd charitas prima incipit à
ſe ipſo, quia quis priùs ſibi, poſtea aliis prouidere
debet, & ita quod incipere debet à ſuis, & ſua familia,
Ægid. Bellam. *conſ.* 16. *num.* 3. & 4. vbi quòd
dilectio proximi trahit originem à charitate, quia
quis ſe ipſum diligit primo loco, Crauet. *conſ.* 8.
3 *num.* 18. vbi quòd quis dolo facere non videtur, qui
ſe plus altero diligit, Bald. *conſ.* 412. *Factum ſuper
quo. num.* 3. *lib.* 4. vbi adeò dicit verum in tantum, vt
quis ex ordinata charitate magis amet ſe in vngue
pedis, quàm aduerſarium in vertice capitis, Afflict.
deciſ. 290. *num.* 9. Calcan. *conſ.* 7. *num.* 19. vbi quòd
quis magis ſibi, quàm alteri prouidere debet Anch.
4 *conſ.* 436. *In iis dubiis, in princ.* vbi quòd ordo charitatis
ſuggerit, vt prius noſtris, quàm extraneis ſubueniamus,
Petr. Alphonſ. de Vaſconcellos *in harmonia
rubricarum Iuris Canon. in tit. de auctorit. & vſu
pallij. num.* 14. Paulus Fuſch. *lit. C. ſing.* 60. Surd. *de
aliment. tit.* 1. *q.* 94. *num.* 1. & *tit.* 7. *q.* 8. & *tit.* 29. *num.* 1.
& *deciſ.* 236. *num.* 21. & *conſ.* 205. *num.* 12. & *conſ.* 345.
num. 28. Gutier. *de tutel. p.* 3. *cap.* 12. *num.* 1. *in fine*,
Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. tom.* 2. *lib.* 9. *q.* 17.
num. 117. Cald. Pereira *quaſt. forenſ. in comment. ad tit.
Inſtit. de inoff. teſtam. in princip. num.* 21. Aloyſ. Ricc.
in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ. 131. *num.* 3. *in* 1. *edit.
& reſol.* 16. *num.* 3. & *reſol.* 518. *num.* 4. *in* 2. *edit.* Bellet.
diſquiſit. clerical. p. 1. *tit. de diſcipl. clericali.* §. 27. *num.* 8.
& *tit. de bonis clericorum.* §. 13. *num.* 3. Card. Tuſch.
pract. concluſ. tom. 1. *lit. C. concl.* 220. *à princip.* Ioſephus
Seſſe *Aragon. deciſ.* 36. *num.* 6. Pichard. *ad* §. *Iuris pracepta.
num.* 29. *Inſtit. de iuſtit. & iure*, Mantic. *deciſ.* 10.
num. 7. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 3. *reſolut.* 42.
num. 9.
5 Declara ordinem charitatis eſſe, vt ante omnia
diligatur Deus, & deinde incipiat à ſe ipſo, & vt
poſt ſe ipſum primò parentes, ſecundò filios, deinde
proximum diligat, vt per Anton. de Butr. *conſ.* 25.
num. 4. Vbi verò agitur de ſubminiſtranda eleemoſyna
etiam in actu ad ſalutem, putà pro conſequenda
Indulgentia mediante eleemoſyna iuxta facultatem
elargiri debentis, id intelligitur moderatè, &
ciuiliter, vt primò ſibi, & ſuis prouideat, poſtea
elargiatur pro eleemoſyna. Roman. *conſ.* 364.
in princip. prout illum refert Card.
Tuſch. *d. concl.* 220.
num. 15.

***

Axioma XLIII.

Circuitus.

1 *Circuitus inutiles ſunt vitandi, quando ſubeſt aquitas, vt num.* 2.
Limita, quando circuitus non eſt omnino inutilis, vt num. 4.

CIRCVITVS inutiles ſunt vitandi, *Clem.* 1
Auditor, de reſcript. Bald. *conſ.* 100. *Petrus, in
fin. lib.* 4. Alex. *conſ.* 77. *In cauſa, in fin. lib.* 2. Dec. *conſ.*
407. *Viſis, col.* 3. *num.* 8. Socin. *conſ.* 27. *Pro deciſione, col.
fin. lib.* 1. Guido Pap. *deciſ.* 375. *Mater*, Boër. *deciſ.* 104.
Praſuppono. num. 3. Afflict. *deciſ.* 8. *Quidam filiusfam.*
Tiraq. *de retractu. tit.* 2. §. 2. *gloſ.* 1. *num.* 24. & 71. & *ad
finem tit. num.* 60. vbi quòd in ſupremis tribunalibus
& curiis circuitus omnino tollendi ſunt, Vincent. de
Franch. *deciſ.* 273. *ad fin.* Card. Tuſch. *pract. concluſ.
tom.* 1. *lit. C. concl.* 229. Thom. de Thomaſſet. *in floribus
legum. reg.* 73. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3.
q. 81. *num.* 14. Cæſ. Argel. *de contradict. legit. q.* 5. *n.* 5.
& *num.* 94. & *q.* 7. *num.* 113. & *q.* 8. *num.* 5. & *q.* 10.
num. 135. & *num.* 223. & *q.* 17. *n.* 30. Anton. Monach.
Lucenſi deciſ. 25. *num.* 87. Fuſar. *de ſubſtitut. quaſt.* 260.
num. 4. [Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 5. *cap.* 887.
n. 15. & *cap.* 964. *n.* 27.]
Amplia primò, vt circuitus ſint vitandi, quando 2
ſubeſt æquitas, vt ſi quis rem meam indebitè detineat,
ad cuius reſtitutionem debet condemnari,
quia ſi ex inepta petitione eſſet inſtituenda noua
actio, æquius eſt, vt condemnatio fiat ad tollendum
circuitum, quando condemnandus retinet ex
titulo lucratiuo, Petr. de Anch. *conſ.* 23. *n.* 11. *verſ. ad
ſecundum dubium*, quem refert Card. Tuſch. *d.
concl.* 229. *n.* 5.
Amplia ſecundò, in tantum actum & circuitum 3
fruſtratorium non eſſe faciendum, vt licèt quis teneatur
offerendo deponere cum effectu, tamen ſi
is, cui oblatio eſt facienda cum conſignatione, recuſat
recipere, non teneatur facere actum fruſtratorium
depoſiti, quod aliàs eſſet neceſſarium, Cuman.
conſ. 5. *Non reuocando. num.* 2. *verſ. nec dici poteſt*,
Crauet. *conſ.* 331. *num.* 5. *lib.* 3. Roland. à Valle
conſ. 53. *num.* 26. *lib.* 1. vbi *num.* 34. & *ſeq.* declarat,
niſi is, qui contradicit, habeat iuſtam cauſam contradicendi,
quia tunc offerens debet deponere,
licèt recuſet recipere, refert Card. Tuſch. *d. concl.*
229. *num.* 10.
Limita, quando circuitus non eſt omnino inutilis, 4
quia non euitatur, Card. *in d. Clem. Auditor. q.* 14.
n. 16. Dec. *in l. cum fundus.* §. *ſeruum tuum. n.* 5. *ff. ſi certum
pet.* Crauet. *conſ.* 376. *n.* 23. & 24. [Surd. *conſ.* 52.
n. 70. Monter. *deciſ.* 36. *n.* 70.] Abb. *conſ.* 95. *In praſenti,
col.* 1. *in fine, verb. & ſi dicatur, lib.* 1. vbi ait, quòd
propter bonum obedientiæ admittitur circuitus
inutilis, putà Religioſus non poteſt tranſire ad
aliam Religionem etiam ſtrictiorem, niſi petita licentia
à Superiore, licèt illam non obtineat, ſi detur
caſus, quod tranſeat non petita licentia, ille reuocatur
ad primam Religionem, licèt reuocatus petita
licentia, & non obtenta poſſit iterum ad eandem
arctiorem tranſire; additque ſufficere impotentiam
quod circuitus poſſit reddi vtilis, licèt ab aduentu
non reddatur, refert Card. Tuſch. *d. concl.* 229. *à
num.* 15.

Axioma XLIV.

Commodum.

1 *Commodum eius eſſe debet, cuius eſt periculum.*
2 *Incommoda illum ſequi debent, quem & commoda ſequuntur.*
3 *Commodum ex malitia ſua nemo reportare debet.*
4 *Ad commodum alicuius factum, contrarium effectum operari non debet.*
5 *Commodum, aut pramium ex actu, in quo pœna apponitur, quis reportare non debet.*
6 *Commodum & incommodum aqualiter determinantur.*

1 COMMODVM eius eſſe debet, cuius eſt periculum & incommodum, *l. fin. §. ſed cum. C, de furtis. l. ſuperuacuam. C. de tempor. in integ. reſtit. l. Iulianus. §. ex vendito. ff. de actionib. empti. l. ſecundùm naturam. ff. de regulis Iuris. §. item pretium. Inſtit. de empt. & vendit.* Caſtren. *conſ. 133. num. 2. in fine, lib. 2.* Anchar. *conſ. 180. Viſa diligenter. num. 5.* vbi is, qui acceptat legatum cum onere, tenetur ad onus. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg. 105.* Pichard. *ad §. placebat. n. 33. ff. de legit. agnat. ſucceſſ.* Mari Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 23. num. 4.* Rot. *deciſ. 149. num. 6. apud Farin. p. 2. recent.* vbi quòd commodum eius eſt, cuius eſt & incommodum, & *deciſ. 333. num. 1. ead. p. 2.* vbi quòd commodum non habens, neque debet habere incommodum, & *deciſ. 175. num. 3. & deciſ. 677. num. 5.* vbi quòd commodum qui ſentit, debet ſentire etiam incommodum, Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 5. lit. O. concl. 144. num. 5.* [Ioan. Maria Nouar. *quaeſt. forenſ. lib. 1. q. 17. num. 7.* Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom. 5. cap. 916. n. 35.*]

2 Incommoda illum ſequi debent, quem & commoda ſequuntur, *l. 1. §. fin. ff. de aqua pluu. arc.* vbi quod omne incommodum aliquo commodo eſt compenſandum, *l. cum filio. ff. ad Syllan.* vbi quòd omne commodum cum ſuo onere pertranſit, Card. Tuſch. *tom. 8. lit. V. concl. 374.* Eſcob. *de ratiocin. cap. 42. n. 12. & comput. 20. n. 14.*

3 COMMODVM ex malitia ſua nemo reportare debet; vide infrà *Axiom. 143. n. 3.*

4 [Ad COMMODVM alicuius factum contrarium effectum operari non debet, *l. quod fauore. C. de legib.* Surd. *conſ. 215. num. 68. lib. 3.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 922. n. 26.*

5 COMMODVM, aut præmium ex actu, in quo pœna apponitur quis reportare non debet, Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloſ. 24. n. 105.*

6 COMMODVM & incommodum æqualiter determinantur, *l. ſecundum naturam. ff. de regul. Iuris. l. Plautius. ff. ad leg. Falcid. l. quoties. ff. ad Trebell.* Surd. *conſ. 150. num. 11.* Quia ferendus non eſt qui commoda amplectitur, & incommoda recuſat, *l. manifeſtiſſimi. §. pen. C. de furtis*, Stephan. Gratian. *d. tom. 5. cap. 916. num. 35.* vbi *num. 36.* limitat quando ex diuerſo fonte proueniunt, diuerſáſve cauſas reſpiciunt, & Surd. *d. conſ. 150. n. 87.* limitat etiam quando non eſt par ratio.]

* * *

Axioma XLV.

Communio, Communis, Communiter.

1 *Communio regulariter parit diſcordias.*
2 *Commune quod eſt, meum non eſt. Limita vt ibid.*
3 *Communi in re melior eſt conditio poſſidentis.*
4 *Communiter id quod fieri conſueuit, praeſumitur partes facere.*

COMMVNIO regulariter parit diſcordias, 1
& ideo ſolet dici quòd nemo cogitur ſtare in communione, *l. ſi non ſortem. §. ſi centum. ff. de condict. indeb. l. in re communi. verſ. propter immenſas. ff. de ſeruit. vrban. praed. l. cùm pater §. dulciſſimis ff. de legat. 2. l. ſancimus. §. ne autem. C. de donat. l. 2. ibi, naturale quippe vitium. C. quando, & quibus quarta pars, lib. 12.* Caſtr. *conſ. 107. videtur dicendum. in princip. lib. 1. & conſ. 333. Viſo teſtamento, verſ. praeterea non eſt credendum, eod. lib. 1.* Alex. *conſ. 46. Viſis. num. 11. lib. 1.* Tiraquel. *de retract. lig. §. 23. glóſ. 1. num. 17.* Maſcard. *de probat. concl. 328. num. 2.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 1. lit. C. concl. 135. num. 1.* Pichard. *ad rub. Inſtit. de ſocietate. num. 18.* Ceuall. *commun. contra communes. tom. 4. quaeſt. fin. num. 220.* [Lud. Cene. *de cenſib. p. 3. c. 1. q. 3. art. 8. num. 15.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 905. n. 13.* Mari. Giurba *conſ. 52. n. 6.*]

COMMVNE quod eſt, meum non eſt, *l. nemo ex ſociis. ff. pro ſocio*, Rebuff. *ad l. lutius eſt 96. verſ. non procedit. ff. de verb. ſignif. pag. mihi 413.* Valaſc. *conſ. 64. num. 12.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 10. num. 38. cum ſeqq.* Bened. Ægid. *in repet. l. ex hoc iure. ff de iuſtit. & iure. p. 1. cap. 3. num. 32.* Limitatur tamen *in l. rectè dicimus. ff de verb. ſignif.* ſecundùm Surd. *deciſ. 263. num. 2. & num. 7. cum ſeqq. & deciſ. 273. num. 7. & 9.* [Limita etiam, & intellige in propria & ſtricta ſignificatione, ſecus in lata, in qua quod commune eſt, meum eſt, *l. ſerui electione. §. 1. ff. de legat. 1. l. in re communi. ff. de ſeruit. vrban. praed.* Franc. Milan. *lib. 2. deciſ. 19. num. 5.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 45. num. 30. & 31.* Giurba *ad conſuet. Meſſanenſ. c. 1. gl. 5. num. 32. p. 1.* Hieron. Buccaron. *de differ. inter indic. ciu. & crim. differ. 100. n. 24.* Ouid. de Amicis *de iur. emphyt. q. 87. n. n. 4.*] 2

COMMVNI in re melior eſt conditio poſſidentis, *l. Sabinus. ff. communi diuid. l. per fundum. ff. de ſeruit. ruſt. praed. cap. in re communi, de regulis Iuris, lib. 6.* Surd. *conſ. 43. n. 3.* Rendina *in prompt. recept. ſent. tom. 1. tit. 36. n. 14.*] 3

[COMMVNITER id quod fieri conſueuit, præſumitur partes facere, *l. certi condictio. §. ſi immunes. ff. ſi cert. pet.* ibi, *cùm quotidie multam pecuniam poſcamus, &c.* gloſſ. *in l. nec natales. C. de probat.* Palat. *in repet. rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 9. num. 6.*] 4

Axioma XLVI.

Conceſſum.

1 *Conceſſum dicitur quicquid expreſsè prohibitum non reperitur.*
2 *Conceſſum ad tempus, poſt illud cenſetur denegatum,*

3 *Conceſſum ad tempus limitatum, vltra illud non extenditur.*

4 *Conceſſo vno, conceduntur omnia neceſſaria ad illud vnum.*

1 CONCESSVM dicitur quicquid expreſsè prohibitum non reperitur, *l. necnon. §. quod eius. ff. ex quibus cauſis maiores*, Campan. *in diuerſ. Iuris Canonici. rub. 7. cap. 5. n. 1.*

2 CONCESSVM ad tempus, poſt illud cenſetur denegatum, *l. ſi vnus. §. 1.* vbi Bald. *ff. de pactis l. Imperator, de poſtulan.* Dec. *conſ. 328. in princ.* Caſtr. *conſ. 263. num. 3. lib. 2.* Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 21. num. 44.* Surd. *deciſ. 189. n. 9.* Petr. de Anchar. *conſ. 70. num. 8.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 4. lit. I. concluſ. 71. num. 20.* Gemin. *conſ. 15. num. 18. circa fin. & num. 19.* Rot. *deciſ. 215. num. 1. & deciſ. 617. num. 2. apud Farinac. p. 1. recent. & deciſ. 369. num. 1. apud eund. p. 2. recent.* .[Duran. *Rotæ deciſ. 402. n. 2.*]

3 CONCESSVM ad tempus limitatum, vltra illud non extenditur, *l. ſtatuliberum. § Stichum. ff. de legat. 2. l. 1. §. ſi mulier. ff. de liber. agnoſc.* Tiraq. *de retractu conuent. §. 1. gloſ. 2. num. 46.* Rot. *deciſ. 596. num. 2. apud Farin. p. 1. recent.* Bald. *conſ. 33. Statuto cauetur. num. 3. verſ. nam id quod fit poſt terminum, lib. 5.* vbi quòd ſi eſt permiſſum infra certum tempus probari, lapſo tempore cenſetur excluſa probatio, Crauet. *conſil. 145. num. 22. verſ. & ſi dicas*, vbi quòd obligatio manutenendi vſque ad certum tempus excludit tempus poſterius, Zabarel. *conſil. 38. num. 4.* vbi quòd conceſſio facta de materia prohibita vſque ad certos terminos, excludit vltra illos terminos, maximè quando in aliis non eſt eadem ratio, refert Card. Tuſch. *d. lit. I. conſ. 71. n. 52. cum ſeqq.*

4 CONCESSO vno, conceduntur omnia neceſſaria ad illud vnum; vide *Axiom. 156. n. 3.*

AXIOMA XLVII.

Concluſio.

1 *Concluſio potiùs attenditur, quàm facti narratio.*

2 *Concluſio ſola attenditur, ac obligationem inducit, & non quod tractatur, & dicitur.*

1 CONCLVSIO potiùs attenditur, quàm facti narratio, Lap. *alleg. 55. Quidam coram Iudic. num. 5. verſ. de hoc patet*, Innoc. *in cap. ſuper litteris, de reſcript.* Iaſ. *in §. omnium, num. 129. Inſtit. de actionib.* Cuman. *conſil. 63. Vicarius quidam, in princip.* Angel. *de Peruſ. conſ. 36. Pro deciſione. num. 3. verſ. Secundò præmitto*, Gemin. *conſ. 118. Ne ſuper deductis. num. 5. verſ. nec etiam poteſt iuſtificare*, vbi quòd concluſio, & non narratio attendi debet, Bald. *conſ. 353. De libello, lib. 3.* Alex. *conſ. 121. Viſo proceſſu. num. 2. & 3. lib. 1. & conſ. 44. Eximiè. num. 3. & 4. verſ. quantum, lib. 7.* vbi quòd libellus, in quo duo actores narrantur, ſed in concluſione vnus ſolus exprimitur, ſuſtinetur ſecundùm concluſionem, Calderin. *conſ. 483. in fine*, aliàs 5. *de accuſation.* vbi quòd in denunciatione iudiciali attenditur concluſio ad exemplum libelli, non autem narratiua, Federic. de Senis *conſ. 158.* vbi declarat quod non ſemel ex narratis ſumitur concluſio, & ſufficit, quod ex narratis ſequatur idem quod exprimi debebat, refert, & alia plura adducit Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. C. concl. 558. per totam.*

2 CONCLVSIO ſola attenditur, ac obligationem inducit, & non quod tractatur, & dicitur, *l. ſi voluntate. C. de reſcind. vendit. cap. ſua, de his, quæ fiunt à Præl.* Alex. *conſ. 13. num. 6. in fin. & conſ. 18. num. 2. & conſ. 28. num. 3. lib. 1.* Rebuff. *ad concord. Franciæ, in rub. de conſtitut. in gloſ. verb. tractatus, verſ. nec aliquod ius ex tractatu quæritur*, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 63. n. 34.*

AXIOMA XLVIII.

Conditio.

1 *Conditio formam non leuem inducit, qua omiſſa diſpoſitio non ſortitur effectum.*

2 *Conditio nihil ponit in eſſe, & ideo actus conditionalis non valet, niſi exiſtente conditione.*

3 *Conditio debet impleri in forma ſpecifica; limita vt n. 4.*

5 *Conditio fruſtrà expectatur, cuius euentus nihil debet operari.*

6 *Conditione deficiente, contractus celebratus cenſetur reſolutus ab ipſo initio.*

7 *Conditione pendente actus non dicitur perfectus.*

1 CONDITIO formam non leuem inducit, qua omiſſa diſpoſitio non ſortitur effectum, *l. qui hæredi. l. Mœuius. ff. de condit. & demonſtr.* Tiraq. *de retractu. tit. 2. §. 2. gloſ. 1. n. 3. & 4.* Menoch. *conſ. 60. num. 48. & conſ. 69. num. 72.* Garc. Gironda *de explicat. priuileg. & exempt. num. 667.* Cald. Pereira *de poteſt. eligendi, cap. 2. num. 16. &. & cap. 4. num. 30.* Gutier. *practic. lib. 1. q. 17. num. 11.* Sanch. *de Matrimon. lib. 3. diſp. 5. num. 2.* Rot. *deciſ. 315. num. 3. apud Farin. p. 1. recent.* Grat. *conſ. 12. num. 22. vol. 2.* Pariſ. *conſ. 97. num. 86. lib. 1.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. C. concl. 483. num. 8.* [Honded. *conſ. 60. n. 26.* Franc. Becc. *conſ. 39. num. 19. & conſ. 58. n. 18.* Carol. de Graſſ. *de except. ad mater. ſtat. exclud. omnes exceptiones, except. 35. num. 5.* Nicol. Intrigl. *deciſ. 21. n. 2. lib. 1.*]

2 CONDITIO nihil ponit in eſſe, & ideo actus conditionalis non valet, niſi exiſtente conditione, *l. ſi quis ſub conditione. ff. ſi quis omiſſa cauſa. l. cedere diem ff. de verb. ſignif. l. ſi quis fundum. ff. de contrah. empt. l. ex facto. ff. de hæred. inſtit.* Afflict. *deciſ. 355. num. 4.* Cephal. *conſ. 56. num. 11. & ſeq.* Roland. à Valle *conſ. 58. num. 14. & ſeq. lib. 3.* vbi quòd paria ſunt nihil fieri, vel fieri ſub conditione, quæ non purificetur, Roman. *conſ. 421. Hic Matthæus. num. 2.* vbi extendit tam in conditione affirmatiua, quàm negatiua, Alex. *conſ. 145. lib. 2. & conſ. 42. & 46. lib. 7.* vbi quòd procedit tam in conditione expreſſa, quàm tacita, Bald. *conſ. 478. lib. 1.* ibi quod deficiente conditione deficit conditionatum, Mench. *quæſt. illuſtr. cap. 55. num. 6.* Surd. *de aliment. tit. 9. q. 29. à num. 13. & deciſ. 209. num. 1. & conſ. 38. num. 24. & conſ. 298. num. 1. & conſ. 322. num. 26. & conſ. 423. num. 18.* Card. Tuſch. *d. tom. 2. lit. C. concl. 593. à princip.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſolut. 56. num. 3. & reſol. 88. num. 4.* Franc. Molin. *de brachio ſeculari cap. 18. num. 14.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. conditio 3.* vbi quòd in conditione poſitum non eſt in diſpoſitione, Flamin. *de reſignat. lib. 1. q. 14. num. 9.* vbi quòd actus habetur, ac ſi non eſſet factus non purificata conditione. [Intrigl. *d. deciſ. 21. num. 4. lib. 1.* Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 27. num. 4.*]

3 CONDITIO debet impleri in forma ſpecifica,

d.l.qui hæredi.& d.l.Menius.ff. de condit. & demonſtr. Bald. conſ. 437. in princip. lib.5. Oldrad. conſ. 244. num.3. verſ.reſpondetur. Angel. conſ.373. Viſis inſtrumentis. num.2. verſ. in contrarium, Crauet. conſ.796. num.5. vbi quòd in voluntariis, & contra piam cauſam conditio adimplenda eſt in forma ſpecifica, & non ſufficit implementum per æquipollens, Menoch. conſ.1.num.410.& conſ.35. à num.4. Brunor à Sole in locis communib. verb. conditio 5. Surd. deciſ. 209. num. & 3. & de aliment. tit.5.q.3. num.16. vbi quòd non debet impleri per æquipollens, Flamin. d.lib.1.q.3.num.15.Cardoſ.in praxi Iudic.verb. conditio. num.3. Valaſc. conſ. 82. num.11. verſ. præterea, Mari.Antonin.var.reſolut.lib.1.reſol.56.num.2.Ceual. commun.contra communes.tom.4.q.900.num.56. Card. Tuſch. d. tom.2.lit. C. concl.595. à princip. [Caſtill. controuerſ.p.2.lib.5.c.119.num.6. Ioan. Maria Nouar. quæſt.forenſ.lib.1. quæſt.40. num.4. Vincent. Fuſar. de ſubſtit.quæſt.246.num.16.Carol.de Graſſ.d. except.33. num. 17.& 59. vbi addit conditionem neceſſariam per æquipollens impleri poſſe. Et non purificata conditione, ac ſi non eſſet factus habetur actus. Surd.conſ.157.num.7.& conſ.236.num.6. & conſ.298. num.36.Ioan.Maria Nouar. d. lib.1.q.40.n.2. Caſtill. d.c.119. num.5. cum ſeqq. Intrigl. deciſ. 21.num. 5. lib.1. Caſſanat. conſ. 2. num.28. & ſeq. Ioan. Anton. Mangil. de imputat. q.62. num.111. & q.77. num.51. Paria enim ſunt nihil fieri, aut ſub conditione fieri, quæ purificata non fuerit. Surd. conſ.371. num. 69. c.70.plures,de quibus Caſtill.d.c.119.n.1.]

4 Limita, quando conditio non ſtat per implere debentem, ſeu deuenit ad actum impoſſibilem implendi ſine culpa implere debentis, Cuman. conſ.38.circa fin. Angel. conſ.301. Factum tale. num.3. Card. Tuſch.d.concluſ.595.num.32.cum ſeqq.Cardoſ. d.verb. conditio. num. 7. Rot. deciſ.493. num. 3. & 6. apud Farin.p.1.recent. [Thom.Doct. conſ.93.num.4. Mari.Anguiſol. conſ.2.num.19.Viui.deciſ.383.num.1. Carol. de Graſſ.d.except.33.n.22.Cõditio enim habetur pro impleta cùm non ſtat per eum,qui illá adimplere debet,l.iure ciuili.ff.de condit.& demonſt. l. inter, & l.ſeq.C.eod.tit. Surd. conſ.374. num.7. Gonzal. ad reg.8.Cancel.§.3 proœm.num.38. Ioan. Maria Nouar. d.lib. 1.q.40. num.7. Carol. de Graſſ. de except. 33. num.24.]

5 Conditio fruſtra expectatur, cuius euentus nihil debet operari, l.ſi quis ita ſcripſerit. ff.de hæred.inſtit.l.cum hæres.§.fin.ff.de acquiren.hæred. Anton. Gom.var. tom.1. cap.2. num.12.prope fin. & cap. 10. n.17.in fine.

6 Conditione deficiente, contractus celebratus cenſetur reſolutus ab ipſo initio, l. neceſſariò.§.1.ff. de peric. & commodo rei vendit. l. pecuniam, vbi Alex. num.4. ff. ſi certum pet. Menoch. conſ.134. num.30.& 31.& conſ.139.& ſeq.& conſ.322.num.19. Tiraq. in l.ſi vnquam,verb.reuertatur. num. 277. C. de reuocand. donat. vbi quòd defectus conditionis habet oculos retrò ad tempus diſpoſitionis, Surd. de aliment.tit. 9. q.4. num. 23. Flamin. de reſign. benefic. tom.1.lib.1.q.3.num.27.

7 [Conditione pendente actus non dicitur perfectus,ſuſpendit enim conditio actum in effectum, vel euentum conditionis,l. cedere diem. ff. de verb.ſignif. Menoch. conſ.63. à n.18. Surd. conſ.186. n.32.& conſ.238.n.7.& conſ.208.num.11.Ioan.Maria Nouar.d.lib.1.q.27.n.5. Caſtill. d.lib.5.p.2.c.119.n.7. Intrigl.d.deciſ.21.n.6.]

Axioma XLIX.

Confeſsio.

1 *Confeſſio eſt probatio omnibus melior, & efficacior.*

2 *Confeſſio non minus probat, quam inſtrumentum.*

3 *Confeſſio errónea non nocet, & confiteri non videtur qui errat.*

4 *Confiteri non cenſetur aduerſarij agentis intentionem, qui ad excludendum ius actoris exceptionem opponit.*

Confessio eſt probatio omnibus melior, & efficacior, quæ fieri poſſit, l.cum te. C. de probat.l.cùm a matre. C.de rei vendicat. l.generaliter. C.de non numer.pecunia. cap. per tuas,de probat. cap.ſi cautio, de fide inſtrum. Hippol. ſing.201. num. 2. & ſing.257. & in rub.C.de probation. num.81. & 82. vbi quòd eſt clarior probatio,quæ haberi poſſit, Alex. conſ.13.Ex iis quæ,in princ.lib.1.& conſ.213. num.15. lib. 2. & conſ. 141. num. 3. verſ. nulla, lib. 6. Angel. Aretin. conſ. 48. Videtur primò. num.3. vbi ait, quòd eſt melior probatio, quæ fieri poſſit, Pariſ. conſ.103. num.10.lib.3.Bald. conſ.195. lib.2. vbi dicit quòd eſt principaliſſima omnium probationum, & conſ.353. col.1.lib.3. vbi refert, quod vbi adeſt confeſſio partis, ibi eſt relaxatio omnis probationis, Riminald. iun.conſ.303. num.3. lib. 5. vbi quod eſt regina probationum, Crauet. conſ.380.num.12. vbi ait,probationum omnium illuſtriſſimam eſſe,Syluan.conſ.62. num.1. Menoch. conſ.21.num.14. & de interdict. remed.1.recuper. num. 217. & ſeq. Maſcard. de probat. concl.1326. num.4. Surd. deciſ.10. num. 12. & conſil. 143.num.39. & de aliment.tit.8.priuil.30. num.11.vbi ait, quòd plenè probat in iis, quæ pendent à voluntate confitentis, Gam. Luſit. deciſ.165. num. 2. Ioſephus Seſſe Aragon.deciſ.125.n.3. Anton. Monach. Bononien.deciſ.21. num. 8. & deciſ.55.num.25. Card. Tuſch. d.tom.2.lit.C.concl.645.Rot.deciſ.436. num.2. apud Farin.p.1.recent.

Non minus probat confeſſio, quàm inſtrumentum, Ioan. de Anan. conſ.55. num. 3. habétque vim 2 publicæ ſcripturæ, l.cùm te.C.de tranſact. Pariſ. conſ. 99. num. 12. lib. 3. Roland. conſ. 6. num. 26. lib.3. Maſcard. d.concl. 1326. num. 4. Flamin. de reſignat. lib.11.q.14.num.73. Gam. Luſit.deciſ.43.n.1. Valaſc. de iure emphyt.q.7.num.27. Cald. Pereira de poteſtate elig.cap.7. num.1. Imò eſt maior probatio, & fortior ea, quæ fit per teſtes,vel inſtrumentum, Bald. conſ. 192. Proponitur,col.2.circa fin. lib.2. Crauet. conſ.61. num.3. & conſ.171. num.4. Roland. à Valle conſ. 71. num.41.& conſ. 75. num.24. vol. 2. Maſcard. de probat.in proœm. q.7. num. 3. & ideo ſemper admittitur etiam vbi aliæ probationes non admitterentur, Marant.de ordine iudic.p.6.art.5. num. 25. Surd. conſ.60. num.1.& conſ.143. num.39. Anton.Monach. Florent. deciſ.1.num.99. [Ioan.Maria Nouar.quæſt.forenſ.lib.1. q.89. num.2. & 3. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom.5.c.981. num.34. Lud. Cenc. de cenſib. p. 1. c.4. num. 20.] quia facit rem notoriam, Maſcard. d. concl. 1326. num.4. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap.142. num. 9. & 10. Cardoſ. in praxi Iudicum, verb. confeſſio iudicialis. num. 36. Farinac. in praxi crimin.q.21.num.31. Cald.Pereira de poteſt.elig.cap.7. num.23.

Confessio errónea non nocet,& confiteri 3 non

non videtur qui errat, *l. non videtur ff. de confeſſ. l. error. C. de iuris & facti ignor.* Socin. *reg.* 39. Anton. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 1. *num.* 66. Maſcard. *de probat. concl.* 378. Surd. *conſ.* 345. *num.* 17. Mari. Atonin. *var. reſolut. lib.* 3. *reſol.* 1. *n.* 63. Card. Tuſch. *d. tom* 2. *lit. C. concl.* 649. vbi *concl. ſeq.* agit quando confeſſio dicatur erronea, vel non. [Ioan. Maria Nouar. *quaſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 89. *n.* 10. *in fin.*]

4 Confiteri non cenſetur aduerſarij agentis intentionem, qui ad excludendum ius actoris exceptionem opponit, *cap. exceptionem* 63. *de regulis Iuris, lib.* 6. Cou. *var. lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 2. *verſ. eodem iure*, Anton. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 12. *n.* 16. Cacheran. *Pedem. deciſ.* 178. *n.* 9. Franc. Milanen. *Sicilia deci.* 3. *num.* 46. *lib.* 2. Bellon. *Genuen. deciſ.* 38. *num.* 8. *& deciſ.* 91. *num.* 1. Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris lib* 21. *cap.* 17. *num.* 3. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. exceptio. num.* 26. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 19. *num.* 19. [Magon. *Floren. deciſ.* 44. *n.* 6. Cæſ. Manent. *deciſ.* 69. *n.* 1. Camill. Borell. *in ſum. omn. deciſ. tom.* 1. *tit.* 48. *num.* 21. Pyrrh. Mant. *de ſolut. c.* 23. *num.* 1. Carol. de Graſſis *de except. except.* 25. *num.* 81. & 82.]

Axioma L.

Coniectura.

1 *In claris non eſt opus coniecturis.*

1 Coniecturis non eſt opus in claris, & præſumptio cedit veritati, *l. ille, aut ille. §. cum in verbis. ff. de legat.* 3. *l. non aliter. ff. eod. tit. l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. obligat. l.* 2. *C. de legib.* Socin. *conſ.* 33. *num.* 38. *vol.* 1. & *conſ.* 9. *num.* 19. *vol.* 3. Roland. *conſ.* 80. *num.* 51. *vol.* 3. Octau. Glorit. *reſp.* 6. *num.* 72. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 31. *num.* 4. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 12. *q.* 5. *num.* 16. Surd. *conſ.* 242. *num.* 9. & *conſ.* 454. *num.* 49. & *deciſ.* 210. *num.* 1. *cum ſeq.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. verbum. num.* 35. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. §.* 4. *proœm. num* 68. *cum ſeq.* Ioan. Franc. Leo *in Theſauro fori eccleſiaſt. p.* 3. *cap.* 7. *num.* 63. Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 1. *num.* 20. & *deciſ.* 23. *num.* 16. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 3. *num.* 9. & *reſol.* 18. *num.* 9. Rot. *deciſ.* 45. *num.* 5. & *deciſ.* 11. *num.* 5. *apud Farinac. p.* 1. *recent.* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap.* 4. *num.* 15. [Mangil. *de imput. q* 39. *num.* 8. Intrigl. *conſ.* 4. *num.* 9. & *conſ.* 13. *num.* 95. & *conſ.* 20. *num.* 27. *lib.* 1. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 5. *c.* 824. *n.* 10.]

Axioma LI.

Connexa.

1 *Connexorum idem eſt iudicium.*
2 *Connexa & indiuidua reputantur idem.*
3 *Connexum quibus modis dicatur, remiſſiuè.*

1 Connexorum idem eſt iudicium, *l.* 3. *§. iudicio contrario. ff. de contrar. act. tutel. l. proinde. ff. ad legem Aquil. l. cum actum. ff. de negot. geſtis, cap. tranſlato, de conſtitut. cap. præterea, de officio deleg.* Marſil. *ſing* 251. *Connexorum*, Decian. *conſ.* 45. *n.* 17. *cum ſeqq. lib.* 1. Cranet. *conſ.* 275. *num.* 3. *cum ſeqq.* Caſtren. *conſ.* 110. *n.* 2. *cum ſeqq. lib.* 2. Ioan. de Imola *conſ.* 139. *num* 6. & *ſeq.* Vbi limitat, quando connexitas non eſt proxima, ſed remota, Cott. *in memorab. verb. connexorum, pag. mihi* 166. Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 31. *num.* 16. *cum ſeqq.* & *conſ.* 196. *num.* 9. & *conſ.* 338. *num.* 3. & *deciſ.* 199. *num.* 13. Ioan. Franc. Leo *in Theſauro fori eccleſiaſt. p.* 3. *cap.* 7. *num.* 71. Eſcob. *de ratiocin. cap.* 13. *num.* 11. Hieron. Fernandez de Ottero *in repet. cap. fin. de pactis. n.* 6. Mari. Antonin. *variar. reſolut. lib.* 3. *reſol.* 9. *num.* 2. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib* 5. *cap.* 1. *num.* 43. Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap.* 5. *num.* 37. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. C. concl.* 626. *per totam*, Sigiſm. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 21.
ſub num 26. vbi ait, quòd connexa, & indiuidua 2
reputantur idem, & nihil fieri poteſt contra vnum ex indiuiduis, quin fiat contra alterum, de quo etiam Anchar. *conſ.* 160. *num.* 2. Cratet. *conſ.* 275. *num.* 4. & 5. & *conſ.* 461. *num.* 50 & *conſ* 936. *num.* 27. & *ſeq.* Surd. *d. deciſ.* 199. *num.* 13. vbi quòd connexa dicuntur indiuidua. [Idem Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib.* 2. *c.* 11. *num* 307. vbi limitatur quando eſt diuerſa ratio, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 851. Caſtill. *controu. tom.* 5. *p.* 2. *c.* 165. *num.* 15. *cum ſeqq.* Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect. & variat. fori q.* 64. *ſect.* 1 & *q.* 45. *ſect.* 2. *num.* 11. & 16. & *quaſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 111. *num.* 16. & 113. *num.* 14. & *q.* 151. *num.* 8. & *q.* 155. *num.* 8. Ouid de Amic. *de iur. emphyt. q.* 80. *num.* 103. Alphonſ. de Narbona *l.* 20. *gl.* 22. *num.* 36. *tit.* 1. *lib* 4. *Recopil.*]

Connexum quibus modis dicatur, latè 3
oſtendit Ioan. de Imola *conſ.* 139. *Præfatus Simus, à princip.* Card. Tuſch. *d. tom.* 2. *lit. C. concl.* 625. *per totam.*

Axioma LII.

Conſcientia.

1 *Conſcientiam, quam quis habet ſcrupuloſam, niſi deponat, errorem non euadet.*
2 *Conſcientia dicitur à conſcio, quaſi ſciat, & cognoſcat ſeipſam.*
3 *Conſcientia quid ſit, oſtenditur.*

Conſcientiam, quam quis habet 1
ſcrupuloſam, niſi deponat, errorem non euadet, *c. per tuas* 2. *de ſimon.* Ioan. Paul. Lancel. *lib.* 1. *regul. ex vniuerſo Pontificio Iure excerptarum. pag.* 65.
Dicitur Conſcientia à conſcio, quaſi ſciat, & co- 2
gnoſcat ſe ipſam, & quid ſit, relatiuè Ioan. de Atania *conſ.* 34. *num.* 5. vbi Bologn. *num.* 10. aſſerit, Conſcientiam eſſe iudicium mentis conſonans in quodam naturali iure, alienam quodammodo à ri-
gore & ſubtilitatibus iuris, & *num.* 9. ait, quòd 3
Conſcientia nihil aliud eſt, quàm ſenſus animæ cognoſcentis bonum, & malum, & quid intrinſecus latens in mente, quod probari non poteſt directò, refert Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. C. concl.* 742. *à princip.*

* * *

Axioma

Axioma LIII.

Conſenſus.

1 *Conſenſus non trahitur ad ignorata, & non cogitata.*
2 *Conſenſus non trahitur ad doloſè diſpoſita.*

1 CONSENSVS non trahitur ad ignorata, & non cogitata, *l. ſi per errorem. ff. de iuriſd. omn. Iudic. l. nec ignorans. de donat.* Federic. de Senis *conſ. 325. Super eo quod. n. 2.* Caſtren. *conſ. 343. Conſiderandum, & conſ. 386. Sine dicamus, in fine, lib. 1. & conſ. 377. num. 2. lib. 2.* Roman. *conſ. 273. Clarum eſt, col. 1. verſ. ad hac autem,* Crau. *conſ. 257. num. 2.* Dyn. *conſ. 50. In quaſtione pramiſſa. num. 5.* Oſaſch. *Pedem. deciſ. 90. num. 16.* latè Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. C. concl. 754. per totam.* vbi à *num. 58.* ampliat, etiamſi interuenerit iuramentum, quia adhuc conſenſus iuratus non trahitur ad ignorata, & incogitata, & *a num. 65.* quod ſufficit cogitatus in genere.

2 CONSENSVS non trahitur ad doloſè diſpoſita, Socin. *conſ. 159. In praſenti conſultatione. num. 29. & 30. lib. 2.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 13. q. 3. num. 5. cum ſeqq.* Card. Tuſch. *d. lit. C. concl. 754. num. 48.*

Axioma LIV.

Conſequens.

1 *Conſequens qui vult, vult etiam ſuum neceſſarium antecedens. Intelligo in iis, qua pendent à mera voluntate diſponentis, aliàs ſecus, vt n. 2.*
3 *Conſequens vbi falſum eſt, antecedens ſubſiſtere non poteſt.*
4 *In conſequentiam qua veniunt non ſunt attendenda.*

1 CONSEQVENS qui vult, vult etiam ſuum neceſſarium antecedens, *l. ad rem mobilem, l. ad legatum. ff. de procurat. l. qui proprio. §. qui alio. ff. eod. tit. l. illud. ff. de acquir. rerum domin. l. 2. § inſpectio. ff. quemadmod. teſtam. aper. l. 1. §. 1. ff. ſi vſufr. petat. l. denique. §. interdum. ff. de pecul. legat. l. legatis. ff. de adimend. leg. l. 2. ff. de iuriſdict. omnium Iud. §. idem Iuris, Inſtit. ex quibus cauſis man. non licet,* Angel. Aretin. *conſ. 20. Viſis actis. num. 21. cum ſeq. verſ. quia qui vult,* Caſtren. *conſ. 306. col. 1. verſ. qui autem, lib. 2.* Anchar. *conſ. 261. Videtur prima facie, in princip.* Abb. *conſ. 101. Videtur primò, col. 2. verſ. ſed pradictis non obſtantibus. num. 3. lib. 2.* Alex. *conſ. 110. Attentis. n. 3. lib. 5.* Euerard. *in topicis legalib. loco 95.* Ruin. *conſ. 119. num. 14. lib. 2.* Curt. iun. *conſ. 121. num. 11.* Menoch. *de praſumpt. lib. 4. praſ. 68. num. 6.* Rimin. iun. *conſ. 21. num. 36. lib. 1.* Fuſar. *de ſubſtitution. q. 241. num. 67. & q. 480. num. 21.* Anton. Gom. *tom. 1. var. cap. 3. num. 23.* Surd. *deciſ. 70. num. 5. & deciſ. 194. num. 6. & num. 32. & deciſ. 303. num. 9. & conſ. 447. num. 3.* Pichard. *in princip. Inſtit. de acquiſit. per arrog. num. 16.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. num. 53.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum perſonali. §. 14. num. 22.* Eſcobar. *de ratiocin. cap. 25. num. 11.* Sigiſm. Scacc. *de appellationib. q. 2. num. 26. in fine,* Vgolin. *de officio, & poteſt. Epiſcopi cap. 27. §. 1. num. 1.* latè Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 2. lit. C. concl. 757.* Rot. *deciſ. 44. num. 2. & deciſ. 105. num. 5. apud Farin. p. 1. recent.* [Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 5. c. 924. n. 17. & 46.* Fuſar. *de ſubſtit. q. 480. num. 21. & q. 421. n. 67.* Duran. *Rota deciſ. 185. n. 18.*]

Declara, vt procedat in iis, quæ pendent à mera voluntate diſponentis, aliàs ſecus, vt per Ægid. 2
Bellam. *conſ. 30. n. 4.* Angel. Aret. *conſ. 20. Viſis actis, num. 21. in fine, & 22. verſ. quia qui vult, & conſ. 22. Viſo dicto libello. num. 21. verſ. & qui vult antecedens,* Crauet. *conſ. 134. num. 45.* quos refert Card. Tuſch. *d. concl. 757. n. 76. & 77.*

CONSEQVENS vbi falſum eſt, antecedens 3
ſubſiſtere non poteſt, *l. 2. §. mutui datio,* vbi gloſ. & DD. *ff. ſi certum pet.* Euerard. *in topicis legalib. loco 97. in princip.* Surd. *conſ. 428. num. 11.* [Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib. 2. c. 9. num. 776.* Stephan. Gratian. *d. tom. 5. c. 972. num. 9.*] Conſequens enim ſine antecedenti ſtare non poteſt, Mantic. *deciſ. 57. num. 4.* vbi ſubdit, locum habere etiam in ſententiis.

In conſequentiam quæ veniunt non ſunt atten- 4
denda, imò attendendum eſt quod principaliter agitur, non quod incidenter, *l. 1. ff. de auctorit. tutor. l. is, qui. ff. de liberali cauſa. l. verum. ff. de furtis. l. ſi quis nec cauſam,* vbi latè Iaſ. *num. 3. cum multis ſeqq. ff. ſi certum pet. l. conditionibus. ff. de condit. & demonſtrat.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 45. §. 2. num. 35.* Monet. *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 5. num. 23.* [Ludou. Cenc. *de cenſib. p. 2. c. 1. q. 3. art. 8. n. 17.* Reinoſ. *in obſeru. pract. obſ. 7. n. 34. obſ. 36. n. 9.*]

Axioma LV.

Conſilium.

1 *Conſilia multorum ſunt tutiora, quia ſincerius eſt iudicium, quod plurimorum ſententia comprobatur.*
2 *Conſilij natura eſt, vt quamuis excitet ad deliberandum, non tamen obliget ad ſequendum.*
3 *Conſilium mutare in melius ſapientis eſt.*

CONSILIA multorum ſunt tutiora, 1
quia ſincerius eſt iudicium, quod plurimorum ſententia comprobatur, *cap. prudentiam, de officio deleg.* Anch. *conſ. 157. Summa prudentia. num. 3.* ſubdens, quòd conſilia vbi multa, multa ſalus, refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. C. concl. 764. à princip.* vbi *num. 3.* ſubdit, quòd hac de cauſa propter multitudinem ſapientum, qui aſtare ſolent Cæſari, & Principi, Princeps non errat in Iure.

CONSILII natura eſt, vt quamuis excitet ad 2
deliberandum, non tamen obliget ad ſequendum, *l. cum pater 77. § mando,* & ibi Bart. *ff. de legat. 2. l. 1. § idem Pomponius,* vbi gloſ. *verb. quia rem. ff. depoſiti. l. 2. §. ſi verò ſuaſeris. ff. de pœnis. l. ſi ei. ff. mandati. cap. cum olim, de arbitris,* Emman. Coſta *in l. cum tale. § ſi arbitratu. limit. 11. num. 1. ff. de condition. & demonſtrat.* Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis, lib. 6. p. 2. §. 2. num. 6. & 7. verſ. ſecundum, & de ſponſalib. p. 2. cap. 3. § 8. num. 3.* Garc. *reg. 10. num. 1.* Menoch. *de praſumpt. lib. 6. praſ. 34. num. 25. cum ſeq.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg. 78. & 196.* Pichard. *ad § 3. Inſtit. de pupill. ſubſtit. n. 9.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. ſine curatore. num. 106. C. de in integ. reſtit. minor. & de nominat. emphyt. q. 1. num. 39.* Gutier.

de

de tutel.p.1.cap.8.n.4.Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.46. n.36.cum ſeq. Sanch.de Matrim. lib.1. diſp.34. n.24. Acac.Anton. in comment.ad l.5. n.67. ff. de condit. & demonſtrat.& ad..Titio centum.§.Titio centum. n. 64. & 65.ff.eod.tit.

3 Consilium mutare in melius ſapientis eſt,l.nonnunquam,vbi gloſ. ff.de collat.bonorum, princip.Inſtit. de legatis, Rebuff. in tract. nominat. q. 17. num.4.Bertazol. in repet.l.ſi quis maior. C.de tranſact. num.282.Sigiſm.Scacc. de appellation.q.17. limit.47. memb.1. num.33. Et vnicuique licet, gloſ.in d.l. nonnunquam, auth.de nupt.§.1.collat.4.cap.mutare, de regulis Iuris,lib.6. Thom.de Thomaſſet. in floribus legum. reg.186. vbi ait procedere, niſi lex in aliquo caſu reſiſtat, vel niſi mutetur in alterius præiudicium & damnum, Surd. conſ.167. num.10. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom.5. lit.M. concl. 435. [Alphonſ. Narbona l. 35. gloſ. 5. num. 19. tit.3. lib. 1. Recopil.]

Axioma LVI.

Conſuetudo.

1 *Conſuetudo dicitur forma, & quaſi alterum ius naturale.*
2 *Conſuetudo æquipollet veritati.*
3 *Conſuetudo facit de non licito licitum, & è contrà, quoad pœnam temporalem, vt n.4.*
5 *Conſuetudo parem vim habet cum lege.*
6 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*
7 *Conſuetudo poteſt introducere quicquid poteſt priuilegio concedi.*
8 *Conſuetudo eſt intepretatiua priuilegiorum,& ſcripturarum.*
9 *Conſuetudo poteſt quicquid poteſt pactum.*
10 *Conſuetudo poteſt quicquid poteſt præſcriptio.*
11 *Conſuetudine introduci poteſt quicquid poteſt ſtatuto.*
12 *Conſuetudo eſt interpretatiua contractuum.*

1 Consvetvdo dicitur forma, & quaſi alterum ius naturale,ac proinde omnia poteſt, Bald.conſ.433. Apulus caſtrum,col.4.verſ.decimò probatur,lib.3.Surd.de aliment.tit.1.n.7. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom.2. lit.C. concl.806. num.16. Franc. Nuñez de Velaſco en los dialogos de contencion de la milicia y ſciencia, dialog.3.pag. mihi 76.verſa.

2 Consvetvdo æquipollet veritati,l.1. ff. de ſeruit.& aqua, Bald.conſ.289. Quia conſuetudo, in princip.lib.4.Card.Tuſch.d.concl.806.num.17.[Ioan. Anton.Mangil.de imputat.q.77.n.25.]

3 Consvetvdo facit de non licito licitum,& è contrà, ac proinde excuſat ab omni pœna, ſi fiat actus non licitus, Bart. in l.ſi fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ædilit.edicto, Dec. conſ. 170. col.pen. Grat.conſ.39.& 49.lib 2. Crauet. conſ. 145. n.12.& conſ.924.n.16.Roland.conſ.58.num.19.lib.4. Mexi.in tract.taxa panis,concl.3. n.25. Ioſeph. Ludou. Peruſ. deciſ.62.n.14. Seraphin.de priuileg. iuram. priuil.83. n.56.Card. Tuſch. d. concl. 806. n.18. Gutier. pract. lib.3.q.29.n.22.

4 Declara procedere quoad pœnam temporalem, quia quoad pœnam peccati & ſpiritualem, conſuetudo non facit de illicito licitum contra legem, gloſ.in cap. denique.4.diſt. & in cap. cùm venerabilis, de conſuetud.Felin.in cap.ex tenore. num.12. verſ. declara,de reſcript.Bero.conſ.167.lib.1.Roman.conſ.466. Videtur in princip. num.2. Cæpol. conſ. 40. Crauet. conſ.6. num. 103. Card. Tuſch. d.concl.806.num.21. & 22.

Consvetvdo parem vim habet cum lege,l.de quibus.ff.de legib.§.ex non ſcripto,Inſtit.de iure nat.gentium, cap. fin. de conſuetud. cap. conſuetudo. 1. diſt. l. 2. C. quæ ſit longa conſuetudo, Guid. ſing. 803, Thom.de Thomaſſet.in floribus legum.reg.78.Bellet. diſquiſ. clerical. p.1. tit. de fauore clericor. perſon. § 35. n.10. Bernard.Græuæ.ad practic.Cameræ Imper.lib.1. concl.36. [Giurba in conſuet.Meſſanen.in proœm.n.12. Mangil. de imputat. q. 15. num.2. Stephan. Gratian. diſcept.for. c.801.num.11.& 12.& c.892. num. 17.] Vnde venit appellatione Iuris, Mench. quæſt. frequent.cap.3.num.32. [Bernard.Græu. d.concl.36. n.2. imò præualet iuri ſcripto vbi ſonat in turpe, l. de quibus, & l. ſeq. ff. de legib. Pariſ. conſ.13.num.18. & ſeq. & conſ.14.n.5.& conſ. 21.n.14. lib.1. Mangil. d. tract.de imputat.q.74.num.4. Et eſt potentior ſtatuto, Gonzal. ad reg.8.Cancell. gl. 45. §.1. num. 78. Ioan. Maria Nouar. quæſt.forenſ.q.103.n.2.] 5

Consvetvdo eſt optima legum interpres,l.minime.ff.de legib.l.ſi de interpretatione.ff.eod.tit. cap.cum dilectus, de conſuetud. Syluan. conſ 88. n. 17. Tiraq. de nobilit.cap.10.n.9.Afflict Neapol.deciſ.166, num.9.& deciſ.173.num.3. Menoch.conſ.32. num.44. & conſ.390. num.21. & conſ.577. num.2. & 3. vol.3. Maſcard. de probat. concl. 1415. num. 10. Brunor à Sole in locis communib. verb. conſuetudo 6. Cardoſ. in praxi Iudicum, & Aduocat, eod, verb. num.3. Cald. Pereira in l.ſi curatorem, C. de in integ. reſtit. minor. verb.contractum, num.25. Beller. diſquiſit.cleric.p. 1. tit.de clerico debitore.§.12.num.27. Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib. 2. cap.1.num.12 Camill. Borell. in ſumma omnium deciſ.tit.14. num.88.Cened.practic. & canon. quæſt. lib. 1. q. 3. num. 11. Rot. deciſ. 642. num. 15. in fin. apud Farinac. p. 1. recent. [Maril. deciſ.74.num.4.Giurba conſ.crimin.19.n.42. & 54.& conſ.39.n.64.] 6

Consvetvdo poteſt introducere quicquid poteſt priuilegio concedi, Oldrad. conſ. 172. Quia omnes,in princ.& conſ.146. in fine, & conſ.254. num.8.verſ.quintò opponitur, Anchar.conſ.50. Conſuetudo, Bald. conſ.49.In facto, lib.1. vbi quod circa iuriſdictionem conferendam æquiparantur conſuetudo, & priuilegium, & conſ.289. Quia conſuetudo, in princip. lib. 4. vbi quod pedagium poteſt de conſuetudine competere, ſicut ex priuilegio, refert Card. Tuſch. d.tom.2.concl. 808. per totam, vbi num. 11. poſt Bald. conſ. 338. in fin. lib. 1. ſubdit, quòd priuilegium dicitur eſſe maioris auctoritatis, quàm ſimplex conſuetudo, & num. 13. poſt Zabarel. in Clem.2. §. illi verò, num.4.in 10.notab.de ætate, & qualit. declarat, quòd ſemper à pari non procedunt conſuetudo, & priuilegium, quia ſi derogatur conſuetudini, non cenſetur derogatum priuilegio. 7

Consvetvdo eſt interpretatiua priuilegiorum,& ſcripturarum,quæ ex decennij lapſu interpretantur, Molin. de primog.lib.2. cap.6. num.57. Gutier. pract. lib.3.q.62.n.26. Molin. de Iuſtit.tom.3. diſput.590.coniect.9. 8

Consvetvdo poteſt quicquid poteſt pactum,Gemin.conſ.139.num.1. in fine,vbi intelligit affirmatiuè,Bald.conſ.349.Si hoc quæritur,in fine,verſ. in contrarium,lib.5.vbi quòd valet conſuetudo in iis, quæ ſunt valida per pactum, Cardin. Zabarel. conſ. 146.n.3. vbi intelligit, quando ab eodem procedit conſuetudo,& pactum, Card.Tuſch. d.tom.2. lit.C. concl.807. 9

10 Conſvetvdo poteſt quicquid poteſt præſcriptio,& quæ per præſcriptionem induci poſſunt,multo magis per conſuetudinem , Federic.de Senis *conſ.151.Thema tale eſt,in princip.n.1.verſ.nec credo*, Ægid.Bellam.*conſ.27.num.4. verſ. circa ſecundum*,Card.Tuſch.*d.tom.2.lit.C.concl.* 809.

11 Conſvetvdine introduci poteſt quicquid poteſt ſtatuto,Lap.*alleg.43.in fine*,Franch. *in c. vnic. §.ſtatuimus,in fine,de clericis non reſid.lib.6.* Federic. de Senis *conſ.17.n.3.verſ.præterea,& conſ 277. n. 1. circa fin.verſ.ſecundò probatur* , vbi quòd regulariter valet argumentum de vno ad aliud , Crauet. *conſ.* 137.*n.*3.Alex.*conſ.52.n.7.verſ.ſi ergo,lib.5. & conſil.* 119.*Quoniam,n.9.verſ.quia à pari procedunt* , *lib.* 6. vbi quod quantum ad cauſam efficientem ſunt paria , refert Cardin. Tuſch. *d. tom.* 2. *concl.* 710. *per totam.*

12 Conſvetvdo eſt interpretatiua contractuum,*l.quod ſi nolit.§.qui aſſidua,ff. de ædilit. edicto*, Magon.*Florent.deciſ.56.n.3.& Lucenſi deciſ.7.n.21.* Menoch.*de arbitr.caſu* 83.*n.*10. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ.tit.* 14.*num.*93. Surd. *deciſ.*223. *à num.* 11. vbi ait,quod facit contrahere partes ſecundum eam,*& de aliment.tit.1.q.66.num.6.*vbi dicit, quòd quælibet diſpoſitio recipit interpretationem à conſuetudine.

Axioma LVII.

Contractio , Contrahens.

1 *Contractus ex conuentione partium legem accipiunt.*
2 *Contractus claudicare non poteſt , quia debet eſſe obligatorius hinc inde.*
3 *Contractus non debet operari vltra intentionem agentium.*
4 *Contractus ſunt ab initio voluntatis , ex poſtfacto neceſſitatis.*
5 *Contractus aut totus acceptandus , aut totus repudiandus.*
6 *Contractus omnis,ſeu qualibet diſpoſitio, promiſſio, vel pactum, intelliguntur,rebus ſic ſtantibus.*
7 *Contractus recipiunt interpretationem ex tacita mente contrahentium.*
8 *Contractus vniuſcuiuſque initium ſpectandum eſt, & cauſa.*
9 *Contractibus omiſſum habetur pro omiſſo.*
10 *Contrahentes, ſicut & teſtator, videntur ſe conformare cum Iure.*

1 Contractvs ex conuentione partium legem accipiunt,*l.1.§. ſi conueniat. ff. depoſiti , l. contractus,ff.de regulis Iuris,l.lege,ff. de pactis conuent. l.1.C.de oper.liber.l. 1. C. commodati , cap. contractus* 85.*de regulis Iuris,lib.6.*Caſtr.*conſil.* 472. *Viſo ſupradicto,in princ.lib.1.& conſ.* 145.*Videndum eſt,in fine, & conſ.219.In cauſa,quæ vertitur,col. 2. verſ. contractus autem,lib.2.*Soc.*conſ.*167. *Non inutilis , verſ. poſtremò,& conſil.154.Conſultationem,circa princ. lib.2.* Thom.de Thomaſſet.*in floribus legum,reg.*8. vbi dicit procedere , quando contractus ſunt legitimè facti, Petr.de Greg.*de conceſſ.feud.p.3.q. 1. ver. ex præmiſſis*,Menoch.*conſ.52.n.58.& conſ.477.num.3.*Oct. Glorit.*reſp.7.num.*61.Surd. *conſ.* 383. *num.* 6. Cald. Pereira *de renouat.emphyt.q.11.num.* 19. *& quæſt. forenſ.conſ.38.num.1.*Pichard.*ad §. ſi quis alium , n.* 2. *Inſtit.de inutilib.ſtipulat.*Seraphin.*deciſ.* 787. *num.* 2. Cardoſ.*in praxi Iudicum, & Aduoc. verb.contractus. n.12.*Card.Tuſch.*pract.concl.tom.2.lit.C. concl.* 980. Rot.*deciſ.669.n.4.apud Farin.p. 1. recent.* vbi quòd à partium conuentione recipit formam contractus, *& deciſ.415.num.4.apud eund.d. p. 1. recent.* vbi ampliat,etiamſi fuerit conuentum vltra, vel præter naturam contractus.

2 Contractvs claudicare non poteſt, quia debet eſſe obligatorius hinc inde,*l. Iulianus,§. ſi quis,ff.de actionib.empti,l.ſi cùm dies, §. pen.ff. de recept.arbitr.l. Labeo , ff. de verb.ſignif.* Alex. *conſ.* 40. *Circa primum,in princip.lib. 5. & conſ.* 121. *Viſis , in princip.eod.lib.5.& conſ.23.Conſideratus,num.6. & 7. lib.7.*Ægid.Bellam.*conſil.33.col.pen.num.*62. Thom. de Thomaſſ.*in floribus legum,reg.* 84. vbi ait procedere,quando militat eadem ratio,Menoch.*conſ.*122. *n.*39.Surd.*deciſ.52.n.* 9. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem,verb.hunc contractum,n.4.C.de in integ.reſt.minor.* Franciſc.à Souſa *in repet.§.actionum, Inſtit. de actionib.p.4.n.*27.Card.Tuſch.*d.tom.2. lit. D. concl.* 982. *per totam*,vbi *à n.*10. multipliciter limitat , Mantic. *deciſ.186.num.*4.

3 Contractvs non debet operari vltra intentionem agentium,*l.non omnis,ff. ſi certum petatur,l.in agris,ff.de acquir.rerum dominio,l. 2. ff. de his, quæ in teſtam.delentur,l.legata inutiliter,ff.de legat.1.l. cum tale,§.vlt.ff. de condit. & demonſtr. l. age cum Geminiano,C.de tranſact.* Conan. *comment. Iuris Ciuilis lib.7.c.1.n.13.*Anton.Gom.*l.22.Tauri. n.* 24.

4 Contractvs ſunt ab initio voluntatis, ex poſtfacto neceſſitatis,*l.non idcirco, in fin.ff.de contrah.empt.l.ſi mandauero,§. ſicut , ff. mandati , l. cuius bonis,in princip.ff.de curat.furioſi,l.ſicut ab initio, C.de actio. & obligat.l.de contractu , C. de reſcind. vendit. l.quamuis , C. de tranſactionib. l. eo quod. C.ſi certum petatur,l.ſi quis argentum, §. fin. C.de donation* Alex. *conſ.* 40. *Circa primum,num.2.lib.* 5. Bald, *conſ.* 381. *Factum tale eſt,lib.4.* Tiraq.*in l.ſi vnquam,verb. libertis,num 15.C.de reuocandis donat.*Gutier.*practic lib.3. q.43.n.14.*Thom.de Thomaſſ.*in floribus legum reg* 6. vbi ait procedere,quando contractus iure ſunt perfecti,ſecus verò ſi ſuperueniat fraus , & dolus , vel ab eis de conſenſu vtriuſque partis recedatur , Flamin.Pariſ.*de reſignat.benefic.lib.1.q.13. n.* 7. Cardoſ. *in praxi Iudicum,& Aduocat.verb. contractus,num* 8. Seraph *deciſ.427.num.*1.Card.Tuſch.*d. tom.2.lit. C. concl.983.per totam*,vbi *num.* 5. limitat in contractu nominato conditionali celebrato gratia vnius partis tantùm , quia poteſt reuocari pendente conditione.

5 Contractvs aut totus acceptandus , aut totus repudiandus,*l.cùm quæritur, ff. de adminiſt. tutor.l.nam abſurdum,ff.de bonis libert.* Tiraq. *de retract. conuent.ad fin.tit.num.4. cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.cap.*301. *num.* 57. Cald. Pereira *quæſt. forenſ.conſ.*39.[Fachin.*conſ.59.n.10.lib.1.*]

6 Contractvs omnis , ſeu quælibet diſpoſitio,promiſſio,vel pactum , etiam iuramento firmata , intelliguntur rebus ſic ſtantibus , *l. continuis , §. cùm quis,ff.de verb.obligat. l. quod ſeruus* , vbi gloſ. *ff. de condict.ob cauſam,l.quæro, §. inter locatorem , ff locati* , Hippol.*conſ.76.num.31 vol.1.*Tiraq *in l.ſi vnquam,in princ.num* 166. *C. de reuocand. donat.* Maſcard.*de prob.concl.1131.num.27.& concl.* 1157. *n.*7. Surd.*conſ.418.num 8.& conſ.445.num.35. & de alimentis tit.2 q.15.num.187.& tit.8.priuil.56.num.*61. *& deciſ.326.num.31.*Gutier *practic.lib.3.q.42.n.* 37. *&* 38. *& de tutel. part.1.cap.1.num.*23.Flamin.Pariſ. *de reſignat.benefic.lib.1.q.14.num.11.& lib. 3.q.* 18. *n.*123.Cald.Pereira *in reſp.pro Duce Paſtrana , n.* 6.

& in reſp. pro D. Roderico à Sylua, verſ. ad hac, Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 96. num. 23.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 5. collect. 1771.* Mart. *de clauſul. part. 1. clauſ. 127. num. 1. cum ſeqq. & p. 3. clauſ. 73.* Hieron. Fernandez de Ottero *ſelectar. interp. lib. vnic. in interp. c. fin. de conſuet. n. 77.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 2. reſol. 55. num. 29. 31. & 32.* Rot. *deciſ. 606. n. 3. apud Farin. collect. 3. nouiſſimarum.*

7 CONTRACTVA recipiunt interpretationem ex tacita mente contrahentium, *l. in conuentionalibus, ff. de verb. obligat.* Perez *ad tit. 7. lib. 5. Ordin. pag. 188.* Et in contractibus potius mens, quàm verba ſunt attendenda, Molin. *de primogen. lib. 1. c. 4. num. 30.*

8 CONTRACTVS vnuſcuiuſque initium ſpectandum eſt, & cauſa, *l. ſi procuratorem, in princip. ff. mandati, l. 1. §. non ſolum. ff. depoſiti, l. ſi tamen, ff. ad Macedon.* & concluſio attenditur, *l. ſi dominus, ff. de praſcript. verbis*, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 115. num. 55.* Mantic. *deciſ. 70. num. 1. & deciſ. 78. num. 2.*

9 CONTRACTIBVS omiſſum habetur pro omiſſo, *l. quicquid aſtringenda, ff. de verb. obligat.* Pariſ. *conſil. 117. n. 6.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 76. & deciſ. 283. n. 5.*

10 CONTRAHENTES, ſicut & teſtator, videntur ſe conformare cum Iure, *l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. l. quaero, §. inter locatorem, ff. locati*, Menoch. *conſ. 111. n. 17.* Maſcard. *de prob. concl. 1415. à n. 2.* Gam. *Luſit. deciſ. 16. n. 4. & deciſ. 193. n. 6.* Surd. *Mant. deciſ. 2. num. 11.* Gutier. *conſ. 18. num. 7. cum ſeqq. & practic. lib. 3. q. 70. num. 29. & q. 101. num. 3.* Valaſc. *conſ. 154. n. 11.* Cald. Peteira *de empt. & vendit. cap. 9. n. 10.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. n. 81.* Card. Seraphin. *dec. 264. num. 15.* vbi dicit, quòd cenſentur ſe conformare cum ſtatutis loci, in quo contrahitur.

AXIOMA LVIII.

Contrarietas, Contrarium.

1 *Contrarietas eſt vitanda, & conciliandа in omni diſpoſitione.*
2 *Contrarietas ex propoſitione contrariorum inducitur.*
3 *Contraria ſimul eſſe non poſſunt, ſecus ſi diuerſis reſpectibus.*
4 *Contraria non poſſunt eſſe ſub eodem ſubiecto.*
5 *Contraria plura incompatibilia ſi concurrunt, praeualent vltima.*
6 *Contraria allegans non auditur, niſi quis velit contra diuerſas perſonas experiri, vt n. 7. vel vbi quis in diuerſis iudiciis experitur, vt n. 8.*
9 *Defendens ſe poteſt contraria allegare.*
10 *Appellans poteſt etiam dicere de nullitate ſententiae, licèt ſint contraria.*
11 *Contrariorum eadem eſt diſciplina, niſi militet diuerſa ratio.*
12 *Contrariorum contraria eſt ratio, & contrarius effectus.*
13 *Contrarium effectum non debent operari inducta ad vnum finem.*
14 *Inducta in fauorem, contrarium effectum non debent operari.*

1 CONTRARIETAS eſt vitanda, & conciliandа in omni diſpoſitione, *l. vbi repugnantia, ff. de regulis Iuris, cap. cum expediat, de elect. lib. 6.* Alex. *conſ. 141. Viſo teſtamento, num. 4. & 5. lib. 2.* Surd. *deciſ. 276. num. 3.* Farinat. *in praxi crimin. p. 4. conſ. 95. num. 7.* Socin. *conſ. 159. n. 29. lib. 2.* Franc. Aretin. *conſ. 9. Eleganter, in princip.* vbi quod interpretatio debet fieri, vt tollatur contrarietas, vel perplexitas, Cranet. *conſ. 70. num. 5.* vbi dicit, quod ea interpretatio ſumenda eſt in omni materia, per quam non inducatur contrarietas, ſed induci concordia debet etiam impropriando verba, & *num. 8.* quòd per ſubauditos intellectus nunquam poteſt induci correctio diſpoſitionis, Gemin. *conſil. 131. in princ. & n. 5.* Bald. *conſ. 181. verba dicunt, lib. 2.* Abb. *conſ. 9. Omiſſa, n. 2. in fine, lib. 2.* refert plura de hac materia Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. C. concl. 1008. per totam*, vbi *num. 37.* limitat, vbi non eſt conciliatio, quia tunc vltima derogant prioribus, & *num. 39.* limitat etiam quando vnum eſt ſpeciale, aliud generale, quia ſpeciale praeualet, ſiue ſit poſterius, ſiue anterius compilatum. Inducitur autem contrarie- 2
tas ex propoſitione contrariorum, veluti quod quis ſit legitimus & illegitimus, praeſens & abſens, fatuus & ſanae mentis, virgo & corrupta, &c. gloſ. *verb. directò contrariis, in Clem. teſtibus, de teſtib.* Cagnol. *in d. l. vbi repugnantia. num. 2.* Bald. *conſ. 326. Actoris petitione, in fine, lib. 2.* Card. Tuſch. *d. tom. 2. lit. C. concl. 1007. à princip.*

CONTRARIA ſimul eſſe non poſſunt, *l. mutuus, ff. pro ſocio, l. 1. C. de furtis*, Menoch. *remed. 3. retin. num. 516.* Anton. Monach. *Lucenſi deciſ. 25. num. 6.* 3
& ſe inuicem eliciunt, & mutuò ſe expellunt, & vno poſito remouetur alterum, Surd. *deciſ. 24. n. 10. & deciſ. 92. num. 11. & conſ. 211. num. 16.* [*& conſ. 218. num. 43. & conſ. 320. num. 13. & conſ. 435. n. 15. & conſil. 481. num. 7. & conſ. 487. num. 34. & conſ. 524. num. 20.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 54. num. 24. & gl. 57. num. 6.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. tom. 5. c. 891. num. 18. & cap. 894. num. 4.* Sigiſm. Scacc. *de commerc. & camb. § 6. gl. 1. num. 24.*] quia ad remotionem vnius ſequitur remotio alterius, *l. ſi inter, ff. de except. rei iudic.* Diuerſis tamen reſpectibus duo contraria procedere poſſunt, Tiraq. *de nobilit. cap. 28. num. 13.* Farin. *in praxi crim. part. 4. conſil. 30. num. 62.*

CONTRARIA non poſſunt eſſe ſub eodē 4
ſubiecto, gloſ. *in l. fin. ff. de diuort.* Bernard. *reg. 25.* Alciat. *de praſumpt. reg. 2. praeſ. 3. num. 5.* Celſ. Argel. *de contradict. legitimo, q. 2. num. 59.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. cap. 15. num. 22.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg. 101.* vbi ait procedere ſimul, & eodem tempore, ac eodem ſubiecto, vel ſecundùm Logicos in habitibus moralibus; ſecus autem in ſpeculatiuis, vel in concreto, & in realibus, aliter autem in abſtracto, & in imaginatione. [Sigiſm. Scacc. *d. §. 6. gl. 1. n. 77.*]

CONTRARIA plura incompatibilia ſi con- 5
currunt, praeualent vltima, Abb. *conſ. 94. In quaeſtione, num. 3. & 4. lib. 2.* Cardin. Tuſch. *d. tom. 2. lit. C. concluſione 1011. per totam.* [Scacc. *d. §. 5. gloſ. 1. num. 77.* vbi exemplificat, Robles de Salzedo *de repraeſ. lib. 2. c. 28. n. 28.*]

CONTRARIA allegans non auditur, *l. Ti- 6
tia, ff. de condit. & demonſt. l. 1. C. de furtis, l. tranſactione, C. de tranſact. c. imputari, de fide inſtr. c. ſollicitudinem, de appellat.* vbi Henric. *n. 4.* Greg. *l. 111. verb. vinguna, tit. 18. part. 6.* Couar. *var. lib. 2. cap. 2. num. 2. in fine*, Angel. *in l. Papinianus, §. ſed nec impuberes, in princip. ff. de inoffic. teſtam. & in l. ſi procuratorio, n. 1. ff. quando appellar. ſit.* Menoch. *de praſumpt. lib. 2. praeſ. 41. n. 2.* Cabed. *Luſit. deciſ. 34. num. 9. p. 1.* Stephan. Gratian.

Gratian. *Marchia deciſ.*54.*num.*18.Cardoſ. *in praxi Iudicum,& Aduocat. verb. allegatio. n.* 4. Mari. Antonin. *var.reſolut.lib.*1.*reſol.*56. *num.*11.Anton.Monacb.*Bononien.deciſ.*34.*num.*1.Cardin.Tuſch.*d.tom.* 2.*lit.C.concl.*1005.*per totam*,vbi *num.*2.declarat, vt procedat quando contrarietas eſt directa, ſecus quando eſt diuerſitas. [Robles *d. lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 28.]

8 Limita primò, vbi quis vult contra diuerſas perſonas experiri, tunc enim contraria allegando audietur, vt tenent *in d.l.* 1.Petr.de Bellapert.*col.* 2 *in princip.verſ.hoc nihil eſt*, & poſt eum Cyn.*col.*3.*poſt med.*Bart.*col.*2.*num.*4.Paul.de Caſtr.*col.pen. num.* 8. Curt.iun.*col.*4.*num* 16. Bald. *conſ.* 313. *Proponitur, lib.*3.Cardin.Tuſch.*d.concl.*1005.*num.* 27. Rendio. *In promptuario recept.ſentent.tom.*1.*tit.*100.*n.*10. Vel vbi quis in diuerſis iudiciis experitur, nam qui negauit teſtamentum in vno iudicio, poterit fundare ſe ſuper teſtamento negato in alio iudicio, quia diuerſitas iudiciorum diuerſa & contraria admittit, Bald. *conſ.*394.*Quod notary,num.*2. *verſ. ſuper ſecundo, lib.* 4. vbi etiam ait hoc multo magis procedere, quando pluralitas perſonarum inducitur, quia ſi ego negaui tanquam tutor teſtamentum, poſſum nomine meo proprio iuuari ex illo teſtamento, refert Card. Tuſch.*d.concl.*1005.*n.*28. & 29.

9 Limita ſecundò in eo qui ſe defendit, quia poteſt contraria allegare, *cap. nullus pluribus, de regulis Iuris,lib.*6.Calderin. *conſ.*219. *verſ. item proponitur, aliàs* 13. *de appellat.* Cardin.Tuſch. *d. concl.* 1005. *num.*26.

10 Limita tertiò, quando contrarietas tendit ad idem in effectu, nam appellans poteſt etiam dicere de nullitate ſententiæ, licèt ſint contraria, quia appellans præſupponit ſententiam aliquam, dicens verò de nullitate, præſupponit nullam; ſed quia tendunt ad idem, vt tollatur ſententia, per diuerſa remedia conciliantur, quia effectus non eſt contrarius, Calderin.*conſ.*219.*in princip. aliàs* 13.*de appellat.* Ægid. Bellam.*conſ.*10.*num.*54. Card. Tuſch. *d. concl.*1007.*num.*25.

11 Contrariorvm eadem eſt diſciplina, *l.*1.*ff.de his qui ſunt ſui, vel alien.iuris, l. fin. ff. de legat.*3.*l.in fundo,ff.de rei vend. l. inter ſtipulantem, §. ſacram.ff.de verb.obligat.l.*1.*§ ſi quis vltro.ff de quaſt. l.& ſi contra,in fine, ff de vulg. & pupill. ſubſtit.l. nihil tam naturale,ff.de regulis Iuris,§.*1.*Inſt. illo tit. de iis, qui ſunt ſui,vel alieni iuris,§.*1.*Inſtit.de tutel.cap. tranſlato,de conſtit.cap.intellectum, de iureiur.*Ariſtot. *lib.*7.*Topic.cap.*1.Alex.*conſ.* 209. *Statutis, num.* 17. & 18. *lib.*2.& *conſ.*111.*Videretur,num.*13.*verſ.quod contrariorum,lib.*8. vbi ait non procedere, quando militat diuerſa ratio,Cacheran. *Pedem.deciſ.* 53. *n.* 10.Pariſ.*conſ.*131.*num.*122.*vol.*1.Octau.Glorit.*reſp.* 5.*n.*31.Euerard.*in topicis legalib.loco* 73.Surd. *conſ.* 1.*num.*92.& *conſ.*151.*n.*27.& *conſil.* 301. *num.* 22. Brunor.à Sole *in locis communib.verb. contrarietas* 2. Acac. Anton. *in comment. ad rub. ff. de condit. & demonſtrat.cap.*1.*n.*56.Ioſeph.Seſſe *Aragoniæ deciſ.*52. *n.*38.*tom.*1.Card.Tuſch.*d.tom.*2.*lit. C. concluſ.* 113. *per totam*,Ceuall.*communium contra commun. tom.* 4. *q.*897.*num.* 884. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſolut. fin. caſu* 51. latè de intellectu Galganet. *de conditionib.& demonſtrat.p.*2.*cap.*1.*q.*19.*n.*1.Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel.gloſ.*6. *num.* 174. Fuſar. *de ſubſtitut. q.*245.*num.*8.vbi *num.* 9. limitat, quando adeſt diuerſa ratio.[de quo etiam Mari.Giurba *conſ.* 15. *n.* 31.Valenzuel.*conſ.*100.*n.* 28. Anell.Aman.*conſ.*81. *num.*20.]

Contrariorvm contraria eſt ratio,& contrarius effectus, *l.fin.ff. de edendo, l. qui accuſare, ff. de accuſationib* Euerard. *in topicis legalib. loco* 75. Surd.*conſ.*350.*num.*22.Celſ.Argel.*de contradict.legitimo. q.*3.*n* 75. 12

Contrarivm effectum non debent operari inducta ad vnum finem, *l. legata inutiliter, ff.de legat.*1.*l.qui hominem, §. fi. de ſolution. l.* 2. *ante fin. C.de iuram.calumn.cap.maiores, §. ſed adhuc, de Baptiſmo*,Cuman.*conſ.*7.*Primum videndum, n.*7.*verſ.ad oa*,Celſ.Argel.*de contradict.legitimo, q.* 3. *num.* 136. Cardin.Tuſch.*d.tom.*2.*lit. C. concl.* 1010. *per totam*, vbi *n.*4.limitat, vt eadem res poſſit producere diuerſos effectus diuerſarum perſonarum & rerum, quas eadem perſona, vel res poteſt repræſentare Sic inducta in fauorem, contrarium effectum non debent operari, *l.legatum,ff.de adimend.legatis, l.quod fauore,C de legib.cap.quod ob gratiam, de regulis Iuris, in* 6.Celſ.Argel.*d.tract.de contradict.legit.q.*2.*n.*101. & *q.*3.*num.*191. 13 14

Axioma LIX.

Copulatum.

1 *Copulata plura quando requiruntur ad aliquid diſponendum, non ſufficit vnum tantùm interuenire.*

2 *Plura vbi requiruntur ad aliquid producendum in eſſe, ſi aliquod deficit ex requiſitis, illud non poteſt dici eſſe perfectum.*

3 *Obligatus ſub pœna facere duo copulatiuè, non euitat pœnam ſi vnum tantùm facit.*

4 *Copulata duo vbi ſunt adiectiua, veniunt augmentatiuè.*

5 *Copula vbi ponitur inter duos honoratos, vel duos grauatos ſuper re diſtributionem recipiente, non requiritur concurſus vtriuſque copulati.*

6 *Incompatibilia plura quando copulantur, tunc copula reſoluitur in alternatiuam, vel diſiunctiuam.*

7 *Copulata diſiungunt, vbi conſtat de mente.*

8 *Diſpoſitio vbi redderetur inutilis, ſi copula coniungeret, tunc illa diſiungit.*

9 *Copulata plura non ad eundem finem tendentia, ſed ad diuerſos fines, reſoluuntur in orationes ſingulas.*

Copvlata plura quando requiruntur ad aliquid diſponendum, non ſufficit vnum tantùm interuenire, *l. ſi heredi,ff.de condit. inſtitut.* Iaſ. *in l.num.*2.& 3.*ff. de iuſtit. & iure*, Felin. *in cap. ex parte. num.* 21.& 22. *de reſcript.*Barthol. *conſ.* 155. *Facti contingentia,num.*3.& 4. *lib.* 1. Ioan. de Anan. *conſ.*32.*Vltra alia,num.*7. *verſ.circa quartum*, Rimin ald.iun.*conſ.*600. *num.* 10 Roman. *conſ.* 166. *Viſa diligenter.num.*4.Caſtren.*conſ.*103.*lib.*1.& *conſ.*211. *verſ.ad ſecundum,lib.*2.Ægid.Bellam.*conſ.* 33. *n.* 53. vbi quòd copulata plura non poſſunt diſtingui & ſeparari;[Surd.*conſ.*313.*n.*39.& *conſ.*329.*num* 25.& *conſ.*354.*n.*22.& *conſ.*357.*n.*26.& *conſ.*361.*num.* 20. & *conſ.*403. *num.* 30. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 5. *cap.* 973. *num.* 18. & 26. latè Fuſar. *de ſubſtit. quaſt.* 455. *num.* 1. *cum ſeqq.*] Alex. *conſ.* 123. *Scripſit. num.*22. *lib.* 4. quòd vbi requiruntur plura ad aliquid producendum in eſſe, ſi aliquid deficit ex requiſitis, illud non poteſt dici eſſe perfectum, Bald. *conſ.* 64.*Quidam promiſit,in fine,lib.*1, 1 2

3 vbi quod obligatus ſub pœna facere duo copulatiuè, non euitat pœnam ſi vnum tantùm facit, Signorol. *conſ.* 223. *num.* 3. vbi quod copulata omnia ex pluribus in ratione debent concurrere, Angel. *conſ.* 294. *Quoniam in vltimis*, *num.* 2. vbi quòd in vltimis voluntatibus, & conditionibus pluribus copulatis, vt diſpoſitio habeat locum, debent copulata ſimul concurrere, *& conſ.* 160. *Domina Catherina. num.* 5. vbi quod ſi ſtatutum requirat duos conſanguineos in contractu minoris, vel duos affines, non ſufficit quod vnus conſanguineus, & vnus affinis interuenerint, ſi extabant duo conſanguinei, & duo affines, Ruin. *conſ.* 112. *num.* 13. *lib.* 5. vbi quòd in pœnalibus, odioſis, & exorbitantibus ſemper verificatio plurium copulatorum requiritur.

4 Limita primò, vbi plura copulata ſunt adiectiua, quia non debent concurrere, imò veniunt adiectiuè, & angmentatiuè: vt ſi teſtator dicat, Inſtituto in bònis meis aſſignatis & deſcriptis in tali inſtrumento, tunc enim ſufficit quod ſint aſſignata, vel deſcripta, ita Alex. *conſ.* 20. *Conſideratus*. *n.* 6. *& 7. lib.* 3. vbi *num.* 8. ſubdit, quod in legato facto Doctoribus legiſtis, & Medicinæ, ſufficit quod ſint vel legum, vel Medicinæ Doctores, non autem debent copulari iſtæ duæ qualitates adiectæ, refert Card. Tuſch. *d. tom* 2. *lit. C. concluſ.* 1035. *num.* 53. *& 54.*

5 Limita ſecundò, vbi copula ponitur inter duos honoratos, vel duos grauatos ſuper re diſtributionem recipiente, quia non requiritur concurſus vtriuſque copulati, Bald. *conſ.* 374. *Verba Dyni*, *verſ. nam ſicut quando*, *lib.* 1. Alex. *conſ.* 64. *In cauſa & lite. num.* 4. *verſ. fortificatur*, *lib.* 7. vbi *num.* 5. ſubdit, quod quando ſumus in materia odioſa, tunc omnia copulata debent concurrere, niſi appareat de mente, Ruin. *conſ.* 41. *num.* 6. *lib.* 3. vbi quod ſtatutum diſponens quod aſcendentes maſculi & agnati vſque ad quartum gradum, excludant matrem, habet locum ſi ſoli aſcendentes, vel ſoli agnati extant; & addit quod legatum factum mercatoribus, & artificibus lanæ, vel Doctoribus, & Medicis non requirit concurſum vtriuſque qualitatis, quia ſtant diſpoſitiuè, & propter ſe, ſecus ſi propter aliud, idem Ruin. *conſ.* 112. *num.* 9. *& ſeq. lib.* 5. vbi quod legatum factum militibus, & Doctoribus, habet locum in ſimplici milite, & Doctore, Crauet. *conſ.* 909. *num.* 11. vbi quod priuilegium conceſſum originariis incolis, & habitatoribus, non requirit concurſum omnium qualitatum, quia ſingulæ per ſe ſtant.

6 Limita tertiò, quando copulantur plura incompatibilia, tunc copula reſoluitur in alternatiuam, vel diſiunctiuam, vt per Roman. *conſ.* 480. *In caſu propoſita conſultatiaris. num.* 4. Socin. iun. *conſ.* 128. *num.* 3. *& ſeq. lib.* 1. Card. Tuſch. *d. concl.* 1035. *n.* 70.

7 Limita quartò, quando conſtat de mente, vt copulata ſint diſiunctiua, quia menti inſeruiendum eſt, Caſtren. *conſ.* 43. *num.* 2. *verſ. nunc eſt*, *lib.* 2. Alex. *conſ.* 130. *Attentis*, *n.* 8. *verſ. præterea*, *lib.* 2. vbi quod copulata ſumuntur pro diſiunctis, & è contrà, vt ſeruetur mens, Crauet. *conſ.* 685. *n.* 32. Card. Tuſch. *d. concl.* 1035. *n.* 73.

8 Limita quintò, quando ſi copula coniungeret, inutilis redderetur diſpoſitio, Rip. *in c. inter cæteras*, *num.* 55. *de reſcript. & in l. Centurio. num.* 94. *ff. de vulgari*, Felin. *in cap. Rodulphus*, *col.* 2. *verſ. & per eluſionem*, *de reſcript.* Caſtren. *conſ.* 43. *Subſtitutio. num.* 1. *lib.* 2. Alex. *conſ.* 130. *Attentis*, *col. fin. lib.* 2. Curt. iun. *conſ.* 172. *Præſupponitur*, *num.* 4. Crauet. *conſ.* 485. *num.* 10. *& 11.* Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 1035. *num.* 71.

Limita ſextò, quia copulara plura non ad eun- 9
dem finem tendentia, ſed ad diuerſos fines, reſoluuntur in orationes ſingulas, Anchar. *conſil.* 80. *num.* 4. *& ſeq.* Cardin. Tuſch. *d. concl.* 1035. *num.* 86. vbi *num.* 87. limitat etiam, quando ordo charitatis induceret aliam credulitatem, & *num.* 88. poſt Roman. *conſ.* 104. *num.* 4. limitat quoque, quando plura copulantur propter ſe principaliter, non propter aliud, quia in vnoquoque procedit diſpoſitio ſine copulato, & *num.* 93. poſt Ruin. *conſ.* 116. *n.* 6. *lib.* 2. limitat etiam, vbi plura copulantur in diuerſis orationibus, & vnum non eſt reſpectu alterius, & *num.* 96. poſt Alex. *conſ.* 80. *num.* 13. *lib.* 1. limitat quoque, quando copula cadit inter duo adiectiua reſpectu vnius ſubſtantiui, quia non requiritur vtrumque copulatum.

Axioma LX.

Correctio.

1 *Correctio eſt vitanda, & ſunt concordanda contraria.*
2 *Interpretatio ſemper ſit ſtatuti. & alterius diſpoſitionis, ne ſequentia corrigant præcedentia.*
3 *Correctio Iuris in omni interpretatione vitanda.*
4 *Correctio extenditur quantum ſe extendit diſpoſitio correcta.*
5 *Legum correctio in dubio eſt vitanda.*
6 *Correctum quod non eſt ſtare non prohibetur.*
7 *Corrigere ſe ipſum incontinenti nemo præſumitur.*

CORRECTIO eſt vitanda, & ſunt concor- 1
danda contraria, quia non eſt verſimile, quod quis ſuam diſpoſitionem voluerit illicò corrigere, Gemin. *conſ.* 88. *in fine*, *verſ. item cum Papa*, Roman. *conſ.* 104. *Reuerende Pater*, *col.* 2. *in princip.* vbi quòd debet fieri concordia omnino vt euitetur correctio, plenè Alex. *conſ.* 123. *Scripſit. n.* 9. *cum ſeqq. lib.* 4. vbi quòd etiam per ſubauditum ſermonem vitanda eſt correctio, *& conſ.* 56. *Viſo proceſſu*, *num.* 8. *& 9. lib.* 2. vbi quòd non eſt veriſimile, quod ſtatuentes voluerint ſe corrigere, Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. C. concluſ.* 1036. *à princip.* vbi *num.* 12. poſt Alex. *conſ.* 59. *num.* 13. *lib.* 3. & Roman. *d. conſ.* 104. *col.* 2. *in princip. & conſ.* 438. *num.* 6. ſubdit, quòd teſtatoris voluntas ita eſt interpretanda, vt ex ſequentibus non præſumatur ſe voluiſſe incontinenti corrigere, & *num.* 14. amplat in mandato procuræ, & *num.* 15. in teſtibus, & *num.* 18. in ſcripturis, & *num.* 19. in priuilegiis. [Mangil. *de imput. q.* 7. *num.* 8. Caſtill. *contron. lib.* 5. *p.* 2. *cap.* 125. *num.* 7. *& ſeq.* Robles de Salzedo *de repræſent. lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 12. *& lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 20.] Et quòd ſemper 2
interpretatio ſit ſtatuti, & alterius diſpoſitionis, ne ſequentia corrigant præcedentia, dicit Roman. *conſ.* 392. *Circa primum. n.* 23. quem refert Card. Tuſch. *tom.* 4. *lit. I. concl.* 330. *num.* 34.

CORRECTIO Iuris in omni interpretatione 3
vitanda, ne Iura tot vigiliis fabricata vnico verbo tollantur, Abb. *conſ.* 78. *in princip. lib.* 2. Gemin. *conſ.* 131. *Premiſſo pro declaratione*, *in princip.* Cardin. Tuſch. *d. tom.* 2. *lit. C. concl.* 1037. *num.* 1. vbi *num.* 2. poſt Anchar. *conſ.* 190. *in princip.* limitat in ſtatuto correctorio Iuris communis, quia in dubio facien-

da

da eſt interpretatio, vt cenſeatur correctum, vt reducamur ad Ius commune, & num. 4. limitat etiam, quando non eſt locus concordiæ, quia tunc inducitur correctio, & vltima derogant prioribus.

4 CORRECTIO tantum extenditur, quantum ſe extendit diſpoſitio correcta, vt per Signorol. de Homed. conſ. 37. Factum ſic proponitur. n. 5. & ſeq. Card. Tuſch. d. tom. 2. lit. C. concl. 1038. num. 1. vbi num. 2. declarat procedere ſecundùm correctionis potentiam; nam ſi corrigatur actus, extenditur correctio ad omnia, ad quæ actus correctus extendebatur.

5 CORRECTIO legum in dubio eſt vitanda, l. ſi quando, C. de inoffic. teſtam. l. 1. C. de inoffic. dotib. l. præcipimus, in fine, C. de appellat. cap. 1. de noui operis nunciat. c. cum expediat, de elect. lib. 6. Roman. conſ. 40. Viſis. num. 5. & conſ. 57. In cauſa vertente. num. 2. & 3. & conſ. 322. In caſu. num. 2. vbi ſubdit procedere, etiamſi lex poſterior contraria habeat clauſulam derogatiuam, Non obſtante, quia adhuc correctio non ſumitur, ſi poteſt fieri conciliatio, & extendit etiam quando adeſſet dictio taxatiua, Pichard. in princip. Inſtit. de lege Falcid. num. 34. Céphal. conſ. 323. à num. 18. vol. 3. Menoch. remed. 4. adipiſc. num. 21. Franc. Becc. conſ. 1. num. 13. Monet. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 11. num. 29. Armendar. in proœm. addit. ad recopilat. legum Nauarræ. n. 51. Cardin. Tuſch. d. tom. 2. lit. C. concl. 1036. num. 4. cum ſeqq. Mari. Anton. var. reſolut. lib. 1. reſol. 18. n. 12.

6 CORRECTVM quod non eſt ſtare non prohibetur, l. præcipimus, C. de appellat. l. ſancimus, C. de teſtament. Surd. deciſ. 195. n. 9. [& conſ. 163. num. 9. & conſ. 509. n. 6. Mangil. d. tract. de imput. q. 130. num. 13. verſ. & poſtremò.]

7 CORRIGERE ſeipſum incontinenti nemo præſumitur, l. cùm hic ſtatus. §. 1. in fin. ff. de donat. inter virum & vxor. l. præcipimus, in fine, C. de appellation. Alex. conſ. 59. Attentis verbis. num. 14. verſ. & pro confirmatione, lib. 3. & conſ. 142. Viſo proceſſu. num. 12. lib. 6. & conſ. 170. Viſo inſtrumento, in fine, eod. lib. Card. Tuſch. d. tom. 2. lit. C. concl. 1046. à princip. Aleiat. de præſumption. reg. 2. præſ. 28. in princ. Roland. conſ. 62. num. 9. vol. 3. Surd. conſ. 241. num. 19 & conſ. 362. num. 15. & conſ. 365. num. 10. Octau. Glorit. reſp. 5. p. 3. num. 124. & reſp. 5. num. 31. Rot. deciſ. 763. n. 14. p. 1. diuerſ. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſ. 37. n. 14. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. 7. num. 76. & ideo interpretatio debet fieri, ne diſponens incontinenti voluerit ſe corrigere, Franc. Aretin. conſ. 9. Elegamter, in princip. quem refert Cardin. Tuſch. tom. 4. lit. I. concl. 330. n. 73.

AXIOMA LXI.

Correlatiuum.

1 *Correlatiuorum idem eſt iudicium, & eadem diſciplina.*
2 *Correlatiuo vno deſtructo, deſtruitur & aliud.*
3 *Correlatiuorum regula eſt regula parium.*
4 *Diſpoſitio in vno ex correlatiuis non habet locum in alio, quando ſumus in contractibus maximè ſtricti iuris.*

1 CORRELATIVORVM idem eſt iudicium, & eadem diſciplina, & de vno diſpoſitum trahitur ad alterum, l. fin. ff. de acceptil. l. fin. C. de indicta viduit tollen. l. ſi quis ſeruo, C. de furtis, l. C. de

tranſact. l. 1. C. de cupreſſis, lib. 11. Curſ. Conimbric. in comment. ad Logicam, cap. 7. de relatis, in commento, attributo 3. Anton. de S. Blaſio in tract. de correlatiuis, tom. 10. tractatuum Doct. Com. conſ. 145. In ſupradicto. num. 7. lib. 4 Euerard. in topicis legalib. loco à correlatiuis. num. 8. Anton. Gabr. commun. lib. 6. tit. de legib. concl. 3. Bald. conſ. 14. Super legitimatione. n. 2. lib. 4. vbi ait, quòd valet argumentum de vno ex correlatiuis ad aliud, & quod idem ſit in marito & vxore, emptore & venditore, quia diſpoſitum in vno, procedit etiam in alio, Bellacomb. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 17. de legib. num. 57. vbi Viui. num 203. idem Viui. d. tom. 1. tit. 28. quæ res expirtari non debet. num. 11. Cou. in cap. Rainuntius. § 3. num. 6. de teſtament. Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloſ. 9. n. 171. & ſeq. Boër. deciſ. 48. num. 3. & 4. Pinel. in l. 2. C. de reſcin. vendit. part. 1. cap. 2. a num. 1. Sebaſt. Medices reg. 9. Alphan. collect. 862. Valaſc. de iure emphyt. q. 29. in fine, Garc. Falcon. reg. 110. & 141. Bertazol. in repet. l. ſi quis maior. num. 800. & 803. C. de tranſaction. Nau. commento 3. de Regularib. num. 44. vbi quòd correlatiuorum vnum non poteſt eſſe ſine alio, Surd. deciſ. 218. num. 10. & conſ. 34. num. 26. & conſ. 140. num. 120. & conſ. 201. num. 3. & conſ. 338. num. 4. & de aliment. tit. 1. q. 19. num. 3. & 10 & tit. 4. q. 18. num. 54. & 55. & tit. 6. q. 9. num. 6. Aldouin. conſ. 74. num. 14 Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de exempt. clericor à ſtatutis ſecul. §. 4. num. 5. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 1 lit. C. concl. 1041. Farin. fragment. crimin. p. 1 lit. E. num. 235. cum ſeqq. Sanch. de Matrim. lib. 1. diſp. 54. num. 1. & lib. 6. diſp. 19. n. 10. Ferrer. in Conſtitut. Cathaloniæ gloſ. 6. n. 2. Benedict. Ægid. in repet. l. ex hoc iure. ff. de iuſtitia & iure. part. 1. cap. 8. num. 4. Sanctarel. var. reſolut. part. 1. reſol. 31. num. 31. Melch. Phœbos Luſitan. deciſ. 72. n. 8. tom. 1. [Ioao. Maria Nouar. in praxi elect. & variat. fori q. 47. ſect. 1. num. 16. Mangil. de imput. q. 42. num. 8. Fuſar. de ſubſtit. q. 257. num 60. Melch. Phœbos Luſitan. deciſ. 253. num. 12. tom. 4. Benedict. Ægid. ad l. ex hoc iure. ff. de inſt. & iur. p. 1. cap 8. num. 4. Robles de Salzedo de repræſ. lib. 2 c. 19. n. 16. nouiſſimè Ioſeph. Vela diſſert. forenſ. diſſert. 4. num. 96. Ita vt vno deſtru- 2
cto, deſtruatur & aliud, l. filio. §. matri. ff. de adimend. leg. Fuſar. de ſubſtit. q. 257. num. 60. in princ. [Giurba deciſ. 86. num. 20. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 924. num. 2. & cap. 960. num. 160.]

Regula enim correlatiuorum eſt regula parium, 3
l. Iulia. §. ſi procurator. ff. de actionib. empti, Bertazol. in repet. d. l. ſi quis maior. num. 801. Vnde ſi quid eſt prohibitum vni, videtur & prohibitum alteri, Menoch. conſ. 136. num. 10. & 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 50. num. 12. & ſublato vno, alterum tacitè ſublatum cenſetur, d. l. fin. de acceptil. l. alteri. ff. de adimend. legat. D. Barboſ. in rub. ff. ſoluto matrim. part. 1. num. 37. Surd. deciſ. 52. num. 5. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſolut. 56. num. 6. & vno expreſſo, dicitur expreſſum alterum, idem Mari. Antonin. d. tract. var. reſolut. lib. 3. reſol. 9. num. 2.

Limita in contractibus, in quibus diſpoſitio in 4
vno ex correlatiuis non habet locum in alio, Dec. conſ. 212. Viſis quæ accuratè, col. 2. n 3. Socin. conſ. 74. Difficultatem, col. 2. num. 5. lib. 3. Crauet. de antiquit. tempor. p. 4. num. 71. & 72. verſ. quod dictum, & eadem p. 4. §. Videamus. num. 26. cum ſeq. Anton. Gabr. d. tit. de legib. concl. 3. num. 52. Card. Tuſch. d. lit. C. concl. 1041 num. 15. cum ſeqq. vbi num. 20 intelligit in contractibus ſimpliciter ſtricti iuris, & num. 21. poſt Bald. conſ. 188. in fin. num. 2. lib. 1. limitat etiam

vbi diuerſa ratio aſſignari poſſit, & idem Tuſch. *concl. ſeq.* reſoluit correlatiuotum noo eſſe eandem diſciplinam in iis, quæ ex pactione conuenta ſunt, quia potiùs ſtamus verbis, quàm argumento correlatiuorum.

Axioma LXII.

Culpa.

1 *Culpa ſuos debet tenere auctores.*
2 *Culpa vbi non eſt, nec pœna eſſe poteſt, aut delictum, aut onus.*
3 *Culpa non poteſt imputari ei, qui non fecit id quod facere non tenebatur.*
4 *Culpa non imputatur ei, qui non fecit quod factum non profuiſſet.*
5 *Culpa vbi maior eſt, ibi grauior debet eſſe pœna.*
6 *Culpa non caret, qui ſe immiſcet rei alterius profeſſionis.*

1 CVLPA ſuos debet tenere auctores, *l. ſancimus, C. de pœnis, cap. quæſiuit, de iis quæ fiunt à maiori parte Capituli, cap. Romana, in fine, de ſentent. excom. lib. 6.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 38. n. 30.* Farinac. *in praxi crimin. p. 1. q. 23. n. 1.*

2 CVLPA vbi non eſt, ibi non eſt delictum, *cap. cum voluntate, de ſentent. excom.* Peret. *ad extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienan. pag. 94. num. 30.* Nec pœna eſſe poteſt, *l. ſi putator. ff. ad legem Aquiliam, cap. ſine culpa, de regulis Iuris, lib. 6.* Thom. de Thomaſſet. *reg. 283.* Ioſeph. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. c. 10. n. 8.* aut onus, Ludou. Rodolphin. *var. quæſt. lib. 2. q. 44 n. 7.* quia culpa quod caret, in damnum reuocari non debet, *l. Gracchus, C. ad legem Iuliam de adulter.*

3 CVLPA non poteſt imputari ei, qui non fecit id qnod facere non teoebatur, Surd. *conſ. 345. num. 31.*

4 CVLPA non imputatur ei, qui non fecit quod factum non profuiſſet, Surd. *deciſ. 87. n. 6. & deciſ. 260. n. 5. cum ſeqq. & deciſ. 326. n. 69.*

5 CVLPA vbi maior eſt, ibi grauior debet eſſe pœna, *cap. cum bona, de ætate, & qualit. cap. tanta, de exceſſib. Prælat.* Perez *ad l. 1. verſ. in oppoſitum, prope finem tit. 1. lib. 5. Ordin. pag. mihi. 31.*

6 CVLPA non caret, qui ſe immiſcet rei alterius artis, & profeſſionis, *l. idem iuris. §. vlt. ff. ad legem Aquil. l. illicitas. §. pen. ff. de officio Præſid. cap. ſine culpa, de regulis Iuris, lib. 6. cap. tua, de homicid.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg. 203.* Tractent enim fabrilia fabri, & quam quiſque norit artem, in ea ſe exerceat, Strach. *de mercat. tit. de nautis. n. 33.* Cardin. Tuſch. *tom. 3. lit. F. concl. 2.* [Antonin. de Amatis *var. reſol. 46. n. 29.*]

Axioma LXIII.

Damnum.

1 *Damnum dediſſe videtur, qui occaſionem dãni dat.*
2 *Damnum qui ſentit, debet ſentire & lucrum, & è contrà.*
3 *Epiſcopus, qui non ſuſtinet onera iuriſdictionis, non debet habere emolumenta eiuſdem iuriſdictionis.*
4 *Damnum pati, & lucrum perdere paria ſunt.*

DAMNVM dediſſe videtur, qui occaſionem 1
damni dat, *l. 1. in pr. §. ſi vim ſeruum. ff. de vi bonorum rap. l. videamus. §. fin. l. qui domum, in fin. ff. locati, l. nihil intereſt. ff. ad legem Cornel. de ſicar. l. qui occidit. §. in hac. ff. ad legem Aquil. cap. ſæpe. 50. diſt. cap. fin. de iniur. cap. de cætero, de homicid.* Dec. *conſ. 218. num. 4.* Abb. *conſ. 21, lib. 2.* Corn. *conſ. 38. Quamuis. num. 18. lib. 2.* Socin. *conſ. 256. Pro fundamento. num. 2. lib. 2.* Chriſtoph. Caſtel *conſ. 1. num. 5.* Bald. *conſ. 62. Alia via, in fine, verſ. vlterius ſciendum, lib. 2.* vbi de damno dato in re communi ab inimicis ſocij, *& conſ. 152. Quidam locauit, lib. 5.* vbi ampliat in locatore domus, vel vicino, qui dimiſerunt de nocte portam apertam, per quam vicinus, vel conductor fuit derobatus, quia tenentur ad damnum illatum, Alex. *conſ. 168. Requiſitus. n. 8. & 9. lib. 2.* vbi ait quòd ſi duo ſocij poſſident caſtrum, & propter odium alterius occupatur caſtrum à potente, non tenetur ſocius, cuius odio caſtrum eſt occupatum, ſi ipſe non dedit cauſam odij, & ſic abſque culpa ſua; maximè quando etiam poſt odium iniuſtum adhibuit maiorem cuſtodiam quàm eſſet ſolitus, Cuman. *conſ. 185. per totum*, vbi ampliat in multis caſibus, Romanus *conſ. 475.* Surd. *deciſ. 326. num. 23. & 24.* Ferret. *in Conſtit. Cubalen. gloſ. 5. num. 287.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D. concluſ. 6. per totam*, Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg. 244.* vbi intelligit procedere, quando cauſam propinquam dedit. [Hieron. de Laurent. *Auen. deciſ. 29.* Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect. & variat. fori quæſt. 7. ſect. 1. num. 13.* Sigiſm. Scacc. *de camb. & commer. §. 1. q. 7 part. 2. ampl. 8. num. 96. verſ. ratio quare.*]

DAMNVM qui ſentit, debet ſentire & lu- 2
crum, & è contra, *l. ſecundùm naturam. ff. de regulis Iuris,* Caſtr. *conſ. 307. num. 2. lib. 1.* Roman. *conſ. 282. In caſu, in fine,* vbi quod iſta naturalis ratio, quod qui ſentit commodum, debeat etiam ſentire damnum, procedit quoque contra infantem, & impuberem, *& conſ. 475. num. 7.* vbi quod is, qui negotiatur cum periculo proprio, debet habere lucrum, ſecus ſi cum periculo alieno, quia ſemper eſt verum, quod lucrum ſequitur periculum, & è contra, *& conſ. 477. In caſu. num. 19. verſ. quarto,* vbi quod à quo remouetur officium oneris, remouetur officij præ-
mium, *& conſ. 514. In quæſtione, in princip.* quod Epi- 3
ſcopus, qui non ſuſtinet onera iuriſdictionis, noo debet habere emolumenta eioſdem iuriſdictionis, refert Cardin. Tuſch. *d. tom. 2. littera D. concluſ. 13.*

DAMNVM pati, & lucrum perdere paria ſunt, 4
Rolaod. *conſ. 21. n. 58. vol. 2.* Octau. Glorit. *reſp. 1. p. 3. n. 213. verſ. paria.*

Axioma LXIV.

Dare.

1 *Dare alteri nemo poteſt, id quod ipſe non habet.*
2 *Hæredi ſuo maius commodum defunctus non relinquit, quam ipſe haberet.*
3 *Vaſallus, & feudatarius non poteſt habere maiorem iuriſdictionem in feudo, quàm habeat dominus, qui inueſtiuit.*

4 Dare

4 *Dare beatius eſt, quàm accipere.*
5 *Dare & remittere paria ſunt.*
6 *Dare, vel non adimere paria ſunt.*

1 DARE alteri nemo poteſt id, quod ipſe non habet, *l. traditio ff. de acquir. rerum dominio, l. nemo plus*, vbi Dec. & Cagnol. *ff. de regulis Iuris, l. ſi filius, C. de donation. c. quomodo, de conſecrat. diſt. 4. cap. quod autem, de iurepatron. cap. nemo plus, de regulis Iuris, lib. 6.* Ægid. Bellam. *conſ. 10. n. 10.* Anchar. *conſ. 318. In queſtione, num. 4. & 5.* Roman. *conſ. 159. in princip.*
2 Ioan. de Anania *conſ. 86. in princip.* vbi quod hæredi ſuo maius commodum defunctus non relinquit, quàm ipſe haberet, Ioan. de Imola *conſ. 8. num 6. & conſ. 40. per totum*, Roland. à Valle *conſ. 46. num. 52.*
3 *lib. 3.* vbi quod vaſallus, & feudatarius non poteſt habere maiorem iuriſdictionem in feudo, quàm habeat dominus, qui inueſtiuit, Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum, reg. 191.* Surd. *conſ. 194. num. 17. & conſ. 247. num. 10. & conſ. 265. num. 6.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. litt. D. concluſ. 17.* Celſ. Argel. *de contradict. legitimo, q. 5. num. 28.* Anton. Monach. *Bononien. deciſ. 19. n. 4.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 10. n. 19.* [Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. tom. 4. c. 730. n. 30. & c. 900. n. 13. tom. 5.*]
4 DARE beatius eſt, quàm accipere, *cap. prædicator 16. q. 1. cap. 1.* vbi gloſ. *verbo, ut debere, de donationib.*
5 DARE & remittere paria ſunt, *l. ſi fundum, §. Titio, ff. de legat. 1. & contra, §. ſi filius, ff. de pactis, l. 1. ff. de transact. l. ſi mulier, ff. de condict. ob cauſam, l. ſicut, §. an paciſci, ff quibus modis pignus, vel hypoth. l. in ædibus, verſ. poteſt, ff. de donation. l. 3. §. fin. ff. de donat. inter virum & uxor.* Tiraq *in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, num. 173. C. de reuocand. donat.* Anton. Gom. *var. tom. 2. cap. 4. num. 9.* Cou. *var. lib. 2. cap. 4. num. 8.* Gam. *Luſit. deciſ. 118. num. 1.* Valaſc. *conſ. 135. n. 16. & ſeqq.* [Fab. de Ana *cõſ. 62. n. 5. lib. 1.* Anton. Hering. *de fideiuſſ. c. 20. §. 28. n. 2. & 3.* Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. tom. 3. tit. 11. n. 93. cum ſeqq.* Vincent. Catoc. *de locato p. 1. tit. de ſport. iudic. n. 29.*]
6 Et paria ſunt dare, vel non adimere, *l. conficiuntur, in princip. ff. de iure codicil. l. 1. §. ſciendum ff de legatis 3.*

AXIOMA LXV.

Debitor.

1 *Debitor ſpeciei perempta ſpecie ante moram liberatur.*
2 *Debitor, qui non habet in ære, luit in corpore.*
3 *Debitor nemo poteſt eſſe ſui ipſius.*

1 DEBITOR ſpeciei perempta ſpecie ante moram liberatur. Vide poſt regulas Socini *reg. 1.* prout refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D. poſt concl. 55.* Et dicit quòd ampliat tribus modis, & limitat duobus: debitum enim quod non eſt, extingui non poteſt, Surd. *deciſ. 305. num. 4 in fine.* [Menoch. *de arbitr. caſu 447. n. 1. cum ſeqq.* Peguera *crim. deciſ. 6. n. 6* Vinc. de Franch. *deciſ. 507. n. 2.* Farin. *in praxi crim. p. 1. q. 26. n. 1.* Aloyſ. Rice *in collect. deciſ. collect 2192. verſ. quid autem dicendum.* Æneæ. Robert. *rerum iudic. lib. 2. c. 2.* Luc. Matth. Apicella *de tutam. pauper. tit. 4 n. 46. prope med.* Petr. Caball. *reſol. crim. caſu 77.*]
2 DEBITOR, qui non habet in ære, luit in corpore, Socin. *reg. 6* vbi ampliat, & limitat quatuor modis, Card. Tuſch. *d. tom. 2. lit. D poſt concl. 53.*
3 DEBITOR nemo poteſt eſſe ſui ipſius, *l. Vranius 82. ff. de fideiuſſorib.* ad hoc citari ſolita, quod actio, & paſſio in eodem ſubiecto non concurrunt, Cald. Pereira *de extinct. empt. yt. cap. 14. n. 33.*

AXIOMA LXVI.

Declaratio.

1 *Declaratio nihil de nouo confert, & declarans nihil noui facit.*
2 *Declarationis effectus eſt verbum obſcurum clariùs explicare.*
3 *Declaratio non ampliat gratiam.*
4 *Declarans non mutat eſſentiam, aut naturam diſpoſitionis.*

DECLARATIO nihil de nouo confert, & declarans nihil noui facit, *l. heredes palàm, § ſi quid, ff. de teſtament. l. adeò, §. videtur, ff de acquirend. rerum dominio, Clem. exiuit, §. harum declarationum, de verbor ſignif.* gloſ. *verbo de nouo, in cap. per tuas, de donation.* Oldrad. *conſ. 224. num. 20. verſ. nec verbum declaramus, & conſ. 318. in fine, verſ. ad articulos*, vbi 1
quòd qui de nouo dat, non declarat, quia effectus 2
declarationis eſt verbum obſcurum clariùs explicare, Dec. *in l. edita, num. 47. C. de edendo*, Pariſ. *conſ. 65. num. 5. & 6. vol. 1.* Ruin. *conſ. 225 num. 6. vol. 1.* Socin. iun. *conſ 95. num. 72. & 76. vol. 3.* Roman. *conſ. 45.* vbi intelligit, dummodo ſtet in puris terminis declarationis, quia ſi adderet, vel minueret, diceretur noua diſpoſitio, Socin. ſen. *conſ. 49. num. 5. vol. 1.* Calderin. *conſ. 237. in princip. aliàs 16. de prabend.* vbi
quod declaratio non ampliat gratiam, & nihil de 3
nouo addit, Petr. de Anchar. *conſ. 7 In queſtione, n. 5. & ſeq.* Ægid. Bellam. *conſ. 33. num 40. & 41.* Roland. à Valle *conſ. 15. num. 27. vol 3.* Anton. Gabr. *commun. lib. 6 tit. de regulis Iuris, concl. 3.* Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ. 30. gloſ 4. num 1.* Brunor à Sole *in locis communib. verb. declaratio 1.* Menoch. *conſ. 753. n. 20.* Franc. Galet. *In margarita caſuum Conſcientiæ, verb. declarare*, Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 3. num. 11.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit D. concl. 86. per totam*, Octau. Glorit. *reſp. 12. num. 20.* Rot. *deciſ 454 num. 2 apud Farin. p. 1. recent.* [Sigiſm. Scacc. *de commerc. & camb. §. 7. gl. 3. num. 29.* Camill. Borell. *in ſum. deciſ. tom. 2. tit. 3. n. 293.* Caſtill. *controu. lib. 3. c. 10. n. 30. & lib. 5. c. 89. n. 172.*]
DECLARANS non mutat eſſentiam, aut naturam diſpoſitionis, Roland. *conſ. 15. num. 27. vol. 3.* Decian. *conſ. 8. num. 21 lib. 1. & conſ. 6. num. 30. lib. 4.* Menoch. *conſ 391. num. 100. & conſ. 360. num. 5. & conſ. 443. n. 71.* Octau. Glorit. *reſp. 12. n. 21.* 4

AXIOMA LXVII.

Definitio.

1 *Definitio conuertitur cum ſuo definito.*
2 *Definitio perfecta debet habere genus, ac propriam & completam differentiam.*
3 *Definitio eſt initium omnis diſputationis.*

DEFINITIO conuerti debet cum ſuo definito, 1
l. 1. §. dolum, ff. de dolo malo, l. omnis definitio, ff de regulis Iuris, Doctores *in l. 1. in princip. ff. de acquir.*

poſſeſſ. Cicer. lib.4. Academ.num.79. pag.17. Bart. in
ſua quaſt.7. Mulier habens, num.4. verſ.contra quod,
Tiraq. de iure primog. q.1. num.1. Flamin Pariſ. de
reſignat.benefic.lib.1.q.1.n.31. cum ſeqq. Card.Tuſch.
practic.concluſ.tom.2. lit.D. concl.418. Celſ.Argel. de
contradict.legitimo,q.10. n.161. latè Monet.de diſtri-
but.quotid. p.1. q.4. num.3. vbi num. 2. aſſerit, quod
ſubſtantiam & naruram rei explicat,& num.5. quod
quælibet definitio in iure eſt periculoſa, & num.6.
quod cauti eſſe debent,qui rem aliquam definiunt,
2 & num.7. quod definitio perfecta debet habere ge-
nus, ac propriam & completam differentiam, quod
etiam aſſerit Pichard.in diſputat.de mora,num.26.vbi
num.24. dicit, quod cuiuſque rei definitio vt bona
ſit, nihil ſuperfluum, nihilque diminutum conti-
nere debet, citans Philoſophum Topicorum lib.6.
3 cap.1. Dicitur autem definitio initium omnis diſpu-
tationis, Monet.d.p.1.q.1.à n.1. Et cuicumque non
conuenit definitio, non conuenit etiam definitum,
l.2 §. appellata, & ibi Doctores ff.ſi certum petatur.
[Camill.Borrell. de Regis Cathol. præſtantia cap.70.
n.122.& 123. Ioan.Anton.Mangil.in tract.de imput.
q.16.n.18.& quaſt.66,num.14. Ludou.Cenc.de cenſib.
quaſt.3.art.2.num.17. & 18.]

Axioma LXVIII.

Delictum.

1 *Delicta puniri publicè intereſt, & expedit Reip. ne delicta maneant impunita.*
2 *Delictis, & fraudibus non eſt via aperienda.*
3 *Paritas delicti paritatem pœnæ requirit.*
4 *Delicta grauiora & atrociora grauius puniuntur.*
5 *Pœna delicti timeri debet, vt ſupplicium vnius exemplum poſſit eſſe multorum.*
6 *Delictum continuatum grauiùs punitur.*
7 *Solitus delinquere grauiùs peccat.*
8 *Delictum pluries commiſſum, ſeu reiteratum, an inducat plura delicta.*
9 *Delicta debent tenere ſuos auctores.*
10 *Delictum in omittendo leuius eſt, quàm in committendo.*
11 *Delictum non imputatur, vbi dolus non eſt.*
12 *Lex pœnalis ſubaudit dolum interuenire debere in illo, qui deliquit contra diſpoſita per eam.*
13 *Delicta ex voluntate & propoſito diſtinguuntur.*
14 *Delictum in dubio non præſumitur.*
15 *Coniectura vbi alia ſumi poteſt, non eſt delictum præſumendum.*
16 *Interpretatio facienda eſt excluſiua delicti.*
17 *Delictum præſumitur commiſſum ab eo, cuius commodo cedit.*
18 *Delictum fatetur qui eius veniam petit.*

1 Delicta puniri publicè intereſt, & expedit
Reipubl. ne maneant impunita, l.ita vulnera-
tus,§.quod ſi quis, verſ.cum neque impunita, ff.ad legem
Aquil. l.licitatio, §. quod illicitè, ff.de publican. l.con-
gruit 13. ff.de officio Præſid. l.Stichum, §.tametſi, ff.de
ſolution. Extrau ad reprimen.in princip. vbi Bart. verb.
impunita, cap. eſt iniuncta 23.q.4. cap. vt fama 35. §.1.
de ſentent.excom. Signorol. conſil.242.in fine, quod eſt
Leonardi de Ceris, vbi quod placatur Deus, quando
delicta puniuntur, Caſtren. conſ. 168. Super primo,
col.2.num.6.verſ.ſuper quinto,lib.1. Roman. conſ.105.
Viſo themate,col 2.in fine,Grammatic.deciſ.56 Thom.
de Thomaſſet.in floribus deciſ.reg.103. Azeued.l.14.
n.1 tit.9 lib.3.noua Recopilat Flamin.Pariſ.de reſignat.
benef. lib.14. q.1. num.17. Cabed. Luſit. deciſ.75.n.1.
p.1. Card.Tuſch.pract.concluſ.tom.2.lit.D.concl.157.
per totam, Cardoſ. in praxi Iudicum, verb. delictum,
num.9. & 10. Bellet. diſquiſit. clerical. part.1. tit. de
diſciplina clericali, §.15. à num.86. quia delictis, & 2
fraudibus non eſt via aperienda, Barthol.Perett. ad
extrauag. ambitioſa, de rebus Eccleſ. non alienan.verb.
illas exceptas, n.3. Celſ.Argel. de contradict.legit.q.10.
num.104.

Delicti paritas paritatem pœnæ requirit, 3
l.nihil intereſt, ff.de adulter. l.ſi quenquam, in fin. C.de
Epiſcopis,& cleric.quia iuxta delicti menſuram futu-
rus eſt plagarum modus, cap. non afferamus 24. q.1.
Menoch. de arbitr.lib.1.q.90.num.38. Mench. illuſtr.
quaſt cap 24.num.17. & priùs cap.8.num.51. Cardin.
Tuſch.d.tom.2.lit.D.concl.162.vbi quòd delicta gra- 4
uiora & atrocia grauiùs puniuntur. Delicti enim 5
pœna timeri debet, vt ſupplicium vnius exemplum
poſſit eſſe multorum, l.1. C.ad legem Iul.repet. Car-
doſ. in praxi Iudicum, & Aduocat.verb.delictum, n.8.
Vnde illud,

Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

cap.irrefragabili,§.cæterùm, vbi gloſſ.verb.metu pœnæ,
de officio Ordinar.

Delictum continuatum grauiùs punitur, 6
Beroi. conſ.195. num.16. & 17. lib 3. Alex conſ.110.
Stante ſtatuto, num.4. verſ.confirmatur, lib.4. Syluan.
conſ.50.num.12. Clar. §.furtum, num.13. & 14. Hip-
pol in l.1.num.47. cum ſeq. C.de ſicar. Caſſau. in con-
ſuetud.Burgund.rub.1. §.5.pag. mihi 45. verſa, & 46.
Mench.quaſt.frequen.cap.10.num.47. Perez ad tit.1.
lib.5 Ordin.pag.49. Sebaſt.Næui.ad l.capitalium, n.6.
ff.de pœnis, Farin. in praxi crimin. p.4. conſ.30. n.67.
vbi addit.lit.R.& n.129. [Mari.Giurba conſ.crim.47.
n.3. Carol. de Graſſis except.14.n.33. & ſeq. vbi de
exceptione ad ſtatutum excludens omnes exce-
ptiones.] Card.Tuſch. d.tom.2. lit.D. concl.163. per
totam,vbi num 11. ſubdit, quod homo facinoroſus
in multis delictis etiam diuerſis aggrauatur apud
Iudicem, vt poſſit pœnam augere ſecundum qua-
litatem criminum multiplicium, Anton. Monach.
Lucenſi deciſ.54 num.8. & 9. vbi quod delictum ſæ- 7
piùs reiteratum ſit maius, & ſolitus delinquere gra
uiùs peccat Imò delictum pluries commiſſum, ſeu 8
reiteratum tot inducere delicta, quot ſunt reitera-
tiones, ac proinde tot requiri purgationes, & tot
pœnas imponendas eſſe,ait Gemin. conſ.106 num.5.
cum ſeqq. vbi declarat delictum continuatum non
effici plura, quando interuenit medio tempore vel
abſolutio,vel alia prouiſio, prout illum refert Card.
Tuſch.d.tom.2.lit.D.concl.169. per totam, vbi num.9.
poſt Socin. conſ.62. In præſenti conſultatione, num.8.
& ſeq.lib.1. limitat & declarat, & num.7. poſt Petr.
de Anch conſ.4. limitat in iis,quæ non ſunt reitera-
bilia,vel in iis,quæ reſpiciunt aliquem titulum præ-
cedentem.

Delicta debent tenere ſuos auctores, vt 9
per Ludou. Rodolphin. var.quaſt.lib.2.q.44. num.5.
Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum
perſon §.1.n.43. [vide infrà Axiom.181.n.4]

Delictum in omittendo leuius eſt, quàm 10
in committendo,ideo leuiſſima culpa in omittendo
non punitur,in committendo maximè, l.Metrodo-
rum,ff.de pœnis,Iaſ.in l.2.C.de iure emphyt.n.61.& 62.
& in l.ſi mora, num.22. ff.ſoluto matrim. vbi facit re-
gulam, extenſiones, & limitationes, Bart. in l.qui
bona,§.qui inter,ff.de damno infecto,Hippol.in l.infans,
num.6.C.de ſicar. Bald.conſ.132. Niſi probetur culpa,
lib.4.vbi loquitur circa incendia,Alex. conſ.10.verſ.
non

non obſtat ſi dicatur, lib.1. Afflict. deciſ.57. num.8.
Crauet. conſ.97. num. 2. Rolaod. à Valle conſ.95.
num.39.lib.2. Tiraq. de pœnis temper.cauſa 44 Cou.
de ſponſalib. p.2.cap.6. §.8.num.13. Mari. Antonin.
var.lib.3.reſolut.39. n.25. & reſol.28. n.1. Brunor à
Sole in locis communib. verb. delictum, num. 1. latè
Cardin. Tuſch. d.tom.2. lit.D. concl.177. per totam,
D.Barboſ. in d.l.ſi mora, num.29 ff.ſoluto matrimon.
[Celſ.Bargal.de dolo, lib.2.tit.de dolo vero & præſum-
pto,n.103.fol.81.& lib.6.reg.4. per tot. præcipuè n.4.
Marta de ſucceſſ.legali, p.3.q.3.art.4. num.32. vbi li-
mitat, Ioan.Anton.Mangil.tract.de imput.q.115.n.24.
Farin.in praxi crimin.p.1.q.8.n.23.]

11 Delictvm non imputatur, vbi dolus non
eſt, Ioſeph.Seſſe Aragon.deciſ.192. num.65. Marſil.
ſing.176.Voluntas, num.2. Card.Tuſch.d.tom.2.lit.D.
12 concl.160. num.5. quia lex pœnalis ſubaudit dolum
interuenire debere in illo, qui deliquit contra diſ-
poſita per eam, Cephal. conſ.110.n.10. vol.1. Alex.
conſil.109.num.1.vol.1. Armendar.in proœm.addit.ad
recopil.legum Nauarra, n.58.

13 Delicta ex voluntare, & propoſito diſtin-
guuntur, l.diuus, ff.ad leg.Cornel.de ſicar. l.qui iniuria,
ff.de furtis, Oldrad.conſ.200. in princip. verſ.ſecundo,
Marſil. ſing.176.Voluntas, & propoſitum, Alex.conſ.
144. Poſt redditum, n.8. lib.2. Card.Tuſch. d.tom.2.
concl.160.à princip.Farin.in praxi crimin.p.4.conſ.65.
vbi addit.lit.K. [Celſ.Bargal. de dolo, lib.4.c.8.n.13.
fol.mihi 528.Mari.Giurba conſ.crimin.32.n.13.& ſeq.
Ioan.Maria Nouar.quæſt.forenſ.lib.1.q.59.n.12.]

14 Delictvm in dubio non præſumitur, &
ideo actus, qui poteſt ſonare in delictum, & non
delictum, ſemper interpretatur, vt abſit delictum,
l.merito, ff.pro ſocio, l.Prætor, §.docere, ff de vi bonorum
raptor.cap.eſtote, de regulis Iuris, in Decretalib. Alex.
conſ.127. num.12.cum ſeqq. lib.4. & conſ.129. per
totum, eod.lib. Maſcard. de probat. concl.495. & concl.
1418.num.2. Brunor à Sole in locis communib. verb.
delictum, num.20. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic.
lib.13. q.1. num.72. & lib.14. q.7. num.55. cum ſeq.
15 vbi air, quòd vbi alia coniectura ſumi poteſt, non
eſt delictum præſumendum, Ioſeph.Seſſe Aragonia
deciſ.114.num.25.& deciſ.128.num.4. Farin. in praxi
crimin.p.3.q 85. num.26. & p.4. conſ.61.num.12. &
conſ.62. num.6. & conſ.56. vbi addit. & p.5.q.126.
num.106. latè Card.Tuſch.d.tom.2.lit.D. concl 165.
16 per totam. Interpretatio igitur facienda eſt exclu-
ſiua delicti, Abb. in cap. cum tu, de teſtib. Natt.
conſ.549.n.11.Maſcard.d.concl.496.Farin.d.p.3.q.85.
n.1.cum ſeq.Menoch.de præſumpt.lib.5.præſ.161.n.26.

17 [Delictvm præſumitur commiſſum ab eo,
cuius commodo cedit, Bart. in l.fin. n.5. verſ: item
quod illa res ſubtracta, ff.de quæſt.Menoch.de præſumpt.
lib 5.præſ.31.n.15.Maſcard.de probat.concl.831.n.12.
Molin. de primog.lib.2.c.5.num.45. Surd. de aliment.
tit.9.q.26.n.119. Gonzal. ad reg.8.Cancel.§ 7.proœm.
n.161. Farin. in praxi crimin.q.176.n.89. & conſ.60.
num.18.

18 Delictvm fatetur qui eius petit veniam,
cap exhibita, de homicid.Maſcard.de probat.concl.501.
num.2.]

Axioma LXIX.

Denominatio, Deſtinatio, Determinatio.

1 *Denominatio ſemper fit à digniori, & potentiori.*
2 *Prior nominatio maiorem dignitatem arguit.*
3 *Denominatio ſæpe probat qualitatem rei.*
4 *Denominatio diuerſa ſignificat res eſſe in ſubſtantia diuerſas.*
5 *Deſtinatio pro re perfecta, vel pro facto habetur.*
6 *Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare.*

Denominatio ſemper fit à digniori, & 1
potentiori, l.cùm ex aliqua, ff. de acquir. rerum
domin. l.quæritur, ff.de ſtatu homin.l.1. in princip. vbi
gloſſ.& Doctores ff de verb.obligat. Thom.de Tho-
maſſ.in floribus deciſ.reg.2. Gonzal. ad reg.8. Cancel.
gloſ.5.§.7.num.133. & gloſ.14.num.66. Ioſeph Seſſe
de inhibit. cap.1.§.3.num.13. Prior enim nominatio 2
maiorem dignitatem arguit, Tiraq. de iure primog.
q.19.num.2.

Denominatio ſæpe probat qualitatem rei, 3
D.Barboſ. in l.cum Prætor, §.vlt.num.243. ff.de iudic.
& ideo contractus talis præſumitur, qualis fuit de-
nominatus, Honded.conſ.35.num.4.lib.2.Menoch.de
præſumpt.lib.3.præſ.1.num.2. Anton.Monach.Florent.
deciſ.51.n.5.

Denominatio diuerſa ſignificat res eſſe in 4
ſubſtantia diuerſas, l.ſi idem, C.de codicill. Pariſ. conſ.
110.n.45.lib.1.Crauet.conſ.6.num.1.

[Destinatio habetur pro re perfecta, vel pro 5
facto, l.etſi non ſunt, §.quid ergo, l.lana, l.veſtimento-
rum, ff.de auro & arg. legato, l.ligni, §.1. ff.de legat.3.
Menoch.de arbitr.caſu 290.n.19.Franc.Becc.conſ.69.
num.32. Surd. conſ.195.n.102. & conſ.293.num 4.&
deciſ.141.n.12. Stephan.Gratian.diſcept.forenſ.c.126.
n.23.& 24.vbi limitat, & cap.937.c.24.& ſeq. Ioan.
Maria Nouar.in praxi elect. & variat.fori q.47.ſect.1.
n.10.pag.109. Ioan. Bapt. Coſta de facti ſcientia, &
ignor. inſp.25. n.4. latè Caſtill. controuerſ. lib.5. p.2.
c.62.n.56.

Determinatio vna reſpiciens plura deter- 6
minabilia, debet ea pariformiter determinare, l.nam
hoc iure, l. Lutius, ff.de vulgari & pup.ſubſtit.l.quamuis,
C.de impuber.& aliis, Surd.conſ.45.n.37. & conſ.67.
n.4.& conſ.150.n.17.Menoch.conſ 88.n.19.Caſſanate
conſ.67.n.28. Stephan.Gratian. diſcept.forenſ.tom.1.
c.70. n.39. Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra
gremium Eccleſiæ exiſt.lib.4.c.42.n.9. Marta in ſumma
ſucceſſ. legal.p.1. q.13. art.9. n.91. Giurba in conſuet.
Meſſanenſ.c.3. gloſſ. 2. n.12.p.1. Vincent. Fuſar. de
ſubſtitut.q.257.n.8. Ioan.Maria Nouat. quæſt.forenſ.
lib.1.q.7.n.6. latè Caſtill.controuerſ.lib.5.p.2.c.97.n.4.
cum ſeqq. vbi n.5. intelligit vbi eadem eſt ratio, non
diuerſa, & n.12.cum ſeq. limitat quando determina-
bilia æqualiter determinare nequeunt, & vbi adeſt
perſonarum diuerſitas, maiorve in vno quàm in alio,
conſiderari poteſt ratio, & n.17. cum ſeqq. limitat
quoque quando ſumus in diſpoſitione neceſſaria,
aut negatiua; vel quando ex æquali determinatione
Iuris induceretur correctio, & n.25.cum ſeq. limitat
quoque quando vtraque determinatio eſt clara, vel
quando violarentur verba.]

Axioma LXX.

Dictum.

1 *Dictum vnius, dictum nullius.*
2 *Vox vnius, vox nullius.*

Dictvm vnius, dictum nullius, l.iuriſiu- 1
randi, C. de teſtib. cap. cum dilecti, in fine, de
accuſat.

accuſat. Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum, reg.* 307. Maſcard. *de probat. concl.* 343. *num.* 30. Farin. *in praxi crimin. p.* 4. *conſ.* 60. *n.* 15. [Et, vox vnius, vox nullius, *c. veniens, in fin. de teſtib. c. cum à nobis, eod. tit.* Lud. Rodolphin. *var. quaſt. lib.* 2. *q.* 51. *num.* 41. Thom. de Thomaſſ. *reg.* 307.]

Axioma LXXI.

Dies.

1 *Dies interpellat pro homine.*
2 *Dies tacita interpellat, & conſtituit in mora ſicut expreſſa.*
3 *Tacita dies dicitur, quæ ineſt à Iure, vel à natura rei, vel contractus.*
4 *Lapſus horæ inducit moram.*
5 *Dies termini non computatur in termino.*
6 *Dies inceptus in fauorabilibus pro completo habetur, ſecus in odioſis.*

1 Dies interpellat pro homine, ideo obligatus aliquid implere in certo termino, lapſo termino dicitur in mora, *l. magnam, C. de contrah. ſtipulat.* Iaſ. *in l. ſi ex legat. num.* 14. *& ſeq.* vbi limitat nouem modis, Socin. *reg.* 15. vbi limitat quatuor modis, Antoo. Gabr. *lib.* 3. *commun. tit. de ſolution. concl.* 9. vbi ponit regulam cum ſeptem ampliationibus, & viginti limitationibus. Roland. à Valle *conſ.* 98. *num.* 9. *lib.* 2. Decian. *conſ.* 84. *num.* 5. *lib.* 2. Cephal. *conſ.* 186. *num.* 16. Mazol. *conſ.* 116. *num.* 18. Rimin. iun. *conſ.* 1. *num.* 16. Rot. *Iannen. deciſ.* 139. *in princip.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 408. *per totam*, vbi *n.* 15. *cum ſeqq.* limitat, quando implementum eſſet impoſſibile, vel quando tempore diei certæ eſſet nata obligatio, & actio, & in contractu nullo, vel reprobato, aut vſurario, vel quando adeſt probabilis ignorantia. [Carol. de Graſſ. *de except. except.* 32. *n.* 103. Steph. Grat. *diſcept. forenſ. tom.* 4. *c.* 666. *& c.* 579. *n.* 12. Alex. Trentacinq. *conſ.* 69. *n.* 4. *&* 5. vbi declarat. Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 42. *num.* 125. *cum ſeqq.* Cancer *var. reſolut p.* 2. *c.* 5. *n.* 71.]

2 Intellige Axioma, vt etiam dies tacita interpellet, & conſtituat in mora ſicut expreſſa, *l.* 2. *in fin. C. de iure emphyt.*, Roland. à Valle *conſ.* 98. *n.* 9. *lib.* 2.
3 & dicitur tacita, quæ ineſt à Iure, vel à natura rei, vel contractus, ideo idem operatur, quia dicitur certa, Cephal. *conſ* 586. *n.* 16. *&* 17. Anchar. Regiеo, *q.* 68. *num.* 33, *lib.* 2. Surd, *conſ.* 157. *num.* 26. Mazol. *conſ.* 15. *num.* 74 *& ſeq.* Card. Tuſch. *d. concl.* 408. *n.* 7. vbi *num.* 10. poſt Decian. *conſ.* 84. *num.* 5. *&* 6. *lib.* 2.
4 ampliat, quia ne dum lapſus diei inducit moram, ſed etiam lapſus horæ. [Nam axioma procedit ſiue dies ab homine appoſitus ſit, ſiue à lege tacitè ſubintelligatur, *l.* 1. *§. exactio, C. de rei vx. act. c. potuit, de locat.* Ant. Gomez *var. tom.* 2. *cap.* 11. *n.* 25. *col.* 2. *ante fin.* Anton. Bauer. *in tract. de mora, p.* 2. *num.* 1. *&* 2. Pichard. *eod. tract. n.* 67. Gutier. *de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 56. *n.* 1. Rota Genuen. *deciſ.* 139. *n.* 1. Anchar. Regien. *deciſ.* 68. *num.* 13. Caſtill. *controuerſ. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 62.]

5 Dies termini non computatur in termino, *l. vbi lex, ff. de regul. Iuris, cap.* 1. *de reſtit. ſpoliat. lib.* 6. Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 13. *in princ.* Caſtren. *conſ.* 399. *Dies, in princip. lib.* 2. Alex. *conſ.* 42, *num.* 5. *lib.* 3. vbi intelligit, ſiue terminus ſtatuatur à lege, ſiue à ſtatuto, Socin. *reg.* 16. vbi ponit regulam, & limitat duobus modis, Tiraq. *de retractu lign.* §. 1, *gloſ.* 11. *num.* 18. *vſque ad n.* 42. vbi limitat quindecim modis, Vant. *de nullitat. tit. ex defectu iuriſdict. Ordinar. n.* 160. Perez *l.* 2. *tit.* 2. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 494. *& l.* 22. *verſ. ſed eſt dubium, in med. tit.* 2. *lib.* 7. *pag* 408. Fichard. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 14. *num.* 131. *pag. mihi* 274. Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 58. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 12. *q.* 8. *num.* 8. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 161. *à princip.* Cardoſ. *in praxi Iudicum. & Aduocat. verb. dies, n.* 5. *&* 6. Alex. Trentacinq. *var. reſolut. lib.* 2. *tit. de dilationib. reſolut.* 1. Aloyſ. Ricc. *in deciſionib. Curiæ Archiep. Neapolit. deciſ.* 76. *num.* 1. *p.* 1. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D. concluſ.* 409. Rot. *deciſ.* 333. *apud Farin. in prima collect. nouiſſ.*

[Dies inceptus habetur pro completo in fauorabilibus, *l.* 1. *ff. de manum l. qua ætate* 5 *ff. de teſtam. l. vſucapione* 15 *& ibi gl. in pr. ff. de diuerſ. & temp. præſcript.* Mandoſ. *reg.* 34. *q.* 20. *n.* 3. *cum ſeqq.* Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.* 12. *q.* 8. *n.* 19. latè Steph. Grat. *diſcept. forenſ. tom.* 4. *c.* 607. *num.* 6. *cum ſeqq.* qui limitant in odioſis.] 6

Axioma LXXII.

Dignum.

1 *Dignum magis trahit ad ſe minus dignum.*
2 *Intellige quando æquè principaliter datur concurſus.*

Dignvm magis trahit ad ſe minus dignum. 1
l. quæ Religioſis, ff. de rei vendicat. l. ſi communem, ff. quemadmodum ſeruit. amitt. l. inſtiſſimè, ff. de ædilit. edicto, l. per minorum, ff. de iudic. §. ſi in aliena, & §. littera, Inſtit. de rerum diuiſ. cap. quod in dubiis, de conſecrat. Eccleſiæ, cap. 1 *eod. tit. lib.* 6. *cap. quanto, de iudic. cap. ſi duo, de officio deleg. cap. ſacris, de ſepultur. cap. per tuas, de arbitr.* gloſ. *in cap. vnic. de iurepatron lib.* 6. Alex. *conſil.* 82. *In cauſa, in fine, lib.* 1. vbi Apoſtilla *in verb. dignum, & conſ.* 122. *Viſo puncto, num.* 17. *cum ſeqq. lib.* 4. Tiraq. *de retractu lign.* §. 1. *gloſ.* 7. *n.* 82. Anton. Gom. *var. tom.* 3. *cap.* 10. *n.* 6. Hieron. Grach. *in conſil. ſyndicatus, num.* 319. Pichard. *ad princip. Inſtit. de empt. & vendit. num.* 17. *& ad* §. 7. *Inſtit. de fideicom. hered. num.* 3. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 29. *num.* 8. Vgolin, *de poteſtate Epiſcopi, cap.* 16. §. 1. *num.* 1. Benedict. Ægid. *in repet. l.* 1. *C. de ſacroſanct. Eccleſ. part.* 3. §. 1. *num.* 14. Mooet. *de decimis, cap.* 9. *q.* 5. *num.* 258. Ferret. *in conſtitut. Cathaloniæ, gloſſ.* 2. *num.* 56. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 228. *num.* 9. *part.* 2. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum perſon.* § 16. *n.* 4. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D. concluſ.* 435. *per totam.* [Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom.* 4. *cap.* 642. Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *quæſt.* 15. *num.* 10. nouiſſimè Graſ̃s *ad cap.* 3. *num.* 3. *de indic.*]

Intellige quando æquè principaliter datur concurſus, ſecus verò quando vna res principalis eſt, & altera acceſſoria, *l. cum in diuerſis* 44. *ff. de relig. & ſumpt. funer. cap. vnico, principale ad ſe trahere videatur,* 10. *quæſt.* 3. Galet. *in margarita caſuum Conſcientiæ, verb. acceſſorium.* 2

* * *

Axioma LXXIII.

Diſponere, Diſpoſitio, Diſpoſitum.

1 *Diſponere de re ſua quilibet poteſt.*
2 *Teſtator poteſt legem quam velit, rebus ſuis imponere.*
3 *Diſpoſitio omnis intelligitur rebus ſic ſtantibus,& in eodem ſtatu permanentibus.*
4 *Intellige quando noua cauſa ſuperuenit, à principio tamen præuiſa, aut cogitata.*
5 *Iuramentum habet clauſulam, rebus ſic ſtantibus.*
6 *Diſpoſitio generalis generaliter eſt intelligenda.*
7 *Generalis diſpoſitio reſtringitur ex ratione particulari.*
8 *Diſpoſitio quantuncunque generalis,nunquam comprehendit illud, de quo diſponens non poſſet in ſpecie diſponere.*
9 *Caſum ſpecialiter definitum non comprehendit diſpoſitio generalis.*
10 *Diſpoſitio generalis non extenditur ad incogitata.*
11 *Exemptas perſonas non comprehendit diſpoſitio generalis.*
12 *Generalis diſpoſitio quæ dicatur, & quæ ſpecialis, remiſſiuè.*
13 *Limitata diſpoſitio limitatum producit effectum, maximè quando prouiſio in certo caſu ſit per modum conditionis voluntariæ,vt n.14.*
15 *Diſpoſitio omnis intelligitur, vt conueniat naturæ actus, qui celebratur.*
16 *Diſpoſitio non habet locum, vbi verba non conueniunt diſpoſitioni.*
17 *Diſpoſitio omnis inſpicitur, & interpretatur prout verba diriguntur.*
18 *Diſpoſitio omnis intelligitur de prima,& vnica vice,limitando multipliciter,vt n.19.*
20 *Diſpoſitio omnis ſimpliciter prolata intelligitur, & ampliatur ſecundum ius commune.*
21 *Diſpoſitio omnis ſemper intelligi debet de acto valido.*
22 *Obligatus ſoluere decem, & pro illis ſoluere tot nomina debitorum, intelligitur de nominibus debitorum exigibilibus.*
23 *Diſpoſitio omnis recipit reſtrictionem de habilitate.*
24 *Diſpoſitum in principali, cenſetur etiam diſpoſitum in dependentibus.*
25 *Diſpoſitum in vno ex æquiparatis, etiam in altero militat, quamuis materia ſit exorbitans.*

1 DISPONERE de re ſua quilibet poteſt, *l.dudum, C.de contrah.empt.l.in re mandata, C.mandati*, Anch. *conſ.*153. *num.*7. vbi declarat procedere, quando quis agit in re penitus ſua propria, ſecus ſi communis ſit, vel in ea alius prætendit, *& conſil.* 157. *num.*7. *verſic.ſecundo*, vbi quod licitum eſt cuilibet ſibi proſpicere, & meliorem ſuam conditionem facere, quando de re ſua diſponit etiam cum alterius detrimento, Caſtren. *conſil.*59. *Pro pleniore, in princip. & per totum, lib.*1. Alex. *conſil.* 12. *lib.*5. vbi ait procedere multo magis in vltima voluntate, quia poteſt teſtator legem, quam velit, imponere rebus ſuis, refert Card. Tuſch. *practic. concl.tom.*2. *lit.D. concl.*486. *per totam.*

3 DISPOSITIO omnis intelligitur rebus ſic ſtantibus, & in eodem ſtatu permanentibus, *l.quod l.Seruius, ff.de condict. ob cauſam, cap. in parochia* 16. *q.*1. gloſ. *in cap.*2. *de reſcript.* Oldrad. *conſil.*241. *Factum tale eſt, n.*2. *verſ.ſecundò.* Feder. de Senis *conſil.*239. *circa med. verſ. & vos ſcitis*, Natt. *conſil.*525. *Fuit lata ſententia, num.*16. Anch. *conſil.*84. *Domina, num.*4. & 51 *& conſil.*394. *num.*3. *in fin*, vbi ait, quòd mutato, vel alterato ſtatu rei, aut diſpoſitionis, ſeu perſonæ, mutantur res, diſpoſitio, & perſona, & *num.*4. ampliat in pacto, quia intelligitur, ſi res in eodem ſtatu permanſerit. Deci. *conſil.* 334. *Viſo conſilio, num.*4. Socin. *conſil.*22. *num.*18. *vol.*4. Alex. *conſil.*25. *num.*7. *vol.*7. Crauet. *conſil.*95. *num.* 4. *& conſil.*216. *vol.*1. Roland. *conſ.*1. *n.*158. *vol.*2. Tiraq. *in l.ſi vnquam, C.de reuocand. donat. in præfat. num.* 166. *cum ſeqq.* Surd. *conſil.*27. *n.*6. & plenius *conſil.*68. *num.*18. vbi quòd in omni diſpoſitione, & omni contractu partes intelliguntur ſe reſtringere ad ſtatum ſecundùm tempus contractus, & rebus ſic ſtantibus, Pariſ. *conſ.*165. *num.*26. *& ſeq. lib.*4. Nicol. Moron. *in tract. de fide, treuga, & pace, q.*120. vbi ampliat in contractu pacis, Card. Seraphin. *deciſ.*129. *num.*1. & 3. vbi limitat in iis, quæ recipiunt augmentum, & diminutionem, Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 50. *num.* 2. Ioſeph. Seſſe *Aragonia deciſ.*187. *n.*23. Card. Tuſch. *d.tom.*2. *littera D. concl.*502 *per totam*, Octau. Glorit. *reſp.*1. *p.*3. *num.*220. [Steph. Grat. *diſcept. forenſ. tom.*5. *c.*916. *n.*22.]

Intellige etiam, quando noua cauſa iuſta ſuperuenit, à principio tamen præuiſa, aut cogitata, quia tunc dici non poteſt, quod ſtatus rerum ſit mutatus, ſecus verò vbi non fuit cognita, vel cogitata, ita Bart. *in d.l.quod Seruius, num.*4. Tiraq. *in d.præfat. num.*168. *cum ſeq.* Roman. *conſil.*22. *col.*1. *verſ.ſecundo*, Gozadio *conſil.*27. *n.* 9. Rain. *conſil.* 105. *in fine, vol.*5. Oſaſch. *Pedem. deciſ.*91. *num.*14. *cum ſeq.* Natt. *d.conſil.* 525. *n.*16. *cum ſeq.* Rebuff. *de priuil. ſchol. priuileg.*76. *n.*2. Menoch. *conſil.*156. *num.*52. Octau. Glorit *d.p.*3. *num.*265. 4

Amplia in diſpoſitione iurata, Aheb. *conſil.*84. *n.*4 Hippol. Rimin. *conſil.*59. *num.*76. *lib.*1. Card. Tuſch. *d.lit.D. concl.*502. *num.*1. 10. & 34. Rot. *deciſ.*51. *n.*3. *apud Farin. p.*1. *recent.* quia etiam iuramentum habet clauſulam, rebus ſic ſtantibus, vt reſoluunt Doctores per me citati *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.*129. *num.*2. 5

DISPOSITIO generalis generaliter eſt intelligenda, vt per Crauet. *conſil.* 133. *num.*5. & 6. vbi intelligit, niſi adſit cauſa reſtringendi, vel ratio per quam reſtrictio ſit facienda, *& conſil.*176. *n.*4. & 5. Tiraq. *in l.ſi vnquam, C.de reuoc.donat. in præfat. n.*119. vbi quòd diſpoſitio generalis operatur generaliter tam in odioſis, quàm correctoriis, & pœnalibus, Roman. *conſ.*379. *Circa primum, in princ.* vbi extendit ad diſpoſitionem iuratam negatiuam, quæ dicitur vniuerſaliter negare. 6

Limita primò, quia diſpoſitio generalis reſtringitur ex ratione particulari, *l.cùm pater, §.dulciſſimis, ff.de legat.*2. *l.ſi de certa re, C.de tranſact.* Garc. Girond. *de priuileg. ſeu exempt. ſignif. n.*277. [Oſaſch. *Pedem. deciſ.* 98. *num.*10. Surd. *conſil.* 389. *num.* 9. *& ſeq.*] 7

Limita ſecundò, quia omnis diſpoſitio quantumcunque generalis, vel vniuerſalis, nunquam comprehendit illud, de quo diſponens non poſſet in ſpecie diſponere, Anch. *conſil.*155. *Optimis rationibus. n.*10. quem refert Card. Tuſch. *d. tom.*2. *lit.D. concl.*490. *num.*16. 8

Limita tertiò, quia non comprehendit caſum ſpecialiter definitum, *l.cùm in teſtamento, §.fin. ff.de hæred. inſtit. l.ſeruo manumiſſo, ff.de pecul.leg.* nec ea de 9

quibus

quibus ſpecialis mentio eſt facienda, Card.Tuſch. d.concl.490.n.17.[Surd. conſil.456.n.58.& conſil.550. num.14.]

10 Limita quartò, quia non extenditur ad incogitata, l.cum Aquiliana,ff.de tranſact. Roman.conſ.294. Hac confeſſio, circa fin. [Ceph.conſ.3.num.100.lib.1. Pedioch. conſ.36.n.150.& n.272.cum ſeqq. Decian. conſil.3.n.55.& conſ.35.n.48.lib 2.& conſ.11.num.11. lib.3. Camill. Gallin. de verb.ſignif.lib.1.c.9. Caſtill. controu.lib.5.p.2.c.116.n.4.cum ſeqq.]

11 Limita quintò, quia diſpoſitio generalis non comprehendit perſonas exemptas, Socin. conſil.74. num.11.lib.1. quem refert Card.Tuſch. d.concl.490. num.18. vbi num.19. poſt Alex.conſil.59.lib.1. Ruin. conſil.127. lib.4. extendit non venire prohibita, & quæ ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam. [Nec extenditur ad perſonam loquentis, l.inquiſitio, C.de ſolut. Surd.conſ.152.n.45.]

12 Quæ autem dicatur diſpoſitio generalis, & quæ ſpecialis, vide Barth.conſ.21. Vt dixi,n.2. Menoch. conſ.106.n.18.Card.Tuſch.d.lit.D.concl.487.

13 Diſpoſitio limitata limitatum producit effectum, & non extenditur vltra limites, Petr. de Anchar.conſil.118. Caſus talis eſt,in princ. & num.4. & conſ.328. Factum tale, num.2. Cardin. Seraphin. deciſ.911.num.2. Cephal.conſil.284.num.13.lib.2.vbi loquitur in limitatione limitata, Angel. conſil.138. Viſis omnibus, in princip. vbi de reſcripto, & iuriſdictione conceſſa limitatè,& conſil.226 Punctus talis eſt, in fine, vbi de liberatione limitata, Signorol.de Homed.conſil.57.Creditor volens,num.5.vbi de commiſſione Iudicis limitata, Decian. conſil.33.num.55. lib.1.vbi de exceptione limitata, & conſ.19.num.58, lib.3. vbi de renunciatione limitata, quia non extenditur vltra limites expreſſos, Roland. à Valle conſ.41.num.16. lib.3. vbi de libello, & conſ.58.n.3. eod.lib.3.vbi de donatione limitata, Crauet.conſ.361. num.3.& 7. & conſil.363. num.9.12. & 20. Ioan.de Anan.conſ.66. Eugen.conſil.99. Alciat. conſil.44.lib.9. Menoch.conſil.326. vol.4. Cardin.Tuſch. d.tom.2, lit.D.concl.494 per totam, Octau.Glorit. reſp.6.n.14. Pereg.de fideicom.art.1.n.36.[Ioan.Anton Mangil.de imput.q.60.n.1.& q 84.n.4.]

14 Intellige maximè quando prouiſio in certo caſu fit per modum conditionis voluntariæ, vt diſtinguendo docet Bart, in l.Gallus, §.& quid ſi tantum, ſub num.3. ff.de liberis & poſth. quem communiter approbari inquit ibi Iaſ. ſub num. 42. illumque ſequuntur Alex.conſ.1.ſub num.11.verſ.& poſito,vol.1. Anchar.conſ.356.ſub n.3 verſ.quarto,Socin.conſ.256. ſub num.3. col.2 vol.2. & conſ.76. num.6.& 7. vol.3. Dec.conſ.63.ſub n.3. & conſ.89. ſub n 2. verſ.& quia, Roland.conſ.56.n.22.vol.3. Honded. conſ 60. n.27. vol.1.Pereg.conſ.51.n.8.vol.5.

15 Diſpoſitio omnis intelligitur, vt conueniat naturæ actus,qui celebratur, Alex.conſil.22.Viſo inſtrumento,in princip.lib.1. Surd.de aliment tit.5.q.1. num.4. Cardin. Tuſch. d.tom.2. lit.D. concl.503. per totam. [& ſecundùm naturam actus, qui geritur, cenſetur facta, l. ſemper in ſtipulationibus, vbi Dec. n.6.ff.de reg.iur.Menoch.lib.3.præſ.38.& lib.6.præſ.10. Surd. conſil. 392. num.22. & conſil.454. num.29. & conſil.480.num.16. Caſtill.controuerſ.lib.5.p.2.c.131, num.20]

16 Diſpoſitio non habet locum, vbi verba non conueniunt diſpoſitioni, l.4.§.cœtes, ff.de damno infecto,l.quod conſtitutum,ff.de milit.teſtam. Alexand. conſ.17. Requiſitus num.2.lib 1.& conſ.17. Viſis, n.8. verſ.vltimo,lib.2. Gemin. conſil.65.in princip.verſ.ſecunda pars,Ioan.de Imola conſ 9.in princip.Bald.conſ. 486. Illud eſt ordinamentum,circa princip.verſ.ſecundò probatur,lib.2.Roman.conſ.197.Franciſcus,in princip. verſ.neque,& con.199.in princip.& conſil.442.num.2. & conſ.462.in fine, Decian.conſ.9.n.24.lib.1. Brunor à Sole in locis communib. verb. diſpoſitio 16. Cardin. Tuſch.d.lit.D.concl 493.per totam.

Diſpoſitio omnis inſpicitur, & interpretatur prout verba diriguntur, l.miles,§ pro parte,ff.de legat.2. Caſtren.conſ.252.Viſo puncto,col.2.in princip. lib.1. vbi obſeruat quod cutandum non eſt cum quo verba ſint prolata, ſed in quem intentio, & Iuris diſpoſitio ſit directa, Bald.conſ.495. Præſuppoſita, verſ.non obſtant illa verba,lib.4. vbi quòd verba inſpici debent,vt determinent id,ad quod referuntur,non autem alia extranea, Alex.conſ.120. Omiſſis, num.9.lib.2.vbi quòd ad cognoſcendum,an venditio ſit ad corpus, vel ad menſuram, inſpiciuntur verba, an venditio incipiat à corpore, vel à menſura,Anch.conſ.327.Diſcurrit materia, vbi quòd ad cognoſcendum diſpoſitionem in omni materia, an ſit realis, vel perſonalis, inſpiciuntur verba, an dirigantur in rem, vel in perſonam; plura alia adducit Card. Tuſch. d.tom.2. lit. D. concluſ.497. per totam. 17

Diſpoſitio omnis intelligitur de prima, & vnica vice,l.boues,§.hoc ſermone, vbi latè Tiraq ff.de verb.ſignif. latè Iaſ in l.duobus.§.ſi ei qui,ff.de iureiur. Alexand.conſ.16. Breuiter in caſu,per totum,lib.4. vbi ampliat in ſaluo conductu conceſſo eundi & redeundi ad certum locum, & in omni diſpoſitione, maximè odioſa & exhoribitanti, & in diſpenſatione ad duo beneficia incompatibilia ſimul retinenda, & in licentia ingrediendi Monaſterium Monialium, & in præmio conceſſo capienti vexillum, & in obligatione de repræſentando, & in venditione fructuum, & in legato pitantiæ in die S.Franciſci, Cuman. conſ.14. circa fin. vbi intelligit in diſpoſitione hominis, ſecus in diſpoſitione legis maximè fauorabilis, Angel.de Peruſ.conſ.43.Fratres ſeruorum, vbi mandato ad vendendum, quia intelligitur de prima venditione, Lap. alleg. 12. in princip. verſ. tertio, vbi de mandato ad locandum bona ad quinquennium, Anchar.conſ.404. Tria dubia, num.9. vbi de Medico, qui promiſit liberare infirmum à podagra, quia intelligitur de prima vice, & etiam de conditione implenda, quia ſufficit primum implementum, incert.Auct. poſt regulas Socin. reg.22. vbi limitat quatuor modis, Anton. Gabr. commun.lib.6.tit.de legib.concl.2. Surd. conſ.18. num 9. Card.Tuſch.d.tom.2. lit.D. concl.499. Azor. Inſtit. moral. p.1. lib.5. cap.23. q.5. Mari. Antonin. var.reſolut.lib.1. reſol.74. n.4. Armendar. in proœm. addit.ad recop.legum Nauarræ,n.169. Rot decif.423. num.4.apud Farin.p.1.recent. [Hering.de fideiuſſ.c.13. n.14.Mar.Giurba conſ.crim.99.n.1.] 18

Limitat multipliciter Anton de Butr. conſ.30.n.1. & præcipuè in diſpoſitione, cuius cauſa non reſtringitur ad certum actum, ſed eſt multiplicabilis, & maximè quando cauſa eſt multiplicabilis, & contingit caſu, vel fortuna multiplicatio, non voluntate. Limitat etiam, quando non eſt ratio, quare magis intelligatur de primo actu, quàm de iterato, & materia eſt fauorabilis, & ex veroſimili mente diſponentis, & quando agitur de modico præiudicio in materia fauorabili vltimæ voluntatis, & alias limitationes refert Card.Tuſch. d.concl.499.num.34. cum ſequentibus.[Plures alias limitationes refert Mar. Giurba d.conſ.99.n.19.cum ſeqq.] 19

Diſpoſitio omnis ſimpliciter prolata, intelligitur,& ampliatur, ac reſtringitur ſecundùm 20

Ius

Ius commune, Petr.de Anchar.*conſ.6.Viſo themate, num.13.verſ.omnis enim diſpoſitio,& conſ.182.Thema tale eſt,num.7.& conſ.404. Tria dubia, num.3.& conſ. 421. Præmittendum, in princip.* vbi extendit in ſtatutis, & omnibus diſpoſitionibus interpretandis, quia ſemper reducuntur ad Ius commune, Roman. *conſ.350. In caſu,num.24.verſ.tertio*, vbi extendit in reſcripto, cuius verba debent ſemper reduci ad ſenſum Iuris, Tiraq. *in tract. le mort, p.2. declar.2. num.2.* Cardin. Tuſch. *d.tom.2.lit.D,concl.501.* Valaſc. *conſult.42.num.7.* D. Barboſ. *in l.1.ff.ſoluto matrim.p.1.n.61.*

21 Dispositio omnis ſemper intelligi debet de actu valido, vt per Petr.de Anch.*conſ.6.Viſo themate. num.5.& 6.* Bald.*conſ.442.Verba ita dicunt,lib.1.* vbi quod promittens aſſignare tot debitores, intelligitur de debitoribus veris,& *conſ.477. In iſto certamine, in princip. lib.2.* vbi quòd mandans aliquem debitorem debere abſolui, vel liberari ab obligatione, intelligitur de liberatione valida, & *conſ.358.*
22 *Dubitari poteſt,lib.5.* vbi quòd obligatus ſoluere decem, & pro illis ſoluere tot nomina debitorum, intelligitur de nominibus debitorum exigibilibus, Angel.*conſ.159. Conradus col.3. verſ.de ſecundo*, vbi quod teſtator faciens fideicommiſſum, in euentum quo hæres non fecerit teſtamentum, intelligi debet de teſtamento habente Iuris effectum, Aoen. *l.40. Tauri,gloſſ.1.num.28.* vbi quod diſpoſitio regulatur ſecundum Ius vigens tempore diſpoſitionis, Aretin. *conſ.142.num.12. verſ.& ſimiliter*, vbi quòd omnis diſpoſitio loquens de probatione, intelligitur de valida & ſufficienti, & *num.20.* quòd diſpoſitio ſtatuti loquens de ceſſione, de bannito, de contractu, & ſimilibus, debet intelligi de ritè & rectè, & ſic de validis, Bologn.*in addit.ad conſ. Ioan. de Anania 83. num.4.* vbi quod ſtante ſtatuto, quod cedens actionem nobilitate priuetur, non intelligitur de ceſſione nulla, & dictante alio quod de contractu ſoluatur gabella; & quod teſtes publicati excludant probationem vlteriorem, intelligitur de contractu valido, & de valida publicatione, Cardin. Tuſch. *d.tom.2.lit.D.concl.504.per totam*, vbi *n.36.* poſt Alex. *conſ.248. Ponderatis,in princip.& n.12.lib.6.* limitat quando contraria præſumptio militat.

23 Dispositio omnis intelligitur de habili, & ſic recipit reſtrictionem de habilitate, Bart.*in auth. de nupt.num.3. collat.4* Crauet.*conſ.307. num.2.* vbi quod quando tractatur de aliquo, ſemper præſupponitur habilitas ex alio capite, Bald. *conſil. 207. Quæſtio eſt,n.3.lib.2.* vbi loquitur de feudo conceſſo pro ſe, & quibus dederit, vt reſtringatur ad habiles,*& conſ.424.Formata fuit,lib.5.* vbi quod ſtatutum diſponens homicidam non poſſe abſolui, niſi citatis proximioribus offenſi, intelligi debet de proximioribus habilibus ad accuſandum, Angel. *conſ.333. Statuto Tudertino*, vbi quod ſtante ſtatuto prohibente mulierem poſſe contrahere, vel teſtari ſine præſentia fratris, vel proximiorum, intelligitur de habilibus de iure, & de facto, Armendar. *in addit. ad recopil.legum Nauarra,in proœm.num.38.* Cardin. Tuſch.*d.tom.2.lit.D.concl.505.* Mari. Antonin. *var. reſolut.lib.2.reſol.40.n.5.& 6.*

24 [Dispositvm in principali, cenſetur etiam diſpoſitum in dependentibus, Seraph. *de priuil.iuram. priuil.74. n.184.*

25 Dispositvm in vno ex æquiparatis, etiam in altero militat, quamuis materia ſit exorbitans, Reinoſo *in obſeruat. practicis, obſeruat.44. num.3. & obſeru.70.n.51.*]

Axioma LXXIV.

Diuerſitas.

1 *Nominum diuerſitas diuerſitatem rerum, & locorum inducit.*
2 *Quantitas diuerſa inducit diuerſitatem ſolutionum, & obligationis.*
3 *Qualitas diuerſa actus, & diſpoſitiones diuerſificat.*
4 *Diuerſitas circa eandem rem induci non debet.*
5 *Eadem res diuerſo iure iudicatur ex diuerſitate accidentium, vel reſpectu diuerſarum perſonarum.*
6 *Diuerſorum diuerſum eſt iudicium.*

Diversitas nominum diuerſitatem rerum, 1
& locorum inducit, *l.ſi idem, C.de codil.* Bald.
conſil.194. col. fin. verſ.facit etiam, lib.1. Alexand.
conſ.4.num.4. lib.1. vbi quòd eadem quantitas confeſſata in diuerſis quietantiis, inducit diuerſitatem
ſolutionum, *& conſ.96. Conſideratis, num.6. lib.5.*
Decian.*conſil.15.num.54.lib.1.* Card. Seraphin.*deciſ.*
1137.num.3. [Mari.Giurba *in conſuet. Meſſanen.c.15.*
gloſſ.7. n.14.] Iaſ. *conſ.87. per totum, lib.3.* vbi quòd 2
quantitas diuerſa inducit diuerſitatem ſolutionum,
& obligationis, Anchar.*conſ 147. Super alia,in princip.* vbi quod diuerſitas loci inducit diuerſitatem
delicti, & diuerſitatem facti Bero.*conſ.142.num.11.*
& 12. lib.3. vbi quòd diuerſa qualitas diuerſificat 3
actus, & diſpoſitiones, Ruin. *conſ.114.col.2.num.1.*
lib.5. & Rimin.*conſil.429.num.4.lib.3.* vbi quòd diuerſitas in qualitate facit vnum ab altero differre,
refert Card. Tuſch. *pract.c.concluſ.tom 2. lit.D.concl.*
517.per tot. Rot.*in Piſtorien.beneficij 11. May 1618.*
coram Buratto, impreſſa per Viuian. poſt praxim iuriſpatron.deciſ.16.n.11.

Diversitas circa eandem rem non debet 4
induci, quia vna & eadem res non debet diuerſo
iure cenſeri, *l.cum qui ædes, ff. de vſucapion.* Incert.
auct.poſt regulas Socin.*reg.3.* vbi ponit ſex limitationes, Card Tuſch. *d.tom.2.lit.D. concluſ.518.num.1.*
Oldrad.*conſ.151. Si quis verba*, vbi limitat, videlicet 5
quod eadem res diuerſo iure iudicatur ex diuerſitate accidentium, vel reſpectu diuerſarum perſonarum.

Diversorvm diuerſum eſt iudicium, 6
l.inter ſtipulationem, §. ſacram. ff. de verbor. obligat.
Steph.Grat.*Marchia deciſ.32.n.8.& deciſ.42.n.10.*

Axioma LXXV.

Diuinare.

1 *Diuinare nemo tenetur.*
2 *Diuinatorius intellectus reiicitur.*

Divinare nemo tenetur, *l.ſi putator,ff.ad* 1
l. Aquil.l.ſi fideiuſſor,verſ.ignoſcendum,ff.mandati, l.apud Celſum, & *ibi* Sebaſt. Næu. *n.47.ff.de doli mali except.* Roman. *conſ.393. in fine, verſ.diuinare, & conſ.395.n.5.* Rimin. iun. *conſ.544. n.198.* Card. Tuſch. *pract.concluſ.tom.2. lit.D. concl.519.* Gonzal. *ad reg.8.Cancell.gloſſ.45.§.3.n.20.*

[Et diuinatorius intellectus reiicitur, *l. fin. C. de* 2
contrahenda empt. Camill.Gallin. *de verb.ſignif.lib.5.*

c.10. n.15. vbi n.16. limitat vt legum contrarietas euitetur, & lib.6.cap.7.num.6. Et ideo diuinare non debemus in interpretanda teſtatoris voluntate, Leo Valent.deciſ.60.n.20.lib.1.]

Axioma LXXVI.

Dolus.

1 *Dolo facere præſumitur, qui fecit quod facere non debuit.*
2 *Animus malus, & dolus ſemper præſumitur in faciente actum prohibitum à lege.*
3 *Dolo facit, qui petit, quod reſtituere tenetur.*
4 *Dolus vnius non debet alteri nocere.*
5 *Dolus nemini debet patrocinari.*
6 *Dolus vbi non adeſt, ibi non eſt delictum pœna dignum.*
7 *Dolus præponderat culpæ.*
8 *Dolus cum dolo compenſatur.*
9 *Dolus non fit volenti & ſcienti.*

1 DOLO facere præſumitur, qui fecit quod facere non debuit, *l.tutor qui repertorium, ff.de adminiſtr.tutor. l.ſi procuratorem, §.dolo, ff.mandati, l.dolo,ff.ad legem Falcid.* Menoch. *conſ.98.n.30.& de præſumpt.lib.3.præſ.55. num.10.* Farinac. *in praxi crimin.p 3.q.89.n.92.& part.4.conſil.60. num.18.* vbi
2 *addit.lit.I.* Vnde in faciente rem prohibitam à lege ſemper præſumitur dolus,& malus animus, *l.1.C.de ſicar.* Pariſ.*conſil.52.n 33.& conſ.78.n.16.*& leg.*vol.4.* latè Maſcard.*de probation.concl.495.n.4.& concl.531. n.50.& 102.* Fatin. *in d.praxi crimin. q.18. n.71.& q.80.n.77.& 78.*

3 DOLO facit, qui petit quod reſtituere tenetur, *cap.dolo facit 59. de regul.iuris, lib 6.* Duen. *reg.* 260. Maſcard.*de probat.concl.351.n.81.* Menoch. *de præſumpt.lib.5.præſ.3.n.88.* Cardoſ.*in praxi Iudicum, & Aduocat.verb.dolus,n.8.* [Celſ.Bargal.*de dolo lib.6. reg. 16. per tot.* Intellige quando ipſimet debitori conuento reſtitutio facienda eſſet,ſecus alteri,gloſſ. *verb.ſed alij in l.ſi ſocer 45.§. Lucius Titius*,& *ibi* Bald. *not.7.* Caſtren. *n,6. ff.ſoluto matr.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.tom.4.cap.627. n.3. & ſeq.* vbi *num.10.* limitat quando ex interuallo eſſet reſtitutio facienda.]

4 DOLVS vnius non debet alteri nocere, *l.eleganter,in princip.ff.de dolo,* Cardin.Tuſch. *pract.concluſ. tom.2.lit.D,concl.582.*vbi *n.2.*poſt Caſtren.*conſ.412. Viſo facto,n.3.lib.1.*ſubdit,dolum adminiſtratoris,vel tutoris nocere domino, & pupillo, quando ex tali dolo ſeotiunt commodum.

5 DOLVS nemini debet patrocinari, *l.nec ex dolo, ff.de dolo,l.3.ff.de tranſact.l is qui dolo,ff.de rei vendicat. l.pen.in fine,ff.de iure dotium, l.ſi ex dolo, ff.de re iudic. l.etiam.§.1.ff.ſoluto matrimon.cap.audiuimus, de colluſ. deteg.* Tiraq.*de retract.lign.§.1.gloſſ.9.num.62.* Surd. *conſ.15.num.13.* Beller.*diſquiſit.clerical.p.1.tit. de clerico debitore,§.2.n.5.*Farinac.*in praxi crimin.p.1.q.31. n.155.* [Stephan. Gratian.*diſcept.forenſ.tom.5.c.849. n.11.& c.906.n.12.*]

6 DOLVS vbi non adeſt, ibi non eſt delictum pœna dignum, Menoch.*conſ.28.num.13.* Vnde falſum ſine dolo non committitur, Cott. *in memor. verb.periurium,pag.683.* Menoch. *de arbitr.caſu 194. n.58.& caſu 309.* Maſcard.*de probat.concl.739.n.12.* Decian.*tract.crimin. lib.6.cap.11. n.14.* Campan. *in diuerſ.Iuris Canon.rub.11.c.28.n.5.* vbi poſt Menoch. *conſ.221.n.15.*ait, quod non ſufficit quilibet dolus, ſed ille tantùm qui ſit in lege expreſſus, ita vt non ſufficiat præſumptus,ſed verus dumtaxat requiratur, vt per *l.nec exemplum,C.de falſis,*tradit Hieron.Gabr. *conſ.169.num.16.& 17.tom.1.*

DOLVS præponderat culpæ, *l.item ſi obſtetrix. §.fin. ff.ad legem Aquil.* Card.Tuſch. *d.tom.2.lit.D, concl.579.num.1.*Intellige procedere,quando agitur ciuiliter, ſecus vbi ageretur criminaliter, & ad pœnam inferendam, vt per Alexand. *conſ.77. Viſis, ſub n.12.lib.3.* quem refert, & ſequitur Hieron. Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia & crimin. differ. 115.num.32.* [Ioan.Bapt.Coſta *de ratione rata.q.104. n.6.pag.128.*] 7

DOLVS cum dolo compenſatur, *l.viro 40. ff.ſoluto matrim. l.ſi ambo, ff.de compenſat. l.ſi duo 36. ff.de dolo,l.quidam Titium,ff.ſi quis omiſſ.cauſ.teſtam.l.ſi filium,C.de liberali cauſa,l.quoniam,C.de hæret.cap.vlt. de hæret.* Farin.*fragment. crimin.p.1. lit.D, num.120.* Cardoſ. *in praxi Iudicum,& Aduocat.verb.delictum, n.37.* [Cæſ. Bargal. *de dolo lib.6. reg.15.* vbi regulæ materiam per 64.numeros examinati.] Intelligentes cùm ciuiliter de crimine agitur, ſecus autem ſi criminaliter, vt per multa Iura & Doctores probat Hieron. Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia & crimin.differ.131.n.1.& 2.* 8

DOLVS non fit volenti & ſcienti, *l.nemo,ff.de regulis Iuris, l.cùm donationis, C.de tranſact.* Sim. de Prætis *conſ.15.num.9. & 10.* Card.Tuſch. *d.tom.2. lit.D,concluſ.589.num.1.* vbi *num.2.* limitat, quando calliditate fuit ſciens ſeductus, & ſollicitatus. [Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg. 192.* vbi intelligit procedere quando ſciens & conſentiens liberè & ſponte conſentit, ſecus quando neceſſitate compulſus; id quod non tantùm de compulſione, vel coactione reali intelligendum eſt, ſed etiam de verbali perſuaſione, vt per Celſ. Bargal. *de dolo, lib. 6. reg. 34. num.13.* vbi à principio ampliationes & limitationes regulæ ponit.] 9

Axioma LXXVII.

Donare.

1 *Donare eſt perdere, cùm ſcilicet donatur indignis.*
2 *Donare ſuum nemo præſumitur.*
3 *Error potiùs, quàm donatio præſumitur.*
4 *Donatio vt euitetur, omnis ſumitur coniectura.*

DONARE eſt perdere, *l.filiusfamilias, ff.de donation. l.cùm de indebito, verſ. qui non ſoluit, ff de probation.* Surd. *de aliment. tit.6. quæſt.1. num.4. cum ſeqq. & quæſt.5. num.7. cum ſeqq. & conſil.5.num.72.* quod intelligi debet cum donatur indignis. [Cancer. *var. p. 2. cap. 5. n.64. & cap.8. n.109.* 1

DONARE ſuum nemo præſumitur, *l.cùm de indebito 25. verſ.ſi verò, ff. de probation. l.Campanus, ff.de oper.libertorum,l.fin. C.de nouat.* Tiraq.*in l.ſi vnquam, verb. donatione largitus, num.206. C. de reuocand. donat.* Menoch. *de arbitr. caſu 88.* Pichard. *ad princip. Inſtit. quibus non eſt permiſſum facere teſtam. num.66.* Maſcard.*de probat.concluſ.554.num.1.* Surd. *de aliment.tit.6.quæſt.5.num.7.* Flamin. Pariſ. *de reſignat.benefic.lib.8. quæſt.1. n.5.* Brunot. à Sole *in locis communib.* 2

*communib.verb.donatio,num.*15.Ioſeph.Seſſe *Aragon. deciſ.*182.*num.*6. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.*2. *reſolut.*23.*num.*11.*&* 12. Bellet. *diſquiſit.clerical.p.*1. *tit.de bonis clericorum*,§.9.*num.*7. Farin. *in praxi crimin. p.*4. *deciſ.*136. *in addit. lit.C.* Flores de Mena *var.lib.*3.*q.*23.*num.*90. Octau. Glorit. *reſp.*1.*part.*3. *num.*47. *in princip.* [Pichard. *ad princ. Inſtit. quib. mod.non eſt permiſ.fact.teſtam. n.*66. Stephan. Grat.
3 *diſcept.forenſ.tom.*5.*c.*824.*n.*17.] Ita vt potiùs error, quàm donatio præſumatur, ex Maſcard. *de probat. concl.*554.*num.*5.*&* *concl.*639.*num.*10.*&* *concl.*1173. *num.*4. Menoch. *conſ.*1.*n.*215. Flamin.Pariſ. *d.tract. lib.*9.*q.*19. *num.*5. Ioſeph. Seſſe *d.deciſ.*182.*num.*5. Benedict Ægid. *in repet. ex hoc iure* , *ff. de Iuſtit. & iure,p.*11.*cap.*11.*num.*25. Natt.*conſ.*77.*num.*16. Roland.à Valle *conſ.*11. *num.*46. *vol.*3. Ruin. *conſ.*215. *num.*22.*vol.*1. Becc.*conſ.*52.*num.*70. Surd. *conſ.*202. *num.*14. *cum ſeqq.* Octau. Glorit. *reſp.*10. *num.*111. [nouiſſimè Ioſeph. Vela *diſſert* 21. *n.*45. *poſt princ.*
4 *verſat in dubio.*] Et ideo omnis ſumitur coniectura, vt donatio euitetur, *l.eleganter* , §.*qui reprobos*, *ff.de pignerat.act.l.ſi cum aurum,ff.de ſolut.* Dec. *conſ.*150. *num.* 4. Surd. *conſ.* 262. *num.* 73. Carol. Bardel. *conſ.*22. *num.*40. quos refert Octau. Glorit. *reſp.*1. *p.*3. *num.*47.

Axioma LXXVIII.

Dubium.

1 *Dubia in meliorem partem ſunt interpretanda.*
2 *Pars tutior in dubiis eſt eligenda.*
3 *Interpretatio fit contra dantem in dubiis conuentionibus.*
4 *Dubium ab ignorante non diſtat*

1 Dvbia in meliorem partem ſunt interpretanda, *l. cùm creditor. ff. de furtis*, *l. proximè*, *ff. de iis quæ in teſtament. delentur* , *cap.eſtote* , *de regulis iuris* , *in decretalib.* Aldret. *de relig. diſciplina tuenda* , *lib.*2. *cap.* 4. *num.* 23. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 16. *num.* 2. Farinac *in praxi crimin.part.*3. *quaſt.*85. *num.*27. *cum ſeqq.* vbi limitat. [*& de falſitate* , *quæſt.*187.*num.*11. *verſ.quæro etiam*, vbi hanc concluſionem etiam in hæreſis crimine procedere ait , Ioan.Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.*1.*q.*143.*n.*21. Thom. de Thomaſſ. *in florib. leg. reg.*445.]

2 In dubiis tutior pars eſt eligenda , *l. ſi fuerit*, §.*vlt. ff. de rebus dub. cap.iuuenis* , *de ſponſalib. cap.ad audientiam*, *de homicid.* Couarr. *in cap. alma mater*, *part.* 1. §. 2. *num* 5. *caſu* 1. *& de ſponſalib. part.*1. *cap.*4. §.1. *num* 9. Nauarr. *in man. cap.*27 *num.*139. vbi intelligit præcipuè, quando agitur de ſalute animæ, Emman. Roder. *in ſum.tom.*2.*cap.*51.*num.*6. *concluſ.*4. Vaſq.1.2.*quæſt.*19. *art.*6. *diſp.*65. *cap.*3. *& diſp.*66. *cap.*1. Salas 1. 2. *quæſt.* 21. *tract.*8. *diſp.vnic. ſect.*17. *num.*152. Sayr. *de cenſur. lib.*1.*cap.*16 .*n.*30. *caſu* 1. *& lib.*6. *cap.*2. *num.*16. Flores de Mena *var. lib.*1.*quæſt.*9.*num.*18. Sanch. *de matrim.lib.*2.*diſp.*41. *n.*9. [Ioan.Maria Nouar. *quæſt. forenſ.lib.*1.*quæſt.*14. *num.*12.]

3 In dubiis conuentionibus contra dantem fit interpretatio , *l. veteribus* 40. vbi Bart. *ff. de pactis*, *l. ſtipulatio iſta* , §.*alteri* , *verſ. in ſtipulationibus* , *ff.de verb.obligat.l. Labeo ſcribit*, *ff.de contrah.empt. l.quicquid adſtringenda* , *ff. de verbor. obligat.* Menoch. *conſil.*110.*num.* 36 *& conſil.*179. *num.*19. Surd. *de*

Auguſt. Barboſæ Axiom. Iur.

*aliment. tit.*6. *quæſt.*1. *num.*26. *& deciſ.*321. *num.*63. D.Barboſ. *in l.ſi quis intentione ambigua* 66. *num.*28. *ff.de iudic.*

Dvbivs ab ignorante non diſtat , *l.manifeſtiſſimi* , §.*ſin autem neſcius* , *C.de furtis*, Gam. *Luſit. deciſ.*91. *num.* 1. *in princip.* imò comparantur, ex Surd. *deciſ.*265. *num.*17. vbi *num.*47.*&* 62. limitat, vbi dubitans tenetur inquirere , & de facili potuit certificari. [Franc. Becc. *conſil.* 111. *num.* 11. Idem Surd. *conſil.* 379. *num.* 18. *& conſil.* 528. *num.* 43. Decian.*conſil.*39.*num.*21.*vol.*2. Sfon.Odd.*de reſtit. in integr.p.*1.*q.*8.*art.*9.*n.*47. Farinac. *fragm.crim.p.*2. *lit. I. n.*96.] 4

Axioma LXXIX.

Duplex.

1 *Vinculum duplex magis ligat , & difficiliùs rumpitur.*
2 *Clauſula geminata enixam voluntatem magis oſtendunt.*
3 *Geminatio verborum inducit enixam voluntatem legiſlatorum.*
4 *Statutum diſponens idem,quod ius commune, addit vinculum, & magis ligat.*
5 *Limita quando alterum eſt impertinens : aut vnumquodque per ſe non adſtringit.*

Dvplex funiculus , ſeu duplex vinculum magis ligat , & difficiliùs rumpitur , *l.ſi non lex , ff. de hæred. inſtit. l.diſcretum* , *C. qui teſtamenta facere poſſ. l.pen.* §.*ſi verò* , *C.de adoption.auth.itaque*, *C.communia de ſucceſſionib.* §. *ſed hodie* , *verſ. ſi verò, pater, in fine*, *Inſtit. de actionib.* §.*affinitatis*, *Inſtit. de empt. cap.*1. *de treuga* , *& pace* , Alexand. *conſil.*195. *Aſſumo* , *num.* 6. *lib.* 2. Ruin. *conſil.*73. *num.*3. *lib.*3. vbi quod quando concurrit duplex funiculus , difficilior eſt ſolutio , Anchar. *conſil.* 226. *num.* 4. *in fine*, vbi quod duplex mendacium , vel delictum magis grauat , & magis operatur , Crauet. *conſ.*346. *num.* 12. *&* 13. vbi quod duplex , ſeu geminatus dolus , & geminatum delictum grauiorem pœnam affert , Cacheran. *deciſ.*147. *num.*20.*&* 21. Oldrad. *conſil.*325. *num.*4. Surd. *de aliment. tit.*6. *quæſt.*13. *num.*2. *& deciſ.*154. *num.* 9. *& conſil.*61. *num.* 6. *& conſil.*173. *num.*28.*& conſil.*175.*num.*39.*& conſ.*329. *num.*18. Cald. Pereira *de reſolut. emphyteuſ. cap.*9. *num.*24. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*2. *litt.D*, *concluſ.*810. *cum tribus ſeqq. & tom.*4. *lit.G*, *concl.*28. *num.*30.32. *cum ſeqq.* Mari. Antonin. *variar. reſolut. lib.*1. *reſol.* 81. *num.* 3. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancellar. gloſſ.* 13. *num.* 90. *cum ſeqq.* Octau. Glorit. *reſp.* 5. *num.* 26. [Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 1673. *&* 1720. Raudenſ. *conſil.* 18. *num.* 91. Perez de Lara *de anniuerſ.& capell. lib.*2.*cap.*3.*n.*32. *cum ſeqq.*] 1

Vnde prouenit, vt clauſulæ geminatæ enixam voluntatem magis oſtendant , ſecundùm Bart. *in l.cùm ſcimus*, *C.de agricol.& cenſ.lib.*11.Dec.*conſ.*51. *ſub num.*3.*& conſ.*373 *num.*8.Roland.*conſ.*110.*n.*63. *vol.*4. Cranet. *conſ.*54.*vol.*1. quia geminatio verborum indicat enixam voluntatem legiſlatorum, Decian.*conſ.*1.*num.*42.*&* 43.*vol.*3.Gutier.*pract.lib.*5. *quæſt.*19.*num.*134. Crauet. *d.conſ.*54.*num.*7. Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ.*230. *num.*14. Ferrer. *in conſtitut. Cathalonia*,*gloſſ.*1. *num.*123. 2

Et ſtatutum diſponens, quod idem ius commu- 4

ne, addit vinculum, & magis ligat, vt nntatur *in l.1.in princip. ff.ad legem Falcid.& in l.3.§.ſi rem. ff.de leg.3.* Aldetan.Maſcatd. *de interpret.ſtatut. concl.12. num.17.cum ſeqq.* Dec.*conſ.49.num.17.vol.1.& conſ.51. num.7. vol.2.* Et ideò concurreote duplici prohibitione, ſtatuti ſcilicet, & teſtatoris, non poterit filia agere ad ſupplementum legitimæ, Cæſ. de Graſſis *deciſ.2.num.8.& 9. de conſtit.* Pariſ. *conſ.26. num.* 88. *lib.* 3. & alij plures, quos tefert Gonzal. *d.gloſſ.13.num.96.* Vide infrà *ſub verb. Geminatio, Axiom.*105.

5 [Limita Axinma quando alterum eſt impertinens. Surd. *conſ.31. num.34. verſ.ſecundò reſpondeo, & num.ſeqq.* Limita etiam quando vnumquodque per ſe non adſtringit.*l.patre furioſo*, vbi Iaſ.*n.44.ff.de bis qui ſunt ſui.* Surd.*conſil.173.num.113.*]

Axioma LXXX.

Effectus.

1 *Effectus regulatur à cauſa, quæ potiùs attenditur, quàm factum.*
2 *Effectus durat durante cauſa.*
3 *Effectus principaliter ſemper attenditur, & in omnibus conſideratur.*
4 *Effectus attenditur magis quàm verba.*
5 *Effectus attenditur, non modus.*
6 *Effectus diuerſi non debent oriri ex vna re, eadémque cauſa.*
7 *Vna & eadem cauſa diuerſis reſpectibus diuerſos, vel etiam contrarios operatur effectus.*
8 *Verbum vnum ſecundùm diuerſos effectus habet diuerſas ſignificationes.*
9 *Inducta ad vnum effectum, non debent effectum contrarium operari.*

1 Effectvs tegulatur à cauſs, quæ potiùs attenditut quàm factum, vt per Becc. *conſ.94. num.17.* vbi quod is, qui tapit mulierem libidinis cauſa, oon dicitur committere furtum, quia non fecit animo furandi, & factum à cauſa regulatut, Socin. iun. *conſil.105. num.5.& 6. lib.2.* vbi quod ſententia, quæ adiudicat ius præſentandi ad beneficium, neceſſariò adiudicat iuſpatronstus, quia præſentatin eſt effectus, & fructus iuriſpatrnnatus, ideò nnn ſeparantur, Cſstrenſ. *conſ.83. Præſens caſus, num.5. verſ. nam ſtatutum, lib.* 2. vbi dicit, quod ſtatutum excludens dotatam à ſucceſſinne, intelligitut à ſucceſſione dotantis, vt effectus ſuæ cauſæ commenſuretut; ergo dos, quæ eſt effectus excluſionis, cauſam ſupponit à qua tegulatur, & à ſucceſſione dantis dotem, Cephal.*conſ.181.n.3.* vbi agens de colnnn partiarin, qui fecit expenſas gratia fructuum quærendorum, quia illas oon repetit, ex quo fiunt gratis fructuum colligendorum: ſi igitur habet partem ſuam fructuum, expenſæ, quæ ſunt effectus fructuum, regulantut à ſua cauſa, Iaſ. *in l.re coniuncti, num.108. ff.de legat.3.* vbi quod cauſa non poteſt eſſe ſine effectu, ne inducatut fruſtratoriè, Corn. *in l.admonendi, num.4. de iureiur.* Ctauet.*conſ.201.num.25.*

2 Effectvs durat dorante cauſa, *l.ſemper, §.negotiatores, ff.de iure immun.* Tiraq.*in tract.Ceſſante cauſa, p.1.n.17.* Surd.*conſil.302.n.5.*

3 Effectvs principalitet ſemper attenditut, & in omnibus conſideratur, *l.cùm ſeruus, ff.de verb. obligat.l.2.C.de aliment.pup.præſt.* Oldrad. *conſ.150. num.5.* Cardin. Tuſch. *d.tom.3. litt.E, concluſ.48.* Gonzal. *ad reg.8. Cancellar. gloſſ.45.§.3.num 5.& gloſſ.55.num.11.cum ſeqq.* Meooch.*conſ.708.num.15.* [Surd. *conſil.380. num.34.* Ioan. Maria Nouat. *quæſt. forenſ.lib.1. quæſt.9. num.14*] Octau. Glotit. *reſp. 1. p.1. num.118.* vbi quod effectus rei ſpectandus eſt; ille verò contingens prætet intentinnem agentis non conſideratut, *l.qui foueas, l.ſi putator, ff. ad l. Aquil. l.2. in fin. ff.de condit.& demonſtrat.* Vnde dici ſnlet, *Quicqnid agunt homines, intentio indicat omnes, l.1.* vbi glnſſ.& Doctores, *ff.ad legem Cornel. de ſicar.*

Effectvs attenditur magis quàm verba, 4 *cap. in tantùm, de ſimon.* Aym. *conſil.59. num.1 verſ. nec attenditur, & conſ.214. in princip.* Federic. de de Senis *conſil.198. Caſus talis eſt, verſ. item gloſſ.* Rnman. *conſil.509. in princip.* Alexand. *conſil.107. Perſpectis verbis, lib.3.* Hieronym. Gabr. *conſ.69.in princip. lib.1.* Snein.ſen. *conſil.56. num.6. vol.1.* Surd. *conſil.3. num.26. cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg.8. Cancellar.gloſſ.55. poſt num.12. verſ. & ideò, in vlt. impreſſ.* Mari. Antonin. *variar. reſolut. lib.1. reſol.1. num.7.* Cardin.Tuſcb.*lit.E, concl.50.per totam*, vbi *num.8.* poſt Rip.*in l.2.in princip. num.37. ff.ſi certum petatur*, reſtringit vt non procedat, quando effectus eſt dubius, & verba ſunt clara, quia tunc attenduntut verba, & *concluſ.*56. firmat effectum magis attendi quàm oaturam tei, Octau. Glorit.*reſp.1.p.2. num.181.*

Effectvs attenditut, nnn modus, *l.3.* vbi 5 Bald. *C.de inſtit. & ſubſtit.* Cardin Tuſch. *d.tom.3. lit.E, concl.51. per totam*, vbi *num.2.* ſubdit, quòd in tantum attenditur effectus, vt valeat actus celebratus tempote prohibitn, ſi effectus confertur in tempus permiſſum, & citat Oldrad. *conſil.257. num.4. verſ. effectus*, Federic. de Senis *conſil.244. verſ.2.quia.*

Effectvs diuerſi nnn debent oriri ex vna re, 6 eadémque cauſa, *l. meminerint, C. vnde vi, l. quod Labeo*, vbi Bart. *ff.de compenſat. l.qui hominem, §.fin. ff.de ſolut. l.eum qui ædes, ff. de vſucapion.* Tiraquell. *in l.ſi vnquam, verb.donatione largitus, num.284. verſ. tertia ratio*, Card.Tuſch. *d.tom.3. lit.E, concluſ.54. num.1.*

Diuerſis tamen reſpectibus vna, & eadem cauſa 7 diuerſos, vel etiam contrarios operatut effectus, *l.ſi finita, §.Iulianus, ff.de damno infecto*, Oldtad.*conſ.263. num.6. verſ. neque nomen*, vbi quod probatio eadem poteſt quoad vnum effectum eſſe ſufficiens, quoad alium ſecus, Tiraq.*de nobilit.cap.18.num.11. cum ſeqq.* vbi quòd poteſt quis eſſe ſuperior, & inferiot alio, diuerſis reſpectibus, *& de retractu lign. §.1.gloſſ.18. num.23.& 24.* vbi quod cnntraria cumulantur in eadem petſona diuerſis reſpectibus, & *num.71. & ſeq.* ſubdit, quod vnum verbum ſe- 8 cundùm diuerſos effectus habet diuerſas ſignificationes.

Effectvm conttarium opetari nnn debent 9 ad vnum effectum inducta, *l. legata inutiliter, ff.de legat.1.l.legata inutiliter, ff.de adimend.legat.* Fuſar.*de ſubſtitut.q.245.num.93.in princip.*

Axioma LXXXI.

Emergens.

1 *Ea quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.*
2 *Morbis nouis noua conuenit antidota præparari.*

3 *A con*

3 *A conſtitutionibus, quæ tendunt ad noxam, ex ſuperuenienti cauſa recedere licet.*
4 *Priuilegium ſi tendit ad iniquum, vel incipit eſſe damnoſum, non eſt obſeruandum.*
5 *Probatio ſuper emergenti de nouo, etiam poſt publicatas atteſtationes admittitur.*
6 *Recuſationis exceptio ex cauſa de nouo emergenti, poſt litem conteſtatam allegari poteſt.*

1 EMERGENS nouum nouo indiget auxilio, & in rebus nouis nouum eſt remedium & conſilium ſuggerendum, *l.1.in princip.ff.de ventre in poſſeſ.mit.* *l.de ætate,§.ex cauſa, ff.de interrog.action.* *l.ſi iure, ff.de rei vendic.* *l.iure decedent.ff.de inoffic.teſtam.* *l.mutiane, ff de feriis, cap.fin. de in integr. reſtitut. minor.* Petr.de Anchar. *conſ.84. Domina Azolina, num.5.* Roman. *in l.ſi verò,§.de viro,num.83.ff.ſoluto matrim.* Roland.à Valle *conſ.1.n.159.cum ſeqq.lib.2.* Crauet. *conſ.264.n.5.& 6.* vbi ponit plura exempla, Thom. de Thomaſſet. *in floribus deciſ.reg.248.* vbi intelligit, quando accidentaliter, & inopinatò aliquid nouum emergit, Surd. *conſ.418.num.9.* Card.Tuſch. *practic. concluſ.tom.3.lit.E,concl.145.per totam,* Anton.Monach. *Lucenſi deciſ.21. num.32.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell.gloſſ.4. num.97.* Octau. Glorit. *reſp.1.part.5. n.221.* Noua enim res nouum conſilium capit, Anch.
2 *conſ.204. Punctum vnius, num.12.* & nouis morbis noua conuenit antidota præparari, *cap. cæterùm, de iuram.calumn.* Theſaur. *Pedem. deciſ.239. num.11. cum ſeqq.*

3 Amplia Axioma in conſtitutionibus, quæ tendunt ad noxam, nam ex ſuperueniente cauſa ab eis recedere licet, Crauet. *d.conſ.264.n.5.* Anchar. *d.conſ.84. n.4.* Roland.à Valle *d.conſ.1.n.159.lib.2.* & in pactis, Anch. *d.n.4.* & in omni promiſſione, etiam de non offendendo, Crauet. *d.conſ.264.n.5.& 6.* vbi etiam in locatione, in legibus, & ſtatutis; item & in teſtamentis, Anch. *d.conſ.84.n.4.& 5.* Roland.à Valle *d.conſ.1.num.159.* Crauet. *d.conſ.264.n.5.* qui idem dicunt in iuramento.

4 Amplia ſecundò in priuilegio, vt per Anchar. *d. conſ.84 n.4.& 5.* Crauet. *d.conſ.264. num.5.* Roland. à Valle *d.conſ.1. num.161. & ſeqq.* nam ſi tendit ad iniquum, vel incipit eſſe damnoſum, non eſt obſeruandum, Roland. *d.conſ.1.num.158 & 160.lib.2.* Menoch. *conſ.350.num.27.* Bardel. *conſ.22. num.10.* Cæſ.Barz. *deciſ.118.num.7.* Octau.Glorit. *reſp.1.p.3. num.191.*

5 Amplia tertiò in materia probationum. nam licèt poſt publicatas atteſtationes & didicita teſtificata non admittatur noua probatio, tamen ſuper emergenti de nouo bene admittitur, *Clem.2. de teſtibus,* Signorol. *conſ.243. num.6. & 7.* Maſcard. *de probat.concl.118.* Ioan.Garc. *de nobilit.gloſſ.46.num.6.* Card.Tuſch. *d.concl.145.num.20.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.cap.158.* Bernard.Græuæ, *ad pract.Camera Imper.lib.1.concl.128.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſit.lib.3.cap.19 num.12.* Amat.Roderic. *in pract. cap.8.num.70.*

6 Amplia quartò in materia recuſationis; nam licèt exceptio ſuſpicionis allegari non poſſit poſt litem conteſtatam, *l. apertiſſimi, C.de iudic. cap.paſtoralis, de except.* tamen ex cauſa de nouo emergenti bene poteſt, ſecundùm Maſcard. *de probat. concl.952.n.35.* Bernard.Muſcatel. *in praxi aurea ciuili Neapol.p.2 gloſſ.competens,num.55.* Amat.Roder. *in pract.cap.10. num.70.* Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap. 100. num. 32.* vbi ampliat etiam poſt concluſum in cauſa, dummodo cauſa recuſationis habuerit ortum poſt concluſionem, & *num.31.* ſub-

dit, quod ſuper hoc deferendum eſt [illegible] ab ipſo recuſato.

AXIOMA LXXXIII.

Error.

1 *Conſenſum excludit error.*
2 *Erranti nullus eſt conſenſus.*
3 *Errans non dicitur fateri, nec amittit rem ſuam.*
4 *Error in facto proprio non poteſt allegari.*
5 *Iuris error neminem excuſat.*
6 *Error iuris excuſat quando erratur in articulo iuris dubio.*
7 *Errorem corrigens non dicitur quicquam de nouo facere, ſed iam factum declarare.*
8 *Nominis error non vitiat diſpoſitionem, ſi conſtat de intentione, ſiue corpore.*

ERROR excludit conſenſum, *l.ſi per errorem, ff.de iuriſdict.omnium iudic.* *l.ſi procurator, ff.de acquir. rer. dom.* *l.non idcirco, C.de iur.ignor.* Pariſi *conſ.150. n.22. vol.4* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.198.* Bertazol. *de clauſul.in inſtrument.clauſ.11.gl.9. n.2.* Rot. *deciſ.524.n.4.apud Farin.par.recent.* Cardin. Seraphin. *deciſ.1190 num.2.* Surd. *conſ.28.num.14.* Anton.Monach. *Lucen.deciſ.59.num.10.* Mar. Antonin. *variar.reſolut.lib.1.reſol.2.num.6.* [Gulſ. Bergal. *de dolo lib.2.c.de dolo vero, & dolo præſumpto, diuiſ.1. n.47.* Sigiſm.Scacoia *de commerc.& camb.§.1.q.7.p.2. ampl.19.n.77.* Carol. de Graſſ. *de except. ad ſtatut. excludens omnes exceptiones, except.8.n.2.* Steph. Grat. *diſcept.forenſ.tom.5.cap.988.n.6.* Duran. *Rota deciſ.50. n.19.*] Et errantis nullus eſt conſenſus, & voluntas,
2 Alex. *in l.quedam conſulebant, num.41.ff.de re iud.* Pariſ. *conſ.72.num.60.& conſ.151.num.36.vol.1.& conſ.12. num.98.vol.2.* Socin.iun. *conſ.3.n.28.vol.2.* Roland. *conſ.32 num.70.vol.4.* Menoch. *conſ.179. num.20.& conſ.296.num.56.& conſ.857.num.13.& de præſumpt. lib.2.præſumpt.19.num.9.* Surd. *conſ.262. num.10.& deciſ.114.num.10.* Bald. *conſ.1.num.55.* ita enim error conſenſum abeſſe facit ab actu, in quo nihil iuramentum operatur, Ruin. *conſ.127.num.14.& 20 & conſ.137.num.12.vol.3.* Roland. *conſ.13.n.22.vol.1.*
3 Vnde qui errat non dicitur fateri, *l.non fatetur, ff.de confeſſ.* & errantem non amittere rem ſuam probat, *d. l.ſi procurator 35. ff de acquirendo rerum domin.* Tiraq. *de retract.lign.§.1.gloſſ.2. num.20.* Menoch. *conſ.162.n.28.cum ſeqq.*

4 ERROR in facto proprio non poteſt allegari, & non releuat ad lucrum captandum, ſecus ad damnum euitandum, vt per Dyn. *conſ.13. Quæſtio talis eſt, num.3.verſ.præterea,* Alex. *conſ.69. In cauſa, n.4.cum ſeqq.lib.3.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb.error.num.5.* Cartloſ. *in praxi iudicum, eod.verb. num.2.* Cardin.Tuſch. *tom.3. litt.E, concl.316.n.5. & concl.317. à princip.* Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ. 138.num.16.* Mar.Antonin. *var.reſolut.lib.3.reſol.21. num.4.* [Quorum aliqui, præcipuè Brunor.à Sole, & Ioſeph Seſſe errorem in facto proprio excuſare ſcripſerunt, ſiue tractetur de damno vitando, ſiue de lucro captando. Limita quando error in latam culpam non cadit, quia tunc etiam in facto proprio excuſat. Bart. *in l. non fatetur 3. num. 7. ff. de confeſſ.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.tom.5.c 946. num.37.*]

5 ERROR iuris neminem excuſat, Lap. *alleg.13 in princip.* Federic.de Senis *conſ.122. Amice, num 2 verſ.*

quæro ſecundò, vbi quòd Clerici non excuſantur ignorantia Iuris, quia peritiores conſulere debebant, Crauet. *conſ.*348.*num.*9. *& conſ.*699 *num.*25. Alexand.*conſ.*100. *Super primo*,*num.*7. *verſ.nec dicitur*,*lib.*7. Roman.*conſ.*350.*Circa primum*,*in fine*, Card. Tuſch.*d.tom.*3.*lit.E*,*concl.*320.*à princip.* D.Barboſ.*in prælud.l.ſi mora*,*à num.*16.*ff.ſoluto matrim.* vbi quòd error Iuris non excuſat, niſi conſtet conſuluiſſe peritiores.

6 Verùm quando erratur in articulo Iuris dubio & perplexo, tunc error Iuris excuſat, Anchar. *conſ.*324.*Palebrum*,*in princ.* Ioan.de Imola *conſ.*98.*n.*15. Socin. *conſil.*47. *num.*10. *verſ.tamen quando eſſet error*, Mazol. *conſ.*109. *à num.*32. Curt.iun.*conſ.*28.*in cauſa vertente*,*n.*Bald.*conſ.*6.*num.*22. Rot. *in Paduana Prioratus* 5. *Decembr.* 1614. *coram Reuerendo D. meo Pironano*,*impreſſa per Farinac.deciſ.*608.*num.*14.*p.*2. *recent.* ac proinde poteſt bonam fidem producere, Gou *de ſponſalib.p.*2.*cap.*8.§.1.*n.*9. Pinel. *in l.*2.*C.de reſcind.vendit.p.*2.*cap.*4.*num* 40.Ioan.Garc.*de nobilit.* *in initio*,*n.*17. Flamin.Pariſ. *de reſignat.benefic.lib.*11. *q.*3.*n.*64.

7 Errorem corrigens non dicitur quicquam de nouo facere, ſed iam factum declarare, vt per *l.hæredes palàm*,*ff.de teſtam* tradunt Felin.*in cap.qualiter & quando*,*il* 1.*num.*27.*verſ.facit*, *de accuſat.& in cap.*2.*num.*16.*verſ.& pulchrè*, *de libelli oblat.* Brunor à Sole *in locis communib. verb. error*, *n.*7. Rot. *in Tudertina dotium.* 27. *Ianuarij* 1606. *coram Patriarcha Marzatode*,*impreſſa per Farin.deciſ.*158.*num.*2.*p.*2. *recent.*

8 Error nominis non vitiat diſpoſitionem, ſi conſtat de intentione, ſeu corpore, *l.ſi quis in fundi vocabulo*,*ff.de legat.*1.*l.ſi me in vacuam* 34. *in princip.* *ff.de acquir.poſſeſſ.* Barth.*conſ.*179. *Martinus*, *n.*2,*lib.*1. Gemin.*conſ.*52.*num.*3.*verſ.ſecundò ſic*,quod duplicatur *conſ.*119. vbi ampliat, etiamſi erretur in qualitate extrinſeca, ſeu demonſtratione, Alex.*conſ.*118. *Viſa copia*,*lib.*7. vbi extendit, licèt erretur in pronomine ſeu cognomine, Rebuff.*in praxi*,*p.*3.*ſignatura*, *verb. denominationum*, Aloyſ.Ricc *in collect.deciſ.p.*5. *collect.*1496.Duen.*reg.*256.Azeued.*l.*13.*num.*10.*cum ſeqq.tit.*25.*lib.*4.*noua Recop.* Cardoſ.*in praxi Iudicum*, *& Aduocat.verb error*,*num.*4. Card.Tuſch. *d.tom.*3. *lit.E*,*concl.*324 Rot.*in Salamantina Archipresbyteratus*,1.*Iulij* 1615.*coram Martino Andrea*,*impreſſa per Farin.deciſ.*687.*num.*5.*p.*1.*recent.* & apud Mancie. *deciſ.*138.*n.*4 vbi quòd error in inuocatione Sancti non officit veritati.

Axioma LXXXIII.

Erubeſcere.

1 *Erubeſcimus cùm ſine lege loquimur, communi ſcilicet, vel municipali.*

2 *Æquitatem ad diſtinctiones producere non eſt licitum ex proprio capite.*

3 *Rationem naturalem ſufficit allegare quando non extat lex certa, vel ſimilis, quæ decidat cauſam.*

4 *Doctor ſcribens in iure ad inſtantiam partis, debet allegare leges, & iura.*

1 Erubeſcimus cùm ſine lege loquimur, *l.illam*, *C.de collation.auth.de trien & ſemiſſ.* §.*conſideremus*,*collat.*3.*Extrauag.execrabilis*, *Ioan.*22.*col.*13. *de prebend.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 64. Bald. *conſ.*337.*Et præmiſſo*,*circa fin.verſ.in contrarium*,*lib.*3. vbi intelligit cùm loquimur ſine lege communi, vel municipali, quia ſufficit alteram allegare, & *conſ* 97.*Super primo quæſito*,*num.*2.*verſ.ſi lis eſſet*,*lib.*4. vbi quòd non eſt licitum ex proprio capite æquitatem ad diſtinctiones producere, ſed procedendum eſt per viam filiatam, videlicet per textus legum, 2
*& conſ.*338. *Secundùm ea*, *verſ.quia erubeſcimus*, *lib.*3. *& conſ.*433.*in princip.verſ.item non poſſum*, *lib.*5. vbi quòd procedit, quando loquimur ſine lege, ſine 3
ſtatuto, & ſine conſuetudine, Abb.*conſ.*20.*col.*2.*verſ. & primò præmitto*, *lib.*2. vbi quòd ſufficit allegare rationem naturalem, quando non extat lex certa, vel ſimilis, quæ decidat cauſam, Thom.de Thomaſſ. *in floribus legum*,*reg.*109. Surd. *conſ.*158 *num.*13.*& conſ.*308.*num.*5.*& conſ.*374.*num.*12. Monet.*in tract. de optione canon. cap.*3. *num.*2. Franc. Molin. *de ritu nupt.lib.*3.*quæſt.*39.*num.*2. Card.Tuſch. *tom.*3. *lit.E*, *concl.*331.*per totam*, vbi *num.*7. poſt Abb. *conſ.*21.*in princ.lib.*2. ſubdit, quod Doctor ſcribens in iure ad 4
inſtantiam partis, debet allegare leges, & iura: ſed quando ſcribit, vel conſultor datur Iudicibus, non tenetur allegare leges, neque iura.

Axioma LXXXIV.

Euentus.

1 *Euentus poſterior formatur à titulo primordiali.*

2 *Euentus mali & ſiniſtri non ſunt habendi in conſideratione.*

3 *Euentus alicuius rei fruſtra ſpectatur, cuius effectus nihil operatur.*

Euentus poſterior formatur à titulo primordiali, ſeu à primordio tituli in poſterum formatur euentus, *l.*1.*C.de liberis præterit.l.vnic.verſ. nulla*, & *ibi* gloſſ.*verb.primordium*, *C.de impon.lucrat. deſcript.lib.*10.Petr.de Anchar.*conſ.*4.*in princ.num.*3. *& conſil.*137.*in princ.*Surd.*conſ.*32.*n.*12.*& conſ.*459. *num.*14.Ferrer.*in conſtitut.Cathaloniæ*, *gloſſ.*1.*n.*131. Cardin.Tuſch.*tom.*3.*lit.E*,*concl.*346. *& tom.*7. *lit.S*, *concl.*716.*n.*3. Rota *deciſ.*456.*num.*9.*apud Farin.p.*1. *recent.* [Pyrrh Maur.*de ſolut.c.*8.*n.*3.] 1

Euentus mali, & ſiniſtri non ſunt habendi in conſideratione, *l.ſi quis ab alio*,*ff.de re iudic.* vbi Rip. *n.*7.limitans ad præcauendum, Iaſ.*in l.inter ſtipulantem*,§.*ſacram*,*in notab.*9.*num.*14 *ff.de verb.obligat.* vbi quod ad odium, & damnum non conſiderantur, & *ibi* Bart.*n.*7. *in fine*, limitat axioma fauore libertatis, dotis, piæ cauſæ, & fiſci, Bald.*conſ.*182.*Locata fuit*, *n.*4. *verſ. non enim debet conſiderari*, *lib.*1. vbi quòd euentus etiam mali & ſiniſtri ſunt habendi in conſideratione ad excluſionem lucri, quando lucrum ipſum ſuper futuro bono euentu, & proſpero fundatur. [Steph.Grat.*diſcept.forenſ.tom* 5.*c.*937.*n.*10. vbi Axioma procedere præcipuè notat, quando præter naturam occurrunt, ex Calder.*conſ.*14 *n.*12.*ad med.* & Oſaſch.*deciſ.*95.*num.*41.] 2

Euentus alicuius rei fruſtra ſpectatur, cuius effectus nihil operatur, *l.aliquando*,§.*fin.ff.ad Velleian.* *l.ſi quis ita ſcripſerit*,*ff.de hæred.inſtit.l.cùm hæres*,§.1. *ff.de acquir.hæred.* *l. non videtur*, *ff.de iudic.l.fin.* *C.qui admitti*,*l.ad probationem*,*C.de probat.* *c.cùm contingat*, *de officio deleg.* Surd. *deciſ.*184.*n.*8. Franc Molin. *de ritu nupt.lib.*1.*compar.*10 *n.*57. Marſil.*conſ.*51. *Licèt ne dum*, *num.*17. Card.Tuſch. *tom.*4.*lit.F*,*concl.*520. *num.*1. 3

Axioma LXXXV.

Exceptio.

1 *Agere qui poteſt, multo magis poteſt excipere.*
2 *Actionem qui habet, vt aliquid conſequatur, multo magis habet exceptionem, vt liberetur.*
3 *Exceptio repellit, eundem, quem de Iure tenet actio.*
4 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*
5 *Caſus exceptus non firmat regulam in contrarium, vbi alia interpretatio dare poteſt.*
6 *Exceptio debet eſſe de regula.*
7 *Exceptio declarat regulam, ſed tamen non ampliat, vt comprehendat ea, quæ non ſunt de genere regulæ.*
8 *Exceptio vbi non reperitur poſita, non eſt à regula recedendum.*
9 *Fateri non videtur excipiens ea quæ in exceptione includuntur. Intellige quoad fundandam intentionem actoris, vt n.10.*

1 EXCEPTIO facilior eſt quàm actio, & ideo regulariter qui poteſt agere, multo magis poteſt excipere, *l.1.ff.de ſuperficieb.cap.cùm inter, de except.cap.qui ad agendum, de regulis Iuris, in 6.* Feder. de Senis *conſ.90.num.3.verſ.dixi*, Alex. *conſ.62. In cauſa, n.6.& 7.lib.7.* Palat. *in repet.cap. per veſtras, de donat.inter virum & vxor.§.8.num.2.* Surd. *conſ.377. num.45.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.3. lit. E, concl.374.per totam.* [Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib.2. cap.2.num.121.& de commerc.& camb. §.7. gloſſ.5.*
2 *num.98.*] Vnde qui habet actionem, vt aliquid conſequatur, multo magis habet exceptionem, vt liberetur, Fulgoſ. *conſ. 186. Pro determinatione, col. pen.verſ.poſtremo*, Alex. *conſ. 47. Viſis inſtrumentis, in fine, lib.3.* Et cui damus actionem, multo fortius exceptionem, *l.inuitus, §.cui damus. ff. de regul. Iuris*, Roman. *conſ.474.In caſus propoſito*, & quem de euictione tenet actio, multo magis agentem repellit exceptio, *l.vendicantem, C.de euiction.* Caſtren. *conſ. 352.Pro fundamento, col.fin. lib.1.* quia multa conceduntur excipiendo, quæ non conceduntur agendo, Angel. Aretin. *conſ.31. Viſo ſupradicto, in fin. verſ. quia multa*, ob idque prohibitus petere, non prohibetur retinere & excipere, Dec. *conſ.331. num.3.* Ruin. *conſ.163.in fin.lib.2.* Decian. *conſ.64.n.51. lib. 3.& conſ.94.in fin.lib.2.*

3 EXCEPTIO repellit eundem, quem de Iure tenet actio, *l.vendicantem, cum l.ſeq. ff.de except.l.exceptione doli.ff.de euiction.* Angel. Aretin. *conſ.20.Viſis actis, n.39.& ſeq.& num.45.* Caſtren. *conſ.166.Viſis actis, n.3.lib.2.& conſ.275. Ad primum. n.3. verſ ad ſecundum, eod.lib.2.* Dec. *conſ.86. Viſo puncto, col.2. verſ.quartò quia*, Roman. *conſ.457. Circa propoſitam, col.pen.in princip.verſ.ſecundò quia*, Alex. *conſ. 3. Viſo proceſſu, in princip.lib.3.* Tiraq. *de retract. §.1. gloſſ.9. n.33.* Boër. *deciſ.23. num.13.* Neguzant. *de pignorib. p.5.membr.1.num.53.* Molin. *de primogen. lib.4.cap.1. num.20.& 28.* Anton. Gom. *l. 50. Tauri. num.73.* Gam. *Luſitan.deciſ.67.* Portol. *de conſortib.& fideicom. cap.22.num.18.* Cardin. Tuſch. *d.tom.3.lit. E, concl. 375.* D.Barboſ. *in l.1.p.5.n.20.ſoluto matrim.* [Surd. *con.517.num.24 & conſ.577. num. 12. & deciſ. 177. num.8.* Vincent. Caroc. *ſing. 73.* vbi limitat in caſu *l.fin.C.de euict.*]

4 EXCEPTIO firmat regulam in contrarium, *l.quaſitum, §.deniq.ff.de fundo inſtr.gl in rub.de regulis Iuris, in 6.* vbi Dyn. Bart. *in l.1 in fine*, vbi Dec. *n.20.* & Cagnol. *num.31.& 34.ff eod. tit.* Euerardi *in topicis legal. loco 3.* Dec. *in cap.cùm dilecta, n 6 & 7. de confirm. vtili*, vbi ait quòd expoſitio licèt ſit de regula, non tamen ampliat regulam, Roman. *conſ 81. num.3.& conſ.100.num.2.& conſ. 195.in princip.& conſ.337.num 8.* vbi apoſtil. *in verb. exceptuatis, & conſ 461.verſ.refragatur*, vbi ait hoc non procedere, quando non eſt veriſimile, Ioan. de Anan. *conſ.69. in fine*, Bald. *conſ.131.Caſus eſt talis; verſ.ſuper ſecundo, lib.1.& conſ.119.Verba dicunt, in princ. verſ.ſecundò quia, eod lib.1.* vbi quòd conductor excipiens nolle teneri pro vno caſu fortuito, videtur ſe obligare ad alios caſus fortuitos ſub eodem exceptuatos, *& conſ.331.Quidam, lib.5.* vbi intelligit Axioma, quando aliàs non eſſet facta incluſio, vel excluſio tacita, vel expreſſa circa non exceptuatos, Alex. *conſ.107.In cauſa & lite, n.2 lib.1. & conſ.125.Viſo titulo, num.4.& 5.lib.2.* vbi ampliat in conceſſione legati facta, quia exceptio declarat, & firmat regulam in non exceptis, *& conſ.7 In conſultatione, n. 8. verſ. quintò probatur, lib. 5.* vbi ampliat in legibus feudalibus, & materia feudali, *& conſ.186. Zacharias, in fine lib 6.* vbi quod firmat regulam in contrarium, ſed non ampliat; Afflict. *deciſ.45. num.2.* Menoch. *conſ.141.num.17. & conſ.609 num.9.* Flamin. *de reſignat.benefic.lib.5.quæſt.6.n.186.* Card. Tuſch. *d.tom 3.lit.E, concl.422.per totam*, Octau. Glorit. *reſp. 12. num. 111.* Cardin. Seraphin. *deciſ. 980. num.7.* Rot. *deciſ.144.num.6.apud Farin p.1.recent.* [Robles de Salzedo *de repræſ.lib 2.cap.26.num.21.* me citato in hoc loco Ioſeph Vela *differt. forenſ. differt. 2. num.40.*]

Limita Axioma, vbi alia interpretatio dari poteſt, quia tunc caſus exceptus non firmat regulam in contrarium, Federic. de Senis *conſ.233.col. pen.n. 3.verſ.non obſtat*, vbi quòd Papa volens omnes teneri ſoluere decimas, ſi excipit certum Ordinem, non propterea videtur velle omnes alios exemptos teneri, niſi expreſsè dixerit, quia talis exceptio poteſt operari conceſſionem exceptionis Ordini exceptuato. Sic etiam non procedit Axioma; quando aliquid excipitur conſiderato effectu eius quod excipitur, quia tunc omnia ſunt exceptuata, quæ habent eundem effectum, Caſtren. *conſ.91. In cauſa appellationis, num.9.& 10. lib.1.* vbi quòd ſtatutum, quod fiat compromiſſum exceptis inſtrumentis quarentigiatis, non includit inſtrumenta non quarentigiata quando habent executionem paratam, prout quarentigia, quia ſtatutum conſiderauit effectum quarentigiæ, non ipſam quarentigiam; nam caſus ſimiles exceptuatis cenſentur excepti, etiamſi exceptioni ſit adiuncta, Alex. *conſ.130. In cauſa. n.4. & 6.lib.4.* vbi quod non continentur caſus ſimiles per extenſionem ſub exceptione, ſed comprehenſi dicantur. 5

EXCEPTIO debet eſſe de regula, *l.nam quod liquidè.§.fin.ff.de penu leg.* Caſtren. *conſ.70. Pro pleniori, n.3.lib.1.* vbi ait, quòd ſi exceptio non eſſet de regula diceretur deriſoria, Gemin. *conſ.65. num.8. verſ.nā ex quo hic excipit*, vbi quod caſus exceptus à diſpoſitione generali, declarat diſpoſitionem loqui de illa materia, Bald. *conſ 401.Super facto, num. 2.verſ.ſecundò quæritur, lib.5.* vbi quod reſtringit, ſeu declarat regulam debere intelligi de materia exceptionis. [Gonzal. *ad reg.8. Cancell.gloſſ.13.num.77. & gloſſ.14.num.35.& gloſſ.51.num.2.* Surd. *conſ.152. num.49.& conſ.262.num.47.& conſ.402. num.21.& conſ.527.num.6.& 7. deciſ.124. num.13.*] Vnde ſi procurator generaliter conſtituatur ad omnes cau- 6

ſas,excepta cauſa reſtitutionis in integrum, dicitur conſtitutus in omnibus aliis cauſis requirentibus ſpeciale mandatum, ex quo exceptio eſt de iis, quæ requirunt ſpeciale mandatum,Imol.*in l.fin. col.* 12. *ff.quis & à quo appelletur*,Alex. & Iaſ. *in l.fin. ff. quod quiſque Iuris*, Gemin.*in cap.qui ad agendum*, §.1. *de procurator. lib.*6. quos refert Cardin. Tuſch. *tom.*3. *lit.E,concl.*423.*num.*6. [Robles de Salzedo *d. lib.*2. *c.*14.*n.*38.]

7 EXCEPTIO declarat regulam, ſed tamen non ampliat,vt comprebendat ea, quæ non ſunt de genere regulæ,Roman.*conſ.*498.*in fine,& conſ.*107. *col.* 2.*verſ.quod autem ceſſant*, vbi quòd exceptio deducit ad certum,& declarat regulam generalem,& *conſ.*379.*num.*13.*verſ.veritas tamen*, Bald. *conſ.*131. *Caſus talis eſt,verſ.ſuper ſecundo, lib.*1. Cuman. *conſ.* 98.*n.*3.*verſ.non obſtat ſecundum*,Alex, *conſ.*28. *Viſis, num.*11.*verſ.non obſtat,lib.*1.*& conſ.*59. *n.*9. *verſ.nec ad hoc obſtat,eod.lib.*1.*& conſ.*186. Zacharias, *in fin. lib.*6.Surd.*conſ.*352.*num.*12.*& deciſ.*100.*n.*9, vbi limitat,quando exceptio eſſet inutilis,quia tunc ampliat regulam,Socin.*conſ.*47.*n.*2.*&* 3.*verſ.ſed contra, lib.* 1. vbi quod in venditione certorum bonorum propriorum,excepto palatio,non includuntur bona communia, quia licèt exceptio firmet regulam in contrarium , tamen non ampliat , Aretin. *conſil.*8. *Abundè,per totum*,& præcipuè *num.*3. *&* 4. vbi declarat dicens quòd exceptio expreſſa, quæ tacitè inerat,non extendit vllo modo regulam ad ea,quæ non ſunt de regula;quia expreſſio eorum , quæ tacitè inſunt, nihil operatur : ſi verò eſt expreſſio, quæ tacitè non inerat , exceptio licèt firmet regulam in non exceptis , nunquam firmat extendendo ad ea,de quibus diſponens erat incapax, vel inhabilis ; & rationem adducit *n.*7. *verſ. nec obſtat*, quia exceptio non ampliat regulam , vt comprehendat ea, quæ ſine exceptione non comprehenderet ex proprietate ſermonis,ſiue ex mente , refert Cardin. Tuſch.*tom.*3.*lit.E, concl.* 424. *n.*4. [Sanch. *in precept.Decal.lib.*2.*cap.*27. *num.*17. *col.*3. *in ſolut. ad* 5.Mieres *de maior.in l.edit.p.*1.*q.* 22. *n.*22. Surd. *deciſ.*124.*n.*17.]

8 EXCEPTIO vbi non repetitur poſita,non eſt à regula recedendum,*l.in praeuaricationis*, §.*vlt. ff. de praeuaricat.l.diſſentientem*, *C. de diuort.l. illam*, *C.de collationib.*Flamin.Pariſ.*de reſignat.benefic. lib.*3. *q.*7. *num.*45.

9 EXCIPIENS non videtur fateri ea quæ in exceptione includuntur,*cap.cùm venerabilis* , *de except.*Alex,*conſ.*83.*In cauſa,& lite,in princip. verſ.nec ad hoc obſtat* , *lib.*1. vbi quòd exceptio huiuſmodi non eſt confeſſio, nec negatio, ſed eſt medium inter negare,& confiteri,prout in tacente , & *conſ.*49. *num.*9.*cum ſeqq.lib.*7.vbi quod libellans , excipiens, vel replicans illud , quod pars aduerſa aſſerit illud impugnando,non dicitur fateri , additque quod is, qui dicit ſententiam non rectè latam eſſe impugnando,non fatetur eſſe,latam per *l.Gallus* , §.*forſitan*, vbi gloſſ. *in verb. rectè,ff.de liberis* , *& poſthum.* quæ exponit *rectè*,id eſt,nullo modo,Surd.*deciſ.*24. *n.*5.Cardin.Tuſch.*tom.*3.*lit.E,concl.*427. Mari.Ant. *var.reſolut,lib.*2.*reſol.*50.*n.*31. Alex.Trentacinq.*var. reſolut.lib.*2.*tit.de except.n.*5.

10 Intellige Axioma procedere quoad fundandam intentionem actoris,*l.non vtique.ff.de except.cap. exceptionem,de regulis Iuris,lib.*6.Cou.*var.lib.* 1. *cap.*1. *num.*2.*verſ.eodem iure*,Anton.Gom.*var. tom.*3.*c.*12. *num.*16.Cacheran.*Pedem.deciſ.*178.*n.* 9. Franc. Milanen. *Siciliæ deciſ.*3. *num.*46. *lib.*2. Bellon. *Genuen. deciſ.*38.*num.*8.*& deciſ.*91.*num.*1.Petr. Gregor.*Syntagm.Iuris lib.*21.*cap.*17. *n.*3. Cardoſ. *in praxi Iudicum,& Aduocat.verb. exceptio. n.*26. Stephan.Grat. *Marchiâ deciſ.*19.*n.*19.

AXIOMA LXXXVI.

Exempla.

1 *Exempla declarant regulam & aperiunt.*
2 *Exempla non reſtringunt regulam.*
3 *Exemplis non eſt iudicandum,ſed legibus, quando legibus conſtat quòd veritas eſt contra exemplum.*

1 EXEMPLA declarant regulam & aperiunt, *l.prater,aliàs Iulianus*,§. *quoties. ff. de collat. bon.* ibi,*quod dico exemplo vt manifeſtius fiat*,Oldrad.*conſ.* 244.*num.*14.*verſ.quinto, & vltimo* , Bald. *conſ.*358. *Nulla mulier.num.*4.*verſ.ſed quid eſt,lib.*1. vbi quod exempla ſicut digitus rem oſtendunt , & tactui quodammodo ſubiiciunt,Cardin.Tuſch. *tom.*3. *lit. E,concl* 548.*per totam.*

2 EXEMPLA non reſtringunt regulam,*l.damni infecti ſtipulatio* , *ff.de damno inf.l.pen.*§.*vlt.ff.de iuris & facti ignor.l.*1.§. *quod vulgo* , *ff. de vi* , *& vi arm.l. ſcire oportet.*§.*oportet.ff.de excuſat.tutor.* Roman.*conſ.* 295. *Donatio patris* ; *num.*6. *verſ. eſt enim notiſſima*, Tiraq.*in l.ſi vnquam* , *verb. liberis. num.*37.*C. de reuocand. donat.* Molin. *de primog. lib.*2. *cap.*8. *num.*4. Surd.*conſ.*308.*num.*10.Cardin. Tuſch.*d.tom. lit. E, concl.*547.*per totam* , Flamin. Pariſ.*de confident. q.*9. *num.* 75. *& quæſt.*27. *num.* 68. *& quæſt.*32. *num.*28. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.* 563. *n.* 73. Vnde dici ſolet quod exempla non excludunt ſimilia , §. *hactenus* , *Inſtit. de gradib.* Crauet. *conſ.*544.*num.*25.Azeued. *l.*4. *num.*24. *tit.*20. *lib.*8. *nouæ recop.*

3 EXEMPLIS non eſt iudicandum , ſed legibus,*l.ſed licet.ff.de offic.Præſid.l.nemo,C.de ſent.& interlocut.c.*1.*de poſtulat.Prælat.*Socin.*reg.*8. Thom.de Thomaſſet.*in floribus legum* , *reg.*110.ait procedere malis exemplis , & in practica erronea iudiciorum, Cæpol.*conſ.*18.*Statutum,col.*3. vbi dicit habere locum , quando res in contrarium eſt certa,non verò in caſu dubio,Alex.*conſ.*150. *In cauſa* , *num.*7.*lib.*6. vbi intelligit quando legibus conſtat, quod veritas eſt contra exemplum , Menoch.*conſ.*996. *num.* 27. *vol.*10. Surd.*conſ.*34.*n.*21.Anton. Menoch. *Florent. deciſ.*1.*n.* 93. *&* 94. Ludouic. Rodolphin.*concl.*10. *pag.*153.Cardin.Tuſch. *tom.*3.*lit.*E , *concl.*549. *per totam.*

AXIOMA LXXXVII.

Exitus.

EXITVS acta probat , *l.quidam. ff. de rebus dub. l. cùm Syllanianum, C. de his quibus vt indig.l.rem non nouam.in fine,C.de iudic.l.ſi mater*, vbi Bald.*C.ne de ſtatu defunct. cap. quatuor* 12. *quæſt.*3. *cap.quòd autem* 22.*quæſt.*2. Tiraq. *de retractu lig. ad finem tit.num.*23.Surd.*deciſ.*288.*num.*8.*& conſ.*181. *num.*24.

Axioma LXXXVIII.

Experientia.

EXPERIENTIA omnium rerum eſt mater,& magiſtra.§.*qua omnia,Inſtit.de fideiuſſor.§.pen.Inſtit.de ſatiſdat.cap.quàm ſit,de elect.lib.*6.Ioan. de Imola *conſil*.43. *in princip*.vbi quod experientia dicitur rerum magiſtra de iis, quæ vjdemus obſeruari,Alex.*conſil*.115. *Viſa ſcriptura. num.*4. *verſ. ſed poſito,lib.*7.Bald.*conſil*.136. *Proponitur,num.*2. *lib.*2. vbi quòd experientia facit artem, & cognitio veritatis ex experimento ſequitur, & *num*.3. quod experimenta morborum multas nos medicinas inuenire compellunt,Surd.*conſ*.61.*num* 36.*& conſ*.132. *num*.23.Cardin.Tuſch. *tom*.3. *lit. E, concl*.648.*per totam*,Mari.Anton.*var.reſolut.lib.*2.*reſol*.33.*num*.10. Ludou.Rodolphin.*var. quaſt. lib.*2. *quaſt*.35.*n*.24. [Robles de Salzedo *de repraeſ.lib.*3.*c*.17.*n*.19.Cancer.*var.p.*2.*c*.1.*n*.74.]

Axioma LXXXIX.

Expreſſum.

1 *Expreſſum vbi requiritur, non ſufficit tacitum,neque præſumptum.*
2 *Expreſſi maior eſt vis,quàm taciti.*
3 *Expreſſum facit ceſſare tacitum.*
4 *Argumentum non ſumitur à tacito, vel præſumpto ad deſtructionem expreſſi, ſed benè è contrà.*
5 *Expreſſum dicitur, quod ſub expreſſo continetur, vel ex expreſſo infertur.*
6 *Tacitum quod ſequitur,ab expreſſo, dicitur expreſſum.*
7 *Expreſſum dicitur, quod ex natura verborum inducitur.*
8 *Expreſſum dicitur, quod continetur ex vi verborum.*
9 *Expreſſum cenſetur propriè & totaliter, quod per relationem exprimitur.*
10 *Expreſſum dicitur, quod ſubintelligitur à Iure.*
11 *Expreſſum dicitur, quod ex mente, & coniecturis neceſſariò colligitur.*
12 *Expreſſum cenſetur, quod virtualiter ineſt.*
13 *Expreſſum dicitur, quod ſub ratione comprehenditur.*
14 *Expreſſo vitiato, vitiatur tacitum in eo comprehenſum.*
15 *Expreſſio eius,quod tacitè ineſt, nihil operatur, & non dat nouam formam, nec facit actum conditionalem.*

1 EXPRESSI, & taciti licèt per viam reg. idem ſit iudicium, vt infrà probauimus ſub verbo *Taciti & expreſſi*,vbi tamè requiritur expreſſum,non ſufficit tacitum,neque præſumptum, *cap.*2.*de prabend.cap. fin. de procurator. in* 6.Federic. de Senis *conſ.* 233.*col.*2.*verſ.ſed vbi requiritur*.Cardin. Tuſch.*tom*.3.*lit. E, concluſ*.654. *per totam*, Cabed. *Luſitan.deciſ*.12.*part*.2.Valaſc. *de partition. cap*.14. *num*.18.

2 Expreſſi maior eſt vis,quàm taciti,*l.nonnunquam. ff.de condit.& demonſtrat.l.expreſſa nocent*, vbi Decium 5.*de regul.Iuris, l.precibus, C.de impub. & aliis,* Oldrad.*conſ*.126.*num*.8.*verſ. tertio*, vbi quòd expreſſa conditio appoſita magis ſuſpendit diſpoſitionem, quàm conditio tacita quæ ſubintelligitur, Calderin.*conſ*.221.*num*.2. *verſ. ad idem facit ſtylus, alias* 1.*de cleric.non reſid.* vbi quòd operatur ſaltem maiorem declarationem expreſſio eius, quod tacitè inerat, Surd.*conſ*.10. *num* 24. *& conſ*.310. *num*.14. Pichard.*ad* §.1.*num*.9.*Inſtit.de vulg.ſubſtit*.Cardin. Tuſch.*tom*.3.*lit.E,concl*.655. Sigiſmund. Scacc. *de appellat. quaſt*. 12. *num*.87. [Menoch. *de præſumpt. lib*.4.*præſ*.39.*num*.39.Alphonſus Narbona *l*.14 *gloſ.*4.*num*.7.*tit*.2.*lib*.6.*Recop*.Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.tom*.4.*cap*.699.*num*.14 *&* 15. Ioan. Antonin. Mangil.*de imput. quaſt*.116. *num*. 59. Et expreſſum vbi requiritur,non ſufficit tacitum.Cancer. *var.p*.2. *cap*.1.*n*.76.]

3 EXPRESSVM facit ceſſare tacitum, *l.cum ex filio.§.filio impubere.ff. de vulgari & pupil. ſubſt.l. maritus, C.de procuratorib.* Crauet. *conſ*.91.*num*.3. Rimin.iun.*conſ*.330.*num*.5. *lib*.1. Franc. Becc. *conſ.* 4 39. *num* 24. vbi etiam quod ſtipulatio dotis reſtituendæ facit ceſſare tacitam,& *num*.24.*in fin*.quòd non ſumitur argumentum à tacito, vel præſumpto ad deſtructionem expreſſi,ſed benè è contrà, Dec. *conſ*. 34.*num*. 98.*cum ſeqq*. maximè *num*. 101. *lib*.3. vbi ampliat,etiamſi expreſſum colligatur ex præcedentibus,& ſequentibus, Caſſan.*in conſuetud. Burgund.rub*.13.§ 1.*num*.5.Surd.*conſ*.157. *n*.22. Franc. Molin.*de ritu nupt.lib*.3.*quaſt*.15 *num*.49.Armend. *in proœm. addit. ad recop. legum Nauarra*, *num*.13. Cardin.Tuſch.*tom*.3.*lit.E,concl*.656.*per totam*, vbi *num*.20.poſt Boër.*deciſ*.332. limitat in expreſſa hypotheca dotis inducta à partibus. quia facit ceſſare tacitam inductam à lege, ſecundum communem, maximè vbi tacita pinguior eſt.[Duran. *Rota deciſ.* 338.*num*.27. Et ſic limitatur Axioma quando prouiſio diuerſos reſpicit caſus, quia expreſſum circa vnum nõ tollet tacitum circa aliud.Bellon.*conſ*.22. *num*.3.Surd. *conſ*.198. *num*.24. vbi *num*.25. limitat etiam quando expreſſum & tacitum ad diuerſum tendunt finem, & effectum, quia tunc expreſſum non facit ceſſare tacitum. Alphonſ. Narbona *l*. 20. *gl*.2.*n*.66.*cum ſeqq.tit*.1.*lib*.4 *recop*.]

5 EXPRESSVM dicitur, quod ſub expreſſo continetur,Pariſ.*conſ*.66.*num*.62.*vol*.2. Crauet.*conſ.* 149.*num*.11.Roland.*conſ*.27.*num*.14. *vol*.4. Franc. Becc.*conſ*.14.*num*.15.*vol*.1. Menoch. *conſ*.14. *n*.15. *& de arbit.caſu* 276.*num*.2. *cum ſeqq.* vel ex expreſſo infertur, *l.Prætor ait.* §.1. vbi gloſſ. *verb. expreſſum. ff.de noui oper. nunciat*. Rebuff. *in praxi benefic. p*.1. *tit.forma vicariatus, num*.57.*&* 59. Dionyſ. Paul.*de vera quatuor Patriarchal. ſedium erect. cap*.5.*num*.1.

6 Et ideò tantùm quod ſequitur ab expreſſo, dicitur expreſſum,*l.ſi ita.§.ſi filio.ff.de ſecund. tabul*. Bald.*in l.fin n* 9.*C.de hared.inſtit.& in l*.1 *n*.10. *C. de iis,qui ante apertas tab.*

7 EXPRESSVM dicitur, quod ex natura verborum inducitur, Bart. *in l.ſi fideiuſſer. §. mminiſſe. ff.de leg*.1. Ruin. *conſ*.148.*ſub n*.6.*vol*.3.*& conſ*.159. *num*.8.*cum ſeq.eod.vol*. Pariſ.*conſ*.97.*num*.107. *vol*.1. Octau.Glorit.*reſp*.1.*p*.3.*num*. 257. *& reſp*.9. *num*.5. Et quod ex generalitate verborum continetur, *l. Lucius.ff.de vulgari*,gloſſ.*verb.ſpecialiter*, *in l.vlt.C. quod cum eo, ſecundùm primam opin.* Bart. *in l.prætor ait,in princip.n*.1.*ff.de noui oper. nunciat.& in l*.1.*col*.2.*verſ.ad quod ſciendum.ff.de vulg.& pupil.*Curt.iun. *in rub.C.de collat.col*. 3. *n*.9. vbi communem regulam appellat,Brunor. à Sole *in locis communib. verb. expreſſum* 4.Rendin.*in promptuario recept.ſent.tom*.1. *tit*.100. *n*.15. Menoch. *conſ*.331.*n*. 24. vbi limitat,

quando

quando requiritur aliquid expreſsè, vel ſpecialiter fieri in aliqua diſpoſitione correctoria Iuris communis, Flamin. *de reſignat. benef. lib.6. q.2. n.54. & lib.8. q.10. n.23.* Anton. Menoch. *Luceuſ. deciſ.62. n.13. & Florent. deciſ.69. n.17.* Flores de Mena *var. lib.3. q.21. n.26.*

8 Expressvm dicitur, quod continetur ex vi verborum, Flamin. *d. quaſt.2. num.55.* Ioſeph Seſſe *Aragon. deciſ.65. num.29. & deciſ.113. num.170.* Flores de Mena *d. quaſt.21. n.26.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan. lib.3. cap.11. num.8.* Ferrer. *in Conſtit. Cathalon. gloſſ.4 num.52.* [Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom 4. cap. 698. num. 9.* & ampliat *num. 10.* etiamſi expreſſio pro forma requireretur. Vincent. Fuſar. *de ſubſtit. q.736. n.5.*] & ideò nihil refert, an aliquid expreſſis, vel æquipollentibus verbis exprimatur, vbi verba illud ſignificant, *l. qui totam. ff. ad Trebell. l. fin. C. ad legem Falcid.* Boër. *deciſ. 44. num. 33.* Pariſ. *conſ.21 num.35. vol.3.* Ruin. *conſ.47. num. 18. vol.2.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.7. tit. 11. num.6. & 7.* Maſcard. *de probat. concl. 1389. n 4.* Menoch. *conſil. 374. num. 4. & de præſumpt. lib. 4. præſ.198. num.10. cum ſeqq.* Petr. *de fideicom. quaſt.15. n.190.* Ioſeph Seſſe *d. deciſ.113. n.170. & deciſ.189. num 52.*

9 Expressvm cenſetur proprie & totaliter, quod per relationem exprimitur, Ioſeph. de Seſſe *Aragon. deciſio. 202. num. 31.* Antonin. Menoch. *Lucenſi deciſ. 33. num. 10.* [Anell. Amat. *conſ.68. num.1.*]

Expressvm dicitur, quod ſubintelligitur
10 à Iure, *l. licèt Imperator. ff. de legat 1. l.1. C. de teſtam. mili.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus, n.158. C. de reuocand. donat.*

11 Expressvm dicitur, quod ex mente, & coniecturis neceſſario colligitur, Surd. *deciſ. 254. num.37.* Gam. *Luſitan. deciſ.51. num.8.* Flores de Mena *var. lib.1. quaſt.21. num.26.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.3. quaſt.36. num.19.* Cald. Pereira *de empt. cap. 9. num. 8. & 12.* [Anell. Amat. *conſ 74. n.9. 10. & 17.*]

12 Expressvm cenſetur quod virtualiter ineſt, Ioſeph. Seſſe *Aragonia, deciſ.202. num.31.* Anton. Monach. *Lucen. deciſ.33. num.10.* [Steph. Grat. *diſcept. forenſ. tom. 5. cap.916. num.38. & cap.957. num.25.* vbi idem dicit in eo, quod ex natura actus venit, & quod neceſſarium antecedens expreſſi venit. Andr. Gail. *lib.2. obſeru.2. n.2. & 4.* Steph. Grat. *d. tom.5. c.855. n.14.*]

13 Expressvm dicitur, quod ſub ratione comprehenditur, *l. quaſitum ſcio. ff. de teſtib. l. ſi poſtulauerit. §. ſed ſi negauerit. ff. de adult.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. ſuſceperit liberos num. 37. C. de reuocand. donat.* Molin. *de primog. lib.1. cap.5. num.11. & 12.* Gutier. *pract. lib.3. quaſt. 17. num. 82.* Rot. *deciſ. 10. num 3. apud Farin. p.1. recent.* Vel ex eadem ratione deducitur, Surd. *deciſ. 254. num.40. & deciſ.255. num.23.* Cald. Pereira *d. reſolut. emphyt. cap.1. n.20. & 21.*

Expresso vitiato, vitiatur tacitum in eo
14 comprehenſum, *l.3. §. fin. in fine. ff. de ſeruit. ruſtic. præd. l. cùm vnus, §. planè, ff. de bonis auct. Iudic. poſſid. l. fin. ff. de conſtit. pecun.* cum aliis citatis ab Anton. Gom. *var. tom.1. cap.3. num.29.* non tamen vitiatur tacitum æquè principale, *l. ſi fideiuſſor, in princip. ff. de legat. 1.*

Expressio eius, quod tacitè ineſt, nihil
15 operatur, & non dat nouam formam, nec facit actum conditionalem, *l. conditiones quæ extrinſecus,* vbi *gloſſ. vlt. ff. de condit. & demonſtr.* Caſtrenſ. *conſ. 338. Ad primum, num. 2. lib.2.* Anch. *conſ.147. Super alia. num. 4.* vbi quòd id, quod tacitè ineſt, nedum non facit actum conditionalem, ſi exprimatur, ſed neque alterat diſpoſitionem, *& conſ.404. Tria dubia, num.7.* Federic. de Senis *conſ.163. num.2. verſ. nec obſtat,* vbi quod expreſſio eius, quod tacitè ineſt, non dat nouam formam, nec facit conditionalem, Alexand. *conſ.33. num.5. lib.1. & conſ. 22. Viſo titulo, num.18. verſ. quia reſpondetur, lib.5.* vbi intelligit, ſi illud, quod tacitè ineſt, exprimatur eo modo, quo ineſt, quia tunc nihil operatur; ſecus verò ſi exprimatur alio modo, quàm ineſt. Declarant aliis modis Rimin. iun. *conſ.282. num.103. & 104. lib. 3.* Tiber. Decian. *conſ. 4. num. 24. & 25.* Card. Tuſch. *tom.3. lit. E, concl.657. per totam.* [Alphonſus Narbona *l. 82. gloſſ.2. num.17. tit.5. lib.2. Recop.* Anell. Amat. *conſ.8. num.22.* Robles de Salzedo *de repræſent. lib.3. cap.9. num. 5. & cap.10. n.8.* vbi *num. 24.* intelligit quando expreſſio aliquid operari nequit, & daretur ſuperfluitas, alioquin contrarium eſſet dicendum, & *num.28.* etiam intelligit quando quod exprimitur, ineſt ex neceſſitate, & *num.19.* pariter intelligit, niſi alio modo exprimatur, quàm quo tacitè ineſt, & *num.22.* dicit quòd expreſſio illius, quod tacitè ineſt, ſuperflua non eſt, cùm exprimitur id, quod prius erat tacitum, & *num.23.* quòd expreſſio illius, quod tacitè ineſt, toleratur ad tollendam dubitationem. Canc. *variarum reſolution. part. 1. in reſponſ. Iuris num.54. pag.425.*]

Axioma XC.

Extinctum.

Extinctvm ſemel, amplius non reuiuiſcit, Petr. de Anchar. *conſ.38. Mortua. num.7. & conſ.404. n.13.* vbi extendit, maximè quando extinctio fit ex voluntate eius, qui priuatur, ſecus ex neceſſitate, Dec. *conſ. 477.* Decian. *conſ.86. num 41.* vbi agit de ſubſtitutione ſemel extincta, quia non reuiuiſcit, Bellam. *conſ.34.* vbi de collatione nulla & extincta, quia non reuiuiſcit, Socin. ſen. *conſ. 91. num.10. lib.4.* vbi quòd obligatio ſemel extincta non reuiuiſcit. Crauet. *conſ.322. num.3.* latè Cardin. Tuſch. *tom.3. lit. E, concl.676. per totam.* Vide *ſup. Axiom.9. n.1.*

Axioma XCI.

Extrema.

Extrema omnia ſunt vitioſa, & ex duobus contrariis fit medium optimum, *l. ſolent. §. fin. ff. de offic. Proconſ.* Ioan. de Capiſtr. *in ſpeculo conſcientiæ, num.245.* Paulus de Caſtro per text. *ibi, l. continuus, §. cùm ita 1. ff. de verb obligat.* Card. Tuſch. *tom.3. lit. E, concl.685.* Flamin. Pariſ. *de confident. q.7. num.39.* 1

Extrema habilia poſſe coniungi impe- 2
dit medium inhabile, Caſtrenſ. *conſil. 422. Quod iſta mater. num.3. verſ. ſic, lib.1.* vbi loquitur quando extremum debet tranſire per medium inhabile, Florian. de S. Petro *quaſt. 3. dub. 1. num. 22.* vbi declarat, & limitat multis modis & caſibus, in quibus extrema habilia de ſe iunguntur, licèt medium

dium ſit inhabile, quando illud medium fuit ſublatum, vel non durauit, refert Cardin. Tuſch. *tom. 3. lit. E, concl. 684.* Vnde *infrà Axiom. 145. n. 4.*

Axioma XCII.

Facere, fieri.

1 *Facere per ſe videtur, qui per alium facit.*

2 *Multa poſſumus per noſmetipſos, quæ non poſſumus per alios facere.*

3 *Facere non dicitur, qui cauſam ad finem non perduxit.*

4 *Paria ſunt non facere, vel inutiliter facere.*

5 *Qui non facit quod debet, non recipit quod oportet.*

6 *Doloſus præſumitur, qui non facit quod facere tenetur.*

7 *Fieri aliquid tempore prohibito, vel conferri in tempus prohibitum, paria ſunt.*

8 *Fieri aliquid tempore habili, vel conferri in tempus habile, paria ſunt.*

9 *Paria ſunt non fieri, vel inutiliter fieri.*

10 *Paria ſunt non fieri, vel minus legitimè fieri, ſeu aliter fieri quàm debeat de Iure.*

11 *Paria ſunt non fieri, vel inualidè fieri.*

2 FACERE per ſe videtur, qui per alium facit, *l. 1. §. deieciſſe. ff. de vi, & vi arm. l. ea. §. quod ſi quis. ff. de adm. tutor. l. ſi per alium, ff. ne quis eum, l. non ideo, C. de accuſation. cap. mulieres. §. illo verò, de ſentent. excom. cap. qui per alium 72. de regulis Iuris, lib. 6.* Duen. *reg. 378.* Bart. *conſ. 142. num. 3. lib. 1.* Roman. *conſ. 94. Viſis iis, n. 3. verſ. en enim,* vbi quod ea quæ facimus per noſtros procuratores, per noſmetipſos facere videmur, Angel. Aretin. *conſ. 61. Clarum n. 15. & 16.* vbi extendit maximè in ciuilibus, & neceſſariò faciendis, Corraſ. *lib. 2. miſcel. cap. 22.* Clar. *§. vlt. q. 38. num. 6.* Anton. Gom. *var. tom. 3. cap. 3. n. 39. & l. 45. Tauri. num. 91.* Plae. *de delict. lib. 1. cap. 15. n. 17.* Menoch. *remed. 1. recuper. num. 407. & conſ. 1. n. 304.* Decian. *in tract. crimin. lib. 4. cap. 17. num. 2.* Flamin. Paril. *de confident. quæſt. 28. num. 83. & quæſt. 31. n. 12.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg. 249.* vbi *reg. 246.* ait, quòd qui non poteſt per ſe, non poteſt per alium, Surd. *conſ. 360. num. 19.* Cardin. Tuſch. *tom. 3. lit. F, concl. 7.* Bellet. *diſquiſit. clericul. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis. §. 1. num. 6.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſol. 564. n. 3. in vlt. edit.* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap. 3. num. 44.* [Surd. *conſ. 50. num. 13. & conſ. 360. num. 22. & conſ. 380. num. 4.* Alphonſ. Narbona *l. 31. gloſſ. 8. num. 1. tit. 7. lib. 1. recopil.* Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 143. num. 9.* Vincent. Caroc. *in ſingularibus ſuis, ſing 402.* vbi ait quòd propriè & verè, & non per fictionem per ſe facere dicitur, qui per alium facit in iis, quæ ſunt iuris, & facti ſimul, vel facti tantum. Et ad illud, quod qui poteſt per per ſe, poteſt per alium facere, eſt *l. 1. §. vſus autem. ff. de procurat. l. ſed etſi vnius 17. §. idem Iulianus. & §. idem ait. ff. de iniur.* Ego ipſe *in praxi exigendi penſiones q. 1. n. 1.* latè Vincent. Caroc. *ſing. 416. verſ. limitatur ſingulariter,* vbi limitat in eo, cui competit ius, vel facultas non de Iure communi, ſed ex forma ſtatuti, vel aliquo ſpeciali priuilegio. Et ad hoc quod qui non poteſt per ſe, nec per alium poteſt, *l. neque per ſe. C. de hæred. inſtit. cap. quod alicui, de reg. Iur. num. 6.* Menoch. *de arbitr. caſu 459. per tot. & conſ. 444. n. 34.* Mari. Giurba *in conſuetud. Meſſanenſ. p. 1. c. 10. gl. 6. n. 28.*]

Limita in iis, quæ requirunt ſeruitium perſonale actu, vt eſt reſidentia in beneficio, ad effectum conſequendi diſtributiones, & viſitatio ad effectum recipiendi procurationes, Calderin. *conſ. 221. num. 2. & in fine,* quod eſt *conſ. 1. de clericis non reſid.* Angel. Aretin. *conſ. 137. Quoniam, num. 13. verſ. multo minus,* vbi ait, quod multa poſſumus per noſmetipſos, quæ non poſſumus per alios facere, refert Card. Tuſch. *d. concl. 7. à n. 23.* vbi *n. 25.* limitat etiam in iis, in quibus eſt electa induſtria perſonæ, quia per alium expediri, vel fieri non poſſunt. 2

FACERE non dicitur, qui cauſam ad finem non perduxit, *l. qui cùm natu maior. §. accuſaſſe. ff. de bonis libert.* Mexi. *in tract. iuxta panis, concl. 5. num. 61.* Farinac. *in praxi crimin. p. 4. conſ. 75. n. 83.* Vel inutiliter fecit, quia paria ſunt non facere, vel inutiliter facere, *l. qui habebat. ff. de manum. teſtam.* Socin. *conſ. 29. n. 8. vol. 3.* Crauet. *de antiq. temp. p. 4. princ. n. 144.* Ruin. *conſ. vlt. n. 4. vol. 3.* Afflict. *deciſ. 182. n. 4. & deciſ. 256. n. 3.* Menoch. *conſ. 658. n. 9. & conſ. 695. n. 18.* quos refert Glorit. *reſp. 1. p. 2. n. 180.* 3 4

Qui non facit quod debet, non recipit quod oportet, *l. non fuerit,* vbi gloſſ. *ff. de iureiur.* Menoch. *remed. 1. recuper. n. 89.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 53. n. 10.* Et qui non facit quod facere tenetur, præſumitur doloſus, Farin. *in praxi crim. p. 3. q. 89. n. 92.* Card. Pereira *de empt. c. 19. n. 18.* 5 6

FIERI aliquid tempore prohibito, vel conferri in tempus prohibitum, paria ſunt, *l. in tempus. ff. de hæred. inſtit. l. Stichus ſeruus meus. ff. de manumiſ. teſt. l. quod ſponſæ 4. C. de don. ante nupt.* Tiraq. *in tract. de iure conſtit. p. 3. limit. 2. n. 3. cum ſeqq. & de iure primog. q. 40. n. 178.* Conan. *comment. Iuris lib. 8. c. 2. n. 7.* Maſcard. *de prob. concl. 1076. n. 1.* Valaſc. *conſ. 77. n. 4.* 7

FIERI aliquid tempore habili, vel conferri in tempus habile, paria ſunt, *d. l. in tempus. ff. de hæred. inſtit.* Card. Pereira *quæſt. forenſ. conſ. 17. n. 12* 8

Non fieri, & inutiliter fieri, paria ſunt, *l. pen. in princ. ff. de ſuis, & legit. hæred. l. quoties,* vbi gloſſ. & Doctores. *ff. qui ſatiſd. cog. §. ſciendum, Inſtit. de ſatiſd. tutor.* gloſ. *verb. inutilem, in cap. 2. de tranſlat. Prælat.* Tiraq. *ad leg. connub. gl. 1. p. 6. n. 12.* Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum & vxor. §. 70. n. 29.* Cou. *pract. cap. 7. n. 2. verſ. eſt & in hoc,* Surd. *deciſ. 28. n. 89.* ſicut etiam paria ſunt non fieri, vel ita fieri quod factum non duret, Anton. Menoch. *Bononien. deciſ. 40. punctu 7. num. 18.* 9

Non fieri, vel minus legitimè fieri, ſeu aliter fieri quàm debeat de Iure, paria ſunt, *d. l. quoties,* vbi Iaſ. *l. ſi autem nullum, C. de legit. hæred. c. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcopi, c. veniens, de Presbyt. non baptiz. c. fin. de reſtit. ſpoliat.* Surd. *conſ. 45. n. 41. & conſ. 88. n. 16. & conſ. 3. n. 12. & deciſ. 122. n. 6. & deciſ. 269. n. 12.* Flamin. Paril. *de reſignat. benef. lib. 11. q. 7. n. 8.* Brunot. à Sole *in locis communib. verb. factum. n. 17.* Valaſc. *de partit. c. 8. n. 44.* Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum. reg. 127. in fine, & reg. 220.* Monet. *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 2. n. 19.* Anton. Monach. *Florent. deciſ. 26. num. 2.* Mari. Anton. *var. reſolut. lib. 2. reſol. 8. num. 8.* 10

Non fieri, vel inualidè fieri, paria ſunt, *l. non putauit. §. non quenis,* vbi Bart. *ff. de bonor. poſſeſſ. contra tab. l. 1. quod autem,* vbi Bald. *ff. de offic. præfecti Vrbis,* Surd. *conſ. 157. n. 13.* Mari. Anton. *var. reſolut. lib. 2. reſol. 11. n. 10.* 11

Axioma XCIII.

Factum, Facta.

1 *Narratio facti non facit ius.*
2 *Ius totum mutatur propter minimam facti mutationem.*
3 *Reſponſum congruum dari non poteſt à Iureconſulto, niſi factum percipiat.*
4 *Conſilium mutatur mutatione facti.*
5 *Factum incertum non poteſt expectare conſilium certum.*
6 *Facto non minus, quàm verbo conſenſus elicitur, ac ratificatio.*
7 *Fructus rei ſuo nomine empta percipiens dicitur facto ratificare.*
8 *Penſionem exigens cenſetur ratificare vacationem.*
9 *Ratificare aliquid facto, plus eſt quàm verbo.*
10 *Ratificatio quæ fit facto dicitur magis efficax illa, quæ fit verbo.*
11 *Facta ſunt efficaciora ad declarandum animum facientis, quàm ipſa verba.*
12 *Factum vbi requiritur, non ſufficiunt verba.*
13 *Factum non dicitur, donec aliquid ſupereſt agendum.*
14 *Factum non dicitur, quod non durat factum.*
15 *Factum attenditur, non quod potuit fieri.*
16 *Factum non attenditur, ſed quod debuit fieri.*
17 *Factum quod non releuat, fieri non debet.*
18 *Factum non reputatur id, quod non habuit effectum.*
19 *Factum contra ius, pro non facto habetur.*
20 *Paria ſunt, factum quid non fuiſſe, vel nulliter factum.*
21 *Factum vnius non debet alteri nocere.*
22 *Prægrauari nemo debet ex facto alterius.*
23 *Factum proprium nemo impugnare poteſt.*
24 *Actus quando eſſet ipſo Iure nullus, tunc poterit quilibet venire contra actum à ſe geſtum.*
25 *Factum Iudicis reputatur factum partis; vbi declaratur.*
26 *Factum præſumitur, quod fieri conſueuit.*
27 *Factum non præſumitur, niſi probetur.*
28 *Facta ſunt ſui natura incerta.*
29 *Factum legitimè, ſeu iuſtè, nullam pœnam meretur.*
30 *Facta multa tenent, quæ à principio fieri prohibentur.*
31 *Præſumptio Iuris, & de Iure licèt non admittat probationem in contrarium, ſi tamen eſt admiſſa & probata, releuat.*
32 *Contractus quamuis non poſſit celebrari in Eccleſia, tamen celebratus valet.*
33 *Mulier & miles licèt non poſſint eſſe procuratores, ſi tamen admittantur, valet proceſſus.*
34 *Facta pro infectis haberi non poſſunt.*
35 *Facta de facto, etiam de facto ſunt reuocanda.*
36 *Carceratus vt ſuſpectus de fuga ordine non ſeruato, eſt excarcerandus, nec captura confirmari poteſt ex nouis.*
37 *Sequeſtratio, ſeu recommendatio carcerati facta de facto ſine Iudice, nihil releuat, & de facto reuocanda eſt.*
38 *Factum legitimè retractari non debet, niſi caſus poſtea eueniat, à quo inchoari non poſſet.*

1 FACTI narratio non facit ius, *cap. ex litteris, de fide inſtr.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. libertis, n. 37. C. de reuocand. donat.* ſed Iuris diſpoſitionem inducit, *l. quidam referunt. ff. de iure Codicil.* Federic. de Senis *conſ. 152. in princ.* quia ex facto ius oritur, *l. ſi ex plagis 53. §. in cliuo. ff. ad leg. Aquil. l. fin. in princ. ff. de iureiur. l. ſeruus, C. de condit. & demonſtr.* Federic. de Senis *conſ. 298. in princip.* Bellon. *conſ. 5. In puncto, in princip.* Anch. *conſ. 254. Statuto cauetur. num. 2. verſ. quomodo,* vbi ait, quod ſicut ex facto ius oritur, ita ex facto ius moritur, Bald. *conſ. 292. Verba pactorum, circa fin. verſ. verum, lib. 2. & conſ. 67. Quia ex facto, in princ. lib. 3.* Menoch. *conſ. 2. num. 208.* D. Barboſ. *in l. Titia. num. 15. ff. ſoluto matrim.* Cardin. Tuſch. *tom. 3. lit. E, concl. 13.* Anton. Monach. *Florent. deciſ. 48. num. 7.* [Ioan. Baptiſt. Coſta *de facti ſcientia & ignor. inſpect. 16. n. 1.* Leand. Galgan. *de iurepatr. lib. 2. tit. 29. n. 17.*]

Vnde euenit, vt propter minimam facti muta- 2
tionem mutetur totum ius, *l. ſi is ff. de excuſat. tutor.* [*l. natura cauillationis,* & ibi Alciat. *ff. de verb. obſeru. l. ea eſt. ff. de reg. iur.* Ponte *de poteſt. Proreg. tit. 1. num. 15.* Mari. Giurb. *in conſuetud. Meſſanenſ. part. 1. in proœm. num. 8.* Ioan. Baptiſt. Caſtro *d. inſpect. 16. num. 2. cum ſeqq.* vbi *num. 4.* id ipſum firmando amplius, etſi vnico in puncto varietur factum.] *cap. fin. de contrah. empt.* Federic. de Senis *d. conſ. 152. in*
princ. vbi ſubdit, congruum reſponſum dari non 3
poſſe à Iureconſulto, niſi factum percipiat, Ægid.
Bellam. *conſ. 48. n. 15. verſ. quoad primum,* vbi quod 4
ſi factum non eſt certum, Iuriſconſultus non poteſt reſpondere, Bald. *conſ. 304. Non eſt nouum, in princ. lib. 1.* vbi quod mutatione facti mutatur etiam conſilium, & *conſ. 12. Quidam nomine, in princip. & conſ. 251. Sententiam, poſt med. verſ. vnde ego, lib. 5.* vbi quod ſecundùm diuerſitatem punctorum redditur diuerſum conſilium, & *conſ. 364. Certum eſt, circa med. eodem lib. 5.* vbi quod factum incertum non
poteſt expectare conſilium certum, Angel. *conſ. 91.* 5
Sub aliis, in princ. vbi quod mutatio terminorum alterat, & mutat cenſuram Iuris.

FACTO non minus, quàm verbo conſenſus 6
elicitur, & ratificatio, *l. Paulus, l. non tantum. ff. rem ratam haberi, l. de quibus, circa fin. de legib.* Dec. *conſ. 58. Et pro tenui,* Roman. *conſ. 291. Cum iſti fratres. num. 3. verſ. tertiò, quia,* Ioan. de Imola *conſ. 73. In caſu propoſito. num. 6.* Pariſ. *conſ. 33. num. 30. vol. 1.* Aret. *conſ. 127. Eximie, col. 2. verſ. ſed quando,* Grammat. *conſ. 13. n. 9. in ciuilib.* Anch. *conſ. 98. n. 13. vol. 1. & conſ. 42. n. 14. vol. 2.* Menoch. *remed. 15. recup. n. 125.* Crauet. *conſ. 106. à princ.* vbi *num. 2.* quod plus eſt renunciare beneficio facto, quàm verbo, Alexand.
conſ. 88. In cauſis, col. pen. lib. 1. vbi quod percipiens 7
fructus rei ſuo nomine emptæ, dicitur facto ratificare, & *conſ. 88. col. pen. lib. 5.* vbi quod percipiens fructus rei legatæ, dicitur acceptare legatum, &
conſ. 117. num. 2. eod. lib. 5. vbi quod exigens penſio- 8
nem cenſetur ratificare vacationem, Cardin. Tuſch. *tom. 3. lit. F, concl. 15. à princ.* Franc. Becc. *conſ. 109. num. 21. vol. 1.*

Imò plus eſt aliquid facto ratificare, quàm ver- 9
bo, *c. dilecti filij, il 1. de appellat.* Dec. *conſ. 449. n. 12.* Roman. *d. conſ. 291. n. 4. verſ. quinimò,* Bald. *conſ. 400. Super primo, col. antepen. verſ. nec refert verum, lib. 4.*
quia ratificatio, quæ fit facto, dicitur magis efficax 10
illa quæ fit verbo, Dec. *conſ. 586. In cauſa, col. fin.* Bal. *conſ. 184. Ad intelligentiã, lib. 2. & conſ. 103. Videtur, lib. 3. & conſ. 14. Punctus, lib. 5.* Alex. *cõſ. 127. Viſo inſtrumento, & conſ. 175. Perſpectus, lib. 5.* Socin. *conſ. 64. Viſa bulla, col. fin. lib. 2. & conſ. 140. Viſis. col. pen. in 1. dub. lib. 4.* Vnde in iis, quæ tendunt ad declarationem animi, plus eſt facto, quàm verbo declarare,

l. ſi

l.ſi tamen.§.ſi ei qui.ff.de adilit.edicto, Abb. *conſ.*116.
*Illud de iure.n.*3.*lib.*2. Iaſ. *conſ.*153. *Difficultas, col.*2.
*verſ.confirmantur prædicta, lib.*2. Roman. *d.conſ.*291.
11 *num.*4. vbi quod mens & voluntas magis facto, ſeu
acto, quàm verbis declaratur; nam facta ſunt effi-
caciora ad declarandum animum fauentis, quàm
ipſa verba, Neuizan.*conſ.*76.*num.*53.Magon. *Lucenſi*
*deciſ.*22.*num.*19. Fuſc.*lit.F.ſing.* 2. & cum ratione,
quia verba quãdoque ſunt falſa, facta verò nun-
quam, vt inquit Bald.*in d.l.Paulus.ff.rem ratam habe-
ri*,Alciat.*reſp.*248. *num.*6. *verſ.non obſtat*, ſecundùm
Logdunenſ. impreſſionem, & ideo ratificatio quæ
actis fit, validiùs confirmat actum, quàm illa, quæ fit
verbis, Alex. *conſ.*117.*n.*2. *vol.*5. Dec. *conſ.*583.*ſub
n* 4.*verſ.vlteriùs*,*&* *n.*5. *&* *conſ.*586. *num.*13. Pariſ. *d.
conſ.*49.*vol.*1.Cephal.*conſ.*51 *num.*15.Natt.*conſ.*341.
*n.*4.*vol.*2. Grat.*conſ.*47.*n.*22. *vol.*1. Calcan. *conſ.*22.
Socin.iun.*conſ.*18.*n.*13.*vol.*1.Crauet.*conſ.*237.*num.*2.
& 3.*&* *conſ.*776.*num.*6.Menoch.*d.remed.*15. *recuper.
n.*118.*cum ſeqq.*
12 FACTVM vbi requiritur, non ſufficiunt ver-
ba, vt per Alex. *conſil.* 21. *Viſo proceſſu, in fin.num.*7.
*lib.*1. vbi quod ſtante ſtatuto, quod mulier non au-
diatur ſi non fideiubeat in iudicio, non ſufficit obla-
tio fideiuſſionis nomine mulieris facta, *& conſ.* 44.
*num.*6.*lib.*7.vbi quod is, qui tenetur ſoluere cum ef-
fectu, non ſufficit quod dicat ſe paratum ſoluere,
quia nihil releuat oblatio verbalis, vbi opus eſt fa-
cto, Ægid. *conſ.*9. *num.*17. *verſ. item non obſtat*, vbi
quod quando realis reſtitutio eſt facienda, cautio
non ſufficit, Socin.*conſil.*92. *Viſo inſtrumento. n.*10.
*lib.*4.vbi quod quando lex requirit factũ, non ſuffi-
ciũt verba, Card.Tuſc.*d.tom.*3.*lit.F.concl.*21.*per tot.*
13 FACTVM non dicitur, donec aliquid ſupereſt
agendum, *l.cùm Syllanianum, in fin.C.de his quibus vt
indign.l.pen. C. ad Syllan.* Apoſtil.ad Barth. *conſ.* 36.
*Statuto ciuitatis, in ver.Verbum facta, lib.*1 vbi hoc in-
telligit in delictis, & odioſis, refert Card. Tuſch. *d.
lit.F. concl.*22. *num* 4. Girond. *de priuilegiorum, ſeu
exemptionum explicat. num.* 1133. Anton. Monach.
*Bononien.deciſ.*28.*num* 22. [Surd. *conſ.*168. *num.*9. *&
conſ* 217.*num.*12. Cardin. Mantic.*deciſ.* 186. *num.*3.
Coſta *de facti ſcientia & ignor.inſpect.*16. *n.*12.Ioan.
Maria Nouar.*quæſt. forenſ.lib.* 1. *quæſt.*1. *n.*9.*&* 10.]
14 FACTVM non dicitur, quod non durat fa-
ctum, *l.ſi pro parte.§.verſum.ff.de in rẽ verſo*,Menoch.
*conſil.*534.*num.*19.vbi intelligit, quando actus habet
tractum ſucceſſiuum, Brunor.à Sole *in locis commun.
verb.factum.num.*16. Surd. *de aliment.tit.*7. *quæſt.* 20.
*num.*9. *cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. p.* 4. *conſ.* 60.
*num.*72.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*63.*num.*24. *cum
ſeqq.*Stephan.Gratian. *diſceptat.forenſ.cap.*115. *n.*33.
& cap. 132. *num.*25. *cum ſeqq.* [Alphonſ. Narbona
*l.*20.*gloſſ.*2.*num.*17.*titul.*1.*lib.*4. *&* *l.*10.*gloſſ.*2. *n.*10.
*tit.*6. *&* *l.*29.*gloſſ.*3. *num.*1. *tit.*7. *lib.* 1. *noua Recopil.*
Vincent.Caroc.*de remed.contra præiud.ſentent.except.*
21.*num.*17.Ioan.Bapt.Coſta *de facti ſcientia, & ignor.
inſpect.* 11. *per tot.*vbi *num.* 19. limitat quando ſtat
per facientem quominus duret factum.Ioan. Maria
Nouar.*quæſt.forenſ.lib.*1.*q.*28.*n.*4.latè Caſtil. *contrad.
lib.*5.*p.*2.*c.*89.*num.*8.*cum ſeqq.* vbi intelligit quando
actus habet factum ſucceſſiuum. Torreblanc.*de iure
ſpirit.lib.*15.*c.*13.*n.*42.Rot.*deciſ.*503.*n.*4.*in fin.p.*1. *in
poſthum.Farin.*aliàs *p.* 3. *recent.* Nam facere non di-
citur qui non durat in facto, illúdve ad finem non
perducit. *l.qui cùm maior. §. accuſaſſe. ff. de bonis
libert.*Mexia *in tract.taſſa panis, concl.*8. *num.*61. Ioan.
Maria Nouar.*d.lib.*1.*q* 28.*n.*4.]
15 FACTVM attenditur, non quod potuit fieri,
Crauet.*conſ.*189 *num.*7. *verſ. quartus caſus*, Cardin.

Tuſch, *dict. tom.* 3. *liter. F. concluſ.* 24.
FACTVM non attenditur, ſed quod debuit 16
fieri, *l.nemo,C.de ſentẽt.& interlocut.* Crauet.*conſ.*320.
*n.*5.Federic.de Senis *conſ.*152.*n.* 3.*verſ.item quia per
hoc*, Alex.*conſ.*3.*Viſo inſtrumento.num.*5. *lib.*1. Card.
Tuſch.*d.tom.*3.*lit.F.concl.*24.[Rot.*deciſ.*252.*n.*2. *p.*1.
*in poſthum Farin.*aliàs *p.*3.*recent.*]
FACTVM quod non releuat, fieri non debet, 17
l.ad probationem.C.de probationib. Surd.*deciſ.*260.*n.*5.
*cum ſeqq.*nec factum dicitur, *l.iubemus*,& *ibi* Bart. *C.
de ſacroſ.Eccleſ.*Menoch.*conſ.*351.*n.*36.Octau.Glorit.
*reſp.*1.*p.*2.*n.*180.*in fine.*
FACTVM non reputatur id, quod non habuit 18
effectum, *l.*1.*§.nihil.ff.de ineffic.teſtam.l.ſi quis ſub con-
ditione. ff.de teſtam.tut.l.*2. *§ ſed etſi ſint ſui.ff.de ſuis &
legit.hered.l.ex conſenſu. §.*1 *ff.de appellat.* Surd.*conſ.*
436.*num.*14.
FACTVM contra ius, pro non facto habetur, 19
l.iubemus.§.prædia,C.de ſacroſ.Eccl.cap. quæ contra ius
64.*de reg.iuris,lib.*6.Cardoſ.*in praxi Iudic. & Aduoc.
verb.factum.num.*2.Azor.*Inſtit.moral.p.*1.*lib.*5.*cap.*16.
*q.*17. [Intellige quantum ad actus firmitatem & ro-
bur, ſecus ad punitionem, pœnámque incurrendam,
Tiraq.*de iure conſtituti, limit.*7.*n.*49.Alphonſ.Modit.
in §.lex eſt, Inſtit. de iure naturali gent. & ciuili, dub.
100.*n.*10.Molin.*de primog.lib.*2.*c.*16.*n.*20.Ioan.Bapt.
Coſta *de facti ſcientia, & ignorant. inſpect.* 12. *num.*5.
Card.Tuſch. *d.lit.F.concl.*12 *n.*3.]
FACTVM quid non fuiſſe, vel nulliter factum, 20
paria ſunt, *l.quoties.ff.qui ſatiſdare cog.* Surd.*conſ.*359.
*n.*1.Anton.Monach.*Florent.deciſ.*26.*n.*2. [Et factum
inutile, inualidum, inefficax, minúſque ſolemne non
facto æquiparatur. Ioan. Bapt.Coſta *d. tract.de facti
ſcientia, & ignor.inſpect.*23.*per tot.* Et factum non di-
citur quod ſolemniter non eſt factum, *l. vnic. C. de
rei vxoriæ act.*]
FACTVM vnius non debet alteri nocere, *l. ſi* 21
*vnus.§.ante omnia.ff.de pactis,l.de pupillo.§.ſi plurium.
ff.de noui oper.nunc.l.paterfamil.ff.de hered.inſtit. l. non
debet alteri.ff. de reg. Iuris,l. coheredi, C. famil.herciſc.
l.heredes.§.in illa.ff.eod.* Thom.de Thomaſſ.*in floribus
legum, reg.*125.Menoch.*conſ.*346.*num.*26.Surd.*deciſ.*
102.*n.*1.*&* *conſ.*22. *n.* 29. Farin. *in praxi crimin.p.*4.
*conſ.*40.*n.*45. *&* *conſ.*65. *n.*100. Et facto alterius ne- 22
mo debet prægrauari, *l.ſi quis in ſuo. §.legis, C. de
inoffic.teſtam.*Surd.*conſ.*173.*num.*84.aut alieno facto
onerari, *l.in cauſa.ff.de procurator.*
FACTVM proprium nemo impugnare poteſt, 23
*l.poſt mortem.ff.de adopt.l. & per fundum. ff.de ſeruitut.
ruſtic.præd.l.ſicut,C.de action.& oblig.l.cùm à matre,C.
de rei vendic.l.generaliter.§ fin.ff.de non numer. pecun.
l.non idcirco,C.de contrah.empt. l. ſi creditoribus, C. de
ſeruo cõmuni pignori dato,l.cùm profitearis, C. de reuoc.
donat.l.*1.*C.de remiſſ.pignor.c.veniens, de filiis Presbyt.
c.cùm ſuper, de conceſſ.prebend.*Thom.de Thomaſſ. *in
florib. legum. reg.*26. vbi ait procedere, niſi ex iuſta
& conceſſa cauſa deueniat, Menoch. *conſ.* 160. *n.*5.
Surd.*conſ.*284.*num.*5.*&* 8.Cardoſ.*in praxi Iudicum,
verb.factum.num.*3.Ioſeph.Seſſe *Aragoniæ deciſ.*230.
*n.*69.Bartol.*in tract.de conſortib.c.*22.*n.*13. Mari. An-
tonin.*var.reſol.lib.*1.*reſol.*5.*n.*2. Cæſ.Argel.*de contra-
dictore legitimo,q.*2.*n.*256.*&* *q.*4. *n.*43. *&* *q.*8. *num.*4.
& *q.*10.*n.*80.Seraphin.*deciſ.*334.*n.*1.
Limita quando actus eſſet ipſo Iure nullus, quia 24
tunc quilibet poteſt venire contra actum à ſe geſtũ,
c.magnæ 22.*q.*4. Caputaquen. *deciſ.*170.*n.*6.*&* 7.*p.*3.
Grammat. *deciſ.*12. *num.*14. *&* *deciſ.*79. *num.*3. Ma-
gon.*Florent.deciſ.*69.*num.*6. Surd. *conſ.*183. *n.*43. *&
conſ.*284.*num.*1.*&* 14. quos refert Mari. Anton. *var.
reſolut. lib.*1. *reſol.*5. *num.* 23. [Baeç. *de dote cap.* 11.
*num.*82.

num.82.& cap.34.num.2. Molin. de primog. lib.4.c.1. num.18. Caualcan. de vſur.num.162.& 163.& 175. Pinel.in l.1.C.de bonis mat.p.3.n.73. Valaſc. conſ.69. n.14. D.Barboſ.in l.1.p.5.n.15. ff.ſoluto matr. Giorba in conſuetud. Meſſanenſ.c.14.gloſ.15.num.11.Vincent. Fuſar.de ſubſtitut.q.717.num.3. Ioan. Bapt. Coſta de facti ſcientia & & ignor. inſpect. 9. num.4. cum ſeqq. vbi etiam Axioma declarat, & intelligit verum ſi actus proptio nomine geſtus ſit, ſecus ſi alterius, vt in Prælato, Rectore, & adminiſtratore Eccleſiæ, tutore, curatore, patre legitimo filij adminiſtratore, & ſimilibus.]

25 FACTVM Iudicis reputatur factum partis, l.ſi ob cauſam, vbi Bart.Bald.& alij,C.de euictionib. Bart. in quæſt.1.Lucana ciuitatis,num.15. vbi quòd factum Iudicis æquiparatur facto partis, ne dum circa affirmatiuum factum, ſed etiam circa negatiuum, & quod imò factum Iudicis eſt maioris auctoritatis, quàm factum partis, Iaſ. in l. à D. Pio. §. ſi emptor. num.3. ff.de re iudic. vbi quod factum Iudicis cenſetur factum partis, ſi eſt legitimè & iuridicè factum, & quando clauditur ſub adminiſtratione iuriſdictionis, aliàs ſecus, Alex.conſ.212. Ponderatis. num.7. verſ.ſecundò reſpondeo, lib. 6. vbi quod procedit in iis, in quibus Iudex contra partem inuitam habet à lege poteſtatem procedendi ad illum actum, & limitat in formalibus, quæ debent ſpecificè impleri, quia non ſufficit factum Iudicis, vbi forma requirit factum partis, Bald.conſ.61. In iſta quæſt.num.2. verſ.& ſi dicatur, lib. 2. vbi intelligit de facto Iudicis legitimo, Signorol. conſ.189. in fine, Ancharan. conſ.207.In quæſtione.num 4. & 5. vbi ampliat in arbitro,& arbitratore, quia factum illius cenſetur factum partis; & Menoch. remed. 8. recuper. num. 44. Surd.deciſ.266.num.vlt.& conſ.36.num.17.& conſ.49. num.1.& 37.& conſ.374.num.9.Ioſeph,Ludou.Peruſina deciſ.65.num.5. p.2. Gutier. canon. lib.1.cap. 2. num.2.& num. 16. Cald. Pereira de reſolut. emphyt. cap.5.num.52.& cap.6.num.5. Card. Tuſch. d.tom.3. lit.F.concl.30.per totam, Rot. deciſ.184. num.2. apud Farin.p.1.recent. [Carol.de Graſſis de except. ad mat. ſtat.except.17.num.2. Stephan. Gratian. diſceptat.forenſ. cap.730. num. 34.& cap. 784. num. 11. Rota deciſ.259. num.1. & deciſ. 382. num. 3. & deciſ. 115. num.2.& 3.p.1. in poſthum. Farin. aliàs p.3.recentior. Intellige ſi Iudex rectè procedat, non aliàs, Syluan. conſ.101.num.7. Surd. conſ.49. num. 37.& conſ 168. num.25.& deciſ.128. num. 15. Ioan. Bapt. Coſta de facti ſcientia & ignor. inſpect.40. num.1. cum ſeq. vbi inſpect. 41. num. 2. ſubdit factum Iudicis perpetui, ciuitatis factum reputari, & num. 4. quod factum Vicarij pro facto Epiſcopi reputatur, & inſpect. 44. num.1. quod factum tutoris pupilli factum cenſetur. Intellige etiam Axioma quoad validitatem & perfectionem, non quoad ſcientiam, Surd. conſ.49. n.34. cum ſeq.]

26 FACTVM præſumitur, quod fieri conſueuit, l.ſi cui.ff.de annuis leg. latè Euerard. in loco ab vſitato. n.6.cum ſeqq. Salicet.in l.exceptio.n.1.& 3. C.de locati, Beroi.conſ.48.n.11 lib.2.Surd. deciſ.199.n.4. Brunor à Sole in locis communib. verb.factum. n.14. Maſcard. de probat.concl.732.n.5.Flamio.de reſignation. lib.11. quæſt.14.num.8. Vel quod de Iure erat faciendum, Maſcard.de probat. concl.734. Cardin. Tuſch. tom.3. lit.F.concl.10.n.9.Flamin.d quæſt.14.n.7

27 FACTVM non præſumitur, niſi probetur, l.in bello.§.facta.ff. de captiuis & poſtlim. reuerſ. l. ſi emancipati 9.vbi Iaſ.C.de collat,l.1. C.de probationib. l.quæcumque.§.fin.ff.de publican. l.aſſecuratio. C. de non num. pecun.cap.cum Ioannes.§.verum,de fide inſtrum. cap.licèt,de conſtit.lib.6.Vital.de Camban. in tract. clauſularum,pag.320.n.49. Thom. de Thomaſſ. in floribus legum.reg.118.Caputaquen.deciſ.11. num.1.p.1. Menoch.de præſumpt.lib.6.præſ.14.per totam,Maſcard.de probat.concl.732.Card.Mantic.de coniectur.vltim. volunt.lib.2.tit.1.n.4.& tit.12.n.22. Flamin. de reſignat. beneſic.lib.10.quæſt.8.num.43.vbi n. 44. ait rationem 28
huius Axiomatis eſſe, quia facta ſunt ſui natura incerta, per l.in omnibus. ff.de Iuris & facti ignor. Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.43.n.95.& gloſ.62.n.28.Card. Tuſch.d tom.3.lit.F.concl.10. Mari.Antonin. var. reſol.lib.1.reſol 98.num.8.Bellet.diſquiſit.cleric.p.1.tit.de bonis cleric.§.15.n 6. Franc.Molin. de ritu nupt. lib.1. cap.9.n.2. [Limita in factis notoriis,aut publicis.c.1. de poſtul.Prælat.Camill.Borrel. in ſumm. deciſ. tom.1. tit.2.de probat.num.31.verſ.declarandum. Ioan. Bapt. Coſta de facti ſcient.& ignor.inſpect.13.n.5.in fin. Et in vſitatis,ſeu fieri conſuetis.Borrel.d.loco num.32.& 34.Modit.in §.lex eſt.Inſtit. de iure nat. gent. & ciuil. dub.100.n.12.verſ.in conſuetis verò.]

FACTVM legitimè, ſeu iuſtè,nullam pœnam 29
meretur,l.nemo damnum. ff. de iureiur. l.qui ſeruum. ff. de verb.oblig.l.Gracchus, C.ad legem Iuliam,de adulter. l.ſancimus, C.de adminiſtr.tutor. §. iniuria, Inſtit. ad legem Aquil.Thom.de Thomaſſet. in floribus legum, reg.260.]

FACTA multa tenent, quæ à principio fieri 30
probibentur, l. patre furioſo, vbi latè Iaſ. l. de his,qui ſunt ſui,vel alieni Iuris,l.circa.ff.de inoffic.teſtam. l.1.§. biduum.ff.quando appellandum ſit.cap. ad Apoſtolicam 46.de Regularib. cap.1. de matrim. contracto contra interd.Eccleſia,cap.fin.de diuort.cap.rurſus,qui clerici,vel
vouent.Roman.conſ.215. Duo ſunt, num.4. & 5. vbi 31
quod præſumptio Iuris, & de Iure licèt non admittat probationem in contrarium, ſi tamen eſt admiſſa & probata, releuat, & quod clericus licèt inſtrumenta conficere & rogare non poſſit, tamen confecta,& rogata valent, & conſ.409. Quoad primum, num. 7. vbi quod licèt quis prohibeatur fideiubere, ſi tamen fideiubeat, valet fideiuſſio, Angel. Aretin.
conſ.92.num.15.verſ.tertiò dictus contractus,vbi quod 32
contractus quamuis non poſſit celebrari in Eccleſia,tamen celebratus valet, Oldrad. conſ.14. num.9. verſ.ad aliud, vbi quod licèt benedictio Abbatis tutiùs debeat fieri die Dominico, ſi tamen eſt facta alio die, valet, & conſ.306. in fin.verſ. ſecunda ratio, vbi quod is, qui non poteſt dare de iure tertij, & non audiretur volens probare, ſi tamen iam probauit,auditur, Abb.conſ.vlt. num.5. lib.2. vbi quod qui non tenetur reſpondere libello generali: ſi tamen illi reſpondet, ſibi præiudicat, Signorol.conſ.227.In quæſtione, num. 2. vbi quod laudum licèt ferri non poſſit,vel non debeat, ſtante elaudicatione compromiſſi, ſi tamen feratur, valet, Fedet.de Senis conſ.
104.num.4.& conſ. 293. in fine, vbi quod mulier & 33
miles licèt non poſſint eſſe procuratores, ſi tamen admittantur, valet proceſſus,Bart. in quæſt. 1. Lucana ciuitatis,num.12. verſ. è contrà, vbi hanc regulam infallibilem dicit, Thom. de Thomaſſet. in floribus legum,reg.185.vbi ait procedere,quando à principio actus non eſt omnino inualidus, Lambertin. de iurepatron.p.1.lib.10.art.7. Surd. conſ.174. num. 12. & conſ.175.num.41.& conſ.360. num.14. Card. Tuſch. d.tom.3. lit. F. concl.12.per totam. Stephan. Gratian. Marchia deciſ.64.n.11.Cæſ.Argel.de contradict. legitimo,quæſt.3.n.98. Anton.Monach. Bononien.deciſ.19. n.22.Eſcob.de ratiocin.cap.6.n.38. Bellet.diſquiſit.clerical.p.1.tit.de diſciplina clericali.§.29.num.6.& tit.de clerico teſte.§ 4.num.7. vbi intelligit Axioma, quando prohibitio fit in accidentalibus; ſecus verò ſi

forma

forma, & actus ſubſtantialis prohibeatur, iuxta do-
ctrinam gloſſ. *verb. Sacramenti, in auth. decernit, C. de recept. arbitr.* quam probat Sot. 2. 4. *diſt.* 28. *quæſt.* 1. *art.* 1.

34 Facta pro infectis haberi non poſſunt, *l. in*
bello. §. facta. ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ. l. verum, vbi
Dec. *ff. de regulis Iuris*, Thom. de Thomaſſ. *in floribus*
legum. reg. 117. vbi quod procedit, niſi aliud contra
leges, vel bonos mores fiat, Surd. *conſ.* 93. *num.* 8.
Ferrer. *in Conſtitut. Cathaloniæ, gloſſ.* 6. *n.* 121. Anton.
Monach. *Bononien. deciſ.* 28. *num.* 51. *& deciſ.* 30 *n* 25.
Franc. Molin *de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 1. *num.* 27. Card.
Seraphin. *deciſ.* 365. *num.* 7. [Modit. *in §. lex eſt. Inſtit.*
de iur. nat. gent. & ciuil. dub. 100. *num.* 1. *cum ſeqq.* vbi
à num. 2. probat quòd nec Deus Opt. Max. factum
infectum eſſe facere queit. Intellige in veritate, id
eſt, quantum ad rem & factum ipſum; ad iuris
verò effectus, actúſve validitatem, cùm quid fa-
ctum contra legem, aut bonos mores eſt, infectum
reputari à lege poteſt, & reputatur, *l. iubemus nulli.*
l. 1. *in fin. C. de ſacroſ. Eccleſ. l. non dubium. C. de legib.*
Modit. *d. dubit.* 100. *num.* 7. Ioan. Bapt. Coſta *de facti*
ſcient. & ignor. inſp. 12. *n.* 4. *& inſp.* 23. *n.* 5. Azor. *inſtit.*
moral p. 1. *lib.* 5. *c.* 16. *q.* 17.]

Facta de facto, etiam ſunt reuocanda de
35 facto, iuxta notata *in l.* 1. *§. nunciatio. ff. de noui oper.*
nunciat. & in cap. 1. *vt lite pend.* Alex. *conſ.* 179. *In cau-*
ſa, in fine, lib. 6. vbi quod ſi Iudex de facto, & non ci-
tata parte, tradidit poſſeſſionem alienam alteri, di-
citur ſpoliare, & ſicuti de facto abſtulit, ita de fa-
cto reſtituere debet, Gemin. *conſ.* 39. *num.* 4. *cum ſeqq.*
vbi quod ſententia nulla, & de facto lata, de facto
debet reuocari, & ſimilia exempla adducit Caſtren.
conſ. 183. *In cauſa, in princip. lib.* 1. vbi quòd ſi cauſa
requirente ſententiam diffinitiuam, Iudex ſine cau-
ſæ cognitione incepit à præcepto, omnia ſunt nul-
la, & tanquam de facto facta ſunt reuocanda, *&*
conſ. 412. *Viſo puncto. col.* 2. *verſ. & ad quod dicitur,*
lib. 2. vbi quòd procedit Axioma in iis, quæ facta
ſunt non debito modo, & contra ius, ſecus ſi ius
permittat, Bald. *conſ.* 257. *Factum ſic proponitur, lib.* 4.
vbi quòd exequutio facta contra tertium poſſeſſo-
rem, non citatum vigore ſententiæ latæ contra bo-
na hæreditaria, tanquam de facto facta debet reuo-
cari, Socin. *conſ* 32. *Ex iis, verſ. quantum enim, lib.* 1.
vbi intelligit, vt Iudex debeat eſſe facilis in reuo-
cando, ſed tamen præuia citatione, prout illum re-
fert Apoſtil. ad Caſtren. *conſ.* 128. *in ver. reuocari, lib.* 1.
idem Bald. *conſ.* 318. *Iſta captura. & conſ.* 338. *In cau-*
36 *ſa, & conſ.* 374. *lib.* 4. vbi quòd ſi quis eſt carceratus
vt ſuſpectus de fuga ordine non ſeruato, putà non
præſtito iuramento, ſeu non liquidato credito,
prout requirit ſtatutum, captura eſt reuocanda, ne-
que confirmari poteſt ex nouis, Anchar. *conſ.* 340.
37 *Viſo themate, in fine*, vbi quod ſequeſtratio, vel re-
commendatio carcerati facta de facto ſine Iudice,
nihil releuat, & de facto reuocanda eſt; dicit tamen
Iaſ. *in l. à Diuo Pio. §. in venditione. num.* 12. *ff. de re iu-*
dic. quod captura debitoris nulla, quia ordine non
ſeruato facta, poteſt confirmari, ſi conſtat de debito.
Et ad communem allegationem huius Axiom. vide
Lancellot. *de attent. p.* 3. *cap.* 25. *n.* 46. Vant. *de nullitat.*
tit. quid ſit null. n. 16. Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. F. concl.* 11.
per totam., Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 2. *reſol.* 29.
num. 6.

38 [Factum legitimè retractari non debet, niſi
caſus poſtea eueniat, à quo inchoari non poſſet.
cap. factum legitimè. de reg. iur. in 6. *l. in ambiguis. §. non*
eſt nouum. ff. eod. Surd. *conſ.* 125. *num.* 11. Ioan. Bapt.
Coſta *de facti ſcient. & ignor. inſp.* 46. Vincent.
Caroc. *deciſ.* 58. *num.* 13. vbi intelligit in actu non omnino perfecto & conſummato; & ſubdit perfectum non dici, niſi data vltima & finali perfectione. Idem tenent Ioan. Bapt. Coſta *d. inſpect.* 46. *num.* 9. & Surd. *d. conſ.* 125. *n.* 55. vbi *num.* 56. limitat etiam quando cauſa ob quam factum eſt, ad non cauſam deuenit.]

Axioma XCIV.

Falx.

1 *Falcem in meſſem alienam mittere nemo debet.*
Limita, vt num. 2.

Falcem in meſſem alienam quis ponere non 1
debet, Bald. *conſ.* 396. *Quod autem. num.* 2. *verſ. ſed reſpondet, lib.* 4. Anchar. *conſ.* 11. Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 3. *lit. F. concl.* 35. Tractent enim fabrilia fabri, & quam quiſque norit artem, in ea ſe exerceat, Strach. *de mercat. p.* 3. *tit. de nautis. num.* 33. Card. Tuſch. *d. lit. F. concl.* 2. Et ideò non eſt ſine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet, ſe immiſcet, *l. culpa* 37. *de regulis iuris, cap. non eſt* 19. *eod. tit. in* 6. Corraſ. *miſcel. lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 10. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum reg.* 203.

Licèt autem nemo debeat ponere manum ad 2
meſſem alienam, neque ordinem præuertere, tamen ex cauſa neceſſitatis permittitur quòd vnum membrum fungatur officio alterius membri. Abb. *in ſua quæſt.* 1. *col.* 22. *num.* 31. quem refert Cardin. Tuſch. *tom.* 5. *lit. N. concl.* 18. *n.* 21.

Axioma XCV.

Fama.

Fama bona eſt theſaurus inæſtimabilis, Bald. *in l.* 1. *col.* 4. *C. de confeſſis*, quem refert Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 5. *quæſt.* 3. *num.* 92. Et eſt maximum bonum, per ea, quæ tradit Fr. Anton. à Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap.* 13. *diſp.* 70. *num.* 3. & ideò melius eſt nomen bonum, quàm diuitiæ multæ, *Prouerb.* 22. Maſcard. *de probat. concl.* 234. *& ſeq. & concl.* 1219. *num.* 9. *&* 10. Sayr. *in claui Regia, lib.* 11. *cap.* 3. *n.* 1. [Plura de hoc Surd. *conſ.* 68. *num.* 17. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 5. *c.* 875. *num.* 21.] Prodeſt enim multum bona fama, & expurgat omnem ſuſpicionem, Crauet. *conſ.* 145. *in in fine*, quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 3. *lit. F. concl.* 69. *num.* 17. in tantum, vt crudelis dicatur, qui negligit ſuam bonam famam, Anchar. *conſ.* 188. *Viſis conſiliis, num.* 6. [Couar. *lib.* 1. *var. c.* 2. *n.* 8. *in princ. verſ. quibus ſuffragatur.* Dominic. Arumæ. *deciſ.* 13. *num.* 66. *lib.* 2. Thom. Triuiſan. *deciſ.* 10. *n.* 15. *lib.* 1.] cùm periculum infamiæ æquiparetur periculo mortis, Alex. *conſ.* 133. *Circa executionem. n.* 8. *lib.* 6. Card. Tuſch. *d. concl.* 69. *n.* 20.

Axioma XCVI.

Fauor.

1 *Fauore quod conceditur, non retorquetur in odium.*

2 *Fauori ſuo quilibet renunciare poteſt.*
3 *Fauor publicus præfertur priuato.*
4 *Fauores ſunt ampliandi.*

1 FAVORE quod conceditur, non retorquetur in odium, *l.nulla iuris ratio* 24. *de legib. l. quòd fauore, C. eod. tit. cap. quod ob gratiam* 61. *de regulis Iuris*, *lib.* 6. Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum reg.* 243. vbi ait procedere, niſi aliquis in legem ipſam peccauerit, *& pag.* 258. vbi intelligit, niſi ſua culpa retorqueatur, Surd. *deciſ.* 195. *num.* 5. Monet. *in tract. de opt. canon. cap.* 3. *num.* 142. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 12. *num.* 27. Octau. Glorit. *reſp.* 1. *p.* 3. *num.* 39. [Sigiſm. Scacc. *de commerc. & camb.* §. 2. *gloſſ.* 5. *num.* 308. Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect. & variat. fori. q.* 43. *sect.* 1. *num.* 18. *pag.* 93. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 651. *n.* 21. *& c.* 665. *n.* 20. *& c.* 656. *n.* 17.]

2 FAVORI ſuo quilibet renunciare poteſt, *l. cùm pater.* §. *libertis. ff. de legat.* 2. *l. ſi index circumuento. ff. de minorib. l. poteſt. ff. de legib. l. ſi quis in conſcribendo, C. de pactis. l. quoties, C. de fideicom. l.* 2. *C. vt in poſſeſſ. leg. l. pen. C. de Epiſcop. & cleric. cap. ad Apoſtolicam, de regularib. cap. ſi de terra, in fine, de priuileg.* Bart. *in l.* 1. *C. de pactis*, Anton. Gom. *var. tom.* 2. *cap.* 13. *num.* 17. Menoch. *conſ.* 89. *num.* 97. Surd. *conſ.* 198. *num.* 2. Vital. de Camban. *in tract. clauſular. pag.* 241. *num.* 9. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 12. *tit.* 18. *num.* 20. Monet. *de opt. canonica, cap.* 3. *num.* 207. *& cap.* 6. *num.* 4. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol. fin. caſu* 13. Ferrer. *in Conſtitut. Cathaloniæ, gloſſ.* 4. *num.* 86. Rot. *deciſ.* 265. *num.* 3. apud Farin. *p.* 1. *recent.* [Ambroſin. *Peruſ. deciſ.* 3. *num.* 15. Intellige ſi ipſius renuntiantis tantum, & non alterius fauorem concernat, *c. de tempore*, & *ibi* Panot. *num.* 2. *de arbitr.* & ſic quando ipſi renuncianti principaliter, nec ſecundariò fauor conceſſus eſt, Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *quæſt.* 76. *per tot.*]

3 FAVOR publicus præfertur priuato, *l. vnic. C. de offic. Comit ſacrar. largit.* Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 34. *n.* 3. *cum ſeqq.*

4 FAVORES ſunt ampliandi, *l. cùm quidam, ff. de liber. & poſthum. cap. odia, de regulis iuris, num.* 6. Thom. de Thomaſſet. *reg.* 209. Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect. & vitiat. fori, q.* 5. *num.* 5. *&* 6. *sect.* 2. *pag. mihi* 141. *& quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 23. *n.* 15.]

AXIOMA XCVII.

Fictio.

1 *Fictio idem operatur quod veritas.*
2 *Paria ſunt, eſſe talem, vel habere pro tali.*
3 *Verba quando proferuntur ab eo, qui habet poteſtatem faciendi, licèt ſonent in fictionem, quòd ſcilicet habeatur pro tali, tamen faciunt verè talem.*
4 *Princeps non poteſt fingere id quod eſt impoſſibile.*
5 *Iuris fictio naturam imitatur in quantum poteſt.*
6 *Fictio ceſſat, vbi veritas locum habere poteſt.*

1 FICTIO idem operatur quod veritas, *l.* 1. *ff. de adoption. l. cùm ex oratione. ff. de excuſat. tutor.* Pichard. *in princip. Inſtit. quibus modis teſtam. infirm. num.* 8. [Surd. *conſ.* 488. *num.* 16. *& conſ.* 349. *num.* 45. vbi intelligit, in fictione legis.] Et tantum operatur in caſu ficto, quantum veritas in caſu vero, *l. in princip. C. de rei vxor. act. l.* 1. §. *hoc ſenat. ff. ad Trebel. cap. ad audientiam, de cleric. non reſid.* Euerard. *in topicis legalib. à vi fictionis. num.* 4. *cum ſeqq.* Pichard. *d. loco. num.* 5. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 51. *num.* 28. Rot. *deciſ.* 104. *num.* 3. *& deciſ.* 266. *num.* 8. *& deciſ.* 319. *num.* 3. apud Farin. *p.* 1. *recent.* [Decian. *reſp.* 11. *n.* 150. *lib.* 1. Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 143. *num.* 13.] Quia paria ſunt, eſſe talem, vel haberi 2
pro tali, vnde ſi ſtatutum dicat, quod aliquis habeatur pro ciue, erit ciuis verè, & realiter, quando concurrit poteſtas in diſponente, ſicut in ſtatutentibus, vt poſſint creare ciuem verum eum, qui non eſt, Pariſ. *conſ.* 71. *Conſultatio abſoluta, num.* 5. *lib.* 1. Coin. *conſ.* 189. *In hac conſultatione. num.* 5. *lib.* 2. Bald. *conſ.* 480. *Viſa petitione, in princip. verſ. ſed his non obſtantibus, lib.* 3. Ruin. *conſ.* 227. *Quia Manfredus, num.* 2. *lib.* 1. Hippol. Rimin. *conſ.* 23. *num.* 110. *cum multis ſeqq. lib.* 1. Ratio eſt, quia quando verba 3
proferuntur ab eo qui habet poteſtatem faciendi, licèt ſonent in fictionem, quòd ſcilicet habeatur pro tali, tamen faciunt verè talem, Caſtren. *conſ.* 6. *col. fin. verſ. cùm igitur, lib.* 1. vbi quod res iudicata, quæ pro veritate habetur, idem operatur, ac ſi eſſet veritas, Alex. *conſ.* 2. *Viſis. n.* 10. *lib.* 1. vbi quòd quando lex mandat aliquem legitimari, & haberi pro legitimo in caſibus obſtaculi Iuris Ciuilis, intelligitur verus legitimus, & non fictè; ſecus aſſerens, ſi obſtaret ius gentium, vel Canonicum in lege ſeculari, Anton. de Butr. *conſ.* 20. *circa med.* vbi extendit generaliter in omni actu pendente à poteſtate legis, vel ſtatuti, quia ſi per verba fictionem denotantia eſt hæres verè, & non fictè, quia poteſtas legis hoc operatur, Bart. *in quæſt.* 3. *in princip. n* 8. vbi quòd in adoptione, quæ eſt ficta filiatio, tantum operatur fictio, ſicut veritas in vero & naturali filio, & *n.* 10. quòd tantum operatur ficta confeſſio, quantum vera. Vnde ex dictis colligitur, non poſſe fingere 4
Principem id, quod impoſſibile eſt, nec verum eſſe poteſt, *l. adoptio ff. de adopt. l. ſi vt certum, ad fin. ff. commodati*, Decian. *reſp.* 69. *n.* 11. *vol.* 2. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſſ. ſi poſt, n.* 29. *in vlt. impreſſ.*

FICTIO Iuris naturam imitatur in quantum 5
poteſt, *l. adoptio. ff. de adoptionib.* Bart. & cæteri *in l. ſi is, qui pro emptore, ff. de vſucap.* Pichard. *ad princip. Inſtit. quibus modis teſtam. infirmentur. num.* 5. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 26. *n.* 22. [Sigiſm. Scacc. *de commerc. & camb.* §. 6. *gloſſ.* 1. *ſub num.* 30.]

FICTIO ceſſat, vbi veritas locum habere po- 6
teſt, *l. nec ei.* §. 1. *ff. de adopt.* Decian. *conſ.* 11. *num.* 139. *lib.* 1. vbi quòd fictio ſemper cedit veritati, Cardin. Tuſch. *tom.* 5. *lit. F. concl.* 221. *num.* 14. quia vbi concurrunt veritas & fictio, ſemper veritas præfertur, & attenditur, Angel. Aretin. *conſ.* 135. *Intellecto. num.* 11. *in fine, cum ſeq. verſ. quinimò*, Franc. Curt. iun. *conſ.* 63. *n.* 4. vbi quòd quando fictio & veritas tendunt ad eundem finem, inſpicitur magis veritas, quàm fictio.

AXIOMA XCVIII.

Fides.

1 *Fidem fallere, & promiſſa non adimplere graue eſt.*

2 *Hiſpanorum*

2 *Hiſpanorum morem eſſe non ſeruare fidem, qui incautè pronuntiauerint.*
3 *Hiſpanorum fidelitatem qui extollant referuntur.*
4 *Principi ratione dignitatis grauius eſt fidem fallere.*
5 *Princeps grauiùs peccat frangendo fidem, quàm inferior, & priuatus.*
6 *Fides publica etiam hoſtibus eſt ſeruanda.*
7 *Fidem frangenti fides non eſt ſeruanda, etiamſi interuenerit iuramentum, vt n.10.*
8 *Amplia vt procedat, etiamſi in minimo fides deficiat.*
9 *Obligati obſeruare pacta & conuentiones, ſi contrauenerint etiam in vno, non poſſunt petere ſibi obſeruari.*

1 FIDEM fallere, & promiſſa non adimplere
graue eſt, *l.1. in princip. ff. de conſtit. pecun. l. 1.*
ff. de pactis, Hippol. *ſing.*42. Roman. *conſ.*52. *in quaſtione, col.1. verſ. tum ergo*, Couar. *de ſponſalib. p.2. cap.3.*
*§.4. num.*1. Tiraq. *lib.*13. *connub. n.*42 Roland. *conſ.*85.
*num.3. vol.*3. Lara *in l. ſi quis à liberis. §. ſi mater. n.*23.
ff. de liber. agnoſc. Menoch. *conſ.*156. *num.*22. Matien.
l.2. gloſſ.1. à num.1. tit.16. lib.5. nona Recopil. Flamin.
Pariſ. *de confident. quæſt.6. num.3.* Octau. Gloris *reſp.1.*
*p.3. num.*268. *& reſp.2. num.*11. Roias *ſing.*63. *à princip.* Petr. Martin. *in cap. afferte, de præſumpt. in verb.*
*afferte. p. 1. num.*19. Anton. Queſad. *diuerſ. quæſt.*
cap.30. num.13. ad finem, Menoch. *conſ.*156. *num.*22.
Dum hæc inter ſtudendo ſcriberem, inueni Ioann.
Andr. in proœm. Decretal. incautè dicentem, quòd
2 Hiſpanorum mos eſt non ſeruare fidem, vbi Bald.
col.6. verſ. quære ſi aliqua, ita inquit, *Caue tibi omnino*
à Cathalanis, quorum dicta referunt, Boer. *deciſ.*179.
*num.*8. & Menoch. *de arbitr. caſu* 57. *num.*48. Miror
3 equidem clariſſimos Iuriſconſultos ita parum modeſtè loquutos, noſtris falsò imponentes, quod in
illis non inuenitur, quorum fidelitatem ac fidem
mirè extollunt Titus Liuius *decad.4. lib.4.* Mar. Sicul.
de Hiſpanorum moribus, lib.4. propè fin. Ioan. Reudina
de maieſt. Princip. in verb. non armis ſolùm decoratam.
num 17. *cum ſeqq.* Et ideo Imperatores Romani
conſueuerunt ſemper, fidelitate Hiſpanorum nota
apud omnes exiſtente, in cuſtodiam corporum
milites Hiſpanos adhibere iam inde à Iulio & Auguſto Cæſare, vt recenſent Sueton. *in Auguſt.*
*cap.*49. Liui. *decad.* 3. Morales *lib.9. cap.*41. Et ita
Sertorius de cognatis non fidens ex incolis Hiſpanis cuſtodiam habebat, vt obſeruat Morales *lib.* 8.
cap.19. & 20. Chriſtiani enim famuli erant olim Imperatorum, eóſque vt fideliores ſecuriùs retinebant
in domo, & cuſtodia ipſi Imperatores, vt de Neronis ſeculo patet ex D. Paulo *cap.4. ad Philip. Salutant*
vos omnes Sancti, maximè qui de domo Cæſaris ſunt;
ídque notant eius ſeculi ſcriptores, & præcipuè
Tertul. *cap.36. &* 37. *in Apologet. aduerſus gentes*, &
Irinæ. *lib.4. cap.49. contra hæreſes.*

4 FIDEM ſi graue eſt priuatis fallere, vt num.
præcedenti probauimus, grauius eſt Principi ratione dignitatis, arg. *l. presbyteri, C. de Epiſcop. & cleric. cap. cum quidam, de iureiur. cap. ſicut dignum, de ho-*
5 *micid.* grauiùs enim peccat Princeps frangendo fidē
quam inferior, & priuatus, Pariſ. *conſ.*82. *n.*49. *vol.*1.
Bellon. *conſ.*37. *in fine*, Aym Crauet. *conſ.*241. *num.*19.
*vol.*2. Roland. *conſ.1. num.32. vol.2.* Cephal. *conſ.*545.
*n.*100. Menoch. *conſ.1. n.227. & conſ.27. num. 24. &*
*conſ.*721. *n.*3. Rodolphin. *de abſoluta Principis poteſt.*
*cap.6 n.*183. conueniunt tradita per Pereg. *conſ.* 87.
*num.11. vol.*1.

FIDES publica etiam hoſtibus eſt ſeruanda, 6
l. conuentionum. ff. de pactis, c. noli 23. q.1 quia eſt de iure gentium primæuo, & ſic de iure naturali, & ſemper continet bonum, & æquum, aliàs Princeps non
ſeruans fidem priuaretur commercio hominum,
quod eſt ſummè cauendum, vt ait Caſtren. *conſ.*318.
Viſo & examinato, col. pen. verſ. iis non obſtantibus,
Bald. *conſ.* 343. *Illuſtris domine, in fine, lib.* 2. vbi
quòd ſi quis captus in bello licito, relaxetur ſub iuramento de reuertendo, tenetur reuerti: vbi tamen
limitat, quando ageretur de redeundo ad capturam propter debitum ciuile, quia non tenetur reuerti, *& conſ.* 358. *Licèt latrunculis, per totum, eod.*
*lib.*2. vbi quòd quando bellum non eſt iuſtum, vel
propter crudelitatem hoſtium relaxatus timet mortem, non tenetur redire, quamuis promiſerit etiam
cum iuramento reuertere. Et hoc Axiom. exornant
Duen. *reg.16. in fine*, Menoch. *conſ.*100. *num.*187. *&*
*n.*218. *cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom.3. lit. F. concl.*335.
per totam, Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.2. differ.* 13.
n.4. cum ſeqq. vbi intelligit de perſonis publicis, non
de priuatis.

FIDEM frangenti fides non eſt ſeruanda, 7
l. eum qui. §.1. ff. de inoff. teſtam. l. quæro 56. §. inter locatorem. ff. locati, l. qui fidem. ff. de tranſact. l. Iulianus.
§. offerri. ff. de actio. empt. l. cùm proponas 21. ad fin. vbi
gloſſ. vlt. Bart. Bald. & Alex. *C. de pactis, l. pollicitatione 3. C. de ſponſalib. cap. eſto ſubiectus*, vbi gloſſ. *verb.*
deferatur. 95. diſt. cap. peruenit 3. verſ. nec tu, vbi *gloſſ.*
vlt. de iureiur. cap. fruſtra 75. vbi *gloſſ. 1. de regulis*
*Iuris, lib.*6. Roland. à Valle *conſ.57. num.20. lib.*1. vbi
dicit hanc eſſe regulam generalem, Ioan. de Anan.
*conſ.7. num.*8. Socin. *reg.* 8. vbi limitat ſeptem modis,
Tiraquel. *de retract. convent. §.3. gloſſ. vnica. num.*19.
Thom. de Thomaſſ. *in floribus leg. reg.* 129. Ioſeph.
Ludou. *tom.3. commun. opin. tit. de probatio. concl. vnic.*
verſ. qualibet enim, pag. mihi 473. Menoch. *conſ.1.*
*num.*364. Surd. *conſ.359. num.*9. Card. Tuſch. *tom.3.*
*lit. F. concl.*337. *per totam*, Mari. Antonin. *var. reſolut.*
*lib.2. reſolut.17. num.*12. *&* 13. Chriſtoph. de Pace *in*
*ſcholiis ad leges ſtyli, l.41. num.*26. Seraphin. *de priuileg. Iuramenti, priuil.64. num.* 154. Cardoſ. *in praxi*
*Iudicum, & Aduocat. verb. fides, num.*2. Farinac. *in praxi crimin. p.1. quæſt.27. num.*65. Alex. Trentacinq. *var.*
*reſolut. lib.3. tit. de verb. oblig. reſolut.*2. Octau. Glorit.
*reſp.1. p.3. n.*169. [nouiſſimè Noguerol *allegationum*
*iuris tom 1. alleg.6. n.*70.]

Amplia primò, vt procedat etiamſi in minimo 8
fides deficiat, Surd. *de aliment. tit.8. priuil.61. num.*26.
Sebaſt. Nanci. *ad l.2. ff. de iure immunit. n.2. cum ſeqq.*
& ad l. ſi pater, C. de nouation. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.31. n.5. cum ſeqq.* Puteus *deciſ.* 357. *in fine,*
lib.3. in vtraque edit. vbi dicit quòd propter vnum 9
minimum capitulum non ſeruatum, obſtat exceptio
agenti. Vnde obligati obſeruare pacta & conuentiones, ſi contrauenerint etiam in vno, non poſſunt
petere ſibi obſeruari, vt per Caſtrenſ. *conſ.*176. *Videtur, col.2. in fin. lib.*3. Natt. *conſ.*481. *in fine.* Rimin iun.
*conſ.122. n. 30. & ſeq. lib.*2. quos refert Card. Tuſch.
*d. lit. F. concl.337. n.*6.

Amplia ſecundò, etiamſi interuenerit iuramen- 10
tum, vt per Roman. *conſil.*244. *Pro euidentia. num.*2.
Ruin. *conſ.136. col.4. verſ. quoad aliud, lib.*5. Roland. à
Valle *conſ.57. num.21. lib.*1. Card. Tuſch. *d. concl.* 337.
*num.*3. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.1. reſolut.* 87.
*num.*22.

Quæ quidem ampliatio procedit, quamuis vltra iuramentum additur clauſula, *Rato manente pacto*,
quia adhuc non tenetur ſeruare fidem & promiſſa
is, cui non ſeruatur per aduerſarium, Gozadin.

*conſ.*31 *n.*5. Roland. à Valle *d.conſ.*57.*num.*22. *lib.*1. Card. Tuſch. *d.concl.*337.*num.*5.

Axioma XCIX.

Finis.

1 *Finis eſt primus in intentione, & vltimus in executione.*

2 *Finis mouet efficientem, efficiens præparat materiam, & tandem in eam præparatam inducit formam, ex quibus finis, & effectus cauſarum efficitur.*

3 *Actus finis eſt expectandus, & attendi debet in diſpoſitionibus.*

4 *Inducta ad vnum finem, non debent illius oppoſitum operari.*

5 *Res denominatur à fine.*

6 *Finis intelligi debet, vt conueniat ſuo principio.*

7 *Ordinata ad finem boni, non debent malum operari.*

1 FINIS eſt primus in intentione, & vltimus in executione, *l.*1.*C.de execut.rei iudic.* Ariſtot. *lib.*2. *Phyſic. cap.*7. *quæſt.*20. *art.*2. Tiraq. *in tract. Ceſſante cauſa, limit.*1. *num.* 6. Ægid. *in proœm. decret. ſuper*
2 *gloſſ.rub.*9. vbi ſubdit, quòd finis mouet efficientem, efficiens præparat materiam, & tandem in eam præparatam inducit formam, ex quibus finis, & effectus cauſarum efficitur, Surd. *conſil.*67. *num.*30. [*& conſ.*133.*num.*21.*& conſ.*199.*num.*12.*& conſ.*217.*n.*4. Giurba *in conſuetud. Meſſanenſ.c.*1 *gloſſ.*4. *num.*112.] Cardin. Tuſch. *practic concluſ.tom.*3.*lit. F.concl.*378. *num.* 11. de fine cui competit iudicare, conuenit etiam iudicare de mediis, Philoſophus *lib.*1. *Ethic. cap.*1.*text.in cap. præterea, de offic.deleg.* nam media ſequuntur naturam ſui finis, & ab eo regulantur, *l.oratio.ff.de ſponſalib.*

3 FINIS actus eſt expectandus, *l.diximus.ff.de excuſat.tutor.* Euerard. *in topicis legalib.loco* 100. Tiraq. *de retractu lign.ad finem tit. num.*18. 19.*&* 23. [Mari. Giurba *in conſuetud. Meſſanen.p.*1. *c.*1.*gloſſ.*4.*tit.*12.] Et attendi debet in diſpoſitionibus, quæ ad certum finem factæ ſunt, vt contrarium non operentur, quia in præteritis finis eſt primus in intentione, & finis de Iure communi eſt victoria, Oldrad. *conſ.* 283.*in princip.* quem refert Card. Tuſch. *d.concl.*378.
4 *num.*1. Inducta enim ad vnum finem, non debent illius oppoſitum operari, *l. legata inutiliter. ff.de adimend.leg.* Soci. *conſ.*38.*col.*2.*vol.*1. Menoch. *conſ.*151. *num.*30.*& conſ.*170.*n.*11.*& conſ.*362.*num.*34. Octau. Glorit. *reſp.*1.*p.*3.*n.*39.

5 A FINE res denominatur, *l.ex imperfecto. ff.de legat.*3.*l.rem non nouam.§.fin.C.de Iudic.l.ſed & ſi quis. §.*1.*ff.de vſufructu. §.omne autem Ius, Inſtit. de iure naturali, gent.& ciu cap.fraternitatis. §. fin.de frigidis & malefic.* Barthol. Perett. *ad extrauag.ambitioſæ,de rebus* Eccleſ. *non alien. pag.*93. *num.* 23. *&* 24. [Alban. *conſ.* 52. *num.*7. Surd. *conſ.* 164. *num.* 32. Caſſanat. *conſ.*45.*num.*107 Giurb. *ad conſuet. Meſſan.p.*1. *c.*1. *gloſſ.*4.*n.*112.*verſ.vt omnia.*]

6 FINIS intelligi debet, vt conueniat ſuo principio, Surd. *deciſ.*43.*num.*15. & ideò modus agendi, ſeu excipiendi inſpicitur, vt inde finis colligatur, gloſſ magna *in fin.in cap.hoc quippe* 3. *quæſt.*6. quam ſingularem atteſtatur Bald. *in l. Papinianus,col.pen.C. de ſentent. & interlocut. & in l. nec quicquam. §. vbi decretum, de offic.Proconſ.* quem referunt Felin. *in c.*1. *n.*17. *verſ. vltima concluſio, de except.* Octau. Glorit. *reſp.*4.*num.*13.

Ordinata ad finem boni, non debent malum 7
operari, Gemin. *conſ.*126.*num.*2.*verſ.ordinata,* Card. Tuſch. *pract.concluſ.tom.*5.*lit.O.concluſ.*181. [& inducta ad vnum finem contrarium effectum operari non debent. *l. legata inutiliter. ff. de leg.*1. Rot. *deciſ.* 140.*n.* 4. *in fin. p.*2. *in poſthum. Farin.* aliàs *p.* 4. *recentior.*]

Axioma C.

Forma.

1 *Forma ſubſtantialis dat eſſe rei.*

2 *Forma quibus verbis inducta cenſeatur, oſtenditur.*

3 *Forma in aliquo actu ſeruanda, ſi in illo deficiat, actus eſt nullus.*

4 *Formæ omiſſio actum vitiat, etiamſi tendat ad faciliorem illius expeditionem.*

5 *Forma non poteſt adimpleri per æquipollent, niſi quando lex, ſeu ſtatutum formam inducens conſiderat effectum.*

6 *Formæ omiſſio etiam in fauorabilibus, & piis cauſis actum vitiat.*

7 *Ætas, ruſticitas, ſexus, militia, aut alia qualibet qualitas non excuſat, quin formæ omiſſio actum vitiet.*

8 *Omiſſio formæ, quæ non continet æquitatem, actum non vitiat.*

9 *Formæ omiſſio non vitiat, quando aliqua neceſſitas impedit formam adimpleri.*

10 *Formæ omiſſio non vitiat fauore dotis.*

11 *Forma quando omittitur ratione ſcandali vitandi, eius omiſſio actum non vitiat.*

12 *Formæ omiſſio non vitiat, quando ex aliis menti formam inducentium ſatisfactum fuerit.*

13 *Quando lex, ſeu ſtatutum mandat aliquid fieri cum certa ſolemnitate, poſt actum iam factum, ſolemnitate non adhibita actus non dicitur nullus, niſi eadem lex expreſſerit, quod actus aliter factus non valeat.*

14 *Forma eſt de genere indiuiſibilium, & ſi deficiat in minimo, actus in totum corruit, vt num.*15.

16 *Forma non poteſt per æquipollens adimpleri.*

17 *Formâ legis omiſſâ corruit actus.*

FORMA ſubſtantialis dat eſſe rei, *l. Diuus,ff. de* 1
in integ.reſtit. l. Iulianus 9. *§.ſi quis rem.ff.ad exhibendum, l. qui heredi, l. Mæuius.ff.de condition. & demonſtrat.l. cùm hi. §. Prætor aditus.ff. de tranſact.l. qui per ſalutem.ff.de iureiur.l.in conuentionibus. ff.ad municip.l.is qui quadraginta.§.quadam.ff.ad l.Falcid. l. cùm antiquitas.§.cùm autem. C. de teſtam. Clem.*1.*de rebus Eccleſ. non alienan.* Ariſtot. *Phyſic. lib.* 1. *cap.* 9. *quæſt.*10.*artic.*1. Iaſ. *in l.cùm quis. num.*11. *C.de Iuris & facti ignor.* Caſtellion. *conſ.*17.*num.*9. vbi ait, quòd forma ſubſtantialis ſit illa, quæ dat eſſe rei, Euerard. *in topicis legalib.loco* 53. Bald. *in l.comparationes, in* 3. *quæſt.in fine. C.de fide inſtrument.* Dec. *conſ.*429. *n.*5. *& conſil.* 434. *num.* 2. Tiraq. *de retractu lign. §.*2. *gloſſ.*21.*à num.*11. *& §.*36.*gloſſ.*2.*num.*28.*& de retractu conuent. §.* 4.*gloſſ.* 6. *num.*31. Anton. Gom. *var. tom.*1.*cap.*2.*num* 7. Eſcob. *de ratiocin. cap.*6. *num.*39. *& cap.*11. *num.*18. *& cap.*31. *num.*16. Card. Tuſch.

practic.

practic.concluſ.tom.3.lit. F. concl.413. num 2. Octau. Glotit.reſp.9.num.34. [Intrigl.conſ.1.n.150. & conſ.3. num.10.lib.1.plenè Sebaſt.Medices de reg.iur. reg.7. num.1. & ſeq.Nouar. quæſt. forenſ. lib.1. q.71. num.4. Valenzuel.conſ.120. num.32. & conſ. 187. num.66. tom. 2. & actus factus abſque forma deſtinata dicitur nō eſſe.l.Iulianus.§.ſi quis rem ff.de aur.& arg.leg. Nouat.d.lib.1.q.79.n.9.in fin.] Nam quando aliquid requiritur pro forma eius, omiſſio omnino vitiat quando ea eſt ſubſtantialis, ſecus ſi non ſubſtantialis, ſed accidentalis, ex alleg.per Franc. Soar. de legibus,lib.5.cap.31. num.2. Salas in ſimili tract.de legib. q. 96. tract.14. diſput.16. ſect. 9. num. 36. In dubio autem forma præſumitur ſubſtantialis, non autem accidentalis, ſecundùm Matheſil. ſing. 130. & 131. Roland. conſ. 43. num. 13. lib.2. & conſ. 30. num. 1. & conſ. 55. num. 26. lib. 3. Vanti. de nullitatib. quot & quibus modis nullitas in iudicio proponatur, num.52.

2 Forma inducta dicitur ſequentibus verbis. Primò, quoties dicitur, id quod diſpoſitum eſt, ſeruandum eſſe pro forma, Grat.conſ.16. num.14. lib.1. Gozadin. conſ.73. num.13. Roland.conſ.72. num 61. lib. 3. Virgin. Boccac. in conſtitut. Picen, gloſſ. 6. num.164. Secundò, quotieſcunque additur neceſſitas aliquid faciendi, Tiraq.de retract. lig.§.36. gloſſ.2. num.25.Beroi. quæſt.24.num 4. Tertiò, quando diſponitur conditionaliter, Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt.30. num.5. Virgin.Boccac. in conſtit. Marchia, gloſſ. 6. num. 156. Cardin. Tuſch. dict. concluſ. 414. num. 10. & 13. & 17. Et ideò formam inductam cenſeri per ablatiuos abſolutos, reſoluunt Matien. l.9.gloſſ.4. num.1.tit.11. lib. 5. nouæ Recopil. Roland. conſ.81.n.15.& 82.cum ſeqq.lib.1.& conſ.55. num.25. lib.3.Sanchez de matrim. lib.3. diſp.5. num.2. Ioſeph. Seſſe Aragon.deciſ.31. num.8. & deciſ.131. num.22. Quartò, per temporis appoſitionem, quia tempus ordinatum à ſtatuto, dicitur eſſe de forma.Roland. conſ.72.num.71.lib.3.Oſacb.Pedem.deciſ.163.num.9. cum ſeqq. Virgin.Boccac. in conſtit. Marchia, gloſſ.6. num. 162. Quintò, ſi aliquid ſtatuatur præter ius commune, Roland.conſ.72.num 61. lib.3 Boccac. d. gloſſ.6.num.163.& 165. Sextò, ex vehementi & ſtudioſa animi applicatione, quam diſponens habet circa modum in diſpoſitione expreſſum, Boccac. d. gloſſ.6. n.168. vbi num.169. ſubdit, formam cenſeri etiam inductam per iuramentum, quòd lex ſeu ſtatutum præcipit interuenire debere in actu, & n 167. reſoluit, per dictiones taxatiuas cenſeri formam inductam.

3 Forma in aliquo actu ſeruanda, ſi in illo deficiat, actus eſt nullus, l. Mænius, l.qui heredi. ff. de condit.& demonſtr.l.1.& 2.C.quando prouocare non eſt neceſſe, gloſſ.verb.irritum,in cap.dilecta, & ibi Panor. num.4. & Felin. num.6. de reſcript. Tiraq. in l. ſi vnquam,verb. reuertatur. num.67. C. de reuocand. donat. Roland.conſ.30.num.2.lib.3.& conſ.72.num.54.& 5. eod.lib.3.& conſ.60.num.24.lib.4. Alderan. Maſcard. de generali ſtatut. interp. concl. 9. num. 8. & num. 55. verſ.& quia,Soar.de legibus lib.3.cap.31. num.1. Salas in ſimili tract.quæſt.96.tract.14. diſp.16.ſect.2. num.1. ante med.verſ.ex quibus legibus. [Anell.Amat.conſ.64. num.6.& conſ.69. n.5.cum ſeqq.Valenzuel. conſ.112. num. 58. & conſ. 187. num. 74. & 75. & conſ. 177. num. 12.]

4 Amplia primò, etiamſi formæ omiſſio tendat ad faciliorem actus expeditionem, gloſſ. in cap.ſolet,de ſentent.excommun.lib.6. Alderan. Maſcard. d.concl.9. num.57.

5 Amplia ſecundò, etiamſi aliquid legitimè fiat, nam adhuc formæ omiſſio vitiat, quia non poteſt per æquipollens adimpleri, gloſſ.verb.tranſponentes, in cap.cùm dilecta, de reſcript. Tiraq. de retract.lig. §.1.gloſſ.21.num.11.verſ.hæc, & §.36.gloſſ.2. num.38. & de legib.connub.gloſſ.6 num.26. & gloſſ.7. num.188. Oſach. Pedem. deciſ.163. num.4. cum ſeqq. Alderan. Maſcard. d.concl.9. num.62. niſi quando lex, ſeu ſtatutum formam inducens conſiderat effectum, Dec. in cap.de appellat.num.5.cum ſeqq.de appellat. Cephal. conſ.35. num.45. lib.1. Menoch. conſ. 131. num. 15. Oſach. Pedem. deciſ.92. num.25.Card. Tuſch. lit.F. concl.414.n.38.

Amplia tertiò, procedere etiam in fauorabilibus, 6
& piis cauſis, Tiraq.d.gloſſ.21 ſub num.11.Grammat. deciſ.79. n.11. & 14. Roland. conſ.72. num.59. lib.3. Alderan.Maſcard.d.concl 9.n.64.

Quartò amplia, ita procedere, vt non excuſet 7
ætas, ruſticitas, ſexus, militia, aut vna quælibet qualitas, Roland.conſ.30.n.8 lib.3. Card.Tuſch. d.lit.F. concluſ.415.n.29.

Limita primò, vt minimè procedat, ſi talis for- 8
ma non contineat in ſe æquitatem, iuxta ea quæ tradunt Soar.de legib.lib.5.cap.31.num.4. & Ioan. de Salas in ſimili tract.quæſt.96. tract.14. diſp. 16. ſect.9. num.36.

Limita ſecundò, quando aliqua neceſſitas im- 9
pediat formam adimpleri, quia tunc eius omiſſio non vitiat, Tiraqell. ad leges connub. gloſſ.6. num. 34. Pariſ. conſ.33. num 29. & 30.lib.2. Roland. conſ.81. num 25.16.39.40.52 82.cum ſeq.Maſcard. d. concl.9. num.78.

Limita tertiò fauore dotis, & in aliis dotis fauo- 10
rem reſpicientibus, Brun. in tract. ſtantibus maſculis, art.9 quæſt.3. Alderan.Maſcard. dict.concl.9. num.80. & 81. vbi num.82. ſubdit quòd formæ omiſſio non vitiat, vbi propter iuſtam cauſam illa omittitur, quando præſertim cauſa iuſta talis eſt, quòd nec eam negaſſet ſtatutum, ſi de ea ſtatuentes interrogati eſſent.

Limita quartò, quando forma omittitur ratione 11
ſcandali vitandi, vel eminentis periculi, quia tunc eius omiſſio actum non vitiat. cap. ſtatuimus, de offic. deleg.lib.6.cap.vbi periculum. §. porrò, de elect. eod.lib. Clem. 1. de foro compet.Pariſ. conſ.93.0 num.28.lib.2. Maſcard.d.concl.9.n.67.

Limita quintò, ſi ex aliis menti & intentioni for- 12
mam inducentium ſatisfactum fuerit, Card.Tuſch. dict. liter. F. concluſ.419. num. 21. & 22. Alderan. Maſcard. dict. concl.9. num.76. & ſeq. vbi num. 79, pariter limitat, quando forma tacitè ſubintelligitur adimpleta.

Limita ſextò, vt quando lex, ſeu ſtatutum man- 13
dat aliquid fieri cum certa ſolemnitate, poſt actum iam factum ſolemnitate non adhibita, actus non dicatur nullus, niſi eadem lex expreſſerit, quod actus aliter factus non valeat, & ſic actus in eſſe productus ſtabit, donec fuerit per ſententiam irritatus, Virgin.Boccac. d.gloſſ.6. num.158. & gloſſ.8. ſub num.308.Soar.de legib.lib.5.cap.32 num.2. Salas dict. diſp.16.ſect.8.num.27.poſt med.Alderan.Maſcard.dict. concl.9.à n.45.

Forma eſt de genere indiuiſibilium, vt nota- 14
tur in l.ſi veritas,C.de fideicom. Tiraq. de iure mariti. gloſſ.6.num 4 Molin. de primog. lib.1. cap.9. num. 17. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib.8.q 8. num. 94. Gonzal.ad reg. 8. Cancel. gloſſ.18. num.76. cum ſeqq. Cald. Pereira de poteſt. eligendi, cap.7.num.13 .prope fin.Eſcob.de ratioc.cap.11. num.19. Anton. Monach. Lucenſi deciſ.18.num.2.& 3. Rendina in promptuario recept.ſent.tit.100.num.5. Rot. deciſ.30. num.3. apud

Farin.*p.1.recent.* [Surd.*conſ.*282. *num.*29.Nouar. *d. lib.1.quæſt.*71.*num.*3. Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ. tom.*5.*c.*853.*num.*28. Ioan. Anton. Mangil. *de imput. q.* 126. *num.*11. vbi quòd eſt indiuidua, & diuiſio formam corrumpit.]

15 Et ideo debet non in parte, ſed in totum adimpleri, & illa in parte quamuis minima, non adimpleta, in totum actus corruit, *l.cùm hi.§.ſi prætor.ff.de tranſact.l.qui Romæ.§.Flauius.ff.de verb. obligat.* gloſſ. & Bald.*in cap.1. in verb.vocationem, & de milite vaſallo,* Bart. *in l.1.§.ait Prætor.ff.ne quid in flum. publ.* Alex. *conſ.*137. *num.*15.*volum.*5.*&* *conſ.*42. *num.*16. *vol.*1. Dec.*conſ.*532.*num.*4.*&* 5.Tiraq.*de retract.conuent.§.4.gloſſ.6.à num.* 31.*& de iudicio in rebus exig. verſ.hoc tamen intellige,* Sebaſt. Medic. *de regulis Iuris,reg.7.à num.*1.Calderin.*conſ.*314.*verſ.ad cuius declarationem,*aliàs 11.*defendis,*vbi intelligit, vbicumque forma eſt de ſubſtantia actus, & ſic ſubſtantialis, Iaſ. *conſ.*165. *in fin. lib.*2. Bald. *conſ.* 351. *num.*9. *lib.*5.Azeued.*ad l.*18.*num.*4.*tit.*21.*lib.*4.*noua Recopil.* Gutier.*pract.lib.3.quæſt.*15.*num.*5.*cum ſeqq.* Rendin. *in promptuario recept. ſentent.tom.1.tit.* 100. *num.* 5. *&* 6. Gam. *Luſit. deciſ.*45.*num.*3. Valaſc. *conſ.*133. *num.*3.*&* *conſ.*149.*num.*6.*&* *conſ.*183.*num.*3.Roland. *conſ.*30.*num.*5. *&* *conſ.*72.*n.*58. *&* 64.*lib.*3. Alderan. Maſcard. *de gener.ſtat.interpret.concl.*9.*num.*61.Soar. *de legib. lib.*5. *cap.*32 .*num.*8. *cum ſeqq.*Farin. *in praxi crimin.p.4.conſ.*76.*num.*13. Flamin. Pariſ.*de reſignat. benefic.lib.5.quæſt.6.num.*227. Card.Tuſch. *d.tom.3. liter.F.concl.*415. *num.*28.Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*4. *num.* 137.Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 11. *reſol.* 11.*num.*4. *& reſol.* 92. *num.*4. Cald. Pereira *de empt.cap.3.num.*15.Octau.Glorit.*reſp.9.num.*34.Rot. *deciſ.*671.*num.*2.apud Farin. *p.1.recent.* Vide *ſuprà Axiom.*12. *n.*24.

16 [F o r m a non poteſt per æquipollens adimpleri. *l.3.§ fin.l.qui per ſalutem,ff.de iureiur.* Surd.*conſ.*318. *num.* 10. Bernard. Græu. *ad pract. Cancell. Imper. lib.1. conc!.2.conſid.1.num.*2. Scac. *de conuent.gloſſ.*5. *num.*22.*&* §.1. *q.*1. *num.*151. vbi *num.* 152. limitat quando forma reſpicit certum effectum, quem per æquipollens poteſt effectualiter conſequi. Limita etiam neceſſitate, aut difficultate maxima exiſtente, & vbi aliter præterquam per æquipollens adimpleri nequit: ex *l.1.ff.de verb.obligat.* Franc.Molin.*de ritu nupt.l.1.c.*25. *num.*45. Surd. *deciſ.* 268.*num.*18. Alex.Rauden.*de annal.c.*38.*num.*82. Bernard.Græu. *d.ronſid.1.n.*3.

17 F o r m a legis omiſsâ corruit actus. *Axiom.*12. *num.*24. & *ibi* citatis adde Sebaſt. Medic.*de reg. iur, reg.7.num.*2. Intrigl. *conſ.1.num.*149. *lib.*1. Sacc. *de coniect.§.1.q.1.num.*148. Nouar. *d.lib.1.q.78.num.*9. Caſtill. *controuerſ. lib.* 5. *p.* 2. *cap.* 149. *num.* 26. *& ſeq.*]

Axioma CI.

Forus.

1 *Forum ſortiri, & ſtatutis ligari, paria ſunt.*
2 *Forenſis contrahens in loco, tenetur ſeruare ſolemnitates loci.*
3 *Forum ſortiri, & conſuetudine ligari, à pari procedunt.*

1 Forum ſortiri, & ſtatutis ligari, paria ſunt, gloſſ.*in l.* 2.*ff.de eo quod certo loco, & in cap. quod clericus,de foro comp.* Alex. *conſ.*157. *num.*15. *lib.*2. *&*
*conſ.*211. *Viſa facti, num.5. in fin.verſ.ſimiliter, eod. lib.*2.*&* *conſ.*44.*num.*10.*lib.*5.vbi ait, quòd in omnibus caſibus, in quibus quis delinquendo in territorio, vel contrahendo dicitur ſortiri forum, vt ibi conueniatur, ita poterit eiſdem caſibus ligari ſtatuto, quia à pari procedunt, Theſaur.*Pedem.deciſ.*123.
*num.*11. Menoch.*conſ.*343.*num.*33.Brunor.à Sole *in* 2
*locis communib.verb.forum.1. & verb.forenſis. num.*5. vbi hinc infert, quòd forenſis contrahens in loco, tenetur ſeruare ſolemnitates eiuſdem loci, Cardin. Tuſch.*tom.4.lit.F.concl.*444.*per totam,* Bellet.*diſquiſit.clerical.p.1. tit. de exemptione clericorum à ſtatutis ſæcularibus.* §.1.*num.*7. [Stephan.Grat. *diſcept.forenſ. tom.4.c.709.n.*22.]

F o r v m ſortiri, & conſuetudine ligari, à pari 3
procedunt, vt per Alex.*conſ.*217. *Viſo quodam. n.*6. *verſ.hoc confirmo,lib.*7.quem refert Card.Tuſch.*dict. concl.*444.*num.*5.

Axioma CII.

Fraus.

1 *Fraus, & dolus nemini debet patrocinari.*
2 *Fraudibus non eſt via aperienda.*
3 *Fraudibus via quòd aperiatur non eſt curandum, ſi principaliter hoc non fieret, ſed ſecundariò.*
4 *Fraudibus vt occurratur, Ius admittit latam interpretationem.*
5 *Opinio illa in dubiis eſt amplectenda, per quam fraudibus obuiatur.*
6 *Fraudem fraude repellere licet.*

Fr a v s, & dolus nemini debent patrocinari, 1
l.itaque fullo. ff.de furtis, cap.dictum 30. *q.* 1. *cap. intelleximus, de iudic.cap.tua.*12.*de cleric.non reſid.cap. ſedes, cap.ex tenore, de reſcript. cap.* 2. *de dolo, cap.*2. *de cognat.ſpirit.cap.1.de colluſ.deteg.cap.tuus,de vſuris,* Oldrad. *conſ.*257.*num.*41.*prope fin.verſ.fraus inſuper,* Crauet. *conſ.* 764. *num.*6. Bald. *conſ.*76. *Factum tale eſt,in fin. lib.*1. Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *caſu* 182. *n.*60.*&* *conſ.*121.*n.*5.*&* *conſ.*136.*num.*8. *&* *conſ.*198. *n.*13.Couar.*var.lib.1.cap.18.n.*5.Tiraq. *de retract.lig.* §.1.*gloſſ.9.n.*67.Cardin.Tuſch.*practic. concluſ.tom.4. lit.F.concl.*474.*per totam,*Cardoſ.*in praxi Iudicum,& Aduocat.verb.dolus.n.*3.

F r a v d i b v s via non eſt aperienda, *l. in* 2
*fundo.ff.de rei vendic.l.cùm ij.§.ſi cùm lis.ff.de tranſact. l.qui ſub prætextu, C.de ſacro. Eccleſ. cap.porrò, de diuort.Clem.1.de vſuris,Clem.1.§.fin.de conceſſ.præb.*Lap. *alleg.*53.*num.*2.*in princip.*Caldetin.*conſ.*294.*verſ.item ſi contrarium,* aliàs 2.*de rerum permutat.* Butr. *conſ.*5. *num.*2.*&* *conſ.*42.*num.*2.Alex.*conſ.*2.*num.*17.*verſ.non*
*obſtat, lib.*1. vbi limitat, dicens non eſſe curandum 3
quòd aperiatur via fraudibus, ſi principaliter hoc non fieret, ſed ſecundariò, & occaſionaliter in quamdam potentiam conſecutiuam, *&* *conſ.* 108. *Viſo.num.*3.*&* 4.*lib.*4.Ioan.de Anan. *conſil.*70. *num.*2. vbi quod non eſt danda materia delinquendi,
Crauet.*conſ.*764.*num.*6.vbi quod vt occurratur frau- 4
dibus, Ius admittit latam interpretationem, & facit diſpoſitionem fauorabilem,Gemin.*conſ.*42.*num.*11. *verſ. eſt ergo iſtud,* vbi quod argumentum & diſpoſitio interpretatiua reiicitur, vbicunque aperiretur via fraudibus, & dolo in præiudicium tertij, Perr. de Ancharan. *conſ.* 99. *Egregius, ac venerabilis,* vbi quòd fraudibus occurrendum eſt, & quòd dicitur fieri

fieri fraus, quoties conſtitutio, vel lex per indirectum, & cautelam redditur eluſoria. Federic. de Senis conſ.7.num 5.verſ. iſta pars videtur, & conſ.93. num. 6. vbi quòd in dubiis opinionibus illa eſt amplectenda, per quam fraudibus obuiatur. Decian.
5 conſ.4. num.33. lib.1. vbi quòd ne dum via non eſt aperienda, ſed occurrendum ne fiant fraudes, Card. Tuſch.d.tom.4 lit.F.concl.475.per totam.Mari.Antonin.var.reſolut.lib.1.reſol.50.num.31.& reſolut.61.n.5. [Carol.de Graſſis de except.except.13.n.36. Stephan. Gratian.diſcept.forenſ.tom.5.c.851.num.12. & c.875. num.5.Ioan.Maria Nouar. quæſt. forenſ. lib.1. q. 129. n.5. Mangil.de imput. q.183. n.6.Modern.de ſupplicat.ad ſanctiſſ.p.1.c.10.n.26. cum ſeqq.

6 FRAVDEM fraude repellere licet. l.cùm pater.§.Titio fratri.ff. de leg.2. gloſſ. verb.malignantium, in cap.cupientes,de elect.in 6.Alciat.de præſumpt. lib.5. præſ.3.num.37.cum ſeqq. Vincent.Caroc.in tract.de re furtiua penes tertium repert.2.q.4.num.13.Franc.Molin. de ritu nupt.lib.2.par.51.n.25.]

AXIOMA CIII.

Fundamentum.

1 *Fundamento deſtructo corruit ædificatum.*
2 *Fundamentum ſuæ intentionis quilibet probare debet, remiſſiuè.*

1 FVNDAMENTO deſtructo corruit ædificatum, l. nam origo. ff. quod vi, aut clam.l.egi tecum. ff.de except.rei iudic.cap.cùm Paulus 1.quæſt.1.Flamin. Pariſ.de reſignat.benefic.lib.9.quæſt.25.num.36.Anton. Monach. Lucenſi deciſ.13.num.24. & Florent. deciſ. 48.num.3. & Bononien. deciſ. 18. num. 45. Cardin. Tuſch.practic.concluſ.tom 4.lit.F.concl.513. [Valenzuel.conſ.105.n.105.& conſ.123.num.42.& conſ.161. num.3. Torreblanca de iure ſpirituali, lib.15. cap.13. num.13.]

2 FVNDAMENTVM intentionis ſuæ quilibet probare tenetur, vide Axiom.128.

AXIOMA CIV.

Futurum.

1 *De futuris contingentibus non eſt determinata veritas.*
2 *Ad præſens oua ſunt pullis futuris meliora.*

1 FVTVRA contingentia ſunt incerta apud nos, vnde dicimus, de futuris contingentibus non eſt determinata veritas, l. ventre. ff. de acquiren. hæred.l. ſi putator. ff.ad leg. Aquil. l. qui bona §. cùm inter. ff.de damno infecto. D.Thom.1.p.quæſt.14.art.13. & lib.1. contra gentes, cap. 67. Curſ. Conimbric. in comment.ad Logicam,lib.1. cap.8.artic.3. quæſt.vnica, Roman. conſ. 503. Diligenter. num.12. verſ.non enim ſcire poterat, Ancharan. conſ.392. Viſo diligenter. n.5. cum ſeqq. vbi quod etiam aliquando iudicamus futura contingentia ſecundùm communem contingentiam, Surd.de alimentis,tit.8.quæſt.1.num.8. & conſ 454 num.14. Card.Tuſch.practic. concluſ.tom.4. lit.F.concl.568.à princ.vbi num.4. ait fallere quando veriſimile eſt, quod futurum poſſit euenire.& citat Bald.in l.fin.§.quia,in fin.C. commun.de legat. Dec. in l. ſi idem cum eodem.§.ſi vna,col.2.ff. de iuriſdict.omn. iudic.

FVTVRA contingentia deſpiciuntur à præſenti vtilitate, vnde dicitur, ad præſens, oua ſunt pullis futuris meliora, Deci.conſ. 474. Viſo inſtrumento.num.4. quem refert Card.Tuſch. d.concl.568. num. 6. 2

AXIOMA CV.

Geminatio, Geminatus.

1 *Actus, ſeu verborum geminatio maiorem deliberationem, & enixam voluntatem manifeſtè induit.*
2 *Confeſſio extraiudicialis geminata plenè probat.*
3 *Confeſſio geminata parit actionem.*
4 *Confirmationem inducit geminatio actus præcedentis.*
5 *Confirmatio geminata in forma communi habet vim motus proprij.*
6 *Conſenſus geminatus habet vim quandoque iurati conſenſus.*
7 *Electionem induſtria perſonæ cauſat, & conualidat contractuum geminatio.*
8 *Interpellatio geminata magis aggrauat debitorem moroſum.*
9 *Litteræ geminatæ habent vim motus proprij.*
10 *Mora geminata non purgatur, quæ aliàs eſſet purgabilis.*
11 *Pactum nudum geminatum parit actionem.*
12 *Promiſſio ſine cauſa, quæ non valet, ſi eſt geminata, valet.*
13 *Obligatio naturalis geminata parit efficacem actionem, & obligationem.*
14 *Renunciationis vim habet geminatio.*
15 *Renunciatio geminata habet vim ſpecialis renunciationis.*
16 *Simulationem purgat geminata diſpoſitio, & tollit fraudem.*
17 *Reſcriptum geminatum habet vim clauſulæ*, Non obſtante.
18 *Verba geminata operantur quod nihil poteſt opponi.*
19 *Geminatio actus nihil operatur in multis caſibus.*

GEMINATIO actus, ſeu verborum, maiorem deliberationem, & enixam volontatem manifeſtè inducit, l. Baliſta. ff. ad Trebel. Bart. in l. cùm ſcimus.num.7.C.de agricol.& cenſ.lib.11. Dec. in l.1.num.30.C.de pactis, & conſ.51.col.2. & conſ. 180 col.3.Corn.conſ.59.num.8. & conſ.140. num.2. lib.2. Pariſ.conſ.94. num.4. vol.2. & conſ.89.num.23.lib.3. Curt.iun. conſ.264.num.32.in fine,Crauet. conſ.201. num.42.& conſ.20.num.2.& conſ.54. num.7. Decian. conſil.57.num.41. lib.1.& conſ.46. num.37. cum ſeqq. lib.2. & conſ. 1. num. 42. & 43. lib. 3. Franc. Becc. conſ.70.num.10. Gutier.pract.lib.3.quæſt.17.num.134. Cephal. conſ.40. num.8. & 9. Surd. conſ.10. num.54. & conſ.73. num.64. Bertazol. in repet. l.ſi quis maior, C.de tranſact. num.260.cum ſeqq. vbi ampliat, etiamſi ſit facta in vno inſtanti, Menoch. conſ.10. num.1.& conſ.255. num.41. Ioſeph. Seſſe Aragonia deciſ.230. num.14.Mari.Antonin.var.reſolut.lib.1.reſol.3 num.7. & lib.2. reſol.35. num.9. Ferrer. in Conſtitut. Cathalonia, gloſſ.1.num.123. Card. Tuſch. practic. concluſ. tom.4. concl.28. à princip. Octau. Glorit. reſp. 1. p.2. num.58. 1

num.38. Rot. deciſ.626. num.5. apud Farin. num. 2. recent. & deciſ.676. num.2. tad. p.2. recent. [Carol. de Graſſis de except.except.14. n.38. cum ſeqq. Stephan. Gratian. diſcept.forenſ.c.651.num.6. & c.737. num.4. & c.834.num.7.& c.967.num.27. Sebaſt. Medices de reg.iur.reg.7.à num.6. cum ſeqq. Mari. Giurba in conſuet. Meſſanen.c.1.gloſſ.3.num.1. & 2.p.1. Ambroſin. Peruſ.deciſ.3.num.18. Britto ad cap.potuit.§.2.num.23. de locat.] Actus enim geminati maiorem firmitatem inducunt, vt dixi ſupr. Axiom.12. num.14. & cenſentur geſti cum maiori animi deliberatione, cap.etſi Chriſtus,de iureiur. Dec. conſ.1.ſub num.1. & conſ.504.col.fin. Barbat.conſ.43.vol.2. Oſach.deciſ.38. num.16. Roland. conſ.61. num.39. & 40. vol.2. quos refert & ſequitur Octau. Glorit. vbi ſup.num.59. vbi num.60. poſt Menoch. conſ. 393. num.17. intelligit maximè quando geminatio fit ex interuallo. [Valenzuel.conſ.102, num.102. vbi quòd geminationis vis eſt magna,& conſ. 187. num. 47. & 49. vbi quòd geminata, & duplicata ſunt potentiora ſimplicibus. Leo Valent.deciſ.4.num.8.p.1. Anell. Amat. conſ.71. num.2.& conſ.74.num.24. vbi quòd geminatus actus magis enixam voluntatem oſtendit.]

2 Confeſſio extraiudicialis geminata plenè probat, quia habet vim confeſſionis iudicialis, Iaſ. in §. in perſonam.num.48. Inſtit. de actionib. Ioan de Anania conſ.55.num.3. Rom. conſ.290. In caſu propoſito. n.7. Afflict.deciſ.164.num.3. Florian. de S.Petro conſ.21. in fine, n.56.& 57. Pariſ.conſ.73.num.6.lib.2. Brunor. à Sole in locis communib.verb.confeſſio.num. 20. Cardin. Tuſch. tom.4. lit.G. concl.28. à num.39. vſque ad 48. Farinac. in praxi crimin.quæſt.82.n.13. & p.4. conſ.38. lit.B. & ibi deciſ.89. num.5. vbi addit. lit.C. Decian. conſ.46.n.38.lib.2.

3 Confeſſio geminata parit actionem, Corn. conſ. 223.num.10.lib.1.& inducit obligationem, Decian. conſ.44.n.76.lib.3. Card.Tuſch. d.concl.28. n.45.

4 Confirmationem inducit geminatio actus præcedentis, Pariſ.conſ.19.num.122.lib.2. Card.Tuſch. d.concl.28.num 32.

5 Et confirmatio geminata in forma communi habet vim motus proprij, Dec. conſ. 33.num.2. Card.Tuſch. d.concl.28.num.55. vbi n.56. declarat, vt procedat, ſi Papa etiam confirmans bis reſcripſiſſet, aliàs ſecus.

6 Conſenſus geminatus habet vim quandoque iurati conſenſus, Beroi.conſ.22. n.7.lib.2. Card.Tuſch. d.concl.28.n.50.& tollit læſionem, ex l.2.C.de reſcind. vendit. in maiore, Roman. conſ. 54. Viſis, circa fin. Crauet.conſ.151.n.31.& conſ.160.n.6. Card. Tuſch. d.concl.28.n.90. Verùm quòd geminatus conſenſus minoris parum operetur, reſoluit Pariſ.conſ.69.n.71. lib.2. quem refert Card.Tuſch. d.concl.28.n.103. vbi n.112. poſt Roman.d.conſ.54. & Crauet.d.conſ.160. num.6. obſeruat, quod licèt conſenſus geminatus in maiore tollat reſciſſionem, & læſionem vltra dimidiam, tamen ſecus eſt, ſi primus conſenſus eſt in ætate minori, & ſecundus in maiori, quia arguit maiorem animi declarationem, ſed non auget obligationem, vt ſit remiſſa læſio enormiſſima.

7 Electionem induſtriæ perſonæ cauſat, & conualidat contractuum geminatio, Corn. conſ.81. n.28. lib. 2. quem refert Cardin. Tuſch. dict. concluſ. 28. num.28.

8 Interpellatio geminata magis aggrauat debitorem moroſum, Iaſ. in l. ſi ex legati. num.18. ff. de verbor.obligat. quem refert Cardin. Tuſch. dict.concl.68. num.57.

9 Litteræ geminatæ habent vim motus proprij, qui exprimendus eſſet, Pariſ.conſ.9.num.21.lib.3. Decian. conſ.46.n.43.lib.2. Curt.iun. conſ.310. num.131. vbi quod tollunt omnem ſubreptionem, refert Cardin. Tuſch. d.concl.28.n.49.

Mora geminata non purgatur, quæ aliàs eſſet purgabilis, Iaſ. in l. vinum. num.17. ff. ſi certum pet. Marſil. in l.1. §. quæſtioni. num. 16. ff. de quæſt. Capit. deciſ.19.num.4. Cephal.conſil.25.num.2.lib.1. Crauet. conſil.346.num.12.& 13. Card.Tuſch. dict.concl.28. num.33. 10

Pactum nudum geminatum parit actionem, Cephal. conſil. 40. num. 10. lib. 1. Decian. conſ.46. num. 39. lib. 2. quos refert Cardin. Tuſch. dict. concl. 28. num. 24. Pactum de donando ſi eſt geminatum, importat donationem, Menoch. conſ. 1. num.236. 11

Promiſſio ſine cauſa, quæ non valet, ſi eſt geminata valet, Decian. conſ.46.n.40.lib.1. Card. Tuſch. d.concl.28.n.27. 12

Obligatio naturalis geminata parit efficacem actionem, & obligationem, Decian. dict.concluſ.46. num.40.lib.2. Cardin. Tuſch. dict.concl.28. num 26. & 82. 13

Renunciationis vim habet geminatio, & trahitur etiam ad incogitata. Socin. iun. in l.qui Romæ. §. duo fratres.n.120. vbi Rip. num.69. ff.de verb.obligat. idem Socin. conſ.20.lib.4. Roman. conſ.403. Card. Tuſch.d.concl.28.n.95. 14

Renunciatio geminata habet vim ſpecialis renunciationis, Pariſ.conſ.9.n.20.lib.3. Card.Tuſch. d. concl.28 n.96. 15

Simulationem purgat geminata diſpoſitio, & tollit fraudem, & deceptionem, Decian.d.conſ.46.n.38. lib.2. Card.Tuſch.d.concl.18.n.75. 16

Reſcriptum geminatum habet vim clauſulæ, Non obſtante, Felin. in cap. nonnulli. n.14. de reſcript. Cremenſ. ſing. 136 Ruin. conſ. 111. num. 19. lib.5. vbi limitat, quando ſecundum reſcriptum non emanauit in augmentum primi, ſed in declarationem, & reſpicit potiùs difficultatem introitus, & illam tollit, & ſic eſt quædam confirmatio, quæ non operatur derogationem Iuris communis, Menoch. de arbitr.lib.2.caſu 202.num.79. vbi declarat multipliciter, Card.Tuſch. d.concl.28.à num.77. vbi n.81. ait, reſcriptum geminatum habere vim derogationis, & clauſulæ motus, quando in ſecundo eſt facta mentio de primo, aliàs non. 17

Verba geminata operantur quod nihil poteſt opponi, Curt.iun.conſ.278.n.18. Card.Tuſch.d.cõcl.28. n.44. Verba importantia arbitrium boni viri ſi geminantur, important liberam voluntatem, Rimin. iun.conſ.65.n.19.lib.1. Pariſ.conſ.71.n.18.& 19.lib. 3. vbi plura cumulat, & dicit quod verba, placuerit, & videbitur, cumulata important liberam voluntatem. Verba quantumcumque vniuerſalia licèt non trahantur ad incognita, tamen trahuntur ſi ſint geminata, quia ſufficit in genere cogitatum eſſe, Crauet. conſ.531.n.2.& 3.& conſ.630.n.3.& 4. Card.Tuſch. d.concl. 28. n.60. Verba enunciatiua geminata efficiuntur diſpoſitiua, vt probant Barbat. conſ.32. n.1. lib.3. Caſtren.conſ.92.col.2.n.3.lib.2. Roman.conſ.64. num.5. 18

GEMINATIO actus nihil operatur in multis caſibus, de quibus Pariſ. conſ. 110. num. 47. cum ſeqq. lib.1. videlicet quando exprimitur pluries illud quod tacitè ineſt, & num. 48. quando expreſſio geminata induceret contrarium effectum, & n. 49. quando magis explicitè declaratur illud quod erat expreſſum, & num. 50. quod non operatur contra naturam contractus, vel rei in contractum deductæ. Item non operatur facta eodem contextu, quia 19

dicitur

dicitur vna, gloſſ. *in l. ſi conuenerit. ff. de pignerat. act.* gloſſ. *in verb. instanti, in cap. ab eo, de appellat, lib. 6.* Roman. *conſ. 427. num. 3.* Cephal. *conſ. 94. in fin. lib. 1.* Pariſ. *conſ. 71. num. 20. verſ. nec obstabit, lib. 3.* vbi declarat, Decian. *conſ. 37. n. 92. lib. 2.* vbi ait, quod licèt geminatio plus operetur, quando ex interuallo ex diuerſis ſcripturis, tamen etiam aliquid operatur, ſi eſt in eodem inſtrumento. Item nihil operatur, quando gerens actum non habet poteſtatem, & in præiudicium tertij, & in actu ſuſpecto, & vbi in actu geminato interuenit defectus, vel vitium, ita Crauet. *conſ. 494. n. 16. & 17.* Card. Tuſch. *d. concl. 28. a n. 102. vſque ad num. 120.* vbi poſt eundem Crauet. *conſ. 70. n. 30.* obſeruat, aliquando verba geminari, vt quis ſibi pleniùs, & clariùs prouideat, non autem vt plus operentur.

Axioma CVI.

Generalis.

1 *Diſpoſitio generalis omnes ſpecies comprehendit.*

2 *Genus totum operatur quoad omnia, quantum ſpecies quoad ſpecialia.*

3 *Loquutio generalis, ſeu prohibitio comprehendit omnia.*

4 *Diſpoſitio generalis non extenditur ad non verisimilia, non cognita, non cogitata, illicita, &c.*

5 *Verba generalia nunquam trahuntur ad ea, quæ diſponentibus ſunt impoſſibilia.*

6 *Quietatio vel liberatio generalis non extenditur ad doloſè occultata.*

7 *Sermo generalis non comprehendit prohibita, & quæ de Iure fieri non poſſunt.*

8 *Impugnatio generalis non comprehendit ea, quæ impugnanti ſunt fauorabilia.*

9 *Mandatum Principis non comprehendit illicita.*

10 *Locutio generalis perſonam loquentis non comprehendit, limita vt n. 13.*

11 *Reſcriptum generale non comprehendit Principem concedentem, ſeu confirmantem.*

12 *Promiſſio de defendendo non intelligitur contra ſeipſum.*

Limita, vt n. 13.

14 *Diſpoſitio generalis non comprehendit ea, quæ non eſſet quis in ſpecie comprehenſurus.*

15 *Mentio generalis idem operatur, quoad omnia, quod ſpecialis quoad ſingula.*

1 GENERALIS diſpoſitio omnes ſpecies
comprehendit, & expreſſio generis continen-
tis ſpecies operatur idem, ac ſingulæ ſpecies eſſent
expreſſæ, *l. ſi chorus. ff. de legat. 3.* Alex. *conſ. 233. Pon-*
deratis, n. 16. lib. 6. Federic. de Senis *conſ. 84. In pun-*
cto, in princip. & conſ. 85. Statuto ciuitatis. num. 2. & 3.
vbi quod tantum operatur genus quoad omnia,
2 quantum ſpecies quoad ſpecialia, Zabarel. *conſ. 99.*
n. 2. verſ. quarto, vbi quod idem operatur genus, ſeu
diſpoſitio generalis, quod ſpecialis, quando non
ſubeſt ratio diuerſitatis, Anchar. *conſ. 3. num. 4. in fine,*
vbi de legato generali, vt idem operetur in gene-
re, quoad ſpeciale in ſpecie, Gemin. *conſ. 65. n. 19.*
verſ. circa primum. Bald. *conſ. 1. num. 5. verſ. ratio diffe-*
rentia, lib. 3. vbi quod genus reſoluitur in ſingula-
ritates, Natt. *conſ. 613. num. 3.* Curt. iun. *conſ. 199. n. 15.*
vbi ampliat maximè quando generalis diſpoſitio
non poteſt verificari, niſi in vna ſpecie, quia tunc
habetur pro ſpeciali, & indiuidua, *& conſ. 316. in*
in princip. vbi quod expreſſio generalis idem ope-
ratur, quod particularis, Franc. Becc. *conſ. 80. n. 7.*
cum ſeqq. Card. Tuſch. *practic. concl. tom. 4. concl. 29.*
per totam, Franc. Molin. *de ritu nuptiarum, lib. 3. quæſt.*
87. num. 17.

GENERALIS loquutio, ſeu prohibitio 3
comprehendit omnia, *l. cùm quærebatur. ff. de verb.*
ſignificat. Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ. 48. num. 12.*
Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. quæſt. 54. num. 4.* etiam
minima, *cap. maioribus, de præbend.* D. Barboſ. *in l. cùm*
prætor. §. 1. num. 112. ff. de iudic. [Surd. *conſ. 33. n. 24.*
latè Sebaſt. Medices *de reg. iur. reg. 1.* & generalis
prohibitio minima comprehendit. D. Barboſa *in l.*
cùm prætor. §. 1. num. 112. ff. de iudic.]

GENERALIS diſpoſitio oon extenditur ad 4
non veriſimilia, non cognita, non cogitata, illici-
ta, neque ad ea, quæ ſpecialiter quis non expreſ-
ſiſſet, Federic. de Senis *conſ. 125. num. 1.* Curt. iun.
conſ. 267. num. 3. vbi quòd generalis diſpoſitio non
trahitur ad ea, quæ de nouo ſuperueniunt, *& conſ.*
294. num. 71. vbi quod generalia verba nunquam
trahuntur ad ea, quæ diſponentibus ſunt impoſſi-
bilia, *& conſ. 334. num. 36.* vbi quòd generalis diſpo- 5
ſitio nunquam comprehendit actus iuratos, Ro-
man. *conſ. 109. Pro verificatione, num. 2.* vbi quòd
nunquam præſumitur quis velle comprehendere
ſub generali diſpoſitione illud, de quo ſpecialiter
diſponere non potuiſſet, *& conſ. 108. in fine,* vbi
quòd generalis quietatio, vel liberatio non exten-
ditur ad doloſè occultata, quia ad incognita non 6
trahitur, *& conſ. 403. Pro deciſione, num. 4* vbi quod
verba generalia laudi nunquam extenduntur ad
ea, quæ in ſpecie arbitri non potuiſſent arbitrari,
Ioan. de Imol. *conſ. 82. in princip.* vbi quòd generalis
diſpoſitio non comprehendit ea quæ inducunt
peccatum, Fulgoſ. *conſ. 146. num. 1.* vbi quòd ge-
neralis ſermo non comprehendit prohibita, & 7
quæ de Iure fieri non poſſunt, Corn. *conſ. 269. In hac*
conſultatione. num. 23. lib. 1. vbi quòd generalis ap-
probatio non trahitur ad doloſè geſta, *& conſ. 176.*
num. 2. lib. 2. vbi quòd in mandato generali non ve-
niunt ea, quæ quis in ſpecie non eſſet mandatu-
rus, *& conſ. 89. num. 12. lib. 3 & conſ. 83. num. 2. lib. 4.*
vbi quòd generalis conceſſio, ſeu gratia non com-
prehendit ea, quæ concedens in ſpecie non eſſet
veriſimiliter conceſſurus, Crauet. *conſ. 33. num. 5.*
vbi quòd impugnatio generalis non comprehen- 8
dit ea, quæ impugnanti ſunt fauorabilia, *& conſ. 34.*
num. 8. vbi quòd ſicuti generalis diſpoſitio non
comprehendit tertij præiudicium, ita neque præiu-
dicium diſponentis, *& conſ. 95. num. 10.* vbi quòd
clauſulæ generales non comprehendunt maiora
expreſſis, *& conſ. 70. num. 28.* vbi quòd generalis
diſpoſitio non comprehendit ea, in quibus poteſt
eſſe capio, & læſio, *& conſ. 100. num. 6. & num. 6.*
& num. 8. & conſ. 109. num. 6. vbi quòd non compre-
hendit ea, quæ ſunt in ſpecie prohibita, *& conſ. 158.*
num. 9. vbi quòd mandatum Principis non compre- 9
hendit illicita, *& conſ. 160. num. 5.* vbi quòd genera-
lis ratificatio non comprehendit illicita, neque ea
quæ ratificans veriſimiliter non incluſiſſet, *&*
conſ. 174. num. 4. vbi quòd reſcriptum Principis
generale non extenditur ad ea, quæ Princeps
facere non poteſt, vel etiam difficiliùs facere ſo-
let, latè Cardin. Tuſch. *tom. 4. lit. G. concluſ. 31. per*
totam.

GENERALIS loquutio perſonam loquen- 10
tis non comprehendit, *l. inquiſitio, C. de ſolut. cap. 1.*

vbi

vbi *gloſſ.vlt.de probibita feudi alien.per Federic.* Curt. iun. *conſ.* 332. *num.* 4. vbi dicit eſſe vulgatam Iuris regulam, Crauet. *conſ.* 274. *num.* 12. *& conſ.* 296. *num.*30.*& conſ.*585.*num.*30. vbi dicit, quòd materia eſt brocardica,*& conſ.*25.*num.*5.vbi quod per clauſulas generales non cenſetur quis velle ſeipſum ligare, latè Surd.*conſ.*47. *num.*19. vbi quod generale reſcriptum, & generalis diſpoſitio non compre-
31 hendit Principem confirmantem, vel concedentem, etiamſi dicat, *ex certa ſciemia*, & *num.* 20. quòd ſtatutum generale non ligat creditorem, & *num.*22. quòd iurans adiuuare contra omnem perſonam, non intelligitur contra ſeipſum, & *num.*23. quòd cedens iura contra omnes, non cenſetur cedere
32 contra ſeipſum, Afflict. *deciſ.*319. *num.*8. vbi quòd promiſſio defendendo non intelligitur contra ſeipſum. Et quod communitas non continetur ſub generali loquutione gabellæ, quando ipſa non tenebatur prius ſoluere, reſoluunt Boër. *deciſ.*213. *n.*2. Surd.*d.conſ.*47.*n.*21.*&* 23. Cardin. Tuſch. *d. tom.*4. *lit.G.concl.*33.*a princip.*

33 Limita Axioma, quando conſtat de mente, vel materia ſubiecta aliud ſuadet, vel ſubeſt ratio, quòd perſona loquentis includatur, Cyn. *in d.l.inquiſitio*, Gabr.*commun. tit. de verb.ſignificat. concl.* 9. *num.*7. Crauet.*conſil.*274.*poſt num.*12.Curt.iun. *conſ.*195. *in fin. num.* 46. Menoch. *de præſumpt. lib.*3. *de præſ.* 44. *num.*27.Card. Tuſch.*d.concl.*33.*num.*17.vbi *num.*18. *&* 19. poſt Dec. *conſ.*104. *Et diligenter. num.*4. *&* 5. limitat etiam quando ceſſio fieret ex cauſa oneroſa, vel quando ſumus in diſpoſitione legis, quia continetur perſona loquentis, ſecus in diſpoſitione hominis.

34 Generalis diſpoſitio non comprehendit ea, quæ non eſſet quis in ſpecie comprehenſurus, *l.in obligatione generali.ff.de pignorib. l.*3.*ff. de emiction.l.qui peculij.ff de peculio,cap.venient, cap. Quintanallus,de iureiur.cap.vlt.de officio Vicarij,lib.*6.Corn. *conſ.*89. *num.*12. *lib.*3.*& conſ.*83. *num.*2. *lib.* 4. Surd. *conſ.*73.*num.*17.Card.Tuſch. *d.lit.G.concl.*31.*num.*2. [Item Surd. *conſ.*123. *num.*63.*& de aliment. titul.*8. *priuil.*7. *num.*3. Carol.de Graſſis *de except.except.*32. *num.*30. Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.tom.*5.*c.*981. *num.*20.

35 Generalis mentio idem operatur quoad omnia, quod ſpecialis quoad ſingula, *l.ſi chorus.ff.de legat.*3.*l.ſi duo.ff.de admin.tut.* Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.gloſſ.*8. *in princ.num.*22. Surd. *conſ.*2.*num.*44. *& conſ.*350.*n.*20.Stephan. Gratian. *diſcept.foren. tom.*4. *c.*656.*n.*30.*& cap.*766.*num.*11.]

Axioma CVII.

Genus.

1 *Generi per ſpeciem derogatur, & num.*2. *redditur ratio.*
3 *Specialis diſpoſitio derogat generali.*
4 *Legatum ſpeciale derogat generali.*
5 *Generi per ſpeciem derogatur, ſiue præcedat, ſiue ſequatur genus.*
6 *Speciei derogatur per ſpeciem magis ſpecialem.*
7 *Reſcriptum, ſiue mandatum ſpeciale derogat generali.*
8 *Statutum ſpeciale ſemper præualet generali.*
9 *Tempus ſpeciale derogat generali.*
10 *Obſeruantia ſpecialis derogat generali.*
11 *Compromiſſum ſpeciale derogat generali.*
12 *Conſuetudo ſpecialis derogat generali.*
13 *Generalis prouiſio demandata non ſe extendit ad ſpecialiter prouiſa.*
14 *Teſtibus duobus in ſpecie magis creditur, quàm mille in genere deponentibus.*
15 *Contractus ſpecialis derogat generali.*
16 *Species derogat generi, quando in eadem lege ſunt verba ſpecialia & generalia.*
17 *Opinio communis in genere, derogatur per opinionem in ſpecie in caſu indiuiduo.*
18 *Generi per ſpeciem derogatur etiam in prouiſione hominis.*
19 *Generi per ſpeciem non derogatur, quando ſpecies & genus ſe inuicem compatiuntur.*
20 *Genus & ſpecies quando apponuntur fauore eiuſdem perſonæ, genus non tollitur, neque reſtringitur per ſpeciem ſubſequentem.*
21 *Species quando accedit generi, vel apponitur ad coadiuuandum genus, generi per ſpeciem non derogatur.*
22 *Genus quando eſt certum, determinatum, & præciſum, tunc generi per ſpeciem non derogatur.*
23 *Generis declaratio quando conſiſtit in eadem ſpecie, tunc ſpecies non derogat generi.*
24 *Iuriſdictionalia ſi dentur in genere, & in ſpecie, cenſentur potiùs per ſpeciem conceſſa accumulatiuè, quàm derogatiuè.*
25 *Litteris gratioſis generalibus ad beneficia non derogatur per ſpeciales poſteriores, quando ex primis generalibus eſſet ius quæſitum.*
26 *Vltima quantuncunque generalia derogant primis.*
27 *Priuilegium ſpeciale non derogat generali; intellige vt num.*28.
29 *Genus includit omnes ſpecies ſub genere comprehenſas.*
30 *Genus verè, & propriè repræſentatur in qualibet ſpecie.*
31 *Genere remoto remouentur ſpecies.*
32 *Genus in ſuo genere tantum operatur, quantum ſpecies in ſua ſpecie.*
33 *Genus perire non poteſt.*
34 *Genus quod non poteſt niſi in ea ſpecie verificari, pro ſpecie reputatur.*

Generi per ſpeciem derogatur, *l.in toto iure*, 1
91.*ff.de regul.Iuris,l ſanctio* 41.*ff.de pœnis, cap.*1. *cap.paſtoralis.* §. *quoniam,de reſcript. cap.*1. *de regulis Iuris, lib.* 6. exornauit Fulgoſ. *conſ.* 215. *in princip.* Angel.*conſ.*355. *Vtrùm per ſtatutum,in princip.* Bald. *conſ.*292. *num.*3. *lib.*2. Mantu. *Dialog.* 90. *verſ. quia*, Menoch.*conſ.*141.*num.*26.*cum ſeqq. & n.*37. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg.* 132. Surd. *de aliment.tit.*12.*quæſt.*15. *num.*130. *& tit.*9. *quæſt.*8.*& deciſ.*255.*num.*21.*& conſ.*352.*num.*1. Gutier.*practic. lib.*3.*quæſt.*24.*num.*6.Armendar.*in addit.ad recop. legum Nauarra,in proœm.num.*5. Card. Tuſch. *practic. concluſ.tom.*4.*lit.G. concl.*56.*per totam*, Aldrete *de relig.diſcipl.tuenda,lib.*2.*cap.*7.*num.*26. Cæſ. Argel. *de contradict.legitimo, quæſt.*2. *num.* 212. Octau. Glorit *reſp.*11.*num.*31. Sanctarel.*var. reſol.p.*1.*quæſt.*14.*n.*5.. [Sebaſt. Medices *de regul. iuris, reg.* 1. *verb.generi, num.* 44.latiſſime Caſtill.*controuerſ.lib.*5.*p.*2.*c.*95. *per tot.* Ouid.de Amicis *de iure emphyt.q.*82.*num.*1. *cum ſeqq.*Conar.*var.p.*1.*c.*11.*n.*6.]

Ratio huius Axiomatis in eo conſiſtit, vt genus 2
& ſpecies diuerſa concordentur; nam vbicunque duæ diſpoſitiones ſibi aduerſantur, debent ad con-

cordiam

cordiam reduci, ſalua quoad fieri poteſt vtriuſque natura,& proprietate, ſi generi per ſpeciem derogetur,igitur, &c. Iuxta quam rationem intelligenda eſt gloſſ in l.ſi domino 107.ff. de legat. 1.dum inquit, ſpeciem derogare generi ex Iuris interpretatione,& illa quæ mouet Gamb. in dialect. legali,lib. 3.c.3.num.2.quia reg. l.ſemper in generalibus 190. ff. de regulis Iuris,cum ſimilibus, non procedit in ſpecie, excepta quæ generi aduerſatur.

3 Amplia primò, vt procedat in omni materia, quod ſpecialis diſpoſitio derogat generali, ſi ſunt incompatibiles,Caſtren.conſ.476. Videtur quod prædictum,in princip.lib.2.Card.Tuſch.d.lit.G,concl.16. num 5.Beroi.conſ.57.num.10.vol.3.Nau. conſ.7.n.5. Surd.conſ 56.num.1.Octau.Glorit.reſp.12. num.31. verſ.quod vendicat.

4 Amplia ſecundò in legatis,quia legatum ſpeciale derogat generali,Abb.conſ.4.In quæſtione,num.5. lib.2. Bald. conſ.253. num.3. verſ. ſi verò, lib.5. vbi quòd ſi lego Titio duas ſtatuas marmoreas, & etiam eidem lego omne marmor, non veniant niſi duæ ſtatuæ propter ſpecificationé ſpecialem, quod refert Crauet.conſ.86.num.4.& 5.Ruin.conſ.90.n.9. lib.2. vbi quòd ſi teſtator legauit in ſpecie aliquibus ſororibus nominatis, poſtea in genere vocauit ſorores,intelligitur de aliis, quia ſpecialis prouiſio præcedens derogat generali, & maximè dicit procedere,quando etiam prohibuit honoratas plus petere,Surd.de aliment.tit.2. quæſt.15. num.130. Card. Tuſch.d.concl. 36.num. 7.27. & 53. cum ſeq. [latè Caſtill.d. cap.95. num.23. cum ſeqq. vbi pariter ampliat in fideicommiſſis,inſtitutionibus, ſubſtitutionibus,& in omni vltima voluntate,in legibus, ſtatutis,conſuetudine, cõpromiſſis,iudiciis, reſcriptis, mandatis,& in omni actu,materia,& diſpoſitione.]

5 Amplia tertiò, vt procedat, ſiue præcedat, ſiue ſequatur genus,l.ſerno 15.ff.de pecul.leg.Dec. num.7. & 14.in d.l.in toto iure.ff.de regulis Iuris, & in cap.1. num.6.de reſcript.vbi Beroi.n.45. Fulgoſ. conſ.215. in princip. & conſ.135. col. 3. vbi quod imò etiamſi generalitas ſit poſterior, & habeat clauſulam derogatoriam,ſpecialitas attenditur,Bald. conſ.253.verſ. quintò quia, lib.5.Ioan. de Imol. conſ.139. num.7.& conſ.140.num.3.in fine, vbi quod generalis diſpoſitio ſequens non præiudicat ſpeciali ſpecificè,etiamſi generalis habeat verba habilia comprehendere ſpecialem.

6 Amplia quartò, vt ſicut generi per ſpeciem derogatur, ita etiam ſpecie derogetur per ſpeciem magis ſpecialem, & indiuiduam, Zabar. conſ.149. num.4.verſ.item ſciuit,Alexand.conſ.29.Quoniam, in princip.lib.1.Bald.conſ.371.In volumine, in princ.lib. 5.vbi intelligit, quando ſunt ſpecies indiuidua, & diuidua partis potentiæ, aliàs ſecus. Idem procedit etiam inter duo genera, quia minus vniuerſale habetur loco ſpeciei, magis vniuerſale loco generis, Bald.conſ.253.n.4.verſ.tertiò præmitto,lib.5. Cardin. Tuſch.d.concl.36.n.30.

7 Amplia quintò in reſcripto, ſeu mandato ſpeciali,quod derogat generali, etiamſi de eo nullam faciat mentionem, cap.1. de reſcript. Suar. alleg.28. num.16.Bald.conſ.88.Quæritur, in princip. lib.2. vbi extendit idem eſſe in generali commiſſione, reuocatione,ſeu deputatione, quia non reuocat ſpecialem præcedentem, niſi conſtet de mente, Rebuff. tom.2.ad leges Galliæ,in præfat.tit. de reſcript. n.103. Sebaſt.Medic.de regul.Iuris,reg.1.num.44.Menoch. de arbitrar.caſu 97. à num.2. & conſ.36. n.48.& de præſumpt.lib.6 præſ.40.Cardin.Tuſch. d.concl. 36. à num.43. Valaſc, conſ.72. n.2. Vnde mandatum de prouidendo ſpeciale derogare generali mandato præcedenti,licèt de illo nulla mentio habeatur, tenent Xuar. d. alleg.28.n.3. Cephal.conſ.393.a n.19. lib.3. Cardin.Mantic.d. coniect. vltim. volunt.lib.9. tit.6.n.22. Valaſc.vbi proximè.

8 Amplia ſextò in ſtatutis, quia ſtatutum ſpeciale ſemper præualet generali, Dec. conſ.188. col.3. & conſ.301.col.1.& conſ.382.& conſ.617.col.pen. Ang. conſ.355.Vtrum per ſtatutum,Bald. conſ.78. Duo ſunt ſtatuta,lib.1.vbi declarat, quòd ſi ſtatutum ſpeciale continet idem quod ius commune per omnia,tunc ſtatutum generale contrarium diſponens præfertur, ſecus ſi primum ſpeciale in aliquo diſcrepat à Iure communi,Alex.conſ.89.Circa primum. num.10. lib.6.Apoſtil.ad eundem conſ.65.n.10. in verb. Bald. lib.7.idem Alex.conſ.123.Scripſit. num.10. cum ſeqq. lib.4.Fulgoſ.conſ.215.In primo,in princip vbi extendit etiam quãdo ſtatutum generale eſſet poſterius, quia adhuc ſpeciale derogat generali ſtatuto,Corn. conſ.66.lib.1.vbi quod ſi duo ſunt ſtatuta ſpecialia, magis ſpeciale attenditur,Angel. conſ.160. in princ. vbi extendit ad ſtatutum generaliter loquens de alienationibus,& de bonis ad cridas ponendis,quia non extenditur ad bona minorum, in quibus per ſtatutum ſub certa ſolemnitate eſt ſpecialiter prouiſum, & conſ 355. per totum, extendit ad ſtatuta contraria,latè Cardin.Tuſch.d. concl.36. n.10. cum multis ſeqq.

9 Amplia ſeptimò in tempore, quia per tempus ſpeciale,in quo aliqua immunitas conceditur, derogatur generali diſpoſitioni, quod quocunque tempore ſoluatur gabella,Bald.conſ.256.Præmittenda ſunt,verſ.quarto præmittendum,lib 4. quem refert Card.Tuſch.d.concl 36 n.26.

10 Amplia octauò in obſeruantia, quia ſpecialis derogat generali, Fulgoſ. conſ.231 In quodam inſtrumento, in fine, quem refert Cardin. Tuſch.d. concl. 36.num.36.

11 Amplia nonò in compromiſſis, quia etiam in illis generi per ſpeciem derogatur, ideo ſi fiat compromiſſum ſpeciale ſuper pretio venditionis factæ declarando, licèt poſtea fiant alia compromiſſa inter eaſdem partes de litibus, & controuerſiis, non eſt derogatum primo,ita Ioan.de Anan. conſ.19.Viſis inſtrumentis,num.6.& 7. Card. Tuſch.d. concl.36. num.38.

12 Amplia decimò in conſuetudine, quia ſpecialis derogat generali, & attendi debet, Crauet. conſ. 195.num.16.quia generalis recipit declarationem à magis ſpeciali,Crauet. conſ.118. n.4. Card. Tuſch. d.concl.36.n.41.

13 Amplia vndecimò in facultate legitimandi latiſſimè conceſſa per Imperatorem etiam ad feuda, quia non veniunt ea feuda, in quibus ſpecialiter Imperator diſpoſuit, quod non ſuccedant niſi nati, & concepti de legitimo matrimonio, quia generalis prouiſio demandata non ſe extendit ad ſpecialiter prouiſa,ſed ſpecies derogat generi, Anchar.conſ. 308.Prima facie.num.7.& 8.Cardin.Tuſch. d.concl. 33.num.39.

14 Amplia duodecimò in probatione, quia magis creditur duobus teſtibus in ſpecie, quàm mille in genere deponentibus, Dec. conſ.488.in fine, Alex. conſ.148.num.4.lib.2.Pariſ.conſ 88.n.31. lib.3. Card. Tuſch.d. concl.36.num.42.& n.65.vbi num 66.poſt Alex. conſ.27. num.6. lib.1. ſubdit, quòd probatio in ſpecie delicti, præualet probationi in genere, quod accuſatus ſit bonæ famæ.

15 Amplia decimotertiò in contractibus, quia ſpecies derogat generi,etiamſi præcedat ſpecialis contractus,

tractus, Fulgoſ. *conſ.* 215 *in princ.* Cardin. Tuſch. *d. concl.* 36. *n.* 64.

16 Amplia decimoquartò, quando in eadem lege ſunt verba ſpecialia, & generalia, quia ſpecies derogat generi, Angel. *conſ.* 214. *num.* 2. Lap. *alleg.* 88. *num.* 5 Fulgoſ. *conſ.* 215 *in princip.* vbi extendunt, vt idem ſit quando ſpecies, & genus ſunt in aliis & diuerſis legibus, & ſe non compatiuntur, neque conſtat de mente, Cardin. Tuſch. *d. concl.* 36. *n.* 57. *cum ſeqq.*

17 Amplia decimoquintò in opinionibus Doctorum, quia communis opinio in genere, derogatur per opinionem in ſpecie in caſu indiuiduo, vt per Rimin. iun. *conſ.* 265. *n.* 5. *&* 6. *lib.* 3. quem refert Card. Tuſch. *d. concl.* 36. *n.* 71.

18 Amplia decimoſextò in prouiſione hominis, quia pœna promiſſa in genere, puta 200. in caſu contrauentionis, ſi partes per pactum ſpeciale conueniunt, quod damnum reficiatur prout liquidabitur, tollit pœnam generalem, Alex. *conſ.* 94. *in fine, & conſ.* 95. *num.* 7. *lib* 4. vbi extendit, vt procedat etiamſi generalis prouiſio ſit iurata, quæ habet vim ſpecialis, quia intelligitur in eo, in quo conſentitur, & non vltrà, refert Card. Tuſch. *d. concl.* 36. *n.* 72. *&* 73.

19 Limita primò, quando ſpecies & genus ſe inuicem compatiuntur, ſtare poſſunt, ita Bart. *in l. ſeruo. ff. de pecul. leg.* Cagnol. *in d. l. in toto. num.* 13. *ff. de regulis Iuris*, Roman. *ſing.* 249. Decian. *conſ.* 51. *n.* 16. *verſ. quartò conſiderato, lib.* 1. *& conſ.* 122. *n.* 13. *lib.* 3. Card. Tuſch. *d. conſ.* 36. *n.* 95.

20 Limita ſecundò, quando genus & ſpecies apponuntur fauore eiuſdem perſonæ, quia genus non tollitur, neque reſtringitur per ſpeciem ſubſequentem, Bald. *conſ.* 329. *in fine*, *verſ. in contrarium*, *lib.* 1. Card. Tuſch. *d. concl.* 36. *n.* 79.

21 Limita tertiò, quando ſpecies accedit generi, quia prorogato genere, vel mutato, prorogatur, & mutatur ſpecies, quæ habet ſubſtantiam ab illo genere, & non ſtat de per ſe, Lap. *alleg.* 88. *Commune. num.* 6. *circa fin.* vbi etiam pariter limitat, quando ratio ſuadet, quod per generalem prouiſionem ſit receſſum à ſpeciali. Idem quando ſpecies apponitur ad coadiuuandum genus, Surd. *conſ.* 56. *num.* 36. *&* 37. Card. Tuſch. *d. concl.* 36. *n.* 80. *&* 81.

22 Limita quartò, quando genus eſt certum, determinatum, & præciſum, Surd. *conſ.* 352. *num.* 11. vbi *num.* 17. limitat etiam quando genus exprimitur per verba diſpoſitiua, ſpecies autem per verba enunciatiua. [Caſtill. *d. c.* 95. *n.* 40.]

23 Limita quintò, quando declaratio generis conſiſtit in eadem ſpecie, quia tunc ſpecies non derogat generi, Bald. *conſ.* 177. *In Eccleſia*, *in fin. lib.* 1. Card. Tuſch. *d concl.* 36. *n.* 103.

24 Limita ſextò in iuriſdictionalibus, quia ſi datur in genere, & in ſpecie, cenſentur potius per ſpeciem conceſſa accumulatiuè, quàm derogatiuè, vt per Surd. *conſil.* 56. *num.* 35. Gutier. *pract. lib.* 3. *quæſt.* 15. *num.* 6. Cardin. Tuſch. *d. concl.* 36. *n.* 102. [Caſtill. *d. c.* 95. *n.* 22.]

25 Limita ſeptimò in litteris gratioſis generalibus ad beneficia, quibus non derogatur per ſpeciales poſteriores, quando ex primis generalibus eſſet ius quæſitum, ſecus ſi effectus penderet ab euentu incerto, Federic. *conſ.* 69. *circa fin. verſ. item non obſtat*, Card. Tuſch. *d. concl.* 36. *n.* 101.

26 Limita octauò in diuerſis diſpoſitionibus diuerſo tempore factis, quia non habet locum regula, quod generi per ſpeciem derogetur, ſed contraria, quod vltima quantumcunque generalia derogant primis, Signorol. *conſil.* 87. *num.* 7. *&* 8. Cardin. Tuſch. *d. concl.* 36. *num.* 112. [Idem quando ſpecialis & generalis prouiſio ad diuerſum tendunt finem, Surd. *conſil.* 359. *num.* 93. Caſtanat. *conſil.* 44. *num.* 48. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 304. *num.* 5. *cum ſeqq.* Caſtill. *d. cap.* 95. *num.* 35. *cum ſeqq.* Vel quando genus & ſpecies ſuper eodem iure non concurrunt, ſed ſuper diuerſo, late Roland. *conſ.* 8. *num.* 37. *lib.* 1. Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib* 9. *tit.* 6. *num.* 22. *&* 23. Surd. 426. *num.* 36. *verſ. ad ſextum*, Caſtill. *d. c.* 95. *n.* 41.]

Limita nonò in priuilegiis, quia per ſpeciale priuilegium non derogatur generali, Federic. *conſil.* 197. *verſ. non obſtat*, gloſ. *verb. ſed ante, in ſum.* 25. *quæſt.* 1. *gloſſ. vlt. verb. ſuper priuilegiis, in dict. cap.* 1. *de reſcript.* vbi Abb. *num.* 10. Felin. *num.* 3. *verſ. limita*, Rip. *num.* 74. & Beroi. *num.* 39. Alexand. *conſ.* 155. *num.* 1. *lib.* 6. Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Galliæ*, *tit. de reſcript. in præfat. num.* 105. Xuar. *allegat.* 28. *num.* 10. Loriot. *de regulis Iuris Axiom.* 136. Menoch. *conſil.* 36. *num.* 48. Cardin. Tuſch. *d. concl.* 36. *num.* 99. 27

Intellige in totum, nam in illa ſpeciali parte poſſe priuilegium ſpeciale poſterius minuere prius generale, nulla facta illius mentione, per text. *in cap. dudum. §. nos igitur, & in cap. quamuis tibi, de præbend. in* 6. reſoluunt Syluestr. *in ſum. verb. priuilegium, quæſt.* 10. Ruin. *conſ.* 98. *n.* 4. *vol.* 4. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 40. *num.* 21. Mari. Giurb. *conſilio crimin.* 65. *num.* 41. Monet. *de commutat. vltim. volunt. c.* 8. *num.* 529. Soar. *de legibus lib.* 8. *c.* 39. *num.* 7. Bonacin. *in ſimili tract. diſp.* 1. *q.* 5. *puncto* 8. *§.* 3. *num.* 17. *verſ. ex dictis.* 28

GENVS includit omnes ſpecies ſub genere comprehenſas, *l. omnes*, vbi Angel. *C. de præſcript.* 30. *l. ſemper. ff. de regulis Iuris*, Mari. Anton. *var. reſolut. lib.* 2. *reſolut.* 33. *num.* 2. Menoch. *conſ.* 266. *num.* 69. Crauet. *conſ.* 134. *num.* 5. etiamſi in vna ſpecie maior ſit ratio, quàm in alia, *l.* 1. *§. quod autem. ff. de aleatorib.* Rimin. iun. *conſ.* 12. *n.* 31. *lib.* 1. Decian. *conſ.* 51. *lib.* 1. *& conſ.* 122. *lib.* 3. Card. Tuſch. *tom.* 4. *lit. G, concl.* 40. *num.* 17. Surd. *conſ.* 255. *n.* 20. *& conſ.* 559. *num.* 19. Mari. Antonin. *d. reſol.* 33. *num.* 3. Menoch. *conſ.* 141. *num.* 33. 29

GENVS verè, & propriè repræſentatur in qualibet ſpecie, *l. ſi quid earum. §. interemptum. ff. de legat.* 3. Surd. *conſ.* 121. *n.* 3. Bald. *conſ.* 239. *Teſtator, in princ. lib.* 1. Dyn. *conſ.* 51. *Quæſtio, num.* 3. *verſ. præterea*, Card. Tuſch. *tom.* 4. *lit. G, concl.* 40. *num.* 5. & ideo quæ prædicantur de genere, debent prædicari de ſingulis ſpeciebus, *l. iuriſgentium. §. ſed ſi fraudandi, in fin. ff. de pactis*, cum aliis citatis ab Euerar. *in topicis legalib. loco* 61. 30

GENERE remoto remouentur ſpecies, *d. §. ſed ſi fraudandi, l. fundi. §. fin. ff. de fundo inſtr. l. ſancimus*, vbi Bart. *C. de vſur. rei indic. d. l.* 1. *§. quod autem. ff. de aleatorib. l.* 1. *in fin. ff. de ſuis, & legit. hæred. l. ſi cauſa cognita*, iuncta gloſ. *verb. permiſſi*, *C. de tranſact. §. vulgò. Inſtit. de ſucceſſ. cognat.* cum aliis, de quibus Euerard. *loco* 62. Sigiſm. Scacc. *de appellat. q.* 19. *remed.* 1. *concl.* 2. *n.* 11. 31

GENVS in ſuo genere tantum operatur, quantum ſpecies in ſua ſpecie, *l. ſi chorus, in princ. ff. de legat.* 3. *l. ſi duo. ff. de adminiſt. tutor. d. l. omnes, C. de præſcript. triginta*, Crauet. *conſ.* 161. *n.* 2. Card. Tuſch. *d. tom.* 4. *lit. G, concl.* 40. *num.* 20. vbi *n.* 21. cum eodem Crauet. *conſ.* 118. *num.* 14. extendit etiam in materia odioſa. 32

GENVS perire non poteſt, *l. in ratione. §. in certis.* 33

tis ff.ad legem falcid.l. ſi to bonis, *C. de iure delib.l.incendium*,*C.ſi certum petatur*,Curt.iun.*conſ.*239.*num.* 35.Anton.Gom.*var.tom.*2.*cap.*2.*n.* 32. *col.*3. Surd. *de aliment.tit.*3.*q.*16.*num.*16. *cum ſeqq.* & *conſ.*391. *num.*3.Mari.Anton.*var.reſolut.lib.*2.*reſol.*13. *num.*3. Card.Tuſch.*d.lit.G,concl.*40.*num.*2.vbi *num.*3.poſt Pariſ.*conſ.*94.*num.*8.*lib.*2.ait, quod genus non eſt res mobilis,nec immobilis, ſed conſiſtens in intellectu.

34 [G e n v s quod non poteſt niſi in vna ſpecie verificari,pro ſpecie reputatur,*l.*2.*ff.de liber.* & *poſthum.l.ſi optio.ff de opt.leg.l. fundus locatus*, *ff. de fundo inſtr.*Becc.*conſ.*34.*num.* 14. Menoch. *conſ.*71.*n.*23. Surd.*conſ.*135.*num.*2. & *conſ.*179. *num.*24. & *conſ.* 269.*n.*29 & *conſ.*431.*n.*5.Vincent. Fuſar. *de ſubſtit.* *q.*351.*n.*34.]

Axioma CVIII.

Grauare, Grauatus.

1 *Grauare non poſſum,quem non honoro.*
2 *Grauari nemo debet alterius odio.*
3 *Iacturam ſentire non debet quis pro alieno commodo.*
4 *Onere duplici nemo debet grauari.*
5 *Grauatus in vno, in alio debet releuari.*

1 Gravare non poſſum,quem non honoro,*l.ab eo*,*C.de fideicom.l.ſi abrogator. ff. de adoptionib.l.vnum ex familia.*§.1.*ff.de legat.*2.*l.*1.§.*ſciendum.ff.de legat.*3.Tiraq.*de priuil.pia cauſa*,*priuil.* 37. Donel. *comment. Iuris Ciuilis lib.* 8. *cap.*7. Cardin. Mantic.*de coniect.vltim. volunt. lib.*8. *tit.*1. *num.*33. Molin.*de primogen.lib.*1.*cap.*1.*num.*8.& *lib.*2. *cap.*4. *num.* 15. *cum ſeqq.* Peregrin. *de fideicomm. art.* 33. *num.* 33.& *conſ.*63. *lib.*4. Menoch. *conſil.*707. *num.* 1. Surd. *de aliment.tit.* 8. *priuil.* 14. *num.*1. & *conſil.* 236. *num.* 16. Card. Pereira *quæſt. forenſ. conſ.* 31. *num.*3. Benedict. Pinel. *ſelectar. Iuris interpret.lib.*1. *c.*1.*n.*13. [Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.tom.*4.*cap.* 666.*num.*18.& *tom.*5.*c.*917.*n.*21. Mangil. *de imput.* *q.*16.*num.*2.]

2 Gravari nemo debet alterius odio, *l.ſi quis in ſuo,in fine*,*C.de inoffic.teſtament.l. non debet alteri. ff.de regulis Iuris,cap.non debet* 22. *eod.tit. lib.*6. Rebuff. *ad l.Vrbis appellatio* 2. *verſ. in quantum*, *prope fin.ff.de verb.ſignif.pag.mihi* 19.Surd. *deciſ.*102. *n.*1. Farinac.*in praxi part.* 4. *conſ.*40. *num.*45. Iniquum enim eſt, alium alterius odio prægrauari, *d. l. ſi quis in ſuo*,§.*de legis.cap.ſi compromiſſarius.*§.*porro,de elect.lib.*6.Palat.*in repet.cap.per veſtras, de donat. inter virum* & *vxor.*§.8.*num.*6.*cum ſeqq.* Tiraq.*de iure mariti*, *gloſſ.*8. *num.* 141. Rebuff. *in tract. de except.*
3 *num.*138.Farin.*d. part.*4. *conſ.*65. *num.*98. Nam pro alieno commodo non debet quis iacturam ſentire, *l.ſi quando*,*C.de teſtib.*Surd.*de aliment.tit.*7.*quæſt.*37. *num.*55.

4 Gravari nemo debet alterius facto. Vide *ſuprà lit F*, *Axiom.*93.*n.*22.

5 Gravatvs in vno,in alio debet releuari, *l.eum qui* 30. *de iureiur. l. iure ſuccurſum. ff. de iure dotium*,*l. ſecundum naturam.ff.de regulis Iuris*,Thom. de Thomaſſet.*in floribus legum*,*reg.*134.vbi ait,quod fallit ſi vnum veniat in conſequentiam alterius, Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part.*2. *cap.*15. *num.* 57. [Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 4. *cap.*612.*num.* 18. Ioann. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.*1.*q.*31.*n.*9.& *q* 86.*n.*4.]

Axioma CIX.

Habitus.

1 *Habitus non facit monachum, ſed ſola profeſſio Regularis.*
2 *Habitus facit præſumptionem.*
3 *Actus qualis apparet in ſua figura, talis præſumitur in ſua eſſentia.*
4 *Contractus talis præſumitur, qualis in prima ſui figura apparet.*

Habitvs non facit monachum, ſed ſola profeſſio Regularis, *cap.porrectum* 13. *de Regularib.*vbi gloſſ.*verb.non faciat*, *cap. conſuluit*, *qui clerici*, *vel vouentes*,Cardin. Tuſch.*practic. concluſ. tom.*4.*lit.H,concluſ.*12. *num.*1. Campan. *in diuerſor. Iuris Canon. rub.* 12. *cap.*4. *num.* 5. Beller. *diſquiſit. clerical.part.*1.*tit.de diſciplina clericali.*§.15. *num.*10. Fr.Barthol.de Vecchis *in praxi nouitiorum*, *diſp.*11. *dub.* 10.,*ſub n.*1. 1

Habitvs tamen facit præſumptionem, ita vt in dubio iudicetur talis, qualem habitus, quem defert,demonſtrat,*l. item apud.* §. *ſi quis ff. de iniur.* Federic.de Senis *conſil.*13. *num.*3. *verſ. ſi talis namque.* Quia qualis actus apparet in ſui figura, talis præſumitur in ſua eſſentia, Hieron. Tort. *in ſuo conſil.* poſt conſilia Anton. de Butr. *num.*20. *verſ.* & *ideo multum ad propoſitum*, Caſtren. *conſ.* 261. *Viſis* & *conſideratis*, *in princ.lib.*2. & contractus talis præſumitur, qualis in prima ſui figura apparet, Decian.*conſ.*59.*in fin.lib.*1.refert Card. Tuſch.*d.lit. H,concl.*12.*n.*2.*cum ſeqq.* 2 3 4

Axioma CX.

Homo.

Hominis diſpoſitio facit ceſſare diſpoſitionem legis,*l.ſi maritus*, *C. de procurat. l. vlt. C. de pactis conuent.* Antonius Gabr. *tom.* 3. *commun.opinion.lib.*6. *tit.de regulis Iuris*, *concl.*8. Anton. Gom. *var.tom.*1.*cap.*9.*num.*50. Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.*2. *num.* 27. Vital. de Camban. *in tract. clauſul. part.*4. *num.*5. Cardin. Seraphin. *deciſ.*829. *num.*3. Ceuall. *commun. contra commun. quæſt.* 265.*à num.*1. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 476. *num.* 1. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana*, *lib.* 3. *cap.* 11. *num.*8 Rot. *deciſ.*391. *num.*4. *apud Farin. part.*1. *recent.* vbi quòd hominis prouiſio non facit deficere prouiſionem legis, quando cum ea concurrere poteſt.

Axioma CXI.

Honor.

1 *Honor eſt maximum bonorum.*
2 *Honor lucro,imò etiam vita præfertur.*

3 *Honoris & vitæ cauſa æquiparatur.*
4 *Honor patris eſt gloria filij.*

1 HONOR eſt maximum bonorum, *gloſ. 1. in
extrauag. ad conditorem, in verſ. honorem, de verb.
ſignif.* Philoſoph. *Ethicor. lib. 4.* D. Thom. 1. 2. *q. 2.
art. 2.* Nauar. *in tract. de finib. bonorum actuum, n. 45.*
2 Et ideo non ſolùm lucro, ſed etiam vitæ præfer-
tur, *l. iſti quidem. ff. quod metus cauſa, l. reprehendenda,
C. de inſtit. & ſubſtitut. l. quiſquis, C. de poſtulando, c.
nolo 12. quæſt. 1.* Menoch. *de arbitr. caſu 277. num. 19.*
Surd. *conſ. 426. num. 57.* Farinac. *in praxi crimin. p. 1.
quæſt. 15. num. 6.* [Anell. Amat. *conſil. 89. n. 19. & 20.
3 & conſ. 30. n. 14.*] Nam honoris & vitæ cauſa æqui-
paratur, *l. iuſta cauſa. ff. de manumiſ. vind.* Greg. Lop.
l. 4. verb. las leys. tit. 13. part. 2. Cordub. de Lara *in l. ſi
quis à liberis, in princip. num. 34 ff. de liberis agnoſc.*
Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 1. conſid. 2.* Me-
noch. *conſ. 96. n. 15. & conſ. 98. n. 8. & conſ. 302. à prin.*
Menchaq. *illuſtr. cap. 18. n. 13.* Cald. Pereira *in l. ſi
curatorem, verb. cùm non abſimilis. num. 10. C. de in in-
teg. reſtit. minor.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb.
honor. n. 4.* Surd. *deciſ. 89. n. 21.* Mari. Anton. *var. re-
ſolut. lib. 3. reſol. 11. n. 2.*

4 HONOR patris eſt gloria filij, Federic. de Se-
nis *conſ. 185. n. 2. verſ. ex hoc*, quem refert Cardin.
Tuſch. *pract. concl. tom. 4. lit. G, concl. 32.*

AXIOMA CXII.

Iactare.

IACTARE ſuum nullus præſumitur, *l. cùm de indebito 25. verſ. qui non ſoluit. ff. de probat.* exornant Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus. n. 206. cum ſeqq. C. de reuocand. donat.* Nicol. Mozz. *de contractib. tit. de donationib. in art. de naturalibus don. n. 2. cum multis ſeqq.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. iactatio*, Menoch. *de arbitrar. lib. 2. caſu 88. à princip.* Maſcard. *de probationib. concl. 554. n. 2.* Surd. *conſ. 7. n. 44. & conſ. 80.* D. Barboſ. *in l. quæ dotis. n. 17. cum ſeqq. ff. ſoluto matrim.* Octaui. Glorit. *reſp. 10. num. 110.* [Ambroſin. Peruſ. *deciſ. 15. num. 20.* Rot. *deciſ. 34. num. 3. & deciſ. 108. num. 2. part. 1. in poſthum. Farin.* præſertim in iudiciis, in quibus ſemper facienda eſt interpretatio, quæ magis vtilis & expediens ſit facienti. Rot. *deciſ. 171. num. 3. eod. part. 1.* Alexand. Trentacinq. *conſil. 20. num. 13. part. 1.*]

AXIOMA CXIII.

Ignorantia, Ignorans.

1 *Ignorantia facti iuſta, & probabilis excuſat.*
2 *Ignorantia facti proprij tanquam craſſa, & improbabilis non excuſat.*
3 *Facti proprij ignorantia excuſat, quando factum eſt antiquum, in quo ſit veroſimilis obliuio.*
4 *Factum quando eſt intricatum & obſcurum, ignorantia illius etiam proprij excuſat.*
5 *Ignorantia facti proprij excuſat illum, qui multis negotiis implicatus eſt, aut in extremis laborat.*
6 *Ignorantia facti alieni in dubio præſumitur, & excuſat, niſi ſit publicum, aut notabile, graue, ſeu ponderoſum.*
7 *Iuris ignorantia non præſumitur, nec excuſat.*
8 *Leges ſcire omnes debent, & lata culpa eſt Iuris diſpoſitionem ignorare.*
9 *Iuris Diuini, naturalis, vel humani, ſiue communis, ſiue municipalis, vel ſtatutarij ignorantia non præſumitur, nec excuſat.*
10 *Ciuis nouellus præſumitur habere ſtatuti ignorantiam.*
11 *Ignorantia Iuris habens admixtam ignorantiam, ſeu errorem facti, præſumitur.*
12 *Ignorantia ſemper præſumitur in dubio, niſi ſcientia probetur.*
13 *Ignorans nihil agere, nec conſentire cenſetur.*
14 *Ignorans non dicitur negligere, nec contemnere ius ſuum.*
15 *Ignoranti non currit tempus.*

IGNORANTIA facti iuſta, & probabilis ex-
cuſat, de qua loquitur *cap. ignorantia, de regul. Iu-
ris, lib. 6.* affecta verò vincibilis, craſſa, improbabilis, 1
ſeu ſupina, quia propter rationem præcedentis ne-
gligentiæ volita cenſetur, minimè excuſat, *cap. 1. de
poſtul. Prælat. cap. cùm in tua, qui matrim. accuſ. poſſunt,
l. nec ſupina. ff. de iuris, & facti ignor.* Gabr. *commun.
ſub tit. de regulis Iuris, concl. 6. n. 43.* Sebaſt. Medic. *de
caſibus fortuitis, p. 1. q. 3. n. 10.* Sfort. *de in integ. re-
ſtitut. p. 1. quæſt. 8. num. 57. & 58.* Vnde fit, vt igno-
rantia facti proprij non excuſet tanquam craſſa, & 2
improbabilis, *l. quamquam ff ad Velleian. cap. ab ex-
communicato, in fine, de reſcript.* Soc. *reg. 219.* Mantu.
Paralip. cap. 34. Marant. *in repet. l. is poteſt. n. 227. ff. de
acquir. hæred.* Gail. *lib. 2. obſeru. 48. num. 19.* Sfort. *d.
quæſt. 8. num. 61.* Maſcard. *concl. 637. num. 3. & concl.
879. num. 40.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 23. n.
32.* Cardin. Tuſch. *tom. 4. lit. I, concl. 22. num. 1. & 10.
& concl. 23. num. 25.* Præterquam in illis caſibus in
quibus ex circumſtantiis negotij, & perſonarum 3
etiam in factis propriis admittitur probabilis ex-
cuſatio, veluti quando factum eſt antiquum, in quo
ſit veroſimilis obliuio, ſecundùm Marant. *in d. l. is
poteſt. num. 227. in 3. limit. ff. de legat. 1.* Gail. *d. obſeru.
48. num. 20.* Sebaſt. Medic. *de c. f. fortuit. p. 1. q. 3. n.
17.* Card. Tuſch. *d. lit. I, concl. 22. num. 15.* Vel quan-
do factum eſt intricatum, & obſcurum, Marant. *in 4
repet. d. l. is poteſt. n. 227. in 4. limit.* Gail. *d. obſeru. 48.
num. 207. verſ. item ſi factum*, Sfort. *d. quæſt. 8. num. 28.*
Menoch. *d. præſ. 23. num. 41.* Vel in eo, qui multis ne-
gotiis implicatus eſt, Marant. *d. num. 227. in 5. limit.* 5
Medic. *dict. quæſt. 3. num. 12. & 18.* Honded. *conſ.
55. num. 57. & 58. lib. 1.* Menoch. *d. præſ. 23. num. 47.
& 48.* aut in extremis laborat, Marant. *d. num. 227.
in 2. limit.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil. 4. n. 28.*
Maſcard. *de probationib. concl. 879. num. 51. cum ſeqq.*
Menoch. *de præſ. 23. n. 49.*

Sic etiam licèt regulariter ignorantia facti alie-
ni in dubio præſumatur, & excuſat, *l. verius ff. de pro-* 6
*bationib. l. hoc autem. ff. de adminiſt. tutor. l. fin. in fine. ff.
pro ſocio*, cum aliis citatis per Honded. *conſ. 9. n. 35.
& conſ. 55. n. 48. & conſ. 109. n. 26. lib. 1* Gabr. *comm.
ſub tit. de regulis Iuris, concl. 5. n. 11.* Gail. *d. obſ. 48. à n.
1. & 19. verſ ſecus*, Menoch. *d. præſ. 23. à n. 51.* Sfort.
d. q. 8. à n. 55. & n. 60. & q. 38. n. 5. non excuſat tamē,
vbi aliquid proponitur, propter quod & potuit, &
debuit ſciri per mediocrem diligentiam, vt quia fa-
ctum vel eſt publicum, *d. c. 1. de poſtul. Prælc. cum il-
lorum, de ſent. excom.* Gab. *d. concl. 5. à n. 18.* Maſchard.
concl. 879. num. 11. 12. 16. & 17. Menoch. *d. præſ. 23.
num. 68.*

num.68.cum ſeqq. Sfort. d. quaſt. 8. num.67. Sebaſt. Medic. dict. quaſt.3. num.4. verſ. ſi erat publicè notum; & num.10.verſ. octauo. Vel notabile, graue, & ponderoſum, Maſcard.dict. concl.879. num.49. Menoch.d.praſ.23. num.81. & 82. Card. Tuſch.d. lit.I,concl.22.n.16.

7 Ignorantia Iuris non præſumitur, ac proinde non excuſat,cap.ignorantia, de regulis Iuris, lib 6.Gail.d.obſeru.48.num.22.Gabr. ſub tit.de regulis Iuris,concl.7. num.1. Pariſ. conſ.68. à num.302. lib.4. Valaſc.de iure emphyt.q.38. num.15. Sebaſt.Medic. d.q.3. num.1. Menoch. d. praſ.23. à num.10. Sfort. d.q.8.num.39.& 40.Cardin.Tuſch.d.lit.I, concl.11.
8 n. 1. & 2. Leges enim ſcire omnes debent, & lata culpa eſt Iuris diſpoſitionem ignorare, l. leges ſacratiſſimæ,C.de legib.Socin.conſ.108.n.12. verſ. & licèt,Aym.conſ.671.n.11.

9 Amplia procedere non tantùm in ignorantia Iuris diuini,naturalis, vel gentium, cap.turbatur.§. notandum 1.q.4.l.2.vbi gloſ.C.de in ius vocan. gloſſ. in ſum.38.diſt Ign. in l.3. §. ſi conditioni, à num.3.ff. ad Syllanian. Sed etiam in ignorantia Iuris humani,ſiue communis, ſiue municipalis, vel ſtatutarij, vt per Gabr.d.concl.5.num.12.Sebaſt. Medic. d.q.3. n.42 .verſ. item ſtatuti ignorantia, Gail.d. obſeru.48. n.29.Maſc.d.concl.879. Card. Tuſch. d.lit.I, concl.
10 11.num.3.niſi ciuis eſſet nouellus, in quo tunc ſtatuti ignorantiam præſumi, & ipſum excuſari voluerunt,Gail.d.obſeru.48.n.28. Seraphin.d. priuil.4. num.117. cum ſeqq. vbi etiam reſoluit, quod licèt ignorantia nedum Iuris,ſed etiam ſtatutorum, ſeu conſtitutionum non excuſet, bene tamen excuſat ignorantia alicuius Extrauagantis non poſitæ in librorum, ſtatutorum, ſeu conſtitutionum corpore.

11 Limita tamen, quando ignorantia Iuris habet admixtam ignorantiam, ſeu errorem facti, Socin. conſ.47.num.11. lib.1. Maſcard. concl.639. num.20. Card. Tuſch.d.lit.I,concl.13. n.18. Vel quando ius eſt dubium,obſcurum,difficile,ſeu arduum,Sebaſt. Medic.d.q.3.num.1. verſ.niſi eſſet, Sfort. d. quaſt.8. num.44.Seraphin.d. priuil.4. n.16. & 17. Maſcard. concl.639. num.19. Ignorantia Iuris nunquid excuſet ruſticum, militem, vel minorem? vide Sfort. d. p.1.quaſt.9.Card.Tuſch.d.lit.I, concl.13. latè Farin fragment.crim.p.2.verb.Ignorantia.n.273. cum multis ſeqq.

12 Ignorantia ſemper præſumitur in dubio, niſi ſcientia probetur, l.verius. ff.de prob. c.præſumitur 47.de regulis Iuris,lib.6.Socin.reg.3.vbi limitat tribus modis,Lap.alleg.90.n.4. in fine, Calderin. conſ.84. num.2. verſ. circa ſecundum, aliàs conſ.4.de offic.legat.& conſ.366.in fine, aliàs conſ.37. de teſtam, Roman.conſ.273.Clarum eſt n.2.Anton. Gabr. commun.lib.6.tit.de regulis Iuris, concluſ.5.vbi ponit ampliationes,& limitationes,Menoch. remed.16. recuper.num.28.& de arbitrar.quaſt.721.num.3. & de præſumpt.lib.6.praſ.23.num.51.Maſcard. de probationib. concluſ.879.Surd. deciſ.221. in princ. & num.14. & deciſ.246.num.8.& conſ.7.num.35. & conſ.73. n.42. Oſaſcb.deciſ.71.n.23.Ioſeph.Ludou. Peruſ.deciſ.19. num.22.Magon.Lucen. deciſ.49. num.11. Azeued.l. 2.num.10.cum ſeqq.tit.20.lib.6.nona Recopil. Brunor. à Sole in locis communib.verb.Ignorantia 5.Flores de Mena var.lib.1.quaſt.3. num.5. Sayr. in claui Regia, lib.3.cap.5.num.4.cum ſeqq. Sanchez de Matrim.lib. 9.diſp.32.n.4.Mari. Anton. var.reſolut.lib.3. reſol.29. num.12. Anton. Monach. Florent. deciſ. 7. num. 15. Card. Tuſch.d.tom.4.lit.I,concl.23.per totam.Glorit. reſp.6.num.76.& reſp.10.num.109.[Caſtill. controu. Auguſt. Barboſæ Axiom. Iur.

lib.5. part.2. quaſt.127. num.47. Stephan. Gratian. deciſ.69.num.20.Intrigl.conſ.1.num.76.lib.1.Mangil. de imput.quaſt.113. num.11. & quaſt. 135. num.15. Plures limitationes refert Farinac.fragm.crimin.p.2. lit.L.n.104. cum multis ſeqq.]

Ignorans nihil agere,nec conſentire cen- 13
ſetur,Caſtren.conſ.46.Viſo & examinato. num.2.verſ. ſed breuiter,lib.2.& conſ.377. num.2. lib.1. vbi quod paciſci non dicitur qui ignorat.vel errat,Alex.conſ. 2.Ex narratis.num.9.lib.4.vbi quod conſentire, nec diſſentire dicitur ignorans, nec confirmare factum quod ignorat,Abb.conſ.20. num.2. lib.2. vbi quòd renunciare nemo dicitur Iuri, quod ignorat, nec exhæredare dicitur miles filium quem ignorat habere,Roman.conſ.273.Clarum eſt,col 1.in fine, verſ. ad hæc autem, vbi quòd ignorans non renunciat ius ignoratum,& conſ.409. num.2. cum ſeqq. vbi quod ignorans dicitur legitimo impedimento impeditus,& donec durat ignorantia, durat impedimentum,refert Cardin. Tuſch.tom.4.lit.I,concluſ.17.per totam. Nam ignorans dubio comparatur. Surd.deciſ. 265. num. 17. vbi n.47. & 62. limitat quando dubitans tenetur inquirere, & de facili potuit certificari.

Ignorans non dicitur negligere, nec 14
contemnere ius ſuum,l.nec ignorans,C.de donationib. Surd.deciſ.25. num.30. & conſ.7. n. 15. cum ſeqq.& conſ.454.num.51.Farinac.in praxi crim.p.4. conſ.96. num.33.Menoch.conſ.120.num.37. vbi quod ignorans non dicitur ratificare.

Ignoranti non currit tempus,l.quandiu, 15
C.qui admitti,Flamin.Pariſ.de reſignat benefic. lib.11. quaſt.4. num.38. cum ſeqq. Cald. Pereira de renouat. emphyteuſ. queſtion. 7. num. 13. cum ſeqq. [Surd. conſil.371. num. 86. Ioann. Baptiſt. Coſta de facti ſcientia & ignor. inſpect. 87. num. 5. & inſp. 88. num.2.]

Axioma CXIV.

Illatio.

Illatio non fit à diuerſis, l. vlt. in fine, & ibi Bart.ff.de calumniator.l.Papinianus exuli.ff.de minorib.l.inter ſtipulantem.§.ſacram, ibi, ſed hæc dimiſſilia ſunt.ff.de verb.obligat.l.naturalem.§. nihilominus. ff.de acquir.poſſeſſ.Lancel.de attent.part.2. cap.12. limit.2. num.2.Pariſ.conſ.18. num.10. vol.1. Socin. conſ.18. num.41.vol.1.Mari.Antonin. var. reſolut.lib. 1. reſol. 106. num. 42. & lib. 2. reſolut. 1. num. 9. Stephan. Gratian.diſcept.forenſ.tom.3.cap.516.num.6.cap.524. num. 56. Antonin.Monach. Bononien. deciſ.6.num. 5.& deciſ. 19. num.34. [Cancer. variar. part. 2. cap.5.num.131. Surd. conſil. 150. num. 94. & conſil. 460. num. 59. & conſil. 552. num. 17. Ioann. Maria Nouar. quaſt. forenſ. lib. 1. quaſt. 15. num. 6. Quod procedit etiamſi diuerſitas ſit in ſola ratione. Menoch. conſil.106.num.304.Stephan.Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 859. num. 20. Rot. apud Paul. de Rubes deciſ.116.num 46.& deciſ.218.num.28.& deciſ.255.num. 20. tom. 2.diuerſ. aliàs p.2. recent.]

Axioma CXV.

Impedimentum.

IMPEDIMENTVM non præſtat, quod de Iure non ſortitur effectum, *c. non præſtat 52. de regulis Iuris, lib.6.* Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, c.13.n.5* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg.* 205. Sanchez *de Matr. lib.8. diſp.22. n.21.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.57.n.30.* Card. Tuſch. *practicar. concluſ. tom.1. lit. A, concl. 139. n.2. & tom.5. lit. N,* Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. c.58. num.6. cum ſeqq.* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. c.6.n.11.* Vide *infrà Axiom.164.n.4.*

Axioma CXVI.

Impeditus.

IMPEDITO non currit tempus, *l.1.§.fin.C.de annali except. c. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbendæ, c. fin. de elect.* Tiraq. *de retract. lig.§.3. gloſ.4.n.6. & §.35. gloſſ.4.n.29.* vbi intelligit, dummodo impedimentum non ſit affectatum, *& de retractu conuent. §.2. gl. vnic. n.78.* Menoch. *conſ.38.n.35.* Surd. *dec.151. n.4.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.11. q.13.n.11.* Gut. *pract. lib 3. q.34. à n.21.* Card. Seraph. *dec.997. n.3. & deciſ.1066.n.1.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſol. 550. n.5. in vlt. impreſſ.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduoc. verb. impedimentū, n.2.* Monet. *de opinione canon. c.6.q.5.n.40.* vbi etiam intelligit, dummodo impedimentum non ſit affectatum, Mari. Anton. *var. reſolut. lib 1. reſol.84.n.5.* Nic. Garc. *de benefic. p. 10.c.2.n.17.* Vbi autem agitur de modico præiudicio, tempus, ſiue inſtantia currit impeditis, Abb. *conſ.5. col. fin. lib.2.* Crauet. *conſ.182. n.15. verſ. rurſus,* quos refert Card. Tuſch. *pract. concluſ.1. tom.5. lit. M, concl.239. n.9.*

Axioma CXVII.

Imperare.

IMPERARE ſibi ipſi nemo poteſt, *l. prætor, l. pen. ff. de tutorib. & curat. datis ab his, l. ille à quo. §. tempeſtiuum. ff. ad Trebell. l. pen. ff. de arbitr. l. Princeps. de legibus,* Surd. *conſ.152.n.46.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.4. lit. I, concl.47. n.1.* vbi *n.2.* ampliat in tantum, vt nec poſſit præſcribi, quod quis ipſi imperet, & *n.3.* poſt Anchar. *conſ.154. in princip.* limitat, quia exequutor, qui debet compellere, poteſt officium exercere, etiamſi ipſe ſit vnus de compellendis, agnoſcendo bonam fidem, & obtemperando ſine imperio, quia hoc modo duplicem perſonam poteſt repræſentare.

Axioma CXVIII.

Impoſſibilis.

1 *Impoſſibile dicitur id, quod rarò vel nunquam euenit, licèt euenire poſſit.*
2 *Impoſſibile reputatur id quod eſt contra bonos mores, vel honeſtis moribus non conuenit.*
3 *Impoſſibile dicitur, quod ſalua dignitate fieri non poteſt.*
4 *Impoſſibile cenſetur, quod pendet à Principis voluntate.*
5 *Intellige quando Princeps illud regulariter concedere non conſueuit, quamuis ex plenitudine poteſtatis potuiſſet.*
6 *Impoſſibile dicitur, quod tantùm fieri poteſt per remedium extraordinarium.*
7 *Impoſſibilia non obligant, ſeu ad impoſſibile nemo tenetur.*
8 *Impoſſibilium, & valde difficilium idem eſt iudicium.*
9 *Impoſſibilitas facit recedere ab omni interpretatione veriſimili.*

IMPOSSIBILE dicitur id, quod rarò, vel 1
nunquam euenit, licèt euenire poſſit, Corn.
conſ.217. num.5. lib.3. Id quod eſt contra bonos 2
mores, vel quod honeſtis moribus non conuenit,
impoſſibile reputatur, Bald. *conſ.373. Præmitten-*
dum eſt, in princip. lib. 1. Et impoſſibile dicitur, 3
quod ſalua dignitate fieri non poteſt, Ioan. Iacob.
de Leonard. *conſ. 117. inter conſil. Bruni. num.173.*
& 174. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.4. lit. I,*
concl.52.

IMPOSSIBILE cenſetur, quod pendet à 4
Principis voluntate, *l. apud Iulianum. §. conſtat. ff. de leg.1. l. continuus. §. cùm quis,* & *ibi* gloſ. *verb. relicta ff. de verbor. obligat.* Abb. *in cap. cùm eſſes, num.19. de teſtam.* Rebuff. *ad l. 143. verſ. limitatur etiam. ff. de verb. ſignific.* Mandoſ. *ad reg.32. Cancel. q.31, num.11, & 12.* Eſcob. *de ratiocin. c 25. n.5.* Monet. *de diſtribus. quotid. p.2. q.3. n.13.* Sanchez *de Matrimonio, lib.5. n.4.* Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib.2. differ.2. n.15. & differ.3. n.36.*

Intellige quando Princeps regulariter illud con- 5
cedere non conſueuit, quamuis ex plenitudine poteſtatis potuiſſet; longè quidem aliter ſi conſueuiſſet Princeps illud de facili indulgere, tunc enim illud venit conſiderandum, & poſſibile iudicabitur, adeò quod alicui imputari poterit, ſi illud non impetrauit, per *l. quidam relegatus, in princip. ff. de rebus dub. l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quotid. & æſtiua,* tradunt Raph. Cuman. *in d. l. continuus. §. cùm quis, col.1. num.7.* Paul. de Caſtr. *n.5.* & Franc. Aretin. *notab.2. col.1. num 10.* ac alij, quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit.91. num.8.*

IMPOSSIBILE dicitur, quod tantùm fieri 6
poteſt per remedium extraordinarium, Tiraq. *de retractu lig. §.32. gloſ. vnic. num.56.* Mandoſ. *d. q.31. n.12.* Sanchez *d. lib.5. diſp.5. n.4. verſ. & confirmatur,* Card. Tuſch. *d. tom.4. lit. I, concl.55.*

IMPOSSIBILIA non obligant, ſeu ad 7
impoſſibile nemo tenetur, *l. ſi quis in graui, in princ.* vbi Bart. *ff. ad Syllan. l. ſi ſtipuler. ff. de verbor. obligat. l. Paulus. ff. quæ ſentent. ſine appellat. reſc. l. impoſſibilium. ff. de regulis Iuris. §. impoſſibilis, Inſtit. de heredib. inſtituen. cap. nemo poteſt, de regul. Iuris, lib.6.* Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum, reg.194.* Oldrad. *conſ.232. Quidam teſtator, verſ. tertia ratio,* Ioan. Iacob. de Leon. *inter conſilia Bruni conſ.117. n.212. cum ſeqq.* vbi *num. 214.* ait, quòd procedit in contractibus, ſententiis, & præceptis, Surd. *deciſ.289. num.21.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib.11. q.13. num.8.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p.2. tit. de clerico debitore. §.1. num.4.* Cardin. Tuſch. *d. tom.4. lit. I, concl.54.*

IMPOSSI

8 Impoſſibilium, & valde difficilium idem eſt iudicium, *l.apud Iulianum, §.conſtat, ff.de legat.1.* [*l.cum hæres 4. §.1. ff. de ſtatulib.* Tiraq. *de retract. lign. §.1. gloſſ.10. n.120.* Surd. *deciſ.141. n.9. & 10.* Pyrrh.Maurus *de fideiuſſ.p.1.in prælud. ſect.3. cap.25.* aliàs 34. *num.8.& 9.*] Impoſſibilitati enim æquiparatur difficultas magna, *l. 2. §. ex quo, & l. continuus, §.cum quis, ff. de verbor.obligat.* Beroi.*conſ.88. In cauſa, num.35.lib.1.* Sebaſt.Medic.*de caſu fortuito, p.1.quæſt.4.num.13.* Farinac. *fragm. crimin. p.1.lit.E, num.143.*

9 Impoſſibilitas facit recedere ab omni interpretatione veriſimili, vel mentis, etiamſi verba hoc importarent. Calderin. *conſ.336.* aliàs *conſ.7.in fine, de teſtament. & conſ 550.* aliàs *conſ.5.de verbor. ſignific.* quem refert Card. Tuſch.*practic.concl.tom.4. lit.I, concl.330.n.27.*

Axioma CXIX.

Incertitudo.

1 *Incertitudo rei vitiat actum, ſeu diſpoſitionem, etiam in fauorabilibus, vt num.4.*

2 *Inſtitutio hæredis vitiatur propter incertitudinem.*

3 *Procurator incertus dari non poteſt.*

5 *Actus valet de æquitate Canonica, non obſtante incertitudine, & agi poteſt, vt declaretur arbitrio boni viri.*

6 *Incertitudo quando poteſt reduci ad certitudinem, non vitiat actum.*

7 *Incertitudo non vitiat diſpoſitionem, quando prouenit culpa aduerſarij, vel cauſatur à culpa opponentis.*

1 Incertitudo rei vitiat actum, ſeu diſpoſitionem, *l.idem Pomponius, §.fin. ff.de rei vendicat. l.duo ſunt Titij, ff. de teſtament. tutel. l.tutor incertus, ff.eod.tit. l.ita ſtipulatus, l.vbi autem non apparet, ff.de verb.obligat. l.ſi ſic, §.1.ff.de legat.1 l.cum poſt. §.gener. ff.de iure dotium, §.incertis, Inſtit.de legatis,* latè Marſil. *in rubr. C. de probationib. num. 334. cum multis ſeqq.* vbi multipliciter limitat, Bart. *in l.1.§.ſi quis in duobus, ff.de bonor.poſſeſſ.ſecundum tab.* vbi de duobus teſtamentis eodem tempore factis, Fulgoſ. *conſil.183. Circa primum, in princip.* vbi declarat quando incertitudo eſt incerta, ſecus ſi poteſt reduci ad certitudinem, & *conſ.204.col.pen.verſ.ad ſecundum,* vbi idem dicit, additque incertitudinem vitiare diſpoſitionem in ſententia, contractibus, & vltimis voluntatibus, Calderin. *conſ.521.* aliàs *conſ.6.de priuileg.* vbi quod priuilegium conceſſum Eccleſiæ S.Venantij talis loci, ſi ibi ſunt duæ Eccleſiæ S.Venantij, nec apparet de qua ſenſerit concedens priuilegium, eſt nullum maximè ad petitionem partis conceſſum,
2 Alexand.*conſil.46. Copioſe, lib.4.* vbi quod inſtitutio hæredis vitiatur propter incertitudinem, ſicut & tutoris datio incerta, Caſtrenſ.*conſ.177. In quæſtione,*
3 *num. 2. lib. 2.* vbi quod non poteſt dari procurator incertus, refert Cardin. Tuſch. *practic.concluſ.tom.4. lit.I, concl.65. per totam.* [Mareſcot. *var. reſol. lib.1. c.11.n.44.* Thom.de Thomaſſ.*reg.146.* vbi intelligit quando actus eſt omnino incertus. Stephan. Grat. *diſcept.forenſ.tom.4.cap.640.num.29.& cap.682. n.7. & cap.715.num.7.& 8. & cap.736.num.61. & c.742. num.15.& tom.5.cap.1000.num.19.* Mangil.*de imputat.q.82.n.18.*]

Amplia etiam in fauorabilibus, Dyn.*conſ.41.n.5.* 4
verſ.præterea incertitudo, Anchar. *conſil.216. num.4.* & fauore libertatis, Fulgoſ. *conſ.204. Albertus contraxit, in princip. num.1.* Cardin. Tuſch. *d.concl.65. n.25.& 26.*

Limita de iure Canonico, quia vbicunque po- 5
teſt mens haberi, etiamſi non ſit expreſſa, tunc valet diſpoſitio incerta, quæ de iure ciuili non valeret, Alex. *conſ.158. n.8. lib.7.* quem refert Card. Tuſch. *d. concl.65. num.56.* & quod de æquitate Canonica non obſtante incertitudine actus valeat, & agi poſſit, vt declaretur arbitrio boni viri iuxta qualitatem perſonæ, & patrimonij, dictum fuit elegans Archid. quod Doctores miris laudibus proſequuntur, *in cap. ſunt nonnulli, num. 2. verſ. ſi res alia 1. quæſt. 1.* refert, & ſequitur Bald. *in l. qui mutuam, §.ſalarium, in lect.antiqua, n.2.verſ.item vide, ff. mandati.* ſequitur etiam Anton.de Butr. dicens eſſe notabile, & perpetuò meore tenendum, *in cap. ex parte, num.7.de cenſib.* Panorm.*in cap.1.n.5.de decim.* Afflict.*deciſ.337.n.10.* Anton.Gom. *var.tom.2.c.11. col.4.verſ.aduertendum,* Gutier.*de iuramento confirmator.p.1.cap.69.n.6.* Rendina *in prompt.recept.ſentent. tom.1.tit.100.n.7.*

Limita etiam quando incertitudo poteſt reduci 6
ad certitudinem, ſiue per circumſtantias, ſiue per coniecturas, vel aliquo modo certitudo colligi poteſt, Calder.*d.conſ.521.* aliàs *conſ.6.de priuil.* Roman. *conſ.188. In caſu, num.3.& 4.* Bald.*conſ.188.per totum, lib.5.* vbi quod valet legatum factum futuræ vxori, vel futuræ nurui, quia licèt ſit incerta, tamen ex facto poteſt reduci ad certitudinem, Crauet. *conſ. 162. num.3. verſ.tertio,* vbi idem dicit, quando ex Iuris diſpoſitione poteſt reduci ad certitudinem, & *num.4.* extendit, quando vno caſu tantùm poteſt verificari, & *num.6.* extendit etiam, quando incertum per Iudicem venit certificandum, vel quando relatio fit ad vnum certum de incertis, Bart. & alij *in l.fin.C.de codicill.* vbi quod non vitiat quando 7
prouenit culpa aduerſarij, Bald.*conſ.290. Allegationes hinc inde, num.2. lib.4.* vbi quòd incertitudo non vitiat diſpoſitionem, vel opponi non poteſt, quando cauſatur à culpa opponentis, Zabarel. *conſil. 105. num.2.* vbi quod incertitudo, quæ breui tempore venit declaranda, non nocet, ſed imò ceſſat. [& ideo limitatur axioma quando incertitudo ad certitudinem reduci non poteſt, vel adeſt incertitudo in vniuerſo. Surd. *conſil.128.num.19.& 20.& conſ.221. n.56.& 57.* Steph.Grat. *d.tom.4.cap.766.num.8.* qui *cap. 742. n. 56.* limitat etiam in incertitudine circa acceſſoria.]

Axioma CXX.

Incluſio.

1 *Incluſio vnius eſt excluſio alterius, & procedit in omni diſpoſitione, vt num.2. & limitatur multis modis, vt n.17.*

3 *Incluſio vnius eſt excluſio alterius in facultate, & priuilegio aliquid faciendi.*

4 *Excluſio ad tempus, inducit incluſionem poſt tempus.*

5 *Conceſſum ad tempus, videtur poſt tempus denegatum.*

6 *Exemptio conceſſa vni, operatur vt alij non ſint exempti.*

7 *Expreſſio vnius cauſa, vel ſpeciei in reſcripto non dum non includit aliam, ſed imò excludit.*

8 *Incluſio vnius vt iudicet, eſt excluſio alterius.*

9 *Statutum diſponens de conſanguineis naturalibus, excludit ſpurios.*

10 *Statutum excludens fœminas poſtquam dotatæ fuerint, cenſetur illas includere ad ſucceſſionem antequam dotentur.*

11 *Statutum circa ſucceſſionem includens certas perſonas, cenſetur alias excludere.*

12 *Incluſio vnius non eſt excluſio alterius, quando eadem ratio militat in excluſo & incluſo.*

13 *Vnum quando exprimitur ratione frequentioris vſus, non eſt excluſio aliorum.*

14 *Incluſio, & enumeratio vnius quando fit per verba ampliatiua, non eſt excluſio alterius.*

15 *Statutorum aliquorum excluſio non includit, vt alia illicita cenſeantur approbata.*

16 *Incluſum & excluſum quomodo ſunt connexa, incluſio vnius non eſt excluſio alterius.*

1 INCLVSIO vnius eſt excluſio alterius, *l. cùm Prætor, ff. de iudic. l. cùm maritus, C. de procuratorib. l. quamuis, C. de pignorib. l. ait Prætor. §. ſed quod Papinian. ff. de minorib. cap. nonne, de præſumpt.* Angel. Aretin. *conſ. 29. Quando primum, à num. 6. cum ſeqq.* Simon de Pratis *de interpret. vltim. volunt. lib. 2. dub. 3. n. 32. & 35. fol. 448. vol. 2.* vbi multipliciter limitat, Iacob. Mandel. *conſ. 164. per totum,* vbi latè declarat, Decian. *conſ. 64 n. 11. lib. 2.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg. 148.* Menoch. *conſ. 106. n. 314. cum ſeqq. & conſ. 141. à num. 9. & conſ. 406. num. 44. & conſ. 452. n. 27. & conſ. 583. n. 11. & conſ. 148. à n. 13. & de arbitr. lib. 2. caſu 37. n. 22.* Surd. *deciſ. 195. n. 12. & deciſ. 291. num. 20. & conſ. 25. num 3. & conſ. 56. num. 2. & conſil. 152. num. 55.* Pichard. *ad princip. Inſtit. de exhæredat. liber. n. 10.* Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom. 4. lit. I, concl. 71. per totam,* Vgolin *de officio, & poteſt. Epiſcopi, cap. 13. §. 15. verſ. hac regula,* Cæſ. Argel. *de contradict. legitimo, quæſt. 5. n. 32. & q. 10. num. 47.* Marl. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 1. n. 10.* Octau. Glorit. *reſp. 1. p. 3. num. 132.* [Nicol. Intrigl. *conſ. 5. n. 49. & conſ. 49. & conſ. 16. n. 15. lib. 1.* Carol. de Graſſis *de except. except. 7.* Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 7. n. 19.* Duran. *Rota deciſ. 48. n. 7.* Mangil. *de imputat. q. 60. n. 3. & quæſt. 35. num. 6.* Rot. *deciſ. 275. in fin. & deciſ. 364. n. 4. & deciſ. 477. n. 5. p. 2. in poſth. Farinac.*]

2 Amplia primò in conſuetudine, priuilegio, ſeruitute, præſcriptione, & omni diſpoſitione includente certum locum, tempus, rem, vel perſonam, quia excludit reliqua, plenè Ruin. *conſ. 112. Circa primum, num. 5. lib. 5.* Angel. *conſil. 375. num. 3.* Balb. *conſil. 33. Statuto cauetur, num. 3. verſ. nam id, lib. 5.* vbi quòd ſi eſt permiſſum infra certum tempus probari, lapſo tempore cenſetur excluſa probatio, Signorol. de Homod. *conſ. 39. Quæritur, in fine,* vbi
3 quod in facultate, & priuilegio aliquid faciendi, incluſio vnius eſt excluſio alterius, Caſtrenſ. *conſ. 468.*
4 *Super hoc puncto, num. 4. lib. 1.* vbi quòd excluſio ad tempus inducit incluſionem poſt tempus, Petr. de
5 Anchar. *conſ. 70. num. 8.* vbi quod conceſſum ad tempus videtur poſt tempus denegatum, quia incluſio vnius, &c. Gemin. *conſ. 15. n. 18. circa fin. verſ. ad ſextum, & n. 19.* vbi ſi alicui conceditur poteſtas aliquid faciendi vſque ad certum tempus, poſt illud tempus cenſetur negata.

6 Amplia ſecundò in exemptione conceſſa in vno, quia operatur, vt alij non ſint exempti, Caſtrenſ. *conſil. 456. Viſis, in fin. lib. 1.* Cardin. Tuſch. *d. concl. 71. num. 13.*

7 Amplia tertiò in reſcripto, quia expreſſio vnius cauſæ, vel ſpeciei, ne dum non includit aliam, ſed imò excludit. Calderin. *conſ. 543.* aliàs *conſ. 11. de ſent. excomm. circa med. verſ. expreſſio autem,* Abb. *conſil. 57. Attingam, num. 2. verſ. ſexto, lib. 1.* vbi quòd ſi in reſcripto pluribus aliquid mandatur, & in aliquo vnum excluditur, alios includi cenſetur, refert Card. Tuſch. *d. lit. I, concl. 71. n. 75.*

Amplia quartò in Iudice, quia incluſio vnius vt iudicet, eſt excluſio alterius, *l. cùm prætor, ff. de iudic.* 8
Angel. *conſ. 375. Pratenſis, per totum,* maximè *n. 5.* vbi ait procedere quoad habentes parem, vel minorem iuriſdictionem, quia commiſſio vni facta priuat æqualem, vel minorem habentes iuriſdictionem, & quod delegatio facta vni de cognitione cauſæ, alteri cenſeatur denegata, quando fieret per modum diſtribuendi iuriſdictionem, niſi aliter conſtaret de intentione, vel in contrarium eſſet conſuetudo, Bald. *conſ. 255. num. 1. & n. 2. verſ. idem quando, lib. 5.* vbi extendit, vt procedat vbicumque alicui ſpecialiter committitur iuriſdictio etiam delegata, vel ordinaria per modum ſuperioritatis, vel ad excellentiam commiſſarij, quia tunc cenſetur prohibita cognitio cuicunque alteri; vel vbicunque aliquid committitur vni Iudici, quod iure magiſtratus non competit alteri, quia tunc is ſolus cognoſcitur, cui facta eſt commiſſio.

Amplia quintò in ſtatutis, vt per Dyn. *conſ. 16. Di-* 9
ligenter, n. 11. verſ. præterea, vbi quod ſtatutum diſponens de conſanguineis naturalibus, excludit ſpurios, ex quo incluſio vnius eſt excluſio alterius, *& conſ. 27. Quæſtio. articulus, circa fin. num. 5. verſ. præterea,* vbi quod ſtatutum inducens certum onus Magnatibus, vt ſideiobebant, prout Florentiæ, cenſetur eximere ab aliis, Bald. *conſ. 68. Quia ſtatutum,*
circa fin. verſ. præterea interim, lib. 1. vbi quod ſtatu- 10
tum excludens fœminas poſtquam dotatæ fuerint, cenſetur illas includere ad ſucceſſionem antequam dotentur, *& conſil. 205. Præmiſſis verbis, ante med. verſ. item notandum, lib. 4. & conſ. 95. Quæſtio eſt, & conſ. 339. Opinio communis, lib. 4. & conſ. 459. Circa*
quæſtionem, in princip. num. 2. lib. 5. vbi quod ſtatutum 11
circa ſucceſſionem includens certas perſonas, cenſetur alias excludere, Caſtrenſ. *conſ. 441. Iſta quæſtio, in princip. verſ. quantum verò, lib. 1.* vbi quòd ſtatutum nouum corrigens antiquum in vno, cenſetur confirmare in aliis.

Limita primò, quando eadem ratio militat in excluſo quæ in incluſo, vt per Thom. de Thomaſſet. *d. reg. 148.* Menoch. *conſ. 197. n. 83. verſ. non obſtat primò,* vbi etiam limitat, quando conſtat de mente, vel quando incluſio ad vnum effectum, contrarium operaretur, refert Card. Tuſch. *d. lit. I, concluſ. 71. num. 86.* [Alexand. Trentacinq. *var. reſol. tom. 1. tit. de conſuet. reſ. 1. n. 15. verſ. huic textus.*] 12

Limita ſecundò, quando vnum exprimitur ratione frequentioris vſus, quia non eſt excluſio aliorum, Petr. Gerard. *ſing. 97. in fin,* Card. Tuſch. *d. lit. I, concl. 71. num. 87.* Flamin. Pariſ. *de confident. quæſt. 29. num. 52.* 13

Limita tertiò, quandò incluſio & enumeratio vnius fit per verba ampliatiua, vt eſt dictio, *maximè,* quia tunc non eſt excluſio alterius, Gemin. *conſ. 6. num. 5. & 4.* vbi idem ſi incluſio fit comparatiuè, Alex. *conſ. 153. Viſo proceſſu, col. 2. in fine, verſ. nec etiam ad hoc, lib. 1.* quos refert Card. Tuſch. *d. lit. I, concl. 71. num. 79.* 14

Limita quartò in illicitis, Alex. *conſil. 59. num. 9. verſ. ne ad hoc, lib. 1.* vbi quod excluſio aliquorum ſtatutorum non includit, vt alia illicita cenſeantur approbata, niſi Princeps ſimpliciter confirmans 15

ea

ea legerit, & diſcuſſerit, aliàs non, refert Cardin. Tuſch. *d. lit. I, concl. 71. n. 83.* vbi *n. 85.* limitat etiam in diſpoſitione odioſa.

16 Limita quintò, quando incluſum & excluſum ſunt connexa, quia regulantur eadem ratione, quando ex diſpoſitione Iuris excluſum includitur, vel quando incluſio fit cauſa dubitationis tollendæ, Dec. *conſil. 11. num. 17. & conſil. 99. col. fin. verſ. tertiò non obſtat*, Alexand. *conſil. 75. Videtur, num. 3. 4. & 10. lib. 5 & conſ. 225. Ponderatis, num. 24. & 25. lib. 6.* Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib. 4. fol. 448. num. 39. & 40.* Cardin. Tuſch. *d. concluſ. 71. num. 80.*

17 Limita ſextò multis modis, vt per Mandel. *conſil 164. per totum.* Primò, quia vno permiſſo alij non ſunt prohibiti, ſed in diſpoſitione Iuris remanent: ſecundò, quia non cenſetur derogatum aliis caſibus, qui alia via includuntur: tertiò procedit, quando eadem eſt ratio, aliàs non: quartò, quando conſtat de mente & poteſtate: quintò, quando adeſt veriſimilis cauſa, aliàs non; quando agitur de modico præiudicio, ſecus ſi de magno. [Limitat etiam Mangil. *de imput. quæſt. 69. num. 11.* vbicumque fauor vnius includit eum, & excludit alium, ita demum alius excluditur, ſi ille, cuius fauore incluſio eſt inducta, includitur, aliàs ſecùs. Et limitatur denique axioma in his, quæ ſunt de genere permiſſorum, in quibus vnius excluſio, non eſt excluſio alterius. Schradet. *de feudis, part. 2. quæſt. 6. princip. ſect. 6. num. 68.* Mari. Giurba *ad conſuetud. Meſſanenſ. part. 1. cap. 15. gloſſ. 12. num. 13.*]

Axioma CXXI.

Incommodum.

Incommoda eum ſequi oportet, quem commoda, & vtilitates ſequuntur, *Clem. 1. de conſib.* Eſcob. *de ratiocin. cap. 42. num. 12. & comput. 20. num. 14.* Ferret. *in conſtitut. Cathaloniæ, gloſſ. 3. n. 89.* Vide dicta *ſuprà verb. Damnum, Axiom. 63. num. 2.*

Axioma CXXII.

Incontinenti.

Incontinenti quæ fiunt, à Iure in eſſe dicuntur, *l. lecta 40. §. dicebam, ff. ſi certum petat. l. petens, C. de pactis, cap. efficy 38. de elect.* Alexand. *conſil. 90. Ferè omnis, num. 5. lib. 1.* vbi ait locum habere in iis, in quibus partes poſſunt de nouo diſponere, non autem in Iudice, qui functus eſt officium, propter verbum, *abſoluo*, vel *condemno*, Anton. Gabr. *commun. lib. 1. tit. de præſumpt. concluſ. 13.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſſ. 43. num. 54.* Mari. Antonin. *variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 69. num. 5. & reſolut. fin. caſu 62.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 4. lit. I, concluſ. 81. per totam.*

***

Axioma CXXIII.

Indefinita.

1 *Indefinita æquipollet vniuerſali quando ſubeſt eadem ratio omnium ſub indefinita comprehenſorum, vel capitur diſtributiuè, non collectiuè, vt num. 2. & 3.*

4 *Indefinita vim vniuerſalis ſignificationis obtinet, non ex propria vocabuli ſignificatione, ſed ex æquitate, & benignitate quadam.*

5 *Indefinita negatiuè concepta vim habet vniuerſalis.*

6 *Indefinita à lege prolata vim habet vniuerſalis.*

7 *Verba indefinita ſtatutorum municipalium, æquipollent vniuerſali, & idem in ſupplicatione, vt n. 8.*

9 *Indefinita æquipollet vniuerſali in contractibus, & renuntiationibus, & in alimentis, vt n. 10. & in omni diſpoſitione, vt n. 11.*

12 *Indefinita non æquipollet vniuerſali, quando non eſt eadem ratio.*

13 *Indefinita non æquipollet vniuerſali in materia odioſa, vel pœnali.*

14 *Indefinita vim vniuerſalis non habet in probationibus.*

Indefinita æquipollet vniuerſali, *l. ſi* 1
ſeruitus 24. ff. de ſeruit. vrban. præd. l. ſi ita relictum, l. pluribus 44. ff. de legatis 2. l. ſi plures 98. ff. de legat. 3. l. Iulianus ff. eod. tit. l. ſi quis filio, §. 1. ff. de teſtam. tutel. l. 2. ff. de liber. & poſth. l. Cæſar, ff. de publican. l. ſi quis, §. idem Iulianus, ff. de lib. leg. cap. ſolitæ, de maiorit. & obedient. cap. quia circa, de priuileg. gloſſ. *verb. aliorum, in cap. vt circa, de elect. lib. 6.* Menoch. *conſil. 97. à num. 154. & conſ. 173. num. 16. cum ſeqq. & conſ. 329. num. 24. & de præſumptionib. lib. 4. præſumpt. 21. num. 5. & præſumpt. 62. num. 7.* Maſcard. *de probationib. concl. 1181. num. 38. cum ſeqq.* Pichard. *ad §. ſi eadem res, Inſtit. de legat. num. 43.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg. 150.* Couarr. *var. lib. 1. cap. 13. num. 6.* Cardin. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. tit. 4. num. 12. & lib. 7. tit. 5. num. 1. & 10.* Menchaq. *quæſt. vſufreq. lib. 2. cap. 30. à num. 28.* Surd. *de aliment. tit. 5. quæſt. 1. n. 13. & 16. & tit. 8. priuil. 27. & tit. 9. quæſt. 13. num. 10. 13. & 17. & deciſ. 188. n. 4. & conſ. 216. n. 25. & conſ. 244. num. 21. & conſ. 308. num. 48.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. definita 2.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p. 1. cap. 9. n. 24.* D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto matrim. p. 4. num. 49.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 3. reſol. 29. num. 6.* Farinac *in praxi crimin. p. 4 deciſ. 69. num. 8. & deciſ. 458. num. 1.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 4. lit. I, concluſ. 86. & 87.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. quæſt. 40. num. 8.* Emman. Figueira de Negreiros *in introduct. vltim. volunt. lib. 1. cap. 11. num. 37.* Octau. Glorit. *reſp. 6. num. 89.*

Intellige primò, Axioma procedere, quando 2
ſubeſt eadem ratio omnium ſub indefinita comprehenſorum, Caſtrenſ. *conſ. 153. Super primo, num. 3. verſ. circa ſecundum, lib. 1. & conſ. 176. Videtur, num. 2. lib. 2.* Alex. *conſ. 26. Conſideratis verbis, num. 3. lib. 4.* Cardin. Tuſch. *tom. 4. lit. I, concl. 86. num. 2. & 2.* Cou. *d. cap 12. num. 9.*

Intellige ſecundò, vt indefinita æquipolleat vni- 3
uerſali diſtributiuè, non collectiuè, Card. Seraphin. *deciſ. 409. num. 7.*

Intellige tertiò, vt indefinita vniuerſalis ſignifi- 4
cationis

cationis vim obtineat, non ex propria vocabuli ſignificatione, ſed ex æquitate, & benignitate quadam, propter mentem diſponentis, vel materiam ſubiectam, vt per Bart. in l. 1. num. 3. ff. de regulis iuris, Cou. d. cap. 13. num. 5. Menoch. d. conſ. 97. num. 155. Reudin. in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 82. num. 1. Corn. conſil. 160. num. 6. in fine, lib. 3. Cardin. Tuſch. d. concl. 86. num. 26. Hippol. Rimin. in cap. quæ in Eccleſiarum, num. 225. de conſtitut. Cardin. Mantic. d. tit. 5 n. 1. Peregrin. de fideicom. art. 7. n. 55. Et hinc iam facilè conſtat decidendi ratio, & concordia ad text. in l. placet 4. de liber. & poſthum. cum l. 2. eod. tit. quare ſcilicet inſtitutio indefinita poſthumi valet, & ad omnes poſthumos porrigitur, etiamſi ex alia, quam poſtea teſtator duxit, vxore nati ſint; exhæreditatio verò non ita, iuxta d. l. 2. Nam vltra rationem differentiæ inter odioſas, & fauorabiles diſpoſitiones, vtrumque illud ex veroſimili patris mente facilè colligitur: nam ſicut pietatis paternæ officium poſtulat, quod filium inſtituens de omnibus intellexiſſe videatur, cùm affectus paternus omnem alium vincat, l. vlt. C. de curat. furioſi, & notatur in cap. afferte, de præſumpt. ita eadem paterna pietas exigit, vt videatur pater exhæredans filium nullum potius, quàm omnes exhæredare voluiſſe; notant omnes præcitati, & meliùs cæteris Cou. d. cap. 13. num. 9. verſ. 8. & verſ. 14. Paleoth. & alij plures, de quibus Alphan. collect. 658.

5 Amplia primò, vt etiam indefinita negatiuè concepta vim habeat vniuerſalis, Cuman. conſ. 38. Maritus, col. 2. verſ. ex aduerſo, Decian. conſil. 13. num. 11. & 12. lib. 1. Card. Tuſch. d. concluſ. 86. num. 15. & 16. vbi num. 25. poſt Caſtrenſ. conſ. 441. Iſta quæſtio. n. 3. ſubdit, quòd indefinita negatiua æquipollet vniuerſali indiſtinctè, Rimin. iun. conſ. 150. num. 53. cum ſeqq. Octau. Glorir. reſp. 1. p. 3. num. 153. & procedit iuxta vulgarem traditionem, quæ docet quod plus tollit negatio, quàm ponit affirmatio; negatio enim malignantis naturæ eſt, & quicquid ſequitur negat, gloſſ. verb. à ſuſpenſis, in cap. cùm dilectus, de conſuetud. gloſſ. verb. non poteſt, in cap. 1. de regulis iuris, lib. 6. gloſſ. 1. in l. iuriſgentium, §. ſed ſi fraudandi, ff. de pactis, quos ſequuntur frequentiſſimè ſcribentes per text. ibi in l. ſi is qui ducenta, §. vtrum, ff. de rebus dub. cum multis aliis, quæ latè proſequitur Tiraq. de primogen. quæſt. 24. num. 12. & in l. boues, §. hoc ſermone, ff. de verb. ſignificat. latè comprobans, quod licet ex illo textu conditio, ſi nupſerit, affirmatiua, de iis nuptiis ſolùm intelligatur, negatiua tamen, ſi non nupſerit, de omnibus intelligitur, ex text. in l. ſi ſic ſtipulatus 134. ff. de verbor. obligat. notat gloſſ. vlt. per text. ibi, in l. hoc genus 105. ff. de conditionib. & demonſtrat. & in noſtris terminis receptum comprobat Cou. d. cap. 13. n. 7. eòque exemplo demonſtrat, quia qui dicit, homo nuſquam currit, dicere videtur, nullus homo currit, & ſic de ſimilibus.

6 Amplia ſecundò, quod indefinita à lege probata vim habet vniuerſalis, cùm enim de ratione legis ſit, quod in omnes, non in ſingulos dirigatur, l. Iura 7. ff. de legib. meritò indefinita à lege probata vim habere dicitur vniuerſalis ex materia ſubiecta, & legiſlatoris mente, vt bene notauit gloſſ. verb. aliorum, in cap. vt circa, de elect. lib. 6. quam ſequuntur alij omnes ſuprà in princip. huius Axiomatis citati,

7 vnde quoque, & conſequenter deducentes, idem dicendum eſſe in ſtatutis municipalibus, quia ſimiliter ad omnes ſubditos diriguntur, & omnibus de municipio, non ſingulis dantur, ac ſubinde verba indefinita eorum æquipollent vniuerſali, ita Bart. in l. omnes populi, num. 57. ff. de iuſtit. & iure, Corn. conſ. 106. num. 5. & 6. lib. 3. Socin. iun. conſ. 118. num. 3. lib. 3. & conſil. 130. num. 3. eod. lib. Roland. à Valle conſ. 61. num. 28 lib. 3. Decian. conſ. 17. num. 20. & 21. lib. 1. Cou. d. cap. 13. num. 8. verſ. quarto, Cardin. Tuſch. d. concl. 86. num. 17.

Amplia tertiò, in ſupplicatione, vt per Roland. 8
à Valle conſ. 61. n. 28. lib. 3. Cardin. Tuſch. d. concl. 86. num. 19.

Amplia quartò, vt indefinita æquipolleat vniuer- 9
ſali in contractibus, & renunciationibus, quando verba ſunt apta comprehendere, Roman. conſ. 251. Clariſſimè dicitur, n. 5. verſ. reſpondetur, Card. Tuſch. d. concl. 86. num. 20. Cardin. Seraphin. concl. 1008. num. 2.

Amplia quintò, in alimentis, Alex. conſ. 171. Viſo 10
proceſſu, num. 4. & 5. verſ. ſupereſt, lib. 2. Card. Tuſch. d. concl 86. num. 14. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæſt. 46. n. 12. [Sebaſt. Medices de reg. iur. reg. 2. n. 7. verſ. alimentorum fauore.]

Amplia ſextò, in omni diſpoſitione, Fulgoſ. 11
conſ. 130. Gaſpar notarius, num. 1. vbi loquitur in calculis, & computis, quia calculus de geſtis & factis æquipollet vniuerſali, vt comprehendat omnia geſta & facta, Alexand. conſ. 36. Viſo themate, n. 8. verſ. ſed ita eſt, lib. 2. vbi agit in renuntiatione facta feriis meſſium indefinitè, quia intelligitur quoad omnes cauſas, & num. 9. de conſtitutione procuratoris indefinitè ad cauſas, qui erit etiam procurator in cauſa appellationis. [Et in vltimis voluntatibus, l. ſi pluribus, ff. de legat. 2. l. ſi plures, ff. de leg. 3. Surd. conſ. 336. n. 7. & conſ. 352. num. 19. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 685. n. 9. Item & in ſtatutis, Cou. lib. 1. var. c. 13 n. 8. Rendina in prompt. recept. ſentent. tom. 1. tit. 82. n. 1. Surd. conſ. 393. n. 6. & conſ. 402. n. 14. & conſ. 426. n. 24. Stephan. Gratian. d. cap. 685. n. 9. & 15. niſi ſtatutum ſit correctorium, vel odioſum. Oſaſch. Pedem. deciſ. 168. n. 21. Surd. conſ. 430. n. 24. Sebaſt. Medices d. reg. 2. n. 11.]

Limita primò, quando non eſt eadem ratio par- 12
ticularium contentorum, ſub indefinita, quia tunc diſtinguitur ex ratione, etiamſi lex indiſtinctè loquatur, ita Calderin. conſil. 494. circa fin. aliàs 3. de hæret. Signorol. conſ. 69. num. 8. verſ. nihilominus tamen, Corn. conſil. 83. Circa primum, n. 2. lib. 4. Fulgoſ. conſil. 75. in fine. Franc. Niconiq. in cap. quoniam contra, p. 2. num. 775. de probationib. Cou. d. cap. 13. num. 9. Peregrin. de fideicomm. art. 7. num 56. Card. Tuſch. d. concl 86. num. 29. Menoch. d. lib. 4. præſumpt. 21. n. 5. & præſumpt. 62. num. 7. cum ſeqq. rectè inferentes, quòd licèt deficiente ſimilitudine rationis indefinita vniuerſali non æquipolleat, comprehendit tamen eos tantùm caſus, quibus ratio conuenit. [Card. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 3. tit. 4. num 12. Surd. conſil. 430. num. 22. Sebaſt. Medices d. reg. 2. n. 7. & 12.]

Limita ſecundò, in materia odioſa, vel pœnali, 13
in qua indefinitam non æquipollere vniuerſali, reſoluunt Bart. in d. l. ſi plures, num. 6. in fin. verſ. ſi verò cadit, Card. Tuſch. d. concl. 86. num. 28. Franc. Molin. d. lib. 3. quæſt. 85. num. 59. [Sebaſt. Medices d. reg. 2. num. 16. Menoch. conſ. 97 num. 155. Surd. conſ. 430. n. 21. & conſ. 431. n. 70. Steph. Grat. cap 650. num. 10. tom. 4.] Sed rectè Cou. d. cap. 13. num. 10. verſ. 12. docet, quod ſi de mente conſtet, ſiue fauorabilis ſit materia, ſiue odioſa, ſemper indefinita vniuerſalis habet ſignificationem, ſi mens deficit, neque etiam in fauorabilibus id operabitur, Bart. verò hanc communem diſtractionem rectè procedere ait in caſu dubio, quando ſcilicet de mente expreſſè non conſtat,

ſtat, tunc enim ex rationis puritate in fauorabilibus poſſumus mentem coniecturare, in odioſis non ita, vt patet ex iis, quæ circa exhæredationem filij, & inſtitutionem poſthumi ſuprà notauimus, & ipſe Couarr. fatetur.

14 Limita tertiò in probationibus, in quibus indefinita vim vniuerſalis non habet, quia ſcilicet id poſtulat ratio materiæ ſubiectæ, in qua regula certiſſima eſt, quod probationes debent eſſe concludentes, *l. neque natales, C. de probationib. & in præſentia, eod. tit.* Vnde cùm indefinita ex ſui proprietate vniuerſalis, ſignificationem non habeat, ſed ex benigna interpretatione, atque ita ex coniectura voluntatis, minimè in materia probationum debet ſufficere, vt docuit Innoc. *in cap. auditis, de præſcript.* quem ſequuntur Felin. *num.* 24. & Pariſ. *num.* 16. & alij communiter *ibi*, teſte Couarr. *d. cap.* 13. *num.* 10. idem etiam tenent Andr. ab Exea *in cap. cum omnes, num.* 3. & *ibi* Anton. de Burgoſ. *num.* 323. *de conſtitut.* Alex. *conſ.* 120. *num.* 2. *verſ. & expreſſius, lib.* 1. *& conſ.* 68. *Et viſo, num.* 8. *& conſ.* 108. *In cauſa, num.* 13. *verſ. prætorea, lib.* 2. *& conſ.* 112. *In cauſa dominorum, num.* 4. *lib.* 7. Menoch. *d. cap.* 30. *num.* 27. Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 110. Brunor à Sole *d. verb. indefinita, num.* 1. Maſcard. *de probationib. concl.* 1199. *à num.* 19. *& concluſ.* 1205. *num.* 10. Surd. *deciſ.* 263. *num.* 10. Rendin. *in promptuario recept. ſent. tom.* 1. *tit.* 82. *n.* 2. Morl. *in emporio Iuris Ciuilis, tit.* 11. *in prælud. num.* 55. Card. Tuſch. *d. concl.* 86. *num.* 31. *&* 39. Rot. *deciſ.* 509. *num.* 5. apud Farin. *p.* 1. *recent.* Card. Seraphin. *deciſ.* 490. *num.* 1. vbi *deciſ.* 544. *num.* 1. diſputat, an indefinita æquipolleat vniuerſali in confeſſione. [Sebaſt. Medices *d. reg.* 2. *n.* 13. Steph. Grat. *d. c.* 650. *num.* 6. *cum ſeqq.*]

Axioma CXXIV.

Inferior.

1 *Inferior non poteſt tollere legem ſuperioris.*
2 *Inferiori non licet contra factum ſuperioris diſpenſando venire.*
3 *Saluum conductum non licet inferiori concedere damnato per ſuperiorem.*
4 *Inferiori ex cauſa licet contra factum ſuperioris venire.*
5 *Epiſcopus ex cauſa poteſt ſtatuere contra Canones.*
6 *Legem ſuperioris non poteſt corrigere, mutare, modificare, vel addere inferior.*
7 *Inferior poteſt diſtinguere, ſeu qualificare factum ſuperioris.*
8 *Legem non poteſt facere inferior, quæ ſuperiorem liget.*

1 INFERIOR non poteſt tollere legem ſuperioris, *l. formam, C. de officio præfecti prætor. cap. cùm inferior, de maiorit. & obed. Clem. ne Romani, de elect.* gloſſ. *verb. figura, in cap. fin. de hæretic. lib.* 6. gloſſ. *verb. mandamus, in Clem. ſæpe, de verb. ſignific.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.* 147. vbi intelligit, niſi maior ſubiiceret ſe iuriſdictioni minoris, & ab eo iudicari vellet, Bart. *in l. omnes populi, col.* 4. *verſ. ſed hic dubitatur, ff. de Iuſtit. & iure*, Brunor. à Sole *in locis communib. verb. inferior* 4. Azeued. *l.* 2. *n.* 56. *tit.* 14. *lib.* 4. *noua Recopil.* Menoch. *quæſt. illuſtr. cap.* 35. *n.* 10. *cum ſeqq.* Surd. *conſ.* 58. *n.* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 45. §. 1. *n.* 69. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocator. verb. lex, n.* 9. [Carol. de Graſſis *de except. except.* 1. *n.* 5. Guerer. *alleg.* 1. *n.* 26. Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 56. *n.* 11. Mangil. *de imposit. q.* 51. *n.* 7.] Non licet enim inferiori contra factum ſuperioris diſpenſando venire, *l. pen.* § *pen. ff. de aqua pluuia arc. l. ille a quo,* §. *tempeſtiuum, ff. ad Trebell. l. nam & magiſtratus, ff. de arbitr. cap. literas, de reſtit. ſpoliat. cap. ſuper eo, de vſuris, cap. vt noſtrum, de appellationib.* Surd. *conſ.* 558. *n.* 2 Vnde non licere inferiori conce- 2
dere ſaluum conductum damnato per ſuperiorem, reſoluunt Grammat. *voto* 25. *num.* 11. Herculan. *in tract. de cautione. de non off. indem. cap.* 37. *rub. de ſaluo conduct. num.* 8. Menoch. *conſ.* 109. *n.* 227. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 29. *n.* 88. 3

Intellige, niſi aliter ex cauſa factum ſit, propter 4
quam licet inferiori contra factum ſuperioris venire, arg. text. *in l. ſi hominem, ff. mandati,* Innoc. *in cap.* 1. *de conſtitut.* vbi ſingulariter voluit, quod inferior ex cauſa poteſt tranſgredi Iura, quod latè proſequitur idem Felin. *ſub num.* 49. *verſ. ſeptimò fallit,* Iaſ. *in l. omnes populi, num.* 13. *in* 2. *lect. ff. de iuſtit. & iure, & conſ.* 1. *num.* 6. *vol.* 1. Marſil. *ſing.* 182. Crauet. *conſil.* 21. *num.* 3. Abb. *in cap. ſtuduiſti, de offic. legati,* vbi ait, quod Epiſcopus ex cauſa poteſt ſtatuere 5
contra Canones, quod etiam voluit idem Abb. *in cap. & ſi clerici,* §. *de adulteriis, col.* 5. & *ibi* Felin. *de iudic.* idem Felin. *in cap. quod ſuper his, n.* 4. *de maior. & obed.*

Amplia Axioma in tantum, vt inferior ne dum 6
non poſſit tollere legem ſuperioris, ſed nec poſſit corrigere, mutare, modificare, vel addere, *Clem.* 2. *de elect.* Federic. de Senis *conſ.* 12. *num.* 2. *verſ. item videtur,* Oldrad. *conſ.* 259 *num.* 6. *verſ. tamen ad iura,* quos refert Card Tuſch. *tom.* 4. *lit. I, concl.* 119. *n.* 10. [Nec aliquid poteſt inferior decidere ſuper eo quod ſuperior fecit, Surd. *d. conſil.* 558. *n.* 3. *cum ſeqq.* Giurba *ad conſuet. Meſſan. cap.* 2. *gloſſ.* 1. *num.* 20. *&* 21. nec interpretari, Caualcan. *deciſ.* 11. *n.* 49. *p.* 1. Alderan. Maſcard. *de ſtatut. interpr. concluſ.* 8. *n.* 85. Giurba *d. gloſſ.* 1. *n.* 20.]

Limita quando inferior non tollit factum ſupe- 7
rioris, ſed diſtinguit, ſeu qualificat, quia tunc valet, Alexand. *conſ.* 506. *num.* 15. *&* 16. *lib.* 2. vbi etiam idem ait, ſi limitat, vel diſtinguit ius ſuperioris tam prohibitiuè, quàm etiam permiſſiuè, refert Cardin. Tuſch. *d. concl.* 110. *à num.* 40. [Ioan. Anton. Mangil. *de imputat. quæſt.* 51. *n.* 39. Iuſtis etiam de cauſis legem ſuperioris deſtruere inferiori licet, Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. n.* 29. Menoch. *de arbitr. in addit. q.* 54. *n.* 26. Card. Tuſch. *d. concl.* 119. *n.* 37. Giurba *d. gloſſ.* 5. *n.* 23. *circa fin.*]

INFERIOR non poteſt facere legem, quæ 8
ſuperiorem liget, *cap. inferior* 21. *diſt.* Roman. *conſil.* 2. *num.* 2. *verſ. nec prædictis obſtat*, Federic. de Senis *conſil.* 17. *in princip.* Oldrad. *conſil.* 128. *num.* 9. *verſ. ſecundò ſic arguitur*, Surd. *conſil.* 47 *num.* 19. *cum ſeqq.* vbi ampliat procedere, etiamſi talis lex eſſet confirmata per ſuperiorem. quia non habet effectum contra confirmantem, Cardin. Tuſch. *tom.* 4. *lit. I, concluſ.* 119. *num.* 1. *&* 7. [Poteſt tamen in confirmationem, & obſequium legis ſuperioris ſtatuere, gloſſ. *verb. tolli, in Clem. ne Romani, de elect.*
Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 6.
Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 119. *n.* 33.
Giurba *d. gloſſ.* 5.
num. 22.

***

AXIOMA CXXV.

Infinitas.

INFINITAS eſt vitanda, *l. qui bona*, *§. vlt. ff. de damno infecto*, *l. fideicommiſſa*, *§. ſi quis decem*, *ff. de legat. 3. l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ. l. vnic. C. de ſentent. quæ pro eo*, Calderin. *conſ.* 438. aliàs *conſil. 21. de iure patron.* quod patronus, qui poteſt accumolatiuè præſentare plures, intelligitur de duobus, & non vltrà, vt tollatur infinitas, Bald. *in cap. fin. nota. 31. de conſtitut.* vbi quod vt tollatur infinitas, prorogatio non debet eſſe longior prorogato, Marſil. *in l. vnus, §. cognitorum, n. 28. cum ſeqq. ff. de quæſtionibus*, vbi ponit multa verba importantia infinitatem. Exornant Axioma Vital. de Camban. *in tract. clauſul. pag. 56. n. 3.* Eſcob. *de ratiocin. cap. 18. n. 4.* Valaſc. *conſult. 51. n. 49. & de partitionib. cap. 9. n. 50. & 51.* Garc. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exempt. explicat. n. 1392.* Cardin. Pereira *de poteſt. eligendi, c. 3. n. 18.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 600. n. 30.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 4. lit. I, concluſ. 128. per totam*, vbi *num. 23.* limitat, niſi verba patiantur infinitatem. [Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 382. n. 2.* Cancer *variar. p. 2. c. 16. n. 112.*]

AXIOMA CXXVI.

Iniuria.

2. *Scienti, & volenti non fit iniuria, & redditur ratio, vt n. 2.*
3 *Iniuria inde naſci non debent, vnde iura naſcuntur.*

1 INIVRIA non fit ſcienti & volenti, *l. 1. §. vſque adeò, ff. de iniur. l. 1. ff. de actionib. empti, l. nemo præſumitur, ff. de regulis iuris, cap. ſcienti, eod. tit. in 6.* Ariſtot. *lib. 5. Ethic. cap. 9. & 11.* S. Thom. *2. 2. q. 59. art. 3.* Sot. *lib. 3. de iuſtit. quæſt. 3. art. 3.* Padil. per text. *ibi in l. cum donationis, C. de tranſactionib.* Menoch. *conſ. 98 n. 39. cum ſeqq.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg. 275.* Surd. *deciſ. 194. num. 1.* Sebaſt. Næui. *ad l. 1. n. 15. ff. de iniur.* Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ. 189. num. 15.* Cæſ. Argel. *de contradict. legit. quæſt. 10. n. 66. & n. 97.*

2 Ratio eſt, quia inioſtitia non fit niſi ei, qui ab alio illam patitur, *l. 3. in princip. & §. 1. ff. de iniur.* nec enim poteſt ab aliquo ſibi ipſi fieri, ſecundùm S. Thom. *2. 2. quæſt. 58. art. 2.* non obſtante text. *in cap. quod verò 25. quæſt. 2.* ibi, *iniuriam mihi facio*, quia intelligitur per indirectum, & retorquitionem, ſecundùm Archid. & alios ibi, *planè ſciens, & conſentiens non patitur ab alio*, quia de natura patientis inioſtitiam eſt, quod reſiſtens & inuitus patiatur, ſicut de natura agentis, quod ſponte agat, ex Ariſtot. & Sot. *vbi ſuprà*, & ita qui conſentit, potiùs ex ſe ſponte agit, quàm ab alio patiatur, & conſequenter eidem non fit iniuria, nec iniuſtitia.

3 INIVRIÆ inde naſci non debent, vnde Iura naſcuntur, *l. meminerint, C. vnde vi, cap. qualiter & quando, de accuſationib.* Aym. *de antiquit. tempor. p. 1. cap. 2. ampl. 13. n. 10. cum ſeqq.*

AXIOMA CXXVII.

Intellectus.

1 *Intellectus abſurdus eſt vitandus.*
2 *Intellectus ille recipi debet, per quem iura iuribus concordentur.*
3 *Intellectus eſt vitandus, per quem incidimus in ſuperfluitatem.*

INTELLECTVS abſurdus eſt vitandus, *l. nam abſurdum, ff. de bonis damnat. l. 1. §. vnde quæritur, ff. de publ. in rem actione, l. obſeruare, §. fin. ff. de officio Proconſ. cap. quemadmodum, de iureiur. cap. cùm inter, de except. cap. dudum, de præbend. lib. 6.* Prob. ad Monach. *in cap. generali, n. 18. cum ſeqq. de elect. in 6.* Valaſc. *conſ. 174. num. 11.* Garc. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exempt. explicat. n. 284.* 1

INTELLECTVS ille recipi debet, per quem iura iuribus concordentur, Alexand. *in l. ſi cùm dotem, §. maritus, n. 7. ff. ſoluto matrim.* Armendar. *in proœm. addit. ad recopilat. legum Nauarræ, n. 60.* 2

INTELLECTVS vitandus eſt, per quem incidimus in ſuperfluitatem, vt per Roland. *conſ. 62. num. 5. vol.* .. Octau. Glorit. *reſp. 1. p. 3. n. 123.* 3

AXIOMA CXXVIII.

Intentio.

1 *Intentionis ſuæ fundamentum quilibet probare tenetur.*
2 *Qualitas vbi eſt fundamentum intentionis alicuius, debet priùs probari.*
3 *Intentionem ſuam qui non probat, dicitur carere iure.*
4 *Intentio agentium regulat omnes actus ad finem intentionis.*
5 *Actus agentium propter dolum adhibitum extenduntur vltra intentionem.*
6 *Intentio non impedit actum, quando adeſt voluntas, licèt coacta.*
7 *Intentio, & animus qualis fuerit à principio, ex poſtea geſtis declaratur.*
8 *Intentio concedentis vbi deſinit, diſpoſitio remanet ſecundùm ius commune.*

INTENTIONIS ſuæ fundamentum quilibet probare tenetur, *l. actor, C. de probationib. l. qui accuſare, C. de edendo*, Ioſeph. Ludou. *tom. 3. commun. opinion. concl. vnic. ſub tit. de probation.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. actor 3.* Mari. Antonin *var. reſol. lib. 1. reſol. 70. num. 15. & reſol. 106. num. 21. & lib. 5. reſol. 1. num. 13. & reſol. 9. num. 9.* Cæſ. Argel. *de contradict. legit. quæſt. 13. num. 64.* 1 Nam qualitas vbi eſt fundamentum intentionis alicuius, debet priùs probari, gloſſ. *recepta in l. ſi verò, §. qui pro rei qualitate, ff. qui ſatiſd. cog.* Cou. *var. lib. 2. cap. 6. num. 2.* Menoch. *conſ. 301. num. 10. & de præſumption. lib. 2. quæſt. 49.* Rebuff. *in tract. nominat. quæſt. 12. num. 13.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. qualitas 6.* Gutier. *de iuram. confirmat. p. 1. cap. 1. n. 22. & practic. lib. 5. quæſt. 40. num. 5.* Farinac. *in praxi crimin. p. 1. quæſt. 1. n. 23.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 2. reſol. 48. num. 12.* Rot. *deciſ. 747. num. 4.* apud Farinac. *p. 2. recent.* 2

INTEN

3 Intentionem ſuam qui non probat, dicitur carere Iure, *l. argentarius*, *§. cùm autem*, *ff. de edendo*, Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 1. lit. A, concl. 117. num. 19.*

4 Intentio agentium regulat omnes actus ad finem intentionis, ſeu actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, *l. non omnis, in princ. ff. ſi certum petat.* cum aliis citatis *ſuprà Axiom.* 12. *num.* 12. Maximè in ſacramentis, quia ſi quis leuat paruulum de fonte, non ea intentione contrahendi compaternitatem, non dicitur contracta, & ſtatur iuramento aſſerentis, quando non agitur niſi de præiudicio animæ illius, vt per Gemin. *conſil.* 110. *n.* 5. *verſ. quandoque*, *& conſ.* 130. *verſ. ſed ſi interuenerit*, qui *d. n.* 5. extendit ad profeſſionem, & baptiſmum, aſſerens quod niſi adſit intentio baptizandi, non erit baptizatus, & ſi aſſumens habitum religionis non habet intentionem profitendi, non dicitur profeſſus, ſi hoc proteſtetur, refert Cardin. Tuſch. *tom. 4. lit. I, concl. 269. n. 9. cum ſeqq.*

5 Limita, quia actus agentium propter dolum adhibitum extenduntur vltra intentionem, quia licet is, qui ſcit, & patitur agi cauſam ſuper re ad ſe ſpectante, & quam poſſidet, non poſſit impedire executionem trium conformium, tamen ſi doloſè ſe geſſit, vt quia fuit procurator illius, qui ſuccubuit, & tacuit ius ſuum, non audiretur poſtea volens impedire executionem trium conformium, ne dum in poſſeſſorio, ſed neque in petitorio, latè Anchar. *conſ.* 333. *Ad dubia, num. 4. & 5. verſ. ſecunda regula.* Limita etiam vbi verba ſunt clara, & non apparet de mente, & intentione, licet fuerit talis, non attenditur, Ioan. de Imola *conſil.* 102. *num.* 13. *&* 14. Aretin. *conſil.* 2. *num.* 18. vbi quod ſi non

6 conſtat de mente, ſtatur verbis. Limita denique, quod intentio non impedit actum, quando adeſt voluntas, licèt coacta, quia tamen eſt voluntas, Gemin. *d. conſ.* 110. *n.* 6. *verſ. nec obſtat*, quem refert Cardin. Tuſch. *d. concl. 269. n. 26.*

7 Intentio, & animus qualis fuerit à principio & poſtea, geſtis declaratur, *l. ſed Iulianus, §. proinde, ff. ad Macedon.* Bolognet. *in addit. ad conſ.* Ioan. de Anania 32. *num.* 14. *verſ. proſequor*, Cardin. Tuſch. *d. tom. 4. lit. I, concluſ.* 269. *num.* 30. Vide *ſupr. verb. Animus, Axiom.* 27.

8 Intentio concedentis vbi deficit, diſpoſitio remanet ſecundùm ius commune, quia omiſſum habetur pro omiſſo, Gom. *in reg. de impetrat. benef. per obit. famil. quæſt.* 7. *num.* 4. Cardin. Tuſch. *d. tom. 4. lit. I, concluſ.* 271. *num.* 9 vbi *num.* 10. poſt Pariſ. *conſ.* 1. *num.* 76. *lib.* 1. *& conſil.* 3. *num.* 59. *lib.* 4. Gabr. *commun. tit. de clauſulis, concl. 1. n. 56. & concl. 2. num.* 18. ſubdit, quòd defectus intentionis habet locum etiam in gratia motu proprio facta, quia non trahitur ad ignorata.

Axioma CXXIX.

Intereſſe.

Intereſſe ceſſante, non auditur agens, *l. ſi vnus*, *§. ante omnia*, vbi Bart. *ff. de pactis*, vbi Bart. & alij, *ff de appellat. recip. l. ex conuentione*, & *ibi* Alexand. & Dec. *C. de pactis*, Roman. *conſ.* 499. *In premiſſis*, *in princip.* vbi quod is, qui petit declarari electionem nullam de alio factam, non auditur, niſi doceat de intereſſe, *& conſ.* 347. *num.* 4. Dec. *conſ.* 410. *Viſa, n.* 10. Alex. *conſ.* 185. *Viſo titulo, n.* 27. *in fine, verſ. non omitto*, *lib.* 2. vbi quod non auditur volens excipere de præſcriptione is, cuius non intereſt, *& conſ.* 213. *Ponderatis, in fin. lib.* 6. vbi quòd non habens intereſſe, nullo modo auditur, vt alius amoueatur, *& conſ.* 166. *In cauſa, n. 4. & 5. eodem lib.* vbi quòd petens declarari rem eſſe Titij, non auditur, quia non conſtat ſua intereſſe, niſi exprimat cauſam, Tiraq. *de conſtit. p. 3. limit. 13. n. 14.* vbi quòd non docens de ſuo intereſſe, non auditur in cauſa, ſiue agat, ſiue excipiat; exornant Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 33. n. 13. & deciſ. 120. n. 11. & deciſ. 260. num.* 3. Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 4. lit. I, concl.* 315. *per totam*, Mari. Antonin. *var. reſol. lib. 1, reſol.* 110. *n.* 18. *& lib. 2. reſol. 1. n. 6. & 3. reſol. 41. n. 2.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Camero Imper. lib. 1. concl. 69. num.* 1. Steph. Grat. *diſcept. forenſ. cap. 302. num.* 30. *& cap.* 387.

Limita, niſi agatur de iure publico, vel populari actione, quilibet enim auditur, quia intereſt cuiuſlibet, vt per Abb. *conſ.* 81. *Videtur*, *in fine*, *lib.* 2. vbi loquitur in vſurario manifeſto, qui carere debet Eccleſiaſtica ſepultura, vt quilibet Chriſtianus audiri debeat, quia omnium intereſt vt ſacra tractentur, quæ iuris publici ſunt, refert Card. Tuſch. *d. lit. I, concl.* 315. *num.* 54. vbi *num.* 32. *&* 33. poſt Bart. per text. *ibi in l. patri, in princip. ff de minorib.* reſoluit, quod licèt coniuncta perſona non admittatur pro coniuncto, eo inuito, admittitur tamen quando habet intereſſe pro ſe.

Axioma CXXX.

Interpretatio.

1 *Interpretari actum eius eſt, cuius eſt condere.*
2 *Priuilegij interpretatio ſpectat ad concedentem.*
3 *Interpretatio facienda eſt, ne diſpoſitio fiat eluſoria.*
4 *Interpretatio in dubio facienda eſt ad euitandam correctionem, contrarietatem, repugnantiam; & vt inducatur validitas actus.*
5 *Interpretatio facienda eſt ſecundùm mentem diſponentis, ſi de illa conſtet, aliàs ſecundùm veriſimilitudinem, & demum attenta mera ſignificatione verborum.*
6 *Interpretatio facienda eſt ſecundùm ſubiectam materiam.*

Interpretari actum eius eſt, cuius eſt condere, ſeu illum facere, *l. non ambigitur, ff. de legib. l. ſi Imperialis maieſtas*, *l. leges ſacratiſſimæ*, *C. eodem tit. cap. cùm veniſſent, de iudic. cap. inter alia, de ſentent. excom.* Dec. *in cap. 1. notab. 1. de offic. deleg.* Rip. *in l. ex facto, n. 6. ff. de vulgari, & pupil.* Alex. *conſ.* 216. *n.* 13. *lib.* 2. vbi quòd interpretatio ſtatuti ſpectat ad ſtatuentes, & interpretatio ſententiæ ſpectat ad Iudicem, Anch. *conſ.* 398. *Præmiſſo, in fine*, Bald *conſ.* 305. *Verba Principis*, *in princ. lib.* 1. Federic. de Senis *conſ.* 233. *Caſus talis eſt*, *in princip. verſ. & quamuis*, Anton. Gom. *l. 1. Tauri, n.* 6. Decian. *conſil.* 36. *num.* 8. *cum ſeqq. vol.* 5. Menoch. *conſ. 3. num.* 22. *& conſ.* 684. *num.* 23. Surd. *deciſ.* 2. *num.* 5. *& conſil.* 383. *num* 18. Gutier. *practic. lib. 3. quæſt. 28. à num.* 2. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.* 142. vbi aſſerit procedere in ſubſidium, & quando non poteſt ex conſuetudine & practica iudiciorum aliter haberi interpretatio legis, Hieronym. Gabr. *conſil.* 182. *per*

totum, lib.2. vbi declarat, quod ſi agatur de poteſtate, vel de intentione Principis concedentis, vel de eius intereſſe, inferior non poteſt interpretari, ſecus ſi agatur de ſubreptione, vel obreptione, aut de dubietate modica verborum inter priuatos, quæ non reſpiciat neque poteſtatem, neque intentionem, neque intereſſe ſuperioris concedentis, Ioan. Garc. de nobilit.gloſſ.1.§.1.num.2. Maſcard. de gener. ſtat.interpret.concl.2.num 146. Morl.in emporio Iuris, p.1 tit.de legibus, num.20. Vgolin. de officio,& poteſt. Epiſcopi,cap.36.num.1.Card.Seraphin.deciſ.892.n.3. Fr. Ludou. Miranda de ordine iudic. quæſt. 3. art. 2. concl.1. Cardoſ. in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. lex,num.6. Mari.Antonin. var.reſolut.lib.1.reſol.103. n.19. Christoph. de Pace in ſchol. ad leges ſtyli,l.39. num.22. Cardin.Tuſch. practic. concluſ. tom.4. lit.I, concl.329.per totam, Octau.Glorit.reſp.13.n.19.verſ. eius enim,

2 Amplia, vt etiam interpretatio priuilegij ſpectet ad concedentem, d l.ex facto, & ibi Doctores, ff.de vulgari, & pupil. l.Neratius, ff.de reg.Iuris, cap. cum veniſſent, de iudic. cap. Ordinarij, §.ſi verò, de officio Ordin.lib.6. Felin. in cap.qualiter & quando il 1.n.29. de accuſat. Alexand. d.conſ.216. num.13. vol.2. Gail. lib.1. obſeru.1. num.7. Ruin. conſil.38. num.8. vol.1. Lara conſ.18. num.1. Surd. conſ.558.num.6. Cardin. Tuſch. d.lit.I, concl.329.num.3.& 10. Card.Mantic. de tacitis & ambig. conuentionib. lib. 2. tit. 1. num.55. & 56.

3 INTERPRETATIO facienda eſt, ne diſpoſitio fiat eluſoria, l.3. ff.de milit.teſtam.l.ſi quando, ff. de legat.1. Card. Mantic. de tacitis & ambig.conuent.lib.2.tit.12. num.30. Anton. Monach. Florent. deciſ.1.num.86. Ferrer.in conſtitut Cathaloniæ,gloſſ.1. num.152. Octau.Glorit.reſp.1.p.3.num.129. Cardin. Tuſch. tom.4. lit.I, concl.330. num.22. vbi num.30.

4 amplia interpretationem in dubio faciendam eſſe, ne abſurdum ſequatur,& n.33.& 54.ad euitandum correctionem, contrarietatem, repugnantiam, vel perplexitatem. [Fuſar. de ſubſtitut. q.241. num.43. & q.320. n 59 Vincent. Carot. ſing.297. etiam impropriando verba. l.Titius.§.1.ff.de legat 1. Peregr.de fideicommiſſ.art.7.n.18. Fuſar.de ſubſtit.q.650.n.7. niſi recedatur à forma à contrahentibus data, quia tunc potius nullitatis inductio, quàm receſſus à forma tolleratur. Vinc.Carot. d.ſing.297.] Item interpretatio illa ſumenda eſt, quæ indicat validitatem actus, vt dixi ſuprà Axiom.12.n.17.

5 INTERPRETATIO facienda eſt ſecundùm mentem diſponentis, ſi de mente apparere poteſt, quia mens obtinet primum gradum, & attenditur veriſimilitudo, ita Calderin. conſ.327.verſ. de teſtamento, aliàs conſ.8.de donat. Angel. conſ.261. num.4. Abb.conſ.78. Circa primum, in princip. lib.2. Bald. conſil.305. Verba principis, in princip. lib.1. & conſ.218. Petita venia,circa princip. lib.3. Si verò de mente non conſtat,attenditur veriſimilitudo,& iſte eſt ſecundus gradus ſuccedens menti, Alexand. conſ.179. Viſo, num.13. verſ.ex quibus, lib.5. Crauet. conſ.363. num. 26. & ſeq. quos refert Card. Tuſch. d.tom.4.lit.I,concluſ.330.num.10. Ceſſante veriſimilitudine, & ceſſantibus coniecturis, recurrimus ad meram ſignificationem verborum, & ſi apparet, ea eſt tenenda, l.non aliter, ff.de legat.3.l 3. §.toties, ff. de damno infecto, Angel. conſil. 261. col. pen. in princip. Alexand.d.conſil.179.num.11. Card Tuſch. d.concl.330.n.46. Anton. Monach. Florent.deciſ.16. num.11.

6 INTERPRETATIO facienda eſt ſecundùm ſubiectam materiam, Socin. conſ.1.num.120.vol.1. Beroi.conſ.66.n.14.& conſ.105.n.24.vol.1.Alexand. conſ.26.num.6.vol.5. Natt. conſ.476.num.3. Roland. conſ.38.à n.9.vol.4. Becc. conſ.101.n.40.vol.1. Surd. de aliment. tit.5. quæſt.1. num.4. quos refert Octau. Glorit.reſp.9.n.8.

AXIOMA CXXXI.

Iudex.

1 *Fatuus eſt Iudex, qui vltra petita iudicat.*

2 *Iudex debet iudicare ſecundùm allegata,& probata, non autem ſecundùm propriam conſcientiam, limita pluribus modis, vt n.9.*

4 *Iura ſemper pro Iudice præſumunt.*

IVDEX factus reputatur,qui vltra petita iudicat, 1
l.vlt.C.de fideicom.libert. l.vt fundus, ff.communi diuid. Caſtrenſ. conſ.291. Viſis, in princ. verſ. & circa primam.lib.1. Alex. conſ.163. Viſo proceſſu, n.5.& 8. lib.2.Card. Tuſch.tom.4.lit. I,concl.398.n.14.Azeued. l.10.n.115.cum ſeqq.tit.17.lib.4.noua Recop. Valaſch. conſ.145.à n.8. D.Barboſ.in l.ſi cùm dotem,in princip. n.44.ff ſoluto matrim. Ordin.Regia Luſit.lib.3.tit.65. in princ. & tit.66.§.1.

IVDEX debet iudicare ſecundùm allegata,& 2
probata, non autem ſecundùm propriam conſcientiam, l.illicitas,§.veritas, vbi Bart.& Doctores ff.de offic.præſid.cap. paſtoralis, §.quia verò, de offic. deleg. D.Th.2-2.q.67.art.2.Ordin.Regia Luſit.lib.3.tit.63. in princip. & tit.66. in princip. Abb. cap. paſtoralis, §.quia verò,n.8.de offic.deleg. Federic. de Senis conſ. 21.Numquid,n.2.in princ. Ioan.de Imola conſ.83. In caſu,in princ. Rimin.iun.conſ.666.n 47. Azor. Inſtit. moral p.3.lib.2.cap.2.q 11.in fine, Couarr. var.lib.1. cap.1. Natt. conſ.276.num.3.vol.1. Pinel. in l.2.C.de reſcind vend part.3. cap.3. n.32. Petr. Magdalen. de num.teſtium in teſtam.part.3.cap.1.num.18.cum ſeqq. Tuſch. lit.I ſing.60. Hippol. ſing.266. Bern. reg.377. Ioan.Garc.reg.254.Matien.in dialog.relator.p.3.c.42. Martin.del Rio in repet.l.tranſigere,C.de tranſact.p.3. num. 139. cum ſeqq. Petr. Martin. in cap. afferte, de præſumpt.in verb.date infantem,n 20.cum ſeqq.Flamin. Chartar. de execut. ſentent. capto bannito, in cap.vlt. à num.365. Clar.lib.5. §.fin quæſt.66. num.2. & q.8. num.5. Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.2. Anton. Corduba in quæſt.Theolog.lib.1.q.37. Olaſch.deciſ.1. n.39. Viui.Neapol.deciſ.178. Tiber.Decian. in tract. crimin.lib.2. cap.14. Menoch. conſ.92. num.80. cum ſeqq.& conſ.786.n.vlt. Maſcard. de probat. concl.948. Caualcan. deciſ.25.num.5.part.1.& deciſ.19.num.61. & deciſ.23.num.10.p.3.Cened.ad decretal.collect.101. num.11. Vgolin. de officio Epiſcopi, cap. 26. num. 3. Cardoſ.in praxi Iudicum,& Aduocat.verb.Iudex,n.7. Farinac.in praxi crimin.p...quæſt.21. n.163. cum ſeqq. Card.Tuſch.tom.4.lit.I,concl.398 per totam, Ludou. Miranda de ordine iudic. quæſt. 28. art. 3. Sayr. in Claui Regia, lib.12. cap.8. num. 6. cum ſeqq. Mari. Antonin. variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 73. num. 7. Leon. Leſſ. de iuſtit. lib. 2. cap. 29. dub.10. num.84. Octau. Glorit. reſp. 10. num. 71. [Camill. Borrell. in ſumm. deciſ. part. 1. tit. 42. de iudic. num. 68. Triuiſan. deciſ. 10. num. 28. & deciſ. 23. num. 9. lib. 2. Sigiſmund. Scacc. de re iudic. gloſſ. 14. quæſt. 8. num. 4. & per tot. quæſt. 30. Ioan. Maria Nouar. ſuper pragm. Regni Neapolitan. collect.210. num. 9. Aloyſ Ricc. in collect. deciſ.717. & 1129. Greg.XV.deciſ.224.num.5.& 6. Sebaſt.Guazzin.de

defenſ.

defenſ. reorum, *defenſ.30. c.29. à n.1.* Mari. Giurba *deciſ.99.n.11*. Ludou.de Torres *in 2.2.D.Thomæ,de Iuſtit.diſp.48.dub.2.n.4.& 5.* Vincent.Carot.*ſing.312.* vbi air quòd ille, qui poteſt, vel debet iuditare ſecundùm conſcientiam,tenetur conſcientiam publicam,& legibus munitam,non propriam ſequi.]

3 Limita multis modis. Primò,quando conſcientia eſt informata à notorio. Secundò, in Iudice, qui eſt ſupra leges. Tertiò, in criminalibus, vbi de pœna corporali agitur. Quartò, in iuriſdictione voluntaria. Quintò, in Iudice, qui poteſt pronuntiare in ſcriptis, & ſine ſcriptis, refert Corrad. *in breuiario, fol.186.num.18* Sextò, quando nihil eſt apparenter probatum, Bald.*conſ.265. Creditor,circa fin.n.3.lib.1.* Septimò, in arbitrariis Iudici, Bald. *conſil.310. Aut mulier, n.2.lib.1.* Octauò, in arbitrio & arbitratore ſimul, Lap.*alleg.78.n.9. verſ.quinto.* Nonò, in cauſa taxationis intereſſe, quia ſi non eſt probatum in quantitate, poteſt in conſcientia Iudex ſecundùm æquitatem illud taxare, & arbitrari, Bald.*conſ.270. Ad euidentiam, n.11. lib.3.* Decimò, quando probatum eſt hinc inde æqualiter, Card.Tuſch.*d.lit.I, concluſ.294. poſt n.23.* [Denique in Principe ipſo. Menoch. *de arbitr. lib.1. cap.8. n.21.* Gutier. *canon. lib.2.cap.29.n.17.* Morla *in emporio iuris, p.1. tit.2. de iuriſd.omn.iudic.q.1.n.29.* Valer Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.21.c.3.n.32.* Ioan.Maria Nouarr.*d.loco n. 9. verſ. & ſic etiam quando eſt iudex ſupra legem.* Aloyſ. Ricc. *collect.717. verſ. nunc limita primò, & collect.1129. verſ.limita tertiò.* Sigiſm. Scace.*d.q.8. num. 54. cum ſeqq.* P. Torres *d. diſput. 48. dub.4. n.7.& 8.*]

4 Pro iudice Iura ſemper præſumuntur, *l.1.in fine, ff.de officio Præſid.l.2. § Publicanus, ff.de vi bonor.rapt. l.nimis, C.de acquir. poſſeſſ. cap.in præſentia, de renunciat.* Marant. *de ordine iudic.2.p.6.in princ.tit.9.n.21.* Cou.*de ſponſalib.p.2.cap.8.§.12.verſ.ex quibus primò,* Menoch.*conſ.100.n.1.cum ſeq. & de præſumpt. lib.2. præſ.67.* latè Card. Tuſch. *pract.concluſ.tom.6. lit.P, concl.621.per totam,* Surd.*de aliment.tit.1. quæſt.120. num.11.* vbi intelligit, etiamſi à ſententia ſit appellatum. [Seraphin. *de priuileg.iuram.priuil.132.n.10. cum ſeqq.* Mieres *de maioratu p.4. q.1. limit.1. n.16.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 4. c.698. n.21.* Giurba *in conſuet. Meſſanen. p.1. c.14.gloſſ. 7. n.2.*] Ille enim præſumitur pronunciaſſe ſecundùm quod ius diſponit,& prout de iure tenebatur pronunciare, *l.miles, §.decem, ff.de re iudic.* Alexand. *conſ.36.in 1. dub.vol.5.* Crauet.*conſ.188.n.8.vol.1.* Octau.Glorit. *reſp.9.n.13.*Aleiat.*de præſumpt.reg.3.præſ.32.* Bald. *in l.fundum,§.in vendicatione,ff.de pign.* Cæpol.*conſ.17. col.5.* Card.Tuſch.*d.concl.621.n.4.*

Axioma CXXXII.

Iudicium.

1 *Iudicium vbi cœptum eſt,ibi finiri debet; limitando pluribus modis, vt n. 2.*
3 *Iudiciis quaſi contrahitur.*
4 *In iudiciis debet ſeruari æqualitas.*
5 *Iudicium ſemel extinctum amplius reuiuiſcere non poteſt.*
6 *Iudicium idem eſt de toto quoad totum, & de parte quoad partem.*

1 IVDICIVM vbi cœptum eſt, ibi finiri debet, *l.ibi cœptum, ff.de iudic.* gloſſ.*in cap.propoſuiſti, de* Auguſt. Barboſæ Axiom. Iur. *foro compet.* Federic. de Senis *conſ. 97. Quoniam, n.3.* Anton.Gabr. *commun. lib.2.tit.de iudic. concl.1.* Afflict. *deciſ.354.n.3.& 4.* vbi intelligit, ſi opponatur de pendentia litis,Surd.*conſ.57.n.2.& conſ.222. num.11.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.4. lit. I, concl.487. per totam*, Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb.lis, n.35.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ.deciſ.596.n.3.in 1.edit.*alràs *reſol.523.n.3. in 2.edit.* Hieron.Fernandez de Ottero *in interpret. cap gratum, de offic.deleg. num.18.* [Giurba *deciſ.23. n 1. cum ſeqq.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.5. cap. 906. n.5.* Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect. & variat.fori, quæſt.6, n.1. ſect.2. pag.144. & quæſt.20. n.9.& ſect.1.quæſt.1.n.30.pag.30.* Et procedit tam in principali negotio, quàm in alio, etiam ab eodem originem trahente. Polyd.Ripa *obſeru.140.n.2.& 3.* Fachin. *controuerſ. lib.11. cap.78.* & tam ad cognoſcendum, quàm ad exequendum. Mari. Giurba *d.de iſ.23.n.2.*]

Limita multis modis. Primò, in contumacem. 2
Secundò,vbi priùs Iudex eſſet negligens. Tertiò, ſi non poteſt conſequi implementum Iuſtitiæ coram primo. Quartò, ſi ſuperueniat vrgens neceſſitas. Quintò, ſi ex priuilegio poſſit declinare. Sextò, in delegatis cum clauſula, *ſi non omnes*,&c. Septimò,in crimine hæreſis. Octauò,ſi actum eſſet coram arbitro, quia poterit agi coram ordinario ſoluta pœna. Quos omnes refert Felin. *in cap.ex tenore, n.15.cum ſeqq. de reſcript.* & aliquos apud Iaſ. *in l.nulli, n.6. cum ſeqq. C.de iudic.* Nonò, in iudicio executiuo. Anch. *conſil.363. Si aduertatur, n.4.* Iaſ.*conſil.9 lib.1.* Caſtrenſ.*conſ.87. n 3.lib.1.* Decimò, ſi primum iudicium eſſet nullum, & tale per quod non poſſit procedi ad diffinitiuam, Fulgoſ.*conſ.219. Viſis, n.2.* Vndecimò, ſi per appellationem, recuſationem, vel ſuperioris reuocationem aliud fieri contingat, Federic. de Senis *d.conſ.97. n.3. verſ.notandum*, refert Card. Tuſch. *d.concluſ. 487. num. 18. cum multis ſequentibus.* [Duodecimò, quando iudicium non ex voluntate, ſed ex neceſſitate cœptum eſt. Bernard. *reg. 282.* Anton. Gabr. *commun. opin. tit. de iudic. concl. 1. n.23.* Stephan. Gratian. *d.tom.5. c.909.n.19.* Denique limitatur in miſerabilibus perſonis, quæ omiſſo iudice,coram quo cœptum eſt iudicium, ad Principis forum conuolare poſſunt. Bellug.*in ſpecul. Princip. rub.23. n.2.verſ.ſed pone.* Vrſill. ad Afflict. *deciſ.257.num.2.* Theſaur.*deciſ.177.n.6.* Vincent.de Franch. *deciſ.100.in fin.* Cancer. *var. reſolut. part.2. cap.2.de iuriſdict. omn. iudic. n. 26.* Caſtill. *controu. lib.3.cap.25. num.34. cum ſeqq.* etiamſi cum perſona miſerabili non miſerabilis connexa ſit. Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect. & variat. fori, quæſt.6. num.3. verſ.declara.*]

IVDICIIS quaſi contrahitur, *l.3. § idem ſcribit, ff. de pecul. l.2. ff. de prætor. ſtipul.* Ceuall. *communium contra communes, tom. 4. quæſt. 89. num. 887.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part.1. tit. de fænore cleric. reali. §. 1. num. 8.* [Gonzal. *ad reg.8. Cancellar. gloſſ.6. num.171.* Ioan. Maria Nouar. *in praxi elect. & variat.fori, quæſt. 20. num. 8. ſect. 2. pag.183.*] 3

In iudiciis debet ſeruari æqualitas. Vide *ſuprà verb.æqualitas, Axiom.16.n.1.* 4

IVDICIVM ſemel extinctum ampliùs reuiuiſcere non poteſt; *l.qui rem, §.aream, ff.de ſolut. l.eius qui, §.fin. ff.de iure fiſci*, Tiraq. *in l.ſi vnquam, verb. ſuſceperit liberos, num. 19. C. de reuoc. donat.* Surd. *deciſ.51. num. 5.* quos refert Octau. Glorit. *reſp 8.num.34.* 5

IVDICIVM idem eſt de toto quoad totum, 6

& de parte quoad partem, l. quæ de tota, ff. de rei vendic. l. à Titio, ff. de verb. oblig. l. iuriſgentium, §. adeò, ff. de pactis, cap. paſtoralis, §. 1. & ibi gloſſ. verb. citationis, de offic. deleg. cum aliis, de quibus Euerard. in topicis legalib. loco 80. Intellige, niſi detur diuerſa ratio, Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 6. quæſt. 2. num. 111. Monet. de diſtribut. quotid. p. 2. quæſt. 14. num. 32. [Vincent. Fuſar. de ſubſtit. q. 308. n. 63 Steph. Grat. diſcept. forenſ. tom. 4. c. 676. n. 16. & c. 792. n. 4. & c. 796. n. 14.]

AXIOMA CXXXIII.

Iura.

1 *Iura iuribus expedit concordari.*
2 *Promptiora ſunt iura ad liberandum.*
3 *Iura potiùs ſe adaptant ad ea, quæ frequenter, quàm ad ea, quæ rarò eueniunt.*

1 IVRA iuribus expedit concordari, l. ſed & poſteriores, ff. de legib. l. non eſt nouum, ff. eod. tit. l. præcipimus, in fine, C. de appellat. l. vnic. C. de inoffic. dotib. cap. cùm expediat, de elect. lib. 6. Mantu. lib. 3. Dial. 59. à princ. & dial. 71. D. Barboſ. in l. 1. ff. ſoluto matrim. p. 1. num. 7. & 8. Nam correctio iurium eſt vitanda, vt dixi ſuprà verb. Correctio, Axiom. 60.

2 IVRA promptiora ſunt ad liberandum, l. fauorabiliores, ff. de reg. Iuris, l. abſentem, ff. de pœnis, Octau. Glorit. reſp. 1. p. 3. n. 61.

3 IVRA potiùs ſe adaptant ad ea, quæ frequenter, quàm ad ea, quæ rarò eueniunt, l. nam ad ea, ff. de legib. l. Iura, C. de poſtul. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 14. Menoch. remed. 2. adipiſc. poſſeſſ. n. 111. vbi de intellectu huius Axiomatis.

AXIOMA CXXXIV.

Iuramentum.

1 *Iuramentum regulatur ſecundùm naturam actus, cui adiicitur.*
2 *Iuramentum non auget obligationem, ſed ei intra ſuos limites manenti addit religionis vinculum.*
3 *Iuramentum non comprehendit caſum neceſſitatis.*
4 *Iuramentum in genere præſtitum non extenditur vltra intentionem iurantis.*
5 *Iuramentum debet impleri in forma ſpecifica.*
6 *Iuramentum vinculum iniquitatis eſſe non debet.*

1 IVRAMENTVM regulatur ſecundùm naturam actus, cui adiicitur, l. vlt. C. de non. nu. pecun. l. ſed etſi poſſeſſori. §. item ſi iurauero, vbi Iaſ. notab. 9. ff. de iureiur. l. fin. ff. qui ſatiſd. cog. cap. quemadmodum, vbi Abb. not. 7. de iureiur. exornant Dec. conſ. 240. & conſ. 351. n. 8. Petr. de Anchar. conſ. 76. n. 4. Roland. à Valle conſ. 8. à n. 42. lib. 1. vbi intelligit, ſi deficiat conſenſus, Couarr. in cap. quamuis pactum, de pactis, lib. 6. p. 1. §. 4. n. 1. & in rubr. de teſtament. part. 2. n. 9. & var. lib. 3. cap. 17. n. 5. Coſta in l. ſi ex cautione, fallent. 9. pag. mihi 108. cum ſeqq. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 164. Tiraq. in præfat. l. ſi vnquam, n. 165. C. de reuocand. donat. & de iure conſtit. part. 3. limit. 7. n. 35. Cacheran. deciſ. 49. n. 9. Burg. de Pace conſil. 14. n. 21. Mench. de ſucceſſ. creat. §. 9. à n. 19. Lara in l. ſi quis à liberis, §. parens, n. 85. ff. de liber. agnoſc. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 2. n. 56. Anton. Gom. l. 22. Taurı, n. 10. col. antepen. Bellacon. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 1. de rebus creditis, num. 71. pag. 438. Anton. Gabr. tom. 3. lib. 2. tit. de iureiur. concluſ. 10. Menoch. conſil. 24. n. 7. Pichard. in diſput. de mora, n. 76. & ad princip. Inſtit. de adempt. legat. n. 18. Bertazol. in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſaction. n. 281. 651. & 710. Gutier. de iuram. confirmat. p. 1. cap. 37. n. 2. & in repet. auth. Sacramenta puberum, n. 26. C. ſi aduerſus vendit. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 1. q. 8 n. 14. & lib. 13. quæſt. 1. n. 21. & q. 5. n. 17. cum ſeqq. Brunor. à Sole in locis communib. verb. Iuramentum 19. Morl. in emporio Iuris, p. 1. tit. 5. q. 1. n. 51. verſ. qua de cauſa, Valaſc. conſ. 5. n. 19. Cald. Pereira de poteſtate elig. c. 2. n. 35. & in reſp. pro Duce Paſtrana, verſ. qua ſententia, Ceuall. communium contra commun. tom. 4. q. 902. n. 7. Soar. de Relig. tract. de Iuramento, cap. 32. n. 2. cum ſeq. Molin. de iuſtit. tract. 2. diſp. 151. verſ. ad quartum dicendum, Card. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 4. tit. 32. n. 89. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit. 60. n. 302. Card Tuſch. pract. concluſ. tom. 4. lit. I. concl. 506. per totam. [Vincent. Carot. ſing. 113. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. c. 799. n. 3. Ouid. de Amicis de iure emphyt. q. 27. n. 4. & q. 97. n. 5. Didac. de Britto ad cap. potuit, §. 4. de locat. n. 2. pag. 387.]

IVRAMENTVM non auget obligationem, 2
ſed ei intra ſuos limites manenti addit religionis vinculum, Oldrad. conſ. 294. in fine, verſ. non obſtat iuramentum, & conſ. 238. Cùm mulier, n. 2. verſ. vnde, & conſ. 178. Licèt quantum, Roman. conſ. 269. Non eſt dubium, Alexand. conſ. 37. Viſo, col. 3. lib. 2. quos refert Card. Tuſch. d. tom. 4. lit. I, concl. 507. vbi concluſ. 108. ſubdit, quòd iuramentum non compre- 3
hendit caſum neceſſitatis, & concl. 522. quòd iura- 4
mentum in genere præſtitum non extenditur vltra intentionem iurantis.

IVRAMENTVM debet impleri in forma 5
ſpecifica, cap. ad noſtram, il 1. de iureiur. Iaſ. in l. cum qui, §. 1. ff. de iureiur. Alexand. conſ. 91. Viſis actis, lib. 2. Thom. de Thomaſſet in floribus legum, reg. 165. Bertazol. in repet. l. quis maior, C. de tranſaction. n. 713. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol. 255. n. 3. in 2. edit. Cardin. Tuſch. d. tom. 4. lit. I, concluſ. 527. per totam. [Vincent. Fuſar. de ſubſtit. q. 674. n. 8. Ouid. de Amicis de iure emphyt. q. 97. n. 1.

IVRAMENTVM vinculum iniquitatis eſſe 6
non debet, cap. cum contingat, de iureiur. & reſtringitur ad licita & honeſta. cap. 1. eod. tit. Card. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 7. tit. 16. n. 19. Mari. Giurba ad conſuet. Meſſan. cap. 2. gloſſ. 7. n... Non eſt ſeruandum quod contra bonos mores præſtitum eſt, cap. non eſt obligatorium, de reg. iuris in 6. Steph. Grat. diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 692. n. 16. Nec nutritiuum peccati, Grammat. deciſ. 12. n. 12. cum ſeqq. Caualcan. de tutor. n. 168. Mari. Antonin. lib. 2. var. reſ. 24. n. 18. nec illud quod eſt contra ius publicum, Fuſar. de ſubſtit. q. 308. n. 26. nec quod redundat in tertij præiudicium, Manein. de Iuram. p. 4. effectu 110. Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 151. num. 3. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 12. tit. 33. n. 44. & lib. 13. tit. 37. num. 8.

***

Axioma CXXXV.

Ius.

1 *Ius quæſitum fortius eſt, quàm ius quærendum.*
2 *Ius quærendum faciliùs impeditur, quàm quòd tollatur ius iam quæſitum.*
3 *Iuris executio nec metum, nec iniuriam infert.*
4 *Fruſtrà precibus impetratur, quod à iure communi conceditur.*
5 *Iuri dantis confirmato, confirmatur ius accipientis.*
6 *Iure dantis reſoluto, reſoluitur & ius accipientis.*
7 *Vna, eadémque res diuerſo Iure cenſeri non debet.*
8 *Iniuriam nemini facit, qui vtitur Iure ſuo.*
9 *Iure eius vti debet, qui in ius ſuccedit alterius.*
10 *Iure quod expreſſè ſancitum non reperitur, non eſt ſuperſtitioſis inuentionibus præſumendum.*
11 *Ius metimur ex perſona Actoris, non ex perſona Rei.*
12 *Ius ſuum cedens, vel renuntians, non habet ampliùs regreſſum ad illud.*
13 *Iuri ſuo quilibet renuntiare poteſt. Intellige, vt n.14.*
15 *Iuris plus nemo in alium transferre poteſt, quàm in ſe habeat.*

1 IVS quæſitum fortius eſt, quàm ius quærendum, *l. ſi ita ſcriptum, §. 1. l. ſi ita ſcripſiſſet, ff. de legat. 2.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. Ius, n. 21.* [Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib. 2. q. 2. n. 2.*] & ideo difficiliùs amittitur, Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 67. n. 3.* & remittitur, *l. fin. C. de acquirend. poſſeſſ. l. qui autem, in princ. ff. quæ in fraudem cred.* Surd. *conſil. 351. n. 38.* vel ab inuito aufertur, *l. fin. ff. de pactis, l. id quod noſtrum, ff. de regulis Iuris,* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg. 239.* [Carol. de Graſſis *de except. except. 32. n. 20.* Ioan. Maria Nouar. *d. lib. 1. q. 14. n. 8.*
2 *& q. 10. n. 1. & q. 100. n. 2.*] Faciliùs enim impeditur ius quærendum, quàm quòd tollatur ius iam quæſitum, Alexand. *conſ. 196. Viſis, n. 5. lib. 7.* quem refert Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 3. lit. F, concluſ. 11. n. 7.* [Surd. *conſil. 175. n. 40. & conſil. 519. n. 3. & conſil. 552. n. 9.* Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 957. n. 12. & 13.* Et ius quærendum facilius remittitur quàm quæſitum, *l. fin. C. de acquir. poſſeſſ.* gloſſ. & Doctores *in l. ſeruus, ff. de pact.* Surd. *conſ. 351. n. 38.*]

3 IVRIS executio nec metum, nec iniuriam infert, *l. nullus videtur,* vbi Dec. & Cagnol. *ff. de regulis Iuris,* Surd. *deciſ. 21. n. 14. cum ſeqq.* Anton. Gam. *Luſitan. deciſ. 35. n. 1.*

4 A IVRE communi conceſſum fruſtra precibus impetratur, *l. 1. ff. ad municip. l. Imperatores, ff. de priuil. credit. l. 1. C. de theſaur. lib. 10.* Surd. *deciſ. 173. n. 18. & conſ. 216. n. 23. & conſ. 298. n. 26* Eſcob. *de ratiocin. cap. 6. n. 29. in fine.* [Ioſeph. Vela *differt. forenſ. differt. 1. n. 28. & differt. 17. n. 6.*]

5 IVRE dantis confirmato, confirmatur ius accipientis, *l. cùm vir, ff. de vſucap. l. rem alienam, ff. de pignorat. actionib.* Anton. Gom. *var. tom. 2. cap. 2. n. 35. in fine.*

6 IVRE dantis reſoluto, reſoluitur & ius accipientis, *l. lex vectigali 31. ff. de pignorib. l. ſi ex duobus, §. 1. ff. de in diem adiect. cap. nuper, de donat. inter virum & vxor. deciſ. Pedem. 156. n. 12.* Anton. Gom. *var. tom. 2. cap. 3. n. 8. in fine,* Bertazol. *de clauſul. inſtrument. clauſ. 15. gloſſ. 2. n. 16.* D. Barboſ. *in l. quia tale, n. 86. ad fin. ff. ſoluto matrimon.* Mari. Antonin. *var. reſol. lib. 1. reſol. ſin. caſu fin.* Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom. 6. lit. R, concl. 272.* vbi intelligit in iis, quæ habent dependentiam ſucceſſiuam, non in iis, quæ in ipſo inſtanti radicantur, & perfectionem habent in ſe.

IVRE diuerſo vna, eadémque res cenſeri non debet, *l. cum qui ædes, ff. de vſucap. cap. cognouimus 11. quæſt. 2. cap. quia circa 22. de priuileg. cap. cum in tua 30. de decim.* Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloſſ. 18. n. 23. & §. 8. gloſſ. 5. n. 14. ante fin. & de nobilit. cap. 28. n. 11. cum ſeqq.* Mexi. *in tract. taxa panis, concluſ. 2. n. 63.* Surd. *de aliment. tit. 2. quæſt. 15. n. 150. & ſeq. & conſ. 152. n. 39.* Vgolin. *de officio & poteſt. Epiſcopi, cap. 20. §. 10. n. 2.* Cardin. Tuſch. *tom. 3. lit. E, concluſ. 54.* Ceuall. *commun. contra commun. tom 4. q. 899. n. 36.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. §. 6. præœm. n. 64. 69. & ſeq. & gloſſ. 43. n. 160.* Ludou. Rodolphin. *var. quæſt. lib. 2. quæſt. 42. n. 48.* Narboo. *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, p. 1. n. 81.* Anton. Monach. *Lucen. deciſ. 21. n. 23. & deciſ. 67. n. 9. & Florent. deciſ. 28. n. 12.* vbi ſecus ait reſpectu diuerſorum, Rot. *deciſ. 669. n. 3.* apud Farinac. *p. 1. recent.* Sanctarel. *var. reſolut. part. 1. quæſt. 26. n. 15.* [Vincent. Carot. *in tract. de patre filiam ſimpliciter dotante, quæſt. 5. verſ. etſi dicatur,* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 940. n. 8. & 25.* Reinoſo *obſeru. 54. n. 7.* vbi dicit quod eadem res diuerſimode cenſeri poteſt, vbi concurrunt plures intelligendi formæ. Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 13. n. 6.* Caſtill. *controuerſ. lib. 5. part. 1. cap. 97. n. 29. & ſeq. & cap. 10. n. 15.* Limita, vt dicebamus, reſpectu diuerſorum, quia tunc diuerſo iure cenſeri debet, Tiraq. *d. cap. 28. n. 13.* Gonzal. *d. §. 6. n. 69. & 70.* Menoch. *remed. 1. recuper. n. 36.* Mari. Giurba *in conſuet. Meſſan. cap. 9. gloſſ. 10. n. 5. & ſeq.* Vincent. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 197. n. 24. cum ſeqq. & n. 28.* Ioan. Anton. Mangil. *de imputat. quæſt. 37. n. 19* Vincent. Carot. *cit. loco, verſ. ſecundò reſpondetur, qui, in verſ. nam primò limitat, etiam rationabili cauſa exiſtente,* per quam vna & eadem res diuerſo iure cenſeri poteſt ex accidenti contingente ex præſumpta legis mente, ſimiliue modo; & in verſ. tertio, limitat etiam & intelligit vt vna res diuerſo iure cenſeri non debeat corporali conſideratione, ſecus intellectuali.] 7

IVRE ſuo qui vtitur, nemini facit iniuriam, 8
l. iniuriarum, §. 1. ff. de iniur. l. 3. §. is tamen, ff. de libero homine exhib. l. qui iniuriarum, §. is qui, ff. de iureiur. l. iureiurando, l. quod Reip. l. iniuriam, ff. de iniur. l. fluminum, §. vlt. ff. de damno infecto, l. Proculus, ff. eod. tit. l. ſi donaturus, §. ſi quis indebitam, C. de condict. ob cauſam, l. ſi in meo, ff. de aqua pluuia arc. c. cum Eccl. 21. verſ. quia, de elect. Cagnol. *in l. nemo damnum, num. 2. ff. de regulis Iuris,* Nau. *conſ. 32. n. 4. ſub tit. de præbend. in antiq.* Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum, reg. 251.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 29.* Maſcard. *de probation. concluſ. 1051. n. 31.* Surd. *conſ. 374. n. 17.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 13. quæſt. 1. n. 164.* Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 105. n. 130.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p. 2. cap. 3. n. 75.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 3. reſol. 12. n. 2.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 4. lit. I, concl. 161. per totam.* Vnde iuris executio iniuriam non continet, *l. iniuriarum actio. §. is qui inter, ff. de iniur.* Roman. *conſ. 387. In terminis, in princip.*

IVRE eius vti debet, qui in ius ſuccedit alte- 9
rius, *l. ſi aquæ ductus, ff. de contrah. empt. cap. is qui in*

ius, de regul. iuris, lib.6. Rebuff. *in tract. nominat. q.8. n.12. cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.5. collect.1784.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloſſ.15. §.1. n.79.* Morict. *in tract. de decimis, cap.8. quæſt.4. n.50.*

10 Iura quod expreſsè ſancitum non reperitur, non eſt ſuperſtitioſis inuentionibus præſumendum, *l. ſi verò, §. de viro, ff. ſoluto matrim. cap. conſuluiſti 2. quæſt.5.* Surd. *de aliment. tit.1. quæſt.44. n.2. & deciſ.87. & deciſ.255. num.2. & conſ.158. num.13. & conſ.308. num.3.*

11 Ius metimur ex perſona Actoris, non ex perſona rei, Surd. *de aliment. tit.6. quæſt.4. n.9. & conſ.150. num.89.* Card. Tuſch. *tom.1. lit. A, concl.117. num.13.* vbi *num.14.* ſubdit, procedere etiam reſpectu qualitatis, quæ fundat intentionem agentis, quia ſi non eſt probata, Reus abſoluitur. Vide *ſupra Axiom.10. num.3.*

12 Ius ſuum cedens, vel renuntians non habet amplius regreſſum ad illud, *l. quæritur, §. ſi vendita, ff. de ædilit. edicto, l. ſi maritus, §. ſi negauerit, ff. de adulter. l.1. §. qui ſimel, ff. de ſucceſſ. edicto,* Dec. *conſ.389. Viſa longa, n.10.* Roman. *conſ.369. Circa primum, n.16.* Afflict. *deciſ.120. num.15.* Iaſ. *conſil.133. in princip. lib.4.* Crauet. *conſ.74. n.4. & conſ.166. n.6. & conſ.191. n.3.* Vbi ait, quod tali agenti ex iure, quod ceſſit, poteſt excipi, Amice iura tua ceſſiſti alteri, tibi non competit actio, Roland. à Valle *conſ.95. n.13. lib.1. & conſ.57. n.12. cum ſeqq. lib.3.* vbi dicit, quod procedit Axioma, ſiue renunciet expreſsè, ſiue tacitè. [Ambroſin. Peruſ. *deciſ.3. n.6.*] Limita tamen in eo, qui ceſſit, vel renunciauit iuri ſuo ex cauſa certa, vel ſub conditione, quia cauſa non impleta, vel conditione non purificata, reuertitur ad iura ſua, vt per Crauet. *conſ.127. n.13.*

13 Iuri ſuo quilibet renunciare poteſt, *l. ſi quis in conſcribendo, C. de Epiſcop. & cleric. l. pen. C. de pactis, cap. tuis 39. verſ. niſi, de teſtib. cap. ad Apoſtolicam, de Regularib. c. ſi de tertia, de priuil.* Tiraq. *de iure primog. quæſt.24. n.4. cum ſeqq.* Socin. *reg.8.* Vital. de Camban. *in tract. clauſul. pag.203. n.5.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.58.* D. Barboſ. *in l. alia, §. eleganter, n.12. cum ſeqq. ff. ſoluto matrim.* Morla *in emporio iuris ciuilis, tit.10. de locato, quæſt.2. n.12.* Azori. *Inſtit. moral. p.1. lib.5. cap.22. quæſ.10.* Card. Tuſch. *tom.6. lit. R, concl.170. cum ſeq.* Ioan. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p.2. cap.7. n.49.* Hieron. Fernandez de Otero *in interpr. cap.1. de ordine cognit. n.27.* Soar. *de legib. lib.8. cap.33. per totum.* Card. Tuſch. *tom.6. lit. R, concl.170.* Octau. Glorit. *reſp.1. p.3. n.42.*

14 Intellige procedere in iis, quæ ſingulorum priuatam reſpiciunt vtilitatem, non ita ſi publicam offendat renuntiatio, iuxta text. *in l. ius publicum, ff. de pactis, & in l.2. §. ſed quia veremur, C. de iureiur. propter cal. & in cap. ſi diligenti, de foro comp.* Fortun. *in l.1. §. huius ſtudij, à n.9. ff. de inſtit. & iure,* Cou. *in cap. quamuis pactum, p.2. §.1. n.5. & 6.* Gutier. *de iuramento confirm. p.1. cap.1. à num.2. & cap.16. n.50.* Alexand. Turam. *de legibus, p.2. cap.6. à n.2.* D. Barboſ. *in l.1. p.1. n.63. ff. ſoluto matrim. & in d. §. eleganter, à n.14. cum ſeqq.* Soar. *d. lib.8. cap.6. à princip.* Nauarr. *in tract. de ſimb. hum. actu, num.29.* Armendar. *in procem. addit. ad recopil. legum Nauarra, num.23.* Verùm vt clarius pateat hæc reſolutio, ſic diſtinguendum credo: vel enim lex, ſeu priuilegium reſpicit vtilitatem alicuius communitatis, aut Ordinis, quia ſcilicet in fauorem totius communitatis, aut Ordinis totius conceſſum eſt, vt in priuilegio fori clericis conceſſo, ne ad forum ſæculare trahantur, vt declarat Pontifex *in d. cap. ſi diligenti,* inde meritò inferens, ſingulos clericos tali priuilegio renuntiare non poſſe; & ratio eſt manifeſta, quia licèt priuatum ius ex ſingulorum pendeat voluntate, non ita illud, quod reſpicit totam communitatem, & quia quælibet priuatorum diſpoſitio alteri tertio nocere non poteſt, *cap. non debet, de regulis iuris, lib.6. cap. quamuis pactum, de pactis, eod. lib.* cum ſimilibus. Huc etiam pertinent exempla, quæ ponit Iureconſ. *in d. §. huius ſtudij.* Aut verò priuilegium conceditur ſingularibus & priuatis perſonis, & ſubdiſtingue; vel enim principaliter reſpicit earum fauorem, & ſecundariò bonum publicum, quatenus ſcilicet lex, vel Princeps rectè diſponendo res priuatorum, intendit etiam communem vtilitatem, quæ reſultat ex eo, quod ciuitas, ſeu Regnum opibus abundet, & ciues habeat locupletes, & in hoc caſu procedit hoc Axioma, quod iis, quæ pro ſe introducta ſunt (ſi aliud non obſtet) quilibet renuntiare poteſt, nec attenditur vtilitas Reip. ſecundaria, & minus principalis, iuxta *reg. l.1.* ibi, *prima enim ratio, ff. de auctor. tutor.* & in ſimili de præiudicio tertij minus principali, notat *gloſſ. vlt. in d. cap. quamuis pactum,* recepta, ex multis, de quibus Cou. *ibi p.3. §.3. num.7.* & optimis exemplis explicat Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.1. lib.3. cap.9. num.31. & 39.* Vel lex, aut priuilegium diſponendo de priuatorum bonis, non reſpicit principaliter eorum priuatum fauorem, ſed publicam vtilitatem, quia non tam ciuium vtilitati conſulit, quàm publico incommodo, vt contingit in iuramento calumniæ, iuxta *d. §. quia veremur,* & in aliis, in quibus lex principaliter litibus, aut fraudibus obuiare intendit, iuxta reg. text. *in l. properandum, C. de iudic. cap. finem litibus, de dolo & contum. l.1. ff. de vſucap.* Atque ita hanc eſſe communem Doctorum ſententiam poſt Abb. Felin. & alios *in d. cap. ſi diligenti,* teſtatur D. Barboſa *d. p.1. num.64.* quibus adde Cuiac. *ad tit. C. de ſponſal.* Card. Tuſch. *tom.4. lit. I, concluſ.511. num.28.* Soar. *de legib. lib.8. cap.6. in princ.*

Iuris plus nemo in alium transferre poteſt, quàm in ſe habeat. Vide *infra Axiom.160. num.2.* 15

Axioma CXXXVI.

Lex.

1 *Lex generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda.*
2 *Lex generaliter loquens reſtringitur, ne quis ad lucrum indebitè admittatur, vel ne quis damnum indebitè patiatur, vel ex ratione particulari.*
3 *Lex generaliter loquens recipit reſtitutionem de habilitate.*
4 *Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.*
5 *Lex ſi voluiſſet, expreſſiſſet.*
6 *Lex id voluiſſe præſumitur, cùm facilè id exprimere potuiſſet, neque expreſſit.*
7 *Lex quod non dicit, non eſt ab homine præſumendum.*
8 *Verba legis cui non conueniunt, non conuenit eius diſpoſitio.*
9 *Ratione legis ceſſante, ceſſat quoque eius diſpoſitio.*
10 *Caſus legis vbi eſt, ceſſat omnis diſputatio.*
11 *Lege quod cauetur, in practica non habetur.*
12 *Lege permittente quod fit, dicitur iuſtè, & benè fieri.*

13 Legem

13 *Legem quærere vbi eſt ratio naturalis, eſt infirmitas intellectus.*
14 *Leges nihil fruſtra faciunt.*
15 *Lex non debet habere vnam ſyllabam ſuperfluam.*
26 *Superflua omnia reprobata.*
17 *Mens legis magis eſt attendenda, quàm verba.*
18 *Ratio generalis legis reſtringitur ex mente legis.*
19 *Lex non eſt poſita verbis, ſed rebus.*
20 *Lex quantuncunque dura eſt ſeruanda.*
21 *Auxilium legis fruſtra inuocat, qui committit in legem.*
22 *Lex non extenditur ad præterita, ſed trahitur ad futura.*
23 *Lex non trahitur ad præterita iam deciſa.*
24 *Lex antiqui Iuris declaratoria trahitur non ſolùm ad futura, ſed etiam ad præterita.*
25 *Superioris legem non poteſt tollere inferior.*
26 *Leges non ſolent quem duplici onere grauare.*
27 *Legibus, non exemplis eſt iudicandum.*
28 *Legum correctio eſt vitanda.*
29 *Lex mitius agit, quàm homo miniſter legis.*

1 LEx generaliter loquens, generaliter eſt intelli-
genda, *l. de pretio. ff. de publ. in rem act. l. in frau-
dem. §. vlt. ff. de teſtam. mil. l. 1. §. generaliter. ff. de legat.
præſt. l. 1. §. quod autem. ff. de aleat. l. fin. in fine*, vbi Ang.
C. de dotis promiſſ. cap. ſoluta §. fin. de maiorit. & obed.
Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg. 172.*
Barthol. Perett. *in extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſ.
non alienan. num. 9. pag. 85.* Bertazol. *in repet. l. ſi quis
maior, C. de tranſact. num. 213.* Surd. *conſ. 271. num. 28.*
Valaſc. *conſ. 113. num. 21.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum
fori eccleſiaſt. deciſ. 419. num. 1. & deciſ. 605. num. 2. in
1. edit. aliàs reſol. 529. num. 2. in 2. edit.* Mari. Anton.
var. reſolut. lib. 3. reſol. 18. num. 3. Narbona *de appell.
à Vicario ad Epiſcopum part. 1. num. 27.* [Sebaſt. Me-
dices *de reg. iur. reg. 1.* Ioan. Maria Nouar. *quæſt. foren.
lib. 1. quæſt. 7. ſect. 1. num. 4.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 394.
num. 56. & 57.* vbi ampliat, etiamſi ſit maior ratio in
2 vno, quàm in alio.] Reſtringitur tamen, ne quis ad
lucrum indebitè admittatur, vel ne quis damnum
indebitè patiatur, ſecundùm Armendar. *in proœm.
addit. ad recopil. legum Nauarræ. num. 76.* Item reſtrin-
gitur ex ratione particulari, *l. cùm pater. §. dulciſſimis.
ff. de legat. 3. l. ſi de certa re, C. de tranſact.* Flamin.
Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 9. quæſt. 4. num. 19.* Garc.
Gitonda *de priuilegiorum, ſeu exempt. explicat. n. 276.*
3 *& 526.* Et recipit reſtrictionem de habilitate, *l. vt
gradatim. §. & ſi. ff. de muner. & honorib.* cum citatis à
Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior. num. 216. C. de tranſ-
act.* [debet enim lex eſſe æqua & ſancta, *l. nam &
Demoſthenes. ff. de legib. c. erit autem lex 4. diſt.* Ioan.
Anton. Mangil. *de imput. q. 50. num. 17. & 18.* & quæ
æqua & ſancta non eſt, nulla eſt. Menoch. *de præ-
ſump. lib. 2. præſ. 1.* Anton. Sola *ad decreta Sabaudiæ in
proœm. gloſſ. 2. num. 27.* Turamini *de legib. part. 3. c. 6.
num. 24.* Morla *in emporio iur. tit. de legib. in prælud. à
num. 42.*]
4 Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere de-
bemus, *l. non diſtinguemus. ff. de recept. arbitr. l. Præſes.
ff. de officio Præſid. l. 2. §. conuenire. ff. de iudic. l. quos pro-
hibet. ff. de poſtulando, l. 1. §. generaliter*, vbi gl. *verb.
in infinitum. ff. de legat. præſt. l. quamuis. ff. de in ius vo-
cando, l. ſi ſeruum. §. non dixit. ff. de acquiren. hered. l. 1.
§. quod autem*, & ibi gloſſ. *verb. ſimpliciter. ff. de aleator.
l. vnic. C. qui pro ſua iuriſd. l. illam, C. de collationib. c.
Romanorum. 9. diſt. cap. conſuluiſti 2. quæſt. 5. cap. ſolu-
ta, de maior. & obed. cap. quia circa 22. de priuileg.
Clem. vlt. de reſcript.* exornant Iaſ. *in l. non dubium,
num. 38. C. de legib.* Gam. *Luſit. deciſ. 105. n. 2.* Thom.
de Thomaſſet. *in floribus legum. reg. 300.* Bertazol. *in
repet. l. ſi quis maior. num. 354. C. de tranſact.* Surd. *conſ.
51. num. 7. & conſ. 182. num 15. & conſ. 301. num. 50.
& conſ. 308. num. 3. & conſ. 340. num. 2. & deciſ. 195.
num. 4.* Eſcob. *de ratiocin. cap. 18. num. 42.* Flamin. Pa-
riſ. *de reſignat. benefic. lib. 12. quæſt. 5. num. 22.* Cardin.
Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concluſ. 508.* Io-
ſeph. Aldrete *de Religioſa diſciplina tuenda, lib. 2.
cap. 28. num. 11.* Narbona *de appellat. à Vicario ad
Epiſcopum part. 1. num. 27.* Monet. *de diſtribut. quo-
tid. p. 2. quæſt. 2. num. 37.* Bellet. *diſquiſit. clerical. par. 1.
tit. de bonis clericorum. §. 1. num. 19. in fine*, Fr. Anton. à
Souza *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap. 2. diſp. 8.
num. 1.* Cæſ. Argel. *de contradict. legu. quæſt. 20. n. 14.*
vbi *num. 24.* declarat, ſi nullo modo dicat, nec vir-
tualiter, nec realiter, ſecus ſi ſaltem virtualiter, Ar-
mendar. *in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ,
num. 27.* vbi limitat, cùm alia lex diſtinguit, vel
cùm ratio ex illa, vel ex legibus deſumpta id facit;
nam lex vna indiſtinctè loquens per aliam diſtin-
guitur, & limitatur, *l. ſciendum. ff. qui ſatiſd. cog. l.
quamuis. ff. de in ius voc. auth. offeratur, C. de litis con-
teſt. l. filiusfam. ff. de action. & obligation. l. 1. ad Mace-
don. l. iuris gentium. §. ſi paciſcar. ff. de pactis, iuncta l.
tranſigere*, & ibi gloſ. *magna in fine, C. de tranſactionib.*
Bellet. *d. tit. de bonis clericorum. §. 1. num. 20.* [Et vna
aliam ſupplet, *l. non eſt nouum, cum legib. ſeqq. ff. de le-
gib.* Menoch. *conſ. 150. num. 44.* Vincent. de Franch.
deciſ. 435. num. 24. Nicol. Intrigl. *deciſ. 15. num. 36.
& 37.*]
Lex ſi voluiſſet, expreſſiſſet, *l. vnic. §. ſin autem ad* 5
*deficientis, C. de caduc. tollen. l. ſi ſeruus. §. Prætor ait,
verſ. non dixit. ff. de acquir. hered. cap. ad audientiam 2.
de decim. cap. 2. de tranſact. Præl.* exornant Tiraq. *in l.
vnquam, verb. libertis, num. 3. C. de reuocan. donat.* Me-
noch. *conſ. 1. num. 178. & conſ. 140. num. 4.* Surd. *deciſ.
88. num. 4. & deciſ. 322. num. 22. & conſ. 245. num. 45.*
Gutier. *practicar. lib. 3. quæſt. 22. num. 7.* Gonzal. *ad
reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1. num. 35. & gloſ. 42. num. 11.*
Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. Lex. n. 28.*
Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom 8. lit. V, concl. 89.
n. 5.* Mari. Anton. *var. reſol. lib. 1. reſol. 1. num. 10.* Lex 6
enim id noluiſſe præſumitur, cùm facilè id expri-
mere potuiſſet, neque expreſſit, Menoch. *conſ. 30.
num. 8.* Armendar. *in proœm. addit. ad recopil. legum
Nauarræ, n. 150.* quia quod lex non dicit, non eſt ab 7
homine præſumendum, *l. diſſentientis, C. de repud.
cap. illa, ne ſede vacan.* Surd. *conſ. 219. n. 21.*
LEGIS verba cui non conueniunt, non con- 8
uenit eius diſpoſitio, *l. 4. §. toties*, vbi Paul. *ff. de dam-
no infecto, l. quod conſtitutum. ff. de milit. teſtam. l. ita
autem, in princ.* & ibi Bart. *ff. de adminiſtr. tutor. l. hos
accuſare. §. omnibus. ff. de accuſat. l. 1. §. loquitur. ff. de
aqua quotid. l. ſi ancillas omnes. ff. de legat. 2. l. adigere. §.
quamuis. ff. de iurepatron. l. 2. C. communia de legat. cap.
indemnitatibus, §. ſed cùm eas, de elect. lib. 6.* Exornant
Hippol. *conſ. 25. n. 10. & conſ. 40. num. 12.* Tiraq. *in l.
ſi vnquam, verb. libertis, num. 2. C. de reuocand. donat.*
Brunor. à Sole *in locis communib. verb. diſpoſitio. 14.*
Surd. *deciſ. 122. num. 13. & conſ. 152. num. 38. & conſ.
174. num. 8. & conſ. 179. num. 38.* Gutier. *practic. lib. 3.
quæſt. 17. num. 227. & conſ. 1. num. 8. & conſ. 21. n. 1.
cum ſeqq.* Eſcob. *de ratiocin. cap. 28. num 17.* Gonzal.
ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. n. 24. & gloſ. 45. §. 1. n. 51. Aloyſ.
Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ. 518. num. 6.
in 1. edic. & reſolut. 445. num. 6. in 2. edit.* Vgolin. *de
officio, & poteſt. Epiſcopi cap. 57. §. 2. num. 6.* Antonin.
Menoch. *Lucen. deciſ. 13. num. 23.* Mari. Anton. *var.*

reſolution.lib.3.reſol.9.num.4.Rot. deciſ.697. num.7.
apud Farin.part.1. recent. [Statil.Pacif. de Saluiano
interd.inſp.3.cap.1.num.7.Mangil.de imput.quaſt.77.
num.71.]

9 L E G I S ratione ceſſante, ceſſat quoque eius
diſpoſitio,l.in omni, vbi Bart.ff. de adoptionib. l. quod
dictum ff.de pactis,l.fin ff.ad Syllan.l.ſi maritus.§. ſcri-
pſi,ff.ad leg.Iul.de adulter.l.adigere,§.quamuis, ff.de iu-
repatron.cap.& ſi Chriſtus,de iureiur. Euerard. In to-
picis legalib. loco 85. Tiraq. in tract. Ceſſante cau-
ſa, part.1. num.11. Bertazol. in repet.l.ſi quis maior.
num.263.C.de tranſactionib.Surd. conſ.375. num.24.
Mari. Antonin.var. reſolution. lib.2. reſol.32. num.8.
Pichard.ad princip.Inſtit.de milit. teſtam. num.4. ad
princ.Inſtit.de lege Falcid.num.28.& ad princ.Inſtit.
de eo,cui libertatis cauſa bona addicuntur, n.41.& 42.
vbi quod ceſſante ratione legis negatiuè,& contra-
riè ceſſat lex.[Robles de repraſ.lib.2.cap.6.num.12.
vbi quòd ratione finali legis ceſſante non ceſſat lex
quando tractatur de lucro captando, ſiue quæren-
do, & lib.1.cap.12.num.52. dicit quòd vna ratione
legis ex omnibus ceſſantibus, non ceſſat legis diſ-
poſitio, latè diſputat Anguian.de legib.lib.1.contr.3.
Limita ſi plures ſint rationes legis, quia vna ceſſan-
te,non ceſſat lex.§.affinitatis. Inſtit. de nupt. l. libero-
rum §.1.ff.de his qui not. infam. Tiraq.in tract.Ceſſan-
te cauſa limit. 22. num.11. Mexia in tract. taſſa panis
concl.2.num.34 Camill.Gallin. de verb. ſignif.lib.10.
cap.7.num.16.Valaſc. conſ.60 num.6. Mari. Giurba
in conſuet. Meſſan. cap.1. gloſſ.1. num.13. part.1. niſi
plures cauſæ collectiuè exprimantur in lege, quia
vna ceſſante ceſſat lex ipſa, c.ex parte, de reſc.c.quo-
niam frequenter, §. porrò, vt lite non conteſt. Oſaſch.
deciſ.165.num.5.Tiraq.d. limit.22. num.12. Decian.
conſ.49.num.11. vol.5. Caualcan. de tut. num.260.
Valaſc. conſ.149. num.12. D. Barboſ. in l. 1. part.1.
num.83. ff. ſoluto matrim. Giurba dict. cap. 1. gloſſ.1.
num.12.]

10 L E G I S caſus vbi eſt, ceſſat omnis diſputatio,
gloſ.vlt.in l.ancilla,C.de furtis,Dec. conſ.452. in fine,
Crauet.conſ.273.num.7.Becc. conſ.14. n.28. & conſ.
112.in fin.vol.1.Surd.conſ.53.num.6.& conſ.58. n.3.
Magon. Lucen.deciſ.12.n.18.Flamin.Pariſ.de reſignat.
benefic.lib.9.in princ. num.2. Mari. Ant. var. reſolut.
lib.1.reſol.46.n.1. & lib.2.reſol.51.num.5. Mendez a
Caſtro in praxi Luſit.lib.3. cap.15.n.9. Ioſeph.Seſſe
Aragonia deciſ.153.n.25.Octau.Glorit.reſp.1. p.1.
num.135.verſ.nec in caſu,Cardin.Tuſch.lit.L, concl.
262.num.4.

11 L E G E quod cauetur, in practica oon habetur,
Bald.in cap.nihil,circa fin.de elect. Ludou. Rodolph.
var.quaſt.lib.2.q.42.n.39.

12 L E G E permitteote qood fit, dicitur iuſtè,& be-
ne fieri,l.quis ſit fugitiuus, §.apud Labeonem,ibi,quia
id facit,quòd publicè facere licere arbitratur.ff.de adilit.
edicto,cap.quid dic.in 14.q.4.Pichard. ad rub. Inſtit.
de inoffic.teſtam.n.9.Marc. Anton. Genuenſ.in pract.
eccleſiaſt.q.46.n.4.

13 L E G E M quærere vbi eſt ratio naturalis,eſt in-
firmitas intellectus, Philoſoph. lib.8.Phyſic .cap.3.
Surd. de aliment. tit.1.q.28.n.9. & q.44. num.12. &
quaſt.45. num.58. Quia naturalis ratio vim & robur
legis habet, l. cùm ratio. ff. de bonis damnat. l. ſcire
oportet.§.ſufficit ff.de excuſat. tutor. Cald. Pereira de
empt. & vendit.c.1. n.7. & allegari poteſt pro lege,
Surd.d.q.28.n.7.

14 L E G E S oihil fruſtra faciunt,Iaſ.in l.ait Prator.
num.1.ff.de iureiur.Cæſ. Argel.de contradict.legitimo,
q.2.num.100. & q.13.num.48. & quaſt.18. num.18.
Armendar.in proœm.addit. ad recopil. legum Nauar-
ra,num.50.[Marilian. deciſ.47. num.5. Toramin. de
legib.part.2.cap.21. à num.19. Mari. Giurba ad con-
ſuet. Meſſ.cap.2.gloſſ.1.num.8.& cap.3.gloſ.12.n.17.]
Lex enim non debet habere vnam ſyllabam ſuper- 15
fluam,& vacuam,gloſſ.verb. tanquam, in cap. ſo.ita,
de maiorit.& obed.Mandoſ.in reg.9. Cancel. quaſt.4.
num.4. Gonzal. ad regul 8. Cancel. gloſſ.22. num. 5. 16
quia omnia ſuperflua ſunt reprobata, l 1.§. quibus,
C.de nouo Cod.fac.l.fin.C.qui admitti, Clem. exiui.§.
quamuis,vbi Card.num.220.de verb.ſignific.Gonzal.
vbi ſuprà gloſ.13.n.72.

L E G I S mens magis eſt attendenda, quàm 17
verba,l.ſcire leges,ff.de legib.l. non aliter. ff. de legat.3.
l.nominis & rei,§.verbum ex legibus,ff.de verb.ſignif.
Surd. deciſ.35. num. 14. Marc. Anton. Genuen. in
practicab.eccleſiaſt. quaſt.144. num.3. Ferrer. in Con-
ſtitut. Cathalonia gloſ.4. num.66. & ratio generalis 18
legis reſtringitur ex mente legis, Surd. deciſ.9.
num.13.Armendar.in proœm.ad recopilat.legum. Na-
narra,n.131.

L E X non eſt poſita verbis,ſed rebus, l.2.in fine, 19
C.communia de legat.l.fin. de vſuris, cap. ſecundo re-
quiris,de appellat.Surd.de aliment.tit.9.q.21.num.20.
Abb. conſ.93. In quaſtione, col.2. circa med. verſ.ad
idem facit,lib.2.Roman. conſ.428. In terminis, n.12.
Stephan.Gratian.diſcept.forenſ.cap.156.n.17.Ferrer.
in Conſtit. Cathalonia gl.5. n.160. Sigiſm. Scacc. de
appellat.q.17.limit.10.n.14.Card.Tuſch.tom.2.lit.L,
concl.272.per totam, Armendar. in proœm. addit. ad
recopil.legum Nauarra, n.104.

L E X quantuncunque dura,eſt ſeruanda, l. pro- 20
ſpexit.ff.qui & a quibus,Roland.à Valle conſ.99.n.47.
lib.2. Crauet. conſ.46. num.2. Armendar. vbi ſuprà
num.152. Ægid. Bellam. conſ. num.3. vbi intelligit,
quando eſt certa,& ſine dubio,Franc.Becc.conſ.51.
num.18.& ſeqq.vbi ait procedere,quando eſt in ſpe-
cie ſuper certo caſu,ſubditque,illam l.proſpexit,tur-
bare multos Doctores, vt ad caſum iniquum non
admittant illam,Card.Tuſch. d. tom.5. lit. L, concl.
262.per totam, Sigiſm.Scacc.de appellat.q.17. limit.
48.n.11. [Ambroſin.Peruſ. deciſ.3.n.20.]

L E G I S auxilium fruſtra inuocat,qui commit- 21
tit in legem,l.auxilium,§.in delictis, ff. de minorib. l.
ſancimus, C.de iudic. c.bona, il 1.de elect.c.vlt. de im-
munit.Eccleſ.cap.contingit 45.cap.in audientia,de ſen-
tent.excom.cap.quia fruſtra,de vſuris, Petr.de Anch.
conſ.37.Contra Ioannem, n.4.& 5. Bertazol. in repet.
l.ſi quis maior.n.276.& 646 C.de tranſactionib. Surd.
conſ.37.n.3.Cardin.Tuſch.tom.2.lit.C, concl.954.&
tom.5 lit. L,concl.270. Accac. Anton.in comment.ad l.
Titio centum 71.n.47.ff. de condit.& dem. Franc. Leo
in theſauro fori eccleſiaſt.part.1.cap.11.num.3.& part.
2. cap.3. num.8. Sigiſm. Scacc. de appellat. quaſt.5.
num.74. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſiaſt.
deciſ.291.num.2. in 1. edit. aliàs reſol.250. in 2. edit.
Bellet.diſquiſit.clerical.part.1.tit. de diſcipl. clericali.
§.16.num.9.

L E X non extenditur ad præterita, ſed trahitur 22
ad futura,l.leges,C.legib.auth. de nuptiis, in princ.§.
duo igitur,circa fin.collat.4.& in §.fin.in auth.de hare-
dib.ab inteſt.collat.9.c.cognoſcentes, c.vlt. de conſtitut.
Exornant Tiraq.in prafat.retract.lig.à num.18. & de
iure primo.q.43.num.17.Cou.lib.3. var.cap.13. n.4.
Nau.in cap.cùm contingat, de reſcript. except.14. Se-
baſt.Medices in tract.de legib.p.4.quaſt.35.Garc.reg.
295.Menoch.de arbitrar.lib.2.caſu 185.n.1. & n.26.
Natt.conſ.66. num.3. Burſat. conſ.214. num.21. cum
ſeqq.vol.2. Lancel. Conrad. in templo omnium iudic.
lib.1.c 1.§.4.verb.legem generalem ſolus condit.num.7.
Mandoſ.in reg.9.reſeruat.q.3.Caballio. milleloq.607.

Burg.

Burg. de Pace *l.* 3. *Tauri n.* 37. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. Lex* 13. *& verb. Statutum* 63. Petez *l.* 10. *gloſſ.* 1. *col.* 2. *ante finem, tit.* 1. *lib.* 3. *Ordinam.* Aoſtaſ. Germon. *animaduerſ. lib.* 1. *cap.* 2. Azeued. *l.* 6. *tit.* 1. *lib.* 2. *noua Recopil. pag. mihi* 157. Matien. *l.* 3. *gl.* 16. *tit.* 10. *lib.* 5. *eiuſdem noua Recopil.* Morl. *in emporio Iuris part.* 1. *tit.* 3. *q.* 6. *per totam*, Caſtil. *l.* 48. *Tauri, gl. de aqui adelante*, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 6. *art.* 17. Azor. *Inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 16. *quæſ.* 13. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. lex, n.* 13. Flamin. Pariſ. *de confident. q.* 12. *n.* 2. Ferret. *in Conſilit. Cathalonia gloſ.* 4. *n.* 28. Armendar. *in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarra, num.* 16. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 9. *n.* 4. D. Chriſtoph. de Pace *in ſchol. ad leges ſtyli, l.* 100. *n.* 1. Farin. *in praxi crim. p.* 4. *decif.* 10. *n.* 15. *in fine*, & latè *fragment. crim. p.* 2. *verb. Lex, n.* 25. *cum multis ſeqq.* vbi multipliciter ampliat & limitat, Soar. *de legib. lib.* 3. *cap.* 14. Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 5. *lit. L, concl.* 264. *n.* 1. *& à num.* 6.

23 Lex non trahitur ad præterita iam deciſa, putà per ſententiam, rem iudicatam, tranſactionem, iuramentum, ſolutionem, quietantiam, præſcriptionem, & ſimilia, etiam quod in eadem lege nominatim, & expreſsè fiat mentio de præteritis, *l. cauſas, C. de tranſact.* Bart. *in l. omnes populi num.* 41. *verſ. diſtingue*, vbi Croc. *num.* 137. *ff. de iuſtit. & iure*, Abb. *in cap. fin. n.* 9. & Felin. *num.* 3. *verſ. hanc fallentiam, de conſtitut.* Capra *reg.* 6. *num.* 3. Alex. *conſ.* 199. *num.* 4. *verſ. ſecundò reſpondeo, lib.* 6. Card. Tuſch. *d. tom.* 5. *lit. L, concl.* 264. *n.* 63. *cum ſeqq. & concl.* 265. *num.* 13. *cum ſeqq.* Alderan. Maſcard. *de generali ſtatutorum interpret. concl.* 13. *n.* 16. *cum ſeqq.* Farin. *fragm. crim. p.* 2. *lit. L, n.* 44. *cum ſeqq.* vbi ampliat duobus modis, & limitat tribus.

24 Lex antiqui Iuris declaratoria traditur non ſolùm ad futura, ſed etiam ad præterita, *auth. de filiis ante dotalia inſtrumenta natis, § auth. de rapt. mulier.* ibi, *tanquam ſi lex noſtra ab initio cum tali interpretatione promulgata fuiſſet*, Abb. *in d. cap. fin. n.* 8. *& ibi* Felin. *num.* 4. *verſ. fallit ſecundo*, Cald. Pereira *de poteſt. eligendi, cap.* 13. *num.* 30. Rot. *deciſ.* 142. *n.* 2. *p.* 2. *diuerſ.* Morl. *in emporio Iuris p.* 1. *tit.* 1. *q.* 6. *num.* 11. *cum ſeqq.* Cardin. Tuſch. *d. lit. L, concl.* 264. *n.* 45. *&* 51. *& concl.* 265. *num.* 4. Armendar. *vbi ſuprà n.* 45. Alderan. Maſcard. *d. concl.* 13. *n.* 41. Ribadeneira *in libro pro defenſione Societatis leſa, c.* 15. Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli, l.* 100. *num.* 2. *&* 29. *verſ. oritur*, latè Farin. *d. lit. L, n.* 51. *cum ſeqq.* vbi *num.* 51. limitat, quando vteretur aliquo verbo importante promulgationem noui Iuris, *& num.* 53. quando in eadem lege adderetur aliquid Iuri antiquo, vt putà ſi imponatur noua pœna, *& num.* 54. quando in eadem lege adeſſet aliquod verbum reſpiciens futurum, vt putà *de cætero, in futurum, deinceps*, & ſimilia.

25 Legem ſuperioris non poteſt tollere inferior. Dixi *ſuprà Axiom.* 124. *n.* 1.

26 Leges non ſolent quem duplici onere grauare. Dicam *infrà Axiom.* 169.

27 Legibus, non exemplis eſt iudicandum. Dixi *ſuprà Axiom.* 84. *n.* 3.

28 Legum correctio eſt vitanda. Dixi *ſuprà Axiom.* 60. *n.* 5.

29 Lex mitiùs agit, quàm homo miniſter legis, *l. Celſus, ff. de arbitr.* Federic. *conſ.* 2. *in princ. verſ. & quia mitiùs*, vbi quod propterea ſententia hominis debet operari idem, quod ſententia Iuris, quæ mitior eſſe debet, Anchar. *conſ.* 181. *Thema eſt, num.* 4. vbi quod Iudex lege clementior eſſe non poteſt, Roman. *conſ.* 429. *num.* 3. vbi ait, quod regula eſt, quod Iudex non ſit clementior lege, Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 5 *lit. M, concl.* 292. *per totam.* [Pichard. *in diſp. de mora, num* 92. Farinac. *in praxi crim. quæſt.* 20. *num.* 60. *&* 61. Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 152. *n.* 7.]

Axioma CXXXVII.

Libera.

Libera quælibet res præſumitur à ſeruitute, 1 *l. fluminum. § vlt. l. Proculus, ff. de damno infecto, l. altius, l. adibus, C. de ſeruit. & aqua, princip. Inſtit. de libertin.* Alciat. *de præſumpt. reg.* 2. *præſ.* 3. Mynſing. *cent.* 5. *obſeru.* 25. Rebuff. *in tract. congrua portionis, n.* 127. Bonacoſ. *tom.* 1 *commun. opinion. lib.* 3 *tit.* 21. *communia ſeruitutum, num.* 56. *pag.* 425. Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.* 21. *gloſ.* 1. *n.* 1. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 156. *& de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 89. *num.* 1. vbi *num.* 6. ampliat etiam ſtante quaſi poſſeſſione ſeruitutis, *& præſ.* 91. *& lib.* 6. *præſ.* 29. *& conſ.* 2. *num.* 43. *& conſ.* 75. *num.* 4. *& conſ.* 127. *num.* 17. Maſcard. *d. probationib. concl.* 79. *& concl.* 209. *& concl.* 1214. *n.* 17. *& concl.* 1305. Theſaur. *Pedem. deciſ.* 216. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. res* 4. Surd. *deciſ.* 177. *num.* 1. Mari. Antonin. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 95. *num.* 8. Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.* 51. *& conſult.* 82. *num.* 6. Caſtill. *quotid. lib.* 1. *de vſufructu, cap.* 7. *num.* 10. [Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 4. *cap.* 657. *num.* 39.]

Axioma CXXXVIII.

Liberalis.

1 *Liberalis nemo exiſtit in neceſſitatibus.*
2 *Liberalitatem non dicitur exercere, qui debitum ſoluit.*

Liberalis nemo exiſtit in neceſſitatibus, 1 *l. rem legatam, ff. de adimend. legat.* Tiraq. *in l. vnquam, verb. donatione largitus, num.* 106. *C. de reuocandis donat.* Gam. *Luſitan. deciſ.* 71. *num.* 3. Valaſc. *conſ.* 153. *num.* 24. Pichard. *ad rub. Inſtit. de adoptionib. num.* 43. [Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 4. *cap.* 796. *num.* 27. *& tom* 5. *cap.* 925. *num.* 9. Ioan. Anton. Mangil. *de imputat. quæſt.* 15. *num.* 36. Hermoſil. *l.* 56. *gloſ.* 4. *num.* 87. *tit.* 5. *part.* 5. Auell. Amat. *conſ.* 45. *n.* 24 *& conſ.* 97. *n.* 59.]

Liberalitatem non dicitur exercere, qui 2 debitum ſoluit, *l. proximè, ff. de ritu nupt. l. ſi ſeruo. ff. de heredib. inſtituen.* Surd. *de aliment. tit.* 2. *q.* 108. *n.* 5.

Axioma CXXXIX.

Locupletari, Lucrum.

1 *Locupletari nemo debet cum iactura alterius.*
2 *Lucrum non acquirere vnicuique licet.*
3 *Lucrum non debet quis capere ex eo quod nixus exiſtit impugnare.*

Locupletari nemo debet cum alterius iactura, 1 *l. nam hoc natura, C. de condict. indeb.*

*indeb.l.naturaliter,§.fin.l.hac cōdictio 66.ff. eodem tit. l.bona fides 50.ff.de action.empti,l.iure natura, 206.ff. de regulis Iuris,l.vlt.C.de vſucap pro emptore, c.ſuam, de pœnis,cap.locupletari,47.de regulis Iuris, lib.6.*Dec. *per text.ibi in l.ſi me & Titium,n.3.ff.ſi certum pet.& conſ.254.num.8.verſ ſicut in ſimili* , *lib.2.* Alex. *conſ. 92.Perſpectis,num.5.in fine,lib.1.*vbi *num.6.*ait æquitatem,*d.l.ſi me & Titium* , non habere locum , niſi quando rei aliena peruenit ad me titulo lucratiuo, Vital.de Camban.*in tract.clauſul.pag. mihi 15.n.11.* Socin.*conſ.254.num.3.*Natt.*conſ.384.n.13.* Thom. de Thomaſſet.*in floribus legum , reg.24.* Surd. *conſ. 101.num.17.*Vgolin.*de officio,& poteſt. Epiſcop. cap. 18.§.2.num.4.* Cæſ. Argel. *de contradict. legit. q.20. num.48.*Anton. Menoch. *Lucenſi deciſ.23. num.23.* Pichard. *ad §. ſed naturalia , Inſtit. de Iure naturali, num.3.& in diſput.de nobilit.communicatiua , num.73.* Mari. Antonio. *var.reſolut. lib.1. reſol.23. num.3. & lib.2.reſolut.41.num,13.*Cardin. Tuſch. *practic.concluſ.tom.5.lit.L,concl.438. per totam* , Rot. *deciſ.47. num 3.& deciſ.524.num.4.*apud Farin.*part.2. recent.* [Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.tom.4.c.761.* Cancer.*var.reſol.p.2.cap.1.num.164.* Ouid. deAmicis *de iure emphyt.q.70.num.4. & q.73. num.3.* cum aliena enim iactura locupletari ſcienter, doloſum eſt , *l.1. §.an in pupillum ff. depoſiti , l.ſi quis mancipiis 17.§. Proculus ait.ff. de inſtit. act.* Lancel. Gallia *conſ.105. num,87.*Maluaſ.*conſ.79.n.19.*Franc. Vini *deciſ.160. n.5.*Mari.Giurb.*in conſuet. Meſſan.p.1.c.1.gl.8.n.64.*

2 L V C R V M uon acquirete vnicuique licet, *l. quod autem 6.alias l.qui autem ff. quæ in fraud. cred. l. non fraudantur 134.ff.de regul.Iuris,l.alienationis verbum 28.§.qui occaſione ff.de verb. ſignif. l. ſi ſponſus ff. de donat. inter virum* , Ioan. Anton. Mangil. *de imputat. quæſt.70. num. cum ſeq.* Giurba *ad conſuetud. Meſſan. cap.5. gloſſ.8. n.5. & cap.10. gloſſ.8. n.5.*

3 L V C R V M non debet quis capere ex eo quod exiſtit impugnare,*l.ex eo,de regul.Iuris in 6.cap.olim de cenſib. l. ſi à se C.de pactis inter empt.l.quod ſi maior.§. reſtitutio ff. de minorib.* Menoch. *de præſumpt. lib.2.præſ.45. num.16.* Mari. Anton. *var. reſol. lib.3. reſol.1.num.62.*Stephan.Gratian.*diſcept forenſ. tom. 4.cap.770.num.21.& tom.5.cap.967.num.28.*Si impugnans ſcilicet obtinuerit, ſecus ſi ſuccubuerit, Anton.Gabr.*commun.tit.de regulis Iuris concl.1.num. 52.limit.8.*Stephan.Gratian. *d. tom 4. cap.688. n.38. & cap.704.num.41.*vbi *num.40.*limitat in impugnatione neceſſaria , & legali. Limita etiam dum lis pendet, quia ea durante impugnans ex actu impugnato lucrum conſequi valet, Antoo.Gabr.*d.concl. 1. num. 40.* Franc. Viui. *deciſ.379. num.6.* Franc. Antonin. *lib.1.reſolut. 36. num.7.* Giurba *deciſ.55. num.11.*]

Axioma CXL.

Maior.

1 *Ratio maior elidit minorem.*
2 *Maior facit ceſſare minorem.*
3 *Lumen maius offuſcat minus.*
4 *Maiori ſumma ineſt minor.*
5 *Maius cui conceditur,& minus conceſſum eſſe videtur,*
6 *Magis ac minus non mutant rei ſpeciē,aut naturā.*

1 MAIOR ratio elidit minorem,*l.ſi debitori, in fine,ff.de fideiuſſ.l.cui pacto , ff. de ſeruis exportand.*Et maior facit ceſſare minorem , vbi concur- 2
runt, Cardin.Tuſch. *practic. concluſ. tom.5. lit. M,*
*concluſ.16.*quia lumen maius offuſcat minus, idem 3
Cardio.Tuſch.*eod.tom.5. lit. L , concluſ.458.* & dignum magis trahit ad ſe minus dignum , *ſupra Axiom.72.*

M A I O R I ſummæ ineſt minor. Vide *infra* 4
Axiom.215.

M A I V S cui conceditur, & minus concedi 5
videtur,*l.filiusfam.§.fin.ff.de donationib.l. Marcellus. ff.de donat.cauſa mortis,l.non debet, ff.de regulis Iuris, cap.ex parte, de decimis* , [Ioan. Maria Nouar.*quæſt. forenſ.lib.1. q.24. num.5.*]minus enim ſemper ineſt in eo,quod plus eſt, *l.in eo,ff.de regulis Iuris* , Fatio. *in praxi comm.p.4.deciſ.10.num.6.* [Et ſi licet plus, quod minus eſt licebit,*l.non debet ff. de reg. Iuris,c. cui licet 53.eod.tit.in 6.auth.multo magis C. de ſacroſ. Eccleſ.*Farin.*conſ.60.num.109.lib.1.*Thom.de Thomaſſet.*reg.85.*Surd. *conſ.288. num.14.* Ioan. Maria Nouar.*quæſt.forenſ.lib.1.q.24.num.6.*] Et ideo à maiori ad minus validum eſt argumentum , vt latè probaui,*in locis communib.argumentationum,*[*loco 67. n.1.cum ſeqq.*

M A G I S ac minus non mutant rei ſpeciem,aut 6
naturam, *l.fin.ff.de fundo inſtr.* Alphonſ.à Narbona *l.15.gloſſ.1.num.13.in fine tit.21.lib.4. Recop.* & nouiſſimè Didac. Narbona *de ætate ad humanos actus requiſita anno 14.q.56.n.2.*]

Axioma CXLI.

Malum.

2 *Malè agens odit lucem.*
2 *Malè parta malè dilabuntur.*
3 *Mala non ſunt facienda, vt inde veniant bona.*
4 *Malorum conſortia ſæpe bonos corrumpunt.*
5 *Malum omne naſcens facile opprimitur , inueteratum fit plerumque robuſtius.*
6 *Malum minus eligendum de duobus malis.*
7 *Lex humana qualiter permittere poſſit minora mala,vt impediantur maiora.*
8 *Suadere, conſulere,& inducere alium ad eligendum minus malum,an poſſit quis, oſtenditur,& numeris ſeqq.*

MALE agens odit lucem,*l.1.§.tria lumina*,vbi 2
gloſ.*ff.de ventre inſpic.l.donator* , vbi gl. *verb. occultè,C.de donationib. cap. conſuluit 24.* vbi gloſſ. *verb qui malè,de offic.deleg.cap.pernicioſam 18.q.2.c. 1.cap.porrò, vt eccleſiaſt.benefic.c.cum ex iniuncto , de hæretic.*Surd.*conſ.132.n.24.* Vnde quæ occultè , & clandeſtinè fiunt,ſuſpicione non carent, *d.cap.1.§. cum enim.*vbi gloſ.*verb.occulta,d.c.conſuluit.§.ne verò,cum ſimilibus,*citatis à Tiraq. *de pœnis temper.cauſa 11. n.11. & de retractu tit.2. in præfat. à num.13.* Menoch.*de præſumpt.lib.4.præſ.12. n.7.* Maſcard. *de probat. concl.815. num.33.* ſicut à contrario ea quæ in conſpectu aliorum,& palàm fiunt, ſunt ab omni ſiniſtra ſuſpicione aliena,*l.non exiſtimo,verſ.& multum refert,ff.de adminiſt.tutor. l. cum ipſe tutor. §. fuit quæſitum,*& *ibi* Rip.*ff. de contrah. empt.* Menoch. *de arbitr.caſu 244.n.1.cum ſeqq.*

MALE parta malè dilabuntur, Ant.de Butr.*conſ,* 2
*33.n.2.& 3.*vbi infert,quod dominus non participat iniuſtè quæſita per ſeruū, nec frater iniuſtè quæſita per fratrem,nec ſocius iniuſtè quæſita per ſocium, refert Card.Tuſch.*pract.concl.tom.5.lit.M,concl.25.*

MALA

3 Mala non ſunt facienda, vt inde veniant bona, Apoſt. *ad Roman. cap.* 13. relatus *in cap. ex tenorum, de ſortileg. cap. ſuper eo, de vſuris*, Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 52. *num.* 8. Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum & vxor. notab.* 6. *n.* 2. *&* 3. [Surd. *conſ.* 574. *n.* 19.]

4 Malorum colloquia ſæpe bonos corrumpunt, *cap. ſæpe* 28. *quæſt.* 1. Tiraq. *l.* 5. *connub. part.* 5. *gloſ.* 1. *num.* 21. Camill. Borel. *in addit. ad Bellugam in ſpeculo Principum, rub.* 11. § *Viſo, lit. C. verſ. item hæreticus.*

5 Malum omne naſcens facilè opprimitur, inueteratum fit plerumque robuſtius, vt ex Cicerone, veteri, nouóque Teſtamento, comprobat Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici*, *rub.* 12. *cap.* 8. *num.* 8.

6 Malum minus eligendum de duobus malis; nam accidentaliter, & ſecundùm quid per plenus inter duo, quorum alterum neceſſario eſt facturus, & vtrumque arbitratur eſſe peccatum, iuſtè poteſt, & tenetur eligere quod ſibi videtur minus, vt maius euitet, *cap. duo mala*, 13. *dict. cap. ſi aliquid* 22. *q.* 4. D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 19 *art.* 6. *ad* 3. vbi Medin. *quæſt.* 2. Cordub. *in ſuo quæſtion. lib.* 3. *q.* 4. *ad fin.* Ægid. *conſ.* 9. *num.* 11. *ad finem*, Valent. 1. 2. *quæſt.* 14. *puncto* 5. *ad* 2. Vaſq. *ad d. quæſt.* 19. *diſp.* 60. *cap.* 2. *num.* 6. Menoch. *illuſtr. c.* 48. *n.* 2. Tiraq. *de nobilit. c.* 31. *n.* 547. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum reg.* 93. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 2. *num.* 24. Azor. *Inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *quæſ.* 5. Card. Tuſch. *tom.* 5. *lit. M, concl.* 26. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2 *c.* 51. *n.* 6. Soar. *tom.* 4. *de Pœnit. diſp.* 4. *ſect.* 10. *n.* 4. Molin *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 335. *ſub n* 10. Sayr. *in claui Regia, lib.* 1. *c.* 13. *num.* 30. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 39. *ſub n.* 12. *verſ. ad quartum, & lib* 7. *diſp.* 11. *n.* 15. [Narbona *l.* 20. *gl* 17. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recop.*] reſpectu enim maioris mali minus habet rationem boni, ſecundùm Henriq. *in ſum. lib.* 12. *c.* 6. § 7. *lit. F*, Turrec. *in d. c. duo mala, ſub n.* 1. Cou. *de ſponſalib. p.* 2. *cap.* 7. § 2. *num.* 9. Leſſ. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 23. *num.* 21. Nam licèt actio illa ſic eligendi minus malum ex duobus, ſit in ſe & abſolutè in illud minus malum exiſtimatum libera, & ita ſit libera naturaliter, vt aiunt, & in genere entis: tamen prædicta eligendi actio, non eſt moraliter, & vt aiunt, in genere moris libera, in ordine ſcilicet ad maiorem culpam vitandam, quia ſuppoſito, quod eam vitare aliter nequit, niſi per admiſſionem minoris mali, iam hoc non poteſt non admitti, nec poteſt moraliter vitari, ac proinde, nec dicitur liberè amari, ac tandem nec in eo peccari, cùm conſtet ad inducendum peccatum neceſſariam eſſe vtramque libertatem; nempe illam, per quam feratur voluntas in obiectum malum, quod ſecundùm ſe ipſum naturaliter, & abſolutè loquendo, ſit eligibile, & rurſus illam, per quam feratur in illud, vt poſſibile vitiatur moraliter, id eſt, in ea occaſione in qua moraliter poſſibile ſit, illud vitari, iuxta ea, quæ de requiſitis neceſſariis, vt peccatum dicatur voluntarium, tradunt D. Thom. 1. 2. *q.* 13. *art.* 6. *in corpore*, & poſt alios Card. Tolet. *in ſum. lib.* 3. *cap.* 1. *verſ. alterum, pag.* 2. Sicque in effectu, quando neceſſitas cogit alterutrum malum eligere, tunc eligens minus malum, nihil aliud formaliter facit, quàm adimplere præceptum pluris faciendi præcepti de maiori malo vitando; vnde cùm hanc electionem minoris mali faciat ex præcepto, non poteſt in eadem cenſeri peccator, ex *reg. quod quis, de regul. Iuris, lib.* 6. conſonat tex. *in l. iuſtè poſſidet, ff. de acquir. poſſeſſ.* cum ſimilibus.

7 Amplia procedere etiam in lege humana, ita vt electio minoris mali ad vitandum maius, non ſolùm licita ſit priuatis, iuxta ſupra reſoluta, ſed etiam lege humana, ſic enim concluditur ex reg. tex. *in l. vlt. in fin. C. de fideiuſſor. & in l. legis virtus, ff. de legib. & in cap. omnes*, 3. *diſt. & in cap.* 2. *ad fin.* 13. *diſt. & in cap. hac ratione, in fin.* 31. *quæſt.* 1. iunctis his, quæ circa iuſtitiam & poteſtatem legis humanæ ad permittenda minora mala, vt impediantur maiora, reſoluunt D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 93. *art.* 3. *ad* 3. *&* 2. 2. *q.* 10. *art.* 11. Caſtro *de lege pœn. lib.* 2. *cap.* 9. Cou. *de ſponſalib. p.* 1. *c.* 4. *in princ. ſub num.* 9. *& var. lib.* 2. *cap.* 4. *à num.* 11. Tiraq. *l.* 9. *connub. num.* 2. *cum ſeqq.* Azor. *Inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *c.* 5. *quæſ.* 5. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 39. *ſub num.* 2. Soar. *de legib. lib.* 3. *cap.* 15. *&* 16. hanc legis humanæ poteſtatem deducentes ab ipſa lege æterna, & naturali; dum ſcilicet huiuſmodi leges, licèt prohibeant omnia peccata, & per conſequens ea committentes ſemper obligentur in foro Conſcientiæ, tamen non omnia puniunt, nec puniri iubent in ſoro externo, & in hoc ſeculo: ſed potiùs multa permittunt in hoc ſenſu, ne maiora bona impedirentur, vel mala maiora ſequerentur. Id quod explicat cæteris meliùs Soar. *d. cap.* 15. vbi *num.* 7. reſpondet ad locum Auguſtini *de libero arbitrio, lib.* 1. *cap.* 5. *&* 6. dicentis legem æternam nullum peccatum permittere.

8 Quæſtio difficilis eſt, an poſſit quis ſuadere, conſulere, & inducere alium ad eligendum minus malum, quod à parte rei malum fuerit, ad auertendum maius malum à parte rei tale, quod aliquis ex malitia ſua patrare decreuerat, veluti ſi ad vulnus inferendum, vel ad aliam mitiorem vindictam inducam illum, qui grauiorem de alio ſumere, nempe illum interficiendo decreuit? Sunt enim aliqui Doctores, qui hanc inductionem, ſuaſionem, & conſilium reprobant, intelligentes id ſine peccato fieri non poſſe, cùm formaliter inuoluat, vt ipſi credunt, cooperationem in malo, quæ nunquam licita eſſe poteſt, iuxta illud, *& agentes, & conſentientes*, &c. de quo *ſuprà Axiom.* 19. *n.* 1. nec poſſint fieri mala, vt eueniant bona, aut minora mala, iuxta illud Pauli *ad Roman.* 3. Solúmque concedunt iidem Doctores, poſſe alterum alteri ſic ad peccandum parato offerre materiam minoris mali, eámque ſimpliciter eidem proponere, intelligentes in hunc ſolùm ſenſum excuſari Loth, nempe, ſi dicamus eum, dum obtulit filias ſuas abuſui impiorum, non induxiſſe illos, nec filias ad ſtuprum, ſed ſolùm ſimpliciter propoſuiſſe materiam minoris mali, ſicque procedere locum Petri Apoſt. 2. *epiſt. c.* 2. dum eundem Loth iuſtum vocat, dicens, Loth vnum iuſtum à nefandorum iniuria liberatum à Deo fuiſſe. Hanc itaque diſtinctionem inter inductionem, & ſuaſionem minoris mali, & inter ſimplicem propoſitionem materiæ minoris mali, facit Caiet. 2. 2. *quæſt.* 78. *art.* 4. & alij, quos refert, & ſequitur Tolet. *d. pag.* 2. Cou. *d. num.* 9. *prope fin.* Iuxta eandem diſtinctionem intelligens excuſandum eſſe Iudam, de quo *Geneſ. cap.* 37. quaſi non induxerit, nec ſuaſerit fratribus venditionem fratris Ioſeph, ſed ſolùm illam propoſuerit eis, vt materiam minoris mali, ad auertendum maius, nempe occaſionem ipſius fratris. Vlteriùs idem Couar. *loco proximè citato*, intelligit, Ruben *Geneſ. d. cap.* 37. vſum fuiſſe ſola ſimplici propoſitione prædicta, dum animo euitandi idem homicidium dixit eiſdem fratribus; *Non occidamus eum, ſed proiiciamus in ciſternam veterem.*

9 Verùm alij multò meliùs concedunt, non ſolùm prædictam

prædictam ſimplicem oblationem & propoſitionem materiæ minoris mali, ſed etiam formalem illam ſuaſionem ipſius ad maius auertendum, ex quorum numero fuerunt Innoc. *in c.ſuper eo,col.2. de vſuris*, Caiet. meliori conſilio ductus, *in ſumma, verb. Tyrannus,& tom.2.opuſc.tract.* 31.*cap.*13. *in ſolut.dubij* 3. Adrian. & alij, quos refert, & ſequitur Nau. *in Man.c.*14 *ſub num.*40.*& cap.*17. *num.*263. tenet & Sylu. *verb. vſura* 7.*n.*1. Molin. *d. diſp.*335. *num.*9.*cum ſeqq.* Leſſius *de Iuſtitia lib.*2.*c.*13.*n* 19. *& lib.*4 *cap.*3.*a num.*33. adducentes textum, quem ſic intelligunt, *in cap.ſi quod verius, verſ.ſi enim* 33. *quæſt.*2.*& in c.*2.*verſ.hinc etiam* 13.*diſt.* indeque reſoluentes, & deliberato hominem occidere ſuaderi poſſe aliam mitiorem vindictam, videlicet vulnus non lethale; rurſus & volentem committere adulterium, vel furtum graue, induci poſſe ab alio, vt committat ſolùm ſimplicem fornicationem, aut furtum leuius: præterea & eum, qui non vult ſubuenire extremè indigenti, induci poſſe, vt illi ſubueniat ſaltem dando ei mutuò ſub vſuris, quod minus malum eſt. Ratio huius reſolutionis ea eſt, quia ſic conſulens, ſuadens, aut inducens ad minus malum, non tendit ad hoc, vt minus malum fiat abſolutè, pro vt in ſe eſt obiectum malum, & peccaminoſum, nec illud abſolutè approbat, & petit in hoc ſenſu; id enim eſſet illicitum pati, ac facere, cùm inuolueret formalem cooperationem in malo, in quo caſu procedere poterunt fundamenta primæ contrariæ ſententiæ; ſed ſolùm petit formaliter commutationem minoris mali pro maiori, & quod illud huic præferatur, licèt id non ſemper exprimatur. Et cùm ita rogatus decreuerit omnino alterum malum facere, & ita iam per ſe ductus ſit ad peccandum, dici non poteſt eo conſilio, & ſuaſione minoris mali denuò duci, vt peccet, ſed vt culpam minuat per deſiſtentiam à maiori peccato, quæ abſque vlla cooperatione formaliter intenditur in ſuaſione minoris mali à ſuadente, alioquin hoc etiam diſſuaſuro, & impedituro, ſi poſſet abſque maiori, vel pari commodo. Quam rationem præſtant Doctores omnes proximè citati.

10 Quibus retenta ſententia, non obſtant, quæ pro prima contraria ſuprà adduximus: ad illud enim de culpa, quæ imponitur Loth in illa filiarum proſtitutione minus malum continente, reſpondetur dupliciter. Primò quidem negando peccaſſe Loth, & illum excuſando, quia videlicet non obtulit filias Sodomitis, vt earum concubitu tanquam minori malo maius, nempe Sodomiam, repenſaret, nec animum habuit, vt filiæ proſtituerentur: ſed vt eorundem furentium impetum hyperbolica ſummiſſione frænaret, declarans hoc modo, quàm ſibi moleſta eſſet immanitas ſceleris, & iniuriæ quam attentabant aduerſus hoſpites à ſe receptos, prout alioquin, vt oſtendamus, quàm ægrè feramus aliquid effici, dicere conſueuimus, prius me interficias, quàm hoc facias. Qua ratione eundem Loth à peccato excuſat Caiet. *in comment. ad d.c. Geneſ.* 19. ſequitur Molin. *d. diſp.*335. *num.*12. non improbat poſt Perer. Tolet. *d.c.*37.*pag.*2.*ante med.* firmat Leſſ. *d.cap.*13. *num.*20. Sicque iuxta hanc rationem procedere poterunt dicta per Chryſoſt. *Homil.*43. *in Geneſ.* & per Ambroſ. *lib.*1.*de Abraham,cap.*6. dum laudibus celebrant facinus Loth. Vltrà quàm quod idem Loth, iuxta eoſdem Doctores contra Pereriũ in hac ſecunda ratione aliter ſentientem, poteſt excuſari ex quadam animi perturbatione, & ardenti cupiditate defendendi hoſpites ab illa iniuria temeraria, vt qui mente ſic turbata, & indeliberata proceſſit, à culpa illinc extenuata liberetur; quod intelligere oportet, vt ſcilicet liberetur in totum, vel in parte, prout hæc animi perturbatio, & paſſio in totum, vel in parte excluſerit voluntarium requiſitum ad peccatum, iuxta tradita per Thom. 1.2.*q.*77.*art.*6.*cum ſeqq.* Tolet. *in ſum.lib.*2. *c.*1. *pag.*2. *verſ.alterum,* Azor. *Inſtit. moralium tom.*1.*lib.*4.*cap.* 19. *quæſ.*4. Secundò reſponderi poteſt, & forſan meliùs, fatendo quidem Loth peccaſſe, ſed contendendo huiuſmodi peccatum non proceſſiſſe ex eo, quod minus malum ſuaderi non poſſit ad vitandum maius, (illud enim ſuadere ſine alia extrinſeca, & nociua circunſtantia peccatum non eſt, iuxta communem abſolutionem) ſed proceſſiſſe ex eo, quod in hac ſuaſione interuenit alia circunſtantia extrinſeca, nempe detrimentum tertij, id eſt, filiarum. Qua quidem circunſtantia interueniente, peccat ſi ſuadens minus malum, etiam ad vitandum maius, vt bene ad limitandam hanc noſtram ſententiam aduertit Molina *ſub dict. num.* 12. *iuncto num.*9. & Leſſius *d. num.*20. & nos infrà latiùs.

11 Quæ quidem noſtra ſententia ſic ab impugnationibus defenſa adeò vera eſt, vt procedat non ſolùm quando ex ſuaſione minoris mali auocanda ſit mens alterius à malo maiori, ſed etiam quando eo modo intenditur illud impediri, quamuis mens illius non ſit mutanda, quippe quod formalis ratio, per quam huiuſmodi ſuaſio excuſatur, poſita eſt in ea commutatione, & prælectione minoris mali, vt medio, propter obdurati malitiam neceſſariò ad impediendum maius, iuxta ſuprà reſoluta. Ergo ſatis erit, quod ex parte ſuadentis detur hic animus commutandi, & præeligendi minoris mali, imò mali æqualis, velut cuiuſdam illecebræ obtentæ, vt dum circa illam obduratus occupatur, poſſit maius malum impediri; & quod ex parte materiæ concurrat ſufficiens diſpoſitio, & probabilis ſpes impediendi prædicti mali maioris, aut æqualis, quamuis auertenda non ſit mens alterius ad illud patrandum obfirmati, cùm hæc mentis auerſio habeat ſe vt extrinſeca, & accidentalis reſpectu prædictæ ſuaſionis, & ideo nihil ponat, nec tollat in eius bonitate, & iuſtitia. Vnde meritò hic reſoluit Leſſius *d.lib.*4. *cap.*3. *num.*34. inde bene inferens iuſtam fuiſſe ſuaſionem, qua Ruben fratres volentes occidere Ioſeph, induxit, vt dimitterent in ciſternam veterem, & ibi ſinerent fame mori, *Geneſ. cap.*37. & ita ſuaſit æquale peccatum, vt hac via, licèt fratres perſiſterent in ea praua intentione mortis per famem inferendæ: tamen ipſe Ruben hunc effectum impediret aliunde, videlicet ſubducendo clàm à ciſterna eundem Ioſeph, vt conſtat eis verbis eiuſdem *cap.* 37. *Hoc autem dicebat,* ſcilicet Ruben, *volens eripere eum,* ſcilicet Ioſeph, *de manibus eorum, vt redderet patri ſuo.* Qui intellectus aptior eſt illo, quem ad eundem locum tradit Couar. *de ſponſ. parte* 1. *cap.* 4. *in princip.* dum ſentit, Ruben ibidem egiſſe de prædicta proiectione in ciſternam tanquam de minori malo, ad vitandum maius, ſcilicet occiſionem Ioſeph; fallitur enim Couarruuias ex modò dictis, iuxta quæ conſtat, eandem proiectionem ibi conſideratam fuiſſe, vt referentem occiſionem eiuſdem Ioſeph, quamuis diuerſo medio, nempe fame ab occiſoribus fratribus in ciſterna procurandam, arg. text. *in cap.nate.* 86.*diſtin.* Suaſit igitur Ruben non minus, ſed æquale malum, prout iuſtè potuit, vt ita ab alio æquali malo fratrem alioquin non liberandum

dum ſubduceret interim, & liberaret, iuxta ſuprà dicta.

12 Ad eundem modum ſuadere poſſumus volenti occidere proximum, quod priùs expoliet eius domum, vel abigat pecora, vt interim illum alioquin non liberandum ſubducamus, prout etiam poſſumus volenti prodere vrbem, ſuadere vt priùs expilet eius ærarium, vt interim aliunde, videlicet conuocatis defenſoribus, proditio impediatur. Qua etiam ratione captus à latronibus poteſt eis ſuadere, vt inſequantur alium quendam, ſi ſuadens certò ſciat illum euaſurum ratione celeritatis, vel ob inſidias eo loco poſitas ad capiendos latrones, vt ipſemet captus poſſit interim fugere, vt bene obſeruat Leſſius.

13 Limitatur tamen hæc noſtra communis reſolutio, vt procedat ſolùm quando ſuaſio minoris malifacta fuerit abſque præiudicio tertij, non verò vt procedat cum dicto præiudicio in particulari, niſi tertius illud moleſtè non ſuſcipiat, aut niſi fuerit alioquin obligatus ad illud ſuſcipiendum, vt reſoluunt Molin. *dict. diſput.* 335. *num.* 9. Leſſius *dict. cap.* 13. *num.* 20. Et quidem meritò, nam ex diſpoſitione priuatorum non poteſt inferri tertio damnum, quod ipſe nolit, aut non teneatur alioquin ſuſtinere, iuxta *regulam l. id quod noſtrum* 11. *iuncta reg. l. factum* 198. *ff. de regul. Iur. & cap. non debet, eod. titul. lib.6. & toto tit. C. ne vxor pro marito, & C. ne filius pro patre.* Quæ ſanè obtinent, etiamſi per hoc damnum tertij vitaretur maius illud peccatum, in quo alter ex malitia ſua obduratus perſiſtit, cùm poſſit, ſi velit, ab eodem abſtinere; nam aliter ex eadem malitia commodum ex damno tertij reſultans reportaret, iuxta reg. text. *in cap. intelleximus, de iudiciis, & in l. itaque fullo* 12. *in princip. ff. de furtis*, cum ſimilibus. Secundùm quam reſolutionem peccabit ille, qui ad vitandum etiam maius damnum à latrone paratum, verbi gratia inferendum alicui, obiecerit eidem latroni alium hominem diuitem, de quo is non cogitabat, & ſuaſerit, vt huic tanquam opulentiori inferat illud damnum, vtpote minus comparatione ipſius, vt bene reſoluit Leſſius *d. cap.* 13. *num.* 20. ex cuius tamen dictis id à nobis erit ſtatim limitandum. Prætereà ſecundùm eandem reſolutionem conſequenter patet, in quo peccauerit Loth, dum filias ſuas impiis obiecit, vt maius malum hoſpitibus imminens vitaret, peccauit videlicet in eo, quia illas obiecit cum damno ſuæ pudicitiæ, cùm tamen ipſi de illis non cogitarent, non peccaturus alioquin, ſi hoc illarum præiudicium non obſtaret, etiamſi eos ad illarum vſum induceret, ſi ita intenderet maius illud malum auertere, quod alteri auerti non poſſet, vt in ſpecie obſeruant Molin. *dict. diſput.* 335. *num.* 12. & Leſſ. *d. cap.* 13. *num.* 20.

14 Dixi, *cum dicto priuilegio in particulari*, quia ſi præiudicium non fuerit illatum tertio in particulari, & in indiuiduo, ſed in genere, tunc non reprobabitur electio illa, & ſuaſio minoris mali; imò fieri poterit, iuxta ſententiam quam ſequimur, veluti ſi dicto latroni firmiter quidem ſtatuenti inferre damnum alterutri ex duobus, Titio, verbi gratia, aut Mæuio: ſed adhuc ancipiti circa perſonam quam ex illis duobus in eo damno præferret, ego in genere abſque particulari deſignatione alterius, qui opulentior eſt, & cuius reſpectu damnum illud minus eſt, & abſque ſuaſione, quæ directè inclinet latronem in alterutrum, ſuadeam, illum non quidem rogando, vt huic potiùs, quàm illi in indiuiduo noceat; ſed ſolùm proponendo, & conſulendo damnum, quod minus fuerit: etenim in his terminis non fit iniuria ei, cui minus damnum infertur à latrone: nam in huius mentem non reuocaui aliquid quod ipſe etiam ſic anceps non cogitaret; ſed ſolùm in genere docui minus malum in eo, & ſimilibus obdurationis euentibus potiùs eſſe faciendum, quàm maius, iudicando quale ſit minus comparatione perſonarum, quas latro in eum furandi finem mente reuoluerat. Ita reſoluit in terminis Leſſius *dict. cap.* 13. *num.* 21. ſic intelligens dicta per Sot. *de Iuſtit. lib.* 4. *quæſt.* 7. *art.* 3. *prope fin.* & reprobans Petrum à Nauarra tenentem oppoſitum *lib.* 3. *cap.* 4. *num* 30.

Dixi, *niſi tertius damnum moleſtè non ſuſcipiet*, vt 15
oſtendatur quod in his terminis poterit dicta ſuaſio minoris mali fieri etiam cum damno tertij, in particulari deſignando, ſcilicet eius perſonam directè, & in indiuiduo: nam ſuppoſito quod ille, vt quia multum diues eſt, & coniunctus, verbi gratia, pater, aut mater, aut aſcendens, vel deſcendens, aut alioquin amantiſſimus alterius, cui damnum alternatiuè paratur à latrone, non ferret moleſtè illud ſibi potiùs inferri, iam cenſetur in eo damno conſentire, ac proinde nulla ei fit iniuria in ſuaſione, & indicatione, iuxta *reg. ſcienti, de reg. Iur. lib.* 6. cum ſimilib. Et ita in terminis reſoluit Leſſius *dict. cap.* 13. *ſub num.* 20. Huius tamen ſententiam cautè limitabis, vt procedat in damno remiſſibili per illum tertium, & in quo ille poſſit conſentire, ſecus in damno irremiſſibili per eundem, vt concluditur ceſſante illa ratione remiſſæ iniuriæ, iuncta reg. text. *in cap. cùm ceſſante, de appell.* cum ſimilibus, & ſatis cernere poteris in exemplo Loth, de quo ſuprà, in cuius terminis non parum veriſimile eſt, filias ab eo proſtitutas habuiſſe animi præparationem, vt patris vota ſubmiſſè, licèt iniuſtè, in ſeipſis adimplerent; & tamen quia dictum earum præiudicium, nempè propria pudicitia, non poterat ab illis remitti abſque peccato, ideo Loth in hac minoris mali ſuaſione reprobatur à Doctoribus meliùs ſentientibus, de quibus ſuprà.

Dixi tandem, *niſi fuerit alioquin obligatus ad illud* 16
damnum ſuſcipiendum, vt oſtendatur, quod in his terminis ſuaſio minoris mali fieri poterit etiam cum damno tertij in particulari, quia ſuppoſita eius damni neceſſaria ſuſceptione, ad quam tertius ſupponatur obligatus, iam ei non infertur damnum iniuſtum, nec formale, ſed ſolùm materiale, & iuſtum, & ita ceſſat contrariæ reſolutionis fundamentum. Exemplum poni poteſt in eo quem vt diuitem, & furanda, verbi gratia, pecunia nullatenus egentem, latroni deſigno nominatim, & in indiuiduo, & ipſi potiùs damnum inferat, quàm alteri, ſi in hac hypotheſi ſupponatur, quod alter, à quo illud auertere intendo, ſit illi totum damnum congruo tempore repenſurus, ita vt in eo non præiudicetur: hoc enim damnum ipſe à me deſignatus permittere tenetur ex lege charitatis, vt in ſpecie reſoluit Leſſius *d. cap.* 13. *num.* 20. *in fin.* & efficaciter deducitur ex regula, quod tibi non nocet, & alteri prodeſt, ſuſtinere teneris, de qua *in l.* 1. *§. idem aiunt. ff. de aqua pluuia arcenda*.

***

Axioma CXLII.

Malus.

1 *Malus ſemel, ſemper præſumitur eſſe malus, intelligendo, vt num. 4.*
2 *Bonus quilibet in dubio regulariter præſumitur.*
3 *Malus ex quo aliquis ſemel apparuit, non poteſt fieri bonus aliter quàm per pœnitentiam.*
4 *Malus ſemel, ſemper præſumitur malus exiſtere in eodem malo ſemel commiſſo, vel in eadem voluntate reſpectu mali eiuſdem ſpeciei.*

1 MALVS ſemel, ſemper præſumitur eſſe malus, *l. filius. §. 1.* vbi Bart. *ff. de accuſat. cap. ſcribam, de præſumpt. cap. ſemel malus. de regul. Iuris, lib. 6.* exornant Bellam. *conſ. 36. num. 4.* Hippol. *ſing. 64. & 393. & in rub. de fideiuſſorib. à n. 67.* Duen. *reg. 303.* Mantu. *Dialog. 89. & ſing. 401.* Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſ. 7.* Corſet. *ſing. verb. præſumptio, il 1.* Lanfranc. *in clem. diſpendioſa, num. 26. de indic.* Euerard. *d. loco 90. de tempore ad tempus, fol. 262.* Ioan. de Imola *conſ. 78. n. 6. & 7.* Paul. Granut. *theor. 23.* Ioan. Rojas *ſing. 195. num. 9.* Iacob. Simanch. *de cathol. inſtit. cap. 50. num. 15.* Guillelm. Benedict. *in cap. Rainutius, verb. in eodem teſtamento, il 2. num. 44.* Gig. *conſ. 30. num. 9. & conſ. 38. num. 77. cum ſeqq.* Hieron. de Monte *var. Iuris, q. 13. num. 17.* Cott. *in memorabil. verb. malus ſemel, pag. mihi 559.* Maſcard. *de probat. concl. 1003. num. 37.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſ. 32.* Cened. *ad Sextum collect. 29. n. 2.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 12. art. 3.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 23. n. 21.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 5. lit. M. concl. 28. per totam.*

2 Quamuis in dubio quilibet regulariter præſumatur bonus, & non malus, vt *Axiom. 37. num. 4.* & nemo præſumatur delinquere, vt dictum extat *Axiom. 68. num. 14.* quia licèt per primum peccatum natura humana prona ſit ad malum, *Geneſ. 4. cap. omnis, 12. q. 1.* vnde & fomes peccati ortum habet, Paulus *ad Roman. 7. cap. ſi Paulus, 32. quæſt. 5.* latè Couar. *in cap. alma mater. p. 1. §. 10. num. 11.* tamen quia inclinatio illa ex ſe peccatum non eſt, vt reſoluit Sot. *de Iuſtit. lib. 3. q. 4. art. 3.* Felin. *in cap. vlt. num. 15. de præſumpt.* non tollit quo minus homo, qui bonus à Deo creatus eſt, *cap. 1. poſt princip.* vbi gloſſ. *verb. dæmones, de ſumm. Trinit.* & qui potentiam & aptitudinem habet ad bonum, D. Thom. *1. 2. q. 63. art. 1.* & alij, quos ſequitur Felin. *d. n. 15.* ius habeat à natura, vt apud alios in dubio in bona ſit opinione, ex D. Thom. *2. 2. q. 60. art. 3.* & Sot. *dict. quæſt 4. art. 3.*

3 Attamen quia ex quo aliquis ſemel malus apparuit, nec bonus poteſt fieri aliter quàm per pœnitentiam, *cap. peccatum, de regulis Iuris, lib. 6.* meritò interim dum de illa non conſtat, præſumitur in eodem malo, quia mutatio non præſumitur, *cap. maiores. §. vlt. de baptiſmo*, imò accidens malitiæ ſemel commiſſæ in eſſe productum (quippe quod non tollitur tempore, ſed pœnitentia) durare præſumitur, donec probetur ſublatum, arg. *l. ſiue poſſidetis*, vbi gloſſ. & Doctores, *C. de probat.* docet Abb. *in cap. accidentibus. num. 6. de priuileg.* & ita hanc rationem intendit Alciat. *reg. 3. præſ. 1. iuncta reg. 2. in princip.* Dyn. *in d. cap ſemel malus. num. 2. & 3.* Et ideò ſe-
4 mel malus ſemper præſumitur malus exiſtere in eodem malo ſemel commiſſo, vel in eadem voluntate reſpectu mali eiuſdem ſpeciei; non verò præſumitur malus reſpectu mali diuerſi, quia quoad illud nulla adeſt coniectura, vnde ſuccedit *reg. l. Papinianus, ff. de minorib.* & ita aduertit Bart. *in l. Caſſius, in fine. ff. de Senator.* communiter receptus per Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſ. 7. num. 2.* & docent Gregor. Lop. *l. 1. verb. procurado, tit. 18. part. 6.* Vezin. *tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 2. num. 215.* Grammat. *deciſ. 29. num. 7.* Hippol. *conſ. 15. num. 9. & conſ. 44. n. 18. cum ſeq.* Clar. *lib. 5. §. fin. q. 21. n. 1. ad finem*, Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum. reg. 278.* Maſcard. *de probation. concl. 222. num. 20. & d. concl. 1003. n. 38.* Galet. *in margarita caſuum Conſcientiæ, verb. præſumere*, Aloyſ. Ricc. *in deciſionib. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 4. p. 2.* Farin. *d. q. 23. n. 39.* Card. Tuſch. *d. lit. M. concl. 28. num. 2.*

Axioma CXLIII.

Malitia.

1 *Malitiis non eſt via aperienda.*
2 *Malitiis non eſt indulgendum.*
3 *Commodum nemo debet ex ſua malitia reportare.*

MALITIIS non eſt via aperienda, *l. cùm hi. §. ſi cùm lis. ff. de tranſact. l. quoties, in fin. C. de fideicom. l. ſi legatarius, C. de legat.* Flamin. Pariſ. *de confident. q. 35. num. 70.* Cæſ. Argel. *de contradict. legitimo, q. 13. num. 90.* Octau. Glorit. *reſp. 5. num. 88.* ſed illis eſt occurrendum, *l. magis. §. ſi pupillus. ff. de rebus eorum*, Flamin. *d. tract. de confident. quæſt. 32. num. 61.* [Narbona *l. 60. gloſſ. vnic. num. 20. tit. 4. lib. 2. Recop.*] 1

MALITIIS non eſt indulgendum, Eſcob. *de ratiocin. cap. 25. num. 3.* [Ouid. de Amicis *de iure emphyt. q. 74. n. 10.*] 2

Ex malitia ſua nemo commodum reportare debet, *l. in fundo. ff. de rei vendicat. l. itaque fullo. ff. de furtis, cap. agnoſcentes, de conſtitut. cap. ſedes, cap. plerumque, de reſcript. cap. intelleximus, de iudic.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. delictum. num. 7.* Intellige directè & principaliter; nam indirectè, per accidens, & in conſequentiam poteſt quis ex malitia ſua commodum reportare, arg. text. *in l. ſed & milites, 10. §. ſcribit*, ibi, *tutelis excuſabuntur, quia vrbem eis ingredi non licet. ff. de excuſat. tutor. l. decreto, 10. ff. de ſuſpectis tutor. cap. quia diuerſitatem, verſ. ſi tamen, de conceſſ. præbend.* notat Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 8. num. 279.* 3

Axioma CXLIV.

Mandatum.

1 *Mandati fines exacta diligentia ſunt ſeruandi.*
2 *Geſta per procuratorem vltra fines mandati tenent, ſi dominus ſciens tacuit.*
3 *Procurator tenetur ſeruare fines circa omnes qualitates mandati.*
4 *Fines excedere dicitur, qui excedit qualitates mandati etiam in modico.*
5 *Procurator excedens fines mandati, non obligat principalem.*

6 *Procurator*

6 *Procurator fines mandati excedens tenetur ad intereſſe.*
7 *Mandatum generale non extenditur ad turpia, & illicita.*
8 *Mandatum, quod poteſt referri ad licita, & illicita, ſemper ad licita reſtringitur.*
9 *Mandatum ſpeciale detrahit generali.*

1 MANDATI fines exacta diligentia ſunt
ſeruandi, *l. diligenter, ff. mandati, cap. cùm olim,*
de offic io deleg. Bart. *in l. ambitioſa, col. 4. ff. de decretis*
ab ordine fac ien. Felio. *in cap. cùm dilecta, de reſcript.*
Iaſ. *in l. ſi procu rator, C. de procuratorib.* Petr. de An-
char. *conſ. 75. in princ.* Alexand. *conſ. 6. num. 3. lib. 4.*
Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. libertis, num. 59. C. de reuo.*
cand. donat. Menoch. *conſ. 134. n. 3.* Ioſeph. Ludou.
Peruſ. decíſ. 37. n. 5. & decíſ. 117. à num. 12. Azeued.
l. 1. num. 7. tit. 6. lib. 3. & l. 5. num. 1. tit. 4. lib. 5. nonæ
Recopil. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. mandatum,*
num. 7. & 8. Camill. Borell. *in ſumma omnium decíſ.*
tit. 66. num. 437. Monet. *in tract. de optione canon.*
cap. 3. num. 149. Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 5.*
lit. M, concl. 39. per totam, Cald. Pereira *de empt. &*
vendit. c. 15. num. 51. vbi dicit, quòd geſta per procu-
2 ratotem vltra fines mandati, tenent ſi dominus
ſciens tacnit.

3 Et generaliter non ſolùm tenetut procurator ſer-
uare fioes eirea mandaruo, ſed etiam eirca omnes
qualitates, *c ap. cùm veniſſent,* vbi Bald. *de eo qui mit-*
titur in poſſeſſ. cap. Piſanus. vbi idem Bald. *not. 3. de*
reſtitut. ſpoliat. Dec. *conſ. 493. num. 9. verſ. & non ſo-*
4 *lùm,* Pariſ. *conſ. 47. num. 42. & 43. lib. 1.* quia etiamſi
in modieo excedat qualitates oiandati, dicitur ex-
eedere fines, Pariſ. *d. conſ 47. num. 43. lib. 1.* Cardin.
Tuſch. *d. lit. M, concluſ. 39. n. 4.* vbi *n. 8.* poſt Felin. *in*
d. cap. cùm dilecta, in 1. ampl. num. 41. ſubdit, paria eſſe
quod aliquid fiat eootra formam mandati, aut præ-
ter, vel vltra.

5 Amplia, quia fines mandati in tantum ſunt
ſeruandi, vt ſi excedat procurator, oon obliget
ptincipalem, nec illi præiudicet, *l. 3. ff. mandati,*
Angel. *conſ. 388. Conſtat,* Cardin. Tuſch. *d. concl. 39.*
num. 55. quia paria ſuot, non habete mandatum,
vel non ſeruare formam mandati, Bald. *conſil. 402.*
Colligamus, num. 3. verſ. & conſiderandum, lib. 1. Card.
6 Tuſch. *d. concl. 39. num. 29.* Tenetur tamen procu-
rator fines mandati exeedens ad intereſſe, *l. ſi cui*
mandauero, §. ſicut, vbi Bart. *ff mandati, l. procuratorem,*
& l. ad comparandas, C. mandati, Cardin. Tuſch. *dict.*
concl. 39. num. 10. Quibus autem caſibus mandati fi-
nes excedi poſſunt, tradit idem Card. Tuſch. *d. lit.*
M, concl. 40. per totam.

7 MANDATVM generale non extendiur ad
turpia, & illicita, Bald. *conſil. 379. num. 6. lib. 3. &*
conſ. 373. Viſo tenore, lib. 4. Anton. de Gama *Luſitan.*
decíſ. 239. n. 2. Cardin. Tuſch. *d. lit. M, concluſ. 37.*
num. 6. & 7. Camill. Borell. *in ſumma omnium decíſ.*
tit. 66. num. 418. ſicut non extenditur ad prohibita,
& non ſolita fieri per mandantem, Caſtren. *conſil.*
336. Laudatio num. 2. lib. 1. quæ refert Cardin.
8 Tuſch. *lit. M, concl. 50. num 38. & 39.* Mandatum
enim quod poteſt referri ad lieita, & illieita, ſem-
per ad licita reſtringitur, & interpretatur, Bald.
conſ 98. Bertonus num 5. verſ. nam mandatum, lib. 1.
nee extenditur ad ea, per quæ dominus cadat in
commiſſum, & delictum, *l. creditor. §. Lucius, ff. man*
dati, Surd. *de aliment. tit. 9. q. 26. n. 112.* Cald. Pereira
de empt. cap. 15. n. 12.

9 MANDATVM ſpeciale detrahit generali,
Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocator. verb. man-*
datum. n. 4. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 95. n. 9.*
In quibus autem caſibus requiratur ſpeciale man-
datum, & non ſufficiat generale, dixi latè *in tract. de*
clauſul. vſufreq.

AXIOMA CXLV.

Medium.

1 *Medium præſumitur probatis extremis.*
2 *Media declarantur ex præcedentibus, & ſequentibus.*
3 *Poſſediſſe probans in præteritum de certo tempore, & de præſenti, præſumitur etiam poſſediſſe medio tempore.*
4 *Medium inhabile impedit extrema habilia poſſe coniungi.*
5 *Media via ſemper eſt eligenda.*

MEOIVM præſumitur probatis extremis' 1
videlicet principio, & fine, *l. ſicut. §. non vi-*
detur. ff. quibus modis pignus, vel hypoth. Bart. *in l.*
Celſus. num. 21. ff. de vſucap. Alciat *de præſumpt. reg. 3.*
præſ. 22. vbi limitat in actibus momentaneis, Bald. 2
conſ. 247. circa med. lib. 2. vbi ampliat in omni
materia, & in omni actu, qui recipit continuatio-
nem, Decian. *conſ. 11. num. 124.* Iaſ. *conſ. 46. in fin.*
lib. 3. vbi ait procedere, quando aliquid de medio
eſt probatum, aliàs ſecus, Socin. iun. *conſ. 15. num. 4.*
lib. 4. vbi limitat, quando medium eſſet inhabi-
le, quia influit inhabilitatem in extremis, Maſcard.
de probat. concluſ. 730. Sigiſm. Scacc. *de appellat.*
quæſt. 18. remed. 1. concl. 5. num. 56. Cardin. Tuſch.
practic. concluſ. tom. 5. lit. M. concl. 173. per totam, Rot.
in Florentina capella 30. Maij 1616. coram R. P. D.
meo Pirouano, impreſſa per Viuian. poſt praxim Iuriſpa-
tron. decíſ. 61. Media enim declarantur ex præceden- 2
tibus & ſequentibus, Roland. à Valle *conſ. 25. n. 30.*
& 31. lib. 4. & debent congruere præcedentibus,
& ſeqoentibus, Rot. *decíſ. 41. num. 3. apud Farinac.*
p. 2. recent. [Imo media talia præſumũtur, qualia ſunt
extrema, arg. text. *in l. ſicut, §. non videtur, ff. quibus*
mod. pign. l. exiſtimo, ff. de verbor. ſignif. Rota *decíſ. 111.*
num. 41. p. 5. recent. vnde dicitur quod media refe-
runtur ad extrema, arg. *l. talis ſcriptura, in fin. ff. de*
legat. 1. & facit text. *in cap. ſecundo requiris, in princ. de*
appell. vbi quod illa quæ ſunt in medio, ſæpe ad
principium & finem refetuntur. Er qood extrema
potius quàm media ſiot attendenda, firmat Afflict.
in decíſ. 595. num. 5. Et quod media ab extremis de-
clarentur, *l. qui filiabus. & l. ſi ſeruus plurium. §. fin. ff. de*
legat. 1. & l. 1. C. de liber. præter. Rota *d. decíſ. 11. n. 42.*
& 43.]

Vnde prouenit, vt ſi quis probet poſſediſſe in 3
præteritum de eerto tempore, & de præſenti, præ-
ſumitur etiam poſſediſſe medio tempore, Bart. *in*
d. l. ſi Celſus, vbi Balb. *in repet. p. vlt. num. 5. cum ſeqq.*
Anchar. *conſ. 5. num. 10. verſ. ad hoc reſpondeo,* Alex.
conſ. 39. V. ſit ſcripturis. num. 5. lib. 2. Natt. *conſ. 235.*
num. 18. Roland. à Valle *conſ. 25. num. 31. lib. 4.* Surd.
conſ. 37. num. 46. & 47. & ideò ad effectum præſcri-
ptionis, ſi probatur poſſeſſio in principio, & fine,
probatur etiam medio tempore, *cap. volumus 16.*
quæſt. 4. Fulgoſ. *conſ. 104. Quedam, num. 1. col. 3.*
Socin. *conſ. 59. Viſis actis. num 7. lib. 4.* Lanfranc. *in*
cap. quoniam contra, num. 166. de probat. Iaſ. *in l. talis*
ſcriptura, col. 1. cum ſeq. ff. de legat. 1. Aogel. Aretin.
conſ. 19. Videtur, num. 19. cum ſeq. vbi declarat, quòd

in poſſeſſione probatis extremis probatur medium præſumptiuè, quando in illo medio non probatur poſſeſſio alterius: ſed ſi probatur poſſeſſio alterius, quia extrema non poſſunt coniungi, & præſumptio cedit veritati, ideò quia duo non poſſunt in ſolidum eandem rem poſſidere, non probatur medium, quod intelligitur reſpectu eiuſdem poſſeſſionis naturalis; at verò reſpectu diuerſæ poſſeſſionis adhuc poteſt is; qui probauit poſſeſſionem naturalem de præterito, & præſenti, dicere, quòd etiam medio tempore poſſedit ciuiliter, licèt alius naturaliter medio tempore poſſederit, refert Card. Tuſch. *dict. lit. M. concluſ.* 173. *n.* 36. vbi *n.* 32. poſt Felin. *in cap. ſicut. n.* 27. *de re iudic.* limitat, quando ageretur de ſolemnitate extrinſeca probanda medio tempore, quia non præſumitur in præiudicium tertij, & *n.* 34. limitat etiam, vbi vera probatio requiritur, quia tunc non ſufficit probatio extremorum.

4 Medium inhabile impedit extrema habilia poſſe coniungi, *l. fin. ff. de fluminib. l. qui ſella. §. fin. ff. de ſeruit. ruſtic. l. tria prædia. ff. de ſeruitut. vrb. præd.* Socin. iun. *conſ.* 15. *n.* 4. *lib.* 4. Surd. *conſ.* 8. *n.* 17. *& conſ.* 136. *n.* 34. Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 62. *n.* 18. Cardin. Tuſch. *tom.* 5. *lit. M. concl.* 173. *num.* 31. Vide *ſuprà Axiom.* 91. *n.* 2.

5 Media via ſemper eſt eligenda. §. *pen. Inſt. quibus ex cauſis manum. non licet. §. cùm ex aliena, Inſtit. de rerum diuiſ.* Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum, reg.* 178. vbi declarat, quando ius, vel ſententia non poteſt magis adaptari ad vnam partem, quàm ad aliam, Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 5. *lit. M. concl.* 170. *per totam.* [Tiraquell. *de primogen. q.* 17. *opin.* 4. *à num.* 9. Anton. Theſaur. *Pedem. deciſ.* 89. Menoch. *lib.* 1. *præſ.* 97. *n.* 27.]

Axioma CXLVI.

Melius eſt.

1 *Melius eſt occurrere in tempore, quàm poſt illatum vulnus remedium quærere.*
2 *Melius eſt habere rem, quàm petere.*
3 *Melius eſt pauca cautè agere, quàm multis intereſſe periculosè.*
4 *Melius eſt non ſoluere, quàm ſolutum repetere.*
5 *Melius eſt pauca verba idonea effundere, quàm multis inutilibus homines prægrauare.*
6 *Melius eſt nocentem dimittere, quàm innocentem punire.*

1 Melius eſt occurrere in tempore, quàm poſt illatum vulnus remedium quærere, ſiue, Melius eſt intacta iura ſeruare, quàm poſt vulneratam cauſam remedium quærere, *l. vlt. in fine, C. in quibus cauſis in integ. reſtit. non eſt neceſſ. l.* 1. *C. quando liceat vnicuique ſine Iudice ſe vend.* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 21. *tit.* 8. *n.* 30. *in fine*, Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 6. *lit. P. concl.* 648. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſcipl. cleric. §.* 5. *n.* 105.

2 Melius eſt habere rem, quàm petere, Card. Tuſch. *tom.* 5. *lit. M. concl.* 184. *n.* 3.

3 Melius eſt pauca cautè agere, quàm multis intereſſe periculosè, *auth. de tabellionib. circa med. collat.* 4.

4 Melius eſt, ſeu magis noſtra intereſt non ſoluere, quàm ſolutum repetere. *l. ſi ſtipulatus eſſes. ff. de fideiuſſorib. l. ſi cui legetur. § fin.* vbi Aretin. *in* 3. *notab. ff. de legat.* 1. *l.* 3. *C. de ſolutionib.* Cardin. Tuſch. *dict. littera M. concluſ.* 184. *num.* 5.

Melius eſt pauca verba idonea effundere, quàm multis inutilibus homines prægrauare, *l. tanta. §. contrarium, C. de veteri iure enucl.* quia verba ſuperflua, & inania ſolent ſtomachari prudentes, Roland. *conſ.* 39. *n.* 2. *lib.* 2. *& conſ.* 61. *in princ. lib.* 3. quem refert Card. Tuſch. *tom.* 7. *lit. S. concl* 895. *n.* 31. 5

Melius eſt nocentem dimittere, quàm innocentem punire, *l. abſentem. ff. de pœnis*, Cardin. Tuſch. *tom.* 1. *lit. A. concl.* 41. *num.* 3. *& tom.* 5. *lit. O. concl.* 55. *n.* 2. 6

Axioma CXLVII.

Membra.

1 *Membrorum ſuorum nemo eſt dominus.*
2 *Occidere ſe ipſum nemini licet.*
3 *Clericus qui ſe ipſum iniuriosè percutit, excommunicationem incurrit.*
4 *Clericum volentem, & conſentientem percutiens incurrit excommunicationem.*
5 *Contrarium vt verius Auctor tuetur, & n.* 6.
6 *Membra non recedant à capite.*

Membrorum ſuorum nemo eſt dominus, *l. liber homo. ff. ad legem Aquil. cap. ſi non licet* 23. *quæſt.* cum aliis *ibidem*, Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum Canonis. §.* 1. *num.* 15. cum huiuſmodi dominium ſit ſoli Deo reſeruatum, iuxta illud *Sapient.* 16. *Tu es, Domine, qui vitæ, & mortis habes poteſtatem*, & *Deuteronom. cap.* 32. *Ego occidam, & ego viuere faciam.* 1

Vnde nemini licere ſe ipſum iugulare, aut veneno ſe occidere, ſeu vitam ſuam, aut propria membra diſſipare, colliges ex latè congeſtis aduerſus eos ſic delinquentes per D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 64. *art.* 5 Plaz. *de delict. cap.* 23 Tiraq. *de nobilit. cap.* 31. *n.* 559. *cum ſeqq.* Simanch. *de cathol. inſtitut. cap.* 18. *à n.* 21. Clar. *in practic. lib.* 5. *§. fin. quæſt.* 68. *n.* 37. Couar. *lib.* 1. *cap.* 2. *à n.* 8. *& lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 11. *col. vlt.* Anton. Gom. *var. tom.* 3. *cap.* 3. *n.* 13. *cum ſeqq.* Anton. Scap. *de iur. non ſcripto, lib.* 5. *cap.* 189. Petr. à Nauarra *tom.* 1. *de reſtitut. lib.* 2. *cap.* 3. *à n.* 14. Roland. *conſ.* 20. *per totum, vol.* 3. Petr. Royz. *Lituan. deciſ.* 1. *num.* 14. *cum ſeqq.* Menoch. *de arbitrar. caſu* 284. Molin. *de Iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 1. Leon. Leſſ. *in ſimili tract. lib.* 2. *cap.* 9. *à n.* 98. *cum ſeqq.* 2

Hinc etiam infertur, clericum qui ſe ipſum iniuriosè percutit, ſcilicet irato animo, vel vitæ tædio, vel ex alia irrationabili cauſa, excommunicationem incurrere, vt reſoluunt Felin. *in cap. contingit, il* 1. *num.* 1. *verſ. & per hoc, de ſentent. excomm.* Carrer. *in praxi, tit. de homicid. §. octauò quæro*, Nauar. *in Man. cap.* 27. *num.* 88 *in fine*, Mantu. *ſing.* 1. *num.* ... Clar. *§ fin. quæſt.* 77. *num.* 3. Menoch. *de arbitrar. caſu* 284. *num.* 37. Gutier. *de iuram. confirm. p.* 1. *cap.* 16. *num.* 54. Cened. *ad Decretum collect.* 24. *num.* 13. Soar. *tom.* 8. *de cenſur. diſp.* 22. *ſect.* 1. *à n.* 57. Sayr. *in ſimili tract. lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 20. 3

Denique hinc colliges, non poſſe clericum conſentire, vt aliquis eum percutiat, quin excommunicationem *can. ſi quis ſuadente*, 12. *q.* 4. incurrat, vt Doctores communiter deducunt ex *d. c. contingit*, & explicant Manto. *Dialog* 35. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 49. *num.* 6. Gutier. *dict. cap.* 16. *à num.* 53. Soar. *ad ſect.* 1. *à num.* 57. Sayr. *dict. cap.* 26. *num.* 18. 4

5 VERVM contra hanc reſolutionem non leuiter obſtat, quod ille *can. ſi quis ſuadente*, expreſsè requirit, vt excommunicatio ipſo iure incurratur, quod iniectio manuum ipſo iure ſit violenta, vt patet ex verbis ipſius *can.* & meliùs ex *cap.* 1. *de ſentent. excommun.* ibi, *non poteſt in ipſis iniectio manuum violenta notari*, quæ particula non conuenit percutienti clericum volentem, & conſentientem, iuxta *reg. ſcienti, de regul. Iuris, lib.* 6. cum ſimilibus, & fatetur ipſe Pontifex *in eodem cap. contingit*, ibi, *huiuſmodi manuum iniectio etiamſi non violenta*, &c. & magis in deciſione, quæ habetur *in verſ. idcò*, quatenus ſolùm prohibet, ne de cætero illud fiat, vt clerici ſe percutiendos laicis ſubiiciant; minimè autem percutientibus volentem clericum excommunicatio præſcribitur; ſed clericos ſic ſe percuſſioni ſubiicientes poſt tempora illius tex. excommunicandos eſſe conſtituit. Atque ita ex iis fundamentis non defuerunt, qui diſputando contra communem ſententiam tenuerint, negantes percutientes clericum volentem excommunicationem illam incurrere, de qua *in d. can. ſi quis ſuadente*, quod alij probabile cenſent ante *d. cap. contingit*, non ita poſt illud, quia putant ibi expreſsè probari, iſtos eam excommunicationem incurrere, de qua *in d. can. ſi quis ſuadente.*

6 Ego igitur, licèt rarò, & difficulter à receptis ſententiis recedere conſueuerim, numquam tamen ſupradictæ communi potui acquieſcere, ſed ſemper conſtanter exiſtimaui, & exiſtimo, neque ante, nec poſt, *d. cap. contingit*, probari Iuri noſtro, quod percutiens clericum volentem, excommunicationem illam ipſo iure incurrat, vt latius, & maiori cum commoditate alibi oſtendam. Qua quidem ſententia retenta, facilè etiam erit defendere reſolutionem contra communem, de qua *ſuprà num.* 3. quod clericus ſeipſum percutiens excommunicationem illam non incurrit, etiamſi iniurioſè fiat, vel illicitè, vt tenuit Fab. quem refert, & ſequitur Mantu. *dial.* 125. *verſ. ſi ſe ipſum vulneraret.* Et ratione illa confirmatur, quia ad excommunicationem illam incurrendam requirit canon diſtinctionem perſonarum inter ipſum percuſſorem, & percutientem, quod generaliter in omnibus moralibus actionibus pro regula conſtitutum eſt, *in cap. vlt. de inſtitut. & in cap. debitum, de baptiſmo*, cum ſimilibus.

7 [MEMBRA à capite recedere non debent, *c. cùm non liceat* 12. *de præſcript.* Molin. *de primog. lib* 1. *c.* 1 *num.* 17. Nicol. Loiæus *de iur. vniuerſ. p.* 3. *c.* 13. *num.* 7.]

AXIOMA CXLVIII.

Mens.

1 *Mens magis debet attendi, quàm verba. Ampliatur in vltima voluntate, & omni alia diſpoſitione, vt n.* 4. *&* 5.

2 *Verba trahuntur ad mentem & rationem, non è contrà.*

3 *In contractibus potiùs attenditur ſenſus & mens, quam verba.*

6 *Mens debet attendi præſertim in reſcriptis.*

7 *Mens ex proœmio colligitur.*

8 *Mens Principis talis præſumitur, qualis de iure eſſe debet.*

MENS magis debet attendi, quàm verba, quia 1
mens potentior eſt verbis, *l. Labeo, in fin. ff. de ſupellect. leg. l. nomina, & rei. §. verbum. ff. de verb. ſignif.* Armendar. *in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ, n.* 19. Sigiſm. Scacc. *de appellat. quæſt.* 4. *num.* 21. [*& de commerc. §.* 1. *q.* 1. *n.* 28. *cum ſeqq. & num.* 358. *&* 577. *& ſeq. & recopil.* 10. *n.* 36. *& §.* 6. *gloſſ.* 1. *num.* 11. *verſ. quia.* Mari. Giurb. *in conſuet. Meſſanenſ. in proœm. n.* 5. Stephan. Gratian. *diſ. ept. forenſ. tom.* 4. *c.* 769. *n.* 21. *& c.* 755. *n.* 23. *& tom.* 5. *c.* 814. *n.* 14.] & verba trahun- 2
tur ad mentem & rationem, non è contra, Oldrad. *conſ.* 9. *verſ. item cum Iura dicant. n.* 3. *&* 4. Federic. de Senis *conſ.* 4. *n.* 5. *verſ. multum eſt*, Iaſ. *conſ.* 140. *col.* 5. *lib.* 2. vbi quod inſeruiendum eſt menti, & illi adhærendum, ſi apparere poteſt, Ancharan. *conſ.* 219. *Mirum, n.* 5. vbi quod verba impropriantur, vt deſeruiat menti, latè Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 5. *lit. M. concl.* 199 *per totam.*

Amplia primò in contractibus, in quibus potiùs 3
attenditur ſenſus & mens, quàm verba, Alex. *conſ.* 28. *Viſis, in princip. lib.* 1. *& conſ.* 34. *Viſo inſtrumento. n.* 3. *lib.* 2. *& conſ.* 103. *Quoniam. n.* 3. *&* 4. *lib.* 6. Abb. *conſ.* 43. *Videtur. n.* 4. *lib.* 1. Crauet. *conſ.* 33 *n.* 21. Card. Tuſch. *d. lit. M. concl.* 199. *n.* 55. *&* 73. quia à mente pendet ſubſtantia contractuum, Pariſ. *conſ.* 78. *n.* 10. *lib.* 1. Roland. à Valle *conſ.* 68. *num.* 45. *lib.* 3. Rot. *deciſ.* 700. *n.* 7. *apud Farin. p.* 2. *recent.*

Amplia ſecundò in omni vltima voluntate, Ro-
land. à Valle *conſ.* 35. *n.* 3. *lib.* 3. *& conſ.* 70. *n.* 38. *eod. lib.* 4
vbi quòd regina dicitur mens in vltimis voluntatibus, quæ obtinet primum locum, Rot. *deciſ.* 663. *num.* 1. *apud Farin. p.* 2. *recent.* vbi quod mens teſtatoris in interpretandis vltimis voluntatibus potiùs attendenda eſt, quàm nimia Iuris ſubtilitas, Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 9. vbi quod pro ſeruanda mente & voluntate teſtatoris receditur à verbis, Caſtr. *conſ.* 264 *Videtur dicendum, lib.* 2. vbi loquitur in ſubſtitutionibus, Angel. Aretin. *conſ.* 32. *num.* 2. *verſ. quinimò*, vbi quod impropriantur verba in voluntate, vt mens conſeruetur.

Amplia tertiò in omni diſpoſitione, Roland. à 5
Valle *conſ.* 61. *n.* 35. *lib.* 2. vbi quod ex coniecturis elicitur, Abb. *conſ.* 75. *num.* 7. *lib.* 1. Card. Tuſch. *d. concl.* 199 *n.* 77. *&* 85. vbi *n.* 90. limitat, quando non conſtat de mente, quia tunc ſtandum eſt verbis, & *n.* 91. poſt Alex. *conſ.* 32. *num* 5. *&* 6. *lib.* 7. etiam limitat, quando mens, vel ratio eſt dubia, quia attendi debent verba.

MENS debet attendi præſertim in reſcriptis, 6
gloſſ. *verb. intentionem, in cap. ſi propter, de reſcript. n.* 6. Socin. *conſ.* 59. *n* 4. *vol.* 1. Surd. *deciſ.* 268. *in fine*, quos refert Octau. Glorit. *reſp.* 2. *n.* 7.

MENS ex proœmio colligitur, *cap. ex multa* 9. 7
§. ſecundò quæſiuiſti, de voto, Tiraq. *in tract. Ceſſante cauſa, limit.* 1. *n.* 65. Maſcard. *de probat. concl.* 1284. *n.* 6. Gutier. *practic. lib.* 1. *q.* 89. *à num.* 3. Octau. Glorit. *reſp.* 1. *p.* 3. *n.* 136. Rot. *deciſ.* 619. *n.* 5. *apud. Farin. p.* 2. *recent.*

MENS Principis talis præſumitur, qualis de Iu- 8
re eſſe debet, Iaſ. *in l. cauſas. num.* 6. *C. de tranſaction.* Grammat. *conſ.* 34. *num.* 3. *& conſ.* 45. *n.* 33. *in crimin.* Dec. *conſ.* 64. *num.* 7. *& conſ.* 580. *num.* 2. Gozadin. *conſ.* 101. *n.* 10. quos refert Octau. Glorit. *reſp.* 6. *n.* 52. *In fine.*

Axioma CXLIX.

Meum.

1 *Meum quod eſt, amplius meum fieri non poteſt.*
2 *Limita, quando res mea non eſſet perfectè mea.*

1 Mevm quod eſt, amplius meum fieri ooo poteſt, *l. ſi rem meam, ff. de verbor. obligat. l. 4. §. 1. ff. de acquir. poſſeſſ. §. ſi cui fundus. §. ſi ad rem legatarij, Inſtit. de legat.* vbi Richard. *num. 2. §. ſic itaque, Inſtit. de actionib. cap. inter dilectos, de fide inſtrum.* Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ. 19. gloſſ. 2. n. 9.* Surd. *conſ. 305. num. 56.* Ioſeph. Seſſe *Aragonia deciſ. 46. num. 23. & 24. & deciſ. 87. num. 3.* Cardio. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 5. lit. M. concl. 226. per totam*, vbi
2 *num. 4.* poſt Abb. *conſ. 3. num. 1. lib. 2.* limitat, quando res mea non eſſet perfectè mea, veluti ſi ex donato non ſequuta traditione, quia non ſum adhuc dominus, poteſt mihi ex teſtamento legari, vel ex ioſtitutionė, qua dòminium tranſit ex vltima voluntate.

Axioma CL.

Minima.

1 *Minima non ſunt in conſideratione.*
2 *Probatio per iuramentum admittitur, vbi agitur de modica ſumma.*
3 *Solemnitas non vitiat, ſi in modico ſit omiſſa.*
4 *Forma data circa modica, & minima non vitiat, ſi non ſeruetur.*
5 *Declaratur Axioma, quòd minima non ſunt in conſideratione.*
6 *Minimum ſequimur in dubio.*
Limita vt num. 7.

1 Minima noo ſunt in conſideratione, ſiue, de minimis noo curat Prætor, *l. ſcio. ff. de in integr. reſtitut. l. 4. in fin. ff. de ædilit. edicto,* Iaſ. *in l. ſciendum, num. 7. cum ſeqq. ff. qui ſatiſd. cog.* Bald. *in cap. cùm adeò. n. 3. cum ſeqq. de reſcript.* latè Crauet. *conſ. 182. num. 14. & 15. cum ſeqq.* [Leo *Valent. deciſ. 113. n. 19.* vbi *num. 21.* quod minimum differt à paruo, & *num. 10.* quòd Prætor non curat de minimis.] Vbi
2 quod probatio per iuramentum admittitur, vbi agitur de modica ſumma, & quod ſola iodicia & præſumptiones admittuntur, vbi agitur de modico præiudicio, & quod tunc ſola fama probat, & quod litteræ Ordinarij etiam tunc probant, & quod aſſertioni partium ſtatur, vbi agitur de modico præiudicio; etiam in iis, quæ noo poſſunt liberè à partibus diſponi ſine cauſa, & quod circa leuia ſtatuit aſſertioni Iudicis, Alex. *conſ. 138.* Lancellotus, *num. 3.*
3 *lib. 2.* vbi quod ſolemnitas non vitiat, ſi in modico ſit omiſſa, Angel. Aretio. *conſ. 68. num. 6. verſ. quinimo*, vbi quod forma data circa modica, & mioima non
4 vitiat, ſi non ſeruetur, Abb. *conſ. 7. col. 2. lib. 2.* vbi quod in modicis ſtatuit Eccleſia ſine conſenſu Epiſcopi, *& conſ. 36. col. fin. eod. lib. 2.* vbi quod liber rationum in modicis probat, Brunor à Sole *in locis communib. verb. minima,* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 691. in 1. edit.* aliàs *reſolut. 585. à num. 7. in 2. edit.* Card. Tuſch. *tom. 5. lit. M. concl. 239. per totam.* [Surd. *conſ. 112. n. 26.* clarè Sebaſt Medices *de reg. iur. reg. 5. per tot.* Ouid. de Amicis *de iure emphyt. q. 7. n. 1.*]

Intellige Axioma, quando agitur de Iore ſpeciali 5
contra Iuris communis regulas, putà per viam reſtitutionis io integrum, quia tunc de minimis nulla ſolet eſſet Prætoris cura, nam pro modica læſione à Iure communi non recedimus; & ita procedit text. *in d. l. ſcio, & in l. ſi oleum. §. vlt. ff. de dolo, & in l. res bona, ff. de contrah. empt.* cum ſimilibus. Vbi verò agitur de Iure communi, de minimis curatur, & procedit text. *in l. 1. §. illud. ff. de coniung. cum emancip. liber. & in l. quamuis. ff. vt in poſſeſſ. legat. & in l. 1. §. cùm dicitur. ff. ſi cui pluſquam, l. ſi proprietarius, in fine primi reſponſi, verſ. eadem. ff. de damno infecto*, etiamſi ſimus in pœnalibus, putà in furto quòd committitur in anſere, vel gallina, vel in vno ouo, *l. naturalem. §. gallinarum. ff. de acquir. rer. domin. §. gallinarum, Inſtit. de rerum diuiſ.* Sic intelligunt Bart. *num. 1. verſ. nota quod de minimis*, Albetic de Roſat. *col. 2. num. 1. in d. l. ſcio,* Imol. *in cap. maioribus, col. 1. num. 3. verſ. & potes addere. de præbend.* Curt. iun. *in auth. præterea, col. 3. num. 8. verſ. tu conſidera, C. vnde vir & vxor*, & alij, quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom. 1. titul. 100. num. 13.* [Andr. Gail *lib. 2. obſeru. 102. num. 4.* And. Ferar. *lib. 1. rerum quotid. c. 5.* cum aliis, quos refert Oſvvald. in Donell. *lib. 21. c. 9. lit. L. verſ. ſed & vulgaris diſtinctio eſt.* latè quòd etiam io pœnalibus axioma procedat, Sebaſt. Medices *d. reg. 5. num. 6.* vbi infinitos propè aſſignat caſus, in quibus minimum attenditur, Hieron. Buccaron. *de different. inter iudicem ciuil. & crim. differ. 167. num. 8.* vbi pro regula conſtituit quòd minima in delictis & pœnalibus ſunt in conſideratiooe. latiſſimè Camill. Gallin. *de verb. ſignif. lib. 10. c. 2. num. 9. & cap. 25. num. 32.* vbi quòd minimi ratio habetur quando abſurdum ſequeretur. & *num. 8.* idem dicit quando per minimi cooſiderationem fieret præiudicium rebus maioribus, & *num. 22. & 23.* quando diſpoſitio loquitur cooditionaliter. & *num. 24.* quando aliquid pro forma requiritur, cùm fermè oihil addi, aut detrahi poſſit. & *num. 25.* quando minimom ad maiorem ſummam reintegrandam requiritur. & *num. 26.* quando eadem proportionabiliter in minimo, quæ in magno militat ratio, de quo vltimo Sebaſt. Medices *d. reg. 5. num. 4.* & Mari. Giurba *ad conſuet. Meſſanenſ. cap. 6. gloſſ. 6. num. 11.*

Minimvm ſequimur in dubio, *l. ſemper in* 6
ſtipulationibus, in fin. & l. ſemper in obſcuris. ff. de reg. iur. c. in obſcuris, eod. tit. lib. 6. Surd. *conſ. 150. num. 93.* Buccaron. *differ. 154. num. 5. cum ſeqq.* vbi procedere ait in delictis, & vltimis voluntatibus, ſecus in contractibus. Et axioma procedit quando ſumus in quantitate, ſecus in ſpeciebus, in quibus non minimum, ſed mediocre debetur. *l. 3. & 4. ff. de tritico, vino & oleo leg. l. dubium. §. fin. ff. de legat. 3.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 700. n. 17. & 18.*

Limita in fauorabilibus, & ad liberationem in- 7
ducendam, in quibus non quod minus, ſed quod magis eſt, venit, & ſequimur io dubio. *l. Aurelius 19. §. Titius teſtamento. ff. de liber. leg.* Surd. *conſ. 112. num. 94.*]

Vide alia ſimilia *Axiom. ſeq.*

Axioma CLI.

Modica.

1 *Medica non nocent.*
2 *De modico non eſt curandum.*
3 *Simonia non committitur, ſi quid minimum donetur.*
4 *Peccatum tantummodò veniale dari poteſt in vſura ratione parnæ quantitatis.*
5 *Iuſiurandum in promiſſione rei minimæ adhibitum, ſi non ſeruetur, lethale peccatum minimè committitur.*
6 *Teſtes ſingulares probant, vbi agitur de modico preiudicio.*
7 *Modica in quibus caſibus attendantur, oſtenditur.*
8 *Gabellæ in ſolutione qui deficit in vno nummo, non excuſatur.*
9 *Emphyteuta ſoluens nummum pro canone, ita expellitur, & cadit à iure ſi illum nummum ſoluere ceſſat per biennium, ſeu triennium, ſicut ſi maior eſſet ſumma.*

1 MODICA nnn nocent, *cap. ſi proponente 42.* vbi *gloſſ. 1. de reſcript.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus. n. 107. C. de reuocand. donat.* &
2 *in tract. de iudicio in rebus exig. verſ. 29.* quia de modico non eſt curandum, *l. ſi oleum. §. fin. cum l. ſeq. ff. de dolo, l. in rebus. § poſſunt. ff. commodati*, Thom. de Thomaſſer. *in floribus legum. reg. 422.* vbi ait procedere, niſi modica eſſent eſſentialia, Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſactionib. num. 422.* Aloyſ Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 39. n. 3. in 1. edit.* aliàs *reſol. 36. in 2. edit.* [Giurba *in conſuet. Meſſanenſ. c. 16. gloſſ. 1. n. 14.* Ioan. Maria Nouar. *quaeſt. forenſ. lib. 1. q. 37. n. 10. & 11. & q. 56. num. 8.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 5. c. 951. n. 7.*]
3 Vnde modicam rem non efficere ſimoniam, id eſt, ſimoniam non committi, ſi quid minimum donatur, tenent Crauet. *conſ. 46. n. 12. verſ. confirmatur*, Tiraq. *de iudicio in rebus exig. verſ. 30.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. n. 166.* Soar. *de Religione, lib. 4. de ſimonia, cap. 3. num. 3. cum ſeq.* Aloyſ. Ricc. *in deciſion. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 208. n. 6. cum ſeqq. p. 1.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 5. lit. M. concluſ. 239. n. 46.*
4 Er in vſura ratiooe paruæ quantitaris peccatum dari poſſe tātummodo veniale, reſoluunt D. Thom. *2. 2. q. 66. art. 6. ad 3.* Couar. *lib. 1. var. cap. 3. n. 12.*
5 Et lethale peccatum non committi, ſi iuſiurandum in promiſſione rei minimæ adhibitum non ſeruetur, tradunt S. Antonin. *p. 2. tit. 10. cap. 4. §. 1. col. 3.* Syylueſt. *in ſumm. verb. Iuramentum 4. q. 1. ad fin.* Sot. *de Iuſtit. lib. 8. q. 1. art. 7. in 7. col. & lib. 7. q. 2. art. 2. verſ. vtrium ratione leuitatis*, Azor. *Inſtit. moral. p. 1. lib. 11. cap. 5. q. 3.* Fr. Emman. *quaeſt. Regularium. 3. q. 50. art. 2.* Sayt. *in claui Regia, lib. 5. cap. 46. n. 28.* Quamuis contradicat Caiet. *2. 2. q. 89. art. 7. ad 1. dub.* Couarr. Tabien. Armil. & Philiarcb. citati ab Azor. *vbi ſupr.* & Alex. *conſ. 105. Magnifice n. 19. verſ. accedas, lib. 3.* putans quod emptor non implens iuratam emptionem cadit à tota, ſi minimum remanet, quod non impleuit, & Crauet. *conſ. 182. num. 16.* exiſtimans quod vbi eſt iuramentum, modicus defectus etiam in vno nummo facit incidere in pœnam, prout eos refert Cardin. Tuſch. *d. lit. M. concl. 239. num. 40. & 41.*

6 Er quod teſtes ſingulares probant vbi agitur de modico præiudicio, dicunt Crauet. *d. conſ. 182. n. 15.* vbi idem dicit de teſtibus conſanguineis, & de illis, qui modicam vtilitatem, vel commoditatem ſunt percepturi, Abb. *conſ. 113. col. 4. verſ. vel poſſumus, lib. 2.* Anton. Gabr. *commun. tit. de teſtib. concl. 2. n. 74.* Seraphin. *de priuileg. iuramenti, priuil. 27. n. 11.* Farin. *in praxi crimin. q. 64. n. 298.* Card. Tuſch. *d. concl. 239. num. 12.*

7 MODICA tamen ſemper attenduntur in iſtis caſibus. Primò, quando diſpoſitio loquitur per verbum, *aliquid.* Secundò, quando diſpoſitio loquitur conditionaliter. Tertiò, quando ſumus in formalibus. Quartò, quando minimum requiritur ad integrandum numerum maiorem, & quando agitur permiſſiuè, ſecus ſi prohibitiuè. Sextò, quando militat eadem ratio in modico, ſicut in magno; ita plenè Dec. *in cap. de appellationibus. num. 11. cum ſeqq. de appellat.* quem refert Card. Tuſch. *d. concl. 239.*
8 *num. 39.* Ideo in ſolutione gabellæ qui deficit in vno nummo, non excuſatur, Alex. *conſ. 105. Magnificc. num. 20. verſ. pro hoc bene facit, lib. 3.* Et emphy-
9 teuta ſoluens nummum pro canone, ita expellitur, & cadit à iore ſi illum nummum ſoluere ceſſat per biennium, ſeu triennium, ſicuti ſi maior eſſet ſumma, Bald. *in cap. cum adeò, in princip. num. 3. verſ. & ſic nota, de reſcript.* Tiraq. *de iudicio in rebus exig. verſ. 51.* Crauet. *d. conſ. 182. n. 16.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 61. num. 23. & tit. 7. q. 17. n. 23. & 24.* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. convent. lib. 22. tit. 27. n. 13.* Cald. Pereira *quaeſt. forenſ. lib. 1. q. 11. num. 12. & conſ. 38. num. 9.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 453. verſ. dubium etiam eſt*, Rebellus *de obligat. Iuſtit. p. 2. lib. 14. q. 8. n. 8.* Card. Tuſch. *d. concl. 239. n. 42.*

Axioma CLII.

Mixtum.

1 *Brocardica materia eſt, an mixtum comprehendatur ſub ſimplici.*
2 *Mixtum continetur ſub ſimplici, quando ex communi vſu loquendi illud mixtum reputaretur tanquam vnum ſimplex.*
3 *Et quando qualitates in mixto concurrentes ſunt inter ſe compatibiles.*
4 *Et quando mixti qualitates ſunt ſeparabiles.*
5 *Et quando concurrit mens, & intentio veriſimilis diſponentis.*
6 *Et quando in ſimplici & mixto adeſt eadem ratio.*
7 *Et in gratia, & beneficio Principis.*
8 *Et quando aliàs ſequeretur Iurium contrarietas.*
9 *Et quando lex hoc exprimeret.*
10 *Et quando eadem diſpoſitio exprimit illa ſimplicia, ex quibus mixtum eſt compoſitum.*
11 *Mixtum non continetur ſub ſimplici in odioſis, ſeu aliàs in materia ſtrictè interpretanda, ſeu materia exorbitante, & correctoria.*
12 *Et in contractibus.*
13 *Et in ſtatutis.*
14 *Et in legatis.*
15 *Mixtum omne ſequitur naturam ſui ſimplicis magis digni.*

MIXTVM an comprehendatur ſub ſimplici, 1
difficilis eſt materia, quam brocardicam

appellant Roman.*in l.2.n.50.ff.de verb.obligat.* & Iaſ. *in §. omnium.num. 28. Inſtit. de actionib.* Ideo cùm certa regula conſtitui non poſſit, ponam primo loco omnes caſus in quibus ſub ſimplici mixtum continetur, & in quibus diſpoſitio loquens de mixto, procedit etiam in ſimplici; deinde ſubiiciam alios caſus, in quibus mixtum ſub ſimplici non continetur.

2 Mixtvm continetur ſub ſimplici, quando ex communi vſu loquendi illud mixtum reputaretur tanquam vnum ſimplex, & iſto caſu diſpoſitio loquens de ſimplici, habet locum etiam in mixto, *l.librorum. §.quod tamen. ff. de legat.3. l. vel vniuerſorum.ff.de pignerat.act.l.ſi quis vinum.ff.de vino, tritico, & oleo leg.*Bolognet.*in repet.l.2.in princip.ff. de verb. obligat.n.62.& 66.verſ.ſecundò limitatur,& n.75.verſ. ſecundò fallit.*

3 Secundò continetur etiam quando qualitates in mixto concurrentes ſunt inter ſe compatibiles,*l.ſeruus vrbanis. §.fin. ff. de legat.3.l.Titia textores. ff.de legat.1.*Bolognet.*d.l.2. in princip. num.* 54. Secus ſi in mixto concurrunt qualitates incompatibiles,& contrariæ, quia tunc mixtum non continetur ſub ſimplici,vt *in l.1.§.interdictorum.ff.de interdict.& in l.in tribus.ff.de iudic.& in d.l.ſeruus vrbanis.§.fin. & in d.l. Titia textores.§.1.ff.de legat.1.& in §.quadam.Inſtit.de action.*Bolognet.*d.l.2. in princip.n.46.& n. 54. verſ. ſed ſi eueniat, & n.65.*

4 Tertiò continetur quando mixti qualitates ſunt ſeparabiles, vt *in d.l.2.*reſoluunt Angel. *n.1. verſ. tu autem,*Aretin. *poſt n.2.verſ.aliquando,*Alex.*n.2. verſ. vnde,*Roman.*n.10.& n.16.* Cuman.*num.4.* Bologn. *n.45.& 186.*Alciat.*in repet.n.15.cum ſeq.& num. 23.* Polyd.Ripa *in tract.de nocturno tempore,cap.4.num.8. & 9.* Secus verò ſi qualitates in mixto concurrentes ſunt inſeparabiles; tunc enim diſpoſitio loquens de ſimplici, non habet locum in mixto continente inſeparabiles qualitates,vt *in l.vim paſſam. §. præſcriptione.ff. de tutel. & in l. adulterium cum inceſtu. ff. de adulter.*Bologn.*in d.l.2.in princ.n.47. & 186.* Alciat. *in repet.ſub num.* 23. Card.Tuſch.*pract.concluſ.tom.5. lit. M.concl.244. n.32.*vbi quod quando materia eſt indiuidua, mixtum non continetur ſub ſimplici, etiam quod diſpoſitio loquatur de pluribus ſimplicibus, Polyd.Ripa *d.cap.4. n.14.* vbi ampliat etiam in odioſis.

5 Quartò continetur ſi concurrat mens, & intentio veriſimilis diſponentis,vt per Bologn. *in d.l.2. in princip.num.55. ad fin.verſ. fallit vbicunque, & n. 58. verſ.vbicunque,* Alciat.*in repet.poſt num.23.* Galiaul. *poſt num.20.*Card.Tuſch.*d.lit. M.concl.294. num.48.* Polydor. Ripa *d. cap.4. num.12. verſ. aut conſtat, & num.120.*

6 Quintò continetur vbi in ſimplici & mixto adeſt eadem ratio, & multo magis ſi in mixto viget maior ratio,quàm in ſimplici, tunc enim diſpoſitio loquens de ſimplici, habet locum etiam in mixto, Bologn.*in d.l.2.in princ.num.55. verſ. & ideo in iſtis mixtis, & num.57.verſ.ſicut è contrario,& n.62. verſ. tertiò fallit,& num.67.verſ.tertiò limitatur,& num.72. cum ſeqq.*Alciat.*in repet.ſub n.10.* Surd.*conſ.33. n.29.* vbi ampliat etiam in pœnalibus, & odioſis, & *conſ.315.num 58.* Card.Tuſch. *d.concl.294.num.34.* Polydor.Ripa *d.cap.4.n.13.* Rot.*deciſ.385.n.4. apud Farin.p.2.recent.*

7 Sextò continetur in gratia, & beneficio Principis, ac proinde conceſſa per Papam legato facultate legitimandi ſpurios, & inceſtuoſos, cenſetur etiam data poteſtas legitimandi ſpurios, & inceſtuoſos ſimul, ex quo talis legitimandi facultas reputatur fauorabilis, cùm agatur de beneficiis Principum, & ſic latè interpretandis, ita Bart. *in d. l. 2. in princip. num.2.* Angel. *num.2. verſ.& ideo,* Imol. *num.2.cum ſeqq.* Alex.*num.3.* Roman.*n.62.* Cuman. *num.3.verſ.ſecundùm,* Alciat. *in repet.n.41. cum ſeqq.* Galiaul.*num 6.cum ſeqq.*Iaſ.*in §.omnium.n.31. Inſtit. de action.*Mandoſ.*in reg.10.Cancel.q.3.n.10.*& ſaltem procedere quando legitimatio non tendit in alicuius præiudicium,agnoſcunt Cephal. *conſ.157.n.37. lib.1.* Oſaſch. *Pedem. deciſ.119.n.1. cum ſeqq.* Polyd. Ripa*d.cap.4.n.90.cum ſeqq.* Rot.*d.deciſ.385.n.4.p.2. recent.*

8 Septimò continetur quando aliàs ſequeretur Iurium contrarietas, ita Bart.*in d.l.2.n.2.verſ.cùm ergo,* Cuman.etiam *num.2.verſ.& hoc verum,*Iaſ.*num.5. in fine,*Card. Tuſch. *d.concl.294.n.35.* Polyd. Ripa *d. cap.4.n.42.*

9 Octauò continetur quando lex hoc exprimeret, Bart.*in d.l.2.n.2.verſ.item,*Cuman.etiam*n.2.verſ.item comprehendit,* Iaſ.*n.5.* Polydor. Ripa *d.cap.4.num.5. & 6.*

1 Nonò continetur quando eadem diſpoſitio exprimit illa ſimplicia,ex quibus mixtum eſt compoſitum,non ex proprietate ſermonis, ſed ex benignitate,Bologn.*in d.l.2.in princ.n.56.in fine,*Galiaul. *in repet.n.15.& 21.verſ.puto,*Angel.*conſ.348.n.2.verſ.licèt ſecus,*Card.Tuſch. *d.concl.244.n.35.* Polyd. Ripa *d. cap.4 n.9.in fine.*

11 Mixtvm non comprehenditur ſub ſimplici, nec diſpoſitio loquens de ſimplici, locum habet in mixto in odioſis, ſeu aliàs in materia ſtrictè interpretanda, Aym.*conſ.276. col.fin.verſ.iam cauſa collectarum,* Cephal. *conſ. 26. num. 24. cum ſeqq. lib. 1,* Tiraq. *de legib. connub. gloſſ.5. num.71.* Herculan. *in tract. de cautione de non offendendo, cap. 57. num. 2.* Mandoſ. *ad reg.11.Cancel.q.3.num.6.& reg.15. q.16. num.2. & reg.32. q.30. num.8. verſ. amplius conditio,* Surd.*conſ.430.num.14.* Item quando eadem diſpoſitio eſt pœnalis, Bertazol. *conſ.126. num.13.in fine,* Cardin. Tuſch. *d.lit. M. concluſ.294. num.2. & 45.* Polydor. Ripa *d.cap.4. num.9. & 109. cum ſeqq.* ſeu materia exorbitans, aut correctoria, Tiraq. *d.gloſſ.5. num.71.* Mandoſ. *reg.33. q.7. num.3. verſ. quinto, & vltimo, & reg.11.q.16.num.2. & reg.22.q.30. num. 8. verſ.amplius conditio,*Card.Tuſch. *d.concl.244. n.26.* Polydor.Ripa *d cap.4.num.48. & n.126.* Et in reſpicientibus præiudicium tertij,Ruin.*conſ.167.num.20. lib.1.*Crauet.*conſ.491.num.3.*Hier.Gabr.*conſ.197.n.6. lib.1.* Surd.*deciſ.174.num.16.* Polyd. Ripa *d. cap.4. num.127.*

12 Mixtvm non continetur ſub ſimplici, nec diſpoſitio loquens de ſimplici,habet locum in mixto in contractibus, ita Roman. *in d. l. 2. in princip. num.57. verſ.ſequitur quintò,* Octau. Glorit. *d.concl. 244. num.12.* Polydor. Ripa *d. cap.4. num.32.& 33.* vbi ſubdit, quod hoc fallit fauore libertatis. 13 Sic etiam ſtatuta loquentia de ſimplici,non habent locum in mixto, quia in ſtatutis facienda eſt ſtricta interpretatio,Bolognet.*in repet.d.l.2.in princip.n.69. & 70.*vbi Alex.*num.7.* Tiraq.*d.gloſſ.5.num.70.* Card. Tuſch.*d.concl.294.num.16.cum ſeqq.*Surd.*deciſ.174. num 14.verſ.& ſtatutum,*Polyd.Ripa *d.cap.4.num.45. cum ſeqq. & num.53.cum ſeqq.* ampliat, ſiue ſtatutum loquatur de perſonis, ſiue de actibus, ſiue de artificio. 14 Et quod in legatis mixtum non contineatur ſub ſimplici, eo quod in illis ſit ſtrictè interpretatio, tradunt Roman. *in dict. l.2. in princip. num.10. verſ.in legatis verò,* & *ibi* Iaſ.*col.3. verſ.vnde ille tex.*Alciat.*in repet.num.19.*Polydor.Ripa *d.cap.4. num.29.*

15 [MIXTVM omne ſequitur naturam ſui ſimplicis magis digni, l.quæritur, ff.de ſtat. hom.l.etſi non ſunt,§.fin.ff.de auro & arg.leg.l.quicquid,§.cùm partes, ff.de acquir.rer.dom. Ludou. Gom. in c.1.n.47.in fine, de reſcript.in 6.Couar.pract.c.36.num.5. Mandoſ. ad reg.1.Cancel. q.10.n.2. Menoch. conſ.661.n.25.cum ſeqq.Melch.Phœb.deciſ.214.n.3.tom.2.]

AXIOMA CLIII.

Mora.

1 *Mora vltima attenditur, & nocet.*
2 *Mora non contrahitur ſine interpellatione.*
3 *Mora non eſt vbi nulla eſt petitio.*

1 MORA vltima attenditur,& nocet, l.illud 17. ff.de pericul.& commodo rei vend.l.ſi mora, & l. ſemel mora.ff.ſoluto matrim. l.ſi & per emptorem 53.ff. de action.empti, l. ſi ſeruum 91.§.ſequitur. ff. de verb. obligat.cap.ſi Iudex laicus 12 vbi gloſſ. verb. clericali, de ſentent.excom.lib.6.Sebaſt. Medic.in tract. de nouation.p.2.verb.mora,Alex.conſ.72.Videtur.num.8. lib.3. Socin.reg.23. vbi limitat quinque modis, Caſſan.in catalogo gloria mundi.p.12.conſid.100. n.16. Pichard. in diſput.de mora.n.212. Franc.Molin.de ritu nuptiar. lib.3.q.29.num.86. Card.Tuſch.pract. concluſ.tom.5. lit. M. concluſ. 372. per totam. [Sigiſm. Scacc. de commerc.gloſſ.6.n.13.Stephan. Gratian. diſcept.forenſ. tom.5.cap.1000.n.24.

2 MORA non contrahitur ſine interpellatione, l.mora 32.ff.de vſuris, l. vinum 22.& l. lecta 40. §. pactum autem,ff.ſi certum pet. l.nemo rem ſuam 82. §. fin. & l.ſi inſulam 84 ff.de verbor.oblig.Anton.Pichard.in ſua diſp.de mora, num.43. Carol. de Graſſis de except. except.32.n.101.cum ſeqq.

3 MORA non eſt vbi nulla petitio eſt, l. nulla 99. ff.de regul.Iuris,Surd.conſ.150.n.98.]

AXIOMA CLIV.

Mors.

1 *Mors omnia ſoluit.*
2 *Morte finitur ſocietas.*
3 *Mandatum expirat morte mandantis.*
4 *Beneplacitum expirat morte concedentis.*
5 *Delicta morte extinguuntur.*
6 *Moriens nunquam præſumitur immemor ſalutis æternæ. Limita vt ibid.*
7 *Mortuo non fit iniuria.*

1 MORS omnia ſoluit, auth. de nuptiis. §. deinceps,collat.4.Anton.de Butrio conſ.58. in princip.Decian.conſ.1.n.10.lib.1.Sebaſt.Medic. in ſpeciali tract. Mors omnia ſoluit,Pichard.ad §. rectè quoque 5. n.8.Inſtit. de mandato , Argel. de contradict. legitimo, q.7.n.82.Gonzal.ad reg.8. Cancel. gloſſ.15.n.3. Card. Tuſch.practic. concluſ.tom.5.lit.M. concl.391. per totam,vbi n.7.poſt Socin.iun.conſ.111.n.9.& ſeq.lib.1. ait , quod per mortem quis dicitur relinquere omnia , & totum mundum , quia mors omnia extinguit , & ſoluit quoad potentias humanas. [Surd. conſ.99.num.17. Ioan. Anton. Mangil.diſcept.ſt.q.51. num.403.]

2 MORTE igitur finitur ſocietas,l.actione.§.morte.ff.pro ſocio,§.ſoluitur, Inſtit.eod.tit.l.10. tit.10. partita 5.Ordin.Regia Luſitanor.lib 4.tit.44.§ 4.Anton. Gom.var.tom.2.cap.5.n.6.Valaſc.de iure emphyt.q.30. n.5.& conſ. 63. à num.3. Matien. l.2.gloſſ.1.num. 15. tit.9.lib.5. nona Recopil. Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.57.n.1.Surd.conſ.20.n.3.& 4. Molin. de Inſtit. tract.2. diſp.414 in princip. Azor. Inſtit. moral. p. 3. lib.9. cap.6.q.3. Rebel. de obligat. Inſtit. p.2. lib. 15. q.vlt. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 25. n.375. verſ.ſecundo, Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ.p.2. collect. 398. Cardin. Mantic. de tacitis & ambig. conuent.lib.6.tit.24.à princip. Stephan.Gratian. diſceptat. forenſ.cap.276.à n.1.

MORTE mandantis mandatum expirat, l.cùm, vbi Alex.ſub n.5. ff.ſi certum petatur, l.mandatum. C. mandati,cap.relatum 19.de offic. deleg. Brunor. à Sole in locis communib.verb.mandatum 12. Cardoſ.in praxi Iudicum, eodem verb. num.10. Cald. Pereira de empt. & vendit.cap.15.num.24. Cardin.Mantic.de tacit. & ambig.conuent. lib.7. tit.21. num.5. Rebel. de obligat. Inſtit.p.2. lib.17. q. vnica,de mandato.n.4. verſ.quarto. Caſtill. quotidian. lib.2. cap.29. Soar. de legib. lib. 8. cap.31.n.13.& 14. Molin. de Iuſtit. tract.2. diſp.552. n.7.Cined.practic.lib.1.q.38. n.1.& 2. Rota in Pariſien.pecuniaria 5. Decemb.1612.coram Reuerendiſſimo D.meo Coccino Decano,impreſſa per Farinac. deciſ.443. n.3.p.1.recent. [Alex.Trentacinq.var.reſol.lib.2.tit.de procurat.reſol.10. num.1.cum ſeq. Ioan.Maria Nouar. quæſt.forenſ.lib.1. q.101. num.4.& 5. & in praxi elect. & variat. fori, q 30.ſect.1. num. 3.] Et mandatum procuratorium ſoluitur morte mandatarij, ſiue procuratoris. §. Item ſi adhuc, Inſtit. mandati, Borrel. in ſumma rerum omnium deciſ. tit.66. n.260. vbi n.289. ſubdit , non expirare per mortem domini , quando procurator eſt effectus dominus litis. 3

MORTE concedentis expirat beneplacitum, cap.ſi gratiosè, de reſcript. lib.6. Gutier. practic. lib.3. q.11 n.19.Valaſc.de iure emphyt.q.34 n.7.Gonzal.ad reg.8.Cancel.§.1.proœm.num.9. cum ſeqq.& gloſſ.12. à princip.Cald.Pereira de manu Regia,cap.6.num.19. & fuit dictum in Bononien. Parochialis 18. Martij 1613.coram Card.Veroſpio, impreſſa per Farinac. deciſ. 489.num.4. 4

MORTE delicta extinguuntur, l. defuncto.ff.de publicis iudic.l.1.& vlt.C.ſi reus vel accuſator mortuus fuerit,exornant Duen.reg.173.Tiraq.de pœnis temper. cauſa 49.à n.42. Plac.de delictis,lib.1.cap.28. Couar. de ſponſalib.p.2. cap.6.§. 8.num.6. Clar.lib.5.fin. q.51. n.9.& 12. Sebaſt.Medic. in tract. Mors omnia ſoluit, p.2.concl 27. Mench.quæſt.vſufrequent.cap.7.num.15. Anton.Gom. var.tom.3.cap.1.num.78. Peregr. de iure fiſci,lib.4.tit.5.num.1. Cardoſ.in praxi Iudicum, verb. delictum. n.34. Cald.Pereira quæſt. forenſ.in comment. ad l.vnic.C.ex delictis defunctor.p.3. in princip. & p 5. num.1.Card. Tuſch.d.lit. M.concl.391.num.1. Nam mors extinguit accuſationem , ac proinde mortuo accuſatore iudicium accuſationis aboletur , Clar. §.fin.q.51.num.9. verſ. pariter, declarando tamen, vt per Card. Tuſch. d.lit. M. concl.396. quia mortuus non poteſt effici habilis , vel inhabilis ad aliquid, Bald.conſ.57. num.2. lib. 5. & ideo poſt mortem nemo poteſt incipere eſſe aliquid,idem Bald.conſ.394. Punctus talis eſt.num.4.in princip.verſ.poſt mortem autem, lib.3. 5

MORIENS nunquam præſumitur immemor ſalutis æternæ,l.fin.C.ad legem Iul. repetund. cap. ſancimus 1.q.7.Couar.lib.2.var.cap.13.num.8. Thom.de Thomaſſet. in floribus legum.reg.193. Bertazol. conſ. 118.num.13.Menoch.conſ.350. num.9.Eſcob. de ratiocin.cap.11.num.30.Flamin.Pariſ.de reſignat.benefic. lib.12. 6

*lib.*12.*q.*1.*à n.*7. Anton. Monach. *Florent. deciſ.*2.*n.*27. Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib.*1.*comp.*18.*n.*66. [latè Mari. Giurba *in conſuet. Meſſanenſ. c.*2.*gloſſ.*7. *num.*2. & 28. & *gloſſ.* 14. *num.* 8.] Et ideo non præſumitur mentiri, Surd. *deciſ.*55.*n.*11. imò eius dictum habet vim iuramenti, Socin. iun. *conſ.* 161. *num.* 3. *vol.* 1. Menoch. *conſ.*23.*n.*9. Anton. Monach. *d. deciſ.*2.*n.*31. [Limita in præiudicium teſtis, Alciat. *de præſumpt. reg.*3.*præſ.*4. *num.*2. *verſ. aduertetur*, Ioſeph. Ramon. *conſ.*100. *num.*539. Non enim omnis mouens præſumitur Ioannes Baptiſta, Menoch. *de præſumpt. lib.*5. *præſ.*5.*num.*19 & *de arbitr. caſu* 99.*num.*30. & *conſ.*39. *num.*7. & *conſ.*139.*n.*68. & 70. Polyd. Ripa *de actibus in mortis articulo, cap.*26.*num.*8. Surd. *deciſ.*135.*n.*14. & *conſ.* 382 *num.*62. Giurba *d. gloſſ.*7. *num.*2. *gloſſ.*2. *prope fin.*]

7 MORTVO non fit iniuria, quia non poteſt vulnerari, neque ſuſpendi, neque puniri, vt per Boër. *deciſ.*316.*num.* 10 *cum ſeqq* Cardin. Tuſch. *dict. lit. M. concl.*389. *per totam.* Ratio manifeſta eſt, quia homo mortuus homo non eſt, neque pœnæ, aut medicinæ capax, ſicut & ſenſus expers noſcitur, vt notat gloſſ. per text. *ibi in l. ſeruo manumiſſo. ff. de condict. indeb.* homo enim ex coniunctione animæ & corporis ſubſiſtit, vt explicat Innoc. III. *in cap. in quadam, verſ. ſed aduerſus, de celeb. Miſſar. iuncto Clem.* 1. *§. porrò, de Summa Trinit.* & ex Ariſtot. D. Auguſt. & D. Thoma, explicat Nauar. *in Man. prælud.* 1. *num.*11. Gom. *var. tom.*3. *c.*3. *num.* 32. Vnde multa notabilia refert Dec. *in cap. ad hæc* 5. *à num.* 29. *de priuileg.* inde meritò *à num.* 34. aduertens defendi non poſſe eorum ſententiam, qui dicunt excommunicatos eſſe, qui clerici cadauer percutiunt, quos latè refert Duen. *reg.*99. *ampl.*6. & Boër. *d. deciſ.* 316. *num.*12. *in fin.* non enim dici poteſt eum, qui clerici cadauer percutit, hominem aut clericum percutere; ac ſubinde deficiunt verba, *can. ſi quis ſuadente* 17. *q.*4. Non obſt. quod in excommunicatione decedentes priuantur Eccleſiaſtica ſepultura, & ſi in Eccleſiis, aut cœmeteriis eorum corpora ſepeliantur, exhumanda & extrà ſunt eiicienda, *cap. ſacris, de ſepultur. d. cap. ad hæc*, quia dupliciter reſponderi poterit. Et primò, non eſſe inconueniens, quod propter culpam viuentis pœna maneat poſt mortem continuatiuè, ita vt ſi ſemel viuentem cœpit afficere, duret in cadauer, formaliter decidit text. *in l.*2. *de cadauer. punit.* & videmus in iis, qui pœna mortis puniuntur, & deinde in partes ſecantur, & comburuntur, aut beſtiis obiiciuntur, vt probat text. *in l. capitali, §. famoſos. ff. de pœnis*, & proſequitur Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 49. *num.* 42. quod multo magis conuenit prohibitioni ſepulturæ, quæ corporum mortuorum propria eſt; ac ſubinde mirum videri non debet, ſi Eccleſia mortuos eius vſu priuet, nam viuentes ad talem ſepulturam, dum in excommunicatione manent, ius non habuerunt; ergo nec poſt mortem illud habere dicendum eſt, vt bene conſiderat Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 12. *ſect.*4. *num* 2. *ad fin.* Secundò reſponderi poterit, prohibitionem hanc & præceptum Eccleſiaſticum non ſepeliendi excommunicatum in loco ſacro, non propriè dirigi in corpus ipſum, ſeu cadauer defuncti, ſed in fideles viuentes, iuxta generale Apoſt. præceptum. quod non ſolùm in excommunicatos dirigitur, ne communicent cum fidelibus, ſed etiam in ipſos fideles, ne communicent cum excommunicatis, *cap. ſicut Apoſtoli, cum ſeqq.*11.*q.*3. Nec de poteſtate eſt dubitandum, iuxta pleniſſimam illam Chriſti Domini conceſſionem, *Quodcunque ligaueris*, &c. nec etiam de voluntate, quæ manifeſta eſt ex illatione, quam Summi Pont. exprimunt *in dict. cap. Sacris*, & iuxta illud, *cui non communicanimus viuo, nec communicemus defuncto*, relatū in integra *d. cap. ad hæc, de priuileg.* Ad textum verò *in cap. ſanè*, *&* 2.24. *q.*2. & *in cap. ſi quis Epiſcopus, de hæret.* cum ſimilibus, quibus probari videtur, mortuos excommunicari poſſe, quod tamen eſt contra verba, & communem diffinitionem cenſuræ, quæ eſt ſententia Iudicis Eccleſiaſtici, qua homo Chriſtianus bonis ſpiritualibus priuatur, &c. mortuum autem hominem non eſſe conſtat ex dictis, & ideo excommunicari non poſſe, comprobant Caſtro *de iuſta hæret. punit. lib.*2.*cap.*19. Couar. *in cap. alma mater, p.*1. *§.*11.*num.*8. Nauar. *in Man. cap.*27.*num.*171. Soar. *d. tom.* 5. *de cenſur. diſp.*5. *ſect.*1. *num.* 3. Sayr. *in ſimili tract. lib.*1.*cap.*8. *à num.*8. reſpondemus, in illis Iuribus excommunicationem propriè, & directè non proferri in mortuos, ſed viuis Eccleſiam imperare, ne communicent cum illis, quos conſtat in excommunicatione deceſſiſſe, non faciendo pro eis ſuffragia, vel ſepulturæ tradendo. Qua etiam ratione Eccleſia excommunicatos mortuos abſoluit, iuxta text. *in cap. à nobis* 28. *verſ. nec obſtat, de ſent. excomm.* non quod directè in eos exerceat iuriſdictionem, quæ ad abſoluendum neceſſaria eſt, iuxta *reg. cap. verbum, de Pœnit. diſt.*1. quæ videtur deficere reſpectu mortuorum, ſecundùm rationem, de qua Poor. *in d. cap. à nobis*, quia Chriſtus Dominus Eccleſiæ dedit poteſtatem ſuper terram, iuxta prædictam auctoritatem, *quodcunque ligaueris ſuper terram*, &c. non autem in ſepultos ſub terra; ſed quia per huiuſmodi abſolutionem viuis facultatem facit communicandi cum excommunicatis, qui in excommunicatione deceſſerunt, vt pro eis preces fundere, & ſuffragia facere poſſint, vel etiam ſepulturæ mandare, vt bene explicat Caſtro *dict. lib.* 2. *cap.*20. *ad fin.* & reliqui omnes poſt eum citati.

AXIOMA CLV.

Natura, Naturalis.

1 *Natura, & ars fruſtrà nihil faciunt.*

2 *Natura rei potius attendi debet, quam ſimplex nominatio.*

3 *Naturalia ſi concurrant cum accidentalibus, præferuntur.*

4 *Domicilium originis potentius eſt, quàm domicilium incolatus.*

5 *Naturaliter quod non poteſt fieri, non poteſt fieri ſecundùm legem poſitiuam, & eius ordinationem.*

6 *Paria ſunt, aliquid eſſe impoſſibile naturaliter, vel de Iure.*

NATVRA, & ars fruſtrà nihil faciunt. Dixi
*ſuprà Axiom.*33.*n.*2. 1

NATVRA rei potiùs attendi debet, quàm
ſimplex nominatio, atq. text. *in l. ſi vno. ff. locati, cap* 2
ea quæ, de ſimon. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5.
*num.*18.

NATVRALIA ſi concurrant cum acciden-
talibus, præferuntur, Ægid. Bellam. *conſ.*43. *in prin-* 3
cip. quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*5.
*lit. N. concl.*8.*num.* 1. Et ideo potentius eſt domici-
lium originis, quàm domicilium incolatus, quia 4
vnum naturale, aliud eſt accidentale, Ancharan.
*conſ.*37. *Contra. num.*6. *in fine*, & *num.*7. Card. Tuſch.
*d. concluſ.*8.

*d. concluſ.*8. *num.*2. & naturalis coniectura præualet accidentali, Franc. Molio *de ritu nupt. lib.*3. *quæſt.*95. *num.*55.

5 NATVRALITER quod non poteſt fieri, non poteſt fieri ſecundùm legem poſitiuam, & eius ordinationem, *l. qui ad certum. ff. locati, l. lex Cornelia, in fine. ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. l. Gallus. §. ſi eius. ff.*
6 *de liber. & poſthum.* Et ideo paria ſunt, aliquid eſſe impoſſibile naturaliter, vel de Iure, *l.* 1. vbi gloſſ. *l. filius. ff. de condit. inſtit.*

AXIOMA CLVI.

Neceſſaria.

1 *Cauſa neceſſaria facit permiſſum id, quod aliàs de Iure eſſet prohibitum.*

2 *Alienatio ſi eſt ſimpliciter prohibita, tamen ſi fiat ex cauſa neceſſaria, redditur permiſſa.*

3 *Conceſſione facta alicuius rei, videntur etiam conceſſa ea omnia, ſine quibus res illa commodè haberi non poteſt.*

4 *Neceſſaria cauſa præſumitur potiùs, quàm voluntaria.*

1 NECESSARIA cauſa facit permiſſum id, quod aliàs de Iure eſſet prohibitum, multis caſibus, vt latè probat Card. Tuſch. *practic. concluſ.*
2 *tom.*5 *lit. N. concl.*18. *per totam* Vnde alienatio ſi eſt ſimpliciter prohibita, tamen ſi fiat ex cauſa neceſſaria, redditur permiſſa, Ægid. Bellam. *conſ.*35. *num.*4. *verſ. ſed nunquid*, Angel. Aretin. *conſil.*18. *Ad deciſionem, n.*8. *verſ. quantum verò*, Roman. *conſ.*219. *Ex themate. num.*8. *verſ. hoc primò probatur*, vbi *num.*9. *verſ. ſecundò probatur*, ſubdit, quod cauſa neceſſaria non comprehenditur ſub regula prohibente actum fieri.

3 NECESSARIA omnia ad vnum conceduntur illi, cui cōceditur illud vnum, *l.*2. *ff. de iuriſd. omn. Iudic. l. ad rem mobilem. §. qui procuratorem. ff. de procuratorib. l.*1. *§.*1. *ff. ſi vſufr. petatur, l.*3. *§. qui habet. ff. de ſeruitut. ruſticor. præd. l.*3. *ff. pro ſocio, l.*1. *§. fin. ff. de officio eius, cui mād. eſt iuriſd. l. auibus*, & ibi *gloſſ.*2. *ff. de legat.* 3. vbi quod in legato facto de auibus etiam auiaria comprehenduntur, ſine quibus aues de facili aufugere poſſent, *§. minorem, Inſtit. de actionib. cap. præterea, de officio deleg.* cum his, quæ ad hoc principium exornandum tradunt Nauar. *in princip. de Pœnitent. diſt.*5. *n.*24. Surd. *conſ.*347. *num.*20. Gam. *Luſitan. deciſ.*206. *n.*9. Thom. de Thomaſſ *in floribus legum. reg.* 29. vbi intelligit procedere in materia fauorabili, vel indifferenti, vel in coniunctis, & vbi militat eadem ratio, Galet. *in margarita caſuum Conſcientiæ. verb. concedere*, vbi etiam intelligit quando illud conceſſum non poteſt ſtare ſine illis. In vnius enim actus conceſſione omnia ea veniunt, quæ faciliorem, & commodiorem executionem actui præſtant, Bald. *in d. l.*2. *verſ. tu dic plenius, ante num.*1. *ff. de iuriſd. omn. Iud.* vbi Curt. iun. *num.* 2. *cum ſeqq.* Alciat. *num.*2. Dec. *num.*6. Ioan. Bologn. *n.*18. *& ſeqq.* Menoch. *conſ.*14. *num.*8. idem Bald. per text. *ibi in cap. vlt. num.* 4. *de dolo & contum.* vbi quòd habens mandatum ad neceſſaria, videtur etiam illud habere ad vtilia, refert Rendina *in prompt. recept. ſent. tom.*1. *tit.*100. *num.*3. [Narbona *l.*20. *gloſſ.*2. *n.*13. *tit.*1. *lib.*4. *Recopil.*]

NECESSARIA cauſa præſumitur potiùs,
4 quàm voluntaria, *l. vxorem. §. pater naturalis. ff. de legat.*3. Caſtren. *conſ.*133. *Iſte Martinus, col.*2. *lib.*2. Crauet. *conſ.*301. *num.*5. *&* 6. *verſ. nec obſtat*, vbi quod ſi duæ cauſæ neceſſariæ ſubſunt, præſumitur ex magis neceſſaria, refert Card. Tuſch. *tom* 5 *lit. N. concl.* 33. *num.*1. *&* 2.

AXIOMA CLVII.

Neceſſitas.

1 *Neceſſitas non habet legem.*

2 *Neceſſitas facit licitum, quod aliàs de Iure non eſt licitum.*

3 *Ex neceſſitate quæ fiunt, non dicuntur fieri in fraudem.*

4 *Liberalis nemo exiſtit in neceſſitatibus.*

NECESSITAS non habet legem, ideo lex 1
ſubiacet neceſſitati, non è contrà, *l. tutor qui repertorium. ff. de adminiſt. tutor. l. vt gradatim. §.*1. *de munerib. & honorib. l. non ſolum. §. fin. ff. de excuſ. tutorum, l. aliquando. ff. de officio Proconſ. l. ſi quis filio. ff. de iniuſto rupto, l.*1. *C. de operib. liber. l. pro tyronibus, C. de priuileg. domus Auguſtal. lib.*11. *cap. licèt, de feriis, c.*5. *in fine, de conſuetud. cap. exiit, col.*4. *in fine, de verbor. ſignif. lib.*1. Calderin. *conſ.*95. *Quod eſt vnicum, de trenga, & pace, num.*5. *verſ. item eſt iniuſtum*, Iaſ. *in l. ſi ex toto, in fine princip. ff. de legat.* 1. vbi ponit plura exempla de bello, fame, peſte, & ſimilibus, Anchar. *conſ.*191. *In auxilium veritatis. n.*4. *&* 5. *& conſ.* 243. *num.* 4. vbi ait, quòd neceſſitas non habet legem humanam, neque diuinam, quia multa prohibita de Iure diuino, & humano, fiunt permiſſa ex neceſſitate, & è contrà permiſſa fiunt prohibita, & ponit exempla furti, homicidij, & ſimilium, Signorol. de Homod. *conſ.*42. *num.* 3. vbi ait procedere etiam in neceſſitate Iuris, quia culpa caret, qui facit aliquid neceſſitate Iuris imminente, Cephal. *conſ.*451. *num.*282. *&* 283. vbi ponit decem exempla, quibus neceſſitas facit recedere à Iure, à regula, & ab humanitate, & generaliter dicit procedere in neceſſitate contra diſpoſitionem legis, ſecus in diſpoſitione hominis, & optimè declarat Caſtren. *conſ.* 400. *Priuſquam, col.*2. *in princip. verſ. ſubeſt enim neceſſitas, lib.* 1. vbi quod neceſſitas excuſat, ne legibus, & legum præceptis ſubiiciatur. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg.*189. Gail. *lib.*1. *obſeru.*102. *num.*8. Plac. *de delict. lib.*1. *cap.* 28. *num.*3. Surd. *deciſ.*86. *num.*8. Barthol. Perett. *ad extrauag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienan. verb. præterquam num.*4. *pag.*176. Matien. *l.*1. *gloſſ.*21. *tit.*10. *lib.*5. *nouæ Recop.* latè & eleganter Muños de Eſcobar *de ratiocin. adminiſt. cap.*14. *num.*10. *cum ſeqq.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.*5. *lit. N. concl.*19. *per totam*, Sanchez *de Matrim. lib.*3. *diſp.*10. *num.*27. Ceuall. *commun. contra communes tom.*4. *quæſt. fin. num.* 50. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.*711. *in* 1. *edit.* aliàs *reſol.*602. *n.*19. Monet. *de diſtribut. quotid. p.*2. *quæſt.*11. *n.*38. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.*1. *tit. de diſcipl. clericali. §.*4. *num.*55. *& §.*20. *n.*13. Benedict. Ægid. *in repet. l. ex hoc iure. ff. de iuſtit. & iure. p.*1. *cap.*8. *n.* 26. *in fine.* [Cancer. *var. p.*2. *c.*2. *n.*54. *& n.* 169. Modern. *de ſupplicat. ad Sanctiſſ. p.*1. *c.*1. *n.*58.]

NECESSITAS facit licitum, quod aliàs de 2
Iure non eſt licitum, *cap. quod non eſt licitum, de regulis Iuris. cap. quanto, de conſuet.* Bald. *in l. Diuus Pius, in princ. notab.*2. *ff. de petit. hæred.* Felin. *in cap. querelam. num.*19. *de iureiur.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 33. *num.*3.

num.3. Anton. Oliban. de iure fiſci, cap. 4. num. 36. Eſcobar de ratiocin.cap.14.n.13.Ceuall. commun.contra communes, tom.4.quæſt.fin.num.6. Cardoſ.in praxi Iudicum,& Aduocat.verb.neceſſitas.num.1. Monet.de diſtribut.quotid.p.2.quæſt.11.n.38.Bellet.d.§.20.n.13. Cardin. Tuſch. dict.tom.5.lit.N.concluſ.19.num.12. [Cornel.Beninc.de paupert.ſpec. 9. in indic.num. 43. Stephan.Gratian.diſcept.forenſ.tom.4.c.626.num. 15. & cap.636.n.10.Ioan.Maria Nouar.quæſt.forenſ.lib.1. q.28.n.10.& q.55.n.3.]

3 Ex neceſſitate quæ fiunt, non dicuntur fieri in fraudem, vt per Gozadin.conſ.87.n.15. quem refert Flamin. Pariſ. de reſignationib. benefic. tom. 1. lib. 2. quæſt.3.n.40.

4 In necessitatibus nemo liberalis exiſtit, l.rem legatam.ff.de adimend. legat. Tiraq. in l.ſi vnquam,verb.donatione largitus. n.106. C. de reuocand.donat. Gam,Luſit.deciſ.71.n.3. Pichard. ad rub. Inſtit.de adopt.n.43.Valaſc.conſ.153.n.24.[Stephan. Gratian.diſcept.forenſ.tom.4.c.796. num.27.& tom.5. c.925.n.9.Ioan.Anton.Mangil.de imput.q.15.n.36.]

Axioma CLVIII.

Negans, Negatio, Negatiua.

1 *Negantis factum per rerum naturam nulla eſt probatio.*
2 *Negatio facit rem dubiam.*
3 *Negatiua plus negat, quam affirmatio affirmat.*

1 Negantis factum per rerum naturam nulla eſt probatio, cap. bona, de elect. cap. ſuper hoc, de renunciat. [Hieron. Fernandez de Ottero in repet.c.fin.de conſuet. n.30.] Negatiua enim mera & ſimplex probari non poteſt, cap. cum Eccleſia Sutrina, verſ. nos igitur, de cauſ. poſſeſſ. & prop. Oldrad. conſ.244.n.21.in fine, & conſ.254.num.14 verſ.ad formam, Anton.Gabr.commun.opinion.tit.de probationib. concl.6.Donat.à Fina tom.1.lib.4.tit.9.n.35.20.& 28. Rebuff de except.n.160.cum ſeqq. Maſcard. de probationib.concl.1087.Menoch.de præſumpt.lib.2.præſ.50. num.8.cum ſeqq.Vincent.Caroc.de locato,& conducto, p.3.tit. de negatiua probanda, Cardoſ. in praxi Iudicum,verb.probatio.num.29. latè Card. Tuſch. practic. concl. tom.5. lit.N. concl. 30. per totam. Niſi habeat affirmatiuam implicitam, Petr.de Anchar. conſ.79. n.3.& ſeq.Flamin.Pariſ.de reſignat.benefic.lib.8 .q 2. num. 27. Cardin. Tuſch. d. concl.30. n. 19. Vel niſi reſoluatur in affirmatiuam, Oldrad. conſ.254. n.25. verſ.præterea, Menoch. d.præſ.50. a num.14. Cardin. Tuſch.d.concl.30.n.18. Vel niſi ſit coarctata loco & tempore, Angel.Aret. conſ.105. Viſo ſupradicto. n.4. in fine,verſ.ſicut dicimus,Clar.§.fin.quæſt.52.n.4. verſ. ſi tamen coarctetur,Rebuff.de except.n.172. Maſcard. concl.1087.num.8. Brunor, à Sole in locis communib. verb.teſtis.n.16. Flamin.Pariſ. lib.11.quæſt.14. n. 68. Mendez à Caſtro in praxi Luſit.lib.5.cap.1.num.62. Cardin.Tuſch. d.concl.30.num.49. Vel probetur ex inſpectione actorum, Gemin. conſ.57. In cauſa Archidiaconi.num 1.verſ.item probata eſt ſecunda, Alex. conſ.186 Viſis ſubtiliſſimis,col.fin.n.15. verſ.nec obſtat, lib.2. Maſcard. concl.968 & 1290.& 1318. num. 18. Menoch.conſ.21.n.23.Surd.deciſ.300.n.11. Cardin. Tuſch.d.concl.30 n.20.cum ſeq. Farin.in praxi crimin. p.2.quæſt.65.à num.218. Cald.Pereira de emptione, & vendit.cap.34.num.42.

2 Negatio facit rem dubiam, cap.veniens 13. de ſuppl.neglig.Prælator.Felin.in cap.ſuper eo, à num.2. de teſtibus cog.Surd.conſ.4.n.28.Gutier. practic. lib.3. quæſt.9. num.10. [Cancer. variar. p.2. c.4.num.22. Limitatur tamen axioma multis modis; primò quando præſumptio eſſet contra negantem, per l.ſi vero, §. qui pro rei qualitate, ff. qui ſatiſd. cog. Surd. conſ. 188. num.16. Secundò vbi negatur id, in qua nulla cadit probabilis inficiatio, & in negatione facta extra iudicium, Felin.in cap.coram 34. num.8. de offic.deleg. Tertiò quando in contrarium adeſt euidens probatio, Surd. conſ.4. num. 31. & conſ. 378. num.21. Quartò quando probationes ſunt in promptu, idem Surd. d. conſ.188. num.16. Quintò in notoriis, idem Surd.dict.conſ.14.num.29.& d.conſ.188. num.16.& d.conſ.378.n.20]

Negativa plus negat, quàm affirmatio affirmat, ſiue, Negatio plus tollit, quàm ponit affirmatio, l.filiusfam.§.1. C.de donationib.gloſſ.1. in l.iuris gentium. §.ſed ſi fraudandi. ff. de pactis, gloſſ. verb. à ſuſpenſis, in cap.cùm dilectus, de conſuet.cap. verbo non poteſt,in cap.1.de regulis Iuris,lib.6.Rayner.de Foroli conſ.68. Quædam mulier. num. 7. quod eſt ſub hoc numero inter conſilia Signoroli de Homod. Dec, conſ.3.Et pro tenui.num.4.verſ.ſecundum verò,Crauet. conſ.809.Plura excutienda. n.4. Franc. Becc. conſ.94. n.33.Tiraq.de iure primogen.quæſt.24.num.12.Couar. var.lib.1.cap.13.num.7. Card.Tuſch. d tom.5.lit.N. concl.27.Mari.Antonin. var.reſolut. lib.1.reſolut. 20. n.7.Surd.deciſ.243.num.6.vbi n.7. ſubdit, quod negatiua diſpoſitio nullum caſum excipit. 3

Axioma CLIX.

Negligentia.

1 *Negligentia propria ſemper nocet.*
2 *Negligentia vnius alteri nocere non debet.*
3 *Negligentia non imputatur vbi diligentia nihil proficeret.*
4 *Negligentia imputari non debet ignoranti.*

Negligentia propria ſemper nocet, Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 5. lit. M. concl.36.per totam, niſi quis in re communi adhiberet illam diligentiam, quam adhibet rebus ſuis, quia tunc non poteſt teneri de negligentia, Roman. conſ.413. Quoad primum.n.13.verſ.quod autem, Card. Tuſch. d.concl.36.n.30. vel niſi diligentia nihil proficeret, quia tunc negligentia alicui imputari non debet, l. fin. §. ſi ea conditione. ff. ad leg. Rhodiam de iactu, Bellet.diſquiſit.clerical.p.1. tit. de diſciplina clericali.§.20.n.14. 1

Negligentia vnius alteri nocere non debet, l.rem hæreditariam.in fine.ff. de euictionib.l. 3.ff. de tranſactionib.l.fin.ff.ad Syllan.l.non debet.ff.de regulis Iuris, Thom.de Thomaſſ.in floribus legum.reg.190. Sicut etiam negligentia in vno non nocet in alio ſeparato, Caſtren.conſ.54. Videtur dicendum.n.2.lib.1. Card.Tuſch.d.concl.36.n.28. 2

[Negligentia non imputatur vbi diligentia nihil proficeret.l.fin.§.ſi ea conditione.ff.ad leg. Rhod.de iactu Ioan.Maria Bellet.diſquiſ.clericali. p.1. tit.de diſcipl.cleric.§.20.n.14. 3

Negligentia imputari non debet ignoranti. l. ſi quis ignoranti. §. ſi quis ignorans.ff. ad Syllan. Surd.conſ.419.n 37.] 4

Axioma CLX.

Nemo.

1 *Nemo dat quod non habet.*
2 *Plus iuris nemo in alium transferre poteſt, quàm ipſe in ſe habeat.*
3 *Eligere viam nemo videtur, per quam iudicium ſuum ſubuertatur.*
4 *Nemo tenetur ad impoſſibile.*

1 NEMO dat quod non habet, *l. traditio, ff. de acquir. rerum domin. l. nemo plus,* vbi Dec. & Cagnol. *ff. de regulis Iuris, l. ſi filius, C. de donat. cap. quomodo, de conſecrat. diſt. 4. cap. quod autem, de iurepatron. c. nemo plus, de regulis Iuris, lib. 6.* citaui plures Doctores *Axiom. 64. n. 1.* [Cancer. *p. 1. c. 1. n. 208.* Robles *de repræſent. lib. 2. c. 16. n. 71.*]

2 NEMO plus iuris in alium transferre poteſt, quàm ipſe in ſe habeat. *l. 2. C. de pœnis, l. 1. qui pro ſua iuriſd. cap. nemo poteſt 79. de regulis Iuris, lib. 6.* Surd. *conſ. 126. n. 31.* Pichard. *ad princ. Inſtit. de acquiſit. per arrogat. n. 49.* Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ dec. 188. n. 15. & 23.* Cæſ. Argel. *de contradict. legit. q. 9. n. 58.* Rot. *deciſ. 686. n. 1. apud Farin. p. 2. recent.* [Robles *lib. 3. c. 7. n. 21.*]

3 NEMO videtur eligere viam, per quam iudicium ſuum ſubuertatur, *l. 3. verſ. nec credendus, ff. de milit. teſtam. l. quoties 13. ff. de reb. dub. l. quoties. ff. de verb. oblig. cap. Abbate, iuncta gloſ. verb. potius, de verb. ſignificat.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 1.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. à princ.* [Reinoſo *obſ. 14. n. 15.*]

4 NEMO tenetur ad impoſſibile. Dixi *ſuprà Axiom. 11. n. 7.*

Axioma CLXI.

Nihil.

1 *Nihil & inutile æquiparantur.*
2 *Nihil fit ex nihilo, vel ex non ente non fit.*

1 NIHIL & inutile æquiparantur, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. c. ſicut vigeri, 1. quæſt. 3.* nam ex nihilo nihil fit, *l. Seia, ff. de tutor. & curator. l. eius, ff. de rebus dub.* Ariſtotel. *lib. 1. de generat. & corrupt.* Farinac. *in praxi crimin. part. 4. conſ. 60. num. 90.* & *ibi* addit. Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 3. num. 15.*

2 [NIHIL fit ex nihilo, vel ex non ente non fit ens, *l. 2. ff. de vſufr. l. Seia, ff. de tutor. & curat. l. eius, ff. de reb. cred.* Farinac. *conſ. 60. num. 90. lib. 1.* Mar. Anguiſ. *conſ. 167. num. 7. vol. 1.* Pereg. *conſ. 21. num. 19. vol. 4.* Montet à Cueua *deciſ. 1. n. 54.* Giurba *in conſuet. Meſſ. c. 16. gloſſ. 1. n. 8. p. 2.* Canc. *var. 2. c. 5. n. 51.*]

Axioma CLXII.

Non eſſe.

1 *Non entis nulla ſunt qualitates.*
2 *Non entis, & non apparentis idem eſt iudicium.*
3 *Non eſſe, & non poſſe probari, paria ſunt.*

4 *Non eſſe, vel reparari non poſſe, paria ſunt.*
5 *Non eſſe, vel eſſe nullum, paria ſunt.*
6 *Non fieri, & inutiliter fieri, paria ſunt.*

NON entis nullæ ſunt qualitates, *l. eius qui in prouincia, verſ. quoniam, ff. ſi certum petat. l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. l. 2. ff. de vſufr. l. Pomponius, §. fin. de acquir. poſſeſſ. l. ſi ſeruum, §. fin. ff. de action. empti, l. nec vllam. §. ſi quis abſentis, ff. de petit. hered. l. 1. ff. de hered. vend. c. bona, de elect. cap. ad diſſoluendum, de deſponſat. impub.* Tiraq. *de iure primogen. quæſt. 55. num. 10. & in tract. ceſſante cauſa part. 1. n. 212.* Anton. Gom. *var. tom. 1. cap. 1. num. 9. & cap. 10. num. 43. & l. 17. Tauri, n. 19. verſ. primo,* latè Remig. *in tract. de immunit. ampl. 20. num. 5. cum ſeqq.* Thom. de Thomaſſet. *floribus legum, reg. 202.* Gutier. *pract. lib. 3. quæſt. 35. num. 10.* Surd. *deciſ. 316. num 6. & conſ. 61. num. 57. & conſ. 246. num. 15.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. qualitas 9.* Eſcob. *de ratioc. c. 15. num. 17. & cap. 19. n. 26.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 6. lit. Q, concl. 6.* Hieron. Fernandez de Ottero *in interp. cap. gratum, n 37. de officio deleg.* Anton. Monach. *Florent. deciſ. 56. num. 5.* Ceuall. *commun. contra commun. tom. 4. quæſt. 905. n. 80.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ. 15. n. 50.* Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ. 188. num. 14. & 24.* Cæſ. Argel. *de contradict. legit. quæſt. 4. num. 13.* Mari. Anton. *var. lib. 1. reſol. 26. num. 4. & lib. 3. reſol. 48. num. 18.* Rot. *deciſ. 228. num. 1. apud Farin. p. 2. recent.* [Camill. Gallin. *de verb. ſignif. lib. 1. c. 1. n. 7. & lib. 9. cap. 7. num. 12.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 4. c. 767. n. 7. & 34. & c. 796. n. 18.* Robles *de repræſ. lib. 2. c. 2. n. 22.* Narbona *l. 10. gl. 5. num. 15. tit. 6. lib. 1. Recop.* Didac. de Narbona *frater de ætate an. decimo cum dimidio q. 10. n. 39.*] 1

NON ENTIS, & non apparentis idem eſt iudicium, & paria ſunt rem non eſſe, & non apparere, *l. duo ſunt Titij, ff. de teſtam. tutel. l. in lege, 77. ff. de contrah. empt. l. cùm res, §. itaque, ff. de legat. 1.* Surd. *dec. 149. num. 2. & deciſ. 306. num. 13. & conſ. 245. n. 13. & conſ. 377. n. 23.* Rota *deciſ. 167. n. 35. apud Farinac. p. 1. recent.* [Camill. Gallin. *de verb. ſignif. lib. 4. cap. 13. n. 13.* Io. Ant. Mangil *de imput. q. 82. n. 8.*] 2

NON ESSE, & non poſſe poſſe probari, paria ſunt, Surd. *deciſ. 149. n. 2.* Et paria ſunt non eſſe, vel reperiri non poſſe, *l. cùm vnus, §. fin. ff. de bonis auct. Iudic. poſſid.* Bald. per text. *ibi in l. cùm ita, §. ſpecies, ff. de legat. 2.* 3 4

NON ESSE, vel eſſe nullum, paria ſunt, *d. l. duo ſunt Titij, l. non putauit, § non quamuis, ff. de bonor. poſſeſ. contra tab.* Surd. *deciſ. 51. num. 14. & deciſ. 22. num. 2.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib. 8. q. 8. num. 34. cum ſeqq.* Cald. Pereira *de poteſt. eligendi cap. 5. num. 8.* Farinac. *in praxi crim. p. 1. q. 15. n. 45. cum ſeqq. & p. 4. conſ. 60. n. 90. & p. 5. q. 115. num. 128.* [Nouar. *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 126. n. 9.* Giurba *ad conſuet. Meſſanen. p. 1. c. 10. gloſ. 6. n. 29. cum ſeqq.* 5

NON ESSE, vel eſſe, & non admitti, paria ſunt, Ioan. Anton. Mangil. *de imput. q. 87. n. 3.* 6

NON FIERI, vel non ſortiri effectum, paria ſunt, *l. 1. §. nihil ff. de inoffic. teſtam. l. ſi quis ſub conditione, ff. de teſtam. tut. l. ex cõſenſu §. 1. ff. de appell* Surd. *conſ. 3. n. 29. & conſ. 245. n. 14. & conſ. 359. num. 10. & conſ. 389. n. 46.* Mar. Giurba *in conſuet. Meſſan. part. 1. cap. 10. gloſſ. 6. num. 31.* 7

NON FIERI, vel ita fieri quod factum non durat, paria ſunt, *l. ſi pro parte, §. verſum, ff. de in rem verſo.* Anton. Motel. *Bononien. deciſ. 40. puncto 7. n. 18.* Surd. *conſ. 190. num. 9. & conſ. 245. n. 14.*] 8

Axioma CLXIII.

Noſtra.

1 *Noſtra omnia facimus, quibus auctoritatem noſtram impartimur.*
2 *Noſtrum quod eſt, amplius noſtrum fieri nequit.*

1 NOSTRA omnia facimus, quibus auctoritatem ooſtram impartimur, *l.* 1. §. *omnia, C. de veteri Iure enucl.* gl. *verb. conſule, in* §. *plebiſcitum, Inſtit. de iure naturali*, Anton. Gom. *l.* 40. *Tauri. n.* 89. *verſ. tertio, & l.* 48. *n.* 3. Rebuff. *in praxi benefic. p.* 1 *tit. de infirmis, gloſ.* 2. *num.* 3. *pag. mihi* 204. Alex. *conſ.* 123. *Scripſit, num.* 17. *lib.* 4. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 5. *lit. N, concl.* 67. Valaſc. *conſ.* 105. *n.* 63. [Surd. *conſ.* 301. *num.* 44. *&* 47. Melch. Phœb. *Luſit. deciſ.* 28. *num.* 12. *tom.* 1.]

2 NOSTRVM quod ſemel eſt, amplius noſtrum effici non poteſt, Menocb. *conſ.* 265. *num.* 5. Et noſtrum non poteſt à nobis ſine facto noſtro auferri, idem Menoch. *conſ.* 161. *n.* 19. *& conſ.* 296. *n.* 10. *& conſ.* 477. *n.* 7. Melch. Phœbos, *vbi ſupra.*

Axioma CLXIV.

Nullum.

1 *Nullum quod eſt, nullum producit effectum.*
2 *Nullum eſſe, vel eſſe ſine effectu, paria ſunt.*
3 *Nullum quod eſt, ius aliquod tribuere non poteſt.*
4 *Impedimentum non præſtat nullum ipſo Iure.*
5 *Nullum quod eſt, allegabile non eſt.*
6 *Nullum quod eſt, regulariter confirmatum non cenſetur, niſi expreſsè dicatur.*
7 *Nullum quod eſt ab initio, ipſo Iure ratificari non poteſt.*
8 *Nullum quod eſt, reſcindi non poteſt.*
9 *Nullum ab initio non conualeſcit ex tempore, &* *num.* 10. *declaratur.*
11 *Declaratur tex.* in cap. auditis 29. de elect.

1 NVLLVM quod eſt, nullum producit effectum, *l.* 4. §. *condemnatum, ff. de re iudic. l. non putauit*, §. *non quenis, ff. de bonorum poſſeſſ. contra tab. l.* 2. *ff. de auctor. tutor. l. ſi aut nullum, C. de legit. hæred. l. non dubium, C. de legib. l. fin. C. de ſentent. ex breuic. recitan. cap. illud, de iurepatron.* Exornant Barthol. Perett. *ad extrauag. ambitioſa, de rebus Eccleſ. non alien, verb. infringere, num.* 4. Cott. *in memorab. verb. actus nullus*, Alex. *conſ.* 33. *in princ. vol.* 1. Franc. Becc. *conſ.* 12. *n.* 54. Surd. *deciſ.* 40. *num.* 8. *& conſ.* 3. *num.* 11. *& conſil.* 373. *num.* 24. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 7. *num.* 26. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 3. *collect.* 623. Cæſ. Argel. *de contract. legit. quæſt.* 7. *num.* 146. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitania lib.* 3. *cap.* 21. *n.* 43. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 78. *num.* 10. Rot. *deciſ.* 770. *num.* 1. *apud Farin. part.* 2. *recent.* [Rota *deciſ.* 422. *num.* 1. *& deciſ.* 516. *num.* 2. *in poſth. Farinac.* aliàs *p.* 4. *recent.* Narbona *l.* 10. *gloſſ.* 5. *n.* 12. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recop.*]

2 NVLLVM eſſe, vel eſſe ſine effectu, paria ſunt, Surd. *deciſ.* 51. *num.* 21. *&* 22. *& conſ.* 3. *à num.* 8. *& conſ.* 157. *à num.* 13. *& conſ.* 179. *à num.* 49. *& conſ.* 381. *à num* 13. Anton. Menoch. *deciſ. Bononien.* 40. *puncto* 7. *num.* 20. Mari. Anton. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 61. *num.* 24.

3 NVLLVM quod eſt, ius aliquod tribuere non poteſt, Rot. *deciſ.* 572. *num.* 9. *apud Farinac. part.* 1. *recent.* Et nullum quod eſt, perinde eſt ac ſi nullo modo fuiſſet factum, Menoch. *conſil.* 230. *num.* 13.

4 NVLLVM ipſo Iure non præſtat impedimentum, *d. l.* 4. §. *condemnatum, cap. conſiderauimus, de elect. cap. qui contra ius, cap. non præſtat* 52. *de regulis Iuris, lib.* 6. Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 5. *lit. N, concl* 140. *per totã*, & faciunt quæ dixi *ſupra Axiom.* 115. & præſertim ſi contineat præiudicium tertij, Vant. *de nullitat. in rub. quoties, & intra quod tempus, &c. n.* 53. quem refert Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 2. *reſol.* 18. *n.* 3.
5 Nullum enim, quod eſt, allegabile non eſt, Roman. *conſ.* 369. *Circa primum, n.* 16. Card. Tuſch. *d. concl.* 140. *n.* 3.

6 NVLLVM quod eſt, regulariter confirmatum non cenſetur, niſi expreſsè dicatur, Marſil. *ſing.* 196. *& conſ. crim. diuerſ.* 125. *n.* 14. *lib.* 1. vbi quod confirmatio non trahitur ad ſtatuta nulla, & vſu non recepta, Cott. *in memorab. verb. confirmatio Pontificis, fol. mihi* 132. Roland. *conſ.* 29 *n.* 35. *lib.* 1. *& conſ.* 71. *num.* 46. *cum ſeqq. lib.* 2. Cephal. *conſ.* 133. *n.* 101. *cum ſeqq. lib.* 1. vbi quod Principis confirmatio non validat actus nullos, & inualidos in præiudicium tertij, nec Princeps id velle præſumitur. Nullum enim quod eſt, confirmari noo poteſt, Menoch. *conſ.* 351. *n.* 19. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 22. *n.* 34. *& deciſ.* 53. *n.* 11. *& deciſ.* 289. *num.* 8. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 7. Cald. Pereita *poſt tract. de poteſt. nomin. in reſponſo pro Duce Paſtrana, verſ. quæ ſententia*, Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 1. *n.* 32. *cum ſeqq.* nam confirmatio ſemper refertur ad id quod eſt validum, Surd. *deciſ.* 289. *n.* 8. *&* 9. Auiles *ad cap.* 17. *Prætor. verb. prouerb. n.* 7. Rot. *deciſ.* 11. *num.* 3. *apud Farin. p.* 2. *recent.* Ego ipſe *in collect. ad cap. cum dilecta* 4. *n.* 29. *de confirm. vtili.* [Reinoſo *obſ.* 74. *n.* 5. 6. *&* 12.]

7 NVLLVM quod eſt ab initio, ipſo Iure ratificari non poteſt, *gloſ. vlt. in cap. tum nos, de his quæ fiunt à Prælatis*, Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n.* 415. *C. de reuocand. donat.* Laurent. Calcan. *conſ.* 16. *num.* 56. Pariſ. *conſ.* 49. *num.* 12. *& num.* 61. *& conſ.* 100. *n.* 66. *lib.* 1. *& conſ.* 49. *num.* 27. *eod. lib.* 1. Simoncel. *de decreto, in præfat. num.* 51. *cum ſeqq.* Oſaſch. *Pedem. deciſ.* 34. *n.* 12. Virgi. Boccac. *in conſtit. Piceni, gl.* 8. *n.* 77. Rot. *deciſ.* 535. *num.* 11. *apud Farin. p.* 1. *recent.*

NVLLVM quod eſt, reſcindi non poteſt, *l.* 8
nam etſi ſub conditione, ff. de iniuſto rupto, l. obligare, §. tutor. ff. de auctorit. tutor. l. tutor. C. in quibus cauſis in integ. reſtit. non eſt neceſſaria, cap. ad diſſoluendum. de deſponſat. impuber. Surd. *conſ.* 52. *num.* 58. *& conſ.* 73. *n.* 77. *& conſ.* 160. *n.* 61.

9 NVLLVM ab initio noo ennualeſcit ex tempore, *cap. quod ſicut, de elect. cap. non firmatur* 18 *de regulis Iuris, in* 6. *l. quod initio* 30. *& l. pen. ff. eod. tit.* Imol. *in l.* 1. *vlt.* §. *ff. de verb. oblig.* Rot. *deciſ.* 26. *de procurator. in antiq.* Calderin. *conſ.* 1. *de electione*, Barbat. *conſ.* 70. *col.* 1. *&* 2. *lib* 3. Dec. *conſ.* 661. *n.* 14. Oldrad. *conſ.* 306. *in princip. & num.* 2. vbi quod factum à non Iudice, non conualeſcit, licèt incipiat eſſe Iudex, & quod agenti nulliter à principio, licèt ſuperueniat ius, non conualidatur libellus, Lap. *alleg.* 1. *à num* 5. vbi ponit multa exempla, quod nullum non conualeſcit etiam ceſſante impedimento nullitatis, Zabarel. *conſ.* 104. *num.* 3. vbi quod collatio facta non exiſtenti in ætate, non validatur, licet ex

tempore

tempore efficiatur habilis ætate, Natt. *conſ.430. n. 28. lib. 2.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur. num. 414. C. de reuocandis donat.* vbi quod id, quod ipſo Iure eſt nullum, tractu temporis etiam amoto impedimento, quod nullum ipſum reddebat, confirmari non poteſt, Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg. 255.* vbi declarat, quando ab initio actus omnino inualidus erat, Aldecan. Maſcard. *in tract. de generali ſtatutorum interpret. concl. 9. n. 33.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. c. 12. n. 13.* vbi ampliat fauore animæ, D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſoluto matrim. p. 4. num. 96.* vbi limitat in actu conditionali, latè Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 5. lit. N, concl. 142. & 143.* [Cancer. *var. p. 2. c. 1. n. 28.*]

10 Licèt autem non conualeſcat illemet actus, qui à principio nullus fuit, quoniam effectus nullitatis iam productus nunquam ceſſat etiam ſublata cauſa, *l. vlt. in princip. ff. vnde liberi*, cum aliis, vt per Tiraq. *in tract. Ceſſante cauſa, limit. 12. In princip. & limit. 19.* tamen ſi ex poſt facto tacitè ſaltem ſuperueniant ea omnia, ex quibus conſtituitur actus ille, de quo agitur, non habito reſpectu ad id, quod præceſſit nulliter, incipiet ex nunc actus nouus, & validus, vt innuunt Federic. de Senis *conſ. 26. n. 5.* Calderin. *conſ. 2. n. 3. de conſtit.* Card. Tuſch. *d. lit. N, concl. 142. n. 37.* ſic procedit text. *in l. 1. §. 1.* ibi, *quaſi nunc datum, ff. de legat. 3. l. eos 65.* ibi, *effici, ff. de ritu nupt. cap. 2. de coniugio ſeru.* cum aliis, de quibus per gloſ. *in d. cap. non firmatur.* Et in hoc ſenſu accipienda eſt ſententia illorum, qui credunt actum à principio nullum conualeſcere, ſi ſuperueniat cauſa confirmans, ex qua actus ille nunc conſtituitur, & de nouo conficitur; intellige, eſto quod actus prior nullus fuerit ipſo Iure, cùm enim non agatur de ipſius conualeſcentia, aut confirmatione, ſed de creatione alterius noui, nullitas prior quantumcunque efficax, & ipſo Iure inducta, non obſtat, id quod ſatis probat text. *in d. l. 1. §. 1. ff. de legat. 3.* cum aliis, quamuis *gloſ. vlt. in fin. in cap. cùm nos 3. de iis, quæ fiunt à Prælat.* & plures relati per Tiraq. *in d. l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num. 415.* aliud innuere videantur, quorum ſententia, vt ille explicat *num. ſeq.* procedit tantùm ad effectum, vt actus idem à principio nulliter geſtus confirmetur, & valeat vt ex tunc.

11 Non obſtat text. *in cap. auditis 29. de elect.* vbi electio nulla propter defectum conſenſus electorum, nō valet vt ex nunc etiam iiſdem conſentientibus, propter *reg. d. cap. non firmatur*, quicquid aliud intendant gloſ. *ibi poſt med. & in d. c. auditis, verb. ex poſt facto, gl. verb. tractatus, in cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien. lib. 6.* & vtrobique Doctores. Verius videtur, electionem illam non conſtitui validam etiam vt ex nunc, quia conſenſus ille ſuperueniens non ſufficiens fuit ad electionem nouam conſtituendam per ſe abſque auxilio illorum, quæ nulliter præceſſerunt, & quæ oportuit de nouo iterari.

Axioma CLXV.

Obſcuritas.

1 *Obſcuritas reprobatur in omni diſpoſitione.*
2 *Obſcurè reſpondere, & nihil reſpondere, paria ſunt.*
3 *Loquens obſcurè æquiparatur tacenti verum.*
4 *In obſcuris minimum eſt ſequendum.*

5 *In obſcuris inſpici debet quod veroſimilius eſt.*

Obſcuritas reprobatur in omni diſpoſitione, vt in legibus probat tex. *in cap. erit autem lex, 4. diſt.* Anton. Gabr. *commun. lib. 2. tit. de ſentent. concl. 7. n. 19. cum ſeqq.* latè Card. Tuſch. *practic. concl. tom. 5. lit. O, concl. 53. à princ.* & in poſitionibus, Card. Ioan. de Anania, Felin. *in c. ſimoniac. de ſimonia.* 1
Nam obſcurè, reſpondere, & nihil reſpondere, paria ſunt, *l. de ætate 12. §. nihil intereſt, ff. de interrogat. act.* 2
cum traditis per Soar. *tom. 1. comm. opin. lib. 7. tit. 19. n. 139. pag. 293.* vbi Bellacom. *n. 285.* Anton. del Re
Tiburt. *in tract. de iur. am. calum. cap. 14. num. 73.* imò 3
obſcurè loquens æquiparatur tacenti verum, Bart. *in l. ea, ff. de contrah. empt.* Felin. *in proœmio Decretal.* Cardin. Tuſch. *d. lit. O, concl. 54. n. 13.* & aliquando habetur ſuo confeſſo, Specul. *tit. de depoſit. §. 7. verſ. tertio, & verſ. nono,* Landt. *in apoſtill.* & Abb. *in proœm. Decretal. in verb. difficultatem, circa fin.*

In obſcuris minimum eſt ſequendum, 4
l. ſemper in obſcuris, l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de regul. Iuris, c. in obſcuris, eod. tit. lib. 6. Tiraq. *de retractu lig. §. 30. gloſ. 1. n. 27. & 29 cum ſeqq.* Roland. *conſ. 16. n. 32. lib. 3.* Alciat. *reſp. 492. n. 6.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 106. n. 17.* Cardin. Tuſch. *tom. 5. lit. O, concl. 55. num. 3.*

In obſcuris inſpici ſolet quod veroſi- 5
milius eſt, *l. in obſcuris, ff. de regulis Iuris,* Roman. *conſ. 355. In caſu præſenti, n. 5.* Card. Tuſch. *d. lit. O, concl. 55. num. 4.*

Axioma CLXVI.

Odium.

1 *Odia ſunt reſtringenda.*
2 *Diſpoſitio odioſa loquens de Monachis, non extenditur ad Canonicos Regulares.*
3 *Conſtitutio loquens de Abbatibus, quod eorum ſpolia applicentur Cameræ Apoſt. non habet locum in Abbatibus habentibus menſam communem cum Monaſterio.*
4 *Odium accipitur hic prout ſignificat tædium & moleſtiam; fauor verò dicitur, quicquid fauorem & beneuolentiam prouocat.*
5 *Diſpoſitio an & quando cenſeatur odioſa, aut fauorabilis? remiſſiuè.*
6 *Fauor in dubio potiùs eſt conſiderandus, quàm odium.*

Odia ſunt reſtringenda, *l. cùm quidam, ff. de liber. & poſthum. cap. renuntiantes 22. diſt. cap. odia, de regulis Iuris, lib. 6.* Ægid. *conſ. 9. num. 20. &* 1
21. vbi quod maximè odioſa materia eſt reſtrin- 2
genda, quando lex eſt ſuper facto negatiuo, [Robles *de repræſent. lib. 2. cap. 14. num. 10.* & Federic. de
Senis *conſ. 25. num. 4. in fine, verſ. inſuper*, vbi quòd 3
diſpoſitio odioſa loquens de Monachis, non extenditur ad Canonicos Regulares, & quod conſtitutio odioſa loquens de Prioratu Conuentuali, non habet locum in dignitate Conuentuali diuerſi nominis, vt eſt Præpoſitura, Calderin. *conſ. 328. aliàs 1. de pecul. cleric.* vbi quod conſtitutio loquens de Abbatibus, quod eorum ſpólia applicentur Cameræ Apoſt. non habet locum in Abbatibus habentibus menſam communem cum Monaſterio, quia ſuccedit Monaſterium, cui in materia odioſa, ſi non eſt

Axioma CXLII.

Malus.

1 *Malus ſemel, ſemper præſumitur eſſe malus, intelligendo, vt num.4.*

2 *Bonus quilibet in dubio regulariter præſumitur.*

3 *Malus ex quo aliquis ſemel apparuit, non poteſt fieri bonus aliter quàm per pœnitentiam.*

4 *Malus ſemel, ſemper præſumitur malus exiſtere in eodem malo ſemel commiſſo, vel in eadem voluntate reſpectu mali eiuſdem ſpeciei.*

1 MALVS ſemel, ſemper præſumitur eſſe malus, l.filius.§.1. vbi Bart. ff.de accuſat. cap. ſcribam, de præſumpt.cap.ſemel malus.de regul. Iuris, lib.6. exornant Bellam.conſ.36. num. 4. Hippol. ſing. 64. & 393.& in rub.de fideiuſſorib.à n.67. Duen.reg.303. Mantu. Dialog. 89. & ſing.401. Alciat. de præſumpt. reg.2.præſ.7. Corſet. ſing.verb. præſumptio, il 1. Lanfranc. in clem.diſpendioſa, num.26.de indic. Euerard. d.loco 90.de tempore ad tempus,fol.262.Ioan.de Imola conſ.78.n.6.& 7.Paul. Granut. theor. 23. Ioan. Rojas ſing. 195. num. 9. Iacob. Simanch. de cathol. inſtit. cap.50.num.15.Guillelm.Benedict. in cap. Raynutius, verb.in eodem teſtamento, il 2. num.44. Gig. conſ.30. num.9.& conſ.38.num.77.cum ſeqq.Hieron.de Monte var.Iuris,q.13.num.17.Cott.in memorabil.verb. malus ſemel, pag.mihi 559. Maſcard. de probat. concl. 1003. num.37. Menoch. de præſumpt.lib.5. præſ.32. Cened. ad Sextum collect.29.n.2. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.2.q.12.art.3.Farin.in praxi crimin.p.1.q.23.n.21. Card.Tuſch. pract.concluſ.tom.5.lit.M. concl.28.per totam.

2 Quamuis in dubio quilibet regulariter præſumatur bonus, & non malus, vt Axiom. 37. num. 4. & nemo præſumatur delinquere, vt dictum extat Axiom. 68. num. 14. quia licèt per primum peccatum natura humana prona ſit ad malum, Geneſ. 4. cap.omnis, 12. q.1. vnde & fomes peccati ortum habet, Paulus ad Roman.7.cap.ſi Paulus,32.quæſt.5. latè Couar.in cap.alma mater.p. 1. §. 10. num. 11. tamen quia inclinatio illa ex ſe peccatum non eſt, vt reſoluit Sot.de Iuſtit.lib.3.q.4. art. 3. Felin. in cap. vlt. num.15.de præſumpt.non tollit quo minus homo, qui bonus à Deo creatus eſt, cap.1.poſt princip.vbi gloſſ. verb. dæmones, de ſumm. Trinit. & qui potentiam & aptitudinem habet ad bonum, D.Thom. 1. 2. q.63. art.1.& alij, quos ſequitur Felin. d. n. 15. ius habeat à natura, vt apud alios in dubio in bona ſit opinione, ex D.Thom. 2.2.q.60.art.3. & Sot.dict. quæſt 4. art.3.

3 Attamen quia ex quo aliquis ſemel malus apparuit, nec bonus poteſt fieri aliter quàm per pœnitentiam, cap.peccatum, de regulis Iuris, lib.6. meritò interim dum de illa non conſtat, præſumitur in eodem malo, quia mutatio non præſumitur, cap. maiores. §.vlt.de baptiſmo, imò accidens malitiæ ſemel commiſſæ in eſſe productum (quippe quod non tollitur tempore, ſed pœnitentia) durare præſumitur, donec probetur ſublatum, arg. l. ſiue poſſidetis, vbi gloſſ. & Doctores, C. de probat. docet Abb. in cap.accidentibus.num.6. de priuileg. & ita hanc rationem intendit Alciat.reg.3.præſ.1.iuncta reg. 2. in prin-
4 cip.Dyn.in d.cap ſemel malus.num 2. & 3. Et ideò ſemel malus ſemper præſumitur malus exiſtere in eodem malo ſemel commiſſo, vel in eadem voluntate reſpectu mali eiuſdem ſpeciei; non verò præſumitur malus reſpectu mali diuerſi, quia quoad illud nulla adeſt coniectura, vnde ſuccedit reg. l.Papinianus, ff. de minorib. & ita aduertit Bart. in l.Caſſius, in fine. ff. de Senator. communiter receptus per Alciat. de præſumpt. reg.2. præſ. 7. num.2. & docent Gregor.Lop. l.1.verb.procurado,tit.18. part.6. Vezin. tom.2.commun.opinion.lib.9.tit.2.num.215. Grammat. deciſ.29.num.7.Hippol.conſ.15.num.9.& conſ.44.n.18. cum ſeq.Clar.lib.5.§.fin.q.21.n.1.ad finem, Thom. de Thomaſſ.in floribus legum. reg.278. Maſcard. de probation.concl.222.num.20.& d.concl.1003.n.38. Galet. in margarita caſuum Conſcientiæ, verb. præſumere, Aloyſ. Ricc. in deciſionib. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ.4.p.2.Farin.d.q.23.n.39. Card.Tuſch. d.lit. M. concl.28.num.2.

Axioma CXLIII.

Malitia.

1 *Malitiis non eſt via aperienda.*

2 *Malitiis non eſt indulgendum.*

3 *Commodum nemo debet ex ſua malitia reportare.*

MALITIIS non eſt via aperienda, l. cùm hi.§.ſi cùm lis. ff.de tranſact. l.quoties, in fin. C. de fideicom. l.ſi legatarius, C. de legat. Flamin. Pariſ. de confident. q.35.num.70. Cæſ. Argel. de contradict. legitime,q.13.num.90. Octau. Glorit. reſp.5. num.88. ſed illis eſt occurrendum, l.magis. §. ſi pupillus. ff. de rebus eorum, Flamin. d. tract. de confident. quæſt. 32. num.61. [Narbona l.60.gloſſ.vnic.num.20. tit.4. lib.2. Recop.] 1

MALITIIS non eſt indulgendum, Eſcob.de ratiocin.cap.25. num.3.[Ouid. de Amicis de iure emphyt.q.74.n.10.] 2

Ex malitia ſua nemo commodum reportare debet, l.in fundo.ff.de rei vendicat.l.itaque fullo.ff. de furtis, cap.agnoſcentes, de conſtitut.cap.ſedes, cap. plerumque, de reſcript. cap. intelleximus, de iudic. Cardoſ. in praxi Iudicum,& Aduocat.verb. delictum. num. 7. Intellige directè & principaliter; nam indirectè, per accidens, & in conſequentiam poteſt quis ex malitia ſua commodum reportare, arg. text. in l ſed & milites,10. §.ſcribit, ibi, tutelæ excuſabuntur, quia vrbem eis ingredi non licet.ff.de excuſat.tutor.l.decreto,10. ff.de ſuſpectis tutor.cap.quia diuerſitatem, verſ.ſi tamen, de conceſſ.præbend.notat Tiraq. de iure mariti, gloſſ.8. num.279. 3

Axioma CXLIV.

Mandatum.

1 *Mandati fines exacta diligentia ſunt ſeruandi.*

2 *Geſta per procuratorem vltra fines mandati tenent, ſi dominus ſciens tacuit.*

3 *Procurator tenetur ſeruare fines circa omnes qualitates mandati.*

4 *Fines excedere dicitur, qui excedit qualitates mandati etiam in modico.*

5 *Procurator excedens fines mandati, non obligat principalem.*

6 Procurator

6 *Procurator fines mandati excedens tenetur ad intereſſe.*
7 *Mandatum generale non extenditur ad turpia, & illicita.*
8 *Mandatum, quod poteſt referri ad licita, & illicita, ſemper ad licita reſtringitur.*
9 *Mandatum ſpeciale detrahit generali.*

1 MANDATI fines exacta diligentia ſunt ſeruandi, *l. diligenter ff. mandati, cap. cùm olim, de offic io deleg.* Bart. *in l. ambitioſa, col. 4. ff. de decretis ab ordine fac ien.* Felin. *in cap. cùm dilecta, de reſcript.* Iaſ. *in l. ſi procu rator, C. de procuratorib.* Petr. de Anchar. *conſ. 75. in princ.* Alexand. *conſ. 6. num. 3. lib. 4.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. libertis, num. 59. C. de reuo. cand. donat.* Menoch. *conſ. 134. n. 3.* Ioſeph. Ludou. *Peruſ. decis. 37. n. 5. & deciſ. 117. à num. 12.* Azeued. *l. 1. num. 7. tit. 6. lib. 3. & l. 5. num. 1. tit. 4. lib. 5. nouæ Recopil.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. mandatum, num. 7. & 8.* Camill. Borell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 66. num. 437.* Monet. *in tract. de optione canon. cap. 3. num. 149.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 5. lit. M, concl. 39. per totam,* Cald. Pereira *de empt. & vendit. c. 15. num. 51.* vbi dicit, quòd geſta per procu-
2 ratorem vltra fines mandati, tenent ſi dominus ſciens tacuit.

3 Er generaliter non ſolùm tenetur procurator ſeruare fines circa mandatum, ſed etiam circa omnes qualitates, *c ap. cùm veniſſent,* vbi Bald. *de eo qui mittitur in poſſeſſ. cap. Piſanus.* vbi idem Bald. *not. 3. de reſtitut. ſpoliat.* Dec. *conſ. 493. num. 9. verſ. & non ſo-*
4 *lùm,* Pariſ. *conſ. 47. num. 42. & 43. lib. 1.* quia etiamſi in modico excedat qualitates mandati, dicitur excedere fines, Pariſ. *d. conſ. 47. num. 43. lib. 1.* Cardin. Tuſch. *d. lit. M, concluſ. 39. n. 4.* vbi *n. 8.* poſt Felin. *in d. cap. cùm dilecta, in 1. ampl. num. 41.* ſubdit, paria eſſe quod aliquid fiat contra formam mandati, aut præter, vel vltra.

5 Amplia, quia fines mandati in tantum ſunt ſeruandi, vt ſi excedat procurator, non obliget principalem, nec illi præiudicet, *l. 3. ff. mandati,* Angel. *conſ. 388. Conſtat,* Cardin. Tuſch. *d. concl. 39. num. 55.* quia paria ſunt, non habere mandatum, vel non ſeruare formam mandati, Bald. *conſil. 402. Colligamus, num. 3. verſ. & conſiderandum, lib. 1.* Card.
6 Tuſch. *d. concl. 39. num. 29.* Tenetur tamen procurator fines mandati excedens ad intereſſe, *l. ſi cui mandauero, §. ſicut,* vbi Bart, *ff mandati, l. procuratorem, & l. ad comparandas, C. mandati,* Cardin. Tuſch. *dict. concl. 39. num. 10.* Quibus autem caſibus mandati fines excedi poſſunt, tradit idem Card. Tuſch. *d. lit. M, concl. 40. per totam.*

7 MANDATVM generale non extenditur ad turpia, & illicita, Bald. *conſil. 379. num. 6. lib. 3. & conſ. 373. Viſo tenore, lib. 4* Anton. de Gama *Luſitan. deciſ. 239. n. 2.* Cardin. Tuſch. *d. lit. M, concluſ. 37. num. 6. & 7.* Camill. Borell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 66. num. 418.* ſicut non extenditur ad prohibita, & non ſolita fieri per mandantem, Caſtren. *conſil. 336. Laudatio num. 2. lib. 1.* quæ refert Cardin.
8 Tuſch. *lit. M, concl. 50. num 38. & 39.* Mandatum enim quod poteſt referri ad licita, & illicita, ſemper ad licita reſtringitur, & interpretatur, Bald. *conſ 98. Bertonus num 5. verſ. nam mandatum, lib. 1.* nec extenditur ad ea, per quæ dominus cadat in commiſſum, & delictum, *l. creditor. §. Lucius, ff. mandati,* Surd. *de aliment. tit. 9. q. 26. n. 112.* Cald. Pereira *de empt. cap. 15. n. 12.*

9 MANDATVM ſpeciale detrahit generali, Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocator. verb. mandatum. n. 4.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 95. n. 9.* In quibus autem caſibus requiratur ſpeciale mandatum, & non ſufficiat generale, dixi latè *in tract. de clauſul. vſufruct.*

AXIOMA CXLV.

Medium.

1 *Medium præſumitur probatis extremis.*
2 *Media declarantur ex præcedentibus, & ſequentibus.*
3 *Poſſediſſe probans in præteritum de certo tempore, & de præſenti, præſumitur etiam poſſediſſe medio tempore.*
4 *Medium inhabile impedit extrema habilia poſſe coniungi.*
5 *Media via ſemper eſt eligenda.*

MEDIVM præſumitur probatis extremis, 1
videlicet principio, & fine, *l. ſicut. §. non videtur. ff. quibus modis pignus, vel hypoth.* Bart. *in l. Celſus. num. 21. ff. de vſucap.* Alciat *de præſumpt. reg. 3. præſ. 22.* vbi limitat in actibus momentaneis, Bald. *conſ. 247. circa med. lib. 2.* vbi ampliat in omni materia, & in omni actu, qui recipit continuationem, Decian. *conſ. 11. num. 224.* Iaſ. *conſ. 46. in fin. lib. 3.* vbi ait procedere, quando aliquid de medio eſt probatum, aliàs ſecus, Socin. iun. *conſ. 15. num. 4. lib. 4.* vbi limitat, quando medium eſſet inhabile, quia influit inhabilitatem in extremis, Maſcard. *de probat. concluſ. 730.* Sigiſm. Scacc. *de appellat. quæſt. 18. remed. 1. concl. 5. num. 56.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 5 lit. M. concl. 173. per totam.* Rot. *in Florentina capellæ 30. Maij 1616. coram R. P. D. meo Pirouano, impreſſa per Vinian. poſt praxim Iuriſpatron. deciſ. 61.* Media enim declarantur ex præceden- 2
tibus & ſequentibus, Roland. à Valle *conſ. 25. n. 30. & 31. lib. 4.* & debent congruere præcedentibus, & ſequentibus, Rot. *deciſ. 41. num. 3. apud Farinac. p. 2. recent.* [Imo media talia præſumũtur, qualia ſunt extrema, arg. text. *in l. ſicut, §. non videtur, ff. quibus mod. pign. l. exiſtimo, ff. de verbor. ſignif.* Rota *deciſ. 111. num. 41. p. 5. recent.* vnde dicitur quod media referuntur ad extrema, arg. *l. talis ſcriptura, in fin. ff. de legat. 1.* & facit text. *in cap. ſecundo requiris, in princ. de appell.* vbi quod illa quæ ſunt in medio, ſæpe ad principium & finem referuntur. Et quod extrema potius quàm media ſint attendenda, firmat Afflict. *in deciſ. 595. num. 5.* Et quod media ab extremis declarentur, *l. qui filiabus. & l. ſi ſeruus plurium. §. fin. ff. de legat. 1. & l. 1. C. de liber. præter.* Rota *d. deciſ. 11. n. 42. & 43.*]

Vnde prouenit, vt ſi quis probet poſſediſſe in 3
præteritum de certo tempore, & de præſenti, præſumitur etiam poſſediſſe medio tempore, Bart. *in d. l. ſi Celſus,* vbi Balb. *in repet. p. vlt. num. 5. cum ſeqq.* Anchar. *conſ. 5. num. 10. verſ. ad hoc reſpondeo,* Alex. *conſ. 39. Viſis ſcripturis. num. 5. lib. 2.* Natt. *conſ. 235. num. 18.* Roland. à Valle *conſ. 25. num. 31 lib. 4.* Surd. *conſ. 37. num. 46. & 47.* & ideò ad effectum præſcriptionis, ſi probatur poſſeſſio in principio, & fine, probatur etiam medio tempore, *cap. volumus 16. quæſt. 4.* Fulgoſ. *conſ. 104. Quædam. num. 1. col. 3.* Socin. *conſ. 59. Viſis actis. num 7. lib. 4.* Lanfranc. *in cap. quoniam contra. num. 166. de probat.* Iaſ. *in l. talis ſcriptura. col. 1. cum ſeq. ff. de legat. 1.* Angel. Aretin. *conſ. 19. Videtur, num. 19. cum ſeq.* vbi declarat, quòd

in poſſeſſione probatis extremis probatur medium præſumptiuè, quando in illo medio non probatur poſſeſſio alterius: ſed ſi probatur poſſeſſio alterius, quia extrema non poſſunt coniuogi, & præſumptio cedit veritati, ideò quia duo non poſſunt in ſolidum eandem rem poſſidere, noo probatur medium, quod intelligitur reſpectu eiuſdem poſſeſſionis naturalis; at verò reſpectu diuerſæ poſſeſſionis adhuc poteſt is; qui probauit poſſeſſionem naturalem de præterito, & præſenti, dicere, quòd etiam medio tempore poſſedit ciuiliter, licèt alius naturaliter medio tempore poſſederit, refert Card. Tuſch. *dict. lit. M. concluſ.* 173. *n.* 36. vbi *n.* 3 2. poſt Felin. *in cap. ſicut n.* 27. *de re iudic.* limitat, quando ageretur de ſolemnitate extrinſeca probanda medio tempore, quia non præſumitur in præiudicium tertij, & *n.* 34. limitat etiam, vbi vera probatio requiritur, quia tunc non ſufficit probatio extremorum.

4 Mᴇᴅɪᴠᴍ inhabile impedit extrema habilia poſſe coniungi, *l. fin. ff. de fluminib. l. qui ſella. §. fin. ff. de ſeruit. ruſtic. l. ſria prædia. ff. de ſeruitut. vrb. præd.* Socin. iun. *conſ.* 15. *n.* 4. *lib.* 4. Surd. *conſ.* 8. *n.* 17. *& conſ.* 136. *n.* 34. Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 62. *n.* 18. Cardin. Tuſch. *tom.* 5. *lit. M. concl.* 173. *num.* 31. Vide *ſuprà Axiom.* 91. *n.* 2.

5 Mᴇᴅɪᴀ via ſemper eſt eligenda. §. *pen. Inſt. quibus ex cauſis manum. non licet.* §. *cùm ex aliena, Inſtit. de rerum diuiſ.* Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum, reg.* 178. vbi declarat, quando ius, vel ſententia oon poteſt magis adaptari ad vnam partem, quàm ad aliam, Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 5. *lit. M. concl.* 170. *per totam.* [Tiraquell. *de primogen. q.* 17. *opin.* 4. *à num.* 9. Anton. Theſaur. *Pedem. deciſ.* 89. Meooch. *lib.* 1. *præſ.* 97. *n.* 27.]

Axioma CXLVI.

Melius eſt.

1 *Melius eſt occurrere in tempore, quàm poſt illatum vulnus remedium quærere.*
2 *Melius eſt habere rem, quàm petere.*
3 *Melius eſt pauca cautè agere, quàm multis intereſſe periculosè.*
4 *Melius eſt non ſoluere, quàm ſolutum repetere.*
5 *Melius eſt pauca verba idonea effundere, quàm multis inutilibus homines prægrauare.*
6 *Melius eſt nocentem dimittere, quàm innocentem punire.*

1 Mᴇʟɪᴠs eſt occurrere in tempore, quàm poſt illatum vulnus remedium quærere, ſiue, Melius eſt intacta Iura ſeruare, quàm poſt vulneratam cauſam remedium quærere, *l. vlt. in fine. C. in quibus cauſis in integ. reſtit. non eſt neceſſ. l.* 1. *C. quando liceat vnicuique ſine Iudice ſe vend.* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 21. *tit.* 8. *n.* 30. *in fine*, Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 6. *lit. P. concl.* 648. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſcipl. cleric.* §. 5. *n.* 105.

2 Mᴇʟɪᴠs eſt habere rem, quàm petere, Card. Tuſch. *tom.* 5. *lit. M. concl.* 184. *n.* 3.

3 Mᴇʟɪᴠs eſt pauca cautè agere, quàm multis intereſſe periculosè, *auth. de tabellionib. circa med. collat.* 4.

4 Mᴇʟɪᴠs eſt, ſeu magis noſtra intereſt noo ſoluere, quàm ſolutum repetere. *l. ſi ſtipulatus eſſet. ff. de fideiuſſorib. l. ſi cui legetur.* § *fin.* vbi Aretin. *in* 3. *notab. ff. de legat.* 1. *l.* 3. *C. de ſolutionib.* Cardin. Tuſch. *dict. litera M. concluſ.* 184. *num.* 5.

5 Mᴇʟɪᴠs eſt pauca verba idooea effundere, quàm multis inutilibus homines prægrauare, *l. tanta.* §. *contrarium, C. de veteri iure enucl.* quia verba ſuperflua, & inania ſolent ſtomachari prudentes, Roland. *conſ.* 39. *n.* 2. *lib.* 2. *& conſ.* 61. *in princ. lib.* 3. quem refert Card. Tuſch. *tom.* 7. *lit. S. concl* 895. *n.* 31.

6 Mᴇʟɪᴠs eſt nocentem dimittere, quàm innocentem punire, *l. abſentem. ff. de pœnis*, Cardin. Tuſch. *tom.* 1. *lit. A. concl.* 41. *num.* 3. *& tom.* 5. *lit. O. concl.* 55. *n.* 2.

Axioma CXLVII.

Membra.

1 *Membrorum ſuorum nemo eſt dominus.*
2 *Occidere ſe ipſum nemini licet.*
3 *Clericus qui ſe ipſum iniuriosè percutit, excommunicationem incurrit.*
4 *Clericum volentem, & conſentientem percutiens incurrit excommunicationem.*
5 *Contrarium vt verius Auctor tuetur, & n.* 6.
6 *Membra non recedant à capite.*

1 Mᴇᴍʙʀᴏʀᴠᴍ ſuorum nemo eſt dominus, *l. liber homo. ff. ad legem Aquil. cap. ſi non licet* 23. *quæſt.* cum aliis *ibidem*, Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum Canonis.* §. 1. *num.* 15. cum huiuſmodi dominium ſit ſoli Deo reſeruatum, iuxta illud *Sapient.* 16. *Tu es, Domine, qui vitæ, & mortis habes poteſtatem*, & *Deuteronom. cap.* 32. *Ego occidam, & ego viuere faciam.*

2 Vnde nemini licere ſe ipſum iugulare, aut veneno ſe occidere, ſeu vitam ſuam, aut propria membra diſſipare, colliges ex latè congeſtis aduerſus eos ſic delinquentes per D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 64. *art.* 5 Plaz. *de delict. cap.* 23 Tiraq. *de nobilit. cap.* 31. *n.* 559. *cum ſeqq.* Simanch. *de cathol. inſtitut. cap.* 18. *à n.* 21. Clar. *in practic. lib.* 5. §. *fin. quæſt.* 68. *n.* 37. Couar. *lib.* 1. *cap.* 2. *à n.* 8. *& lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 11. *col. vlt.* Anton. Gom. *var. tom.* 3. *cap.* 3. *n.* 13. *cum ſeqq.* Anton. Scap. *de iur. non ſcripto, lib.* 5. *cap.* 189. Petr. à Nauarra *tom.* 1. *de reſtitut. lib.* 2. *cap.* 3. *à n.* 14. Roland. *conſ.* 20. *per totum, vol.* 3. Petr. Royz. *Lituan. deciſ.* 1. *num.* 14. *cum ſeqq.* Menoch. *de arbitrar. caſu* 284. Molin. *de Iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 1. Leon. Leſſ. *in ſimili tract. lib.* 2. *cap.* 9. *à n.* 98. *cum ſeqq.*

3 Hɪɴᴄ etiam infertur, clericum qui ſe ipſum iniuriosè percutit, ſcilicet irato animo, vel vitæ tædio, vel ex alia irrationabili cauſa, excommunicationem incurrere, vt reſoluunt Felin. *in cap. contingit, il* 1. *num.* 1. *verſ. & per hoc, de ſentent. excomm.* Carrer. *in praxi, tit. de homicid.* §. *octauò quæro*, Nauar. *in Man. cap.* 27. *num.* 88 *in fine*, Mantu. *ſing.* 1. *num.* ... Clar. § *fin. quæſt.* 77. *num.* 3. Menoch. *de arbitrar. caſu* 284. *num.* 37. Gutier. *de iuram confirm. p.* 1. *cap.* 16. *num.* 54. Cened. *ad Decretum collect.* 24. *num.* 13. Soar. *tom.* 8. *de cenſur. diſp.* 22. *ſect.* 1. *à n.* 57. Sayr. *in ſimili tract. lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 20.

4 Dᴇɴɪǫᴠᴇ hinc colliges, non poſſe clericum conſentire, vt aliquis eum percutiat, quin excommunicatiooem *can. ſi quis ſuadente*, 12. *q.* 4. incurrat, vt Doctores communiter deducunt ex *d. c. contingit*, & explicant Mantu. *Dialog* 35. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 49. *num.* 6. Gutier. *dict. cap.* 16. *à num.* 53. Soar. *ad ſect.* 2. *à num.* 57. Sayr. *dict. cap.* 26. *num.* 18.

Vᴇʀᴠᴍ

5 Verum contra hanc reſolutionem non leuiter obſtat, quod ille *can. ſi quis ſuadente*, expreſsè requirit, vt excommunicatio ipſo iure incurratur, quod iniectio manuum ipſo iure ſit violenta, vt patet ex verbis ipſius *can.* & meliùs ex *cap. 1. de ſentent. excommun.* ibi, *non poteſt in ipſis iniectio manuum violenta notari*, quæ particula non conuenit percutienti clericum volentem, & conſentientem, iuxta *reg. ſcienti, de regul. Iuris, lib. 6.* cum ſimilibus, & fatetur ipſe Pontifex *in eodem cap. contingit*, ibi, *huiuſmodi manuum iniectio etiamſi non violenta*, &c. & magis in deciſione, quæ habetur *in verſ. ideò*, quatenus ſolùm prohibet, ne de cætero illud fiat, vt clerici ſe percutiendos laicis ſubiiciant; minimè autem percutientibus volentem clericum excommunicatio præſcribitur; ſed clericos ſic ſe percuſſioni ſubiicientes poſt tempora illius tex. excommunicandos eſſe conſtituit. Atque ita ex iis fundamentis non defuerunt, qui diſputando contra communem ſententiam reouerint, negantes percutientes clericum volentem excommunicationem illam incurrere, de qua *in d. can. ſi quis ſuadente*, quod alij probabile cenſent ante *d. cap. contingit*, non ita poſt illud, quia putant ibi expreſsè probari, iſtos eam excommunicationem incurrere, de qua *in d. can. ſi quis ſuadente.*

6 Ego igitur, licèt rarò, & difficulter, à receptis ſententiis recedere conſueuerim, nunquam tamen ſupradictæ communi potui acquieſcere, ſed ſemper conſtanter exiſtimaui, & exiſtimo, neque ante, nec poſt, *d. cap. contingit*, probari Iuri noſtro, quod percutiens clericum volentem, excommunicationem illam ipſo iure incurrat, vt latius, & maiori cum commoditate alibi oſtendam. Qua quidem ſententia retenta, facilè etiam erit defendere reſolutionem contra communem, de qua *ſuprà num. 5.* quod clericus ſeipſum percutiens excommunicationem illam non incurrit, etiamſi iniurioſè fiat, vel illicitè, vt tenuit Fab. quem refert, & ſequitur Mantu. *dial. 125. verſ. ſi ſe ipſum vulneraret.* Et ratione illa confirmatur, quia ad excommunicationem illam incurrendam requirit canon diſtinctionem perſonarum inter ipſum percuſſorem, & percutientem, quod generaliter in omnibus moralibus actionibus pro regula conſtitutum eſt, *in cap. vlt. de inſtitut.* & *in cap. debitum, de baptiſmo*, cum ſimilibus.

7 [Membra à capite recedere non debent, *c. cùm non liceat 12. de praeſcript.* Molin. *de primog. lib 1. c. 1. num. 17.* Nicol. Loſæus *de iur. vniuerſ. p. 3. c. 13. num. 7.*]

Axioma CXLVIII.

Mens.

1 *Mens magis debet attendi, quàm verba. Ampliatur in vltima voluntate, & omni alia diſpoſitione, vt n. 4. & 5.*

2 *Verba trahuntur ad mentem & rationem, non è contrà.*

3 *In contractibus potiùs attenditur ſenſus & mens, quàm verba.*

6 *Mens debet attendi præſertim in reſcriptis.*

7 *Mens ex proœmio colligitur.*

8 *Mens Principis talis præſumitur, qualis de iure eſſe debet.*

Mens magis debet attendi, quàm verba, quia 1
mens potentior eſt verbis, *l. Labeo, in fin. ff. de ſupellect. leg. l. nominis, & rei. §. verbum. ff. de verb. ſignif.* Armendar. *in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ. n. 19.* Sigiſm. Scacc. *de appellat. quæſt. 4. num. 21.* [& *de commerc. §. 1. q. 1. n. 28. cum ſeqq. & num. 358. & 577. & ſeq. & recopil. 10. n. 36. & §. 6. gloſſ. 1. num. 11. verſ. quia.* Mari. Giurb. *in conſuet. Meſſanenſ. in proœm. n. 5.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 4. c. 769. n. 21. & c. 755. n. 23. & tom. 5. c. 814. n. 14.*] & verba trahun- 2
tur ad mentem & rationem, non è contra, Oldrad. *conſ. 9. verſ. item cum Iura dicant. n. 3. & 4.* Federic. de Senis *conſ. 4. n. 5. verſ. multum eſt*, Iaſ. *conſ. 140. col. 5. lib. 2.* vbi quod inſeruiendum eſt menti, & illi adhærendum, ſi apparere poteſt, Ancharan. *conſ. 219. Mirum, n. 5.* vbi quod verba impropriantur, vt deſeruiat menti, latè Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 5. lit. M. concl. 199 per totam.*

Amplia primò in contractibus, in quibus potiùs 3
attenditur ſenſus & mens, quàm verba, Alex. *conſ. 28. Viſis, in princip. lib. 1. & conſ. 34. Viſo inſtrumento. n. 3. lib. 2. & conſ. 103. Quoniam. n. 3. & 4. lib. 6.* Abb. *conſ. 43. Videtur. n. 4. lib. 1.* Crauet. *conſ. 33 n. 21.* Card. Tuſch. *d. lit. M. concl. 199. n. 55. & 73.* quia à mente pendet ſubſtantia contractuum, Pariſ. *conſ. 78. n. 10. lib. 1.* Roland. à Valle *conſ. 68. num. 45. lib. 3.* Rot. *deciſ. 700. n. 7. apud Farin. p. 2. recent.*

Amplia ſecundò in omni vltima voluntate, Ro-
land. à Valle *conſ. 35. n. 3. lib. 3. & conſ. 70. n. 38. eod. lib.* 4
vbi quòd regina dicitur mens in vltimis voluntatibus, quæ obtinet primum locum, Rot. *deciſ. 663. num. 1. apud Farin. p. 2. recent.* vbi quod mens teſtatoris in interpretandis vltimis voluntatibus potiùs attendenda eſt, quàm nimia Iuris ſubtilitas, Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 3. n. 9.* vbi quod pro ſeruanda mente & voluntate teſtatoris receditur à verbis, Caſtr. *conſ. 264 Videtur dicendum, lib. 2.* vbi loquitur in ſubſtitutionibus, Angel. Aretin. *conſ. 32. num. 2. verſ. quinimò*, vbi quod impropriantur verba in voluntate, vt mens conſeruetur.

Amplia tertiò in omni diſpoſitione, Roland. à 5
Valle *conſ. 61. n. 35. lib. 2.* vbi quod ex coniecturis elicitur, Abb. *conſ. 75. num. 7. lib. 1.* Card. Tuſch. *d. concl. 199 n. 77. & 85.* vbi *n. 90.* limitat, quando non conſtat de mente, quia tunc ſtandum eſt verbis, & *n. 91.* poſt Alex. *conſ. 32. num 5. & 6. lib. 7.* etiam limitat, quando mens, vel ratio eſt dubia, quia attendi debent verba.

Mens debet attendi præſertim in reſcriptis, 6
gloſſ. *verb. intentiones, in cap. ſi propter, de reſcript. n. 6.* Socin. *conſ. 59. n. 4. vol. 1.* Surd. *deciſ. 268. in fine*, quos refert Octau. Glorit. *reſp. 2. n. 7.*

Mens ex proœmio colligitur, *cap. ex multa 9.* 7
§. ſecundò quaſiuiſti, de voto, Tiraq. *in tract. Ceſſante cauſa, limit. 1. n. 65.* Maſcard. *de probat. concl. 1284. n. 6.* Gutier. *practic. lib. 1. q. 89. à num. 3.* Octau. Glorit. *reſp. 1. p. 3. n. 136.* Rot. *deciſ. 619. n. 5. apud. Farin. p. 2. recent.*

Mens Principis talis præſumitur, qualis de Iu- 8
re eſſe debet, Iaſ. *in l. cauſas. num. 6. C. de tranſaction.* Grammat. *conſ. 34. num. 3. & conſ. 45. n. 33. in crimin.* Dec. *conſ. 64. num. 7. & conſ. 580. num. 2.* Gozadio. *conſ. 101. n. 10.* quos refert Octau. Glorit. *reſp. 6. n. 52. in fine.*

Axioma CXLIX.

Meum.

1 *Meum quod eſt, amplius meum fieri non poteſt.*
2 *Limita, quando res mea non eſſet perfectè mea.*

1 MEVM quod eſt, amplius meum fieri non poteſt, *l. ſi rem meam, ff. de verbor. obligat. l. 4. §. 1. ff. de acquir. poſſeſſ. §. ſi cui fundus. §. ſi ad rem legatarij, Inſtit. de legat.* vbi Richard. *num.* 2. *§. ſic itaque, Inſtit. de actionib. cap. inter dilectos, de fide inſtrum.* Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.* 19. *gloſſ.* 2. *n.* 9. Surd. *conſ.* 305. *num.* 56. Ioſeph. Seſſe *Aragonin deciſ.* 46. *num.* 23. *&* 24. *& deciſ.* 87. *num.* 3. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 5. *lit. M. concl.* 226. *per totam*, vbi
2 *num.* 4. poſt Abb. *conſ.* 3. *num.* 1. *lib.* 2. limitat, quando res mea non eſſet perfectè mea, veluti ſi ex donato non ſequuta traditione, quia non ſum adhuc dominus, poteſt mihi ex teſtamento legari, vel ex inſtitutione, qua dominium tranſit ex vltima voluntate.

Axioma CL.

Minima.

1 *Minima non ſunt in conſideratione.*
2 *Probatio per iuramentum admittitur, vbi agitur de modica ſumma.*
3 *Solemnitas non vitiat, ſi in modico ſit omiſſa.*
4 *Forma data circa modica, & minima non vitiat, ſi non ſeruetur.*
5 *Declaratur Axioma, quòd minima non ſunt in conſideratione.*
6 *Minimum ſequimur in dubio.*
Limita vt num. 7.

1 MINIMA non ſunt in conſideratione, ſiue, de minimis non curat Prætor, *l. ſcio. ff. de in integr. reſtitut. l. 4. in fin. ff. de ædilit. edicto*, Iaſ. *in l. ſciendum, num. 7. cum ſeqq. ff. qui ſatiſd. cog.* Bald. *in cap. cùm ideò. n.* 3 *cum ſeqq. de reſcript.* latè Crauet. *conſ.* 182. *num.* 14. *&* 15. *cum ſeqq.* [Leo *Valent. deciſ.* 113. *n.* 19. vbi *num.* 21. quod minimum differt à paruo, & *num.* 10. quòd Prætor non curat de minimis.] Vbi
2 quod probatio per iuramentum admittitur, vbi agitur de modica ſumma, & quod ſola indicia & præſumptiones admittuntur, vbi agitur de modico præiudicio, & quod tunc ſola fama probat, & quod litteræ Ordinarij etiam tunc probant, & quod aſſertioni partium ſtatur, vbi agitur de modico præiudicio; etiam in iis, quæ non poſſunt liberè à partibus diſponi ſine cauſa, & quod circa leuia ſtatuit aſſertioni Iudicis, Alex. *conſ.* 138. Lancellotus, *num.* 3.
3 *lib.* 2. vbi quod ſolemnitas non vitiat, ſi in modico ſit omiſſa, Angel. Aretin. *conſ.* 68. *num.* 6. *verſ. quinimo*, vbi quod forma data circa modica, & minima non
4 vitiat, ſi non ſeruetur, Abb. *conſ.* 7. *col.* 2. *lib.* 2. vbi quod in modicis ſtatuit Eccleſia ſine conſenſu Epiſcopi, *& conſ.* 36. *col. fin. eod. lib.* 2. vbi quod liber rationum in modicis probat, Brunor à Sole *in locis communib. verb. minima*, Aloyſ. Riec. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.* 691. *in* 1. *edit.* aliàs *reſolut.* 585. *à num.* 7 *in* 2. *edit.* Card. Tuſch. *tom.* 5. *lit. M. concl.* 239. *per totam.* [Surd. *conſ.* 112. *n.* 26. clarè Sebaſt Medices *de reg. iur. reg.* 5. *per tot.* Ouid. de Amicis *de iure emphyt. q.* 7. *n.* 1.]

Intellige Axioma, quando agitur de Iure ſpeciali 5
contra Iuris communis regulas, putà per viam reſtitutionis in integrum, quia tunc de minimis nulla ſolet eſſet Prætoris cura, nam pro modica læſione à Iure communi non recedimus; & ita procedit text. *in d. l. ſcio, & in l. ſi oleum. §. vlt. ff. de dolo, & in l. res bona. ff. de contrah. empt.* cum ſimilibus. Vbi verò agitur de Iure communi, de minimis curatur, & procedit text. *in l.* 1. *§. illud. ff. de coniung. cum emancip. liber. & in l. quamuis. ff. vt in poſſeſſ. legat. & in l.* 1. *§. cùm dicitur. ff. ſi cui pluſquam, l. ſi proprietarius, in fine primi reſponſi, verſ. eadem. ff. de damno infecto*, etiamſi ſimus in pœnalibus, putà in furto quòd committitur in anſere, vel gallina, vel in vno ouo, *l. naturalem. §. gallinarum. ff. de acquir. rer. domin. §. gallinarum, Inſtit. de rerum diuiſ.* Sic intelligunt Bart. *num.* 1. *verſ. nota quod de minimis*, Alberic de Roſat. *col.* 2. *num.* 1. *in d. l. ſcio*, Imol. *in cap. maioribus. col.* 1. *num.* 3. *verſ. & potes addere. de prebend.* Curt. iun. *in auth. prateren, col.* 3. *num.* 8. *verſ. tu conſidera, C. vnde vir & vxor*, & alij, quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom.* 1. *titul.* 100. *num.* 13. [Andr. Gail *lib.* 2. *obſeru.* 102. *num.* 4. And. Ferar. *lib.* 1. *rerum quotid. c.* 5. cum aliis, quos refert Oſvvald. in Donell. *lib.* 21. *c.* 9. *lit. L. verſ. ſed & vulgaris diſtinctio eſt.* latè quòd etiam in pœnalibus axioma procedat, Sebaſt. Medices *d. reg.* 5. *num* 6. vbi infinitos propè aſſignat caſus, in quibus minimum attenditur, Hieron. Buccaron. *de different. inter iudicem ciuil. & crim. differ.* 167. *num.* 8. vbi pro regula conſtituit quòd minima in delictis & pœnalibus ſunt in conſideratione. latiſſimè Camill. Gallin. *de verb. ſignif. lib.* 10. *c.* 2. *num.* 9. *& cap.* 25. *num.* 32. vbi quòd minimi ratio habetur quando abſurdum ſequeretur. & *num.* 8. idem dicit quando per minimi conſiderationem fieret præiudicium rebus maioribus, & *num.* 22. *&* 23. quando diſpoſitio loquitur conditionaliter. & *num.* 24. quando aliquid pro forma requiritur, cùm fermè nihil addi, aut detrahi poſſit. & *num.* 25. quando minimum ad maiorem ſummam reintegrandam requiritur. & *num.* 26. quando eadem proportionabiliter in minimo, quæ in magno militat ratio, de quo vltimo Sebaſt. Medices *d. reg.* 5. *num.* 4. & Mari. Giurba *ad conſuet. Meſſanenſ. cap.* 6. *gloſſ.* 6. *num.* 11.

MINIMVM ſequimur in dubio, *l. ſemper in* 6
ſtipulationibus, in fin. & l. ſemper in obſcuris. ff. de reg. iur. c. in obſcuris, eod. tit. lib. 6. Surd. *conſ.* 150. *num.* 93. Buccaron. *differ.* 154. *num.* 5. *cum ſeqq.* vbi procedere ait in delictis, & vltimis voluntatibus, ſecus in contractibus. Et axioma procedit quando ſumus in quantitate, ſecus in ſpeciebus, in quibus non minimum, ſed mediocre debetur. *l.* 3. *&* 4. *ff. de tritico, vino & oleo leg. l. dubium. §. fin. ff. de legat.* 3. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 4. *cap.* 700. *n.* 17. *&* 18.

Limita in fauorabilibus, & ad liberationem in- 7
ducendam, in quibus non quod minus, ſed quod magis eſt, venit, & ſequimur in dubio. *l. Aurelius* 19. *§. Titius teſtamento. ff. de liber. leg.* Surd. *conſ.* 212. *num.* 94.]

Vide alia ſimilia *Axiom. ſeq.*

Axioma CLI.

Modica.

1 *Medica non nocent.*
2 *De modico non eſt curandum.*
3 *Simonia non committitur, ſi quid minimum donetur.*
4 *Peccatum tantummodò veniale dari poteſt in vſura ratione paruæ quantitatis.*
5 *Iuſiurandum in promiſſione rei minimæ adhibitum, ſi non ſeruetur, lethale peccatum minimè committitur.*
6 *Teſtes ſingulares probant, vbi agitur de modico præiudicio.*
7 *Modica in quibus caſibus attendantur, oſtenditur.*
8 *Gabella in ſolutione qui deficit in vno nummo, non excuſatur.*
9 *Emphyteuta ſoluens nummum pro canone, ita expellitur, & cadit à iure ſi illum nummum ſoluere ceſſat per biennium, ſeu triennium, ſicut ſi maior eſſet ſumma.*

1 MODICA non nocent, *cap. ſi proponente* 42. vbi *gloſſ.* 1. *de reſcript.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus.n.* 107. *C. de reuocand. donat. &*
2 *in tract. de indicio in rebus exig. verſ.* 29. quia de modico non eſt curandum, *l. ſi oleum. §. fin. cum l. ſeq. ff. de dolo, l. in rebus. §. poſſunt. ff. commodati*, Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg.* 422. vbi ait procedere, niſi modica eſſent eſſentialia, Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſactionib. num.* 422. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.* 39. *n.* 3. *in* 1. *edit.* aliàs *reſol.* 36. *in* 2. *edit.* [Giurba *in conſuet. Meſſaneuſ. c.* 16. *gloſſ.* 1. *n.* 14. Ioan. Maria Nouat. *quaſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 37. *n.* 10. *&* 11. *& q.* 56. *num.* 8. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 5. *c.* 951. *n.* 7.]

3 Vnde modicam rem non efficere ſimoniam, id eſt, ſimoniam non committi, ſi quid minimum donatur, tenent Crauet. *conſ.* 46. *n.* 12. *verſ. confirmatur*, Tiraq. *de indicio in rebus exig. verſ.* 30. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *n.* 166. Soar. *de Religione, lib.* 4. *de ſimonia, cap.* 3. *num.* 3. *cum ſeq.* Aloyſ. Ricc. *in deciſion. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 208. *n.* 6. *cum ſeqq. p.* 1. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 5. *lit. M. concluſ.* 239. *n.* 46.

Et in vſura ratione paruæ quantitatis peccatum
4 dari poſſe tãtummodo veniale, reſoluunt D. Thom. 2. 2. *q.* 66. *art.* 6. *ad* 3. Couar. *lib.* 1. *var. cap.* 3. *n.* 12.

5 Et lethale peccatum non committi, ſi iuſiurandum in promiſſione rei minimæ adhibitum non ſeruetur, tradunt S. Antonin. *p.* 2. *tit.* 10. *cap.* 4. §. 1. *col.* 3. Syluest. *in ſumm. verb. Iuramentum* 4. *q.* 1. *ad fin.* Sot. *de Iuſtit. lib.* 8. *q.* 1. *art.* 7. *in* 7. *col. & lib.* 7. *q.* 2. *art.* 2. *verſ. vtrùm ratione leuitatis*, Azor. *Inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 5. *q.* 3. Fr. Emman. *quæſt. Regularium*, 3. *q.* 50. *art.* 2. Sayr. *in claui Regia, lib.* 5. *cap.* 46. *n.* 28. Quamuis contradicat Caiet. 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. *ad* 1. *dub.* Couarr. Tabien. Armil. & Philiarch. citati ab Azor. *vbi ſupr.* & Alex. *conſ.* 105. *Magnifice. n.* 19. *verſ. accedat, lib.* 3. putans quod emptor non implens iuratam emptionem cadit à tota, ſi minimum remanet, quod non impleuit, & Crauet. *conſ.* 182. *num.* 16. exiſtimans quod vbi eſt iuramentum, modicus defectus etiam in vno nummo facit incidere in pœnam, prout eos refert Cardin. Tuſch. *d. lit. M. concl.* 239. *num.* 40. *&* 41.

Et quod teſtes ſingulares probant vbi agitur de 6
modico præiudicio, dicunt Crauet. *d. conſ.* 182. *n.* 15. vbi idem dicit de teſtibus conſanguineis, & de illis, qui modicam vtilitatem, vel commoditatem ſunt percepturi, Abb. *conſ.* 113. *col.* 4. *verſ. vel poſſumus, lib.* 2. Anton. Gabr. *commun. tit. de teſtib. concl.* 2. *n.* 74. Seraphin. *de priuileg. iuramenti, priuil.* 27. *n.* 11. Farin. *in praxi crimin. q.* 64. *n.* 298. Card. Tuſch. *d. concl.* 239. *num.* 12.

MODICA tamen ſemper attenduntur in iſtis 7
caſibus. Primò, quando diſpoſitio loquitur per verbum, *aliquid*. Secundò, quando diſpoſitio loquitur conditionaliter. Tertiò, quando ſumus in formalibus. Quartò, quando minimum requiritur ad integrandum numerum maiorem, & quando agitur permiſſiuè, ſecus ſi prohibitiuè. Sextò, quando militat eadem ratio in modico, ſicut in magno; ita plenè Dec. *in cap. de appellationibus. num.* 11. *cum ſeqq. de appellat.* quem refert Card. Tuſch. *d. concl.* 239.
num. 39. Ideo in ſolutione gabellæ qui deficit in 8
vno nummo, non excuſatur, Alex. *conſ.* 105. *Magni-*
fice. num. 20. *verſ. pro hoc bene facit, lib.* 3. Et emphy- 9
teuta ſoluens nummum pro canone, ita expellitur, & cadit à iure ſi illum nummum ſoluere ceſſat per biennium, ſeu triennium, ſicuti ſi maior eſſet ſumma, Bald. *in cap. cùm adeò, in princip. num.* 3. *verſ. & ſic nota, de reſcript.* Tiraq. *de indicio in rebus exig. verſ.* 51. Crauet. *d. conſ.* 182. *n.* 16. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 61. *num.* 23. *& tit.* 7. *q.* 17. *n.* 23. *&* 24. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 27. *n.* 13. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 11. *num.* 12. *& conſ.* 38. *num.* 9. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 453. *verſ. dubium etiam eſt*, Rebellus *de obligat. Iuſtit. p.* 2. *lib.* 14. *q.* 8. *n.* 8. Card. Tuſch. *d. concl.* 239. *n.* 42.

Axioma CLII.

Mixtum.

1 *Brocardica materia eſt, an mixtum comprehendatur ſub ſimplici.*
2 *Mixtum continetur ſub ſimplici, quando ex communi vſu loquendi illud mixtum reputaretur tanquam vnum ſimplex.*
3 *Et quando qualitates in mixto concurrentes ſunt inter ſe compatibiles.*
4 *Et quando mixti qualitates ſunt ſeparabiles.*
5 *Et quando concurrit mens, & intentio veriſimilis diſponentis.*
6 *Et quando in ſimplici & mixto adeſt eadem ratio.*
7 *Et in gratia, & beneficio Principis.*
8 *Et quando aliàs ſequeretur Iurium contrarietas.*
9 *Et quando lex hoc exprimeret.*
10 *Et quando eadem diſpoſitio exprimit illa ſimplicia, ex quibus mixtum eſt compoſitum.*
11 *Mixtum non continetur ſub ſimplici in odioſis, ſeu aliàs in materia ſtrictè interpretanda, ſeu materia exorbitante, & correctoria.*
12 *Et in contractibus.*
13 *Et in ſtatutis.*
14 *Et in legatis.*
15 *Mixtum omne ſequitur naturam ſui ſimplicis magis digni.*

MIXTVM an comprehendatur ſub ſimplici, 1
difficilis eſt materia, quam brocardicam

 appellant

appellant Roman. in l.2.n.10.ff.de verb.obligat. & Iaſ. in §. omninm. num. 28. Inſtit. de actionib. Ideo cùm certa regula conſtitui non poſſit, ponam primo loco omnes caſus in quibus ſub ſimplici mixtum continetur, & in quibus diſpoſitio loquens de mixto, procedit etiam in ſimplici; deinde ſubiiciam alios caſus, in quibus mixtum ſub ſimplici non continetur.

2 MIXTVM continetur ſub ſimplici, quando ex communi vſu loquendi illud mixtum reputaretur tanquam vnum ſimplex, & iſto caſu diſpoſitio loquens de ſimplici, habet locum etiam in mixto, l.librorum. §.quod tamen. ff. de legat.3. l. vel vniuerſorum.ff.de pignerat.act.l.ſi quis vinum.ff.de vino, tritico, & oleo leg. Bolognet.in repet.l.2.in princip.ff. de verb. obligat.n.62.& 66.verſ.ſecundò limitatur,& n.75.verſ. ſecundò fallit.

3 Secundò continetur etiam quando qualitates in mixto concurrentes ſunt inter ſe compatibiles,l.ſeruis vrbanis. §.fin. ff. de legat.3.l.Titia textores. ff.de legat.1.Bolognet.d.l.2. in princip. num. 54. Secus ſi in mixto concurrunt qualitates incompatibiles,& contrariæ, quia tunc mixtum non continetur ſub ſimplici,vt in l.1.§.interdictorum. ff.de interdict.& in l.in tribus.ff.de iudic.& in d.l.ſeruis vrbanis. §.fin. & in d.l. Titia textores.§.1.ff.de legat.1.& in §.quadam. Inſtit.de action.Bolognet.d.l.2. in princip.n.46.& n. 54. verſ. ſed ſi eueniat, & n.65.

4 Tertiò continetur quando mixti qualitates ſunt ſeparabiles, vt in d.l.2.reſoluunt Angel. n.1. verſ. in autem, Aretin. poſt n.2.verſ.aliquando, Alex.n.2. verſ. vnde, Roman.n.10.& n.16. Cuman.num.4. Bologn. n.45.& 186.Alciat.in repet.n.15.cum ſeq.& num. 23. Polyd.Ripa in tract.de nocturno tempore,cap.4.num.8. & 9. Secus verò ſi qualitates in mixto concurrentes ſunt inſeparabiles; tunc enim diſpoſitio loquens de ſimplici, non habet locum in mixto continente inſeparabiles qualitates,vt in l.vim paſſam. §. præſcriptione.ff.de tutel. & in l. adulterium cum inceſtu. ff. de adulter.Bologn.in d.l.2.in princ.n.47. & 186. Alciat. in repet.ſub num. 23. Card.Tuſch.pract.concluſ.tom.5. lit. M.concl.244. n.32.vbi quod quando materia eſt indiuidua, mixtum non continetur ſub ſimplici, etiam quod diſpoſitio loquatur de pluribus ſimplicibus, Polyd.Ripa d.cap.4. n.14. vbi ampliat etiam in odioſis.

5 Quartò continetur ſi concurrat mens, & intentio veriſimilis diſponentis,vt per Bologn. in d.l.2. in princip.num.55. ad fin.verſ. fallit vbicunque, & n. 58. verſ.vbicunque, Alciat.in repet.poſt num.23. Galiaul. poſt num.20.Card.Tuſch.d.lit.M.concl.294. num.48. Polydor. Ripa d. cap.4. num.12. verſ. aut conſtat, & num.120.

6 Quintò continetur vbi in ſimplici & mixto adeſt eadem ratio, & multo magis ſi in mixto viget maior ratio,quàm in ſimplici, tunc enim diſpoſitio loquens de ſimplici, habet locum etiam in mixto, Bologn.in d.l.2.in princ.num.55. verſ. & ideo in iſtis mixtis, & num.57.verſ.ſicut è contrario,& n.62. verſ. tertiò fallit,& num.67.verſ.tertiò limitatur,& num.72. cum ſeqq.Alciat.in repet.ſub n.10. Surd.conſ.33. n.29. vbi ampliat etiam in pœnalibus, & odioſis, & conſ.315.num 58. Card.Tuſch. d.concl.294.num.34. Polydor.Ripa d.cap.4.n.13. Rot.deciſ.385.n.4. apud Farin.p.2.recent.

7 Sextò continetur in gratia, & beneficio Principis, ac proinde conceſſa per Papam legato facultate legitimandi ſpurios, & inceſtuoſos, cenſetur etiam data poteſtas legitimandi ſpurios, & inceſtuoſos ſimul, ex quo talis legitimandi facultas reputatur fauorabilis, cùm agatur de beneficiis Principum, & ſic latè interpretandis, ita Bart. in d. l. 2. in princip. num.2. Angel. num.2. verſ.& ideo, Imol. num.2.cum ſeqq. Alex.num.3. Roman.n.62. Cuman. num.3.verſ.ſecundum, Alciat. in repet.n.41. cum ſeqq. Galiaul.num 6.cum ſeqq.Iaſ.in §.omnium.n.31. Inſtit. de action.Mandoſ.in reg.10.Cancel.q.3.n.10.& ſaltem procedere quando legitimatio non tendit in alicuius præiudicium,agnoſcunt Cephal. conſ.117.n.37. lib.1. Oſaſch. Pedem. deciſ.119.n.1. cum ſeqq. Polyd. Ripa d.cap.4.n.90.cum ſeqq. Rot.d.deciſ.385.n.4.p.2. recent.

Septimò continetur quando aliàs ſequeretur Iurium contrarietas, ita Bart.in d.l.2.n.2.verſ.cum ergo, 8
Cuman.etiam num.2.verſ.& hoc verum,Iaſ.num.5. in fine,Card. Tuſch. d.concl.294.n.35. Polyd. Ripa d. cap.4.n.42.

Octauò continetur quando lex hoc exprimeret, 9
Bart.in d.l.2.n.2.verſ.item,Cuman.etiam n.2.verſ.item comprehendit, Iaſ.n.5. Polydor. Ripa d.cap.4.num.5. & 6.

Nonò continetur quando eadem diſpoſitio ex- 1
primit illa ſimplicia,ex quibus mixtum eſt compoſitum,non ex proprietate ſermonis, ſed ex benignitate,Bologn.in d.l.2.in princ.n.56.in fine,Galiaul. in repet.n.15.& 21.verſ.puto,Angel.conſ.348.n.2.verſ.licet ſecus,Card.Tuſch. d.concl.244.n.35. Polyd. Ripa d. cap.4 n.9.in fine.

MIXTVM non comprehenditur ſub ſimplici, 11
nec diſpoſitio loquens de ſimplici, locum habet in mixto in odioſis, ſeu aliàs in materia ſtrictè interpretanda, Aym.conſ.276. col.fin.verſ.iam cauſa collectarum, Cephal. conſ. 26. num. 24. cum ſeqq. lib. 1. Tiraq. de legib. connub. gloſſ.5. num.71. Herculan. in tract. de cautione de non offendendo, cap. 17. num. 2. Mandoſ. ad reg.11.Cancel.q.3.num.6.& reg.11. q.16. num.2. & reg.32. q.30. num.8. verſ. amplius conditio, Surd.conſ.430.num.14. Item quando eadem diſpoſitio eſt pœnalis, Bertazol. conſ.126. num.13.in fine, Cardin. Tuſch. d.lit.M. concluſ.294. num.2. & 45. Polydor. Ripa d.cap.4. num.9. & 109. cum ſeqq. ſeu materia exorbitans, aut correctoria, Tiraq. d.gloſſ.5. num.71. Mandoſ. reg.33.q.7. num.3. verſ. quinto, & vltimo, & reg.11.q.16.num.2. & reg.22.q.30. num. 8. verſ.amplius conditio,Card.Tuſch. d.concl.244. n.26. Polydor.Ripa d cap.4.num.48. & n.126. Et in reſpicientibus præiudicium tertij,Ruin.conſ.167.num.20. lib.1.Crauet.conſ.491.num.3.Hier.Gabr.conſ.197.n.6. lib.1. Surd.deciſ.174.num.16. Polyd. Ripa d. cap.4. num.127.

MIXTVM non continetur ſub ſimplici, nec
diſpoſitio loquens de ſimplici,habet locum in mix- 12
to in contractibus, ita Roman. in d. l. 2. in princip. num.57. verſ.ſequitur quintò, Octau. Glorit. d.concl. 244. num.12. Polydor. Ripa d. cap.4. num.32.& 33.
vbi ſubdit, quod hoc fallit fauore libertatis. Sic 13
etiam ſtatuta loquentia de ſimplici,non habent locum in mixto, quia in ſtatutis facienda eſt ſtricta interpretatio,Bolognet.in repet.d.l.2.in princip.n.69. & 70.vbi Alex.num.7. Tiraq.d.gloſſ.5.num.70. Card. Tuſch.d.concl.294.num.16. cum ſeqq.Surd.deciſ.174. num 14.verſ.& ſtatutum,Polyd.Ripa d.cap.4.num.45. cum ſeqq. & num.53.cum ſeqq. ampliat, ſiue ſtatutum loquatur de perſonis, ſiue de actibus, ſiue de
artificio. Et quod in legatis mixtum non conti- 14
neatur ſub ſimplici, eo quod in illis ſit ſtrictè interpretatio, tradunt Roman. in dict. l.2. in princip. num.10. verſ.in legatis verò, & ibi Iaſ.col.3. verſ.vnde ille tex. Alciat.in repet.num.19.Polydor.Ripa d.cap.4. num.29.

MIXTVM

15 [Mixtvm omne ſequitur naturam ſui ſimplicis magis digni, l.queritur, ff.de ſtat. hom.l.etſi non ſunt, §.fin.ff.de auro & arg.leg.l.quicquid, §.cùm partes, ff.de acquir.rer.dom. Ludou. Gom. in c.1.n.47.in fine, de reſcript.in 6.Couar.pract.c.36.num.5. Mandoſ. ad reg.1.Cancel. q.10.n.2. Menoch. conſ.661.n.25.cum ſeqq.Melch.Phœb.deciſ.214.n.3.tom.2.]

Axioma CLIII.

Mora.

1 Mora vltima attenditur, & nocet.
2 Mora non contrahitur ſine interpellatione.
3 Mora non eſt vbi nulla eſt petitio.

1 Mora vltima attenditur, & nocet, l.illud 17. ff.de pericul.& commodo rei vend.l.ſi mora, & l. ſemel mora.ff.ſoluto matrim. l.ſi & per emptorem 53.ff. de action.empti, l. ſi ſeruum 91.§.ſequitur. ff. de verb. obligat.cap.ſi Index laicus 12 vbi gloſſ. verb. clericali, de ſentent.excom.lib.6.Sebaſt. Medic.in tract. de nouation.p.2.verb.mora, Alex.conſ.72.Videtur.num.8. lib.3. Socin.reg.23. vbi limitat quinque modis, Caſſan.in catalogo gloria mundi.p.12.conſid.100. n.16. Pichard. in diſput.de mora.n.212. Franc.Molin.de ritu nuptiar. lib.3.q.29.num.86. Card.Tuſch.pract. concluſ.tom.5. lit. M. concluſ.372. per totam. [Sigiſm. Scacc. de commerc.gloſſ.6.n.13.Stephan. Gratian. diſcept.forenſ. tom.5.cap.1000.n.24.

2 Mora non contrahitur ſine interpellatione, l.mora 32.ff.de vſuris, l. vinum 22.& l. lecta 40. §. pactum autem, ff.ſi certum pet. l.nemo rem ſuam 82. §. fin. & l.ſi inſulam 84 ff.de verbor.oblig. Anton.Pichard. in ſua diſp.de mora, num.43. Catol. de Graſſis de except. except.32.n.101.cum ſeqq.

3 Mora non eſt vbi nulla petitio eſt, l. nulla 99. ff.de regul.Iuris, Surd.conſ.150.n.98.]

Axioma CLIV.

Mors.

1 Mors omnia ſoluit.
2 Morte finitur ſocietas.
3 Mandatum expirat morte mandantis.
4 Beneplacitum expirat morte concedentis.
5 Delicta morte extinguuntur.
6 Moriens nunquam præſumitur immemor ſalutis æternæ. Limita vt ibid.
7 Mortuo non fit iniuria.

1 Mors omnia ſoluit, auth. de nuptiis. §. deinceps, collat.4.Anton.de Butrio conſ.58. in princip.Decian.conſ.1.n.10.lib.1.Sebaſt.Medic. in ſpeciali tract. Mors omnia ſoluit, Pichard.ad §. rectè quoque 5. n.8.Inſtit. de mandato, Argel. de contradict. legitimo, q.7.n.82.Gonzal.ad reg.8. Cancel. gloſſ.15.n.3.Card. Tuſch.practic. concluſ.tom.5.lit.M. concl.391. per totam, vbi n.7.poſt Socin.iun.conſ.112.n.9.& ſeq.lib.1. ait, quod per mortem quis dicitur relinquere omnia, & totum mundum, quia mors omnia extinguit, & ſoluit quoad potentias humanas. [Surd. conſ.99.num.17. Ioan. Anton. Mangil.diſcept.n.q.51. num.403.]

2 Morte igitur finitur ſocietas, l.actione.§.morte.ff.pro ſocio, §.ſoluitur, Inſtit.eod.tit.l.10. tit.10. partita 5.Ordin.Regia Luſitanor.lib 4.tit.44.§ 4.Anton. Gom.var.tom.2.cap.5.n.6.Valaſc.de iure emphyt.q.30. n.5.& conſ. 63. à num.3. Matien. l.2. gloſſ.1.num. 15. tit.9.lib.5. noua Recopil. Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.57.n.1.Surd.conſ.20.n.3.& 4.Molin. de Inſtit. tract.2. diſp.414 in princip. Azor. Inſtit. moral. p. 3. lib.9.cap.6 q.3. Rebel. de obligat. Inſtit. p.2. lib. 15. q.vlt. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 25. n.375. verſ.ſecundo, Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ.p.2. collect. 398. Cardin. Mantic. de tacitis & ambig. conuent.lib.6.tit.24.à princip. Stephan.Gratian. diſceptat. forenſ.cap.276.à n.1.

Morte mandantis mandatum expirat, l.eius, vbi Alex.ſub n.5. ff. ſi certum petatur, l.mandatum. C. mandati, cap.relatum 19.de offic. deleg. Brunor. à Sole in locis communib.verb.mandatum 12. Cardoſ.in praxi Iudicum, eodem verb. num.10. Cald. Pereira de empt. & vendit.cap.15.num.24. Cardin.Mantic.de tacit. & ambig.conuent. lib.7. tit.21. num.5. Rebel. de obligat. Inſtit.p.2. lib.17. q. vnica, de mandato.n.4. verſ.quarto. Caſtill. quotidian. lib.2. cap.19. Soar. de legib. lib. 8. cap.31.n.13.& 14. Molin. de Iuſtit.tract.2. diſp.551. n.7.Cened.practic.lib.1.q.38. n 1.& 2. Rota in Pariſien.pecuniaria 5. Decemb.1612. coram Reuerendiſſimo D.meo Coccino Decano, impreſſa per Farinac. deciſ.443. n.3.p.1.recent. [Alex.Trentacinq.var.reſol.lib.2.tit.de procurat.reſol.10. num.1.cum ſeq. Ioan.Maria Nouar. quæſt.forenſ.lib.1. q.101. num.4.& 5. & in praxi elect. & variat. fori, q 30.ſect.1. num. 3.] Et mandatum procuratorium ſoluitur morte mandatarij, ſiue procuratoris. §. Item ſi adhuc, Inſtit. mandati, Borrel. in ſumma rerum omnium deciſ. tit.66. n.260. vbi n.289. ſubdit, non expirare per mortem domini, quando procurator eſt effectus dominus litis. 3

Morte concedentis expirat beneplacitum, cap.ſi gratioſè, de reſcript. lib.6. Gutier. practic. lib.3. q.11 n.19.Valaſc.de iure emphyt.9.34.n.7.Gonzal.ad reg.8.Cancel.§.1.proœm.num.9. cum ſeqq.& gloſſ.12. à princip.Cald.Pereira de manu Regia, cap.6.num.19. & fuit dictum in Bononien. Præbendæ Parochialis 18. Martij 1613.coram Card.Veroſpio, impreſſa per Farinac. deciſ. 489.num.4. 4

Morte delicta extinguuntur, l. defuncto.ff.de publicis iudic.l.1.& vlt.C.ſi reus vel accuſator mortuus fuerit, exornant Duen.reg.173.Tiraq.de pœnis temper. cauſa 49.à n.42. Plac.de delictis, lib.1.cap.28. Couar. de ſponſalib.p.2. cap.6.§. 8.num.6. Clar.lib.5.fin. q.51. n.9.& 12. Sebaſt.Medic. in tract. Mors omnia ſoluit, p.2.concl 27. Mench.quæſt.vſufrequent.cap.7.num.15. Anton.Gom. var.tom.3.cap.1.num.78.Peregr. de iure fiſci, lib.4.tit.5. num.1. Cardoſ.in praxi Iudicum, verb. delictum. n.34. Cald.Pereira quæſt. forenſ.in comment. ad l.vnic.C.ex delictis defunctor.p.3. in princip. & p 5. num.1.Card. Tuſch.d.lit.M.concl.391.num.1. Nam mors extinguit accuſationem, ac proinde mortuo accuſatore iudicium accuſationis aboletur, Clar. §.fin.q.51.num.9. verſ. pariter, declarando tamen, vt per Card. Tuſch. d.lit.M. concl.396. quia mortuus non poteſt effici habilis, vel inhabilis ad aliquid, Bald.conſ.57. num.2. lib. 5. & ideo poſt mortem nemo poteſt incipere eſſe aliquid, idem Bald.conſ.394. Punctus talis eſt.num.4.in princip.verſ.poſt mortem autem, lib.3. 5

Moriens nunquam præſumitur immemor ſalutis æternæ, l.fin.C.ad legem Iul. repetund. cap. ſancimus 1.q.7.Couar.lib.2.var.cap.13.num.8. Thom.de Thomaſſet. in floribus legum.reg.193. Bertazol. conſ. 118.num.13.Menoch.conſ.350. num.9.Eſcob. de ratiocin.cap.11.num.30.Flamin.Pariſ.de reſignat.benefic. lib.12. 6

*lib.*12.*q.*1.*à n.*7.Anton.Monach.*Florent.deciſ.*2.*n.*27. Franc.Molin.*de ritu nuptiar.lib.*1.*comp.*18.*n.*66. [latè Mari.Giurba *in conſuet. Meſſanenſ.c.*2.*gloſſ.*7.*num.*2. *&* 28.*& gloſſ.* 14. *num.* 8.] Et ideo non præſumitur mentiri, Surd.*deciſ.*55.*n* 11.imò eius dictum habet vim iuramenti, Socin. iun. *conſ.* 161. *num.* 3. *vol.* 1. Menoch.*conſ.*23.*n.*9.Anton.Monach.*d.deciſ.*2.*n.*31. [Limita in præiudicium teſtis, Alciat. *de præſumpt. reg.*3.*præſ.*4. *num.*2. *verſ.aduertetur*, Ioſeph. Ramon. *conſ.*100. *num.*539. Non enim omnis mouens præſumitur Ioannes Baptiſta, Menoch.*de præſumpt.lib.*5. *præſ.*5.*num.*19 *& de arbitr caſu* 99.*num.*30.*& conſ.*39. *num.*7.*& conſ.*139.*n.*68.*&* 70.Polyd.Ripa *de actibus in mortis articulo, cap.*26.*num.*8.Surd.*deciſ.*135.*n.*14. *& conſ.* 382 *.num.*62. Giurba *d.gloſſ.*7. *num.*2.*gloſſ.*2. *prope fin.*]

7 Mortvo non fit iniuria, quia nnn poteſt vulnerari, neque ſuſpendi, neque puniri, vt per Boër.*deciſ.*316.*num.* 10.*cum ſeqq* Cardin.Tuſch.*dict. lit. M.concl.*389.*per totam.* Ratio manifeſta eſt, quia homo mortuus homo non eſt, neque pœnæ, aut medicinæ capax, ſicut & ſenſus expers noſcitur, vt notat gloſſ. per text.*ibi in l. ſeruo manumiſſo. ff. de condict. in.deb.* homo enim ex coniunctione animæ & corporis ſubſiſtit, vt explicat Innoc. III. *in cap. in quadam, verſ.ſed aduerſus, de celeb. Miſſar. iuncto Clem.* 1.*§.porrò, de Summa Trinit.*& ex Ariſtot. D. Auguſt. & D. Thoma, explicat Nauar. *in Man. prælud.* 1. *num.* 11. Gom. *var.tom.*3. *c.*3.*num.* 32. Vnde multa notabilia refert Dec. *in cap. ad hæc* 5. *à num.* 29. *de priuileg.* indemeritò *à num.* 34. aduertens defendi non poſſe eorum ſententiam, qui dicunt excommunicatos eſſe, qui clerici cadauer percutiunt, quos latè refert Duen.*reg.*99. *ampl.*6.& Boër. *d. deciſ.* 316. *num.* 12.*in fin.*non enim dici poteſt eum, qui clerici cadauer percutit, hominem aut clericum percutere; ac ſubinde deficiunt verba, *can. ſi quis ſuadente* 17. *q.*4. Non obſt. quod in excommonicatione decedentes priuantur Eccleſiaſtica ſepultura, & ſi in Eccleſiis, aut cœmeteriis eorum corpora ſepeliantur, exhumanda & extrà ſunt eiicienda, *cap. ſacris, de ſepultur. d. cap. adhæc*, quia dupliciter reſponderi poterit. Et primò, non eſſe inconueniens, quod propter culpam viuentis pœna maneat poſt mortem continuatiuè, ita vt ſi ſemel viuentem cœpit afficere, duret in cadauer, formaliter decidit text.*in l.*2. *de cadauer. punit.* & videmus in iis, qui pœna mortis puniuntur, & deinde in partes ſecantur, & comburuntur, aut beſtiis obiiciuntur, vt probat text. *in l. capitali.§. famoſos. ff.de pœnis*, & proſequitur Tiraq. *de pœnis tempor.cauſa* 49. *num.* 42. quod multo magis conuenit prohibitioni ſepulturæ, quæ corporum mortuorum propria eſt; ac ſubinde mirum videri nnn debet, ſi Eccleſia mortuos eius vſu priuet, nam viuentes ad talem ſepulturam, dum in excommunicatione manent, ius non habuerunt; ergo nec poſt mortem illud habere dicendum eſt, vt bene conſiderat Soat. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 12. *ſect.*4. *num* 2. *ad fin.* Secundò reſpnnderi poterit, prohibitionem hanc & præceptum Eccleſiaſticum non ſepeliendi excommunicatum in loco ſacro, non propriè dirigi in corpus ipſum, ſeu cadauer defuncti, ſed in fideles viuentes, iuxta generale Apoſt. præceptum, quod non ſolùm in excommunicatos dirigitur, ne communicent cum fidelibus, ſed etiam in ipſos fideles, ne communicent cum excommunicatis, *cap. ſicut Apoſtoli, cum ſeqq.*11.*q.*3. Nec de poteſtate eſt dubitandum, iuxta pleniſſimam illam Chriſti Domini conceſſionem, *Quodcunque ligaueris*, &c. nec etiam de voluntate, quæ manifeſta eſt ex illatione, quam Summi Pont. exprimunt *in dict. cap. Sacris*, & iuxta illud, *cui non communicauimus viuo, nec communicemus defuncto*, relatũ in integra *d. cap. ad hæc, de priuileg.* Ad textum verò *in cap. ſanè, il* 2.24. *q.*2. *& in cap. ſi quis Epiſcopus, de hæret.* cum ſimilibus, quibus probari videtur, mortuos excommunicari poſſe, quod tamen eſt contra verba, & communem diffinitionem cenſuræ, quæ eſt ſententia Iudicis Eccleſiaſtici, qua homo Chriſtianus bonis ſpiritualibus priuatur, &c. mortuum autem hominem non eſſe conſtat ex dictis, & ideo excommunicari non poſſe, comprobant Caſtro *de iuſta hæret.punit.lib.*2.*cap.*19.Couar.*in cap.alma mater.p.*1. §.11.*num.*8.Nauar.*in Man.cap.*27.*num.*171. Soar. *d. tom.* 5. *de cenſur. diſp.*5. *ſect.*1. *num.* 3. Sayr. *in ſimili tract. lib.*1. *cap.*8. *à num.*8.reſpondemus, in illis Iuribus excommunicationem propriè, & directè non proferri in mortuos, ſed viuis Eccleſiam imperare, ne communicent cum illis, quos conſtat in excommunicatinne deceſſiſſe, non faciendo pro eis ſuffragia, vel ſepulturæ tradendo. Qua etiam ratione Eccleſia excommunicatos mortuos abſoluit, iuxta text.*in cap. à nobis* 28.*verſ.nec obſtat, de ſent.excomm.* non quod directè in eos exerceat iuriſdictionem, quæ ad abſoluendum neceſſaria eſt, iuxta *reg. cap. verbum, de Pœnit. diſt.*1. quæ videtur deficere reſpectu mortuorum, ſecundùm rationem, de qua Pont. *in d. cap. à nobis*, quia Chriſtus Dominus Eccleſiæ dedit poteſtatem ſuper terram, iuxta prædictam auctoritatem, *quodcunque ligaueris ſuper terram*, &c. non autem in ſepultos ſub terra; ſed quia per huiuſmodi abſolutionem viuis facultatem facit communicandi cum excommunicatis, qui in excommunicatione deceſſerunt, vt pro eis preces fundere, & ſuffragia facere poſſint, vel etiam ſepolturæ mandare, vt bene explicat Caſtro *dict. lib.* 2. *cap.*20.*ad fin.*& reliqui omnes poſt eum citati.

Axioma CLV.

Natura, Naturalis.

1 *Natura, & ars fruſtrà nihil faciunt.*

2 *Natura rei potiùs attendi debet, quàm ſimplex nominatio.*

3 *Naturalia ſi concurrant cum accidentalibus, præferuntur.*

4 *Domicilium originis potentius eſt, quàm domicilium incolatus.*

5 *Naturaliter quod non poteſt fieri, non poteſt fieri ſecundùm legem poſitiuam, & eius ordinationem.*

6 *Paria ſunt, aliquid eſſe impoſſibile naturaliter, vel de Iure.*

Natvra, & ars fruſtrà nihil faciunt. Dixi
*ſuprà Axiom.*33.*n.*2. 1
Natvra rei potiùs attendi debet, quàm
ſimplex nominatio, arg. text.*in l.ſi uno. ff.locati, cap* 2
ea qua, de ſimon. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5. *num.*18.
Natvralia ſi concurrant cum acciden-
talibus, præferuntur, Ægid.Bellam. *conſ.*43. *in prin-* 3
cip. quem refert Card.Tuſch. *practic. concluſ. tom.*5. *lit. N. concl.*8.*num.* 1. Et ideo potentius eſt domici-
lium originis, quàm domicilium incolatus, quia 4
vnum naturale, aliud eſt accidentale, Ancharan. *conſ.*37.*Contra.num.*6.*in fine, & num.*7. Card.Tuſch. *d.concluſ.*8.

d concluſ.8. num.2. & naturalis coniectura præualet accidentali, Franc. Molin. de ritu nupt. lib.3. quæſt.95. num.55.

5 NATVRALITER quod non poteſt fieri, non poteſt fieri ſecundùm legem poſitiuam, & eius ordinationem, l. qui ad certum. ff. locati, l. lex Cornelia, in fine. ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. l. Gallus. §. ſi eius. ff. 6 de liber. & poſthum. Et ideo paria ſunt, aliquid eſſe impoſſibile naturaliter, vel de Iure, l. 1. vbi gloſſ. l. filius. ff. de condit. inſtit.

AXIOMA CLVI.

Neceſſaria.

1 *Cauſa neceſſaria facit permiſſum id, quod aliàs de Iure eſſet prohibitum.*

2 *Alienatio ſi eſt ſimpliciter prohibita, tamen ſi fiat ex cauſa neceſſaria, redditur permiſſa.*

3 *Conceſſione facta alicuius rei, videntur etiam conceſſa ea omnia, ſine quibus res illa commodè haberi non poteſt.*

4 *Neceſſaria cauſa præſumitur potiùs, quàm voluntaria.*

1 NECESSARIA cauſa facit permiſſum id, quod aliàs de Iure eſſet prohibitum, multis caſibus, vt latè probat Card. Tuſch. practic. concluſ. 2 tom.5. lit. N. concl. 18. per totam Vnde alienatio ſi eſt ſimpliciter prohibita, tamen ſi fiat ex cauſa neceſſaria, redditur permiſſa, Ægid. Bellam. conſ. 35. num.4. verſ. ſed nunquid, Angel. Aretin. conſil. 18. Ad deciſionem, n.8. verſ. quantum verò, Roman. conſ. 219. Ex themate. num.8. verſ. hoc primò probatur, vbi num.9. verſ. ſecundò probatur, ſubdit, quod cauſa neceſſaria non comprehenditur ſub regula prohibente actum fieri.

3 NECESSARIA omnia ad vnum conceduntur illi, cui cõceditur illud vnum, l. 2. ff. de iuriſd. l. omn. Iudic. l. ad rem mobilem. §. qui procuratorem. ff. de procuratorib. l. 1. §. 1. ff. ſi vſufr. petatur, l. 3. §. qui habet. ff. de ſeruitut. ruſticor. præd. l. 3. ff. pro ſocio, l. 1. §. fin. ff. de officiò eius, cui mã. ì. eſt iuriſd. l. auibus, & ibi gloſſ. 2. ff. de legat. 3. vbi quod in legato facto de auibus etiam auiaria comprehenduntur, ſine quibus aues de facili aufugere poſſent, §. minorem, Inſtit. de actionib. cap. præterea, de officio deleg. cum his, quæ ad hoc principium exornandum tradunt Nauar. in princip. de Pœnitent. diſt. 5. n. 24. Surd. conſ. 347. num. 20. Gam. Luſitan. deciſ. 206. n.9 Thom. de Thomaſſ in floribus legum. reg. 29. vbi intelligit procedere in materia fauorabili, vel indifferenti, vel in coniunctis, & vbi militat eadem ratio, Galet. In margarita caſuum Conſcientia, verb. concedere, vbi etiam intelligit quando illud conceſſum non poteſt ſtare ſine illis. In vnius enim actus conceſſione omnia ea veniunt, quæ faciliorem, & commodiorem executionem actui præſtant, Bald. in d. l. 2. verſ. tu dic plenius, ante num. 1. ff. de iuriſd. omn. Iud. vbi Curt. iun. num. 2. cum ſeqq. Alciat. num. 2. Dec. num. 6. Ioan. Bologn. n. 18. & ſeqq. Menoch. conſ. 14. num. 8. idem Bald. per text. ibi in cap. vlt. num. 4. de dolo & contum. vbi quòd habens mandatum ad neceſſaria, videtur etiam illud habere ad vtilia, refert Rendina in prompt. recept. ſentent. tom. 1. tit. 100. num. 3. [Narbona l. 20. gloſſ. 1. n. 13. tit. 1. lib. 4. Recopil.]

NECESSARIA cauſa præſumitur potiùs, 4 quàm voluntaria, l. vxorem. §. pater naturalis. ff. de legat. 3. Caſtren. conſ. 133. Iſte Martinus, col. 2. lib. 2. Crauet. conſ. 301. num. 5. & 6. verſ. nec obſtat, vbi quod ſi duæ cauſæ neceſſariæ ſubſunt, præſumitur ex magis neceſſaria, refert Card. Tuſch. tom. 5. lit. N. concl. 33. num. 1. & 2.

AXIOMA CLVII.

Neceſſitas.

1 *Neceſſitas non habet legem.*

2 *Neceſſitas facit licitum, quod aliàs de Iure non eſt licitum.*

3 *Ex neceſſitate quæ fiunt, non dicuntur fieri in fraudem.*

4 *Liberalis nemo exiſtit in neceſſitatibus.*

NECESSITAS non habet legem, ideo lex 1 ſubiacet neceſſitati, non è contrà, l. tutor qui repertorium. ff. de adminiſt. tutor. l. vt gradatim. §. 1. de munerib. & honorib. l. non ſolum. §. fin. ff. de excuſ. tutorum, l. aliquando. ff. de officio Proconſ. l. ſi quis filio. ff. de iniuſto rupto, l. 1. C. de operib. liber. l. pro tyronibus, C. de priuileg. domus Auguſtal. lib. 11. cap. licèt, de ferijs, c. 5. in fine, de conſuetud. cap. exiit, col. 4. in fine, de verbor. ſignif. lib. 1. Calderin. conſ. 95. Quod eſt vnicum, de treuga, & pace, num. 5. verſ. item eſt iniuſtum, Iaſ. in l. ſi ex toto, in fine princip. ff. de legat. 1. vbi ponit plura exempla de bello, fame, peſte, & ſimilibus, Anchar. conſ. 191. In auxilium veritatis. n.4. & 5. & conſ. 243. num. 4. vbi ait, quòd neceſſitas non habet legem humanam, neque diuinam, quia multa prohibita de Iure diuino, & humano, fiunt permiſſa ex neceſſitate, & è contrà permiſſa fiunt prohibita, & ponit exempla furti, homicidij, & ſimilium, Signorol. de Homod. conſ. 42. num. 3. vbi ait procedere etiam in neceſſitate Iuris, quia culpa caret, qui facit aliquid neceſſitate Iuris imminente, Cephal. conſ. 451. num. 282. & 283. vbi ponit decem exempla, quibus neceſſitas facit recedere à Iure, à regula, & ab humanitate, & generaliter dicit procedere in neceſſitate contra diſpoſitionem legis, ſecus in diſpoſitione hominis, & optimè declarat Caſtren. conſ. 400. Priuſquam, col. 2. in princip. verſ. ſubeſt enim neceſſitas, lib. 1. vbi quod neceſſitas excuſat, ne legibus, & legum præceptis ſubiiciatur. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum. reg. 189. Gail. lib. 1. obſeru. 102. num. 8. Plac. de delict. lib. 1. cap. 28. num. 3. Surd. deciſ. 86. num. 8. Barthol. Perett. ad extrauag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienan. verb. præterquam num. 4. pag. 176. Matien. l. 1. gloſſ. 21. tit. 10. lib. 5. nouæ Recop. latè & eleganter Muños de Eſcobar de ratiocin. adminiſt. cap. 14. num. 10. cum ſeqq. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom. 5. lit. N. concl. 19. per totam, Sanchez de Matrim. lib. 3. diſp. 10. num. 27. Ceuall. commun. contra communes tom. 4. quæſt. fin. num. 50. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 711. in 1. edit. aliàs reſol. 602. n. 19. Monet. de diſtribut. quotid. p. 2. quæſt. 11. n. 38. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſcipl. clericali. §. 4. num. 55. & §. 20. n. 13. Benedict. Ægid. in repet. l. ex hoc iure. ff. de iuſtit. & iure. p. 1. cap. 8. n. 26. in fine. [Cancer. var. p. 2. c. 2. n. 54. & n. 169. Modern. de ſupplicat. ad Sanctiſſ. p. 1. c. 1. n. 58.]

NECESSITAS facit licitum, quod aliàs de 2 Iure non eſt licitum, cap. quod non eſt licitum, de regulis Iuris. cap. quanto, de conſuet. Bald. in l. Diuus Pius, in princ. notab. 2. ff. de petit. hered. Felin. in cap. querelam. num. 19. de iureiur. Tiraq. de pœnis temper. cauſa 33. num. 3.

num.3. Anton. Oliban. *de iure fiſci, cap. 4. num.* 36. Eſcobar *de ratiocin.cap.14.n.13.*Ceuall. *commun.contra communes, tom.4.quæſt.fin.num.6.* Cardoſ.*in praxi Iudicum,& Aduocat.verb.neceſſitas,num.1.* Monet.*de diſtribut.quotid.p.2.quæſt.11.n.38.*Bellet.*d.§.20.n.13.* Cardin. Tuſch. *dict.tom.5.lit.N.concluſ.19.num.12.* [Cornel.Beninc.*de paupert.ſpec. 9. in indic. num.* 43. Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.tom.4.c.626.num.15. & cap.636.n.10.*Ioan.Maria Nouar.*quæſt.forenſ.lib.1. q.28.n.10.& q.55.n.3.*]

3 Ex neceſſitate quæ fiunt, non dicuntur fieri In fraudem, vt per Gozadin.*conſ* 87.*n.15.* quem refert Flamin. Pariſ. *de reſignationib. benefic. tom. 1. lib. 2. quæſt.3.n.40.*

4 IN NECESSITATIBVS nemo liberalis exiſtit, *l.rem legatam.ff.de adimend. legat.* Tiraq. *in l.ſi vnquam,verb.donatione largitus.n.106. C. de reuocand.donat.* Gam.*Luſit.deciſ.71.n.3.* Pichard. *ad rub. Inſtit.de adopt.n.43.* Valaſc.*conſ.153.n.24.* [Stephan. Gratian.*diſcept.forenſ.tom.4.c.796. num.27. & tom.5. c.925.n.9.*Ioan. Anton.Mangil.*de imput.q.15.n.36.*]

AXIOMA CLVIII.

Negans, Negatio, Negatiua.

1 *Negantis factum per rerum naturam nulla eſt probatio.*
2 *Negatio facit rem dubiam.*
3 *Negatiua plus negat, quàm affirmatio affirmat.*

1 NEGANTIS factum per rerum naturam nulla eſt probatio, *cap. bona, de elect. cap. ſuper hoc, de renunciat.* [Hieron. Fernandez de Ottero *in repet.c.fin.de conſuet. n.30.*] Negatiua enim mera & ſimplex probari non poteſt, *cap. cùm Eccleſia Sutrina, verſ. nos igitur, de cauſ. poſſeſſ. & prop.* Oldrad. *conſ.244.n.21.in fine, & conſ.254.num.14 verſ.ad formam,* Anton. Gabr.*commun.opinion.tit.de probationib. concl.6.*Donat.à Fina *tom.1.lib.4.tit.9.n.35.20.& 28.* Rebuff *de except.n.160.cum ſeqq.* Maſcard. *de probationib.concl.1087.*Menoch.*de præſumpt.lib.2.præſ.50. num.8.cum ſeqq.*Vincent.Caroc.*de locato,& conducto, p.3.tit. de negatiua probanda,* Cardoſ. *in praxi Iudicum,verb.probatio.num.29.* latè Card. Tuſch. *practic. concl. tom.5. lit.N. concl. 30. per totam.* Niſi habeat affirmatiuam implicitam, Petr.de Anchar. *conſ.79. n.3.& ſeq.*Flamin.Pariſ.*de reſignat.benefic.lib.8 .q 2. num.* 27. Cardin. Tuſch. *d. concl.30. n.* 19. Vel niſi reſoluatur in affirmatiuam, Oldrad. *conſ.254. n.25. verſ.præterea,* Menocb. *d.præſ.50. à num.14.* Cardin. Tuſch.*d.concl.30.n.18.* Vel niſi ſit coarctata loco & tempore, Angel.Aret. *conſ.10?. Viſo ſupradicto. n.4. in fine,verſ.ſicut dicimus,*Clar.*§.fin.quæſt.52.n.4. verſ. ſi tamen coarctetur,*Rebuff.*de except.n.172.* Maſcard. *concl.1087.num.8.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb.teſtis.n.16.* Flamin.Pariſ. *lib 11.quæſt.14.n.* 68. Mendez à Caſtro *in praxi Luſit.lib.5.cap.1.num.62.* Cardin.Tuſch. *d.concl.30.num.49.* Vel probetur ex inſpectione actorum, Gemin. *conſ.57. In cauſa Archidiaconi.num.1.verſ.item probata eſt ſecunda,* Alex. *conſ.186 Viſis ſubtiliſſimis,col.fin.n.15. verſ.nec obſtat, lib.2.* Maſcard. *concl.968 & 1290.& 1318. num. 18.* Menoch.*conſ.21.n.23.*Surd.*deciſ.300.n.11.* Cardin. Tuſch.*d.concl.30 n.20.cum ſeq.*Farin.*in praxi crimin. p.2.quæſt.65.à num.218.* Cald.Pereira *de emptione, & vendit.cap.34.num.42.*

2 NEGATIO facit rem dubiam, *cap. veniens* 13. *de ſuppl.neglig.Prælator.*Felin.*in cap.ſuper eo, à num.2. de teſtibus cog.*Surd.*conſ.4.n.28.*Gutier. *practic. lib. 3. quæſt.9. num.10.* [Cancer. *variar. p.2. c.4.num.22.* Limitatur tamen axioma multis modis; primò quando præſumptio eſſet contra negantem, per *l ſi vero, §. qui pro rei qualitate, ff. qui ſatiſd. cog.* Surd. *conſ.* 188. *num.16.* Secundò vbi negatur id, in qua nulla cadit probabilis inficiatio, & in negatione facta extra iudicium, Felin.*in cap.coram* 34. *num.8. de offic.deleg.* Tertiò quando in contrarium adeſt euidens probatio, Surd. *conſ.4. num. 31. & conſ.* 378. *num.21.* Quartò quando probationes ſunt in promptu, idem Surd. *d. conſ.188. num.16.* Quintò in notoriis, idem Surd.*dict.conſ.14.num.29.& d.conſ.188. num.16.& d.conſ.378.n.20*]

NEGATIVA plus negat, quàm affirmatiua affirmat, ſiue, Negatio plus tollit, quàm ponit affirmatio, *l.filiusfam.§.1. C.de donationib.gloſſ.1. in l.iuris gentium. §.ſed ſi fraudandi. ff. de pactis,* gloſſ. *verb. à ſuſpenſis, in cap.cùm dilectus, de conſuet.cap. verbo non poteſt,in cap.1 .de regulis Iuris,lib.6.*Rayner.de Foroli *conſ.68. Quædam mulier. num.* 7. quod eſt ſub hoc numero inter conſilia Signoroli de Homod. Dec, *conſ.3.Et pro tenui.num.4.verſ.ſecundum verò,*Crauet. *conſ.809.Plura excutienda. n.4.*Franc. Becc. *conſ.94. n.33.*Tiraq.*de iure primogen.quæſt.24.num.12.* Couar. *var.lib.1.cap.13.num.7.* Card.Tuſch. *d tom.5.lit.N. concl.27.*Mari.Antonin. *var.reſolut. lib.1.reſolut. 20. n.7.*Surd.*deciſ.243.num.6.*vbi *n.7.* ſubdit, quod negatiua diſpoſitio nullum caſum excipit. 3

AXIOMA CLIX.

Negligentia.

1 *Negligentia propria ſemper nocet.*
2 *Negligentia vnius alteri nocere non debet.*
3 *Negligentia non imputatur vbi diligentia nihil proficeret.*
4 *Negligentia imputari non debet ignoranti.*

NEGLIGENTIA propria ſemper nocet, 1 Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 5. lit. M. concl.36.per totam,* niſi quis in re communi adhiberet illam diligentiam, quam adhibet rebus ſuis, quia tunc non poteſt teneri de negligentia, Roman. *conſ.413. Quoad primum.n.13.verſ.quod autem,*Card. Tuſch. *d.concl.36.n.30.* vel niſi diligentia nihil proficeret, quia tunc negligentia alicui imputari non debet, *l. fin. §. ſi ea conditione. ff. ad leg. Rhodiam de iactu,* Bellet.*diſquiſit.clerical.p.1. tit. de diſciplina clericali.§.20.n.14.*

NEGLIGENTIA vnius alteri nocere non 2 debet, *l.rem hæreditariam.in fine.ff. de euictionib.l. 3.ff. de tranſactionib.l.fin.ff.ad Syllan.l.non debet.ff.de regulis Iuris,*Thom.de Thomaſſ.*in floribus legum.reg.190.* Sicut etiam negligentia in vno non nocet in alio ſeparato, Caſtren.*conſ.54. Videtur dicendum.n.2.lib.1.* Card.Tuſch.*d.concl.36.n.28.*

[NEGLIGENTIA non imputatur vbi dili- 3 gentia nihil proficeret.*l.fin.§.ſi ea conditione.ff.ad leg. Rhod.de iactu* Ioan.Maria Bellet.*diſquiſ.clericali. p.1. tit.de diſcipl.cleric.§.20.n.14.*

NEGLIGENTIA imputari non debet igno- 4 ranti. *l. ſi quis ignoraui. §. ſi quis ignorans.ff. ad Syllan.* Surd.*conſ.419.n 37.*]

Axioma CLX.

Nemo.

1 *Nemo dat quod non habet.*
2 *Plus iuris nemo in alium transferre poteſt, quàm ipſe in ſe habeat.*
3 *Eligere viam nemo videtur, per quam iudicium ſuum ſubuertatur.*
4 *Nemo tenetur ad impoſſibile.*

1 NEMO dat quod non habet, *l. traditio, ff. de acquir. rerum domin. l. nemo plus,* vbi Dec. & Cagnol. *ff. de regulis Iuris, l. ſi filius, C. de donat. cap. quomodo, de conſecrat. diſt. 4. cap. quod autem, de iurepatron. c. nemo plus, de regulis Iuris, lib. 6.* citaui plures Doctores *Axiom. 64. n. 1.* [Cancer. *p. 1. c. 1. n. 208.* Robles *de repraſent. lib. 2. c. 16. n. 72.*]

2 NEMO plus iuris in alium transferre poteſt, quàm ipſe in ſe habeat. *l. 2. C. de pœnis, l. 1. qui pro ſua iuriſd. cap. nemo poteſt 79. de regulis Iuris, lib. 6.* Surd. *conſ. 126. n. 31.* Pichard. *ad princ. Inſtit. de acquiſit. per arrogat. n. 49.* Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ dec. 188. n. 15. & 23.* Cæſ. Argel. *de contradict. legit. q. 9. n. 58.* Rot. *deciſ. 686. n. 1. apud Farin. p. 2. recent.* [Robles *lib. 3. c. 7. n. 21.*]

3 NEMO videtur eligere viam, per quam iudicium ſuum ſubuertatur, *l. 3. verſ. nec credendus, ff. de milit. teſtam. l. quoties 13. ff. de reb. dub. l. quoties. ff. de verb. oblig. cap. Abbate, iuncta gloſ. verb. potius, de verb. ſignificat.* Cardin. Manrie. *de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 1.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. a princ.* [Reinoſo *obſ. 14. n. 15.*]

4 NEMO tenetur ad impoſſibile. Dixi *ſuprà Axiom. 11. n. 7.*

Axioma CLXI.

Nihil.

1 *Nihil & inutile æquiparantur.*
2 *Nihil fit ex nihilo, vel ex non ente non fit.*

1 NIHIL & inutile æquiparantur, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. c. ſicut vigeri, 1. quæſt. 3.* nam ex nihilo nihil fit, *l. Seia, ff. de tutor. & curator. l. eius, ff. de rebus dub.* Ariſtotel. *lib. 1. de generat. & corrupt.* Farinac. *in praxi crimin. part. 4. conſ. 60. num. 90.* & *ibi* addit. Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 3. num. 15.*

2 [NIHIL fit ex nihilo, vel ex non ente non fit ens, *l. 2. ff. de vſufr. l. Seia, ff. de tutor. & curat. l. eius, ff. de reb. cred.* Farinac. *conſ. 60. num. 90. lib. 1.* Mar. Anguiſ. *conſ. 167. num. 7. vol. 1.* Pereg. *conſ. 21. num. 19. vol. 4.* Monter à Cueua *deciſ. 1. n. 54.* Giurba *in conſuet. Meſſ. c. 16. gloſſ. 1. n. 8. p. 1.* Canc. *var. 2. c. 5. n. 51.*]

Axioma CLXII.

Non eſſe.

1 *Non entis nullæ ſunt qualitates.*
2 *Non entis, & non apparentis idem eſt iudicium.*
3 *Non eſſe, & non poſſe probari, paria ſunt.*
4 *Non eſſe, vel reparari non poſſe, paria ſunt.*
5 *Non eſſe, vel eſſe nullum, paria ſunt.*
6 *Non fieri, & inutiliter fieri, paria ſunt.*

NON entis nullæ ſunt qualitates, *l. eius qui in prouincia, verſ. quoniam, ff. ſi certum petat. l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. l. 2. ff. de vſufr. l. Pomponius, §. fin. de acquir. poſſeſſ. l. ſi ſeruum, §. fin. ff. de action. empti, l. nec vllam. §. ſi quis abſentis, ff. de petit. hered. l. 1. ff. de hered. vend. c. bona, de elect. cap. ad diſſoluendum, de deſponſat. impub.* Tiraq. *de iure primogen. quæſt. 55. num. 10. & in tract. ceſſante cauſa part. 1. n. 212.* Anton. Gom. *var. tom. 1. cap. 1. num. 9. & cap. 10. num. 43. & l. 17. Tauri, n. 19. verſ. primo,* latè Remig. *in tract. de immunit. ampl. 20. num. 5. cum ſeqq.* Thom. de Thomaſſet. *floribus legum, reg. 202.* Gutier. *pract. lib. 3. quæſt. 35. num. 10.* Surd. *deciſ. 316. num. 6. & conſ. 61. num. 57. & conſ. 246. num. 15.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. qualitas 9.* Eſcob. *de ratioc. c. 15. num. 17. & cap. 19. n. 26.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 6. lit. Q, concl. 6.* Hieron. Fernandez de Ottero *in interp. cap. gratum, n. 37. de officio deleg.* Anton. Monach. *Florent. deciſ. 56. num. 5.* Ceuall. *commun. contra commun. tom. 4. quæſt. 905. n. 80.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ. 15. n. 50.* Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ. 188. num. 14. & 24.* Cæſ. Argel. *de contradict. legit. quæſt. 4. num. 13.* Mari. Anton. *var. lib. 1. reſol. 26. num. 4. & lib. 3. reſol. 48. num. 18.* Rot. *deciſ. 228. num. 1. apud Farin. p. 2. recent.* [Camill. Gallin. *de verb. ſignif. lib. 1. c. 1. n. 7. & lib. 9. cap. 7. num. 12.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 4. c. 767. n. 7. & 34. & c. 796. n. 18.* Robles *de repræſ. lib. 2. c. 2. n. 22.* Narbona *l. 10. gl. 5. num. 15. tit. 6. lib. 1. Recop.* Didac. de Narbona *frater de ætate an. decimo cum dimidio q. 10. n. 39.*] 1

NON ENTIS, & non apparentis idem eſt iudicium, & paria ſunt rem non eſſe, & non apparere, *l. duo ſunt Titij, ff. de teſtam. tutel. l. in lege, 77. ff. de contrah. empt. l. cùm res, §. itaque, ff. de legat. 1.* Surd. *dec. 149. num. 2. & deciſ. 306. num. 13. & conſ. 245. n. 13. & conſ. 377. n. 23.* Rota *deciſ. 167. n. 35. apud Farinac. p. 1. recent.* [Camill. Gallin. *de verb. ſignif. lib. 4. cap. 13. n. 13.* Io. Ant. Mangil *de imput. q. 82. n. 8.*] 2

NON ESSE, & non poſſe poſſe probari, paria ſunt, Surd. *deciſ. 149. n. 2.* Et paria ſunt non eſſe, vel reperiri non poſſe, *l. cùm vnus, §. fin. ff. de bonis auct. Iudic. poſſid.* Bald. per text. *ibi in l. cùm ita, §. ſpecies, ff. de legat. 2.* 3 4

NON ESSE, vel eſſe nullum, paria ſunt, *d. l. duo ſunt Tity, l. non putauit, §. non quæuis, ff. de bonor. poſſeſ. contra tab.* Surd. *deciſ. 51. num. 14. & deciſ. 12. num. 2.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib. 8. q. 8. num. 34. cum ſeqq.* Cald. Pereira *de poteſt. eligendi cap. 5. num. 8.* Farinac. *in praxi crim. p. 1. q. 15. n. 45. cum ſeqq. & p. 4. conſ. 60. n. 90. & p. 5. q. 115. num. 128.* [Nouar. *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 126. n. 9.* Giurba *ad conſuet. Meſſanen. p. 1. c. 10. gloſ. 6. n. 29. cum ſeqq.* 5

NON ESSE, vel eſſe, & non admitti, paria ſunt, Ioan. Anton. Mangil. *de imput. q. 87. n. 3.* 6

NON FIERI, vel non ſortiri effectum, paria ſunt, *l. 1. §. nihil ff. de inoffic. teſtam. l. ſi quis ſub conditione, ff. de teſtam. tut. l. ex cõſenſu §. 1. ff. de appell* Surd. *conſ. 3. n. 29. & conſ. 245. n. 14. & conſ. 359. num. 10. & conſ. 389. n. 46.* Mar. Giurba *in conſuet. Meſſan. part. 1. cap. 10. gloſſ. 6. num. 31.* 7

NON FIERI, vel ita fieri quod factum non durat, paria ſunt, *l. ſi pro parte, §. verſum, ff. de in rem verſo.* Anton. Morel. *Bononien. deciſ. 40. puncto 7. n. 18.* Surd. *conſ. 190. num. 9. & conſ. 245. n. 14.*] 8

Axioma CLXIII.

Noſtra.

1 *Noſtra omnia facimus, quibus auctoritatem noſtram impartimur.*
2 *Noſtrum quod eſt, amplius noſtrum fieri nequit.*

1 NOSTRA omnia facimus, quibus auctoritatem noſtram impartimur, l. 1. §. omnia, C. de veteri Iure enucl. gl. verb. conſule, in §. plebiſcitum, Inſtit. de iure naturali, Anton. Gom. l. 40. Tauri, n. 89. verſ. tertio, & l. 48. n. 3. Rebuff. in praxi benefic. p. 1 tit. de infirmis, gloſ. 2. num. 3. pag. mihi 204. Alex. conſ. 123. Scripſit num. 17. lib. 4. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 5. lit. N, concl. 67. Valaſc. conſ. 105. n. 63. [Surd. conſ. 301 num. 44. & 47. Melch. Phœb. Luſit. deciſ. 28. num. 12. tom. 1.]

2 NOSTRUM quod ſemel eſt, amplius noſtrum effici non poteſt, Menoch. conſ. 265. num. 5. Et noſtrum non poteſt à nobis ſine facto noſtro auferri, idem Menoch. conſ. 161. n. 19. & conſ. 296. n. 10. & conſ. 477. n. 7. Melch. Phœbos, vbi ſupra.

Axioma CLXIV.

Nullum.

1 *Nullum quod eſt, nullum producit effectum.*
2 *Nullum eſſe, vel eſſe ſine effectu, paria ſunt.*
3 *Nullum quod eſt, ius aliquod tribuere non poteſt.*
4 *Impedimentum non præſtat nullum ipſo Iure.*
5 *Nullum quod eſt, allegabile non eſt.*
6 *Nullum quod eſt, regulariter confirmatum non cenſetur, niſi expreſsè dicatur.*
7 *Nullum quod eſt ab initio, ipſo Iure ratificari non poteſt*
8 *Nullum quod eſt, reſcindi non poteſt.*
9 *Nullum ab initio non conualeſcit ex tempore, & num. 10. declaratur.*
11 *Declaratur tex.* io cap. auditis 29. de elect.

1 NULLUM quod eſt, nullum producit effectum, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. l. non putauit, §. non quauis, ff. de bonorum poſſeſſ. contra tab. l. 2. ff. de auctor. tutor. l ſi aut nullum, C. de legit. hæred. l. non dubium, C. de legib. l. fin. C. de ſentent. ex breuic. recitan. cap. illud, de iurepatron. Exornant Bartbol. Perett. ad extrauag. ambitioſa, de rebus Eccleſ. non alien, verb. infringere, num. 4. Cott. in memorab. verb. actus nullus, Alex. conſ. 33. in princ. vol. 1. Franc. Becc. conſ. 12. n. 54. Surd. deciſ. 40. num. 8. & conſ. 3. num. 11. & conſil. 373. num. 24. Flamin. de reſignat. benefic. lib. 7. num. 26. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 3. collect. 623. Cæſ. Argel. de contract. legit. quæſt. 7. num. 146. Mendez à Caſtro in praxi Luſitania lib. 3. cap. 21. n. 43. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſol. 78. num. 10. Rot. deciſ. 770. num. 1. apud Farin. part. 2. recent. [Rota deciſ. 422. num. 1. & deciſ. 516. num. 2. in poſth. Farinac. aliàs p. 4. recent. Narbona l. 10. gloſſ. 5. n. 12. tit. 6. lib. 4. Recop.]

2 NULLUM eſſe, vel eſſe ſine effectu, paria ſunt, Surd. deciſ. 51. num. 21. & 22. & conſ. 3. à num. 8. & conſ. 157. à num. 13. & conſ. 179. à num. 49. & conſ. 381. à num 13. Anton. Menoch. deciſ. Bononien. 40. puncto 7. num. 20. Mari. Anton. var. reſolut. lib. 1. reſol. 61. num. 24.

NULLUM quod eſt, ius aliquod tribuere non poteſt, Rot. deciſ. 572. num. 9. apud Farinac. part. 1. recent. Et nullum quod eſt, perinde eſt ac ſi nullo modo fuiſſet factum, Menoch. conſil. 230. num. 13. 3

NULLUM ipſo Iure non præſtat impedimentum, d. l. 4. §. condemnatum, cap. conſiderauimus, de elect. cap. qui contra ius, cap. non præſtat 52. de regulis Iuris, lib. 6. Card. Tuſch. practic. concl. tom. 5. lit. N, concl. 140. per totã, & faciunt quæ dixi ſupra Axiom. 115. & præſertim ſi contineat præiudicium tertij, Vant. de nullitat. in rub. quoties, & intra quod tempus, &c. n. 53. quem refert Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 2. reſol. 18. n. 3. Nullum enim, quod eſt, allegabile non eſt, Roman. conſ. 369. Circa primum, n. 16. Card. Tuſch. d. concl. 140. n. 3. 4 5

NULLUM quod eſt, regulariter confirmatum non cenſetur, niſi expreſsè dicatur, Marſil. ſing. 196. & conſ. crim. diuerſ. 125. n. 14. lib. 1. vbi quod confirmatio non trahitur ad ſtatuta nulla, & vſu non recepta, Cott. in memorab. verb. confirmatio Pontificis, fol. mihi 132. Roland. conſ. 29 n. 35. lib. 1. & conſ. 71. num. 46. cum ſeqq. lib. 2. Cephal. conſ. 133. n. 101. cum ſeqq. lib. 1. vbi quod Principis confirmatio non validat actus nullos, & inualidos in præiudicium tertij, nec Princeps id velle præſumitur. Nullum enim quod eſt, confirmari non poteſt, Menoch. conſ. 551. n. 19. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 22. n. 34. & deciſ. 53. n. 11. & deciſ. 289. num. 8. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 7. num. 7. Cald. Pereira poſt tract. de poteſt. nomin. in reſponſo pro Duce Paſtrana, verſ. qua ſententia, Bernard. Græuæ. ad pract. Camera Imper. lib. 2. concl. 1. n. 32. cum ſeqq. nam confirmatio ſemper refertur ad id quod eſt validum, Surd. deciſ. 289. n. 8. & 9. Auiles ad cap. 17. Prætor. verb. prouerb. n. 7. Rot. deciſ. 11. num. 3. apud Farin. p. 2. recent. Ego ipſe in collect. ad cap. cum dilecta 4. n. 29 de confirm. vtili. [Reinoſo obſ. 74. n. 5. 6. & 12.] 6

NULLUM quod eſt ab initio, ipſo Iure ratificari non poteſt, gloſ. vlt. in cap. cùm nos, de his quæ fiunt à Prælatis, Tiraq. in l ſi vnquam, verb. reuertatur, n. 415. C. de reuocand. donat. Laurent. Calcan. conſ. 16. num. 56. Pariſ. conſ. 49. num. 12. & num. 61. & conſ. 100. n. 66. lib. 1. & conſ. 49. num. 27. eod. lib. 1. Simoncel. de decreto, in præfat. num. 51. cum ſeqq. Oſaſch. Pedem. deciſ. 34. n. 12. Virgi. Boccac. in conſtit. Piceni, gl. 8. n. 77. Rot. deciſ. 535. num. 11. apud Farin. p. 1. recent. 7

NULLUM quod eſt, reſcindi non poteſt, l. nam etſi ſub conditione, ff. de iniuſto rupto, l. obligare, §. tutor. ff. de auctorit. tutor. l. tutor. C. in quibus cauſis in integ. reſtit. non eſt neceſſaria, cap. ad diſſoluendum. de deſponſat. impuber. Surd. conſ. 52. num. 58. & conſ. 73. n. 77. & conſ. 160. n. 61. 8

NULLUM ab initio non conualeſcit ex tempore, cap. quod ſicut, de elect. cap. non firmatur 18. de regulis Iuris, in 6. l. quod initio 30. & l. pen. ff. eod. tit. Imol. in l. 1. vlt. §. ff. de verb. oblig. Rot. deciſ. 26. de procurator. in antiq. Calderin. conſ. 1. de electione, Barbat. conſ. 70. col. 1. & 2. lib 3. Dec. conſ. 661. n. 14. Oldrad. conſ. 306. in princip. & num. 2. vbi quod factum à non Iudice, non conualeſcit, licèt incipiat eſſe Iudex, & quod agenti nulliter à principio, licèt ſuperueniat ius, non conualidatur libellus, Lap. alleg. 1. à num 5. vbi ponit multa exempla, quod nullum non conualeſcit etiam ceſſante impedimento nullitatis, Zabarel. conſ. 104. num. 3. vbi quod collatio facta non exiſtenti in ætate, non validatur, licet ex 9

tempore

tempore efficiatur habilis ætate, Natt. *conſ.*430. *n.* 28.*lib.*2.Tiraq.*in l.ſi vnquam, verb. reuertatur. num.* 414.*C.de reuocandis donat.* vbi quod id, quod ipſo Iure eſt nullum, tractu temporis etiam amoto impedimento, qnod nullum ipſum reddebat, confirmari non poteſt, Thom.de Thomaſſet.*in floribus legum,reg.*255. vbi declarat, quando ab initio actus omnino inualidus erat, Alderan.Maſcard.*in tract.de generali ſtatutorum interpret.concl.*9.*n.*33.Franc.Molin.*de ritu nupt.lib.* 1.*c.* 12.*n.*13. vbi ampliat fauore animæ, D.Barboſ.*in l.* 1.*ff.ſoluto matrim.p* 4.*num.*96. vbi limitat in actu conditionali, latè Card. Tuſch. *practic.concluſ.tom.*5.*lit.N, concl.*142.*&* 143.[Cancer.*var.p.*2.*c.*1.*n.*28.]

30 Licèt autem non conualeſcat illemet actus, qui à principio nullus fuit, quoniam effectus nullitatis iam prodnctus nunquam ceſſat etiam ſublata cauſa, *l.vlt. in princip. ff.vnde liberi*, cum aliis, vt per Tiraq.*in tract.Ceſſante cauſa, limit.*12. *In princip. & limit.*19. tamen ſi ex poſt facto tacitè ſaltem ſuperueniant ea omnia, ex quibus conſtituitur actus ille, de quo agitur, non habito reſpectu ad id, quod præceſſit nulliter, incipiet ex nunc actus nouus, & validus, vt innuunt Federic. de Senis *conſ.*26. *n.*5. Calderin.*conſ.*2.*n.*3.*de conſtit.* Card.Tuſch. *d.lit.N, concl,*142.*n.*37.ſic procedit text.*in l.*1. §.1. ibi, *quaſi nunc datum.ff.de legat.*3.*l.eos* 65. ibi, *effici, ff.de ritu nupt.cap.*2.*de coniugio ſeru.* cum aliis, de quibus per gloſ.*in d.cap.non firmatur.* Et in boc ſenſu accipienda eſt ſententia illorum, qui crednnt actum à principio nullum conualeſcere, ſi ſuperueniat cauſa confirmans, ex qua actus ille nunc conſtituitur, & de nouo conficitur; intellige, eſto quod actus prior nullns fuerit ipſo Iure, cùm enim non agatur de ipſius conualeſcentia, aut confirmatione, ſcd de creatione alterius noui, nullitas prior quantuncunque efficax, & ipſo Iure inducta, non obſtat, id quod ſatis probat text.*in d.l.*1.§.1.*ff.de legat.* 3. cum aliis, quamuis *gloſ.vlt.in fin. in cap. cùm nos* 3. *de iis, quæ fiunt à Prelat.* & plures relati per Tiraq. *in d.l.ſi vnquam, verb. reuertatur, num.*415. aliud innuere videantur, quorum ſententia, vt ille explicat *num. ſeq.* procedit tantùm ad effectum, vt actus idem à principio nulliter geſtus confirmetur, & valeat vt ex tunc.

31 Non obſtat text. *in cap. auditus* 29. *de elect.* vbi electio nulla propter defectum conſenſus electorum, nō valet vt ex nunc etiam iiſdem conſentientibus, propter *reg.d.cap. non formatur*, quicquid aliud intendant gloſ. *ibi poſt med. & in d.c. auditis, verb.ex poſt facto,gl.verb.tractatus, in cap.* 1. *de rebus Eccleſ.non alien. lib.*6. & vtrobique Doctores. Verius videtur, electionem illam non conſtitui validam etiam vt ex nunc, quia conſenſus ille ſuperueniens non ſufficiens fuit ad electionem nouam conſtituendam per ſe abſque auxilio illorum, quæ nulliter præceſſerunt, & quæ oportuit de nouo iterari.

Axioma CLXV.

Obſcuritas.

1 *Obſcuritas reprobatur in omni diſpoſitione.*
2 *Obſcurè reſpondere, & nihil reſpondere, paria ſunt.*
3 *Loquens obſcurè æquiparatur tacenti verum.*
4 *In obſcuris minimum eſt ſequendum.*
5 *In obſcuris inſpici debet quod veroſimilius eſt.*

Obſcvritas reprobatur in omni diſ- 1
poſitione, vt in legibus probat tex. *in cap. erit
autem lex,*4.*diſt.* Anton.Gabr.*commun.lib.*2.*tit.de ſen-
tent.concl.*7.*n.*19.*cum ſeqq.* latè Card.Tuſch. *practic.
concl.tom.*5.*lit.O,concl.*53.*à princ.* & in poſinonibus,
Card.Ioan.de Anania, Felin.*in c.ſimoniac.de ſimonia.*
Nam obſcurè, reſpondere, & nihil reſpondere, paria 2
ſunt, *l.de ætate* 12.§.*nihil intereſt, ff.de interrogat. act.*
cum traditis per Soar.*tom.*1.*comm.opin. lib.*7. *tit.*19.
*n.*139.*pag.*293.vbi Bellacom.*n.*285. Anton. del Re
Tiburt.*in tract.de iur.am.calum.cap.*14. *num.*73. imò 3
obſcurè loquens æquiparatur tacenti verum, Bart.
in l.ea,ff.de contrah.empt. Felin. *in proœmio Decretal.*
Cardin. Tuſch.*d.lit.O*, *concl.*54. *n.*13. & aliquando
habetur ſuo confeſſo, Specul.*tit.de depoſit.*§.7. *verſ.
tertio, & verſ.nono,* Landr.*in apoſtill.* & Abb.*in proœm.
Decretal.in verb.difficultatem,circa fin.*

In obscvris minimum eſt ſequendum, 4
*l.ſemper in obſcuris, l.ſemper in ſtipulationibus,ff.de re-
gul.Iuris,c.in obſcuris,eod.tit.lib.*6. Tiraq. *de retractu
lig* §.30.*gloſ.*1.*n.*27.*&* 29 *cum ſeqq.* Roland. *conſ.*16.
*n.*32.*lib.*3.Alciat.*reſp.*492.*n.*6. Menoch.*de præſumpt.
lib.*4.*præſ.*106.*n.*17.Cardin.Tuſch.*tom.*5.*lit.O,concl.*
53.*num.*3.

In obscvris inſpici ſolet quod veroſi- 5
milius eſt, *l.in obſcuris,ff.de regulis Iuris,* Roman.*conſ.*
355.*In caſu præſenti,n.*5.Card Tuſcb.*d.lit.O, concl.*
55.*num.*4.

Axioma CLXVI.

Odium.

1 *Odia ſunt reſtringenda.*
2 *Diſpoſitio odioſa loquens de Monachis, non extenditur ad Canonicos Regulares.*
3 *Conſtitutio loquens de Abbatibus, quod eorum ſpolia applicentur Cameræ Apoſt. non habet locum in Abbatibus habentibus menſam communem cum Monaſterio.*
4 *Odium accipitur hic prout ſignificat tædium & moleſtiam; fauor verò dicitur, quicquid fauorem & beneuolentiam prouocat.*
5 *Diſpoſitio an & quando cenſeatur odioſa, aut fauorabilis? remiſſiue.*
6 *Fauor in dubio potiùs eſt conſiderandus, quàm odium.*

Odia ſunt reſtringenda, *l. cùm quidam, ff.de* 1
liber. & poſthum. cap. renouantes 22. *diſt. cap.
odia,de regulis Iuris, lib.*6. Ægid. *conſ.*9. *num.*20.*&*
21. vbi quod maximè odioſa materia eſt reſtrin- 2
genda, quando lex eſt ſuper facto negatiuo, [Ro-
bles *de repræſent.lib.*2.*cap.*14.*num.*10.& Federic.de
Senis *conſ.*25.*num.*4.*in fine, verſ. inſuper*, vbi quòd 3
diſpoſitio odioſa loquens de Monachis, non exten-
ditur ad Canonicos Regulares, & quod conſtitu-
tio odioſa loquens de Prioratu Conuentuali, non
babet locum in dignitate Conuentuali diuerſi no-
minis, vt eſt Præpoſitura, Calderin.*conſ.*328.*aliàs* 1.
de pecul.cleric. vbi quod conſtitutio loqnens de Ab-
batibus, quod eorum ſpōſalia applicentur Cameræ
Apoſt. non babet locum in Abbatibus habentibus
menſam communem cum Monaſterio, quia ſucce-
dit Monaſterium, cui in materia odioſa, ſi non eſt

dictum, non debet fieri præiudicium. Exornant ad plura Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum, reg.* 109. Ioſeph. Aldr. *de relig. diſcipl. tuenda lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 6. Monet. *de diſtrib. quotid. p.* 1. *quæſt.* 10. *num.* 1. Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 18 *num.* 102. *& deciſ.* 45. *n.* 27. Marc. Anton. Genuenſ. *in practicab. eccleſiaſt. q.* 541. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 5. *lit.* O, *concl.* 67. *per totam*, Menoch. *conſil.* 900. *num.* 13. [Ioan. Antonin. Mangil. *de impue. quæſt.* 52. *n.* 19. Eccleſiæ tamen fauore non reſtringuntur odia, ſed ampliantur. Marc. Anton. Genuenſ. *d. quæſt.* 541. & etiam publicæ vtilitatis fauore, *l.* 1. *§. fin. C. de caduc. tollen. l. quemadmodum C. de agricol. & cenſ. lib.* 12. Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 156. *n.* 6.]

4 O d i v m in hac materia non accipitur formaliter prout importat appetitum diſſonantem à charitate, de quo S. Thom. 2. 2. *q.* 34. *& cap.* 1. vbi gloſ. *de re iudic. lib.* 6. ſed accipitur latiùs prout ſignificat tædium & moleſtiam, in quo ſenſu reperitur paſſim apud bonos Auctores, & ita comprehendit ea, quæ præſtant materiam odij, id eſt, faſtidij, cuiuſmodi ſunt omnia illa, quæ pœnam, vel diſpendium alicuius continent, & primo aſpectu videntur acerba, & iniuſta. Per contrarium verò fauor in hac materia dicitur, quicquid fauorem & beneuolentiam prouocat, & ita gratiam, vt vtrumque bene deducitur ex *l. qui exceptionem, in princip. ff. de condict. indeb. & l. quod fauore, C. de legib. iuncto c. quod*
5 *ob gratiam, de regulis Iuris, lib.* 6. An & quando diſpoſitio cenſeatur odioſa, aut fauorabilis, colligitur ex principali intentione diſponentium, Tiraq. *de retract. lig. §.* 30. *gloſ.* 1. *n.* 5. Sanchez *de Matrim. lib.* 1.
6 *diſp.* 1. *num.* 4. In dubio verò potiùs eſt conſiderandus fauor, quàm odium, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. §.* 6. *proœm. n.* 37.

7 Amplia Axioma, vt in odioſis non admittatur extenſio etiam ex identitate rationis, Corſet. *in ſing. verb. extenſio, il* 2. *n.* 1. Tiraq. *de retractu, in præfat. num.* 62. *&* 63. Honded. *conſ.* 95. *n.* 98. *&* 112. *lib.* 1. Farinac. *fragment. crimin. p.* 2. *lit. E, num.* 115. vbi *num.* 117. ſubdit, quod extenſio non conceditur ex identitate rationis, etiam quod ratio ſit expreſſa in diſpoſitione, quando ſumus in materia odioſa, & odium eſt irrationabile.

Axioma CLXVII.

Officium.

1 *Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum,*
2 *Officia duo quis regulariter gerere & obtinere non poteſt.*
3 *Intellige procedere reſpectu eiuſdem actus, non verò diuerſorum, & quando duo officia principalia habentur, non verò quando vnum eſt principale, aliud acceſſorium.*
4 *Pœna habentis vnum officium, & acceptantis aliud, quæ ſit, oſtenditur.*

1 O f f i c i v m ſuum nemini debet eſſe damnoſum, *l. ſed & ſi quis, ff. quẽadmod. teſtam. aper. l. inter officium, ff. de rei vend. l. poſt legatum, §. aduocatum, ff. de his, quibus vt indign. l. videlicet. ff. ex quibus cauſis maior. l. ſi ſeruus, §. quod vero, ff. de furtis, l. cùm quidam, C. de admin. tut. cap. peruenit, de fideiuſſor. cap. cùm non deceat* 30 *de elect. lib.* 6. Surd. *conſ.* 19. *n.* 12. Menoch. *conſ.* 228. *n.* 13. *& conſ.* 58. *n.* 61. *& conſ.* 570. *n.* 3. Eſcob. *de ratiocin. c.* 7. *n.* 57. *& comput.* 17. *num.* 5. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, regul.* 211. Monet. *de diſtrib. quotid. p.* 2. *q.* 11. *n.* 8. Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 5. *lit.* O, *concl* 94.

O f f i c i a duo quis regulariter gerere & obtinere non poteſt, *l. ſi plures*, vbi gloſſ. *ff. de pactis*, facit text. *iuncta gl. in c. diuerſis, de cleric. coniug. & in c. cùm ſingulis, de præbend. lib.* 6. Tiraq *de conſtituto, p.* 3. *limit.* 30. *n.* 38. Anchar. *conſ.* 423. *num.* 3. vbi declarat procedere reſpectu eiuſdem actus, non verò diuerſorum, & quando duo officia principalia habentur, non verò quando vnum eſt principale, aliud acceſſorium, refert Cardin. Tuſch. *d. tom.* 5. *lit.* O, *concl.* 97. Pœna autem habentis vnum officium, & acceptantis aliud, eſt quod caret acceptato, & priuatur ſalario primi, *l. quiſquis, C. de cohort. lib.* 12. vbi Barth. Rom. *conſ.* 393. Card. Tuſch. *d. concl.* 97. *n.* 3. *n.* 16. *cum ſeqq.* poſt Alex. *conſ.* 157. *Viſo, n.* 2. *& ſeq.* limitat in iis, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, quia duplicem perſonam quis poteſt repræſentare, & Notarius poteſt rogari de ſuo teſtamento, vt Notarius, & diſponere vt priuatus, reſpectu tantùm ſui ipſius, non quoad alios. 2 3 4

Axioma CLXVIII.

Omne.

1 *Omne qui dicit, nihil excludit.*
2 *Omnia noſtra facimus quibus auctoritatem noſtram impartimur, remiſſiuè.*

O m n e qui dicit, nihil excludit, *l. Iulianus, in princ. ff. de legat.* 3. *l. hoc articulo, ff. de hæred. inſtit. l. peculium, §. Labeo, ff. de auro, & arg. legato, l. ſi quis, ff. de pecul. leg. l. ſi cui ſerui omnes, ff. de legat.* 1. *l. pernalei, §. ſi* 1. *ad leg. Falcid. l. à procuratore, C. mandati, cap. ſolitæ, de maiorit. & obed.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. totam, n.* 1. *C. de reuoc. donat.* Barthol. Perett. *ad extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien. pag.* 92. *n.* 17. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.* 252. Burg. de Pace *conſ.* 25. *n.* 28. Bertazol. *de clauſul. inſtr. clauſ.* 4. *gloſ.* 3. *n.* 1. *& clauſ.* 21. *gloſ.* 3. *n.* 1. *& in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſactionib. n.* 205. *&* 707. Eſcob. *de ratiocin. c.* 7. *n.* 47. *& cap.* 18. *n.* 3. Menoch. *conſ.* 156. *n.* 23 *& conſ.* 202. *n.* 23. *& conſ.* 392. *n.* 2. *& conſ.* 618. *n.* 11. *&* 15. Pichard. *ad princ. Inſtit. de adempt. legat. n.* 30. Surd. *deciſ.* 265. *n.* 30. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. tom.* 2. *lib.* 11. *quæſt.* 3. *n.* 16. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 70. *n.* 18. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *num.* 21. Card. Pereira *de empt. & vendit. cap.* 9. *num.* 5. 1

O m n i a noſtra facimus, quibus auctoritatem noſtram impartimur. Vide *ſuprà Axiom.* 163. *num.* 1. 2

Axioma CLXIX.

Onus.

1 *Onere duplici pro eadem re nemo grauari poteſt.*
2 *Onera plura quis ſubire non debet eodem tempore.*
3 *Onus qui ſentit, debet ſentire etiam commodum.*
4 *Onus extrinſecum non diminuitur etiam diminuto emolumento.*

5 *Onus*

5 *Onus adiectum rei facit, vt res tranſeat cum illo, remiſſiuè.*

1 **O**NERE duplici pro eadem re nemo grauari debet, *l. nauis onuſta, §. cùm autẽ, ff. ad leg. Rhod. de iactu, l. Sticho, in fin. de vſufr. legato, l. Titia cum teſtam. 35. §. qui in vita, ff. de legat. 2. l. vnum ex familia, §. ſi rem, ff. eod. tit. l. 1. §. interdum, ff. ad leg. Falcid.* Federic. de Senis *conſ. 152. col. fin. verſ. præterea nemo,* Roman. *conſ. 161. Viſis, n. 2.* vbi Apoſtil. *in verb. duplici,* Dec. *conſ. 285. n. 4.* Pariſ. *conſ. 25. num. 84. lib. 1.* Alex. *conſ. 78. n. 10. lib. 6.* Socin. *conſ. 302. col. verſ. ſecundùm corollarium,* Craſet. *conſ. 111. num. 8. & conſ. 201. n. 23.* Vincent. de Franch. *dec. 87. n. 5.* Menoch. *conſ. 9. num. 4. & conſ. 153. num. 21. & conſ. 193. n. 9. & conſ. 721. num. 7. & conſ. 840. num. 6. & conſ. 14. n. 1. & conſ. 21. num. 13. & conſ. 32. num. 40. cum ſeq. & conſ. 75. num 9.* Molin. *de primogen. lib. 1. cap 4. n. 10.* Pereg. *de fideicom. art. 1. num. 33. & art. 34. num. 72.* Surd. *conſ. 115. num. 14. cum ſeq.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 5. lit. O, concl. 136. per totum,* Mari. Anton. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 97. num. 4. & reſol. 111. num. 40.* Rot. *deciſ. 672. n. 3. in fin.* apud Farinac. *part. 1. recent.* [Alexand. Trentacinq. *conſil. 3. num. 20. part. 1.*]

2 ONERA plura quis ſubire non debet eodem tempore, *l. ſi cùm dotem, §. ſi pater, ff. ſoluto matr.* Feder. de Senis *conſ. 151. Thema tale eſt, n. 4. verſ. præterea nemo,* Cardin. Tuſch. *d. tom. 5. lit. O, concl. 137.*

3 ONVS qui ſentit, debet ſentire etiam commodum, *l. 1. ff. de inſtit. action. l. ſecundùm naturam, ff. de regulis Iuris,* Oldrad. *conſ. 211. n. 2. verſ. viſa,* Alex. *conſ. 47. Perſpectis, col. pen. num. 4. lib. 5.* Anchar. *conſ. 217. Dubium facit, num. 4.* vbi quod non eſt ferendus is, qui vult commodum, & non vult ſentire onus, Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg. 15.* Card. Tuſch. *d. tom. 5. lit. O, concl. 144.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum Canonis, §. 2. num. 28.* Menoch. *conſ. 738. n. 9.*

4 ONVS extrinſecum non minuitur etiam diminuto emolumento, *l. liberto, §. 1. de annuis leg.* Caſtren. *conſ. 465. circa med. lib. 1.* Card. Tuſch. *d. tom. 5. lit. O, concl. 143.*

5 ONVS adiectum rei facit, vt res tranſeat cum illo. Vide *infrà Axiom. 199. n. 6.*

AXIOMA CLXX.

Operarius.

OPERARIVS dignus eſt mercede ſua, *Matth. 10. Voca operarios, & redde illis mercedem,* Paulus *ad Corinth. 1. c. 3. cap. quicunque 12. q. 2. cap. cùm ſecundum, de præbend.* Rebuff. *in repet. l. Barbarius, n. 8. ff. de offic. Prætor.* Marant. *de ordine iud. p. 4. diſt. 9. num. 197.* Azini. *in praxi, §. 3. c. 31. n. 35.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 59. n. 2.* Valaſc. *conſ. 125. n. 2.* Mexi. *in tract. saxa panis, concl. 2. n. 87.* Perez *l. 1. Ordinan. pag. 36. & l. 1. tit. 5. lib. 7. Ordin. pag. 427.* Bobadil. *in ſua politica lib. 1. c. 13. n. 48.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 4. num. 17.*

AXIOMA CLXXI.

Oppoſitum.

1 *Oppoſitum idem operatur in oppoſito, quod propoſitum in propoſito.*

2 *Oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt.*

OPPOSITVM idem operatur in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, *l. fin. §. fin. ff. de legat. 3. l. qui quartam, ff. de legat. 1. l. ſi ex toto, in princ. ff. eod. tit. l. ſi vt proponis 2. C. de nupt. l. Iulianus, §. ſi venditor, & §. ſi procurator, ff. de actionib. empti,* Signorol. *conſ. 68. col. 4.* Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 12. n. 16.* Neuizan. *conſ. 70. n. 24.* Socin. *conſ. 73. col. fin. in fin. vol. 1.* Petr. Andr. Gammar. *in dialect. legali, lib. 2. loco de propoſito ad oppoſitum,* Dec. *conſ. 382. num. 5.* Maſcard. *de probationib. concl. 815. n. 8.* Menoch. *conſ. 271. n. 10. & conſ. 296. & n. 62.* Surd. *conſ. 310. n. 12. vol. 3.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 2. reſol. 52. n. 12.* Octau. Glorit. *reſp. 5. num. 32.* [Idem Surd. *conſ. 45. num. 23. & conſ. 80. num. 35. & conſ. 89. num. 40. & conſ. 94. num. 51. & conſ. 151. num 31.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 757. num. 6.* Vincent. Fuſar. *de ſubſtitut. q. 257. n. 65.*] 1

OPPOSITA iuxta ſe poſita magis eluceſcunt, *l. vnic. §. & cùm triplex, in princip. C. de caduc. tollend.* Ariſtot. *lib. 2. de Cælo,* Bald. *in l. 1. C. quando liceat ab empt. diſced.* 2

AXIOMA CLXXII.

Ordo.

1 *Verborum ordo deſignat ordinem intellectus.*

2 *Denominationis ordo deſignat ordinem dilectionis, & charitatis.*

3 *Scripturæ ordo attenditur in diſpoſitionibus.*

4 *Scripturæ ordo, ſeu ſeries, ordinem voluntatis oſtendit.*

5 *Intentio dignoſcitur ex ordine ſcripturæ.*

ORDO verborum deſignat ordinem intellectus, Surd. *de alimentis tit. 5. quæſt. 4. num. 17.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 275. n. 4. p. 2.* Melch. Phœbos *Luſit. deciſ. 38. num 10. tom. 1.* [Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 133. num. 3.*] 1

ORDO denominationis deſignat ordinem dilectionis, & charitatis, *l. qui ſoluendo, la 2. ff. de hæredib. inſtituen. l. quoties, ff. de vſufructu,* Eſcob. *de ratioc. tract. de computat. cap. 10. n. 2.* Anton. Monach. *Lucenſi deciſ. 64. n. 38.* vbi *num. 39.* dicit, quòd vltimi vocati cenſentur in ſubſidium priorum nominati. [Ioan. Maria Nouar. *d. lib. 1. q. 133. n. 3.*] 2

ORDO ſcripturæ ſemper attenditur in diſpoſitionibus, *l. generaliter, §. ſi quid, ff. de fideicom. libert. l. quoties, ff. de vſufr. cap. pen. de reſcript. lib. 6. c. mandato, de præbend. eod. lib.* Lap. *allegat. 85. Dominus Papa, n. 7. verſ. illud etiam quæro,* Caſtren. *conſ. 164. in præſenti cauſa, verſ. non obſtat, lib. 2.* Abb. *conſ. 85. In præſenti, n. 3. cum ſeqq. lib. 1.* Pichard. *ad §. ante hæredis 33. n. 5. Inſtit. de legatis,* Card. Tuſch. *tom. 5. lit. O, concl. 196. per totam,* Garc. Gironda *de priuileg. ſeu exempt. explicat. num. 177.* Limitat multipliciter Marant. *de ordine iudic. part. 3. num. 109.* vbi dicit, quòd quando conſtat de mente diſponentis, ordo ſcripturæ nihil releuat, & *num. 13.* quòd ordo ſcripturæ non ſeruatur, quando gratia exempli ordo ponitur in diſpoſitione, & *num. 114.* quòd magis ordo intellectus, quàm ſcripturæ attendi debet, & *num. 115.* quòd ordo ſcripturæ non attenditur, quando perturbat ordo neceſſitatis; & quod ordo intellectus præua- 3

leat ordini loquutionis,dicit Rimin. iun *.conſ.*244.
*n.*105 *&* 106*.lib.*3.
Ordo ſcripturæ ordinemvoluntatis oſtendit,
4 Bald.per tex.*ibi,in d.l,quoties,l.heredes mei,§.fin.ff.ad*
Trebell.l.generaliter,§.quod ſi legatum, ff.de fideicom.
*libert.*Anton.Monach.*Lucenſi decíſ.*13*.num.*51.quia
ex ordine ſcripturæ intentio dignoſcitur diſponen-
tis,*d.cap.mandato,in fine,de prabend. lib.*6*. cap. pen.in*
*princ.de elect.eod.lib.*Aoron.Menoch.*Florent.decíſ.*1,
*num.*63. niſi aliter conſtaret de certa ipſius inten-
tione, quia tunc non attenditur ordo, Alex. *conſ.*
161. *Viſis narratis,num.*3*.verſ. & per hoc patet,lib.*7.
Marant.*de ordine iudic.p.*3*.num.*109.ille enim quan-
doque peruertitur, vt ſeruetur intentio, Oldrad.
*conſ.*314*.n.*9*.verſ.ſed circa hoc*, Calderin. *conſ.*460.
*circa med.verſ.ſi verò fuit intentio,aliàs conſ.*3*.de ſpon-*
*ſalib.*Card.Tuſch.*d.tom.*5*.lit.O, concl.*196. *num.*27.
& 28.

Axioma CLXXIII.

Pactum.

1 *Pacta conuenta regulariter ſunt ſeruanda.*
2 *Deus ligatur pacto, & diabolus.*
3 *Peccato graui ſubiacet,qui pacta conuenta non ſer-uat.*
4 *Pacta ad vnguem ſeruari debent etiam in materia feudali.*
5 *Pacto quicquid poteſt acquiri, poteſt & præſcri-ptione.*

1 Pacta conuenta regulariter ſunt ſeruanda, *l.*
*1.§.ſi conueniat.ff.depoſiti,l.*1*.ff.de pactis, l.iuriſgẽ-*
*tium,§.Prætor ait,ff.eodem tit.l.*1*.ff.de conſtit. pecun.l.*
*cùm amplius,in fin.ff.de regulis Iuris, cap.*1*. de pactis,*
Neuizan.*inter conſilia Bruni conſ.*12*.n.*23.vbi quòd
illa verba,*pacta conuenta ſeruabo*, procedunt ab ore
2 Dei,ideo etiam Deus ligatur pacto, & diabolus, &
Princeps,& quod nulla maior iuſtitia eſt,quàm pa-
cta ſeruare,Plot.*conſ.*11*.in princ.* vbi quod pacta ne
dum obligant priuatos,ſed etam Papam, & Impe-
ratorem,Moron.*de treuga,& pace, quæſt.*17*. num.*2.
vbi quod iuris, & naturæ, & ſecundùm dictamen
rationis eſt,vt pacta ſeruentur,Caballin.*de euictionib.*
3 §. 3.*num.* 157. vbi quòd ſeruari debent pacta, ſi
ſine peccato ſeruari poſſunt, Corſet.*de iuramento.&*
*eius priuileg.§.quæro vndecimò, n.*76. vbi quod pec-
cato graui ſubiacet, qui pacta conuenta non ſer-
uat,Curt.iun.*conſ.*40*.num.*2. vbi quod pacta ad vn-
guem ſeruari debent,Natt.*conſ.*384*. num.*11*. &* 19.
4 vbi quod pacta ad vnguem ſeruari debent etiam in
materia feudali,Roland. à Valle *conſ.*100*. n.*20*. &*
*ſeq.lib.*3. vbi quòd nulla maior eſt iuſtitia, quàm
illa, quæ ex pacto oritur, quia obligat ſecundùm
ius commune etiam apud Deum. Exornant Surd.
*conſ.*183*.n.*13. vbi quòd æquitati nihil magis con-
uenit,quàm pacta ſeruare,*& conſ.*345*.n.*9*. & decíſ.*
259*.num.*5*.& decíſ.*260*.num.*12*. & de aliment. tit.*7.
*q.*18*.num.*12.Anton.Gom.*var. tom.*1*. cap.*8*. num.*4.
*col.*2. Menoch. *conſ.*1*. num.*226*. cum ſeq. & conſ.*92.
*num.*33*.& conſ.*93*. num.* 30*. & conſ.*156*. num.*46*. &*
*num.*54*.& de arbitr. lib.*1*.quæſt.*57*. num.*6. Hieron.
Giach.*in conſ.de moneta Marcheſana, n.*33 *cum ſeqq.*
Cald. Pereira *de nouat. emphyt.quæſt.*11*. num.*3*. ad*
*fin.*vbi *num.*19.ſubdit,quod pacta dant legem con-
tractui, Mari. Antonin. *var. reſolut. lib* 2*. reſol.*53*,*
*num.*5.vbi *num.*6.quod pacta rumpunt leges, Car-
din.Tuſch.*practic.concluſ.tom.*6*.lit.P,concluſ.*3*.&* 4.
Pacto quicquid poteſt acquiri, poteſt & 5
præſcriptione,*l.alienationis verbum,ff. de verb.ſignif.*
vbi Alciat. & Rebuff. Gam. *Luſit. decíſ.*379*. Inter*
*fratrem,n.*5.Surd.*decíſ.*3*.n.*23*.& decíſ.*236*.n.*9. Va-
laſc.*conſ.*132*. n.*32. Nam præſcriptio habet vim pa-
cti,Gam.*decíſ.*276*.n.*2.Surd.*decíſ.*24*.à princ.*

Axioma CLXXIV.

Par, Paria.

1 *Par in parem non habet imperium.*
2 *Pares cum paribus veteri prouerbio facillimè con-gregantur.*
3 *Delicta paria natura compenſatione tolluntur.*
4 *Parium eadem eſt Iuris diſpoſitio.*
5 *Soluere, vel citato & contumace creditore offerre, vel deponere, paria ſunt.*
6 *Soluere creditori meo, vel alteri de eius mandato, vt ſim liberatus,paria ſunt.*
7 *Conditio quæ ineſt tacitè à lege,& conditio expreſ-ſa ab homine,paria ſunt.*
8 *Titulum non habere, vel nullum habere, paria ſunt.*
9 *Non eſſe,vel eſſe,& non apparere,paria ſunt.*
10 *Paria ſunt,quod aliquid non ſit factum,& dictum, & non poſſit probari.*
11 *Non eſſe,vel reperiri non poſſe, paria ſunt.*
12 *Eſſe talem, vel in omnibus haberi pro tali, paria ſunt.*
13 *Non eſſe,vel eſſe nullum, paria ſunt.*
14 *Inutiliter fieri,& non fieri,paria ſunt.*
15 *Non fieri,vel minus legitimè fieri,paria ſunt.*
16 *Mandatum non habere,& habere, ſed non legiti-mum,paria ſunt.*
17 *Non facere, vel minus perfectè facere, paria ſunt.*
18 *Comparere minus legitimè,& non comparere, pa-ria ſunt.*
19 *Allegatum non probare, & nihil probare, paria ſunt.*
20 *Inualidè fieri,& non fieri, paria ſunt.*
21 *Effectum non ſortiri,& non fieri,paria ſunt.*
22 *Extare, & non ſuccedere, vel non extare, paria ſunt.*
23 *Nullum eſſe,vel eſſe ſine effectu,paria ſunt.*
24 *Reſpondere obſcurè, & non reſpondere, paria ſunt.*
25 *Confiteri obſcurè,& non confiteri,paria ſunt.*
26 *Forum ſortiri,& ſtatutis ligari,paria ſunt.*
27 *Neſcire, & dubitare,paria ſunt.*
28 *Tractare de damno vitando, vel de lucro quæſito perdendo, paria ſunt.*
29 *Scire,& ſcire debere,paria ſunt.*
30 *Soluere,& compenſare,paria ſunt.*
31 *Tempore prohibito aliquid fieri, vel conferri in tempus prohibitum,paria ſunt.*

Par in parem non habet imperium, *l. nam &* 1
magiſtratus,ff.de recept.arbitr.l.ille à quo,§.tempe-
ſtiuum,ff.ad Trebel.cap.inferior, cap.denique 21*. diſt.*
cap.innotuit 20*.§. quamuis, de elect. cap.*1*. de locato,*
Clar.*§.fin.quæſt* 38*.num.*3*. verſ. quæro pone*, Barthol.
Perett.*ad extrauag.ambitioſæ,de rebus Eccl. non alien.*
*verb.prædeceſſorum,num.*5*.pag.*226.Rebuff.*tom.*1*.ad*
*leges Galliæ,tract.de euocat.num.*46*. pag.*265. Cot. *in*
memorab.verb.par,pag.mihi 657. Menoch. *de arbitr.*
*lib.*2.

lib.2. caſu 438. n.9.& conſ.147.num.35.& conſ.250. num.41. & conſ.298.num.13.& conſ.423.num.11.& conſ.466 num.2. & conſ.676. num.15. Surd. conſ.47. num.11.& conſil.106. num.12.& conſil.167.num.16. Aloyſ.Riec.in collect.deciſ.p.5.collect.1094.Thom.de Thomaſſet. in floribus legum, reg.218. vbi intelligit, niſi par ſe ſubiiciat iuriſdictiooi alterius paris, vel etiam minoris, vel niſi tractetur de poblica ſalute, & vtilitate, Sigiſmund.Scacc. de appellat. q.2.n.10. Ioſeph. Aldrete in alleg.Iuris pro omnimoda Regularium exempt.p.3.cap.4.n.28. latè Card.Tuſch.pract. concluſ. tom.6. lit. P, concl.89. per totam. [Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom.5. cap.923. num.5. Ioan. Maria Nouar. in praxi elect. & variat.fori, quæſt.34. ſect.2.n.14. Ioan.Anton. Mangil.de imputat.quæſt.81. n.3. & limitat aliquibus modis, Surd. d. conſil.47. n.5.& 9. quando ſcilicet par iuriſdictioni paris ſe ſubiiciat, vel quando ſuperiorem non recognoſcit, vel quaodo periculum eſt in mora,vel quando vnus maior eſt altero in adminiſtratione.

2 PARES eum paribus veteri prouerbio facillimè congregantur, l.pupillo,§.1. ff.de tutor.& curator.dat. ab his,l.1.§.1.ff.de excuſat.tutorum.

3 PARIA delicta mutua compenſatione tolluntur,l.viro atque vxore 40. ff.ſoluto matrim. l.2.ff.ne quis eum, l.cum proponas, in 2. vbi Doctores, C.de pactis, cap.nihil 32.quæſt.6.cap.ſignificaſti,de diuort.cap.intelleximus,& c.fin.de diuort. Hippol. ſing.234. Palat. in repet. rub.de donat. inter virum & vxorem, §.20.n.4. Bertazol.in repet.l.ſi quis maior, C.de tranſact.n.430. Sanchez de matrimon.lib.10.diſp.8.num.29. Cardin. Tuſch.tom.1.lit.C,concl.489.n.15.& 16.Cæſ.Argel. de contrad.legit.quæſt.10.n.101. Cardoſ. in praxi Iudicum.verb delictum,n.37. latè Farinac. fragm.crimin. p.1.lit.D, num.110.cum ſeqq. vbi num.114. intelligit procedere in ciuilibus,ſiue ſit eirca idem, ſiue circa diuerſa,& num.127.ampliat in ſpolio, & num.128. limitat,quaodo delicta ſint commiſſa eirea ſeparata, & num.139. limitat, etiam quando agitur criminaliter, & ad pœnam. [Celſ. Bargal. de dolo, lib.6. reg.15. Surd.conſil.302.n.18. Intellige in eiuilibus ſiue ſit eirca idem, ſiue ſit circa diuerſa, Cardoſo d.verb.delictum, n.37. Farinac. d.lit.D.n.114. ſecus quando criminaliter agitur, & ad pœnam, Celſ. Bargal.d.reg.15. Cardoſo citato loco,Farinac.d.lit.D. num.139. vbi num.128. limitat axioma quando delicta circa diuerſa & ſeparata ſunt commiſſa.]

4 PARIUM eſt eadem Iuris diſpoſitio,cap.inter corporalia,cap.ſicut ergo,de tranſlat.Epiſcopi,& eadem eſt natura,l.ſi ſocer, in fin. ff.ſoluto matrim.& potentia, l.1.§.veteres,ff.de acquir.poſſeſſ.l.ſi reus.ff.de duobus reis, & quod regula correlatiuorum ſit regula parium, dixi ſuprà Axiom 61.n.3.

5 PARIA ſunt ſoluere, vel citato & contumace creditore offerre, vel deponere, l.qui mutare, in princip.in verſ.fideiuſſor, ff mandati,l.fideiuſſor, qui minoris,ff.de fideiuſſor. Card.Tuſch. pract.concluſ.tom.7. lit.S,concl.340.n.18.in med. Aliàs enim ſoluere qui tenetur,non ſatisfacit conſignando,vel deponendo, Bart.in l.item liberatur, §.1. ff.quibus modis pign. Neguzant.de pignor.p.5.memb.1.n.4.Menoch.remed.15. recuper. poſſeſſ. n.645. Azeued. l.18. n.2. tit.21. lib.4. noua Recop.

6 PARIA ſunt quod ſolutum creditori meo, vel alteri de eius mandato, vt ſim liberatus, l.ſolutum, ff.de ſolution. Cardin.Tuſch.d.lit.S,concl.340. n.39.

7 PARIA ſunt eonditio quæ ineſt tacitè à lege, & conditio expreſſa ab homine, Socin.conſ.182.Licèt,verſ.& ſi dicatur,lib.2. Card.Tuſch.pract.concluſ. tom.8.lit.T,concl.7.n.7.

PARIA ſunt titulum non habere,vel nullum 8
habere,Surd.deciſ.45.n.17.

PARIA ſont oon eſſe, vel eſſe, & oon appa- 9
rere, l.duo ſunt Titij, ff. de teſtam. tutel. l.in lege 77. ff. de contrah. empt. l.cum res, §. itaque, ff. de legat.1. Abb.conſil.18.in princip. lib.2. Zabarel. conſil.86. in fine, Deeian.conſ.1.num.132.lib.1. Menoch. conſ.15. num.13.& conſ.201. num.161. Surd. deciſ.149.n.2. & deciſ.306.num.13 & conſ.245.num.13.& conſ.377. n.23. Cardin.Tuſch.pract.concl.tom.6.lit.P,concl.84. per totam, & præcipuè num.9. Rot. deciſ.167.n.35. apud Farinac.p.1.recent. Ricciol.in tract.de neophytis cap.7.num.5.

PARIA ſunt quod aliquid non ſit factum,vel 10
dictum, & non poſſit probari, Ioan.de Imola conſ. 129. Viſis ac ponderatis,circa fin. Surd. deciſ.149.n.2. Card.Tuſch.d.concl.84.n.7.

PARIA ſunt non eſſe, vel reperiri ooo poſſe, 11
l.cum vnus,§.fin.ff.de bonis auct.Iudic.poſſid. Bald.per text.ibi in l.cum ita,§.ſpecies,ff.de legat.2.

PARIA ſont eſſe talem, vel in omnibus haberi 12
pro tali, Decian.conſ.5.num.32.lib.1. Cardin.Tuſch. d.concl.84.n.22.

PARIA ſunt non eſſe,vel eſſe nullum, d.l.duo 13
ſunt Titij, l.non putauit, §. non quauis, ff. de bonor. poſſeſſ. contra tab. Surd. deciſ.51.n.14.& deciſ. 222. num.2. Flamio.Pariſ. de reſignat.benefic. lib.8. quæſt.8. num.34.cum ſeqq. Cald. Pereira de poteſtate eligendi, cap.5. num.8. Farinac. in praxi crimin. p.1. quæſt.15. num.45.cum ſeqq. & p.4.conſ.60.n.90.& p.5. q.114. n.128.

PARIA ſunt oon fieri,& inutiliter fieri, l.pen. 14
in princip.ff.de ſuis,& legit.hæred. l.quoties, vbi gloſſ. & DD.ff.qui ſatiſd.cog. §.ſciendum, Inſtit.de ſatiſdat. tutor. gloſſ. verb. inutilem, in cap.2. de tranſlat. Epiſcopi, Palat.in repet. rub.de donat.inter virum & vxorem,§.70.num.29. Tiraq.ad leg.connub.gloſſ.1.part.6. num.12.cum ſeqq. Couarr. practic. cap.7. num.2. verſ. eſt & in hoc, Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. p.3.cap.9.num.22. Menoch. conſil.658.num.9. Surd. conſ.28.n.89. Vnde maritum non habere,& habere inutilem, paria ſiuot, Bologner. ad Anan. conſ.83. n.3.& 4. quem refert Card.Tuſch. d.lit.P, concl.85. num.8. Et ioutiliter condemnari, vel non eſſe condemnatum, paria ſunt, Caſtrenſ.conſil.199.in princ. lib.1.

PARIA ſunt non fieri, vel minùs legitimè fieri, 15
l.quoties, vbi Iaſ. ff.qui ſatiſd. cog. l.ſi autem nullum, C.de legit.hæred. cap.inter corporalia, de tranſlat.Epiſcopi, cap. veniens, de presbyt. non baptiz. cap.fin. de reſtit.ſpoliat. Lag. allegat.82.in princ. Ioan.de Imola conſ.110. In cauſa quæ vertitur,in princ. Roman.conſ. 163. Conſtitutio,n.2.verſ.his præmiſſis,& n.3. Thom. de Thomaſſet.in floribus legum,reg.117.in fine.& 220. Deciao.conſ.21.num.51.lib.2. Brunor. à Sole in locis communib.verb.factum, num.17. Surd. conſ.45.n.42. & conſ.88. num.16. & conſ.3. num.12. & deciſ.122. num.6. & deciſ.269.n.12. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic.lib.11.q.7.num.8. Valaſc. de partitionib.cap.8. n.44. Anton. Monach. Florent.deciſ.26.n.2. Monet. de diſtribut.quotid.p.2. quæſt.2. n.19. Mari.Antonin. var.reſolut.lib.2.reſol.8.num.8. Card.Tuſch. d.tom.6. lit.P, concluſ.87. num.1. cum ſeqq. Et paria ſunt non 16
habere mandatum, & habere, ſed non legitimum, Bald. conſil. 402. Colligamus, num. 3. verſ. conſiderandum eſt,lib.1.quem refert Tuſch.d.lit.P,concl.87 num.6.

PARIA ſuot oon facere, vel minus perfectè 17

facere,

facere, Caſtrenſ. conſil.246. In caſu, de quo quæritur, col.fin.verſ.breuiter,lib.1. Card.Tuſch.d.lit.P,concl.87. num.3.

18 Paria ſunt non comparere, vel comparere minus legitimè, l.1. in fin. ff.quod cuiuſque vniuerſit. nom.Petr.de Anchat.conſ.6. Viſo themate, in princip. Card.Tuſch.d.lit.P,concl.87.n.4.

19 Paria ſunt nihil allegare, & allegatum non probare, Roland.à Valle conſ.35.num.10.& 20.lib.1. quem refert Card.Tuſch.d.lit.P,concl.87.n.9.

20 Paria ſunt non fieri, vel inualidè fieri, l.non putauit, §.non quanis, vbi Bart. ff. de bonor. poſſeſſ. contra tab. l. 1. §.quod autem, vbi Bald. ff. de officio præfecti vrbis, Surd.conſ.157.num.13. Mari.Antonin. variar.reſolut.lib.2.reſol.11.n.10. Rot. deciſ.345.n.3. p.2. recent.

21 Paria ſunt non fieri, vel non ſortiri effectum, l.1. §. nihil, ff.ineffic. teſtam. l. ſi quis ſub conditione, ff.de teſtam.tut. l.ex conſenſu, §.1. ff.de appellat. Surd. conſ.245. n.14. quia non fieri, vel ita fieri, quod factum non releuet, paria ſunt, Anton.Monach. Bononien.deciſ.40.puncto 7.n.18.

22 Paria ſunt aliquem non extare, vel extare, & non ſuccedere, l.pater filium, ff de inoffic. teſtam. l.3. §.ſed ſi ſunt ſui, vbi Bart. ff. ad Tertul. Tiraq. de iure primog.q.53.n.16. Alexand. conſ.197. Peripectis, in princ.lib.6. Surd. conſ.237.num.3. Cardin.Tuſch. d.lit.P, concl. 84. n.18. quia paria ſunt extare filium incapacem ad ſucceſſionem, & nullum extare, l.1. ff.quod cuiuſque vniuerſ.nom.Feder.de Senis conſ.26. num.3. in fin. verſ.primò quia, Card. Tuſch. d.lit.P, concl.85.n.4.

23 Paria ſunt nullum eſſe, vel eſſe ſine effectu, Surd. deciſ.51. num.21. & 22. & conſ.3. à num.8. & conſ.157. à num.13. & conſ.179. à n.49. & conſ.381. à n.13. Anton.Monach.Bononien.deciſ.40. puncto 7. num.20. Mari. Antonin. var. reſolut. lib.1. reſol.61. num.24.

24 Paria ſunt non reſpondere, vel obſcurè reſpondere, l.de ætate 12.§.nihil intereſt, ff.de interrog.act. Decian. conſ.32.num.25.lib.2. Card.Tuſch. d.lit.P, concluſ. 84. n. 10. & faciunt notata per Soar. tom.1. commun.opinion.lib.7. tit.19. num.139. pag mihi 293. vbi Bellacomb. num.285. Anton. del Re Tiburtin.
25 in tract.de iuram.calumnia, cap.14.num.73. Et paria ſunt non confiteri, vel obſcurè confiteri, Roman. conſil.321.in fine, Crauet.conſ.157. Nobilis, num.9. Roman.conſ.455.num.2 Et paria ſunt cauſam exprimere ita obſcurè, quod non intelligatur, vel omnino non exprimere, Alexand.conſ.182. Lectis & ponderatis, num.5. verſ.& paria ſunt, lib.2. quem refert Card.Tuſch.d.lit.P,concl.85.n.6.

26 Paria ſunt forum ſortiri, & ſtatutis ligari, gloſſ. in l.2. ff.de eo, quod certo loco, & in cap.quod clericis, de foro compet. Alexand.conſ.157.n.15.vol.2.Theſaut. Pedem.deciſ.123.num.11.Brunor. à Sole in locis communib.verb forum 1.Menoch.conſ.351.num.14.Surd. conſ.343.num.33. Bellet. diſquiſit. clerical. p.1. tit.de exempt. clericorum à ſtatutis ſæcul §. 1. n.7. Card. Tuſch.tom.4.lit.F,concl.444.

27 Paria ſunt neſcire, & dubitare, l.manifeſtiſſimi, C.de furtis, Tiraq. in l.ſi vnquam, in princ.n.96. C.de reuocand.donat. Sarmient. lib.2.ſelectar. cap.10. n.5. Menoch.de arbitrar.caſu 75.n.7.

28 Paria ſunt tractare de damno vitando, vel de lucro quæſito perdendo, Decian.conſ.56.num.39. lib.2.quem refert Card.Tuſch.tom.6.lit.P, concl.84. num.12.

29 Paria ſunt ſcire, & ſcire debere, l.quod te, in fine, vbi gloſſ. ff ſi certum pet. l.ſi duo, ff.de acquir.hered. l.qui fundum, §.ſeruus, ff.pro empt. Tiraq. de retract. lign.ad fin.tit.num.43. Surd.conſ.150.n.23. Stephan. Gratian.diſcept.forenſ.cap.194.n.1.faciunt tradita per Ioſeph. Ludouic. Peruſ. deciſ. 103. Surd. deciſ.146. [Ioan. Bapt. Coſta de facti ſcientia & ignor. inſp.65. vbi declarat concluſionem procedere in his, quæ iuris ſunt, non quæ facti, ſequitur Farinac. fragm. crim.p.2.lit.I.n.163.] Et ſcire, vel de facili ſcire poſſe, paria ſunt, Rot.deciſ.93.n.4. apud Farinac.p.2.recent. [l.pen. ff.ad Maced. l bonorum. in fin. ff de bon.poſſeſſ. l.ſi duo, in fin. ff.de acquir.hered.c.fin.de clandeſt.deſponſ. Honded. conſ.61.n.16.lib.1. Viu. opin.835.num.17. Polyd. Ripa in tract. de temp. nocturno, cap.5. n.17. Ioan. Bapt. Coſta d. inſp.65. num.7. Farinac. d. lit.I. n.164.]

Paria ſunt ſoluere, & compenſare, l.ſi debitor, 30
ff.qui potiores in pign.habeant. l.ſi peculium, §.de illo, ff. de ſtatu lib. l. 1. de compenſat. l. amplius non peti. ff.rem ratam haberi, Tiraq.de retractu lign.§.3.gloſſ.3. n.6.Couarr.in cap.quamuis pactum, p.1.§.4.n.9.Surd. de alimentis, tit 6.q.4.n.4. & tit.8. priuil.53. & deciſ. 117.& 191. Parlad. lib.2. rerum quotid. p.5. cap.fin. §.11.num.30. Azeued. l.1. num.128. tit.21.lib.4.noua Recop.Gutier.de iuram.confirm.p.3.cap.6.n.1. Caſtill. lib.3. quotid.cap.23. num.90. Rot. deciſ.858. num.4. apud Farin. collect. 1.nouiſſim. & deciſ.636.num.3.p.1. recent.

Paria ſunt aliquid fieri tempore prohibito, 31
vel conferri in tempus prohibitum, l. oratio, ff. de ſponſal. l.quod ſponſa, C.de donat. ante nupt. l.in tempus, ff.de hered. inſtit. l.Stichus ſeruus meus, ff.de manum.teſtam. Dec.in l.etiam qui, num.4.ff.de iuriſd.omn. iud.Crauet.conſ.175.num.8. Tiraq.de iure conſtit.p.3. limit.2.num.3.cum ſeqq.& de iure mariti, gloſſ.1.& de iure primog.q.40.n.178.Maſcard.de probat.concl.1076. num.1. Conan. commentar.Iuris Ciuilis, lib.8.cap.2. num.7. Valaſc. conſ.77. num.4. Card. Tuſch. d lit.P, concl. 88. n.3. vbi n. 4. declarat procedere, quando ſubſtantia actus confertur in tempus prohibitum, ſecus ſi executio ſola. Sic è contrario paria ſunt fieri tempore habili, & fieri tempore inhabili, dummodo effectus conferatur in tempus habile, Sanch.in præcept. Decal.lib.7.c.2.n.54.

Axioma CLXXV.

Parum.

Parum, & nihil æquiparantur, l.quamuis, ff.de condit.& demonſtrat. gloſſ.in l ſi pupillus, §.ſi ego, in verb.ex contrario, ff.ad leg.Falcid.cap.coram dilecto 34.de officio deleg. Hippol. ſing.276.Tiraq.in tract.de iudicio in rebus exig. verſ.octauo, pag.mihi 53. Sebaſt. Næuia. ad l. minus 32. num.2. ff. de verb. ſignificat. Mari. Anton. variar. reſolut. lib. 2. reſol.18. num. 6. Menoch. conſil 96.num.8.& conſ.184. num.3. Surd. conſ.197.num.2. vbi num.21. limitat, quando datur diuerſa ratio, Corn conſil.63. col.fin. lib.1. Menoch. conſ.96.n.7.& 8. Octau. Glorit. reſp.1.p.3.num.190. [Mari.Giurba in conſuet. Meſſan.c.6.gl.10.n.2. Ioan. Ant. Mangil.de imput.q.51.n.7. Nicol.Moron. de treuga & pace q.175.per tot.]

***

Axioma

Axioma CLXXVI.

Pecunia.

1 *Pecuniam retinere ſatius eſt, quàm ſolutam repetere.*
2 *Pecunia non generat pecuniam.*
3 *Pecunia eſt optimus futuræ neceſſitatis fideiuſſor.*

1 PECVNIA retinere ſatius eſt, quàm ſolutam repetere, *l.3. ff. de compenſat. l. ſi ſtipulatus 15. in princip. ff. de fideiuſſorib.* Tiraq. *de retractu lign. §.29. gloſſ.2.n.3.*

2 [PECVNIA non generat pecuniam, *l. vſuru pecunia 121 ff. de verb. ſignif.* Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.1.q.145.n.27.*

3 PECVNIA eſt optimus futuræ neceſſitatis fideiuſſor, Neuizant. *in ſylua nupt. lib.2.n.96. in princ.* Ioan. Mariæ Nouar. *in praxi elect. & variat. fori; q.16. ſect.1.n.13.*]

Axioma CLXXVII.

Periculum.

1 *Periculum vbi maius intenditur, ibi pleniùs eſt conſulendum.*
2 *Periculum qui amat, peribit in illo.*

1 PERICVLVM vbi magis intenditur, ibi pleniùs eſt conſulendum, *l.1. §. ſed & ſi quis, ff. de Carbon. edicto, l. manifeſtiſſimi, C. de furtis, l. addictos, C. de appellat. cap. vbi periculum, de elect. lib.6.* Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſact. n.6.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.6. lit. P, concl.281.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.133.n.19.* Menoch. *conſ.149.n.4. & conſ.73.n.9.* Farinac. *in praxi crimin. p.4. conſil.65. num.115.* [Surd. *conſil.163 n.10.* idem Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.4.c.669. num.19.* Farinac. *conſ.65.n.115.* Sigiſm. Scacc. *de commerc. & camb. §.1.q.1.n.1.*

2 PERICVLVM qui amat, peribit in illo, *Eccleſiaſt. 3. verſ. 27.* eleganter Sigiſm. Scacc. *de commerc. §.1. q.7.p.1.n.17. & p.1.n.65. verſ. ſecundo, & verſ. tertio.*]

Axioma CLXXVIII.

Permiſſum.

1 *Permiſſa eſſe cenſentur omnia, quæ non ſunt prohibita.*
2 *Prohibitum quod non reperitur à lege, non debet ſuperſtitioſis prætenſionibus præſumi prohibitum.*
3 *Permiſſum cenſetur in abſolutè permiſſoriis, quod non reperitur à Iure prohibitum.*
4 *Permiſſum ad tempus, poſt illud cenſetur prohibitum.*
5 *Permiſſum poſt tempus, ante illud cenſetur prohibitum.*
6 *Permiſſum cenſetur omne id, per quod deuenitur ad actum permiſſo actu.*

PERMISSA eſſe cenſentur omnia, quæ non 1 ſunt prohibita, Oldrad. *conſil.228. Quod fratres, in princip.* Petr. de Anchar. *conſil.243. Chriſtianiſſime, in princip.* Alexand. *conſil.57. n.2. lib.1.* Bellon. *conſil 53. num.1.* quos refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom 6. lit. P, concl 298. num.1.* Illud 2 enim quod non reperitur à lege prohibitum, non debet ſuperſtitioſis prætenſionibus præſumi prohibitum, Surd. *conſil.173. num.72. & conſ.222. num.5.* quia in abſolutè permiſſoriis quod non reperitur à 3 Iure prohibitum, cenſetur permiſſum, *cap.2. de tranſact.* Calderin. *conſ.52. An ſi dati ſunt, in princip. aliàs 6. de elect.*

PERMISSVM ad tempus, poſt illud cen- 4 ſetur prohibitum, *l. ſi vnus, §.1.* vbi Bald. *ff. de pactis, l. epiſtola, §. fin.* vbi Caſtr. *ff. eod. tit. l. Imperator, ff. de poſtulando, l. cum pater, § à filia,* vbi Bart. *ff. de legat. 2. l. ſtatuliberum, §. Stichum, & l. Titia cum teſtamento, §. vlt. ff. eod. tit. l. pater filium, §. fundum, ff. de legat. 3. l. 2. C. de iure emphyt. cap. vlt. §. in aliis, verſ. ſi verò, vt lite non conteſt.* Tiraquell. *de retract. conuent. §.1. gloſſ.2. num.44.* Caſtren. *conſil.142. Videtur dicendum, in princ. verſ. nam aliquid, lib.2. deciſ. Pedem. 83. num.13.* Menoch. *conſil.68. num.10. & conſil.121. num.64. & conſil.364. num.24 & conſ.443. num.5. & conſil.447. num.2.* Surd. *de aliment. tit.5. quæſt.3. num.9. & 10. & deciſ.75. num.10. & conſil.57. num.9. & conſil.354. num.18.* Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.15. gloſſ.2. num 21.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.6. lit. P, concluſ.299. per totam,* Gonzal. *ad reg.8. Cancellar. §.5. proœm. num.3.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. quæſt.1. n.8. & de renouat. emphyt. quæſt.10. num.1.* D. Barboſ. *in l. cum Prætor, in princip. num.45. ff. de indic.* Rot. *deciſ.617. num.2.* apud Farinac. *part.1. recent. & deciſ.475. num.1. part.2. recent.* [Vincent. Carot. *ſing.185.* vbi ampliat procedere in ſtatutis, etiam per argumentum à contrario ſenſu ad iuris communis correctionem. Moden. *de ſupplicat. ad Sanctiſſ. p.1. cap.10. num.38.*]

PERMISSVM poſt tempus, ante illud cenſetur 5 prohibitum, *l. promiſſor. ff. de conſtit. pecun.* Tiraq. *de retractu conuent. §.1. gloſſ.2.n.48.*

[PERMISSVM cenſetur omne id, per 6 quod deuenitur ad actum permiſſo actu. *l. ad rem mobilem 56. ff. de procurat.* Sigiſmund Scaccia *de commerc. §.1. quæſt.7. part.2. ampl.19. num.108. prope fin.*]

Axioma CLXXIX.

Pluralis, Pluralitas.

1 *Pluralis numerus ſaltem dualitatem requirit, nec vno contentatur.*
2 *Pluralitas actuum non præſumitur.*
3 *Error potiùs, quàm pluralitas præſumitur.*
4 *Teſtes vbi à contrarietate & falſitate excuſarentur, actuum pluralitas præſumitur.*
5 *Contractuum & inſtrumentorum pluralitas non præſumitur, & qui illam allegat, probare debet.*
6 *Sententiarum pluralitas non præſumitur.*
7 *Teſtamentorum pluralitas non præſumitur.*
8 *Inuentariorum pluralitas non præſumitur.*
9 *Perſonarum pluralitas non præſumitur, niſi probetur ab allegante.*
10 *Pluralitas eorum, actuum & perſonarum præſumitur,*

ſumitur, quando agitur criminaliter, & ad pœnam.

1 PLVRALIS numerus ſaltem dualitatem requirit, nec vno contentatur, l. vbi numerus, ff. de teſtib. l. libertas, §. vlt. ff. de manum. teſtam. l. inter illa, § fin. ff. de verb. obligat. l. vlt. ff. ad Trebell. cap. pluralis locutio 40. de regul. Iuris, lib. 6. Oldrad. conſil. 215. Puncta breuia, col. fin. num. 8. verſ. deinde opponitur, Signorol. conſil. 92. Dominus Marchio, in princip. Ioan. de Imola conſil. 101. num. 2. Caſtrenſ. conſil. 161. Viſo puncto, verſ. reſtat ſolum, lib. 1. Euerard. in topicis legalib. loco 54. Maſcard. de probationib. concluſ. 838. num. 13. Menoch. conſ. 50. num. 1. & 19. & conſ. 686. num. 11. & conſ. 848. num. 3. & conſ. 995. num. 3. & conſ. 404. num. 2. & conſ. 198. num. 6. Eſcob. de ratiocin. cap. 18. num. 43. Cened. poſt lib. pract. & var. quaeſt. ſing. 80. num. 3. Mari. Antonio. variarum reſolut. lib. 1. reſol. 109. n. 37. Card. Tuſch. pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 333. n. 1. & tom 6. lit. P, concl. 367. per totam, [Sebaſt. Medices de reg. iur. reg. 4. n. 3. & ſeq. Surd. conſ. 364. n. 37. & conſ. 402. n. 15. Ioan. Maria Nouar. quaeſt. forenſ. lib. 1. q. 151. n. 30. Caſtill. controu. lib. 5. part. 2. cap. 120. num. 5.] Fuſar. in tract. de ſubſtitut. q. 358. n. 11. Declara tamen & limita iuxta ea quæ dixi in tract. de appellatiua verborum vtriuſque Iuris ſignificat. ſub verb. Numerus.

2 PLVRALITAS actuum non præſumitur, l. omnium, C. de teſtam. l. fin. C. de rebus cred. cap. in præſentia, verſ. verum, in 2. de probat. Euerard. in topicis legalib loco 86. Maſcard. de probat. concl. 1174. Anton. Gom. var. tom. 3. cap. 11. num. 6. in fine, Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 93. num. 32. & conſ. 175. num. 16. & conſ. 202. num. 105. & conſ. 248. num. 33. & conſ. 299. num. 23. vbi quòd præſumitur ad euitandam falſitatem, quod etiam tradit conſ. 221. n. 29. Rot decis. 180. n. 2. apud Farinac. p. 2. recent. Brunor. à Sole in locis communib. verb. actuum, n 31. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 93. num. 12. Farinac. in praxi crimin. p. 2. q. 64 num. 319. & p. 4 deciſ. 98. Rot. deciſ. 119. n. 7. apud eundem p. 1. recent. latè Farinac. fragm. crimin. p. 2. lit. I, n. 20. cum ſeqq. [Idem Steph. Gratian. tom. 5. c. 824. num. 47. & c. 948 num. 18. & c. 951. n. 15. Surd. conſ. 355. n. 26. & conſ. 385. n. 10. & conſ. 483. num. 6. Sebaſt. Medices de reg. iur. reg. 4. verſ. ſecundò præmitto, cum ſeqq.]
3 Quod adeò verum eſt, vt potiùs error, quàm pluralitas præſumatur, Ruin. conſ. 141. num. 12. lib. 5. Crauet. conſ. 198. n. 1. ad fin. Maſcard. d. concluſ. 1174. n. 4 8 & 23. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 15. num. 10. [Sebaſt. Medices d. reg. 4.
4 n. 15. & 16.] Intellige Axioma non procedere, vbi præſumendo actuum identitatem, teſtes à contrarietate, & falſitate excuſarentur, cap. cùm tu, vbi Doct. de teſtib. Maſcard d. concl. 1174. n. 51. 55. & 56. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 213. num. 40. & de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 15. num. 15. cum ſeqq. [Ad excluſionem enim delicti pluralitas actuum præſumitur. Surd. conſ. 173. num. 44. & conſ. 307. n. 18. Ioan. Baptiſta Coſta de facti ſcientia & ignor. inſpect. 13. n. 9. Prout etiam præſumitur quando de duplici forma actus apparet. Felin. in cap. cùm Ioannes 10. num. 8. de fide inſtrum. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 15. n. 11. cum ſeqq. Steph. Grat. diſcept. forenſ. tom. 4. c. 877. n. 21.]

5 Ex quibus iam primò infertur, quod contractuum & inſtrumentorum pluralitas non præſumitur, & qui illam allegat, probare debet; ita Caſtrenſ. conſ. 360. num. 1. lib. 2. Syluan. conſ. 57. num. 21. in fin. verſ. nec profectò duo inſtrumenta, & n. 22. & ſeq. Crauet. d. conſ. 198. n. 1. & 2. Ioſeph. Ludou. Lucenſi deciſ. 13. num. 32. vbi propterea dicit apocharum pluralitatem non præſumi, Card. Tuſch. d. tom. 6. lit. P, concl. 368. num. 8.

Secundò infertur, quod nec ſententiarum plu- 6
ralitas præſumitur, & quod propterea qui plures latas fuiſſe ſententias dicit, probare debet; ita Bald. & Salicet. in l. 2. C. de error. Aduocat. Alexand. conſil. 53. lib. 1. quos refert Cardin. Tuſch. d. lit. P, concluſ. 368. num. 6. Maſcard. d. concluſ. 1147. num. 7. & 81.

Tertiò infertur, quod teſtamentorum pluralitas 7
non præſumitur, & propterea qui plura teſtamenta confecta fuiſſe aſſerit, probare debet, l. omnium, C. de teſtam. Matheſil. ſing. 439. Bald. conſ. 399. Quod non ſit ſufficienter, in princip. verſ. tertio ſic, num. 3. lib. 5. Curt. iun. conſ. 162. in fin. Afflict. deciſ. 23. n. 2. Ioſeph. Ludou. d. Lucenſi deciſ. 13. n. 31. Card. Tuſch. d. lit. P, concl. 368. n. 5.

Quartò infertur, quod in inuentariis pluralitas 8
non præſumitur, & licèt diuerſis temporibus confecta dicantur, præſumitur tamen vnum & idem eſſe inuentarium, & temporis diuerſitatem per errorem additam fuiſſe, vt poſt Bart. Alex. & alios reſoluit Card. Tuſch. d. lit. P, concl. 368. n. 9.

PLVRALITAS perſonarum non præſumitur, 9
niſi probetur ab allegante, l. 1. C. de probat. Bart. in l. ſi quis ſeruum, §. ſi inter duos, in fin. ff. de legat. 2. Alexand. conſ. 172. In cauſa, & lite. n. 6. verſ. ex eo quia, lib. 6. & conſ. 125. Viſo proceſſu, n. 6. verſ. non pluralitas, lib. 7. Natt. conſ. 97. n. 15. verſ. tertio, lib. 1. & conſ. 225. Superioribus menſibus, num. 4. verſ. non enim præſumitur, lib. 2. Crauet. conſ. 269. num. 3. Cephal. conſ. 90. n. 18. lib. 1. Maſcard. d. concluſ. 1174. n. 24. cum ſeqq. Pacian. de probationib. lib. 1. cap. 48. num. 82. & 83. & lib. 2. cap. 15. num. 49. Menoch. de præſumpt. lib 6. præſ. 15. n. 36. & ſeq. Cardin. Tuſch. d. lit. P, concl. 368. num. 1. & ſeq. 14. 16. & 18.

PLVRALITAS rerum, actuum, & perſonarum 10
præſumitur, quando agitur criminaliter, & ad pœnam, ita Bertaz. conſ. 33. n. 8. Octau. Cacheran. conſ. 64. n. 45. poſt med. Burſat. conſil. 116. num. 29. verſ. rurſus, lib. 1. Maſcard. d. concluſ. 1174. num. 46. & ſeq. Card. Tuſch. lit. I, concl. 3. num. 29. Menoch. d. præſ. 15. n. 17. vbi num. 18. reſoluit è contrà, quando delictum, & delicti pœna euitaretur, præſumendam vnitatem, & identitatem.

AXIOMA CLXXX.

Plus.

1 Plus & minus non mutant ſubſtantiam rei, nec eam faciunt differre ſpecie.
2 Plus ſi licet, etiam, quod eſt minus, licitum eſt.
3 Plus iuris nemo transferre poteſt in alium, quàm ipſe in ſe habeat.
4 Plus valet quod in veritate agitur, quàm quod ſimulatò concipitur.

PLVS & minus non mutant ſubſtantiam rei, nec eam faciunt differre ſpecie, l. fin. ff. de fundo inſtr. l. legato generaliter, ff. de legat. 1. Alex. conſ. 8. Videtur, in fine, lib. 4. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 225. vbi ait procedere, quando differunt accidentaliter, ſecus autem eſſe ſi differant eſſentialiter, Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 6. lit. P, concluſ 372. per totam, Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 3. reſol. 39. num. 4. 1

num.4. Ferret in conſtit. Cathalonia, gloſſ.8.num.155. [Narbona l.25.n.13. tit.21. lib.4. Recop. Surd. conſ. 305.n.66.& conſ.368.n.13. Perez de Lara de capellan. lib.2.c.8.n.4.cum ſeqq. Nicol. Loſæ de iure vniverſ.p.3. c.13.n.7. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom.4.c.752. n.90. Quod Axioma limitatur quando ei, quod eſt plus lex reſiſtit, ei verò quod eſt minus aſſiſtit, vel è contra, quia tunc plus & minus ſpecie diſtinguuntur. l.Gracè. §.illud. ff.de fideiuſſ. l.ſcio. ff.de in integr. reſtit. l.improbum fœnus. C.ex quibus cauſ.infam. l.eos. C.de vſur. §.fideiuſſores. Inſtit.de fideiuſſ. Mari. Giurba in conſuet. Meſſan.c.3.gl.7.n.16.p.1.]

2 Plvs ſi licet, etiam quod eſt minus, licitum eſt, l.non debet, ff.de regulis Iuris, auth. multo magis, C.de ſacroſ. Eccleſ. cap. cui licet 53. de regulis Iuris, lib.6. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg.85. Menoch. conſ.302. num.41. Farinac. in praxi crimin. p.4. conſ. 60. num.109. [Surd. conſ.288. n.14. Ioan. Maria Nouar. quæſt. forenſ. lib.1.q.24.n.6.] ſecus verò è contrà, quia cui non licet quod eſt minus, nec licere debet quod eſt plus, Ferrer. in conſtit. Cathaloniæ, gloſſ.4. n.43. Limita appellatiuum in diſpenſationibus, Surd. deciſ.268.n.20. & 21. Cald. Pereira de nominat. emphyt. q.21. n.65. Sanchez de matrim. lib.8. diſp.1.n.32.

3 Plvs iuris nemo transferre poteſt in alium, quàm ipſe in ſe habeat. Vide ſupr. Axiom. 160. num.2. [& ibi citatis adde Steph. Grat. diſcept. forenſ. tom.4.c.777.n.6.

4 Plvs valet quod in veritate agitur, quàm quod ſimulatè concipitur. rub.& nigr. C.plus valere quod agitur, &c. Sigiſm. Scacc. de commerc. §.1.q.7.p.3. limit.7. n.4. & 5. Narbona l.35. gl.4. num.18. tit.3. lib.1. Recop.]

Axioma CLXXXI.

Pœna.

1 *Culpam præſupponit pœna.*
2 *Pœna propriè non dicitur, niſi quæ imponitur propter culpam.*
3 *Pœna culpæ debet reſpondere.*
4 *Pœna debet tenere ſuos auctores, & delinquentes.*
5 *Nullus pro alterius delicto puniendus eſt.*
6 *Intellige, quando pœna accipitur provt culpæ correlatiua, non verò ſub ratione medicinæ.*
7 *Pœna non irrogatur niſi expreſsè iure caueatur.*
8 *Pœnam non meretur qui facit lege permittente.*
9 *Pœnæ ad alios caſus non ſunt extendendæ, ſed reſtringendæ.*
10 *Pœna mitior in delictis eſt in dubio imponenda.*
12 *Pœna capitalis in dubio debet intelligi de minori.*
12 *In pœnis fit benignior interpretatio.*

1 Poena præſupponit culpam; D. Thom. 2. 2. q.108. art.4. in ſolut. & 1 2. q.87. art.7.& 8. Sot. de iuſtit. lib.1. q.6. art.5. col.1. verſ profectò, & verſ. verumtamen, Sylueſt. in ſum. verb. pœna, n.25. Couarr. var. lib.2. cap.8. in princip. & n.1. verſ. tertio, Menoch. conſ.626. num.16. Surd. deciſ.277. num.19. Gutier.
2 canon. lib.2. cap.30. num.12. cum ſeqq. Quia pœna propriè non dicitur, niſi quæ imponitur propter culpam, D. Auguſt. lib.1. retract. cap.9. quem refert Ludou. Carbon. de legib. lib.8. diſp.1. verſ. tertio notandum, & ante illum Alphonſ. de Caſtro de lege pœnali lib.1. cap.3.

Poena ex culpa & delicto debet commenſurari, ſiue culpæ reſpondere, l.ſancimus 22. C.de pœnis, cap. non afferamus ſtateras, in fin. 24. q.1. cap. quæſiuit, de iis, quæ fiunt a maiori parte Capit. cap. felicis. §.illud autem, de pœnis, lib.6. vbi Prob. ad Monachum num.12. Crauet. conſ.46. num.15. vbi ait, quod ſi delictum eſt paruum, pœna debet eſſe modica, & è conuerſo, Mench. illuſtr. quæſt. cap. 8. num. 51. & cap.24. num.17. Menoch. de arbitr. lib.1. q.90. n.38. Bertazol. in repet. l.ſi quis maior, C.de tranſact. n.68. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg.216. Farinac. in praxi crimin. p.1. q.4. num.10. & q.17. num.9. Cardin. Tuſch. pract. concl. tom.6. concl.211. per totam. [Surd. conſ.250.n.10. & conſ.321.n.53. Sigiſm. Scacc. de iudic. lib.1. q.58. n.12. Ioan. Maria Nouar. quæſt. forenſ. lib.1. q.25.n.7. & q.151. n.12. in fine.] 3

Poena debet tenere ſuos auctores, & delinquentes, l.ſancimus, C.de pœnis, l.abſentem, ff. eod. tit. Zabarel. conſ.44. in princip. Roman. conſ.487. In caſu, in princ. Bertaz. in l.ſi quis maior, C.de tranſact. n.111. Menoch. conſil. 123. num. 7. in ſubſcript. Eſcob. de ratiocin. cap.42. num.7. Cardin. Tuſch. tom.6. lit. P, concluſ. 212. per totam. [Sebaſt. Guazzin. de defenſ. reorum, p.2 defenſ.32.c.2. per tot.] Noxa enim caput ſequitur, l.crimin. ff.de pœnis, l.rem mihi, ff. commodati, §.omnis, Inſtit. de noxalib. actionib. cap.1. de iniur. Surd. de aliment. tit.1. q.38. n.30. Farinac. in praxi crimin. p.1. q.23. n.1. 4

Vnde nullum pro alterius delicto puniendum eſſe probatur ex illo Ezechiel. cap.18. Anima quæ peccauerit, ipſa morietur, refertur in cap. iam itaque 1. q.4. & in cap. ſi habes 24. q.3. & in cap. quæris, de conſecrat. diſt.4. item ex illo Exodi cap.23. inſontem & iuſtum non occides, & Daniel. cap.13. innocentem & iuſtum non interficies, & Iob. cap.4. quis enim vnquam innocens periit? aut quando recti deleti ſunt? latè Caſtrenſ. conſil.424. Quia ſcio, num.6. & 7. lib.1. vbi ad multa infert, Clar. in praxi, §.fin. q.86. Card. Tuſch. d. tom.6. lit. P, concl.212. n.4. cum multis ſeqq. Farinac. in praxi crimin. p.1. q.24. n.1. cum ſeq. 5

Intellige hoc verum eſſe, accepta pœna provt eſt culpæ correlatiua, & provt importat rationem pœnæ, per quam iuſtitiæ æqualitas reparatur, nam ſi pœna accipiatur ſub ratione medicinæ, vt quis minori bono priuetur, & in maiori augeatur, vel data iuſta cauſa ad maiorem Reipubl. vtilitatem, vt dum vnus torquetur, cæteri cautiùs & promptiùs à criminibus abſtineant, non inconuenit, vt vnus pro alio puniatur pœna temporali, non tamen æterna, nec ſpirituali ad ſalutem animæ pertinente; ita gloſſ. verb. de quarta, in ſum. 1. q.4. D. Thom. 1.2. q.87. art.8. in eius ſolut. & in reſp. ad 1. & 2.2. q.108. art.4. in eius ſolut. Couarr. var. lib.2. cap.8. n.1. verſ. quarta, iuncto verſ. quinto, Caſtr. de iuſta hæreticorum punit. c.31. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg.218. Gutier. canon. lib.2. c.30. n.25. 6

Poena non irrogatur, niſi expreſsè iure caueatur, iuxta auth. de non eligend. ſecund. nuben. §. ſin autem, Mari. Antonin. variar. reſolut. lib.3. reſol. 39. num. 11. & num. 32. Garc. Girond a de priuileg. ſeu exempt. explicat. num.563. Menoch. conſ.1032. n.19. & conſil. 1128. num.2. & conſ.1192. n.3. & conſ.272. num.83. & conſ.275. num.21. & conſ.431. num.2. & conſ.526. n.11. [Cardin. Tuſch. lit. P, concl.816. n.4. Hect. Felic. alleg.66. n.6. verſ. & eſt regula communis, p.2.] 7

Poenam non meretur qui facit lege permittente, l. Gracchus, C.ad leg. Iuliam de adulter. Dec. conſil.581. Viſo puncto, in ſecundo dub. num.9. & ſeq. vbi quod prohibitus moleſtare ſub pœna, excuſatur 8

ſi

ſi facit moleſtiam licitam, Iaſ. in l. pacto quo pœnam, in fin C. de pactis, vbi qood is qui promiſit de rato pro minore, videlicet quod maior factus ratificabit, ſi minor non ratificat, quia dicit ſe læſum, promittens de rato non tenetur, Flamin. Pariſ. de confident. q. 5. n. 47. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 11. cap. 33. n. 26. verſ. inſuper, Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 4. reſol. 42. n. 2. Card. Tuſch. tom. 6. lit. P, concl. 208. per totam. [Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. c. 960. n. 15.]

9 Poenæ ad alios caſus non ſunt extendendæ, ſed reſtringendæ, l. factum cuique, §. in pœnalibus, vbi Dec. ff. de regulis Iuris, cap. in pœnis, eod. tit. lib. 6. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg 227. Surd. de aliment. tit. 1. q. 51. n. 12. Burg. de Pace conſ. 8. n. 2. [Farinac. fragm. crimin. p. 1 lit. E, n. 144. cum ſeqq. Sigiſm. Scacc. de commerc. §. 7. gloſſ. 2. n. 43. Stephan. Gratian. diſcept forenſ. tom. 5. c. 972. n. 13.] etiamſi extenſio fiat ex ſimilitudine rationis, Ioan. Andr. in reg. odia, de reg. Iuris, lib. 6. Duen. reg. 287. Garc Girond. de priuilegiorum. ſeu exempt. explicatione, n. 540.

10 Poena mitior in delictis eſt in dubio imponenda, & eligenda, l. reſpiciendum, ff. de pœnis, Fulgoſ. conſ. 157. col. pen. in fin. verſ. rectiſſimè, Menoch. conſ. 472. n. 16. vbi quod pœna mitior vti imponatur in dubio retinenda opinio, Alexand. conſ. 5. in fin. lib. 1.
11 Cuman. conſ. 139. Hoc maxime, n. 6. vbi quòd in dubio pœna capitalis debet intelligi de minori, & quæ non ſit mortis naturalis, & conſ. 154. Viſis, n. 3 verſ. ſed nec illud. Ratio eſt, quia maior pœna eſt rigor, minor verò eſt æquitas, ſed æquitas ſcripta præfertur rigori ſcripto, ergo mitior pœna eligi debet, vt ratiocinatur Bald. conſ. 250. In quæſtione, num. 12. verſ. quadam, lib. 1. & conſ. 382. n. 16. lib. 2. [Et pœnæ ſunt molliendæ potius quàm exaſperandæ, cap. pœnæ, de pœnis. diſt. 1. Ioan. Maria Nouar. quæſt. forenſ. lib. 1. q. 152. n 7.]

12 In pœnis benignior fit interpretatio, l. pen. ff. de pœnis, cap. in pœnis 49. de regul. iuris in 6. cap. ex litteris, de conſtitut. Tiraq. in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num. 246. C. de reuoc. donat. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 158 Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol. 303, num. 2 in 2 edit. Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi, c. 6. §. 1. n. 3.

Axioma CLXXXII.

Poſſeſſor.

1 *Poſſeſſor olim, & hodie poſſeſſor præſumitur.*
2 *Intellige, ſi hoc allegat poſſeſſor de præterito, aliàs non.*
3 *Poſſeſſionis initium qui probat, præſumitur etiam hodie poſſeſſor.*
4 *Dominus ſemel, ſemper præſumitur retinuiſſe dominium.*
5 *Poſſidentis melior eſt conditio.*

1 Possessor olim, & hodie poſſeſſor præſumitur, & ſic ex poſſeſſione præterita infertur ad poſſeſſionem de præſenti, & in futurum, gloſſ. Bart. & Doctores per text. ibi, in l. poſſidetis, C. de probat. c. cùm Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſſ. & propr. c. olim, in 3. de reſtit. ſpoliat. Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſ. 21. Corn. conſ. 130. Viſo libello, col. 2. lib. 1. & conſ. 87. Viſis actis. col. 3. verſ. & ſic videtur, lib. 3. & conſ. 91. lib 4. Bald. conſ. 52. lib. 5. Natt. conſ. 406. Grat. reg. 375 Anton. Gabr. commun. tit. de præſumpt. concl. 10. Couarr. in reg. poſſeſſor, part. 2. §. 1. in princ. & in c. Raimutius, §. 11. n. 2. Menchac. quæſt. illuſtr. c. 58. n. 5. Menoch. remed. 15. recup. n. 386. & de præſumpt. lib. 6. præſ. 62. & præſ. 64. n. 1. & conſ. 21. n. 7. Maſcard. de probationib. concl. 540. & concl. 1195. n. 45. & concl. 1321. n. 5. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 13. q. 5. n. 115. Card. Tuſch. pract. concl. tom. 6. lit. P, concl. 417. per totam, Stephan. Gratian, diſcept. forenſ. c. 310. n. 57. Nicol. Garc. de benefic. p. 6. c. 3. n. 75. Rot. deciſ. 419. n. 1. & deciſ. 634. n. 6. apud Farinac. p. 1. recent. & deciſ. 643. n. 3. apud eund. p. 2. recent. [Surd. conſ. 135. n. 53. & conſ. 151. n. 58. & conſ. 160. n. 81.]

Amplia primò, ſeu potiùs declara, vt procedat 2
Axioma, ſi hoc alleget poſſeſſor de præterito, aliàs non, vt per Alexand. conſ. 133. n. 3. lib. 1. Alciat. d. reg. 2. præſ. 21. n. 2. Fulgoſ. conſ. 140. col. 2. Tiraq. de præſcript. §. 1. gloſſ. 5. verſ. imò, Anton. Gabr. d. concluſ. 10. n. 13. Menoch. d. præſ. 64. à n. 35. Maſcard. concl. 1201. à n. 36. Card. Tuſch. d. lit. P, concl. 417. n. 6. & 31. Quæ quidem declaratio non ſolùm habet locum in ipſo poſſeſſore allegante poſſeſſionem de præſenti, ſed etiam in ſucceſſore vniuerſali, vel ſingulari, qui poteſt allegare poſſeſſionem defuncti, vel authoris ſui, quem conſtat ſemel poſſediſſe, continuatam fuiſſe vſque ad mortem, Alciat. d. præſ. 21. n 5. Anton. Gabr. d. concl. 10. num. 11. Maſcard. concl. 170. num 17. & concl. 1201. n. 4. Menoch. d. præſ. 64. n. 17. Nicol. Garc. d. c. 3. n. 76.

Amplia ſecundò in eo, qui probat initium poſ- 3
ſeſſionis, vt præſumatur etiam hodie poſſeſſor, Anton. Gom. l. 50. Tauri, n. 37. Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſ. n. 269. Flamin. Pariſ. de reſign. benefic. lib. 3. q. 6. n. 76. Card. Tuſch. d. lit. P, concl 417. n. 13. vbi poſt Bald. conſ. 196. col. 1. in fin. lib. 2. ait, quod ſufficit probatio poſſeſſionis de certo tempore, vt concludat etiam de tempore poſteriori, & vſque ad mortem illius, & contrarium dicenti incumbit probatio, & n. 14. poſt Cou. declarat, quod is qui ſemel poſſedit, præſumitur hodie poſſidere vſque ad decennium, quando ſolam ciuilem habebat; ſi verò ciuilem & naturalem, præſumitur poſſidere vltra decennium, & continuò, donec de contrario probetur, & quod hæc poſſeſſio præſumpta oon ſufficit in ſpolio.

Amplia tertiò in dominio, quia dominus ſemel, 4
ſemper præſumitur retinuiſſe dominium, etiam poſt mille annos, Fichard. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 9. n. 340. pag. mihi 510. Cardin. Tuſch. d. lit. P, concl. 417. n. 9. & 10. vbi declarat procedere, quando plenè, & non per probationem priuilegiatam dominium retrò eſt probatum, & quando non probatur mutatio dominij in alium facta.

Possidentis melior eſt conditio, l. ſi debitor. ff. de pignorib. l. is qui deſtinauit. ff. de rei vendicat. 5
l. fin. C. eod. tit. l. qui accuſare, C. de edendo, §. retinendæ, verſ. commodum, Inſtit. de interdict. c. pro poſſeſſore, de reg. iuris, lib 6. Tiraq. de iure primog. q. 17. opin. 11. n. 20. cum ſeqq Surd. conſ. 73. n. 76. etiam in pari cauſa, ex text. in l. apud Celſum, §. Marcellus, ff. de doli mali except. l. ſi ſeruum, §. ſequitur, ff. de verb. oblig. l. fin. C. de rei vendic. c. in pari, de reg iuris, lib. 6 Neuizan. conſ. 79. n. 27. Alexand. conſ. 161. n. 6. vol. 6. Oſaſch. deciſ. 108. c. 18. Vincent. de Franch. deciſ. 167. n. 13. Honded. conſ. 49. in fin. vol. 2. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſ. 66. n. 7. & in pari delicto potior eſt pars poſſidentis, l. cùm par delictum ff. de reg. iuris, c. in pari, eod. tit. lib. 6. [Thom. de Thomaſſet. reg. 157. & in pari turpitudinis cauſa, c. lator, de re iudic. Celſ. Bargal. de dolo, lib. 6. reg. 33. per tot. Larderch. conſ. 101 n. 7. Card. Tuſch. lit. T, concl. 404 n. 51. Mari. Giurba ad conſuet. Meſſan. c. 2. gloſſ. 11. n. 5. verſ. & in pari, p. 1.] Vnde qui poſſidet,

det, dicitur beatus, vt ait gloſſ. *verb. requirat, in cap. 1. de pace tenend. in vſibus feudorum.*

Axioma CLXXXIII.

Poſteriora.

POSTERIORA derogant prioribus, *l. ſed & poſteriores, ff. de legib. l. 1. in in plures, §. locator horrei, ff. locati, l. 1. in fin. ff. de ſtipul. ſernor. l. ſi vnus, §. pactus ne peteret. ff. de pactis, l. pacta nouiſſima,* vbi Dec. *C. eod. tit. l. clari,* vbi Bald. *C. de fideicom. §. poſteriore, Inſtit. quibus modis teſtam. infirm.* vbi Pichard. *n. 11.* Bald. *conſ. 223. Primo ſtatuto, in princip. lib. 1.* latè Alexand. *conſ. 122. lib. 4.* vbi ampliat in ſtatutis, contractibus, pactis, vltimis voluntatibus, reſcriptis, & conſtitutione procuratorum, Anch. *conſ. 208. n. 15.* vbi loquitur in opinionibus, quia ſtatut vltimæ, Barthol. Perett. *ad extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſ. verb. prædeceſſorum, num. 6.* Surd. *deciſ. 195. n. 7. & conſ. 202. n. 1. & conſ. 359. n. 34.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 3. quæſt. 7. n. 10.* Vital de Cambanis *in tract. clauſul. pag. mihi 164. n. 7.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg. 230.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 3. collectan. 676.* Brunor à Sole *in locis communib. verb. vltima,* Gam. *Luſitan. deciſ. 50. n. 3.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 6. lit. P, concl. 451. per totam, & tom. 8. lit. V, concl. 228.* Armendar. *in proæmio addit. ad recop. legum Nauarræ, n. 7.* Seraphin. *deciſ. 1271. n. 1.* vbi intelligit, maximè quando priorum mentio fit in poſterioribus. [Rot. *deciſ. 593. n. 2. & 3. p. 2. in poſthum. Farin.* aliàs *p. 4. recent.*]

Axioma CLXXXIV.

Potentia, Poſſe.

1 *Potentia, quæ non reducitur ad actum, vana eſt.*
2 *Actus & potentia ſimul eſſe non poſſunt.*
3 *Actus potentiam excludit.*
4 *Potentia in habitu idem operatur, quod potentia in actu.*
5 *Poſſe quis non dicitur, quod contra ius poteſt.*
6 *Poſſe non dicitur quis ea, quæ honeſtè non poteſt.*
7 *Poſſe aliquid dicimus, quod commodè poſſumus.*

1 POTENTIA, quæ non reducitur ad actum,
vana eſt, *l. hæ enim, §. ſi Prætor, ff. de ſuſpect. tutorib.*
l. multum intereſt, C. ſi quis alteri, vel ſibi, c. paſtoralis,
§. quoniam, vbi Dec. *notab. 2. de reſcript.* Surd. *conſ. 375.*
2 *num. 2.* Octau. Glorit. *reſp. 1. p. 1. num. 182.* Actus enim
& potentia ſimul eſſe non poſſunt, *§. ſi itaque diſcre-*
3 *tis, verſ. quia quod meum eſt, Inſtit. de actionib.* quia
actus potentiam excludit, *l. ſi ita fuerit, verſ. non enim,*
ff. de manum. teſtam.

4 POTENTIA in habitu idem operatur, quod potentia in actu, Hippol. *conſil. 18. num. 10. & ad l. ſi quis percuſſerim, num. 2. C. ad legem Cornel. de ſicar.*

5 POSSE quis non dicitur, quod contra Ius poteſt, quia verba ſunt intelligenda ſecundùm Ius, *l. quare, §. inter locatorem, ff. locati, l. nepos Proculo, ff. de verb. ſignificat. cap. cauſam quæ, de reſcript. cap. cùm dilectus, de conſuetud.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 13. num 34.*

POSSE non dicitur quis ea, quæ honeſtè non poteſt, *d. l. nepos Proculo, ff. de verbor. ſignificat.* Surd. *conſ. 203. n. 44.* [Stephan. Gratian. *diſcept. 891. n. 31.* Ioſeph. Vela *diſſert. forenſ. diſſert. 6. n. 28.* 6

POSSE aliquid dicimus, quod commodè poſſumus, Seraphin. *de priuil. iuram. priuil. 144. num. 5.* Et fieri non poſſe dicitur illud quod commodè fieri non poteſt, Reinoſo *obſeru. 7. num. 22.*] 7

Axioma CLXXXV.

Præſcriptum.

PRÆSCRIPTVM tantùm cenſetur, quantum poſſeſſum, *l. 1. §. ſi quis hoc interdicto, ff. de itinere, actúque priuato, cap. ſine poſſeſſione, de regulis Iuris, lib. 6.* vbi plures collegi illationes *in collectan.* exornár Aufrer. ad Capellam Tholoſan. *q. 323.* Pariſ. *conſ. 27. n. 150. vol. 1. & conſ. 73. num. 13. vol. 4.* Pute. *deciſ. 102. n. 2. lib. 1. in correct.* Abb. *in cap. accedentibus, in fine, de priuileg.* Iaſ. *in l. 3. §. poſſideri, num. 35. ff. de acquir. poſſeſſ.* Boër. *deciſ. 58. num. 6.* Capic. *deciſ. 209. n. 32.* Maſcard. *de probat. concl. 14. n. 23. & concl. 946. num 8.* Honded. *conſil. 79. num. 47. lib. 2.* Mari. Antonin *var. reſolut. lib. 1. reſolut. 70. num. 20.* Anton. Monach. *Lucenſi deciſ. 14. num. 56.* Aldret. *in allegat. Iuris pro omnimoda Regularium exempt. p. 2. cap. 4. num. 12.* 1

Hinc Indiuidualiter Bart. *in d. §. ſi quis hoc interdicto, num. 1.* inquit, quod ſi aliquis prætendit ſe præſcripſiſſe ius colligendi pedagium, atque ita eſſe in quaſi poſſeſſione exigendi illud, ſi probat, quia vſus eſt exigere de certis rebus, vtique in illis tantùm dicitur præſcripſiſſe, in quibus apparet vſus; & ſic quaſi poſſeſſio exigendi, quod voluerunt Bertachin. *de gabellis, p. 1. ſub num. 32. verſ. vndecimò quæro,* Pariſ. *conſ. 13. ſub num. 38. vol. 1.* Aym. Crauet. *conſ. 111. num. 6. vol. 1.* Menoch. *remed. 5. retin. n. 59. & conſ. 612. num. 1.* Nam probandus eſt vſus, ſeu præſcriptio in ſpecie, in caſu de quo quæritur, quia de vno ad alium non infertur, Oldrad. *conſil. 237* Anchar. *conſil. 139. num. 8.* Neuiz. *conſil. 48. num. 4.* Roland. *conſ. 80. num. 10. vol. 1.* Becc. *conſ. 98. num. 7. vol. 1.* Menoch. *conſil. 54. num. 37.* Surd. *conſil. 371. num. 2. vol. 3.* 2

Axioma CLXXXVI.

Præſumptio.

1 *Veritas præualet præſumptioni.*
2 *Præſumptio vna tollit aliam.*
3 *Præſumptio fortior tollit debiliorem.*
4 *Præſumptio vna cedit pluribus.*
5 *Præſumptiones ceſſant in claris.*

PRÆSVMPTIO cedit veritati, quia veritas præualet præſumptioni, *l. nuptura filiæ, ff. de iure dotium, l. fin. in princip. ff. quod metus cauſa, l. cùm de indebito, ff. de probat. l. in rebus, C. de iure dotium,* Socin. *conſil. 164. col. 5. verſ. ſed ad hanc obiectionem, num 10. vol. 2.* Pariſ. *conſil. 29. num. 44. lib. 2.* Roland. à Valle *conſ. 99. num. 11. lib. 1.* Surd. *conſil. 7. num. 61. & conſil. 16. num. 22. & conſil. 28. num. 110. & conſil. 37. num. 17. & conſil. 80. num. 19. & conſ. 423. num. 12.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ.* 1

tom.6.lit.P,concluſ.612.per totam, Menoch.*conſil.86. n.106.* [Steph.Grat. *diſcept.forenſ.tom.5.c.832.n.15. & c.909.n.23.*]

2 Præsvmptio vna tollit aliam, *l.Diuus, ff. de in integr. reſtit. l.quidam teſtamento, ff. de vulgari & pupil. ſubſtit. l.1.C qui & aduerſus quos, l.fin. C. de inſtit. & ſubſtit. cap.cuam, de ſponſal. cap. afferte, de præſumpt.* Hippol. *conſil.8. num.6.* Tiraq. *in l.ſi vnquam, verb. donatione largitus, num.150. C.de reuocand.donat.* Menoch. *remed.15.recuper.num.353. & num.387. & de arbitr. lib.1. quæſt.76. num.19. & conſil.101. num.55. & conſil.343. num.38. & de præſumpt.lib.1.præſ.30.* Maſcard. *de probat.concluſ.405. num. 5. & concluſ. 882. num. 15. & concluſ. 1147. num.27.& concluſ.1224.& concluſ.1377.num.73.cum ſeqq.* Surd. *conſ.361. num.35.* Valaſc. *de partitionib. c.38. num.9.* Farinac. *in praxi crimin. p.3. quæſt. 86. num.102.cum ſeqq.& part.4. conſil.102. num.49.* Benedict. Ægid. *in repet. l. ex hoc iure, ff.de iuſtitia & iure, part.1.c.11. n.17.* [idem Surd. *conſil.16. n.23. & conſ.31.n.49. & conſ.69. n.36. & conſ.80. n.21. & conſ.383. n.25. & conſ.486. n.15.* Stephan. Gratian. *d.tom.5.c.824.n.6.& 14.& c.967.n.14.*Alex.Trentacinq.*conſ.19.n.10.p.1.& conſ.37.n.6.& 11.ead.p.1.*]

3 Præsvmptio fortior tollit debiliorem, *d. l. Diuus, ff. de in integr. reſtitut. l. non ſolum, ff.de ritu nupt.* latè Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſ.30. num.1. cum ſeq.& lib.6. præſ.64. num.46. & conſ.22. num.22.* [Surd. *conſ.94. n.61. & conſ.112. n.73. & & conſ.311.n.79.& conſ.535.n.5.* Steph.Grat. *tom.4. c.611.n.33.& c.650.n.33.& c.657.n.33.*]

4 Præsvmptio vna cedit pluribus, *l.3. § 1. ff.de teſtib.l.cùm de indebito,in princ. ff.de probat.auth. itaque,C.communia, de ſucceſſ.* Surd. *conſil.1. num.60.* [*& conſ.94.n.61. & conſ.313.n 51. & conſ 383.n.25. & conſ.429.n.28.* Sigiſm.Scacc. *de commerc.§.1 q.1. num.529.*

5 Præsvmptiones ceſſant in claris, Anton.Monach.*Florent.deciſ.51.n.49.*]

Axioma CLXXXVII.

Principium.

1 *Principium & initium à Deo eſt.*
2 *Principium cuiuſque rei eſt ſpectandum.*
3 *Vix bono peraguntur exitu, quæ malo fuerunt inchoata principio.*
4 *Principium eſt de eſſe, & iure principiati.*

1 Principivm & initium à Deo eſt, *auth. de hered.& falcid.in princ.c.in nomine Domini 23. diſt.*Bald.*in proœmio Decretal.in princ.* Barbat.*in rub. de fide inſtrum.col.18.cum ſeq.*Nicol.Moyz.*de contractib. tit.quomodo contractus deficiat, à n.27. cum ſeqq.* Stephan.Gratian. *Marchia deciſ.1.* Fr. Paulin. Berti Lucenſ. *in praxi crimin.Regular.tit.4.in princ.num.6.* Cald.Pereira *de emptione, & vendit. c.1.n.1. & 14.* Cardin.Tuſch.*practic.concluſ.tom.6.lit.P,concl.705. per totam.*

2 Principivm cuiuſque rei eſt ſpectandum, *l.Pomponius, ff.de negot.geſtis, l.ſi procuratorem, ff.mandati, l.nam origo, ff.quod vi, aut clam, l.ſi tamen, ff.ad Macedon. l. ſi filiusfam. C. eod. tit. l. vnic. C.de impon. lucrat. deſcript. lib.10.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb.donatione largitus,num.257.C.de reuocand.donat.* Menoch. *conſil.843. num.37. & conſil.844. num.45.* vbi quod principium contractus,non finis, ſpectari debet. Auendan.*in l.44.Tauri.gloſſ.15.num.5.*Surd. *de aliment. tit.7. quæſt. 34. & deciſ. 102. num. 10. & deciſ.297.num.12.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.1.quæſt.11.num.7.& 8.* D. Barboſ. *in l.poſt dotem, num.75.ff.ſoluto matrimon.* Cald. Pereira *de poteſtate elig.cap.10.num.41.& quæſt.forenſ. conſ.8. num.19. & conſ.43.n.30.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.c.202. num.15.cum ſeqq.* Card.Tuſch.*tom.6.lit.P,concl.703.* Vnde rectè ait text. *in c.principatus 1.quæſt.1.* quod 3
vix bono peraguntur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio, refert Molin. *de primogen. lib.1. c.2.num.8.*

Principivm eſt de eſſe, & iure princi- 4
piati, ſicut pars de eſſe totius, & fundamentum de eſſe superædificati, Oldrad.*conſ.200.Principium eſt,* quem refert Card. Tuſch. *d. tom.6. lit.P, concl.701. num.1.*

Axioma CLXXXVIII.

Prior.

1 *Prior qui eſt tempore, potior eſt iure; etiamſi prioritas ſit in hora & puncto, vt num. 2. & procedit tam in agendo, quàm excipiendo, & replicando, vt num. 3. & quando ſunt pares in cauſa, vt n.4.*
5 *Prior nominatus cenſetur magis dilectus.*
6 *Dignitatem maiorem arguit prior nominatio.*

Prior qui eſt tempore, potior eſt iure, *l.qui* 1
balneum, in princ. l.potior, in princ. ff.qui potiores in pignore hab. l. ſi fundum, C. eod. cap. qui prior 54. de regulis Iuris, lib. 6. exornant Duen. *reg. 198.* Oldrad.*conſil.218. Gratia, in princ.* Anton de Butr. *conſil.22. in princ.* Roman. *conſil.47. in princ. verſ. tertiò hoc oſtenditur,* Neguzant. *de pignorib. part. 5. princ.membr.2.num.11.& num.39.* Cæpola *caut.122. & 124.* Barthol. Peterr. *ad extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſ.non alien. verb.datum, num.16.* Corr. *in memorab. verb. creditor 7.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, part. 12. conſid. 99.* Rebuff. *tom. 2. ad leges Galliæ, tit. de conſtitut. redituum, gloſſ.8.* Vital. de Cambanis *in tract. clauſul. pag. mihi 37. num.14.* Bertaz. *de clauſulis inſtrument.clauſ.1. gloſſ.5. num.42.* Maſcard.*de probat.concluſ.1228.* Ioſeph. Ludou. *Peruſ.deciſ.45. num.7.* Surd. *de aliment. tit.1. quæſt.94. num.15.& deciſ.255.num.1.* Matienſ. *l.7. gloſſ.5.n.3. tit. 16. lib. 5. nouæ Recop.* Felician. *de cenſib. tom.1. lib.3.cap.5.num.12.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.6. lit.P, concl. 465.* Flores de Mena *var. tom.1. quæſt. 6. art.3. num.24.* Gonzal. *ad reg.8. Cancellar. §.3.proœm.num.22.* Valaſc.*conſil.129.num.2.* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. convent. lib. 11. tit. 22. num. 1.* Cardoſ. *in praxi Iudicum & Aduocat. verb. ius, num. 15. & verb.pignus, num.26.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.1. reſol. 81. num. 7. & lib.2. reſol.50. num.32.* Garc.Gironda *de priuilegiorum, ſeu exempt. explicat.n.357.* Seraphin *deciſ.187.n.1.* Aloyſ. Ricc. *in collect.deciſ.p.3.collect.473.* [latè Ouid.de Amicis *de iure emphyt.q.99.n.1.& 9.*Stephan.Gratian.*diſcept. forenſ.tom.4.c.730.n.14.& c.771.n.1.tom.5.c.963.n.1.* Narbona *l.56.gloſſ.vnica,n.2.tit. 24.lib. 2. Recop.*].

Amplia primò, vt procedat etiamſi prioritas 2
ſit in hora & puncto, Decian. *conſ. 109. num. 22. lib. 2.* quem refert Card. Tuſch. *d.lit.P, concl.465. num.4.*

Amplia ſecundò, vt procedat tam in agendo, 3
quàm

quàm in excipiendo, & replicando, l. creditor qui prior, la 2. in princ. ff. qui potiores in pignore. Rip. in l. priuilegia, num. 18. ampl. 13. ff. de priuileg. cred. Neguzant d. memb. 2. ampl. 2. n. 2. Garc. Gironda vbi ſup. num. 358.

4 Intellige hoc Axioma, quando ſunt pares in cauſa, aliàs ſecus, Federic. de Senis conſil. 197. in princ. verſ. reſtat reſpondere, & conſil. 69. circa fin. verſ. non obſtat, Roman. conſil. 47 verſ. ſecundo, quos refert Cardin. Tuſch. d. lit. P, concluſ. 465. num. 39. [Intelligit etiam in concurſu, non in ſeparabilibus & diuerſis, Polydor. Ripa ſing. obſeruat. 174. num. 6.]

5 Prior nominatus cenſetur magis dilectus, l. ſi communis ſeruus 2. ff. de ſtipulat. ſeru. c. ſi quis, de elect. lib. 6. Thom de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 235. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 11. num. 13. & lib. 8. tit. 4. num. 12. & tit. 9. num 7. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſ. 16. num. 3. cum ſeqq.

6 Prior nominatio maiorem dignitatem arguit, Tiraq. de iure primogen. quæſt. 19. num. 2. quia prior deſcriptus dicitur dignior, & præcedere debet, l. 1. ff. de albo ſcrib. Pariſ. conſil. 38. num. 1. vol. 4. Peregr. conſ. 3. n. 60 lib. 1. quos refert Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſol. 81. n. 1.

Axioma CLXXXIX.

Priuatio.

1 *Priuatio præſupponit habitum.*
2 *Spoliatus is dicitur, qui ſemel poſſedit.*

1 Priuatio præſupponit habitum, quia nemo priuatur, niſi prius habuerit id, quo fuit priuatus, l. decem 117 ff. de verbor. obligat. l. 4 §. condemnatum, ff de re iudic. l. nec vtilem 20. ff. ex quibus cauſis maiores, l. Titio vſusfructus, ff. de condit. & demonſtrat. l. remittit, ff. de iureiur. l. non poteſt videri, ff. de regulis Iuris, §. ſeruus, Inſtit. de capitis diminut. vbi Pichar. num. 2. cap. ad diſſoluendum, de deſponſat. impub. Curſ. Conimbric. in comment. ad Logicam, tit. de oppoſitis, cap. 10. quæſt. vnica, art. 5. Bald. in l. licet, in 3. oppoſit. C. locati, Ancharan. conſil. 179. Prima facie videretur, Euerard. in topicis legal. loco 6. Vital de Cambanis in tract. clauſul. pag. mihi 224. num. 12. Bertazol. in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſactionib. num. 571. Menoch. conſil. 171. num. 1. & conſ. 241. n. 27. & conſ. 326. num. 2. & conſil. 378. num. 9. & conſil. 442. num. 8. & conſil. 466. num. 26. & conſ. 484. num. 17. & conſ. 613. num. 9. Surd. de aliment. tit. 6 quæſt. 23. & conſ. 52. num. 57. & conſ. 73. num. 76. & conſil. 160. num. 38. & conſil. 305. num. 64. Olaſch. deciſ. 95. num. 12. Anton. Monach. Bononien. deciſ. 30. num. 5. Monet. de decimis, cap. 9. quæſt. 2. num. 18. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 6. lit. P, concl. 715. per totam, Mari. Antonin var. reſolut. lib. 2. reſol. 59. caſu 15. Cald. Pereira quæſt. forenſ. conſil. 16. n. 3. Rot. deciſ. 242. n. 4. & deciſ. 307. n. 1. apud Farinac. p. 2. recent. [Mangil. de imput. q. 93. n. 4. Sigiſm. Scacc. de commerc. §. 2. gloſſ. 6. n. 89. verſ. intellige, & n. 290. & ſeq. in fin. vbi quod à priuatione ad habitum non eſt regreſſus. Rot. deciſ. 415. n. 4. & deciſ. 477. n. 7. p. 2. in poſth. Farinac. Dutan. deciſ. 419. n. 6.]

2 Vnde ſpoliatus is dicitur, qui ſemel poſſedit, l. 1. §. deiicitur, ff. de vi, & vi arm. cap. fin. 3. quæſt. 3. Bald. in c. cum Eccleſia Sutrina, col. 4. de cauſa poſſ. & prop. Alexand. conſ. 152. In cauſa, num. 2. verſ. ſecundo probatur, lib. 6. Menoch. de remed. recuper. poſſeſſion. in prælud. num. 1. Surd. conſil. 160. num. 39. & conſil. 221. n. 17. Cardin. Tuſch. d. lit. P, concluſ. 715. num. 2.

Axioma CXC.

Priuilegiatus, Priuilegium.

1 *Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non vtitur priuilegio ſuo.*
2 *Priuilegiatus dupliciter bene vtitur priuilegio ſuo contra priuilegiatum.*
3 *Tractans de damno vitando, bene vtitur ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatum tractantem de lucro captando.*
4 *Priuilegiatus in ſpecie, præfertur priuilegiato in genere.*
5 *Priuilegium perſonale perſonam ſequitur, & cum perſona extinguitur.*
6 *Priuilegium oportet oſtendere, & inſpicere, nec allegauti creditur.*
7 *Priuilegij tenor attendendus eſt.*
8 *Priuilegium meretur amittere, qui permiſſa abutitur poteſtate.*

Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non vtitur priuilegio ſuo, l. ſed & milites, in princ. ff de excuſat. tutor. l. aſſiduis, verſ. in dubiis, C. qui potiores in pignore hab. l. ſcire, vbi gloſſ. verb. ad heredem, C. de ſacroſ. Eccleſ. Exornant, & declarant Marſil. ſing. 99. Priuilegiatus, & ſing 681. Tradidi tibi, Petr. de Anchar. conſil. 37. Contra Ioannem, in princ. Rimin. iun. conſ. 278. num. 72. Socin. iun. conſ. 74. n. 21. lib. 1. Couarr. in reg. poſſeſſor. p. 2. §. 2. num. 4 & practic. c. 7. num. 4. Coſta in c. ſi pater, verb. ſi abſque liberis, n. 2. de teſtament. lib. 6. Maurit. de reſtit. in integrum, c. 218. Sfort. Odd. in ſimili tract. q. 18 art. 4. num. 31. & art. 5. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verb. læſis, num. 169 C. de in integr. reſtit. minor. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 18. num. 5. & 7. & priuileg. 61. num. 11. Peregrin. de fideicom. art. 3. num. 70. Azeued. l. 10. tit. 3. num. 15. 17. & 18. lib. 5. noua Recopil. Alexand. Trentacinq. var. reſolut. lib. 1. tit. de reſcript. reſol. 1. Curia Philip. part. 2. §. 17. num. 32. Ceuall. commun. contra communes, quæſt. 756. num. 45. & quæſt. 821. n. 46. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 2. num. 11. & de tacitis & ambig. conuent. lib. 11. tit. 26. num. 6. Stephan. Gratian. Marchia deciſ. 196. num. 18. & 19. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 6. lit. P, concluſ 760. per totam, Cardoſ. in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. priuilegium, num. 46. Mari. Antonin. variar. reſolut. lib. 2. reſol. 8. n. 58. Caſtill. quotidianar. quæſt. lib. 3. cap. 25. num. 27. D. Barboſ. in l. 2. §. legatis, num. 252. ff. de iudic. [Polyd. Ripa obſeru. 7. num. 3. Ioan. Maria Nouar. in praxi elect. & variat. fori, q. 21. ſect. 2. num. 2. Mangil. de imput. quæſt. 118. num. 23.] vno ore præferentes, huiuſmodi Axioma procedere, vbi vtrumque priuilegium æquale eſt, & æquè fauorabile, & inſuper concurrit in actu & exercitio. [Non ſi alterum priuilegium fortius ſit, vt in terminis l. ſed & milites 8. in princip. ff. de excuſat. tutor. Sfort. Odd. de reſtitut. in integr. p. 1. quæſt. 18. art. 4. n. 32. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 661. num. 13. cum ſeqq. Ioan. Maria Nouar. d. q. 21. num. 20]

Limita primò, quia dupliciter priuilegiatus bene 2

vtitur ſuo priuilegio contra priuilegiatum, Cephal. conſ.748. num.18. quem refert Card.Tuſch. d.lit.P, concl.761.n.12.

3 Limita ſecundò, quando tractat vnus de damno vitando, alter de lucro captando, quia tractans de damno vtitur ſuo priuilegio, l.vlt.ff.ex quibus cauſis maior. l. verum, §. vlt. verſ. proinde, ff. de minor. Caſtrenſ.conſ.37.in fin.lib.2. Alexand.conſ.55.in fin. verſ.circa ſeptimum,lib.5.Couarr.in d.reg.poſſeſſor,p.2. § 2.n.4. Rimin.iun.conſ.285.num.127. & conſ.351. num.51.Roman.conſ.166. Viſa diligenter,in fin n.14. Sfort. d.q.4.art.4. & q.18. art.5. Menoch. conſ 447. n.37.Cardin.Tuſch.d.lit.P,concl.761.n.14.cum ſeqq. Mari. Antonin.d.reſol.8.n.59. [Polyd.Ripa d.obſ.7. n.4. & 5. vbi quòd licet pariter priuilegiatus gaudeat priuilegio aduerſus priuilegiatum certantem de lucro, ſi tamen vterque de damno vitando agat, non gaudebit,& Cephal.conſ.7.n.12.verſ.ſecus,lib.1. latè Leo Valent. deciſ. 90. n.3. cum ſeqq. vbi probat quod quando duo priuilegia contraria concurrunt, attendeodum eſt illud, in quo agitur de damno euitando, non illud qnod in lucro captando verſatur,quod n.23.& 24 intelligit in eadem ſpecie priuilegij, ſecus quando priuilegium vnius eſt potentius priuilegio alterius, & n.26. ſubdit quod priuilegium potentius eſt, in quo maior vtilitas verſatur.]

4 Limita tertiò, quia priuilegiatus in ſpecie præfertur priuilegiato in genere, Couarr. d.p.1.§.2 n.4. verſ. quod vero diximus, vbi maximè quando in eadem re eſt ſpecialiter priuilegiatus,Menoch.conſ.52. n.43. quos refert Cardin. Tuſch. d.lit.P, concl.761. n.13. [Sfort.d.q.18.art.4 n.34. Ant.Mangil.de imput. q.18 n.25.& q.120.n.12.]

5 Privilegium perſonale perſonam ſequitur, & cum perſona extinguitur,l.in omnibus ff.de regulis Iuris,cap.priuilegium, eod.tit.lib.6. vbi in collectan.latè explicaui,Tiraq.de retract.lign.§.26.gloſſ.1. num.60.& de iure primog.q.37.num.1. Xuar.in l.quoniam in prioribus, ſuper leg.Regni, limit.11. dub.1.n.1. Menoch.conſil.136.num.2. & conſil.1007.à num.95. & de præſumpt.lib.3.præſ.103. n 45. Cardoſ. in praxi Iudicum,& Aduocat. verb.priuilegium,num.4. Card. Tuſch.d.tom.6.lit.P,concl.746.per totam,Azor.Inſtit. moral.p.1.lib.5. cap.22. q.6. D. Barboſ. in l.quia tale, ff ſoluto matrim. vbi latè, Mari.Antonin.var.reſolut. lib.1.reſolut.109.num.6. Soar. de legib. lib.8. cap.10. & 11 Ioan de Salas in ſimili tract.diſp.17 ſect.6.& 8. [latè Roland. à Valle conſ.61.n.10. cum ſeqq. lib.4. Mangil.de imput.q.7.n.94.cum ſeqq.]

6 Privilegium oportet oſtendere, & inſpicere, nec allegangi creditur, cap.porro 7. vbi Abb. num.1.de priuileg.cap.cùm perſona,eod.tit.lib.6.Tuſch. de viſitat.lib.2.cap.18. à num.3.& c.20.n.6. Maſcard. de probat.concl.1200.num.36. Menoch. de præſumpt. lib.6.præſ.14.num.15. Card.Tuſch.d.lit.P,concl.762. Cabed. Luſit. deciſ.93.num.3.p.2. & notat eleganter Couarr.practic.c.20.num.7. quod quando agitur de priuilegio exhibendo Iudici,tunc oportet quod totum præſente parte coram Iudice legatur,& Iudici petenti exhibeatur; at verò quando agitur de eo parti exhibendo,tunc illud tantùm capitulum,quod ad eum ſpectat,& ſubiectam tangit materiam,exhiberi oportet,iuxta text.in c.contingit, de fide inſtrum. & longam diſtinctionem gloſſ.verb.die & conſule,in l.1 § editiones.ff.de edendo.

7 Privilegii tenor attendendendus eſt, nec de illo iudicandum, niſi ipſius tenore inſpecto, c.porrò 7.c.recepimus,de priuileg c.vlt.de tranſlat.Prælat. §. conſiderauimus 10. de elect. Tiraq. in l. ſi vnquam, verb.libertis, num.8. C.de reuoc.donat. Burg.de Pace q.2.n.17. Sord.conſ.1.à num 31. Intellige non ſolùm quoad verba, ſed etiam multo magis quoad mentem, vt ſi de ea appareat, à verbis recedamus, vt quid ſenſerit concedens potiùs ſequamur, c.quanto 26. vbi gloſſ.verb.ſola,de priuileg.Sanchez de matrim. lib.8.diſp.1.n.11.

Privilegium meretur amittere,qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, c.vbi 74. diſt. c.priuilegium 11. q.3. c.tuarum 11. c.vt priuilegia,in princ.de priuileg.c.contingit,il 2.de ſentent.excomm. Damaſc.in tract.de brocard.membr.3.num.28. Aufter.In Clem.1. a.12.de officio Ordin. Nep.de monte Albano de except. art.2.n.13. Cardin.Tuſch. d.lit.P, concl.754. Soar.de legib.lib.8.cap.36.per totum. 8

Axioma CXCI.

Probare, Probatio.

1 Probare oportet, nec ſufficit dicere.
2 Probatio debet de neceſſitate concludere.
3 Probatio dubia, & incerta non releuat probantem.
4 Probatio dubia contra producentem eſt interpretanda.
5 Probatio probationem non excludit.
6 Probatio ſpecialis ſemper præualet generali.
7 Probatio per teſtes habet eandem vim quam per inſtrumentum.

Probare oportet,nec ſufficit dicere,gloſſ.verb. dicatur,in l.1. in princ. ff.ſi quadrupes pauperiem feciſſe dicatur, c.dilecti, de except. Iaſ. in l.ſi prius, n 97. ff.de noui operis nunc. Felin.in c.cùm dilectus,num.6 de accuſat. Pariſ.conſ.115.a.5. vol.1. Menoch. remed.2. recuper.n.178.& remed.15.n.403. 1

Probatio debet de neceſſitate concludere,quia non probat hoc eſſe,quod ab hoc contingit abeſſe, l.non hoc, C.de legitimis, vbi Iaſ. regulam ponit cum ampliationibus, & limitationibus, l.neque natales,C.de probat.c.in præſentia, eod.c.inter corporalia,§.cùm quis,de tranſlat.Epiſcopi, c.recipimus, de priuileg.Bald.conſil.62.Alia vice,circa princ.verſ.quinta concluſio,lib.2. Maſcard.de probat. concl.671. num.11. Brunor. à Sole in locis communib. verb. probatio 10. Morla in emporio Iuris,p.1 tit 11.in præludi.n.53. Alexand.Trentacinq.var.reſol.lib.1.tit.de ſeruitut.reſol.1. ſub n.19.verſ.hac prima declaratio, Aldouin.conſ.44. n.6.& conſil.51.n.18. Surd. conſil.5.n.46. Galganet. de condit.& demonſtrat. part.2. c.1. quæſt.92. num.5. Cæſ.Argel. de contradict.legitimo, quæſt.15.num.107. Cardin.Tuſch. pract. concluſ. tom.6. lit.P, concl.765. per totam. Mari. Antonin. var. reſolut. lib.1.reſol.46. num.6 Rot.deciſ.127.num.7. apud Farinac.p.1.recent. [Sebaſt.Medices de reg.iur.reg.4 n.10.Stephan.Grat. diſcept.forenſ.tom.5.c.985.n.25.] 2

Probatio dubia, & incerta non releuat probantem, d.l.neque natales, d.c.in præſentia, Ægid. conſ 2.num.37.Ioan.de Imola conſ.96.per totum,Hippol.conſ.20.num.8.Maſcard.de probat.concl.1363.n.6. Surd. deciſ.75. n.17. & deciſ.288. num.45. & conſ.5. num.45.cum ſeqq.& conſ.24.num.16.D.Barboſ.in l.ſi quis intentione, num.38. cum ſeq.ff.de iudic. Stephan. Gratian. diſcept.forenſ.c.144.num.21. cum ſeq. Seraphin.deciſ.1103.n.1. Aloyſ Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſt.reſol.586 a.6.in 2.edit. Farinac.in praxi crimin. p.2. tit.de oppoſit. contra dicta teſtium, q.68. n.1. 3

cum

cum ſeq. Mari. Antonin. var. reſol. lib. 1. reſol. 106. n. 9. & reſol. 120. n. 6. & lib. 3. reſol. 36. n. 5. Rot. deciſ. 149. num. 2. apud Farinac. p. 1. recent. Imò contra producentem eſſe interpretanda, Rebuff. in tract. de reprobat. teſtium, num. 9. Seraphin deciſ. 469. n. 5. Rot. deciſ. 854. n. 1. apud Farinac. collect. 1. nouiſſimarum. [Surd. conſ. 5. n. 48. & conſ. 135. n. 86. & conſ. 311. n. 34. & conſ. 327. n. 48. & conſ. 339. n. 21. & conſ. 429. n. 74. & conſ. 483. n. 5. Steph. Grat. tom. 4. c. 640. n. 25. & c. 703. n. 1. & d. tom. 5. c. 874. n. 29. etiam in materia fauorabili. Surd. d. conſ. 5. n. 49.]

5 Probatio probationem non excludit, Seraphin. deciſ. 575. num. 5. Fortior verò tollit debiliorem, l. pen. ff. de reſtit. in integrum, Maſcard. de probat. concl. 225. n. 15.

6 Probatio ſpecialis ſemper præualet generali, Innoc. in c. auditis, n. 4. de præſcript. Hippol. in pract. § diligenter, n. 198. & in l. de minore, § plurium, n. 100. ff. de quæſtionib. Seraphin. deciſ. 818. n. 5. Farinac. in praxi crimin. p. 2. q. 65. n. 170.

7 Probatio per teſtes habet eandem vim quam per inſtrumentum, l. in exercendis, C. de fide inſtrum. c. cùm Ioannes, eod. tit. Alexand. conſ. 64. verſ. corroborantur, lib. 2. Grat. conſ. 90. n. 40. lib. 2. Pariſ. conſ. 83. num. 10. lib. 1. Soar. de Pace in practica, tom. 1. p. 1. temp. 8. num. 7. Maſcard. de probat. in proœm. quæſt. 6. & concl. 1095. num. 3. Morla in emporio Iuris, p. 1. tit. 11. in prælud. n. 4. Cardoſ. in praxi Iudicum, verb. inſtrumentum 11. & verb. probatio 7. Card. Tuſch. d. tom. 6. lit. P, concl. 771. vbi duabus concluſionibus ſeqq. refert, quibus caſibus probatio per teſtes non admittatur.

Axioma CXCII.

Proœmium.

1 *Proœmium denotat cauſam finalem, & mentem loquentis oſtendit.*

2 *Mens & intentio diſponentis, & cauſa finalis colligitur ex proœmio.*

3 *Deciſionem declarat proœmium.*

4 *Corpus ſicut ab anima, ita diſpoſitio à proœmiali ratione regulatur.*

5 *Animum proferentis declarat proœmium.*

1 Proœmium denotat cauſam finalem, & mentem loquentis oſtendit, l. fin. ff. de hæred. inſtituend. l. 1. ff. ad Maced. l. cùm hi, in princ. & ibi Bart. ff. de tranſact. Alexand. conſ. 7. n. 3. vol. 1. Crauet. conſ. 192. n. 21. Roland. conſ. 44. n. 9. vol. 4. Caſtrenſ. conſ. 261. Viſis, n. 2. verſ. capio, lib. 2. Tiraq. in tract. Ceſſante cauſa, n. 64. Molin. de primog. lib. 1. c. 5. n. 1. Alexand. conſ. 55. Quoniam, in princ. lib. 5. vbi loquitur in ſententia, & conſ. 75. num. 3. lib. 6. vbi de diuiſione, & conſ. 204. Perſpectis verbis, n. 9. verſ. præterea, eod. lib. 6. vbi ampliat in codicillis, & vltimis voluntatibus, Curt. iun. conſ. 185. num. 2. vbi extendit in reſcriptis, & conſ. 238. num. 33. & ſeqq. vbi loquitur de decreto, Crauet. conſ. 301. De anno, num. 2. vbi de donatione, & conſ. 351. num. 2 vbi ait, & extendit in tranſactione, Roman. conſ. 180. num. 6. vbi loquitur in priuilegio, Grat. conſ. 78. num. 13. lib. 1. vbi de locatione, & conſ. 117. num. 6. lib. 1. vbi de libro rationum; & conſ. 137. num. 14. lib. 1. vbi extendit in gratia, & conſ. 44. num. 18. lib. 2. vbi loquitur de ſtatuto habente proœmium, quod interficiens bannitum præmietur, & conſ. 60. num. 8. eod. lib. 2. vbi de permutatione, & legato, Anchar. conſ. 141. Super prædicto, in princ. vbi de concordia, & conſ. 180. Viſo diligenter, num. 6. cum ſeqq. vbi de executione laudi, & cura decreta, Gozadin. conſ. 1. num. 14. & Beroi. conſ. 141. num. 8. lib. 3. vbi generaliter in omni diſpoſitione, Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſ. 2. à princ. vbi loquitur in ſtatutis, bullis, reſcriptis, ſententia Iudicis, laudo, inueſtitura, contractibus, diſpoſitione teſtatoris, Mandoſ. in reg. 15. Cancell. quæſt. 1. num. 2. vbi de ſupplicatione, Ludou. Gòm. in reg. de veriſimi notitia, num. 2. in proœm. vbi extendit in regulis Cancellariæ, Decian. conſ. 3. num. 116. lib. 1. vbi in ſtatutis, & contractibus, Menoch. conſ. 184. num. 11. & conſ. 331. n. 67. & conſ. 351. num. 24. & conſ. 999. num. 22. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. § 7. proœm. n. 122. Ferrer. in Conſtitut. Cathalonia, gloſſ. 1. num. 135. & gloſſ. 8. n. 146. Card. Tuſch. practic. con. l. tom. 6. lit. P, concl. 892. Rot. deciſ. 185. num. 4. in fin. 5. & 6. & deciſ. 491. num. 5. apud Farinac. p. 1. recent. & deciſ. 167. num. 2. deciſ. 213. num. 7. & deciſ. 218. num. 4. & deciſ. 369. num. 4. apud eund. p. 2. recent. [Surd. conſ. 210. num. 28. & conſ. 240. n. 15. & conſil. 241. num. 17. & conſil. 272. n. 8. & conſ. 361. num. 4. & conſil. 393. num. 13. & conſil. 515. num. 7. & conſil. 531. num. 5. Sigiſm. Scaccia de commerc. § 7. gloſſ. 2. n. 89. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. c. 809. n. 8. & 924. n. 22.]

Et quòd ex proœmio colligatur mens & intentio diſponentis, & ratio finalis, tradunt per l. item quia, § fin. ff. de pactis, & l. cùm hi, in princ. ff. de tranſact. Alex. conſ. 160. Viſo, ac diligenter, n. 9. lib. 6. & conſ. 7. Viſis, & diligenter, num. 3. lib. 2. Socio. conſ. 153. n. 27. & conſ. 159. n. 20. lib. 2. Barbat. conſ. 1. in princ. lib. 3. & conſ. 20. in princ. lib. 2. Crauet. conſil. 888. num. 2. Roman. conſ. 16. n. 4. Maſcard. de probat. concl. 1284. num. 6. Gutier. practic. lib. 1. quæſt. 89. à num. 3. Mari. Antonio. var. reſol. lib. 2. reſol. 43. n. 3. & lib. 3. reſol. 1. num. 59. & reſol. 15. num. 8. [Robles de repræſent. lib. 2. c. 14. n. 32.] 2

Proœmium declarat deciſionem, d. l. fin. ff. de hæred. inſtituend. l. cùm pater, § dulciſſimis, ff. de legat. 2. Molin. de primog. lib. 1. c. 5. n. 7. Mari. Antonin. d. reſol. 15. n. 8. Armendar. in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarra, n. 107. quia intentio legiſlatoris colligitur ex proœmio, ſeu ex præfatione, Angel. in Municipali lege, num. 2. verſ. de ſecundo, Barbat. conſ. 1. n. 1. lib. 3. & quod proœmium dat intellectum toti legi, Curt. iun. conſ. 185. n. 2. Menoch. d. lib. 6. præſ. 2. n. 2. Hinc dicimus, quod ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio à proœmiali ratione regulatur, ex Iaſ. in l. qui quadringinta, col. 2. ff. ad Trebell. 3 4

Proœmium declarat animum proferentis, Anchar. conſ. 398. Dominus R. num. 5. & diſponentis, Crauet. conſ. 888. n. 2. refert Card. Tuſch. d. concl. 891. n. 3. & 11. ita vt dicta in præfationibus, cenſeantur repetita in diſpoſitione ſequenti, Roland. à Valle conſ. 67. n. 83. lib. 3. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 5. tit. 15. num. 7. 5

Axioma CXCIII.

Prohibitum.

1 *Prohibitum vna via, non cenſetur alia permiſſum.*

2 *Prohibitum vni, aliis cenſetur conceſſum.*

3 *Prohibito vno, cenſentur omnia prohibita, per quæ peruenitur ad illud vnum.*

4 *Intellige procedere in iis, per quæ neceſſariò peruenitur ad rem prohibitam.*

5 *Prohibitum directò non poteſt fieri per indirectum.*
6 *Prohibitum ad tempus, poſt tempus videtur eſſe permiſſum.*
7 *Prohibitum cenſetur, quod non inuenitur permiſſum.*
8 *Interpretatio in dubio facienda eſt, vt actus cenſeatur permiſſus, quando non reperitur prohibitus.*
9 *Prohibentis melior eſt conditio in pari cauſa.*
10 *Prohibere non potes, quod tibi non nocet, & alteri prodeſt.*

1 PROHIBITVM vna via, non cenſetur alia permiſſum, *l.quod dictum,ff.de pactis,l.cùm hi,§.ſi cum iis,ff.de tranſact. l.athletas, § ait Prætor, ff.de infamib. l.ſi quis, §.minor, ff.qui & à quibus, l.illud, ff.ad leg. Aquil.cap.cùm quid vna via 84.de regulis Iuris, lib.6.* Surd.*conſ.*301.*n.*75. D.Barboſ.*in l.cùm Prætor,§.vlt. n.*235.*ff.de iudic.*Menoch.*conſ.*285.*num.*41. [Sigiſm. Scacc.*de commerc.§.1.q.7.p.7.ampl.*11.*n.*2.]

2 PROHIBITVM vni, aliis cenſetur conceſſum, *l.qui accuſare,ff de accuſationib.l.cùm Prætor,* vbi D.Barboſ. *in princ. num.*36. *ff.de iudic. cap.nónne, de præſumpt.*Vgolin.*de officio,& poteſt.Epiſcopi,c.*14.§.9. *num.* 1.*in princ.* [Et prohibitum de vno, de alio cenſetur permiſſum, & è contra, *d.l.cùm Prætor,* Ioan.Ant.Mangil.*de imput.q.*84.*n.*1.]

3 PROHIBITO vno cenſentur omnia prohibita, per quæ peruenitur ad illud vnum, *l.oratio,ff.de ſponſal.l.pupillus,§.ſed ſi per interpoſitam,ff.de auctorit. tutor.l.eos,in fin.C.de vſuris,l.legem,in fin.C.de naturalib.liber.l.fin. C.de rebus alien.non alienand. c.præterea, de officio deleg. c.cùm quid prohibetur* 39. *de regulis Iuris,lib.*6.Menoch.*conſil.*116.*num.*15.latè Maſcard *de probat.concl.*102.*per totam,* Vital.de Camban.*in tract. clauſul.pag.mihi* 293.*num* 22. Surd.*conſ.*301.*num.*74. Franc. Gallet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. prohibere,* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p.*1. *c.*15.*n.*20. [Ioan. Anton. Mangil. *d.tract.de imputat. q.*51.*n.*30.]

4 Intellige procedere in iis, per quæ neceſſariò peruenitur ad rem prohibitam, non verò in illis, per quæ ad illam perueniri poteſt contingenter, aut poſſibiliter, iuxta tradita per Bart. *in l.ambitioſa.n.*22. *ff.de decretis ab ordine facien.& in l.*2. *ad fin. ff de iuriſdict.omnium iud.*receptum communiter ex multis, quos refert D.Barboſ.*in l.*1.*p.*3.*n.*57.*ff.ſoluto matrim.* Faciunt quæ adducit Tiraq. *de iure conſtituti, p.*3. *limit.*7.*num.*24.Anton.Gom.*l.*45.*Tauri,n.*29.*ante fin.* Cardoſ. *in praxi Iudicum,& Aduocat.verb.alienatio, num.*15.

5 PROHIBITVM directò non poteſt fieri per indirectum, *l.Seius, & Angerius,* vbi Bart. *ff.ad leg. Falcid. l ſcire oportet, §.ſi mater,ff.de tutor.& curator. datis ab his,cap.cùm quid,* vbi Dyn.*de reg.Iuris, lib.6.* Menoch.*conſ.*1105.*n.*18.*& de præſumpt.lib.*4.*præſ.*189. *num.*82.Surd.*deciſ.*21.*num.*4.Beller.*diſquiſit.clerical. p.*1.*tit.de exemptionibus clericorum,& eorundem bonorum à muneribus,§.*7.*n.*6.

6 PROHIBITVM ad tempus, poſt tempus videtur eſſe permiſſum, *l.Imperator* 8. vbi Bald. *ff.de poſtulando, l.ſi vnus, §.*1. *ff de pactis, l.epiſtola, §.fin. ff.eod.l.pater filium, §.fundum, ff.de legat.*3. Tiraq. *de retractu conuent. §.*1.*gloſſ.*2.*n.*46 Surd. *deciſ.*75.*n.*1. *& conſ.*294.*n.*6.*& conſ.*247.*n.*18. Menoch.*conſ* 274. *n* 14.*& conſ.*80 *n.*16. Brunor. à Sole *in locis communib.verb.prohibitio* 16.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancell.gl.*65. *n.*8.D.Barboſ.*in l.cùm Prætor,in princ.n.*45.*ff.de iudic.* Et prohibitum poſt tempus, quod cenſeatur permiſſum ad tempus, dixi *ſuprà Axiom.*178.*n.*4.[Narbona *l.*18.*gl.*5.*n.*1 *tit.*8.*lib.*5. *Recop.*]

PROHIBITVM cenſetur, quod non inuenitur permiſſum, *l.Gallus, §.ille caſus,* vbi Alexand. *n.*9.*C.de iure dot.* D.Barboſ.*in l.cùm Prætor,§.*1.*n.*95. *ff.de iudic.* Et è contra prohibitum quod non inuenitur, per legem permiſſum cenſetur, *l.nec non* 28. *poſt princ,* ibi, *ſed ſi lex non prohibeat, & §.quod eis,* iuncta gloſ.*verb.prohibeant, ff.ex quibus cauſis maior. l.*1.*ff.de teſtib. l.mutus,§ quæritur. ff.de procurator. l ab ea parte, ff. de probationibus, l.ſtatuas, C.de relig. & ſumpt.funer.c.omnes,* & *ibi* gloſ. 3.*diſt.c.*1.*de tranſlat. Prælat.* vbi gloſ.*verb.non inuenitur, c.nuper* 29. *verſ. in ſecundo.c.cùm illorum* 32.*de ſentent.excomm.* Alciat. *reſp.*8.*num.*18. Burſat.*conſil.*110.*num.*27.*lib.*1. Burg. de Pace *conſ.*8. *num.*3. Bertazol. *de clauſul. inſtrum. clauſ.*2.*gloſſ.*1. *n.*5. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. prohibitio* 1. Bobadil. *in ſua politica, lib.*3. *c.*4. *num.*44. D.Barboſ. *in l.cùm Prætor, §.*1.*num.*95. *ff.de iudic.* Mari.Antonin.*var.reſolut.lib.*1.*reſol.*41.*num.*6. [Steph.Grat.*diſcept.forenſ.tom.*5.*c.*870.*n.*36.Scacc.*de commerc.§.*1.*q.*1.*n.*45.Narbona *l.*15.*gl.*2.*n.*15.*tit.*18. *lib.*5.*Recop.*]Quare in dubio facienda eſt interpretatio, vt actus cenſeatur permiſſus, quando non reperitur prohibitus, Anchar.*conſ.*344.Aym.*conſ.*203. *n.*2.*lib.*1. Maſcard. *de probationib. concluſ.*1237.*n.*2. Menoch. *de præſumpt.lib.*6.*præſ.*16.*n.*2. Ceuall. *communium contra commun.q.*227. 7 8

PROHIBENTIS melior eſt conditio in pari cauſa *l.Sabinus,ff.communi diuid.* Oldrad. *conſ.*122. *Citato, in fin. verſ.præterea in re pari,* Cardin. Tuſch. *practic.concl.tom.*6.*lit.P, concl.*893. [Steph.Gratian. *d.tom.*5.*c.*896.*n.*3.] 9

PROHIBERE non potes, quod tibi non nocet, & alteri prodeſt, *l.*2. *§.idem aiunt, & §.denique, il* 1.*ff.de aqua pluu.arcenda,* gloſ. *in l.in ſumma,§.item Labeo,ff.eod.tit. l.ſi cui,ff.de ſeruitut.l.reſcripta,*7. *C.de precib.Imper.offeren. l.in creditore, ff de euict.* Couarr. *var.lib.*3. *c.*14. *n.*8. *verſ.item, & practic.c.*37. *num* 2. *& num.*3.*col.*3. Anton. Gom. *var.tom.*2.*c.*2.*num.*17. Menoch. *remed.*6. *retinendæ, n.*114. *cum ſeqq.& de arbitr.caſu* 168.*n.*13.*& caſu* 237.*n.*19.*& conſ.*14.*n.*8. *& conſ.*51.*n.*45.*& conſ.*121.*n.*8.Thom de Thomaſſet *in floribus legum,reg.*268.vbi intelligit procedere, niſi tractetur de præiudicio tertij, vel de publico bono, aut animæ ſalute, Surd. *deciſ.*120. *num.*12. *& deciſ.*236.*num.*12. D.Barboſ.*in l.*2.*in princ.p.*2.*n.*34. *cum ſeqq. ff.ſoluto matrim.* 10

AXIOMA CXCIV.

Proteſtatio.

1 *Proteſtatio contraria facto non releuat.*
2 *Proteſtatio tollitur, & ceſſat per actum ſubſequentem contrarium.*
3 *Intellige quando proteſtatio fit, vt tollat factum contrarium.*
4 *Intellige etiam, quando actus verè eſt contrarius.*
5 *Proteſtatio,ſeu reſeruatio non tollitur, quando factum compatitur cum proteſtate.*
6 *Proteſtatio contraria facto in præiudicium ipſius proteſtantis attenditur in eis, in quibus factum pendet a ſola voluntate proteſtantis.*

PROTESTATIO contraria facto non releuat, *l.cùm in plures, §.locator, ff.locati,cap.gratum,* 1
de

de officio deleg. Oldrad. conſ. 107. n. 10. verſ. ad ſextam, & conſ. 302. n. 10. verſ. & quod dicit. Bald. conſ. 489. Quia copioſè, in princ. lib. 3. Cephal. conſ. 222. lib. 2. vbi multipliciter declarat, Surd. conſ. 371. num. 67. vol. 3. & deciſ. 70. num. 8. & deciſ. 246. num. 4. Card. Tuſch. practic. concl. tom. 6. lit. P, concl. 944. per totam, Campan. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. c. 13. num. 185. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſol. 55. num. 9. [Polyd. Ripa obſ. 194. per tot. Vinc. Carot. in ſingularib. ſuis ſing. 278. vbi intelligit quando proteſtatio verè facto contraria eſt, ſecus ſi præſumptiuè tantùm.]
2 Ratio eſt, quia proteſtatio tollitur, & ceſſat per actum ſubſequentem contrarium, Signor. de Homod. conſ. 75. num. 21. & 22. verſ. præterea non obſtant, Cephal. conſ. 222. num. 14. verſ. tertiò præmitto, lib. 2. Crauet. conſ. 463. num. 18. & conſ. 605. num. 5. & conſ. 691. in fin. Surd. conſ. 8. num. 28. & conſ. 136. num. 42. Menoch. conſ. 375. num. 275. num. 28. Rot. deciſ. 539. n. 6. apud Farin. p. 2. recent. [Et proteſtans ſi non repetat in omnibus proteſtationem, cenſetur ab ea receſſiſſe. Rota apud Paul de Rubeis deciſ. 29. num. 19. & deciſ. 91. num 12. tom. 2. diuerſ. aliàs part. 6. recent.]

3 Intellige, quando proteſtatio fit, vt tollat factum contrarium, tunc enim non releuat; ſi verò fiat ad tollendam mentem & præſumptionem, quæ reſultaret ab ipſo facto contrario, bene operatur, & valet, Alex. conſ. 130. in fin. num. 16. verſ. quia vt dicit, lib. 4. quem refert Card. Tuſch. d. lit. P, concluſ. 944. num. 38.

4 Intellige etiam, quando actus verè eſt contrarius, ita vt non poſſit compati cum proteſtatione, aliàs ſecus, & ideo actus dubius non facit recedere à proteſtatione, Bart. in l. non ſolum, §. morte, num. 29. verſ. & tunc, vbi Alex. num. 15. & 16. & Iaſ. n. 14. ff. de noui oper. nunciat. quos refert Card. Tuſch. d. lit. P,
5 concl. 944. num. 33. Vnde proteſtatio, ſeu reſeruatio non tollitur, quando factum compatitur cum proteſtatione, Surd. conſ. 143. num. 58. & 59. vel quando ille actus fit cum proteſtatione de non recedendo, Decian. conſ. 13. n. 25. & 26. lib. 2.

6 Limita Axioma non procedere in iis, in quibus factum dependet à ſola voluntate proteſtantis, quia tunc attenditur proteſtatio contraria facto in præiudicium ipſius proteſtantis, Bart. in l. qui in aliena, §. Celſus, ff. de acquir. hæred. & in l. non ſolùm, §. morte, num. 17. ff. de noui oper. nunciat. Alex. conſ. 7. Videretur, num. 12. verſ. nec obſtat, Petr. de Anch. conſ. 33. Per ſtatutum, vbi ſecus dicit, quando factum non pendet totum à voluntate proteſtantis, refert Card. Tuſch. d. lit. P, concl. 944. num. 41. [de quo etiam in Menoch. de præſumpt. lib. 1. præſ. 97. num. 26. & lib. 3. præſ. 45. num. 22. Sigiſm. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 11. num. 58. Ioan. Dominic. Gaito de credit. cap. 2. tit. 8. n. 1674. & ſeq.]

Axioma CXCV.

Prouiſio.

1 *Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis, vbi multipliciter intelligitur, & declaratur.*

1 PROVISIO hominis facit ceſſare prouiſionem legis, quia ſi præcauerunt contrahentes, non indigent cautione legali, l. fin. C. de pactis conuent. Caſtrenſ. conſ. 150. Viſo ſtatuto, in princ. lib. 2. & conſ. 309. Viſo, & examinato, col. fin. eod. lib. 2. plenè Neguzant. de pignorib. part. 2. memb. 4. num 87. vbi dicit, quod prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis ſpecialis, non legis generalis, & quoad actionem naſcituram, ſecus quoad iam natam, & num. 88. dat exempla vſque ad num. 93. vbi dicit, quod bene facit ceſſare prouiſionem legis generalis, quando prouiſio hominis fit ad nouandum, Abb. conſ. 30. Videtur primò, col. 2. verſ. & arbitror, lib. 2. vbi diſtinguit, quia in materia, in qua concurrunt plures prouiſiones legis, puta ordinaria, & extraordinaria, prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis extraordinariam, non autem ordinariam, Anton. Gabr. comm. lib. 6. tit. de regulis Iuris, concl. 8. Becc. conſ. 82. num. 20. vbi ait, quod procedit in caſu prouiſo, non autem extenditur ad alium caſum, Menoch. conſ. 151. n. 27. & conſ. 602. num. 5. 10. 11. 20. de præſumpt. lib. 4. præſ. 190. num. 40. & 41. vbi dicit, quod tunc prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis, quando eſt ſuper eodem facto, & ad idem tendunt, ſecus ſi tendunt ad diuerſa, latè Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 6. lit. P, concl. 951. per totam. [Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 5. gloſ. 10. part. 1. num. 51. cum ſeqq. Nicol. Noal de tranſmiſſ. caſu 8. n. 98. Vincent. Carot. ſing. 691. vbi quod regula legis nō facit ceſſare hominis prouiſionem, Surd. conſ. 34. num. 34. vbi quod quando hominis prouiſio cum legis prouiſione poteſt concurrere nec illi contrariatur, ea tunc legis prouiſionem non facit deficere, & conſ. 335. num 25. vbi axioma intelligit quando legis prouiſio à Iure communi deſcendit, non ab ſpeciali, vel extraordinario, & conſ. 359. num. 37. vbi ſimiliter intelligit in caſu prouiſo, non in alio, Modeſtin. Piſtor illuſtrium quæſt. Iuris part. 1. q. 48. num. 40. cum multis ſeqq. vbi pluribus modis limitat, & intelligit, Martin. Piſtor lib. 1. q. 47. num. 19. verſ. eſt enim regulare, Valent. Franc. de fideiuſſ. cap. 5. rub. de effect. fideiuſſ. num. 345. Ioſeph. Vela differt. 11. n. 111. vbi in verſ. ex quibus, axioma intelligit cum prouiſio legis facta eſt in ſubſidium, ſeu defectum, prouiſionis hominis, ſecus ſi ex alia radice.]

Axioma CXCVI.

Qualitas.

1 *Qualitas ſine ſubiecto ſtare non poteſt.*
2 *Qualitas rei, quæ non eſt, non poteſt conſiderari.*
3 *Qualitas præſupponit exiſtentiam rei.*
4 *Qualitas faciliùs datur, & præſumitur, quàm ſubſtantia.*
5 *Qualitas noua adueniens enti, reponit illud in diuerſam naturam & ſpeciem.*
6 *Qualitas adiuncta verbo, intelligitur ſecundum tempus verbi.*
7 *Diſpoſitionis qualitas vbi deficit, deficit ipſa diſpoſitio.*
8 *Qualitates non entis nullæ ſunt.*
9 *Quem non honoro, grauare non poſſum.*
10 *Quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.*
11 *Qui occaſionem damni dat, damnum ipſum dediſſe videtur.*
12 *Quod differtur non aufertur.*
13 *Quod potui, nolui, quod volui, adimplere nequiui.*
14 *Quod non vis tibi fieri, aliis ne facias.*
15 *Quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, ipſo iure vtaris.*

16 *Quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt.*
17 *Quod alicui gratioſè conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum.*
18 *Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.*
19 *Quod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur.*
20 *Quod de vno negatur, de alio conceſſum eſſe videtur.*
21 *Quod maior pars facit, ab omnibus factum cenſetur.*

1 QVALITAS ſine ſubiecto ſtare non poteſt, l.4.ff.de actionib.empti, l.fin.ff.de collat. bon. l.nullam, §.ſi abſentis, vbi Angel.ff. de petit. hered. l. Pomponius, §.fin. vbi Aret. ff. de acquirenda poſſeſſ. §. ideo autem, Inſtit.de ſeruit.ruſtic.præd.princ. Inſtit.de vſufr. Anton.Gom.l.17.n.19.verſ.primo, Surd.conſ. 34.num.13.& conſ.150.num.80.& conſ.236.num.15. & conſ.246.num.6. & conſ.304. num.1. & conſ.305. num.67. [Sebaſt.Medices de regul. Iuris reg.6.per tot. Stephao.Gratian.diſcept.forenſ.tom.4. cap.700. num. 49.& tom.5.num.51.Caſtill. controuerſ. lib.5.part.2.
2 c.168.n 50.& 51.] Qualitas enim rei, quæ non eſt, non poteſt conſiderari, Oldrad.conſ.203.Factum eſt, verſ. ad ſecundam quæſt. & vbi deficit ſubiectum, non poteſt qualitas conſiderari, Folgoſ. conſ.93. Ex
3 facto proponitur, verſ.in propoſito autem, & propterea qualitas præſupponit exiſtentiam rei, vel facti qualificati, ideo niſi probetur res, vel factum, non probatur qualitas, Bald.conſ.394 In cauſa Ludouice.n.4. verſ.quartò præmitto, lib.2.refert Card.Tuſch. pract. concl.tom.6.lit.Q.concl.6.per totam.

4 QVALITAS faciliùs datur, & præſumitur quàm ſubſtantia, Menoch.conſ.93.num.15. Surd.de aliment.tit.8. priuil.56. num.96. & 97. & deciſ.222. num.71.& conſ.322.n.71.Stephao. Gratian. diſcept. forenſ.cap.306.num.34.[Rota deciſ.358.num.13.p.1. in poſth.Farinacij, aliàs p.3.recent.]

5 QVALITAS noua adueniens enti, reponit illud in diuerſam naturam & ſpeciem, §.propterea, Inſtit.de inutilib.ſtipulat.c.cùm Martha. §.quæſiuiſti, de celebrat. Miſſar.cap.ſtatutum, de elect. lib.6. Hippol.ſing.520.Qualitas, Menoch.remed.6.recup.poſſeſ. num 8.& conſ.35.num.13.Surd.deciſ.2. & conſ.321. num.12.cum ſeqq.[& conſ.362.num.13. & conſ.366. num.23.Sigiſm.Scacc.de commerc.§.7.gloſ.5.n.159. Stephan.Gratian.diſcept.forenſ.tom.5.cap.754. n.52. & cap. 936. num.24. Mangil. de imputation.q.176. num.4.] non tamen mutat ſubſtantiam, l.ſi fundus, §. ſi res, de pignorib.§.minus, Inſtit.de hered.quæ abinteſt. defer.Brun.de augmento in 3.quæſt.princ.n.7. Cardin. Tuſch.tom.1 lit A, concl.82. num.12. [Mutatione enim qualitatis rei ſubſtantia non mutatur, l. ſi fundus §.ſi res ff.de pignorib. §. minus, Inſtit. de hered. quæ abinteſt.defer.Sebaſt.Medices de regul. Iuris, reg. 6.num.5]

6 QVALITAS adiuncta verbo intelligitur ſecundùm tempus verbi, l.in delictis, §.ſi extraneus, ff.de noxalib.actionib.l.1.§.tutoris, ff.quod iuſſu, l.Titius, vbi Bart.ff.de teſtam.mil.c.ſi eo tempore, de reſcript.in 6.Aretin.conſ.15. Attento, n 29.& 30. verſ. nec. Signorol.de Homod. conſ 37. Factum ſic proponitur, col.pen.verſ.item per hoc, Angel.conſ.194.Viſis proceſſibus, n.2.Marſil.ſing.187.Qualitas, Caſtren.conſ 5.in princ.verſ. præterea, lib.1. & conſ.6. circa med. verſ. ſed dictum eorum, & conſ.7. num.2. verſ. & hoc eſſe verum, lib.2.Alexand.conſ.20. Viſo proceſſu.num.2.& 3.& conſ.36.Viſo themate, num.4.verſ.circa ſecundum, lib.1 & conſ.59.Viſo themate, n.11 lib.5.& conſ.143. Viſo titulo, in princ.lib.6 & conſ.5. Attentis, num.3. verſ.ſed præmiſſis, lib.7.Roman. conſ.442. Vt deciſionem, num.2.vbi quòd qualitas, quæ regitur ab aliquo verbo, intelligi debet ſecundùm tempus illius verbi à quo regitur, Mohedan. deciſ.23. num.1.de præbend. Vital. de Camban.in tract. clauſular. pag. mihi 263.num.27. Menoch. remed.16. recup. poſſeſſ. num.23.& conſil.107.num.22. & conſil.211. num.44. & conſil.169.num.12.& conſ.335. num.49. Pichard. ad §.proximus, num. 2. Inſtit. de legit. agnat. ſucceſſ. Auendan.ad l.44.Tauri, gloſ.15.num.2.Surd. de aliment.tit.9. quæſt.13. num.5. & conſ.335. num.20. & conſ.375.n.37.& conſ.455.num.5. Brunor. à Sole in locis communib.verb. Qualitas num 23. Flamin.Pariſ. de reſignat.benefic.lib.1.quæſt.11.n.10.Garc. Gironda de priuil.ſeu exempt.explicat.num.290. Franc. Galer. in margarita caſuum Conſcientiæ, verb.qualitas, Aloyſ. Ricc.in praxi rerum fori eccleſiaſt.reſol.268.num.2.in 3.edit.Monet.de diſtribut. quotid. p.1. quæſt.9. n.38. Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.43. num.143. Alexand. Trentacinq.var.reſolut. lib.1. tit. de legitima reſol.2. ſub n.7.verſ.ſecundò qualitas, Cardin.Tuſch.practic. concluſ.tom.6.lit.Q.concl.9.Rot.deciſ.496.n.2.apud Farin.p.1.recent. vbi fuit dictum, quod ad hoc, vt huiuſmodi Axioma verificetur, debet interuenire qualitas tempore verbi actu, & non habitu ſolùm. [Idem Menoch.de præſumpt.lib.4.præſ.81.n.18. vbi limitat reſpectu perſonæ cuius fauore ſæpe qualitas iuncta verbo non intelligitur ſecundum tempus verbi, Reinoſo obſeru.64. num.17.Duran.Rotæ deciſ. 286.num.10 Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom.5.cap. 976. num.14. Ouid. de Amicis de iure emphyt.q.92.num.5.Mangil.de imputat.q.77.n.83.& q.183.num.2.Melch.Phœbos Luſit. deciſ.101. n.28. cum ſeqq.tom 2.]

QVALITAS diſpoſitionis vbi deficit, defi- 7
cit ipſa diſpoſitio, gloſ. verb.euocandum, in l.mancipia, ff.de ſeruis fugit.Menoch. de præſumpt. lib.6.præſ. 15.n.47.Fulu.Pacian.de probationib.lib.2.cap.14 n.8. Camill.Gallio.lib.4.de verbor.ſignific.c.9. n.9.Mari. Antonin.var.reſolut.lib.1.reſol.82. n.1. [Surd. conſ. 400.num.16.& conſ.514.num.4.Qualitas à lege repetita vbi ceſſat etiam in caſu particulari, ceſſat quoque legis diſpoſitio. l 4.§.toties.ff.de damno inf. l.1.§.loquitur ff.de aqua quotid.& æſt. cap. indemnitatibus §.pen.de elect.lib.6.Cald. Pereira conſ.30.n.39. verſ. quamobrem illa qualitas. Et qualitates plures quando in ſimul concurrere debent, non ſufficit ſi vna adſit, niſi omnes concurrant l. ſi heredi 5 lures ff. de condit.inſtit.§.pen.Inſtit.de hered.inſtit. cap. fin. de verbor.ſignif.lib.6.Gonzal. ad reg.8. Cancel. gloſ.13. num.100. Et qualitas reſpiciens plura determinabilia, debet omnia æqualiter determinare, l.nam hoc iure ff.de vulgari, Stephan.Gratian. diſcept.forenſ.cap. 752. num.27. Et qualitas certo tempore requiſita non ſufficit quod ſuperueniat, l. quid ergo ff. de his, qui not.infam.Surd.conſ.548.n.3.]

QVALITATES non entis, nullæ ſunt. Vide ſu- 8
prà Axiom.162.n.1.

QVEM non honoro, grauare non poſſum. Vide 9
ſupra Axiom.108.n.1.

QVEM de euictione tenet actio, eundem agen- 10
tem repellit exceptio. Vide ſuprà Axiom. 85.n.3.

QVI occaſionem damni dat, damnum ipſum 11
dediſſe videtur. Vide ſuprà Axiom 63.n.1.

QVOD differtur non aufertur, l.quoties, C.de pret. 12
Imper.offer.c.ancillam 32.q.2.c.nemo de ſperandus, de Pœnit.diſt.7.c.ſtatutum, vbi gl.verb.retardari, de hæret. lib.6.Garc.Gironda de priuil.ſeu empt.explicat.n.966. [Adde Gonzal.ad reg.8.Cancell.§.7.proœm.n.62.Io. Maria Nouar.quæſt.forenſ.lib.1.q.31.n.13.]

QVOD

13 Qvod potui, nolui, quod volui, adimplere nequiui, *l.3.in fin.* vbi gloſ. *C. de contrah. & commit. ſtipul. l. multum intereſt.* vbi gloſ. *C. ſi quis alteri, vel ſibi, cap. cùm ſuper 23. in fine, de offic. delig.* Surd. *conſ.251. num.36.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.1. lit. B, concl.133. num.1.* [Achil. de Graſſis *deciſ.17. in fine, de reſcript.* Honded. *conſ.55. num.81. lib.1.* Hieron. Magon. *Florent deciſ.2. num.14.* Ouid. de Amicis *de iure emphyt. q.79. num 9.* Ioan. Baptiſta Coſta *de facti ſcientia & ignor. inſpect.51. num.10.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.5. cap.809. n.12.* Cancer. *var. p.2. c.6. num.155.*]

14 Qvod non vis tibi fieri aliis ne facias, *l. iuſtitia, ff. de iuſtitia & iure, §. Iuris præcepta, verſ. alterum non lædere, Inſtit. eod. tit.* vbi Pichard. *num.30.* dicit, quod non læditur alter, ſi id, quod nobis fieri nolumus, alteri quoque non faciamus.

15 Qvod quiſque iuris in alium ſtatueris, ipſo iure vtaris, *l.1. ff. quod quiſque iuris*, Abb. *conſ.101. In quæſtione, in fine, lib.1.* Tiraq. *de retract. lig. §.1. gloſ. 13. n.6.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.6. lit. Q, concl.49.* Vnde dici ſolet, qui in alio aliter no iudicet, quàm in ſeipſo iudicari vellet, *l.1. ff. de ſolut.* Roman. *conſ.55. Si volumus, in princip.*

16 Qvod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt, *l. ſicut, C. de actionib. cap. quod ſemel 21. de regulis Iuris, lib.6.* Mayn. *in l. nemo poteſt mutare, ff. eod. tit. gloſ. verb. partibus, ad fin. in Clem. ſæpe, de verbor. ſignificat.* Mantu. *Dial.94.* Thom. de Thomaſſet. *& in floribus legum, reg.266.* Surd. *deciſ.265. n.251. deciſ.288. num.5.* Cald. Pereira *de poteſt. elig. c.16 n.15. & de reſolut. emphyt. c.15. n.7.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.6. lit. Q, concl.48.*

17 Qvod alicui gratioſè conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum, *l. quoniam, C. de Epiſc. & cleric. c. quod alicui, de regulis Iuris, lib.6.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg.256.* vbi ait procedere, quando alicui gratioſè aliquid eſt conceſſum à Principe, ſecus autem ſi ſit conceſſum à Iure communi.

18 Qvod omnes tangit, debet ab omnibus approbari, *l. vlt. in fin. C. de auctorit. præſt. l. per fundum 11. ff. de ſeruit. ruſtic. præd. c. quod omnes 29. de regulis Iuris, lib.6.* Pro ſolutione autem multorum, quæ ſolent obiici in contrarium, communis diſtinguit inter ea, quæ pertinent tanquam ad ſingulos, vel in ſpeciali, & inter ea quæ pertinent tanquam ad vniuerſos, vel in communi, veluti ad collegium, vt in illis tantùm procedat hæc regula, in his verò ſufficiat maior pars, *cap.1. de iis quæ fiunt a maiori parte Capit.* ita gloſ. Dyn. & omnes *in d. cap. quòd omnes, gloſ.1. in c. cùm omnes, de conſtit.* vbi Dec. *n.5.* Felin. *à num.15* & Exea *à num.144.* Padil. *in l. aquam, n 3. C. de ſeruit.* Anton. Gom. *var. tom.2. cap.3. num.14.* Duen. *reg.295.* Salzed. *ad Bernard. reg.449.* Garc. *reg. 95. num.4.* Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib.2. cap.14. lit. B.*

19 Qvod quis mandato facit Iudicis, dolo facere non videtur, *l. non videtur 128. §. qui iuſſu. ff. de regul. Iuris, cap. quod quis 24. eod. tit. lib.6.* Greg. Lop. *l.3. verb. por mandato, tit.16. p.2.* Bonacoſ. *commun. crimin. p.1. verb. mandatum, pag. mihi 109.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 34. num.4. & cauſa 35. num.1.* Capic. *deciſ.132.* Grammat. *deciſ.36. num.81. cum ſeqq.* Farinac. *in praxi crimin. p.3. quæſt.89. num.126. & q.97. n.109.*

20 Qvod de vno negatur, de alio conceſſum eſſe videtur, *l. cùm Prætor. ff. iudic. l. ait Prætor. §. ſed quod Papinianus, ff. de minorib. cap. qualis 25. diſt. c. nónne, de præſumpt.* Perez per tex. *ibi, in l.9. gloſ.2. poſt princ. tit.3. lib.4. Ordinam. & l.1. gloſ.5. tit.15. lib.8. eiuſdem Ordin.* D. Barboſ. *in l. cùm Prætor, in princip. num.37. & 53. cum ſeq. ff. de iudic.* Et è conuerſo quod de vno conceditur, de alio denegatur, *l. maritus, C. de procurator, l. cùm ita, in fin. C. de condition. & demonſtr. d. cap. nónne,* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum reg.257.* vbi ait procedere, niſi ſequatur correctio, vel abſurdum.

Qvod maior pars facit, ab omnibus factum cenſetur, *l. quod maior,* vbi gloſ. Bart. & alij, *ff. ad municip. gloſ. verb. tractatus, in cap.1. de rebus Eccleſ. non alienan. lib.6.* latè & eleganter Rendina *in promptuario recept. ſent. tom.1. tit.36. n.4. in fine.* Limita in actibus factis ab vniuerſitate, in quibus agitur de præiudicio particularium ipſius vniuerſitatis; tunc enim actus facti nullatenus valebunt, niſi omnes ſint vocati, pariterque omnes conſentiant, gloſ. *in cap. quod omnes, de regulis Iuris, in 6.* gloſ. *verb. conſtitutum, verſ. dicas etiam, in cap. cùm omnes, de conſtitut.* Rendina *d. tom.1. tit.124. n.5.* 21

Axioma CXCVII.

Ratio, Ratihabitio, Ratum.

1 *Ratio eſt anima legis.*
2 *Legis diſpoſitionem ſic ampliat ratio ſicut illius anima.*
3 *Ratio vbi eſt eadem, ibi debet eſſe eadem Iuris diſpoſitio.*
4 *Genus ſicut continet omnem ſpeciem, ita generalis ratio continet omnem caſum.*
5 *Diuerſa ratio vbi eſt, diſpoſitio quoque diuerſa eſſe debet.*
6 *Lex loquens in vno caſu, in pœnalibus & correctoriis non extenditur ad ſimilem, etiamſi ſubſit eadem ratio.*
7 *Ratio vbi eſt eadem, dicitur adeſſe eadem lex, non extenſiuè, ſed comprehenſiuè.*
8 *Ratio potiùs quam verba eſt ſpectanda.*
9 *Ratio ſcripta in ſtatutis magis attenditur quàm verba.*
10 *Ratio attenditur magis quàm dictum.*
11 *Dictum per rationem ampliatur, & limitatur.*
12 *Legis ratione ceſſante ceſſat quoque eius diſpoſitio.*
13 *Naturalis ratio cuncta rectè diſponit.*
14 *Rationes duæ vincunt vnam.*
15 *Ratio non poteſt reddi omnium, quæ à Maioribus conſtituta ſunt.*
16 *Rationem quærere vbi habemus ſenſum, eſt infirmitas intellectus.*
17 *Ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur.*
18 *Ratum quis habere non poteſt quod ipſius nomine non eſt geſtum.*

Ratio eſt anima legis, *l. cùm oratio, ff. de bonis damnat.* Alex. *conſ.32. Clariſſimè. num.5. verſ. quarto, & conſ.129. Super primo, num.5. verſ. præſuppono, lib.7.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.6. lit. R, concl. 31. num.15. in med.* Barthol. Peretr. *ad extrauag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alien. in initio, n 41.* Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ. p.2. cap.9. n.136.* [Camill. Gallin. *de verb. ſign. lib.5. c.11. n.2.* Io. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.1. q.144. n.120.*] & ſic ampliat legis diſpoſitionem tanquam illius anima, Surd. *de aliment. tit.1. q.44. n.15.* 1 2

Ratio

3 RATIO vbi eſt eadem, ibi debet eſſe eadem Iuris diſpoſitio, l. illud, ff. ad leg. Aquil. l. ſi poſtulauerit, §. 2. ff. ad leg. Iul. de adulter. l. quidam nummularios ff. de edendo, l. nauta, §. fin. ff. nauta, caup. l. a Titio, ff. de furtis, l. illud. C. de ſacroſ. Eccl. §. ſi igitur, Inſtit. quod cum eo, gloſ. verb. Italia. in cap. 1. de tempor. ordin. lib 6. Abb. in cap. nihil, n. 5. de elect. Dec. conſ. 15 num. 2. & conſ. 301. n. 6. & 8. Calderin. conſ. 147. in princ. alias conſ. vnic. vt lite pend. & conſ. 337. verſ. ſed poſito, alias conſ. 8. de teſtam. Bald. conſ. 324. Omiſſis, in fin. lib. 5. Alex. conſ. 75. Videretur, n. 3. & 4. lib. 5. & conſ. 36. Viſo themate,
4 num. 12. in fine, cum ſeq. lib. 6. vbi quòd ſicut genus continet omnem ſpeciem, ita generalis ratio continet omnem caſum, Crauet. conſ. 183. n. 3. Fulgoſ. conſ. 15. num. 2. & conſ. 77. num. 2. & 3. vbi quòd vbicũque ratio habet locum, debet habere locum lex, Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 299. Portol. in tract. de conſortib. & fideicom. legalib. c. 5. n. 14. Menoch. conſ. 324. n. 10. & conſ. 355. n. 32. & 33. & conſ. 33. num. 10 & conſ. 343. num. 12. & conſ. 232. num. 43. Surd. conſ. 301. num. 19. & deciſ. 52. num. 10 Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi, cap. 13. §. 27. n. 1 verſ. quid igitur, & cap. 49. §. 4. num. 2. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom. 6. lit. R, concl. 31. per totum, Alex. Trentacinq. var. reſolut. lib. 1. tit. de ſtatutis, reſol. 1. ſub n. 2. verſ. primo, Farinac. fragment. crimin. p. 1. lit. E, num. 51. cum ſeqq. Cæſ. Argel. de contradict. legit. q. 10. num. 115. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 3. reſolut. 39. num. 1. Perez de Lara de capellan. lib. 1. cap 5. n. 24. Rebel. de obligat. inſtit. p. 2. lib. 1. quæſt. 6. ſect. 4. n. 20. Narbona de appellat. à Vicario ad Epiſcopum p. 2. n. 6. Octau. Glorit. reſp. 5. num. 85. [Roblez de repraſ. lib. 2. cap. 14. num. 55. & cap. 18. num. 2. & cap. 23. n. 13. Modern. de ſupplic. ad Sanctiſſ. p. 2. cap. 10. num. 22.]
5 Sic è contra, vbi eſt diuerſa ratio, diſpoſitio quoque diuerſa eſſe debet, l. ſi ita, ff. de manumiſ. teſtam. l. ſtrumu ff. de ſtatuliber. Dec. conſ. 394. num. 3. Surd. conſ. 67. num. 19. quia diuerſitas rationis diuerſitatem quoque Iuris inducit, l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. verb. obligationib. l. fin. ff. de ritu nupt.

6 Limitatio pœnalibus, & correctoriis, in quibus lex loquens in vno caſu, non extenditur ad ſimilem, etiamſi ſubſit eadem ratio, Calderin. conſ. 147. alias conſ. vnic. vt lite pendente, verſ. per prædicta, Portol. in tract. de conſortib. & fideicom. c. 6. n. 15. Cardin. Tuſch. d. lit. R, concl. 31. n. 43.

RATIO vbi eſt eadem, dicitur adeſſe eadem lex
7 non extenſiuè, ſed comprehenſiuè, l. hæc ſatis, verſ. ſatis etiam cautè putamus, C. de reuocandis donat. d. l. illud, C. de ſacroſ. Eccleſ. l. item veniunt, §. ait Senatus, ff. de petit. hæred. Tiraq. in l. ſi vnquam, verb. libertis, num. 45. & 46. Rebuff. ad l. in lege cenſoria 203. verſ. itémque de ſeruis, verſ. colligitur, ff. de verbor. ſignif. pag. mihi 647. Surd. deciſ. 276. num. 8. Gutier. practic. lib 3. q. 17. num. 84. cum ſeqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. num. 105. [Giurba ad conſuet. Meſſan. c. 6. gl. 1. n. 13. & c. 9. gloſ. 8. num. 3. Stephan. Gratian. diſcept. foren. tom. 5. c. 918. n. 66.]

8 RATIO potiùs quàm verba, eſt ſpectanda, l. ſcire, §. aliud, ff. de excuſat. tutor. Tiraq. in d. l. ſi vnquam, verb. libertus, num. 47. Menoch. conſil. 998. num. 13. Fuſar. de ſubſtitut. quæſt. 480. num. 40. Et quod mens & ratio ſtatuentium præponderet verbis, Marian. Socin. conſ. 35. Circa prædictam, col. 2. verſ. & quamuis, lib. 1. quem refert Cardin. Tuſch. d. lit. R, concluſ. 31. num. 16. [Modern. dict. part. 2. cap. 10. num. 24.] & quod in ſtatutis ratio ſcripta
9 magis attendatur quàm verba, tradunt Pariſ. conſil. 12. num. 52. libr. 2. & conſil. 83. num. 13. & 14. lib. 3. Baldus conſil. 44. Si tenemus, in fin. lib. 4. Alexand. conſil. 54. num. 9. & ſeq. lib. 4.

RATIO attenditur magis quàm dictum, l. cum 10
pater, §. dulciſſimus, ff. de legat. 2. Brunor. à Sole in locis
communib. verb. ratio 2. quia dictum per rationem 11
ampliatur, & limitatur, l. vnum ex familia, §. fin. ff. de legat. 2. l. ſi is, qui animo ff. de acquir. poſſeſſ. Iaſ. in l. id quod, num. 7. ff. de legat. 1. Surd. conſ. 67. num. 20. cum ſeq. Rot. deciſ. 10. n. 2. apud Farin. p. 1. recent. Octau. Glorit. reſp. 2. num. 35. & reſp. 5. num. 58. & reſp. 10. num. 57.

RATIONE legis ceſſante, ceſſat quoque eius diſpoſitio. Vide ſupra Axiom 136. n. 9. 12

RATIO naturalis cuncta rectè diſponit, Bald. conſ. 38. D. Thomas, in fine lib. 1. ſubdit, quod vix aliquid reperitur contra naturalem rationem, quod non remordeat conſcientiam; & dicitur polus omnis virtutis, quia omnia nobis inſinuat, ex quo eſt muta ratio, quæ loquitur in corde, idem Bald. conſ. 343. Examinanda ſunt, in princ. lib. 1. refert Cardin. Tuſch. d. tom. 6. lit. R, concl 33. 13

RATIONES duæ vincunt vnam, cap. cauſam quæ, de re iudic. auth. ceſſante, C. de legit. hæredib. §. ſi verò, Inſtitut. de adoptionib. Bald. conſil. 188. In ſubſtitutione, in princip. lib. 1. vbi limitat, quando ad neceſſitatem actus vnica ratio requiritur, quia tantùm operatur illa ratio requiſita de ſe, quantum mille aliæ rationes. Similiter etiam non procedit Axioma, quando vnica ratio eſt potentior quàm duæ, vel plures, quia attenditur vnica, Federic. de Senis conſil. 274. verſ. ſed poſſet aliquis, refert Cardin. Tuſch. dict. tom. 6. lit. R, concl 34. 14

[RATIO non poteſt reddi omnium, quæ à Maioribus conſtituta ſunt, l. non omnium 202. & l. ſeq. ff. de legib. Anguian. de legib. lib. 1. controu. 4. n. 2. & 3. Ioan. Anton. Mangil. de imputat. quæſt. 69. n. 45. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 810. num. 15. 15

RATIONEM quærere vbi habemus ſenſus, eſt infirmitas intellectus, Bald. conſ. 360. Quia quæſtio, num. 3. lib. 3. Sigiſm. Scacc. de commerc. §. 7. gloſ. 2. num. 35. vbi ſubdit quod etiam vbi rationem naturalem habemus legem poſitiuam quærere ſuperfluum eſt, ex c. conſuetudo 1. diſt. 16

RATIHABITIO retrotrahitur & mandato comparatur, cap. fin. de iureiur. lib. 6. cap. ratihabitionem 10. de regul. Iuris eod. lib. Gail. lib. 1. obſer. 47. in fine, Rota Genuenſ. deciſ. 92. num. 2. Ioan. Bapt. Coſta de retrotract. caſu 4. cap. 8. & caſu 28. cap. 8. num. 2. Card. Tuſch. lit. R, concl. 21. Alexand. Trentacinq. var. reſolut. lib. 2. tit. de procurat. reſol. 9. num. 1. cum ſeqq. vbi multipliciter intelligit, & limitat, Camill. Borell. in ſum. deciſ. part. 1. tit. 66. num. 239. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 706. num. 9. & 10. & tom. 5. cap. 926. num. 19. Quod ampliatur etiam in requirentibus ſpeciale mandatum, l. quod ſi de ſpeciali ff. de minor. cap. 1. de homicid. in 6. cap. fin. de iureiur. eod. tit. Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloſ. 10. num. 61. Surd. conſil. 60. num. 14. & deciſ. 231. num. 11. Cardin. Tuſch. d. concl. 21. num. 5. Alex. Trentacinq. d. reſol. 9. n. 2. Stephan. Gratian. d. c. 704. n. 25. Et venit intelligendum axioma quando res eſt integra, aliàs ſecus, Trentac. d. reſol. 9. n. 7. Card. Tuſch. d. lit. R, cõcl. 21 n. 23. Polyd. Ripa obſer. 124. n. 1. cum ſeqq. Et in actu valido, ſecus in nullo, quia ratificari non poteſt quod nullum eſt, Oſaſch. Ped. deciſ. 119. n. 26. Surd. deciſ. 245. n. 5. cum ſeqq & conſ. 183. num. 34. & 35. Alex. Trentacinq. d. reſol. 9. n. 8. Card. Tuſch. d. lit. R. cõcl. 24. Io. Bapt. Coſta d. c. 8. caſu 4. n. 16. limitatur in præiudicium tertij, quia tunc ratihabitio non 17

retro

retrotrabitur, Becc.*conſ.66.n.25.* Oſaſch.*d. deciſ.119. n.23.* Surd.*deciſ.245.n.8.* Ioan.Bapt.Coſta *d.cap. 8.n. 14.* Stephan.Grat.*d.tom.5.c.957.n.18.*

18 Ratvm quis habere non poteſt quod ipſius nomine non eſt geſtum, *l. ſi ſeruus ff. de precar. cap. cum quis, de ſentent.excom.lib.6.c.ratum 9.de regul. Iuris, eod.lib.* Decian.*conſ.36.num.22.reſol.1.& conſ.63. num.16. vol.2. & conſ.88. num.10. vol.3.* Menoch.*conſ.12.n.22.* Surd.*conſ.9. num.52.* Borrel.*conſ.64. num.13.* Card.Tuſch.*lit.R, concl.10.* Alex. Trentac. *d.reſol.9. num.10.* Giurba *in conſuet. Meſſan. cap.9. gl.5.num.44.* Limita in præiudicium ratum habentis, *l.ſi fundus §.1.de pignorib.l.mater C. de rei vendic.* Tiraq.*de retractu lig.§.1.gloſ.9. n.255.* Canale.*deciſ. 19.n.4.p.4.* Oſaſch.*deciſ.138.n.18.* Card. Tuſch. *d. concl.10.n.10.* Giurba *d.p.1.c.9.gloſ.5. n.44.* Surd. *conſ.83.n.14.*]

conſ.168.num.8. Alexand.*conſ.89. Omiſſis, in princip. & conſ.186.Viſo proceſſu,num.6.lib.7.& conſ.59. Viſo titulo,4.n.4. & ſeq.lib.4.* Roman. *conſ.123. Circa primum num.4.verſ.tertio*, Roland. à Valle *conſ.81. num.4.lib.1.* Gozadin.*conſ.50.num.9.in fine, & n.10.* Tiraq.*de retractu lig.§.1.gloſ.9.n.209.* Bertazol.*in repet.l.ſi quis maior. C. de tranſact. num. 603. & 604.* [Rota apud Paul. de Rubeis *deciſ.151. n.8. tom.2. diuerſ.* aliàs *part.7.recent.*] vbi quod regulæ contra- 3
dicens, id expreſſè probare debet, Maſcard. *de probat.concl. 1261.* Gutier. *de iuram. confirmat. part.1. cap. 1. num. 64. & practic. lib.3. quaſt. 4. num. 13. & quaſt.76.num.8.* Card. Tuſch.*practic. concl. tom.6. lit.R, concl.94. per totam*, Gonzal.*d. gloſ.72.* Marti. Antonin.*var.reſolut.lib.2. reſol.59. caſu 12.* Bernard. Græuæ.*ad practicam Cameræ Imper.lib.1. conſid.36. conſid.1.* Octau.Glorit.*reſp.2.n.29.*

Axioma CXCVIII.

Regula.

1 *Regula in dubio inhærendum eſt, donec exceptio probetur.*

2 *Regulam qui habet pro ſe, habet intentionem ſuam fundatam, ac proinde transfert onus probandi in eum, qui ſe fundat in exceptione.*

3 *Regulæ contradicens id expreſſè probare debet.*

1 Regvlæ in dubio inhærendum eſt, donec contrarium, ſiue exceptio probetur, *l. ab ea parte ff. de probationib. l. illud, C. de ſacroſ. Eccleſ. l. vltimn, C. de hered. inſtit. l. apud antiquos, C. de furtis, cap. 2. de coniugio lepros.* Cou.*var.lib.2. cap.12. num.4.* Card. Mantic.*de coniect.vltim.volunt.lib.5. tit.15. num.31.* Menoch.*remed.14.recuper num.32.& conſ.88. n.51. & conſ.187.num.29.& conſ.98. num.13. & conſ.72. num.3.& conſ.76.num.20.& conſ.90.num.91.& conſ. 231.num.52.& conſ.238. num. 17. & conſ.272. n.2. & conſ.364.num.13.& conſ.784.num 5. & conſ.798. num.14.* Brunor à Sole *in locis communib.verb.regula* Surd.*deciſ.255.num 2. & deciſ.322. n.47. cum ſeqq. & conſ.356.num.18.* Cald. Pereira *de extinct.emphyteuſ.cap.2.n.26.* Gonzal.*ad reg.8.Cancel. gloſ.8 num. 70.cum ſeqq.* Monet.*de diſtribut quotid. p.1. quaſt.9. num.56.& p.2.quaſt.10. n.25.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. 107.num.2.* [Franc. Viui.*deciſ.67.num.15.* Ioan.Maria Nouar. *quaſt.forenſ.lib.1. quaſt.109. num.4.* Vincent. Fuſar.*de ſubſtitut.quaſt. 402. num.10.* Reinoſo *obſeruat. 6.num.3* Brito *in c.potuit §.1.num.12. de locato.*]

2 Et ideo qui habet regulam pro ſe, habet intentionem fundatam, ac proinde transfert onus probandi in eum, qui ſe fundat in exceptione, *c. ad decimas*, & ibi gloſ. *de reſtitut.ſpoliat. lib.6.* Saliect. *in l. fundum, in fine, C. qui potiores in pignore*, vbi quod nunquam recedimus à regula, niſi de contrario doceatur, Iaſ. *in l. caterum, num.4. ff. de legat.1.* vbi quod pronuntiandum eſt pro regula, quando caſus exceptuatus à regula non probatur, Anchar.*conſ.223. Ad euidentiam, in fine*, vbi ait quod qui habet regulam pro ſe, poteſt dicere alleganti limitationem, da mihi textum hoc dicentem, Apoſt. ad Matheſil. *notab. 19.* Ægid. *conſ.20. n.30. cum ſeq. & conſ.33. num.24 & 25.* Gemin.*conſ.103. Pro reſponſione, num. 4.& 5.verſ.nam quando actor*, Fulgoſ. *conſ.182. Titius fecit teſtamentum, num.2.in fine*, Crauet. *conſ.25. num.8. & conſ.77. num.4. & conſ.129. in fine, &*

Axioma CXCIX.

Res.

1 *Rei ſuæ quilibet eſt moderator, & arbiter, vt poſſit facere quicquid velit.*

2 *Iniquum eſt, liberum non eſſe homini ingenuo de rebus ſuis poſſe diſponere.*

3 *Legem quam velit poteſt quis apponere in conceſſione, ſeu traditione rei ſuæ.*

4 *Intellige in re ſua libera, ſecus ſi res ſit communis, vel in qua alius ius habeat.*

5 *Res tranſit cum ſuo onere ad quemcunque vadat.*

6 *Onus quando eſt reale, res tranſit cum illo ad quemcunque vadat, ſecus ſi onus eſt perſonale.*

7 *Res tranſit cum ſuo onere etiam in ſingularem ſucceſſorem.*

8 *Res omnis per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur.*

9 *Solemnitas eadem requiritur in reuocatione actus, quæ requiritur in confectione ipſius.*

10 *Res ſua nemini ſeruire poteſt.*

11 *Res inter alios acta aliis nocere non debet.*

12 *Res vna & eadem non debet diuerſo iure cenſeri.*

13 *Res de facili reuertitur ad ſuam primæuam naturam.*

14 *Res præſumitur eſſe illius, intra cuius fines eſt conſtituta.*

15 *Rei partes fauorabiliores ſunt partibus actoris.*

Rei ſuæ quilibet liber eſt moderator, & arbiter, vt poſſit facere quidquid velit, *l. in traditionibus, ff. de pactis, l. in re mādata, C. mādati*, Caſtren. *conſ.260. Viſis compromiſſo, col.2. in princip lib.1.* Roman.*conſ.277. Non eſt dubium, num. 2. verſ. conſequens eſt*, Cephal.*conſ.121.num.10.& conſ.429. num.56.& 57.* Dec.*conſ.48. in princ. lib.2.* vbi amplias etiam in rebus de futuro, Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum. reg.98.& 247.* Menoch *quaſt.illuſtr.28. n.15.* Perez *ad l.1.verſ.ex qua infertur, tit.2. lib.5. Ordin. pag.mihi 76.* Eſcobar.*de ratiocin.c.90.n.50.* Menoch. *conſ.255.num.10.& conſ.296.n.41.* Molin. *de Iuſtit. tract.3.diſp.1.concl.1.* Cardin. Tuſch.*practic. concluſ. tom.2.lit.D, concl. 486. & tom. 6. lit. R, concl.112.* Aloyſ.Ricc.*in praxi rerū fori eccleſiaſt. reſol.149. n.4. in 2.edit.* Mari. Antonin.*var.reſolut.lib.2.reſol.45.n.6.* Rot.*deciſ.105.num 6.apud Farin. p.1. recent. & deciſ.457.n.3.apud eundem p.2. recent.* [de quo etiam Menoch.

Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſ. 83. num. 8. Vincent.
2 Catot. ſing. 457.] Iniquum eſt enim, liberum non eſſe homini ingenuo de rebus ſuis poſſe diſponere, l. non vſque adeo, ff. ſi quis à parente fuerit manum. Curt. iun. conſ. 150. n. 8. Caſtren. conſ. 260. col. 2. in princip. lib. 1. quos refert Cardin. Tuſch. d. lit. R, concl. 112. num. 4. vbi num. 11. per l. 1. §. ſi impuberi, ff. de collat. bonor. ampliat in tantùm, vt poſſit quis res ſuas proiicere in mari, & citat Caſtr. conſ. 125. col. 1. lib. 1.

3 Vnde in conceſſione, ſeu traditione rei ſuæ poteſt quis apponere legem quam velit, l. 1. §. conueniat. ff. depoſiti, l. ſi quid poſſeſſorem, §. ſic autem, l. ſed etſi lege, §. conſuluit. ff. de petit. hæred. l. legem, C. de pactis, l. legem, C. de donat. Corn. conſ. 24. per totum, lib. 2. vbi loquitur in emphyteuſi, & feudo, Cephal. conſ. 3. n. 51. vbi in primogenitura, Crauet. conſ. 82. n. 6. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 56. n. 93. & tit. 9. q. 18. n. 13. & 14. & deciſ. 62. n. 6. Cald. Pereira de poteſt. eligendi, c. 16. n. 6. & de extinct. emphyt. c. 3. n. 11. Cabed. Luſit. deciſ. 31. in princ. p. 2. Bobadil. in ſua politica, lib. 3. c. 4. n. 63. Steph. Grat. diſcept. forenſ. c. 175. n. 5. Cened. pract. & canon. quæſt. lib. 1. q. 35. Card. Tuſch. d. lit. R, concl. 112. n. 17.

4 Declara Axioma procedere in re ſua libera, ſecus ſi res ſit communis, vel in qua alius ius habeat, Anchar. conſ. 155. Optimus rationibus, n. 7. & ſeq. Boër. deciſ. 320. n. 12 verſ. ex quo ſecundũ, vbi ſubdit, quòd in re ſua quis non poteſt contra ius; nam contra leges, & contra bonos mores non poteſt quis de re ſua diſponere, quia Reipubl. intereſt, ne quis re ſua malè vtatur, Abb. conſ. 48. Videtur primò, circa fi. verſ. non obſtat ſi dicatur, lib. 2. quem refert Cardin. Tuſch. d. lit. R, concl. 112. num. 18. [In præiudicium enim tertij re propria abuti nemini licet. Menoch. conſ. 226. num. 50. & 51. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 83. num. 8. Ioan. Maria Nouar. quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 63. num. 8.]

5 Res tranſit cum ſuo onere ad quemcunque vadat, l. is cui opus, vbi latè Iaſ. num. 6. ff. de noui operis nunciat. l. ſi conuenerit. §. ſi fundus, ff. de pignorat. act. l. 1. C. de diſtr. pignor. l. Iulianus, l. Caius, vbi Bart. ff. de manumiſ. teſtam. l. Pomponius, §. 1. de acquir. poſſeſſ. l. fin. §. fin. ff. de contrah. emp. l. via conſtituti, §. ſi fundus, ff. de ſeruit. ruſtic. præd. cap. ſi quis laicus, & ibi gloſ. 16. quæſt. 1. cap. ex litteris, de pignorib. cap. paſtoralis, de decim. Ordin. Regia Luſit. lib. 4. tit. 3. in princ. vbi Parens meus, Bellacomb. tom. 1. commun. opinion. lib. 3. tit. communia ſeruit. num. 67. pag. mihi 426. Menoch. conſ. 2. num. 31. & conſ. 51. num. 11. & conſ. 80. num. 79. D. Barboſ. in l. poſt dotem. n. 5. ff. ſoluto matrim. Cabed. Luſit. deciſ. 52. num. 1. p. 2. Cald. Pereira de extinct. emphyt cap. 3. num. 33. & de empt. cap. 10. num. 10. & cap. 27. num. vlt. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 5. lit. O, concluſ. 145. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. p. 2. cap. 15. num. 41. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. reſol. 529. num. 6. in 2. edit. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de exempt. cleric. & eorundem bonorum à muneribus publicis, §. 3. n. 2. & tit. de Clerico debitore, §. 8. num. 6. [Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 705. num. 11. Mangil. de imputat. q. 106. n. 4.]

6 Intellige, quando onus eſt reale, non ita quando eſt perſonale, d. l. vlt. ff. de contrah. empt. l. cogi, §. vnde quæritur, ff. ad Trebel. cum fundo, & ibi Bald. ff. de ſeruit. vrb. præd. l. cum cui, C. de actionib. & oblig. l. vlt. C. de hæred. act. Bellacomb. d. num. 67. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verb. ſua facilitate, num. 80. C. de in integ. reſtit. minor.

7 Amplia rem tranſire cum ſuo onere etiam in ſingularem ſucceſſorem, d. l. cum fundo, ff. de ſeruit. ruſticor. præd. l. 3. C. eod. Bellet. d. §. 8. n. 3. & in Eccleſiam, ſeu alium priuilegiatum, Duen. reg. 502. num. 14. Crauet. conſ. 217. num. 5. Bellet. d. §. 8. num. 8. & ita in fiſcum, Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 10. num. 13. Menoch. conſ. 75. num. 63. Bellet. dict. §. 8. num. 9.

Res omnis per quaſcunque cauſas naſcitur, per 8
eaſdem diſſoluitur, cap. omnis 27. q. 2. cap. omnis res, de regul. iuris in decretalib. Valaſc. conſ. 130. num. 17. Narbona de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, part. 1. num. 95. Et ideo eandem ſolemnitatem requiri in 9
reuocatione actus, quæ requiritur in confectione ipſius, tradunt Duen. reg. 187. verſ. decimo octauo. Caldin. Pereira de poteſtate elig. cap. 7. num. 13. [Facileque res omnis ad ſuam naturam reuertitur, l. ſi vnus 27. §. pactus, & §. ſeq. ff. de pact. Gregor. Lop. l. 5. gloſſ. 3. poſt princip. tit. 11. part. 4. Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſ. 16. num. 21. Mangil. de imput. q. 45. num. 12.]

Res ſua nemini ſeruire poteſt, l. ſi rem alienam, la 10
2. ff. de pignorat. act. l. in re communi, ff. de ſeruit. vrb. præd. l. vti frui. ff. ſi vſusfruct. petatur, Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 49. num. 7. & deciſ. 76. num. 2. Menoch. conſ. 381. num. 7. [Sigiſm. Scacc. de commerc. §. 2. gloſſ. 5. num. 89. inſp. 1. Stephan. Gratian diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 876. num. 10. Ouid. de Amicis de iur. emphyt. q. 15. n. 3. verſ. 2. & n. 9.]

Res inter alios acta aliis nocere non debet, l. de 11
vnoquoque, ff. de re iudic. l. ſæpe conſtitutum eſt, ff. eod. tit. l. nam & poſtea, in fin. ff. de iureiur. l. quia non debet. ff. eod. l. Lucius, ff. de his qui not. infam. l. Modeſtinus reſpondit, ff. de exceptionib. l. Claudius, ff. qui potiores in pignore hab. l. ſi petitor ff. de iudic. l. ſi vnus, §. pacta, in fin. ff. de pactis, l. 1. cum multis ſeqq. ff. de except. rei iudic. l. res inter alios acta, ff. de regul. iuris, toto tit. C. res inter alios acta, l. optimam, C. de contrah. empt. cap. inter dilectos, de fide inſtrum. cap. veniens, de tranſact. cap. ſuper eo, de offic. deleg. Ordin. Reg. Luſitan. lib. 3. tit. 81. in princip. Exornant Tiraq. in ſpeciali tract. Res inter alios acta, Fulgoſ. conſ. 209. Duobus fratribus, in princip. num. 2. & conſ. 89. num. 4. verſ. circa tertium, limitat in ſententia lata ſuper ingenuitate, quia omnibus præiudicat. Cou. practic. c. 13. num. 4. & cap. 14. num. 15. & 16. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 273. Menoch. quæſt. vſufreq. cap. 23. num. 13. cum ſeqq. Menoch. conſ. 472. n. 14. & conſ. 75. num. 92. & conſ. 103. num. 7. & conſil. 384. num. 12. & remed. 3. retin. num. 571. & conſil. 28. num. 28. Maſcard. de probat. concluſ. 394. num. 29. & concl. 1243. & concl. 1267. n. 2. Brunor. à Sole in locis communib. verb. res 12. Hieron. de Laurent. Auenion. deciſ. 82. num. 1. Surd. conſ. 577. num. 25. Cardoſ. in praxi Iudicum, verb. res, num. 25. cum ſeqq. & verb. ſententia, num. 67. Cæſ. Argel. de contradict. legit. quæſt. 7. num. 80. & quæſt. 10. num. 264. & quæſt. 2. num. 114. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſolut. 106. num. 7. & 38. & 45. & lib. 3. reſolut. 1. num. 7. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 6. lit. R, concluſ. 265. per totum, vbi ampliat, & limitat multis modis. [Melch. Phœbos Luſitan. deciſ. 202. num. 4. tom. 2.]

Res vera & eadem non debet diuerſo iure cen- 12
ſeri. Vide ſuprà Axiom. 135. n. 7.

Res de facili reuertitur ad ſuam primæuam na- 13
turam. l. filio quem pater ff. de liber. & poſthum. cap. ab exordio 35. diſt. Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 58. num. 8. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 544. num. 31.

Res præſumitur eſſe illius intra cuius fines eſt 14
conſtituta

conſtituta. *l. ſi fines*, *C. de euict.* Menoch. *conſ. 2. à. num.83.* Gam. *deciſ.230.num.1.* Valaſc. *de iure emphyt.q.8.num.38.col.3.& q.51.num.3.*Cald.Pereira *de empt.c.21.n.3.*

15 R e i partes fauorabiliores ſunt partibus actoris, *l. fauorabiliores. ff. de reg.iur. l. matrem. C. de probat.* Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſ.90. num.1.* Quod intelligendum eſt procedere in fine litis, quia in principio magis fauendum eſt actori, vt per Thom. de Thomaſſet. *reg.110. & 270.* Menoch. *d. præſ.90.num.18.* Gail. *lib 1.obſer.31.num.9.*Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia & crimin. differ. 164. n.5.cum ſeqq.*]

Axioma CC.

Res iudicata.

1 *Res iudicata pro veritate habetur.*
2 *Sententia præſumitur ritè & rectè lata.*
3 *Res iudicata facit de albo nigrum, & de nigro album, de non ente ens, & de ente non ens, de indebito debitum, & de debito non debitum.*
4 *Ius irretractabile inter partes facit res iudicata.*
5 *Notorium inducit res iudicata.*
6 *Sententia nulla non eſt ſententia, ac proinde non tranſit in rem iudicatam.*
7 *Sententia notoriè iniuſta non tranſit in rem iudicatam.*

1 Res iudicata pro veritate habetur, *l.ſi non ſortem. §.heredi. ff de condict.indeb.l.cum putarem. ff. famil.herciſc.l.ingenuum. ff.de ſtatu homin.l.res iudicata,ff.de regul.Iuris,l.1. C.quando prouocare*, Doctores *in c.ſuborta,de re iudic.*Maſcard.*de probat.concl.1296. num.14.cum ſeqq.* Menoch.*conſ.611.n.14.& conſ.63. num.3.*Surd.*deciſ.170. num.15. & deciſ.289. num. 1. & conſ.91.num.2. & conſ.106.num.13.* Brunor à Sole *in locis communib.verb.ſententia 48.* Anton. Monach. *Florent.deciſ.35.n.1.& num.24.& 25.*Mari. Antonin. *var.reſolut,lib.1.reſol.76.n.2.& reſol.94.n.11.*Cardin. Tuſch.*practic.concluſ.tom.6. lit.R. concluſ.267. n.54. cum ſeqq.*

2 Sententia præſumitur ritè & rectè lata, *l. Herennius. §. Caia.ff.de vſuris, cap.in præſentia,de renunciat.* Angel.*conſ.300.*Neuiz.*conſ.36.num.2.* Alex.*conſ.95. Viſis. num. 9. lib.2.*Pariſ. *conſ. 108. Pro ſolutione. num.35. cum ſeqq. lib. 4.* Gam. *Luſit. deciſ. 110. n.5.* Mari. Antonin. *dict. lib. 1. reſol. 50. num.30. & reſol.71.num.4.& lib 3.reſol.13.num.1.* Cardin. Tuſch. *dict.lit.R. concl.267. num.53.* Cald. Pereira *de empt. cap.34.num.40.* Rot. *deciſ.94.num.1.apud Farin.p.1. recent.*

3 R e s iudicata facit de albo nigrum,& de nigro album, falſúmque mutat in verum, non eſſentialiter, ſed quoad effectum, Caſtren. *conſ.6. circa fin. verſ.cùm igitur,lib.1.* Roman. *conſ.504. In caſu,verſ. ſecundò quia,* Alexand.*conſ.93. Repetitus.num.5. verſ. & ſententia,lib.6.* Hippol. Rimin. *conſ.41. num.7.& ſeq.* Curt.ſen. *conſ.75.col.7.n.11.* Curt.iun.*conſ.177. num.13.lib.2.*Card.Tuſch.*d.concl.267.num.54.& 55.* Et de non ente ens, & de ente non ens, Iaſ. *in l.Iulianus, col.2.n.2.ff.de condict.indeb.* Curt.iun. *conſ.26. n.6.lib.1.* & de indebito debitum,& de debito non debitum,Angel.Aretin.*conſ.40. Capio primam. n.39. & ſeq.verſ.cum ſententia.*

Facit ius irretractabile inter partes,*l.eleganter. §.ſi quis poſt. ff. de condict. indeb.* Socin. *reg. 16.* Crauet. *conſ.10. num.7.* Curt. iun. *d.conſ.26. num.6. lib.1. & conſ.177.n.12.lib.2.* Pariſ.*conſ.23. n.218. lib.1.* Card. Tuſch.*d.concl.267.n.85.*vbi *n.86.* poſt Alciat. *reg.3. præſ.9.num 17.* extendit etiamſi ſit lata ex contumacia vera, vel ficta. Rot. *deciſ.78.n.1.apud Farin.p.1. recent.* 4

Inducit notorium,Crauet.*conſ.819. num. 4.* Abb. *conſ.89. In quæſtione. n.2. & 3.lib.1.* vbi intelligit de notorio præſumpto,refert Cardin.Tuſch. *dict. lit.R. concl.267.n.63.* 5

Limita primò in ſententia, ſeu re iudicata nulla, nam cùm ſententia nulla non ſit ſententia,*l.vlt.C.de ſent.ex breuicul.recit.Clem.paſtoralis.§. vt igitur,de re iudic.*Tiraq.*in l.boues §.hoc ſermone, limit.1.num.9. ff. de verb. ſignif.* ideò non tranſit in rem iudicatam; iuxta tradita per Vant.*de nullit. tit. Quoties, & intra quod tempus.num.8.*Magon. *Lucen.deciſ.62.num.15.& deciſ.98.n.5* Surd.*conſ.61.n.53.* Azeued.*l.2. num.23. tit.17.lib.4 nouæ Recopil.* Mari. Antonin. *var.reſolut. lib.1.reſol.77.num.14.& reſol.109.num.3. & 4.* Gald. Pereira *quæſt. forenſ.lib.2. quæſt.37. a princip.* Amat. Roderic.*in practica,cap.vlt.p.2.n.10.& 11.* nec parit exceptionem rei iudicatæ,*l.4. § condemnatum.ff.de re iudic.*Tiraq.*de retractu lig.§.1. gloſſ. 2. à n.5.* Rebuff. *ad leges Galliæ,tom.1.tit.de ſentent.execut. art.vlt. n.4. pag.mihi 256.* 6

Limita ſecundò in ſententia notoriè iniuſta, vt per Surd. *deciſ.260.num.39.& conſ.61.num.24.* quem citat Mari.Antonin. *d.lib.1.reſol.77. num.4.* vbi *n.13.* ſubdit, iniuſtitiam notoriam æquiparari notoriæ nullitati, Card.Tuſch. *d.lit.R. concl. 267. num.109. & ſeq.* 7

Axioma CCI.

Relatum.

1 *Relatum eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus.*
2 *Relatum dicitur pars referentis.*
3 *Terminus referens cenſetur continere idem quod eſt in termino relato.*
4 *Pacta ſunt aliquid nominatim exprimi, vel per relationem.*
5 *Relatio reſtringitur, & limitatur ad illud, quod in relato continetur.*
6 *Referenti non creditur, niſi conſtet de relato.*

Relatvm eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, *l. aſſe toto. ff. de hered. inſtit. l.ſi ita ſcripſero.ff.de condit.& demonſtr.l.ait Prætor. §.1.ff.de re iudic.*Dec.*conſ.47.n.2.& conſ.647.n.3.* Roman. *conſ. 30. In propoſita conſultatione.n.14. & conſ.305. num.6.* Crauet.*conſ.45.n.4* Socin. *conſ.27. n.12. & conſ.62. n.24.lib 4.* Pariſ. *conſ.25.n.40.& 50.vol.1.* Gozadin. *conſ.31.n.2.*Natt.*conſ.204.n.12.*Neuizan.*conſ.40.n.3.* Tiraq.*de leg.connub.gloſſ.7.num.183.& 187.*Menoch. *conſ.1.n.83.& conſ.150.num.42. & conſ.247.n.32. & conſ.19.n.47. & conſ.539. n.1.* Becc. *conſ.78.num 37. vol.1.*Bardel.*conſ.21.n.32.vol.1.*Surd.*conſ.105.n.30. & conſ.200.n.5.& conſ.362.num.8.& deciſ.212.n. 14. & deciſ.291.num.17.& 18.*Gutier. *conſ.18. num. 56. cum ſeq.*Brunor à Sole *in locis communib. verb relatio 5.*Cald Pereira *de poteſt. elig.cap.16. num.17.& 33.* Bobadil.*in ſua politica, lib.1. cap.4. num.22.* Mantic. *deciſ. 137.num. 6.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.* 1

tom.3.cap.501.num.16.& 17. Ceuall. commun.contra commun.tom.4.quaſt.905.num.13. & 14.Ioſeph.Seſſe. Aragonia deciſ.115.num.74.Cæſ.Argel.de contradict. legit.q.10.n.87.Benedict.Ægid.in repet. l.ex hoc iure. ff.de inſtit.& iure.p.1.cap.8.num.91.verſ.nihilominus, Campan.in diuerſ.Iuris Canon. rub.12.cap.7. num.27. prope fin. Mari. Antonin. var. reſolut. lib.2. reſol. 59. caſu 16.Rot.deciſ.35.num.6.& deciſ.187.n.7.& deciſ. 457.n.2.apud Farin.p.1.recent.& deciſ.373.num.6.& deciſ.447.n.5.p.2.recent. [Sebaſt. de Medices de reg. jur.reg.10.per tot.Vincent.Caroc.de excuſſ. bonor.p.7. q.17.n.11.Oſvvald.in Donell.lib.27.c.6. lit. M. & N. Sigiſm.Scace.de commerc.§.7.gloſſ.3.n.28.Amplia vt verè, propriè, & naturaliter, non per fictionem relatum ſit in referente. Sebaſt. Medices d.reg.10.n.7. Vincent.Caroc. ſing.302. Robles de repræſent. lib.2. c.11.n.33.& c.26.n.45.& c.29.n.21. Rota deciſ. 405. n.1.p.1. in poſthum. Farin. aliàs p.3. recent. vbi quod relatum ſtat in referente cum ſuis qualitatibus, & idem eſt ac ſi in relato fuiſſet expreſſum omne id, quod in referente expreſſum eſt, & deciſ.732. n. 3. vbi quod relatio intelligenda eſt ſecundum qualitates in relato expreſſas, & deciſ.238.num.2.& 5. vbi quòd relatio debet fieri ad proximiora, & quod non fit ad omnia ſuperiùs expreſſa, quando reſultat aliquod incompatibile, vel quando per eum ſequitur effectus contrarius extenſioni diſponentis.]

Extende in tantum relatum eſſe in referente, vt
2 dicatur pars referentis, Alex.conſ.35.Viſo proceſſu.n.8. lib.4.Card.Tuſch.practic.concl.tom.6.lit.R. concl.129. num. 2. & in terminis referens cenſeatur continere
3 idem quod eſt in termino relato, Socin. conſ.77. In præſenti.n.6.& conſ.89.In cauſa.n.9.lib.1.& conſ.188.
4 Viſa Bulla.n.3.& ſeq.verſ.ex quibus,lib.4. & paria ſint aliquid nominatim exprimi, vel per relationem, Pariſ.conſ.122. Clariſſimus, col.2. n.3. & ſeq.lib.1.vbi dicit hoc verum, maximè quando relatio eſt certa, quia non poteſt fieri niſi ad vnum certum, & conſ.2. n.51.& ſeq.lib.3.Caſtren.conſ.81.in fin.lib.1.

5 Et ideo relatio reſtringitur, & limitatur ad illud quod in relato continetur tantùm, Dec. conſ.63. ſub n.6.verſ.nec obſtat, Bimi. conſ.34.n.6. Carol. Bardel. conſ.61.n.42.Ioſeph.Seſſe Aragon.deciſ.125.n.41.& deciſ.187.n.110.

6 Et referenti non creditur, niſi conſtet de relato, d.l.aſſe toto,auth.ſi quis,C.de edendo,Surd.conſ.5.n.57. Mari. Antonin. var.reſolut. lib.1. reſol.38. num.5. & reſol.64.n.7. & lib.2.reſol.8. n.12. [Sebaſt. Medices d.reg.10.n.3. Stephan.Gratian. diſcept. forenſ. tom.4. c.693.n.2.& 5. Robles d.lib.2. c.14. num.36.& 39.] Illud enim ſi aliter ſe habet, diſpoſitio referens tanquam erronea corruit, & non attenditur, Dec.d. conſ.conſ.63.Menoch.conſ.1. num.96. Octau. Glorit. reſp.12.n.24.

Axioma CCII.

Remedium.

1 *Remedium ordinarium vbi datur, non conceditur extraordinarium.*

2 *Limita, ſi remedium extraordinarium vtilius ſit ordinario.*

3 *Remedio nouo indigent, quæ de nouo emergunt.*

1 REMEDIVM ordinarium vbi datur, non conceditur extraordinarium, l.quædam, in principio. ibi, quid id conſequi, &c. ff.de edendo, l. in cauſa 17.ff. de minorib. Exornant Zaz. lib. 1. reſponſ. cap.20. Alphan. collect. 755. Menoch. remed. 15. recup. poſſeſſ. num. 12. Maurit. de in integr. reſtitut. cap.11. Sfort. in ſimili tract. p.1. q. 17. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verb. per quod priſtinum. num. 16. & verb.implorare. num.9. C. de in integr. reſtit.minor. Morl. in emporio Iuris. p. 1. tit. 5. quaſt. 3. num. 2. Chriſtoph. de Pace in ſcholiis ad leges ſtyli, l. 171. num. 1. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom.5.lit.O. concluſ.182.D. Barboſ.in l.quia tale.num.63. ff. ſoluto matrim.

Limita tamen, ſi remedium extraordinarium 2 vtilius ſit ordinario, ſecundùm Zaz. dict. cap. 20. num. 20. Pinel. in l. 2. C. de reſcind. vendit. p. 3. cap.1.num.19. Maurit. dict.cap.11. num.7.Sfort.dict. quæſt.17.num.33. Morl. dict.quaſt.3. num.12. Ex quo procedit, vt minori non denegetur reſtitutio, quoties per hanc pleniùs, ſeu pinguiùs illi ſuccurritur, vt notant Doctores in l. in prouinciali. ff. de noui operis nunciat. Tiraquel. in l. ſi vnquam, verb. libertis. num.114. C. de reuocand. donat. Maurit. dict. cap.11.n.7.Cald.Pereira in d.l.ſi curatorem,verb.læſis, num.11.

REMEDIO nouo indigent, quæ de nouo 3 emergunt. Vide ſuprà lit.E. Axiom.

Axioma CCIII.

Reprobatio.

1 *Reprobatio vnius ex duobus propoſitis, videtur includere approbationem alterius.*

2 *Reprobari amplius non poteſt approbatum ſemel.*

REPROBATIO vnius ex duobus propoſitis, 1 videtur includere approbationem alterius, l. Tribunus.§. fin.ff. de teſtam.milit. cap.nónne,de præſumpt. Surd. deciſ. 195. num. 3. D. Barboſ. in l. cum Prætor, in princip. num. 37.& num 53.cum ſeq. ff. de iudic.

[REPROBARI amplius non poteſt ſemel 2 approbatum. Vide ſuprà Axiom.31.n.3. cum ſeqq.]

Axioma CCIV.

Reus.

1 *Reo fauendum eſt potiùs quàm Actori in ambiguis.*

2 *Petitio obſcura Actoris declaratur in fauorem ipſius, & non Rei.*

3 *Sententia, data paritate probationum, potiùs ferenda eſt pro Reo.*

4 *Actori tuenti cauſam aliquam fauorabilem, potiùs fauendum eſt quàm Reo.*

5 *Rei officium eſt ſe defendere.*

REO fauendum eſt potiùs quàm Actori in ambiguis, l.fauorabiliores. ff. de regulis Iuris, §.retinendæ, Inſtit.de interdict. cap. cùm ſunt partium, de regulis Iuris,lib.6.Exornant Hippol.in l.vnius.§.in ea, à num.6. ff. de quæſt. & conſ.51. num.41. Alciat.de præſumpt. reg. 3. præſ. 44. Menoch. in ſimili tract. lib. 2. præſ. 90. Sanchez in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. cap.9.n.51. 1

Non

2 Non obſtat, quod obſcura petitio Actoris declaratur in fauorem ipſius Actoris, & non Rei, *l. ſi quis intentione 66. ff. de re iudic.* quia reiecta ſolutione gloſſ. *verb. Actori, in d. cap. cùm ſunt partium, & gloſ. 2. in cap. cùm ad Sedem, de reſtitut. ſpoliat.* aſſerentium hanc regulam procedere in fine iudicij, hoc eſt, in deciſione cauſarum, at verò *d. l. ſi quis*, in principio litis, quo tempore magis fauetur Actori; reſpondetur, ſenſum huius Axiomatis, & ſimilium eſſe; quod vbi Iura partium, id eſt, Actoris & Rei, ſunt obſcura hinc inde, quia ſcilicet poſt diſcuſſionem eorum, quæ vtrinque adducta & allegata ſunt, res adhuc eſt obſcura, omniàque ſunt paria, & neceſſariò facienda eſt interpretatio in fauorem alterius ex litigantibus, tunc potiùs Reo fauendum eſt, tunc propter conditionem ipſius miſerabilem, ſecundùm quam cùm præſumatur eum non plenè inſtructum acceſſiſſe, & tamen æqualiter docuit de iure ſuo, plus aliquid egiſſe videtur quàm Actor, & par eſt credere, quod ſi plenè eſſet inſtructus, pleniſſimè ſuam innocentiam oſtenderet; tum etiam propter cauſam abſolutionis, quæ in re dubia ſecurior, & fauorabilior eſt, *l. abſentem, ff. de pœnis, cap. alligant, verſ.*
3 *minus 26. q. 7.* Vnde fit, vt Axioma huiuſmodi non tantùm in fine reſpectu ſententiæ ferendæ, quæ data paritate probationum, potiùs ferenda eſt pro Reo, *gloſſ. 2. in cap. clerici 81. diſt.* Hippol. *conſ. 2. n. 12. & n. 18.* Duen. *reg. 313. limit. 2.* ſed etiam in principio, & in medio litis procedat, vt quia Reus aliquid petit, quod re hinc inde diſcuſſa pro vtraque parte, dubium eſt an concedi debeat. Quare cùm *in d. l. ſi quis*, non agatur de interpretatione eorum, quæ vtrinque ſunt obſcura, ſed de declaranda petitione, quæ dubia proponitur per Actorem, meritò tunc in ipſius fauorem fit interpretatio, quia non conuenit ea, quæ Actor producit, retorqueri in eius odium, & in fauorem Rei, cui ſat eſt (ſeruata iuſtitiæ æqualitate, iuxta *reg. non licet, de regul. Iuris, lib. 6.*) idem concedi, vt videlicet exceptio, quam dubiam propoſuit, in ipſius fauorem explicetur, iuxta *d. l. ſi quis.*

4 Limita tamen, noſtrum Axioma non procedere, ſi Actor tueatur cauſam aliquam Iure fauorabilem; ex quo enim tunc omnia ex parte ipſius, & Rei non ſunt paria, præponderat fauor cauſæ, & ſententia pro Actore fertur, *cap. ex litteris, de probat. cap. vlt. in princip. de re iudic. l. in partes 38. ff. illo tit.* & docent Alciat. *d. præſ. 44. num. 13.* & Tiraq. id extendens ad quamcunque cauſam piam, *in tract. de priuileg. piæ cauſa, priuil. 146. cum ſeq.*

5 Rei officium eſt ſe defendere, *l. 1. in princip.* vbi Bart. & Doct. *ff. de edendo*, Iaſ. *in l. ſi ex pecunia, col. fin. verſ. circa iſtud, C. de ſeruis fug.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 7. lit. R. concl. 327. n. 3.* Vide quæ dixi *ſub verb. Actor, Axiom. 10.*

Axioma CCV.

Separata.

1 *Separatorum natura eſt diuerſitatem inducere.*
2 *Separatorum ſeparata debet eſſe ratio.*

1 Separatorum natura eſt eſt diuerſitatem inducere, vt per Bald. *conſil. 156. Cùm duæ ſunt. n. 3. & in fine, lib. 3.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 7. lib. 5. concl. 184. per totam*, vbi *num. 8.* poſt Dyn. *conſ. 26. n. 4. verſ. contra videtur*, & Socin. *conſ. 85. Cùm filiis, n. 7. & 8 lib. 1.* limitat, vt non procedat, quando Aug. Barboſæ Axiom. Iur.

vnum capitulum dependet ab alio, quia tunc cenſentur connexa, & inſeparabilia. [Narbona *lib. 20. gloſſ. 22. n. 39. tit. 1. lib. 4. Recop*] Quæ autem dicantur capitula, ſeu cauſæ ſeparatæ, vide Alex. *conſ. 89. Diligenter, in fine, verſ. quæ autem dicantur, lib. 1.* Ægid. Bellam. *conſ. 18. n. 4. cum ſeqq.*

Separatorum ſeparata debet eſſe ratio, *l. Papinianus. ff. de minorib. l. fin. ff. de calumniat.* Bald. *in l. cùm neceſſitatem, C. de fidein.* Decian. *in tract. crimin. tom. 1. lib. 1. cap. 7. n. 4.* Caſtren. *conſ. 389. n. 2. vol. 1.* Pariſ. *conſ. 101. n. 38. lib. 1.* quos refert Mari. Antonin. *var. reſolut lib. 1. reſol. 111. num. 4.* Menoch. *con. 436. n. 7.* [Ouid. de Amicis *de iure emphyt. q. 42. num. 9.*] 2

Axioma CCVI.

Sermo.

1 *Sermo ſimpliciter prolatus intelligitur de prima vice.*
2 *Sermo generalis non comprehendit perſonam loquentis.*
3 *Statutum pœnale non ligat Regem ſtatuentem.*
4 *Vendens gabellam non cenſetur vendere contra ſeipſum, vt teneatur.*
5 *Sermo generalis, & indefinitus in odioſis verificatur in duobus.*

Sermo ſimpliciter prolatus intelligitur de 1
prima vice, *l. boues. §. hoc ſermone*, vbi latè Tiraq. *ff. de verb. ſignif. l. cùm pater 79 §. pater, il 1. ff. de legat. 2.* Franc. Galet. *in margarita caſuum Conſcientiæ, verb. ſermo.* Sanctarel. *var. reſolut. p. 1. q. 38. n. 20. in fine*, cum aliis adductis *ſuprà Axiom. 73. n. 18.*

Sermo generalis non comprehendit perſo- 2
nam loquentis, latè Anton. Gabr. *commun. lib. 6. tit. de verb. ſignif. concl. 9. per tot.* Dec. *conſ. 104.* Menoch. *conſ. 182. n. 2.* Rot. *deciſ. 23. n. 3. apud Farin. p. 2. recent.* vbi declarat, vt non procedat, quando aliud ſuadet identitas rationis, Alex. *conſ. 182. Lectis & ponderatis. n. 4. verſ. ſignificatur, lib. 2.* vbi quod obligatio impersonaliter facta, vel ſcripta, non obligat perſonam loquentis, & ſcribentis, *& conſ. 112. Viſa copia. n. 4. lib. 7.* vbi quod verba imperſonaliter dicta non comprehendunt perſonam loquentis, niſi agatur de acquirendo ipſi loquenti; *& conſ. 149. Viſo proceſſu, n. 5. & 6. lib. 2.* vbi quod cedens iura ſibi competentia, non cenſetur contra ſe ipſum cedere, Afflict. *deciſ. 319. Quondam. num. 8. & 9.* vbi quòd emens à Communitate gabellam, non intelligitur emiſſe niſi quoad alios, non quoad Communitatem quæ non vendidit ſuam exemptionem; item quod promittens defendere, non intelligitur contra ſeipſum, Curt. iun. *conſ. 188. per totum*, vbi quod dominus concedens pœnas Communitati, non includit concedentem, vt poſſit ipſe condemnari, & alia ſimilia ponit Surd. *conſ. conſ. 47. n. 20. & ſeq.* vbi quod ſtatutum pœnale non ligat Regem ſtatuentem, & *n. 23.* 3
quod vendens gabellas non cenſetur vendere con- 4
tra ſeipſum, vt ipſe teneatur, ſi ante venditionem non ſoluebat gabellam, ſecus ſi ſoluebat.

Sermo generalis, & indefinitus in odioſis 5
verificatur in duobus, Oldrad. *conſ. 81.* vbi quod prouiſus aſſerens obtinere alia beneficia non excuſatur à ſubreptione, ſi obtinet vltra duo beneficia, refert Card. Tuſch. *pract. concluſ tom. 7 lit. S. conſ. 218. num. vnico.*

Axioma CCVII.

Signatum.

1 *Signatum cognoſcitur ex ſignis.*
2 *Res præſumitur eſſe illius, cuius eſt ſigillum, quo ſignata eſt.*

1 Signatvm cognoſcitur ex ſignis, *l.* 1. §. *ſi intelligatur. ff. de ædilit. edicto, l. ſtigmata,* vbi Bart. *C. de fabricenſ. lib.* 11. Surd. *conſ.* 126. *n.* 15.

2 Et ideo res præſumitur eſſe illius, cuius eſt ſigillum quo ſignata eſt, ex latè adductis per Afflict. *deciſ.* 23. *n.* 3. *&* 4. Anton. Gom. *l.* 45. *Tauri n.* 3. *&* 77. Boët. *deciſ.* 105. *num.* 9. Soar. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 41. *num.* 6. *pag.* 651. Rebuff. *ad leges Galliæ, tit. de mercator. min. vendent. art.* 1. *gloſſ.* 2. *num.* 21. Oſaſch. *Pedem. deciſ.* 40. *n.* 2. Maſcard. *de probationib. concl.* 91. *& concl.* 157. *num.* 7. *cum ſeqq. & concl.* 160. *n.* 4. *& concl.* 551. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 64. Hieron. de Laurent. *Auenionen. deciſ.* 30. *num.* 2. Brunor à Sole *in locis communib. verb. res* 5. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 60. *n.* 62. *cum ſeqq.* Curia Philip. *tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 13. *cum ſeqq.* vbi *num.* 16. ſubdit, quod ſi apud duos ſit contentio ſuper rebus, quæ ad eos pertinent, eo quod eodem ſigillo ambo vtuntur, poſſidenti adiudicari debent; ſi verò non ſint apud eos, ſed penès tertium, diuiduntur inter contendentes. [Ouid. de Amicis *de iure emphyt. q.* 42. *num.* 9.]

Axioma CCVIII.

Simile.

1 *Simile non eſt idem.*
2 *Et licèt ſimile non poſſit dici identitas, tamen valde ſimile reputatur idem.*

1 Simile non eſt idem, gloſſ. *in l. quod Neruia,* & ibi Bart. *ff. depoſiti, l. pecuniam. ff. ſi certum petatur, l. ad ſimilitudinem, C. de Epiſcop. & cleric.* §. *ſed inter eas, Inſtit. de nupt. cap. capitulum, de reſcript.* Zabarel. *conſ.* 136. Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi. p.* 1. *conſid.* 48. *verſ. quartus caſus,* Marc. Mant. *ſingul.* 318. Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *caſu* 84. Bertazol. *de clauſulis inſtrum. clauſ.* 27. *gloſſ.* 12. *n.* 1. Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 1. *num.* 4. Guiier. *practic. lib.* 2. *q.* 176. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 3. *n.* 51. Accac. Anton. *in comment. ad l.* 5. *n.* 70. *ff. de condit. & demonſtr.* Ferret. *in Conſtit. Cathaloniæ, gloſſ.* 7. *n.* 100. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 7. *lit. S. concluſ.* 247. Menoch. *conſ.* 406. *num.* 50. *& conſ.* 335. *num.* 19.

2 Et licèt ſimile non poſſit dici identitas, quia ſimile non eſt idem, tamen valde ſimile reputatur idem. Bald. *conſ.* 408. *Quidam ciuis. n.* 8. *verſ. quapropter de neceſſitate, lib.* 1. quem refert Card. Tuſch. *d. lit. S. concl.* 246. *n.* 6.

Axioma CCIX.

Singula.

1 *Singula quæ non proſunt, multa collecta iuuant.*
2 *Intellige, quando ſingula genere ſuo perfecta ſunt, non ita ſi vitioſa, & imperfecta.*
3 *Declara procedere in ciuilibus, in quibus agitur de modico præiudicio, ſecus in criminalibus.*

Singvla quæ non proſunt, multa collecta iuuant, *l. ſpadonem.* §. *qui iura. ff. de excuſat. tutor. l. rationes, & l. inſtrumenta, C. de probat. c. cauſam quæ, eod. tit. l. ſtipulatus, in princip. ff. de vſuris,* gloſſ. *verb. legitimis, in l.* 2. *ff. illo tit. de excuſ. tutor.* Anton. Gabr. *commun. tit. de probationib. concl.* 1. *num.* 1. Alex. *conſ.* 13. *Ex iis quæ. num.* 19. *cum ſeqq. lib.* 1. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. ſua facilitate. num.* 59. *verſ. tamen hæc duo, C. de in integ. reſtit. minor.* Menoch. *conſ.* 284. *num.* 43. Surd. *conſ.* 245. *num.* 31. *& conſ.* 329. *num.* 20. Anton. Monach. *Lucen. deciſ.* 55. *n.* 33. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 7. *lit. S. concl.* 276. Farin. *in praxi crimin. p.* 4. *conſ.* 39. *num.* 1. Ferret. *in Conſtit. Cathaloniæ, gloſſ.* 5. *num.* 147. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 2. *reſol.* 55. *n.* 16. *& lib.* 3. *reſol.* 7. *n.* 13. Rot. *deciſ.* 774. *n.* 7. *p.* 2. *recent.* 1

Intellige, quando ſingula genere ſuo perfecta ſunt, non ita ſi vitioſa, & genere ſuo imperfecta ſunt, §. *ex eo, Inſtit. quibus modis teſtam. infirm.* Abb. *conſ.* 16. *Ad claram, in fine, lib.* 1. Alex. *conſ.* 150. *In cauſa & lite, num.* 26. *& ſeq. lib.* 5. Tob. Noni. *in rub. Inſtit. de obligat. num.* 25. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 39. *num.* 6. Cardin. Tuſch. *d. lit. S. concl.* 276. *n.* 8. *&* 10. [Rot. *deciſ.* 455. *num.* 2. *ad med. p.* 2. *in poſth. Farinac.* 2

Declara, vt procedat in ciuilibus, in quibus agitur de modito præiudicio, ſecus in criminalibus, ita Hippol. *conſ.* 20. *num.* 48. & Alex. *conſ.* 21. *Repetitio, in princip. lib.* 4. quos refert Cardin. Tuſch. *dict. lit. S. concl.* 276. *num.* 14. vbi *n.* 15. poſt Alex. *conſ.* 115. *num.* 9. *& ſeqq. lib.* 4. ſubdit, pariter procedere vbicuoque agitur de re difficilis probationis de ſui natura, quia tunc ſingula quæ non proſunt, iunguntur. [Intellige etiam & declara axioma procedere quando ad perficiendum eorum totum plura tendunt, ſecus ſi ad diuerſa, quia tunc non proſunt ſingula, nec multiplicata iuuant. *l. vnic. C. qui num. tutel.* Sebaſt. Medices *de reg. iur. reg.* 3. *num.* 4. vbi primam partem in naturalibus exemplificat.] 3

Axioma CCX.

Solutio, Soluere.

1 *Obligatio tollitur, & extinguitur ſolutione eius, quod debetur.*
2 *Soluens de mandato Iudicis liberatur, & eſt ſecurus.*
3 *Hypotheca tollitur ſolutione eius, quod debetur.*
4 *Creditor recipere non tenetur ſolutionem diminutam.*
5 *Solutio facta videtur de reliqua ſumma, quando aliquid petitur de reſto.*
6 *Soluens in dubio videtur ſoluere de pecunia ſua.*
7 *Soluens alij, quam vero creditori, non liberatur.*
8 *Solui non poteſt aliud pro alio inuito creditori.*
9 *Soluere minus dicitur qui tardiùs ſoluit.*

Solvtione eius, quod debetur, tollitur, & extinguitur obligatio, *l. nulla, C. de ſolut. l. ſoluitur. ff. quibus modis pignus, vel hypoth. princip. Inſtit.* 1

quibus

quibus modis tollitur obligatio, Bart. conſ.67. Satis dubiè, in fin. lib. 1. Ioan. de Anan. conſ.10. Dec. conſ.449. num.36. Abb. conſ.97. Viſo, in prin. lib.2. Alex. conſ.17. Requiſitus in cauſa. num. 3. lib. 1. Bald. conſ. 192. & conſ.175. lib.2. Anchar. conſ.318. In quæſt. num.2. Surd. conſ.145. num.14. & 15. [& conſ.150. num.96. Card. Tuſch. lit. S. concl. 340. Carol. de Graſſis de except. except.25. num.6. Pyrrh. Mant. de ſolut. c.54. per tot. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom.4. c.675. n. 36.]

2 Amplia primò in ſolutione facta de mandato Iudicis, quia ſoluens liberatur, & eſt ſecurus, l. non videtur. §. qui iuſſu. ff. de regul. Iuris, l. liberto. §. Lucius. ff. de annuis leg. Bart. in l. creditor, in princip. ff. de ſolut. Bald. conſ.128. lib.2. Menoch. conſ. 68. num.12. cum ſeqq. Farin. in praxi crimin. p.3. q.97. num.111. Gutier. pract. lib.1. q.123. num.4. Rot. deciſ.151. & deciſ.849. num.2. apud eundem Farin. in prima collect. nouiſſimarum. Declara, niſi fiat de mandato Iudicis iniuſto, ſecundùm Gutier. pract. lib.1. q.81. n.10. cum ſeqq. & Farinac. d. q.97. n.112.

3 Amplia ſecundò, quod ſolutione eius, quod debetur, ne dum tollitur omnis obligatio, ſed etiam hypotheca, gloſſ. verb. tollitur, in princip. Inſtit. quibus modis toll. oblig. Beroi. conſ. 204. num. 7. lib.1. Bald. conſ.263. Initium, lib.5. Alex. conſ.106. Viſis, in fine, lib.6.

4 SOLVTIONEM diminutam creditor recipere non tenetur, l. tutor. §. Lucius. ff. de vſuris, partis enim ſolutio multa affert incommoda, l. planè. ff. familiæ herciſc. gloſſ. Bart. & Alex. in l. quidam æſtimauerunt. ff. ſi certum pet. Surd. deciſ.186. n.2. Solutio verò

5 facta videtur de reliqua ſumma, quando aliquid petitur de reſto, Maſcard. de probat. concl.980. n.10. & concl.1111. n.20. Parlador. rerum quotid. lib.2. cap. fin. p.5. §.1. n.20.

6 SOLVENS in dubio videtur ſoluere de pecunia ſua, & non de pecunia illius, cuius nomine ſoluit, l. ſi defunctus, C. arbitrium tutelæ, Menoch. conſ.12. num. 20. & 22. & de præſumpt. lib.3. præſ.46. Caſſan. in conſuetud. Burgund. rub.4. §.14. verb. meubles. n.5. Burg. de Pace conſ.3. num.73. Maſcard. de probat. concl.611. & concluſ.1159. & concl.1319. n.12. Surd. de aliment. tit.6. q.8. n.51. Gam. Luſit. deciſ.247. num.2. Cald. Pereira de empt. & vendit. cap.20. num.13. Rot. deciſ.339. ad fin. apud Farin. in 1. collect. nouiſſimarum. Et præſumitur ſoluere ob cauſam grauiorem. Menoch. conſ.231. num.28. & conſ. 1185. num.14. & conſ.1187. n.26.

7 SOLVENS alij, quam vero creditori, non liberatur, l.1. § ante omnia. ff. de pactis, Surd. deciſ.60. n.1. & deciſ.229. n.1. Gratian. diſcept. forenſ. cap.20. à num.30. & cap.194. n.17. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom.7. lit. S. concl.340. n.48. cum ſeqq. vbi num.51. cum Abb. conſ.80. lib.1. ampliat. ſolutionem factam alteri, quam ei cui debetur, non liberare ſoluentem, etiamſi recipiens caueat eum fideiuſſione de releuando illum indemnem.

8 SOLVI non poteſt aliud pro alio inuito creditori, l.2. §. mutui datio, & ibi gloſſ. fin. ac latè Iaſ. ff. ſi certum pet. l. promiſſor. § fin. ff. de conſtit. pecun. l. item liberatur. §. qui paratur. ff. quibus modis pign. vel hypoth. l. eum à quo, cum l. ſeq. C. de ſolutionib. Socin. reg. 28. Cott. in memor. verb. ſolui, pag. mihi 767. Donat. à Fina tom.2. commun. opinion. lib.8. tit.27. de ſolutionib. n.36. pag. mihi 393. Vital. de Camban. in tract. clauſul. pag.376. num.1. Thom. de Thomaſſet. in floribus leg. reg.31. Gutier. de iuram. confirmat. p.1. cap.29. Eſcob. de ratiocin. cap.17. num.1. Pichard. in diſput. de mora. num.97. Surd. deciſ.224. num.16. Ceuall. commun. contra communes, q.899. num.97. tom.4. Garc. Gironda de priuileg. ſeu exempt. explicat. n.203. Anton. Monach. Bononien. deciſ.35. n.8. Card. Tuſch. d. lit. S. concl.354. [latè Pyrrh. Mant. d. tract. de ſolut. c.7. qui huic regulæ plures ampliationes & 26. limitationes aſſignat. Leo Valent. deciſ. 184. num. 19. lib. 2. Duran. Rota deciſ.1. num.1. & 2.] Quando verò aliud pro alio de conſenſu creditoris ſoluitur, tunc per talem ſolutionem extinguitur obligatio, Gozadin. conſ. 38. num.8. Surd. conſ.145. n.14. & ſeq. quos refert Cardin. Tuſch. d. lit. S. concl.340. n.31.

SOLVERE minus dicitur qui tardiùs ſoluit, 9
& plus ſoluere dicitur qui ſtatim ſoluit, l. ſi is cui, in fine, l. minus. ff. de verborum ſignif. l. ſolidum. ff. de ſolutionib. §. plus, Inſtit. de fideiuſſ. §. ſi quis agens, verſ. plus autem, Inſtit. de actionib. cap.1. vbi Doct. de plus petit. cum aliis adductis per Tiraq. de retractu lig. gloſſ.18. §.1. num.35. Surd. conſ.345. num.9. Menoch. conſ.35. num.27.

AXIOMA CCXI.

Specialia.

1 *Specialia duo non poſſunt concurrere circa idem, & in eodem ſubiecto.*
2 *Intellige, quando duo, vel plura ſpecialia veniunt principaliter, non verò in conſequentiam alterius.*
3 *Specialia non paſſim admittenda.*
4 *Specialia non debent trahi in argumentum, vel in conſequentiam, niſi propter identitatem rationis.*
5 *Specialis diſpoſitio vno caſu, facit quod in aliis caſibus Ius commune ſit in contrarium.*
6 *Priuilegia ſpecialia fiſci arguunt in contrarium eſſe Ius commune in aliis perſonis.*

SPECIALIA duo non poſſunt concurrere 1
circa idem, & in eodem ſubiecto, l. cum poſt. §. gener. ff. de iure dotium, l.1. C. de dotis promiſſ. cap. ſingula 89. diſt. latè Socin. reg.3. vbi limitat ſex modis, Bart. in 1. quæſt. Lucana ciuitatis, in princ. num.10. verſ. decimò probatur, Oldrad. conſ. 79. Duo ſpecialia, in princ. & conſ.325. num.4. verſ. item promiſſic. Thom. de Thomaſſ. in floribus legum. reg.102. Menoch. conſ.336. n.3. Richard. ad §.1. Inſtit. de milit. teſtam. n.8. & 11. latè Card. Tuſch. pract. concluſ. tom.7. lit. S. concl. 360. per totam. [Surd. conſ.34. num.46. Decian. conſ. 74. n.51. lib.3. idem Menoch. de præſumpt. lib.1. præſ.21. num.3. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom.2. d. c.518. n.27. & c.520. n.10. & c.573. n.36.]

Intellige, quando duo, vel plura ſpecialia veniunt 2
principaliter, non verò in conſequentiam alterius, vt declarant Bart. d. q.1. Lucana ciuitatis, in fin. verſ. ad decimum. Thom. de Thomaſſ. d. reg.102. Tobi. Non. ad rub. Inſtit. de teſtament. num.20. Card. Tuſch. d. lit. S. concl.360. n.23.

SPECIALIA non paſſim admittenda, Alex. in l. 3
quod in bonis. §. cùm fideicommiſſum, in fin. ff. ad leg. Falcid. Card. Tuſch. d. lit. S. concl.361. n.1. Nec trahi de- 4
bent in argumentum, vel in conſequentiam, quia ab eis non eſt licitum arguere, Caſtren. conſ.97. Ne in propriis, n.3. in fine, lib.2. Cardin. Tuſch. d. lit. S. concl. 462. n.12. vbi n.14. poſt Abb. conſ.114. Attingendo. à 5
num.5. lib.2. hoc limitat propter identitatem rationis. Amplia, quod ſpecialis diſpoſitio in vno caſu, nedũ non tribuit facultatẽ arguendi, ſed imò facit quod in aliis caſibus Ius cõmune ſit in cõtrariũ, ita Corn. conſ.81. n.9. lib.2. Angel. conſ.183. in fine, Bald. cõſ.382. In quæſtione. n.7. verſ. cum igitur, lib.5. quod duplicatur

lib. 1. conſ. 250. Anchar. conſ. 203. in fine, Roman. conſil. 86. Viſo quæſtionis themate. num. 12. verſ. tertia, Abb. conſ. 79. Illud in Iure, in princip. lib. 1. Guid. Papæ deciſ. 473. vbi ait, quod generaliter vbi eſt Ius ſpeciale in certo caſu, ſequitur quod in contrarium eſt Ius commune extra illum caſum, Ioan. de Imola
6 conſ. 139. in fine, verſ. non obſtat vltimò, vbi quod ſpecialia priuilegia fiſci arguunt in contrarium eſſe Ius commune in aliis perſonis.

Axioma CCXII.

Subiecta.

SVBIECTA talia ſunt, qualia prædicata demonſtrant, l. 3. ff. de fundo inſtr. l. fin. §. cui dulcia. ff. de vino, trit. oleóque leg. Oldrad. conſ. 80. Talia ſunt, & conſ. 326. num. 17. verſ. item in hoc, Petr. de Anchar. conſ. 65. n. 5. & conſ. 82. num. 10. Signorol. de Homod. conſ. 205. in fine, & conſ. 199. n. 6. Crauet. conſ. 25. n. 30. Brunor à Sole in locis communib. verb. ſubiectum, Surd. deciſ. 149. n. 18. & conſ. 34. num. 40. & conſ. 375. num. 45. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 7. lit. S. concluſ. 716. à princip.

Axioma CCXIII.

Subrogatum.

1 *Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.*

2 *Intellige procedere in ſubrogatione legis, non hominis.*

3 *Limita diuerſis modis, & numeris ſeqq.*

1 SVBROGATVM ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, l. ſi enim. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis caut. vbi Bart. Bald. Angel. & alij, l. 1. §. hæc actio. ff. ſi quis teſtam. liber. l. filia. §. Titia. ff. de condit. & demonſtr. l. vnico. §. 1. C. de rei vxoriæ act. §. fuerat, Inſtit. de actionib. cap. Eccleſia, il 2. vbi gloſſ. 1. verſ. & eſt hic argum. vt lite pendente, Alex. conſ. 88. Quod concurrere. num. 4. verſ. corroboro, lib. 1. quod duplicatur conſ. 137. eod. lib. 1. Anchar. conſ. 421. Præmittendum, in princ. vbi ait, quòd hæc regula eſt magiſtralis, Crauet. conſ. 973. num. 2. cum ſeqq. Socin. reg. 34. plenè Decian. conſ. 43. num. 14. cum ſeqq. lib. 3. vbi infert ad plura exempla, Euerard. in topicis legalib. loco 93. Petr. Andr. Gammar. in Dialect. legali, lib. 2. de loco ſubrogato 4. Tiraq. de iure primogen. q. 49. num. 43. & in tract. le mort. p. 2. declar. 9. num. 28. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum. reg. 289. Tob. Noni. ad §. ſed neque heres, Inſtit. de teſtam. num. 5. Pichard. ad §. ex conditionale. n. 13. Inſtitut. de verb. obligationib. Brunor à Sole in locis communib. verb. ſubrogatum, Anton. Gabr. commun. lib. 6. tit. de regulis Iuris, concl. 2. Menoch. conſ. 52. num. 68. & 158. & conſ. 70. num. 10. & conſ. 95. num. 50. & conſ. 97. num. 157. & conſ. 211. num 70. & conſ. 255. num. 151. & conſ. 280. num. 12. & conſ. 650. num. 9. & conſ. 840. n. 40. & conſ. 896. n. 3. & conſ. 784. num. 12. vbi ait procedere, quando is qui ſubrogatus eſt, æqualis eſt conditionibus, moribus & ſcientia cum eo cui ſubrogatus eſt, Molin. de primogen. lib. 4 cap. 4. num. 36. Surd. deciſ. 35. num. 9. & deciſ. 306. num. 5. & de aliment. tit. 9. q. 27. num. 9. & conſ. 26. num. 5. Eſcob. de ratiocin. comput. 15. num. 2. Monet. de decimis, cap. 9. num. 75. & de opt. canon. cap. 5. q. 8. num. 146. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. cap. 4. n. 55. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſol. 111. num. 28. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 5. §. 9. num. 99. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 7. lit. S. concl. 757. per totam. [Mareſc. var. reſol. lib. 2. c. 8. num. 8. Giurba in conſuet. Meſſanenſ. cap. 12. gloſſ. 2. num. 9. Caſtill. controu. lib. 4. c. 36. num. 51. cum ſeqq. & lib. 5. p. 2. c. 89. num. 83. & 84. Ioan. Maria Nouar. in prax. elect. & variat. fori. q. 52. num. 8. & 9. ſect. 1. & quæſt. forenſ. lib. 1 q. 48. num. 6. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 624. num. 2. cum ſeqq. vbi num. 10. ampliat ſiue expreſſè, ſiue tacitè ſubrogatio fiat, & c. 706. num. 67. & cap. 719. num. 9. vbi num. 10. extendit etiam in materia ſtricta, & correctoria, & c. 766. num. 37. & c. 769. num. 69. & c. 791. num. 14. tom. 4. & c. 989. num. 23. tom. 5. Robles de repræſent. lib. 1. c. 12. n. 18. & lib. 3. c. 1. num. 7. & c. 18. num. 31. Anell. Amat. conſ. 60. num. 8. & conſ. 81. n. 18. Ioſeph. Vela diſcept. forenſ. differt. 12. n. 29. in fin.]

Intellige ſubrogatum ſapere naturam primor- 2
dialem, non accidentalem eius, in cuius locum ſubrogatur, vt declarant Surd. d. tit. 9. q. 21. num. 22. & ideo, quando dicitur ſubrogatum ſapere naturam eius, in cuius locum ſubrogatur cum omnibus qualitatibus & cauſis, intelligitur de naturali cauſa, non de accidentali, Beroi. conſ. 71. num. 42. & ſeq. lib. 1. Card. Tuſch. d. concl. 757. num. 55. Et intellige etiam procedere in ſubrogatione legis, non hominis, ex Rimin. iun. conſ. 18. num. 88. & conſ. 113. num. 128. & ſeq. quem refert Card. Tuſch. d. lit. S. concl. 757. n. 49. vbi num. 54. poſt Anchar. conſ. 110. num. 3. ſubdit, ſubrogatum non ſapere naturam eius, cuius loco ſubrogatur, niſi vel in ſubſidium, vel quando ſubrogatio eſt in plenum ius. [Intellige etiam, vt ſupra tetigimus num. 1. quando ſubrogatum habet qualitates eius, in cuius locum ſubrogatur, quia ſi qualitas, vel vnum ex requiſitis neceſſariis ſubrogato deficiat, vel diuerſa inter vtrumque datur qualitas, eius naturam, in cuius locum ſubrogatur, non ſapit, l. Lucius. ff. de fideicommiſſ. libert. Surd. conſ. 31. num. 41. & conſ. 138. num. 21. & conſ. 143. num. 48. & conſ. 269. num. 30. Polyd. Ripa obſeru. 250. Morot. conſ. 49. n. 3. Franc. à Soſa in l. fœminæ. ff. de regul. Iuris, p. 1. n. 229. Ioan. Maria Nouar. in praxi elect. & variat. fori, dict. q. 52. num. 10. cum ſeqq. Didac. de Marino in addit. ad deciſ. Grammat. 105. num. 13. plenè Giurba in conſ. crimin. 99. num. 13. vbi quod inter ſubrogatum, & eum, cui fit ſubrogatio, nulla eſſe debet differentia, nec diuerſa qualitas.]

Primò limita, quando ſubrogatum fit ad rem di- 3
uerſæ naturæ, l. cum in fundo. §. ſi fundus. ff. de iure dot. Surd. de aliment. tit. 5. q. 1. num. 34. & quando non viget eadem qualitas in ſubrogato, imò repugnat, Rimin. iun. conſ. 113. num. 129. quem refert Cardin. Tuſch. d. lit. S. concl. 757. num. 57. Franc. à Souſa in repet. l. fœminæ. ff. de regul. Iuris. p. 1. num. 229. Menoch. conſ. 427. num. 8. [Robles d. lib. 1. c. 12. num. 68. vbi ait hoc Axioma non procedere quando perſona ſubrogata eſt diuerſi iuris & conditionis illius, in cuius locum ſubrogatur. & num. 69. etiam limitat quando ceſſat in perſona ſubrogata illa qualitas, propter quam priuilegium conceditur.]

Secundò limita, vbi aliquid eſt ſpecialiter attri- 4
butum, tunc enim in eo ſubrogatum non ſapit eandem naturam, nec ſubrogationis regula id extendit, quod fuit ſpecialiter conceſſum, Surd. de aliment. tit. 9. q. 21. n. 21. D. Barboſ. in l. cum Prætor. §. 1. n. 421. ff. de iudic.

Tertiò limita, quando illud, in cuius locum fit 5
ſubrogatio

ſubrogatio, eſſet extinctum, Rimin. iun. *conſ.* 115. *num.* 121. Cardin. Tuſch. *dict. lit. S. concluſ.* 757. *num.* 56.

6 Quartò limita in pœnalibus, ſecundùm Seraphin. *deciſ.* 537. *num.* 4. [Ant. Gabr. *commun. tit. de reg. iur. concl.* 2. *num.* 29. Mari. Giurba *d. conſ.* 96. *n.* 16.]

7 Quintò limita in priuilegiis, vt ſcribunt Azeued. *l.* 1. *num.* 27. *tit.* 1. *lib.* 6. *noua Recopil.* Garc. Gironda *de priuileg. ſeu exemption. explicat. n.* 1313.

Axioma CCXIV.

Subtilitas.

SVBTILITAS nimia veritatem lædit, Dec. *conſ.* 666. *Viſa copia, circa fin.* Gemin. *conſ.* 49. *Super iſto puncto, n.* 4. *verſ. nam ſubtilitas.* Roman. *conſ.* 301. *In propoſita. num.* 15. *verſ. ſecundò demonſtro.* Et voluntates contrahentium ſubuertit, *l.* 1. *C. vt action. ab hered. vel contra heredem.* Et errorem inducit Bald. *in proœm. Decretal. incip. Initium, circa fin.* Roman. *vbi ſuprà*, Roland. à Valle *conſ.* 55. *num.* 7. *lib.* 1. vbi ait, quòd in rebus claris ſubtilizatio eſt errorem quærere, & ideo illa non eſt curanda in foro Eccleſiaſtico, ex quo de mente conſtat, *cap. dilecti, de iudic.* Federic. de Senis *conſ.* 158. *Reuerende Pater, in princ.* maximè in cauſis beneficialibus, Anchar. *conſ.* 295. *Pro clariori, in fine.*

Axioma CCXV.

Summa.

1 *Summæ maiori ineſt minor.*

2 *Diſpoſitiones quando ſunt diuerſæ, ſumma maior non continet minorem.*

3 *Summa maior non continet minorem, quando ſumus in contractu ex cauſa onéroſa, & in litteris ad beneficia vacatura ad ſummam maiorem, vt n. 4.*

5 *Declaratur* text. in l. ſi decem 54. in princ. ff. locati, *& conciliatur cum* text. in l. 1. §. ſi ſtipulanti. ff. de verbor. obligat.

1 SVMMÆ maiori ineſt minor, *l.* 1. §. *ſi ſtipulanti. ff. de verb. obligat. cap.* 1. *de arbitr. lib.* 6. Bald. *conſ.* 307. *verſ. in contrarium, lib.* 1. Pichard. *ad* §. *præterea, num.* 8. *Inſtit. de inutilib. ſtipulat.* Cardin. Seraphin. *deciſ.* 267. *num.* 4. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 7. *lit. S. concluſ.* 885. *per totam*, Menoch. *conſ.* 265. *num.* 3. [Theſaur. *deciſ.* 122. *num.* 10. Pereg. *Patau. deciſ.* 62. *num.* 2. *verſ. quanti Iudex*, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ.* 1635. Ioan. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 24. *num.* 6.]

2 Primò limita, quando ſunt diuerſæ diſpoſitiones, quia tunc ſumma maior non continet minorem, Alex. *conſ.* 179. *Viſo proceſſu. num.* 14. *verſ. nec etiam, lib.* 5. quem refert Card. Tuſch. *d. concl.* 885. *num.* 19. Idem eſt, quando ſummæ diuerſitas conſtituit ſpecierum diuerſitatem, ſecundùm Card. Seraphin. *citato loco.*

3 Secundò limita, quando ſumus in contractu ex cauſa oneroſa. Alex. *conſ.* 18. *n.* 3. *lib.* 1. Card. Tuſch. *concl.* 885. *n.* 22.

4 Tertiò limita in litteris ad beneficia vacatura ad ſummam maiorem, puta primum vacaturum valoris centum, non poteſt capere beneficium de minori ſumma propter odium litterarum ſimilium, quia in caſu maior ſumma non continet minorem, Lap. *alleg.* 79. *n.* 3. *verſ. ſed quare, & conſ.* 103. *n.* 6. *verſ. ſecundo*, Zabarel. *conſ.* 136. *n.* 4. Card. Tuſch. *d. concl.* 885. *num.* 23.

5 Verùm contra noſtrum Axioma obſtat difficilis text. *in l. ſi decem* 54. *in princip. ff. locati*, vbi diſpoſitio concepta ſuper maiori ſumma, non verificatur in minori; nec ſatisfacit communis intellectus Bart. *in d. l.* 1. §. *ſi ſtipulanti*, quem ſequuntur Anton. Gom. *tom.* 2. *var. vbi de contractib. cap.* 9. *num.* 4. Conan. *comment. Iuris, lib.* 8. *cap.* 11. *num.* 4. Emman. Coſta *lib.* 1. *lect. cap.* 2. *num.* 1. aſſerentis propterea ibi diſpoſitionem conceptam verificari in minori, quia agitur de cauſa oneroſa, in qua non procedit huiuſmodi Axioma, ſed tantùm in cauſa lucratiua, quia conuincitur ex *eadem l. ſi decem*, in ſecundo caſu, vbi probatur maiorem ſummam prolatam à conductore verificari in minori per ſe.

Quare reiecto ſupradicto intellectu, conſidero diſpoſitionem conceptam ſuper maiori ſumma, non verificari in minori, niſi appareat veriſimiliter diſponentem intendiſſe quamcunque ſummam contentam ſub maiori. Cùm igitur primo caſu *d. l. ſi decem*, maior ſumma proferatur à petente, ſcilicet à domino rei locatæ, ideo non videtur conſentire in minori ſumma, quia eſt ei præiudiciale: attamen ſecundo caſu maior ſumma profertur à promittente, ſcilicet conductore, & ideo in minori conſenſiſſe videtur, nam veriſimiliter præſumitur conductorem, qui in maiori ſumma conſenſit, à fortiori conſentire in minori, ſi intelligeret locatorem minus velle locare, quia per hoc fit melior conditio ipſius. Senſus verò *dict.* §. *ſtipulanti*, ex quo probatur huiuſmodi Axioma (omiſſis variis intellectibus, de quibus Menchac. *de ſucceſſ. creat.* §. 10. *num.* 142.) poteſt verificari legendo illum continuatiuè ad *verſ. niſi ſtipulatori*, ſuprà proximè præcedentem; & ita loquitur caſu quo diuerſitas promittentis maiorem, vel minorem ſummam, incontinenti placuit interroganti, & ita ex eo quod fuit ſequuta complacentia ſtipulationis in diuerſitate ſummæ promiſſæ, propter quam valet ſtipulatio in minori ſumma.

Axioma CCXVI.

Superfluitas, Superfluum.

1 *Superfluitas euitanda eſt in omni interpretatione, & diſpoſitione.*

2 *Superflua omnia ſunt reprobata.*

3 *Actibus ſuperfluis non debemus vti.*

4 *Iuris communis correctio potiùs admittitur, quàm quod verba ſint ſuperflua.*

5 *Verba potiùs impropriànda ſunt, quàm quod ſint ſuperflua.*

6 *Bis aliquid in legibus, & ſtatutis ponitur, ad euitandam malitioſam, & ſophiſticam interpretationem.*

7 *Superfluitas potiùs toleratur, quàm quis damnum indebitè patiatur.*

8 *Superfluum dici non poteſt, quando explicitè & diſtinctè declaratur, quod implicitè erat diſpoſitū.*

9 *Superfluitas admittitur, ne voluntas teſtatoris, vel diſponentis tollatur.*

10 *Iniquitas vt euitetur, toleratur ſuperfluitas.*

1 SVPERFLVITAS euitanda eſt in omni interpretatione, & diſpoſitione, vt per Roland. à Valle *conſ.62.n.30.& ſeq.lib.3.* quem refert Cardin. Tuſch.*practic.concluſ.tom.7.lit.S.concl.*895. *num.*36. Menoch.*conſil.*81.*n.*32. Rot. *deciſ.*702. *num.* 3. *apud Farin.p.*2.*recent.& deciſ.*75. *n.*8. *ead.p.*2. dicit quod non eſt recedendum à natura rei, vt ſuperfluitas euitetur,& *deciſ.*357.*n.*1.*ead.p.*2.cenſet quod ſuperfluitas non debet admitti etiam in quacunque materia odioſa,& in diſpenſatione.

2 SVPERFLVA omnia ſunt reprobata, *l.* 2. *§.quibus, C.de nouo Cod. l.fin.C. qui admitti ad bonor. poſſeſſ. & in proœm. Decretal.* ibi, *reſecatis ſuperfluis, Clem.exiui.§.quamuis*,vbi Card. *num.*220. *de verbor. ſignific.* Mandoſ. *ad reg.* 8. *Cancel. quaſt.* 5. *num.* 4. Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*13. *num.*72. *& gloſſ.* 22. *num.*4.

3 SVPERFLVIS actibus non debemus vti, *l.hac ſtipulatio. §. diui. ff. vt legator. nomine caueatur*, Caſtren. *conſ.*240. *Subtiliter, prope fin. lib.*2. Cardin. Tuſch.*d.lit.S.concl.*894. *num.*6. nec ſuperfluis & impertinentibus allegationibus.Caſtren.*conſ.*201.*Viſis, & conſideratis,col.pen.verſ.quantum verò,lib.*1.Cardin. Tuſch.*d.lit.S.conſ.*896.*num.*7.nec cautionibus,*l. non cogendum. ff. de procuratorib.* Caſtren. *conſ.* 207. *Viſis omnibus. num.*3. *col.*2. *verſ. praterea, lib.* 1. Roman. *conſ.*62.*Florentina,col.*1. *in fine*, illis enim non præſumitur quis velle vti, Abb. *conſ.*73. *Circa primum. num.* 3. *verſ. praterea, lib.* 2. quia potiùs admittitur
4 correctio Iuris communis, quàm quod verba ſint ſuperflua, Crauet.*conſ.*92.*num.*5.quem refert Card. Tuſch.*dict.lit.S.concl.*895.*num.*38. & potiùs impro-
5 prianda ſunt verba, quàm quod ſunt ſuperflua, Roland.*conſ.*61. *num.*16. *& conſ.* 62. *num* 31. *& ſeq. lib.*3. Crauet. *conſ.*294.*num.*3. *& conſ.* 714. *Illuſtris. num* 19.

6 Primò limita, quia frequenter in legibus & ſtatutis ſemel diſpoſitum etiam per verba inculcata idem importantia diſponitur,& plus non operantur, niſi maiorem declarationem, gloſſ. *verb. inculcatio, in l.lecta.ff.ſi certum pet.* Cuman.*conſ.*55.*num.*4. *verſ. quamuis*,Caſtren.*conſ.*75.*Notandum.num.*2. *verſ.frequenter,lib.*2. & ideo dicunt Felin. *in cap. venerabili. num.*1.*notab.*3.*de officio deleg.*& Iaſ. *in l.cum qui. §. ita te,& Titium.num.*4.*verſ.ſed aduerte.ff.de verb. obligat.* quod ſæpe aliquid bis ponitur ad euitandam malitioſam, & ſophiſticam interpretationem, & ſic ad maiorem expreſſionem, referunt Cardin. Tuſch. *d.lit.S. concluſ.*895. *num.*49.Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel. gloſſ.*6.*n.*32.

7 Secundò limita, quia potiùs toleratur ſuperfluitas, quàm quod quis damnum indebitè patiatur, Crauet. *conſ.* 70. *num.* 29. *verſ. imò potiùs*, Cephal. *conſ.*104.*num.*22.*lib.*1. Surd. *deciſ.*36.*num.*19. *&* 20. Cardin. Tuſch. *d.lit.S.concl.*895.*num.*56. Gonzal. *d. gloſſ.*6.*n.*32.

8 Tertiò limita, quando explicitè & diſtinctè declaratur, quod implicitè erat diſpoſitum,quia tunc dici non poteſt ſuperfluum,Ruin.*conſ.*89.*n.*17. *verſ. nec obſtat,vol.*4.Tiraq.*in l.ſi vnquam,verb.reuertatur. num.*26. *C.de reuocand.donat.*quos refert,& ſequitur Gonzal.*d.gloſſ.*6.*n.*33.

9 Quartò limita, quia ſuperfluitas admittitur, ne voluntas teſtatoris, vel diſponentis tollatur,Crauet. *conſ.*25. *num.*30. *verſ.ex pramiſſis*, vel ne fiat contra mentem diſponentis, idem Crauet.*conſ.*70. *num.*29. *verſ.tertiò*, prout illum refert Card. Tuſch. *d. lit. S. concl.*895.*n.*54.

10 Quintò limita, quia toleratur, vt euitetur iniquitas,Crauet.*conſ.*70.*num.*29.*verſ.ſecundò reſpondeo, & in verſ.quintò reſpondeo*, idem tenet, ne abſurdum inducatur,refert Card.Tuſch. *d.concl.* 895. *num.*55. *&* 57.

Sextò limita, quia potiùs admittitur ſuperfluitas 11
ſtatuti, quàm quod ſtatuentes voluerint aliquid illicitè, vel non permiſſum ſtatuere, Caſtren. *conſ.*258. *Viſo puncto, col.*1. *in fine, verſ. nec erit ſtatutum, lib.*2. Card.Tuſch. *d.lit.S.concl.*895.*n.*61.

AXIOMA CCXVII.

Tacens.

1 *Tacens conſentire videtur.*
2 *Intellige in fauorabilibus.*
3 *Limita in praiudicialibus.*
4 *Tacens conſentire videtur in iudicialibus, etiam in ſibi praiudicialibus.*
5 *Tacens habetur pro conſentiente, etiam in damnoſis fauore Reip.pupilli, & Eccleſia.*
6 *Ius quando reſiſtit, tunc tacens conſentire non videtur.*
7 *Tacens quando contradicendo actum impedire non potuiſſet, tunc conſentire non cenſetur.*

TACENS conſentire videtur,*l.*2.*§.voluntatem.* 5
ff.ſoluto matrim. l.qui tacet, vbi Dec. & Cagnol. *ff.de regulis Iuris,l.*2.*C.de acquir. poſſeſſ.l.ſi fine, C. ad Velleian.l.ſi hypothecas, C.de remiſſ. pignor. cap.nónne, de praſumpt.cap.qui tacet* 43.vbi Dyn. & Ioan.Andr. *de regulis Iuris,lib.*6.Caball.*de milleloq.*453. Corſet.*in ſing. taciturnitas*, Anton. Scapp. *de iure non ſcripto, lib.*5.*cap.*101.Ioſeph. Ludou.*Peruſ.deciſ.*9.*à num.*21. Sebaſt. Medices *in tract. Mors omnia ſoluit. p.* 2. *concl.* 5. *num.* 21. Menoch. *conſil.* 246. *num.* 26. *& conſ.*259.*num.*14. *& conſ.*237. *num.*25. *& conſ.* 304. *num.* 30. *& conſ.* 967. *num.* 15. Maſcard. *de probat. concl.*1218.Menoch.*de praſumpt. lib.* 3. *praſ.*9. *n.*20. Azor. *Inſtit. moral.p.*1. *lib.*1 *cap.*4. *in princip.* Mari. Antonin.*var. reſolut.lib.*1.*reſol.*92.*num.*1. Aloyſ.Ric. *in collect.deciſ.p.*4.*collect.*1040. [Hieron. de Amatis *deciſ.*47.*num.*13.Sigiſm.Scacc.*de commerc.* §.1. *q.* 7. *p.*2.*ampl.*19.*num.*129.Ioan.Maria Nouar.*quaſt.forenſ. lib.*1.*q.*82.*à prin.* Alex.Trentacinq.*conſ.*8.*num.*3.*&* 4. *tom.*2. vbi *n.*6. quod tacere eſt medium inter conſentire, & tacere.]

Intellige in fauorabilibus, *l.*1.*§. pen.ff. nauta, cau-* 2
*pones, l.qui patitur. ff. mandati, l. ſi fideiuſſor, in fin. C. eod. tit, l.ſi vt proponis, C. de nupt.*Coſta *in l.ſi ex cautione, fallent.*4.*num.*2.Bald.*conſ.*299. *Dicunt, num.*5. *verſ.item contractus,lib.*1.Clar.*§.donatio,q.*14. *num.* 5. Couar.*in rub.de teſtament.p.*3. *num.*12. *verſ. verùm ſi donatarius*, Molin. *de primogen. lib.*4. *cap.*2. *num.*76. Menoch.*illuſtr.quaſt.lib.*2.*cap.*62. *à num.*8. Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum.reg.*253.*&* 290. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1158. *num.* 25. Menoch. *de praſumpt.lib.*3.*praſ.*42.*num.*11. *&* 24. *& lib.* 6. *praſ.*99. *num.*11. D. Barboſ. *in l.qua dotis. num.*153. *&* 164. *ff.ſoluto matrim.*Sanchez *de Matrim.lib.*1. *diſp.* 5. *n.*5. Cardin. Tuſch. *practic.concluſ. tom.*8. *lit.T. concl.* 2. *num.*1.vbi *num.*2.poſt Calderin.*conſ.*223.*in fine,verſ. & per hoc reſpondetur*, aliàs 2. *de prabend.* limitat vbicunque vltra conſenſum requiritur aliquid, quia tunc non ſufficit tacitus conſenſus in fauorabilibus. [Nouar. *dict. quaſt.* 82. *num.* 1. *verſ. hoc tamen.*]

Limita primò in præiudicialibus, *l. inuitum. ff.* 3
de ſeruit. vrb. prad. l. in eo. §. pen. ff. de ritu nupt.

Gemin.

Gemin.conſ.53.circa fin.verſ.nec iſto caſu, Bald.dict. conſ.299.n.5.verſ.item contractus, lib.1. Alex.conſ.84. In cauſa,in fine,lib.7.Couar.practic.cap.15.verſ.quintò deinde,Thom. deThomaſſet.d.reg.253. Fachin.controuerſ.Iuris,lib.8.cap.64. Menoch.conſ.573.num.12. Surd.deciſ.302.n.3. & conſ.349.n.4. Cald. Pereira de reſolut.emphyt.cap.11.num.12. & de empt. & vendit. cap.33.n.81.& ſeq. D. Barboſ.in l.2.§. vlt. à num. 6. ff.ſoluto matrim. & in d.l.quæ dotis, num.153. & 164. ff.eod.Benedict. Ægid.in repet.l.ex hoc iure ff de inſtit. & iure, p.1. cap.9.num.81. Stephan.Gratian. diſcept. forenſ.cap.38.num.20.& cap.68. n.16. Card. Tuſch. d.lit.T. concl.3. per totam, Mari. Antonin. dict. lib.1. reſol.59 caſu 1. Sanchez d.diſp.5. n. 5. [Statil. Pacif. de Saluiano interd.inſp.3.c.5.n.59. vbi n.60. ſublimitat quando diuturna & longa taciturnitas, & patientia adeſſet, idem Gratian.tom.4.c.730.num.40.& cap.795.n.5.Ioan.Maria Nouar. d. lib.1.q.82.num.1. verſ.at ſecus,Mari.Giurba in conſuet. Meſſan.p.1.c.14. gloſſ.2.n.5.Reinoſo in obſeruat.pract.obſeru.61.n.29.] etiamſi vltra taciturnitatem concurrat aliquis actus poſitiuus,ſecundùm Maſcard.concl.1218.n.31.Surd. deciſ.32.n.11.& deciſ.264.num.8.contrà Abb. in cap. non iniuſtè.col.pen.de procurator. quem refert Card. Tuſch.d.lit.T.concl.3.n.13.

4 Sublimita in iudicialibus, in quibus tacens conſentire cenſetur etiam in ſibi præiudicialibus,Tiraq. de iure mariti,gloſſ. 7. num.37. Surd.deciſ.47. num.9. D.Barboſ.in l.diuortio. §.ob donationes.num.14.ff.ſoluto matrim. [Iac.Cancer.var.reſol.lib.1.c.20.n.21. & c.7. n.25.Pacif.d.inſpect.3.c.5.n 86.] Vnde quod tacens, & non contradicens proteſtationi, quæ ſibi fit,cenſeatur conſentire etiam in damnoſis, dicit Roman. conſ.311.In caſu.num.2.& ſeq.vbi num.4. id extendit maximè in proteſtatione, quæ fit inter contrahentes ad dirimendum ius alterius. Hinc etiam tacens, & non contradicens negatiuæ poſitæ in iudicio, quod quis non impleuerit aliquid, ad quod obligatur, cenſetur fateri negatiuam, ex Crauet. conſ.1. in fine, verſ.ſecundo probatur, quem refert Cardin. Tuſch.d.lit.T.concl.3.n.17.

5 Sublimita etiam fauore Reipublicæ, pupilli,& Eccleſiæ,quia tacens habetur pro cõſentiente etiam in damnoſis,Roman.d.conſ.311.num.3. Item fauore piæ cauſæ, ex adductis per Socin.conſ.291. Viſis litteris.n.1.lib.2.Mandel.conſ.153.n.10.Roman. d.conſ. 311.n.4.Tiraq.de priuileg.piæ cauſæ, priuil.131.

6 Secundò limita, quando ius reſiſtit, quia tunc tacens conſentire non videtur, gloſſ. in cap.plerumque 2.q.7.Maſcard.de probat.concl.1153.n.52.

7 Tertiò limita, quando tacens contradicendo actum impedire non potuiſſet,quia tunc conſentire non cenſetur,l.Caius.ff.de pigner. act.l.ſæpe. §. cur autem.ff.de re iudic.gloſſ.in l.ſicut.§.non videtur. ff.quibus modis pignus, vel hypotheca, Menoch. conſ.120. n.10. Surd.deciſ.294.n.13. & deciſ.302.n.2. Cald.Pereira de empt.& vendit.cap.33. num.81. Stephan.Gratian. diſcept.forenſ. cap.38. n.21. & cap.68. num.16. Rot. deciſ.513.n.5.apud Farin.p.1.recent. [Idem Gratian. c.730.n.41. Pacific. d.loco n. 73.] Cùm aliàs in aliis caſibus, quos tacens,ſi vellet, poſſet impedire, conſentire videatur,l.ſi fideiuſſor,C.mandati,Bart.in l.quà dotis.n.22.vbi D. Barboſ. num. 160. ff. ſoluto matrim. Neguzant.de pignorib.memb.4.p.2.n.152.Couar.dict. cap.15.n.5.verſ.tertio,Tiraq.de retractu lig.§.1.gloſſ.9. n.149.Mendoç.de pactis.lib.2.cap.4.n.37.Menoch.de præſumpt.lib.6.præſ.99.n.15.& conſ.58.n.65.Maſcard. concl.1158.num.47. Fachin. controuerſ. lib 7. cap.80. Surd.conſ.290.n.22.Cald.Pereira de renouat emphyt. q.16.n.47.& 52.

Axioma CCXVIII.

Tacitum.

1 Taciti, & expreſſi idem eſt iudicium.
2 Intellige, quando tacitum nihil includitur in natura expreſſi.
3 Tacitum pro expreſſo habetur in vltimis voluntatibus.
4 Expreſſum plus operatur quàm tacitum, quando agitur de annullando actum.
5 Tacitum non operatur quantum expreſſum in prohibitis.
6 Taciti & coniecturati par, eſt virtus cum expreſſo.
7 Tacitum non producit aliud tacitum.
8 Tacitum reſultans ex expreſſo, ceſſat ceſſante expreſſo.

Taciti, & expreſſi idem eſt iudicium,l.cùm 1
quid.ff.ſi certum petatur, l. ſi filiusfam. ff. eod. tit. l.vlt ff.de legat.2.l. item quia. ff.de pactis, l. vlt. C. qui bonis cedere poſſunt, Federic.de Senis conſ. 100. Factum, in princip.Couar.in cap.quamuis pactum,de pact, lib.6. p.2.in init.num.6. in med. Menchaq. controuerſ. illuſtr.cap.33.num.26. Menoch. conſ.108. num.54.& conſ.183 num.8.& 30.& conſ.461. num.43. & de præſumpt. lib.4.præſ.40.num.8.vbi intelligit, quando tacitum ineſt præcisè & ſimpliciter, ſecus ſi limitatè, Flamin.de reſignat.benefic. lib.1.q.1, num.3. cum ſeqq. & q.13. num. 13. Eſcobar de ratiocin. cap. 7. num. 7. Franc.Molin.de ritu nuptiar.lib.3.q.80.num.30. Morl. in emporio Iuris,p.1. tit.8.q.24. per totam, Vgolin. de officio,& poteſt.Epiſcopi,cap.7.§.2. num.7. Gonzal. ad reg.8.Cancel.gloſſ.14.num.64.Anton.à Souſa in relect. de cenſuris Bullæ in Cœna Domini, cap.24. diſp.101. num.2.Franc.Leo in theſauro fori Eccleſiaſt.p.3.cap.7. n.61.Campan.in diuerſorio Iuris Canon.rub.12. cap.4. n.5.Cardin. Tuſch. pract.concluſ.tom.8.lit.T.concl.7. cum duabus ſeqq. [Hermoſil.l.2.gloſſ.5.num.1.2 & 6. tit.1.part.5.Ioſeph.Vela diſſert.12.n.12.].

Intellige, quando tacitum includitur in natura 2
expreſſi, ſecus eſt ſi non ſit de natura expreſſi, nec inducatur ſub expreſſo, ſecundùm Mari. Antonin. var. reſolut.lib.2.reſol.57. num.72. Intellige etiam, quando vtrumque procedit ex potentia eiuſdem cauſæ, vt declarauit Rota deciſ.608.n.2.apud Farin. p 2.recent.

Amplia in vltimis voluntatibus, quia in illis taci- 3
tum pro expreſſo habetur, vt per text. in l. inter veſtem.ff.de auro & arg. leg. & in l.in conditionibus primum locum.ff.de condit.& demonſtrat. reſoluunt Bart. in l.cùm quid,col.2.n.9.verſ.& pro huius ſolutione. ff. ſi certum petatur,& ibi Bald.col.3. verſ. in gloſſ. Angel. col.2.n.2.Fulgoſ.col.2.n.7.Salicet. col.1. n.3. Ludou. Roman.col.3.in princip.n.11.Socin.col.4.n.23.Corn. col.2.n.6.Dec.col.5.n.22.Ioan.Bolognet.n.51. & alij, quos refert Rendina in promptuario recept.ſent.tom.1. tit.100.n.16.

Primò limita, quando agitur de annullando 4
actum, quia tunc plus operatur expreſſum, quàm tacitum, Alex. conſ.59. Attentis narratis. num. 15. verſ.nec obſtant,lib.3. Hippol. Rimin. iun. conſ.164. Dubitatur.n.15.lib.2. Cardin. Tuſch. d.lit.T. concl.7. n.35.& 36. Sicut etiam vbi agitur de effectu excluſionis & priuationis, quia tunc par non eſt virtus taciti & expreſſi,Curt.iun. in l. cùm quid. n.15. verſ. octauus caſus. ff.ſi cert.pet. Menoch. d.lib. 4.præſ. 40. num.10.

Secundò

5 Secundò limita in prohibitis, in quibus tacitum non operatur quantum expreſſum, quia ex tacito non infertur conſenſus circa prohibita, Caſtren. *conſ.*259. *Circa primũ, in princ. lib.*2. Crauet. *conſ.*200. *n.*7. vbi *n.*8. ſubdit, quòd tacitus conſenſus non eſt tantæ potentiæ, quantæ eſt expreſſus in iis, quæ ſunt contra regulas Iuris communis, Cardin. Tuſch. *dict. lit. T. concl.*7. *n.*39. *&* 41.

6 Taciti & coniecturati par eſt virtus cum expreſſo, Alex. *conſ.*109. *Super prima. n.* 17. *verſ. præterea in quæſtione, prope fin. lib.*7. Card. Tuſch. *d. lit. T. concl.*7. *n.*13.

7 Tacitum non producit aliud tacitum, ſecundùm Decian. *conſ.*49. *n.*50. *lib.*2. Card. Tuſch. *d. lit. T. concl.*10. *per totam*; vnde euenit, vt ſi quis faciat actum, qui tacitè importat aditionem, illa aditio tacita non poſſit operari, quod cenſeatur renunciatum beneficio inuentarij, prout ſi aditio eſſet expreſſa, vt tenent Cephal. *conſ.*139. *num.*13. *lib.*1. quem referunt Fanuc. *in tract. de inuentar. in præfat. n.*26. *circa finem*, & Card. Tuſch. *d. lit. T. concl.*7. *n.*26. *& concl.*10. *n.*7.

8 Tacitum reſultans ex expreſſo, ceſſat, ceſſante expreſſo, *l.*3. *§. fin. ff. de ſeruit. ruſt. præd.* Caſtren. *conſ.*106. *Incipiendo. n.*3. *lib.*2. vbi declarat, vt procedat quando ſubeſt eadem ratio, vel quando tacitum per ſe ſtare non poteſt, aliàs ſecus, prout eum refert Cardin. Tuſch. *d. lit. T. concl.*12. *n.*1. *&* 2. vbi numeris ſeqq. limitat, quando tacitum reſultans ex expreſſo, eſt æquè principale, & quando diuerſa ratio eſt inter expreſſum & tacitum.

Axioma CCXIX.

Tempus.

1 *Tempus non eſt modus tollendæ, nec inducendæ obligationis.*
2 *Legis tempus qui non obſeruat, non dicitur formam legis obſeruare.*
3 *Tempore eodem vbi aliquid fit, non datur prius, nec poſterius.*
4 *Temporalia ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum.*
5 *Tempore habili aliquid fieri, vel conferri in tempus habile, paria ſunt.*

1 Tempus non eſt modus tollendæ, nec inducendæ obligationis, *l. obligationum. §. placet. ff. de act. & oblig. §. at ſi ita ſtipuleris, Inſtit. de verb. obligat.* gloſſ. *verb. ordinem, in cap. cùm ex officij* 16. *de præſcript.* Anton. Gom. *var. tom.* 2. *cap.*11. *num.*21. Accac. Anton. *in comment. ad l.*1 *ff. de condit. & demonſtr. verb. cùm dies certus. num.*5. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. decis.*732. *in* 1. *edit.* aliàs *reſolut.*509. *num. in* 2. *edit. & deciſ. Curiæ Archiep. Neapol.* 62. *n.*4. *part.*2. Menoch. *conſ.*748. *num.* 30. [Duran. *Rota deciſ.*38. *n.*29.]

2 Tempus legis qui non obſeruat, non dicitur formam legis obſeruare, *l. obſeruare. §. poſthac. ff. de off. Procon.* Rebuff. *in tract. nominat. q.*14. *n.*6. Gam. *Luſit. deciſ.*337. *num.*4. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. tempus. n.*1.

3 Tempore eodem vbi aliquid fit, non datur prius, nec poſterius, *l. quidam teſtamento ff. de pecul. leg.* Surd. *de aliment. tit.*9. *quæſt.*29. *n.*18.

4 Temporalia ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum. Vide *ſuprà Axiom.*28.

Tempore habili aliquid fieri, vel conferri in tempus habile, paria ſunt. Vide *ſuprà Axiom.*174. *num.*31. 5

Axioma CCXX.

Totum.

1 *Totum continet ſingulas partes, quia in integrali toto comprehenditur quælibet eius pars.*
2 *Intellige, quando illæ ſingulæ partes ſunt indiuiſæ.*
3 *Totum qui dicit, nihil excludit.*

Totum continet ſingulas partes, quia in integrali toto comprehenditur quælibet eius pars, *l.*1. *§. ſi ſtipulanti. ff. de verbor. oblig. l. ſi alij, ff. de vſufr. leg. l. in eo quod plus* 111. *l. in toto* 114. *ff. de regul. Iuris, cap. plus* 35. *cap. in toto* 80. *eod. tit. lib.*6. Bald. *conſ.* 153. *Officiales, in princ. lib.*4. Federic. de Senis *conſ.*159. *in fine, verſ. item non obſtat*, vbi quod petens totum, ſi feratur abſolutoria à toto, cenſetur etiam lata quoad ſingulas partes, Couar. *var. lib.*1. *cap.* 2. *n.*5. *cum ſeqq. & cap. vlt. num.*7. Alphan. *collectan.* 82. Anton. Gom. *var. tom.*2. *cap.*9. *n.*4. Menoch. *de arbitr. lib.*2. *cap.*47. *n.*6. Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom.*8. *lit. T. concl.*336. *per totam*, Rot. *deciſ.*144. *num.*3. *apud Farin. p.*2. *recent.* 1

Intellige, quando illæ ſingulæ partes ſunt indiuiſæ, ſecus verò quando illud totum conſtituens in partes diuiſas eſt diſtinctum, & diuiſum, vt citato Feder. de Senis *d. conſ.*159. *n.*3. declarat Card. Tuſch. *d. concl.*33. *n.*6. 2

Totum qui dicit, nihil excludit. Vide *ſuprà Axiom.*168. *n.*1. 3

Axioma CCXXI.

Turpitudo.

1 *Turpitudinem, vel dolum ſuum allegans non auditur.*
2 *Filius allegans turpitudinem patris non auditur.*
3 *Heres non poteſt allegare turpitudinem defuncti, cuius eſt hæres.*
4 *Iudici dicenti ſe protuliſſe ſententiam pecunia corruptum non creditur.*
5 *Turpitudinem ſuam allegare vnicuique licet, vbi agitur de periculo animæ.*
6 *Turpitudinem ſuam allegare licet, vbi quis tractat de damno vitando contra alterum tractantem de lucro captando.*
7 *Reus poteſt vti exceptionibus contrariis temporibus ſucceſſiuis.*
8 *Turpitudinem ſuam poteſt quis allegare contra ſocium participem.*
9 *Turpitudinem ſuam poteſt quis allegare, vbi eſt per partem confeſſata, detecta, vel probata.*
10 *Turpitudinem ſuam poteſt quis allegare in criminalibus ſe defendendo.*
11 *Turpitudinem ſuam per modum retorquutionis in ciuilibus poteſt quis allegare.*
12 *Hoſpes turpius eiicitur quàm non admittitur.*

Turpitudinem, vel dolum ſuum allegare non auditur, *l. mercenalem, C. de condict. ob* 1

turpem

turpem cauſam, l. tranſactione, C. de tranſactionib. l. ſi pignoribus, vbi gloſſ. C. de ſeruo commun. manum. l. cùm profitearis, C. de reuocand. donat. cap. inter dilectos, de donat. Exornant latè Signorol. de Homod. conſ. 180. Si quæratur, Socin. conſ. 264. n. 8. lib. 2. Ruin. conſ. 194. num. 11. & 12. lib. 1. Crauet. in quæſt. de indemnitate mul. num. 33. & conſ. 106. num. 12. Rot. Lucen. deciſ. 14. num. 31. Bernard. reg. 24. verſ. quinto, Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloſ. 18. num. 20. & 24. cum ſeq. & in tract. Ceſſante cauſa, limit. 2. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum. reg. 32. Sarmien. lib. 3. ſelect. cap. 13. n. 5. & 11. Decian. conſ. 18. n. 189. lib. 1. Menoch. conſ. 89. n. 32. Paulus Fuſc. lit. A. ſing. 52. Iaſ. in l. inſiurandum §. procurator. num. 18. cum multis ſeqq. ff. de iureiur. Alciat. in l. tranſactione 30. num. 4. cum ſeqq. C. de tranſactionib. Felio. in cap. tertio loco, à n. 6. de præſumpt. Ioan. Garc. reg. 477. Surd. deciſ. 196. num. 6. & deciſ. 309. num. 16. Cardoſ. in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. allegatio. num. 5. Beller. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali. §. 3. num. 12. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 2. reſol. 11. n. 75. Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 8. lit. T. concluſ. 404. per totam, Rot. deciſ. 665. num. 12. apud Farin. p. 1. recent. [Narbona lib. 31. gloſſ. 16. num. 27. lib. 1. Recop.]

2 Amplia, vt filius non audiatur allegans turpitudinem patris, Caſtren. conſ. 48. in fine, lib. 2. Crauet. conſ. 125. n. 6. vbi idem dicit de ſucceſſore etiam ſingulari reſpectu ſui auctoris, quia non auditur quis ſuper eo, quod facit auctorem allegantis incidere in feloniam, vt reſoluit idem Crauet. conſ. 507. n. 9. quem refert Cardin. Tuſch. d. lit. T. concl. 404. n. 13.

3 Sic etiam nec hæres poteſt allegare turpitudinem defuncti, cuius eſt hæres, Bald. conſ. 135. Pater Caſanus, circa med. verſ. quia hæres, lib. 1. Signorol. de Homod. conſ. 110. n. 4. & conſ. 122. in fine, extendit, vt nec poſſit allegare impotentiam defuncti, cuius eſt hæres, allegans, quia ſapit turpitudinem, & conſ. 257. in fin. pariter extendit, vt nec poſſit ſucceſſor hæredis allegare turpitudinem defuncti, dicendo illum fuiſſe vſurarium, & conſ. 120. Quidam Placentinus, in fine, vbi declarat, quod licèt hæres non poſſit allegare turpitudinem defuncti agendo, bene poteſt tamen excipiendo. [Axioma enim procedit, etiam in eo, qui eius, cui ſucceſſit, vel authoris turpitudinem allegat, l. filios, C. de reuoc. his, quæ in fraud. cred. l. cùm profitearis, C. de reuoc. donat. Crauet. conſ. 125. num. 9. vbi extendit ad ſucceſſorem ſingularem, Viui. deciſ. 67. n. 5. lib. 1. Cardin. Tuſch. d. concl. 404. num. 7. 18. 19. & 20. Ioan. Bapt. Coſta de facti ſcient. & ignor. cent. 1. diſt. 62. n. 10. Mari. Giurba in conſuet. Meſſan. c. 2. gloſſ. 11. n. 5.]

4 Amplia etiam in Iudice, qui ſi dicat ſe protuliſſe ſententiam pecunia corruptum, ſibi non creditur, Angel. conſ. 309. num. 5. verſ. hoc etiam probatur, quem refert Card. Tuſch. d. lit. T. concl. 404. n. 33. vbi n. 32. poſt Angel. conſ. 309. Factum eſt tale. n. 5. ſubdit, ideo teſtem deponentem extra iudicium, ſe depoſuiſſe falſum in iudicio, non probare, nec propterea eius probationem tolli.

5 Limita tamen primò, vbi agitur de periculo animæ, quia tunc vnicuique licitum eſt allegare turpitudinem ſuam, ſiue agendo, ſiue excipiendo, Anchar. conſ. 212. Ego Angelus, vbi hoc dicit in cauſa matrimoniali, Crauet. conſ. 466. num. 19. vbi idem ait, ſi allegetur turpitudo defuncti hæredis pro ſalute animæ defuncti, quia admittitur, Franc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 1. compar. 13. n. 15. vbi loquitur in cauſa ſeparationis thori, Cardin. Tuſch. dict. lit. T. concl. 404. n. 59. & 60. [Viui. deciſ. 67. num. 7. lib. 1. vbi quòd quando periculum animæ vertitur, propria turpitudo allegari poteſt, & n. 9. in Eccleſiæ fauorē.]

Secundò limita, vbi quis tractat de damno vitando contra alterum tractantem de lucro captando, iuxta ea, quæ reſoluunt Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloſſ. num. 72. cum ſeq. Socin. conſ. 264. n. 8. lib. 2. Bald. conſ. 114. Factum tale eſt, in fin. lib. 4. Anchar. conſ. 330. in fine, Rimin. iun. conſ. 62. n. 29. & ſeq. lib. 1. 6

Tertiò limita in Reo, quia poteſt vti exceptionibus contrariis temporibus ſucceſſiuis, Decian. conſ. 48. n. 55. lib. 2. quem refert Cardin. Tuſch. dict. lit. T. 404. n. 61. 7

Quartò limita, vt contra ſocium participem turpitudinis poſſit quis turpitudinem ſuam allegare, Caſtren. conſ. 353. in fine, lib. 1. Cæpol. conſ. 57. Franciſcus. n. 4. verſ. & primò, Decian. conſ. 48. n. 36. lib. 2. Card. Tuſch. d. lit. T. concl. 56. & 67. [Surd. conſ. 371. n. 89. niſi excipiat, vel replicet allegans contra turpitudinis participem de lucro certantem. Cardin. Tuſch. d. concl. 404. n. 74. Mari. Giurba in conſuet. Meſſanenſ. d. c. 2. gloſ. 11. n. 5. verſ. excipitur tamen. p. 1.] 8

Quintò limita, vbi turpitudo eſt per partem confeſſata, detecta, vel probata, ſeu declarata à Iudice, quia tunc poteſt allegari ab eo, qui commiſit, Cæpol. d. conſ. 57. num. 6. Ruin. conſ. 194. in fin. lib. 1. Crauet. conſ. 771. n. 4. Card. Tuſch. d. lit. T. concl. 404. n. 70. & ſeq. 9

Sextò limita in criminalibus, in quibus excipiendo, replicando, & ſe defendendo quilibet poteſt allegare turpitudinem ſuam, Cæpol. d. conſ. 57. n. 4. verſ. ſecundò reſpondetur, Card. Tuſch. dict. concl. 404. num. 68. 10

Septimò limita in iudicio ciuili, ſi per modum retorquutionis quis alleget turpitudinem ſuam, vt per Signorol. d. conſ. 180. verſ. ſecundo caſui, vbi prope fin. idem dicit, ſi agatur ciuiliter excipiendo, vel tatione rei familiaris; ſubditque quod in iudicio ciuiliter miſericorditer implorando poſſum allegare turpitudinem auctoris. 11

TVRPIVS eiicitur, quàm non admittitur hoſpes, cap. quemadmodum. §. alioquin, de iureiur. gloſſ. verb. ad inopiam, in cap. veſtras, de donat. inter virum & vxorem, Alex. conſ. 213. Ponderatis. n. 7. verſ. accedit, quia turpiùs, lib. 6. Tiraq. de iure conſtituti. p. 3. limit. 7. num. 43. Menoch. conſ. 90. num. 124. Surd. de aliment. tit. 7. quæſt. 17. n. 41. & conſ. 174. num. 13. & conſ. 175. num. 42. & conſ. 371. n. 54. Beller. diſquiſit. clericalium, p. 1. tit. de diſciplina clericali. §. 29. num. 7. Anton. Monach. Florent. deciſ. 24. n. 36. & Bononien. deciſ. 19. n. 33. Card. Seraphin. deciſ. 1483. n. 14. Card. Tuſch. practic. concl. tom. 3. lit. F. concl. 12. num. 4. & tom. 8. lit. T. concl. 403. [Ioſeph. Vela differt. 4. num. 48.] Fauorabilior enim eſt cauſa conſeruationis, quàm nouæ acquiſitions, Menoch. conſ. 32. num. 37. Et faciliùs conſtitutum ius retinetur, quàm de nouo acquiratur, l. patre furioſo. ff. de iis qui ſunt ſui, vel alieni iuris, Surd. deciſ. 40. n. 5. 12

Axioma CCXXII.

Verba.

1 *Verba ſunt intelligenda non ſecundùm quod ſonant ſed ſecundùm mentem, & intentionem proferentis.*

2 *Verba ſunt ſigna, & teſtimonium mentis noſtra.*

3 *Verba debent inſeruire intentioni, & non intentio verbis.*

4 *Verba ſunt intelligenda, & interpretanda ſecundùm propriam ſignificationem.*

5 *Verba debent intelligi quatenus propria eorum ſignificatio patitur.*

6 *Verba ſunt intelligenda ſecundùm materiam de qua loquuntur etiam contra propriam ſignificationem, niſi materia ſubiecta aliud ſuadeat.*

7 *Verba debent intelligi ſecundùm communem vſum loquendi.*

8 *Verba debent intelligi ſecundum ſubiectam materiam,& naturam actus, ſeu contractus.*

9 *Verba dubia impropriari debent, vt conueniant materia.*

10 *Verba debent intelligi cum effectu.*

11 *Verba debent aliquid operari , & non debent eſſe ſuperflua.*

12 *Verbum quodcunque etiam minimum debet operari.*

13 *Verbum nullum in diſpoſitione hominis debet eſſe ſuperabundans,& ſine miniſterio operandi.*

14 *Verba debent aliquid operari etiam in odioſis , & pœnalibus.*

15 *Verba in priuilegiis non debent eſſe ſuperflua.*

16 *Reſcriptorum verba non debent eſſe ſuperflua.*

17 *Verba in ſtatutis debent potiùs impropriari , vt operentur aliquid , quàm quod ſint ſuperflua , & ſine effectu.*

18 *Verba in legibus interpretandis non debent eſſe ſuperflua.*

19 *Teſtamentorum verba non debent eſſe ſuperflua.*

20 *Iuramenti verba non debent eſſe ſuperflua.*

21 *Atteſtationum verba non debent eſſe ſuperflua.*

22 *Verba potiùs ad impropriam ſignificationem trahi debent, quàm vt ſint ſuperflua.*

23 *Diſpenſationis verba non debent eſſe ſuperflua.*

24 *Superfluitas in quibus caſibus admittatur , oſtenditur.*

25 *Verba dubia in potiori ſignificatu ſunt accipienda, & ſecundùm ſenſum grammaticalem.*

26 *Verba dubia , quæ habent varium ſignificatum, debent intelligi in eo ſignificatu, qui eſt aptior.*

27 *Verba in dubio ſunt interpretanda naturaliter, propriè , & verè, non autem accidentaliter , ciuiliter, & fictè.*

28 *Verba impropriantur quando natura rei illis repugnat,& vt bonus quis dicatur, vt ſuſtineatur libellus, & ad tollendam contrarietatem, ne tertio pra udicetur,ſeu ad euitandum abſurdum.*

29 *Verba ſunt intelligenda ſimpliciter , & non ſecundùm quid.*

30 *Verba dubia debent intelligi ſecundùm naturam rei, cui adiiciuntur.*

31 *Verba debent intelligi per prius , & non per poſterius.*

32 *Verba clara non admittunt interpretationem, neque voluntatis coniecturam.*

33 *Verba vbi non conueniunt , diſpoſitio non habet locum.*

34 *Verba quod quis non expreſſit , mente non videtur cogitaſſe.*

35 *Verba dubia contra proferentem ſunt interpretanda.*

36 *Verba generalia generaliter ſunt intelligenda.*

37 *Amplia etiam in pœnalibus , odioſis , & correctoriis.*

38 *Verba quantumuis generalia debent reſtringi ad rationē & cauſam,propter quam fuerunt prolata.*

39 *Verba generalia reſtringuntur ad vitandum abſurdum.*

40 *Verba generalia reſtringuntur ſecundùm ſubiectam materiam.*

41 *Verba generalia reſtringuntur ad habilia.*

42 *Ius tertij ne tollatur , reſtringuntur verba generalia.*

43 *Actus ne pereat,reſtringuntur verba generalia.*

44 *Verba generalia reſtringuntur,& limitantur ſecundùm naturam , & poteſtatem loquentis , & non vltra.*

45 *Verba generalia quandoque reſtringuntur ex veriſimilitudine,*

46 *Verbis ſubtiliter non eſt dialecticandum.*

47 *Verba non ſufficiunt, vbi opus eſt facto.*

48 *Verba præcedentia declarant ſequentia , & è conuerſo.*

49 *Verba geminata magis operantur.*

VERBA ſunt iotelligenda non ſecundùm quod ſonant , ſed ſecundùm mentem , & intentionem profereotis, *l. non omnis, in princip. ff. ſi certũ petat. l. 3. §. ſi quis hoc interdicto. ff. de itiner. actuſque priuat. l. ſcire oportet. §. aliud. ff. de excuſat. tut. l. non aliter 69. ff. de legat. 3 l. ſed Celſus. §. 1.* vbi gloſſ. *verb. ſequendum. ff. de contrahend. empt. cap. intelligentia, & cap. propterea, de verbor. ſignif.* Coſm. *in Prag. ſanct. tit. de electione, verb. mens, pag. mihi* 141. Oldrad. *conſ. 9. n. 3. & ſeq.* vbi, quòd quando verba attenduntur ſecundùm corticem, ſumi debeot, prout ſonant , Nauarr. *in manual. cap. 23. n. 38.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. libertis. n. 48. C. de reuocand. donat.* Surd. *conſ. 431. n. 35.* Card. Tuſch. *practic. concl. tom. 8. lit. V. concl. 93. à principio,* Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 48. n. 55.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. quæſt. 85. n. 50.* 1

VERBA ſunt ſigna , & teſtimonium mentis noſtræ, & demonſtrant voluntatem animi, *l. Labeo. §. idem Tubero. ff. de ſupellect. leg. l. ſcire. ff. de tutor. & curat. l. 1. §. Diuus. ff. ad leg. Cornel. de ſicar. gloſſ. magiſtra, verb. animus, in l. Fulcinius. §. quid ſit lectitare. ff. quibus ex cauſ. in poſſeſſ. ead. l. reprehendendo, C. de inſtit. & ſubſtit. l. generaliter, in 1. notab. C. de non num. pecun.* Exornant Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. liberis. num. 15. & 18 C. de reuocand. donat,* Aluarad. *de coniect. ment. defunct. lib. 1. cap. 1.* Mench. *controuerſ. illuſtr. c. 58. n. 7.* Perez *ad tit. 9. verſ. aut dictum, lib. 8. Ordinam. pag. 216.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 3. cap. 4.* Maſcard. *de probat. concl. 1415. n. 24. cũ ſeqq.* Menoch. *de arbitrariis lib. 1. quæſt. 7. n. 75. & de præſumpt. lib. 3. præſ. 1. n. 39. & conſ. 1. num. 26 a.* Surd. *de aliment. tit. 2. quæſt. 2. n. 1. & conſ. 179. n. 62.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. beneficior. lib. 1. quæſt. 13. n. 29.* Brunot. à Sole *in gloſſ. communibus, verb. homo* 4. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſolut. 4. n. 9.* Farinac. *in prax. criminal. p. 5. q. 126. n. 158. & fragmentor. crimin. p. 1. lit. A. num. 229.* Rot. *apud eundem, deciſ. 130. n. 3. p. 1. recent.* [Nec præſumendum eſt quempiam dicere quod non priùs mente cogitauerit, Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſ. 22. n. 1. & 2.* vbi quòd verba, & ſermones ſunt ingeniorum, morúmque imagines. Caſtill. *contron. lib. 5. p. 1. c. 107. n. 2.*] 2

VERBA debent inſeruire intentioni , non intentio verbis , *l. non aliter. ff. de legat. 3. l. 3. §. conditio. ff. de adim. legat. cap. ſedulò. 38. diſt. cap. ſecundò requiris , de appell. cap. intelligentia , de verbor. ſignificat.* Tiraquell. *in l. ſi vnquam, verb. libertis, à n. 47. C. de reuocand. donat. & de retract. lig. §. 32. gloſſ. 1. num. 34. & 35.* Simon de Præt. *de interpret. vltim. volunt. lib. 2. dub. 2. ſolut. 1. à num. 280. ìuncto num. 215.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 3. num. 9.* Brunor à Sole *in locis commun. verb. verba. num. 20.* [Caſtill. *contron. lib. 1. p. 2. cap 86. num. 40.*] 3

Ratio

Ratio eſt, quia verba pendent à mente, non autem mens à verbis, vt inquit Menoch. *conſil.97. num.44.* & verba ſe habent vt corpus, & ſuperficies, at verò ratio,& mens vt ſpiritus,& anima, ſecundùm Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 48. *num.*56.

4 Verba ſunt intelligenda, & interpretanda ſecundùm propriam ſignificationem, quia non eſt ab illa recedendum, *l. non aliter, ff. de legat.* 3. Crauet. *conſ.*20. *num.*9.*& conſ.*105. *num.*1. *& conſ.*149. *num.*7. *& conſ.*227. *num.*11. *& ſeq. & conſ.*139. *num.*3. *&* 4. Pariſ. *conſ*22.*num.*6. *lib.*4. vbi ampliat,etiam ſi agatur de præiudicio tertij, Dec. *conſ.*113. *num.*6. Surd. *conſ.*140 *num.*63 *& ſeq.* vbi ampliat procedere etiam in materia odioſa, quando non præiudicatur tertio, nec iuriſdictioni ordinariæ, *& conſ.* 188. *num.* 27. Decian. *conſ.* 17. *num.* 45. *lib.* 1. *& conſ.* 30. *num.* 21. *lib.* 3. Sot. *reg* 8. Brunor. à Sole *in loc. commun. verb. verba,num.*1. Cardoſ *in prax.iudic eodem verb.num.*6. Melch.Phœb *Luſit.deciſ.*77. *num.*14. *tom.*1. Cardin. Tuſch. *d tom.* 8. *litt.V*, *concl.*91. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan lib.*1. *cap.* 15. *num.*10. Statil. Pacif. *de Salniano interd. inſp.*3. *cap.*1. *num* 6. Mari. Giurba *in conſuet Meſſ.cap* 3.*gloſſ.*6. *num* 4 *& cap.*1. *gloſſ.*5. *n.*2.

5 Vnde prouenit, quod vulgò dicitur, verba debere intelligi quatenus propria eorum ſignificatio patitur, *l. cùm lege, ff. de teſtam. l.* 1. *§. quod autem, ff. de aleator. cap.ad audientiam* 12. *de decim.* Card.Manric. *de coniect. vlt. volunt. lib.*8. *tit.*18. *num* 33. D.Barboſ. *in l.quia tale num* 37. *ff ſolut.matr.* Rot.*dec.*352.*num.*1. *apud Farin. part.*1. *recent.*

6 Limita, quia verba ſunt intelligenda ſecundùm materiam de qua loquuntur, etiam contra propriam ſignificationem, Gemin. *conſ.*122 *num.*3. *verſ. & facit.* Alexand *conſ.*86. *colum.*2. *verſ nec obſtat, & verſ. ſi dicatur*, Cardin.Tuſch. *d litt.V*, *concl.* 91. *num.*26. nam verba non intelliguntur ſecundùm propriam ſignificationem,quando ſubiecta materia aliud ſuadet, vt ſi Papa reſeruet beneficia ad collationem Epiſcopi pertinentia, licèt verbum *pertinere* ea propria ſignificatione, importet proprietatem, tamen intelligitur de quibus Epiſcopus eſt in poſſeſſione, propter ſubiectam materiam conferendi, quæ attenditur quando habet poſſeſſionem, ex Cald. *conſ.*244. *alias conſ.*23. *de præbend.*

7 Verba debent intelligi ſecundùm communem vſum loquendi, *l. librorum, §. quod tamen*, vbi Bart. *ff. de legat.* 3. *l. Labeo, ff. de ſupellect. legat. l. cùm de lanionis, § item, verſ optimum ergo, ff. de fundo inſtruct. l.cùm autem, C de donat.ant.nupt.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*3. *tit.*8. *num.* 1. Surd. *conſ.*413. *num.*87. *& conſ.*434. *num.*19. Anton. à Souſa *in relectione de cenſur. Bulla in Cœna Domini, cap.* 2. *num.* 4. *& cap.*6. *diſput.* 39. *num.* 3. *& cap.*7. *num.* 5. Gonzal. *ad regul.*8. *Cancell gloſſ.* 11. *num.*68. *gloſſ.*13. *num.*62. Mangil. *de imput. quæſt.* 57. *num.* 13. & ſecundùm conſuetudinem regionis, vt per Stephan. Gratianum *diſcept. forenſ. cap.* 79. *num.* 29. vulgaris enim appellatio pro lege habetur, ex Gonzal. *d.gloſſ.* 11. *numer.* 69. Sed ob communem vſum loquendi à propria verborum ſignificatione receditur. Ioann. Antonin. Mangil. *d tract. de imput. quæſt.*58. *num.*15. *&* 16.

8 Verba debent intelligi ſecundùm ſubiectam materiam, & naturam actus, ſeu contractus, *l. cùm pater, §.donatum, ff.de legat.*2. *l ſi vno*, & *ibi* Bart *ff locati, l.ſed & ſi poſſeſſ.*11. *§.item ſi iurauero, ff de iureiurand.l.fin.C.de non numer.pecun l.cùm manu ſata, in fin. ff. de contrah. empt. l. damni infecti, in principio, ff. de dam. infecto, l fluminum, §. hac ſtipulatio, ff. eod. tit. l. Proculus, ff. de vſufructu, l.ſi ſtipulatus, ff. de vſuris, l.vbi ita donatur, ff. de donat cauſ.mort. l.inſulam, ff. de præſcript. verb. l.ſi olei, C. locati, cap conſtitutus, de religioſ.dom. cap. ſolita, de maioritat. & obedient.* Corn. *conſ.*239. *num.*3 *lib.*1. *& conſ.*138. *num.*3. *lib.*3. Beroi. *conſ.*106. *num.*24. *lib.* 1. Alexand. *conſ.* 129. *Puto de iure, lib.*1. *& conſ.*37. *Viſo, num* 3. *lib.* 3. Euerar. *in topic. legalib. loco* 46. Maſcard. *de probat. concl.* 1131. *num.*20. Menoch. *de præſumpt lib.*3. *præſ* 104.*num.*28. Brunor. à Sole *in loc. commun. verb. verba, num.* 19. Cardoſ. *in praxi iudic.& Aduocat.eodem verb.num.*4. Surd. *deciſ.* 2. *num.* 13. *& deciſ.* 43. *num.*16. *& de aliment. tit.*1. *quæſt.*42. *num* 24. *& tit.*5. *quæſt.*1. *num* 26. Pichard. *in diſput. de mora num.* 127. Cald. Pereira *de extin. emphyt. cap.*1. *num* 33. Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell.gloſſ* 84. *num.* 33. 54 *&* 57. Card. Seraphin. *deciſ.*121. *num.* 11. *& deciſ.*398. *num* 7. *& deciſ.*541. *num.* 6. Card. Tuſch. *d tom.*8 *litt V*, *concl.*95. Flores de Mena *variar. quæſt. lib.* 2. *quæſt.* 24. *num.* 33. vbi dixit, quòd verba quantumuis præciſa reſtringuntur ſecundùm ſubiectam materiam. Rot. *dec.* 398. *num.*4 *apud Farinac. p.*1.*recent.* Alexand.Tremacinq. *conſ.*33. *num.*6. *&* 7. *tom.*1. quia verba intelliguntur ſecundum qualitatem perſonæ, ad quam referuntur, *l plenum* 12. *§. equity, ff. de vſu & habit. l ex militari, ff. de mil. teſtam.* Caſtill. *controu. lib.* 5. *part.* 2. *cap.*84. *num.* 6. 10. 15. *&* 16. Ioann. Anton. Mangil. *de imput. quæſt.*126. *num.*8. Vincent. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.*339. *num.*32.

9 Amplia, in tantum verba dubia debere interpretari ſecundùm ſubiectam materiam, & naturam actus, vt etiam poſſint impropriari, ſi opus ſit, imò debeant, vt conueniant materiæ, de qua agitur, *§. nunc autem admonendi*, vbi gloſſ. *verb. dederint, Inſtit. quibus alienar.lic.vel non*, Corn.*conſ.*138. *num.*3. *lib.*3. *& conſ.*96. *num.* 2. *lib.*4. Pariſ. *conſ.*78. *num.* 20. *lib.*3. Beroi. *conſ.*69. *n.*8. *lib.*1. quos refert Cardin. Tuſch. *d litt V*, *concl.*95. *num.*15.

10 Verba debent intelligi cum effectu, *l.*1. *§. hæc verba, ff quod quiſque iur. l. penult. §. docere, ff. ne quis eum. l.quoties, ff. qui ſatiſdar. cogan.l.*4. *§.condemnatum, ff. de re iudic.l ſi Barzatorem, C.de fideiuſſ.cap qualiter*, vbi *gloſſ.vlt de pact.cap. relatum, de cleric. non reſident. cap. ſi a iudice, de appell lib* 6. Becc. *conſ.*6. *num.*2. *& conſ.*105. *num.*3. *vol.*1. Federic.de Sen. *conſ.*10. *Caſus talis, in fine*, Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg* 304. Surd. *conſ.* 3. *num.* 25. *& conſ.* 179. *num.*49. Ignat. del Villar *in Sylua reſponſor. reſponſ.*1. *num.*25. Vgolin. *de offic. Epiſcop. cap.* 36. *§.* 1. *num.* 2. Franc. Galet. *in margar.caſuum Conſcien.verb.verba.* Anton. à Souza *in relect. de cenſur. Bulla in Cœna Domini, cap.*4. *diſp.* 16. *num.* 2. *& cap.* 11. *num.* 6. *& cap.* 12. *diſput.*63. *num* 2. Aloyſ. Ricc. *in deciſ.Curia Archiep. Neapol deciſ.*41. *num.*3. *part.*2. Cardin *in prax. iudic. verb. verbum, num.*5. Card. Tuſch. *d litt. V*, *concl.*90. Octau. Glorit. *reſp.* 1. *part.* 1. *num.* 181. Caſtill. *contron lib.*5 *part.*2. *cap.*96. *num.*5. Ioann.Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.*1. *quæſt.*1. *num.*3. *&* 4. Ouid. de Amicis *de iur.emphyt. q.*3. *num.*8. *& q.*75. *num.*4. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.*650. *num.*6.

11 Verba debent aliquid operari, & non debent eſſe ſuperflua, *l.*3. *in princ. ff. de iureiurand l. ſi quando* 109. *de legat.*1. *l.fin. ff. ne quid in loco publ cap ſi Papa, in fin. de priuileg lib.*6. *cap. ſi à Iudice, de appell.eod.lib.* Felin. *in cap. qualiter,& quando, il* 1. *num.*25. *de accuſ.* Alex. *conſ.* 214. *Ponderatis, num.*10. *& ſeq. lib.*6. vbi ait, quòd ſufficit, quòd operentur in aliquo, vel poſſint operari quoquomodo, Caſtr. *conſ.*193. *in fin lib.*2. Ruin *conſ.*79. *n.*8. *lib.*2. vbi extendunt tam in verbis ſpecialibus, quàm in generalibus, & vniuerſalibus, Crauet. *conſ.*23. *n.*3. Tiraquell. *de retract. conuen. §.*1.

Valle *conſ.100. num 15. & ſeq.lib.1.* Tiraq. *de iur.marit gloſſ.7. num.14. de iur. primogen quaſt.1. num.10. & q.34.num.17. & q.40. num.134. & in tract le mort.p.3. decl. 1. num. 1.* Menoch. *de praſumpt. lib.4. praſ.81. num.19. & conſ. 97. num. 86.* Surd. *deciſ.303. num.1. & conſ.90. n.24.* Cald.Pereira *de nominat emphyt.q.13. n.12 col.2 in fin.* Cardoſ. *in prax.indic.verb.verbum,n.6.* Franc. Galet. *in margarit. caſuum Conſc. verb. verba.* Card Mantic. *de coniect.vlt.volunt.lib.3.tit.4.num.15.* Gallin. *de verb.ſignif lib.2.cap.21.num.8.& lib.3.c.19. num.2.* Roland.à Valle *conſ.68.num.8.lib.1.* vbi,quòd in contractibus debent verè,& non fictè intelligi, *& conſ.79.num.15. lib. 3.* vbi extendit in ſententia, Decian. *conſ.17.num.44.lib 1.* Crauet. *conſ.149 num.7.* vbi quòd in omni materia à verbis,& propria ſignificatiune non receditur, *& conſ.271. num.3.* vbi extendit in ſtatutis, Marius Anton. *var.reſolut.lib.1.reſol.4.num.9.* Nicol Garc *de benefic.p.7.c.9.n.32.* Card. Tuſch. *d.tom. 8. litt. V, concl.102. per totam.* Caſtill. *controu.lib.5. p.2.c.131.num.7.* Mangil. *de imput q.77. num.88.* Nouarr. *quaſt forenſ.lib.1. q.1. num.6.* Fuſar. *de ſubſtit q.383.num 3 & q.386.num.19.* & ſi ciuiliter & naturaliter verba intelligi poſſunt,naturaliter potius, quàm ciuiliter verba intelligi poſſunt. *d.l fin. C.de his,qui ven.atat impetr. l.Statius Florus §.Cornelio Felici, ff. de iure fiſci.* Tiraq *in l ſi vnquam,verb. ſuſceperit liberos, num. 15. C. de renoc. donat.* Ioann. Ant. Mangil. *de imput. q.110. num 23. & ſeq.*

28 Limita multis modis, vt per Crauet. *conſ.6. n.41.* vbi loquitur in defenſione Rei in criminalibus, Roland. à Valle *conſ.68. num.43. lib.1.* vbi, quando natura rei repugnat verbis, quia tunc impropriantur, *& conſ. 53. num 17. eod. lib. 2.* vbi, quòd verba impropriantur, vt ſuſtineatur libellus, Dec. *conſ.11. num.59. lib.1.* vbi, quòd ad tollendam contrarietatem fit impropriatio, *& conſil. 23. num.72. lib.1. & conſ. 114. num. 68. lib.13.* vbi,quòd impropriantur verba, ne tertio præiudicetur, vel tollatur ius tertij; *& conſil. 103. num. 36. lib. 2.* vbi extendit ad euitandum abſurdum.

29 Varba in dubio ſunt intelligenda ſimpliciter, & non ſecundùm quid, *l hoc legatum, in fin. ff. de legat 3.l.1. §.ſi quis ſimpliciter, ff. de verb. obligat.* Ruin. *conſ.56.in fin.lib.2.* Card.Tuſch. *d.tom 8.litt.V,concl.92. per totam.* Limita tamen, niſi verba redderentur ſuperflua ſimpliciter ſumpta,quia tunc ſecundùm quid operari debent, Bald. *in l.liberti, libertaque, num 28. C. de oper. libert.* Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib.4. interp.2. dub.2 num.7.* Card. Mantic. *de coniect.vltim.volunt lib 10.tit.1.n.2. & tit.2. num.25.*

30 Verba dubia debent intelligi ſecundùm naturam rei, cui adiciuntur, Oldrad. *conſ. 243. num.2. verſ.ſed iis non obſtantibus,* Alex *conſ.60. In cauſa, & lite, in fin. lib.7.* Gemin. *conſ.29. num. 3. in fine,* vbi quòd verba generalia debent reſtringi ſecundùm naturam ſubiectæ materiæ, & in fine ſubdit, quòd reſtringuntur ad modos proportionabiles materiæ idoneæ, in qua fit expreſſio, *& conſ. 73. num. 10.* quod debent intelligi,vt conueniant rei & perſonæ, Ruin. *conſ.25. num.19.& ſeq. lib. 1.* vbi quòd verba quantumcunque generalia, intelligenda ſunt ſecundùm naturam ſermonis, & rei, de qua partes loquuntur, Alexand. *conſ.43. Viſis, num.25. & ſeq.lib.4.* vbi quòd imò in contractibus verba impropriantur, vt intelligantur ſecundùm naturam actus, qui celebratur, Crauet. *conſ.732.num.23.* vbi quòd in tantum verba etiam vniuerſalia reſtringuntur ſecundùm naturam rei, vt potiùs toleretur ſuperfluitas, & quod nihil operentur, quàm quod contra naturam rei intelligantur. Peralta *in l.ſi quis in principio teſtamenti, num.76. & 77. ff. de legat. 3.* Tiraq *in l. ſi vnquam verb.reuerteretur,num.30.* Surd. *deciſ.122.num.17.* Alex.Rauden. *de analog. lib.1. cap.23. num.11. & 12. & c.24.num.235.* Caſtill. *controu lib.5.p.2.c.86.num.3. cum ſeqq.* vbi multipliciter ampliat.

Verba debent intelligi per prius,& non per po- 31
ſterius, *l.hoc legatum, ff.de legat.3.* Card.Tuſch. *dict. tom.8.litt.V, concl.92.num.25.* Ioſeph. de Seſſe *Aragonia deciſ.64.num 86. tom.1.*

Verba clara non admittunt interpretationem, 32
neque voluntatis coniecturam, *l.licèt Imperator, ff. de legat. 1.* Socin. *conſ.13. num. 39. lib.* . Roland. à Valle *conſ.79. num.55. lib.3.* Cardin. Tuſch *d tom.8. litt.V, concl.108.* Card.Seraphin. *deciſ.762. num 1.*

Varba vbi non conueniunt, diſpoſitio non 33
habet locum, *l.4. § toties, ff. de damno infecto, l. quod conſtituimus, ff. de milit. teſtam.* Bart. *in d.l.4. §. Prator ait,* Gemin. *conſ 65. in princip. num.2* late Tiraq *in l.ſi vnquam,verb.libertus, num 2. C de renocand. donat.* vbi *num.5. cum ſeqq* intelligit in legibus,ſtatutis, & omni alia diſpoſitione, Card Tuſch. *d tom.8. litt V, concl. 89. à princ.* Mari. Antonin. *var.reſolut. lib. 3. reſol.9. num 4.*

Verbo quod quis non expreſſit, mente non 34
videtur cogitaſſe, *c. cùm ordinem, de reſcript. c.sua, de ſponſal* Oldrad. *conſ. 266. num. 10. verſ.quod verbo.* Card.Tuſch. *d.tom.8. litt.V, concl.89. num.3.*

Varba dubia contra proferentem ſunt inter- 35
pretanda, *l veteribus 40.* vbi Bart. *ff. de pactis, l.quicquid adſtringenda, ff.de verb.oblig.l.Labeo,ff.de contrah. empt.l.qui eum,§ fin.ff de tranſact.* Iaſ. *in l.ſtipulatio iſta, §. in ſtipulationibus, ff. de verb. obligat.* vbi ponit ſex limitationes, Abb. *conſ.75.col.3.n.1.& ſeq.lib.2.* Alex. *conſ 11 Viſo,in fin lib.2.& conſ.12.Viſo themate,num.7. eod lib.2.* Menoch. *conſ.110.num.36. & conſ.179.n.19.* Surd. *deciſ.322. n.63. & de aliment.tit.6. q.1. num.26.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. verbum, num.9.* Card. Tuſch. *d tom.8 litt.V, concl.106.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.1.c.3. num.41.* Mari. Antonin. *var reſolut. lib 2. reſol.23. num.19.* D. Barboſ *in l ſi quis intentione ambigua 66.num 28. ff de iudic.* Card.Mantic. *de tacitis & ambig.conuent lib.2.tit.4 num 99.cum ſeqq.* vbi dicit procedere in contractibus, non verò iudiciis, ſubditque differentiæ rationem.

Varba generalia generaliter ſunt intelligenda, 36
l. 1. §. quod autem, ff. de aleator. l in fraudem, & ibi Bald. *ff. de teſtam mil l.de pretio, ff. de Publ.in rem act. l ſi ſeruitus, ff. de ſeruit.vrb. pred l.regula,§.vltim ff.de iuris,& facti ignor. l fin.in fin. ff de dotis promiſſ l.ſi finita,§. de cateris,de damno infecto, l.1.§.generaliter. ff. de legat. praſtan.* Afflict. *deciſ.319. num. 3.* Tiraq. *in l. ſi vnquam in princ.num.118 C de renocand.donat.* Hojed. *de incompatib. benefic. p 1. cap.14. num.20.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.131.* Burg. de Pace *conſ.17. num.2.* Portoles *in tract. de conſortib. & fideicomm.legali, cap.6. num.16.* Surd. *deciſ.121. num.1. & conſ. 271. num. 28.* Valaſc. *conſ. 113. num.21.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part. 2 cap.7. num.70.* Aloyſ.Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ deciſ.419.num 1. & deciſ.605. num.2. in 1. edit. alias reſol.356. & 529. in 2. edit. & in deciſ.Curia Archiep Neapol.deciſ 286. num 5.p. 1.* Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib 3. q.87. num.16.* Cald.Pereira *de poteſt.eligendi,cap.16.num 18.* Mari. Antonin. *var.reſolut. lib.1. reſolut. 42. num.3.* Farinac. *p.4. conſ.65. in addit.litt.G,* Card.Tuſch. *dict. tom.8. litt.V, concl.122. num.1.*

Amplia etiam in pœnalibus,odioſis,& correcto- 37
riis, vt per Ruin. *conſ.73.n.19. cum ſeqq. lib.3.* Card. Tuſch. *d.litt V, concl.122.n.9.cum ſeqq.* Rot. *deciſ.41. num.19. & ſeq. apud Farin p.1.recent.*

38 Limita primò, quia verba quantumuis generalia debent reſtringi ad rationem & cauſam propter quam fuerunt prolata, & intelligenda ſunt ſecundum ea quæ præcedunt, *l. non eſt nouum, ff. de legib. l. heres meus §. 1 ff de legat. 1. l ſi ex pluribus, ff. de ſolutionib.* Abb. 114. *Attingendo, num 4. lib. 2.* Menoch. *conſ. 496. num. 54.* Surd. *conſ. 451 num. 11.* Card. Tuſch. *d litt V, concl. 122. num. 44.*

39 Limita ſecundò, vt verba generalia reſtringantur ad vitandum abſurdum, *l ſcire oportet, §. aliud, ff. de excuſ. tutor. l. 1. ff. ne quid in loco publico,* Caſtr per text. *ibi in l. inter omnes, num. 4 verſ. & nota, ff. qui ſatiſd. cog.* Card. Tuſch. *d litt V, concl. 130.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib 2. reſolut. 40. num. 11.*

40 Limita tertiò, vt verba generalia reſtringantur ſecundùm ſubiectam materiam, *l. 3. §. ſi quis haredi, ff. de ſtatulib.* Gemin. *conſ. 19. num. 3. in fine,* Ioann. de Imola *conſ. 41.* Card. Tuſch. *d litt. V, concl. 132.* Rot. *deciſ. 542. num. 4. apud Farin. p. 1. recent.*

41 Limita quartò, quia verba generalia reſtringuntur ad habilia, *l. vt gradatim, in princip ff de muner. & honor. l. 1. in princ. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Crauet. *conſ 256. num. 8.* Menoch. *remed. 4. adipiſc num. 755. & remed. 1. retin. num. 38.* Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, cap. 1. num. 57.* Surd. *deciſ. 152. num 2.* Cardin. Tuſch. *d. litt. V, concl. 131.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. quaeſt. 85. numer. 61.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom 4. cap. 724. num. 18.* Caſtill. *controu. lib 5. p. 2. cap. 89. num. 15.* Ioann. Maria Nouar. *quaeſt. forenſ. lib. 1. q. 3. num. 5.*

42 Limita quintò, quia verba generalia reſtringuntur, ne tollatur ius tertij, Oldrad. *conſil. 268. num. 5. verſ. nunc ad rationes,* & ne quis damnum indebitè patiatur, Anchar. *conſ. 361. Viſa plena, in princ.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 2. reſol. 40. num. 12. & 19.* & ne tollant gratiam habentem priorem datam, ſecundùm Ægid. Bellam. *conſ. 33. num. 15. verſ prima reſponſio,* refert Card. Tuſch. *d litt. V, concl. 128.*

43 Limita ſextò, quia verba generalia reſtringuntur, ne actus pereat, Fulgoſ. *conſ. 28. in fine,* Card. Tuſch. *d. litt. V, concl. 134.*

44 Limita ſeptimò, quia verba generalia reſtringuntur, & limitantur ſecundùm naturam, & poteſtatem loquentis, & non vltra, Oldrad. *conſ. 159. verſ. circa tertium,* Gemin. *conſ 67. num. 3. & conſ. 77. num. 2. & conſ 96. n. 7.* Anton. de Butr. *conſ. 19. num. 5. & ſeq.* Card. Tuſch *d. litt. V, concl. 135.* Et ex mente, & ratione, idem Card. Tuſch. *d. litt. V, concl. 142. per totam.*

45 Limita octauò, quia verba generalia quandoque reſtringuntur, ex veriſimilitudine, *l. creditor. § Lucius, ff mandati,* Oldrad. *conſ. 159. verſ. circa tertium,* Card. Tuſch. *d. litt V, concl 142. num 4.* Vnde verba generalia non includere caſus inſolitos, de quibus non eſt veriſimiliter cogitatum, tenet Florus de Mena *var. lib. 2. q 24. num. 13.*

46 Verbis ſubtiliter non eſt dialecticandum, Card. Mantic. *de coniect. vltim volunt lib. 1. tit. 1. num. 4.* Ant. Monach. *Florent deciſ. 71. n 17.* quia ſubtilitas reprobatur, *l ſi fideiuſſor. §. quadam ff mandati, c dilecti, de indic.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 12. n. 3.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg. 288.*

47 Verba non ſufficiunt, vbi opus eſt facto, *l. non omnes, § fin ff. de re mil l pecu inum, in fin. princ. ff. de pecul. l. Iulianus, §. offerri, ff. de act empti, l. 1. § tuliſſe, in fine, ff. ad Syllan. c. 1 & 2 de ſequeſt poſſeſſ.* Bellacomb. *tom. 2 commun opinion. lib. 8. tit 12. de ſolutionib. num. 16. pag mihi 192* Eſcob *de ratioc. cap. 5. num. 44.* Card. Tuſch *tom 3 litt. F, concl. 22.* Steph. Gratian *diſcept. forenſ tom. 4. cap. 23. num. 12. & c 67.* Stanl. Pacif. *de Salu. interd. inſp. 4. cap. 1. num. 173.*

Verba præcedentia declarant ſequentia, & è conuerſo, *l. vtrum, ff. de petit. hered. l qui filiabus, in princ. & l. ſi ſeruum, §. fin. ff. de legat. 1.* Caſtrenſ. *conſ. 347. num. 2. verſ. ad quartum, lib. 2.* Surd. *deciſ. 188. num 50. cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin p. 4. conſ. 30. num 15 & conſ. 65. num. 110.* Mari. Antonin. *var. reſolut lib. 3 reſol. 1. num. 60.* Card. Tuſch *d tom 8. litt V, concl. 144. num. 21.* Imò quod verba præcedentia magis declarent ſequentia, quàm è conuerſo, dicunt, Ceph. l. *conſ. 156. num. 10. & ſeq. & conſ. 351. num. 38.* Pariſ *conſ. 23. num. 118. lib. 1.* Et quòd verba ſequentia declarent præcedentia, tradunt Ioan. de Imola *conſ. 85. in princip.* vbi quòd declarant & limitant, Signorol. *conſ. 37. Factum ſic proponitur, num. 7. circa fin. verſ. praeterea,* vbi quòd ſequentia verba declarant præcedentia, & è contra, Ægid. Bellam. *conſ. 39. num. 4.* vbi *num. 9.* ait, ſequentia declarare præcedentia, quando ſunt in eadem diſpoſitione, & quando verba declaranda indigent declaratione, aliàs ſecus, latè Roman. *conſ. 318. Præſens conſultatio, num. 5. verſ. tertio,* vbi quòd verba ſequentia præcedentibus præſtant euidentiſſimum intellectum, Caſtrenſ. *conſ. 74. In cauſa mota, col. 2. verſ. tertia regula, lib. 1.* vbi quòd eſt regula, quod ex ſequentibus declaratur animus in præcedentibus. 48

49 Verba geminata magis operantur, *l. Baliſta, ff. ad Trebell.* Corn. *conſ. 187. In conſultatione, num. 12. lib. 4.* latè Barbat. qui ponit multa exempla, *conſ. 37. in princ. lib. 3.* Alex. *conſ. 216. Nec arguendi, num. 25. verſ. ſeptimò confirmatur, lib. 2.* Bertazol. *de clauſul. inſtrum. clauſ. 4. gloſſ. 2.* Card. Tuſch. *tom. 4. litt. G, concl. 28. n. 2. & tom. 8. litt. V, concl. 158. per totam.*

Axioma CCXXIII.

Veriſimile, Veriſimilitudo.

1 *Veriſimile eſt id, quod proximum, & ſimile vero eſt.*
2 *Veriſimile vnum additum alteri, inducit legis præſumptionem.*
3 *Veriſimilitudo dicitur cognata naturæ, & habetur pro lege, & veritate, vt num. 4.*
5 *Falſitatis imaginem habet non veriſimile.*
6 *Veriſimile quod non eſt, præſumitur falſum.*
7 *Veriſimile quod non eſt, nec dicendum, nec credendum.*
8 *Teſtes deponentes non veriſimilia, præſumuntur falſi.*

Veriſimile eſt id, quod proximum, & ſimile vero eſt, Bald *conſ. 61. Littera magnifici, lib. 3.* quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ tom. 8. litt. V, concl. 161. n. 1.* & dicitur quòd legibus, & iure communi conuenit, & ei non contradicit, Franc. Becc. *conſ. 101. num. 47.* Menoch. *conſ. 1. num. 418. & conſ. 380. n. 7. & de arbitr. caſu 85. n. 5.* Garc. Gironda *de priuil. ſeu exempt. explicat. n. 555.* & debet haberi pro probato, Bald. *conſ. 180. Mortuo, lib. 5.* Oldrad. *conſ. 13. Cum quaeſtio, in fine,* Aretin. *conſ 9. col. 2.* Imò vnum veriſimile additum alteri inducit legis præſumptionem, Soc. *conſ. 149. num. 8. lib. 1.* Rimin. iun. *conſ. 217. num. 34. & ſeq. lib. 2.* Becc. *conſ. 101. num. 46. & conſ. 103. num. 11.* Et ideo qui arguit à veriſimili, dicitur arguere à ratione naturali, Rimin. iun. *conſ. 362. n. 18. lib. 4. deciſ. Pedemont 17? n. 6 & ſeq* 1 2

Vnde veriſimilitudo dicitur cognata naturæ, Oldrad. *conſ. 13. Cum quaeſtio, in fine,* Bald. *d. conſ. 180. lib. 5.* 3

lib. 3. Crauet. *conſ.* 28. *& conſ.* 61. *in fin. num.* 9. *& conſ.* 269. *num.* 4. *& conſ.* 363. *num.* 26. vbi *num ſeq.* ſubdit, quòd obtinet ſecundum locum primò mens, ſecundò veriſimilitudo, Franc. Becc. *conſ.* 101. *num.* 46. Rimin. iun. *conſ.* 362. *num.* 18. *Podem. deciſ.* 170. *num.* 8. *& ſeq.*

4 Habetur pro lege, & veritate, ita vt habens veriſimile pro ſe dicatur habere caſum legis, Rimin iun. *d conſ.* 362. *num.* 18. Crauet. *conſ.* 61. *num.* 9. Cephal. *conſ.* 287. *Cum Dominus*, *n.* 23. Franc. Becc. *conſ.* 101. *num.* 46. Steph. Grat. *diſcept. forenſ. tom.* 5. *cap.* 878. *num.* 16. latè Caſtill. *contrau. lib.* 5. *p.* 2. *c.* 63. *per tot.*

5 Et è contrà, non veriſimile habet imaginem falſitatis, Bald. *in l.* 1. *col.* 3. *C. de ſeruis fugit.* Grammat.
deciſ. 28. *in princ.* Socin *conſ.* 149. *num.* 8. *lib* 1. Crauet.
6 *d. conſ.* 61. *num.* 9. Quia veriſimile quod non eſt, præ-
ſumitur falſum, Tiraq. *in l ſi vnquam, in princ. num.* 40.
C. de reuocand. donat. Menoch. *conſil.* 1. *num.* 258. *&*
conſ. 2. *n.* 300. *& conſ.* 28. *num* 25. *& conſ.* 188. *num.* 11.
& conſ. 199. *n.* 12. *& de arbitr. lib.* 2. *caſu* 85. Maſcard.
de probat. concl. 740. *num* 35. *& concl.* 1364. *num.* 4.
Surd. *de aliment tit.* 8. *quæſt.* 12. *num.* 24. Ioſeph. de
Ruſticis *in proœm. ad l. cùm auus*, *cap.* 2. *num.* 3. *ff de*
condit. & demonſtr. Caſſanat. *conſ.* 39. *n.* 60. *& conſ.* 55.
7 *num.* 43. Et ideo nec credendum, nec dicendum, ex
Rimin. iun. *conſ.* 362. *num.* 15. *&* 16. imò nec attendi
debet, *l. fin in princ ff. quod metus cauſ. c. quia veriſimile,*
de præſumpt. Pariſ. *conſ.* 13. *num.* 9. *vol.* 3. *& conſ.* 8. *n.* 7.
8 *vol.* 4. Quare teſtes deponentes non veriſimilia,
præſumuntur falſi, Dec. *conſ.* 94. *col.* 2. *in fin.* ſeu ſal-
tem de falſo ſuſpecti, Abb. *in d. cap. quia veriſimile, in*
fin. de præſumpt. Gramm. *deciſ.* 103. *num.* 78. Crauet.
conſ 171. *num.* 6. ac proinde illis, ex iuſta cauſa, mi-
nimè credendum, Pariſ. *conſ.* 107. *num.* 70. *lib.* 1. Curt.
iun *conſ.* 17. *n.* 6. Crauet. *conſ.* 134. *n.* 137. *& conſ.* 171.
num. 6.

Axioma CCXXIV.

Veritas.

1 *Veritas ſæpius examinata magis eluceſcit.*
2 *Veritati ſemper adhærendum eſt, quia amicus Socrates, ſed magis amica veritas.*
3 *Iura ad hoc inuenta ſunt, vt verum à falſo, æquum ab iniquo diſcernatur.*
4 *Veritas præualet exiſtimationi, ſeu opinioni.*
5 *Veritas eſt baſis, fundamentum, ſeu mater iuſtitiæ.*

1 VERITAS ſæpius eximinata magis eluceſcit, *cap grauė* 36. *quæſt.* 9. *cap inter dilectos, de fide inſtrument.* Roland. *conſ.* 6. *num.* 2. *vol.* 1. *& conſ.* 66. *n.* 1. *vol.* 2. *& conſ.* 13. *n.* 1. *vol.* 3. *& conſ.* 24. *n.* 1. *& conſ.* 50. *n.* 1. *eodem vol.* 3. Crauet. *conſ.* 135. *n.* 18. Flamin. Pariſ. *de reſignat beneſic. lib.* 11. *quæſt.* 11. *n.* 3. Hieron. Giach. *conſ. Syndicatus*, *num.* 265. *cum ſeqq.* Bobadil. *in ſua polit. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 1. Fr. Didacus Murillo *en la fundacion milagroſa de la capilla Angelica del Pilar*, *c.* 5. *in princ. pag. mihi* 31. nam veritas diſputando inuenitur, *l muneruni*, *§. fin. ff. de muner. & honorib.* Card. Tuſch. *tom.* 2. *litt. D*, *concl.* 507. *num.* 1.

2 VERITATI ſemper adhærendum eſt, quia amicus Socrates, ſed magis amica veritas, de quo plura tradit Probus *in addit. ad Ioann. Monach. in cap. nemo deinceps, num.* 75. *cum ſeqq. de elect. lib.* 6. & Menoch. *conſ* 111. *num.* 17. Et ideo ſuper omnia amanda, & ſequenda, *l. ſi ita legatum, ff. de condit. & demonſtr.* Flamin. Pariſ. *de confident. quæſt.* 69. *num.* 13. Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 8. *litt. V*, *concluſ.* 165.
ac etiam attendenda ſemper eſt, quia ad hoc inuen- 3
ta ſunt iura, vt verum à falſo, æquum ab iniquo diſcernatur, *l.* 1. *ff. de iuſt. & iur.* Butr. *conſ.* 27. *num.* 2. Flamin. Pariſ. *de tract. de confident. quæſt.* 46. *num* 61. Card. Tuſch. *d. litt V*, *concluſ.* 166.

VERITAS præualet exiſtimationi, ſeu opinioni, & plus valet, quod in veritate, quàm quod in opinione conſiſtit, *l. regula* 9. *§ qui ignorauit*, *ff de iur. & fact. ignorant. l.* 4. *§. quoties*, *ff. de manumiſſ. vindict.* l. 1. *§. ſi pupillo*, ibi, *vt hic plus ſit in veritate, quàm in exiſtimatione mentis*, *ff. pro emptor. § ſi quis rem ſuam, Inſtit. de legat.* Menoch. *de præſumpt. lib* 1. *quæſt.* 31. *num.* 4. Brunor. à Sole *in loc communib. verb. veritas*, *num.* 45. Mendez à Caſtro *in prax. Luſitana, lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 19. 4

VERITAS eſt baſis, fundamentum, ſeu mater iuſtitiæ, Gig. *conſ.* 2. *num.* 6. *cum ſeqq.* Bald. *conſ* 343. *col. penult. lib.* 1. Roland. *conſ.* 47. *num.* 11. *vol.* 3. *& conſ.* 88. *num.* 2. *eodem volumine*, *& conſ.* 12. *num* 34. *& conſ.* 46. *num.* 3. *vol.* 4. Aloyſ. Ricc. *in praxi rer. fori Eccleſiaſt. deciſ.* 234. *num.* 6 *in* 2. *edit.* ac proinde ſemper illa præualet, eique cedunt omnia, Roland. *conſ.* 11. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 3. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *quæſt.* 31. *num* 4. & omnia vincit, *cap. veritate*, 8. *diſt.* Roland. *conſ.* 5. *num.* 19 *& conſ.* 33. *num* 41. *lib.* 4. 5

Axioma CCXXV.

Via.

1 *Viam quam quiſque ſibi elegit, ſequi debet.*
2 *Via vna electa, non poteſt ad aliam recurri.*
3 *Via quod vna prohibetur, non debet alia aliquo colore admitti.*
4 *Viam nemo videtur eligere per quam iudicium ſuum ſubuertatur.*
5 *Via eſt admittenda, per quam ad ius commune reditur.*
6 *Diſpoſitio, qua reuertimur ad ius commune, fauorabilis eſt.*

VIAM quam quiſque ſibi elegit, ſequi debet, 1
l. ſi mulier, *§. fin. ff. quod met. cauſ. cap. cùm omnes,*
circa fin. de conſtit. c. quod ſemel, de reg iur. lib. 6. Surd.
conſ. 377. *n.* 3. Farinac. *in praxi crimin. p.* 6. *quæſt.* 175.
num. 199. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 2. *reſol* 17.
num 8. Sigiſm. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 9. *num.* 45.
verſ. Ratio, Ioann. Maria Nouar. *quæſt. forenſ. lib.* 1.
q. 44. *num.* 5. *verſ. ad quodammodo.* Et ideo via vna 2
electa, non poteſt ad aliam recurri, vt per Stephan.
Gratian. *Marchia deciſ.* 4. *num.* 72. Sigiſm. Scacc. *dict.*
tract. de appellat. q. 17. *limit.* 9. *n.* 45. *& de commerc. §.* 7.
gloſſ. 5. *num.* 11. *cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *p.* 2. *deciſ.* 280.
à num. 4. Marta *de iuriſd. p.* 3. *cap.* 4. *num.* 21.

VIA quod vna prohibetur, non debet alia ali- 3
quo colore admitti, *l. nec per ſe*, *C. de hæred. inſtit.* Ioſeph. de Seſſe *Aragonia deciſ.* 28. *num.* 11.

VIAM nemo videtur eligere, per quam iudi- 4
cium ſuum ſubuertatur, *l.* 3. *verſ. nec credendus*, *ff. de milit. teſtam. l. quoties* 13. *ff. de reb. dub. l. quoties*, *ff de verb. ſignif.* cum aliis adductis per Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 1. *tit.* 1. & Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 4. *per totam.*

VIA eſt admittenda, per quam ad ius commune 5
reditur, *l. ſi vnus*, *§. pactus ne peteret*, *ff. de pact. cap. ubi exordio* 35. *diſt.* Rebuff. *in praxi beneſic. tit. differentia*

inter prinilegium, num.6. Couarr. lib.3. var. cap.6. n.4. Gutier. conſ.1. num 37. Monet. de opt canon. c.8.n.19.
3 vbi quòd facilis eſt reditus ad ius commune. Vnde diſpoſitionem, quia reuertimur ad ius commune, fauorabilem aſſerunt, gloſſ. verb.nnmerandum, in cap. ſtatutum, de prabend. lib.6. Alexand. Raud. de ſucceſſ. Regni Portugal. reſponſ.1. num. 41. Anton. à Souſa in relect. de cenſur. Bulla in Cœna Domini, cap.16. diſp.83. num.6.

Axioma CCXXVI.

Vincens.

1 VINCENS vincentem te, multo magis vincit te, l. de acceſſionibus, ff. de diuerſ. & temporal. praſcript l aquiſſimum, ff ad Tertull. gloſſ. verb. proximus, in auth defuncto, C. ad Orific. Socin. conſ.212. in princ. lib. 2. vbi declarat per plures caſus, Roman. conſ. 383. In propoſito caſu, verſ. ſecundò principaliter, lib.2. Caſtrenſ. conſ 2. col. penult. in princ. verſ eodem ergo modo, lib.1. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg.282. Euerard. in topic. legal loco 67. Alexand. Raudenſ. de ſucceſſ. Regni Portugall reſponſ 2. n.117. Surd. conſ.125. num. 14. & conſ.138. num.18. & 19. & conſ.416. num 2. & 25. vbi declarat latè Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom.8. litt. P, concl.208. per totam. Cardin. Mantic. de coniect. vltim volunt. lib.10. tit.7. num.6. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap 154. num.36. & cap. 157. num 1. Narbona l. 59. gloſſ. 1. num.30. & 41. tit 4 lib.2. Recop.

2 Intellige, quando ille, qui te vincit, & tu eſſetis eiuſdem generis, rationis, & ordinis, vt declarat Oldr. conſ. 198. Circa primum, col.2. num.6. verſ. ad brocardicum, vbi pariter intelligit procedere, quando ego, qui vinco te, habeo cauſam à te, quia ſi vinco te, multo magis alium, quem tu vincis. Intellige etiam, vbi victus vincitur ex eodem iure, non autem ex diuerſo, vt fuit deciſum in Rot. apud Farinac. deciſ.59. num.2. in fin. p.1. recent.

3 Limita in diuerſo caſu, quia ſi vinco te ad capillos, tu vincis alium ad brachia, non vincam ad taxillos, vel brachia illum, quem tu vincis, Bart. in l Cornelius, col.2 verſ. venio ad vltimam, ff. qui potior. in pignore habeantur, quem refert Card. Tuſch. d litt V, concl.208. num.13. vbi num.15. poſt Oldr. loco proximè cit. limitat etiam in diuerſo genere, diuerſa ratione, & diuerſo ordine; ac n.16. poſt Ang. conſ.252. limitat quoque, quando non eſt eadem ratio excluſionis in omnibus.

4 An autem, & quando procedat huiuſmodi Axioma in ſucceſſionom, & aliorum actuum materiat vide Couarr. lib. 1. variar. cap 7. num. 3. verſ. item aduerſus, Molin. de primogen. lib. 3. cap. 5. num 16. Gabr. commun. lib.4. tit. de ſucceſſ. ab inteſt. concluſ 4. Philip. Porr. lib.3. reg. 27. Decian. conſ.13. num.38. lib.3 & conſil. 8. num 20. lib.5. Cardin. Mantic. de coniect vltim. volunt. lib. 10. tit. 7. num. 6. Menoch. conſil.4. num.33. & conſil.116 num. 15. & conſ.234. num. 16. Caſtill. lib. 3, quotidian. cap. 30. per totum. Mangil de imput. quaſt 86. n.13. verſ. praterea dicta regula non procedit.

***

Axioma CCXXVII.

Vigilantes.

VIGILANTIBVS, & non dormientibus iura ſubueniunt, l pupillus, ff. qua in fraud credit. l. non enim, ff. ex quib. cauſ. maior. l. veluti, ff. de edend l. quod forte, l. ſi finita, §. ſi quis metn. ff. de damn. infect. c. nunciatum 84. diſt. Vital. de Camban. in tract. clauſular. pag mihi 36. num.12. Surd. conſ.4. num.11. Bobadil. in ſua polit. lib.3. c.4. num.54. & num.83. Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 206. num.19. & 44. Cardoſ. in praxi iudic. verb. ius, num.12. Cæſ. Argel. de contradict. legit. quaſt. 2. num. 109. Vnde pariter deceptis, non verò decipientibus iura ſubuenire, colligitur ex text. in l.2. §. verba, ff. ad Velleian. l. ſi is qui minorem, C ſi min. ſe maiorem dixer. cap. cùm vniuerſorum, de rerum permut. Thom. de Thomaſſet. de floribus legum, reg.88. vbi ſubdit procedere, quando deceptio magna eſt, & conſiderabilis, Menoch. de praſumpt. lib.6. praſ 78. à princip. Narbona l.56. gloſſ vnic. num.3. tit.4. lib.2. Recop. Alexand. Trentacinq. conſ.20. num.1. lib.1.

Axioma CCXXVIII.

Vis.

VIM vi repellere licet, l. vt vim, ff. de iuſt. & iure, l.1. & per tot. ff. de vi, & vi armat. l. ſcientiam, §. qui cùm aliter, ff ad leg. Aquil. l. is qui aggreſſorem, & l. ſi quis percuſſorem, C. ad leg. Corn. de ſicar. c. ſignificaſti, il 2. de homicid. cap. ſi verò, de ſentent. excomm. cap. dilecto, eod tit. lib.6. Exornant Lap. allegat. 51. in princ. Bald. conſil. 143. Super quaſtione, num. 2. & 3. lib.2. vbi declarat, Barthol. Peter ad Extrauag. ambitioſa, de reb Eccleſ. non alienand. verb. infringere, n.38. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg.306. vbi dicit procedere, quando vis vi repellitur ob neceſſariam defenſionem ſui corporis, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, Beller. diſquiſit. clericaſ. p.1. tit. de diſciplina cleric. §. 5. num. 103. & tit. de fauore clericor. Canonis, § 2. num. 2. Vgolin. de poteſt. Epiſc. c.29. §. 1. verſ. ſecundò non polluitur, Cardin. Tuſch. practic. concl. tom 8. litt. V, concl. 213. per tot. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curia Archiepiſc. Neapol. deciſ.16. n.10. p.1. Anton. à Souſa in relect. de cenſ in Bulla Cœna Domini, cap.12. diſp.62. num.2. & cap.15. diſp.78. num.3. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda Regularium exempt. p.2. cap.1. num 2.

Axioma CCXXIX.

Vltimum.

1 *Vltima derogant prioribus.*
2 *Vltimus rei ſtatus inſpiciendus eſt, & pracipuè in beneficialibus, vt num.3.*

VLTIMA derogant prioribus, de quo dixi ſupra Axiom.185. 1

VLTIMVS rei ſtatus inſpiciendus eſt in omni 2 materia, l. illuc, C. de collat l. ſi mater, C. ne de ſtatu defunct. cap cùm veniſſent, in Inſtitus cap. conſultationibus, de iurepatr. Gramm. deciſ.67. num.6. Maſcard. de

de probat.concl.175. num.8. Parlador. lib.2. rerum quotidian. cap.5. n.19. Menoch. de præſumpt. lib.3. præſ.6. num.39. Mari.Antonin. var.reſol.lib.1.reſol.20. n.14. Rot. deciſ.457. num.2. apud Farinac. p.1. recent.

3 Et præcipue in beneficialibus, vt per Beiiintrend. deciſ.23.num.11. Deeian.conſ.126.num.3. Lamberrin. de iurepatron.lib.3.q.7.princ.art.7. num.7.& lib.2.p.1. q.3.princ.art.21.num.1. Hieron. Gabr. conſ.185.n.2. & 23.lib.2. Maſcard. de probat. concl. 172. num. 8. & concluſ.956. num.6. Marc.Anton.Genuenſ. in practic. Archiep.Neapol.cap.100.verſ.quod ſi, Mari.Antonin. d.lib.1. reſol.53. n.6. Gonzal.ad reg.8. Cancell. gloſſ.5. §.2. num. 14. & §. 3. num.18. & gloſſ.45. §.2. num.14. Anton.Monach. Bononien. deciſ.36. num.13. cum ſeq. Rot. deciſ.315. num. 2. apud Farinac. part.2. recent. vbi quòd vltimus ſtatus beneficij non prodeſt ex prouiſione, quæ non habuit effectum, eadem Rot. deciſ.374. num.9.p.1.recent. niſi conſtet de contrario ſtatu legitimo præcedente; tunc enim non attenditur vltimus ſtatus, niſi probetur legitimè præſcriptus, vt cenſuit ead Rot.apud eund. Farin. deciſ.188. num.1. p.1. recent.

Axioma CCXXX.

Voluntas.

1 *Voluntas inanis eſt, niſi adſit potentia.*
2 *Velle quis non creditur, quod non poteſt.*
3 *Voluntas in mente retenta nihil operatur.*
4 *Voluntas facto magis quàm verbis declaratur.*
5 *Voluntas præferenda eſt verbis.*
6 *Voluntas ex coniecturis declaratur.*
7 *Voluntatis mutatio non præſumitur.*
8 *Voluntas coacta voluntas eſt.*
9 *Voluntas vltima deambulatoria eſt vſque ad mortem.*
10 *Voluntas morte extinguitur.*

1 VOLVNTAS inanis eſt, niſi adſit potentia, l.nolle adire, vbi Alexand. in princ. ff de acquir. hered. l. pater Seuerinam, in princ. ff. de condit. & de-
2 monſtr. Velle enim quis non creditur, quod non poteſt, l.Lucius, §. Imperatoris, ff. ad municip. l.ſi tibi, §. vnius, ff de opt. leg. gloſſ. in l.peto, in princ. vbi Bald. in fine princip. ff. de legat. 2. cap. à nobis, de ſent. excomm. Surd. conſ.431. num. 41. Rot. deciſ.364. n.3. apud Farinac. p.1. recent.

3 VOLVNTAS in mente retenta nihil operatur, l.ſi repetendi, ff. de condict. ob cauſam, Brunor. à Sole in locis communib verb propoſitum, Rot. deciſ.354. n.6. apud Farin. p. 1. recent. Surd. conſ.321. num. 56. Et propoſitum in mente retentum nihil operatur, l. quidam cum filium, ff. de hered. inſtit. Menoch. de præſumpt. lib.1. præſumpt. 26. num.5. Duran. Rota deciſ.379. num.6.

4 VOLVNTAS facto magis quàm verbis declaratur, l.Paulus, ff. rem ratam haberi. l. reprehendenda, C. de inſtitut. & ſubſtit. l. pro herede, ff. de acquirend. hered. Aym. conſ.204.n.11. cum ſeqq. Menoch. conſ.1. num.264. & conſ. 5. num. 16. & conſ.110. num.1. cum ſeqq. & conſ. 138. num. 48. Maſcard. de probationib. concl.1415.num.34. Surd.deciſ.194. n 21. & conſ.371. num. 65. Paulus Mootan. de tutelis & curis, cap. 33. num. 535. Valaſc. conſ.169. num. 11. Cald.Pereira de reſolut. emphyt c.22. n.20. Gonzal. ad reg 8. Cancell. § 4. proœm. num. 71. Mendez à Caſtro in praxi Luſitana, lib.3. cap.11. num.9. Sigiſm.Scacc. de appellat. q.17. limit.2. num.23. cum ſeqq. Rot. deciſ.582. num.7. apud Farinac. p.1. recent. Mari.Antonin. var.reſolut. lib. 2. reſol. 11. num. 65. vbi num.89. poſt Maſcard. concl. 45. num.5. declarat procedere, quando factum eſt determinatum ad quid certum præſumendum, ſecus ſi eſt indeterminatum, & indifferens. Duran.

Rota deciſ. 233. num. 16. Vnde voluntatem præfe- 5
rendam eſſe verbis, ait Mendez à Caſtro dict. lib.3. cap.13. num.11. ſubdens regulari à mente, & Surd.
deciſ. 7. num. 12. dicit quòd ex coniecturis decla- 6
ratur.

VOLVNTATIS mutatio non præſumitur, l.eum 7
qui, ff de probationib. cap. ſcribam, de præſumpt. Menoch. conſ. 317. num. 29. Brunor. à Sole in locis communib. verb. voluntas 9. Pichard. ad princip. Inſtit de adempt. legator n.4. Surd.deciſ.111. n 9 & deciſ.288. num.36. Flamin. Pariſ de reſignat benefic. lib.9. q.25. num.16. Cald. Pereira de poteſtate eligendi, cap.3. num.41. & cap.10. num.54. & de empt. & vendit. cap.23. num.65. Steph.Gratian. Marchia deciſ.19.num.27. & deciſ.41. num. 23. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 92. num. 3. in 1. edit. & reſolut. 77. num.3 in 2. edit. Franc.Molin. de ritu nupt.lib.3.q.7.num.2. Card. Tuſch. pract.concluſ.tom.8 litt.V, concl.286. per totam. Vincent. Fuſar. de ſubſtitut. q.257. num.64. & q.232. num. 14. & 15. vbi ampliat. Poriuſque præſumitur durare niſi contrarium probetur, Menoch. lib. 4. præſ.193.n.2. Card.Mantic. de coniect.lib.12.tit.1.n.2. Ioan. Maria Nouarr. quæſt. forenſ. lib.1. q. 108. n.6. Ioann.Anton.Mangil. de imput.q.102.num.6.Duran. Rota deciſ.74. num.46. Alexand.Trentacinq. conſ.32. num.4. & conſ.36. num 2. cum ſeqq. tom. 2. Ex quibus autem coniecturis inducatur prioris voluntatis mutatio, vide Rot. deciſ.721. à num.8. p.2. recent. Rot. deciſ.557. n.5. p.2. in poſthum. Farin. aliàs p.4. recent. in muliere, quæ ſemper varia & mutabilis eſt, præſumitur voluntatis mutatio, vt per Tiraq. de legibus connub.l.9. num.98. Menoch. lib.6. præſ.37. num.42.

VOLVNTAS coacta voluntas eſt, l ſi mulier 21. 8
§ ſi metu coactus, ff quod metus cauſa, l.qui ita, in princ. ff. ad Trebell. c.meritò 15. quæſt.1. Philoſoph. lib.3. Ethicor. c.1. D.Thom.1.2.q.6.art.8. Dec. in l.velle non creditur, ſub num.6. ff. de regulis iuris, vbi declarat, quòd hæc voluntas non poteſt dici ſpontanea, ſed qualificata, Nauarr. in man.prelud.6. num.4. & 6. Couarr. de ſponſalib p.1. cap 4. §.1. à num.12. Thom. de Thomaſſer. in floribus legum, reg.76. Emman. Figueira de Negreiros in introduct. vltimarum volunt. lib.1. cap.10. n.33. cum ſeqq Card.Seraph. Rota Romana deciſ.1330. num 9. Morl. in emporio iuris, part. 1. tit.2. in prælud. num.112. Card.Tuſch. d.tom.8. litt.V, concl.280. cum ſeq. Franc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. q.98. num.6. Duran. Rota deciſ. 158. num.13.

VOLVNTAS vltima deambulatoria eſt vſque 9
ad mortem, l. 4. ff. de adimend. legat. l.cum hic ſtatus, §. ait oratio, ff. de donat. inter virum, & vxor. cap.cum Martha, verſ. cæterùm, de celebrat. Miſſar. Pinel. in rub. C. de reſcind. vendit p.1.c.3. num.24. Menoch. conſ. 329. num. 6. Gutier. de iuram. confirm p.2. cap.1. à num.1. Pichard. ad §.poſteriore, num.9. Inſtit. quibus modis teſtam. infirm. & ad princ. Inſtit. de adempt. legat. num. 9. & 23. Card. Seraphin. Rota deciſ. 296. num. 4. Cardoſ. in praxi iudicum, verb. teſtamentum, num. 67. Ioann. Maria Nouarr. quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt.68. num 8. vbi num. 9. declarat axioma procedere in actibus reſpondentibus vltimæ voluntati, & qui non niſi in vltima voluntate fieri poſſunt, ſecus in aliis, vt in remiſſione delicti in teſtamento conceſſa, quam teſtator ad bonam valetudinem rediens reuocare non poteſt.

VOLVNTAS

TRACTATVS
DE
APPELLATIVA
VERBORVM VTRIVSQVE IVRIS SIGNIFICATIONE,
CIRCA IVDICIA, CONTRACTVS, Vltimas voluntates, & Delicta.

Appellativvm Primvm.

Abbas.

1 *Abbatis appellatione venit Abbatiſſa, quia illa in adminiſtratione æquiparatur Abbati.*
2 *Abbatis nomine venit omnis Ordinarius Religioſorum Collegio præfectus.*
3 *Abbas quorum appellatione veniat, remiſſiuè.*

1 ABBATIS appellatione venit Abbatiſſa, illa enim in adminiſtratione æquiparatur Abbati, Bald. *in cap.1.in princ.col.6. qui feudum dare poſſ.* Card. *conſ.17.circa princ.col.2.* Abb. *in cap.1. de iis, quæ fiunt à Prælatis, & in cap.vlt.n.5. de ſtatu monach.* Paul.Fuſch. *de viſitat.lib 1.cap.2.n.15.verſ.in adminiſtratione, & lib.2.cap.18.n.62.* Flamin.Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.2.q.1.n.73. & lib.3.q.12.num.9.* Flores de Mena *var.reſolut.lib.1.q.10.n.25.*

2 ABBATIS nomine venire ſolet omnis Ordinarius Religioſorum Collegio Præfectus, ſecundùm Azor. *inſtit.moral.part.1.lib.12.c.19.q.10.*

3 ABBAS quorum appellatione veniat? ex profeſſo diſſerit D.Aſcan.Tamburin.Vallis vmbroſanæ Monachus, in ſuo nouiſſimo tract. de Iure Abbatum, cæterorúmque Prælatorum tam ſæcularium, quàm Regularium Epiſcopis inferiorum, *tom.1. diſp.1.q.3. cum tribus ſeqq.*

Appell. II.

Abbatiſſa.

1 ABBATISSÆ appellatione venit omnis fœmina Sanctimonialium domicilio præfecta, vt per Azor. *inſtit.moral.p.1.lib.12.cap.19.q.10.* *Auguſt. Barboſa Appell. Iur.* Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom. 5. cap. 871. num. 9.*

Appell. III.

Abbatia.

1 *Abbatiæ, ſeu monaſterij appellatione non venit Prioratus in odioſis, & materia ſtricta, ſecus in fauorabilibus, vt n.2.*
3 *Abbatia æquiparatur Epiſcopatibus.*
4 *Prioratus eſt principalis dignitas in Eccleſia Collegiata, ſiue Regulari, & in effectu eſt eadem dignitas cum Abbatia.*

ABBATIÆ, ſeu monaſterij appellatione non venit Prioratus, vt fuit tentum in Rot. teſte Caputaquenſ. *deciſ. 225. part. 2.* quem refert Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib. 2. quæſt. 1. num. 67.* 1
Ratio eſt, quia Abbatia eſt de maioribus dignitatibus, quæ ſint in Eccleſia, & ob id ſpeciali nota digna, Lap. *alleg.84.num.11.* Ludou.Gom. *Epiſcop. Sarnen. de infirmis reſignant. quæſt. 16. & de valor. quæſt.3.* Æquiparatur enim Epiſcopatibus, ex Rebuff. *ſuper concord. tit.de mandat Apoſtol. §. ſtatuimus, verb. monaſteria,* Mandoſ. *in reg. de benefic. vacan.per promot. q.3. n.8.* Menoch. *conſ 52. n.133.* Flamin. Pariſ. *d q.1.n.66.* Aſcan. Tamburin. *de iure Abbatum, cæterorúmque Prælatorum tam Regularium, quàm ſæcularium Epiſcopis inferiorum, tom.1. diſp.13. q.1.n.18.* 2

Intellige in odioſis, & materia ſtricta, nam in fauorabilibus Abbatiæ appellatione comprehenditur Prioratus, quia in multis æquiparantur; ſicut enim Abbatia dicitur beneficium Eccleſiaſticum, Selu. *de benefic.p.1.q.2.num.78.* Hoied. *de incomparib. benefic. p.1. in præfat.num.7.* ita & Prioratus quoque beneficium dicitur, vt per *Clem.2. de reſcript.* tradit Selu. *d.q.2. num.87.* Et demum Prioratus eſt prin- 3

cipalis dignitas in Eccleſia Collegiata, ſeu Regulati,& babet quaſi iuriſdictionem Epiſcopalem, & in effectu eſt eadem dignitas cum Abbatia, Hoied. *d.p.1.cap.6.num.2.* Mandoſ. *in reg.3.Cancell.q.8.n.4.* quos refert & ſequitur Flamin.Patiſ. *d.lib.2.quaſt.1.num.76.& 77.*

APPELL. IV.

Acquiſitio.

1 ACQVISITIONIS appellatione quando adiecta ſunt verba aliqua generalia, comprebenditur omnis acquiſitionis ſpecies, quamuis impropria, puta ſucceſſio ab inteſtatn, ita Tiraq. *de retractu lign.§.1.gloſſ.9.num.171.*Burſat.*conſ 36 num.5. & conſ.37.num.3.*Cephal.*conſ 52.n.18.*Ruin.*conſ.89.n.36.*Becc.*conſ.41.Viſis,n.1.* Surd. *conſ.313.num.72.* Menoch.*conſ.1089.n.25.& 26.*

APPELL. V.

Actio.

1 *Actionis appellatione continetur formata.*
2 *Exceptio non continetur appellatione actionis.*
3 *Aliud eſt actio, aliud exceptio.*
4 *Actionis appellatione vbi de illa fit mentio in ſtatuto venit directa,non vtilis.*

1 ACTIONIS appellatione continetur formata,quæ poſſit in iudicio deduci & exerceri, vt per Signorol.de Homod.*conſ.217.n.6.*Natt.*conſ.102.Veriſſima,n.1.verſ.nam etiam,*Card.Tuſch.*pract.concluſ.tom.1.lit.A,concl.95.u.5.*

2 ACTIONIS appellatione non continetur exceptio, *l.verbum oportebit, §.actionis, ff.de verbor.ſignificat.* præſertim vbi actio eſt prohibita, Achil.
3 de Graſſis *deciſ.5.de conſtitut.& deciſ.6.* declarat quomodo prohibita actione nullitatis ſit prohibita exceptio; aliud enim eſt actio,aliud exceptio, gloſſ. *verb.non continetur,in d.l.non oportebit,*& faciunt per me dicta *Axiom.85.num.1.*

4 ACTIONIS appellatione,vbi de illa fit mentio in ſtatuto,venit directa, nnn verò vtilis, quæ ex interpretatione oritur,Bart.*in 2.quaſt.Piſana ciuitatis, in princ.num.4.verſ.quartò hoc probatur,* quem refert Card. Tuſch.*practic.concluſ.tom.8.lit.V,concl.101.num.9.* nam quando verba poſſunt referri ad vnum, quod eſt fortius, & ad aliud minùs, forte ſemper referuntur ad fortius, Signorol.de Homod.*conſ.68.num.6.* Diſpoſitio verò loquens de quacunque actione,comprehendit etiam officium Iudicis, Craueт.*conſ.414.in princip.*

APPELL. VI.

Acta.

1 *Actorum appellatione continentur ea, quæ fiunt coram Iudice.*
2 *Scriptura facta de commiſſione Iudicis per notarium veniunt actorum appellatione.*
3 *Sententia venit actorum,vel proceſſus appellatione.*
4 *Actorum appellatione ad effectum tranſportationis non veniunt ea, quæ fuerunt tantùm verbaliter, vel non citata parte producta.*

ACTORVM appellatione continentur ea,quæ fiunt coram Iudice,gloſſ.*verb.acta in l.eum qui, ff.de in ius vocando,* Bald. *in l.2.vt lite pend.& in l.illud,col.2.C.de ſacroſ.Eccleſ.* latè Roland. *conſ.38.num.10.cum ſeqq.*vbi *num.12.*ampliat ſub hoc appellatiuo contineri ſcripturas factas de commiſſione Iudicis per notarium. 1 2

ACTORVM, vel proceſſus appellatione venit ſententia, *cap.1.de ſent.& re iudic.* Bart. *in l.actorum,in fine,ff.eod.tit.* Boër. *deciſ.258.n.6.* Ranchin. *concl.464.p.1.* 3

ACTORVM appellatione ad effectum tranſportationis non veniunt ea,quæ fuerunt tantùm verbaliter producta, vt cenſuit Rot. *in Placentina deuolutionis 10.Maij 1602. coram Penia, & in Carpentoraten fideicommiſſi 15.Ianuarij 1608, coram Card.Lancelloto,& in Romana de Pinis 27.Ianuarij 1614.coram Card.Sacrato,* impreſſa per Farin.*deciſ.561.num.10.p.1.recentiorum;* provt etiam non veniunt ad prædictum effectum ea, quæ ſunt producta parte non citata, vel non fuerunt exhibita in termino citationis,iuxta notata *in cap.charta,3 q.9.* Natt. *conſ.194.n.15.* Caſſad. *deciſ.1 in fine, de except.* Samen. *ſuper reg.de annali,q.4.col.3.verſ.prædictis non obſtantibus, ibi,quinimò,* Card.Mantic.*deciſ.32.num.9.* Rot.*d.deciſ.561.num.11.part.1.recent.* 4

APPELL. VII.

Actus.

ACTVS appellatione venit validus, & non inualidus, iuxta ea quæ tradit Rebuff. *ad l.boues 89.verſ.tertiò perdit, ff.de verb.ſignific.pag.389.* & quæ latè dixi *Axiom.12.num.17.& 18.* nam in dubio actum gerens præſumitur magis velle, vt ille valeat,quàm pereat,*l.3 ff.de milit.teſtament.l.quoties, ff.de regulis Iuris,* Cardin.Tuſch. *de coniect.vltim.voluntat.lib.2.tit.15.à num.2.* Brunor à Sole *in locis communib.verb.actus 10.* Menoch.*de præſumpt.lib.1.præſ.6.num.5.* 1

ACTVS appellatiooe in contractibus venit primus,ex vulgari *reg.l.boues,§.hoc ſermone,ff.de verb.ſignif.* tamen ex coniecturis à regula receditur, & non ſolùm venit primus actus, ſed etiam ſecundus, vnde cùm quiſpiam fructus fundi vendidiſſet, & is binos produxerat ſingulis annis, licèt de primis fructibus venditio intelligatur, vbi tamen pretium æquiualens eſt ad duos, ex hac coniectura ab illa receditur regula, vt per Tiraq. *in d.§.hoc ſermone, limit.13.à num.1.* Decian.*reſp.41.num.60 lib.1.* quos refert & ſequitur Fraoc. Molin. *de ritu nupt.lib.3.q.23.num.84.* 2

APPELL. VIII.

Aduocatus.

ADVOCATI appellatione largè ſumpto vocabulo venit etiam procurator, & è contrà, ita Apoſtil.*ad gloſſ.rub.C.de procuratorib.* vbi Iaſ. *num.1.* Bart. Bald. & Salicet. *in l.1.in fin.C.mandati,* Cæſ. 1

Imbrian.

Imbrian. *de primo & ſecundo beneficio, conſiderat. 5. n.113.* Iacob. de Laurent. *de Iudice ſuſpecto, cap.6. n.7. verſ. alterius enim partis, & num.8.* Carau. *ritu 18. n.6.* Maſtrill. *Siciliæ deciſ.214. num.4.* ſtrictè verò ſi accipiatur, non valet argumentum ad Aduocato ad procuratorem, vt dixi *in tract. de locis communib. argument. iuris, n.8.*

Appell. IX.

Æs.

1 ÆRIS appellatione comprehenduntur ne dum pecunia tantùm, ſed omnes facultates, patrimonium, ac bona omnia, vt tradit Alciat. *in proœm. rubr. de verbor. ſignificat. pag.2. & in l. cedere diem, §. æs alienum, ff. eod. tit.* & pro hoc facit quod notat Bart. *in l. licitatio, §. quod illicitè, col.1. de publ. & vectig.* quod promittens non offendere in ære, vel in perſona, incidit in pœnam ſi patti furtum fecerit, refert Bertazol. *de clauſul. inſtrum. clauſ.4. gloſſ.10. n.4.* vbi *clauſ.30. gloſſ.7. n.22.* ſubdit appellatione æris venire qualemcunque pecuniam, etiam ex auro, & argento fabricatam, per *l. ſi quis in pignore, § fin. ff. de pignerat. act.* quod etiam tradit Rebuff. *ad l.159. in princ. ff. de verb. ſignif. pag.551.*

Appell. X.

Ætas.

1 ÆTATIS legitimæ appellatione venit ætas naturalis & vera, id eſt, viginti quinque annorum, non verò ficta, quæ beneficio Principis eſt, id eſt, diſpenſata, ita per *l. fin. C. de iis qui ven. ætatis impetr.* tradunt Calderin. *conſ.366.* aliàs *conſ.47. de teſtam. in princ,* quod duplicatur *conſ.466.* aliàs *conſ.1. qui filij ſint legit.* Alexand. *conſ.2. in princip. lib.1.* Rebuff. *ad l.130. verſ. legitima ætas, ff. de verb. ſignific.* Menoch. *conſ.266 num.31.* Roland. à Valle *conſ.100. num.35. lib.2.* Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom.8. lit. V, concluſ.91. num.6. & concluſ.102. num.4.* Ratio eſt, quia verba in dubio ſunt interpretanda naturaliter, & verè, non autem accidentaliter, & fictè, vt dixi *Axiom.222. num.27.*

Appell. XI.

Ædes.

1 ÆDIVM appellatione vnumquodque ædificium comprehenditur, *l. qui ædes, in fine, ff. de incend. ruin. & naufr.* gloſſ. *verb. deſiderare, in l. inter fructuarium, ff. de damno infecto,* Bart. *in l.1. §. deinde, ff. de cloacis,* Bertazol. *de clauſulis inſtrum. clauſ.19. gloſſ.3. n.3.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.3. lit. E, concl.30. n.1.*

2 ÆDIVM appellatione non continetur fundus, Bald. *conſ.378.* Et ſequitur aliquid, *in fine, lib 1.* vbi ſubdit quòd earum appellatione veniunt horti coniuncti ipſis ædibus, non ex propria ſignificatione ædium, ſed ex quadam acceſſione extrinſeca, refert Card. Tuſch. *d. concl.30. n.2. & 4.*

Appell. XII.

Affines, Affinitas.

1 *Maritus & vxor veniunt affinium appellatione.*
2 *Affinium appellatione ſi vocentur à teſtatore veniunt cognati viri & vxoris.*
3 *Affines ſi vocentur à teſtatore, qui illos non habet, intelligerentur vocati agnati, ne diſpoſitio redderetur eluſoria.*
4 *Affinitatis appellatione venit vera & naturalis, non vero ciuilis.*

AFFINIVM appellatione veniunt maritus, & 1
vxor, nam licèt illi non ſint affines, ſed caput affinitatis, vt notat gloſſ. *in l. non facilè, §. affines, de gradib. & in l. affinitates, C. commun. de ſucceſſion.* tamen comprehenduntur in ſtatuto, vt Bald. cenſuit *in d. l. affinitates,* licèt loquatur in ſtatuto de compromiſſis, & ſequitur Paul. de Caſtro *in l.1. C. vnde vir & vxor,* & Alexand. *ibi.* Campeg. *de dote, p.2. q.97.* refert Bertazol. *de clauſulis instrument. clauſ.7. gloſſ.12. n.5. verſ. & idem eſt.*

AFFINIVM appellatione, ſi vocentur à te- 2
ſtatore, veniunt cognati viri & vxoris, Franc. *in c. ſi pater, col. vlt. de teſtament. lib 6.* Laurent. de Palut *in tract. quòd ſtantibus maſculis, n.164.* Tiraq. *de retractu lign. §.1. gloſſ.9. n.20 & 21.* Peregr. *de fideicom. art.22. num.40.* Sim. de Prætis *de interpret. vltimar. volunt. fol.288. n.14.* Fuſar. *de ſubſtitut. q.370. n.1.* vbi *n.2.* poſt Tiraq. Peregr. & Prætis *citatis locis,* obſeruat
quòd teſtatores, & notarij intelligunt vocare con- 3
ſanguineos, cùm in iure ſcripto, & apud bonos auctores, hoc modo accipiatur, vnde ſi teſtator non haberet affines intelligerentur vocati agnati, ne diſpoſitio redderetur eluſoria, Sim. de Prætis *d. tract. fol.288. n.20.* Fuſar. *d. q.370. n.3.*

AFFINITATIS appellatione venit vera & 4
naturalis, non verò ciuilis, Roman. *conſ.82. in princ.* vbi dicit contrarium eſſe verum quando de mente conſtat, refert Card. Tuſch. *tom.8. lit. V, concl.102. num.2.*

Appell. XIII.

Agnati.

1 *Agnatorum appellatione veniunt omnes per virilem ſexum coniuncti.*
2 *Agnatorum appellatione propriè veniunt illi, qui linea recta à teſtatore deſcendunt, non verò tranſuerſales.*
3 *Teſtator quando vocauerit agnationem filiorum ſuorum, tunc ſolùm deſcendentes veniunt, non tranſuerſales.*
4 *Fœmina in fideicommiſſis venit agnatorum appellatione.*
5 *Limita quando fideicommiſſum eſſet relictum pro conſeruatione agnationis.*
6 *Filij in fideicommiſſis veniunt agnatorum appellatione.*
7 *Agnati omnes dicuntur de domo teſtatoris.*
8 *Illegitimè nati non veniunt in ſtatutis agnatorum appellatione.*
9 *Agnatorum, vel conſanguineorum, aut fami-*

liarium appellatione, quando vocantur à teſtatore ad fideicommiſſum, proximiores veniunt, & alij ſucceſſiuo ordine dicuntur vocati.

10 *Limita quando vocatio eſſet facta cum dictione vniuerſali.*

11 *Agnatorum, ſeu familiæ appellatione, vbi teſtator eos vocauit, veniunt & degentes in aliena prouincia.*

12 *Agnatorum, ſeu familiæ appellatione, in fideicommiſſo eis relicto veniunt ingreſſi monaſterium, ſi capax ſit ſucceſſionis.*

13 *Agnati proximioris, vel proximioris de familia appellatione in ſubſtitutionibus, quando plures extant in eodem gradu, veniunt omnes ad ſucceſſionem.*

1 AGNATORVM appellatione veniunt omnes per virilem ſexum coniunctos, *l.vlt. §.1. in fin. ff.de gradib. l.2. §. agnati, ff.de ſuis, & legitimus hæredibus. principium Inſtitutis de legitima agnatorum ſucceſſione*, Curt.iun.*conſil.5 num.22.* Bald.*conſil.469. Statuto cauetur, lib.1.* Simon de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib.3. dubit.1. ſolut.11. n.10.* Pariſ. *conſ.22. num.64. cum ſeqq. lib.3.* Decian.*conſ.86. num.38 & ſeq. lib.3.* Bertaz.*de clauſul. instrumental. lib. clauſ 6. gloſſ.9.* Peregr. *conſ. 149. num 22. lib.5.* Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.551. n.40.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.1. lit. A, concluſ.244. num.2.* vbi *n.3.* ſubdit, quòd generalius eſt nomen agnatorum, quàm nomen conſanguineorum, quia conſanguinei ſunt inter ſe ſanguine connexi, agnati ſunt per viriles ſexus coniuncti, etiamſi non ſint conſanguinei, & *num.4.* poſt Fulgoſium *conſ.45. num.2.* dicit, quod omnes agnati dicuntur & ſunt cognati, ſed non è conuerſo; propriè enim omnes deſcendentes ex maſculis dicuntur agnati, & omnes deſcendentes ex fœminis dicuntur cognati, vt obſeruant Bald. *conſ.63 lib.4.* Alexand.*conſ.80. n.7. lib.1.* Card. Tuſch.*d. concl.244. num.31. & 32.* & quod agnati ſi in perpetuum vocentur, extendatur diſpoſitio etiam vltra decimum gradum, tradit Bald.*conſ.76 poſt med. verſ. ſi verò dico ſimus agnatus, lib.4.* quem refert Card. Tuſch. *tom.7. lit. S, concl.923. n.8.*

2 AGNATORVM appellatione propriè veniunt illi, qui linea recta à teſtatore deſcendunt, non verò tranſuerſales, ita Ruin. *conſ.154. num.10. lib.1.* Menoch. *conſ.233. num.15.* quos refert, & ſequitur Rota in *Bononien. fideicomm. de Lambertinis 22. Iunij 1609. coram Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Farinac.*deciſ.193. n.10. p.1. recent.* verùm quòd magis propriè tranſuerſales dicantur agnati, quàm deſcendentes ex communi vſu loquendi, ſcribunt Anchar. *conſ.152. num.5.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.8. tit.12. num.12. verſ. ſed in propoſito*, maximè quando vocata eſſet familia, & agnatio agnoſcunt, Decian. *conſ.86 n.28. & ſeq. lib.3.* Menoch. *conſ.424.* Peregr. *conſil.149. num. 6. & ſeq. lib.5.* quos refert Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.362. num.4 & 5.* & ideò dum teſtator vocat agnationem ſuam, vel dicit, ſubſtituo agnatos meos, cenſetur & tranſuerſales vocaſſe, imò potiùs de eis intellexiſſe, cùm propriè deſcendentes non dicantur agnati, ſed deſcendentes, vt reſoluunt Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 88. num.19. & conſ.424. num.20. & ſeq.* Card. Mantic. *d. tit.12 num.11. verſ. ſed ego ſubſiſto*, Decian.*conſ.86. n.18. verſ.3. lib.3.* Peregr. *conſ.149. n.10. lib.5.* Fuſar. *d. quæſt.362. n.9.*

3 Quando verò teſtator vocauerit agnationem filiorum ſuorum, vt quando relicto fideicommiſſo filiis, vel deſcendentibus teſtator dixit nolle bona exire de agnatione ipſorum, tunc ſolùm deſcendentes venirent, non tranſuerſales, vt tenent Cephal. *conſ.510. num.22. cum ſeqq.* Menoch. *d. præſumpt.88. num.19. verſ. ſecundus caſus*, Intrigl. *de ſubſtit. cent.3. quæſt.83. n.23.* Fuſar.*d.q.362. n.10.*

AGNATORVM appellatione venit fœmina in fideicommiſſis, vt probat text. *in l. pronunciatio, §. fin. ff. de verb. ſign. & in l. voluntat, C. de fideicomm.* reſoluunt Pariſ.*conſ.34. n.45. lib.1. & conſ.51. num.13. & conſ.58. n.14. & n.20. lib.2. & conſ.47. n.42. lib.3.* Snein. iun.*conſ.4. num.10. lib.1.* Cephal. *conſ.53. n.85.* Præt. *de interpret. vlt. volunt. fol.253. n.66.* latè Honded. *conſ.75. num.1. cum ſeqq. lib.1.* Peregr.*conſ.23. num.10. lib.3. & in tract. de fideicomm. art.22. num.25.* Fuſar.*de ſubſtitut. quæſt.363. num.1.* 4

Quando verò fideicommiſſum eſt relictum pro conſeruatione agnationis, quia tunc fœmina non eſt apta conſeruare illam, non cenſebitur vocata, vt per Curt. iun.*conſ.154. n.12. & conſ.172. col.2.* Ruin. *conſ.24. num 4. & ſeq. & conſ.110. n.14. lib.2.* Crauet. *conſ.180. num.1. & conſ.306. num.5.* Præt. *d. fol.293. num.67.* Peregr.*d. conſ.23. n.10. cum ſeqq. lib.3. & de fideicomm. art.22. n.25.* Ferret. *in conſtitut. Cathalonia gloſſ.1. num.418.* Fuſar.*d. quæſt.363 num.2.* vbi *num.3.* poſt Crauet. *loco proximè citato*, & Peregr.*d. conſ.23. num.13.* ſubdit, quòd etiam quando extaret ſtatutum excluſiuum fœminarum propter maſculos, tunc & fœminæ erunt excluſæ à maſculis. Amica an veniat appellatione agnatorum in ſtatuto deferente matri tertiam partem bonorum filij ſtantibus agnatis, vide per citatos à Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 2. cap.309. num.26.* 5

AGNATORVM appellatione in fideicommiſſis veniunt etiam filij, vt cenſuit Rota in Romana fideicommiſſi de Palluzzellis 8. Iunij 1612. coram Patriarcha Manzanedo impreſſa per Farinac. *deciſ. 403. n.2. p.2. recent.* nam agnatio per filios conſeruatur, & per nepotes augetur, vt ait Ferrer.*in conſtitut. Cathalonia, gloſſ 1. n.59.* 6

AGNATI omnes dicuntur de domo teſtatoris, ideò ſi teſtator vocat omnes de domo ſua, intelligitur de agnatione familiæ, ita Anchar. *conſ. 152. Plures ſunt, n.4. & 5.* Card. Tuſch.*d. lit. A, concl.244. num.7.* nam agnatio domus, & familiæ idem ſunt, Surd.*conſ 67. num.16.* 7

AGNATORVM appellatione in ſtatutis non veniunt illegitimè nati, ita vt ſi in ſtatuto fiat mentio de agnatis, intelligatur de legitimis, & naturalibus, vt per Decian.*conſ.471. num.5 & 6.* Peregr. *de fideicomm. art.22. n.82.* Card. Mantic. *deciſ.319. n.7.* vbi ait, quod agnatio per filios naturales tantùm non poteſt conſeruari, Ferret.*in conſtit. Cathalonia, gloſſ.3. num 60.* vbi dicit, quod agnatio vltra legitimos, & naturales non protrahitur, & conſequenter ab agnatione ſunt excluſi baſtardi, latè Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.354.* In Hiſpania verò naturales dicuntur de agnatione patris ex particulari, & notoria illarum partium conſuetudine eos admittente ad inſignia, nomen, arma, honores, & nobilitatem patris, vt referunt Azeued. *conſ.24. num.27. & 29* Nicol. Garc. *de benefic. p.7. cap.15. num.49.* citati à Rota in Pampilonen. Capellaniæ 4 Martij 1612. coram bonæ mem. Remboldo, impreſſa per Viuian. poſt ſuam praxim Iuriſpatron.*deciſ.45. n.5.* 8

AGNATORVM, vel conſanguineorum, aut familiarium appellatione, quando vocantur à teſtatore ad fideicommiſſum, proximiores veniunt, & alij ſucceſſiuo ordine dicuntur vocati, ita gloſſ. & Bart. per text. *ibi in l. cùm ita, §. in fideicommiſſo, ff. de legat.2.* Tiraq. *de retract. lign. §.1. gloſſ.4. n.2.* Cephal. *conſ.387.* 9

*conſ.*387.*num.*10.*& ſeq.* Præt. *de interpret.vlt.volunt. fol.*190.*num.*28.Card. Mantic.*d lib.*8.*tit.*12.*n.*3 *&* 4. Decian. *conſ.*41.*num.*66. *cum ſeqq.lib.*1.*& conſ.*100. *num.* 15. *lib.*3. Petra *de fideicomm. quæſt.*8. *num.*199. Peregr.*in ſimili tract art.*22.*num.*64.*& conſ.*46.*n.*16. 17.*&* 19. *lib.*2. Magon. *Florent. deciſ.*37. *num.*20. *& deciſ.*72. Menoch.*de præſumpt.lib.*4.*præſumpt.*94.*n.*6. Alex.Rauden. *Piſana deciſ.*22.*n.*19. *cum ſeqq.* Craſſ. §.*legatum,quæſt.*41.*n.*2. *&* §.*fideicommiſſum,quæſt.*16. *n.*2. Surd.*conſ.*247.*n.*7.*&* 8.

10 Limita quando vocatio eſſet facta cum dictione vniuerſali, vt ſi teſtator vocaſſet omnes agnatos, vel omnes de familia,vt tenet Peregr. *d.art.*22.*n.*68. vbi etiam idem dicit, quando teſtator reliquiſſet cuilibet ex agnatis, quia tunc omnibus agnatis tam proximioribus quàm remotioribus debebitur fideicommiſſum. Limita etiam non procedere quando teſtator ſpecialiter aliquos, vt prædilectos nominauit,quia illi præferuntur aliis ſub nomine collectiuo vocatis, qui etiam collectiuo nomine vocati non admittuntur, niſi extinctis omnibus, ſpecialiter nominatis, dicta *l. cùm ita*, §. *in fideicommiſſo*, Craſſo *d* §.*fideicommiſſum, quæſt.*16.*num.*4. Limita denique quando teſtator vocaſſet alicuius tertij agnatos, cognatos, familiam, deſcendentes, & ſimiles, quia tunc cenſeretur vocaſſe ſimul tam proximiores, quàm remotiores, niſi ex coniecturis colligi poſſet teſtatorem voluiſſe eos ordine ſucceſſiuo vocare, licèt eſſent de aliena familia, ita Socio.ſen. *conſ.*12. *col* 3.*lib.*3.*& conſ.*51.*num.*30.*lib.*4. Præt. *de interpret. vlt.volum.fol.*290. *n.*28. Peregr. *de fideicom. art.*17. *num.*39.*& art.*22.*num.*63.

11 Agnatorvm, ſeu familiæ appellatione, vbi teſtator eos vocauit, veniunt & degentes in aliena prouincia, vt per Alciatum *conſ.*638. *in fin.* Petra *de fideicom.quæſt.*11.*num.*521.

12 Agnatorvm, ſeu familiæ appellatione, in fideicommiſſo eis relicto veniunt ingreſſi monaſterium ſi capax ſit ſucceſſione, quòd illud ingreſſi admittantur, ita Pariſ.*conſ.*43.*num.*61.*lib.*3. Anchar. *conſil.*420.*num.*3. Crauet. *conſ.*152. *num.*2 Cephal. *conſ.*53.*num.*98. Card. Mantic. *de coniect.vlt.volunt. lib.*8.*tit.*12.*num.*25.Fuſar.*de ſubſtit.quæſt.*345.*num.*1. vbi *num.*2. poſt Couarr. *lib.*1.*variarum,cap.*19.*n.*11. Sfort. Odd. *de compendioſa*, *p.*6.*art.vlt.* & Mantic. *citato loco* limitat ſi fideicommiſſum eſt relictum pro conſeruatione agnationis, quia monaſterium non ſuccederet.

13 Agnati proximioris, vel proximioris de familia appellatione in ſubſtitutionibus,quando plures extant in eodem gradu,veniunt ad ſucceſſionem omnes, ad text. *in l.*2. §.*hæreditas*, *ff.de ſuis & legit. hæred.*§.*ſi plures, Inſtit.de legit.agnat.ſucceſſ.* Tiraq. *de iure primog.quæſt.*4.*num.*56. *& quæſt* 17.*n.*4. Crauet. *conſ.*161.*num.*4.*& conſ.*180. *num.*5. Roland.à Valle *conſ.*38.*n.*46.*cum ſeqq.lib.*2. Card.Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*8. *tit.*12. *num.*33. Præt. *de interpretat. vltim. volunt.fol.*334. *n.*19. *& fol.*337. *num.*3. *&* 11. *cum ſeqq.*Menoch.*conſ.*258.*n.* 28.Surd.*conſ.*247.*n.*10. *lib.*2.Petra *de fideicom.quæſt.*11.*n.*1. Peregr. *in ſimili tract.art.*22.*n.*65.*in fin.* Fuſar.*de ſubſtitut. quæſt.*356. *num.*1.vbi *n.*2. poſt Decian.*conſ.*71.*lib.*3. & Mantic. *d.lib.*8.*tit.*10.*num.*5. ampliat etiam ſi teſtator iuſſerit bona indiuiſa peruenire ad proximiorem agnatum, quia adhuc ſi plures extant in eodem gradu, omnes admittuntur, & diuiſio fit ſolùm de vſufructu, non autem de proprietate, niſi teſtator dixiſſet bona indiuiſa reddi vni ex proximioribus agnatis, & *num.*4. declarat non procedere, quando teſtator vocaſſet vnum proximiorem, quia tunc vnus ſolus admitti debet, & *num.*6. idem dicit quando ſumus in aliqua diſpoſitione indiuidua,& *num.*8.quando vocatus eſſet maior maſculus, quia ſolùm maior natu ſuccederet.

Pulchra autem eſt dubitatio, teſtator vocauit proximiorem agnatum, adſunt agnati remotiores, ſed quia deſcendunt à fœmina eiuſdem agnationis, efficiuntur proximiores, quod contingit quando fœmina eſt nupta vni de ſua agnatione, an iſti remotiores agnati, ſed per fœminam facti proximiores, excludant alios agnatos, qui per virilem ſexum ſunt proximiores,& pro agnato deſcendente à fœmina proximiore, latè conſuluit Vegg.*conſ.*65. prout illum refert Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 357. *num.*8. 14

Appell. XIV.

Alienatio.

1 *Actus omnis per quem dominium transfertur, continetur alienationis appellatione.*

2 *Alienationis appellatione venit voluntaria, non autem neceſſaria.*

3 *Succeſſio ab inteſtato continetur alienationis appellatione in probatione teſtatoris in perſonas certas.*

4 *Cedere iura & actiones non poteſt prohibitus alienare.*

5 *Donatio comprehenditur alienationis appellatione.*

6 *Diuiſio continetur alienationis appellatione, niſi ſit facta ex cauſa neceſſaria.*

7 *Permutatio latè ſumpto vocabulo, comprehenditur alienationis appellatione.*

8 *Tranſactio venit alienationis appellatione.*

9 *Pignus, & hypotheca venit alienationis appellatione.*

10 *Seruitutis conſtitutio venit appellatione alienationis.*

11 *Locatio ad longum tempus comprehenditur alienationis appellatione.*

12 *Locatio ad longum tempus dicitur quando eſt facta ad decennium.*

13 *Locatio ad longum tempus dicitur ſi facta fuiſſet ad vitam vel locatoris, vel conductoris.*

14 *Datio in ſolutum venit appellatione alienationis.*

15 *Datio in ſolutum neceſſaria facta Iudicis auctoritate ob æs alienum prohibiti alienare, erit permiſſa reſpectu fructuum durante vita prohibiti.*

16 *Emphyteuſis conceſſio venit alienationis appellatione.*

17 *Compromiſſum continetur appellatione alienationis, ſicus in neceſſario.*

18 *Hæredis inſtitutio venit appellatione alienationis.*

Alienationis appellatione continetur omnis actus per quem dominium transfertur,vt per *l.*1.*C.de fundis dotal.l.alienationis verbo, ff.de verb.ſignif.l.fin.C.de rebus alien.non alien.*Caſſan. *in conſuetud.Burgund. rub.*6. §.8. *verb.in alienat. n.*2. Oldrad.*conſ.*270.*n.*2.Lapus *allegat.*41 *in princ.*Bald. *conſ.*108. *Quæritur, in princ.lib.*1. Anchar. *conſ.*102. *Quæſtio,in princ.& conſ* 105.*n.*2.Caſtrenſ.*conſ.*270. *Dubitatur,lib.*1. Alexand.*conſ.*108. *Viſo,num.*3.*lib.*6. 1

& conſ.29. Clariſſimè, n.15. verſ.conſtat autem, lib.7. Maten. l 3.gloſſ.14. num.2.tit.19. lib.5. noua recopil. Surd. deciſ.102.num.11.& deciſ.278.num.2. & deciſ. 326.n.27. Brunor. à Sole in locis commun. verb.alienatio, n 2. Cardoſ.in praxi Iudic. & Aduocator.eod. verbo, num.1. Card. Pereira de extinctione emphyteut, cap.5.num.37.Card.Tuſch.practic.concl.tom.1.lit.A, concl.257.per totam, Ferret. in conſtitut. Cathalonia, gloſſ.4.num.169.

2 ALIENATIONIS appellatione venit voluntaria, non autem neceſſaria, l.peto, §.prædium, ff.de legat.2. Pyoel.in l.1.p 3.n.49. verſ.minus obſtat, & in auth. niſi, à n.15. C.de bonis matern. Gama Luſitaniæ deciſ.199.n.3.Meñcb.illuſtr.c.32.à n.13. D.Barboſ.in l.diuortio, §.ſi vir, n.51. ff.ſoluto matrimonio, Ceuall. commun.contra commun.tom 4.quæſt.vlt. n.67. Ferret. in conſtitut.Cathalonia, gloſſ.4.n.132.

3 ALIENATIONIS appellatione in prohibitione teſtatoris in perſonas certas continetur etiam ſucceſſio ab inteſtato, l.codicillis, §.matre, ff.de legat.2. Curt.Iun.conſ.4.n.11.& 12.Porto.de conſortibus, c.39. n.8. Card. Tuſch. pract.concl.tom.1.lit. A, concl.257. num.10.

4 ALIENATIONIS appellatione vbi prohibita eſt ſuper re aliqua, continetur iurium, & actionum ceſſio, ac proinde prohibitus alienare non poteſt iura, & actiones cedere, l.1.C aduerſus tranſactionem. Corn.conſ.128.n.2.lib.1. Crauet.conſ.92.num.8. Xuarez alleg.20.num.7. Rebuff. in l.alienationis verbum, verſ.8.& 10.ff.de verb.ſignific.& in tract.alienat. num.3.Portol.de conſortib.cap.29.num.3.Ioſeph.Seſſe Aragoniæ deciſ.121.num.10.Quaranta in ſum.Bullary, verb.alienatio, n.22.Cald.Pereira de reſolut.emphyt. cap.5.num.35. Fuſar. de ſubſtitut.quæſt 697. Si quis autem cederet rem ſuo aduerſario ex ſententia Iudicis, non diceretur propriè alienare, nec incideret in pœnam appoſitam alienanti, quia hæc eſt alienatio neceſſaria, ſecundùm Ruin. conſ.93.n.2. lib.1. & conſ.23.n.25.lib.5. Pariſ. conſ.43.num.29. & conſ. penult.num.18.lib.3. Alciat.conſ.506.num.5. Menoch. conſ.322.n.67.& conſ.777.n 6.& 7. quos refert Fuſar. d.q.627.

5 ALIENATIONIS appellatione comprehenditur donatio, Petrus Aochat.conſ 102.in princ. Maſcard.de probat.concluſ.1236.n.105.Cald.Pereira d.c.5.n.43. Card. Tuſch. d.lit. A, concl.257.num.4. Fuſar.de ſubſtitut.quæſt.695 num.5.

6 ALIENATIONIS appellatione comprehenditur diuiſio, quia in partes diuiſas transfertur dominium, vt per Gama Luſit. deciſ.300. n.4. Cald. Pereira d. cap.5. num.43. Valaſc. conſult.53. num.4. Card Tuſch. d. concluſ.257. num.7. vbi num.8. poſt Angel.Aret.conſ.28. n.21.& 22. declarat procedere in prouocante ad diuiſionem. Quando verò diuiſio fit inter cohæredes, vel confideicommiſſarios, prohibita alienatione non prohibetur diuiſio, quia tunc ex vtraque parte dicitur facta ex cauſa neceſſaria, vt reſoluunt Alexand. conſ.189. n.3. lib.2. & conſ.7. num.5.lib.5.Bero.conſ.86.n.27.lib.2. Decian.conſ.55. num.73.lib.2. Menoch. conſ.522. num.48. cum ſeqq. Petra de fideicomm.quæſt.8 num.518.cum ſeqq. & alij, quos refert, & ſequitur Fuſar. de ſubſtitut.quæſt.707. per totam.

7 ALIENATIONIS appellatione comprehenditur permutatio latè ſumpto vocabulo, l.fin.C.de reb.alienis, Rebuff.ad l.alienationis verbum 28.verſ.12. ff.de verb.ſignif.Caſtrenſ.conſ.270.Dubitatur nunquid, lib.1.vbi reſtringit, quando fauore loci pij alienatio prohibetur, quia tunc ſi conſtat de vtilitate loci pij, poteſt fieri permutatio, Molina de primog. lib.4. cap.4.num.1. Porto.de conſortibus, c.12.num.5. Card. Tuſch.d.concl.257.num.9.Quando verò permutatio fit cum re maiorem afferente vtilitatem, vel commoditatem, non prohibetur prohibita alienatione, imò potiùs valet, vt reſoluunt Natta conſil. 470. num.5.Socin.iun.conſ.28.n.8.lib.2. Cephal.conſ.719. num.20.lib.5. Decian. conſ.55.dub.2.& conſ.57.lib.3. Menoch.conſ.1141.n.26. Alexand.de Neuo conſ.38. n.7. Honded. conſ.58.n.32.lib.1. Magon. Florentina deciſ.16.num.6. Petra de fideicomm.quæſt.8. num.525. cum ſeqq. Peregr. in ſimili tract. art.40. num.32. cum ſeqq Cardin.Mantic.de tacitis & ambig.conuent.lib.25. tit. 4. & in fideicomm. reſtitutorio poſt mortem grauati per ſubſtitutionem inducto, idem Cardin. Mantica de coniect.vlt. volunt. lib.7. tit.8. num.23. latè Fuſar. de ſubſtit.quæſt.530.

ALIENATIONIS appellatione venit tranſactio, l.non ſolùm, C.de prædy minor. cap.cùm tempore, de arbitr.Dec.conſ.44.n.5.Pinel.in l.1.C.de bonis matern. p.3. num.44. Molina d.lib 4.c.9.num.10. Cald. Pereira d.cap.5.n.29. 8

ALIENATIONIS appellatione venit pignus, & hypotheca, §.alienationis, in authent.de alienand. gloſſ.verb.hypothecam, in l.vlt.C.de rebus alienis non alienand. Cephal.conſ.296.dub.3. Tiraq. de legib. connub.gloſſ.3.n.81. Couarr. lib.2.var. c.16.num.7. Rodoan. de reb.Eccleſiæ non alienand. q.1. n.6.& 11. & quæſt.2. c.6. num.9. cum ſeqq. Maſcard. de probat. concl.1236. n.108. Petra de fideicom. quæſt.8.n.105. Peregr. in ſimili tract.art 40.num.118. Ioſeph. Seſſe Aragonia deciſ.185.n.2. Rebuff. ad l.28.verſ.ego autem, ff.de verb.ſignif.pag.161. Ferrer. in conſtitutiones Cathalonia, gl.4.n.175. latè Fuſar.de ſubſtit.q.703.per totam, vbi n.5. limitat, vt non ſit prohibita hypotheca in eum cuius fauore facta eſt prohibitio, & n.7. declarat non procedere in pignore iudiciali, & prætorio, quod eſt neceſſarium. 9

ALIENATIONIS appellatione venit etiam ſeruitutis conſtitutio, ac proinde prohibitus alienare, prohibetur etiam ſeruitutem conſtituere, l.fin. verſ.ſeruitutes, C.de reb.alien.non alienand. ita Anton. Gomez l.40.Tauri, n.85. Molin.de primog.lib.1.c.20. num.1.& 2. Portol. de conſort. cap.12. num.3. Quaranta d.verb.alienatio, n.21. Molin. de iuſtit. tract.2. diſp.464. Cephal.conſ.470. num.2. Franc. Marc. deciſ.870.p.1. Petra d.quæſt.8. n.103. Peregr. d.art.49. num.114. Freccia de feudis, lib.2. §.ex pluribus autem modis, num.18. Redoan. d.quæſt.2.c.16. latè Fuſar. de ſubſtitut. quæſt.527. per totam, vbi num.5. obſeruat quod licèt prohibitus alienare non poſſit ſeruitutem imponere, nec vſusfructus, poterit tamen cedere & vendere fructuum commoditatem, & perceptionem. 10

ALIENATIONIS appellatione comprehenditur locatio ad longum tempus, quia de natura locationis huiuſmodi eſt, vt vtile dominium transferatur. c.nulli, cap.ad audientiam, de reb.Eccleſia non alienand.gloſſ.in l.2. ff.ſi ager vectigalis, Tiraq.de retractu lign.gloſſ.14.§...n.79. Couarr.var.lib.2.cap.16. n.2.Franc.Marc.deciſ.455.q.1. Afflict.deciſ.365.n.4. Menoch.de arbitr.caſu 5.n.1. Anchar.Regien. lib.2. quæſt.52. n.2. Hieronym. Gabr. conſ.168. q.1. n.3. lib.1. Card.de locato, p.2.tit.de locat.ſine tempore, q.1. fol.53. Card.Mantic.de tacitis & ambig.conuent.lib.5. tit.45.n.11.Rebuff.ad l.28.verſ.ſexto, ff.de verb.ſignif. pag.161. Cald. Pereira d.c.5. num.32. & de renouat. emphyt. quæſt.16. num.7. Cardoſ. in praxi Iudic. & Aduocator.verb.locatio, num.9. Fuſar.de ſubſtit.q.525. per totam, Benedict. Ægid.in repet.l.ex hoc iure, ff.de iuſt.& iure, p.1.cap.9.num.7. 11

12 Locatio autem in propoſito ad longum tempus dicitur quando eſt facta ad decennium, gl. notabilis communiter recepta *in d.l.2.ff. ſi ager vectigalis*, Alex.*conſ.17.col.1.lib.4.* Tiraq.*de retractu lignag.§.1.gloſ.6.num.9.in fin.* Ruin.*conſ.58.col.vlt.lib.4.* Franc. Marc.*Delphin.deciſ.648.* Boër. *deciſ.234. num.2. cum ſeqq.* Caroc.*de locato,p.2. tit.de locat. ad longum tem-*
13 *pus.q.1.* Peregr.*d.art.40. num.93.* Idem eſſet ſi facta fuiſſet ad vitam, vel locatoris, vel conductoris, quia ad longum tempus dicitur facta, Pinel.*in l.1.num.63.C.de bon.mater.* Hieronym. Gabr. *conſ.168.n.1.lib.1.* Caroſ.*loco citato q.2.* Peregr.*d. art.4. num.109.* Cardin. Mantic.*d.tit.45.num.12.* Fuſar.*d. quæſt.525.num.5.*

14 Alienationis appellatione venit datio in ſolutum, & ideò prohibitus alienare, non poteſt nec in ſolutum date creditoribus, ita Ceph. *conſ.254.num.34.& conſ.255.num.3. cum ſeqq. lib.2.* Ioſeph. Ludouic.*Peruſ.deciſ.60.n.5.* Decian.*conſ.129.n.6.lib.3.* Cald. Pereira *d.cap.5.num.47.* Fuſar.*de ſubſtitut. quæſt.696.* Intellige quando datio in ſolutum eſt voluntaria, vt quia prohibitus emat, vel alium contractum faciat, & dat inſolutum bona prohibi-
15 ta alienari. Si verò ſit neceſſaria facta iudicia auctoritate, ob æs alienum probibiti, erit permiſſa reſpectu fructuum durante vita prohibiti, Grat.*conſ.206.num.9.lib.2.* Maſcard.*de probat. concluſ.1236.n.55.* Cald. Pereira *d.cap.5.num.48.* Fuſar.*d.quæſt.696.num.3.* vbi *num.5.* ſubdit pro ære alieno contracto à teſtatore poſſe dari in ſolutum bona prohibita alienari.

16 Alienationis appellatione venit etiam conceſſio emphyteuſis, vt per Card. Tuſch.*d. concl.257.n.16.* Flores de Mena *ad Gam. Luſitaniæ deciſ.16.n.3.* Cald. Pereir.*d.c.5.n.33.* Rebuff.*ad l.28.verſ.ſeptimo,ff.de verb.ſignif.pag.161.*

17 Alienationis appellatione continetur compromiſſum, ita vt alienare prohibitus non poſſit compromittere, vt per Iaſ.*in l.fin.n.119. C. de iure emphyt.* Capic.*deciſ.93. n.3.* Socin. iunior *conſ.77.n.77.lib.1.* Crauet.*conſ.976.n.15.* Roland. à Valle *conſ.22.n.10.lib.4.* Blanc.*de compromiſ. p.4. num.28.* Tiraq.*de iure mariti,gloſ.5.n.202.* Rodoan. *de rebus Eccleſiæ non alienan.q.2.cap.1. num.9. & cap.36. per totum,* Molina *de iuſt.tract.2.diſput.557.n.1.* Magon. *Lucenſ.deciſ.59.num.12.* Cald. Pereira *d. cap.5. n.44.* Limita in compromiſſo neceſſario, vt per tex.*in cap. cum tempore,de arbitr.* reſoluunt Pinel. *in l.1.p.3.n.44.C.de bon. mater.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb.læſis, num.5.col.4 C. de in integr. reſtit. min.* Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.121. num.12.* Stephan. Gratian.*diſceptat.cap.379. num.10.* Fuſar. *d. q.708. num.3.*

18 Alienationis appellatione venit hæredis inſtitutio etiam generalibus verbis facta, *l. ſi quis priſcas,§.certum,C.de ſecund.nupt.* Pereg. *de fideicom. art 40.n.57.& 58.* Menoch.*conſ.1130.n 19. verſ. & verè.* Fuſar.*d.tract.de ſubſtit.q.550.n.12.* Non tamen venit ſucceſſio ex teſtamento vel abinteſtato, Surd. *conſ.394.num.14.*

Appell. XV.

Alimenta.

1 *Cibaria pro victu, veſtitus, habitatio, & ea ſine quibus quis viuere non poteſt, venit appellatione alimentorum.*
2 *Potus venit appellatione alimentorum.*
3 *Habitatio venit appellatione alimentorum.*
4 *Stratum ſiue lectus, & culcitra veniunt appellatione alimentorum.*
5 *Veſtitus venit appellatione alimentorum in materia fauorabili.*
6 *Expenſæ ſtudij & ad diſciplinam pertinentes, quando veniant appellatione alimentorum.*
7 *Calcearium venit appellatione alimentorum.*
8 *Medicinæ alimentorum appellatione veniunt.*
9 *Vſuſfructus venit appellatione alimentorum ex mente teſtatoris.*
10 *Alimentorum appellatione continentur multa homini neceſſaria.*

Alimentorum appellatione continentur cibaria pro victu, veſtitus, habitatio, & ea ſine quibus quis viuere non poteſt, *l. legatis, cum l.fin.ff.de aliment.& cibar.leg.* Abb.*conſ.63. Quondam Domina,col.3. lib.2.* Roman. *conſ.440. Non eſt dubium,* Dec. *in l.de alimentis, col.1. C. de tranſact.* Corn.*conſ.286.n.9. vol.3.* Alex. *conſ.178. n.7. lib.6.* Roland. à Valle *conſ.22.num.1.& conſ.54. num.26. vol.2.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.1. lit. A, concl.282.à num.1.* Menoch.*de arbitr.caſu 170.num.27.cum ſeqq.& lib.4.præſ.157.à num.13.* Surd.*de aliment.tit.4.q.1.num.1.& 4.per totum.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verb.alimenta, num.9.* Seraph. *deciſ.1092.num.4.* Cardoſ.*in praxi Iudicum,eod.verb. num.1.* Ludou. Beja *reſponſ.caſuum conſcient. part 2. caſu 12.verſ.alimentorum.* Fontanel. *de pactis nuptialib.tom.2.clauſ.7.gloſſ.3. p.5. num.22.* [Cancer. *var. reſ.p.1.c.16.n.42.fol.341.*] 1

Cibaria veniunt appellatione alimentorum, vt 2
præter ſupracitatos tenet Rimin.iun. *conſ.132. n.9. & 10.lib.2.* Cordub. de Lara *in l.ſi quis ex liberis, §. non tantùm,num.1.ff.de liber.agnoſc.* Menoch. *de præſumpt.lib.4 præſ.157. num.15.* venit etiam aqua venalis ſi in ea regione vendi ſolet, idem Rimin. *d. cõſ.132.n.15. Exemplificans, prout Venetiis,* Menoch. *d lib.4.præſ.157.n.25.* Cardin. Tuſch.*d. concl.282.n.10.* Roland.*conſ.22 num.7. lib.2.* vbi etiam teſtatur Venetiis eſſe aquam venalem, Surd. *de aliment. tit.49.à n.1.* Sanctarel.*var.p.1.q.37. ſub num.1.* Sim de Prætis *de interpret.tom.1.dubit.11.n.9. lib.4.* Fontanell.*de clauſ.7.gloſ.3.p.5.n.23.*

Habitatio quoque venit appellatione alimento- 3
rum, *d.l.legatis,§.fin.* Cald. *conſ.332. in fine, alias 3. teſtam.* Abb.*conſ.63.num.2.lib.2.* Bologn. *in addit.ad conſil.* Ioan. de Anania *conſ.37.n.7.* Beroi.*conſ.14.vol.2.* Sanctarel.*var.reſolut.p.1.reſol.37.ſub num.1.* Lambert.*de iurepatron.nono,art.3.quæſt. princip. lib.3.n.1.* Rimin.iun. *d.conſ.132.n.9. lib.2.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.tom.4.cap.610. n.2.& 3.* Card. Tuſch. *d.concl.282.n.4.* Surd.*d.tit.4.q.4.* Menoch. *de arbitr. caſu 170.num.29.* vbi limitat in præiudicialibus alimentario, *& d.lib.4.præſ.257.n.20.* Cæſ. Barz. *Bononien.deciſ.80.n.14.*

Stratum, ſiue lectus, & culcitra veniunt appella- 4
tione alimentorum, *l.ſtratum,& l.quos nos,* vbi gloſ. *verb.viuere,ff.de verbor.ſignif.* Roland. à Valle *d.conſ.22.n.6.* Bart.*in tract.de alim.n.4.* Capra *conſ.87.n.11.* Rim.*d.conſ.132.num.14.lib.2.* Card. Tuſch. *d. concl.282.n.5.* Cordub. de Lara *in d.§.non tantùm,num.25.* Menoch.*d.præſ.157.n.27.* Surd. *de aliment.tit.4. q.7. per totam.* Sanctarel.*vbi ſup.*

Veſtitus venit appellatione alimentorum in ma- 5
teria fauorabili, *d.l.legatis,ff.de alim & cibar. leg. d.l. victum,* Crauet.*conſ.199.num.3.* Roland. *conſ.22.n.4. vol.1.* Cæſ. Barz. *Bononien. deciſ.69. n.49.* gloſ. *verb.*

victu,in cap.Epiſcopus 10.*q*.2. Menoch. *de præſ*.157.
num.18.Iaſ.*in l.cùm* 9,§.*qui transfigere*, *ff. de tranſact.*
Bolog.*in addit.ad Ioan. de Anania conſ*.37.*n*.7. San-
ctarel.*var.reſolut.p*.1.*q*.37.*ſub num*.1.Card. Tuſch.
d concl.282.*num*.4. vbi *n*.8. poſt Caſtren. *conſ*.457.
ſuper dictis quæſitis,n.2. *verſ.circa ſecundum lib*.2.de-
clarat,quia legatis alimentis,& neceſſariis pro pau-
peribus hoſpitalibus licèt veniant neceſſaria,& ve-
ſtitus, tamen attendi debet conſuetudo aliorum
hoſpitalium ſi poteſt conſtare, ſi non conſtat, quia
hoſpitalia fiunt communiter pro infirmis, non de-
betur veſtitus, prout neque debetur quando eſt
pro peregrinis, & percipientibus alimenta diaria,
Surd.*d.tit*.4.*q*.2.*n*.1.

6 Expenſæ ſtudij & ad diſciplinam pertinentes,
an, & quando veniant appellatione alimentorum,
vide Rolandum *conſ*.22.*n*.8.*vol*.1. Card. Tuſch.*d.*
concl.282 *n*.6.

Calciarium ſeue calciamenta veniunt appellatio-
7 ne alimentorum,ita Crauet. *conſ*.199. *n*.2. Roland.
conſ.22.*n*.5.*lib*.1. Cordub. de Lara *in d*. §. *non tan-*
tùm,n.39.Bertrand.*conſ*.180.*col*.2.*vol*.1. Rimin. iun.
d.conſ.132.*n*.13.*lib*.2. Ioan. Baptiſta Putan. *in tract.*
de aliment.c.17.*n*.20. Menoch. *d. præſ*.157. *num*.19.
Card.Tuſch *d.concl*.282.*n*.9.

8 Medicinæ quoque alimentorum appellatione
veniunt,*l.ſi cùm dotem*, §. *ſi autem in ſæuiſſimo*,& ibi
Bart.*num*.9.*ff.ſoluto matrimonio*,*l.quos nos*, §. *verbum*
viuere,ff.de verb.ſignif.Bart.*in tract.de aliment.num*.6.
Corn.*conſ*.145.*lib*.2.Paul. de Cittadinis *de Iure pa-*
tron.9.1.*art*.4.*de cõmoditate pecuniarum,n*.10 Angel.
Aretin.*de teſtament.gloſ*.45. *n*.7. Caſſan. *in conſuet.*
Burgun.rubr.6.§.4.*n.n*.4.*verſ.ſed quæro,fol mihi* 217.
Roland.à Valle *conſ* 22.*num*.3.*vol*.1.Lara *in l.ſi quis*
à liberis, §. *non autem*, *num*.28. *cum ſeqq. ff. de liber.*
agnoſcen.Sim.de Prætis *de interp.vltim. volunt. lib*.4.
dubit.11.*num*.37.& 38.Cardin.Tuſch.*d. concl*.282.
num.12.Garcia Gironda *de priuil.ſeu exemp.explica-*
tione, *num*.71. Menoch. *d. lib*.4. *præſ*.157. *num*.30.
Surd.*de aliment.tit*.4,*quæſt*.5. *per totam*. Dec. *in l.de*
alimentis,num.3.*C. de tranſaction*. Tiraq. *in tract. de*
nobilit.cap.31.*num*.395.Sanctarel.*var.reſol p*.1.*q*.37.
prope fin,

Alimentorvm appellatione venit
9 vſusfructus ex mente teſtatoris, ſeu proferentis,
Bald. *conſ*.478.*Quidam*, *num*. 10. *lib*.1, quem refert
Card. Tuſch.*practic.concluſ.tom*.8.*lit.V*, *concl*.301.
num.7.

10 Alimentorvm appellatione continetur alia
homini neceſſaria, & propterea præſtanda ſunt li-
gna non ſolùm pro coquendis cibis,ſed etiam ca-
lefaciendi cauſa hiemali tempore,vt tradunt Simon
de Prætis *de interp.vltim.volunt.lib*.4. *dub*. 11.*n*. 41.
& Menoch. *d.lib*.4. *præſ*.157. *num*.24. Continetur
etiam equus ſi alimentarij dignitas id fert,ſicuti re-
ctè explicant,Bertrand.*conſ*.52.*in fine lib*.4.Cordub.
de Lara *in d*.§.*non tantum*, *num*. 26. & pariter præ-
ſtari debent ſeruitores, qui inſeruiunt alimentario,
ſi talis eſt eius ſtatus, & dignitas, & pro ſeruis ipſis
præſtanda ſunt ſalaria,*l.cùm plures*,§. *ſi tutor,ff de ad-*
miniſt.tutor.l.habitatio, *ff. de ventre in poſſeſ. mitt. l.*
vxori, *ff. de auro & arg. leg.* Gratian. *conſ*. 67.
lib.2. Simon de Prætis *dict. dubit*.11.
num.79.Menoch.*dict.præſ*.157.
num.28 & 29.

***

Appell. XVI.

Amicitia.

1 *Amicitia appellatione venit illa, quæ prouenit ex charitate,non propter noſtras vtilitates.*
2 *Amicitia appellatione venit magna.*
3 *Amicitia vt repellat teſtem debet eſſe magna & immoderata.*
4 *Amicitia vera ſimilis eſt conſanguinitati.*

Amicitiæ appellatione venit illa, quæ 1
prouenit ex charitate ſecundùm quam diligi-
mus proximum,non propter noſtras vtilitates, ſed
ſolùm quia eſt naturæ noſtræ particeps, & veræ
virtutis cuſtos,non autem venit illa quæ corruptio-
nem inducit,ſicut eſt carnalis,Abb. *in cap.quoties* 5.
col.2 *verſ.eſt etiam duplex,n*.5 *de teſtib*.Alex.*conſ*.78.
In cauſa,& lite, *num*.3. *col*.2. *verſ. non obſtat etiam ſi*
dicatur,lib.1.& *conſ*.4.*Viſo proceſſu*, *col.vlt. poſt med.*
n.vlt.lib.6.quos refert & ſequitur Stephan.Gratian.
diſcept.forenſ.c.200.*n*.24.

Amicitiæ appellatione venit magna,cùm le- 2
ues amici non dicantur propriè amici, *l.latè* 223.§.
amicos,ff.de verb.ſignif.Alex.*conſ*.186.*Viſo proceſſu,in*
princip.n.1.*lib*.7.Stephan. Gratian. *d.cap*.200.*n*.18.
Amicitia igitur, vt repellat teſtem, debet eſſe ma- 3
gna, vt tradunt plures, quos plena manu refert
Cened.*ad decretal. collect*.35.*n*.4.quibus addo Ve-
zin.*tom*.1.*commun.opin.lib*.4.*tit*.10.*n*.134. Seraphin.
de priuileg.Iuram.priuil.33.*num*.48.Surd. *de aliment.*
tit.6.*q*.21.*n*.6 & 7.Ludou. Miranda *de ordine indic.*
q.23.*art*.6.*concl*.5.Amat.Roderic. *in pract. cap*.7. *de*
forma probation.num.53.Seraphin.*deciſ*.1191.*n*.3.&
deciſ.1147.*n*.8.& *deciſ*.1208. *num*.1. Amicitia enim 4
vera ſimilis eſt conſanguinitati, Menoch. *de præ-*
ſumpt.lib.4.*præſ*.89.*n*.70.Surd. *d.q*.21.*n*.4. Sanch.*de*
Matrimon.lib.6.*diſp*.26.*n*.2.Cardin.Mantic.*de tacit.*
tom.2.*lib*.13.*tit*.20.*n*.2.*cum ſeqq*. Stephan. Gratian.
d.cap.200.*n*.4.

Appell. XVII.

Annus.

1 *Annus quoad interſtitia quomodo computetur, oſtenditur.*
2 *Annus integer requiritur ex* 365. *diebus conſtans ad nouitiatum.*
3 *Annus biſſextilis quando computandus in anno probationis ad effectum emittendæ profeſſionem, oſtenditur.*

Anni appellatione quoad interſtitia non re- 1
quiritur ille,qui habet 365.dies, quo tempo-
re annus conficitur, ſed ſufficit adueniſſe eandem
ſolemnitatem, & diem ſubſequentis anni, in qua
anno tranſacto ſuſceptus fuit ordo,& ita interſti-
tiorum annus non eſt mathematicè computandus,
ita vt ordinandus nequeat ad ordines promoueri,
niſi inter vnum & alterum ordinem moram traxe-
rit duodecim menſium completorum, ſed morali-
ter,& iuxta ritum Eccleſiæ, videlicet de vna qua-
drageſima ad aliam, à Pentecoſte ad Pentecoſtem,
&c. quamuis inter primam, & ſecundam Pente-
coſtis ſolemnitatem nondum ſint elapſi duodecim
menſes,

menſes, ita Proſper de Auguſt. *in addit. ad Quarant. in ſum. Bullarij verb. ordo, in fin.* Carol. *in praxi Epiſcopa. p. 1. verb. ordo. verſ. ad quartum, circa medium,* Molpheſ. *in ſumma Theologia moralis, tract. 2. cap. 14. num. 8.* Campanil. *in diuerſ. Iuris canonici, rubr. 6. c. 3. num. 12.* & alij, quos citaui *de officio & poteſtate Epiſcopi, p. 2. allegat. 18. n. 2.* ſecundùm Lugdunen. impreſſionem.

ANNI appellatione in materia probationis in
2 religione faciendæ à nouitio venit integer annus ex 365. diebus conſtans, computando de momento ad momentum, vt pluribus ad id citatis tradi-
3 di *d. tract. p. 3. alleg. 101. n. 22. in fine.* At verò in anno biſſextili non ſufficiunt pro anno illi 365. dies, ita vt nouitius ſuſcipiens habitum die 24. Februarij, emittere non poſſit profeſſionem, niſi die 25. Februarij biſſextilis, in puncto diei 24 Februarij præcedentis anni, in quo ſuſcepit habitum, arg. tex. *in l. 3. §. minorem, ff. de minorib. & in l. cum biſſextus, ff. de verb. ſignificat.* tradunt Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 15. art. 4. & 5.* Ludou. Miranda *in Manuali Prælatorum, tom. 1. q. 2. art. 3.* Bonacina *de ſacram. diſp. 8. quæſt. unica, punct. 5. num. 15. & de cenſ. q. 2. punct. 10. difficult. 2. §. 3.* Molina *de iuſt. tract. 2. diſp. 573. verſ. Atque à minori ætate,* Sanchez *de matrim. lib. 2. diſp. 24. num. 22. verſ. ſimiliter credo,* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admitten. ad religionis ſtatum nouitiis, diſp. 11. dub. 4. num. 4.* nouiſſimè Dominus meus Iulius Lauor. *variar. lucubrat. tom. 1. tit. 1. de commiſſis c. 6. n. 15.* qui mihi etiam retulit ſacram Congregationem Concilij in vna Patauina de menſe Iunij 1627. cenſuiſſe non valere profeſſionem reſpectu anni biſſextilis cuiuſdam, qui ingreſſus eſt religionem 27. Martij, & die 26. eiuſdem menſis ſequentis anni currente, anno biſſextili emiſit profeſſionem.

APPELL. XVIII.

Antiquitas.

1 *Antiquitatem ſuam vocans ad fideicommiſſum, conſanguineos vocare cenſetur.*
2 *Antiquiores de domo ſubſtituens in primis admiſſis, extinguitur ſubſtitutio.*
3 *Antiquior de familia quando vocatur, admittitur maior natu, etiam non coniunctus ſanguine, excluſis aliis iunioribus ſanguine coniunctis.*

1 ANTIQVITATIS ſuæ appellatione quando teſtator illam vocauit, ad fideicommiſſum veniunt conſanguinei. *l. cùm ſcimus, in fine, C. de agricolis, & coſiſtis, lib. 11.* & ibi gloſ. *verb. antiquitas.* Franc. *in cap. ſi Pater, col. vlt. verſ. 15. de teſtamentis, in 6.* Lauren. de Palat. *in tract. quòd ſtantibus maſculis fœmina non ſuccedant, n. 160.* Sim. de Præt. *de interpret. vlt. volunt. lib. 3. ſolut. 11. fol. 88. n. 16.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 373.*

2 ANTIQVIORES de domo ſubſtituens in primis admiſſis extinguitur ſubſtitutio, ſecundùm Fuſar. *d. tract. de ſubſtit. q. 382. n. 36.*

3 ANTIQVIORIS de familia appellatione, vbi vocatur, admittitur maior natu, etiam non coniunctus ſanguine, excluſis aliis iunioribus ſanguine coniunctis, Pereg. *conſ. 47. n. 15. lib. 2.* Fuſar. *de ſubſtit. q. 358. n. 24.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 645. num. 13.*

APPELL. XIX.

Antiquum.

ANTIQVI appellatione in materia proba- 1
tionis, venit tempus centum annorum, & non minus, de quo vide Duen. *reg. 299. num. 7.* Siluan. *conſ. 36. num. 13.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. omnia, n. 31. C. de reuoc. donat.* Menoch. *controuerſ. illuſtr. cap. 84. n. 15.* Auendan. *de exequendis mandatis, p. 1. cap. 6. num. 6.* Gam. *Luſitaniæ deciſ. 88. num. 1.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. antiquitas,* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 3.* Maſcard. *de probat. concluſ. 113. princip.* Morla *in emporio Iuris p. 1. quæſt. 11. tit. 11. num. 7.* Gutier. *conſ. 1. num. 5.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 1. lit. A, concl. 341.* Farinac. *in praxi criminali p. 1. quæſt. 47. num. 112. & p. 2. quæſt. 69. n. 42.* Nicol. Garcia *de benef. part. 12. cap. 2. num. 262. cum ſeqq.*

APPELL. XX.

Aragonia.

ARAGONIÆ Regni appellatione non 1
comprehenditur Principatus Cathaloniæ, nec alia Regna de Dominio Regni Aragonum exiſtentia, quæ non acceſſoriè, ſed æquè principaliter ſunt vnita Regno Aragonum; ita Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ. 113. num. 20.* faciunt quæ Salzed. *in practica Bernardi cap. 56. num. 24. in nouiſſima impreſſ.*

APPELL. XXI.

Apoſtolus.

APOSTOLI appellatione venit Paulus, vt tetigit Læli. Zech. *de Romano Pontif. hæreſi 1.* in reſponſo ad decimum, quem refert Dionyſ. Paulus *de vera quatuor Patriarchalium ſedium erectione, c. 17, num. 12.*

APPELL. XXII.

Arbor.

1 *Vites continentur arboris appellatione.*
2 *Hedera, arundines, & ſolictum veniunt arboris appellatione.*
3 *Arboribus legatis ratione fructuum, quid veniat oſtenditur.*

ARBORIS appellatione continentur vites, *l.* 1
1. §. arboris appellatione, & l. 2. in princip. ff. arbor. furt. caſ. Cæpol. *in tract. de ſeruit. vrban. præd. tit. de arboribus, n. 13.* Auendan. *de exequen. mandatis p. 1. cap. 4. num. 28.* Cæſ. Veronen. *in ſuo tract. de arborib. cap. 81. tom. 6. part. 2. fol. 209.* Azeue. *l. 6. num. 15. tit. 12. lib. 8. noua recopil.* Cardin. Tuſch. *practic. concl. lit. A, concl. 479. num. 1.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. arbor. 1.* latè Marc. Anton. de Amatis

Marchia

Marchiæ deciſ.96.per totam [Perez l.2.verb. cortare arbores,tit.18,lib.8,Ordin. Bertazol.de clauſ. inſtrum. clauſ.20.gloſ.6.num.3.Petri Greg.ſyntagm.iur.lib.37. cap.6.num.4.Narbnna l.11.gloſ.1.num.4. tit.5. lib.7. Recopilat.Fedet.Scot.reſponſ.tom.1.lib.6.reſp.6.n.33. Parens meus in remiſſ.ad Ordin.Regias Luſitan.lib,5. tit.75.in princ.n.2.]

2 Arboris appellatione veniunt hedera, arundines,& ſalictum,l.3.verſ.hedera,ff.arbor.furt.caſ.vbi gloſ.dicit impropriè hederam dici arborem. Arboris appellatione venit omnis arbor habens radices, l.vitem,ff.arbor.furt.caſ. Bart. in tract. de alueo, verſ. ſtricta ratione,num.9. vbi ait, quòd arboris appellatione propriè tunc illa venit,cùm radices ita in terram emiſit,vt terra alimento vegetetur,& eius materia dura eſt,& non tenera. [Idem dicit Narbnna vbi ſuprà num.3. dum tenet arborum appellatione contineri id omne quod radices in terram emiſit, & non tam tenerum eſt quod herbæ ſit locus, & num.7. & 8.quòd hederæ & arundines arboris nomine continentur, & num.10. poſt Federic. Scot. citato loco,arborem vocat id omne, quod ad culmé aſcendit,& num.11.poſt Bertazol.d.gloſ.6.n.2. & 3. ſubdit quòd appellatione arboris veniunt illæ omnes dictarum ſpecierum,quæ radices habent, licèt radices mortuæ,aut ſiccæ ſint, & num.12. quòd arbor ſicca,& radicata nondum à terra ſeparata arbor dicitur,& num.13.quòd virgæ ſalicis,ſiue ſalicti, & quid ſimiliter inſtituendæ cuiuſdam arboris cauſa implantantur, antequam radices egerint, nomen arboris non metentur.]

3 Arboribus legatis ratione fructuum venit arbor, & ſolum, & via ad arbores, Iaſ.in l. ſi fundum, ff. de legat. 1. Secùs ſi arbores legatæ ſint ad ſcindenda ligna,idem Iaſ.ibid.n.16. & 17.

Appell. XXIIII.

Argentum.

1 *Argenti appellatione vbi legatum eſt,venit argentum eiuſdem ligæ, cuius in ciuitate originis teſtatoris eſt vſus.*

2 *Argenti omnis appellatione in legato venit omne argentum tam factum quam infectum.*

3 *Limita quando qualitas aliqua adiicitur, quæ vni ſpeciei argenti conuenit.*

4 *Pecunia numerata non cenſetur legata, quamuis legatum ſit omne aurum & argentum.*

5 *Applumbatura non continetur legato argento.*

6 *Argenti facti appellatione, quæ veniant, oſtenditur.*

7 *Argenti potorij,eſcarij,balnearij appellatione, quid veniat oſtenditur,& n.8.& 9.*

10 *Argenti legati appellatione quòd ſui vſus cauſa teſtator habebat, continetur argentum quo ipſe teſtator quotidie vtebatur.*

1 Argenti appellatione vbi legatum eſt, venit argentum eiuſdem ligæ, cuius in ciuitate originis teſtatoris eſt vſus, l. nummis, de leg. 3. Bart. in l. cùm aurum, num. 3. ff. de auro & arg. leg.

2 Argenti, ſeu auri omnis appellatione in legato venit omne argentum & aurum,tam factum, quàm infectum,l.cùm aurum,in princip.ff. de auro,& arg. leg Menoch. de præſumpt. lib.4. præſ. 162. num. 2.vbi num.3.per text.in l.& ſi non ſint, §. peruenia-mus,ff. de auro & arg. leg. ſubdit vt procedat etiam quoad gemmas,& huiuſmodi auro,vel argento incluſas.

Primò, limita quando qualitas aliqua adiicitur, 3
quæ vni ſpeciei auri,vel argenti conuenit, vt ſi teſtator dixit, lego decem pondus argenti; hæc enim ponderis qualitas, quæ maſſæ tantùm conuenit, coniecturam facit, teſtatorem legaſſe tantummodo aurum, vel argentum, quod habebat in maſſa, non autem vaſa, d. l. cùm aurum, §. primo, vbi in §.2. è contrà habetur præſumi legata vaſa, quando dixit teſtator ſe decem pondus auri,vel argenti facti legare, refert Menoch. d. lib. 4. præſ.162. num 4.

Secundò,limita in pecunia numerata, illa enim 4
non præſumitur legata,quamuis legatum ſit omne aurum & argentum,d.l.cùm aurum,in princ.l.Quintus Mutius,la 1.§.1.ff. de auro & arg.leg.quò poſtremò in loco dicitur pecuniam non contineri,etiamſi aurum vel argentum factum legauerit teſtator, & ideò limitationem tenent,Dec.conſ.381. num.1. Alciat.in l.ſingularia,num.15. ff. ſi certum pet. Tiraq. de retractu l.g.§.1.gloſ.20. num.1. vbi tamen n.2. & 5. cum duobus ſeqq.ſubdit aliud eſſe dicendum quando communi vſu loquendi nomine auri vel argenti,intelligeretur etiam de pecunia.& nummis,prout eos refert Menoch.d.præſ.162.n.6.

Tertiò,limita in applumbatura,qua argenti maſ- 5
ſæ ſimul coniungatur, quia nec illa ſub hoc legato argenti continetur,d.l.cùm aurum,§.idem Celſus,Menoch. de præſ. 162. num. 8. vbi num. 9. per l. & ſi non ſint,§.lectum, ff. de auro & arg. leg. limitat etiam in auro, vel argento, quibus res alterius materiæ ornata eſt, ſicut ſunt lecti argentei, vel ſimilis ſupellex argentea, quæ vulgò argentata appellatur, hæc enim non continentur auri, vel argenti appellatione.

Argenti facti appellatione veniunt vaſa 6
omnia, vt paropſidæ, acetabula, trullæ, pelues,& his ſimilia, l. etſi non ſint, §.argento, ff. de auro & arg.leg.Menoch.de præſ.162 num.10. Veniunt etiam vaſa, quæ cœpta ſunt fabricari, ſed nondum perfecta,vt ſi cælabantur,d.l. & ſi, §. infecti autem, & materia auro argentóve infecta, l. ſi quando, ff. illo tit.& rurſus continentur pediculi argentei,l.pediculis,ff.eod. vbi in §.1. habetur comprehendi quoque gemmas auro incluſas,emblemata aurea, & ſimilia, Menoch. d. præſ.162. num.13. cum ſeqq. Cæterùm vaſa fracta & colliſa non continentur nomine argenti fracti,ſed infecti, cùm eis tanquam vaſis vti non poſſimus,d.l. Quintus,la 1.§.cui aurum, & in §. argento legato, habetur non venire ſcaphia, quæ dicuntur vaſa in quibus ſordes, & excrementa corporis demittimus, vt declarat Aleiat. lib. 6. Parerg. cap.26. quem refert Menoch. d. præſ.162. num. 8.

Argenti potorij appellatione non ſolùm 7
id continetur in quo bibi poſſit,ſed & id, quod ad præparationem bibendi comparatum eſt, ideò venit colum niuarium, l. in argento, & ibi Bart. ff. de auro, & argento leg. Menoch.de præſ.162.num.19.& 20. vbi num.21. poſt Aleiat. lib.8. Parerg.cap.4. & Cutt.in memorab.verb. Colum niuarium, ſubdit illud eſſe vas in quo reponuntur niues ad refrigerandum vinum.

Argenti eſcarij appellatione non veniunt 8
cacabi argentei,miliarium argenteum, vel ſartago, cùm hæc ſint potius inſtrumenta coquinaria, d. l. etſi.§.ſi cui eſcarium,Menoch.d.præſ.162.num.22.vbi num.23.poſt Hotoman. in comment. verborum Iuris,

in

in verb.miliarium,& Cuiac.*lib.2. obſeru. cap.6.* ſubiungit miliarium eſſe vas ad aquæ calidæ opus præparatum.

9 Argenti balnearij appellatione in legatis,adiectis verbis *hoc amplius*, continetur etiam argentum, quo teſtator vtebatur in balneis diebus feſtiuis,*l.medico,§.vxori,ff de auro & arg.leg.*

10 Argenti legati appellatione quòd ſui vſus cauſa teſtator habebat, continetur argentum, quo ipſe teſtator quotidie vtebatur, non autem quòd commodare ad ludos, & cæteras apparitiones conſueuerat, *l. cùm in teſtamento, ff. de auro & arg.leg.* Menoch.*de præſ.*162.*n.*24.

11 Argenti ſui appellatione in legatis, venit illud tantùm, cuius dominium habebat teſtator, abſque eo quod ab eo vindicari poterat,non autem continetur illud quod teſtatori debebatur, ſicque ad quod actionem habebat,*l. Quintus, la 2.§.argento,& l.ſcribit,in princ ff.de auro & arg.leg.*Menoch.*d.præſ.*162.*n.*28.

Appell. XXIV.

Armenta.

Armentorvm appellatinne in legatis,continentur boues,non autem greges ouium, & caprarum,*l.boues,ff. de verb. ſignif.* vbi Rebuff.*pag.*387.*l.ſeruis,§.armento,ff. de legat.*3. Bart. *in l.4.C.de militari veſte*,vbi notat, quòd armentum in dubio intelligitur de animalibus magnis, grex verò de inferioribus,& ſic pecudibus, & animalibus minutis,quod per *l.1.ff.de abigeis*,tradit Rebuff.*ad l. Neratius* 85.*verſ. quinque, ff. de verb.ſignif.pag.*381.*in princip.*

Appell. XXV.

Arma.

1 *Armorum appellatione veniunt non tantùm ſcuta, & gladij, & galeæ, ſed etiam fuſtes, & lapides.*

2 *Armorum appellatione regulariter veniunt & ea,quæ ad offenſam, & quæ ad defenſam parata ſunt.*

3 *Thorax ſcorteus non continetur armorum appellatione.*

4 *Cultellus ad frangendum panem non venit armorum appellatione.*

5 *Arma ruralia non veniunt armorum appellatione.*

6 *Vaginæ an & quando veniant armorum appellatione.*

1 Armorvm appellatione veniunt non tantùm ſcuta,& gladij,&galeę, ſed etiam fuſtes, & lapides,*l.armorum,41.ff.de verbor.ſignif.l.3. §. arma,ff.de vi,& vi armata*, Angel. *conſ.*397. *Quidam puer*,Aretin.*conſ.*80.*n.*6.*gloſ. verb. arma, in Clemen.*1.*§.quia verò de ſtatu*,Menoch.vbi Anchar. *num.*30. Felin.*in cap.ita quorundam,num.*2.vbi Nauar. *notab.*5.*de Iudæis*,Rom.*ſingul.*267.*verſ. Armorum*,Corſet. *in repert.*Abbat.*verb.nomine armorum*,Tiraq.*de indiciis in rebus exiguis,num.*31.Anton. Scap. *de iure non ſcripto,lib.5.cap.*161.*num.*18.*cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. caſu* 394. *num.*76. Decian. [illegible] *criminali, lib.8.cap.2.per totum*,Azot.*inst.* [illegible] *lib.8. cap.23.quæſ.*10.[Latè Giurba *conſil.crim.* [illegible] *num.*2. vbi *num.*3. ita ait: Ego verò id accipiend [illegible] cenſui iuxta gloſ.*Clem.ne in agro,verb.arma,de ſtatu Monach.* lapides,ſaxa & fuſtes armorum nomi[illegible] contineri, ſi percuſſio ſecuta iam ſit, ante verò percuſſionem non dicuntur arma.Marſil.*in pract.§. pro complemento num.*14.Bajard. *ad Clarum q.6. num.*63. Azeued.*in rub.tit.6.num.4.lib.6.R:cop.* Vel ſi eo loco verſemur,quo ſit conſuetum habere lapides pro armis.Felin.*in proœm.Decretal.num* 6.Card.*d.Clem. ne in agro,§.quia vero.* Azeued *d.rubr. tit. 6. num.6.*] Cardin.Tuſch.*pract.concluſ.tom.1.lit.A, concl.*514.*per totam.*

Armorvm appellatione regulariter veniunt 2
& ea,quæ ad offenſam, & quæ ad defenſam parata ſunt,Ordin.Regia Luſit.*lib.5.tit* 80.*§.1.l.7.tit.6.lib.6.noua recopil.*Perez *l.2.gloſ.1. in princ. tit.14. lib.2. ordinam.*Bobadil.*in ſua politica lib.1.cap.13. num.*62. Decian.*in tract.crimin.lib.8.cap.3. num.*14. *& cap.2. num.*7. In odioſis tamen armorum appellatinne offendibilia tantum comprehenduntur, *Clem. ne in agro,§.quia,de ſtatu monach.* [quia in pœnali materia armorum nomine veniunt propriè parata ad molendum.Giurba *d.conſ.73.num.13.*] vnde quando ſtatutum, vel Ordinatio punit arma portantes, comprehenduntur tantùm illi qui offendibilia portant, vt poſt Bart.Angel.& Alber.reſoluit Rebuff. *ad l.41. ff. de verb. ſignificat. verſ. ſecundò intelligite, pag.*226.

Armorvm appellatinne non continetur 3
thorax ſcorteus,ſecundùm Farin.*in praxi crimin.p.3. quæſt.pag.*108.*nubi* 594. & iudicatum ſæpè fuiſſe in ſupremo Luſitaniæ Senatu aſſerit Parens meus in commentar.ad ordin. Regiam Luſitan. *lib.5 tit.*80.*§.1 num.*6.

Armorvm appellatione non venit cultellus 4
ad frangendum panem, vt per Bobadill.*in ſua politica lib.1.cap.13.n.*73.Decian.*d. lib.8. cap.2. n.9. & cap.3.n.*54.Farinac.*d.p.3.q.*108.*n.*77. *cum ſeqq.* Rodolphin.*variar.quæſt.lib.2.q.34. n.6.* quia nec comprehenditur gladij appellatione, Rebuff.*ad d.l.41. verſ.gladios, pag.*224.

Armorvm appellatione non veniunt arma 5
ruralia,quæ propriè ſunt inſtrumenta, vt per Farinac.*d.q.*108.*n.*33. quem refert Parens meus *in commentar.ad ordin.Regiam Luſitan.lib.5.tit* 80.*§.2. n.2.* [Nec quæ fabricata ſunt ad laborandum. Intrigl. *ſing.7.lib.1.*Giurba *d.conſ.73.n.13.*]

Armorvm appellationenon veniunt vaginæ 6
in ſtatuto prohibente armorum aſportationem, quod non comprehendere aſportantem vaginas ad enſes recondendos, reſoluit Decian. *in tract. criminali, lib. 8. num.* 53. Vtrùm autem confiſcatis armis vaginæ cenſeantur amiſſæ, vide Maxiam *in tract. taxa panis, concluſ. 1. num. 15. ad medium, cum ſeqq.* Azeued. *l.1.num.13.tit.25.lib.9. nouæ recopil.*Bobadill. *d. lib. cap.13. num.*106. vbi reſoluit quod ſic

Appell. XXVI.

Artifex.

1 *Artificis appellatione venit ille, quem vulgus ita nominat.*

2 *Artifex propriè dicitur qui certam artem exercet quando,*

quando admittit ſine delectu volentes ab eo emere.
3 *Artifex dicitur, qui res emit, & illas mutata forma vendit.*
4 *Mercator & artifex in quo differant, oſtenditur.*

1 ARTIFICIS appellatione venit ille, quem vulgus ita nominat, *l. ſciendum, §. illud, ff. de adilit.*
2 *edicto*, Fuſc. *in ſingul. lit. A, num.* 88. Propriè tamen dicitur, qui etiam certam artem exercet, quando admittit ſine delectu volentes ab eo emere, vel inſeruire in illo artificio, aliàs non eſſet artifex, ita Abb. *conſ.* 78. *Viſo toto proceſſu, col.* 2. *circa princip. lib.* 1. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 1. *lit. A*, *concl.*
3 519 *num.* 1. *& tom.* 5. *lit. M, concl.* 211. *num.* 5. Sic & artifex ille dicitur, qui res emit, & illas mutata forma vendit, *cap. eiiciens* 88. *diſt.* Curia Philip. *p.* 2. *lib.* 1. *num.* 16. Hippol. Riminald. *conſ.* 34. *num.* 10. *vol.* 1. Rebuff. *ad l. mercis appellatione* 207. *verſ. Artifex*, *ff. de verbor. ſignificat. pag.* 663. Card. Tuſch. *d. concluſ.*
4 519. *num.* 2. vbi ſubdit ad differentiam mercatoris illum dici artificem, qui mercimoniam emit, & eam exercet artem, vt vendat cum artificio; mercatorem verò appellari illum qui vendit mercantiam, prout ipſe emit nullo adhibito artificio, de quo etiam Surd. *deciſ.* 313. *n.* 1. Artifex vt aliquis eſſe poſſit, neceſſe eſt propria perſona, non autem per interpoſitam officio vti, *l. fin. ff. de excuſat. tutor.* Roman. *ſingulari* 566. Curia Philipp. *d. cap.* 1. *n.* 19.

APPELL. XXVII.

Aſcendentes.

1 ASCENDENTIVM appellatione pater, mater, aui, & auiæ comprehenduntur, *l. quicunque*, *§. parentes, ff de in ius vocando*, Campeg. *de dote p* 5. *q.* 64. *n.* 2. Roland. à Valle *conſ.* 24. *n.* 11. *&* 12. Surd. *conſ.* 402. *n.* 11. *&* 12. vbi ait quod appellatione Aſcendentium veniunt tam maſculi quàm fœminæ, Menoch. *conſ.* 101. *n.* 40.
2 ASCENDENTIVM, ſicut & deſcendentium appellatione omnes continentur, & veniunt in infinitum, Menoch. *conſ.* 333. *num.* 11. *& conſil.* 334. *num.* 16. Fœminæ verò non veniunt vbi viget ſtatutum eas excludens, idem Menoch. *conſ.* 309. *num.* 37.

APPELL. XXVIII.

Aſinus.

ASINI appellatione in ſtatutis aduerſus quemcumque qui vicerit contra decretum, vt perdat aſinum, non venit ſalma, ita Bald. *in l.* 2. *n.* 7. *C. de nautico fœnore*, Ripa *in tract. de peſte*, *tit. de remediis ad conſeruandam vbertatem, num.* 131.

APPELL. XXIX.

Attinentes.

1 *Coniuncti omnes vtriuſque ſexus veniunt appellatione Attinentium, quando vocantur ad fideicommiſſum.*
2 *Agnati, non cognati cenſentur vocati appellatione Attinentium maſculorum de domo, ſeu de familia.*
3 *Fœminæ non veniunt Attinentium appellatione, quando tacitè, vel expreſſè teſtator habuit mentem conſeruandi bona in agnatione.*
4 *Proximiores teſtatoris in gradu ſucceſſionis abinteſtato veniunt appellatione Attinentium.*
5 *Attinentium appellatione an & quando veniant affines, oſtenditur.*

ATTINENTIVM appellatione quando vocantur ad fideicommiſſum, veniunt omnes coniuncti vtriuſque ſexus, ita Bald. *in cap. ex litteris, de teſtib.* Socin. ſen. *conſ.* 65. *num*, 13. *lib.* 3. Ruin. *conſ.* 161. *num* 1. *lib.* 2. Pariſ. *conſ.* 24. *num.* 17. *&* 18. *& conſ.* 49. *per totum lib.* 2. Sim. de Præt. *de interpret. vlt. volunt. fol.* 288. *num.* 15. *& fol.* 297. *num.* 67. *& fol.* 337. *num.* 10. Peregr. *de fideicom. art.* 22. *n.* 41. *& conſ.* 11. *num.* 8. *lib.* 2. 1
ATTINENTIVM maſculorum, vel de domo, 2
ſeu de familia appellatione ratione adiuncti, cenſentur vocati agnati, non cognati, Ruin. *conſ.* 161. *num.* 4. *lib.* 2. Peregr. *d. art.* 22. *num.* 41. *in fine*, Fuſar. *d. q.* 371. *n.* 3.
ATTINENTIVM appellatione non veniunt 3
fœminæ quando tacitè, vel expreſsè teſtator habuit mentem conſeruandi bona in agnatione, ita Præt. *de interpretatione vltim. volunt fol.* 293. *n.* 67. Fuſa. *d. q.* 371. *n.* 4.
ATTINENTIVM appellatione veniunt proxi- 4
miores teſtatoris in gradu ſucceſſionis ab inteſtato, in Caſtrenſ. *conſ.* 383. *Notandum eſt, col.* 1. *lib.* 1. Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol.* 288. *num.* 15. *& fol.* 376. *num.* 14. *& conſ.* 203. *num.* 4. Fuſar. *d. quaſt.* 371. *num.* 5.
ATTINENTIVM appellatione, licèt non com- 5
prehendi maritum, vel affinem exiſtimauerint Paul. & Iaſ. *in l.* 1. *C. vnde vir*, *& vxor.* tamen contrarium melius reſoluunt *ibi* Angel. Alexand. & Corn. quos refert, & ſequitur Bertazol. *de clauſul. inſtrument. clauſ.* 7. *gloſ.* 12. *num.* 5. *verſ. ſed quid*, & faciunt quæ Bald. *in cap. in litteris, col.* 1. *de teſtib.* vbi dicit, quod attinentes dicuntur qui poſſunt accuſare tanquam proſequentes ſuorum iniuriam. Limita tamen non procedere ſi in ſtatuto fieret mentio gradus, vt quia ſtatutum diceret, quòd duo ex attinentibus vſque in quartum gradum debeant conſentire, quia tunc non venirent affines, nec comprehenderentur, cùm propriè loquendo inter affines non ſint gradus, *l. non facilè*, *§. gradus*, *ff. de gradibus*, & propterea non eſt veriſimile, quòd ſtatutum velit comprehendere affines, quare ita tenet Campeg. *de dote, p.* 5. *q.* 104. Bertazol. *d. gl.* 12. *in fine.*

APPELL. XXX.

Auus.

AVI & lineæ auitæ appellatione licèt veniat proauus, & linea proaui, Ruin. *conſ.* 166. *num.* 8. *lib.* 1. dum vult quòd *auth. matri & auia*, *C. quando mulier tut. offic.* quæ loquitur de auia, habeat locum etiam in proauia, prout eum refert Fuſar. *de ſubſtitut. quaſt.* 313. *num.* 3. Surd. *de aliment. tit.* 1 *q.* 13. *num.* 10. tamen iſtud limitatur quando communis vſus lo-

quendi

quendi eſt in contrarium, item quando ſumus in materia ſtatuti odioſi, ſeu correctorij, imò etiam in materia Iuris communis, quando incidenter fit mentio de auo, vel linea aui, non autem principaliter, ita Barth. *conſ.56. Quia factum, in fine, num.3. lib.2.* quem refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.3. concl.656. num.15.*

Appell. XXXI.

Baſtardus.

1 *Baſtardi appellatione venit omnis natus ex illicito, non tamen damnato coitu.*
2 *Adulterinus continentur appellatione baſtardi.*
3 *Spurij nati ex coniugato & ſoluta veniunt appellatione baſtardi.*
4 *Baſtardi appellatione veniunt omnes, qui non ſunt nati ex Matrimonio.*

1 BASTARDI appellatione venit omnis natus ex illicito, non tamen damnato coitu, Decian. *conſ.433. num.10. cum ſeqq.* Hieron. Gabr. *conſ.140. num.20. cum ſeqq. lib.1.* Menoch. *conſ.631. num.11.* Cardin. Mantic. *de coniecturis vltim. volunt. lib.8. tit.7. n.7.* Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol.188. num.12.* Peregrin. *de fideicom. art.22. n.88.* Fuſar. *de ſubſtitut. q.314. n.18.*

2 BASTARDI appellatione continetur adulterinus, vt volunt Rip. *in l.1. num.18. ff ſoluto matrim.* Bertrand. *conſ.31. lib.3* Roland. à Valle *conſ.79. n.48. lib.2.* Peregrin. *d. art.22. n.88.* quos refert Fuſar. *d. q.314. n.19.*

3 BASTARDI appellatione veniunt ſpurij nati ex coniugato & ſoluta, ita Bald. *conſ.129. dub.2. lib.2. & conſ.306. lib.3.* Alciat. *conſ.51. num.9. lib.5.* Prætis *de interpretat. vltim. volunt. lib.3. interp.1. ſolut.2. n.12.* Palenth. *de nothis & ſpuriis cap.17. num.7.* Menoch. *conſ.631.* Peregr. *d. art.22. num 88. & conſ.36. num.4. lib 1.* Fuſar. *d. q.314. n.20.* quicquid dicat Surd. *conſ.459. n.20. lib.1.*

4 BASTARDI appellatione venire omnes, non legitimè nati, vel qui non ſunt nati ex Matrimonio, ſcribunt Bart. *in l. vlt. C. de verbor. ſignif.* Bart. *in l. pronunciatio, ff. eod. tit.* Corn. *conſ.216. n.4. lib.2.* Pereg *d. art 22. n.88.* vbi dicit ita collegium Paduæ conſuluiſſe, *& conſ.36. num.5. lib 1.* refert Fuſar. *d. q 314. num 22.* Surd. *conſ.487. num.3.* Leo *deciſ.81. n 16. & 17.* vbi ait baſtardos in Aragonia & Valentia dici naturales. Menoch. *conſ.631. n.11. & 17.*

Appell. XXXII.

Beneficium.

1 *Beneficij appellatione, largè ſumpto vocabulo, omnia comprehenduntur beneficia.*
2 *Penſio non continetur beneficij eccleſiaſtici appellatione.*
3 *Beneficia exempta non veniunt generali beneficiorum appellatione.*
4 *Manualia non veniunt beneficij appellatione.*
5 *Vicaria temporalis, ſeu ad nutum amouibilis non venit beneficiorum appellatione.*
6 *Praſtimonia, quæ in ſola temporalitate conſiſtunt, non veniunt appellatione beneficiorum.*

7 *Commenda & hoſpitale, an & quando veniant appellatione beneficiorum? remiſſiue.*
8 *Curatum beneficium non venit appellatione beneficij in conceſſionibus.*
9 *Diſtributiones quotidianæ non veniunt appellatione beneficij.*
10 *Dignitas in materia non ambitioſa venit appellatione beneficij, ſecus in pœnali.*
11 *Præbenda non venit appellatione beneficij in materia ſtricta.*
12 *Diſpenſatus ad beneficia etiam curata, non cenſetur diſpenſatus ad præbendas & Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis.*
13 *Beneficij appellatione non venit deſtinatum per Epiſcopum niſi ſit actualiter erectum.*

BENEFICII appellatione, largè ſumpto vocabulo, ſeu in generali ſignificatione, omnia comprehenduntur beneficia tam maiora, quã minora, tam contra, quàm ſimplicia dignitates, & præbendæ, & tam regularia, quàm ſecularia. nam ex dignitate non mutatur natura beneficij, ſed additur prærogatiua gloſ. *verb. beneficium, in reg. beneficium, de regulis iur. in 6. lib.6. & verb. beneficia, in cap. ſi gratioſè, de reſcript. & verb. beneficia, in cap.1. de rerum permut. lib.6. & in Clem. Auctor. de reſcript.* Selu. *de beneſic. p.1. q.3.* Flamin Pariſ. *de confident. quæſt.28. num.58. cum ſeqq.* Rebuff. *in praxi tit. quid ſit beneficium, num.10. & tit. de vnionib. num.3. & in tract. nominat. q.9. num.5. & 6.* Ricc. *in praxi aur. reſol.292.* Sebaſt. Medic. *de aſſumpt. p.2 cap.1. num.5.* Fuſc. *de Viſitat. lib.2 c.7. num.6.* Nicol. Garc. *de beneſic. part.1. cap.6 num.37.* ſtrictè verò, & in odioſis, prout in diſpenſationibus, venit ſolùm beneficium ſimplex, & ideò quando Papa diſpenſat cum illegitimo vt poſſit obtinere beneficium, non cenſetur cum illo diſpenſare niſi ad ſimplex tantùm, vt docent Sayr. *de cenſur. lib.6. cap.14. num.25.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.11. cap.13. num.97.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.2. alleg.45. num.6.* & me citato in illo loco Sanctarel. *var. part.1. q.38. num.17.* Quæ autem qualitates requirantur ad hoc vt beneficium eccleſiaſticum dicatur, vide Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.358.* Nicol. Garc. *d. p.1 c.2.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.5. a num.* & metipſum *de officio & poteſt Epiſcopi, p.3 alleg 57. n.141.*

2 BENEFICII eccleſiaſtici appellatione, nec ex lata ſignificatione, nec aliquo modo continetur penſio, vt per Creſcent. *deciſ.14. de ſent. & re iudic.* Ludou. Gom. *in reg. de infirmis reſignantibus, q.16. n.2. & annali, q.21.* Rebuff. *in tract. de pacif. poſſ. ſ. q.114. & in tract. de nominat. q.9. n.36.* Azeued. *l.1. n.5. tit.4. lib.1 nouæ recopil.* Flamin. *de reſign. benefic. lib.1. q.10. n.69. & lib.2. q.15. a n.11. & lib.11. q.4. n.31. & ſeq. & de confident. q.22. a princ* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.5. §.5. n.2.* Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.3. c.5. q.2. & lib.8. cap.5. q.4* Aloyſ. Ricc. *collect. deciſ. p.2. collect. 425. & in deciſion. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.71. n.4. p.2.* Flores de Mena *var. lib.3. q.23. n.35.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum, lib.5. cap.19. n.6.* Nicol. Garc. *d. p.1. c.5. a n.3.* metipſum *d. alleg.57. num.150.* Sanctarel. *var. q.42. n.25.*

3 BENEFICIORVM appellatione generali non veniunt beneficia exempta, *cap.3. propter, de reſcript. lib.6.* Cop. *de fructib. lib.4. tit.3. cap.4.* Rot. *deciſ.2 de priuileg. in antiq.* ſicut quoque nec appellatione beneficiorum diœceſis, Felin. *in cap. graue, n.2. de off. ordin.* Selu. *de beneſic. p.1. q.3. n.21.* faciendo differentiam inter has enunciationes, *de beneficiis in tua diœceſi, & de tua diœceſi,* vt in priori cõprehendantur

exempta in poſteriori, neutiquam quippe quòd beneficia exempta ſint quidem in diœceſi, ſed non de diœceſi Epiſcopi, Abb. in cap. graue, num. 1. de offic. ordin. Ant. de Roſel in tract. de indulgent. n 315. Eraſmus à Cochier de iuriſd. ordin. in exemptos p. 1. q. 5. n. 23. & p. 4. q. 29.

4 Beneficii appellatione non veniunt manualia, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 6. num. 21. Flamin. de confident. q. 18. à num. 16. Monet de diſtri-
5 but. quotid. p. 1. q. 2. num. 12. nec etiam vicaria temporalis, ſeu ad nutum amouibilis, Nicol. Garc. d. cap. 1. cap. 3. num. 93. Ego ipſe d. alleg. 57. num. 147.
6 nec præſtimonia, & præſtimoniales portiones, quæ in ſola temporalitate conſiſtunt, aut quæ non dantur in titulum perpetuum, neque habent aliquod annexum obſequium ſpirituale, Flamin. de reſignat. lib. 2. q. 1. num. 123. Fuſc. de Viſitat. lib. 1. c. 20. n. 23. Nicol. Garc. d. p. 1. cap. 2. à num. 117. Gonzal. d. gloſſ. 5. §. 2. de commenda, vide Gom. ad reg. de annali, quæſt. 26. Pute deciſ. 325. lib. 1. Gonzal. d. gloſſ. 5. §. 8. metipſum d. alleg. 57. num. 154. De hoſpitali vide Flamin. de reſignat. lib. 11. q. 5. n. 59. Gonzal. d. gloſſ. 5. §. 5. n. 2. 7. & 17. Mareſcot. var. reſolut. lib. 2. reſol. 3. n. 12. & ſeq. Aloyſ. Ricc. collect. 1299. in med. Creſc. deciſ. 1. num. 4. de priuileg. Camill. Borel. in ſum. deciſ. tit. 20. n. 391. Rot. deciſ. 667. in fine, apud Farin. in 1.
7 collect. nouiſſ. vbi quòd hoſpitalia veniunt appellatione beneficiorum quando dantur in titulum, non verò quando dantur in regimen, ſeu adminiſtrationem, [quod etiam tenent Rebuff. in reg. de deuolut. num. 73. & in tract. nominat. quæſt. 15. num. 13. Sarnen. in reg. de triennali poſſeſſ. q. 7. n. 4. Ioan. Franc. Pauin. in tract. de officio, & poteſt. Capituli Sede vacante in 1. quæſt. p. 2. num. 5. cum aliis per Rot. deciſ. 739. num. 9. part. 1. recent. & in Alexandrina beneficij 18. Aprilis 1625. coram R. P. D. Merlino.] de præceptoria Flam. de reſign. lib. 12. q. 3 n 8. & de portionibus, idem Flam. lib. 2. q. 1. num. 116. De beneficio patrimoniali, vide Gom. ad reg. de infirmis reſign. q. 21. in princ. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gl. 9 §. 1. n. 25. 26. 44. & ſeq.

8 Beneficii appellatione in conceſſionibus non venit curatum beneficium, cap. cùm in illis, in princip. de præbend. lib. 6. Fuſc. ſingul. lit. B, num. 23. Gig. de penſionib. q. 28. num. 9. Franc. Marc. Delphinal. deciſ. 525. num. 1. Petr. Greg. de beneficiis c. 6. num. 4. Aloyſ. Ricc. in Collect. deciſ. p. 4. collect. 1217. Pute. deciſ. 301. 307. & 308. lib. 1. in correct. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 6. n. 2. 10. & 11. Menoch. de arbitr. caſu 201. num. 62. Vnde quando alicui prouideri mandatur, prouiſio non eſt facienda in beneficiis curatis, vt per gloſ. verb. prouideri, in d. cap. cùm in illis, vbi Anchar. n. 3. & Franc. num. 4. Cardin. in Clem. 1. in princip. num. 8. de ſupplen. negli. Prælat. Staph. de litteris gratia, tit. de modo, & forma impetrandi, in princ. & tit. de formis expectatiuarum, §. ſexta forma, num. 1. & §. nona forma, num. 31. Rebuff. in praxi beneficiali tit. de clauſ. mandator. num. 34. & tit. de diſpenſat. ad plura beneficia, n. 66. & tit. tertia pars ſignaturæ, verb. qualitatum, n. 3.

9 Beneficii appellatione non veniunt diſtributiones quotidianæ, Gemin. conſ. 85. n. 20. verſ. ſed appellatione, Card. Tuſch. pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 511. num. 1. Monet. de diſtrib. quotidia. p. 1. q. 2. num. 12.

10 Beneficii appellatione veniunt etiam dignitates, ſi non ſit materia ambitioſa, cap. dudum, vbi Ioan. Andr. de præbend. cap. ſua, de verbor. ſignif. Mandoſ. ad Lap. alleg. 84. Sbroz. de Vicario Epiſc. lib. 2. q. 81 num. 2. At verò in materia odioſa, & pœnali non venit dignitas, Ludou. Gom. ad reg. de annali. quæſt. 19. in princ. & in fin. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. num. 26. & ſeq. Tamburin. in tract. de iure Abbatum tom. 1. diſp. 5. q. 19. num. 6. Rot. deciſ. 592. n. 2. p. 1. diuerſ. vbi quòd appellatione quorumcunque beneficiorum non debent includi dignitates, & canonicatus, Io. à Cochier in Schol. ad preces primarias Imper. ſuper verb. dignitates, pag 39. Ideò diſpenſatus ad beneficium etiam curatum, non cenſetur diſpenſatus ad obtinendam dignitatem, ſecundùm Petr. Greg. ſyntag. Iuris lib. 17. cap. 6. num. 36. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 3. q. 7. Bellet. diſquiſitionum clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 3. n. 38 Sanctarel. var. reſolut. p. 1. q. 38. n. 24. vbi citat metipſum de officio & poteſt. Epiſcopi p. 2. alleg. 45. n. 11. vbi n. 14. ſubdo diſpenſatum ad dignitates non dici diſpenſatum ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem, quod referunt me citato Tamburin. d. q. 19. num. 5. & Sanctarel. d. q. 38. n. 31 Imò ſi concederetur mandatum ad beneficia curata, & quæcunque alia, non includeretur dignitas curata, Clem. ne in agro, §. caterùm, de ſtatu monach. Rebuff. in praxi tit. de diſpenſ. rat. ætatis, verſ. aut dignitates, & in concord. in forma mandati Apoſt. in gloſ. aut dignitate.

Beneficii appellatione in materia ſtricta non 11
venit præbenda, cap. 1. de filiis presbyt. lib. 6. Rota deciſ. a illo tit. in nobis. Felin. in c. poſtulaſti, sub n. 4.
verſ. ſecunda concluſio, de reſcript. Vnde diſpenſatus 12
ad beneficia etiam curata, non cenſetur diſpenſatus ad præbendas, & Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis, Campan. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. c. 13. n. 99. Ego ipſe d. alleg. 45. n. 10. & me citato Sanctarel. d. q. 38. n 34.

Beneficii appellatione non venit deſtina- 13
tum per Epiſcopum & Capitulum, niſi ſit actualiter erectum, vt per Felin. in cap. cùm ab eo, col. 3 verſ. pro quo, de reſcript. & conſ. 45. num. 3. verſ. fortiſico, Anton. Gabr. commun. tit. de præſumpt. concl. 12. n. 6. quos refert & ſequitur D. Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 3. c. 7. num. 15.

Appell. XXXIII.

Beſtia.

Beſtiæ appellatione regulariter non venit 1
animal manſuetum, ſed inſpecta conſuetudine veniunt boues, pecudes, & ſimilia, ſecundùm Bart. & Angel. in l. 1. §. beſtias, ff. de poſtulando, Matheſil. l. in ſuis notabilib. notab. 98. incip. Nota unum mirabile, Ferrat. caut. 52. num. 3. Socin. in l. poſſideri, §. Nerua filius, num 9. ff. de acquiren. poſſeſſ. & de ſtatuto loquente de beſtiis, quòd intelligatur de bobus, vaccis, & ſimilibus, tenuerunt Natta conſ. 347. n. 2. Surd. conſ. 297. n. 2.

Beſtiæ appellatione, de proprietate ſermonis 2
non venit mortua, l. ſi vehenda, in princ. ff. ad l. Rhodiam, Surd. d. conſ. 297. n. 5. vbi ait ſecus eſſe inſpecto communi vſu loquendi.

Appell. XXXIV.

Bladum.

Bladi appellatione venit omne illud, quod 1
in terra ſeritur, etiam ſemen lini, Bart. in l. triticum,

ticum, ff. de verbor. obliga:. vbi Iaſ. *num.* 5. Cardin. Tuſch.*practic.concluſ.tom.*8.*lit.T concluſ.* 392. *n.*3. præterquam legumina,vt patet ex *cap.*3.ibi, *de blado, & vniuerſis leguminibus, de decim.* Rebuff. *ad l.* 77.*ff. de verborum ſignif. in fine, verſ. Acceſſit, pag.* 360.

2 B L A D I appellatione venit illud quod in area teritur, ita Iacob. de Collantes *ſuper pragmat. in fauorem rei frumentariæ,lib.*1.*cap.*10.*n* 4.

Appell. XXXV.

Bona.

1 *Bonorum ſimpliciter,ſeu bonorum omnium appellatione veniunt mobilia, ſe mouentia, immobilia, nomina debitorum,iura,& actiones.*

2 *Debitoris nomen comprehenditur vbi quis bona ſua obligauit.*

3 *Declaratur tex.in l.ſi ſtipulatus* 76.*§. cùm ſtipulamur.ff.de verb.oblig.& l.ſi ita ſcripſiſſet* 47.*ff. de legat.*2.

4 *Bonorum mobilium, & immobilium appellatione non continentur iura,& actiones.*

5 *Bonorum mobilium appellatione veniunt ea quæ ſui natura de loco ad locum moueri poſſunt.*

6 *Hæreditas vel ſucceſſio quando non veniat bonorum appellatione.*

7 *Bonorum appellatione veniunt ea, in quibus, quis habet tantùm vtile dominium.*

8 *Iuſpatronatus non comprehenditur appellatione bonorum meorum, niſi veniret cum vniuerſitate bonorum.*

9 *Pecunia venit bonorum appellatione.*

10 *Fructus non continentur bonorum appellatione, etiam cum ſigno vniuerſali.*

11 *Bonorum aduentitiorum appellatione continentur omnia quæ non procedunt à ſua ceſſione patris.*

12 *Feudum non venit bonorum appellatione in generali ſermone.*

13 *Feuda hæreditaria veniunt bonorum patrimonialium nomine.*

14 *Emphyteutica bona veniunt bonorum, appellatione.*

15 *Bonorum ſuorum appellatione ſolùm veniunt præſentia,& non poſtea quæſita.*

16 *Vſusfructus venit bonorum appellatione.*

17 *Bonorum appellatione continetur omne vltra æs alienum.*

1 BONORVM ſimpliciter,ſeu bonorum omnium appellatione veniunt mobilia, ſe mouentia, immobilia,nomina debitorum, iura, & actiones,*l. bonorum* 49.*in fine, l. res appellatione* 23.*ff. de verb. ſign.l.ſi legat.*30 *§.*1.*ff. ad Trebel.l. nomen. C. quæ res pignori*, gloſſ. *in l. Princeps* 21. *de verb. ſign.* Abb. *conſ* 43.*Videtur primò,num.*3.*lib.*1.vbi quòd nomen bonorum dicitur generale, & continet actionem, Crauet.*conſ.*213.*num.*6. vbi quod bonorum appellatione ſimpliciter, & indiffinitè veniunt iura, & actiones,Couar.*in cap.relatum,il* 2.*num.* 1.*de teſtam.* Rebuff.*in compend.alienat.ad cap. ſine exceptione* 12. *q.*2.*num.*54.Pinel *in rubr.C.de bon.mater.p.*1. *num.*2. Tiraq.*in l.ſi vnquam,verb.bona,n.*8.*&* 9. Coſta *in c. ſi pater,*1.*p.verb.bonis ſuis,n.*1.*cum ſeqq. de teſtam.lib.* 6.Menoch *conſ.*300.*num.*39.*& conſ.*1102.*n.*26.vbi quòd bonorum appellatione continentur nomina debitorum,Aloyſ.Ricc.*in collect.decis.part.*4.*collect.* 1137. Rot. *deciſ.*595.*num.*1 *& deciſ.* 760. *num.*1. *apud Farin. p.* 2. *recent.* vbi quod nomen debitoris venit ſub generali bonorum obligatione, Suid.*de aliment.tit.*8.*priuileg.*59.*num.*22.Azor. *inſtit. moral. p.*1.*lib.*5.*c.*7.*q.*8.Peregr.*de iure fiſci,lib.*5.*tit.*1.*n.*50. Griuel.*Dolana deciſ.*109.*num.*2.Molina *de iuſt.& act.* 2.*diſput.*212. *à princ.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom.*1.*lib.*2.*cap.*14. *à num.*3. Ioſeph. Seſſe *Aragonia deciſ.*52.*num.*34. Ferrer. *in conſtitutiones Cathaloniæ, gloſ.*2. *num.*2. Rota *deciſ.*681. *num.*9. *apud Farinac. p.*1.*recent.*Cardin. Tuſch.*practic.concluſ.tom.*1.*lit.B, concluſ.*101.*num.*19.*& num.*24.vbi *num.*25. reſtringit quando fieret mentio de omnibus bonis certi loci, puta *lego omnia bona, quæ habeo Romæ*, quia non veniunt iura,& actiones, & citat Imolam *conſ.* 35.*num.*26.*verſ.Item non obſtat*, & Tiraq.*d.verb.bona,num.*13.quod etiam tradit Griuel. *Dolana deciſ.* 123.*num.*7.additque idem Tuſch. *ibid. n.*26. quod ſtante dictione vniuerſali, omnia, & quæcumque bona mea,etiamſi addatur,mobilia & immobilia, veniunt iura,& actiones,ex Tiraq.*de retractu lignag. §.*1.*gloſ.*7.*n.*20.*&* 21.

2 Amplia non ſolùm ſub generali bonorum obligatione venire nomina debitorum,prout reſoluunt Doctores numero præcedenti citati, ſed etiam quando quis bona ſua obligauit, etiam adhuc ſub hac obligatione debitoris nomen conditionale,& in diem comprehendi,cenſuit Rot.*d.deciſ.*760.*n.*4. *p.*2.*recent.*nam licèt Bald.*conſ.*234.*ſub num.*2 *verſ. in contrarium eſt veritas,lib.*2. dixerit ex hac obligatione in diem non eſſe natam actionem,eius tamen dictum non eſt verum,quia ſecundùm magis communem opinionem Doctorum, de qua teſtatur Alex.*in l.ſi ſtipulatus* 76.*§. cùm ſtipulamur, num.*2 *ff. de verb.obligat.* & ante diem dicuntur competere iura, quia eſt orta obligatio, & actio ante diem, quod etiam ſenſit idem Bald. dum ſubdit, quòd etſi nata eſſet actio, eſt tamen non intentabilis. & ideò tunc non dicitur eſſe in bonis, ſed in diem, quare interim non poteſt agi,quod eſt verum, ſed adueniente, & purificata conditione poteſt agi, Dec.*conſ.*551.*n.*7.*& conſ.*626.*n.*4.

3 Non obſtat tex. *in d. l. ſi ſtipulatus* 76 *§. cùm ſtipulamur. ff.de verb.obligat. & in l.ſi ita ſcripſiſſet* 47. *ff.de legat.*2. vbi verba præſentis temporis non referuntur ad debita in diem, vnde notat Bald. *in d. l.ſi ita ſcripſiſſet, ſub n.*2. quòd qui cedit omnia iura ſua,non videtur cedere niſi ea, quorum dies ceſſit, & venit,non conditionalia, vel in diem, quem ſequitur, Alex. *conſ.*106. *n.*8. *lib.* 5. quia reſpondetur prædictos textus non applicari, quia in caſibus illorum fuerat additum verbum, *dare oportet*, quod neceſſitatem importat, & executionem denotat cum effectu, quare iſta verba non poſſunt referri ad debitum in diem, vel ſub conditione, ita explicat Petr.de Bellapert.*num.*6.& Alex. *num.* 2. *in d. §. cùm ſtipulamur*,Bald. ſibi contrarius *in repet. l. etſi poſt tres,num.*52.*in fine,ff.ſi quis caution.* Alex. pariter ſibi contrarius *in eod.§.cùm ſtipulamur, num.* 2. *ac* Iaſ.*ibi num.*3. & Curt. iun. *in l.* 1. *num.*78. *ff. ſi certum petatur.* Colliges hæc ita eleganter diſpoſita ex Rot.*in d.deciſ.*760. *num.* 4.*&* 5.*p.*2.*recent.* quæ fuit extenſa à Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano.

4 BONORVM mobilium & immobilium appellatione non comprehenduntur iura, & actiones, quæ tertiam bonorum ſpeciem faciunt diſtinctam à bonis mobilibus,& immobilibus, iuxta *l.a Diuo Pio XV. §. in venditione.ibi,peruenitur etiam ad iura,*

*ff.de re indic.*Specul.*tit.de fructib.§.ſcias,verſ. ſed pane*,Neguſant.*de pignor.p.2. membro* 2. *num.*9. Bald. *conſ.*418.And.*lib.*3.Alex.*conſ.*12.*Viſo* , *num.*10.*verſ. ad tertium,lib.*2.Petr.Anchar.*conſ.*101.*num.*8.Tiraq. *de retract.lignag.*§.1.*gloſ.*7.*num.*9. Couar. *lib.*2. *var. cap.*1.*num.*2. Viui. *tom.* 2. *opin.*82. Pinel. *in rubr. C. de bon.mater.p.*1.*num.*24.*cum ſeqq.* Clarus *in pract.*§. *fin.q.*78.*num.*9.D.Barboſa *in l. ſi conſtante* , §.*finali, num.*2. *&* 3.*ff. ſoluto matrim.* Brunor. à Sole *in locis comm.verb.donatio,*23. Gama *Luſitana deciſ.*199. *in princip. & deciſ.*339.*num.*2. Molina *de iuſt. tract.*2. *diſput.*202.*verſ.his ita conſtitutis,& diſput.*280. *verſ. vtrum autem.*Cardin.Mantic. *de tacitis & ambig.conuent. tom.*2. *lib.*13. *tit.*29. *num.* 3. Farinac. *in praxi crimin.part.*1.*q.*25.*num.*109.Peregr.*de iure fiſci lib.*5. *tit.*1.*num.*49.Cardin.Tuſch.*d.lit.B, concl.*101. *n.*16. & latè *tom.*4.*lit.I,concluſ.*494. *per totam* , Seraphin. *deciſ.*584.*num.*4.Valaſc.*de partit. cap.*13. *n.*94. *cum ſeqq.*Cald.Pereira *de empt.cap.*10. *num.*19. *cum ſeqq.* Sanchez *in precepta Decalogi* , *tom.*1. *lib.*2. *cap.*14. *num.*2. [Cott. *in memorab. verb. nomina debitorum,* Hieron.Gabr.*conſ.*98. *lib.*1.plures ex antiquioribus refert Ambroſin. *Peruſ. deciſ.*11.*num.*2. vbi tamen *num.*5. poſt Decian. *conſ.*381. *num.*5. *& conſ.*442. *num.*9.& Ioan.Dilect.*de arte teſtandi tit.*6.*caut.*9. *in fine,& caut.*532.*num.*2. declarat nomina debitorum includi ſub appellatione mobilium ex expreſſa teſtatoris voluntate.]

5 Bonorvm mobilium appellatione veniunt ea quæ ſui natura de loco ad locum moueri poſſunt,& loco circunſcribuntur,de quo vide Oldrad. *conſ.*219.*Factum tale eſt*,latè Rebuff.*ad l.mouentium, ff.de verb.ſign.*Cardin.Tuſch.*d.tom.*1.*lit.B,concl.*103. *per totam.*[Et bonorum mobilium appellatione veniunt gemmæ.Rot.*deciſ.*56.*num.*1. *p.*1. *in poſthum. Farin.* non verò nomina debitorum.*l.* 1. *C. de præt. pignor.l. quam tuberonis* §. *pen. ff. de pecul.* Alexand. *conſ.*68. *in* 2. *dub. lib.* 6. Ambroſin. *Peruſ. deciſ.* 11. *num.*1.] Bonorum verò immobilium appellatione quid veniat,dicam infrà *Appellat.*117.

6 Bonorvm appellatione non venit hæreditas, vel ſucceſſio , maximè quando ad præſentia bona reſtringitur diſpoſitio , vel conuentio inter viuos, Oldrad.*conſ.*139.*Ad habendam,in princip. verſ.præterea* , quem refert Cardin.Tuſch. *d. concluſ.*101. *num.*1.& *num.*27. limitat in vltima voluntate , vt ſi ſit dictum,tali bona mea relinquo , quia importarent inſtitutionem hæredis,Crauet.*conſil.* 11.*n.*7.

7 Bonorvm appellatione veniunt ea, in quibus quis habet tantùm vtile dominium , *l.in venditione,* vbi Bart.*ff.de bonis auctoritate Iudicis poſſiden.*& ideò
8 non comprehenditur Iuſpatronatus appellatione bonorum meorum, niſi veniret cum vniuerſitate bonorum,ex Rebuff. *ad l.bonorum appellatio* 208.*ff. de verbor.ſignificat.*

9 Bonorvm appellatione venit pecunia ,*l. cum tabernam,*§.*fin.* vbi Bart.*ff. de pignor.* Rota in Beneuentana cenſus, 18. Martij 1613. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano , impreſſa per Farin.*deciſ.*468.*n.*1.*part.*1.*recent.* [Ambroſin. Peruſ. *deciſ.*11. *num.* 6. vbi dicit quòd pecuniæ appellatione largè venit quælibet res , quæ poſſidetur, *cap.totum,*vbi *gloſſ.*1. *quæſt.*3. & comprehenditur omnia, quæ in pecunia verti poſſunt , *l. pecuniæ la* 1.*&* 2.*ff.de verb.ſing.& num.*8. reſoluit quòd mobilium appellatione non veniunt pecuniæ mutuo dari ſolitæ, ſecus verò ſi præſidij cauſa in domo eſſent repoſitæ.]

10 Bonorvm appellatione etiam cum ſigno vniuerſali non continentur fructus , ideò hæres grauatus reſtituere omnia bona teſtatoris quomodocumque & qualitercumque prouenientia , non reſtituit fructus perceptos , ita Angel. *conſil.* 331. Cardin.Tuſch. *tom* 4.*lit.F,concl.* 484.*num.*47.Contra Menoch.*conſil.*1134.*num.*19.Pariſ.*conſil.*94.*num.* 15.*vol.*2.Flamin.Pariſ.*de confident.benef. q.*31. *n.*11.

Bonorvm aduentitiorum appellatione continentur omnia , quæ non procedunt à ſucceſſione patris,ita Ferret. *in conſtitutiones Catholonia* , *gloſ.*2. *num.*166. 11

Bonorvm appellatione in generali ſermone non venit feudum, *c.licèt vaſallus* , §.*in generali,*vbi Doct. *ſi de feudo defuncti controuerſia ſit inter dominum,& agnatum,*Tiraq.*in d.l.ſi vnquam* , *verb. bona num.*15.Cardoſ.*in praxi Iudicum, verb. bona,num.*3. Anchar.*conſ.*308.*n.*4.Hippolyt. Rim. *conſ.*5.*n.*158. Card.Tuſch.*d.concl.* 101.*n.*5.Surd.*conſ* 338. *num.*8. *& conſ.*427.*n.*9. At verò bonorum patrimonialium nomine veniunt feuda hæreditaria , Menoch.*conſ.* 1115.*n.*10. 12

13

Bonorvm appellatione veniunt bona emphyteutica, *l. bonorum appellatione* , *la ſecunda* , *ff. de verb.ſign.*Matth.Brun.*conſ.*100.*num.*6. *&* 7. Tiraq. *de retract.lignag.*§.1.*gloſ.*3.*& in d.l.ſi vnquam* , *verb. bona,num.*14.Surd.*deciſ.*11. *num.*2. *& deciſ.*93. *n.*3. *& conſ.*338.*num.*7. vbi intelligit quoad vtile dominium,Steph.Gratian. *Marchia deciſ.*56. *n.*6. Cald. Pereira *de poteſt.eligend. cap.*4. *num.*1. *& de reſolut. emphyt.cap.*5.*num.*67.*& cap.*16.*num.*65. Cardoſ. *in praxi Iudicum,verb.bona,num.*2.*& verb. emphyteuſis, num.*16 Benedict.Ægid.*in l.ex hoc iure* , *ff.de iuſt. & iure p.*1.*cap.*9.*num.*17.In generali enim obligatione bonorum venit emphyteuſis,Surd.*deciſ.*160.*n.*1.*& conſ.*446.*num.*6.Cardoſ.*d. verb. bona* , *n.*6. *remiſſiuè*, Bernard. Græuæ. *ad practic. Cam. Imperialis* , *lib.*2. *concl.*25.*conſiderat.*1.*in coronide, n.*2. 14

Bonorvm ſuorum appellatione ſolùm veniunt præſentia,& non poſtea quæſita,*l. vlt.ibi,non ſit iuſtum,& c.C.quæ res pignori,l.omnes* , 17.§. *Lucius* , *ff. quæ in fraudem creditorum,l.ſi ita,*8.*ff.de auro* , *& argento legato,*vbi ſi teſtator leget veſtes , vel res ſuas certi generis, ſolùm debentur illæ , quæ erant propriè teſtatoris tempore teſtamenti , non verò illæ, quæ poſtea acquiruntur , de cuius textus materia vide Couar.*practic.c.*2.*n.*2.*&* 5.Anton.Gom.*tom.*1. *variar.cap.*12.*n.*49.*cum ſeqq.* 15

Bonorvm appellatione venit vſusfructus,quia etiam commoditas dicitur vſusfructus , licèt non ſit formalis , ita Bald. *conſ.*163. *Statuto cauetur* , *in princip. lib.*1.quem refert Card.Tuſch.*pract. concl. tom.*8.*lit.V,concl.*301.*n.*6. 16

Bonorvm appellatione continetur omne vltra æs alienum,quia bona non dicuntur niſi deducto ære alieno,*l.mulier bona,ff.de iure dotium* , *l.ſubſignatum,*§.*bona,ff.de verb.ſign.*Rebuff. *ad l. bonorum appell.*49.*verſ.ſic infertur, pag.*260. *ad l. veniſſe* 165. *pag.*566.*ff. eodem titulo* , Mexia *in tract. taſſæ panis, concl.*2.*n.*94.Surd.*conſ.*122.*n.*22.*& num.*81.*& conſ.* 216.*n.*12.Gutier.*practic.lib.*3.*q.*43. *n.*17. *cum ſeqq.* Cardoſ.*in praxi Iudicum, verb. bona* , *n.*4 Ferret. *in conſtitutiones Catholonia,gloſ.*3.*n.*91.Cald. Pereira *de empt.& vendit.cap.*10.*n.*7. 17

Appell. XXXVI.

Canon.

Canonis appellatione venit omnis conſtitutio eccleſiaſtica,Felin. *in cap.* 1. *in princip.de conſtit.*

conſtit. & etiam capituli conſtitutio ex larga ſignificatione & in materia fauorabili, Cald. *conſ.* 16. An canonis appellatione prout illum refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 1. *lit. C, concluſ.* 23. *num.* 4.

Appell. XXXVII.

Capitulum

1 *Capituli appellatione includitur Prelatus ſaltem in fauorabilibus. Non comprehenditur communi calculo. ibid.*

2 *Capituli appellatione ſoli Canonici, non autem beneficiati continentur.*

1 Capituli appellatione, licèt de quadam largiſſima verbi ſignificatione, includitur Prælatus ſaltem in fauorabilibus, vt videtur tenere Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 3. *q.* 51. *art.* 8. & Aſcan. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *diſp.* 17. *quæſ.* 3. *in fine*, tamen communiter non comprehenditur, vt cum gloſ. quæ optimè loquitur, *verb. in eiſdem, in Clem.* 2. *de ætate & qualitate*, reſoluunt Natt. *conſ.* 686. *n.* 10. *lib.* 4. Afflict. *deciſ.* 265. *n.* 20.

2 Capituli appellatione, ſoli Canonici, non autem beneficiati continentur, Abb. *in cap. ſcriptum, num.* 4. *de elect. & in cap. dilecti, num.* 3. *de maioritate & obed.* Rota *in Romana Concordiæ* 3. *Aprilis* 1609. coram Cardin. Cancellario impreſſ. per Fatinac. *deciſ.* 183. *n.* 1. *p.* 1. *recent.* [& eadem Rota *deciſ.* 4. *num.* 5. *part.* 2. *diverſ. & deciſ.* 59. *num.* 37. apud Paul. de Rubeis *tom.* 3. *diverſ.* vbi quod appellatione Capituli regulariter veniunt ſolum Canonici: Portionarij verò & alij ſunt extra Capitulum, & *deciſ.* 76. *num.* 4. *eod. tit. tom.* 3. aliàs *part.* 7. *recentior.*]

Appell. XXXVIII.

Cardinalis.

1 Cardinalium appellatione non veniũt Cardinales Rauennates, Compoſtellani, Piſani, & ſimiles, ſed tantùm Illuſtriſſimi S. R. E. Cardinales, gloſ. *verb. mundi. in cap.* 1. 3. 2. *q.* 2. Abb. *in cap. accedentes, num.* 2. & *ibi* additio *in verb. Cardinales, de præſcript.* Io. Vaſæus *in Chronicis Hiſpania, cap.* 21. *verſ. Compoſtellanus*, Steph. de Gaëta *in repet. cap. ad limina* 30. *quæſt.* 1. *in proœm. num.* 13. Andr. Gammar. *in extrauag. Iulij II, de ſimoniaca Papæ elect. num.* 70. & *ſeq.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immun. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 13. & *ſeq.* Anton. Scap. *in reſponſo de birreto rubeo dando S. R. E. Cardinalibus Regularibus, n.* 3.

Appell. XXXIX.

Caſamentum.

Casamenti appellatione bene venit apotheca vna, vel plures quæ ſunt ſub caſamento ſub eadem continentia, quia eſt nomen vniuerſale continens plus quàm domus, & ideò ſub iſta vniuerſitate venit apotheca, ſtabulum, officina, caupona, & omnia continentia ſub eodem ædificio, ita Caſtren. *conſ.* 454. *De eo, in princip. lib.* 1. quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 619. *n.* 43. *pag.* 823.

Auguſt. Barboſa Appell. Iur.

Appell. XL.

Caſata.

1 *Caſata, ſeu caſalis appellatione ad fideicommiſſum veniunt, qui ſunt de domo & agnatione.*

2 *Naturales non veniunt, nec eorum filij Caſata appellatione.*

3 *Naturales non dicuntur de agnatione.*

4 *Naturales & ſpurij non habent nobilitatem patrum, nec etiam matrum.*

5 *Spurius non venit appellatione filij.*

6 *Fœmina veniunt Caſata appellatione, niſi in contrarium extens coniectura.*

Casatæ, vel Caſalis appellatione ad fideicommiſſum veniunt, qui ſunt de domo & agnatione, ita Bald. *in cap. innotuit, num.* 16. *de elect.* Franc. *in cap. ſi pater, col. penult. verſ.* 29. *de teſtam. lib.* 6. Imol. *in l. ex facto, ſ. ſi quis rogatus, num.* 10. *verſ. ſi autem ſtatuam, ff. ad Treb.* Patiſ. *verſ.* 35. *col.* 1. & *conſ.* 32. *col.* 2. *lib.* 3. Socin. iun. *conſ.* 94. *n.* 7. *lib.* 1. Laurent. de Palat. *in tract. quo. ſtantibus maſculis, num.* 155. 160. & 199. Sim. de Præt. *de interpret. vlt. volunt. lib.* 3. *dub.* 1. *ſolut.* 11. *n.* 17. *fol.* 288. Fuſar. *de ſubſtit. q.* 360. *n.* 1. 1

Casatæ appellatione naturales non veniunt, nec eorum filij, Tiraq. *in tract. de nobilitate, cap.* 15. *num.* 12, Capra *conſ.* 90. Ruin. *conſ.* 161. *num.* 4. *lib.* 2. Peregr. *de fideicom. art.* 22. *num* 83. vbi *num.* 84. intelligit maximè quando habita fuiſſet ratio nobilitatis, Fuſar. *d. q.* 360. *num.* 3. Ratio autem illa eſt, quia caſata accipitur pro agnatione, & huiuſmodi naturales non dicuntur de agnatione, Rimin. iun. *conſ.* 442. *n.* 3. & *conſ.* 563. *num.* 31. Tiraq. *de retract. lignag.* § 1. *gloſ.* 8 *num* 4 & 6. Cardin. Mantic. *de coniecturis vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 1. *num.* 20. Menoch. *conſ.* 117. *num* 52. Petra *de fideicom. q.* 11. *num.* 02. Peregr. *d. art* 22. *num.* 83. *verſ. ſed contra.* plures refert Nicol. Garc. *de benefic. p.* 7. *cap.* 15. *n.* 36 Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *num.* 110. tum quia naturales, & ſpurij non habẽt nobilitatem patrum, nec etiam matrum, vt poſt alios ſcribunt Tiraq. *in tract. de nobilit. cap.* 15. *num.* 10. Burſat. *conſ.* 52. *n.* 27. Menoch. *conſ.* 117. *n.* 51. Duen. *reg.* 69. *Tello l.* 11. *Tauri n um.* 2. Paleotus *de not. & ſpurius, cap.* 27. *num.* 8. Peregr. *dict. art.* 22. *num.* 84. vbi in fine ſubdit rationem eſſe, quia cenſentur viles & vilis conditionis. Et quòd ſpurij multò minus veniant comprobat ipſe Pereg. *d. art.* 22. *num.* 83. *in fine*, vbi dicit, quòd ſi ſpurius non veniat appellatione filij, quod eſt nomen naturale, multò minùs venire debet appellatione caſatæ. In Hiſpania verò naturales ſunt de caſata, domo, & agnatione patris ex particulari, & notoria conſuetudine illarum partium eos admittente ad inſignia, nomen, & arma, honores, & nobilitatem patris, vt referunt Azeued. *conſ.* 24. *num.* 27. & 29. Nicol. Garc. *d. cap.* 15. *n.* 49. citati à Rot. in Pampilouen. capellaniæ 4. Martij 1622. coram bonæ mem. Remboldo. 2 3 4 5

Casatæ appellatione veniunt fœminæ, niſi in contrarium extent coniecturæ, vt tenent Sim. de 6

Præt. conſ. 165. & plures, quos refert, & ſequitur Honded. conſ. 56. num. 31. lib. 2. Fuſar. d. q. 360. n. 9. quicquid dicat Sfort. Odd. conſ. 46. n. 54. quatenus tenet ex vſu loquendi referri ad agnationem maſculinum.

APPELL. XLI.

Caſtrum.

1 *Caſtri appellatione continetur quod cinctum eſt mœnibus.*
2 *Caſtrum recognoſcens in feudum, non cenſetur recognoſcere territorium.*
3 *Territorium venit caſtri appellatione.*
4 *Caſtra communiter habent territorium, & pertinentias de conſuetudine, vel ex priuilegio, vel ex ſtatuto.*
5 *Caſtri appellatione venit territorium cum iuriſdictione cohærente ipſi caſtro tanquam acceſſorium.*
6 *Incorporalia omnia, veluti iuriſdictio, iuſpatronatus, honor & diſtrictus veniunt appellatione caſtri.*
7 *Iuriſdictio alta & baſſa venit appellatione caſtri, quatenus illam habeat.*
8 *Caſtro vendito vel conceſſo etiam iuriſdictio cenſetur vendita.*
9 *Villa vicina caſtro non veniunt appellatione caſtri.*
10 *Regalia in venditione non veniunt appellatione caſtri, niſi de eis expreſſa fiat mentio.*

1 CASTRI appellatione continetur quod cin-
2 ctum eſt mœnibus, & ideò recognoſcens caſtrum in feudum, non cenſetur recognoſcere territorium, Oldrad. conſ. 121. Ad primam, Menoch. conſ. 498. n. 34. & 35. Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 1. lit. C. concl. 116. n. 1. vbi n. 7. declarat procedere de iure, quo attento nihil caſtro deputatur, quòd ſit acceſſio prout territorium, vel iuriſdictio, ſed deputatur ab hominibus, & eorum ſtatutis, quod etiã aduertunt Bald. conſ. 245. Villa, vel Caſtrum, lib. 3. Abbas, conſ. 62. In controuerſia, num. 8. lib. 2. Anchar. conſ. 142. Clarior, n. 2. Menoch. d. cõſ. 498. n. 34. & ſeq.
3 CASTRI appellatione venit territorium quatenus habeat & molendina, etiamſi non ſit dictum cum pertinentiis, Menoch. conſ. 402. n. 58. & conſ. 437. num. 15. Crauet. conſ. 701. num. 45. & ſeq. Card. Tuſch. d. lit. C. concl. 116. n. 3. vide infrà ſub
4 verb. Pertinentia appellat. Hodie autem caſtra communiter habent territorium, & pertinentias de conſuetudine, vel ex priuilegio, vel ex ſtatuto, Abb. d. conſ. 62. n. 14. col. 7. verſ. Item lib. 2. Card. Tuſch. dict.
5 concl. 116. n. 34. & quod Caſtri appellatione veniat territorium cum iuriſdictione cohærente ipſi Caſtro tanquam acceſſorium, tradunt Xuarez alleg. 7. n. 8. Petrus de Greg. de conceſſ. feudi in 2. p. q. 2. n. 12. Ioan. Vincent. de Anna allegat. 52. num. 1. Valaſc. de Iure emphyt. q. vlt. n. 3. Capillan. de auctorit. Varon. pragmatica 8. in 1. p. n. 30. Tapia in l. fin. caſ. in 1. p. n. 6. ff. de conſtit. princ.
6 CASTRI appellatione veniunt omnia incorporalia, & ſic iuriſdictio, iuſpatronatus, honor, & diſtrictus, quia importat vniuerſitatem, Oldrad. conſ. 252. Ad quæſtionem num. 8. circa finem, verſ. & Princeps, Caſtren. conſ. 417. Satisfaciendo, n. 4. lib. 1.
7 vbi quòd caſtrum eſt quid vniuerſale, & appellatione Caſtri venit iuriſdictio alta, & baſſa, quatenus Caſtrum habeat, Crauet. d. conſ. 701. n. 45. & 46. Couarr. practic. cap. 1. num. 10. concl. 9. Card. Tuſch. d. tom. 1. lit. C. concluſ. 116. n. 3. & 8. vbi n. 27. & 29. poſt Bald. conſ. 327. Prædic à num. 10. lib. 1. ſubdit,
quòd vendito, vel conceſſo Caſtro etiam iuriſdi- 8
ctio cenſetur vendita, & quæcunque infra lapidem territorij continentur, dummodo iuriſdictio competat ratione rei, hoc eſt, territorij, & non cohæreat Caſtro ratione perſonæ.
CASTRI appellatione non veniunt villæ vi- 9
cinæ Caſtro, etiamſi inueſtitura fiat de Caſtro cum iuribus & pertinentiis, Alex. conſ. 43. De celerrima, lib. 1. Cardin. Tuſch. d. tom. 1. lit. C. concluſ. 116. n. 12. vbi num. 13. poſt Anchar. conſ. 142. num. 2. verſ. ex hoc infertur, declarat procedere quando Caſtrum non habet iuriſdictionem, ſecùs verò ſi habeat.
CASTRI appellatione in venditione non ve- 10
niunt Regalia, niſi de illis expreſſa fiat mentio, vel aliter ex verbis conceſſionis colligatur, ita Emman. conſ. 271. num. 1. Menoch. conſ. 905. n. 35. & conſ. 107. num. 23. & 54. Nec veniunt nomina debitorum, vt Card. Tuſch. d. lit. C. concl. 123. n. 1.

APPELL. XLII.

Caſus.

Caſuum fortuitorum appellatione veniunt,
1 *Principis factum non ſperatum,*
2. *Incendium,*
3 *Peſtis,*
4 *Careſtia immodica,*
5 *Bellum, ſeu incurſus hoſtium.*
6 *Caſus fortuitus dicitur is qui prouidentia humana præuideri non poteſt, licet vt plurimum ſoleat contingere.*
7 *Caſus fortuiti appellatione vbi quis illum ſuſcipit, vel illi renunciat, non veniunt inſoliti.*
8 *Caſus inſolitus dicitur, qui venit præter omnem veriſimilitudinem, & prudentis viri cogitatione, licèt fortè à prudentiſſimo cogitari poterat.*

CASVVM fortuitorum appellatione venit fa- 1
ctum Principis non ſeparatum, Rot. Ianuen. deciſ. 56. quem refert Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 4. collect. 1085. verſ. tertio, Cabed. Luſit. deciſ. 114. n. 5. p. 2. Genitor meus in comment. ad Ordin. Reg. Luſit. lib. 4. tit. 53. § 3. num. 6. vt in exemplo relato à Menoch. conſ. 608. n. 25.
Item venit incendium, Greg. l. 3. verb. fuego, tit. 2. 2
p. 5. Menoch. de arbitr. caſu 390. n. 3. cum ſeqq. & de præſumpt. lib. 1. præſ. 59. n. 3. & conſ. 53. num. 1. Surd. deciſ. 198. n. 5. Maſcard. de probat. concl. 467. n. 5. & concl. 892. n. 8. Valaſc. de iure emphyt. q. 27. num. 41. & 42. Molin. de Inſt. tract. 2. diſp. 495. n. 13.
Item peſtis venit fortuitorum caſuum appella- 3
tione, vt per Rip. in tract. de peſte, de priuileg. temp. peſtis, n. 60. & ſeq. Flamin. Pariſ. de reſignation. benef. lib. 11. q. 13. n. 63. Menoch. conſ. 835. n. 1.
Item careſtia immodica, vt deciſum aſſerit Ca- 4
toc. deciſ. 29. prout cum refert Aloyſ. Ricc. d. collect. 1085. verſ. quarto.
Item venit bellum, ſeu incurſus hoſtium, Com. 5
conſ. 12. num. 4. vol. 1. Becor. conſ. 130. n. 6. vol. 1. Curt. iun. conſ. 85. n. 3. quos refert, & ſequitur Flam. Pariſ. d. q. 13. n. 55. quibus addo Rot. Ianuẽ. dec. 101. Aloyſ. Ricc. d. collect. 108[illegible]. verſ. quinto, Menoch. conſ. 835. n. 4. Rebell. de obligat. Iuſtit. p. 2. lib. 14. q. 8. n. 16.

Et

6 Et demum caſus ille dicitur fortuitus,qui prouidentia humana præuideri non poteſt,Menoch.*conſ.* 353. *num.*9.*&* 15.licèt vt plurimum ſoleat contingere, Molin.*de iuſtit. tract.*2.*diſp* 293.*num.*3.Card. Mantic.*de tacitis & ambig.conuent.lib.*5.*tit.*8.*a n.*3.

7 Casvs fortuiti appellatione vbi quis illum ſuſcipit, vel ei renunciat, non veniunt inſoliti, vt per Gutier. *de iuram. confirm. p.* 1.*cap.* 24. *num.* 6. Ceuall. *communium contra communes, q.*702. Molin. *de iuſtit.tract.*2.*diſp* 495.*num.*30. Caſtil.*quotid.lib.*3. *cap.* 3. *num.* 180. *cum ſeqq.* Card. Mantic. *d. lib.* 5. *tit.*8.*num.*3.*&* 18. Rebello *de obligat. iuſtitia, p.*2. *lib.*14.*q.*8.*n.*18. Benedict. Ægid.*ad l.ex hoc iure,ff.de iuſtit.& iure,p.*1.*c.*9.*n.*51. Rot.*deciſ.*188.*n.*11. apud Farinac.*collect.*1.*nouiter nouiſſ.*aliàs *p.*4.*diuerſ.*

8 Ratio autem differentiæ in eo conſiſtit, quia caſus fortuitus dicitur ille,qui vtplurimum ſolet contingere,ſed prouidentia humana præcaueri non poteſt,vt probant Doctores citati,*ſuprà n.*6. Inſolitus verò dicitur, qui venit præter omnem veriſimilitudinem, & prudentis viri cogitationem, licèt fortè à prudentiſſimo cogitari poterat, ſecundùm Corn. *conſ.*12.*lib.*4. Burſat.*conſ.*16.*n.*71.*vol.*1. Franc.Becc. *conſil.*82.*vol.*1. Gam. *Luſit.deciſ.*349.*n.*11. Pinel. *in l.*2.*C.de reſcind.vendit. p.*1.*cap.*3. *num.*32. Menoch. *de arbitrar.caſu* 80.*ſub n.*7. Ceuall. *d. q.* 702. *n.* 1. *in med.& n.*6. Card.Mantic.*d.tit.*8.*n.*6. Stephan.Grat. *diſcept.forenſ.cap.*195.*n.*11. Octau.Glorit.*reſp.*1.*p.*3. *num.*280. *cum ſeqq.*

Appell. XLIII.

Cathedralis.

1 *Metropolitana in odioſis non venit appellatione Cathedralis.*
2 *Illegitimus diſpenſatus,vt poſſit etiam in Cathedrali habere beneficia,non poterit illa habere in Metropolitana.*
3 *Illegitimus ſi diſpenſatus eſſet à Papa ad Epiſcopatum,non cenſeretur diſpenſatus ad Archiepiſcopatum.*

1 Cathedralis appellatione in materia odioſa non venit Metropolitana, vt tradit Ioan.à Cochier *in ſcholiis ad preces primarias Imper. ſuper verb.In ſingulis Cathedralibus etiam Metropolitanis, paulò poſt princ. pag.*39.

2 Vnde illegitimus diſpenſatus, vt poſſit etiam in Cathedrali habere beneficia,non poterit illa habere in Metropolitana,ſecundùm Ioan. Monach.& alios *in cap.quamuis* 1.*in fine,de præbendis,lib.*6. Rebuff.*in tract.de collation.§.*1.*in princ.* quos refert Ioan.à Cochier *citato loco.*

3 Hinc etiam prouenit vt ſi illegitimus diſpenſatus eſſet à Papa ad Epiſcopatum,non cenſeretur diſpenſatus ad Archiepiſcopatum, prout reſoluunt Maiol. *de irregularit.lib.*1.*cap.*9. *num.*6. Sayr. *de cenſur.lib.*6. *cap.*11.*n.*29. quos citat, & ſequitur Sanctarel. *var. reſolut.p.*1.*q.*38.*n.*16.

Appell. XLIV.

Cauſa.

1 *Cauſa appellatione continetur tam ante litem, quàm poſt.*
2 *Cauſa criminalis appellatione venit illa in qua agitur de delicto puniendo corporaliter ad vindictam publicam.*
3 *Cauſa pecuniaria appellatione venit cauſa ciuilis, non autem criminalis,quamuis pecuniaria.*

Cavsæ appellatione continetur tam ante litem,quàm pòſt,ita Iaſ. *in l.cauſas, in fin, C.de tranſact.* quem refert Card. Tuſch.*pract.concl.tom.*5. *lit.L,concl.*379.*n.*6.*&* 12. Contrà Bald.*conſ.*150.*Caſus,n.*2.*verſ.& ſimiliter, lib.*2. Caſtrenſ. *conſ.*303. *in princ.lib.*2.vbi infert ad ſtatutum,quòd cauſæ Aduocatorum abſentium ſint ſuſpenſæ,quia non veniunt illæ,in quibus lis non eſt conteſtata. 1

Cavsæ criminalis appellatione venit illa in qua agitur de delicto puniendo corporaliter ad vindictam publicam, ita Clar. *§.fin. q.* 1. *verſ.ex quorum omnium*, Marant. *in pract. p.*4. *diſt.* 1. *in princip.& n.*17. Cardin. Tuſch.*practic.concluſ.tom.*2. *lit.C, concl.*1083.*n.*1. Vel quando agitur de pœna pecuniaria applicanda fiſco, quæ proueniat ex delicto, Anchar.*conſ.*73.*Viſis omnibus,in princ.*Roman. *conſ.*152.*Præſens accuſatio,n.*2. Clar.*d.q.*1.*n.*2. Boër. *deciſ.* 949.*n.* 2. Bald. *conſ.*226. *Quanquam, num.*3. Maſcard. *de probat, concl.*463. Card. Tuſch. *d.lit.C, concluſ.*1084.*n.*3. 2

Cavsæ pecuniariæ appellatione venit cauſa ciuilis, non autem criminalis, quamuis pecuniaria, *auth. vt Iudices ſine quoquo ſuffragio, in princip. l.ſi quando*,vbi gloſſ.*verb.cauſis,C.de teſtib.*cum aliis citatis per Lancell. Conrad. *in pract.de officio Prætor.in cauſis ciuilibus,rubr.de teſtib.n.*6. *verſ.cogendi quoque ſunt teſtes*, Menoch.*de arbitrar.lib.*1.*q.*88. *num.*1.5. *&* 6.Hieron.Buccaron.*de different.inter iudicia ciuilia & crimin.præm.*3. 3

Appell. XLV.

Cautio.

1 *Promiſſio ſola venit appellatione cautionis.*
2 *Limita vbi contrarium diſponeretur,& in cautione prolata à Prætore.*
3 *Cautionis idonea appellatione venit tantùm pigneratitia, vel fideiuſſoria.*
4 *Limita niſi ſubiecta materia repugnet.*

Cavtionis appellatione ſola promiſſio intelligitur,ſeu obligatio ſine fideiuſſore,*l.ſancimus, C.de verb.ſignif.* Felin. *in cap.ad noſtram, n.*5. *de iureiur.*Oldrad.*conſ.*68. Bald.*conſ.*410.*in princip. lib.*3.Signorol.de Homod.*conſ.*114.*n.*2. Dec.*conſ.*1. *n.*4. Card. Tuſch. *pract.concl.tom.*1.*lit.C,concl.*167. *num.*1.*& tom.*7.*lit.S,concl.*40.*n.*8.Franc.Becc.*conſ.*1. *num.*4. 1

Limita vbi contrarium diſponeretur, ſecundùm Signorol. *d.conſ.*114. *num.*2. *verſ.ſecundo*, Cardin. Tuſch. *d.concluſ.*167.*num* 4. Et in loco eſſet conſuetudo quod cautio intelligeretur cum fideiuſſione, Roman. *conſ.*163. *Conſtitutio, col. fin. verſ.vlt.* Cardin.Tuſch.*d.concl.*167.*num.*13.Item in cautione prolata à Prætore, quia intelligitur cum fideiuſſore, vel pignore, Signorol. *d. conſ.*114. *n.* 2. Felin. *in d.cap.ad noſtram, num* 5.*&* 7. *de iureiur.* Cardin. Tuſch.*d.concl.*167.*num.*9.*&* 14. vbi *num.*15. idem dicit de cautione Mutiana. Plures alios caſus in quibus nuda obligatio ſine fideiuſſore non ſufficit, enumerat Felin. *in d. cap. ad noſtra, num.* 6. *&* 7. videlicet 2

videlicet ſi dictum fuerit, *quod cauſa cognita caueat*, vel ſi dicatur, *caueat, vel ſatiſdet*, aut ſi dicat, *mediocriter caueat*, vel, *caueat vt poteſt*, refert Card.Tuſch. *d.lit.S, concl.40.n.10.*

3 Cavtionis idoneæ appellatione venit tantùm pigneratitia, vel fideiuſſoria, & non ſufficit nuda, *l.ſi mandato Titij, §.vlt.ff.mandati, l.ſancimus, C.de verb. ſignif.* gloſſ. *verb.idonea, in cap.quamquam, de cenſib.* gloſſ. *eod. verb. in cap.tranſmiſſæ, de reſtitut. ſpoliat.* Oldrad.*conſ.68.in princip.* Signorol.*d.conſ.114.n.2.* Bernard.*reg.75.* Duen.*reg.86.* Gatc.*reg.192.* Pinel. *in l.1.p.2.num.76. C.de bonis mat.* Couarr. *lib.3.var. cap.3. num.6.* Menoch. *de arbitrar. caſu 142. num.3.* Gutier. *in repet. l.nemo poteſt, num.247.ff.de legat.1.* Franc. Becc. *conſ.1.n.4.* Molin. *de iuſtit.tract.2.diſp.334. num.4.* Ceuall. *commun. contra commun. q.66.* Cardin.Tuſch. *d, lit.C, concl.167. num.6. & d.lit.S, concl.40. num.9.& 10.* Farinac. *in praxi crimin. p.1. q.33.num.43.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.c.147. num.22.* Sanch. *de matrimon. lib.10. diſp.18.num 35. cum ſeqq.* Anton.de Souſa *in relect.de cenſur.in Bulla Cœna Domini, cap.23.diſt.98.n.1.*

4 Limita, niſi ſubiecta materia repugnat, quia in ea in qua ſola obligatio fieri debet, verbum illud, quod *caueat idoneè*, vel *ſufficienter*, intelligitur ſecundùm ſubiectam materiam, & ſic cum obligatione ſola, ita Alexand.*conſ.35.num.11.lib.4.* quem refert Card.Tuſch.*tom.8.lit.V, concl.95.n.23.*

Appell. XLVI.

Cenſura.

1 Censvræ Eccleſiaſticæ appellatione continentur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, *cap.querenti 20. de verbor.ſignif.* Nauarr. *in man.cap.27, num.1.* Paul.Tuſch.*de viſit.lib.1.cap.31. n.3.* Flamin. Pariſ. *de reſignat.benefic. lib.5.q.6.n.69.* Henriq.*in ſum.lib.13 c.6.* Suar. *de cenſ.tom.5. diſp.1. ſect.3.* Auila *in ſimili tract p.1.diſp.2.dub.5.* Bonacin. *eod.tract q.1.punct.1. num.4.* non continetur tamen irregularitas, Fr.Emman. *quæſt.Regular. tom.1.q.62. art.12.* Cened.*ad Decretum collect.52.n.2.in med.*

Appell. XLVII.

Cibus.

1 *Potus continetur appellatione cibi.*
2 *Veſtimenta non veniunt appellatione cibi, niſi conſanguineo, vel ſeruo deberentur.*
3 *Stratum quando veniat appellatione cibi.*
4 *Cibi ruſticorum appellatione quid veniat.*

1 Cibi appellatione venit id quod edi ſolet, *l.quos nos, §.fin ff.de verbor.ſign.* Rebuff.*ad l.43. ff.eod.verſ.ſecundo, non procedit, pag 236* & ideò comprehenduntur panis, carnes, & reliqua edulia pro qualitate & conditione perſonæ, Menoch *lib.4.præſ. 157.num.16.* Potus quoque continetur, *l.Diarius, ff.de alimentis, & cibariis legat. l.in rebus, §.poſſunt, ff.commodati*, gloſſ. *verb.cibaria, in l.legatis alimentis, ff.de aliment & cibariis legat.* Archid.*in c.in quibus, de conſecrat. diſt. 2.* Oldrad.*conſ.79. verſ. An nomine cibi,* Corduba de Lara *in l.1 quis ex liberis, §.non tantùm, n.4.ff.de liberis agnoſc.* Card.Tuſch.*pract.concl.tom.1. lit.C, concl.224.* Surd. *de aliment. tit.4. q.3.n.1.& 6.* Menoch.*de præſumpt.lib.4.præſ.157.n.17.*

Cibi appellatione non veniunt veſtimenta, niſi conſanguineo, vel ſeruo deberentur, *l.libertis 2. §.1.& ſeq.ff.de aliment.& cibar.legat.* gloſſ.*verb.victu, in c.Epiſcopus 10.quæſt.2.* Rebuff.*ad l.43.verſ.tamen appellatione ciborum, ff.de verborum ſignif.pag.236.* & 2
hoc modo venit etiam ſtratum, *l.& ſi, §.ſi cui fortè, ff.de auro & argento legato*, Paul.de Citadinis *de iurepatron.p.6.art.4.n.10.* Lambert. *eod.tract.9.art.tertia quæſtionis princip.3.libri n.3.* 3

Cibi ruſticorum appellatione veniunt allia, cepæ, fabæ, panis groſſus, & ſimilia, gloſſ.*verb.Cibariis, in l.ſeruis urbanis, ff.de legat.3.* Paul.de Cittadinis *d.p.6. art.de commod.pecun. num.14.* per contrarium cibi nobilium appellatione veniunt pulli, & huiuſmodi delicati cibi, vt ex gloſſ.*in d.verb.cibariis*, notat Paul.de Cittadin.*vbi proximè.* 4

Appell. XLVIII.

Ciues.

1 *Ciuium appellatione veniunt illi de comitatu, de diſtrictu, de territorio, & de pertinentiis.*
2 *Comitatenſes veniunt appellatione ciuium in omni diſpoſitione fauorabili & legato facto, ſecus in materia ſtricta, & odioſa, vt n.3.*
4 *Officiales veniunt appellatione ciuium donec in ciuitate morantur.*
5 *Ciuium appellatione propriè & ſtrictè videntur contineri tantùm originarij, non autem ciues ex priuilegio.*
6 *Capitulum Canonicorum venit ciuium appellatione.*
7 *Clerici in fauorabilibus veniunt ciuium appellatione.*

Civivm appellatione veniunt illi de comitatu, & de diſtrictu, de territorio, & pertinentiis, vt 1
vt per Neuiz.*in ſua Sylua, lib.4, num.87.circa fin.* Bart. *conſ.196. Ciuitati Camerini, num.5. verſ.ſuper quinto, lib.1.* vbi etiam, quod legatum factum ciuilibus Camerini continentis etiam comitatini, Abb. *conſ.52. in quæſt.num.6. verſ.quoad ſecundum, lib.2.* Caſtrenſ. *conſ.307. Videtur quòd non, col.2. verſ.nullis enim, lib.2.* vbi, quòd omnia commoda, & priuilegia conceſſa ciuitati, & ciuibus competant etiam ciuibus comitatinis, Surd. *conſ.313.n.30.& ſeq.57.& 60.* intellige, vt per Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.c.217. n.10.& ſeq.* Cardin.Tuſch. *d.tom.1.lit.C, concl.274. n.4.cum ſeqq.* vbi *n.25.* poſt Abb.& Bart.citatis locis 2
ſubdit in omni diſpoſitione fauorabili, & legato facto appellatione ciuium, & ciuitatis venire comitatenſes, vide Surd.*conſil 313 num.30.* Stephan.Gratian. *diſcept.forenſ.tom.2.cap.217.à num.9.* [Peregrin. *conſ 102.vol.1.*]

Civivm appellatione in odioſis, ſeu materia ſtatutorum reſtricta non veniunt comitatenſes incolæ, ſeu habitatores illius ciuitatis tantùm, Burſat. *conſ.55.n.5.lib.1.* Surd.*conſ.174.n.14.* Stephan.Grat. *Marchia deciſ.96.num.12.* 3

Civivm appellatione veniunt etiam officiales donec in ciuitate morantur, Surd.*conſ.106.n.6.* & qui poſtea ſunt creati, idem Surd.*conſ.313.n.5.* 4

Civivm appellatione propriè, & ſtrictè contineri videntur tantummodo originarij, non autem ciues ex priuilegio, gloſſ.*in l.ciues, C.de incolis, lib.10.* 5

Brunor.

Brunor. à Sole *in locis communib. verb.ciuis, num* 13. Caſtr. *conſ.*209. *col.*2. *in fine, verſ. & ſi dicatur*, vbi quòd in odioſis, & oneroſis appellatione Veneti, Peruſini, & ſimilium intelligitur de originariis, non autem de iure ereato, Alexand. *conſ.*160. *Viſo proceſſu, in princ.lib.*5. vbi ait, quod verba ſtatuti loquentia de ciue intelligi debent de vero, & naturali, non autem de eo qui ex priuilegio eſt ciuis, Surd. *conſ.*313. *in princ.& num.*5.6.*&* 17. Roland. à Valle *conſ.*79. *n.*3.*lib.*3. Garc. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat. n.*825. Card. Tuſch. *d. concl.*274. *num.*18.*&* 21.*& tom* 8.*lit.V, concl* 92.*num.*12.*&* 13. In priuilegio verò loquente de ciue includi ciuem ex priuilegio, conſuluit Surd. *conſ* 437.*n.*1.

6 Civivm appellatione venit Capitulum Canonicorum, Bart. *in l.*1. *verſ. quæro etiam an Capitulum, ff.ad municip.* Marc. Anton. Cuch. *in inſtit.maior. lib.*2.*tit.de Canon. n.*27. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.*1. *tit.diſciplina clericali*, §.2.*num.*17. Et collegium Rot. *deciſ.*380.*n.*2. apud Farinac. *p.*1. *recent.*

7 Civivm appellatione in fauorabilibus veniunt clerici, ſecus in odioſis, Abb. *in c.*1 *n.*1.*de vita, & honeſt.cleric.& in c.*1.*n.*2.*de prabend.* Felin. *in cap. Rodulphus, n.*17.*&* 18. *de reſcript.* Deci. *in c.Eccleſia S.Mariæ, n.*36.*cum ſeqq.de conſtitut.* Oldrad. *conſ.*32. Barbat. *conſ.*1 *n.*65.*vol.*3. Bald. *conſ.*241.*vol.*3. Alex. *conſ.*41.*vol.*7. Natt. *conſ.*157.*n.*8.*vol.*1. Olaſrh. *deciſ.* 280.*n.*8. Marc. *deciſ.*456.*n.*9. Surd. *conſ.*301.*num.*7. Maſtril. *deciſ.*48 *n.*3.*&* 4. Bellet. *diſquiſit.clerical.p.*1. *tit.de diſciplina clericali*, §.2.*n.*12.

Appell. XLIX.

Ciuitas.

1 *Ciuitatis appellatione aliquando venit id ſolum, quod muris eſt cinctum.*

2 *Suburbia in materia fauorabili & largè interpretanda, & in interdicto veniunt appellatione ciuitatis.*

3 *Territorium an & quando veniat appellatione ciuitatis, oſtenditur.*

4 *Comitatus venit appellatione ciuitatis in fauorabilibus.*

5 *Ciuitatis appellatione venit pars adiecta ciuitati ex ampliatione.*

6 *Ciuitatis appellatione propriè venit etiam illa, cuius Epiſcopus ex cauſa priuatus fuit.*

7 *Ciuitatis appellatione an & quando contineatur diœceſis.*

8 *Ciuitatis appellatione venit portus adiacens.*

9 *Ciuitas & vrbs in quo differant, & quomodo diffiniantur, & quod dicatur caſtrum & villa.*

1 Civitatis appellatione licèt de rigore Iuris veniat id ſolum, quod muris eſt cinctum. Oldrad. *conſ.*121. *Ad primam quæſtionem*, Menoch. *conſ.*498.*n.*34.*& ſeq.* Azeued. *ad Cur.Piſanam, lib.*2. *c.*5.*à n.*3. Card. Tuſch. *d.tom.*1.*lit.C, concl.*280.*n.*7.& quod murorum nouarum ambitu continetur, vt cenſuit Rot. coram Reuerendiſſimo D. Coccino *deciſ.*129 *n.*1.*&* 3. præcipuè in materia, quæ conueniret vrbi, & non ſuburbiis, vt *in l.*2.§.*ſi quis nemine, & l.vlt. ff.ne quid in loco publico*, vbi ſi quis nemine prohibente in publico loco ædificauerit, non eſſe eum cogendum tollere ne ruinis vrbs deformetur, intelligitur tantùm de eo quod intra muros eſt, vt refert Rebuff. *ad l.*2.*ff.de verb.ſignif.verſ.nomo, pag.*18. quia ciuitas propriè loquendo dicitur, quæ muris cingitur, *l.*2.*ff de verb.ſignif.l.*6.*tit.*33.*p.*7. Menoch. *de præſumpt.lib.*4.*præſ.*126.*n.*3. Garc. Gironda *de priuileg. ſeu exemptionum explicat. n.*55. tamen in materia fauorabili, & largè interpretanda veniunt ſuburbia, Crauet. *conſ.*297.*n.*1. Abb. *conſ.*52.*n.*6 *lib.*2. vbi ait, quod natus in cõtinẽtibus & ſuburbiis dicitur natus in ciuitate, Card. Tuſch. *d.concl.*280.*n.*6. Steph. Grat. *diſcept.forenſ.tom.*5.*c.*893.*n.*35. vbi quod in materia indifferenti, & non odioſa, appellatione ciuitatis venit ciuitas cum territorio. idem prius dixerat, *tom.*2. *c.*217.*n.*6. vbi *n.*3. poſt Alber. *de ſtatut. q.*177 *p.*2. ait quod caſtra, & villæ veniunt appellatione ciuitatis, maximè in beneficiis in quibus verba latiſſimè interpretantur, Vincent. de Franch. *deciſ.*129. vbi quod delictum factum in caſalibus quoad pœnam infligendam cenſetur perpetratum etiam in ciuitate, Aluyſ. Ricc. *in collect.deciſ.p.*4.*collect.*1387.*verſ.nota tamen*, [Narbona *l.*20.*gloſſ.*2.*n.*86.*cum ſeqq.tit.*1.*lib.*4. *Recop*] Rebuff. *ad l.*2. *verſ.iuncto, ff.de verbor.ſignif. pag* 18. vbi dicit, per *c.ſi ciuitas, de ſent.excomm.lib.*6. quod interdicta ciuitate, & ſuburbia interdicta cenſentur, & alia ſimilia adducit Menoch. *de preſumpt. lib.*4.*præſ.*126. *n.*7. *cum ſeqq.* vbi quod legatis bonis exiſtentibus in ciuitate præſumuntur etiam relicta, quæ ſunt in ſuburbiis, quando relicta ſunt ſanguine coniunctis, & ſic in legatis, quæ admittunt largam interpretationem, & idem quando teſtator non habebat bona in ciuitate, ſed in ſuburbiis. Vnde iuriſdictionem ciuitati conceſſam extendi ad ſuburbia, per *l.*1 § *cum vrbe, ff.de offic.Præfecti vrbis*, tradit Garc. Gironda *loco citato, n.*54. Hinc fit vt inter- 2
dicta ciuitate intelligantur etiam interdicta ſuburbia, & ædificia continentia, vt probat text. *in c.ſi ciuitas, de ſent.excom.lib.*6. vbi aſſignat rationem, quia vilipenderetur interdictum ſi interdicta ciuitate in ſuburbiis licitum eſſet audire diuina, cuius argumento ita tradunt Soar. *de cenſur.tom.*5.*diſp.*33.*ſect.*2. *n.*20.*cum ſeqq.* Ægid. de Coninck *de Sacrament. & cenſur.diſp.*17.*dub.*1.*n.*18. Bonacin. *de cenſuris, diſp.*5. *puncto* 1.*n.*20. & ideò Iudicis arbitrio relinqui quæ ſint ſuburbia contigua. & ædificia continentia, ita ut ſi in illis permittantur diuina, interdictum contemni videatur, notat gloſſ. *verb.continentibus*, & Doct. *in d.cap.ſi ciuitas*, Calderin. *de interdicto, p.*1. *num.*23. Couarr. *in cap.alma mater, p.*2. §.1. *n.*8. *verſ.ſeptimo*, Henriq. *in ſum lib.*13.*c.*42.§.4. Vgolin. *de cenſur.tab* 5. *cap.*21.§.1. *cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. caſu* 115. *à princip.& omnino n.*12.

Civitatis appellatione licèt ſecundùm naturam propriam, & ſignificationem non veniat territorium, ex adductis per gloſſ. *in cap.ego Ludouicus* 63.*diſt.* Garc. Gironda *d.tract.n.*973. Bald. *conſ.*357. *Nota pro duce, in princ.lib.*5. quem citat Card. Tuſch. *d.concl.*280.*n.*11. tamen in dubio vbi non conſtat de mente, quia in vniuerſalibus fit larga interpretatio, appellatione ciuitatis venit territorium, maximè fauore dotis, idem Bald. *d.conſ.*357.*n.*1. *verſ.ſi verò eſt dubium*, Card. Tuſch. *d.concl.*280.*n.*9.*&* 10. 3

Civitatis appellatione venit comitatus in fauorabilibus etiam in materia indifferenti, Roman. *conſ.*454. *In re præſenti, col.*2.*n.*6. Neuiz. *in ſua Sylua nupt.lib.*4.*num.*8. Abb. *conſ.*43.*num.*3.*lib* 2. Stephan. Grat. *Marchia deciſ.*154.*num.*4. & quando agitur de regimine ciuitatis, & ſic de populo, Comitatus eſt de ciuitate, Abb. *conſ.*52. *In quæſtione, col.*2. *verſ.quoad ſecundum*, vbi dicit, quod commiſſo regimine ciuitatis venit etiam comitatus, refert Card. Tuſch. *d.lit.C, concl.*280.*num.*3. 4

Civitatis appellatione venit pars adiecta 5

ciuitati

ciuitati ex ampliatione facta, Abb. *d. conſ. 62 col. 8 in princ. n. 15. verſ. ad idem* Card. Tuſch. *d. lit. C, concl.* 280. *n.* 14.

6 Civitatis appellatione propriè venit etiam illa cuius Epiſcopus ex cauſa priuatus, vel quæ Epiſcopatum antiquitus habuit, Bart. *in extravag. qui ſint rebelles, in verb. Lombardie, num. 5. & 6.* Anton. Biag. *in ſuo tract. de tutore, quæſt. 9. n. 5.* Card. Tuſch. *d. lit. C, concl.* 280. *n.* 15.

7 Civitatis appellatione non continetur diœceſis in actibus potiſſimum odioſis reſtringendis, de quo an verum ſit, & quando? vide Oldradum *conſ. 125. n. 8.* Bellam. *deciſ.* 141. Aloyſ. Ricc. *collect.* 1387. Archid. *in c. nullus 61. diſt.* Philip. Francus *in c. ſi ciuitas, num. 4. de ſentent. excommun.* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib. 1. quæſt. 29. n. 13.* Franc. Marc. *deciſ. 365. n. 33.* Ciuitas enim & diœceſis ſunt differentes, Rot. coram R. D. Coccino *deciſ. 129. num.* 2. inter eius impreſſas; in beneficialibus vero appellatione ciuitatis tantùm, venit ciuitas, & diœceſis, & verbum clericus Bracharen. apium eſt capere vtrumque, ſecundùm Ferretum *conſ. 222. n. 5.* & ex Bart. *in l. 2. col. fin. ff. de verb. ſignific.* notat Nicol. Garc. *de beneficiis, p. 7. cap. 9. n.* 27.

8 Civitatis appellatione venit portus adiacens, vt probat text. *in c. vbi periculum, §. porrò, de elect. lib. 6.* vbi ſi Papa moriatur in mari, vel in portu, debet fieri electio in illa ciuitate, cuius eſt portus, Felin. *in c. Rodulphus, col. 4. verſ. ſecunda concluſio, de reſcript.* Et delictum commiſſum in portu debet puniri per eum, qui habet iuriſdictionem in illa ciuitate, cui adhæret portus, vel eſt proximus, vt notaot Bart. & alij *in l. inſula, ff. de iudic.* Sic etiam contractus factus in portu cenſetur factus in ciuitate, & debet fieri ſecundùm conſuetudinem illius ciuitatis, cui adhæret portus, ita Rebuff. *ad l. 59. paulò poſt princ. verſ. & iſta ſunt vtilia, cum ſeqq. ff. de verb. ſignific. pag.* 303. Intellige in fauorabilibus, ſecus verò in odioſis, iuxta gloſſ. ſingularem *in d. c. vbi periculum, §. porrò,* vbi Dominic. dicit quòd relegatus à ciuitate non eſt relegatus à portu ciuitatis, quem referunt & ſequuntur Barbat. *in d. cap. Rodulphus, n. 37.* & Rebuff. *ad l. 2. ff. de verb. ſignif. verſ. octauo, pag.* 58.

9 [Civitas & vrbs in quo differant, & quomodo diffiniantur, & quod dicatur caſtrum, & villa? vide Bened. Ægid. *Luſit. ad l. ex hoc iure, ff. de iuſtit. & iur. p. 1. c. 6. n. 3. cum ſeqq.*]

Appell. L.

Cippus.

1 *Agnati veniunt appellatione cippi in legatis & fideicommiſſis.*
2 *Cippus eſt nomen vulgare Tuſcorum, & importat idem quod ſtirps.*
3 *Cippi appellatione continentur tantum illi, qui ſunt fundamentum, & ſtabilimentum domus.*
4 *Vocati ſemper dicuntur qui ſunt de cippo teſtatoris non hæredis.*
5 *Fœminæ non veniunt appellatione cippi, quæ cippum & agnationem conſeruare non poſſunt.*
6 *Intellige quando apparet teſtatorem voluiſſe conſeruare bona in agnatione.*

1 Cippi appellatione in legatis, & fideicommiſſis veniunt agnati, qui pro eorum proximitate iuxta ordinem graduum admitti debent, Iaſon *conſ. 215. lib. 4.* Socin. ſen. *conſ. 49. num. 1. lib. . & conſ. 51. n. 21. lib. 4.* Curt. iun. *conſ.* 172. Sfort. Odd. *conſ. 67. num* 46. Card. Mant. *de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 12. num.* 16. Sim. de Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol. 289. num. 19. & conſ. 203. num. 4. & 5.* Tob. Non. *conſ. 79. n. 29. & 32.* Stephan. Grat. *diſcept. foren. tom. 3. c. 491. num. 3.* Honded. *conſ. 75. num. 7. & 8. lib. 1.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 98 num. 17.* Peregr. *de fideicom. art. 22. n. 29. & 64. in fine.* Intrigl. *de ſubſtit. centuria 3. quæſt. 83 num.* 18. Fuſat. *in ſimili tract. quæſt. 348. num. 1.* Cippus autem eſt nomen 2
vulgare Tuſcorum & importat idem quod ſtirps, vt obſeruant Pariſ. *conſ. 47. num. 52. lib. 3.* Cardin. Tuſch. *practic. concl. tom. 2. lit. D, concl. 220. n.* 8.

Sed verum eſt quod non continentur omnes qui 3
ſunt ex ea familia, & qui eadem inſignia ferunt, ſed illi tantùm, qui ſunt fundamentum & ſtabilimentum domus, vt notant Corn. *conſ. 26. n. 5. & conſ. 41. num. 9. lib. 4.* Præt. *d. fol. 289. num. 19.* Menoch. *d. præſumpt. 88. in fine,* Intrigl. *d. quæſt. 83. num. 18.* Fuſ. *d. quæſt. 348. num. 2.* Et ſemper dicuntur vocati qui 4
ſunt de cippo teſtatoris non hæredis, Peregr. *de fideicom. art. 32. n. 83. ad ad med.* Fuſar. *d. q. 348. num. 3.* vbi *n. 4* ſubdit quòd quando ſunt plures Collonelli de eadem familia, intelligitur de familia, & colonello ipſius teſtatoris.

Cippi appellatione non veniunt fœminæ, 5
quæ cippum, & agnationem conſeruare non poſſunt, *l. pronunciatio in fine, ff. de verb. ſignif.* Corn. *conſ. 55. n. 86. lib. 1. & conſ. 26. n. 4. & 5. & conſ. 41. num. 9. & conſ. 273. n. 5. lib. 4.* Socin. ſen. *in l. cùm auus, n 58. ff. de condit. & demonſtr.* Socin. iun. *conſ. 1. n. 62. lib. 1. & conſ. 168. num. 56. lib. 2.* Curt. iun. *conſ. 172. num. 3* Grat. *conſ. 67. n. 10. & ſeq. lib 2.* Pariſ. *conſ. 53. num. 29. 31. & 36 lib. 3.* Gozadin. *conſ. 45. num. 10. & conſ. . num. 6. cum ſeqq.* Non. *conſ. 34. n. 1. & conſ. 76. num. 29. & n. 31.* Duran. *de arte teſtandi, tit. de ſubſtit. caut. 22. num. 2.* Brun. *ad ſtat. quòd ſtantibus maſculis, art. 2. n. 267.* Polit. Imol. *conſ. 13. num. 31.* Burſat. *conſ. 228. n. 45. lib. 3.* Marzar. *in epitome de fideicom. quæſt. 43.* Cephal. *conſ. 511. num. 26.* Card. Mant. *de coniect. . . . volunt. lib. 8. tit. 12. n. 16.* vbi ait maximè procedere ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum, Menoch. *conſ. 649. n. 13. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 88. in fine,* Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol. 289. num. 19. & fol. 293. n. 69. & conſ. 203. n. 2. & ſeqq. lib. 1.* Ruſtic. *conſ. 1. num. 19. poſito poſt tract. de liberis in conditione poſitis,* Sfort. Odd. *conſ. 46. n. 54.* Laurent. de Palat. *in tract. quod ſtantibus maſculis, num. 101. & 202.* latè Honded. *conſ. 75. per totum, lib. 1. & conſ. 65. in fine, lib. 2.* Peregr. *de fideicom. art. 22. n. 29.* Caroc. *deciſ. 41. n. 12.* Intrigl. *de ſubſtit. cent. 3. quæſt. 79. n. 13. & q. 83. num. 20.* Roland. *conſ. 56. num. 26. lib. 3.* Fuſar. *d. q. 348. n. 6.* Steph. Grat. *d. tom. 3. c. 491. n. 4.* [Peregr. *conſ. 58. num. 9. vol. 5.* Alexand. Trentacinq. *conſ 9 n. 7. p. 1.*]
Intellige procedere quando apparet teſtatorem vo- 6
luiſſe conſeruare bona in agnatione, nam tunc fœmina non venit, ſecus ſi non extet aliqua coniectura conſeruandi bona in agnatione, vt cenſuit Rot. apud Mantic. inter eius deciſiones impreſſas, *deciſ. 351. Domini cenſuerunt, num. 3.* cui quidem dum voluit fœminas venire cippi appellatione ſi ratio agnationis habita non fuit, aſſentiendum eſſe putat Fuſar. *vbi ſuprà, num. 12.* ex eo quia ſolum verbum cippi excludit fœminam, vt probant præcitati Doctores, & poſt Corn & Duran. ſentit Honded. *d. conſ. 75. num. 28. lib. 1.* Sed quod appellatione cippi non veniant fœminæ quando teſtator habuit reſpectum conſeruandi agnationem, ex multis

S. Rotæ deciſionibus probat Steph. Grat. *d. cap.* 149. *num.* 5.

Appell. LI.

Clerici.

1 *Clericorum appellatione ex lata ſignificatione non ſolum veniunt clerici primæ Tonſuræ, ſed generaliter omnes, qui in Eccleſia Dei deſeruiunt.*

2 *Clerici ſæculares & Regulares in materia indifferenti, & lata ſignificatione comprehenduntur appellatione clericorum.*

3 *Canonici in fauorabilibus veniunt appellatione clericorum, ſecus in odioſis, & materia ſtricta.*

4 *Epiſcopus clericorum appellatione continetur in fauorabilibus.*

5 *In Epiſcopis eſt qualitas ſupra omnes, quæ non reperitur in ſimplicibus clericis.*

6 *Cardinales in materia fauorabili veniunt clericorum appellatione.*

7 *Monachi, & quicumque Regulares ſub regula viuentes, non comprehenduntur clericorum appellatione in materia ſtricta, & odioſa.*

8 *Clero interdicto non comprehenduntur Regulares, ſiue mares, ſiue fœminæ.*

9 *Clericorum diœceſis appellatione non veniunt clerici exempti.*

1 CLERICORVM appellatione in lata ſignificatione non ſulùm veniunt clerici primæ Tonſuræ, *c. cleros* 21. *diſt. c. cùm contingat*, & *ibi* Hoſt. *n.* 6. *de ætate*, Corſet. *ſing.* 12. *circa fin.* Roland. *conſ.* 16. *vol.* 4. Crauet. *conſ.* 616. *n.* 14. *vol.* 4. [nouiſſimè Graña *ad cap. cùm non ab homine, num.* 5. *de iudic*,] & in minoribus, ac maioribus ordinibus conſtituti, *d. c. cleros, c. clericum* 72. *diſt. c. de perſona, in fine* 11. *quæſt.* 1. Roland. *conſ.* 10. *num.* 10. *cum ſeqq.* Sed generaliter omnes qui in Eccleſiam Dei deſeruiunt, quorum gradus & nomina ſunt Oſtiarius, Lector, Exorciſta, Acolytus, Subdiaconus, Diaconus, & Preſbyter, *d. c. cleros, d. c. perſona, c. duæ ſunt*, 12. *quæſt.* 1. Bellet. *de exquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 2. *num.* 1. 2. & 3. In ſtricta verò interpretatione, appellatione clericorum non comprehenduntur clerici in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, vt Abbates, Archidiaconi, & huiuſmodi, Deci. *in c. cùm non liceat, num.* 18. *de præbend.* Bero. *conſil.* 153. *num.* 61. *vol.* 1. Bellet. *d.* §. 2. *n.* 35. Sanctarel. *var. reſol. p.* 1. *q.* 38. *n.* 10. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 292. *num.* 2.

2 CLERICORVM appellatione in materia indifferenti, & lata ſignificatione, comprehenduntur clerici ſæculares, & Regulares, Caſtren. *conſ.* 337. *In hac ſubſtitutione, lib.* 1. Card. Tuſcb. *pract. concluſ. tom.* 1. *lit. C, concl.* 377. *n.* 2. & 3. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 2 *reſol. fin. caſu* 50. *verſ. ſecundò*, vbi ait appellatione clericorum venire Canonicos Regulares.

3 CLERICORVM appellatione veniunt Canonici in fauorabilibus, *c. cùm tibi*, & *ibi* Abb. *num.* 1. & 3. *de verb. ſignif. c. per exemptionem, de priuileg. lib.* 6. Felin. *in c. non dubium, num.* 1. *de ſent. excomm.* Bero. *conſ.* 3. *num.* 29. & 30. *vol.* 1. Burſat. *conſ.* 287. *num.* 6. *vol.* 3. Put. *deciſ.* 92. *num.* 2. *lib.* 3. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 11. *quæſ.* 15. Bellet. *d.* §. 2. *num.* 4. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 292. *num.* 1. Secus verò in odioſis, & materia ſtricta, *cap. ſedes*, cùm *ibi* notat. *de reſcript.* Bero. *conſ.* 3. *num.* 19. 33 & 37. *vol.* 1. Natta *conſ.* 139. *num.* 6. *circa med.* Aloyſ. Ricc. *vbi ſupra*, Bellet. *d.* §. 2. *num.* 28. vbi *num.* 44. ibi intelligit, dummodo non reſultaret abſurdum.

CLERICORVM appellatione in fauorabilibus continetur Epiſcopus, Abb. *in d. c. cùm tibi, num.* 4. & *in rubr. de vita, & honeſt. cleric. num.* 8. & 9. Matth. Brun. *conſ.* 97. *num.* 9. Bero. *conſ.* 3. *num.* 31. 34. & 37. *vol.* 1. Bellet. *d* §. 2. *num.* 5. & 6. Secus verò in ſtricta interpretatione, & in odioſis, *d. c. ſedes*, & *ibi* Butr. *num.* 3. & 9. & Imola *num.* 2. *de reſcript. c. inquiſitores*, & *ibi gloſſ. penult. de hæreticis, lib.* 6. *cap. ſi compromiſſarius*, §. *huiuſmodi, de electione, eod. lib. c.* 2. *de offic. delegati, eod. lib.* Abb. *in d. rub. de vita, & honeſt. cleric. num.* 9. Ruin. *conſ.* 143. *num.* 18. *verſ. & per illum, vol.* 2. Simonet. *de reſeruat. quæſt.* 11. *per totam*, Mandoſ. *reg.* 20. *Cancell. de idiomate, quæſt* 20. *n.* 7. Selua *de benefic. p.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 24. Sanctarel. *var quæſt.* 38. *num.* 11. Bellet. *d.* §. 2. *num.* 36. Ratio eſt, quia in Epiſcopis eſt qualitas ſupra alios, quæ non reperitur in ſimplicibus clericis, Abb *in d. rubr. de vita, & honeſt. cleric. num.* 11. Syluest. *in ſum. verb. clericus*, 1. *num.* 1. Selua *de benefic. p.* 1. *quæſt.* 3. *n.* 24. 4 5

CLERICORVM appellatione in materia fauorabili veniunt Cardinales, *c.* 2. *de clericis non reſident.* Calder. *in c. in noſtra, de reſcript.* Troſ. *de vero, & perfecto clerico, c.* 7. *num.* 3. Bellet. *d.* §. 2. *num.* 8. Secus verò odioſa, Iaſon *conſ.* 117. *vol.* 4. Ruin. *conſ.* 4. *num.* 6. *vol.* 5. Cephal. *conſ.* 1. *num.* 40. 42. 52. 54. *cum ſeq. vol.* 1. Bellet. *d.* §. 2. *n.* 40. Sanctarel. *var. reſol. p.* 1. *quæſt.* 38. *num.* 13. 6

CLERICORVM appellatione in materia ſtricta, & odioſa Monachi, & quicumque Regulares ſub regula viuentes non comprehenduntur, Abb. *in cap.* 1. *num.* 7. *ne clerici, vel Monachi*, & *in c.* 1, *num.* 3. *de Inſtit.* & *in cap.* 1 *num.* 9. *de iuramento calumniæ*, Roman. *conſ.* 259. & 418. Bellet. *d.* §. 2. *n.* 26. At in materia fauorabili venit quilibet Religioſus appellatione clericorum, Felin. *in cap. non dubium, n.* 1. *de ſent. excomm.* Syluest. *in ſum. verb. clericus*, §. 1. *num.* 1. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 112. *caſu* 63. *ſub verſ. primo*, Duenh. *reg.* 99. *ampl.* 3 & *reg.* 100. *ampl.* 5. Vnde euenit vt interdicto clero non cenſeantur interdicti Religioſi, quia ſumus in odioſis, & ita reſoluunt Henriq. *in ſumma, lib.* 13. *c.* 42 §. 3. *iuncta lit. E*, Maiol. *de irreg. lib.* 3. *c.* 20. *num.* 6. Vgolin. *de cenſur. tab.* 5. *c.* 20. §. 5. *num.* 3. Sayr *in ſimili tract. lib.* 5. *c.* 4. *num.* 29. Auila *eod. tract. p.* 5. *diſp.* 1. *dub.* 4. *concl.* 7. Bonacin. *eod. tract. diſp.* 5. *puncto* 1. *n.* 11. Viuald. *in candel. aureo, vbi de interdicto, n.* 159. contra Calderin. *de interdicto, p.* 2. *num.* 28. Nau. *in man. c.* 27. *num.* 167. Couarr. *in c. alma mater, p.* 2. §. 1. *n.* 8. *verſ. quinto*, Soar. *de cenſur. tom.* 5. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *num.* 13. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom* 2. *quæſt.* 108. *art.* 3. *in princip.* 7 8

CLERICORVM diœceſis appellatione non veniunt clerici exempti, *cap. graue, de offic. ordinarij, cap. ex parte, de priuileg. Clem. ſi beneficio, de præbend.* Niconit. *alleg.* 1. *p.* 2. *n.* 26. Eraſm. à Cochier *de iuriſd. ordinarij in exemptos, lib.* 1. *quæſt.* 5. *num.* 6. 9

Appell. LII.

Cognati.

1 *Cognatorum appellatione generaliter veniunt qui coniunguntur per maſculos, ſpecialiter verò qui per fœminas.*

2 Fœmina

2 *Fœminæ veniunt appellatione cognatorum.*
3 *Naturales veniunt appellatione cognatorum in defectum legitimorum.*

1 COGNATORVM appellatione quando vocantur ad fideicommiſſum, generaliter veniunt qui coniunguntur per maſculos, ſpecialiter verò, qui per fœminas, *l. inter agnatos, ff. unde legitimi, l. 1. ff. unde cognati, l. non facilè, §. cognationis, ff. de gradibus affinitatis*, Tiraq. *de retractu lign. §. 1. gloſſ. 9. num. 11.* Laurent. de Palat. *in tract. quod ſtant. maſc. num. 215.* Peregr. *de fideicom. art. 22. num. 39.* Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt. 368. num. 1.* vbi *num. 2.* declarat non procedere quando vocati ſunt illi de familia cognationis, & de domo, quia ſolum agnati dicerentur vocati.

2 COGNATORVM appellatione veniunt etiam fœminæ, Tiraq. *d. gloſſ. 9 num. 203.* Rebuff. *in l. 1. verſ. decimo tertio, ff. de verb. ſignific. pag.* 8. Anchar. Regien. *lib. 3. quæſt. 6. num. 21.* Peregr. *d. art. 22. num. 39.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 84. num. 31.* Fuſar. *d. quæſt. 368. num. 3.*

3 COGNATORVM appellatione naturales pariter veniunt in effectum legitimatum, Peregr. *d. art. 22. n. 85. & num. 89. in fine*, Fuſar. *d. quæſt. 368. num. 4.*

APPELL. LIII.

Cohærentiæ.

1 COHÆRENTIARVM appellatione ſecundùm Angel. *in l. qui tabulas, ff. de furtis*, veniunt omnia, quæ rebus principaliter venditis adhærent, ſiue cohærent corpori, ſiue iuribus incorporalibus, vnde ædificium ſolo cohærere dicitur, non aceruus in eo exiſtens, *l. quia aceruus, ff. quod vi aut clam.* Sic etiam ſeruitus videtur de cohærentiis rei, vt per Alexand. qui dicit, quod adhærent rebus immobilibus *in conſ. 211. num. 5. vol. 6.* ſubdens ita de huiuſmodi adhærentiis iudicandum eſſe ſicut de principali, & venire eius appellatione, ſequuntur Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 5. num. 2.* Bertazol. *de clauſ. inſtrument. clauſ. 26. gloſſ. 3. a princ.*

APPELL. LIV.

Collatio.

1 COLLATIONIS appellatione continetur præſentatio, electio, confirmatio, inſtitutio, & omnis modus, per quem quis prouidetur de beneficio, *Clem. vnica*, iuncta gloſſ. *verb. conferantur, in fine, de rerum permutatione*, Rebuff. *ſuper concordata, §. ſtatuimus, il 2 in vlt.* gloſſ. *ſub rubr. de collat.* Mandoſ. *in reg. 32. Cancell. quæſt 4. num. 2.* Veral. *deciſ. 36. num. 15. p. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 16. num. 9.* Non obſtat text. *in cap. cum in illis 16. § cum autem, de præbend. lib. 6.* dum probat, quod collationis appellatione non venit inſtitutio, nec confirmatio, quia procedit quando hoc verbum *collatio* profertur in reſcriptis, quæ tanquam ambitioſa ſunt reſtringenda, iuxta *cap. quamuis, de præbend. lib. 6.* noſtrum verò appellatiuum habet locum, quando dictum verbum *collatio* profertur à lege, in qua non datur ambitio, nec reſtringendi occaſio, quare ita reſpondent, *gloſſ. penult. in fin. in d. Clem. vnica*, vbi Card. *ſub n. 16. in oppoſitione 12.* Caputaquen. *deciſ. 38. n. 15. & 16. p. 3.* Gonzal. *d. gloſſ. 16. num 11.*

APPELL. LV.

Collegium.

COLLEGII appellatione veniunt etiam monaſteria & Conuentus Religioſorum, *cap. cum in terra, de elect.* vbi Abb. *not. 1. c. nobis fuit, de iurepatron* iuncta gloſſ. *verb. conuentuali*, & Hoſt. *num. 2. c. ea noſcitur, de his quæ fiunt a Prælatis*, Felin. *in c. Capitulum, n. 2. de reſcript.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 8. n. 5.* Rebuff. *ad l. Neratius 85. verſ. & ſic appellatione collegii, ff. de verb. ſignif. pag. 381.* vbi hoc verum eſſe dicit quando procedit eadem ratio in vtriſque. 1

COLLEGII, aut capituli appellatione venit etiam illius caput, ſiue Prælatus, in fauorabilibus, Andr. Barbat. *in tract. de præſtantia*, Cardinal. *lib. 1. quæſt. 7. col. 34.* Felin. *in proœm. decretal. verb. Gregorius, col 4. ſub num. 13.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. q. 51. art. 8.* me citato in hoc loco Aſcan. Tambur. *de iure Abbatum, tom. 1. diſp. 17. quæſt. 3. in fine.* 2

COLLEGIATORVM appellatione in priuilegiis non veniunt famuli, ita Angel. *in l. Titius, §. fin. de excuſat. tutor.* Bouacoſ. *in tract. de famulis, quæſt. 200.* 3

APPELL. LVI.

Coniuncti.

1 *Maſculi & fœminæ ſanguine coniuncti veniunt appellatione coniunctorum.*
2 *Affines etiam veniunt coniunctorum appellatione.*
3 *Naturales veniunt coniunctorum appellatione.*

CONIVNCTORVM appellatione quando vocantur ad fideicommiſſum, veniunt maſculi, & fœminæ ſanguine coniuncti, Deci. *conſ. 223. num. 1. cum ſeqq. & conſ. 269. num 4. & conſ. 510. n. 9. & 10.* Alexand. *conſ. 115. n. 9. & ſeq. lib. 2.* Socin. ſen. *conſ. 13. n. 17. lib. 3.* Gozad. *conſ. 20. n. 8.* Ruin. *conſ. 117. num. 14. lib. 2.* Rebuff. *ad l. 1. ff. de verb. ſignific. ſub verſ. decimo tertio, pag. 8.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 9. num 200.* Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol. 293 n. 67. & fol. 337. num. 14* Menoch. *de præſumpt. lib 4. præſ 84. num. 31.* Peregr. *de fideicom. art. 22. num. 32.* Fuſar. *de ſubſtitu. quæſt. 369. num. 1.* 1

CONIVNCTORVM appellatione affines etiam veniunt, Socin. ſen. *conſ. 57. col. penult. verſ. primo enim caſu, lib. 1.* Philip. Franc. *in c. ſi pater, col. antepenult. verſ. 22. de teſtam. lib. 6.* Blanc. *de comprom. q. 1. n. 17.* Bertazol. *de clauſ. inſtrumental. clauſ. 7. gl. 12. n. 5. verſ. ſecus.* Fuſar. *d. quæſt. 369. n. 3.* [Rota *deciſ. 106. n. 14. tom. 5. recentior.* 2

CONIVNCTORVM appellatione veniunt etiam naturales, Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloſſ 8. num. 3 & 4.* Peregr. *d. art. 22. num. 85 & 89.* vbi intelligit venire ſolùm in defectum legitimorum, refert Fuſar. *d. quæſt. 369. num. 4.* 3

APPELL.

Appell. LVII.

Conſanguinei.

1 *Agnati veniunt conſanguineorum appellatione.*
2 *Cognati veniunt etiam conſanguineorum appellatione, ſi communis loquendi vſus ſe haberet quod & cognati comprehenderentur.*
3 *Pater venit conſanguineorum appellatione.*
4 *Coniuncti cognatione ſpirituali veniunt conſanguineorum appellatione.*
5 *Fœminæ veniunt conſanguineorum appellatione, ſecùs in ſtatuto.*
6 *Mater, auia appellatione conſanguineorum non veniunt, ſed ſolùm maſculus in ſtatuto requirente in contractu mulieris conſenſum conſanguineorum.*
7 *Auunculus non venit conſanguineorum appellatione.*
8 *Naturales veniunt conſanguineorum appellatione.*

1 CONSANGVINSORVM appellatione vbi à teſtatore vocantur ad fideicommiſſum, veniunt agnati, *l. ſi ſpurius. ff. vnde cognati, l. ſi poſt ſuos. ff. de ſuis. & legit. hæred.* Alexand. *conſ. 82. col. 1. & conſ. 229. num. 10. lib. 6. & conſ. 153. col. 1. lib. 7.* Gratus *conſ. 43. num. 19. & 20. lib. 1.* Bero. *conſ. 83. n. 5. & 6. conſ. 95. n. 10. lib. 2.* Curt. iun. *conſ. 46. n. 4. & conſ. 176. col. 1.* Simon de Prætis *de interpret. vlt. volunt. fol. 298. n. 21.* Peregrin. *de fideicom. art. 21. n. 35.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 364. num. 1.* [& nouiſſimè apud Paul. de Rubeis *deciſ. 102. n. 4. tom. 3. diuerſ.* aliàs *p. 7. recent.* dicit quod quando verbum *conſanguinei*, non eſt ſimpliciter prolatum, ſed cum qualitate, veluti ex parte patris, tunc appellatione conſanguineorum veniunt agnati, & citat Pariſ. *conſ. 59. num. 27. vol. 3.* Curt. iun. *conſ. 5. n. 21. & conſ. 176. n. 5. & 6.* Hieron. Gabr. *conſ. 27. n. 1. vol. 2.*]

2 CONSANGVINSORVM appellatione veniunt etiam cognati, ſi communis loquendi vſus ſe haberet quòd & cognati comprehenderentur, Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 9. n. 5.* Ludou. Gom. Epiſc. Sernen. *deciſ. 102. lib. 1.* poſt deciſiones impreſſas Reuerendiſſimi D. mei Coccini Rotæ Decani, Præt. *de interpret. vlt. vol. fol 299. n. 21.* Peregr. *d. art. 22. n. 35.* Fuſar. *d. quæſt. 364. n. 2.* vbi *n. 3* ſubdit venire etiam cognatos quando teſtator ſciebat non poſſe diſpoſitionem in agnatis verificari. Quando tamen cognati veniunt appellatione conſanguineorum, ſi extant agnati, & cognati, erunt præferendi agnati cognatis, Alba. *conſ. 69.* Peregrin. *de fideicom. art. 22. n. 35. in fin.* vbi mouetur, quia propriè agnati continentur, impropriè, & largo modo cognati, refert Fuſar. *d. quæſt. 364. num. 4.* [Rot. *dict. deciſ. 102. num. 3.* vbi dicit quod ſi ſtatutum vocaret conſanguineos, nulla eis addita qualitate, quæ diſtingueret deſcendentes ex vno latere à deſcendentibus ex altero, tunc attento communi vſu loquendi appellatione conſanguineorum veniunt agnati, & ſic deſcendentes ex fœmina.]

CONSANGVINEORVM appellatione
3 venit pater, Caſtren. *conſ. 421. circa med. verſ. & ſtatutum, lib. 2.* Rota *in Peruſina fideiuſſ. 2. Aprilis 1612.* coram Patriarcha Manzanedo, impreſſa per Farin. *deciſ. 385. n. 3. p. 2. recent.*

CONSANGVINFORVM appellatione
4 veniunt coniuncti cognatione ſpirituali, *c. coram, 34. Aug. Barboſa Appell. Iur.* *de offic. delegat. cap final. de poſtulando,* Ferrer. *in conſtit. Cathaloniæ gloſſ. 3. n. 72.*

CONSANGVINEORVM appellatione 5
propriè veniunt fœminæ, Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gloſſ 9. num. 202.* Corn. *conſ. 227. lib. 3.* Rebuff. *in l. 1. verſ. 13. ff. de verb. ſignif.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 84. num. 30.* Peregrin. *de fideicom. art. 22. num. 24.* Fuſar. *d. quæſt. 364. num. 5.* In ſtatuto 6
verò requirente in contractu mulieris conſenſum conſanguineorum, non venit mater, nec auia, ſed tantùm maſculus conſanguineus, quia ſtatutum ponderat prudentiam conſilij, Bald. *in l. fin. C. de verb. ſignif. & conſ 201. n. 3. vol. 1.* Deci. *in l. 1. n. 15. C. vnde vir, & vxor.* Caſtren. *in l. ſi cum dotem. §. ſi patri. col. 1. ff. ſolut. matrim.* Campeg. *de dote, p. 1. quæſt. 94.* Bertazol. *de clauſul. inſtrumental. clauſ. 6. gloſſ. 8.* Peregr. *d. art. 22. n. 35.*

CONSANGVINIORVM appellatione 7
non venit auunculus, quia non eſt propriè conſanguineus nepotis ex ſorore, Bald. *conſ. 269 ſi conſideramus, lib. 3.* Peregr. *d. art. 22. num. 35. prope fin.* Fuſar. *d. quæſt. 364. n. 3.*

CONSANGVINSORVM appellatione 8
veniunt naturales, nam ex eodem ſanguine procedunt, Peregrin. *dict. artic. 22. num. 89.* vbi tamen ſolùm admittit eos venire non extantibus legitimis, & ſpurios omnino excludit, refert Fuſar. *dict. quæſt. 364. num. 8.* vbi *num 9.* ſubdit vltra ſeptimum gradum non admitti, Rota in Papilonen. Capellaniæ, 4. Martij 1622. coram bonæ mem. Remboldo impreſſa per Viuian. poſt ſuam praxim Iuriſpatron. *deciſ. 45. n. 2. ſecundum nouiſſ. impreſſ.*

Appell. LVIII.

Conſortes.

1 *Conſortium appellatione veniunt illi, qui ſunt de eadem familia.*
2 *Proximiores teſtatoris veniunt appellatione conſortium.*
3 *Fœminæ veniunt appellatione conſortium.*
4 *Fideicommiſſum quando eſſet relictum pro conſeruatione bonorum in agnatione, tunc fœminæ non venirent appellatione conſortium.*

CONSORTIVM appellatione veniunt illi, 1
qui ſunt de eadem familia, Philip. Franc. *in c. ſi pater, col. pen. verſ. 8. de teſtam. lib. 6.* Alex. *conſ. 125. n. 1. lib. 7.* Ruin. *conſ. 24. lib. 2.* Gozad. *conſ. 89. num. 4.* Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. n. 18.* Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol. 289. n. 20.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 88. n. 17.* Honded. *conſ 4. n. 15. lib. 1.* Peregr. *de fideicom. art. 22. n. 42.* Intrigl. *de ſubſtit. Centuria 3. quæſt. 83. n. 15.* Fuſar. *in ſimili tract. quæſt. 372. n. 1.*

CONSORTIVM appellatione veniunt pro- 2
ximiores teſtatoris, Caſtren. *conſ. 159. Super primo, in princ. lib. 1.* Præt. *de interpret. vlt. volunt. fol. 289. n. 20.* Fuſar. *d. q. 372. n. 2.*

CONSORTIVM appellatione veniunt 3
etiam fœminæ, Salicet. per text. *ibi, in l. dudum. C. de contrah. emption.* Alexand. *conſ. 125. Viſo proceſſu, in princ. lib. 7.* Gozad. *conſ. 79. n. 4.* Menoch. *d. præſumpt. 88. num. 13.* Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom. 2. lit. C. concluſ. 779.* Fuſar. *d. quæſt. 372. num. 3.* Limita ta- 4
men quando fideicommiſſum eſt relictum pro conſeruatione bonorum in agnatione, quia tūc fœmina

non veniret sppellatione conſortium, vt reſoluunt Gozadio. *conſ.*79. Ruin. *couſ.*24. *num.*5. *&* 7. *lib.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.*4. *præſumpt.*88. *n.*17. *in fine*, Fuſar. *d.q.*372. *n.*4.

CONSORTIVM appellatione veoiunt qui ſunt participes felicitatis, & infortunij, ſicut maritus & vxor ob id conſortes appellantur, quia voam eandémque ſimul ſubeunt ſortem, vt tradunt Gazadin. *conſ.*79. *n.*1. Laurent. de Palat. *in tract. quod ſtantibus maſculus fœmina non ſuccedaut*, *num.*198. quos refert Menoch. *dict. lib.*4. *præſ.*88. *num.*16. & *num.* 17. *verſ. ſecnudo modo*, ſubdit hoc nomen cooſortis pro iis quandoque accipi, qui communem rem habent.

APPELL. LIX.

Contractus.

1 *Contractus appellatione venit validus.*
2 *Diſpoſitio omnis faciens mentiouem de aliquo termino, & actu, ſemper intelligitur de valido.*
3 *Contractus appellatione venit quaſi contractus.*
4 *Diſtractus venit appellatione contractus.*
5 *Contractus & diſtractus à pari procedunt, & ſunt einſdem naturæ.*

1 CONTRACTVS appellatione venit validus, vnde ſi gabella ſoluenda ſit de omni contractu, non ſoluitur de contractu oullo, quia non eſt contractus, ita Alexand. *conſ.* 104. *num.* 5. *verſ. facit in ſimili, lib.*1. quem refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*8. *lit. V. conclnſ.* 100. *unm.* 14.
2 Ratio eſt, quia omnis diſpoſitio faciens mentinnem de aliquo termino, & actu, ſemper intelligitur de validn, non autem de inualido, prout de ſententia eſt text. *in l.* 4. *§. condemnatum. ff. de re iudic.* & faciunt quæ dixi *in tract. de Axiomat. verb. Actus.*

3 CONTRACTVS appellatione venit quaſi contractus, quia diſpoſitio de contractibus ad quaſi contractus trabitur, *l. apud Iulianum. ff. quibus ex cauſis in poſſeſſ. eatur*, latè Rebuff. *ad l.*19. *verſ. id primum locum nou habet. ff. de verbor. ſignif. pag. mihi* 126. vbi intelligit quando diſpoſitio loqoitur de quolibet, vel quoconque contractu, vel quando eadem ratio & æquitas eſſet in contractu, & quaſi contractu, de vno enim ad alium valet argumentum, vt dixi in locis communibus Argumentorum Iuris, verb. *Contractus.*

4 CONTRACTVS appellatione venit diſtractus, quia à pari procedunt, & eiuſdem ſunt naturæ, *l. Pomponius. §. præterea. ff. de acquir. poſſeſſ. l. de tutela. C. de in integ. reſtitut.* Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuileg.*22. *num.*6 Cald Pereira *de poteſt. eligendi, cap.*7. *num.*15. Eſcob. *de ratiocin. cap.*14. *num.*42. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*168. *num.* 7. *&* 10. *cum ſeqq.* Ceuall. *communium contra communes, quæſt.*897. *num.* 886. *tom.*4. Card. Mantic. *de tacitus & ambig. conuent. lib.*1. *tit.*2. *uum.* 15. *cum ſeqq.* D. Barboſ. *in*
5 *l. hæres abſens. §. proinde, num.*13. *ff. de iudic.* Et hinc fit vt quando contractus celebratur per ſcripturam, non poſſit probari ſolutio, vel diſtractio, niſi per aliam æquiualentem, *l. nihil tam naturale. ff. de regulis Iuris*, Alexand. *conſ.*209. *n.*23. *lib.*2. Azeued. *l.*1. *n.*17. *tit.*4. *lib* 5. *noua Recopil.*

APPELL. LX.

Controuerſia.

CONTROVERSIÆ appellatione venit 1
iudicialis, & extraiudicialis, *l. ſed etſi lego §. ſi in antea. ff. de petit. hæred. l. Lucius. §. tres fratres. ff. ad Trebell.* Corn. *conſ.*267. *In hac conſultatione*, *num.* 18. *lib.*4. Caſtren. *conſ.*303. *lib.*2. Rebuff. *ad l.*50. *propè fin. verſ. controuerſia, ff de verbor. ſignificat. pag. mihi* 355. vbi intelligit, niſi ex materia appareret loqui tantùm de controuerſia iudiciali, id eſt, de lite, Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*5. *lit. L. concl.*379. *n.*7. vbi *numeris ſeqq.* ſubdit quòd quæſtio, & differentia intelligitur tam de iudiciali, quàm extraiudiciali.

APPELL. LXI.

Conuentus.

1 *Conuentus appellatione venit Congregatio Regularium.*
2 *Conuentualis Eccleſia appellatione venit Eccleſia Collegiata regularis, non ſæcularis.*
3 *Conuentualium appellatione veniunt de improprio ſignificatu ſæculares.*

CONVENTVS appellatione venit Congre- 1
gatio Regularium, ita dictus, quia in vnum locum conueniunt plures ex multis locis, Paoor. *in cap. edoceri, notab. vlt. de reſcript. & in cap. cum Eccleſia, notab.*3. *de cauſa poſſeſſ. & propr.* Philiph. Franc. *in cap. ſi Religioſus, verſ. nota, de elect. lib.*6. quos refert & ſequitur Rebuff. *ad l.*3. *verſ. inſuper, ff. de verb. ſignific. pag.*30.

Vnde eorum templum vocatur Eccleſia Con- 2
uentualis, cuius appellatione venit Eccleſia Collegiata Regularis, non autem ſæcularis, ſecundùm propriam ſignificationem, & in materia odioſa, vel exorbitanti, vt per Gemin. *conſ.*131. *n.*4. *verſ. deinde*
dicit, vbi etiam *in verſ. licèt quandoque*, ſubdit quòd 3
aliquando de impoprio ſignificatu appellatiooe Conuentualium veniunt ſæculares, refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*2. *lit. C. concluſ.*1031. *& tom.*6. *lit. P. concl.*706. *n.*2. *&* 3.

APPELL. LXII.

Conuictus.

1 *Conuicti appellatione propriè venit ille, qui teſtibus, vel probationibus de delicto conuincitur.*
2 *Confeſſus non eſt propriè conuictus.*
3 *Conuictus propriè dicitur qui indubitatis indiciis conuincitur.*

CONVICTI appellatione propriè venit ille 1
qui teſtibus, vel probationibus de delicto conuincitur, Zabarel. *conſ.*128. *In quæſtione, in princip.* Fulgoſ. *conſ.*123. *Præſuppoſitis, num.*3. vbi quòd confeſſus non dicitur propriè conuictus, vt refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*2. *lit. C. concluſ.*1032. *n.*1. *&* 2.

3 Convicti appellatione non ſolùm continetur ille, qui plenis, & concludentibus probationibus conuincitur, vt ſuprà dixi, ſed etiam qui conuincitur indiciis indubitatis, vt reſoluit Sigiſm. Scacc. *in tract. de appellation. q. 17. limit. 4. n. 5.*

Appell. LXIII.

Creditor.

1 *Creditoris vbi ſit mentio intelligitur de puro, & de eo, qui poteſt conueniri.*

2 *Credentiæ appellatione venit omne creditum, ſiue conſtet ex inſtrumento publico, ſiue non.*

3 *Crediti appellatione venit omne creditum, ſiue conſiſtat in quacunque re, vel ſpecie, ſiue in pecunia.*

4 *Creditor propriè non eſt qui exceptione repelli poteſt.*

5 *Creditoris appellatione non venit futurus, neque conditionalis.*

6 *Donatarius in materia ſtatuti, an & quando veniat appellatione creditoris ex contractu.*

1 Creditoris appellatione venit purus, & ille qui poteſt conueniri, Alexand. *conſ.* 106. *Viſis. n. 4. verſ. ſed præmiſſis, lib. 5.* vbi *n. 6.* ſubdit quod verba ſtatuti de creditore non conueniunt credito-
2 ri ſub conditione, & qui non poteſt agere, *& propè fin. verſ. ſentio etiam*, tenet quòd creditoris, ſeu credentiæ appellatione venit omne creditum, ſiue conſtet ex inſtrumento publico, ſiue non, *& conſ.* 12.
3 *Attentis narratis, in fine, lib.* 7. dicit quod crediti appellatione venit omne creditum, ſiue conſiſtat in quacunque re, vel ſpecie, ſiue in pecunia, refert Card. Tuſch. *practic. concl. tom. 2. lit. C. concl.* 1055. *n. 2. 3. & 7.*

4 Vnde propriè creditorem non eſſe qui exceptione repelli poteſt, tenet Roman. *conſil.* 102. *Super eo, num. 3. & 4. verſ. cum itaque*, & pleniùs *conſ.* 204. *Pro diſcutienda, num. 13. & ſeqq.* vbi in fine, obſeruat verba legis, vel ſtatuti in dubio debere intelligi de creditore efficaci, qui non poſſit exceptione legitima repelli, refert idem Cardin. Tuſch. *tom. 8. lit. V. concl. 100. n. 3.*

5 Creditoris appellatione non venit futurus neque conditionalis, quia creditor in diem, vel ſub conditione non eſt propriè creditor, ideò non cadit in diſpoſitione ſtatuti loquente de creditore, *l. Fulcinius, §. ſi in diem. ff. quibus ex cauſis in poſſeſſ. eatur*, Alex. *in d. conſ. 106. n. 7.* Anchar. *conſ. 37. in 3. dub.* Riminald. ſen. *conſ. 79. n. 13. & ſeqq. lib.* 1. Roman. *conſ. 164. in fine, n. 5.* vbi ſubdit, quod in legato generali de omnibus creditis non veniunt credita in diem, vel ſub conditione, licèt ibi Apoſtil. & Mandel. *conſ. 74. in fine*, dubitent.

Creditoris ex contractu appellatione
6 in materia ſtatuti non venit donatarius, maximè quando donatio incœpit à traditione, Cuman. *conſ. 173. Galuanus, per totum*, quem refert Cardin. Tuſch. *d. tom. 2. lit. C. concl. 1055. num. 9.* vbi *num.* 12. poſt Fulgoſ. *conſ. 122. verſ. circa ſecundum*, ſubdit quod hæres creditoris ante aditam hæreditatem non dicitur creditor, & *num.* 27. poſt Roman. *conſ. 124. n. 9.* legatarium propriè non eſſe creditorem.

Appell. LXIV.

Culpa.

Culpæ appellatione venit culpa leuis, vt per 1
Aleiat. *in l. culpa lata, num. 2. verſ. ſolent tamen. ff. de verbor. ſignificat.* Dec. per text. *ibi, in l. contractus, num. 25.* vbi Cagnol. *num. 12. & 28. ff. de regulis Iuris*, Matant. *de ordine iudic. p. 4. in princip. n. 69.* Menoch. *remed. 12. recuper. num. 3.* Decian. *in tract. crimin. quæſt. 88. num. 91.* Et ideo non venit lata, vt notant Decian. *num. 22.* & Farin. *num. 92. citatis locis*, nec leuiſſima, ſicut tradunt Curt. iun. *conſil. 19. num. 6.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſ. 3. n. 136.* Farin. *dict. quæſt. 88. num. 96.*

Culpæ appellatione continetur dolus, quan- 2
do lex, ſeu diſpoſitio vult aliquem teneri de culpa, quia tunc multo magis tenetur de dolo, vt per Bart. *in l. quod Nerua, num. 9. & 10. ff. depoſiti*, vbi infert ad eum qui promiſit omne damnum contingens culpa famuli, qui tenetur etiam de damno contingente dolo ipſius famuli, putà ſi furtum fecerit, Capra *conſil. 78. num. 9.* Decian. *d. cap. 6. num. 1. & ſeq.* Farin. *d. quæſt. 88. num. 98.* vbi *n. 99.* ſubdit quòd ſi teſtes deponant culpam interueniſſe, cùm non declaretur de culpa, intellexerint propter incertitudinem non probat.

Culpæ appellatione venit dolus, & lata cul- 3
pa, quando ſubiecta materia id ſuadeat, quia culpa intelligitur ſecundùm ſubiectam materiam, Dec. *in d. l. contractus, num. 25. ad fin.* Cagnol. *num. 12. & 28.* Decian. *d. cap. 6. num. 22. verſ. quod ſi prius*, Farin. *in d. q. 88. num.* 100.

Appell. LXV.

Cura, Curatus.

1 *Cura animarum appellatione propriè venit actualis, non verò habitualis.*

2 *Beneficium omne habens iuriſdictionem viſitandi, excommunicandi, abſoluendi, & alia faciendi ad morum correctionem pertinentia, dicitur habere curam animarum.*

3 *Vicarij curati appellatione venit ille, qui habet perpetuam Vicariam*

4 *Rector curæ animarum dicitur Vicarius curatus.*

Curæ animarum appellatione propriè venit 1
actualis, non verò habitualis, vt tenuit in terminis Capra *commun. concluſ. 9. num. 78.* & fuit dictum in Vicen. Prioratus 9. Iunij 1606. coram bonæ
mem. Patriarcha Manzanedo. Venit etiam illa cu- 2
ra, quæ exercetur in foro contentioſo reſpectu iuriſdictionis, quia omne beneficium habens iuriſdictionem viſitandi, excommunicandi, abſoluendi, & alia faciendi ad morum correctionem pertinentia, dicitur habere curam animarum, *cap. dubium 54. verſ. licèt autem, de elect.* gloſ. *verb. cura animarum, in Extrauag. execrabilis, de præbend.* Ioan. 22. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. cap. 97. n. 4.* Rebuff. *in repet. cap. extirpanda, §. qui verò, num. 130. de præbend. & in tract. nomin. quæſt. 9. num. 53.* Quint. *in repet. de multa, num. 76. eod. tit.* Fuſc. *de viſitat. lib. 2. cap. 7. num. 5.* Maſcard. *de probat. concl. 438. n. 20. cum ſeqq.* Rot. *deciſ. 52. p. 2. diuerſ.*

3 CVRATI Vicarij appellatione venit ille, qui habet perpetuam Vicariam, Gemin. *conſ.86. in princ. num.2. verſ. nam ſibi.* Zabarel. *conſ.30. In hac dubia, in princip.* Card. Tuſch. *d. lit. C. concl.1099.* talis enim dicitur Rector curæ animarum, Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloſſ.5. §.3. n.23.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit. de conſtit. deciſ.22.* Aloyſ. Ricc. *collect.979. in princ.*

APPELL. LXVI.

Curiales.

CVRIALIVM appellatione, & curiam ſequentium, veniunt etiam familiares Cardinalium, Oldrad. *conſ.211. verſ. circa tertium, & conſ.293. n.5. verſ. & per hoc,* quem refert Card. Tuſch. *d. lit. C. concl.1114. n.3.* Veniunt etiam Cardinales ipſi, nec excluduntur propter excellentiam ſtatus, ſicut nec Imperator excluditur ab ordine Senatorum, nec à numero commilitonum, Oldrad. *d. conſ.211. num.5. verſ. circa ſecundum, & d. conſ.293. verſ. ſecundò conſueuit, n.2. & ſeq. & conſ.321. n.2.* vbi quòd appellatione populi veniunt Senatores, & appellatione familiæ venit paterfamilias.

APPELL. LXVII.

Curia.

CVRIÆ appellatione quid veniat, vide latè Gonzal. *ad reg.8. Cancellar. gloſſ.13. §.1.* Surd. *conſ.311. n.31.32. & 35.* & quod contineatur locus vbi Rex eſt cum ſuis conſiliariis & aliis, qui eius lateri aſſiſtunt, vt ei conſulant in regimine totius Regni, tradunt Couar. *practicar. cap.4. n.10.* Cabed. *Luſit. deciſ.13. n.3. p.1.*

CVRIÆ Romanæ appellatione propriè venit locus vbi eſt Papa, non verò vbi eſt audientia, vel Concilium Papæ, Gonzal *d. gloſſ.13. §.1. à num.2.* D. Barboſ. *in l.2. §. Legatis à n.37. ff. de iudic.* Licèt lato modo Curia dici poſſit, non ſolùm vbi eſt Papa, ſed etiam vbi eſt eius audientia, ſecundùm Mari. Alter. *de cenſuris, tom.1. diſp.9. lib.5. cap.3.* Nicol. Garc. *de benefic. p.1. cap.1. à n.387.*

APPELL. LXVIII.

Damnum.

1 *Diminutio patrimonij propriè & ſtrictè loquendo venit appellatione damni.*
2 *Filius dicitur pati damnum ſi priuatur hæreditate paterna, vel materna.*
3 *Lucrum ceſſans venit appellatione damni.*
4 *Spem lucri amittens non dicitur propriè pati damnum.*
5 *Expenſa non veniunt in contractibus appellatione damnorum.*
6 *Fructus, & expenſa litis veniunt appellatione damnorum.*

1 DAMNI appellatione propriè, & ſtrictè loquendo venit diminutio patrimonij, *l.3. l. Proculus, ff. de damno infecto,* Bald. *conſ.182. Locata fuit, num.2. verſ. in hac quæſtione, lib.1.* Socin. iun. *conſ.78. n.1.14. & 22. lib.2.* vbi declarat Card. Tuſch. *d. tom.2. lit. D. concl.4. n.1.* vbi *n.4.* ſubdit quòd inferens alicui diminutionem patrimonij dicitur dare damnum, & *n.5.* poſt Caſtren. *conſ.339. ante n.2. lib.2.* ait filium
dici pati damnum ſi priuatur hæreditate paterna, vel 2
materna.

DAMNI appellatione venit lucrum ceſſans, ſe- 3
cundùm Surd. *conſ.383. n.23.* & damnum emergens, vt reſoluit Pyrrh. Maur. *de fideiuſſ. ſect.3. cap.3. n.14. in prælud.* nam lucrum iam radicatum perdere, eſt damnum pati, gloſſ. *in l.1. §. ſi quis ff. de itin. actúque priuato,* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus. n.192.* Mari. Antonin. *var. reſol. lib.1. reſol.92. num.25.* Strictè verò amiſſio lucri nondum acquiſiti non pertinet ad damnum, *l. Proculus 26. ff. de damno infecto,* Alex. *conſ.114. Super eo, in princ. lib.3.* Ioan. Anton. Bellon. *conſ.89. n.5.* Iaſ. *conſ.54. Circa dubium,*
n.5. lib.1. quia amittens ſpem lucri non dicitur pro- 4
priè pati damnum, Bald. *d. conſ.182. n.4. & 7. lib.1.*
Card. Tuſch. *d. lit. C. concl.4. n.17.* In contractibus 5
verò appellatione damnorum non veniunt expenſæ, vt probat text. *in cap. in noſtra 8. de iureiur.* & reſoluunt Surd *deciſ.261. n.4.* & Card. Tuſch. *practic. concl. tom.3. lit. E. concl.637. n.3.*

DAMNI appellatione veniunt fructus, & ex- 6
penſæ litis, vt per text. *in cap. in noſtra 8. de iniur. & damno dato,* colligunt Deci. *in cap. cùm M. n.3. verſ. præterea, de conſtitutionib. & in cap. in nomine Domini, n.15. de teſtib. & in cap. vt debitus, n.3. de appellat.* Boër. *deciſ.52. n.7.* Surd. *deciſ.261. à n.4.* Alex. *conſ.34. in fin. lib.3.* Montaleg. *in praxi, lib.1. cap.11. n.104. & 105.* Cardin. Tuſch. *d. tom.2. lit. D. concl.4. n.3.*

APPELL. LXIX.

Debitor, Decimæ.

1 *Debitoris appellatione venit verus debitor.*
2 *Statutum diſponens quod bona debitoris poſſint dari in ſolutum creditori, intelligitur, ſi debitum eſt liquidum, aliàs non.*
3 *Debitoris appellatione veniunt etiam illi, qui habent inter ſe beneficium diuiſionis.*
4 *Fideiuſſor continetur debitoris appellatione in ſtatuto.*
5 *Debitoris appellatione propriè & verè non venit debitor ſub conditione.*
6 *Debitoris appellatione propriè non venit, qui reali obligatione conueniri non poteſt.*
7 *Decimarum appellatione regulariter veniunt ſpiritualès, non temporales, & reditus propbani.*

DEBITORIS appellatione venit verus debi- 1
tor, & ideò delegans, vel promittens dare tot debitores, &c. intelligitur de veris debitoribus, Bald.
conſ.442. Verba ita dicunt, lib.1. ac proinde intelligi- 2
tur de debitore liquido, & claro, vnde ſtatutum diſponens, quod bona debitoris poſſint dari in ſolutum creditori, intelligitur ſi debitum eſt liquidũ, aliàs non, Bald. *conſ.133. Mandatum dicitur, lib.2.* refert Card. Tuſch. *d. tom.2. lit. D. concl.35. n.1. & 2.*

DEBITORIS appellatione veniunt etiam 3
illi, qui habent inter ſe beneficium diuiſionis, prout ſunt tutores, quia nihilominus quoad totum dicuntur debitores, Cuman. *conſ.24. circa fin. verſ. vnde quamuis,* Card. Tuſch. *d. concl.35. n.3.*

DEBITORIS appellatione in ſtatuto continetur 4
fideiuſſor,

fideiuſſor, Iaſ. *in l. ſi creditores, num. 2. C. de pactis*, Mollign. *n.*250. quia fideiuſſor dicitur debitor, Bart. *in l. 1. ff. ſi certum petatur*, Barbat. *conſ.* 86. *Illud, col.* 3. *lib.* 3. Cardin. Tuſch. *d. concl.* 35. *n.* 5.

5 Debitoris appellatione propriè, & verè non venit debitor ſub conditione, Alex. *conſ.* 1. *Ex narratis, n.* 14. *cum ſeqq lib.* 4. Card. Tuſch. *d. concl.* 35. *n.* 10. licèt ſaltem largè contineatur, Surd. *conſ.* 113. *num.* 26.

6 Debitoris appellatione propriè non venit qui reali obligatione conueniri non poteſt, Bald. *conſ.* 133. *circa princip. verſ. & hic eſt conſiderandum, lib.* 2. Rot. Auenion. *deciſ.* 134. Card. Tuſch. *dict. conſ.* 35. *num.* 11. vbi *num.* 12. poſt Alex. *conſ.* 102. *in princip. lib.* 6. idem ait de eo, qui poteſt conueniri rei vendicatione, quia propriè non eſt debitor, neque propriè obligatus, ſed largè bene poteſt dici debitor & obligatus, *& num.* 17. poſt Cuman. *conſ.* 24. *circa fin.* ſubdit, quòd non eſt propriè debitor tutus exceptione fauorabili peremptoria, *& n.* 18. nec ille qui exceptione perpetua ſe defendere poteſt.

7 [Decimarum appellatione regulariter ſecundùm Iuris interpretationẽ, & verbi proprietatem veniunt ſpirituales, non autem temporales, & redditus prophani, Alciat. *conſ.* 32. *num.* 3. *lib.* 1. *tom.* 1. Rot. apud Paul. de Rubeis *tom.* 3. *diuerſ.* aliàs *p.* 7. *recent. deciſ.* 180. *n.* 17. *&* 18. *& deciſ.* 129. *n.* 8. vbi *n.* 7. ait quòd decimæ illæ propriè non dicuntur, quæ in quota non exiguntur.]

Appell. LXX.

Deſcendentes.

1 *Deſcendentium appellatione veniunt omnes in infinitum deſcendentes.*
2 *Deſcendentes, eſt nomen collectiuum denotans perpetuitatem.*
3 *Verbum*, deſcendentes, *quando non trahatur ad fideicommiſſum, oſtenditur.*
4 *Deſcendentes ex Titio quando vocantur, intelligitur de filiis primi gradus.*
5 *Verbum*, deſcendentes, *reſtringi debet ad filios primi gradus, ne ſequatur abſurdum.*
6 *Diſpoſitio teſtatoris quando eſt reſtricta ad aliquod tempus, verbum,* deſcendentes, *intelligitur de iis, qui intra illud tempus poſſunt veriſimiliter naſci.*
7 *Naſcituri & concepti poſt mortem teſtatoris veniunt deſcendentium appellatione.*
8 *Naturales veniunt etiam deſcendentium appellatione.*
9 *Maſculi, & fœminæ veniunt deſcendentium appellatione.*
10 *Natus ex fœmina dicitur deſcendens aui materni.*
11 *Teſtator vbi vocauit deſcendentes maſculos non admittuntur fœminæ.*
12 *Deſcendentes ex linea maſculina, vel per virilem ſexum quando ſunt vocati, tunc fœminæ non veniunt etiam deſcendentes ex maſculis.*
13 *Statuto excluſiuo fœminarum propter maſculos ſtante tunc fœminæ, non comprehenduntur etiam ſub verbis aptis eas comprehendere.*
14 *Teſtator quando tacitè, vel expreſſè habuit mentem conſeruandi bona in agnatione, non veniunt fœminæ.*
15 *Teſtator vbi vocauit filios maſculos, & eorum deſcendentes, cenſetur repetere qualitatem maſculinitatis in deſcendentibus.*
16 *Teſtator quando fœminis deſcendentibus prouidet de dotibus, tunc illæ non venient in ſubſtitutione de deſcendentibus.*
17 *Deſcendentium appellatione veniunt etiam nati ex fœminis.*
18 *Teſtator vbi vocauit maſculos per lineam maſculinam, ſeu virilem ſexum deſcendentes, vel ſolùm deſcendentes ex linea maſculina, maſculi ex fœminis non veniunt*, & n. 19 & 20.
21 *Maſculus ex fœmina non venit deſcendentium appellatione in priuilegiis.*

Descendentium appellatione continentur nepotes, neptes, pronepotes, proneptéſque, & veniunt omnes in infinitum deſcendentes, *l. fin. C. de ſuis & legitim. hered. auth. de hered. ab inteſtato, in princ.* Alex. *conſ.* 18. *Attentis narratis, in fin. lib.* 5. Socin. *conſ.* 43. *Viſis, col.* 2. *lib.* 3. *& conſ.* 51. *in princ. lib.* 4. Marz. *conſ.* 40. *Quia in hac cauſa, in princ.* Pariſ. *conſ.* 88. *col.* 2. *& conſ.* 92. *col.* 1. *lib.* 2. Gozadin. *conſ.* 20. *num.* 8. Ruin. *conſ.* 22. *num.* 11. *cum ſeqq.* Natt. *conſ.* 64. *Credo, num.* 5. *cum ſeqq.* vbi id ampliat etiam in priuilegio immunitatis, in caſu prohibitio alienationis, & in donatione, Decian. *conſ.* 103. *num.* 24. *&* 25. *lib.* 2. vbi quod ex quo infinitas denotatur, neceſſariò plures gradus importat, Caſtren. *conſ.* 411. *Viſo facto, col. pen. in princip. lib.* 1. vbi quod deſcendentium appellatione veniunt omnes in infinitum, quia aſcendentes, & deſcendentes dicuntur in infinitum, Honded. *conſ.* 1. *num.* 24. *tom.* 1. Menoch. *conſ.* 124. *n.* 78. *& conſ.* 347. *num.* 6. *& conſ.* 435. *n.* 23. *& conſ.* 530. *num.* 26. *& conſ.* 930. *num.* 6. *&* 18. *& conſ.* 393. *num.* 33. *&* 66 *& conſ.* 127. *n.* 2. *& conſ.* 1080. *num.* 4. *& conſ.* 1099. *num.* 14. *& de praeſ. lib.* 4 *praeſ.* 91. Præt. *de Interpret. vltim. volunt. fol.* 289. *num.* 24. Adrian. Neguſant. *in ſylua reſponſ. q.* 21. *num.* 16. *& q.* 97. *num.* 5. *& q.* 300. *num.* 22. Peregr. *de fideicomm. art.* 19. *num.* 11. *& art.* 22. *num.* 43. *& art* 25. *num.* 8. *& art.* 30. *num.* 2. *&* 14 Barz. *Bononien. deciſ.* 4. *num.* 17. *& deſ.* 7. *num.* 1. *&* 6. Puſat. *de ſubstit. q.* 327. *num.* 1. Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 2. *lit. D. concluſ.* 219. *num.* 1. Rot. coram Reuerendiſſimo D. Coccino, *deciſ* 493 *num.* 2. & in Bononien. fideicommiſſi de Lambertinis 22. Iunij 1609. coram Patriarcha Manzanedo, impreſſa per Farin. *deciſ.* 190. *n.* 3. *in princip. p.* 1. *recent.* [& apud Paul. de Rubeis *deciſ.* 68. *n.* 18. *tom.* 2. *diuerſ.* aliàs *p.* 6. *recent.* & coram Duran Epiſcopo Vrgellen. *deciſ.* 254. *num.* 3. vbi quod deſcendentes appellatione filiorum, & deſcendentium veniunt etiam nepotes ex filia, *& deciſ.* 300. *n.* 8 dicit quod verbum, *deſcendentes*, eſt aptum comprehendere maſculos, & fœminas, *& num.* 9. quod vocatio filiorum & deſcendentium intelligitur ſolùm de filiis & deſcendentibus maſculis, ſi poſtea continuatiuè in eadem oratione fiat mentio de maſculis.] Amplia vt appellatione deſcendentium, vel poſterorum veniant omnes in infinitum, quamuis nati poſt mortem teſtatoris, vt per Socin. ſen. *in l. cogatis, n.* 30. *in fine, ff. de rebus dub.* Cephal. *conſ.* 318. *n.* 124. Menoch. *de praeſumpt. lib.* 4. *praeſ.* 91. *in fine, & conſ.* 1 *n.* 184 Petra *de fideicom. q.* 11. *n.* 85. & maximè quando diſpoſitio in tempus futurum collata eſt, vt ſentit Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 11. *num.* 4. 1

Eſt enim nomen collectiuum, *deſcendentes*, denotans perpetuitatem, & in fideicommiſſo ordinato ad deſcendẽtium fauorem omnes in perpetuum 2

ordine ſucceſſiuo per fideicommiſſariam vocati cenſentur, Ioan. de Anan. conſ. 46. n. 3. Beroi. conſ. 102. num. 25. lib. 2. Ruin. conſ. 164. num. 3. lib. 3. Roland. conſ. 70. num. 20. cum ſeqq. lib. 3. Nat. conſ. 531. num. 25. & conſ. 437. num. 1. Couar. var. lib. 3. cap. 5. num. 4. verſ. ſecundum, & in cap. Rainutius, §. 2. in fine, de teſtament. Marzar. conſ. 1. num. 13. & ſeq. & dict. conſ. 40. num. 6. & 9. Cephal. conſ. 268. num. 25. lib. 2. Hieron. Gabr. conſ. 101. num. 22. cum ſeqq. lib. 1. Decian. conſ. 1. à num. 245. verſ. quartus, & vltimus caſus, & conſ. 41. num. 66. cum ſeqq. lib. 1. Simon de Prætis de interpret. vltim. volunt. lib. 3. interpr. 2. dub. 6. ſolut. 9. num. 46. Craſſ. §. fideicommiſſum. q. 15. in fine, & q. 16. num. 3. cum ſeqq. & plures, quos refert Rot. loco proximè citato, & in Florentina fideicommiſſi de Dettis 7. Februarij 1607. coram Iuſto, impreſſa per Farinac. deciſ. 125. num. 3. p. 1. recent. & quòd vbi filij, & eorum deſcendentes à teſtatore ad eius hæreditatem vocati ſunt, non copulatiuè, ſed ordine ſucceſſiuo vocati cenſeantur, fuit dictum in Romana fideicommiſſi de Vrſinis 9. Maij 1611. coram Reuerendiſſimo Domino meo Pirouano, impreſſa per Farinac. deciſ. 344. num. 2. apud Farin. p. 2. recent. Et quod in diſpoſitione vocante deſcendentes, & quoſcunque ſucceſſores etiam extraneos fiat interpretatio, vt extantibus deſcendentibus extranei hæredes quantumcunque vocantur non admittantur, ſed tantùm illis deficientibus, reſoluunt Socin. iun. conſ. 158. num. 19. cum ſeq. vol. 2. Caualcan. deciſ. 11. num. 5. p. 3. Peregrin. de fideicom. art. 32. num. 20. & 40. prout eos refert Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſolut. 7. num. 5. verſ. tum etiam, quia in diſpoſitione.

3 Non trahitur tamen ad fideicommiſſum verbum, deſcendentes, primis adeuntibus, niſi concurrant verba explicantia tempus futurum, vel quia ſit facta mentio hæredum, vel additæ fuerint dict. ſemper, in infinitum, quandocunque, & ſimilia, prout in præuiſis terminis in inſtitutione de filio, & eius deſcendentibus, vel de fratre, & ſuis, apertè tenuerunt Cuman. in l. cùm ita. §. in fideicommiſſo, n. 4. ff. de legat. 2. & in l. Gallus. §. quidam rectè. num. 7. verſ. vbi autem. ff. de liberis & poſt. vbi Aret. n. 7. & Socin. ſen. num. 5. verſ. quartus caſus, Deci. conſ. 205. num. 4. & conſ. 148. num. 5. & conſ. 253. num. 2. & conſ. 287. num. 7. & conſ. 291. num. 2. & conſ. 535. num. 18. Ruin. conſ. 92. n. 5. lib. 2. & conſ. 99. & 100. eod. lib. Decian. conſ. 26. num. 37. vol. 1. Petr. Anton. Anguiſſol. conſ. 72. 80. & 86. lib. 6. Macrob. conſ. 61. num. 88. Laderch. conſ. 92. & in ſubſtit. de filio & eius deſcendentibus, Menoch. de præſumption. lib. 5. præſumpt. 71. num. 10. Petra de fideicom. q. 5. num. 165. Sim. de Prætis de interpret. vltim. volunt. lib. 3. interpret. 2. dub. 1. fol. 5. num. 36. cum ſeqq. Surd. deciſ. 346. num. 18. Verùm eorum dicta, & rationes intelligi tantùm debent quando teſtator in concipienda inſtitutione vſus fuiſſet verbis dumtaxat directis, videlicet, inſtituit, hæredes fecit, & ſimilibus, quia ſecundùm eorum propriam naturam impoſſibile eſt quod trahantur ad fideicommiſſum, ex quo à principio iure directo valere poſſunt, iuxta legem, verbis ciuilibus, & l. in ſubſtitutionem. ff. de vulgari. Secus verò ſi teſtator verbis directis, & communibus eſt vſus, & tunc quia non tenditur directo ad impropriandam naturam verborum, non erit inconueniens, ſi inſtitutæ obliquetur, ex quo in ea adſunt verba apta recipere talem formam, quæ fideicommiſſum reſpiciat, vt obſeruant Deci. conſ. 248. num. 3. verſ. ſecundò reſpondetur. Prætis d. fol. 5. n. 4. Rimin. iun. conſ. 70. n. 36. & 38. vol. 1. eleganter Rot. in d. Romana fideicommiſſi de Vrſinis, coram Reuerendiſſimo Domino meo Pirouano.

Declaratur tamen primò ſupradicta reſolutio principalis, quæ habet appellatione deſcendentium, venire omnes in infinitum deſcendentes, vt locum non habeat quando vocati ſunt deſcendentes ex Titio, quia intelligitur de filiis primi gradus Titij, vt tenent Cephal. conſ. 330. num. 40. lib. 3. Menoch. conſ. 482. num. 1. & conſ. 585. num. 31. & 32. Prætis de interpret. vltim. volunt. fol. 289. num. 24. in fine, contra quos latè ſcribit Fuſar. d. q. 327. num. 7. cum ſeqq. vbi num. 15. declarat poſt Menoch. conſ. 74. num. 7. cum ſeqq. vt ſi adſint deſcendentes mediati, & immediati, quod cenſentur vocati deſcendentes immediatè, & proximiores, obſeruans tamen hoc non eſſe abſolutè verum, quia ſi ſunt tales deſcendentes, quod & remotiores non proximioribus forent admittendi ab inteſtato, vel poſſet locum habere repræſentatio, vel tranſmiſſio, vtique omnes venirent. 4

Declaratur ſecundò, quia ne ſequatur abſurdum verbum, deſcendentes reſtringi debēt ad filios primi gradus, vt eſt caſus in l. Lucius, la ſeconda, ff. de heredib. inſtituen. vt dicit Beroi. conſ. 122. n. 5. lib. 2. prout eum refert, & ſequitur Menoch. conſ. 238. n. 2. Surd. conſ. 554. num. 16. lib. 4. Fuſar. dict. quæſt. 327. num. 16. 5

Declaratur tertiò non procedere quando diſpoſitio teſtatoris eſt reſtricta ad aliquod tempus; nam intelligitur vocaſſe deſcendentes, qui intra illud tempus poſſunt naſci, Deci. conſ. 1. num. 254. lib. 1. Menoch. conſ. 328. num. 17. Fuſar. dict. quæſt. 327. num. 24. 6

DESCENDENTIVM appellatione veniunt naſcituri, & concepti poſt mortem teſtatoris, Ruſtic. ad l. cùm auus. ff. de condit. & demonſtr. lib. 2. c. 5. num. 15. Marzar. conſ. 1. num. 15. Ruin. conſ. 22. num. 18. lib. 2. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 11. n. 4. verſ. item deſcendentium, Card. Tuſch. dict. tom. 2. lit. D. concl. 219. num. 4. Rot. deciſ. 357. n. 5. p. 1. recent. & deciſ. 344. n. 11. p. 2. etiam recent. quia, deſcendentes, eſt nomen habens tractum ſucceſſiuum, Cardin. Mantic. deciſ. 375. n. 3. Intellige quando nomen collectiuum infinitatem importans eſt in diſpoſitione, quia conſtat de mente, Ruin. d. conſ. 22. n. 9. & 10. verſ. ſed iſtis, lib. 2. vbi exinde ampliat procedere tam in puris legatis, quàm in conditionalibus, & maximè quando nulli extabant tempore teſtamenti, & idem dicit Decian. conſ. 41. n. 24. & ſeq. lib. 1. vbi quòd ſi nomen eſt collectiuum, continens plures gradus, intelligitur de omnibus in infinitum, prout ſi vocantur liberi, vel deſcendentes, ſecus ſi filij, vel nepotes, ſeu vnum gradum continentes, & num. 29. ſubdit procedere tam in teſtamentis, quàm in contractibus, quod quidem ſine dubio procedit, vel quando fuit mentio de naſcituris, vel quando apposita fuit dictio in perpetuum, vel alia ſimilis, ita Pariſ. conſ. 37. n. 23. & 24. lib. 2. Ruin. d. conſ. 22. num. 14. lib. 2. Decian. dict. conſ. 41. n. 27. & 28. lib. 1. Cardin. Tuſch. d. concl. 219. num. 40. 7

DESCENDENTIVM appellatione veniunt etiam naturales, Bart. in l. tutelas. num. 4. ff. de capitis diminut. Angel. in l. ex facto, §. quis rogatus, n. 4. verſ. fallit ſi ſtatutum. ff. ad Trebel. Felin. in cap. in præſentia, num. 22. de probat. Decian. conſ. 3. num. 80. lib. 1. Rot. in Ianuen. Iuriſpatronatus 23. Ianuarij 1611. coram Patriarcha Pamphilio, & in Bononien. de Maluetiis 24. Februarij 1612. coram Cardin. Sacrato, impreſſa per Farin. deciſ. 388. n. 7. p. 1. recent. vbi num. 8. addit hoc 8

habere

habere difficultatem, quando quis natus eſt ex damnabili & punibili coitu.

9 Descendentium appellatione veniunt non ſolùm maſculi, ſed etiam fœminæ, arg. text. *in l. vlt.* iuncta *auth. ſeq. C. de ſuis & legitim. hæred. cap. nouit, de iudic.* & confirmatur ratio, quia vocabulum hoc eſt naturale, ac proinde ita in fœminis, ſicut in maſculis debet verificari, argum. *l. maximum vitium, C. de liber. præteritis*; quare ita tenent Alex. *conſ. 160. num. 2. lib. 2.* Crotus *in l. omnes populi, n. 154. ff. de iuſt. & iur.* Deci. *conſ. 253. num. 4. & conſ. 413. n. 11. & conſ. 468. num. 32. & conſ. 570. n. 9.* Gozadin. *conſ. 20. num* 8. Curt. ſen. *conſ. 64. n. 12.* Ruin. *conſ. 24. num 9. lib. 1.* Curt. iun. *conſ. 49. num. 5. in fine*, Pariſ. *conſ. 26. num. 34. lib. 2.* Natt. *conſ. 64. num. 8. lib. 1.* Crauet. *conſ. 584. num. 5.* Roland. à Valle *conſ. 58. num. 24. lib. 3.* Burg. de Pace *conſ. 23. num. 4.* Hieron. Gabr. *conſ. 97. num. 17. verſ. quartus caſus, lib. 1.* Rimin. iun. *conſ. 44. num. 22. & conſ. 56. num. 71. & conſ. 835. num. 13. lib. 7.* Cephal. *conſ. 11. num. 7. & conſ. 46. num. 47. & conſ. 32. num 1.* Burſat. *conſ. 157. num. 45. lib. 2.* Sfort. Odd. *conſ. 33. num. 3. & conſ. 46. num. 35. & conſ. 65. num. 62.* Decian. *conſ. 7. num. 30. cum ſeqq. lib. 4.* Alex. Rauden. *conſ. 5. num. 6. lib. 2.* Menoch. *conſ. 318. n. 5. & conſ. 331. num. 9. & conſ. 420. num. 18. & 24. & conſ. 519. num. 25. & conſ. 522. num. 2. & conſ. 585. num. 1. & conſ. 752. num. 18. & conſ. 957. num. 6. & conſ. 1012. num. 15. & de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 84. n. 26. & præſ. 91. n. 2.* Adrian. Neguſant. *in ſylua reſponſ. q. 173. num. 43.* Surd. *conſ. 308. num. 7. & conſ. 316. num. 1. & deciſ. 62. num. 2. & deciſ. 84. num. 6.* Cardin. Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib. 8. tit. 11. n. 1. cum ſeqq.* Sim. de Præt. *de interpret. vltim. volunt fol. 289. num. 24. & fol. 293. num. 66.* Peregr. *de fideicomm. art. 20. num. 8. cum ſeqq.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. deſcendentes, num. 4.* Ruſt. *in l. cùm auus, lib. 2. cap. 5. num. 14. cum ſeqq. ff. de conditionib. & demonſtrat.* Intrigl. *de ſubſtit. centuria 3. q. 85. num. 2.* Fuſar. *in ſimili tract. q. 325. num. 3.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 60. num. 2.* Card. Tuſch. *d. tom. 2. lit. D. concl. 219. num.* . [Cyriac. *tom. 2. controu. 269. num. 56.* Zeoff. *conſ. 24. ſub num. 3. verſ. id quod ideò verum eſt.*] Rot. *in Leodien. fideicomm. 19. Nouembris 1610. coram Card. Caualerio*, impreſſa per Farin. *deciſ. 255. num. 1. p. 1. recent. duplicata p. 2. recent. deciſ.* 318. & nouiſſimè *in Rauennaten. emphyteuſis 22. Maij 1628. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, in verſ. nec etiam*, vbi ſubdit quod quamuis Cephal. *conſ. 11. num. 12.* teneat quod emphyteuſis conceſſa pro ſe, ſuis filiis maſculis, legitimis, & naturalibus, tranſeat ad ſolos maſculos, tamen negari non poteſt quin ſit aliqua dubietas an verba ſint intelligenda de deſcendentibus maſculis tantùm, an verò etiam de fœminis.

10 Amplia vt etiam natura ex fœmina dicatur deſcendens, & veniat appellatione deſcendentium, *l. vlt. C. de ſuis, & legitim. hæred. auth. de hæred. ab inteſtato venien. §. vlt.* Fulgoſ. *conſ. 86. num. 2.* Ruin. *conſ. 120. num. 8. lib. 1.* Tiraq. *de iure primog. q. 13. n. 2.* Pariſ. *conſ. 51. num. 30. & conſ. 88. num. 11. & conſ. 92. num. 62. lib. 2.* Socin. iun. *conſ. 2. num. 11. lib. 3.* Aleiat. *reſponſo 563. num. 1.* Natt. *conſ. 64. num. 8. lib. 1. & conſ. 437. num. 2. lib. 3.* Cephal. *conſ. 46. num. 46. & 47.* Cardin. Mantic. *d. tit. 11. num. 1. cum ſeqq.* Menoch. *d. præſumpt. 84. num. 26. & præſumpt. 91. n. 3. & conſ. 321. num. 4. & conſ. 875. num. 11. 14. & 16. & conſ. 1127. num 9.* Adrian. Neguſant. *dict. q. 173. num. 43.* Craſſ. *in §. fideicommiſſum. q. 15. num. 1. cum ſeqq.* Intrigl. *dict. q. 85. num. 3.* Ruſt. *d. cap. 5. num. 14* Rot *deciſ. 226. n. 3. ad fin. apud Farin. p. 2. recent.* Fuſar. *d. q. 325. num. 3.* vbi *num. 5.* ait ampliationem huiuſmodi in aliquibus caſibus non eſſe recipiendam, primò, quando vocati eſſent deſcendentes ex parte patris, vel ex linea paterna; ſecundò, quando vocati eſſent deſcendentes maſculi; tertiò, quando ageretur de pronepote ex filia, vel vlteriori, quia licèt nepos poſſet dici deſcendens aui materni, non tamen idem de pronepote dicendum eſſet.

Limita primò, quando eſſet dictum de deſcen- 11
dentibus maſculis, vel teſtator vocaſſet deſcendentes maſculos, quia tunc non admittuntur fœminæ, ita Iaſon *in l. ſi quis id quod. num. 21. ff. de iudic. omnium Iudicum*, Anton. de Butr. *conſ. 46. Rec. deciſum*, Abb. *conſ. 36.* Videtur primò *lib. 1.* vbi per ſex fundamenta probat, quod qualitas maſculinitatis non poteſt conuenire fœminæ, Deci. *conſ. 154. Diligenter, n. 2.* Socin. *conſ. 14. Viſo teſtamento, n. 6. verſ. præterea filij maſculi, lib. 3.* Grat. *conſ. 5. num. 15. lib. 2.* Card. Mant *d. lib. 8. tit. 11. n. 7.* vbi ampliat limitationem etiamſi ſint maſculi ex fœminis, & *n. 8.* reſtringit, niſi fuerit fœmina, quæ vocauerit maſculos deſcendentes, Præt. *de interpret. vlt. volunt. fol. 293. n. 67. in fine*, Hieron. Gabr. *conſ. 132. q. 5. lib. 1.* Fuſar. *d. q. 325. n. 3.* Menoch. *conſ. 1036. num. 17.* Ruſtic. *dict. cap. 5. a num. 22.*

Limita ſecundò, quando vocati eſſent deſcen- 12
dentes ex linea maſculina, vel per vi ilem texum, quia tunc fœminæ non veniunt etiam deſcendentes ex maſculis, vt reſoluunt Crauet. *conſ. 250. n. 3.* Præt. *fol 287. num. 5. & fol. 292. num. 51. & fol. 293. num. 67. in fine*, latè Menoch. *conſ. 295. per totum, & conſ. 585. num. 18. & conſ. 625. num. 7. & conſ. 957. num. 30. & de præſumpt. præſumpt. 81. num. 6. lib. 4.* Peregr. *de fideicom. art. 26. num 23. & conſ. 11. n. 15. lib. 2.* Craſ. *d. q. 15. num. 3.* latiſſimè Fuſar. *de ſubſtit. q. 346. num. 12. cum ſeqq.* Contra Marſil. *ſing. 33.* Alexand. *conſ. 24. Ponderatis, num. 10. verſ. & non inficior, lib. 5. & conſ. 53. lib. 6. & conſ. 125. Viſo proceſſu, num. 4. lib. 7. & conſ. 17. Circumſpectis, num. 6. eod. lib. 7.* Socin. *conſ. 41. num. 5. lib. 4.* vbi ait, quod ſi teſtator inſtituit ſuos filios maſculos cum hoc, quod hæreditas ſua tranſeat de vno in alium deſcendentem per lineam maſculinam, ſi decedit vnus ex filiis relicta vnica filia, ipſa excludit patruos ſuos, Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib 8. tit. 11. n. 9.* Hieron. Gabr. *conſ. 90 n. 33. lib. 1.* Gall. *de except. ſucceſſ. tit. 4. except. 27. n. 75. p. 2.* Cenall. *commun. contra com. q. 54.* Cephal. *conſ. 413. n. 18. cum ſeqq.* Ruſtic. *in d. l. cum auus lib. 2. cap. 5. n. 22.* Cardin. Tuſch. *d. tom. 2 lit. D. concl. 219. n. 17.*

Limita tertiò, quando extaret ſtatutum, exclu- 13
dens fœminas propter maſculos, quia tunc fœminæ non comprehenduntur etiam ſub verbis aptis eas comprehendere, ita Bart. *in l. vt iuriſiurandi. § ſi liberi, num. 5. verſ. niſi in ciuitate, & in verſ. item prætiſta vera, ff. de operis libertorum*, Rimin iun. *conſ. 185. n. 35. lib. 1. & conſ. 499. num. 63. lib. 5.* Præt. *conſ. 161. n. 29. verſ. coadiuuatur*, Deci. *conſ 45. n. 12. lib. 3. & conſ. 7. n 49 in fine, & n. 50. lib. 5.* Menoch. *conſ. 420. n. 29. & conſ. 836. num. 13. cum ſeq & num. 21. & conſ. 867. num. 11. & ſeqq. & conſ. 1012. n. 26.* vbi *n. 28. & 29.* id limitat ex coniecturis, *& conſ. 1076. cum ſeqq. & conſ. 1079. num. 29. & de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 85. num. 3. & 4.* Peregr. *in tract. de fideicomm. artic. 25. num. 15. 22. & 26. & conſ 41. n. 12. in fine, lib. 5.* Intrigl. *de ſubſtit. centuria 3. q. 85. in fine*, Ruſtic. *in dict. l. cum auus. lib. 6. cap. 8. num. 16.* Rota *in d. Leodien. fideicommiſſi coram Cardin. Caualerio, deciſ. 255. num. 3. p. 2. recent.*

Limita quartò, quando teſtator tacitè, vel expreſsè 14
habuit

habuit mentem conſeruandi bona in agnatione, vt per Menoch. *conſ.*585.*n.*23.*& conſ.*900.*num.*40.*&* *conſ.*1012. *n.* 27. vbi de tacita conſeruatione bonorum in agnatione ob vocationem maſculorum, & *conſ.*1029.*n.*31.*& conſ.*1040. *n.*1. *cum ſeqq.* Præt. *de interpret.vlt.volunt.fol.*293.*n.*67.*& conſ.*161. *num.* 13. Fuſar.*de ſubſtit.q.*325.*n.*10.

15 Limita quintò, quando teſtator vocauit filios maſculos,& eorum deſcendentes; nam in deſcendentibus cenſebitur repetita qualitas maſculinitatis, ita Molin.*de primog.lib.*3.*cap.*5. *num.*59. Ruden. *conſ.*5. *num.* 9.*lib.* 2. vbi de primogenitura. Menoch. *conſ.*420. *num.*30. *& conſ.*585. Fuſar.*dict.quæſt.*325. *num.*14.

16 Limita ſextò, quando teſtator fœminis deſcendentibus prouidit de dotibus, nam non venirent in ſubſtitutione de deſcendentibus, & cenſerentur excluſæ à reliquis bonis, Hieron. Gabr. *conſ.*132. *n.*41.*lib.*1. Menoch. *conſ.* 197. *num.*55. *& conſ.*867. *n.*15. Ruſtic.*in d.l.cum auus.lib.*6.*cap.*8.*n.*14.Fuſar.*d.q.*325.*n.*16.

Limita ſeptimò, vbi diuerſa ratio adeſſet, ſubiectique materia aliud ſuaderet, tunc enim fœminæ non venirent, Socin.iun.*conſ.*1. *Præſentis conſultationis,n.*94.*lib.*1.Franc. Marzar.*conſ.*39.*Et ſanè,num.*12. Ruſtic.*d.lib.*2.*cap.*5.*n.*18.vbi *n.*21. pariter limitat in odioſis.

17 Descendentivm appellatione veniunt etiam nati ex fœminis, Ruin. *conſ.*49. *num.* 3. *lib.*1.*& conſ.*120.*n.*8.*eodem lib.*Socin.iun. *conſ.*2.*n.*11. *lib.*3.Tiraq *de primog.q.*13.*num.* 2.Pariſ.*conſ.*47.*n.*40. *cum ſeqq. lib.*3. vbi ait, quod fœmina ex maſculo dicitur deſcendens ex maſculis, & agnata, & de cippo, de ſtirpe, domo & familia, ac proinde continetur in ſtatuto, vel reformatione pro conſeruanda agnatione, *& num.*56. *&* 57. extendit etiamſi ſit nupta, *& num.*68. *cum ſeqq.* reſtringit niſi verba repugnarent, puta pro conſeruatione perpetua agnationis, quia mulier ſolum conſeruat donec viuit, Cardin. Tuſch. *d.lit.D. concl.*219. *num.*30. *cum ſeqq.* Surd.*conſ.*308.*num.* 14.*& conſ.*317. *num.*1.*&* 2. Rot. *in Auximana hæreditatis*, 4. *Iunij* 1612. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Pirouano*, impreſſa per Farinac.*deciſ.*417.*num.*4.*p.*1.*recent.* vbi ſubdit quod non dicuntur deſcendentes ex linea paterna,eadem Rot. *in Pampilonen. ſepulturæ* 10. *Nouembris* 1608. *coram Gregorio X V.* impreſſa per Farinac. *deciſ.* 226. *n.* 3. *p.* 2. *recent.* vbi intelligit maximè in tranſitoriis ad hæredes extraneos.

18 Limita primò, quando teſtator vocauit maſculos per lineam maſculinã deſcendẽtes,quia tunc maſculi ex fœmina non venirent, Ruin. *conſ.*18. *n.*9. *verſ. vel ſecundò, lib.*3. Molin. *de primog.lib.*2. *cap.*5. *n.*69. Menoch. *conſ.*802. *num.*82. quos refert, & ſequitur Fuſar.*de ſubstit.q.*346.*n.*32.

19 Limita ſecundò, quando vocati eſſent ſolùm deſcendentes ex linea maſculina, quia tunc maſculus ex fœmina non veniret, Ruin. *conſ.* 18. *lib.* 3. Cephal.*conſ.*239.*n.*7.*& conſ.*581.*n.*12.Peregr.*d.tract. de fideicom.art.*26.*n.*4.*& n.*29.*in fine*, quos refert, & ſequitur Fuſar.*d.q.*346.*n.*33.

20 Limita tertiò, quando vocarentur deſcendentes per virilem ſexum, quia tunc non venirent deſcendentes etiam maſculi ex fœmina, ita Bald.per text. *ibi in l. Gallus. §. nunc de lege. ff. de liber. & poſthum.* Card. Mantic. *d. lib.*8. *tit.*11. *num.*9 Craſſ.*in § fideicommiſſum, q.*15. *num* 3. Menoch. *de præſumpt. lib.*4. *præſ.*91. *num.*6. Peregr. *conſ.*50. *num.*1.*lib.*3. Intrigl. *de ſubſtit. cent.*3. *quæſt.*85. *num.*6. Fuſar. *d.quæſt.*346. *num.*34.

Descendentivm appellatione in priuilegiis non venit maſculus ex fœmina, Alexand. *conſ.*56.*num.*5 *in princ.lib.*1. præſertim in priuilegiis odioſis,& tertio præiudicialibus,Dec.*conſ.*123. *n.*4. *ante med.verſ.item fallit*,Bero. *conſ.*96. *num.*13. *lib.*1. Ioan.de Imola *conſ.*62. *Poſt exhibitum*, *ſub n.* 5. *verſ. item fallit,& n.*6. Vincent.de Franch. *deciſ.* 207.*n.*6. & fuit dictum in Romana menſæ nummulariæ,30. Iulij 1614. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 663. *n.*22. *p.* 1. *recent.* Veluti in priuilegio immunitatis, quia illud dicitur odioſiſſimum, *l.* 1.*ff.de iure immun.* Rimin.*conſil.*25.*num.*40.Natt.*conſ.*64. *Credo, num.*8. *circa fin.* 21

Descendentivm appellatione, quando vocantur ad fideicommiſſum ſi non ſint, admittuntur hæredes, niſi aliud cautum ſit in teſtamento, Natt.*conſ.*431.*n.*8. Sim. de Præt. *de interpret. vltim. volunt.fol.*289.*n.*24.Fuſar.*de ſubſtit.q.*328. 22

Appell. LXXI.

Dies.

1 *Diei appellatione in dubio venit dies naturalis.*
2 *Diei appellatione non venit nox niſi per fictionem.*
3 *Dies feſtiui dicuntur de præcepto.*
4 *Dierum appellatione veniunt continui, non autem vtiles.*

Diei appellatione in dubio aliter non declarato per partes venit dies naturalis, & ſic horarum 24.*l.cum qui certarum. ff.de verbor. obligat.* Iaſ. *in l.more Romano.ff.de feriis*, Ludou. Gom. *in reg. de reſignantib. infirmis*, *q.* 36. Bertazol. *de clauſulis inſtrum.clauſ.*1.*gloſſ.*5.*n.*2.*verſ.quartus.* 1

Diei appellatione non venit nox niſi per fictionem,Federic. de Senis *conſ.*44. *Factum tale eſt*, *n.* 2. *verſ. nam tunc dies, & conſ.*256. *in fine*, quem refert Cardin.Tuſch.*practic.concluſ.tom.*2. *lit.D. concl.*407. *n.*1.declarando vt per Rebuff.*ad l.*2.*ff.de verb.ſignif. verſ.videndum, pag.*21. 2

Dierum feſtiuorum appellatione in Breui Apoſt.nuncupato extra tempora, & alibi vbi de illis fit mentio,veniunt dies feſtiui ſub præcepto, vt reſoluunt Viuald.*in candel.aureo, p.*1 *tit. de Sacram. Ordinis,n.*35.*verſ.tertia concluſio*, Azor. *inſtit. moral. p.*2.*lib.* 1.*cap.*27.*q.*19. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.*273.*n.*2. & hæc opinio eſt probabilis. Contraria verò, quæ docet ſub hac appellatione comprehendi dies duplices, & feſti in ordinem ad officia diuina, licèt non ſint à laboribus feriati, probabilitate non caret, eámque amplectuntur Fr. Emman. *quæſt.Regular. tom.*3. *q.*23.*art.*5. Soar.*tom.*1.*de Relig. lib.*2.*de diebus feſtis,cap.*9.*n.*22. Stephan. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta,lib.*1.*cap.*2.*n.*11.quos refero Ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſcopi,p.*2. *alleg.*17. *ſub n.*7.ſecundùm Lugdunenſ.impreſſ. 3

Dierum appellatione veniunt continui,non autem vtiles,niſi de iſtis expreſſum ſit, *l.*1.*ff. de manumiſſ.l.qua ætate,ff.de teſtament.* Rebuff. *ad l.* 2.*ff.de verbor.ſignif.verſ.videndum eſt,pag.*21. 4

Appell. LXXII.

Dignitas.

1 *Epiſcopatus non venit appellatione dignitatis in odioſis.*

2 *Dignitatum appellatione in diſpenſationibus non veniunt maiores poſt Pontificalem.*

3 *Archidiaconatus, & Archipresbyteratus veniunt tantùm appellatione dignitatis in Eccleſia Cathedrali.*

4 *Archidiaconus & Archipresbyter ex ſolo nomine habent dignitatem de iure communi.*

5 *Præpoſitura, Theſauraria, Decanatus, & Sacriſta de Iure communi non ſonant in nomen dignitatis, niſi ſit conſuetudo in contrarium.*

6 *Vicarius generalis Epiſcopi in commiſſionibus cauſarum venit appellatione dignitatis.*

7 *Collector & Subcollector habent dignitatem cum iuriſdictione.*

8 *Commendatarius perpetuus habet dignitatem.*

9 *Cancellarius Academiæ Pontificis auctoritate approbatæ dicitur in dignitate conſtitutus.*

10 *Canonicatus non venit propriè, ſed largè dignitatis appellatione.*

11 *Abbatia non venit dignitatis appellatione in odioſis.*

1 DIGNITATIS appellatione non venit Epiſcopatus in odioſis, licèt ſecus in fauorabilibus, gloſſ. *verb. dignitatum, in cap. 2. de præbend. lib.* 6. Natt. *conſ.* 686. *n.* 3. *lib.* 4. Mandoſ. *reg.* 20. *Cancel. num.* 7 8. *&* 9. Coſin. *in pragm. tt. ſanct. tit. de elect. cap. licet*, §. *ſtatuis, verb. obſtaculo*, Lap. *alleg.* 84. vbi Mandoſ. *lit. B.* Petrus Greg. *de beneſic. cap.* 24. *n.* 1. Gambar, *de officio Legati à latere, lib.* 2. *num.* 41. *cum ſeqq. & lib.* 7. *num* 222. *cum ſeqq.* Burſat. *conſ.* 187. *num.* 5. *vol.* 3. Gonzal. *ad reg* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. *in princip. num.* 36. Vnde ſi Papa diſpenſet cum illegitimo ad omnes & quaſcunque dignitates Eccleſiaſticas, non cenſetur diſpenſare ad dignitatem Epiſcopalem, vt ſcribunt Maiol. *de irregul. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 4. Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 28. Peregr. *de fideicomm. art.* 13. *n.* 8. Sanctar. *var. q.* 38. *n.* 6. vbi citat metipſum *de officio Epiſcop. p.* 2. *alleg.* 1. *n.* 17.

2 DIGNITATVM appellatione in diſpenſationibus non veniunt maiores poſt Pontificales, Bellam. *deciſ.* 698. *poſt med.* Rebuff. *in concord. tit. forma mandat. Apoſtol. in gloſſ. verb. aut dignitate*, nouiſſimè Tamburin. *de Iure Abbatum, tom.* 1. *diſp.* 5. *q.* 19. *num.* 5. Ioan. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 3. *q.* 8. pluribus in id citatis tetigi, Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 2. *alleg.* 45. *num.* 14. & me citato in illo loco Sanctarel. *dict. quæſt.* 38. *num.* 31. dignitas enim maior poſt Pontificalem non venit etiam in gratia ad dignitates, vt poſt Ægid. Bellam. *deciſ.* 698. ſcriptum reliquit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 9. §. 1. *num.* 20. nec in facultate quam daret Papa conferendi etiam reſeruata qualiacunque, Lud. Gomez *in tract. de grat. expectat. num.* 45. vbi ſubdit quod ſi Papa dat litteras expectatiuas, litteræ ad illas non extenduntur, quæ poſt Pontificales maiores cenſentur, quod & probat Anaſtaſ. Germon. *in tract. de indultis Cardinal.* §. *ac irritum. n.* 50. Nomine autem dignitatis maioris intelligitur ea, quæ in Eccleſia Cathedrali maior eſt cæteris poſt dignitatem Epiſcopalem, vt aduertit Sanctarel. *d. quæſt.* 38. *num.* 32. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 168. *n.* 4.

DIGNITATIS in Eccleſia Cathedrali ap- 3
pellatione veniunt tantùm Archidiaconatus, &
Archipreſbyteratus, Pute. *deciſ.* 89 *num.* 1. *lib.* 3. nam 4
de Iure communi Archidiaconus, & Archypreſby-
ter habent dignitatem ex ſolo nomine, Aretin.
conſ. 23. *in princ.* quem refert Cardin. Tuſch. *practic.
concluſ. tom.* 2. *lit. D concl.* 419. *num.* 15. & 16. Alij au- 5
tem perſonatus, ſiue officia non ſonant in nomen
dignitatis de eodem Iure communi, niſi conſuetu-
do ſit in contrarium, Aretin. *vbi ſupra*, Card. Tuſch.
d. concl. 419 *num.* 19. vt de Præpoſitura dicit idem
Aretin. *d. conſ.* 23. *num.* 5 & de Theſaurario firmant
Rot. *deciſ.* 173. aliàs 8. *de præbend. in nouis*, Aretin. *d.
conſ.* 23. *in princip.* Abb. *conſ.* 93. *in princip. & per
totum, lib.* 2. & de Decanatu, Rot. & Aretin. *locis
proximè citatis*, & de Præcantore idem Aretin. *dict.
conſ.* 23. *num.* 6. & de Sacriſta Zabarel. *conſ.* 62. *in
princip.*

DIGNITATIS appellatione in commiſ- 6
ſionibus cauſarum venit Vicarius Epiſcopi gene-
ralis, qui in dignitate dicitur conſtitutus, vt re-
ſoluunt plures per me citati *in tract. de officio, & po-
teſt. Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 54. *num.* 132. vbi *numeris ſeqq.*
agitur de Vicario electo à Capitulo Sede vacante. 7
Venit etiam Collector, & Subcollector, quia ha-
bere dicuntur dignitatem cum iuriſdictione, Gon-
zal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 51. *num.* 79 Maſſob. *de Syno-
do diœceſana, cap.* 4. *dub.* 13. *n.* 32. ſecundùm Roman.
impreſſ. Venit etiam Commendatarius perpetuus, 8
Tuſch. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 5. Gonzal. *ad reg.* 8.
Cancell. gloſſ. 5. §. 8. *n.* 10. Tamburin. *de Iure Abbatum,
tom.* 1. *diſp.* 1. *quæſt.* 3. *n.* 4. Maſſobr. *d. dub.* 13. *n.* 38. vbi
n. 39. poſt Rebuff. *de pacif. poſſeſſ. n.* 41. ſubdit poſſe
delegari cauſas Commendatario Abbatis, ſicut Ab- 9
bati titulari. Venit etiam Cancellarius Academiæ
Pontificis auctoritate approbatæ, Azor. *inſtit. moral.
p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 13. *quæſ.* 9.

DIGNITATIS appellatione propriè non 10
venit Canonicatus, ſed largè. Achil. *deciſ.* 1. *n.* 2. & 6.
de reſcript. Feder. de Senis *conſ.* 80. *n.* 2. *in fine*, Selu *de
benefic. q.* 61. *num.* 2. Mari. Antonin. *lib.* 3. *reſol.* 11.
num. 19. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt.
reſol.* 90. *num.* 1.

DIGNITATIS appellatione non venit 11
Abbatia, quia eſt de maioribus dignitatibus, quæ
ſint in Eccleſia, & ob id ſpeciali nota digna, Lap.
alleg. 84. *num.* 11. Ludou. Gom. *de infirm. reſign. q.* 16.
& de val. q. 3. Flamin. Pariſ. *de reſignat. beneſic. lib.* 2.
quæſt. 1. *num.* 65. Intellige in odioſis, ſicut non venit
Epiſcopatus, Archid. *in cap.* 2. *num.* 1. *de Præbend. in* 6.
vbi Franc. *n.* 5. Tamburin. *de Iure Abbatum, tom.* 1.
diſp. 1. *q.* 2. *n.* 7. nam Abbatiæ æquiparantur Epiſcopa-
tibus, Rebuff. *in concord. tit. de mandatis Apoſtol.*
§. *ſtatuimus, verb. monaſteria*, Mandoſ. *in reg. Cancel,
de benefic. vacan. per promotionem, q.* 3. *n.* 8. Menoch.
conſ. 52. *num.* 133. Aſcan. Tamburin. *d. tom.* 1. *diſp.* 13.
q. 1 *num.* 18. In fauorabilibus igitur dignitatis ap-
pellatione venire Abbatiam conſtat ex *c. indemnita-
tibus, de elect. lib.* 6. *cap.* 2. *de iudic.* vbi Dec. *num.* 12.
Ioan. Corroſ. *in paraphraſi Sacerd. p.* 3. *c.* 3. *num.* 3.
Marc. Anton. Columna *in tract. de eccleſiaſt.
reddit. orig. p.* 2. *cap.* 15. *n.* 7. quos refert
& ſequitur Valenzuela
conſ. 74. *n.* 63.

* * *

APPELL. LXXIII.

Diœceſanus.

1 *Diœceſani appellatione Epiſcopus tantùm comprehenditur.*

Intellige vt num.2.

1 DIOECESANI appellatione Epiſcopus tantùm comprehenditur, non alius inferior, etiamſi is habeat iuriſdictionem Epiſcopalem, gloſ. *in Clem.1. verb. diœceſanis, de foro competenti. & in Clem.1. de vita, & honeſt. cleric. & in Clem.1. de iurepatron.* Imol. *in cap. de monachis, col. 2. de præbend.* Philib. Franc. *in cap. Ordinariis, verſ. appellatione vero, de officio Ordin. lib.6.* Zabarel. *in Clem. quia Regulares, num.12. de ſuppl. neglig. Prælat.* Eraſm. à Cochier *de Iuriſdict. Ordinarij in exemptos, p. 1. q. 1. num.6.* vbi *num.7.* ſubdit procedere in materia ſtricta, & odioſa, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.2. cap. 212. num.4.*

2 Verùm appellatiuum hoc intelligitur in iis, quæ potius exigunt officium, vel dignitatem Epiſcopi, quam eius iuriſdictionem: nam in aliis, quæ iuriſdictionem potius requirunt, appellatione diœceſani continetur inferior habens iuriſdictionem Epiſcopalem, vt ex Abb. Barbat. & Felino, obſeruat Couar. *in cap. Ioannes, n.1. de teſtam.* in quo, ait ille, oportet mentem, & rationem diſpoſitionis cuiuſque perpendere diligenter, Mandoſ. *reg.16 Cancel. q.42. n.2.* Flores de Mena *var. lib.4. q.24. num.9* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.303. n.1.* vbi ait, quòd veniunt Abbates habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, Sanch. *de Matrimon. lib.3. diſp.29. in fine,* Stephan. Gratian. *d.c.212. n.11.* Rot. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino, deciſ.346. n.6.*

APPELL. LXXIV.

Diœceſis.

DIOECESIS appellatione in materia fauorabili ciuitas continetur, ſecus in odioſa, ita *in cap. Rodulphus 35. de reſcript.* tenent Card. Florent. *num.1. oppoſ.1. num.10.* Imol. *col.2. num.5.* Butr. *col.1. n.10.* Abb. *n.5. verſ. ad ſecundum,* Felin. *col.5. n.8. verſ. tertia concluſio,* tradunt etiam Ferret. *conſ.220. n. 1. verſ. capit etiam,* Alex. *conſ.248. Ponderatis, num.10. & 11. verſ. pro quo etiam, lib.6.* Petr. Andr. Gammar. *ad cap. vnic. num.106. cum ſeqq. ſuper gloſſ. verb. diœceſis, de rerum permut. lib.6.* vbi etiam Ioan. Monach. *col.1. n.1. verſ. quid ſi in ciuitate,* Philip. Franc. *col.2. num.5.* Mandoſ. *ad reg.16. Cancel. q.42. n.7.* Rendina *in prompt. recept. ſentent. tom.1. tit.124. num.7.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſſ.43. n.193. cum ſeqq.* Nicol. Garc. *de benefic. p.1. cap. vlt. n.76. & 77.* Eraſm. à Cochier *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, p.4. quæſt.74.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.350. num.4.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali. §. 2. num. 32.* Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. tom.5. cap.893. n.35.* Sbroz *de Vicario Epiſcopi, lib.1. q.30. n.2.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 4. collect. 1387. in princ.*

APPELL. LXXV.

Diſtributiones.

1 *Anniuerſaria defunctorum veniunt appellatione diſtributionum ſimpliciter.*

2 *Mortuaria ſeu anniuerſaria non veniunt appellatione diſtributionum quotidianarum.*

DISTRIBVTIONVM appellatione ſimpliciter veniunt anniuerſaria defunctorum, *cap. vnic. de clericis non reſid. lib.6.* ibi, de diſtributionibus etiam pro defunctorum anniuerſariis largiendis idem decernimus obſeruandum, reſoluit Monet. *in tract. de diſtribut. quotidian. p.1. quæſt.3. num.12.* [Rota apud Paul. de Rubeis *deciſ.59. num.4. tom. 3. diuerſ.* aliàs *p.7. recent.* vbi quod anniuerſaria ſimpliciter continentur appellatione diſtributionum, & regulantur ad inſtar illarum.] 1

DISTRIBVTIONVM quotidianarum appellatione mortuaria, ſeu anniuerſaria defunctorum venire, tenet Lap. *alleg.42. num.1.* vbi Mandoſ. *in addit. lit. B.* allegat Mil. *in repert. verb. diſtributionum quotidianarum appellat.* Nicol. de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſtato, dum de ſucceſſ. clericor. ſecular. tractat, quæſt.6.* poſt *num.19.* & Rebuff. *poſt concord. de collation. §.1. in verb. diſtributionum.* Verùm appellatione diſtributionum quotidianarum huiuſmodi mortuaria non contineri, optimo forſan iure defendunt Zabarel. *in Clem.2. §. illi verò, n.15. de ætate, & qualit.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D. concl.511. n.2. & 3.* Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.7. cap.7. q.4.* Monet. *d. tract. de diſtribut. quotid. p.2. q.14. n.22.* Azor. *inſtit. moral. p.2. lib. 7. cap. 7. quæſ. 4.* [Rot. *d. deciſ.59. n.3.* vbi quod propriè non veniunt nomine diſtributionum quotidianarum, *& num. 7.* poſt Monet. *d.c.14. n.22.* & Cened. *canon. q.1. n. 5.* ſubdit quod diſpenſatus à Papa, vt etiam abſens diſtributiones quotidianas percipere poſſit, non tamen iſte percipiet anniuerſaria propriè debita iis tantùm, qui pro redemptione animarum fuſis precibus diuinam implorant.] 2

APPELL. LXXVI.

Diſtrictuales, Diſtrictus.

1 *Diſtrictualium appellatione veniunt originarij.*

2 *Diſtrictuales non veniunt appellatione oppidanorum.*

3 *Clerici in materia priuilegiata, & fauorabili veniunt appellatione diſtrictualium.*

4 *Diſtrictus appellatione venit diœceſis.*

DISTRICTVALIVM appellatione veniunt originarij, cùm illud verbum ſonet in originem, ſecundùm Bald. *conſ. 455. Quatuor ad propoſitum, n.3. vol. 4.* quem refert Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.20. gloſſ.23. n.12.* vbi *à princip.* illius gloſſæ agit de diſtrictu, territorio, comitatu, & diœceſi. Et quod diſtrictuales non veniant appellatione oppidanorum, cenſuit Rot. *apud Seraph. deciſ.467. n.7.* refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.4. collect.1387. in fine.* 1

DISTRICTVALIVM appellatione veniunt clerici in materia priuilegiata & fauorabili, vt 2

per

per Bellet.*diſquiſit.clerical.p.1.tit.de diſciplina clericali,§.2.num.*12. Rot. *deciſ.*451. *num.2.p.1.diuerſ.* An autem & quando clerici & Prælati dicantur eſſe de diſtrictu dominorum temporalium? vide Dominic. per text. *ibi,in cap.vlt.in princip.num.7.& vlt.de offic.deleg.*vbi etiam Franch.*num.*3.*&* 4. & Auchar. *n.*6. Cardin. Bellarmin. *tom.*1. *controu.* §. *generali*, *lib.* 1. *cap.* 28. *verſ.ſecunda propoſitio*, Surd. *deciſ.* 129, *& conſ.*301.*num.*7.Marta *de Iuriſdict.p.*4. *cent.*1. *caſu* 1. *num* 28. Soar. *de legibus, lib* 3. *cap.* 20. *n.*7.*ad fin.*

4 DISTRICTVS appellatione venit diœceſis, gloſſ.*verb diœceſim,verſ.hoc caſu,in Clem.ne Romani,* §.*ſanè,de elect.* nouiſſimè Iul. Lauor. *var. elucubrat. tom.*1.*tit.*1.*cap.*8.*num.*11.

APPELL. LXXVII.

Domicilium.

1 *Domicilij appellatione in dubio non venit originis, ſed habitationis.*

2 *Domicilium incolatus præfertur domicilio originis.*

3 *Domicilium habitationis omnino, & ſemper ſpectatur. Pro contraria parte multa allegantur, videlicet,*

4 *Domicilum originis præualet domicilio habitationis.*

5 *Domicilium originis potentius quàm incolatus, quia vnum naturale, aliud accidentale.*

6 *Qualitas naturalis maior eſt accidentali.*

7 *Forum vtrumque vbi concurrit in vna eadémque perſona, attendendum eſt domicilium originis, & non habitationis.*

8 *Domicilium originis eſt immutabile, habitationis verò, ſicut proprio facto conſtituitur, ita poteſt propria voluntate & facto mutari, & amitti.*

1 DOMICILII appellatione in dubio non venit originis domicilium, ſed habitationis, vt docent gloſſ. *verb. vnam dietam, in fine,in cap.ſtatutum,*§.*cum verò,de reſcript.lib.*6. vbi Franc. *num.* 12. & Dominic *ad fin.verſ. ex fine tamen gloſſæ*, Felin. *in cap.fin.num.*23.*verſ. bene facit, de foro compet.* Tiraq. *de retract.lig.* §. 9.*gloſſ.*2. *num.*21. Afflict.*deciſ.*384. *num.*7.Brunor.à Sole *in locis communib. verb. domicilium* 1.Cephal.*conſ.*414.*num.*58. Ioſeph. Seſſe *Aragonia deciſ.*59.*n.*9.Sanch.*de Matrimon.lib.*3. *diſp.*23. *num* 7.

2 Ratio eſt, quia domicilium incolatus præfertur domicilio originis, vt docent Alex. *conſ.*16. *vol.*1. Bertrand.*conſ.*201.*num.*4.*vol.*2.Natt.*conſ.*139. *n.*16. & domicilium habitationis omnino, & ſemper
3 ſpectatur, Iaſ.*in repet.l.ſi arrogator.n.*46.*ff.de adoption. & in l.*1.*col.*6.*verſ.tene contrarium,C.de ſumma Trinit.* & magis attenditur ſaltem in muliere, Surd. *conſ.* 549.*num.*1.

4 Contrarium tamen, imò domicilij appellatione venire originis domicilium, non omnino improbabilis tenet aliorum ſententia, dum reſoluunt hoc præualere domicilio habitationis, ex quorum numero ſunt Socin.*conſ.*254.*n.*8. *vol.*2.Decian.*conſ.*71. *n.*11.*vol.*2.Surd.*conſ.*343.*n.*30.*& conſ.*346.*n.*8. *&* 9. *& conſ.*371.*n.*49.

5 Quod quidem concludenti probatur ratione, quia domicilium originis potentius eſt, quàm domicilij, quia vnum naturale, aliud accidentale, ſecundùm Anch.*conſ.*37.*Contrà,num.*6.*in fine,& n.*7. Peralta *in l.vnum ex familia,*§.*ſi de Falcidia*, *n.*13. *ff. de legat.*2. Card.Tuſch. *practic. concluſ. tom.*5.*lit.N. concl.*8.*num.*3 Menoch. *de præſumpt. lib.*6. *præſ.*42. *a num.*4 atqui naturalis qualitas maior eſt accidentali, 6
& magis attendi debet, quia naturalia præualent, *l.qui habet,in princip.*& *ibi* Dyn. & Bart.*ff. de tutelis*, Tiraq.*de retract. lig.* §.30.*gloſſ.*1. *num.* 26. Menoch. *conſ.*52.*n.*124.Sanch.*d.lib.*3.*diſput.*23.*n.*6.*verſ.primo, Ergo*, &c.

Vnde attendendum eſſe domicilium originis, & 7
non habitationis, quando in vna, & eadem perſona vtrumque forum concurrit, colligitur ex *l. libertus.* § *præſcriptio,ff.ad municip.*& ſcribunt Crot. *in rub.ff. ſoluto matrim.n.*37.vbi etiam Riconit. *n.*80. Cephal. *conſ.*451.*n.*112.Menoch.*conſ.*329.*n.*38.Vnde ciuitas originis in concurſu tanquam fortior & potentior ciuitate domicilij præferenda eſt, vt docet Adrian. Neguſant.*in ſyluareſp.q.*60.*n.*3.

Nam domicilium habitationis, quod accidentale 8
dicitur, ſicut proprio facto conſtituitur, ita propria voluntate & facto mutari, & amitti poteſt, vt cum multis reſoluit Menoch. *de præſumpt. lib.*6. *præſ.* 42. *num.*11.& tangit Sanch.*d.lib.*3. *diſp.*23. *num.*4 naturale verò originis domicilium voluntate ipſius ciuis mutari, aut tolli non poteſt, quia naturalia ſunt immutabilia, ſicut probat text.*in l.aſſumptio.ff. ad municip.& in l.origine, C.de municip. & orig. lib.*6. & ſcripſerunt Menoch.*conſ.*329.*n.*37.*& conſ.*1171.*num.*5. *& d.lib.*6.*præſ.*42.*num* 4.vbi *num.*5.intelligit quoad munera, & honores, & ſic onera perſonalia, Brunor. à Sole *in locis communib.verb. domicilium* 2. Cardoſ. *in praxi Iudicum,& Aduocat.eod.verb.num.*3. Sanch. *d.diſp.*23. *num* 4. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper.lib.*2.*concluſ.*36.*n.*2. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.cap.*75.*n.*10.

APPELL. LXXVIII.

Domeſtici.

1 *Domeſticorum appellatione propriè veniunt illi qui ſubſunt, vel ratione patriæ, vel domeſtica poteſtatis.*

2 *Domeſticos ſi teſtator ſubſtituat, eorum appellatione admittuntur illi, qui ſunt de familia.*

DOMESTICORVM appellatione propriè 1
veniunt illi, qui ſubſunt vel ratione patriæ, vel dominicæ poteſtatis, & qui habitant cum aliquo, vel aliquo modo ſunt ſubiecti mercenarij, vel ſimiles, Bald.*in l.*2.*C.de teſtib.*Felin.*in c. in litteris,eod. tit.* Aretin.*conſ.*13.*Viſo diligenter,n.*14.*&* 15.Maſcard.*de probat.concl.*533.

DOMESTICORVM appellatione, vbi te- 2
ſtator eos ſubſtituit, continentur illi, qui ſunt de familia, Bart.*in l.*1 *in princ.ff. ad Syllan.* Franc. *in cap. ſi pater, col.*55. *verſ. decimoſeptimo*, *de teſtam. lib.* 6. Laurét. de Pallat.*in tract,quod ſtătibus maſculis,n.*161. Sim. de Prætis *de interpret. vlt. volunt. fol.*289. *n.*23. quos refert, & ſequitur Fuſar.*de ſubſtitution. q.*375.

APPELL. LXXIX.

Dominium.

1 *Dominij appellatione propriè venit directum.*

Dominium

2 *Dominium dicitur qualibet perpetua vtilitas.*
3 *Dominij quando ſit ſimplex mentio in libello, intelligi debet in directo, non de vtili, item de proprio, non de quaſi dominio, niſi dicatur.*
4 *Limita vt ſuſtineatur actus ſecundum propriam ſignificationem.*

1 DOMINII appellatione propriè venit directum, l. 1. §. qui in perpetuum. ff. ſi ager vectigalis, Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione, cap. 17. num. 13. lato verò modo tam vtilis, quàm directum venit, Menoch. conſ. 226. num. 276. & conſ. 116. num. 10. Surd. deciſ. 288. n. 28. Barth. conſ. 243. Fuit quidam, n. 6. lib. 6. Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 8. lit. V. concl. 191. num. 8. Cardin.
2 Mantic. deciſ. 59. num. 1. vbi etiam quod quælibet perpetua vtilitas dominium dicitur, & n. 2. ſubdit quod dominium dicitur reſpectu vniuerſalis iuriſdictionis.

3 Vnde quando ſimplex mentio ſit in libello de dominio, intelligi debet de directo, non de vtili, item de proprio dominio, non de quaſi dominio, niſi dicatur, Alex. conſ. 83. Viſo themate, num. 2. lib. 3. quem refert Card. Tuſch. pract. concluſ. tom. 6. lit. P. concl. 918. n. 2.

4 Limita vt ſuſtineatur actus ſecundùm propriam naturam, quia tunc vbi ſit mentio de dominio, intelligitur de vtili, & non de directo, ita Alexand. conſ. 86. In cauſa datiorum, col. 2. verſ. nec obſtat, lib. 1. quem refert idem Card. Tuſch. tom. 8. lit. V. concl. 101. num. 26.

APPELL. LXXX.

Dominus.

1 *Domini appellatione qui veniant, & qui tales dicuntur, remiſſiuè.*
2 *Domini appellatione ſtrictè venit vtilis dominus, regulariter verò intelligitur tam de domino directo, quàm de vtili.*
3 *Domini appellatione venit etiam dominus pro parte.*
4 *Vſufructuarius ſecundùm ſubiectam materiam venit appellatione domini.*

1 DOMINI appellatione qui veniant, & qui tales dicantur, vide Alex. conſ. 129. Puto de iure, n. 3. verſ. pro hoc etiam, lib. 2. vbi quod propriè maioritatem habens, ſeu præeminentiam, dicitur dominus, Valaſc. de iure emphyt. q. 13. n. 4. Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 2. lit. D. concl. 614. per totam, latè Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 1. n. 18. cum ſeqq. Surd. conſ. 357. n. 12. vbi agit an qui grauatus eſt fideicommiſſo, vel ſub conditione, ſit dominus ante tempus reſtitutionis, vel venditionis.

2 DOMINI appellatione ſtrictè venit vtilis dominus, l. 1. ff. ſi ager vectigalis, Bart. in l. etſi poſſeſſor. §. item ſi Iura. ff. de iureiur. Fuſar. de ſubſtitut. q. 245. n. 25. Regulariter verò intelligitur tam de domino
3 directo, quam de vtili, Menoch. conſ. 226. n. 76. Et quod appellatione domini veniat etiam dominus pro parte, ex l. 1. §. domini 2. ff. ad ſenatuſconſ. Sylan. reſoluit Rebuff. ad l. 96. prope fin. verſ. tertia concluſio. ff. de verb. ſignif. pag. 413.

4 DOMINI appellatione ſecundùm ſubiectam materiam venit vſufructuarius, quia licèt non ſit dominus rei, tamen dicitur dominus Iuris vſuſfructus; ſecus verò ſi dicatur dominus fundi, vel dominus rei, tunc enim non venit vſufructuarius, emphyteuta, conductor, & ſimiles, de quo tamen vide tradita per Alex. d. conſ. 129. num. 3. & 4. verſ. & licèt, lib. 2. Valaſc. d. q. 13. n. 5. Card. Tuſch. d. lit. D. concl. 614. n. 6. & 10. Garc. Maſtrill. Sicilia deciſ. 92. n. 8. Cardin. Mantic. deciſ. 59. num. 2. & 3. Menoch. conſ. 201. n. 11.

APPELL. LXXXI.

Domus.

1 *Domus appellatione venit agnatio & parentela teſtatoris.*
2 *Domus, ſeu illorum de domo appellatione, veniunt omnes ferentes eadem inſignia, præſertim in diſpoſitione, quæ reſpicit nobilitatem.*
3 *Fœminæ veniunt appellatione domus, vel illorum de domo.*
4 *Naturales, nec eorum filij veniunt appellatione domus, ſeu illorum de domo.*
5 *Filij clericorum, de domo & familia patris non dicuntur.*
6 *Illegitimi dicuntur de domo vbi ex conſuetudine concederetur naturalibus, & illegitimè natis ferre arma, & inſignia familiæ.*
7 *Naturales in Hiſpania admittuntur ad inſignia, nomen, arma, honores, & nobilitatem patris.*
8 *Domus totius, & progeniei appellatione venit non ſolùm familia originaria, ſed etiam aggregata.*

DOMVS appellatione venit agnatio & parentela teſtatoris, ita vt domo vocata ad fideicommiſſum, veniant qui ſunt de agnatione, & familia, cap. 1. de ſchiſmatic. lib. 6. ibi, domus de Columna, Bald. per text. ibi, in l. 1. C. ne liceat potent. Ruin. conſ. 110. n. 14. & conſ. 161. n. 4. lib. 2. Gozadin. conſ. 41. num. 9. latè Socin. iun. conſ. 94. num. 9. lib. 1. & conſil. 103. num. 2. & 19. lib. 2. Rimin. iun. conſ. 835. num. 25. & ſeq. lib. 7. Alex. conſ. 213. Ponderatis, num. 3. lib. 6. vbi num. 4. verſ. fortificatur, ſubdit quod in diſpoſitione teſtatoris odioſi ipſi teſtatori non continentur, Anchar. conſ. 152. Plura ſunt, num. 5. & 6. Roch. de iurepatron. verb. ipſo vel is, num. 74. Crauet. conſ. 800. num. 5. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 8. tit. 12. n. 11. Sim. de Præt. de interpret. vlt. fol. 289. num. 22. & conſ. 161. num. 24. & 28. lib. 1. Menoch. conſ. 4. num. 14. & 15. & conſ. 75. num. 1. & conſ. 633. num. 2. & conſ. 1171. num. 2. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 88. num. 12. Peregrin. de fideicomm. art. 22. num. 27. Caualcan. deciſ. 102. n. 1. p. 3. Surd. conſ. 279. num. 17. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 2. c. 218. num. 10. & ſeq. Intrigl. de ſubſtitut. cent. 3. quæſt. 83. num. 12. Fuſar. in ſimili tract. q. 361. num. 1. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom. 2. lit. D. concl. 618. num. 3. & 4. & tom. 6. lit. P. concl. 891. num. 1. poſt Anch. conſ. 152. n. 5. & ſeq. notat quod ſi teſtator vocet omnes de domo ſua, intelligitur de agnatione, non de domo habitationis, vſque ad decimū gradum, Caroc. deciſ. 41. in fine, Cephal. conſ. 137. n. 2. vbi n. 3. ſubdit quod dicuntur vocati, qui aliàs ad ſucceſſionem vocarentur, refert Fuſar. d. q. 361. n. 3. & 4. Proximiores tamen admittuntur, Sim. de Præt. d. fol. 189. n. 22. in fine, Menoch. d. præſ. 88. n. 12. in fine, Pereg. d. art. 22. n. 27. in fine, Fuſar. d. quæſt. 361. n. 5. 1

2 Domvs, ſeu illorum de domo appellatione veniunt omnes fereotes eadem inſignia, præſentia in diſpoſitione, quæ reſpicit nobilitarem, Alexand. *d.conſ.*213.*n.*3.*lib.*6.*& conſ.*91.*num.*5.*lib.*7.Rebuff.*ad l.*195. *§.iure proprio, verſ.ſi vero, ff.de verb.ſignif.pag.* 618.Grat.*conſ.*63.*num.*10.*& ſeq.lib.*2.Ruin.*conſ.*161.*n.*4.*lib.*2. Socin.iun. *conſ.*101.*num.*2.*lib.*2. Gozadin. *conſ.*45.*n.*9. Tiraq. *de retractu lign.* §.1.*gloſſ.*9.*n.*293. *in fine*, Cardin. Mantic. *d.tit.*12. *num.*17. Crauet.*d. conſ.*800.*n.*5.Sim.de Prætis *de interpret. vltim volunt. fol.*289.*num.*22. Peregr. *de fideicom. art.*22.*num.*27. *& conſ.*47.*num.*13. *lib.*2. Menoch. *de præſumpt. lib.*4. *præſ.*89. *num.*12. Intrigl. *d. quæſt.*83. *num.*13. Fuſar. *d.quæſt.*361.*num.*2.Stepban.Grat.*diſcept.forenſ.tom.*4. *cap.* 645. *num.*14. Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.*1. *reſol.*82.*num.*9.

3 Domvs, ſeu illorum de domo appellatione veniunt fœminæ, vt tenent Pariſ *conſ.*20.*n.*53.*& ſeq. lib.*2 *& conſ.*47.*num.*55.*cum ſeqq.lib.*3. Natt.*conſ.*21. *n.*48.Sfort.Odd.*conſ.*46.*n.*40.Burſat.*conſ.*343.*num* 4. *cum ſeqq.*Cephal.*conſ.*53.*n.*84.*cum ſeqq.lib.*1.Bardel. *conſ.*66.*n.*22. Anchar.Regien.*lib.*3.*quæſt.*6.*n.*10. *cum ſeqq.*Menoch.*d.præſ.*88.*n.*12.*in fine*, Honded.*conſ.*56. *n.*31.*lib.*2. Peregr.*conſ.*23.*n.*30.*lib.*3. Rot. *deciſ.*282, *n.* 2. apud Farinac. *p.* 2. *recent.* & nouiſſimè in vna Ceſenaten.fideicommiſſi, 24. Ianuarij 1628. coram R.P.D.Duran.in verſ.quod autem, vbi nihil voluit reſoluere, [quæ reperitur inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.*126.*n.*35.] Quamuis fœminas non admitti reſoluant Gozad. *conſ.*45.*n.*10.*& conſ.*79.*n.*6. Crauet.*d.conſ.*800.*col.*2. Surd.*conſ.*46.*num.* 26.*& ſeq.* Honded. *conſ.*75. *lib.*1. Iotrigl. *d.quæſt.*83. *num.*14. Caroc. *deciſ.*4. *num.*11. quorum tamen opinio procedere poterit vbi coniecturæ extiterint quod teſtator non ſenſerit de fœminis, veluti ſi fideicommiſſum relictum ſit domui pro conſeruatione bonorum in agnatione, quia tunc fœmina non ſuccederet, cùm non ſit apta conſeruare agnationem, vt in ſpecie ſcribunt, Gozad.*d.conſ.*45.*n.*10.Menoch.*d.præſ.*88.*n.*15. Cephal.*conſ.*511.*n* 27.Peregr.*conſ.*23.*n.*10.*lib.*3.

4 Domvs, ſeu illorum de domo appellatione (domus enim, ſeu de domo, & de agnatione ſunt ſynonyma, ex Menoch.*conſ.*1171.*n.*3.) non veniunt naturales, nec eorum filij, Bart.*in l.tutelas, in princip. ff.de capit.diminut.* Dec.*conſ.*365.*num.*2. Grat. *conſ.*6. *num.*4.*lib* 2.Ruin.*conſ.*161.*n.*4.*lib.*2.Tiraq.*de nobilit. cap.*15.*n.*12.*& de retractu lign.* §.1.*gloſſ.*8.*n.*6. Card. Mantic. *d.lib.*8. *tit.*12. *num.*20. *&* 21. Rimin. iun. *conſ.*563.*num.*31. Decian. *conſ.*6. *num.*1. *lib.*3. Surd. *conſ.*279.*n.*17.*&* 18. Petr.*de fideicom.quæſt.*11.*n.*202. *in fine*, Menoch. *d.præſ.*88.*num.*13. Peregr.*conſil.*41. *lib.*1. vbi latè declarat, *& de fideicom.art.*22.*num.*83.
5 vbi dicit maximè procedere extantibus legitimis. Cæſ.Barz.*deciſ.*3. *num.*16. vbi quòd filij clericorum de domo, & familia patris non dicuntur.

6 Quamuis contrariam ſententiam minùs benè tenuerint Pariſ.*conſ.*58.*n.*91.*lib.*4.Rimin.iun.*conſ.*442. *num.*64.*cum ſeqq.* & relati à Peregr.*conſil* 36.*num.*6. *lib.* 1. Niſi illam accipiamus vbi ex conſuetudine concederetur naturalibus, & illegitimè natis ferre arma, & inſignia familiæ, quia tunc dicerentur de domo, vt bene reſoluunt Socin.ſen. *conſil.*102.*n.*8. *lib.*3. Cardin Mantic.*d.tit.*12.*n.*20.*in fine*, Cephal.
7 *conſ.*591.*num.*13.Menoch.*d.præſ.*88.*num.*14.Prout in Hiſpania, vbi ex notoria conſuetudine illarum partium admittuntur ad inſignia, nomen, arma, honores, & nobilitas patris, vt referunt Azeued.*conſ.*24. *num.*27.*&* 29. Nicol. Garc. *de beneſic.part.*7.*cap.*15. *num.* 49. citati à Rota *in Pampilonen. Capellania* 4. *Martij* 1622. *coram Remboldo.*

8 Domvs totius & progeniei appellatione venit non ſolùm familia originaria, ſed etiam aggregata, omnes ſcilicet eadem inſignia, & nomen deferentes, Aochar.*conſ.*152.*num.*4.*&* 5. Alexand.*conſ.*213. *num.*3.*ante med.lib.*6. Hieron.Gabr.*conſ.*132.*quæſt.*6. *num.*58.*cum ſeqq.lib.*1.Peregr.*de fideicom.art.*22.*n.*27. Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.tom.*4.*cap.*645 *num.*6. quod ex eo probatur, quia ex additione illius vniuerſalis dict. *totius*, vniuerſa familia vocatur, iuxta tradita per Alex. *conſ.*195. *num.*3.*& ſeq. lib.*6. & per Tiraq *in l.ſi vnquam, verb.totum, n* 1.*cum ſeqq.C.de reuocand.donat.* & colligitur ex text.*in l.ſicut lana, ff.de legat.*3 *& in l.pediculis, §. Labeo, ff.de auro & arg. legato*, vbi quòd licèt lana legata non veniat lana intincta, quando tamen eſt adiectum ſignum vniuerſale, venit lana cuiuſcumque generis, quibus potiſſimum fundamentis, ita fuit reſolutum in Ilcinen. iuriſpatrunatus 18. Decembr. 1615. coram bonæ mem. Reimboldo, impreſſa per Farinac. *deciſ.*697. *num.*6.*p.*1.*recent.*

Appell. LXXXII.

Domus materialis.

1 *Aedificium quod ſolis parietibus & tecto continetur deputatum pro habitatione, venit appellatione domus.*

2 *Apotheca domui vnita, & ſub eodem tecto, & ſolo exiſtens venit appellatione domus.*

3 *Apotheca non venit appellatione domus quando per ſe ſtat, & eſt ſeparata à domo.*

4 *Apotheca, ſeu taberna offenſi, an & quando veniat appellatione domus in ſtatuto imponente pœnam offendenti, ſeu inſultanti ad domum, remiſſiuè.*

5 *Porticus venit appellatione domus.*

6 *Hortus venit appellatione domus in legato, ſi ad illum è domo pateat aditus.*

7 *Oſtium, & alia domui affixa continentur illius appellatione.*

8 *Molendinum venit domus appellatione.*

9 *Domuncula, tugurium, ſeu capana venit appellatione domus, quando eſt ad vſum hominum.*

10 *Stabulum venit appellatione domus, quando eſt connexum & vnitum domui.*

11 *Scalæ, quæ ſunt extra domum, non veniunt appellatione domui.*

12 *Balnea veniunt appellatione domus, ſi aditus per domum ad ea habeatur, vel vnico pretio cum domo empta fuiſſent.*

13 *Puteus, & putealia veniunt appellatione domus.*

14 *Omnia affixa, & defixa ædibus, & poſita in domo perpetui vſus cauſa, veniunt in venditione appellatione domus.*

15 *Domus cum pertinentiis appellatione, quæ veniant oſtenditur.*

1 Domvs appellatione venit ædificium, quod ſolis parietibus, & tecto continetur deputatum pro habitatione, *l. eum qui ædes, ff. de vſucap.* Com.*conſ.*206.*n.*11. Caſtren.*conſ.*92.*per totum, lib.*1. vbi etiam *col.* 2 quod venit ædificium ad habitandum ſiue in Vrbe, ſiue in caſtro, ſiue etiam in rure, quando eſt propter ſe, & ſalubritatem aëris, non propter fundum, Stephan.Grat.*diſcept.forenſ.tom.*4. *cap.*657.*num* 37.quod veniunt omnia ab imo vſque ad ſuperficiem, Card.Tuſch.*d.tom.*2.*lit.D, concl.*619.

num.2.& 3.Bertazol.de clauſ.inſtrum.clauſ.19.gloſſ.3. num 4. vbi quòd domus appellatione venit etiam ædificium ſine tecto. Et quod appellatione domus veniat tota, etiamſi non fuerit addita illa dictio, reſoluit Stephan. Gratian. diſcept.forenſ.tom.5.c.947. à num.3.

2 Domvs appellatione venit apotheca domui vnita,& ſub eodem tecto, & ſolo exiſtens,quæ vno pretio fuerat empta cum domo,Alex.conſ.204. Perſpectis,n.4.verſ.expreſſiùs decidere videtur,lib.6.vbi loquitur in donatione,legato,& venditione;& extendit quando domus, & apotheca ſunt ne dum contigua,ſed ſub eadem ſtructura,& ſub eiſdem confinibus,Caſtren.conſ.92.Notandum,verſ.his non obſtantibus, lib.1.vbi, quod ſecundùm ſubiectam materiam appellatione domus venit etiam apotheca in iure retractus, Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.p 3.collect.669. Verall.deciſ.342.num.1.p.3.Surd.conſ.88.num.2.& 3. Natt. conſil. 217. num. 2. Ioſeph. Seſſe Aragonen. deciſ.224. n.15. Card.Tuſch. d.concl.619.n.16.cum ſeqq. Bertazol. de clauſulis inſtrum. clauſ 19.gloſſ.7. latè Stephan.Gratian. diſcept.forenſ. tom 1.cap.126. per totam.

3 Quando verò apotheca per ſe ſtat non venit appellatione domus, quia ſecundùm communem vſum non eſt domus, quando eſt ſeparata à domo, Natt.conſ.118 in 2.dub Ruin.conſ.179 num.4. vol.1. Bertazol.d.gl.7.n.3. Mirilian.Ianuen.deciſ.92.Verall. deciſ.362.p.3.Corn.conſ.203.Quamuis,lib.1. Crauet. conſ.234. Ex dictione, col.1. verſ. nonò iſta dubitatio, Card.Tuſch.d.concl.619.n.39.Vnde ſi ſtatutum puniat delinquentem in Eccleſia,non procedit,ſi delictum ſit commiſſum in Eccleſiæ apotheca,vel oſtio, ſecundùm Maſtril.Sicilia deciſ.22. Vel ſi prohibeat aliquem capi in domo, non ideo prohibet capi in apotheca non ſita in domo,neque ſub eodem tecto, Corn.d.conſ.203.num.6 & 7. Caſtren.conſ.211. Viſo puncto,per totum,Crauet.d.conſ.234.n.2.verſ.ſecundo, qui duo vltimo loco citati id intelligunt ſi apotheca habeat ſuum aditum ſeparatum ex publico, ſecus ſi vnita,adeò quòd aditus ex domo detur.

4 An autem,& quando domus appellatione in ſtatuto imponente pœnam offendenti.ſeu inſultanti ad domum,veniat apotheca,ſtatio, ſeu taberna offenſit vide Corn.d.conſ.203.n.4.& ſeq.lib.1.Barbat.conſ.48. Præclarè ſcribitur, col.2. verſ.facit quod voluit, lib.2. Bart.conſ.107.lib.2.Alberic.in tract.de ſtat.lib.2.q.35. ſub n.3. Petr.de Caball.reſolut.crimin.caſu 13.num.2. cum ſeqq. Baiard.ad Clar.§.fin.quæſt.82.n.116. Card. Tuſch.d.concl.619.n.34. Farinac. fragmentor.crimin. p.1.lit. D,num.232.

5 Domvs appellatione venit porticus, quia eſt pars domus. Neguzant. de pignorib.p.4. membr.2. p. n.139.Ioan.de Amic.conſ.1.n.8.& 9.Alberic.d.lib.2. quæſt.35. num.1.& 2. Cæpol. de ſeruitut. vrb.cap.44. col.2. Vincent.de Franch.deciſ.402.n.8. Caball.d.reſol.13. n 9. & 10. Farinac. d.lit D, n.237. Bertazol. d.gloſſ.9.n.4. vbi ait procedere ſi ſit coniuncta domui,& ei affixa eſt domus.

6 Domvs appellatione in legato venit hortus ipſius domus,ſi ad illum è domo pateat aditus,l.prædus,§ balneis,ff.de legat.3.Caſſan.ad conſuet.Burgund. §.3.verb.Au lieu & maiſon, Ioan.de Amic.d.conſ.1. n.7.verſ.& dicit,& n.10.verſ.vnde,Socin.iun.conſ.61. n.2.lib.1. Decian. conſ.15.n 23.vol.4. Surd.conſ.195. n.3. Card.Tuſch. d. concl.619. num.24. vbi num.31. poſt Alexand. conſ.26. Conſideratis per totum, lib 4. ſubdit,quòd in diuiſione,& laudo appellatione domus veoit hortus contiguus, maximè conſiderata æqualitate, & commenſuratione pretij. Secus verò dicendum in horto ſeparato a domo,quia non venit appellatione domus cum pertinentiis, etiamſi poſſit ex domo iri ad hortum, quando conſtat, quòd alteri domui erat cohærens,Dec.conſ.109.Proteruus, Crauet.conſ.234.n.2.verſ.ſecundo, Tnſch.d.conſ.619. num.3. latè Bertaz.d.clauſ.19.gloſſ.10. Stephan.Grat. diſcept.forenſ.tom.5.cap.896.n.28. & tom.1. cap 126. num.19.

7 Domvs appellatione continetur oſtium & alia, quæ eidem ſunt affixa, Cæpol.de ſeruitut.vrb. præd.cap.48.num.2. vbi intelligit de oſtio, quod exiſtit extra clauſuram, Maſtril. Sicilia deciſ.22.num.4. & ſeq.

8 Domvs appellatione venit molendinum,Iaſ. in l.plerique,num.10.ff.de in ius vocand. Card.Tuſch. d.conſ.619.num.8.

9 Domvs appellatione venit domuncula,tugurium, ſeu capana, quando eſt ad vſum hominum, quia plus, & minus non faciunt differre ſpecies, vt per Socin ſen in d.l plerique,num.20.& ibi Iaſ.num.7. ff.de in ius vocand. Card.Tuſch.d.concl.619.num.11. Bertazol.in d.tract.clauſ.20.gloſſ.12.n.4.contrà Corn. conſ.206 num.11.lib.3. Tiraq.de iudicio in rebus exig. verſ.his accedit, Cotta in memorab.in verb.domus appellatione. Adrian. Neguſant. in Sylua reſponſ. quæſt. quæſt.156.num.10.

10 Domvs appellatione venit ſtabulum,quando eſt annexum,& vnitum domui,vel habetur ad illud aditus per domum,aut fuerat emptum cum domo, aliàs ſecus,Iaſ.in d.l.plerique,num 8.& ſeq. Alexand. conſ.26.col.1.lib.4. Card.Tuſch.d.concl.619.num.12. Firman. in ſuo repert. verb.ſtabulum, Ioan.de Amic. d.conſ.1.n.7. Beſtran. conſ.239. n. 4. vol.3. Bertazol. d.concl.19.gloſſ.9.à princip.

11 Domvs appellatione non veniunt ſcalæ, quæ ſunt extra domum, & extra oſtium, Bald. in l fiſtulam, §.fin.ff.de ſeruit. vrb.præd. Cæpol. d.tract. cap.54.de ſcalis, ad fin. Bertazol. d.concluſ.19 gloſſ.9. num.5.

12 Domvs appellatione veniunt balnea,ſi aditus per domum ad ea habeatur, vel vnico pretio cum domo empta fuiſſent, l.prædia. §.balnea, & ibi Bart. in §.ſequenti,ff.de legat.3.Mellign.d.tract.n.300. Bertazol.d.concl.10.gloſſ.9.n.6.

13 Domvs appellatione in venditione veniunt ne dum puteus, ſed etiam putealia,ſeu putea,id eſt, id quo puteus operitur, & funes, quibus aqua hauritur, labra, ſcilicet vaſa, ſeu crateres lapidei ad recipiendum aquam apti,& item fiſtulæ, ſeu aquæductus,l.Iulianus,§.fin.cum duabus legibus ſeqq.vbi Bud. declarat quæ ſint labra, & quæ ſint ſalientes, de quibus ibi, & veniunt etiam rota, & ſitula ad hauriendum aquam,l.qui fundum,§ fin.ff.de contrah.empt. Cæpoll.d.tract.de ſeruit.cap.47. De puteo,ciſterna,& lauello,col.2 Bertazol.d.clauſ.19.gloſſ.11.

14 Domvs appellatione in venditione generaliter veniunt omnia affixa,& defixa ædibus, & poſita in domo perpetui vſus cauſa, l.fundi,cum ſuis §§ & ibi omnes,ff.de act.empt. latè Bertaz. d.tract. de clauſ. inſtrum.clauſ.26.gl.13.per totam,& præcipuè à n.19. Stephan.Grat.d.tom.1.cap.126.num.2.& 20. Aloyſ. Ricc.in collect.deciſ.p.1.collect.212. in princip. Surd. deciſ. 134. vbi an in venditione domus veniant vitriatæ.

15 Domvs cum pertinentiis appellatione venit apotheca, & taberna, conclaue, ſtabulum, hortus, & alia annexa domui, ſecundùm vſum vendentis, vel legantis, Alex.conſ.223.per totum lib.2.conſ.204. lib.6.quæ refert Card.Tuſch.pract.concl.tom.6.lit.P, concl.323.num.13. Si teſtator plures habens domos

ſimpliciter

ſimpliciter legat domum, & dubitatur de qua ſenſerit, dici ſolet præſumi legare illam, in qua habitare conſueuit, Hieron.Gabr.*conſ.98.num.4.lib.1.* Menoch.*conſ.329.n.12.& de præſumpt.lib.4 præſ.129. num.1.*vbi *num.2.* declarat procedere quando teſtator habitabat domum illam ordinariè, ſecus ſi ex accidenti.

Appell. LXXXIII.

Donatio.

1 *Donatio propria & vera quæ fit ex liberalitate venit appellatione donationis, non autem, quæ fit ex cauſa.*

2 *Pignoris renuntiatio non eſt donatio.*

3 *Hæreditatis repudiatio non eſt donatio.*

4 *Donatio cauſa mortis prohibita donatione non continetur.*

5 *Donatio cauſa mortis non eſt propriè donatio.*

1 DONATIONIS appellatione in materia ſtatuti venit vera & propria donatio, quæ fit ex liberalitate, non autem ea, quæ fit ex cauſa, Hieron.Gabr. *conſ.3.num.3.lib.1.*Pute.*deciſ.323.n.3.lib 1.incorrectis,* Sim.de Prætis *de interpret.vltim.volunt.lib.2.fol.109. verſ.num.2.* Alex.*conſ.167. Viſis,num.10.& ſeq.verſ. non obſtat octauum, lib.7.* vbi ait quòd ſi ſtatutum mandat inſinuari donationem à centum ſuprà, quia eſt contra ius commune, intelligi debet de propria, & vera donatione ex liberalitate, Oldrad.*conſil.139. per totum,*refert Card.Tuſch.*pract.concl tom.2.lit.D, concl.621. à num.15.* vbi *n.20* poſt Bald. *conſ.341.*
2 *num 3. lib. 2.* ſubdit renuntiationem pignoris non
eſſe donationem, & *num.23.* quòd non eſt donatio
illud, quod donat pater filio vſque ad legitimam,
& *num.24.* poſt eundem Bald. *conſ.371. in princip.*
3 *verſ.deinde inquirenda,lib.3.*ait repudiationem hæreditatis non eſſe donationem.

4 DONATIONIS appellatione vbi prohibetur, non continetur donatio cauſa mortis, *l. filiusfamilias,§.ſed enim, ff.de donat. l.Seia, §.fin. ff.de donat. cauſa mortis,* Natt.*conſ.645.n.3.lib.4.* Alexand. *conſ.*
5 *113. Perſpectus, num.6.lib.6.*vbi quod donatio cauſa mortis non eſt propriè donatio, ſed ex cauſa, Bald. *conſ.169. Inuncto caſu, lib. 4.* vbi quòd Conſtitutio, vel ſtatutum prohibens minorem poſſe donare ſub quacunque forma, vel alienare, niſi ſeruata certa ſolemnitate, non comprehendit donationem cauſa mortis, refert Cardin.Tuſch.*d.lit.D,concl.622. num.21.*

Appell. LXXXIV.

Dos.

1 *Dotis appellatione ſimpliciter venit propriè tota dos.*

2 *Promiſſum & datum nomine dotis continetur dotis appellatione.*

3 *Dotis congrua appellatione venit illa, quæ non eſt minor legitima, vel quam pater filiæ conſtituit ſecundùm patrimonij exiſtentis facultatem.*

1 DOTIS appellatione ſimpliciter nulla facta partis mentione, venit propriè tota dos, *l.legatis Auguſt. Barboſa Appell. Iur. vxori,ff.de legat.2.* Roland. *conſ.62.num.15. cum ſeq. lib.3.* Adrian. Neguſant. *in Sylua reſponſ. quæſt.13. num.28.*

DOTIS appellatione de propria ſignificatione 2
vocabuli continetur promiſſum, & datum nomine dotis, ita vt ſtatutum tribuens marito mortua vxore in matrimonio lucrum dotis datæ, locum habeat etiam in dote promiſſa, vt docent Matth. Brun. *conſ.90.n.4.* Achil. *deciſ.18.num.1. de conſtitut.* Roland.à Valle *de lucro dotis, q.5.n.14.* Barth.*conſ.132. Statuto ciuitatis, num.3.lib.1.* Guid Papæ *quæſt.565. n.3.* Campeg. *de dote,p.vlt.q.14.* Socin. iun. *conſ.35. num.50.lib.1.* Ruin.*conſ.225.n.4. lib.1.* Menoch. *de præſumpt.lib.6.præſ.1 n.21.* Contra Oſaſch. *deciſ.21. n.25.* Gam.*Luſit.deciſ.187.* D.Barboſ.*in rub.ff.ſoluto matrim. p.4.n.4.* Cald.Pereira *conſ.14 n.9.* & plures citatos à Menoch.*vbi ſupra.*

DOTIS congruæ appellatione venit illa, quæ 3
non eſt minor legitima, Brunor.à Sole *in locis communib.verb.dos 5.* Surd. *de aliment.tit.3.quæſt.1.n.60.* Menoch. *conſ.57. n.16.& conſ.93. n.134.& conſ.1. n.496.& conſ.580.n.9.* Fr.Emman.*quæſt.Regul.tom.2. q.48.art.4.*Sanch.*de matrim.lib.4.diſp.26.n.8.* Steph. Gratian. *Marchiæ deciſ.27. n.9.* Vel quando pater filiæ conſtituit ſecundùm patrimonij exiſtentis facultatem, & contrahentium dignitatem, Menoch.*de arbitr. caſu 149.à num.36.& conſ.6.num.22.& conſ.8. à num.2. & conſ.71. num.30. & conſ.371. à num.10.* Maſcard.*de probat.concluſ.370.à princ.*Rot.*deciſ.683. num.6.* apud Farinac. *p.2. recent.*

Appell. LXXXV.

Eccleſia.

1 *Epiſcopalis, ſeu Cathedralis non venit Eccleſiæ appellatione.*

2 *Expectans habens gratiam ad perſonatum, vel officium pertinens ad collationem Epiſcopi & Capituli communiter, vel diuiſim, non capit dignitatem poſtea vacantem, licèt collatio ſpectet ad Epiſcopum & Capitulum.*

3 *Cathedralis in odioſis & materia ſtricta non venit appellatione Eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis.*

4 *Mandatum habens de prouidendo in aliqua Eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis, non poterit prouideri in Eccleſia Cathedrali.*

5 *Cathedralis, & Metropolitana, & ſic aliàs exempta continetur appellatione Eccleſiarum prouinciæ.*

6 *Beneficium Eccleſiæ Cathedralis comprehenditur vbi quis illud expectauerit in aliqua Eccleſiarum prouinciæ.*

7 *Cathedralis venit Eccleſiæ appellatione quando diſpoſitio eſt fauorabilis.*

8 *Romana Eccleſia nunquam venit appellatione Eccleſiarum, niſi de ea expreſſè facta ſit mentio.*

9 *Cathedralis Eccleſia appellatione quandoque ſolus Epiſcopus, quandoque ſolùm Capitulum, nonnunquam vtrumque ſignificatur.*

10 *Monaſteria ſaltem in fauorabilibus veniunt Eccleſiarum appellatione.*

11 *Collegiata & Conuentus Monachorum in fauorabilibus veniunt Eccleſiarum appellatione.*

12 *Parochialis in ſtricta ſignificatione non venit Eccleſiæ appellatione.*

13 *Paro*

13 *Parochialium Eccleſiarum nomine non veniunt Parochiales Collegiatæ in materia ſtricta.*
14 *Eccleſiarum appellatione in materia Eccleſiaſtica immunitatis quæ veniant, remiſſiue.*
15 *Capella non venit Eccleſia appellatione diſpoſitione contra regulas iuris.*
16 *Eccleſia appellatione in fauorabilibus includitur omnis pius locus.*

1 ECCLESIÆ appellatione non venit Cathedralis, ſeu Epiſcopalis, quando de ea non eſt facta mentio, *c. dilectus, de conceſſ. præb. c. quamuis, eod. tit. in 6.* Oldrad. *conſ. 259. n. 2. & 3. verſ. item probo,* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 3. lit. E, concl. 18. n. 1.* Menoch. *conſ. 210. n. 20.* Mil *in repert. verb. Eccleſia appellatione non intelligitur,* Mandoſ. *reg. 26. q. 3. n. 5.* quamuis etiam eſſemus in diſpoſitione generali, idem Mandoſ. *reg. 32. quæſt. 15. n. 2.* Gonzal *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 9. in princ. n. 36.* quos refert & ſequitur Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 817. n. 5. & 6.* Vnde
2 expectans habens gratiam ad perſonatum, vel officium pertinens ad collationem Epiſcopi, & Capituli communiter, vel diuiſim, non capit dignitatem in Cathedrali poſtea vacantem, licèt collatio ſpectet ad Epiſcopum, & Capitulum, ſeu alias expectans ſit Canonicus, quia cùm ſit gratia ambitioſa, non poteſt extendi ad Cathedralem, niſi ſit expreſſum, Oldrad. *conſ. 185. Thema tale eſt, in princ.* Card. Tuſch. *d. lit. E, concl. 611. n. 1. & 2.*

3 ECCLESIARVM ciuitatis, aut diœceſis appellatione non includitur Eccleſia Cathedralis, & è contrà in odioſis, & materia ſtricta, *c. cùm clerici, & ibi gloſſ. 1. de verb. ſignif. c. quamuis, §. quamquam,* vbi gloſſ. *de præbend. in 6.* Felin. *in c. noſtra, corol. 39. num. 40. de reſcript.* Calderin. *conſ. 492. circa med. verſ. item appellatione,* aliàs *conſ. 1. de hæret.* Couarr. *in c. alma mater, p. 2. §. 1. num. 4. in fine,* Card. Tuſch. *d. lit. E, concl. 18. n. 2.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſci-*
4 *plina clericali, §. 2. num. 29.* Vnde habens mandatum de prouidendo in aliqua Eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis, non poterit prouideri in Eccleſia Cathedrali, quia cùm propter illius honorem, & præeminentiam ſit qualificata, Eccleſia Cathedralis ſub generalitate Eccleſiarum non includitur, ita gloſſ. *verb. includit, in d. c. quamuis,* Dominic. *ibi, num. 2.* & Franch. *num. 5.* Abb. *in c. vlt. num. 6. de præbend.* Card. *n. 8. in Clem 1. de ſuppl. negl. Prælat.* Staphil. *de litteris gratia, tit. de forma expectatiuar. §. nona forma, à n. 32.* Simonet. *de reſeruat. quæſt. 11. num. 7.* Ludou. Gomez *de expectat. n. 94. in fine, & n. 95.* Oldrad *d. conſ. 185. verſ. quartò certum eſt,* Card. Tuſch. *concl. 611. num. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 9. num. 5. & gloſſ. 10. n. 3.* Bellet. *d. §. 1. num. 30.*

5 ECCLESIARVM prouinciæ appellatione continetur Cathedralis, & Metropolitana, & ſic aliàs exempta, *d. c. quamuis, verſ. ſecus,* & *ibi* gloſſ. *verb. prouincia,* Domin. *num. 9.* Anchar. *num. 4.* & Franch. *n. 8.* Fulgoſ. *conſ. 120 col. fin. verſ. in ſecundo,* Mollign. *in tract. de appellat. vtriuſque iuris extenſ. n. 316.* Card.
6 Tuſch. *d. lit. E, concl. 18. num. 8.* Vnde ſi aliquis expectauerit beneficium in aliqua Eccleſiarum prouinciæ, tunc propter intentionem concedentis venit beneficium in Eccleſia Cathedrali, vt per Oldrad. *d. conſ. 185. n. 4. verſ quartò certa forma, & conſ. 321 in fine, num. 4. verſ. non obſtat,* quæ refert Cardin. Tuſch. *d. lit. E, concl. 611. num. 7.*

7 ECCLESIÆ appellatione venit Cathedralis quando diſpoſitio eſt fauorabilis, Fulgoſius *conſ 120. col. fin. verſ. ſecundo,* Card Tuſch. *d. lit. E. concl. 18. n. 7.* Rot. *deciſ. 985. n. 1. lib... p. 3. diuerſ.*

ECCLESIÆ appellatione nunquam venit 8
Eccleſia Romana, niſi de ea expreſsè ſit facta mentio, Calderin. *conſ. 492.* aliàs *conſ. 1. de hæret* vbi quòd *Clem. nolentes, de hæret* prohibens Inquiſitores poſſe bona Eccleſiarum applicare, non habet locum in bonis Eccleſiæ Romanæ, refert Card. Tuſch. *d. lit. E, concl. 18. num. 3.*

ECCLESIÆ Cathedralis appellatione, quando- 9
que ſolus Epiſcopus, quandoque ſolum Capitulum, quandoque vtrumque ſignificatur, importat etiam collegium clericorum; item aliquãdo importat quid diuerſum ab Epiſcopo, vt per multa exempla percurrit Feder. de Senis *conſ. 296. Quidam in ſuo teſtamento, in princ.* quẽ refert Card. Tuſch. *d. lit. E, concl. 19. n. 1.*

ECCLESIARVM appellatione ſaltem in fa- 10
uorabilibus veniunt monaſteria, *c. cùm dilectus, in fine, de conſuetud.* Federic. de Senis *conſ. 201. n. 4. verſ. item nomine Eccleſiarum,* Calderin. *conſil. 293. num. 2. verſ. item verba generalia,* aliàs *conſ. 1. de rerum permut.* Verall. *deciſ 177. n. 6. p. 1. & deciſ. 289. num. 1. & 2. ead p. 1.* Card. Tuſch. *d. lit. E, concluſ. 20. num. 4. & tom. 5. lit. M, concl 338, num. 3.* Bellet. *d. 2. n. 34.* vbi, ſecus ait de ſtricta ſignificatione, Seraphin. *deciſ. 606. num. 5. &* 8. vbi *n. 15.* ſubdit non venire ſi ex principalis diſpoſitionis narratiua aliud ſit dicendum, Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 2. num. 13.* Valenzuela *conſ. 81. num. 14.*

ECCLESIARVM appellatione venit Colle- 11
giata, & Conuentus Monachorum in fauorabilibus, Verall. *deciſ 289. num. 1. p. 1.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. p. 1. tit 2. num. 13.*

ECCLESIÆ appellatione in ſtricta ſignifica- 12
tione non venit Parochialis, Put. *deciſ. 192. num. 3. lib. 1.* venit tamen in materia odioſa, & correctoria diſponente de Ordinibus ſacris ſuſcipiendis, ne inducatur Legum, & Canonum correctio, Gemin. *conſ. 131. num 2. verſ. primo per regulam,* quem refert Cardin. Tuſch. *d. concluſ. 18. n. 4.*

ECCLESIARVM parochialium nomine, non 13
veniunt Parochiales Collegiatæ in materia ſtricta, quia hæ habent qualitatem Collegij ſupra curam, licèt ſecus ſit in fauorabilibus, Ioan. Andr *in c. ſtatutum, de elect. lib. 6.* Abb. *in rubr. de vita. & honeſt. cleric. n. 12.* Syluеſt. *in ſumma, verb. clericus, 1. num. 1.* Bellet. *d. §. 2. num. 33.*

ECCLESIÆ appellatione quoad immunitatem 14
Eccleſiaſticam quæ veniant, vide Lap. *alleg. 12. n. 4.* Cardin. Tuſch. *d. lit. E, concl. 20. num. 1.* latè Sanch. *de matrim. lib. 9. diſp. 15. num. 21. cum multis ſeqq.* Fagundez *in quinque Eccleſia præcepta, præc. 1. lib. 3. cap. 14. à num. 37. vſque ad n. 52.*

ECCLESIÆ appellatione non venit capella in 15
diſpoſitione contra regulas iuris, Ioan. de Anan. *concluſ 24. Primo videtur, per totum,* Cardin. Tuſch. *d. lit. E, concl. 18. n. 1.*

ECCLESIÆ appellatione in fauorabilibus inclu- 16
ditur omnis pius locus, *c. requiſiſti,* ibi, *aut aliis piis locis, de teſtament.* Garc. Gironda *de priuil. ſeu exempt. explicat. num. 571.* [Magdalen. *de natura teſtium in teſtam. requiſit. p. 2. c. 1. n. 23.*] & ideò nomine Eccleſiæ, de quo *in cap. 1. de reſtitut. in integr. lib. 6.* venire loca pia, eiſque competere remedium reſtitutionis in integrum, prout competit ipſi Eccleſiæ, teſoluunt Abb. *in c. 1. n. 5 de reſtit. in integr. in Decretalib.* vbi etiam Beroi. *n. 141.* Roman. *ſing. 272.* Coſta *in c. ſi pater, p. 2. verb. ipſis pauperibus, a num. 4. de teſtam. lib. 6.* Tiraq. *de priuileg. piæ cauſæ, priuil. 138.* Cald Pereira *in l. ſi curatorem, verb. minoribus, num. 63.* Molin. *de iuſtit. tract. 2 diſp. 574. n. 2.* Sfort. *de reſtitut. in integ. quæſt. 3. art. 4. num. 26.*

APPELL.

APPELL. LXXXVI.

Educatio.

1 EDVCATIONIS appellatione veniunt veſtiarium, lectus, & habitatio in legatis, ac omnia ad victum neceſſaria, & medicinæ, *l. fin.* vbi gloſſ. *ff. de aliment. & cibar. legat.* Paul. de Cittadin. *de iurepatron. art. 4. n. 2. & 10.* Lambert. *in ſimilib. part. 6. tract. lib. 3. art. 9. quæſtionis 3. principalis, n. 2.*

Vnde victus, alimenta, & educatio exequenda ſunt, & parum admodum inter ſe differunt, vt conſtat ex *d. l. fin. de aliment. & cibar. leg. & ex l. 1. §. item ſi quis, ff. de lib. exhibend. & l. ſemper, §. & ſi non, ff. de iure immun.* refert hæc iura in idem, Rebuff. *ad l. verbo victus 43. verſ. ſeptimo, ff. de verbor. ſignificat. pag. 235.* Menoch *de præſumpt. lib. 4. præſ. 157. n. 14.* vbi ait quòd idem eſt alere, quod educare.

APPELL. LXXXVII.

Emolumentum.

1 *Vtilitas omnis venit appellatione emolumenti.*
2 *Verbum* emolumentum, *generaliter pro qualibet vtilitate, & commoditate accipitur.*
3 *Mulcta, & pœna veniũt appellatione emolumentorũ.*
4 *Diſtributiones quotidianæ veniunt appellatione emolumenti beneficiorum, ſeu præbendarum.*

1 EMOLVMENTI appellatione venit omnis vtilitas, quia eſt verbum generaliſſimum, & apponitur pro omni vtilitate, ita Cuman. *conſ. 162. Viſa copia, num. 2.* quem refert Card. Tuſch. *practic. concl.*
2 *tom. 3. lit. E, concl. 230. per totam*, nam verbum hoc, *emolumentum*, generaliter pro qualibet vtilitate, & commoditate accipitur, *c. ſi hæredes, de teſtam. c. nemo, de ſimon.* Lap. & Cardin. *in Clem. ſtatutum, de electione,* Boër. *deciſ. 224. n. 6.* Bertazol. *in repetit. l. ſi quis maior, C. de tranſact. n. 640.* vbi ex *n. 636.* alias huius dictionis ſignificationes cumulat, Gutier. *conſ. 8. n. 4.*

3 EMOLVMENTORVM appellatione veniunt etiam mulctæ, & pœnæ, gloſſ. *v. rb. & iuriſdictione, in Clem. ſtatutum, de elect.* vbi Cardin. *in prima oppoſitione,* Rot. *in Signina pœnarum 28. Nouembris 1608. coram R. Attrebaten.* impreſſa per Farinac. *deciſ. 230. in fine, p. 2. recent.*

4 EMOLVMENTVM beneficiorum, ſeu præbendarum appellatione veniunt diſtributiones quotidianæ, vt apertè colligitur ex Put. *deciſ. 375. num. 2. cum ſeqq.* aliàs 365. *in correctis, lib. 2.* quem refert Monet. *de diſtribut. quotid. p. 1. quæſt. 7. n. 15.*

APPELL. LXXXVIII.

Emptio.

1 *Emptionis & venditionis appellatione relatiuè omnis alienationis ſpecies continetur.*
2 *Emptionis appellatione maximè in ſtatutis, & contractibus venit tantum contractus proprius emptionis.*

1 EMPTIONIS, & venditionis appellatione relatiuè omnis alienationis ſpecies continetur, *Auguſt. Barboſa Appell. Iur. l. ſtatuliberi, ad fin. ff. de ſtatulib. l. ſicut, §. venditionis, ff. quibus modis pignus, vel hypoth.* Tiraq. *de retract. lign. §. … gloſſ. 2. à n. 1.* Rebuff. *ad rub. ff. de verb. ſignific. col. 1. verſ. in ſecunda parte, pag. 3.* Franc. Molin *de ritu nuptiarum, lib. 3. q. 71. n. 21.*

EMPTIONIS appellatione in ſtatutis & contractibus venit tantùm contractus proprius emptionis, 2
l. 1. ff. de contrah. empt. l. 1. ff. de rerum permut. cum aliis adductis, per Fabian. de Monte *in tract. de empt. & vendit. quæſt. 2. num. 1.* Rebuff. *ad l. 28. verſ. itaque regula, ff. de verb. ſignificat. pag. 163.* vbi latè explicat, Franciſc. Molin. *d. quæſt. 71. num. 22.*

APPELL. LXXXIX.

Epiſcopus.

1 *Patriarchæ, & Archiepiſcopi veniunt appellatione Epiſcoporum.*
2 *Illegitimus diſpenſatus à Papa ad Epiſcopatum, non cenſetur diſpenſatus ad Archiepiſcopatum.*
3 *Diſpenſatio eſt ſtricti iuris.*
4 *Illegitimi difficilè admittuntur ad Epiſcopalem dignitatem.*
5 *Epiſcoporum appellatione verè & propriè non veniunt niſi in Epiſcopum conſecrati.*
6 *Epiſcopum interfeciſſe non dicitur, qui interficit electum.*
7 *Electi, & confirmati veniunt appellatione Epiſcoporum circa ea exercenda, quæ ſunt iuriſdictionis.*
8 *Epiſcopus canonica inſtitutione confirmatus habet ea omnia, quæ ſunt iuriſdictionis.*
9 *Iuriſdictionis exercitium actu acquiritur per confirmationem.*
10 *Electus, & confirmatus in Epiſcopum, licèt nondum conſecratus, poteſt alicui committere poteſtatem ad abſoluendum ſuos ſubditos in foro pœnitentiali.*
11 *Electus, & confirmatus in Epiſcopum, quamuis nondum conſecratus, poteſt diſpenſare in irregularibus omnibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum.*
12 *Electus & confirmatus in Epiſcopum, licèt nondum conſecratus, poteſt licentiam concedere, vt renuntiatio fieri poſſit per nouitium, iuxta Concilij Trid. diſpoſitionem.*
13 *Electus, & confirmatus in Epiſcopum competit poteſtas diſpenſandi in votis, & iuramentis ſuorum ſubditorum.*
14 *Epiſcopus ſi velit ea quæ ſunt iuriſdictionis exercere, opus eſt vt obtineat litteras Apoſt. ſine quibus nec admitti, nec recipi tanquam Epiſcopus poteſt.*
15 *Miracula recognoſcere poteſt ſolus Epiſcopus, & non alius Prælatus illo inferior, quamuis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habeat.*
16 *Præſentatos à patronis, & per examen idoneos repertos, ſolus Epiſcopus inſtituere poteſt, & non alius inferior.*
17 *Monitoria quæ fiunt ad finem reuelationis pro rebus deperditis, ſolus Epiſcopus concedere poteſt, & non alius inferior, quantumcunque exemptus, & immediatè ſedi Apoſt. ſubiectus.*
18 *Abbates quantumcunque exempti, & iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, non poſſunt cognoſcere de cauſis matrimonialibus.*
19 *Beneficia vnire in ſubiectis ſibi Eccleſiis exiſtentia*

*poſſunt Prælati Epiſcopo inferiores, iuriſdictio-
nem quaſi Epiſcopalem habentes.*

20 *Prælati inferiores habent poteſtatem viſitandi ea,
quæ ad ſuam diœceſim pertinent.*

21 *Prælati inferiores iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem
habentes poſſunt approbare Confeſſores.*

22 *Prælatus inferioribus iuriſdictionem ordinariam, &
quaſi Epiſcopalem, licet in irregularitatibus om-
nibus ex delicto occulto prouenientibus, exce-
ptis, &c. diſpenſare.*

23 *Contrarium verius.*

24 *Prælati inferiores iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem
habentes, poſſunt in diœceſibus ſuis licentiam
concedere vt obligatio, ſeu renunciatio à nouitio
fieri valeat intra duos menſes proximos profeſ-
ſioni, iuxta formam Concilij Trident.*

25 *Vicarius generalis venit Epiſcopi appellatione vbi
ille non excluditur, & eſt res, quæ conuenit Vi-
cario ex eius officio.*

26 *Vicarius Epiſcopi generalis poteſt concedere litteras
excommunicationis pro rebus ablatis.*

27 *Vicarius generalis Epiſcopi coniugalis cauſæ cogni-
tionem etiam ex generali commiſſione tractare
poteſt.*

28 *Vicarius generalis Epiſcopi abſque eius ſpeciali
commiſſione, poteſt egreſſus è monaſterio licen-
tiam moniali concedere in vim Concilij Trid.
id Epiſcopo tribuentis.*

1 EPISCOPORVM appellatione veniunt etiam
Patriarchæ, & Archiepiſcopi, *c. cleros, §. omnes
autem 21. diſt.* gloſſ. ſingularis *verb. de Epiſcopis*, per
text. *in c. quia periculoſum, de ſentent. excomm. lib. 6.*
Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 2. quæſt. 1. num. 51.*
Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 42. n. 19.*

2 Limita in odioſis, & in materia correctoria, ac
ſtrictè interpretanda, putà in diſpenſationibus,
quia ſi illegitimus diſpenſatus eſſet à Papa ad Epi-
ſcopatum, non cenſeretur diſpenſatus ad Archiepi-
ſcopatum; & ſi fuerit diſpenſatus ad Archiepi-
ſcopatum, non eſt propterea diſpenſatus ad Patriar-
3 chatum; quia diſpenſatio eſt ſtricti iuris, & ſtrictè in-
terpretanda, vt latè probaui *de officio, & poteſt. Epiſco-*
4 *pi, p. 2. alleg. 35. à n. 7.* tum quia ad Epiſcopalem di-
gnitatem, & aliàs ea ſuperiores difficilè illegitimi
admittuntur, & niſi Papa expreſsè cum illis diſpen-
ſet, non cenſetur per verba generalia admitti debere
ad dignitates huiuſmodi, & ideò hanc limitationem
tradunt Maiol. *de irregularit. lib. 1. c. 9. num. 6.* Sayr. *de
cenſuris, lib 6. c. 11. n. 29.* Sanctarel. *var. p. 1. q. 38 n. 16.*

5 EPISCOPORVM appellatione verè, & pro-
priè non veniunt, niſi in Epiſcopum conſecrati, licèt
electi, & confirmati ſint, ita probant text. *in c. cam te*,
ibi, *ante promotionem tuam*, & ibi, *nec eſſes adhuc in
Epiſcopum conſecratus, de reſcript. c. tua*, ibi, *Epiſcopo,
vel electo, de iis, quæ fiunt à Prælatis, gloſſ. 1.* & commu-
nis *in c. 1. de relig. domib.* gloſſ. *verb. Pontificum, in
Clem. 2. de celebr. Miſſar. gloſſ. 2. in Clem. 1. de pœnis*,
cum aliis adductis per Ludou. Gomez *in reg. de trien-
nali, quæſt. 36.* Natt. *conſ. 391. n. vlt.* Fr. Emman. *quæſt.
Regular. tom. 1. q. 18. art. 2.*

6 Et ideo occidentem electum non dici interfe-
ciſſe Epiſcopum, reſoluunt Mandoſ. *in reg. 16. Can-
cell. q. 19. n. 13.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 9. §. 1. n. 27.*
Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol. 136. n. 1.* D. Antonin.
Ricciul. nunc Epiſcop. Bellicaſtren. & Romæ Viceſ-
gerens, *in ſuo tract. de iure perſonarum extra gremium
Eccleſiæ exiſtent. lib. 3. c. 7. n. 9.* quos refero ego ipſe
de officio & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 57. num. 237. ſe-
cundùm impreſſionem Lugduneo,

Circa ea verò exercenda, quæ pertinent ad po- 7
teſtatem iuriſdictionis, appellatione Epiſcoporum
veniunt electi, & confirmati, licèt nondum conſe-
crati, *cap. noſti 9. cap. tranſmiſſam 15.* vbi gloſſ. *de
elect.* quia Epiſcopus Canonica inſtitutione confir- 8
matus habet ea omnia, quæ ſunt iuriſdictionis,
Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 136.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3.
cap. 29. quæſt. 5.* tum quia exercitium iuriſdictionis 9
actu acquiritur per confirmationem, Coſm. *in pragm.
ſanct. tit. de collationib. verb. nominationes, p. 186.* Perez
l. 2. verſ. probatur vlterius, tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 155.
& alij per me citati *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 1.
tit. 1. cap. 4. num. 7.*

Vnde ex proximè dictis primò infertur diſpoſi- 10
tionem Concilij Trident. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 15.*
ſtatuentis quod ſine probatione Epiſcopi nullus
etiam Regularis poſſit Confeſſiones ſæcularium
etiam Sacerdotum audire, procedere in Epiſcopo
electo, & confirmato, licèt nondum conſecrato, qui
poteſt alicui committere iuriſdictionem ad abſol-
uendum ſuos ſubditos in foro pœnitentiali, cùm
huiuſmodi commiſſio pertineat ad poteſtatem iu-
riſdictionis, quam Epiſcopus electus iam habet, vt
ſuprà dixi: quare illationem amplectuntur *in 4.
diſt. 18. q. 4. art. 2.* Chamerot. *de Sacram. tract. 7. de
Confeſſ. dub. 15.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præce-
pta, præc. 2. lib. 7. cap. 2 num. 47.* Ego ipſe *de officio, &
poteſt. Epiſcopi, p. 2. alleg. 25. num. 6.* ſecundum Lu-
gdunen. impreſſ.

Secundò infertur diſpoſitionem eiuſdem Con- 11
cilij Trid. *ſeſſ. 24. de reform. c. 6* dum habet licere Epi-
ſcopis in irregularitatibus omnibus ex delicto oc-
culto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex ho-
micidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad fo-
rum contentioſum diſpenſare, procedere ex ad-
ducta ratione in Epiſcopis electis & confirmatis,
quamuis non conſecratis, vt docent Soar. *tom. 5.
diſp. 41. ſect. 2. num. 7.* Sanch. *de matrim. lib 8. diſp. 2.
num. 11.* Gutier. *in ſimili tract. c. 49. à num. 16.* Mari.
Alter. *de cenſur. tom. 2. diſp. 8. de ſuſpenſ. c. 3. verſ. tertiò
notandum*, Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 136.* Ego ipſe *d. tract.
de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 2. alleg. 39. n. 2.*

Tertiò infertur diſpoſitionem eiuſdem Concilij 12
Trident. *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 16.* ſtatuentis quod
renunciatio facta per nouitium ante profeſſionem,
vim non habeat, niſi cum licentia Epiſcopi, &c.
procedere in Epiſcopo electo & confirmato, licèt
nondum conſecrato, ſicut ſcripſerunt Sanch. *in præ-
cepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. c. 5. num. 65.* Bartholom. à
S. Fauſto *in theſauro Religioſ. lib. 5. quæſt. 194* Ego ipſe
de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 99. n. 3.

Quartò infertur poteſtatem conceſſam Epiſcopis 13
diſpenſandi in votis & iuramentis ſuorum ſubdi-
torum competere Epiſcopis electis & confirmatis,
quamuis nondum conſecratis, vt reſoluunt Leon.
Leſſ. *de iuſtitia, lib. 2. cap. 40. dubit. 12. num. 100. verſ.
ſecundo*, Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. c. 38.
n. 7.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 2. alleg. 36.
num. 6.*

Illud tamen aduertere oportet quod attenta diſ- 14
poſitione *Extrauag. iniunctæ, de elect. inter communes*,
opus eſt vt Epiſcopus ſi velit ea, quæ ſunt iuriſdi-
ctionis exercere, obtineat litteras Apoſt. ſine quibus
nec admitti, & recipi tanquam Epiſcopus, nec poſ-
ſeſſionem Eccleſiæ ſibi collatæ conſequi poteſt, vt
referunt D. Barboſ. *in l. diuortio, in princip. p. 2. n. 50.
ff. ſoluto matrim.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 8.
quæſt. 5. num. 33.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 29.
quæſt. 9. verſ cæterùm*, quorum memini *in collect.
cap. noſti 9. num. 3. de elect.*

15 Episcoporvm appellatione veniunt aliquando ipſi Epiſcopi tantùm, non verò alij Prælati inferiores Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, vt in caſu recognitionis miraculorum, quam quidem non ſpectare ad alium præter Epiſcopum, per Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de innocat. & venerat. ſanctor.* ibi, *niſi eodem recognoſcente & approbãte Epiſcopo*, tradunt Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 563. in 1. edit.* aliàs *reſol. 485. in 2. edit. & in deciſion. Curiæ Archiep. Neapol. p. 4. deciſ. 397. num. 1.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 112. caſu 42.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. tract. 12. p. 3 quæſt. 15. ſuppoſit. 2.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi p. 3. alleg. 97 n. 9.*

16 Sic etiam Epiſcopum ſolùm poſſe præſentatos à patronis, & per examen idoneos repertos inſtituere, per Concil. Trident. *ſeſſ. 14. de reformat. c. 13.* ibi, *huiuſmodi inſtitutio, & non alteri inferiori reſeruetur*, docent Lambertin *de iurepatron. lib. 2. p. 3 q. 1. princ. art. 10. n. 1.* Mari. Antonin. *d. lib. 1. reſol 47. num. 6. & reſol. 55. n. 11. in fine*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. n. 124.* Vgolin. *de officio Epiſcopi c. 51. §. 4. n. 1.* Ego ipſe in ſimili *tract. p. 3. alleg. 72. num. 176.*

17 Sic pariter Epiſcopum tantùm, & non alios Prælatos Ordinarios iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes quantumcunque exemptos, & immediatè Sedi Apoſt. ſubiectos, poſſe monitoria, quæ fiunt ad finem reuelationis pro rebus deperditis, ſeu ſubtractis concedere, referunt à Sacra Congreg. deciſum Vgolin. *d. tract. de officio Epiſcopi, c. 45. in princ. verſ. excipiuntur*, Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p. 3. c. 7. n. 18. & 19.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 15. num. 107.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 59. art. 4.* Ego ipſe *d. p. 3. alleg. 96. n. 12. & 13.*

18 Sic denique Abbates quantumuis exemptos, iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, non poſſe cognoſcere de cauſis Matrimonialibus, probat Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. c. 20. verſ. ad hæc*, id Epiſcopis ſolummodo concedens ad excluſionem aliorum, in illis verbis, ibi, *Sed Epiſcopi tantùm*, &c. & ita fuit dictum in Rota coram R. D. meo Coccino *deciſ. 346. num. 8.* inter eius impreſſas, prout refero Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 84. ſub n. 2. verſ. proinde*, ſecundùm Lugdunen. impreſſ.

Episcoporvm appellatione regulariter veniunt alij Prælati Epiſcopo inferiores iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, & maximè vbi indefinitè, & ſine vlla reſtrictiua, aut excluſiua dictione fit mentio Epiſcoporum, & quia plura loca in Concilio Trident. ſic intelligenda reperiuntur, aliqua ex illis vti principaliora referam, quæ aliorum poterunt eſſe exempla.

19 Primò igitur Abbates, atque alij Prælati Epiſcopo inferiores ita plenè ſubiectas ſibi Eccleſias habentes, vt iuriſdictione quaſi Epiſcopali in eis fungantur, ſeu exiſtente priuilegio, aut conſuetudine legitima præſcripta, poſſunt ex legitimis cauſis vnire beneficia in ſubiectis ſibi Eccleſiis exiſtentia, iuxta formam Concilij Trident. *ſeſſ. 21. de refor. c. 5.* vt referunt plures, quos plena manu citat Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. c. 29. n. 160.* quibus addo Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſol. 383. n. 3. in 2. edit. & in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p. 4. deciſ. 198. n. 4.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 28. q. 10.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 12. c. 2. n. 71. cum ſeqq.* quorum memini Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 66. n. 14.* ſecundùm Lugdunen. impreſſ.

20 Secundò diſpoſitio Concilij Trident. *ſeſſ. 21. de reformat. cap. 8.* ibi, *ab Epiſcopis*, &c. dum agit de Epiſcoporum cura in viſitatione eorum, quæ ad ſuam diœceſim pertinent, ampliatur etiam ad inferiores Prælatos iuriſdictionem habentes, vt ſcribit Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 11. cap. 18. verſ. exeo*, quem vltra alios refero in collectaneis ad idem *c. 8.* Ego enim communi voto reſpondendi cupidus, quo mearum Remiſſionum ſuper Tridẽtinum Concil. correctio non minus auide nunc flagitatur, quàm vtiliter amplexæ olim fuerint, vt exemplariorum diuerſitati occurrerem, quibus identidem, & diuerſimodè impreſſæ circumeunt lætitantes, labore gemino, & nouo vſus ſtylo, adeòque à Pij IV. mente non abhorrente titulo adhuc cum facie immutato, vt quæ ſub Remiſſiones mortificatæ fuerant, ſub Collectanea viuificentur, opus ſanè laborioſum, & omnibus numeris abſolutum, Sanctiſſimo D. N. D. Vrbano VIII. iuſſus obtuli, vt illud in Vrbe, ſeu alibi mihi cùm voluerit imprimendum dimittat.

21 Tertiò, diſpoſitio eiuſdem Concilij *ſeſſ. 22. de reform. c. 15.* ibi, *aut ab Epiſcopis*, &c. ſtatuentis quod ſine probatione Epiſcopi nullus etiam Regularis poſſit Confeſſiones ſæcularium etiam Sacerdotum audire, ampliatur ad Prælatos Epiſcoporum inferiores iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, vt docent Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. n. 76.* Aloyſ. Ricc. *in deciſion. Curiæ Archiep. Neapol. p. 4 deciſ. 22. n. 4* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc. 2 lib. 7. c. 2. n. 55.* & cenſuit Rot. *deciſ. 332. p. 1. recent.* quorum memini *de officio & poteſt. Epiſcopi, p. 2. alleg. 25. num. 9.* ſecundùm Lugdunen. impreſſ.

22 Quartò, Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. c. 6.* ibi, *liceat Epiſcopis in irregularitatibus*, &c. ampliatur ad Prælatos inferiores habentes iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem, itaut ipſis ſicut Epiſcopis liceat in irregularitatibus omnibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum diſpenſare, ſicuti tradunt Henriq. *in ſum. lib. 6. cap. 16. §. 1.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 24. art. 13. & 17. & quæſt. 61 art. 9.* Flores de Mena *var. lib. 3. quæſt. 24. num 18.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 11. num. 83. in fine.* Auil. *de cenſur. p. 7. diſp. 10. dub. 6.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib 2. cap. 11. num. 5.* Duard. *in Bullam Cœnæ Domini, lib. 3. §. 2. quæſt. 8. n. 55.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. c. 5. n. 455.* Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 51. num. 8.*

23 Verùm hæc ſententia licèt non careat probabilitate, tamen contraria verior & receptior eſt, quæ omnino concludit huiuſmodi Prælatos non comprehendi in decreto Concilij Trident. *d. c. 6.* ac proinde eos minimè gaudere facultate diſpenſandi Epiſcopis in eo conceſſa; quam quidem amplectuntur Aragon. *2. 2. quæſt. 88. art. 12. col. 7. concluſ. 4.* Cened. *ad Sextum, collect. 4. n. 5.* Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 83. num. 5. ad fin.* Soar. *tom. 4. de Pœnit. diſput. 30. ſect. 2. num. 6. & tom. 5. de cenſur. diſput. 41. ſect. 2. num. 7.* Petr. de Ledeſma *in ſum. tom. 2. tract. 1. c. 6. poſt concl. 2. diffic. 1.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 532. num. 1. in 1. edit. alias reſol. 555. in 2. edit.* Mari. Alter. *de cenſur. tom. 2. diſput. 8. de ſuſpenſ. cap. 3. verſ. ſed hic*, Bonacin. *de cenſur. diſput. 6. quæſt. 5. punct. 1. num. 6.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. c. 11. n. 13. & 17.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. de irregularit. num. 9. & 10.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 441. num. 21.* Ego ipſe *d. p. 2. alleg. 39. n. 17.*

24 Quintò, Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 16. ſuprà expenſo extenditur ad Abbates, cæteróſq; Prelatos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, nullique Epiſcopo ſubiecto, itaut ipſi in ſuis dioeceſibus valeant licentiam concedere vt obligatio, ſiue renunciatio à nouitio fieri poſſit intra duos meoſes proximos ante profeſſionem, ita Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap 5. num. 68. Bartchol. à S. Fauſto in theſauro Religioſ. lib. 5. quæſt. 196. Ego ipſe de officio, & poteſt. Epiſcop. part. 3. alleg. 99. num. 6.

25 Episcopi appellatione venit eius Vicarius generalis vbi ille non excluditur, & eſt res, quæ conuenit Vicario ex eius officio, vt docent gloſſ. verb. per Epiſcopos, in cap vnic. de appell. Monach. lib. 6. vbi Franc. num. 4. Feliu. in c. ſi quis contra, num. 4. verſ. ſed caue, de foro compet. Lancelot. Conrad. in templo omnium Iudic. lib. 2. c. 6. §. 1. num. 11. & 15. Soar. tom. 5. de cenſur. diſput. 7. ſect. 3. n. 10. & diſp. 20. ſect. 1. num 2. Sbroz. de officio Vicarij, lib. 2. quæſt. 43. num. 28. & 29. & quæſt. 201. num. 2. Sanch. de Matrimon. lib. 3. diſp. 29. num. 16. verſ. ad ſecundum, & in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 15. num. 30. Mari. Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſol. 112. caſu 31. verſ. & pro dicta, Nicol. Garc. de beneſic. p. 5. c. 8. n. 52. Narbona de appellat. a Vicario ad Epiſcopum, p. 1. n. a 17. Et conſtat hoc ex Concil. Trident. ſeſſ 24. de reformat. c. 6. vbi cùm voluit Vicarium excludere, expreſſit dicens, eis tantùm, non eorum Vicariis ſit permiſſum.

26 Vnde iam primò colligitur Vicarium Epiſcopi generalem poſſe concedere litteras excommunicationis pro rebus ablatis, iuxta diſpoſitionem Concilij Trident. ſeſſ de reformat. c. 3. ſtatuentis illas à nemine prorſus, præterquam ab Epiſcopo, decerni poſſe, quia nomine Epiſcopi comprehenditur, dummodo non reperitur expreſsè excluſus, vt in d. cap. 6. quare hanc illationem ſuſtinent Frechil. de excom. p. 2 art. 2. n. 5. Henriq. in ſum. lib. 13. c. 17. §. 4. Fr. Emman. in ſum. tom. 1. cap. 79. num. 1. Gutier. canon. lib. 1. c. 11. num. 8. Sbroz de Vicario Epiſcopi, lib. 2. quæſt. 171. num. 2 Zerol. in praxi Epiſcop. p. 1. verb. Vicarius, §. 17. Soar. tom 5. diſp. 20. ſect. 1. num. 2. Sayr. de cenſur. lib. 1. c. 9 num. 33. verſ primum eſt, Auila in ſimili tract. p. 2. c. 5. diſp. 1. dub. 3. Cun. Philip. p. 3. §. 2. num. 29 Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ. 97. n. 14. Iacob de Graff. tom. 1. conſ. ſub tit. de ſentent. excom. conſ. 6. Lazar. de monit. ſect. 1. quæſt. 6. à n. 1. Baptiſt. Coſta de facti ſcientia & ignorant. cent. 2. diſt. 55. n. 1. tom. 1. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 270. in 1. edit. aliàs reſolut. 235. num. 4. in 2. edit. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. p. 3. c. 7. num. 17. Sanch. de Matrimon. lib. 3. diſp. 29. n. 16. Nicol. Garc. de beneſic. p. 5. c. 8. n. 94.

Contrà Vgolin. de officio Epiſcopi c. 45. in princ. verſ. ſecundò, Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rubr. 11. c. 15. n. 105. Narbon. de appellat. a Vicario ad Epiſcopum, p. 1. n. 205. quos Ego libenter ſequutus fui d. p. 3. alleg. 96. n. 6.

27 Secundò, colligitur Vicarium generalem Epiſcopi coniugalis cauſæ cognitionem, etiam ex generali commiſſione tractare poſſe, vigore Concilij Trident. Seſſ. 24 de reformat. c. 20. verſ. Adhæc, vbi habetur ad ſolos Epiſcopos pertinere cauſarum Matrimonialium cognitionem, ſicuti docent Butr. num. 2. Abb. num. 4 & Alex. de Neuo n. 5. per text. ibi in c. vltim. de cognat. ſpirit. Cou. de ſponſalib. p. 2. c. 8. §. 12. num. 1. verſ. poteſt, Anton. Cuch. inſtit. maior. lib 2. tit. 8. n. 105. Beſtachin. in tract. de Epiſcopo, lib. 4. p. 7. quæſt. 20. num. 23. Sbroz. de officio Vicarij, lib. 2. quæſt. 44. in fine, Sanch. d. diſput. 29. n. 18. verſ. ſecundò, Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 45. quæſ. 2. Narbon. d. part. 1 num. 201. Ego ipſe d. part. 3. alleg. 84. num. 3.

Contrà Rebuff. in praxi beneſic. tit. de forma Vicariatus, n. 155. Petr. Ledeſma de Matrimon. q. 45. art. 1. puncto 3. dub. 4. Vgolin. de officio Epiſcopi, c. 4. §. 7. n 2. verſ. nono cauſas matrimoniales.

Tertiò, colligitur Vicarium generalem Epiſcopi, abſque eius ſpeciali commiſſione, poſſe egreſſus monialis è monaſterio licentiam concedere in vim Concilij Trident. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 5. id Epiſcopo tribuentis, vt bene reſoluunt Llamas in methodo curat. in fine, §. 5. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 6. cap. 15. num. 30. Bonacin. de clauſura quæſt. 1. puncto 8. num. 3. Ego ipſe dict. part. 3. alleg. 102. num. 28. 28

Appell. XC.

Equus, Equa.

1 *Equorum appellatione in legatis veniunt etiam equæ, niſi ex veriſimilibus coniecturis aliud ſenſiſſe teſtatorem appareret.*

2 *Equorum ſuorum appellatione non veniunt Equi venales, ſed quos habebat teſtator perpetui vſus cauſa.*

3 *Equo vendito veniunt ſella, frænum, & alia ornamenta, quæ habebat tempore venditionis.*

4 *Sellam tradere non tenetur venditor emptori quando oſtendit equum ſine illa.*

5 *Equæ nomine in venditione venit pullus.*

6 *Vaccam prægnantem qui vendit, quando vendat & fœtum, ſeu vitulum lactantem, oſtenditur.*

Eqvorvm appellatione in legatis veniunt 1
etiam equæ, cum hoc caſu maſculinum concipiat fœmininum, l. legatis, §. iumentis, ff. de legat. 3. l. ſeruus legatis, l. qui duos, ff. eod. tit. l. 1. ff. de verb. ſignif. niſi ex veriſimilibus coniecturis aliud ſenſiſſe teſtatorem appareret, vt tradit Rebuff. ad l. 1. verſ. decimo quinto, ff. de verb. ſignif. pag. 9.

Eqvorvm ſuorum appellatione non veniunt 2
equi venales, ſed quos habebat teſtator perpetui vſus cauſa, niſi aliter appareat de voluntate teſtatoris, vel quia non haberet alios quam venales, Caſtren. l. 1. num 2. C. de verb. ſignif. vbi Bald. num. 4. obſeruat quod vbi teſtator habens plures equos legauit equum ſuum, venit equus, qui in vſu teſtatoris eſſe ſolebat.

Eqvo vendito veniunt ſella, frænum, & alia 3
ornamenta, quæ equus habebat tempore venditionis, l. ædiles aiunt, in princip. & ibi Bald. ff. de ædilit. edit. Iaſ. in §. actionum, num 58. & Ludouic. Gomez num. 12. Inſtit. de act. Dec. in cap. præterea, num. 8 de offic. deleg. Ricc. de Curt. in cap. final. de conſuet. q. 7. principali, num. 630. & ſeq. Turz. lib. 5. commun. opin. verb. equo vendito, Ranchin. concl 415. p. 3. Bartazol. de clauſul. inſtrument. clauſul. 26. gloſ. 13. num. 52. Rebuff. ad l. 203. verſ. capiſtrum, ff. de verb. ſignif. pag. 425. Surd. deciſ. 134. num. 8. vbi quod venditor non 4
tenetur trabere ſellam emptori quando oſtendit equum ſine illa.

Eqvæ nomine in venditione venit pullus, vt 5
argum. tex. in l. vacca emptor, vbi gloſ. de euiction. tradit Iaſ. in l. huiuſmodi, §. legatum eſt ita, num. 21.

ff.

ff.de legat.1. vbi allegat Baldum in cap.tranſlato, de
6 conſtitut. dicentem, quod qui vendit vaccam prægnantem, vendit & fœtum, ſeu virulum lactantem nondum paſcentem herbam; ea ratione, quod idem iuris cenſetur eſſe de acceſſorio, quod de principali: ſed Beriazol. d. gloſſ. 13. num. 53. poſt Alberic. Angel. & plures per eum citatos diſtinguit an pullus poſſit eſſe ſine matre abſque periculo interitus, & tunc vendita equa, non venit pullus: ſecus verò ſi non poſſit ab ea abſque periculo ſeparari, ſubditque in hoc eſſe conſiderandam quantitatem pretij, vt poſſit dignoſci an cenſeantur contrahentes vtrumque comprehendiſſe, quod etiam tradit Rebuff. ad l.26. verſic. nono, ff. de verb. ſignif. pag.155.

Appell. XCI.

Excommunicatio.

1 Excommunicationis appellatione ſi à Iure, vel ab homine proferatur venit maior.
2 Excommunicationis appellatione intelligitur de minori vbi agitur de praiudicio tertij.
3 Excommunicatio vbi proferturin exceptione illius, intelligitur de minori.
4 Excipiens de excommunicatione, tenetur exprimere ſpeciem illius.

1 EXCOMMVNICATIONIS appellatione ſi à Iure, vel ab homine proferatur, venit maior, c.ſi quem 59. de ſentent.excommunic. Ioan. Andr. in cap. 1.num.16. de except. Decian. in cap. intelleximus, num. 33. & 34. de iudici. & conſ.321.num.6. & 7. Maſcard. de probat.concl.697. in fin. Couar. in cap. alma mater, p.1.§.8.n.5. Nauar. in man. c.23.n.52. & in tract. de dat. & promiſ.notab.4.n.8. Henriq. in ſum. lib.13.c.2.§.2. Soar.tom.5. de cenſur.diſp.8.ſect.3.n.3. Bonacina in ſimili tractatu, diſp.2.q.1.p.2.n.2. Dionyſ. de vera quatuor Patriarchal. Sedium erection.c.17.n.14. Cardoſ. in prax.indic. & aduocat.verb.excommunicatio, n.33. Anton. de Souſa in relect. de cenſur. Bulla Cœna, c.2. n.4. Campan. in diuerſ.iuris Canon.rubr.11.c.15.n.3. Frat. Ludou. Miran. in manual. Prælat.tom.2.q.35.art. 4.concl.1. Valer. Reginal. in praxi fori pœniten.lib.32. tract.2.n.21.verſ. at verò, Anton. Ricciul. de iure perſ. extra grem. Eccleſ. exiſten.lib.4.c.31.num.34. Cardin. Tuſch.practic.concluſ.tom.7.lit.V, concl.101. n.12. & 14. [nouiſſimè Graña ad c. cùm non ab homine n.11. de iudic.]

2 Limita tamen, ſi fortè agatur de materia concernente præiudicium tertij, quia tunc in dubio appellatione excommunicationis intelligitur de minore, Felin. in c. venerabilem, de exception. Put.deciſ.62.n.5. lib.1. in correct. Anton. Ricciul. d.c.31.n.35.

3 Limita etiam, quando verbum, Excommunicatio, præfertur in exceptione excommunicationis, quia tunc in odium opponentium intelligitur de excommunicatione minori, Franch. in d.c.1.§. ſi quis igitur,
4 ſub n.4. de except. Ant. Ricciul. d.c.31.n.36. & ideo excipiens tenetur exprimere ſpeciem excommunicationis an ſit maior, vel minor per ea quæ tradunt Soar. de Pace in tract.tom.1.p.1.temp.5.n.63. & 64. Mendez à Caſtro in praxi Luſitana, lib.2.c.7. in fine, quos refert Parens meus in comment. ad Ordin. Reg. Luſit.lib.3.tit.49.§.4.n.3.

Appell. XCII.

Expenſæ.

1 Expenſarum appellatione in diuiſione non veniunt voluntaria, ſiue voluptaria.
2 Expenſa voluptaria qua dicantur remiſſiuè.
3 Damna & intereſſe an veniant expenſarum appellatione remiſſiuè.
4 Expenſarum omnium & quarumcunque appellatione damna & intereſſe continentur.
5 Expenſa tantum legitima, iuſta, & moderata veniunt expenſarum omnium, & ſingularum appellatione.
6 Pretium, & res principalis non venit expenſarum appellatione.
7 Expenſa miniſtrantur ſecundùm qualitatem perſona.
8 Officiales itinerantes quales expenſas petere poſſint oſtenditur.

EXPENSARVM appellatione in diuiſione non veniunt voluntariæ, ſiue voluptariæ, l. ſi ſeruos, ff. de pignorat. act. quæ autem dicantur, vide D. Barboſ. in l. diuortio, §. final. p.1. num.30. cum ſeqq. ff. ſolut. matrim. Cald. Pereira de empt.cap.27.num.53. & 59. Cardoſ. in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. expenſa, num.1. Et ideò non petuntur per modum æſtimationis, ſed per abraſionem, quia ſi Dominus non vult eas ſoluere, permittitur ædificanti eas tollere, ſeu abradere, Ioſeph Ludouic. Peruſ.deciſ.24. num.21. Gutier. practic.lib.3.q.69.num.4. Ioan. Garc. de expenſis, cap.1.n.32. D. Barboſ. d. p.1. num.88. & 103. Cald. Pereira d.c.27.n.60. Cardoſ. verbo expenſa, num.5. | 1 | 2

3 EXPENSARVM appellatione an veniant damna, & intereſſe? vide cap. in noſtra 8. de iniuri. Rom. ſing. incip. Nunquid appellatione, Boër. deciſ.52. n.7. Perez ad lib.4 Ordinam.pag.mihi 832. Surd.dec.261. n.1. cum ſeqq. Cardin. Tuſch. practic.concluſ. tom.3. lit.E, concl.637. per totam.

4 EXPENSARVM omnium, & quarumcunque appellatione, damna, & intereſſe continentur, l. ſancimus, C. de iudic. l. non ignoras. C. de fructib. & lit. expenſ. Bart. in l.1. ff. de alienat.indic. Archid. in cap. in primis, col.2.q.1. Cardin. Tuſch. d. lit. E, concl.637. num.1.

5 EXPENSARVM omnium, & ſingularum appellatione veniunt ſolùm expenſæ legitimæ, iuſtæ, & moderatæ, Alex. conſ.76. Viſo, n.17. verſ. præterea, lib.4. Sebaſt. Medic. in regul. Iur. V. Etus victori, n.3. Card. Tuſch. d. lit. E, concl.637.n.8.

6 EXPENSARVM appellatione non venit pretium, nec res principalis, ideò abſolutio generalis ab omnibus expenſis, damnis, & intereſſe non liberat à re, quæ poteſt vendicari, Alexand. conſ.168. Requiſitus, in principio, maximè num 4. verſ. non etiam obſtat, lib.2. quem refert Cardin. Tuſch. d.l.E, concl. 637.n.7.

7 EXPENSÆ miniſtrantur ſecundùm qualitatem perſonæ, Afflict. cap.1. in princ. num.73. ex quib.cauſ. feud.amitt.lib.3. Lara in l. ſi quis à liberis, §. ſed ſi filius, num.46. de liber.agnaſ. Surd. de alimen tit.4.q.21.n.9.
8 Et officiales, ac alij, qui itinerantur vocari, debent equitare, ac conſequuntur expenſas, & ſumptus pro equitatura ſi id ſuæ conditionis qualitas exigat, Surd. d.tit.4.q.21.num.7. & 10. & Stephan. Gratian. diſcept.

diſcept. forenſ. cap. 57. num. 5. cum ſeqq. Rurg. Ruland. de commiſſar. part. 1. lib. 3. cap. 13. num. 10. num. 10. Et petere poſſunt mnderatos, & non delicatos ſumptus, quales conſueuerunt facere domi ſuæ, Gregor. Lopez l. 21. verb. qra coma, tit. 2. part. 3. Bellacom. tom. 2. comm. opin. lib. 7. tit. 13. num. 61. pag. 237. Rurg. Ruland. d. p. 1. lib. 3. c. 13. a princ. & Stephan. Gratian. d. c. 52. num. 4. Surd. n. 3. vbi q. 18. n. 8. 12. 13. 14. ſubdit, lautiori menſa, & delicatiori cibo illuſtres, nobiles, & egregias perſonas excipiendas, & tractandas eſſe, quàm humilioris conditionis homines.

Appell. XCIII.

Facultas.

1 Facultatum appellatione vniuerſa continentur, ſicut vbi fit mentio de ſubſtantia, patrimonio, bonis, & ſimilibus, l. cogi, in princ. ff. ad Trebell. Natt. conſ. 48 per totum, vbi per l. ſi quis a liberis. §. de alimentis, ff. de liber. agnoſc. infert ad illud notabile, quo cauetur, patrem teneri alere filios pro modo facultatum, & per l. indictione, C. de ann. & tribut. lib. 10. cum ſimilib. infert ad aliud notabile de collecta, quæ debet imponi pro modo facultatum.

Appell. XCIV.

Familia.

1 *Familia appellatione in dubio venit familia contentiue, ſeu paſſiuè, comprehendendo omnes agnatos, etiam tranſuerſales.*

2 *Deſcendentes ſolùm ab ipſo teſtatore, non autem tranſuerſales veniunt familia appellatione, vbi conſtat illum ſenſiſſe de familia actiuè, ſeu effectiuè, & maximè ſi additum ſit pronomen aliquod poſſeſſiuum.*

3 *Familia recta & tranſuerſalis vbi vocata eſſet, intelligitur de tranſuerſali reſpectu ſuorum deſcendentium inter ſeſe.*

4 *Tranſuerſales de familia veniunt appellatione familia, quando diſpoſitio facta ad fauorem familia non poteſt verificari in deſcendentibus.*

5 *Tranſuerſales veniunt appellatione familia quando vocatio eſſet facta expreſſo nomine illius.*

6 *Tranſuerſales veniunt appellatione familia quando teſtator habuit rationem ipſius familia, non perſonarum, & quando teſtator prius vocaſſet deſcendentes, & in defectum deſcendentium vocaſſet proximiores de familia, vt* num. 7. *&* *quando eſſet vocata familia & agnatio, vt* num. 8.

9 *Tiberius Decian. quid conſuluerit in caſu vocationis familia ſibi occurrente, refertur, &* Hippol. Rimin. num. 10. Menoch. n. 11. & Peregr. n. 12. & 13.

14 *Fœmina comprehenduntur familia appellatione, etiam ſi dicatur quod bona remaneant in familia, vt* n. 15 *cuius contrarium* n. 16.

17 *Fœmina non veniunt appellatione familia quando teſtator expreſſit proprium nomen familia.*

18 *Fideicommiſſum quando tacitè vel expreſſè eſt relictum pro conſeruandis bonis in agnatione, fœmina ſunt excluſa.*

19 *Teſtator quando vocaſſet maſculos de familia, vel de illis tacite ſenſiſſet, fœmina non veniunt.*

20 *Fœmina non veniunt ad fideicommiſſum relictum familia quando extat ſtatutum excluſiuum fœminarum.*

21 *Fœmina non veniunt appellatione familia quando ex communi vſu loquendi homines non ſolent ſentire quod illa veniant.*

22 *Teſtator vbi conſtituit fideicommiſſum ſucceſſiuum, & duraturum in familia, non veniunt fœmina appellatione familia.*

23 *Teſtator quando fœminas dotauit cenſetur illas excludere a fideicommiſſo relicto familia.*

24 *Familia appellatione non veniunt fœmina quando teſtator proprias filias excluſit eas dotando, & heredes fecit.*

25 *Fœmina nupta venit ad fideicommiſſum, quod teſtator voluit remanere in familia.*

26 *Contrarium qui teneant, & componuntur* num. 31. & 32.

27 *Filia nupta per nuptias deſinit eſſe de familia teſtatoris.*

28 *Filia nubendo familia patris imponit finem, & dicitur augere familiam viri.*

29 *Filia nubendo non dicitur de cognomine paterno.*

30 *Vidua dicitur de familia viri, retinet domicilium, & gaudet priuilegio dignitatis.*

33 *Gener & nurus veniunt familia appellatione.*

34 *Familia appellatione lato ſumpto vocabulo veniunt omnes, qui ferunt eadem arma & inſignia.*

35 *Baſtardi non comprehenduntur familia appellatione.*

36 *Familia appellatione in prohibitione alienationis non comprehenduntur extantes vltra quartum gradum, niſi facta ſit per verba præciſa & vniuerſalia.*

37 *Familia appellatione in teſtamento quando plures ſunt familia euiſdem cognominis, venit illa, de qua ipſo teſtator natus eſt.*

38 *Familia aggregata dicitur eſſe de ſtirpe & ſanguine illius familia, cui aggregata eſt.*

Familiæ appellatione licèt in dubio veniat 1
familia contentiuè, ſeu paſſiuè comprehendendo omnes agnatos, etiam tranſuerſales, ex adductis per Gabr. conſ. 132. q. 6. num. 59. lib. 1. cum aliis traditis per Sim. de Prætis de interpr. vltim. volunt. lib. 3. interp. 3. dub. 1. ſolut. 11. n. 26. & per Rot. in Romana fideicommiſſi de de Aicinellis, 17. Junij 1615. coram Patriarcha Pamphilio, impreſſa per Farin. deciſ. 707. num. 6. p. 1. recent. Card. Seraphin. deciſ. 1438. num. 4. Stephan Gratian. diſcept. forenſ. cap. 645. num. 3. & 4.
tamen quando conſtat teſtatorem ſenſiſſe tantùm 2
de familia actiuè, ſeu effectiuè, tunc veniunt ſolùm deſcendentes ab ipſo teſtatore, non autem tranſuerſales, vt aduertunt Sim. de Prætis citato loco, Ruin. conſ 153. num. 10. lib. 2. Pariſ. conſ. 51. num. 10. & conſ. 88. num. 36. lib. 2. & conſ. 1. num. 59. lib. 3. Socin. iun. conſ. 97. num. 61. lib. 2. Roland. à Valle conſ. 70. n. 75. lib. 3. Menoch. conſ. 30. num. 13. & 14. & conſ. 106. num. 226. & conſ. 233. num. 15. cum ſeqq. & conſ. 633. & conſ. 732. num. 40. cum ſeqq. & conſ. 875. num. 25. in fine, & conſ. 1083. num. 22. vbi quòd non continentur fratres, & conſ. 1177. num. 7. & de præſumpt. lib. 4.

*lib.4.praſ.*88 *num.*2 Peregr.*d. fid·icom.art.*22. *n.*26. *& conſ.*31 *lib.*8.*& conſ.*57.*lib.*5. Intrigl. *de ſubſtitut. cent.*3.*q.*83.*num.*3.Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*3.*cap.*645.*num.*2.Surd.*conſ.*247.*num.*12. & alij citati à Rot.*d.deciſ.*707.*num.*3.*p.*1.*recent.* vbi in terminis de quibus in ea agebatur quod teſtator ſenſerit tantùm de ſua familia, viſum fuit colligi ex verbis teſtamenti, ibi, ſed quantum Deo placuerit Caſale in eiuſdem familia remanere debeat, ponderando illud pronomen, *eiuſdem*, quod denotat perſonalitatem, ſecundùm Iura ibi citata, & quòd videatur teſtatorem ſenſiſſe de familia effectiuè quãdo additum fuiſſet aliquod pronomen poſſeſſiuum, veluti, *ipſius*, vel *ſua*, tradunt Menoch.*conſ.*233.*num.* 20.*&* 21.*& conſ.*1171.*num.*3.Seraph. *d. deciſ.*1438. *num.*11.Gabr.*conſ.*132.*num.*60.*lib.*1.quos refert & ſequitur Stephan.Gratian.*d cap.*645.*num.*5. [Rota *in Romana Iuriſpatronatus* 15. *Martij* 1630. *coram R.P.D.Merlino, verſ.quoniam reſpondebant*, & ſubdit. quòd quoties vocatur familia ipſius teſtatoris, venit ſolùm familia effectiuè, & citat Pariſ. *conſ.*51. *num.*5.*verſ.item propter, lib.*2. Cephal.*conſ.*510.*num.* 13.Menoch.*de præſumpt.lib.*4.*præſ.*88.*num.*2.*& conſ.* 233.*num.*21. *& conſ.*1177. *num.*5. Peregr.*conſ.*31. *num.*3.*lib.*4 *& conſ.*149.*num.*18. *verſ.*3. *lib.*5. Quæ quidem Rotæ deciſio *in d. Romana iuriſpatr.* reperitur impreſſa *tom.*5.*recent. deciſ.* 362. vbi *num.*5. citat plures Doctores tenentes ſub familiæ nomine intelligi ſolum de effectiua.]

3 Amplia procedere etiam quòd vocata eſſet familia recta, & tranſuerſalis, nam intelligitur de tranſuerſali reſpectu ſuorum deſcendentium inter ſeſe, vt reſoluit Menoch.*conſ.*1177.*n.*9.*verſ.non obſtant verba*, quem refert, & ſequitur Fuſar.*de ſubſtit. q.*351.*n.*30.

4 Limita primò, quando diſpoſitio facta ad fauorem familiæ non poterat verificari in deſcendentibus, vt quia non extarent, vel quia vocati eſſent illi, qui non poterant habere filios, vt Sacerdotes, nam tunc appellatione familiæ venirent tranſuerſales de familia, ita Ruin.*conſ.*149.*num.*8.*lib.*2. Cephal.*conſ.*66 *n.*15. *& ſeq.* Menoch. *conſ.*106. *n.*229. *& conſ.*424.*n.*12. *& conſ.*1171.*n.*22 *&* 1177.*num.*8. Peregr.*conſ.*42.*lib.*2.quos refert, & ſequitur Fuſar. *d.q.*351.*n.*31.

Limita ſecundò, quando vocatio eſſet facta ex-
5 preſſo proprio nomine familiæ, quia tunc, & tranſuerſales venirent, vt tenent Crauet. *conſ.*800. *col.*1. Hieron.Gabr.*conſ.*132. *n.*58. *lib.*1. Peregr. *conſ.*16. *num.*11.*lib.*3.*& conſ*31.*num.*6. *in fin. lib.*4. Quamuis contrarium, imò tranſuerſales non venire, etiam ſi expreſſum ſit nomen proprium familiæ, teneant, Socin.ſen.*conſ.*40. *col.*6. inter conſ. Curt. ſen.& alij, quos refert, & ſequitur Menoch. *conſ.* 732.*n.*42.

Limita tertiò, quando teſtator habuit rationem
6 ipſius familiæ, non perſonarum; nam tunc & tranſuerſales venire benè exiſtimant Menoch. *conſ*424. *num.*12. Hiero. Gabr. *conſ.*124. *num.*59. *lib.*1. vbi poſt alios citatos dicit, quòd qui in familia relinquit, dicitur habere rationem familiæ, non perſonarum, & ideò venire omnes agnatos, qui de eadem familia ſunt, licèt non eſſent ſanguine coniuncti, refert, & ſequitur Fuſar.*d.q.*351.*n.*38.

Limita quartò, quando teſtator priùs vocaſſet
7 deſcendentes, & in defectum deſcendentium vocaſſet proximiores de familia, quia tunc clarè conſtat teſtatorem ſenſiſſe de omnibus agnatis, Peregr. *conſ.*47 *n.*10.*verſ.verum, lib.*2.

8 Limita quintò, quando vocata eſſet familia, & agnatio, quia tunc veniunt & tranſuerſales; & hoc ob vim verbi, *agnatio*, quod comprehendit omnes per virilem ſexum coniunctos, *l.vlt.§.*1. *in fin. ff. de gradib.* Pariſ. *conſ.*22. *num* 604. *cum* 99. *lib.*3. Decian.*conſ.*86.*num.*28.*& ſeq.lib.*3.Menoch. *conſ.*424. Peregr.*conſ.*149. *num.*22. *lib.*5. Fuſar. *d. quæſt.*351. *num.*40.

Retenta igitur ſupradicta ſententia limitata, & 9 ampliata, extant tamen in contrarium plures grauiſſimorum Iuriſconſultorum reſolutiones, quæ vel accipiendæ ſunt ſtricto modo in terminis, de quibus aguntur, vel reducendæ ad terminos limitationum prædictarum, vel omnino reiiciendæ; ſuper quibus manum imponere non curaui, ſed eorum loca ſtudioſo lectori indicare operæ pretium duxi. Et in primis in medium profero Tiber. Dec. *conſ.* 86.*num.*18. *verſ. tertiò*, *lib.*3. vbi conſuluit in caſu, in quo teſtator tribus maſculis filiis inſtitutis, & ſubſtitutis eorum deſcendentibus, adiecit hæc verba; *Quia intentio D.Teſtatoris eſt, quòd bona ſua conſeruentur in maſculos legitimos, & naturales de familia, & agnatione præfati D. Teſtatoris*, & Decian. vult hoc caſu reſultare fideicommiſſum non extantibus deſcendentibus ad fauorem maſculorum tranſuerſalium de illa familia.

Hippol.Rimin.*conſ.*482.vbi teſtator inſtitutis fi- 10 liis, & ſubſtitutis deſcendentibus maſculis, excluſis fœminis prohibuit bona alienari, his verbis additis; *Quia voluit bona ipſa perpetuo manere in familia*, &c.conſuluit Rimin.extinctis omnibus deſcendentibus maſculis fideicommiſſum durare ad fauorem tranſuerſalium de familia.

Menoch.*conſ.*424.vbi teſtator inſtitutis filiis, & 11 reciprocè ſubſtitutis, & eorum deſcendentibus maſculis prohibuit alienationem bonorum, ad hoc vt bona ipſius teſtatoris conſeruarentur in familia in perpetuum, & Menoch. concludit extincta deſcendentia maſculina fideicõmiſſum extare ad fauorem tranſuerſalium de familia.

Peregrin. *conſ.*16. *dub.*2. *lib.*3. vbi teſtator inſti- 12 tuerat Paulum nepotem ex fratre, & illi ſubſtituerat eius deſcendentes maſculos, & poſtea adiecit prohibitionem, his verbis, *Item voluit, quòd bona, in quibus D.Paulum, & eius filios inſtituit, & ſubſtituit, non poſſint vendi, alienari, nec aliquo modo transferri extra familiam maſculinam de Macheronibus del Vlmo per contractum, nec vltimam voluntatem*, &c. quia vult dicta bona non exire familiam maſculinam, vt ſuprà, ſed perpetuò, & in infinitum remanere in dicta familia maſculina. Mortuo Paulo hærede cum deſcendentibus maſculis, ſed poſtea extincta deſcendentia maſculina Pauli, tenuit Peregrin. agnatos tranſuerſales del Vlmo cenſeri vocatos: & ſecundùm hanc opinionem in eadem cauſa conſuluiſſe, & obtinuiſſe refert Fuſar. *d. quæſt.*351. *ſub num.*22.

Idem Peregr.*conſ.*149.*lib.*5. vbi teſtator filiis in- 13 ſtitutis, & ſubſtitutis eorũ deſcendentibus in infinitum prohibita fuit alienatio bonorum verbis amplis, adiecta ratione: *Quia firma intentio D. Teſtatoris eſt quòd bona ſemper extent in domo, & familia*, &c. Et Peregr. concludit tranſuerſales de familia extincta deſcendentia maſculina cenſeri vocatos, & pluribus comprobat, vt apud eum.

FAMILIÆ appellatione comprehenduntur 14 fœminæ, vt colligitur ex *l.fin.C.de verb. ſignif. & ex l.voluntas, C.de fideicom.& ex Auth.de reſtit.fideicom.* & in ſpecie tenent Alex. *conſ.*51. *num.* 12. *& conſ.* 160.*num.*4.*lib.*2. Pariſ.*conſ.*33. *num.*44. *& ſeq. lib.*1. *& conſ.*40. *num.*33. *& conſ.*51. *num.*12. *& conſ.*63. *num.*4.

num.4.& conſ.88. num.20. lib.2. Alciat. conſ.632. in fine,Socin.iun.conſ.94.num.10.lib.1. & conſ.2.num. 33.cum ſeqq. lib.2. Rice.de Curt.de iurepatr. verb. competens,num.2. Fab. Turret. conſ.77. num.1. lib.1. Pancir.conſ.94.num.36.Rimin. iun.conſ.383, num.1. lib.1 .Cephal.conſ.663.num.13.lib.5.Marzat.in ep r. de fideicom. lib.2. q.43. Burſat. conſ.1. num.33. lib.1. Sfort.Odd.conſ 46.n.39. cum ſeqq. & conſ.68. n.17. Cardin.Mantic.de coniect.vlt.volunt.lib.8.tit.12.n.6. Sim.de Præt.de interpr.vlt. volunt. fol.293. num.66. & ſeq.& fol.332.n.10.Maſcard.de probat.concl. 1236. num 42.Menoch.conſ.197.num.37. cum ſeqq. & conſ. 680.num.21.cum ſeqq.& conſ.730,num.12.& de præſumpt.lib.4 præſ.88.num.3. Peregr. conſ.31.num.7. lib.4. & conſil. 42. num 8. in fin. & conſ.58.lib.5. & de fideicom.art.22.n.26.Intrigl.de ſubſtitut.centur.8. q.83.num.2.Surd.conſ.96. num. 6. Ruſtic. in l. cum anus, lib.2. cap.5. num.4. ff. de condit. & demonſtrat. Hieron.Gabr.conſ.132.q.4.num.32.cum ſeqq. lib.1. Cardin.Tuſch.practic.concluſ.tom.2.lit.D,concl.22a. num.4.Fuſar.de ſubſtitut.q.352.à principio,Rot.deciſ. 282.n.1.apud Farin.p.2.recent.

15 Amplia vt procedat appellatinum huiuſmodi, etiam ſi dictum eſſet vt bona remaneant in familia; nam tunc fœmina non erit excluſa, vt tenent Soc. ſen.conſ.227.n.8.lib.2. Soc. iun. conſ.2. num.14. & num.18.lib.2.Burſat.conſ.157.num.40.cum ſeqq.lib.2. Odd.conſ 46.num.46. cum ſeqq. & conſ 68. num.18. Amplia etiam,quamuis dictum eſſet, vt conſeruarentur in familia, nam & fœmina erit admittenda, cùm ſit de familia, licèt eius filij non comprehendantur,quia de familia teſtatoris, Card. Mantic.d. lib.8.tit.12.n.7.verſ.item ſi relictum, Decian. conſ.7. n.32.lib.1.Menoch.conſ.197.n.41.

16 Verùm,quia non deſunt qui contrariam opinionem ſectentur;ideò eorum auctoritates intelligendas eſſe in caſibus,in quibus teſtator tacitè, vel expreſsè ſenſerat de maſculis, & de conſeruandis bonis in agnatione,benè obſeruat Sfort.Odd. d. conſ. 46. num.49. cum ſeqq. Quando autem ſenſerat de maſculis, & de conſeruandis bonis in agnatione, ac proinde fœminas noluerit ſuccedere,petendum eſt ex coniecturis in hac re per Doctores afferri ſolitis.

17 Prima igitur coniectura erit,quando teſtator expreſſit proprium nomen familiæ, vt quando dixit, remaneat in domo,vel familia de Fontana, quia tunc cùm per ſolos maſculos conſeruetur agnatio, fœminæ erunt excluſæ,Hieron.Gabr.conſ.132.lib.1.& Sfort.Odd.d.conſ.46.num.53.Peregr.de fideicom.art. 25.num.25.& num.47.ad med. vbi dicit per expreſſionem nominis familiæ cenſeri habitam rationem agnationis. Prout illum refert Fuſar.d. quæſt. 352. num.9.

18 Secunda coniectura eſt, quando fideicommiſſum tacitè,vel expreſsè eſt relictum pro conſeruandis bonis in agnatione; quia tunc fœminæ eſſent excluſæ,vt reſoluunt Sim. de Præt. de interpret vlt. volunt. fol.29 . num.67. & fol.337. num.10.& conſ. 161.num.14.& ſeq.Cardin. Mant. de coniect. vltim. volunt.lib.8.tit.12. num.8. Hieron. Gabr. conſ.132. num.38.cum ſeqq.lib.1.Ceph. conſ.251.num 48. cum ſeqq.Crauet.conſ.180.num.1.& conſ.800.num.6. cum ſeqq.Burſat.conſ.228.num.46.lib.3. Honded. conſ.75. num.14 cum ſeqq. lib.1. Menoch. de præſumpt.lib.4. præſumpt.88.num 5. & conſ.197. num.48. & 49. & conſ.680.num.24. Peregr. de fideicom. art.25. n.47. & conſ.23.num.10.lib.3.& conſ.149. n.23. cum ſeqq. lib 5 Surd.conſ.96.n 18.& 27.lib.1. Anch. Regien. lib.1.q.72.n.31.& alij,quos refert,& ſequitur Fuſar. d.q.352.n.10. vbi num.12. cum ſeqq. declarat quid dicendum ſi in caſu huius coniecturæ maſculi non extarent.

Tertia coniectura eſt, quando teſtator vocaſſet maſculos de familia, & idem etiam, ſi tacitè de maſculis ſenſiſſet;nam tunc fœminæ non venirent, vt ſcribunt Menoch.conſ.95. num.127.& conſ.197. num.64.in fin.& Sfort.Odd.d. conſ 46. n.42.& 51. Peregr.de fid.comm.art.14. num.39. & art.25. n 47. & conſ.58.num.6.lib.5.& plures alij,quos refert, & ſequitur Fuſar.d.q.352.n 15. 19

Quarta coniectura eſt, quando extat ſtatutum excluſiuum fœminarum,quia tunc ad fideicommiſſum relictum familiæ non venirent fœminæ, vt ſentiunt Card.Mant.d.lib.8.tit.12.n.7.& 10.Ceph. conſ.252.n.23.lib.2.Honded.conſ.75.n 25.lib.1. Menoch.de præſ.88.n.4.Peregr.d.art.25.n.50. in fin.& conſ.58.lib.5.Fuſar.d.q.352. n.16. cum ſeqq. idipſum intelligentes quando extant maſculi; nam tunc verum eſt fœminas eſſe excluſas, ſed maſculis non extantibus, illas cenſeri eo caſu vocatas. 20

Quinta coniectura eſt,quando ex communi vſu loquendi hominis non ſolent ſentire quod fœminæ veniant appellatione familiæ, vt ſcribunt Grat. conſ.67.num.14.cum ſeqq. lib.2. Socin.iun. conſ.168. num.59.lib.2.Gozad. conſ.79. num.7. Hieron. Gabr. conſil.132.num 45.lib.1.Menoch. conſ.197. num.20. Honded. conſ.75. n 11. lib.1. qui teſtantur ex communi vſu loquendi fœminas nuptas non dici de familia patris, ſed viri, prout eos refert Fuſar.d.q. 352.n.18. 21

Sexta coniectura eſt, quando teſtator conſtituit fideicommiſſum ſucceſſiuum, & duraturum in familia,vt quia adeſſent verba in ſubſtitutione, quæ perpetuitatem important,puta, in infinitum, vel in perpetuum, Natt.conſ.676.n.42. Crauet. conſil.180. num.1.Sim.de Præt.de interpret. vlt. volunt. fol 290. num.36.Alex.Raud,de analog.lib.1. cap.13. num.27. Hieron.Gabr.conſ.132.q.4.num 40.lib.1.vbi admittit, aliis concurrentibus, aliàs non, Surd. conſ.96. num.27.& ſeq. 22

Septima coniectura eſt, quando teſtator fœminas dotauit; nam iſto caſu fœminæ non cenſebuntur vocatæ ſecundùm Caualcan. deciſ.16. n.6.p.3. Menoch.conſ.197.n.55.ver.decimò,Hieron. Gabr. d. conſ.132.q.4.num.41.lib.1. vbi ſubdit, quòd quando fœminas dotauit teſtator,cenſetur aliud voluiſſe illas habere præter dotem,& ſine dubio quando prohibuit eas plus habere. [& notat Rota coram Duran.deciſ.126. num.3. & 4. quòd familiæ appellatione,dum extant maſculi, non veniunt fœminæ, quando teſtator illos expreſsè à maſculis diſtinxit.] 23

Octaua coniectura eſt, quando teſtator proprias filias excluſit,eas dotando,& maſculos hæredes fecit; nam ſi excluſit proprias filias, fortiùs præſumendum eſt voluiſſe excludere omnes remotiores: & ita in ſpecie ſcribunt poſt multos à ſe relatos, Menoch.conſ.197.n.52.& Fuſar.d.q.352. n.23. vbi reprobat Pariſ.Peregr.& alios. 24

FAMILIÆ appellatione venit fœmina nupta ad fideicommiſſum, quod teſtator voluit remanere in familia,vt per tex.in l.pater nubendi, & in l. filius emancipatus ff.de collat. dot. & in l. fin. C. de verbor. ſignif.tenent Pariſ.conſ.23.num.45. lib.1. & conſ.88. num 20.lib.2.& conſ.35. col.1. & 2.& conſ.81. n.20. & 24.lib 3.Socin.iun.conſ.2.n.16.lib.2.Gozad.conſil. 34.n.10.Bertach.de Epiſc.p.4.n.143. Dilect. de art. teſtam.tit.de ſubſtit.cap.22.per totam,Decian. conſ.7. num.30.& ſeq.lib.1.Hieron. Gabr. q.195. n.3. lib.1. 25

Maſcar.

Maſcar. *de probat concl.* 1236. *num.* 42. & Sfort. Odd. *conſ.* 46. *n.* 41. *&* 44. Valaſq. de Auendaño *l.* 40. *Tauri gloſ.* 9. *num.* 14. Peregr. *de fideicom. art.* 14. *num.* 37. *& art.* 22. *n.* 25. *& conſ.* 42. *n.* 9. *cum ſeqq. lib.* 5. Menoch. *conſ.* 171. *num* 32. *& conſ* 420. *n.* 28. *&* 32. Anchar. Regien. *lib.* 3 *q.* 41. *n.* 15. Card. Tuſch. *pract. conluſ. tom.* 3. *lit. F, concl.* 75. *n.* 1.

26 Verùm fœminá nuptá non eſſe de familia teſtatoris, ac proinde non admitti ad fideicommiſſum, quod teſtator voluit remanere in familia, tenent Rimin. iun. *conſ.* 313. *n.* 51. *lib.* 3. Crauet. *conſ.* 831. *n.* 3 Hieron. Gabr. *conſ.* 132. *q.* 4. *lib.* 1. Gutiet. *conſ.* 3. *n.* 6. Octauian. *Pedemon. deciſ.* 127. Menoch. *conſ.* 197. *n.* 46. *& ſeqq. & n.* 58. *& conſ.* 680. *n.* 25. *& conſ.* 730. *n.* 12. *& conſ.* 1032. *n.* 17. *& conſ.* 1070. *n.* 30. Honded. *n* 9. *& ſeq. & num.* 19. *&* 28. *lib.* 1. Alex. Rauden. *de analog. cap.* 13. *n.* 27. *& ſeq. & conſ.* 142. *num.* 111. *& ſeq. lib.* 2. *vlt. volunt.*

27 Cuius quidem ſententiæ illud potiſſimùm fundamentum eſt, quod filia nupta non eſt de familia teſtatoris, ſed per nuptias deſinit eſſe de illa, Octau. *d. Pedemon. deciſ.* 127. *n.* 1. Menoch. *conſ.* 97. *n.* 48.
28 Honded. *conſ.* 75. *n.* 10. *lib.* 1. Tum quia filia nubendo familiæ patris imponit finem, & dicitur illam extinguere, & augere familiam viri, Menoch. *conſ.* 348. *n.* 31. Honded. *conſ.* 75. *n.* 15. *lib.* 1. vbi *n.* 16. ſub-
29 dit, quòd fœmina nubendo non poteſt conſeruare agnationem patris, imò nec dicitur de cognomine paterno, vt notat Octau. *d. deciſ.* 127. *num.* 1. *ad med.* Quod in tantum verum eſt, vt quamuis ſit vidua
30 dicatur de familia viri, retineat domicilium, & gaudeat priuilegio dignitatis, vt reſoluit Roland. à Valle *conſ.* 86. *n.* 6. *& ſeq. lib.* 2. quem refert Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom* 8. *lit. V, concl.* 204. *n.* 8.

31 Hec vltima opinio abſque dubio procederet, vel quando ad fideicommiſſum vocati ſunt nobiles de familia, quia filia nupta non retinet nobilitatem familiæ patris, vt in hac ſpecie conſiderarunt Honded *conſ.* 75. *n.* 10. *lib.* 1. & Decian. *conſ.* 7. *n* 34. *lib.* 1. Vel quando fideicommiſſum eſſet relictum pro conſeruandis bonis in agnatione, & familia, vt pariter in ſpecie probarunt Menoch. *conſ.* 95. *n.* 56. *& conſ.* 197. *n.* 49. Octau. *d. Pedemont. deciſ.* 127. *num* 4. Honded. *conſ.* 75. *n.* 16. *& n.* 28. *verſ. tertio dicitur, lib.* 1. Peregr. *in tract. de fideicom art.* 14. *num.* 37. *verſ. quamuis, & conſ.* 31. *n.* 7. *lib.* 4.

32 Prima verò, & principalis maximè retinenda eſſet, quando fœmina nupta fuiſſet alicui de ſua familia; nam ſatis diceretur conſeruaſſe familiam, & agnationem, vt aduertunt Crauet. *conſ.* 656. *n.* 10. *& conſ.* 831. *num.* 3. *&* 6. *conſ.* 877. Pariſ. *conſ.* 1. *n* 58. *cum ſeqq. lib.* 3. & Sfort. Odd. *conſ.* 40. *n.* 60. *in fin* Menoch. *conſ.* 730. *n.* 12. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ. reſol.* 158. *n* 4. Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *n.* 10. vbi dicit ex veriſimili mente teſtatoris hanc fœminam in familia nuptam præferri debere cæteris agnatis maſculis remotioribus, Rot. *in Florentina fideicommiſſi de Cambiis* 9. *Iunij* 1627. *coram R.P.D. Dunozetto*, vbi ſubdit prædictos Doctores procedere, & loqui quando ſunt vocati proximiores de familia, vel quando vocatur familia; ſecus quando teſtator gradatim ſubſtituit vnam litteram alteri, & earum deſcendentes maſculos excluſis fœminis, nam cùm maſculus natus ex fœmina etiam nupta in familia non dicatur maſculus ex maſculo, in eo non verificatur iſta qualitas, iuxta ea quæ tradunt Bellon. iun. qui ita diſtinguit, & reſpondit *conſ* 2. *à n.* 72. *vſque ad fin.* Alex. Rauden. *conſ.* 3. *n.* 25. *&* 26. *lib.* 1. vbi conciliat opiniones Socin. iun. *conſ.* 15. *per totum lib.* 4. Curt. iun. *conſ.* 137. *col. pen.*

Beroi. *conſ.* 96. *n.* 12. *&* 13. *lib.* 2. ſicuti in feudo excluſiuo fœminarum conſanguinei non excluduntur ab vtrinque coniunctis, nam vinculum cognationis non attenditur, idem Bellon. *d. conſ* 2. *n.* 75. Tiraq. *de retract. lig* § 14 *gloſ.* 2. *n.* 10. Craſſ. *conſ* 31. *n.* 3. Prout & in emphyteuſi, Abb. *conſ.* 81. *n.* 28. Card. Mant. *de tacitis & ambig. convent. lib.* 22. *tit.* 18. *n.* 48. Idem eſt in ſtatuto excluſiuo fœminarum, nam vinculú maternũ excluſum, & impertinẽs non attenditur, Abb. *d. conſ.* 81. & fuit dictum in Romana de Lante 24. Ianuarij 1582. coram ſanctæ mem. Clemente VIII.

Familiæ appellatione veniunt gener, & nurus, 33
l. vlt C. de verb. ſignif. Ranch. *concl.* 297. *p.* 1. Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 75. *n.* 2. *&* 3. Fuſar. *de ſubſtit q.* 352. *n.* 2.

Familiæ appellatione, lato ſumpto vocabulo 34
veniunt omnes, qui ferunt eadem arma, & inſignia, vt tradit Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præ.* 83. *n.* 12. *ad finem*, quem refert Ant. Monach. *Florent. dec.* 71. *n.* 16.

Familiæ appellatione, non comprehenduntur 35
baſtardi, vt ſcribunt Bart. *in l. tutelas n* 3. *ff. de capit. dimin.* Molin. *de primog lib.* 1. *c.* 4. *n* 45. *cũ ſeqq.* Caſtil. *l.* 17. *Tauri verb.* de ſus hijos, *verſ. quarto ſ. l. j*, Gar. Giron. *de priuileg. ſeu exempt. explicat. r.* 149. *cum ſeqq.*

Familiæ appellatione, in prohibitione alienationis non comprehenduntur extranei vltra quartum gradum, niſi facta ſit per verba præciſa, & vniuerſalia, puta, qua teſtator dicit, quòd vult bona ſua perpetuò apud ſuos, ſeu in familia remanere; quia tunc in infinitum venirent, ita Dec. *conſ.* 23. *n* 4 & Steph. Manchin. *concl.* 228. *p* 4. 36

Familiæ appellatione in teſtamento, quando 37
plures ſunt familiæ eiuſdem cognominis, ex præſumpta quadam mente venit illa, de qua ipſe teſtator natus eſt duntaxat, Alex. *conſ.* 213. *n.* 1. *& ſeq. lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 51. *n.* 5. *&* 10. *vol.* 2. Menoch. *conſ.* 233. *n.* 16. *& ſeq. & conſ.* 106. *num* 218. *&* 226 Rot. in Ilcinen. iuriſpatronatus 18. Decembris 1615. corã bonæ mem. Raboldo, impreſſa per Farin. *de iſ.* 697. *n* 6. *p.* 1. *recent.* vbi *n.* 7. ſubdit familiam aggre- 38
gatam dici eſſe de ſtirpe, & ſanguine illius familiæ, cui aggregata eſt, refert Steph. Grat. *diſcept. forenſ. tom* 5. *cap.* 930 *n.* 14 & antea *tom.* 4. *cap.* 645 *n.* 6.

Familiæ ſuæ, vel eius appellatione in teſta- 39
mento veniunt deſcendentes à teſtatore, vt per Menoch. *conſ.* 1177. *n.* 5. *&* 6. vbi *n.* 7. ſubdit quod teſtator vocans familiam vt in ea bona conſeruentur, cenſetur ſolùm vocaſſe ſuam, & *n.* 10. ait quòd familiæ ſuæ rectæ, ſiue tranſuerſali relictum, intelligitur de tranſuerſalibus inter ſe, à teſtatore tamen deſcendentibus.

Familiæ appellatione, vbi conditio imponitur, 40
vt hæres, ſeu legatarius contrahat matrimonium cum aliqua de familia, venit perſona in gradu permiſſo à Iure Canonico, quamis obtineri poſſit diſpenſatio, quia verba teſtamenti intelligenda ſunt ſecundùm Ius commune, non ſecundùm ſpeciale, quod per diſpenſationem obtineri poteſt, *l. fin ff. de his qui veniam ætat. impetr.* ita docet Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt lib.* 11. *tit.* 18. *n.* 6. quem refert, & ſequitur Sanch. *de matrimon. lib.* 1. *diſp.* 33. *n.* 9.

Appell. XCV.

Familia ſeruilis.

1 *Familiæ appellatione comprehenduntur domeſtici omnes, & in ſeruitio exiſtentes.*

2 *Familiæ appellatione pro qua fornarius, vel molendinarius ſe obligauit, venit illa, quæ in eadem manſione, vel ſub eadem claue viuit.*

3 *Familiæ appellatione in legato ei relicto comprehenditur ille, qui teſtatori inſeruiebat in officio cuſtodis viridarij.*

1 FAMILIÆ appellatione comprehenduntur domeſtici omnes, & in ſeruitio exiſtentes, *l. aiidet. ff. de ædilit. edict. l. 1. §. familiæ, ff. de vi, & vi armata*, Matth. de Afflict. *in tract. de iure protbom. §. 3. num. 5.* Alexand. *conſ. 178. in princ. lib. 6.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 3. lit. F, concl. 75. num. 5.* Intellige verum, ſi habitant in eadem domo, & non in diuerſis, nec diuiſim, ſecundùm Boër. *deciſ. 213. num. 13. & 15.* Caſtil. *l. 17. Taur. verb.* di ſus hijos, *verſ. quaro filij*, Garc. Girond. *de priuileg. & exempt. explicat. n. 149. cum ſeqq.* Ferrer. *in conſtitut. Cathalon. gloſ. 1. n. 336. cum ſeqq.*

2 FAMILIÆ eiuſdem appellatione, pro qua fornarius, vel molendinarius ſe obligauit, venit illa, quæ in eadem manſione, vel ſub eadem claue viuit, ita Boër. *deciſ. 233. num. 2. 3. & 4.* Cardin. Tuſch. *d. tom. 3. lit. E, concl. 431. num. 4.* de quo tamen latiùs *infrà Appell. 96. n. 2.*

3 FAMILIÆ appellatione in legato illi relicto comprehenditur ille, qui teſtatori inſeruiebat in officio cuſtodis viridarij, & ipſius expenſis viuebat, ac in eiuſdem imperio exiſtebat, quæ omnia faciunt, vt quis dicatur de familia, *l. pronunciatio, §. ſeruientium, ff. de verb. ſignif. d. l. 1. §. familia*, latè Mandoſ. *reg. 3. q. 19. num. 1. & 2. & reg. 32. q. 10. n. 3.* in terminis Steph. Gratian. *diſcept. foren. tom. 3. cap. 533. num. 27.*

APPELL. XCVI.

Familiares.

1 *Familiarium appellatione qui verè & propriè veniant, oſtenditur.*

2 *Teſtator vbi reliquit fideicommiſſum ſuis familiaribus, veniunt ij, quos teſtator circa ſe, & ſui cultus gratia tenebat, continuos commenſales domi ſuæ.*

3 *Familiarium appellatione in interdicto qui veniant, oſtenditur.*

4 *Familiares Papæ qui dicantur, oſtenditur.*

5 *Familiarium Epiſcopi appellatione ad Ordines accipiendos veniunt illi, qui per triennium cum Epiſcopo fuerint commorati, & præſentes inſeruierint.*

6 *Cardinales veniunt appellatione familiarium Papæ.*

1 FAMILIARIVM appellatione, verè illi comprehenduntur, qui expenſis illius, cuius dicuntur familiares, continuò viuunt, & morantur cum eo, indéque continui commenſales dicuntur, *cap. ſicut nobis, de verb. ſignif. lib. 6.* vbi Franc. *num. 4. verſ. ſextò nota*, Anchar. *conſ. 398. D. R. num. 2.* Ægid. Bellam. *conſ. 20. num. 9. verſ. de familiaribus*, Ludou. Gom. *in regul. de impetrant. benefic. vacant. per obitum famil. quæſt. 13. in princip.* vbi, quòd duo debent concurrere copulatiuè, quòd ſcilicet inſeruiant actu, & viuant expenſis domini, Maſcard. *de probat. concl. 755.* Chriſtoph. de Pace *ad leges ſtyli, l. 32. num. 26. cum ſeqq.* Card. Tuſch. *practic. concl. tom. 3. lit. F. concl. 72. num. 1. & 29.* vbi *num. 30.* idem dicit de conſanguineo, filio, aut coniuncto, & *num. 37.* ſubdit, quòd familiaris dicitur qui etiam non eſt actualiter in ſeruitio, nec viuit expenſis domini, quando receſſit reuerſurus; & *num. 41.* quòd ſufficit commenſalitas, licèt ſit extra domum, & quòd ſufficit pars in pecunia, licèt non in ſpeciebus.

2 FAMILIARIVM appellatione vbi teſtator reliquit fideicommiſſum ſuis familiaribus, veniunt ij, quos teſtator circa ſe, & cui cultus gratia tenebat continuos commenſales domi ſuæ, *l. alimenta, §. libertis, in fine, ff. de alimen. & cibar. legat.* Barbat. *conſ. 82. col. 3. lib. 4.* Caſtren. *conſ. 240. Præmiſſis allegationibus, num. 2. lib. 1.* Bero. *q. 35. num. 3. & 4.* Selua *in tract. de benefic. p. 3. q. 21. num. 22.* Gig. *in tract. de penſion. q. 25. n. 5.* Simon. de Præt. *de interpret. vlt. volunt. fol. 290. n. 35.* quos refert, & ſequitur Fuſar. *in tract. de ſubſtit. q. 376. num. vnico.*

3 FAMILIARIVM appellatione etiam in odioſis, dum ſcilicet interdicitur Petrus cum familia, continentur omnes, qui ſunt de domo illius, & ſub poteſtate paterna, ac dominatiua, putà ſerui, & famuli in eadem domo viuentes, vel quia expenſis domini aluntur, vt Oecenomus, & alij Officiales, quamuis habitent extra domum. Ita ſcribit Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 48. §. 5. verſ. nomine.*

4 FAMILIARIVM Papæ appellatione, quoad effectum reſeruationis, veniunt omnes referendarij, & alij Officiales ex palatio Apoſtolico panem habentes, Prothonotarij, Subdiaconi, Auditore Rotæ, Acolyti, Cubicularij, etiam honoris nuncupati, Scutiferi, Secretarij, literarum Apoſtolicarum ſcriptores, Milites S. Petri, reliquíque officiales Romano Pontifici pro tempore exiſtenti in Palatio deſeruientes, aut cuſtodiam facientes, licèt in eodem non habitauerint, nec habitent, nec in tinello comederint, nec comedant: ita colligitur ex Conſtitutionibus Pauli 3. & Iulij etiam 3. necnon *ex reg. 1. 5. & 6. Cancell.* vt tradunt Card. Tuſch. *d. tom. 3. lit. F, concl. 73. num. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. num. 26. cum ſeqq.*

5 FAMILIARIVM Epiſcopi appellatione, ad Ordines accipiendos veniunt illi, qui per triennium cum Epiſcopo fuerint commorati, & præſentes inſeruierint: non tamen illi, qui abſunt, licèt ſumptibus Epiſcopi vixerint ad formam Concil. Triden. *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 9.* & ita tradunt Maiol. *de irregular. lib. 4. c. 2. n. 5.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 26. verſ. tertius caſus*, Vgolin. *de poteſt. Epiſc. cap. 26. §. 4.* Proſper. de Auguſt. *in additionibus ad Quaran. in ſum. Bullarij, verb. ordo, verſ. limita in eo*, Molfeſ. *in ſum. tract. 2. cap. 2. n. 8. cum ſeqq.* & alij plures per me citati *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 2. alleg. 5. n. 6.* vbi *n. 18.* quæro, an magiſter curiæ Epiſcopalis appellatione familiarum Epiſcopi veniat ad hunc effectum.

6 FAMILIARIVM Papæ appellatione veniunt Cardinales, Oldrad. *conſ. 48. Ius commune*, Ludou. Gomez *Epiſcop. Sarnen. deciſ. 10. lib. 1.* poſt deciſiones impreſſas Reuerendiſſimi Domini mei Coccini Rotæ Decani.

APPELL. XCVII.

Famulus.

1 *Famulorum appellatione in legatis veniunt tantùm famuli tempore teſtamenti.*

2 *Piſtor, fornarius, molendinarius, ſeu barbitonſor*

promittens

promittens ſeruire pro tota familia, ſi illa nimium creuerit, non tenebitur niſi pro modo familiæ, quæ extabat tempore conuentionis.

3 *Famulorum appellatione in priuilegiis veniunt famuli futuri.*

4 *Famuli perſonarum habentium priuilegium celebrandi, vel diuinis intereſſendi tempore interdicti, ad diuina audienda, ſeu celebranda licitè admittuntur, vt etiam alij eorum loco ſubrogati ſi infirmi, ſeu abſentes ſint.*

1 FAMVLORVM, ſeu familiæ appellatione vbicunque ſit legatum à teſtatore, continentur tan-
tùm famuli tempore teſtamenti, *l. ſi ita, ff. de auro &*
2 *arg. leg.* Capell. Tholoſ. *deciſ.* 190. Bonacoſ. *de famulis*
q. 121. Vnde Pileu. *q.* 48. *arg. cap. quanto, de cenſib.* reſoluebat, quòd ſi piſtor, vel fornarius, aut ſimiles conueniant pro parua penſione coquere panes pro tota familia, quæ poſtea nimium creuerit, non tenebuntur, niſi pro modo familiæ, quæ extabat tempore conuentionis, idémque in molendinario, vel barbitonſore, & ſimilibus, cum quibus ſimiles conuentiones fieri frequens eſt, eadē ratione reſoluunt omnes, qui Pileum ſequuntur, latè proſequuntur Iaſ. *in l. quominus, ff. de fluminib. à n.* 136. Albert. Brun. *de augm. concl.* 10 Boët. *dec.* 213. *n.* 9. Roland. à Valle *conſ.* 1. *n.* 173. *lib* 2. Theſaur. *deciſ.* 226. Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 431. *n.* 3. Roder. *de annuis redditib. lib.* 2. *q.* 15. *n.* 95. Valaſc. *conſ.* 58. *à n.* 4. *tom.* 1. Perez de Lata *de anniuer. & capell. c.* 16. *n.* 7. *cum ſeqq.*

FAMVLORVM appellatione in priuilegiis ve-
3 niunt famuli futuri, ac proinde, priuilegium conceſſum pro ſe, & famulis, ad ipſos extenditur, ita
4 Bonacoſ. *d. tract. de famul. q.* 16. Vnde quia famuli ſingularium perſonarum, habentium priuilegium vt tempore interdicti celebrare, vel Diuinis intereſſe poſſint, ad Diuina audienda, ſeu celebranda eodem tempore licitè admittuntur, iuxta tex. *in c. licèt, verſ. cùm conceditur, de priuileg. lib.* 6. cum latè traditis per Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 181. Vgol. *de cenſur. tab.* 5. *c* 8 §. 4. *n.* 2. Sayr. *in ſimili tract. lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 29. *cum ſeqq.* Henriq. *in ſum. lib.* 13. *c.* 48. §. 5. ideò vno, vel pluribus ex famulis abſentibus, aut infirmis, totidem alios aſſumi poſſe abſque fraude, notant Nauar. & alij poſt illum proximè citati, & ex In. Andr. *in regul.* Qui ſentit, *lib.* 6. pluribúſque aliis comprobat Surd. *conſ.* 262. *n.* 35.

APPELL. XCVIII.

Fideiuſſor.

1 FIDEIVSSORIS idonei appellatinne venit ille, qui habet ſtabilia, vel multa mobilia, quæ æquiualeant valori litis, de qua agitur, & quod ſit facilis ad conueniendum, ita Iaſ. *in l.* 2 *in princ. ff. qui ſatiſd. cogan.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 3. *lit. F, concl.* 331. *& tom.* 7. *lit. S, concl.* 41. *n.* 1. Surd. *deciſ.* 295. *num.* 11. vbi *n.* 12. ſubdit, quòd illa bona debet poſſidere in loco iudicij. Farin. *in praxi crimin. q.* 33. *num* 79. *cum ſeqq.* Cardoſ. *in prax. Iudic. & Aduocat. verb. fideiuſſ. n.* 31. Muſcatel. *in praxi ciuili, p.* 3. *gloſ. expenſis, n.* 48. Maur. *in tract. de fideiuſſorib. p.* 2. *ſect.* 2. *c.* 2. *n.* 38. *cum ſeqq.* Hering. *in ſimili tract. cap* 8. *num.* 53. *cum ſeqq.* Vnde ſecus ſi mobilia poſſideat, quia tunc cùm de facili aſportari poſſint, pro idoneo non habetur, Farin. *in praxi crimin. q.* 33. *n.* 80. quem refert Maur. *citato loco.*

APPELL. XCIX.

Filius.

1 *Poſthumus non venit filiorum appellatione, niſi ex indiciis appareat teſtatorem de eo ſenſiſſe.*

2 *Poſthumus venit appellatione filiorum in tutelis.*

3 *Nati ſolùm tempore teſtamenti, vel mortis teſtatoris veniunt filiorum appellatione ad fideicommiſſum purum, vel in diem certam relictum.*

4 *Filiorum appellatione ad fideicommiſſum purum veniunt nondum nati, vbicunque ex aliquibus coniecturis poteſt colligi teſtatorem de naſcituris poſt eius mortem ſenſiſſe.*

5 *Nati & concepti poſt teſtatoris mortem venirent in fideicommiſſo puro appellatione filiorum, quādo teſtator vocaſſet filios alicuius, qui teſtamenti tempore filios non habebat, vel in numero plurali vocaſſet filios illius, qui vnum tantùm habebat.*

6 *Naſcituri veniunt appellatione filiorum in fideicommiſſo puro quando vocati eſſent filij plurium, quorum vnus habebat filios, alius non.*

7 *Filiorum appellatione in fideicommiſſo puro, vel in diem certam relicto, veniunt nati poſt mortem teſtatoris quando diſpoſitio eſſet concepta verbis vniuerſalibus.*

8 *Fideicommiſſum quando eſſet relictum filiis alicuius, eius tamen tunc viuentis contēplatione tunc debebitur, etiam natis poſt mortem teſtatoris.*

9 *Nati etiam poſt mortem teſtatoris veniunt appellatione filiorum ad fideicommiſſum ſub conditione, dummodo intra tempus purificatæ conditionis.*

10 *Concepti habentur pro natis ad ſui fauorem.*

11 *Teſtator vocans filios per pronomen,* ſuos, *ad fideicommiſſum relictum ſub conditione, videtur ſentire etiam de natis poſt eius mortem, dummodo naſcantur intra tempus purificatæ conditionis.*

12 *Filiorum & heredum appellatione veniunt filij etiam non heredes.*

13 *Legitimi filij tantùm, non verò naturales nec ſpurij, veniunt appellatione filiorum quando ipſi poſitò ſunt in conditione ad excludendum ſubſtitutum, ſed contrarium verius,* n. 19.

14 *Naturales vocatis filiis non admittuntur ad maioratuum ſucceſſionem.*

15 *Naturales non admittuntur ad fideicommiſſum relictum filiis, maximè ſi veris filiis eſſet relictum.*

16 *Verba verè & naturaliter in conditionibus oportet intelligi.*

17 *Naturales non continentur in conceſſione emphyteuſis pro ſe & filiis.*

18 *Beneficium* l. hac edictali §. ex imperfecto. C. de teſtam. *& diſpoſitio* l. ſi vnquam, C. de reuoc. donat. *non prodeſt illegitimis.*

20 *Naturales non veniunt appellatione filiorum quando ipſi poſiti ſunt in conditione ad excludendum ſubſtitutum, ſi conſtiterit teſtatorem voluiſſe eos excludere.*

21 *Legitimi neceſſariò requiruntur vbi dictum fuerit,* ſi deceſſerit ſine liberis legitimis, & naturalibus, vel ex legitimo matrimonio procreatis.

22 *Naturales ſubſtitutum non excludunt, ſi teſtator eſt in dignitate conſtitutus, niſi & ipſe teſtator naturalis ſit,* vt n. 23.

24 Filiæ vbi propter maſculos excluduntur, non debent excludi ſi teſtamentum a fœmina factum proponamus.
25 Naturales ſubſtitutum excludunt quamuis teſtator ſit nobilis, ſi ipſe in alia teſtamenti parte de naturalibus fecit mentionem.
26 Filia teſtatoris ſi ſit quæ grauatur reſtituere, ſi ſine liberis deceſſerit, non admittuntur naturales etiam legitimati, vt n.28.
27 Impudicitia qualibet maſcula in fœminis fœdior, & deteſtabilior eſt, quam in viris.
29 Vxor ſi virum grauauerit ſub ea conditione, ſi ſine filiis deceſſerit, minimè de filiis naturalibus mariti intellexiſſe videtur.
30 Vxores filios naturales viri ſui odio habent.
31 Subſtitutus, ſi filius legitimus ſit, & naturalis ipſius teſtatoris, non excluditur a naturali filio grauati.
32 Spurij odioſi ſunt, & legibus incogniti, nec filiorum nomine habentur digni.
33 Spurij non excludunt ſubſtitutum ſub conditione, ſi ſine liberis, &c. etiam generalibus verbis prolata.
34 Conditio, ſi ſine liberis, quando adiicitur perſonæ, quæ filios legitimos habere non poteſt, ſed ſolum ſpurios, de quibus intelligatur oſtenditur.
35 Illegitimi, an, & quando veniant in legis diſpoſitionibus, quæ filiorum faciunt mentionem remiſſinè.
36 Legis ratio quando eſt certa, & omnibus filiis æqualiter conuenit, de omnibus etiam illegitimis eſt intelligenda.
37 Illegitimi ſine venia parentes ſuos in ius vocare non poſſunt.
38 Parricidij pœna omnes etiam illegitimos, complectitur.
39 Patri non ſolùm filiam legitimam, ſed etiam naturalem, & ſpuriam in matrimonium ducere prohibetur.
40 Illegitimos comprehendunt pœna impoſita filiis reorum, l. maieſtatis diuinæ, & humanæ.
41 l. ſi vnquam. C. de reuocand. donat. etiam in naturalibus locum obtinet.
42 Legis ratio ſi ſolis legitimis conueniat, de his tantùm intelligi debet.
43 Filij quinque illius, qui ſe à tutela excuſare intendit, debent eſſe legitimi.
44 Filij omnes veniunt in legum diſpoſitionibus, quotieſcunque materia ſubiecta, vel legis ratio, & mens non repugnat.
45 l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, C. de teſtam. habet locum etiam in filiis naturalibus.
46 l. qui duos 10. §. cùm in bello, ff. de rebus dub. æquè locum habet in legitimis, & in naturalibus.
47 Statutorum in diſpoſitione veniunt naturales, niſi ratio ſtatuti ſolis legitimis conueniat.
48 Filiæ continentur appellatione filiorum.
49 Maſculinum concipit fœmininum.
50 Filiorum appellatione an filiæ comprehendantur ex improprietate, aut ſecundùm propriam ſignificationem diuerſæ ſententiæ.
51 Filij appellatione fœmininum non continetur ex vi verbi, nec ex communi loquendi vſu, ſed aliquando per interpretationem extenſiuam.
52 Filiorum appellatione ſi non ex verbi proprietate, ſaltem ex communi vſu loquendi filiæ comprehenduntur.
53 Filiorum appellatione veniunt filiæ, etiamſi vocati eſſent filij legitimi, & naturales.
54 Pœnalibus, & odioſis veniunt & omnia, quæ ſubiecta verborum ſignificatione continentur.
55 Filiorum appellatione in materia etiam pœnali, & odioſa, niſi diuerſa ratio militet in maſculo, & in fœmina.
56 Verba in contractibus à communi loquendi vſu interpretationem accipiunt.
57 Filiæ veniunt in forma conceſſionis emphyteuſis acceptæ pro ſe, & filiis.
Maior vbi vocatus fuerit, eius appellatione comprehenditur etiam filia maior. ibid.
58 Teſtator vbi vocauit filios maſculos, tunc filiæ non veniunt, nec dicuntur vocatæ etiam poſt maſculos.
59 Teſtator quando in vna parte teſtamenti vocauit maſculos, ſi in alia parte fecit mentionem de filiis, eorum appellatione veniunt filiæ, quando non ſunt coniecturæ in contrarium.
60 Fœminæ non veniunt appellatione filiorum, quando in ciuitate extat ſtatutum excluſiuum fœminarum.
61 Fœminæ non veniunt appellatione filiorum, quando teſtator fecit ſubſtitutionem pro agnationis conſeruatione.
62 Fœminæ non veniunt appellatione filiorum, quando teſtator diſcretiuè loquutus fuit de maſculis, & fœminis.
63 Teſtator quando propinquiores fœminas excluſit inſtituendo maſculos, & illis ſubſtituit filios, tunc ſolum maſculi dicuntur vocati.
64 Fœminæ non veniunt appellatione filiorum in teſtamentis, quando extat ſtatutum quod verba teſtamentorum intelligantur ad litteram.
65 Maſculinum quando cum aliqua qualitate exprimitur, non concipit fœmininum.
66 Filiæ non veniunt appellatione filiorum, quando teſtator appoſuit qualitatem filio vocato, quæ non conuenit fœminæ.
67 Fœminæ non veniunt appellatione filiorum, ſi ex eo abſurdum, ſeu plures improprietates ſequerentur, vt n.68.
69 Fœminæ non veniunt filiorum appellatione, quando repugnat communis loquendi vſus.
70 Fœminæ non veniunt appellatione filiorum quando ex conſuetudine homines non ſolent bona illa relinquere fœminis; vel fœmina eſſet incapax bonorum, vt n.71.
72 Primogenituram perpetuam pro ſe filiis, & deſcendentibus, vbi teſtator conſtituit, non cenſetur intellexiſſe de fœminis.
73 Fœminæ non veniunt appellatione filiorum de iure Longobardorum.
74 Fœminæ non veniunt appellatione filiorum, quando ſubſtitutio eſſet pia cauſa.
75 Adoptiui filij non veniunt filiorum appellatione, ac proinde in fideicommiſſis, & conditione, ſi ſine liberis ſubſtitutum non excludunt.
76 Adoptiui filij veri non ſunt.
77 Adoptiui in contractibus, feudis, & maioratu non veniunt appellatione filiorum.
78 Adoptiui filij, an, quando, & quibus caſibus veniant appellatione filiorum, & ſubſtitutum excludant oſtenditur.
79 Arrogati non veniunt appellatione filiorum.
80 Filij ſpirituales veniunt in fideicommiſſis, & conditionibus appellatione filiorum, niſi ex verbis, aut mente teſtatoris id ſpecialiter colligatur.
81 Legitimati an veniant appellatione filiorum in fideicommiſſis, relictis filiis remiſſiuè.
82 Nepotes quod veniunt ſub nomine filiorum, quid teneant,

ten eant

teneant Doctores referuntur, & qui negent, n. 83. *enc oraantur vero* n. 84.

85 *Pronepotes veniunt appellatione nepotum.*

86 *Nepotes in dubio filiorum appellatione non continentur in contractibus.*

87 *Emphyteuſis quando eſt accepta pro ſe, & filio quem nominauerit, non poteſt nominari nepos.*

88 *Nepotes ſub filiorum appellatione incluſi non ſunt, quando ſumus in ſubſtitutione facta in contractu.*

89 *Declaratur* tex. in c. 1. §. & ſi clientulus, de alienat. feud.

90 *Filiorum nomine ſi ij deficiant veniunt nepotes in emphyteuſi, & in maioratu, vt* n. 91.

92 *Nepos an aliquo caſu extantibus filiis primi gradus admittatur remiſſiuè.*

93 *Nepotes in dubio non veniunt appellatione filiorum in legis diſpoſitionibus, niſi ex verbis, aut efficaci coniectura colligatur mens legis, quòd voluerit diſpoſitionem ſuam ad nepotes extendi, vt* num. 94.

95 *Declaratur* tex. in l. filium habeo. ff. ad Maced.

96 *Nepotes legitimi Presbyterorum non cadunt ſub prohibitione, ne in Eccleſiis, quas aui obtinuerunt, valeant miniſtrare.*

97 *Pœna* l. quiſquis, §. filij C. ad leg. Iul. maieſtat. *an nepotes comprehendat oſtenditur.*

98 *Nepotes in dubio appellatione filiorum non veniunt in priuilegiis, nec in teſtamentis, aut tutela datione, vt* n. 99.

100 *Nepotes filiorum appellatione illis deficientibus admittuntur, quando diſpoſitio futurum reſpicit euentum, aut tempore mortis ipſius grauati non extabāt filij, ſed tantùm ſupererāt nepotes ex eis.*

101 *Filius quando venit, & ex eo nepos, tunc filius ſolus admittitur filiorum appellatione.*

102 *Filij, & nepotes ex alio filio, quando extarent, tunc filius præferri debebit, & ſolùm cenſeretur vocatus nepos non extantibus filiis.*

103 *Nepotes veniunt appellatione filiorum, quando diſpoſitio eſſet facta à iuris perito, ſecùs ab idiota, & imperito.*

104 *Nepos venit appellatione filiorum, vbi teſtator in vita illum vocabat filium, & eum vt filium tractabat.*

105 *Nepotes veniunt appellatione filiorum, quando teſtator vocauit natos, & naſcituros.*

106 *Nepotes veniunt appellatione filiorum, quando ſumus in diſpoſitione de ſui natura habente tractum ſucceſſiuum, & perpetuum.*

107 *Nepotes veniunt ſub nomine filiorum quando ratione agnationis, & pro conſeruandis bonis in familia fideicommiſſum eſſet relictum.*

108 *Nepotes filiorum appellatione continentur, vbi teſtator vocauit filios in ſtirpes, & non in capita.*

109 *Nepotes filiorum appellatione veniunt quando aliàs ſequeretur abſurdum, & irrationale.*

110 *Nepotes quando abinteſtato vnà cum filiis erant ſucceſſuri teſtatori, tunc debent admitti ad fideicommiſſum.*

111 *Nepotes veniunt quando teſtator vocauit filios in infinitum, vel in perpetuum.*

112 *Nepotes cenſerentur excluſi, ſi teſtator vocaſſet filios primi gradus.*

113 *Nepotes cenſerentur excluſi, ſi vocarentur filij aliqua qualitate, quæ non inſit nepotibus, vel quando nominatim filiis relictum eſſet.*

114 *Filiorum appellatione non veniunt nepotes, vbi teſtator vocauit filios cum dictione,* meis.

115 *Verbum,* ſuperſtites, *habet vim expreſſionis proprij nominis, & ad filios primi gradus iam nominatos eſt reſtrictum, nec extenditur ad nepotes.*

116 *Filiorum appellatione veniunt nepotes, quando tempore vocationis impoſſibile erat extare filios primi gradus.*

117 *Monaſterium habetur loco filij, & facit deficere conditionem, ſi ſine liberis, ac ſubſtitutum excludit.*

118 *Monaſterium capax bonorum in communi admittitur ad maioratuum ſucceſſionem, & ad emphyteuſim, ad quam vocatur filius.*

119 *Teſtamentum poſthumi agnatione rumpitur.*

120 *Teſtamentum antea factum rumpitur per profeſſionem in religione capaci incommodi emiſſam*

121 *Ratio deciſionis* tex. in c. in præſentia, de probat. *enucleatur,* & n. 122. & 123.

124 *Monaſterium facit deficere conditionem, ſi ſine liberis, & ſubſtitutum excludit etiam in foro Conſcientia.*

125 *Bigamus grauatus monaſterium ingreſſus ex diſpenſatione Papæ, facit deficere conditionem ſi ſine liberis, & excludit.*

126 *Monaſterium facit deficere conditionem ſi ſine liberis, etiamſi monachus grauatus apoſtataret.*

127 *Subſtitutio, an & quando euaneſcat ſi grauatus fiat clericus Eccleſiæ ſæcularis in ſacris conſtitutus, oſtenditur,* & n. 128.

129 *Grauatus quando eſſet ingreſſus monaſterium incapax bonorum in communi, non deficit conditio ſubſtitutionis.*

130 *Subſtitutus an admittatur ſtatim quod grauatus emiſerit profeſſionem in Religione bonorum incapaci in communi, an verò mors naturalis ipſius grauati debeat expectari, oſtenditur,* & n. 131. & 132.

133 *Monaſterium non excludit ſubſtitutum quando non ſucceſſit grauato, quia repudiauit hæreditatem.*

134 *Monaſterium caret iure excludendi ſubſtitutum, vbi ingreſſus grauati in illud non habuit effectum.*

135 *Monaſterium non excludit ſubſtitutum ſi grauatus facit in illo profeſſionem, ſed tamen irritam.*

136 *Monaſterium non excludit ſubſtitutum ſi grauatus illud fuerit ingreſſus, non vt Religionem profiteretur, ſed vt ibi pœnitentiam ageret.*

137 *Subſtitutio euaneſcit ſi grauatus efficiatur oblatus ſe & ſua tradens Eccleſiæ ſæculari, vel ſi in manibus Epiſcopi obtulerit ſe monachalem regulam ſeruaturum.*

138 *Pia cauſa vbi ſubſtituta eſt, nullo modo excluditur per profeſſionem grauati, ſed ſuccedet poſt mortem naturalem grauati, monaſterio interim bonis gaudente.*

139 *Procedit quamuis cauſa pia ſubſtituta ſit minus pia quam monaſterium.*

140 *Procedit etiam quamuis pia cauſa non eſſet immediatè ſubſtituta, ſed immediatè.*

141 *Teſtator vbi partim ſubſtituiſſet cauſam piam, & pro alia parte aliquem priuatum, grauato profitente poſtea in Religione capaci, ſi cauſa illa ſubſtituta non ſint re, aut verbis coniuncta, monaſterium ſuccedet in eam partem cauſa profana priuati, & cauſa pia ſuccedet in ſuam.*

142 *Filius alter teſtatoris ſi eſſet ſubſtitutus, ſuccedet ille in fideicommiſſo excluſo monaſterio vbi grauatus profeſſus fuit, quicquid contrarium teneant relati,* num. 148.

144 *Monaſterium excluditur à ſubſtituto ſi ille eſſet*

aliquis de familia adiecta ratione, & cauſa, quia vult bona conſeruari in agnatione & familia.

145 *Grauatus ſi priuſquam fuiſſet monaſterium ingreſſus inſtituiſſet hæredem extraneum, tunc ſubſtitutus erit admittendus excluſo monaſterio.*

146 *Conditioni ſi ſine liberis, ſi aliquid adiiciatur, ex quo appareat teſtatorem de filiis veris & naturaliter genitis intellexiſſe, tunc ſubſtitutos excluſo monaſterio admittitur, quicquid contrarium teneant relati,* n. 147.

148 *Grauatus quando fuit ingreſſus monaſterium vt fraudaret ſubſtitutum, tunc ſubſtitutioni locus erit excluſo monaſterio, fraudis vero coniectura quæ ſint referuntur, vt* n. 150. & 151.

149 *Fraus non præſumitur in dubio.*

152 *Monaſterium quando quis fuit ingreſſus blanditiis & ſuaſionibus Prælati, tunc monaſterium non ſuccedet, ſed ſubſtitutus erit admittendus.*

153 *Conditio* ſi ſine liberis, *quando reſpiceret perſonam teſtatoris, licèt ipſe non relictis liberis ingrediatur Religionem, non excludetur ſubſtitutus, ſed ille excluſo monaſterio ſuccedet.*

154 *Statutum, vel conſuetudo quando extat quòd verba teſtamentorum ad litteram intelligantur, tunc ſubſtitutus ſuccedet monaſterio excluſo.*

155 *Statutum ſi in ciuitate extat quòd monaſterium, vel ingreſſi in illud non ſuccedant, illud ſeruandum erit.*

156 *Conſuetudo quando extat in ciuitate quod monaſterium ingreſſi abinteſtato non ſuccedant parentibus & agnatis, monaſterium non excludit ſubſtitutum.*

157 *Monaſteria non ſuccedunt monachus profeſſis in Regno Galliæ.*

158 *Monaſterium excluditur ſi conditio*, ſi ſine liberis, &c. *apponatur in contractibus oneroſis, ſeu diſpoſitionibus inter viuos.*

159 *Monaſterium excluditur quando teſtator illud expreſsè excluſiſſet, vocando ſubſtitutum ſi grauatus hæres ſine liberis decederet, quamuis contrarium teneant relati,* n. 160.

161 *Teſtator ſi dixiſſet*, ſi deceſſerit ſine veris filiis, *tunc ſubſtitutus excluſo monaſterio admittitur.*

162 *Monaſterio excluſo ſubſtitutus ſuccedet ſi dictum fuit*, ſi deceſſerit ſine filiis maſculis.

163 *Monaſterium excluditur quando dictum eſſet*, ſi deceſſerit ſine filiis legitimis, & naturalibus, *& ſuccedit ſubſtitutus.*

164 *Teſtator ſi dixiſſet*, ſi deceſſerit ſine filiis, *non ſecundùm Iuris interpretationem, tunc conditio ſubſtitutionis non deficit, quamuis grauatus monaſterium ſit ingreſſus.*

165 *Subſtitutio quando eſſet concepta in hunc modum*, ſi ſine liberis decedat, ſuccedat Titius, & non alius, *tunc ſubſtitutus monaſterio excluſo admittitur.*

166 *Filij Titij quando diſpoſitiuè eſſent vocati, & eis deficientibus ſit datus ſubſtitutus, ſi Titius ingrediatur Religionem, monaſterium non excluderet ſubſtitutum.*

167 *Grauatus habens filios quando profitetur in Religione, tunc excluditur ſubſtitutus, & non ſuccedit monaſterium.*

168 *Teſtator quando hæredi grauato aliquid reliquiſſet, ſi monaſterium ingrediatur, tunc per ſubſtitutum excluderetur monaſterium.*

169 *Grauatus quando viuo teſtatore ingrederetur Religionem poſt teſtamentum conditum, tunc non ſuccedet monaſterium, ſed ſubſtitutus.*

170 *Teſtator quando inſtituit filium in ſacris iam conſtitutum, aut profeſſum, & ei decedenti abſque liberis ſubſtituat tertium, tunc voluit clarè hunc Eccleſiæ, & monaſterio præferri.*

171 *Grauatus qui eſt purè, vel in diem reſtituere, ſi Religionem ingrediatur, tunc ſubſtitutus non excluderetur.*

172 *Grauatus reſtituere ſi ſine liberis deceſſerit ſi ante Religionem habuiſſet filios, & poſt ea vxore mortua ingrediatur monaſterium, tunc veri filij illud excludent.*

173 *Monaſterium quando promiſiſſet contentare quod bona remanerent ſubſtituto, & propter hoc facta ſit profeſſio, tunc illud erit excludendum.*

174 *Sententia ſi lata ſit quod Titio decedente ſine filiis ſuccedat Caius, tunc Caius ſubſtitutus admitteretur, licèt Titius ſit monaſterium ingreſſus.*

175 *Monaſterium non excludet ſubſtitutum vbi quis grauatus fuiſſet ſub alia conditione quam liberorum, vel nuptiarum.*

FILIORVM appellatione non venit poſthumus, 1
niſi ex indiciis appareat teſtatorem de eo etiam ſenſiſſe, vt probat tex. *in l. qui filiabus, ff. de legat. 1.* & ſcribunt multipliciter declarantes Sim. de Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol.* 376. *n.* 6. Pereg. *de fideicom. art.* 22. *n.* 11. *cum ſeqq.* Fuſar. *in tractu de ſubſtit. quæſt.* 318. *n.* 16. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 6. *lit. P, concl.* 452. *n.* 1. vbi *n.* 2. poſt Alex. *conſ.* 37. *Viſo themate, in fine, num.* 19. *verſ. vltimò non obſtat, lib.* 6. declarat vt procedat in diſpoſitione de præſenti, ſecùs ſi de futuro, vel in futurum euentum.

Limita in tutelis, in quibus poſthumus venit ap- 2
pellatione filiorum, vt ſentiunt Bart. *in l. ſi cognatus, col.* 2. *de reb. dub.* dum opponit de *l. placet. ff. de liber. & poſthum.* Socin. ſen. *in d. l. ſi cognatis, n.* 29. *& conſil.* 73. *n.* 25. Fuſar. *d. q.* 318. *n.* 16. *in fine.*

FILIORVM appellatione in fideicommiſſo 3
puro, vel in diem certam relicto, veniunt ſolùm nati tempore teſtamenti, vel mortis teſtatoris, non autem poſt, vt per tex. *in l. ſi cognatus, ff. de reb. dub. & in l. qui filiabus, ff. de leg.* 1. *& in l. cùm ita, §. in fideicommiſſo, ff. de leg.* 2. *& in l. interuenit. ff. de leg. præſt.* reſoluunt Alciat. *conſ.* 47. & 76. *lib.* 9. Curt. iun. *conſ.* 57. *n.* 12. Roland. à Valle *conſ.* 70. *n.* 9. *lib.* 3. Tiraquell, *de retract. lig. §.* 1. *gloſſ.* 9. *num.* 84. Ceph. *conſ.* 262. *n.* 14. *& ſeq. & conſ.* 659. *num.* 23. Rimin. iun. *conſ.* 564. *n.* 13. Simon de Præt. *de interpret. vlt. volunt. fol.* 201. *n.* 5. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 8. *num.* 9. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 93. *n.* 1. *& conſ.* 106. *num.* 21. *& conſ.* 404. *& conſ.* 413. *num.* 8. *& conſ.* 496. *num.* 14. *& conſ.* 566. *num.* 3. *cum ſeqq.* Craſſ. *in §. fideicommiſſum, q.* 17. Surd. *conſ.* 125. *n.* 35. Magon. *Florentin. deciſ.* 92. *num.* 42. Peregr. *de fideicom. art.* 22. *n.* 7. *cum ſeqq.* Ruſtic. *in l. cùm auus. lib.* 6. *cap.* 12. *n.* 21. *ff. de condit. & demonſt.* Intrigl. *de ſubſtit. centuria* 3. *q.* 86. *num.* 1. Fuſar. *in ſimili tract. q.* 318. *à princip.*

Limita primò, vbicumque ex aliquibus conie- 4
cturis poteſt colligi teſtatorem ſenſiſſe, & de naſcituris poſt eius mortem, vt in ſpecie ſic ſcripſerunt Ruin. *conſ.* 64. *num.* 3. *lib.* 3. Socin. iun. *conſ.* 172. *n.* 26. *&* 28. *lib.* 2. Ceph. *conſ.* 318. *num.* 41. Petra *de fideicom. q.* 11. *n.* 602.

Limita ſecundò, quando teſtator vocaſſet filios
alicuius, qui teſtamenti tempore filios non habe- 5
bat, vel in numero plurali vocaſſet filios illius, qui

vnum

vnum tantùm filium habebat, nam etiam poſt teſtatoris mortem nati, & concepti venirent, *l. qui filiabus, ff. de leg. 1. l. fin. ff. ad Trebell.* Pariſ. *conſ. 71. lib. 4.* Alciat. *reſponſ. 495. num. 1.* Ceph. *conſ. 318. num. 24. & conſ. 659. num. 30.* Bellon. *conſ. 50. n. 6.* Menoch. *conſ. 1. num. 179. & ſeq. & conſ. 97. n. 75. & 81. & conſ. 106. num. 66. cum ſeq. & conſ. 496. num. 15. verſ. ſecundò, & conſ. 528. n. 57. cum ſeqq. & conſ. 822. a princ.* Peregr. *de fideicom. art. 22. n. 10. & 16.* Hieron. Gabr. *conſ. 130. num. 8. lib. 1.*

6 Idem eſt, quando vocati eſſent filij plurium, quorum vnus habebat filios, alius non, nam & de naſcituris teſtatorem ſenſiſſe dicendum eſt, quia videtur teſtatorem habuiſſe eandem affectionem ad parentes filiorum, ideò & nati poſt mortem teſtatoris admitti debent vt inter eos ſeruetur æqualitas, ita Peregr. *d. art. 22. num. 10. ad medium*, Sim. de Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol. 515. num. 104.* Menoch. *conſ. 404. num. 6. & conſ. 528. n. 40. & conſ. 822. num. 12.*

7 Limita tertiò, quando diſpoſitio eſſet concepta verbis vniuerſalibus, quia tunc nati poſt mortem veniunt, vt ſcribunt Sim. de Præt. *d. fol. 515. n. 106.* & Peregr. *d. art. 22. n. 18.* verba enim generalia referuntur ad futura, *l. cùm pater, §. filia tua, ff. de leg. 2.* vbi notat Bart.

8 Limita quartò, quando fideicommiſſum eſſet relictum filiis alicuius, illius tamen tunc exiſtentis contemplatione, & fauore, quia tunc debebitur etiam natis poſt mortem teſtatoris, iuxta ea, quæ reſoluunt Ruio. *conſ. 30. dub. 1. lib. 2.* & Peregrin. *d. art. 22. num. 19.*

9 Filiorum appellatione in fideicommiſſo relicto in diem, vel ſub conditione, veniunt nati etiam poſt mortem teſtatoris, dummodò intra tempus purificatæ conditionis naſcantur. Ita docent Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloſſ. 5. n. 199.* Alciat. *conſ. 32. num 13. & conſ. 79. n. 1. lib. 9.* Crauet. *conſ. 212. num. 6.* Roland. à Valle *conſ. 70. num. 11. lib. 3. & conſ. 38. n. 3. lib. 4.* Rimin. iun. *conſ. 75. num. 38. & conſ. 482. n. 64. & conſ. 564. num. 13. 14. & 22.* Ceph. *conſ. 318. n. 23. & conſ. 659. dub. 3.* Molin. *de primog. lib. 3. c. 6. num. 49.* Sim. de Prætis *de interpret. vlt. volunt. fol. 327. num. 47. & fol. 514. num. 91. cum ſeqq.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. num. 14.* Hieron. Gabr. *conſ. 117. num. 37. & conſ. 130. n. 8. lib. 1.* Decian. *conſ. 1. num. 194. & num. 335. lib. 1. & conſ. 37. num. 12. lib. 4.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 93. n. 3. & conſ. 1. num. 191. & conſ. 106. num. 78. cum ſeqq. & conſ. 566. n. 6. cum ſeqq.* Honded. *conſ. 70. n. 54. & lib. 1. conſ. 49. num. 10. cum ſeqq. lib. 2.* Petr. *de fideicomm. quæſt. 11. num. 584. cum ſeqq.* Peregr. *in ſimili tract. art. 22. n. 69. cum ſeqq.* Facb. *controuerſ. lib. 4. cap. 88.* Alexand. Rauden. *Piſana deciſ. 24 num. 23. cum ſeqq.* Intrigl. *de ſubſtitut. centur. 3. quæſt 86. num. 3. cum ſeqq.* Fuſar. *in ſimili tract. q. 318. num. 33.*

10 Amplia primò, vt procedat etiam quòd eſſent concepti tempore euenientis conditionis, licèt poſtea naſcantur, vt voluerunt Molin. *de primog. lib. 1. cap. 6. num. 49.* Menoch. *d. conſ. 106. n. 29. & conſ. 128. num. 17. & conſil. 413. num. 16. & conſil. 566. num. 8. & lib. 4. præſumpt. 94. n. 4.* Intrigl. *d. centur. 3. quæſt. 86. num. 5.* Ratio eſt, quia concepti habentur pro natis ad ſui commodum, *l. qui in vtero, ff. de ſtatu hom.* Menoch. *conſ. 413. n. 16.* Vtrum autem ſi nati poſt euentum conditionis ſint pares in gradu cum natis tempore exiſtentis conditionis poſſint concurrere cum eis, vel ſi ſunt proximiores reuocent bona à iam admiſſis remotioribus, latè pro vtraque parte diſputat Fuſar. *d. q. 318. n. 57. cum multis ſeqq.*

Amplia ſecundò, etiam quando teſtator vocaſſet filios per pronomina, *meos*, vel *ſuos*, vt tenent Pariſ. *conſ. 36. lib. 2.* Petr. *de fideicom. quæſt. 11. n. 585.* vbi dicit, ita fuiſſe iudicatum, & conſuluit Roland. à Valle *conſ. 39 lib. 4.* contra quem tamen in eadem cauſa conſuluit etiam Menoch. *conſ. 106. num. 168. cum multis ſeqq.* ſed obtinuiſſe Roland. à Valle, ac in Senatu Mediolani ſecundum eius opinionem fuiſſe iudicatum, aſſerit Peregr. *d. art. 22. num. 71.* quorum opinionem ſequutus eſt Fuſar. *d. quæſt. 318. num 42. verſ. ego certè, cum ſeqq.* 11

Filiorum & hæredum appellatione veniunt filij etiam non hæredes, nam dum teſtator vocauit filios, vocauit licèt non ſint hæredes, quando verò adiecit, *& hæredes*, intellexit de hæredibus extraneis, non autem voluit addere qualitatem hæreditariam filiis, maximè cùm dictio illa, *&*, ſtet ampliatiuè, & extenſiuè, non autem reſtrictiuè, *l. ea tamen adiectio. ff. de leg. 3.* & ita in ſpecie ſentiunt Ruin. *conſ. 1. n. 12. & conſ. 16. num. 2. lib. 1.* Dec. *conſ. 41. lib. 4.* Crauet. *conſ. 131. num. 8. in fine*, Peregr. *de fideicom. art. 32. n. 18. & conſ. 59. num. 5. cum ſeqq lib. 5.* quos refert, & ſequitur Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 360. num. 17. cum ſeq.* quicquid dicant Anton. Gabr. *commun. lib. 6. tit. de verb. ſignif. concl. 3. n. 2.* Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 14. num. 11.* 12

Filiorum appellatione, an, & quando veniant ſoli legitimi, & admittantur naturales, ſeu ſpurij.

Appellatione filiorum, quando ipſi ſunt poſiti in conditione, veniunt ſoli legitimi, non autem ſpurij, aut etiam naturales, qui ſubinde ſubſtitutum non excludunt, *l. generaliter, §. cùm autem, C. de inſtit. & ſubſtit.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. ſuſceperunt liberos, num. 56. C. de reuocand. donat.* Bald. *conſ. 168. Proponitur, n. 3. verſ. & in ſubſtitutione, lib. 5.* Paleoth. *de nothis, & ſpur. cap. 27. à n. 2.* Emman. Coſta *in cap. ſi pater, verb. abſque liberis, n. 4. cum ſeqq. de teſtam. lib. 6.* Anton. Gabr. *commun. tit. de fideicom. concl. 2. num. 67. cum ſeqq.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 78. n. 2.* Ceuall. *commun. contra communes, quæſt. 164.* Fachin. *controuerſ. Iuris, lib. 4. cap. 52 & cap. 60.* Card. Tuſch. *practic. concl. tom. 3. lit. F, concluſ. 373. n. 1.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 3. collect. 493.* atque alij, de quibus 13
Alphan. *collect. 660. & ſeq.* & ad maioratuum ſucceſ- 14
ſionem, quòd vocatis filiis naturales non admittantur, comprobat Molin. *de primog. lib. 3. cap. 3. à n. 41.* & poſt multos, quos refert, tradit Flores de Mena
variar. quæſt. lib. 1. quæſt. 16. § 1. per totum, & ad fidei- 15
commiſſum relictum filiis, quod non admittantur naturales, reſoluunt Ang. *conſ. 366.* & Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 7. n. 4.* maximè ſi veris filiis eſſet relictum fideicommiſſum, vt declarant idem Mantic. *d. tit. 7. num. 6.* & Peregr. *de fideicomm. art. 22. n. 79. & ſeq.* quos refert, & ſequitur Fuſar *de ſubſtit. quæſt. 314. n. 1. cum ſeqq.*

Quorum opinio multis nititur fundamentis, & 16
primò confirmatur auctoritate text. *in l. filium definimus, ff. de iis qui ſunt ſui, & in c. 1. 25. quæſt. 7.* & ex doctrina gloſſ. *verb. liberi, in Clem. 1. de Baptiſm.* recepta per multos, de quibus Duen. *reg. 36. limit. 8.* & Roias *de ſucceſſion. cap. 15. num. 2.* Secundò, quia in conditionibus verba verè, & naturaliter oportet intelligi, *l. vlt. C. de iis, qui veniam ætat. impetr.* ſolos autem filios legitimos verè eſſe filios, bene probat text. *in l. vlt. ff. de iure deliber.* ibi, verum filium accipi oportet, in quo licèt Trebatius à Labeone diſſentiat,

Iabolenus tamen auctor illius legis Trebatij ſen-
tentiam non probat, niſi in eo caſu, quo teſtatorem
de naturali quoque ſenſiſſe apparet, quaſi dum con-
trarium non apparuerit, regula ſit, quòd naturales
non admittuntur, vt poſt Abb. *in cap. in præſentia, n. 17. de probat.* aduertit Coſta *in l. poſthumus, §. & quid ſi tantùm, p. 5. n. 74. ff. de liber. & poſthum.* Tertiò
facit, quia veriſimile non videtur vocantem filios ad
fideicommiſſum, de his intellexiſſe, qui illicitè, &
in peccato ſuſcipiuntur, tum ex regula text. *in l filius, ff. de condit. inſtitut.* iuncta gloſſ. *in cap. faciat 23. q. 2.*
tum, quia videntur patres ad delinquendum inui-
tari, ſi huiuſmodi filij cum peccato ſuſcepti ad fidei-
commiſſum admittantur, contra reg. *l. conuenire, ff. de pactis dotal.* cum ſimilibus, tum denique, quia
huiuſmodi filij, neque Patri, nec Deo, nec homini-
bus amabiles, ſed potiùs odioſi ſunt, *cap. ſi gens 56. diſt.* & vti tales fideicommiſſo non comprehendun-
tur, neque de his videtur teſtator ſenſiſſe, iuxta *reg. l. Lucius 90. §. Lucius Titius, ff. de legat. 2.* quo argu-
mento vtuntur Ceuall. *citato loco*, & Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæſt. 19. num. 31.* Quartò confirma-
tur, quia in conceſſione emphyteutica pro ſe, & filiis
naturales non contineri, notant Angel. *in d. l. generaliter*, Dec. *in d. cap. in præſentia, num 46.* Iaſ. Rip. &
alij, quos refert Cald. Pereira *d. quæſt. 19. num. 9.* quod
in emphyteuſ. Eccleſiaſtica de Iure communi, vt in-
dubitatum, reſoluunt omnes *in d. cap. in præſentia*, vt
teſtantur Paleoth. *d. tract. de nothis & ſpur. cap. 21.* &
multi, de quibus Burg. de Pace *quæſt. 3. ciuili. num. 42.*
Garc. Falcon. *reg. 197* Gam. *Luſit. deciſ. 347. num. 2.*
quorum fundamentum ſumitur ex *reg. d. l. generaliter*, iuncto vulgari argumento de contractibus ad
vltimas voluntates, de quo tandem facit, quia in
legis diſpoſitione appellatione filiorum ſolos legi-
timos venire ad varios caſus notant ſcribentes *in princip. Inſtit. de patr. a poteſt. & in l. 2. §. remittit, ff. de excuſat. tutor* Sic beneficium, *l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, C. de teſtament.* non prodeſſe illegitimis
notant Doctores communiter, vt per citatos a Ti-
raq. *d. verb. ſuſceperit liberos, n. 60.* Valaſc. *con ult. 94. num. 6.* quod etiam de conſtitut. *d. l. ſi vnquam*, notant
Doctores communiter, vt teſtantur Tiraq *num. 56.*
Paleoth. *cap. 34.* & Valaſc. *n. 6. proximè citatis locis.*
Marta *Piſana deciſ. 17.*

19 Verùm contrariam ſententiam & regulam affir-
matiuam tenent Doctores, communiter reſoluen-
tes etiam in hoc caſu naturales ſubſtitutum exclu-
dere, ita omnes *in d. cap. in præſentia*, vt poſt gloſſ. *ibi verb. abſque liberis*, notant Felin. *num. 21.* Dec. *num. 37.*
Mot. *num. 25.* & Beroi. *num. 216.* conſentiunt Bart.
Angel. & Alexand. *num. 5. in l. ex facto, §. ſi quis rogatus, ff. ad Trebell.* ex quibus ab omnibus receptum fa-
tetur Corraſ. *lib. 1. miſcel cap. 7. num. 1.* & alij quos re-
ferunt & ſequuntur Duen. *reg. 353.* Card. Mantic. *de coniect. vltimar. volunt. lib. 11. tit. 9. a num 2.* Peregr. *de fideicom. art. 28. a num. 39. & 45.* Pro quibus adduci-
tur auctoritas text. *in d. §. ſi quis rogatus*, vbi refertur
Papiniani ſententia, ſcribentis naturalem filium
deficere, vt deficiat conditio ſi ſine liberis, & *in l. vlt. ff. de iure deliber.* vbi Iabolen. expreſsè probat
Trebatij ſententiam aſſerentis appellatione filij na-
turalem contineri, *& in l. Lucius 90. §. vlt. in fine, ff. de legat. 2.* vbi expreſsè Scæuola concludit appellatione
filiorum naturales quoque contineri; & hæc ſen-
tentia iam procul dubio receptior eſt, & veriorem
exiſtimo, vt ex infrà dicendis apparebit, ex quibus
conſtabit reſponſio ad illa, quæ in contrarium
ſuprà adduxi.

20 Declaratur tamen hæc vltima ſententia affirma-
tiua, quòd non procedat, vbi in contrarium appa-
ret de voluntate teſtatoris, ſi enim conſtiterit vo-
luiſſe naturales excludere, nullatenus admittentur,
probatur ex generali reg. *l in conditionibus, ff. de condit. & demonstr.* iuncto *d. §. ſi quis rogatus*, ibi, *voluntatis quæſtio videtur*, iuncto ibi, *& voluntate*, vbi no-
tant gloſſ. & ſcribentes omnes, *& in d. c. in præſentia*,
Paleoth. *de nothis, & ſpur. cap. 27. num. 7.* Card. Mantic.
d tit. 9. à num. 1. Menoch *d. præſ. 78. num. 21.* Cald. Pe-
reira *de nominat. emphyt. quæſt. 19. num. 16.* Flores de
Mena *var. quæſt. lib. 2. quæſt. 16. à n. 19.* Rot *in Ceſenaten. bonorum 23. Ianuarij 1608. coram Litrebaten.*
impreſſa per Farinac. *deciſ. 145. n. 12. & 13. p. 1. recent.*
Deducitur verò hæc teſtatoris voluntas, vel ex ver- 21
bis, vel ex coniecturis. Ex verbis, veluti, ſi dictum
ſit, *ſi deceſſerit ſine liberis legitimis, & naturalibus*, vel,
ex legitimo matrimonio procreatis, vel ſimili forma
concipiatur conditio, cùm enim in huiuſmodi ver-
bis nulla ſit ambiguitas, ceſſat omnis voluntatis
quæſtio, iuxta reg. *l. ille, aut ille 25. ff de legat. 3. cum ſimilibus*, & in ſpecie obſeruant Rip. *in d. §. ſi quis rogatus, n. 3.* quem ſequuntur Card. Mantic. *d. tit. 9. in princ.* & Menoch. *d. præſ. 78. num. 67.*

Coniecturæ autem ex quibus huiuſmodi volun- 22
tas ſolet colligi pertinent vel ad qualitatem & con-
ditionem teſtatoris, vel grauati, vel ſubſtituti, ex
qualitate teſtatoris, veluti ſi eſt in dignitate conſti-
tutus, vt probat expreſsè text. *in d. §. ſi quis rogatus*,
ibi, *ſed hoc ex dignitate*, &c. vbi notant omnes latè
explicantes qui in propoſito dicantur in dignitate
conſtituti, tradunt Angel. *conſ. 366. num. 5. & 6.*
Card. Mantic. *d tit. 9 num. 5. & 7* Card. Tuſch. *d lit. F, concl 373. num. 5.* Menoch. *d. præſ. 78. à n. 23.* Peregr.
de fideicom. art. 28. num. 47. Cald. Pereira *d. quæſt. 19. num. 32.* Iſtius autem coniecturæ omnes eam affe-
runt rationem, quia veriſimile non eſt in digni-
tate poſitos voluiſſe admittere illegitimos, qui in-
fames cenſentur, vt notant omnes per text. ibi *in cap. 1. §. naturales, ſi de feudo fuerit controu inter domin. & agn.* & per text. *in d. cap ſi gens 56. diſt.* & quia
nobiles illicitos concubitus abhorrere ſolent, ſeu
magis debent, *l. ſi qua illuſtris, C. ad Orfician.* ibi il-
luſtribus, quibus caſtitatis obſeruatio præcipuum
debitum eſt.

Si verò aliunde efficax ſumi poſſit coniectura, 23
quæ illam ex dignitate teſtatoris prouenientem
elidat, veluti ſi & ipſe naturalis ſit, tunc non vide-
tur ſibi ſimiles odio habuiſſe, ſed magis de eiſdem
cogitaſſe, ita arg. text. *in d. §. ſi quis rogatus*, compro-
bant Dec. *in d. cap. in præſentia, num. 43. ad finem*, Pa-
leoth. *d. cap. 27. n. 7.* Coſt. *d. verb abſque liberis, n. 42.*
Cardin. Mantic. *d. tit. 9 num. 15.* Menoch. *d. præſ. 78. num. 34.* Peregr. *d. art. 28. num. 46.* & confirmatur ex 24
recepta ſententia quæ docet quòd in materia in qua
filiæ propter maſculos excluduntur, non debent
excludi ſi teſtamentum à fœmina factum propona-
mus, quia ſexum ſuum odiſſe videri non debet, ex
notabili conſ. Anchar 339. quem ſequuntur plures,
de quibus Peregr. *de iure fiſci, art. 25. num. 18.* & ad
maioratus notant Molin. *de primogen. lib. 3. cap. 5. num. 73.* Caſtill. *rerum quotidian. lib. 2. cap. 4. num. 143.*
Ceſſat etiam hæc eadem coniectura ex nobilitate 25
teſtatoris proueniens, ſi ipſe in alia teſtamenti parte
de naturalibus fecit mentionem, iam enim tunc
in alia parte eos non repellere, ſed potiùs admittere
videtur voluiſſe, vt tradunt Doctores communiter
poſt Bart. ex Dec. & aliis, quos refert Coſt. *d. verb. ſi abſque liberis, num. 41.* adducens text. *in eod. cap. cum pater, §. volo, de teſtam. lib. 6* & poſt Alexand. com-
probant Menoch. *d. præſ. 78. num. 31.* Cald. Pereira

d.q.20.num.17. & ex Angel *conſ.366.n.5.verſ.primò*
ſi teſtator, tradit Card. Tuſch. *a.lit. F*, *concl.373.*
num.3.
26 Secunda coniectura ex qualitate grauati colligi-
tur, veluti ſi ſit filia teſtatoris, quæ grauatur reſti-
tuere ſi ſine liberis deceſſerit, nullatenus enim te-
ſtator de filiis naturalibus propriæ filiæ ſenſiſſe vi-
detur, eum enim honorem filiæ non minus quam
proprium diligere videatur, iuxta *reg.l.isti quidem,*
27 *ff.quod metus cauſa*, & in fœminis quælibet impudi-
citiæ macula fœdior, & deteſtabilior eſt quàm in
viris ſecundum mores noſtros, vt inquit gloſſ. *in*
*l.palam,§.quæ in adulterio,ff de ritu nupt.*gloſſ.*verb.ca-*
pitali,in cap.Epiſcopus 12.q.2. cum multis aliis, quæ
latè exornat Tiraq.*ad l.1.connub.p.1.à num.54.*Pincl.
in l.vlt. num 16. C. de bonis matern. meritò pater de
filiis naturalibus natis ex illicita filiæ ſuæ coniun-
ctione ſenſiſſe non videtur in prædicta conditione,
vt notant Alexand. *n.6 in d.§.ſi quis rogatus*, & Dec.
num. 41. ac Mantu. *num. 16. in d. cap. in præſentia,*
28 Menoch.*d.præſ.78.num.57.*Quæ quidem coniectura
ampliatur vt procedat, etiamſi huiuſmodi filij, ſint
legitimi, vt ex Alex & aliis reſoluit Menoch. *d.lib.4.*
præſ.79.num.2. & ad maioratus notat Molin.*d.cap.3.*
29 *num.34.* Huc etiam pertinet caſus ille, veluti ſi vxor
virum grauauerit ſub ea conditione ſi ſine liberis,
minimè enim de filiis naturalibus mariti intelle-
xiſſe videtur, quia vxores filios naturales viri ſui
30 odio habent, vt ex Capr.*conſ.132.n.1.& 7.*reſoluit
Menoch *d.præſ.78.n.72.*
31 Tertia tandem coniectura ex qualitate ſubſtituti
deducitur, veluti ſi filius legitimus, & naturalis ſit
ipſius teſtatoris, minimè enim veriſimile eſt vt eum
à naturali filio grauati excludi voluerit, arg.ſumpto
à contrario ſenſu, ex *d. l. generaliter*, *§. cum autem,*
nam ſi ibi filij legitimi cenſentur tacitè vocati, &
ſubſtitutum excludunt, à fortiori ſi ſubſtituti ſint,
excludent naturales, erga quos teſtatoris voluntas
tam euidens non eſt, atque ita inde colligit Salicet.
ibi, ſequitur Ripa *num.24.* & latè tuetur argumen-
tis in contrarium ſatisfaciens, Beroi. *num. 284. in*
d.cap.in præſentia, Menoch. *d.præſ.78. num.72.* vbi
Saliceti ſententiam receptam aſſerit; quamuis con-
tra eam latè ſcripſerit Alexand. *in d.§.ſi quis rogatus,*
n.7. verſ. fallit 4. cámque ſequantur alij ex quibus
hanc partem magis communiter receptam, dicit
Rip.*ibi num.24.*& conſtanter tuentur Sfort. Odd.*in*
tract.de compendioſa,p.6. art.6. n.7. Peregr. *d.art.28.*
n.43.verſ ampliatur 2.
32 Declara ſecundò ſupradictam vltimam ſenten-
tiam affirmatiuam procedere tantùm in naturalibus,
non ita in ſpuriis, hi enim odioſi ſunt, & legibus
incogniti, nec filiorum nomine habentur digni,
auth.in complexu, C.de inceſtis nupt. auth.quibus modis
33 *natur. effic.ſui, §.vlt. collat.7.* ex quibus ita notarunt
Alex. *num.7* & alij communiter *in d.§.ſi quis roga-*
tus, Abb.*num.19.* Dec.*num.39.verſ.tertia concluſio*, &
omnes *in d. cap. in præſentia*, Card. Mantic. *d.tit.9.*
num.23. Menoch *d.præſ.78.num.6*. Peregr.*d.tract.de*
fideicom.art.22.num.81.& art.28 n.44. Roias *de ſuc-*
ceſſ.6.p.20 num.122. Fuſar. *de ſubſtitut. q.314. n.12.*
Vnde hæc eadem declaratio procedet non ſolùm
in conditione, ſi ſine liberis, prolata ſimpliciter, ſed
etiam ſi verbis generalibus vtatur teſtator, veluti
ſi dixerit, *ſine liberis legitimis, & naturalibus*, vel
quoquo modo venientibus, vt contra Alciat. *conſ.42.a*
num.2.& conſ.24 n.8.lib.9. quem ſequitur Menoch.
d.præſumpt.78. n.69. meliùs reſoluit Cardin Manric.
d.tit.9.num.25.cum ſeqq.
34 Declara tertiò tandem vltimam ſententiam non
procedere, quando conditio, *ſi ſine liberis*, adiicitur
perſonæ, quæ filios legitimos habere non poteſt,
ſed ſolùm ſpurios, videtur enim interpretatio non
coniecturalis, ſed neceſſaria quòd de his ſenſerit
teſtator, ne verba maneant otioſa, contra reg. *l. ſi*
quando 112.ff.de legat.1.cum vulgarib. Cuius doctrinæ
exemplum adducere ſolent aliqui Doctores, quan-
do ſcilicet hæc conditio adiicitur clerico in ſacris,
in quo inferunt quod cùm legitimos habere non
poſſit, de ſpuriis teſtator videtur ſentire, quod docuit
Bald.*conſ.363.num.7.vol.1.* Angel.*in l ſi quis poſthu-*
mos, ff. de liber. & poſthum. quem ſequitur Corraſ.
lib.1.miſcel. cap.7. num.5. à qua tamen opinione re-
liqui omnes receſſerunt, vt teſtatur, & late expli-
cat Paleoth.*d.tract.de nothis & ſpur.cap.28.*Menoch.
d.præſ.78.num.47. quia videtur abſurdum dicere te-
ſtatorem ſenſiſſe in ea conditione de huiuſmodi
filiis nefariis à lege damnatis, & quos habere non
poteſt pater, niſi cum ſummo dedecore, ideóque
ſerui Eccleſiæ fiunt, *cap.cùm multæ 15. quæſt.vlt.* &
deinde, quia manifeſta peccati occaſio daretur cle-
rico, qui cùm legitimos habere non poſſit, procu-
rabit ſpurios ex fornicatione quærere, vt excludat
fideicommiſſi onus. Quare reiecta hac ſententia,
variiſque Doctorum ſenſibus, dicendum mihi vi-
detur conditionem hanc appoſitam clerico in ſacris
de adoptiuis eſſe intelligendam, dum enim natu-
rales licitè habere non poſſunt, de his legitimis
debet intelligi, vt vino careat diſpoſitio, iuxta *reg.*
l.in ambigua.ff.de legib. quòd in terminis ex Cuman.
Bald, & Paul.Caſtren.reſoluit Dec.*num.38.in d.cap.*
in præſentia, & Card.Mantic. *d.tit.9.num 32.* Non
obſtat argumentum, quo eos improbant Paleoth.
d.cap.28.n.6. Menoch.*d.præſ.78.n.48* Cald.Pereira
d.quæſt.20.n.34. ex reg. *l.fideicommiſſum, ff.de condit.*
& demonſtr. reſpondetur enim eam regulam non
procedere vbi conditio illis adiicitur, qui veros
filios licitè habere non poſſunt, vt fraude ceſſante
facilè admitti. Corraſ.*vbi ſupra,num.5.* ſed generali-
ter verum eſſe vltra prædictos, concludit idem Me-
noch.*d.lib.4 præ .82. num.17.* Peregr. *d.tract.art.22.*
à num 92. Non obſtat etiam quòd clerici in ſacris
adoptare non poſſunt cùm non poſſint generare,
iuxta illud Chriſti Domini, *eunuchi qui ſe ipſos caſtra-*
uerunt propter regnum cælorum, iuncta *reg.§ ſed & il-*
lud, Inſtit. de adoption. reſpondetur enim impedi-
mentum hoc non prouenire ex natura, ſed ex acci-
denti, ſcilicet voto, aut præcepto Eccleſiæ (quod
modo non diſputo) & per conſequens non impe-
dit adoptandi facultatem, vt in fortioribus termi-
nis, ſcilicet de ſenibus, & ſimilibus, qui ex ætate,
morbo, vel ſimili cauſa accidentali generare non
poſſunt, notant Doctores communiter, aduertentes
his ita impeditis potiori ratione dati ſolatium ado-
ptionis, vt in propriis terminis de clerico in ſacris
agentes reſoluunt Abb *in cap. 1. num.4. de cognat.*
legali, & alij, quos refert, & ſequitur Sanch.*de matr.*
lib.7.diſp.63.num.3.
Hactenus vidimus an & quando appellatione 35
filiorum in conditione ſi ſine liberis, veniant natu-
rales, & illegitimi, nunc nobis aperitur magnus
diſputandi campus circa vtilem quæſtionem, an &
quando in legis diſpoſitionibus quæ filiorum fa-
ciunt mentionem, illegitimi contineantur, in qua
tam multæ variæque ſunt Doctorum ſententiæ, vt
ad eas referendas, ac refellendas tempus nobis de-
ficiat ad alia properantibus, viderique poſſunt apud
ſcribentes *in d §.ſi quis rogatus*, vbi late Alexand. *à*
num.25. & noſtros *in d.cap.in præſentia*, vbi Dec. *à*
n.44. & Beroi.*a num.295.* & Paleoth. *d.tract.cap.32.*

&

& 33. & alios, de quibus Tiraq. *de retractu lign. §. 1. gloſſ. 8. num. 5.*
36 Verùm vt aliquid breuiter dicamus, conſtituendum eſt primò quòd quando ratio legis certa eſt, & omnibus filiis æqualiter conuenit, de omnibus etiam illegitimis eſt intelligenda, ex vulgari reg. *l. illud, ff. ad leg. Aquil. cap. cum dilecta, de confirmat.*
37 *vtili, cum vulgaribus*; exempla verò in promptu ſunt, primùm, ex *l. parentes, ff. de in ius vocando*; naturalis enim obedientiæ ratio, quia innititur, dum filios vetat in ius vocare parentes ſuos ſine venia, illegitimis etiam communis eſt, vt reſoluunt Iaſ. *in § pœnales, n. 78 Inſtit. de actionib.* Duen. *reg. 351. ampl. 1.* Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. tit. 45. n. 40.* Cald. Pereira
38 *de nomin. emphyt. quæſt. 21. num. 8* quemadmodum & commune eſt filiorum nomen, communiſque pietatatis ratio, qua parentes debent tollere, non verò occidere, vnde meritò parricidij pœna omnes complectitur, *l. hos accuſare, §. omnibus, ad l. Pomp. de parricid.* & aduertunt Clar. *§. parricidium, num 2. verſ. quæro nunquid*, Placa *in epitome delict. cap. 22 n. 12. in fine, verſ. quinetiam ad ſpurios*, Anton Gom. *var. tom. 3.*
39 *cap. 3. num. 3. verſ. quæro tamen*, Surd. *deciſ. 249. n. 18.* Farin. *in praxi crimin. quæſt. 120. num. 110.* Hinc etiam, quia in matrimoniis naturalis pudor attenditur, non ſolùm prohibetur patri legitimam filiam, ſed etiam naturalem, & ſpuriam in matrimonium
40 ducere, *l. adoptiuus, §. 1. de ritu nupt.* Hinc veriſſima redditur communis ſententia, quæ docet pœnas impoſitas filiis reorum læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ, illegitimos comprehendere, vt reſoluunt gloſſ. *verb. volumus, in cap. ſtatutum 15. de hæret. lib. 6.* vbi Ioan. Andr. *ſub num. 4.* Anch. *n. 2.* & Franc. *n. 4.* Couarr. *var. lib. 1. cap. 8. num 3.* Menoch. *de præſumpt. lib 5. præſ. 33. n. 11.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 13. q. 8. in 8. hæreticorum pœna, & p. 2. lib. 6. cap. 4. q. 3.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 27. n. 1.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum, lib. 5.*
41 *cap. 30. in princip.* Sic etiam ex eadem ratione veriorem exiſtimo ſententiam eorum, qui docent deciſionem text. *in l. ſi vnquam, C. de reuocand. donation.* eam in naturalibus locum obtinere, cùm enim nitatur in paternæ pietatis coniectura, eáque ratio etiam naturalibus filiis communis ſit, ex dictis, meritò quoque in illis procedere tuentur Ripa *ibi q. 28.* & Couarr. *de ſponſalib. p. 2. cap. 8. § 4. num. 14.* quicquid inuoluant Tiraq. *in illa l. verb. ſuſceperit liberos, num. 2. & à num. 56.* Gabr. *lib. 3. commun. tit. de donat. concluſ. 2. n. 81.* Ceuall. *commun. contra communes, quæſt. 2. num. 29.* Valaſc. *conſ. 94 num. 5.* Rebello *de obligat. iuſtitia, p. 2. lib. 18. quæſt. 10. n. 5.*
42 Secundò, conſtituere oportet quòd ſi per contrarium ratio legis ſolis legitimis conueniat, de iis ſolùm debet intelligi, quaſi ipſius legis mens in illegitimis deficiat, iuxta *reg. l. cum pater, §. dulciſſimis,*
43 *ff. de legat. 2.* Exempla verò ſunt in iis omnibus, quæ matrimonij fauorem, eiúſve onera reſpiciunt, vt *in l. 1. ff. ſoluto matr.* & huc pertinet ratio ad text. *in l. 2 §. remitti, ff. de excuſat. tutor.* & ad Ordinat. Regiam Luſitan. *lib. 4. tit. 104. in princip.* dum quinque filios legitimos requirunt in parente, qui ſe à tutela excuſare intendit, cuius deciſionis rationem poſt Tiraquell. illam præcipuam adducit Conluſitanus noſter Ferdinand. Paez *in tract. de excuſandis parentibus ob numerum liberorum, num. 52.* quòd ſcilicet huiuſmodi priuilegium parentum fauorem, non autem filiorum reſpicit, vnde abſurdum videtur quod ex peccato ſuo parentes hoc commodum percipiant, contra *reg. cap. intelleximus, de iudic. cum vulgaribus.*

Tertiò, ſcire oportet quando non apparet ratio, 44
ſeu mens legis, totam verſari Doctorum controuerſiam, licèt conſtantiſſimè reſoluant regulam negatiuam eſſe conſtituendam quòd ſoli legitimi, non verò naturales in legum diſpoſitionibus veniant, veriùs tamen eſt omnes venire quos filios eſſe conſtiterit quotieſcunque materia ſubiecta, vel legis ratio, & mens non repugnat, arg. text. *in l. 1. §. quòd autem, ff. de aleator. & in l. cum lege ff. de teſtam.* idque duobus exemplis veriſſimum eſſe conabor oſtendere. Primum ſit in materia *d. l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, C. de teſtam.* in cuius terminis 45
remitti à lege ſolemnitatem Iuris Ciuilis ſolum inter liberos legitimos, non ita inter naturales, notant Doctores communiter, vt per Tiraq. *d. verb. ſuſceperit liberos, num. 60.* & Valaſc. *conſ. 94 num. 6.* Verùm alij magis communiter etiam in naturalibus illud beneficium admittẽdum cenſent, ex quorum numero ſunt Padil. *in l. 1. num. 31. C. de fideicom.* & Couarr. *de ſponſal. p. 2. cap. 8. §. 4. num. 13.* Ceuall. *commun. contra communes, quæſt. 5. in princip.* quorum ſententia veritate nititur; nam cùm text. ille loquatur de filiis ſimpliciter, nec materia ſubiecta, vel iuris ratio repugnet quominus de naturalibus quoque intelligatur, de omnibus debet intelligi: ratio autem, quam Doctores communiter aſſignant, ad deciſionem text. *in d. §. ex imperfecto*, eſt quia naturalis parentum cum filiis coniunctio, & nimia affectio poſtulat, vt inter eoſdem ſola patris voluntas attendatur, omiſſa Iuris poſitiui ſolemnitate, adhibitáque ſola probatione Iure naturali, vel gentium requiſita, vt ex communi notat Iaſ. *ibi num. 2.* & poſt Mench. Craſſ. *§. teſtamentum, q. 11.* quæ ſanè ratio in omnibus filiis etiam naturalibus viget, cùm etiam natura ſint filij, & æquè natura ipſa parentibus coniuncti ac legitimi.

Alterum exemplum ſit in materia *l. qui duos 10.* 46
§. cùm in bello, ff. de rebus dub inquiunt Doctores communiter præſumptionem D. Adriani, de qua in eo text. quòd ſi pater cum filio in bello ſimul perierent, pater præſumitur priùs deceſſiſſe, iuxta *reg. l. quod de pariter 17 ff. eod. tit.* in ſolo filio legitimo locum habere, non in naturalibus, vt latè oſtendit Coſta *in d. cap ſi pater, verb. cum filio, num. 1.* innuentúrque illa vnica ratione, quia ſoli legitimi filij ſunt, ſubinde de his ſolùm lex videtur intellexiſſe, quod falſum eſt, & in contrarium retorquetur; ſufficit enim quòd materia ſubiecta, vel ratio non repugnet, vt etiam naturales veniant; ideóque contraria pars mihi magis placet, & confirmatur, quia rationes quas Doctores ſolent conſiderare in ea præſumptione, vigent etiam in naturalibus; inquiunt enim Doctores naturæ ordinem eum eſſe, vt priùs moriatur pater, deinde hoc poſtulare parentum commune votum, *l. nam etſi parentibus, ff. de inoffic. teſtam.* notant Paul. Caſtren. & Socin. quos referunt & ſequuntur Couarr. *lib. 2. var. cap. 7. n. 8. verſ. his obſtare*, Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 50. à n. 21.* adducitur quoque tertia ratio, quia iuuenes ſunt validiores ſenibus, ac proinde filius præſumitur diutius vixiſſe quàm pater, ſecundùm Menoch. *d. lib. 6. præſ. 48. num. 2.* quæ omnes rationes cùm naturales ſint, æquè legitimis conueniunt, atque naturalibus, & conſequenter in omnibus eam præſumptionem debuit admittere communis ſententia; quòd ſi vltima conſideretur ratio, quam ex Curt. & Alciat. probabiliorem dicit Menoch. *d. præſ. 50. num. 23.* ne ſcilicet mater à luctuoſa filij hæreditate excludatur, hæc quoque illegitimis conuenit ſi naturales ſint, vel etiam ſpurij, omnibus enim

mater

mater ſuccedit, *l.hac parte*, *l.ſi ſpurius*, *ff. vnde cogn.* quibus etiam conuenit quòd circa priuilegium *auth. res qua*, *C.commun. de legat.* poſt Iaſ. Padil. & alios, ibi ſcribit, Peregr. *de fideicom.art 42.n.48.*

47 Ex quibus omnibus infertur vera reſolutio ad varios caſus, in quibus Paleoth. *d.cap.32.num.7.* adhærens illi generali canoni, quòd ſoli legitimi ſint veri filij, negat in diſpoſitione ſtatutorum appellatione filiorum venire naturales, cùm contrarium in dubio ſit conſtituendum, ex ſuprà reſolutis, niſi ratio ſtatuti ſolis legitimis conueniat, veluti in illo de quo agit idem Paleoth. quando ſcilicet diſponit, vt vnuſquiſque de omnibus ſibi relictis certam partem fiſco ſoluere teneatur, exceptis filiis; legitimos enim ſolùm videri exceptos ex ratione colligitur, quæ ea eſt, quia filij non lucrum quærere, ſed quòd ſuum erat videntur conſequi quando parentibus ſuccedunt, iuxta *l.in ſuis*, *ff. de liberis*, & *poſthum* quæ ratio minimè naturalibus conuenit, quibus ab inteſtato parentum hæreditatis non debetur. Nec obſtat ratio quam adiungit Paleoth. quod in dubio verba ſint accipienda in potiori ſignificatu, *cap.pen.de ſent.excomm cum ſimilib.* quia reſpondetur argumentum procedere, quando verbum ſimpliciter prolatum in vno tantùm debet verificari, *d. cap. pen.* non ita ſi omnia poſſit comprehendere, quia in omnibus debet verificari, iuxta *d.l.cùm lege*, *cum ſimilibus.*

Filiorum appellatione an & quando veniant fœminæ?

48 Receptiſſima & frequens concluſio eſt appellatione filiorum filias contineri, vt probant text. *in l. ſi quis ita 16. ff. de teſtam. tutel. l.ſi ita ſcriptum*, *ff.de legat.1. l.iuſta 201. ff.de verb.ſignificat.* cum aliis, ex quibus hanc regulam conſtituunt Ruin. *conſ.140. num.3.lib.2.& conſ.168.num.13.lib.3.* Anton. Gabr. *communis.tit.de verb.ſignif.concl.6.* Hieron. Gabr. *conſ. 97.n.28.lib.1.* Burſat. *conſ.1.n.12.lib.1.* Card. Mantic. *de coniect.vltim.volunt.lib.8.tit.7.a princip.* Menoch. *conſ.496.dub.3.& conſ.588.dub.3.& con'.1152.n.45. & de præſumpt.lib 4 præſ.84.* Emman. Coſta *in cap.ſi pater*, *de teſtament. lib.6. verb.abſque liberis*, *num.24.* Sim. de Prætis *de interpret.vlt. volunt. lib.3. interp.3. dub.3. ſolut.2. num.24.* Gam. *Luſit.deciſ.337.num.9. cum ſeqq.* Peregr. *de fideicom.art.25.à princip.* Ancharan. *lib.2. q.65.* Ruſtic. *in l.cùm auus*, *ff.de condit. & demonſtr.lib.6. cap.10.* Clar. *§.fideicommiſſum*, *q.12.* Card. Tuſch. *tom.3 lit.F.concl.374.* Fuſar. *de ſubſtitut. q.311.à princip.* Rot. *deciſ.563.num.1.* apud Farinac. 49 *p.1.recent.* confirmantes quia generaliter receptum eſt maſculinum concipere fœmininum, *l.qui duos 60.in fine*, *ff.de legat.3. l.inter ſtuprum 101. ff.de verb. ſignif.* cum aliis adductis per Franc. Molin. *de ritu nupt.lib.3.q.16.à princip.* Garc *reg.209.*

50 Quod quidem ex impropriet ate, & per interpretationem, non autem ex proprietate verborum venire ſentiunt Decian. *conſ. 74. num. 5. lib. 3.* Tiraq. *de retractu lign. §.1.gloſſ.9. num.1-8.& 179.* Anton. Gabr. *d.concl.6.num.31.* Odd. *conſ.6.num.7.* Honded. *conſ.12.num.2.& conſ.57.num.2.lib.1.* Menoch. *conſ. 204.num.1.& conſ.877.num.1. & conſil.1053.num.3. & 4.* Alexand. Trentacinq. *de ſubſtit.p.4.cap.7.n.12.* Peregr. *d.art.25.n.4.* Intrigl. *de ſubſtitut.cent.3.q.58. num.2.* Ruſtic. *in d.l.cùm auus*, *lib.6.cap.10.num.15. cum ſeqq.* Rota *coram Reuerendiſſimo Domino Coccino deciſ.11.n.7.& 10.inter eius impreſſas.* Alij autem ex propria ſignificatione, vel ex interpretatione comprehenſiua venire tenent, vt per gloſſ. *in l.1. ff de verb. ſignif.* Rimin.iun. *conſ.3.n.4.lib.1.* Alex. *in l.1. conſ.55. col.vlt. verſ.præterea ill verba, lib.3.& conſ.17. col 3. verſ.quarto quia, lib.7* Beto. *conſ.113.n.1.lib.2.* Cephal. *conſ.484.n.32.* Anguiſſ. *conſ.64.n.2.l.6.*

Mihi verò his reiectis illa [illegible] det in hac 51 re ſententia, quæ placuit noſtro Co[illegible] *d. cap. ſi pater*, *verb.verumque*, *num.1.* & [illegible] Val[illegible] *de iure emphyt. q. 41. num. 5. verſ. idem.* du[illegible] nt appellatione filij in numero ſingulari fœmininum non contineri ex vi verbi, ne[illegible] tiam ex co[illegible] ni loquendi vſu, ſed aliquando per interpret[illegible] m extenſiuam, vt bene probat text. *in d.l.iuſta*, & melius *in l. Herennius 121. ff de verb.ſignif.* ſic facit è procedit text. *in l.1. §.ſed et ſi incertum*, *ff. de ventre in poſſeſſ.mitten.* vbi exhæred ito vno filio, non valetur filia exhæredata, atque etiam text. *in l. libertum*, *§.fin.ff.de ritu nupt.* vnde ad text. *in l.ſed et ſi. §.ob ſenatuſconſultum*, *ff. ad Macedon.* dum probat Macedonianum loquens de filio continere filiam; reſpondetur ea ratione procedere, quia ratio ſenatuſconſulti fortiùs in filiabus vigebat, benè explicat Conan. *comment.lib.7.cap.2. num.5.* Per contrarium autem filiorum nomen in plurali numero ſi non ex verbi proprietate, vt contendit Coſta *d.n.10.* ſaltem ex communi in vſu loquendi filios etiam comprehendit, vt ſatis probatur *in d. l.ſi ita ſcriptum*, & *in d.l.ſi quis ita*; & confirmatur, quia quoad ſubſtantiam filiatin non minus filio quàm filiæ competit, vnde filij definitio, ſine ea, quæ vulgò traditur, quod ſit qui ex viro & vxore naſcitur, ſiue illa, quæ nobis placet, quòd ſint illi quos ipſi genuimus, tam filiis quàm filiabus communis eſt, & licèt ex inſtituto hæc vox filij ad maſculos, illa verò filiæ ad fœminas referatur; communis tamen vſus loquendi recipit, vt ſi quis indefinitè, & in materia indifferenti in plurali numero filios nuncupat, filias etiam comprehendat, vt experientia docet, & ſic leges, quæ parentes excuſant à tutelis & muneribus propter numerum liberorum, de fœminis intelligendas eſſe probat *l.2.§.remittit*, *§. verſ. non ſolum*, *ibi filiis & filia*, *ff.de excuſat. tutor. l.vlt.* ibi, *cuiuſcunque ſexus*, *C.de his, qui numero liber.lib.10.* explicat Ferdin. Paez *de excuſandis parentibus ob numerum liberorum, num 31.* 52

Amplia primò appellatione filiorum venire filias, 53 etiamſi vocati eſſent filij legitimi, & naturales, quia adhuc fœminæ eſſent comprehenſæ, vt per Ruſtic. *in d.l.cùm auus*, *lib.6.cap.10. n.8.* Fuſar. *d.quæſt 311. poſt num.9.*

Amplia ſecundò vt procedat in materiis quacunque, etiam pœnali & odioſa. probatur, quia etiam in pœnalibus, & odioſis veniunt ea omnia, quæ ſub lata verborum ſignificatione continentur, *l.cùm lege*, *ff.de teſtam. l.1. §. quod autem*, *ff.de aleatorib. cum ſimilibus*; ex dictis autem conſtat attento communi vſu loquendi, ex quo verba ſignificationem accipiunt, filiorum appellatione filias contineri; ergo meritò hanc ampliationem tradunt Alber. Caſtrenſ. Iaſ. & alij communiter *in l ſi quis*, *id quod*, *ff. de iuriſd. omn. iud.* Batt. *in d.§.ſed ſi certum*, & plures, quos refert Tiraq. *à num. 213.* & Gabr. *à num.5. & 26. citatis locis.* Qui omnes explicant, & limitant id non procedere quando lex vel diſpoſitio odium contrahet irrationabile, vt per Tiraq. *num.188. iuncto num.194.* Gabr. *num.65 vbi ſuprà*, exemplum proponentes in acerbiſſima pœna, *l.quiſquis*, *§.filij*, *ff. ad legem Iuliam maieſt.* quam in filiabus non procedere probat idem text. *in §. ad filias*, quod ex ea ratione procedere Gabr. & ab eo citati dicunt; quia pœna 54 55

illa

illa filiorum ob delictum parentis odium continet irrationabile, ſed minus rectè, tum quia abſurdum videtur dicere aliquam eſſe legem quæ odium contineat irrationabile, nec id probat l. vlt. C. de ſecund. nupt. quam allegat Tiraq. repugnante reg. cap. erit autem 4. d. ſt. tum etiam, quia iuſtiſſimis rationibus cohoneſtatur pœna illa contra filios reorum læſæ maieſtatis. Meliùs ergo reſolui poteſt regulam hanc affirmatiuam, quòd appellatione filiorum, etiam in materia pœnali & odioſa, veniunt filiæ, non procedere quoties diuerſa ratio militat in maſculo, & in fœmina, vt optimè tradit Bart. in d. l. 1. ff. de verb. ſignific. & eſt receptum ex infinitis, quos adducit Gabr. d. concluſ. 6. num. 51. quæ ſanè diuerſa ratio inter filios, & filias reorum læſæ maieſtatis clariſſimè cernitur; inter alias enim rationes propter quas filij eorum tam acriter puniuntur, præcipua eſt, quia in illis paterni criminis exempla metuuntur, vt expreſſit Imper. in d. §. filij, quæ ratio in filiabus deficit, nam propter infirmitatem ſexus minus auſuras eſſe creduntur, vt bene ait idem Imper. in §. ad filias, notat Gig. de leſa maieſt. lib. 3. tit. 1. quæſt. 14. Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 41. à num. 12. Peregr. de iure fiſci, lib. 3. tit 8. num. 8. Vnde quia hæc ratio deficit in hæreſi, cuius periculum maius eſt in fœminis propter imbecillitatem intellectus, non immeritò notant Doctores grauiſſimi pœnas contra filios, hæreticorum filios etiam continere.

56 Amplia tertiò procedere etiam in contractibus, & probatur, quia diximus ex communi vſu loquendi appellatione filiorum venire filias, conſtat autem in contractibus verba à communi loquendi vſu interpretationem accipere, cap. ex litteris, de ſponſal.
57 cum ſimilibus. Igitur ſaltem quando filij in plurali ponuntur, debent fœminæ admitti, vt in forma conceſſionis emphyteuſis acceptæ pro ſe, & filiis, filias venire reſoluunt Salicet. in l. 2. q. 17. C. de iure emphyt. quem ſequuntur Bald. & plures, quos refert Tiraq. num 208. cum ſeqq. citato loco, Couarr. lib. 2. var. cap. 18. n. 5. Gabr. d. concl. 6. num. 94. quod etiam teſtatur Valaſc. d. q. 41. num. 3. quicquid contrarium teneant Pinel. in l. 3. n. 33. C. de bonis matern. & Gam. Luſit. deciſ. 233. num. 8. Peregr. conſ. 23 num 11 lib. 3. & alij quos refert, & ſequitur Fuſar. d. q. 311. n. 89. niſi eorum reſolutio intelligatur quando emphyteuſis accipitur pro ſe, & filio in numero ſingulari, hoc enim caſu reſoluimus appellatione filij, nec ex ſermonis proprietate, nec ex communi loquendi vſu filias comprehendi.

[Amplia quartò procedere, vbi vocatus fuerit maior, quia eius appellatione comprehenditur etiam filia maior, ex reg. l. ſi quis ita, ff. de teſtam. tut. & l. ſi ita ſcriptum, ff. de legat 1. & l. Lucius, §. vlt. ff. de legat. 2. cum ſimilib. de quibus Peregr. de fideicommiſſ. art. 25. num. 43. Ioſeph. de Ruſt. in l. cum auus, lib. 6. cap. 10. Mierez de maiorat. p. 3. q. 6. num. 41. & 42. Fuſar. de ſubſtit. q. 311. à princ. Caſtill. controuerſ. tom. 5. cap. 66. à princip. Marta de ſucceſſ. legal. p. 1. q. 11. art. 1. n. 13. & 14. vbi quòd in diſpoſitione vocante primogenitum admittitur fœmina primogenita. Franciſc. Molin de ritu nupt. lib. 3. q. 16. n. 10. & q. 24. n. 326. & 327. vbi latè quòd fœmina admittitur appellatione filij maioris. Vnde in terminis legis Enriquenæ, ibi, ſi quen al hyo maior. probarunt Palat. Rub. in rubr. de donat. inter virum & vxor. § 69. num. 24. verſ. imò quod plus eſt, Molin. de primogen. lib. 3. cap. 4 num. 4. Matienz. l. 11. gloſſ. 8. num. 61. tit. 7. lib. 5. Recopil. vbi Azeued. num. 2. Gutier. pract. lib. 2. quæſt. 92. num. 5. Idem in l. 40. Tauri, hodie l. 5. tit. 7. lib. 5. nouæ Recopil. vbi ſæpius fit mentio filij maioris, & filij ſecundò nati, & tamen eſt concors omnium ſententia, quòd eius appellatione comprehenditur etiam filia, ſiue neptis. Menchaq. de ſucceſſ. creat. part. 1. lib. 31. num. 4. & 5. Burg. de Paz in proœm. legum Tauri, num. 67. & cum Couarr Molin. Matienſ. & aliis Gutier. pract. lib. 3. q. 80. n. 3.]

Limita primò, quando teſtator vocaſſet filios maſculos, ita vt hoc caſu non ſolùm filiorum appellatione filiæ minimè veniant; ſed etiam nec dicantur vocatæ poſt maſculos, Ruio. conſ. 168. n. 15. lib. 3. Hieron. Gabr. conſ. 132. quæſt. 5. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 27. num. 20 & conſ. 179. lib. 4. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſ. 89. num. 97. & conſ. 904. num. 18. vbi num. 31. ſubdit hoc verum quando maſculi ſunt vocati pro conſeruatione bonorum in agnatione, & conſ. 1111. num. 29. Fuſar. de ſubſtitut. q. 311. n. 11. Et ideo quando teſtator in principio ſolos filios maſculos inſtituit, eóſque adinuicem, & eorum filios maſculos, & vnum alteri decedenti ſine filiis ſubſtituit, & demum ſubſtituit filias, tunc conditio illa, ſi ſine filiis deceſſerit, ex coniecturata mente teſtatoris, interpretatur de ſolis filiis maſculis, & non de fœminis. ita Gabr. commun. tit. de ſubſtit. concl. 2. n. 11. & 17. Craſſ. in §. fideicommiſſum, q. 35. num. 4. Peregr. de fideicom. art. 25. num. 22. Menoch. d. lib. 4. præſ. 85. à num. 18. Fuſar. de ſubſtitut. q. 402. num. 4. cum ſeqq. & maximè quando filias in re certa inſtituit, Eugen. conſ. 42. num. 13. lib. 2. ita Rot. in Ceſenaten. fideicommiſſi, 24. Ianuarij 1628. coram R. P. D. Durano. 85

Limita ſecundò, quando teſtator in vna parte teſtamenti vocauit maſculos, quia in alia parte vbi ſimpliciter fecit mentionem de filiis, intelligitur & ſolùm maſculos vocaſſe, vt tenent Roland à Valle conſ 82. num. 33. lib. 3. Decian. conſ. 24. num. 20. lib. 2. & conſ. 7. num. 60. lib. 5. Menoch. conſ. 95. num 81. & conſ. 204. num. 43. & conſ. 472. num. 6. & conſ. 585. num. 14. & 25. & conſ. 588. n. 1. cum ſeqq. & conſ. 904. num. 19. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 84. n. 5. Molin. de primogen. lib. 3. cap. 5. num. 56. Surd. conſ. 21. num. 8. & conſ. 96. num. 32. lib. 1. & conſ. 564. num. 6. & deciſ 322. num. 70. Peregr. d. art. 25. num. 48. & conſ. 70. num. 12. lib 3. & conſ. 20. num. 33. cum ſeqq. & conſ. 41. num. 19. cum ſeqq. lib. 5. Contrarium verò receptius eſt quando non ſunt coniecturæ in contrarium, vt reſoluunt Anan. conſ. 22. Socin. ion. conſ. 100. num. 20. lib. 1. Rimin. iun. conſ. 59. num. 59. & conſ. 80. num. 21. lib. 1. Bertazol. conſ. 96. per totum, Hieron. Gabr. conſ. 97. num. 28. lib. 1. Hippol. Rimin. conſ. 492. num. 25. lib. 5. Honded. conſ. 57. num. 32. cum ſeqq. lib. 1. Barz. Bononien. deciſ. 119. num. 5. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 11. tit. 14. num. 10. Caſtill. controuerſ. lib. 2. cap. 4. num. 27. cum ſeqq. latè Fuſar. de ſubſtitut. q. 403. vbi multipliciter declarat, Rot. deciſ. 354. n. 1. apud Farinac. p. 2 recent. 59

Limita tertiò quando in ciuitate extat ſtatutum exclusiuum fœminarum extantibus maſculis, quia tunc fœminæ non veniunt appellatione filiorum. ita Mandel. Alba conſ. 19. Hippol. ſing. 317. Molin. d. lib. 3. cap. 5. num. 38. & 39. Burſat. conſ. 36. num. 31. lib. 1. Anton. Gabr. d. concl. 6. n. 84. Gerund. Mazol. conſ. 5. num. 5. Cardin. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 7. num. 1. verſ ſed adhuc, Decian. conſ. 7. n. 50. cum ſeqq. lib. 5. Honded. conſ. 75. num. 25. lib. 1. Menoch conſ. 463. num. 11. & conſ. 524. num. 4. verſ. tertio, & conſ. 836. num. 13. cum ſeqq. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 84. num. 11. Craſſ. in §. fideicommiſſum, q. 12. n. 3. Card. Tuſch. tom. 3. lit. F, concl. 374. num. 26. Anchar. 60

Regien.

Regien.lib. 2. q. 65. num.2. & 3. Carpan. ſuper ſtat. Mediolanen.cap.278.num.42.Ruſtic. in d.l.cum anno. lib.6. cap.10. num.13. latè Fuſar. q. 311. à num. 42. vbi num. 47. ait procedere ſine dubio quando fœmina excluditur à maſculo extante à ſucceſſione inteſtati tam à ſucceſſione grauati, quam grauantis;& num. 49. ſublimitat ſi maſculus exiſtens non eſſet capax,& n. 51. quando teſtator ſubſtituiſſet omnes, vel quoſcunque filios, quia tunc & fœminæ vocatæ cenſerentur,& num.53. quando teſtator in alia parte teſtamenti vocaſſet tam maſculos quàm fœminas; vnde iam infertur quòd ſtante tali ſtatuto excluſiuo fœminarum, fœminæ non faciunt deficere conditionem, ſi ſine liberis, ex quo teſtator præſumitur velle ſe conformare cum diſpoſitione ſtatuti, l. conficiuntur. §. ſi quis cum nullum. ff. de iure codicill. Bart. in l.heredes mei.§.cum ita, ff. ad Trebell. vbi Alex.num.10. Pereg.de fideicom.art.25. num.22. Card. Mantic.de coniect.lib.6.tit.7.à n.24.Menoch.d. lib.4. præſ.85. num.20. Fuſar. q.402. num.61. Rot. in Camarien.fideicommiſſi,29.Ianuarij 1582.coram Card. Blanchetto,& nouiſſimè in Ceſenaten.fideicommiſſi 24. Ianuarij 1628.coram R. P. D. Durano, in verſ. ſecunda coniectura, vbi ſubdit non obſtare quod hæc coniectura deſumpta ex ſtatuto & excluſione fœminarum non admittitur à Rota, quia hoc eſt verum quando nullæ aliæ extant coniecturæ, ſecus autem quando concurrunt, vt declarant Seraph. deciſ.1216.n.6.Stephan.Gratian.diſcept.forenſ.c.866. num.31.

61 Limita quartò quando teſtator fecit ſubſtitutionem pro agnationis conſeruatione, quia tunc fœminæ non venirent appellatione filiorum, vt per Anton.Gabr.d.concl.6.num.54.Card.Mantic. d.lib.8. tit.7.num.1.in fine,Pereg.d.art.25. num.47. Molin. d. cap.5.num.2. Theſaur.deciſ.188.num.3.Menoch.dict. præſ.84.num.8.& conſ.877.num.3. & conſ.904. n.21. & conſ.1152.à num.12.Fuſar.d.q.311. à num.28. vbi num.34. & 35. declarat vt fœmina non ſit omnino excluſa, ſed ita demum extantibus maſculis, & his deficientibus ipſa admittenda erit, niſi ratio agnationis eſſet expreſſa, vel eſſemus in caſibus quod ſub nomine filiorum non poſſunt contineri ob aliquam qualitatem inhærentem vſque ab initio. Ex quo infertur quod quando teſtator reſpexit ad conſeruationem agnationis, maximè concurrentibus aliis coniecturis, tunc conditio, ſi ſine filiis, intelligi debet de maſculis tantùm, Menoch.conſ.95.n.76. & conſil.150.n.35.Seraphin.deciſ.1216.num.6. Fuſar. de ſubſtitut.q.402.n.26. nouiſſimè Rot. in Ceſenaten.fideicommiſſi,24. Ianuarij 1628.coram R.P.D. Durando,in verſ.quinta.

62 Limita quintò quando teſtator diſcretiuè loquutus fuit de maſculis,& fœminis, vt ſi maſculos vocauit filios, fœminas verò vocauit filias, vel quia fœminis aliquid reliquit inſtituendo maſculos; nam tunc fœminæ non venirent appellatione filiorum, vt per Molin.d.cap.5.num.55. Gabr. d.concl. 6. num.63.Craſſ.d.q.12.num.2.Pereg.d.art.25. num.45. Ruſtic.in d.l.cum anno, lib.6. cap.10. num.12. & 25. Menoch. conſ.204. num 45.& conſ.215. num.70. & conſ.463.num.11. & conſ.752. num.15. & conſ.877. num.10.& d.præſ.84. num.9. Fuſar. d.q.311. num. 37. vbi numeris ſeqq.dupliciter declarat, & ideò vbi teſtator fecit differentiam inter maſculos & fœminas, & diſcretiuè de eis, mentionem fecit, tunc maſculus ſubſtitutus ſub conditione, ſi ſine liberis, maximè concurrentibus aliis ſimilibus coniecturis non excluditur per fœminas, Bald.in l.multis. ff.de ſtatu homin. Iaſ.in l.ſi quis id,quod, in princ. n.13, ff. de iuriſdict. omn. Iudic. Purpur. conſ. 402. num.9. Menoch. conſ.110.num.24. & conſ.204. n.45. Fuſar. q.402.n. 115. nouiſſimè Rot. in Ceſenaten. fideicommiſſi,24.Ianuarij 1628.coram R.P.D.Durano,in verſ. quarta coniectura.

Limita ſextò quando teſtator propinquiores fœminas excluſit inſtituendo maſculos, & illis ſubſtituit filios, quia tunc ſolùm maſculi dicuntur vocati, ſiue teſtator inſtituerit filium, ſiue fratrem, ſiue alium agnatum; ita Hieron. Gabr. conſ.97.num.16. verſ.tertius caſus,lib.1.Decian.conſ.24. num.22. lib.2. Cardin.Mantic.d.lib.8.tit.7.lib.1.verſ.addo,Theſaur. d.deciſ.188.num.3. Menoch.d.præſ.84. num.24.Surd. deciſ.84.& conſ.21. Peregrin. d.art.25.num.43.& 44. & conſ.23.num.6.& conſ.52.num.3.lib.3. & conſ.30. num.3.lib.4.& conſ.57.n.13.& 14.eod.lib.4. Fuſar.d. q.311.à n 58. 63

Limita ſeptimò quando extat ſtatutum, quòd verba teſtamentorum intelligantur ad litteram,nam eo caſu appellatione filiorum non venirent fœminæ, ita Cardin.Mantic. d.lib.8. tit.7. num.1. verſ. ſecundo,Anton.Gabr.d.concl.6.num.122. Menoch.dict. præſ.84.num.42.& conſ.215.num.16.& conſ.752.n.14. Ruſtic.in d.l.cum anno.lib.6.cap.10.num.19. Fuſar. d. q.311.n.57. 64

Limita octauò quando cum aliqua qualitate exprimitur maſculinum, vt ſi teſtator ſubſtituiſſet filios monachos, quia moniales non venirent, ita Anton.Gabr.d.concl.6.n.89.Menoch.d.præſ.84.n.11. Fuſar.d.q.311.n.70. 65

Limita nonò quando teſtator appoſuit qualitatem filio vocato, quæ non conuenit fœminæ, ita Gam. Luſit. deciſ 337.n 2. & 3. Menoch. conſ.938. num. 12.& conſ.1075. num.7. Fuſar. d. quæſt.311. à num.72. 66

Limita decimò quando aliquid abſurdum ſequeretur, ſi fœmina veniret filiorum appellatione, ita Anton.Gabr.d.concl.6.n.115.Menoch. d.præſ.84. n.18.Fuſar.d.q.311.n.78. 67

Limita vndecimò quando ſequerentur plures improprietates, ſi fœminæ venirent filiorum appellatione,Gabr.d.concl.6. n.116. Menoch.conſ.150. num.49.& d.præſ.84.num.19. Fuſar. dict. quæſt. 311. num.80. 68

Limita duodecimò quando ex communi vſu loquendi appellatione filiorum non veniunt fœminæ,Gabr. d.concl.6. n.114. Menoch. d.præſ.84.n.17. Fuſar.d.q.311.n.82. 69

Limita decimotertiò quando ex conſuetudine homines non ſolent bona illa relinquere fœminis, vt ſi eſſent caſtra, quæ ſolent tranſire in maſculos pro dignitate, & conſeruatione familiæ, Decian. conſ.7.n.51.lib.1.Cardin.Mantic.d.lib.8.tit.10.n.8.in fine,Fuſar.d.q.311 n.83. 70

Limita decimoquartò quando fœmina eſſet incapax bonorum,vt quia eſſent feuda,& iuriſdictiones,in quibus fœmina non poſſet ſuccedere, Card. Mantic.d.lib 8.tit.10. n.8.in fine. Menoch. conſ.204. per totum,& conſ.752.n.6. Peregr. d.art.25. num.46. Fuſar.d. q.311. n.84. qui aiunt procedere limitationem etiamſi cum iſtis eſſent mixta bona allodialia & patrimonialia. 71

Limita decimoquintò quando teſtator conſtituit primogenituram perpetuam pro ſe,filiis, & deſcendentibus, quia non cenſetur intellexiſſe de fœminis,Tiraq.de iure primog.q.19.num.16. Molin.dict. cap.5.num.2.& 38. Card.Mantic. d.lib.8. tit.10.n.8. Menoch.conſ.204.à n.27.Peregr.de fidecom. art. 25. num.46. Gam. Luſit.deciſ.51.& deciſ.337. n.12.dicit contrarium eſſe verum quando teſtator vocaſſet 72

primogenitum, aut primogenitam, vel vocaſſet filium, aut filiam, quo caſu ſucceſſiuè venire fœminas poſt maſculos tradunt Tiraq. *d. q. 10. n. 9.* Molin. *d. cap. 5. n. 52.* Peregr. *d. n. 46. & conſ. 58. n. 3. lib. 5.* Fuſar. *d. q. 311. à n. 86.*

73 Limita decimoſextò de iure Longobardorum, ita Ruſtic. *in d. l. cùm auus. lib. 6. cap. 10. n. 20.* Fuſar. *d. q. 311. poſt n. 97.*

74 Limita decimoſeptimò quando ſubſtituta eſſet pia cauſa, ita Ruſtic. *in d. l. cùm auus. lib. 6. cap. 8. n. 18. & cap. 10. num. 22. & 23.* Fuſar. *dict. quæſt. 311. poſt num. 97.*

Filiorum appellatione, an & quando veniant adoptiui arrogati, & ſpirituales filij?

75 Receptiſſima eſt Doctorum ſententia appellatione filiorum, tam in diſpoſitiuis, quàm in conditionalibus non venire filios adoptiuos, ac proinde in fideicommiſſis, & conditione, *ſi ſine liberis*, non facere deficere conditionem, ita probant text. *in l. fideicommiſſum. ff. de condit. & demonſtr. & in l. ſi ita quis 53. §. fin. ff. de legat. 2.* proſequuntur latè Corn. *conſ. 85. lib. 3.* Ruin. *conſ. 173. lib. 2.* Caſtren. *conſ. 30. in princ. lib. 1.* Alexand. *conſ. 2. in princip. lib. 1.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. ſuſceperit liberos. num. 60. cum ſeqq. C. de reuocand. donat.* Gail. *lib. 2. obſeru. 136. num. 13.* Sfort. Odd. *de compend. ſubſtit. p. 6. art. vlt. num. 4.* Petr. Anton. Anguiſſ. *conſ. 77. num. 6. lib. 6.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 8.* Coſt. *in cap. ſi pater, p. 1. verb. ſi abſque liberis, n. 46. de teſtament. lib. 6.* Intrigl. *de ſubſtitut. cent. 3. q. 61. n. 9.* Alex. Trentacinq. *in ſimili tract. p. 4. cap. 7. num. 13.* Aſcan. Clement. *in tract. de patria, cap. 5. n. 11.* idem Coſt. *in l. Gallus. §. & quid ſi tantùm, p. 5. à num 52. ff. de liber. & poſthum.* Peregr. *de fideicom. art. 22. à n. 93.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 82. n. 8* latè Fuſar. *de ſubſtitut. q. 316.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 8. lit. V. concl. 102. n. 7.*

76 Ratio autem huius reſolutionis duplex aſſignari ſolet. Prima eſt, quia verba naturaliter ſunt intelligenda in teſtamentis, non autem ficté, *l. vlt. C. de iis qui veniam ætatis impet.* cum ſimilibus, de quibus Card. Mantic. *de coniectur. lib. 3. tit. 4. num. 15.* & alij, de quibus Alphan. *collect. 987.* conſtat verò adoptiuos filios veros non eſſe, quales ſunt ſoli illi, quos ipſi genuimus, *cap. primo gradu 35. q. 5. l. quod ſi nepotes. ff. de teſtament.* ſed fictos, vt probat text. optimus *in l. filio quem pater. ff. de liberis, & poſthum.* ibi, *ve imagine naturæ veritas obumbretur, l. pen. §. ſed ne articulum*, ibi, *quaſi imaginaria, C. de adoptionib.* iunctis iis, quæ de adoptionis fictione latè explicant Philip. *de fictionib. p. 3. cap. 6.* Petr. Greg. *ſyntagmat. lib. 10. cap. 6.* Secunda ratio eſt, quia ſi adoptiui ſubſtitutum excluderent, & facerent deficere conditionem, eſſet in poteſtate ipſius grauati facto ſuo ſubſtitutum deludere adoptando filium, quo iure admitti non debet, ex reg. text. *in l. nec ei, §. cerium*, ibi, *nec eſſet in poteſtate*, &c. *ff. de adoptionib.*

77 Amplia vt etiam in contractibus appellatione filiorum minimè veniant adoptiui, vt in feudis probat text. *in cap. 1. § adoptiuus*, ſi de feudo fuerit controuerſia inter domin. eodémque argumento in emphyteuſi ſub eadem forma accepta pro ſe & filiis, etiam iis deficientibus illam conſequi non poſſe adoptiuos, reſoluit Tiraq. *d. verb. ſuſceperit liberos, num. 13.* diſputat latè Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q. 13. à num. 7.* & in materia maioratus poſt Pelaez Auendan. *l. 40. Tauri, gloſſ. 11. per totam.* & Molin. *de primogen. lib. 1. cap 4. n. 5.*

78 Limita primò non procedere noſtram principalem reſolutionem, quoties aliqua apparet ipſius voluntatis coniectura, ex qua colligitur teſtatorem de adoptiuis quoque ſentire voluiſſe, veluti ſi adoptio facta fuiſſet volente ipſo ſubſtituto, Tiraq *d. l. ſi. verb. ſuſceperit liberos, num. 23.* Menoch. *dict. lib. 4. præſ. 82. n. 18.* Fuſar. *d. q. 316. n. 9.* Vel quando adoptio eſt facta voluntate, & iuſſu teſtatoris, *l. ſi eo natus. ff. de rebus dub.* text. & gloſſ. *in l. ſi quis poſth. ff. de liberis & poſthum.* Tiraq. *d. verb. ſuſceperit liberos, num. 73.* Cardin. Mantic. *d. lib. 11. tit. 8. num. 6.* Sfort. *de compend. ſubſtit. p. 6. q. 2. art. vlt. num. 5. verſ. limita.* Alex. Trentacinq. *de ſubſtitut. p. 4. cap. 7. num. 14.* Menoch. *d. præſ. 82. num. 16. & conſ. 1029. num. 33.* Peregr. *d. l. art. 22. num. 91.* Ruſtic. *in d. l. auus, lib. 1. cap 12. n. 5. ff. de condit. & demonſtrat.* Vel ſi grauatus ipſe tempore teſtamenti liberos adoptiuos habebat, idque teſtator ſciebat, vt poſt Cuman. Socin. Alciat. Tiraq. & alios, notat Coſta *in d. §. ſi tantùm. p. 5. num. 55.* Cardin. Mantic. *d. tit. 8. num. 5.* Alexand. Raudens. *conſ. 15. num. 31. lib. 2.* Menoch. *d. præſ. 82. num. 16. & conſ. 266. num. 12.* Peregr. *d. art. 22. num. 94.* Intrigl. *de ſubſtitut. cent. 3. q. 61. num. 16.* Fuſar. *d. q. 316. num. 11. & 12.* Vel ſi is grauatur qui veros filios habere non poteſt, Card. Mantic. *d. tit. 8. num 7.* Sfort. *in compend. p. 6. art. vlt. num. 5. in fine*, Alex. Trentacinq *d. cap. 7. num. 15* Aſcan. Clem. *de patria poteſt. cap. 51. num. 13.* Menoch. *d. præſ. 82. num. 17.* Intrigl. *d. q. 61. num. 18.* Peregr. *d. art. 22. num. 92. & art. 28. num 41. in fine*, Fuſar. *d. q. 316. num. 8.* Vel quando teſtator illum ſibi in nepotem tanquam ex filio ſuo adoptaſſet, ſiue ante, ſiue poſt teſtamentum facta ſit adoptio, nam ſic adoptatus ſuccederet, Cardin. Mantic. *d. tit. 8. n. 6.* Sfort. *d. p. 6. art. 6. n. 5.* Alex. Trentacinq. *de ſubſtitut. p. 4. cap. 7. num. 14.* Menoch. *d. præſ. 82. num. 16.* Intrigl. *d. q. 61. num. 17.* Ruſtic. *in d. l. cùm auus. lib. 2. cap. 12. num. 60.*

79 Quæ autem dicta ſunt in adoptiuis procedunt & in arrogatis, Ruin. *in l. Gallus. §. ſi eius. num. 59. ff. de liber. & poſthum.* Curt. iun. *conſ. 145. num. 19. & 2.* Cardin. Mantic. *d. tit. 8. n. 4. verſ. ſed conſidera, & n.* Coſt. *in d. §. & quid ſi tantùm, p. 5. n. 53.* Menoch. *dict. præſ. 82. num. 4. cum ſeqq.* Gall. *de exception. ſucceſſ. except. 27. num. 116. p. 2.* Ruſtic. *in d. l. cùm auus. lib. 2. cap. 13.* Fuſar. *d. q. 316. n. 22.*

80 Sic etiam omnia ſupradicta ex eiſdem fundamentis procedunt in filiis ſpiritualibus, ſcilicet ex ſacro fonte ſuſceptis; non enim veniunt in fideicommiſſis, & conditionibus appellatione filiorum, niſi ex verbis, aut mente teſtatoris id ſpecialiter colligatur, vt docuerunt Bald. *in auth. niſi rogati, n. 19. C. ad Trebell.* Cardin. Mantic. *d. tit. 8. num. 18.* & Menoch. *d. præſ. 82. n. 18.*

81 De legitimatis autem, an veniant appellatione filiorum in fideicommiſſis relictis filiis, vide Menoch. *conſ. 625. n. 29. & ſeqq. & conſ. 1012. n. 30.* Peregr. *de fideicom. art. 23. & conſ. 41. num. 4. cum ſeqq. lib. 4. & conſ. 61. n. 7. lib. 5.* Fuſar. *de ſubſtitut. q. 315.*

Filiorum appellatione, an, & quando veniant nepotes?

82 In duas contrarias ſententias diuiſi ſunt Doctores noſtri, qui de hac quæſtione tractarunt, ob idque varias in materia penè coniecturali excogitarunt reſolutiones. Prima tenet quòd ſub nomine filiorum & nepotes comprehendantur, & hanc per text. *in l. vxorem §. concubinæ. ff. de legat. 3. & in l.*

liberorum

liberorum.§.ſed & Papyrius,ff.de verb.ſignif. & *in l. filij,appellatione* 84. & *in l.iuſta,ff.eod.* & *in l.filium habeo,ff.ad Macedon.*probarunt Marc.Mantu. *conſ.*87. & *conſ.*198.*n.*22. Roland.à Valle *conſ.* 93. *num.* 19. *lib.*2.Decian. *conſil.*54. *n.*3. & *conſ.*88. *n.*54. *cum ſeq. lib.*2.Crauet.*conſ.*155.Tiraq.*in tract.*le mort, *p.*2.*declar.*5.*num.*2.Sebaſt.Medic.*de regul.Iuris, reg.*2.*indefinita oratio, in verb. appellatione, n.*47. Anton.Gabr. *lib.*6.*commun.tit.de verbor.ſignificat. concl.*1. *n.*5.*cum ſeqq.*Hieron.Gabr.*conſ.*121.*dub* 1.*lib.*1. Eugen. *conſ.* 94.*num.*4.*cum ſeqq.tom* 1 Capic.*deciſ.*21.*n.*8. Pereg. *de fideicom.art.*1.*num.*22. & *art.*22.*n.*61. & *conſ.*47. *num.*15.*verſ.quare,lib.*1. & *conſ.*31. *num.*16. *lib.*2. & *conſ.*59.*n.*1. *lib.*5. Cenall.*communium contra commun. q.*694.Bellon.iun.*conſ.*2.*num.*2.*cum ſeqq.* Ruſtic.*in l. cum a tu.lib.*6. *cap.*11. *ff. de condition.* & *demonſtrat.* maximè in fauorabilibus, Franc.Molin. *de ritu nupt. lib.*3.*q.*35.*n.*23.

83 Alteram verò contrariam opinionem negatiuam, quod appellatione filiorum non veniant nepotes, probant expreſsè text.*in l. quod ſi nepotes* 6. *ff. de teſtam.tutel.§.vlt. Inſtit. qui teſtamento tutores dari poſſunt*,vnde etiam in teſtamentis prohibitionem alienationis extra familiam factam ad nepotes non extendi,probat text.vbi notauit *gloſſ. vltim. in auth. de reſt. §. nos igitur. collat.* 9. recepta ex multis , quos refert Gabr.*d.concl.*1. *num.* 79. quibus addo Couar. *lib.*3.*var.cap.*5. *num.*4. Sic etiam in fideicommiſſis facultatem eligendi de filiis ad nepotes non extendi , per text.*in l.cum pater* 79. *§. hereditatem,ff.de legat.*2.docuerunt Pinel.*in l.*1. *C.de bonis matern.p* 1. *num.*69.Menoch.*d.lib.*4.*præſ* 94.*num.*3. Quare hanc negatiuam ſententiam tenent Bardel.*conſ.*83. *n* 14. *cum ſeqq.*Pedroch.*conſ.*38.*col.*1.& 2.Hõded. *conſ.*60. *num.*61.*lib.*1.Mantic.*de coniect.vlt.volunt. lib.*8. *tit.*8. *num.*9. & *deciſ.* 275. *num.*1. Garc. Falcon. *reg.* 205. Præt.*de interpretat.vlt.volunt. lib.*3. *interpr.*3. *dub.* 4. *ſolut.*1. *à num.* 37. Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 6. *num.*27.Boër.*deciſ.*155.*num.*3. Surd.*de aliment. tit.*9. *q.*36.*num.*28.Fachin.*controuerſ.lib.*5.*cap.*18. Magon. *Lucenſi deciſ.*82.Gam *Luſit.deciſ.*160.*num.*7.Valaſc. *conſ.*140. *num.*4.& 13.& 14. Theſaur. *quæſt.forenſ. lib.*1.*q.*91.*num.*8.Seraphin.*deciſ.*1486. *n.*9. Menoch. *conſ.*215.*num.*95.& *conſ.*315. *num.* 24. vbi intelligit quando de præiudicio tertij agitur , & *conſ.* 347. *num.*3. & *conſ.*493. *num.*11. & *conſ* 567. *num.*14. & *conſ.*591. *num.*1. & *conſ.* 233.*num.*12. vbi intelligit in materia ſtricta , & *conſ.*1192. *num.* 26. vbi *in pœnalibus*,Perez de Lara *de anniuerſar.& capellan.lib.* 1. *cap.*6.*num* 5.Ioſeph.Seſſe *Aragonia deciſ.*53.*num.*17. Rot.*deciſ.*507. *num.*7. vbi intelligit quando teſtator diſcretiuè loquutus fuit de filiis & nepotibus , & *num.* 14. etiam quòd filij ſint vocati in futurum euentum, *deciſ.*693.*n.*4. & *deciſ.* 667. *n.*1. *cum ſeqq. apud Farin.p.*2.*recent.*

84 Ego prolixis concordiis breuitatis ſtudio omiſſis dicendum puto in propoſito , vel attendi rigorem, & proprietatem verborum , vel impropriam, & latam eorum ſignificationem , ſi verborum rigor attendatur , procul dubio verior eſt poſterior ſententia negatiua , quòd appellatione filiorum nepotes non continentur, vt benè probat text. *in d. l. quod ſi nepotes* , cum ſimilibus ſupra adductis, nam conſtat filios eſſe quos ipſi genuimus , nepotes autem , qui ex ipſis filiis naſcuntur , idcóque hoc ſecundum gradum, illos autem primum conſtituere, *l.* 1. §. 1. *cum ſeqq ff.de gradib.* Si verò latior & impropria attendatur ſignificatio, nepotes, & vlteriores etiam gradus continentur,vt *in d. l.filij appellatione* 84. & *d.l.iuſta* 201.*ff.de verb.ſignif.* dum inquit iuſta interpretatione filij appellatione contineri nepotes ; dicitur enim iuſta interpretatio quando ex legis ſententia propriæ verborum augentur ſignificationes, vt colligitur ex plenè adductis per Tiraq. *de primogen.q.*40. *num.* 58. vel etiam quando ex veroſimili mente diſponentis aliquæ colliguntur coniecturæ, quod filiorum nomine etiam de nepotibus ſenſerit, atque ita in effectu hanc diſtinctionem videntur admittere etiam prioris partis Auctores , fatentur enim illis caſibus in quibus appellatione filiorum veniunt nepotes , id prouenire ex iuſta interpretatione , non ex rigore verborum , vt conſtat ex adductis per Gabr.*d.concl.*1.*n* 3. Præt. *d.ſolut.* 1. *n.*37. optimè Franc. Sonſbech *de feudis , p.*9. *à num.* 151. Cardin.Tuſch.*tom.*3.*lit.F. concluſ.*176. *a princip.* & benè Rot.*deciſ.*507.*n.*2.& 3 *apud Farin. p.*2. *recent.* [eleganter eadem Rota *in Bononien. fideicommiſſi de Deſiderius* 10. *Martij* 1626.*coram bonæ mem. Merlino Decano*, impreſſa *tom.*5.*recentior.deciſ.*6. vbi *a num.*8. iuxta hanc noſtram diſtinctionem probat quod abſolutè ex proprietate ſermonis & ſtricta Iuris interpretatione nepotes non veniunt, quia aliter filij,aliter nepotes appellantur ; ſecus autem dicit quando contrarium ſuadent voluntatis fideicommittentis cõiecturæ;vel æquitas,& veriſimilitudo ab illa propria verbi *filiorũ* ſignificatione,& ſtricta Iuris interpretatione non recedere cogit , iuſtam nempe præſumptæ menti teſtatoris conſonam & latam amplectendo;& præter Doctores ſupra citatos,citat etiam Gaſp.Theſaur.*quæſt.forenſ.lib.*1. *q.*91. *num.*8. Ludou. Caſſanate *conſ* 34 *n.*8.Seraph.*deciſ.*1486.*n.*6.8.& 9. Ruſtic.*in l.cum auus,lib.*6.*c.*11.*n.*45. & *cap.*14.*n.* 19. *ff.de condit.& demonſt.*ead.Rota *deciſ.*21.*a princip. d. tom.*5.*recent.*]

85 Amplia vt ſuprà reſoluta in nepotibus habeant locum etiam in pronepotibus , vt per Ruin. *conſ.* 166. *num.*8. *lib.*1. & *conſ.* 62. *num.*4. *lib.* 3. Crauet. *conſ.*152.*col.*1.*in fine*,Peregrin.*dict.artic.*22. *num.*45. & *conſ.*52.*num.*74.*poſt princip.lib.*3. Anton.Gabr. *dict. concl.*1.*num.*44. Burſat.*conſ.*13.*num.*15.*lib.*1. Ruſtic. *d.lib.*6.*cap.*13.*num.*19.& 20. Fuſar. *quæſt.*320. *num.*2. Cardin. Tuſch. *dict. lit.F. concl.*375. *num.* 9. vbi loquens de emphyteuſi eccleſiaſtica , dicit quòd nec etiam appellatione filiorum & nepotum veniunt pronepotes. [Et an appellatione deſcendentium veniant nepotes , pronepotes , & trinepotes , & alij vlteriores ? vide Rot. *dict.deciſ.*6.*n.*20.]

86 Ex quibus iam primò colligitur meritò Doctores communiter reſoluere in contractibus appellatione filiorum , in dubio non contineri nepotes, probatur , quia diximus appellatione filiorum ex ſermonis proprietate ſolos filios primi gradus , non etiam nepotes contineri : ſed conſtat in contractibus à proprietate verborum recedentium non eſſe, ex *reg. l. veteribus.ff.de pactis* , & *l. quicquid adſtringendæ. ff. de verbor. obligat.* ergo meritò in contractibus hanc regulam negatiuam conſtituit Bart. *in dict. l. liberorum. num.* 8. Alexand. *conſil.* 37. *Viſo themate , num.*7. *verſ. duodecimo , lib.* 6. & *conſil.* 1. *num.*4.& 12.*lib.*1.& *conſ.*17.*Ponderatis . num.*3. & 4. & *conſ.*125.*Attentis, in princip. lib.*5. Anton. Gabr. *dict.concl.*1.*num.*64.Garc.*dict.reg.*205. *num.*3. & colligitur ex aliis , quos adducit Cald. Pereira *de em-* 87
*phyteuſi.p.*3. *cap.*14. *num.*8. reſoluentes attento Iure in emphyteuſi accepta pro ſe, & filio, quem nominauerit, nepotem nominari non poſſe, quibus adde Mant. *dialogo* 39. Gam. *Luſit. deciſ.* 260. *num.* 1.
Cardin.Tuſch.*d.lit.F.concl.*376.*n.*10. Vnde nepotes 88
ſub filiorum appellatione incluſos non eſſe,quando ſumus in ſubſtitutione facta in contractu, reſoluunt

Roland. à Valle *conſ. 93. n. 18. & 19. lib. 2.* Sfort. Odd.
conſ. 39 n. 15. Gabr. *d. cōcl. 1. n. 64.* Peregr. *conſ. 65. n. 19.*
lib. 1. & conſ. 149. n. 13. in fine, lib. 5. Ruſtic. *in d l. cùm*
auus, lib. 6. cap. 14. n. 41. in fine, Fuſat. *q. 321. n. 101.*

89 Non obſtat text. *in c. 1. §. etſi clientulus, de alienat.*
feudi, vbi in contractu feudali pro ſe & f[...] maſcu-
lo venire omnes deſcenderes, notauit glo[...]ibi, *verb.*
reuertitur ad dominum, quam ſequ[...] [...]ctores
communiter, vt per Mant. *d. dial. 39.* Surd. *conſ. 573.*
n. 40. Bellon. *conſ. 2. n. 15.* Ant. Gabr. *l. concl. 1. num. 16.*
Cald Pereira *d. cap. 14. n. 7.* Fachin. *controu. Iuris, lib. 7.*
cap. 75. quia reſpondetur text. illum ſolum probare,
conceſſioné feudi pro hærede intelligi de filio, non
contrà, quia ſi cócipiatur pro filio, intelligi de quo-
libet deſcendenti; communis tamen illius reſolutio-
nis ex illo deductæ rationem ponit Sonſbech *d. p. 9.*
n. 256. & multi, de quibus Peregr. *d. art. 22. n. 52.* quia
cùm hæc materia indifferens ſit quoad gradú, nulla
ratio datur maioris affectionis in filium quam in
nepotem, & inſuper futurum tempus reſpicit, quare
veriſimilis apparet concedentis, & accipientis mens
quod deficientibus filiis etiam pro nepotibus dare,
& accipere voluerint ſecundùm latiorem nominis
ſignificationem, ne ſcilicet diſpoſitio maneat ſine
effectu; vnde ſumpto vulgari argumento de feudo
ad emphyteuſim, de quo diximus *in locis communib.*
90 *argum. num. 2.* hoc ipſum in emphyteuſi admittunt
Alciat. *in d. l. liberorum. ad fin.* Dec. & alij, quos refert,
& ſequitur Pinel. *in l. 1. C. de bonis mater. p. 1. num. 71.*
vbi *num. 72.* bene reſoluit Ordinationem Regiam
Luſitanorum, quæ deficientibus liberis admittit
poſſe nominari nepotem ad emphyteuſim acceptá
pro ſe & filio procedere attento rigore Iuris: quam-
uis enim ſtricta ſignificatio nominis, *filius*, in ſolis
primi gradus verificetur, ex dictis, non tamen repu-
gnat vt his deficientibus admittatur nepos, iuxta
latiorem & iuſtam ſignificationem, quæ hoc caſu ex
veroſimili contrahentium mente deducitur iuxta
proximam rationé, quæ in eo etiam concludit; cùm
enim emphyteuſis ad tres generationes conceda-
tur, & materia ſit indifferens ad filios, & nepotes, fu-
turúmque euentum reſpiciat, meritò licèt de filiis
faciat mentionem, nepotes etiam comprehendit ex
veroſimili cótrahentium mente, iuncta vulgari do-
ctrina *gloſſ. vlt.* per text. *ibi, in l. tale pactum. ff. de pactis,*
recepta communi omniú Doctorú conſenſu, vt có-
ſtat ex multis, de quibus Alphan. *collect. 169.* Card.
Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 3. tit. 19. à n. 4.* & plenè
adductis per Caſtill. *quotid. lib. 2. cap. 22. n. 66.*

Vnde etiam ſumpto argumento de feudo ad ma-
91 ioratum, quod validum eſt quando id quod in feu-
dis deciditur, Iuris communis regulis cóſonum eſt;
vt dixi *in locis communib. argum. num. 1.* hoc ipſum in
maioratu reſoluédú videtur; nam in propoſito ratio
quam in feudis tradidimus, fortiùs in maioratibus
concludit, tum quia maioratus materia ad filios, &
nepotes indifferens eſt, tú quia maioratuú inſtitutio
ea eſt, vt perpetui ſint, ad perpetuámque familiam
tendant conſeruationé, in quo caſu ſine difficultate
Doctores omnes reſoluunt filiorum nomine, ſi hi
deficiant, nepotes neceſſariò cóprehendi, vt ex Ioan.
Andr. Salic. & pluribus quos refert, teſtatur Gabr. *d.*
concl. 1. n. 37. & 81. Menoch. *d. præſ. 94. n. 25.* Peregr. *d.*
art. 22. n. 50. Prætis *d. ſolut. 1. n. 53.* Cald. Pereira *d. c. 14.*
n. 30. ex quibus in maioratibus eſſe veriſſimú con-
cludunt Molin. *d. c. 7. n. 28.* Auend. *l. 40. Tauri gloſ. 10.*
à princ. Peregr. *d. art. 22. à n. 31.* Bellon. *d. conſ. 2. n. 16.*
Quæ reſolutio facilè procedit in prædictis termi-
92 nis, ſcilicet deficientibus filiis primi gradus; ſi verò
quæret aliquis, an his ſtantibus aliquo caſu admit-
tatur nepos, reſpondebitur certum eſſe iuxta ſuprà
dicta ex proprietate ſermonis nunquá, nec etiam ex
mente regulariter nepotes admitti; an verò ex Iure
tranſmiſſionis admittendi ſint, vide *gloſſ. vlt. in l. vnic.*
C. de his, qui ante apertas tab. receptá, & Coſt. *in d.* [...] *ex*
parte, verb. ſi abſque liberis, n. 61. verſ. & retéta, Valaſc.
de iure emphyt. q. 50. n. 44 & ſtatim referendi, qui la-
tè diſputant, an, & quando ex repræſentatione ad-
mittantur tam in fideicommiſſis, quàm in maiorati-
bus, vt per ſcribentes *in l. cùm ita 33. §. in fideicómiſſo,*
ff. de legat. 2. & in l. 40. Tauri, vbi Auend. & proſe-
quútur latè relati ab Alphá. *coll. 601.* Cou. *pract. c. 38.*
Valaſc. *d. q. 50.* Gam. *Luſit. dec. 307.* Molin *d. lib. 3. c. 6.*
cú ſeqq. Card. Mant. *de cóiect. vlt. vol. lib. 8. tit. 9.* Pereg.
de fideic. art. 21. Gutier. *pract. lib. 3. q. 66.* Molin. Theol.
de Iuſtit. tó. 3. tract. 2. diſp. 626. Flores de Mena *var. q.*
19. à n. 15. & plenè adducti à Caſtil. *quotid. q. lib. 2.* [...]
20. & paſſim alij de materia repræſétationis agétes.

Secundò principaliter ex dictis colligitur tutá nó 93
eſſe cómunem ſententiam eorú, qui docent in legis
diſpoſitionibus appellatione filiorú in dubio venire
nepotes, quam per text. *in d. l. filium habeo, & in d. l. ſe-*
natuſcóſulto, & in l. 2. §. ſi mater, verſ. quod ſi nepotibus.
ff. ad Tertull. ſequuntur Bart. Card & alij quos refert
Anton. Gabr. *d. concl. 1. n. 13.* Mant. *d. dial. 39.* Conan.
comment. lib. 10. c. 1. n. 3. & indubitatum tradit Pereg.
d. art. 22. n. 56. Sed ex dictis cóuincitur, diximus enim
ſecundùm propriam nominis ſignificationé appel-
latione filiorum ſolos filios primi gradus, non etiam
nepotes contineri, conſtat etiá in legibus à proprie-
tate verború recedendú non eſſe ſi de mente cótra-
rium non appareat, *l. ſcire, §. illud, ff. de excuſat. tutor.*
igitur in dubio regula negatiua eſt conſtituenda,
quòd leges de filiis loquétes non comprehendunt
nepotes. Deinde facit, quia in variis caſibus leges de
filiis loquentes ad nepotes non extendi frequentius
decidunt Iureconſulti, & Imperatores, vt *in d. l. ſed &*
milites, & in l. Iulia. §. hoc capite, ff. de ritu nupt. vbi
lex prohibens Senatorem ducere filiam eius, qui
ludricam artem exerceat, non impedit neptem eiuſ-
dem ducere, ſicut etiam quæ patri permittit filiam
adulteram occidere, non excuſabit auum ſi occidat
neptem. l. *patri 20. ff. ad leg. Iuliam, de adulter.* & priui-
legium filiis conceſſum non prodeſſe nepotibus
probat text. *in l. iubemus. §. illud, C. ad Trebell.*

Omiſſa igitur diſtinctione eorum, qui dicebant 94
appellatione filiorum contineri nepotes ſi lex filio-
rum fauoré reſpiciat principaliter, non ita ſi eorum
odium contineat, ego prædictæ ſententiæ negatiuæ
etiam in legis diſpoſitionibus ſemper adhærendum
eſſe probabiliùs puto, neque aliter admitti appella-
tione filiorum venire nepotes niſi ex verbis, aut ef-
ficaci coniectura colligatur mens legis quod volue-
rit diſpoſitionem ſuam ad nepotes extendi ex ratio-
nibus, & auctoritatibus ſuprà pro ſecunda negatiua
ſententia per me adductis. Neque obſtant Iura in 95
contrarium ſupra principio huius ſecundi corollarij
adducta, nam ad primum ex *d. l. filium habeo,* omiſſis
multis, de quibus D. Barboſ. *in l. ſi conſtante, n. 101.*
ff. ſoluto matrim. reſpondetur, nepotes ibi contineri
ex iuſta legis interpretatione, quæ vocis ſignifica-
tionem ad nepotes voluit extendere, vt ſatis idem
text. inſinuat, ibi, etſi verbis Senatuſconſulti filij
continerentur, &c. quaſi ſit ſenſus, quòd licet pro-
prietas verborum poſtularet, vt de ſolis filiis intelli-
gatur Senatuſconſultú; hoc enim importat verbum,
continerentur, quo vtitur Iuriſconſultus, ex legis tamé
ſententia trahitur, & extenditur ad nepotes, vt poſt
Gom. bene notauit Pinel. *d. p. 1. num. 72.* Similiter ad
text. *in d. l. Senatuſcóſulto, & in d. §. ſi mater,* reſpódetur
in

in terminis illorum Iurium venire nepotes ex ſententia legis collecta ex ratione, & méte ipſius legis.

96 Vnde iam ſubinfertur defendi non poſſe doctrinam gloſſ. verb. filij, in cap. ad extirpandas 11. de filiis presbyter. dum prohibitionem text. quæ de filiis presbyterorum loquitur, ad nepotes legitimos extendit, ne in Eccleſiis, quas aui obtinuerunt, valeant miniſtrare; licèt enim eam communiter receptam dicant, & ſequuntur Rebuff. de pacif. poſſeſſ. n 266. & ſeq. Salzed. ad Bernard. in pract. c. 50. lit. A. in nouiſſ. edit. Leſſ. de Iuſtit. lib. 2. c. 34. n. 91. ex dictis tamen cõuincitur, diximus enim appellatione filiorum nepotes non contineri ex proprietate ſermonis, ac ſubinde leges de filiis loquentes ad nepotes trahendos non eſſe, niſi ex verbis aut mente contrariũ colligatur, conſtat etiam legem illam pœnalé eſſe & odioſam, nec proponitur ratio quæ in nepotibus concludat, imò vitiũ paternũ, quod in filiis cernitur, & in patribus lex refrænare intendit, vt ait Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reform. c. 15. in nepotibus ceſſat; ergo melius contra dicendã gloſ. adhuc ſtante noua Conſtitutione Concilij in d. c. 15. contrarium ſentiũt Nau. conſ. 9. de filiis presbyt. in nouis, Sayr. in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ. 9. vbi bona additio, Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 3. princ. à n. 23. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 4. q. 15. & 17. Stepb. Grat. diſcept. forenſ. c. 397. n. 6. Nicol. Garc. de benefic. p. 7. c. 3. n. 22. vbi in addit. Campan. in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 11. c. 13. num. 76. Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 3. num. 33. & num. 51. verſ. neque, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib. 2. tit. 19. l. 1. de filiis presbyt. num. 1. Seraphin. deciſ. 1442.

97 Similiter etiam ſubinfertur dubiam videri communem ſententiam, quæ docet pœnam l. quiſquis. §. filij. C. ad legem Iuliam maieſt. nepotes comprehédere, cuius teſtes ſunt poſt Salicet. Gig. de crimine læſæ maieſt. lib. 3. q. 8. Couar. lib. 2. var. c. 8. n. 2. Pereg. de iure fiſci, lib. 3. tit. 9. n. 5. obſtat enim, quia cùm huiuſmodi lex pœnam acerbiſſimam contineat, ideóque crudelitatis pleniſſima pleriſque videatur, & cõſtat filiorum appellatione nepotes non contineri, niſi ex impropria ſignificatione, iuxta ſupra dicta, videbatur ad nepotes extendi non poſſe, iuxta reg. odia, de regul. Iuris, lib. 6. cum vulgaribus, quo argumento hoc ita conſtãter tenet Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 42. n. 7. Sed vtraque ſententia ad concordiã traducitur cum Alberic. in d. §. filij, n. 9. fatetur enim hanc ſecundam veriſſimam eſſe attento rigore Iuris, primam verò communem rectè defendi ex verbis nouæ Conſtitutionis Federici Imp. quam refert idem Alberic. quæ loquitur per nomen, liberi, quo nepotes contineri nõ eſt dubiũ, ex d. l. quod ſi nepotes, cũ ſimilibus.

98 Tertiò principaliter ex dictis colligitur rectè in priuilegiis Doctores communiter regulam negatiuam conſtituere, quòd appellatione filiorum in dubio non veniant nepotes, probatur ex omnibus ſuprà reſolutis, iũcta reg. text. in c. ſanè, de priuileg. cum vulgaribus, ex quibus hanc ſententiam negatiuã ita conſtituit Bart. per text. ibi, in l. ſed & milites. ff. de excuſ. tutor. notãt gloſ. verb. liberi, in Clem. 1. de baptiſmo, Specul. & alij, quos refert & ſequitur Gabr. d. cõcl. 1. n. 62. Cabed. Luſit. deciſ. p. 1. Areſto 53. Bald. conſ. 303. Ad euidẽtiam, in princ. lib. 2. Signorol. conſ. 157. in fine, vbi loquitur de priuilegio conceſſo ab oneribus, Card. Tuſch. d. lit. F. concl. 376. n. 27. & 35. Ex quibus Greg. Lopez ſibi contrarius bene reſoluit, quòd ſi Princeps alicui facultatem cõcedat inſtituendi maioratum in vno ex filiis, deficientibus illis poteſt inſtitui in perſona nepotis, vt comprobat Molin. de primogen. lib. 2. c. 11. a n. 34. quamuis enim ex proximè dictis nepotes appellatione filiorum non comprehendantur, & ideò ſtantibus filiis prædicta licentia ad nepotes trahi non debeat, his tamen deficientibus ex mente concedentis in nepote debet verificari, ne licentia maneat ſine effectu, & quia cùm talis conceſſio indifferens ſit ad filios & nepotes, & in futurum euentum dirigitur, iuxta ſupra reſoluta.

Quartò principaliter ex dictis colligitur etiam in 99 teſtamentis veriorem eſſe ſententiam negatiuam, quòd in dubio appellatione filiorum non veniant nepotes, vt in tutelæ datione probat expreſsè text. in d. l. quod ſi nepotes, 6. ff. de teſtam. tutela, & fatẽtur Bald. conſ. 487. circa finẽ, lib. 2. Card. Tuſc. d. lit. F. cõcl. 376. n. 33. & omnes vtriuſque partis Auctores in principio huius articuli citati, atque etiam faciliùs hæc procedit illatio quoties diſpoſitio fauorabilis non eſt, veluti in prohibitione alienationis facta filio, quam ad nepotes non extẽdi efficaciter probat text. in d. auth. de reſtit. iũcta gloſſ. vlt. recepta ex pluribus, de quibus Gabr. d. concl. 1. n. 79. quod etiã reſoluunt Alex. conſ. 1. num. 13. verſ. vnde videamus, lib. 1. Card. Tuſch. d. concl. 376. n. 30. Et demũ plures alios caſus in quibus nepotes appellatione filiorũ non cõprehendũtur, refert Steph. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. c. 765. à princ. vbi n. 1. quando diſpoſuit habuit effectũ in filiis, & n. 2. in fideicõmiſſo inducẽdo, & n. 3. in ſubſtitutione reciproca filiorum, & aliis caſibus.

Quando autem appellatione filiorũ veniant nepotes in fideicõmiſſis, tota eſt controuerſia, in qua ſpeciales voluntatis cõiecturas hac in re ſemper eſſe obſeruandas pro regula cõſtituo, quarũ aliquas referam, quæ viã ad alias colligendas aperire poterũt.

Prima igitur & principalis coniectura eſt quãdo 100 diſpoſitio futurum reſpiciebat euentũ, ſcilicet quia incertum erat, an frater grauatus filium, filiámve haberet; & etiam quando tempore mortis ipſius grauati non extabant filij, ſed tantùm ſupererant nepotes ex eis, tunc enim ne hæreditas deferatur ad extraneos, & propriæ agnationi, hi præferantur contra reg. l. cùm acutiſſimi, C. de fideicom. meritò fit interpretatio vt deficientibus filiis admittantur nepotes, quamuis de eis in diſpoſitione mentio facta non ſit; ita Imol. Socin. Bald. & alij in d. l. Gallus. § inſtituens, ff. de liber. & poſthum. Cephal. conſ. 194. n 23. Anton. Gabr. d. concl. 1. num. 36 Decian. conſ. 47. num. 12. lib. 3. Menoch. d. lib. 4. præſ. 94. n. 31. & conſ. 215. num. 38. & conſ. 347. n. 23. & ſeq. & conſ. 1039. num. 1. Prætis dict. ſolut. 1. n. 13. & 57. Molin. d. cap. 6. n. 29. Peregr. de fideicom. art. 22. a num. 57. & conſ. 31. n. 14. lib. 2. Ruſtic. in d. l. cum auus, lib. 6. cap. 12. n. 70. ff. de condit. & demonſtr. Fuſar. de ſubſtitut. q. 320. num. 15. & 58. cum ſeqq. & q. 321. n. 37. & conſtanter omnes noſtri Luſitani, vt patet ex Coſta de ſucceſſ. Regni, p. 2. n. 19. Pinel. d. p. 1. num. 69. & 71. Gam. deciſ. 307. n. 13. Valaſc. conſ. 140. num. 11. & 14. Cald. Pereira de emphyteuſi, p. 3. cap. 14. num. 28.

Quando autem viuit filius, & ex eo nepos, tunc 101 filius ſolus admittitur, non autem cum eo concurrit nepos, quia hæc eſt veriſimilis voluntas teſtatoris, vt ex ordine charitatis pater filio præferatur, Doctores in l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de liber. & poſthum. Marzat. in epit. de fideicom. q. 17. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 8. num. 5. Bardel. conſ. 83. n. 50. Surd. de aliment. tit. 9. q. 36. n. 19. Peregr. d. art. 22. n. 58. Craſſ. d. § fideicommiſſum. q. 10. num. 13. Ruſtic. in d. l. cum auus. lib. 6. cap. 14. num. 25. & 26. Fuſar. d. q. 321. n. 39. Sic eodem modo quando extarent filij & nepotes ex alio filio, tunc filius præferri debebit, & ſolùm cenſeretur vocatus nepos non extantibus filiis, Federic. Scot. conſ. 1. n. 182.

lib.2.tom.1. Anton.Gabr. d.concl.1.num.75. Decian. conſ.54.n.28.verſ.item,lib.2.& conſ.47. num.11. lib.3. Menoch. d.lib.4. præſ.94.num.17. & conſ.215. n.38. cum ſeqq.& conſ.530.n.25.& conſ.774. n.7. cum ſeqq. Ruſtic.in d.l.cum auus lib.6. cap 14. n.26. Fuſar. dict. q.321.n.42. vbi n.49. ſubdit contrarium eſſe dicendum quando teſtator vocauit filios in numero plurali, & extabat tunc vnus tantùm filius, quia tunc nepotes venirent.

103 Secunda coniectura eſt, quando diſpoſitio eſſet facta à Iuriſperito, quia tunc appellatione filiorum venirent nepotes, ſecundùm Bardel.conſ.83.num.29. verſ.decimo, Fuſar.d.q.320. n.83. at verò ſi teſtamentum ſit factum ab idiota & imperito, tenendum eſt illum appellatione filiorum non ſenſiſſe de nepotibus, gloſ.in d.l.quod ſi nepotes, de teſtam.tutel. Roland. à Valle conſ.42.n.30.lib.4. Bardel.d.conſ.83. num.30. Menoch. conſ.215. n.58. cum ſeqq.& conſ.328. n.25. Fuſar.q.321.n.105.

104 Tertia coniectura eſt, quando teſtator in vita nepotem vocabat filium, & eum vt filium tractabat, nam ex hoc elicitur vehemens coniectura quòd teſtator vocando filium ſenſerit & de nepote, vt reſoluunt Roland. à Valle conſ.43. num. 37. verſ. ſextò reſpondetur, lib. 4. Decian. conſ.100. num. 40. lib. 2. Burſat. conſ.372. num 3. Bardel. d. conſ.83. num. 47. Anton. Gabr. d. concl.1. num. 40. Card. Mantic. de coniect.vltim.volunt.lib.3.cap.9.num.2. & lib.8. tit.8. num.14.verſ.ſecundus caſus, Menoch.de præſ.94. n.24. & conſ.215.num.124.cum ſeqq. Surd.de aliment. tit.9. q.36.num.22. & deciſ.241. num.18. verſ. ſic teſtator, Peregrin.d.art.22.n.55.Ruſtic.d.lib.6.cap.12. num.2. Fuſar.d.q.320.n.7.cum ſeqq.vbi n.10. intelligit ſi nominatio ſeriò facta ſit, & n. 11. ſubdit coniecturam non procedere quando filius, & nepos concurrerent, quia tunc verus filius veniret filij appellatione, & de eo potius quàm de nepote verba intelligenda eſſent.

105 Quarta coniectura eſt, quando teſtator vocauit natos, & naſcituros; nam tunc & nepotes eſſe vocatos ſcripſerunt Decian.conſ.47.num.24.lib.3. Gabr. d.concl.1.n.51.Card Mantic.d.lib.8.tit.8.n.16. Craſſ. d.§.fideicommiſſum.q.10.n.9.Menoch.d.præſ.94.n.28. & conſ.1035. num.2. Surd. d.tit 9. q.36. n.36. & 53. Ruſtic.d.lib.6.cap.12.num.17.Mathea c.de legat.lib.2. cap.15.n.19.Fuſar.q.320.n.23.vbi n. 24. ſubdit maximè procedere quando vocati eſſent nati, & quicunque naſcituri.

106 Quinta coniectura eſt, quando ſumus in diſpoſitione ſui natura habente tractum ſucceſſiuum, & perpetuum; nam filiorum appellatione tunc veniunt nepotes, exemplúmque eſt quando ſumus in primogenituris, ita Tiraq.de iure primog. q.40. n.57. verſ.decimaquinta ratio, Couar. practic. c.38. num.6. & 7.Rimin.iun.conſ.23.num.51.& 52.Molin. de primog.lib.1.cap.6.ſub num.28.Peregr.d.art.22 .num.51. verſ.idem eſt, & conſ.41.num.34.lib.5. Roſtic.d.lib.6. cap.12.n.24.Fuſar.d.q.320.n.28.vbi n.28.vbi declarat vt procedat quando primogenitura fuit erecta per nomen pluralis numeri, Bellon.iun.conſ.2. num. 16. & 33.

107 Sexta coniectura eſt, quando ratione agnationis, & pro conſeruandis bonis in familia fideicommiſſum eſſet relictum; tunc enim nepotes venire ſub nomine filiorum reſoluunt Decian.conſ.88. num.57. & 60.lib.2. Card.Mantic.d.lib.8.tit.8. num.17. Surd. d.tit.9.q.36.num.37. Ruſtic. d.lib.6. cap.12. num.44. Menoch.conſ.387. num.2. Bardell. conſ.83. num.43. Alex.Raudenſ.conſ.74.num.8.cum ſeqq.lib. 2.Caroc. deciſ.69.Peregr.conſ.52.n.45.lib.3. Craſſ. d.q.10.n.8. Fuſar.d.q.320.n.31.Rot. deciſ.667.n.9.cum ſeqq.apud Farin.p.2.recent.vbi declarat, & deciſ. 693. n.4. ead. p.2.recent.

Septima coniectura eſt, vbi teſtator vocauit filios in ſtirpes, & non in capita, nam tunc ſub nomine filiorum contineri nepotes, ſcribunt Gallia conſ. 17. n.14.Card.Mantic.d.tit.8.n.18.Rimin.iun.conſ.283. n.19.lib.3.& conſ.267.n.34.lib.7.Decian.conſ.24.n.8. verſ.ſecundo,lib.2. Ruſtic. d.lib.6.cap.12.n.50. & 51. Menoch. d.præſ.94. n.29. & conſ.347. n.51.Hieron. Gabr. conſ.69. num.45. lib.2. Fuſar.d.q.320.num.39. cum ſeqq. 108

Octaua coniectura eſt, quando aliàs ſequeretur abſurdum & irrationale, ſi nepotes non continerentur ſub nomine filiorum, vt quia non admiſſo nepote deſcendente teſtatoris, extraneus admitteretur, vel minus dilectus, vel filius naturalis, Roland. à Valle conſ.93.num.25.verſ.& vbi abſurdum,lib.2.& conſ.23.n.33.lib.4.Decian.conſ.88. num.56. & ſeq. & n.63.lib.2.Card.Mantic.d.tit.8.n.16.Anton.Gabr. d. concl.1.num.34.Bardel.d.conſ.83.n.29. Menoch.dict. præſ.94.n.26.& conſ.613.n.11. Craſſ.d §.fideicommiſſum.q.10.n.10.Surd.conſ.85 n.28.Peregr. dict.art.22. n.48.Ruſtic.d.lib.6.cap.12.n.7.& à n.54. Fuſar. dict. q.320.à n.44. [Rot.d.deciſ.6 .n.25.] 109

Nona coniectura eſt, quando nepotes ab inteſtato vnà cum filiis erant ſucceſſuri teſtatori; nam tunc ſimiliter ex præſumpta mente teſtatoris debent admitti ad fideicommiſſum, Decian.d.conſ.47. num.4. lib.3.Anton.Gabr.d.conſ.1.num.6. Cardin. Mantic.d. tit.8.num.15.Menoch.d.præſ.94.n.30.Ruſtic. d.lib.6. cap.12.n.61.cum ſeqq. Fuſar. d.q.320. à num.48. cum ſeqq. vbi limitat. Vnde à contrario ſi eſſemus in caſibus, in quibus ab inteſtato nepotes non eſſent ſucceſſuri cum filiis, vel per repræſentationem filius non ſubintrat locum patris, tunc filiorum appellatione non venirent nepotes, vt per Burſ. conſ. 372.num.5.Bardel.d.conſ.83. num.24. Menoch. dict. præſ.94.num.18.& conſ.591.n.2.& conſ.886. num. 21. Ruſtic.d.lib.6.c.14.num.23.Fuſar.q.321. n.30. [Alex. Trentacinq. conſ.40.num.29. tom.2. vbi n.28.& 41. reſoluit nepotes appellatione filiorum venire in fideicommiſſo, & num.33. quod nepotes veniunt appellatione filiorum in materia fauorabili, & num.39. quod opinioni fauenti nepotibus in dubio adhærendum eſt.] 110

Decima coniectura eſt, quando teſtator vocauit filios in infinitum, vel in perpetuum, quia tunc etiam nepotes non venirent, Alciat.reſp.2. n.2.lib 8. vbi declarat, Menoch. conſ.310. num.12. verſ. primò quia, Peregr.conſ.53.num.2.& 5.lib.3.& conſ.41. n.2. cum ſeqq.lib.5. Ruſtic. d.lib.6. cap.14.num.40. Fuſar. d.q.320. num.74. Rot. in Florentina fideicommiſſi de 111
Cambiis 26.Febr.1627.coram R.P.D.Vunozetto,n.74. 112
Vnde ſi teſtator vocaſſet filios primi gradus, tunc nepotes cenſerentur excluſi, Rimin. iun. conſ 173. num. 8. verſ. ſecundò confirmatur, & num.10. lib.2. Cacheran.conſ.72. num.11. Ruſtic. d.lib.6. cap 13. à num.15.Fuſar.q.321.num.23.contra Sfort.in tract. de compend.cap.7.num.59. Intrigl. in ſimili tract. cent. 3. q.57.p.6.art.3. num.7. & Alex.Trentacinq.de ſubſtis. p.4. cap.7. num.59. num.7. Prout etiam cenſerentur
excluſi ſi vocarentur filij aliqua qualitate, quæ non 113
inſit nepotibus, putà ſi vocatus eſſet filius Doctor, mercator, ſpurius, vel filia nupta, Capic. deciſ.21. num. 9. Peregrin. conſil. 52. num. 10. lib.5. Bardell. dict. conſil. 83. num. 18. cum ſeqq. Hieronym. Gabr. conſ.121.num.24.lib.1. Gam. Luſitan. deciſ.160. n.8. verſ.non obſtat.plores, quos refert & ſequitur Fuſar. d.q.321.n.25.Vel ſi nominatim filiis relictum eſſet,

putà

putà ſi diceret, *Subſtituo Petrum filium meum*, quia
114 tunc filiorum appellatione nepotes non continen-
tur, Gabr.*d.concl.1.num.*73. Cardin. Mantic. *d.tit.*8.
*num.*4. Anton.Gabr.*d.concl.*1.*num.*73. Hieron.Gabr.
*conſ.*121.*num.*22.*lib.*1. Burſat. *conſ.*13.*num.*21. *lib.* 1.
Decian *conſ.*54. *num.* 28. *lib.*2. & *conſ.* 47. *num.* 15.
*lib.*3. Eugen.*conſ.*94.*num.*11.& *num.*19.*tom.*1. Craſſ.
*d.q.*10.*num.*12. Peregr. *d.art.*22.*num* 47. & *conſ.*52.
*num.*2.*lib.*1.& *conſ.*52.*num.*8.*lib.*2. Surd.*d.tit.*9. *q.*36.
*num.*14. & *conſ.*31.*num.*32. Ruſtic. *dict.lib.*6.*cap.*14.
115 *n.*52. Fuſar.*d.q.*321. *num.* 65. Vel ſi teſtator his ver-
bis ſubſtituiſſet, *& ſi aliquis dictorum filiorum & hæ-
redum deceſſerit, ſubſtituo alios ſuperſtites, vel ſuperue-
nientes*, quia tunc nomen filiorum eſſet reſtrictum
ad filios primi gradus iam nominatos, nec extende-
retur ad nepotes, vt reſoluunt Decian. *conſ.* 47.
*num.*19.*lib.*3. Anton.Gabr.*d.concl.*1.*num.*86. Hieron.
Gabr.*conſ.*121.*num.*22.*cum ſeqq.lib.*1. Mantic.*d.tit.*8.
num. 8. Rimin. iun. *conſ.*690. *num.*16. & 17. *lib.* 6.
Menoch.*d.præſ.*94.*num.*5.*in fine*, & *conſil.*347.*num.*9.
Craſſ.*dict.q.*10. *num.*14. Peregr.*conſ.*52. *num.*9.*lib.*5.
Ruſtic.*d.lib.*6.*cap.*14.*à num.*69. Fuſar. *d.q.*321. *n.*71.
Rot.*in Ariminen.fideicommiſſi* 23. *Martij* 1615. *co-
ram D. Dunozetto*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 667.
*num.*6.& 7.*p.*2.*recent.* Vel denique quando teſtator
vocauit filios filiorum, ex Menoch. *conſil.* 347.
*num.*17.50.& 51. Rot.*d.deciſ.*667.*num.*5.*p.*2.*recent.*
cum adductis per Fuſar. *d. q.*321. *n.*93. vbi ait quod
vltra nepotes talis diſpoſitio extendenda non eſt,
ſcilicet ad pronepotes, & alios poſteriores deſcen-
dentes.
116 Vndecima coniectura eſt, quando tempore vo-
cationis impoſſibile erat extare filios primi gradus,
& ideo veriſimile erat teſtatorem cogitaſſe tunc
non extituros filios primi gradus, quia tunc appel-
latione filiorum nepotes comprehendere voluiſſe
dicendum eſt, iuxta receptiſſimam ſententiam
Imolæ *in l.Gallus.§.inſtituens, num.*48. *verſ. vel poteſt
dicere.ff.de liberis, & poſth.* quam ſequuti ſunt Rub.
Alexand.*conſ.*28.*num.*9.*circa med. verſ.ex quo ſubſti-
tutio*, Cardin. Mantic. *de coniect.vltim. volunt. lib.*8.
*tit.*8. *num.*22. Peregr. *de fideicomm. art.*22. *num.*50.
Ruſtic. *ad l.cùm anus, lib.* 6. *cap.*12. *num.* 4. Rot. *in
Tuſculana fideicommiſſi* 15. *Aprilis* 1619. *coram Re-
uerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, & in Bo-
nonien. fideicommiſſi de Deſideriis* 20. *Martij*, & 26.
Iunij 1626. *coram R. P. D. Merlino, & in Floren-
tina fideicommiſſi de Cambiis* 26. *Februarij* 1627.
*coram R. P. D. Dunozetto, verſ. ſexta, & vltima
coniectura.*

Filiorum appellatione an veniat monaſterium ad excludendum ſubſtitutum ſi grauatus ſub conditione, ſi ſine liberis deceſſerit, illud ingrediatur?

117 MOnaſterium haberi loco filij, ac proinde fa-
cere deficere conditionem ſi ſine liberis, &
ſubſtitutum excludere, vulgò colligitur ex *auth. de
ſanctiſſ. Epiſcopis. §. ſed & hoc præſenti, & in auth.niſi
rogati, C.ad Trebell. & in cap.in præſentia, de probat.*
& latè probarunt, quamuis in reddenda ratione di-
uerſimodè loquantur, Tiraq.*in l. ſi vnquam, verb.
ſuſceperit liberos.n.*42.*C.de reuocand. donat.* Couar. *in
cap.*2.*num.*5.*de teſtam. & lib.*1.*var. cap.*19. *à num.* 6.
Boër. *deciſ.*358. Villalob. *commun. opin.lit.M. verb.
Monachus, num.*188. Coſt.*in cap.ſi pater, verb.ſi abſque
liberis, à num.*70.*de teſtam.lib.*6. Gail. *lib.*2.*obſeru.*136.
*num.*7. Alphan. *collect.*473. Burſat. *conſ.*199. *lib.*2.&
*conſ.*97.*num.*23. Roland. *conſ.*35. *num.*11. *cum ſeqq.
vol.*3. Mench. *de ſucceſſ. creat. lib.*3. §. 21. *num.*166.
cum ſeqq. Melch.Pelaez *de maioratu, p.*3. *q.*3. Franc.
Marzar. *in epit. de fideicom.q.*31. Sebaſt. Medices *in
tract. Mors omnia ſoluit, p.*1. *à num.*45.& *p.*2. *concl.*44.
*num.*119.& *p.*3. *à num.*48. Aluarad. *de coniect. mente
defuncti, lib.*2.*cap.*3.*à num.*1. Molin.*de primogen. lib.*1.
*cap.*13. *à num.* 71. & *lib.*2. *cap.*5. *à num.*28. & *cap.*9.
*num.*45. Alciat. *reſp.*502. *num.*3. Port.Imol. *conſ.*23.
num. 31. Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt.
lib.*11.*tit.*7.& *de tacitis & ambig.conuent.lib.*13.*tit.*46.
*num.*7.& 8. Auend. *ad l.*40. *Tauri, gloſſ.* 4. *num.* 17.
Spin.*in ſpeculo teſtam.gloſſ.*12.*princ.à num.*27. Anton.
Gabr.*commun.tit.de fideicomm.concl.*2. *num.*79. Mar.
Anguiſſ. *conſ.* 63. *num.* 11. Sfort. Odd. *in tract. de
compend. p.*6.*art.*6. *dub.*2.*à num.*6. Matheac.*de legat.
& fideicom.cap.*23.*num.*2.& 3. Alex. Trentacinq. *de
ſubſtit.p.*4.*cap.*7.*num.*20.*cum ſeqq.* Intrigl. *eod. tract.
cent.*3.*quæſt.*63. à Ponte *conſ.*39.*n.*3. Bonifac. Roger.
*conſ.*27.*num.*120.*lib.*1. Honded *conſ.*61.*n.*15. & 16.
*lib.*1. Maluaſ. *conſ.*1. *num.* 11. *vol.* 1. Camill.Borrell.
*conſ.*17.*à num.*30. *vol.*1. Peregr. *conſ.*59.*n.*1.*lib.*3.&
*de fideicomm.art.*28. *num.*58. Menoch. *conſ.*108.*n.*22.
& *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 83. *num.* 28. *cum ſeqq.*
Vincent.de Franch.*deciſ.*29. Caualcan. *deciſ.*77. *p.*3.
Oſaſc.*deciſ.*126.*num.*20. Gam.*Luſit.deciſ.*318. Craſſ.
*§.fideicommiſſum.quæſt.*40. Marien.*ad l.*7.*gloſſ.*2. *n.*21.
*tit.*11.*lib.*5.*nouæ Recop.* vbi Azeued.*num.*28. Gutier.
*canon. lib.*1. *cap.*32. Aquilin. *in §. & quid ſi tantùm,*
ſuper illis verbis, *quid enim ſi aqua & ignis*, *à
num.*27. Carol.Tap.*ad auth. ingreſſi. C.de ſacroſ. Ec-
cleſ.cap.*13. Maſtril. *Sicilia deciſ.*65. *à num.* 2. Cened.
ad Decretal. collect. 111. *num.* 1. & *practic. ac canon.
quæſt.lib.*2. *quæſt.*35. *num.*10. Mendez à Caſtro *in re-
pet.l.cùm oportet.p.*3.*num.*157. *C. de bonis, quæ liberis,*
Galganet.*de condition.& demonſtrat.p.*1.*cap.*12.*n.*31.
Ceuall.*commun.contra commun.q.*193.*num.*2. Gall.*de
except.ſucceſſ.tit.*4.*excep.*27. *num.* 238. *cum ſeqq. p.*2.
Ruſtic. *in l. cùm anus. ff. de condition. & demonſtrat.
lib.*5. *cap.*2. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 190. *verſ.
quando quis*, Surd. *de aliment.tit.*2. *quæſt.*15 *num.*17.
Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 77. *art.* 4. Cald.
Pereira *de nominat.emphyt.q.*6. *num.*10.& *de renunt.
q.*19.*num.*2. Valaſc.*conſult.*24. *num.*4.& 9. Benedict.
Ægid.*in repet.l.Titia ſi non nupſerit.p.*1.*num.*54 *ff.de
condit.& demonſtrat.* Rebello *de obligat. Iuſtit.p.*2.
*lib.*18.*q.*16.*num.*3. Caſtill.*lib.*1.*de vſufructu, cap.* 65.
*num.*4. Franc.Molin.*de ritu nupt.lib.*3.*q.*26. *à princip.*
Paul.Comitol. *reſponſ.moral.lib.*7. *quæſt.* 7. Stephan.
Gratian. *diſceptat. forenſ.cap.*305. Bellet.*diſquiſit.cle-
rical.p.*1. *tit. de bonis clericor.* §. 20. *num.*2. Bernard.
Græue. *ad practicam Cameræ Imper. lib.*2. *concl.*131.
*conſid.*1.*num.*13. Hieron. Fernandez de Ottero *Ro-
man.lucubr.diſp.*2.*n.*9. latè & eleganter Sanch.*in præ-
cepta Decalogi, tom.*2.*lib.*7.*cap.*16.& Fuſar. *de ſubſtit.
q.*429 *à n.*8.
Vnde Doctores argumentari ſolent ad maiora- 118
tuum ſucceſſionem, vt in illis monaſterium, quod
capax fuerit bonorum in communi, ſuccedat, vt te-
nent Specul.*tit.de ſucceſſ.Monachor.* §. 1. *num.*15. &
poſt Beroi.& alios Molin.*de primogen.lib.*1.*cap.*13. *à
num.* 77. & plures, quos refert Auen. *l.* 40. *Tauri,
gloſſ.*4. *num.*13. & 17. & ita tenere Doctores com-
muniter *in d. cap. in præſentia*, & contradictorem
non habere, poſt Gamb.*deciſ.*6. *n.*1. teſtatur Cabed.
*Luſit.deciſ.*133. *num.*7. *p.*1. atque etiam ad emphy-
teuſim ad quam vocatur filius; nam ſi ingrediatur
monaſterium illud ad emphyteuſim admittendum,
quaſi ſit de ſuis, ſeu loco filij habeatur, docuit

 gloſſ.

gloſſ.verb.intereſt, in l. ſi ita quis 135. §. ea lege, ff. de verb.obligat.Palat.in repet.rub.de donation.inter virum & vxor. §.47. num.18. Auendan. d.gloſſ. num. 451.

119 Hinc denique Doctores communiter reſoluunt
quod ſicut teſtamentum poſthumi agnatione rum-
pitur, l.3.l.poſthumorum.ff.de iniuſto rapt. princip. In-
120 ſtit.quibus modis teſtam. infirm. ita etiam per profeſ-
ſionem in religione capaci in communi emiſſam,
rumpitur teſtamentum antea factum, quia mona-
ſterium loco filij agnoſcitur, notauit gloſſ.verb.com-
petere,in auth.ſi qua mulier,C.de ſacroſ.Eccleſ. & poſt
Imol.teſtatur communem Couar.in cap.2.n.5. de te-
ſtament.Coſt.in cap.ſi pater,verb.teſtatore mortuo,n.8.
de teſtament.lib.6.Gutier.canon.lib.2.cap.1. à n.4. de
cuius tamen articuli veriori reſolutione alibi com-
modiùs diximus.

121 De ratione autem illorum Iurium,& ſupradictæ reſolutionis ex illis deſumptæ vtilis eſt & neceſſaria inter ſcribentes diſceptatio; quidam enim cenſent rationem eſſe, quia monaſterium habetur loco filij, ducti auctoritate text. in d.cap.in præſentia, ibi, intelligendum non erat ſine hærede decedere, qui monaſterium ſibi hæredem inſtituit, vbi nomen hæredis capitur pro liberis, quippe in ſubſtitutione fuit hæc conditio, ſi inſtitutus decederet abſque liberis; & ideo hanc partem tenent gloſſ. in caſus poſitione, in auth. niſi rogati. C. ad Trebell. & verb. intrauerit, in auth.de ſanctiſſ.Epiſcop.§.ſed & hoc præſenti, & verb. competere, in auth. ſi qua mulier, C. de ſacroſ. Eccleſ. Molin.lib.2.de primogen.cap 9.n.41. Leonard.Leſſ. de Iuſtit. lib.2. cap.41. dub.10. num. 84. Socin. Alciat. Guillelm.Benedict. Mench. Villalob. & alij plures, quos refert, ſed non ſequitur Sanch.d.lib.7. cap. 16. n. 3. Quæ ratio ab aliis communiter reprobari ſolet aſſerentibus multò veriùs eſſe monaſterium non haberi loco filij, & verba illa text. d. cap. in præſentia, non eſſe Pontificis decidentis, ſed partis allegantis, cui allegationi non detulit Cardinalis, cuius ſententiam Pontifex confirmauit hæreditatem monaſterio adiudicans ex diuerſo fundamento, vt ex littera apparet, atque ita ſuccedit doctrina gloſſ. verſ. vel die tertio, in l.1.C.qui admitti, notant Abb.num.40.& alij communiter ſecundùm Pariſ. num. 128. in d. cap.in præſentia, Valaſc. conſ.24. num.vlt. Cald. Pereira de nominat.emphyt.quæſt.6.num.10.& de renouat.emphyt. quæſt.19.num.9. Tap.in d.auth.ingreſſi,verb.ſua, c.13. num. 4. Caſtill. dict.lib.1. de vſufruct. lib. 1. cap.65. num. 4.

122 Nonnulli igitur exiſtimarunt conditionem illam habere pro non ſcripta, quia eſt impeditiua religionis, & ne propter illam grauatus retrahatur à perfectiori vitæ ſtatu, quod à Religione Chriſtiana maximè alienum eſt, quod docuerunt Bart.& alij, de quibus Couar.lib.1.var.cap.19.num.9.& Gutier. lib.6.canon.cap.32.num.17. Peregr. d.art.28. num.71. & 76. confirmantes, quia ex eadem ratione ne mulier à religione auertatur, inquiunt quod ſi pater filiæ relinquat ducenta ſi nubat, centum ſi ingrediatur monaſterium, debet habere ducenta, arg. l.Titia 93.ff.de condit.& demonſtrat. Verùm nec hæc ratio placet, quia vt conditio dicatur impeditiua religionis, non ſufficit quod indirectè, & in conſequentiam alicuius actus liciti illam impediat, iuxta reg.l.1. ff.de auctor.tutor. conſtat autem conditionem ſi ſine liberis, directè non tendere ad impediendam religionem, ſed ſequi indirectè, quia ſtatus Religionis incompatibilis eſt cum matrimonio ex quo liberi ſuſcipiuntur; tum quia ſi vt turpis reiiceretur conditio illa, non eſſet neceſſaria deciſio, text. in d. §.ſed & hoc præſenti, ſed potiùs ex veteri & generali regula, l. conditiones. ff. de condition. inſtit. haberetur pro non ſcripta, quod apertè repugnat verbis illius, §.ibi, ſancimus, &c.

Quare alij eam inquiunt eſſe illorum Iurium ra- 123
tionem, quia lex ex veroſimili & coniecturata mente teſtatoris interpretatur, quod ſi teſtator cogitaret grauatum monaſterium ingreſſurum velle, potius ipſum monaſterium ſubſtituto præferret, quia ſcilicet optima eſt coniectura, quæ ex fauore Religionis ſumitur, cùm tendat ad bonum ſalutis ſpiritualis eiuſdem teſtatoris, iuxta reg. cap. ininſtum, de rerum permut. & ideo ſic ratiocinantur Caſtren. in d. auth. niſi rogati, n. 3. Couar. d.lib.1.var.cap.19. n.11.Galganet d.p.1.cap.18.n.51.Pereg.d.art.28.n.75. Mantic.d.lib.11.tit.7.n.7.& tit.8.num.31. Spin. d.gloſſ.12. princip.n.29. Cald.Pereira de nomin. emphyt. quæſt.6. n.10.Flores ad Gam.deciſ.319. & alij, quos refert & ſequitur Sanch.d.cap.16.n.8.

Amplia primò, principalem reſolutionem quate- 124
nus habet monaſterium facere deficere conditionem ſi ſine liberis, & ſubſtitutum excludere, vt procedat & locum habeat etiam in foro conſcientiæ, vt reſoluunt Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt.lib.11.tit.7.n.2.Pereg.d.art.28.n.91.Matheac. de legat.& fideicom.lib.3.cap.23.n.3. Menoch.de præſumpt. lib.1. præſ.80. n.5. & lib.4.præſ.85.à num.59. Gutier.d.cap.32.à num.4. Intrigl. de ſubſtitut.cent.3. quæſt.63.n.3. Fuſar. in ſimili tract. quæſt. 429. num.9. Ruſtic.d.lib.5.cap.2.n.3.cum ſeqq.Benedict.Ægid. in l.Titia ſi non nupſerit 100.p.1.n.54. ff.de condition. & demonſtrat.Sanch.d.lib.7.cap.16.n.1. Quamuis contrarium minus bene tenuerint Alciat.in l.quinque pedum, num.20. in fine. C.finium regund. & Vincent.de Franch.deciſ.29.n.4.p.1.

Amplia ſecundò, etiam in grauato bigamo, qui 125
ex diſpenſatione Papæ ſit monaſterium ingreſſus, quia & tunc ſubſtitutus erit excluſus, Card.Mantic. d.lib.11.tit.7.n.17.Intrigl.de ſubſtit. cent.3. quæſt.63. num 6.Menoch.d.lib.4.præſ.83.n.63. Ruſtic. d. lib.5. cap.2.num.24.Sanch.d.lib.7.cap.16. num.64. vbi bene obſeruat ad id nulla diſpenſatione opus eſſe, quia ſi ad Ordines promouendus non eſt, non obſtat bigamia: vt autem bona eius per profeſſionem transferantur in monaſterium, & ſic extinguatur ſubſtitutio, nullibi petitur profeſſum ad Ordines promoueri.

Amplia tertiò, etſi Monachus apoſtataret, quia 126
adhuc monaſterium excludet ſubſtitutum, Bald. n.15.& Felin.n.32.in d.cap.in præſentia, Sfort.Odd.de compend.p.6.quæſt.2.art.6.dub.2.n.9.Intrigl.de ſubſtit. cent.3.quæſt.63.n.17.Fuſar.d.quæſt.429.n.14.vbi n.15. poſt Ruſtic.d.lib.5.cap.2.num.32. & 33.ampliat etſi Monachus degradaretur.

Amplia quartò, vt tunc etiam ſubſtitutio eua-
neſcat ſi grauatus fiat clericus Eccleſiæ ſæcularis in 127
ſacris conſtitutus concurrentibus conditionibus mox explicandis, vt probat d. §. ſed & hoc præſenti, ibi, ſiue maſculi, ſiue fœminæ monaſteria ingrediantur, aut clerici, aut diaconiſſæ, &c.vbi gloſſ. verb. clerici, ſimilis gloſſ. verb. locum, in d. auth.niſi rogati, Dilect.de arte teſtandi, tit.5.caut.18. num.5. Sim. de Præt. de interpret. vltim. volunt.lib.2. interp.2. dub.2. ſolut.2.num.109.Cardin.Mantic.d.lib.11. tit.7. n.22. Sfort Odd.de compend.p.6.quæſt.2.art.6.dub.2. n.19. Menoch.d.lib.4.præſ.83.à num.65.Alex.Trentacinq. de ſubſtit.p.4.cap.7.num.21. Caualcan.deciſ.77.n.33. p.3.Pute.deciſ.55.n.2.aliàs deciſ.53. in correctis, lib.1. Gutier.canonic.lib.1.cap.32.num.vlt.Benedict.Ægid. in repet.d.l.Titia,p.1.n.45.Fuſar.d.quæſt.429.n.1. cum ſeqq.Sanch.d.lib.7.cap.26.n.32.

128 Duplex autem conditio exigitur vt clericus hoc priuilegio excludendi ſubſtituti fruatur, prior eſt, vt perpetuò in clericatu perſeueret, poſterior vt in fine vitæ bona illa quæ ſubſtituto reſtituturus erat, det Eccleſiæ, vel in alia opera pia expendat, quæ vtraque conditio expreſsè habetur *in d. §. ſed & in hoc præſenti*, & conſtituto ab Intrigl. *d. quæſt.* 63. *num.* 13. & 14. Menoch. *d. præſ.* 83. *n.* 68. Pute. *d. deciſ.* 53. *n.* 3. Mantic. *d. tit.* 7. *n.* 22. Ruſtic. *d. lib.* 5. *c.* 2. *n.* 21. 22. & 23. & ab aliis citatis à Fuſat. *d. q.* 429. *n.* 3. *cum ſeqq.*

129 Limita primò principalem reſolutionem, vt non procedat quando grauatus eſſet ingreſſus monaſterium incapax bonorum in communi, vt Minotitarum, qui nihil habere, vel poſſidere poſſunt, iuxta *cap. exiuit, de verb. ſignif. lib.* 6. & *Clem. exiuit, eod. tit.* nam tunc conditio ſubſtitutionis non deficeret, probatur, quia vbi monaſterium capere non poteſt, ceſſant verba *d. §. ſed & hoc præſenti, in verſ. monaſterio*, iuncto ibi, *competere volumus*, ceſſit etiam fauor Religionis, qui in eo conſiſtit, vt eidem bona acquirantur, & apud illud perpetuò maneant; quare limitationem tenent Bart. *in tract. Minorit. p.* 3. *verſ. item iſti heredes*, Boër. *deciſ.* 354. *n.* 8. Oſaſch. *Pedem. deciſ.* 126. *in fine*, Rimin. iun. *conſ.* 270. *num.* 43. *lib.* 3. Emman. Coſta *in d. cap. ſi pater, verſ. ſi abſque liberis, n.* 62. Honded. *conſ.* 62. *n.* 51. Sfort. Odd. *de compend. p.* 6. *quæſt.* 2. *art.* 6. *num.* 20. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 5. *lit. M. concl.* 344. *n.* 18. 21. & 43. Card. Mantic. *d. lib.* 11. *tit.* 7. *n.* 8. Gutier. *d. cap.* 32. *n.* 25. Cald. Pereira *d. quæſt.* 6. *num.* 14. Peregr. *d. art.* 28. *n.* 62. Craſſ. *d. §. fideicommiſſum, quæſt.* 40. *n.* 7. Intrigl. *d. cent.* 3. *quæſt.* 63. *n.* 61. Menoch. *d. lib.* 4. *præſ.* 83. *n.* 71. Alex. Trentacinq. *de ſubſtitut. p.* 4. *cap.* 7. *num* 23. Ruſtic. *d. lib.* 5. *cap.* 3. *cum ſeqq.* Gall. *de except. ſucceſſ. tit.* 4. *except.* 27. *n.* 241. *cum ſeqq. p.* 2. Surd. *deciſ.* 8. *num.* 28. Fuſar. *d. quæſt* 429. *num.* 61. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 16. *n.* 13. Farinac. *fragment. crimin. p.* 2. *lit. M. n.* 380.

130 Illud valdè controuerſum eſt, vtrum hoc caſu ſtatim poſtquam grauatus emiſerit profeſſionem admitti debeat ſubſtitutus, an mors naturalis grauati debeat expectari? Sunt qui exiſtimant viuente monacho excludi ſubſtitutum, itaut non admittatur niſi poſt mortem naturalem monachi ingreſſi religionem incapacem, & bona relicta in pios vſus eſſe expendenda, ita Roman. *conſ.* 296. *num.* 1. & *ſing.* 439. *n.* 2. Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. & vxorem, deciſ.* 2. *in fine, de teſtam.* Angel. Tabien. Silueſt. & alij, quos refert, ſed non ſequitur, Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 16. *num.* 14.

131 Alij verò ſimiliter tenent ſubſtitutum excludi ſolo tempore vitæ monachi, ſed interim bona remanere debere, vel apud hæredem ſcriptum, vel legitimum profeſſi; mouentur autem, quia poteſt ſubſtitutus prius mori, quam grauatus ingreſſus monaſterium incapax bonorum, quo caſu fideicommiſſum ad hæredes ab inteſtato deuoluetur, ex *reg. l.* 1. *§. vbi autem. C. de caducis tollend.* ideòque ratione præiudicij venientium ab inteſtato mors naturalis debuit expectari, vt in ſimili inquit text. *in l. Statius. §. Cornelio ff. de iure fiſci*, adducitur etiã text. *in l. cum pater. §. hæreditatem. ff. de legat.* 2. & *in l. ex facto. §. ex facto, in fine, ff. ad Trebell.* quatenus probant in deportato, & in ſeruo pœnæ, (quem plerique monacho æquiparant) mortem naturalem eſſe expectandam, nec ante fideicommiſſi diem cadere; quare ita tenent Menoch. *de ſucceſſ. creat. lib.* 3. *§.* 21. *n.* 171. Xuar. *alleg.* 20. Spin. *d. gloſſ.* 12. *princip n.* 34. & 35. & *gloſ.* 14. *n.* 127. Emman. Coſta *in d. cap. ſi pater, verb. ſi abſque liberis, n.* 61. & *in §. & quid ſi tantùm, p.* 2. *n.* 2. Fuſar. *quæſt.* 430. *n.* 16. *cum ſeqq.*

Verùm licèt hæc proxima ſententia ſatis proba- 132
bilis ſit, contraria tamen procul dubio receptior eſt, quæ ait ſtatim à die profeſſionis admitti ſubſtitutum excluſis Monachi illius hæredibus. Ratio eſt, nam grauans aliquem vt decedens abſque liberis teſtituat ſubſtituto, hanc mentem habet, vt velit grauatum omnibus eius hæredibus, & ſubſtituto præferre, & deinde filios grauati, tertio ſubſtitutum ipſum; cùm ergo grauatus factus frater minor ſit incapax hæreditatis retinendæ, nec liberos habeat veros, nec fictitios, cùm monaſterium ſit ſuccedendi incapax, erunt ſtatim à profeſſione reſtituenda ea bona ſubſtituto, cùm illum teſtator reliquis ſuis hæredibus quoad illa bona prætulerit. Deinde facit, quia mors ciuilis per profeſſionem in Monaſterio incapaci quoad bona, & bonorum capacitatem, non differt à naturali, ſi quidem ſtatim conſtat nunquam poſſe ſuccedere monaſterium, in cuius fauorem, vt ei competat fideicommiſſum, conditio rejicitur, ex ſuprà dictis, & per conſequens non eſt cur euentus mortis naturalis expectetur; ratio verò ex præiudicio venientium ab inteſtato futilis eſt, ſi quidem eiſdem per mortẽ naturalem grauati ſemper præferri debuit ſubſtitutus, & per conſequens quod in vita, ſeu morte ciuili illius etiam eis præferatur, nihil continet iniuſtum, vt bene proſequitur Fortun. *in d. §. & quid ſi tantùm, num.* 52. vbi etiam explicat rationem differentiæ, quare viuente deportato fideicommiſſum non ſtatim deferatur ad ſubſtitutum, quia ſcilicet fiſcus eſt ſucceſſor in vita, fideicommiſſarius autem nonniſi poſt mortem, vnde meritò dum viuit deportatus, præfertur fiſcus ſubſtitutus, vt capiat commoditates, quas delinquens eſſet habiturus; venientes autem ab inteſtato, ſicut & ſubſtitutus ſucceſſuri ſunt poſt mortem, ita tamen ſemper ſubſtitutus præferatur; ergo & in morte ciuili debet præferri ex dictis: quare his & aliis fundamentis hanc poſteriorem ſententiam meritò ſuſtinent Sebaſt. Medic. *in tract. Mors omnia ſoluit, p.* 1. *num.* 45. & 46. Couar. *in cap.* 2. *num.* 6. *de teſtam.* Nauar. *com.* 2. *de Regularib. n.* 54. Rimin. *conſ.* 481. *in fine, lib.* 3. Roland. à Valle *conſ.* 97. *n.* 41. *lib.* 2. & *de lucro dotis, quæſt.* 95. *n* 15. & 16. Burſat. *conſ.* 48. *num.* 27. *lib.* 1. Vincent. de Franch. *deciſ.* 14. *n.* 7. *p.* 1. Boër. *deciſ.* 354. *n.* 11. Oſaſch. *Pedem. deciſ.* 126. *ad fin.* Cardin. Mantic. *d. lib.* 11. *tit.* 7. *n.* 8. Honded. *conſ.* 62. *à num.* 17. *lib.* 1. Ludou. Caſan. *conſ.* 26. *n.* 3. *vol.* 1. Surd. *conſ* 90. *n.* 8. & 9. & *conſ.* 238. *n.* 2. Parlad. *differ.* 147. *§.* 1. *n.* 12. & 13. Gutier. *d. lib.* 1. *cap.* 32. *n.* 25. Menoch. *d. lib.* 4. *præſ.* 83. *n.* 71. Peregr. *d. art.* 28. *n.* 63. Aſcan. *Clem. de patria poteſtate, cap. vlt. num.* 72. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 16. *n.* 16. vbi à *n.* 20. diſputat quid dicendum ſi ille grauatus ingrediatur Societatem IESV.

Secundò limita quando monaſterium non ſuc- 133
ceſſiſſet grauato, vt quia repudiauit, quia tunc ſubſtitutus admitteretur, vt per Pancerol. *conſ.* 114. *n.* 4. *lib.* 1. Cardin. Mantic. *d. lib.* 11. *tit.* 7. *num.* 10. Menoch. *d. lib.* 4. *præſ.* 83. *n.* 72. Carol. Tapia *in d. auth. ingreſſi, verb. ſua, cap* 13 *n.* 48. Peregr. *d. art.* 28. *n.* 64. Intrigl. *de ſubſtitut. cent.* 3. *quæſt.* 63. *num.* 63. Surd. *conſ.* 238. *num.* 1. Cauale. *deciſ.* 1. *num.* 41. *p.* 3. Gall. *de except. ſucceſſ. tit.* 4. *except.* 27. *n.* 244. *p.* 2. Fuſar. *d. quæſt* 429. *num.* 64. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 16. *num.* 24. vbi *num.* 25. cum Peregr. ſubdit dum grauatus ille viuit, ſucceſſuros hæredes illius in ea bona, ſicut in reliqua ſuccedunt.

Tertiò limita quando ingreſſus in monaſterium 134
non habuit effectum, vt quia Monachus ingrediens exiit, aut obiit intra annum probationis, cùm per

ſolam

ſolam profeſſionem efficiatur monaſterium hæres boootum monachi, itaut illa non ſequuta careat iure excludendi ſubſtituti; & ideò hanc limitationem firmant gloſſ. vlt. in d. cap. in præſentia, vbi Ioan. Andr. num. 36. Butr. num. 61. Bald. num. 15. Panor. num. 44. Pariſ. n. 118. & Felin. n. 32. Mantu. num. 56. Cardin. Mantic. d. tit. 7 n. 11. Sfort. Odd. de compend. p. 6. q. 2. dub. 2. num. 9. Menoch. d. lib. 4. præſ. 83. num. 7. Peregr. d. art. 28. num. 60. Intrigl. d. cent. 3. quæſt. 63. num. 64. Tapia in d. auth. ingreſſi, verb. ſua, cap. 13. num. 43. Gall. d. except. 17. num. 245. p. 2. Ruſtic. d. lib. 5. cap. 2. n. 34. Fuſar. d. quæſt. 429. num. 69. Sanch. d. lib. 7. cap. 16. num. 26.

135 Similiter non excluditur ſubſtitutus ſi ille profeſſus eſt, at profeſſio fuit irrita, quia tunc non verè habuit effectum ingreſſus, vt ex Abb. Tapia, & Armil. reſoluit Sanch. d. num. 26. ſubdens ibidem ſecus eſſe quando profeſſio tenuit: ſed profeſſus ille fuit apoſtata, addens quod quando licitè transfertur ad aliam Religionem, excluſo adhuc ſubſtituto, prior religio retinebit ad fideicommiſſum in perpetuum, quia non transfert bona legitimè acquiſita priori monaſterio, aut alteri; quare ſi prior eſſet religio Minorum, & ideo per profeſſionem acquiſita iam eſſent illa bona ſubſtituto, iuxta ea quæ diximus ſup. limit. 1. quamuis tranſeat licitè ad religionem capacem, hæc non acquiret bona iam acquiſita illi ſubſtituto.

136 Vnde nec minus excluderetur ſubſtitutus, ſi ille vt pœnitentiam ageret fuit ingreſſus monaſterium, non vt Religionem profiteretur, Sfort. Odd. p. 6. quæſt. 2. art. 6. dub. 2. num. 11. Menoch. d. lib. 4. præſ. 83. n. 87. Intrigl. d. cent. 3. quæſt. 63. n. 84. Ruſtic. d. lib. 5. cap. 2. n. 42. Fuſar. d. quæſt. 429. num. 71. Sanch. d. lib. 7. cap. 16. n. 27.

137 Ex eadem etiam ratione euaneſcet ſubſtitutio, ſi hic ſolùm efficiatur oblatus, ſe & ſua tradens Eccleſiæ ſeculari, cùm adhuc non ſit verus Religioſus, ſic gloſſ. fin. in d. cap. in præſentia, vbi Butr. num. 61. in fine, Abb. num 46. Mantu. num. 59. & alij plores, quos refert & ſequitur Sanch. d. cap. 16. num. 28. Quare non eſſe excludendum ſubſtitutum credo verius, ſi grauatus ille in manibus Epiſcopi obtulerit ſe monachalem regulam ſeruaturum, quia cùm diſpoſitio hæc ſit à Iure exorbitans, & de religioſis loquatur, non eſt extendenda ad hunc, qui verè Religioſus non eſt, vtpote, qui in nulla Religione à Sede Apoſt. approbata ſe votis adſtrinxit, & ideo ita reſoluunt Ruſtic. d. lib. 5. cap. 2. n. 25. Sanch. d. cap. 16. num. 28. quamuis contrarium abſque aliquo bono fundamento Baldo & Puteo citatis tenuerint Menoch. d. præſ. 83. num. 69. Intrigl. d. cent. 3. quæſt. 63. n. 16. Fuſar. d. quæſt. 429. n. 12. vbi n. 13 reſoluit diſpoſitionem d. cap. in præſentia, cum ſimilibus ſuprà citatis procedere in cordigeris, & mantellatis, cuius reſolutionem accipiendam eſſe cenſeo ſi in communi viuant.

138 Quartò limita quando ſubſtituta eſſet pia cauſa, quia nullo modo excluderetur per profeſſionem grauati. ita gloſſ. fin. in dict. cap. in præſentia, vbi Innoc. n. 8. Hoſt. n. 9. Butr. num. 60. Abb. num. 39. Anch n. 19. Imol. num. 17. Bellam. n. 29. & vlt. Felin. etiam n. 29. Pariſ. num. 113. Ferret. num. 83. in fine, & num. 99. Beroi. à num. 455. Mantu. num. 47. & 48. Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ, priuil. 95. n. vnico, Rebuff. in repet. cap. Raynutius, n. vlt. de teſtament. Coſta in d. cap. ſi pater, verb. ſi abſque liberis, num. 2. in fine, Couar. lib. 1. var. cap 19. n. 7. in fine, Cephal, conſ. 7. n. 4. Burſat. conſ. 199. num 27. lib. 2. Spin. gloſſ. 14. princip. n. 124. Menoch. d. lib. 4. præſ. 83. num. 47. & num. vlt. in fine, Sfort. Odd. d. p. 6. quæſt. 2. art. 6. dub. 2. num. 21. Mantic. d. lib. 11. tit. 7. n. 12. Vincent. de Franch. Neapol. deciſ. 29. in fine, p. 1. Gutier. canon. lib. 1. cap. 32. n. 39. Alex. Trentacinq. de ſubſtitut. p. 4. caſ. 7. num. 22. Peregr. d. art. 28. num. 84. Honded. conſ. 61. n. 53. vol. 1. Tapia in d. auth. ingreſſi, verb. ſua, cap. 13. n. 29. Intrigl. dict. cent. 3. quæſt. 63. n. 46. Card. Tuſch. d. tom. 5. lit. M. concl. 344. num. 35. cum ſeqq. & concl. 393. num. 7. Farinac. fragment. crimin. p. 2. lit. M. num. 386. Molin. de Iuſtit. tract. 2. diſp. 190. col. 14. verſ. deinde ſi pia cauſa, Surd. conſ. 238. num. vlt. Gall. de except. ſucceſſ. tit. 4. except. 27. n. 246. cum ſeqq. p. 2. Leſſ. de Iuſtit. lib. 2. cap. 41. dub. 10. n. 84 Ruſtic. d. lib. 5. cap. 1. num. 86. & cap. 2. n. 51. Fuſar. d. quæſt. 429. num. 56. Sanch. d. lib. 7. cap. 16. num. 34. vbi in fine ſubdit non admitti cauſam illam piam vſque ad naturalem grauati profeſſi mortem, & interim monaſterium habiturum bona, quia ea dilatio etſi operari nequeat ſubſtitutionis extinctionem per præuiam ſubſtituti mortem ſi cauſa pia ſubſtituta ſit Eccleſia, monaſterium, aut Xenodochium, cùm hæc mori nequeat, at operabitur monaſterij, in quo monachus eſt profeſſus, vtilitatem, quod potiatur illis bonis dum ille monachus vixerit.

139 Procedit hæc limitatio quamuis cauſa pia ſubſtituta, ſit minus pia quam monaſterium, adhuc enim ab illo non excluditur, quia cùm conſtitutio hæc ſit exorbitans à Iure, ſat eſt ſi locus ſubſtitutus ſit pius, etſi non æquè pius, vt per Honded. dict. conſ. 62. circa fin. Tap. d. cap. 13. n. 33. Pereg. d. art. 28. n. 84. circa fin. Gutier. d. cap. 32. n. 40. Intrigl. dict. q. 63. num. 47. Gall. d. except. 27. n. 248. p. 2. Ruſtic d. lib. 5. cap. 1. n. 98. Fuſar. d. quæſt. 429. n. 57. Sanch. d. cap. 16. num. 35.

140 Similiter locum habet etiamſi pia cauſa non eſſet immediatè ſubſtituta, ſed mediatè, vt ſi immediatus ſubſtitutus ſit quidam alius, & huic ſubſtituatur pia cauſa, quippe prior ille ſubſtitutus præferri debet monaſterio, vt locus detur ſubſtitutioni alterius piæ cauſæ poſteriori loco factæ conditione ſubſtitutionis eueniente, Pereg d. art. 28 num. 84. in fine, Intrigl. d. cent. 3. quæſt 63. n. 48. Fuſar. d. quæſt. 429. n. 58. Sanch. d. cap. 16. n. 36.

141 Si verò teſtator partim ſubſtituiſſet cauſam piam, & pro alia parte aliquem priuatum, grauato profitente poſtea in Religione capaci, ſi cauſæ illæ ſubſtitutæ non ſint re aut verbis coniunctæ, quia ad diuerſas omnino res ſubſtituuntur, tunc monaſterium ſuccedet in eam partem cauſæ profanæ priuati, & cauſa pia ſuccedet in ſuam, quia monaſterium à ſola cauſa pia poteſt excludi: ſi autem vtraque cauſa coniuncta eſſet & re & verbis, quia nimirum in eadem oratione, in eandem rem in ſolidum vtraque cauſa ſubſtituitur, aut ſola re, quia nempe eadem res in ſolidum, diuerſis tamen rationibus, vtrique legatur, tunc etſi in totam rem quælibet ſubſtituatur, ſuccedit tamen quælibet pro parte, iuxta text. in l. re coniuncti 80. ff. de legat. 3. aut ſolis verbis, vt ſi in eadem oratione vtraque ſubſtituatur in eandem rem, non tamen in ſolidum, ſed æquis portionibus, his caſibus pius locus iure accreſcendi, vel non decreſcendi, ſuccedet huic monacho cùm naturaliter obierit in totam illam hæreditatem excluſo penitus monaſterio, quia cùm per profeſſionem Religionis euaneſcat ſubſtitutio illa loci profani, ſuccedet reg. vt quando legatum, vel fideicommiſſum efficitur caducum in perſonam vnius ex coniunctis, acquiratur alteri coniuncto, iuxta l. vnic. §. fin autem. C. de caduc. tollendis. quæ regula quoque locum habet quando de Iure ſpeciali coniunctus admittitur, & capit ex defuncti voluntate,

iuxta

iuxta Bart. Bald. Imol. & Socin. *in l. mulieri, & l. Titio, ff. de condit. & demonſtr.* Quare ita docent Peregr. *d. art. 28. n. 86.* bene Sanch. *d. lib. 7. cap. 16. n. 37.* & aliquid Intrigl. *d. cent. 3. quæſt. 63. n. 49. & 54.* Fuſar. *dict. quæſt. 429. n. 41. & 59. cum ſeqq.*

142 Quintò limita quando alter filius teſtatoris eſſet ſubſtitutus, quia tunc ſuccedet ille excluſo monaſterio, ratio eſt quia potius pro filio, quàm pro monaſterio, præſumendum eſt, ad gloſſ. *in cap. vlt. 17. quæſt. 4. & in l. ſi quis ad declinandam. C. de Epiſcop. & cleric.* tum quia, vt optimè ait Bald. *in d. cap. in præſentia, num. 10. in fine*, fauor liberorum ſubſtitutorum eſt naturalis, fauor autem monaſterij eſt ciuilis, & minor fauor reſpectu maioris dicitur odium, *l. ſi apud. ff. de minorib.* tum quia bona dicuntur debita filiis, non autem Eccleſiæ, quæ tractat de lucro; quare his, & aliis fundamentis hanc limitationem ponunt Tiraq. *in d. l. ſi vnquam, verb. libertis, num. 91.* Alciat. *reſp. 633.* aliàs *conſ. 157. num. 2. lib. 9.* Padil. *in l. cum acutiſſimi, n. 8. C. de fideicom.* Bimi. *conſ. 17. à n. 6. vol. 1.* Bertazol. *conſ. 25. n. 31. vol. 1.* Anguiſſol. *conſ. 64. num. 2. & conſ. 176. num. 1. vol. 1.* Alphao. *collect. 473.* Pancirol. *conſ. 114. n. 6. vol. 1.* Cardin. Mantic. *d. lib. 11. tit. 7. num. 13.* Mench. *de ſucceſſ. progreſſu, lib. 3. §. 26. n. 41.* Boër. *deciſ. 354. num. 7.* Oſaſch. *Pedem. deciſ. 126. num. 24.* Vincent. de Franch. *deciſ. 29. num. vlt. lib. 1.* Menoch. *d. lib. 4. præſ. 83. num. 36. & num. 44. in fine,* Alex. Trentacinq. *de ſubſtit. p. 4. cap. 7. num. 24.* Gutier. *d. cap. 32. n. 35.* Camill. Borrel. *conſ. 33. num. 203. vol. 1.* Peregr. *d. art. 28. n. 87. & conſ. 59. n. 3. cum ſeqq. lib. 3.* Intrigl. *d. cent. 3. quæſt. 63. num. 33.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæſt. 6. n. 11.* Carol. Tap. *in d. auth. ingreſſi, verb. ſua, cap. 13. num. 45.* Gall. *de except. ſucceſſ. tit. 4. except. 27. num. 249. p. 2.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 77. art. 4.* Ruſtic. *d. lib. 5. cap. 1. n. 64. cum ſeqq.* Farinac. *fragment. crimin. p. 2. lit. M. n. 329.* Fuſar. *d. quæſt. 429. num. 48. cum ſeqq.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 16. num. 39.*

143 Quamuis contrarium minus bene tenuerint Greg. Lop. *l. 10. verb.* dexaſſe, *tit. 4. part. 6.* Spin. *dict. gloſſ. 14. princ. n. 126.* Sfort. Odd. *de compend. p. 6. q. 2. art. 6. dub. 2. n. 21. verſ. contrarium,* Coſta *in d. cap. ſi pater, p. 1. verb. ſi abſque liberis, num. 64.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 190. col. 14. verſ. multi*, quorum fundamentis breuiter reſpondet Sanch. *d. cap. 16. n. 39. & n. 40.* ſubdit quod licèt prędicti Doctores limitationem noſtram probantes loquantur de filio ſubſtituto, rationes ab eis traditæ procedunt quoque in aliis deſcendentibus ſubſtitutis, & numeris ſequentibus declarat ſuam ſententiam in duplici caſu eſſe abſque dubio amplectendam.

144 Sextò limita quando ſubſtitutus eſſet aliquis de familia adiecta ratione, & cauſa, quia vult bona conſeruari in agnatione, & familia, nam tunc monaſterium excluderetur à ſubſtituto, cùm verba ſubſtitutionis non poſſint monaſterio conuenire, & cùm ſimus in claris, non eſt admittenda quæſtio voluntatis, & ita tradunt Couar. *dict. lib. 1. var. cap. 19. num. 11.* Ioan Dilect. *de arte teſtandi, tit. 5. caut. 18. n. 3. in fine,* Menoch. *de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. num. 116. in fine, & num. 169.* Padil. *in l. cùm acutiſſimi, num. 24. C. de fideicom.* Cardin. Mantic. *d. lib. 11. tit. 7. num. 21.* Burſat. *97. n. 24. lib. 1.* Pancirol. *conſ. 114. num. 5. lib. 1.* Fulu. Pacian. *conſ. 36. n. 128. vol. 1.* Mandel. *conſ. 493. num. 2. vol. 3.* Camill. Borrell. *conſ. 33. num. 108. vol. 1.* Menoch. *conſ. 722. num. 32. & d. lib. 4. præſ. 83. num. 45.* Peregr. *d. art. 28. num. 76. & conſ. 23. num. 15. vol. 3.* Petra *de fideicom quæſt. 8. num. 516.* Sfort. Odd. *d. compend. p. 6. quæſt. 2. art. 6. dub. 2. num. 26.* Carol. Tap. *in d. auth. ingreſſi, verb. ſua, cap. 13. n. 18.* Alex. Trentacinq. *de ſubſtitut. §. 4. cap. 7. num. 26.* Intrigl. *in ſimili tract. cent. 3. quæſt. 63. n. 41.* Ceuall. *commun. contra commun. quæſt. 19. num. 3.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 32. num. 29.* Vincent. de Franch. *conſ. 29. num. 7.* Caualcan. *deciſ. 1. n. 37. p. 3.* Vincent. de Franch. *Neap. deciſ. 29. n. 8. p. 1.* Cabed. *Luſit. deciſ. 133. n. 9. p. 1.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. cap. 6. n. 12.* Ruſtic. *dict. lib. 5. cap. 5. n. 86.* Fuſar. *d. quæſt. 429. num. 54.* vbi *num. 55.* idem reſoluit quando quis eſſet ſubſtitutus cum conditione vt nomen, & inſignia familiæ ſuſciperet, Sanch. *d. lib. 7. cap. 16. n. 44.*

Septimò limita quando grauatus prius quàm ſit monaſterium ingreſſus inſtituiſſet hæredem extraneum, quia tunc ſubſtitutus erit admittendus excluſo monaſterio, vt per Ioan. Dilect. *dict. caut. 18. in fine,* Card. Mantic. *d. tit. 7. num. 14.* Peregr. *dict. art. 28. n. 65.* Intrigl. *d. cent. 3. quæſt. 63. num. 67.* Gam. *Luſit. deciſ. 316.* Surd. *de aliment. tit. 2. quæſt. 15. num. 119. & conſ. 238. num. 1.* Gall. *de except. 27. n. 250. p. 2.* Ruſtic. *d. lib. 5. cap. 2. num. 48.* Fuſar. *d. quæſt. 429. n. 66.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 16. num. 47.* vbi *num. 40.* ſubdit quod ſi ſolùm illorum partem reliquit grauatus extra eo, in illam non ſuccedet monaſterium, nec excluditur ſubſtitutus, ex *num. 40.* poſt Surd. *d. deciſ. 238. num. 3. & 6.* ait non ſuccedere ſubſtitutum in ea bona vſque ad naturalem profeſſi mortem, quando grauatus ille generaliter hæredem extraneum inſtituerit, ſed obtinebit monaſterium illo medio tempore, ſecus aſſerens ſi ſpecialiter ea bona, quæ grauatus eſt poſt mortem reſtituere ſubſtituto, reliquiſſet alicui extraneo, quia ea nullo tempore obtinebit monaſterium, & *num. 50.* poſt Tap. *d. cap. 13. num. 10.* tenet valere donationem ſi huiuſmodi ſubſtitutus ante ingreſſum religionis donauerat ea bona matri, vel alij. 145

Octauò limita ſi conditioni aliquid adiiciatur ex quo appareat teſtatorem de filiis veris, & naturaliter genitis intellexiſſe, vt in caſibus infrà *limit. 18. cum ſeqq.* expreſſis, & præcipuè quando teſtator hæredem grauaſſet, ſi deceſſerit ſine liberis ex ſuo corpore, vel de legitimo matrimonio procreatis, quia tunc ſubſtitutus excluſo monaſterio admitteretur. Ratio eſt, quia ſæpè diximus principalem concluſionem deficere, & monaſterium non admitti quando conſtiterit de contraria voluntate teſtatoris, quia vbi habemus clarum teſtatoris ſenſum ex eius verbis, non admittitur quæſtio voluntatis, *l. ille, aut ille. §. cum in verbis, ff. de legat. 3.* ſtante autem prædicta verborum conceptione, apparet teſtatorem ſenſiſſe de ſolis filiis naturalibus, & veris, & per conſequens non manet locus coniecturis, ex *reg. l. continuus, §. cùm ita, in fine, ff. de verb. obligat.* Quare hanc limitationem tenent Grat. *conſ. 111. n. 50. lib. 2.* Natt. *conſ. 602. num. 4. lib. 3.* Alex. *conſ. 2. num. 3. & 18. lib. 1.* Pancirol. *d. conſ. 114. num. 5. vol. 1.* Socin. iun. *conſ. 63. n. 21. lib. 3.* Boër. *deciſ. 314. num. 6.* Mench. *de ſucceſſ. prog. lib. 3. §. 26. n. 41. & §. 21. num. 167.* Meres *de maior. p. 2. quæſt. 3. num. 22.* Sim. de Prætis *de interp. vltim. volunt. lib. 2. interp. 2. dub. 2. ſolut. 2. num. 109.* Sfort. Odd. *d. p. 6. quæſt. 2. art. 6. dub. 2. n. 29.* Vincent. de Franch. *deciſ. 29.* Bimi. *conſ. 17. num. 12. col. 1.* Spin. *d. gloſſ. 12. princip. num. 31.* Rimin. iun. *conſ. 270. à n. 16. vol. 3.* Cardin. Mantic. *d. lib. 11. tit. 7. num. 20.* Matheac. *lib. 3. de legat. & fideicomm. cap. 23. num. 5.* Mandell. *conſ. 493. n. 2. vol. 3.* Menoch. *d. lib. 4. præſ. 83. num. 27. cum ſeqq.* Craſſ. *d. §. fideicommiſſum, quæſt. 40. num. 3.* Pereg. *d. art. 28. n. 71.* Alex. Trentacinq. *de ſubſtit. p. 4. cap. 7. num. 25.* Intrigl. *eod. tract. cent. 3. quæſt. 63. n. 19.* Oſaſch. *Pedem. deciſ. 126. num. 11. & 24.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 32. num. 41. cum ſeqq.* Petr. Greg. *ſyntagm.* 146

Iuris

Iuris,lib.24. cap.28. num.27.Camill.Borrell. conſ.33. n.107.vol.1.Fr.Eminan.quaſt.Regular.tom.2.quaſt.77. art.4 Ceuall.commun. contra commun. quaſt.193.n.3. Gall.de except.ſucceſſ. tit.4. except.27. num.255.p.2. Gam.Luſit deciſ.316.n.2. Ruſtic. d.lib.5.cap.1. n.44. cum ſeqq.Fuſar.d.quaſt.429.num.27.cum ſeqq.Cardin. Tuſch.pract.concluſ.tom.5. lit.M.concl.344.num.5.6. 13. 14. 16.19. & ſeq. Farinac. fragment.crimin.p.2. lit.M.n.377.

147 Quamuis contrariam ſententiam,imò adhuc excluſo ſubſtituto monaſterium ſucceſſurum in ea bona, teneant Canoniſtæ in d. cap. in præſentia, & præcipuè Bald.n.9.in fine, Abb.n.48. Aretin. à n.68. Felin.num.36.Ferret.num.104. Pariſ. à n.136. Beroi. num.486. Couar. lib.1.var.cap.19. num.1. Curt.iun. conſ.163.col.1. Socin.iun. conſ.63. n 62.lib 3. Alciat. conſ.95.n.1.lib.9.Crauet.conſ.152.n.1.vol.1. Roland. à Valle conſ.35.à num.12 lib.3. Fulu Pacian. conſ.36. n.113.vol.1. vbi dicit adeo probabilem eſſe vtramque ſententiam, vt poſſit quilibet ad ſuum libitum adhærere vni, vel alteri, Anguiſſ. conſ.63. à num.10. vol.1. Mandel. conſ.702. num. vnic. vol. 4. Ladetch. conſ.24. num.18. vol.1. Perez l.1.tit.2.lib. 5. Ordin. pag.134. Bald.Nouell. de dote,p.6. priuil.77. Aſcan. Clem.de patria poteſt.cap.vlt.num.72.Auendan.l 40. Tauri,gloſſ.4.n.30.Molin.d.diſp.190.col.13.verſ.quando quis,Tap.d.cap.13.n.12. & 18. Rebell.de obligat. Iuſtit.p.2.lib.18.quaſt.16.n.3.& alij,quos refert & ſequitur Sanch.d.lib.7.cap.16.n.53.

148 Nonò limita quando grauatus fuit ingreſſus monaſterium vt fraudaret ſubſtitutum, nam tunc ſubſtitutioni locus erit excluſo monaſterio, quia fraus ſua nemini debet patrocinari, cap.ſedes, de reſcript. tum etiam quia hoc colligitur ex text. in c.2. de renunc. in 6. & in cap. de his, de ſepultur. ac ideò hanc limitationem tenent gloſſ.verb.locum,in d.auth. niſi rogati,vbi Bald.Salicet. Corn. Fulgoſ. Alber. & alij, Canoniſtæ in d.cap.in præſentia, videlicet Abb. antiq.num.vlt.Ioan.Andr.n.36.Butr.n.61. Bald.n.31. Abb.num 46. Ferret.num.95. Pariſ. num.119. Felin. num.36.Bero.num.500. Bellam.n.32. & 40. Henric. num.21.Barbat.num.41.& 42.Mantu.num.47. Alciat. conſ.616.num.4. Guillelm. Benedict. in cap. Raynutius, verb. in extremis poſitus, num.25. de teſtament. Sarmien.lib.1.ſelect.cap.4.n.7. & cap.6. n.10. Anton. Gom.l.9.Tauri.num.58. Cardin.Mantic.de coniectur. lib.10.tit.4.n.19.& lib.11.tit.7.num.15.Molin.de primogen.lib.12.cap.5.num.29. Craſſ. d.§ fideicommiſſum, quaſt.40.num.41.Menoch.d.lib.4.praſ.83. num.76. & lib.6.praſ.8.num.4.& conſ.226.n.98. Pereg. d.art.28. num.94.Intrigl.d.cent.3.quaſt.63.n.70. Tap. d.cap.13. num.35.Molin.d.diſput.190.col.14.verſ.item quamuis, Fr.Emman.quaſt.Regul.tom.2.quaſt.77.art.5. Gall de except.ſucceſſ.tit.4.except.27.num.251. cum ſeqq.p.2. Ruſtic. d.lib.5.cap.2.n.52. Fuſar. d.quaſt. 429. n.73. cum ſeqq.Sanch. d.lib.7.cap.16.n.54. quicquid dicat Sfort.Odd.d.art.6.dub.2.n.12.

149 Quia verò fraus oon præſumitur io dubio, arg. l.merito.ff.pro ſocio,& c.1. de regul.Iuris in Decretalib. debet illa in his terminis,perſpicuis, etiam indiciis & cooiecturis probari,vt bene reſoluit Bero in dict. cap.in præſentia, num.204. quæ ad duo principaliora reducuntur, & ſolent à Doctoribus communiter in exemplum adduci. Vna ex his igitur fraudis coniectura eſt, ſi grauatus pluries ſit nominatus ſubſtituto quod in eius odium, & damnum ingredietur monaſterium,quod poſtea ingreſſus fuit,vel ſimilia verba dixiſſet, per quæ appareret odij & fraudis cauſa fuiſſe ingreſſum monaſterium, quam quidem coniecturam optimo iure admittunt in d.cap.in præſentia,Abb.antiq.num.vlt.Ioan.Andr num.38. Butr. num.61.Panor.n.46. Felin.num.36. Henric. num.21. Bellam.num.32.& 40.Mantu.num.58.Pariſ.num.120. & Ferret.num.96.Sfort.Odd.d.art.6.dub.2. num.13. Craſſ.d.quaſt.40.num.5.Anton.Gom.l.9. Tauri,n.58. Menoch.d.lib.4.praſ.83.n.83.Card.Mantic. d.lib.10. tit.4.n.19.Molin.de primog.lib.2.cap.5. n.29. Intrigl. d.quaſt.63.num.74.Tap.d.cap.13.num.37.in fine,Gall. de except.ſucceſſ.tit.4.except.27.num.251.p.2.Ruſtic. lib.2.cap.21.n.43.& lib.5.cap.2.n.57. Fuſar. d. q.429. n.75.Sanch.d.lib.7.cap.16.n.69.

150 Altera coniectura eſt quando quis in mortis articulo Religionem ingrederetur,arg.text. in cap. familia mea, ff.ſolut. matrim. eam admittunt Guillelm. Benedict.in d.cap.Raynutius,verb.ſi abſque liberis,il 1. num.10.& verb.in extremis,num.25. Sarmien.d.lib.1. cap.16.n.10.Sfort.Odd.d.dub.2.n.14. Tap.d.cap.13. num.37.Fr.Emman.d.art.5. Gall.d.num.252. Ruſtic d.lib.2.cap.16.num.43. & lib.5.cap.2. n.61. Honded. conſ.32. num.42. & 43. lib.2.Farin.fragm.crimin.p.2. lit. M.n.384.

151 Verùm hæc coniectura venit omnino reiicienda, quia præſumendum non eſt quemquam adhuc ſuperſtitem velle rebus omnibus ſpoliari, & maximis Religionis oneribus ſubiici, vt poſt mortem ſuam excludatur ſubſtitutus, eo vel maximè quòd in eo articulo nemo ſuæ ſalutis immemor præſumitur,cap.ſanamus 1.quaſt.7.nec obſtat d. l.filia mea, quia intelligitur quando actus io articulo mortis geſtus non eſſet morienti vtilis, atque alteri noceret; at verò quando morienti & monaſterio eſt vtilis,vt contingit in præſenti,longè abeſt fraudis præſumptio, & ideo hanc opinionem ſuſtinent Gozad. conſ.90.num.5. Anton.Gom. l.9.Tauri,n.59. Molin. d.lib.2.de primogen.cap.5.n.28.& 28.Card.Mantic.d. lib.10.tit.4.num.18. Spin. d.gloſſ.15.princ. num.10. Matheac. lib.3. de legat.cap.21.n.18.& 19.Intrigl.d. cent.3.quaſt.63.n.74. Craſſ.d.q.40.n.n.6. Menoch. d. lib.4.praſ.83.n.84. Fuſar. d.quaſt.429.n.78. Sanch.d. lib.7.cap.16.n.59.

152 Decimò, limita quando quis fuit ingreſſus monaſterium blãditiis,& ſuaſionibus Prælati,quia tunc monaſterium non ſuccedet, ſed ſubſtitutus erit admittendus,Port.Imol.conſ.124.n.39. Sfort. Odd.d. art.6. dub 2.num.11. Gam.Luſit. deciſ. 316. in fine, Menoch. d.lib.4.praſ.83. num. vlt. Peregr. d.art.28. num.vlt.Intrigl.d.cent.3.q.63.num.84. Tap.d.cap.13. n.40.Ruſtic.d.lib.5.cap.2.n 45. Fuſar. d.q.429. n.72. Sanch.d.lib.7.cap.16.n.62.

153 Vndecimò,limita quando conditio,ſi ſine liberis, reſpiceret perſonam teſtatoris,vt ſi dixiſſet, Inſtituo Titium heredem, ſi ſine liberis moriar; quamuis eoim teſtator non relictis liberis ingrediatur religionem, non excludetur ſubſtitutus, ſed ille excluſo monaſterio ſuccedet,vt per Menoch. d.lib.4.praſ.83.n.86. Peregr.d.art.28.n.67.Tapia d.cap.13.n.20. Intrigl.d. q.63.n.83.Ruſtic.d.lib.5.cap.2.n.50. Fuſar. d.q.429. n.83.Sanch.d.lib.7.cap.16.n.65.cum ſeq.vbi num.87. diſputat ſi in donatione apponat donans eam conditionem, ſi abſque liberis deceſſero, do tibi hanc rem, an poſtea donatore profitente ſuccedat monaſterium in ea bona excluſo donatario, & reſoluit excludi monaſterium.

154 Duodecimò, limita quando extat ſtatutum, vel conſuetudo quòd verba teſtamentorum ad litteram intelligantur; tunc etiam ſubſtitutus ſuccedet, monaſterio excluſo,vt per Sarmien.lib.1.ſelect.cap.6.col. vlt.verſ.præterea,Menoc.d.lib.4.praſ.83.n.48.Intrigl. d.cent.3.q.63.n.50F.uſar.d.q.429.n.81.Card.Mantic. d.l.11.tit.7.n.16.Gall.d.except.27.n.253.p.2. Ruſt.d. lib.5.

lib.5.cap.1. num.101. cum ſeqq. quorum tres vltimo loci citati differunt an requiratur confirmatio Papæ ad hoc vt tale ſtatutum operetur.

155 Decimotertiò, limita ſi in ciuitate extat ſtatutum quòd monaſterium, vel ingreſſi in illud non ſuccedant, nam ſtatutum ſeruandum erit, & ſecundùm illud interpretabitur voluntas teſtatoris, Alciat. conſ.502.num.3.verſ.ſed cùm, & conſ.633.n.4.Peregr. d.art.28.n.92.& 93. Menoch. d.lib.4.præſ.83.n.53. Intrigl d.cent.3.q.63.n.56. Ruſtic. d.lib.5.c.1.n.106. cum ſeqq. Fuſar.d.q.429.n.82.

156 Decimoquartò, limita quando extet conſuetudo in ciuitate quòd monaſterium ingreſſi abinteſtato non ſuccedant parentibus,& agnatis,Boër.deciſ.354. num.7.& 8 Card.Mantic.d.lib.11.tit.7.n.9 Menoch. d.lib.4.præſ.83.n.53.in fine, Intrigl.d.cent.3.quæſt.63. n.57.Gall.d.except.27.n.242.p.2. Fuſar. d. quæſt. 429. num.83.

157 Decimoquintò, limita non procedere in Regno Galliæ,in quo monaſteria non ſuccedunt monachis profeſſis, vt teſtantur Guillelm. Benedict. in d.cap. Raynutius,verb.& vxore,num.22 Boër.deciſ.354.n.8. Rebuff.conſ.173.num.11.& 12.Peregr.d.art.28.n.91. Intrigl.d.cent.3.quæſt 63.num.90. Fuſar. d.quæſt.429. num.84.

158 Decimoſextò, limita ſi conditio illa, ſi abſque liberis, &c. apponatur in contractibus onerofis, ſeu diſpoſitionibus inter viuos, excludetur enim monaſterium, vt ſi duo conueniant de re aliqua acquirenda,ſi abſque liberis decedant, & alter liberis carens profiteatur, ſuccedet in illam rem alter excluſo monaſterio, ſecus autem erit ſi ea conditio apponatur in teſtamento, aut contractu gratioſo, in quibus terminis agit d. §. ſed & hoc præſenti, & cùm eius diſpoſitio ſit exorbitans, & in ſolis illis loquatur,non eſt ad alios extendenda, & ideo hanc limitationem tenent Tiraq. in d. l.ſi vnquam, verb. ſuſceperit liberos,num.46. Peregr.d.art 28.num.68. & plures alij citati, per Sanch. d.lib.7. cap.16.num.68. Card.Tuſch.d.lit.M,concl.344.n 30. Farin.d.lit.M, num.385.

159 Decimoſeptimò, limita quando teſtator expreſsè excluſiſſet monaſterium, vocando ſubſtitutum ſi grauatus hæres ſine liberis decederet; nam hoc permiſſum eſſe teſtatori probatur ex l.Dicrobis,C.de Epiſcop. & C. nc. vbi patri permiſſum eſt ne filio profeſſo quicquam vltra legitimam relinquat, & ex cap.verùm. de condit. appoſit. vbi teſtator poteſt rebus ſuis adiicere conditionem, vt apud Eccleſiam non maneant,niſi ſeruato modo, & conditione impoſitis.& ex cap.cùm dilectus,de conſuet.& ex vulgari regula, quòd quilibet in re ſua eſt moderator & arbiter, l in re mandata, C.mandati,cum ſimilibus; & ideò hanc ſententiam ſuſtinent Aym.conſ.52.num 1. lib.2.Alciat.conſ.53.num.3.lib.9. Palat.in repet.rub.de donat.inter virum,§.47.n.18. Dilect.de arte teſtandi, tit.5.caut.18.num.3. Aſcan. Clem. de patria poteſtate, cap.vlt.n.72 Couarr.lib.1.var.cap.19.num.10. Marz. in epit. de fideicom. quæſt.31. Coſt. in d.cap.ſi pater, verb.ſi abſque liberis,n.68.Vincent.de Franch.deciſ.29. num.3.4.& 7.p.1 Oſaſch. Pedem.deciſ.126.num.24. Rimin.iun.conſ.270. a n.13.vol.3. Molin. de primog. lib.2.cap.12.num.54. Cardin. Mantic. d.lib.11 tit.7. à num.7. & tit.18. num.31. Sebaſt. Medic. in tract. Mors omnia ſoluit,p.3.num.49. Æmil. conſ.109 n.10. Meneh. de ſucceſſ.creat. lib.3 §.21. num.167. & ſeq. Cæſ.Vrſill.in deciſ.ad Afflict.deciſ.84.n.vlt.Bertazol. conſ.25.n.29.& 30.vol.1.Mandel.conſ.493.n.2.vol.3. Læli.Zech.de Republ.Eccleſiaſt.tit.de Regularib. c.3. num.14.ampl.15 Spin.d.gloſſ.12.princip.n.29. in fine, Bimi.conſ.17.n.12.vol.1. Philiarch.de officio Sacerdot. tom.2.p.2.lib.6.cap.21. Craſſ.d.§.fideicommiſſum,q.40. num.2. Menoch.d.lib.4.præſ.83.a num 2. Sfort.Odd. d. compend.p.6.quæſt.2.art.6.dub.2.num.24 & conſ 19. num.22.vol.1.Peregr.d.art.18.n.78. Alexand.Trentacinq.de ſubſtit.p.4.cap.7.n.25.Intrigl.in ſimili tract. cent.3.quæſt.62. Aluarad de coniectur. mente defuncti, lib.2.cap.3.in princip.num.3 Camill.Borrell.conſil.17. n.39.& 40.vol.1. Fulu. Pacian. conſ.36.n.130.vol.1. Gutier.canon.lib.1.cap.31.num.19.& 26.Ceuall.commun.contra commun.quæſt.193.num.1.Tapia d.cap.13. num.18. Molin. d.diſp.190. col. 14. verſ.hac verò, & diſp.207.ad fin.in ſolut.ad 1.Ruſtic.d.lib.5.c.1.Flores de Mena ad Gam.deciſ.319. circa 1.concl. Benedict. Ægid. in repet.l.Titia ſi non nupſerit,p.1.num.54.ff.de condit.& demonſtr. Fuſar.d.quæſt.429.num.18.Sanch. d.lib.7.cap.16.num.12.

160 Quamuis contrariam ſententiam tenuerint Canoniſtæ in d.cap.in præſentia,& præcipuè Ioan.Andr. num.35. Butr num.63. Bald. num.18. Hoſt. num.vlt. Henric n.25.& 26.Bellam.n.33.& 42. Beroi. n.487. cum ſeqq. Euerard.in loco a matrimonio carnali ad ſpirituale,num.9. Coſt. in l.cùm tale, §.ſi arbitratu, tota ampl.11.ff.de condit.& demonſtr.Ruin.conſ 189.n.13. lib.2. Roland. à Valle conſ.35. num.12. & 21. lib.3. Burſat.conſ.1.9.num.20.lib.2.Sim.de Prætis de interpret.vltim volunt.lib.2.interpr.2.dub.2.ſol.2.num.192. & ſeq.Anguiſſol.conſ.63.num.11.& 13.vol.1. Auendan.l.40.Tauri,gloſſ.4.n.28.& 29.Gam.Luſit.dec.316. num 2 Fr.Emman.quæſt Regnl.tom.2.quæſt.127.art.1. verſ.nec dicendum eſt, Fachin. lib.4.controuerſ.cap.56. Anchar.Regien. in ſuis quæſt.familiar.lib.2. quæſt.20. num 6. & 8. Pro quibus non facit quod huiuſmodi conditiones quamuis ſcriptæ ſint; vult tamen lex perinde haberi quaſi ſcriptæ non eſſent, reiiciendo illas tanquam turpes, & vitæ monaſticæ obſtantes, vt videtur deduci ex dicto §. ſed & hoc præſenti, ibi tales conditiones inualidas, & pro non ſcriptis eſſe, ac proinde videbatur dicendum non attendi voluntatem teſtatoris illas ponentis, ſed defectu poteſtatis oppoſitum volendi, excludi ſubſtitutum à monaſterio in perpetuum, velit nolit teſtator, quia reſpondetur non eſſe mentem illius §. vt illæ conditiones ſint inualidæ, & quaſi non ſcriptæ, eo quòd turpes ſint, ſed cenſeri inualidas, & inefficaces, & quaſi non ſcriptas ex ſola præſumpta teſtatoris voluntate; præſumitur enim fore vt illam conditionem non apponeret ſi profeſſi memor eſſet. Nec etiam obſtat quòd admiſſa priori ſententia, quam ſequimur, homines diſtrahi poterunt à vita contemplatiua, quia cùm intentio teſtatoris non ſit ad hoc ordinata, non poteſt haberi in aliqua conſideratione, arg. l non omne, ff. de ſtatuliber. & in l. ſi vehenda, §. 1. ff. ad leg. Rhod. de iactu. Nec denique obſtat quòd valet argumentum à ſtatuto ad teſtamentum, atqui non valet ſtatutum quo ingrediens religionem non ſuccedat; ergo pariter non valebit teſtatoris diſpoſitio, quia reſpondetur diuerſam eſſe rationem in ſtatuto, & teſtatoris diſpoſitione, ſtatuentes enim contra Eccleſiaſticam libertatem, non habent poteſtatem ſtatuendi, auth. caſſa C. de ſacroſ. Eccleſ. cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtitut.ſed teſtator poteſt ad libitum de re ſua diſponere,vt in propoſito probat Ruſtic. d.lib.5.cap.1. num.36.verſ.ſed vt Franciſcus.

Decimooctauò, limita ſi teſtator dixiſſet, ſi deceſſerit ſine veris filiis, nam ſubſtitutus excluſo monaſterio admitteretur, cùm teſtator non cogitauerit, niſi de veris & naturalibus filiis, non autem de fictis, ita Menoch. d lib.4. præſ.83.num 49. 161

Intrigl. *d. cent. 3. quaſt. 63. num.* 51. Ruſtic. *d. lib. 5. c. 1. n.* 59. Fuſar. *d. q.* 429. *n.* 33.

161 Decimononò, limita quando dictum fuit, *ſi deceſſerit ſine filiis maſculis*, nam tunc monaſterio excluſo ſubſtitutus ſuccedet, Menoch. *d. lib. 4. praeſ.* 83. *num.* 75. *in fine*, Peregr. *d. art.* 28. *num.* 78. *verſ. tertius caſus.* Ceuall. *quaſt.* 193. *num.* 2. Fuſar. *d. quaſt.* 429. *num.* 38.

163 Vigeſimò, limita quando dictum eſſet, *ſi deceſſerit ſine filiis legitimis & naturalibus*, nam & tunc monaſterium excluderetur, cùm teſtator naturalitatem, & non ciuilitatem, & fictionem filiorum expreſſerit, vt per Sfort. Odd. *de compend. p. 6. quaſt. 2. art. 6. dub.* 2. *n.* 28. Card. Mantic. *d. lib.* 11. *tit. 7. num.* 20. Menoch. *d. lib. 4. pra'.* 83. *num.* 35. Intrigl. *d. cent.* 3. *q.* 63. *n* 32. Ceuall. *d. quaſt.* 193. *n.* 2. Caualcan. *deciſ.* 77. *n.* 7. *cum ſeqq. part.* 3. Ruſtic. *d. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 60. *cum ſeqq.* Fuſar. *d. quaſt.* 429. *n.* 35.

164 Vigeſimoprimò, limita ſi teſtator dixerit, *ſi deceſſerit ſine filiis*, non ſecundùm iuris interpretationem, quia conditio ſubſtitutionis non deficeret, quamuis grauatus monaſterium ſit ingreſſus, Peregr. *d. art.* 28. *n.* 77. Intrigl. *d. cent. 3. quaſt.* 63. *n.* 52. Boër. *deciſ.* 354. *num.* 5. Ruſtic. *d. lib. 5. cap. 1. num.* 59. Fuſar. *d. q.* 429. *num.* 34.

165 Vigeſimoſecundò, limita quando ſubſtitutio ſic eſſet concepta, ſi ſine liberis deceſſerit, ſuccedat Titius, & non alius, ſeu nullus alius, quia ſubſtitutus monaſterio excluſo admittitur, Menoch. *d. lib.* 4. *praeſ.* 83. *num* 46. Intrigl. *d. cent. 3. quaſt.* 63. *n.* 45. Fuſar. *d. quaſt.* 429. *n.* 39. licet diſpliceat Sanch. *d. lib.* 6. *c.* 16. *num.* 74.

166 Vigeſimotertiò, limita quando diſpoſitiuè eſſent vocati filij Titij, & eis deficientibus ſit datus ſubſtitutus: nam ſi Titius ingrediatur Religionem, monaſterium non excluderet ſubſtitutum, Peregr. *d. art.* 28. *num.* 69. Fuſar. *d. quaſt.* 429. *num.* 40. *contra Afflict. deciſ.* 83. *n.* 13. *&* 14.

167 Vigeſimoquartò, limita quando grauatus habens liberos profitetur in Religione, tunc enim excluditur ſubſtitutus, & non ſuccedit monaſterium, quia ex quo habet filios eſt verificata conditio, nec monaſterium habetur loco filij, ita Rebuff. *in repet. cap. Raynutius, n. vlt. de teſtam.* Paleoth. *de nothis & ſpuriis, cap.* 28. *in fine*, Caualcan. *deciſ.* 1. *n.* 42. *p.* 3. quos refert & ſequitur Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 16. *n.* 70.

168 Vigeſimoquintò, limita quando teſtator hæredi grauato aliquid reliquiſſet & monaſterium ingrediatur, quia tunc per ſubſtitutum excluderetur monaſterium, Æmil. *conſ.* 109. *num.* 15. Menoch. *d. lib. 4. praeſ.* 83. *num.* 50. Intrigl. *d. cent.* 3. *quaſt.* 63. *n.* 53. Fuſar. *d. q.* 429. *n.* 42. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 16. *n.* 72.

169 Vigeſimoſextò, limita quando viuo teſtatore grauatus ingrederetur Religionem poſt teſtamentum conditum, tunc enim non ſuccedet monaſterium, ſed ſubſtitutus, quia cùm tunc teſtamentum non mutauerit, ac profeſſus fuerit, videtur velle excludere monaſterium, Caualcan. *deciſ.* 1. *num.* 43. *&* 44. *p.* 3. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 16. *n.* 71.

170 Vigeſimoſeptimò, limita quando teſtator inſtituit filium in ſacris iam conſtitutum, aut profeſſum, & ei decedenti abſque liberis ſubſtituat tertium, quia cùm teſtator memor Eccleſiæ & monaſterij ſubſtituerit tertium, voluit clarè hunc Eccleſiæ & monaſterio præferri; & quamuis ea conditio appareat turpis, habet tamen duplicem in ſe imbibitam; prior eſt explicita ſi liberos non habuerit, atque hæc eſt honeſta, nec ad delinquendum inuitat, poſterior eſt implicita ſi liberos habeat, & hæc eſt turpis, vtpote quæ ad delinquendum alliceit, ſed cùm in ſolam expreſsè honeſtam conſequentiam veniat, & quodammodo à contrario ſenſu, qui ſumendus non eſt quando inde abſurdum quidpiam ſequitur, *l. 1. C. de contr. & com. ſtip.* non eſt conſideranda; quare ita dicunt Menoch. *d. lib.* 4. *praeſ.* 83. *num.* 54. *&* 55. Boër. *quaſt.* 354 *col. pen.* Conaſ. *lib. 1. miſcell. cap. 7. n.* 5. Intrigl. *d. cent.* 3. *quaſt.* 63. *n.* 58. Sanch. *d. lib.* 7 *cap.* 16. *num* 73. Quamuis contrarium teneant Ruſtic. *d. lib.* 5. *cap. 1. n.* 121 *cum ſeqq.* & poſt Bart. Barbat. Angel. & Imol. Fuſar. *d. q.* 429. *n.* 45.

Vigeſimooctauò, limita in eo, qui purè grauatus eſt, vel in diem reſtituere, quia tunc ſi Religionem ingrediatur ſubſtitutus non excluderetur, cùm nec à proprio filio grauati poſſit excludi, Menoch. *d. lib.* 4. *praeſ.* 83. *num.* 56. Intrigl. *d. cent.* 3. *quaſt.* 63. *n.* 59. Ruſtic. *d. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 124. quos refert & ſequitur Fuſar. *d. q.* 429. *n.* 27. 171

Vigeſimonono, limita quando grauatus ante Religionem habuiſſet filios, & poſtea vxore mortua ingrediatur monaſterium, nam veri filij excludent monaſterium, Paleoth. *de nothis & ſpuriis, cap.* 28. *in fine*, Caualcan. *deciſ.* 77. *n.* 42. *p.* 3. quos refert & ſequitur Fuſar. *d. quaſt.* 429. *n.* 86. 172

Trigeſimò, limita quando monaſterium promiſiſſet contentare quòd bona remaneret ſubſtituto, & propter hoc facta ſit profeſſio, quia monaſterium erit excludendum, Gam. *Luſit. deciſ.* 316. *in fine*, vbi ait fuiſſe ſic apud noſtros iudicatum, Fuſar. *d. q.* 429. *num.* 87. 173

Trigeſimoprimò, limita in ſententia, & laudo, veluti ſi lata eſſet ſententia quòd Titio decedente ſine filiis ſuccedat Caius, nam tunc Caius ſubſtitutus admitteretur, licet Titius ſit monaſterium ingreſſus, vt per Aretin. *conſ.* 235. Barbat. *conſ.* 20 *n.* 21. *&* 22. *lib.* 1. Caualcan. *deciſ.* 77. *n.* 6 *p.* 3. quos refert & ſequitur Fuſar. *d. q.* 429. *n.* 88. 174

Trigeſimoſecundò, limita in grauato ſub alia conditione quam liberorum, vel nuptiarum, quia eo caſu monaſterium non excluderet ſubſtitutum, Peregr. *d. art.* 28. *n.* 66. Intrigl. *d. cent.* 3. *quaſt.* 63. *n.* 88. Fuſar. *d. quaſt.* 429. *num.* 89. Vnde quando teſtator inſtituit deſcendentem ſuum, illum grauans, vt poſt mortem ſuam reſtituat hæreditatem, aut partem illius cuicunque tertio, nec explicans conditionem, *ſi abſque liberis decedat*, ſi hic deſcendens ingrediatur Religionem capacem, non excluditur ſubſtitutus, ſed ille poſt grauati profeſſi mortem ſucceſſiuus eſt in ea bona excluſo monaſterio, vt tenent Coſt. *in cap. ſi pater, p. 1. verb. ſi abſque liberis, num.* 70. *&* 71. *de teſtam. lib.* 6. Auendan. *l.* 40. *Tauri, gloſſ. 4. num.* 25. Molin. *d. diſp.* 190. *col. pen.* Benedict. Ægid. *in repet. l. Titia, p. 1. num.* 54. *ff. de condit. & demonſtr.* Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 16. *n.* 82. contra Bald. Fortun. Padill. Guilielm. Benedict. Greg. Lop. Anton. Gom. & alios quos ipſe refert *ibid. num.* 81. 175

Appell. C.

Flumen.

Fluminis appellatione non continetur ripa fluminis, *l. 1. §. in flumine, ff. de fluminib.* vbi dicitur. In flumine publico factum, accipere debemus quicquid in aqua factum eſt, nam ſi quid extra factum ſit, non eſt in flumine publico factum, & in ripa factum non videtur in flumine publico factum, refert Oldrad. *conſil.* 121. *num.* 11. Vnde flumine conceſſo, eius ripam conceſſam non dici, tradit Menoch. *conſil.* 395. 1

conſ.395. num.28. & conſ.498. num.46. Ripæ enim dicuntur illi limites, quibus naturalis curſus fluminis continetur, *d.l.1.§.ripa,* & quamuis aliquando ob ingentes pluuias flumen excreſcens illam inundet pro parte, & forſan in totum aquis repleat, non ob id ripa appellari poteſt, gloſſ. & Angel. *in d.§.ripa,* Socin. *conſ.79. ante finem, verſ.& iura in contrarium, lib.3.* Rip. *in l.quominus, ſub n.2. ff.de fluminib.* refert & ſequitur Rot. *in Bononien. pecuniaria 20. Februarij 1604. coram Greg.XV.* impreſſa per Farinac. *deciſ.108. num.4.p.2.recent.*

Appell. CI.

Focus.

1 *Foci appellatione, ſeu vbi de foco ſit mentio, intelligitur de foco domicilij.*

2 *Eccleſia ſi aliquid relinquat teſtator, non intelligitur de Eccleſia Romana, ſed Eccleſia domicilij.*

3 *Focus principalis in actionibus perſonalibus eſt domicilij, in realibus verò eſt locus ille vbi res, quæ vendicatur, ſita eſt.*

4 *In criminalibus principalis focus eſt locus delicti.*

5 *Focus delicti tanquam principalis debet attendi.*

1 Foci appellatione, ſeu vbi de foco ſit mentio, in dubio intelligitur de foco domicilij, *l.qua conditio, §.cùm ita, ff.de condit.& demonſtr.* Roman. *conſ.408.n.5.* Hieron. Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia & crimin. differ.130. num.16. in princip.* quia focus domicilij dicitur potentior, vt poſt Caſtrenſ. *conſ.413. Viſo, col.pen. verſ.& poſito, lib.2.* notat Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.4. lit.F, concl.443. num.11.*

2 Vnde Bald. *in d.l.qua conditio, §.cùm ita,* dicit per illum text. quod ſi teſtator reliquerit Eccleſiæ, non intelligitur de Eccleſia Romana, ſed de Eccleſia domicilij ipſius teſtatoris, quod per text. *in auth.de Eccleſiaſt.tit.§.ſi quis in nomine,* videntur tenere Cou. *in cap.indicante, num.2. de teſtament.* Tiraq. *de priuileg. pia cauſa, priuil.56.* Mench. *de ſucceſſ.§.27.n.43.* Coſt. *in cap.ſi pater, verb.pauperes, num.13. de teſtam.lib.6.* Padil. *in l.cùm quidam, n.6. ff.de legat.2.* Anton. Gom. *l.32. Tauri, num.4. & tom.2. var cap.11. num.8.* Craſſ. *§.legatum, quæſt.64. num.5.* Molin. *de iuſtit. tract.2. diſp.197.* apud quos latè videbis veram huius notabilis reſolutionem.

3 Intellige appellatiuum in ciuilibus ſecundùm Paul. de Caſtro *in l.1. n.1. C.vbi de crimine agi oporteat,* quo loci dicit quod in actionibus perſonalibus principalis focus eſt domicilij, ſed in realibus ait principalem focum eſſe locum illum, vbi res eſt

4 quæ vendicatur, vt *l.fin. C.vbi in rem actio*; locum verò originis propriæ, vel paternæ eſſe acceſſorium, at in criminalibus principalem focum eſſe locum delicti, vt *in cap.2. de conſtit.lib.6.* ſequuntur Lancel. Conrad. *in pract. §.3. de offic.prætor. in cauſ.crimin. in verb.de inquiſit. n.10. fol.248.* Hieron. Buccaron *d.n.16.*

5 *poſt med.* Et quod focus delicti tanquam principalior debeat attendi, tradunt Bald. *in l. fin. col. vlt. quæſt.6. in princ. C.de edicto D. Adriani,* Viui. *tom.1. commun.opinion.lib.3. tit.1. num.182. pag.373.* Donel. *commentar. iuris ciuilis, lib.17. cap.16. col.2.* Morl. *in emporio iuris, p.1. tit.2. quæſt.20. num.10. verſ.ſed vera,* Cabed. *Luſit.deciſ.26.p.1.* Stephan. Gratian. *diſcept.* *forenſ.cap.181.n.28* D. Barboſ. *in l.hæres abſens, §.proinde, in art.de foco delicti a num.1.* Chriſtoph. de Pace *in ſchol.ad leges ſtyli, l.9. num.1.* Cald. Pereira *conſ.23. num.5.*

Appell. CII.

Frater.

1 *Fratrum appellatione propriè venit frater in primo gradu.*

2 *Frater etiam vterinus in materia fauorabili venit appellatione fratris.*

3 *Præteritio facta à fratre instituta turpi perſona, an habeat locum in fratre vterino.*

4 *Sorores veniunt fratrum appellatione in materia indifferenti, niſi mens diſponentis aliter ſe habeat ex coniecturis, vel quando militat diuerſa ratio.*

5 *Fideicommiſſum relictum fratribus non extenditur ad ſorores.*

6 *Statutum odioſum loquens de fratre non comprehendit ſororem.*

7 *Filij fratrum quandoque veniunt appellatione fratrum.*

8 *Fratrum alicuius Religionis nomine comprehenduntur omnes, qui in dicta Religione profeſſionem emiſerunt.*

Fratris appellatione propriè venit frater in primo gradu, non frater patruelis, vel frater conſobrinus, qui ſimpliciter non ſunt fratres, ſed ſecundùm quid, Adrian. Neguſant *in ſylua reſponſor. q.87. n.6.* Alexand. *conſ.97. Viſo, n.4. verſ.hanc quæſtionem, lib.2. & conſ.204. Conſideratis, num.16. eod.lib.2. & conſ.89. n.18. lib.6.* Angel. *conſ.385. Statutum, num.3. verſ.attento ergo,* Roman. *conſ.16. Viſo themate, in princ. & conſ.411. n.4.* Caſtrenſ. *conſ.118. Statutum, lib.2.* Card. Tuſch. *practic. concl. tom.4. lit.F, concl.450. n.1.2.3. & 35.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.757. n.15.* De lata verò ſignificatione vocabuli veniunt patrueles, vt per Decian. *conſ.43. n.3. & conſ.60. n.37. vol.3.* ſicuti etiam in ſtatuto excludente ſororem cauſa patris, Menoch. *conſ.1146. n.11.* 1

Fratris appellatione in materia fauorabili venit frater etiam vterinus, vt per Caſtrenſ. *conſ.118. Statutum iſtud, in princip. lib.2.* Ferret. *in conſtitut. Cathalonia, gloſſ.1. num.330.* [Crot. *conſ.263. num.20. verſ.ſed ad hoc, lib.2.* Hieron. Gabr. *conſ.15. ſub n.40. lib.1.* Honded. *conſ.1. num.18. cum ſeqq. lib.2.* Anell. Amat. *conſ.97. num.33.*] Vnde quod ſtatutum excludens filias fœminas ſtante fratre defuncti, ita habeat locum ſi extat frater vterinus, prout ſi extaret frater vtrinque coniunctus, reſoluunt Roman. *conſ.411. Quatuor, col.2.* Iaſ. *conſ.67. col.2. lib.1.* Alex. *conſ.144. Viſo themate, n.2. verſ.2. & etiam ex proprio ſignificatu, lib.6.* latè Socin. *conſ.1. lib.1.* Card. Tuſch. *d.lit.F, concl.450. num 29. & conſ.451. n.1.* Intellige ſecus eſſe in materia agnationis conſeruandæ, vt per Bald. *conſ.218. Statuto ciuitatis, lib.2.* vbi dicit quòd licèt ſtatutum ſimpliciter loquatur de fratre, vel patruo, & appellatione fratris, vel patrui veniant etiam vterini in materia indifferenti, tamen quando ex præcedentibus, & ſequentibus ſtatutum agnatis prouidet, non comprehenduntur, Caſtrenſ. *conſ.196. In puncto, num.2. lib.1.* vbi quod appellatione fratris carnalis in materia ſtatuti excludentis fœminas, non venit niſi frater ex vtroque latere coniunctus, 2

 vel

vel ſaltem ex latere patris, non autem frater vterinus, quia ipſe vterinus non conſeruat agnationem, Angel. *conſ.69. Subtiliter, in fine, & conſ.119. Statuto Tudertina, per totum*, refert Cardin. Tuſch. *d.lit.F, concl.451. num.2. & 3.* [Honded. *d.conſ.1.n.37. cum ſeqq.* & in ſpecie quod fratres vterini non veniant appellatione fratrum vbi proſpicitur conſeruationi agnationis, firmauit Rota *in Camarinen. pecuniaria 18. Martij 1619. coram R. Seleucien.* quia frater vterinus non eſt de familia & agnatione. Bald. *conſ.30. lib.1. & conſ.61. lib.4.* Albert. Brun. *de ſtat. quod ſtantibus maſcul. art.12. n.252.* Tob. Noni. *conſ.12. n.5.*
3 Paul. de Montepico *conſ.86. n.36. & 71.*] Vtrùm autem præteritio facta à fratre inſtituta turpi perſona iuxta terminos *l. fratres, C. de inoffic. teſtam.* habeat locum in fratre vterino? vide Molin. *de inſtit. tract.2. diſp.159. verſ. nihilominus*, Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ.13. n.4. & in comment. ad §. ſoror. num.46. Inſtit. de inoffic. teſtam.*

4 Fratrvm appellatione in materia indifferenti veniunt ſorores, ſecundùm Bald *in l. tres fratres 36 ff de pactis*, Alexand. *conſ.85. Animaduerſis, num.7. lib.4.* vbi per *l. cuius, §. Mania, ff. ad Trebell.* dicit quod, in diſpoſitione legis, appellatione fratris venit ſoror, prout etiam in diſpoſitione hominis, ſi loquatur in numero plurali, ſecus ſi in ſingulari, idem Alexand. *conſ.15. Viſo, num.2. eod. lib.4.* Fulgoſ. *conſ.71. in princ. num.2.* vbi quod præteritio facta à fratre inſtituta turpi perſona locum habet in ſorore, *& conſ.106. in fine, verſ. ad tertium*, vbi quod ſicut frater non accuſat fratrem de crimine magno, putà falſi, ita neque ſoror; & ſaltem in materia fauorabili admittunt Angel. *conſil. 385. in fine*, Curt. ſen. *conſ.9.* Caſtrenſ. *conſ.119. Hereditas, in princip. lib.1.* Alciat. *conſ.200. tom.3. lib.9.* Socin. iun. *conſ.10. n.28. vol.4.* Rimin. ſen. *conſ.37. n.4. vol.1.* Decian. *conſ.63. num 5. vol.2.* Cephal. *conſ.306. num.43. & conſ.325. num.38. vol.3. & conſ.576. num.25. & conſ.835. n.32. vol.4.* Menoch. *conſ.541. n.25.* Cardin. Tuſch. *d. lit. F, concl.450 num.41.* Surd. *conſ.100. num.20.* Ferret. *in conſtitut. Cathaloniæ, gloſſ.1. num.417.* Mari. Antonin. *var. reſol. lib.2. reſol 59. caſu 9.* Fallit ſi mens diſponentis aliter ſe habeat ex coniecturis, quia tunc fratrum appellatione non continentur ſorores, latè Alexand. *conſ.45 Habita, per totum, lib.7.* vbi exemplificat, vt quia de maſculis ſenſerit, vel quando ſtatutum diſponit quod verba ſtatuti intelligantur ad litteram, vel quando militat diuerſa ratio, vel quando ſtatuentes voluerunt comprehendere fœminas, quia expreſſerunt in aliqua parte, Dec. *conſ.71. col.1. in fine, verſ. & videbatur*, Corn. *conſ 271. num.9. lib.4.* Anton. Gabr. *commun. opinion. tit. de verborum ſignificat. concl.6. num.111.* Menoch. *conſ.1146. num.6. & 7. & conſ. 999. num. 2. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 84. num.12.* Fuſat. *de ſubſtitut. q.349. num.1.* Et quod appellatione fratrum non continentur ſorores vbi diſcretiuè loquitur de fratre & diſcretiuè de ſorore, aiunt Adrian. Neguſ. *vbi ſupr. q.450. n.18.* Bellon. *conſ.36. num.44.*

5 Vnde fideicommiſſum relictum fratribus non extendi ad ſorores, reſoluunt Iaſ. *in d. l. tres fratres, in quarta limit. ff. de pactis*, Præt. *de interpret. vltim. volunt. ſol.275. n.14.* Fuſat. *d. q.349. n.2.*

6 Hinc etiam ſtatutum odioſum loquens de fratre non comprehendere ſororem, quia in odioſis, & exorbitantibus maſculinum non concipit fœmininum, reſoluit Alexand. *d. conſ.85. Animaduerſis, in princ. & n.2. 3. 7. & 8.* vbi ampliat etiamſi ſtatutum loquatur in plurali de fratribus, & extet vnus frater ſolus, & ſorores, niſi conſtet de mente ſtatuentium, quia voluerunt generis omnem ſpeciem comprehendere, vel quia quando voluerunt in eadem materia, vel ſimili, de maſculo intelligi dixerunt fratres mares, refert Card. Tuſch. *d. lit. F, concl.450. n.36. & 37.*

Fratrvm appellatione veniunt quandoque filij fratrum, vt per Coler. *de aliment. lib.1. cap.9. n.28. in fine*, Mari. Giurba *deciſ.5. n.25. p.1.* 7

[Fratrvm alicuius Religionis nomine comprehenduntur omnes, qui in dicta Religione profeſſionem emiſerunt, Rota apud Paul. de Rubeis *deciſ.13. n.6. tom.3. diuerſ. p.2. recent.*] 8

Appell. CIII.

Fructus.

1 *Fructuum appellatione venit quòd naſcitur, & renaſcitur.*
2 *Glans venit appellatione fructuum.*
3 *Palea & fœnum venit appellatione fructuum.*
4 *Arundines, & ſylua cædua veniunt appellatione fructuum.*
5 *Penſiones domorum veniunt appellatione fructuum, ſecus in materia ſtricta.*
6 *Laudemia non veniunt appellatione fructuum.*
7 *Aues, & feræ ſolitæ capi in fundo quando veniant appellatione fructuum.*
8 *Saccharum venit appellatione fructuum.*
9 *Appendiciæ extraordinariæ veniunt appellatione fructuum.*
10 *Fructus etiàm non maturi veniunt appellatione fructuum.*
11 *Fructuum appellatione non continentur ea, quæ cohærent perſonæ.*
12 *Diſtributiones quotidianæ non continentur appellatione fructuum.*
13 *Diſtributiones quotidianæ regulariter non veniunt in condemnatione fructuum perceptorum.*
14 *Diſtributiones quotidianæ non veniunt in amiſſione fructuum ob non factam fidei profeſſionem.*
15 *Indultum conceſſum ad lucrandum fructus in abſentia, non comprehendit diſtributiones quotidianas.*
16 *Præbendæ quando ſunt diſtinctæ in Eccleſia, & bona poſſidentur in communi, ſed poſtea ſingulariter certo anni tempore diſtribuuntur, appellatione fructuum non veniunt diſtributiones quotidianæ.*
17 *Beneficium quando non conſiſteret in aliis fructibus niſi in diſtributionibus, tunc huiuſmodi diſtributiones veniunt appellatione fructuum.*
18 *Condemnatus quando quis eſſet in fructibus perceptis, & qui percipi potuiſſent, appellatione fructuum venirent diſtributiones quotidianæ.*
19 *Condemnationes & confiſcationes veniunt appellatione fructuum iuriſdictionis.*
20 *Fructus pecudum appellatione continetur fœtus, lac, caſeus, lana, agni, hœdi, & vituli.*
21 *Collatio, electio, & præſentatio beneficiorum veniunt fructuum appellatione.*
22 *Fructus dicuntur deductis expenſis.*
23 *Fructuum, redditium, & prouentuum appellatione non veniunt regalia.*

24 *Fructus appellatione nec res ipſa, nec pretium continetur.*

1 FRVCTVVM appellatione venit quod naſcitur & renaſcitur, gloſſ. & Abb. *in cap. ſalubriter, de vſuris*, Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 4. lit. F, concl. 484. n. 3.* Quod enim ſemel recolligitur, & non renaſcitur, non dicitur in fructu, *l. diuortio, §. ſi fundum, ff. ſoluto matrim.* Bart. *in l. quadam, §. nihil, ff. de edendo*, Boër. *deciſ. 224. num. 44.* Ranchin. *concl. 308. part. 2.*

2 FRVCTVVM appellatione venit glans, *l. 1. ff. de glande leg.* quia appellatione glandis venit omnis fructus, *l. qui venenum, §. glandis, ff. de verbor. ſignific.* & facit *l. ſylua, §. glans, ff. eod. tit.* Cardin. Tuſch, *d. lit. F, concl. 484. n. 2.*

3 FRVCTVS appellatione venit palea, & fœnum, *l. vſufructuarius meſſem, ff. quibus mod. vſusfr amitt. l. fin. §. cum apertiſſimi, C. de ſeruit. & aqua*, not. *in l. cum manu ſata, §. 1. ff. de contrah. empt.* Roman. *ſing. 599.* Speculat. *tit de decimis, num. 12. in fine*, vbi inducit ad quæſtionem, an decima ſit ſoluenda antequam granum ſeparetur à palea, & tenet affirmatiuè, vbi eſt ſoluenda de fructibus decima, quia palea eſt in fructu, Natt. *conſ. 31. num. vlt.* Card. Tuſch. *d. lit. F, concl. 484. num. 8.* Rebuff. *ad l. 31. verſ. ad fructum, ff. de verbor. ſignif. pag. 192.* Vincent. de Franch. *deciſ. 103. num. 1.* Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 14. n. 9. & deciſ. 106. num. 10. & 11.*

4 FRVCTVS appellatione veniunt arundines, & ſylua cædua, *l. qui fundum, §. cum fundum, ff. de contrah. empt.* vbi ſi venditor exceperit omnem fructum, quod arundinem, & ſyluam cæduam tanquam in fructu excepiſſe videtur, Abb. *in c. ſalubriter, in fine, de vſuris*, Cardin. Tuſch. *d. lit. F, concl. 484. n. 9.* Bertazol. *de clauſulis inſtrum. clauſ. 26. gloſſ. 13. ſub num. 11.*

FRVCTVVM appellatione ne dum fructus naturales in quorum productione & perceptione magis ipſa natura, quam hominis induſtria operatur, vt ſunt fœnum, glandes, caſtaneæ, poma, ligna, & ſimilia, verùm etiam induſtriales, qui potius ex hominis induſtria, quam ex ipſa natura proueniunt, & percipiuntur, vt triticum, hordeum, fabæ, vinum, oleum, & alia huiuſmodi, *l. fructus, ff. de vſuris, l. ex diuerſo, & ibi* gloſſ. & Doct. *ff. de rei vendicat.* Adrian. Neguzant. *in ſylua reſponſ. quæſt. 427. num. 3. cum ſeqq.*

5 FRVCTVVM appellatione veniunt penſiones domorum, *l. ſi is, qui, §. 1. & ibi* Bart. *ff. de pignorib.* vbi quod is qui habitauit domum, dicitur fructus percepiſſe, Papien. *in libello rei vendicat. verb. cum fructibus, in fine*, Petr. de Anchar. *conſ. 3. Non eſt dubium, in princ.* vbi ex hac appellat. infert quod vſufructuarius omnium bonorum debet etiam habere penſiones, Caſtrenſ. *conſ. 114. in princ. lib. 2.* vbi quòd veniunt etiam penſiones, quæ percipiuntur mediante conductore, ſeu colono, Card. Tuſch. *d. lit. F, concluſ. 484. num. 6. & num. 17. cum ſeqq.* Limita in materia ſtricta, in qua appellatione fructuum non veniunt penſiones, Iaſ. *in l. diuortio in 3. notab. ff. ſoluto matrim.* Natt. *conſil. 141. n. 3.* Card. Tuſch. *d. concl. 484. num 7.*

6 FRVCTVVM appellatione non veniunt laudemia in locatione, Vincent. de Franch. *deciſ. 172. num. 11.* Verùm fructuum appellatione huiuſmodi contineri, ſicuti alia emolumenta ex iuriſdictionis exercitio prouenientia, tradunt Peregr. *de fideicom. art. 10. num. 6. & 7.* Adrian. Neguz. *in ſylua reſponſ. q. 427. num. 10. & 11.*

7 FRVCTVVM appellatione veniunt aues, & feræ ſolutæ capi in fundo, ſi nullus alius fructus ſolet ex tali fundo percipi, *l. item ſi fundo, §. aucupatꝰ, ff. de vſufructu*, Bart. *in l. cum plures, ff. locati.* Cardin. Tuſch. *d. lit. F, concl. 484. n. 10.*

8 FRVCTVS appellatione venit ſaccharum, Put. *deciſ. 80. lib. 1. in correctu*, Rot. *in Mediolanen. de. ina-rum, 8. Februarij 1610. coram Cardin. Marqnemont.* impreſſa per Farinac. *deciſ. 223. p. 1. recent.*

9 FRVCTVVM appellatione veniunt appendiciæ extraordinariæ, prout par caponum, ſeruitia, operæ, oua, plauſtrum lignorum, & ſimilia, quæ pro auantagiis prædiorum ſolent præſtari, Iaſ. *in l. diuortio, §. quod in anno, col. 1. verſ. vltimo pondera, ff. ſoluto matr.* Card Tuſch. *d. lit. F, concl. 484. n. 11.*

10 FRVCTVVM appellatione veniunt etiam non maturi, *l. ſi constante, §. fin. ff. de vſufructu, l. pen. ff. de vſufructu legat. l. ex ſylua*, vbi gloſſ. *ff. de vſufruct.* Card. Tuſch. *d. lit. F, concl. 484. n. 11.*

11 FRVCTVVM appellatione non continentur ea, quæ cohærent perſonæ, arg. *l. ſi verò, §. item quicqui l, ff ſoluto matrim.* conſuluit Oldr. *conſ. 129.* quod in locatione fructuum Archidiaconatus non continentur ea, quæ ſolent præſtari ipſi Archidiacono, quæ eius perſonam reſpiciunt, loquens de eo, quod præſtari ſolet in coëundo aduentu Archidiaconi, quod tanquam perſonale non venit appellatione fructuum, Par. de Puteo *in tract. de feud. reintegr. rub. an fact. conceſſ. feud.* incip. *Et quia, num. 3. fol. 53.* Boër. *deciſ. 19. num. 16.* Conuenit quod traditur de adiutoriis quæ præſtantur Baroni à vaſallis in caſibus contentis *in Conſtit. Quamplurimum*, de quibus per Capi. *in ſua inveſt. rub. feud. adiutoria, verſ. per barones, fol. 25.* & Capibl. *de auct. baron. pragm. 1. n. 56.* quæ ex quo perſonæ domini cohærent, vt teſtatur Vincent. de Franch. *deciſ. 76. n. 6.* dicuntur extra rem, & fructuum appellatione non continentur, vnde ad eum non pertinent ad quem ſpectant redditus fundi, & ideo vſufructuario, vel creditori, qui iure pignoris poſſidet fundum, non debentur, Afflict. *in d. conſt. Quamplurimum*, Capi. *deciſ. 184.* Vincent. de Franch. *deciſ. 172. n. 11.* remiſſiuè Capibl. *in d. pragm. 1. num. 55.*

12 FRVCTVVM appellatione non continentur diſtributiones quotidianæ, quia licet dentur beneficiato propter beneficium, fructus tamen non ſunt, *d. cap. vnic. de cleric. non reſid. lib. 6.* vbi Prob. *ad Monach. num 53.* Caſſad. *deciſ. 6. num. 6. de praebend.* Oldrad. *conſ. 118.* Gemin. *conſ. 85. n. 23.* Couarr. *lib. 3. var. cap. 13. num. 1.* Gambar. *in tract. de poteſt. legatò lib. 6. tit. de penſionib. n. 18.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 6. q. 2. num. 30.* Gutier. *conſ. 8. num. 2.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 74. art. 4. in initio*, Card. Tuſch. *practic. concluſ. lit. D, concluſ. 511. num. 28. & tom. 4. lit. F, concl. 508.* Aloyſ Ricc. *in collect. deciſ. collect. 892 & 1451.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 7. q. 2.* latè Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 7. proœm. num. 154. cum ſeqq.* Monet. *de diſtribut quotid. p. 1. q. 6 per totum*, Rot. *deciſ. 230. n 1. p. 1. diuerſ.*

13 Vnde in condemnatione fructuum perceptorum non veniunt regulariter diſtributiones quotidianæ, nec ad illas ſe extendit condemnatio, quia tales diſtributiones non ſunt de corpore beneficij, ſed dantur ratione ſeruitij perſonalis, laboris, & mercedis, Lancellot. *de attent. p. 3. cap. fin. à n. 31.* Pute. *deciſ. 233. lib. 1.* Gonzal. *d. §. 7. proœm. n. 155.* Monet. *d. q 6. n. 10.* Aloyſ Ricc. *d. collect. 1451. verſ. Hinc infertur.*

14 Sic etiam in amiſſione fructuum, donec prouiſi de beneficiis iuramentum fidei per ſe præſtiterint, iuxta formam Concilij Trid. *ſeſſ. 24. de reform. c. 12.*

verſ. prouiſi etiam, non venire diſtributiones quotidianas, reſoluunt Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 2. q. 3.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 5 collect. 1451. verſ. infertur ſexto*, Galet. *in margarita caſuum conſcient. verb. profiteri* 2. Stephan. Grat. *d ſ. ept. forenſ. c.* 1066. *n.* 22. Nicol. Garc. *de beneſic. p. 3. cap. 3 n.* 60. Gonzal. *d. §. 7. proœm. num.* 169. *& ſeq.* Anton. Ricc. *de iure perſonarum, lib. 1. cap. 13. num.* 51. vbi *num.* 55. limitat quando Canonicatus, ſeu beneficiom non habueiit aliquos fructus, ſed emolumenta omnia conſiſterent in diſtributionibus quotidianis, quia tunc vt pœna adiecta per Concil. dicto loco poſſit in aliquo verificari, debet intelligi de diſtributionibus, plures refero ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 60. n.* 30.

15 Sic etiam indultum conceſſum ad lucrandum fructus in abſentia, non comprehendit diſtributiones, gloſſ *verb. adfuerint, in d. cap. vnic. de cleric. non reſid. in* 6. Couarr. *d cap. 13. num. 2. verſ. ſed quamuis Princeps*, Monet. *d. q. 6. num.* 10. Gonzal. *d. §. 7. proœm. n.* 175. vbi *n.* 176. ampliat licèt indultum eſſet ad percipiendas etiam diſtributiones quotidianas, quia tunc priuilegiatus illius vigore haberet tantum illas, quæ ſunt in pecunia, non autem panem, & vinum, & alia ſimilia.

16 Limita primò quando præbendæ ſunt diſtinctæ in Eccleſia, & bona poſſidentur in communi, & poſtea ſingulariter certo anni tempore diſtribuuntur, qui redditus propriè dicuntur fructus groſſi, qui ſuccedunt loco præbendæ, *gloſſ. fin. verſ. plus dico, in d. cap. vnic.* vbi Prob. *ad Monach. num.* 60. Ioan. de Anau. *conſ. 87. num. 5. in addit. verſ. ex his etiam*, quare hanc limitationem firmauit Rot. *in Motulen. congrua 26. Aprilis 1613. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano*, impreſſa per Farinac. *deciſ. 449. n. 1. p. 2. recent.*

17 Limita ſecundò quando beneficium non conſiſteret in aliis fructibus niſi in diſtributionibus, quia tunc huiuſmodi diſtributiones venirent appellatione fructuum, Caputaq. *deciſ. 29. n. 4. & 5. p. 2.* Gonzal. *d. §. 7. proœm. à num* 157. Monet *d. quaſt. 6. num.* 16. Ricciul. *de iure perſonarum, lib. 1. cap. 13. n.* 55.

18 Limita tertiò quando quis eſſet condemnatus in fructibus perceptis, & qui percipi potuiſſent, quia tunc pariter venirent diſtributiones quotidianæ, nulla requiſita præuia proteſtatione, Pontan. *de ſpol. lib. 4. ſub num. 21. poſt princip. verſ. ac pariter venirent*, Gonzal. *d. § 7. proœm. num.* 160. Monet. *d. q. 6. n.* 17. vbi tradunt Rotam id facere certis caſibus per eos enumeratis.

19 F r v c t v v m iuriſdictionis appellatione veniunt condemnationes & confiſcationes, quæ dicuntur pendere donec ſit facta exactio, Bald. *conſ.* 307. *Punctus quaſtionis, lib.* 4. quem refert Cardin. Tuſch. *d. lit. F, concl. 484. num.* 13. vbi *num.* 14. poſt Caſtreo. *conſ. 418. col 2. in princ. verſ. tertio, lib.* 1. ait quod imò quando adſunt verba fructus curiæ intelliguntur neceſſariò de iuriſdictionalibus, quia Curiæ verbum hoc neceſſariò infert, & idem Card. Tuſch. *ibid. num.* 15. poſt Cuman. *conſ. 162. Viſa copia*, ſubdit, fructuum iuriſdictionis appellatione veniunt ſalinæ, pedagia, & alia ſimilia.

20 F r v c t v s pecudum appellatione continentur fœtus, lac, lana, agni, hœdi, & vituli, *l. in pecudum, ff. de vſuris, l. bona fidei, §. fin. ff. de acquir rerum domin. l. vetus, §. fœtus, ff. de vſufructu*, Monet. *de decimis c. 4. q. 1. n.* 15. & quòd lac inter fructus connumeretur, probat Menoch. *de arbitr. caſu* 210. *n.* 26. & ideò appellatione fructuum venit caſeus, cùm ſit lac coactum, ſicut tradit Menoch. *conſil. 189. n.* 30.

F r v c t v v m appellatione venit collatio, electio, & præſentatio beneficiorum, quia dicuntur ex fructibus Ordinarij collatoris, ita gloſſ. *verb. Capitulo, verſ. ſed collatio beneficiorum inter bona Epiſcopalia, & fructus computantur, in c. cùm olim, de maiorit. & obed.* Miles *in repet. verb. beneficiorum collatio, n.* 14. Selu. *de beneſic. p 3. q. 40. num.* 4. Rebuff. *in tract. nominat. q. 14. num.* 76. Rot. *deciſ. 7. num. 1. de iurepatron. in nouis, & deciſ. 14. ante fin. eod tit. in antiq. & deciſ 166. num. 5. p. 1. diuerſ.* Decian. *reſp. 6. num. 15. vol.* 2. Menoch. *conſ. 83. num. 2. & conſ. 190. num.* 10. Perez *l. 10. gloſſ. 3. pag. 889. col. 1. verſ. quibus, tit. vlt. lib. 4. Ordin.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verb. Iuſpatronatus, §. 2. pag.* 186. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 45. §. 2. num.* 8. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 241. verſ. propoſita.* Et ideò ſicut poſſeſſor bonæ fidei facit fructus ſuos, & pertinent ad illum, *§. ſi quis à non domino, Inſtit. de rerum diuiſ. cap. grauis, de reſtit. ſpoliat.* ita iſti fructus iuris conferendi, eligendi, ſeu præſentandi pertinent ad bonæ fidei poſſeſſorem, & non ad dominum, Ludou. Gom. *in reg. de trienn. q. 57. n.* 19. quem refert Gonzal. *d. §. 2. num* 9. 21

F r v c t v v m appellatione intelliguntur fructus deductis expenſis, *l. fructus, l. diſpoſitio, §. fin. ff. ſoluto matrim. l. 26. tit. 11. part.* 4. Couarr. *lib. 1. var. cap. 3. n.* 3. Tiraq. *de retractu lign. §. 15. gloſſ. 1. in princ.* Pariſ. *conſ. 96. num. 25. lib.* 2. Mexi. *in tract. taſſa panis, concl. 2. à num.* 88. Menoch. *remed. 15. recuper. n. 574. & conſ. 94. n.* 25. Surd. *de aliment. tit. 9. q. 12. n. 15. & q. 41. n. 24. & deciſ. 282. n.* 31. Ceuall. *commun. contra communes, q. 897. n. 516. tom.* 4. Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ. 136. à num.* 1. Garc. Gironda *de priuilegiorum, ſiu exempt. explicat. n. 1210. & 1211.* Card. Tuſch. *d. tom. 4. lit. F, concl. 484. num. 25. cum ſeqq.* Cardol. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. fructus, n.* 7. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell §. 7. proœm. n.* 163. Flamin. Pariſ. *de confident. q. 35. n.* 33. [Reinoſo *in obſeru. pract. obſ. 56 n.* 11. vbi quòd fructuum nomine continetur quod iuſtis ſumptibus deductis ſupereſt.] 22

F r v c t v v m, redituum, & prouentuum appellatione non veniunt Regalia in conceſſione, niſi quando Princeps alia bona non habebat in loco conceſſo, vel quando conceſſit fructus, reditus, prouentus, iura, obuentiones, & emolumenta quocunque nomine nuncupentur, ita Cuman. *conſ. 162. verſ & vt omnis, & verſ. hæc autem conceſſio*, prout eum refert Card. Tuſch. *practic. concl. tom 6. lit. P, concl. 82. num. 27. & 29.* 15

F r v c t v s appellatione nec res ipſa, nec pretium continetur, Polyd. Ripa *obſeru. 72. n.* 3. Mari. Giurba *deciſ. 72. num. 8. p.* 1. Venit tamen intereſſe lucri ceſſantis, Menoch. *conſ. 1181. n.* 12. 24

F r v c t v v m, iurium, & actionum appellatione continentur laudemia, quæ pro rebus cenſualibus, emphyteuticis, & feudalibus alienatis præſtantur. Iaſ. *in l. vlt. num. 45. C. de iure emphyt.* Guid. Papæ *in q.* 47. Franc. Salſona *in tract. Laudemiorum, cellula 2. n.* 14. quos refert, & ſequitur Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 142. n.* 22. 25

Appell. CIV.

Fruges.

Frugum appellatione continetur omne illud, quod eſt ad victum humanum, vt colligitur ex *l. frugem* 1

l.frugem 77. in fine,ff.de verb.ſignif. vbi quòd lupini,
& fabæ dicuntur fruges, & ibi plenè Rebuff. agit
de multiplici huius appellatui ſignificatione,quod
ſcilicet imponet fructus ſubſtantiam,& rem fructi-
feram,refert Card.Tuſch.*practic.concluſ.tom.8.lit.T,
concl.392.n.6.*

Appell. CV.

Frumentum.

1 *Frumenti appellatione, ſi in genere ſumatur, continetur far, hordeum, & ſimilia, quæ ariſtam habent.*

2 *Frumentum in ſpecie diſtat ab aliis ſpeciebus, ſecundum communem loquendi vſum.*

3 *Frumentum vbi prohibetur extrahi, venit tantummodo triticum.*

4 *Farina non continetur appellatione frumenti in legato de eo facto.*

5 *Frumenti debitor non poteſt creditori præſtare farinam.*

6 *Frumentum vbi prohibetur extrahi,prohibetur quoque farina.*

7 *Panis non continetur appellatione frumenti.*

8 *Frumenti appellatione vbi quis illud promittit, venit quod promittens colligit ex ſuo fundo ſi illum habeat.*

9 *Frumenti appellatione vbi legatur, non venit quod teſtator venale habebat.*

10 *Framento legato continetur venale quando teſtator nullum aliud frumentum domi habebat quam illud venale.*

11 *Frumento legato quod eſt in ciuitate debetur exiſtens in ſuburbiis, ſi teſtator in ciuitate nullum habebat.*

12 *Frumento legato, quod domi quocumque modo quis habet, venit venale.*

1 FRVMENTI appellatione,ſi in genere ſuma-
tur, continentur far, hordeum, ſpelta, auena,
filigo,& ſimilia,quæ ariſtam habent, *l. frugem 77.
ff.de verb. ſignificat.* Forcatul. *in penu Juris, cap.6.*
Menoch.*de præſumpt.lib.4.præſ.151.num.1.* Cardin.
Tuſch.*practic.concluſ.tom.4.lit.G,concl.49.num.2.&
tom.8.lit.T, concl.392. num.2.* niſi quando frumen-
tum,& hordeum nominarentur, quia cùm expreſ-
ſum faciat ceſſare tacitum, tunc frumenti nomine
non venit hordeum.*l.modios, C. de ſuſcept. præp. &
arc. lib.* 10. Rebuff. *ad d. l. frugem, verſ. limitatur
quando.*

2 In ſpecie autem frumentum (ſicut communis
ipſe loquendi vſus accipit)diſtat ab aliis, & ſolùm
ipſum continetur, non autem hordeum, nec alia,
quæ ariſtam continent,ita Forcat.*d.cap.6.* Menoch.
3 *d.præſ.151. num.4.* Et ideò vbi prohibetur frumen-
tum extrahi, venit tantummodo triticum, vt ſcri-
bunt Auendan.*de exequendis mandat.part.2. cap. 19.
num.35.in fine*, Mexi. *in tract.taſſa panis, concluſ.1.
num 56.* Auiles *ad cap. 17.Prætorum, verb.* à razona-
bles,*num. 36.verſ. & ideò*, quos refert, & ſequitur
Collantes *ſup.pragm.in fauorem rei frument.lib.1.cap.
10.num.3.*

4 FRVMENTI appellatione non continetur fa-
rina in legato facto de frumento, vt reſoluunt Me-
noch.*d.præſ.151.num.9.*Stephan. Gratian. *Marchia
5 deciſ.184. num.5.* Vnde euenit vt frumenti debitor
non poſſit creditori præſtare farinam, ſicut docent
Bald.*in l.1.num.6.C.de fructib.& lit. expenſis*, Surd.
deciſ.139.num.3.[Hermoſil.*l.2.gloſ.4.num.12. tit.1.
p.5.*Franciſc. de Barry *de ſucceſſ. teſtati & abinteſtati
lib.9.tit.19.num.5.*vbi citat Menoch.*de præſumpt.lib.
4.præſ.151.n.5.*]

In prohibitione autem extractionis frumenti 6
cùm non ſonus verborum, ſed effectus, & mens
attendatur, ne annona carior efficiatur, & ſubditi
fame pereant, continetur farina; ita vnanimiter
ſcriptum reliquere Rip.*reſp.4.num.14. de conſtitut.
& in tract.de peſte, tit. de remediis ad conſeruandam
vbertatem,num 43.* Clar.*§.fin.q. 82.ſtat.7. verſ.præ-
terea quæro*, Marant. *de ordine iudic. p.2. princip. in
princ.n.29.*Ranchin.*concl.224.p.1.* Strach. *in tract.
de mercat.p.2.num.29.*Bonacoſ.*commun. crimin. p.1.
verb.ſtatutum, fol.156.verſo, & tom.1. commun. opin.
lib.1. tit.17.num.220.pag.229. & n. 269. pag.236.*
Bobadill.*in ſua politica,lib.4.cap.5.num.23.*Menoch.
*d.lib.4.præſ.151.num.5.& conſ.106.num.39.*Azeued.
l.25.n.11.tit.18.lib.6. noua Recopil. Mari. Antonin.
var.reſolut. lib.2. reſol.33. num.12. Surd. *deciſ.139.
num.6.*

FRVMENTI appellatione non continetur panis, 7
Petr.Pechius *de teſtamentis coniugum, lib.5. cap.13.
n.1.in fine*, Menoch. *d. præſ.151. n.9.* [Menoch. &
Franc.de Barry *locis cit.*]

FRVMENTI appellatione vbi quis illud pro- 8
mittit, venit quod promittens colligit ex ſuo fun-
do ſi illum habeat,Surd.*conſ.319. num. 13. & conſ.
309.num.8.*

FRVMENTI appellatione vbi legatur, non ve- 9
nit quod teſtator venale habebat, ita Petr. Pechi.
*d.cap.13.num.1.*Menoch.*d.præſ.151. num.10.* Secus 10
autem quando teſtator nullum aliud frumentum
domi habebat, quam illud venale, quia hoc caſu
legato frumento continetur venale, gl.*in l. generali,
§.vxori,ff.de vſufructu leg.*Cou.*lib.2.var.c.5. num.3.
verſ.primo ſiquidem*,Menoch.*d. lib.4. præſ.137. n.9.*
Vnde legato frumento, quod eſt in ciuitate,deberi 11
exiſtens in ſuburbio, ſi teſtator in ciuitate nullum
habebat,tenent Felin.*in cap.Rodulphus,num.4.de re-
ſcriptis*,Menoch.*d.lib.4.præſ.126.n.8.*

Similiter videntur venire in legato venalia vbi 12
teſtator his verbis,aut ſimilibus mentem propriam
explicauerit, *Lego vxori meæ frumentum, quod domi
quocunque modo habeo*,ita Cou.*d.lib.2.var.cap.5.n.3.
verſ.ſecundo*, ſubdens quòd non ſufficit teſtatorem
dixiſſe,*Lego vxori omne frumentum, quòd domi habeo*,
niſi addidiſſet, *quòd domi quocunque modo habeo*,
plures refert Menoch. *dict. lib. 4. præſumpt. 137.
num.10.*

Appell. CVI.

Fundus.

1 *Paſcua & alia terra ſeparata, quæ ſunt deputata ad vſum fundi, veniunt appellatione fundi.*

2 *Fundo vendito, veniunt omnia quæ ſunt in illo.*

3 *Fouea, foſſata,& aggeres veniunt vendito fundo.*

4 *Riuus,ſeu canale,vel aquæductus venit fundo vendito.*

5 *Sterquilinium,ſeu fimus quando veniat fundo vendito.*

6 *Fructus extantes veniunt fundo vendito.*

7 *Columbi,cuniculi, & alia animalia perpetuò manſura, veniunt fundo vendito.*

8 *Arbores inciſæ, ſeu deiectæ quando veniant fundo vendito, oſtenditur.*

9 *Vaſa vinalia, dolia, & torcularia non veniunt fundo vendito.*

10 *Fundo vendito cum ſuis finibus venit etiam domus intra dictos fines conſtructa.*

11 *Fundi inſtructi appellatione veniunt omnia parata, & deſtinata perpetuò ad vſum fundi.*

12 *Vinea non venit fundi appellatione.*

1 FVNDI appellatione, cùm ſit nomen vniuerſale, *l. cùm fundus, ff. de legat.* 2. veniunt paſcua & aliæ terræ ſeparatæ, quæ ſunt deputatæ ad vſum fundi, *l. Seia, §. tyranna, ff. de fundo inſtructo*, Rebuff. *ad l.* 31. *ff. de verb. ſignif. pag.* 192. Bertaz. *de clauſulis inſtrum. clauſ.* 20. *gloſ.* 2. *num.* 4. Menoch. *conſ.* 140. *n.* 23. & nemora, idem Menoch. *conſ.* 13. *n.* 10. Surd. *deciſ.* 241. *num.* 11. *clauſ.* 20. *gloſ.* 2. *num.* 4. & ita totus fundus, *l. ſi quis cum totum*, vbi Socin. *num.* 2. *ff. de except. rei iudic.* ac proinde omnia, quæ ſunt in fundo, *l. fundus, l. quaeſtio*, vbi Rebuff. *ff. de verb. ſignific.* Menoch. *conſ.* 478. *num.* 76. *& de præſumption. lib.* 4. *præſ.* 153. *à num.* 2. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 126. *num.* 19. vbi quod venit pratum quando eſſet coniunctum fundo, & vno nomine vocaretur, aliàs ſecus, Cæſ. Barz. *Bononien. deciſ.* 5. *num.* 38. vbi quòd totus fundus contineretur, Iacob. de Collantes *ſuper pragm. in fauorem rei frument. lib.* 1. *cap.* 11 *num.* 4. *verſ. & ſi quid.* [Franc. de Barry *de ſucceſſ. teſtati, & abinteſtati lib.* 9. *tit.* 12.]

2 FVNDO vendito veniunt omnia, quæ ſunt in vſu fundi, *l. Iulianus* 66. *ff. de legat.* 3. D. Barboſ. *in l. diuortio, §. ſi vir, num.* 22. *ff. ſoluto matrim.* Bertazol. *de clauſul. inſtrum. clauſ.* 20. *gloſ.* 11. *n.* 1. vbi ſubdit ad tollendas omnes dubitationes optimam eſſe cautelam deſcribere omnia ſuperexiſtentia in re vendita, & omnes eius qualitates. Surd. *conſ.* 207. *n.* 3.

3 FVNDO vendito veniunt foueæ, & foſſata, & aggeres, vt per Bart. *in tract. de alluuione*, §. *flumen. num* 5. *verſ. ſed quid ſi reperiuntur*, Cæpol. *in tract. de ſeruit. ruſtic. præd. cap.* 38. *de torrente col.* 2. Bertazol. *d. clauſ.* 20. *gloſ.* 27. *num.* 2. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 4. *tit.* 16. *n.* 18.

4 FVNDO vendito venit riuus, ſeu canale, vel aquæductus, qui appellatur formula, ſeu incile, Cæpol. *vbi ſup. cap. de aquæductu*, *col.* 13. Curt. ſen. *conſ.* 33. *col.* 2. *&* 3. Ruin. *conſ.* 96. *vol* 4. Bertazol. *d. clauſ.* 20. *gloſ.* 27. *n.* 4.

5 FVNDO vendito venit ſterquilinium, ſeu fimus, ſiue lætamen, ſi comparatum ſit ſtercorandi agri cauſa, ſecus ſi vendendi, ita per *l. fundi, §. fundo vendito, & §. in ſterquilinio, ff. de actionib. empti*, reſoluunt Cæpol. *de ſeruitutib. vrban. præd. cap.* 78. *de ſterquilinio, in fine*, Bertazol. *clauſ.* 26. *gloſ.* 13. *n.* 6. vbi quod veniunt etiam ſtramenta.

6 FVNDO vendito veniunt fructus extantes, ſiue maturi ſint, ſiue non, quia ſunt pars rei, *l. Iulianus, §. ſi fructibus, ff. de action. empti, l. fructus, D. eod. titul.* Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſ.* 7. *num.* 37. Roland. à Valle *conſ.* 27. *num.* 15. *lib.* 2. Ranchin. *concl.* 309. *p.* 2. Bertazol. *d. clauſ.* 26. *gloſ.* 13. *num.* 7. Surd. *deciſ.* 251. *num.* 3. vbi *deciſ.* 294. *num.* 3. ait quòd fundo legato, veniunt fructus.

7 FVNDO vendito veniunt columbi, & alia animalia perpetuò manſura, vt cuniculi, Tiraq. *d. gl.* 7. *n.* 116. Bertazol. *d. gl.* 13. *n.* 14. Card. Mant. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 4. *tit.* 16. *n.* 5. Et veniunt arbores, quæ ſunt in fundo, *l. quintus, ff. de action. empti*, Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 164 *à n.* 1. Cardoſ. *in praxi Iudicum & Aduocat. verb. fundus, n.* 5.

FVNDO vendito non veniunt arbores inciſæ, vel deiectæ, etiam poſt inſpectionem rei factam per emere volentem, maximè venditore ignorante, *l. ſi poſt inſpectum, ff. de periculo, & commodo rei vend. l. in vendendo, §. fin. ff. de contrah. empt. l. fundi, §. ſi ruta & caſa, ff. de action. empti*, Bertazol. *clauſ.* 20. *gloſ.* 6. *num.* 4. *& clauſ.* 26. *gloſ.* 13. *num.* 11. Non veniunt blada, ſeu ſegetes inciſæ, vel alia à ſolo ſeparata, idem Bertazol. *d. gloſ.* 13. *num.* 10. Nec veniunt vaſa vinaria, dolia, & torcularia, etiamſi ædificio cohæreant, cùm magis ad inſtrumentum fundi pertineant, *d. l. fundi*, Cald. Pereira *de empt. cap.* 22. *n.* 17. Bertazol. *d. gloſ.* 13. *num.* 12. vbi per *l. dolia, ff. de contra. empt* intelligit niſi ſint defoſſa, ſeu plantata, vel ſepulta. Nec veniunt boues, aſini, pecudes, pulli, vel alia animalia exiſtẽtia in fundo vendito, *l. fines, verſ. piſces, cum l. ſeq. ff. de action. empti*, Bertazol. *ead. gloſ.* 13. *num.* 13. vbi diſtinguit an animalia ſint ibi perpetuò manſura, vel ad tempus, & *num.* 15. an & quando veniant, & comprehenſi intelligantur piſces, & *num.* 16. quod non veniunt vinum, & alij fructus percepti, & *num.* 17. quòd non veniunt ligna, quæ erant ad fundum parata, & *num.* 56. quòd non veniunt inſtrumenta emptionalia ipſius venditoris, & ſimilia. 8 9

FVNDO vendito cum ſuis finibus, venit etiam domus intra dictos fines conſtructa, *l. fundi, ff. quibus modis vſufr. amitt.* & ædificium ſolo cedit, *l. ſi im in ſuo, Inſtit. de rerum diuiſ.* Bertazol. *d. clauſ.* 26. *gloſ.* 2. *num.* 4. *& ibid. gloſſ.* 7. *num.* 2. agit fundo vendito cum omnibus, & ſingulis quæ habet in ſe, ſuper, ſupra, intra, ſeu infra ſe integrè, nunquid veniant adiacentia, mobilia, & alia quæ veniunt ad inſtructionem prædij, & *num.* 3. quod fundo vendito, integro ſtatu, comprehenduntur etiam inſtrumenta tam fundi, quàm patrisfamilias, quibus vtebatur in fundo. Et quòd fundo vendito cum omnibus pertinentiis, ingreſſibus, & egreſſibus contineatur viæ ſeruitus, reſoluit Cald. Pereira *de empt. & vendit. c.* 22. *n.* 12. Et quod fundo vendito cum omnibus iuribus non intelligitur vendita iuriſdictio, reſoluit Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 4. *tit.* 16. *num.* 29. *& n.* 32. ſubdit quòd vendito fundo in quo pedagium vendi conſueuit, illud in venditione non continetur. 10

FVNDI inſtructi appellatione veniunt omnia parata & deſtinata perpetuò ad vſum fundi, vt per Alex. *conſ.* 68. *lib.* 6. Abb. *conſ.* 88. *Caſus in facto, lib.* 2. Card. Tuſch. *d. tom.* 4. *lit. F, concluſ.* 534. *à princ.* latè Menoch. *de præſumpt. lib.* 4 *præſ.* 153. *per tot.* Et quod fundus non cenſetur venditus inſtructus in dubio, niſi expreſsè dictum ſit, vel per verba id importantia, reſoluit Bertazol. *clauſ.* 26. *gloſſ.* 7. *num.* 10. 11

FVNDI appellatione non venit vinea, Iaſ. *in l. ſi quis legauerit, n.* 3. *ff. de legat.* 3. Iacob. de Collantes *ſuper pragm. in fauorem rei frumentariæ, lib* 1. *c.* 4. *in fine.* 12

APPELL. CVII.

Funus, Funeralia.

FVNERIS ſumptus appellatione, venit omne quod ante humatum corpus expenditur, & ad id neceſſarium eſt, *l. funeris ſumptus, ff. de relig. & ſumpt. funer. l.* 12. *tit.* 13. *part.* 2. Azeued. *l.* 13. *à num.* 9. *tit.* 6. *lib.* 5. *noua Recopil.* Garc. Girond. *de priuileg. ſeu* 1

exem

*exemptionum explicat.num.*417.Ioan.Garc. *de expenſis,cap.*8.*num.*1.*cum ſeqq.* Gam. *Luſit. deciſ.*308. *per totam*,Maſtril.*Sicilia deciſ* 203. *etiam per totam.* latè & eleganter Iulius Lauor.*in ſuo nouiſſimo tract. var. elucubrat.tom.*1 *tit.*2.*cap.*16.*per totum.*

2 Fvneralivm appellatione veniunt omnia, quæ cum funere deferuntur, gloſ.*verb. funeralibus, in Clem. dudum* , *de ſepultur.* vbi Zabarel. *verſ. verum,num.*4.Corn.*conſ.*496.*lit. A*, Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.cap.*94.*num.*17.Tamburin.*de iure Abbatum diſp.*15 *quæſt.*17.*num.*3.Lauor.*d.tit.*2.*cap.*18. *num.*19. vbi *num.* 20. ſubdit quod funeralia hodie intelliguntur candelæ , quæ circa cadauer accenduntur , maceries omnis, quæ ſupra caſtrum doloris & corpus conſtruitur , pannus ſiue laneus , ſiue ſericus,ſiue auro contextus , quo ferertum tegitur, & omnia,quæ cum funere computantur , & pro illo in Eccleſia per hæredes præparantur , ſiue aliàs efferuntur , ſubiicitque , *num.*23. ſe vidiſſe Romæ practicari quod hæredes, ſeu qui curam gerunt funeralium , paciſcuntur cum curato ne pannum , & reliqua alia pretioſa,quæ ſolent offerri, ille accipere poſſit,oblata ei in compenſationem aliqua pecuniæ quantitate.

3 Amplia vt non ſolùm funeralium appellatione veniant omnia quæ cum funere deferuntur , ſed etiam omnia quæ obueniunt Eccleſiæ ratione funeris , ſiue antequam corpus ſit in terra conditum, ſiue poſt,& vſque ad trigeſimum diem, & , quandiu ſit memoria de funere , ſicuti docent Zabarel. *in d.Clem.dudum,§.verum, verſ.tertio quæro* , optimè Calderin. *conſ.*4. *de ſepultur.* Lauor. *d. tit.* 2. *cap.*3. *n.*191.*cum ſeqq.*Azor.*inſtit.moral.p.*2.*lib.*9.*cap.*14. *q.*13.*verſ funeralia.*

Appell. CVIII.

Generatio.

1 *Deſcendentes veniunt generationis appellatione.*
2 *Deſcendentes ex linea maſculina tantùm , & non fœminina veniunt ex proprio ſignificatu generationis appellatione,ſed contrarium verius , vt num.*3.
4 *Fœmina non comprehenditur generationis maſculinæ appellatione.*
5 *Agnati veniunt generationis appellatione.*
6 *Generis appellatione ſecundum propriam ſignificationem , paternum & maternum continetur, niſi materia ſubiecta repugnet.*

1 Generationis,ſeu generis appellatione veniunt deſcendentes,*l.liberorum,ff. de verbor. ſignificat.*Dec.*in l.*2.*num* 72. *ff.de regulis Iuris* , Corn. *conſ.*219 *num.*9.*&* 10.*lib.*2.*& conſ.*213.*num.*3.*lib.*4. Cephal.*conſ.*606.*num.*17.Rebuff.*in l.ſigni.* 62.*ff de verb.ſignif.pag.mihi* 316. Menoch. *conſ.*957.*num.*4. Fuſar.*de ſubſtit.q.*329.*n.*1.

2 Generationis appellatione comprehenduntur ſolùm deſcendentes ex linea maſculina, non fœminina , & ideo non poſſunt dici de generatione aui materni nepos ex fœmina, & ab ea deſcendentes, cùm filius dicatur de generatione proprij parentis, non autem aui materni : quod videtur probare tex.*in l.*1.*§.vlt.ff.de iure immun.* vbi priuilegium immunitatis conceſſum generationi alicuius non competit ad eos , qui ex fœminis nati ſunt,& ex *cap.vbicunque* , *de pœnis* , *lib.*6. vbi pœna impoſita contra aliquem & eius tertiam , vel quartam generationem, non afficit deſcendentes ex fœmina, & ideò ſic reſoluunt Bald. *conſ.*40. *Quidam, col.*2.*lib.*3.Fulgoſ.*conſ.*132. *in fine* , Barbat. *conſ.*57. *col.*11.*lib.*2.Anchar.*conſ.*359.*Nos Petrus, in princip.* Caſtren.*conſ.*300.*Viſo quodam,col.*2.*lib.*2.Pariſ. *conſ.* 93.*num.*34.*lib.*2.Capr.*conſ.*18.*num* 10 *in fine* , Bertrand.*conſ.*30.*num.*3. *lib.*4. Hieron. Gig. *in tract. de crimine læſæ maieſt.lib.*3.*q.*17.*num.*14.*&* 15.Laurent. Palat.*in tract.quod ſtant. maſc. fœminæ non ſuccedant, num.*151.Curt.iun.*in tract.feud.*1.*p.*2. *art.princ.num.* 26.Ioan. Martin. *in comment. feudor.tit.*11. *de feud. fœmin.num.*44 Præt.*de interpret.vltim.volunt.fol.*290. *num.*34.Menoch.*conſ.*336.*num.*87.*cum ſeqq.& conſ.* 172.*a num.* 24. *& conſ.* 774.*num.*3. 4.*&* 5. *& conſ.* 400.*num.*12.*&* 51. *& conſ.* 1029. *num.* 30. *& conſil.* 1036.*num.*14.Surd.*de aliment.tit.*1. *quæſt.*16.*num.*3, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 1. *cap.* 157. *num.*14.

Contrariam verò ſententiam, imò generationis, 3
ſeu generis nomen aptum eſſe ex proprio ſignificatu comprehendere etiam fœminas,& deſcendentes ab eis,per *cap.ſtatutum,il* 2.*in princ.de hæret.lib.*6.*& cap.*1.*de ſchiſmat.lib.*6. tenent Corn. *conſ.*51.*n.*4. *& conſ.*190.*n.*2.*&* 3.*lib.*3.*& conſ.*219.*n.*6.*lib.*2.*& conſ.* 233.*num.*3.*&* 4.*lib.*4. Dec. *conſ.*233.*col.*2. *verſ. ſed tamen,& conſ.*495.*n.*5.Pariſ. *conſ.*47. *num.*58. *lib.*3. Alex.*conſ.Super eo,in fine,lib.*1. Ioan. de Imola *conſ.* 62.*Poſt exhibitum conſilium*,Curt.iun. *conſ.*321. *n.*4. Fulgoſ.*conſ.*131.*in fine*,Tiraq. *de retractu lig.* §.1. *gl.* 9.*n.*241.Socin.ſen.*conſ.*25.*num.*1. *lib.*1.Crauet.*conſ.* 180.*n.*1.Alciat.*reſp.*8.*n.*27.*verſ.tertio* , *lib* 8. Gozad. *conſ.*20.*n.*8.Rebuff.*ad l.*1.*ff.de verb. ſignif. ſub verſ. decimotertio pag.*8.Clar.*in §.emphyteuſis* , *q.*36. Corbul.*in tract.de cauſ.ex quibus emphyt.priu.tit.de cauſis priuat.ob lin.finit n.*39.Craſſ.*in* § *fideicommiſſum* , *q.* 15.*n.*5.Boër.*deciſ* 241.*n.*6. Burg. de Pace *in proœm. ad leges Tauri,num.*117.Card.Mant.*de coniect.vltim. volunt.lib.*8.*tit.* 12. *n* 19. & latè *de tacitis & ambig. convent.lib.*22.*tit.*15 *n.*5.*cum ſeqq.* Surd. *conſ.*140. *n.* 20.Aloyſ.Ricc. *in praxi fori eccleſ.reſ.*112. *n.*5. Menoch.*de præſumpt.lib.*4.*præſ* 88.*num.*8.*& præſ.* 84.*n.* 26.*& conſ.*1127.*n.*9.*&* 10.Pereg.*de fideicom.art.*22. *n.*28.Intrigl.*de ſubſtitut.cent.*3 *q.*83.*n.*7. Fuſar. *in ſimili tract q.*329.*n.*2.Cald.Pereira *de poteſt. eligendi, cap.*15.*n.*27.*&* 28.Card.Tuſch.*pract. concluſ.tom* 4. *lit.G,concl.*38.*à n.*1.*& concl.*39.*a princip.*[Mareſcot. *var.reſol.lib.*1.*c.*2.*n.*23.Duran. *Rota deciſ.*300. *n.*16. vbi *n.*17.limitat quando verbum *generatio*,eſt limitatum ad infraſcriptos, qui ſunt deſcendentes maſculi per lineam maſculinam.] quæ opinio ex eo colligitur quod Chriſtus dicitur de generatione Dauid , & ſic capitur generatio à fœminis, quæ fuerunt de ſtirpe Dauid , vt in ſacro Euangelio, tum quia nomen generationis eſt nomen naturæ, ergo debet conſtitui differentia inter maſculos, & fœminas, argum. *l. quiſque §. parentes* , *ff.de in ius voc.* Iura verò pro prima opinione in contrarium adducta loquuntur tantum in ſuis caſibus priuilegiorum , & pœnarum , & quod nuncupatim vbi agitur de pœna , ſeu priuilegio immunitatis , appellatione generationis non veniant fœminæ , tradunt Imol. *d.conſil.*62. *num.*5. Apoſtil. ad Alex. *d. conſ.*61. *in verb. generationis lib.* 1. Cardin. Tuſch.*d.lit.G* , *concl.*38. *à num.*8. vbi *num.*9.ſubdit quod etiam appellatione generationis non veniunt fœminæ,vbi ageretur de dignitatibus,& honoribus.Et ideò optimè reſpondet Card.Mantic.*d. lib.*22.*tit.*15.*n.*10. text.*in d.cap. vbicunque,de pœnis*, loqui , quando innocentes puniuntur propter nocentes,

centes,quia tunc generaliter reſtringitur ad maſculos deſcendentes per maſculum, hinc referens *num.*14. quòd ſi alicui emphyteuſis ſit conceſſa vſque ad tertiam generationem, oulla dubitatio eſt quin etiam fœminæ & maſculi deſcendentes ab eis comprehendantur.

4 GENERATIONIS maſculinæ appellatione certum eſt fœmininam non comprehendi, vt ſcribunt Anch. *conſ.*359. Corn. *conſ.*190. *col.*2. *lib.*3. Beto. *conſ.*116.*num.*9. *lib.*2. Pariſ. *conſ.*22. *num.*26. *lib.*3. Prætis *de interpretat. vltim. volunt. fol.*293. *num.*67. *in fine*, quos refert & ſequitur Fuſar. *d. quæſt.*329. *num.*5.quibus addo Card.Tuſch.*d.lit. G, concl.*39. *num.*9.

5 GENARATIONIS appellatione veniunt agnati, *l.*1.*in fine*, *ff.de probation.* vbi gloſſ. Bart. *in fine*, & Angel.*in* 2.*notab.*Alciat.*in cap.nouit*, *num.*22. *de iudic.*Cardin.Mantic. *de coniect. vltimar. voluntat. lib.* 8.*tit.*12. *num.*19. Menoch. *d. lib.*4. *præſ.*88. *num.*7. Fuſar. *d. quæſt.* 329. *num.*7. Et ſolam agnationem comprehendi quando ſumus in materia odioſa, tenent Folgoſ. *conſ.*131.*in fine*, Cardin. Tuſch. *dict. lit.G, concluſ.*39. *num.*3. quamuis relictum illis de generatione deberi etiam cognatis, & ſic deſcendentibus ex fœminis, conſuluerit, Crauet. *conſil.* 180. *num.*1. prout illum refert Menoch. *d. præſ.*88. *num.*8.

6 GENERIS appellatione ſecundùm propriam ſignificationem paternum, & maternum cootinetur, *l.neque Dorotheum,C.de decurion.lib.*10. *§. ſi quis igitur,in auth.de hæred.ab inteſt. ven. cap. venerabilis, de prabend.* Cardin. Mantic. *de taciti*s, *& ambig. conuent. lib.*23.*tit.*17. *num.*12. niſi ſubiecta materia aliud poſtulauerit, vt in feudo conceſſo generi, quod ad paternum extenditur, Curt.iun.*de feudis*, 1.*p.tertia.p.princip.num.*19.*cum ſeqq.*Roland.à Valle *conſ.*84. *num.*17.*verſ. accedit lib.*4. Card. Mantic. *d.num.*12.

APPELL. CIX.

Granum.

1 GRANI appellatione venit frumentum, gloſ. *in l.*2.*§.grani*,& *ibi* gloſ. *verb. per iniuriam*, *ff. de adminiſt.rerum ad ciuit. pertinen.gloſ.fin. in l. frugem,in fine,de verb.ſignificat.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſion.tom.*4.*lit.G,concl.*49.*per totam*, vbi *num.*3. *&* 4.poſt Simon.de Prætis *conſ.*82.*num.*2.*cum ſeqq.* ſubdit,quòd grani boni & nitidi appellatioòe venit frumentum cribratum,licèt ſit tactum à tineis,quia verbum,*netto*,poteſt intelligi *netto, croé cribrato*, & poteſt intelligi de grano noo maculato. Vnde granarium dicitur repoſitorium frumenti, vel alterius grani,de quo Iuriſconſ.*in l. quæſitum §. conſeruandi, ff.de fundo inſtructo*, prout tradit Rebuff. *ad l. impenſæ* 79.*in verſ.& horreum,ff.de verbor.ſignificat.pag. mibi* 370.

APPELL. CX.

Glans.

1 GLANDIS appellatione omnes fructus contineotur, *l. qui venenum* 236. *§. glandis appellatione, ff.de verb. ſignificat.* vbi latè Rebuff. *pag. mibi* 744.gloſ.*verb.tertio in fine,in l. Iulianus*, *ff. ad exhibend.l. vnic. in fine*, *ff.de glande leg.* vbi Bart. idem Bart.*in l.qui ſeruandarum,§ ſi glandis, ff. de præſcript.* Cæpol.*de ſeruit.ruſtic.prædior.tit.de ſemin plant.num.* 5. Boër.*deciſ.*451.*num.*6. vbi ait noo ſolùm omnes fructus, ſed etiam omnes arbores contineri ſub hoc appellatiuo.Rip.*in tit.de ſent.& re iudic.reſp.*2. *aliàs* 197. *num.* 7. vbi quod arborum glandiferarum appellatione continetur fructifera, id eſt, fructum faciens,noo autem ſterilis.Strictè verò, & ſecundùm commuoem loquendi vſum Hiſpaniæ & Franciæ,glandes accipiuntur pro fructu quercuum tantùm, vt obſeruat Rebuff. *vbi ſuprà,in verſ. communis.*

APPELL. CXI.

Grex.

1 *Gregis appellatione in legatis continentur, quæ poſtea accedunt, & ad legatarium pertinebunt.*

In obligationibus continentur, quæ poſtea nata ſunt.ibid.

2 *Gregis ouium appellatione in legatis veniunt agni & arietes.*

3 *Gregem quinque porci, & decem oues faciunt.*

GREGIS appellatiooe in legatis continentur, quæ poſtea accedunt, & ad legatarium pertinebunt, *l.grege,ff.de legat.*1.*§.ſi grex.verſ.grege,Inſtit. eod.*Et in obligationibus continentur ea, quæ poſtea nata ſunt, *l.grege.ff.de pignor.* Et veniunt quoque aliena capita,quæ ſunt ex oumero gregis, quia oomen gregis eſt vniuerſale, *d.l. grege autem legato ff. de legat.*2.Card.Mantic. *de taciiis & ambig. conuent. lib.*13.*tit.*23.*num.*29. 1

GREGIS ouium appellatione in legatis veniunt agni,& arietes,*l.ſeruis legatis,in fine*,vbi gloſſ. *ff.de legat.* 3. & dicuntur agni, qui minores ſunt anoo,*l.cùm quæreretur,in princip.ff. eod. l. legatis*, vbi gloſ.*verb.ſecundùm*, dicit hoc ſumendum ex cuiuſque loci conſuetudine. 2

Quinque porci & decem oues faciunt gregem, *l.oues, ff. de abigeis.* grex namque ſtrictè & propriè eſt de minutis, armeotum de grandioribus animalibus, vt per *l. boues,ff. de verborum ſignif. & l.*1. *ff.de abigeis*,ibi, equos de armeotis, vel oues, de gregibus,tradit Rebuff. *ad l. Neratius,verſ.quinque, ff.de verbor.ſignif.pag.*381.& tetigit gloſſ. *gregibus, in Clem.* 1. *de decimis*, vbi ſubdit, quòd grex largè ſumitur,pro maioribus,& minoribus, quæ greganrur. 3

APPELL. CXII.

Habitatio, Habitatores.

1 *Habitationis domus appellatione continetur aditus domus.*

2 *Habitationis appellatione, quoties alicui debetur virtute legati alimentorum, continentur ſcamna, tabula, & vaſa ad coquinam, ad menſam, & alia inſtrumenta ad vſum quotidianum parata.*

3 *Habitationis nomen in legato relicta continet vt liberè*

liberè legatarius ibi eſſe, & habitare poſſit, atque ita ire, & redire.

4 *Teſtator quando dixerit,* relinquo vxori meæ habitationem cum filiis meis, *tunc præſumantur illi relicta alimenta.*

5 *Famuli etiam ſtantes cum aliquo veniunt appellatione habitatorum.*

6 *Scholaris non venit appellatione habitatorum.*

1 HABITATIONIS domus appellatione continetur aditus domus, vt per Bart. *conſ.* 109. *Factum tale eſt*, *lib.* 2. vbi quòd ſi domus legatur pro habitatione congregationis, ſeu confraternitatis, & ſub conditione ſi congregatio ſeruit ſe de domo leg. ita pro aditu ob alias domos, refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 4. *lit. H*, *concl.* 8. *num* 1.

2 HABITATIONIS appellatione quoties alicui debetur virtute legati alimentorum, prout legitur *in l. legatis ff. de aliment. & cib. leg.* continentur ſcamna, tabulæ, & vaſa ad coquinam, ad menſam, & alia inſtrumenta ad vſum quotidianum parata, & neceſſaria, iuxta *l. Labeo, ff de ſupellect. leg.* ſine quibus nos viuere non poſſe experimento comprobamus, ita Sim. de Prætis *de interp. vlt. volunt. lib.* 4. *interp.* 1. *dub.* 11. *n.* 14. [Franc. de Barry *de ſucceſſ. teſtati, & ab inteſtati lib.* 9. *tit.* 11.]

3 HABITATIONIS nomen in legato relictæ continet, vt liberè legatarius ibi eſſe, & habitare poſſit, atque ita ire, & redire, Beroi. *conſ.* 48. *num.* 1. *lib.* 5. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 157. *num.* 20. vbi *n.* 21. *per l. cæterum, §. mulieri, ff de vſu & habit.* ſubdit quod hoc caſu habitatio relicta intelligitur pro ſe, & eius familia. Quando verò teſtator dixerit, relinquo vxori meæ habitationem cum filiis meis,
4 tunc & illi præſumi relicta alimenta reſoluunt Natt. *conſ.* 379. *num.* 9. Cremenſ. *ſing.* 66. *in fine*, Bero. *conſ.* 24. *num.* 12. *lib.* 2. Sim. de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib.* 5. *dub.* 15. *num.* 4. quos refert, & ſequitur Menoch. *d. præſ.* 157. *num.* 3.

HABITATORVM appellatione veniunt etiam
5 famuli ſtantes cum aliquo, ideo ſtatutum loquens de habitatoribus illos comprehendit, ita Bart. *conſil.* 42. *vol.* 1. quem refert Bonacoſ. *de famulis, q.* 237. faciunt quæ Garc. Gironda *de priuileg. ſeu excep. explicat. num.* 35.

6 HABITATORVM appellatione non venit ſcholaris, quia habet animum recedendi, vt per Roland. à Valle *conſ.* 79. *n.* 44. *vol* 3.

APPELL. CXIII.

Hæreditas, Hæres.

1 *Hæreditatis appellatione propriè venit non adita.*

2 *Hæredis appellatione venit hæres ſimpliciter, & verus, non ſecundum quid.*

3 *Hæredis appellatione venit omnis hæres, quando non apponitur nomen proprium hæredis.*

4 *Hæredum mentio vbi diſpoſitiuè fit, veniunt ſoli deſcendentes, non autem extranei.*

5 *Contrarium eſt verius ſex potiſſimum caſibus, vt num.* 6.

7 *Vſusfructus ſi relinquatur Caio, & eius hæredibus, veniunt hæredes bonorum.*

8 *Annua relicta pro ſe & hæredibus, intelliguntur de extraneis hæredibus bonorum.*

9 *Dictio, ſuis, vbi eſſet appoſita verb.* hæredibus, *ad denotandam ſuitatem, non veniunt hæredes extranei, ſed ſolùm ſanguinis.*

10 *Teſtator vbi reliquit fideicommiſſum Titio, & eius hæredibus in vita Titij tantum, tunc verbum,* hæredibus, *intelligitur de ſuis.*

11 *Hæredum appellatione veniunt hæredes ſanguinis, quando ſumus in re ad extraneos hæredes minimè tranſitoria.*

12 *Teſtator vbi in præcedenti diſpoſitione dum loquutus fuit de hærede, vocauit ſolùm deſcendentes hæredis, & poſtea mortuis inſtitutis, & eorum filiis & hæredibus ſubſtituat Titium, & eius hæredes, tunc non venirent extranei Titij ſubſtituti, ſed tantum deſcendentes.*

13 *Limitatur dupliciter.*

14 *Teſtator quando ſubſtituiſſet filio deſcendenti alios filios ſuperſtites, & eorum hæredes, intelligitur de hæredibus ſanguinis.*

15 *Hæredum appellatione veniunt hæredes ſanguinis, vbicunque minus dilectus præferretur magis dilecto.*

16 *Hæredes maſculi quando ſunt vocati, tunc ſolùm deſcendentes veniunt.*

17 *Hæredum appellatione veniunt hæredes ſanguinis quando filij eius, cuius hæredes ſunt vocati, honorati ſunt in teſtamento, & ſic dilecti.*

18 *Teſtator vbi ſubſtituit aliquem ex ſuis deſcendentibus, vel coniunctam perſonam, & eius hæredes, intelligis de hæredibus ſanguinis.*

19 *Teſtator quando vocauit hæredes ex ſuo corpore deſcendentes, cenſetur ſolùm vocaſſe hæredes ſanguinis.*

20 *Teſtator quando in vna parte teſtamenti fecit mentionem de liberis Titij, & poſtea in alia parte vocauit hæredes Titij, veniunt hæredes ſanguinis, maximè ſi adhibuiſſet dict.* dicti hæredes, &c.

21 *Hæredum appellatione quando ex communi vſu loquendi venirent ſolùm deſcendentes, tunc verba teſtatoris, & de hæredibus ſanguinis intelligenda ſunt.*

22 *Teſtator vbi dixit, quod bona transirent de hærede in hæredem, tunc exponitur de deſcendente in deſcendentem.*

23 *Hæredes & deſcendentes quando vocati eſſent, dicuntur vocati hæredes, qui ſunt de deſcendentibus.*

24 *Hæredes legitimos ſi teſtator vocauit, intelligitur vocaſſe illos, quibus ab inteſtato ex lege debetur hæreditas.*

25 *Hæredes vtriuſque ſexus quando vocati eſſent, de hæredibus ſanguinis interpretatio facienda eſt.*

26 *Hæredum mentio vbi fit conditionaliter, tunc conditio intelligitur de hæredibus ſanguinis.*

27 *Hæredis appellatione in dubio venit hæres vniuerſalis, non autem hæres in re certa.*

28 *Hæredes & ſucceſſores vbi vocati ſunt, intelligitur de hæredibus, & ſucceſſoribus vniuerſalibus, non ſingularibus.*

29 *Teſtator quando vocauit quoſcunque hæredes, vel quoſcunque ſucceſſores, tunc veniret hæres in re certa, vel ſucceſſor ſingularis.*

30 *Verbum,* hæres, *quando reſtringeretur ad deſcendentes, tunc & deſcendens in re certa inſtitutus veniret.*

31 *Fœmina venit hæredis appellatione.*

32 *Hæredes vbi vocati ſunt, veniunt hæredes hæredum.*

33 *Amplia ſiue in numero plurali, ſiue in numero ſingulari*

gulari facta ſit mentio hæredum.

34 *Hæredes vbi vocati ſunt ad rem quæ ſui natura non tranſit ad hæredes, tunc non veniunt hæredes hæredum.*

35 *Teſtator quando vocauit hæredes alicuius tertij iam defuncti, tunc diſpoſitio reſtringitur ad primos hæredes, qui fuerunt cogniti teſtatori.*

36 *Hæredes vbi vocati ſunt nominatim, vel per dictiones relatiuas, tunc non veniunt hæredes hæredum.*

37 *Hæredem grauans, dicitur grauaſſe & hæredem hæredis.*

38 *Hæredi facta prohibitione alienationis, dicitur facta & hæredi hæredis.*

39 *Filij hæredes, vel filij & hæredes ſi vocati ſint, an requirantur quod cum effectu ſint hæredes, remiſſiuè.*

40 *Hæredum ſuorum appellatione an & quando veniant hæredes habentes ius ſuitatis, & extranei, oſtenditur.*

1 HÆREDITATIS appellatione propriè venit non adita, Ruin. conſ. 116. num. 3. lib. 2. Rom. conſ. 40. Viſis, in princip. Alexand. conſ. 49. Viſo proceſſu, in princip. & num 10. lib. 3. vbi ſubdit quòd etiam dicitur hæreditas defuncti poſt aditam ex ex mente, & vſu communi loquendi, Bald. conſ. 393. circa med. verſ. & modo, lib. 5. vbi quòd in diſpoſitione loquente de hæreditate in dubio intelligitur de non adita, vbicunque diſpoſitio reſpicit aditionem faciendam, vel ius deliberandi, vel hæreditatem defuncti, refert Card. Tuſch. practic. concl. tom. 4. lit. H, concl. 17. num. 3. & 7. Menoch. conſil. 95. n. 70. vbi quod hæreditas adita non dicitur amplius hæreditas, ſed patrimonium, & conſ. 50. num 16. & conſ. 557. num. 23. & 27. Nam hæreditas paterna, vel materna dicitur antequam ſit adita ab eo, cui defertur, poſt aditionem verò non amplius dicitur hæreditas, ſed patrimonium adeuntis, l. ſed ſi plures, §. filia, ff. de vulg. & pupil. Roman. d. conſ. 40. in princip. vbi Apoſtil. verb. appellare, Alexand. conſ. 70. Magnificus, in fine, num. 12. verſ. nec ſimiliter lib. 6. & conſ. 124. Super primo, num. 13. verſ. non obſtat lib. 4. vbi quòd largomodo poteſt dici hęreditas paterna, aut materna, vel fraterna, licèt ſit adita, & maximè ex communi vſu loquendi, Cardin. Tuſch. d. lit. H, concl. 19. Et quòd non veniant bona fideicommiſſo ſubiecta hæreditatis appellatione, tradit Mari. Ant. lib. 1. reſol. 59. n. 11.

2 HÆREDIS appellatione venit hæres ſimpliciter, & verus, non ſecundùm quid, Anton. de Butr. conſ. 20. circa med. quem refert Cardin. Tuſch. tom. 8. lit. V, concl. 92. n. 14. & n. 15.

3 HÆREDVM appellatione venit omnis hæres, quando non apponitur nomen proprium hæredis, Anch. conſ. 130. Pro & contra, in princip. vbi ſubdit quod iſtud procedit quando à lege, vel homine profertur in iis, quæ ſunt tranſmiſſibilia, Alex. conſ. 120. Super eo, in princip. lib. 1. vbi quod contractus, & quælibet obligatio facta per aliquem per ſe, & ſuos hæredes, comprehendit hæredes omnes in perpetuum, & quod idem eſt in caſu conuerſo, quando quis acquirit pro ſe, & ſuis hæredibus, quia ſemper de omnibus hæredibus intelligitur quando materia eſt indifferens, quæ poſſit tranſire ad omnes hæredes, aliàs ſecus, refert Cardin. Tuſch. d. lit. H, concl. 74.

4 Controuerſa eſt quæſtio iſta, an veniant tam extranei hæredes quàm deſcendentes vbi diſpoſitiuè facta eſt mentio hæredum? Quidam tenēt quod veniant ſoli deſcendentes, non autem extranei hæredes, per tex. in l. ex facto, §. fin. ff. ad Trebell. & in l. pater filium, §. pen ff. de legatis 3. è quorum numero ſunt Corn. conſ. 97. lib. 1. & conſ. 59. num. 17. lib. 2. Bellam. conſ. 25. dub. 2. Barbat. conſ. 89. col. pen. lib. 3. Ruin. conſ. 110. num 9. & conſ. 174. col 4. & conſ. 188. num. 4. lib. 2. & conſ. 158. col. 3. lib. 3. Pariſ. conſ. 88. num. 37. lib. 2. Curt. iun. conſ. 45. col. 2. verſ. quarto confirmatur, Socin. iun. conſ. 158. lib. 2. Neuiz. conſ. 29. lib. 5. Guid. Papæ quæſt. 591. & q. 457. Aleiat. conſ. 43. lib. 9. Natt. conſ. 130. Pancirol. conſ. 35. num. 5. Cephal. conſ. 417. num. 8. Sim. de Prætis de interpret. vltim. volunt. fol. 196. num. 5 & fol. 290. num. 38. & fol. 328. n. 68. Sfort. Odd. conſ. 46. n. 14. Ant. Gabr. commun. opinion. tit. de verbor. ſignificat. concl. 2. num. 19. Menoch. conſ. 958. num. 3. cum ſeqq. & conſ. 1135. n. 23. & conſ. 1177. num. 2. cum ſeqq. [Et ſic nomine hæredum poſt mentionem factam filiorum veniunt nepotes, & deſcendentes ſanguinis. Menoch. conſ. 958. num. 3. cum ſeqq. Fuſar. q. 339. num. 6. Rota deciſ. 216. num. 1. p. 5. recent. vbi num. 2. ad maximè procedere ait, attenta expreſſione qualitatis maſculinitatis, poſtquam ſtatim fuit facta mentio hæredum. ead. Rota d. p. 5. deciſ. 269. num. 4.]Et in materia maioratus appellatione hæredum venire tantummodo hæredes ſanguinis, id eſt, liberi & deſcendentes, tenent Flor. de Mena var. reſolut. lib. 1. quæſt. 9. §. 2. num. 7. & 8. Galganet. de condition. & demonſtr. p. 1. c. 30. Et iure feudorum, agnoſcit Menoch. conſ 810. num. 3.

Alij verò multò meliùs tenent venire omnes 5
hæredes, ſiue ſanguinis, ſiue bonorum, ſiue extranei, ſiue agatur de fideicommiſſo ſimplici & abſoluto, ſiue de prohibitione alienationis, vt bona remaneant Titio, & eius hæredibus, ita ſe habent Bart. in l. Gallus, §. etiamſi parente, num. 4. verſ. ſi vero, de liber & poſthum. vbi Bald. Angel. Imol. Aretin. n. 4. Iaſ. n. 12 & Socin. ſen. n. 7. verſ. quarta & vltima, idem Socin. ſen. conſ. 257. col. 4 & 5. Angel. conſ. 306. Fulgoſ. conſ. 58. Corn. conſ. 272. lib. 4. Alex. conſ. 9. & conſ. 56. col. 2. lib. 2. & conſ. 36. lib. 3. & conſ. 49. num. 9. lib. 6 Curt. ſen. conſ. 40. col. vlt. & conſ. 45. Guid. Papæ deciſ. 230. Rimin. iun. conſ. 252. n. 22. & n. 47. Tiraq. de retractu conuent. §. 1. gloſ. 6. n. 36. Ioſeph. Ludou. concl. 16. illat. 82. verſ. quarto modo, Cardin. Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 14. Hieron. Gabr. conſ. 132. n. 28 lib. 1. Decian. conſ. 77. n. 1. lib. 5. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſ. 130. & conſ. 158. n. 12. Pereg. de fideicomm. art. 32. n. 26. cum ſeqq. & conſ. 64. lib. 5. Intrigl. de ſubſtitution. cent. 3. q. 54 n 8. Fuſar. in ſimili tract. quæſt. 339. à num. 1. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol. 187. per totam. Rota in Ferrarien. præſtenſa legitimæ, ſiue pecuniariæ, 12. Ianuarij 1626. coram bonæ mem. Burato, inter eius deciſiones impreſſas, deciſ. 904 num 4. vbi D. Ioan. Franciſcus Florentillus in Romana Curia Aduocatus integerrimus in annotation. concordantes refert. [Reinoſo in obſeruat. pract. obſ. 68 num. 17. vbi num. 2. ſubdit quòd in ſubſtitutionibus fideicōmiſſariis veniunt tantùm deſcendentes, non autem hæredes extranei.] Probatur hæc opinio ex l. annalibus, C. de legat. vbi ſub relicto Titio & eius hæredibus dicuntur vocati hæredes bonorum in infinitum, & ex l. veteres, C. de contrah. ſtipulat. & ex l. ſi pactum, ff. de probat. & ex l. ſi ſic, ff. de verb. obligat. in quibus Iuribus habetur in contractibus appellatione hæredum venire ſucceſſores bonorum, & ex l. hæredis, & l. ſciendum, ff. de verb. ſignificat. vbi nomen hæredis accipitur pro vniuerſali hærede etiam extraneo.

Qua

6 Qua quidem opiniooe retenta, illam ſex potiſſimùm caſibus procedere declarat Fuſar.*d.quæſt.*339.*n.*12.*cum ſeqq.* Primò, quando vocati eſſent hæredes,& ſucceſſores, niſi ex coniecturis colligatur teſtatorem aliud ſenſiſſe;ſecundò, quando eſſent vocati omnes,& quicunque hæredes; tertiò,ſi diſpoſitio teſtatoris non poſſit verificari in deſcendentibus, quia tunc omnino erit facienda interpretatio, quòd appellatione hæredum veniant extranei hæredes booorum; quartò, ſi vocarentur hæredes in perpetuum; quintò, quando teſtator vocauit ſuos hæredes, quia intelligitur de hæredibus à ſe inſtitutis, non autem de deſcendentibus excluſis;ſextò, ſi de filiis facta eſſet ſpecialis mentio, nam tunc verbum *hæredes*, intelligitur de hæredibus bonorum.

7 Amplia primò hanc vltimam opinionem, quòd veniant hæredes bonorum, vt procedat etiamſi relicta ſit res, quæ ſui natura finitur morte honorati, vt eſt in vſufructu; nam ſi vſusfructus relinqueretur Caio,& eius hæredibus, capitur ſenſus pro hæredibus bonorum,*l.ſi quis Titio, ff.de vſufr. accreſc.* Menoch.*d.lib* 4.*præſ.*130.*num.*4.Fuſar.*d. quæſt.*339.*num.*23.

8 Amplia ſecundò, etiam in relictis annuis pro ſe & hæredibus, quia intelligitur etiam de extraneis bonorum hæredibus,*l.in annalibus,C. de legat.* Menoch.*dict.lib.*4.*præſ.*130.*num.*7. Fuſar. *d. quæſt.*339.*num.*24.

9 Amplia tertiò, quamuis dictum ſit de hærede ſuo,quia etiam tunc venit extraneus hæres, Anton. Gabr.*d.tit.de verb.ſignificat.concl.*2. Fuſar. *d. q.*339.*num.*25. niſi dictio,*ſuus*, eſſet appoſita ad denotandum ſuitatem, Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol.* 197.*num.*15.& quod in dubio addito verb. *hæredes*, pronomen *ſuos*, intelligatur ſolùm de hæredibus ſanguinis, tradit Menoch. *conſil.*958. *num.*11 *verſ. octauo.*

10 Limita primò, quando teſtator reliquit fideicommiſſum Titio, & eius hæredibus in vita Titij tantùm,quia tunc verbum *hæredibus*,intelligitor de filiis,Pariſ.*conſ.*71.*col.*7.*lib* 2.Anton.Gabr.*d.concl* 2.*num.*6.Cardin.Mantic.*de coniect.vltim. volunt. lib* 8.*tit.*14.*num.*2.*verſ.primus*,Sim. de Præt. *de interpret. vltim.volunt.fol.*196.*num.*4.Anton.Gabr. *d. concl.*2.*num.*6.Menoch.178.*num.*11.*verſ.ſecundus caſus*, & *d.lib.*4.*præſ.*130.*n.*9.Ruſtic.*in l.cùm auus*, *lib.*3.*c.*3.*num.*43.Peregrin.*de fideicom.art.*32 *num.*44.Fuſar.*d. q.*339.*n.*28.

11 Limita ſecundò, quando res relicta non eſt ad extraneos hæredes tranſitoria, exemplum in feudo pro ſe & deſcendentibus acquiſito, quia ſi acquirens illud relinquat filio,& eius hæredibus,non veniunt niſi hæredes ſanguinis, non autem extranei, Bart.*in d.l.Gallus,§.etiam ſi parente*, *n.*4. & *ibi* Bald. Angel.Imol.Aretin.Alex.Iaſ.& Socin.ſen.*n.*6.Caldet.*conſ.*15.*de verb.ſignificat.* Cephal. *conſ.*303. *per totum*,Roland.à Valle *conſ.*11.*n.*16.*lib.*4.Ant. Gabr. *d.concl.*2.*num.*7.Cardin.Mantic.*d.lib* 8.*tit.*14.*num.*3. Prætis *de interpret.vltim.volunt.fol.*197.*n.*19. Dec. *conſ.*58.*num.*12.*lib* 2.Ioſeph. Ludou. *concl.*16. *illat.* 82 *verſ.in materia autem differenti*, & *verſ.ſi autem.* Menoch.*d.lib.*4.*præſ.*130.*num.*11.& *conſ.*158. *n.*12. *verſ.ſeptimus caſus*,Pereg.*d. art.*32.*num.*51. Ruſtic. *d.lib.*3.*cap.*3.*n.*27 & 28.Mantic.*de tacitis lib.*23. *tit.* 10.*num.*18.Fuſar.*dict. quæſt.* 339. *num.* 30. *cum ſeqq.* Vnde à contrario ſenſu colligitur, appellatione hæredum venire etiam extraneos, quando ſumus in re ad hæredes extraneos tranſitoria, vt reſoluunt Hieron.Gabr.*conſ.*196.*n.*1.*lib.*2. Menoch. *conſ.*158.*num.*12.*verſ.quintus caſus*, & cenſuit Rot. *coram R. D.Coccino deciſ.*250.*num.*2. Cardin.Mantic.*de tacitis & ambiguis conuent. lib.*14. *tit.* 19. *num.*25.[Leo *Valent.deciſ.*143.*num.*7. *lib.*2. vbi ait quòd hæredis appelatio in materia tranſitoria ad extraneos,comprehendit nedum hæredes,ſed etiam hæredes, & ſucceſſores bonorum titulo vniuerſali. & *n.*8. quòd in materia indifferenti deſignat ſucceſſorem bonorum coniuncta,vel extraneum, ſiue ſit hæres de iure ciuili,ſiue de iure prætorio.]

12 Limita tertiò,quando teſtator in præcedenti diſpoſitione dum loquutus fuit de hærede, vocauit ſolùm deſcendentes hæredis, vel expreſsè facta mentione filiorum,liberorum, vel deſcendentium conditionaliter,vel diſpoſitiuè, vel tacitè vocando eorum hæredes, & ſumus in caſibus quod tunc teſtator voluit intelligere de deſcendentibus non extraneis; nam ſi poſtea mortuis inſtitutis, & eorum filiis,& hæredibus, ſubſtituat Titium,& eius hæredes, tunc non venirent hæredes extranei Titij ſubſtituti,ſed tantùm deſcendentes;ita ſuſtinent Ruin. *conſ.* 42.*col.*3.& *conſ.*188.*num.*4.*lib.*2 Neuiz *conſ.*29.*num.*5.Crauet.*conſ.*38.*n.*3.& *conſ.*155. *n.*6. Rimin. ſen.*conſ.*562.*n.*13.& 14.Ant.Gabr.*d.tit. de verb. ſignif.concl.*2.*n.*10 *cum ſeqq.*Card.Mant.*d.lib.*8.*tit.*14.*n.*6.& 7.Pereg.*d. art.*32.*num.*31. Menoch. *d. lib.*4. *præſ.*130.*n.*13.*cum ſeqq.* & *conſ.*158.*n.*12.*verſ. quintus*,Ruſtic.*d.lib.*3.*c.*3.*n.*10 *cum ſeqq.*& *c.*10.*n.*24. & 25.*in fine*,Fuſar.*d. q* 339.*n* 36.*cum ſeq.* vbi *n.*39. ait, procedere limitationẽ, quamuis teſtator cum dict. vniuerſali vocaſſet hæredes, vt ſi omnes,vel quoſcunque hæredes ſubſtituiſſet, & citat Menoch. *d. præſ.*130.*n.*19.Intrigl.*d. cent.*3.*q.*54. *n.*7. Ruſtic. *d. lib.*3.*c.*3.*n.*31.*cum ſeqq.*contra Rol. *conſ.*87.*n.*14. *lib.* 2.Peregr.*d.art* 32.*n.*31. *in fine.* 13 Sublimita dupliciter primò, quando diſpoſitio non potuiſſet verificari in hæredibus ſanguinis, quia de extraneis hæredibus intelligeretur, vt per Socin.ſen. *conſ.*13. *in princip.lib.*3. vbi loquitur de Sacerdote ſubſtituto, Pereg.*d.art* 32. *num.*31. *ad med.* vbi ait quando de neceſſitate in deſcendentibus diſpoſitio non potuiſſet verificari.Ruſtic.*d.lib.*3.*c.*3. *n.*39. vbi loquitur de valdè ſene ſubſtituto, qui liberos habere non poterat: ſecundò,quando ſubſtitutus eſſet extraneus; nam tunc etiam eius hæredes extranei dicerentur vocati,hæredibus vocatis, Hieron. Gabr. *conſ.*132.*q.*4.*n.*28.*lib.*1.Ruſtic. *d. lib.*3.*c.*3. *num.*38. Fuſar.*d.q.*339.*n.*45.

14 Limita quartò,quando teſtator ſubſtituiſſet filio decedenti alios filios ſuperſtites, & eorũ hæredes, quæ intelligi debet de hæredibus ſanguinis,ne hæres extraneus, excluſis deſcendẽtibus teſtatoris,admittatur contra præſumptam illius mentẽ, qui creditur magis dilexiſſe deſcendentes ſuos, quàm extraneos,Pariſ.*conſ.*44.*lib.*3. Socin. iun. *conſ.*158.*lib.*2.Alciat. *reſp.*491. *num.*3. aliàs *reſp.* 43.*lib.*2.Anton. Gabr. *d. concl.*2. *num.*15.Card.Mant.*d.lib.*8. *tit.*14.*n.*8.Menoch.*d.lib.*4.*præſ.*130.*n.*20. Pereg.*d. art.*32.*n.*20.& 40.Fuſar.*d.q.*339.*n.*48.

15 Limita quintò, vbicunque minùs dilectus præfertur magis dilecto,Anton.Gabr. *d. concl.*2. *n.*16. Intrigl *d.cent.*3.*q.*54.*n.*11.Ruſtic.*d.lib.*3.*c.*3.*n.*5.Fuſar.*d.q.*339.*n.*55.

16 Limita ſextò,quando vocati eſſent hæredes maſculi, quia tunc ſoli deſcendentes cenſentur vocati, Guid.Papæ *quæſt.*485.*num.*3.Crauet.*conſ.*38.*num* 5. Alciat.*reſp.*125.*n.*9.*lib* 9.Ioſeph.Ludou.*d. concl.*16. *illat.*82.*verſ.fallit*,Anton.Gabr.*d.tit.de verbor. ſignif. concl.*3.Cardin.Mantic.*d.lib.*8.*tit.*14.*num.*15. & *ſeq.* Sim.de Prætis *de interp.vltim.volunt. fol.*197. *n.*11.

Menoch.d.lib.4.præſ 130.num.23.& conſ.958.n.11. verſ.nono,Pereg.d.art.32. num.45. & conſ 54. n.24. lib.2.Mari.Anton.var.reſolut. lib.1. reſolut.7. num.5. verſ.tum quia quando, & num.12. vbi idem dicit ſi vocati ſint hæredes ſanguinis,Intrigl.d. cent.3. q.54. num.9.Ruſtic.d.lib.3.cap.2. num.10. & cap.3. n.26. Fuſar.d.quæſt.339.num.56. vbi num.58. poſt Socin. ſen. Ruin. Cardin. Manric. & alios contra Peregr. intelligit limitationem procedere quando vocati ſunt hæredes maſculi ſimpliciter, quia tunc ſoli deſcendentes maſculi cenſentur vocati;ſecus verò ſi vocati eſſent hæredes maſculi de iure ſuccedentes,vel legitimi hæredes maſculi,quia tunc non extantibus maſculis deſcendentibus venirent agnati maſculi tranſuerſales.

17 Limita ſeptimò,quando filij eius, cuius hæredes ſunt vocati, ſunt honorati in teſtamento, & ſic dilecti, Alciat.reſp.491.num.3.verſ.tertius eſt,aliàs conſ. 43.n.12.lib.9.in vlt.impreſ.Menoch.d.lib.4.præſ.130. num.22.Ruſtic.d.lib.3.cap.2.n.9.Fuſar.d. quæſt.339. num.62.

18 Limita octauò, ſi teſtator ſubſtituit aliquem ex ſuis deſcendentibus,vel coniunctam perſonam, & eius hæredes, quia intelligitur de hæredibus ſanguinis,Crauet. conſ.38.num.3. & conſ.593. num.13. Cardin.Mantic.d.lib.8.tit.14.num.13. Menoch.conſ. 958.n.8.Fuſar.d.q.339.n.63.vbi num.64. ampliat limitationem quamuis alternatiuè perſona coniuncta ſit ſubſtituta,vel eius hæredes.

19 Limita nonò, quando vocati ſunt hæredes ex ſuo corpore deſcendentes; nam tunc ſolùm hæredes ſanguinis ſunt vocati,Crauet.conſ.38.n.2. Card. Mantic.lib.11.tit.1.n.9.in fine, Ruſtic.d. lib.3. cap.3. n.24.Fuſar.d.q.339.n.65.

20 Limita decimò, quando teſtator in vna parte teſtamenti fecit mentionem de liberis Titij, & poſtea in alia parte vocauit hæredes Titij, & ſic ſe referret ad filios de quibus ſuprà, maximè ſi adhibuiſſet dict. dicti heredes,&c.Ruin.conſ.108. n.3. lib. 2.Pariſ.conſ.86.n.36.lib.2.Crauet. conſ.98.n.5. Ant. Gabr.d.concl.2.num.17.Menoch.conſ.117.num.28.& conſ.1177.n.1.Pereg.d.art.32.n.41. Fuſar.d. q.339. num.66.

21 Limita vndecimò, quando ex communi vſu loquendi venirent ſolùm deſcendentes appellatione hæredum, quia verba teſtatoris, & de hæredibus ſanguinis intelligenda erunt, Socin. iun. conſ.158. num.6.lib.2.Alciat.reſp.491.num.3. verſ. ſecundus eſt, aliàs conſ.43.num.10.lib.9. Natt. conſ.130.n.2. Crauet.conſ.108.num.4.Cephal.conſ.417.num.8. Anton. Gabr.d.concl.2.num.18.Menoch.conſ.978. n.12. Pereg.art.32.num 42.Ruſtic. d. lib.3. cap.3. n.6. Fuſar. d.quæſt.339. num. 67. vbi num.68. intelligit vt vſus loquendi attendatur ſolùm in teſtamento materna, & vulgari lingua ſcripto, ſecus in Latinè ſcripto.

22 Limita duodecimò, quando teſtator dixiſſet quod bona tranſirent de hærede in hæredem, quia exponitur de deſcendente in deſcendentem, Dec. conſ.77.n.2.lib.5.Anton.Gabr.d.concl.2.n.22.Card. Mantic.d.lib.8.tit.11.n.6. & tit.14. n.14. Pereg. d. art.32.n.45.Intrigl.d. cent.3.q.54 n.9. Ruſtic. d.lib. 3.cap.3.n 35.Fuſar.d.q.339.n.69.

23 Limita decimotertiò quando vocati eſſent hæredes & deſcendentes, quia dicuntur vocati hæredes,qui ſunt de deſcendentibus,Peregr.d.art.32.n. 48.Fuſar.d.q.339.n.70.vbi n.71.ſecus dicit quando vocati ſunt deſcendentes & hæredes, quia tunc hæredum mentio ſtaret augmentatiuè.

24 Limita decimoquartò, ſi teſtator legitimos hæredes vocaſſet, quia intelligeretur vocaſſe illos, quibus abinteſtato ex lege debetur hæreditas, l.3. §.de illo,ff.pro ſocio,l.illud,ff.de acquir.hæredit.Cardin. Mantic.d.lib.11.tit.1.n.10.Pereg.d.art.32.n.49. Fuſar.d.q.339.n.79.

Limita decimoquintò, quando vocati eſſent hæredes vtriuſque ſexus; nam de hæredibus ſanguinis interpretatio facienda eſt,Crauet.conſ.38.num.2. Pereg.d.art.32.n.50.Ruſtic.d.lib.3.c.3.n.25. & 37. Fuſar.d.q.339.n.74. 25

Hæredum mentio vbi fit conditionaliter, vt ſi dictum ſit,ſi inſtituens ſine hæredibus deceſſerit, ſubſtituo Titium,tunc conditio intelligitur de hæredibus ſanguinis, aliàs non extantibus deſcendentibus non deficeret conditio fideicommiſſi,ita Anton.Gabr.d.tit.de verb.ſignif.concl.2. num.11. Card. Mantic.d.lib.8.tit.14 num.5.& lib 5.tit.1. n.9. Sfort. Odd.d. compend.ſubſtit.p.6. q.2.in 1.part. quæſtionis, Menoch.conſ.958.num.3.& d. lib.4. præſ.130. n.24. Craſſ.§.fideicommiſſum, q.21. num.1. & §. hæreditas, quæſt.11.num.15.Pereg.d.art.32.n.36.& 37.& conſ. 68.in fine,lib.5.Intrigl. d.cent.3.q.54.Ruſtic.d.lib.3. c.3.Ceuall.commun.contra communes,q.538. Fuſar.d. q.339.num.75.cum ſeqq.vbi num.78.ampliat, vt nec extranei hæredes veniant, licèt poſiti ſint in conditione cum verbis vniuerſalibus, vt dictum ſit, ſi deceſſerit ſine hæredibus quibuſcunque, quia & adhuc intelligitur de deſcendentibus. 26

Hæredis appellatione in dubio venit hæres vniuerſalis,non autem hæres in re certa,l.hæreditas, ff.de regulis Iuris,l.quadam,§.nihil ff de edendo, l. quoties,C.de hæred.inſtit.Ruin.conſ.9.num.12.lib.1. Crauet.conſ.186.num.2.Cardin. Mantic.d. lib.8. tit.14. num.12.Sim.de Prætis de interpret. vltim. volunt.fol. 178 num.11.& fol.199.num 35.Pereg.d.art.52. n.8. & 29 Fuſar.d.tract.de ſubſtitut.quæſt.341. Ratio eſt, quia adeunte hærede vniuerſali inſtitutus in re certa,habetur loco legatarij,l.ex facto, ff.de hæredib. inſtit.d.l.quoties,Menoch.d.lib.4. præſ.20. Pereg. de fideicom.art.3.n.7.Crauet.conſ.186.n.2. vbi dicit hæredem in re certa non eſſe propriè hæredem, ſed ſecundùm quid,& quod ideo diſpoſitio loquens de hærede,non verificatur in hærede in re certa;etiam conceſſo quod ſit ſpecies mixta participans de hærede vniuerſali, & legatario. 27

Amplia etiam quod vocati ſint hæredes & ſucceſſores, nam adhuc intelligitur de hæredibus, & ſucceſſoribus vniuerſalibus,non ſingularibus, nam quando dicitur,hæredibus, intelligitur de hæredibus vniuerſalibus,qui ſuccedunt de iure Ciuili, & dum poſtea eſt additum verbum, ſucceſſoribus, intelligitur de ſucceſſoribus vniuerſalibus,qui ſuccedunt de iure prætorio, ita Roland. à Valle conſ.53. lib.3.Pereg.d.art.32.in fine,Fuſar.q.341.n.5. 28

Limita quando teſtator vocaſſet quoſcunque hæredes,vel quoſcunque ſucceſſores, quia tunc veniret hæres in re certa,vel ſucceſſor ſingularis, vt per Anton.Gabr.d.tit.de verb.ſignif.concl.4.n 5.Pereg. d. art.32.in fine,Fuſar.d q.341.n.7. 29

Limita etiam quando verbum, hæres, reſtringeretur ad deſcendentes, quia tunc & deſcendens in re certa inſtitutus veniret, Anton. Gabr. d.tit. de verbor.ſignif.concl.2.num.20.Cardin.Mantic.d.lib.8. tit.14.n.12.Intrigl.d.cent.3.q.54.n.5.Fuſar. d. q.341. num.8. 30

Hæredis appellatione venit fœmina, l.hæredis appellatione,ff.de verbor.ſignificat l.ex facto,§.fin.ff. ad Trebell.l.3 C.de legit.hæred.Sfort.Odd.conſ.46. n.34. cum ſeqq.& conſ.68.num.16.Bardel.conſ.81.num.13. & 14.Menoch.d.lib.4.præſ.84. num.34. & conſ.680. num.18, 35

*num.18.& 19.conſ.732.num.54.& conſ.926.num.10. & conſ.1053.num.5.*Sim. de Prætis *de interpret. vlt. volunt.fol.199.n.38.& fol. 293. num.67. & fol. 337. num.10.*Surd.*deciſ.95.num.13.*Magon.*Lucen.dec.7. num.1.& deciſ.14.n 4.*Mari.Anton.*var. reſolut. lib. 1.reſol.34.num.2.* Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent.lib.22.tit.14 num.22.* Rot.*in Recanaten. ſucceſſionis 18.Februarij 1622.coram bonæ mem. Buratto,in impreſſis,deciſ.603.*vbi D.Ioan. Franciſcus Florentillus in annot. plures refert concordantes, latè Fuſar.*d.tract.de ſubſtitut.q.342.n.1.*vbi *n.2.* poſt Peregr.*d.art.32.n.43.poſt princip.* ait quod & fœminæ continentur quando dictum fuit bona tranſire de hærede in hæredem,& *num.3.& 4.*ſubdit idem eſſe ſi vocati eſſent filij & hæredes, quia fœminæ veniunt, maximè ſi vocati eſſent quicunque hæredes, etiam quod eſſemus in materia non tranſitoria ad fœminas,& *n.6.*declarat non procedere hoc appellationum, quando teſtator proprias filias excluſit inſtituendo maſculos, quia ſi poſtea vocat hæredes, vel ſucceſſores, non intelligitur de fœminis, ſed tantùm de maſculis.

32 Hæredum appellatione, vbi vocati ſunt, veniunt hæredes hæredum, *l. hæredis appellatione, l. ſciendum,ff.de verb.ſignif.l. qui per ſucceſſionem, ff. de regulis Iuris,l.3.§.fin.de petit.hæred.*Cephal.*conſ 499. n.13.cum ſeqq.*Tiraq.*de retract.conuent. §.1.gloſ.6.n. 21.*Card.Mantic.*d.lib.8.tit.14.n.21.*Præt.*de interpr. vltim.volunt.fol.198. n.21. cum ſeqq.* Menoch. *conſ. 89.n.134.& conſ.867. n.16. cum ſeqq. & conſ.1071. num.1.cum ſeqq.*Ioſeph.Ludou.*concl.16.illat.44.verſ. ampliatur quartò,*Peregr.*d.art 32. num.60. cum ſeqq.* Card.Tuſch.*tom.4.lit.H,concl.74.* Fuſar.*d. tract. de ſubſtitut.q.343.à princip.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.3.q.24.n.44.*latè Mari.Anton. *var. reſolut. lib 2. reſol.52.per totam,* & præcipuè *à num.*8. Griuel. *Dolana deciſ.86. num.26. & 28.* vbi intelligit impropriè.

33 Amplia vt procedat, ſiue in numero plurali, ſiue in numero ſingulari facta ſit mentio hæredum, vt expreſsè tenent Card.Mant.*d.lib.8.tit 14. n.21.* Peregr.*d.art.32.n.61.*Fuſar. *d.q.343.n.4.*

34 Limita multis modis, & primò quando hæres eſt vocatus ad rem, quæ ſui natura non tranſit ad hæredes, vt ſi vocatus ſit ad vſumfructum Titius,& & eius hæredes, quia de primo tantùm hærede intelligitur,*l.antiquitas,C.de vſufr.*Mantic. *d.lib.8. tit. 14.num.22.*Menoch.*d.lib.4 praſ.130.num.6.*Ioſeph. Ludou.*d.concl.16.illat.44.verſ.tertiò limitatur,* Fuſar.
35 *d. q.343. num. 5.* Secundò limita quando teſtator vocaſſet hæredes alicuius tertij iam defuncti, quia tunc diſpoſitio reſtringitur ad primos hæredes, qui fuerunt cogniti teſtatori, Peregr. *d. art.32. num.66.* Fuſar.*d.quæſt.343.num.6.* Tertiò limita quando teſtator ſubſtituiſſet hæredes non alicuius tertij, ſed proprios, vt ſi facto legato Titio poſt Titij mortem ſubſtituatur hæres; nam mortuo hærede primo ante Titium cauetur diſpoſitio, nec admittitur hæres hæredis, Cephal. *conſ 158. n.27. & 28. lib.2. & conſ.499.num.21.lib.4.*Hieron. Gabr. *conſ.132. q.4. n.29.lib.1.*Peregr.*d.art.32.num.74.& ſeqq.* Fuſar. *d. quæſt.343. num.9. cum ſeqq.* vbi *num. 11.* intelligit quando res ſimpliciter fuit legata, & poſt mortem Titij ſubſtitutus hæres, ſecus ſi legatario eſſet relicta res ad vitam, quia eo caſu hæres hæredis admitteretur, niſi poſtquam factum fuit legatum ad vitam, additum eſſet, & poſt mortem Titij ſubſtituo hæredem; nam tunc intelligeretur de hærede ſcripto, itaut eo decedente ante legatarium, ſubſtitutio de hærede ſit facta caduca. Quartò limita

vbi vocati eſſent hæredes nominatim, vel per di- 36
ctiones relatiuas, *infraſcripti, ſupraſcripti, dicti*, & ſimiles, tunc ſoli ſcripti in teſtamento admitterentur, & illis mortuis ante grauatum fideicommiſſum, vel legatum, tanquam caducum remaneret apud eũ, Ioſeph.Ludou.*d.illat.44.verſ. limitatur primo,& verſ.quinto limitatur,*Card.Mantic.*d.lib.8. tit.14. n. 22.*Ruin.*conſ.29.num.5.lib.2.* Mari. Anton. *d. lib.2. reſol.52.num.9.& 10.*Peregr.*d. art.32. num.79.* Fuſar.*d.quæſt.34.num.14.* vbi *num.15.*intelligit niſi eadem militaret ratio tam in primo, quàm in ſecundo hærede, nam tunc non obſtantibus verbis relatiuis hæredis, hæres comprehenderetur,& *num. 17.* extendit ampliationem etiam quando teſtator vocaſſet hæredem ſuum, vel dixiſſet, *ſubſtituo hæredem meum*, nam tunc non veniret hæres hæredis, quaſi reſtrictio facta ſit ad primum hæredem.

Hæredem grauans, dicitur grauaſſe & hære- 37
dem hæredis,*l.annuam,ff.de annuis leg.* Peregr. *de fideicommiſſ.art.32.num.67.cum ſeqq.*Fuſar. *d. tract. de ſubſtitut.quæſt.344.per totam,*vbi declarant non procedere quando teſtator nominatim grauaſſet primum hæredem, vel relatiuis verbis, dicendo, quiſquis mihi hæres erit, quia intelligeretur de hærede ſcripto, non autem de hærede hæredis.

Hæredi facta prohibitione alienationis dici- 38
tur facta,& hæredi hæredis, Tiraq. *de retract. conuent.§.1.gloſ.6.num.24.*Cephal.*conſ.318. num.84. & conſ.499.num.19.*Pereg.*d.art.32.num.67.& conſ.58. num.1.cum ſeqq lib.1.*Ruſtic.*in d.l.annu,lib.6. cap.11. num.28.verſ.tertio,*Fuſar.*d. tract. de ſubſtitut. q.343. num.3.*

Vtrùm vocati ſint filij hæredes, vel filij & hære- 39
des, requiratur, quod cum effectu ſint hæredes, vide latè Fuſar.*d.tract.de ſubſtit.q.340.n.15. cum ſeqq. & q.421.per totam.*

Hæredum ſuorum appellatione, ſtrictè ve- 40
niunt hæredes habentes ius ſuitatis,*l.in ſuis, ff.de liber.& poſth.*Caſtren.*conſ.375 Viſis omnibus,n.4.lib.1.* Quandoque largè veniunt hæredes etiam non habentes ius ſuitatis,*l.1.ff.de ſuis, & legit. hæred.* & ſecundùm hanc interpretationem comprehenduntur hæredes proximiores, qui abinteſtato ſuccedunt, Caſtren.*conſ.375.num. 4. lib.1.* Interdum largiſſimè veniunt omnes hæredes, Bald. *conſ.76.* De deſcendentibus *lib.4.*prout refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ.tom.7.lit.S,concl.923.à princip.*& ita veniunt hæredes etiam extranei, iuxta ea quæ Fuſar. *de ſubſtit.q.318.n.4.*

Appell. CXIV.

Homicidium

Homicidii appellatione non comprehen- 1
ditur parricidium, vt per Carr.*in pract.crimin. §.homicidium, il 4. num.148.* Surd. *conſ.33. num.16.* ibi *num.23.* poſt Bologn.*conſ.63.* ait quod parricidium includitur in ſtatuto loquente de homicidio, quando dicitur omnis homicida, vel nullus homicida, quia generalis loquutio nihil reliquit intactum, & natura generalis ſermonis eſt concludere omnes caſus & perſonas, etiamſi maior eſſet ratio in vno caſu, vel in vna perſona, quam in aliis, per e quæ dixi *Axiom.106,num.1.* 2

Appell. CXV.

Hiſpania.

1 *Luſitania venit Hiſpaniarum Regnorum appellatione.*

2 *Adminicula ad perficiendam probationem ſolent admitti.*

3 *Ordinarius non poteſt ſtatuere contra Ius commune.*

4 *Hiſpaniarum Regis appellatione, vbi aliquid conceditur illi expreſſo proprio nomine, venit etiam tanquam Rex Neapolitanus.*

5 *Philippus Rex Hiſpaniarum appellatur ratione maioris dignitatis, & poteſtatis.*

1 Hiſpaniarvm Regnnrum appellatione venit Luſitaoia, vt tradit Nau. *conſil. 1. num. 2.* de decimis, in nouis, & poſt maturam conſiderationem, ſemel & iterum cauſa propoſita fuit reſolutum per Rotam *in Bracharen. fructuum 3. Decembris 1627. coram R. P. D. meo Pirouano.* nam cùm ibi accerrimè diſputaretur an Luſirania, vti vnum ex Hiſpaniarum Regnis, gauderet generali illa conſuetudine Regnorum Hiſpaniæ, quod hæredes beneficiorum ſuccedant in fructibus à ſolo ſeparatis, & nondum exactis, canonizata & firmata per eandem Rotam quoad Regna Caſtellæ, Nauarræ, Valentiæ, Aragoniæ, & Comitatum Cathaloniæ, vt in decisionibus ibidem citatis, tandem affirmatiuè fuit reſponſum; licèt enim generalis illa conſuetudo dici non poſſet probata ex conſuetudine aliorum Regnorum, dum illa minimè extenditur de loco ad locum; tamen quia argumentum non deſumitur ex locali conſuetudine, aut ratione illius ad extenſionem quoad alia Regna, ſed ex multis Regnis ad comprehenſionem aliorum eiuſdem regionis, ideò inter illa Regnum Luſitaniæ comprehendi merito fuit reſolutum, eo maximè, quia pro huiuſmodi locali conſuetudine multa concurrebant adminicula, quæ ad perficiendam probatio-
2 nem ſolent admitti, *cap. fin.* ibi, tanquam vehementer adminiculãtes, *de ſucceſſ. ab inteſtato, l. inſtrumenta,* ibi, adminiculis adiuuantur, *C. de prob.* Guid. Papæ *deciſ. 441.* Achil. *deciſ. 1. de confeſſ.* Rot. *deciſ. 376. p. 1. recent.* nam datur vnus teſtis ex duobus in Curia examinatis, qui deponit de hac cõſuetudine in diœceſi Bracharenſi, & pro notorio allegabatur quod in Regno Portugaliæ, prout in aliis Regnis Hiſpaniarum, non colliguntur ſpolia clericorum à Collectoribus Ordinariis, ac demum de hac generali conſuetudine atteſtantur Cou. *in cap. cùm in officiis, n. 9. de teſtament.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 2. c. 1. num. 102.* quorum dicta etſi de per ſe non releuent ad perfectam probationem, cùm non deponant de Curia in qua practicatur, Gabr. *de prob. concl. 4. n. 3.* attamen pro adminiculo tanquam de fama affirmantes poſſunt deſeruire. Quibus accedebat Conſtitutio Synodalis, non quidem de per ſe diſponens, vt fuit præſuppoſitum in alia deciſione ſuper
3 hac re facta, quia non poteſt Ordinarius ſtatuere contra Ius commune, *cap. vinentes, de iureiur.* Felin. *in cap. quod ſuper his, num. 4. in 1. fallent. de maiorit. & obed.* Rot. *in Calaguritana de Olinar. 22. Martij 1604. coram bonæ mem. Penia*, ſed tanquam acceſſoria, & inhærens conſuetudini, & adminiculans vniuerſalem Regnorum comprehenſionem ſupradictam, quæ Conſtitutio eo magis ad hanc probationem coadiuuandam videtur deſeruire, quia dabantur duo teſtes bene concludentes de illius obſeruantia ab anno 1538. quo condita fuit à Cardinali Henrico Archiepiſcopo Bracharen. abſque eo quòd ſucceſſores in beneficiis conqueſti fuerint, nec Collectores manum appoſuerint.

Hispaniarvm Regis appellatione, vbi ali- 4
quid conceditur pro Regnis Philippi Hiſpaniarum Regis, ex communi loquendi conſuetudine, venit ille etiam tanquam Rex Neapolitanus, & includitur Regnum Neapolis; nam dicitur eſſe Philippi Regis Hiſpaniarum, quia in qualibet materia verba magis ſunt intelligenda ſecundùm communem vſum loquendi, quàm ſecundum propriam verborum ſignificationem, *l. Labeo, §. idem Tubero, ff. de ſupell. leg.* tum quia verba illa, *Hiſpaniarum Regis*, intelliguntur eſſe appoſita cauſa demonſtrationis, & ideo non reſtringunt *l. Mela, in princip. ff. de aliment. leg. l. inſula, in fine, ff. de acquir. rerum dominio*, Ruin. *conſ. 97. num. 4. lib. 2.* tum denique quia 5
Philippus Rex Hiſpaniarum appellatur ratione maioris dignitatis, & poteſtatis, arg. *l. quæritur. ff. de ſtatu homin. l. cùm in diuerſis, ff. de relig. & ſumpt. funer. l. imperium,* & ibi poſt alios notat Alciat. *n. 9. ff. de iuriſdict. omnium Iud.* Alexand. *conſ. 7. num. 4. lib. 7.* quibus fundamentis ita fuit reſolutum in Rot. apud Mant. *deciſ. 59. per totam.*

Appell. CXVI.

Homo.

1 *Vniuerſitas non venit appellatione hominum certi loci.*

2 *Diſpoſitio loquens de conueniendis hominibus ex tali Collegio, non intelligitur de Collegio, ſed de ſingulis.*

3 *Hermaphroditus quando non veniat appellatione hominis.*

4 *Hermaphrodito facultas non datur vtendi vtroque ſexu, ſed eo tantùm in quem incaleſcit magis.*

5 *Infans non continetur hominis appellatione.*

Hominvm certi loci appellatione non 1
venit vniuerſitas, ſed particulares homines, vt per Felin. *in cap. cam te, num. 15. de reſcript.* quem refert Cardin. Tuſch. *practicar. con- 2
cluſ. tom. 6. lit. P, concluſ. 318. num. 10.* Vnde dicit Pute. *deciſ. 84. num. 2. lib. 1. in correctis*, quod diſpoſitio loquens de conueniendis hominibus ex tali Collegio, non intelligitur de Collegio, ſed de ſingulis, quia aliud ſunt ſinguli, aliud vniuerſi.

Hominis appellatione non venit hermaphro- 3
ditus, vt per Nicot. *alleg. 1. part. 2. num. 25.* Intellige vbi in eo viget magis ſexus fœmineus, vel eſt paritas in vtroque ſexu, iuxta ea quæ tradunt gloſ. *in cap. ſi teſtes, §. hermaphroditus, 4 q. 3.* Syluest. *in ſum. verb. hermaphroditus*, Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de diſcipl. cleric. §. 8. à n. 1.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 106.* Ego ipſe de officio, & poteſtate Epiſcopi, *p. 2. alleg. 10. num. 28. ſecundum Lugdunen. impreſſionem*;
non enim vtroque ſexu vtendi hermaphrodito fa- 4
cultas conceditur; ſed eo tantùm in quem incaleſcit magis, *l. quæritur, ff. de ſtatu homin.* cùm aliter horrendum monſtrum prodiret duos in vno Matrimonio viros eſſe, duáſque vxores, & ſi vicibus coirent,

parerétque

parerentque, vterque in pariendo vxor, & gignendo maritus forent. Verùm vbi in conſtitutione eſſet dict. *ſi quis*, comprehenderetur hermaphroditus, quia dictio illa, *ſi quis*, complectitur tam maſculos, quàm fœminas, *l. verbum, ff. de verborum ſignif.* vbi Rebuff. *in verſ. quid in hermaphrodito, pag.* 14. hoc ipſum tradit in hoc caſu.

5 [Hominis appellatione infans non continetur. Iacob. Cuiac. *lib. 6. obſeru. 21.* nouiſſimè Didacus Narbona *de ætate ad humanos actus requiſita, an. 7. q. 2. n. 5.*]

Appell. CXVII.

Immobilia.

1 *Redditus annui veniunt appellatione immobilium.*

2 *Cenſus redimibiles non veniunt immobilium appellatione.*

3 *Actiones ad immobilia veniunt appellatione immobilium.*

4 *Pecunia deſtinata ad emptionem prædiorum, & in branchis campſorum poſita, venit appellatione immobilium.*

5 *Naues an contineantur appellatione immobilium? remiſſiuè.*

1 IMMOBILIVM appellatione veniunt annui redditus, *Clem. exiui, §. cúmque annuis redditus, de verb. ſignificat. gloſ. verb. annuos, in l. iubemus, nulli, C. de ſacroſ. Eccleſ. & verb. ciuiles*, per text. *ibi in auth. de non alienando, §. hac ergo*, Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſ. 6. num. 4.* Menoch. *remed. 1. recuper. n. 45.* Matien. *l. 7. gloſ. 1. a n. 18. tit. 11. lib. 5. noua Recopil.* Felic. Solis *de cenſib. tom. 1. lib. 1. cap. 7. num. 2. & lib. 2. cap. 3. à n. 32. & tom. 2. lib. 1. c. 1. n. 3.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 3. collect.* 668. Gaſp. Roder *de annuis redditib. lib. 1. q. 3. n. 8. & q. 14.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 10. in princip.* Nicol. Garc. *de benef. p. 2. c. 5. n. 95.*

2 Non ſic cenſus redimibiles, quia attento futuro euentu, & redemptionis tempore inter mobilia cenſetur, Anton. Gom. *de cenſib. cap. 3. num. 4.* Matien. *l. 2. gloſ. 1. n. 83. tit. 9. lib. 5. noua Recopil.* Nicol. Garc. *d. c. 5. n. 96.*

3 IMMOBILIVM appellatione veniunt actiones ad immobilia, vide Viui. *Neapol. deciſ. 138. a n. 46.* Matth. Coler. *de proceſſibus execut. p. 1. c. 3. n. 236. cum ſeqq.* Menoch. *de præſumpt. lib 4. præſ. 42. num. 16. cum ſeqq & conſ. 300. n 41.* Valaſc. *conſ. 77. in princip.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c. 12. n. 9. & 10. & de emptione & vendit. c. 13. n. 11.*

4 IMMOBILIVM appellatione venit pecunia deſtinata ad emptionem prædiorum Viui. *tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 1. num 278. verſ. necnon pecunia deſtinata*, Ioſeph. Ludou. *tom. 3. tit. de verbor. ſignif. concl. unica, ampl. 3. in 2. mihi* 541. Ceuall. *communium contra commun. quæſt.* 312. Bernard. Græuæ *ad pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 10. conſid. 2.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 13. num. 32.* quicquid dicant Menoch. *d. lib. 4. præſ. 138. num. 3.* & Theſaur *Pedem. deciſ 160. num. 6.* Vnde pariter pecuniam in brãchis campſorum poſita, iure rerum immobilium cenſeri reſoluunt Tiraq. *de retractu lignag. §. 1. gl. 7. n. 114.* Ioſeph. Ludou. *concl. 48. n. 4.* Bajard. *ad Clar. §. fin. q. 78. n. 151.* Simoncel. *de decretis lib. 3. c. 8. ſub n. 118.* Rein. Budel. *de monetis lib. 1. cap. 25. num. 16.* Steph. Gratian. *Marchia deciſ. 95. num. 90.* licèt contrarium teneant Paul. Montan. *de tutel. cap. 33. n. 180.* Cardin. Mantic. & Pinel. quos refert & ſequitur Theſaur. *d. deciſ. 160.*

IMMOBILIVM appellatione an contineantur naues? vide Strach. *de mercat. tit. de nauibus, part. 2. num. 31.* Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 7. num. 88.* Menoch. *remed. 1. recuper. n. 42. & 43.* Valaſc. *de iure emphyt. quæſt. 12. n. 9.* & an & quando molendina? vide Tiraq. *d. gloſ. 7. num. 92.* Card. Tuſch. *tom. 5. lit. M, concl. 303. num. 4. cum ſeqq.* latè Gutier. *lib. 3. practic. q. 91. n. 2. cum ſeqq.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo contractum, num. 14.* qui reſoluunt molendina in terris cum ſuis ædificiis, ſeu in ripis fluminum, inter immobilia computari; ſecus verò ſi ſuper nauibus in flumine ſunt fabricata, vel fluminis impetu inſtar nauium mouentur. 5

Appell. CXVIII.

Infirmitas.

INFIRMITATIS appellatione venit grauis, Franc. *in c. 2. in 3. not. de renunc. lib. 6.* Anch. *conſ. 238. in 2. & ult. col.* Felin. *in c. ult. de except.* quos refert & ſequitur Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 12. q. 6. n. 10.* Menoch. *de arbitr. caſu 429. n. 9. in addit.* Gratian. *diſcept. tom. 1. c. 18. num. 14.* & faciunt quæ Alex. *conſ. 186. Viſo proceſſu, in princip. lib 7* quem refert Card. Tuſch. *practic. concl. tom. 8. lit. V, concl. 101. n. 19.* vbi quod verba de amicitia, febre, vulnere, & ſimilibus diſponentia debent intelligi ſimpliciter, & non de modica, illum etiam citat Stephan. Grat. *diſcept. foren. tom. 1. c. 209. n. 18.* licèt quoad effectum reg. de viginti circa reſignationes infirmorum ſufficiat leuis infirmitas, cùm tam ex ea, quàm ex magna poſſit ſequi effectus illius regulæ, Rot. *deciſ. 77. n. 77. p. 2. diuerſ.* Stephan. Gratian. *d. tom. 1. cap. 18. num. 18.* Quando autem dicatur grauis infirmitas relinquitur arbitrio medicorum, Purpur. *in l. 1. num. 539. ff. de offic. eius*, Maſcard. *concl. 896. n. 12.* quos refert Steph. Grat. *d. tom. 1. c. 19. n. 19.* 1

Appell. CXIX.

Inſtrumentum.

1 *Scriptura priuata continetur appellatione inſtrumenti ſecundùm propriam ſignificationem, quæ ſumitur ex alluſione vocabuli, non ſic communi vſu loquendi inſpecto, vt n. 2.*

3 *Scriptura priuata recognita comprehenditur appellatione inſtrumenti.*

4 *Teſtimonia veniunt appellatione inſtrumentorum.*

5 *Acta iudiciaria veniunt appellatione inſtrumentorum.*

6 *Teſtamentum, & codicillus veniunt appellatione inſtrumentorum.*

7 *Inſtrumentum validum & ſolemne, venit quandocunque de inſtrumento ſimpliciter fit mentio.*

INSTRVMENTI appellatione continetur ſcriptura priuata ſecundùm propriã ſignificationem, quæ ſumitur ex alluſione vocabuli, Bal. *in l. 1. n. 6 C.* 1

de iureiur. Tiraq. de retractu lig. §. 2. gloſ. 1. n. 29. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſ. 41. n. 8. Socin. conſ. 62. In præſenti conſultatione, n. 18. verſ. his tamen non obſtantibus, lib. 1. Caroc. deciſ. 49. n. 3. cum ſeqq. Cardin. Tuſch. tom. 4. lit. I, concl. 235. à princip. Genua de priuata ſcriptura lib. 1. q. 4. dub. 1. à n. 1.

2 Instrvmenti appellatione, communi loquendi vſu inſpecto, priuata ſcriptura non continetur, Tiraq. d. gloſ. 1. num. 30. Roman. conſ. 23. n. 2. verſ. contrarium, Triuiſ. lib. 1. deciſ. 40. n. 8. Villagut de extenſ. legum in genere, prælud. 24. n. 27. Caroc. deciſ. 49. n. 10. & 11. Rebuff. ad l. 99. ff. de verbor. ſignific. verſ. tertiò nota, pag. 420. Carol. de Graſſis in tract. de exception. in prælud. num. 80. Petr. Caball. conſ. 24. n. 13. Genua vbi ſuprà, n. 18. cum ſeqq.

3 Limita quando priuata ſcriptura eſſet recognita, & per ſe probans, eo enim caſu cum publico inſtrumento omnino accedere videatur, abſque dubio illius appellatione comprehendetur, ita Magon. Lucen. deciſ. 40. n. 17. cum ſeqq. Bertazol. de clauſulis in rub. n. 3. Carol. de Graſſis d. tract. de except. in prælud. n. 78. Carol. deciſ. 49. num. 16. cum ſeqq. Genua d. tract. de ſcriptura priuata, lib. 1. quæſt. 1. num. 28. cum ſeqq.

4 Instrvmentorvm appellatione veniunt teſtimonia, l. 1. C. de fide inſtrum. Iaſ. in repet. l. admonendi, ff. de iureiur. num. 322. & 323. Cuman. conſ. 98. Bald. conſ. 33. verſ. ſecundo videndum, lib. 1. Ioan. de Imola conſ. 67. in princip. Card. Tuſch. d. lit. I, concluſ. 235. num. 9. & tom. 6. lit. P, concluſ. 771. num. 2. Bertazol. de clauſulis inſtrument. in rubr. num. 2. vbi intelligit, præcipuè quando in vtroque eſt eadem ratio, ſubditum inſtrumentorum mentione in ſtatutis facta non venire teſtes, Sbroz de Vicario Epiſcopi lib. 1. quæſt. 64. num. 3. prout etiam nec veniunt in Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 9. in princip. dum ait quod titulus iuſpatronatus, qui ſit in fundatione, vel dotatione, oſtendatur ex authentico inſtrumento: nam per hæc verba teſtium probationem remanere excluſam, tenent Ricc. in praxi rerum fori Eccleſ. reſol. 136. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gl. 18. n. 82. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 168. num. 21. Molfeſ. in ſum. Theolog. moralis tract. 6. cap. 5. num. 44. Ego ipſe de officio, & poteſtate p. 3. Epiſcopi, p. 3. alleg. 72. num. 25.

5 Instrvmentorvm appellatione veniunt acta iudicialia, Angel. conſ. 49. Reperitur, vbi quod ſtatutum Florentiæ de ſoluenda gabella mutui, de quo ſit confectum inſtrumentum, habet locum etiam in mutuo, de quo apparet præceptum Iudicis, vel alia condemnatio, Caſtren. conſ. 430. In quadam, num. 3. lib. 1. Cardin. Tuſch. d. concl. 235. num. 3. cum ſeqq. vbi num. 6. poſt Abbat. conſ. 64. Venio, in fine lib. 1. ſubdit quod generaliter appellatione inſtrumenti venit omnis charta continens geſta inter partes, Theſaur. quæſt. forenſ. lib. 2. q. 17. num. 4. Farin. in praxi crimin. quæſt. 155. num. 16. vbi quod veniunt acta ad effectum puniendi notarium illa falſificantem, Rebuff. ad l. 99. ff. de verb. ſignificat. verſ. ſecundo inſtrumentorum nomine, pag. 420. vbi in verſ. quartò nota, ſubdit quod appellatione inſtrumenti venit priuilegium, & in verſ. quinto, ait inſtrumentorum appellatione non venire confeſſionem contra Rot. deciſ. 389.

6 Instrvmentorvm appellatione venit teſtamentum, & codicillus, l. ſi idem, & ibi Iaſ. n. 1. C. de codicill. Steph. Ranchin. concl. 290. p. 1. item lauda & ſententiæ, Caſtren. conſ. 423. Pro confirmatione, col. fin. verſ. non obſtat ſtatutum, lib. 1. Card. Tuſch. d. concl. 235. n. 8. Maſtril. Siciliæ deciſ. 25. n. 3.

Instrvmenti appellatione venit validum, & ſolemne, vnde ſtatutum permittens capturam ſi conſtet de credito per inſtrumentum, intelligitur de inſtrumento valido, & ſolemni, non autem de nullo, ita Roman. conſ. 294. num. 3. verſ. ſtatutum enim, vbi apoſtil. in verb. validi, dat concordantes, refert Cardin. Tuſch. tom. 8. lit. T, concl. 100. num. 7. Sicut etiam non venit inſtrumentum ſimulatum, ex Rebuff. citato loco in verſ. ſexto. 7

Appell. CXX.

Intereſſe.

1 *Damnum mergens, & lucrum ceſſans venit appellatione intereſſe.*
2 *Fructus veniunt appellatione intereſſe.*
3 *Pretij recuperatio in materia emptionis, & venditionis venit appellatione intereſſe.*

Intereſſe appellatione venit damnum mergens, & lucrum ceſſans, Bald. conſ. 182. Locata fuit, in princip. n. 2. verſ. in hac quæſtione lib. 1. Ioan. de Anan. conſ. 76. per totum, quos refert Cardin. Tuſch. practic. concl. tom. 4. lit. I, concl. 296. num. 4. Montaleg. in praxi lib. 1. cap. 11. num. 109. & ſeq. 1

Intereſſe appellatione veniunt fructus, l. loci. §. 2. ff. ſi ſeruit. vend. Natt. conſil. 536. num. 7. Card. Tuſch. d. lit. I, concl. 296. num. 12. vbi num. 10. poſt Bart. in l. ſi filium, §. cùm fundum, ff. de verb. obligation. & Bald. conſ. 182. in fine, vbi dicit, quòd fructus qui percipi potuiſſent ex agro ſi cultus fuiſſet, appellatione intereſſe veniunt, prout etiam fructus non ſati veniunt ſub nomine intereſſe. 2

Intereſſe appellatione in materia emptionis, & venditionis venit recuperatio pretij, vt per text. in l. Lucius, de actionib. empt. tenet Ruin. conſil. 141. num. 6. lib. 1. & cenſuit Rot. deciſ. 280. num. 3. impreſſa per Pacificum poſt ſuum tract. de Saluiano interdicto, vbi num. 4. declarat hoc caſu pretium non repeti vti pretium, ſed vti intereſſe. 3

Appell. CXXI.

Introitus.

Introitvs appellatione continentur redditus, prouentus, & obuentiones, quæ ſunt ſynonyma, gloſ. notabilis in l. Thais, §. libertatem, ff. de fideicom. libert. l. vſufructu, §. vſufructu, ff. de vſufructu, Auguſtin. Beroi conſ. 51. num. 5. vol. 2. Hippol. Riminal. conſ. 19. num. 8. & 9. Surd. conſ. 319. num. 9. vbi tamen num. 12. obſeruat verbum, redditus, plus importare. 1

Appell. CXXII.

Iudex.

1 *Iudicis appellatione continentur Iudices cuiuſcunque ſpeciei.*
2 *Iudicis appellatione non ſolùm venit qui tenet iuriſdictionem, ſed qui habet notionem.*

3 Arbitri

3 *Arbitri compromiſſarij non continentur appellatione Iudicis.*

4 *Iudices propriè ſunt, qui publica auctoritate, non autem priuatorum conſenſu fuerunt inſtituti.*

5 *Statutum pœnale contra eum, qui per ſententiam victus fuerit, non comprehendit illum, qui per compromiſſarij ſententiam fuerit condemnatus.*

6 *Lex in pœnam temerè litigantium ex ſententiis condemnatoriis decimam ſolui iubens, non poteſt extendi contra illum, qui etiam temerè litigans ſententia compromiſſarij fuerit ſuperatus.*

7 *Poteſtas loci venit Iudicis appellatione, etiam in materia ſtatuti.*

8 *Iudicum omnium ſumma diuiſio oſtenditur.*

1 IVDICIS appellatione, vbi profertur indefinitè, continentur Iudices cuiuſcunque ſpeciei, ſiue ſint Ordinarij, vel delegati, ſiue ſint ad cauſas, ſiue ſint executores ad gratias, ſiue arbitri Iuris, vt optimè tradit gloſſ. *verb. ſi à Iudicibus, in Clem. 1. de appellationibus.* Verbum enim, *Iudex*, in Iure generale eſt, comprehendens omnes illos, qui publica iudicandi, & cognoſcendi auctoritate & poteſtate funguntur, & ita non tantùm Magiſtratus, qui propriam, & aliós Magiſtratus; qui licèt alienam, iuriſdictionem tamen habent, de quibus *in l. more maiorum, ff. de iuriſdict. omn. Iudic.* iuncta *l. 1. §. qui mandatam, & per tot. ff. de officio eius*, cum 2 ſimilibus; ſed etiam illi, qui tantummodo habent notionem, prout à iuriſdictione diſtinguitur, vt probat text. *in l. à Diuo Pio, in princip. ff. de re iudic.* ibi, *iudicum à ſe datorum*, *l. à iudice, C. de iudic. l. vlt. C. vbi & apud quem*, cum aliis adductis à Duaren. *lib. 1. diſputat. cap. 53. in princip.* Gouean. *de iuriſdict. lib. 2. in princip. num. 30.* Menoch. *de arbitrar. lib. 1. quæſt. 2. num. 14.* omnes enim iſti Iudices ſunt pariter publica cognoſcendi, iudicandique poteſtate præditi, & vti tales non tam primi, quàm etiam ſecundi Iudices in iure appellantur, vt conſtat ex *tit. ff. de iuriſdict. omn. Iudic.* iuncto *tit. C. de pedaneis iudic.* cum ſimilibus, differúntque inter alia in eo quod qui iuriſdictionem habent, poſſunt non ſolùm iudicare, ſed etiam pro imperio, & poteſtate ſententias ſuas exequi, quod extremum cenſetur iuriſdictionis, *l. 1.* iuncta gloſſ. *verb. extremum, ff. ſi quis ius dicenti non obtemp.* qui verò tantùm notionem tenent, ſolùm iudicare valent intra formam ſibi præſcriptam ſine exequendi poteſtate, quam ſcilicet retinent magiſtratus, qui eos dederunt, *d. l. à Diuo Pio, in princip.* in hoc etenim inter ſe diſcriminantur iuriſdictio & notio, quatenus diuerſas ſpecies conſtituunt notiones in genere ſumptæ, *d. l. ait prætor, l. notionem, in princip. ff. de verbor. ſignif.* explicant latè, & eleganter Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib. 17. cap. 6. §. iudicum, cum ſeqq.* Gouean. *lib. 2. de iuriſdict. in princip. num. 30. & 38. cum ſeq.* Quintanad. *de iuriſdict. & imperio, lib. 1. tit. 2. num. 7.*

3 IVDICIS appellatione non continentur arbitri compromiſſarij, (qui & recepti appellantur ex eo quod recepto, id eſt, ex compromiſſo adeuntur, *l. rem non nouam, ad med. C. de iudic.*) Ratio eſt, quia iudicare munus publicum eſt, *l. quippe, ff. de iudic. l. ille à quo, §. vlt. cum l. ſeq. ff. ad Trebell.* Duaren. 4 *lib. 1. diſputat. cap. 51.* ac proinde illi ſoli propriè Iudices erunt, qui publica auctoritate fuerint inſtituti, non qui priuatorum conſenſu electi (prout ſunt huiuſmodi compromiſſarij) *l. priuatorum, C. de iuriſdict. omn. Iudic.* Donel. *d. cap. 6. §. in primis*, Gouean. *d. lib. 2. in princip. num. 35.* Quamuis autem ex eo quod Iudicium imitantur, Iudicúmque partes aſſumunt, *l. 1. l. idem Pomponius, §. recepiſſe, ff. de recept. arbitr.* interdum Iudicibus annumerentur, *l. ſi minor. 34. §. 1. ff. de minorib. l. pen. ff. de iudic.* nihilominus tamen propriè & ſimpliciter Iudices non dicuntur, ſed magis Iudices cum adiectione, nempe ex conſenſu, vel compromiſſo litigatorum, *d. l. pen. non quidem*, ex eo quod notionem tantum habeant, vt malè ait *gloſſ. vlt. in d. l. ait Prætor, in princip. ff. de re iudic.* ſed quia non publica, ſed priuata compromittentium auctoritate ſunt electi, Donel. *d. cap. 6. §. 1. in primis*, Gouean. *d. lib. 2. in princip. num. 31. cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 2. à num. 10.* tradit multa Verrut. *lib. 9. de verb. ſignif. verb. index & arbiter*, Cottaſ. *lib. 4. miſcell. cap. 18.*

Ex quo iam colligitur quod ſi lege, vel ſtatuto 5 aliquid ſtatuatur exorbitans à iuris regulis, vel pœnale, aut aliter odioſum aduerſus illum, qui per ſententiam fuerit condemnatus, locum non habebit ſi quis per compromiſſarij ſententiam victus fuerit, ratio eſt, quia in odioſis contra verborum proprietatem non fit extenſio, iuxta *l. quòd verò 13. ff. de legib.* cum aliis per me adductis *Axiom. 166.*

Hinc etiam fit quod cùm lex in pœnam temerè 6 litigantium ex ſententiis condemnatoriis decimam ſolui iuſſerit, *auth. generaliter autem Iudex, C. de Epiſcop. & cleric. §. hac autem, Inſtit. de pœna temerè litig.* minimè extendi poterit contra illum qui etiam temerè litigans ſententia compromiſſarij fuerit ſuperatus, ſicut docet Iaſ. *in l. 1. num. 4. ff. de re iudic.* & deciſum refert Cabed. *Luſit. deciſ. 76. num. 10. cum ſeqq. p. 1.*

IVDICIS appellatione venit poteſtas loci 7 etiam in materia ſtatuti, & maximè quando adeſt dictio, *aliquis Iudex*, quia eſt implicatiua, vt comprehendat omnem perſonam ius dicentem, ita Signorol. *conſil. 242. num. 7. verſ. item dico*, quod eſt Leonardi de Ceris, refert Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 4. lit. I, concluſ. 381. num. 1. & 2.* vbi *n. 3.* obſeruat eundem Signorol. *conſil. 243. num. 4.* tenuiſſe contrarium, dum ait quod licet nomen *Iudicis* ſit generale, tamen non comprehendit illam ſpeciem, quæ ſumpſit ſpeciale nomen, prout poteſtas.

Illud denique obſeruandum eſt omnium Iudi- 8 cum illam ſummam eſſe diuiſionem, ad quam cæteræ reducuntur, vt alij ſint qui iuriſdictionem habent, alij qui notionem tantùm, vt conſtat ex ſuprà reſolutis, ſatiſque probatur *in d. l. ait prætor 5. in princip. ff. de re iud.* cum aliis citatis à Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib. 17. cap. 6. §. Iudicum, cum ſeqq.* Et omiſſis illis, qui notionem tantùm habent eorum qui iuriſdictionem ſibi vendicant, genera item duo reperiuntur Iure Ciuili cognita, vt videlicet quidam ſint qui iuriſdictionem habent ſuo iure, quidam qui alieno beneficio, ſeu commiſſione, *l. more maiorum*, vbi iiſdem ferè verbis hæc ſubalterna Iudicum diuiſio traditur, *ff. de iuriſ. omn. Iudic.* Donel. *d. loco, cap. 7.* priores, qui iuriſdictionem habent ſuo iure communi vocabulo Ordinarij Iudices dicuntur, poſteriores delegati, Molin. *de iuſtit. tom. 6. diſp. 8. num. 1. in fine.*

* * *

Appell. CXXIII.

Iumentum.

1 IVMENTORVM appellatione continentur animalia, quæ terram colunt, currus trahunt, vel ſarcinas gerunt, vtpote equi, muli, aſini, & mulæ, elephantes autem & cameli iumentorum operam præſtant, *l.2. ff. ad leg. Aquil.* Rebuff. *ad l. boues 89. verſ. iumentorum, ff. de verbor. ſignific. pag. mihi 387.*

2 IVMENTORVM appellatione non continentur boues, nec è contra, ob idque pecoris facta fuit mentio in edicto ædilium, *l. ædiles, la 2. § iumentorum, ff. de ædilit. edicto*, vbi gloſſ. *in verb. appellatione*, dicit, quòd nomen pecus eſt genus, vel totum, & ſic aliud eſt verè eius appellatione, aliud verò pars, ſiue ſpecies; nam omne iumentum eſt pecus, vt deducitur ex verbis de cætero pecore, ſed non omnia pecora ſunt iumenta, ex quo omnia animalia iumentorum appellatione non continentur, ex quibus colligitur iumentis legatis, boues non contineri, nec è contrà, *l. legatis ſeruis, §. fin. ff. de legat. 3.* Rebuff. *vbi ſuprà, verſ. & ideò iumentis, pag. 388.*

Appell. CXXIV.

Ius.

1 *Iuris appellatione venit municipale.*
2 *Partium ex conuentione vbi aliquid fieri debet ſecundùm Ius, intelligitur ſecundùm leges municipales, non ſecundùm leges Imperiales.*
3 *Ordinationes Regiæ Luſitaniæ, & leges Hiſpaniæ ſubditis Ius conſtituunt.*
4 *Teſtator ſi referat ſe ad Iuris diſpoſitionem, intelligit de Iure municipali.*
5 *Teſtator præſumitur potius ſe conformare cum diſpoſitione municipali, quam Iuris communis.*
6 *Conſuetudo venit Iuris appellatione.*
7 *Arbiter ſi poteſtatem habeat terminandi cauſam, de Iure poteſt pronunciare ſecundùm conſuetudinem.*
8 *Iuris communis appellatione propriè venit Ius commune Romanorum.*
9 *Iurium appellatione venit facultas aliquid agendi, ſeu diſponendi.*
10 *Prædia & poſſeſſiones veniunt appellatione Iurium.*
11 *Iuſpatronatus non venit appellatione iurium meorum in donatione.*

1 IVRIS appellatione venit municipale, ſicuti docent gloſſ. *verb. Iuris, in proœm. Clementinarum*, Magon. *Lucen. deciſ. 66. n. 12.* Anchar. Regien. *p. 2. q. 6. num. 11.*

2 Vbi enim aliquid ex partium conuentione fieri debet ſecundùm Ius, intelligitur ſecundùm leges municipales, non ſecundùm leges Imperiales, prout reſoluunt Mart. *in votis nouiſſ. deciſionum, voto 154. n. 4.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 99.*

3 Quia leges municipales ſubditis Ius conſtituunt, vt de Ordinationibus Regiis Luſitan. dicunt Gam. *deciſ. 50. num. 5. & deciſ. 350. num. 6.* Valaſc. *conſ. 103. num. 8.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 1. num. 5.* Cabed. *p. 1. deciſ. 211.* Et de legibus Hiſpanicis idem
aſſerunt Perez *in proœm. Ordin. q. 3.* Azeued. *ad tit. 1. lib. 1. noua Recopil. pag. 122.* Morla *in emporio Iuris, p. 1. tit. 1. q. 16. n. 13.*

Et ideo ſi teſtator ſe referat ad Iuris diſpoſitio- 4
nem, intelligitur agere de Iure municipali, non de
Iure communi, vt reſoluunt Menoch. *conſ. 95. n. 93.*
Peregr. *de fideicom. art. 25. num. 53.* Fuſar. *de ſubſtitut.*
q. 477. num. 53. eo maximè, quia teſtator præſumitur 5
potius ſe conformare cum diſpoſitione municipali
quam Iuris communis, vt ex Bart. & aliis tradit idem
Fuſar. *d. tract. q. 377. n. 5.*

IVRIS appellatione venit conſuetudo, vt per 6
Mench. *vſufreq. cap. 3. num. 2.* Bertazol. *de clauſulis*
inſtrum. clauſ. 4. gloſſ. 35. num. 2. Vnde prouenit vt ſi 7
arbiter poteſtatem habeat terminandi cauſam de
Iure, poteſt pronunciare ſecundùm conſuetudinem,
ex Duen. *reg. 57. in princ.* Mich. Craſſ. *tom. 1. commun.*
opin. lib. 3. tit. 26. num. 85. pag. 355. Dicitur enim de
Iure fieri quod fit per conſuetudinem, ſecundùm
Tiraq. *in tract. le mort, in præfat. declar. 7. n. 5.*

IVRIS COMMVNIS appellatione propriè 8
venit Ius commune Romanorum, non verò commune municipale, vt per Caualcan. *de tutore, n. 98. in fine*, Ceuall. *commun. contra communes, q. 238. in fine*, Stephan. Gratian. *d. cap. 99. n. 14.*

IVRIVM appellatione venit facultas aliquid 9
agendi, ſeu diſponendi, *l. qui in poteſtate*, iuncta *l. filiusfam. ff. de teſtam. l. apud Iulianum, § ſi quis alieni, ff. de legat. 1.* Dec. *in l. ſi emancipata in 2. lect. num. 11. C. qui admitti*, Ludou. Gom. *ad § 1. num. 29. Inſtit. de actionib.* Menoch. *conſ. 210. n. 32.* Fuſar. *de ſubſtitut. q. 550. n. 16.*

IVRIVM appellatione veniunt prædia, & 10
poſſeſſiones, vt per Sim. de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib. 2. ſolut. 4. n. 39. fol. 84.*

IVRIVM MEORVM appellatione in do- 11
natione non venit iuſpatronatus, ea ratione, quia dictio, *meorum*, eſt dominij ſignificatiua, *l. quintus, §. argento, ff. de auro, & arg. leg.* vnde cùm iuſpatronatus non dicatur verè meum, non venit in tali donatione, ſicuti docet Lambertin. *de iurepatron. 7. q. princ. a p. num. 5.*

IVRIVM SVORVM appellatione vbi 12
quis illa cedit, non comprehenduntur niſi ea, quorum dies venit, non verò conditionalia, vel in diem, ita Bald. per text. *ibi in l. ſi ita ſcripſiſſet 47. ſub num. 2. ff. de legat. 2.* quem ſequitur Alexand. *conſ. 106. n. 8. lib. 5.* & bene explicat Rota *deciſ. 760. num. 5.* apud Farinac. *p. 2. recent.*

Appell. CXXV.

Lana.

1 *Lanæ appellatione venit etiam lana filata, antequam tamen ſit contexta.*
2 *Lanæ appellatione id continetur, quod tinctum non eſt.*
3 *Lanæ appellatione venit lana cuiuſcunque generis, quando eſt adiectum ſignum vniuerſale.*

LANÆ appellatione venit etiam lana filata, an- 1
tequam tamen ſit contexta, Bart. *in l. quæſitum, §. illud, ff. de legat. 3.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 151. num. 6.* [Franc. de Barry *de ſucceſſ. teſtati, & abinteſtati, lib. 9. tit. 15. num. 1.* vbi ait venire lanam ſiue ſuccidam, ſiue lauatam, ſiue præparatam,

paratam, carpinatam, & petinatam, & licet ſit iam in filum, & in ſtamen.]

2 Lanæ appellatione id continetur quod tinctum non eſt, *l. ſi cui, ff. de legat. 3.* vbi gloſſ. *verb. non eſt*, [Franc. de Barry *d. lib. 9. tit. 15. n. 1.* vbi dicit, quod lana tincta continebitur ſi verbis amplis teſtator vſus ſit.] ſecus inſpecta naturali ſignificatione, Barbat. *conſ. 29. col. vlt. vol. 3.* Natt. *conſ. 686. n. 11. lib. 4.* Hippol. Riminald. *conſ. 25. n. 31.*

3 Quando verò adiectum eſt ſignum vniuerſale, venit lana cuiuſcunque generis, vt colligitur ex *l. pediculus, §. Labeo, ff. de auro & arg. legato*, & tetigit Rot. *in Ilcinen. iuris patronatus* 18. *Decembris* 1615. *coram bona mem. Remboldo*, impreſſa per Farinac. *deciſ. 697. n. 6. p. 1. recent.*

Appell. CXXVI.

Lectum.

1 *Lecti appellatione in legato vxori facto veniunt lectus etiam feſtiuus, culcitra de ſerico, & omnia ornamenta.*

2 *Lectum vbi teſtator relinquit vxori ſuæ viduæ, non præſumitur legaſſe lectum ſericum, ſed viduale.*

3 *Lecto teſtatoris legato, ſeu ornamentis quæ ſint legatis, ornamenta etiam pretioſa viduæ legata cenſentur.*

1 Lecti appellatione in legato vxori facto venit etiam lectus feſtiuus, ſecundùm Bart. *in l. medico, §. vxori, ff. de auro & argento leg. & in l. librorum, §. fin. ff. de legat. 3.* vbi per illum text. vltimo loco citatum firmat huiuſmodi legato venire culcitram de ſerico, & omnia ornamenta, Florian. *in l. ſed & ſi quid, §. proprietatis, in fine, ff. de vſufructu*, Surd. *de aliment. tit. 3. q. 7. num. 5. verſ. ſed quicquid, & deciſ. 150. n. 10.* Rebuff. *ad l. in ſtratum 45. verſ. ſi vero, ff. de verb. ſignif. pag. 241.* Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 138. num. 24.*

2 Secus autem erit quando teſtator legauerit lectum vxori ſuæ viduæ, quia tunc non præſumitur legaſſe lectum ſericum, cùm id repugnet conditioni, & qualitati ipſius mulieris, ob idque lectum viduale reliquiſſe præſumitur, ſecundùm Menoch. *conſ. 329. n. 14. & conſ. 352. n. 11.* & Surd. *de alimentis, tit. 9. q. 30. n. 24.*

3 Quod quidem temperandum eſt, ne procedat vbi legatum fuerit lectum teſtatoris, aut ornamenta lecti quæ ſint, quia tunc huiuſmodi pretioſa ornamenta vxori etiam viduæ legata cenſentur, vt ſcribunt Card. Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib. 6. tit. 11. n. 17.* Surd. *de aliment. tit. 4. q. 7. num. 5.* Stephan. Gratian. *d. cap. 138. n. 25.*

Appell. CXXVII.

Legatum.

1 *Legati appellatione continentur fideicommiſſa, & donatio cauſa mortis.*

2 *Legata, & fideicommiſſa ſingularia æquiparantur.*

3 *Legatum eſt donatio à teſtatore facta, & ab hærede præſtanda.*

4 *Legata ad donationem plurium accedunt.*

5 *Donatio inter viuos non venit appellatione legati.*

6 *Legati vbi fit mentio intelligitur de valido.*

Legati appellatione continentur fideicom- 1
miſſa, & donatio cauſa mortis, *l. 3. fideicommiſ-*
ſum, ff. de legat. 3. l. 1. ff. de legat. 1. l. 2. C. communia de
legat. Bellon. *commun. opinion. 10. verb. legati appella-*
tione; legata enim & fideicommiſſa ſingularia æqui- 2
parantur, Menoch. *conſ. 272. num. 72.* Et dicitur le- 3
gatum donatio à teſtatore facta, & ab hærede præ-
ſtanda, *l. legatum, ff. de legat. 2. §. legatum, Inſtit. de*
legatis, Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 105. num. 17.*
& præſ. 131. num. 5. nam ad donationem plurimum 4
accedunt legata, Gilbert. Coſta *lib. 1. quæſt. cap. 14. à*
princip. Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib. 1.*
tit. 4. num. 9. Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib. 8. cap. 1.*
Anton. Gom. *var. tom. 1. cap. 12. n. 3.*

Legati appellatione non venit donatio in- 5
ter viuos, quia non accedit nominis ſimilitudo, vt
tenet Natt. *conſ. 645. n. 3. lib. 4.*

Legati vbi fit mentio intelligitur de vali- 6
do, non de inualido, vt reſpondit Paul. de Caſtro
conſ. 50. lib. 2. vbi ait quod iuſſus ſoluere omnia le-
gata, intelligitur de validis, non de inualidis, idem
ſcribunt Natt. *conſ. 402. n. 55.* Fuſar. *in tract. de ſubſtit.*
q. 552. n. 10.

Appell. CXXVIII.

Legumina.

Leguminum appellatione (ita dicta ex eo 1
quod colligendo manibus legantur, id eſt, colligantur, non autem ſubſequantur, teſte Varro *de re ruſtica, lib. 1. cap. 22.*) veniunt omnia quæ manibus leguntur, & ſiliquam habent, prout cicer, lentes, fabæ, faxioli, & ſimilia, vt ſcribunt Rebuff. *ad l. fingem 77. in verſ. leguminibus, ff. de verb. ſignif. pag. 358.* ſubdens quod venit etiam canapis, & Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 8. lit. T, concl. 392.*

Appell. CXXIX.

Lex.

1 *Principis placitum legis habet vigorem.*

2 *Princeps dicitur lex animata in terris.*

3 *Contractus Principis habet vim legis.*

4 *Conſuetudo venit appellatione legis.*

5 *Pactum dicitur lex data negotiis.*

6 *Dogma prudentum virorum dicitur lex.*

7 *Pacis capitula inter ciuitates liberas ſunt leges.*

8 *Communis opinio venit legis appellatione in ſtatuto de lege loquente.*

Legis appellatione venit quod Principi pla- 1
cuit, quia Principis placitum legis habet vigo-
rem, *l. quod Principi, ff. de legib. § ſed & quod Prin-*
cipi, Inſtit. de iure natur. Cardin. Tuſch. *pract. concluſ.*
tom. 5. lit. L, concl. 252. n. 22. Menoch. *conſ. 666. n. 21.*
Et ideo Princeps dicitur lex animata in terris, Surd. 2
deciſ. 2. num. 5. & 23. eiuſque contractus habet vim 3
legis, vt ſcribunt Menoch. *illuſtr. cap. 3. à num. 5.* Surd.
d. deciſ. 2. num. 4. Peregr. *de iure fiſci, lib. 6. tit. 1. in fine*
Card.

Card.Mantic. de tacitis & ambig.convent.lib.3.tit.10. n.46. cum ſeqq.

4 Conſuetudo venit appellatione legis, ſiue Iuris, ex Menoch. d.cap.5. num. 2. quia parem vim habet cum lege, Guid.Papæ ſing.803. Bernard. Græuæ. ad practic.Cameræ Imper.lib.1.concl.36.

5 Pactum dicitur lex data negotiis, Fulgoſ.conſ.144. Syndici communis, num.2. vbi idem dicit de ſententia Petr. de Anchar. conſ.44. num.3. & num.9. verſ. præterea.

6 Dogma prudentum virorum dicitur lex, Roland. à Valle conſ.52.n.31.lib.2.

7 Pacis Capitula inter ciuitates liberas ſunt leges, & ſtatuta, Fulgoſ. conſ.149. num.3. circa fin. verſ.ea autem.

8 Commvnis opinio venit legis appellatione in ſtatuto de lege loquente, Beroi.conſ.91.n.16.& 17. Decian.conſ.59.n.30.tom.5.

Appell. CXXX.

Liberi.

1 *Deſcendentes omnes, tam maſculi, quàm fœminæ, comprehenduntur liberorum appellatione.*

2 *Nepos ex filia venit appellatione liberorum.*

3 *Neptem ex filia qui reliquit, non dicitur de iure communi ſine filiis decedere.*

4 *Liberorum appellatione veniunt omnes in infinitum.*

5 *Ordo genituræ conſideratur inter plures fratres, non autem inter filium, nepotem, & pronepotem.*

6 *Teſtator quando in prima ſubſtitutione vocat filios vnius, in ſecunda verò vocat liberos alterius, cum additione verbi, vt ſupra, tunc in ſecunda cenſetur intellexiſſe de filiis, prout fecit in prima.*

7 *Liberi diſpoſitiuè vocati, intelligi debent ſoli liberi primi gradus.*

8 *Teſtator quando vocat liberos cum aliqua qualitate reſtrictiua ad filios, intelligitur vocare liberos primi gradus, non autem vlteriores.*

9 *Teſtator quando verbo,* liberis, *adiecit verba,* meis, *vel* ſuis, *cenſetur vocare liberos immediatè, & ſic primi gradus.*

10 *Diſpoſitio teſtatoris quando eſt reſtricta ad aliquod tempus, tunc intelligitur vocaſſe deſcendentes, qui intra illud tempus poſſunt naſci.*

11 *Liberum ſi in numero ſingulari teſtator vocauit, tunc de liberis primi gradus vocatio intelligenda eſt.*

12 *Conditio, ſi ſine liberis, deficit vno tantum filio relicto.*

13 *Liberorum nomen intelligitur de liberis primi gradus, quando teſtator eſſet imperitus.*

14 *Teſtator quando in ſubſtitutione fecit mentionem de liberis & deſcendentibus, tunc dicitur intellexiſſe de liberis primi gradus.*

15 *Teſtator quando in vna parte teſtamenti fecit mentionem de liberis, & deſcendentibus, & in alia ſimpliciter vocauit liberos, tunc non comprehenduntur niſi liberi primi gradus.*

1 Liberorvm appellatione nepotes ex filiis, ac omnes deſcendentes, tam maſculi quàm fœminæ comprehenduntur, l.liberorum, ff.de verb.ſignif. l.officiales, C.de Epiſcopis, & cleric. gloſſ. verb.liberi, in Clem.vnica, de baptiſmo, Dec. conſ.248. num.2. & conſ.253. num. 4. Curt. iun. conſil.49. num.5. Bald. conſ.303. Ad euidentiam, lib.2. Caſtrenſ.conſ.97. Ne in propriis, n.4. verſ.ſecunda ſubſtitutio, lib.2. Alexand. conſ.188.lib.3.& conſ.38.in princip.lib.6.& conſ.158. Viſo teſtamento, in princ.lib.7. Alciat. conſ.563.num.1. Menoch.de præſumpt.lib 4.præſ.84.à n 22.& præſ.89. num.74.& conſ.204.num.50. & conſ.420. num.16. & conſ.565.num.8.verſ.& dicendum, & conſ.764.n.2.& conſil. 877. num.14. & conſ.836. n.21. & conſ.1040. num.5.& conſil.1070.num.1.& conſil.1036. num. 18. Coſt.in cap.ſi pater, in verb ſi abſque liberis, num.22.de teſtam.lib.6. Pinel.in l.3.num.33.C.de bonis mat. Surd. deciſ.66.num.3.& 10. vbi intelligit, niſi appareat de tacita mente diſponentis, Peregr.de fideicom.art.22. num.43. & art.25. num.8. Sim.de Præt.de interpret. vltim.volunt.fol 289.num.24.Cald.Pereira de poteſtate eligendi, cap.25.n.27. Ruſtic.in l.cùm auus, lib.6.cap.8. num.3.ff.de condit.& demonſtrat.vbi ait comprehendi ex propria verborum ſignificatione, & num.7. ampliat etiam procedere in contractibus, Ferrer. in conſtitut.Cathaloniæ, gloſſ.1.n.143. & gloſſ.5.n.256. Stephan. Gratian. diſcept.forenſ. tom.1.cap.120.n.26. Rot.coram Reuerendiſſimo Domino Coccino, deciſ.111. num.8.& deciſ.480.num.3.Sanch.in præcepta Decaolgi tom.2.lib.7.cap.9. num 13. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom.5. lit.L, concluſ.337. à princip. Fuſar. de ſubſtitut.q.326.num.1.Franc.Molin.de ritu nupt.lib.3. q.25.n.17.& 18.

Vnde nepotem ex filia venire appellatione libe- 2
rorum probat l.1. & ibi gloſſ. C.de condit. inſert. Cæpol.conſ.49.num.4.Roman.conſ.148.col.1. Alciat. conſ.34.num.8.lib.9. Socin. iun. conſ.114.n.4. Gerar. Mazzat.conſ.5.n.82. quos refert, & ſequitur Fuſar. d.q.326.n.2.quibus adde Alexand.d.conſ.38.in princ. lib.6. Card. Tuſch. d.lit.L, concl.337.num.10. Non 3
dicitur enim ſine liberis decedere qui relinquit neptem ex filia de iure communi, Bald. conſ. 435. in princip.lib.4. plenè Alexand. conſ.38. Perſpectis, in princip.lib.6.vbi plena Apoſtil in verb.liberis. Etiamſi agatur de excludenda cauſa pia ſubſtituta liberis teſtatoris qui decedunt ſine filiis, quia nepotes extantes vocantur, & comprehenduntur, Dec.conſ.395 In caſu propoſito, per tot. Bald. conſil.413. Viſo teſtamento, lib.4. Et idem eſt in diſpoſitione ſtatuti diſponentis, quod decedenti ſine liberis ſuccedant proximiores agnati, vſque ad tertium gradum incluſiuè, & in diſpoſitione vltima hominis, & in fideicommiſſo facto ſub tali conditione, Bald. conſil.435. lib.4. Cardin. Tuſch. d. concl.337. n.13.& 14.

Imò appellatione liberorum venire omnes in in- 4
finitum, probatur in d.l. liberorum, & in l.vlt. C.de legit. hered. & in auth. de hered. abinteſt. venient. §.1. Menoch. conſ.1.num.197.cum ſeqq.& conſ.152. n.28. & conſ.328.dub.1. Peregr.de fideicom.art.22.num.43. & conſ.44.num.8.dub.1. Præt.de interpret.vlt.volunt. fol.289.num.24. Fuſar. de ſubſtitut. quæſt.327. num.1. Maſtrill. Sicilia deciſ.256. n.29.& ita vltra trinepotem, vt voluerunt gloſſ. Iaſ. Non. Conan. Franc. de Gald. & Aldob. quos refert, & ſequitur Ruſtic. in d.l.cùm auus, lib.6.cap.8.n.22.quibus addo Menoch. d.conſ.1.n.197. cum ſeqq. & conſ.44.n.8. & conſ.315. num. 42. & conſ.328. num.1. & 3.27.28.55.& ſeq. & conſ.333.num.14. & conſ.698. num.1. & conſ.743. n.3.& conſ.836.n.3. quamuis ſolum contineri vſque ad trinepotem incluſiuè exiſtimauerunt Bart. Alex. Iaſ. Alciat. Æmil. Ferret. Bellon. Bald. Pariſ. Roland. à Valle, quos congeſſit, ſed non ſequitur Ruſtic. d.cap.8.num.21.

Primò

5 Primò limita quando teſtator facta mentione liberorum, exponendo dixit ſe intelligere de maiore natu, & poſtea de ſecundo genito in ordine geniture, quia tunc ſolum intelligitur ſenſiſſe de filiis primi gradus, quia ordo geniture conſideratur inter plures fratres, non autem inter filium, nepotem, & pronepotem, ita Menoch. *conſ.*328. *num.* 4. *verſ. ſecundo confirmatur*, Fuſar. *d.q.*327.*n.*17.

6 Secundò limita quando teſtator in prima ſubſtitutione vocat filios vnius, in ſecunda verò ſubſtitutione vocat liberos alterius, cum additione verbi vt ſupra, quia tunc etiam in ſecunda cenſetur intellexiſſe de filiis, provt fecit in prima, Menoch. *conſ.*328.*num.*5.*verſ.tertio*, Surd. *conſ.*554.*num.*16. *lib.* 4. vbi dicit idem eſſe quando vocantur liberi eiuſdem, & in prima ſubſtitutione intellexit de liberis primi gradus, quia & in ſecunda eadem facienda erit interpretatio ob verba reſtrictiua, & relatiua poſita in ſecunda, refert Fuſar. *d. quaeſt.* 327. *num.*18.

7 Tertiò limita quando liberi Titij eſſent vocati, & poſtea dictum eſſet, & ſi illi ſine liberis deceſſerint, &c. nam liberi diſpoſitiuè vocati intelligi debent ſoli liberi primi gradus, non autem de vlterioribus, cùm illi reperiantur poſiti in conditione ad excluſionem liberorum primi gradus, aliàs ſequeretur quod vna perſona eſſet agens & patiens, contra *l.Vranius,ff.de fideiuſſ.* & ſcribunt Doct. *in l.ſi debitori, C.de pactis*; conditio enim liberorum ſe habere debet ad eſſe, & non eſſe, *l.*1.& *ibi* Doct.*ff.de condit. & demonſtr.* & hoc non poſſet contingere ſi liberi diſpoſitiuè vocati eſſent, & ſic omnes deſcendentes, ita declarat Socin.iun. *conſ.*108.*num.*23. *lib.*2. quem refert, & ſequitur Menoch. *d. conſ.* 328. *n.* 8. *verſ. quartò comprobatur.*

8 Quartò limita quando teſtator vocat liberos cum aliqua qualitate reſtrictiua ad filios, vt ſi vocauit liberos Titij, admittendo prius maiorem natu, & poſtea alios ſucceſſiuè, quia intelligitur alios filios ſucceſſiuè vocare, non autem vlteriores liberos, ita Menoch.*d.conſ.*328.*num.*11.*&* 12.vbi allegat Corn.*conſ.*182.*num.*6.*lib.*5.Ruin.*conſ.*23.*num.*2.*lib.*1. Curt.iun. *conſ.*257.*num.*23. Pariſ. *conſ.*20.*n.*54.*lib.*3. Decian.*conſ.*55.*num.*7. *lib.*9. provt illos refert Fuſar. *d. quaeſt.*327. *num.*20. Ratio eſt, quia dictio, *alius*, eſt repetitiua ſimilium, vt dixi *in tract. de dictionib. dict. Alius.*

9 Quintò limita quando teſtator verbo, *liberis*, adiecißet verba *meis*, vel *ſuis*, quia cenſetur vocare liberos immediatè, & ſic primi gradus, Menoch. *d.conſ.*328. *n.*14. quod tamen dubium eſſe obſeruat Fuſar. *d. q.*327. *n.*23. vbi in fine hanc limitationem reiiciendam eſſe affirmat.

10 Sextò limita quando diſpoſitio teſtatoris eſt reſtricta ad aliquod tempus, nam intelligitur vocaſſe deſcendentes, qui intra illud tempus poſſunt veriſimiliter naſci, Decian. *conſ.*1.*n.*254.*lib.*1. Menoch. *d.conſ.*328.*n.*17.Fuſar.*d.q.*327.*n.*24.

11 Septimò limita ſi in numero ſingulari teſtator vocauit liberum, quia tunc de liberis primi gradus vocatio intelligenda eſt, Menoch. *d.conſ.*328. *n.*20. Fuſar.*d.q.*327.*num.*25. licèt liberorum nomen ſemper in plurali, nunquam verò in ſingulari reperiri, ac proinde poſſe in vno verificari, per text. *in l.non eſt ſine liberis* 148.*ff.de verb.ſignificat.* non ſine iudicio aſſerant Tiraq. *in l.ſi vnquam, verb.ſuſceperit liberos, à num.*241.*C.de reuocand.donat.* Coſt.*in d.cap.ſi pater, verb.abſque liberis,a num.*21.Card.Mantic.*de coniect.*
12 *vltim.volunt.lib.*11.*tit.*6.*num.*8. ita vt conditio, ſi ſine liberis, deficiat vno tantum filio relicto, vt latè probat pluribus citatis Doctoribus Fuſar. *d. tract. de ſubſtitut. quaeſt.* 401. *a princip.* tamen in ſingulari reperiri, provt *in l.ius autem agnationis* 25.*ff.de pactis*, & aliis ex Codice notat Tiraq. *d.verb.ſuſceperit liberos*, *n.*243.

Octauò limita quando diſponens, ſeu teſtator 13
eſſet imperitus, quia tunc nomen liberorum intelligitur de liberis primi gradus, Bart. *in u. ...iberorum*, *num.*20. Menoch. *d.conſ.*328. *num.*25. *cum ſeqq.* vbi vult procedere etiam in teſtamento ſcripto à notario, Surd. *conſ.*554. *num.*11. *lib.*4. Ruſtic *in d.l.cùm auus*, *lib.* 6. *cap.* 8. *num.*19. *& cap.*17. *ff.de condit. & demonſtr.* Fuſar.*d.q.*327.*n.*31.vbi *n.*32. notat contrarium eſſe tenendum in teſtamento Latinè ſcripto à notario.

Nonò limita quando teſtator in ſubſtitutione 14
fecit mentionem de liberis & deſcendentibus, quia tunc pro liberis dicitur intellexiſſe de liberis primi gradus, Surd.*conſ.*554. *n.*6. *verſ.ſuper concluſionibus*, *lib.*4.Fuſar.*d.q.*327.*n.*35.

Decimò limita quando teſtator in vna parte te- 15
ſtamenti fecit mentionem de liberis & deſcendentibus, & in alia ſimpliciter vocauit liberos, nam hoc caſu liberorum nomen non comprehendit niſi liberos primi gradus, ſecundùm Surd. *d. conſ.*554. *n.*11. & Fuſar. *d.q.*327.*n.*36.

Appell. CXXXI.

Libertas.

LIBERTATIS appellatione venit omnimoda 1
& plena, *l.cùm venderes, ff.de actionibus empti*, Roland.à Valle *conſ.*2 *n.*34.*tom.*1.*& conſ.*85.*num.*31. *tom.*4.

Appell. CXXXII.

Libertus.

LIBERORVM appellatione continentur etiam 1
liberti, *l.liberi, ff.de verbor. ſignific. l.cùm pater, §.cum inter,ff.de legat.*2.& venit communis, ideo non poteſt vocare in ius alterum ex patronis ſine venia, *l.communis, ff. de in ius vocando*; non verò continetur libertus liberti, *l. pater filium*, §. *duabus, ff. de legat.*3.

Appell. CXXXIII.

Liber.

LIBRORVM appellatione continentur omnia 1
volumina in quacunque materia ſcripta, *l.librorum, in princip. ff.de legat.*3. vbi *in §.ſi cui*, probatur quod in dubio intelligitur de vno volumine, non de libris numeralibus, per quos volumen diuiditur, & *in §. ſi Homeri*, dicitur quod libri appellatione in legato teſtatoris is continetur provt inuenitur in morte ipſius teſtatoris, & *in §. libris*, quod non continentur ea in quibus libri repetiuntur, & ſic bibliotheca. [Legatis verò libris armaria & capſæ librorum non continentur, niſi ex verbis colligi poſſit, vel ex perſonis præſumi, teſtatorem ſenſiſſe etiam

etiam de armariis, Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib 9. tit. 2. num. 50.* Franc. de Barry *de ſucceſſ. teſtati, & abinteſtati, lib. 9. tit. 16. n. 4.*]

2 Legatum librorum, quos habebat tunc teſtator, non includit libros deinde emptos, vt reſpondit Bald. *conſ. 284. Pater, lib. 2.* Roman. *ſing. 503. incip. Textus*, Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 127. num. 15.* vbi *num. 16.* cum eodem Romano, hoc extendit vt locum habeat etiam quando teſtator in primo teſtamento reliquit, puta libros, quos habebat, deinde emptis aliis multis confecit aliud teſtamentum, in quo confirmauit primum quoad legata. Ratio eſt, quia legata debent intelligi ſecundùm tempus teſtamenti, non verò ſecundùm tempus mortis teſtatoris, *l. ſi ita, & l. vlt. in princip. ff. de auro, & arg. leg. l. vxorem 41. §. teſtamento, ff de legat. 3.* cum aliis citatis à Menoch. *d. lib. 4. præſ. 127. per tot.*

3 Librorvm ſuorum appellatione in legato Doctoris, qui habebat libros aliquos, quos conſueuerat commodare ſcholaribus, non veniunt libri illi vſui ſcholarium parati, vt reſoluit Bart. *in l. cum in teſtamento, ff. de auro & arg. legato*, quem refert Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 162. num. 25.*

Appell. CXXXIV.

Ligna.

1 Lignorvm appellatione in legatis continetur arbor vento deiecta, niſi aliud teſtator ſenſerit, *l. ligni verbo, ff de legat. 3.* vbi gloſſ. *verb. deiecta*, Bertazol. *de clauſulis instrument. clauſ. 20. gloſſ. 6. num. 3.* Pali verò & perticæ in legatis, & venditionibus non continentur, quia in numerum materiæ redigendi ſunt, *l. pali, ff. de legat. 3. l. pali, ff. de verbor. ſignificat.* faciunt quæ Bart. *in tract. de alueo, verſ. ſtricta ratione, num 9.* & in ſpecie reſoluit Bertazol. *de clauſulis inſtrumentalib. clauſul. 26. gloſſ. 13. num. 6. in fine*, Rebuff. *ad l. carbonum 167. verſ tertia, in fine, ff. de legat. 3. pag. mihi 573.* vbi ſubdit, quòd ſi pali præ vetuſtate ſeruire non poſſent niſi ad comburendum, ligni nomine venirent.

2 Ligni appellatione veniunt omnia, quæ comburendi cauſa parata ſunt, & quæ conſuetudo regionis, ſeu paterfam. pro ligno habebat, *d. l. ligni verbo*, latè Rebuff. *ad d. l. carbonum, in verſ. ex prædictis, cum ſeqq. pag. 572. & 573.* [Franc. de Barry *de ſucceſſ. teſtati & abinteſt. lib. 9. tit. 15. n 4.* vbi quod ligno legato non continetur lignum paratum ad ædificandum, vel fulciendum, ſed tantum paratum ad comburendum, vel ad calefaciendum, nec continetur paratum ad carbones conficiendos, niſi teſtator calefaceret ſe carbonibus; item nec paratum ad faces faciendas.

Appell. CXXXV.

Linea.

1 *Linea appellatione directa, non autem inflexa venit.*

2 *Deſcendentes ſoli veniunt lineæ appellatione.*

3 *Tranſuerſales non continentur quando teſtator dixiſſet, quod bona conſeruentur in linea ipſius teſtatoris.*

4 *Tranſuerſales non veniunt quando vocati eſſent qui ſunt ex linea Titij, vel vocata eſſet linea hæredis, vel linea Titij, ſeu linea recta.*

5 *Tranſuerſales veniunt vbi vocata eſſet linea domus hæredis, vel Titij.*

6 *Collaterales veniunt appellatione lineæ quando aliàs verba eſſent ſuperflua, vel teſtator ſciebat non poſſe verificari lineæ vocationem in deſcendentibus.*

7 *Agnationis lineam vbi teſtator vocauit, veniunt omnes deſcendentes, aſcendentes, & tranſuerſales agnatos.*

8 *Tranſuerſales veniunt vbi linea maſculina vocata eſſet.*

9 *Teſtator vbi in alio teſtamento accepit lineam pro tranſuerſalibus, ita in vltimo teſtamento dicendum eſt illum habuiſſe eundem ſenſum, & in alia caſu, vt n. 10.*

11 *Lineæ appellatione venit linea teſtatoris, & non hæredis.*

12 *Lineæ appellatione ſi agitur de tranſuerſalibus, non venit vltra decimum gradum, ſecus ſi de linea deſcendentium.*

13 *Lineæ appellatione veniunt tam maſculi, quàm fœminæ.*

14 *Deſcendentes ex fœmina, non veniunt quando vocata eſſet linea recta.*

15 *Linea vocata non venit fœmina, nec deſcendentes ab ea, vbi teſtator tacitè, vel expreſſè habuit mentem conſeruandi bona in agnatione.*

16 *Lineæ ſub nomine non venit fœmina quando agitur de bonis feudalibus, vel habentibus annexam iuriſdictionem, vel dignitatem.*

17 *Nepos ex filio non dicitur de linea teſtatoris, quando ipſe proprias filias excluſit.*

18 *Maſculos per lineam maſculinam deſcendentes quando teſtator vocauit, maſculi ex fœminis deſcendentes non veniunt.*

19 *Fœminæ omnino, & deſcendentes ab eis eſſent excluſi vbi teſtator habuit ſenſum conſeruandi bona in familia.*

20 *Lineæ paternæ appellatione non veniunt deſcendentes ex fœmina ab eodem patre procedente.*

21 *Idem eſt dicere de linea paterna, & de paterna parte.*

22 *Illegitimi an veniant lineæ appellatione, oſtenditur.*

23 *Naturales ad fideicommiſſum non veniunt appellatione lineæ.*

Lineæ appellatione directa, non autem inflexa continetur, vt poſt Socin. & Corn. reſoluit Peregr. *de fideicomm. art. 22. num. 24.* Mieres *de maiorat. p. 2. quæſt. 6. num. 18.* & poſt Bald. Caſtrenſ. & alios tenet Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſolut. 138. num. 2.* Griuell. *Dolana deciſ. 109. num. 10.* & fuit dictum in Mediolanen. iuriſpatronatus 30. Octobris 1617. coram R. P. D. meo Pirouano, impreſſa per Viuian. poſt ſuam praxim Iuriſpatronatus *deciſ. 73. num. 5.* in nouiſſima impreſſione. [Sic etiam appellatione lineæ venit regulariter linea effectiua vocatorum, Menoch. *conſ. 234. num. 8.* Peregr. *de fideicom. art. 22. num. 24. cum ſeqq.* Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt. 345. n. 1. cum ſeqq.* Rota apud Paul. de Rubeis *deciſ. 97. n. 7. tom. 3. diuerſ.* aliàs *p. 7. recent.*] 1

Lineæ appellatione continentur ſoli deſcendentes omnes, Anch. *conſ. 95. n. 7.* Socin. ſen. *conſ. 33. num. 9. & 10. lib. 3.* Socin. iun. *conſ. 97. num. 66. lib. 2.* Dec. *conſ. 365. col. 3. & conſ. 379. num. 4. & 5.* Ruin. *conſ. 98. num. 4. lib. 1. & conſ. 49. num. 6. & conſ. 153. num. 10.* 2

num.10. & conſ.209. num.3. lib. 2. & conſ.23. col.3. & conſ.24.lib.3.Pariſ.conſ.40.num.1.lib.2 & conſ.74. num. 32. lib.3. Crauet. conſ.250. num. 5. Brun. ſuper ſtatut.excluſ.fœmin.art.12.quæſt.19.col.1.& 2.Griuel. Dolana deciſ. 109. num 12. vbi quod continetur agnatio, & cognatio, Capic. deciſ.159.num.6. Præt. de interpret. vltim. volunt.fol.291. num.41. & ſeq. & conſ.59. num. 14. lib. 1. Cephal. conſ. 313. num. 59. & 60. Menoch. conſ. 233. num. 15. cum multis ſeqq. & conſ. 234. num. 7. cum ſeqq. & conſ. 326. num. 6. & 8. & conſ.633. num. 11. & conſ.732. num. 43. & conſ. 926. num.14. vbi etiam quod in primogenituris vocata linea intelligitur de linea effectiuè, & conſ. 957. num. 9. cum ſeqq. & conſ. 982. num. 8. & conſ. 1177. num. 9. & de præſumpt. lib.4. præſ. 88. num.11.Peregrin.conſ.11.num.1.& 6.lib.2.& conſ.57. num.8. lib.5. & de fideicomm. artic.22. num.24 Fuſar. de ſubſtitut. quæſt.345.num.1. Rot. deciſ.226.num.3. apud Farinac. p. 2. recent. [Rota dict. deciſ. 97. num.8.]

3 Quorum opinio eo maximè procederet quando teſtator dixiſſet quod bona conſeruentur in linea ipſius teſtatoris, nam tranſuerſales non continerentur, Ruin. conſ.153. num. 11. lib. 2. Hieron. Gabr. conſ.132. num.60. lib.1. Pereg. conſ.57. num. 9.lib.5. Menoch.conſ.233. num.2. & d. præſ.88. num. 11. in fine, quos refert, & ſequitur Fuſar.d.quæſt.345. num.6.
4 vbi num. 9. ſubdit etiam tranſuerſales non venire quando vocati eſſent qui ſunt ex linea Titij; vel quando vocata eſſet linea hæredis, vel linea Titij, Capic.deciſ.159.num.6. Præt. de interpret. vltim. volunt.fol.291.num.41. Menoch.conſ.924. num.1. Vel denique quando vocata eſſet linea recta, Præt. de interpret. vltim. volunt. fol. 295. num. 71. circa med. & conſ.32. num. 2. cum ſeqq.lib.1. Cephal. conſ.510. Menoch.conſ.326.num.81.cum ſeqq.refert Fuſar.dict. q.345.num.12.

Limita primò quando vocata eſſet linea domus
5 hæredis, vel Titij, quia tunc & tranſuerſales venirent, Menoch. conſ.324. num.12. Fuſar. d.quæſt.345. num.11.& 14.

6 Limita ſecundò quando aliàs verba eſſent ſuperflua, vel teſtator ſciebat non poſſe verificari lineæ vocationem in deſcendentibus, quia tunc & collaterales comprehenderentur, Crauet.conſ.659.num.6. Menoch.dict.præſ.88. num.11. in fine, Fuſar.d.q.345. num.13.

Limita tertiò quando teſtator vocaſſet lineam
7 agnationis, quia tunc omnes aſcendentes, deſcendentes, & tranſuerſales agnatos comprehendit, Menoch. conſ.427. num. 16. & conſ.463. num.12. in fine, & conſ. 924. num.1. cum ſeqq. Peregr. conſ. 11. num.16.verſ.allegata autem,lib.2.Fuſar. d.quæſt. 345. num.17.

8 Limita quartò quando vocata eſt linea maſculina, nam tunc etiam tranſuerſales venire ſcribunt, Præt. de interpret. vltim. volunt. fol. 290. num. 39. & 43. Menoch. conſil. 463. num. 12. Fuſar. dict. quæſt.345. num.18. vbi num. 19. intelligit niſi vocati eſſent deſcendentes maſculi per lineam maſculinam.

Limita quintò quando teſtator in alio teſtamen-
9 to accepiſſet lineam etiam pro tranſuerſalibus, quia & in vltimo teſtamento dicendum erit eundem ſenſum teſtatorem habuiſſe, Menoch. conſil. 924. num. 16. Fuſar. dict. quæſt.345. num. 20. vbi tamen n. 22. obſeruat hanc limitationem non eſſe omnino tutam, quia multi tenent qualitatem appoſitam in primo teſtamento non cenſeri repetitam in ſecundo.

Limita ſextò quando teſtator plures filios, vel fra- 10
tres vocauit, cuiuſque lineas vocando, & in perſona vnius vocauit & lineam tranſuerſalem, quia & in linea alterius præſumendum erit teſtatorem & de linea tranſuerſali intellexiſſe, Menoch. conſ. 924. n.18.Fuſar.d.q.345.n.23.

LINEÆ appellatione venit linea teſtatoris, & 11
non hæredis, Menoch.conſ.982.num.in fine, Fuſar. d. q.345.n.27.

LINEÆ appellatione, ſi agitur de tranſuerſali- 12
bus, non venit vltra decimum gradum, ſecus ſi de linea deſcendentium, Curt.ſen.conſ.32.n.36.Præt.de interpret.vlt.volunt.fol.291.n.45.

LINEÆ appellatione veniunt tam maſculi, 13
quàm fœminæ, ita Corbul. de iure emphyt.tit.de caduc.ab lineam finitam, n.40.Cephal.conſ.413.n.18.cum ſeqq.& conſ.664.n.23.Bardell.conſ.66.n.21 Menoch. conſ.625.n.9.cum ſeqq.Pereg.de fideicom.art.22. n.24. qui omnes, excepto Pereg. reſoluunt quod deſcendentes ex fœminis dicuntur, & ſunt de linea, idem cenſuit Rot.deciſ.226.n.3.apud Farin.p.2.recent. vbi ex Bald.conſ.334. n.10. lib.3. ait quòd omnes poſſimus dici de linea Adami. [Caſtill. controu. tom. 6. c.138.n.11. Etiam ſub vocatione lineæ rectæ dicitur vocata fœmina. Aguirre in apolog. p.2.ex n.261. Auend.ad l.40. Tauri, gloſſ.9. n.40. Mieres de maior. p.2.n.107.n.45.Caſtill.d.c.138.n.11.& n.18. verſ.denique. Valenzuel.conſ.97.n.107.cum ſeqq.tom 2.]

Primò limita quando vocata eſſet linea recta, 14
tunc enim deſcendentes ex fœmina non veniunt, Menoch. conſ.326. num.83. Fuſar. de ſubſtitut. 347. num.7.

Secundò limita quando teſtator tacitè, vel ex- 15
preſsè habuit mentem conſeruandi bona in agnatione, nam tunc nec fœminæ nec deſcendentes ab eis venirent in vocatione de linea, Menoch.conſ.625. n.2 Fuſar.d.q.347.n.5.

Tertiò limita quando agitur de bonis feudali- 16
bus, vel habentibus annexam iuriſdictionem, & dignitatem, nam cùm de iis non ſit capax fœmina illa, non veniret ſub nomine lineæ, Ruin. conſ.108. n.7.lib.1.Menoch.conſ.205.n.34. Fuſar. d.quæſt.347. num.8.

Quartò limita quando teſtator proprias filias ex- 17
cluſit, quia tunc neptis ex filia non diceretur de linea teſtatoris, ita Cephal. conſ.413. num.5. Menoch. conſ.205.n.32.& conſ.585. n.19. Peregr. de fideicom. art.26.n.30.in fine, Fuſar.d.q.347.n.39.

Quintò limita quando teſtator vocauit maſcu- 18
los per lineam maſculinam deſcendentes, quia tunc etiam maſculi ex fœminis deſcendentes non venirent, Molin. de primogen. lib.2. cap. 1. num.69. Menoch conſ.802. num.82. Fuſar. d.q.347. num.32. Rot. deciſ.203. num.5. apud Farin. p. 2. recent. etiam quando vocati eſſent ſolum deſcendentes ex linea maſculina, Cephal.conſ.239.n.7.& conſ.581. num.12. Peregr.d.art.26.num.4.& num.29.in fine, Fuſar. dict. q.347.n.33.

Sextò limita vbi teſtator habuit ſenſum vt bona 19
in familia conſeruarentur, tunc enim fœminæ omnino & deſcendentes ab eis eſſent excluſi, Crauet. conſ.656.n.8.Menoch.conſ.379. num.30. & conſ.625. num.1.Peregr.d.art.26. num.29. circa fin. & num.30. Fuſar. d. quæſt.347. num.42. vbi num.ſeq. dicit quod ſicut è contra quando ſubſtitutio non eſt facta pro conſeruandis bonis in agnatione, vel eſt ſubſtitutus is, qui agnationem conſeruare non poteſt, vt pia cauſa, fœmina veniret.

LINEÆ paternæ appellatione non veniunt 20
deſcendentes ex fœmina ab eodem patre proce-

dentes, Ruin. conſ. 141. num. 21. lib. 5. Peregr. d. art. 26.
in fine, Fuſar. d. quæſt. 347. n. 49. Ratio eſt, quia, vt di-
cit Curt. iun. conſ. 5. n. 24. & 29. per fœminam rum-
pitur linea paterna, & ab ea incipit agnationis origo,
l. Iuriſconſultus, §. agnationis, ff. de gradibus; eſt enim
fœmina finis propriæ familiæ, l. pronunciatio, §. fin. ff.
21 de verbor. ſignif. Aduerte tamen idem eſſe dicere de
linea paterna, & de paterna parte, vt fuit dictum in
Mediolanen. iuriſpatronatus 28. Nouembris 1616.
coram R.P.D. Pitouano, impreſſa per Viuian. poſt
praxim Iuriſpatronatus, deciſ. 71. num. 3. & in eadem
coram eodem 30. Octobris 1617. ibid. deciſ. 73. n. 4.

22 Lineæ appellatione veniunt naturales ad fi-
deicommiſſum, ita Cephal. conſ. 591. Peregr. de fi-
deicom. art. 22. n. 80. in fine, Fuſar. de ſubſtitution. q. 347.
n. 1. cum ſeqq. declarantes id non procedere in illis
caſibus, in quibus filiorum appellatione non ve-
niunt naturales, dum arguunt à vocatione filiorum
ad vocationem lineæ; addúntque ſpurios, & odibi-
liter natos non venire in vocatione lineæ, quod
etiam tradunt Hieron. Gabr. conſ. 195. num. 5. vol. 1.
Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 13. n. 52. & ſeq. & n. 73.
quos refert Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſ.
reſolut. 185. n. 2.

Appell. CXXXVI.

Lis.

1 Litis appellatione vbi ſimpliciter profertur in con-
ſtitutione procuratoris venit lis præſens, & non
futura.
2 Inſtantia, & ius venit litis appellatione.
3 Litis motæ appellatione venit ſolum conteſtata.
4 Litis appellatione venit ſolum controuerſia iudi-
cialis.

1 Litis appellatione vbi ſimpliciter profertur in
conſtitutione procuratoris venit lis præſens, &
non futura, l. item, §. ſed ſi, ff. quod cuiuſque vniuerſitatis
nomine, Ioſeph. Ludou. Peruſ. deciſ. 37. à n. 1. Gonzal.
ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. §. 5. ſub n. 21. & n. 33. Stephan.
Gratian. diſcept. forenſ. cap. 145. num. 12. cum ſeqq. niſi
procurator habeat generale mandatum, ſecundùm
Flamin. de reſignat. benefic. lib. 9. q. 16. n. 17.

2 Litis appellatione venit inſtantia & ius, ſe-
cundùm Doct. in l. poſtquam liti, C. de pactis, Pute.
deciſ. 407. num. 1. lib. 2. in correctis. [Et veniunt lites,
quæ per actionem intentantur, Leo Valent. deciſ. 20.
num. 33. lib. 1.]

3 Litis motæ appellatione venit ſolùm conte-
ſtata, cap. ex parte 30 de verbor. ſignif. Bart. in l. cauſas,
C. de tranſact. in lect. 2. Marant. de ordine iudic. p. 5. tit.
& omnia fiant durante inſtantia, n. 64. Surd. de aliment.
tit. 1. quæſt. 8. n. 4. Cabed. Luſit. deciſ. 15. num. 10. p. 2.
Parens meus in comment. ad Ordin. Reg. Luſitanor.
lib. 3. tit. 10. §. 7. n. 3.

4 Litis appellatione venit ſolùm controuerſia
iudicialis, l. cauſas, vel lites, C. de tranſaction. Corn.
conſ. 267. In hac conſultatione, n. 18. verſ. & licèt appel-
latione, lib. 4. quem refert Card. Tuſch. pract. concluſ.
tom. 5. lit. L. concl. 379. n. 1. vbi n. 4. per l. litis nomen.
ff. de verb. ſignif. & Abb. conſ. 43. Videtur, num. 1. lib. 1.
ſubdit quod litis nomen importat omnem actionem
tam perſonalem, quàm realem.

Appell. CXXXVII.

Maior, Maiores.

1 Maioris in dubio appellatione intelligitur ætate, niſi
verba repugnent.
2 Verb. Maior natu, oſtendunt diſponentem intelle-
xiſſe de ſeniore, & ætate maiore.
3 Maior maſculus vbi vocatus eſſet, ſolùm maior natu
veniret.
4 Maiorum appellatione propriè ſumpta, tantùm con-
tinetur vltra tritauum.
5 Maiorum appellatione non veniunt tranſuerſales
quantumcunque ſint antiqui, ſed ſolùm aſcen-
dentes à tritauo ſupra.

Maioris in dubio appellatione intelligi- 1
tur ætate, niſi verba repugnent, quia verba
potiùs de naturali maioritate, quàm de accidentali,
vel ficta intelligitur, Alex. conſ. 4. Ponderatis, num. 2.
& 3. lib. 5. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 5.
lit. M. concluſ. 19. num. 3. Stephan Gratian. diſcept.
forenſ. cap. 456. num. 82. & 83. Rebuff. ad l. 2. ff. de
verb. ſignificat. verb. Maior, pag. 23. Tiraq. in tract.
primogen. quæſt. 1. num. 11. quem refero Ego ipſe in
collect. ad cap. quoties 5. num. 3. de teſtibus. Vnde ſi
maior de domo vocetur, intelligitur de maiori æta-
te, non diuitiis, nec dignitate, vt per text. in l. ſi pa-
ter, in fine, ff. de adopt. & in l. eum qui, in princip. ff. de
interd. & releg. & in l. ſemper, in princ. ff. de iure immun.
& in cap. maior 34. quæſt. 1. & in dict. cap. quoties,
reſoluunt Pariſ. conſ. 19. num. 125. & conſ. 93. num. 32.
lib. 2. Inan. Lecer. in tract. de primogen. lib. 1. quæſt. 2.
Tiraq. dict. quæſt. 1. num. 10. Cardin. Mantic. de conie-
ctur. vltim. volunt. lib. 8. tit. 10. ſub num. 1. Sim. de
Prætis de interpret. vltim. volunt. fol. 329. num. 74. circa
fin. & fol. 334. num. 18. Menoch. de præſumpt. lib. 4.
præſ. 92. num. 1. & conſ. 211. num. 26. & conſ. 220.
num. 118. Alex. Rauden. de analog. lib. 1. cap. 15.
num. 267. & 269. Peregrin. conſ. 47. num. 16. lib. 2.
Honded. conſ. 70. num. 12. lib. 2. Fuſar. de ſubſtitut.
quæſt. 383. Anton. Monach. Florent. deciſ. 71. num. 28.
Ego ipſe in collect. ad dict. cap. quoties, num. 4. Quæ 2
quidem opinio ſine dubio procederet quando vo-
catus eſſet maior natu; nam hæc verba, maior natu,
oſtendunt diſponentem intellexiſſe de ſeniore, &
ætate maiori, cap. lex eſt 2. l. qui cùm maior natu.
ff. de oper. libert. §. minorem, Inſtit. de adopt. Socin. ſen.
conſ. 252. num. 4. lib. 2. Pariſ. conſ. 19. num. 12. cum ſeqq.
lib. 2. Tiraq. d. quæſt. 1. in fine, Honded. dict. conſ. 70.
num. 13. lib. 2. Prout etiam procederet ſi vocatus 3
eſſet maior maſculus, quia ſolùm maior natu veni-
ret, vt reſoluunt Sim. de Prætis de interpr. vltim. vo-
lunt. fol. 329. num. 74. in fine, Fuſar. de ſubſtitut. q. 356.
num. 8.

Maiorum appellatione propriè ſumpta, 4
tantùm continetur vltra tritauum, Oldrad. conſ. 25.
Thema tale eſt, ver. maiorum. vbi in verſ. ad ſecundum,
ſubdit quod etiam verificatur in patre & auo, An-
gel. conſ. 268. Statutum Dalmatiæ, in princip. vbi dicit
hoc verum de propria ſignificatione, quia propriè
aſcendentes ſupra tritauum dicuntur maiores, tri-
tauus verò & alij deinceps dicuntur parentes, refert
Cardin. Tuſch. d. tom. 5. lit. M. concluſ. 21. num. 1. & 2.
Rebuff. vbi ſupra, verb. maior, verſ. ſecundo.

Maiorum appellatione non veniunt tranſ- 5
uerſales quantumcunque ſint antiqui, ſed ſolùm
aſcendentes

aſcendentes à tritauo, *ſuprà l. Iureconſultum. ff. de gradib.* Alex. *conſ.4. col.1. lib.4.* Card. Tuſch. *d. concluſ.21. num.5.*

Appell. CXXXVIII.

Malefactores.

1 Malefactorvm appellatione indefinitè à ſtatutis veniunt omnes vniuerſaliter, Alberic. *in tract. ſtatut. p.2. q. 121. num. 11.* Sebaſt. Medic. *de regul. Iuris, reg.2. n.76.*

Appell. CXXXIX.

Maritus.

1 Mariti appellatione in materia fauorabili venit ſponſus de futuro, ſecus in materia odioſa, *l. non ſine,* vbi Cyn. *C. de bonis quæ liber.* Sanch. *de Matrim. lib.1. diſp.1. num.2. verſ. ſed hoc ſanè,* vbi *num. 4.* declarat optimè quando dicatur diſpoſitio fauorabilis, & quando odioſa, & quamuis Couar. *de ſponſalib. p.2. cap.1. in initio, n.2.* Gutier. *de iuram. confirm. p.1. cap.51. n.2.* Matien. *l. fin. gloſſ.6. n.1. tit.2. lib.5. noua Recop.* tenuerint omnia Iura loquentia de matrimonio, & de marito, & vxore, accipienda eſſe quando matrimonium per verba de præſenti, contractum eſt, quamuis copula ſequuta minimè ſit; tamen ipſe Sanch. *vbi ſuprà num.3.* poſt Panorm. *in cap. tertio loco, in fine,* & *ibi* Felin. *num 4. de præſumpt.* Alex. Carter. *lib.5. de ſponſalib. cap.5.* Anton. Cuch. *lib.5. inſtit. maior. tit.10. num.8 & 9.* Auendan. *reſp.10. num. 3.* meritò diſtinguit inter materiam fauorabilem, odioſam, aut indifferentem, ita vt in materia fauorabili veniant ſponſalia & ſponſa, matrimonij, ſeu mariti appellatione; in odioſa verò nomine mariti, vxoris, vel matrimonij, non veniunt ſponſalia contracta per verba de præſenti, nec ſponſi, ipſi de præſenti ante conſummationem, in materia denique indifferenti veniunt qui contraxerunt per verba de præſenti, ſiue conſummauerint matrimonium, ſiue non, non autem comprehenduntur ſponſi de futuro.

Appell. CXL.

Marmor.

1 Marmoris appellatione in legatis non continetur marmor ſculptum *l. hæres. §.1. ff. de legat.3. l.1. de auro & argento leg.* Riminald. *conſ.25. n.31.* Natt. *conſ.86. n.1. lib.4.*

Appell. CXLI.

Maſculus.

1 *Maſculi vbi vocantur ad fideicommiſſum, vel aliam diſpoſitionem, non veniunt fœminæ, imò cenſentur excluſæ.*

2 *Maſculi ex fœminis excluduntur quando vocantur* Aug. Barboſæ Appell. Iur. *maſculi ad fideicommiſſum, vel aliam diſpoſitionem.*

3 *Limita vbi ceſſat ratio agnationis conſeruandæ, vel quando vocati eſſent maſculi quicunque.*

Maſcvlorvm appellatione quando illi vocantur ad fideicommiſſum, vel aliam diſpoſitionem, non veniunt fœminæ, imò cenſentur excluſæ, iuxta reg. *l. cùm prætor, ff. de iudic. l. Gallus. §. nunc de lege. ff. de liber. & poſthum.* Rimin. iun. *conſ.371. n.6. & 7.* Menoch. *conſ.1099. n. 20.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.5. lit. M. concl.102. à princip.* Fuſar. *de ſubſtitut. q.311. num.12.* Ratio eſt, quia vocatio maſculorum non fit alia ratione, niſi pro conſeruandis bonis in agnatione, Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.9. tit.15. num.2.* Rimin. iun. *conſ. 457. num. 9. lib.4.* Simon de Prætis *de interpr. vltim. volunt. fol.287. num.5.* Cephal. *conſ.16. num.44.* Hieron. Gabr. *conſ.97. num.24. lib.1.* Peregr. *de fideicom. art.25. num.47.* Menoch. *conſ.205. num.13.* Surd. *conſ.96. num.30.* Honded. *conſ.70. num.39. lib.1.* Card. Tuſch. *d. concl.102. n.2.* [Rot. *deciſ.567. n.2. p. 2. in poſthum. Farin.* aliàs *p.4. recent. & deciſ.780. n.3. p.1. etiam in poſthum.* aliàs *p.3. recent.*] 1

Amplia vt etiam hoc caſu excludantur maſculi ex fœminis, vt per *l.1. in fine, & l. immunitates, ff. de iure immunit.* vbi priuilegia immunitatis conceſſa deſcendentibus maſculis non tranſeunt in maſculos ex fœminis, reſoluunt Ruin. *conſ. 167. num. 6. lib.2. & conſ. 49. num.2. verſ. ſed tamen, & conſ. 120. num.8. & 9. lib.1.* Socin. iun. *conſ.69. n.28. & conſ.116. lib.3.* Alciat. *conſ.96. num.33. cum ſeqq.* Natt. *conſ.187. num.9.* Tiraq. *de iure primog. q.13. num. 6.* Matheſil. *pag.128.* aliàs 131. Crement. *ſing.20.* Crauet. *conſ.22. col. vlt.* Burſat. *conſ.228. num.92.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.11. tit.15. num.2. & de tacit. & ambig. conuent. lib.23. tit.13.* Laderch. Imola *conſ.153. per totum,* Decian. *conſ.127. num. 15. lib. 3.* Hippol. Rimin. *conſ.313. num.31. & conſ.782. num.42.* Sfort. Odd. *de compend. ſubſtit. p.6. art.4. num.4. & conſ.6. num.43.* Molin. *de primogen. lib.3. cap 5. n.27. & 45.* Chriſtophor. Toruiel. *conſ.32. per totum,* Ant. Gabr. *commun. tit. de ſubſtitut. concl.2. in fine.* Menoch. *de præſumpt. lib.4 præſ.91. num.5. & conſ.172. num.12. & conſ.321. n.136. & conſ.1152. n.16. & conſ.1177. n.11. cum ſeqq. & conſ.1228. num.30. & conſ.1229. num.16. cum ſeqq.* Hieron. Gabr. *conſ.116. num. 3. lib.2.* Surd. *conſ.317. n.7.* Craſſ. *in §. fideicommiſſum, q. 35. num.3.* Alex. Trentacinq. *de ſubſtitut. p.4. cap.7. n.10.* Intrigl. *in ſimili tract. cent.3. q.58. n.6. & q.85. n.5.* Theſaur. *Pedem. deciſ.188. num.23.* Anton. Monach. *Florent. deciſ.52.* Gall. *de except. ſucceſſ. tit.4. except.27. n.80. p.2.* Ruſtic. *in l. cùm auus. lib.6. cap.16. ff. de condit. & demonſtrat.* Card. Tuſch. *d. concl.102. num.8.* [Rota *deciſ.221. n.2. p.1. in poſthum. Farin.* Ludou. de Molin. *in Iuris allegatione pro Rege Catholico Philippo ad ſucceſſionem Regnorũ Portugalliæ n.8.* quæ allegatio cum non reperiatur, ideo eius verba ſubrectam. *Vlterius in confirmatione, & pro extenſione eorum quæ dicta ſunt, aduertendum eſt, quod in quacunque diſpoſitione, quæ agnationem non reſpicit ſiue vltimæ voluntatis ea ſit, ſeu inter viuos, vbi maſculi ad ſucceſſionem inuitantur, maſculi, licet ex fœminis procedant, cenſentur vocati, quia tales verè maſculi ſunt, & tanquam maſculi ſuccedunt, non habita conſideratione aſcendentium;* quod ſic tenent Ancharan. *conſ. 339. col. 3. & 4.* Paul. de Caſtro *in l. 1. C. de condit. inſert. num.3. in fine,* dicens *quod in materia indifferenti, quæ tam maſculis, quam fœminis conuenit, appellatione maſculorum comprehenduntur maſculi ex fœminis nati.* Idem ſequitur 2

Aretin.n.52.ad fin. & n.53. & Socin.num.59. in d.l. Gallus,§.nunc de lege Velleia, Corn. conſ.246. lib. 2. n.5.& 6.Iaſ.conſ.117.col.2.num.1.lib.4.Ruin.conſ.49. lib.1.n.2.& 3.cum ſeqq.Deci.conſ.303. n.8. Peralta in l.cum pater,§.filia,ff.de legat.2.n.64.pag.335.& habetur in tract. de primog.Hiſp.lib.3.c.5. num.48. Auguſt. Beroi.conſ.120.per tot.maximè n.23.lib.2 Et quamuis contrariam opinionem probet Specul.tit.de emphyt.§.nunc aliqua, verſ.146. quæritur 173. quem ſequi videtur Iaſ.in d.§.nunc de lege Velleia, n.16. cum aliis quæ congerit Titaq.de primog. q.12.num.12. & q. 13. num.6. hi tamen omnes ſunt intelligendi, vbi diſpoſitio, de cuius interpretatione agitur, agnationem reſpicit, prout ipſi loqountur, &c.]

3 Declara ampliationem, vt non procedat quando ceſſat ratio agnationis conſeruandæ, vt quia fideicommiſſum ſit conſtitutum ab extraneo, vel à muliere, vel initium habuit à fœmina inſtituta, quia tũc maſculus ex fœmina veniret,ita Ruin.conſ.120. n.13.verſ quo verò,lib.1.Socin.iun.conſ.2.n.11.& 26. lib.3.Rimin.iun.conſ.347.n.27 & 28. Mantic.de coniect.vlt.volunt.lib.8.tit.8.n.20.& 75. Molin. d.cap.5. n.49. Surd. conſ.304 n.14. Rot.deciſ.150.n.2.p.2.diuerſ. Peteg. in tract.de fideicommiſ. art.26. num.27.& conſ.5.n.13.lib.1.& conſ.1.n.33. lib.5. Menoch. conſ. 802.n.38.cum ſeqq. Gall.d.except.27. n.82.cum ſeqq. Roſtic.d.cap.16.n.22. Card.Tuſch.d.concl.102.n.10. Rota in Spoletana hæreditatis 11. Martij 1613. coram Patriarcha Manzanedo,impreſſa pet Farin.deciſ.463. n.8.p.1.recent.& nooiſſimè in Florentina fideicommiſſi de Cambiis 9. Iunij 1627.coram R.P.D.Dunozetto, in fine. Vel quando vocati eſſent maſculi qnicunque propter illam dictionem vniuerſalem, Ruſtic.d 4.c. 16.num.23.cum ſeqq.

4 [Declara etiam,appellatione maſculi venire maſculum ex fœmina,quando ſuccedit ex perſona ſua, & non pet repræſentationẽ, quia vbi ſueceditur ex perſona propria, debent conſiderari ſucceſſores vt tales, non vt filij talis, neque vlla ratio habetur deriuationis maſculinitatis, Iacob.Rayner. & Cyn. in auth.poſt fratres,C.de legit.hered.Iaſ.conſ.115. Præſens, n.4.col.5.verſ.ſecundò principaliter moueor, & verſ.ratio ergo,lib.4. Titaq.de primog. q.10.num.22. Lodou. Molina in d.Iuris alleg. num.41.]

Appell. CXLII.

Maſſaritiæ.

1 *Maſſaritiæ idem important quod ſupellectilia, & ideo Maſſaritiarum appellatione veniunt quæcunque continentur appellatione ſupellectilis.*

2 *Supellectilis appellatione veniunt omnia parata mobilia ad vſum communem patrisfamil.*

3 *Maſſaritia,mobilia,ſupellectilia,& fulcimenta ſunt nomina appellatiua.*

1 MASSARITIARVM appellatione continentur ea, quæcunque continentur appellatione ſupellectilis, & è contra; Maſſaritiæ enim idem important quod ſupellectilia, Abb. conſ.88. num.2.lib.2.incip.Caſus in facto,Dec.conſ.492 Card. Tuſeb.pract.concl.tom.5.lit.M. concl.105. n.1.& 6. Angel.Aretin. in tract.de teſtament. gloſſ. 39.num.1. Durand.de arte teſtandi,in tit.de legatis.caut.53.in fin.
2 Menoch.de præſumption.lib.4.præſ.160.num.1.Appellatione verò ſupellectilis veniunt omnia parata mobilia ad vſum communem patrisfam. l. 3. cum ſeq.ff.de ſupellect.leg.Abb.d.conſ.88.in princip.verſ.ſed hoc non obſtante,lib.2.vbi quod veniunt lecti, culcitræ, capſæ,ſcamna,& ſimilia. Et quod nomen Maſ- 3
ſaritiarum,mobilium ſupellectilium,& fulcimentorum ſint nomina appellatiua collectiua, reſoluit Rimin.iun.conſ.216.n.84.vbi n.83. ſubdit quod ſupellectilem ſuam apppellāt homines bona ſua mobilia. Alia vide in verb.Supellectilis,appell.252.

Appell. CXLIII.

Mater.

1 *Auia continetur matris appellatione, quoties ponderatur naturalis affectio.*

2 *Matris appellatione non continetur auia in odioſis.*

MATRIS appellatione continetur auia quo- 1
ties ponderatur naturalis affectio,quia procedunt per eandem rationem,l iuſta,ff.de verbor.ſignif. l.Neſennius.ff.de negot.geſtis,Alex.conſ.198.Perſpectis, n.3.lib.6. vbi n.4. ait ideò ſtatutum excludens matrem,excludere etiam auiam maternam,refert Card. Tuſch.practic.concluſ.tom.5.lit.M. concl.108. num.1. & 2. Rebuff. in l. iuſta interpretatione 201. col.2. ad med. ff. de verb. ſignif. Surd. de aliment.tit.6. quæſt.8. num.14.& 16. Stephan. Gratian. diſcept.forenſ.tom.3. c.977.n.5.Decian.conſ.13.n.2.vol.3.

MATRIS appellatione non continetur auia 2
in odioſis,l.lege Iulia, §.1.ff.de ritu nupt. Alexand. d. conſ.198.n.4.verſ.& ſimiliter,Card.Tuſch. d.concluſ. 108.n.3.Angul.ad leg. Meliorat.l.1.gloſſ.1.n.2.

Appell. CXLIV.

Matrimonium.

MATRIMONII appellatione propriè non 1
veniunt ſponſalia, ſed matrimonium per verba de præſenti contractum,quamuis copula ſequuta minimè ſit,Couar.de ſponſalib.p.2.cap.1. in init. n.3. & 4.Cald.Pereira in l.ſi curatorem, verb. laſis, n.128. C.de integ.reſtit.minor.Gutiex.de iuram.confirmat.p.1. c.51.n.2.Matien.l.fin.gloſſ.6.n.1. tit.2. lib.5. noua Recopil.Verùm Sanch. de Matrim. lib.1.diſp. 1. n.3. ſic diſtinguit, aut materia eſt odioſa, aut fauorabilis, aut indifferens:ſi eſt odioſa, appellatione Matrimonij, non veniunt ſponſalia contracta de præſenti ante conſummationem; ſi eſt fauorabilis comprehenduntur etiam ſponſalia de futuro;ſi verò eſt indifferens veniunt ſponſalia contracta per verba de præſenti adhuc ante conſummationem, non autem per verba de futuro, & citat Panor. in cap.tertio loco, in fine, vbi Felin. n.4. de præſumpt. Alex. Carrer. lib.5.de ſponſalib.cap.5. Anton.Cuch.lib.5.inſtit.maior.tit.10.n.8.& 9.Auendan.reſp.10.n.3.

Appell. CXLV.

Melioramenta.

MELIORAMENTORVM,ſeu meliora- 1
tionum appellatione propriè veniunt ea, per

quæ

quæ res efficitur melior, dummodo rei ita ſint affixa quod efficiantur pars rei, vt per Boër. *deciſ.44. n.6.* Menoch.*conſ.64.num.5. & 6.* obſeruantes quod ea quæ non ſunt affixa, neque incorporata, prout perticæ, poſtes, & ſimilia, potius dici debent inſtrumenta rei, quàm melioramenta, refert Card.Tuſch. *practic.concl.tom.3.lit.M.concl.174 n.5.& 6.* Vnde fit vt melioramentorum, ſeu meliorationum nomine veniant ædificia per dominum & poſſeſſorem facta, tuguria, reparationes neceſſariæ, diſboſcationes agrorum, & ſyluarum, plantationes oliuetorum, vinetorum, & omnium eorum, quæ durationem habent: ſic in erigendis, & plantandis ſalicibus, & cæteris arboribus impenſum melioratio dicitur, in foſſatis aggeribus, propagationibus vitium, & quorumcunque fructuum, quemadmodum in his, & aliis caſibus in variis cauſarum figuris reſponderunt Neguzant. *de pignorib. p. 5. memb.4. num.11.* Menoch.*remed.15.recup.quæſt.39 num.500.* Valaſc.*de iure emphyt. quæſt.25.n.13. cum ſeqq.* Federic.Scot. *conſ 5.* Rimin.iun. *conſ.242. num.17. lib.3.* Roland.*conſil.28.à n.1.lib.1.* Caualcan.*deciſ.44.n.59. p.1.& deciſ.31. num.39.p.2.* Ioan.Garc.*de meliorat.& expenſis,cap.1.n.8.& 9.& cap.15.à n.1.*

Appell. CXLVI.

Membrum.

1 *Membrum propriè dicitur omne id, quod in corpore noſtro diſtinctam habet operationem.*
2 *Digitus non continetur membri appellatione.*
3 *Dentes non veniunt membri appellatione.*
4 *Auricula ſiue cartilago auris non venit appellatione membri.*
5 *Mamilla fœminæ venit appellatione membri.*
6 *Barba hominis non venit appellatione membri.*

1 MEMBRI appellatione venit propriè illud per quod corpus mouetur ex proprio membri officio; nam omne id, quod in corpore noſtro diſtinctam habet operationem, illud propriè dicitur membrum, putà oculus, aures, naſus, lingua, manus, atque pes, quorum propriè operatio reſpectiuè eſt videre, audire, odorare, guſtare, tangere, & ambulare, Ariſtot. *de Meteor.* Bart. *in l.publicorum, num.13.ff.de publican.* Bald.*in l.reos,num.5. ad accuſat.* Clar.*§.fin.quæſt.69.num.3.& 16.* Plac.*de delict. lib.1. cap.25.num.4.* Couar.*in Clem. ſi furioſus,p.3. in initio, n.8.* Iacob.de Graff. *in aureis deciſ.lib.2. cap.26.n.4.* Henriq.*in ſum.lib.14.cap.8.§.1.* Nauar.*in man.cap.27. num. 206. verſ.ſecundo dico,* Caball. *reſolut. crimin. caſu 136.num.16.* Farin. *in praxi crimin.p.1.quæſt.19. n.14.cum ſeqq.* Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea, reſolut.67.* Beller.*diſquiſ.clerical. p.1. tit. de diſciplina cleric.§.5. n.89.* Campan.*in diuerſ.Iuris Canonici,rub.11.cap.17. num.111.* Card.Tuſch.*practic. concluſ. tom.5. lit.M. concl.185.num.1.* Ego ipſe *de officio,& poteſt.Epiſcopi, p.2.alleg.32.num.11.*

2 MEMBRI appellatione non continetur digitus, ille enim non eſt propriè membrum noſtri corporis, Bart. *in l.2.num.13.ff.de public.iudic.& in l.non ſunt liberi,ff.de ſtatu homin.& conſ.201.Quæritur unnquid,lib.1.* Felin. *in cap.Ego N. poſt num.1.de iureiur. & in cap.cum illorum, n.4.de ſentent.excom.* Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rub.1.§.5. verſ. per hæc quidem,* Nauar.*conſ.1.n.1.de corpore vit.in nouis,* Sayr.*in floribus deciſ.ſub eod.tit.deciſ.2.* Clar.*d.quæſt.69.n.3.* Rub. Alex.*conſ.83.* Henriq. *dict.lib.14.cap.8. §.1. in med.* Ægid.de Coninck *de Sacrament.diſp.18.dub.8.n.63.* Farin.*d.quæſt.19.n.24.* Aloyſ.Ricc. *d.reſol.67.num.3.* Beller.*d.§.5.n.90.* Campan.*d.cap.17.n.110.* Ego ipſe *d.alleg.42.n.19.* Card.Tuſch.*d.concl.185.num.1.* hinc reſoluentes quod ſtatutum puniens abſcindentem membrum, non habet locum in eo, qui abſcindit digitum.

3 MEMBRI appellatione non veniunt dentes, Farin.*fragment.crimin.p.1.lit.C.num.375.* Ego ipſe *d. alleg. 42. num.36.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.11.cap.17.num.96.* quia non habent proprium & diſtinctum officium, Marian. Socin. *in cap.ad audientiam, num.200.de homicid.* [nouiſſimè Narbona *de ætate ad humanos actus requiſita. ann.1. quæſt. 13. num.13.*]

4 MEMBRI appellatione non venit auricula, ſiue cartilago auris, cum neceſſaria non ſit auditui, ſed eſt potius tutela, & ornamentum auris, Borgaſ. *de irregul.tom.1.quæſt 3.n.24.verſ ſed videtur.* Couar. *in Clem. ſi furioſus, p.3. in initio, num.8. verſ.primum,* Nauar.*in man.cap.27.num.223. verſ.ſeptimo infertur,* Henriq.*lib.14.cap.8.§.3.in princip.* Aloyſ.Ricc.*dict. reſolut.67.n.2.* Bellet.*d.§.5.num.60.in fine,* Campan.*in diuerſ. Iuris Canonici, rub.11. cap.17.n.40* Ego ipſe *d.alleg.41.num.39.* Contra Sot.*de Iuſtit.lib.5.quæſt.2. art.1.* Maiol.*de irregular.lib.1.cap.25.num.5.* Farin.*d. lit.C.num.475.*

5 MEMBRI appellatione venit mamilla fœminæ, quælibet enim habet per ſe officium diſtinctum, ſicut quilibet oculus, ſecundùm Bald.*in l.data opera,num.75.C. qui accuſare non poſſunt,* in terminis Aloyſ.Ricc.*d.reſolut.67.n 4.* Mari.Socin. *in d.cap. ad audientiam,n.197.de homicid.* Farinac. *d.lit.C. n.373.* ſecus dicentes de mamilla hominis, contra Sayr. *de cenſur. lib.7. cap. 5. num.18.* exiſtimantem mamillam fœminæ non eſſe membrum, & conſequenter non contraxiſſe irregularitatem dictam mamillam abſcindentem.

6 MEMBRI appellatione non venit barba hominis, Mari.Socin.*in cap.ad audientiam,num.201. de homicid.* vbi quod ſiue barba accipiatur pro pillis, ſiue pro mento, neutro caſu poteſt dici membrum inſtrumentale, ſed ſolùm formale, refert Farin. *dict. lit.C.num.374.*

Appell. CXLVII.

Mendicantes.

1 *Mendicantium appellatione de Iure communi, & antiquo veniunt Prædicatores, Minores, Eremitæ S.Auguſtini, & Carmelitani.*
2 *Mendicantes, exceptis Minoribus de Obſeruantia & Capucinis, poſſunt ex diſpenſatione habere redditus, & poſſeſſiones in communi, licèt ex regula & Conſtitutionibus à Sede Apoſt. approbatis illis interdicti fuiſſent.*
3 *Mendicantium priuilegia retinent Ordines Mendicantes, ac proinde non liberantur Iuribus loquentibus de Mendicantibus, licèt priuilegio habiles facti ſint ad habenda bona in communi.*
Inter Mendicantes annumerantur:
4 *Seruitæ,*
5 *Minimi,*
6 *Ieſuati,*
7 *Patres Societatis* IESV,
8 *& Carmelitæ Deſcalceati,*

9 *Mendicantium appellatione veniunt omnes alij Ordines, qui poſt quatuor priores à Sede Apoſt. inſtituti ſunt.*

10 *Suſpenſio lata in Superiores Ordinum Mendicantium, admittentes ad profeſſionem ante annum nouitiatus, extenditur ad Mendicantes poſtea creatos.*

11 *Fratres, quibus eſt conceſſa facultas transeundi ad non Mendicantes, ſi non inuenerint Mendicantes, qui eos vellent admittere, non ſatisfaciunt ſi apud Mendicantes olim inſtitutos non admittantur, niſi admitti quoque tentent apud denuò tales creatos.*

12 Clem. 1. de Regularib. *dum ſtatuit profeſſos Ordinum Mendicantium ad non Mendicantes, etiam de licentia Sedes Apoſt. tranſeuntes, non poſſe habere vocem in Capitulo, Prioratus, &c. comprehendit Mecdicantes etiam poſtea approbatos.*

13 *Moniales Ordinum Mendicantium, non comprehenduntur ſub diſpoſitionibus loquentibus de Mendicantibus.*

Participant de priuilegiis Mendicantium:

14 *Canonici Regulares Lateranenſes,*
15 *Canonici Regulares S. Saluatoris,*
16 *Canonici ſeculares S. Georgij,*
17 *Canonici Regulares S. Crucis Conimbricenſis,*
18 *Monachi Caſſinenſes,*
19 *Monachi Vallis Vmbreſa,*
20 *Monachi Camaldulen.*
21 *Monachi Ciſtercienſes,*
22 *Monachi Ciſtercienſes reformati,*
23 *Monachi Cœleſtini,*
24 *Monachi Silueſtrini,*
25 *Monachi Congregationis B. Mariæ Montis Virginis,*
26 *Monachi S. Baſilij,*
27 *Præmonſtratenſes,*
28 *Fratres S. Spiritus in Saxia,*
29 *Carthuſienſes,*
30 *Fratres S. Hieronymi Hiſpaniarum,*
31 *Fratres Eremitæ S. Hieronymi de Piſis,*
32 *Fratres S. Hieronymi de Feſulis,*
33 *Fratres Cruciferi,*
34 *Fratres Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis,*
35 *Fratres S. Mariæ de Mercede,*
36 *Fratres Militiæ Ieſu Chriſti,*
37 *Theatini,*
38 *Clerici Regulares de Sommaſchia,*
39 *Clerici Regulares Minores,*
40 *Clerici Regulares miniſtrantes infirmis,*
41 *& Clerici Regulares ſcholarum piarum.*

1 MENDICANTIVM appellatione de Iure communi & antiquo veniunt Prædicatores, Minores, Eremitæ S. Auguſtini, & Carmelitani, de quibus fit mentio *in cap. vnic. §. ſanè, de Relig. domib. lib. 6.* ſicuti docent Lap. *alleg.* 44. gloſſ. *verb. queſtibus, in Clem. 1. de Regularib.* Iſidor. Moſcon. *de maieſt. militantis Eccleſiæ, lib. 1. p. 4. cap. 1. de Regularib. verſ. Mendicantes, pag.* 514. Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 2. verb. Mendicantes, pag. mihi* 67. Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 23. quæſt. 2.* Ludou. Miranda *in man. Prælatorum, tom. 1. quæſt. 11. art.* 6. Galganet. *de Iure publico, lib. 3. tit.* 41. & alij plures, quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 77. n. 16. ſecundum Lugdunen. impreſſionem.*

Quamuis Mendicantium nomine de Iure ij tan-
2 tùm comprehendantur, quibus ex regula, vel Conſtitutionibus interdictum eſt habere in communi redditus & poſſeſſiones, iuxta text. *in cap. vnic. §. confirmatos, de relig. domib. lib. 6.* ſi hæ conſtitutiones à Pontifice ſint approbatæ, vt intelligit Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 6. cap. 7. num. 4.* tamen ſi ex diſpenſatione habeant redditus & poſſeſſiones in com-
muni (prout iam hodie diſpenſatum eſt cum omni- 3
bus Mendicantibus, præter Minores de Obſeruantia, & Capuccinos, in Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 3.*) etiam nunc retinent quoad alia omnia priuilegia Mendicantium, ac proinde non liberantur Iuribus loquentibus de Mendicantibus, prout tradunt Rebuff. *in concord. rub. de Reg. ad Prælat. nomin. facien. verb. Mendicantibus, verſ. ſicut illi,* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. quæſt. 52. artic. 15. ad fin.* Mandoſ. *ad reg. 23. Cancel. quæſt. 4. num. 4. cum ſeqq.* vbi *num* 5. declarat, niſi priuilegium diſpenſans, vt ij Religioſi habeant redditus in communi, contineret expreſsè eos in poſterum non fore Mendicantes.

Præter ſupradictos quatuor Ordines, qui verè, & Iure communi inſpecto Mendicantium nomen ſortiti ſunt, alij ex particularibus priuilegiis verè inter Mendicantes annumerantur, quidam verò de priuilegiis Meodicaotium participant, de quibus diligenter Aſcan. Tamburin. Vallis Vmbroſæ Monachus, in ſuo tract. de Iure Abbatum, cæterorúmque Prælatorum tam ſæcularium, quàm Regularium Epiſcopis inferiorum, *tom. 1. diſp. 17. quæſt.* 1. vbi multa circa hanc rem notatu digniſſima cumulauit.

Serui igitur B. Mariæ inter Mendicantes annumerantur in Conſtit. Pij V. quæ incipit, *Romanus Pontifex*, ſub die 1. Octobris 1568. quæ eſt 44. in ordine Bullarum eiuſdem Pont. in Bullario nouo, *num. 2. pag.* 240. referunt Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 55. art.* 3. & Eraſm. à Cochier *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p. 1. quæſt. 17. n.* 16. 4

Minimi S. Franciſci de Paula ſimiliter inter Mendicantes annumerantur à Sixto IV. *in conſtit. 5. in Ordine, tom.* 1. Bullarij noui, & à Pio V. in ſua Conſtit. incip. *Apoſtolica Sedes benignitate*, ſub die 9. Nouembris 1567. in Bullario ooiio, *tom. 2. Conſtit. 49. eiuſdem Pont. pag.* 344. 5

Ieſuati Congregationis S. Hieronymi, verè comprehendi inter Ordines Mendicantium, eorúmque gratiis, & indultis perfrui, declarauit idem Pius V. in ſua Conſtit. incip. *Romanus*, ſub die 19. Nouembris eiuſdem anni 1567. in Bullario nouo, *tom. 2. pag.* 245. referunt Fr. Emman. *d. tom. 1. quæſt. 55. art.* 4. & Azor. *d. p. 1. lib. 12. cap. 13. quæſ.* 2. 6

Societatis IESV Patres inter Mendicantium Ordines comprehendi voluit idem Pius V. ſua Conſtit. incip. *Dum indefeſſa*, ſub die 7. Iulij 1571. vt referunt Hieron. Gab. *conſ. 27. lib.* 1. Fr. Emman. *d. tom 1. quæſt. 55. art. 5. & tom. 3. quæſt. 49. art.* 2. Azor. *d. p. 1. lib. 13. cap.* 7. Mari. Muta *deciſ. 2. n.* 18. 7

Carmelitas Deſcalceatos inter Ordines Mendicantes annumerandos eſſe declarauit Clemens VIII. ſua Cnnſtit. 101. incip. *Romanum Pont. decet*, ſub die 20. Auguſti 1603. in Bullario nouo, *tom. 3. pag.* 147. 8

Quare iam hodie Mendicantium appellatione non ſolùm veniunt Priores, & principaliores illi quatuor Ordines Mendicantes, de quibus ſuprà *n.* 1. ſed etiam omnes alij præcitati, qui poſtea à Sede Apoſt. inſtituti ſunt, quia omnes hi verè Mendicantes ſunt, ſicuti bene reſoluit Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 7. n.* 117. 9

Meritò igitur Soar. *tom. 5. in 3. p. diſp. 31. ſect. 6. n.* 7. docet ſuſpenſionem latam *in cap. non ſolùm, & in* 10

cap.

cap.conſtitutionem, de Regularib. lib.6. in Supetiores Ordinum Mendicantiuni admittentes ad profeſſionem ante aunum nouitiatus, extendi ad Mendicantes poſtea cteatns.

11 Hinc etiam Nauar.*commem o4 .de Regularib.n.13. verſ.ſecundo*, & Fr.Emman.*d.tom.3.quaſt.52. art.13.* tradunt Fratres quoſdam,quibus conceſſa eſt facultas tranſeundı ad non Mendıcantes, ſi non inuenirent Mendicantes, qui eos vellent admittere, non ſatisfactores ſi apud Mendicantes olim inſtitutos non admittantur, niſi admitti quoque tentent apud denuò tales creatos.

12 Hinc denique prouenit diſpoſitionem *Clem.1. de Regularib.* ſtatuentis profeſſos Ordıuum Mendıcantiuni, ad non Mendicantes etiain de licentia Sedis Apoſt.tranſeuntes, noo poſſe habere vocem in Capitulo, Prioratus, adminiſtrationes, officia, &c. comprehendere abſolutè quoſlibet Mendicantes Ordines, etiam poſt dictam Clement. approbatos, & à Sede Apoſtol.iuſtitutos, vt reſoluit Azor.*inſtit. moral.p.1.lib.12.cap.14.queſ.12 verſ.quares.*

13 Reſtat nunc vt videamus, an Moniales præfatorum Ordinum veniant ſub diſpoſitionibus loquentibus de Mendicantibus? In qua quæſt.licèt affirmare videantur gloſſ *verb.quoſlibet, in d.Clem.1.* & *ibi* Imol.*n.8.* ac Bonifac.*n.56.* Lap.*alleg.4. An diſpoſitio, num. 1. 2. & 3.* & *ibi* Mandoſ. *in addit. lit. A.* dum exiſtımant diſpoſitionem illius *Clem.* 1. de Mendicantibus loquentem, comprehendere fœminas Ordinum Mendicantium: tamen negatiua ſententia verior eſt, & ratione probatur; quia ſi Moniales comprehenderentur appellatione Mendicantium, illæ minimè defatigarentur in obtinendis priuilegiis communicationnm cum Ordinibus Mendicantibus, iuxta *reg.l.1.ff.ad munic.ip. & l.1. C. de theſaur. lib.* 10. at conſtat Clementem VII. indulſiſſe Sororibus Sanctæ Claræ omnia priuilegia conceſſa, & concedenda quibuſcunque Ordinibus Mendicantibus, vt nobis idonei teſtes ſunt Fr. Emman. *d. tom.1.quaſt.55.art.1. & 13.* & Aſcan.Tamburin. *dict. tom.1.diſp.17. q.1.ſub n. 49.* pariter atteſtantes Leonem X. indulſiſſe Monialibus Prędicatorum omnia priuilegia conceſſa Ordinibus Minorum, Eremitarum S.Auguſtini, Carmelitarum, & Seruorum B. Mariæ. Igitur, &c. Quare hanc partem negatiuam melius ſuſtinent in terminis præfatæ *Clem.1.* Silueſt.*in ſum. verb. Religio 3.quaſt.3. dicto* 3. Angel. *verb.nonitius, num.6.* & alij, quos refert & ſequitur Sanch.*d.lib.6.cap.7.n.117.*

Participantes de priuilegiis Mendicantium qui?

14 CAnonici Regulares Lateranenſes participant de priuilegiis Mendicantium, & communicant cum aliis per Bullam Pij V. incip. *Superna diſpoſitionis arbitrio*, ſub Dat.17.Kalend.Septembris 1567. Pontificatus ſui anno II. quæ eſt 41. in ordine Bullarum eiuſdem Pont. *tom.* 2. Bullarij noui, *pag.228.*

15 Canonici Regulares S. Saluatoris Bononien. pariter participant de priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Iulij II. incip. *Inter cateros*, ſub Dat. 4. Nonis Aprilis 1512. Pontificatus ſui anno XI. quæ eſt 30. in ordine Bullarum eiuſdem Pont.in Bullario nono, *tom.1.*

16 Canonici ſæculares S. Georgij in Alga, etiam participant de priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Pij V. incip. *Ex incumbenti nobis*, ſub Dat. 3. Idus Nouembris 1569. Pontificatus ſui anno IV. quæ eſt 92. in ordine Bullarum eiuſdem Pont. in Bullario nouo, *tom.2.*

17 Canonici Regulares S. Crucis Conimbricenſis participant de priuilegiis Mendicantium, vt in d. Bulla Pij V.incip. *Ex ſuperna diſpoſitionis arbitrio*, in Bullario nouo, *tom.2.pag.228.*

18 Monachi Caſſinenſes, aliàs S.Iuſtinæ de Padua, participant de priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Iulij II. quæ eſt 1. in ordine Bullarum eiuſdem Pont.in Bullario nouo, *tom.1.pag.401.*

19 Monachi Vallis Vmbroſæ, participant de omnibus priuilegijs Mendicantibus conceſſis, vt in dicta Bulla Pij V incipien.*Ex ſuperna diſpoſitionis arbitrio.* Ex hac Religione (quæ in Etruria nimium creuit, & plurimum floret) Romæ familiariter cognoui Reuerendiſſimum P. D Horatium Morādium, olim huius Vallis Vmbroſæ Congregationis Præſidem generalem, nunc Sanctæ Praxedis de Vrbe Abbatem meritiſſimum, Prælatum ſanè inter omnes, quos viderim, doctrina, & morum integritate celebrem, ingenio promptum, eloquio compoſitum, & omnium litterarum ſcientia egregiè præditum, qui velut alterum cæleſte Dioſcorum ſydus micantiſſimo virtutum, & ſapientiæ ſplendore ſanctiſſimam hanc Religionem mirificè illuſtrat.

20 Monachi Camaldulen. participant quoque de priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Gregorij XIV. incip.*Ex iniuncto nobis*, ſub die 24.Septemb. 1591.Pontificatus ſui anno I. quæ eſt 18.in Ordine Bullarum eiuſdem Pont. in Bullario nouo, *tom. 2. pag.710.*

21 Monachi Ciſtercien. Congregationis S.Bernardi in Italia Regularis obſeruantiæ, participant etiam de priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Gregorij XIV. incip. *Romanus Pont.* ſub die 28. Iunij 1591. Pontificatus ſui anno I. quæ eſt in ordine 16. Bullarum eiuſdem Pont. in Bullario nouo, *tom. 2. pag.704.*

22 Monachi Ciſtercien. reformati Congregationis B.Mariæ Fulienſis, vt in Bulla Sixti V. incip. *Super ſpecula*, ſub Dat. Idibus Nouembris 1587. Pontificatus ſui anno III. quæ eſt 70.in ordine Bullarum eiuſdem Pont.in Bullario nouo, *tom.2.pag.600.* & in alia Bulla Pauli V.incip.*Diuina diſponente clementia*, ſub Dat. 5. Idus Iulij 1606. Pontificatus ſui anno II. quæ eſt 23. aliàs 18. in ordine Bullarum eiuſdem Pont.*tom.3.* Bullarij noui, & in alia quæ ſequitur, incip.*In ſupereminentis*, ſub die 21. Nouembris 1607.Pont.ſui anno III. *eod.tom.2.pag.206.*

23 Monachi Cæleſtini habent participationem priuilegiorum Mendicantium, vt in nouiſſima Bulla S.D.N. Vrbani VIII. ſub Dat. 14. Auguſti 1624. Pontificatus ſui anno II.

24 Monachi Siluestrini participant etiam de priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Pauli V. ſub die 23.Nouembris 1606.cum clauſula, *quatenus ſint in vſu, & Concilij Tridem.* vel ipſius Congregationis Conſtitutionibus non contrarientur, præter facultatem eligendi conſeruatores, vt refert Laërt.Cherubin.*in rub.Bulla 36.*Pauli III. quæ extat in Bullario nouo, *tom.1.pag.676.*

25 Monachi Congregationis B.Mariæ Montis Virginis participant etiam de priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Pauli V. incip.... ſub die 19. Maij 1611. Pontificatus ſui anno VI. quæ eſt in appendice Bullarij noui Laërtij Cherubini *Conſtit.1.tom.3. pag.46.*

26 Monachi S. Baſilij participant de priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Gregorij XIII. ſub Dat. Kalend. Nouembris 1579. Pontificatus ſui

ao. VIII. quam refert Fr. Emman. in noua collectione priuilegiorum Mendicantium, Bulla 12. eiuſdem Pontif.

27 Præmonſtratenſes habent communicationem omnium priuilegiorum, tam ſpiritualium, quàm temporalium, tam in genere, quàm in ſpecie conceſſorum Congregationi S. Bernardi Ordinis Ciſtercien. Regnorum Hiſpaniæ, vt in Bulla Clementis VIII. ſub die 20. Septembris 1593. Pontificatus ſui anno II. quam refert Fr. Emman. vbi proximè Bulla 20. eiuſdem Pont.

28 Fratres Sancti Spiritus in Saxia, participant de priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Sixti V. incip. *Exigit*, ſub die 13. Augusti 1586. Pontificatus ſui anno II.

29 Carthuſienſes participant quoque de priuilegiis Mendicantium, ex priuilegio Pij II. prout refert Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2 *quæſt.* 8.

30 Fratres S. Hieronymi Hiſpaniarum participant de priuilegiis Mendicantium, ex quadam Bulla Pij IV. & alia Sixti V. quas refert Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 55. *art.* 9. & demum ex altera Pij V. ſub Dat. 17. Kalendis Septemb. 1567. de qua *ſup. num.* 14.

31 Fratres Eremitæ S. Hieronymi Congregationis B. Petri de Piſis, perfruuntur omnibus priuilegiis Ordinum Mendicantium, vt in Bulla Pij V. incip. *Religionis zelus*, ſub Dat. Romæ, die 30. Martij 1571. Pontificatus ſui anno VI. quæ eſt 125. in ordine Bullarum eiuſdem Pont. in Bullario nouo, *tom.* 2. *pag.* 337.

32 Fratres S. Hieronymi de Fuſulis habent participationem, & communicationem omnium priuilegiorum, prærogatiuarum, immunitatum, & gratiarum, quibus Fratres Religioſi Conuentuum quorumcunque Ordinum Mendicantium, & non Mendicantium vbique exiſtentium vtebantur, vt in litteris Apoſtol. Alexandri VI. ſub die 30. Aprilis 1496. *& in d. Bulla Pij V.* incip. *Ex ſuperna diſpoſitionis arbitrio*, de qua *ſup. n.* 14.

33 Fratres Cruciferi communicant in priuilegiis cum Ordinibus Mendicantium, tam conceſſis, q[illegible] concedendis, vt in Bulla Gregorij XIV. incip. *Romanus Pontifex*, ſub die 12. Iulij 1591. Pontificatus ſui anno I. quæ eſt in ordine Bullarum eiuſdem Pont in Bull[illegible] nouo, *tom.* 2. *pag.* 701.

34 Fratres Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum prouinciarum Caſtellæ, Legionis, & Bethicæ, ex priuilegiis Leonis X. & Adriani VI. fruuntur omnibus priuilegiis, præeminentiis, immunitatibus, exemptionibus, &c. conceſſis quatuor Ordinum Mendicantium, quibus gratiis & exemptionibus conceſſis, & concedendis per Sedem Apoſt. locis, & perſonis Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis dictarum Prouinciarum fruuntur loca & perſonæ eiuſdem Ordinis in Regno Portugalliæ, per Conſtit. Pauli III. incip. *Inter curas*, ſub Dat. Romæ Idus Nouembris 1534. in Bullario nouo, *tom.* 2. *pag.* 615.

35 Fratres S. Mariæ de Mercede gaudent priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Leonis X ſub Dat. Kalend. Auguſti 1516. de qua meminit Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1 *quæſt.* 55 *art.* 12.

36 Fratres Militiæ Ieſu Chriſti Portugalliæ reformati, participant de omnibus priuilegiis Mendicantium, per ſuprà dictam Bullam Pij V. incipien. *Ex ſupernæ diſpoſitionis arbitrio*, ſub Dat. 17. Kalend. Septembris 1567. Pontificatus ſui anno II. quæ eſt in ordine 41. Bullarum eiuſdem Pont. in Bullario nouo, *tom.* 1. *pag.* 228.

Theatini gaudent priuilegiis Mendicantium per Bullam ſpecialem Clementis VII. incipien. *Dudum pro parte veſtra*, ſub die 7. Maij 1533. quæ eſt in ordine 38. §. 12. Bullarum eiuſdem Pontif. in Bullario nouo, *tom.* 1. *pag.* 605. 37

Clerici Regulares de Sommaſchia habent communicationem priuilegiorum Mendicantium, vt in Bulla Pauli V. incip. *Ex quo diuina Maieſtas*. ſub die 9. Nouembris 1607. Pontificatus ſui anno III. quæ eſt in ordine 37. §. 1. Bullarum eiuſdem Pontif. in Bullario nouo, *tom.* 3. *pag.* 226. 38

Clerici Regulares minores participant de priuilegiis Mendicantium per viam communicationis, quam habent cum Theatinis, vt in Bulla Gregorij XIV. incip. *Romanus Pontifex*, ſub die 18. Februarij 1591. Pontificatus ſui anno I. in Bullario nouo, *tom.* 2. *pag.* 687. 39

Clerici Regulares miniſtrantes infirmis omnium priuilegiorum, facultatum, libertatum, indultorum, fauorem tam Mendicantibus, quàm non Mendicantibus conceſſorum communicationem habent, vt in Bulla Gregorij XIV. incip. *Illius qui pro gregis*, §. 26. ſub Dat. Romæ apud ſanctum Marcum, vndecimo Kalend. Octobris 1591. in Bullario nouo, *tom.* 2. *pag.* 706. *cum ſeqq.* 40

Clerici Regulares pauperum Matris Dei ſcholarum piarum, habent communicationem omnium gratiarum, immunitatum, libertatum, &c. Ordinibus Mendicantium conceſſarum, vt in Bulla Gregorij XV. ſub die 15. Octobris 1622. Pontificatus ſui anno II. 41

APPELL. CXLVIII.

Menſis.

1 *Menſis vbi abſolutè fit mentio, triginta dies continentur.*

2 *Menſem vbi lex, vel ſtatutum concedens, diſponit à quo tempore illum incipere debeat, intelligitur ſecundum quod occurrit in Kalendario.*

3 *Menſis vbi profertur ab homine in teſtamento, intelligitur 30. vel 31. dierum, prout magis ampliatur vltima voluntas.*

MENSIS appellatione, vbi abſolutè de illo fit mentio, triginta dies continentur, quia tot diebus luna in circuitu Solis remoratur, & ad ſuas vices reddit, curſúmque conficit, *l. fin.* §. *ſin autem dubius*, iuncto §. *ſimili modo, &* §. *donec tamen, C. de iure deliber. l. ſi venditor, ff. de ædilit. edicto, l. ædiles aiunt, ff. eod. tit. l. vbi lex* 101. *ff. de regul. Iuris*, vbi Dec. *num.* 2. & Cagnol. *n.* 1. Socin. *reg.* 13. Alex. *conſ.* 114. *Viſa ſcriptura, num.* 13. *lib.* 5. Greg. *l.* 5. *tit.* 6. *part.* 6. Menoch. *de arbitrar. caſu* 50 *num.* 8. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 11 *num.* 8. Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap.* 14. *num.* 2. *& de empt. cap.* 4. *num.* 21. Alex. Trentacinq. *var. reſolut. lib.* 2. *tit. de dilation. reſolut.* 21. *num.* 4. Melch. Phœb. *Luſit. deciſ.* 51. *num.* 24. *tom.* 1. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 5. *lit. M. concl.* 197. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 58. *num.* 8. 1

MENSIS appellatione, vbi lex vel ſtatutum concedens illum diſponit à quo tempore incipere debeat, vt à die electionis, vel à die per Iudicem aſſignanda, venit menſis ſecundùm quod occurrit in Kalendario, & quod ex illo menſe deficit, accipitur de ſequenti, & ita habebit menſis ille triginta 2

dies

dies, vel triginta & vnum, vt in Kalendario occurrerit, ſic docent *gloſſ.fin.in l.2. ff. de diuerſ. & tempor. præſcript.* gloſſ.*verb.menſem, in cap. quam ſit, de elect. lib 6.* vbi Domin. *§.electus, n.2.* & Franch.*eod.§.n.4.* gloſſ.*verb.infra menſem, in extrauag. ſuſcepti, de elect. Ioan. XXII.* Rebuff. *in concord. rub. de collation. §. præfati Ordinarij,* in gloſſ. *verb. ſequentibus menſibus,* Staphil.*de litteris gratia, tit. de vi & poteſtate clauſul. §.tertio principaliter, n.2.* Roch.*de iurepatron. verb.honorificum, quæſt.51.* Lambertin.*in ſimili tract.lib.2.p.2. quæſt.1.art.15.* Menoch.*d.caſu 50. num.21. cum ſeqq.* Alex.*d.conſ.114.n.10.& 11. verſ. & ſi diceretur, lib.5.* Gonzal.*d.gloſſ.11.n.7.* Card.Tuſch.*d.concl.197.n.13.* Nicol.Garc.*de benefic.p.10. cap.2. num.42. cum ſeqq.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.1.tit.1. cap.4. n.2.& p.3.alleg.58.n.9.*

3 Mensis appellatione vbi profertur ab homine in teſtamento intelligitur 30. vel 31. dierum prout magis ampliatur vltima voluntas, ita Signorol.de Honded.*conſ.38.Si quæratur, circa med. verſ ſi verò proferatur,* vbi *in verſ. aut in contractibus,* ſubdit quod ſi menſis proferatur ab homine in contractu, eſt 30.vel 31. dierum, prout mens contrahentium denotat, ſi de ea appareat, & in fine extendit, vt idem ſit ſi non appaeet de mente, quia ſi adiicitur obligationi principali, & ſumitur 30.vel 31.dierum, vt minor ſit obligatio, refert Cardin. Tuſch. *dict. concl.197.n 8.cum ſeqq.*

Appell. CXLIX.

Mercator, Merx.

1 *Statutum puniens conducentem vinum ex cauſa mercantiæ extra territorium, non habet locum in eo, qui ſemel vnica vice conducit modicum vinum ad vendendum.*

2 *Statutum loquens de mercatoribus, intelligitur de vſitatis & publicis.*

3 *Mercatoris appellatione venit ille, qui locat equos.*

4 *Mercatoris appellatione non venit ille, qui rem emit, vt ſuo labore, & induſtria in aliam formam redigat.*

5 *Piſtor non venit appellatione mercatoris.*

6 *Mercis appellatione comprehenduntur annuli, qui digitis deferuntur.*

1 Mercatoris appellatione non venit ille, qui vnicum actum mercatoris fecit, Bero. *quæſt.115.n.4.* Bocc.*ſuper cap. vt min.gloſſ.7. num.37.* Mari.Antonin.*var.reſolut.lib.2. reſol.3. n.17.* & ideò ſtatutum puniens conducentem vinum ex cauſa mercantiæ extra territorium, non habet locum in eo, qui ſemel vnica vice conduxit modicum vinum ad vendendum, Bald. *conſ.495. Ex nullo capite, in princip.lib.1.* Florian. de S. Petro *conſ.16. per totum,*
2 Marant.*de ordine iudic. p.4. diſt.9. n.62.* & ſtatutum loquens de mercatoribus, intelligitur de vſitatis & publicis, & qui ſint matriculati, & exerceant mercaturam. Signorol.de Homod.*conſ.246. verſ.item eſt aduertendum,* refert Card.Tuſch. *practic.concl.tom.5. lit. M.concl.208.n.1.& 2.*

3 Mercatoris appellatione venit ille, qui locat equos, Caſſan.*in conſuetud.Burgund.rub.4.§. 2. verb.*Si elle n'eſt marchande, *n.7.* Curi.Philip.*tom.2. lib.1.cap.1.n.10.*

4 Mercatoris appellatione non venit ille, qui rem emit vt ſuo labore & induſtria in aliam formam redigat, quia talis dicitur artifex, ita Surd.*deciſ.313.n.1.* Card.Tuſch.*pract.concluſ.tom.1. lit. A.concl.519.n.2.* Curi.Philip.*d.cap.1.n.7.* Rebuff. *loco infrà citando, verſ.aduertendum eſt.*

Mercatoris appellatione non venit piſtor, Surd.*deciſ.35.n.5.* Rebuff.*ad l.mercis appellatione 207. verſ. muliones, ff. de verbor.ſignif.pag.663.* vbi ait quod piſtores, mulliones, fullones, ſarcinatores, textores, & alij nominati *in l.1.in princip.ff.de tribut.action.* negotiatores dicuntur, non tamen mercatores, & *in verſ.non ergo, in fine,* ait ex communi loquendi vſu appellatione mercatoris non venire menſularium. 5

[Mercis appellatione comprehenduntur annuli, qui digitis deferuntur *l.2. §. iactura, §.inde agitatum.* iuncta gloſſ. *ibid. ff. ad leg. Rhod. de iactu,* Rebuff.*in l.mortis appellatio 66. verſ. poſtremo notandum, ff.de verb. ſignif.* Narbona *l.15. num. 9.tit. 13. lib.7.Recop.*] 6

Appell. CL.

Meretrix.

1 *Meretrix dicitur illa, quæ palam, ac ſine delectu corpus ſuum proſtituit palam, ſiue quæſtu, ſiue ſine eo.*

2 *Meretrix non dicitur illa, quæ alicuius amore capta ei ſui copiam fecit.*

3 *Meretrix non dicitur illa, quæ iam fuit, ſi meretricari deſierit.*

Meretricis appellatione venit illa, quæ palam, ac ſine delectu corpus ſuum proſtituit, ſiue quæſtu, ſiue ſine eo, ſiue in lupanari, ſiue alio in loco; colliges hæc ex Abb.*in cap. inter opera, in fine, de ſponſ.lib.* vbi ait quòd quæ palam admiſit duos, dicitur meretrix, *& conſ.2. col.2. num. 3. & conſ.81.Videtur, n 3.lib.2.* loquitur de illa, quæ in domo ſua omnibus volentibus ſe proſtituit, licèt non in publico, Alberic.*in dictionar.verb. meretrix,* Alex. *conſ.157.in fine, num.3.lib.5.& conſ.99.num.10. lib.6.* Couar.*de ſponſalib.p.2.cap.8.§.11.n.4.* Anton.Gom. *ad l.62. Tauri, n.3.* Bermond. *de publicis concubinar. verb.concubinam dimittat, n.10.cum ſeqq.* Menoch. *de arbitrar, caſu 202.n.7 & caſu 328. num.4.* Maſcard.*de probation.concluſ.1066. à num.4.* Matien.*l.10. gloſſ.4. n.2.tit.3. lib.5. nouæ Recopilat.* Farin. *in praxi crimin. quæſt.136.num.76.cum ſeqq. & conſil.33. num 30.* vbi *addit.lit.R.* Stephan.Gratian. *diſcept. forenſ.cap.135. num.8.* Cardin.Tuſch. *practic. concluſ. tom.5. lit. M. concluſ.211. à n.1.* Ioſeph.Seſſe *Aragoniæ deciſ. 95. num.8.& 9.* 1

Meretricis appellatione non venit illa, quæ peccatum aliquod occultum cum aliquo commiſit, vel alicuius amore capta ei ſui copiam fecit, ita Boſſi.*in tit.de plur.violent. n.67. & in tit.de raptu mulier.n.9.* Menoch.*conſ.18 num.18.* Ioſeph. Seſſe *dict. deciſ. 95. n.10.* Rota in Romana filiationis 10. Decembris 1612. coram Reuerendiſſimo D.meo Pirouano, impreſſa per Farin.*deciſ.444.n.2.p.1. recent.* 2

Meretricis appellatione non venit illa, quæ iam fuit, ſi meretricari deſierit, Ioſeph.Ludou. *concluſ.64.col.4.verſ.fallit quando,* quem refert Farin. *fragment.crim.p.2.lit.M.n.396.* 3

Appell. CLI.

Meum.

1 *Mei appellatione venit illud, cuius dominium habeo.*
2 *Mei appellatione venit id, quod commune eſt, niſi ſit materia ſtatuti, ſeu odioſa, & ſtricta.*
3 *Deſcendentes omnes veniunt ex communi vſu loquendi appellatione Meorum.*

1 MEI appellatione venit illud, cuius dominium habeo, Bart. *conſ.* 50. Gilius *lib.* 1. *& conſ.* 87. Marthiolus *lib.* 2. Rebuff. *ad l. meorum* 91. *verſ. ſi verò, ff. de verbor. ſignificat. pag.* 399. Roman. *conſ.* 201. *Pro deciſione, n.* 2. *verſ. cæterùm,* vbi *n.* 3. ſubdit quod meũ eſſe dicitur quod mihi debetur ſi ſumus in materia larga; ſi verò ſumus in materia ſtricta & odioſa, propriè dicitur debitum id quod meum non eſt, refert Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 5. *lit. M. concl.* 225. *n.* 1. *&* 3. vbi *n.* 7. poſt Socin. *conſ.* 8. *num.* 4. *lib.* 1. aduertit quod plus importat dicere rem eſſe meam, quia intelligitur ratione dominij, quàm dicere rem ad me pertinere, quia poteſt verificari quod pertineat ratione poſſeſſionis, Menoch. *conſ.* 115. *n.* 60. *& conſ.* 4. 6. *num.* 6.

2 Mei appellatione venit id quod commune eſt, vt per text. *in l. illud. ff. de ritu nupt.* & *in l. ſi quis ſeruos. ff. de legat.* 3. reſoluit Lambertin. *de iurepatron.* 1 5. *art.* 7. *quæſt. princip. prima part. primi libri, num.* 10. Limita quando ſumus in materia ſtatuti, vel in materia odioſa, & ſtricta, quia licèt cõmune dicatur meum, illud non eſt propriè, ſed per fictionem, niſi eſſemus in materia vltimæ voluntatis in qua fit larga interpretatio, Abb. *conſ.* 83. *Videtur primò, lib.* 2. vbi quod ſi ſtatutum diſponat quod conducentes per territorium Collis ſoluant gabellam, non habet locum in eo qui conduxit per viam communem inter territorium Collis, & S. Geminiani, quæ eſt communis territorij, Bart *conſ.* 90. *Frater, in princip. lib.* 2. vbi quòd ſi ſtatutum diſponat quod dominus poſſit accuſare damnum dantes, non poteſt habens rem communem ſolus accuſare, quia non eſt dominus verè, ſed per fictionem, Angel. Aretin. *conſ.* 65. *Clarum, n.* 20. *&* 21. *verſ. ſed dicitur,* vbi quod accuſans de furto quod abſtulit granum accuſatoris, non poteſt obtinere ſi probat granum eſſe commune intereum qui abſtulit, & accuſatorem, quia commune non eſt meum in materia odioſa, refert Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 225. *n.* 9. *cum ſeqq.*

3 MEORVM appellatione omnes deſcendentes veniunt ex communi loquẽdi vſu, ſicut ſuorum, & tuorum, ita Guid. Papæ *Delphin. deciſ.* 230. *Petrus, & deciſ.* 306. *Generale,* quem refert Rebuff. *ad l. meorum* 91. *verſ. poſtremo. ff. de verbor. ſignif. pag.* 400.

Appell. CLII.

Miſerabiles.

1 *Miſerabilis perſona dicitur illa, cuius natura mouet nos ad miſerandum propter fortunæ iniuriam.*
2 *Miſerabilis dicitur quaſi miſeriæ habilis.*
3 *Miſerabilis quis dicatur, arbitrio Iudicis relinquitur.*
4 *Miſerabilium perſonarum appellatione veniunt pupilli, viduæ, ſenes decrepiti, & diuturno morbo fatigati, & alij relati,* num. 5.
6 *Viduæ & orphani gaudent priuilegio* l. vnicæ. C. quando Imper. inter pupill. & vid. *etiamſi ſint diuites.*
7 *Vidua luxurioſè viuens non continetur in priuilegiis conceſſis viduis tanquam perſonis miſerabilibus.*

MISERABILIS perſonæ appellatione, venit omnis, cuius natura mouet nos ad miſerandam propter fortunæ iniuriam, Sigiſm. Scacc. *de appellat. quæſt.* 7. *num.* 138. & dicitur miſerabilis, quaſi miſeriæ habilis, Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ, tract. de prouiſ. art.* 3. *gloſſ. vlt. n.* 15. *verſ. vltimò miſerabilis.* Scacc. *dicto loco.* Quis igitur dicatur miſerabilis arbitrio Iudicis relinquitur, Ordin. Reg. Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 5. §. 3. apud Hiſpanos *l.* 48. *tit.* 6. *part.* 1. vbi gloſſ. magna *poſt med.* Guid. Papæ *quæſt.* 566. Afflict. *deciſ.* 257. *à princip.* Benedict. Capra *reg.* 30. *à n.* 21. Couar. *practic. cap.* 6. *n.* 3. *verſ. relinquendum,* Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum & vxor. notab.* 2. *n.* 12. Tiraq *de pia cauſa, in præfat. pag.* 5. *cum ſeq. & in l. ſi vnquam, verb. omnia, num.* 31. *C. de reuocand. donation.* Mich. Graſſ. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.* 12. *num.* 7. *pag.* 399. Menoch. *de arbitrar. caſu* 66. *& conſ.* 479. *n.* 5. Perez *lib.* 1. *tit.* 1. *lib.* 3. *Ordinam. & l.* 13. *tit.* 3. *lib.* 2. *pag.* 212. *& pag.* 462. *cum ſeq.* Maſcard. *de probation. concl.* 1061. & 1065. Azeued. *l.* 9. *n.* 12. *tit.* 3. *lib.* 4. *nona Recopil.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 139. Sigiſm. Scacc. *d. quæſt.* 7. *num.* 138. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 75. Alex. Trentacinq. *var. reſolut. lib.* 2. *tit. de citation. reſol.* 2. *n.* 25. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. concl.* 1. *conſid.* 1. *n.* 2. *lib.* 1. Caſtill. *lib.* 9. *quotidian. cap.* 25. *num.* 18. Marta *de Iuriſdict. p.* 2. *cap.* 21. *num* 5. D. Barboſ. *l.* 1. *p.* 1. *num.* 50. *ff. ſoluto matrim.* Cabed. *Luſit. deciſ.* 54. *num.* 8. *p.* 1. Thom. Valaſc. *allegat. Iuris, tom.* 1. *allegat.* 65. *num.* 35. 1 2 3

MISERABILIVM perſonarum appellatione veniunt pupilli, viduæ, ſenes decrepiti, & diuturno morbo fatigati, Alex. *conſil.* 122. *Viſo puncto, num.* 16. *verſ. & iudicio meo, lib.* 4. Afflict. *deciſ.* 257. *in princip.* Roland. à Valle *conſ.* 76. *n.* 44. *lib.* 1. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 5. *lit. M. concluſ.* 273. *num.* 1. Item orphani, Azeued. *d. l.* 8. *num.* 7. *tit.* 3. *lib.* 4. *nona Recopil.* Marta *dict. cap.* 21. *num.* 5. Alex. Trentacinq. *reſolut.* 2. *num.* 30. quia illis eſt opitulandum, Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.* 34. *n.* 4. Item peregrini, puellæ nobiles, quæ ſecundum conditionem viuere nequeunt, publici pœnitentes, liberti Eccleſiæ manumiſſi, officiales, & ſeruientes Eccleſiæ, infantes expoſiti, cæci, mutilati membris, leproſi, carcerati, Cruce ſignati, nouiter conuerſi, & alij, quos refert Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ, tit. de ſentent prouiſ. art.* 3. *gloſſ. fin. in princip.* vbi quod multi ſunt miſerabiles, quia miſeri peccatores, ſed non priuilegiati. Item vidua, Alex. *d. conſ.* 122. *num.* 15. *lib.* 4. Roland à Valle *d. conſ.* 76. *num.* 45. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 275. *num.* 6. 4 5

Amplia ſupradictas miſerabiles perſonas dici etiam quod ſint diuites, vt de viduis, & orphanis agentes ad effectum gaudendi priuilegio, *l. de dote, C. quando imper. inter pupil.* reſoluunt Nouell *de dote, p.* 9. *priuil.* 12. Roland. *conſ.* 76. *n.* 44. *verſ. quia reſpondetur, lib.* 1. Nat. *conſ.* 590. *à n.* 3. Couar. *practic. cap.* 6. *num.* 2. Menoch. *d. caſu* 66. *n.* 4. Vincent. de Franch. *deciſ.* 100. *num.* 19. Pacian. *conſ.* 84. *num.* 25. Theſaur. *deciſ.* 177. *n.* 3. Alex. Trentacinq. *d. tit. de citat. reſol.* 2. *num.* 16. 6

*num.*16. D.Barboſ. *in l.*1.*p.*1. *num.*50. *&* 51.*ff. ſoluto matr.*Bernard.Græuæ.*d.lib.*1 *concl.*1.*conſid.*1. *num.*4. *cum ſeqq.*Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.cap.*182.*n.*3. Mart.*de iuriſdict. p.*2. *cap.* 21. *num.*6. Thom.Valaſc. *allegat. Iuris,tom.* 1. *alleg.*65.*num.*28. Cardin.Tuſch.*d. lit. M.concl.*273.*num.*12. [Modern. *de ſupplicat. ad Sanctiſſ. p.* 2. *c.* 31. *num.* 34. vbi me citat in hoc loco.]

7 Miserabilium perſonarum appellatione, vbicunque cauetur viduam contineri in priuilegiis conceſſis eis tanquam miſerabilibus, non venit vidua luxurioſè viuens, Tuſch.*lit.V. ſingul.*28. Azeued.*l.*8.*n.*11.*&* 12.*tit.*3.*lib.*4.*noua Recopil.*Curia Philip.*p.*1.§.9.*num.*13.

Appell. CLIII.

Molendinum.

1 *Molendini appellatione continetur perfectum, & in actu molendi.*
2 *Molendinum dicitur ædificium constructum, cum molis, & macinis, & aliis neceſſariis ad molendum.*
3 *Molendino vendito ius aquæ, & cluſa molendini, ac fiſtulæ, & canales comprehenduntur.*
4 *Molendinum eſt prædium ruſticum.*
5 *Fullones ad pannos fullandum ex communi vſu loquendi poteſt comprehendi molendini appellatione.*

1 Molendini appellatione continetur
perfectum, & in actu molendi, ita Bald. *in
cap.*1.§.*ſi quis de manſo,n.*19.*de controu.inueſtit.*quem
refert Tuſch. *lit. M. ſing.* 34. *in fine.* Molendinum
2 enim dicitur ædificium conſtructum cum molis, &
macinis, & aliis neceſſariis ad molendum, quia ea,
quæ non ſunt affixa dicuntur potiùs inſtrumenta,
ideò molendinum ſine macinis non eſt propriè
molendinum, ſicut nec molendinum deſtructum,
Bald. *conſ.* 107. *Cogitaui an molendinum,lib.* 3. vbi
in fine declarat, niſi conſuetudo, & obſeruantia eſſet
in contrarium, & ideò molendino vendito ius
3 aquæ, & cluſa molendini, ac fiſtulæ comprehenduntur,
etiamſi propter ſiccitatem molere non poſſint,
Bald.*in cap.ſignificante, n.*2. *verſ.ſic ſi vendo molendinum,de reſcript.*
Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig.conuent.lib.*4.*tit.*9.*n.*17. Et quod molendinum ſit
4 prædium ruſticum, aiunt Tiraq. *de retract. lig.* §. 1.
*gloſſ.*7.*n.*92.Neguz.*de pignoribus,p.*2.*memb.* 2. *n.*144.
Gutier. *pract. lib.* 3. *quæſt.* 91. *num.* 10. & diſtinguit
Menoch.*conſil.*1061.*n.*7.

5 Molendini appellatione, licèt propriè veniat ædificium ad macinandum, tamen ex communi vſu loquendi poteſt comprehendi fullonus ad pannos fullandum, Angel.Aretin.*conſ.*94. *In caſu contingente,in fine*, quem refert Card.Tuſch. *practic. concluſ.tom.*5.*lit.M.concl.*303.*n.*3.

Appell. CLIV.

Monachus.

1 *Abbas venit Monachorum appellatione.*
2 *Monachorum appellatione indefinitè veniunt omnes Religioſi.*
3 *Conuerſi profeſſi veniunt Monachorum appellatione.*
4 *Moniales veniunt appellatione Monachorum quoad ea, quæ ſunt proportionabilia.*
5 *Canonici Regulares non veniunt appellatione Monachorum in pœnalibus, & exorbitantibus.*

Monachorum appellatione venit Ab- 1
bas, vt per Philip.Franc.*in cap.ſæpe,in 6.notab. in fine,de ſtatu Regul.lib.*6.Bart.*in l.*4.*ff. de ſtipulat.ſeru.* vbi dicitur quod quando relinquitur Fratribus cappa, & Priori Biblia, ipſe Prior habebit etiam cappam, Ioan. Andr.*in prœm. Decretal.in princ.* Panorm. *in cap. vlt. num.*2. *cum ſeqq. de priuileg.* vbi Felin. *in princip.*Roman.*conſ.*259.Bertachin. *in repertor. verb. Abbas,num.*1.Hippolyt.*conſ.*9.*n.*2. Tamburin.*de iure Abbatum,tom* 1.*diſp.*1.*quæſt.*7.*per totam*, vbi *n.*4.poſt Panorm. & Felin. *citatis locis*, limitat, in materia odioſa.Sanch.*in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.*6.*cap.*8. *n.*84.Valenzuela *conſ.*74.*n.*59.

Monachorum appellatione indefinitè 2
veniunt omnes Religioſi cuiuſcunque generis, *cap. quod Dei timorem, de ſtatu Regul.*Felin.*in cap.non dubium,n.*2. *de ſent.excom.* Nauar. *in man.cap.*27. *n.*79. Mart. Antonin.*var.reſol.lib.*1.*reſolut.*112.*caſu* 63.*verſ. primo*,Federic.*conſ.*25.*n.*2.*in fine, verſ.nec obſtare videtur,& n.*3.*in reſp.ſeu conſilio D.Petri de Tuderto,* ibi inſerto, quod etiam comprobat idem Federic. *in reſp.ſua, num.*9. *in fine,verſ.reſpondeo*, Cardin. Tuſch. *practic. concluſ.tom.* 5. *lit. M. concluſ.* 311. *num.*4. ad
paria enim iudicantur Monachi & Canonici Regu-
lares, Signorol.de Homod.*conſ.*148.*In exceptione,in princip.* Et quòd veniat omnis Religioſus, niſi lex alioquin diſtinguat, dicit Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.*12.*cap.*19.*quæſ.*10.

Monachorum appellatione veniunt 3
etiam Conuerſi profeſſi, quia Monachatus ad ſui eſſentiam non eſt Ordo, neque Ordinem requirit, Calderin.*conſ.*415.aliàs 30.*de Regularib.*quem refert Card.Tuſch.*d.concl.*311.*n.*5.

Monachorum appellatione veniunt 4
moniales, quoad ea, quæ ſunt proportionabilia, Felin.*in cap.de monialibus,de ſentent.excomm.* Fulgoſ. *conſ.*121. Paul.Fuſc. *de viſitat lib.* 2. *cap.*18.*num.*62. Menoch.*de arbitr.caſu* 421.*num.vlt.* Flores de Mena *var.lib.*1.*quæſt.*10.*n.*25.

Monachorum appellatione in pœnali- 5
bus & exorbitantibus non veniunt Canonici Regulares, ita Panorm.*in d. cap.quod Dei timorem*, *n.*2. D. Thom.2.2.*quæſt.*189.*art.*8.*ad* 2. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon.rub.*12.*cap.*1.*n.*3.Nauar.*tom,*3. *de Regul.n.*40. Iſidor.Moſcon.*de maieſtate militantis Eccleſia,lib.*1.*p.*4.*cap.*1.*de Regularibus,pag.*515. vbi etiam quod ſub nomine Monachorum in materia odioſa non veniunt Mendicantes, nec alij Regulares.

Appell. CLV.

Monaſterium.

1 *Monaſterij appellatione propriè venit etiam monialium.*
2 *Monaſteriorum appellatione in materia larga, & fauorabili veniunt aliæ Eccleſiæ ſeculares, ſecus in materia odioſa.*
3 *Monaſterij appellatione venit illud ſpatium quod intra Monaſterij ſepta continetur.*
4 *Monaſterij appellatione in exemptione veniunt*

etiam Monachi, & perſona ipſius Monaſterÿ.

3 *Monaſterÿ appellatione etiam Eccleſia comprehenditur.*

1 MONASTERII appellatione propriè venit etiam monialium, ita per *cap. monaſteria puellarum* 18. *q.* 2. *& c. monaſteria, de vita & honeſt. cleric. & Clem.* 1. *iuncta gloſſ.* 2. *de elect.* reſoluunt Mandoſ. *in præfat. reg.* 2. *Cancel. num.* 6. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 74. *& de confident. quæſt.* 27. *num.* 15.

2 MONASTERIORVM appellatione in materia larga & fauorabili veniunt aliæ Eccleſiæ ſæculares, ſecus in materia odioſa, gloſſ. *verb. monaſteriis, in Clem.* 1. *de elect.* Gemin. *conſ.* 131. *num.* 2. *&* 3. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 5. *lit. M. concluſ.* 338. *num* 4. *&* 5.

3 MONASTERII appellatione venit illud ſpatium, quod intra monaſterij ſepta continetur, ſecundùm Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 46. *art.* 1. Sanch. *in præcepta Decalogi. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 12. Bonacin. *de clauſura Religioſ. q.* 5. *puncto* 1. *num.* 1. quos refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 102. *num.* 85. *ſecundùm Lugdunen. impreſſ.*

4 MONASTERII appellatiooe veniunt etiam Monachi & perſonæ ipſius monaſterij in exemptione, Rot. *apud Cardin. Seraphin. deciſ.* 1025. *num.* 10.

5 [MONASTERII appellatione etiam Eccleſia comprehenditur, gloſſ. *verb. exempto, in cap* 1. vbi communiter Doctores, *de priuil. in* 6. Durao. *Rota deciſ.* 74. *num.* 4.]

APPELL. CLVI.

Moneta.

1 *Moneta appellatione continetur tam moneta aurea, quam argentea.*

2 *Moneta appellatione in ſtatutis contra cudentes monetam, non venit minima.*

3 *Moneta appellatione in ſtatutis contra tondentes, vel radentes monetam, non venit falſa moneta.*

1 MONETÆ appellatione continetur tam moneta aurea, quam argentea, gloſſ. *verb. nummos, & verb. pecunia, in l.* 2. *C. de falſa monet.* Guid. Papæ *deciſ.* 492. *num.* 1. appellatione enim pecuniæ tam aurum, quàm argentum continetur, *l. pecunia, la* 2. *&* 3. *ff. de verbor. ſignif.* Si verò quis ex vi contractus tenetur monetam ſoluere in certa ſpecie, nempe auri, non ſatisfacit ſoluendo in ſpecie argenti, Couar. *in tract. de veter. numiſm. collat. cap.* 7. §. *vnic. n.* 2. Menoch. *conſ.* 49. *à num.* 12. Gutier. *practic. lib.* 2. *quæſt.* 179. *num.* 2. Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap.* 13. *num.* 17. Surd. *conſ.* 405. *n.* 32. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 55. *à num.* 26. *& cap.* 94. *à num.* 65. [Chriſtoph. de Paz *in tract. de tenuta, c.* 34. *n.* 3. *cum ſeqq.*]

2 MONTÆ appellatione in ſtatutis contra cudentes monetam, non venit minima, Alex. *conſ.* 104. *col.* 2. *vol.* 1. Boſſ. *in ſua praxi crimin. tit. de falſa moneta, num.* 4. Tiraq. *de iudicio in rebus exig. verſ.* 80. *fol. mihi* 46. Menoch. *de ſucceſſion. lib.* 1. §. 7. *n.* 37. *&* 38. Menoch. *de arbitr. caſu* 316. *num.* 33. Decian. *tract. crimin. lib.* 7. *cap.* 27. *num.* 2. Farinac. *in praxi crimin. q.* 115. *n.* 90.

MONETÆ appellatione in ſtatutis contra cu- 3
dentes, vel radentes monetam, non venit falſa moneta, Cott. *in memorab. ad verb. actus nullus*, Menoch. *d. caſu* 316. *n.* 19. *cum ſeqq.* Decian. *d. cap.* 27. *num.* 14. Surd. *deciſ.* 282. *num.* 18. Vnde ſtatutum loquens de moneta, ſeu denario, non habet locum in falſo, Surd. *conſ.* 104. *Statutum loquens, num.* 3. *lib.* 1. vbi ſubdit, quod ſi fiat ludus ad diuinandum paria, vel imparia nummorum, & adſint nummi falſi, illi ſunt extrahendi, & ille obtinebit qui deductis nummis falſis diuinauerit, refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 8. *lit. V. concl.* 100 *num.* 10. *&* 11. [Chriſtoph. de Paz *d. c.* 34. *num.* 28. Rota *deciſ.* 267. *num.* 14. *p.* 5. *recent.*]

APPELL. CLVII.

Mors.

1 *Mortis appellatione verè & propriè venit mors naturalis, non ciuilis.*

2 *Mors ciuilis non æquiparetur naturali, nec appellatione mortis venit mors ciuilis, niſi in caſibus à Iure expreſſis.*

3 *Mortis appellatione venit mors ciuilis, quando in illa viget eadem ratio, quæ in naturali.*

4 *Mors ciuilis venit appellatione mortis in diſpoſitione ſimpliciter loquente de morte, quando ipſa ciuilis mors quoad id de quo agitur, operatur eundem effectum, quem mors naturalis.*

5 *Mortis appellatione venit etiam mors ciuilis in ſtatuto de lucro dotis per mortem coniugis.*

6 *Mortis appellatione venit tantùm mors naturalis, & non ciuilis, quando ſumus in diſpoſitione conditionali, & in materia fideicommiſſaria, vt num.* 7.

MORTIS appellatione, putà quando vigore 1
conſuetudinis vocatur quis ad bona mortui, & in dubio venit mors naturalis, non verò ciuilis, *l. ex ea.* §. *inſulam. ff. de verbor. ſignif. l. ſed etſi mors.* §. *iam igitur. ff. de donat. inter virum, & vxor. l. cum pater. ff. de legat.* 2. *l. Statius.* §. *Cornelio.* & ibi Bart. *ff. de iure fiſci, l. fin. C. de iis, qui veniam ætat. impetr.* Oldrad. *conſ.* 284. *n.* 4. *verſ. de Abbate*, Alex. *conſ.* 139. *num.* 4. *verſ. ſecundo quia, lib.* 2. Federic. de Senis *conſ.* 35. *n.* 1. *in fine, verſ. præterea cùm de morte*, latè Calderin. *conſ.* 376. aliàs 47. *de teſtament.* quod duplicatur *conſ.* 465. aliàs 1. *qui ſi ij ſint legitimi*, vbi loquitur in ſtipulatione concepta in caſum mortis, vt de naturali intelligatur, Anchar. *conſ.* 396. *In vnum caſum, n.* 3. vbi quod in conditionibus implendis, ſemper intelligitur de morte naturali, non de ciuili, & quod vſusfructus ad vitam relictus oon perditur pet profeſſionem, Bald. *conſ.* 6. *n.* 2. *verſ. nam etiam mors, lib.* 4. vbi loquitur in fideicommiſſaria ſubſtitutione, quia ſi fiat ſubſtitutio filio quandocunque decedenti ſine filiis, intelligitur de morte vera, & naturali, licèt ſit gladio, vel ferro cauſata; multis appellatiuum hoc exornant Ægid. Bellam. *conſ.* 6. *n.* 10. *verſ. item quia*, vbi quòd prouiſio beneficij per mortem Titij non verificatur in morte ciuili, ſed debet intelligi de vera, & naturali, Maſtril. *Siciliæ deciſ.* 283. *n.* 14. *cum ſeqq.* Petr. Loriot. *de Iuris apicib. tract.* 5. *de morte, axiom.* 1. 2. *&* 3. Crot. *in l. Gallus*, §. *& quid ſi tantùm, num.* 5. *cum ſeqq. ff. de liber. & poſthum.* vbi Ioan. Corraſ. *num.* 7. *&* 9 Lancelot.

Galeaul.

Galeaul.à *n.*7.Ioan.Bolognet.*num.*54.*cum multis ſeqq.* Fortun.Garc.*à num.*40. Luſitan.Coſta *a num.*7.Sarmient.*a num* 41.Socin iun.*a num.*13.Sebaſt.Medic. *in tract.Mors omnia ſoluit, p.*1.*à n.*22. Garc.Falcon. *reg.*456. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.*13.*princ.à n.*32. *& gloſſ.*27.*à num.*24. Carol. Tapia *in auth.ingreſſi, C.de ſacroſ. Eccleſ.verb.ſua,cap.*17.Menoch.*conſ.*388. *num.*23. *& conſ.*536.*num.*4. *&* 5. *& conſil.*980. *n.*13. Fachin. *controuerſ. lib.*1.*cap.* 45. Anton. Fab. *lib.*9. *coniectur.cap.*3.Peregr.*de fideicom.art.*28.*n.*62.*&* 63. *& de iure fiſci, lib.*3. *cap.*5. *num.*18. Fanut. *de lucro dotis, circa princ.in cap.incipien. per mortem, num.*13. Marienſ. *l.*3.*gloſſ.*2.*tit.*4.*lib.*5.*noua Recop.* Gallin. *de verb.ſignific.lib.*3.*cap.*20.*à n.*33. Card.Tuſch.*practic. concluſ.tom.*5.*lit.M, concluſ.*394. *à princip.* Farinac. *fragment.crimin.p.*2.*lit.M,num.*362.*cum ſeqq.*Caſtill. *quotid. lib.* 3. *cap.*12. *num.* 2. *cum multis ſeqq.* Surd. *conſ.*90.*num* 23.*&* 24.Fuſar.*de ſubſtit.q.*430.*num.*17. cenſuit Rot. *deciſ.* 543. *num.* 1. *&* 2. apud Farinac. *p.*2.*recent.*

2 Mors ciuilis non æquiparatur naturali, nec appellatione mortis venit mors ciuilis, niſi in caſibus à iure expreſſis, gloſſ.*verb.mortuus,in cap.placuit* 16. *q.*1.*& verb.non morte,in cap.ſuſceptum,de reſcript.in* 6. Oldrad.& Alex.*locis ſuprà citatis*, Anchar.*conſ.*438. *Ego autem, num.* 8. Caldetin. *conſ.*36. *quod eſt* 3. *in fine,de reſcript.& conſ.*264.*quod eſt* 2.*in fine, de rebus Eccleſ.non alien.* Pacian. *conſ.*19.*num.*10.*lib.*1. Petr.à Placa *in epit. delictor. lib.*1.*cap.*23.*num.* 11. *verſ. de morte ciuili*, Ludou. Gom. *in reg.de impetr.benef.per obitum famil.Cardinal.q.*5.*in fine.* Felin. *in cap.in præſentia,num.*55.*cum ſeqq.de probation* Boër.*deciſ.*223. *num.*6. Mieres *de maioratu,p.*2.*q.*33.*n* 15. Honded. *conſil.*62.*num.*3.4.*&* 5 *vol.*1. Natt.*conſ.*282.*n.*8.*ante fin.verſ.vel ſecundo poteſt reſpondere*, Phanuc.*de lucro dotis,in rubr.num.*12. Menoch. *de ſucceſſ. creat. lib.*3. § 21.*num.*172.Sim.de Prætis *de interpret.vltim.volunt. fol.* 95.*num.*8. Surd. *conſ.*90.*n.*23.*&* 24. Aloyſ.Ricc. *in collect.deciſ.collect* 531.latè Caſtil.*controuerſ.tom.*3. *cap.*12 *a princip.* & præcipuè *num.*23. Card. Tuſch. *d.tom.*5.*lit.M, concl.*393.*à num.*1. Farinac. *fragment. crimin.p.*2.*lit.M,num.*366.*cum ſeqq.* Fuſar. *de ſubſtitut.q.*430.*num.*15. Rot. *d.deciſ.*543.*num.* 1.*part.*2. *recent.*

3 Mortis appellatione venit etiam mors ciuilis, quando in illa viget eadem ratio, quæ in naturali, nam tunc mortem ciuilem naturali æquiparari, reſoluunt Socin.iun. *in l.Gaius*, §.*& quid ſi tantùm, num.*16. *&* 17. *ff.de liber.& poſth.* Ludou. Zunt. *in ſuo reſponſo pro vxore,n.*901.*&* 905. Ceuall.*commun. contra commun.q.*63.*n.*1. Alexand. Raudenſ. *de analogis,lib.*1.*cap.*34.*num.*10. Menoch.*conſ.*388.*num.*22. Honded.*conſ.*63.*n.*40.*lib.*1. Farinac.*d.lit.M, n.*368. Fuſar. *d.quæſt.*430. *num.*18. Caſtil. *d.tom.*3. *cap.*12. *num.*25.

4 Mortis appellatione,vbi diſpoſitio loquitur ſimpliciter de morte, venit etiam mors ciuilis quando ipſa ciuilis mors quoad id de quo agitur operatur eundem effectum quem mors naturalis, gloſſ.*verb.moriente*, & *ibi* additio margin.*in Clem.ne Romani*, §.*ſanè, de elect.* Sanch. *de matrimon. lib.*6. *diſp.*17.*num.*9 Giouagnon.*reſp.*85.*num.*4.*& reſp.*89. *num.*4.*lib.*1.Fr.Bartholom.de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſp.*13.*dub.*9.*n.*5. Camill Gallin. *de verbor.ſignificat. lib.*3.*cap.*20.*num.*34. Caſtil. *d.cap.*12. *num.*25. vt in ſocietate, quæ morte ciuili finitur, ſicut morte naturali, *l.*1. §.*vlt.ff.de bonor.poſſeſſ.contra tab.l.actione*, §.*publicatione, ff.pro ſocio*, §.*ſoluitur, Inſtit.de ſociet.* Aretin.*in* §.*cùm autem, num.*5. *Inſtit.quibus modis ius* *patria poteſtat.ſolu.* vbi declarat tunc demum mortem ciuilem operari eundem effectum ſicut mors naturalis, quando ſumus in iis quæ iuris ſunt, non ſic in iis quæ ſunt facti, Villalob.*commun.verb.mors, num.* 130. Natt. *conſ.* 282. *num.* 8. vbi benè declarat quando mors ciuilis operetur, vel non operetur eundem effectum, ſicut mors naturalis, & ponit exemplum in ſtatuto de lucrando dotem,vel donationem propter nuptias coniugis, quod verificatur, & habet locum in morte ciuili per ingreſſum Religionis,propter quem matrimonium eſt diſſolutum, Pariſ.*conſ.*5.*num.*150. *lib.*4. Alexand. *conſ.*139. *Viſo themate,num.*8. *verſ.quintò probatur, lib.*2. *& conſ.*13. *in princip.lib.*3. Boſſi.*in tit.de bonor.publicat. num* 35. *verſ.& mors ciuilis*, Pacian.*conſ.*19.*num.*1.*& num.*10. *cum ſeq.lib.*1.vbi quod habet locum etiam in diſpoſitione hominis conditionali,Roland.à Valle *conſ.*97. *num.*39. *lib.*2. Rimin.iun. *conſ.*416. *lib.*4. Molin. *de primog. lib.*1. *cap.*13. *num.*94. Aſcan.Clem. *de patria poteſt.effectu vlt.num.*3. Cephal. *conſ.*392. *n* 32. *lib.*2. Card.Tuſch. *d lit.M, concluſ.*393. *num.*25. Decian. *conſ.* 86. *num.* 39. *lib.*3. vbi pariter ampliat mortem ciuilem æquiparari naturali, quando in vtraque eſt idem effectus quoad id de quo quæritur, etiam in caſibus à iure non expreſſis, Honded. *conſ.* 63. *num.*20.*cum ſeqq.& num.*35.*lib.*1. Menoch.*conſ.*227. *num.*45. *& conſ.*388. *n.*23. Peregr. *de iure fiſci, lib.*3. *cap.*5.*n.*19. Surd. *conſ.*90.*num.*27. Farinac. *d.lit.M, n.*369.Fuſar.*d.q.*430.*n.*14.*&* 18.

Mortis appellatione venit etiam mors ciuilis in ſtatuto de lucro dotis per mortem coniugis, Natt.*conſ.*282.*n.*8. Surd. *d.conſ.*90.*num.*10. Farinac. *d.lit.M,n.*370.Tuſch.*d.concl.*393.*n.*9. 5

Mortis appellatione venit tantùm mors naturalis, & non ciuilis,quando ſumus in diſpoſitione conditionali, conditio enim purificari debet in caſu vero, & non in ficto, *l.qui heredi*, §. *Mænius, ff.de condit. & demonſtrat.* mors autem ciuilis eſt mors ficta, & non vera, *l.*1. §.*fin. ff.de bonor. poſſeſſ. contra tabul.*cum aliis allegatis per Surd.*d.conſ.*90.*n.*24.25. *&* 31.Tuſch.*d.concl.*193.*num.*20. 6

Mortis appellatione venit tantùm naturalis, & non ciuilis in materia fideicommiſſaria, & ideò ſubſtitutus in caſu mortis non admittitur per mortem ciuilem inſtituti,ex allegatis per Surd. *d. conſ.*90 *per totum*, vbi pluribus hanc probat ſententiam, proponit contraria, & illis reſpondet, refert Farin.*d.lit.M,n* 372. 7

Mortis appellatione, an, & quando veniat mors naturalis,& ciuilis,latè dixi *de locis communibus Argumentorum iuris, loco* 74. 8

Appell. CLVIII.

Naturalis.

1 *Naturales qui dicantur, remiſſiuè.*
2 *Naturalis dicitur conceptus ex conſanguineis ante obtentam diſpenſationem, ſi poſt eam expeditam etiam natus ſit.*
3 *Naturalium è Regnis appellatione, qui veniant remiſſiuè.*

Natvralivm filiorum appellatione qui veniant attento vtroque iure longum eſſet inueſtigare, ideò remitto lectorem ad Oldr. *conſ.*196. *Factum tale eſt*, Alex.*conſ.*60.*Viſa legitimatione,lib.*2. Bald. *conſ.*206. *Caſus talis, lib.*3. Berol.*conſ.*165.*in* 1

princ.lib.2. Rimin. iun. conſ.187.n.82.cum ſeqq.lib.2. Duen.reg.350. ampl.19. Rojas in epit. ſucceſſ.cap.1. à num.8. Sarmient.ſelect.lib.1.cap.7.à princ.Paleoth. de nothis & ſpur.c.12.16.17.& 18.Couarr.de ſponſal. p.2.cap.8.§.4 num.2.& §.5. à num.1. Anton. Gom. l.9. Tauri, num.1. Lara in l.ſi quis à liberis, in princip. num.80.de liberis agneſc. Card.n. Mantic. de coniect. vltim.volunt. lib.11.tit.9. num.92. Coſt. in l. Gallus, §.& quid ſi tantum, p.fin.num.60. ff.de liber. & poſth. Mench. illuſtr.cap.102. à n.10. Viui. tom.1.commun. opinion.lib.5.tit.16.pag.mihi 754.Ioan.Garc.de nobilit. gloſſ.20.à num 34. Spin. in ſpeculo teſtament. gloſſ.15. princ.n.118. Menoch. de præſumpt. lib.6. præſ.54.n.4. & conſ.60.num.3. & conſ.283. num. 10. & conſ.1034. n.15.Maſcard.de probationib.concl.341.& 799. Surd. de aliment.tit.1.q.9.à num.9.& conſ.177 num.6. Matienſ. l.9.gloſſ.2.tit.8.lib.5.nouæ Recopil. vbi Azcued. à num.1. Henriq. in ſum.lib.11.cap.20.§.1. ad finem, Peregr.de iure fiſci,lib.3.tit.18. Soar.tom.5 de cenſur. diſp.50.ſect.2.à num.4. Cardin.Tuſch.practic.concluſ. tom.5.lit. M,concl.10. Maſtril. Siciliæ deciſ.151. n.7. D.Barboſ. in l.1.p.4.n.63. ff.ſoluto matrim. Cald.Pereira de nominat.emphyt q.21.à num.4.& quæſt.forenſ. in comment.ad §.tam autem,in princip. Inſtit.de inoffic. teſtam. Valaſc. conſult.134.num.5.cum ſeqq. Molin.de iuſtitia,tract.2.diſp.165.& 172.in verſ.per ſubſequens,
2 Sanch. de matrimon.lib.8. diſp.7.num.19. vbi reſoluit quod naturalis dicitur conceptus ex conſanguineis ante obtentam diſpenſationem, ſi poſt eam expeditam natus ſit.

3 NATVRALIVM E REONIS appellatione qui veniant, vide Perez l.18 verb.ninguno eſtrangere, tit.3. lib.1. Ordinam. Burg. de Pace l.1. Tauri, num. 451. Azcued. l.19. tit.3. lib.1. nouæ Recopilat. Salzed ad practicam Bernardi, cap.56.n.23.cum ſeqq. in nouiſſ.edit.Curia Philipp.tom.2.lib.1.cap.1.n.37.

APPELL. CLIX.

Natus.

1 NATORVM appellatione venit qui in vtero eſt, vbi tractatur de eius commodo, l.qui in vtero, ff. de ſtatu homin. l.cùm pater, ff.de negot. geſtis, vel fauore teſtamenti, l.Titius, §.fin. ff.de liber. & poſth. & ita natus pro naſcituro aliquando accipitur, l. 1. §.ſed ſi ſeruus, ff d: ventre inſpicien. Rebuff.ad l.natorum appellatio, verſ.interdum natus, ff.de verb.ſignific. pag.436. vbi in verſ. natus tamen, per l.quod dicitur, ff. de liber. & poſthum. ait quod natus dicitur, qui cæſo matris vtero viuus naſcitur, qui tamen per text. ibi ex profeſſo probat natorum appellatione venire nepotes, quoad remiſſionem verò tutelæ ob multitudinem filiorum & reliqua ciuilia munera non continetur ille, qui in ventre eſt, l.2. §.qui autem in ventre, ff. de excuſat. tutor. Montan. de tutel. cap. 35. num. 55. quem refert Parens meus in comment.ad Ordin. Regiam Luſitan.lib.4.tit.104. in princ. num.4.

APPELL. CLX.

Nauis.

1 NAVIS appellatione, licèt ſecundùm rectum ſermonem cõtineatur triremis, ſcapha, & quodlibet aliud inſtrumentum aptum ad nauigandum, vt per Abb.conſ.61.num 7. Strach.in tract.de mercat. tit.de nauibus, p.1.n.2. Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarchal.Sedium erectione,cap.17.n.87.in confiſcationibus tamen illius appellatione non venit ſcapha, Bald.in l.3.num.6. C.de nautico fœnore, Sebaſt.Medic. de regulis iuris,reg.5.num.55.in limit.

APPELL. CLXI.

Neceſſarius.

NECESSARIORVM appellatione qui veniant, vide Tiraq.de retract.lign.§.1.gloſſ.9.n.10. 1
quem refert Fuſar.de ſubſtitut.quæſt.374. Bertazol. de clauſulis inſtrumentalib.clauſula 7. gloſſ.12. ſub num.5. vbi ait quòd neceſſariorum appellatione veniunt maritus & affines.

APPELL. CLXII.

Negotiator.

1 *Negotiatoris appellatione non venit ille, qui vendit vinum, bladum, oleum, & ſimilia de rebus ſuis collecta.*

2 *Clericus negotiator non dicitur qui vendit vinum, granum, aut oleum ex redditibus ſui beneficij.*

3 *Clericus vendens fructus ex alieno agro conducto. quamuis ſuo ſemine, ſuique induſtria collectos, dicitur negotiator.*

4 *Negotiatoris appellatione non comprehenditur ille, qui ſemel tantùm emeret, vel venderet.*

5 *Negotiator non dicitur ille, qui emit animalia, vt illa paſcat in proprijs prædijs, & cùm pinguia facta fuerunt, vel cùm partus ediderint, illa, & eorum partus vendat.*

NEGOTIATORIS appellatione non venit 1
ille, qui vendit vinum, bladum, oleum, & ſimilia de rebus ſuis collecta, cap.ejiciens 88. diſt. Abb. conſ.6.in fine,vol.1. Roland. conſ.71. num.11. & 12. vol.4. Bertachin.in tract.de gabellis, p.7.quæſt.7.col.4. Molin.de iuſtit.tract.2. diſp.342. num.11. Cened. ad Decretum,collect.37.n.2 in fine,Ioſeph.Ludou.concl.5. verſ.fallit quando,Valaſc.conſ.131.n.6.Bellet.diſquiſit. clerical.p.1. tit.de emptionibus clericorum, & eorundem bonorum à muneribus publicis,§.4.in fine,& tit.de exemption.cleric.à ſtatutis ſæcularium, §.3.num.8. Ego ipſe de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.2. alleg.13.num.11.
Vnde clericum negotiatorem non dicit, qui vendit 2
vinum, granum, aut oleum ex redditibus ſui beneficij, meritò reſoluunt Greg. l.49. verb. las franquezas,tit.6.part.1.Bonacoſ.commun.critain p.2.verb. gabella,fol.32.verſe, Ioſeph.Ludouic.tom.3.commun. opinion.tit.de gabellis, concl.vnica,verſ.infertur decimo, Mexi. in tract. taſſa panis, concl.5. num.29. Marta de iuriſdict. p.4. caſu 3. num.9. Cabed. p.2. Areſto 45. Gutier.de gabellis,q.93.num.25. vbi q.63.n.68.& 72.
ſecus dicit ſi vendat fructus ex alieno agro condu- 3
cto, quamuis ſuo ſemine ſuáque induſtria collectos, Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.375. in 1. edit. aliàs reſol.317. num.10. in 2.edit. vbi notat non dici clericum negotiatorem, vel mercatorem, licèt id quod ſupereſt, de eo quod vilius ad ſui, vel ſuorum

ſuorum ſuſtentationem emit, iuſto pretio tunc currente cariùs vendat quàm emit.

4 Negotiatoris appellatione non comprehenditur ille, qui ſemel tantùm emeret, vel venderet, *l.1. §.licèt*, vbi gloſſ. *verb. omne, ff.de tribut. l.ſemper, §.Diuus Adrianus, cum l.ſeq. ff. de iure immun.* Greg. *l.1. verb.mercatores, tit.7. part.5.* Salzed. *ad Bernard.cap.58.verſ.& vt huius*, Cened. *d.collect.37.num.2.in fine*, Carol.de Graſſis *de effectib.cleric.d.effectu 6. num.19.* Ego ipſe *d.alleg.13. num.11. verſ. nec etiam.*

5 Negotiatoris appellatione non comprehenditur qui emeret animalia, vt illa paſcat in propriis prædiis, & cùm pinguia facta fuerint, vel cùm partus ediderint, illa & eorum partus vendat, ita Molin.*d.tract.2.diſp.342.num.14.*Carol.de Graſſis *d.effectu 6. num.18.* quos refero ego ipſe *d. alleg.13. num.11. in princip.*

Appell. CLXIII.

Nepos.

1 *Nepotis appellatione ex propria ſignificatione venit filius filij.*

2 *Nepotis appellatione per improprietatem, & ſecundum communem vſum loquendi veniunt filij fratris.*

3 *Teſtator quando habet filios, vocando nepotes cenſetur vocare nepotes ex filio.*

4 *Teſtator non habens niſi nepotes ex fratre, de illis intellexiſſe credendum eſt.*

5 *Nepotes ex fratre veniunt quando teſtator vocaſſet fratres, & nepotes ſuos.*

6 *Pronepotes ex propria vocabuli ſignificatione veniunt appellatione nepotum.*

7 *Pronepos non venit vbi vocatur nepos ex tali filio natus.*

8 *Nepotes vbi extant præferri debent pronepotibus.*

9 *Nepotes ex fratre quando vocati eſſent, non veniunt pronepotes.*

10 *Pronepos non venit appellatione nepotis, vbi eſſent coniectura in contrarium.*

11 *Pronepos appellatione nepotis non venit in materia correctoria.*

1 Nepotis appellatione de propria ſignificatione venit filius filij, ita Dyn. *conſ.16. Diligenter conſiderata, num.8.* Federic. de Senis *conſ.39. Viſo puncto*, Cardin. Tuſch, *pract.concluſ.tom.5.lit.N, concl.44.num.1.* Rot. *deciſ.542.num.4.* apud Farinac. *p.1.recent. & in Mediolanen.Iurispatronatus, 28. Nouembris 1616. coram R.P. D. meo Pirouano*, impreſſa per Viuian. *poſt praxim iurispatron. deciſ.71. n. 2. in nouiſſima impreſſ.*

2 Nepotum appellatione non veniunt filij fratris ex ſermonis proprietate, ſed per improprietatem, & ſecundùm communem loquendi vſum, ita Bald. *in l.ſi auia, in vlt. notab.* & ibi Angel. *circa fin.* & Dec. *num.12. C.de ſucceſſ. edicto, & in l.vxor, in fine, C. qui accuſare non poſſ.* Aretin. *in §. quarto gradu, col.1. Inſtit. de gradibus, & conſil.37. num.5.* Abb. *in cap.per tuas, de probat.& conſil.79.col.2.verſ. reſpondeo impropriè.* Felin. *in d.cap. per tuas, num.5. verſ.ſecunda concluſio*, Abb.*conſ.83.num.2.*Ioan.Ign. *in l.dudum,num.25.C.de contrah.empt.* Thom.Ferrat. *caut.52. num. 3.* Ioan. Andr. *in cap. fundamenta, de electi.lib.6.* Imol.*in cap.2.col.vlt.de arbitr.* Federic.de Senis *d.conſ.39.col.2. verſ.reſpondeo impropriè*, Dyn. *d.conſ.16.num.9.verſ.preterea poſito*, Ruſtic.*in l.cum auus, lib.6. cap.15. num.2. ff de condit. & demonſtrat.* Alexand.*conſ.5 Circa primum, num.10. in fine, verſ. poſtremo non obſtat, lib.3.* Card. Tuſch. *d.tom.5.lit.N, concluſ.44.n.2 & 3.* Fuſar. *de ſubſtitutionib.quæſt.324. num.3.cum ſeqq.* Rot. *in Mediolanen. iurispatronatus 19. Iunij 1617. coram R.P.D.Pirouano*, impreſſa per Viuian. *poſt praxim iurispatron. deciſ.72.num.1.in nouiſſima impreſſ.*

Coniectura eſt teſtatorem vocare nepotes ex filio, quando haberet filios; tunc enim vocando nepotes non eſſent vocati nepotes ex fratre, ne ille videatur propriam ſobolem excludere, & extraneæ conſulere, *l.tale pactum, §. fin. ff. de pactis, l. cùm acutiſſimi, C.de fideicomm.* quare ita tenent Socin.ſen. *in l.cùm vir, n.6.de condit.& demonſtr.* Ruſtic.*d.lib.6. cap.15.n.6.* Fuſar.*d.q.324.n.5.* 3

Et è contrà, ſi teſtator non haberet niſi nepotes ex fratre, de illis veriſimiliter intellexiſſe credendum eſt, vt in ſpecie tenent Roman.*in l.2.C.de ſucceſſ.edict.* vbi Salicet & Dec.*num.11.in fine*, Imol. *in d.cap.2.in 4.not.de arbitr.* vbi Dec.*num.4.in fine*, Felin. *in d.cap.per tuas, num.7.verſ.ſecundo limita, de probat.* Cardin.Tuſcb. *d.lit.N, concluſ.44. num.22.* Fuſar. *d.q.324.n.6.* 4

Sic eodem modo nepotes ex fratre venirent quando teſtator vocaſſet fratres, & nepotes ſuos; nam intelligeretur de nepotibus ex fratre, ita Bald. *in d.l.2.num.3* Salicet.*num.2.*Paul.de Caſtro *num.4.* Alexand.& Dec.*num.13.* idem Dec.*in d.cap.per tuas, col.3.num.6.* vbi Felin. *n.6.verſ.& tenendo, de probat.* Alexand.*conſ.32.Conſideratis, lib.4.* Fulgoſ.*conſ.68.* Mathæus de Perono, Sim.de Prætis *de interpr. vlt. volunt.fol.148.num.103.*Ruſtic.*d.lib.6 cap.15.num.3. verſ.niſi ex aliquo*, Card. Tuſch.*d.lit.N, concl.44.n.18.* Fuſar.*d.q.324.n.9.cum ſeqq.* 5

Nepotum appellatione veniunt etiam pronepotes, ex propria ſignificatione vocabuli, ita Bart. *in l. 1. §.ſi quis, ff. de ſuis & legit. hered. & in l. liberorum, col. pen. verſ.quæro an appellatione, ff.de verbor.ſignif. & in l.Gallus, §.inſtituens, num.1.* vbi Alexand.*num.5. verſ.ego puto*, Socin. ſen.*num.40.&* Fortun. Garc. *in §. item credendum, num. 13. ff. de liber.& poſthum.* Ruin. *conſ.166.num.8.lib.1. & conſ. 30.num.2.lib.2.& conſ.62.num.4.lib.3.* Pariſ. *conſ.20. num.23.lib.1.& conſ.52 col.4.lib.2.* Caſſan.*in conſuet. Burgundiæ, rub.7. §.10. num. 17. verſ. legitimo facit*, Cuman. *conſ.15. Titius inſtituit*, Goxadin. *conſ.59.* Crauet.*conſ.155.col.1.in fine, & col.2.* Alciat. *conſ.59. n.3.lib.9.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt.lib.8. tit.8.in fine, num 24.* Anton. Gabr.*commun.lib.6.tit.de verbor.ſignificat.concl.1. num.44.* Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol.328. num.59.* Caſtillion. *conſ.26.num.8.cum ſeqq.* Rebuff.*ad l.220.verſ.appellatione etiam nepotis, ff.de verb.ſignif.pag.693.* Peregr. *conſ.59.num.5.lib.5.* Ruſtic. *d.lib.6.cap.13. in fine, & cap.15.num.8.* Cardin. Tuſch.*d.lit.N, concluſ.44.n.4. cum ſeqq.* Fuſar.*de ſubſtitut.q.313.num.1.cum ſeqq.* Valenxuela *conſ.7.n.12.* 6

Primò limita quando vocatus eſt nepos, qui ex tali filio naſcetur, ex Bart. *in d.l.Gallus, §.inſtituens, n.2.* Fuſar *d.q.323.n.8.* vel ſi teſtator relationem habuiſſet ad perſonas ex nepotibus tantùm, ſic Ruin. *conſ.117.n.2.lib.2.* Fortun. Garc. *in d.l.Gallus, §.idem credendum, n.14.verſ.vnde ego*, Ruſtic.*d.lib.6.cap.15. num.12.* 7

Secundò limita quando extant nepotes, nam hi præferri debent pronepotibus, maximè quando 8

nepos ab inteſtato excluderet pronepotem, Port. Imol. *conſ.* 15. Peregr. *conſ.* 59. *in fine, lib.* 5.

9 Tertiò limita quando vocati eſſent nepotes ex fratre, quia tunc non venire pronepotes niſi communis vſus loquendi aliter ſe habeat, reſoluunt Dec. *in d. l.* 2. *n.* 12. Tiraq. *de retractu lign.* §. 1. *gloſſ.* 19. *n.* 97. Socin. iun. *conſ.* 125. *n.* 22. *lib.* 1. Ruſtic. *d. lib.* 6. *cap.* 15. *n.* 7. Fuſar. *d. q.* 323. *n.* 10. & 11.

10 Quartò limita vbi in contrarium eſſent coniecturæ, nam tunc non veniret pronepos appellatione nepotis, Corn. *conſ.* 143. *lib.* 3. Fulgoſ. *conſ.* 68. *per totum*, Card. Mantic. *de coniect. vltim volunt. lib.* 8. *tit.* 8. *n.* 24. Card. Tuſch. *d. lit. N, concluſ.* 44. *num.* 19. Fuſar. *d. q.* 323. *n.* 12. coniecturæ autem colligi poterunt ex illis, quibus ſupra dicimus nepotem non venire appellatione filij; vnde Bart. *in l. liberorum, ff. de verbor. ſignif.* dicebat pronepotem venire ſub nomine nepotis in caſibus in quibus nepos venit filiorum appellatione, quod etiā voluit Alex. *conſ.* 125. *n.* 11. *cum ſeqq. lib.* 5. vbi dicit procedere argumentum affirmatiuè, & propterea non omnes coniecturas, quæ excludunt nepotem vocato filio, excludere pronepotem vocato nepote, ſed illas tantùm, quæ concludent, & dicit Caſtillion. *conſ.* 26. *n.* 10. difficiliùs appellatione filij venire nepotem, quam appellatione nepotis venire pronepotem, prout illum refert Card. Tuſch. *d. lit. N, concl.* 44. *n.* 7.

11 Quintò limita in materia correctoria, in qua non venit pronepos appellatione nepotis, Fulgoſ. *conſ.* 68. *in fine, verſ. quibus ex omnibus*, Alexand. *d. conſ.* 125. *in princip. lib.* 5. quos refert Card. Tuſch. *d. lit. N, concl.* 44. *n.* 6.

Appell. CLXIV.

Nobilis.

1 *Nobiles qui dicantur, oſtenditur.*
2 *Nobilitas acquiritur ratione officij dignitatem habentis.*
3 *Nobilis quis dicitur ſecundùm conſuetudinem loci, quando talis reputatur.*
4 *Nobilium appellatione in oneribus imponendis, & admiſſione ad Ordines militares vbi nobilitas requiritur, veniunt etiam nobiles ex priuilegio.*
5 *Nobilium appellatione quoad ciuilem, & politicum ſtatum, veniunt diuites.*
6 *Doctores veniunt nobilium appellatione.*
7 *Illegitimus, ſeu baſtardus non continetur nobilium appellatione.*
8 *Baſtardus non dicitur de familia & domo.*
9 *Agnationem non conſeruat baſtardus.*
10 *Illegitimè nati in Hiſpania admittuntur ad inſignia, nomen, arma, honores, & nobilitatem patris.*
11 *Vxor nobilis plebeio marito nubens non venit nobilium appellatione.*
12 *Plebeius vir vxori nobili nubens non venit nobilium appellatione.*
13 *Natus ex muliere nobili, patre baſtardo, vel plebeio, non eſt nobilis.*
14 *Nobilitas à natura non ineſt, ac proindè non præſumitur niſi probetur.*
15 *Nobilitas poteſt probari per conſanguineos, propinquos, domeſticos, & per famam.*

1 Nobilium appellatione veniunt non ſolùm illi, quos propriè nobiles appellamus, ſcilicet
ex generis antiquitate, verùm etiam qui Regis beneficio in eius ſeruitium cooptati, & inter nobiles in ipſius libris deſcripti reperiuntur, iuxta triplicem, vel quadruplicem nobilitatis diuiſionem, de qua Bart. *in l.* 1. *C. de dignitat. lib.* 11. Tiraq. *de nobilit. cap.* 4. *cum ſeqq.* Ioan. Garc. *in ſimili tract. gloſſ.* 48. §. 3. *à num.* 1. Pichard. *in tract. de nobilit. communicat. n.* 75.
cum ſeqq. Acquiritur enim nobilitas ratione officij 2
dignitatem habentis, vel ſi à Principe quis nobilitetur, à quo tanquam à fonte procedit ipſa nobilitas, Eſther 6 ſic honorabitur quemcunque voluerit Rex honorare, Paul. de Caſtr. *conſ.* 24. *col.* 2. *lib.* 2. Tiraquell. *d. tract. cap.* 6. *n.* 2. Gam. *Luſitan. deciſ.* 322. *num.* 5. Gardiol. *in tract. Hiſpanica nobilitatis, cap.* 4. & 5. Gutier. *practic. lib.* 4. *q.* 17. *num.* 132. *cum ſeq.*
Cabed. *Luſitan. deciſ.* 78. *num.* 1. *p.* 2. Dicitur etiam 3
quis nobilis ſecundùm conſuetudinem loci, quando talis reputatur, Socin. *conſ.* 246. *num.* 3. *lib.* 2. Tiraq. *d. tract. cap.* 10. *num.* 6. Menoch. *de arbitr. caſu* 670. *num.* 40. & *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 60. Maſcard. *de probat. concl.* 1094. *num.* 8. Gutier. *d. quæſt.* 17. *num.* 5. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 5. *lit. N, concluſ.* 48. *num* 2. & 15.

Nobilium appellatione in oneribus imponendis, & in admiſſione ad Ordines Militares vbi nobilitas requiritur, veniunt nobiles ex priuilegio, ſicut nobiles à ſanguine, dummodo liberi ſint à macula Iudæorum, & Sarracenorum, ita Menoch. *de ſucceſſ. creat. lib.* 3. §. 30. *num.* 256. & 290. *cum ſeqq.* Azeued. *l.* 1. *à num.* 59. *tit.* 1. *lib.* 6. *noua Recopil.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ.* 1. §. 1. *n.* 50. Garc. Gironda *de priuileg. ſeu explicat. n.* 820.

Nobilium appellatione quoad ciuilem ta- 5
men & politicum ſtatum ſpectat, veniunt diuites, ij enim tantummodo, ſi vera loquamur, qui diuitiis abundant, nobiles vocantur, *l.* 3. *C. de commerc. & mercat.* Tiraq. *de nobilit. cap.* 3. *à princ.* Guid. *ſing.* 875. Matien. *l.* 7. *gloſſ.* 4. *in princip. tit.* 7. *lib.* 5. *noua Recop.* Pichard. *in tract. de nobilit. communicat. n.* 18 Nobilitas enim ſine diuitiis ſordeſcit, Guillelm. *in cap. Raynutius, verb. duas habens filias, num.* 131. *cum ſeqq. de teſtam.* Burg. de Pace *conſ.* 3. *num.* 44. & *conſ.* 9. *n.* 6. Menoch. *conſ.* 116. *num.* 3. & *conſ.* 126. *n.* 28. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 13. *q.* 1. *num.* 150. & *n. ſeq.* ſubdit familiarium decus & honorem per diuitias conſeruari.

Nobilium appellatione veniunt Docto 6
res, Alexand. *conſ.* 213. *Ponderatis, num.* 9. *verſ. in eo etiam concurrebat, lib.* 6. Garc. *de nobilit. gloſſ.* 48. §. 3. *num.* 72. Anton. Gom. *l.* 83. *Tauri, à num.* 16. Card. Tuſch. *d. lit. N, concl.* 48. *num.* 9. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 78. *num.* 25. Viui. *deciſ.* 255. *num.* 36. *lib.* 2. Ruſtic. *ad l. cùm auus, lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 108. & 109. *ff. de condit. & demonſtr.* Fuſar. *de ſubſtitut. q.* 407. *n.* 12. Etiam medici ſecundùm Tiraq. *d. tract. de nobilit. c.* 34. *ferè per totum*, Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, part.* 10. *conſid.* 25. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 9. *num.* 7. *circa fin.* Menoch. *d. præſ.* 78. *n.* 25. Ruſtic. *d. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 123.

Nobilium appellatione non continetur 7
illegitimus, ſeu baſtardus, Duen. *reg.* 69. Angel. *conſ.* 30. *circa fin.* vbi quod appellatione plebeiorum veniunt filij illegitimi nobilium, Gemin. *conſ.* 101. *in fin. verſ. ad vltimum*, & *conſ.* 140 *in fine*, Anchar. *conſ.* 389. *Viſis diligenter, in princip.* Card. Tuſch. *d. lit. N, concl.* 48. *num.* 12. *cum ſeqq.* Fuſar. *de ſubſtitut. q.* 360. *à num.* 4. & *quæſt.* 361. *num.* 18. ait quod nobilium de domo appellatione non veniunt, naturales, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.* 554. *num.* 51. Paleoth. *de nothis & ſpuriis, cap.* 27. *num.* 8. Rojas *de ſucceſſ.*

*ſucceſſ.cap.*15.*à princip.* Tell.*l.*11.*Tauri,n.*2. Otalor.
*de nobilit. part.*4. *cap.*2. *num.*4. Benedict. Ægid. *de*
8 *iure & priuileg.honeſt.art.*13.*num.*43. Non enim di-
citur de familia, & domo, Card. Mant. *de coniect.*
*vltim.volunt.lib.*8.*tit.*12.*n.*20. Spin. *in ſpeculo testam.*
*gloſſ.*16.*à num.*26. Molin.*de primog.lib.*1.*cap.*4.*n.*46.
& 47. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 88. *num.*5.
& 13.*& conſ.*117.*num.*51.*& ſeq.* Decian. *reſp.*1.*n.*6.
*lib.*3. Gutier. *lib.* 2. *practic. quæſt.* 155. *num.*1. *&* 3.
Peregr. *de fideicommiſſ.art.*22.*num.*83. Petra *in ſimili*
*tract.quæſt.*11. *num.*202. Honded. *conſ.*67. *num.*16.
*lib.*1. Farin. *in praxi crimin.p.*1. *quæſt.*13. *à num.*53.
Ceuall. *communium contra communes*, *quæſt.*757.
*num.*47. Nicol.Garc. *de benefic.p.*7.*cap.*15.*à num.*36.
Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell.gloſſ.*5. *num.*110. Fuſar. *de*
9 *ſubſtitut. quæſt.* 407. *num.* 66. nec conſeruat agna-
tionem, *l.iure natura*, *ff.de ſtatu hominum*, Tiraq. *de*
*nobilit.cap.*15.*num.*10.*cum ſeqq.* Molin. *d.cap.*4.*n.*45.
Burſat.*conſ.*52.*num.*27.*&* 28.*lib.*1. Mantic. *d.tit.* 12.
*num.*20 Peregr.*d.art.*22.*num.*82. Menoch.*conſ.*117.
*num.*52. *& conſ.*181.*num* 14. *& conſ.*266. *num.*27.
*& conſ.*345. *num.*18. Surd. *deciſ.*249. *num.*8. Cald.
Pereira *in reſp.pro Sebaſtiano Limpo*, *n.*14.49.*&* 50.
Fuſar. *d. q.* 407. *num.* 65. nec parentis inſignia, &
ſtemmata deferre poteſt, Olan. *in antin.lit.B*, *à n.*9.
Ioan.Garc.*de expenſ.cap.*3.*num.*23.*verſ.imò nec arma*,
Matien. *in rubr.tit.*1.*gloſſ.*1 *à num.*126. *& l.*7.*gloſſ.*2.
*num.*2.*tit.*11.*lib.*5. *noua Recop.* Gutier.*pract.lib.*2.
*q.*155.*n.*2.*in fine.*

10 In Hiſpania verò ex conſuetudine illarum par-
tium illegitimè nati admittuntur ad inſignia, no-
men, arma, honores, & nobilitatem patris, Azeued.
*conſ.*14.*num.*27.*&* 29. Nicol.Garc.*de benefic.p.*7.*c.*15.
*n.*49. Rot.*in Pampilonen. Capellania* 4. *Martij* 1622.
coram bonæ mem. Remboldo.

11 Nobilivm appellatione non venit vxor
nobilis plebeio marito nubens, *l.fin.C.de nupt.l.mu-*
*lieres, C.de incolis, lib.*10. *l.*1. *C.de dignitatib. lib.*12.
Pichard. *de nobilit.communicat.num.*18. Fuſar. *de ſub-*
12 *ſtitut. quæſt.*352. *num* 31: nec plebeius vir vxori no-
bili nubens, ſecundùm Melch. Phœbus *Luſit.*
13 *deciſ.*17.*num.*10.*tom.*1. ideò natus ex muliere nobili
patre baſtardo, vel plebeio, non eſt nobilis, quia
imò nobilitas mulieris offuſcatur per maritum
ignobilem, Staphil. *de litteris gratiæ*, *fol. mihi* 11.
verſ.ſed quid ſi aliquis, Anchar. *conſ.* 389. *num.* 2.
quos refert Cardin. Tuſch. *d. lit. N*, *concluſ.*48.
*num.*10.

14 Nobilivm appellatione non veniunt niſi
qui ſe tales probauerint, quia nobilitas à natura
non ineſt, ac proinde non præſumitur niſi probe-
tur, ita Tiraq. *d. tract. de nobilit. cap.* 10. *num.* 13.
Perez *l.*6. *verſ. ex quo infertur*, *tit.*2. *lib.*4. *Ordinam.*
*pag.*798. Maſcard.*de probat.concluſ.*1090. Gam. *Luſit.*
*deciſ.*86. *in fine*, *& deciſ.*322. *num.*3. Ioan. Garc. *de*
*nobilit.gloſſ.*11. *num.*51. *& gloſſ.*12. *num.*5. Azeued.
*l.*4. *à num.* 23. *tit.*2. *lib.* 6. *noua Recop.* Menoch. *de*
*præſumpt.lib.*6.*præſ.*60. *& conſ.*321. *num.*11. Valaſc.
*conſult.*191.*num.*21. Gutier.*practic.lib.*4.*q.*14.*num.*4.
Cabed. *Luſit. deciſ.*73. *num.*10. *part.*1. vbi *num.*11.
quòd nobilitas poteſt probari per conſanguineos,
propinquos, & domeſticos, & *num.*15. etiam per
famam, quod pariter tenent, Couarr.*pract.cap.*21.
*n.*7. Caſſan.*in catalogo gloriæ mundi,part.*8.*conſid.*16.
Maſcard. *d.concl.*1090. *num.*11. Ioan. Garc. *d.tract.*
*gloſſ.*7.*num.*11.*&* 12. Farin.*in praxi crimin.p.*1.*q.*47.
*num.*101.

Appell. CLXV.

Nomen.

1 *Nominis appellatione continetur non ſolùm proprium, ſed etiam appellatiuum, & ſingulare.*

2 *Nomina collectiua plurium graduum, & perſonarum quæ ſint, remiſſiuè.*

3 *Familia, ſiue agnatio teſtatoris continetur nominis mei appellatione.*

4 *Priuilegium conceſſum Caio, & iis, qui ſunt de nomine ſuo, intelligitur de familia.*

Nominis appellatione continetur non ſo- 1
lùm proprium, ſed etiam appellatiuum, &
ſingulare, vt per Ludou. Gom. *in reg. de annali*,
*q.*30.*num* 6. vbi limitat in dubio, & in pœnalibus.
Nomina collectiua plurium graduum & perſona- 2
rum quæ ſint, quæ tantùm plurium perſonarum,
non graduum, explicat Fuſar. *de ſubſtitut.quæſt.*382.
num 41.

Nominis mei appellatione continetur fa- 3
milia, ſiue agnatio teſtatoris, vbi ipſe in caſum
contrauentionis voluntatis ſuæ voluit hæredita-
tem peruenire ad proximiorem conſanguineum de
ſuo nomine, & ſuis armis, *l. patere filium*, *§. fun-*
dum, *ff.de legat.*3. vbi gloſſ. *verb. nomine*, *l.cùm ita*,
§. in fideicommiſſo, *ff de legat.* 2. gloſſ. *verb. nomine*
ſuo, *in l.*15. *qui plures*, *ff de legat.*3. Natt. *conſ.*675.
*num.*3.*lib.*4. Vnde priuilegium conceſſum Caio, & 4
iis, qui ſunt de nomine ſuo, intelligitur de familia
Caij, Alexand. *conſ.*125 *num.*6. *verſ.bene facit*, *lib.*7.
Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*2. *lit.D*, *concl.*220.
*num.*10.

Appell. CLXVI.

Notorium.

1 *Notorij appellatione in dubio intelligitur de notorio facti, non iuris.*

2 *Notorij appellatione venit omne illud quod aliqua tergiuerſatione celari non poteſt.*

3 *Notorium dicitur omne id, quod ex actis iudicij conſtat.*

4 *Notorium dicitur delictum commiſſum, vel confeſſum in iudicio.*

Notorii appellatione in dubio intelligitur 1
de notorio facti, non iuris, Philip. Franc. *in cap.*
Romana, *§ fiue autem*, *de appellat.lib.*6. Aldobr. *com-*
mun.verb.notorij appellatione.

Notorii appellatione venit omne illud, quod 2
aliqua tergiuerſatione celari non poteſt, Clar. *§.fin.*
*q.*9.*num.*2. Mench. *illuſtr. cap.*2. *num.*11. *& cap.*20.
*num.*23. Menoch. *de arbitrar.caſu* 166.*num.*4. Card.
Tuſch. *practic.concluſ.tom.*5.*lit.N*, *concl.*104. *num.*2.
ita vt nulla indigeat probatione, Bellacomb. *tom.*1.
*commun. opinion. lib.*4. *tit.*9. *num.*265. *pag.mihi* 505.
Surd. *deciſ.*259. *num* 14. *& deciſ.*326.*num.*82. Farin.
in praxi crimin. p. 1. *quæſt.* 21. *à num.*80. Mendez à
Caſtro *in praxi Luſit. lib.*3. *cap.*3.*n.*33. quamuis de-
beat allegari, Viui.*d.tit.*9.*num.*29.*cum ſeqq.pag.*478.
& ſeq. Mench. *illuſtr. cap.*2. *num.*11. Farin. *d.q.*21.
*num.*110.

3 Notorii igitur appellatione venit omne illud, quod ex actis iudicij conſtat, ſecundùm Tiraq. *de retract. lign. §. 36 gloſſ. 2. num. 44.* Menoch. *remed. 1. recuper. n. 232. & de arbitr. caſu 166. n. 6. & conſ. 100. n. 6.* Maſcard. *de probat. concl. 1101. num. 13. cum ſeqq.* Farinac. *d. quæſt. 21. num. 14. & quæſt. 9. n. 20.* Mendez à Caſtro *d. lib. 3. cap. 15. num. 4.* Aldrete *de relig. diſcipl. tuenda, lib. 1. cap 5. §. 2. n. 10.* ac proinde notorium dicitur delictum commiſſum, vel confeſſum in iudicio, Maſcard. *concl. 1326. num. 4.* Farinac. *d. q. 21. n. 31;* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 142. n. 9. & 10.* Aldrete *d. §. 2. n. 11.*

Appell. CLXVII.

Nouale.

1 NOvalis appellatione venit terra de nouo ad culturam redacta, cuius non extat memoria quod culta fuiſſet, & ſic dicitur ager nunc primùm præciſus, *cap. 1. cap. quid per nouale, de verb. ſignificat.* Burſat. *conſ. 249. num. 9.* Rimin. iun. *conſ. 142. vol. 2.* Monet. *de decimis, cap. 4. q. 3. num. 50.* Caniſ. *in ſimili tract. de decimis, cap. 11. num. 1. & in ſum. Iuris Canon. lib. 2. tit. 26. §. noualium*, Rebuff. *in l. ſylua 30. §. nouale ff. de verb ſignif. pag. mihi* 181. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1106. Aſcan. Tamburin. *de iure Abbatum, diſp. 15. quæſt. 18. num. 6.* Rot. *in Conchen. decimarum 25. Maij* 1601. *coram Ortembergo*, Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 5. lit. N, concl. 114. n. 1.* vbi *num. 2.* poſt Abb. *conſ. 71. col. 1. in fine, cum ſeq. verſ. ager enim, lib. 2.* declarat quod ſi ager vous pro parte fuit cultiuatus, & maximè pro maiori parte, non poteſt dici nouale, licèt quoad partem non extet memoria hominum quod fuerit cultiuatus.

Appell. CLXVIII.

Nouerca.

1 NOvercæ appellatione venit nouerca ſimpliciter, non autem nouerca magna, ſeu ſecundùm quid, Alexand. *conſ. 97. Viſo themate, num. 7. & 8. lib. 2.* quem refert Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom. 8. lit. V, concl. 92. num. 19.* Ratio eſt, quia verba in dubio ſunt intelligenda ſimpliciter, non ſecundùm quid, *l. hoc legatum, in fine, ff. de legat. 3. l. 1. §. ſi quis ſimpliciter, ff. de verb. obligat.* Ruin. *conſ. 56. in fine, lib. 2.*

Appell. CLXIX.

Numerus.

1 *Pluralis numeri appellatione venit etiam ſingularis quando ratio eadem eſt in vno, quæ in pluribus.*

2 *Conditio, ſi ſine liberis deficit vno tantum filio relicto.*

3 *Pluralis numerus verificatur in ſingulari quando ſumus in diſpoſitione de futuro conditionali, quia intelligitur quatenus extent.*

4 *Numeri ſingularis appellatione venit quandoque pluralis.*

5 *Conditio, ſi ſine filio deceſſerit, verificatur in plurali.*

NVmeri pluralis appellatione venit etiam 1
ſingularis, quando eadem ſit ratio in vno, quæ in pluribus, ita Paul. de Caſtro *in l. 1. C. de condit. inſertis*, Dec. *in l. 1. col. 3. C. de pactis, & conſ. 50. col. vlt.* Decian. *conſ. 64. num. 39. lib. 2.* Crauet. *conſ. 180. num. 3.* Probatur *in l. falſa, §. quid ergo, ff. de condit. & demonſtr.* vbi legatis Sticho & Phamphilio ſi mei erunt cùm moriar, vno alienato, ad legatarium alter pertinebit, & *in l. ait prætor, in princip. ff. de negot. geſtis*, vbi verbum *negotis* exponitur, ſiue vnum, ſiue
plura ſint, & *in l. cùm vxori, C. quando dies leg.* vbi 2
legato vſufructu vxori & proprietate cum liberos habuerit verificatur vno nato. Facit etiam, quia conditio ſi ſine liberis, deficit vno tantum filio relicto, *l. non eſt ſine liberis, ff. de verb. ſignificat. l. pater Seuerinam, §. ita fideicommiſſo, ff. de condit. & demonſtrat. l. heredes mei, § cùm ita, ff. ad Trebell. l. liberorum, §. ſin autem, C. eod. tit.* Bero. *conſ. 110. n. 29. lib. 2.* Decian. *conſ. 64. num. 39. lib. 2. & conſ. 93. num. 6. lib. 3.* Surd. *conſ. 557. num. 8.* Hieron. Gabr. *conſ. 119. num. 39. & 40. lib. 1. & conſil. 110. num 4. lib. 2.* Menoch. *conſ. 724. n. 30.* Honded. *conſ. 57. n. 75. lib. 1. & conſil. 48. num. 9. lib. 2.* Peregr. *conſ. 35. lib. 3. & de fideicom. art. 38. num. 37.* Theſaur. *Pedem. deciſ. 248. num. 4* cum pluribus aliis citatis à Fuſar. *de ſubſtitut. q. 401. à num. 1.* quibus addo Cardin. Tuſch. *lit. P, concluſ. 367. num. 44.* Facit denique quod pluralis 3
numerus verificatur in ſingulari, quando ſumus in diſpoſitione de futuro conditionali, quia intelligitur quatenus extent, ita Alexand. *conſ. 109. Super prima, num. 4. & 5. lib. 7.* vbi *num. 7.* ſubdit quod grauatus reſtituere quibus voluerit, vni tantùm poteſt reſtituere, niſi ex coniecturis repugnaret mens diſponentis, refert Cardin. Tuſch. *d. lit. P, concluſ. 367. num. 42. & 43.*

Nvmeri ſingularis appellatione venit quan- 4
doque pluralis, *l. 2. §. hereditas, ff. de ſuis, & legit. hered. l. ſi quis ita, verſ. ſi quis filio, ff. de teſtament. tut. §. ſi plures, Inſtit. de legit. agnator. ſucceſſ.* gloſſ. *verb. filio, in l. tutor, la 3. ff. eo tit. de teſtament. tut.* Cardin. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib. 8 tit. 12. num. 33.* Menoch. *conſ. 158. num. 28.* Surd. *conſ. 247. num. 10.* Vnde ſimiliter ſi conditio concepta ſit in numero 5
ſingulari, puta, ſi ſine filio deceſſerit, verificatur in plurali, Crauet. *d. conſ. 180 num. 3.* Roland. à Valle *conſ. 38. num. 47. lib. 4.* Ruſtic. *ad l. cùm auus, lib 6. cap. 7. num. 26. ff. de condit. & demonſtrat.* quos refert Fuſar. *d. q. 401. n. 10.*

Appell. CLXX.

Nuptiæ.

1 *Nuptiarum appellatione continentur primæ.*

2 *Nuptiarum ſecundarum appellatione veniunt tam ſecunda, quàm tertia, quarta, & deinceps.*

NVptiarum appellatione continentur 1
primæ, quia ſecundæ nuptiæ ſine adiuncto non cadunt ſub vocabulo nuptiarum, Zabarell. *conſ. 49. n. 4. verſ. ad ſecundum dicitur*, Sebaſt. Medices *de regulis iuris, reg. 4. Singularis ſermo, num. 73.* Card. Toſch. *pract. concl. tom. 5. lit. N, concl. 161. n. 4.* vbi *n. 5.* cum Caſtrenſ. *conſ. 309. In iſto facto, in fine, verſ. quarto facit, lib. 1.* declarat quòd licèt nuptiæ primæ ſine

fauorabi

fauorabiliores, tamen ſecuodæ etiam ſuot fauorabiliores, ac proinde legatum factum filiabus eùm nupſerint, etiam comprehendit viduas.

1 Nvptiarvm ſecundarum appellatione veniunt tam ſecundæ, quàm tertiæ, quartæ, & deinceps, quia reſpectu præcedentium aliæ ſunt ſecundæ, & omnes poſt primas ſunt ſecundæ, Alex. *conſ. 6. Attentis, n. 5. verſ. quia reſpondeo, lib. 7.* vbi propterea infert quod ſtatatum prohibens patri & matri inæqualitatem inter filios primarum, & ſecundarum nuptiarum, comprehendit omnes nuptias poſt primas, & quod competit actio filiis ex ſtatuto, licèt verba ad eos non dirigentur, refert Cardin. Tuſch. *d. concl. 161. n. 6.* Menoch. *conſ. 4. n. 38.*

Appell. CLXXI.

Nurus.

2 Nvrvs appellatione propriè continetur pronurus, *l. nurus appellatio 50. ff. de verbor. ſignificat.* vbi latè Rebuff. *pag. 64.* & deinceps in materia admittendæ ſatiſdationis, *l. 2. in fine, ff. qui ſatiſdare cog. l. nurus, ff. de verb. ſignif.* & in vltimis voluntatibus, *l. viriles, §. nurus, ff. de legat. praſt. d. l. nurus*, vbi gloſ. Surd. *de aliment. tit. 1. q. 38. n. 41.* & vbicunque quis non admittitur ad poſtulandum pro nuru, & certis perſonis, *l. 1. in fine. ff. de poſtulan.* gloſ. *verb. nurum, in l. ſi fideiuſſor. ff. qui ſatiſdare cog.* Et vbicunque nurui permittitur donationem fieri ab alio, *l. necnon, §. ſocrui, ff. de donat. inter virum & vxor.* tetigit Fuſar. *in tract. de ſubſtit. q. 313. n. 2.*

Appell. CLXXII.

Oblationes.

1 *Oblationum appellatione continentur omnia mobilia, & immobilia quæ dantur Eccleſiæ, ſiue in Eccleſia, ſiue extra.*
2 *Oblationum ſub nomine veniunt quæ offeruntur ad Altare.*
3 *Oblationes dicuntur eleemoſynæ quæ offeruntur curatis Eccleſiæ, vel Eccleſiæ pro Miſſis, orationibus, vel pro mera eleemoſyna.*
4 *Decimæ veniunt oblationum appellatione.*
5 *Decimæ, & oblationes in quo differant, oſtenditur.*

1 Oblationvm appellatione continētur omnia mobilia & immobilia, quæ dantur Eccleſiæ, ſiue in Eccleſia, ſiue extra, *cap. cauſa, de verbor. ſignif.* Oldrad. *conſ. 293. in fine*, vbi *num. 6. verſ. tertio*,
2 ſubdit quod veniunt ſub nomine oblationum, quę offeruntur ad altare, Iſidor. Moſcon. *de maieſt. militantis Eccleſiæ, lib. 1. p. 3. c. 3. pag 466.* vbi dicit, quod ſub nomine oblationum continentur omnia quocunque titulo ad Eccleſiam perueniunt, Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 5. lit. O, concl. 11. num. 1.*
3 Oblationes enim dicuntur eleemoſynæ, quæ offeruntur Curatis Eccleſiæ, vel Eccleſiæ pro Miſſis, orationibus, vel pro mera eleemoſyna, Lap. *alleg. 58.* Petr. de Anchar. *conſ. 48. Quia talia*, Roman. *conſil. 344. In caſu propoſita, n. 3.* Card. Tuſch. *d. concl. 11. n. 5.* poſt Anchar. *conſ. 429. Quæſtio talis eſt, n. 2. & 5.* ait differentiam eſſe inter oblationem & eleemoſynam, quia eleemoſyna fit ſecretò, oblatio verò fit publicè.

Oblationvm appellatione veniunt decimæ, 4
Lap. *alleg. 67. num. 5. verſ. argumentum tamen*, Decian. *conſ. 16. num. 13. lib. 2.* vbi ait quod à pari procedunt cum decimis oblationes, Monet. *de decim. cap. 3. quæſt. 1. num. 3.* vbi quod oblationes, quæ fiunt ad ſacrificium quarundam decimarum veteris legis loco ſubrogatæ ſunt, ipſe tamen *cap. 1. num. 9. & 10.* obſeruat differentiam eſſe inter decimas, & oblationes, quia decimæ ſunt quota pars frugum, & aliorum licitè acquiſitorum debita ex præcepto Eccleſiæ miniſtris, oblationes autē quicquid Deo, vel Eccleſiæ, eiúſve miniſtris volūtariè exhibetur. 5
Plura de oblationibus dixi *in tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg 80. n. 11. cum ſeqq.*

Appell. CLXXIII.

Obuentiones.

1 *Oblationes, & perſonales decimæ veniunt appellatione obuentionum.*
2 *Verbum, obuentiones, eſt admodum generale comprehendens omnes redditus, cuiuſcunque qualitatis ſint.*
3 *Obuentiones dicuntur fructus ex re venientes, cuiuſcunque ſint emolumenti.*
4 *Diſtributiones quotidianæ non veniunt appellatione obuentionum beneficij, ſeu præbendæ.*

Obventionvm appellatione veniunt oblationes, & perſonales decimæ, quæ dantur diebus, quibus accedunt ad Eccleſiam beneficiati, & ex mortuariis, & ſimilibus, ita gloſ. *verb. obuentiones, verſ. licèt poſſit dici, in cap. ad audientiam, il 1. de Eccleſ. ædific.* vbi Abb. *num. 15. verſ. nam verbum*, 1
aſſerit quod verbum, *obuentiones*, eſt admodum generale, comprehendens omnes redditus cuiuſcunque qualitatis ſint, referunt Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 5. lit. O, concl. 61. num. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cācel. §. 7. proœm. n. 200.* Accedit quod obuentiones 2
dicuntur fructus ex re venientes cuiuſcunque ſint emolumenti, vt per tex. *in l. 1. §. exercitorem*, iuncta gloſ. *verb. obuentiones, ff. de exercit. action.* reſoluunt Rebuff. *in l. frugem, verſ. obuentiones etiam ff. de verb. ſignif.* Monet. *de diſtribut. quotid. p. 1. q. 7. n. 13.* 3
Obvntionvm beneficij, ſeu præbendæ appellatione non veniunt diſtributiones quotidianæ, ita Prob. *ad Monach. in c. vnic. n. 52. de cleric. non reſid. lib. 6.* Rip. *reſp. 2. n. 2. de conſtit.* Gig. *conſ. 144. n. 18.* Monet. *d. tract. de diſtrib. quotid. p. 1. q. 7. n. 11. cū ſeqq.* 4

Appell. CLXXIV.

Offenſa.

1 *Offenſæ appellatione non cōtinetur leuis, ſed grauis.*
2 *Promittens non offendere ſub pœna, illam non incurrit ob modicam offenſam.*
3 *Promittens non offendere qualitercunque, ſeu quomodocunque, intelligitur de omni offenſa non ſolùm graui, ſed etiam leui.*

Offensæ appellatione non continetur minima, id eſt, leuis, ſed venit grauis, ſecundùm Menoch. 1

2 Menoch. *de arbitr. lib. 1. quaſt. 90. n. 30. & ſeq.* Vnde promittens non offendere ſub pœna, non incurrit illam ob modicam offenſam, ita Bald. *conſ. 58. vol. 1.* Meton. *de tregua & pace, q. 172. per totam.* Vulpel. licèt aliquantu'um dubius, *conſ. 51. in fine*, quos refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 5. lit. O, concl. 69. n. 9. &* 10. Hippol. Riminald. *conſ. 61. n. 10. cum ſeqq.* vbi *num.* 12. ſubdit quod ſi in promiſſione eſſent verba, *non offendere, damnificare, nec offendi, aut damnificari facere, quomodocunque, qualitercunque, &* 3 *ex quacunque cauſa*, tum per dicta verba ſic vniuerſalia, intelligeretur etiam de omni offenſa, ſiue damno, & non ſolùm graui, ſed etiam leui.

Appell. CLXXV.

Officialis.

1 *Officialis appellatione propriè venit is, qui ſub alio miniſtraliter exercet iuriſdictionem.*

2 *Officialis dicitur quaſi alterius efficium exercens.*

3 *Iuriſdictionem non habentes, qui largo modo dicuntur habere officium, veniunt appellatione Officialium, in materia ſcilicet fauorabili, ſecus in odioſa,* vt n. 4.

5 *Statutum prohibens Officiales mercaturam exercere, non comprehendit Officialis largè & impropriè ſumpti, & qui nullam habent iuriſdictionem.*

6 *Actuarij, ſeu Magiſtri actorum non comprehenduntur ſub ſtatuto, quod de officialium delictis non poſſit cognoſcere, niſi magna Curia.*

7 *Officiales largè ſumpti non continentur ſub diſpoſitione loquente de Officialibus, quod debeant eſſe annales.*

8 *Officialis diœceſani appellatione venit Vicarius generalis Epiſcopi illius diœceſis.*

9 *Officialis, & Vicarius ſunt ſynonyma.*

10 *Officialis verbum ſimpliciter prolatum, etiam ad foraneum, ſecundum ſubiectam materiam eſt referendum,* & n. 11.

1 OFFICIALIS appellatione propriè venit is, qui ſub alio nsiniſtraliter exercet iuriſdictionem, ſicuti docent Anton. de Butr. *conſ. 74. num. 3.* vbi etiam quod Rectores appellantur Officiales, qui ad particularia officia ciuitatis aſſumuntur, Carau. *ritu* 49. Vincent. de Franchis *deciſ. 407. n. 5. p. 1.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 5. lit. O, concluſ. 88. n. 1. &* 2.

2 OFFICIALIS enim ita dicitur quaſi alterius officium exercens, ſecundùm Petr. Gregor. *in cap. conquerente, de officio Ordin. cap. 11. num. 21.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, part. 1. num. 15.*

3 Verùm lato ſumpto vocabulo veniunt etiam non habentes iuriſdictionem, qui largo modo dicuntur habere officium, ſecundùm Vincent. de Franch. *d. deciſ. 407. ſub num. 5.* & Maſtril. *in tract. de Magiſtrat. lib. 1. cap. 20. n. 25. & c. 23. num. 78.* & ſic continentur coquus, macellarius, ſeu cuſtos portarum, vt dicit Menoch. *conſ. 53. num. 7.* cum adductis circa coquum per me *appellat. ſeq. n. 3.* vbi id declaratur.

4 Intellige in materia fauorabili, in qua appellatione Officialium continentur Officiales largè ſumpti, ſicuti tradit Maſtril. *de Indultis cap. 40. n. 5.* poſt Alex. quem citat *in l. 1. num. 2. ff. de iuriſdict. omnium Iudicum*, vbi ſecus dicendum eſſe ait in materia ſtricta & odioſa.

5 Quare ſub ſtatuto prohibente Officiales mercaturam exercere, non continentur Officiales largè & impropriè ſumpti, & qui nullam habent iuriſdictionem, Bart. *in l. auferetur, §. quod à Præſide, ff. de iure fiſci*, Bald. *in l. quiſquis, C. ſi certum pet. & conſ. 194. vol.* 2. Pariſ. de Puteo *de ſyndicatu, in verb. contrahere, ſub num. 8. fol. mihi* 98. Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, part. 1. verb. duos habent filios, num. 47. de teſtam.* quorum auctoritate, ita conſuluit pro generali theſaurario Regni Neapolitani, Lanar. *conſ. 43. ſub num.* 15. & à Ponte *conſ. 49. num. 54* quos refert & ſequitur Maſtrill. *d. tract. de indultis cap. 40. num. 6.*

6 Paritèrque ſub ſtatuto quod de Officialium delictis non poſſit cognoſcere, niſi magna Curia, prout eſt prouiſum in Regno Neapol. per Conſtit. Magiſter iuſtitiarius, vtique non cõtinentur Actuarij, ſeu Magiſtri Actorum, vt tenent Proſp. Carau. *in d. ritu* 49. Foller. *in praxi in verb. audiantur excuſatores, num.* 138. remiſſiuè à Ponte *in tract. de poteſtate Proregis tit. 3 de elect. offic. in princip. n. 3.* Capiblanc. *in tract. de auctoritate Baronum, pag. 5. n. 39.* niſi proponatur aliquid fauorem reſpiciens, in quibus terminis credo intelligendos contrarium ſentientes, ex quorum numero ſunt Tapia, cum quo videtur ſentire Maſtril. *Sicilia deciſ. 147. n. 25.* Anna *ſing.* 48. Camill. Borell. *de præſtantia Regis Catholici, cap. 62. n. 62.*

7 Denique ſub diſpoſitione quod Officiales debent eſſe annales, non continentur hi, qui largo modo, & impropriè dicuntur habere officium abſque iuriſdictione, vt reſoluunt Natt. *conſ. 58. num. 4.* Maſtrill. *de magiſtratib. lib. 1. cap. 23. num.* 78. Capiblanc. *d. pragm. 5. num.* 84. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 184. *num.* 34. quicquid dicant Anna *ſing.* 369. & Amend. *in addit. ad Vincent. de Franch. deciſ.* 409. *num. 5.*

8 OFFICIALIS diœceſani appellatione venit Vicarius generalis Epiſcopi illius diœceſis, ſicuti docent Anchar. *conſ.* 240 *Viſo themate, & conſ. 341. per totum*, Menoch. *conſ. 51. num.* 38. Card. Tuſch. *d. tom 5. lit. O, concl. 82. num. 2.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 27. n. 29.*

9 OFFICIALIS enim & Vicarius ſunt ſynonyma, & idem ſignificant, prout referunt Ioan. Andr. *in addit. ad Speculat. in rub. de officio Vicarv.* Barbat. *in Clem. & ſi principalis, num. 16. de reſcript.* Hippol. Rimin. *in rub. ff. de officio, eius, num.* 113. Mandoſ. *in tract. de commiſſion. in commiſſ. per Breue* 28. *verb. Vicario, & in reg. 14. Cancel. q. 6. n. 16.* & deſumuntur ex Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. cap.* 16. ibi, *Officialem, ſeu Vicarium, &c.* Quapropter cùm verba hæc eandem ſignificationem, & eundem ſenſum habeant, Romanæ Curiæ ſtylus obſeruat, vt in expeditionibus, ſeu delegationibus ad Italiam, Vngariam, Dalmatiam, Epyrum, ſiue Albaniam, Sclauoniam, Cyprum, & Cretam, & partes Orientales, Siciliam, Sardiniam, & Corſicam concernentibus Cancellaria, verb. *verb. Vicario*, ſẽper vtatur hac formula, *Dilecto filio Vicario Neapolitano, venerabilis Fratris noſtri Archiepiſcopi Neapolitani in Spiritualibus generali.* Sed vltra montes Alpinos, vt in Hiſpania, Gallia, Germania, Polonia, Anglia, & Africa, Officiales nominantur his verbis, *Dilecto filio noſtro Officiali Bracharen.* vt teſtantur Mandoſ. *d. verb. Vicario, & d. q. 6. n. 8.* & Sbroz *de Vicario Epiſcopi, lib. 1. q. 2. n. 10.*

Amplia

10 Amplia vt non ſolùm verbum, *Officialis*, ſimpliciter prolatum ad Vicarium generalem ſit referendum, ſed etiam ad foraneum ſecundùm ſubiectam materiam, prout colligi videtur ex celebri gl. *verb. obuenientibus, in c. ſtatutum, in princip. de reſcript. lib. 6.* quæ ait diſpoſitionem de Officiali loquentem non ſolùm in principali, ſed etiam in foraneo locum habere, per quam gloſ. ita interpretatur Ludou. Gomez tex. *in cap. ſi annum, § ſi verò, de iud. eod. lib. 6.* dum in comment. ad eundem *num. 22. cum ſeqq.* ait verbum *Officialis*, de quo ibi tam de generali, quam de foraneo intelligi debere, itaut ſenſus ſit quod quemadmodum principalis Epiſcopi Officialis poteſt in ciuitate curatorem minori dare, id ſimiliter Officiali foraneo in rure liceat, cùm *in d. §. ſi verò*, ſimpliciter illud Officiali facere permittatur, quamuis Ioan. Andr. quem ſequitur ibi Gemin. *num. 2.* & alij illum text. intelligant ſolùm in generali, nec in foraneo locum habere exiſtiment; & licèt Anaſtaſ. Germon. vir alioquin doctiſſimus, *animaduerſionum lib. 1. cap. 7.* paulò poſt *princip. verſ. non ideò*, exiſtimet Vicarium generalem non dici ſimpliciter Officialem, niſi adiiciatur particula, generalis, ſeu principalis.

11 Nec pro opinione Germonij facit *cap. cum nullus, de temporib. Ordinat. lib. 6. & Clem. 2. de reſcript.* ex quibus ipſe deducit verbum, *Officialis*, ſimpliciter prolatum ſolùm ad Vicarium foraneum referendum eſſe, quod neque eorum verbis comprobatur, neque aliqua veriſimili ratione defendi poteſt; nam ibi Summi Pontifices Vicarium foraneum ſimplici, *Officialis*, verbo nominarunt, non vt propriam verbi Officialis ſignificationem exprimerent, quaſi illo verbo non alius quàm Vicarius foraneus regulariter comprehendatur, & ex diuerſo generalem Vicarium, principalem officialem, ſeu Vicarium generalem appellant, non vt ſignificent ad denominandum Vicarium generalem, verbum *Officialis*, ſufficiens non eſſe abſque adiectione principalis, aut generalis, ſed potius vt palàm, & ſine vlla dubitatione percipiatur an de generali Vicario, an verò de foraneo, ſeu de vtroque loquantur. Vnde verbum illud, *Officialis*, appoſitum in dictis Iuribus de foraneo tantùm Vicario accipitur, non quia hoc verbum genuina & propria ſignificatione ad Vicarium foraneum ſolùm pertineat, ſed quia ibi Pontifices generalem poſtea ſpecialiter nominarunt, ideò ad eum referri nequit, ſed ad foraneum tantùm, aliàs enim ſi ſimpliter officialem Epiſcopi dixiſſent, tam de Vicario generali, quàm de foraneo loquutos fuiſſe credendum eſſet.

Appell. CLXXVI.

Officium.

1 *Officiorum appellatione quæ contineantur.*
2 *Officium latè ſumptum comprehendit omne miniſterium alias neceſſariò, adimplendum, licet per artem exerceatur, quod vocatur artificium, in ſpecie tamen, & magis propriè ab illo differt.*
3 *Coqui an præſtent officium, vel miniſterium, ſeu artificium, oſtenditur.*
4 *Declaratur* l. legatis 65. §. ſi ex Officio, ff. de legat. 3.
5 *Officiorum diuinorum appellatione quæ veniant, oſtenditur.*
6 *Officia deputata alicui Ordini interdicto prohibentur, quæ fiunt a miniſtris, ab Eccleſia deputatis, ex eorum officio, & ipſius Eccleſiæ nomine.*

Officiorvm appellatione continentur tam beneficia Eccleſiaſtica, quàm etiam alia munera, non ſolùm publica, ſed etiam priuata, licèt ſint vilia & infima, quia ſcilicet omnia certa ſub ſe continent miniſteria, ad quæ illa obtinens, ſeu gerens adſtrictus, vel deputatus eſt, vt in beneficiis ſunt text. *in cap.* 1. iuncta ratione ibi, cùm vnum officium vix dignè, &c. *de conſuetu. lib. 6. cap. cum ſingula 32. in princip.* iuncto §. *prohibemus, de præbend. eod. lib. 6.* cum aliis, de quibus Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 11. num. 2. cum ſeqq.* & in muneribus publicis probat text. *in l. 2.* ibi, ex ea prouincia in qua officium aliquod gerit, *ff. de his qui ſunt vt in dign. l. ſi quis officium 38. ff. de ritu nupt.* & rubricæ omnes pertinentes ad Iudices, ſeu magiſtratus tam ſæculares, quàm Eccleſiaſticos, quæ ideò per verbum, *officium*, concipiuntur, vt patet *lib. 1. Digeſtorum, à tit. de officio Conſulis, cum ſeqq. & lib. 1. Decretalium, & Sexti à tit. de officio Archidiaconi*, & demum officiorum nomine quoad hoc propoſitum venire Officium Sacriſtæ, Camerarij, œconomi, ſyndici, oſtiarij in terminis *Clem. 1 de Regular.* tradunt Nau. *commento 4. de Regular. num. 14.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 14. quæſ. 12. verſ. quæres*, Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 7. n. 127.* ac tandem in muneribus priuatis, etiam vilibus ſunt, tex. *in l. peculium 65. in princip.* ibi, *officia ſeruorum, ff. de legat. 2. l. legatis 65. §. ſi ex officio, iuncta gloſ. 1. ff. de legat. 3.* communiter recepta ex Gam. *Luſit. deciſ. 353. num. 1.* proſequuntur latè Dec. *in rub. de officio deleg. num. 3.* vbi Sabag. *num. 1.* Mantu. & Bolognet. *in d. rub. ff. de officio eius, à n. 37. cum ſeqq.* 1

Cum quibus aduertere oportet quod etſi nomẽ, *Officium*, ſic latè & generaliter ſumptum, comprehendat omne miniſterium aliàs neceſſariò adimplendum, licèt per artem exerceatur, quod vocatur artificium, vt per *d. gloſ. 5. in l. legatis, §. ſi ex officio, ff. de legat. 3.* in ſpecie tamen & magis propriè ſumptum ab illo differt, vt probat tex. *in d. § ſi ex officio, l. nominatim 24. ff. de manum. teſtam.* officium namque in ſpecie ſignificat miniſterium quod ſine vlla arte exercetur, vt oſtiarij, veſtiarij, & ſimilium; artificium verò ſumitur pro eo, quod arte, & induſtria acquiritur, & per eas exercetur, vt textor, & alij ſimiles, *l. inter artifices, ff. de ſolut.* Bologn. *in d. rub. ff. de officio eius, n. 39.* In qua propria ſignificatione tractant Iureconſulti de reuocatione, diminutione, vel augmento legati, quoties ſub nomine officij, vel artificij ſerui legantur, & poſtea tempore mortis teſtatoris officium illud, vel artificium mutauerant, quod habebant teſtamenti tempore, & ab eiſdem Iureconſultis generalis regula traditur, quod ſi ſeruus ex officio ad aliud officium, ſeu miniſterium, vel ex officio ad artificium, aut denique ex artificio ad aliud artificium tranſierit, legatum extinguitur, non ita è conuerſo ſi ex artificio tranſlatus fuerit ad officium, *d. l. legatis 65. §. ſi ex officio*, vbi gloſ. *verb. officium, & verb. factus eſt, l. textoribus 61. ff. de legat. 3. d. l. peculium 65. in princ. ff. de legat. 2. l. ſi cui 12. verſ. proinde, ff. quibus modis vſufr. amitt.* poſt alios Bologn. *d. num 39.* Cuiac. *lib. 9. obſeruat. cap. 17. col. 2.* Qua tamen regula retenta, magnam patitur difficultatem text. *in d. l. legatis, §. ſi ex officio, verſ. non idem*, ibi, *coquus poſtea factus eſt*, ex verbis §. *ſequentis*, ibi, *plura artificia*, iuncto ibi, *& alij coqui* 2 3 4

legati

legati fuerunt,cui conſonat text. in l. ſi quid venditor 18.in fine, ibi , optimum in eo artificium , ff. de ædilit. edicto,cap.ne tales,ibi,arte,& impendiis coquorum non indiget,de conſecr.diſt.5,adeò vt Zoanet. in lib.ſingulari Digeſtorum cap.7,coactus fuerit §§.illos legere, ac diuidere, quod tamen eſt contra omnium librorum fidem,& circa eorum explicationem,valdè laborant poſt ſcribentes ibi,Emm. Soar. lib.1. obſeru. cap.39.Forcatul, in penu Iuris cap.27.Cuiac.vbi proximè. Verùm ex eius dictis reſolue coquos aliquando in ſolo miniſterio,aliquando in artificio haberi, vt Liuius lib.39.auctor eſt,in illis verbis , ibi , tunc coquus viliſſimum antiquis mancipium æſtimatione & vſu in pretio eſſe , & quod miniſterio fuerat ars haberi cœpta eſt, &c.iuxta quam diſtinctionem facilè conciliantur Iura ſuprà citata ; nam text.in d.legatis , §. ſi ex officio , intelligitur de coquo prout in ſolo miniſterio, & officio habetur , cætera verò Iura de eo loquuntur prout artificio annumerantur, cui explicationi conſonat in effectu intellectus gloſ. verb. coquus,in d.§.ſi ex officio.

5 Officiorvm divinorvm appellatione, quoad materiam interdicti,venire ea omnia quæ in Miſſali & Breuiario continentur , tenet Angel. in ſum. verb. interdictum 5.§.4. Sed meritò improbant Nau.Henriq. Soar. & alij nouitiores infrà referendi, quia multa in illis continentur , quæ prohibita non ſunt tempore interdicti ; vt benedictio menſæ , itinerarium , & ſimilia. Quare meliùs dicendum puto eo nomine contineri omnia exercitia ſacris Ordinibus maioribus , vel minoribus deputata , vt ſi Acolytus offerat vrceolos , Subdiaconus Epiſtolam ſolemniter cantet cum manipulo , vel Diaconus Euangelium , Sacerdos Miſſam dicat, Epiſcopus Ordines conferat , aut Virgines, Abbates,Altaria, & Calices conſecret ; vel etiam ſi Presbyter hoc hebdomadarij officium agat in choro, dum Matutinum, aut aliæ Horæ peraguntur ; hæc enim omnia diuina eſſe officio aſſerens nouam eſſe rationem ab aliis non perpenſam , reſoluit Nauar. in man.c.27.n.171. & poſt Couar. & alios communiter Henriq.in ſum.lib.13.cap.44.in princip. iuncto commento lit. A,Vgolin.de cenſur.tab.5. cap.5.§.2. num.2.& alij plenè relati à Sayr. in ſimili tract. lib.5. cap.5.num 4.cum ſeqq. & cap.14. à num.20. quorum ſententiam partim ſequitur, partim improbat Soar.
6 tom.5.diſp.34.ſect.3.à num.5.& 7.vbi à principio latè diſputans communem doctrinam ſequitur quatenus Officia deputata alicui Ordini interdicto prohiberi cenſet,ea eſſe explicans , quæ fiunt à Miniſtris ab Eccleſia deputatis ex eorum officio , & ipſius Eccleſiæ nomine , ideóque non immerito etiam Eccleſiaſtica officia dici poſſe , ipſe notat d. num.5.in fine , & ſequi videtur Bonacin. de cenſur. diſp.5.puncto 3.à n.1.

Appell. CLXXVII.

Ordinarius.

1 *Ordinarij appellatione venit Epiſcopus , & quicunque ſuperior , ſiue inferior Prælatus ab illo, qui iuriſdictionem ordinariam habeat in materia ſibi adaptabili.*

2 *Ordinariis vbi aliquid committitur , vel de Ordinariis mentio fit ad omnes habentes iuriſdictionem ordinariam commiſſio fit , niſi ſubiecta materia aliud expoſcat.*

3 *Prior S.Ioannis Hieroſolymitani venit appellatione Ordinarij.*

4 *Ordinarij appellatione in materia collationis non ſolùm venit Epiſcopus, ſed etiam alius inferior, qui conferendi poteſtatem habeat.*

5 *Vicarius Epiſcopi venit appellatione Ordinarij.*

6 Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reformat. cap. 8. *agens de locorum Ordinariis , procedit in inferioribus.*

7 Concil. Trident. ſeſſ.24. de reform. Matrim. cap.1.*vbi* , niſi Ordinarius, &c. *habet locum in Abbatibus etiam Commendatariis , & aliis habentibus quaſi Epiſcopalem.*

8 *Ordinariorum collatorum appellatione veniunt etiam Capitula in caſibus, in quibus habent poteſtatem conferendi.*

Ordinarii appellatione venit Epiſcopus,& 1
quicunque ſuperior,ſiue inferior Prælatus ab illo , qui iuriſdictionem ordinariam habeat , in materia ſibi adaptabili, & proportionabili , ita docent gloſ.verb.Ordinariorum.per text.in cap. vt animarum,de conſtit.lib.6.& verb.locorum , in cap. Ordinarij,vbi Gemin.n 5.& Franc. num.3.de offic. Ordin. eod.lib.Abb. in cap. poſt ceſſionem , num.1. vbi Felin. num. 1. Dec, etiam num. 1. & Mynſing. num. 2. de probat.Zabarel.in Clem.quia Regulares,num.11. verſ. octauo quæret,de ſuppl.negl.Præl. Cou.in cap.pen. n.1. de teſtam. Mandoſ. conſ.37. num.19. & 21. Flamin. Pariſ.de confident.q 28.num.16 Seraphin.deciſ.1402. num.5.Stephan.Gratian.diſcept.forenſ.cap.212. num. 31.& 38.Mari.Antonin. var. reſolut. lib.1. reſol. fin. caſu 42.Flores de Mena var. lib.3. quæſt.24. num.6. Aſcan. Tamburin. de Iure Abbatum , tom.1. diſp.1. quæſt.4.num.1.Rot. deciſ.798. num.3. apud Farin. in 1.collect.nouiſſimarum,aliàs p.4.diuerſ.& coram R.D. meo Coccino Decano deciſ.346.à num.1.inter eius impreſſas.

Quapropter cùm in aliquo Iuris decreto aliquid 2
Ordinarijs committitur , vel de Ordinariis mentio fit,niſi ſubiecta materia aliud expoſcat,non ad Epiſcopos tantùm , ſed etiam ad omnes habentes iuriſdictionem ordinariam commiſſio dirigitur , gl. d.verb.locorum,vbi Franc.num.3.Gutier.canon. lib.2. cap.19.num.25.verſ.nihilominus,Flamin.Pariſ.de reſignat.benefic.lib.3 quæſt.11.num.19.& 20. & de confident.quæſt.28.n.16.Sanch.de Matrim. lib.3. diſp.29. num.5. Eraſm. à Cochier de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p.1.quæſt.1.num.9.Aſcan.Tamburin.d.q.4. num.3.

Ex quibus iam primo infertur Ordinarij appel- 3
latione comprehendi Priorem S. Ioannis Hieroſolymitani , vt cenſuit Rota deciſ. 493.num.5.part.2. recent.

Secundò infertur Ordinarij appellatione in ma- 4
teria collationis non ſolùm venire Epiſcopum, ſed etiam alium inferiorem,qui conferendi poteſtatem habeat,vt per Rebuff. in concord. tit. de collation. §. præfatique Ordinarij,verb. Ordinarij collatores,Flam. Pariſ.de reſignat.benefic.lib.8.q.9.n.27. Nicol. Garc. de benefic.p.5.c.4.n.2.

Tertiò infertur appellatione Ordinarij venire 5
Epiſcopi Vicarium , cùm verè Ordinarius ſit, gloſ. ver.generaliter,in cap.Romana,de appellat.lib.6. Cou. pract.c.4.n.7.& var.lib.3.c.20. n.5. Sbroz de Vicario Epiſcopi lib.5.q.43.& q.51.n.1. Sanch. d. diſp.29. n.5.verſ.vnde nomine,Franc.Molin.de ritu nupt.lib.2. diſſer.11.n.64.Bonacin.de Matrim.q.2.punct.8.n.10. quos refero Ego ipſe de officio,& poteſt.Epiſcopi,p.2. allegat.32.n.118.

Quartò

6 Quartò infertur diſpoſitionem Conc. Trid. *ſeſſ. 7. de reformat. cap.*8. dum iniungit locorum Ordinariis, vt Eccleſias quaſcunque quomodolibet exemptas auctoritate Apoſt. ſingulis annis viſitare teneantur, procedere in inferioribus habentibus iura Epiſcopalia, vt cenſuit Rot. *deciſ.*798. *apud Farin. collect.* 1. *nouiter nouiſſ.* aliàs *p.*4. *diuerſ.* & in Salamantina iuriſdictionis 4. Octobris 1579. coram Cardin. Seraphino, quam refert Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.*614. *in* 1. *edit.* aliàs *reſol.* 538. *n.*3. *in* 2. *edit.*

7 Quintò infertur diſpoſitionem Concil. Trident. *ſeſſ.*24. *de reformat. Matrimon. cap.*1. ibi, *niſi Ordinarius ipſe, &c.* ſtatuentis poſſe Ordinarium ex cauſa ſibi bene viſa diſpenſare, vt omittantur denunciationes, vel aliqua illarum ante, & poſt Matrimonij conſummationem, procedere in habentibus quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, vt ſcribunt Nau. *conſ.*5. *ſub tit. de ſponſalib. in* 1. *edit.* aliàs *conſ.* 2. *ſub tit. de clandeſt. deſponſ. in* 2. *edit.* Henriq. *in ſum. lib.* 11. *c.* 5. §. 5. Fr. Emman. *in ſum. p.*1. *cap.*217. *n.*4. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.*2. *alleg.*32. *num.*30. Id ipſum in Abbatibus habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem nuocupatum, agnoſcunt Sanch. *de Matrim. lib.*5. *diſp.*7. *num.*4. Flores de Mena *var. reſolut. lib.*3. *quæſt.*24. *num.*26. Sayr. *in floribus deciſion. ſub tit. de ſponſalib. deciſ.*9. Franc. Molin. *d. differ.*11. *n.*60. Steph. Grat. *diſcept. forenſ. cap.*83. *num.*15. Molfeſ. *in ſum. moralis Theologia tract.*4. *cap.*8. *n.*21. Ego ipſe *d. alleg.*32. *n.*31. & ad Commendatarios Abbates ampliant Petr. de Ledeſma *in ſum. p.*1. *de Sacrament.* vbi de Sacramento Matrimon. *cap.*6. *concl.*7. *dub.*1. *verſ. ſeguieſſe lo ſegundo*, Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſ.*5. §. 8. *num.*28. Ego ipſe *d. alleg.*32. *num.*32. Contra Franc. Leo, *in theſauro fori Eccleſiaſt. p.*2. *c.*9. *num.*55. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra lib.*4. *tit.*15. *l.*1. *de Matrim. num.*22.

8 [Ordinariorvm collatorum appellatione veniunt etiam Capitula in caſibus, in quibus habent poteſtatem conferendi. Rot. *deciſ.*398. *n.*5. *p.*2. *in poſthum. Farin.* aliàs *p.*4. *recent.*]

Appell. CLXXVIII.

Oleum.

Olei appellatione in legato cibarium venit, non autem quod voluptatis, & deliciarum cauſa ſeruatur, *l. ſi cui lana*, §. *lana, ff. de legat.*3. nec etiam quod valetudinis gratia habetur, *l. non omne, ff. de penu leg.* non enim oleum hoc ex olea eſt, & propterea impropriè oleum dicitur, ſic & quod ex nucibus fit, impropriè oleum dicitur, & ideò in legato olei non continetur, niſi aliter ſe habeat teſtatoris, vel regionis vſus, & conſuetudo. ita Stephan. Forcatul. *in penu Iuris cap.*12. Menoch. *de præſumpt. lib* 4. *præſ.* 153. *num.* 4. *&* 5. [Franciſc. de Barry *de ſucceſſ. teſtati, & abinteſtati, lib.*9. *tit.* 19. *num.* 7. *&* 8.]

Appell. CLXXIX.

Ordo.

1 *Illegitimus diſpenſatus ad Ordines, intelligitur tantùm diſpenſatus ad minores.*

2 *Diſpenſatus ad omnes Ordines, quoad minores tantùm, cenſetur diſpenſatus, niſi illos tantùm habuerit.*

1 Ordinvm appellatione in diſpenſationibus veniunt ſolùm minores, itaut illegitimus diſpenſatus ad Ordines intelligatur eſſe diſpenſatus tantum ad minores, quia cùm diſpenſatio ſit ſtricti iuris, & ſtrictè interpretanda, *cap.*1. *in fine, & cap.*2. *de filiis Presbyt. lib.*6. *cap. non poteſt, de præbend. eod. lib.* cum aliis per me citatis *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.*2. *alleg.*45. *num.*1. Satis eſt ſi diſpenſatio facta ad Ordines effectum ſuum ſortiatur in minoribus Ordinibus; quare ita docent gloſ. *verb. ordinari, in cap. litteras, de filiis Presbyt. & verb. ad omnes, in cap. vlt. eod. tit. lib.*6. vbi Franc. *n.*4. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defectu natal. num.*47. Maiol. *de irregular. lib.*1. *c.*8. *n.*6. Borgaſ. *in ſimili tract. p.*2. *tit. de interpret diſpenſat. num.*22. Henriq. *in ſum. lib.*7. *c.*30. §. 2. *& lib.*14 *cap.*8. §. 10. Azor. *inſtit. moral. p.*2. *lib.*6. *cap.*3. *quæſ.*6. Sayr. *de cenſuris lib.*6. *cap.*11. *num.*19. Auila *in ſimili tract. p.*7. *diſp.*3. *dub.*6. *verſ. Maiolus*, Campan. *in diuerſor. Iuris Canon. rub.*11. *c.*13. *n.*95. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 2. *alleg.*45. *n.*4 & me citato *in illo loco* Sanctarel. *variarum reſol. p.*1. *q.*38. *n.*1.

2 Amplia etiamſi diſpenſetur ad omnes Ordines, quia quoad minores tantùm diſpenſari cenſebitur, vt reſoluunt Maior. *d. cap.*8. *n.*6. Henriq. *d. lib.*14. *cap.*8. §. 10. Sayr. *d. cap.*11. *n.*19. Sanctarel. *d. quæſt.* 38. *num.*4. niſi diſpenſari petens habuerit Ordines minores, quia tunc Papa de hoc certus diſpenſans quoad omnes Ordines, videtur diſpenſare ad ſacros, vt priuilegium aliquid operetur, ita Sanch. *de Matrimon. lib.*8. *diſp.*1. *n.*26. Sanctarel. *d. q.*38. *num.*5.

Appell. CLXXX.

Originarius.

1 *Originariorum appellatione veniunt ij, qui nati ſunt in loco.*

2 *Oriundus dicitur à natiuitate propria, aut paterna.*

3 *Litteræ Apoſt. diſpenſationis, vel beneficij non ſunt ſubreptitiæ in quibus diceret quis ſe oriundum ex ciuitate Bracharen. cùm re vera eſſet oriundus ex ciuitate Portugalen. ſi eius pater in dicta ciuitate Bracharen. natus fuit.*

1 Originariorvm appellatione veniunt ij, qui nati ſunt in loco, *l.*1. *&* 3. *C. de incolis, lib.* 10. *l.*1. *ff. ad municip.* Ioſeph. Ludouic. *Peruſ. deciſ.*3. *n.* 15. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.*298. *in* 1. *edit.* aliàs *reſolut.*257. *num.* 2. *in* 2. *edit.* Griuel. *Dolana deciſ.*123. *num.*23. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.* 1. *alleg.*4 *n.*3.

2 Oriundus autem dicitur à natiuitate propria, vel paterna, *l. aſſumptio*, §. 1. *ff. ad municip.* Mandoſ. *ad reg.*16. *Cancel. quæſt.*40. Ioſeph. Gonzal. Flores *var. cap.*36. *à num.* 3. Garc. Tolet. *in lucerna rubricar. trium librorum Codicis ſuper d. rub. de incolis, lib.*2. *num.* 2. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.*9. *cap.*8. *num.*8.

3 Vnde colligitur ſubreptitiàs non eſſe litteras Apoſtol. diſenſationis, vel beneficij, in quibus diceret quis ſe oriundum ex ciuitate Bracharen.

cùm

cùm re vera eſſet oriundus in ciuitate Portugalen. ſi eius pater in dicta ciuitate Brachaten. natus ſit, vt reſoluit Mari. Antonin. *var. reſolut. lib.1. reſolut. vltim. caſu* 33. quem refero Ego ipſe *d. alleg.4. num.* 8. quicquid dicat Nicol. Garc. *de beneſic. p.7. cap.9. num.* 25.

Appell. CLXXXI.

Ornamenta.

1 *Ornamentorum Eccleſiaſticorum appellatione venit liber, calix, & ſimilia.*

2 *Veſtis muliebris non continetur ornamentorum appellatione.*

3 *Ornamentorum ſuorum appellatione in legato teſtatoris non veniunt venalia.*

4 *Ornamentorum nomine non continentur lapilli, margarita, & gemmæ adhuc rudes.*

5 *Carruca dormitoria continetur nomine ornamentorum, ſi vxor cui maritus illam legauit, ea vtebatur.*

6 *Ornamentorum vxoris appellatione quid comprehendatur in legato illi facto oſtenditur, & quid ſint anademata, crocophantia, & viriola.*

1 ORNAMENTORVM Eccleſiaſticorum appellatione venit liber, calix, & ſimilia, *cap. degradatio, verſ. clericus igitur, de pœnis lib.6.* Philipp. Franc. *in verſ. ſecundo nota*, infert ad quæſtionem de legato facto pro ornamentis Eccleſiæ, vel alicuius clerici, vt in prædicta conuerti poſſit, *Clem.* 2. ibi, Eccleſiarum Calices, libros, & alia ornamenta, de decim.

2 ORNAMENTORVM appellatione veſtem muliebrem non contineri, probat text. *in l. ornamentorum, ff. de auro, & arg. leg.* At verò ornamentorum muliebrium appellatione generaliter continentur ea, quibus mulier ornatur, *l. argento, §. ornamenta, l. fin. ff. de auro & arg. leg.* Socin. ſen. *conſ.* 10. *n.*6. *vol.* 1. Andr. Gail. *lib.*1. *obſer.*91. *n.*4.

3 ORNAMENTORVM ſuorum appellatione in legato teſtatoris non veniunt venalia, *l. pediculis, §. item cùm quæreretur, ff. de auro, & arg. leg.* vbi apertè notatur quod ſi teſtatrix habuit proprium argentum ad vſum ſuum paratum, & legauerit ſuum, non videtur id legatum quod negotiandi cauſa venale proponeretur, niſi probaretur etiam teſtatorem de hoc ſenſiſſe, & ſic etiam de his venalibus ornamentis, vt optimè declarat Menoch. *de præſumpt. lib.*4. *præſ.* 167. *à princip.*

4 ORNAMENTORVM appellatione non continentur lapilli, margaritæ, & gemmæ adhuc rudes, ſi aliter appareat de teſtatoris voluntate, *l. argumento, §. pen. ff. de auro & arg. leg.* Menoch. *d. lib.*4. *præſ.* 163. *n.*9.

5 ORNAMENTORVM appellatione continetur carruca dormitoria, ſi vxor, cui maritus etiam legauit, vtebatur illa, *l. vxori, la* 2. *ff. de auro & arg. leg.* Menoch. *d. lib.*4. *præſ.*163. *num* 10. Carrucæ autem erant parui carri, quos veteres illi Romani in deliciis habebant, ſicut explicat Corraſ. *lib.*3. *miſcel. cap.* 20. *num.*6.

6 ORNAMENTORVM vxoris appellatione in legato ei facto à marito teſtatore veniunt inaures, armillæ, viriolæ, anuli non ſignatorij, gemmæ, lapilli, vittæ, mitræ, ſemimitræ, calantica, acus cum margarita, rericola, crocofantia, vt colligitur ex *d. l. argumenta, §. ornamenta, ff. de auro & arg. leg.* Paul. *lib.*3. *ſentent. cap.*6. Menoch. *d. lib.*4. *præſ.*163. *à n.*5. vbi *n.* 7. poſt Cott. *in memorab. verb. vndones, & verb. viriolæ*, agit de ſignificatione prædictorum ornamentorum.

Appell. CLXXXII.

Oues.

OVIVM appellatione non continentur agni, niſi conſuetudo eſſet in contrarium, *l. legatis, §. ouibus*, vbi Bart. *ff. de legat.*3. Bertach. *in tract. de gabellis, p.*8 *in rub. de gabellis anima.* Sim. Schrad. *in ſuo lexic. Iuris expurgata, verb. Oues*, Mari. Muta *deciſ.*75. *num.*8. *&* 9. 1

Appell. CLXXXIII.

Panni.

1 *Pannorum appellatione non continentur ea, quibus quis induitur.*

2 *Veſtes non veniunt pannorum appellatione.*

PANNORVM appellatione cõtinentur ea, quibus quis induitur, arg. *l. veſtis, ff. de auro, & arg. leg.* vbi Bart. notabiliter dicit quòd cùm quidam legaſſet alicui omnes pannos ſuos lanæ, & lini, & ille haberet aliquas petias panni lini non aptas ad vſum hominis, adhuc quoad iſtas tenuit legatũ, ſi habebat illas cauſa faciendi pannos lineos ad vſum, ſecus, venales, per *l. pediculis, §. item cùm quæritur, ff. de auro, & arg. leg.* obſeruans idem Bart. quod in dubio debet videre quantum ſibi expediebat pro vſu illius anni, & illud cedit legato, quòd ſupereſt verò videtur eſſe venaſe, iuxta *l. cùm quæreretur, §. lana, ff. de legat.*3. ita eleganter Sim. de Prætis *de interp. vlt. volunt. lib.*4. *interp.*1. *dub.*10. *n.*16. 1

PANNORVM appellatione non veniunt veſtes, & ideò ſi teſtator legauit pannos, qui in domo erant, non præſumitur legaſſe veſtes, ſed ipſos pannos, vt ſunt in rudi materia panni, ita ex ſententia Baldi, & Balberij ſcripſit Petr. Pech. *de teſtam. lib.*5. *c.*14. *num.*2. quem refert Menoch. *de præſumpt. lib.*4. *præſ.*161. *n.*21. 2

Appell. CLXXXIV.

Parentela.

1 *Parentela appellatione veniunt parentes vtriuſque ſexus, vſque ad tritauum, & ab eo ſuprà dicuntur maiores.*

2 *Parentela idem importat quod agnatio, & conſanguinitas.*

3 *Illegitimus non dicitur de parentela.*

4 *Adoptatus, ſiue creatus de parentela, an veniat appellatione illorum de parentela in diſpoſitione quod iuſpatronatus non exeat parentelam.*

PARENTELÆ appellatione veniunt parentes vtriuſque ſexus, vſque ad tritauum, & ab eo ſuprà 1

prà dicuntur maiores, non autem parentes, vel de parentela. ita Angel. *conſ.*168. *Statutum Dalmatiæ*, Crauet *conſ.*159.*n.*3. Perez de Lara *de anniuerſ.& capellan.lib.*2.*num.*24. Card. Tuſch *pract. concluſ. tom.*6. *lit.P.concl.*82.*num.*1. vbi *num.*2. poſt Alex. *conſ.*221. *Ponderatu, num.*4. *verſ. eſt verum*, *lib.*6. ſubdit quòd verbum, *parentes*, licèt intelligatur de aſcendentibus, tamen poteſt etiam ſignificare parentelam, & ſic ex communi vſu loquendi comprehendere ſanguine coniunctos

2 Importat igitur *parentela*, idem quòd agnatio, & conſanguinitas, vt ex Tiraq. *de retractu lignag.* §.1. *gloſ.*8.*n.*1.& 2. tradit Carpan. *ad conſuetud. Mediolanen.tom.*1.*cap.*414.*n.*48.*cum ſeqq.* ac proinde adaptari poteſt ad agnatos, cognatos, & omnes collaterales, vt docuit Flamin Pariſ. *de confident.q.*31. *num.*41. & facit Rot. *deciſ.*513.*n.*1. *apud Farin. collect.*1.*noniſſ. aliàs p.*4 *diuerſ.*

3 Parentelæ appellatione non venit illegitimus, quia non dicitur de parentela, vt per Bart. *in l. inter* a.*ff. de capit. diminut.* & *in l. pronunciatio*, *ff. de verb.ſignif.* vbi intelligit quando verba ſignificant ius, non ita ſi concepta ſint ſignificantia naturaliter. Guid. Papæ *deciſ.*556. Gaſp Theſaur. *deciſ.*29. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſolut.* 185. *num.*2.

4 Verùm autem appellatione illorum de parentela, in diſpoſitione quod iuſpatronatus non exeat parentelam ſiue domum, veniat ille qui eſt creatus de parentela, vel adoptatus, itaut dicatur patronus, prout alij qui verè, & naturaliter ſunt de parentela? Vide Lambertin. *de iurepatron. lib.*1.*art.*9. *q.*2. *princip. ſecundæ partis*, Roch. *in ſimili tract. verb. ipſi*, *n.*73.& *ſeq.*

Appell. CLXXXV.

Parentes.

1 *Parentum appellatione proprio vocabulo, continentur omnes vtriuſque ſexus aſcendentes vſque ad tritauum.*

2 *Auus venit appellatione parentum.*

3 *Parentum appellatione, ſecundùm communem vſum loquendi, veniunt omnes, qui ſunt de eadem familia, & agnatione.*

4 *Naturales qui ſunt de parentela veniunt appellatione parentum.*

5 *Legitimati etiam per reſcriptum veniunt appellatione parentum.*

6 *Legitimati per reſcriptum agnoſcuntur, & cognaſcuntur aſcendentibus, & tranſuerſalibus, agnatis, & cognatis, ac ſi ab initio fuiſſent nati de legitimo matrimonio.*

7 *Fœminæ veniunt parentum appellatione.*

1 Parentvm appellatione proprio vocabulo continentur omnes vtriuſque ſexus aſcendentes vſque ad tritauum, *l. quarto*, §. *parentes*, *ff. de in ius vocando*, *l. Iuriſconſultus*, § *parentes*, *ff. de gradib.* Angel. *conſ.* 268. Crauet. *conſ.*161.*n.*3. Sebaſt. Medic. *reg.*1.*n.*9. Anchar. Regien. *lib.*3.*q* 6.*n.*15. Campanil. *in diuerſor. Iuris Canon. rub.*11. *cap.*27.*à num.*76. Peregr. *de fideicom.art.*21.*n.*21. & *conſ.*51. *num.*10.*lib.*4. Maſtrill. *Siciliæ deciſ.* 256. *num.* 11. Pariſ. *de confid. benef. quæſt.*32 *num* 42. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 365.
2 *num.*5. Et ita auus, *l. appellatione parentis*, 51 *ff. de verb. ſign.* ſ. Lamen. de Palat. *de ſtat fœmin. excluſ.*

*num.*210. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*5.*cap.*977.*num.*3.

Parentvm appellatione ſecundùm communem vſum loquendi veniunt omnes, qui ſunt de eadem familia & agnatione, vt tenent Capr. *conſ.*104. *num.*9. Gozadin. *conſ.*79. *num.*4. & 5. Tiraq *de retractu lig.* §.1 *gloſſ.*8. *num.* 1. Rimin. iun. *conſ.* 308. *num.*2.& 17. Præt. *de interpret. vltim. volunt. fol.*292. *n.*57. Intrig *de ſubſtitut. cent.*4.*q.*83.*num.*18. Menoch. *de præſumpt. lib.*4.*præſ.*88.*num.*18.& *conſ.*424. *n* 2. & 8. Anchar. Regien. *d.q.*6.*num.*17.*cum ſeqq.* Pereg *de fideicom.art.*22.*num.*31.& *conſ.*51. *num.*10. *lib.* 4. Fuſar. *d.quæſt.*365.*num.*1. Fuſch. *lit.* A, *ſing.* 59. Rot. *in Mediolanen. iuriſpatronatus* 19. Iunij 1617. coram R. P. D. Pirouano, impreſſa per Viuian. poſt praxim iuriſpatron *deciſ.*71. *num.*3. & in eadem coram eodem 30. Octobris 1617. *ibidem deciſ.*73.*à num.*2. vbi fuit dictum quòd appellatione parentum admittuntur omnes coniuncti iure cognationis, ſiue deſcentiui, ſiue collaterales ab eodem ſtipite. Item cognati, *cap. parentela* 35.*q.*5. *cap. fin. qui clerici, vel vouentes*, gl. *verb. parentelam in Clem. vnica, de iuretur.* Capr. Præt. & Pereg. *locis proximè citatis*, Fuſar. *d.q.* 365. *num.*3. vbi *num.* 4. limitat quando ratio agnationis habita eſſet, vt quia parentes maſculi ſunt vocati, quia tunc venirent niſi agnati.

Parentvm appellatione veniunt naturales, 4 qui ſunt de parentela, Bart. *in l. pronunciatio*, *ff. de verb ſignific.* Dec. *conſ.*365.*col.*2. Cephal. *conſ.* 591. Tiraq. *de retractu lig.* § 1. *gloſſ.*8. *num.*3.& 4. Pereg. *conſ.*52. *num.* 12. *lib.*3. & *de fideicom.art.*22.*num.*85. & 89. vbi declarat, vt ita demum admittantur naturales, quando non extant legitimi, & ſpurios omnino excludit.

Parentvm appellatione veniunt legitimati 5 etiam per reſcriptum, Pereg. *conſ.*52. *n.* 12. *cum ſeqq. lib.*4. Fuſar. *d.q.*365. *num.*7. ex ea ratione, quia legi- 6 timati per reſcriptum agnaſcuntur & cognaſcuntur aſcendentibus, & tranſuerſalibus, agnatis, & cognatis, ac ſi ab initio fuiſſent nati de legitimo matrimonio quoad ſucceſſiones mutuas, *auth. quibus modis naturales efficiantur ſui*, §. *tribus*, *& generaliter*. Pereg. *conſ.*96. *num.*3. *lib.*1.& *conſ.*8.*lib.*2.& *conſ.*52. *num.*13. *lib* 4. & *de fideicom.art.*13.*num.*25. *cum ſeqq.* immo niſi ſtatutum reſiſtat, habent ius ſucceſſionum delatarum à ſtatuto in hæreditatibus fratrum; & aliorum agnatorum de familia ad excluſionem fœminarum, Anton. Gabr. *commun. tit. de legitim. concl.*1. *num.*35. Menoch. *de præſumpt. lib.*6.*præſ.*39. *num.*3.& *conſ.*227.& *conſ.*687. *num.*57. Pereg. *d.conſ.*51.*n.*14.

Parentvm appellatione veniunt fœminæ, 7 Tiraq. *d.retract.lig.* §.1.*gloſſ.*8.*n.*3.& 4. Crauet. *conſ.*80. *n.*12. Anchar. Regien. *lib.*3.*practic. quæſt.*6. *n.*10. *cum ſeqq.* Pereg. *de fideicom.art.*22. *n.*31. *in fine*, vbi dicit hoc verum, niſi habita eſſet ratio agnationis, refert Fuſar. *d.quæſt.*365.*n.*10 & optimè Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*2.*cap.*335.*num.*20.& 21. dicit quòd licèt appellatione parentum veniat tam pater, quàm mater, tamen in materia non congruente mulieribus, appellatione parentis mater non comprehenditur Robles *de repræſ. l.* 2.*c.*14.*n.*30. vbi quòd parentis appellatione mater continetur.

* *
*

Appell. CLXXXVI.

pars.

1 *Partis appellatione dimidia continetur.*

2 *Partis appellatione totum continetur, quando pars non applicatur magis vni parti, quam alteri, vel quando qualitas adiecta parti conuenit etiam toto.*

3 *Partis appellatione vbi adiicitur dict.* aliqua, *vel,* quædam, *venit minima.*

4 *Partis appellatione quando ſumus in diuiſione, & diſtributione facienda pauperibus, intelligitur de minutis partibus.*

1 PARTIS appellatione dimidia continetur. *cap. 1. de decim. lib. 6. l. planè, § ſed & ſi ante, ff. de legat.* 1. vbi probatur quòd legatum fundi Titio factum, vt cum pro parte habeat, intelligitur de dimidia, *l. plures*, vbi gloſſ. *verb. adiectione, ff. de damno infecto,* gloſſ. *verb. aut earum parte, in Clem. 1. de foro compet.* vbi Cardin. *q. 8.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. omnia, vel partem, n. 8. C. de reuocand. donat.* Brun. *conſ. 9. num. 3. & conſ.* 154. *num.* 28. vbi ait procedere in dubio, Bald. *conſ. 54. Caſus breuis, in fine, verſ. vnde, lib.* 1. vbi dicit, quòd teſtes deponentes ſimpliciter de parte, intelliguntur de dimidia, *& conſ.* 326. *Actorum petitione, num. 2. verſ. ſequitur lib. 2.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 6. lit. P, concluſ.* 103. *num. 2. & 3.* Surd. *deciſ.* 102. *num.* 1. Sim. de Prætis *de interpr. vltim. voluntat. lib. 4. ſolut 4. num. 8. fol.* 380. Rota *deciſ.* 180. *num.* 17. apud Paul. de Rubeis *tom. 1. diuerſ.* aliàs *p. 6. recent.*

2 PARTIS appellatione totum continetur, quando pars non applicatur magis vni parti, quàm alteri, ita Caſtren. *conſ. 416. Viſo compromiſſo, num. 4. verſ. proterea non dicunt, lib* 1. quem refert Card. Tuſch. *d. tom 6. lit. R, concluſ. 235 num.* 13. Rebuff *ad l. Appellatione rei 72. in fine verſ. ad hae nota, ff. de verb. ſignif. pag.* 153. Vel quando qualitas adiecta parti conuenit etiam toti, & quando non poſſumus dicere quod magis de vna parte quàm de alia intellexerit ad tollendam incertitudinem, idem Caſtren. *conſ. 431. Si quaritur, in fine, verſ. nec obſtat, lib.* 1. refert Card. Tuſch. *d. lit. P, concl. 103. n. 5. & 6.*

3 PARTIS appellatione, vbi adiicitur particula, *aliqua*, vel *quadam*, veluti ſi dicatur *aliqua*, vel *quadam pars*, venit minima gloſ. *d. verb. aut earum parti*, & ibi additio marginalis, *in Clem. 1. de foro compet.* Gemin. *conſ. 6. num. 6. verſ. ſimiliter dicitur,* Anchar. *conſ. 160. num. 4. verſ. preterea,* Curt. ſen. *conſ. 49. num.* 96. Matth. Brun. *d. concl. 154. num.* 29. Ranchin. *lib. 1. concluſ.* 237. Ferrer. *in conſtuet. Cathalonia gloſ. 4. num.* 187 Bernard. *reg. 529. verſ. ſecundò limita,* Surd. *deciſ. 283. num.* 8. Mantic. *deciſ. 192. num.* 2. Valaſc. *de iure emphyt. quaſt. 27. num. 14. col. fin.* vbi ait quòd ſi alicubi fiat mentio partis adiectione, *aliqua*, verificantur in parte minus dimidia. Cardin. Tuſch. *d. lit. P, concl. 103. num. 7.* vbi *num.* 8. poſt Ge-
4 min. *conſ. 10. num. 4. & 5.* ſubdit quòd partis appellatione quando ſumus in diuiſione, & diſtributione facienda pauperibus, intelligitur de minutis partibus, tum hoc caſu partitio per dimidiam tanquam indiſcreta non valet. Vide quæ dixi de dict. *Aliquis, ſuprà dict.* 22.

* * *

Appell. CLXXXVII.

partes.

PARTIVM appellatione veniunt principales, non autem procuratores ſibi commiſſis, ſecundùm proprium intellectum, licèt ſecus ex interpretatiuo, in Calderin. *conſ.* 557. aliàs *conſ. 11. de verbor. ſignif.* quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 6. lit. P, concl.* 102.

Appell. CLXXXVIII.

Patrimonium.

PATRIMONII appellatione ſtrictè continetur res patris, ſeu hæreditas, quæ à patre obuenit filio. *l. cogi, ff. ad Trebell. l. quantitas, l. in quantitate, ff. ad leg. Falcid. l. 2. § heres, C. quando, & quibus quarta pars,* Dec. *conſ. 80. num. 3. verſ. idem eſt,* Ruin. *conſ.* 120. *num. 10. lib. 3.* Socin. iun. *conſ. 18. num. 1. & 10.* Sim. de Præt. *de interpret. vltim. volunt. lib. 1. interp. 1. dub. 3. ſolut. 4. num. 10. & lib. 3. interp. 1. dub. 4. ſolut. 2. num. 3.* Generaliter verò veniunt omnes res & bona, quæ obuenerunt alicui vndecunque, & ſic capite pro ſubſtantia alicuius, & facultatibus, vt *in rub. & l. patrimoniorum, C. de munerib. patrimon. lib. 10. & in l. cum pupillus, ff. rem pupilli ſaluam fore,* cum aliis citatis à Rebuff. *ad l. rei appellatio 5. verb. patrimonium, ff. de verb. ſignific. pag.* 45. Sim. de Præt. *d. lib. 1. interp. 1. dub. 3. ſolut. 4. n.* 9.

Appell. CLXXXIX.

Patriarchæ.

PATRIARCHARVM appellatione non veniunt minores Patriarchæ, ſeu Primates, ſed tantùm quatuor illi ſummi Patriarchæ, videlicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, gloſ. *verb. Patriarchis, in addit. in cap. 1. §. & quoniam, de ſtatu Regul. lib. 6.* vbi Archid. *num.* 4. Caſſan. *in catalogo gloria mundi, p. 4. conſid. 9. verſ. alij autem,* quos refert Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. c. 17. num.* 17. nam prædicti illi quatuor ſunt in vniuerſo orbe præcipui, veri, & maximi Patriarchæ; vt obſeruant Doctores, quos plena manu citaui *in tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 1. tit. 3. cap. 1. n.* 1. ſecundùm Lugdunen. impreſſ. Alij autem Patriarchæ ſunt minus principales, qui cùm Primates propriè appellentur, minus propriè Patriarchæ nominantur, quales in Gallia Bituricenſis, Gradenſis, & Lugdunenſis: in Hiſpania Toletanus, & Brachatenſis, quorum memini *d. p. 1 tit. 1. c. 6. n.* 8.

Appell. CXC.

pater.

1 *Auus paternus non continetur appellatione patris.*

2 *Limita*

2 *Limita vbicunque de odio agitur.*

1 PATRIS appellatione venit auus paternus, *l. iuſta interpretatione* 201. vbi gloſ. *verb. auus*, & Rebuff. *col. 2. in princip. pag.* 636. Boër. *deciſ. 7. n. 7.* Aſcan. Clem. *de patria poteſt. effect. 1. n. 22. tom. 8. p. 2. fol.* 104. Surd. *de aliment. tit. 6. q. 8. n. 6.* Stephan. Grat *diſcept. forenſ. tom. 2. c. 159. num. 15. & tom. 5. c. 977. n. 4.*

2 Limita vbicunque de odio agitur, *l. lege, §. hoc capite, ff. de ritu nupt.* vbi licèt prohibeatur Matrimonium cum illa, cuius pater exercuit artem ludricam, ſi pater non exercet illam artem, ſed auus, minimè continetur, *l. patri, ff. de adulter.* Cou. *lib. 2. var. cap. 8. num. 1. verſ. primum.* Angul. *de meliorat. §. 1. gl. 1. n. 1.* nouiſſimè Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 2. cap. 11. num.* 118. Vnde etiam, quia agitur de odio appellatione patris non continetur auus in caſu *d. l. patri, & l. quiſquis, C. ad leg. Iuliam maieſt.* vt tenet communis ſententia, quod tamen an verum ſit conſule Gig. *de crimine læſæ maieſt. lib. 3. q. 8.* Decian. *in tract. crimin. lib. 7. c. 41. n. 7.* Peregr. *de iure fiſci, lib. 3. tit. 8. n. 9.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 658. verſ. dubium circa ſuperius.*

APPELL. CXCI.

Patruus.

1 *Patrui appellatione venit patruus ſimpliciter, id eſt, frater patris, & non patruus magnus.*
2 *Verba in dubio ſunt intelligenda ſimpliciter, & non ſecundùm quid.*
3 *Patrui appellatione venit patruus magnus in fauorabilibus, dum ſit eadem ratio in vtroque.*
4 *Patrui vterini propriè patrui appellantur.*

1 PATRVI appellatione venit patruus ſimpliciter, id eſt, frater patris, non autem patruus magnus, quia non eſt ſimpliciter patruos, ſed ſecondùm quid, ita Alex. *conſ. 97. Viſo themate, n. 4. & ſeq. lib. 2.* Bald. *conſ. 258. Appellatione patrui, per tot. lib. 3.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 8. lit. V, concl. 92. n. 18. &* 20. Ratio eſt, quia verba in dubio ſunt intelligen-
2 da ſimpliciter, & non ſecundùm quid, vt dixi *ſup. Axiom. 212. n. 29.*

3 Limita in fauorabilibus, dum ſit eadem ratio in patroo ſimplici, & in patruo magno, ac materia conueniat, quia tunc appellatione patrui venit patruus magnus, provt per tex. *in l. 1. C. de ſucceſſ. edicto*, reſoluunt Bald. *conſ. 411. Conſiderate, vol. 2. & conſ. 12. Caſus talis, vol. 3.* Roman. *conſ. 411. Quatuor, in fine*, quos refert & ſequitur Rebuff. *ad l. ſoceri* 146. *in fine, verſ. alias vtilitates, ff. de verb. ſignif. pag.* 130. quicquid dicat Alex. *d. conſ. 97. n. 11.*

4 PATRVI appellatione ex Iuris diſpoſitione veniunt patrui vterini, ſecundùm Menoch. *conſ. 187. num. 12.*

APPELL. CXCII.

Pauper.

1 *Pauperum appellatione veniunt non ſolùm mendicantes, ſed etiam habentes congruam ſuſtentationem, qui tamen attento ſtatu perſonæ & dignitate videntur indigere.*

Arg Barboſæ Appell. Iur.

2 *Pauper dicitur qui habet multas filias nobiles.*
3 *Pauper differt ab inope, quia pauper dicitur, qui parum habet, inops qui nihil habet.*
4 *Iudicis arbitrio plurimum defertur in diſcernendo quis pauper dicatur.*
5 *Monaſteria Fratrum, & Monialium, an & quando veniant appellatione pauperum? remiſſiuè.*
6 *Carcerati veniunt appellatione pauperum.*

PAVPERVM appellatione veniunt non ſolùm mendicantes, ſed etiam habentes congruam ſuſtentationem, qui tamen attento ſtatu perſonæ & dignitate videntur indigere. Bart. *in l. 1. num. 35. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Tiraq. *de pia cauſa, in præfat. pag.* 10. Lara *in l. ſi quis à liberis, § ſed ſi filius, num. 44. ff. de liber. agnoſc.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 6. n. 10.* Mexia *in tract. taſſæ panis, concl. 1. num. 46.* Maſcard. *de probation. concl. 1154. num. 14.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 93. num. 30.* vbi *num. 33.* ſubdit pauperem dici, qui 2
habet multas filias nobiles, & *tit. 7. quæſt. 9. à num. 27. & deciſ. 61. num. 3.* D. Barboſ. *in l. maritum n. 6. ff. ſoluto matrim.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 41. conſid. 1. n. 2.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 6. lit. P, concl. 160. n. 11.* vbi *num. 83. poſt* Socin. *conſ. 30. in fine, lib. 4.* & Alex. *conſ. 91. n. 4. lib. 7.* ſubdit quòd pauper differt ab inope, quia pauper 3
dicitur, qui parum habet, inops verò, qui nihil habet.

Vnde in diſcernendo quis pauper dicatur, pluri- 4
mum Iudicis arbitrio deferendum eſt, qui attenta perſonarum & circunſtantiarum qualitate diſcretè arbitrabitur, ſecundùm Perez *l. 1. verſ. ex qualitate, tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. mihi* 461. Molin. *de primog. lib. 2. c. 16. n. 46.* Menoch. *de arbitr. caſu 65. & de præſumpt. lib. 6. præſ.* 25. Maſcard. *de probat. concl.* 1154. Decian. *tract. crimin. lib. 3. cap.* 22. Surd. *d. tit. 7. q. 9. num. 10.* Seraphin. *de priuileg. iuramenti, priuil. 4. num.* 98. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 4. num.* 43. Sigiſm. Scacc. *de appellat. quæſt. 27. limit. 40. num.* 8. Farin. *in praxi crimin. quæſt. 58. num. 93. & 94.* Cardin. Tuſch. *d. lit. P, concl. 160. num.* 4. Flores de Mena *var. lib. 2. q. 20. n. 130.*

PAVPERVM appellatione, an & quando veniant 5
Monaſteria Fratrum & Monialium? vide Federic. de Senis *conſ. 282. per tot.* quem refert Card. Tuſch. *d. concl. 160. n. 2.*

PAVPERVM appellatione veniunt carcerati, & 6
carcere detenti, ideò legatum, ſiue relictum factum pauperibus, poterit erogari, & dari carceratis: ita Salicet. *in l. Iudices, C. de Epiſcop. aud.* quem refert & ſequitur Stephan Ranchin. *concl. 415. p. 5.*

APPELL. CXCIII.

Pecora.

PECORVM appellatione in legatis veniunt quadrupedes, quæ gregatim paſcuntur, vt boues, oues, capræ, & ſimiles, *legatis, §. pecoribus, & l. 16. ſeruis legatis, verſ. fundum ff. de legat. princip. Inſtit. de lege Aquil.* vbi Aretin. *verſ. nota quòd equi*, Rebuff. *ad l. boues 89. verſ. pecoris appellatione, de verbor. ſignif. pag. mihi 588. & l. 30. §. integra, verb. pecus, ff. eod. tit. pag.* 187. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 6. lit. P, concl.* 195.

Appell. CXCIV.

Peculium.

1 *Peculio legatò continentur nomina debitorum, non autem comprehenditur id, quod ipſe dominus debet ſeruo.*

2 *Peculij legati appellatione continetur etiam id, quod ſeruus dederat domino cuſtodia, & depoſiti cauſa, donec ab ipſo manumitteretur.*

3 *Peculio legato debetur illud, quod reperitur tempore mortis teſtatoris.*

1 PECVLII appellatione in legatis continentur debitorum nomina, quemadmodum egregiè reſpondit Paul. *in l. 3. ff. de peculio legato*, quem refert Menoch. *de præſumpt. lib 4. præſ. 155. num. 7.* vbi tamen ſubdit hoc non intelligi quando dominus debet ſeruo, quia tunc legato peculio non comprehenditur debitum à domino, niſi conſtet de voluntate domini, vt inquit Vlpian. Iureconſ. *in l. peculium, §. ſi-cut, ff. de peculio leg.*

2 PECVLII legati appellatione continetur etiam id, quod ſeruus dederat domino cuſtodiæ, & depoſiti cauſa donec ab ipſo manumitteretur, vt probat text. *in l. denique Pegaſius, §. hoc conſequenter, ff. de peculio leg.* Menoch. *d. lib. 4. præſ. 155. n. 9.*

3 PECVLII legati appellatione venit illud quod reperitur tempore mortis teſtatoris, *d. l. denique, §. verum,* Menoch. *d. lib. 4. præſ. 155. n. 14.*

Appell. CXCV.

Penus.

1 *Penoris appellatione continetur id, quod eſui, potuique eſt deſtinatum.*

2 *Penoris appellatione continentur oleum, garum, muria, mel, vinum, acetum, frumentum, hordeum, ligna, carbones, & vaſa, non tamen dolia.*

3 *Penoris appellatione continentur piper, liguſticum, caræum, & laſer.*

4 *Penoris appellatione non venit acetum, quod paratum fuit cauſa extinguendi ignem, nec etiam frumenti, & leguminum theca, ſeu argula.*

5 *Penoris appellatione in legatis non continentur antidota, medicamenta, & inſtrumenta piſtrini.*

6 *Penoris legata appellatione non veniunt quæ promercij cauſa habebat teſtator.*

1 PENORIS appellatione continetur id quod eſui, potuique eſt deſtinatum, ita reſpondit Vlpian. *in l. 3. ff. de penu. leg.* & ſubiungit Sabinum ſcripſiſſe contineri omnia parata cauſa patrisfamil. vxoris, & liberorum, ſeu familiæ, ac etiam cauſa iumentorum, quibus ipſe paterfamil. vti conſueuit, 2 additque *in §. 1.* penoris appellatione contineri etiam oleum, garum, muriam, & mel, *& in §. eſculentina,* ait laecitas quoque cum ipſa muria contineri penu legata, & *in § poculenta*, refert in legato penoris contineri vinum, acetum, frumenta, hordeum, & his ſimilia, & *in § ligna*, dicitur contineri etiam liga, & carbones, & *in §. vaſa quoque*, aſſerit contineri quoque vaſa, non tamen dolia, refert Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 156. à num. 1. vſque ad num. 6.* vbi pariter exponit ſignificationem horum nominum.

3 PENORIS appellatione continetur piper, liguſticum, caræum, & laſer, vt habetur *in l. non omne, §. vlt ff. de penu leg.* Gell. *lib. 4. noctium Attic. cap. 1. in fine*, Menoch. *d. lib. 4. præſ. 156. num. 6. verſ. & demum.*

4 PENORIS appellatione non venit acetum quod paratum fuit cauſa extinguendi ignem, *d. l. 3. §. penoris de penu leg.* & ibi *in §. vlt.* dicitur, quòd nec etiam continentur frumenti, & leguminum thecæ, ſeu argulæ, vel ſportæ, cùm ad penum inſtruendam paratæ ſint, refert Menoch. *d. lib. 4. præſ. 156. n. 9. cum ſeqq.* vbi cum Aleiat. *lib. 3. diſpunct. c. 17.* ſubdit quòd ſunt thecæ, vel argulæ, vel ſportæ, in quibus aliqua ad vſum penoris coniiciebantur, atque ita ex penoris vtenſilibus erant.

5 PENORIS appellatione in legatis non continentur antidota & medicamenta *d. l. non omne, ff. de penu leg. & in l. ſeq.* habetur non contineri inſtrumenta piſtrini, & vaſa coquinaria, quia pertinent ad fundum inſtructum, *l. cùm de lanionis, §. aſinam, ff. de fundo inſtr.* Menoch. *d. lib. 3. præſ. 156. n. 13.*

6 PENORIS legatæ appellatione non veniunt quæ promercij cauſa habebat teſtator, *l. 4. item ſi quis, ff. de penu leg.* Menoch. *d. lib. 4. præſ. 156. num. 14. cum ſeqq.* vbi etiam poſt Budæum, Alciat. & Cœl Rhodogin. declarat res promercales dici, quæ præter vſum proprium venditioni ſunt deſtinatæ, atque ita venales.

Appell. CXCVI.

Pecunia.

1 *Pecuniæ appellatione largè ſumpto vocabulo, venit omne burſale commodum, & ſic omnia, quæ ad pecuniam reduci poſſunt.*

2 *Frumentum, oleum, & omne id, quod pondere, numero, & menſura conſtat, venit appellatione pecuniæ.*

3 *Satisfactio qualibet data creditori venit appellatione pecuniæ.*

4 *Iura & actiones ad pecunias competentia veniunt appellatione pecuniæ.*

5 *Pecuniæ appellatione ex vulgato vſu loquendi venit tantùm pecunia numerata, præſertim ſi verbo* pecuniæ, *adiectum ſit verbum* diſtributæ.

6 *Pecuniæ appellatione tam aurum, quam argentum continetur.*

7 *Pecuniæ appellatione cum ſigno vniuerſali continetur fructus.*

1 PECVNIÆ appellatione largè ſumpto vocabulo venit omne burſale commodum quocunque modo conſequatur, & ſic omnia quæ ad pecuniam reduci poſſunt, *nam quod, in fine, ff. ad Trebell. l. 1. §. fin.* & ibi gloſ. *ff. de calumniat. gloſ. fin. in l. pecunia 222. ff. de verbor. ſignf.* gloſ. *verb. pecunia, in l. 2. C. de conſtit. pecun. & verb. conuerti, in l. fin. C. eod. tit.* gloſ. *verb. pecuniam, in Clem. volentes, de hæreticis,* Gig. *in tract. de crimine læſæ maieſt. lib. 1. quæſt. 34. num. 14.* Moz. *de contract. lib. tract. de empt. etc. quæ veniant appellatione rei, §. deuenio, num. 25.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 20. num. 9.* Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 14. num. 42.* vbi quòd venit frumentum, oleum,

oleum,& omne id,quod pondere, numero & men-
3 ſura conſtat , Gregor. *deciſ.*28. *n.*1. vbi quòd venit
quælibet ſatisfactio data creditori , Cephal. *conſ.*14.
4 *a num.*27. vbi quòd veniunt Iura & actiones ad pe-
cunias competentia, latè Rebuff. *in l. pecunia appel-
latione la* 4. *ff.de verbor.ſignificat.*vbi quòd venit om-
nis res , & totum patrimonium, Card.Tuſch.*pract.
conc.tom.*6. *lit.P* , *conc.*100. *per totam*, Seraphin. *de-
5 ciſ.* 965. *num.*4. *& deciſ.*998. *num.* 1. quibus locis in
numero ſeq. ſubdit , quòd pecuniæ appellatione
venit tantùm pecunia numerata ex vulgato vſu lo-
quendi , præſertim ſi verbo *pecunia* adiectum ſit
verbum *diſtributa*. Rota apud Paul. de Rubeis
deciſ. 239. *num.*3. *cum ſeqq. tom.* 3. *diuerſor.* vbi ait
quòd licèt nomen pecuniæ ſui natura aptum ſit
comprehendere omnem ſpeciem debiti ; nihi-
lominus ſecundùm communem vſum loquendi
nomine ipſius intelligitur ſola pecunia nume-
rata.

6 Pecvniæ appellatione tam aurum , quàm ar-
gentum continetur , Guid. Papæ *deciſ.*492.*num.*1.&
omnis pecunia venit,Dec.*conſ.*381.*Viſis iis* , *num.* 2.
quem refert Card.Tuſch.*conc.*200 *n.* 3.

7 Pecvniæ appellatione cum ſigno vniuerſali
continentur fructus,Angel. *conſ.* 391. *An in reſtitu-
tione,col.* 2.*verſ.quarto*,Card.Tuſch.*tom.*4. *lit.F*, *conc.*
484.*n.*46.

Appell. CXCVII.

Permutatio.

PErmvtationis appellatióne venit propria
& ſpecifica , non verò generica , & vniuerſalis,
quæ ad plures ſpecies deducitur , ita Caſtren. *conſ.*
160. *num.* 2. *verſ. verba legis* , *lib.* 1. quem refert
Card. Tuſch.*practic.conc. tom.* 8. *lit. V* , *conc.* 101.
*n.*16.Reſignationis appellatione permutatio inclu-
ditur,vt habetur infra *Appell.*233.

Appell. CXCVIII.

Perſona.

1 *Vniuerſitas , collegium , ſeu communitas non venit
appellatione perſonæ inſpecta propria nominis
ſignificatione.*

2 *Promiſſio facta de defendendo contra omnem perſo-
nam mundi,non extenditur contra ciuitatem,vel
Remp.*

3 *Diſpoſitio de compromittendo controuerſiam ortam
inter quaſcunque perſonas , non capit controuer-
ſiam collegij,vel vniuerſitatis.*

4 *Mandatum procuræ datum contra quamcumque per-
ſonam,non extenditur ad vniuerſitatem,commu-
nitate,vel collegium.*

5 *Statutum diſponens per verbum* , ſi quis , *vel per
verba perſonalia , nunquam includit collegium,
vniuerſitatem , communitatem , vel Capitu-
lum.*

6 *Conſtitutio loquens de perſonis non comprehen-
dit vniuerſitatem , collegium , aut alia huiuſ-
modi.*

7 *Clem* 1. *de iudic.quatenus de perſonis quibuſcunque
loquitur non procedit in collegiis,vniuerſitatibus,
Conuentibus,vel Capitulis.*

8 *Regula reuocatoria Adriani VI. non compre-
hendit gratiam factam loco , & corpori inani-
mato.*

9 *Vniuerſitas,collegium,& communitas largè , & im-
propriè veniunt perſonæ appellatione.*

10 *Vniuerſitas, collegium , & communitas comprehen-
duntur perſonæ appellatione quando materia ſub-
iecta ſit apta , & proportionabilis ad comprehen-
dendum illa.*

11 *Vniuerſitas , & collegium in materiis fauorabilibus
veniunt appellatione perſonæ.*

12 *Maſculus & fœmina veniunt appellatione per-
ſonæ.*

13 *Perſonarum eccleſiaſticarum appellatione veniunt
etiam qui ſolo clericali charactere ſunt inſi-
gniti.*

PErſonæ appellatione ſecundùm propriam 1
ſignificationem non venit communitas , colle-
gium,ſeu vniuerſitas,vt per Roman. *conſ.*195. *In ca-
ſu præmiſſo,num.*3. *& conſ.* 400. *Quæritur an ſtatutum,
num.*4. *& ſeq.* vbi quòd communitas non venit in
ſtatuto quod inter perſonas omnes fiat compro-
miſſum,& *conſ.*436. *Quod indultum,num.*2. *cum ſeqq.*
vbi ampliat in derogatione,etiamſi dictum ſit quod
derogat priuilegiis conceſſis perſonis in genere vel
in ſpecie ſub quacunque forma , idem dicit Alex.
conſ. 116. *Nec arguendi* , *num.* 11. *verſ.octauo* , *lib.*2.
Socin.*conſ.*274. *lib.*2. Achil de Graſſ. *deciſ.*4. *de con-
ſtitut.*vbi loquitur de vniuerſitate,*& deciſ.*15. *de pro-
curat.*vbi de Capitulo,& ſimilibus , Verall. *deciſ.* 42.
num. 2. *p.* 3. vbi de collegio , ſeu alio loco inanima-
to , Pute. *deciſ.* 84. *num.*2.*lib.*1. vbi quòd in materia
ſtrictè intelligenda,vel in ſtatuto,appellatione per-
ſonæ non comprehenditur vniuerſitas , & corpus
collegiale,Rauden.*deciſ.*200.vbi quòd regula Can-
cellariæ 19. de idiomate,dum loquitur de perſonis,
locum non habet in collegiis , vel in capitulis;
Mantic. *deciſ.*100. *num.*6. vbi poſt Sarnen. *in reg.de
idiomate* , *q.*2. *n.*4. ait quod mandatum contra quaſ-
cunque perſonas regulariter non intelligitur con-
tra Capitulum , niſi procurator ſit conſtitutus à
reo , Tiber. Decian.*reſp.*55.*n.*24.*vol.*1.latè Gonzal.
*ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*37. *n.*1. *cum ſeqq.* Card. Tuſch.
*practic.conclus.tom.*6.*lit.P*; *conc.* 318.*a princip.*Seraph.
*deciſ.*1450.*n.*3.Aloyſ.Ricc.*in collect.deciſ. part.*4. *coll.*
1067.

Hinc prouenit quòd promiſſio facta de defen- 2
dendo contra omnem perſonam mundi, non exten-
ditur contra ciuitatem , vel Rempubl. Felin. *in cap.
cum te*,*n.*11. *in fine* , *de reſcript.* quem refert Gonzal.
*d.gloſſ.*37.*num.*13. Et diſpoſitio de compromittendo 3
controuerſiam ortam inter quaſcunque perſonas
non capit controuerſiam Collegij , vel Vniuerſita-
tis , Roman. *d. conſ.*400. *num.*4. Socin. *conſ.*275. *In
cauſa* , *num.*10. *lib.*2. Caſſan. *conſ.*1. *Præſuppoſito,ſub
num.*39. quos refert , & ſequitur Gonzal. *d. gloſſ.*37.
*n.*14. Et mandatum procuræ datum contra quam- 4
cunque perſonam , non extenditur ad vniuerſita-
tem , communitatem , vel Collegium , Alexand. *d.
conſ.*116.*num.*11.*verſ.octauo*, *lib.*2. Cardin. Tuſch. *d.
lit.P*,*conc.*318. *n.*12. Et diſpenſationes perſonis fa-
ctæ,locis conceſſæ non cenſentur , vt per gloſ. *verb.
perſona* , *in extrauag. execrabilis* , *de præbend.* Ioan.
XXII.

Hinc etiam ſtatutum diſponens per verbum , *ſi* 5
quis , vel per verba perſonalia , nunquam includit
collegium , vniuerſitatem , Communitatem , vel
Capitulum,Calcan. *conſ.*1. *num.* 2. *& ſeq.* Auiles *ad
cap.*1.*Prætorum* , *in gloſſ. verb.* de ninguna perſona;

num. 6. ad fin. Dec. *in l. ſi familia, num.* 10. *&* 11. *ff. de iuriſdict. omn. iud.* Iaſ. *in l. ſi quis maior, num.* 7. *verſ. ſecundo*, & ſortius, *C. de tranſact.* Gonzal. *d. gloſſ.* 37. *num.* 15. Cardin. Tuſch. *d. lit. P, conc.* 318 *num.* 8.

6 Hinc quoque Rebuff. *in concord. rub. de collat. §. ſtatuimus* 2. *in verb. perſonis*, ait quòd quatenus illa Conſtitutio loquitur de perſonis, non comprehendit Vniuerſitatem, collegium, & alia huiuſmodi, prout illum refert Gonzal. *d. gloſſ.* 37. *num.* 11.

7 Hinc pariter diſpoſitio *Clem.* 1. *de iudic.* dum dicit, perſonis quibuſcumque, non procedit in Collegiis, Vniuerſitatibus, Conuentibus, vel Capitulis, vt docet ibidem Bonifac. Vitalin. *num.* 7. relatus à
8 Gonzal. *d. gloſſ.* 17. *num.* 17. Et regula reuocatoria Adriani VI. de quibuſcunque facultatibus, & gratiis conceſſis quibuſcunque Prælatis, & perſonis, &c. non comprehendit gratiam factam loco, & corpori inanimato, & ſic fabricæ S. Petri, quia perſonæ appellatione non venit Collegium, nec Vniuerſitas, nec locus inanimatus, Caputaq. *deciſ.* 42. *n.* 2. *p.* 3.

9 P E R S O N Æ appellatione largè, & impropriè ſumpto vocabulo, ac minus propria ſignificatione continentur Vniuerſitas, Collegium, & Communitas, Roman. *conſ.* 195. *num.* 3. *& conſ.* 400. *num.* 3. *& conſ.* 416. *num.* 2. *&* 5. *in fine*, Felin. *in d. cap. cum te, num.* 15. *poſt med. verſ. ſimiliter dicunt*, Imola *de reſcript.* Tiber. Decian. *reſp.* 10. *n.* 46. *vol.* 1. Gonzal. *d. gloſſ.* 37. *num.* 50. Cardin. Tuſch. *d. lit. P, conc.* 318. *num. vltimo.*

10 P E R S O N Æ appellatione comprehenduntur Vniuerſitas, Collegium, & Communitas, quando materia ſubiecta ſit apta & proportionabilis ad comprehendendum illa, *l.* 1. *& l. nihil intereſt, ff. ad Macedon.* Felin. *in d. cap. cum te, num.* 15. *ad med. verſ. quarta declaratio*, Rebuff. *in concord. rub. de collation. §. præfatione Ordinarij, in verb. quicumque, & §. ſtatuimus, il* 2. *in verb. perſonis, verſ. licèt*, Gonzal. *d. gl.* 37. *n.* 41.

11 P E R S O N Æ appellatione venit Collegium, & Vniuerſitas in materiis fauorabilibus, Caſſan. *d. conſ.* 1. *num.* 39 Felin. *in d. cap. cum te, num.* 15. *ad med. verſ. faciunt nota*, Alexand *conſ.* 116. *num.* 31. *& ſeq. lib.* 2. Gonzal. *d. gloſſ.* 37. *n.* 36. Card. Tuſch. *d. lit. P, conc.* 318. *num.* 15.

12 P E R S O N Æ appellatione venit non ſolùm maſculus, ſed etiam fœmina, *l. qui domum*, iuncta *l. mater, §. mulier, ff. ad leg. Iuliam de adulter. cap. mulieres, vel alia perſona, de ſent. excom. cap. perſona, de priuileg. lib.* 6. Auiles *ad cap.* 1. *Prætorum, in gloſſ.* de ninguna perſona, *num.* 3. Reboff. *ad l.* 1. *ff. de verbor. ſignificat. verſ. duodecimo, pag.* 80. Gom. *in reg. de idiomate, q.* 2. *num.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5. *num.* 199. Rot. *coram reuerendiſſimo Domino Ceccino deciſ.* 277. *n.* 2. & alij per me citati *diſt.* 255.

13 P E R S O N A R V M eccleſiaſticarum appellatione veniunt etiam qui ſolo clericali charactere ſunt inſigniti, *cap. cùm contingat*, & ibi Doctor. *de ætate & qualit. cap. cleros*, vbi Præpoſ. & alij, 10. *diſt.* & fuit dictum *in Veronen. penſionis* 23. *Februarij* 1600. *coram Cardin. Lancelloto, & in Ferrarien. penſionis* 14. *Junij* 1624. *coram Remboldo*, impreſſa per Viuian. poſt praxim Iuriſpatron. *deciſ.* 95. *numer* 2. *in nouiſſim. impreſſione.*

* *
*

A P P E L L. CXCIX.

Periculum.

PERICVLI appellatione non venit caſus fortuitus, ac proinde ſuſcipiens riſigum & periculum, non ideò teneretur pro fortuito caſu, gloſſ. poſt Azon. *in l. ſi quis, nec in verb. periculo, ff. ſi certum pet.* vbi Alex. *num.* 3. & Iaſ. *num.* 26. quia allegat text. quem dicit meliorem de Iure *in l.* §. *ſæpè euenit. ff. depoſiti*, vbi dicitur quòd ſuſcipiens periculum tenetur de lata. & leui culpa, non autem de caſu fortuito, & de hoc eſt text. *in l. opus quod verſiore, ff. locati*, vbi gloſſ. *in verb. conductori.* dicit manifeſtè ibi probari quòd appellatione periculi non venit caſus fortuitus, niſi culpa ſaltem leuiſſima præcedat, & tradunt Roman. *ſing.* 437. Caſtren. *conſ.* 472. *n.* 1. *in fine verſ. præterea, vol.* 1. Socin. *conſ.* 123. *n.* 3. *vol.* 4. vbi *num.* 10. ſubdit quòd conductor molendini, qui ſuo riſigo & periculo promiſit cluſam manutenere, non tenetur de ruina, quæ contigit vi fluminis, & aquarum inſolito impetu. Ruin. *conſ.* 77. *num.* 5. *vol.* 1. Bero. *conſ.* 194 *num.* 22. *vol.* 1. Rip. *in tract. de priuileg. contra cauſ. peſt. num.* 72. *& ſeq.* vbi ſubdit procedere etiam vbi ſuſcepiſſet omne periculum, Boſſ. *de remiſſ. merced. num.* 75. refert Surd. *conſ.* 61. *n.* 61. *&* 62.

A P P E L L. CC.

Pertinentiæ.

1 *Pertinentiarum appellatione veniunt illa, quæ rei principali ſunt acceſſoria, ſiue affixa, aut ipſius rei proprio vſui deſtinata.*

2 *Appendices pertinentiæ ſunt res acceſſoriæ ad caſtrum, vel aliud corpus.*

3 *Pertinentiarum plures ſpecies.*

4 *Pertinentiarum appellatione veniunt ea, quæ ſtatute, vel conſuetudine, ſeu lege, aut communi vſu loquendi deputata ſunt vt accedant.*

5 *Fructus veniunt appellatione pertinentiarum.*

7 *Pertinentiarum appellatione veniunt non ſolùm ea, quæ conſiſtunt in poſſeſſione, ſed etiam quæ conſiſtunt in iure & iuriſdictione.*

7 *Molendina furti, horti, fouea, viridaria, & ſimilia, quæ erant domini caſtri, veniunt appellatione pertinentiarum caſtri.*

8 *Pertinentiarum, ſeu iurium caſtri appellatione ſola continetur iuriſdictio, non prædia & terrena.*

9 *Pertinentiarum, ſeu iurium appellatione non veniunt aliæ res particulares.*

10 *Clauſula, cum iuribus & pertinentiis, quid importet, oſtenditur.*

11 *Pertinentiarum appellatione etiam in caſtro, & re vniuerſali non veniunt bona, quando in ſpecie de bonis expreſſè diſponitur.*

PERTINENTIARVM appellatione licèt contineri ea, quæ pleno iure ad concedentem pertinens, dixerit Cardin. *conſ.* 47. *Reuerenda, num.* 7. & ita appellatione pertinentiarum Eccleſiæ venire curam exiſtimauerit Calderin. *conſ.* 6. *de verb. ſignif.* tamen verius venire illa, quæ rei principali ſunt acceſſoria, ſiue affixa, aut ipſius rei proprio vſui deſtinata, 1

teuent

tenent Innoc. *in cap. cum ad ſedem , n. 1. & 2. de reſtit. ſpoliat.* vbi Abb. *num.* 11. Bald. *in l. cætera , §. vetus hoc prohibetur, in fine. ff. de legat.* 1. Rub. Alexand. *c. nſ.* 61. *Tota difficultas* , *n.* 5. Socin. *conſ.* 47. *col.* 3. & *conſ.* 13. *à num.* 6. *lib.* 5. *num.* 4. & 5. *vol.* 1. & *reg.* 295. Alcaand. *conſil.* 22. *Viſis verbis* , *lib.* 2. Dec. *in cap. cum venerabilis , nei.* 2. *num.* 3. *de except.* & *conſ.* 516. *num.* 23. Pariſ. *conſ.* 3. *num.* 10. *vol.* 4. Tiraq. *de retractu lig.* §. 36. *gloſſ.* 3. *num.* 4. Ranchin. *concluſ.* 23. *part.* 2. Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.* 22. *gloſſ.* 13. *num.* 2. latè Anton. Gabr. *commun. lib.* 6. *tit. de verbor. ſignificat. concluſ.* 10. Rimin. iun. *conſ.* 19. *num.* 22. *lib.* 1. Brunor. à Sole *in locis communib. verb pertinentia* , Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.* 21. *num.* 14. *cum ſeqq.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 6. *lit. P* , *concl.* 323. *per Totam.* Decian. *reſp.* 113. *num.* 28. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 657. *n.* 19.

2 Et ita dicuntur pertinentiæ appendices, ſeu acceſſoriæ rea ad caſtrum , vel aliud corpus, Alexand.
3 *conſ.* 23. *num.* 6. *lib.* 5. Tiraq. *d.* §. 6. *gloſſ.* 3. *num.* 4. Et ſunt triplicis ſpeciei , quia quædam accedunt per viam neceſſitatis, quædam per viam æquitatis, quædam verò per viam naturalis inhærentiæ , Bald. Præpoſit. *in cap. dilectus* , *de appellat.* Brun. *de augmento* , *concluſ.* 1. *princ. num.* 15. quos refert Cardin. Tuſch. *d. lit. P* , *concl.* 321. *num.* 8. & dicuntur quædam proximæ, aliæ remotæ , vt explicant Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 99. *num.* 8. *cum ſeqq.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imperialis* , *lib.* 2. *concluſ.* 61. Alexand. Trentacinq. *conſ.* 8. *num.* 8. *part.* 1. vbi id fallere ait vbicunque ex ſtatuto loci à maſculis fœminæ excluduntur. Rot. *deciſ.* 780. *num.* 10. *part.* 3. *in poſthum.* Farinac. vbi quòd appellatione poſterorum non veniunt fœminæ in materia differenti.

4 Pertinentiarvm appellatione veniunt ea, quæ ſtatuto , vel conſuetudine , aut communi vſu loquendi, & lege deputata ſunt vt accedant, vt per Rebuff. *in forma mandat. Apoſt. in gloſſ. verb. Pertinentiis* , Bald. *conſ.* 420. *num.* 5. *lib.* 1. & *conſil.* 245. *lib.* 3. Caſtrenſ. *conſ.* 143. *in fine, lib.* 1. Decian. *conſ.* 123. *n.* 27. *lib.* 3. Bertazol. *d. gloſſ.* 13. *num.* 1. Card. Tuſch. *d. lit. P*, *concl.* 321. *n.* 4. & 5.

5 Pertinentiarvm appellatione veniunt fructus , iuxta ea quæ tradit Dec. *conſil.* 516. *num.* 25. quem refert Rot. *deciſ.* 1. *num.* 13. apud Farinac. *part.* 2. *recent.* Duran. *Rot. deciſ.* 145. *num.* 2. vbi quòd pertinentiarum appellatione veniunt etiam animalia quæ culturæ cauſa in agris detinentur, eadem Rot. *deciſ.* 214. *num.* 14. & 15. *part.* 2. *in poſth. Farinac.* vbi quòd pertinentiarum appellatione veniunt omnia exiſtentia in loco concreto , quamuis penitus ſeparata.

6 Pertinentiarvm appellatione veniunt non ſolùm ea , quæ conſiſtunt in poſſeſſione , ſed etiam, quæ conſiſtunt in iure , & iuriſdictione , ſecundùm Roman. *conſ.* 444. *n.* 6. & 7. Bald. *conſ.* 420. *Verba Principis* , *num.* 4. *verſ. tamen etiam præmittendum* , *lib.* 1. & *conſ.* 245. *Villa* , *lib.* 3. vbi quòd iuriſdictio etiam caſtri cadit in venditione caſtri facta cum pertinentiis , Alexand. *conſ.* 23. *Viſo proceſſu*, *num.* 5. & 6. *verſ. & conſtat, lib.* 5. quos refert Card. Tuſch. *d. lit. P, concl.* 313. *num.* 1. Neuiz. *conſ.* 7. *n.* 1. & 2. Duran. *Rota deciſ.* 299. *n.* 6.

7 Pertinentiarvm caſtri appellatione veniunt non ſolùm molendina , Decian. *conſ.* 123. *n.* 28. & 29. *lib.* 3. Rimin. iun. *conſ.* 19. *in princ.* & *n.* 45. *cum ſeqq. lib.* 2. Sed etiam forni , & prædia, quæ erant domin caſtri , Crauet. *conſ.* 893. *num.* 5. foueæ , horti, viridaria , & ſimilia idem Crauet. *conſil.* 480. *num.* 5. *verſ. quartò conſidero* ; & cum caſtro non accedant de iure niſi ea, quæ ab homine , vel conſuetudine ſunt deputata , ideò , qui dicit aliquid de pertinentiis caſtri eſſe, probare debet , Crauet. *d. conſ.* 480. *n.* 3. Rimin. iun. *conſ.* 19. *n.* 26. *lib.* 1. Card. Tuſch. *d. lit. P*, *concl.* 323. *n.* 27.

Pertinentiarvm , ſeu iurium caſtri appellatione ſola continetur iuriſdictio , non prædia , & terrena , quæ allodialia præſumuntur , quamuis ſint recognita cum caſtro , quia non cenſentur feudalia , ſed allodialia , ita Rimin. iun. *conſil.* 90. *numer.* 22. & *ſeq.* Menoch. *conſil.* 498. *num.* 36. & 37. vbi ſubdit quòd ſi bona expreſſa terminantur vniformiter cum caſtro , cenſentur feudalia , aliàs ſecus. 8

Pertinentiarvm , ſeu iurium appellatione non veniant aliæ res particulares , quando venditio eſt particularia , quia veniunt ſolùm acceſſoria , & vna res particularis non eſt acceſſoria alteri , Socin. *conſil.* 47. *In primo præſentis* , *num.* 3. & *ſeq. verſ. ſed idem fortius* , *lib.* 1. Bald *conſ.* 245. *lib.* 3. vbi diſtinguit in venditione rei vniuerſalis, vt veniant omnia , quæ ad corpus vniuerſale ſpectant , ſecus ſi venditio eſt corporis particularis, pleuè Roman. *d. conſil.* 444. *num.* 6. *verſ. quamobrem.* Et quòd ea clauſula generali in conceſſione caſtri cum iuribus , & pertinentiis non veniunt bona particularia tanquam quod diuerſum , tradunt Alexand. *conſ.* 55. *num.* 19. *lib.* 4. & *conſ.* 14. *Abundè*, *in fine*, *num.* 6. *verſ. hoc patet* , *lib.* 7. Natt. *conſ.* 405. *num.* 2. Curt. iun. *conſ.* 140. *num.* 11. Crauet. *conſil.* 54. *n.* 9. 9

Illa enim Clauſula, *Cum iuribus & pertinentiis*, licèt poſſit continere multa, tamen nihil probat niſi probetur ; quia illud participium reſoluitur . id eſt, quatenus pertinent , vel ſi quæ pertinent, quia importat relatiuum , Crauet. *conſ.* 93. *col.* 4. Rimin. iun. *conſ.* 90. *num.* 24. & reſtringitur ad ea , quæ ſunt de natura contractus , vt ſolùm veniant iura & pertinentiæ eorum, quæ in contractu deducuntur, Socin. *d. conſ.* 47. *n.* 6. *verſ. præterea* , *lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 20. *n.* 7 & 73. *lib.* 1. 10

Pertinentiarvm appellatione etiam in caſtro , & re vniuerſali non veniunt bona quando in ſpecie de bonis expreſsè diſponitur , quia tunc expreſſum facit ceſſare tacitum , Socin. *d. conſil.* 47. *col.* 2. *verſ. ſed pro ſolutione* , *lib.* 1. Crauet. *conſil.* 480. *In tranſactione* , *num.* 4. Alexand. *conſ.* 14. *Abundè* , *n.* 5. & *ſeq. lib.* 7. vbi etiam quòd pertinentiarum appellatione, etiam in rebus, & corporibus particularibus, nunquam veniunt ea corpora , de quibus facta eſt ſpecialis mentio. 11

Appell. CCI.

Plebs.

Plebis appellatione continetur tantummodo vulgus ſine nobilibus , & ſic cæteri ciues ſine patritiis , & fauorabilibus , §. *plebiſcitum* , *verſ. plebs*, *Inſtit. de iure natur. gent. & ciuil.* , vbi Angel. *num.* 2. & Nicol. *num.* 2. Rebuff. *ad l. plebs* 238. *ſtatim. in princip. ff. de verb. ſignif. pag.* 747. vbi ſubdit plebem à populo differre, ſicut genus à ſpecie.

* *
*

Appell. CCII.

Plus:

PLvris appellatione & totum continetur, vt de appellatiuo reſidui, quemadmodum appellatione minus, id quod oihil eſt continetur, *l.1.C.de haeredib.inſtituend.* vbi inſtitutus ex reſidua parte hæreditatis, ſi alter inſtitutus ob conditionem ſuam non poteſt adire, venit tota hæreditas ad inſtitutum in reſidua, refert & ſequitur Sanch. *concl.* 4. *lib.*3.

Appell. CCIII.

Podere.

1 *Vniuerſitas agrorum, licèt ſint ſeparati, venit Poderij appellatione.*
2 *Boues aratorij veniunt appellatione Poderij cum pertinentiis.*
3 *Podere non eſt nomen iuris, ſed nomen, quod pendet ab vſu communi loquendi.*

2 PODERI1 appellatione venit vniuerſitas agrorum, etiamſi ſint ſeparati, quando deſtinatione patrisfamilias pro vno poderio reputantur, quia podere dicitur quicquid vno nomine nuncupatur, licèt ſimul non ſit, ita Batt. *in l. Seia, §. pen. ff. de fundo inſtructo*, Caſtrenſ. *conſ.* 454. *in princip. lib.* 1. Neuizan. *conſ.* 446. *num.* 5 Menoch. *conſ.* 409. *n.* 61. Stepban. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 537. *num.* 15. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 6. *lit. P, concl.* 374. *num.* 1. vbi *num.* 2. poſt Batt. *in l.* 1. *num.* 4. *ff. de rebus dubiis, & in l. ſi ita, in fine, ff. de auro & argento legato,* ſubdit quòd ſi teſtator leget podere ſuum, & poſt teſtamentum emit agros, quos dicto poderio applicauit, & deſtinauit, veniunt omnia in legato. Et ſi quis vendiderit podere cum toto territorio, & diſtrictu, veniunt etiam prædia exiſtentia in alieno territorio, Bald. *conſ.* 411. *lib.* 4. Menoch. *conſ.* 537. *num.* 29. quos refert, & ſequitur Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 4. *tit.* 16. *n.* 36. Nam Poderij appellatione veniunt omnia prædia ſub eo contenta. Natta *conſ.* 440. *num.* 4. Duran. *Rota deciſ.* 344. *num.* 2. vbi allegat deciſionem *in Romana fideicommiſſi de Gratianis* 27. *Martij* 1638. *coram bonæ memoriæ Card. Virili.* Et quòd Poderium ſit nomen generalis tam poſſeſſionis, quàm agri, dicit Rota apud Paul de Rubeis *deciſ.* 164. *num.* 10. *tom.* 2. *diuerſ.* aliàs *p.* 6. *recent.*

2 PODARII cum pertinentiis appellatione veniunt boues aratorij, vt probat text. *in l. ſi cui fundum & inſtrumentum, & in l. inſtrumenta,* ibi, *præterea boues domiti, ff. de fundo inſtr.* Angel. *in l. item ſi fundi, §. fin. ff. de vſufructu*, Cæpol. *de ſeruit. vrban. præd. cap.* 4. *incip. Circa quam, verſ. item legato vſufructu,* quos refert Card. Tuſch. *d. tom.* 6. *lit. P, concl.* 323. *n.* 54. *& d. concl.* 374. *n.* 3.

3 PODERE non eſt nomen iuris, ſed nomen quod pendet ab vſu communi loquendi, Alexand. *conſ.* 204. *Perſpectu, n.* 6. *verſ. iſtud vocabulum, lib.* 6. & tantum importat, quantum fundus, Caſtrenſ. *conſ.* 149. *Clarum eſt, in princ. verſ. ſed hic vſusfructus, lib.* 1. in Romandiola verò, & Lombardia loco poderij dicunt vnam poſſeſſionem pro multitudine agrorum, Alexand. *conſ.* 63. *num.* 7. *lib.* 6. Card. Tuſch. *d. lit. P, concl.* 374. *n.* 7.

Appell. CCIV.

Pœna.

POENÆ capitalis appellatione in pœnalibus venit mitior pœna capitalis, quatenus ſtare poſſit ſenſus ita Anton. Trigo *ſing.* 16. *num.* 5. quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 8. *lit. V, concl.* 101. *n.* 14. vbi *num.* 25. poſt Bald. *conſ.* 250. *In quæſtione, n.* 11. *lib.* 1. *& conſ.* 382. *n.* 16. *lib.* 5. declarat, niſi eſſemus in atrocioribus.

Appell. CCV.

Populus.

1 *Populi appellatione continentur omnes nobiles, & plebeij.*
2 *Clerici in fauorabilibus veniunt populi appellatione, ſecus in odioſis.*
3 *Clerici ſunt pars Reipubl. & de diſtrictu ſæcularium in fauorabilibus.*
4 *Populi appellatione in interdicto veniunt ſinguli de eo.*
5 *Clerus non venit appellatione populi in interdicto.*

POPVLI appellatione continentur omnes nobi- 1 les & plebij, & ſic vniuerſi ciues, connumeratis etiam Patriciis & Senatoribus, *l. plebiſcitum, verſ. nam,* vbi gloſſ. Angel. *num.* 1. & Nicaſ. *num.* 2. *Inſtit. de iure naturali, gentium, & ciuili,* Rebuff. *ad l. plebs* 238. *ff. de verb. ſignif. pag.* 747.

POPVLI appellatione veniunt clerici in fa- 2 uorabilibus, ſecus in odioſis, vt per Abb. *in proœm. Decretal. numer.* 19. *& in cap.* 1. *numer.* 2. *de præbend.* Alexand. *in l. in prouinciali, §. ſi in publico, ff. de noui operis nunciat. num.* 12. Barbat. *conſil.* 1. *num.* 65. *verſ. & adduco, lib.* 3. Alberic. *in tract. ſtatutorum, part.* 2. *quæſt.* 2. *col.* 3. *verſ. quod plura,* Grammat. *deciſ.* 100. *num.* 18. Marc. Anton. Cucb. *lib.* 3. *inſtit. maior. tit. de priuileg. clericor. num.* 65. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *de diſciplina clericali, §.* 2. *num.* 12. Sunt 3 enim pars Reipubl. & de diſtrictu ſæcularium in fauorabilibus, *cap. dilecti,* vbi Abb. *not.* 2. *de foro compet.* Felin. *in cap. Rodulphus, num.* 18. *de reſcript. & in cap. Eccleſia S. Mariæ, num.* 74. *de conſtitut* Cephal. *conſ.* 54. *n* 11. *& ſeq. vol.* 1. licèt non habeant vocem in conciliis populi, Innoc. *in cap. dilecta, propè fin. de exceſſib. Prælat.* Abb. *in cap. non minùs, n.* 14. *de immunit. Eccleſ.*

POPVLI appellatione in interdicto veniunt 4 ſinguli de eo, ita vt ipſi, nec ibi, nec alibi diuinis intereſſe poſſint; alij verò extranei, nec extra, nec ibi prohibiti cenſeantur, *cap. ſi ſententia, de ſentent. excommunicat. lib.* 6. Calderin. *de interdicto, part.* 1. *à num.* 32. Couar. *in cap. alma mater, part.* 2. *§.* 1. *à num.* 6. Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *cap.* 41. *in princip. lit. C,* Vgolin. *de cenſur. tab.* 5. *cap.* 10. *§.* 3. Soar. *in tract. diſp.* 32. *ſect.* 2. *à num.* 13. notantes interdicto populo interdictos cenſeri non ſolùm eos, qui de eo fuerint tempore, quo interdictum fertur, ſed etiam eos, qui de eo poſteà eſſe cœperint, id enim

eſt-

eſt populus, quamuis omnes perſonæ de eo fuerint mutatæ, iuxta doctrinam Iuriſconſult. *in l. proponebatur, ff. de iudic. & in l. ſi grege, ff. de legat.* cum aliis de quibus in notabili quæſtione, Duen. *reg. 118. limit. 3.*

5 POPVLI appellatione in directo non venit clerus, quia in generali populi interdicto clerici non comprehenduntur, quemadmodum interdicto clero non intelligitur populus interdictus, id eſt, laici, vt probat text. *in d. cap. ſi ſententia, in princ.* vbi notant Doctores communiter, & docent Cou. *d. §. 1. n. 7.* latè Vgolin. *d. c. 20. §. 5.* Soar. *d. ſect. 1. n. 14.* Auila *de cenſur. p. 5. diſp. 1. dub. 4. concl. 6.* Bonacin. *in ſimili tract. diſp. 5. puncto 1. n. 12.* Cuius rei rationem meam eſſe inquiunt, quia diuerſa ſunt populus & clerus, *cap. duo ſunt 12. q. 1.* cum multis adductis per Læl. Zech *de Repub. Eccleſiaſt. lib. 1. n. 3.* Petr. Greg. *ſyntagm. iuris, lib. 15. cap. 5. n. 3.* ac ſubinde per particulam, &, quæ non niſi inter diuerſa ponitur, iuxta notata *dict. 93. n. 25.* ponuntur in iure noſtro paſſim populus, & clerus, *cap. ex parte, il. 3. de priuileg. cap. 1. de prabend.* cum multis ſimilibus, quæ ibi cumulat Dec. *num. 1.*

APPELL. CCVI.

Poëta.

POETÆ appellatione apud Græcos Homerus, & apud Latinos Virgilius venit, *§. ſed ius quidem* & ibi gloſſ. *in verb. Virgilius, Inſtit. de iure naturali*, Nau. *de ſpoliis clericor. §. 2. num. 1. in fine*, Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap. 17. n. 10.*

APPELL. CCVII.

poſteritas:

1 *Poſſeſſionis appellatione vbi ſimpliciter profertur, venit vera, & propria poſſeſſio, prout importat ius detinendi, ſeu inſiſtendi rei.*

2 *Declaratur* gloſſ. verb. ſtipuletur, in l. ſtipulatio iſta, §. hæc quoque, ff. de verb. ſignif. & & n. 3.

4 *Poſſeſſio vbi adiicitur nomen proprium, aut poſſeſſiuum, de corporibus ipſarum rerum, ſeu prædiis eſt intelligenda.*

5 *Poſſeſſionis appellatione non venit domus.*

1 POSSESSIONIS appellatione vbi ſimpliciter profertur, venit vera & propria poſſeſſio, prout importat detinendi, ſeu inſiſtendi rei, ſi materia ſubiecta, vel mens proferentis non refragetur; probatur, quia verba in dubio ſemper in principaliori ſignificatu ſunt accipienda, *l. 1. §. qui in perpetuum, ff. ſi ager vectig. cap. pen. de ſent. excom.* cum ſimilibus, de quibus Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib. 5. tit. 1. num. 6.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 39. à num. 8.* ſed principale poſſeſſionis ſignificatum, & per prius, vt Logici loquuntur, eſt hoc pro detentatione nomine proprio, ſeu iure inſiſtendi rei opinione domini, vt colligitur ex *l. ſi quis ante 10. §. 1. ff. de acquir. poſſeſſ. & l. quod ſeruus 24. ff. eod. & l. ſtipulatio iſta §. hac quoque, ff. de verb. obligat. l. 1. §. quæſitum, ff. quorum legat. l. cum legati 12. ff. ex quibus cauſis in poſſeſſ. eatur*, in quibus iuribus verbum, *poſſidere*, ad ſolam refertur veram propriam poſſeſſionem, at verò in poſſeſſione eſſe detentationem ſimplicem, quia iſta poſtulat qualitas perſonæ, quæ vere poſſidere non poteſt, vt ſunt ſerui, de quibus in illis iuribus, vel coloni, qui ratione cauſæ & tituli, quo rem detinent, profitentur ſe alieno nomine poſſidere, explicant differentiam Anton. Gom. *l. 45. Tauri à num. 6.* Cardin. Tuſch. *pract. conc. tom. 6. lit. P, conc. 404.* Valaſc. *de partitionib. cap. 4. num. 11.*

2 Non obſtat doctrina gloſſ. *verb. ſtipuletur. in l. ſtipulatio iſta, §. hac quoque, ff. de verb. obligat.* docentia quòd ſi teſtes deponant ſimpliciter aliquam poſſidere, intelligitur de poſſeſſione facti, & ita de inſiſtentia ſimplici, ſeu nuda detentatione eámque ſequuntur Bart. & alij communiter, teſte Alexand. *ibi, num. 2.* Abb. *in c. cùm ad Sedem, num. 21. de reſtit. ſpoliat.* Felin. *in c. cùm cauſam num. 3. verſ. ſecunda tempora, de teſtib.* Anton. Gom. *l. 45. Tauri, num. 193.*

3 Reſpondetur enim doctrinam gloſſ. procedere propter materiam ſubiectam, quia ſcilicet teſtes deponere non poſſunt, niſi de illis, quæ corporeo ſenſu percipiunt, iuxta ea quæ tradunt Maſcard. *de probat. concluſ. 1375. à num. 3.* Fulu. Pacian. *in ſimili tract. lib. 1. c. 40. à num. 15.* Farin. *in praxi crim. p. 2. quæſt. 60. à num. 9. à num. 93.* cùm ergo in hac materia ſola illa corporalis detentatio oculis cerni & ſenſu corporeo percipi poſſit, meritò teſtes ſimpliciter aſſerentes Titium poſſidere, de hac corporali detentatione deponere cenſendi ſunt: negandum tamen non eſt ex hac corporali detentatione iuris cenſura inſurgere præſumptionem quòd is, qui incumbit, & inſiſtit rei, & fructus percipit, verè & propriè, & cogitatione domini poſſidet, vt docent Bart. Abb & Anton. Gom. *locis proximè citatis*, Cou. *in reg. poſſeſſ. part. 2. §. 1. num. 4. ad finem*, Maſcard. *conc. 1016. à princ.* & præcipuè *à n. 13.* Card. Tuſch. *d. lit. P, conc. 415.*

4 Licèt poſſeſſio quando ſimpliciter profertur, de vera & propria debeat intelligi, vt dixi, atque ita de iure inſiſtenti rei, ſi tamen adiicitur nomen proprium, veluti poſſeſſio Antonij, aut pronomen poſſeſſiuum meum, tuum, ſuum, de corporibus ipſarum rerum, ſeu prædiis eſt intelligenda, ita enim vſus hanc acceptationem interpretatur, docẽte Bart. *in l. vxorem 41. §. legauerat, ff. de legat. 3.* & eſt communis ex Cardin. Mantic. *de tacitis & ambiguis conuent. lib. 3. tit. 31. num. 23.* & deducitur ex *l. 2. C. de ſeruitut. & aqua*, ibi, *poſſeſſionem Martialis, cap. vt ſuper, §. poſſeſſiones*, ibi, *Eccleſia tua de rebus Eccleſ. non alien.* Rebuff. *in l. interdum 78. ff. de verb. ſignif. verb. poſſeſſionis, verſ. aduertendum eſt poſſeſſionem, &c.* Dec. *in l. 1. in princip. num. mihi 13.* aliàs *41. ff. de acquir. poſſeſſ.*

5 POSSESSIONIS appellatione non venit domus, vt probare videtur text. *in l. fin. C. locati.* ibi, *poſſeſſiones*, vel *domos*, ponderando illam particulam, *vel*, quæ denotat diuerſitatem, vt dixi *in tract. de dictionib. dict. Vel*, ita Rebuff. *ad l. 79. verſ. quod verò, ff. de verb. ſignif. pag. 364.*

APPELL. CCXVIII.

Poſteritas.

1 *Deſcendentes veniunt poſteritatis appellatione.*

2 *Poſteri*

2 *Poſteritatis nomen ſignificat deſcendentiam, & procreationem.*

3 *Deſcendentes ex fœminis continentur poſteritatis appellatione.*

4 *Feudum poſteritati conceſſum reſtringitur ad maſculos per virilem ſexum deſcendentes.*

1 2 POSTERITATIS appellatione veniunt deſcendentes, Menoch. *conſ.* 40. *num.* 28. quia poſteritatis nomen ſignificat deſcendentiam & procreationem, idem Menoch. *conſ.* 390. *num.* 14. & veniunt etiam deſcendentes ex fœminis, ſicuti veniunt poſterorum nomine, ita ſcribunt Dec. *in l.* 2. *num.* 62. *verſ. tertiò reperto, ff. de regulis iuris*, Ruin. *conſ.* 58. *num.* 4. *lib.* 5. Alba. *conſ.* 85. *num* 8. Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſſ.* 9. *num.* 204. & 239. Ruſtic. *in l. cùm anus, ff. de condit. & demonſtrat. lib.* 2 *cap.* 5. *num.* 3. & *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 11. & *ſeq.* quos refert, & ſequitur Fuſar. *in tract. de ſubſtitut. quaſt.* 330. *num.* 11.

3 Quamvis contrarium, imò vocata poſteritate ſolùm maſculos venire, licèt non ita poſteris vocatis, ſentiat Alexand. *conſil.* 160. *num.* 4. *lib.* 5. Anchar. *conſ.* 319. *num.* 3. vbi ponit exemplum in donatione Reginæ Petronillæ Alphonſo eius filio, & omni eius poſteritati. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 250. *n.* 7. & *tom.* 6. *lit. P, concl.* 891. *num.* 5. *cum ſeqq.*

4 Ratione verò ſubiectæ materiæ feudum poſteritati conceſſum, reſtringitur ad maſculos per virilem ſexum deſcendentes, licèt propria ſignificatio ad vtrumque ſexum referatur, ita Anton de Butr. *conſ.* 9. *Viſo puncto, num.* 1. Curt. iun. *de feudis, part.* 3. *princ. num.* 10. *in fine*, quos refert, & ſequitur Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. convent. lib.* 13. *tit.* 17. *num.* 13.

APPELL. CCIX.

Poſteri.

1 *Deſcendentes propriè veniunt appellatione Poſterorum, & ita omnes in infinitum, & in perpetuum.*

2 *Poſthumi àn & quando Poſterorum appellatione veniunt, oſtenditur.*

3 *Fœmina & deſcendentes ab eis veniunt Poſterorum appellatione.*

Fœmina non continentur Poſterorum appellatione.

4 *Si communis vſus loquendi eſſet contrarium, quod ſoli deſcendentes maſculi comprehenderentur,*

5 *Vbi adeſt ſtatutum fœminas excludens ob maſculos,*

6 *In priuilegiis,*

7 *In immunitate conceſſa Titio, & Poſteris,*

8 *& in feudis.*

1 POSTERORVM appellatione propriè veniunt deſcendentes, *l. vocatio, ff. de munerib. & honor. l. quod his verbis, in fine, ff. de legat.* 3. *l.* 1. & *l.* 4. *ff. de iure immun.* gloſſ. *verb. ignorare, in cap. ſtatutum, de heret. lib.* 6. Ruin. *conſil.* 117. *num.* 18. *lib.* 5. Socin. ſen. *conſil.* 51. *num.* 3. *lib.* 4. Socin. iun. *conſ.* 80. *num.* 4. *lib.* 2. Gozadin. *conſ.* 20. *num.* 8. Cephal. *conſil.* 372. *num.* 12. & *conſil.* 606. *num.* 18. Sim. de Prætis *de interpret. vltim voluntat. fol.* 292. *num.* 61. Menoch. *conſ.* 40. *num.* 18. & *conſ.* 331. *num.* 15. & *conſ.* 941. *num.* 12. Peregr. *de fideicom. art.* 25. *num.* 13. & 37. Ruſtic. *in l. cùm anus, ff. de condit. & demonſtrat. lib.* 6. *cap.* 9. quos refert Fuſar. *in tract. de ſubſtitut. quæ.* 139. *num.* 1. Et ita omnes in infinitum, vel in perpetuum, *l. immunitates, ff. de iure immun. l. Iuriſconſultus, §. parentes, ff. de gradib.* Natt. *conſ.* 64. *num.* 8. Cephal. *conſ.* 371. *num.* 12. *cum ſeqq.* Menoch. *conſ.* 895. *num.* 10. & *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 89. *num.* 10. Ruſtic. *d. cap.* 9. *num.* 1. Fuſar. *d. q.* 330. *num.* 2. vbi *num.* 3. ſubdit quòd ſi teſtator vocaſſet omnes poſteros, cenſerentur vocaſſe & tranſuerſales, ob vim dictionis vniuerſalis, per ea quæ ſcribit Peregr. *d. art.* 11. *num.* 23. *in fine*. Si verò ſciebat hoc nomen non poſſe verificari in deſcendentibus, dici tunc vocaſſe agnatos tranſuerſales, conſuluit Cephal. *d. conſ.* 606. *num.* 16. & *ſeq.* Illud aduertere oportet 2
quòd appellatione poſterorum, vel deſcendentium veniunt omnes in infinitum, quamvis nati poſt mortem teſtatoris, vt per Socin. ſen. *in l. cognatis, num.* 10. *in fine, ff. de rebus dub.* Cephal. *conſ.* 318. *n.* 24. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 91. *in fine*, & *conſ.* 1. *num.* 184. Petra *de fideicom. quaſt.* 11. *num.* 85. & maximè quando diſpoſitio in tempus futurum collata eſt, vt intelligit Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 8. *tit.* 11. *num.* 4. & videtur ſentire Sim. de Prætis *de interpr. vltim. volunt. fol.* 515. *num.* 108. Et quod ex gemina ſignificatione appellatione poſterorum poſthumi veniant, per *l.* 1 *ff. de iure immun.* reſoluit Rebuff. *ad l. nomen* 1614. *in princ. verſ. notandum, in fine, ff. de verb. ſignif. pag.* 560.

POSTERORVM appellatione veniunt etiam 3
fœminæ & deſcendentes ab eis, *d. l. Iuriſconſultus, §. parentes, d. l. quod his verbis, l. cognoſcere, §. fin. ff. de verb. ſignif. l.* 1. *C. de impenſ. lucrat. deſcript. lib.* 10. *cap.* 1. §. *contra natos, de ſchiſmat. in* 6. Butr. *conſ.* 9. *in princ.* & *ibi* Caballin. *in apoſtil. verb. poſteritatis*, Tiraq. *de retractu lig.* § *gloſſ.* 9. *num.* 205. 238. & 242. Dec. *conſ.* 169. *num.* 2. & *conſ.* 557. *num.* 26. Apoſtil. ad Bart. *in l.* 1. *n.* 1. *C. de iure immun.* Ruin. *conſ.* 117. *num.* 18. *lib.* 2. Beroi. *conſ.* 120. *num.* 11. *lib.* 2. Cephal. *conſ.* 372. *num.* 12. *lib.* 3. Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol.* 292. *num.* 67. & *fol.* 337. *n.* 10 Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 41. Decian. *conſ.* 7. *num.* 3. *cum ſeqq. lib.* 5. Menoch. *d. lib.* 4. *præſumpt.* 84. *num.* 19. & *conſ.* 331. *num.* 15. & *conſ.* 1011. *num.* 15. Craſſ. *in* §. *fideicommiſſum, q.* 15. *num.* 5. Peregr. *de fideicom. art.* 22. *num.* 37. Ruſtic. *in d. l. cùm anus, lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 2. & 14. & *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 1. *cum ſeqq.* Surd. *conſil.* 140. *num.* 27. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 6. *lit. P, concluſ.* 455. *num.* 1.

Limita primò vt non procedat ſi communis vſus 4
loquendi eſſet contrarius, quod ſolos deſcendentes maſculos comprehenderet, prout ſi extat ſtatutum excluſiuum fœminarum propter maſculos, Ruin. *conſil.* 141. *ante num.* 5. *lib.* 2. Cephal. *conſ.* 134. *num.* 15. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 1076. *num.* 6. Ruſtic. *in d. l. cùm anus, lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 3. Decian. *conſ.* 1. *num.* 396. & 391. *lib.* 1. Vel quando eſſemus in prohibitione alienationis facta, quia vult bona remanere apud poſteros. nam hoc caſu ex linea fœmina deſcendentes non dicerentur vocati ad fideicommiſſum in caſu alienationis, ita Anton. de Butr. *d. conſ.* 9. *in princip. verſ. in contrarium.* vbi loquitur in fideicommiſſo in quo inſtituit teſtator maſculos, & prohibuit alienari, quia vult quòd hæreditas ſua ad poſteros, & ſucceſſores deueniat, & dicit quòd ſi illa verba coniunctim accipiantur, poſteros & ſucceſſores, res eſt clariſſima refert Card. Tuſch. *d. lit. P, concluſ.* 455. *num.* 2. & tenet Ruſtic. *d. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 4.

Limita

5 Limita ſecundò vbi adeſt ſtatutum fœminas excludens ob maſculos, quia tunc poſterorum appellatione non veniunt fœminæ, Menoch. *conſ.* 1076. *n.* 6. Ruſtic. *d. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 13.

6 Limita tertiò in priuilegiis, quia maſculi ſolùm continentur, Butr. *d. conſil.* 9. *in princ.* Card. Tuſch. *d. lit. P, concl.* 455. *num.* 1. Ruſtic. *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 10. vbi *num. ſeq.* ſublimitat ſi à fœmina priuilegium concedatur.

7 Limita quartò in immunitate conceſſa Titio, & poſteris, quia ſoli deſcendentes maſculi comprehenduntur, *l.* 1. *§.* 1. *ff. de iure immun.* gloſſ. *verb. maſculinum, in c. vbicunque, de pœnis*, Butr. *d. conſ.* 9. *in princ.* vbi Apoſt. Caballin. dicit quòd iſtud eſt, quia immunitas eſt contra publicam vtilitatem, ideo reſtringitur, Surd. *conſil.* 140. *num.* 8. Card. Tuſch *d. lit. P, concl.* 455. *n.* 4. Hippol Riminald. *conſ.* 25. *n.* 40. vbi tamen fatetur contineri nepotes ex filia in alia materia fauor b l.

Limita quintò in feudis, quia fœminæ in illis non continentur appellatione poſterorum, Menoch. *conſ.* 443. *n.* 65. Ruſtic. *d. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 7.

Appell. CCX.

Poſthumus.

1 Posthvmi appellatione non ſolùm venit is, qui eſt natus poſt mortem patris, ſed etiam qui poſt teſtamentum, ante tamen eius mortem, *l. placet, ff. de liberis, & poſthum.* vbi Iaſ. *n.* 5. *l. filius à patre, §.* 1 *ff. eod. tit. l.* 3. *ff. de iniuſto rupto*, latè Rebuff. *ad l. nomen* 164. *in princip ff. de verb. ſignif. pag.* 566. Surd. *conſ.* 55. *n.* 1. *in ſeq. & num.* 15. *&* 22. limitat Fuſar. *de ſubſtitut. q.* 3 8. *n.* 14.

2 Posthvmi appellatione non venit iam natus, Menoch. *con.* 06. *n.* 55. Si verò poſthumum quis ita inſtituat, ſi me viuo naſcetur, non intelligitur inſtitutus poſthumus, qui mortuo teſtatore natus ſit, Menoch. *conſil.* 171. *n.* 16. *& conſil.* 326. *num.* 7. 12. *&* 13.

Appell. CCXI.

potus.

1 Potvs appellatione continetur vinum, ceruiſia, & alia potionis genera, Rebuff. *in l. victus verb. in princip. ff. de verbor. ſignific.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 157. *n.* 17. *verſ. potus*, vbi etiam per *l.* 3. *ff. de penu leg.* cum eodem Rebuffo annotauit ſub hoc nomine potus vaſa, quibus vtimur, contineri.

2 Potvs appellatione venit aqua in illis locis, in quibus emitur, vt Venetiis, vt teſtantur Rimin. iun. *conſ.* 112. *n.* 15. Roland. *conſ.* 21. *n.* 7. *lib.* 2. Menoch. *d. lib.* 4. *præſ.* 157. *n.* 25. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 1. *lit. A, concl.* 282. *n.* 10.

Appell. CCXII.

Pratum.

Prats appellatione non venit terra ſterilis & inculta, quia dicitur pratum locus in quo ad fructum percipiendum, dumtaxat falce opus eſt, ex eo dictum quod paratum ſit ad fructuum capiendum, ita *l. pratum, ff. de verb. ſignifi.* vbi latè Rebuff. *à pag.* 192. & quod pratum dicatur locus paratus ad vtilitatem redditam in ſingulos annos domino, poſt Rimin. ſen. *conſ.* 100. *n.* 41. Rimin. iun. *conſ.* 142. *n.* 13. Bertrand. *conſ.* 155. *n.* 1. tradit Burſat. *conſ.* 330. *n.* 86. vbi *n.* 135. ſubdit prata dici etiam terras arabiles, non incultas, ſeu ſteriles, addi que ſyluas non iudicari incultas, cùm quandoque fructus maiores afferant quàm terræ arabiles, ſecundùm Ruin. *conſ.* 157 *n.* 55. *col.* 5.

Appell. CCXIII.

Prædeceſſores.

Prædecessorvm appellatione venit etiam prædeceſſor per multos annos mediatos, vt colligitur ex proœmio Sexti, *verſ. ſanè*, vbi notat Franc. ex quo inter Gregorium, & Bonifacium VIII. de quo ibi legitur, multi fuerunt Romani Pontifices.

Appell. CCXIV.

Prædij.

Prædii appellatione etiam pars continetur, *l. dotale* 13. *in princip. ff. de fundo dotali, l. plane* 34. *§. fin. & ibi* gloſſ. *in verb. certè, ff. de legat.* 1. *l. communi diuidundo, §.* 1. *ff. commun. diuid.* Rebuff. *ad l. appellatione rei* 72. *ſta im in princip. ff. de verb. ſignif. pag.* 350. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *c.* 460. *n.* 13. vbi *n.* 11. poſt Rebuff *in l. quæſtio* 115. *col.* 4. *poſt med. verſ. prædium, ff. de verb. ſignif.* ſubdit quòd prædium eſt nomen generale ad agrum & poſſeſſionem, quia ſiue quis per vſum, id eſt, poſſeſſionem, ſiue per proprietatem rem acquiſierit, rectè prædium ſuum dicere poterit; & quod ſit nomen generale, & magis continens quàm fundus, notat Iaſ. *in l. ſi pro fundo, num.* 3. *C. de tranſact.* & Carpan. *in ſtat. Mediolanen. ad cap.* 433. *num.* 9. *tom.* 1. Et quod trahat ad ſe nemora, & paſcua ſua, dicit Menoch. *conſ.* 26. *n.* 38. *Et an ripam fluminis*, vide latè Rot. *deciſ.* 308. *per totam*, apud Farin. *p.* 2. *recent.*

Appell. CCXV.

Prælatus.

1 *Prælatorum appellatione veniunt ne dum Epiſcopi, & alij ſuperiores, ſed etiam alij Prælati inferiores.*
2 *Abbates continentur appellatione Prælatorum.*
3 *Abbates commendatarij maximè perpetui, continentur appellatione Prælatorum.*
4 *Prælatus immediatus venit appellatione Prælati, vbi limitatur.*
5 *Tranſlatio monachi profeſſi ad ſtrictiorem Religionem quæ fit de licentia ſui Prælati, intelligitur de Prælato immediato.*
6 *Prælatorum appellatione minùs propriè veniunt illi,* qui

qui in Eccleſia ſine iuriſdictione prærogatiuam, & honorificum gradum habent.

7 *Rectores in Eccleſiis curam animarum habentes, latè & amplè appellantur Prælati, licèt impropriè.*

8 *Capitulum non venit appellatione Prælati.*

1 PRÆLATORVM appellatione propriè veniunt ne dum Epiſcopi, & alij ſuperiores, ſed etiam alij Prælati inferiores ordinariam iuriſdictionem habentes, *cap. Romana, §. ab archidiaconis, de appellat. in 6. cap. 1. §. nec etiam ſuffraganeorum, de fore compet. eod. lib. cap. 1. § porrò*, ibi, *Epiſcopus autem, & aliis, &c. de ſtatu Regul.* Barthol. Perett. *in commem. ad extrauag. ambitioſa, de rebus Eccleſ. non alienand.* ſuper verba, *Inferiores verè Prælati, n. 16. cum ſeqq. pag. mihi* 253. Franc. *in cap. fin. not. 1. ne cleric. vel monachi, & in c. 1. notab. .. de cleric. ægrot. lib. 6.* Pute *deciſ.* 238. *n. 3 lib. 3. in correctis*, Azor. *inſtit. moral p. 1. lib. 3. c. 15. q. vnic.*, Rebuff. *in tract. de pac. ſitu poſſeſſ. n.* 64. Ego ipſe *in collect. ad cap. decernimus, n. 3. de iudic.* In præiudicialibus autem Papam non venire ſub appellatione Prælati, cenſuit Rota coram Duran. *deciſ.* 406. *num.* 7.

2 PRÆLATORVM appellatione Abbates continentur, ita Abb per text. *ibi in d. cap. decernimus, n. 2.* vbi Dec. *n.* 8. & Rip. *n.* 30. *de iudic.* Butr. *in cap. 1. n. 7. de ætate & qualit.* Lap. *alleg* 84. *num.* 11. idem Dec. *in cap. edoceri, num. 4. de reſcript. & in cap. quia nos, n. 7. de appellat.* Vitalin. *in Clem. 1. num. 3. de ſuppl. neglig. Prælat.* Iſidor. Moſcon. *de Maieſtate militantis Eccleſiæ, lit. 1. p. 1 cap. 9. col. 2. lit. C. pag.* 152. Azor. *d. q. vnic.* Suar *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 1. cap. 2. n. 2.* Aſcan. Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1. diſp. 1. q. 3 n. 1. cum ſeqq.* Valenzuela *conſ. 74. n. 63.*

3 PRÆLATORVM appellatione veniunt Abbates commendatarij maximè perpetui, vt per Barbat. *conſ. 1. num. 8 & 25. lib. 2.* Ludouic. Gom. *in reg. de triennali, quæſt. 1. n. 17. cum ſeq.* Bertazol. Perett. *vbi ſuprà, n. 19* Fuſc. *de viſitat. lib. 2. cap. 9. de commend. num 5.* Rebuff *conſ. 77. num. 1* Rot. *deciſ. 346. n. 2 lib. 3. part. 1. diuerſ.* Gonzal. *ad Reg. 8. Cancell. gloſſ. 1. §. 8. n. 27.* præcipuè ſi verſentur in oratione vniuerſali, vt ponderat Dec. *in d. cap. decernimus, n. 8. in 2. not. b.* & cenſuit Rot. *in Romana Prælat. 8. Aprilis* 1622. *coram bonæ mem. Buratto.* Et demum quòd appellatione Prælatorum veniant Prælati clauſtrales, per gloſſ. *verb. non habentur, in Clem. dudum, verſ. ſtatuimus etiam & ordinamus, de ſepult.* reſolut Farin. *in praxi crimin. p. 1. quæſt. 60 n.* 546.

4 PRÆLATI appellatione venit Prælatus immediatus, vnde ſi debeat dari licentia ſtudendi alicui monacho à ſuo Prælato, intelligitur de Abbate, vel alio immediato Prælato, *cap. 2. ne clerici, vel monach. lib. 6.* Feder. de Senis *conſ. 145. n. 6. verſ. Vnde ſi etiam*; ſic etiam Religioſi, qui volunt habere licentiam pro libris, veſtibus, & aliis ſibi ex neceſſitate permiſſis à ſuo Prælato, debent illam habere ab immediato Prælato ſuo, non à Prouinciali, vel Generali Calderin. *conſ.* 388. aliàs 1. *de Regular.* vbi reſtringit, niſi conſtitutio, vel conſuetudo aliter dictaret, vel niſi talis Religioſus licentiam volens, profeſſionem feciſſet in manibus Generalis, vel Prouincialis, quia tunc licentiam Prælati intelligitur de generali, ſeu Prouinciali recipiente profeſſionem, refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 6. lit. P, concluſ. 494. num. 1. cum ſeqq.*

5 Vnde quoque tranſlatio Monachi profeſſi ad ſtrictiorem Religionem, quæ fit de licentia ſui Prælati, intelligitur de Prælato immediato, videlicet Abbate monaſterij, vel Priore, non autem de Generali, & immediato, Lap. *alleg. 62. num. 4. & alleg. 131. num. 2. in fine, verſ. item licentia petita*, Et Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom. 1 quæſt. 31. art. 5. concl. 1.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 7. num. 59. cum ſeqq.* Cardin. Tuſch. *d. lit. P, concl. 494. num. 6.* Ego ipſe *in collect. ad cap. licèt 18. n. 20. de Regularib.* Fr. Barthol de Vecchis *in praxi Nouitiorum, diſp. 15. dub. 2. n 13.*

PRÆLATORVM appellatione minus propriè, 6
& latè ſumpto vocabulo veniunt illi, qui in Eccleſia ſine iuriſdictione prærogatiuam, & honorificum gradum habent, vt Plebani, Decani, Archipreſbyteri, & ſimiles, *cap 1. de ætate, & qualit. cap. Romana, §. nec etiam, de foro compet. lib 6.* gloſſ. *verb. Prælatum, in Clem. 1. de elect.* Barthol. Perett. *vbi ſuprà, n. 20.* Abb. *in d. cap. decernimus, num. 6.* Item licèt latè & amplè 7
Rectores in Eccleſiis curam animarum habentes Prælati appellentur, vt colligitur ex *cap. tua, de clerice ægrot.* vbi Abb. *not. 2. cap. cum ab Eccleſiarum, de offic. Ordin.* tamen non propriè tales dicuntur, quia *in Clem. dudum, §. in Eccleſiis, de ſepult.* Rector & Prælatos ſeparatim ponuntur, vt tangit ibi gloſſ. *verb. Prælatis*, & docet Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 3. c. 25. quæſt. vnica.*

PRÆLATI appellatione non venit Capitulum, 8
vt ex *tit. de his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli*, colligunt. Butr. *in cap. graue, not. 4. de præbend.* Natt. *conſ. 42. n. 4.*

APPELL. CCXVI.

Præiudicium.

PRÆIVDICII appellatione venit locrum ceſſans, gloſſ. *verb. præiudicium*, vbi Abb. *in cap. cum olim, de conſuetud.* Beroi. *conſ. 144. n. 22. & ſeq. vol. 3.* Surd. *conſ. 321. n. 8.*

APPELL. CCXVII.

Presbyter.

PRESBYTERI appellatione, licèt propriè veniant, qui habent Ordinem ſacerdotalem, Barbat. *conſ. 33. n. 9. lib. 2.* Deci. *conſ. 22. n. 5.* Monet. *de commut. vlt. vol. cap. 10. n. 55.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. cap. 1. num. 56.* Rot. *deciſ. 216. num. 2. p. 2. recent. & deciſ. 14. num. 7.* apud Paul. de Rubeis *tom. 1. diuerſ. alleg. p. 7. recent.* tamen hoc nomen poteſt etiam ſimplici clerico conuenire, vt colligitur ex *cap. veſtra, in 1. princip. cum fine, de cohabit. cleric. & mul.* iunctis traditis per Barbat. *conſ. 33. num. 2. dub. 1. lib. 2.* Roch. *de iure patron. verb. honorificum, quæſt. 4. n. 16.* Lambertin. *in ſimili tract. lib. 1. p. 1. q. 7. art. 17. n. 8.* Pariſ. *conſ. 50. num. 12. & ſeq. lib. 4.* & ita videtur eſſe vulgaris loquendi conſuetudo, vt obſeruant Mantic *deciſ. 129. num. 2. & 3.* Gonzal *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. num. 86.* Rot. *in Recanaten. beneficij 14. Martij* 1608 *coram Cardin. Lancellotto*, impreſſa per Farin. *deciſ. 216 num. 1. part. 2. recent.* latè Rota *deciſ. 14. à princ. & deciſ. 59. num. 33. cum ſeqq. eod. tom. 1. diuerſ* vbi *num.* 25. ſubdit quòd ſacerdotij appellatione quilibet Ordo Eccleſiaſticus intelligitur.

APPELL. CCXVIII.

Pretium.

1 PRETII appellatione propriè venit quicquid conſiſtit in pecunia numerata, *l. quod ſeruus, §. fin. & l. ſi res, ff. de in rem verſo, l. 1. ff. de extraord. criminib. l. 2. ff. de contrah. empt. § item pretium, Inſtit. eod. tit.* Rebuff. *ad l. pecuniæ appellatione 4. verſ. item appellatione pretij, ff. de verb. ſignif. 37.* ideò diſpoſitio odioſa loquens de pretio non habet locum, niſi pretium ſit in pecunia numerata, Bald. *conſ. 98. Bertonus de Coun, num. 1. verſ. in contrarium, lib. 2. & conſ. 385. num. 2. verſ. nam ſtatutum dicit, lib. 5.* quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 6. lit. P. concluſ. 485. num ...*

2 PRETII appellatione latè ſumpto vocabulo continetur quicquid pro re datur, licèt non conſiſtat in pecunia, Tiraquel. *de retractu lig. §. 1. gloſſ. 14. num. 41.*

APPELL. CCXIX.

Prioratus.

PRIORATVS conuentualis appellatione venit Eccleſia Collegiata Regularis, non autem ſecularis ex propria ſignificatione, vt per Gemin. *conſ. 131. num. 4. verſ. deinde dixit,* vbi declarat *in verſ. licèt quandoque,* quòd impropriè quandoque appellatione Conuentualium veniunt etiam ſeculares, refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 6. lit. P. concl. 706. n. 2. & 3.* vbi *n. 4.* poſt Bellam. *conſ. 18 n. 5. in fine,* ſubdit quòd etiam non ſit conuentualis, nomen Prioratus ſonat in dignitatem.

APPELL. CCXX.

Probatio.

PROBATIONIS appellatione, vbi lex facit mentionem, venit plena, niſi ſubiecta materia repugnet, ita Iaſ. *in l. qui accuſare, num fin. C. de edendo, per Clem. conſtitutionem,* & *ibi* gloſſ. *verb. fides, de elect.* appellatione verò legitimæ probationis, non venit probatio per iuramentum, ſed per teſtes, vel inſtrumenta vt probat gloſſ. *verb. legitimis, in cap. cùm de indebito, ff. de probation.* vbi idem notat apoſtil. ex Alex. *conſ. 116. Titulus talis, col. 2. vol. 2.* Probationis cuiuſcunque appellatione continetur idonea, ex gloſſ. *verb. probationibus, in l. & ſi inſtrumenta,* vbi Bart. notat *n. 2. ad ſtatuta,* & alia multa, *C. de fide inſtrum. & iure haſtæ fiſc.* & quòd appellatione probationis cuiuſlibet, vbi ſtatutum dicit, quòd ſufficiat quælibet probatio, veniat probatio ſufficiens & legitima, notat apoſtil. *ad Speculat. tit. de inſtrument. edit. ſub rub. de execut. teſtam. verſ. item ſi ſtatutum per gloſſ. notabilem, in l. 1* ibi. *quibuſcunque,* vbi Bald. hoc notat *n. 4. C. de fide inſtrum.*

APPELL. CCXXI.

Procurator.

PROCVRATORIS appellatione venit quilibet mandatarius, ſiue nuncius, Bald. *conſ. 151. N. procurator, num. 2. verſ. porrò nomen, lib. 3.* vbi ſi omni meliori modo, vt procurator egit, cenſetur egiſſe latiſſimè tanquam miniſter, & nuncius alterius, refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 6. lit. P. concluſ. 809. n. 1.* 1

PROCVRATORIS appellatione non venit procurator in rem ſuam, ita apoſtil. ad text. iuncta gloſſ. *in l. qui ſtipendia, C. de procurator.* & obſeruat Cardin. Tuſch. *d. lit. P. concl. 809. num. 6.* quòd procurator in rem ſuam latè dicitur procurator, ſed non propriè, ex quo procurator propriè in rebus alienis datur, & ideò in diſpoſitione ſtatuti de procuratore non continetur. 2

APPELL. CCXXII.

Progenies.

1 *Deſcendentes propriè vocaſſe dicitur teſtator, qui vocauit progeniem ad fideicommiſſum.*
2 *Tranſuerſales impropriè continentur appellatione progeniei.*
3 *Fœminæ etiam & deſcendentes ab eis, cenſentur vocata, progenie vocata, niſi vocans voluiſſet conſulere agnationi.*

PROGENIEI appellatione veniunt propriè deſcendentes, vt per Franc. *in cap. ſi pater, col. 55. verſ. quartò qui veniant, de teſtam. lib. 6.* Curt. iun. *conſ. 4. n. 40.* Laurent. de Pallat. *in tract. quod ſtantibus maſculis, n. 149.* Sim. de Prætis *de interpr. vltim. volunt. fol. 292. num. 60.* Peregrin. *de fideicom. art. 22. num. 23.* quos refert, & ſequitur Fuſar. *de ſubſtitut. q. 335. n. 1.* quibus addo Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 6. lit. P. concluſ. 891. n. 1,* ac proinde quòd comprehendantur nepotes, pronepotes, & deinceps, tradunt Socin iun. *conſ. 79. num. 35. lib. 3.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 159. num. 13.* Sed vſque ad quem gradum admittantur, poterit ab aliquibus in dubium reuocari, & ſolùm vſque ad decimum gradum admitti volunt, Dec. *conſ. 321.* & Cephal. *conſ. 137. n. 2.* 1

PROGENIEI appellatione impropriè tranſuerſales continentur, & maximè quando teſtator ſciebat non poſſe verificari in deſcendentibus, Roman. *in l. 1. C. ad Sillan.* Cor. *conſ. 234. n. 5. lib. 2.* quos refert Fuſar. *d. quæſt. 335. n. 2.* 2

PROGENIEI appellatione veniunt fœminæ, & deſcendentes ab eis, Rip. *in tit. de ſubſtit. reſp. 15. num. 1.* Alex. *conſ. 188. lib. 3.* Curt. iun. *conſ. 49. num. 5.* Craſſ. *in §. fideicommiſſum, quæſt. 15. n. 5.* Cephal. *conſ. 511. num. 26.* vbi ait fallere quando teſtator voluit conſulere agnationi, quia tunc fœmina non contineretur. Verum quòd de progenie non dicatur deſcendens ex fœminis, tenent Alex. *in addit. ad Bart. l. 1. §. perſonis, lit. A, verſ. quod de verbo progenie. ff. de iure immun.* Caſſad. *deciſ. vnic. num. 1. in fine, de iurepatron.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 16. num. 3* quos refert & ſequitur Rot. *deciſ. 635. n. 1. p. 2. recentior.* 3

Appell. CCXXIII.

Proles.

1 *Deſcendentes ſoli continentur prolis appellatione.*
2 *Proles patris poteſt etiam ſumi paſſiuè, vt intelligatur de genere & agnatione patris.*
3 *Proles paterna & materna poteſt conſiderari.*
4 *Tranſuerſales veniunt prolis appellatione, ſi teſtator vocaſſet omnes de prole, quando non extarent deſcendentes, vel quando teſtator ſciebat diſpoſitionem non poſſe verificari in deſcendentibus.*
5 *Prolem vocare dicitur illos vocare qui cenſerentur vocati vocatis liberis.*
6 *Maſculi & fœminæ veniunt prolis appellatione.*

1 PRolis appellatione (quod nomen æquè commune eſt, vt tradit Menoch. *conſ.* 904. *n.* 16.) ſolùm deſcendentes continentur, Bald. *conſ.* 311. *Teſtamento cauetur*, *lib.* 1. & *conſ.* 331. *In quæſtione*, *n.* 8. *verſ.* & *quod ſequitur*, *lib.* 3. vbi quòd iſte eſt verus ſenſus, quòd ſi dicatur ex prole patris, intelligitur de genitis ex patre, Alex. *conſ.* 388. *perſpectis*, *n.* 25. *lib.* 5. & *conſ.* 80. *Super eo*, *lib.* 1. refert Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 6. *lit. P. concl.* 907. *n.* 1.

2 Declara tamen, quia proles patris poteſt etiam ſumi paſſiuè, vt intelligatur de genere & agnatione patris, Bald. *d. conſ.* 331. *num.* 8. *verſ. item poteſt intelligi*, *lib.* 3. vbi quòd primus ſenſus magis amicatur propriè ſenſui, Cardin. Tuſch. *d. lit. P. concluſ.* 907. *num.* 3.

3 Imò proles paterna & materna poteſt conſiderari ſecundùm Signorol *conſ.* 225. quem refert Card. Tuſch. *d. lit. P. concl.* 907. *n.* 4.

4 Prolis appellatione tranſuerſales venirent, ſi teſtator vocaſſet omnes de prole quando non extarent deſcendentes, Peregrin. *de fideicom. art.* 22. *n.* 13. *in fine*, quem refert Fuſar. *in tract. de ſubſtitut. q.* 326. *n.* 2. vbi *num.* 3. ſubdit quòd etiam tranſuerſales venirent quando teſtator ſciebat diſpoſitionem non poſſe verificari in deſcendentibus.

5 Prolis appellatione, vbi teſtator illam ſubſtituit, comprehenduntur illi, qui veniunt appellatione bonorum, Dec. *conſ.* 495. *num.* 6. Ripa *reſp.* 15. *num.* 2. *ſub tit. de ſubſtitut.* Laurent. de Pallat. *in tract. quid ſtantibus maſculis*, *numer.* 139. Boër. *deciſ.* 356. Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol.* 292. *num.* 63. Peregrin. *de fideicom. art.* 22. *num.* 22. *cum ſeqq.* quos refert, & ſequitur Fuſar. *d. quæſt.* 336. *num.* 1.

6 Prolis appellatione veniunt tam maſculi, quàm fœminæ Dec. *conſ.* 495. *n.* 6. addit quòd proles dicitur omnis deſcendens in infinitum, refert Rot. in Leodien. fideicommiſſi 19. Nouembris 1610. coram Card. Caualerio, impreſſa per Farin. *deciſ.* 318. *num.* 1. *p.* 2. *recent.*

Appell. CCXXIV.

Propinqui.

1 *Agnati, & cognati, qui admitterentur ab inteſtato ad ſucceſſionem, de iure ciuili vſque ad decimum gradum veniunt propinquorum appellatione.*
2 *Fœminæ veniunt propinquorum appellatione.*
3 *Affines non veniunt propinquorum appellatione.*

PRopinquorum appellatione, quod nomen commune eſt, vt tradit Menoch. *conſil.* 1006. *n.* 20 continentur agnati, & cognati qui admitterentur abinteſtato ad ſucceſſionem de iure ciuili vſque ad decimum gradum, *l.* 1. *ff. vnde vir. & vxor. l. vlt. C. de teſtam. milit. l. vlt. C. de verb. ſignificat.* vbi gloſſ. *verb. deficientibus*, & Iaſ. *n.* 11. & 22. *l.* 1. *C. de impoſen. lucrat. deſcript. lib.* 10. Bald. *conſ.* 331. *In quæſtione quæ vertitur*, *n.* 3. *verſ. circa primum*, *lib.* 3. Dec. *conſ.* 321. *n.* 2. Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſſ.* 9. *num.* 8. & *ſeqq.* Ranchin. *conſ.* 434. *p.* 5. Flamin. Pariſ. *de confidenc. benefic. quæſt.* 32. *num.* 4. Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici*, *rub.* 11. *cap.* 17. *num.* 77. Peregr. *de fideicom. art.* 22. *n.* 36. Fuſar. *in tract. de ſubſtitut. quæſt.* 367. *n.* 1. Cardin. Tuſch. *concl.* 914. *tom.* 6. *lit. P. n.* 1. & 2. vbi *n.* 3. poſt eundem Bald. *d. conſ.* 331. *n.* 4. ſubdit remotiores non includi. 1

Propinquorum appellatione veniunt fœminæ, vt per text. *in l.* 1. *C. vnde vir*, & *in l.* 1. *C. de impon. lucrat. deſcript.* docent Bald. *conſ.* 334. *In quæſtione*, *ſub n.* 5. *vol.* 3. Gozadin. *conſ.* 20. *num.* 5. Burſat. *conſ.* 1. *n.* 33. *cum ſeqq. vol.* 1. Peregr. *de fideicom. art.* 21. *n.* 36. Rebuff. *ad l.* 1. *ff. de verb. ſignif ſub verſ.* 13. *pag.* 8. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 84. *n.* 33. & *conſ.* 809. *num.* 64. Campan. *d. rub.* 11. *cap.* 27. *n.* 78. latè Fuſar. *d. tract.* & *ſubſtitut. quæſt.* 366. *n.* 3. *cum ſeqq.* vbi multipliciter declarat, & nos latiùs infra ſub *appell.* 228. *à num.* 7. 2

Propinquorum appellatione affines non veniunt, Bart. per illum text. *in l. fin. C. de verb. ſignificat.* & *ibi* Iaſ. *n.* 22. idem Bart. *in l.* 1. *ſub num.* 1. *C. vnde vi*, Campanil. *d. cap.* 17. *ſub num.* 77. *verſ. ac propterea.* Peregr. *de fideicom. art.* 22. *n.* 36. *in fine*, quamuis venire affines ſcribant Aleiat. *conſil.* 107. *num.* 14. *lib.* 1. Sim. de Prætis *de interpret. vlt. voluntat. fol.* 218. *num.* 14. *in fine.* Sed vſque ad quem gradum propinqui extendantur reſtat vt videamus, & videatur vſque ad ſextum, vel ſeptimum dilatarium legem de propinquis loquentem, ſicuti per text. *in* §. *fin. Inſtit. de ſucceſ. cognat.* tradit Petr. Gregor. *ſyntagm. lib.* 26. *cap.* 15. *ſub num.* 3. vide *infrà appellatione* 228. *num.* 6. 3

Appell. CCXXV.

Proprietas, Proprium.

1 *Proprietatis appellatione venit dominium directum.*
2 *Proprietas dicitur apud illum, qui habet directum dominium, non autem vtile.*
3 *Dominium & proprietas pro eodem aliquando accipiuntur.*
4 *Proprietas ſi ſimpliciter proferatur ſignificat plenam proprietatem cum vſufructu.*
5 *Dominium vnde dicatur, & proprietas oſtenditur.*
6 *Declarantur multa iura de hac materia loquentia.*
7 *Proprietas dicitur aliquando plena, aliquando nuda.*
8 *Dominium interdum plenum, aliquando verè non plenum dicitur, & quando.*

9 Dominium

9 *Dominium ſi abſolutè ponatur comprehendit vtrumque directum, & vtile, & plenum.*
10 *Dominium eſt ius perfectè diſponendi de re corporali in quoſcunque vſus lege non prohibitos.*
11 *Proprietatis ſi fiat mentio ſimpliciter, ſeu concretiuè, de plena intelligitur.*
12 *Proprietatis nomen ſimpliciter prolatum plenam proprietatem demonſtrat, & dominium cum vſufructu coniunctum.*
13 *Proprietas diuerſimodè ſecundùm ſubiectam materiam accipitur.*
14 *Proprij appellatione in voto paupertatis Religioſorum, qua veniat, oſtenditur.*

1 PROPRIETATIS appellatione venit dominium directum prout ab vtili diſtinguitur, &
ab eo ſeparatum eſt, ita vt nunquam proprietatis nomen in ſolo vtili poſſit verificari, nec in eo quod ſi-
mul coniunctum eſt, in quem ſenſum trahenda
ſunt Iura, quæ dominium & proprietatem tanquam
duo inter ſe diſtincta ponunt, vt *in l. ſi procurator 13.*
ibi, *dominium, & proprietas, ff. de acquir. rerum dominio,*
l. incerti, ibi, *proprietatis*, & ibi, *dominij, C. de interdictis,*
l. locorum, vbi notauit Bart. *num. 4. C. de agro deſerto,*
lib. 1. text. opt. *in l. ſi tibi 17.* ibi, *dominium proprietatis,*
ff. quibus modis vſusfr. amit. text. ſimilis *in l. proprietatis, C. de probat.* ex quibus ita tenent Balb. Dec & alij
communiter, teſte Pinel. *in l. 1. p. 2. num. 6. & 8. C. de*
bonis mater. Valaſc. *de iure emphyt. quæſt. 13. n. 6.* hinc
reſoluentes quòd licèt certum ſit ſi quis in libello
proponat dominium ad ſe pertinere ſatis eſſe quod
vtile dominium probet, quia verum, & proprium
dominium eſſe poteſt, non tamen ſufficere illud
probare ſi in libello propoſuit proprietatem ad ſe
2 pertinere, quia vtile dominium proprietatis nomine nunquam venire poteſt, & ideò proprietatem
dici apud illum, qui habet directum dominium, non
autem apud eum, qui habet vtile, tradit expreſsè Iaſ.
in l. domus, §. ſi fundus, n. 8. cum ſeq. verſ. nota quarto, ff.
de legat. 1. quem refert Cardin. Tuſch. *pract. concluſ.*
tom. 6. lit. P. concl. 918. n. 1.

3 Verùm contra hanc reſolutionem obſtat, quia
variis vtriuſque Iuris locis paſſim ponitur dominium, & proprietas pro eodem, cuius enim rei dominium acquirimus, propriè dicimus acquirere proprietatem eiuſdem, *l. qua ratione 8. §. hac quoque*, vbi
traditione noſtra fiunt, iuncto *§. item ſi quis merces*, ibi,
transferri proprietatem, ff. de acquir. rerum domin. l. cùm
in corpus 36. ibi, *proprietatem ad te tranſire. ff. eod. tit. l.*
Sempronius 26. ff. de vſufr. legato. vbi quemadmodum
proprietas dicitur deducto vſufructu, ita dominium
dicitur vſufructu deducto, ſicut per contrarium,
4 quemadmodum dominium ſignificat plenum ius
proprietatis cum vſufructu, vt communis fatetur;
ita proprietas ſi ſimpliciter proferatur, ſignificat
plenam proprietatem cum vſufructu, *l. 4. ff. ſi vſusfr.*
petatur, *ſi tibi*, *ff. de vſufr. accreſc. d. l. ſi tibi, ff. quibus*
mod. vſusfr. amit. ex quibus atque aliis poſt Fabr. *in §.*
omnium, n. 21. Inſtit. de actionib. ita concludunt Pinel.
d. n. 6. verb. ad hanc, Duaren. *lib. 1. diſp... cap. 17. in fine,*
conſtanter Donel. *commen. Iuris Ciuilis, lib. 9. c. 8. verſ.*
hoc idem ius. Alex. Raudenſ. *de analogis, lib. 1. cap. 7.*
n. 2. latè Caſtill. *quotid. lib. 2. de vſufructu, cap. 75. n. 4. 7.*
& 8. atque etiam Cuiac. qui ſtultos eſſe ait qui contrarium putant, *in l. naturaliter, §. nihil commune, in*
princ. ff. de acquir. poſſeſſ. & Briſon. *de verb. Iuris ſignificat. verb. proprietas*, ibi, *ius dominij*, adducens text. *in*
l. et 31 ff. de dolo, & in l. interdum 78 ff. de verb. ſignif.
& probat apertè text. *in c. 3. de cauſa poſſeſſ. & propr.*
Confirmatur etiam ex Iuribus, quæ proprietatem
vocant etiam poſtquam cum vſufructu conſolidata
eſt, *l. vſusfructu 57. ff. ſoluto matr. l. ſi cùm argento 21. §. ſi*
fundum. ff. ſi except. rei iud. Et deinde ex ipſa vtriuſ- 5
que nominis etymologia, nam ſicut dominium importat ius & proprietatem in rem, quòd à domo
deducatur, vt volunt Doctores communiter, & Donel. comprobat antiquo Ennij carmine à Cicer. ſæpiùs repetito.

O domus antiqua quàm diſpari domino dominaris,
quaſi à domo dominus deriuetur ratione poteſtatis,
quam habet in res, quas in domum Infert, ſiue à
Græco *δαμῶ*, quod eſt ſubiicio, vnde & Latinè
verbum domo, ſeu domare, vt contendit Petr Gregor. *ſyntagm. Iuris, lib. 1. c. 12. n. 1.* ita etiam ex eodem,
proprium, vnde proprietas, dicitur quaſi propriè nobis ſit, & magis poteſtati noſtræ accedat, iuxta Nonium Marcellum, qui teſte Briſſon. *verb. proprium.* definiebat proprium eſſe ſuum cuiuſque, conſonat, *l. vlt.*
ff. de ſuperficieb. cum aliis, quæ latè adducit Rebuff. *in*
l. interdum, verb. proprietati ff. de verb. ſignif.

Qua ſententia retenta non obſtant Iura pro pri- 6
ma ſupra citata, quæ dominium, & proprietatem
ponunt tanquam diuerſa, quia multipliciter reſpondent Doctores, qui ſecundam tuentur; in primis
enim Pinel. *d. num. 6. verſ. ex qua re*, reſpondet dominium ibi poni expoſitiuè, quaſi dicant proprietas,
quæ eſt dominium. Donel verò loco citato reſpondet proprietatem nunquam reperiri in ſignificatione diuerſa à dominio, niſi cùm nominatur cum adiecto, dominium proprietatis, dominium ſeruitutis,
vel vſusfructus, aut ſimilis, quia tali adiecto declaratur tunc non abuti verbo proprietate. Sed melius
reſponderi poterit cum eodem Pinel. *vbi ſuprà n. 7.*
Iura illa *in d. l. proprietatis, & in dict. l. ſi tibi*, dum
agunt de proprietatis dominio accipere proprietatem in alio ſenſu, ſecundùm quem accipitur pro re
ipſa, de cuius agitur dominio, vt latè comprobat
Rip. *in rub. de cauſa poſſeſſ. & propr. num. 43.* Alia verò
Iura quæ promiſcuè vtuntur nomine dominium, &
nomine proprietas, vt *in d. l. ſi procurator*, & *in d. l. incerti*, magis confirmant hanc partem, quatenus ponunt vnum, & alterum tanquam ſynonyma habentia eandem vim, & ſignificationem, vt bene conſiderat multis adductis Caſtill. *d. cap. 75. n. 18.*

Ex quibus iam primò colliges quòd quemadmo- 7
dum proprietas dicitur aliquando plena, quando
ſcilicet cum vſufructu coniuncta eſt, aliquando nuda quando ab eo eſt ſeparata, vt quoad vtrumque
membrum conſtat ex Iureconſultorum teſtimoniis,
de quibus *in l. cùm in fundo 78. in princ.* ibi, plenam
fundi proprietatem non ſeparatam ab vſufructu,
iuncto *§. vxor*, ibi *nuda proprietatis aſtimatio. ff. de iure dotium, & in l. ſi dominus 72.* ibi, *nudæ proprietatis. ff.*
de vſufructu, & in l. 2. ff. quibus mod. vſufr. amit. & in l.
fœmina, §. illud, ibi, *pleno proprietatis iure, C. de ſecundis*
nupt. ita etiam dominium aliquando plenum dici- 8
tur, quia directum vtili coniunctum, ſeu conſolidatum eſt, & inſuper ipſe dominus rei habet eius
vſumfructum, vt deducitur ex *§. vlt. Inſtit. de vſufr.*
non plenum dicitur quando directum eſt penes
vnum, vtile penes alterum, vel quando proprietatem habet deducto vſufructu, vt notarunt Petr.
Gregor. *d. cap. 12. num. 5. & 7.* Pinel. *in d. l. 1. part. 2. n. 4.*
Deinde & per contrarium, quemadmodum domi- 9
nium ſi abſolutè ponatur comprehendit, vtrumque
directum & vtile, & plenum ius diſponendi de re,
iuxta definitionem Bart. *in l. ſi quis vi, §. differentia,*
num. 4. ff. de acquir. poſſeſſ. aſſerentis dominium eſſe 10
ius perfectè diſponendi de re corporali in quoſcunque vſus lege non prohibitos, quam ſequuntur

Anton Gom. *l.45. Tauri*, *num 5. & in l.65. in princip.* Donel. *lib.9. comment. cap.8. ad fin.* Pinel. *in d.l.1. p.2. à n.1.* Sebaſt. Medic. *de definit. p.2. definit.66.* Molin. *de Iuſtit. tract.2. diſp.3.* & tamen ſi proferatur prout opponitur vtili domino, iuxta *l.1. ff. ſi ager vectig.* ſolùm directum complectitur, cum aliis adductis per Anton. du Furtes nubilem Aragonenſem in perinſigni Bononien. Hiſpanorum Collegiu ſodalem, *in comment. ad rub. C. de vſucap. pro emptore*, *num.22.* ita
11 etiam proprietatis uomen ſi proferatur ad differentiam vſusfructus, de nuda intelligitur, vt concludunt omnia Iura de vſufructu diſcretiuè agentia, & de proprietate. Si autem ſimpliciter, ſeu concretiuè fiat mentio proprietatis, de plena intelligitur, quæ eadem eſt cum dominio, vt vltra omnes ſupra citatos, qui tenent dominium & proprietatem idem eſſe, reſoluit Hercul. Mateſcot. *var. reſolut. lib.1.*
12 *cap.29. à num.64.* Idque apertius voluerunt omnes, qui docent numen proprietatis ſimpliciter prolatum plenam proprietatem demonſtrare, & dominium cum vſufructu coniunctum, vt ex Fabr. Bereng & aliis cō[?]ra Herman. & alios comprobat Caſtil. *d. cap.75. à num.4.* tum ex multis, tum præcipuè ex *l.4. ff. ſi vſusfr. petatur, cum ſimilibus*, quæ probant proprietatem cum vſufructu cunſolidatam adhuc proprietatem appellari, quod etiam optimis rationibus coofirmat Donel. *d. cap.8. per tot.* Rebuff. *vbi ſup. verſ. ſexto, cum ſeqq.* dum probat proprietatem aliquaudo pru dominiu pleno accipi ſi proferatur ſimpliciter, vt *in l. ſi qua ratione*, *§. item ſi quis merces, ff. de acquir. rer. domin. & in §. item ſi quis merces, Inſtit. de rerum diuiſ.* aliquando pru nuda proprietate quando vſufructuariu opponitur, quod etiam docuit Briſon *citato loco*.

13 Secundò colliges iuxta materiam ſubiectam, & diuerſas conſiderationes, proprietatem aliquandu accipi pro re ipſa, vt *in d. l. proprietatis*, aliquandu pro ſolo dominio directo, vel proprietate ſeparata ab vſufructu, quando vſufructuario opponitur, vel pro dominio pleno, quandu contra poſſeſſionem diſtinguitur, ſeu poſſeſſioni opponitur, vt *in d.l. interdum, & in d. §. nihil commune, & in l.1. §. huius, ff. vti poſſidetis, & in cap.1. & per totum de cauſa poſſeſſ. & propr.* tunc enim iuxta qualitatem perſonæ, vel ſolùm dominium plenum, vel ſolùm directom complectitur, vel etiam ſolùm vtile; nam & hoc prout diſtinguitur à Iure poſſeſſionis, proprietas rectè appellatur, ſicut dicimus dominium vſusfructus, dominium ſeruitutis, *l.3. ff. ſi vſusfr. pet. l. ſemper, § hoc interdicto, ff. quod vi, aut clam*, ita etiam dicere poſſumus proprietatem ſeruitutis, vel vſusfructus, vt aduertit vltra alios bene Rebuff. *vbi ſup. verſ. idem ſi dicatur proprietas ratione poſſeſſionis*. inde cuncludens quod ſi emphyteuta legauerit proprietates ſuas, comprehendit etiam ius ſuum, atque ita vtile dominium, licèt contrarium voluerint Rip. *in d. rub. de cauſa poſſeſſ. & prop. n.48.* Corraſ. *in d. §. nihil commune*, *n.10.* Peregr. *var. lib.3. n.126.* Pinel. & Valaſc. *dictis locis*, & alij, qui docent ſolùm directum dominium uon ita vtile poſſe proprietatem appellari.

14 Proprii appellatione in voto paupertatis Religiuſorum non ſulùm venit dominium & proprietas rei, ſed etiam vſus Iuris, & vſusfructus poſſeſſio, & adminiſtratio, vt per Nauar. *com.1. de Reg. num.2* Fr. Eman. *quæſt. Regular. tom.3. quæſt.29. art.4.* Sanch. *in præcepta Decalogi*, *tom.2. lib.7. cap.18. num.25.* Barthul. à S. Fauſtu *in theſauro Religioſ. lib.3. quæſt.5.*

Appell. CCXXVI.

Proſapia.

1 *Proſapiæ appellatione veniunt, qui ſunt de generatione & familia.*
2 *Illegitimè nati ſunt de proſapia.*
3 *Fœminæ, & deſcendetes ab eis veniunt proſapiæ appellatione.*

Proſapiæ appellatione veniunt qui ſunt de 1
generatione, & familia, *l. cùm ſatis, l. ne diutius, C. de agric. & cenſ. lib.11.* gloſſ. *in l. ſi quis ex corpore, C. de muril. leg. lib.11.* Iaſ. *in l. fin. C. de verb. ſignif.* Pariſ. *conſ.52. n.11. & conſ.93. n.33. lib.2.* Sim. de Præt. *de interpret. vlt. volunt. fol.292. n.62.* quos refert, & ſequitur Fuſar. *in tract. de ſubſtitut. quæſt.333. n.1.* quibus addo Carpan. *ad conſuetud. & ſtat. Mediolanen. cap.414. à n.18.*

Et ideò illegitime nati non dicuntur de proſapia, ſicuti doceut Tiraq. *de nobilit. cap.15. n.12.* Menoch. *conſ.117. num.51.* quos refert Carpan. *dict. cap.414. n.39.*

Prusapiæ appellatiune veniunt fœminæ, & 3
deſcendentes ab eis, iuxta ea, quæ poſt alios tradit Sim. de Prætis *vbi ſupra, fol.293. n.66. cum ſeqq.* quem refert Fuſar. *d. quæſt.333. n.2.*

Appell. CCXXVII.

Prouentus.

1 *Prouentuum appellatione comprehenduntur omnia quæ ex facto hominis proueniunt, vt oblationes, funeralia, & ſimilia.*
2 *Prouentus eſt nomen generale ad omnes fructus naturales, induſtriales, & artificiales, vt ſunt penſiones.*
3 *Diſtributiones quotidianæ non veniunt appellatione prouentuum.*

Prouentuum appellatiune comprehen- 1
duntur omnia, quæ ex facto hominis proueniũt, vt ſunt oblatiunes, funeralia, vel quæ ex ſigillo, aut ex alio emolumento beneficij, ſeu ex reditu magno, aut paruo, & ſimilia, vt per Boër. *decis.224. num.5.* Rebuff. *in concord. tit. de collat. §. volumus, lit. C. pag. mihi 659.* Put. *decis.479. lib.2. in correct.* Gutier. *conſ.8. n.3. ante fin.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. §.7. proœm. num.198.* Et ſic veniunt illa commoda, quæ extrinſecè caſu, & re proueniunt, Ioan. de Graſſis *in tract. de reſcript. n.42.* Paul. de Caſtro *conſ.63. Quod dicti redditus, vol.1. in nouis*, quem ſequuntur Alciat. *reſp.688. n.2.* & Menoch. *conſ.66. n.10.* dicens quòd verba illa generalia conceſſionis reddituum & prouentuum cumprehendunt omne emolumentum qualitercunque prueniens etiam ratione iuriſdictionis, Nau. *con.415. vol.2.* Alex. Trentacinq. *conſ.3. num.13. vol.1.* vbi infert quòd pœnæ, multæ & bonorum publicationes veniunt nomine redituum, & prouentuum, quia extrinſecus, & caſu eueniunt, vt ſunt vtilitates, quæ veniunt ratione iuriſdictionis.

Prouentus autem eſt nomen generale ad omnes 2
fructus naturales, induſtriales, & artificiales, vt ſunt

penſiones,

penſioues, Mandoſ. *ſuper facult. §. & taxam, verb.
prouentus*, Gonzal. *ad §.7. procem. num.*197. vbi *n.*204.
ſobdit plus continere prouentus, quàm fructus
Monet. *de diſtribut.p.*1. *quaſt.*7. *num.* 7. *in fine.* Rot.
*deciſ.*576.*n.*5.*p.* 2. *in poſthum. Farin.* aliàs *p.*4. *recent.*
vbi quòd *prouentus* verbum generale eſt, compre-
hendens omnes redditus cuiuſcunque qualita-
tis.

5 Proventvvm appellatione non veniunt diſtri-
butiones quotidianæ, *cap. licèt, de prabend.* Rip. *in
c.cum M. Ferrarienſis, n.*16. *de conſt.* Monet. *d.q.*7. *n.*7.
vbi latè probat.

Appell. CCXXVIII.

Prouiſio.

1 *Prouiſionis appellatione veniunt omnes modi per
quos Eccleſia prouidetur.*
2 *Commenda includitur appellatione prouiſionis.*
3 *Prouiſionis Sedis Apoſt. appellatione veniunt pro-
uiſiones facta à legatis.*

1 Provisionis appellatione veniunt
omnes modi per quos Eccleſiæ prouidetur, ſci-
licet nominatio, poſtulatio, electio, præſentatio,
confirmatio, inſtitutio, & collatio, ita gloſſ. *verb.
electione, cap vt circa, de elect. lib.*6. gloſſ. *verb. pro-
uiſionem*, per text. *ibi cap.*1. *& in cap. quorundam,
eod. tit. & lib.* gloſſ. *verb. prouiſioni, in Clem. fin. eodem
tit.* Felin. *in cap. in noſtra, cor.* 32. *num.* 28. *de reſcript.*
Rebuff. *in concord. rub. de collationib. §. prafat. Ordina-
rij* in gloſſ. *verb. prouiſionem, & in praxi beneficiali,
titulo de forma Vicariatus, n.* 5. Lambertiu. *de iurepa-
tron. lib.* 2. *p.*2. *quaſt.*1. *principali art.*11. *num.*1. *&* 2.
Mandoſ. *in reg.*31. *Cancel. quaſt.*4.*n.*3. Rot. *deciſ.*791.
*n.*9.*p.*1. *diuerſ.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gl.* 17. *num.*5.
Rot. *deciſ.*638.*n.*4. apud Farin. *in* 2. *collect. nouiſſima-
rum, ſeu p.*4. *diuerſ.*

2 Provisionis appellatione includitur
commenda, Gemin. *in cap. nemo, num.*7. & *ibi* Franc.
*num.*5. *prope fin. de elect. lib.*6. Rot. *deciſ.*791. *num.*9.
*p.*1. *diuerſ.* Gonzal. *d. gl.*17. *n.*11. intelligendo, vt per
Ludou. Gom. *ad reg. de idiomate, quaſt.*5. *num.* 6. *verſ.
non obſtat.*

3 Provisionis Sedis Apoſt. appellatione
veniunt prouiſiones factæ à legatis, gloſſ. *in cap. ſi
Abbatia, de elect. lib.*6. vbi Gemin. *num.*5. & Franc. *n.*2.
Cardin. *in Clem. quia contingit, in* 8. *quaſt. de relig. do-
mib.* vbi Imol. *col.*3. *verſ. iuxta pradicta*; quos refert
Rot. *deciſ.*506.*n.*5.*p.*1. *diuerſ.*

Appell. CCXXIX.

Proximus, Proximior.

1 *Proximus, & proximior idem ſignificat, cùm neu-
tram admitit medium interpoſitum.*
2 *Agnati & cognati veniunt proximiorum appella-
tione.*
3 *Proximiorum appellatione omnes eiuſdem gradus ve-
niunt, tam aſcendentes, quàm deſcendentes.*
4 *Proximior quis praſumitur eo ipſo quòd certum con-
ſanguinitatis gradum probat.*
5 *Verba, ſui proximi, referenda ſunt ad proximos te-
ſtatoris.*

6 *Agnati & cognati, qui veniunt appellatione proxi-
miorum, vſque ad quem gradum admittantur,
oſtenditur.*
7 *Fœmina veniunt proximiorum appellatione, decla-
randa, vt num.*8.
Fœmina non veniunt proximiorum appellatione.
9 *Quando ſumus in materia indifferenti,*
10 *Quando teſtator diſcretiuè de maſculis, & fœminis
loquutus fuit.*
11 *Quando teſtator ſe reſtrinxit ad maſculos,*
12 *Quando teſtator vocaſſet maſculos & in defectum
maſculorum alios proximiores ſubſtituiſſet,*
13 *Quando vocati eſſent proximiores de agnatione, vel
de familia, vel de domo.*
14 *Quando extat ſtatutum excludens fœminas propter
maſculos, & ab illo maſculo fœmina ab inteſtato
eſſet excluſa.*

Proximorvm, ſeu proximiorum appel- 1
latione, (idem enim ſignificat proximus, quod
proximior, cùm neutrum admittat medium inter-
poſitum, Bald. *conſ.*146. *in fine, lib.* 1. citatus à Rot.
*deciſ.*693. *num.*2. *in fine*, apud Fariu. *p.*2. *recent.*) ve-
niunt agnati, & cognati, *l.*1. *§. proximus, ff. vnde co-* 2
gnati, Angel. *conſ.*289. *Viſo facto*, Tiraquel. *de retra-
ctu lig. §.*1. *gl.*9. *num.*15. *& ſeq. & §.*11. *gl.* 2. *num.*13.
& 4. Peregrin. *de fideicom. art.*25. *num.* 33. quos re-
fert Fuſar. *de ſubſtitut. quaſt.* 366. *num.*1. Rebuff. *ad
l. proximi appellatione* 150. *verſ. ad hac, ff. de verb.* 3
*ſignif. pag.*542. Menoch. *conſil.*1127. *num.*2. Et omnes
eiuſdem gradus admittantur, idem Menoch. *con-
ſil.*158. *num.*28. & tam aſcendentes, quam deſcen-
dentes, Bertrand. *conſ.* 30. *Punctus quaſtionis, col.*2.
*vol.*1. quem refert, & ſequitur Rebuff. *in d. l. proxi-
mi appellatione, verſ. ita propinquorum, pag.* 543. &
in maioratuum materia quod ad ſucceſſorem legi-
timum potius referatur, tradit Chriſtoph. de Paz *de
tenuta, c.*27.*n.*27.

Proximior autem præſumitur quis eo 4
ipſo quòd certum conſanguinitatis gradum probat;
nam qui vult dicere contrarium, tenetur probare, ita
Alciat. *de praſumpt. reg.*2. *praſ.* 28. *num.* 8. Tiraquel.
*dict. §.*11. *gl.*1. *num.*5. *&* 9. Couar. *lib.* 2. *var. cap.*6.
*num.*6. Maſcard. *de probat. concl.*245. Surd. *deciſ.*106.
*num.*8. *& deciſ.*221. *num.*26. *& conſ.*1. *num.*34. Gutier.
*conſ.*4. *num.*1. Galganet. *de condit. & demonſtr. p.*1.
*cap.*2. *q.*1. *num.*25. Rot. *dict. deciſ.*693. *num.* 5. *apud
Farin. part.*2. *recent.* vbi *numeris ſeqq.* declarat nun-
quid verbum, *Proximiores*, quando ſunt vocati in
fideicommiſſo, intelligatur de proximioribus te-
ſtatoris, an verò de proximioribus grauati? & ver-
ba, *ſui proximi*, eſſe referenda ad proximos teſtato- 5
ris, probat text. *in l. debitor*, ibi, *filia ſua*, id eſt
teſtatoris, *ff. ad Trebell.* Pariſ. *conſ.*55. *num.*33. *& ſeq.
lib.*2. Cardin. Mantic. *de coniect. lib.*8. *tit.* 54. *num.*1.
Rip. *in l. ex facto, num.*6. *in princip. ff. ad Trebell.* Rot.
in Romana fideicommiſſi de Ioannonibus 4. *Mar-
tij* 1624. *coram Buratto.* Vide Campan. *in diuerſ. Iuris
Canonici, rub.* 11. *cap.* 27. *num.* 80. qui ait quòd vbi
Conſtitutio de proximioribus verba faceret, intel-
ligitur vocatus proximior eius, qui vltimo loco in-
teriit ſi deſcendens ſit primi teſtatoris, vt reſoluit
Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.*8. *tit.*12.
*num.*39. *in fine*, & hoc eſt quòd voluit dicere Peregr.
de fideicom. art. 50. *in ſum.* poſt *num.* 14. quòd pro-
ximitas grauati non attenditur quando teſtatori
conſanguineus eſt, itaque vterque ad eum tendit fi-
nem, vt ſi vltimus moriens, & eius proximior ſit de
ſanguine teſtatoris, intelligitur vocatus proximior
ipſius vltimi decedentis, excluſis aliis, qui eidem

teſtatori eſſent proximiores, facit Gam. Luſit. *deciſ.*258. *num.*4. dicens proximitatem vltimi poſſeſſoris ex ea parte prouenire debere, ex qua ſucceſſio prætenditur. Quare verum eſſe concludit, (vt vtar verbis Campan. *citato loco*) quòd ſi proximior vltimi defuncti eſſet extraneus reſpectu primi teſtatoris, diceretur ſine dubio excluſus: ſed ſi de illius parentela & linea vtique cenſeretur vocatus, excluſis aliis ad teſtatorem magis coniunctis, qoin & ſi plures eſſent in eodem gradu proximiores, vnus alterum nō excluderet, licèt ille ex maſculo, iſte verò ex fœmina deſcenderet, idem Gam. *deciſ.* 294. *n.* 3. niſi proximior de familia vocaretur, quia tunc ſexus tantùm, non gradus attenderetur proximitas, ſecundùm Vincent. de Franch. *deciſ.* 157. *ſub n.*4. Quamvis ſuccedere tanquam proximior nemo valeat, niſi purificata conditione, nihilominus oportet, vt tempore diſpoſitionis ſit proximus, quique tunc potuerit ſuccedere ſi caſus proximioritatis, & conditionis contigiſſet, non autem, qui tempore tantùm verificatæ conditionis eſſet talis, per notata affluentes à Menoch. *conſ.*106. *n.*332.

6 Sed vſque ad quem gradum admittantur huiuſmodi agnati, & cognati, qui veniunt proximiorum appellatione, ſolet ab aliquibus in dubium reuocari; nam Bald. *conſ* 80 aliàs 76. *circa fin. lib.* 4. dicit admitti ſolùm ad ſeptimum gradum, prout enim refert Cardin Tuſch *prattic. conc. tom.* 7. *lit. S, concl.* 923. *num.*9. Peregr. verò *de fideicom. art.*22. *num.*31. tenet admitti vſque ad decimum gradum. Vide *ſuprà appel.*123. *in fine.*

7 Proximiorum appellatione veniunt etiam fœminæ, *l.* 1. §. *proximus*, *ff. vnde cognati* §. *non tantum*, iuncto § *non cæteri*, *Inſtit. de leg. agnat. ſucceſſ.* Dec. *conſ.*223. *num.*2. *& conſ.*269. *col.* 2. *& conſ.* 525. *num.* 1. *cum ſeqq. & conſ.* 570. *num.* 10. Pariſ. *conſ.* 29. *num.* 30. *& conſ.*89. *num.*40. *lib.*2. Socin. iun. *conſ.* 10. *col. vlt. lib.* 1. Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 9. *num.*8. *& num.* 101. Simon. de Prætis *de interpret. vlt. volunt. fol.*293. *num.*67. *& fol.*337. *num.*10. Rebuff. *ad l.*1. *ff. de verb. ſignif. pag.*8. Crauet. *conſ.*250. *col.*1. *& conſ.* 656. *num.*7. Dec. *conſ.*7. *num.*31. *cum ſeqq. lib.* 5. Menoch. *de præſumpt. lib.*4. *præſ.*84 *n.*33. *& conſ.*473. *n.*2. & 8. & *conſ.*807. *num.*67. *& conſ.*522. *num.*2. *verſ. tertio*, *& conſ.*833. *num.*19. Petr. *de fideicom. q.* 11. *num.* 510. Auch. *Regs. pract. q. lib.*3. *q.*6. *n.*21. Peregr. *de fideicom. art.*21. *num.*33. Rot. *deciſ.*281. *num.*1. *p.*2. *recent.* Comprehenditur etiam fœmina ſub vocatione proximiorum familiæ, *l. voluntas patris*, *C. de fideicom. l. pronunciatio* 195. *in fine ff. de verbor. ſign.* Aym. *conſ.* 656. *n.*7. *lib.*4. Decian. *conſ.*7. *n.*11. *lib.*5. Curt. iun. *conſ.*49. *num.*7. *verſ. accedit*, *lib.*1. Tiraq. *d. gloſſ.*9. *n.*503. Pereg. *d. tract. de fideicom. art.*22. *n.*46. *cum ſeqq.* Greg. XV. *deciſ.*193. *&* 464. *num.*12. Rot. *in Florentina de Guidacijs* 21. *Februarij* 1628. *coram R. P. D. Dunozetto*; quod procedit etiam quando fœmina eſt nupta extra familiam, Odd. *conſ.*46. *num.*39. *& ſeqq.* Surd. *conſ.*140. *num.*67. *lib.*1. Gabr. *conſ.*190. *num.*3. *lib.*5. Beltramin. *ad Greg. XV. dict. deciſ.*293. *num.*23. ipſe Greg. XV. *d. deciſ.*464. *num.*12. Seraphin. *deciſ.*1436. *num.*2. Rota *deciſ.*587. *num.*8. *p.*5. *& deciſ.*281. *p.*2. *in recentiorib.*

8 Amplia quando teſtator vocauit maſculos, & illis ſubſtituiſſet eorum deſcendentes maſculos, & maſculis deſcendentibus vocauit proximiores, quia fœminæ proximiores excludent agnatos remotiores, Crauet. *conſ.*656. *num.*7. Decian. *conſ.*98. *n.*5. *lib.*2. Menoch. *conſ.*833. Peregrin. *de fideicom. art.*25. *n.*98. *in fine*, quos refert, & ſequitur Fuſar. *in tract. de ſubſtitut. quæſt.*366. *num.*8. vbi *num.*9. aſſerit ab ampliatione non eſſe recedendum quando contentio eſſet inter fœminas deſcendentes à teſtatore, & tranſuerſales ob præſumptam dilectionem teſtatoris erga illos, & *n.*11. poſt Menoch. *d. conſ.*833. reſpondet pro fœmina, quando illa non eſſet deſcendens à teſtatore, ſed tamen eſſet deſcendens maſculorum grauatorum, & *num.*12. credit contrarium eſſe tenendum quando eſſemus inter maſculos, & fœminas, nec à teſtatore, nec à grauatis.

In aliquibus verò caſibus fœminæ non veniunt 9
proximiorum appellatione, & primò, quando ſumus in materia indifferenti, quæ non conuenit fœminis, ſed tantùm maſculis, ita Ruin. *conſ.*146. *col.*3. *lib.*2. Pariſ. *conſ.*57. *col. pen. lib.*2. Socin. iun. *conſ.* 168. *num.*84. *lib.*2. Menoch. *conſ.*463. *num.*9. & alij plures quos refert, & ſequitur Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.*366. *num.*19.

Secundò, quando teſtator diſcretiuè de maſcu- 10
lis & fœminis loquutus fuit, vt quia inſtitutis maſculis, & fœminis ſolùm dotes reliquit, Menoch. *conſ.* 463. *n.*11. Fuſar. *d. q.* 366. *n.*20.

Tertiò, quando teſtator ſe reſtrinxit ad maſcu- 11
los, nam fœminæ erunt excluſæ, Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol.*293. *num.*67. *in fine*, Petr. *de fideicom. quæſt.*11. *num.*520 Fuſar. *dict. quæſt.* 366. *num.*21.

Quartò, quando teſtator vocaſſet maſculos, & in 12
defectum maſculorum alios proximiores ſubſtituiſſet; nam ob dict. *alios*, intelligitur ſolùm vocaſſe maſculos, non fœminas, Menoch *conſ.*565. Surd. *conſ.*22. *in fine, lib.*1. Fuſar *d. q.* 366. *n.*22.

Quintò, quando vocati eſſent proximiores de 13
agnatione, vel de familia, vel de domo, vel diſpoſitio eſſet facta fauore agnationis, nam tunc fœminæ non cenſerentur vocatæ, Hieron. Gabr. *conſ.* 132. *quæſt.*5. *lib.*1. Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol.*293. *num.*70. *& conſ.*161. *num.*28. *& ſeqq.* Hondod. *conſ.*75. *n.*14. *lib.*1. Oſaſch. *Pedem. deciſ.*127. vbi dicit hoc maximè verum in fœmina tranſuerſali, Viui. *deciſ.*1. *n.*1. *cum ſeqq.* Menoch. *conſ.*522. *num.*4. *cum ſeqq. & conſ.*833. *in fine*, Peregrin. *de fideicom. art.*25 *n.*45. *in fine*, *& conſ.*58. *n.*61. *& conſ.*159. *n.*13. *lib.*5. Surd. *conſ.*96. *n.*28. Intrigl. *de ſubſtitut. cent.*3. *quæſt.*83. *n.*4. Fuſar. *d. q.* 366. *n.*24.

Sextò, quando extat ſtatutum excludens fœmi- 14
nas propter maſculos, & ab illo maſculo fœmina ab inteſtato eſſet excluſa, nam fœmina non cenſeretur vocata, Menoch. *conſ.*463. *num.* 12. Fuſar. *d. q.* 366. *n.*25.

Appell. CCXXX.

Pupillus.

Pupilli appellatione, licèt non veniat is qui eſt in vtero matris, tamen ad ſui fauorem, licèt non ſit verè pupillus, interpretatur pupillus, Bald. *conſ.*458. *Titius habens*, *per totum*, maximè *in fine*, *lib.*5. quem refert Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom.*6. *lit. P, concl.*453. *num.*5. Pupillaris ætas quæ dicatur, & pupillus qui appelletur, optimè tradit Didac. de Narbona *de ætate ad humanos actus repetita*, *anno* 7. *q.*3. *per tot.*

Appell. CCXXXI.

Reditus.

1 *Fructuum tam maturorum, quàm immaturorum omnes ſpecies veniunt redituum appellatione.*
2 *Prouentus omnes continentur redditu um appellatione.*
3 *Reditus eſt nomen generale, quia plus eſt in reditu, quàm in fructu.*
4 *Præſtatio annua venit redituum appellatione.*
5 *Diſtributiones quotidianæ propriè non veniunt appellatione redituum beneficij.*
6 *Veniunt tamen appellatione redituum, obuentionum, emolumentorum, omniúmque aliorum ad beneficium ſpectantium.*
7 *Mortuaria & anniuerſaria non continetur appellatione redituum, & valoris beneficij.*
8 *Iura, & actiones non veniunt appellatione redituum.*

1 REDITVVM appellatione veniunt omnes
ſpecies fructuum, Rebuff *in concord. tit. de collation. §. volumus, lit. P. pag.* 659. Menoch. *de arbitr. caſu* 66. *num.* 10. tam maturorum, quàm immaturorum,
2 Maſtril. *Siciliæ deciſ.* 58. *num.* 8. & 9. & continentur
omnes prouentus, Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.* 99.
& regulariter reditus dicuntur qui ex rebus immobilibus percipiuntur, Federic. de Senis *conſ.* 12. *Fratres Prædicatores, num.* 5. *verſ. item communi*, quem
refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 6. *lit. R.*
3 *concl.* 66. *num.* 1. eſt enim reditus, nomen generale,
quia plus eſt in reditu, quàm in fructu, gloſſ. *verb. reditus, in cap. grandi, de ſuppl. negligent. Prælator.*
alia gloſſ. *verb. reditus, in cap. generali* 15. *de elect. lib.* 6. vbi dicit quòd omnis fructus conſiſtit in reditu, ſed non conuertitur, quia non omnis reditus
conſiſtit in fructu. Cardin. *in Clem.* 1. *notab.* 9. *ſub num.* 1. *de exceſſib. Prælat.* vbi quòd verbum, reditus,
includit omnes prouentus, plenè Gaſp. Baëza *de inope debitore, cap.* 13. *num.* 2. *cum ſeqq.* refert Gonzal.
ad reg. 8. *Cancel.* §. 7. *proœm. n.* 194. *cum ſeq.* Surd. *conſ.* 162. *num.* 1.

4 REDITVVM appellatione venit annua præſtatio, Caſtren. *conſ.* 374. *Super iſtis dubiis, in princip. lib.* 2. quem refert Cardin. Tuſch. *practic. concl. tom.* 6. *lit. R. concl.* 66. *num.* 1. vbi *num.* 3. limitat in relicto anno facto ad tempus Conuentui, vel fratri, intuitu eleemoſynæ, vel conſanguinitatis, quia non eſt reditus.

5 REDITVVM beneficij appellatione propriè non veniunt quotidianæ diſtributiones, nam cùm *reditus*, dicatur eo quòd redeat ſingulis annis, ac proinde cum ſimplici d, ſcribendum eſſe hoc nomen, iure contendunt Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſſ.* 6. *num.* 1. & Nauar. *de reditib. Eccleſiaſt. quæſt.* 1. *monit.* 1. & certum quotidianas diſtributiones non redire ſingulis annis, ſiue quia diætim, aut per ſingulos menſes, aut ſæpe ſaltem in anno diſtribuantur, ſiue quia incertæ admodum ſunt, itavt in valore beneficij computandæ non ſont, ex adductis per Monet. *de diſtribut. quot d. p.* 1. *q.* 8. *n.* 7. Ideò appellatiuum probant Bellencin. *in tract. de charitatiuo ſubſidio, quæſt.* 76. *num.* 1. Pariſ. *conſ.* 51. *num.* 4. & 5. *vol.* 1. Boër. *deciſ.* 141. Gambar. *de auctor. Legati à latere, lib* 6. *p.* 2. *n.* 17. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 2. *cap.* 183. *n.* 9. *cum ſeqq.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *quæſt.* 74. *art.* 4. *verſ. tertia ratio eſt*, Rot. *deciſ.* 1170. *p.* 3. *diuerſ.* Gonzal. *d.* §. 7 *proœm. à n.* 156 Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 1. *quæſt.* 7. *à num.* 1. vbi tamen *num.* 5. & 6. fatetur diſtributiones quotidianas non modò ſaltem largè dici poſſe reditus beneficiorum, ſed etiam propriè dici poſſe reditus Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſticos, vt ſatis probatur *in cap dilectus* 1. 2. *in fine, de præbend.* ibi, in canonicum recipi facias, & ſibi de reditibus Eccleſiæ aſſignati prouentus, donec ei ſit in beneficio præbendali prouiſum. Appellatione
verò redituum, obuentionum, emolumentorum, 6
omniúmque aliorum ad beneficium ſpectantium venire etiam diſtributiones quotidianas, cenſuit Rota *coram Reuerendiſſimo D. Coccino deciſ.* 144. *num.* 11.

REDITVVM & valoris beneficij appellatione 7
non continentur mortuaria, & anniuerſaria, vt per Bellencin. *de charitatiuo ſubſidio, quæſt.* 76. *n.* 2. Conar. *var. lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 2. *ad fin.* Monet. *de diſtribut quotid. p.* 2. *quæſt.* 14. *n.* 22. *poſt princip.*

REDITVVM appellatione non veniunt iura & 8
actiones, Alex. *in l. diuortio*, §. *ſi vir, col.* 3. *verſ quæ autem veniant appellatio. ff. ſoluto matrim.* apoſtil. ad Caſtr. *conſ.* 174. *in verbo, & appellatione, lib* 3. quos refert Card. Tuſch. *d. lit. R. concl.* 66. *n.* 4.

Appell. CCXXXII.

Regalia.

Regalium appellatione veniunt:
1 *Salinæ & ſalinarum reditus,*
2 *Gabella, vectigalia, & tributa,*
3 *Piſcationes, ac venationes, & piſcationum reditus*
4 *Metallorum vena,*
5 *Bona vacantia,*
6 *Condemnatorum bona,*
7 *Tracta grani & bladorum,*
8 *Portizatio in publico flumine,*
9 *Capitaneos, & duces belli, ac tabelliones creare.*

REGALIVM appellatione continentur ſalinæ, & 1
ſalinarum reditus, *cap.* 1. *verſ. & ſalinarum, quæ* ſunt regalia, vbi Sebaſt. Næuius *à n.* 255. Caſtren. *conſ.* 63. *in fine, lib.* 1. Gam. *Luſit. deciſ.* 51. D. Barboſ. *in l. diuortio*, §. *ſi vir, num.* 29. *ff. ſoluto matrim.* Tob. Noni *conſ.* 83. *n.* 19. Card. Tuſch *pract. concluſ. tom.* 6. *lit. R. concluſ.* 82. *n.* 27. Cabed. *Luſit. deciſ.* 53. & *deciſ.* 81. *n.* 2. *p.* 2.

Gabellæ, vectigalia, & tributa ſunt regalia, & ve- 2
niunt appellatione regalium, *cap.* 1. *verſ. vectigalia, quæ ſint Regalia*, vbi Sebaſt. Neui. *à n.* 54. Bertachin. *tract. de gabellis, p.* 1. *in princip. n.* 14. Abb *conſ.* 6. *col.* 4. *in princip. verſ. ex iis, lib.* 2. Roland. à Valle *conſ.* 1. *n.* 100. & *ſeq. lib.* 2. vbi *num.* 99. aſſerit quòd Regalia dicuntur datium priſtini, & alia datia, quæ ſoli Principi ſunt reſeruata, Menoch. *conſ.* 983. *num.* 27. Alexand. Trentacinq. *var. reſolut. lib.* 1. *tit. de iure fiſci, reſolut.* 5 *à princ.* Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 666. *in princip.* Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. G. concluſ. n.* 7. & *tom.* 6. *lit. R. concl.* 82. *num.* 10. & 12. & *tom.* 7. *lit. V. concl.* 32. Cabed. Luſit. *deciſ.* 49. *n.* 4. *p.* 2.

Piſcationes, & venationes, ac piſcationum redi-
tus ſunt regalia, & veniunt regalium appellatione, 3
d. cap. 1. *verſ. piſcationum reditus, quæ ſint Regalia*, vbi Sebaſt. Neui *à n.* 252. Xuar. *alleg.* 17. *num.* 11. & 12. Menoch. *conſ.* 302. *num.* 31. *verſ. decimooctauo*, &

*conſ.*498.*n.*30. Rut Ruland. *de commiſſa*. *part.*4.*lib.*2. *cap.*9. Petr. *de poteſt. Princip. cap.*7.*n.*11. *& fideicom. quaſt.*13.*n.*574. Surd. *conſ.*240.*n.*10. Cabed. *Luſitan. deciſ.*34.*& deciſ.*81.*num.*1.*p.*2. Card. Tuſch. *d.lit. R. concl.*81.*n.*23.*verſ.Piſcationes.*

4 Metallorum venæ ſunt de Regalibus, & veniunt appellatione Regalium, Menoch. *conſ.*302.*n.*29.*in fine*, *verſ.decimoſexto*, Peregr. *de iure fiſci*, *lib.*4.*tit.*2. D. Barboſ. *in l.diuortio*, §.*vir*, *à n.*18.*ff.ſoluto matrim.* Cabed. *Luſit.deciſ.*55.*p.*2. Cald. Pereira *de extinct.emphyt. cap.* 3. *num.* 13. vbi amplias, etiamſi in fundo priuatorum reperiantur.

5 Bona vacantia ſunt de Regalibus, & Regalium appellatione veniunt, *l.*1.*ff.de iure fiſci*, *l.*1.*C.de bonis vacant.lib.*10. Menoch. *conſ.*302.*num.*28.*verſ.octauo*, Matien. per text. *ibi in l.*12.*gloſſ.*1.*tit.*8.*lib.*5.*noua Recopil.* Surd. *de aliment.tit.*1.*quaſt.*11.*à n.*16. Peregr. *de iure fiſci*, *lib.*4. *tit.* 3. *num.* 1. Molin. *de iuſtit.tract.*2. *diſp.*164.*verſ. vndecima concluſio.* Cabed. *Luſit.deciſ.* 51.52.*&* 61.*p.*2. Quæ autem dicantur bona vacantia, tradunt Bonacin. *de contractib.& reſtitut.diſp.*1. *quaſt.*3.*puncto* 5.*n.*1.

6 Condemnatorum bona dicontur Regalia, & Regalium appellatione veniunt, *l.bona damnatorum*, *C. de bonis proſcript.cap.*1.*verſ. condemnatorum*, *qua ſint Regalia*, vbi Sebaſt. Neui.4.*n.*164 Crauet. *conſ.*128. *num.* 4. Viui. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 9. *tit.* 31. *num.*47. Menoch. *conſ.* 302. *num.* 29. *verſ.vndecimo*, Peregr. *de fideicom.lib.*5.*tit.*1.*à n.*4. Molin. *de Iuſtit. tom.*4.*tract.*3.*diſp.*20.*n.*8.*&* 9. Cabed. *Luſit.deciſ.*20. *num.*8.*&* 9.*p.*2. vbi *deciſ.* 58. quòd bona indigni dicantur de Regalibus, Card. Tuſch. *d.lit. R.concl.*82. *num.*14.

7 Tracta grani & bladorum, eſt de Regalibus, Afflict. *deciſ.*265.*n.*109. Bald. *in d.cap.* 1. *qua ſint Regalia*, Lauden. *in tract.de Principe*, *quaſt.* 362. quos refert Card. Tuſch. *d.lit.R.concl.*82.*n.*16.

8 Portizatio in publico flumine eſt de Regalibus, ac proinde venit appellatione Regalium, Bald. *conſ.*254.*per totum*, *lib.*3.*d.cap.*1.*verſ. portus*, *qua ſint Regalia*, vbi Sebaſt. Næui *à n.*47. Petr. Greg. *ſyntagm. Iuris*, *lib.*3.*cap.*14.*a.* 7. Peregr. *d.lib.* 1. *tit.*1.*num.*17. Cabed. *Luſit.deciſ.*46.*n.*6.*p.*2. Cardin. Tuſch. *d.lit.R. concl.*82.*n.*17.

9 De Regularibus eſt creare capitaneos, & duces belli, Peregr. *d.lib.*1.*tit.*1.*num.* 14. Cabed. *Luſitan. deciſ.*43.*num.* 3.*p.* 2. & Magiſtratus, ſeu Officiales creare, & conſtituere, *l.*1.§.*cùm vrbem.ff.de offic.Præfecti vrbis*, *aut de defenſorib.ciuit.*§.*nos igitur*, *collat.*31 *auth. vt Iudices ſine quoquo ſuffragio.* §. *illud videlicet*, *collat.* 2. Auiles *ad cap.*1.*Pratorum*, Capic. *in ſua inueſtit in* §.*magiſtratuum creatio*, *fol.*128. Caſſan. *in catalogo gloria mundi*, *p.*5.*conſid.*24.*caſ.*15. Gram. *deciſ.*46. Bobadil. *in ſua politica*, *lib.*1.*cap.*2.*num.* 14. *& lib.* 3. *cap.*8.*num.*152. Auendan. *de exequendis mandat. p.*1. *cap.*1.*num.*1. Menoch. *conſ.*302.*num.* 29. *verſ. decimo quinto*, Octauo. Glorit. *reſp.*6.*n.*2. Cabed. *Luſit.deciſ.*43. *p.* 1. Item & tabelliones creare, Curia Philip. *p.* 1. §.2.*num.*4. Auendan. *d.p.* 1. *cap.* 20.*num.* 1. Soar. de Pace *in pract.annot.vlt.n.* 13. Cabed. *Luſit. deciſ.*33. *num.*1.*p.*2.

Appell. CCXXXIII.

Religioſus.

1 *Religioſorum appellatione in fauorabilibus veniunt largè Religioſi.*

2 *Clerici ſæculares in fauorabilibus veniunt appellatione Religioſorum.*

3 *Religioſorum appellatione in odioſis minimè comprehenduntur non clauſtrales, niſi adiecta aliqua dictione vniuerſali.*

4 *Militarium Ordinum Equites, propriè & strictè loquendo, non veniunt appellatione Religioſorum, niſi in fauorabilibus, &c.*

5 *Matrimonio viuentes, nec largo, nec stricto modo ſunt Religioſi.*

6 *Equites Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani ex proprietate ſermonis veniunt appellatione Religioſorum.*

7 *Equites Hieroſolymitani ſunt verè, abſolutè, & ſimpliciter Religioſi.*

8 *Religionem ingredi vouens, ſatisfacit ingrediendo Religionem S. Ioannis Hieroſolymitani.*

9 *Matrimonium ratum diſſoluitur per profeſſionem in Religione S. Ioannis Hieroſolymitani, non verò in aliis Militaribus.*

10 *Militares S. Ioannis Hieroſolymitani comprehenduntur ſub decretis* Concilij Trid. 25. de Regularib. cap.15. & ſeſſ. 6. de reformat. cap. 3. vt *num.*11. & ſeſſ.25. de Regular. cap.11. vt *n.*12. & ibid. cap.19. vt *num.*13.

24 *Donati Religioſorum appellatione propriè & ſimpliciter non continentur.*

15 *Conuerſi verè & propriè Religioſorum appellatione veniunt.*

16 *Nouitius in fauorabilibus venit appellatione Religioſorum.*

17 *Nouitium percutiens eſt excommunicatus, ſicut percutiens profeſſum.*

18 *Nouitius priuilegio fori gaudet.*

19 *Nouitius immunis eſt a gabellarum ſolutione.*

20 *Nouitius gaudet priuilegiis Religioni conceſſis.*

21 *Nouitius non venit appellatione Religioſorum in odioſis.*

22 *Religionem ingreſſus quis non dicitur ante profeſſionem.*

23 *Habitus non facit Monachum, ſed profeſſio, & vita Regularis.*

24 *Nouitius Monachus non appellatur, nec efficitur de corpore Monaſterij ante profeſſionem.*

25 *Nouitius ante profeſſionem remanet laicus.*

26 *Nouitius non adſtringitur præceptis, & ſtatutis Religionis.*

27 *Nouitius non tenetur vt profeſſus perſoluere diuinum Officium.*

28 *Nouitius non tenetur intereſſe cum profeſſis in Capitulo.*

29 *Nouitius non ſubiicitur caſibus Religionis reſeruatis.*

Religioſorvm appellatione in fauo- 1
rabilibus veniunt largè Religioſi, ſecundùm
Cæſ. de Graſſis *deciſ.* 47. Maſtrill. *Sicilia deciſ.*290.
n. 160. Item continentur clerici ſæculares, vt per 2
gloſſ. *verb. Religioſi*, *in cap. nullus itaque*, 1.*quaſt.*1. &
aliam, *verb. Religioſos*, *in cap. praſens*, 9.*q.* 3. reſoluit
Lambertin. *de iurepatron.lib.*1.*p.*1.*quaſt.*11. *per totum*,
vbi *n.*10. obſeruat huiuſmodi appellationem tripliciter
capi, largiſſimè vt de omni Chriſtiano, *cap. pro
humani de homicid.lib.*6. largè de Chriſtiano honeſtè
viuente, quia qui impendit Deo debitam Religionem,
poteſt dici Religioſus, *cap. Eccleſia S. Maria, de
conſtitut.* Strictè tandem & tunc intelligitur de illis
ſolùm, qui promittunt ſubſtantialia regulæ, vide
Iſidor. Moſcon. *de maieſt.milit. Eccleſ.in pralud pag.*13.
*& p.*4.*cap.*1.*pag* 505.

3 Religioſorum appellatione minimè continentur non clauſtrales in odioſis, niſi adiecta aliqua dictione vniuerſali, Natt. *conſ.* 507. *n.* 20. *lib.* 3. Cæſ. de Graſſis *dec.* 47. *per tot.*

4 Religioſorum appellatione, propriè & ſtrictè loquendo, non veniunt Militarium Ordinum Equites, niſi in fauorabilibus, vel vbi adderetur aliquod verbum vniuerſale, putà ſi dicatur, *quicunque Religioſi*, quia tunc etiam ipſi comprehenderentur, vt reſoluit Natt. *dict. conſ.* 507. *num.* 3. 4. 14. & 15. & videtur velle Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 8. *à n.* 61. iunctis traditis per Nicol. Garc. *de benefic. p.* 1. *cap.* 4. *n.* 16 Seraphin. *decif.* 587. Rot. *in Romana alimentorum* 21. *Iunij* 1627. *coram R. P. D. Dunan.* vbi fuit dictum Milites S. Iacobi de Spatha non eſſe verè Religioſos, ac proinde eorum filios natos ex ſoluta, cum qua de licentia magni Magiſtri poterant contrahere Matrimonium, non eſſe ſpurios dicendos, ſed filios naturales. Et de commendatariis Abbatibus quòd non veniant appellatione Religioſorum, tradit Fr. Emman. *quaſ. Reg. tom.* 3. *q.* 51. *art.* 9. quem refert Aſcan. Tambur. *de iure Abbatum, diſp.* 17. *q.* 4. *in fine.*

5 Vnde viuentes ſub aliqua regula, veluti tertij Ordinis S. Franciſci, non dicuntur propriè Religioſi nec veniũt Religioſorum appellatione, prout etiam qui vtuntur matrimonio, non ſunt Religioſi, nec largo, nec ſtricto modo, vt cenſuit Rot. *coram Card. Seraph. dec.* 111. *n.* 6.

6 Quoad Milites verò & Equites Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani & Hoſpitalarij, qui communiter Militenſes Equites nuncupantur, contrarium eſt reſoluendum, & affirmandum ex proprietate ſermonis venire appellatione Religioſorum in quacunquè materia, etiam pœnali, vel odioſa, ſi aliàs de mente diſponentis contrarium non appareat, vt docuit *gloſſ.* 2. *in Clem.* 1. *de decim.* recepta & laudata à Doctoribus communiter, ſecundùm Nauar. *conſ.* 12. *num.* 2. *de regularib.* Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom.* 2. *quaſt.* 1. *art.* 7. Azor. *inſtitut moral. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. *quaſt.* 4. optimè improbans diſtinctionem inter materiam fauorabilem, & odioſam, quod confirmatur ex recepta traditione, quæ docet in materia quacunque etiam pœnali venire omnia, quæ ſub proprietate verba etiam lata continentur, vt de verbo, *inteſtabilis*, probat text. *in l. cùm lege, ff. de teſtam.* & poſt Dec obſeruat Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 5. *ad fin.* & multis adductis latè D. Barboſ. *in rub. ff. ſolut. matrim. p.* 4. *à num.* 47. & ideò quod veniat appellatione Religioſorum in terminis, cenſuit Rot.

7 *deciſ.* 77. *num.* 1. *apud Farin. p.* 1. *recent.* vtpote, quia verè, abſolutè, & ſimpliciter Religioſi ſunt, & aliorum more tria vota ſolemnia emittunt, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, ſub regula ab Eccleſiâ approbata, vt reſoluunt Menoch. *illuſtr. cap.* 105. *num.* 49. 50 & 51. Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris, lib.* 105. *cap.* 34. Azeued. *lib.* 4. *à num.* . *tit.* 5. *lib.* 3. *noua Recop.* Menoch. *de arbitr. caſu* 56. *n.* 11. & *caſu* 231. *num.* 19. & *conſ.* 54. *num.* 17. Nicol. Garc. *d. cap.* 4. *n.* 3. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 5. *cap* 880. *num.* 1. 3. & 5. Barthol à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum*, *lib.* 5. *q.* 10. & ſæpiſſimè fuit dictum In Rot. & ſignanter coram Puteo *deciſ.* 392. aliàs 381. *n.* 1. *lib.* 1. *in correctis*, & *deciſ.* 333 *ſub num.* 1. apud Farin. *p.* 1. *recent.* & *deciſ.* 87. *n.* 1. & *deciſ.* 454. *num.* 3. apud eundem, *p.* 2. *recent.* coram Greg. XV. *deciſ.* 86. *num.* 2. vbi adden. *num.* 13. & 14. nouiſſimè in Egitanien. Commendæ 8. Iunij 16 6 coram R. P. D. Merlino; quamuis Abb. *in rub. de Regul. num.* 4. dicat quòd largo modo ſunt Religioſi, & Mandoſ. *ad reg.* 8. *Cancel. q.* 12. *num.* 3. aſſerat quòd non dicũntur propriè Religioſi.

Ex quibus iam primò deducitur quod ſi quis voueat abſolutè ingredi Religionem, ſatisfaciet ingrediendo dictam Religionem S. Ioannis Hieroſolymitani, non ita aliàs Militares, qua matrimonium contrahere permittunt, vt reſoluunt Aragon. 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. *pag.* 738. *ad vlt. argumentum*, Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 3. *q.* 3. Sayr. *in clauſ. Regia, lib.* 6. *c.* 7. *n.* 10. 8

Secundò deducitur, matrimonium ratum diſſolui poſſe per profeſſionem in Religione S Ioannis Hieroſolymitani, non ita in aliis Militaribus Chriſti S. Iacobi, & ſimilibus, vt tenent Nauar. *conſ.* 1. aliàs 2. *in nouis, de conuerſ. coniug.* poſt Couar. Sot. & alios, Azor. *d. cap.* 3. *quaſt.* 1. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *cap.* 8. §. 6. D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto matrim. part.* 2. *num.* 82. latè Sanch. *de matrim. lib.* 2. *diſp.* 18. *per totum.* 9

Tertiò deducitur eoſdem Milites S. Ioannis comprehendi decreto Concilij Trident. *ſeſſ.* 25 *de Regular. cap.* 15. ſtatuente circa profeſſionem in Religionem non emittendam ante decimumſextum ætatis, neque ante expletum probationis annum, vt reſoluunt Flamin. Pariſ. *de r. ſignat. benefic. lib.* 6. *q.* 2. *num.* 120. Armendariz. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib.* 1. *tit.* 8. *l.* 7. *de Religion. num.* 16. Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis*, *diſp.* 11. *dub.* 2. *num.* 4. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi p.* 3. *alleg.* 101. *num.* 8. quò quidem decreto alij Equites Militares non comprehendi firmant Flamin. Pariſ. *dict. q.* 1. *num.* 117. *cum ſeqq.* Azor. *d. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 4 *q.* 2. Card. Seraph. *deciſ.* 111. *num.* 2. quæ etiam reperitur impreſſa *part.* 1. *diuerſ. deciſ.* 591. Ludou. Beja *reſponſ. caſuum Conſcientiæ*, *p.* 4. *caſu* 18. Armendar. *dicto loco, num.* 7. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 8. *num.* 61. Sanch. *de Matrimon. lib.* 7. *diſp.* 44. *num.* 8. & *in præcepta Decalogi, lib.* 5. *cap.* 44. *num.* 17. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Relig. lib.* 5. *quaſt.* 160. Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub.* 2. *num.* 4. Ego ipſe *d. alleg.* 101. *num.* 5. Quamvis huiuſmodi Equites Militares comprehendi præfata Concilij Trident. diſpoſitione exiſtiment Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2. *cap.* 8. *concl.* 1. *num.* 2. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 363. *num.* 27. D. Hieron. Vereno & Leyua *in Examine Epiſcop. lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 7. 10

Quartò deducitur ſub decreto Concilij Trident. *ſeſſ.* 6. *de reformat. cap.* 3. dum diſponit Ordinarios tanquam Sedis Apoſt. delegatos punire poſſe, & corrigere quemcunque clericum ſæcularem, & Regulares extra monaſterium degentes, & delinquentes, non obſtantibus quibuſcunque ſui Ordinis priuilegiis, comprehendi debuiſſe ſi verborum rigorem inſpiciamus Religioſos Hieroſolymitanos, quia verè Religioſi ſunt, vt diximus, nec poſſe ſe iuuare priuilegio exemptionis; licèt enim per illud eximantur à poteſtate ordinaria, non tamen à poteſtate Papæ ſunt exempti, cuius mandato, & auctoritate hoc caſu procedunt Ordinarij, iuxta reg. *l.* 1. §. *qui mãdatum, ff. de officio eius*, atque ita quemadmodum iſti dicere non poſſunt offendi ſuum priuilegium exemptionis ſi Papa contra eos proceſſerit, ità nec contra eandem exemptionem facit Ordinarius procedens tanquam Apoſt. Sedis delegatus quare ita reſoluunt Nauar. *conſ.* 11. *in antiq.* aliàs *conſ* 12. *in nouis*, *ſub tit. de Regularib.* Sayr. *in floribus dec. ſ. ſub eodem tit. deciſ.* 16. Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom.* 2. *quaſt.* 2. *art.* 4. & *q.* 63. *art.* 7. *verſ. quinto*, Azor. *inſt. moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 4. *quaſt.* 3. Aloyſ. Ricc. *in coll. ect.* 11

deciſ.

deciſ. p.3. collect.503. verſ. amplia primò, & *in deciſ. Curia Archiep. Neapol. p.4. deciſ.231. num* 3 Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rubr.* 12. *cap.*13. *num.* 22. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 105. *num.* 15.

22 Quintò deducitur ſub decreto Concilij Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. cap.* 11. diſponente perſonas Regulares exercentes animarum curam perſonarum ſæcularium in monaſteriis, quibus imminet, quoad ipſam curam, & adminiſtrationem Sacramentorum ſubeſſe iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cuius diœceſi ſita ſunt, comprehendit Eccleſias Militum S. Ioannis Hieroſolymitani, vt tradunt Piaſec *in praxi Epiſcop. p.2. cap.* 3. *num.*46. Eraſm. à Cochier *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p.2. quaſt.* 34. *num.*11. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.*176. Vgol. *de officio, & poteſt. Epiſcopi, cap.* 20. *§.* 3. *num.*2. Ego ipſe *in ſimili tract. part.* 3. *alleg.*74. *num.* 26.

13 Sextò deducitur ſub decreto Concilij Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. cap.*19. diſponentis circa Regulares prætendentes ſe per vim, aut metum ingreſſos eſſe Religionem, comprehendi huiuſmodi Hieroſolymitanos Milites, vt deciſum refert Armendar. *in addition. ad recopilat. legum Nauarra, lib.*2. *tit.*18. *l.*7. *de Religion. n.*51.

Septimò deducitur intellectus ad ſtatutum inſignis, ac maioris Collegij S. Clementis Hiſpanorum Bononiæ, quo cauetur neminem poſſe eſſe Collegialem qui ſit Monachus, aut frater Religioſus, ſed nec Canonicus quidem Regularis, aut omnino aliquam Religionem profeſſus, vt comprehendat huiuſmodi Hieroſolymitanos Milites, iuxta ea, quæ ſuprà reſoluimus, & quæ latè in caſu occurrenti conſuluit D. Antonius de Fuertes nobilis Angonenſis, & eiuſdem Collegij ſodalis, qui multa pro ſuæ opinionis corroboratione ſatis eleganter & eruditè adducit in ſuo conſilio nuper Bononiæ impreſſo.

14 Religiosorvm appellatione propriè & ſimpliciter non continentur donati, hi enim licèt emittant tria Religionis ſubſtantialia vota in aliquibus Congregationibus, non tamen profitentur aliorum Religioſorum regulam, ſed aliam longè diuerſam, nec emittunt prædicta vota in Religione pro Religione approbata, ſed tantummodo pro bono modo viuendi, vt ſcilicet inſeruiant aliis verè & propriè Religioſis, vt per Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom.*3. *q.*21. *art.*1. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſ. lib.*5. *quaſt.*7. vbi tamen *q. ſeq.* reſoluit huiuſmodi donatos eſſe perſonas eccleſiaſticas, & gaudere fori, & Canonis priuilegio.

15 Religiosorvm appellatione verè & propriè veniunt conuerſi; hi enim licèt vulgò dicantur fratres laici, id non prouenit ex eo quòd Religioſi & eccleſiaſticæ perſonæ non ſint, cùm emittant tria ſubſtantialia vota, paupertatis ſcilicet, caſtitatis, & obedientiæ, ſicut alij, ſed quia initiati non ſunt, & Ordinibus carent, & clerici non fiunt, ſicut alij Monachi & Religioſi, quare ita docent Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælator. tom.*1. *quaſt.*29. *art.*1. *conc.*1. & *art.*2. Carol. de Graſſis *de effectib. cleric. effectu* 1. *n.*96. Peregr. *var. lib.* 8. *n.*70. Flores de Mena *var. lib.*2. *quaſt.* 21. *n.*194. & 185. Nicol. Garc. *d. cap.*4. *n.* 11. & alij citati per me *de officio & poteſtate Epiſcopi, part.*2. *alleg.*12. *num.* 38. Bart. à S. Fauſto *dict. l.*5. *n.*6.

16 Religiosorvm appellatione venit nouitius in fauorabilibus, gloſſ. *verb. Religioſus, in Clem.*1. *de electione*, & multis comprobant Coriolan. *de caſibus reſeru. p.*1. *ſect.*3. *art.*18. *n.* 3. Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruandi in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſp.*9. *dub.* 26. *num.* 2. vbi *ſecus quoad odia*, & latiùs *diſp.*11. *dub.*10. *per totum*, vbi *num.*1. ex Rebuff. *aſſerit Cancellariam Apoſt. vocare nouitium Monachum*, Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſ.* 138. *n.*3. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *cap.*1. *§.*3. vbi quòd nouitius 17
latè dicitur Religioſus, vnde percutiens nouitium eſt excommunicatus, ſicut percutiens profeſſum, vt reſoluunt plures citati à Ceued. *ad Decretum, collect.*24. *n.*12. quibus addo Fr. Emman. *quaſt. Reg. tom.*3. *q.*21. *art.*4. Bobadil. *in ſua politica, lib.*2. *cap.*18. *n.*88 Ægid. de Coninck *de Sacrament. & cenſ. tom.*2. *diſp.*14. *dub.*15. *num.*164. Farinac. *in praxi crim. p.*1. *quaſt.*8. *num.*16. Carol. de Graſſis *de effectib. cleric. effectu* 9. *n.*81. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 12. *cap.* 3. *q.*2. Coriolan. *de caſibus reſeruat. p.*2. *cap.* 80. *de ind. Regular.* §.10. *n.*19. *pag. mihi* 803. vbi ampliat quamuis ſit nouitius vnius diei, Barthol. de Vecchis *dict. diſp.*11. *dub.*10. *ſub n.*1. Item nouitius priuilegio fori 18
gaudet, vt non poſſit conueniri coram Iudice ſæculari, Brunor. à Sole *in locis communib. verb. nouitius*, Galet. *in margarita caſuum Conſcientia, verb. Nouitius* 2. Mart. *de iuriſd. part.*4. *caſu* 121. *num.* 14. Curi. Philip. *p.*3. *§.*1. *n.*12. Sayr. *in floribus deciſ. lib.* 2. *tit.*2. *deciſ.* 3. Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom.*3. *q.*51. *art.* 12. Azor. *d. p.*1. *lib.*12. *cap.*2. *quaſt.*2. Ceuall. *commun. contra communes, tom.*4. *quaſt.*857. *n.*1026. Gutier. *de gabell. quaſt.*95. *n.*22. *cum ſeqq.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.*12. *c.*3. *n.*27. Fr. Bart. de Vecchis *d. tract. diſp.*11. *dub.* 12. Et immunis eſt à gabellarum ſolu- 19
tione, vt ſcribunt Bertachin. *de Gabellis, p.*7. *in princ. n.*56. Mart. *de iuriſdict. p* 4. *caſu* 121. *n.*24. Flores de Mena *d. q.*21. *n.*198. & alij citati per Sanch *in præcepta Decalogi, tom.*2. *lib.*6. *cap.*10. *num.*16. & per me *in collect. ad cap. aduerſus* 7. *num.* 11. *de immunit. Eccleſ.* Et demùm gaudet priuilegiis Religioni conceſſis, 20
ſecundùm Henriq. *in ſum. lib.*7. *cap.* 21. *n.*7. Azor. *d. p.*1. *lib.*12. *cap.*2. *quaſt.*10. *ad fin* Sayr. *de cenſ. r. lib.*7. *cap.*13. *num.*6. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.*1. *lib.*4. *cap.*39. *n.*17. & *tom.*2. *lib.*6. *cap.*10. *in fine*, Soar. *tom.*3. *de Relig. lib.*5. *cap.*16. *num.* 17. *in fine*, Fr. Barthol. de Vecchis *d. diſput.*11. *dub.*10. *à n.* 2. contra Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar. gloſſ.*7. *n.*34. & Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.*51. *art. vlt.* 21

Quoad odia verò nouitius non venit appellatione Religioſorum, quia neque verè, neque effectu 22
Religioſus dici poteſt: non enim dicitur quis verè ingreſſus Religionem ante profeſſionem, Dec. *in cap. in præſentia, num.* 20. *de probat.* Cened. *practic. & canon. quaſt. lib* 6. *quaſt.*6. *num.*17. Peregrin. *var. lib.* 6. *num.*69. Benedict. Ægid. *in repet. l.* 2. *C. de ſacroſ.* 23
*Eccleſ. p.*4. *§.*8. *num.*19. *in princip.* quia verbum, *Religioſus*, etſi generale ſit, includit tamen omnem Profeſſum, vt dicit gloſſ. *verb. Religioſus, Clem. Religioſus, de procuratorib.* tum quia habitus non facit monachum, ſed profeſſio, & vita Regularis, *cap. ex parte, de Regular. cap. quia ingredientibus, de teſtament.* cum aliis per me citatis, *Axiom.* 109. *num.* 1. tum 24
quia non appellatur monachus, nec efficitur de corpore monaſterij ante profeſſionem, *cap. porrectum, de Regularib.* Barbat. *in d. cap. in præſentia, n.*56. Socin. iun. *conſ.*48. *num.*21. *lib.*4. Rimin. iun. *conſ.* 85. *à num.*42. *lib.*1. Magon. *Florent. deci.*241. *num.* 2. Fab Turret. *conſ.*5. *per tot. vol.*3. Surd. *deciſ.* 303. *num.* 3. Paſcal. *de viribus patriæ poteſtatis, cap.* 3. *num.* 81 25
tum denique, quia non efficitur Religioſus, ſed ante profeſſionem remanet laicus, *cap. non ſolùm, cap. conſtitutionem, de Regularib. in* 6. *cap. Religioſo, de ſent. excom. eodem lib.* Bero. *in d. cap. in præſentia, num.*551.

Magon.

Magoo. Florent. deciſ. 141. num. 1. cum ſeqq. Honded. conſ. 94. n. 3. vol. 1. Et ideo illi non interdicitur officium Aduocati, aut Procuratoris, ſicuti poſt multos docet Sanch. in precepta Decalogi, tom. 1. lib. 6. cap. 13. num. 2.

26 Vnde nouitium non adſtringit præceptis & ſtatutis Religionis, & eius ſuperiorum, tenent Azor. d. quæſt. 10. Henriq. d. lib. 7. cap. 22. §. 7. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 21. art. vlt. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. d. lib. 6. cap. 10. num. 7. Contra Sarmient. lib. 2. ſelectar. cap. 5. num. 9. verſ. ex ſupradi-
27 ctis, & ideò minimè tenetur vt profeſſus perſoluere diuinum officium, cap. fin. verſ. deputatus, 91. diſt. Barthol à S. Fauſto in theſauro Religioſ. lib. 6. q. 169. nec intereſſe eum profeſſis in Capitulo, cap. ex eo,
28 de elect. lib. 6. Coriolan. de caſibus reſeruat. p. 1. ſect. 3. art. 18. num. 4. ideo nullam habet vocem nec actiuam nec paſſiuam, Iſid. Moſcon. de maieſt. milit. Ec-
29 cleſ. lib. 1. p. 4. cap. 1. pag. 522. verſ. nec conceditur. Nec ſubiicitur caſus Religionis reſeruatis, ſecundùm Azor. d. quæſt. 10. Fr. Emman. d. tom. 1. quæſt. 21. art. 12. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 2. quæſt. 34. art. 16. Barthol. à S. Fauſto vbi ſup. lib 5. quæſt. 203. Coriolan. d. art. 68. per totum, imò Homobon. de caſibus reſeruatis, p. 2. cap. 2. fol. mihi 44. exiſtimat nouitium reſeruatione ab Epiſcopo facta includi, ab eóque abſolui debere.

APPELL. CCXXXIV.

Reliqua.

RELIQVORVM appellatione non ſolùm propriè venit pars reſtans, vt l. ui, qui, §. hoc interdictum, ibi reliquum opus, ff. quod vi aut clam. l. ſi Stichum, ibi, reliquum debetur, ff. de verb. oblig. l. Æmilius, ibi, reliqui pretij partem. & ibi, reliquum pretium, ff. de minorib. cum ſimilibus, ſed etiam totum, l. poteſt. 95. ff. de verb. ſignif. vbi latè Rebuff. pag. 409. & ſeq. limitans tamen in materia odioſa, & quando nihil reſtaret. Vnde abſolutio facta à reliquorum reſtitutione cenſetur facta de omnibus, ſecundùm Alex. conſ. 47. Circa, num. 13. verſ. denique, lib. 1. quam refert Cardin. Tuſch. practic. conc. tom. 6. lit. R, conc. 255. num. 17.

APPELL. CCXXXV.

Res.

1 Rei appellatione propriè venit omnis res.
Res appellatione continetur:
2 Hæreditas,
3 Facta,
4 Pecunia,
5 Serui,
6 Farina, vinum, &
7 Fructus,
8 Rei appellatione continetur pars.
9 Iura & actiones veniunt rerum appellatione.
10 Rerum monaſterij appellatione comprehenduntur etiam homines, & perſonæ monaſterij.

1 REI appellatione propriè venit omnis res, l. ſi quis cum totum, in princ. ff. de except. rei iudic. l. ſi defenſor, §. qui interrogatus, ff. de interrog. action. l. de pupillo, §. qui nunciat, ff. de noui oper. nunciat. Ruin. conſ. 80. Proclara, num. 4. lib. 2. Guillelm. Redoan. tract. de rebus Eccleſiæ non alienan. in rub. qui veniant appellatione rei, Mozzodo contract. lib. tract. de empt. tit. quæ veniant appellatione rei, §. Denentto, Surd. dec. 265. num. 1. & conſ. 471. num. 22. Cæſar. Barz Bononien. deciſ. 5. num. 56. Cardin. Tuſch practic. conc. tom. 8. lit. V, conc. 104. num. 1. Siue ſit fundus, ſiue domus, ſiue poſſeſſio de tota intelligitur, Alex. conſ. 195. Perſpectus, in princ. lib. 6. Card. Tuſch dict. lit. V, conc. 104. n. 6.

Hæreditas igitur venit rei appellatione, l. nam 2 quod, §. fin. cum l. ſeq. ff. ad Trebel. licèt. vbi Iaſ. num. 13. C. de pactis, Rebuff. ad l. rei appellatio 5. ff. de verb. ſign. verſ. ſecundo, in fine, pag. 42.

Facta quoque continentur, gloſſ. verb. rei, in §. 1. 3 Inſtit. de ob. Rebuff. vbi ſupra, verſ. quarto latior, & Theſaurus intelligitur, l. peregrè, & ibi gloſſ ff. de acquir. poſſeſſ. citato loco in verſ. theſaurus, pag. 41. in fine.

Pecunia etiam includitur rei appellatione, Alex 4 d. conſ. 183. n. 26. lib. 2. Card. Tuſch. dict. lit. V, conc. 104. num. 5.

Serui quoque comprehenduntur, l. omnia. §. omnis 5 ita. vbi Bald ff. de legat. 1. Tiraq. in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus, num. 321. & ſeq. C. de reuoc. donat. Rebuff vbi ſuprà verſ. quintò, pag. 43. in princip. vbi quòd etiam homines liberi veniunt, Surd. conſ. 470. n. 5.

Farina, vinum, & ſimilia veniunt, ſecundùm 6 Menoch. conſ. 1061. n. 37.

Fructus etiam continentur, d. l. rei appellatione, 7 l. rem, ff. de acquirendo rerum domin. Mari. Antonin. var. reſ. lib. 1. reſ. 48. n. 9.

REI appellatione continetur pars, ſiue agatur 8 affirmatiuè, ſiue negatiuè, ita Bart per text. ibi in l. ait Prætor, verſ. etiam, num. 1. ff. de inventar. Rebuff. ad l. appellatione rei 72. prope fin. verſ. vltimo fallit, ff. de verb. ſignif. pag. 351. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 792. n. 7. & 8. Secus verò in odioſis, Magon. Florent. deciſ. 59. n. 4.

RERVM appellatione veniunt iura & actio- 9 nes, l. rei appellatione 23. l. bonorum 49. ff. de verb. ſignif. Beroi. conſ. 161. n. 20. vol. 2. Alex. conſ. 185. Viſo. n. 27. verſ. & licèt, lib. 2. Rebuff. ad l. rei appellatio, verb. latior, verſ. tertiò pag. 42. Surd. conſ. 470. num. 4. Pinel. in rub. C. de bonis mater. p. 1. n. 5. Card. Tuſch. d. tom. 8. lit V, conc. 104. num. 3. Mari. Antonin. var. reſ. lib. 2 reſ 57. num. 69. Hieron. Fernandez de Otteto Roman. lucubrat. diſp. 1. num. 27. Cald Pereira in l. ſi curatorem, verb. res, n. 1. Maian. de cenſib. c. 8. num. 208. Milan. deciſ. 9. n. 27. & deciſ. 10. num. 6. lib. 2. Molfeſ. ad conſuet. Neapol. p. 2. de bonis, q. 11. num. 3 Giurba deciſ. 17. num. 7. Et tam mobilia quàm immobilia continentur, Menoch. conſ. 758. n. 14.

RERVM monaſterij appellatione comprehen- 10 duntur etiam homines, & perſonæ monaſterij, l. 1. §. quædam, ff. de rerum diuiſ. Calderin. conſ. 554. aliàs 9. de verbor. ſignificat. Cardin. Tuſch. d. lit. V, conc. 104. num. 7.

APPELL. CCXXXVI.

Reſiduum.

RESIDVI appellatione venit totum quod ſupereſt, l. cæterorum, & ibi Alciat. ff. de verb. ſignif. l. quamquam, C. de teſtam. mil. Alex. conſ. 26. n. 2. lib. 4.

*lib.4.*Bero.*conſ.*119.*num.*13.*lib.*2. Zabarel.*conſ.*68. *in princ.* Bertrand. *conſ.*298.*n.*3. *vol.*2. Caſtren.*conſ.*72. *num.* 2. *lib.*1. Celſ. Vgo. *conſ.* 3. *num.*52. idem Alex. *conſ.* 139. *num.*7. *lib.* 2. vbi quòd poteſt importare totum, quando non poteſt applicari parti, Roman. *ſing.*15. Peregrin. *de fideicom. art.*9. *num.* 6. Cardin. Tuſch. *practic. conc. tom.* 6. *lit. R, conc.* 225. *num.* 9. *cum ſeqq.* Afflict. *deciſ.*285. *num.*1. Fuſar. *de ſubſtitut. quaeſt.* 652. *num.* 9. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*1. *cap.* 3. *num.*2. *&* 4. *& tom.*4. *cap.* 716. *num.*22. *&* 23. Vide quæ dixi *in tract. de dictionib. vſufrequent. dict.* 348. *Reſidui* enim verbum in ſolutione ſeu quietantia petitum importat integram ſolutionem debiti, Rota *deciſ.*15.*num.*2.*& deciſ.*624.*num.*2. *part.* 1. *in poſthum. Farin.* & totum ſignificat, eadem Rota *deciſ.*66.*num.*1.*in fine,d.p.*1.Duran. *Rota deciſ.*31. *num.*1.

Appell. CCXXXVII.

Reſignatio.

RESIGNATIONIS appellatione permutatio includitur, vt per Aloyſ.Ricc. *in praxi aurea, reſ.*118. *num.*1. Flamin. *de reſignat.beneſic.lib.*12. *q.*5.*num.*19 Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*14.*num.*41, nam omnis diſpoſitio loquens de reſignatione, includit in ſe regulariter reſignantem ex cauſa permutationis, ex eo quòd permutatio eſt vera reſignatio, Rot. *deciſ.*16.*num.*3.*cum ſeq.de rerum permut. in antiq* Gom.*in reg.de publicand. gloſſ.*3. *num.* 2. vbi tenet quòd regula de publicandis locum habet in reſignatione ex cauſa permutationis, habet enim permutatio in ventre reſignationem in fauorem permutantium, ita vt permutatio nihil aliud ſit niſi quædam reciproca reſignatio, quæ ad inuicem inter permutantes ſit, *cap. vnic. de rerum permut. lib.* 6. *Clem.*1.*eodem tit.*Caſſad. *deciſ.*1. *num.*2. *de rerum permut.*Flamin.*d.tract.lib.*11.*p.*5.*num.*19. *cum ſeqq. & de confident.q.*25.*n.*8.

Appell. CCXXXVIII.

Sanguis.

1 *Deſcendentes veniunt vbi vocati ſunt illi de ſanguine.*
2 *Agnati, non autem cognati ſecundùm communem vſum loquendi, dicuntur eſſe de ſanguine.*
3 *Natus de ſanguine alicuius loci, dicitur tam natus ex patre, quam ex ſola matre de tali loco.*
4 *Fœminæ veniunt ſanguinis appellatione.*

SANGVINIS appellatione, vbi vocati ſunt
1 illi de ſanguine, veniunt deſcendentes, vt ſcribit Fuſar. *de ſubſtitut.q.*331.*num.*1. referens ſe ad dicta in ſuo *conſ.*49. Præterea de ſanguine dicuntur eſſe
2 illi, qui ſunt de genere, & ſic ſoli agnati, non autem cognati ſecundùm communem vſum loquendi, Alciat *in l.pronunciatio,in verb.agnatus,ad fin.ff. de verbor.ſignif.* Sim. de Prætis *de interpr. vltim. volunt. fol.*289.*num.*21.*in fine*, Fuſar. *dict. quaeſt.*331. *num.*2. vbi *num.*3. poſt Peregrin. *de fideicommiſſ. artic* 22. *num.* 25 *in fine*, ſubdit quòd ſi eſſemus in caſibus, quod ex coniecturis etiam venirent cognati præferendi eſſent agnati cognatis. Statutum verò 3
Vigleuani quod nullus poſſit eſſe de conſilio niſi ſit natus de ſanguine Vigleuani, & habitauerit per decem annos, admittit tam natum ex patre, quàm ex ſola matre de Vigleuano, quia dicitur de ſanguine loci, ſiue ex patre, ſiue ex matre oriunda de Vigleuano: ita Signorol *conſ.*169.*Cum in terra*, quàm refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 8. *lit.V, conc.*108.*num.vnic.*

SANGVINIS appellatione veniunt fœminæ 4
ſicut veniunt appellatione conſanguineorum, vt dixi ſub appellatione conſanguinei.

Appell. CCXXXIX.

Semen.

1 *Deſcendentes in infinitum veniant appellatione ſeminis.*
2 *Naturales veniunt appellatione ſeminis quando diſpoſitio in legitimis, & naturalibus non poteſt verificari.*
3 *Tranſuerſales veniant appellatione ſeminis quando diſpoſitio teſtatoris non poterat verificari in deſcendentibus.*

SANGVINIS appellatione veniunt deſcen- 1
dentes in infinitum, *l.* 1. *C. de condition. inſertis*, Cephal. *conſ* 664. *num.* 25. Fuſar. *de ſubſtit. q.* 331. *num.* 1.

SEMINIS appellatione veniunt naturales 2
quando diſpoſitio in legitimis & naturalibus non poteſt verificari, Surd.*conſ.*276.*n.*6. vbi *num.*16. *cum ſeqq.* declarat non procedere quando ex coniecturis conſtaret de contraria voluntate teſtatoris, prout eum refert Fuſar.*d.q.*312.*n.*2.

SEMINIS appellatione tranſuerſales veniunt, 3
quando diſpoſitio non poterat verificari in deſcendentibus, vt ſcribit Surd.*d.conſ.*279.*n.*12.*verſ.ſecundò reſpondeo*, quem citat Fuſar.*d.q.*532.*n.*3.

Appell. CCXL.

Securitas.

SECVRITATIS appellatione quæ veniant, latè tradunt Iaſ. *in l.* 1. *ff. qui ſatiſdare cog.* Bald. *conſ.*462. *Super eo quod quaeritur, per tot.lib.*5. Franc. Becc. *conſ.*1. *num.*3. *in fine, & num.*4.16.*&* 26. Surd. *deciſ.*329.*n.*10 Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.tom.*2. *cap.*54.*n.*12.Card.Tuſch.*pract.conc.tom.*7. *lit.S, conc.* 95.*per tot.*vbi regulam firmat cum declarationibus, & reſtrictionibus.

Appell. CCXLI.

Satisfactio.

1 *Solutio venit ſatisfactionis appellatione.*
2 *Satisfactio imperiat vicem ſolutionis.*
3 *Creditori dicitur ſatisfactum quomodocunque debitum exigatur.*
4 *Satisfactionis verbum ſignificat aliquando ſatisfactorum in pecunia ratione adiuncti.*

5 Cautio

5 *Cautio idonea de ſoluendo venit etiam appellatione ſatisfactionis.*

1 SATISFACTIONIS appellatione venit ſolutio, ſicuti docent Angel. Aret. *conſ.* 122. *num.* 5. quem refert Cardin. Tuſch. *practic. conc.* 2 *tom.* 7. *lit.* S, *conc.* 45. *num.* 4. Satisfactio enim importat vicem ſolutionis, *l. item liberatur*, §. 1. & *ibi* Bart. *ff. quibus modis pignus, vel hypoth.* Angel. Aret. *d. conſ.* 122. *num.* 2. Rebuff. *ad l. ſatisdationis appellatione* 61. *verſ. ſatisfacere, ff. de verbor. ſignificat. pag. mihi* 312. 3 *in fine*, quia quomodocunque debitum exigatur, dicitur creditori ſatisfactum, ſecundùm Surd. *conſ.* 166. *n.* 26.

4 Aliquando importat ſatisfactionem in pecunia ratione adiuncti, veluti ſi dicatur quod eſt ſatisfactus de paghis decurſis, vt per Angel. Aret. *d. conſ.* 122. *num.* 4. & 5. quem refert Cardin. Tuſch. *d. conc.* 45. *num.* 3.

5 SATISFACTIONIS appellatione venit etiam cautio idonea de ſoluendo, *l.* 4. §. *condemnatum, ff. de re iudic.* licèt enim ſatisfactio propriè importet ſolutionem quocumque modo per quam ſequitur liberatio, vt ſuprà dixi; quandoque tamen idoneam cautionem, videlicet fideiuſſoriam, denotat, vt ex Iaſ. *in l.* 1. *in princ. ff. qui ſatiſdare cog.* colligit Cardin. Tuſch. *d. lit.* S, *conc.* 40. *n.* 2.

APPELL. CCXLII.

Sententia.

1 *Sententia appellatione in dubio venit diffinitiua.*
2 *Sententia appellatione non continetur interlocutoria, & referuntur fundamenta pro hac parte num.* 3.
4 *Contrarium verius, vt numeris ſeqq.*
5 *Declaratur* Clem. 1. de ſequeſt. poſſeſſ.
6 *Sententia appellatione venit tam interlocutoria vim diffinitiua habens, quam illa, qua ſimpliciter, & merè talis dicitur.*
7 *Præcipuè quando eadem, vel maior ratio ſit in interlocutoria, quæ eſt in diffinitiua, vel quando materia eſt indifferens.*
8 *Arbitri alij iuris, alij compromiſſarij ſunt, & qui tales dicantur oſtenditur.*
9 *Arbitri iuris propriè, & verè iudices ſunt, non ita compromiſſarij.*
10 *Arbitri iuris veram proferunt ſententiam, quæ ſententia appellatione continetur.*
11 *Arbitri compromiſſarij ſententiam non proferunt, ſed quoddam arbitramentum, quod ſententia appellatione non venit.*
12 *Declaratur* text. in l. quid ergo 13. §. cùm autem, ff. de his qui notantur infam.

1 SENTENTIÆ appellatione in dubio venit diffinitiua, ſicuti docent Felin. *in rubr. de ſentent. & re iudic.* Socin. *conſ.* 39. *Capio, col.* 2. *verſ. præterea, vol.* 4. Alexand. *conſ.* 50. *Viſis actis, n.* 1. *lib.* 2. vbi extendit maximè in ſtatuto contra ius commune, Con. *pract. c.* 25. *n.* 3. *verſ. quinto*, Mich. Graff. *tom.* 2. *communium opin. lib.* 7. *tit.* 8. *n.* 31. *pag.* 244. Pute. *deciſ.* 266. *num.* 3. *lib.* 2. *in correctis*, Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 7. *lit.* S, *concl.* 106. *n.* 10. & *concl.* 180. *n.* 4. & 5. Sigiſm. Scacc. *de appellation. q.* 17. *lib.* 8. *n.* 7. & 10.

SENTENTIÆ appellatione non contineri interlocutoriam, quaſi non ſit propriè ſententia, videtur ſentire gloſſ. *verb. definitiua, in princip. in Clem.* 1. *de ſequeſt. poſſeſſ.* idem in effectu dicit gloſ. *verb. ſententia, in l.* 1. §. *biduum, ff. quando appell.* gloſſ. *verb. ſententia*, per text. *ibi, in cap. cùm clim, de teſtib.* obſeruant plures, vt per Iaſ. *in rub. ff. de re iudic.* vbi Ripa *numer.* 2. Felin. *num.* 7. *in rub. de ſentent. & re iudic.* Hippol. *in* §. *fin. num.* 11. *Inſt. quibus alienare licet*, refert alios Menoch. *remed.* 8. *recuper. num.* 84. 2

Pro qua ſententia facit primò text. *in d. Clem.* 1. 3 vbi agens de ſententia poſt cuius prolationem dicit ſeqoeſtrationem eſſe faciendam, expreſſit ſolam diffinitiuam, quaſi ſentiens illam ſolam ſententiam appellari; & propriè talem cenſeri. Secundò facit text. *in l. ſi poſt ſententiam* 9. *in fine*, ibi, *neque cauſam ullam*, &c. C. *de ſent. & interlocut.* Tertiò facit *l. quod iuſſit* 14. ibi, *ſecus in ſententiis, ff. de re iudic.* vbi Iureconſ. in principio agens de interlocutoria, poſtea in verbo *ſecus*, quo vtitur, diuerſitatem conſtituit in ſententiis, ſic planè ſignificans appellatione ſententiæ interlocutoriam non contineri. Quartò facit rubrica *C. de ſent. & interlocut.* vbi particula, *&*, ſolet diuerſa ex natura ſua colligare, iuxta doctrinam gloſſ. receptæ *in rub. ff. de iuris & facti ignor.* cum aliis per me adductis *ſup. dict.* 110. ac proinde cùm in illa rubr. interlocutoria, & ſententia diuerſitatem habeant, vtique videtur dicendum ſententiam, & interlocutoriam non eſſe idem, neque vnius appellatione alteram contineri. Quintò & vltimò facit, quia de ſubſtantia ſententiæ eſt ita determinare controuerſias litigantium, vt eiſdem per illam finis imponatur, ſaltem quoad iudicem, arg. text. *in l.* 1. *ff. de re iudic.* ibi, *finem accipit*; & *cap.* 2. *eod. tit.* ibi, *litigantium controuerſias terminare*, qui quidem finis per interlocutoriam non imponitur, adhuc enim apud eoſdem litigantes contentio datur, & ipſe iudex prædictam interlocutoriam reuocare poteſt, vt probat text. *in d. l. quod iuſſit*, & *in cap. cùm ceſſante, de appellat.*

Contrariam tamen ſententiam tenuit gloſſ. *verb.* 4 *ſententias, in Clem.* 1. *de re iudic.* & *verb. ciuis iuris, in l.* 1. *ff. quod quiſque iuris*, & *verb. ſententia, in* §. *penult. Inſtit. quibus alienare*, & *in l. meminerint, C. vnde vi*, Abb. *in cap. cauſam matrimonij, num.* 6. *de offic. leg.* Iaſ. *in d. rubr. ff. de re indic. num.* 14. Felin. *in d. rubr. num.* 7. Sylueſt. *in ſumm. verb. ſententia, num.* 3. Ludou. Gom. *in cap.* 2. §. *ſtatuto, à n.* 11. *de conſtit. lib.* 6. Valaſc. *conſ.* 47. *à num.* 1. Cabed. *Luſit. deciſ.* 16. *num.* 8. *p.* 1. & eſt communis.

Ad cuius probationem vltra text. *in d. Clem.* 1. *verſ.* 5 *ſimiliter, de re indic.* facit primò, & retorquetur *d. Clem.* 1. *de ſequeſt. poſſ.* vbi agitur de ſententia prolata ſuper poſſeſſione, patet ibi, *contra poſſeſſorem*, & ibi, *poſſeſſorie promulgata*, &c. quam quidem ſententiam conſtat propriè eſſe interlocutoriam, quamvis in illo text. diffinitiua appelletur, propterea quòd habet vim diffinitiuæ, vt latiùs oſtendam in collectan. eandem *Clem. ſub gloſſ. verb. poſſeſſorio.* Secundò facit, quia ſententia propriè talis dicitur, quæ continet iudicis pronunciationem determinantem controuerſias litigantium, qualem pronunciationem, dicitur, habet interlocutoria, licèt enim per illam Iudex non tollat, neque determinet controuerſiam in cauſa principali, nihilominus tamen aliquam determinat ſuper aliquo articulo eiuſdem cauſæ principalis. Tertiò facit, quia ſententia, quæ propriè talis eſt, diuiditur in diffinitiuam, & inter-

locutotiam, tanquam genus In propias ſuas ſpecies, cuius diuiſionis meminit gloſſ. in cap. definitiua, in cap. ei, qui, §. diffinitiua 2. q. 6. gloſſ. vlt. in l. qui reſtituere, ff. de rei vind. & verb. diffinitiua, in d. Clem. vnic. de ſequeſtr. poſſeſſ. cum aliis adductis per Marant. de ordine indic. 6. p. cap. de ſententia, à num. 23. vnde neceſſariò dicendum eſt, quòd ſicut diffinitiua, ita etiam interlocutoria verè & propriè eſt ſententia, ſiquidem ſpecies ſub aliquo genere exiſtentes ſicut ſub illo continentur, ita verè, & propriè de illo prædicantur, atg. text. in l. ſi quid 45. §. inter, ff. de legat. 3.

6 Qua quidem opinione retenta eam abſque dubio intelligendam eſſe exiſtimo, tam in interlocutoria vim diffinitiuæ ſententiæ habente, quàm in illa, quæ ſimpliciter & merè talis dicitur, patet ſi expendatur in quacumque diſpoſitione, etiam odioſa, verb. proprietatem, conſiderari iuxta reg. text. in l. cùm lege 26. ff. de teſtam. & in l. 1. quod autem, ff. de alea luſu, ac proinde cum vtraque interlocutoria in ſua ſubſtantia ſententia propriè ſit, ex adultis per Lancelot. lib. 3. Inſtit. iuris Canon. tit. de ſent. §. in princ. vtique dicendum eſt appellatione ſententiæ vtramque interlocutoriam comprehendi, & contineri in dubio, niſi defectus intentionis in diſponente colligatur; illo enim interueniente ceſſat conſideratio proprietatis, ne aliàs vltra intentionem diſponentis actus, ſeu diſpoſitio operatur, contra reg. text. in l. non omnis 19. ff. ſi certum pet. Colligitur autem defectus intentionis ex verbis, quæ præcedunt, aut ſubſequuntur, ex materia ſubiecta, aut alia coniectura ſufficienti, propter quam aliquando ſola diffinitiua intelligatur; provt in d. l. quod iuſſit; aliquando verò etiam interlocutoria comprehenditur, & ſic ceſſant plura fundamenta quæ pro prima retulimus opinione.

7 Ex quibus colligitur ſine dubio appellatione ſententiæ venire tam diffinitiuam, quàm interlocutoriam quamcunque, vbi eadem, vel maior ratio eſt in interlocutoria, quæ eſt in diffinitiua, vel quando materia eſt indifferens, quæ ita conuenit interlocutoriæ, ſicut diffinitiuæ, provt optimè docent Alexand. conſ. 50. Viſis actis, num. 12. & ſeq. verſ. item reſpondeo, lib. 2. & conſ. 171. Viſis, num. 6. verſ. quinimo, lib 7. vbi extendit etiam in materia ſtricta, Pute. deciſ. 266. num. 5. lib. 1. in correctis, vbi ampliat etiam in materia exorbitanti fauorabili, Card. Tuſch. d. lit. S, conc. 106. n. 7. & conc. 180. n. 6.

8 SENTENTIÆ appellatione an veniat laudum arbitri, ſolet in præſenti materia ab aliquibus in dubium reuocari, pro cuius reſolutione ſciendum eſt quòd arbitri in duplici ſunt differentia, alij enim tales ſunt qui data neceſſitate, & auctoritate iuris à partibus eliguntur, & dicuntur arbitri iuris, quaſi à iure conſtituti, & ordinati. Alij verò ſunt in quos non interueniente prædicta neceſſitate, ſeu forma iuris, ſed ſponte, & liberi compromittunt, & arbitri compromiſſarij appellantur, de prioribus agunt multa iura; provt eſt text. in l. apertiſſimi, C. de iudic. & in cap. ſuſpicionis, de offic. delegati, & in c. cum ſpeciali, in princ. de app. & in cap. ab arbitris, de offic. deleg. lib. 6. de poſterioribus, tractat l. 1. & per totum,
9 ff. de arbitr. & in c. 1. cum multis ibidem, eodem, tit. Inter hos autem illa datur differentia quòd priores propriè & verè iudices ſunt, & vti tales iuris ordinem ſeruare tenentur. Probatur ratione, etenim cùm iudex dictus, quaſi ius dicens, vt probat text. in cap. forus, de verb. ſignif. verè & propriè ſit ille, qui tanquam Reip. miniſter, & tanquam fungens publica poteſtate ad ius dicendum habet iuriſdictionem, qua nemo ius dicere cenſetur, probat text. in l. 1. ff. ſi quis ius dicenti, & in l. 1. ff. de iuriſd. omn. iud. & arbitri iuris ac eodem iure deputati miniſtri, & fulgentes prædicta poteſtate, iuriſdictionem ſi non ordinariam ſaltem delegatam cenſeantur, habere, iuxta text. in l. & quia 6. ibi, nec ipſe lex defert, ff. de iuriſd. omn. iudic. rectè ſit tales arbitros verè & propriè iudices eſſe, vt probat text. in d. l. apertiſſimi. Contrarium verò dicendum eſt in poſterioribus, cùm enim iudices non poſſint eſſe illi, qui ex priuatorum conuentione celebrata eorundem miniſtri exiſtentes aliquam non habent iuriſdictionem, iuxta text. vbi gloſſ. 1. in l. notionem 99. ff. de verbor. ſignific. & in l. ait prætor 5. in princ. ibi, notionis nomine, iuncta gloſſ. ibi, verb. & habent, ff. de re iud. & arbitri, ſiue ad aliquod dubium iuris decidendum, ſiue ad aliquod factum æſtimandum, ex mera tamen conuentione partium conſtituti, iuxta text. in l. 1. de ſent. & re iudic. & in cap. 1. de arbitr. earundem partium miniſtri exiſtant, nullàmque ex eo habeant iuriſdictionem, iuxta reg. text. in l. priuatorum, C. de iuriſd. omn. iudic. rectè ſit vt omnes non dicantur eſſe iudices, iuxta text. in l. 1. ff de iuriſd. omn. iud. iuncta deciſ. text. in l. 3. ff. ſi quis ius dicenti, idque manifeſtè probare videtur Iureconſ. in l. à Diuo Pio 15. in princ. ff. de re iudic. dum inter hos arbitros & iudices diſtinctionem facit.

Qua præhabita diſtinctione ſupradictum dubium reſoluendum venit vt ſcilicet arbitri iuris, 10
qui verè iudices ſunt, veram proferant ſententiam, quæ ſententiæ appellatione contineatur, vt euincunt iura ſuprà citata dum de illis actum fuit, & in ſpecie comprobant Rip. in l. 1. num. 4. & in l. furioſo, num. 7. ff. de re iudic. Ioan. de Anan conſ. 50. num. 7. verſ. circa verò ſecundum, Cardin Tuſch. d. lit S, conc. 106. num. 5. Alij verò arbitri, qui compro- 11
miſſarij appellantur, & iudices non ſunt, vt ſuprà probauimus, ſententiam non proferunt, ſed quoddam arbitramentum, quod ſententiæ appellatione non continetur, cum potius accommodetur ad tranſactionem, vel contractum, quàm ad iudicialia, ita Abb. in cap. 1. num. 2. & in cap. cùm dilectus, n. 3. de arbitr. Innoc. in cap. Quintanallis, de iureiur. Felin. in rub. de ſent. & re ind. num. 7. Iaſ. in l. 1. num. 4 ff. de re iudic. Rip. in rub. numer. 10. ff. ille tit. & reſp. 44. num. 1. Ioan. de Anan. conſ. 16. in princ. & d. conſ. 50. num. 7. verſ. circa verò, Card. Tuſch. d. lit. S, conc. 106. num. 12.

Non obſtat text. in l. quid ergo 13. § cùm autem. 12
verſ. ex compromiſſo, ibi, quia non per omnia ſententia eſt, ff. de his, qui notantur infam. ex quo colligunt gloſſ. verb. ſententia, Bart. num. 1. & alij ibi, ſententiam arbitri non eſſe propriè ſententiam, quia reſpondetur procedere in arbitris compromiſſariis, non verò in arbitris iuris, cùm enim lex illa dicat, arbitrorum pronunciationem non eſſe propriè ſententiam, neceſſariò de arbitris compromiſſariis intelligenda eſt, non verò de arbitris iuris, qui quidem à lege delegati iudices ſunt, & ab eadem lege iuriſdictionem habent, vt probat text. in d. l. apertiſſimi, ibi, quaſi arbitri fuerint ab Imperiali culmine delegati. Nec refragantur illa de priuatorum conſenſu, quo arbitri iuris ſimiliter eligantur, ſicut compromiſſarij, ſatisfacit enim ſi aduertas arbitros iuris quantumcunque à partibus eligantur. non ab eiſdem, ſed potius à lege, cuius præcepto eliguntur, ſuam iudicandi poteſtatem ſuſcipere, quæ poteſtas iudicandi à lege data, veluti à publica

poteſtate

poteſtate procedens iuriſdictionem importat, per quam arbitri iuris, & iudices, ac publici miniſtri conſtituuntur.

Appell. CCXLIII.

Serui, Seruientes, Seruitores.

1 *Seruorum appellatione continentur ne dum proprij, ſed etiam ij quos bona fide poſſidemus, & etiam communes.*

2 *Seruorum meorum appellatione in legatis continentur tantùm, qui fuerunt tempore teſtamenti, niſi aliud comprehenſum eſſet.*

3 *Seruorum ſuorum appellatione in legatis teſtatoris non continentur quos pignori acceperat.*

4 *Seruientium appellatione veniunt verè, & actualiter ſeruientes continuò.*

5 *Seruitorum appellatione veniunt etiam illi qui præſunt viridariis, & ea colunt.*

6 *Seruitorum appellatione venit etiam ſeruitor nobilis.*

1 SERVORVM appellatione continentur nedum proprij, ſed & hi, quos bona fide poſſidemus, & etiam communes, *l.* 1. *§. poteſtatu, ff. de pecul.* & in quibus vſusfructus fuit alienus, *l. ſi quis ſeruos, ff. de legat.* 3.

2 SERVORVM meorum appellatione in legatis continentur tantùm qui fuerunt tempore teſtamenti, niſi aliud comprehenſum eſſet, *l. ſi ita, ff. de auro & arg. leg.* Ranchin. *conc.* 56. *p.* 1. vbi dicit probationem pertinere ad legatarium quod eſſent tempore teſtamenti.

3 SERVORVM ſuorum appellatione in legatis teſtatoris non continentur, quos pignori acceperat, id eſt, in credito habebat teſtator, *l. ſeruos, §. eos, ff. de legat.* 3. *l. legata, §. fin. ff. de ſuppellect. legata*, vbi ſupellectili ſua omni legata argentum pignori acceptum non continetur; item nec continentur ſerui, quos teſtator habet venales, niſi euidens voluntas teſtatoris ſit de his ſenſiſſe, *d. l. ſeruos, in fin. ff. de legat.* 3. Paul. de Caſtro *in l.* 1. *n.* 2. *C. de verb. ſignif.*

4 SERVIENTIVM appellatione veniunt verè & actualiter ſeruientes continuò, non ex arbitrio, quia iſti non ſunt ſimpliciter ſeruientes, Ægid. Bellam. *conſ.* 6. *n.* 10. *& ſeq.* quem refert Cardſo. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 8 *lit. V, concluſ.* 91. *n.* 3.

5 SERVITORVM appellatione veniunt etiam illi, qui præſunt viridariis, & ea colunt, qui ſerui viridarij vulgò dicuntur, Rebuff. *in l. impenſa* 79 *§. voluptariæ, col.* 2. *in princip. verſ. vnde viridarios, ff. de verb. ſignif.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.* 533. *n.* 28. per text. *in l. inſtrumenta, ff. de fundo inſtr.*

6 SERVITORVM appellatione venit etiam ſeruitor nobilis ex generali conſuetudine Magnatum, qui tales ſolent penes ſe habere, Seraph. *deciſ.* 1409. *n.* 1.

Appell. CCXLIV.

Soboles.

1 *Filij, nepotes, & pronepotes, ac deſcendentes omnes continentur appellatione ſobolis.*

2 *Fœmina & deſcendentes ab eis veniunt appellatione ſobolis.*

3 *Sobolis appellatione naturales quoque continentur.*

SOBOLIS appellatione continetur non ſolùm filij, ſed & nepotes, & pronepotes, & deſcendentes omnes, vt *in auth. quibus modis naturales efficiantur ſui, §. ſi quis autem defunctus*, Alexand. *in l. etiam filios, n.* 3. *ſoluto matr.* Brun. *in tract. ceſſion. bonor. q.* 26. *quarta princ. num.* 6. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exempt. explicatione, num.* 1241. latè Ruſtic. *in l. cùm auus, lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 14. *ff. de condit. & demonſtr.* Fuſar. *de ſubſt. q.* 334. *n.* 1. 1

SOBOLIS appellatione fœminæ & deſcendentes ab eis veniunt, *l.* 1. *ff. ſoluto matrim.* ibi, *propter ſobolem procreandam*, *l.* 3. *C. de natur. liber. l. cùm ſatis, in princ. & §. fin. C. de agric. & cenſib. lib.* 11. Laurent. de Pallat. *ſuper ſtat. quod ſtantibus maſculis, n.* 192. *verſ. nunc autem quæro*, Ruſtic. *d. lib.* 2. *c.* 6. *n.* 15. Fuſar. *d. q.* 324. *n.* 2. 2

SOBOLIS appellatione, licèt propriè veniant ſolùm nati ex iuſtis nuptiis, vt tangit Ruſtic. *eodem loco*, tamen & naturales comprehenduntur, vt deduci videtur ex text. *in l.* 2. *C. de infantib. expoſit.* dum ibi dicit, ſobolem alendam, non exponendam; intelligit ibidem gloſſ. non ſolùm legitimam & naturalem, ſed naturalem tantùm, per text. *in auth. licet, C. de natur. l. ber.* 3

Appell. CCXLV.

Solutio.

SOLVTIONIS appellatione venit ſatisfactio quocumque modo facta, per quam tollitur primæua obligatio, *l. prout quiſque, & l. ſolutionis, ff. de ſolutionib. l. ſi rem, §. omnes, ff. de pignor. act.* Alexand. *conſ.* 115. *num.* 1. *lib.* 7. Abb. *conſ.* 24. *num.* 2. *verſ. præſuppoſito, lib.* 2. Surd. *conſ.* 22. Card. Tuſch. *practic. conc. tom.* 7. *lit. S, conc.* 341. *num.* 1. vbi *num.* 5. poſt Alexand. *conſ.* 95. *in fine, num.* 8. *lib.* 3. limitat quando adiicitur, pecuniæ, quia tunc reſtringitur ad ſolutionem in pecunia, Coccin. *dec.* 84. *num.* 5. 1

SOLVTIONIS appellatione non venit fideiuſſio, ſecundùm Socin. ſen. *conſ.* 90. *num.* 22. *lib.* 4. Tiraquell. *de retract. lig. §.* 3. *gloſſ.* 3. *num.* 14. *cum ſeqq.* 2

Appell. CCXLVI.

Sponſa.

SPONSÆ appellatione quoties de ea in aliqua lege, aut alia quavis parte fit mentio, venit ſola de futuro, niſi aliud ſuadeat communis ac frequens loquendi vſus, eiúſve intentio, qui legem condidit, aut contractum, vel teſtamentum fecit, ita docent Pariſ. *conſ.* 62. *col.* 3. *vol.* 4. Butr. *in rub. de ſponſalib. num.* 4. & ibi Præpoſ. *num.* 6. Couarr. *de ſponſalib. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 16. *in fine*, Perez *l.* 1. *verſ. item apud, & verſ. quæro verum, tit.* 1. *lib.* 5. *Ord. pag.* 4. Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 1. *num.* 2. Seraphin. *deciſ.* 519. *num.* 1.

Vode vbi de ſponſa in dubio ſit mentio, cenſeri ſponſalia, matrimonium verò vbi de vxore loquitur, aſſerit Franc. Aretin. *conſ.* 13. *Viſo diligenter, n.* 5. quem refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 7 *lit. S, concl.* 399. *n.* 2.

ex *Conſtit. Pij V.* incip. *Romani Pont. prouidentia, ſub Dat. Romæ Kalendis Septembris* 1567. *in eodem Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 238.

Appell. CCXLVII.

Spolia.

Spoliorum appellatione continentur:

1 *Bona Eccleſiaſticarum perſonarum ſine licentia Sedis Apoſtolicæ de eis diſponentium,*
2 *Acquiſita ob illicitam negotiationem,*
3 *Illegitimis relicta,*
4 *Vacantia,*
5 *Fructus ante litterarum Apoſtol. expeditionem, aut alias malè percepti,*
6 *Bona Regularium extra clauſtrum decedentium,*
7 *Clericorum bona extra reſidentiam morientium,*
8 *Fructus beneficiorum Italiæ Sedi Apoſtolicæ reſeruatorum, vel affectorum dum vacant.*

Spoliorum appellatione non continentur:

9 *Ornamenta, & paramenta Eccleſiarum,*
10 *Supellectilia domeſtica,*
11 *Bona clericorum, qui beneficia, aut penſiones non excedentes ſummam ducatorum* 30. *habuerunt.*

1 Spoliorvm ad R. Cameram Apoſtolicam ſpectantium nomine continentur bona Eccleſiaſticarum perſonarum, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ de eis diſponentium, iuxta *Conſtit.* 29. *&* 46. *Pauli III. in Bullario nouo Laertij Cherubini, tom.* 1. *pag.* 558. *&* 686. *ac Pij IV. conſtit.* 8. *in eod. Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 8.

2 Acquiſita ob illicitam negotiationem veniunt ſpoliorum appellatione, iuxta *Conſtit.* 19. *Pij IV. in eod. Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 29.

Illegitimis relicta, & vacantia bona, nec non
3 fructus ante litterarum Apoſtolicarum expeditio-
4 nem, aut aliàs malè percepti, vt *in Conſtit. Sixti V.*
5 incip. *In conferendis* 100. *in ordine in eodem Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 670. *& in alia conſtit.* 14. *Pauli V.* incip. *Eminenti, in eodem Bullario nouo, tom.* 3. *pag.* 199.

6 Regularium bona extra clauſtra decedentium, veniunt quoque ſpoliorum appellatione, iuxta *Conſtit.* 43. *Gregorij XIII. in Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 411.

7 Clericorum bona extra reſidentiam morientium, ſpoliorum nomine veniunt iuxta *conſtitutionem* 91. *Pij IV. in eodem Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 132.

8 Fructus beneficiorum Italiæ Sedi Apoſtolicæ reſeruatorum, vel affectorum dum vacant, ſpoliorum appellatione continentur, iuxta *Conſtitutionem* 32. *Pij IV. in eodem Bullario nouo, tom.* 2. *pag.* 46.

9 Spoliorvm nomine ad R. Cameram Apoſt. ſpectantium non veniunt ornamenta & paramenta Eccleſiarum, nec ſupellectilia domeſtica, nec bona clericorum, qui beneficia aut penſiones non excedentes ſummam ducatorum triginta habuerunt,

---

Appell. CCXLVIII.

Spurius.

1 *Spurij appellatione lato ſumpto vocabulo venit ille, qui patrem certum non habet, ſtrictè verò qui natus eſt ex iis parentibus, inter quos contrahere lex vetat.*
2 *Spurij in duplici ſunt differentia.*
3 *Filij nati ex vxorato, & ſoluta ex damnato coitu procreati non ſunt.*
4 *Filij nati ex conſanguinea vxorata, moniali, & clerico, dicuntur ex punibili & damnato coitu procreati.*
5 *Declaratur* text. in cap. quia circa, de bigamis.
6 *Filij ſimpliciter ſpurij matri non illuſtri ſunt ſucceſſibiles, & è contra non ita ſi ex damnato coitu ſint procreati.*
7 *Naturalis vt quis dicatur, ſufficit quòd inter parentes potuerit eſſe matrimonium tempore natiuitatis, licèt non ita tempore conceptionis.*
8 *Spurij appellatione in materia fauorabili venit ſpurius, etiamſi ſit inceſtuoſus, ſecus in odioſa.*
9 *Spuriorum appellatione lato ſumpto vocabulo, veniunt omnes nati extra matrimonium.*

Spvrii appellatione lato ſumpto vocabulo 1
venit ille, qui patrem certum non habet, *l. vulgo concepti, ff. de ſtatu homin.* Alexand. *conſ.* 174. *n.* 5. *lib.* 5. vbi quòd non coitus accuſabilis, ſed tamen non dicitur naturalis, ſed ſpurius, refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ.* 7. *lit. S, concl.* 409. *num.* 25. Ludou. de Sardis *de legitimat. per matrim. verum, quaſt.* 8. *n.* 21. ſtrictè verò & propriè venit ille, qui natus eſt ex iis parentibus, inter quos matrimonium contrahere lex vetat, veluti ex conſaguineis, aut vxoratis, vel ſolemni voto adſtrictis, vt docent Couarr. *de ſponſal. lib. p.* 2. *cap.* 8. *§.* 5. *à princ.* Mench. *quaſt. illuſtr. cap.* 108. *num.* 7. Surd. *de aliment. tit.* 7. *quaſt.* 10. *num.* 30. *cum ſeq.* Peregr. *de iure fiſci, lib.* 3. *tit.* 16. *num.* 32. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quaſt.* 21. *n.* 13. Sebaſt. de Oroſco *en el theſauro de lengua Caſtellana, verb. Eſpurio, fol. mihi* 380. *verſo.* Cephal. *conſ.* 390. *n.* 7. Card. Tuſch. *d. lit. S, concl.* 409. *num.* 23.

Spvrii autem huiuſmodi in duplici ſunt 2
differentia, vel enim ſunt ſpurij ſimpliciter, vel ex damnato coitu procreati illi dicuntur omnes, qui naſcuntur ex coniunctione quam leges humanæ nulla exteriori pœna coërcent: hi verò quando lex humana aliquam pœnam præſcribit, qui omnes ſpuriorum appellatione veniunt, ex adductis per Surd. *deciſ.* 249. *num.* 5. Exemplum ſpuriorum ſim- 3
pliciter Doctores adducunt de filio vxorato, & ſoluta, nulla enim pœna hic coitus punitur, *l.* 1. *C. ad leg. Iuliam. de adulter* ac ideò Doctores magis communiter inferunt filios ſic natos ex damnato coitu procreatos non eſſe, vt ex Caſtr. Alex. & aliis reſoluit Cou. *d. §.* 5. *n.* 16. & poſt Anton. Gom. *l.* 9. *Tauri, num.* 14. teſtatur Valaſc. *conſ.* 29. *num.* 6. *&* 14. quicquid dubitent Crauet. *conſ.* 166. Molin. *de inſtit. tract.* 2. *diſp.* 167. *concl.* 167. & hos nothos dici aſſerit Sanchez. *var. reſol. p.* 1. *quaſt.* 24. *n.* 14. exemplum autem

ſpuriorum

ſpuriorum ex damnato & punibili coitu procreato-
rum ponunt Doctores in natis ex conſanguinea,
vxorata, vel moniali, de quibus agit text. *in auth. quibus modis naturales efficiantur ſui*, §. *vltim.* &
Barr. *in tract. de fil. non legit. num. 1. in fine*, Cardin.
Tuſch. *d. lit S, concl.* 409. *n.* 21. & de natis ex adul-
terio, quòd dicantur ſpurij ex damnato & punibili
coitu procreati, tradunt Alex. *conſ.* 50. *Viſa legitima-
tione, num.* 8 *verſ. nam præſuppono*, & *num.* 16. *verſ. ſed
ita eſt*. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 409. *num.* 4. Et idem
de natis ex inceſtu aſſerit Abb. *conſ.* 50. *Videtur pri-
4 mo, in princ. lib.* 2. Et de filiis clericorum in Sacris,
quod etiam dicantur ex damnato & punibili coitu
procreati, agnoſcunt Gam. Luſit. *deciſ.* 136. Bologn.
in co. ſ. Ioan. de Anania 95. *in fine*, Cephal. *conſ.* 409.
n. 26. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 167. *concl.* 4. Gutier.
ſibi contrarius, *tract. lib.* 2. *q.* 192. Ioan. Baptiſt. Coſta
in tract. de rata port. q. 40. *num.* 5. Sanctarel. *var. re-
ſolut. p.* 1. *quæſt.* 24. *num.* 11. Card. Tuſch. *d. concl.* 409.
num. 5. quicquid contrarium minus benè exiſtima-
uerint Feder. de Senis. Imol. Cardin. & alij, quos re-
fert & ſequitur Paleoth. *de nothis, & ſpuriis, cap.* 16.
n. 14. & Cald. Pereira *d. q.* 21. *num.* 51. & magis com-
muniter receptam ſententiam aſſerat Adendan. *l.* 9.
5 *Tauri gloſſ.* 19. *num.* 7. & 10. ducti auctoritate text *in
cap. quia circa*, ibi, ſimplici fornicatione notatos, de
bigamis; ſed facilis eſt ſolutio, nam licèt non ſatis
perceperit Abb. *ibi num.* 5 & Hoſt. dicat quòd Pon-
tifex potius dicere debuiſſet, triplici fornicatione
notatos, & non ſimplici ſciendum eſt quod ſimplex
fornicatio ibi dicitur ad differentiam bigamiæ, &
irregularitatis ex ea contractæ, de qua principali-
ter dubitabatur, an ſcilicet eam incurrerit Preſby-
ter plures habens concubinas, & meritò negat
Pontifex, quia tanquam vxores ductæ non ſunt,
vt requirit text. *in cap. nuper. eod. tit. de bigamis*, at-
que ita ſentit Bellam. *in eod. cap. quia circa*, *num.* 1.
quæſt. 1.

6 Huius differentiæ inter alios notabilis ille effe-
ctus eſt, quod filij ſimpliciter ſpurij matri non illu-
ſtri ſunt ſucceſſibiles, & è contrà, *l. ſi ſpurius*, *l. hac
parte*, *ff. vnde cognati*, *l. ſi qua illuſtris*, *C. ad Orfit.*
non ita ſi ex damnato coïtu ſint procreati, vt notant
Doctores per text. *ibi auth. ex complexu*, *C. de ince-
ſtis nupt.* & probant Duen. *reg.* 166. *limit.* 8. Alex. *conſ.*
374. *lib.* 5. Valaſc. *conſ.* 29. *n.* 9. Card. Tuſch. *d. conc.* 409.
in fine.

7 Illud aduertere oportet quod vt quis non dica-
tur ſpurius, ſed tantùm naturalis, ſufficit quod inter
parentes potuerit eſſe Matrimonium tempore nati-
uitatis, licèt non ita tempore conceptionis, quia
fauor filiorum poſtulat vt tempus illud attendatur
quod ipſis fauorabilius eſt, §. 1. *verſ. ſufficit, cum ſeqq.
Inſtit. de ingen. l. nuper, in fine, C. de naturalib. liber.* cum
ſimilibus, ex quibus notauit gloſſ. *verb. concepti*, *in c.
a. qui filij ſint legitimi*, recepta ex multis, de quibus
Cou. *d. c.* 8. §. 2. *num.* 2. Duen. *reg.* 550. *ampl.* 19. Spin.
in ſpeculo teſtam. gl. 15. *in princ. a.* 118. Molin. *d. tract.*
2. *diſp.* 172. *ver. filius naturalis*, Sanctarel. *var. reſolut.
p.* 1. *quæſt.* 23. *per totam*, hinc reſoluentes naturalem
eſſe filium conceptum ex conſanguineis ante ob-
tentam diſpenſationem, ſi poſt eam expeditam na-
tus ſit, & vltra præcitatos, reſoluit Greg. Lopez *l.* 2.
verb. ſi no es hijo, *quæſt.* 9. *tit.* 15. *part.* 2. & plures
quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib.* 8.
diſp. 7. *n.* 19. Quamuis contrarium neruosè defen-
dat Sarmien. *lib.* 1. *ſelectar. c.* 5. *num.* 10. pro quo non
facit *l. Paulus, ff. de ſtatu hom.* cui conſonat *l. eos. ff. de
ritu nupt.* nam licèt fundamentum Sarmienti con-
cludere poſſit attentis regulis iuris antiqui Dige-
ſtorum, nihilominus attenta noua deciſione Iuſti-
niani *in d. l. nuper*, in fauorem prolis generaliter fuit
conſtitutum, vt quoad filiorum ſtatum, & legitima-
tionem attendatur tempus conceptionis, vel natiui-
tatis, ſecundùm quod filiis vtilius fuerit, patet ex §.
fin. ibi, *generaliter definimus*, &c ex quo apparet quòd
licèt tempore conceptionis vitium reperiatur quod
impediat filios legitimos eſſe, ſi iam ceſſat tempore
natiuitatis, hoc ſufficit, vt in fauorem filij iudi-
cetur.

Spurii appellatione in materia fauorabili 8
venit ſpurius, etiamſi ſit inceſtuoſus, ſecus in mate-
ria odioſa, vt per Ioan. de Anania *conſ.* 85 *in fine*,
quos refert Cardin. Tuſch. *d. lit. S*, *concluſ.* 409.
num. 16.

Spuriorum appellatione largo modo, & 9
lato ſumpto vocabulo veniunt omnes nati extra
Matrimonium, & ſic extra puritatem naturæ, &
non ex iuſtis nuptiis, *cap. càm pridem*, *de renunciat.*
gloſſ. *in Clem.* 1. *de baptiſmo*, Bald. *conſ.* 129. *Factum
proponitur*, *num.* 3. *verſ. vna*, *ſecundùm d. lib.* 1. Crauet.
conſ. 138. *num.* 5. *verſ. quarto probatur*, Barz. *in tract.
de filiis non legit. in princip* Capt. *conſ.* 1. *num.* 14. &
ſeq. vbi quòd generaliter natus extra Matrimonium
hodie dicitur ſpurius, Cephal. *conſ* 400. *num.* 7. vbi
ait quòd vbicunque quis naſcitur ex illis inter quos
Matrimonium eſſe non poteſt ſine diſpenſatione,
dicitur ſpurius, Rot. *deciſ.* 547. *num.* 5. *p.* 1. *diuerſ.* vbi
quòd natus ex quocunque illicito coitu dicitur
ſpurius, Cardin. Tuſch. *d. lit. S*, *conc.* 409. *num.* 19. 23. 31.
32. & 33.

Appell. CCXLIX.

Statutum.

Statuti appellatione venit conſuetudo, vt per
Iaſ. *in l. omnes populi in* 1. *lect. ff. de Iuſtit. & iure*,
Alex. *conſ.* 190. *col.* 2. *lib.* 2. Crauet. *conſ.* 251. *num.* 3.
Card. Tuſch. *practic. conc. tom.* 7. *S*, *conc.* 426. *num.* 4.
A pari enim procedunt ſtatutum, & conſuetudo;
quia valet argumentum ab vno ad alium, vt dixi *in
tract. de locis comm. Argum. laris, loco* 105. *n.* 3 & *è con-
tra, vt loco* 25. *n.* 3.

Appell. CCL.

Stirps.

1 *Stirpis appellatione veniunt deſcendentes, non autem collaterales.*

2 *Tranſuerſales veniunt appellatione Stirpis, ſi teſta- tor vocauit omnes de ſtirpe, & non extant de- ſcendentes, aut ſi in deſcendentibus verificari diſpoſitio non potuit.*

3 *Fœmina veniunt appellatione Stirpis.*

Stirpis appellatione veniunt ſolùm deſcen- 1
dentes, non autem Collaterales, *l. ſi quis in ſuo, in
princip. ff. de inoffic. teſtam.* Imol. *in l. ex facto, §. ſi quis
rogatus, num.* 5. *ad Trebell.* Franc. *in cap. ſi pater, num.*
227. *de teſtam. lib.* 6. Socin. ſen. *conſ.* 104. *num.* 3. *lib.* 1.
Bald. *conſ.* 295. *Paterfam. in princ. lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 87.
num. 24. & *conſ.* 35. *col.* 1. & *conſ.* 81, *num.* 24. *lib.* 1.

Alciat.*conſ.546 col.1.* Menoch.*de præſumpt.lib.4.præſ. 88.n.9.& conſ.317.n.31.& conſ.376.1 3.* Peregr *de fideicom art.22.n.23.* Intrigl.*de ſubſtit.cent.1.quæſt.71. n.8.* Fuſar.*de ſubſtit. quæſt.337.n.1.* Card.Tuſch.*practi. concl. tom.7 lit.S, concl.704.num.1.*

2 Limita ſi teſtator vocauit omnes de ſtirpe,& non extant deſcendentes, quia tunc tranſuerſales venirent,vt ſcribunt Peregr.*d.art.22.n.23.* & Fuſar.*dict. quæſt.337. n.2.* vbi *num.3.* ſubdit tranſuerſales etiam comprehendi ſi in deſcendentibus verificari diſpoſitio non potuit.

3 Stirpis appellatione fœminæ dicuntur vocatæ, Paril. *conſ.35. num.5. lib.3.* Sim.de Prætis *de interpret.vltim.volunt.fol.293.num.61.& fol.317.n.10.* Menoch.*de præſumpt.lib.4.præſ.88.num.3.* Intrigl. *d. cent.3. quæſt. 85. num. 3.* Fuſar. *d. quæſt.317. num.4.* Molio.*de primog.lib.1.cap.4.num.10.* Rot. *in Placentina Capellaniæ 16 Maij 1610. coram R.P. D. meo Pironano*, impreſſa per Viuian. *poſt praxim iuriſpatron. dec.169. num 8.in vlt. impreſſ.* Intelligendo tamen iuxta ea quæ dixi in quæſtione, filiorum appellatione, an & quando veniant fœminæ ſub appellatione.

4 Stirps eſt nomen collectiuum plurium perſonarum diuerſorum graduum, Surd.*conſ.362.n.3.* Fuſar. *d.tract.de ſubſtitut.q.320.n.40.*

Appell. CCLI.

Subſtantia.

Svbstantiæ appellatione,vbi teſtator reliquerit,venit hæreditas ipſius teſtatoris , vt per text. *in l.Iulianus , ff.qui & à quibus,& in l.in teſtamentis, C.de teſtament.* tradit Sim.de Prætis *de interp.vlt.vol. lib.3.interp.1.dub.1.col.2.n.3.*

Appell. CCLII.

Subſtitutus.

Svbstitvti appellatione in dubio venit vulgaris, non fideicommiſſarios: nam ſi quis aliquem inſtituat, & aliquem ſibi ſubſtituat, videtur ſubſtituiſſe vulgariter, non per fideicommiſſum, ita ex text. *l. iam hoc iure*, ibi, *in vulgarem cautum, ff. de vulg. & pupil. & in l. Gallus, §. 1. ff. de liberis, & poſth.* colligunt Caſtren. *in auth. hoc amplius, num.5. C. de fideicommiſſ.* & Burſat. *conſil. 127. numer. 44. & 45.* Vnde verba, *ſubſtitutionis directa, vel fideicommiſſaria*, in dubio de directa intelliguntur, quia prior directa magis fauorabilis eſt, tum quia continet prouiſionem, poſterior verò fideicommiſſaria continet onus, ita Bart. *conſil.143. Fuit quidam, num.6. lib.1.* quem refert Card.Tuſch. *pract. conclus.tom.7. lit. V, concl.101.num.7.*

Appell. CCLIII.

Supellex.

1 *Supellectilis appellatione continentur menſa trapezophora,delphica,ſubſellica,ſcamna,lecti,culcitra,toralia,& Trulla,&c.*

2 *Vaſa Murrhina & cryſtallina continentur ſupellectilis appellatione.*

3 *Delphica vaſa ſunt, quæ fabrefacta ita erant, vt duplici facie diuerſis vſibus inſeruirent.*

4 *Trulla fuit vaſis genus, quo aqua,ac etiam vinum traiiciebatur ex vaſe in aliud.*

5 *Rheda & ſedularia veniunt appellatione ſupellectilis.*

6 *Tapeta,ſtragula,& toralia continentur ſupellectilis appellatione.*

Supellectilis appellatione non veniunt,

7 *Animalia,*

8 *Veſtes,*

9 *Linea.*

10 *Pugillares,& cortices,*

11 *Argentum eſcarium,& penula.*

12 *Argentum potorium,&*

13 *Vaſa anea ſalientis aqua.*

14 *Mobilium domus appellatione non continetur baltheum argenteum,nec argentum infectum.*

Svpellectilis appellatione continentur menſæ,trapezophora,delphicæ, ſubſellica,& 1
ſcamna, lecti etiam inargentati, culcitræ, toralia, impelia, vaſa aquaria,pelues, candelabra, lucernæ, trulla,*l.3.ff.de ſupellect.leg.* vbi *in §.1.* habetur capſas & armaria,niſi ſint veſtium,vel librorum,ſuppellectilis nomine contineri, & *in §.de murrhinis*, aſſeritur vaſa murrhina & cryſtallina ſupellectilis appel- 2
latione venire, refert Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ.160. n.6.cum ſeqq.* qui prædictorum nominum ſignificationes explicat, & in primis ex Alex. ab Alexand. *lib. 1. dierum genialiũ, cap. 19. in fine,* dicit Delphica vaſa eſſe,quæ ita erant fabrefacta,vt 3
duplici facie diuerſis vſibus inſeruirent, putà, vt poculorum vicem præſtarent, & clypeorum loco 4
vſui eſſent. Trullam verò ex Aleiat.*lib.7.Parerg.c.3. & lib.1.præterm.in verb.Trulla,* ſubdit fuiſſe vaſis genus, quo aqua, ac etiam vinum traiiciebatur ex vno vaſe in aliud. Et demum quæ ſupellectilium nomine continentur, vbi Franc.de Barry *de ſucceſſ. teſtati,& abinteſtati,lib.9.tit.13.*

Svpellectilis appellatione veniunt rhe- 5
dæ & ſedularia,*l.4.ff.de ſupellect.leg.* Menoch.*d.lib.4. præſ.160.num.16.* vbi ex Anton.Auguſt.*lib.1. emendat.Iuris cap.4.* ſubiungit ſedularia eſſe, quæ in rheda ſedenti ſubiiciebantur.Hottom.verò *in comment. verborum Iuris, verb. ſedularia*, intellexit ſedularia eſſe ſedes in quibus geſtamur.

Svpellectilis appellatione continentur 6
tapeta, ſtragulæ, & toralia, *l.de tapet.ff. de ſupell. leg.* Menoch. *d. præſ. 160. num. 17.* Item Aulæa nomine ſupellectilis continentur,cùm & hæc ſint domus fulcimenta,& ornamenta,Alciat.*lib.12.Parerg. cap.10.* Sicuti ſcamna, cathedræ, capſæ, & ſimilia, immo & ligna illa,quibus appenduntur ipſæ aulææ, vulgo appellata *le cornise*, nomine ſuppellectilis continentur, Cephal.*conſ.92.* Menoch. *præſ. 160. num.19.*

Svpellectilis appellatione non continen- 7
tur animalia, *l.2.de ſupell.leg.* Menoch *d præſ.160. num.20.* Nec pariter veniunt veſtes *l.qui veſtem, ff.* 8
eod. tit. l. ſi quis in fundi vocabulo, ff.de legat. 2. vbi Alex.*num 7.* Iaſ.*num.27.*& Rip. *num. 14.* Sic pariter 9
non comprehendunt tapeta, & lintea, quibus inſternunt vehicula, ſicuti nec pelles, quibus inuoluuntur veſtimenta, cùm hæc ſint potius inſtrumenti

menti viatorij, *l. de tapetis, §. 1. ff. de ſupell. leg.* Me-
10 noch *d. præſ. 160. num.* 13. Non etiam pugillares, & codices ſupellectilis nomine continentur, *l. ſupellectilis, in fine, ff. eod. tit.* Menoch *d. præſ. 10. num.* 24. vbi *num.* 25. ſubdit pugillares eſſe tabellas quaſdam in quibus ſcribebatur.

11 Svpellectilis appellatione non veniunt argentum eſcarium, penulæ, & togæ, *l. Lucio, §. ſeruus, ff. de ſupellect. leg.* Menoch. *d. præſ. 160. num.* 36.
12 Natt. *conſ.* 117. *num.* 7. nec pariter continetur argentum potiorum, *l. cùm quidam, ff. de ſupell. leg.* Menoch.
13 *d. præſ. 160. num.* 37. nec vaſa ænea ſalientis aquæ poſita, *l. vaſa, ff. de ſupell. leg.* Menoch. *d. præſ. 160. n.* 39. Nec habitatio in qua ſuppellex ipſa eſt, *l. pen. ff. eod.*

14 Svpellectilis, ſeu mobilium domus appellatione non continetur baltheum argentum, nec argentum infectum, Natt. *d. conſ. 117. n. 5. in fine,* Menoch *d. præſ. 160. num.* 38. nam ſupellectilia aliquando appellantur mobilia domus, Natt. *d. conſ. 117. n.* 6. vbi ſubdit quòd appellantur etiam vtenſibilia, Pinel. *in l. p. 2. num. 50. C. de bonis mater.* Petr. Pech. *in tract. de teſtam. coniug. lib. 5. cap. 15. num.* 1. nonnunquam verò maſſariciæ domus, vt dixi ſub verbo, *Maſſaricia appellatione.*

Appell. CCLVI.

Succeſſor.

1 *Succeſſoris appellatione venit ſolùm vniuerſalis, non autem ſingularis.*
2 *Succeſſor ſingularis venit appellatione ſucceſſoris vbi ſubiecta materia patitur.*
3 *Succeſſor ſingularis venit vbi teſtator vocaſſet quoſcunque ſucceſſores, vel acciperet aliquid pro ſe & ſucceſſoribus quibuſcunque.*
4 *Succeſſorum appellatione veniunt omnes in infinitum, etiam hæredes extranei in materia tranſitoria ad quoſcunque hæredes, n. 5.*

1 Svccessoris appellatione venit ſolùm vniuerſalis, non autem ſingularis, *l. quædam. §. his autem, ff. de edendo,* vbi Iaſ. *in §. nihil intereſt, n.* 22. *&* 3. Idem Iaſ. *conſ. 89. num. 1. & 4. lib.* 3. Bald. *in l. emptorem, col. 3. C. locati,* Matth. Brun. *conſ. 264. n.* 17. Pereg. *de fideicom. art. 23. n.* 84. Fuſar. *in tract. de ſubſtitut. c. 341. n.* 4.

2 Limita primò, vbi ſubiecta materia patitur, venire etiam ſingularem, ex text. *in l. fluminum, §. adiicitur, ff. ne quid in flumine publ.* Menoch. *remed. 2. adipiſcenda, n.* 16. Pute *deciſ. 331. n. 1. lib. 3. in correctis,* Vel ex circunſtantiis appareat ſingularem ſucceſſorem contineri, ex Imol. *in l. emptor 12. num. 1. ff. de plus. arc.*

3 Limita ſecundò, quando teſtator vocaſſet quoſcunque ſucceſſores, vel acciperet aliquid pro ſe & ſucceſſoribus quibuſcunque, quia tunc veniret ſucceſſor etiam ſingularis; iuxta tradita *in cap. quia G, num. 11. de iudic.* Dec. *conſ. 171. num. 5. verſ. vel pro ſucceſſore,* Alex. *conſ. 193. n. 1. lib.* 2. quos refert & ſequitur Mantic. *deciſ. 18. n. 5.* & per plures citatos à Fuſar. *d. quæſt. 341. num.* 7. Nam hæc verba, *& ſucceſſoribus quibuſcunque,* habent eundem intellectum, quem habent & alia verba, videlicet, *& quibus dederit,* Rip. *reſp. 23. n. 24. & 25. lib.* 2.

4 Svccessorvm appellatione veniunt omnes in infinitum, vt per Menoch. *conſ. 1908. num.* 25. & latè probat Fuſar *d. ſubſtitut. quæſt. 343. à num.* 1. ſucceſſores in infinitum ſignificantur etiam vltra decimum gradum, Menoch. *conſ. 99. num.* 8 Et continentur quoque extranei, Socin. ſen. *conſ. 266. num. 36. lib.* 2. Menoch. *conſ. 514. num.* 17. Propriè verò ſucceſſor dicitur qui eſt ſucceſſor ſanguinis, & ita continentur filij & deſcendentes, *l. cum acutiſſimi, de fideicom.* Socin. ſen. *conſ. 149. n. 12. lib. 2. & conſ. 26. n. 4. lib.* 4. Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 89. num. 57. & conſ. 958. n.* 11.

Svccesiorvm appellatione in materia tranſitoria ad quoſcunque hæredes, veniunt etiam hæredes extranei, Rot. apud Paul. de Rubeis *deciſ. 72. n. 2. tom. 3. diuerſ.* aliàs *p. 7. recent.* 5

Appell. CCLV.

Superſtes.

1 *Superſtites, aut ſuperuenientes vocans ad fideicommiſſum, dicitur nominatim illos vocare.*
2 *Superſtites vocans ſimpliciter, cenſetur vocare ſuperuenientes ex nominatis.*
3 *Superſtites, ſeu ſuperuenientes filios vocans, non cenſetur vocare nepotes.*
4 *Teſtator vbi ſubſtituiſſet his verbis, & ſi aliquis dictorum filiorum, & hæredum deceſſerit, ſubſtituo alios ſuperſtites; ſolùm veniunt filij primi gradus iam nominati.*

Svperstitvm, aut ſuperuenientium appellatione (ſuperſtes enim ſignificat ſuperuiuentem, ex Menoch. *conſ. 324. n.* 1.) cenſētur illi in fideicommiſſo nominatim vocati, *§. 1. Inſtit. de excuſat. tutor §. hoc autem, Inſtit. de legit. agnat. ſucceſſ. l. vlt. ff. ad Trebel* Dec. *conſ. 69 in princip.* Pariſ. *conſ. 9. n. 14 & conſ. 37. num. 353. lib.* 2. quos referunt & ſequuntur Ruſtic. *in l. cùm auus, lib. 6. c. 14. num. 81 ff. de condit. & demonſtrat.* & Fuſar. *in tract. de ſubſtitut. quæſt. 321. num.* 73. Vbi autem ſimpliciter ponuntur, important ſuperuenientes ex nominatis, & ideò ſi ſunt inſtitui plures cum ſubſtitutione, quod aliquo præmoriente ſine filiis deueniat in ſuperſtites, intelligi debet de ſuperuenientibus, qui fuerunt inſtituti, vt per Cumiah. *conſ. 13. Tit. in inſtit. in princ.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 7. lit. S, concluſ. 900. num.* 1. 1 2

Svperstitvm, ſeu ſuperuenientium filiorum appellatione, vbi teſtator illos vocauit, non veniunt nepotes, vt ſcribunt Corn. *conſ. 290. lib.* 4. Hieron. Gabr. *conſ. 131. n. 24. lib.* 1. Ruſtic. *in d. l. cùm auus, lib. 6. c. 14. num.* 77. Fuſar. *d. quæſt. 321. num.* 77. Vbi enim teſtator his verbis ſubſtituiſſet; *& aliquis dictorum filiorum & hæredum deceſſerit, ſubſtituo alios ſuperſtites, vel ſuperuenientes;* nam tunc ſolùm venirent filij primi gradus iam nominati, non verò nepotes, iuxta ea quæ latè tradunt Natt. *conſ. 551. num. 29. cum ſeqq.* Pariſ. *conſ. 23. num. 51. cum ſeqq. lib. 1. & conſ. 63. n. 44. lib.* 3. Rimin. iun. *conſ. 590. n. 16. & 17. lib.* 6. Cardin Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 8. n.* 8. Anton. Gabr. *commun. lib. 6. tit. de verb. ſignif. concl. 1. num.* 86. Hieron. Gabr. *d. conſ. 121. num. 33. cum ſeqq. lib.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 94 n. 5. in fine,* Ruſtic. *in d. l. cùm auus, lib. 6. cap. 14. num. 69. cum ſeqq.* Fuſar. *d. quæſt. 321. num. 7. cum ſeqq.* vbi *num.* 79. ampliat vt procedat etiam quod in numero plurali verbum, *ſuperſtites,* ſit prolatum, nam 3 4

verificari

verificati etiam poterit in numero ſingulari ſi contingat vnum tantum ſupereſſe, & *num.*80. declarat vt non procedat ſi appareat in contrarium mentem teſtatoris fuiſſe.

3 Svperstitvm appellatinne, vbi teſtator illos vocat, veniunt filij præmortuorum, ſecundùm Menoch.*conſ.*105.*n.*8.*&* 18.

Appell. CCLVI.

Supenſio.

1 *Suſpenſionis appellatione in dubio continetur ſuſpenſio Ordinum.*
2 *Suſpenſus ab officio non dicitur ſuſpenſus à beneficio.*

1 Svspensionis appellatione in dubio intelligitur de ſuſpenſione Ordinum, vt notat Philip. Franc. *in cap.* 1. *verſ. ſextò nota, de tempor. ordinat. lib.*6.

2 Svspensionis ab officio appellatione non comprehenditur ſupenſio à beneficio, niſi expreſsè id declaretur, ita gloſ. *verb. ſuſpendatur, il.*1. *in cap. presbyter ſi à plebe* 2.*quæſt.*4. Bonifac. *in Clem. fin. num.* 48 *de pœnis*, Nau.*conſ.*41.*num.*2.*de homicid.* Perez *l.* 1.*verſic. in oppoſitum, tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinam. pag.* 31. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.*51. *num.* 12. Pobatur, quia in Iure nõnunquam ponitur ſuſpenſio ab officio, vt *in cap. quia in omnibus, in fine, de vſuris, cap. fin.* §. *fin. de clandeſt. deſponſat* quandoque à beneficio, vt *in c. cum cunctis*, §. *fin. de elect.* interdum exprimitur ab officio & beneficio, *cap. tam litteris, in fine*, ibi, *ab officio, & beneficio denuntietis eſſe ſuſpenſos, de teſtib. & in cap.* 1. *de ſecund. nupt.* ibi, *ab officio, beneficioque ſuſpenſum, & in cap. tuarum, de priuileg.* ibi, *ab officio, beneficioque ſuſpendas*; ergo ſuſpenſio ab officio non inducit ſuſpenſionem à beneficio, & dum non exprimitur, vt ſuſpenſus ſit ab officio, & beneficio, ſuſpenſus ab officio non cenſebitur à beneficio ſuſpenſus.

Appell. CCLVII.

Sui.

1 *Deſcendentes veniunt appellatione ſuorum.*
2 *Venientes ab inteſtato ſecundùm gradus prærogatiuam veniunt ſuorum appellatione.*
3 *Fœminæ veniunt ſuorum appellatione.*
4 *Conſanguinei omnes vſque ad ſeptimum gradum comprehenduntur ſuorum appellatione.*
5 *Hæredes extranei veniunt etiam ſuorum appellatione.*

1 Svorvm appellatione veniunt deſcendentes, qui etiam omnibus præferuntur, vt ſcribunt Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 14. *num.* 19. Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol.* 238. *num.* 42. Crauet. *conſ.* 22. *col.* 3. Dec. *conſ.* 217. *circa fin. & conſ.* 228. *col.* 1. *& conſ.* 253. *col.* 2. quos refert & ſequitur Fuſar. *in tract. de ſubſtitut. quæſt.* 338. *num.* 1. quibus adde Rebuff. *ad l.* 220. *propè fin. verſ. vltimò dicendum, ff. de verbor. ſignif. pag.* 696. *in fine.*

Svorvm appellatione ſecundùm gradus prærogatiuam comprehenduntur venientes ab inteſtato, Brun. *conſ.* 43. *col.* 2. Rub. Alexand. *conſ.* 141. *num* 4. Simon. de Prætis, & Cardin. Mantic. *citatis locis*. Pereg. *de fideicom. art.* 22. *num.* 38. Fuſar. *d. quæſt.* 338. *num.* 2. 2

Svorvm appellatione veniunt fœminæ, Dec. *conſil.* 253. *num.* 4. Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. fol.* 293. *num.* 67. Fuſar. *dict. quæſt.* 318. *num.* 5. 3

Svorvm appellatione comprehenduntur conſanguinei omnes vſque ad ſeptimum gradum, vt per Alex. *conſ.* 32. *Viſo processu, num.* 3. *verſ. & verbum ſui, lib.* 6. vbi quòd is, qui promittit dotare extraneam, ſi ſui non dotabunt, intelligitur de ſuis conſanguineis vſque ad ſeptimum gradum, referunt Fuſar. *d. q.* 318. *num.* 38. & Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 7. *lit. S, concluſ.* 923. *num.* 5. vbi *num.* 6. poſt Bald. *conſ.* 76. *verſ. iſtud autem vocabulum, lib.* 4. declarat quòd, ſuus, adaptatur ad ſubſtantiuum ei datum, vt ſuus hæres, ſuus filius, ſuus deſcendentes, & ſic de ſingulis. 4

Svorvm appellatione veniunt etiam hæredes extranei, vt per Alex. *con.* 26. *num.* 5. *lib.* 5. Dec. *conſ.* 216. *num.* 6. Sim. de Prætis *de interpr. vltim. volunt. fol.* 238. *num.* 45. Peregr. *de fideicom. art.* 22. *num.* 38. Fuſar. *d. quæſt.* 318. *n.* 4. Rota *deciſ.* 39. *n.* 5. *p.* 2. *in poſth. Farin.* al. *p.* 4. *recent.* 5

Svorvm hæredum appellatione qui veniant, vide ſuprà, Hæredum ſuorum appellatione. 6

Svorvm appellatione veniunt etiam omnes qui in eadem domo habitant, *l. pen. in fine*, ibi habitator ſuam, ſuorùmque culpam præſtare debet, *ff. de his, qui deiec. vel effud. l. inter*, § *non omnia ff. mandati*, refert Rebuff. *ad l.* 239. *propè fin. verſ. ſuorum nomine, ff. de verbor. ſignif. pag.* 765. 7

Appell. CCLVII.

Taberna.

1 *Tabernæ appellatione propriè locus venit in quo venditur panis, vinum, & caro cocta.*
2 *Tabernarij ſunt illi, qui recipiunt comedentes, non qui hoſpitantur.*
3 *Hoſpes, & tabernarius pro eodem quandoque ponuntur.*

Tabernæ appellatione propriè venit locus, in quo venditur panis, & vinum, & caro cocta, in gloſ. *verb. tabernariorum, in Clem.* 1. *de vita & honeſt. cleric.* Bald. *conſ.* 177. *Statuto cauetur, in fine, lib.* 2. Rebuff. *ad l.* 1. *taberna appellatione* 183. *ff. de verb. ſignif. pag.* 596. *& ſeq.* Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 8. *lit.* 5. *concl.* 1. 1

Tabernarij igitur ſunt illi qui recipiont comedentes, non qui hoſpitantur, ſecundùm Menoch. *conſ.* 798. *num.* 28. *&* 33. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 5. *cap.* 898. *num.* 2. vbi *num.* 4. poſt Bertachin. *in verb. hoſpes, il.* 1. & Carpan. *ſuper conſuetud. Mediolanen. cap.* 197. *in verb. hoſpes, p.* 2. ſubdit quòd hoſpes, & tabernarius pro eodem quandoque ponuntur. 2 3

Appell.

Appell. CCLIX.

Tectum.

TECTI appellatione venit omne id, per quod domus, ſeo ædificium tegitur, & aqua ſtillat, vt per Cæpol *de ſeruitut. vrban. præd. cap. 91. de ſtillicidio, ſeu tecto, num. 1.* At verò tegularum appellatione continetur omne id per quod ædificium tegitur, putà incruſtatio, & plumbum, ſicuti per *l. ſi vitem, §. pen. & l. fin ff. de ſeruitut.* tradunt Cæpola *dicto tract. c. 41. verſ. ſed peteſt dubitari, & verſ. quæro ſecundò*, Mari. Antooin. *var. reſolut. lib. 2. reſolut. 20. n. 10.*

Appell. CCLX.

Terra.

1 *Terra appellatione non venit terra vineata, nec plantata.*
2 *Terrarum appellatione veniunt.*

1 TERRÆ appellatione non venit terra vineata, nec plantata, vt probat *l. nulla*, & ibi Bald. *C. de acquir. poſſeſſ.* Auendan. *de exequend. mand. part. 1. cap. 12. num. 23.* Collantes *ſuper pragmat. in fauorem rei frumentariæ, lib. 1. c. 4. in fine.*

2 TERRARVM appellatione veniunt caſtra, *cap. cùm in partibus, de verb. ſignif.* Guid. Papæ *conſ. 71. num. 4.* Iaſ. *conſ. 214. col. 1. lib. 2.* Alex. *conſ. 114. In cauſa, num. 10. & 11. verſ. nec ad hoc obſtat*, quos refert, & ſequitur Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 8. lit. T, concl. 46. n. 1.*

Appell. CCLXI.

Territorium.

1 *Territorij appellatione venit quicquid eſt intra fines vniuerſitatis.*
2 *Territorij appellatione continentur omnes nationes, & Magnates, qui circumſcribuntur ſub finibus deſignatis.*
3 *Ciuitas continetur territorij appellatione cùm diſpoſitio fauorabilis eſt.*
4 *Territorij, & diſtrictus appellatione veniunt proprietates.*

1 TERRITORII appellatione venit quicquid eſt intra fines vniuerſitatis, ita quòd nulla perſona, & nullus locus excipiatur, vt per Bald. *conſ. 326. Rex Romanorum, n. 8. verſ. item certum, lib. 1. & conſ. 333. Ad intelligentiam, circa princip. verſ. nam*
2 *ſi Imper. eod. lib. 1.* vbi quòd appellatione territorij continentur omnes nationes, & Magnates qui circumſcribuntur ſub finibus deſignatis, Ruin. *conſ. 22. n. 5. & ſeq. lib. 1.* Cardin. Tuſch. *practic. concl. tom. 8. lit. T, concl. 48. num. 5.* vbi *num. 6.* poſt Bald. *conſ. 306. Punctus, & conſ. 307. lib. 4.* extendit in tantum appellatione territorij venire omnia iura tanquam ad vniuerſitatem applicata, vt ſi Papa concedat caſtrum cum territorio, & iuribus Cameræ alicui, veniant etiam iura, & confiſcationes præteritæ factæ à concedente.

TERRITORII appellatione continetur ciuitas, 3
cùm diſpoſitio fauorabilis eſt, ſecundùm Menoch. *conſ. 140. n. 12. & 19.*

TERRITORII & diſtrictus appellatione 4
veniunt proprietates, quia prima verba ſonant in ſuperioritatem coërtionis, proprietas verò importat nudum dominium à formali vſufructu coniunctum, vel ſeparatum, ita Oldrad. *conſ. 179. Factum tale eſt, verſ. ad ſecundam*, Cardin. Tuſch. *dict. lit. T, concluſ. 48. num. 1.* Contra Menoch. *conſ. 447. num. 6.*

TERRITORII appellatione venit mare 5
eidem contiguum, arg. text. *in l. venditor ff. commun. præd. l. inſula Italiæ*, cum ibi notatis, *ff. de iudic.* Bald. *conſ. 51. Quæritur an Florentini, num. 2. lib. 4.* probans mare dici de territorio illius ciuitatis, vel loci, qui confinat cum mari in quantum ſe extendit territorium terræ prope mare, Petr. Gregor. *de Reipubl. lib 9. cap. 1. num. 27. & ſyntag. Iuris lib. 1. cap. 3. num. 5. & lib. 9. cap. 14. num. 7.* plures citat D. Solorzan. *de Indiarum iure, tom. 1. lib. 3. cap. 3. num. 37. cum ſeqq.* vbi *num. 41.* id non ſolùm ad propinquam maris regionem, vel intra centum milliaria extendit cum aliquibus Doctoribus, verùm etiam ad valde remotam, ſi tamen nulli alij propinquior ſit.

Appell. CCLXII.

Teſtamentum.

1 *Teſtamenti appellatione venit qualibet vltima voluntas.*
2 *Codicilli largè ſumpto vocabulo continentur appellatione teſtamenti.*
3 *Contractus non venit appellatione teſtamenti, niſi impropriè, & largo modo.*

TESTAMENTI appellatione venit quælibet vl- 1
tima voluntas, gloſ. *verb. ita omnes, in l. 2. C. de conſtit. pecun.* ſicut & vltimæ voluntatis appellatione comprehenditur omnis teſtamentorum ſpecies, ſiue ſit militare, vel priuatum, ſolemne, vel nuncupatiuum, vt docet additio ad gloſ. *verb. cuiuſlibet, in Clement. vnic. de teſtament* adiiciens ex Zenzilino quod venit quælibet vltima voluntas, ſiue ſit teſtamentum, ſiue codicillus, ſiue donatio cauſa mortis, & quamuis plus extendatur vltima voluntas quàm teſtamentum, tamen teſta-
menti appellatione largè ſumpto vocabulo con- 2
tinentur codicilli, *l. fideicommiſſum, ff. de legat. 3. l. Marcellus, §. 1. de donat. cauſa mortis*, gloſſ. *verb. perſonales in l. 2. C. commun. de legat.* Iaſ. *in l. ſi idem num. 3. C. de codicill.* Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib. 2. ſolut. 4. numer. 64. fol. 86.* Magon. *Lucenſi deciſ. 42. num. 39.* Surd. *conſil. 258. num. 61 & 28.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 5. num. 14.*

TESTAMENTI verò appellatione non venit 3
contractus niſi impropriè, & largo modo, *l. verba contraxerunt*, vbi gloſſ. *de verb. ſignif.* Bald. & Doctores *in l. teſtamentum non ideo. C. de teſtament.* Stephan. Ranchin. *concl. 216. p. 1.* Cranet. *conſ. 307. num. 5. & 6.* vbi dicit quòd prohibitus alienare teſtando, vel

codicillando, non prohibetur per contractum, nec per donationem inter viuos. Teſtamentum enim contractus non eſt, vt tradunt Rebuff. *ad l. 29. ff. de verb. ſignif. pag. 420.* D. Barboſ. *in l. diuortio, §. ſi vir. n. 36. ff. ſoluto matr.*

Appell. CCLXIII.

Teſtes.

Teſtium appellatione continentur inſtrumenta, vt dicit Iaſ. *in repet. l. admonendi, num. 236. ff. de iureiur.* Sicut & appellatione inſtrumentorum contineri teſtes ſuprà probauimus ſub verbo Inſtrumentum, *app. 118. num. 4.* Paria enim ſunt aliquid probari per ſcripturam, vel per teſtes, *l. in exercendis 17. C. de fide inſtrum.* vbi latè Gilchen. Maſcard. *de probat. in proœm. q. 6. & conc. 15. num. 3. & conc. 1041. n. 8.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 8. quæſt. 1. num. 6.* Surd. *deciſ. 277. num. 1.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. inſtrumentum, num. 11. & verb. probatio, num. 7.* Morel. *in emporio Iuris p. 1. tit. 11. in prælud. n. 4.* Soar. de Paee *in practic. tom. 1. p. 1. temp. 8. num. 7.* & alij per me ſuprà citati *Axiom. 161. num. 3.* Intellige in iis, quæ non excedunt hominum memoriam, ſecus verò ſi excedant, quia tunc probatio per teſtes non habet eandem vim quam per inſtrumentum, vt probat text. ſic intelligendus *in l. cenſus, ff. de probat.*

Appell. CCLXIV.

Triticum.

1 *Triticum in ſpecie ſumptum diſtat ab aliis ſpeciebus, etiamſi ariſta contineantur.*
2 *Tritico legato ſolùm continetur ipſum in ſpecie, non autem hordeum, nec alia, quæ ariſtam continet.*
3 *Tritici mentio quando fit in ſtipulationibus, & contractibus, debet intelligi ſecundùm communem loquendi vſum de tritico in ſpecie.*
4 *Tritici appellatione ſi in genere ſumatur, & ſecundùm latiorem ſignificationem venit quicquid in area teritur, & propterea continetur non ſolùm hordeum, far, & ſiligo, ſed etiam milium.*

1 Tritici appellatione (ſi in ſpecie ſumatur, ſicuti communis ipſe loquendi vſus accipit) non veniunt aliæ ſpecies, etiamſi ariſta contineantur, vt hordeum, ſiligo, & ſimilia, provt ſumitur *in l. ſi quis vinum, §. 1. ff. de tritico, & oleo leg. & in l. triticum, ff. de verb. oblig.* ita Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 151. n. 3. ſub verſ. hic conſtat.*

2 Vnde legato tritico non hordeum, non ſiligo, non alia, quæ ariſta continentur, ſed triticum ipſum in ſpecie, vt communis ipſe loquendi vſus ſignificat, continetur, & ſic ſolùm accipitur pro eo, quod ſui notabilitate omnes alias fruges excedit, ita Abb. *in c. ex multiplici in 2. notab. de decim.* Forcatul. *in penu Iuris c. 6.* Mantu *ſing. 6* Steph Grat. *Marchia deciſ. 184. num. 3.* Menoch *d. lib. 4. præſ. 151. n. 4.* vbi ſubdit
3 quòd quando in ſtipulationibus & contractibus fit mentio de tritico, intelligi debet ſecundùm communem loquendi vſum de tritico in ſpecie.

Tritici appellatione (ſi in genere ſumatur, & 4
ſecundùm latiorem ſignificationem) venit quicquid in area teritur, & propterea continetur non ſolùm hordeum, far, & ſiligo, ſed etiam milium, *l. triticum,* vbi gloſſ. *verb. triticum. ff. de verb. oblig.* & ibi Bart. ac alij, maximè Iaſ. *num. 5. gloſſ. verb. frumenti, in l. 1. §. de eo opere, ff. de aqua pluu. arc.* Rebuff. *ad l. 77. ff. de verb. ſignif. propè fin. verſ. triticum, pag. 360.* Menoch. *d. lib. 4. præſ. 151. n. 2.* Cardin. Tuſch. *practic. conc. tom. 8. lit. F, conc. 392. n. 1.* Steph. Grat. *Marchia dec. 184. num. 1.*

Appell. CCLXV.

Turris.

Turris appellatione venit ædificium ſurſum leuatum ſua conſtans ſubſtantia, *l. turres. C. de operib. publ.* Bald. *conſ. 124. Domus conſtruitur, lib. 3.* vbi ſubdit quòd circulus ſiue grilanda, quæ conſicitur ſupra ædificato, non dicitur eſſe turris, neque de turri, quia non eſt coniuncta per eandem materiam, niſi fortè eſſet turris lignea, refert Cardin. Tuſch. *practic. conc. tom. 8. lit. T, conc. 406. num. 1. & 2.*

Appell. CCLXVI.

Vacatio.

1 *Vacationis appellatione venit omnis vacatio, ſeu vacationis caſus.*
2 *Beneficium dicitur vacare non ſolùm per mortem, ſed per renuntiationem, aut diſpoſitionem.*
3 *Vacationis appellatione vbi nullus vacationis modus exprimitur in diſpoſitione, comprehenditur omnis vacationis caſus, etiam in materia pœnali, & odioſis.*
4 *Beneficium impetrans vt vacans, illud obtinet quocunque modo vacet.*
5 *Expectatiua de beneficio vacaturo comprehendit omnem vacandi modum.*

Vacationis appellatione venit omnis vacatio, ſeu vacandi caſus, gloſ. *verb. vacabant, in cap. ſi propter, de reſcript. lib. 6* gloſſ. *verb. vacantibus, in cap. cupientes, & verb. vacat. in cap. quia ſæpe, de præbend. eod. lib. 6.* Felin. *in cap. licèt vndique, ſub num. 2. de officio deleg. & in cap. ad petitionem, ſub notab. 1. de accuſat.* Doctores per me citati ſuprà *clauſ. 171. num. 1.* Et ideo vacare dicitur beneficium non ſolùm per mortem, ſed etiam per reſignationem, vt dixi *d. clauſ. 171. num. 6.* quia vacatio per mortem, & per reſignationem æquiparantur, Flamin. *de reſignat. lib. 1. quæſt. 5. n. 4. & quæſt. 6. n. 15.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 5. proœm. num. 25.* & per priuationem Flamin. *de reſignat. lib. 8. quæſt. 7. num. 136.* quia per priuationem beneficium, ſeu officium dicitur vacare, *cap. ſi Papa 46. diſt. cap. ex geſtis, de cleric. non reſig. cap. ex litteris, & cap. grauem, de exceſſ. Prælat. cap. 1. de ſchiſm. lib. 6. cum ſimilibus,* Rebuff. *in praxi benef. tit. requiſita ad collat. bonam, num. 11.* Lambert. *de iurepatron. in prima p. 2. libri in 8. art. q. 6. in princ.*

(Vacationis paragraph: margin 1 beside its first line; margin 2 beside the line "171. num. 1. Et ideo vacare dicitur beneficium non")

Amplia

3 Amplia etiam in materia pœnali, ſicuti docent Staphil. *de litteris gratia. tit. de var. mod. vacan. num. 6.* Selu. *de benefic. part. 3. quæſt. 12. num. 21.* Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *num.* 100. Flamin. *de reſignat. lib.* 12. *quæſt.* 14. *num.* 24. Et in odioſis, qualia ſunt reſcripta ad beneficia propter ambitionem, vt tradunt Dec. *in cap. ſuper litteris, de reſcript.* Menoch. *d. caſu* 201. *numer.* 6. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 1. *num.* 84.

4 Vnde ſi in ſupplicatione fiat mentio de vacatione ſimpliciter, non expreſſo vacandi modo comprehenditur omnis caſus vacandi, & ideò impetrans beneficium vt vacans, illud obtinet quocunque modo vacet, vt notabiliter tradit Bald. *in l. ſi quis, ſic ſtipulatus; ff. ſoluto matrim.* à quo non audet, licèt inuitus, recedere, Barbat. *conſ.* 82. *col. fin. verſ. non obſtat, vol.* 4. Mandoſ. *ad Lap. alleg.* 6. *num.* 5. *lit. K.*

5 Sic etiam expectatiua de beneficio vacaturo comprehendit omnem vacandi modum, vt cenſuit Mohedan. *deciſ.* 10. *de præbend.* quem refert & ſequitur Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 1. *num.* 3. *cum ſeqq.*

Appell. CCLXVII.

Venditio.

1 *Venditionis appellatione venit ceſſio, datio in ſolutum, & omnis contractus per quem dominium transfertur.*
2 *Venditione prohibita prohibetur datio in ſolutum, & permutatio, ac donatio, niſi verbum* venditio, *proferatur in materia ſtricta.*
3 *Venditionis appellatione ſi fiat mentio de pretio, non venit alius contractus.*
4 *Datio in ſolutum certo pretio propriè eſt venditio & in ea habet locum* l. curabit, C. de action. empti.
5 *Venditio in dubio indicatur vbi de pretio facta eſt mentio.*
6 *Venditionis appellatione non veniunt aliæ alienationes, quando prohibita eſt venditio ſine licentia tutoris.*
7 *Venditionis appellatione in materia ſtatuti de illa loquentis venit venditio, valida, &c.*

1 VENDITIONIS appellatione venit ceſſio, datio in ſolutum, & omnis contractus per quem dominium transfertur, *l. ſicut, §. venditionis, ff. quibus modis pign. vel hypoth.* vbi Bart. gloſſ. *in l.* 2. *C. de vſucap.* Pariſ. *conſ.* 82. *num.* 9. *lib.* 3. *& conſ.* 83. *num.* 19. *& ſeq. eod. lib.* Roman. *conſ.* 86. *Viſo quæſtionis themate, in princip.* Alex. Natt. *conſ.* 63. *in cauſa, in princ. lib.* 7. Natt. *conſ.* 528. *n.* 4. Tiraq. *de retractu lignag. §.* 1. *gl.* 2. *in princip.* Rebuff. *ad l.* 28. *verſ. generaliter. ff. de verb. ſignificat. pag.* 163. vbi intelligit quando eſt eadem ratio in aliis contractibus, & alienationibus, Surd. *conſ.* 394. *n.* 26.

2 Vnde dicit Felin. *in cap. fin. num.* 5. *de accuſation.* quòd prohibita venditione prohibetur datio in ſolutum, & permutatio, ac donatio, vbi *num.* 6. *&* 7. limitat quando venditionis verbum profertur in materia ſtricta, ſeu materia in qua datur certa forma, vt refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 8. *lit. V, concl.* 42.

3 Si verò fiat mentio de pretio, appellatione venditionis non venit alius contractus, cùm tunc propriè, & ſtrictè debeat intelligi, vt de permutatione agentes ſcribunt, Marſil. *ſing.* 105. *Vbicunque fit mentio*, Felin. *in d. cap. fin. num.* 5. *verſ. fallit primò*, Bald. *conſil.* 433. *in fine lib.* 5. Cardin. Tuſch. *d. lit. V, concl.* 43. *num.* 12. Et in datione in ſolutum certo 4
pretio quod propriè ſit venditio, & in ea locum habeat *l. curabit, C. de action. empti*, tradit Ruin. *conſ.* 66. *num.* 6. *lib.* 4. quem refert Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 42. *num.* 8. Venditio enim in dubio indicatur vbi de pretio facta eſt mentio, Roman. *d. conſ.* 5
86. *num.* 1.

VENDITIONIS appellatione non veniunt 6
aliæ alienationes quando prohibita eſt venditio ſine licentia tutoris, vt per Surd. *conſil.* 394. *num.* 10.

VENDITIONIS appellatione in materia ſtatuti 7
de illa loquentis, vt vicinus poſſit rem venditam retrahere, venit venditio valida, ex qua dominium transfertur de venditore in emptorem, non ſimulata: ita Caſtrenſ. *conſ.* 26. *In cauſa mota, in princip. lib.* 2. Tiraq. *de retractu lignag. §.* 1. *gloſ.* 2. *ſub num.* 5. *verſ. appellatione venditionis, & num.* 6. *poſt princip. verſ. quia verbum,* Carpan. *ad ſtatuta Mediolanen. cap.* 414. *num.* 35. *tom.* 1. Vincent. de Franch. *deciſ.* 142. *n.* 1. *cum ſeqq.* Seraph. *deciſ.* 834. *n.* 9. Card Tuſch. *practic. concl. tom.* 8. *lit. V, concl.* 100. *num.* 2. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 526. *num.* 10. Rot. *in Bononien. retractus* 21. *May* 1627. *coram R.P. D. Durantis verſ. verum.*

Appell. CCLXVIII.

Veſtis.

1 *Veſtium appellatione veniunt tam linea, & bombycina, quam lanea, item ſerica, & aurea, ſi eiuſmodi teſtator habebat, niſi ſtatuto prohibitum eſſet illi, cui veſtes relinquuntur, eas deferre aureas, vt n.* 1.
Veſtium appellatione continentur.
3 *Tapeta, faſcia, crurales, & impilia,*
4 *Culcitra,*
5 *Calcimenta, &*
6 *Birretum, ſeu capellum.*
7 *Veſtium appellatione continetur tela, quæ in pectine adhuc eſt, ſi modò prætexta eſt.*
8 *Veſtis ſciſſa, & nondum conſuta venit appellatione veſtium.*
9 *Veſtium appellatione venit quicquid diſponens pro veſte reputabat.*
10 *Veſtium appellatione veniunt etiam feſtiua, ſi dignitas perſonæ, & mos regionis id poſtulet.*

VESTIVM appellatione veniunt tam lineæ, & 1
bombycinæ, quàm lanæ, *l. veſtis, §.* 1. *de auro & arg. leg.* Sim. de Prætis *de interpr. vltim. volunt. lib.* 4. *interp.* 1. *dub.* 11. *num.* 41. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 161. *num.* 13. Surd. *de aliment. tit.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 8.

Item continentur ſericæ, & aureæ, ſi eiuſmodi 2
teſtator habebat, *d. l. veſtis, §.* 1. Menoch. *d. præſ.* 161. *n.* 23. niſi ſtatuto prohibitum eſſet illi, cui veſtes relinquuntur, illas ferre aureas, & holoſericas, ſicuti declarant Soc. ſen. *conſ.* 10. *col.* 2. *lib.* 1. Cremen. *ſing.* 65. Petr. Pech. *de teſtament. coniug. lib.* 5. *cap.* 14. *n.* 3. *in*

fine, & *num.* 7. quos refert & ſequitur Menoch. *d. præſ.* 161. *num.* 14. vbi *num.* 16. ex Baid. & Cremen ſubdit tunc hoic deberi æſtimationem illarum veſtium, quas fere proh betnt Ratio autem principalis reſolutionis eſt, quia præſumitur teſtatorem voluiſſe ſuam voluntatem conformem eſſe diſpoſitioni legis & ſtatuti, *l. haredes mei*, *§. cùm ita*, *ff. ad Trebel.* vbi late Rip *n.* 74. tum quia omnis delicti præſumptio euitanda eſt, *l. meritò*, *ff. pro ſocio*, præſumeretur autem teſtatorem delinquere voluiſſe ſi legando has veſtes occaſionem daret legatario faciendi aduersùs ſtatutum.

3 Vestivm appellatione continentur tapeta, faſciæ cruꝛales, impilia, & ceruicalia, *l. argumento*, *§. tapeta*, *ff. de auro*, *& arg. leg.* Sim. de Pratis *d. dub.* 11, *n.* 41. Menoch. *d. lib.* 4. *præſ.* 161 *n.* 15. vbi *n.* 16. poſt Hotoman. *in commem. verb. iuris*, *in verb. impilia*, ſubdit huiuſmodi impilia eſſe faſciolas, quibus mulierum crines alligantur

4 Vestivm appellatione veniunt culcitræ, *d. l. argumento*, *§ culcitra*, *ff. de auro & arg. leg.* Menoch. *d. lib.* 4. *præſ.* 161. *num* 17 vbi etiam per *l. omnium*, *ff. illo ti.* ſubiungit contineri & veſtes, quæ magis deferuntur ornatus gratia, quàm quòd corpus tegant.

Vestivm appellatione veniunt calciamenta,
5 cùm hæc ſint pedum veſtes quædam, *d. l. argumento*, *§* 1. Crauet. *conſ.* 199. *num.* 3. Cordub de Lara *in l. ſi quis ex liberis*, *§. non tantùm n.* 39 *ff. de liberis ag noſc.* Bapt Pontan. *de aliment. c.* 17 *n.* 20. Roland. *conſ.* 22. *num.* 5. *lib.* 1. Sim. de Prætis *d. lib.* 4. *interp.* 1. *dub.* 11. *num.* 39. Menoch. *de arbitrar. caſu* 170. *num.* 3. & *d. lib.* 4 *præſ.* 157. *num.* 19. Surd. *de aliment. tit.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 1.

6 Vestis appellatione venit quod tegendi capitis cauto paratum eſt, Surd. *d. quæſt.* 2. *num.* 9. & ſic birretum, vt reſpondi Alexand. *conſ.* 5. *vol. vlt. lib.* 1. quem referunt & ſequuntur Rip. *in l. ſi cum in fundi vocabulo*, *n.* 25. *ff. de legat.* 1. Menoch. *d. lib.* 4 *præſ.* 161. *num.* 19.

Vestivm appellatione continetur tela, quæ in
7 pectine adhuc eſt, ſi modo pretexta eſt, nempe ſi telæ formam habet, ſecus verò ſi adhuc non eſt prætexta, cum tunc dicatur ſtamen, non autem tela, *l. veſtimentum*, *ff. de auro & arg. leg.* Menoch *d. lib.* 4. *præſ.* 161. *num.* 11. vbi declarat etiam tela ipſa adhuc tota prætexta non ſit, ſed cœpta tantùm, Franc. de Barry *de ſucceſſ. teſt. & abinteſtati lib.* 9. *tit.* 14. *num.* 4.

8 Vestivm appellatione venit veſtis ſciſſa, & nondum conſuta, exiſtens adhuc apud ſartorem, hanc igitur præſumi legatam è teſtatore, qui veſtes legauit, colligitur ex text. *in d. l. veſtimentum*, & ſentiunt Felin. *in cap. cùm adeo*, *num.* 5. *de reſcript.* Franc. Cremen. *in ſing.* 64. *Teſtator legauit*, Petr. Pecbi. *in tract. de teſtam. coniug. lib.* 5. *c.* 15. *n.* 5. Menoch. *d. lib.* 4. *præſ.* 161. *n.* 20. vbi cum Bart. *in d. l. veſtimentum*, hoc intelligit quando veſtis ſciſſa eſt apud ſartorem, eo animo vt confecta domi reportetur, non autem vt vendatur, quia tunc legatis veſtibus non comprehenderentur. Franc. de Barry. *d. tit.* 14. *n.* 3.

Et demum veſtium appellatione venit quicquid
9 diſponens pro veſte reputabat, *l. inter veſtem*, vbi Bart. *ff. de auro & arg. legat.* Bellon. *conſ.* 30. *n.* 11. Surd. *de aliment. tit.* 4. *q.* 2. *n.* 5.

10 Vestivm appellatione veniunt etiam feſtina, ſi dignitas perſonæ & mos regionis id poſtulet, Bart. *in l. liberorum*, *§ vlt. de legat.* 3. & *in l. vlt. §. vxoris*, *C. de legatis*, Angel. Aretin. *in tract. de teſtam. gl.* 49.

Pech. *d. cap.* 14. *num.* 6. *verſ etſi maritus*, quos refert & ſequitur Menoch. *d. lib.* 4. *præſ.* 161. *num.* 31. Surd. *deciſ.* 130. *n.* 9.

Appell. CCLXIX.

Via.

Viæ publicæ appellatione venit pons quando per illum vulgo iter fit, ideo ſtatutum loquens de maleficiis in via publica commiſſis, verificatur in commiſſis ſuper ponte publico, ita Cæpol. *de ſeruitut. vrban. præd. tit. de ponte*, *n.* 5.

Appell. CCLXX.

Victualia.

1 *Victualium appellatione in legato teſtatoris, continentur, quæ eſui, & potui neceſſaria ſunt.*
2 *Veſtis non venit victualium appellatione.*
3 *Victualium appellatione, quæ præſtanda ſunt viſitatoribus, veniunt tantùm illa, quæ conſiſtunt in victu.*
4 *Equorum vectura non veniunt viſitatoribus appellatione victualium.*

Victvalivm appellatione in legato teſtato- 1
ris continentur, quæ eſui, & potui neceſſaria ſunt, ac ſi legata eſſent cibaria, ita Sim. de Pratis *de interp. vltim. volunt. lib.* 4 *interp.* 1. *dub.* 11. *num* 43. Sola in ſuis commment. decret. Sabaudiæ, *tit. de conſil. gloſ.* 1. *prima part.* , *num.* 5. Vnde victualium nomi- 2
ne non venit veſtis, *l. cum aſcenſum*, *in fine*, *princ. C. de bonis ad Eccleſ. conſeq.* Rehuff. *ad l. verbo victus* 43. paulò poſt princip *verſ. ex his ſumitur*, *in fine*, *ff. de verb. ſignif. pag. mihi* 235.

Victvalivm igitur appellatione in terminis 3
Concilij Trident *ſeſſ.* 24 *de reformat. cap.* 3. mandantis illa præſtari viſitatoribus, veniunt tantùm, illa, quæ conſiſtunt in victu, non tamen ea, quæ concernunt alia neceſſaria perſonæ, vt per Zerol *in prax. Epiſcop. p.* 2 *verb. viſitatio. §.* 6. *dub.* 1. quem refero Ego ipſe de officio, & poteſtate Epiſcopi, *p.* 3. *alleg.* 73 *n* 57.

Victvalivm huiuſmodi appellatione non 4
veniunt equorum vecturæ, vt contra viſitantes ſcriptum reliquerunt Marc. Anton. Genuenſ. *in man. Paſtor. c. p.* 35. *num.* 3. *in fine*, Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 2. *verb. viſitatio*, *§.* 6 *dub.* 3. Piaſec. *in ſimili praxi*, *p.* 2. *c.* 3. *num.* 63 *in fine*, Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de clerico debitore*, *§.* 11. *n.* 4.

Appell. CCLXXI.

Victus.

1 *Victus appellatione veniunt, quæ eſui, & potui, caluique corporis neceſſaria ſunt.*
2 *Victus educatio, & alimenta parificantur.*
3 *Victus quotidianus vbi exprimitur, intelligitur de cibu tantùm.*

4 *Victus appellatione venit lectus.*
5 *Medicina continentur victus appellatione.*

1 VIctvs appellatinne veniunt quæ eſui, & potui, cultuique corporis, quæque ad viuendum homini neceſſaria ſunt, nec non & cætera, quibus videndi, curandive corporis noſtri gratia vtimur, vt probat text. *in l. verbo victus 43. ff. de verbor. ſignificat.* vbi latè Rebuff. *à pag. mihi* 234. Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ.* 157. *num.* 15. & ita veniunt veſtimenta, *d. l. verbo victus, §. veſtem, & l. legatis alimentis, ff. de aliment. & cibar. leg.* & tradunt Card Mantic. *de tacitis, lib. 21. tit. 9. numer. 3.* Corn. *conſ. 5. num. 3. lib. 1* Roman. *conſ. 400. num. 4.*, Campeg. *de dote, p. 2. quæſt. 55. num. 2.* Paul. de Cittadinis *de iurepatron. p. 9. art. 4. num.* 10. Lambertin. *in ſimili tract. art. 6. tertia quæſt. principal. tertij lib. num. 2. & 3.*
2 vbi ſubdit quòd iſta tria, victus, educatio, & alimenta parificantur, idèmque iudicatur de vno quod de alio.

Quando autem in lege exprimitur victus quoti-
3 dianus, tunc pro materiæ qualitate intelligeretur de cibis tantùm, & non de veſtitu, vt in iudicibus, qui nullum munus recipere poſſunt, niſi victus quotidiani cauſa, *l. olent, in fine ff. de offic. Proconſ.* nempe ipſi veſtes, vel pannum, aut ſericum à litigantibus recipere non poſſunt, & de quotidiano victu loquitur Iureconſ. *in l. fin. §. item Epiſcopi, ff. de munerib. & honor. & in l. ſed & lege, §. quod autem 2. ff. de petit. hæred.* refert Rebuff. *ad d. l. verbo victus 43. verſ. ſexto veſtiatur, pag.* 236.

Victvs appellatinne veniunt lectus, id eſt,
4 ſtratum, culcitra, & calciarium, eo quòd ſine iſtis homo viuere non poteſt, ita Bart. *in tract. de aliment. n. 4.* Sim. de Prætis *de interp. vlt. vol. l. 4. interp. 1. dub. 11. n. 36. & ſeq.*

Victvs appellatinne continentur quoque
5 medicinæ, cùm non ſit poſſibile ſine eis ducere vitam noſtram, & ſic debentur, cùm neceſſarium corpori debeatur, ita per *l. ſi cùm dotem, §. fin. ff. ſoluto matr. & l. quos nos, §. verbo viuere, & in l. in ſtratum, ff. de verbor. ſignif.* tradunt Paul. de Citadinis *in tract. de iurepatron. p. 6. art. 4. n.* 10. Rebuff. *ad d. l. verbo victus 45. §. cætera, verſ. annotare, pag.* 239. vbi limitat quando ex conſuetudine regionis homines Medicis non vtuntur.

Appell. CCLXXII.

Vidua.

1 *Viduæ appellatione propriè, & ex communi vſu loquendi venit illa, cuius maritus mortuus eſt.*
2 *Viduæ appellatione in priuilegiis conceſſis miſerabilibus perſonis, non continetur vidua luxurioſè viuens.*
3 *Viduæ appellatione quoad dicta priuilegia venit mulier habens virum inutilem.*

1 VIdvæ appellatione propriæ, & ſecundùm communem loquendi vſum, venit illa, cuius maritus mortuus eſt, *cap. vidua 34. diſt. cap. ſignificantibus, de offic. deleg. cap. ex tenore, cap. ex parte, de foro compet.* cum aliis citatis per Rebuff. *ad l. 242. §. viduam, verſ. primò limitatur, ff. de verbor. ſignif. pag. mihi* 773.

Vidvæ appellatione in priuilegiis illi con- 2
ceſſis, & miſerabilibus perſonis, *in l. vnic. C. quando Imperator inter pupillos, & viduas, &c.* nõ venit vidua luxurioſè viuens, vt per Paul. Fuſch. *lit. V, ſing.* 28. Azeued. *l. 8. num. 11. & 12. tit. 3. lib. 4. nona Recop.* Couarr. *pract. cap. 7. num. 1.* Curia Philip. *part. 1. §. 9. num.* 13.

Vidvæ appellatione quoad dicta priuilegia 3
continentur mulier habens virum inutilem, ſicuti ſcriptum reliquerunt Alexand. *conſ. 104. num. 4. lib. 1.* Rebuff. *citato loco, verſ. item licèt,* Tuſch. *lit. M, ſing. 41.* Tiraq. *l. 6. connub. num.* 12. Azeued *l. 1. num. 7. tit. 3. lib. 6. & l. 9. n. 10. tit. 3. lib. 4. nona Recop.* Vincent. de Franch. *deciſ. 100. num.* 18. Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 44. num.* 67. Bobadil. *in ſua politica, lib. 1. cap. 11. num. 7.* D. Barboſ. *in l. 1. part. 1. num. 47. ff. ſoluto matr.* Perez de Lara *de anniuerſ. & capellan. lib. 1. cap. 21. num.* 36. Cardoſ. *in praxi iudicum, & Aduocat. verb. priuilegium, num.* 12. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 1. conſid. 1. num.* 8. Bernard. Muſcatel. *in praxi aurea, gloſſ. competenter, num.* 71. Thom. Valaſc. *allegat. iuris, tom. 1. alleg. 65. num. 10. & 21.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 8. lit. V, conc. 100. num.* 13. Ioan. Maria Nouarr. *in praxi electionis & variationis fori, quæſt. 8. num. 1. pag.* 22. Quòd autem viduæ gaudeant priuilegio *d. l. vnica,* quamuis ſint diuites, dixi *ſupra, ſub verb. Miſerabiles, appell. 151. n. 6.*

Appell. CCLXXIII.

Vinea.

1 *Vineæ appellatione continetur terrenum in quo ſunt vites plantatæ, non autem locus vbi illæ minimè ſunt.*
2 *Locus non vineatus ſi reducatur ad vineam, appellatur vinea.*
3 *Arundinetum, ſiue cannetum deſtinatum perpetuò vineæ venit appellatione vineæ.*

VIneæ appellatione continetur terrenum in 1
quo ſunt vites, non autem locus vbi illæ minimè ſunt, etiamſi aliàs fuiſſet terrenum vineatum, ita Bald. *conſ. 410. Verba dicunt, circa fin. verſ. quarto debemus conſiderare, lib. 1.* vbi ſubdit quòd à contrario 2
locus non vineatus ſi reducatur ad vineam, appellatur vinea, refert Card. Tuſch. *pract. conc. tom. 8. lit. V, conc. 211. n. 1. & 2.*

Vineæ appellatione venit arundinetum, ſiue 3
cannetum deſtinatum perpetuò vineæ, & ad vſum illius, vt per Caputaquen. *deciſ. 223. num. 10. part. 1.* Verall. *deciſ. 342. p. 3.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 617. n. 3.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 126. num. 17. & 18. & cap. 752. à num.* 31. Limita vbi cannetum eſſet ſeparatum etiam per octauam partem milliaris ſi aliqua bona ſint intermedia, ſicuti deciſum refert Pute. *deciſ. 85. lib. 3. in correctis.*

Appell. CCLXXIV.

Vinum.

1 *Vini appellatione in legato omne continetur quod eſt*

vinea natum vinum permanet.
2 *OEnomeli vini nomine continetur.*
3 *OEnomeli eſt vinum ſolùm ex vuis certo modo ita expreſſum, vt ad mellis dulcedinem proximè accedat.*
4 *Arinaticium vini nomine comprehenditur.*
5 *Arinaticium dicitur vinum, quod longè poſt vindemiam hyemali tempore ex vuis diu ſuſpenſis, & rugoſis conficitur.*
6 *Paſſum vini appellatione venit.*
7 *Vuæ non includuntur in diſpoſitione loquente de vino, niſi prohibita fuiſſet exportatio vini.*
Vini appellatione non continentur:
8 *Mulſum, hoc eſt, ex vino, & melle confectum.*
9 *Zythum quod ex tritico, & hordeo fit,*
10 *Ceruiſia ex hordeo, & aliis rebus calidis,*
11 *Defrutum, quod ex duabus partibus muſtum ad tertiam deferuefaciendo redigitur,*
12 *Muſtum venit appellatione vini.*
13 *Cydoneum ex pomis cydoneis confectum, &*
14 *Acetum ſecundùm propriã ſignificationem,*
15 *Aquaticium venit appellatione vini.*
16 *Vini appellatione vbi prohibetur extractio an poſſit metreta extrahi guſtus cauſa, remiſſiuè.*

1 VINI appellatione in legato omne continetur, quod ex vinea natum vinum permanet, *l. ſi quis vinum, in princip. ff. de tritico, vino, oleóque leg.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 152. n. 2.*

2 OEnomeli, id eſt, dulciſſimum vinum, vini nomine continetur, *d. l. ſi quis vinum*, Menoch *d. præſ. 152. num. 1.* & eſſe certum vinum mellitum ſcripſerunt Alciat. *lib. 2. parerg. cap. 1.* & Hotoman *in comment. verbo*
rum iuris, verb. OEnomeli, Cuiac verò *lib. 24.*
3 *obſeruat. cap. 1.* obſernauit OEnomeli eſſe vinum ſolum ex vuis certo modo ita expreſſum, vt ad mellis dulcedinem proximè accedat.

4 Acinaticium, vel acinaceeum vini nomine continetur, *d. l. ſi quis vinum*, Menoch. *d. præſ. 152. num. 12.*
5 vbi cum Cuiac. *lib. 24. obſeruat. cap. 39.* ſubdit acinaticium dici vinum quod longè poſt vindemiam hiemali tempore ex vuis diu ſuſpenſis, & rugoſis conficitur.

6 Paſſum vini appellatione etiam continetur, *d. l. ſi quis vinum*, Menoch. *d. præſ. 152. num. 19.* vbi cum Forcatul. *in penu iuris, cap. 8.* & Cuiac. *d. cap. 39.* ſubiungit paſſum eſſe vinum quod ex vuis paſſis ſole ſiccatis ante vindemiam certa quadam ratione exprimitur. Quamvis non defuerint aliqui exiſtimantes paſſum non eſſe vinum, quia ex Varrone, & aliis ſcribunt Cœl. Rodigin. *lib. 18. lect. antiq. cap. 38.* & Mercurial *lib. 1. lect. var. cap. 17.* paſſum bibiſſe mulieres Romanas, quibus vini vſus interdictus erat.

7 Vuæ non includuntur in diſpoſitione loquente de vino, vt per *l. fin. §. cui dulcia, ff. de tritico, vino, oleóque leg.* tradit Surd. *conſ. 550. num. 15.* niſi prohibita fuiſſet exportatio vini, quia prohibita quoque cenſeretur exportatio vuarum, Bald. *in l. quod ratione, ff. de legib.* Rip. *reſp. 4. num. 13. de conſtitut. & in tract. de peſte, tit. de remed. ad conſeru. vbert. num. 60.* Mari. Antonin. *variar. reſolut. lib. 2. reſolut. 35. num. 12.*

8 Mulſum non continetur vini appellatione, non enim vinum permanet, ſed ſpecies efficitur, & appellatur mulſum, hoc ex vino, & melle confectum, *l. adeo, §. cùm ex aliena, ff. de acquir. rerum domin.* Menoch *d. præſ. 152. n. 4.*

9 Zythum nomine vini non continetur, *d. l. ſi quis vinum*, Menoch. *d. præſ. 152. num. 4.* vbi poſt Alciat. *lib. 10. parerg. cap. 15.* & Forcatul. *d. cap. 8.* ac Cuiac. *d. cap. 39.* ſubiungit eſſe vinum, quod ex tritico, ſeu hordeo fit.

Ceruiſia quæ conficitur ex hordeo, & aliis rebus 10
calidis, non venit appellatione vini, vt ſcribit Menoch. *d. præſ. 152. num. 10.*

Defrutum non venit appellatione vini, *d. l. ſi quis* 11
vinum, Menoch. *d. præſ. 152. num. 14.* vbi cum Forcat. & Cuiac. *citatis locis*, ſubdit quòd eſt muſtum quod ex duabus partibus ad tertiam deferuefaciendo redigitur.

Muſtum venit appellatione vini in ſtatuto ca- 12
uente ſoluendam eſſe gabellam de ementibus, & reuendentibus vinum, vt latè probat Mari. Anton. *var. reſ. lib. 2. reſ. 35. per totam.*

Cydoneum vini nomine non continetur, *d. l. ſi* 13
quis vinum, Menoch *d. præſ. 152. n. 16.* vbi ex Cuiac. *d. cap. 39.* ſubiungit Cydoneum eſſe quod ex pomis cydoneis conficitur.

Acetum ſecundùm propriam ſignificationem non 14
continetur appellatione vini, quia non eſt vinum, ſed alia ſpecies, *l. 1. ff. de tritico, vino, & oleo leg. d. l. ſi quis vinum, §. 1. & §. item ſi quis*, vbi ſubiungit Vlpian. niſi quòd teſtamenti tempore vinum erat, coacuit, ſufficit enim eo tempore fuiſſe vinum, refert Menoch *d. præſ. 152. num. 16.* Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib. 3. tit. 5. num. 30.* Cherubin. *in ſchol. 2. ad conſtit. 42. Pij IV. tom. 2. compendij Bullarij pag. 12.* vbi intelligit in materia odioſa. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 184. n. 25.* vbi *n. 24.* ſubdit vini appellatione contineri acetum ſi habetur numero vini ex ſumpta voluntatis coniectura, & ipſius teſtatoris defuncti conſuetudine, per *d. l. ſi quis vinum §. acetum.*

Aquaticium venit appellatione vini, vt tenet 15
Stephan. *d. Marchia deciſ. 184. n. 18.*

VINI appellatione vbi prohibetur extractio, an 16
poſſit metreta extrahi guſtus cauſa? vide Strach. *de mercat. p. 4. num. 26* Tiraq. *de iudicio in rebus exig. verſ. trigeſimo ſecundo*, Viui. *com. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 17. num. 210. verſ. amplia ſecundò*, Mexi. *in tract. taſſæ panis, conc. 1. num. 19* Bobadil. *in ſua politica, lib. 4. cap. 5. num. 1. & 39.* Bradil. *in ſumma legum pœnalium, p. 2. caſu 17. n. 8.*

APPELL. CCLXXV.

Vniuerſitas.

VNIVERSITATIS appellatione comprehenduntur Sacerdotes, & alij cleri, ac proinde in ſui fauorem poſſunt vti priuilegiis, & ſtatutis vniuerſitatum. Oldrad. *conſ. 52. Quæſtio eſt vtrùm*, quem refert Cardin. Tuſch. *practic. conc. tom. 8. lit. V, conc. 268. numer. 1.* Alderan Maſcard. *de interpret. ſtatut. conc. 1. numer. 193.* Et ideo quòd Parochus reputetur de vniuerſitate in fauorabilibus, ſcriptum reliquit Alberic. *in l. 1. verſic. vidi etiam dubitari, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomine*, quem citat Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de diſcipl. cleric. §. 2. numer. 16.*

* *
*

Appell. CCLXXVI.

Vrbs.

1 *Vrbis appellatione vbi ſimpliciter de ea fit mentio, venit ciuitas Romana.*
2 *Vrbis appellatione vbi materia congruit, venit qualibet vrbs.*
3 *Territorium continetur appellatione vrbis.*
4 *Comitatus continetur, non verò diſtrictus appellatio vrbis.*

1 VRBIS appellatione vbi de ea ſimpliciter fit mentio, venit ciuitas Romana, *l.1.*ibi, quòd non tantum in vrbe, ſed in Italia, *ff.de colleg.illic.c.felicis, in fine, verſ. ciuitas verò quauis alia prater vrbem,* vbi Franch. *de pœnis, lib.6.* gloſſ. *in cap. ſignificauit, de pœnit. & remiſſ.* Rebuff. *ad l.139. verſ. vrbs, in princ. ff.de verb.ſignif.pag.761.* Card. Tuſch. *practic.concluſ. tom.8.lit.V, concl.197.*

2 VRBIS appellatione quando materia congruit venit quælibet vrbs, & regulariter quòd ſtatuitur in vrbe habet locum in omnibus ciuitatibus, vt *in l.prætor, §.hoc interdum, ff.de noui oper.nunciat. l.nam quod liquidè, §.ſi ita, ff.de pœnu leg. l.1.§.ſi quis, ff.ne quid in loco publico,* Affl. *in tract. de iure prothomiſeos, §.1.notab.2.* Rebuff. per text. *ibi in l.vrbis, appellatio 2. ff.verb.ſignific.pag.16.*

3 VRBIS appellatione venit territorium, *l.1.§ cùm vrbem, ff.de officio præfect.vrbis,* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig.conuent.lib.4.tit.15 n.23.*

4 VRBIS appellatione comitatus continetur, diſtrictus verò qui eſt vltra comitatum, non includitur, nam vrbs Roma totum ferè terrarum orbem diſtinguebat, & non vrbis appellatione continetur ſolum comitatus, qui vſque ad centeſimum milliarium porrigitur, *d.l.1.§.cum vrbem,* & *ibi* Bart. *notab.2.* Cardin. Mantic. *d.tract.de tacitis, & ambig.conuent. lib.13.tit.24.n.2.*

Appell. CCLXXVII.

Vſusfructus.

1 VSVSFRVCTVS appellatione venit proprietas eſt veriſſimili mente præcedentium, & ſequentium, vt latè per Caſtrenſ. *conſ.377. Licet index. in princ. & per totum, lib.1.* Pariſ. *conſ.71.n.1.lib.2.* Card. Tuſch. *practic. concluſ.tom.8. lit. V, concluſ.301. num.10.*

2 VSVSFRVCTVS fundi appellatione venit vſus inſtrumentorum, & eorum, quæ ſunt parata pro fundo, ſicuti docet Bald. *conſ.383. Qui legat, in princ.lib.4.* quem refert Card. Tuſch. *d.lit.V, concl. 301.num.9.*

Appell. CCLXXVIII.

Vulnus.

1 *Vulneris appellatione non venit leuis cutis ruptura.*
2 *Verba de vulnere, amicitia, febre, & ſimilibus diſponentia, debent intelligi ſimpliciter, & non de modica.*
3 *Vulneris lethalis appellatione quid veniat, Medicorum relationi, & eorum iudicio relinquitur.*

VVLNERIS appellatione non venit leuis cutis ruptura, quia hæc non dicitur vulnus, ſicuti docent Afflict. *in cap. 1. §. porrò, num. 5. quæ ſit prima cauſa benefic.amit.lib.3.* Dec. *in cap. de appellationibus, n.7. de appellat.* Socin. *reg. 284. verſ. fallit,* Perez *l. 1. propè fin.tit.113.lib.8. Ordin.* Hortenſ. Caualcan. *de brachio Regio, p.4.n.151.* 1

Verba enim de vulnere, febre, amicitia, & ſimilibus diſponentia debent intelligi ſimpliciter, & non de modica, vt reſoluunt Alex. *conſ.185 Viſo proceſſu, in princip.lib.7.* Card. Tuſch. *practic.concluſ.tom.8. lit.V, concl.101.num.19.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.cap.200.n.19.* 2

VVLNERIS lethalis appellatione quid veniat, Medicorum relationi, & eorum iudicio relinquitur, vt per Menoch. *remed.5. adipiſcenda, n.162.* Maſcard. *de probation. concluſ. 1034. num. 21. & 22. & concluſ.1260. num. 20.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. minoribus, n.18. C.de in integ.reſtit. minor.* Fario. *in praxi crimin.q. 117. num. 101. cum ſeqq.* vbi *num. 109.* ſubdit quòd ſi dubitetur an vulnus fuerit lethale, poterit vulneratus exhumari, vt videatur vulnus. 3

Appell. CCLXXIX.

Vxor.

1 *Vxoris appellatione attenta verbi proprietate venit illa, quæ contraxit matrimonium per verba de præſenti.*
2 *Iura loquentia de vxore intelliguntur quando matrimonium per verba de præſenti contractum fuerit.*
3 *Statutum vetans legàre vxori, etiam ſponſam de præſenti comprehendit.*
4 *Diſtinguitur ſub diſtinctione principalis reſolutio.*
5 *Vxoris appellatione venit vxor quæ eſt de præſenti, non verò ea, quæ fuit.*

VXORIS appellatione atenta verbi proprietate venit illa quæ contraxit matrimonium per verba de præſenti, vt per Tiraquell. *de legib.connub.gloſſ.2. num. 1. & num. 18. cum ſeqq. & num. 25.* Perez *l. 1. pag. 4. verſ. item apud, & verſ. quæro vtrum, tit. 1. lib. 5. Ordin.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verb. læſis, num. 127. & 128. C. de in integr. reſtitut. minor.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.8.lit. V.concl.325.num. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 2. diſp.1.num.2.* Franc. Molin. *de ritu nupt.lib.3.quæſt.6. num.44.* 1

Vnde omnia iura loquentia de vxore, accipienda eſſe quando matrimonium per verba de præſenti contractum eſt, quamuis copula ſequuta minimè ſit, vt reſoluunt Couarr. *de ſponſalib.part.2.cap.1. in initio, num.2.* Matienſ. *l.fin.gloſſ.6.num.1. tit. 2 lib.5. noua Recopil.* Gutier. *de iuram. confirm. part.4.cap.51. num. 2.* Fontanel. *de pactis nupt. clauſ. 5. p. 10. num. 34. & 35.* 2

Quare in terminis ſtatuti vetantis legari vxori, 3

etiam

etiam ſponſam de præſenti comprehendi, tradunt Boër. *deciſ.* 12. *num.* 38. Pechi. *in tract. de teſtam.coniug.lib.*4.*cap.* 11. *à princ.* quos refert, & ſequitur Franc.Molin.*d.quæſt.*6.*num.* 47. quicquid dicat Cancer. *variar. reſolut.p.*3. *cap.* 12. *de ſponſalib.à num.*115.

4 Verùm in hac materia ſic diſtinguendum eſſe puto; aut materia eſt odioſa, aut fauorabilis, aut indifferens; ſi eſt odioſa, nomine vxoris, vel mariti non veniunt ſponſalia contracta per verba de præſenti, nec ſponſi ipſi de præſenti ante conſummationem: ſi autem eſt indifferens, veniunt qui contraxerunt per verba de præſenti, ſiue conſummauerint matrimonium, ſiue non; minimè autem comprehenduntur ſponſi de futuro; ſi autem eſt fauorabilis, comprehenduntur etiam ſponſi, ſiue ſponſæ de futuro. Colliges hæc ex Panorm. *in cap.tertio loco, in fine*, & *ibi* Felin.*num.*4. *de præſumpt.* Anton. Tuſch. *lib.*5.*inſtitut.maior.tit.*10.*num.*8.*&* 9. Alex.Carrer.*lib.*5.*de ſponſal.cap.*5. Auendan.*reſp.*10. *num.*3.quos refert, & ſequitur Sanch.*d.lib.*1.*diſp.*1. *num.*3.

VXORIS appellatione venit vxor quæ eſt de præſenti, non verò ea, quæ fuit, licèt ſit adhuc vidua, ſicuti docet Alexand.*conſ.*107.*Ponderatis verbis*, *num.*9.*verſ. quinto*, *lib.* 6. vbi *num.* 10. hinc colligit quod in ſtatuto de vxoribus rebellium, non venit vxor vidua eius, qui mortuus eſt rebellis, refert Card.Tuſch.*practic.concluſ.tom.*8.*lit.V*,*concl.*104.*n.*10. *&* 11.

TRACTATVS

TRACTATVS LOCORVM COMMVNIVM ARGVMENTORVM IVRIS.

Loc. I.

ad Abſolutione.

1 *Ab Abſolutione ad excommunicationem quoad omnia valet argumentum.*
2 *Eius eſt ſoluere, cuius eſt ligare.*
3 *Excommunicare qui poteſt, poteſt abſoluere, & è contra.*
4 *Abſoluere qui poteſt, condemnare etiam valet.*

1 AB ABSOLVTIONE AD EXCOMMVNICATIONEM quoad omnia valet argumentum, ſicuti tradit Federic. de Senis *conſ.11.n.4.verſ.praeterea.* quem refert Card. Tuſch. *pract.concluſ.tom.1. lit. A, concl.507.n.23.*

2 Par enim & æquale ius eſt ſoluendi, & ligandi, quia eius eſt ſoluere, cuius eſt ligare, *l.3.ff.de re iudic. l.nihil tam naturale, & l.eius eſt nolle, ff.de regulis iuris, l.vlt.C.de legibus, c.verbum, de pœnit.diſt.1.* Garc. Falcon.*reg.110.* Aſcan. Tambur. *de iure Abbatum, tom.1. diſp.17.quæſt.1.num.4.* Octau. Glorit. *reſp.1. part.3. num.590.* & qui potuit excommunicare, poteſt ab-
3 ſoluere, & è contra, *cap.prudentiam, §.ſexto, de officio deleg. cap.ad reprimendam, de officio Ord.* gloſſ. *verb. inferior, in cap.1. inferior 2.diſt.* Mari. Alter. *de cenſur. tom.1. diſp.2. de abſolut. ab excommunicat. lib.4. cap.2.* Bonacin. *in ſimili tract.diſp.1.quæſt.3. puncto 2. num.1.* cum aliis citatis per metipſum *de officio, & po-*
4 *teſt. Epiſcopi, p.3.alleg.52.n.1.* Et qui abſoluere poteſt, condemnare etiam valet, iuxta ea quæ adduxi *Axiomate 1.n.1.*

Loc. II.

ab Abſurdo.

1 *Ab Abſurdo vitando, ſeu remouendo valet argumentum.*
2 *Intellige quando verba nihil operentur, quamuis inducatur iurium correctio.*
3 *Amplia etiam contra piam cauſam.*

AB ABSVRDO vitando, ſeu remouendo valet argumentum, *l.ſcire oportet, § aliud, ff.de excuſat. tutor. l. nam abſurdum, ff. de bonis libert. l.ſiue hæreditaria, in fine, ff. de negot. geſtis, l.1.§.vnde quæritur, ff. de public. l. ita vulneratus, verſ. quòd ſi quis abſurdè, ff. ad leg. Aquil. l. diuortio, ff. ſoluto matrim. l. aliud, §. fin.ff. de regul. iuris, cap. venerabilem, circa med. cap. in Geneſi, de elect. cap. ſolitæ, de maior.& obedient. cap. cùm inter, de except. cap. cùm ſatis ſit abſurdum, de officio Archidiaconi, cap. quemadmodum, de iureiur. cap. ex ore, de priuileg.* Bald. *conſil. 2. Verba ſtatuti, num. 5. verſ. item hoc probatur, lib.1.* Euerard. *in topicis legalib. loco 8.* Aym. Crauet. *conſil. 150.* Socin. iun. *conſil. 1. numer. 122. & conſil. 49. numer. 21. & conſil. 66. num. 14. & conſ. 71. num. 22. vol. 1.* Hippol. Riminald. *conſ.226. num.48. vol.2. & conſ. 492. num.31. & conſ.502. num.89. vol.5.* vbi dicit *nihil eo validius,* Ioan. de Monte Sperello *conſ.1. num. 21. & conſ.298.num.3.lib.1.& conſ.224. num.7. eod. lib.* vbi quòd valet in ſtatutis, Decian. *conſil. 100. num. 28. volum.2. & conſ.74. num.47. vol. 3.* Georg. Euerard. *conſil.43.num.14. vol.1.* Curt. iun. *conſ.170. num.16. vol. 2.* Monald. *conſ. 150. num. 14. & 15. tom. 1. & conſil.46. num. 19. tom. 2.* Pacian. *conſ. 32. num. 36.* Menoch. *conſil. 12. num. 3. & conſ. 37. num. 118. & conſ.76. num.12. & conſ.84. num.23.& conſ. 95.n.76. & conſ.207. num.59. & conſ.727. num. 10.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil.30. num. 12.* Peregr. *conſ. 89. num.28. vol.1.* Surd. *conſil.116. num. 45.* Oliban. *de iure fiſci, cap.13.num.60.pag.mihi 161.* Ruſtic. *ad l.cùm auus, lib.3.cap.10.n.7. ff.de condit. & demonſtr.* Adrian. Neguſant. *in ſylua reſponſ. q.200. num.92.* Cauaguol. *deciſionum conſuli. tom.1.pag.183.à num.63. & tom. 3. pag.52. num.12.* Flamin. *de confidens. quæſt. 26. n.10.* Cardin. Tuſch. *pract.concluſ. tom.1.lit. A, concluſ. 66. num.8.* Mari. Antonin. *variar. reſolut lib.2. reſol.12. num.12.& reſol.59.caſu 19.* vbi ſubdit procedere in ſtatutis, Octau. Glorit. *reſp.4.num.17.* Rot. *deciſ.256. n.4.* apud Farin. *in 1.collect.nouiſſ.* aliàs *part.4. diuerſor.*

prout in Romana Curia ſolet allegari, Cardin Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. tit. 7. & de tacitis & ambig. convent. lib. 2. tit. 3. per totum, plures refert Doct. Franc Viui. deciſ. 255. n. 24. lib. 2. & vide quæ dixi Axiomate 2. Nouiſſimè Ioſeph. Vela differt. forenſ. differt. 26. n. 8. Melch. Phœb. Luſit. deciſ. 120. n. 35. tom. 2. Iacob. Cancer. var. reſ. p. 2. c. 8. n. 57. & c. 20. num. 88.

Intellige quando verba nihil operentur, etiamſi inducatur iurium correctio, vt reſoluit Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 107. numer. 40. & faciunt quæ tradit Fuſar. de ſubſtitut. q. 320. num. 45. & quæ dix Axiom. 2.

3 Amplia etiam contra piam cauſam, ideo ſi concurrat fauor animæ ex vna, & abſurditas intellectus, putà contrarietas, vt eluſoria diſpoſitio, ceſſat fauor cauſæ piæ, & præualet abſurditas, vt ea tollatur omnino, ita Cardin. Zabarel. conſ. 49. per tot. maximè n. 3. & ſeq. prout illum refert Card Tuſch. d. lit. A, concl. 66. n. 351.

Loc. III.

ab Actore.

AB Actore ad Revm bonum eſt argumentum etiam in materia correctoria, gloſſ. verb. ſolueris, in Clem. ſæpè, de verb. ſignificat. Petr. de Anchar in repet. cap. 1. q. 14. de conſtitut. Franc. Viui. deciſ. 255. n. 41. cum ſeqq. lib. 2. Ratio eſt, quia actor & reus non debent ad imparia iudicari, l. fin. C. de fructib. & lit. expenſ. Et actor, & reus ſunt correlatiua, Niconit. in repet. cap. quoniam contra, de probat. p. 2. nu. 587.

Loc. IV.

ab Adoptione.

AB Adoptione ad Legitimationem validum eſt argumentum, vt poſt Bart. in §. & quid ſi tantùm, circa fin. tangit Putc. deciſ. 110. numer. 2. lib. 2. in correctis. Sicuti valere ab arrogatione ad legitimationem, tradunt Iaſ. conſ. 40. col. 4. in princ. vol. 3. Roland. à Valle conſ. 88. n. 16. vol. 1. & conſ. 96. n. 29. vol. 3.

Loc. V.

ab Aduocato.

1 AB Advocato ad Procvratorem, largè ſumpto vocabulo, valet argumentum, iuxta ea, quæ dixi Appell. 8. licèt ſtrictè loquendo non eſſe varidum, ſcribant Natt. conſ. 376. n. 7. lib. 2. Alexand. conſ. 308. n. 2. in fine lib. 6. Franc. Marc. deciſ. 314. p. 1. quos refert, & ſequitur Honded. conſ. 81. n. 49. tom. 1.

2 Vnde prouenit, vt ſicut Aduocatus propter præſumptam affectionem teſtimonium ferre non poteſt, l. fin. ff. de teſtib. cap. ſi teſtes omnes, §. teſtes quos accuſator 4. q. 3. Nelr. de teſtib. num. 31. Campeg. in ſimili tract. reg. 58. à princip. Soar. recopt. ſent. lit. A. num. 69. & lit. T, num. 193. Anton. Faber. in ſuo Cod. ſub tit. de teſtib. definit. 19. Vincent. de Franch. deciſ. 122. Rebuff. de reprobat. teſtium, num. 33. cum ſeqq. Hect. Æmil. in tract. de teſtib. verb. Aduocatus, Perez l. 2. tit. 19. lib. 1. Ordinam. pag. 403. Maſcard. de probat. concluſ. 66. num. 1. & 2. & concluſ. 1359. num. 3. Gutier. conſil. 24. num. 8. & 9. Mench. quæſt. frequent. cap. 33. num. 4. Bobadil. in ſua politica, lib. 5. cap. 2. num. 55. Annæ. Robert. rerum iudic. lib. 2. cap. 19. p. 1. Anton. Scap de iure non ſcripto, lib. 5. cap. 112. num. 13. Hieron. Treutler. d. ſp. ſolect. p. 1. diſp. 8. theſi 2. Garc. Maſtrill. Sicilia deciſ. 151. n. 39. latè Rebuff. in praxi crim. p. 2. de teſtib. q. 60. num. 155. cum multis ſeqq. & Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit. 65. de aduocatis, n. 74. cum ſeqq. vbi limitat.

Ita ſimiliter & procurator in cauſa in qua eſt procurator, teſtis eſſe non poteſt, Grammat. deciſ. 73. n. 16. Hect. Æmil. de teſtib. p. 1. verb. Aduocatus, n. 4. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 73. num. 5. Mench. ſ. frequent. c. 35. n. 5. Maſcard. conc. 1357. n. 35. & conc. 1232. à n. 1. Farin. d. q. 60. n. 196. cum ſeqq. 3

Loc. VI.

ab Æquiparatis.

1 ab Æquiparatis valet argumentum.
2 Intellige quando adeſt ſimilitudo in eo, in quo ſit æquiparatio.
3 Ratio diuerſitatis vbi limitat non valet argumentum ab Æquiparatis.
4 Argumentum ab Æquiparatis non procedit in correctorijs.

AB Æqviparatis valet argumentum, l. Stichum, ff. de manum. teſtam. Cephal. conſ. 210. n. 42. & conſ. 537. n. 19. Laurent. Pinu. conſ. 66. num. 6. & conſ. 136. n. 6. Socin. iun. conſ. 71. num. 2. & conſ. 112. n. 18. vol. 3. Franc. Becc. conſ. 8. n. 9. vol. 1. Franc. Viui. deciſ. 255. n. 19. lib. 2. Menoch. conſ. 3. n. 17. Sbroz. de Vicario Epiſcopi, lib. 2. q. 61. num. 11. & 12. lib. 3. q. 6. n. 8. Surd. de aliment. tit. 9. q. 1. n. 9. & conſ. 393. num. 56. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 46. n. 24. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 198. num. 70. Narbona l. 20. gloſſ. 22. num. 4. tit. 1. lib. 4. Recop. Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſſ. 7. part. 2. num. 61. vbi ait quòd procedit affirmatiuè, nō negatiuè. Valenzuel. conſ. 124. num. 16. tom. 2. nouiſſimè Ioſeph. Vela differt. forenſ. differt. 6. n. 45. Rota deciſ. 6. num. 3. & 5. part. 1. in poſth. Far. aliàs part. 3. recent. vbi quòd valet etiam in ſtatutis argumentum ab æquiparatis, ſeu ſubrogatis. 1

Intellige procedere quando adeſt ſimilitudo in eo, in quo ſit æquiparatio, ſecundùm Pelaëz. de maioratu, p. 1. q. 18. num. 22. Surd. deciſ. 119. num. 26. & 21. Card. Seraphin. deciſ. 288. n. 5. Cephal. conſ. 537. Diligenter, n. 19. vol. 4. Franc. Viui. d. deciſ. 251. num. 19. poſt prin. n. 21. poſt Hieron. Grat. conſ. 16. n. 64. vol. 1. ſubdit huiuſmodi argumentum locum habere indiſtinctè vbicunque æquiparatio foret facta per omnia, ſiue in omnibus, & per omnia. Vnde non habere locum huiuſmodi argumentum quando caſu aliquo æquiparatio ceſſare poteſt, ſcribit Ruſtic. ad l. cum anu, lib. 2. c. 13. n. 50. ff. de condit. & demonſtr. 2

Limita igitur vt non habeat locum vbi militat ratio diuerſitatis, Roman. conſ. 120. col. pen. verſ. vlt. & conſ. 169. n. 12. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 3. lit. E, concl. 308. n. 32. Surd. conſ. 50. n. 25. Franc. Viui. deciſ. 255. ſub n. 22. lib. 2. 3

Limita

4 Limita etiam in correctoriis, ſeu quando per illud corrigitur ius commune, Anton. Monach. *Lucen. deciſ.49.n.16.* Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, cap.7. num.3.* Honded. *conſ.81.n.48.tom.1.* vbi *n.47.* ſubdit hoc argumentum non procedere vbi per illud non reperitur facta æquiparatio à lege.

Loc. VII.

ab Alimentis.

Argumentum valet.

1 *Ab Alimentis ad dotem,*
2 *Ab Alimentis ad legitimam,*
3 *Ab Alimentis ad annuum legatum, &*
4 *Ab Alimentis ad piam cauſam.*

1 AB ALIMENTIS ad DOTEM validum eſt argumentum, vt latè probant Euerard. *in topicis legalib. loco 29.* Cantiunc. *in 19. ſpecie loci à ſimili,* Magdalen. *de numero teſtium, part. 2. cap.2. num.55.* Tiraquell. *de iure primog. quæſt. 62. numer.4. & num.12. cum ſeq.* Lar. *in l. ſi quis ex liberis, §.idem Iudex, numer. 24. cum ſeqq. ff. de liber. agnoſcend.* Viui. *tom. 1. commun. opinion. lib. 5. tit. 7. num. 120. pag.729.* Menoch. *de præſumpt. lib.4. præſumpt. 189. num.29.* Sebaſt. Næui. *ad l. ob æs alienum 12. num.2. C. de præd. minor.* Franc. Vegg. *conſ. 37. num.7.* Capagnol. *deciſionum conſult. tom.2, pag.99. num.11.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ.1. num.33.* Sanch. *de matrimon. lib 4. diſp.26. num.1.* Ruſtic. *ad l. cùm anum, ff. de condit. & demonſtrat. lib.1. cap.2. num. 44.* Monter. à Cueua *Aragoniæ deciſ. 16. num.18.* Rot. *deciſ.326. num. 7. part. 1. diuerſ.* & coram Cardin. Seraphin. *deciſ. 447. num.7.* vbi intelligit ſi ſit eadem ratio, vbi enim eſt diuerſa, non procedit argumentum de alimentis ad dotem, vt tradit Surd. *de aliment. tit.9. quæſt. 1. num. 8.* vbi *numer. 10.* ſubdit quòd ſumatur ſolum negatiuè, ſed pariter valere affirmatiuè, melius reſoluit Cardinalis Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib. 4. tit. 16. num. 17.* Sicut valet è contra à dote ad alimenta, vt dixi *loco 39. num. 2.*

2 AB ALIMENTIS ad LEGITIMAM, & è contra valet argumentum, ſecundùm Ceuall. *commun. contra communem, quæſt.780. numer. 243.* Sed hoc non eſſe perpetuo verum aſſerit Valaſcus *de partition. cap. 18. num. 39. cum ſeqq.*

3 AB ALIMENTIS ad ANNVVM LEGATVM, ſiue vſumfructum, valet argumentum, vt reſoluunt Peregr. *de fideicommiſſ. art. 30. numer. 8.* Adrian. Neguſant. *in ſylua reſponſ. quæſt. 498. num. 22.*

4 AB ALIMENTIS ad PIAM CAVSAM valet argumentum, Cantiuncul. *in topicis legalibus, 5 in 4. ſpecie loci à ſimili.* Cauſa enim alimentorum dicitur cauſa pia, ſecundùm Tiraquell. *de priuilegiis piæ cauſæ, fol. mihi 10. & ſeq.* Card. Mantic. *de tacitis & ambiguis conuent. lib.13. tit.12. num. 1.*

Loc. VIII.

ab Antecedenti.

AB ANTECEDENTE neceſſariò validum eſt argumentum, vt per Euerard. *in topicis legalibus, loco 94. & 96.* Socin. iun. *conſ.110. num.18. vol.3.* Sim. de Prætis *conſ.159. num.14. lib.1.* Eugen. *conſ. 62. num.53. vol.1.* Card. Seraphin. *deciſ. 776. num.1.* vbi ampliat in ſententiis, & in omni materia quantumuis ſtricta. Rota *deciſ.626. num.5. in fin. p.1. in poſth. Farinacij*, aliàs *p.5. recent.* vbi quòd argumentum ab antecedenti, & ſubſequenti neceſſariò valet. Vide quæ dixi *Axiom.29. n.3.*

Loc. IX.

ab Appellatione.

AB APPELLATIONE ad EXCEPTIONEM valet argumentum, quia omnis cauſa quæ præbet iuſtam appellationem, præbet etiam iuſtam & releuantem exceptionem, vt per Oldrad. *conſ.321. Circa primum, in princ.* quem refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. lit. A, concl. 507. n.19.* 1

AB APPELLATIONE ad RECVSATIONEM valet argumentum, ſicuti tradunt Boënus *deciſ.269.n.3.* Gutier. *practic. lib 1. quæſt.94. num. 4.* Morla *in emporio iuris titulis, part. 1. tit.2. quæſt.11. num.4.* Appellatio enim & recuſatio à pari procedunt, *l. apertiſſimi, verſ. cùm poſt, C. de iudic. cap. ſuper eo, il 2. de appellat.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. Appellatio 30.* 2

AB APPELLATIONE ad SVPPLICATIONEM valet argumentum, quia appellatio, & ſupplicatio pari paſſu ambulant. *l. fin. §. pen. C. de temp. appell.* vbi Salicet. pro ſummario deducit, *Statuta in cauſa appellationis habens locum in cauſa ſupplicationis interpoſitæ à Præfecto prætorio.* Franc. Marc. *Delphin. deciſ.141.p.1.* Roland. *conſ.94. num.9. cum ſeqq. lib.1.* Rebuff. *ad leg. Galliæ tom.1. tract. de ſupplicat. in præfat. n.89. in med. & n.95.* Suar. de Paz *in pract. p.7. tom.1. c. vnic. n.108.* Cardin. Tuſch. *tom.7. remed.3. num. 24.* vbi limitat in caſibus, in quibus reperitur expreſſa differentia, quos dicit eſſe quinque. 3

Loc. X.

ab Arbitro.

AB ARBITRO ad DELEGATV valet argumentum, vt per Fulgoſ. *conſ.117. Viſo exemplo* Imbrian. *ad reſtit. pignoris probandam, conſid.2. n.124.*

Loc. XI.

ab Arrogatione.

AB ARROGATIONE ad LEGITIMATIONEM validum eſt argumentum, ſicuti Ec a docent

docent gloſſ. *in l. 1. ad finem, ff. de mancip.* Ruin. *conſil. 175. Proponitur, n. 19. lib. 2. & conſil. 71. Quamuis, n. 3. lib. 3.* Roman. *conſ. 194. In propoſita, in 4. dubio.* Roland. à Valle *conſ. 88. In cauſa, num. 16. lib. 1. & con. 96 Decreueram, n. 29. lib. 3.* Ruſtic. *in l. cum auus, lib. 2. cap. 13. n. 34. ff. de condit. & demonſtr.* Peregr. *vol. 3. conſiliorum, in reſponſ. ſing. n. 66.*

Loc. XII.

ab Auctoritate.

1 AB AVCTORITATE Doctorum validum eſt argumentum, *l. antiqui, ff. ſi pars hered. c. cum haberet, de eo qui duxit in matrimon. cap. omnes Principes, de maioritat. & obedient. cap. ſignificaſti, il. 2. de homicid.* Euerard. *in topicis legal. loco* 48. Petr. Andr. Gammar. *in Dialectica legali, lib. 2. loco ab auctoritate,* Menochius *conſil. 9 num. 8. & conſil. 18. num. 7. & 13. & conſil. 33. num. 17.* Sim. de Prætis *conſ. 113. num. 17. lib. 1* Gregorius Euerard. *conſil. 27. num. 13. vol. 2.* Iacobus Valdeſ. *de dignitate Regum, Regnorúmque Hiſpaniæ, cap. 2. num. 1.* Valenzuel. *conſ. 102. num. 141. tom. 1.*

2 AB AVCTORITATE Ariſtotelis, ſeu alterius magni viri valet argumentum, *l. ſi pater, ff. de ſolut. l. ſeptimo menſe, ff. de ſtatu homin.* Bart. *in ſua quæſt. 7.* incip. *Mulier. habens verſ. contra quod,* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 1. lit. A, concl. 510. n. 1. & 2.* limitantes quando auctoritas magnorum virorum eſt contra legem, quia tunc non attenditur.

3 AB AVCTORITATE Maiorum nedum eſt probabile, ſed neceſſarium argumentum, & illi ſtandum ex vi rationis, quæ neceſſarium concludit. Bart. *in l. 1. ſub num. 21. ff. ſi cert. pet.* latè Magdalen. *de numero teſtium in teſtam. requiſ. part. 1. cap. 16. num. 12. cum ſeqq.*

Loc. XIII.

à Bello.

A BELLO ad PESTEM valet argumentum, vt per Rip. *in tract. de peſte, in princip. num. 11.* Hippolyt. Rimin. *conſ. 282. num. 40. vol. 3.* Adde Balb. *in tract. de præſcript. 2. part. 6. partis, num. 5.* latè Magdalen. *de numero teſtium in teſtamento requiſ. p. 1. cap. 11. num. 17. cum ſeqq.* vbi poſt Pariſ. *conſ. 33. n. 25. vol. 2.* & Boër. *deciſ. 228. n. 8.* dicit quòd tempus belli & peſtis æquiparantur, quia eo tempore videtur eſſe quoddam prædium & hoſtilitas Dei fortior quàm ſit hoſtilitas hominum. Peſtis enim dicitur bellum inter Deum & homines, Bartol. *in l. naturaliter, n. 23. ff. de vſucap.* Iodoc. *in enchirid. parium, verb. teſtis,* Rip. *d. num. 11.* Et belli appellatione venit peſtis, Theſaur. *practic. quæſtion. lib. 1. quæſt. 13. num. 6.*

Loc. XIV.

à Beneficiis.

A BENEFICIIS ad OFFICIA validum eſt argumentum, vt per Mandoſ. *ad reg. 32. Cancel. q. 2. num 1.* Cabed. *Luſit. deciſ. 91. n. 4. p. 2.* quicquid dicat Paul. Fuſc. *in ſingularib. lit. A, num. 84.* Maſtril. *de magiſt. lib. 1. c. 25. n. 11. & c. 16. n. 4.* Beneficia enim dantur propter officia, vt dixi *Axiom. 36.* Sic etiam valet argumentum è contra ab officiis ad beneficia, vt dixi *loco 75. n. 1.*

Loc. XV.

à Caſu.

A CASV VERO ad FICTVM in æquiparatis valet argumentum, vt per Crauet. *conſ. 428. n. 10.* quem refert Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 3. lit. F, concl. 221. num. 44.* Secus verò vbi non eſt facta totalis æquiparatio, maximè non concurrente identitate rationis, vt cenſuit Rot. *coram Card. Seraph. deciſ. 353. n. 3.*

Loc. XVI.

à Cauſa.

A CAVSA valet argumentum, vt per Claud. Cantiunc. *in topicis legalib. loco* 20. Ioan. Appell. *de ratione explicandi Dialecticam, cap. 3. de cauſa,* latè Petr. Andr. Gammar. *in Dialect. leg. lib. 1. loco 11.* vbi *loco 12.* ait de argumento *à cauſa materiali, & loco 13. à Cauſa formali, & loco 14. à Cauſa efficienti, & loco 15. à Cauſa finali.* 1

A CAVSA CESSANTE valet argumentum, vt per Laurent. de Pinn. *conſ. 42. n. 5.* quia ceſſante cauſa ceſſat effectus, vt latè dixi *Axiom. 40.* 2

A CAVSA TESTATI ad CAVSAM INTESTATI valet argumentum, Decian. *conſ. 48. n. 14. vol. 4.* Rot. *deciſ. 295. n. 14. p. 1. diuerſ.* 3

Loc. XVII.

à Charitatiuo ſubſidio.

A CHARITATIVO SVBSIDIO ad DECIMAM PAPALEM validum eſt argumentum, vt per Bellenein. *de charitatiuo ſubſidio, q. 37. n. 3* Remig. *in ſimili tract. quæſt. 37. num. 14. & 23.* Ioan. Petr. Monet. *in tract. de decimis, cap. 7. quæſt. 3. num. 125. & in tract. de diſtribut. quotid. part. 3. quæſt. 9. num. 23.*

Loc. XVIII.

à Ciuilibus.

A CIVILIBVS ad CRIMINALIA validum eſt argumentum, ſicuti docent Euerard. *in topicis legalib. loco* 77. Cantiunc. *in 35. ſpecie loci à ſimili,* Dec. *in cap. at ſi clerici, n. 129. & ſeq. de iudic.* Tindar. *de teſtib. lib. 2. p. 1. cap. 6. num. 10. & ſeq.* Feller. *in practic. crimin. in verb. & ſi confitebuntur, p. 2. n. 3. fol. 316.* Angel. *de malefic. in verb. comparauerunt, & in termino defenſionis produxerunt, numer. 1. ad finem,* Maſcard. *de probation. concl. 332. n. 6.* Eugen. *conſ. 76. n. 101.*

*n.*101.*vol.*1.Hieron. Buccaron.*de different.inter iudicia ciuilia,& crimin.prael.*1.*à princ.& differ.* 110. *n.* 2. 17. & 18. in criminalibus enim procedunt ad inſtar ciuilium,*l.abſentem,ff.de pœnis*, Angel.*de maleficiis.verſ. hac eſt quodam inquiſitio,verſ.quæro in delictis*,Sigiſm. Scacc.*in tract.de iudic.cauſ.ciuil.& crimin.lib.*2.*cap.*9. *in rub.de artic.& interrog.in cauſ.crimin. q.* 11. *n.* 893. Et procedere vbi fuerit par ratio in vtroque voluit, Salicet.*in l.*1.*C.vbi de poſſeſſ.agi oporteat*,quem refert Buccaron.*d.differ.*110.*n.*18.quando enim militat diuerſa ratio, dici ſolet nihil commune habere iudicium ciuile cum criminali, ſicuti referunt Bonifac. de Vitalinis *tit.de homicidio, & eorum pœnis,num.*12. Gand.*in tit.de bann.pro maleficio.n.*10.*in fine.*

2 Sed diſtinguere non diſplicet cum Doctoribus, quos refert Farinac.*in praxi crimin.p.*3.*q.*81.*num.*64. qui voluerunt argumentum de ciuilibus ad criminalia valere negatiuè, non autem affirmatiuè, hoc modo,videlicet, confeſſio in ciuilibus non præiudicat confitenti; ergo nec in criminalibus.Item teſtes infames infamia iuris non admittuntur in ciuilibus; ergo nec in criminalibus, quia in eis pleniores & concludentiores requiruntur probationes, quàm in ciuilibus, *l.fin.C.de probation.*refert & ſequitur Buccaron.*d.prælud.*1.*n.*5.

Loc. XIX.

à Collatione.

A COLLATIONE ad IMPVTATIONEM IN LEGITIMAM optimè procedit argumentum negatiuè, ſecus affirmatiuè,*l.illud*, & *ibi* Dec. *n.*5.*de collationib.*Alexand.*conſ.*14.*n.*4.*verſ.& non eſt verum*, *lib.*1. Card. Seraph.*deciſ.*568.*n.* 7. Henric. à Roſenthal.*de feudis*, *cap.*7. *concl.*13.*n.*17. Fontan.*de pact.nupt.clauſ.*4.*gl.*2.*n.*2.*fol.*34.

Loc: XX.

à Communiter contingentibus.

1 *A Communiter contingentibus validum eſt argumentum.*
2 *Honeſtatis ad probationem multum valet argumentum à Commmuniter contingentibus.*
3 *Luxurioſa vita probatur per locum à communiter contingentibus.*
4 *Probatoria in materia procedit argumentum à Communiter contingentibus.*
5 *In criminalibus quando agitur ciuiliter, valet argumentum à Communiter contingentibus.*
6 *Argumentum à Communiter contingentibus valet etiam negatiuè.*
7 *Pro coniecturanda voluntate diſponentis valet hoc argumentum.*
8 *Argumentum à Communiter contingentibus non procedit vbicunque contingens foret multum rarum.*

1 A COMMVNITER CONTINGENTIBVS, ſeu accidentibus validum eſt argumentum, *l. cirte condictio,§.ſi nummos*,ibi.*cum quotidie,ff.ſi certum pet.l.*ideóque,vbi gloſſ.*ff.de legib.l.quadam,§.nummularios,ff.de edendo*, *gloſſ.fin in l.neque tales*, *C.de probat*, *cap.de cleric non reſid.* Bald. *conſ.* 190. *Tam profundè*, *num.*3.*lib.*1.Marſil.*ſing.*1.Caſtrenſ.*conſ.*466.*n.*6.*lib* 1. Socin.*conſ.*93.*circa princ.verſ.primò,lib.*1. Corn. *conſ.* 21.*Viſa dicta repudiatione,col.pen.verſ.& argumentum à communiter contingentibus*, *lib.* 2.*& conſ.*48. *Videtur primò*, *n.*3.*verſ.non obſtant contraria,lib.*2. Alexand. *conſ.*80.*Viſo proceſſu n.*3.*lib.*4.*& conſ.*190.*Plura,n.*11. *lib.*6. Euerard. *in topicis legalib. loco* 56. Petr. Andr. Gammar *in dialect.legal.lib.* 1. *loco* 20. Pariſ. *conſ.*87. *n.*24.*vol.*3.Maſcard.*de probat.concl.*144.*n.*20.*& concl.* 445.*n.*6. Hippol. Rimin.*conſ.*165.*n.*41.*& conſ.*168. *num.*23.*& conſ.*209.*n.*36.*& conſ.*157.*num.*13.*vol.*2.*& conſ.*241.*num.*147.*& conſ.*244.*n.*132.*& conſ.*262.*n.*40. *& conſ.*296.*num.*27.*vol.*2.Menoch.*de præſumpt.lib.*6. *præſ.*19.*n.*5.*& conſ.*5.*n.*2.*& conſ.*10.*n.*7.*& conſ.* 670. *num.*7.Cephal.*conſ.*278.*n.*92.*tom.*2.*& conſ.*546.*n.*12. *tom.*4.Decian.*conſ.*1.*n.*182.*vol.*2.*& conſ.*49.*n.*24.*eod. vol.*2.*& conſ.*41.*n.*5.*& conſ.*76.*n.*26.*vol.* 3. *& conſ.*7. *n.*11.*vol.*4.*& conſ.*54.*n.*7.*vol.*5. Eugen.*conſ.*28.*n.*78. *vol.*1. Brunor. à Sole *in locis communib.verb.argumentum* 1. Surd.*deciſ.*231.*num.*18.*& de aliment.tit.*7.*q.*9. *n.*15.*& conſ.*132.*n.*22.*& conſ.*135.*n.*30. *& conſ.* 252. *num.*46.*& conſ.*540.*n.*26. Petr. Henriq.*conſ.*27.*n.*17. *num.*16. Honded. *conſ.* 83. *num.* 32. *tom.* 1. Sim. de Prætis *conſ.*132.*num.*57.*& conſ.*133.*n.*9.*& conſ.* 137. *num.*11.*lib.*1.*& conſ.*153.*num.*5.*eod lib.*1. Sfort. Odd. *conſ.*20.*num.*6.*lib.*1.Pacian.*conſ.*31.*num.* 25. Magon. *Lucen.deciſ.*44.*num.* 11.vbi loquitur in materia probatoria, Card. Tuſch. *practic.concluſ.tom.* 1. *litt A. concl.*493. Aldouin.*conſ.*44.*n.*5.Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.*121.*num.*23. Mari.Muta.*deciſ.*81.*n.*36.Cæſ. Argel.*de legitimo contradict.quæſt.*16.*n.*36. Garc.Maſtrill.*Siciliæ deciſ.*245.*num.*18.Marc.Anton.de Anatis *Ferraria deciſ.*58. *num.*21. Borgoin. Caualcan. Finizana *deciſ.*44.*num.*115.*p.*1.Monald.*conſ.*1.*num.*64.*& conſ.*64.*num.*15.*& conſ.*24 *num.*5.*& conſ.*31.*num.* 21.*& conſ.*43. *num.*8.*& conſ.*50.*num.*11.*& conſ.*55.*num.*36. *& conſ.*63.*num.*29.*tom.*1.*& conſ.*1.*num.*52. *tom.* 2. *& conſ.*36.*num.*44.*eod.tom.*2.A Ponte *conſ.*138.*num.*35. *tom.*1. Valenz.*conſ.*77.*num.*52.Ioan.de Monte Sper. *conſ.*1.*num.*16.*vol.*1.Laurent.de Pinu.*conſ.*168. *n.*10. Hieron. Gabr.*conſ.*167.*n.*34.*vol.*2. plures quos refert Franc. Viui.*deciſ.*255.*n.*15.*lib.*2. Valenzuel.*conſ.*108. *n.*11.*& conſ.*169.*n.*108.Rot.apud Paul.de Rubeis *dec.* 141.*n.*7.*tom.*3.*diuerſ.*aliàs *p.*7.*rec.*

Primò amplia multum valere huiuſmodi argumentum ad probationem honeſtatis ad excludendam copulam carnalem, vt reſoluit Farin. *in praxi crim.p.*5.*q.*136.*n.*191. 2

Secundò amplia frequenter admitti ad probandam meretriciam, ſeu turpem vitam,quia luxurioſa vita probatur per locum à communiter contingentibus ſi fœmina paſſim admittat iuuenes ad ſe ingredi, Bald.*conſ.*253. *Filiafamil. in princ.lib.* 2. Euerard.*d.loco* 56. Maſcard. *d. probat.conc.*103. *num.*20. Cardin.Tuſch. *d.conc.* 493. *num.*6. Viui. *deciſ.* 245. *n.*16.*lib.*2. 3

Tertiò amplia in probationibus, & materia probatoria,vt per Corn. *conſ.*194.*Circa præſentem,col.*3. *verſ.& argumentum à communiter accidentibus*, *lib.*2. Caſtrenſ.*conſ.*282. *col.*2. *in princ. verſ. item reuelatur*, *lib.*1.*& conſ.*183.*Super iſto negotio,n.*4.*eod.lib.*1.Aym. *conſ.*151.*& conſ.*234 *col.*3. *verſ. tertiò valet argumentum,& in tract.de antiquit.temporum,part.*4. *num.*229. Hippol.Rimin.*conſ.*26.*n.*43.*lib.*1.*& conſ.*192.*num.*27. *vol.*3. Decian. *conſ.*49.*num.*24.*vol.*2.Franc. Viui. *deciſ.*255.*num.*16.*poſt princip.lib.*2. Magon. *Lucenſi deciſ.*44.*num.*11.Garc.Maſtrill. *Siciliæ deciſ.* 245.*n.* 28. Card.Tuſch.*d.conc.*493.*num.*12. Rot. *deciſ.*332.*n.*3. apud Farinac.*p.*2.*rec.* 4

5 Quartò amplia etiam in criminalibus quando agitur ciuiliter, Abb. *conſil. 113. col... lib. 2.* Aym. *con 40. num. 5.* Cardin Tuſch. *d. concluſ. 493. num. 16.* Paſeth. *conſ. 111. num. 19. cum ſeqq.* Viui. *d. deciſ. 155. num 17.*

6 Quintò amplia, quia valet argumentum hoc à communiter contingentibus negatiuè, hoc modo videlicet, fieri non ſolet hoc; ergo non eſt veriſimile quòd ſit factum, quia communiter contrarium contingit, vt per Alexand. *conſ. 80. Viſo proceſſu, num. 1 & 3. verſ. nec etiam eſt veriſimile, lib. 4.* Aym. *conſ 40. num. 3. verſ. tertiò reſpondeo*, Cardin. Tuſch. *d. concl. 493. n. 11.*

7 Sextò amplia valere pro coniecturanda voluntate diſponentis, vt cenſuit Rot. *deciſ. 75. n. 2.* apud Fario. *part. 1. recent.*

8 Limita vbicunque communiter contingens foret multum rarum, vt per Cagnol. *in l. emancipati, n. 18. C. de collat.* Proſp. Paſeth. *conſ. 151. Pro reſolutione, num. 2.* quos refert Franc. Viui. *dec. 251. num. 18. lib. 2.*

Loc. XXI.

à Connexis.

A Connexis valet argumentum, vt latè probant Petr. Andr Gammar. *in Dialect. legali lib. 1. loco 1.* Cantiune *in topicis legalib. loco 15.* vbi *loco 14.* argumentum deſumit ab adiunctis. Connexorum enim idem eſt iudicium, vt dixi *Axiom. 51. num. 1.*

Loc. XXII.

à Coniunctione.

A Coniunctione plurium legum, ſeu ſtatutorum valet argumentum, vt per Augel Aretin. *conſ. 76. In his dubitationibus, num. 15. verſ. ſed his non obſtantibus*, Euerard. *in topicis legalib. loco 15.* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. cap. 10. n. 16.* Octau. Cacheran. *conſ. 41. num. 27.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom.. lit. A, conc. 503. num. 1. & 2.* Eugen. *conſ. 47. n. 65. vol. 1.*

Loc. XXIII.

à Conſequenti.

1 A Conſequentis conceſſione ad Antecedens validum eſt argumentum, latè tradunt Euerard. *in topicis legalib. loco 95.* Conſonct. *in ſimili tract. loco 17.* Petr. Andr. Gammar. *in Dialectica legali, lib. 2. loco 6.* Ludou de Caſanate *con. 45. num. 178.* Magdalen. *de num. teſtium in teſtam. requiſ. part. 1. cap. 16. num. 181.* Nam conſequens qui vult, vult & antecedens, vt dixi *Axiom. 54. num 1.*

2 Limita vbi conſequens, & antecedens ad contrarios rendunt effectus, ſicuti ſcribunt Ioſeph. de Ruſticis *in tract. an & quando liberi in conditione poſiti, lib. 4. cap. 5. p. 1. n. 8.* Ludou. de Caſanate *d. conſ. 45. num. 179.*

Loc. XXIV.

à Conſtitutione.

A Constitutione municipali & ſtatuto ad Rescripta valet argumentum, quia pariter interpretantur, vt reducantur conformia iuri communi, ita Roman. *conſ. 399. Vt praſens conſultatio, in princip. verſ. ſecundò probatur*, quem refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 1. lit. A, concl. 496. n. 1.*

Loc. XXV.

à Conſuetudine.

Argumentum valet

1 *A conſuetudine ad Pactum,*
2 *A Conſuetudine ad Priuilegium,*
3 *A Conſuetudine ad Satutum, &*
4 *A Conſuetudine ad Legem.*

A Conſuetudine ad Pactum valet argumentum ſaltem negatiue, ſecundùm Decian. *conſ. 6. num. 73. vol. 3. & conſ. 19. num 42. eod. vol. 3. & conſ. 21. num 73. vol. 1.* Franc. Viui. *deciſ. 155. num. 7. lib. 1.* & alios citatos infrà *loco 81.* Conſuetudo enim habet vim pacti, immò eſt fortior pacto, ſicuti tradunt Farinac. *in praxi crimin. p. 6. q. 175.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 31. n. 4.* & facere poteſt quicquid poteſt pactum, Afflict. *Neapol. deciſ. 91. num. 9. & deciſ. 258. n. 1.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. C. concluſ. 807.* vbi declarat, ſic etiam valet argumentum è contrà à Pacto ad conſuetudinem, vt dixi *d. loc. 81. num. 3* 1

A Consuetudine ad Privilegium valet argumentum, *cap. cùm contingat, de foro compet.* Flamin. Pariſ. *de confident. quaeſt. 18. num. 17.* Conſuetudine enim introduci poteſt, quicquid per priuilegium concedi valet, Cardin. Tuſch *d. tom. 2. lit. C, concl. 808.* Sic è contrà valet argumentum à priuilegio ad ad conſuetudinem, dixi *loco 83. n. 1.* 2

A Consuetudine ad Statutum valet argumentum, quia quod non poteſt conſuetudo, neque poteſt ſtatutum, & è contrà, vt per Lap. *alleg. 43. in fine*, Federic de Senis *conſ. 18. num. 3. verſ. praeterea conſuetudines.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 56. num. 27. & conſ. 2. num. 19.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 1. num. 3.* Card. Mantic. *practic. concl. tom. 1. lit. A, concl. 507. num. 10.* Sic è contrà valet argumentum à Statuto ad conſuetudinem, vt dixi *loco 105. num. 3.* 3

A Consuetudine ad Legem valet argumentum, vt per Cephal. *conſ. 271. num. 139. vol. 2.* Sebaſt. Medices *de regul. iuris, verb. legis, n. 65.* Gabr. Pereira *de manu Regia p. 2. c. 67. n. 6.* 4

Loc. XXVI.

à Contractibus.

Argumentum valet

1 *A Contractibus ad Iudicia,*
2 *A Contractibus ad Sententiam,*

3 A Con

3 *A Contractibus ad vltimas voluntates,*
4 *Niſi diuerſa eſſet ratio,*
5 *Vel niſi loqueretur de ſolemnitatibus adhibendis in contractibus, vel quaſi,*
6 *A Contractibus ad legatum,*
7 *A Contractibus ad fideicommiſſa,*
8 *A Contractibus ad Delicta,*
9 *A Contractu mutui ad contractum cenſus.*
10 *A Contractu ad quaſi contractum, &*
11 *A Contractu ad diſtractum.*
12 *Contractus, & diſtractus à pari procedunt.*

1 A CONTRACTIBVS ad IVDICIA valet argumentum, *l. ſi quis ſeruum*, & *l. ſi quis cum filio ff. de pecul. l. omnem, ff. de iudic.* gloſ. *verb. contractus, & auth. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſus vendit.* Gutier. *de iuram. confirmat. part. 1. cap. 1. num. 35.* Melch. Phœbos *Luſit. deciſ. 62. num. 5. tom. 1.* Henriq. *in tract. de fideiuſſorib. cap. 7. num. 171.* Sic è contra valet argumentum à iudiciis ad contractus, vt dixi *loco 57. n. 1.*

2 A CONTRATIBVS ad SENTANTIAM, & è contrà valet argumentum, vt refert deciſum Mari. Muta *deciſ. 70. n. 3.*

3 A CONTRACTIBVS ad VLTIMAS VOLVNTATES, & è contrà validum eſt argumentum, *l. pactum inter heredem, ff. de pact. l. qua de legatis, l. ſeruum filij 46. §. eum qui chirographum, ff. de legat. 1. l. cum qui ita, in princ. ff. de verb. obligat. l. fin. C. de legat.* Federic. de Senis *conſ. 3. num. 5. verſ. nam licèt,* Euerard. *in topicis legalib. loco 17.* Cantiunc. *in ſimili tract. in ſeptima ſpecie loci à ſimili,* Dec. *conſ. 69. n. 8.* Iaſ. *in l. qua de legato, ff. de legat. 1.* Paul. Fuſch. *lit. A, ſing. 85.* Socin. iun. *conſ. 126. n. 28. vol. 1. & conſ. 99. n. 7. vol. 3.* Curt. iun. *conſ. 171. num. 3. lib. 2. & conſ. 341. num. 8. lib. 3.* Hippol. Rimſnald. *conſ. 112. n. 18. vol. 2. & conſ. 269. n. 18. vol. 3.* vbi intelligit quando militat eadem ratio, *& conſ. 509. num. 88. vol. 5.* Menoch. *conſ. 58. n. 23. & conſ. 89. num. 36. & conſ. 107. num. 27. & conſ. 162. n. 8. & conſ. 364. num. 7. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 127. n. 9.* Fulu. Pacian. *conſ. 134. num. 80.* Cephal. *conſ. 156. num. 49. tom. 2.* Neuizan. *conſ. 2. num. 44.* vbi limitat quando diuerſa reperiretur ratio, Magdal *de numero teſtium, p. 3. cap. 2. num. 21.* Laoreot. de Pina *conſ. 76. num. 21.* Hieron. Gabr. *conſ. 85. n. 6. vol. 2.* Franc. Viui. *deciſ. 255. num. 9. & 10. lib. 2.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 17. num. 1.* Sim. de Prætis *conſ. 132. num. 4. & conſ. 142. num. 31. lib. 1.* Maſcard. *de general. ſtat. interp. conc. 7. n. 28.* Ioſeph Ludou. *Lucenſi deciſ. 29. num. 3.* Surd. *de alimentis tit. 2. quæſt. 10. num. 7. & tit. 5. quæſt. 1. num. 15. & tit. 9. quæſt. 18. num. 8. & 9. & conſ. 235. num. 2. & conſ. 470. num. 14.* Honded. *conſ. 16. num. 86. tom. 1.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. argumentum 2.* Camill. Gallin *in commentar ad tit. de verb. ſignif. lib. 5. cap. 16. n. 74.* Pich. *ad §. ex conditionalib. num. 1. Inſtit. de verb. obligat. & in tract. de mora, num. 203.* Adrian. Neguzant. *in ſylua reſponſor. quæſt. 92. num. 3. & quæſt. 503. num. 5.* Marta *voto 77. num. 34.* Camill. de Laratha *conſ. 7. num. 12. & conſ. 14. n. 7.* A Ponte *conſ. 46. num. 96. tom. 2.* Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt. 379. n. 14.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. quæſt. 18. num. 24.* Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. tom. 1. lib. 2. tit. 15. num. 1.* vbi *num. 6.* intelligit ſubſiſtente eadem ratione, Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 1. lit. A, concl. 945. num. 1. & 2.* vbi poſt Dyn. *conſ. 7. Quæſtio talis eſt, num. 4. verſ. præterea,* & Alex. *conſ. 71. Super eo, n. 2. lib. 1.* aſſerit valere argumentum de contractibus ad vltimas voluntates affirmatiuè, tanquam de minori ad maius, non verò negatiuè, quia in contractibus fit ſtricta interpretatio, in vltimis verò voluntatibus fit lata, Cancer. *var. p. 1. c. 2. n. 101.* Sic è contrà valet argumentum ab vltimis voluntatibus ad contractus, vt dixi *loco 123. n. 1.*

Limita vbi eſt diuerſa ratio, quia tunc non valet 4
argumentum de contractibus ad vltimas voluntates, nec è contrà, Alex. *d. conſ. 61. num 2. verſ. non obſtat quod in vltimis, lib. 1.* Caſtren. *conſ. 101. col. 2. verſ. quantum verò, lib. 1.* Cardin. Tuſch. *d. conc. 495. n. 12.* Card. Mantic. *d. tom. 1. lib. 2. tit. 1. num. 17.* Monet. *de diſtribut. quotid. p. 3. q. 4. n. 14.*

Limita etiam in legibus loquentibus de ſolem- 5
nitatibus adhibendis in contractibus, vel quaſi, quia non extenduntur ad vltimas voluntates, nec è contrà, Perlata *in l. cùm pater, §. a filia, num. 58. ff. de legat. 2.* quem refert Armendar. *in proœmio addit. ad recop. legum Nauarræ n. 175.*

A CONTRACTIBVS ad LEGATA validum 6
eſt argumentum, *l. qua de legato*, vbi Doct. *ff. de leg. 1.* Menoch. *de præſ. lib. 4. præſ. 144. n. 10. & præſ. 199. num. 5.*

A CONTRACTIBVS ad FIDEICOMMISSA 7
valet argumentum, ex Menoch. *conſ. 97. num. 7.* vbi citat Socin. iuo. *conſ. 99. n. 7. lib. 3.*

A CONTRACTIBVS ad DELICTA, validum 8
eſt argumentum, *l. omnem, ff. de iudic. l. abſentem, ff. de pœnis, l. 2. §. fin. ff. de cuſtod. reorum, auth. qua in prouincia, C. vbi de crimine agi oporteat, c. fin. de foro compet.* Florian. *conſ. 11. in fine, n. 9. & 10.* Petr de Anch. *conſ. 28. n. 3. verſ. de delictis,* Euerard. *in locis legalibus loco 20.* Cantiunc. *in ſimili tract. in decima ſpecie loci à ſimili,* Hippol. Riminald. *d. conſ. 196. n. 34. vol. 2.* Cardin. Tuſch. *d. tom. 1. lit. A, concl. 495. num. 8. & conc. 506. n. 26.* Buecaron. *de differens inter iudicia ciuilia & crim. differ. 80. n. 7.* Sic è contrà valet argumentum à delictis ad contractus, vt dixi *loco 35.*

A CONTRACTV MVTVI ad contractum 9
CENSVS valet argumentum, Menoch. *conſ. 49. n. 16.*

A CONTRACTV ad QVASI CONTRACTVM 10
validum eſt argumentum, *l. ſi pupilli, §. ſi quis ita, ff. de negot. geſtis, l. apud Iulianum, §. fin. cum l. ſeq. ff. ex quibus cauſis in poſſeſſ. eatur. l. an prætor, in princip. iuncto §. non ſolum, & ſeq. ff. de minorib.* Euerard. *in topicis legalib. loco 18.* Cantiuncul. *in ſimili tract. in octaua ſpecie loci à ſimili.* Soc. iuo. *conſ. 147. n. 7. vol. 2.* Cæſ. Argel. *de contradict. legit. q. 3. n. 39.* Ioſeph. Seſſe *de inhibitionib. cap. 9. §. 3. n. 13.* vbi ſubdit non valere in præiudicium tertij, Ioan. Griuel, *Dolana deciſ. 14. num 14.*

A CONTRACTV ad DISTRACTVM valet ar- 11
gumentum, *l. Pomponius, § præterea, ff. de acquir. poſſeſ. l. item veniunt, in princ. iuncto §. 1. ff. de petit. hæred. c. de illis 1. in princip. ff. de deſponſ. impub. cap. vnic. §. idem quoque, eod. tit. lib. 6.* Euerard. *in topicis legalib. loco 19.* Cantiunc. *in ſimili tract. in nona ſpecie loci à ſimili,* Sebaſt. Næui. *ad l. nihil tam naturale 36. n. 3. cum ſeqq. & ad l. ferè 195. ff. de reg. iuris,* D. Barboſa *in l. hæres abſens, §. proinde, n. 13. ff. de iud.*

Contractus enim, & diſtractus à pari procedunt, 12
& ſunt eiuſdem naturæ, *d. §. præterea, l. ab emptione 59. ff. de pactis, l. de tutela, C. de in integ. reſtit. minor.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 22 num. 6.* Pichard. *in diſput. de mora, num. 141.* Cald. Pereira *de poteſtate eligendi cap. 7. n. 15.* Eſcob. *de ratiocin. cap. 14. num. 42.* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib. 1. tit. 2. à num. 15.* Ceuall. *commun. contra comm. tom. 4. q. 897, n. 886.* Stephan. Gratian. *diſcept. for. c. 18. n. 7. & n. 10. cum ſeqq.*

Loc. XXVII.

à Contrario ſenſu.

1 *A Contrario ſenſu validum eſt argumentum.*
2 *Argumentum à Contrario ſenſu vt procedat debet ſumi à contrarietate cauſæ finalis.*
3 *Accipitur ſtrictè, & ad limites verborum.*
4 *Sumitur à tota oratione cum ſuis qualitatibus.*
5 *Procedit quando contrarium non eſt in iure expreſſum.*
6 *Et habet locum de iure Canonico fauore piæ cauſæ, licèt caſus ſit prohibitus de Iure Ciuili.*
Amplia,
7 *In contractibus,*
8 *in contractibus conditionalibus,*
9 *In conuentionibus, &*
10 *In ſtatutis.*
11 *Intellige quando in ſtatutis contrarius ſenſus non eſt repugnans iuri communi.*
12 *Reſtringe in caſu à Iure communi proviſo.*
Amplia,
13 *In arbitramentis,*
14 *In pactis,*
15 *In pactis conditionalibus,*
16 *In Reſcriptis,*
17 *In feudo,*
18 *In ſententia, &*
19 *In vltimis voluntatibus.*
Limita,
20 *Ex gloſſis,*
21 *Ex deciſionibus,*
22 *Ex dictis Doctorum,*
23 *I· priuilegijs,*
25 *In diſpoſitione concepta negatiuè.*
26 *Vbi eſſet inducenda Trebellianicæ detractio,*
27 *Quando in caſu contrario militat eadem, vel diuerſa ratio,*
28 *In irregularitate,*
29 *Vbi fieret correctio Iuris.*
30 *Etiam in ſtatutis,*
31 *Et teſtamentis,*
32 *Ac legibus feudalibus,*
33 *Niſi diſpoſitio redderetur inutilis,*
34 *Quando ſequeretur abſurdum,*
33 *Quando reſultaret abſonus intellectus,*
36 *Quando ſumeretur ex verbis narratiuis legis,*
37 *Quando ſumeretur contra mentem contrahentium,*
38 *In ijs quæ ſunt poſita ad cautelam,*
39 *In pœnalibus,*
40 *Quando induceretur contrarietas,*
41 *Vbi adeſt particula* plerunque, &
42 *In odioſis.*
43 *A Contrarijs validum eſt argumentum.*

1 A Contrario Sensv validum eſt argumentum, *l. 1. §. huius rei, ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdict. l. qui teſtamento, §. mulier*, vbi gloſ. *ff. de teſtam. l. ſi procuratorem, § ſi ignorantes, ff. mandati, l. ſi quis locuples 57. ff. de manum. ff. teſtam. l. conuenticula*, & ibi Cyn. *à princip. C. de Epiſcop. & cleric. l. apud antiquos 21. C. de furtis, cap. qualis 25. diſt. cap. cùm Apoſtolica, de ijs quæ fiunt à præl. cap. quamquam*, vbi Doct. *de cenſib. lib. 6.* Roman. *conſ. 199. in princip.* Dec. *conſ. 183. num. 1. & 2.* Caſtren. *conſ. 175. n. 5. lib. 1.* Iaſ. *in l. 1. num. 16. & ſeq. ff. de officio eius*, vbi ponit ampliationes, & limitationes, Socin. *reg. 28.* Euerard. *in topicis leg. loco 4.* Petr. Andr. Gammar. *in dialect. legali lib. 2.* in loco à contrario ſenſu, Pichard. *in diſput. de mora, n. 133.* Maſcard. *de probat. conc. 1146. n. 1.* Pute. *deciſ. 189. num. 8. lib. 1. in correctis*, Cephal. *conſ. 51. n. 14. & conſ. 136. num. 10 lib. 1. & conſ. 308. num 55. & conſ. 145. n. 3. vol. 4.* Caſtillon. *conſ. 19. In facto num. 2.* vbi ait quòd eſt caſus legis argumentum à contrario, ſenſu, Hippol. Riminald. *conſ. 120. n. 49. & ſeq. lib. 1.* vbi quòd dicitur textus expreſſus, mens legis, & ſtatuti, *& conſ. 485. num. 5. vol. 5.* vbi quòd eſt fortiſſimum, *& conſ. 487. num. 58.* vbi quòd renunciari non poteſt, ſicut nec legi, *& conſ. 538. n. 13. vol. 5* Paul. Fuſch. *lit. A, ſing. 86.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. argumentum 3.* Viui. *opin. 71.* Surd *de aliment. tit. 1. quæſt. 42. num. 40. & tit. 6. quæſt. 11. num. 1. & 2.* Honded. *conſ. 48. num. 35. tom. 1.* Hieron. Gabr. *conſ. 55. n. 21. cum ſeqq. tom. 1.* Cald. Pereira *de nomin. emphyt. q. 12. num. 26.* Farinac. *in praxi crim. part. 4. conſ. 30. num. 219* vbi quòd eſt fortiſſimum, Ioſeph. Selle *Aragonia deciſ. 10. n. 15.* Garc. Maſtrill *Siciliæ dec. 107. n. 19. & deciſ. 154. num. 28. & 29.* Monter. à Cueua *Aragonia deciſ. 39. n. 51.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 1. lit. A, con. 498. per totum.* Cæſ. Argel. *de contradict. legis, q. 7. num. 3.* Mari. Antonin. *variar. reſ. lib. 1. reſ. 1. numer. 4* Monald. *conſ. 148. num. 7. & conſ 168. num. 9. vol. 2.* Valenzuela *conſ. 12. num. 68* & *conſ. 36. num 19 & conſ. 44. num. 18* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 991. num. 1.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 2. c. 13. num. 5.* Duran. *Rotæ deciſ. 4 5. num. 55.* vbi dicit quòd hoc argumentum à contrario ſenſu eſt fortiſſimum, & quod per illud probatur, dicitur probari per textum, & caſum legis. Valenz. *conſ. 112. n. 34. & conſ 121. n. 157* Caſtill. *controuer. tom. 5. c. 88. per tot.* Reinoſo *in obſeruat. practic. obſeruat. 42. n. 13.* Rota *deciſ. 498. num. 2. & 3. part. 2. in poſthum.* Frim. Melch. Phœbos *Luſit. deciſ. 145. n. 6. tom. 1.* Ioſeph. Vela *diſſert. 4. n. 1.*

Argumentum hoc à contrario ſenſu, vt procedat debet ſumi à contrarietate cauſæ finalis, *l. tale pactum, §. fin. de pactis.* Bald. *conſ. 477. in fine verſ. ego dixi, lib. 4.* Cardin Tuſch. *d. conc. 498. n. 33.* Et in ſenſu directo, Dec. *conſ. 386. Licèt in controuerſiis, num. 4.* vbi ſi prohibetur alienatio vſque ad certum tempus, non prohibetur poſt illud tempus; ſed non ſequitur, ergo poſt tempus permiſſa eſt alienatio, quia non eſſet argumentum à ſenſu directo, Caſtr. *conſ. 106. incipiendo ſecundò, in princ. lib. 2.* vbi quòd ſolemnitas ſeruanda à ſtatuto in minore 18. annis non debet ſeruari in maiori 18. annis, ſed non ſequitur, ergo maior 18. annis efficitur maior 25. quia non eſt augere à ſenſu directo, refert Cardin. Tuſch. *d. conc. 498. n. 34. & 36.* item accipitur ſtrictè, & ad limites verborum, Surd. *conſ. 224. n. 8.* Gregor. *deciſ. 197. num. 8.* Rot. *deciſ. 709. numer. 6. apud Far. p. 2. rec.* vbi fuit dictum argumentum à contrario ſenſu ſtrictè accipi reſpectu eius quod dicitur in ſenſu directo. Denique ſumi debet à tota oratione cum ſuis qualitatibus, Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil. 1. num. 10.* Cardin. Tuſch. *de tacitis & ambig. conuent. tom. 1. lib. 2. tit. 14. num. 2.* Peregr. *conſ. 51. num. 52. vol. 1.* 2 3 4

Primò amplia & intellige validum eſſe hoc argumentum quando contrarium non eſt in Iure expreſſum, *l. 2. C. de condit. inſertis, cap. cùm virum, de Regularib. cap. à nobis 2. de ſent. excom.* Euerard. *d. loco 4.* Garc. Falcon. *reg. 45.* Menoch. *de præſump. lib. 3. præſ. 92. n. 5. & lib. 4. præſ. 83. n. 55.* Fachin. *controuerſ. Iuris lib. 13. c. 3. cum ſeqq.* Gam. *Luſit. deciſ. 167. num 8.* Valaſc. *conſ. 136. n. 7.* Cardin. Mantic. *de coniectur. vlt. volunt.* 5

volunt. lib. 3. tit. 15. num. 13. & tit. 17. num. 1. & 7. & de tacitu, & ambig. conuent. tom. 1. lib. 2. tit. 14. Brunor. à Sole in locis communib. verb. Argumentum 3. Gut. practic. lib. 3. quæſt. 44. num. 4. Surd. deciſ. 75. num. 7. & conſ. 25. n. 37. Ioſeph. Aldrete de relig. diſcipl. tuenda lib. 2. cap. 28. num. 32. Morla in emporio Iuris p. 1. tit. 2. q. 3. in fine, & tit. 5. quæſt. 1. num. 41. Sanch. de Matrim. lib. 6. diſp. 21. num. 9. Seraphin. d. priuil. 1. num. 6. Ignat. de Villar. in ſylua reſponſor. reſp. 16. cap. 3. n. 10. Ioſeph. Seſſe Aragonia deciſ. 146. n. 13. Ferrer. in Conſtitut. Cathalonia gloſſ. 2. num. 204. Ant. Monach. Bonon. deciſ. 67. num. 38. Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 18. n. 18. Hieron Fernandez de Otteto in interp. c. fin. de pactis num. 61.

6 Secundò amplia vt procedat etiam de Iure Canonico fauore piæ cauſæ, licet caſus ſit prohibitus de Iure Ciuili, c. licèt, de ſepultur. lib. 5. Feder. de Senis conſ 294. Card. Tuſch d. concl. 498. n. 7.

7 Tertiò amplia in contractibus, ſecundùm Alex. conſ. 120. in princip. lib. 2. & conſ. 46. n. 4. & conſ. 119. num. 8. lib. 2. Surd. deciſ. 302. n. 11. Roland. à Valle in tract. de lucro dotis, quæſt. 43. num. 1. Viui. opin. 1 num. 8. Ioſeph. de Ruſticis in tract. an & quando filij poſiti in conditione, lib. 1. cap. 4. num. 8. D. Barboſ. in l. ſi cùm dotem, n. 28. cum ſeq. ff ſoluto matrim. Franc. Veg. conſ. 31. numer. 4. Sim de Prætis conſ. 77. n. 13. & conſ. 192. num. 12. lib. 1. Anton. Monach. Lucenſ. deciſ. 55. n. 2. & 23. Franc. Molin de ritu nupt. lib. 3. q. 51. num. 9. vbi num. 10. reſoluit procedere in contractibus tam bonæ fidei, quàm ſtricti Iuris, & à num. 17. totus eſt in reſpondendo fundamentis, Hieron. Gabr. conſ. 58. n. 22. & 24. tom 1. exiſtimantis contractibus argumentum à contrario ſenſu deſumi non poſſe. Caſtill. d. cap. 88. num. 8. cum ſeqq. vbi quòd in contractibus plurimum valet uedum bonæ fidei, ſed etiam ſtricti Iuris, quamvis recedatur à natura contractus.

8 Quartò amplia etiam in contractibus conditionalibus, Bald. conſ. 273. Pactum dicitur eſſe tale, num. 8. verſ. aliquando lib. 1. & conſ. 122. Quidam lib. 5. Caſtil. d. c. 88. n. 9.

9 Quintò amplia in conuentionibus, Roman. conſ. 399. verſ. tertio, Dec. conſ. 316. n. 8. Alexand. conſ. 46. Ponderatis verbis, num. 6 verſ. tertio in conuentionibus; Caſtill d. cap. 88. num. 19. vbi quòd generaliter in omnibus hominum conuentionibus, & diſpoſitionibus procedit.

10 Sextò amplia in ſtatutis, ſicuti docent Bald. conſ. 201. In prouincia, num. 2. verſ. in contrarium, lib. 1. Caſtren. conſ. 98. In cauſa appellationis, lib. 1. vbi ait quòd ſtatutum in quo diſponitur quod filiusfamil. non poſſit obligari, niſi gerat publicè negotia domus, intelligitur à contrario quòd geſſerat negotia domus, poteſt obligari, idem Caſtren. 106. in princip. lib. 2. vbi dicit ſtatutum quòd minor viginti annis adhibeat certam ſolemnitatem ſtatuti, Angel conſ. 210. Statutum ſupradictum, n. 4. verſ. contrarium, vbi quòd ſtatutum vacans ad ſucceſſionem defuncti, certas perſonas certo caſu cenſetur diſponere contrarium à contrario ſenſu, Alexand. conſ. 141. Viſo proceſſu, num. 2. verſ. nam ſtatutum, num. 6. vbi ait ſtatutum quòd Archidiaconus poſſit abſente Presbytero inſtallare, includere argumentum à contrario quod inſtallatio ſpectet ad Archipresbyterum præſentem, Corn. conſ. 146. In hac conſultatione, in princip. lib. 2. vbi quòd ſi ſtatutum excludat fœminas filias ſtantibus maſculis, à contrario ſenſu non ſtantibus vocat fœminas, prout Ius commune diſponit, Ruin. conſ. 17. Pro deciſione lib. 4. Socin. conſ. 107. n. 11. lib. 2. vbi dicunt ſtatutum quòd non ſtantibus certis maſculis ſuccedunt fœminæ, operari vt à contrario ſenſu ſi extant tales maſculi, fœminæ excludantur etiam ad correctionem Iuris communis, quando aliàs ſtatutum nihil operaretur, Pariſ. conſ. 47. col. 2. lib. 3. Rimin. iun. conſ. 249. n. 34. & ſeq. lib. 3. vbi reſoluunt quòd ſtante ſtatuto quòd donec extabunt maſculi fœminæ non ſuccedant, illæ ſuccedunt à contrario ſenſo quandocunque maſculi deſinunt. Dec. conſ. 183. n. 1. & 1. vbi ait hoc argumentum in ſtatutis procedere vt ſtatutorum verba aliquid operentur, Portol. de conſortib. c. 36. num. 17. Decian. conſ. 17. n. 6. vol. 1. vbi intelligit quando per illud reducimur ad Ius commune, & conſ. 46. n. 8. & vol. 2. conſ. 27. num. 13. vol. 5. vbi declarat ſi ſumatur ad limites verborum, quæ habentur in directo ſenſu, Hippol. Riminald. conſ. 320. num. 25. lib. 3. & conſ. 369. num. 6. & conſ. 391. num. 17. & conſ. 446. num. 19. & conſ. 452. num. 11. & conſ. 473. num. 9. & conſ. 476. num. 41. lib. 4. & conſ. 551. num. 18. vol. 5. Borg. Caualcan. deciſ. 27. num. 20. 21. & 29. p. 3. Viui. opin. 71. num. 5. vbi num. 6. intelligit niſi ſint correctorij, Honded. conſ. 16. num. 60. tom. 1. & conſ. 16. num. 12. tom. 2. Hieron. Gabr. conſ. 16. num. 3. tom. 1. Iacob. Gall. conſ. 34. num. 13. Pereg. conſ. 144. n. 5. vol. 5 Ceuall. commun. contra commun. q. 336. num. 2. cum ſeqq. Cardin Tuſch. d. conc. 498. num. 19. cum ſeqq. Rot. deciſ 185. n. 7. apud Far. p. 1. recent. vbi fuit dictum argumentum à contrario ſenſu validiſſimum eſſe in ſtatutis, præſertim quando ſtatutum diſponit in caſu Iure non prouiſo, deciſ. 709. n. 4. part. 2. recent. & coram R. D. meo Coccino Rotæ Decano, deciſ. 111. n. 11. & 12. vbi quòd hoc argumentum à contrario ſenſu valet in ſtatutis quando non plus prouenit ex interpretatione quàm verbis. Latè Caſtill. d. cap. 88. num. 14. Cancer. var. reſol. part. 2. cap. 10. num. 28. Rot. deciſ. 680. num. 3. p. 1. in poſthum. Far. Peregr. conſ. 89. n. 32. vol. 1. & conſ. 4. num. 29. & conſ. 40. n. 6. vol. 2.

Intellige ampliationem quando in ſtatutis con- 11
trarius ſenſus non eſt repugnans Iuri communi, ſecundùm Roman. conſ. 399. n. 5. & 6. Iaſ. in l. 2. n. 4. ff. de officio eius, Bald. conſ. 443. Statuimus, lib. 2. Cardin. Tuſch. d. concl. 498. n. 39. & 122. Decian. conſ. 32. n. 11. vol. 2.

Declara eandem quartam ampliat, vt non pro- 12
cedat in ſtatutis, argumentum à contrario ſenſu in caſu à Iure communi prouiſo, ſicuti docent Rom. conſ. 11. in princip. Apoſtil. ad eundem conſ. 399. n. 6. in verb. veriorem, niſi quando ſtatutum nihil operaretur, Ruin. conſ. 37. in princip. lib. 1. Alex. conſ. 93. Et ſi, vt puto, num. 4. & ſeq. verſ. nec obſtat. lib. 4. & conſ. 142. num. 1. & 3. lib. 6. Anchar. conſ. 213. n. 4. Crauet. conſ. 92. num. 5. & conſ. 201. n. 13.

Septimò amplia in arbitramentis, quia in eis ſu- 13
mitur argumentum à contrario ſenſu, veluti ſi laudum faciat exemptum aliquem, donec duret deſcriptio facta, quia poſt deſcriptionem cenſetur denegatiua exemptio, ita Bald. conſ. 141. Quidam dominus, n. 2. verſ. ſubſequenter præmittendum, lib. 2. Cardin. Tuſch. d. concl. 498. n. 46. vbi n. 47. cum Fulgoſ. conſ 144. Syndicè, n. 2. extendit in correctione laudi, ſeu arbitramenti facta in vna parte, quia aliam partem non tangit, tunc enim valet argumentum circa hoc.

Octauò amplia in pactis, quia argumentum à 14
contrario ſenſu habet vim pacti expreſſi, ita Angel. conſ. 210. n. 4. verſ. contrarium, Bald. conſ. 390. Pactum tale eſt, in fine lib. 4. Anch. conſ. 213. num. 5. Borgnin. Caualcan. deciſ. 37. n. 11. & 12. p. 2. Cardin. Tuſch. d. concl. 398. num. 49. ſicut habet vim legis, Caſtill. d. c. 89. n. 2.

Vnde

15 Vnde in pactis conditionalibus ſub conditione datum contraria cond tione ademp um cenſetur, quia & in iis validum eſt argumentum à contrario ſenſu, l. pecuniam, ff. de rebus credit. Riminald. in l. 1. ff. de officio eius, n. 473. Surd. deciſ. 202. n. 11. ad finem, hinc affirmatiua regula deſcendit, datum ſub conditione affirmatiua contraria exiſteute relictum non videri, l. ſi legatum purè, ff. de adimend. leg. l. aliquando, ff. de condit. & demonſt. l. quod purè, ff. quando dies leg. cedat, Surd. d. deciſ. 202. n. 7.

16 Nonò amplia reſcriptis Hippol. Riminald. conſ. 474. num. 16. vol. 4. Palaëz de maioratu, p. 1. q. 4. n. 14. Decian. conſ. 36. num. 7. vol. 3. Caſtill. d. cap. 11. n. 15. ideò ſi ex reſcripto mandantur taxari expenſæ de Iure debitæ, à contrario ſenſu mandatur non taxari expenſas de iure non debitas, Signot. de Honded. conſ. 3. In quaſtione vertente, num. 7. verſ. decimo præmitto, Rom. in conſ. 399. in princ. verſ. ſecundo, Cardin. Tuſch. d. concl. 498. n. 5 .

17 Decimò amplia in feudo, quia inueſtitura vocans certas perſonas ſi talis deceſſerit ſine filiis; operatur excluſionem à contrario ſenſu ſi cum filiis deceſſerit, ſicuti docet Fulgoſ. conſ. 4. Ad id de quo queritur, in princip. quem refert Cardin. Tuſch. d. concl. 498. n. 55. Caſtill. d. c. 88. n. 13.

18 Vndecimò amplia in ſententia, vt reſoluunt Fulgoſ. conſ. 144. n. 2. Hippol. Riminald. conſ. 304. num. 17. & 28. Alexand. Raudenſ. deciſ. 3. num. 1. p. 1. Caſtill. d. cap. 88. num. 18. Card. Tuſch. d. concl. 498. n. 61. vbi num. 62. poſt Roman. conſ. 399. & Anchat. conſ. 362. num. 6. extendit etiamſi ſententia habeat dictionem taxatiuam, putà, ſi dicat malè iudicatum quoad certum caput, quia cenſetur confirmare in aliis. Secus eſt autem in abſolutione ſententiæ, putà in qua dicitur, Condemno te ad ſortem principalem, quia non ſequitur, ergo abſoluto te ab vſuris, ſecundùm Bart & gloſ. in l. 4. C. depoſiti, & Cardin Tuſch d. concl. 498. n. 110.

19 Duodecimò amplia in vltimis voluntatibus, vt per Alex. conſ. 130. Attentis verbis, num. 6. verſ. nam in vltimis voluntatibus, lib. 2. Hippol. Rimin. conſ. 110. n. 47. vol. 1. & conſ. 381. n. 1. vol. 4. Viui. opin. 71. n. 9. Decian. conſ. 57. n. 50. vol. 1. & conſ. 27. num. 20. vol. 3. vbi ampliat etiam in modalibus, & conditionalibus, & conſ. 34. num. 34. eod. vol. 3. vbi quòd interpretatio teſtamentorum & ſubſtitutionum valet, & conſ. 77. n. 20. & conſ. 316. n. 21. vol. 4. Pereg. de fideicom. art. 28. n. 18. Caualcan. deciſ. 1. num. 30. part. 3. Card. Tuſch. d. concl. 498. num. 58. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 954. num. 35. Niſi veriſimilis mens teſtatoris repugnet, ſecundùm Alex. conſ. 93. Aliàs conſultus, num. 11. verſ. & pro hoc, lib. 3. quem refert Cardin. Tuſch. d. concl. 498. num. 83. Caſtill. d. cap. 88. num. 19. vbi quòd argumentum valet in vltimis voluntatibus, fideicommiſſis, & ſubſtitutionibus, & num. 21. declarat procedere indubitatè in vltimis voluntatibus, quando ſumitur ex verbis limitatis, aut reſtrictiuis, vel materia limitari temporis.

20 Limita primò vt non valeat argumentum à contrario ſenſu gloſſæ, quamuis admittatur à contrario ſenſu textus, ita Cald. conſ. 89. quòd eſt 9. circa fin. de officio legat. & duplicatur conſ. 424. aliàs 3. de præbend. quem refert Card. Tuſch. d. concl. 398. n. 66. Fachin. controu. lib. 23. c. 4. Raudenſ. var. cap. 65. n. 57. Caſtill. d. cap. 88. n. 12.

21 Limita ſecundò, vt nec etiam admittantur ex deciſionibus Rotæ ex Card. Seraphin. deciſ. 1342. n. 1.

22 Limita tertiò, vt multo minus admittatur ex dictis Doctorum, ſecundùm Alex. conſ. 25. Viſo teſtamento n. 6. in fine, verſ. nec debet lib. 3. Card. Seraphin. deciſ. 822. n. 6. Garc. Maſtrill. Sicilia deciſ. 293. num. 64. Molfeſ. conſ. 26. n. 36. tom. 2. Stephan. Gratian. diſcept. for. cap. 689. num. 42. quicquid dicant Hippol. Rimin. conſ. 71. num. 27. & 28. & conſ. 86. n. 13. vol. 1. & conſ. 386. n. 46. & conſ. 414. n. 48. & conſ. 450. n. 61. & conſ. 466. n. 20. vol. 4. Cardin. Tuſch. d. concl. 498. num. 68. & 69. Ludou. Rodolphin. poſt tract. de ſuprema ſeu abſoluta Principis poteſt. concl. 5. n. 7. Viui. opin. 71. num. 10. Fontanel. de pact. nupt. cl. 4. gloſſ. 17. n. 79. Pereg. conſ. 3. num 67. vol. 1.

Limita quartò in priuilegiis, gloſ. in cap. licèt, de priuileg. in 6 Euerard. d. loco 4. Socin. conſ. 246. num. 11. lib. 2. Card. Tuſch. d. concl. 498. num. 80. vbi n. 50. poſt Angel. Aretin. conſ. 72. in caſu ſupradicto, n. 14. verſ. & potiſſime, ait in priuilegiis admitti hoc argumentum, maximè vt reducantur ad Ius commune. 23

Limita quintò, quando inducta ad vnum finem contrarium operarentur effectum, Crauet. conſ. 39. n. 8. Purpurat. in l. 1. n. 682. ff. de officio eius, Cacher. Pedemon. deciſ. 178. n. 7. & conſ. 40. n. 14. Card. Tuſch. d. concl. 498. num. 118. Franc. Molin. d. quaſt. 51. num. 7. Caſtill. d. c. 88. n. 31. 24

Limita ſextò, in diſpoſitione concepta negatiuè, ex qua non deducitur argumentum affirmatiue, quia verba negatiua ſemper negant, & nunquam affirmant, Bald. in l. 2. C. de condit. inſert. Euerard. in topicis legalib. loco 4. verſ. ſecundò iſtud limitatur, Garc. Falcon. reg. 45. n. 1. Fachin. controuerſ. lib. 13. c. 8. Alex. conſ. 150 In cauſa, & litis, n. 10. ver. verbum negatiuum lib. 5. Cacheran Pedemont. deciſ 69. n. 28. Fului. Pacian. de probat. lib 1. cap. 35. n. 53. Hippol. Rimin. conſ. 313. n. 15. vol. 4. Surd. de aliment. tit. 6. q. 15. num. 7. & deciſ. 185. n. 24. Card. Tuſch. d. concl. 498. num. 121. Franc. Molin. d. q. 51. n. 5. Ruſtic. in l. cum anus lib. 4. c. 7. n. 19. de condit. & demonſt. 25

Limita ſeptimò quando per illud eſſet inducenda Trebellianicæ, vel falcidiæ detractio, vt per Ferret. in conſtit. Cathaloniæ gl. 4. n. 303. 26

Limita octauò quando in caſu contrario militat eadem vel diuerſa ratio gloſ. verb. Videtur, in l. cum prætor, ff. de iudic. Natt. conſil. 126. n. 14. Surd. deciſ. 18. n. 24. Card. Tuſch. d. concl. 498. num 108. Sanch. de matrim. lib. 9 diſp. 32. n. 11. Franc Molin. d. q. 51. n. 8. Caſtill. d. c. 88. n. 32. 27

Limita nonò in materia irregularitatis, cùm hæc non incurratur, niſi in caſibus a Iure expreſſis, vt Sayr. de cenſuris lib. 7. c. 5 n. 16. 28

Limita decimò quando fieret ex tali argumento correctio Iuris communis, c. ſignificaſti, de foro compet. gloſſ. verb. obſeruare in Clem. 1. de ſent. excom. Ioan. de Imola conſ. 57. in fine, & conſ. 100. in fine, Abb. conſ. 75. n. 2. verſ. nec obſtat. lib. 1. Caſtr. conſ. 175. Caſus preſens, n. 3. verſ. reſponderi poterit, lib. 1. & conſ. 184. Videtur, col. 2. verſ. nam contrarium, eod. lib. 1. Euerard. d. loco 4. Rom. conſ. 392. Circa primum, n. 25. Hippol. Riminald. conſ. 419. n. 8. vol. 4. & conſ. 581. num. 8. vol. 5. Cephal. conſ. 199. n. 28. tom. 2. & conſ. 422. n. 4. tom. 3. vbi ait quòd ſumitur vbi limitatum eſt tempus, Decian. conſ. 1. n. 126. vol. 2. & conſ. 32. num. 14. vol. 4. Sim. de Prætis conſ. 143. n. 53. lib. 1. Borgnin. Caualcan. deciſ. 5. n. 21. & deciſ. 35. num. 64. part. 1. Card. Tuſch. d. concl. 498. n. 86. & 87. Pereg. conſ. 144. n. 4. vol. 5. Fachin. conſ. 92. n. 19. lib. 3. Ioſeph. de Ruſtic. in l. cum anus, ff. de condit. demonſt. lib. 2. cap. 18. n. 5. & lib. 5. c. 8. n. 6. Maſtrill Sicilia deciſ. 161. num. 101 Gregor. deciſ. 297. num. 5. Hieron. Fernandez de Ottero in interp. cap. vlt. de pactis, n. 61. Rota deciſ. 491. n. 9. apud Far. part. 1. rec. Caſtill. d. cap. 88. n. 35. nouiſſimè Didac. Narbona de ætate ad humanos actus requiſita anno 14. q. 40. n. 2. 29

Limitationem

30 Limitationem huiuſmodi extende ad ſtatuta, vel conſtitutiones, itave in eis etiam non ſumatur argumentum à contrario ſenſu quando ex tali argumento induceretur correctio Iuris: ita Abb. conſ. 75. Primò eſt videndum; col. 1 in fine, & col. 2. in princ. lib. 1. Alexand. conſ. 17. Viſis & opportunè, n. 2. verſ. ſed ita eſt, & conſ. 6. Viſa facti, in fine lib. 2. Roman. d. conſ. 399. num. 9. verſ. quinto, Card. Tuſch. d. concl. 498. n. 105. Vel alterius ſtatuti ſecundùm Gozadin. conſ. 37. Prima facie, n. 6. Cardin. Tuſch. d. concl. 498. n. 111. ſeu Conſtitutionis, Dec. conſ. 32. n. 35. vol. 2. Cardin. Tuſch. d. concl. 498. n. 94.

31 Extende pariter in teſtamentis, itavt huiuſmodi argumentum non procedat quando induceretur correctio alterius partis teſtamenti, Alciat. conſ. 78. num. 13. lib. 9. Magon. Florent. deciſ. 149. n. 28 Fuſar. de ſubſtitut. q. 720. n. 11.

3[2] Extende etiam ad leges feudales, quia in feudalibus ſeruatur Ius commune, niſi in caſibus in quibus reperitur expreſsè ſtatutum contrarium, & argumentum à contrario ſenſu non dicitur expreſsè ſtatutum, ſed tacitum, Alex. conſ. 25. Attentis, num. 12. & ſeq. verſ. ſed tale argumentum lib. 5. Cardin. Tuſch. d. concl. 498. n. 93.

33 Sublimita niſi diſpoſitio redderetur inutilis, quia tunc argumentum à contrario ſenſu valet etiam ad correctionem Iuris, Alex. conſ. 17. Viſis, n. 4. verſ. & procedunt prædicta, lib. 2. & conſ. 116. Animaduerſis, num. 17. verſ. vbi ergo ſtatum, eod. lib. 2. Roman. d. conſ. 399. num. 6. Anchar. conſ. 213. num. 4. verſ. & vltra rationes, Ruin. conſ. 39. in princ. lib. 1. Pichard. in diſp. de mora, num. 131. Ferrer. in conſtitut. Cathalonia gloſſ. 3. num. 44. Cardin. Tuſch. d. concl. 498. num. 89. vbi n. 90. poſt Roman. citato loco ſubdit valere argumentum à contrario ſenſu ad correctionem Iuris antiqui, quando non eſſet aliquis effectus lex vltima, & num. 112. dicit etiam valere quando conſtat de mente & coniecturis, & n. 113. poſt Caſtrenſ. conſ. 453. num. 5 lib. 2. vbi agitur de bono publico ne quis decipiatur, Caſtill. d. cap. 88. n. 35.

34 Limita vndecimò quando ſequeretur abſurdum, Ruin. conſ. 71. n. 18. lib. 2. & conſ. 8. num. 2. lib. 3. Pute deciſ. 69. n. 3. lib. 2. in correctis, Ioſeph. de Ruſticis in l. cum auum, ff. de condit. & demonſt. lib. 4. cap. 13. n. 14. & lib. 5. c. 1. num. 116. Gaſp. Anton. Theſaur. quæſt. forenſ. lib. 2. q. 87. n. 5. Card. Tuſch. d. concl. 498. n. 119. & n. 84. vbi n. 85. poſt Ægid. Bellam. conſ. 34. n. 21. verſ. ad tertium, idem dicit quando reſultaret Iniquitas, vt quia tollitur ius tertij. Caſtill. d. cap. 88. n. 28. Gabr. Pereira de manu Regia p. 2. cap. 22. n. 4. & 12. Cancer. var. reſol. p. 2. cap. 10. n. 77. Narbona l. 20. gloſ. 22. n. 26. tit. 1. lib. 4. Recop.

35 Limita duodecimò quando ex huiuſmodi argumēto reſultaret abſonus intellectus, vt per Hippol. Riminald. conſ. 292. n. 30. vol. 3. Menoch. conſ. 120. n. 31. Petr. Enriq. conſ. 13. n. 11. Portol. de conſortib. cap. 1. n. 18. Cacheran conſ. 40. n. 10. Peregr. conſ. 38. n. 11. lib. 3. Hieron. Fernandez de Otteto in inſcrip. cap. vlt. de pactis, n. 60. Ioſeph. Seſſe Aragonia deciſ. 146. n. 13. à Ponte conſ. 30 n. 15. vol. 1. Fuſar. de ſubſtitut. q. 736. n. 6. Rot. deciſ 135. n. 14 p. 2. diuerſ.

36 Limita decimotertiò quando ſumeretur ex verbis narratiuis legis, gloſſ. in l. 1. quando non pet. partes, Euerard, de loco 4. Brunnr. à Sole in locis communib. verb. argumentum 3. Decian. conſ. 32. n. 12. vol. 2.

37 Limita decimoquartò quando ſumeretur contra mentem contrahentium verbis expreſſam, etiamſi ex prœmio tantùm colligi poſſit, vt per Hippol. Riminald. d. conſ. 458 n 60. cum ſeq. Alex. conſ. 93. n. 10. & 11. lib. 3. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom. 5. lit. M, concluſ. 196. num. 50. Cardin. Mantic. deciſ 173. num. 7.

Limita decimoquintò in iis, quæ ſunt poſita ad 38
cautelam cauſa dubitationis tollendæ Riminald. iun. in l. 1. num. 433 ff. de officio eius, & ideò in confirmatione Papæ facta pro potiori cautela non valet argumentum à contrario ſenſu, Grat. conſ. 121. num. 21. & 22. lib. 1. refert Cardin. Tuſch. d. concluſ. 498. num. 115.

Limita decimoſextò in pœnalibus, Ioan. Griuel. 39
Dolana deciſ. 143. n. 10. & in materia ſtricti Iuris, Card. Seraphin. 1466. n. 3.

Limita decimoſeptimò quando induceretur con- 40
trarietas cum alia parte diſponentis, vt reſoluunt Roman. conſ. 399. num. 7. Rimin iun. in l. 1. num. 312. ff. de officio eius, Cardin. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 2. tit. 13. in fine, Rot. in Imolen. bonorum 25. Maij 1620. coram bonæ mem. Buratto, & in Romana officij Militu S. Petri 23. Maij 1625. coram eodem.

Limita decimooctauò vbi abeſt particula plerum- 41
que. Magdalen. de num. teſt. in teſtam. requiſit. p. 1. c. 16. num. 143.

Limita decimononò in odioſis, Trullench. in 42
præcept. Decalog. lib 2. c. 2. dub. 3. n. 4.

A Contrariis validum eſt argumentum, vt 43
per Euerard. in topicis legalib. loco 75. Petr. Andr. Gammar. in Dialect. leg. lib. 2. loco à contrarietate, Cantiunc in topic. loco 21. vbi loco 18. agit de argumento à repugnantibus, Ioan. Appell. de ratione explicandi Dialect. c. 6. Menoch. conſ. 88. n. 54.

Loc. XXVIII.

à Conuentione.

A Conventione ad Statutum valet argumentum affirmatiuè, vt per Roman. conſ. 399. n. 3. vbi Apoſtill. in verb. affirmatiuè, quem refert Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 1. lit. A, concl. 496. num. 3.

Loc. XXIX.

à Correlatiuis.

A Correlativis validum eſt argumentum, 1
l. 1. C. ne liceat potent. l. fin. C. de indicta vid. tollenda, Bald. conſ. 14. Super legitimatione, num. 2. lib. 4. lib. 4. Euerard. in topicis legalib. loco 76. Cantiunc. in ſimili tract. loco 19. Petr. Andr. Gammar. in Dialect. legali lib. 2. loco à correlatiuis Menoch. con. 31. n. 18. Sim. de Prætis conſ. 39. n. 14. lib. 1. Franc. Viui. deciſ. 255. num. 46. lib. 2. Surd. de aliment. tit. 1. quæſt. 19. n. 4. Pereg. conſ. 99. num. 141. vol. 2. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. 1041. num. 4. Magdalen. de num. teſt. in teſtam. req. part. 1. cap. 11. num. 68. Correlatiuorum enim idem eſt iudicium, & de vno diſpoſitum trahitur ad alterum, vt dixi ſuo loco.

Intellige quando militat eadem ratio in vtroque 2
correlatiuorum, vt tenet Farinac. in praxi crimin. p. 4. conſ. 85. num. 74. quia ſi diuerſa ratio detur, non valet argumentum, l. cum eorum, C. de interd. matrim. Euerard. d. loco 76. Felin. in prœm. Decretal. in verſ. Gregorius, num 10 Dec. in l. 1. num. 9. C. de in ius voc. cando. Anton. Gabr. commun. lib. 6. tit. de legib. concl. 3. num. 51.

num.51.verſ.primò limita, Henric. à Roſeoth. de feudis c.16.concl.19.in gloſ.lit. As, Surd.d.q 6.n.3.& n.10. & q.41.num.4.& tit.4 quæſt.44.num. 28.& deciſ.47. n.7.& conſ.52.num.62. Menoch conſ.1192.num..5. cum ſeqq. n 21. Card. Seraphin. deciſ. 1441.n.12. Anton. Monach Bononien.deciſ.51.num.14. Sanch. de Matrimon.lib.6.diſp.21.num 9. Stephan. Gratian. diſcept.forenſ.c.16.n.5. Card. Tuſch.d. lit. C, concl.1042. num.. Octau Glorit.reſp.5 n.55. Franc à Souſa in repet.l.fœmina, ff de regulis iuris p.1.n.143.

3 Amplia etiam in pœnalibus, ſecundùm Surd. d. q.19.n.4. Franc. de Caſtillo deciſ.175.n.14.

Loc. XXX.

à Crimine.

A Crimine Læsæ Maiestatis ad crimen Hæres s'argumentari licet, ſicuti ſcribunt Menoch. conſ. 808. num. 1. Fulu. Pacian. conſ. 19. num.70. Roland. à Valle conſ.73.n.16 vol.3. vbi dicit valere huiuſmodi argumentum de crimine læſæ maieſtatis humanæ ad crimen diuinæ, non è contrà, & conſ.73.n.17. vol.4. ait quòd non valet, niſi in caſibus à Iure expreſſis, quicquid dicat Sanch. in præcepta Decalogi tom.1.lib.2.cap.28.n.5.

Loc. XXXI.

à Debitore.

A Debitore ad Creditorem arguitur, quia ſũt correlatiua, l.fin. vbi Bart ff.de accept. Alex. conſ.106. Viſis, n.7.& 8.verſ.tertiè, verba, lib.5. Cardin. Tuſch. pract.concl.tom.1.lit.C.concl.1055.n.10.

Loc. XXXII.

à Decimis.

A Decimis ad Oblationes factas Eccleſiæ valet argumentum, vt per Dec.conſ.16 n.5.vol. 2. In quo autem differant decimæ ab oblationibus, tradit breuiter Monet. in tract.de decimis, cap.2.q.3. num.10.

Loc. XXXIII.

à Definitione:

A Definitione validum eſt argumentum, l.1.§ dolum, vbi Bart. notat. ff.de dolo, l.fin. iuncta gloſſ ff.de verbor. ſignif. cap. dudum 2. poſt princip. de elect. Euerard. in topicis legalib. loco 44. Cantiunc. in ſimili tract. loco 2. Ioan. Appell. de ratione explicandi Dialecticam c.1 à definitione vocis. Petr. Andr. Gammarus Dialect. legali lib.1. loco 1. Tob. Non ad princ. Inſtit. de teſtament. n.25. Decian. conſ.19.n.4.& conſ.18. num.1.& conſ.19.n.1.& conſ.66.n 68.vol.1.& conſ. 2. num.13.vol.4 & conſ 61.num.1.vol. 5. Sim. de Prætis conſ.86, num.16.lib.1. Surd. conſ.304.n.5. Monet. de diſtribut. quotid. p.1.q.4.n.4.

Loc. XXXIV:

à Delegato.

Argumentum valet

1 *A Delegato ad arbitrum, &*

2 *A Delegato à ſubdelegato ad Procuratorem, vel ſubſtitutum.*

A Delegato ad Arbitrum, & è contrà valet 1
argumentum, Fulgoſ. conſ.217. Viſo exemplo, in princip. quem refert Cardin. Tuſch. practic.concl.tom. 1.lit.A, concl.107.n.11.

A Delegato à ſubdelegato ad Procuratorem, vel ſubſtitutum, valet argumentum, quia 2
mortuo ſubſtituto procuratore, qui cœpit litem, facultas non reuertitur ad ſubſtituentem totaliter vices ſuas, ſed ad dominum principalem, prout mortuo ſubdelegato, qui cœpit cognoſcere, iuriſdictio reuertitur ad fontem, non ad delegatum, Oldrad. conſ.110.n.5.verſ.& ſi dicatur, Cardin. d.lit. A, concl. 507.n.7.

Loc. XXXV.

à Delictis.

A Delictis ad Contractus valet argumentum, l.omnes, l.tam ex contractibus, ff.de iudic. Petr. de Anchar. conſ 28. num. 3. verſ.de delictis, Menoch. conſ. 466. num. 18. Cardin. Tuſch. practic. concluſ.tom.1.lit. A, concl.507.num.16. cum aliis citatis ſuprà loco 26.num. 8. Sed non valere reſoluit Benedict. Ægid. ad l.ex hoc iure ff.de iuſt.& iur.part.2.c.6. num.56.

Loc. XXXVI.

à Diſpoſitione.

Argumentum valet

1 *A Diſpoſitione tacita ad expreſſam,*

2 *A Diſpoſitione legis ad diſpoſitionem teſtatoris,*

3 *A Diſpoſitione ſtatuti ad diſpoſitionem teſtamenti, &*

4 *A Diſpoſitione in teſtamento ad codicillorum declarationem.*

A Diſpoſitione Tacita ad Expreſ- 1
ſam valet argumentum, quando in vtraque eſt eadem ratio, l.cùm quid, vbi omnes, ff.ſi certum pet. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſ. 189. num. 97. nam taciti & expreſſi idem eſt iudicium, vt dixi Axiom. 118.

A Diſpoſitione Legis ad diſpoſitionem 2
Testatoris validum eſt argumentum, l.non impoſſibile, ff.de pactis, l.ſeruus hac lege, ff.de manum. l.ſi ita fuerit ſeruus, in fine, ff.de manumiſſ.teſtam. l.cùm quidam, verſ. quemadmodum enim, ff. de verb. ſignif. Euerard. in topicis legalib. loco 52 Cantiunc. in ſimili tract. in 29. ſpecie loci à ſimili. Dec. conſ 62. n.10. vol. 2. vbi ſubdit quòd valet etiam è contra, Menoch. conſ.97.n.24.& conſ.204.num. 39. Franc. deciſ. 255. num.5.

num.5.lib. 2. Laderch. Imola *conſ.* 24.*num.*23. Surd. *conſ.*278.*n.*5. Voluntas enim teſtatoris pro lege obſeruatur, *l.*3.*C.communia de legat.* cum aliis citatis à Pichard.*in rub.Inſtit.de lege Falcid. n.* 15. *& in diſput. de mora*, *n.*201.

3 A DISPOSITIONE STATVTI ad diſpoſitionem TESTAMENTI valet argumentum, vt per Decian.*conſ.*13.*num.*14.& *conſ.*16.*n.*40.*vol.* 1. *& conſ.*1.*num.*10.*vol.*2.*& conſ.*87.*num.*17. *eod.vol.* 2. vbi ſubdit ita procedere vbi ambotum verba vnico modo interpretentur, Menoch.*conſ.*59.*num.*21. vbi ſubdit quòd etiam è contrà valet argumentum à diſpoſitione teſtatoris ad diſpoſitionem ſtatuti, *& conſ.*95.*num.*84.*& conſ.*160.*num.*46.*& conſ.*500.*num.* 22.*& conſ.*633.*num.*4.*&* 9.*& conſ.*695. *num.* 14. *& conſ.*1083.*n.*17.*& de præſumpt.lib.*4.*præſ.*83.*n.*24.vbi *num.* 25. ſubdit ſecus eſſe vbi non eſt eadem ratio; quamuis contrarium teneat. Cened.*practic.& Canonic.quæſt.lib.*1.*quæſt.*35.*n.*18.exiſtimans de ſtatuto ad teſtamentum non valere argumentum.

4 A DISPOSITIONE in teſtamento ad codicillorum declarationem valet argumentum, ſecundùm Menoch.*conſ.*333.*n.*3. vbi citat Alex.*conſ.* 204. *num.*7.*lib.*6.

Loc. XXXVII.

à Diuerſis.

1 A DIVERSIS ad DIVERSA valet argumentum, vbi eſt eadem ratio. Dec. *conſ.* 35. *n.* 16.*verſ.nec obſtant plura*, Cardin. Tuſch. *practic. concluſ.tom.*1.*lit. A.concl.*510.*num.*3.aliàs ſecùs, vt per *l. Papinianus exuli*, *ff. de minorib.* tradunt Abb. *conſ.*10.*In cauſa*, *& quæſtione*, *in princip. lib.* 1. Socinius.*conſ.*1.*num.*46.*& conſ.*4.*num.*10.*& conſ.*22.*num.*5. *& conſ.*42.*num.*4.*conſ.*57.*n.*12.*& conſ.*64.*num.* 17. *& conſ.*116.*n.*11. *& conſ.* 134. *num.* 20. *vol.* 3. Imbrian. *de primo*, *& ſecundo benefic. ſeu reſtitut. ad pinguius probandum*, *conſid.*3. *n.* 89. Cardin. Tuſch. *d. lit. A. concluſ.*510.*num.*2. A Diuerſis enim non fit illatio, vt dixi *ſuprà*.

Loc. XXXVIII.

à Diuiſibilibus.

A DIVISIBILIBVS ad INDIVISIBILIA non valet argumentum, Oldrad. *conſ.* 231. *in fine*, *verſ. præterea*, Cardin. Tuſch. *practic. concluſ.tom.*1. *lit. A.concl.*510.*num.*8. Valet tamen à diuiſione, ſecundùm Ioan. Appell. *de ratione explicandi Dialecticam*, *cap.*2. Petr. Andr. Gammar.*in Dialectic. legali lib.*2.*loco* 8.

Loc. XXXIX.

à Dote.

Argumentum valet
1 *A dote ad piam cauſam*,
2 *A dote ad alimenta*,
3 *Dos enim & alimenta æquiparantur*,
4 *A dote ad legitimam*,
5 *A dote carnali ad dotem ſpiritualem*, *&*
6 *A dote ad ſtudium.*

A DOTE ad PIAM CAVSAM valet arg.*cap vnic.* 1 *§. donare*, *qualiter olim poterat feud. alien.* Euerard.*in topicis legalib.loco à dote ad piam cauſam*, Perez de Lara *de anniuerſ.& cappellan.lib.*1. *cap.*5.*n.* 8.

A DOTE ad ALIMENTA valet argumentum, 2 ſaltem affirmatiuè, ſicuti docent Molin. *de primogen.lib.*1.*cap.*15.*num.*5. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *conſ.*191.*num.*2. Camill. Larath *conſ.*8.*num.* 13. Decian.*conſ.*16.*num.*85.*vol.* 1. *& conſ.*15.*n.*7.*vol.*2. Surd. *de aliment.tit.*1.*quæſt.*6.*n.*16. Carpan.*in rub.ad ſtatut. Mediolanen.*312. *num.* 6. *& in eod. ſtatuto*, *num.* 65. Baptiſt. Coſta *de remed.ſubſidiar.remed.*65.*n.*2. Franc. Molin *de ritu nupt.lib.*3.*quæſt.* 46. *num.* 10. Cardin. Mantic.*de tacitis & ambig. conuentien. lib.* 11. *tit.* 16. *num.*16. Coler.*de alimentis lib.*2.*cap.*10.*n.*9. Monter à Cueua *Aragonia deciſ.* 16. *num.* 16. vbi intelligit cum eadem caſus eſt ratio, Giurb.*deciſ.*5.*num.* 12. *& deciſ.*10.*num.*11.*&* 42. Leo *Valent. deciſ.* 17.*num.* 5. *&* 21.*lib.*1. vbi quòd valet affirmatiuè, non negatiuè. Sicut è contrà valet ab alimentis ad dotem, vt diſi *ſupra loco* 7 *num.*1.

DOS enim & alimenta æquiparantur, gloſſ. *in* 3 *l.ob æs*, *C. de præd.minor.* Bart.*in l.vlt.num.*7.*ff.quibus vt indign.* Xuar.*in l.quoniam*, *limit.*2. *C.de inoffic.teſtam.* Tiraq.*de iure primog.quæſt.*62.*n.*4.*cum ſeqq.* Corduba de Lara *in l.ſi quis a liberis*, *§. idem index*, *num.* 24. *cum ſeqq. ff. de liberis agnoſc.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. dos* 12. Surd. *de aliment. tit.* 9. *quæſt.* 1. *num.*14. vbi ait quòd dos ſuccedit loco alimentorum.

A DOTE ad LEGITIMAM validum eſt 4 argumentum, *auth. res quæ*, *C. communia de legat.* Bart.*in l.Titio centum.§.Titio genero*, *in fine*, *ff de condit.& demonſtrat.* Franc. Vegg.*conſ.*73.*n.*8. Menoch. *conſ.*206.*n.*89.*& conſ.* 533. *num.* 14. Cald. Pereira *in l.ſi curatorem*, *verb.ſine curatore*, *n.*96.*C.de in integ. reſtit.minor.* Greg.*deciſ.*489.*num.*17. Sic è contrà valet argumentum à legitima ad dotem, vt dixi *loco* 61. *num.*3.

A DOTE CARNALI ad DOTEM SPIRITVALEM beneficij dotati valet argumentum, 5 vt per Abb. *conſ.* 89. *Ex themate*, *num.* 2. *verſ.moueor.lib.*2. Card. Tuſch.*d.tom.*1. *lit. A*, *concl.*506.*n.*4. A dote verò carnali ad dotem ſpiritualis matrimonij ratione quantitatis non bene arguitur, vt fuit dictum in Romana dotis 21. Iunij 1601. coram Gregorio XV. quæ reperitur inter eius deciſiones impreſſas, *deciſ.*63.*num.*21. & apud Fari.*deciſ.*60.*n.*4. *p.*2.*recent.*

A DOTE ad STVDIVM valet argumentum, vt 6 per Decian. *conſ.* 38. *num.*7. *vol.* 2. quicquid dicat Card. Mantic. *de tacitis*, *& ambiguis conuent. tom.* 1. *lib.* 13. *tit.* 14. *num.* 5 nam cauſa ſtudij æquiparatur cauſæ dotis, ex adductis per D. Barboſ.*in l.*1. *ff.ſoluto matrim.p.*3.*n.*20.23.49.50.*&* 33. Magdalen. *de num. teſt.in teſtam.requiſ.p.*3.*c.*2.*n.*70.

Loc. XL.

ab Eccleſia.

Argumentum valet
1 *Ab Eccleſia ad hoſpitalem*,
2 *Ab Eccleſia ad minorem*,
3 *Eccleſia enim fungitur iure minoris*,

4 *Ab Eccleſia ad fiſcum, &*
5 *Ab Eccleſia ad feudum.*

1 AB ECCLESIA ad HOSPITALE validum eſt argumentum, Euerard. *in topicis legalib. in loco ab Eccleſia ad pia loca*, Roman. *conſ.* 407. *& conſ.* 477. Ruin. *conſ.* 7. *num.* 17. *vol.* 3. Imbrian. *de reſtitut. ad pinguius probandum, conſid.* 4. *cum ſeqq.* cum aliis adductis per Alexand. Trentacinq. *var. reſolut. lib.* 1. *tit. de reſcript. & de priuil. reſol.* 4. Et ab Eccleſia ad alia loca pia, & è contra valet argumentum, Magdalen *de numero teſtium in teſtam. requiſ. p.* 2. *cap.* 1. *n.* 24. *&* 25.

2 AB ECCLESIA ad MINOREM valet argumentum, Menoch. *conſ.* 1299. *num.* 5. *cum ſeqq.* licèt aliquatenus dubius, Gail. *lib.* 1. *obſeru.* 3c. *n.* 16.
3 Eccleſia enim fungitur iure, ſeu vice minorum, *cap.* 1. *cap. auditis, de reſtit. in integr.* Bernard. Diaz. *reg.* 219. Garc Falcon *reg.* 316. Sfort. Odd. *de in integ. reſtitut. p.* 1. *q.* 5. *art.* 4. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. minoribus, num.* 60. *C. de in integr. reſtitut. minor.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. Eccleſia, n.* 15 Menoch. *conſ.* 170. *vol.* 2. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſol.* 88. *n.* 3. *in* 2. *edit.* Sic è contra valet arg. de minore ad Eccleſiam, vt dixi *loco* 71. *num.* 1. vbi declaratur.

4 AB ECCLESIA ad FISCVM valet argumentum cùm è pari procedant, ſecundùm Menoch. *conſ.* 19. *n.* 4. Sic è contra valet argumentum à fiſco ad Eccleſiam, vt dixi *loco* 49. *n.* 1.

5 AB ECCLESIA ad FEVDVM valet argumentum, imò ex maioritate rationis, vt per Iacob. Gall. *conſil.* 96. *num.* 1.

Loc. XLI.

ab Effectu.

AB EFFECTV ad CAVSAM valet argumentum, *l. non codicillum, C. de teſtament. c. ai ſi clerici, in princip. de iudic. cap. cùm ceſſante, de appellationib.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 77. Cantiune. *in ſimili tract. loco* 21. Ioan. Appell. *de ratione explicandi dialecticam, cap.* 4. *de effectu, ſine officio.*

Loc. XLII.

ab Emancipatione.

AB EMANCIPATIONE ad LEGITIMATIONEM valet argumentum, Curt. ſen. *conſ.* 19. *col.* 1. *& conſ.* 65. *col.* 3. Iaſ. *conſ.* 184. *col.* 2. *vol.* 2. *& conſ.* 40. *col.* 4. *vol.* 4. Ruin. *conſ.* 71. *num.* 4. *vol.* 3. Roland. à Valle, *conſ.* 61. *num.* 5. *vol.* 1. *& conſ.* 12. *n.* 22. *vol.* 4. Kirchou. *cent.* 1. *concl.* 23. nouiſſimè Didac. Narbona *de atate ad humanos actus requiſ. anno* 8. *q.* 4. *n.* 9.

Loc. XLIII.

ab Emphyteuſi.

Argumentum valet
1 *Ab emphyteuſi ad locationem longi temporis,*
2 *Locatio longi temporis æquiparatur emphyteuſi,*
3 *Ab emphyteuſi ad feudum,*
4 *Ab emphyteuſi ad maioratum, &*
5 *Ab emphyteuſi ad vſumfructum.*

1 AB EMPHYTEVSI ad LOCATIONEM longi temporis, valet argumentum data rationis paritate, vt docet Benedict. Ægid. *in repet. l. ex hoc iure, ff. de Iuſtit. & iure p.* 1. *cap.* 9. *n.* 8. Locatio 2 enim longi temporis æquiparatur emphyteuſi, ſicuti ſcribunt Barthol. Perett. *ad extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienan. cap.* 2. *num.* 38. Pinel. *in l.* 2. *C. de bonis matern. p.* 3. *num.* 64 Sarmient. *ſelect. lib.* 3. *cap.* 2. *num* 31. Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.* 29. *num.* 6. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 2. *num.* 55. Molin. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 445. *verſ. hinc oritur*, Leonard. Leſſi. *in ſimili tract. lib.* 2. *cap.* 24. *dub.* 1. *num.* 4. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 1. *quæſt.* 10. *num.* 8.

3 AB EMPHYTEVSI ad FEVDVM, Hippol. Rimin. *conſ.* 38. *num.* 37. *lib.* 1. Cephal. *conſ.* 29. *num.* 3. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 16. *num.* 2. *& conſ.* 503. *num.* 1. *& conſ.* 855. *num.* 1. *& conſ.* 899. *num.* 11. Iacob. Gall. *conſ.* 29. *num.* 2. *& deciſ.* 96. *num.* 4. *&* 25. Bellon. iun. *conſ.* 30. *n.* 41. Borgnin. Caualcan. *deciſ.* 36. *num.* 446. *p.* 2. vbi ſubdit non bene procedere ſtante diuerſitate rationis. Henric. à Roſenthal. *de feudis, cap.* 6. *concl.* 66. *num.* 3. vbi quòd non procedit quoad releuium. Sic è contra valet argum. de feudo ad emphyteuſim, vt dixi *loco* 47. *num.* 2. Peregr. *conſ.* 6. *n.* 16. *vol.* 1.

4 AB EMPHYTEVSI ad MAIORATVM valet argumentum, niſi detur diuerſa ratio, ſicuti tradunt Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 7. Molin. Theolog. *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 631. *num.* 1. Matienſ. *l.* 5. *gloſſ.* 6. *num.* 3. *tit.* 7. *lib.* 5. *noua Recopil.* Melch. Phœbos *Luſit. deciſ.* 96. *n.* 8. *tom.* 1. Valenzuela *conſ.* 69. *n.* 167.

5 AB EMPHYTEVSI ad VSVMFRVCTVM validum eſt argumentum, vt per Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 18. *num.* 15. D. Barboſ. *in l. diuortio, §. fin. p.* 2. *n.* 48. *ff. ſoluto matrim.*

Loc. XLIV.

ab Etymologia.

1 *Ab etymologia vocabuli argumentum validum eſt in Iure.*
2 *Etymologiam nominis magni faciunt ipſi Pontifices, & priſci Iureconſulti.*
3 *Etymologia, & alluſio vocabuli inter ſe differunt.*
4 *Etymologia origines verborum perquirit, eorúmque veritatem perquirit.*
5 *Alluſio non ad originem verborum reſpicit, ſed ad ſolum vocis ſonum, ſeu ſimilitudinem.*

1 AB ETYMOLOGIA vocabuli argumentum validum eſt in Iure, & multum frequens vt colligitur ex *l.* 2. *§. appellata, ff. ſi certum pet. l.* 1. *ff. de furtis, l.* 1. *ff. de acquir. poſſeſſ. l.* 1. *ff. de Iuſtit. & iure, l.* 1. *ff. de teſtament. l.* 1. *ff. de nouationib. l.* 1. *ff. de pactis, princip. Inſtit. quibus modis re contrahitur oblig. princip. Inſtit. de teſtament.* Abb. *conſ.* 82. *Quamquam, n.* 2. *verſ.* 2. *lib.* 1. vbi quòd feudum dicitur à fide, & fidelitate propter etymologiam, Alexand. *conſ.* 153. *Viſo* *themate*

themate, num. 3. verſ. hoc etiam patet, lib. 7. vbi ait quod valet argumentum ab alluſione, ſeu etymologia vocabuli, quando non contradicit propriæ ſignificationis, & ideo ibi vult quod conſobrini propriè ſunt filij ſororum, quia etiam alluſio vocabuli concurrit quaſi conſortij, Euerard. *in topicis legalib. loco* 6. Cantiunc. *in ſimult tract. loco* 3. Petr. Andr. Gammar. *in dialect. legali, lib.* 1. *loco* 3. Garc. Falcon. *reg.* 46. Tob. Noni. *ad princip. Inſtit. de teſtament. n.* 31. Sfort. Odd. *conſ.* 78. *num.* 26. *lib.* 1. vbi quòd valet negatiuè, idem dicit Decian. *conſ.* 43. *num.* 18. *vol.* 5. Flamin. Pariſ. *de confidens. quæſt.* 26. *num.* 8. Pichard. *in diſput. de mora, num.* 5. Cephal. *conſ.* 698. *num.* 48. *vol.* 4. Monet. *de diſtribut. quotid p.* 1. *q.* 7. *n.* 7. & 8. Borgnin. Caualcan. *deciſ.* 41. *p.* 3. Cauagnol. *deciſionum conſultat. lib.* 1. *pag.* 431. *num.* 21. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 9. §. 1. *num.* 5. Benedict. Ægid. *in repet. l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ. p.* 1. *in initio, n.* 14. Anton. Monach. *Lucenſi deciſ.* 13. *n.* 53. vbi limitat ſi repugnat communis vſus loquendi, Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 1. *lit. A, conc.* 500. Valenzuela *conſ.* 4. *num.* 142. Benedict. Ægid. *ad l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccl. p.* 1. *in initio n.* 14. *fol.* 11.

2 In omnibus ferè Iuris articulis non ſolùm Doctores noſtri, verùm etiam ipſi Pontifices, & priſci illi Iureconſulti, qui veram Iuriſprudentiam coluerunt, nominis etymologiam magni faciunt, & ab illis omnibus & ſingulis ſuis tractatibus exordiuntur, vt in Iuribus ſuprà citatis, & per integrum tractatum proſequitur Iſidorus relatus *in cap. forus, de verb. ſignificat.* tum quia inter alios argumentorum locos, hunc ab etymologia pooir Ariſtoteles, Cicero, Quintilianus, & poſt eos reliqui omnes Philoſophiæ profeſſores, & veriloquium etymologiam appellauit Cicero in topicis, Agricola dialecticæ inuentionis *lib.* 1. *c.* 23. Fonſeca *lib.* 5. *inſt. dialect. c.* 2.

3 Etymologia & alluſio vocabuli licet ſimilia, & valde affinia videantur, ideóque illis abutantur paſſim Doctores noſtri vtrumque confundentes, & vnum pro altero vſurpantes, vt per gloſſ. *in l.* 1. *ff. de acquir. poſſeſſ.* quam ſequuntur *ibidem*, Bart. *num.* 4. Iaſ. *à num.* 25. & Alex. *num.* 1. ideo vt ſynonyma eſſe hæc quatuor, etymologia, alluſio, & deriuatio, & deſcriptio ſcribunt, Angel. & Ioan. de Imola; & alij, quos ſequitur Euerard. *d. loco* 6. *verſ. verius tamen eſt*, longè tamen inter ſe hæc quatuor differre poſt Zaz. bene explicat Rip. *in proximè citata l.* 1. *num.* 18. &
4 omiſſa deriuatione & deſcriptione oſtenditur, quia etymologia verborum origines perquirit, eorúmque veritatem notificat, & ob id ſecundùm Cicer. & alios, de quibus ſuprà, veriloquium appellatur, ab etymon quòd Græcè verum dicitur, vt optimis exemplis oſtendit Fonſeca *citato loco*, de conſule, qui ſic dicitur, quia conſulit Reipublicæ, de aſte-
5 mio, quia abſtinet à temeto, ideſt, vino. Alluſio verò non ad originem verborum reſpicit, ſed ad ſolius vocis ſonum, ſeu ſimilitudinem, vt optimo exemplo ſic Iuſtinianum vendicans à morſu, ſeu potius calumniæ Laurentij Valle circa appellationem teſtamenti, quod Iuſtinianus dixit teſtationem mentis, *in princip. Inſtit. de teſtament.* aduertit Alciat. *de verb. ſignificat. lib.* 4. *numer.* 21. quem laudat Couar. *p.* 1. *rub. de teſtament. num.* 2. Aurel. Dauid. *de verbor. ſignificat. cap.* 6. *à num.* 33. *iuncto num.* 36. optimè Cantiunc. *d. loco* 1. *poſt princip.* eadem etiam ratione à reprehenſione, Alph. de Mendoça *qu.* 4.
6 *ſcholaſt.* §. 6. liberauimus aliquando, gloſſ. *verb. gens ſancta, in cap. fundamenta, de elect. lib.* 6. dum Romam appellari aiebat quaſi rodat manus, quæ nunc in

Auguſt. Barboſa Argum. Iur.

emendationibus codicibus non reperitur. Vnde inter etymologiam & alluſionem illud conſequitur diſcrimen quòd etymologia, quod originem vocabuli veritatem præ ſe fert, & ideò in definitionibus ei locus aſſignatur, & ab ea ſaltem negatiuè valet argumentum, vt nos docet Iureconſ. *in l.* 2. §. *appellata, ff. ſi certum petatur*; ex alluſione autem cùm veram originem vocabuli non reſpiciat, minimè neceſſarium eſt argumentum, imò alluſionem damnant antiqui omnes, vt oſtendit Ripa *d. n.* 18. & ex Cicer. *contra Stoicos*, Cuiac. *lib.* 11. *obſeru.* 37.

Loc. XLV.

ab Experientia.

AB EXPERIENTIA validum eſt argumentum, vt per Hippol. Rimiald. *conſ.* 657. *num.* 8. *vol.* 6. Franc. Becc. *conſ.* 44. *num.* 6. Surd. *conſ.* 132. *n.* 23. Experientia enim eſt omnium rerum mater, & magiſtra, vt dixi ſuo loco.

Loc. XLVI.

à Falcidia.

Argumentum valet

1 *A Falcidia ad Trebellianicã, & è contra; &*
2 *A Falcidia, & Trebellianica ad legitimam.*

A FALCIDIA ad TREBELLIANICAM, & è contra, in Iure admittitur argumentum, 1 *l. Marcellus, verſ. quod autem, ff. ad Trebell. l. iubemus, C. eod. tit. l.* 1. *ff. de legat.* 1. Euerard. *in topicis legalib. loco* 16. Cantiunc. *in ſexta ſpecie loci à ſimili*, Curt. iun. *conſ.* 70. *n.* 17. *lib.* 1. Ferrer. *in conſtitut. Cathalonia, gloſſ.* 4. *num.* 31. Secus verò quoad confectionem inuentarij, quia inter vnum & alterum remedium militat diuerſa ratio, ſecundùm Laurent. de Pinu. *conſ.* 5. *n.* 14.

A FALCIDIA, & Trebellianica ad LEGITIMAM valet argumentum, vt per Comen. 2 *in l. coheredi, §. cum filia, num.* 2. *ff. de vulgari, & pupil. ſubſtit.* Peregrin. *de fideicomm. art.* 36. *num.* 62. *ad med.* Marta *voto* 112. *num.* 8. & *voto* 113. *num.* 8. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 296. *numer.* 67. Sic è contra valet argum. à legitima ad Trebellianicam, vt dixi *loco* 61. *num.* 2.

Loc. XLVII.

à Feudo.

Argumentum valet

1 *A feudo ad maioratum, ſeu primogenituram;*
2 *A feudo ad emphyteuſim,*
3 *A feudo ad regnum,*
4 *A feudo ad officium,*
5 *A feudo ad Iuſpatronatus;*
6 *A feudo ad fideicommiſſum, &*
7 *A feudo ad vltimas voluntates.*

A FEVDO ad MAIORATVM, ſeu primogenituram confici poteſt argumentum, quan- 1

do id, quod in feudis deciditur, Iuris communis regulis non repugnat, Couar. *lib. 2. var. cap. 18. n. 1.* Gam. *Luſit. deciſ. 51. num. 5.* Dec. *conſ. 16. num. 5. vol. 4.* Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 7. in princip.* & præcipuè *num. 5,* Peguera *deciſ. 114. num. 11.* Iacob. Gall. *conſ. 10. numer. 46.* Ludouic. de Caſanet. *conſ. 57. n. 61.* vbi intelligit non reſpectu tituli, & qualitatis feudalis, ſed reſpectu tantùm graduum, & formæ ſuccedendi, maioratus enim ſimilis eſt feudo, & eiſdem ferè regulis comparatur, Roland. *conſ. 58. num. 69. & 70. lib. 3.* Cephal. *conſ. 251. numer. 30. & conſ. 532. num. 18.* Surd. *conſ. 41. num. 4.* Leo *Valent. deciſ. 80. num. 10. lib. 1.* Reinoſ. *in obſeruat. pract. obſeru. 22. n. 7.* Valenzuel. *conſ. 113. numer. 49. tom. 2.* Sic è contra valet argum. de maioratu ad feudum, vt dixi *loco 66. num. 1.*

2 A Fevdo ad Emphytevsim valet argumentum quando datur eadem ratio, & iuris regulæ non repugnant, *l. 1. §. fin. iuncta gloſſ. ff. ſi ager vectig. cap. 1 § rei autem, de inueſtit. de re alien. faciend. in vſibus feud.* Alex. *conſ. 44. Viſa facti, in princip. lib. 3.* Euerard. *in topicis legalib. loco 12.* Cantiunc. *in ſimili tract.* in ſecunda ſpecie loci à ſimili, Tiraquel. *in tract. le mort, c. 4. declarat. 6. num. 2.* Couar. *var. lib. 2. cap. 18. num. 1.* Peira *de fideicom. quaſt. 10. n. 45. & 47.* Laurent. de Pinu. *conſ. 117. num. 6.* Camill. Larath *conſ. 33 num. 9.* Brunnr. à Sole *in locis communib. verb. argnore 1.* Hippol Riminald. *conſ. 157. num. 109. & conſ. 444. num. 4.* Valaſc. *de iure emphyt. q. 39. num. 19.* Sim. de Prætis *conſ. 9. n. 7. lib. 1.* vbi intelligit quando eſt eadem ratio, Viui. *opin. 73. n. 1. & 2.* vbi intelligit ſi in vtróque appareat eadem ratio, & *num. 3.* limitat in exorbitantibus, Henric. à Roſenth. *de feudis, cap. 1. conc. 10. num. 5.* vbi *num. 6.* intelligit ſi ſit præter ius & vitta ratio in vtróque militet, & *in gloſſ. lit. G,* limitatur in pœnalibus, Honded. *conſ. 36. num. 4. tom. 2.* Hieron. Gabr. *conſ. 60. n. 1. tom. 2.* Borgnin. Caualcan. *deciſ. 44. num. 22. part. 1. & deciſ. 18. num. 75. p. 3* Pereg. *conſ. 25. num. 5. & 8. vol. 1.* vbi id intelligit cùm non ſubeſt ratio diuerſitatis. Decian. *conſ. 4. numer. 28. vol. 1. conſ. 123. numer. 8. vol. 3. & conſ. 2. numer. 3. & 51. vol. 4.* Menoch. *conſ. 111. numer. 59. & conſ. 129. num. 1. & conſ. 687. num. 17.* Surd *deciſ. 188. n. 5. & deciſ. 290. num. 15. & conſ. 75. num. 13. & conſ. 208. numer. 9. & conſ. 318. num. 33. & conſ. 412. n. 54. & de aliment. tit. 4. quaſt. 10. num. 15.* Perez de Lara *de anniuerſar. & capellan. lib. 1. cap. 19. num. 7.* vbi ait procedere quando deciſio feudalis non repugnat Iuri communi, Mari. Antonin. *variar. reſ. lib. 2. reſ. 56. ſub num. 2.* Adrian Neguſant. *in ſylua reſponſor. q. 132. num. 19.* Fulu. Pacian. *de probationib. lib. 1. cap. 10. num. 36.* vbi limitat in pœnalibus, Cald. Pereira *de poteſt. eligendi, cap. 11. num. 43. & de nominat. emphyt. q. 17. num. 28. & de renou. emphyt. q. 9. num. 17. & de extinctione emphyt. cap. 3. num. 1.* Adion. Monacb. *Florent. deciſ. 61. num. 5.* Cæſ. Argel. *de contradictore legit. q. 16. num. 18.* Cardin. Tuſch. *practic. conc. tom. 1. lit. A, conc. 507. num. 14.* Melch Phœbus *Luſit. deciſ. 13. num. 7. tom. 1.* Ioſeph. Ludou. *Lucenſ. deciſ. 48. num. 37.* Rot. *in Lauretana, ſeu Recanaten. emphyteuſis 17. Februarij 1625. coram bona mem. Buratto.* Melch Phœbus *Luſit. deciſ. 187. n. 7. to. 2.* Sic è contra valet argum. ab emphyteuſi ad feudum, vt dixi *loco 43. n. 2.* Ioſeph. Vela *diſſert. for. diſſert. 13. n. 17.*

3 A Fevdo ad Regnvm valet argumentum, ſecundùm Anchor. *conſ. 328. vol. 8.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 7. n. 1.* Alexand. Raudenſ. *de ſucceſſ. Regni Portugalliæ, reſp. a. r. 56. & Peſ-r. a deciſ. 48. n. 18. part. 1*

4 A Fevdo ad Officivm valet argumentum, Boër. *deciſ. 350. num. 4.* Free. *lib. 2. q. 51. & 56.* à Fonte *conſ. 16. num. 5. tom. 2.* Maſtrill. *de magiſtr. lib. 1. c. 24. n. 35. & cap. 28. num. 29.* Vincent. de Anna *alleg. 103. num. 3.* Ioan. Andr. Georg. *in repet. feudalib. 1. 5. num. 51. & cap. 53. n. 18. & 29.* Theodor. *alleg. 41. num. 3. & 13.* Mart. *conſ. 53. num. 2. cum ſeqq.* Noguerol. *alleg. Iuris tom. 1. alleg. 33. num. 5.* vbi etiam quòd officia magnam cum feudis habent ſimilitudinem.

A Fevdo ad Ivspatronatvs 5 validum eſt argumentum quoad modum ſuccedendi, vt per Lambertin. *de iurepatron. lib. 1. art. 8. q. 3. princip. prima part.* Decian. *conſ. 32. num. 12. lib. 1.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ. 199. n. 223. & deciſ. 220. n. 319. in 1. edit.* aliàs *reſolut. 181. n. 4. in 2. edit.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 521. num. 31.* Iulian. Viuian. *in praxi iurisſpatron. lib. 14. cap. 2 n. 30.* Rot. *in Praneſtin. Iurisſpatronatus 10. Iunij 1602. coram bona mem. Luta, verſ. ſed non ad omnes, in fine,* impreſſa per Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 1 reſol. 82. in fine.*

A Fevdo ad Fideicommissvm 6 valet argumentum, Menoch. *conſ. 89. num. 65. & conſ. 116. num. 29. & conſ. 124. num. 39. & conſ. 161. num. 40. & conſ. 315. num. 38.* vbi limitat, *& conſ. 400. num. 42. & conſ. 415. num. 38. & conſ. 1036. num. 4.* Peregrin. *de fideicom. art. 27. n. 4.* Decian. *conſ. 21. n. 18. vol. 3. & conſ. 41. num. 163. vol. 1. & conſ. 14. n. 6. vol. 5.* vbi ait quòd valet argumentum de foro paterno ad fideicommiſſum relictum fœminæ, vel agnatis, & è contra quoad ſucceſſionem, Cephal. *conſ. 413. num. 31. vol. 3. & conſ. 606. num. 18. vol. 4.* Ioan. Gall. *conſ. 30. n. 11.* Manent. *deciſ. 5. num. 29.* Garc. Maſtrill. *Sicilia deciſ. 112. num. 15.* Giurba *ad conſuetud. Meſſanenſes, cap. 13. gloſſ. 2. n. 9* Fuſar. *de ſubſtitution q. 379. num. 14.* Idem Fuſar. *conſ. 18. num. 12. & conſ. 124. num. 18.*

A Fevdo ad Vltimas Volvntates 7 valet argumentum, vt per Decian. *conſil. 100. num. 7. vol. 3.*

Loc. XLVIII.

à Fideicommiſſo.

Argumentum valet

1 *A fideicommiſſo ad regnum,*

2 *A fideicommiſſo ad feudum, &*

3 *A fideicommiſſo ad maioratum.*

A Fideicommisso ad Regnvm, 1 vel aliam ſucceſſionem debitam ex cauſa neceſſaria, valet argumentum, vt per Alexand. Raudenſ. *de ſucceſſ. Regni Portugallia, reſponſ. 5. num. 36.*

A Fideicommisso ad Fevdvm validum eſt argumentum, ſicuti ſcribunt Afflict. 2 *deciſ. 112. num 4* Ruin. *conſ. 38. num. 16. vol. 1.* Decian. *conſil. 1. num. 212. & conſ. 83. num. 25. vol. 4.* Henric. à Roſenth. *de feudis, cap. 9. concl. 41. num. 9.* Menoch. *conſ. 16. num. 3. & conſ. 89. num. 65. & conſ. 104. num. 60. & conſ. 400. num. 42. & conſ. 629. num. 9 & conſ. 701. num. 107.* Surd. *conſ. 427 num. 37.* Manent. *conſ. 106. num. 8.*

A Fideicommisso ad Maioratvm 3 valet argumentum Peralta *in l. 3. § cui fideicommiſſa, num. 91. ad fin. ff. de hæredib. inſtit.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 1. num. 9.* Valaſc *de iure emphyt. q. 50. num. 29.*

Fidei

Fideicommiſſum enim familiæ relictum in omnibus ferè aſſimilatur maioratui, iuxta ea quæ tradunt Molin. *citato loco*, & Ioan. Garc. *de expenſis, c.16. n.3. in fine.*

Loc. XLIX.

à Fiſco.

Argumentum valet.

1 *A Fiſco ad Eccleſiam.*
2 *A Fiſco ad piam cauſam, &*
3 *A Fiſco ad dotem.*

1 A Fisco ad Ecclesiam valet argumentum, vt tradunt Cephal. *conſ.255. num.29. vol.2.* Peregr. *de iure fiſci, lib.6. tit.2. num.5.* vbi *num.6.* ſubdit quòd valet à fiſco ad dotem, Gaſp. Anton. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib.3. quæſt.93. n.3.* Iſta enim æquiparantur, *l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Abb. *conſ.108. in fine*, intelligendo tamen, vt per Sfort. *de reſtitut. in integrum, quæſt.3. art.13. & 14.* & Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. minoribus, num.62. C. de in integ. reſtit. min.*

2 Sic è contrà valet argum. ab Eccleſia ad fiſcum, vt dixi *ſuprà loco 40. num.4.* Et à fiſco ad piam cauſam valet argumentum, Magdalen. *de numero teſtium in teſtam. requiſ. p.2. c.4. n.9.*

3 A Fisco ad dotem valet argumentum, Cancer. *p.1. c.3. n.1.*

Loc. L.

à Foro.

1 *A foro exteriori ad forum interius, & è conuerſo, valet argumentum.*
2 *Forus pœnitentialis non ſequitur naturam fori contentioſi.*
3 *Abſolutio, conceſſio, ſeu priuilegium pro foro conſcientiæ, minimè prodeſt in foro exteriori.*
4 *Referuntur aliqui contrarium tenentes.*
5 *Sed prior ſententia recipitur.*
6 *Abſoluendi facultas alicui ſimpliciter conceſſa, vtrùm de vtroque foro, an verò de ſolo interiori ſit intelligenda, oſtenditur, &* num.7.
8 *Argumentum à contrario ſenſu quando non concludat.*
9 *Abſoluendi, vel diſpenſandi in foro conſcientiæ vbi conceditur facultas in aliquo priuilegio, vel Bulla an neceſſariò ſit præmittenda Confeſſio Sacramẽtalis an verò extra Pœnitentiæ Sacramentum poſſit expediri, oſtenditur.*
10 *A foro fori validum eſt argumentum.*

1 A Foro exteriori ad Forum interius, & è conuerſo, valet argumentum, ſicuti docent gloſſ. *verb. permittimus, in cap. fin. de pœnitent. & remiſſ.* gloſſ. *verb. vel ligare, in cap. omnis vtriuſque ſexus, eod. tit.* gloſſ. *verb. pacto, propè fin. cap. ſi diligendi, de foro compet.* Sot. *in 4. diſt.20. q.2. art.2. & lib.4. de iuſtit. q.5. art.3. verſ. quintò arguitur, & quæſt.6. art.4. verſ. neque verò*, Petr. à Nauar. *de reſtitut. tom.1. lib.2. cap.1. numer.67.* Sanch. *de Matrimon. lib.8. diſp.11. num.74. in fine, & diſp.23. num.2. circa med.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.6. numer.296.* Durao. *Rota deciſ.18. numer.12.* nouiſſimè me citato in hoc loco Ioan. Eſcobar à Corro *in tract. de vtroque foro, in initio n.5. cum ſeqq.*

Verùm quia de hoc dubitat Flamin. Pariſ. *de confident. quæſt.14 num.29.* & dicit Franch. *in cap.2. de pœnitent. & remiſſ. lib.9.* quòd forus pœnitentialis non ſequitur naturam fori contentioſi, & gloſſ. *verb. replicari, in fine, in cap. de his, de accuſationib.* docet abſolutum quoad Deum per veram pœnitentiam, quoad Eccleſiam; & in foro iudiciali liberum non eſſe quominus accuſari & puniri valeat. 2
Et Philip. Franc. *in cap.1. de pœnit. & remiſſ. lib.6.* dicit quòd forus pœnitentialis non ſequitur naturam fori contentioſi, & Ludou. Gom. *ad reg. de non vindicando, q.14. ſub verſ. breuiter*, ac Gutier. *pract. lib.4. quæſt.10. num.8.* tenent quòd forus fori, & forus poli differunt ſicut cœlum à terra. Ideò plores huius argumenti fallentias collegerunt, Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.4. lit. F, concl.443. & concl.446. num.10. cum ſeqq.* Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris, p.3. lib.30. cap.11. num.17.* & Ioan. Valerius per integrum *tract. de different. inter vtrumque forum.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.2. tit.14. num.19. & 24.* Ameſcua *de poteſt. in ſeipſum, cap.16. num.7. & 8. lib.2.* Laurea Granat. *deciſ.15. num.86.* nouiſſimè Ioan. Eſcobar *dict. tract. de vtroque foro, per tot.*

Illa autem præcipua eſt differentia quòd con- 3
ceſſio, abſolutio, ſeu priuilegium pro foro conſcientiæ minimè prodeſt in foro exteriori, ſicuti reſoluunt Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.1. quæſt.61. articul.10.* & Suar. *de legibus, lib.8. cap.6. à num.11,* vbi *num.15.* teſtatur hanc eſſe communem vſum & verborum ſenſum, & ante eos explicauit Nauar. *in man. cap.27. num.278. ad fin. & conſ.5. de priuileg. in antiq.* aliàs *conſ.4. à numer.8. de iudic. in nouis*, & alij, de quibus plenè Sayr. *de cenſur. lib.2. cap.10. numer.31.* & in ſpurio legitimato, ſeu diſpenſato pro foro conſcientiæ, diſputat latè Sanch. *de Matrimon. lib.7. diſp.34. à numer.43. & 49.*

Verùm non defuerunt Doctores grauiſſimi qui 4
conſtanter tenent priuilegium, ſeu facultatem factum pro foro conſcientiæ in exteriori ſuos operari effectus, vt in caſu frequentiſſimo exemplum ponentes de abſolutione cenſurarum, vel diſpenſationibus irregularitatum facti virtute priuilegiorum Mendicantibus competentium, & aliis Religionibus, de quibus Fr. Emman. *dict. quæſt.61, articul.1. cum ſeqq.* aut quæ fiunt ab Epiſcopo, auctoritate Concilij Trident. *ſeſſ.23. de reformat. cap.6.* vel per Bullas Cruciatæ, aut ſimiles, quæ facultatem faciunt limitatam ad forum conſcientiæ, notat Henriq. *in ſum. lib.6. cap.13. §.2. lit. V, & lib.14. cap.29. §.1.* contendens ſic abſolutos à benigno Iudice, admittendos eſſe vt legitimè abſolutos etiam pro foro exteriori, & de æquitate ex auctoritate Pariſi. & Decij, quos refert, & verum aſſerit Fr. Emman. *dict. articul.19. ad fin. verſ. loquendo tamen*; vnde contra Nauar. vbi proximè, contendit idem Henriq. *dict. §.1. lit. E*, diſpenſatum in ſacra Pœnitentiaria pro foro conſcientiæ ad matrimonium contrahendum, non debet ab Epiſcopo inquietari, & verum fatetur Sanch. *de Matrim. lib.3. diſput.15. num.14.* quando nullus denunciat impedimentum, vel *Matrimonium accuſat.* Nec efficaci ratione deſtruitur hæc pars, nam abſolutio cenſurarum etiam limitata in forum conſcientiæ tollit verè, & re ipſa cenſuram, ſicut diſpenſatio verè tollit diſpenſationem, aliàs enim non poſſet in foro conſcientiæ diſpenſatus matrimonium in

eodem contrahere, neque abſolutus in eodem haberi poſſet pro non excommunicato, & conſequenter quocunque modo conſtiterit de appellatione, vel diſpenſatione, debet haberi vt liber & immunis à tali cenſura, & impedimento, & ſequitur intentum quod effectus fori interioris ab effectu exterioris ſpecialis non eſt. Cui difficultati nititur reſpondere. Soar. *tom. 5. de cenſur. diſput. 7. ſect. 5. à num.* 12 & poſtquam retulit opinionem eorum, qui dicunt hanc reſolutionem pro foro conſcientiæ permanentem non eſſe, ſed fieri ad certum effectum, vt eo finito abſolutus in eam coincidat; deinde *numer.* 24. concludit ſic abſolutum etiam in foro exteriori pro non eacommunicato ſe gerere poſſe, dummodò in eo foro de abſolutione conſtet, ſicque fateri videtur cogendum nnn eſſe aliam petere abſolutionem pro exteriori, licèt contingat caſum ad illum deduci, & ante eum expreſſius docuit Vgolin. *de irregularit. cap.* 33. §. 4. *num.* 5. ex quibus non adeò plena res eſt, vt exiſtimat Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 10. cuius verba alij conſideratè tranſcribunt.

5 Sed nihilominus recedere non oportet à priori reſolutione, quæ proculdubio communis eſt, ea Couat. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 11. *num.* 11. *& lib.* 2. *var. cap.* 10. *num.* 3. Nauar. *citato loco*, Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.* 15. *n.* 17. *verſ. ad quartum*, reſoluentibus abſolutum quoad forum conſcientiæ, licèt de abſolutione cõſtet, indigere alia abſolutione pro exteriori, vt ſcilicet ab aliis pro abſoluto habeatur; & diſpenſatum indigere alia diſpenſatione ne in eateriori foro ſeparati cogatur, quod expreſſius tenuit Ioann. Bapt. Anton. relatus ab Vgolin. *vbi proximè.* Ad difficultatem verò ſuprà adductam reſponderi poterit faciendo illam abſolutionem verè & realiter tollere cenſuram, & diſpenſationem, re ipſa remouere impedimentum, & matrimonium validum efficere; ſed cum hoc ſtare quod in foro eateriori non iudicetur, nec habeatur tanquam validum matrimonium, quod re vera, & in conſcientia validum eſt, nec admittatur, vt abſolutus in exteriori foro is, qui re vera, & in conſcientia ab eacommunicatione liber eſt, vt bene aduertit additio ad Nauar. *dict. conſ.* 4. *de iudic. in fine*, & Sanch. *d. diſp.* 15. *numer.* 17. *in princ.*

6 Procedit autem hæc reſultatio quando expreſsè facultas limitatur ad forum conſcientiæ, vbi verò ſimpliciter datur, grauis eſt inter ſcribentes controuerſia, vtrum de vtroque foro, an ſolo interiori ſit intelligendum? quæſtionem formant Doctores in poteſtate abſoluendi à cenſuris data per Iubilæum, ſeu Bullam Cruciatæ, & reſoluunt multi quoad vtrumque forum datam videri; ita Barthol. de Medina *in inſtruct. Confeſſor. lib.* 2. *cap.* 12. *in fine*, quem conſtanter ſequitur Fr. Emman. *in ſumm. verb. deſcommunion, cap.* 83. *num.* 9. *& quæſt. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 61. *art.* 6. *verſ. ſecundò colligitur*, Henriq. *d. lib.* 7. *cap.* 13. §. 2. *lit. V, in fine*, Soar. *d. ſect.* 50. *num.* 10. quorum fundamentum eſt, quia verba ſimpliciter prolata in vtroque foro æquè verificantur, vnde ſuccedit reg. *l.* 1. *quod autem, ff. de aleator.* iuncta reg. *l. beneficium, ff. de conſtitut. Princip.* cum vulgaribus; deinde præcipuè mouentur ea verbis Motus proprij Pij V. in Iubilæo conceſſo anno 1568. vbi in perpetuum declarauit conceſſiones datas, vel dandas in futurum virtute Iubilæi non ſuffragari in foro exteriori, niſi ſatisfacta parte, ergo inferunt prodeſſe, & ſuffragari parte ſatisfacta.

7 Quorum reſolutio licèt defendi poſſit, vbi aliàs datur poteſtas ſimpliciter & abſolutè ad abſoluendum à cenſuris. vbi tamen datur per Cruciatam, vel Iubilæum falſum, manifeſtiſſimè docent, & melius contrarium probarunt Couar. *d.* §. 11. *num.* 6. & ſine dubio verum eſſe ſcribit Ledeſma 2. 4. *quæſt.* 16. *art.* 1. *col. pen. verſ. illud tamen*, & ex profeſſio Gutier. *d. cap.* 2. *à num.* 19. & per totum Sayr. *d. cap.* 20. *n.* 31. & apertè deducitur ex Nauar. *conſ.* 48. *num.* 1. *de ſentent. excomm. in nouis*, & tandem ſic concludit Sebaſt. à Coſta *de Indulgent. quæſt.* 50. Et pro hac parte plura faciunt fundamenta. Primò quia finis concedendi has Bullas & Iubilæa, præcipuus eſt bonum ſpirituale animæ, & remouere impedimenta ſalutis æternæ, qui ſatis obtinetur per abſolutionem quoad forum conſcientiæ, ex doctrina gloſſ. *in d. cap. de his, de accuſat.* & omnibus ſuprà adductis, ideóque vſum Romanæ Curiæ eſſe, vt huiuſmodi poteſtas Confeſſariis committatur, notat idē Nauar. *in man. cap.* 26. *num.* 31. Facit ſecundò, quia ſi huiuſmodi abſolutiones prodeſſent in foro exteriori, nimium detraheretur iuriſdictioni fori exterioris, & in graue cederet Ordinariorum præiudicium, contra reg. text. *in cap. ſuper eo, de offic. deleg.* & contra reg. text. *in cap. ſeruetur* 11. *q.* 3. & quæ notantur *in cap. cùm ab Eccleſiarum, & in cap. ad reprimendam, de officio Ord.* Vrget tertiò, quia in aliquibus Bullis & Iubilæis ſpecialiter exprimitur quòd poſſit dari abſolutio à cenſuris quoad vtrumque forum; ergo quando non eaprimitur, eſt dicendum contrarium, quia ſi voluiſſet, dixiſſet, iuxta reg. text. *in cap. ad audientiam, de decim. cum ſimilibus.* Facit tandem, quòd me præcipuè mouet, quod poſt Pium V. Gregorius XIII. in Cruciata pro Regno Portugalliæ, expreſſit quòd nullatenus etiam parte ſatisfacta proſit abſolutio, virtute illius Bullæ in foro iudiciali, Gutier. *d. cap.* 12. *numer.* 18. *in fine*, & hoc ipſum expreſſit Gregorius XIV. in Bulla Cruciatæ, quam pro eodem Regno Portugalliæ indulſit anno 1591. quam integram refert Sebaſtian. à Coſta *in principio dicti tract. de Indulgent.* quæ verba reperiuntur in Bulla Cruciatæ, qua hodie fruuntur Luſitani, ea quibus iam deſinant contre Couarr. & Gutier. obmurmurare Fr. Emman. & qui eum ſequuntur. 8

Ad declarationem verò Pij V. omiſſa ſolutione Gutier. qui *d. cap.* 2. *à num.* 19. *vſque ad finem*, nititur oſtendere ſolum agere de abſolutione ad reincidentiam, quam interpretatur parte ſatisfacta prodeſſe vtróque foro in quo deceptus eſt, & ideò meritò in hoc carpitur à Fr. Emman. Facilius igitur reſpondetur argumentum illud deduci à contrario ſenſu, quod in propoſito non concludit, ex multiplici ratione, primò quia communiter receptum eſt verbis negatiuis non deduci argumentum affirmatiuum, vt reſoluunt Doctores per me citati *ſuprà loco* 27. *num.* 15. Secundò, quia pariter non valet quando contrarium expreſſum reperitur in ſenſu directo, vt notant omnes, per text. ibi, *in l. conuenticula, C. de Epiſcop. & cler.* gloſſ. *verb. petere. in cap. cupientes, de elect. lib.* 6. recepta ex Nauar. *in cap.* 1. § *liberet, num.* 22. *de Pœnit. diſt.* 6. & aliis, de quibus Cenall. *communium contra commun. q.* 336. *à numer.* 1. Conſtat autem ea Bullis nouiſſimis ſæpiùs Pontifices declaraſſe abſolutionem virtute Iubilæi, vel Cruciatæ, etiam ſatisfacta parte non prodeſſe in foro exteriori, quod ſi replicetur ſecundùm omnes proximè citatos argumentum à contrario ſenſu efficax, licèt contrarium ſit expreſſum, quando aliàs verba diſpoſitionis manerent otioſa, & inutilia; reſpondetur enim ſatis eſſe quod aliquid operentur, licèt minimum, vt optimè probat text. *in cap.*

cum virum, in fine, de Regularib. verba autem illa, *niſi ſatisfacta parte*, illud maximè operantur, vt aliquo caſu, ſi ſatisfactio parti præmittatur, prodeſſe poſſit abſolutio in foro exteriori, is erit quando expreſsè ad vtrumque forum conceſſa fuerit abſoluendi facultas, non enim proderit parte non ſatisfacta in foro exteriori, & idem declarauit Pius V. in ſenſu directo, ibi, quomodolibet conceſſas, vel in futurum concedendas.

9 Tandem illud in hoc propoſitum reſtat dubium non diſſimulandum, vtrùm quando priuilegium, vel Bullæ faciunt facultatem abſoluendi, vel diſpenſandi in foro conſcientiæ, ſupponant neceſſariò præmittendam eſſe Confeſſionem ſacramentalem, an verò extra Pœnitentiæ Sacramentum poſſit expediri? in quo articulo vt breuiter comprehendamus multa, quæ Doctores ſcripſerunt, aduertere oportet forum conſcientiæ, & forum pœnitentiale inter ſe differre tanquam genus & ſpeciem; forus enim conſcientiæ latiùs patet, quia ſunt effectus ad forum conſcientiæ pertinentes, qui extra Sacramentum Pœnitentiæ poſſunt expediri, vt eſt abſolutio à cenſuris, & diſpenſatio irregularitatum, quando Iure communi, aut ſpeciali ſimpliciter aliquibus conceditur, vt in Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* certum eſt non poſſe fieri etiam à non Sacerdote, & continetur extra pœnitentiæ Sacramentum, vt agens de Intellectu, text. *in cap. canonica, de ſent. excommunicat.* explicat Couar. *d. §. 11. num. 10.* & poſt Vgolin. Henriq. & alios nouiores, Sayr. *de cenſur. lib. 1. cap. 11. num. 1.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 34. à num. 28* quibus adde Nauar. *conſ. 11. num. 21. de priuileg.* Alij verò ſunt effectus neceſſariò ſupponentes Sacramentum pœnitentiæ, & ſacramentalem abſolutionem, vt eſt remiſſio peccatorum quoad culpam; huiuſmodi etiam ſunt facultates, quæ virtute Iubilæi, vel Cruciatæ fiunt, Confeſſoribus, quos quis elegerit, vt eum abſoluat; tum quia ſemper adiici ſolet clauſula, *eorum confeſſione audita*, vt patet ex Bullis nouiſſimis, & iis, quibus fruimur nos Luſitani; tum, quia hæc facultas abſoluendi à cenſuris in Bullis indulgentiarum conceditur, veluti quoddam præludium ad abſolutionem peccatorum, vt bene conſiderat Nauar. *d. cap. 26. num. 31.* & poſt eum, & Couar. *num. 16.* Fr. Emman. *ſuper Bullam Cruciata, §. 9. num. 34.* & ſic declaraſſe Pium V. teſtatur Sebaſt. à Coſta *in tract. de Indulgent. quæſt. 50. in fine*, licèt inconſideratè alij affirment indiſtinctè contrarium eſſe praxi receptum. Ex quibus omnibus meritò hanc ſubdiuiſionem fori conſcientiæ in Pœnitentiale, & non Pœnitentiale notauit, poſt Nauar. *dict. cap. 27. n. 41.* Fr. Emman. *d. tom. 1. quæſt. 61. art. 10. verſ. ſcio etiam*, & ſequitur Soar. *de legib. lib. 8. cap. 6. n. 13.*

10 A Foro Fori firmum eſt, & validum argumentum, *l. quia parentis*, iuncta gloſſ. *ff. ſoluto matr. l. fin. C. de inſtit. & ſubſt. auth. multo magis. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Rebuff. *de priuil. Scholaſt. priuil. 3. num. 4.* Valenzuela *conſ. 101. n. 85.*

Loc. LI.

à Fructuario.

A Fructuario ad Emphiteutam validum eſt argumentum, vt per Cald. Pereira *de renouat. emphyt. quæſt. 18. num. 15.* Valaſc *de partition. cap. 31. num. 8. & 9.* D. Barboſ. *in l. diuortio, in princ. part. 1. num. 19. ff. ſoluto matrim.* Vide infrà *loco 125. num. 2.*

Loc. LII.

à Gabella.

A Gabella ad Laudemium valet argumentum, ſicuti docent Doctores *in l. ab emptione, ff. de pactis*, Crauet. *conſ. 332. num. 7. & 20.* Surd. *deciſ. 31. n. 10.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 180. num. 10.*

Loc. LIII.

à Genere.

A Genere ad Speciem validum eſt argumentum, *l. 1. ff. ſi certum pet.* Euerard. *in topicis legalib. loco 6.* Cantiunc. *loco 7.* Petr. Andr. Gammar. *in dialect. legali, lib. 1. loco 7.* Tob. Noni *ad princip. Inſtit. de teſtament. num. 32.* Adrian. Neguſant. *in ſylua reſponſ. quæſt. 100. num. 57.* Ludou. Rodolphin. *var. quæſt. lib. 2. quæſt. 51. num. 12.* vbi ait quòd valet affirmatiuè prædicamentaliter, non illatiuè. Sic è contrà valet argumentum à ſpecie ad genus, vt dixi loco 104.

Loc. LIV.

ab Impoſsibili.

Ab Impossibili validum eſt argumentum, *l. ſi deceſſerit, ff. qui ſatiſdare cog.* vbi gloſſ. Bald. *in l. conuenticula, col. vltim. C. de Epiſcopis, & cleric.* Euerard. *in topicis legalib. loco 78.* Petr. Andr. Gammar. *in dialectica legali, lib. 1. loco 16.* Menoch. *conſ. 332. n. 12. & conſ. 339. n. 8.*

Loc. LV.

ab Incluſione.

Ab Inclusione vnius ad excluſionem alterius valet argumentum, Menoch. *conſ. 14. num. 14. & conſ. 98. num. 76. & conſ. 82. num. 49.* vbi ait argumentum hoc non procedere vt abſurdum euitetur, *& conſil. 249. num. 14. & conſ. 250. num. 58. & 59. & conſ. 406. num. 44. & 47. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 38. num. 31.* vbi poſt Decian. *in l. 1. in 1. lect. num. 84. ff. ſi certum petatur, & conſ. 11. num. 8.* limitat quando illud quod excluſum videtur, alia diſpoſitione includitur, quod idem repetit *conſil. 141. num. 12. & conſ. 181. num. 82.* Palaëz *de maioratu, p. 8. quæſt. 1. num. 91.* vbi ait quòd non procedit quando illud quod videtur excluſum, alia legis diſpoſitione includitur. Declara tamen diuerſimodè, iuxta ea quæ latè congeſſi ſuo loco.

Loc. LVI.

ab Inuentario.

AB INVENTARIO tutoris ad innentarium, ſeu deſcriptionem faciendam per hæredem cauſa manifeſtandi res hæreditatis, valet argumentum, vt per Phanuc. *de inuentur. in litem, ante n.25. verſ. nec obſtat*, Alexand. Raudenſ. *Piſana deciſ. 19. n. 73. p. 1.*

Loc. LVII.

à Iudiciis.

Argumentum valet

1 *A Iudiciis ad contractus,*
2 *A Iudiciis ad vltimas voluntates, &*
3 *A Iudiciis ad arbitria.*

1 A IVDICIIS ad CONTRACTVS vales argumentum, ſicuti docent Roman. *conſ. 186. in princip. num. 1.* Hering. *in tract. de fideiuſſor. cap. 7. num. 171.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 1. lit. A concluſ. 507. num. 6.* Sic è contra valet argum. à contractibus ad iudicia, vt dixi *loco 26. num. 1.*

2 A IVDICIIS ad VLTIMAS VOLVNTATES validum eſt argumentum, *l. qui teſtamento, § quacumque, verſ. in omnibus, ff. de teſtament.* Cantiunc. *in topicis legalib. in vndecima ſpecie loci à ſimili*, Menoch. *conſ. 161. num. 10.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 9. num. 14.* Sic è contra valet argum. ab vltimis voluntatibus ad iudicia, vt dixi *loco 313. n. 2.*

3 A IVDICIIS ad ARBITRIA valet argumentum, *l. 1. ff. de arbitr.* Euerard. *in topicis legalib.* in loco à iudiciis ad arbitria, Cantiunc. *in ſimili tract.* in prima ſpecie loci à ſimili. Intellige tamen & declara, iuxta ea quæ dixi *appellatione 121. verſic. nec obſtat.*

Loc. LVIII.

à Iurepatronatus.

1 A IVREPATRONATVS ad PRIMOGENITVRAM valet argumentum, ſecundùm Menoch. *conſ. 11. num. 75.* Molin. *de primog. lib. 1. c. 9. num. 10. & lib. 3. cap. 7. num. 19.* Valaſq. *l. 40. Tauri, gloſſ. 2. num. 67.* Valenz. *conſ. 35. num. 44. & conſ. 172. n. 8.*

2 A IVREPATRONATVS libertorum ad FEVDVM validum eſt argumentum, ſicuti docent Bart. *in l. vt iuriſiurandi, § ſi liberi, n. 1. ff. de operis libert.* Menoch. *conſ. 161. n. 43.*

Loc. LIX.

à Legato.

Argumentum valet

1 *A Legato ad donationem,*
2 *A legato libertatis ad legatum piæ cauſæ, &*
3 *A legato ad beneficium.*

A LEGATO ad DONATIONEM validum eſt argumentum, quia legatum eſt quædam donatio, *l. legatum 119. ff. de legat. 1. § 1. Inſtit. de legat.* Petr. de Anchar. *conſ. 101. Quæſtio eſt talis, num. 5.* Oldrad. *conſ. 58. num. 2.* Gilbert. Coſtan. *lib. 1. quæſt.... cap. 14. à princ.* Anton. Gom. *var. tom. 1. cap. 12. num. 9.* Socin. iun. *conſ. 110. num. 18. vol. 2.* Donel. *comment. Iuris ciuilis, lib. 8. cap. 1.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 59. num. 1.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 1. lit. A. concl. 495. num. 3. & concl. 511. num 4.* 1

A LEGATO libertatis ad legatum piæ cauſæ validum eſt argumentum, vt per Roman. *conſ. 235. num. 5. verſ. ſecundo*, Tiraquel. *de priuilegiis piæ cauſæ, priuil. 66.* quos refert, & ſequitur Menoch. *de præſumptionib. lib. 4. præſ. 116. n. 31.* 2

A LEGATO ad BENEFICIVM valet argumentum, *l. legatum, ff. de legat. 2. cap. quia diuerſitatem de conceſſ. praben.* Oldrad. *conſ. 58. num. 2. verſ. & propriè*, vbi in fine ſubdit, ſecus in hærede, quia non valet argumentum de hæreditate ad beneficium, refert Card. Tuſch. *d. tom. 1. lit. A. concl. 506. n. 3. & concl. 507. n. 1.* 3

Loc. LX.

à Lege.

Argumentum valet

1 *A lege ad pactum,*
2 *A lege ad teſtatoris voluntatem,*
3 *A lege animata ad inanimatam, &*
4 *A legibus communibus Romanorum ad ordinationem ſucceſſionis regnorum.*

A LEGE ad PACTVM valet argumentum, *l. 1. § ſi conueniat, ff. depoſiti. l. contractus, ff. de regulis Iuris, cap. contractus, eod. tit. lib. 6.* Cauagnol. *deciſionum conſultatiuarum, tom. 2. pag. 149. num. 18.* Quicquid enim poteſt fieri per legem, poteſt etiam fieri per pactum, *l. fin.* vbi Bart. & Bald. *C. de fideiuſſ. gloſſ. verb. officiali, in fine, in cap. 2. de conſuetud. lib. 6. cum aliis citatis Axiom.* 1

A LEGE ad TESTATORIS VOLVNTATEM valet argumentum, ſicuti docent Hippol. Riminald *conſ. 46. num. 41. vol. 1. & conſ. 540. num. 4. vol. 5.* Decian. *conſ. 10. num 8. vol. 2. & conſ. 114. n. 8. vol. 2.* Cephal. *con. 641. num. 23. lib. 4.* Crauet. *conſ. 213. num. 5. lib. 2.* Honded. *conſ. 57. n. 15.* Gregor. *deciſ. 219. num. 2.* 2

A LEGE ANIMATA ad INANIMATAM valet argumentum, vt per Hieron. Gabr. *conſ. 21. n. 16. tom. 1.* 3

A LEGIBVS communibus Romanorum ad ordinationem ſucceſſionis regnorum valet argumentum, ſicuti docet Alexand. Raudenſ. *de ſucceſſ. Regni Portugaliæ, reſp. 2. n. 63. & 64.* 4

* * *

Loc.

Loc. LXI.

à Legitima.

Argumentum valet

1 *A legitima ad debitum ex ſtatuto, vel quodcunque aliud neceſſarium,*
2 *A legitima ad Trebellianicam,*
3 *A legitima ad dotem, &*
4 *A legitima ad alimenta.*

1 A Legitima ad debitvm ex ſtatuto validum eſt argumentum, vt per Surd. *deciſ.* 89. *num.* 7. ſeu ad aliud quodcunque debitum neceſſarium, ſecundùm Hieronym. Gabr. *conſ.* 59. *num.* 32. *tom.* 2.

2 A Legitima ad Trebellianicam valet argumentum, arguendo de minori ad maius, putà ſi Trebellianicæ quantitas, quæ minus debetur, non reſtringitur ad quantitatem ſucceſſionis ab inteſtato; multo ergo minus debet reſtringi legitima, quæ fortiori iure debetur, ſicuti docet Decian. *conſ.* 480. *num.* 18. dum reſpondet ad deciſ. Guid. Papæ, dicens hoc argumentum non procedere: non poteſt filius priuari Trebellianica; quia non poteſt priuari legitima; eſſet enim arguere à maiori ad minus, cùm magis debeatur legitima quàm Trebellianica; ſed bene poteſt argui è contrà de minori ad maius, vt ſi non debetur Trebellianica; ergo multo minus legitima, refert Decian. *conſ.* 49. *n.* 17. *vol.* 4. Sic è contrà valet argum, à Trebellianica ad legitimam, vt dixi *loco* 42. *n.* 6.

3 A Legitima ad dotem valet argumentum, vt tradunt Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. ſine curatore, num.* 96. *C. de in integr. reſtitut. minor.* Menoch. *de arbitr. caſu* 149. *num.* 9. *& conſil.* 3. *num.* 12. Decian. *conſ.* 54. *num.* 11. *lib.* 1. Eugen. *conſ.* 9. *num.* 29. *& conſ.* 14. *n.* 9. *vol.* 1. Fuſar. *de ſubſtitutionib. q.* 296. *num.* 68.

4 A Legitima ad alimenta valet argumentum, vt dixi *ſuprà loco* 7. *n.* 2.

Loc. LXII.

à Legitimatione.

Argumentum valet

1 *A legitimatione ad adoptionem,*
2 *De adoptatis ad legitimatos,*
3 *A legitimatione ad ingenuitatem, &*
4 *De legitimè natis ad ingenuitatem.*

1 A Legitimatione ad adoptionem valet argumentum, vt notatur *in l. in adoptionem, la* 2. *Cod. de adoptionib. & in l.* 1. *ff. ad municip.* tradunt Anton. Gom. *l.* 9. *Tauri, num.* 62. *verſ. ſecundo,* Surd. *conſ.* 317. *num.* 33. D. Barboſ. *in l. quæ dotis, num.* 164. *ff. ſoluto matrim.* Ioſeph. de Ruſtic. *ad l. cum anno, ff. de condit. & demonſtrat. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 29. Camill. Gallin. *de verb. ſignif. lib.* 5. *cap.* 16. *numer.* 25. *&* 247. Solorzan. *de iure Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 17.
2 *num.* 38. vbi quòd de adoptatis ad legitimatos valet argumentum.

3 A Legitimatione ad Ingenvitatem valet argumentum, Cæſ. Manent. *conſil.* 138. *num.* 19. *&* 65.

Et de legitimè natis ad legitimatos valet argumentum, Camill. Gallin. *dict. lib.* 5. *cap.* 15. *num.* 257. Solorzan. *d. tom.* 2. *lib.* 2. *c.* 17. *n.* 48. 4

Loc. LXIII.

à Libertate.

Argumentum valet

1 *A libertate ad legitimationem,*
2 *A libertate ad pias cauſas, & è contra.*

A Libertate ad legitimationem validum eſt argumentum, vt per Tiraquell. *in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus, num.* 287. *C. de reuocand. donat.* 1

A Libertate ad pias cavsas, & è contrà, valet argumentum, *l.* 1. *§. ſin autem, C. de commun. ſeru. man. l. contra, Cod. de teſtam. man. l. cùm inter, Cod. de fideicomm. libert. l.* 2. *tit.* 22. *part.* 4. *& l.* 3. *verſ. razon. tit.* 12. *part.* 5. Roman. *conſ.* 235. *Quoad primum, nu.* 5. vbi Apoſtill. *in verb. argumentum.* Euerard. *in topicis legalibus, loco* 23. Cantione. *in ſimili tract. in* 13. *ſpecie loci à ſimili,* Magdalen. *de num. teſt. in teſtam. requiſ. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 62. Tiraq. *de iure mariti, gloſſ.* 8. *num.* 166 *& de priuileg. piæ cauſæ, in præfat. verſ. item legatum libertatis, & priuil.* 9. *ad fin. & in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus, num.* 269. *&* 329. *C. de reuocand. donat.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *titul.* 1. *num.* 10. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 17. *num.* 4. Benedict. Ægid. *in repet. l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ. p.* 3. *§.* 2. *num.* 16. *& p.* 5. *§.* 3. *num.* 2. *verſ. cuius textus,* Peregr. *de fideicom. articul.* 16. *num.* 240. Stephan Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 603. *numer.* 6. Sanctarel. *var. reſolut. lib.* 1. *quæſt.* 65. *num.* 7. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 2. *alleg.* 82. *poſt num.* 31. *verſ. nunc verò, in fine, pag.* 265. *ſecundum Lugdunen. impreſſ.* & cenſuit Rota *deciſ.* 647. *num.* 1. *p.* 1. *diuerſ.* vbi fuit dictum, quòd vt procedat huiuſmodi argumentum debent eædem rationes Irreuocabilitatis, & inæſtimabilitatis, quæ militant in libertate, procedere in cauſa pia. Benedict. Ægid. *d. l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ. p.* 3. *§.* 2. *num.* 16. *& p.* 5. *§.* 3. *num.* 2. *verſ. ſuus teſt.* 2

Loc. LXIV.

à Liberto.

A Liberto ad vasallvm valet argumentum, vt per Euerard. *in topicis legalib. loco* 59. Georg. Euerard. *conſ.* 39. *n.* 3. *tom.* 2. Menoch. *conſ.* 226. *n.* 142. Henric. à Roſenth. *de feudis, cap.* 8. *concl.* 15. *num.* 13. *& cap.* 10. *concl.* 14. *num.* 14. *&* 17. Sic è contra valet argum. de vaſallo ad libertum, vt dixi *loco* 118.

Loc. LXV.

à Loco.

A Loco, vel tempore ad personam, & è conuerſo, valet argumentũ, quia iſta ſunt ſimilia locus, tempus, & perſona, *l.* 2. *§. Offilius, ff. ne quis eum*

cum qui in ius, cap. peruenit, cap. cùm Eccleſia, de immunit. Eccleſ. Petr. de Anchar. conſ. 11. num. 7. verſ. & quintò arguitur ſic, Euerard. in topicis legalibus, loc. 41. Cantiunc. in 18. ſpecie loci à ſimili, Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 1. lit. A. concluſ. 502. num. 3. Sic è contra valet argum. à perſona ad locum, vt dixi loco 83. num. 2.

2 A LOCO ad TEMPVS, & è contra valet argumentum, l. vinum, vbi Bart. num. 2. ff. ſi certum petat. idem Bart. conſ. 13. Ex facto, in princ. verſ. hoc probat, lib. 1. Iaſ. in l. admonendi, n. 201. ff. de iureiur. Euerard. in topicis legalib. loco 48. Menoch. conſ. 132. num. 12. Decian. conſ. 1. num. 11. vol. 7. vbi quòd valet etiam in mora, Cauagnol. deciſionum conſult. tom. 1. pag. 21. num. 22. Ferret. in conſtitut. Cathaloniæ, gloſſ. 2. num. 148. D. Barboſ. in l. hæres abſens, in princip. num. 169. ff. de iudic. à Ponte conſ. 137. num. 59. tom. 1. Card. Tuſch. d. lit. A. concl. 505. num. 1. Mart. Antonin. var. reſolut. lib. 2. reſol. 40. n. 8. & lib. 3. reſol. fin. num. 6. vbi num. 7. limitat quando ſubeſt ratio diuerſitatis. Idem enim operatur temporis protenſio, quod operatur loci longinquitas, Bart. d. conſ. 13. verſ. hoc probat. Sic è contra valet argum. de tempore ad locum, vt dixi loco 110. n. 2.

Loc. LXIV.

à Maioratu.

Argumentum valet
1 *A maioratu ad regnum,*
2 *A maioratu ad feudum,*
3 *A maioratu ad vſumfructum, &*
4 *A maioratu ad Iuspatronatus & Anniuerſaria.*

1 A MAIORATV ad REGNVM validum eſt argumentum, vt per Molin. de primogen. lib. 3. cap. 7. n. 17. Alexand. Raudenſ. de ſucceſſ. Regni Portugaliæ, reſp. 1. n. 114.

2 A MAIORATV ad FEVDVM valet argumentum, vbi militat eadem ratio, ſicuti tradit à Ponte conſ. 5. num. 26. vol. 2. Sic etiam contra valet argum. de feudo ad maioratum, vt dixi ſup. loco 47 n. 1.

3 A MAIORATV ad VSVMFRVCTVM valet argumentum, Molin. de primogen. lib. 1. cap. 17. num. 1. Gam. Luſitan. deciſ. 350. num. 1. Idem Molin. d. cap. 7. num. 8. & cap. 19. num. 15. vbi inquit poſſe adaptari ad maioratus ſucceſſores, quæ in vſufructuariis iure ſtatuta ſunt, maximè quando viget eadem ratio. Xuar. alleg. 9. ante num. 16. & in quæſt. maioric. num. 2. vbi maioratus poſſeſſorem appellat quodammodo vſufructuarium. Gom. Ari. l. 46. tauri n. 6.

4 A MAIORATV ad IVSPATRONATVS & ANNIVERSARIA valet argumentum, præcipuè ſimiliter eadem ratio. Padil. in repet. rub. C. de fideicom. num. 8. Anton. Gom. l. 49. Tauri, n. 67. in fin. Molin. de primog. lib. 1. cap. 9. num. 10. & lib. 3. c. 7. num. 19. Valenzuel. conſ. 135. num. 44. & conſ. 172. n. 8. tom. 2.

Loc. LXVII.

à Maiori.

1 *A maiori ad minus valet argumentum.*
2 *Intellige quando ſumitur negatiuè.*
3 *Sed contrarium tenent aliqui.*
4 *Conciliantur huiuſmodi contraria opiniones.*
5 *A maiori ad minus valet argumentum in ſtatutis, & correctoriis.*
6 *A maiori ad minus non valet argumentum in diſpenſationibus, & priuilegiis.*
7 *Declaratur per cap. venerabilem, qui filij ſint leg.*
8 *A maiori ad minus non valet argumentum in mandatis, nec iuriſdictionalibus, vt n. 9.*

A MAIORI ad MINVS validum eſt argumentum, l. in ſuis, in fine, ff. de liber. & poſthum. l. nec in ea 22. ff. de adulter. Auth. multo magis, C. de ſacroſ. Eccleſ. cap. ſi ergo 8. quæſt. 1. cap. ſi Paulus, & ibi gloſſ. 32. quæſt. 5. cap. per venerabilem, qui filij ſint leg. Euerard. in topic. legalib. loco 66. Petr. Andr. Gammar. in dialect. legali, lib. 2. loco à maiori ad minus, Roland. conſ. 15. n. 41. vol. 2. Aym. conſ. 290. num. 7. & conſ. 326. num. 10. Cephal. conſ. 280. num. 17. tom. 2. Gail. lib. 2. obſeru. 84. n. 6. Decian conſ. 49. n. 55. vol. 2. & conſ. 22. n. 48. vol. 4. vbi quòd valet affirmatiuè, Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 1. q. 13. n. 19. & de confident. q. 20. num. 4. Ceuall. commun. contra communes, quæſt. 780. num. 205. Farinac. in praxi crimin. p. 4. conſ. 60. n. 109. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. §. 2. num. 24. Sanch. de Matrim. lib. 8. diſp. 1. num. 21. Leo deciſ. 41. num. 12. Leo Valent. deciſ. 41. num. 12. lib. 1. Melch. Phœb. Luſit. deciſ. 106. n. 32. tom. 2. Solorzan. de iure Indiar. tom. 2. lib. 1. c. 14. n. 92. & lib. 2. c. 22. n. 26. 1

Intellige quando ſumitur negatiuè, non verò affirmatiuè, ſicuti docent Iaſ. in l. quæ delegate, num. 4. ff. de legat. 1. Thom. de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 5. 3. Curt. iun. conſ. 134. & conſ. 339. n. 59. & 60. lib. 3. vbi declarat naturali ratione hoc modo, ſequeretur quòd quicquid poteſt Imperator, poteſt priuatus, Surd. de aliment. tit. 9. quæſt. 1. num. 11. Ignat. del Villar. in ſylua reſponſor. reſ. 16. cap. 4. n. 4. Solorzan. d. n. 16. 2

Contrarium verò quòd imò valeat argumentum affirmatiuum de maiori ad minus, tenent Gozadin. conſ. 6. num. 52. vbi extendit etiam in materia odioſa, ſequitur Roland à Valle. conſ. 62. num. 49. lib. 2. loquentes in poteſtate, quia ſi poteſt quod maius eſt; ergo poteſt etiam quod minus eſt, Alex. in d. l. in ſuis, in princip. vbi Iaſ. num. 1. & num. 24. verſ. quarto, vbi ſic arguunt, poſſum occidere bonitatem; ergo & vulnerare. idem Alex. conſ. 187. Videretur, num. 9. verſ. tertiò probatur lib. 5. vbi ſic arguit, qui poteſt quod plus eſt, poteſt etiam quod minus eſt, Menoch. conſ. 210. n. 11. vbi ſic arguit, qui poteſt alienare inter viuos, multo magis poterit in vltima voluntate per hæredis institutionem, quæ eſt magis fauorabilis, Decian. conſ. 49. num. 55. lib. 2. vbi ita ſumit argumentum, quod magis videtur ineſſe, non eſt; ergo quod eſt minus, non ineſt. 3

Quas contrarias opiniones fœdere diſtinctionis conciliat Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom. 1. lit. A. conſ. 501. n. 8. vt ſcilicet prima procedat in terminis diuerſis, putà Imperator poteſt multa; ergo priuatus, qui minor eſt, multo magis poterit; ſecunda verò contraria opinio loquatur in eodem termino & ſubiecto, ſcilicet poſſum interficere bannitum; ergo poſſum vulnerare, quòd minus eſt, & ſic vtraque opinio verior eſt in prædictis terminis. Item idem Tuſch. citata concl. 500. num. 10. declarat eandem ſecundam opinionem, vt ſcilicet valeat argumentum affirmatiuum de maiori ad minus, quando maius, & minus ſunt eiuſdem qualitatis, ideò approbatus ad maiorem dignitatem, cenſetur approbatus etiam ad minorem, 4

minorem, quando minor eſt eiuſdem qualitatis, aliàs ſecus, & citat Reſignet. *dec.19.de prab.* quæ duplicatur *in anth.dec.4.de reſer* aliàs 681.

5 Amplia huiuſmodi argumentum de maiori ad minus valere in ſtatutis, & in correctoriis, quando verba poſſunt trahi ad caſum in quo concludit maioritas, vel paritas rationis, Anton. Monach. *Lucen. deciſ.64. num. 16. & 27.* Flamin. Parſ. *de confident. quæſt.20.num.6.* vbi *num.5.* ait habere etiam locum in materia odioſa, contra Menoch. *conſ.629. num.5.* Et negatiuè procedit in delictis, Valenzuel. *conſ.128. num.41.*

6 Limita primò in diſpenſationibus, & priuilegiis, quia in eis non valet huiuſmodi argumentum de maiori ad minus, *cap.cui non de ſacerdotali, de præbend.lib.6.* vbi is, cui præbenda maioris valoris prouideri mandatur, præbendam minoris valoris non poteſt accipere, tradunt Abb. *in cap.at ſi clerici, § de adulterijs, num.8 de iudic.* Felin. *in cap.poſtulaſti, num.9. de reſcript.* Fortun. *in l. Gallus, §. & quid ſi tantùm, n.112.cum mult. ſeqq.ff.de liber. & poſthum.* Huied. *de incompatib. benefic. cap.21. à numer.69.* Couar. *de ſponſ.p.2.cap.8 § 8. num.11.* Nauar. *in reditib. Eccleſiaſt. q.3. monitu 10. num. 2.* Molin. *de primog. lib.5. cap.4.num.48.& ſeq.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. diſpenſationes ſunt odioſæ*, Borgn. Caualcan. *deciſ.19.n.5.p.1.* Menoch. *conſ.72.num.11. & conſ.69. n.5.* Surd. *deciſ.268.n.20.& 21.* Rendina *in promptuario recept.ſentent.tom.1. tit.26. num.12.* Cald. Pereira *de nom. emphyt quæſt.11.numer.65.* Gutier. *can. lib.2. cap.15.n.124.* Molin. *de Iuſtit.tom.3. tract.3. diſp.591. num.2.* Sanch. *de Matrim.lib.8.diſp.1.n.1. & diſp.24. num. 18.* Greg. *313. num. 15.* nouiſſimè D. meus Iulius Lauor. *var. elucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 16. num. 44.* Sicut etiam argumentum de vno ad aliud in diſpenſationbius non procedit, Valenzuel. *conſ. 155. num.35. tom.2.* Ratio eſt, quia diſpenſatiu eſt odioſa, & strictam recipit interpretationem, vt per multos quos plena manu citaui in meo *tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi;p.2.alleg.33.n.7.*

7 Non obſtat text. *in cap.per venerabilem, qui filij ſint legit.* ibi, *quod in maiori conceditur, licitum eſſe videtur & in minori*, loquens in diſpoſitione, quia reiecta communi ſententia, quæ diſtinguit inter diſpenſationes odioſas, & fauorabiles, vt ſcilicet prioribus procedit noſtra limitatio, in poſterioribus verò, ſcilicet fauorabilibus procedat text. ille *in d. cap. per venerabilem*, qui de legitimatione agit, quam inquiunt ea ratione fauorabilem, quia per eam fit regreſſus ad Ius naturale, ſecundùm quod omnes homines legitimi naſcebantur, *auth. quibus modis naturales efficiantur ſui, §. illud.* Reiecta pariter aliorum opinione diſtinguentium inter legitimationem; quam fatentur odioſam, & inter poteſtatem legitimandi, ſiue diſpenſandi, de qua intelligunt *d. cap. per venerabilem*, quam inquiunt eſſe fauorabilem & extendendam; facilius reſpondetur argumentum illud de ſpiritualibus ad temporalia, & ita de maiori ad minus, de quo *in d.c.per venerabilem*, non eſſe Pontificis, ſed partis petentis ad temporalia legitimationem, quam Pontifex denegauit, vt iam aduertimus in collectan. ad illum textum.

Limita ſecundò in mandatis, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. liberis, n.50. C. de reuocand. donat.* Nauar. *de red. Ecc.q.3.monitu 10.n.2.* Socin.iun. *conſ.22. n.32.vo.3.*

8 Limita tertiò in iuriſdictionibus, vt tenet nouiſſimè Iulius Lauor. *var.lucubrat.tom. 1. tit.3. cap.3. numer.12.*

Loc. LXVIII.

à Maioritate.

1 *A Maioritate, vel paritate rationis valet argumentum.*
2 *Amplia in ſtatutis.*
3 *& in correctoriis, & materia odioſa.*
4 *Limita in pœnalibus.*
5 *In priuilegiis.*
6 *In feudis, & ſubſtitutionibus.*

A Maioritate, vel paritate rationis valet argumentum, ſicuti docent Sim. de Præt. *conſ.164.n.6.lib.1.* Decian. *conſ.6.lib.1.num.20.vol.1. & conſ.48.n.57.& conſ.47. num. 116. vol. 2.* Cephal. *conſ.358.n.46.vol.3.& conſ.500.num.59.tom.4.* Surd. *conſ.383.num.13.* Octau. Cacheran. *conſ.16 num.12.* Peregr. *conſ.10 .num.17. vol.1.* vbi dicit quòd argumentum ſemper valet vt conſtitutum in eo, in quo eſt minor ratio, videatur conſtitutum in eo, in quo eſt maior conſtituendi ratio, Solorzan. *de iure Indiarum, tom.3.lib.1.c.12.n.14.* 1

Amplia primò in ſtatutis, Decian. *conſ.45.num.23. vol.5.* Sim.de Prætis *d.conſ.163.num.6. lib.1.* quamuis contrarium, imò huiuſmodi argumentum non procedere in ſtatutis, conſuluerit Farin. *in praxi crim. part.4.conſ.65.n.123.*& deciſum refert Ant. Monach. *Lucenſ. deciſ. 66.n. 20.* qui tamen ibi hoc intelligit quando ratio non eſt expreſſa. 2

Amplia ſecundò in correctorijs ad declarandum dubium, non verò ad extendendam diſpoſitionem, Anton. Monach. *Lucen. deciſ. 64. num. 35. cum ſeqq.* Cæſar. Argel. *de contradict.legis.quæſt.2. num. 204.* Et materia odioſa Hippol. Riminald. *conſ.677. num.34. vol.6.* 3

Limita primò in pœnalibus, quia illis non fit extenſio ex maioritate rationis, ſicuti docent Euerard. *in topic.legalib.loco à ratione legis larga, à num.63.* Caſtr. *de poteſt.legis pœn.lib.1. cap.7. doc. 3.* Mandoſ. *ad Rom. conſ.129.* Lader. Imola *conſ. 199. numer. 2.* Nicol. Garc. *de benefic.p.11. cap.10. n.106.* Quamuis huiuſmodi argumentum à maioritate procedere etiam in pœnalibus, niſi quando odium contineat irrationabile, dicat Sfort. Odd. *conſ.38.n.8.lib.1.* 4

Limita ſecundò in priuilegiis, *l. quod verò, l. ius ſingulare, ff. de legib. cap. porrò, de priuileg. cap. quæ à Iure, de regulis Iuris lib.6.* Soar. *in tract. de legib. lib. 8. cap.18.num.11.cum ſeqq.* Ioan. de Salas *in ſimili tract. diſp.17.§.6.& 8.* Sanch. *de matrim.lib.8. diſp.1.n. 31. cum ſeqq.* latè Monet. *de diſtribut. quotidian. part. 2. quæſt.64.n.11.* vbi *num.12. per cap. in his, de priuileg.* ſubdit quòd priuilegium extenditur quando aliàs redderetur inutile, & *n.13.per c.ſtatutum, verſ.nominandum, de præbend.in 6.* pariter extendi aſſerit quando derogaret ſpeciali ſtatuto, & ter reduceretur ad Ius commune, & *n. 15.* idem firmat quotieſcunque conſtaret de mente Principis volentis præiudicare tertio. 5

Limita tertiò in feudis, vt per Iſern. *in cap. Imperialem, in 1. addit.* vbi Capic. & omnes, *de prohibita feudi alienat. per Federic.* Frece. *lib.2. quæſt.9.* Guizarell. *deciſ.67.num.2.* Et in ſubſtitutionibus ſecundùm Decian. *conſ.31.num.36.vol.1* & in diſpenſationibus, ſicuti docet Aſcan. Tamburin. *de Iure Abbatum, to.1. diſp.5.quæſt.19. num.3.* 6

Loc. LXIX.

à Mandato.

1 A Mandato procuratorio ad mandatum iuriſdictionis valet argumentum; *l. iudicium ſoluitur, ff. de iudic. iuncta l. ſi quis cum procuratorio, §. vlt ff. de procuratorib.* Menoch. *de praeſumpt. lib. 2. praeſ. 18. n. 51.*

2 A Mandato ad Ratihabitionem valet argumentum, ſecundum Decian. *conſ. 5. n. 35. vol. 5.*

Loc. LXX.

à Matrimonio.

A Matrimonio carnali ad Spiritvale validum eſt argumentum, *auth. niſi rogati, C. ad Trebell. cat. pen. & vlt. de tranſlat. Praelat. cap. item inter Canonicos, de elect.* Oldrad. *conſ. 62.* Euerard. *in topicis leg. loco 33.* Cantiunc. *in 23. ſpecie loci à ſimili,* Hippol. *ſing. 215. Validum eſt,* Palat. *in rep. cap. per veſtras, de donatione inter virum & vxor. §. 11. num. 2.* Pariſ. *conſ. 17. num. 10. lib. 4.* Roland à Valle *conſ. 35. num. 18. lib. 3.* Sarmient. *de redditib. p. 4. c. 6. num. 11.* Anton. Gom. *l. 29. Tauri, n. 14.* Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum reg. 51.* Boër. *deciſ. 1. num. 18.* Vincent. de Franch. *deciſ. 46. num. 2. p. 1.* Viui. *Neap. deciſ 135. n. 59. lib. 2.* vbi *n. 40.* ſubdit multas eſſe differentias inter matrimonium ſpirituale & carnale, adeò quòd qui vult de vno ad alterum arguere, debet probare ſimilitudinem, Mench. *illuſtr. cap. 35. num 10* Menoch. *de praeſumpt. lib. 4 praeſ. 83. num. 21. & praeſ. 189 num. 90. & conſ. 45. num. 8.* Gutier. *in repet. c. quamvis pactum, verb. dum nuptui trad batur, num. 1. de pactis lib. 6.* Petr. Enriq. *conſ. 46. n. 24* Sim. de Praetis *conſ. 76. n. 16. lib. 1.* Octauian. Cacheran. *conſ. 62. num. 7.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 1. lit. A, conc. 506. num. 2. & conc. 507. num. 18.* Ioſeph. Seſſe *Aragonia deciſ. 45. num. 24.* vbi *num 51.* ſubdit non procedere in odium tertij, & *deciſ. 171. num. 1.* Iacob. Gall. *conſ. 43. n. 10.* Ioſeph. de Ruſticia *ad l. cùm anus, ff. de condit. & demonſtrat. lib. 5. cap. 1. n. 8* Perez de Lara *de anniuerſar. & capellan. lib. 2. cap 8. num. 9.* Cened. *pract. & canon. quaeſt. lib. 1. quaeſt. 55. numer. 2.* Marc. Anton. Genuenſ. *in practicabil. lib. Eccleſiaſt. quaeſt. 158. num. 2. & quaeſt. 261. num. 2. quaeſt. 778. n. 2.* Benedict. Ægid. *in repet. l. 1 C. de ſacroſ. Eccleſ p. 5. §. 1. n. 10.* Buccaron. *de differ. inter iudicia ciuilia & criminal. in princip. prelud. 2. n. 4.* Fuſar. *de ſubſtit. quaeſt. 429. numer. 22.* Rot. *deciſ. 107. n. 15. p. 2. diuerſ. & deciſ. 115. n. 2. apud Farin. part. 2. recent.* Fuſar. *conſ. 141. num. 1.* Iacob. Cancer. *var. reſol. p. 1. cap. 24. num. 10.* Fontanel. *de pactis nupt. clauſ. 4. gloſſ. 7. num. 38. fol. 45.* vbi quòd procedit data diſparitate rationis, Fuſar. *conſ. 141. num 4.*

Loc. LXXI.

à Maioritate.

1 *A milite armatae militiae ad militem caeleſtis militiae valet argumentum in caſibus eandem rationem habentibus.*

2 *A milite armato ad Aduocatum, valet argumentum.*

3 *Aduocati militibus, ſeu equitibus comparantur.*

4 *A milite ad Doctorem valet argumentum, & vice verſa.*

A Milite armatae militiae ad Militem caeleſtis militiae valet argumentum, gloſſ. & Doct. *in l. miles, in princip. ff. de re iudic.* gloſſ. *l. militès, C. locati; cap. degradatio, de poenis lib. 6.* Oldrad. *conſ. 17. num. 10. in fine, col. 2.* Euerard. *in topicis legalib. loco 22.* Cantiunc *in 12 ſpecie loci à ſimili,* Georg. Euerard. *conſ. 58. num. 53 vol. 2.* Fulu Pacian. *conſ. 7. num. 114* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 1. lit. A, concl. 506. n. 1.* Garc. Maſtril *Sicilia deciſ. 159. n 11.* Melch. Phoebos *Luſit. deciſ. 88. n. 5. tom. 1.* Benedict. Ægid. *num. repet. l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. p. 2. §. 1. num. 16.* vbi *num. 21.* ſubdit procedere etiam in exorbitantibus, & *n. 25.* quòd locum habet ſolùm in caſibus eandem rationem habentibus, & *in tract. de iure priuileg. honeſtatis, art. 8. n. 27.* vbi dicit non procedere quando diſſimilis ratio inter vtrumque reperitur. Benedict. Ægid. *in hoc iure, ff. de Iuſtit. & iure, part. 1. cap. 10. num. 15.* latè Narbona *l. 55. gloſſ. 1. num. 17. tit. 3. lib. 1. Recopil. & l. 20. gloſſ. 1. num. 204. tit. 1. lib. 4. & gloſſ. 20. num. 28. eod. tit. & lib.* vbi argumentum procedere ait quantum ad priuilegia armatae militiae indulta vt caeleſtibus comperta videantur, dummodo illis applicabilia ſint, non verò de odioſis de vno ad alium rectè argumentatur, & in his quae clericis damnoſa ſunt. 1

A Milite armato ad Advocatvm valet argumentum, vt per Benedict. Ægid. *in t. act. de iure priuileg. honeſt. art. 8. n. 28.* vbi limitat in poenalibus, & odioſis. Aduocati enim militibus, ſeu equitibus comparantur, nam, vt hi armis, ita legibus illi hominum vitas defendere dicuntur, *l. Aduocati, C. de aduocat. diuerſ. iud.* Caſſan. *in catalogo gloriae mundi, p. 7. conſid. 28.* Tiraq. *de nobilit. cap. 25. à num. 11.* Mařienſ *in Dialog. relatorum, p. 2. cap. 4. n. 4* Ioan. Garc. *de nobilit gloſſ. 55. num. 10.* Bacc. *d. ſtope debit. cap. 16. à num. 148* Sayr. *in claui Regia lib. 12. cap. 22.* Bernard. Graeuae *ad pract. Camerae Imper. lib. 1. concl. 43. numer. 7.* Camill Borrell *in ſumma omnium deciſ. tit. 65. num. 20. & 21.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana lib. 1. cap. 3. num. 17.* 2 3

A Milite ad Doctorem valet argumentum, & vice verſa. Ita Narbona *l. 55. gloſſ. 1. num 17. tit. 3. lib. 1 Recep.* Valet enim argumentum à re litteraria ad Militiam, Rot. *deciſ. 69. num. 93* apud Paul. de Rubeis *tom. 3. a. n. 15.* aliàs *p. 7. rec.* 4

Loc. LXXII.

à Minore.

A Minore ad Ecclesiam valet argumentum, ſicuti docent Innoc. *in cap. auditum, de rebus Eccleſ. non alien.* Hippol. Riminald. *conſ. 12. num. 32. vol. 1. & conſ. 153. num. 24. lib. 4.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 112. caſu 44. verſ. tertiò.* Sic è contrà valet argumentum de Eccleſia ad minorem, vt dixi *loco 40. num. 2.* Fontanel. *de pactis nupt. clauſ. 4. gl. 13. p. 1. n. 15.* 1

Ad quod facit vulgare illud Axioma, quod habet, Eccleſiam circa reſtitutionē fungi Iure minoris, 2

ris de quo affatim Doctores citati *ſuprà loco 40. n. 8.* quòd intelligendum eſt de minore iam maiore effecto, vt in ſpecie tradit gl. *verb. Iure minoris, in princ. in c. 1 & verb. Eccleſia, in fine, in c. nuditus, de reſtit. in integ. gl. 1. in c. 1. eod. tit. lib. 6.* Moll. *in emporio Iuris Ciuilis, p. 1. tit. 5. in prælud. n. 15.* Et ideò licèt in minoribus conſtitutiſſimum ſit quadriennium non currere à tempore contractus, aut læſionis, nec proinde in minori ætate, ſed ex eo demum eſſe computandum quo maiores ſunt effecti, iuxta tex. *in l. vlt. C. de tempor. in integ. reſtit.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. infra legitimum, n. 1. C. de in integ. reſtit. minor.* Sfort. *de reſtit. in integ. q. 20. n. 1. & 2.* tamen in Eccleſia (licèt id fuerit inter antiquiores controuerſum, vt refert gloſ. *verb. Eccleſia, in fine, verſ. quidam ponunt*) quadriennium ſtatim currit à tempore læſionis, vt ſentiunt gloſſ. *verb. à tempore læſionis, in Clem. vnic. de reſtit. in integ.* Imol. *n. 19.* Balb. *de præſcript. 1. p. 6. num. 28.* Bertuard. *reg. 219.* Sfort. *d. q. 20. n. 27. cum ſeqq.*

3 A MINORE ad FISCVM valet argumentum, Peregr. *de iure fiſci, lib. 6. tit. 1. num. 7. & 8.* à Ponte *de poteſtate Proregis, tit. 4. §. 3. n. 49.*

Loc. LXXIII.

à Minori.

1 A MINORI ad MAIVS validum, & receptiſſimum eſt argumentum, *auth. multo magis, C. de ſacroſ. Eccl.* Euerard. *in topicis legalib. loco 65.* Petr. Andr. Gammar. *in Dial. legali lib. 2. loco à minori ad maius*, Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum reg. 52.* Surd. *deciſ. 254. n. 15. & de aliment. tit. 9. q. 1. n. 12. & conſ. 452. n. 18.* Farin. *in praxi crimin. p. 4. conſ. 65. n. 84.*

2 Intellige ſi affirmatiuè concipiatur, ſecundùm Fulu. Pacian. *de prob. lib. 2. c. 28. n. 41.* Farin. *praxi crim. p. 1. q. 24. n. 10.* quia non valet negatiuum de minori ad maius, ſicuti docent Curt. iun. *conſ. 157. n. 30.* & Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 1. lit. A, concl. 301. n. 13.*

3 Amplia in delictis ex Maſcar. *de probationib. concl. 1253. n. 2.*

4 Limita primò quando quod minus videtur eſt in veritate maius aliquo reſpectu, vt ait Hippol. Rimin. *conſ. 221. n. 198. vol. 2.*

5 Limita ſecundò in materia priuilegiorum, vt per Curt. iun. *conſ. 134. n. 4. p. 2.*

9 Limita tertiò in mandatis, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. liberis, n. 59. C. de reuocand. donat.*

Loc. CXXIV.

à Morte.

1. *A Morte ciuili ad naturalem validum eſt argumentum in caſibus à Iure expreſſis.*
2. *Mors ciuilis in quibus caſibus naturali non æquiparetur, oſtenditur, & n. 3. & 4.*
5 *Mors ciuilis quæ ſit, & quando dicatur.*
6 *Religionem ingreſſus & profeſſus, dicitur ciuiliter mortuus.*
7 *Deportatus dicitur ciuiliter mortuus.*
8 *Mortis appellatione quæ veniat in dubio, remiſſiue.*

1 A MORTE CIVILI ad Naturalem validum eſt argumentum in caſibus à Iure expreſſis, in quibus eundem operatur effectum, vel quando militat eadem ratio, vel mens diſponentis, *l. 1. §. vlt. ff. bon. poſſeſ. contra tab. l. actione, §. publicatione, ff. pro ſocio, l. Deo nobis, §. vlt. C. de Epiſc. & cleric. gl. verb. mortuus, in c. placuit 16. q. 1. & in c. ſuſceptum, verb. non mortis, de reſcr. lib. 6.* Alex. *in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, n. 2.* & ibi Coſta *p. 1. n. 13. ff. de liber. & poſth.* idem Alex *conſ. 139. Viſo themate, n. 8. verſ. quinto probatur lib. 2.* vbi declarat, *& conſ. 1. n. 34. lib. 5.* Caſſan. *in conſuet. Burgund. rub. 4. §. 4.* Ludou. Zunt. *in ſuo reſponſo pro vxore, n. 900. cum ſeq.* Palat. *in repet. rub. de don. inter virum & vxor. §. 71. n. 1.* Xuar. *alleg. 20. n. 20* Cald. *conſ. 26. in fine, quod eſt 3. de reſcr. & conſ. 264. in fine, quod eſt 2. de reb. Eccl. non alien.* Petr. de Aurhat. *conſ. 438. Ego autem, n. 2.* Boër. *deciſ. 313. n. 6.* Boſſ. *in tit. de bonorum public. n. 35. verſ. & mors ciuilis*, Marzar. *conſ. 38. n. 8.* Grat. *conſ. 21. n. 80. lib. 1.* Rol. à Valle *conſ. 97. n. 19. lib. 2. & de lucro dotis, q. 95. n. 25.* Natt. *conſ. 182. n. 8.* Menoch. *de ſucceſſ. creat. §. 21. num. 172. verſ. eſt tamen*, Sebaſt. Medices *in tract. Mors omnia ſoluit, p. 1. n. 47.* Robert. *lib. 4. rerum iudic. c. 16.* Fulu. Pacian. *conſ. 19. n. 1. & n. 10. cum ſeqq. lib. 1.* Rimin. iun. *conſ. 416. lib. 4.* Ceph *conſ. 392. n. 32. lib. 2.* Decian. *conſ. 86. n. 39. lib. 3.* Honded. *conſ. 63. n. 20. cum ſeqq. & 1. 15. tom. 1.* Aſc. Clem. *de patria poteſt. effect. vlt. n. 3.* Pelaëz *de maioratu, p. 2. q. 3. n. 36.* Auend. *l. 4. Tauri n. 2. & 3.* Menoch. *conſ. 388. n. 23. & conſ. 980.* Alex Trentacinq. *de ſubſt. 1. p. 4. r. 6. n. 4.* Craſſ. *§ fideicommiſſum, q. 41. in fine*, Alex. Raud. *de analogis lib. 1. c. 34. num. 319 & n. 320.* Spin *in ſpeculo teſtam. gl. 12. princ. num. 25.* Camill. Gallin. *de verb. ſignif. lib. 3. c. 20. n. 34.* Flam. Pariſ. *de reſign. benef. lib. 1. q. 4. n. 6. & lib. 9. q. 22. n. 2.* Gut. *canon. lib. 2. c. 1. n. 44. & n. 60. cum ſeqq. & pract. lib. 3. q. 71. n. 10.* Ioſeph. Seſſe *Aragonia deciſ. 44. n. 2. cum multis ſeqq.* Surd. *conſ. 90. n. 23. cum ſeqq.* Ceuall. *com. contra commun. q. 13. n. 1.* D. Barb. *in l. 2. p. 2. n. 154. ff. ſoluto mat.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 78. art. 12. verſ. nec minus.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 5. proœm. n. 26.* Aloyſ. Ricc. *in collect. dec. p. 3. collect. 531.* Card. Tuſch. *d. tom. 3. lit. F, concl. 221. n. 44* & latè *tom. 5. lit. M, concl. 393. per tot.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Camera Imp. lib. 1. concl. 14. conſid. 1. n. 1.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 102. n. 7.* Farin. *fragm. crim. p. 2. lit. M, num. 361. cum multis ſeqq.* Cald. Pereira *de empt. & vend. c. 15. n. 34.* latè Caſtill. *quotid. lib. 1. de vſufructu c. 64. n. 2. & c. 67. n. 18. & lib. 3. c. 12. num. 13. cum multis ſeqq.* Fuſar. *de ſubſtit. q. 430. n. 14. & n. 17. verſ. reſpondent, & n. 18.* Rot. *deciſ. 140. n. 7.* apud Farin. *p. 1. recent.* Iacob. Cânc. *var. reſol. p. 1. cap. 24. num. 11. fol. 417.* Rob. *de repreſ. lib. 1. cap. 17. n. 11.*

In tribus autem caſibus non æquiparatur mors ciuilis naturali, primo in ſpoliis Prælatorum per eorum mortem Cameræ Apoſt. applicatis; ſecundo in obligationibus contractis; tertio in conditionibus implendis, ita Card. Tuſch. *d. concl. 393. n. 18. cum ſeqq.* quem refert Farin. *fragm. crim. p. 2. lit. M, concl. 367.*

Et quod mors ciuilis non æquiparetur naturali, quando ſumus in diſpoſitione conditionali, reſoluit Surd. *d. conſ. 90. num. 24. & 25. & 31.* Conditio enim purificari debet in caſu vero, non in ficto, *l. qui hæredi, §. Mænius, ff. de condit. & demonſt.* mors autem ciuilis eſt mors ficta, & non vera, *l. 1. §. fin. de bonor. poſſeſſ. contra tab.*

Item in materia fideicommiſſaria mors ciuilis non æquiparatur naturali, & ideò ſubſtitutus in caſu mortis non admittitur per mortem ciuilem inſtituti, ex allegatis per Surd. *d. conſ. 90. per tot.* vbi pluribus hanc probat ſententiam, proponit contraria, & illis reſpondet. 2

Mors ciuilis quæ ſit, & quando dicatur, latè oſtendit Card. Tuſch. *d. tom. 5. lit. M, concl. 392. per totam.* 5

Religionem ingreſſus, & profeſſus dicitur ciuiliter mortuus, *cap. placuit 16. quæſt. 1.* Ludou. Zunt. *in conſ. pro vxore, n. 893. cum multis ſeqq.* Peregr. *de iure* 6

*fiſci,lib.3.cap.5.num.*12.Card. Toſch. *d lit. M,concl.* 392.*per totam.*Intellige quoad poſſeſſi nem propriè, volontatis, & bonorum teio poralium; ſecus verò quoad perdenda natoralia, licèt ea contemnere debeat,ficuti docet Fr.Barthol.de Vecchis *in praxi nouitiorum, diſp.*13.*dub.*8.*n.*3.

7 Deportatus, ſeu in metallum condemnatus dicitur mortuus ciuiliter, Decian.*conſ.* 86. *ſub num.* 38. *lib.*1.Peregr.*d.lib.*3.*cap.*5.*num.* 17.*cum ſeqq.* Cardin. Tuſch *d.concl.*392.*num.*10.latè Surd.*conſ.* 80. *per tot.* vbi ad longum diſputat nunquid deportatus, ſeu damnatus in metallum, vel etiam banoitus in pœnam capitis, cum confiſcatione boootum habeatur pro mortuo ciuiliter ad effectum, vt habeat locum fideicommiſſum, & ſubſtitutio facta in caſu mortis, & videtur concludere quod nonoiſi fideicommiſſum, ſeu ſubſtitutio eſſet facta per verba prægnantia, & vniuerſalia includentia non ſolùm mortem naturalem, ſed etiam ciuilem.

8 Mortis appellatione in dubio, an ſimpliciter veniat mors naturalis, & quando cioilis? Vide quàm latè dixi *in tract. de appellatiua verb. vtriuſque Iuris ſignificat.appell.*156.

Loc. LXXV.

à Multo Magis.

A Mvlto Magis quod eſt fortius aliis valet argumentum,vt per Curt.iun.*conſ.* 194. *n.* 14. *vol.*3. vbi dicir frequentiſſimum in Iure, Laorent. de Pinu.*conſ.*153.*n.*25. Cephal. *conſ.*312.*n.*59.*vol.*3. Hippol. Riminald.*conſ.*279.*num.*171.*vol.*3. vbi dicit validiſſimum, Decian.*conſ.*1.*num.*190. *lib.* 5. vbi ait quòd hoc modo ſumptum, exclodit filias;ergo multo magis neptes,in odioſis non procedit,*& conſ.*123. *n.*66.*lib.*3.vbi alluuio ſpectat ad habentem vtile dominium,quod eſt plus,refert Cardin. Tuſch.*practic. concl.tom.*1.*li. A,concl.*501.*n.*6.

Intellige ſi minus contineatur ſub eo quod maius eſt tanquam ſpecies,Deciao.*conſ.*65.*num.* 19. *lib.* 3.Card.Tuſch.*d.concl.*501.*n.*1.

Loc. LXXVI.

à Non nominato.

A Non Nominato valet argumentum, quia lex non comprehendit non oominatum, & poteſt dici, lex non loquitur iſto caſu; ergo diſpoſitio non habet locum,vel non poteſt de hoc argui, *l.ſi verò §.de viro, ff.ſoluto matrim.* Anchar. *conſ.*180. *in princ.* qoi loquitur in exortantibus. Crauet. *conſ.* 90.*n.*2. Card. Tuſch.*pract. concl.tom.*2.*lit. D.concluſ.* 517.*n.*30.*&* 31.

Loc. LXXVII.

ab Officio.

Argumentum valet

1 *Ab Officio ad beneficium,*
2 *Ab Officiali ad Tutorem, &*
3 *Ab Officiali perpetuo ad officialem ad beneplacitũ.*

Ab Officio ad Beneficivm valet argumentum,vt per Oliban.*de iure fiſci,c.*13.*n.* 61. Cald.Pereira *in l.curatorem,verb læſis, n.* 39. *C.de in integ.reſtit.minor.*Sicut è coottà valet à beneficio ad officium, vt dixi *ſuprà loco* 14.

Ab Officiali ad Tutorem valet argumentum,vt perParid.de Puteo *de ſyndicatu,verb.accuſatus in officio num.*7. Ioan. Bologn. *conſ.*4.*num.*52. Iacob. Cancer.*var.reſol.p.*2.*c.*8.*n.*128. 2

Ab Officiali Perpetvo ad officialem ad beneplacitum valet argumentum,ex *l. ſufficit, ff.de condict.indeb.c.ſi delegatus,de offic.deleg.in* 6.*gloſſ.verb. per electionem,in Clem.*2.*de reſcript.*Burg.de Paz.*conſ.* 21.*n.*4.Molin.*de prim.lib.*1.*c.*25.*n.*5. Mieres *de maior. p.*4.*q.*10 *n.*6. Flamin. Pariſ *de confid.benef.q.*18.*n.*22. Amanell.*ſing.*119.*n.*1.Valenzuel.*conſ.*130.*n.*31.*tom.*1. 3

Loc. LXXVIII.

ab Operis.

Ab Operis liberorum ad Fevda validum eſt argumentum, Bart.*in l.vt iuſiurandi, §.ſi liberi,n.*2.*ff.de oper.libert.& in l.ſi non ſortem,§.libertus, n.*34.*de condict.indeb.*Natt.*conſ.*127.*n.*5.*tom.*1. Card. Mant.*de tacitis & ambig.conuent.tom.*2.*lib.*23.*tit.* 30. *n.*8.*& num.*21.Nicol.Euerard.*in topic.legalib.loco* 59. Robles *de repræſent.lib.*3.*c.*14.*n.*39.*&* 41. Feudatarius enim liberto æquiparatur. Bald.*in l.liberti libertæque num.* 35. *&* 38. *C. de operis libert.* Robles *loco prox.cit.*

Loc. LXXIX.

ab Oppoſitis.

Ab Oppositis validum eſt argumentum, ſicuti docent Euerard. *in topicis legalib. loco* 75. Hippol. Riminal. *conſ.* 677. *n.*31.*vol.* 6. Maſcard.*de probat.concl.*312.*num.*16.Menoch.*conſ.*97.*num.* 67.*& conſ.*147.*num.*47. Surd. *conſ.*450.*num.*40. vbi limitat quando datur diuerſa ratio.

Loc. LXXX.

ab Ordine.

Ab Ordine litteræ validum eſt argumentum,*l.quoties,ff.de vſufructu,cap.veritatis,de dolo & contum.*ibi,*Epiſcopo, Abbati,& Præpoſito,* in quo Doctores colligunt quòd Epiſcopus primò ſcriptus Abbate & Præpoſito dignior eſt, & Abbas Præpoſito,*cap.cùm dilectus,de fide inſtrum. cum ſimilibus,*gl. *verb. Mediolanenſis,in cap.bene quidem* 86. *diſt. & in cap.quorundam, in verb.Prædicatorum, de elect.in* 6. Euerard.*in topic.legalib. loco* 1. *& loco* 57. Cantionc. *in ſimili tract.loco* 10. Petr. Andr. Gammar. *in Dial. legali lib.*2.*loco* 5.Alciat.*in rub.de officio Ordin.n.* 1.*&* 2. Boët.*in tract.de ordine graduum vtriuſque fori,part.* 2.*n.*24.Burg.de Pace *con.*41.*num.*31.Mandoſ.*ad reg.* 16. *Cancel.q.*48.*num.*2.Proſp. Paſcrh.*conſ.*22.*In cauſa,num.*3.Crauet.*conſ.*721.*num.*14.*lib.*4. Franc.Viui. *deciſ.*255.*num.*33.*&* 34.*lib.*2.Hippol. Riminald.*conſ.* 232.*num.*81.*& conſ* 279.*num.*156.*& conſ.* 305. *n.* 77. *vol.* 3.*& conſ.*473.*num.*4.*& conſ.*737.*num.* 20. *vol.* 4. Sim.de Prætis *conſ.*59.*num.*15.*lib.*1. Menoch.*conſ.*51. *num.*35.

num. 35 Gotier. *in repet. l. unica, num.* 44. *C. quando non petent. partes*, Rendina *in promptuario recept. sent. tom.* 1. *circa fin. in miſcel. num.* 2. Gaſp. Anton. Theſaur. *quaſt. forenſium lib.* 3. *q.* 106. *n.* 1. Decian. *conſ.* 19. *n.* 23. *vol.* 3. Monald. *d. conſ.* 75. *n.* 9. *vol.* 2. Valenzuela *conſ.* 2. *num.* 68 *& conſ.* 33. *n.* 87. *& conſ.* 36. *num.* 18. Benedict. Ægid. *de iure & priuilegia honeſtatis, in init. n.* 5. vbi ait hoc argumentum frequens eſſe in iure, Cardin. Seraphin. *deciſ.* 25. *n.* 2. vbi intelligit procedere tantum quando ordo litteræ concurrit cum intentione. Valenzuel. *conſ.* 113. *num.* 81 *tom.* 1. Maſtrill. *de Magiſt. lib.* 4. *c.* 5. *num.* 33. *& c.* 5. *num.* 7. *& cap.* 6. *n.* 8. *& n.* 17. *& c.* 14. *n.* 12 Ioſeph. Vela *differt. foren. differt.* 26. *num.* 12. *& n.* 68. *cum ſeqq.*

Loc. LXXXI.

à Pacto.

Argumentum valet

1 *A Pacto ad ſtatutum, &* num. 2.
3 *A Pacto ad conſuetudinem, &*
4 *A Pacto ad præſcriptionem.*
5 *A Pacto ad legem non valet argumentum.*

1 A PACTO ad STATVTVM validum eſt argumentum, *l. vlt. in fine, C. de fideiuſſorib.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 89. Cephal. *conſ.* 423. *n.* 21. *vol.* 3. Gail. *lib.* 2. *obſeru.* 19. *n.* 4 *& obſeru.* 78. *num.* 3. Maſcard. *de probat. conc.* 1157. *n.* 46. Menoch. *conſ.* 4. *num.* 6. Viuí. *opin.* 45. *n.* 5. Borgnin. Caualcan. *deciſ.* 29. *num.* 51. *p.* 3. Franc. *Milanen. deciſ.* 12. *n.* 12. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 85. *n.* 30. *& conſ.* 210. *n.* 7. *& conſ.* 260. *num.* 14. *& conſ.* 401. *n.* 6. *& deciſ.* 160. *n.* 7. *& de aliment. tit.* 7. *q.* 41. *num.* 29. Honded. *conſ.* 14. *n.* 76. *tom.* 2. vbi limitat, ſi vigeat diuerſitatis ratio, Franc. Molin *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 44. *n.* 2. Rot. *deciſ.* 191. *n.* 2. *p.* 2. *diuerſ.* Sicè contrà valet argumentum à ſtatuto ad pactum, vt dixi *loco* 105. *n.* 1. Narbona *l.* 35 *gloſſ.* 2. *num.* 36. *cum ſeqq. tit.* 3. *lib.* 3. *Recop.* vbi declarat ſi ſpecialis aliqua ratio non obſiſtat, vel aliter in iure ſtatutum ſit.

2 Intellige quòd ſine dubio valet argumentum affirmatiuum de pacto ad ſtatutum, vt per Alex. *conſ.* 59. *Viſo titulo, n.* 4. *lib.* 4. Mari Socin iun. *conſ.* 24. *n.* 14. *vol.* 1. Cephal. *conſ.* 5. *num.* 53. *lib.* 1. Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. tom.* 2. *lib.* 18. *tit.* 6. *num.* 2. Steph. Grat. *d. ſcept. forenſ. c.* 300. *n.* 19. Licèt aliquando ſecundùm ſubiectam materiam valere poſſit argumentum hoc tam affirmatiuè, quàm negatiuè conceptum ex Florian. *conſ.* 6. *num.* 3. *in fine, verſ. præterea, & num.* 4. vbi ait quòd ſicut reductio ad arbitrium boni viri, non poteſt pacto remitti quando eſt cum dolo, vel per ſordes iniuſtum, ita neque per ſtatutum, refert Card. Tuſch. *pract. conc. tom.* 1. *lit. A, conc.* 499. *n.* 4.

3 A PACTO ad CONSVETVDINEM, & è contra validum eſt argumentum, *l. non impoſſibile, ff. de pactis*, Euerard. *in topicis legalib. loco* 89. Socin. iun. *conſ.* 27. *n.* 24. *vol.* 1 Henric. à Roſenth. *de feudis c.* 9. *conc.* 58. *n.* 14. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. ſua facilitate, n.* 6. *verſ. & quod mirer*, Steph. Grat. *diſc. for. c.* 88. *n.* 20. *cum ſeqq.* dixi *ſuprà loco* 25. *n.* 1.

4 A PACTO ad PRÆSCRIPTIONEM valet argumentum, vt per Surd. *dec.* 136. *num.* 9. Quicquid enim poteſt pacto acquiri, poteſt & præſcriptionè, vt dixi *Axiomate* 175. *n.* 5.

5 A PACTO ad LEGEM non valet argumentum, quia plus poteſt lex quàm pactum, Calder. *conſ.* 98. An procedat hæc argumentatio, aliàs 3. de pactis, Euerard. *in topicis legalib. loco* 89. vbi ſecus dicit quando bene formatur, Cardin. Tuſch. *d. tom.* 1. *lit. A, concluſ.* 510. *num.* 18. Pactum enim non poteſt quantum lex, vt latè extendit idem Cardin. Tuſch. *lit. P, concl.* 8.

Loc. LXXXII.

à Parte.

1 A PARTE ad TOTVM validum eſt argumentum, vt per Cantiunc *in topicis legalib. loco* 6. vbi de argumento à partibus, Andr Gammar *in dialect. legalib. lib.* 1. *loco* 5. Menoch. *conſ.* 855 *num.* 10. vbi quòd in quantitate negatiuè procedit, Zach. *de ſocietate officior. num.* 123. Hippol. Riminald. *conſ.* 510. *num.* 17. *vol.* 5. *& conſ.* 653. *n.* 48. *vol.* 6. Pichard. *ad princip. Inſtit. de hæred. quæ ab inteſtato deferuntur, cap. de repræſentat. num.* 42. Adrian. Neguzant. *in ſyina reſponſor. q.* 96. *n.* 34 Rot. *deciſ.* 174. *n.* 5. *apud Farin. part* 1. *recent.* Sic etiam è contrà valet argumentum, à toto ad partem, vt dixi *loco* 114. *n.* 1.

2 Aliquando de parte ad totum non valet argumentum, quia qui poteſt partem; non poteſt ſemper totum, ita Calderin. *conſ.* 11. *alias* 2. *de arbitr.* vbi ponit ſimilia, qui poteſt offendere lumina, non poteſt in totum tollere, *l. Caius, aliàs binas, ff. de ſeruit. vrb. præd.* quia aliud eſt offendere, aliud occidere, *cap. is qui, de homicid. lib* 6. refert Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 1 *lit. A, concl.* 499. *n.* 4.

Loc. LXXXIII.

à Perſona.

Argumentum valet

1 *A Perſona ad rem,*
2 *A Perſona ad locum, &*
3 *A Perſona ad tempus.*

1 A PERSONA ad REM validum eſt argumentum, *l. qui furere, ff. de ſtatu homin. l. ſi quis inquilinos, §. ſi ita legatum, ff. de legat.* 1. *cap. ſuper quibuſdam, de verb. ſignificat.* Cald. *conſ.* 193. *circa fin. aliàs* 2. *de rerum permut.* Hippol. Riminald. *conſ.* 186. *n.* 35. *& conſ.* 226. *num.* 34. *vol.* 2. *& conſ.* 673. *num.* 6. *vol.* 6. Cephal. *conſ.* 475. *num.* 10. *vol.* 4. Euerard. *in topicis legalib. loco* 38. Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap.* 14. *num.* 31. *in fine*, Surd. *conſ.* 380. *num.* 20. Laderch. Imola *conſ.* 37. *num.* 12. Cardin. Tuſch. *practic. tom.* 1. *lit. A, concluſ.* 507. *num.* 25. *& concluſ.* 508. *num.* 1. vbi *num.* 2. ampliat vt procedat circa verborum interpretationem, Greg. *deciſ.* 488. *num.* 6. Rot. *deciſ.* 33. *num.* 14. *& deciſ.* 54. *num.* 7. *p.* 2. *diuerſ.* Sic è contra valet argumentum, à re ad 4 perſonam, vt dixi *loco* 95. *num.* 1. Caſtill. *controuerſ. tom.* 5. *p.* 2. *c.* 100. *n.* 5.

2 A PERSONA ad LOCVM valet argumentum, ſicuti docet Socin. iun. *conſ.* 32. *num.* 8. *vol.* 2 Hippol. Riminald. *conſ.* 118. *num.* 106. *vol.* 2. Decian. *conſ.* 3. *n.* 127. *vol.* 2. Cauagnol. *deciſionum conſulc. tom.* 1. *pag.* 484. *num.* 17. Sic è contrà valet argumentum à loco ad perſonam vt dixi *loco* 65. *n.* 1.

A PERSONA ad TEMPVS valet argumentum, ſecundùm Socin. iun. *conſ.* 134. *num.* 108. *vol.* 2.

Dec.*conſ.*82.*n.*13.*vol.*3.Ceph.*conſ.*319.*n.*19.*vol.*3. vbi ait valere in ,materia Matrimonij , *& conſ.*517.*n.*52. *vol.*4. tenet non valere argumentum de perſona ad perſonam in materia ſtricta. Sic è contrà valet argumentum à tempore ad perſonam, vt dixi *loco* 110.*n.*4.

Loc. LXXXIV.

à Præſcriptione.

1 A PRÆSCRIPTIONE ad CONSVETVDINEM valet argumentum, quia quicquid poteſt præſcribi, poteſt per conſuetudinem induci, Oldrad. *conſ.* 172. *Quia omnes, in princ.* Card. Tuſch. *pract. conc. tom.* 1 *lit. A, conc.* 507. *n.* 7.

2 A PRÆSCRIPTIONE ad PACTVM valet argumentum, ita Bald. *in l.* 1. *circa fin. C. de ſeruit. & aqua,* Sim de Prætis *conſ.* 170. *n.* 31. *lib.* 1.

Loc. LXXXV.

à Præſenti.

A PRÆSENTI ad PRÆTERITVM valet argumentum, quando ſtatus præſens conuenire poteſt cum origine rei, temporéque præterito, ſecũdùm Menoch. *conſ.* 374. *n.* 83. *conſ.* 378. *n.* 81. Secus verò in iis, quorum facies eſt tempore mutabilis, ex Seraphin. *deciſ.* 1075. *n.* 7. & Rot. *deciſ.* 524. *n.* 7. *apud Far. in* 1. *collect. nouiſſ.* aliàs *p.* 4. *diuerſ.*

Loc. LXXXVI.

à Primo.

A PRIMO ad VLTIMVM validum eſt in iure argumentum, ſicuti docent Euerard. *in topicis legalib. loco* 67. Petr Andr. Gam. *in Dialect. legali lib.* 2. *loco* 9. Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ.* 56. *n.* 19. Ludouic. Rodolph. *in tract. de brachio ſeculari & Eccl. n.* 55.

Loc. LXXXVII.

à Principali.

A PRINCIPALI ad ACCESSORIVM valet argumentum, ſicuti latè docet Petr. Andr. Gamm. *in Dial. legali lib.* 1 *loco* 3. Acceſſorium enim ſequitur naturam ſui principalis, vt dixi *Axiom.* 4.

Loc. LXXXVIII.

à Priuilegio.

A PRIVILEGIO ad CONSVETVDINEM valet argumentum, quia quod poteſt priuilegium, poteſt conſuetudo, & è contrà Oldrad. *conſ.* 146. *in fine, & conſ.* 172. *in princ.* quem refert Cardin Tuſch. *pract. concl. tom.* 1. *lit. A, concl.* 507. *num.* 13. Hinc eſt quòd omnia quæ poſſunt acquiri priuilegio, quæruntur etiam in conſuetudine, & præſcriptione immemorabili, Peregr. *de iure fiſci, lib.* 1. *tit.* 2. *ſub num.* 61, Ludou. Rodolph *de ſuprema, ſeu abſoluta princ. poteſt. c.* 2. *n.* 13. Octau. Glorit. *reſp.* 1. *p.* 1. *n.* 144. *& ſeq.*

Loc. LXXXIX.

à Procuratore.

A PROCVRATORE ad TVTOREM valet argumentum, ſecundùm gl. *in l. mandato generali, ff. de procurat.* Menoch. *conſ.* 228. *n.* 22. *&* 23. Martin. Monter. à Cueua *Arag. deciſ.* 29. *n.* 3. 1

A PROCVRATORE iudiciali ad DELEGATVM validum eſt argumentum, ſicuti docet Cald. *conſ.* 78. *aliàs* 5. *de officio deleg.* vbi ſic arguit, ſicut poteſt dari procurator ad lites nondum cœptas, ita Iudex ad confirmandam electionem nondum factam, idem Cald. *conſ.* 69. *in fine,* aliàs 2. *de offic. Ord. & conſ.* 80. aliàs 7. *de officio legati,* vbi ait quòd valet argumentum à reuocatione procuratoris, ſi principalis tractat cauſam per ipſum ad reuocationem delegari eodem modo, refert Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom.* 1. *lit. A, concl.* 507. *n.* 8. *&* 9. optimè declarat D. Barboſ. *in l. cùm prætor,* §. 1. *n.* 105. *ff. de iud.* 2

Loc. XC.

à Promiſsione.

A PROMISSIONE dotis ad TRADITIONEM validum eſt argumentum, *l. fin. ff. ad leg. Falcid.* Bald. Nouell. *de dote, p.* 6. *priuil.* 14. *n.* 3. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 46. *n.* 15. *in princ.*

Loc. XCI.

à Proœmio.

A PROOEMII generalitate validum eſt argumentum, *l. cùm pater,* §. *dulciſſimis, ff. de legat.* 2. *l. vlt. C. de hered. inſt.* Mandoſ. *ad reg.* 28. *Cancel. q.* 1. *n.* 1. Flamin. Pariſ. *de confid. q.* 27. *num.* 159. faciunt quæ dixi *Axiomate* 192.

Loc. XCII.

à Pupillo.

1 *A Pupillo ad Eccleſiam valet argumentum.*
2 *Eccleſia æquiparatur pupillo.*
3 *A Pupillo ad Rempublicam frequens, & vtile eſt argumentum.*
4 *Reſpublica æquiparatur minori.*
5 *Pupillis æquiparantur communitates locorum.*
6 *A Pupillo, ſeu furioſo ad prodigum, & è contrà, validum eſt argumentum.*

A PVPILLO ad ECCLESIAM valet argumentum, vt per Euerard. *in topicis leg. loco* 31. Cantiunc. *in* 11. *ſpecie loci à ſimili,* Mari. Antonin. *variar. reſ lib.* 1 *reſ. fin. caſu* 44. Marc. Antonin. Genuenſ. *in pract. Ecc. q.* 176. *n.* 2. 1

Eccleſia enim æquiparatur pupillo, *gloſſ. fin. l. ſi procurator, ff. de iure fiſci,* gloſſ. *in l. ciuitas,* vbi Bald. & 2

Bolognet.

Bolognet.*ff.ſi certum pet.gloſſ.in l. Imperatores , verb. negotio,ff.de re ind.* Barth. Perett.*ad extrau. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienan verb.quicquam , n.13.*

3 A Pvpillo ad Rem Pvblicam non ſolùm probabile eſt,ſed fortè frequens,& vtile argumentum , vt per Euerard. *in topicis legalib. loco* 28. Cantiunc.*in ſimili tract.in* 18 *ſpecie loci à ſimili.*

4 Reſpublica enim æquiparatur minori , *l. Rempublic.cum ibi notatis , C.de iure Reipubl.lib.11.l. Reſpublica,C.ex quibus cauſis maiores,*Brunor.à Sole *in locis communib.verb.reſpublica* 1.

Pupillis æquiparatur Communitas locorum,Rot.
5 *deciſ.218.n.6.apud Farin.p.2.recent.*Et à pupillo , ſeu
6 furioſo ad prodigum,& è contrà,valet argumentum. Magdalen.*de num.teſt.in teſtam.requiſ.p.2.c.4. n.* 98.

Loc. XCIII.

à Ratificatione.

A Ratificatione ad Mandatvm valet argumentum , ſecundùm Garc. Maſtrill. *Siciliæ deciſ.150.n.*18.

Loc. XCIV.

à Ratione.

1 *A Ratione ceſſante valet argumentum , &*
2 *Argumentum ſumptum à naturali ratione, & à rebus ſumptis.*

1 A Ratione ceſſante validum eſt argumentum , *l.adigere,§.quamuis,ff.de iure patron.l. quod dictum,ff.de pactis,l.4.milites, C.de milit.teſtam.l.generaliter,C.Epiſcop.& cleric.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 85.Socin.iun.*conſ.5.num.20.& conſ.142.num.32. vol.2.*Curt.iun *conſ.134.num.3.p.2.* Menoch.*conſ.90. n.71.& conſ.93.n.9.& conſ.95.n.84.& conſ.96.n.10.& conſ.124 n.76.& de præſumpt.lib.4.præſ.190. num.* 25. Petr.Henriq.*conſ.20.n.12.*Surd.*conſ.383.n.14.*Octau. Glorit.*reſp.5.n.65.*

2 Et argumentum ſumptum à naturali ratione, & à rebus ſumptis validum eſt,Peregr.*conſ.10.n.8.vol.3.*

Loc. XCV.

à Re.

Argumentum valet
1 *A Re ad perſonam,*
2 *A Re ad tempus,*
3 *A Re ad locum , &*
4 *A Re furtiua ad vſurariam.*

1 A Re ad Personam validum eſt argumentum,*argum.l.ſi quis inquilinos , §. ſi ita legatum, ff.de legat.*1. Petr.de Anchar.*conſ.11.n.7.& conſ.* 12. *n.6.verſ.ſed ſic circa extraneum.* Bart.*conſ.10.Viſo ſtatuto , num.4.lib.* 1.vbi quòd ſicut defectus rerum ſuppletur,ſiue in parte, ſiue in totū,prout eſt defectus, ita etiam in perſonis , Cantiunc.*in topicis legalib. in* 25.*ſpecie loci à ſimili,*Cephal.*conſ.50.num. 22.vol.1.& conſ.309.n.19.& conſ.408.n.55.vol.3.*Matth.Gribald. *de ratione ſtudendi,lib.1.c.*18 Decian.*conſ.11.num.25. vol.1.& conſ.1 n.147. vol.* 2. vbi limitat quando militat diuerſa ratio , Pereg *conſ.15.num.23.vol.2.*Menoch.*conſ 106.n.* 186 vbi ait procedere etiam in fideicommiſſaria ſubſtitutione,Fuſar.*con.112.n.4.*Surd. *conſ.262.n.38.& conſ. 460. n.* 36 Eſcob.*de ratiocin. comput.c.5.n.9.*Camill.Larath.*conſ.38.num.*26 Pereg. *conſ.33.n.23.vol.2.* Hieron.Fernand de Ottero *in repet.c.gratum,de officio deleg.n.68.*Eraſm.à Cochier.*de iuriſdict.Ord.in exemptos,p.1.q.5.n.24.*à Ponte *conſ.41. n.47.vol.1.*Valenzuela *conſ.64.n.85* Solorzan.*de iure Indiar.tom.2.lib.2.c.4.num.*8. Card. Tuſch.*pract concl. tom.1.lit. A,concl.302.à n.4.*vbi *num.* 5. poſt Anchar. *conſ.27.num.12.verſ.*ſi in hoc eſt rebus , extendit vt procedat argumentum hoc in diſpoſitione quacunque , puta diſpoſitio loquens de rebus ſic regulatur , ergo idem eſt in diſpoſitione perſonarum , & è contrà. Sic è contrà valet argumentum à perſona ad rem , vt dixi *loco* 83.*n.*1.Iacob. Cancer. *var.reſol. p.1.c.17.n.*34.

A Re ad Tempvs valet argumentum , *l.miles ita heredem,§.& quia diximus , ff.de teſtament mil.*Iaſ. *in l.ſi fundus,n.7.ff ſoluto matrim.*vbi dupliciter limitat,Cald.*conſ.105. An procurator ,verſ. probatur , aliàs, conſ.3.de procuratorib.*quod duplicatur , *conſ.* 210. *in fine , aliàs 4. de appell.*vbi ſic argui, qui non poteſt præiudicare domino in re, nec etiam poteſt in tempore , Euerard. *in topicis legalib. loco* 39. Cantiunc. *in 26.ſpecie loci à ſimili* , Angel *conſ.123.Viſo libello, circa fin.verſ. de arguendo* , Bald. *conſ.* 161. *Quæritur de gabella , lib.*4 Mari.Socin.iun.*conſ.18.n.13.& conſ. 20 n.35.vol.*1.Hippol.Riminald.*conſ.194.n.36.vol.2. & conſ.144.n.106.vol.3.conſ.549.n.25.vol.* 5. Sim. de Prætis *conſ.141.n.19.lib.*1. Cephal.*conſ.472.num.37. vol.4.*Magon *Lucenſi deciſ.69.n.7.*Mandoſ.*ad re.* 30. *Cancel.q.3.n.7.*Menoch.*conſ.122.n.61.*Surd.*conſ.460. n.36.*Card. Tuſch.*pract.concl.tom.1. lit. A,concl.504. num.1.*Card.Tuſch.*de tacitis & ambig. conuent.tom. 1. lib.6.tit.22.n.22.* Steph. Grat.*diſcept.forenſ.cap.* 128. *num.*8.Sic è contrà valet argumentum,à tempore ad rem , vt dixi *loco* 110.*n.*3. 2

A Re ad Locvm validum eſt argumentum, *l.pen.ff.de Iuſtitia,& iure* , Farin. *in praxi crim.p.1.q. 34.n.*171. Steph. Grat. *diſcept.foren.c.128.n.*8.D.Barboſ *in l.hæres abſens , in princip.n.71.ff.de indic.* 3

A Re furtiua ad Vsvrarivm valet argumentum , vt per Menoch.*conſ.100.n.*73. 4

Loc. XCVI.

à Recuſatione.

A Recvsatione ad Appellationem , & è contrà valet argumentum , ſicuti docent Boër.*deciſ 69.n.3.*Gur.*pract.lib.2.q.64.num.4.*Morel. *in emporio Iuris p.1.tit.2.q.11.n.4.* 1

Appellatio enim,& recuſatio à pari procedunt,*l. apertiſſimi,verſ.cùm poſt , C.de iudic.ſuper eo tl.2.de appell.*Brun. à Sole *in locis communib.verb. appellatio* 30. 2

Loc. XCVII.

à Regno.

A Regno ad Maioratvm valet argumentum , vt tradunt Alexand. Raudenſ. *de ſucceſſ.*

Regni Portugaliæ, *reſp.2.num.*114. Menoch. *conſ* 808. *num.*8. Cabed. *Luſitan. deciſ.*51. *num.*9. *part.* 1 Pelaëz *de maioras. p.*1. *q.*38. *num.*3. vbi ait quòd non ſemper valet, ſed vbi eſt eadem ratio. Nouiſſimè Ioſeph. Vela *differt. forenſ. diſſert.*4. *n.*17.

Loc. XCVIII.

à Rubrica.

1 *A Rubrica optimum eſt, & validum in Iure argumentum.*

2 *Intellige quando rubrica eſt per ſe clara, & ex omni parte perfecta.*

3 *Rubrica allegari non poteſt ad deciſionem cauſarum, niſi orationem perfectam contineat.*

4 *Rubrica generalitas reſtringenda eſt à congeſtis in nigro ſi ſequeretur abſurdum.*

1 A RVBRICA optimum eſt, vt & validum in Iure argumentum, Bart. per text. *ibi in l.*1. *ff. ſi certum. pet* Euerard. *in topicis legalib. loco* 45. Petr. Andr. Gammar. *in Dialect. legali lib.* 2. *loco* 7. Mandoſ. *ad reg.*13. *Cancel. q.*1. *n.*2. *& reg.*20. *q.*4. *num.* 8. Decian. *conſ.*13. *n.*26. *vol.*2. Menoch. *conſ.*3. *n.*15. *& conſ.*485. *n.*2. 11. *&* 12 Honded. *conſ.*10. *num.* 46. *tom.* 1. Marc. Anto de Amaris *Marchiæ deciſ.* 105. *num.* 65. *&* 68. Aldoin. *conſ.*101. *num.* 6. Ferret. *in conſtitut. Cathalon. gloſſ.*1. *n.*3. Cabed. *Luſit. deciſ.*1. *num.*15. *p.* 1. Monet. *in tract. de opinione Canon. c.*2. *num.*4. Cened. *pract. & Canon. quæſt. lib.* 21. *num.* 16. Fontanell. *de pactis nupt. clauſ.*4. *gl.*1 *n.*2. *fol.*34.

2 Intellige quando rubrica eſt per ſe clara, & ex omni parte perfecta, nec indiget aliqua ſuppletione, aliàs ſecus, ſecundùm Alder. Maſcard. *de generali ſtat. interp. concl.*2. *n.* 202. *cum ſeqq.* Anton. Monach. *Florent. deciſ.*46. *n.* 78. Fachinæ. *conſ.*51. *num.*14. *lib.* 2. vbi limitat quando nigrum eſt generalius rubrica.

3 Nam Rubrica allegari non poteſt ad deciſionem cauſarum, niſi orationem perfectam contineat, ex Cotta *in memoralib. verb. Rubrica pag. mihi* 740. Mich. Graſſ. *tom.*1. *commun. opin. lib.*1. *tit.*17. *de legib. num.* 245. *pag.*232.

4 Immò generalitas illius eſt reſtringenda à congeſtis in nigro ſi ſequeretur abſurdum, & iniquitas, vt per Triuiſan. *Venetiæ deciſ.* 50. *n.*13 *lib.*2. Alder. Maſcard. *d. concl.* 2. *n.*206. Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 47. *n.*40.

Loc. XCIX.

à Sententia.

Argumentum valet

1 *A Sententia ad Statutum,*

2 *A Sententia ad Teſtamentum,*

3 *A Sententia ad Confeſſionem, &*

4 *A Sententia ab Probationem.*

Argumentum non valet

5 *A Sententia ad Renunciationem, &*

6 *A Sententia Iuris ad Sententiam hominis.*

7 *A Sententia ad proceſſum valet.*

1 A SENTENTIA ad STATVTVM valet argumentum, quia ſimilia ſunt, & parem à Iure communi obtinent interpretationem, Roman. *conſ.* 399. *n.*5. vbi Apoſtil. *in verb. ſimilitudinem*, Decian. *conſ.*45. *n.*5. *vol.*2. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.*1 *lit. A, concl.*496. *n.*5. Sic è contra valet argumentum, à ſtatuto ad ſententiam, vt dixi *loco* 105. *n.*5.

A SENTENTIA ad TESTAMENTVM valet argumentum, quia teſtamentum ſententia dicitur, *l. ſeruus hac lege, ff. de manumiſ. teſtam.* Oldrad. *conſ.*119. *Titius condidit, verſ. ſed contrarium*, Euerard. *in topicis legalib. loco* 71. Cantiune. *in ſimili tract. in* 31. *ſpecie loci à ſimili*, Cephal. *conſ.*387. *num.*12. *vol.*3. Menoch. *conſ.*162. *n.*10. Card. Tuſch. *d. lit. A, concl.*507. *num.*2. Et ſic è contrà valet argum. à teſtamento ad ſententiam vt dixi *loco* 111. *n.*2. 2

A SENTENTIA ad CONFESSIONEM procuratoris validum eſt argumentum, ſicuti docet Oldrad. *conſ.*116. *in fine, verſ. quinto*, quem refert Cardin. Tuſch. *d. lit. A, concl.*507. *n.*4. 3

A SENTENTIA ad PROCVRATOREM valet argumentum, vt per Dec. *in l.*2. *n.*66. *C. de edend.* Fului Pacian. *de probat. lib.*1. *c.*5. *n.*6. 4

A SENTENTIA ad RENVNCIATIONEM, non valet argumentum, quia plus operatur renunciano, & actus pendens à conſenſu ſpontaneo, quàm à conſenſu inuito, ita Oldrad. *conſ.* 217. *num.*5. *ver. ſed ad illud reſpondetur*, quem refert Card. Tuſch. *d. lit. A, concl.*510. *num.*7. 5

A SENTENTIA IVRIS ad SENTENTIAM HOMINIS non valet argumentum, quia ſententia Iuris ſpectat probationem fiẽdam, ſen tẽtia verò hominis habet iam factam, ideo in ſpolia prima non impedit reſtitutionem, ſecunda verò ſic: ita Oldrad. *conſ.* 27. *n.*4. *verſ. ſecundò obſtat, & conſ.*240. *n.*2. *verſ. hic verò quæritur*, Card. Tuſch. *d. lit. A, concl.*510. *n.* 5. In quo autem differat ſententia iuris à ſententia hominis latè oſtendit idem Cardin. Tuſch. *lit. S, concl.* 107. 6

A SENTENTIA ad proceſſum valet argumentum. 7 Rot. *deciſ.*614. *n.*7. *q.*2. *in poſthum. Farinac.* aliàs *p.* 4. *recent.*

Loc. C.

à Seruo.

A SERVO ad MONACHVM probabile, frequens, & vtile eſt argumentum, ex latè adductis per Euerard. *in topicis legalib. loco* 58. Cantiune. *in ſimili tract. in* 30. *ſpecie loci à ſimili.* Monachus enim æquiparatur ſeruo, ſecundùm Nau. *de Regul. commento* 2. *n.* 4. 5. 30. *&* 42. *verſ.*14. *& num.*44. Cald. Pereira *de nom. emphyt. q.*6 *num.*1. Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.*12 *cap.*10. Sigiſm. Scacc. *de appell. q.*5. *n.*54 Melch Phœbus *Luſitan. deciſ.*23. *n.*19. *& deciſ.*63. *n.*6. *tom.*1.

Loc. CI.

à Simili.

1 *A Simili ad Simile valet argumentum.*

2 *De Similibus idem eſt iudicium.*

3 *Intellige quando in vtroque ſimili adeſt eadem ratio.*

4 *Et quando æqualis Iuris diſpoſitio eſt in vtroque ſimili.*

5 *Similitudo quando non probatur in eo de quo agitur, non valet argumentum à ſimili, & num 6. quia etiam parua diſſimilitudo deſtruit, vt n.*7.

8 *Argumentum*

8 *Argumentum à ſimili fragile eſt quoties diuerſa decidendi ratio aſſignari poteſt.*
Argumentum à ſimili non valet
9 *Iurium correctio vbi ſequeretur.*
10 *Medium vbi non datur quod ſit vtrique commune,*
11 *In pœnalibus, &*
12 *In materia priuationis.*

1 A SIMILI ad SIMILE valet argumentum, ſicuti docent Euerard. *in topicis legalib. loco* 20. Petr. Andr. Gammar. *in Dialect. legali, lib.* 2. *in loco à ſimili*, Petr. Enriq. *conſ.* 14. *n.* 6. Decian. *conſ.* 31. *num.* 47. *vol.* 1. vbi ampliat etiam in contractibus, Fului. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 10. Maſcard. *in ſimili tract. conc.* 123. *num.* 4. vbi ait quòd procedit etiam in delictis, Marc. Anton. de Amatis *Marchia deciſ.* 22. *n.* 43. Alexand. Raudenſ. *Piſana deciſ.* 47. *n.* 21. *p.* 1. vbi quòd habet locum in ſtatutis, Mari. Antonin. *variar. reſ. lib.* 1. *reſ. fin. caſu* 61. Card. Tuſch *pract. conc. tom.* 1. *lit. A, conc.* 507. *n.* 29. Grat. *conſ.* 30. *n.* 31. *vol.* 1. Franc. Viui. *deciſ.* 255. *n.* 3. *lib.* 2. *& opin.* 203. *n.* 19. *cum ſeqq.* Peregr. *conſ.* 9. *n.* 29. *vol.* 2.

2 Ratio eſt, quia de ſimilibus idem eſt iudicium, *l. non poſſunt, & l. ſeq. ff. de legib. §. rectè, Inſtit. mandat.* Albert. *in tract. de heret. q.* 24. *n.* 9. Farin. *fragm. crim. p.* 1. *lit. E, n.* 188.

3 Intellige vt procedat quando in vtroque ſimili adeſt eadem ratio, vt per Oſaſch. *Pedemont. deciſ.* 68. *num.* 9. Maſcard. *de probat. conc.* 1253. *num.* 5. Menoch. *de arbitr. caſu* 84. *num.* 8. *&* 9. Farinac. *d. lit. F, num.* 189.

4 Et quando æqualis iuris diſpoſitio eſt in vtróque, aliàs non dicitur ſimile, Bald. *conſ.* 188. *in fine, verſ. non obſtat argumentum, lib.* 2. quem refert Card. Tuſch. *d. lit. A, conc.* 507.

5 Limita primò, vt non procedat hoc argumentum quando non probatur ſimilitudo in eo de quo agitur, vt per Socin. *reg.* 47. Feder. de Senis *conſ.* 67. *n.* 2. *verſ. ſed non eſt dubium*, Surd *de alim. tit.* 9. *q.* 1. *n.* 7. Seraph. *de priuilegiis iuramenti, priu.* 74. *n.* 103. Ioſeph de Ruſtic. *in l. cùm auus, ff. de condit. & demonſt. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 47. Card. Tuſch *d. lit. A, conc.* 501. *n.* 17. Gironda *de priu. expl. n.* 555. Fontanel *de pact. nupt. cl.* 4. *gl.* 12. *n.* 79. vbi *n.* 80. quod non procedit data aliqua diſſimilitudine, etiamſi ſit petita inter res ſimiles.

6 Similitudo enim debet eſſe in puncto, vt ait Menoch. *conſ.* 1014. *n.* 27. ac proinde ſimilia debent eſſe conuenientia ſaltem in eo de quo agitur, ſicuti docent Aym. Crauet. *de antiquit. tempor. p.* 4. *in princ. n.* 102. Albert. *d. q.* 24. *n.* 9. Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.* 43. Menoch. *de arbitr caſu* 14. *n.* 6. Brunor. à Sole *in locis comm. verb. argumentum* 4. Farin. *d. lit. E, n.* 196. licèt in aliis differre videantur, Dec. *conſ.* 529. *n.* 4. Iaſ. *in l. creditori, n.* 8. *ff. de noui oper. nunc.* Alba *conſ.* 71. *n.* 11. Rip. *in l. naturaliter, §. nihil commune, n.* 32. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Decian. *conſ.* 52. *n.* 143. *vol.* 2. quos refert, & ſequitur Octau Glorit. *reſp.* 9. *n.* 49.

7 Aliter námque non valet huiuſmodi argumentum, etiamſi parua ſit diſſimilitudo, ſecundùm Bertaz. *in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſact. n.* 762. vbi *n.* 761. ait non procedere niſi in æquiparatis, Mari. Ant. *var. reſ. lib.* 3. *reſ.* 39. *n.* 34.

8 Quare argumentum hoc fragile eſſe, quoties diuerſa decidendi ratio aſſignari poteſt, tradit Cald. Pereira *de reſolut. emphyt cap.* 1. *num.* 27. & propterea dicit Menoch. *conſ.* 75. *n.* 82. quòd hoc argumentum facilè proſternitur, & *conſ.* 37. *n.* 177. aſſerit ob id illud eſſe leue, & infimum, prout eum refert Mari. Ant. *d. lib.* 3. *reſ.* 39. *n.* 34.

9 Limita ſecundò, vbi ſequeretur iurium correctio, ſicuti docent Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, part.* 1. *conſid.* 48. *verſ. quartus caſus*, Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis mat. p.* 3. *n.* 68. Corduba de Lara *in l. ſi quis à liberis, §. idem Index, n.* 30 *ff. de liber. agnoſ.* Menoch. *de arbitr. caſu* 84. *n.* 6. *& conſ.* 180. *num.* 51. Surd. *de alim. tit.* 9. *q.* 1. *n.* 4. *cum ſeqq. & conſ.* 200. *n.* 15. *& conſ.* 259. *n.* 17. Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, cap.* 16. *num.* 6. *& de reſ. emphyt. c.* 2. *n.* 26. Garc. Gironda *de priu. ſeu exempt. explicat. n.* 551. *& ſeq.* Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Eccleſiaſt. q.* 38. *num.* 3. Farin. *d. lit. E, n.* 188. Gironda *d. loco, n.* 554.

Limita tertiò, vbi non datur medium quod ſit vtrique commune in omnibus, ſecundùm Decian. *conſ.* 19. *n.* 116. *vol.* 3. 10

Limita quartò in pœnalibus, vt per Perez de Lara *de anniverſ. & capell. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 21. 11

Limita quintò in materia priuationis, etiam ſtante identitate rationis, & quamvis materia aliàs eſſet extenſibilis, vt per Honded. *conſ.* 72. *n.* 30. *&* 31. *tom.* 1. Barbat. *conſ.* 40 *Clementiſſimum, n.* 7. *vol.* 4. quem refert Franc. Viui. *deciſ.* 255. *n.* 3. *in med. lib.* 2. 12

Loc. CII.

à Solitis.

A SOLITIS fieri validum eſt argumentum, *l. ſi quis donaturus, ff. de vſufructu, l. quod ſi nolit. §. quia aſſidua, ff. de ædilit edicto, l. certi condictio, §. ſi nummos, ff. ſi certum pet. l. vel vniuerſorum, ff. de pignorat. act. l. Titianus, ff. quod cum eo, l. certè, in fine, ff de precar. l. vt liberis, circa fin. C. de collationib. §. fin. Inſtit. de ſatiſdat.* Signorol. de Homod. *conſ.* 10. *Factum ſic ſe habet, n.* 4. Caſtrenſ. *conſ.* 466. *n.* 5. *lib.* 1. *& conſ.* 333. *Dubium videtur, n.* 1. *verſ. licitum eſt, lib.* 2. Euerard. *in topicis leg. loco* 64. Strach. *de mercat. p.* 2. *num.* 29. *& tit. de naut. p.* 3. *num.* 28. Decian. *conſ.* 46. *ſub n.* 36. *vol.* 2. *& conſ.* 66. *n.* 18. *& conſ.* 123. *n.* 46 *vo.* 3. *& conſ.* 44. *num.* 15. *vol.* 2. vbi intelligit maximè in eadem materia, Crauet. *conſ.* 91. *num.* 4. Cephal. *conſ.* 77. *n.* 59 *lib.* 1. *& conſ.* 318. *n.* 44. *vo.* 3. *& conſ.* 558. *n.* 30. *vo.* 4. Menoch. *conſ.* 122. *n.* 50. *& conſ.* 122. *n.* 73. *& de præſumpt. lib* 3. *præſ.* 7. *n.* 5. *& præſ.* 14. *num.* 13. Seraphin. *de priu. iuram. priu.* 1. *n.* 35. *& priu.* 33. *n.* 56. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. Argumentum* 5. vbi ait procedere in contractu emphyteutico, Sim. de Prætis *conſ.* 189. *n.* 5. *lib.* 1. Eugen. *conſ.* 90. *n.* 86. *&* 87. *vo.* 1. Honded. *conſ.* 36. *n.* 4. *tom.* 1. Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, cap.* 6. *n.* 2. Farin. *in praxi crim. p.* 3. *q.* 103. *n.* 160. Vgolin. *de officio, & poteſt. Epiſcopi, cap.* 36. *§.* 6. *n.* 1 Surd. *deciſ.* 231. *n.* 18. *& conſ.* 172. *n.* 88. *& conſ.* 452. *n.* 45. *& conſ.* 540. *n.* 16. Valenz *conſ.* 94. *n* 62. Adrian Neguſant. *in ſylua reſponſor. q.* 190. *n.* 19. vbi ampliat ſiue in contractibus, ſiue in vltimis voluntatibus, & *q.* 471. *n.* 7. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 1. *lit. A, conc.* 494. *n.* 9. *&* 18. *& concl.* 507. *n.* 11. Rot. *coram Card. Seraph. deciſ.* 201. *n.* 8. *& p.* 1. *diuerſ deciſ.* 126. *n.* 5. & apud Farin. *deciſ.* 596. *n.* 1. *p.* 1. *recent. & deciſ.* 334. *num.* 1. apud eundem *p.* 2. *etiam recent.* Caſtill. *controu. tom.* 5. 80. *n.* 3. Solorzan. *de Iure Indiar. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 24. *n.* 82.

Loc. CIII.

à Speciali.

A SPECIALI validiſſimum eſt argumentum, vt tradunt Euerard. *in topicis legalib. loco* 68

a Coſm. *in pragmat. ſanction. tit. de elect. ſicut, §. deinde vero. Ordinibus, num. 2. pag. mihi* 101 Menoch. *conſ* 9. *n.* 10. Octau. Cacheran. *conſ.* 36. *num.* 23. Ioſeph. Seſſe *Aragonia deciſ* 97. *num.* 15.

Loc. CIV.

à Specie.

A Specie ad Genvs valet argumentum, ſicuti late docent Euerard. *in topicis leg. alib.* 16. 7. Cantiunc. *in ſimili tract. loco* 8. Petr. Andr. Gammar. *in Dialect. legali, lib.* 1. *loco* 8 Henric. a Rosenth. *de feudis, cap.* 4. *concl.* 32. *n.* 6. vbi quòd non procedit negatiuè. Sic è contra valet argumentum a Genere ad ſpeciem, vt dixi *loco* 53.

Loc. CV.

à Statuto.

Argumentum valet

1 *A Statuto ad Pactum,*
2 *A Statuto ad Contractum,*
3 *A Statuto ad Conſuetudinem,*
4 *A Statuto ad vltimam voluntatem, &*
5 *A Statuto ad Sententiam.*

1 A Statvto ad pactvm valet argumentum, ſicuti docent Petr. Anchar. *conſ.* 02. *Quæſt. o eſt talis*, vbi quòd ſicut ſocietas inita inter ſocios intelligitur de lucris, & de iis, quæ acquiruntur, ita ſtatutum quòd quærenda per coniuges intelligantur de quærendis ex induſtria, non ex legato facto vni, vel venditione rerum vnius tantum, Bald. *conſ.* 189. *Anton. ad M* ... *propè fin. verſ. ſed Statutū, lib* 2. vbi quia ſicut ſtatutum non trahitur ad caſum fictum, ita neque pactum Ruin. *conſ.* 109. *n.* 19. *vol.* 4 Matant. *conſ.* 1. *n.* 3. Franc. Viui *deciſ.* 255. *n.* 8. *lib.* 2. Decian. *conſ.* 13. *n.* 61. *vol.* 2. *& conſ.* 69. *n.* 15. *& cōſ.* 19. *n.* 19. *vol.* 4. vbi quòd imò plus poteſt ſtatutum quàm pactum, Sim. de Præt. *conſ.* 187. *n.* 26. *lib.* 1. Hieron. Gabr. *conſ* 140. *n.* 26. *tom.* 2. Menoc. *conſ.* 335. *n.* 54. Iacob Gall. *conſ* 81. *n* 7 Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 348. *n.* 28. Garc. Maſtrill. *Sicilia dec.* 247. *in iuſtificat. n.* 99 Card. Tuſch. *practi. concl. lit.* 1. *lit. A, concl.* 497. *n.* 1. *&* 3. Greg. *dec.* 204. *n.* 23. Sic è contra valet argum. à pacto ad ſtatutū, vt dixi *loc.* 81. *n.* 1.

2 A Statvto ad Contractvm validum eſt argumentum, quia parem ſtrictam habent ſignificationem, vt ſecundùm ius commune intelliguntur, ſecūdum Roman. *conſ.* 399. *num.* 2. *verſ. tertio*, quem refert Card. Tuſch. *d. lit. A, concl.* 496. *n.* 2. Sicut etiam valet à Statuto ad conuentionē partiū, idem Roma. *cōſ.* 90. *Viſo themate, n.* 3. *verſ. ſecūdò principaliter*, vbi Apoſtil. *in verb. Conuētioni*, Card. Tuſch. *d. lit. A, concl.* 497. *n.* 2.

3 A Statvto ad Consvetvdinem valet argumentum, *l. quibus, ff. de legib.* Remig *in tract. de charitatiuo ſubſidio, q.* 61. *in fine, n.* 64. Socin. iun. *conſ.* 27. *num.* 17. *vol.* 2. Curt. iun. *conſ.* 6. *Præſupponitur, n.* 4. *& conſ.* 171. *Materia præſentis conſultationis, n.* 2. Sim. de Prætis *conſ.* 144. *n.* 40 *vol.* 1. Franc. Viui. *deciſ.* 251. *n.* 6. *lib.* 2. Decian. *conſ.* 100. *n.* 56. *vol.* 2. vbi quòd ſi ſtatutum non valet in vno caſu, neque valet conſuetudo in eodem caſu, *& conſ.* 18. *n.* 97. *vol.* 1. obſeruat quòd imò plus poteſt conſuetudo quàm ſtatutum, cùm differant inter ſe vti expreſſum à tacito, *Ioſeph de Ruſticis in l. um anno, ff. de condit. & demonſtr. lib.* 3. *cap.* 12. *n.* 31. Sigiſm. Scacc. *de appellationib. q.* 2. *n.* 29. *verſ. certa.* Si è contra valet argumentum à conſuetudine ad ſtatutum, vt dixi ſupra *loco* 25. *n.* 1.

A Statvto ad vltimam volvntatem valet argumentum, ſicuti docent Socin. iun. *con.* 12. *n* 9. *vol.* 4. Roman. *conſ* 99. *n.* 4. *verſ. quarto probatur*, vbi quòd ſtatutum, & vltima voluntas æquiparantur, Curt. iun. *conſ.* 5. ... 8. Honded. *con.* 75 *n.* 21. *tom.* 1. Fachin. *conſ.* 35. *n.* 11. *lib.* 1. Decian. *conſ.* 82. *n.* 5. *vol.* 3. Hippol. Riminald. *conſ.* 632. *num* 9. *vol.* 5. vbi ſubdit quòd valet argumentum de ſtatuto ad teſtatorem, Hering. *de fideiuſſorib. c.* 1. *n.* 11. Card. Tuſch. *d. tom.* 1. *lit. A, concl.* 496. *n.* 4. Fuſar. *de ſubſtitutionib. q.* 531. *ſub n.* 8. *& q.* 366. *n.* 3 Card Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 6. *tit.* 7. *n.* 5. Fuſar. *conſ.* 72. *nu.* 4. Iacob Cancer. *var. reſol. p.* 1. *c.* 24. *n.* 14. vbi quòd valet argumentum de ſtatuto ad teſtatorem. 4

A Statvto ad sententiam, & è contra, valet argumentum, quia ſimilia ſunt, & parem obtinent a iure communi Interpretationem, ita Decian. *conſ.* 1. *num.* 31. *vol.* 3. Roman. *d. conſ.* 399. *num.* 5. vbi Apoſtil. in verbo *ſimilitudinem*, Cardin. Tuſch. *d. concl.* 496. *num.* 5. Sic è contra valet argumētum à ſententia ad ſtatutum, vt dixi *loco* 99. *n.* 1. 4

Loc. CVI.

à Subſtitutione.

A Svbstitvtione pupillari ad exemplarem validum eſt argumentum vt per Decian. *conſ.* 63. *n.* 8. Ferrer. *in conſtit. Cathalo.* ... *ſ* 5 ... 271. 1

A Svbstitvtione pupillari ad fideicommiſſarium validum eſt argumentum, ſicuti docet Bellon. iun. *conſ.* 36. *n.* 66. vbi citat Imol. *in l. ita tamen* 27. *§ qui ſuſpectam, num.* 7. *verſ. & pro hoc etiam*, & ibi Alexand. *num.* 6. *verſ. & pro hoc dicit, ff. ad Trebell.* 2

Loc. CVII.

à Succeſsione.

A Svccessione ad accvsationem valet argumentum, vt tradunt Imol & Alex. *in l. ſi ex facto, § ſi quis rogatus, ff. ad Trebell.* Plaça *de delictis, lib.* 1. *cap.* 42. *n.* 29. *in fine*, Farin. *in praxi crimin. part.* 1. *tit.* 2. *de accuſat. quæſt.* 12. *num.* 55. 1

A Svccessione ad legitimam valet argumentum negatiue, ſecundum Ioan Gutiel. *Dolana deciſ.* 88. *num.* 1. 2

Loc. CVIII.

à Sufficienti.

A Svfficienti partium enumeratione validum eſt argumentum, *l. patre furioſo, ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris, l. ex maleficiis, § hæres l. obligationum ferè, ff. de action. & obligat. princip. Inſtit. de obligat. quæ ex quaſi contractu naſcuntur*, vbi Pichard. *num.* 5. *cap. cùm dilectus, de iurepatron. cap. venerabilem, de elect. cap.* 2. *poſt med. de ſumma Trinit. cap. per tuas, de ſentent. excom. cap. quamuis circa, de eo, de iureiur.* Alexand. *conſ.* 53. *num.* 8. *vol.* 4. Pariſ *conſ.* 17. *num.* 18. *vol.* 4. Socin. iun. *conſ* 10. *n.* 15. *& conſ.* 13. *n.* 2. *& conſ.* ... 4. 7. *& conſ.* 79. *n.* 49. *vol.* 1. *& conſ.* 24. *num.* 2. *vol.* 2 F ... *conſ.* 3.

conſ.3.num.24.vol.4. Iaſ.*in §.omnium,num.10. Inſtit.de actionib.* Federic. de Senis *conſ.* 159. *Sempronius , in princ.n.2.verſ.ſecunda ratio*, Caſtrenſ.*conſ.*256.*Videtur manifeſtè,lib.*2.Ioan.de Imola *conſ.*12.*num.*1. vbi ait quòd in omni diſpoſitione concludit argumentum à ſufficienti partium enumeratione, Roman.*conſ.*102. *Super eo, & conſ.* 111. *Viſo puncto* , Euetard.*in topicis legalib.loco* 51. Roland.*conſ.4.n.28.& conſ.10.n.* 1. *& conſ.27.n.5.& conſ.46.n.14.& conſ.72.num.19.vol.3.& conſ.60.n.48.vol.4.* Curt.iun.*conſ.47.n.8.vol.* 1.vbi dicit quòd eſt optimum in iure,*& conſ.* 224. *n.* 28. *& conſ.284.n.7.& conſ.327.n.6.vol.* 3. Hippol. Rimin. *conſ.23.n.48.& conſ.42.num.89.lib.*1. Decian.*conſ.7. n.59.vol.1.& conſ.8.num.144.eod.vol.& conſ.72. n. 8. vol.2.& conſ.67.n.5.eod.vol.& conſ.71.n 13. vol. 4. & conſ.74.n.2.vol.5.* Eugen.*con.90.num.43.vol.* 1. Fulu. Pacian.*conſ.37.n.35.* Franc. Viui.*deciſ.255.n.12.lib.*2. Petr.Henriq.*conſ.67 n.86.* Sim. de Prætis *cõſ.49.n.7. & conſ.132.n.61.lib.*1.Octau.Cacheran.*conſ.45.n.18.* à Ponte *conſ.115.n.7.tom.*2.Octau. Glorit.*reſp. 4. n. 23.verſ.arguendo*, Adrian.Neguzant.*in ſylua reſponſ. q.96.n.29.* Ferret.*in conſtit. Cathalonia,gloſſ.5.n.*198. Ceuall.*commun.contra communes,tom.4.q.fin.n.*182.vbi dicit quòd hoc argumentum eſt fortiſſimum in iure, Cæſ.Argel*de contradict.legitimo,q.2.n.55.& q.5. n.* 8. Anton.Monach.*Florent.deciſ.1.num.*62.Card. Tuſch. *practic.concluſ.tom.1.lit. A,concl.492.per tot.*nouiſſimè Ioſeph.Vela*diſſert.4.n.*52.

2 Intellige quando enumerat omnes partes ſufficienter , ſecundùm Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum , reg.*50. Surd. *de aliment.tit.1.q.35.num.10.& conſil.489.n.26.*

Loc. CIX.

à Superfluitate.

A Svperflvitate euitanda validum eſt argumentum in iure , vt per Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.c.306.n.*16. Aliquando tamen eſt valdè tenue, vt ſcribunt Alciat.*in l.3.n.3.ff.de legat.* 1. Pereg.*conſ.57.in fine , lib.*1.quos refert Fuſar.*de ſubſtit. q.286.n.*3.Idem Fuſar.*conſ.10.n.25.& conſ.490.n.30.* Surd*conſ.325.n.*14. Mantic. *de coniect. lib. 3.tit.6.n.*8. Rot.apud Paulum de Rubeis *deciſ.249.n.10.tom.* 2. *diuerſ.*aliàs *p.6.recent.*

Loc. CX.

à Tempore.

Argumentum valet

1 *A Tempore ad Tempus,*
2 *A Tempore ad Locum,*
3 *A Tempore ad Rem , &*
4 *A Tempore ad Perſonam.*

1 A Tempore ad Tempvs valet argumentum,*l. omnes,§.à barbaris,ff.de re milit.l.non eſt neceſſe, ff.de probation.*Euerard.*in topicis legalib.loco* 42.Marc. Anton.de Amaris *Marchia deciſ.28.n.17.*

2 A Tempore ad Locvm validum eſt argumentum,*l.vinum*,& *ibi* Bart.*ff.ſi certum pet.l.ratio,§.ſi per venditorem* , vbi etiam Bart. *ff. de actionib. empti,* Euerard.*loco* 40. Federic. de Senis *conſ.* 11. *n.6. verſ. adducto*,Decian.*conſ 8.n.153.vol.*1.Sfort. Odd.*conſ.*21. *n.47.lib.*1. Cantiunc.in 27.*ſpecie loci à ſimili* , Surd. *conſ.270.n.14.*Farinac.*in praxi crimin.p.1.q.34.n.* 161. Card. Tuſch.*practic.concl.tom.*1.*lit. A,concl.505.n.*1. *& concl.* 507.*n.*24.Stephan.Grat.*diſcept.forenſ.c.*128. *n.*8. D. Barboſ.*in l.hares abſens , in princ.n.* 169. *ff. de iudic.* Camill. Gallin.*de verb.ſignif.lib.5.c.* 16.*n.*252. Solorzan.*de iure Indiarum , tom.1.lib.2.cap.11.n.* 49. Mari.Muta *deciſ.55.n.*4.Sic è contra valet argumentum à loco ad tempus , vt dixi *loco 65.n.*2.

A Tempore ad Rem valet argumentum , *cap.* 3 *vnic.de plus petit.*Gemin.*conſ.37.n.4.verſ.& hac argumentatio* , Decian *conſ.49.n.65.vol.*2. Cardin.Tuſch. *d.tom.1.lit.A,concl.504.num.* 2. Garc. Maſtrill *Sicilia deciſ.*182.*n.*27.Et ſic è contra valet argumentum de re ad perſonam,vt dixi *loco 95.n.*2.

A Tempore ad Personam validum eſt argu- 4 mentum,vt per Decian.*conſ 78.n.35.vol.* 3. Hippol. Riminald.*conſ.143.num.4.vol.*3.Surd.*cor.247.n.9.& conſ.568.art.5.*Pereg.*conſ.44.n.24.vol.*2. Card.Mant. *de tacitis & ambig.conuent.tom.2.lib.14.tit. 34. num.*7. Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea,reſol.447.n.*3. Sic è contra valet argumentum de perſona ad tempus , vt dixi *loco 83.n.*3.Peregr.*conſ.44.n.24.vol.*2.

Loc. CXI.

à Teſtamento.

Argumentum valet

1 *A Teſtamento ad Statutum,*
2 *A Teſtamento ad Sententiam , &*
3 *A Teſtamento ad Iudicium.*
4 *A Teſtamento inter liberos ad Teſtamentum ad pias cauſas non ſemper valet argumentum.*

A Testamento ad Statvtvm valet 1 argumentum,Bart.*in l.ſi quis legauerit,la 3.ff.de legat.*1.Sim.de Prætis *conſil.164.n.62.lib.*1.

A Testamento ad Sententiam 2 validum eſt argumentum , vt per Euerard. *in topicis legalib.loco* 72. Hippol. *conſil.* 401.*n.*18. *vol.* 4 Teſtamentum enim dicitur ſententia , *l. hac conſultiſſima, §.at cum humana,C.qui teſtam.facere poſſ.*Sic è contra valet argumentum à ſententia ad teſtamentum , vt dixi *loco 99.n.*2.

A Testamento ad Ivdicivm , & è 3 conuerſo , valet argumentum , ſicuti docent Rom. *conſil.*186. *In caſu propoſito , n.*3. & 4.vbi Apoſtil. *in verb.voluntatibus* , Card. Tuſc. *practic.concluſ.tom.* 1. *lit.A,concl.507.n.3.*

A Testamento inter liberos ad teſtamentum 4 ad pias cauſas non ſemper valet argumentum,iuxta ea quæ tradit Benedict. Ægid.*in repet.l.vnica , C de ſacroſ.Eccleſ.p.* 3. *in initio , n.*21. Vide tamen Magd. *de num.teſtium in teſtam.requiſ.p.2.c.7.n.14.*

Loc. CXII.

à Teſtatore.

Argumentum valet

1 *A Teſtatore ad Legem,*
2 *A Teſtatore ad Statutum , &*
3 *A Teſtatore ad Contrahentem.*

A Testatore ad Legem validum eſt 1 argumentum,gloſſ.*in l.2.ff.de iis,quib. vt indign.* Andr.Alciat.*in l.ſi tibi eius.n.5.verſ.ita eſt , ff de liberis & poſth.*Ioſeph.de Roſticis *ad l.cùm anus , ff.de condit.& demonſtr.lib.2.cap.1.n.18.*

2 A Teſtatore ad Statutum valet argumentum quoad interpretanda verba, & eotem, ſecundùm Bald. *in l. 1. C. de liber. præt.* Franc. Veg. *conſ. 63. num. 5.* Socin. iun. *conſ. 23. n. 62. vol. 1.* Curt. iun. *conſ. 276. n. 11. p. 2.* Fulu. Pacian. *de probat. lib. 2. c. 5. n. 90.* Adrian. Neguſant. *in ſylua reſponſor. q. 509. n. 11.*

3 A Teſtatore ad Contrahentem valet argumẽtum, vt per Hipp. Rimin. *conſ. 599. n. 6. vol. 5.*

Loc. CXIII.

à Teſte.

Argumentum valet

1 *A Teſtium depoſitione ad inſtrumentum.*
2 *A teſte ad Notarium, &*
3 *A Teſte ad Accuſatorem.*

1 A Teſtium depoſitione ad Instrumentum, ſeu ſcripturam, valet argumentum, *l. in exercendu, C. de fide inſtr.* Menoch. *conſ. 538. n. 5.* Sbroz *de Vicario Epiſcopi lib. 1. q. 64. n. 3. in fine*, vbi tamen *n. 12.* limitat quando teſtes non ſufficiunt, nec habent eandem vim quam ſcriptura, Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol. 165. n. 2.* Rot. *deciſ. 1161. n. 4. p. 1. diuerſ.*

2 A Teste ad Notarium, ſeu ad inſtrumentum Notarij valet argumentum, vt per Rimin. ſen. *conſ. 1. num. 15.* Decian. *conſ. 18. num. 8. vol. 2. & conſ. 25. num. 2. & conſ. 91. num. 10. vol. 3.* Maſcard *de probat. concl. 711. num. 6.* Imò Notarij auctoritas habet vim duorum teſtium, ex Maſcard. *vbi ſuprà, concl. 1095. n. 3.*

3 A Teste ad Accusatorem validum eſt argumentum, ſecundùm Monald. *conſ. 10. n. 7. vol. 2.* Viui. *opin. 29. n. 4.* vbi intelligit affirmatiuè.

Loc. CXIV.

à Toto.

1 A Toto ad Partem validum eſt argumentum, *l. quæ de tota, ff. de rei vendic.* Euerard. *in topicis legalib. loco 80* Cantiunc. *in ſimili tract. loc. 5.* Magd. *de num. teſt. in teſtam. req. p. 1. c. 16. n. 243.* Petr Andr. Gãmar. *in Dialect. legali, lib. 1. loco 4.* Socin iun. *conſ. 36. n. 10. vol. 1.* Hippol. Rimin. *conſ. 177. n. 25. vol. 5.* Botgnin. Caualcan. *deciſ. 14. n. 31. p. 5.* Franc. Veg. *conſ. 66. n. 151.* latè Rebuff *ad l. appellatione rei 72. verſ. negatiuè, cũ ſeqq. ff. de verb. ſignif. pag. mihi 550* vbi ampliat in exceptionibus, probationibus, quantitatibus, corporibus, & tã affirmatiuè, quàm negatiuè, Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 35. n. 27.* Surd. *conſ. 435. num. 22.* Flamin. Pariſ. *de confident. q. 28. n. 106.* Cardin. Tuſch. *practic. concl. tom. 1. lit. A, concl. 499. n. 1.* Rot. *deciſ. 74. n. 79.* Impreſſa per Pacific. *poſt ſuum tract. de Saluiano interd.* Rot. *deciſ. 225. n. 5. p. 1. in poſth. Farin.* aliàs *p. 2. recent. & deciſ. 222. n. 9. ead. p. 1.* vbi dicit quòd argumentum de toto ad partem eſt probabile, ſed non neceſſarium, & ſecundùm quid, non autem ſimpliciter, Ioſeph. Vela *differt. 4. n. 20* Sic etiam è contra valet argum. à parte ad totum, vt dixi *loco 82 n. 1.*

2 Intellige quando eſt eadem ratio, ſecundùm Abb. *conſ. 58. Quidam Nicolaus, in fine, verſ. præterea, lib. 2.* Alex. *conſ. 15. Viſo, in fi. lib. 4.* Soc. iun. *cõſ. 74. n. 24. vol. 3.* Bertaz. *de clauſul. inſtrum. clauſ. 22. gloſſ. 19. n. 1.* Borg. Caualcan. *deciſ. 35. n. 112. p. 2.* Menoch. *conſ. 72. num. 5.* Surd. *conſ. 193. n. 6. & cõſ. 435. n. 21* Iacob. Gall. *conſ. 48. n. 24* Card. Tuſch. *d. concl. 499. n. 3.* Fuſar. *conſ. 41. n. 98.*

3 Et ideò vbi diuerſa ratio militat non procedere huiuſmodi argumentum tenuerunt Cephal. *conſ. 601. n. 40. vol. 4.* Surd. *d. conſ. 355. n. 22.* Ioſeph. de Ruſticis *ad l. cùm auus, ff. de condit. & demonſtr. lib. 9. c. 4. n. 4.*

Loc. CXV.

à Tranſactione.

A Transactione ad Arbitramentum, ſeu cõpromiſſũ, & è cõtra, valet argumentum, quia arbitramentũ eſt tranſactio, ita Petr. de Anch. *conſ. 34. n. 11. verſ. hinc eſt,* Decian. *conſ. 56. n. 17. vol. 1.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 1 lit. A, concl. 507. n. 27.*

Loc. CXVI.

à Tributo.

A Tributo ad Decimam validum eſt argumentum, *c. decima 16. q. 1. c. tua nobis, de decim.* Euerard. *in topicis legalib. loco 71.* Cantiunc. *in ſimili tract. in 33. ſpecie loci à ſimili,* Solorzan. *de iure Indiar. tom. 2. lib 3. c. 21. n. 89.* Decima enim eſt tributum, vt ait Sigiſm. Scacc. *de appellat. q. 17. limit. 18. ſub n. 1. verſ. ratio.* Narbona *l. 26. gl. 5. n. 7. tit. 21. lib. 4. & l. 14. gloſſ. 2. n. 24. tit. 2. lib. 6. Recop.*

Loc. CXVII.

à Tutore.

Valet argumentum

1 *A Tutore ad Syndicum,*
2 *A Tutore ſuſpecto ad iudicem ordinarium ſuſpectum,*
3 *A Tutore ad Prælatum, & è contra.*

A Tutore ad Syndicum valet argumentum, vt per Dec. *conſ. 297. n. 1.* Menoch. *conſ. 228. n. 22. in fine,* Monter à Cueua *Aragonia deciſ. 19. n. 3.* Laurent. de Pinu *conſ. 65. n. 19.* & ad omnes alios adminiſtratores extendit Decian. *conſ. 11. n. 98. vol. 1.* 1

A Tutore ſuſpecto ad Iudicem ordinariũ ſuſpectum valet argumentum, ſecundùm Oldrad. *conſ. 147. Thema tale eſt, recuſatus*, quem refert Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom. 1 lit. A, concl. 507. n. 12.* 2

A Tutore ad Prælatum, & è contra valet argumentum, Cald. Pereira *conſ. 8. n. 26.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. tom. 4. c. 601. num. 6.* Gutier. *de tutel. p. 3. cap. 8. n. 8.* Magdalen. *de numero teſtium in teſtam. requiſito, p. 5. cap. 2. ſub num. 123.* 3

Loc. CXVIII.

à Vaſallo.

A Vasallo ad Libertum valet argumentum, gloſſ. *in l. ſolo 30. C. de liber. cauſa*, Euerard. *in topicis legalib. in loco à libert. ad Vaſall.* Marcell. Conuerſan. *ad tit. de legit. parent. tut. §. 17. num. 16. pag. 82. & ad tit. de ſatiſd. tut. §. 1. num. 28. pag. 201.* Henricà Roſenth. *de feudis, cap. 1. concl. 11. num. 2.* vbi intelligit ſi præter ius ſit, & vbique eadem ratio. Sic è contra valet argumentum de liberto ad vaſallum, vt dixi *loco 64.*

Loc.

Loc. CXIX.

à Vectigalibus.

A Vectigalibus & gabellis ad Collectas valet argumentum, vt patet ex traditis per Doct. *in l.citat.10,§.earum rerum,ff.de public.* Corn. *conſ.*199.*n.*18.*vol.*1. Boſſ. *in tit.de angar.n.*4. quos refert, & ſequitur Georg. Euerard. *conſ.*3.*n.*46.*vol.*1.

Loc. CXX.

à Venditione.

A Venditione ad Locationem valet argumentum, *l.vlt.in fine, C.de contrah. empt.* Fabian. de Monte *in tract.de empt.q.*2.*princip.n.*30. Auiles *ad cap.*33.*Praetorum,verb.a menos coſta,n.*5. Eſcob. *de ratioc. cap.* 16. *num.* 3. Verbum enim, *venditore,* aliquando pro *locare,* exponitur, vt notat Cald. Pereira *de empt.& vend.c.*2.*n.*7.

Loc. CXXI.

à Veroſimili.

1 *A Veroſimili mente teſtatoris, vel ſtatuentis validum eſt argumentum.*
2 *Argumentum à Veroſimili transfert in aduerſarium onus probandi.*
Amplia,
3 *In Contractibus,*
4 *In ſtatutis,& ſtatuentibus,*
5 *In priuilegio,*
6 *In inueſtitura feudali,*
7 *In teſtamentis,&*
8 *etiam circa omiſſa.*
Limita
9 *In materia exorbitanti à Iure,*
10 *Ex diuerſitate rationis,*
11 *Quando fieret extenſio ad caſum inordinatum,*
12 *In fideicommiſſo extendẽdo de perſona ad perſonã,&*
13 *In conditionibus voluntarijs.*

1 A Veroſimili mentem ſtatuentis vel teſtatoris validum eſt argumentum, *l. non eſt veroſimile, ff.de eo quod metus cauſa.l.cùm auus,ff.de condit.& demonſtr.l.ex facto,§.ſi quis autem,ff.ad Trebell.l. Titius, §.Lucius Titius,*& ibi Bart *ff.de liber.& poſth. l. generaliter,§.cùm autem,C.de inſtit.& ſubſtit.l. cùm acutiſſimi,C.de fideicom.l.fin.C.de poſth.hered.inſtit.c. quia veroſimile,de praeſumpt.c.requiſiſti, de teſtam.* Anchar. *conſ.*229.*Mirum prima facie*, Alex. *conſ.*24.*Animaduerſis,n.*54.*& conſ.*46. *Ponderatis verbis,& conſ.* 130. *Attentis,n.*4.*lib.*1. Vinc. Paleoth. *inter conſilia eiuſdem,* Alex. *conſ.*54.*Viſo puncto n.*6.*verſ.item confirmo, lib.*4. vbi quòd procedit in ſtatuto, lege contentione, & reſcripto, Euerard. *in topicis legalib.loco* 3. Cantiunc. *in ſimili tract.loco* 25. Petr. Andr. Gammar *in Dialect. legali,lib.*1.*loco* 23. Card. Mantic. *de coniect.vlt.vo.lib.* 3. *tit.*19.*n.*4. vbi ſumit regulam à veriſimili, & quando teſtator vel diſponens ita diſpoſuiſſet ſi interrogatus fuiſſet, vel cogitaſſet, idem Mantic. *de tacitis & amb. conuent.tom.*1.*lib.*3.*tit.*1.*n.*16. vbi ait quòd in qualibet materia receptum hoc eſt argumentum, Menoch. *conſ.*121.*n.*54.*& conſ.*296.*n.*31.*& conſ.*306.*num.*26.*& conſ.*174.*n* 21.*& conſ* 434.*n.*43.*& conſ.*607.*num.*20.*& conſ.*6·4.*n.*6 Fachinae. *conſ.*86. *n.* 23. *vol.*2. vbi quòd valet in voluntate teſtatoris, Surd. *de aliment. tit.*9. *q.*12.*n.*25. Flamin Pariſ. *de confident.q.*19. *num.*24. *& q.*32.*n.*31. Gaſp. Anton. Theſaur. *quaeſt.for.lib.*3. *q.*84. *n.*4. vbi quod attenditur in cauſa coniecturali, Farin. *in praxi crim.p.*4.*deciſ.*47. *num.*2. *in fine*, vbi ait eſſe optimum in iure argumentum, Anton. Monach. *Bonon.deciſ.*10.*num.*16. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 1. *lit. A,concl.*494. vbi *num.* 2. extendit procedere tam in eo, quàm in actore, & tam in maſculo, quàm in foemina, Noni. *con.*95.*n.*5. vbi intellige quando verba poſſunt importare hanc mentem, alias ſecus. Iacob. Cancer. *var.reſol.p.*1. *c.* 1. *num.*66. vbi quòd argumentum à veriſimili in qualibet materia locum habet. Valenzuel. *conſ.*102. *n.* 28. *& conſ.*111.*n.*47. vbi intelligit quando negatiuè ſumitur, Melch. Phoebos *Luſit.deciſ.*142.*tom.*1.

Quod quidem argumentum tantam vim habet, vt in aduerſarium transferat onus probandi, *l.ex perſona, l.ſine poſſidetis, C. de probat.* Maſcard. *de probat. concl.*1363.*n.*3. Menoch. *conſ.*13. *num.*12.*& conſ.*122. *n.*54.*& conſ.*374.*n.*44. Surd. *d.q.*12.*n.*26. 2

Amplia primò argumentum procedere in contractibus, quia valet argumentum ab eo quod veriſimiliter partes intellexerũt, & ſi interrogati fuiſſent reſpondiſſent, Rom. *conſ.*37.*n.*21. *lib* 2. Oſaſch. *Pedem. deciſ.*90.*n.*16.*& ſeq.* vbi extendit etiam in legibus, ſtatutis conuentionibus, & reſcriptis, Roland. à Valle *conſ.*37.*n.*23. vbi loquitur in donatione, vt illud cenſeatur diſpoſitum quod donans veriſimiliter interrogatus reſpondiſſet, niſi eſſemus in contractibus, qui verbis celebrantur; quia cùm deficiat ſubſtantia, non valet argumentum ab intentione, vel à tacita voluntate, ex Bald. *conſ.*396. *In libris Theſaurarij, n.*6.*verſ. interdum ſimulatur, lib.*4. quòd duplicatur *lib.*1. *conſ.* 249. vbi etiam idem eſſe dicendum aſſerit in contractibus, qui re contrahuntur ex eadem ratione, refert Card. Tuſch *d.concl.*464.*n.*25. *&* 26. 3

Intellige ampliationem procedere quando illud à quo argumentatur, eſt adeò veriſimile, vt omnes ita faterentur, aliàs non, ſecundùm Hieron. Gabr. *conſ.*156.*n.*38.*lib.*1. 4

Amplia ſecundò argumentum procedere in ſtatutis, & ſtatuentibus, Angel. Aret. *conſ.*176. *In his dubitationibus.n.*35.*verſ.praeterea,* vbi loquitur de ſtatuto circa tutelam, quia ſemper valet argumentũ quando eadem, vel maior ratio militat, Bald. *conſ.*459. *Circa quaeſtionem,n.*3.*in fine,verſ.concluſio,lib.*5. vbi loquitur de ſtatuentibus circa ſucceſſionem agnatorum excluſa matre, an intellexerint de agnatis foeminis, vel de ſolis maſculis, quia valet argumentum ab interrogatione, vt mater non excludatur ab amita, quia caret ratione. In omni enim diſpoſitione habetur pro expreſſo illud quod diſponens expreſſiſſet veriſimiliter ſi cogitaſſet, vel interrogatus fuiſſet, Alex. *conſ.* 46. *Ponderatis verbis,n.*2.*verſ.pro hoc facit,lib.*2. Quia omnis diſpoſitio interpretatur prout veriſimile eſt diſponentem reſponſurum ſi interrogatus fuiſſet, Anton. Gabr. *comm.lib.*6.*tit.de regulis iuris conc.* 10. Procedit haec ampliatio, & valet huiuſmodi argumentum etiam in ſtatuto poenali, iuxta ea quae tradunt Alex. *conſ.*24.*Animaduerſis,num.*34. *verſ.inſuper reſpondeo,lib.*2. vbi Apoſtil. *in verb.ſtatuiſſent,* Roman. *conſ.*105.*Viſo themate,col.*2.*verſ.ſecundo,* quia vbi loquitur de ſtatuto poenali contra facientem delictum, vt extendatur ad mandantem, & ratum habentem, quia ſic ſtatuentes veriſimiliter dixiſſent interrogati. Limita ampliationem in ſtatuto exorbitãti à regulis iuris communis, quia immo in caſu omiſſo cẽſentur ſtatuentes reliquiſſe diſpoſitionem iuris communis validum, Socin. *conſ.*207.*In cauſa domina,num.*4. *verſ. quartò conatur,lib.*2. vbi dat alias reſponſiones, quod 5

immò

immò ſi ſtatuens non expreſſit, omiſit, & contrarium diſpoſuit in ſtatuto correctorio, vel exorbitante. Extende limitationem multo magis quando ſtatutum eſt correctorium iuris communis, tunc non fit extenſio ex eo quod ſi ſtatuẽtes fuiſſent interrogati, ita dixiſſent, maximè quãdo ratio in ſtatuto non eſt expreſſa, etiam quod dicatur eadem ratio militare in caſu extendendo, Alex.*conſ.*167.*Viſis, n.*16. *verſ. nec etiam obſtat, lib.*7. refert Card.Tuſch.*d.conc.*494.*n.*31.

5 Amplia tertiò in priuilegio, vt per Alex.*conſ.*110. *Adeò grauis, n.*11.*verſ.& confirmari poteſt, lib.*6. quem refert Card.Tuſch.*d.conc.*494.*n.*19.

6 Amplia quartò in inueſtitura feudali, de feudali recepto pro maſculis & fœminis in defectum maſculorum, vt eueniat concurſus fœminarum inter ſe, valeat argumentum à veriſimili mente feudum recipientis. Bald.*conſ.*202. *Inueſtitur à domini, in princ. verſ. ſixto, & vltimo, lib.*5. quem refert Card.Tuſch.*d.conc.*494.*n.*9.

7 Amplia quintò in teſtamentis, quia valet argumentum ab eo quod teſtator interrogatus reſponderet, Anchar.*conſ.*361. *De iuribus, n.*3 Alex.*conſ.*130. *Attentis verbis, lib.*2. vbi ait valere argumentum ab eo quod diſpoſuiſſet teſtator ſi cogitaſſet de caſu omiſſo, ſecundùm verba, quia ſuppletur per veriſimilem mentem. Rot. *deciſ.*41. *n.* 4. *p.* 1. *in poſth. Far.* vbi quod hoc argumentum eſt optimum in diſpoſitionibus teſtamentariis, aliàs *p.* 3. *rec.*

8 Amplia ſextò, vt procedat etiam circa omiſſa, quia ſi concedẽs ſciuiſſet, & veriſimiliter feciſſet, habẽtur pro factis, Signorol. de Homod.*conſ.*5. *Cùm inter Gabrielem, in princ. n.*2. Roman. *conſ.* 392. *Circa primum, in fine, verſ. tertiò certum eſt*, Ang. Aretin.*conſ.*76. *n.*35. *verſ. præterea.* Intellige ampliationẽ, niſi caſus omiſſus fuiſſet ignoratus à diſponente, Surd. *conſ.* 150. *n.* 90. quia ignorata non potuit accommodare reſponſum, Natt.*conſ.*15. quem refert Card. Tuſch. *d. concl* 494.*n.*36. Vel niſi obſtet cõtraria regula, quia ſi voluiſſet de facili expreſſiſſet, & cõſtat quod prouidit in aliis caſibus, ergo in omiſſis, nõ voluit eſſe prouiſum, Alex.*conſ.*55. *Ponderatis, n.*6. *verſ. non obſtat*, *l.*3.

9 Limita primò, vt argumentum huiuſmodi ab eo, quod ſi interrogatus iſta reſpondiſſet, non valeat in materia exorbitanti à iure communi, quia ſemper fit reſtrictio ſecundùm verba prolata, Alexand.*conſ.*32. *Clariſſime, in fine, verſ. non obſtat, lib.*7. quem refert Card.Tuſch.*d.conc.*494.*n.*25.

10 Limita ſecundò, quando ex diuerſitate rationis poſſet rationabiliter negari, quod imò interrogatus contrarium dixiſſet, Anchar.*conſ.* 36. *circa fin. verſ. non obſtat quarta ratio*, Alexand. *conſ.*36. *Ponderatis verbis, circa fin. n.*9. *verſ. non obſtat, lib.*2. quem refert Card.Tuſch.*d.conc.*494.*n.*32.

11 Limita tertiò, quando ex tali argumẽto & reſpõſione fieret extenſio ad caſum inordinatum, veluti ſi maritus inſtituit vxorem hæredem vniuerſalem, ſi filij naſcituri moriantur ſine filiis, & fratrem in quinque inſtituit; nam ſi nulli filij naſcantur, vxor non dicitur inſtituta, etiam quando conſtaret maritum eam magis dilexiſſe quam fratrem, quia non valet argumentum ab interrogatione, ex quo frater contra ordinem legis excluderetur ab vxore, Anchar. *d. conſ.*356.*n.*6.*& ſeq.* Card.Tuſch.*d.conc.*494.*n.*14.

12 Limita quartò, in fideicommiſſo extendendo de perſona ad perſonam, quia non valet argumentum ex veroſimili mente, quòd teſtator ita diſpoſuiſſet interrogatus, Hieron.Gabr.*conſ.*111.*n.*23.*lib.*1. Card. Tuſch.*d.conc.*494.*n.*18.

13 Limita quintò in conditionibus voluntariis, Socin.*conſ.*216.*n.*6.*verſ. ad vltimum, lib.*3. Pariſ. *conſ.* 6. *n.*20.*& ſeq. l.*2. Ant.Gabr *comm. l.*6. *tit. de regulis iuris, conc.*10.*n.*11.

Loc. CXXII.

ab Vltimis voluntatibus.

Argumentum valet
1 *Ab Vltimis voluntatibus ad Contractus, &*
2 *Ab Vltimis voluntatibus ad iudicia.*

AB VLTIMIS VOLVNTATIBVS ad CONTRACTVS valet argumentum, niſi ſit diuerſa ratio, vt per Alex *conſ.*61.*n.*2.*ver. non obſtat quod in vltimis, l.*1. Caſtren.*conſ.*101.*col.*1.*verſ. quantum verò, l.*1. Petr. Enriq.*conſ.*12 *n.*9. Nicol.Euerard.*in topicis legal. loco* 17. Georg.Euer.*conſ.*31.*n.*32. *vol.* 2. vbi ſubdit quòd non procedit ad correctionem legis, Hippol.Rimin.*conſ.*702.*n.*12.*vol.*1 Dec.*conſ.*41.*n.*102. *vol.*1. Iacob. Gall.*conſ.*68.*n.*33 Fachin.*conſ.*2.*num.*21.*lib.*3. Card. Tuſch.*pract. concl.tom.*1.*lit. A, conc.*495.*n.*12. Rot.*dec.*125.*n.*25.*p.*1.*diuerſ.* Sic è contra valet argum. à contractibus ad vltimas voluntates, vt dixi *ſup. loc.* 26.*n.*3. 1

AB VLTIMIS VOLVNTATIBVS ad IVDICIA validum eſt argumentum, *l.*2. §.1.*ff. de tutel. diuid.* Roman.*conſ.*186. *In caſu propoſito, n.*3.*&* 4. Cantiunc. *in* 21. *ſpecie loci à ſimili.*, Card.Tuſch.*d.tom.*1.*lit. A, conc.*507.*n.*4. Euerard.*loco* 21. vbi intelligit ſi formetur affirmatiuè, ex eo quia quod poteſt teſtator, poteſt & Iudex *l. non eſt mirum*, & ibi Bart. *ff. de pignorat. act. l. ſoleat*, vbi gloſſ. *ff. de alim. & cibar. leg. l. ſeruus hac lege, ff. de manum. teſt.* Sic è contra valet argum. à iudiciis ad vltimas voluntates, vt dixi *ſuprà loco* 57.*n.*2. 2

Loc. CXXIII.

à Vocatione.

A VOCATIONE actiua ad PASSIVAM non valet argumentum, vt per Pariſ.*conſ.*31.*n.*28.*lib.*2. Decian.*reſp.*16.*num.*45.*lib.*2. Menoch.*conſ.*326.*n.*57. Surd.*conſ.*315.*num.*13. Ioan.Griuel *Dolana deciſ.*135.*n.*8 Rot.*in Pampil. Capellaniæ* 4. 1622. *coram bonæ mem. Remboldo*, impreſſa per Viuian. *in fine ſuæ praxis Iuriſpatr. deciſ.*45.*n* 9. *ſecundùm nouiſſimam impreſſ. & in Florentina fideicommiſſi de Cambijs* 20. *Martij* 1528. *coram R.P.D. Dunozet.*

Loc. CXXIV.

ab Vſufructu.

AB VSVFRVCTV ad ALIMENTA valet argumẽtum, vt per Socin.iun.*conſ.*86.*n.*8.*vol.*1. 1

AB VSVFRVCTVARIO ad EMPHYTEVTAM valet argumentum, *l.*1.§.*quod autem, ff. de ſuperficieb.* Rimin.*conſ.*416.*n.*7.*vol.*3. Decian.*conſ.*13.*num.*17.*vol.*4. vide *ſuprà loco* 51. Sic è contra valet argum. ab emphyteuſi ad vſumfructum, vt dixi *loco* 43.*n.*4. 2

Loc. CXXV.

ab Vſu Patrisfamilias.

AB VSV PATRISFAM. validum eſt argumentum, *l. heredes palam, §. ita vt ſi netam, ff. de teſtam. l. ſi ſeruum, §. fin. ff. de legat.* 1. Mandoſ. *in ſuam. Regulam in Cancel. q.*1.*n.*4. Pute.*deciſ.*174.*num.*2.*lib.*1.*in correct.*, Rot.*deciſ.*584.*n.*11. apud Farin.*p.*1.*rec.*

TRACTATVS

TRACTATVS
DE
CLAVSVLIS
VSVFREQVENTIORIBVS.

DE CLAVSVLIS in genere.

1 *Clauſula, quæ de ſtylo Curiæ in gratiis ſolet apponi, illa ſemper ſubintelligitur etiamſi non opponatur.*

2 *Clauſula apponi ſolita potius ex mente contrahentium, quàm ex ſtylo Notariorum appoſita cenſentur.*

3 *Clauſulæ quæ apponuntur ex proprio vnius Notarij ſtylo, non attenduntur.*

4 *Clauſula appoſita ad vnum finem, ad alium extendi non debet.*

5 *Clauſula reſtricta ad certum verbum vel caſum, debet recipere interpretationem, & determinationem ab eo.*

6 *Clauſula adiecta in lege interpretata, videtur repetita in lege interpretante.*

7 *Clauſulæ omnes ita interpretari debent vt ſingula ſingulis referendo vniuerſaliter intelligi poſſint.*

8 *Clauſulæ plures fortius operantur, vbi ſimul concurrunt.*

9 *Clauſulæ poſitæ in narratiuis non attenduntur, ſed in diſpoſitiuis.*

10 *Clauſulæ appoſitæ in ſupplicatione operantur ſuum effectum etiamſi in litteris non legantur, ſi Bullæ expeditæ ſint.*

11 *Clauſula appoſita in prima commiſſione cenſentur repetita in omnibus.*

12 *Clauſula appoſita in commiſſionibus per ablatiuum abſolutum dans iuriſdictionem ſub conditione.*

13 *Clauſula ex Notariorum ſtylo adiecta parum attendenda, maximè vbi eius vis à Notario ac teſtatore ignoratur.*

14 *Notarius ſimpliciter rogatus de inſtrumento conficiendo poteſt abſque alia voluntate partium omnes conſuetas clauſulas opponere.*

15 *Clauſulæ non debent conferri inutiles, & ſuperfluæ.*

16 *Clauſulæ regulantur ſecundùm naturam diſpoſitionis, cui ſunt adiectæ.*

17 *Clauſula ſecundùm vſum loquendi ipſius diſponentis interpretanda eſt.*

18 *Clauſula vna declarat aliam.*

19 *Communia de clauſulis in particulari remiſſiuè.*

CLAVSVLA, quæ de ſtylo Curiæ in 1
gratiis ſolet apponi, illa ſubintelligitur, etiamſi non opponatur. Felin. *in cap. cum M. n. 6. de conſtit.* Mandoſ. *in reg. 17. Cancell. quæſt. 2. num. 6* Rebuff. *in repet. cap. nulla, col. 10. in fine, verſ. tertia eſt nobis, de conceſſ. præb.* quia notarius in inſtrumento tenetur opponere clauſulas conſuetas, & ſolitas, Boër. *deciſ. 77. num. 1.* Bertazol. *de clauſul. inſtrum. clauſ. 16. gloſſ. 14 num. 2.* Rota *deciſ. 129. n. 24. tom. 3. recent.* Et quamuis 2
de his clauſulis apponi ſolitis dicant aliqui potius appoſitas cenſeri ex ſtylo notariorum quàm ex mente contrahentium, & ideo in dubio nihil operari, ex quorum numero ſunt Decius *conſ. 184. col. pen. & conſ. 521. num. 15.* Neuizan. *conſ. 28. num. 8.* Socin. iun. *conſ. 158. n. 8. lib. 2.* Valenzuel. *conſ. 19. n. 47.* vbi quòd appoſitæ non conſulto, ſed ex ſtylo notariorum non attenduntur; contrarium nihilominus eſt verius, ex Tiraq. *de conſtit. p. 3. limit. 31. num. 13.* Anton Gabr. *commun. tit. de conſuet. concl. 3. n. 1.* Hieron. Gabr. *conſ. 109. n. 9. lib. 1.* quæ autem apponuntur ex proprio 3
vnius notarij ſtylo non attenduntur, idem Hieron. Gabr. *d. conſ. 58. n. 51. lib. 1.*

Clauſula appoſita ad vnum finem, ad alium ex- 4
tendi non debet, Valenzuel. *conſ. 85. num. 32.* Aym. *conſil. 31. num. 10.* quia quando ſtat de per ſe, & eſt appoſita ad aliud qualificandum, tunc illud tantum qualificat, Valenzuel. *conſ. 85. num. 33.* Gabr. *de clauſul. concl. 9. num. 11.* Rot. *deciſ. 257 num. 4. tom. 5. recen.* & vltra eius terminos aliquid non poteſt operari, Rot. *deciſ. 194. num. 93. eod. tom. 5* & reſtri- 5
cta ad certum verbum, vel caſum, debet recipere interpretationem, & determinationem ab eo, Rota *deciſ. 698. num. 15. part. 1. diuerſ.* Et adiecta in lege in- 6
terpretata, videtur repetita in lege interpretante, Caſſad. *deciſ. 6. n. 15. ſuper regul.* Et plura reſpiciens determinabilia, debet ea pariformiter determinare, *l. nam hoc iure,* cum ibi not. *ff. de vulgari, l. quamuis, C. de impub.* Ruin. *conſ. 150. n. 10. lib. 2.* Rota *deciſ. 443. n. 2. p. 1. diuerſ.* vbi limitat non procedere quando non militat eadem ratio.

Clauſulæ omnes ita interpretari debent, vt 7
ſingula ſingulis referendo vniuerſaliter intelligi poſſint. Rota *deciſ. 54. numer. 18. part. 2. diuerſor.* plures fortius operatur vbi ſimul concurrunt,

Deci.*conſ.373.vo.1.* Et ex clauſulis geminatis colligitur mens Principis concedentis aliquid, Rot. *deciſ.204.num.1. tom.5. recent.* Non operantur tamen contra mentem, & intentionem apponentis, Modern. *de ſupplic. ad Sanctiſſ. part. 1. c. 3. num. 33.* niſi ſequuta prouiſione, Mohed. *dec.11.de conceſſ. prab.*

9 Non attenduntur poſitæ in narratiuis, ſed in diſpoſitiuis, Rebuff.*conſ.34.n.17.verſ.ſecundum etiã, & conſ. 47.n.7.in fine, & ſeq.*

10 Clauſulæ appoſitæ in ſupplicatione operantur ſuum effectum etiamſi in litteris non legantur, quia ad ſupplicationem recurritur tanquam ad matricem, Mohedan. *deciſ.265.* Caputaq *deciſ.75.part.1.* Pariſ. *conſ.51. num.17.lib.4.* Bullis ſcilicet expeditis, ſi enim Bullæ non ſunt expeditæ, non ſuffragantur clauſulæ ſupplicationis, quia obſtat regula de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, vide Sarden. *in d.reg. q.1. & q.6. n.7.* & Mandoſ. *q.4* quando agitur ad canonizationem gratiæ, Caſſad. *deciſ 4.n.4.de cauſa poſſeſſ.* Mohed. *deciſ.3.in fin. de reſcript.* Sarnen *de non indicand. q.4.n.2.verſ. & ideo, & n.4. & 5. n. 4. verſ. ſed magis*, Mandoſ. *q.13.n.3.*

11 Clauſulæ appoſitæ in prima commiſſione cenſentur in omnibus repetitæ, Rot. *deciſ.321.n.1.p.1. diuerſ. & dec.8.n.1. & 2.p.2.etiam diuerſ.* Caſſad. *dec.8. n.5.de reſcr.*

12 Clauſulæ appoſitæ in commiſſionibus per ablatiuum abſolutum dant iuriſdictionem ſub conditione, Staphil. *de litteris inſtit.§.dicendum, n.42.* Pute. *deciſ.419.lib.1. & deciſ.18. & deciſ.181.num.2.lib.3.* & ideo non adimpleta conditione non competit iuriſdictio, & quicquid agitur ante huiuſmodi adimplementum, eſt nullum, Pariſ. *conſ.94. num.8. lib.4.* Verall. *deciſ.125. & deciſ.150.part.1.* Pute. *deciſ.419. lib.1.*

13 Clauſulæ ex notariorum ſtylo adiectæ parum attendendo, maximè vbi eius vis à Notario & teſtatore ignoratur, Tiraq. *in præfat. l.ſi vnquam, n.126. C.de reuoc. don.* Vincent de Franch. *deciſ. 181. n.10.* Anell. Amat. *conſ.41. n.22. & conſ.61. num.15. & 16. & conſ 91.num.5.* Gratian. *reg.482.* Solorzan. *de iure*

14 *Indiarum, tom.2.lib.5. c.8. num.* 46. Notarius ſimpliciter rogatus de inſtrumento conficiendo poteſt abſque alia voluntate partium omnes conſuetas clauſulas apponere, Iaſ. *in l. certi condictio, §. ſi nummos, n.24.ff.de rebus cred.* Noguerol. *alleg.iuris, tom.1. alleg.2.n.67.*

15 Clauſulæ non debent cenſeri inutiles, & ſuper-

16 fluæ, Surd.*conſ.453.n.26.* Rot. *deciſ.23.n.2.tom.5.recent.* & regulantur ſecundùm naturam diſpoſitionis cui ſunt adiectæ, Caſſad. *deciſ.10.n.4. ad reg. Canc.* Caputaq. *deciſ.121.p.1.* Marta *de cl.p.2.cl. 176. n.17.* Rot. *d.dec.23.n.54.*

17 Clauſula ſecundùm vſum loquendi ipſius diſponentis interpretanda, *l.cum alimenta, in prin.* vbi Bart. *ff.de alim. & cibar.leg.* Surd.*conſ.319.num.7.* Marta *de*

18 *clauſ.p.4.clauſ.29.n.4.* Et vna declarat aliam, *l. qui filiabus.§.ſi ſeruus plurium, & §.vlt.ff.de legat.1. l. quæſitum, §. Papinianus quoque, ff.de fundo inſtr.* Ceuall. *comm.contra comm.q.905.n.29.* Valenzuel. *conſ.63.n. 169. & conſ.97.n.36.*

19 Plura communia de clauſulis in particulari, habes per diſcurſum huius tractatus, v. g. De clauſulis *acceſſoriis, clauſ.1.* De clauſulis *cæteratis, clauſ.14.* De clauſulis *conſuetis, clauſ.32.* De clauſulis *depoſitariis, clauſ.42.* De clauſulis *derogatoriis, clauſ.43.* De clauſulis *generalibus, clauſ.62.* De clauſulis *in principio, in medio, & in fine poſitis, clauſ. 69. & 70.* De clauſulis *inſolitis, cl.73.* De clauſulis *ſequentibus, cl.150.*

CLAVSVLA I.

Acceſſoria.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agent.s.*
2 *Diſpoſitionem principalem non alterat, auget, ſeu immutat clauſ.acceſſoria.*
3 *Acceſſoria clauſula regulantur ſecundùm principalem diſpoſitionem, cui adiiciuntur.*
4 *Acceſſoria clauſula non operantur detecto errore.*
5 *Gratiam non augent clauſula merè acceſſoria.*
6 *Clauſula acceſſoria qua poſſunt de per ſe ſtare, in fauorabilibus diſponunt.*
7 *Notarij ex vſu & ſtylo an apponantur clauſula acceſſoria, oſtenditur.*
8 *Notariorum ex fide probatur quod clauſula fuerint appoſita potius ex ſtylo Notarij, quàm ex conſenſu partium.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 115. numer. 4. cum ſeq.* Antonin. Gabr. *comm. lib.6. de cl. conc. 10.* Martam *de clauſ. part.4. clauſ. 21.* Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.7. a num. 48.* & alios in diſcurſu citandos. 1

Non alterat, auget, ſeu immutat principalem diſpoſitionem, ſed declarat, gloſſ. *in Clement. 1. de prob.* Felin. *in cap. licèt in corrigendis, numer.7. de off. Ord.* Couarr. *in rubr. de teſtam. part. 2. num. 13. verſ. tertia concluſio*, Gabr. *d.con. 10. num. 1.* Put. *deciſ. 255. num.4 lib.1. & deciſ.91. in fin. lib.2.* Tiraq. *de Conſtit. p.3. limit.5. num.15.* Molin. *de primogen. lib.4. cap.2. num.42.* Menoch. *d.præſ.118.num.43. lib.4. præſ. 60. num.50. & conſ.87.num.4.* Mart. *d.cl.21. n. 4. & 10.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. clauſula, num.53.* Surd. *conſ.453.num.38.* Sigiſm. Scace. *de appellat. quæſt.17. limit.6. membr.9.num.68.* Gonzal. *ad reg.8.Cancell.gloſſ.9. in annot.contra nullitatos, n.243. & gloſſ.66. num.25. & 30.cum ſeq.* Monet. *d.c.6. n.48. & 51.* 2

Regulantur ſecundùm principalem diſpoſitionem, cui adiiciuntur gloſſ. *verb.Fauiana, in fine, in l. ſi patronum, ff ſi quid in fraudem patroni*, Put. *deciſ. 1. num.2.lib.1.* Mart. *d.clauſ.21.num.1.* Mari. Antonin. *variarum reſ. lib.1. reſ.3. numer. 10.* Monet. *d. cap.7. n.50.* vbi ait illas non deſeruire niſi illi parti diſpoſitionis, cui adiiciuntur, aſſumúntque illius naturam, ex Marta *d. clauſ.21. num.2.* Menoch *d.præſumpt.115.num.43.* Seraphin. *de priu. iuram priu. 64. num.6.* Surd. *deciſ. 7. num. 29.* Brunor. à Sole *verb. clauſula, num.1.* Gonzal. *d.gloſſ.66. num. 51.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.730. n.44.* Rot. *dec.339. num. 3. p. 1. in poſth. Far.* aliàs *p.3. rec.* ita vt principali diſpoſitione annullata etiam ipſæ clauſulæ corruant, *l. cum principalis, ff. de regulis iuris*, Pariſ. *conſ. 54. num.31. & ſeq. vo.1.* Mart. *d. clauſ. 21. n.3.* Put. *deciſ. 91. num. 1. lib. 2. in correctis.* Valenzuel. *conſ.148. num.85. tom. 2.* Et clauſula acceſſoria contractus reuocabilis etiam reuocabilis eſt. Caſtill. *controu tom.6 c.119.n.34.* 3

Vnde clauſulas acceſſorias non operari detecto errore voluerunt Menoch *conſ. 103. numer. 78. & conſ. 378. num.27.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.652.num.18.* 4

Licèt huiuſmodi clauſulæ acceſſoriæ non augeant gratiam, vt ſuprà diximus *num. 5.* tamen hoc reſtringitur vbi non eſſent merè acceſſoria, 5

ſed

ſed importent aliquid diuerſum & ſeparatum æquè principaliter, vt per Gabr. *d. concluſ.* 10. *num.* 7. ſequutus Gomez *ad reg. de infirm. reſign. quaſt.* 24. *num.* 3. *& ſeq.* Ruin. *conſ.* 151. *verſ. non obſtat*, *vol.* 3. quos refert Mouet. *d. cap.* 7. *num.* 52. vbi *num.* 35. cum
6 Gabr. *d. concl.* 10. *num.* 10. reſoluit, clauſulas acceſſorias, quæ poſſunt de per ſe ſtare, in fauorabilibus diſponere.

7 Non me latet aliquos dixiſſe huiuſmodi clauſulas acceſſorias magis ex ſtylo & vſo Notarij, quàm ex diſpoſitione partium apponi ſolitas, & ideo non conſiderandas, vt voluerunt Neuiz. *conſ.* 28. *num.* 19. Menoch. *conſ.* 87. *à n.* 45. *& d. praſ.* 115. *n.* 44. quos refert, & ſequitur Mart. *d. clauſ.* 21. *num.* 11. quòd non mihi ſatis probatur, cùm vt ſupra diximus, non alterent principalem diſpoſitionem, quæ ſemper fit de mente & conſenſu contrahentium, ideo non ſtant præter, ſed ſecundùm illam.

8 Quod autem clauſulæ fuerint appoſitæ ex ſtylo Notarij potiùs, quàm de conſenſu partium, probabatur ex fide Notariorum, vt cenſuit Rot. *deciſ.* 114. *num.* 6. apud Farinac. *part.* 1. *recent.* illæ enim quæ ſunt appoſitæ de ſtylo Notariorum non nocent ſine præcedente certioratione, eadem Rota *deciſ.* 580. *num.* 8. *etiam part.* 1. *recent.* nec alterare poſſunt naturam contractus, Rot. *deciſ.* 624. *num.* 8. apud Farinac. *p.* 2. *recent.*

CLAVSVLA II.

Actum, &c.

1 *Actum perfectum, conſummatum, & publicatum importat clauſula*, Actum, &c. *manu Notarij calce ſcripturæ appoſita.*

2 *Inſtrumenti perfectionem importat clauſula*, Actum, &c. *quando eſt poſita in fine inſtrumenti, non verò in principio.*

3 *Subſcriptionis, ſigni, & rogitus effectum operatur clauſula*, Actum, &c.

4 *Scriptura quando leuari intenditur in authenticam formam, ſi in ea legatur clauſula*, Actum, &c. *debet iudex mandare vt in authenticam formam redigatur, etiamſi ſubſcriptio, & ſignum deficiant.*

5 *Perfectam rem quoad voluntatem teſtantis importat clauſula*, Actum, &c.

6 *Inſtrumentum dicitur imperfectum deficiente in eo clauſula*, Actum, &c.

1 HÆc clauſula manu Notarij calce ſcripturæ appoſita, importat actum perfectum, conſummatum, & publicatum, Baldus *in authent. quod ſine, C. de teſtam.* Alexand. *conſ.* 14. *num.* 19. *vol.* 6. Pariſ. *conſil.* 27. *num.* 13. *vol.* 2. plures per Mart. *de clauſul. part.* 1. *clauſ.* 4. *num.* 1. Durand. *Rota deciſ.* 387. *num.* 8. vbi quòd hæc clauſula non adiicitur niſi actui perfecto, & in fine inſtrumenti, quibus addo Ruin. *conſ.* 119. *num.* 13. *lib.* 4. Menoch. *conſil.* 224. *num.* 3.
2 Surd. *conſ.* 187. *num.* 4 vbi *num.* 2. dicit tunc importare perfectionem inſtrumenti, quando eſt poſita in fine inſtrumenti, non verò in principio, Fontanel. *de pactis nupt. tom.* 2. *clauſ.* 13. *gloſſ. vnic. num.* 5. poſt Zabarell. *conſ.* 133. *num.* 2. Cardin. Tuſch. *tom.* 1 *lit. C. concl.* 302. *num.* 21. vbi quòd operatur lecturam partibus coram teſtibus Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 899. *n.* 16. Rot. *in Romana fideicommiſſi de Veccijs* 21. *Iunij* 1616. *coram R. P. D. meo Pirouano*, impreſſa Auguſt. Barboſæ de Clauſul.

per Farinac. *deciſ.* 714. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* vbi intelligit concurrente alia coniectura, quando ſic Notarius ſcripturam habuerit pro perfecta, & ſtipulata, vtpote quia eam repoſuerit inter alias matrices, prothocolla, aut filças inſtrumentorum, eadem Rota *in citata Romana fideicommiſſi* 16. *Ianuarij* 1615. *coram eodem*, impreſſa per Farinac *deciſ.* 628. *num.* 3. *part.* 2. *recent.* vbi etiam dictum fuit hanc clauſulam 3
includere effectum ſubſcriptionis, ſigni, & rogitus; nam, quando agitur de ſeruanda ſcriptura in authenticam formam, ſi in ea legatur hæc clau 4
ſula, debet iudex mandare, vt in authenticam formam redigatur, etiamſi ſubſcriptio, & ſignum deficiant, Paul. de Caſtro *in l. contractus*, *n.* 5. *C. de fideicommiſſ. inſtit.* Natt. *conſ.* 46. *num.* 4. Neuiz. *conſ.* 26. *num.* 42. Menoch. *conſ.* 47. *n.* 16. Curt. iun. *conſ.* 162. *num.* 1. *verſ. cùm igitur in propoſito*, Beroi. *conſ.* 1. *n.* 51. *vol.* 2 qui omnes loquuntur de ſcriptura reperta in prothocollis, vel interrogationes Notarij demortui, Grammat. *deciſ.* 106 *num.* 15. *&* 16. loquens de ſcriptura in faſciculis, vbi cætera inſtrumenta aſſeruabantur, Ruin. *conſ.* 159. *num.* 13. *lib.* 4. Seraph. *deciſ.* 902. *num.* 5. aſſerentes idem eſſe de filciis Notarij ſecundum regionis conſuetudinem, de qua etiam loquitur Menoch. *de arbitrar. caſ.* 187. *num.* 24. *cum ſeqq.* refert, & ſequitur Rot. *d. deciſ.* 628. *num.* 2. *part.* 2. *recent.*

Vnde ſimiliter hæc clauſula in fine teſtamenti de- 5
notat perfectionem ipſius, quando illud fuerit lectum coram teſtatore, qui non contradixit, Burſat. *conſ.* 15. *n.* 21. *& ſeq. vol.* 1. Honded. *conſ.* 33. *n.* 46. *vol.* 1. & ita importat rem perfectam, quoad voluntatem teſtantis, *l. fin. C. famil. herciſc.* vbi gloſſ. Zabarell. *conſ.* 133. *n.* 3. *verſ. obiicitur*, Card. Tuſch. *to.* 1 *lit. C. concl.* 302. *num.* 20. latè cum Rota Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota tom.* 2. *p.* 1. *cl.* 3. §. 3.

Deficiente verò hac clauſula in inſtrumento, vt 6
ſupra, illud dicitur imperfectum, cùm non conſtat à partibus fuiſſe rogatum Notarium, Seraphin. *deciſ.* 949. *n.* 1. Stephan. Gratian. *d. cap.* 899. *n.* 15. ac proinde deficit ſtipulatio, idem Seraph. *d. deciſ.* 494. *n.* 7.

CLAVSVLA III.

Ad beneplacitum, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Gratia facta* ad beneplacitum *concedentis durat donec ille eam reuocauerit, vel moriatur.*

3 *Magiſtratus* ad Beneplacitum *creatus expirat morte conſtituentis.*

4 *Iuriſdictio ordinaria non expirat, ſi re integra moriatur concedens.*

5 *Gratia* ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, *aut*, interim dum Sedes Apoſtolica voluerit, *non expirat morte Papa concedentis.*

6 *Gratia ſi fieret ad beneplacitum perſona & dignitatis, quæ perpetua eſt, an expiret morte concedentis, oſtenditur.*

7 *Gratia quando dicatur facta ad beneplacitum perſonæ, ſeu dignitatis, oſtenditur.*

8 *Clauſula*, Ad beneplacitum & voluntatem, *importat liberam voluntatem, ſecus, ſi fuerit dictum, ad beneplacitum tantùm, quia tunc importat arbitrium boni viri.*

9 *Reſeruatione beneplaciti clauſula appoſita in contractu, illum reddit conditionalem.*

10 *Fructus, qui percipiuntur, ex re deducta in contractum, reſtituendi ſunt domino, donec conditio exiſtat.*

11 *Praxim ſolemnitatis aſſenſus ſeu beneplaciti Apoſtolici qui ponat, oſtenditur.*

12 *Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet omnes alias ſolemnitates.*

13 *Beneplacitum Apoſtolicum præſumitur ſpatio 30. annorum.*

14 *Beneplacito Apoſtolico obtento pœnitentiæ locus amplius non eſt.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide DD. per textum ibi in cap. ſi gratioſè, de reſcript. in 6. Ceſ. Vgon. in tract. clauſ. pag. 495. col. 1. Mart. de clauſul. part. 2. clauſ. 1. in vlt. impreſſ. Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. ordinaria in exemptos, p. 3. quaſt. 5. nouiſſimè Nicol Garc de benef part. 5. cap. 1. num. 539. Maſtill. de magiſtrat. lib. 4. c. 17. n. 22. & ſignificat, id eſt, arbitrio noſtro, ſeu donec nobis placuerit, Felin. in cap. ex litteris, n. 10. de Conſtit. Mandoſ. in gloſſ. facult. §. volentes, in verſ. ad beneplacitum, pag. 169. Cened. poſt lib. canon. quæſt. ſing. 49. n. 13.

2 Gratia facta ad beneplacitum concedentis durat donec ille eam reuocauerit, quia iſtud beneplacitum nulli legi ſubiacet, ad not. in l. fideicommiſſa, §. quamquam, ff. de leg. 1. vbi gloſſ. verb. voluerit, Natt. conſ. 608. n. 5. col. 3. Eraſm à Cochier. d. q. 5. n. 3. aut donec ipſe concedens moriatur, quia morte voluntas ſoluitur, & extinguitur, d. c. ſi gratioſe, ibi, Franc. & DD. l. mandatum, Mandati, l. vxorem, §. pen. ff. de leg. 3. in ſpecie Nau. conſ. 2. in antiq. aliàs 3. in nou. de priuileg. Caroc. de locato p. 2. tit. de beneplacito, Ioan. Baptiſta Coſta de clauſ. cornmune clauſ. 26. Sayr. in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ. 2. Cened. d. ſing. 49. num. 14. Gozadin conſ. 21. n. 18. Eraſm. à Cochier. d. q. 5. n. 4. Sanch. de

3 matrim. lib. 8. diſp. 28. n. 50. Vnde magiſtratum ad beneplacitum creatum expirare morte conſtituentis, niſi à Principe creatus fuerit, tenet Molin. de primog.

4 lib. 1. cap. 25. n. 5. Iuriſdictio autem ordinaria non expirat etſi re integra moriatur concedens, quia ita poſtulat fauor publicus, vtilitáſque publica, quæ in iuriſdictione ordinaria conſeruanda verſantur; ita Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 69. n. 9. Gabr. commun. lib. 6. tit. de prob. concl. 1. n. 32. quos refert, & ſequitur Sanch. d. diſp. 28. n. 5.

5 Si verò dicatur, Ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, aut, interim dum Apoſtolica Sedes voluerit, tunc non expirat morte, ſed opus eſt expreſſa reuocatione, d. c. ſi gratioſè, quia Sedes Apoſtolica nunquam moritur, Card. in Clem. 1. num. 1. & 4. de prob. latè Mandoſ. in gloſſ. facult. §. volentes, in verſ. à nobis ad beneplacitum noſtrum. fol. 43. Molin. de iuſt. & iure, tract. 2. diſp. 298. Eraſm. à Cochier. d. quæſt. 5. num. 5. Cened. d. ſing. 40. n. 14.

6 Sed ſi gratia fieret ad beneplacitum perſonæ & dignitatis, quæ perpetua eſt, quid dicendum non bene conſtat inter DD. quidam enim cenſent præponderare dignitatem, & ſic illam gratiam minimè extingui concedentis morte; ita Ioan. Andr. in d. cap. ſi gratioſè, num. 6. in fin. alij verò placet nomen, quod præcedit, præponderare, & ita non perire ſi præcedat nomen dignitatis, vt ad beneplacitum Sedis & noſtrum, ſic tenet Imol. in d. cap. ſi gratioſe, vt eum referunt Domin. ibi n. 6. & Franc. in fin. nonnulli ſic diſtinguunt; aut exprimitur vtrumque nomen alternatiuè, vt, ad beneplacitum noſtrum, vel Sedis; & tunc expirat gratia morte concedentis, & quod in alternatiuis ſufficiat alteram partem impleri, ex reg. in alternatiuis, de reg. iur. in 6. aut copulatiuè, vt, ad beneplacitum noſtrum & Sedis, & tunc aut expreſſio fit in materia, quæ conſueuit in ſucceſſorem tranſire, vel eſt indifferens, & tunc ſi gratia ſit Motu proprio conceſſa, non expirat propter ampliſſimam eius interpretationem faciendam; ſi autem non ſit Motu proprio conceſſa, attendendum eſt vtrum ex eis nominibus præcedat, ſicut diſtinxit ſecunda opinio nuper recitata; ſic Domin. eod. cap. ſi gratioſe, num. 26. verſ. poſſit in hac materia. At Franc. in fine, relatis his ſententiis nil definit, quas omnes opiniones probabiles, vltimam verò Dominici præ cæteris ſibi magis placere aſſerit Sanchez de matrim. lib. 8. diſput. 28. num. 60.

Demum reſtat videre an dicatur gratia facta ad 7
beneplacitum perſonæ, ac proinde eius morte extincta, quando fit mentio ſolius nominis dignitatis non in abſtracto, videlicet, ad beneplacitum Sedis, vel Pontificis, ſed in concreto, vt, ad Romani Pontificis beneplacitum, vel Regis. Sed quia hæc eſt controuerſa inter Doctores diſputatio, & altiorem petit indaginem, ideo remitto lectorem ad Henriq. in ſumma, lib. 7. cap. 21. num. 5. Molin. d. diſp. 198. Valaſc. de iure emphyt. quæſt. 34. num. 7. Menoch. de arbitrar. quæſt. 69. per totam, & conſ. 1033. num. 15. & 26. Gutier. pract. lib. 3. quæſt. 11. num. 19. Maſcard. de prob. concl. 188. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 1. proœm. num. 9. cum ſeqq. & gloſſ. 12. à princip. Farinac fragment. crimin. verb. bannum, n. 103. cum ſeqq. Bernard. Græuæ. ad practicam Cameræ Imperialis, lib. 2. concl. 60. conſid. 3. num. 1. Aloyſ. Ricc. deciſ. 68. n. 8. Eraſm. à Cochier d. q. 5. n. 6. Sanch. d. diſp. 28. num. 61. cum ſeqq.

Illud tamen aduertere oportet, quod ſi dictum 8
fuerit ad beneplacitum & voluntatem, tunc hæc clauſula importabit liberam voluntatem, ſecus ſi fuerit dictum, ad beneplacitum tantùm, quia tunc importat arbitrium boni viri, vt docent Menoch. de arbitrar. lib. 1. quæſt. 8. n. 10. & Mart. d. clauſ. 1. n. 12.

Clauſulam reſeruationis beneplaciti appoſitam in 9
contractu, illum reddere conditionalem, reſoluunt Cephal. conſ. 118. num. 9. Pancirol. conſ. 35. num. 5. Borrell conſ. 47. n. 17. Ioan. Baptiſta Coſta d. clauſ. 26.
n. 2. vbi ſubdit quòd propterea fructus, qui perci- 10
piuntur ex re deducta in contractum cum beneplacito alicuius, reſtituendi ſunt domino, donec conditio exiſtat, quia conditio interim nihil ponit in eſſe, l. neceſſario, §. quod ſi pendente, ff. de peric. & comm. rei vend. & num. 2. poſt Gabr. conſ. 82. num. 19. 22. & 27.
vol. 2. addit, quòd ſi contractus emphyteuſis ineatur 11
cum clauſula, & ſi quatenus conſenſus Sedis Apoſtolicæ interueniat, intelligitur quando conſenſus eſſet neceſſarius; vnde concordiam initam ſub be-
neplacito Sedis Apoſtolicæ dici conditionalem poſt 12
gloſſ. in l. item Labeo, in verſ. ſi præce. ff. famil. herciſc. Paul. conſ. 283. ad med. & col. 2. verſ. modo ita eſt, lib. 3. Verall deciſ. 12. part. 3. cenſuit Rota in Verdunen. Abbatia 5. Maij 1614. coram Buratto, impreſſa per Farin.
deciſ. 542. n. 7. p. 2. recent. Praxim ſolemnitatis aſſen- 13
ſus, ſeu beneplaciti Apoſtolici, ponit Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſiaſtici. à reſol. 24. vſque ad 95. Pariſ. conſ. 24. n. 15. lib. 4 quos refert Coſta in vna Mediolanen. reſolutionis permutationis 10. Ianuarij 1597. coram illuſtriſſimo Card. Pamphilio, impreſſa per Marcheſ. de commiſſ. part. 1. pag. 113. vbi etiam dictum fuit, huiuſmodi beneplacitum præſumi ſpatio triginta annorum, maximè quando conuenta ſunt ſeruata, etiamſi non ſit enunciatum.

Beneplacito Apoſtolico obtento pœnitentiæ lo- 14
cus amplius non eſt, quamuis non ſit lata ſententia

per

per exequutores ferenda , vt fuit reſolutum *in Ferrar. bonorum 28. Iunij 1613. coram bona memor. Buratto.* At verò antequam illud obtineatur, eſt locus pœnitentiæ, volens tamen recidere tenetur reſtituere quod recipit, Put. *dec.2. de tranſact.*

CLAVSVLA IV:

Ad habendum, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*
2 *Notariorum de ſtylo non cenſetur appoſita clauſula,* Ad habendum.
3 *Clauſula,* Ad habendum, *importat idem quod clauſula,* Et quibus dederit.
4 *Emphyteuſis quod ſit tranſitoria ad extraneos operatur clauſula,* Ad habendum.
5 *Declara procedere tantùm quando eſt poſita in diſpoſitiuis.*
6 *Clauſula,* Ad habendum, *an & quando extet in executiuis, vel diſpoſitiuis, oſtenditur.*
7 *Alienandi liberam facultatem importat clauſula,* Ad habendum.
8 *Licentia expreſſa alienandi continet clauſula,* Ad habendum.
9 *Alienandi quicquid eis videbitur, & ſucceſſoribus, vt dicatur data licentia, operatur hac clauſula,* Ad babendum.
10 *Alienandi licentiam importat tantùm clauſula,* Ad habendum, *ſi in parte diſpoſitiua apponatur.*
11 *Licentia alienandi feudum ſine facultate operatur clauſula,* Ad habendum, *in parte diſpoſitiua inueſtiture feudi poſita.*
12 *Pactum non alienandi ſine licentia quando adeſt, tunc non operatur clauſula,* Ad habendum, *in eius praiudicium.*
13 *Venditio quod cenſeatur in dubio facta ad corpus, etiamſi menſura ſit ſpecificata, & contractus dubius operatur clauſula,* Ad habendum.
14 *Dominij tranſlationem importat clauſula,* Ad habendum.
15 *Dominium plenum, & plena facultas alienandi idem ſunt.*
16 *Dominij tranſlationem in vita, non autem ſolius vſusfructus importat clauſula,* Ad babendum, tenendum, & vſufructuandum ad vitam ſuam.
17 *Fideicommiſſi remiſſionem in diuiſione inducit clauſula,* Ad habeudum, *quando eſt in parte diſpoſitiua.*
18 *Clauſula,* Cum poteſtate alienandi, vendendi, &c. *qui importet oſtenditur.*
19 *Allodialium bonorum, & emphyteuticorum in inſtrumentis diuiſionis appoſita clauſula,* ad habendum, *refertur ad allodialia tantùm.*
20 *Donatio facta pia cauſa, quando eſt dubia an ſit inter viuos, vel cauſa mortis, operatur clauſula,* Ad habendum, *vt cenſeatur inter viuos.*
21 *Fideicommiſſi, ſeu alterius iuris renunciationem in executiuis non inducit clauſula,* Ad habendum.
22 *Conſtitutum, aut traditionem poſſeſſionis ficta non inducit clauſula,* Ad habendum.
23 *Clauſula,* Ad habendum, *quando eſt ſine reſtrictiua, non reducitur ad terminos ſtipulationis.*
24 *Caterata clauſ.* Ad habendum, *& non extenſa cum licentia alienandi, nihil operatur.*
25 *Clauſ.* Ad habendum, *non operatur in bonis, quorum eſt ſequuta alienatio.*
26 *Facultatem capiendi propria auctoritate non importat clauſ.* Ad habendum.
27 *Clauſula,* Ad habendum *intelligitur ſecundum naturam contractus.*
28 *Clauſula,* Ad habendum *non operatur quando eſt poſita in executiuis.*
29 *Inueſtitos non iuuat clauſula,* Ad habendum, *vbi eſt perſonalis, & reſtricta ad proximum acquirentem.*
30 *Verba clauſula,* Ad habendum; *intelliguntur ſecundum quod iura diſponunt, & ſubiectam materiam.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Grat. *conſ.7. num.20. lib.2.* provt eum refert Put. *deciſ.273. num.6. cum ſeqq. lib.3* Ioan. Baptiſtam Coſtam *in tract. clauſ. conuent. clauſ.7.* Mart. *de clauſul. p.1. clauſ.5. & p.2. clauſ.2. in vlt. impreſſ.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.1. lit. C, concl.297.* Duran. *Rota deciſ.312. num.10 & 12.* ac cæteros in diſcurſu citatos quibus addo nouiſſimè poſt primam huius tract. impreſſionem à me viſum Theodoſ. de Rubeis *in ſingular. b. Rota tom.2. part.4. clauſ.4. pag.276.* & latiùs *clauſ.140. pag.310.* 1

Licet aliqui teneant hanc clauſulam potiùs de 2
ſtylo Notariorum, quàm à partibus appoſitam cenſeri, vt per Dec. *conſ.3. num.151. lib.1. Pedem. deciſ.164. num.2.* Rimin iun. *conſ.80. num.42. verſ. me mouet, lib.1.* contrarium tamen quod immo illa cenſeatur appoſita de voluntate contrahentium, vt aliquid operetur, obſeruant idem Rimin. *d. conſ.80. n.44. & ſeq.* Alexand. *conſ.1. num.22. verſ.1. lib.5.* Menoch. *conſ.87. n.45. & ſeq. verſ. non obſtat quartum, & conſ.817. n.59.* Card. Tuſch. *tom.1. lit. C, concluſ.304. n.23* Honded. *conſ.13. num.4. tom.1.* & ideo non paucos operatur effectus.

Primus igitur effectus eſt, vt importet idem, 3
quod clauſula, Et quibus dederit, vt docent Franc. Becc. *conſ.88. num.21. cum ſeqq.* Card. Tuſch. *d. lit. C, concl.297.* & fuit dictum *in Nouantulana bonorum 14. Iunij 1610. coram Cardinale Sacrato,* impreſſa per Farinac. *deciſ.294. num.3. part.2. recent. & in Romana emphyteuſis 11. Nouembris 1611. coram Card. Caualerio,* impreſſa per Farinac. *deciſ.435. num.11. part.1. rec. & in Farf. bonorum 19. Decembris 1614. coram Buratto,* impreſſa per eundem *deciſ.642. num.2. ead. part.1. & in Imol. bonorum 2. Decembris 1605. coram Cardinale Sacrato,* impreſſa per eundem *deciſ.152. n.1. part. rec.* Seraphin *deciſ.153. n.4.* Theod. de Rub. *d. cl.4. §.4.*

Secundus effectus eſt ex primo proueniens, vt 4
operetur quod emphyteuſis ſit tranſitoria ad extraneos, vt per Decian. *conſ.500* Corbul. *in tract. de iure emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. in 3. limit.* Pedem. *deciſ.164. num.1.* Gozad. *conſ.9. num.2.* Polau. *conſ.55. num.37. & 41. lib.7.* Clar. *de emphyt. quaeſt.28. in fin.* Curt. ion. *conſ.40. n.1.* Vincent. de Franch. *dec.6. num.7. part.1.* Decian. *conſ.49. num.5. col.5.* Manent. *conſ.45. n.82.* Ioan. Baptiſta Coſta *d. clauſ.7. num.1.* Rol. *conſ.55. n.37. & 42. lib.7.* latè Becc. *conſ.88. n.20. verſ.2. cum multis ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.504. n.3.* Card. Mantic. *de tacit. & amb conuent. lib.22. tit.10. n.25.* Rota impreſſa per Pacific. *de Caluiano interd. dec.172. num.3.* & fuit dictum *in Bonon. emphyt. 16. Iunij coram Penia 1597. & in Imolen. bonorum 2. Decembris 1605. coram Cardinale Sacrato,* impreſſa per Farinac. *deciſ.162. num.1. part.2. rec. & in d. Nonantulana bonorum deciſ.294. numer.3.*

p.2.recent. & in Bonon.de Bonis 19. N . embris 1612. coram Cardinale Sacrato, impreſſa per Fa in deciſ.438. num.2.part.1. recent. & in d.Farfen. bonorum 19. Decembris 1614.deciſ.462. num. 4. part.1. recent. Eadem Rota deciſ.74.num.15.apud Paul de Rubeis tom.2.diuerſ.alias p 6.recent. vbi quòd virtus huius clauſulæ penitus euacuatur & eliditur per prohibitionem alienationis emphyteuſis, & n.9. dicit quod poſita in conceſſione emphyteuſis reſtringitur inter terminos comprehenſos, & n.10.quòd debet interpretari ſtrictè, & ſufficit vt quid minimum operetur, & n.11. quòd poſita in emphyteuſi ex pacto & prouidentia ſeruit de vento.

5 Declara procedere tantùm, quando eſt poſita in diſpoſitiuis, Pariſ de Put. de feud.cap.25. Oſalc. Pedemont.deciſ.164 num.1. & 2. & conſ. 16.num.21. Vincent.de Franch deciſ.6.num.7.Becc. l. conſ. 88. n.49. & fuit tentum in d. Bonon. de Bonis deciſ. 438. n.2. & in d. Farf. bonorum deciſ 642. numer. 6. part.1.rec. vbi aliæ concordantes allegantur. Theod.de Rub. d. cl.120.n.2.& 15 Rot.dec.286.n.7.& 8.deciſ 450.n.3.p. 1.impoſth.Far.

6 Ad cognoſcendum autem an iſta clauſula extet in executiuis, vel in diſpoſitiuis, non ſolùm attenditur conceptio verborum, ſed clauſulæ, quæ illam hinc inde concomitantur, an ſcilicet ſint executiuè, vel diſpoſitiuè, vt per dict. deciſ.Pedem.164. num.3. verſ.ſi fuerint ſcripta, in medio, quam refert Rota in d.Nonantulana bonorum deciſ.287.num.1.in fin part. 1. rec. & dicit Laderch. Imol conſil. 1. num. 14. quòd hæc clauſula non poteſt dici in executiuis, ſi ponitur ante perfectam diſpoſitionem, refert Rota in d.Farf. bonorum deciſ.642. numer. 7.part. 1. recent. nam ſi adiiciatur ex interuallo pòſt perfectam diſpoſitionem, non cenſeretur poſita in executiuis, ſecus ſi immediatè pòſt, vt declarat Pedem. deciſ. 164. n. 1. in princ. & ſub num. 2. in fine, refert Rota in d. Nonantulana bonorum deciſ. 294. num. 7.part. 2.rec. vbi etiam ex eadem Pedem.deciſ.164.n.4.tenet hanc clauſulam dici eſſe in executiuis, quando eſt poſita in clauſulis loquentibus de inueſtitura & de traditione poſſeſſionis.

7 Tertius effectus eſt, vt hæc clauſula importet liberam alienandi facultatem, vt poſt Roland.dictum fuit in Romana domus 29. Nouembris 1610. coram Card. Marquemontio, impreſſa per Farinac deciſ.261. num.4 part.1.rec.& deciſ. 321.num.2. cap.3.vbi quòd
8 importat facultatem alienandi immo continet expreſſam alienandi licentiam, vt ex illa extenſa patet, & ideò de eius virtute dubitari non poteſt, quin tutè fiat alienatio, Bart.in l.qui Romæ,§ duo fratres, in 8. q. num.21. ff.de verb.oblig.& ibi Angel. n. 12. Alexand. num 58 & Iaſ.num.72 Crot. in repet. num. 133. Dec. d.conſ.88 num.11. & n.23.14.39. & 49. quos refer Rota in d. Farf.bonorum deciſ.642. num.3.part. 1.
9 rec. & quòd operetur, vt dicatur data licentia alieandi quicquid eis videbitur, & ſucceſſoribus, cenſuit Rota impreſſa per Pacif.poſt tract.de Saluian. interd.deciſ.173 n.2.

10 Intellige ſi in parte diſpoſitiua apponatur, tunc enim tantùm importat alienandi licentiam, ita Rota apud Pacificum d.deciſ. 172. num. 5. & poſt dictam deciſ. Pedem. 164.in princip. obſeruat Cardin Tuſch. d.concluſ.107.num.8.& num.11.poſt Roland.conſ.55.
11 n.44 lib 3.tenet hanc clauſulam in parte diſpoſitiua inueſtituræ feudi operari, ſi ſit data licentia vaſallo alienandi feudum ſine facultate; vnde Menoch. conſ 64.num.46. tenet quod poſita in executiuis inſtrumenti diuiſionis factæ inter fratres, non dicitur
12 ex illa data facultas alienandi. Intellige etiam, quando adeſt hæc clauſula. & pactum quod ſine licentia non alienet, quia tunc non operatur clauſula in præiudicia pacti, Corbul. in d. 3. limit.fol.248. Dec. conſ.171.n.3.verſ.quarto, Curt iun.conſ.136.n.6.Card. Tuſch.d.concl.297.n.13.Steph.Grat. diſc.for.cap.344. num.11.

Quartus effectus eſt, vt operetur quod venditio 13
cenſeatur in dubio facta ad corpus, etiamſi menſura ſit ſpecifica, & contractus ſit dubius, vt poſt Pariſ. conſ.4. incip. Loculente,num.34.verſ.ad quæ bene facit, Dec.conſ.500.incip. In cauſa, num.4.verſ. ſed obſtare videtur, notat Card.Tuſch.d.concl.297.n.1.& 2. ex eodem Decio num. 6. & ſeq. citato loco, declarat hanc clauſulam inducere corpus, ita vt venditio ad corpus ſit facta, ſi eſt in parte ſubſtantiali contractus, ſecus verò ſi eſt in parte executiua, quia non amplíat contractus

Quintus effectus eſt, vt importet translationem 14
dominij, vt per deciſ. Pedem. 164.in princ. Roland. à Valle conſ.54.num.43.lib.3. Soc. conſ.9.n. 33.verſ.9. Clariſſimè,lib.1.Gratian. conſ.7. n. 20. lib.2. Menoch. conſ.561.n 39. Surd. conſ. 450. numer. 27. Stephan. Gratian.diſcept.forenſ. cap.96. num.2.& cap. 586.n.3. & March d. conſ.42. num.6. & 7. Camill. Borrell. in ſumma omnium deciſ.tit.36.num. 19. Cardin. Tuſch. d. concluſ.297.num.7. Theodoſ de Rubeis d. tom. 2. p 4.clauſ.4 §.3. idem enim ſunt plenum dominium 15
& plenas facultas alienandi, vt dicit Socin. d.conſ.9. n.34.lib.1.

Vnde ſi ſit dictum, Ab habendum, tenendum, & 16
vſufructuandum ad vitam ſuam, importaut hæc verba translationem dominij in vita, non autem ſolius vſusfructus, vt ex Bald.conſ.372. incip. Factum ſic proponitur, num.3.verſ. videamus ergo, lib.1. notat Cardin. Tuſch. d. concl.297. n.5.vbi n.6.poſt Caſtr. conſ.149 circa medium, verſ.& illa verba, lib.2. declarat, quod idem eſt in tranſactione filiorum cum matre indotata, quia ſi dant dotem ex bonis mariti, quæ erit reuerſura ad filios primi mariti dotantis, vel legantis, licèt dicatur ad habendum iure proprio & diſponendum, tamen operantur dicta verba translationem dominij loco poſſeſſionis & vſusfructus ad vitam vxoris tantùm, quando de hæredibus mulieris non eſt facta mentio.

Sextus effectus eſt, vt inducat remiſſionem fidei- 17
commiſſi in diuiſione quando eſt in parte diſpoſitiua, Rol.d.conſ.55 n.42.& ſeq.lib.3. Card. Tuſch. d. concluſ.297.num.19.Ozaſch.conſ.8.num.80. Laderch. conſ.1.Surd.conſ.475.Gallia.conſ.21.num.21. cum ſeq. Corbul.d.limit.3.n.7.Ioan.Bapriſta Coſta d. clauſ. 7. num.3.

Septimus effectus eſt, vt hæc clauſula cum po- 18
teſtate alienandi, vendendi, & diſponendi provt maritus voluerit, operetur quod res aſſignata dicatur data irreuocabiliter & pleno iure, & iure proprio, & in perpetuum, ita poſt Beroi.conſ.63.n.11.lib.3. docet Steph.Grat.diſc.for.c.932.n.5.

Octauus effectus eſt, vt appoſita in inſtrumentis 19
diuiſionis bonorum allodialium, & emphyteuticorum auferatur ad allodialia tantùm, vt docet Honded.conſ.36.n.31.tom.1.

Nonus effectus eſt, vt operetur quod donatio 20
facta piæ cauſæ, quæ eſt dubia an ſit inter viuos, vel cauſa mortis, cenſeatur inter viuos, vt poſt Bald. conſ. 107. incip. Anno Domini, col.fin. verſ. & quia etiam, lib.2.tenet Card.Tuſch concl.167.n.4.

Limita iam primò, vt hæc clauſula in executiuis 21
non inducat renunciationem fideicommiſſi, ſeu alterius iuris, quando ad aliud poteſt referri, Menoch. conſ.29.n.159.bene Honded.conſ.39.n.33.tom.1.

Limita

22 Limita ſecundò, non importare conſtitutum, nec traditionem poſſeſſionis fictæ, ita Alexand. *conſ.28.in princip.lib.2.* Cardin. Tuſch. *d. concl.297. num.* 20.

23 Limita tertiò, cùm eſt ſine reſtrictiua non reduci ad terminos ſtipulationis, vt dictum fuit *in Imoler.bonorum 8. Martij 1596.coram Cardin. Pamphilio,& in d. Farfen.bonorum deciſ. 642.num.5.part.1.recent.*

24 Limita quartò, nullum operari effectum cùm eſt cæterata, & non extenſa cum licentia alienandi, Grat.*conſ.17.n.47.* Gabr. *comm.tit.de fideicomm.concl. 1.num.30.& ſeq.* & dictum fuit *in Amerina bonorum 12.Ian.1615.coram Buratto,*impreſſa per Farin. *deciſ. 624.n.4.in princ. part. 2. recent.* vbi pariter habetur quod Bart.& alij *in l. qui Roma, §.duo fratres, ff. de verb.oblig.*expreſsè loquuntur, quando in hac clauſula legitur extenſa prædicta facultas.

25 Limita quintò, vt non operetur in bonis, quorum non eſt ſecura alienatio, ſecundùm Bart. communiter receptum *in d.§.duò fratres,quaſt.8.num.21. verſ.ſi verò alienatio*, Rip.*num.84. in fin. verſ. limita primò, & de communi voto n. 165.& 168.* Simon. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib. 3. in fin. verſ. ſi vero alienatio*, Gabr.*d.concluſ. 1. num. 33.* Menoch. *de præſumpt.lib. 3.præſumpt. 115. num. 48.* Peregrin. *de fideicom.art.52. num. 44.* quos refert, & ſequitur Rota *in d. Amerina bonorum deciſ.614. num.4. poſt med.*

26 Limita ſextò, vt non importet facultatem capiendi propria auctoritate, vt per Angel. Aretin. *conſ.77.*incip.*In caſu ſupraſcripto,n.30.& ſeq.*Cardin. Tuſch.*d.concl. 197. num. 21.* vbi *num. 22.* poſt Bald. *conſ. 452.* incip. *Hæredi. lib. 5.* declarat, quia talis clauſola intelligitur ſecundùm naturam contractus,

27 ex notat.per Mart.*d.clauſ.part.1. concluſ. 5. num. 22.* ideo ſi eſt facta conceſſio in emphyteuſim duobus, eum pacto quòd mutuo vno deueniat in alterum, licèt adſit hæc clauſula, Ad habendum, & quidquid placuerit faciendum, tamen intelligitur, ſi Præmiſſa ſalua ſint, & ſic ſecundùm naturam contractos.

28 Limita ſeptimò, vt non operetur quando eſt poſita in executiuis, vt in ſpecie poſt Put.dictum fuit *in Camerinon. domus 4. Iunij 1593. coram Giptio in d. Nonantulana bonorum deciſ.294.num. 7. in princ. p.2. recent.* de quo & quando dicatur eſſe in executiuis dixi ſuprà.

29 Limita octauò, non iuuare inueſtitos vbi eſt perſonalis, & reſtricta ad proximum acquirentem, vt dictum fuit *in ſæpe citata Nonantulana bonorum deciſ. 294.n.8.*

30 Illud demum aduertere oportet, quòd verba huius clauſulæ, Ad habendum, alienandum, &c.intelligi debent legitimè ſecundùm quod Iura diſponunt in illa materia, Bart.*conſ.72.*incip. *Ex facto, n 6.verſ.ex quibus apparet,lib.1.*Card. Tuſch. *d.concl. 297.num. 19.* & ita ſecundùm ſubiectam materiam, Crauet *conſ.20.n.15.* Signorol *conſ.10.n.3.*Oſaſch *d. p.1.clauſ.5 n.23.*cuius natura eſt non ampliare, nec alterare principalem diſpoſitionem. Ioſeph. Seſſe *Arag.deciſ.24.n.4.* Rot.*deciſ.183.num.8.* apud Farin. *in prima collect.nouiſſ.* Vnde reſtringitur ad ea, quæ ſolita ſunt contineri in contractu,cui apponitur,& intelligitur ſecundùm naturam contractus, vt inquit Seraph *deciſ.794.n. 8.* & ſecundùm illam limitatur, ex notatis per Marcheſ. *de Commiſſ.p. 1.pag. 978.n.5.in vlt.impreſſ.*

CLAVSVLA V.

Ad inſtar alterius Eccleſiæ.

1 *Indulgentiarum in conceſſione apponi non debet clauſula*, Ad inſtar.

2 *Priuilegio Apoſtolico poteſt apponi clauſula*, Ad inſtar.

3 *Priuilegiorum alienorum,ſeu exemptionum conceſſa participatio ad inſtar, importat vt ſortiatur eundem & parem effectum cum aliis ad quæ adæquatur.*

4 *Per relationem omnia quæ in priori diſpoſitione continebantur, cenſetur repetita.*

5 *Tantum eſt in referente, quantum in relato.*

6 *Referens eſt in ipſo relato cum omnibus ſuis qualitatibus.*

7 *Priuilegium de quo non apparet, ſi alicui communicetur, an in aliquo huiuſmodi communicatio ei proſit, oſtenditur.*

8 *Priuilegium conceſſum ad inſtar alterius, quod auctum, diminutum, vel reuocatum poſtea fuit, an diminutum, vel reuocatum cenſeri debeat in perſona illius, cui communicatur, & num.9.*

10 *Forma communicationis priuilegiorum attendenda.*

IN conceſſione Indulgentiarum apponi non debet hæc clauſula,nam eſſet contra regulam Cancellariæ 53. ſed debent ſpecificè, & ſpecialiter exprimi ea ad quorum formam fit conceſſio; vt obſeruant ibi Alphonſus gloſſator antiquus, & Ioannes à Cuchier *pag.490.* Nauarr. *de indul. notab. 16. num.4.* 1

Secus dicendum eſſet in priuilegio Apoſtolico, 2 quia in eo talis prohibitio non legitur, nec ad illud extenditur illa de qua *in d.reg.53.* Felin. *in cap. nonnulli, col. 8. verſ. 3. declara, de reſcript.* Vnde con- 3 ceſſa participatio alienorum priuilegiorum, ſeù exemptionum ad inſtar, importat vt ſortiatur eundem & parem effectum cum aliis ad quæ adæquatur;ita Felin.*in d.cap.nonnulli,num.7.*Abb.*in cap.inter dilectos,n.9.de fide inſtrum.* Apoſtil.*ad eundem in cap. cùm olim.num.5.verſ.ad inſtar,de conſuetudine*, Pariſ. *conſ.22. num. 5. vol. 4.* Roman. *conſ. 383. num. 23.* Eraſm. à Cochier. *de Iuriſdict. Ordin. in exemptos part.1.quaſt.17. num. 17.* per hanc enim relationem 4 omnia quæ in priori diſpoſitione continebantur, cenſentur repetita, ad notata *in l.omnia,ad fin.C.de Epiſcop.* & per Cardin. Tuſch. *tom. 6. lit. P,concluſ. 763.* Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar, quaſt.4.* Soar. *de leg.lib.8.cap.13.n.2.*ex quo relationis effectus eſt, vt tantum ſit in referente, quantum in relato, iuxta 5 reg *l.aſſe toto, ff.de hæred.inſtituend.* cum ſimilibus,de quibus Peregr.*de fideicom.art.16.à num.2.* & Glorit. *reſp. 1. part. 3.num. 137.* quia referens eſt in ipſo 6 relato cum omnibus ſuis qualitatibus, vt poſt Dec. Soc.Pariſ.Tiraq.& alios, inquit Menoch. *conſ.837. num.3.*

Vtrùm autem ſi priuilegium Petro conceſſum 7 communicetur Antonio, & de Petri priuilegio non appareat, prodeſſe poſſit in aliquo talis communicatio Antonio? In qua quæſtione diſtinctione opus eſt; vel enim communicatio hæc priuilegij fit per verba generalia non exprimendo illud, quod primum priuilegium,ad quod refertur, continebat,

& certum eſt tanquam incertum nihil omnino valere; iuxta regul. text. *in l. ſi ſic 78. §. 1 de legat.* 1. melior teat. *in auth. ſi quis in aliquo, C, de edendo*; ſic procedunt reſoluta per Cabed. *Luſitana deciſ. 95. n.* 9. *n.* 2. & per Azeued. *conſ. 36. num.* 2. & per Eraſmum à Cochier. *de Iuriſdict. Ordin. in exemptos, p. 4. q. 70. num.* 6. aut in communicatione priuilegij exprimitur quod primum continebat; quo caſu licèt primum priuilegium non appareat, eo tamen gaudere ſecundùm, cui communicatum eſt, ex Felin. & Mandoſ. *d. tract. de priuileg. ad inſtar, q.* 5. obſeruat bene explicans Suar. *d. cap. 15. n. 6. &* 7. aduertens ex Bald hoc poſteriori caſu magis abſolutum eſſe priuilegium, & pinguius prouidere communicationem, quàm ſi priuilegium appareret, quia ſi appareat, ſecundùm illud deber communicatio reſtringi, ex infrà dicendis; quando verò non extat pro ſe abſolutè, intellige ſi fieret ſpecifica & certa mentio eius ad quod fit relatio ab habente poteſtatem de nouo concedendi, vt aduertit Eraſm. à Cochier. *d. q. 70. n. 6.*

8 Quid autem dicendum quando priuilegium conceditur ad inſtar alterius, vel vni conceſſum alteri communicatur, ſi prius illud augeatur, minuatur, vel reuocatur; auctum etiam, diminutum, vel reuocatum cenſeri debeat in perſona illius, cui communicatur? Quam quæſtionem poſt Abbat. & alios diſputant Mandoſ. *d. tract. q.* 6. Frat. Emman. *quaſt. Regul. tom. 7. q. 55. art.* 19. Azeued. *d. conſ. 36. per totum*. Suar. *d. cap. 15. à num. 5. & cap. 16. à num.* 11. ex quorum mente reſolue diſtinguendo, vel enim communicatio fit non per ſe, & principaliter, in quo caſu planum eſt, quod non poteſt ille, cui communicatur priuilegium, eo vti niſi ſecundùm modum, iuxta quem eo vtitur ipſe principalis, ex generali reg. *l. 1 c. tranſlato, de conſt. & c. acceſſorium, d. reg. iur. lib.* 6. cum ſimilibus; & ideo aucto, diminuto, vel reuocato priuilegio principali, ſequitur neceſſariò augeri, diminui, & reuocari priuilegium in perſona eorum, quibus communicatum eſt.

9 Aut verò priuilegium communicatur non ſic dependenter, ſed directè per ſe & æqualiter, ita vt perſona, cui communicatur, eo vti poſſit eodem modo, quo prior poterat, vel ipſe poſſet ſi primò & per ſe ei fuiſſet conceſſum; quæ forma frequentiſſima eſt communicationi priuilegiorum inter Religiones, vnius ſcilicet ad alteram, vt latè proſequitur Frat. Emman. *d. quaſt. 55. à princ.* & in iis terminis regula eſt conſtituenda negatiua, quod ſcilicet aucto, vel diminuto, aut reuocato priuilegio principali, non augetur, nec diminuitur, nec reuocatur in perſona eorum, quibus communicatur; ſopponimus enim vtrumque priuilegium ſtare per ſe vt reipſa diſtinctum, ſolúmque apponi particulam, vel relationem ad aliud ad terminandam ſignificationem verborum, cognita autem hac ſignificatione, & modo, & qualitate priuilegij ſic conceſſi, nulla manet dependentia vnius ab altero, & conſequenter ceſſat diſtinctio *reg. acceſſorium*, & locum habet regula, *l. Papinianus exuli. ff. de minor.* ac procedit quod ait Frat. Emman. *d. art.* 19. quòd in communicatione priuilegiorum non communicatur non vſus, quia licèt Religio cui primò conceſſa fuot, illis non vtatur, & propter non vſum ea amittat, adhuc tamen alia Religio vtitur, cui independenter communicata ſunt.

10 Procedit autem hæc regula, niſi contrarium ex forma communicationis colligatur, quia ſcilicet facta eſt per modum cauſæ fiendæ, id eſt, in futurum, vt loquitur Azeued. *d. conſ. 36. num. 6.* quia ſcilicèt verba referuntur ad modum ſecundùm quem prima Religio in futurum vtetur priuilegio, veluti quia conceditur ſub illa forma, Concedo Societati IESV priuilegia, quibus ſeu prout medicantes vtentur: conceſſio enim ſeu gratia huiuſmodi dependet ab vſu medicantium, iuxta regulam text. *in l. in delictis, extraneus, ff. de noxalib. action.* de qua poſt alios Menoch. *remed. 16. recup. num.* 19. & vide Rot apud Paul. de Rubeis *deciſ. 319. num. 1. tom. 2. diuerſ.* aliàs *part. 6. recent.* quòd hæc dicit *Ad inſtar*, ſtat cauſatiuè, non autem relatiuè, aut conditionaliter, & quòd denotat ſimilitudinem, Rot. *deciſ. 101. n. 7. p. 5. recent.*

Cætera autem ad hanc clauſulam pertinentia vide apud Mart. *d. clauſ. p. 1. clauſ* 306. ſecundùm vltimam impreſſionem, & aliqua tetigi *in tract. de dictionibus*.

CLAVSVLA VI.

Ad libitum, vel pro libito ſuæ voluntatis.

1 *Arbitrium liberum, & abſolutum, non Iuris regulis limitatum importat clauſula*, Ad libitum, &c.

2 *Arbitrio boni viri locus eſt ſtante clauſula*, Ad libitum, &c.

3 *Libertatem magis operatur clauſula*, Ad libitum, &c *ſi iungatur cum dictione* liberè.

4 *Conditionem ſub beneplacito denotat clauſula*, Ad libitum, &c.

5 *Voluntas ſtante clauſula*, Ad libitum, &c. *tamdiu quamdiu concedens illam reuocarit.*

HÆc clauſula importat liberum, & abſolutum 1
arbitrium, non Iuris regulis limitatum, vt docent Bart & Alex *in l. ſi ſic 78. ff de leg.* 1. Abb. *in cap. 2. n. 4. in 3. notab. de ſequeſt. poſſeſſ.* Cardin. Tuſch. *tom. 2. lit. D. concl. 307. num.* 1. Baptiſta Coſta *de clauſ. comment. clauſ 26. num.* 6. Surd. *deciſ. 72. num.* 15. vbi ait 2
quòd ſtante hac clauſula non eſt locus arbitrio boni viri, & *deciſ. 272. n. 14. cum ſeqq. & conſ. 357. num.* 10. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 58. num. 21. & ſeq.* & dictum fuit *in Romana bonorum* 14. *Martij* 1580. *coram Cantuccio*. Marta *de clauſul. part. 3. clauſul. 2. num.* 3. ex Guid. Pap. *dec.* 375. aduertit hanc clauſulam aliquando importare liberam voluntatem, aliquando verò arbitrium boni viri; ſi verò iungatur cum verbo *liberè*, tanquam geminata magis ope- 3
ratur libertatem, vt poſt Soc. *conſ. 170. num. 8. lib.* 2. aduertit Card. Tuſch. *d. concl.* 307. *num.* 2. Vide quæ dixi in clauſula, *Ad beneplacitum*. 3.

Denotat conditionem ſub beneplacito, & talis 4
voluntas ex facto venit declaranda, ex Seraph. *deciſ.* 821. *num.* 2. & tamdiu dura, donec concedens illam 5
reuocauerit, vt per Eraſmum à Cochier. *de Iuriſdict. Ordin. in exemptos, p. 3. q. 5. n.* 5.

CLAVSVLA VII.

Amoto quolibet illicito detentore.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Poſſeſſoris*

2 Poſſeſſionis colorata expreſſionis vim habet clauſula, Amotn, &c.
3 Vitium taciturnitatis colorate poſſeſſionis alienæ tollit clauſ. Amoto, &c. ſi eſt poſita in diſpoſitiua gratia, ſecus ſi in executiua.
4 Executor debet cognoſcere de colore tituli ſtante clauſ. Amoto, &c.
5 Clauſ. Amoto, &c. intelligitur Iuris ordine ſeruato, & citatis citandis.
6 Executor gratia cum clauſ. Amoto, &c. habet ſolùm iuriſdictionem contra eos, qui de facto, & non de iure contradicunt, niſi dicatur, ſine vitio ſpolij & attentorum, &c.
7 Executorem mixtum facit clauſula, Amoto, &c. appoſita in litteris beneficialibus, quando nulla res iudicata praceſſit, nec fuit negotium diſcuſſum.
8 Appellare licet à ſententia mixti executoris.
9 Poſſeſſor quando non adeſſet clauſ. Amoto, &c. non facit executorem mixtum.
10 Executio litterarum Apoſtolicarum non retardatur per appellationem à ſententia mixti executoris cum clauſ. Amoto, &c. quando in beneficialibus gratia legitimè eſt iuſtificata, & littera non ſunt expedita ſub intruſione.
11 Executor merus cenſetur vbi ſimul cum clauſ. Amoto, &c. iuncta eſt illa, Citra vitium ſpolij & attentatorum.
12 Clauſ. Amotis qoibuſcunqoe detentoribus, & incurſis poſteriorem gratiam habentibus, tollit gratiam Ordinarij poſteriorem.
13 Clauſ. Amotis quibuſcunque, non tamen Apoſtolica anctoritate prouiſis, non capit prouiſos ab Ordinario vigore indulti.

k DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Doctores per textum ibi in c. cùm noneris, de conceſſ. prabend. Celſ. Vgoo. in tract. clauſ. pag. 483. col. 2. Rebuff. in praxi beneſ. tit. form. & declarat. noua prouiſionis, verſ. Amoto exinde quolibet illicito detentore, Aoton. Gabr. communium lib. 5. tit. de acquir. poſſeſſ. concl. 3. num. 16. Lancell. de attent. p. 2. cap. 4. in praf. num. 477. cum ſeqq. Mart. de clauſ. part. 1. clauſ. 9. in vlt. impreſſ. Brunor. à Sole in locis communib. verb. clauſula 3. Aluyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 4. collect. 826. & in praxi aurea reſolut. 340. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 9. §. 1. in annot. num. 236. Card. Tuſch. tom. 1. litt. C, concluſ. 319 Marcheſ. de Commiſſ. part. 1. pag. 327. & 328. in 2. impreſſ. Campanil. in diuerſorio iuris canonici rub. 11. cap. 13. num. 280. cum ſeqq. Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 11. num. 467. & ſeq. Viuian. in praxi Iuriſpat. lib. 13. cap. 8. num. 39. cum ſeqq. in vlt. impreſſ. nouiſſimè Theodoſ. de Rubeis in ſingularib. Rota tom. 1. p. 4. clauſ. 6. pag. 277. & clauſ. 167. pag. 324. cum ſeq. Rot. deciſ. 153. num. 2. part. 2. in poſthum. Far. aliàs p. 4. recent. vbi quòd operatur vt cenſeatur facta mentio de poſſeſſione facti, Modern. de ſupplicat. ad Sanctiſſimum part. 2. cap. 34. num. 145. cum ſeqq.

2 Habet hæc clauſula vim expreſſionis coloratæ poſſeſſionis, de qua erat facienda mentio, iuxta cap. cùm noneris, de conceſſ. prab. ita Caldetin. conſ. 246. aliàs 25. de prab. Zab. conſ. 31. in fin. Rebuff. d. verſ. Amoto exinde quolibet illicito detentore, in princip. Mart. d. p. 1. clauſ. 10. num. 1. Card. Tuſch. d. concl. 19. num. 9. Maſſob. in praxi habendi concurſum. prælud. 7. dub. 20. num. 165. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſſ. 15. §. 1. n. 68. Monet. d. c. 11. n. 468. Marcheſ de Com-
3 miſſ. part. 1. cap. 1. pag. 328. num. 135. in vlt. impreſſ. vbi num. 24. ex Pariſ. conſ. 120. num. 14. vol. 4. Lap. alleg. 15. aſſerit ſubreptionis vitium non tollere. Intellige hanc clauſulam tollere vitium taciturnitatis coloratæ poſſeſſionis alienæ, ſi eſt poſita in diſpoſitiua gratiæ, ſecus tamen ſi in executiua, & in clauſulis executiuis gratiæ; ita per Clem. primam, in fine, de prebend. Abb. in c. in noſtra, n. 32. de reſcript. Gemin. conſ. 86. num. 6. verſ. nec obſtat, & conſ. 92. num. 5. in fin. & ſeq. & conſ. 117. num. 11. in fine, reſoluit Card. Tuſch. d. concluſ. 319. num. 2. & num. 10. & poſt illum Aloyſ. Ricc. d. collect. 826. effect. 1. in limit. & d. reſ.
330. n. 2. Monet. d. cap. 11. num 468. Et quòd execu- 4
tor debeat cognoſcere de colore tituli ſtante hac clauſula, tenet Achil. deciſ. 5. vt lit. pend. Greg. deciſ. 335. n. 12.

Intelligitur hæc clauſula Iuris ordine ſeruato; ac 5
citatis citandis, Fel. in c. de caetero, num. 9. de ſent. & re iud. Rebuff. de verſ. Amoto exinde. Achil. deciſ. 6. num. 2. ſuper reg. de trien. Mohed. deciſ. 7. num. 6. de reſtit. ſpoliat. & Staphil. d. lit. gratia in cap. de clauſula, Amoto, n. 3. Nicol. Garc. de beneſ. p. 6 cap. 1. num. 50. vbi intelligit procedere, quando non adeſt clauſula, ſine vitio ſpolij, & dictum fuit in Aquilana beneficiorum 26. Iunij 1606. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo, impreſſa per Farinac. deciſ. 147. num. 4. part 2. rec. Theodoſ. de Rubeis d. clauſ. 167. num. 3. Et operatur vt Iudex procedere debeat cum cauſæ cognitione, Rot. deciſ. 562. num. 3. part. 2. in poſthum. Far. aliàs part. 4. recent. Modern. dict. part. 2. 34.
n. 146. Executor gratiæ cum hac clauſula habet ſo- 6
lùm iuriſdictionem contra eos, qui de facto, & non de iure contradicunt, vt docent Florez variarum quaeſt. lib. 1 q. 4. n. 44. Marcheſ. de commiſſ. part. 1. pag. 328. num. 111. in 2. impreſſ. Cardin. Tuſch. d. conc. 319. num. 7. quòd intelligere oportet, quando Papa vlterius non procedit dicendo, ſine vitio ſpolij & attentatorum, quia tunc videtur voluiſſe quod dato quod ille eſſet detentor iuris, tamen quod executor poſſet illum ſpoliare, & detentor non poſſet agere; ita Put. deciſ. 24 in correct. lib. 1. Mandoſ. de monit. q. 60. num. 67. Saluſt. Tiber. in formular. Inſtrum. lib. 3. cap. 6. num. 19. verſ. & ſi ſuper, Nicol. Garc. d. part. 6. cap. 3. num. 52. & 53. Aloyſ. Ricc. dict. reſ. 330. num 4.

Hæc clauſula appoſita in litteris beneficialibus, 7
quando nulla res iudicata præceſſit, nec fuit negotium diſcuſſum, facit executorem mixtum, & requirit ordinem iudiciarium; ita poſt Abbatem & alios in ſ. cap. de caetero, maximè Felin. num 9. & ſeq. de ſent. & re iud. Mohed. deciſ. 7. num. 5. de reſtit. ſpoliat. aliàs 97. num. 5 Achil. deciſ. 6 numer. 5. ſuper reg. Cancell. de trien. Marcheſ. de commiſſ. p. 2. cap. 3. num. 35. in 1. impreſſ Lancell de attent. part. 2. cap. 4. in præfat. n. 470. & 514 Nicol. Garc d. part. 6. cap. 1. à num. 48. Gonzal. ad regul. 8. Cance. gloſ. 9. §. 1. in annot. contra nullitates, num. 236. Monet. d. cap. 11. num. 467. & fuit dictum in Rauennaten. Iuriſpatronat. 27. Ianuar. 1606. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo, impreſſa per Farinac. deciſ. 159 n. 3 part. 2. recent Duran. Rotæ deciſ. 414. num. 2. & deciſ. 487. num. 3. Modern. d. part. 2. c. 34. num. 147. & in Tiraſſonen. eleemoſynaria 28. Ianuar. 601. coram Cardin. Lancell. impreſſa per eundem
Farinac. deciſ. 52. num. 1. p. 2. recent. quòd quidem in 8
tantum verum eſt, vt à dicti mixti executoris ſententia liceat appellare, ex traditis per Mantic. deciſ. 324. num. 3. & Sigiſm. Scacc. de Appellat. q. 12. limit. 11. num. 11. Seraph. deciſ. 116. vbi ait non ſolùm appellationem eſſe permiſſam in hoc caſu, verùm etiam eſſe locum reuocationi attentorum & innouatorum tali appellatione pendente. Theodoſ. de Rubeis d. clauſ. 167. num. 1.

Supradicta

9 Supradicta autem reſtringenda ſunt qoando
non adeſſet poſſeſſor, vt notant Reb ff. vbi ſupra,
verſ. nec virtute huius clauſula, Gonzal. d. gloſſ. 9. num.
226. Nicol Garc. d. part. 6. cap. 2. num. 141. & fuit di-
ctum in Vercellen. Coadiutoria 23. Ianuarij 1608. co-
ram Cardinalo Lancelloto, & in Pacen. puritatis 11.
Decembris 1609. coram Illuſtriſſimo Manzanedo.
Theodoſ de Rubeis d. clauſ. 167. n. 5.
10 Item reſtringenda ſunt, quando hæc clauſula ap-
poſita eſt in litteris beneficialibus, & gratia eſt iuſti-
ficata legitimè, & literæ non ſunt expeditæ ſub
intruſione, tunc enim non retardaretur executio
litterarum Apoſtolicarum; ita poſt Ferret. conſ. 7.
num. 12. in fin. & num. 13. docent Gonzal. vbi ſuprà
num. 137. & Monet. d. cap. 11. num. 467. vbi etiam
poſt Capotaq. dec. 180. Lancell. d. c 4. num. 275. cum
11 ſeqq. & Gonzal. d. loco n. 168. ſubdit cenſeri pariter
merum executorem, vbi ſimul cum hac clauſula,
Amoto, &c. iuncta eſt illa, citra vitium ſpolij & atten-
tatorum; quòd etiam poſt alioa docet Marcheſ. de
Commiſſ. par. 1. c. 1. num. 139. pag. 229. in vlt. impreſſ.
dum ait hanc clauſulam habere locum tantùm,
qoando Breoe eſt ſimpliciter conceſſum cum illa,
non autem quando adeſt alia clauſula, ſcilicet, ſine
vitio ſpolij & attentatorum, Nicol. Garc. d. c. 3. n. 45.
46. 47. & 51. cum duobus ſeqq. hoc tamen intelli-
gens, niſi ſimul adſit etiam clauſula, conſtito de in-
truſione, aut ſimilis, quia tunc ante executionem in-
truſus eſt citandus.
12 Clauſula, Amotis quibuſcunque detentoribus, & in-
truſis poſteriorum gratiam habentibus, tollit gratiam
Ordinarij poſteriorem, vt dictum fuit in Toletana
benefic. 5. Aprilis 1593. coram Orano, impreſſa per
Marcheſ. de commiſſ. p. 1. pag. 381.
13 Clauſ. Amotis quibuſcunque, non tamen Apoſtolica
auctoritate prouiſis, non capit prouiſos ab Ordinario
vigore indulti, vt ex Rota tradit Theodoſ. de Ru-
beis d. cl. 167. num. 14. quia cum indultum in bene-
ficiis ſpectantibus ad Ordinarium nihil operetur, in
aliis verò remoueat tantum obſtaculum reſeruatio-
num, Caſſad. dec. 8. n. 6. de prabend. non dicuntur prouiſi
auctoritate Apoſt. ſed Ordinaria, c. cum in aliquibus
in 2. p. & ibi ſcribens, de reſcr.

CLAVSVLA VIII.

Anteferri.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectu huius clauſula agentes.*
2 *Priores in data non praecedunt illum ad cuius fauorem clauſ.* Anteferri, *appoſita eſt.*
3 *Reſeruatio ſpecialis & clauſ.* Anteferri, *aequiparantur.*
4 *Clauſ.* Anteferri, *in pluribus gratiis diuerſorum compenſatur.*
5 *Clauſ.* Anteferri, *quomodo extendatur, oſtenditur.*
6 *Prior qui eſt tempore in gratiis & beneficiis, potior eſt iure, niſi de contraria Principis voluntate conſtet.*
7 *Decretum irritans in contrarium acta quecunque annullat, aliòſque etiam ignorantes ligat.*
8 *Reſeruationes & expectatiua tam generales, quàm ſpeciales tolluntur per hanc clauſulam.*
9 *Ius omne ad rem quouis modo quaſitum ſublatum cenſetur per clauſulam,* Anteferri.
10 *Reſeruationem continet clauſ* Anteferri,
11 *Clauſ.* Anteferri, *nihil operatur, niſi is cui conceſſa eſt, voluerit anteferri.*
12 *Ordinarius ſi conferat beneficium intra menſē, quod fuit ſpecialiter impetratum cum clauſ. decreti & inſtitutionis, ſubſiſtet collatio ſi impetrans ſua non vtatur gratia.*
13 *Clauſ.* Anteferri, *eſt odioſa, & non extendit vim ſuam niſi ad ſibi ſimiles.*
14 *Clauſ.* Anteferri, *ſi eſt appoſita quoad prelationem gratiarum prateritarum, qua etiam poteſt referri ad gratias futuras, reſtringitur tantùm ad prateritas.*
15 *Clauſ.* Anteferri, *non ſe extendit in praeiudicium ſpecialiter prouiſi à Papa.*
16 *Gratia,* Anteferri, *non praeiudicat habenti gratiam,* Motu proprio.
17 *Clauſ.* Anteferri, *non tollit effectum gratia precedentis, cuius vigore iam fuit facta liquidatio, & proceſſus, niſi de hoc fiat ſpecialis mentio.*
18 *Mandatum per ſecundum ad alicuius fauorem factum etiam cum clauſ.* Anteferri, *non tollitur primum, niſi Papa derogauerit regula de non tollendo iure quaeſito.*
19 *Gratia conditionalis cum clauſ.* Anteferri, *facit etiā clauſulam conditionalem.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Vetall. 1
decіſ. 337. num. 5. p. 1. Mar. Anton. variar. reſ.
lib. 1. reſol. 9. num. 13. Mart. de clauſ. part. 1. clauſ.
212. in vlt. impreſſ. Card. Tuſch. tom. 1. litt. C, conc.
314. Monet. de commut. vlt. volunt. cap. 11. num. 487.
cum ſeqq. Ioan. à Cochier ad preces primarias Impera-
toris ſect. 5 §. 1. prope fin. pag. 95. Viuian. in pract. Iu-
riſpat. lib. 3. cap. 8. num. 97 cum ſeqq in 2. impreſſ. &
cæteros in diſcurſu citatos, ex qoibus ſequentes
colligo effectus. Nouiſſimè Theodoſ. de Rubeis in
ſing. Rota tom. 2. p. 4. cl. 159.
Primus igitur effectus eſt, vt etiam priores in 2
data eum ad cuius fauorem talis clauſula eſt adiecta,
non procedant, ſed imò contra hic illos præce-
dat, iíſque præferatur; ita Ægid. Bellam. conſ. 33.
num. 20. in fin. verſ. 3. hoc probatur, vbi dicit quòd
facit de poſteriore priorem, Mart. de clauſ. 212. n. 1.
Card. Tuſch. d. conc. 324. num. 1. vbi num. 5. ſubdit 3
huiuſmodi clauſulam, Anteferri, & reſeruationem
ſpecialem æquiparari, qoia ſicut præfertur habens
clauſulam, Anteferri, ita præfertur is, qui nititur gra-
tiæ cum reſeruatione ſpeciali, Monet. d. cap. 11. num.
457. in ploribus autem gratiis diuerſorum compen- 4
ſatur, Ita vt gratiæ reducantur ad naturam ſuam, &
ille præferatur, qui habet vel gratiam cum data
anteriori, vel qui habet ſpecialem, Zab. conſ. 136.
Promitto ante ſolutionem, n. 5. & ſeq. Card. Tuſch. d.
conc. 314. n. 11.
Qualiter autem extendatur hæc clauſula, paucis 5
oſtendit Felin. in cap. capitulum ſancta Crucis, num. 5.
in fin. de reſcript. in hæc verba, non obſtante quo pro
aliis ſcripſerimus. quibus & volumus anteferri; integra
verò prout in reſcriptis prouiſionem, de ſtylo Cu-
riæ apponitur, vt refert Reboff. in praxi benefic. part.
prima, in forma noua prouiſionis, verſ. non obſtantibus
pia memoria, in hunc modum; aut ſi aliqui ſuper pro-
uiſionibus ſibi faciendis de huiuſmodi, vel aliis beneficiis
eccleſiaſticis in illis partibus generales, vel ſpeciales d. Se-
dis, vel Legatorum reſeruationem & decretum, vel alias
quomodolibet ſit proceſſum, quibus omnibus volumus te
in aſſecutione dicta Eccleſia anteferri. Hactenus Re- 6
boff. nam qoamuis regulare ſit in gratiis ad benefi-
cia, vt qui prior eſt tempore, potior ſit iure, c. ſi qui.
cap.

cap. cum quis, de præb. in 6. fallit tamen vbi de contraria Principis voluntate conſter, qui pro ſua ſumma poteſtate poteſt poſteriorem anteponere priori, Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 52. verſ. nonò quæritur,* Mameſ. *conſ. 563. n. 3. de præb.* & dum anteponit expreſsè id declarando, non cenſetur priorem gratiam penitus abolere, vel reuocare, quin pariter illam manere ſaluam, vt illius vigore qui tempore prior fuit, poſſit acceptare aliud beneficium gratia ſua comprehenſum, vt Staphil. *de litteris gratiæ, tit. de vi & efficacia clauſ. §. deinde ſequitur,* quæ quidem Pontificis voluntas vt certiorem habeat exitum, ſolet communiter huic clauſulæ, *Anteferri*, adiici alia
7 clauſula, *decreti irritantis*, quæ in contrarium acta quæcunque annullat, alioſque etiam ignorantes ligat, ne quoquo modo tali voluntati, vel diſpoſitioni poſſit contrauenire, & vbi contrauenerit, nihil egiſſe cenſeatur, ex traditis per me metipſum in d. clauſula, *Motu proprio*, & in ſpecie notat Mart. *d. clauſ. 212. num. 3.* poſt Zabarell. *conſ. 136. col. 3. & 4. verſ. & ex hoc infertur,* ac Ferret. *conſ. 3. num. 12. verſ. 3. principaliter, vol. 1.*

8 Secundus effectus eſt, vt per eam tollantur reſeruationes & expectatiuæ tam generales, quàm ſpeciales; nam licèt expectanti deberetur beneficium, tamen Papa vult vt impetrans præferatur, vt docent Monet. *d. cap. 11. n. 459.* Cardin. Tuſch. *d. concluſ. 314. num. 18.* vbi poſt Oldrad. *conſ. 116. in princ. num. 2.* & Lap *alleg. 80. n. 1. verſ. ad prædicta*, ait hanc clauſulam operari quod is, qui habet eam, præferatur aliis expectantibus etiam Apoſtolicis.

9 Tertius effectus eſt, vt per illam ſublatum cenſeatur omne ius ad rem quouis modo quæſitum, *cap. pen. de præbend. in 6.* Rebuff. *in praxi benefic. rub. form. nouæ prouiſionis, verſ. an ſi aliqui,* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 195. n. 507. in 1. edit. aliàs reſolut. 174. num. 4. in 2. edit.* Monet. *d. cap. 11. num. 459.* licèt ex Felin. *in cap. cauſam quæ, num. 16. de reſcript.* referat Rotam contrarium non ſemel ſenſiſſe, dum excipit ſolum caſum iuris ad rem acquiſiti per acceptionem vacantis beneficij, ex eo, quia gratia expectantis omnino non perit, cùm non ſit excluſus à gratia pro alia vice ſequente, prout iam ſuprà commemorauimus. Et quod per hanc clauſulam poſterior in data præferatur priori habenti ſolum ius ad rem, tenent Verall. *deciſ. 337. num. 5. p. 2.* Rebuff. *in repet. cap. nulla col. 33. ad fin. verſ. 12. clauſula, de conceſſ. præb.* Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ. 169. num. 10.* vbi *num. 12.* poſt Felin. *in cap. cauſam quæ, num. 26. in princ. verſ. conſiderata etiam, de reſcript.* tenet quòd Curia ſeruat quod iſta clauſula tollit ius ad rem, non autem ius in re.

10 Quartus effectus eſt, vt reſeruationem contineat, ex traditis per Rebuff. *in concordatis, tit. de mandatis Apoſtolicis, §. 1. pag. 680.* & præſeruationem iurium aliarum perſonarum operetur, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ, gloſſ. 54. num. 16.* vnde poſt Ægid. Bellam. *conſ. 43. n. 3. in fin. cum ſeqq. verſ. quod dummodo,* obſeruat Card. Toſch. *d. concl. 314. num. 22.* quòd quando ſumus in vacaturis gratia conualidans primam, vel extendens cum hac clauſula, *Anteferri*, vel æquipollentes, ſemper præfertur ei, qui habet gratiam medio tempore ad vacaturum, quando tempore vltimæ gratiæ extendentis nondum venit vacatio.

11 Limita primò hanc clauſulam nihil operari, niſi is, cui conceſſa eſt, voluerit anteferri, Calder. *conſ. 56. quod eſt 1. de tranſlat. prælat. num. 2. verſ. ad idem facit,* prout illum refert Mart. *d. clauſ. 212. num. 10.* Card. Tuſch. *d. concl. 314. num. 19.* Ioan. Monach. *in c. 2. de præb. in 6.* vbi ſi Ordinarius conferat beneficium intra menſem, quod fuit ſpecialiter impetratum cum clauſula decreti & inſtitutionis, ſubſiſtet collatio ſi impetrans ſua non vtatur gratia, & ſi habens clauſulam, *Anteferri*, ei renunciet, valebit collatio priùs facta, quia eo repulſo ſublatum eſt impedimentum quoad primum. 12

Limita ſecundò vt hæc clauſula, cùm ſit odioſa 13 & iuri repugnans, non extendit vim ſuam niſi ad ſibi ſimiles, & in litteris Apoſtolicis non operetur in præiudicium illorum, quibus ius eſt quæſitum in ſe, vt per Gemin. *conſ. 138.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. clauſ. 4.* Aloyſ. Ricc. *in d. coll. Curiæ Archiepiſcopalis Neapol. deciſ. 41. n. 9. part. 2.* Cardin. Tuſch. *d. concl. 341. num. 3.* vbi refert Oldrad. *conſ. 198. num. 5. verſ. ſecundò pro intellectu,* hanc appellare iniurioſam clauſulam.

Ex qua ſecunda limitatione iam infertur, hanc 14 clauſulam, *Anteferri*, ſi eſt oppoſita quoad prælationem gratiarum præteritarum, quæ etiam poteſt referri ad gratias futuras, reſtringi tantùm ad præteritas, vt docent Oldrad. *conſ. 198. in princ. num. 3. verſ. tertia clauſula Anteferri,* Bellam. *conſ. 32. num. 12. verſ. modo clauſ.* Mart. *d. clauſ. 211. numer. 6.* Cardin. Tuſch. *d. concl. 314. . .*

Deinde infertur, hanc clauſulam, *Anteferri*, adeò 15 reſtringi vt non operetur contra morem & conſuetudinem concedentis; ideo ſe non extendit in præiudicium ſpecialiter prouiſi à Papa. quia habens gratiam priorem cum clauſula, *Anteferri*, non præfertur habenti gratiam prouiſionis ſpecialem, licèt poſteriorem, vt per Oldrad. *conſ. 198.* incip. *Circa primum, verſ. circa ſecundum,* quem referunt, & ſequuntur Zabarel. *conſ. 136. num. 4.* Mart. *d. clauſ. 212. n. 6.* Card. Tuſch. *d. conc. 314. n. 4.*

Limita tertiò gratiam, *Anteferri*, non præiudicare 16 habenti gratiam, *Motu proprio*, quæ gratioſa eſt, illa verò odioſa; & quando odium & fauor ſunt in conflictu, & præfertur fauor, vt poſt Ægid. Bellam. *conſ. 33. n. 21. & ſeq. verſ. 8. concluſ.* reſoluit Tuſch. *d. concl. 314. n. 13.*

Limita quartò hanc clauſulam, *Anteferri*, non 17 tollere effectum gratiæ præcedentis, cuius vigore iam fuit facta liquidatio & proceſſus, niſi de hoc fiat ſpecialis mentio; ita ex Zabarell. *d. num. 5. verſ. vnde notat,* Card. Tuſch. *d. concl. 314. n. 17.*

Limita quintò, vt per ſecundùm mandatum ad 18 alicuius fauorem factum etiam cum clauſula, *Anteferri*, non tollatur primum, niſi Papa derogauerit *reg. Cancell. de non toll. iur. quæſit.* vt poſt Card. *conſ. 136.* obſeruant Rebuff. *in praxi benef. part. prima, ad reg. de non tolland. iur. quæſit. gl. 4.* Monet. *d. c. 11. n. 462.*

Limita ſextò, vt gratia conditionalis cum clau- 19 ſula, *Anteferri*, faciat etiam clauſulam conditionalem, ita vt non operetur, niſi purificata conditione, Card *conſ. 18. in principio, verſ. puram intelligo,* Cardin. Tuſch. *d. concl. 314. num. 9.*

CLAVSVLA IX.

Appellatione remota.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*
2 *Princeps inferior non poteſt vti clauſula,* Appellatione remota.
3 *Legatus à Latere non poteſt vti clauſula,* Appellatione remota.

4 *Cauſa*

4 *Cauſa omnis tam principalis quàm incidens comprehenditur ſub clauſula*, Appellatione remota.

5 *Litigantes inter partes operatur clauſula* Appellatione remota, *non quoad tertium*

6 *Oneroſa eſt clauſula*, Appellatione remota, *ac proinde reſtringenda.*

7 *Delegati perſona conceſſa clauſula*, Appellatione remota, *non tranſit ad ſubdelegatum.*

8 *Attentata ne reuocentur per viam attentatorum. operatur clauſula*, Appellatione remota.

9 *Iudex non tenetur deferre appellationi ſtante clauſula*, Appellatione remota.

10 *Attentata ceſſant, quando Princeps appellationem remouet.*

11 *Iudex datus cum clauſula*, Appellatione remota, *facit vt ſententia ab eo lata ſuſpendatur.*

12 *Iudex datus cum clauſula*, Appellatione remota, *ſi ſuam exequatur ſententiam tali appellatione pendente, non attentabit.*

13 *Excommunicatio lata poſt appellationem, vt teneat operatur clauſula*, Appellatione remotà.

14 *Iudex quando procedit ſeruata forma commiſſionis, & partem non grauat, tunc habet locum clauſula*, Appellatione remota.

15 *Clauſula*, Appellatione remota, *non de legitima, ſed de friuola eſt intelligenda.*

16 *Reſiſtentes de facto, non de iure comprehendit clauſula*, Appellatione remota, *in contradictis, & litteris executiuis appoſita.*

17 *Cardinali facta commiſſio per Papam*, Appellatione remota, *tunc cenſetur excluſa qualibet appellatio etiam non friuola.*

18 *Appellationem in omnem tam legitimam, quàm friuolam excludit clauſula*, Appellatione remota, *appoſita in priuilegiis Religionibus a Summo Pontifice conceſſit.*

19 *Sententiam definitiuam, non autem interlocutoriam, quando ſimpliciter profertur, comprehendit clauſula*, Appellatione remota.

20 *Grauamen notorium vbi apparet, nihil operatur clauſula*, Appellatinne remota.

21 *Iudex ſi dolo malo, vel lata culpa ſententiauit, non tollit appellationem clauſula*, Appellatione remnta.

22 *Appellatione remota à ſententiis generaliter, non intelligitur de illa, in qua Iudex ſe competentem pronunciauit.*

23 *Appellationem non tollit clauſula*, Appellatione remota, *quotieſcunque quis incontinenti paratus eſt docere de iuſta & legitima cauſa appellandi.*

24 *Iudicis à facto quin prouocetur non tollit clauſula*, Appellatione remota.

25 *Deuolutiuum quoad effectum non operatur clauſula*, Appellatione remota.

26 *Appellationis cauſa commiſſa cum clauſula*, Appellatione remota, *non prohibetur tertius appellare.*

27 *Supplicationem ad Superiorem non tollit clauſula*, Appellatione remota.

28 *Appellationem, per quam appellans docet ſe innocentem, non tollit clauſula*, Appellatione remota.

29 *Reſtitutionem in integrum non tollit clauſula*, Appellatione remota.

30 *Recuſatio non intelligitur ſublata, ex eo quòd ſit delegata alicui Iudici cauſa à Principe cum clauſula*, Appellatione remota.

31 *Appellationes omnes intelligantur ſublatæ per clauſulam*, omni & quacunque appellatione remota.

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide DD.[1]
per textum ibi *in c. 1. de reſcript. & in c. paſtoralis, de Appel.* Couar. *pract. cap. 23. num. 6. & 7.
& c. 16. num. 5.* Celſ. Vgon. *in tract. clauſ. pag. 421.*
Vital. de Cambanis *in ſimili tract. pag.* 14. Pinel. *in
rub. de reſciſſ. vend. p. 1. cap. 1. num 12.* Marant. *de ord.
Iudic. part. 6. tit. & quandoque appellatur, num. 338.*
Hippol. de Marſil. *ſing.* 647. Corſet. *ſing.* 33. *Lucer.
Inquiſ. verb. appellatio, a num.* 3. Hieronym. Portel.
in ſcholiis ad Molin. § diſputat, à num. 24. Perez *l. 8. gl.
prima, tit. 4. lib. 2. Ord.* Seraphin. *de priuileg. iuram.
priu. 74. num. 46.* & alios plures, quos refert Cened.
ad decret. collect. 128. n. 1. Lancellot. *de atteat. part. 2.
cap. 11. limit. 8. num. 40.* Menoch *de arbitr. caſu* 197.
Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 8. quæſt. 7. n.* 161. Rendin.
in promptuario recept. ſentent. tom. 1. tit. 16. num. 4.
Aloyſ Ricc. *in collect. deciſ. collect. 135. &* 1081 Mart.
de clauſulis part. prima, clauſ. 12. in vlt. impreſſ.
Fr. Emman. *quæſt. Reg. tom. 1. q. 8. art.* 13. Sigiſm.
Scacc. *de Appellat. quæſt. 16. lim. 1. num. 93. cum ſeqq.*
Marcheſ. *de Commiſſ. part. 2. cap. 8. a princ. 1. 19.
cum ſeqq. & pag. 47. part. 2. num. 57. cum ſeqq. in vlt.
impreſſ.* Cardin. Tuſch. *pract. conc. tom. 1. litt. A, conc.
400. cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. § 1.
in annot. num. 244. cum ſeqq.* Bernard. Græuæ. *ad practicam
Cameræ Imperialis lib. 1. concluſ. 135. num. 2.* Farinac.
*fragment. crimin. p. 1. verb. Iudex, num. 956. cum
ſeqq.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. cap. 41. num. 17. & 18.*
Ioſeph Seſſe *de Inhibit. cap. 8. § 2. num. 10. cum ſeqq.*
Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib. 1. cap. 11. § 1.
num. 16.* Viuian. *in praxi Iuriſpat. lib. 15. c. 18. num. 39.
cum ſeqq. in 3. edit.* nouiſſimè Theodoſ. de Rubeis
*in ſingularib. Rotæ tom. 1. p. 4. clauſ. 7. pag. 277. & clauſ.
181. pag.* 317. Baptiſta Fragoſo *in regimine Chriſtianæ
Reipubl. part. 2. lib. 8. diſput. 24. num. 212. cum
ſeqq.*

Nullus inferior à Principe hac clauſula vti po- 2
teſt, ex notatis per Marant. *de ordine Iudic. part. 6.
tit. & quandoque appellatur, num.* 337. Marcheſ. *de
Commiſſ. part. 1. c. 8. num. 12. pag. 197. in vlt. impreſſ.
& p. 2. pag. 47.* Rolan à Valle *conſ. 29. n. 15. & 16.*
Baptiſta Fragoſo *d. p. 1. lib. 8. diſp. 24. num. 213. & 220.*
qui ampliant procedere in inferioribus Principi- 3
bus, ſuperiorem non recognoſcentibus, Menoch.
de ſucceſſ. tit. de teſt. potent. lib. 1. § 6. num. 7. etiamſi
eſſet Legatus de Latere, qui dum illa reſcribere non
poteſt, vt tenet Sigiſmund. Scacc. *de Appellat. q. 16.
limit. 1. num. 106. & 109.* niſi id ſpecialiter in facultatibus
clarè habeat, vt declarat Marcheſ. *d. c. 1. pag.
301. n. 77.*

Operatur hæc clauſula in omni cauſa tam prin- 4
cipali, quàm incidenti, ex reſolutis per Ceuall. *communia
contra comm. tom. 4. q. 1. n. 833.* vnde habere locum
in cauſa reconuentionis, notant Parlad. *rerum
quotid. part. 5. lib. 2. c. fin. § 10. num. 14.* & Scacc.
de Appell. quæſt. 17. lim. 17. num. 13. Marcheſ. *de Commiſſ.
part. 2. pag. 301. num. 60. in ſecunda impreſſ.* vbi
num. 71. ait quòd comprehendit omnes appellationes
ab incidentibus & acceſſoriis, vbi eadem ratio
militat.

Item operatur tantùm inter partes litigantes, 5
non quoad tertium, vt per Couarr. *pract. c. 15. n. 5.*
Put. *deciſ. 147. lib. 2. in correct.* Pacif. *de Saluian. interdict.
inſpect. 4. c. 2. num. 93.* & ob id dicit Bald. *in
c. an ſit, num. 2. verſ. item nota.* quem refert Marcheſ.
d. p. 1. pag. 298. num. 25. quòd iſta clauſula eſt 6

onerosa,

onetroſa, ac proinde reſtringenda ; & addit Marcheſ. *d.p.1.prag.303.n.94*. quòd conceſſa perſonæ delegati, non tranſit ad ſubdelegatum.

8 Item operatur ne attentata reuocentur per viam attentatorum : quia licet appellatione pendente nihil poſſit innouari , *in toto tit. ff. nil nouari appell. pend.* hoc tamen fallit, ſi eſt commiſſa cauſa , *Appellatione remota* ; nam hoc caſu non obſtante appellatione, poterit per iudicem à quo appellatum eſt innouari , & ſententia executioni mandari, ſecundùm Innocent & Hoſt. quos refert, & ſequitur Fr. Emm. *quaſt.Regul.tom.1.q.8.art.13.in fin.* Marcheſ. *de Commiſſ.part.1.cap.8.pag.33.n.82.in vlt.impreſſ.* & faciunt quæ tradunt Flamin. *de reſign.lib.1. quaſt. 7. n. 163.* & Scacc. *de appell. quaſt.16.limit.1.ſub n.94.& 105.*

9 *caſ.4.* Ratio eſt , quia Iudex non tenetur deferre appellationi; ſi tamen pars appellauerit, & tali cauſa, quæ ſi eſſet vera , deberet legitima reputari, poteſt adire Principem , qui poterit appellationem admittere, ſi ſibi viſum fuerit ; ita Fr. Emman. *d.art.13.* & Stephan.Grat. *Marchia deciſ.51.* quem refert Aloyſ.

10 Ricc. *part.1. collect. 135. poſt med.* Et quòd attentata ceſſant quando Papa appellationem remouet, notant Guid.Pap. *deciſ.23. n.3* Vant. *de nullit.tit.ex defectu Iuriſd.n.142.* Pariſ.*conſ.108.n.16. vol.1.* & alij plures, quos refert Marcheſ.*p.1.pag.48.n.61.*

11 Vnum tamen ſingulare aduertere oportet in hac materia , quod Iudex datus etiam cum hac clauſula deferendo appellationi ex ignorantia Iuris , vel ex propria voluntate , facit vt ſententia ab eo lata ſuſpendatur , pro quo ſunt conſulendi Gemin *in cap. cum appellationibus.§.ſi verò n.1.de appell.in 6* Franc. *in cap.paſtoralis.n.6. verſ.quartò quæritur* , & *ibi* Imol. *n.6.* & Ioan. Anton.de Sancto Georgio *n.39.eod.tit. in antiq.* Anton. Gomez *var. tom.3.de delict. cap.13.*

12 *n.32.* Marcheſ. *d.p.1.pag.303.n.82.in vlt.impreſſ.* vbi addit, quòd ſi ſuam ſententiam exequatur , tali pendente appellatione non attentabit,

13 Operatur denique , vt excommunicatio lata poſt appellationem teneat , vt reſoluit Scacc. *de Appell. q.17.lim.22.n.56.* Bapt.Fragoſo *d.diſp.24.n.215.*

14 Intelligitur , quando Iudex ſeruata forma commiſſionis procedit, & partem non grauat, vt fuit dictum *in Cremon. Iuriſpatr. 26. Februarij 1603. coram Gregorio XV.* impreſſa per Farin. *deciſ.79.n.1.part.2. rec.* & per Bertram. inter deciſiones impreſſas eiuſdem Gregorij XV. *deciſ.9.n.10.* & per Marcheſ. *de Commiſſ.p.1.pag.1608.n.5.*

15 Vnde ſolummodo de friuola appellatione , non verò de legitima eſſe intelligendam , ideóque parum , aut nihil operari quando non eſt appoſita, præuiæ cauſæ cognitione , tenetur gl.*verb. ante ſententiam,in fin.in cap.vt debitus honor . de appel.gl.2. in cap.ex parte 14.de offic.deleg.* Lancell. *d.c.12. limit.8. n.41.cum ſeqq.* Menoch.*de arb.caſu 197. n.2. cum ſeq.* Brunot.à Sole *d.verb.clauſula , n. 5.* Seraph. *de priu. iuram. priu.194. num.46.* Cardoſ. *in praxi Iud. verb. clauſula 2* Franc. Leo *in theſ.fer.Eccleſ. part.2. c. 2. num.36.* Marcheſ. *de Commiſſ.part.1. cap.10. num.18. in primu impreſſ.* & Scacc. *d.quaſt.16.limit.1. num.93. & 94.* Ioſeph. Seſſe *de Inhibit.cap.8.§.2.n.10.* Steph. Grat. *d.c.41.n.18.* Cened. *pract.& canon.quaſt. lib.1. quaſt.45.n.41.& 42.* Theodoſ.de Rub.*d. clauſ. 7. §.2. & 3* Baptiſt.Fragoſo *d.diſp.24. num. 124.* Etideo in contradictis & literis executiuis appoſitam intelligi contra reſiſtente de facto, non de iure , cenſuit Rot. *in Caluenſitana benef.18. Aprilis 1603. coram Card. Lancellot.* impreſſa per Marcheſ.*d.part.1.pag.311. in vlt.impreſſa.*

Reſtringe tamen diſtinctam proximam reſolu-

Auguſt. Barboſa Argum.Iur.

tionem , caſu quo per Papam alicui Cardinali ſit commiſſa cauſa, *Appellatione remota*, tunc enim cenſeretur excluſa quælibet appellatio etiam non friuola , & iuſta , vt dignitas Cardinalitia aliquid operetur ; ita Bald. *in l.1.ante fin.ff.de off.Præf.Præt.* Afflict. *in rub.quæ ſint regalia , num. 4.* Gomez *in compendio vtriuſque ſign. num. 49.* Mandoſ. *ad Rom.conſ.211.in addit. litt.C* , quos refert , & ſequitur Farin *in praxi crim.part.2.verb. Iudex,in num.963.* Cardin.Tuſch *d. concluſ.400.num.11.* vbi dicit ſpeciale in commiſſione facta Cardinali. Bapt.Fragoſo *d.diſp 24.num.214. verſ.his poſitis.* Reſtringe pariter in priuilegiis Religionibus à Summis Pontificibus conceſſis ; quod ſcilicet ad executionem illorum procedatur ; *Appellatione remota*; quo caſu remotam eſſe omnem appellationem tam legitimam, quàm friuolam, obſeruat Fr.Emm.*d q 8.art.13.* 18

Intelligitur etiam de definitiua, non autem de interlocutoria , quando ſimpliciter profertur ; ita Gemin.*in cap.ne inquiſitionis,num.8.& 9.* vbi Franc.*num. 4.de hæret.lib.6.* Fel.*in cap.cauſam quæ,n.27.de reſcript.* Card.Tuſch.*d. conc.400.num.17.* Brunot. à Sole *d.ḋ. verb.clauſula.* Cened *d.q.45.num.420.* Mart. *d.cl.12. num 10.* vbi quòd ſolùm refertur ad appellationem à definitiua in negotio principali , non autem ad illam quæ interponitur ab incidentibus, & acceſſoriis. Bapt.Fragoſo *d.diſp.24.n.217.* 19

Nihil etiam operari ſi conſtat de grauamine notorio , reſoluunt Lancellot. *d.cap.12,lim.8. num.28. cum ſeqq.* Seraph. *d.priu. 64. num. 46.* & Scacc. *dict. quaſt. 11. limit.1. num. 74.* Marcheſ. *de commiſſ. part.1. pag. 302. num. 79. in 2. impreſſ.* & Stephan. Grat. *d ſcept.forenſ.tom.1. cap. 41. num. 17. & tom.3.c.494. numer. 2.* Cardin. Tuſch. *d lit.A, conc.400.à num.5.* Gonzal.*d.gloſſ.9.n.145.* Cened. *d. quaſt.45. num. 44.* Mart.*d.clauſ.12.num.8* vbi *num. ſeq.* hoc ampliat, vt procedat etiamſi dictum eſſet , *Omni & quacunque appellatione remota.* Rot.*dec.117.n.1.in fin.p.1. in poſth. Far.* aliàs *p.3.rec.* 20

Vnde non tollere appellationem , ſi Iudex dolo malo, vel lata culpa ſententiauit , tradit Scacc. *d. limit.1. num. 83.* nec quando iniuſtitia ſententiæ eſt detecta , & notoria . Cardin. Tuſch. *d. conc.400. num. 21. & num 15.* idem reſoluit quando procedîtur abſque parte , & extra iudicium , & aduertit Marcheſ. *de commiſſ. part.1.pag.303. num. 83. in vlt. impreſſ.* poſt Ruin. *conſ.1. num. 4. vo. 1.* quòd appellatione remota à ſententiis generaliter , non intelligitur de illa, in qua Iudex ſe competentem pronunciat. 21 22

Non tollit appellationem, quotieſcunque incontinenti quis eſt paratus docere de iuſta & legitima cauſa appellandi , Rip. *cap.1.ſub num.2.verſ.ſed ſi remoueantur, de reſcript.* Contard. *de moment.poſſ limit.12. num.3.& quaſt.16.num.6.* Pacif de Saln.*interd. Inſpect. 4.c.2.n.96.* vbi etiam quod ſimpliciter non tollit appellationem , ſi appellans vult oſtendere repugnantiam, vel perplexitatem ſententiæ. 23

Deinde non tollere quia à facto Iudicis prouocetur , dictum fuit *in Calaguritana de Brantevilla 5. Iulij 1604. coram Cardinale Sacrato* , impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. part. prima , pag. 304.in vltim. impreſſ.* 24

Nonò operatur quoad effectum deuolutiuum quin negotium principale deuoluatur ad Superiorem , per quem poterit grauamen emendari & reparari ; ita Contard. *d.quaſt.16.n.6.* & Pac[...] *c.2. n.97.* quicquid dicant Rol.*conſ.27.n.17.vo*[...] *p.1.pag.303.n.84 in 2.impreſſ.* 25

Item nec operatur contra tertium, nam commiſſ- 26

ſa cauſa appellationis cum hac clauſula, non prohibetur tertius appellare pro eo, quod ſua intereſſe putauerit; ita Bald. *in cap. ſuper ea, notab. 2. de offic. deleg.* vbi Panorm. *num.* 4. Barbat. *col.* 1. *n.* 1. Felin. *n.* 1. & Decian. *num.* 4. Corſet. *in ſuo ſingul. verb. clauſula*, Marant. *d. tit. & quandoque appellatur, n.* 339. Lancell. *d. c.* 12. *ampl.* 14. *n.* 8. *&* 9. Bart. *in l.* 1. *§. interdum, n.* 3, *ff. à quibus appellare non licet*, Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ, tit. de litteris oblig. art.* 1. *gloſſ.* 10. *n.* 10. Vant. *de nullit. tit. quis poſſit dicere de nullitate, n.* 15. *&* 16 Menoch. *remed.* 4. *adipiſc. n.* 845. *de arbitr. lib.* 2. *quæſt.* 9. *à n.* 92. *cum ſeqq.* Brunor. à Sole *d. verb. clauſula ſexta*, Gutier. *in repet. l. nemo poteſt, n.* 388. *ff. de leg.* 1. *& pract. quæſt. lib.* 1. *q.* 118. *num.* 2. Valdeſ. ad Suar *ad leges Regni, limit.* 2. *lit. B*, *pag.* 124. Mich. Graff. *tom.* 1. *comm. opin. lib.* 7. *tit.* 24. *n.* 29. *pag.* 323. Bernard. Græuæ *d. lib.* 1. *concluſ.* 121. *num.* 4. Scacc. *d. quæſt.* 16. *limit.* 1. *n.* 78. *& q.* 17. *limit.* 6. *mem.* 4. *n.* 42. Card Tuſch. *d. concluſ.* 400. *n.* 16. Marcheſ. *de commiſſ. part.* 1. *pag.* 298. *num* 25. *& pag.* 667. *n.* 90. *in* 2. *impreſſ & part.* 2. *pag.* 48. *num.* 62. Rendin. *in prompt. recipi. ſement. tom.* 1. *tit.* 16. *num.* 4. Marta *d. cl.* 12. *num.* 6. vbi *num.* 11. reſoluit qood hæc clauſula appoſita in gratia directa executori literarum Apoſtolicarum, intelligitur de contradictoribus de facto, & *num.* 12. quod poſita io perſona delegati, non tranſit ad ſubdelegatum, & quod hæc clauſula eſt odioſa, & reſpicit præiudicium tertij.

27 Non tollere ſupplicationem ad Superiorem aduertunt Scacc. *d. quæſt.* 17. *limit.* 15. *n.* 8. Marcheſ. *d. part.* 1. *pag.* 297. *à n.* 38. & Cardin. Tuſch. *d. quæſt.* 400. *num.* 14 vbi *num* 11. poſt Lap. *alleg.* 122. *num.* 13. *in fin.* ait hanc clauſulam in reſcripto nihil operari, ſi litteræ ſunt nullæ, quandiu durat nullitas ſuper literis, & *n.* 13. poſt Alex. *conſ.* 113. *n.* 7. *verſ. nunc ſo-*

28 *lùm. lib.* 3. ſubdit non tollere appellationem, per quam appellans dicit ſe innocentem, & *n.* 15. poſt Lap *alleg.* 123. *num* 4 extendit clauſulam noſtram non habere locum, ſi procedatur abſque parte, & extra iudicium, & *num.* 18. notat quòd licèt ſtante hac clauſula non poſſit appellari, tamen poteſt de nullitate dici, quod *num.* 19. extendit, vt procedat etiam ſi eſſet dictum, *Dico ſententiam nullam, ſi qua eſt, appello*, quia valet talis dictio nullitatis, ad notata per Alex. *conſ.* 21. *à n.* 13. *lib.* 5.

29 Non tollere reſtitutionem in integrum cenſuit Rota in *Bonon. cenſus*. 11. *Decemb.* 1602. *coram Iuſto*, impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. part* 1. *pag.* 308. *n.* 3. *in vlt. impreſſ.* & apud Cenci, *poſt tractatum de Cenſibus, dec.* 109. *n.* 5.

30 Delegata alicui Iudici cauſa à Principe cum hac clauſula, *Appellatione remota*, non intelligitur ſublata recuſatio illius; textus eſt clarus *in c. poſtremo, in fine, de appell.* vbi Franc. *n.* 2. dicit illum notabilem, clarum, & apertum, & notant cæteri ſcribentes, Grat. *conſ.* 134. *n.* 9. *lib.* 2. Maodoſ. *in addit. ad Lap. alleg* 1. *verb. appellatia, lit. B*, Lancelot. *de attent. part.* 2. *c.* 6. *num.* 3. Iacob. Laur. *in tract. de Iud. ſuſpect. c.* 2. *n* 10. & Scacc. *d. quæſt.* 16. *limit.* 1. *n.* 89 *& ſeq.* Marcheſ. *de Commiſſ. part.* 1. *pag.* 301. *n.* 89. *in* 2. *impreſſ.* Farinac. *fragment. crim. part.* 2. *verb. Iudex. n.* 956. vbi *num.* 597. cum Iacobo Laurent. *d. c.* 2. *n.* 22. & Scacc *d. n.* 90. ampliat hoc procedere non ſolum de Iure canonico, ſed etiam de Iure ciuili.

31 De clauſula autem, *Omni & quacunque appellatione remota*, vide Scacc. *d. quæſt.* 16. *limit.* 1. *num.* 96. Marcheſ. *de Commiſſ. part.* 1. *pag.* 301. *&* 302. *à n* 56. vbi [illegible] his verbis omnes appellationes eſſe ſublatas [illegible] *& 74* quòd prohibita appellatione in cauſa principali ſtante hac clauſula, cenſetur etiam prohibita in cauſa acceſſoria, & è contra.

CLAVSVLA XXI.

Arbitrio Rotæ.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Arbitrium regulatur à Iure.*

3 *Arbitrium lectam in commiſſione emanata à ſignatura Iuſtitiæ, non facit reſcripta gratioſa.*

4 *Arbitrium dat facultatem aliquid relaxandi de Iuris rigore.*

5 *Arbitrium operatur, vt relicta extremo rigoroſa ſeruetur æquitas.*

6 *Æquitas vbi concurrit, eſt ſatis ampla clauſula*, Arbitrio Rotæ.

7 *Penſionis validitatem examinandi licentia data cenſetur per clauſulam*, Arbitrio Rotæ, *iuncta clauſ.* Sine retardatione ſolutionis penſionis.

8 *Arbitrium intrat ad effectum reſeruandi reſtitutionem fructuum in fine litis, ſtante paupertate.*

9 *Attenta ſtante clauſula*, Arbitrio Rotæ, *nunquam Rota reiicere conſueuit, niſi clare conſtite de bono iure.*

10 *Poſſeſſorium reintegrandæ reiicere non valet clauſula*, Arbitrio Rotæ, *vt ſaltem ſuper petitorio cognoſcatur.*

11 *Poſſeſſorium ante petitorium terminandum eſt etiam à Iudice habente arbitrium.*

12 *Ius partis offendendi, vel lædendi non dat facultatem clauſ.* Arbitrio Rotæ.

13 *Rem iudicatam non poteſt impedire clauſ.* Arbitrio Rotæ.

14 *Manutentionem non impedit clauſula*, Arbitrio Rotæ.

15 *Citationis defectum non ſupplet clauſula*, Arbitrio Rotæ.

16 *Executio iam facta non poteſt reuocari vigore clauſula*, Arbitrio Rotæ.

17 *Recurſum ad Iudicem ſecularem habens non iuuatur clauſ.* Arbitrio Rotæ.

18 *Rigorem verborum*, Parito Breui, *temperat aliquatenus clauſ.* Arbitrio Rotæ.

19 *Arbitrium Rotæ retardatur ex calumnia manifeſta.*

20 *Nullitas ex tribus vbi adeſt, ceſſat clauſula*, Arbitrio Rotæ.

21 *Decimarum in cauſa inter Eccleſias vigente appoſita clauſ.* Arbitrio Rotæ, *appellatione interpoſita ſuſpendit iudicatam.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Mart. *de clauſ. part.* 1. *clauſ.* 13. *in vlt. impreſſ.* Aloyſ. Ricc. *in collect. dec. part.* 4. *collect.* 1604. *& collect.* 1267. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 9. *in annot. num.* 285 *cum ſeqq* Seraph. *dec.* 448. *n.* 1. *&* 4. & cæteros in diſcurſu citatos Quibus addo nouiſſimè Theod. de Rub. *ſing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *cl.* 8. *& cl.* 175. *pag.* 319. 1

Arbitrium regulatur à Iure, vt pluries cenſuit Rota, & ſignanter *deciſ.* 179. *n.* 1. *& deciſ.* 235. *n.* 1. *& deciſ.* 547. *num.* 1. apud Farinac. *part.* 1 *rec. & deciſ.* 587. *n.* 1. *part.* 1. *recent.* & apud Pacificum *poſt tract. de Saluiano interdict. deciſ.* 11. *n.* 2. & apud Cenci. *poſt tract. de cenſib. deciſ* 236. *num.* 1. & apud Zanch. *poſt tract. de oblig. Camer. deciſ.* 119. [illegible] *gor. deciſ.* 11. *n.* 3 & nouiſſimè *in Barcinon. fructuum* 26. *Iunij* 116. *coram Domino Duran. & in Firmana penſionis* 23. *Ianuar.* 1627. 2

coram

coram eodem, & hoc tanto magis procedit, quando arbitrium legitur in commiſſione emanata à ſignatura Iuſtitiæ, quæ non facit reſcripta gratioſa ſeu arbitraria ab ordine Iuris, vt dicitur in deciſ. 558. n.1. part.1. recent.

4 Verum tamen eſt quod arbitrium dat facultatem aliquid relaxandi de Iuris rigore, vt cenſuit eadem Rot. deciſ. 85. n.4. & deciſ. 179. num.2. apud Farinac. part.1. recent. & deciſ. 284. num.5. & deciſ. 440. n.8. & deciſ. 587. num. 1. apud eundem part. 2. etiam recent. Seraph. deciſ. 1154. num.1. Marcheſ. de commiſſ. part.1. pag. 131. n. 156. & pag. 401. num. 36. in vlt. impreſſ. & part.3. pag. 3. vbi refert deciſionem in vna Auerſana Capellania coram Cardinale Sacrato. Rot. deciſ. 251. n.1. in fine, & deciſ. 355. n.7. in fin. & deciſ. 401. num. 2. p.1. in poſthum. Farinac. aliàs p.3. recent. &

5 operatur, vt relicto extremo rigoroſo ſeruetur æquitas, Rota deciſ. 462. n.3. p.1. recent. & deciſ. 506. n.1. part. 2. etiam recent.

6 Eſt ſatis ampla hæc clauſula, vbi concurrit æquitas, vt fuit dictum poſt Creſcent. deciſ. 4. n.3. de teſtibus, in Cæſaraugustana diſmembrationis 3. Decembris 1601. coram Cardinale Sacrato, impreſſa per Farinac. deciſ. 363. num.1. part. 2. recent. Quæ tamen æquitas ceſſat ſtantibus impedimentis & tergiuerſatione partis, ita vt non ſolùm ex æquitate, ſed etiam iure ordinario ſit adhibenda fides teſtibus nulliter examinatis. Seraph. deciſ. 1054. num. 1. & deciſ. 1296. n.2. & deciſ. 1094. n. 2. vbi quòd per eam cenſetur remiſſus rigor iuris ciuilis, ſicut etiam per clauſulam, Conſcientiam tuam oneramus. Item quando reſcribitur Iudici aliàs Iuriſdictionem habenti, ne ſi aliàs reducatur ad meros terminos Iuris, commiſſio reddatur inanis, vt poſt Fel. Dec. & alios fuit dictum in Romana Cerigy 6. Martij 1606. coram Cardinale Sacrato, cuius mentio fit in d. deciſ. 363. n. 1. in fine.

7 Iuncta clauſula, Sine retardatione ſolutionis penſionis, operatur vt videtur datur facultas examinandi validitatem, vt tentum fuit in Rota apud Farinac. deciſ. 567. num.1. part.1. recent. Theodoſ. de Rubeis d. clauſ. 8. §. 4. vbi quòd quando hæc clauſula poſita eſt in materia penſionis, Rota non ſolet declarari arbitrium, niſi guſtata priùs validitate penſionis, Duran. Rota deciſ. 60. n.7. vbi etiam quòd non retardat penſionis ſolutionem, ead. Rot. deciſ. 530. num.1. p. 2. in poſthum Farin. aliàs p.4. recent.

8 Arbitrium intrat ad effectum reſeruandi reſtitutionem fructuum in fine litis, ſtante paupertate, vt tenet Mareſc. variar. reſolut. lib.1. cap.86. num.8. & dictum fuit in Caſenaten. de Aluinis 9. Decembris 1609. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, & in Elnen. præceptoria 5. Iunij eiuſdem anni 1609. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.

9 Stante hac clauſula, licèt aliquando Rota conſtito de bono iure reiecerit attentata, hoc tamen nunquam facere conſueuit, niſi de bono iure conſtet clarè, & concludenter per partis confeſſionem, vel rem iudicatam; ita Rot. deciſ. 2. de reſtit. ſpoliat. in nouis, latè Lancellot. de attent. part. 3. cap. 4. quæſt. 1. num. 64. cum ſeqq. & fuit dictum in Cæſaraugustana diſmembrationis 25. Ianuarij 1610. coram Cardinale Sacrato, & in deciſ. 465. n. 1. & 9. coram Gregorio XV. & in Ferrarien. dotis 13. Maij 1616. coram Buratto, & in Leodien. dominij de Hollonia 5. Maij 1625. coram Domino Merlino.

10 Non habet tamen locum ad reiiciendum poſſeſſorium reintegrandæ, vt ſolum ſuper petitorio cognoſcatur, vt fuit dictum in Verdunen. Abbatia 10. Februarij 1615. coram Buratto, impreſſa per Farin. deciſ. 651. num.1. part. 2. recent. Poſſeſſorium enim ante 11 petitorium terminandum eſt etiam à Iudice habente arbitrium, vt habetur eadem deciſ. 651. n. 2. nam 12 hæc clauſula non dat facultatem offendendi, vel lædendi ius partis, ad l. 2. §. merito. & §. ſi quis à Principe, ne quid in loco publico, Bart. in l. ambitioſa n. 12. ff. de decretis ab ordine facien. & in Extrauag. ad reprimendum, in verb. videtur. n. 13. verſ. quæro item, Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 24. in princip.

Non poteſt hæc clauſula impedire rem iudicatam, vt dictum fuit in Romana pretij 4. Martij 1613. coram Vbaldo ſeniori, impreſſa per Farin. deciſ. 434. n. 3. part. 2. recent. 13

Non impedit manutentionem; vt fuit dictum in Aurien. parochialis 17. Aprilis 160. coram Cardinale Lancelloto, impreſſa per Marcheſ. de commiſſ. part. 1. pag. 436. n. 1. in 2. impreſſ. 14

Nec defectum citationis ſupplet, eſt enim inſanabilis, etiam ſtante hac clauſula, Marcheſ. d. part. 3. pag. 8. n. 3. Gregor. deciſ. 416. num. 2. & dictum fuit in Mantuana bonorum 1. Decembris 1611. coram Vbaldo, impreſſa per Marcheſ. d. part. 3. pag. 8. n. 3. & in Zamoren. pecuniaria 20. Martij 1609. coram Cardinale Cauallerio, impreſſa per eundem Marcheſ. d. part. 2. pag. 98. 15

Huic clauſulæ non eſt locus ad reuocandam executionem iam factam, prout ex multis Rotæ deciſionibus obſeruat Mart. d. clauſ. 15. num. 11. & 12. aiens quòd ſtante hac clauſula, appoſito ſequeſtro arbitrio Rotæ, non eſt locus arbitrio, ſi poſſeſſio ſit legitimè capta ſeruatis ſeruandis; & num. 13. quòd ſtante hac noſtra clauſula, iuncta cum illa, Sine retardatione ſolutionis penſionis, ad fauorem tranſlatarij non ſuſpenditur ſolutio, ſi adſint litteræ; & num. 16. ex vna Tuden. parochialis 3. Decembris 1601. coram Cardinale Sacrato, colligit hanc noſtram clauſulam non iuuare illum, qui habuit recurſum ad Iudicem ſæcularem; & num. 18. poſt Cæſar. de Graſſ. deciſ. 12. n. 4. de prob. aſſerit quòd ſi hæc noſtra clauſula adiecta fuerit alteri, Sine præiudicio legitimæ executionis litterarum Apoſtolicarum, eſt locus arbitrio ad ſuperſedendum, vbi litteræ non ſint iuſtificatæ. 16 17

De clauſula, Parito Breui Arbitrio Rota, vide in cauſa Aſtoricen. Prioratus 9. Nouembris 1596. coram Litta, impreſſa per Marcheſ. de commiſſ. part. 1. pag. 448. vbi habetur quòd hæc clauſula temperat aliqualiter rigorem verborum, Parito Breui, & in Barcinonen. beneficij 23. Ianuarij 1620. coram Cardinale Pamphilio, & in Aurien. parochialis 27. Aprilis 1598. coram Lancelloto, & in Tudertina parochialis 4. Iunij, & 3. Decembris 1605. coram Cardinale Sacrato, & in Leodien. parochialis 16. Nouembris 1614. coram Litta, & in Gerunden. beneficij 10. Aprilis 1602. coram eodem, & in Gerunden. Canonicatus, ſeu officij Pœnitentiariæ 21. Februarij 1588. coram Orano. 18

Arbitrium Rotæ retardatur ex calumnia manifeſta, vt fuit dictum in Bononien. cenſus 10. Decembris 1602. coram Iuſto, impreſſa per Marcheſ. de commiſſ. part. 2. pag. 61. n. 4. in vlt. impreſſ. 19

Ceſſat vbi adeſt nullitas ex tribus, Rota in Fauentina 22. Iunij 1607. coram Penia, impreſſa per Marcheſ. d. part. 2. pag. 146. n. 8. 20

In cauſa decimarum inter Eccleſias poſita hæc clauſula, Appellatione interpoſita, ſuſpendit iudicatum, vt fuit dictum in Cordubén. decimarum 1. Decembris 1605. coram Cardinale Pamphilio, impreſſa per Marcheſ. part. 1. pag. 685. 21

CLAVSVLA XI.

Arbitrio ſuo.

1 *Arbitrium boni viri importat clauſula*, Arbitrio ſuo.
2 *Arbitrium boni viri intelligitur, quod faceret ita ac vellet fieri in rebus ſuis.*
3 *Teſtator quando ſuam voluntatem non bene explicauit, vel declarationem ſuæ voluntatis alteri commiſit, recurritur ad arbitrium boni viri.*
4 *Voluntatem liberam, & non regulatam aliquando importat clauſula*, Arbitrio ſuo, *& quando, oſtenditur.*
5 *Arbitrium expirat morte illius, qui illud habebat.*

1 IMportat hæc clauſula arbitrium boni viri, vt docent Bart. *in l. alio.num.* 8. *ff.de alim. & cibar. leg.* Corn. *conſ.* 173. *col.* 1. *verſ.ſed dubium facit*, *vol.* 3. Menoch.*de arbitrar.lib.*1.*quaſt.*8.*num.*20.*cum duobus ſeqq.* Mart.*de clauſul.part.* 3. *clauſ.* 2. *in vlt. Romana impreſſ.*Gonzal.*ad reg.*8.*Cancellaria,gloſſ.*9.*in annot.à n.*285.*& præſertim num.*295.*& gloſſ.*15.§.1. *num.* 93. Monet.*de commut.vlt.volunt.cap.*7.*n.* 143. nouiſſimè Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.*2.*part.* 4. *clauſ.* 176.*n.*1.latè Noguerol.*alleg.iur.tom.*1.*alleg.*10.*n.*82. *cum ſeqq.* Vide *infrà dict.*424.& huiuſmodi arbitrium
2 intelligendum, quod faceret ita ac vellet fieri in rebus ſuis, Dec. *in l. in perſonam*, §.*generaliter.* vbi Cagnol.*ff.de reg.iur.*Bart.*in l.*1.*col.* 2.*ff. de ſolut.* Roman.*in rub.de arbit.col.*2.*verſ.item quintè*,quos refert Mart.*d.clauſ.*2.*n.*4.*in fine.*

3 In vltimis etiam voluntatibus recurritur ad argumentum boni viri, quando teſtator vel ſuam voluntatem non bene explicauit, vel declarationem ſuæ voluntatis alteri commiſit, *l.*1.*ff.de legat.*2.*l.fin.* §.*ſed & ſi quis.C.comm.de leg.* Socin.*conſ.*92.*n.* 11.*& ſeq.vol.*1.Afflict.*deciſ.*371.*n.*10.quos refert,& ſequitur Marta *d.clauſ.*2.*n.*7.vbi *n.*8. idem eſſe dicendum affirmat, ſi legauerit Titio centum eroganda prout ſibi in ſecreto dixit.

4 Aliquando tamen hanc noſtram clauſulam liberam voluntatem importare,& non regulatam, ſicut illud verbum, *pro libito*, tenent Surd.*deciſ.*10.*n.*50. Mar. Anton. *variar. reſolut.lib.*1. *reſolut.* 74. *num.* 8. Mareſc.etiam *variar.reſolut.lib.*1.*cap.*12.*n.*30. præcipuè quando eſſet dictum, *libero ſuo arbitrio committimus*,ex Dec.*in d.l.in perſonam*,§.*generaliter*,*n.*1 *ff.de regul.Iur.*& Menoch.*d.lib.*1.*quaſt.*7.*à n.* 33.&Monet. *d.cap.*1.*n.* 143. *in fin.* vel quando arbitrium ei committitur,qui aliàs illud habebat,tunc enim libera & abſoluta facultas tributa dicitur, vt verba aliquid operentur, ex Menoch.*dict.lib.*1.*quaſt.*7.*num.* 35.& Monet.*d.cap.*7.*n.*144.*in princip.*

5 Arbitrium expirat morte illius, qui illud habet, Bart.*in l.centeſimus.*§.*fin.num.*9.*& ſeq.ff.de verb.oblig.* Gozadin.*conſ.*22.*n.* 10. & fuit dictum *in Mediolanen. penſionis* 30.*Februarij* 1615.*coram Vbaldo ſeniori*, impreſſa per Farin.*deciſ.*651.*n.*2.*part.*1.*recent.*

CLAVSVLA XII.

Auctoritate, ſeu vice noſtra.

1 *Iuriſdictionem Ordinariam non importat clauſula*, Auctoritate noſtra, *ſed delegatam.*
2 *Iuriſdictio Ordinaria excitari videtur, cùm Iudici aliàs Ordinario à lege,vel à Principe Iuriſdictio committitur, circa illa tamen quæ ſemota commiſſione ad illius ſpectabant poteſtatem.*
3 *Iuriſdictionem Ordinariam inferioris mutat ſuperior in delegatam, quoties in commiſſione adiecta fuerit clauſula*,auctoritate noſtra,*vel*,Tanquam delegatus à nobis.
4 *Quando adiicitur clauſula particula*,Etiam, *vtramque,Ordinariam ſcilicet, & delegatam Iudex habere dicitur.*

1 HAnc clauſulam non importare Iuriſdictionem Ordinariam, ſed delegatam, reſoluunt Menoch. *de præſumpt.lib.*2.*præſ.*16.*num.*28. Marcheſ. *de commiſſ.part.*1.*pag.*64.*n.*226.*& pag.*802. *num.*325.*& pag.*416.*n.*104.*in vlt.impreſſ.*D.Barboſ.*in l. cum Prætor* 12.*in princ.n.*33.*ff.de iud.*Monet.*de commut.vlt.vo.c.*7.*n.*141.

Licèt quando Iudici aliàs Ordinario à lege, ſeu 2
Principe Iuriſdictio committitur, circa illa tamen quæ ſemota commiſſione ad illius ſpectabant poteſtatem, non delegata Iuriſdictio de nouo tribui,ſed Ordinaria, quam iam habebat,excitari videatur, vt in ſpecie probat text. *in c. licèt*, *de offic. Ordin.* ibi, *ſuæ Iuriſdictioni ſubiectos*, &c. Iaſ. *in l.Ius ciuile*, *n.*2. *ff.de Iuſt.& iure.*Cened.*ad Decret. coll.*157. *n.*1. Menoch.*de præſ.lib.*2.*præſ.*16.*n.*14.

Tamen quoties in commiſſione adiecta fuerit 3
hæc clauſula, *Auctoritate noſtra*,vel, *Tanquam delegatus à nobis*,aut ſimilis,tunc iuxta text. *in l.*1. §. *ſi quis ſimpliciter,verſ.cùm adiicitur.ff.de verb. oblig.* videtur ſuperior Iuriſdictionem Ordinariam inferioris mutare in delegatam, dum vult vt ipſe non iam ſuo nomine,ſed delegantis cognoſcat,quod proprium eſt delegatorum, ſucceditque reg. *l.* 1. *verſ. omnia enim C. de veteri Iure enucle iuncta l.*1. *qui mandatam. l.*3. *ff. de officio eius*,probat in ſpecie text. *in c.cum aliquibus*, *verſ. niſi*, *de reſcript.lib* 6.ex quo in terminis poſt Bart. & alios, quos citant,tradunt Menoch.*de arbit.q.*12.*à n.*4.Azeued.*in rub.tit.*9.*n.*17.*&* 18. *lib.*3. *noua Rec.*Molin.*de Iuſt.tom.*6.*tract.*5.*diſp.*14.*n.*3. *verſ. quando verò.*

Si verò in tali commiſſione adiiciatur particula, 4
Etiam,veluti,dum dicitur, *Etiam auctoritate noſtra*, vel, *Tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus*, tum vtramque poteſtatem,Ordinariam ſcilicet, & delegatam Iudex Ordinarius habere dicitur,prout in ſpecie reſolui *de offic.& poteſt. Epiſcopi,part.*3.*alleg.*91. *num.* 11. iuxta particulam,*etiam*, quæ vnum caſum exprimit, & alium includit,gloſſ. *verb. Eccleſia.* iuncto text. *in Clem.*1.*de hæret.*cum citatis per me *dub.*65.*n.*4. vnde ſi ab eodem Iudice aliàs Ordinario appelletur, non ad ſummum Pontificem, ſed ad Metropolitanum Ordinarium erit appellandum, per ea quæ dixi *d.allegatione* 92.*n.*14.

CLAVSVLA XIII.

Augendi, &c.

1 *Quantitas niſi fuerit expreſſa,non ſuffragatur clauſ.* Augendi,&c.
2 *Valor eius vt poſſit exprimi vſque ad tertiam partem, operatur cl.*Augẽdi, &c. *vbi eſt ſimpliciter poſita.*
3 *Clauſula*,Augendi,&c.*operatur vt gratia ob non expreſſum verum valorem ſuſtineatur, donec impetrans deliberet.*

4 *Augere*

4 *Agere amplius non poterit, ſi habens clauſulam,* Augendi, &c. *ſemel expreſſerit.*
5 *Clauſula*, Augendi & minuendi vſque ad verum valorem etiam in ſecunda expeditione, *non operatur, ſi poſtfactam primam expeditionem beneficium per alium ob malam expreſſionem fuerit impetratum.*

1 CVm hæc clauſula ſit facultatiua, non ſuffragatur niſi quantitas fuerit expreſſa, vt fuit tentum in Ruta *in Tuden. beneficij 11. Aprilis 1578. coram Cardinale Blanchetto, & in Spoletana beneficiorum 21. Iunij 1594. coram Cardinale Mantia, inter eius deciſiones impreſſas, deciſ. 290. num. 5.* nouiſſimè Theod. de Rubeis *in ſing. Rota tom. 1. p. 4. clauſ. 9. num. 1. & clauſ.* 185. qui *d. num. 1.* ait quòd iſta clauſula eſt facultatiua, & regula de valore ei obſtat, vt non poſſit augeri vltra tertiam partem, & interim ſtat confeſſio in valore expreſſo, citat Seraphin. *deciſ. 422. n. 1. & deciſ. 1393. n. 2.*

2 Vbi eſt ſimpliciter poſita, operatur vt valor rei poſſit exprimi vſque ad tertiam partem, quod ſi dicatur, *Augendi quantum opus fuerit*, tunc poteſt vſque ad quamcunque ſummam actus exprimi; & ita ſeruare Rotam affirmat Matt. *de clauſ. part. 1. clauſ. 16. num. 1.* vbi *num. 4.* poſt Fab. *deciſ. 14. lib. 2.*
3 *in nouiſſ.* ſubdit hanc clauſulam operari, vt gratia ob non expreſſum verum valorem ſuſtineatur, donec impetrans deliberet quid in expeditione litterarum velit exprimere, ampliátque vt procedat etiamſi ante expeditionem litterarum reſignauerit, quia poterit in literis exprimi verus valor per reſignationem.

4 Limita tamen quod hæc clauſula non procedat, ſi habens clauſulam, *Augendi*, ſemel expreſſerit, nam amplius augere non poterit, vt per Fel. *in cap. ad aures col. de reſcript.* Verall. *deciſ. 331. par. 3.* Mart. *d.*
5 *clauſ. 16. num. 6.* quæ limitatio locum ſibi vendicat quamuis adſit clauſula, *Augendi & minuendi vſque ad verum valorem, etiam in ſecunda expeditione*, ſi poſt factam primam expeditionem beneficium per alium ob malam expreſſionem fuerit impetratum, quia primus impetrans tenebatur inquirere verum valorem ante primam expeditionem, & ex quo malè expreſſerat, quod præſumatur doloſus, niſi ipſe doceret, quod ex aliqua cauſa eſſet motus ad exprimendum minorem valorem; ita Put. *deciſ. 94. lib. 3. in vtraque editione*, vbi ſubdit non obſtare illam clauſulam, *Etiam in ſecunda expeditione*, quia intelligitur quando ex alia cauſa ad minorem valorem expediuiſſet, cùm tunc in dolo diceretur eſſe, ne priuilegium cenſeretur eſſe conceſſum doloſo, & in præiudicium officialium, qui ex prima expeditione fraudati erant, ſecundo expedire non poterat, & tanto magis ſtante impetrante in medio, per ea quæ Fel. *in cap. in noſtra. col. 3. circa princip. verſ. & hanc limitationem, de reſcript.*

CLAVSVLA XIV.

Cæterata.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*
2 *Extenſione indiget clauſula cæterata.*
3 *Extenſio antequam fiat Iudice authorante, clauſula cæterata non debet haberi pro extenſa.*
4 *Cæterata clauſula continet omnia, quæ de ſtylo Notarij in inſtrumento conſueuerunt extendi.*
5 *Omnia, quæ ſolent ſequi poſtea, & ſubintelligi quoquo modo poſſunt, ad perficiendam orationem complectitur clauſula cæterata.*
6 *Cæterata clauſula continet ea, quæ ſunt de natura actus, vel rei, ſuper qua interponitur.*
7 *Omnia, quæ ſunt de natura ſubiectæ materiæ, ſtylo, aut conſuetudine, virtualiter includit clauſula cæterata.*
8 *Notarius quando dixit in inſtrumento,* præſentibus talibus, &c. *tunc clauſula illa,* & cætera, *eſt extendenda, quod ſcilicet teſtes fuerunt rogati.*
9 *Poſt verbum* acceptantibus *appoſita clauſula,* & cætera, *extenditur pro ſe, hæredibus & ſucceſſoribus.*
10 *Clauſula,* & cætera, *poſita poſt relationem partis alicuius diſpoſitionis, comprehendit ſequentia in illo actu.*
11 *Cæterata clauſula non comprehendit ea, quæ ſunt de ſubſtantia, & forma.*
12 *Extendi non poteſt clauſula cæterata in contractibus de neceſſitate requirentibus ſcripturam.*
13 *Procura in mandato poſita clauſula cæterata, non poteſt extendi niſi ad ea, quæ ſunt de natura actus, vel quæ ſunt cœpta exprimi.*
14 *Iuramentum non continetur ſub clauſula cæterata, niſi expreſsè ſit dictum.*
15 *Cæterata clauſula non extenditur ad clauſulas ſubſtantiales non ſolitas apponi.*
16 *Cæterata clauſula extenditur ad ea, quæ ſunt ſolita apponi.*
17 *Inſtrumenti ſolemnitas non ſuppletur per clauſulam cæteratam.*
18 *Notarius ſi ſcripſit obligationem mulieris pro alio cum clauſula,* renunciauit, &c. *non comprehenditur renunciatio Velleiani.*
19 *Clauſula,* conſtituens, &c. *non comprehendit clauſulam ſeparatam,* accipiendi, &c.

DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide formularium Inſtrumentorum, ſeu Notariorum nouiter impreſſum, in quo deſcriptæ ſunt omnes eorum clauſulæ, & quomodo extendendæ. Matt. *de clauſ. part. 1. clauſ. 276. in vlt. impreſſ.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 1. lit. C. concl. 301.* 1

Hæc clauſula indiget extenſione, vt firmauit Rot. 2 apud Zach. *poſt tract. de oblig. Cameralib. deciſ. 83. n. 1.* & quæ debet fieri per Notarium, qui de inſtrumento rogatus fuit, vt poſt Bald. & Gratian firmauit Rot. *in Romana hæreditatis & Paragij deitis 11. Iunij 1625. coram Buratto*, impreſſa per Farin. *deciſ. 723. n. 5. p. 2. recent.* & ideo antequam extēſio fiat iudice authorante, non debet haberi pro extenſa, Grat. *conſ. 9. n. 12. vol. 1.* Surd. *conſ. 350. n. 29. vol. 3.* Rot. apud Pacifie *poſt tract. de Salviano interdicto, deciſ. 141. n. 5.* & inter recentiores impreſſas per Farin. *deciſ. 723. n. 5. part. 2.* 3

Continet omnia, quæ de ſtylo Notarij in inſtrumento conſueuerunt extendi, Bal. *in conſ. 384. incip. Duo inſtrumenta, in pri. lib. 3.* Zabarell. *conſ. 155. in princ. col. 2. verſ. aliter reſpondemus*, Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 1. litt. C. concluſ. 302. lib. 5.* Cardin. Mant. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 2. tit. 10. n. 19.* vbi ait quòd ſi de more Notarij defuncti non appareat, recurrendum eſt ad generalem conſuetudinem, & ſtylum Tabellionis eiuſdem regionis. Et quod extendatur iuxta ſtylum Notarij probandum per inſpectionem aliorum inſtrumentorum, tradit Rota *deciſ. 542. n. 3. p. 1. in poſth. Farin.* Et ad videndum ad quæ extendatur, cognitio ſpectat ad Iuriſperitū, non autem ad teſtes, Rot. *d. deciſ. 542. n. 1. aliàs p. 3. recent.* 4

5 Item complectitur omnia, quæ ſolent ſequi poſteà, & ſubintelligi quoquo modo poſſunt, ad perficiendam orationem, Seraph. de priuileg. iuram priuileg. 74. num. 174. Rot. Bonon. diuerſ. deciſ. 140. num. 13. & 14. Card. Tuſch. tom. 2. lit. D. concluſ. 227. Rot. apud Cenc. de cenſib. deciſ. 84. n. 8. eadem Rot. apud Pacificum poſt tractatum de Saluiano interdicto, deciſ. 137. n. 3.

6 Includit ea, quæ ſunt de natura actus, vel rei ſuper qua interponitur, l. ſi duo patroni, § ſi quis iurauerit. ff. de iureiur. l. ſi ita quis, cum l. ſeq. ff. de edict. Corn. conſ. 81. num. 6. lib. 1. & conſ. 287. num. 8. lib. 3. Ruin. conſ. 154. num. 8 & 13. vol. 3. Pariſ. conſ. 76. n. 7. lib. 3. Bertazol. in repet. l. ſi quis maior. C. de tranſact. num. 533. Surd conſ. 350. num. 28. Mari. Antun. lib. 2. var. reſolut. 39. num. 1. Card. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 2. tit. 10. num. 23. Gonzal. ad reg. 8. Cancellariæ gloſſ. vlt. num. 3. Card. Tuſch. d. concluſ. 307. n. 17. Rot. apud Cenc. de cenſib. deciſ. 84. num. 7. & fuit dictum in Ianuen. pecuniaria 17. Martij 1612. coram Vbaldo, impreſſa per Farinac. deciſ. 393. num. 13. part. recent.

7 Item includit virtualiter omnia, quæ ſunt de natura ſubiectæ materiæ, ſtylo, aut conſuetudine, Crauet. conſ. 512. Burſat. conſ. 150. num. 85. & ſeq. Cardin. Tuſch d. concluſ. 312. num. 2. Rot. apud Pacificum poſt tract. de Saluian. interdicto, deciſ. 137. n. 2. vbi quòd habet in ſe omnia, quæ ſolent ſequi ſecundum conſuetudinem, Petrus Henriq. reſp. opuſcul. 1. lit. E, num. 17. vbi poſt Grammat. deciſ. 106. n. 11. & 13. ait quòd ſi fuerit appoſita in principio inſtrumenti, operatur vt videantur omnia, quæ tam de iure, quàm conſuetudine requiruntur, appoſita,
8 Gonzal. dict. gloſſ. vlt. num. 4. vbi num. 7. notat quòd quando in inſtrumento dicit Notarius, præſentibus talibus, &c. tunc clauſula illa, &c. eſt extendenda, quod ſcilicet teſtes fuerunt cognati, Cardin. Mantic. dict. tit. 10. num. 19. vbi quòd complectitur omnia quæcunque ſolent ſequi ſecundùm conſuetudinem, & ſtylum Notarij rogati, ſi illa probari poſſint.

9 Hæc clauſula appoſita poſt verbum, acceptantibus, &c. extenditur pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus, Rot. deciſ. 393. in princ. part. 1. diuerſ. & fuit dictum in Viterbien. bonorum 2. Maij 1614. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo, impreſſa per Farin. deciſ. 519. n. 3. part. 1. recent.

10 Poſita poſt relationem partis alicuius diſpoſitionis comprehendit ſequentia in illo actu, Rot. apud Pacificum poſt ſuum tract. de Saluian. interd. deciſ. 137. n. 4. vbi n. 1. quòd habet in ſe ſolùm ea, quæ deficiunt in ſermone, & in ea parte vbi apponitur, eadem Rot. apud Zach. poſt tract. de oblig. Camer. deciſ. 16. à principio.

11 Non comprehendit tamen ea, quæ ſunt de ſubſtantia & forma, vt per Rot. deciſ. 352. aliàs 1. de verb. ſignificat. in antiq. Grat. conſ. 140. num. 7. vol. 1. Cardin. Mant. d. tit. 10. n. 2. & lib. 14. tit. 10. num. 44. in fin. & num. 45. & fuit dictum in Romana hæreditatis 12. Iunij 1615. coram Buratto, impreſſa per Farinac. deciſ. 785. n. 4. par. 1. recent.

12 Item non poteſt extendi hæc clauſula in contractibus de neceſſitate requirentibus ſcripturam, ex Iaſ. l. Gallus. § idem credendum, num. 13. vbi Aret. & Ruin. n. 27. ff. de liber. poſth. concludit Card. Tuſch. d. concluſ. 302. n. 28. vbi num. 31. reſtringit, niſi eſſet conſuetudo extendendi.

13 In mandato procuræ poſita non poteſt extendi niſi ad ea, quæ ſunt de natura actus, vel ad ea, quæ ſunt cœpta exprimi, non autem ad quorum ſubtem principium non eſt expreſſum, Caſtr. conſ. 18. n. 5. lib. 1. & fuit dictum in Anconitana cenſuum 14. Maij 1613. coram Vbaldo, impreſſa per Farinac. deciſ. 492. part. 1. recent.

Item, nec ſub tali clauſula continetur iuramentum, niſi expreſsè ſit dictum de iuramento, vt ex Bald. conſ. 436. incip. Quæritur, in fin lib. 1. Hippolyt. ſing. 123. in fine, tradit Tuſch. concluſ. 302. num. 31. vbi num. 35 cum Imola conſ. 36. in princip. aduertit quòd ſi dicatur, iurauit, &c. bene præſumitur iuraſſe verbo, & tactis ſcripturis. 14

Item non extenditur ad clauſulas ſubſtantiales non ſolitas apponi, vt ex Rot. deciſ. 1. de verb. ſignif. in antiq. tenet Gonzal. d. gloſſ. vlt. num. 10. non enim poteſt Notarius ſub clauſula cætera extendere ſubſtantialia omiſſa, prout dies, indictio, Ruin. in d. l. Gallus. § item credendum, num. 21. & 22. Tuſch. d. concluſ. 302. n. 43. 15

Item non extenditur ad vltra dicta, & diſdicta, ſed ad ea, quæ ſolita ſunt apponi, Tiraq. de conſtituto, part. 1. limit. 31. num. 10. Roman. conſ. 346. num. 6. Gonzal. d. gloſſ. vlt. n. 3. 16

Item non eſt potens vt per illam ſuppleatur ſolemnitas inſtrumenti; ita Cald. Pereira de empt. & vend. cap. 4. n. 7. 17

Item ſi Notarius ſcripſit obligationem mulieris pro alio cum clauſula, renunciauit, &c. non comprehenditur renunciatio Velleiani, quia breuis locutio non poteſt iſta beneficia & certiorationes continere, ex Bald. conſ. 105. incip. Paſſus difficilis, lib. 3. notat Cardin. Tuſch. d. concluſ. 301. num. 36. vbi n. 37. extendit, vt procedat etiamſi extet ſtatutum in loco, quod omnia, quæ ſunt de natura contractus, præſumantur interueniſſe, quia adhuc ex clauſula, renuncians, &c. non poteſt extendi certioratio mulieris renuntiantis. 18

Item hæc clauſula cùm contineat extenſionem clauſulæ inceptæ, non autem alterius ſeparatæ, ideo licèt poſt clauſulam conſtituit, ſoleat ſequi clauſula, accipiendi propria auctoritate; ſi tamen reperitur ſola clauſula, conſtituens, &c. non veniat alia clauſula ſeparata, quam accipiendi, &c. ita Caſtr. conſ. 10. ſub n. 3. lib. 1. Crau. conſ. 34. n. 1. Card. Tuſch. d. concluſ. 302. n. 39. 19

CLAVSVLA XV.

Caſu quo, &c.

HÆc clauſula facit actum conditionalem, vt per Surd. conſ. 168. num. 8. & conſ. 493. num. 15. & conſ. 452. num. 39. Theodoſ. de Rub. in ſingular. Rotæ tom. 1. p. 4. clauſ. 194. 1

Expreſſam conditionem importat in fideicommiſſo facto caſu quo talis moriatur ſine filiis, & idẽ eſt in legatis factis caſu quo hæreditas deueniat ad talem; ita Bald. conſ. 244. incip. Caſus talis eſt, lib. 1. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom. 2. litter. C. concl. 583. n. 10. vbi n. 15. poſt Bald. conſ. 105. n. 7. lib. 5. ſubdit pariter conditionem importare ſi dicatur, ſi & caſu quo, &c. 2

Vnde hanc clauſulam facere conditionalem inſtitutionem tradunt Bald. conſil. 241. vol. 1. & Crau. conſ. 168. in princ. Becc. conſ. 39. n. 10. Surd. conſ. 548. num. 10. 3

CLAVSVLA XVI.

Cautionem banchariam præſtare teneatur, &c.

1 *Cautio bancharia quomodo ſoleat in Romana Curia præſtari ad fauorem penſionarij, oſtenditur.*

2 *Debitor non tenetur dare nouum fideiuſſorem, ſi primus ex conuentione datus & acceptatus facultatibus lapſus ſit.*

3 *Verba*, ad ſexennium duraturam, *inducunt obligationem annuam ipſo ſexennio durante.*

4 *Obligatione annua non ſufficit ſemel cauiſſe, quia in principio cuiuslibet anni conditio purificatur, & noua naſcitur obligatio.*

5 *Verba importantia tractum ſucceſſiuum vbi adſunt, non ſufficit ſemel adimplere, ſed requiritur adimplementum vſque ad finem.*

6 *Verbum*, duraturam, *inducit perſeuerantiam actus.*

7 *Promittens ſimpliciter fideiubere, ſatisfacit ſuæ obligationi ſemel fideiubendo.*

8 *Debitoris nomen in ſolutum dans ſufficit ſi nomen ſit exigibile de tempore ceſſionis, ſecus ſi promittat illud eſſe bonum, & exigibile.*

1 HÆc cautio ſolet in hac Curia præſtari ad fauorem penſionarij, cui ſe obligat aliquis idoneus mercator de ſoluendo penſionem, & durabat olim per triennium cum obligatione illam renouandi de triennio ad triennium, quod certè exigit conſenſum Papæ, aliàs pactum foret ſimoniacum, iuxta tradita per Leſſ *de Iuſtit. lib. 2. cap. 35. num. 93.* quem refert D. Lotter. *in ſuo tract. de benef. lib. 1. quæſt. 39. num. 58.* niſi tamen reſignaret titularis, quia tunc cùm ille non tenetur ad ſolutionem penſionis, nec ad ſolutionem & renouationem bancharie cautionis tenebatur, ad notata per Mandoſ. Mohed. & alios; firmant Flamin. *de reſign. lib. 6. quæſt. 2. n. 149. & 150.* Ioan. Baptiſta Coſta *in tract. de clauſ. conuent. clauſ. 96.* Hodie verò præſtatur cautio ad ſexennium, & obligatur titularia his verbis, *Ac cautionem banchariam ad beneplacitum tuum ſufficientem & idoneam ad ſexennium duraturam, & ſexto quoque anno, & per ſex menſes ante finem cuiuſlibet ſexennij renouandum præſtare teneatur, & ad id cenſuris Eccleſiaſticis, & executiuè procedendo cogi poſſit*, vt habeo in litteris Apoſtolicis cuiuſdam annuæ penſionis ducentorum ducatorum auri de Camera ad mei fauorem Apoſtolica auctoritate reſeruatæ ſuper fructibus certis, & incertis ac diſtributionibus quotidianis Theſaurariæ inſignis Eccleſiæ S. Mariæ Doligeira Vimaranenſis.

2 Verùm mihi accidit, quod cùm tranſacto biennio mercator, qui dedit cautionem banchariam, defecerit per decoctionem, agitaui contra titularem, vt aliam loco deficientis præſtaret, ille licèt ſe defenderet vulgari doctrina, quod non tenetur debitor nouum dare fideiuſſorem, ſi primus ex conuentione datus & acceptatus facultatibus lapſus ſit, ex adductis à Guidobon. *deciſ. 64.* & latè Surd. *conſ. 18. à n. 7.* tamen condemnatus fuit ad aliam loco deficientis præſtandam, ex ſeqq.

3 Primò, quia verba illa, *ad ſexennium duraturam*, de quibus in Apoſtolicis literis reſeruationis penſionis, inducunt obligationem annuam ipſo ſexennio durante, *l. cùm in ſingulos, & l. cùm in annos. ff. de annuis legat. l. nec ſemel. ff. quando dies legati cedat*, cum aliis infrà allegandis.

Vbi autem verſamur in obligatione annua, non ſufficit ſemel cauiſſe, quia in principio cuiuſlibet anni conditio purificatur, & noua naſcitur obligatio, *d. l. nec ſemel. l. pater Seuerinum 6. fin. ff. de condit. & demonſtrat. l. Senatus. §. fin. ff. de don. cauſa mortis*, Caſtr. *in l. Stichum. §. ſtipulatio, ſub num. 1. verſ. & ſic de ſingulis ff. de verb. oblig* Socin. *conſ. 81. n. 5. lib. 3.* Natt. *conſ. 543. num. 5.* Pariſ. *con. 95. n. 44. lib. 2.* Surd. *conſ. 225. num. 5. & in tract. de aliment. tit. 9. quæſt. 6. num. 3. & deciſ. 273. n. 10.* Anton. Gomez *var. tom. 2. cap. 11. num. 44.* Rota *in Lannen. legati 20 Iunij 1622. coram Buratto.* 4

Secundò, quia quatenus non importaret obligationem annuam, ſufficit quod verba illa, *ad ſexennium duraturam*, importent tractum ſucceſſiuum, ad hoc ne ſufficiat fuiſſe ſemel præſtitam, Cyn. *in l. ſi quis hæredem, num. 2. C. de inſtit. & ſubſtit.* & ibi Dec. *num. 1.* Angel. *conſ. 34. num. 9.* Iaſ. *in l. ſi arbitrio, ſub num. 13. verſ. ſecundò, & fortius. ff. qui ſatiſdare cog.* Fel. *in c. 2. ſub num. 5. de trenga & pace*, Rot. *deciſ. 677. part. 1. diuerſ.* 5

Quod autem verba, *duraturam ad ſexennium*, importent tractum ſucceſſiuum eſt indubitatum, quia inducunt nouam obligationem quolibet anno, ex doctrinis allegatis, tum etiam, quia propria ſignificatio huius verbi, eſt vt inducat perſeuerantiam actus, Caſtrenſ. *l. fin. num. 3. C. de indicta duit. toll.* 6

Non obſtat quod qui tenetur ex pacto dare fideiuſſorem, ſatisfacit ſuæ obligationi ſemel fideiubendo, nec iterum tenetur fideiubere ſi primus ſit decoctus, vel factus ſit non ſoluendo. Bart. *in l. prætoriæ, ſecunda. ff. de præter. ſtipulat.* cum aliis per Surd. *conſ. 18. per totum*, quia hoc procedit in eo, qui promiſit ſimpliciter fideiubere, vt in ſpecie declarat Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 537. num. 16. & 17.* & ſic non applicantur caſui noſtro, in quo cùm verba promiſſionis importent tractum ſucceſſiuum, lege accipiunt ex conuentione partium, *l. 1. §. & ſi conuenit. ff depoſiti*, Natt. *conſ. 384. num. 11.* 7

Hinc licèt is, qui dat in ſolutum nomen debitoris, ſufficit ſi nomen ſit exigibile de tempore ceſſionis, *l. mandato meo. §. vltim. ff. mandati*, Surd. *deciſ. 326. n. 42.* nihilominus quando vlteriùs proceſſerit, & promiſerit illud eſſe bonum & exigibile, tenetur illud manutenere exigibile, etiam in futurum, *l. ſi venditor 39. in princip. ff. de actionib. empt.* Fulgoſ. *in l. ſi nomen. ff. de hæred. vel act. vend.* Eugen. *conſ. 73. n. 1. & 2.* Surd. *conſ. 441. n. 7. poſt medium, & n. 15. cum ſeqq.* 8

Pari ergo ratione, licèt promittens ſimpliciter dare cedulam, liberetur ſemel dando, nec teneatur in caſu decoctionis eam renouare, tamen vbi, prout in caſu noſtro, promiſit dare cautionem banchariam duraturam ad ſexennium, tenetur prima deficiente aliam ſubrogare, aliàs eſſet dare cautionem ſimpliciter, & non banchariam, nec manuteneret qualitatem durationis, quam manutenere tenetur, *d. l. ſi venditor 30. de act. empt.* Gratian. *loco citato, num. 1.* cum aliis allegatis. 9

Circa hanc cedulam (cuius vſus frequentiſſimus eſt in Vrbe) aduertendum duxi cum D. Lotter. *in ſuo doctiſſimo tract. de re beneficiaria lib. 1. quæſt. 38. num. 155.* campſorem per eam ſe obligare ſtatis temporibus per tot annos, vel ad penſionarij & titularis vitam ſe ſoluturum, ſub iuramento & obligatione Camerali abſque vlla prorſus exceptione, 10

excepto caſu mortis beneficiati, illáq e ita conſcripta eam conſueuiſſe tradit ipſimet penſionario: adueniente ergo tempore ſolutionis oſtenſa ſibi per ipſum penſionarium, vel eius legitimum procuratorem cedula, campſorem, vt reſoluit conſueuiſſe à tergu ipſius cedulæ ſcribere & adnotare quantitatem ſolutam cum die & anno, vt ſemper ex eadem ſcriptura iuſtificetur obligatio campſoris erga penſionarium, ſimúlque conſtet de illius diminutione per dictas annotationes ad commodum ipſius campſoris, cùm non poſſint fieri aliter quàm de ipſius creditoris conſenſu, quo ſtante, vtrimque inſurgit probatio pro, & contrà, iuxta *l. Publia. §. vlt.* vbi *gl. vlt. ff. depoſiti.*

Plura circa hanc materiam doctiſſimè pertractat D. Lotter. *dict. quæſt.* 38. *per totam*, & præcipuè à *num.* 155. *cum multis ſeqq.* & latiſſimè deducta fuerunt *in vna Cremon. penſionis, ſiue Priuratim* 15. *Februarij & 2. Maij* 1622. *&* 23. *Iunij* 1623. *coram bonæ memoriæ Vbaldo.*

CLAVSVLA XVII.

Citra aliquam innouationem.

1 *Clauſ.* Citra aliquam innouationem, *præſeruat hypothecam antiquam.*

2 *Præſeruat iura, & priores contractus.*

3 *Clauſ.* Citra præiudicium priorum iurium, imò iura iuribus addendo, &c. *operatur vt non dicatur facta nouatio, nec receſſum à primo inſtrumento.*

4 *Clauſ.* Citra reuocationem, &c. *operatur vt per ſecundum mandatum primum non dicatur reuocatum.*

1 PEr hanc clauſulam præſeruari antiquam hypothecam, obſeruat Gozad. *conſ.* 38. *num.* 2. Gab *commun. tit. de nouat. conc.* 1. *n.* 56. *in* 3. *ſublimitatione*, & fuit dictum *in Romana anterioritatis hypotheca* 28. *Nouembris* 1507. *coram Cardinale Pamphilio.*

2 Item præſeruat iura, & priores contractus, vt nouatio non fiat, ita Iaſ. *in l. lecta, n.* 9. *in fine, ff. ſi cert. petat.* Gratian. *conſ.* 126. *n.* 8. *lib.* 1 Natt. *conſ.* 527. *n.* 2. Gozad. *conſ.* 28. *n.* 2. Theſaur. *Pedem. deciſ.* 126. *n.* 5. nam aliàs de nouationis natura erat extinguere præcedentem obligationem, eámque in ſequentem transfundere, *l.* 1. *de nouat.* Surd. *conſ.* 298. *n.* 44 & fuit dictum *in Romana pecuniaria* 28. *Ianuarij* 1608. *coram Ortembergo*, impreſſa per Farin. *dec.* 149. *n.* 6. *p.* 1. *rec.*

3 Clauſ. *Citra præiudicium priorum iurium, imò iura iuribus addendo, &c.* operatur, vt non dicatur facta nouatio, nec receſſum à primo inſtrumento, vt per Gratian. *conſ.* 127. *n.* 27. *ad fin. & ſeq. lib.* 1. Theudoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.* 2. *part.* 4. *cl.* 102. Rota *dec.* 738. *n.* 1. *& ſeq. p.* 1. *diuerſ.*

4 Clauſ. *Citra reuocationem, &c.* operatur vt per ſecundum mandatum primum non dicatur reuocatum, Pute. *deciſ.* 138. *lib.* 1. Theſaur. *dec.* 107. *in fine*, & quòd primus Vicarius per ſecundi deputationem non cenſeatur reuocatus, Rebuff. *in forma Vicarij n.* 29 Et poſita in mandato procuræ intelligitur de conſtitutione prioris valida, non autem de nulla, Gonzal *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 57. *n.* 18. *verſ. & clauſula citra reuocationem.*

CLAVSVLA XVIII.

Citra vitium ſpolij, & attentatorum.

1 *Clauſula*, Citra vitium ſpolij, & attentatorum, *quando in Curia vtamur, oſtenditur.*

2 *Litteræ in forma Breuis cum clauſula*, Citra vitium ſpolij, &c. *poſſunt impetrari etiam poſtquam commiſſa fuerit cauſa ſuper poſſeſſione & pertinentia illius beneficij.*

3 *Clauſula*, Citra vitium ſpolij, &c. *appoſita in Breui, tanquam acceſſoria recipit conditionem Breuis, intelligitur quatenus Breue ſit iuſtificatum.*

4 *Sententia Auditoris Cameræ ſuper executione Breuis lata ſine iuſtificatione, ſit nulla.*

IN Curia vtimur hac clauſula, illam potiſſimùm inſerendo in Breuibus de capiẽda poſſeſſione nomine Cameræ beneficij litigioſi, ac aliàs quomodocunque collationi Apoſtolicæ Sedis reſeruatur vacantis per mortem alterius ex collitigantibus, vel in Curia, aut per obitum Curialium, vel familiarium Cardinalium, Collectorum, vel Subcollectorum, aut Protonotariorum, & ſimilium, & operatur, quod licèt adſit lis, tamen non attentet poſſeſſionem capiens illius vigore, vt per Staphil. *de literis gratiæ, in vltim. col. de reſcrip. in form. Breuis*, & per Sarnen. *in tract. de Breuibus, num.* 14. *verſ. Breue etiam frequenter*, vbi *numer.* 15. ſubdit id ſæpius vidiſſe. 1

Poſſunt huiuſmodi literæ in forma Breuis cum hac clauſula impetrari etiam poſtquam commiſſa fuerit cauſa ſuper poſſeſſione, & pertinentia illius beneficij, nõ obſtante inhibitione deſuper emanata, iuxta allegata per Lancell. *de attent. in præfat. part.* 2. *c.* 4 *n.* 415. *& ſeq.* 2

Recipit tamen in Breui appoſita tanquam acceſſoria conditiones Breuis, & intelligitur quatenus Breue ſit iuſtificatum, Put. *deciſ.* 2. *lib.* 1. impreſſa per Marcheſ. *part.* 1. *pag.* 428. Rota *in Vicen. beneficij Sancti Martini*, 10. *Februarij* 1600. *coram Cardinale Pamphilio, & in Celſon. præceptoria* 4. *Februarij* 1605. *coram Reuerendiſſ.mo Domino meo Coccino*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. p.* 2. *pag.* 64. *n.* 6. *&* 7. 3

Vnde ſententiam Auditoris Cameræ ſuper executione Breuis latam non præcedente illius iuſtificatione, eſſe nullam & ſpoliatiuam, cenſuit Rota *in Maioric. Sacriſtiæ* 16. *Decembris* 1602. *coram Cardinale Pamphilio.* 4

CLAVSVLA XIX.

Citra aliquam liberationem fideiuſſorum.

NOuationem reſpectu etiam fideiuſſorum excludit hæc clauſula, iuxta tradita per Iaſ. *in l. non ſolùm. §. morte, n.* 48. *de noui oper. nunciat.* Grat. *conſ.* 116. *n.* 7. *&* 8. *lib.* 1. Rot. *in Romana conſignationis depoſiti* 3. *Iunij* 1600. *coram Reuerendiſſ.mo D. meo Coccino Decano.* 1

Clauſula, *Circa præiudicium iuris mei*, quid importet, vide Socin. iun. *conſ.* 89. *num.* 8. *vol.* 3. quem refert Cenc. *poſt lib. pract. & can. q. ſing.* 43. *n.* 5. 2

CLAVSVLA

CLAVSVLA XX.

Citra conſenſum in iuriſdictionem, &c.

Comparatio coram Iudice ſi fiat ſimpliciter, & ſine clauſula, Citra conſenſum in iuriſdictionem, &c. *tunc per quemcumque actum conſentitur in iuriſdictionem illius Iudicis,*

QVicquid contra vtentes hac clauſula dixerint, Innocent. *in cap. Cumana, n.4. de elect.* Alex. *in l. non ſolum, §. morte, in fin. n.52 ff. de noui oper. nunciat.* & Felin. *in cap. cum M. Ferrarien. n.66. de Conſtit.* tamen valde ſuffragari experientia docet, cùm contingit dubitari an fuerit conſenſum in iuriſdictionem illius Iudicis; nam ſi comparatio fiat ſimpliciter, & ſine hac proteſtatione, non eſt dubium fuiſſe in iuriſdictionem conſenſum Iudicis illius per quemcunque actum; ita Felin. *in cap. inter monaſterium, ſub n.10.* ibi, *ſed faciendo aliud actum, &c. de re iud.* & *ibi* gloſſ. *verb. ſubeundo iudic. verſ. ſuper hac dicunt quidam,* vbi Abb. *n.8. &* 9. Rot. *deciſ. 563. num.4. part.1. diuerſ.* & fuit dictum *in Elboren. iuris conferendi 18. Martij 1613. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.*

CLAVSVLA XXI.

Codicillaris.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Clauſula* Codicillaris *eſt inuenta ad conſeruandas vltimas voluntates.*

3 *Teſtatoris ex voluntate præſumitur potius, quàm ex capite Notarij appoſita clauſula,* Codicillaris.

4 *Intellige ſi teſtamentum publicè coram teſtatore legatur, vel conſuetudo, ſeu ſtylus ſit illam apponi à Notarius.*

5 *Teſtamentis inter liberos conditis tacitè præſumitur ineſſe clauſula* Codicillaris, *licèt non reperiatur continuata.*

6 Codicillaris *clauſula quando eſt tacitè intellecta, non eſt paris potentia cum expreſſa.*

7 *Teſtamentum ſi non poteſt valere tanquam teſtamentum, vt valeat tanquam Codicillus, & omnia legata & fideicommiſſa ſuſtineantur, operatur clauſula* Codicillaris.

8 *Legatis in particularibus operatur clauſula* Codicillaris, *vt licèt teſtamentum reddatur nullum præteritione filiorum, vel poſthumi, nihilominus debeantur legata.*

9 *Legata, quæ conſeruantur per auth. ex cauſa C. de liberis præterit. qua actione petantur, remiſſiuè.*

10 *Teſtamenti caducitio vt impediatur, operatur clauſula* Codicillaris.

11 *Teſtamentum quando eſt nullum exhæredatione, aut mala filij præteritione, tunc operatur clauſula* Codicillaris *repetitionem fideicommiſſi venientibus ab inteſtato.*

12 *Teſtamento rupto ex cauſa præteritionis filij iam nati, an operetur clauſula* Codicillaris, *vt bona per fideicommiſſum hæredi ſcripto ſint reſtituenda, remiſſiuè.*

13 *Teſtamento rupto per querelam, operatur clauſula* Codicillaris.

14 *Teſtamento appoſita clauſula* Codicillaris, *operatur vt hæredes ab inteſtato cenſeantur grauati diſpoſita in teſtamento adimplere.*

15 *Teſtamentum ſi eſt nullum, vt purè intelligatur relictum eſſe fideicommiſſum, operatur clauſula* Codicillaris.

16 *Legati repetitionem venientibus ab inteſtato operatur clauſula* Codicillaris.

17 *Voluntas teſtatoris vbi deficit, operatur clauſula* Codicillaris.

18 *Subſtitutionem directam fideicommiſſi facit valere clauſula* Codicillaris, *adiecta teſtamento matris.*

19 *Reſtituere in grauato operatur clauſula* Codicillaris, *quòd non detrahatur Trebellianica.*

20 *Verba directa vt obliquentur, operatur clauſula* Codicillaris.

21 *Defuncti voluntatem ſuſtinet, ſeu confirmat clauſula* Codicillaris, *quando deficit ſimpliciter ob defectum ſolemnitatis, non autem eam alterat.*

22 *Iuramenti ad reuocationem teſtamento inſerti, operatur clauſula* Codicillaris, *vt debeat fieri in alio teſtamento ſpecialis mentio.*

23 *Teſtamentum valere facit clauſula* Codicillaris, *eo caſu, quo heres moritur in vita teſtatoris.*

24 *Teſtamentis appoſita clauſula* Codicillaris, *facit directam ſubſtitutionem flecti in fideicommiſſariam.*

25 *Venientes ab inteſtato quod cenſeantur tacitè vocati, operatur clauſula* Codicillaris.

26 *Caſu eueniente diſpoſito à teſtatore, operatur clauſula* Codicillaris.

27 *Teſtator ac ſi rogaſſet venientes ab inteſtato reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto, operatur clauſula* Codicillaris.

28 Codicillaris *clauſula non habet vim contra voluntatem teſtatorũ, nec aliquid operatur in teſtamento, quod non valet propter defectum voluntatis.*

29 *Hæreditas licèt non poſſit in Codicillis dari, nec adimi, tamen ſi daretur etiam per verba directa, operatur clauſula* Codicillaris, *vt debeat hæreditas per fideicommiſſum reſtitui.*

30 *Hæreditas vt debeatur ex clauſula* Codicillaris *ab inteſtato, ipſa clauſula operatur, excepto legitima etiam quoad partem præteriti rumpentis.*

31 *Hæres inſtitutus ſi præmoriatur teſtatori, operatur clauſula* Codicillaris, *vt hæredes ab inteſtato teneantur ex fideicommiſſo reſtituere ſubſtituto.*

32 *Subſtitutio pupillaris vt teſtamento rupto natiuitate poſthumi, vel præteritione filij ſuſtineatur, operatur clauſula* Codicillaris.

33 *Subſtitutionis pupillaris conſeruationem ad fauorem non impugnantis teſtamentum operatur clauſula* Codicillaris.

34 *Hæres datus in ſolidum licèt ſi repudiet hæreditatem, priuetur etiam commodo legatorum, tamen ſi in teſtamento adeſt clauſula* Codicillaris, *poteſt repudiare hæreditatem, & conſequi legata ab inteſtato.*

35 *Teſtamentum quando eſt nullum, quia ſiue ius incapax eſt ſubſtitutus, ſuſtinentur ex clauſula* Codicillari *etiam facta concubinæ.*

36 *Teſtatoris voluntas vt omni meliori modo valeat, operatur clauſula* Codicillaris.

37 *Fratres S. Franciſci incapaces ſi in teſtamento inſtituti ſint cum clauſula* Codicillari, *poſſunt habere*

habere vt vendant, pretium pro neceſſitatibus conſequantur.

38 *Legatum factum hæredi coniunctum cum tertio, valeo ſi in teſtamento eſt clauſula* Codicillaris.

39 *Poſthumi quando ſunt inſtituti, & vltimo morienti ſunt aliqui ſubſtituti, quomodo operetur cl.* Codicillaris, *oſtenditur.*

40 *Solemnitatis defectum vt suppleat, non voluntatis, operatur cl.* Codicillaris.

41 *Quoad legitimam debitam filiis, vel aliis grauatis reſtituere ex cl.* Codicillari, *nihil illa operatur.*

42 *Immiſſionem hæredi ſcripto non dari, nec retardari immiſſionem hæredis ab inteſtato, operatur cl.* Codicillaris.

43 *Inſtitutus in re certa, vt trahi poſſit ad vniuerſum ex fideicommiſſo, licet non adſit alius hæres vniuerſalis ex teſtamento, operatur cl.* Codicillaris.

44 *Teſtamentum quando eſt nullum præteritione filij, nihil operatur cl.* Codicillaris.

45 *In teſtamento in quo turpis perſona inſtituitur à fratre, vel ſorore, & cæteri fratres, vel ſorores ſunt præteriti, nihil operatur clauſ.* Codicillaris.

46 *Subſtitutio reciproca quod contineat fideicommiſſariam, non operatur clauſul.* Codicillaris.

47 *Cæci in teſtamento non facto ſecundum ſolemnitatem requiſitam, nihil operatur cl.* Codicillaris.

48 *Teſtamentum ſecundum ad impediendum quin reuocetur primum, nihil operatur cl.* Codicillaris.

49 *Teſtamentum vbi poteſt valere vt teſtamentum, nihil operatur cl.* Codicillaris.

50. *Teſtamento de inofficioſo vbi agitur, nihil operatur cl.* Codicillaris.

51 *Teſtamento in inualido reuocatorio primi validi nihil operatur cl.* Codicillaris.

52 *Teſtamenti in fine quando ponitur cl.* Codicillaris, *nihil operatur.*

53 *Remedium l. ſi vnquam. C. de reuoc. don. non tollit cl.* Codicillaris.

54 *Teſtamentum valere facere quoad pœnam appoſitã hæredi ſi contrauenerit, non operatur cl.* Codicillaris.

55 *Matrem ſi quis inſtituat in re certa præteritis filiis cum cl.* Codicillari, *non operatur niſi quoad rem particularem.*

56 Codicillaris *cl. multis modis ponitur.*

57 *Teſtamentum nullum ob præteritionem poſthumi an ſuſtineat clauſul.* Codicillaris, *remiſſiuè.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide latè Turret. *in ſpeciali tract. de hac clauſul. edito*, Hippol. *conſ.* 218. *numer.* 7. *vol.* 2. Anton. Gomez *l.* 3. *Tauri, num.* 71. *cum ſeqq.* Menoch. *conſ.* 326. *num.* 39. *cum ſeqq. & conſ.* 882. *num.* 14. *& conſ.* 979. *n.* 2. Maſcard. *de prob. concluſ.* 300 Perez *ad l.* 1. *verſ. ſexta ſolemnitas. tit.* 2. *lib.* 3. *Ordinã pag.* 108. Cardin. Mantic. *de coniectur. vltim. vol. lib.* 1. *tit.* 9. Ioſeph. Ludou. *deciſ.* 2. *num.* 31. Surd. *conſ.* 129. *num.* 38. *cum ſeq. & conſ.* 232. Molin. *de Iuſt. diſput.* 112. Cardin Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 1. *lit.* C, *concluſ.* 292. *& concluſ.* 304. *numer.* 16. *cum ſeqq.* Marc. *d. cl. p.* 3. *cl.* 13. Ceuall. *commun. contra commun. quaſ.* 180. *& quaſt.* 185, *cum ſeqq.* Cardoſ. *in praxi Iudic. & Aduocatorum, verb. cl.* 21. Honded. *conſ.* 74. *tom.* 2. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imperialis, lib.* 2. *conc.* 124. Aloyſ. Ricc *in collect. deciſ p.* 1. *collect.* 59. *& p.* 4. *collect.* 1186. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ c.* 48. *n.* 4. *cum ſeqq.* latè Fuſat. *de ſubſtit. quaſ.* 245. *n.* 38. *cum ſeqq.* Caneer. *var. reſ. p.* 1. *c.* 4. *à num.* 59. *& n.* 108. *& c.* 1. *n.* 114. Magdalen. *de numero teſtium in teſtamento requiſito p.* 1. *c.* 6. *num.* 27. *&* 28. *& c.* 16. *n.* 75. *cum ſeqq.* Theod de Rub. *in ſing. Rota tom.* 2 *p.* 4. *cl.* 11. *pag.* 229. *& cl.* 205. *pag.* 325.

Hæc clauſula eſt inuenta ad conſeruandas vlti- 2
mas voluntates, Bald. *l. in vltima, co.* 4. *verſ nunc aliqua, de Codic.* Decian. *conſ.* 287. *&* 4. Fuſar. *dict. q.* 245. *n.* 40.

Præſumitur ex voluntate teſtatoris potius, quàm 3
ex capite Notarij appoſita, Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 59. *poſt med.* Honded. *conſ.* 33. *num.* 44. *tom.* 1. Menoch.
conſ. 87. *n.* 50. *& conſ.* 37. *num.* 143. quod intellige ſi te- 4
ſtamentum publicè coram teſtatore legatur, ex adductis per Honded. *conſ.* 33. *numer.* 46. *& conſ.* 74. *n.* 43. *tom.* 1. & Gab. *commun. tit. de conſuetud. conc.* 4. *num.* 7. nam bonum eſt de ea teſtatorem certiorari, Angel. *conſ.* 364 *n.* 6. *ex pen. verſ. quapropter*, quem refert Cardin. Tuſch. *d. conc.* 291. *n.* 158. vel conſuetudo ſeu ſtylus ſit illam apponi à Notario, vt per Maſcard. *d. conc.* 300. *n.* 2. quia cenſetur appoſita ex tacita voluntate teſtatoris, cùm conſuetum ſit quòd apponatur, ſecundùm Farin. *in praxi crim. p.* 6. *de falſitate & ſimul. quæſt* 157. *num.* 48 aliter enim illa omiſſa non debet intelligi, ex Brunor à Sole *in locis communibus, verſ. clauſul.* 7. Card. Tuſch. *d. conc.* 192. *n.* 185.

In teſtamentis inter liberos conditis tacitè præ- 5
ſumitur in eſſe, licèt non reperiatur continuata, gloſſ. *verb. non voluit, in fin. in l. cohær. di. §. cum filia. ff. de vulg.* Couar. *in c. Raynutius. §.* 1. *num.* 4. *de teſt.* Anton. Gomez *leg.* 3. *Tauri, num* 61. *&* 74. Coſta *in c. ſi pater, verb. interdum, n.* 8. *eodem. tit. lib.* 6. Cephal. *conſ.* 410. *n.* 17. Mench. *de ſucceſſ. progreſſu lib.* 2. *§.* 18. *n.* 82. *verſ. item multum*, Præt. *de interpret. vlt. vol. fol.* 100. *n.* 38. Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 2. *tit.* 9. *n.* 5. *& lib.* 6. *tit.* 2. *numer.* 21. *&* 22. Clar. *in §. teſtamentum. quaſt.* 8. *n.* 7. Ferret. *in conſtit. Cathalonia, gloſſ.* 7. *n.* 38. Matien. *ad l.* 1. *gloſſ.* 10. *n.* 59. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua Recop. & d. l.* 2. *gloſſ.* 2. *num.* 9. Gotier. *in repetit. l. nemo poteſt, num.* 232. *ff. de leg.* 1. *& pract. lib.* 3. *quaſt.* 50. *num.* 3. Surd. *conſ.* 232 *num.* 14. Ceuall. *comm. contra communes quaſt.* 286. *cum ſeq.* & Stephan. Gratian. *d. c.* 48. *n.* 18. *& c.* 36. *num* 1. Fuſar. *de ſubſtit. quaſ.* 245. *num.* 48. vbi *n.* 49. *&* 52. declarat procedere quoad ſolemnitatem, non quoad ſubſtantiam.

Quando verò eſt tacitè intellecta, non eſt paris 6
potentiæ cum expreſſa, ex notatis per Surd. *conſ.* 232. *num.* 28.

Primò operatur hæc clauſula in teſtamento, vt 7
ſi teſtamentum non poſſit valere tanquam teſtamentum, valet tanquam codicillus, & omnia legata & fideicommiſſa ſuſtineãtur, *l.* 1. vbi Bart. *num.* 3. *ff. de iure Codic.* Clar. *in §. teſtamentum, quaſ.* 46. *n.* 1. Matien. *ad l.* 2. *gloſſ.* 2. *num.* 9. *& gloſſ.* 10. *num.* 4. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua Recop.* Surd. *d. conſ.* 231. *n.* 17. Gama *Luſ. deciſ.* 136. *n.* 3. Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 192. *à princ.* Cardoſ. *d. verb. clauſula* 21 Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 1186. *verſ. quinto*, & tunc ſuſtinetur teſtamentum iure codicillorum, in quibus ſufficiunt quinque teſtes, etiam non rogati, Menoch. *de ſucceſſ. creat. lib.* 2. *§.* 15. *n.* 43. Pariſ. *conſ.* 32. *n.* 39. *lib.* 2. Stephan. Gratian. *diſc.*
forenſ. cap. 633. *n.* 6. Operatur etiam in legatis parti- 8
cularibus, vt licèt teſtamentum reddatur nullum

præteritione

præteritione filiorum, vel poſthumi, nihilominus debeantur legata, Caſtr. *conſ.* 200. incip. *Clarum eſt. lib.* 1. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 192. *num* 72. vbi *num.* 73. *cum Oldrado conſ.* 149. *verſ. ſuper tertia*, & Bald. *conſ.*
9 159. *in principio*, *lib.* 2. & aliis, ſubdit hanc clauſulam reſpicere validitatem legatorum, etiam quod teſtamentum licèt ſolemne ſit, rumpatur per natiuitatem poſthumi, quando non habet verba, *& ſi non valet*, vel, *in futurum non valeret*, quia tunc non poteſt reſtringi hæc clauſula ad ſolemnitatem, quæ non reſpicit futura; & qua actione petantur legata, quæ conſeruantur per *auth. ex cauſa. C. de liberis præterit.* vide Rendin. *in prompt. recept. ſent. tom.* 1. *tit. de legat. num.* 36.

10 Secundò operatur, vt teſtamenti caducatio impediatur, Menoch. *conſ.* 106. *num.* 95. & quòd ſubſtitutus ſuccedat non obſtante quod inſtitutio fuerit caduca, tradit Vincent. de Franch. *deciſ.* 156. *num.* 1.

11 Tertiò, quando teſtamentum eſt nullum præteritione, aut mala filij exhæredatione, tunc operatur repetitionem fideicommiſſi venientibus ab inteſtatu; ita Crau. *in §. Codicillum, quæſt.* 22. *n.* 21. Mart. *d. clauſ.* 11. *n.* 19. Put. *deciſ.* 7. *de teſtam.* Gutier. *pract. lib.* 3. *quæſt.* 50. *n.* 7. Gabr. *conſ.* 109. *num.* 5. *& conſ.* 113. *n.* 12. *lib.* 1. & fuit dictum *in Ariminen. legati* 10. *Decembris* 1594. *coram Litta; & in Sutrina ſucceſſionis* 15. *Martij* 1604. *coram Cardinale Sacrate; & in Viterbien. ſeu Romana pecuniaria* 28. *Februarij* 1624. *coram Vbaldo*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 568. *n.* 3. *part.* 1. *recent.*
12 An autem rupto teſtamento ex cauſa præteritionis filij iam nati, operetur hæc clauſula, vt bona per fideicommiſſum hæredi ſcripto ſint reſtituenda? vide latè Fuſar. *quæſt.* 369. An verò rupto teſtamento ex cauſa præteritionis poſthumi, operetur bona deberi in vim fideicommiſſi hæredi ſcripto? vide latè Fuſar. *d. quæſt.* 369. *n.* 8. *cum ſeqq.*

13 Quartò operatur rupto teſtamento per querelam, ita ex Bart. *in auth. ex cauſa, n.* 13. *C. de liber. præteritis*, tradunt Ceual. *d. quæſt.* 185. Mart. *d. clauſ.* 11. *n.* 40. & Stephan. Gratian. *d. cap.* 48. *n.* 8.

14 Quintò, poſita in teſtamento operatur, vt hæredes ab inteſtato cenſeantur grauati quaſi per fideicommiſſum diſpoſita in teſtamento adimplere; *l. fin. verſ. illud. C. de codicillis*, Bellacomb. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 6. *tit.* 13. *num.* 256. *verſ. nec enim*, *pag.* 60. Valaſc. *conſ.* 68. *n.* 2.

15 Sextò operatur, ſi teſtamentum eſt nullum, vt purè intelligatur relictum eſſe fideicommiſſum, quo caſu legitima tantùm, non tamen Trebellianica deduci poteſt, Gutier. *d. quæſt.* 50. *num.* 9. Peregr. *conſ.* 81. *n.* 4. *vol.* 1.

16 Septimò operatur repetitionem legati venientibus ab inteſtato, vt per Vincent. de Franch. *deciſ.* 1. *num.* 13. *&* 15. Gregor. *deciſ.* 271. *num.* 8. *& num.* 12.
17 ſubdit quòd non operatur vbi deficit voluntas teſtatoris; & *num.* 20. quærit an ſuſtineat teſtamentum, in quo frater eſt præteritus inſtituta turpi perſona.

18 Octauò in teſtamento matris adiecta facit valere ſuam ſubſtitutionem directam iure fideicommiſſi, vt per Ferrer. *in conſtit. Cathalon. gloſſ.* 1. *n.* 165.

19 Nonò operatur in grauato teſtituere, quod non detrahatur Trebellianica, ex Caualcan. *vſufruct. mulieri relicto*, *n.* 80.

20 Decimò, quod verba directa obliquentur, Matien. *l.* 2. *gloſſ.* 1. *num.* 9. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua Recopilat.* Surd. *conſ.* 132. *num.* 19. *&* 23. Seraph. *de priuileg. iuram. priuil.* 97. *num.* 4. Ferrer. *in conſtit. Cathalon. gloſſ.* 7. *n.* 135. Gratian. *cap.* 774. *n.* 32.

Vndecimò ſuſtinet, ſeu confirmat voluntatem de- 21
functi, quando deficit ſimpliciter ob defectum ſolemnitatis, non autem eam alterat, vel extendit, iuxta reſoluta per Valaſc. *conſ.* 193. *num.* 12. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 369. *n.* 10. & fuit dictum *in Auximana fideicommiſſi* 26 *Nouembris* 1611. *coram Vbaldo*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 437. *num.* 9. *part.* 1. *recent.* vbi habetur quod hæc clauſula confirmat tantùm & corroborat voluntatem teſtatoris, non autem eam alterat, & extendit.

Duodecimò, ex præſumpta teſtatoris mente ope- 22
ratur, vt ad reuocationem iuramenti teſtamento inſerti, debeat fieri ſpecialis mentio in alio teſtamento; ita Gabr. *commun. lib.* 4. *de teſtam. concluſ.* 5. *num.* 10. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 51. *n.* 13. Ceuall. *commun. contra communes*, *quæſt.* 211. *num.* 21. Stephan. Gratian. *d. cap.* 48. *n.* 19. Bernard. Græuæ. *ad practicam Camer. Imperialis*, *lib.* 2. *concluſ.* 114. *conſiderat.* 1.

Decimotertiò facit valere teſtamentum eo caſu, 23
quo hæredes moritur in vita teſtatoris; ita Vincent. de Franch. *deciſ.* 159. *n.* 1. Marſil. *ſingular.* 544. Roſ. *conſ.* 51. *n.* 57. *vol.* 2. Pariſ. *conſ.* 60. *n.* 10. *& conſ.* 61. *n.* 12. *& conſ.* 64. *n.* 13. *vol.* 2. Bellacomb. *tom.* 2. *com. opinion. lib.* 6. *tit.* 13. *n.* 259. *pag.* 62. Menoch *conſ.* 106. *n.* 395. *& conſ.* 500. *n.* 4.

Decimoquartò, appoſita in teſtamentis facit di- 24
rectam ſubſtitutionem flecti in fideicommiſſariam; in Ferrer. *in conſtit. Cathalonia*, *gloſſ.* 1. *n.* 176. quia trahit ſecum ſubſtitutionem fideicommiſſariam, quando de interitu teſtatoris appareat ſic voluiſſe; vt dictum fuit *in Romana fideicommiſſi de Vrſinis* 9. *Maij* 1611. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Piromano*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 344. *n.* 10. *part.* 2. *recent.*

Decimoquintò operatur quod cenſeantur venien- 25
tes ab inteſtato tacitè vocati, Gregor. *deciſ.* 446. *n.* 5. vbi *n.* 6. *&* 7. ſubdit operari, vt reuocatio teſtamenti teneat, abſque eo quòd ſequatur declaratio voluntatis decedendi ab inteſtato, præſertim quando eſt adiecta clauſula, *Omni meliori modo, &c.*

Decimoſextò operatur eueniente caſu diſpoſito 26
à teſtatore, Socin. ſen. *conſ.* 76. *in fin. lib.* 3. Alciat. *reſp.* 492. *n.* 27. Menoch. *conſ.* 226. *n.* 40. quicquid dicant Alex. *conſ.* 17. *n.* 49. *lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 32. *num.* 15. *& conſ.* 64. *num.* 14. *lib.* 2. Decian. *reſp.* 1. *num.* 132. *lib.* 1. Menoch. ſibi contrarius *conſ.* 43. *à n.* 15. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 456. *n.* 141. *& quæſt.* 469. *n.* 83. ſequitur primam opinionem.

Decimoſeptimò operatur ac ſi teſtator rogaſſet 27
venientes ab inteſtato reſtitui hæreditatem hæredi ſcripto, Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 69. *n.* 2.

Clauſula hæc codicillaris non habet vim, & ef- 28
fectum contra voluntatem teſtatoris, nec aliquid operatur in teſtamento, quod non valet propter defectum voluntatis, Tiraq. *in l. ſi vnquam*, *verb. donatione largitus, n.* 266. *C. de reuocand. donat.* Seraph. *de priuileg. iuram priuileg.* 84. *num.* 4. Curt. iun. *conſ.* 14. *n.* 10. Card. Mant. *de coniect. lib.* 1. *tit.* 4. *n.* 15. Torret. *de effectu clauſulæ codicillaris quæſt.* 12. *la* 1. *n.* 2. Surd. *deciſ.* 37. *num.* 7. *& conſ.* 231. *n.* 20. *& conſ.* 232. *n.* 16. *& conſ.* 257. *n.* 13. Cald. Pereira *q. for. lib.* 2. *q.* 26. Steph. Grat. *diſc. for. c.* 774.

Decimooctauò operatur, vt licèt hæreditas non 29
poteſt in codicillis dari, nec adimi, tamen ſi daretur etiam per verba directa, debeat hæreditas per fideicommiſſum reſtitui, *l. Scæuola. ff. ad Trebell.* Calder. *conſ.* 364. aliàs 35. *de teſtamentis*, Caſtro *conſ.* 97. incip. *Super primo, n.* 1. *in fin. lib.* 1. *& conſ.* 200. *in princ. etiam lib.* 1. Tuſch. *d. concluſ.* 292. *n.* 45. vbi *n.* 46.

extendit vt procedat etiam in teſtamento in ſcriptis, licèt non ſit ſcripta, dummodò prob :tur à teſtatore dicta, quia ſi non valet vt teſtamentum in ſcriptis, valet vt codicillus ex dicta clauſula.

30 Decimononò operatur, vt hæreditas debeatur ex clauſula codicillari ab inteſtato, excepta legitima, etiam quoad partem præteriti rumpentis; ita ex Bart. *conſ.* 30. *num.* 6. *verſ.* 2. incip. *Eſt videndum, lib.* 1. concludit Card. Tuſch. *d. concluſ.* 292. *n.* 47.

31 Vigeſimò, quod hæres inſtitutos ſi præmoriatur teſtatori, hæredes ab inteſtato tenentur ex fideicommiſſo reſtituere, ſubſtituto, vt per Bald. *conſ.* 129. *in fin. verſ. diceremus lib.* 1. *& conſ.* 170. *lib.* 5. Cardin. Tuſch *concluſ.* 292. *n.* 49. vbi n. 50. extendit, vt imò ſi hæredes ab inteſtato ſunt prohibiti aliquid petere, reſtituant ſine retentione Trebellianicæ.

32 Vigeſimoſeptimò operatur, vt ſubſtitutio pupillaris in teſtamento rupto natiuitate poſthumi, vel præteritione filij, ſuſtineatur; Bart. *conſil.* 44. *in fin. lib.* 5. Oldrad. *conſ.* 171. *in fin. verſ. a ij dicunt*, Angel. *conſ.* 9. *num* 5. *verſ. reſtat igitur*, Bald. *conſ.* 186. incip. *Filiam. lib.* 1. *& conſ.* 167. incip. *Thema. num.* 4. *lib.* 2. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 295. *n.* 53. vbi *n.* 54. cum Alex. *conſ.* 26. *n.* 5. *lib.* 1. extendit, etiamſi ignorauerit teſtator natos filios, vel nepotes, & *num.* 56. extendit, vt procedat etiamſi eadem ſubſtitutione vocaretur frater ex latere patris coniunctus, excluderetur poſthumus vtrinque coniunctus, qui erat præteritus, quando pater ſciuit natum poſthumum, & non mutauit teſtamentum, & *num.* 57. pariter extendit habere locum in ſubſtitutione pupillari non expreſſa.

33 Vigeſimoſecundò operatur conſeruationem ſubſtitutionis pupillaris ad fauorem non impugnatoris teſtamentum; ita ex Rom. *conſ.* 516. incip. *In caſu propoſitæ conſultationis, in fin.* tradit Card. Tuſch. *d. concluſ.* 595. *n.* 69. vbi *n.* 70. cum eod. Rom. *conſ.* 181. incip. *Pro deciſione, n.* 3. reſtringit conſeruari pupillarem ſubſtitutionem in portione eius, cui facta eſt ſubſtitutio, provt legata conſeruantur ab eo, qui eſt grauatus, non tamen in portione præteriti; & *n.* 71. ſimiliter reſtringit, quia non ſuſtinetur ſubſtitutio pupillaris facta ad fauorem præteriti, quando impugnat teſtamentum.

34 Vigeſimotertiò operatur, quod licèt hæres datus inſolidum ſi repudiet hæreditatem, priuetur etiam commodo legatorum, tamen ſi in teſtamento adeſt hæc clauſula, poteſt repudiare hæreditatem, & conſequi legata ab inteſtato vigore huius clauſulæ; ita Bald. *conſ.* 328. incip. *Factum tale, verſ. ſed poſito lib.* 1. Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 292. *n.* 80.

35 Vigeſimoquartò operatur quando teſtamentum eſt nullum, quia ſpurius incapax eſt inſtitutus, ſed vt poſſit nubere & viuere honeſtè, Anton. de Butrio *conſ.* 14. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 295. *num.* 86. vbi *n.* 87. aſſerit operari etiamſi defectus ſit ex parte diſponentis, provt ſi filiusfamilias, qui non poteſt teſtari, ſed poteſt donare cauſa mortis, vt quia pater conſenſiſſet, teſtaretur, quia teſtamentum per hanc clauſulam valebit vt donatio cauſa mortis, & *num.* 88. ſubdit operari quoque etiamſi ex defectu capere debentis teſtamentum eſſet nullum, provt in Mendicantibus, qui non poſſent habere hæreditatem titulo inſtitutionis, ſed iure relicti, vel donationis.

36 Vigeſimoquintò operatur quòd voluntas teſtatoris omni meliori modo valeat, ideo ſi in teſta-
37 mento inſtituti ſunt Fratres Sancti Franciſci incapaces, illi poſſunt habere vt vendant, & pretium pro neceſſitatibus conſequantur; ita Bart. *in tract. Minoram, lib.* 1. *diſtinct.* 5. *cap.* 2. *Ex prædictis, num.* 15. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 295. *num.* 89. contra Bald. *in auth. Ingreſſi, n.* 16. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Nota clauſulam codicillarem non obſeruari vbi adeſt voluntas, Anell. Amat. *conſ.* 61. *n.* 13. *&* 34.

Vigeſimoſextò operatur quòd licèt non valeat 38
legatum factum hæredi coniunctum cum tertio, quia tertius totum legatum habebit, tamen ſecus eſt, ſi in teſtamento eſſet clauſula Codicillaris, quia hæredi fiet reſtitutio, Angel. *conſ.* 295. *num.* 29. vbi *num.* 100. ſubdit operari quod fideicommiſſum vniuerſale ſuſtineatur, & *num.* 101. imò quod faciat valere in vim fideicommiſſi vniuerſalis, non autem particularis.

Vigeſimoſeptimò operatur etiam quando ſunt 39
inſtituti poſthumi, & vltimo morienti ſunt aliqui ſubſtituti, quòd nonnulli poſthumi naſcantur, teſtamentum eſt nullum, & ſubſtitutio nulla, & vocantur venientes ab inteſtato, qui tenentur reſtituere ex clauſula codicillari ſubſtitutis retenta Trebellianica, Caſtr. *conſ.* 395. incip. *Videndum, num.* 4. *verſ. ſed quæro. lib.* 7. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 292. *num.* 112. vbi *n.* 113. aſſerit etiam operari, quod licèt naſcatur poſthumus, nihilominus tenetur ex fideicommiſſo reſtituere aliis hæredibus ſcriptis, quando clauſula eſt per verba etiam de futuro, videlicet, *ſi non valet*, vel *non valebit*. & *num.* 114. ſubdit pariter operari quando poſthumus natus fuit agnitus, & teſtator de eo habuit ſcientiam, & tempus mutandi voluntatem, ſed non mutauit, & refert Caſtr. *conſ.* 200. *num.* 3. *lib.* 1. *& conſ.* 25. *lib.* . Alex. *conſ.* 142. *num.* 6. *lib.* 2. *& conſ* 30. *lib.* 3. declarando tamen quod teſtator ignoraſſet habere filios, vel poſthumos, forte clauſula hæc non operatur ex defectu voluntatis, vel etiamſi ſciuiſſet poſthumum, ſed non habuit tempus mutandi voluntatem, quia tunc non operaretur in præiudicium præteritorum, & reſtitueretur extraneis, vt per Card. Tuſch. *d. concluſ.* 292. *num.* 115. vbi *num.* 121. declarat, ſeu reſtringit, vt non procedat, quando pater etiam ignorauerit, vel non cogitauerit de poſthumo, ſi tamen conſtat de mente, quod ſi ſciuiſſet, nihilominus diſpoſuiſſet, & ſubſtituiſſet, veluti ſi ſubſtituit cauſam piam filio ſuo maſculo, quando moreretur in ætate pupillari, quia ſi mortuus eſt viuo teſtatore, & alius maſculus præteritus poſthumus natus fuit, & mortuus in pupillari ætate, tunc Clauſula codicillaris ſaluat ſubſtitutionem, quia conſtat de mente, & citat Angelum *conſil.* 52. incip. *Simon Notarius, num.* 41. *verſ. ſolum igitur.*

Vigeſimooctauò operatur de ſui natura, vt quod 40
ex teſtamento inualido non debetur, ab inteſtato debeatur, & ſolemnitatis defectum ſuppleat, non voluntatis, Peregr. *de fideicom. art.* 18. *num.* 8. Gabr. *conſ.* 129. *n.* 12. *&* 16. *lib.* 3. Menoch. *conſ.* 126. *num.* 40. & fuit dictum in *Narnien. fideicommiſſi* 8. *Nouembr.* 1613. *coram Card. Veroſpio*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 519. *n.* 6. *part.* 1. *recent.*

Limita tamen primò, quòd nihil operatur quoad 41
legitimam, filiis, vel aliis grauatis reſtituere ex tali clauſula, Bald. *conſ.* 587. *in fin. lib.* 5. Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 295. *n.* 151.

Limita ſecundò, per hanc clauſulam non dari 42
immiſſionem hæredi ſcripto, nec retardari immiſſionem hæredis ab inteſtato. Bero. *conſ.* 117. *num.* 18. *lib.* 2. Roland. *conſ.* 78 *num.* 14. *&* 15. *lib.* 3. Gabr. *conſil.* 45. *num.* 15. *lib.* 2. & fuit dictum *in Romana de Mareſcotis* 20. *Nouembris* 1613. *coram Cardinale Sacrato*, impreſſa, per Farinac. *deciſ.* 526. *num.* 3. *part.* 1. *recent.*

Limita

43 Limita tertiò, non operari vt inſtitutus in re certa trahi poſſit ad vniuerſum ex fideicommiſſo, licèt non adſit alius hæres vniuerſalis ex teſtamento; ita ex Bald. *conſ.* 179. incip. *Quadam Domina, in fine, lib.* 1. tradit Card. Tuſch. *d. conc.* 292. *n.* 150.

44 Limita quarto, nihil operari quando teſtamentum eſt nullum præteritione filij, & in teſtamento ſunt legata, quæ debentur ex teſtamento nullo quia non poteſt conualeſcere teſtamentum ex clauſula, ex quo nihil operatur quoad legata, vnde non poteſt operari tanquam nullum & conualidatum, Signor. *conſ.* 153. incip. *Quæſtio talis eſt, num.* 3. *in fine, & n.* 4. *verſ. circa quantum*, Cardin. Tuſch. *d. conc.* 292. *numer.* 152. & quòd clauſula codicillaris non operetur, vbi filius iam natus ignoranter fuit præteritus, per Bart. *in l.* 1. *num.* 10. *ff. de iure codicill.* cenſuit Rot. *in Romana de Mareſcottis* 22. *Ianuarij, & 21. Maij* 1618. *coram Cardinale Sacrato, & in Romana hereditatis de Matthæis* 21. *Maij* 1627. *coram Domino Verili.*

45 Limita quintò, nihil operari in teſtamento in quo turpis perſona inſtituitur à patre, vel ſorore, & cæteri fratres, vel ſorores ſunt præteriti, quia in hoc ius antiquum non eſt mutatum, tum quia à turpi auferrur omne relictum, ideo reſtitui ſibi non debet. Fulgoſ. *conſ.* 71. incip. *Mulier maritum, num.* 4. *verſ. ad ſecundum*, Caſtren. *conſ.* 269. incip. *Ad primum, n.* 2. *verſ. in diuerſam, lib.* 1. Card. Tuſch. *conc.* 292. *n.* 153 Surd. *de alim. tit.* 8. *priu.* 96. *n.* 3. Fuſar. *de ſubſt. q.* 570. *n.* 2. *cum ſeqq.*

46 Limita ſextò, non operari quod reciproca ſubſtitutio non contineat fideicommiſſariam, Surd. *conſ.* 231. *n.* 13. & 16. Mart. *d. cl.* 11. *n.* 15. *cum ſeqq.*

47 Limita ſeptimò, hanc clauſulam nihil operari in teſtamento cæci, non facto ſecundum ſolemnitatem requiſitam, Fulgoſ. *conſ.* 90. *col. fin. verſ. nec me mouet;* Cardin. Tuſch. *d. conc.* 292. *n.* 161.

48 Limita octauò, nihil operari quoad impediendum ſecundum teſtamentum, quo reuocetur primum. Angel. *conſ.* 258. incip. *Teſtator fecit, col. fin.* Card. Tuſch. *d. conc.* 192. *n.* 162.

49 Limita nonò, non operari vbi teſtamentum poteſt valere vt teſtamentum, *l. vlt. §. illud. C. de iure cod.* Cephal. *in l. centurio, num.* 600. & 611. *ff. de vulgari.* Simon. de Prætis *de interpretat. vlt. volunt. fol.* 103. *ſolut.* 11. *n.* 5. Fuſar. *de ſubſtit. q.* 245. *n.* 38. Surd. *conſ.* 232. *n.* 38.

50 Limita decimò, nihil operari quando agitur de inofficioſo teſtamento, Fulg. *conſ.* 71. *n.* 6. Card. Tuſch. *d. conc.* 192. *n.* 163.

51 Limita vndecimò, nihil operari in teſtamento inualido reuocatorio primi validi, quia ex quo procedit teſtamentum validum, ſecundum inualidum non operatur, quia non cenſentur rogati venientes ab inteſtato, cùm ſucceſſio deferatur ex teſtamento, Fulgoſ. *conſ.* 90. incip. *Super eo, in fin.* Cardin. Tuſch. *d. conc.* 292. *n.* 168.

52 Limita duodecimò, non operari quando ponitur in fine teſtamenti, ſed tantùm quando ponitur in diſpoſitione, quia dicit teſtator quod omni meliori modo valeat; ita Couarr. *in cap. relatum il* 2. *num.* 4. *in fin. de teſtam.* Cardin. Tuſch. *d. concl.* 292. *num.* 169. vbi *num.* 170. ſubdit quòd plus operatur clauſula, *Omni meliori modo*, in diſpoſitiua, quàm codicillaris.

63 Limita decimotertiò, non tollere remedium *l. ſi vnquam. C. de reu. donat.* vt per Tiraq. *in præfat. eiuſdem l. num.* 82. *verb. libertis, num.* 105. qui videtur ſibi contrarius.

54 Limita decimoquartò, non facere valere teſtamentum quoad pœnam appoſitam hæredi ſi contrauenìat, quia cùm non poſſit valere directò, ſed per obliquum vigore huius clauſulæ codicillaris, vel confirmationis, in codicillis pœna non habebit locum, vt per Oldrad. *conſ.* 138. incip. *Thema tale eſt. c.* 5. Card. Tuſch. *d. concl.* 292. *n.* 147.

Limita decimoquintò, non operari ſi quis inſtituat matrem in re certa præteritis filiis, cum hac clauſula, niſi quoad rem particularem, quia non habet locum in tota hæreditate per ius accreſcendi, Bald. *conſ.* 387. incip. *Quædam Domina in fin. verſ. quid ſi dicta mater, lib.* 3. duplicatur *lib.* 1. *conſ.* 179. Cardin. Tuſch. *d. conc.* 292. *n.* 149. 55

Multis modis ponitur hæc clauſula, quando conditionaliter, aliquando copulatiuè, interdum diſiunctiuè, aliquoties alternatiuè; nonnunquam de præſenti, & de futuro, & demum pleniſſimè, de quibus omnibus modis agit Card. Tuſch. *d. conc.* 292. *n.* 175. *cum multis ſeqq.* 56

Pugna ingens eſt, an hæc clauſula ſuſtineat teſtamentum nullum ob præteritionem poſthumi; quia verò excultiſſimi optiméque de iuriſprudentia meritis, quæſtionis huius reſolutionem ſumma induſtria inueſtigarunt, ſuóque cum inſtructiſſimo apparatu propoſuerunt, eò omnino remittendus erit ſtudioſus, adeat proinde Anton. Gabr. *commun. lib.* 6. *tit. de clauſ. conc.* 6. & 7. Clar. *§. teſtamentum, q.* 47. *num.* 11 Hippolyt. *conſ.* 118. *num.* 7. *vol.* 2. Franc. Viu. *Neapol. deciſ.* 29. *n.* 7. & 22 *lib.* 4 Surd. *Mantua deciſ.* 14. 10. & *conſ.* 55. *n.* 11. & *conſ.* 232. *num.* 39. Vinc. Hondedæ *conſ.* 74 *vol* 1. Marc. Anton. de Amathis *Marchia deciſ.* 10. Gilch. *in auth. ex cauſa, n.* 10. *cum ſeqq. C. de liberis præterit.* Azeued. *l.* 1. *n.* 70. *tit.* 8. *lib.* 5. *noua Recopilat.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 4 *præſ.* 12. Brunot à Sole *in locis communibus, verb. clauſ.* 8. Mart. *d. clauſ.* 11. *n.* 24. & 25. Fachin. *controuerſ. lib.* 4. *cap.* 12. *cum duobus ſeq.* Paul. Montan. *de tutel. cap.* 12. *num.* 25. Ceual. *communium contra commun. q.* 180. & 181. & Steph. Grat. *dec.* 48. *n.* 9. *cum ſeq.* 57

CLAVSVLA XXII.

Coniunctim & diuiſim.

HÆc clauſula poſita circa plures modos importat, vt vnuſquiſque modus cenſeatur de per ſe propoſitis, & ideo reus negans poſitiones coniunctim, debet ſeparatim interrogari per hanc clauſulam; ita Lap. *alleg.* 51. *n.* 2. *verſ. ad ſecundam, circa finem;* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 1. *litt. C. concluſ.* 231. *n.* 1. Matt. *de clauſ. p.* 1. *clauſ.* 231. *n.* 1. *in vlt. impreſſ.* vbi *num.* 2. poſt Zabarel. *conſ.* 54. *n.* 2. *verſ. ad quartum*, ſubdit, quòd ſi poſt dationem executorum appoſita fuerit hæc clauſula, tunc ſi vnus incepit procedere, alter proſequi non impeditur, præſertim ſi ille fuiſſet impeditus, & dicitur impedimentum ſi abſens, vel infirmus fuerit, de quo etiam Cardin. Tuſch. *d. litt. C. concl.* 321. *num.* 1. vbi *n.* 2. ampliat quòd ſi vnus proceſſit nulliter, putà quia dedit poſſeſſionem non citato poſſeſſore, poterit alius iuridicè procedere faciendo renunciare poſſeſſioni nullæ, & de nouo dando poſſeſſionem legitimam. Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota, tom.* 2. *part.* 4. *clauſ.* 11. vbi quòd hæc clauſula poſita in commiſſione, operatur quòd in vim illius poſſit iudex pronuntiare inſtantiam vnius, etiam omiſſis aliis.

CLAVSVLA XXIII.

Compareas, ſi tua putaueris intereſſe.

1 *Clauſula* Compareas,&c.*operatur vt perſona non dicatur habilis ad comparendum, nec audiri debeat,niſi conſtet de ſuo intereſſe.*

2 *Citare faciens aduerſarium ſuum ad iudicium, videtur eius perſonam approbare.*

3 *Facultatem comparendi in abſolutam citati voluntatem clauſ.*Compareas,&c.*facitque reum voluntarium, non neceſſarium.*

1 HÆc clauſula operatur, vt perſona non dicatur habilis ad comparendum, nec audiri debeat, niſi conſtet de ſuo intereſſe, hoc eſt, ſe ius aliquod in cauſa habere,vt probat text *in l.ſi vnus,§. ante omnia,ff.de pact.*reſoluunt Menoch *remed. 4.adipiſc.n.616.cum ſeqq.*Surd.*de aliment.tit.1. q.13. numer. 11. deciſ.110. num.11. & deciſ.260. num.* 3. Bernard. Græuæus *ad practicam Cameræ Imperialis lib.1. concl.* 69.n.1.Stephan.Gratian. *diſcept.forenſ c.202 n.30 &* 2 *c.187* & qui fecit citare aduerſarium ſuum ad iudicium,videtur eius perſonam approbare,Hippol.*in l.ſi quis ne quæſtum 29.ff.de quaſt.*

3 Facultatem comprehendi in abſolutam citati voluntatem confert hæc clauſula, facitque reum voluntarium, non neceſſarium, Surd. *deciſ.* 26. *n.* 5. Seraph.512.*n.*3.Cæſar.Angel. *de Contradictore legitimo,q.3.n.*78.

CLAVSVLA XXIV.

Conſcientiam tuam oneramus.

1 *Clauſula,*Conſcientiam tuam oneramus, *operatur,vt arbitrio boni viri negotium remiſſum ceñſeatur.*

2 *Monitionem potiùs denotat,quàm condition.in clauſ.* Conſcientiam tuam oneramus.

3 *Iuris Ciuilis rigor videtur remiſſus per clauſulam,* Conſcientiam tuam oneramus,*in reſcripto Papæ appoſitam.*

4 *Clauſula,* Conſcientiam tuam oneramus, *non operatur niſi reſpectu contrauentionum de facto.*

5 *Conſcientia eſt iudicium menti conſonum, in quodam naturali Iure conſiſtens.*

6 *Iudex ſecundum allegata & probata, non ſecundum conſcientiam iudicare debet.*

7 *Appellatio non datur à ſententia Iudicis,cùm cauſa eſt commiſſa cum clauſula,*Conſcientiam tuam oneramus.

8 *Delegatus cum clauſ.*Conſcientiã tuam oneramus, *non poteſt ſubdelegare.*

9 *Arbitrium boni viri denotat clauſula,* Conſcientiæ, ſeu prudentiæ tuæ committimus.

10 *Commiſſarius cum clauſula,* Conſcientiam tuam oneramus,*ſequi debet non priuatam conſciẽtiam, ſed communem & publicam.*

1 REſcribere aliquando Papa ſolet Epiſcopis, ac aliis cum hac clauſula, quæ operatur, vt arbitrio boni viri negotium remiſſum cenſeatur, *cap. non ſolum, de reg. iur. in 6.* ibi, *vt conſcientia priuati,* Marcheſ. *de commiſſ. part.* 1. *cap.* 6. *de commiſſ. appell extra Rom. Curiam, num.* 84. *pag.*256. *in vlt.impreſſ.* Peregr. *conſ.*72. *num.*9 *vol.*1. vbi quòd non inſerta in principali commiſſione, ſed poſt acceſſoriè ad commiſſionem ipſam, non tollit vim principalis commiſſionis.

2 Non mutat hæc clauſula naturam negotij, & potiùs denotat monitionem, quàm conditionem, vt per Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 154. *num.* 9. Et ſic oſtendit monitionem & excitationem quandam, vt attentis procedat delegatus, & Deum ac legum præcepta præ oculis habeat, vt per Nauarr. *conſ.6. de offic. deleg.* Flores de Mena *var.q.4.à n.* 67. Nicol. Garcia *de benef. p.6.c.2. n.*109. & alios, quos refert & ſequitur Solorzan.*tom.2.tit.de iure Indiarum lib.2.c.7.n.*11.

3 Per hanc clauſulam in reſcripto Papæ videtur remiſſus rigor Iuris Ciuilis,ſicut per clauſulam; *Arbitrio Roſa*, ita Seraph.*deciſ.*447.*num.*1. me citato *in hoc loco* Ioan. Eſcobar *in tract.de vtróque foro,in initio num.*73.

4 Non operatur niſi reſpectu contrauentionum de facto,& vbi non adeſt poſſeſſor, idem Seraph.*deciſ.* 1176.*num.*5.

5 Quia conſcientia eſt iudicium menti conſonum, in quodam naturali Iure conſiſtens, ideo non ob hanc clauſulam ſequi conſcientiam Iudex ſimpliciter debet, ſed iuſtitiam communi & publica lege munitam; debet enim ſecundum allegata & proba- 6 ta, non verò ſecundum illam iudicare, *l.illicitas,§. veritas,ff.de offic.Præſid.* Ordin.Regia Luſit. *lib 3. tit.* 63. *in princ.& tit.*66.*etiam in princip.* Vin. *in Neapol. deciſ.*178.Clar.*§.fi.q.*66. *num.* 1. Decian. *tract. crim. lib.*2.*cap.*14. Menoch.*de arbit.lib.*1.*quæſt* 8.*num.*40.*& ſeq.& conſ.*92.*n.*80. *cum ſeqq. & conſ.*786. *in vlt.*Caualcan.*deciſ.*26 *n.*5. *part.*1.*& deciſ.*19. *n.*61. *& deciſ.* 23.*n.*10.*part.*3. Maſcard. *de probat.conclus.*748 Farin. *in praxi crim.p.*1.*quæſt.*21.*num.*163.*cum ſeqq.* Seraph. *de Priuileg.iuram.priuil.*2. *in princip.* Marcheſ. *d. c.* 6. *n.* 87. *&* 88. Cened. *ad Decret. collect.* 101. *num.*11. Ludou.Mirand.*de ord.iud. q.*28 *art.*3. Saye. *in claui Regia,lib.*12.*c.*8.*n.*6.*cum ſeqq.*Leſſ.*de Iuſtit.lib.*2.*c.*29. *n.*10.*& n.*84.

7 A ſententia Iudicis,cùm cauſa eſt commiſſa cum hac clauſula, non datur appellatio, vt per Sigiſm. Scacc. *de Appellat.q.*16 *concl.*15.*n.*3. vbi *n.* 5. aſſerit tunc poſſe recurri ad ſuperiorem per viam ſupplicationis.

8 Delegatus cum hac clauſula, non poteſt ſubdelegare,quia videtur electa induſtria,*l.nullo*, ibi, *pro ſua conſcientia*,vbi Bald.*n.*4 & Iaſ.*n.*12. *verſ.*5.*limita.* *C.de Epiſcop.& Cleric.* Menoch. *n.*12. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici,p.*1.*c.*15. *num.*49.*& p.*2.*c.*2. *num.* 16. Sanch. *de Matrim.lib.*7. *diſput.*27. *num.* 43. Sigiſm.Bonon.*de elect.dub.*14.*num.*14. Verùm quòd ſubdelegare poſſit, tenet Angel. *in auth.ad hæc,n.*2. *C. de Iud* Rot.*deciſ.*18.*de conceſſ.præb.in nou.* Nauar. *conſ.*2. *in antiq. alias* 6. *in nouis, de offic. deleg.* Franc. Emman. *quæſt. Regul. tom.*2. *quæſt.*129. *art. fin. verſ. vlt.* quas contrarias opiniones nititur concordare Marcheſ. *dict. cap.*6. *num.*9.vt apud illum videri poteſt.

9 Verba (*Conſcientiæ,ſeu prudentiæ tuæ committimus*) denotare quoque arbitrium boni viri, obſeruant Menoch. *de arbitr.lib.*1.*quæſt* 8.*n.*40.Maſcard.*de probat.concl.* 414. Monet. *de commut.vlt.vol. cap.*7. *num.* 146. vbi quòd Menoch. *proximè citato loco,num.*44. declarat, vt is Iudex, ſeu Commiſſarius cum tali 10 clauſula ſequi debeat non priuatam conſcientiam, ſed communem & publicam; nam, vt inquit Marcheſ.

cheſ.*de Commiſſ. p.1.pag.202.num. 77. In vlt. impreſſ.*
non debet Iudex, cui commiſſa fuit cauſa cum hac
clauſula, ſecundùm ſuam conſcientiam iudicare,
ſed bene ſecundum illam prudentiam, quæ à ſacris
Canonibus, & à Iure Cæſareo regulatur, alcque
prudentia non erit attendenda, ſi Iuri contradicat.

CLAVSVLA XXV.

Conſtito.

1 *Conditionalis eſt clauſula*, Conſtito, *& formam inducit.*
2 *Conditione non probata ob clauſulam*, Conſtito, *conceſſio locum non habet.*
3 *Iuriſdictionem non dat clauſula*, Conſtito, *niſi priùs verificetur conditio.*
4 *Iuriſdictio vbi datur ſub conditione, quicquid ſit ante eam purificatam eſt nullum.*
5 *Iudicialem indagationem, & cauſa cognitionem requirit clauſula*, Conſtito, &c.
6 *Probationes veras, & concludentes; non præſumptiuas requirit clauſula*, Conſtito.
7 *Reſcriptum cum clauſula*, Conſtito, *iuriſdictionem non tribuit, niſi liquidè conſtet, excepto quando iuſtificatur ex præſumptione Iuris.*
8 *Iuſtificatio clauſulæ*, Conſtito, *abſque iuſtificatione aliorum narratorum ſufficit, ne dicatur Iudex de facto procedere.*
9 *Executor vt debeat aſſumere partes Iudicij, ritè rectéque procedere facit clauſula*, Conſtito.
10 *Executor merus vt non ſumat informationem extraiudicialem, non obſtat clauſula*, Conſtito.
11 *Clauſ.* Conſtito de intereſſe, *ſatis iuſtificatur ex eo quòd ius commune ſiſtat ſuper negotio controuerſo.*

1 HÆc clauſula eſt conditionalis, & formam In-
ducit, vt per Aloyſ. Ricc. *in collect.dec.p.5.col-
lect.1675.in princ.* Marcheſ. *de commiſſ.p.1.pag. 310.
n.57.& pag.1123.n.81.in vlt. impreſſ.* Campan. *in di-
uerſorio Iuris Can.tit.11.c.13.n.215.* Mart. *de clauſ.p.1.
clauſ.19.à princ.* Rot. *in Interamnen. pecuniaria 23.Iu-
nij 1603. coram Reuerendiſſimo D. meo Coccino De-
cano*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ.p.2.pag.544.
num.3. & in vna nullius Canonicatus 4. Decemb.1600.
coram Greg. XV.* impreſſa per Farin. *deciſ.40.n.1.p.1.*
2 *recent.* vbi etiam dictum fuit, quod conditione non
probata conceſſio locum non habet, Rot. *etiam apud
Cenci.poſt tract. de cenſib.deciſ.137.n.2.* Nicol. Garc.
de benef.p.6.c.3.n.36. Rota *deciſ.134.num.4. poſthum.
Farin.* vbi quòd facit conditionem.

Non dat iuridictionem, niſi priùs verificetur
3 conditio, vt reſoluit Steph.Grat. *diſcept.forenſ.c.869.
n.25. & c. 991.n.11.* & fuit dictum *in Firmana Alta-
ris 11.Ianuarij 1616.coram Andrea*, impreſſa per Fa-
rin. *deciſ.701.n.4.part.1.recent.* nihil enim pôteſt exe-
cutor niſi iuſtificatis narratis, Patiſ. *conſ.15.n.14.lib.4.*
Rol. *conſ.65.n.20.cum ſeqq.lib.2.* Put. *deciſ.175.n.1.lib.
2.* & fuit dictum *in Mileuitana bonorum 7.Maij 1617.
coram D. Duran.* Rota *deciſ.182.num.7.p.3.recent.* vbi
quòd debet plenè iuſtificari, etiam ſi non adſit con-
4 tradictor generale enim eſt, quod vbi iuriſdictio da-
tur ſub conditione, quicquid ſit ante eam purifica-
tam eſt nullum, gl. *fin.c.cum plures, de offic.deleg.* in 6.
Soc. *conſ.1.n.10.lib.3.* Patiſ. *conſ.21.n.14. & conſ.94.n.
5.& 8.lib.4.* Vant. *de nullit.ex defectu iuriſd. delegata,
n.91.* Verall. *deciſ.150.n.3.p.1.*

Requirit hæc clauſula iudicialem indagationem,
Ang.Barboſa de Clauſ.

& cauſæ cognitionem, vt reſoluit Grat. *diſcept.forenſ.
c.961.n.9.* Rot. *apud Cenci.poſt ſumm.tract.de Cenſ.de-
ciſ.8.n.8.& deciſ. 36. n. 3. 4. &* 10. & dictum fuit *in
Celſon.præceptoria 14. Maij 1604. coram Reuerendiſſi-
mo Domino meo Coccino Decano*, impreſſa per Mar-
cheſ. *d.p.1.pag.433.n.4.in vlt.impr.* Theod.de Rub. *in
ſing. Rota tom.2.p.4.cl.216.n.6.* vbi *n.11.* quòd requi-
rit partis citationem, & *n.8.* limitat quando agitur de
re modica, & de paruo præiudicio, nec tunc requirit
partis citationem, nec cauſæ cognitionem.

Deinde requirit hæc clauſura veras & conclu- 6
dentes probationes, nec præſumptiuas admittit,
Theodoſ.de Rubeis *d.clauſ.216.num.10.* Aloyſ Ricc.
collect.1675. Nicol. Garc. *de benef.p.6.cap.2.n.38. &
cap.3.n.64.* & fuit dictum *in Pacen. paritatis 11. De-
cembris 1609. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manza-
nedo, & in Romana Grani 11. Aprilis 1614. coram Bu-
ratto*, impreſſa per Farin. *deciſ.532.n.1.p. 2.recent. &
in Oſcen.portionis 17. Decemb. 1617. coram Dunozet-
to*, Greg. *deciſ.53.n. 1.* & fuit reſolutum *in d. Mileui-
tana bonorum coram Domino Duran.* vbi etiam quòd 7
hæc probatio debet fieri cum partis citatione, quæ
repetitur impreſſa inter deciſiones eiuſdem Duran.
dec.78.num.5.& 6. liquidè enim conſtare debet, vbi
fuerit hæc clauſula iniuncta, aliàs reſcriptum cum
ea iuriſdictionem non tribuit, *l. Lutius 81. ff.de con-
dit. demonſtr.* & fuit dictum *in Pampilonen. beneficij
16. Martij 1577. coram Blanchetto, & in Romana
Grani 11. Aprilis 1614. coram Buratto*, excepto
quando iuſtificaretur ex præſumptione Iuris, vt fuit
dictum *in Eluen.beneficij 1. Iulij 1615. coram Duno-
zetto*, impreſſa per Farin. *deciſ.756.n.4.p.2.recent.* &
iuſtificari hanc clauſulam ex ſola Iuris præſumptio-
ne, cùm dicatur liquidiſſima probatio, ait Beltram.
in annot.ad deciſ.53. Greg. XV. ſufficere tamen iuſti- 8
ficationem huius clauſulæ abſque iuſtificatione
aliorum narratorum, ne dicatur Iudex de facto pro-
cedere, & ne exinde ſpolij actio competat, dicit
Anch. *conſ.297.num.8.* & dictum fuit *in Celſonen. præ-
ceptoria 4. Februarij 1605. coram Reuerendiſſimo Do-
mino meo Coccino Decano, & in Tridentina monaſterij
17. Maij 1613. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Man-
zanedo*, deinde Rot. *in Vrgellen. Abbatia 23. Nouem-
bris 1615.coram eodem D.Decano*, impreſſa per Farin.
deciſ.484.n.1.p.2.recent. cenſuit Breue eſſe exequen-
dum, cùm pro illius verificatione ſufficeret iuſtifi-
cate hanc clauſulam; ſic etiam *in alia Papien. præ-
poſitura 30. Maij 1611. coram Reuerendiſſimo Attre-
baten.* impreſſa per Marcheſ. *p.2.pag.530.* dictum fuit
verificata clauſula, *Conſtito*, non requiri aliam iuſti-
ficationem narratiuæ, nec eſſe cognoſcendum de
exceptionibus aliunde petitis, ibique multæ aliæ
concordantes deciſiones citantur.

Facit deinde, vt executor debeat aſſumere partes 9
Iudicis; ritè rectéque procedere, vt dictum fuit *in
Vrgellen.Canonicatus 30. Octobris 1581.coram Cardi-
nale Blanchetto*, impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. p.
2.pag.277.n.4.* non enim eſt merus, ſed mixtus exe-
cutor, vt fuit reſolutum *in Cremonen. Iuriſpatr. 26.
Ianuar.1603.coram Greg.XV.* impreſſa per Farin. *dec.
79.n.1.p.2.rec.& in Celſon. præceptoria coram Decano*,
impreſſa per Marcheſ. *part.1.pag.63.& in Syracuſana
parochialis 13. Aprilis 1619. coram Cardinale Canale-
rio*, & demum *in d. Mileuitana bonorum coram Domino
Duran.* Rot. *deciſ.65.n.6.p. 5. recent.* Non obſtat ta- 10
men hæc clauſula, vt executor merus non ſumat in-
formationem extraiudicialem, vt reſoluit Gratian.
diſcept.forenſ.c.766. n.18. Et contenta eſt ſolo facto,
omiſſa iuris allegatione an bene, vel malè factum
fuerit. Rota *deciſ.617.n.5.p.1.in poſth.Farin.*

11 Clauſ. *Conſtito de intereſſe*, ſatis iuſtificatur ex eo quòd intereſſe allegantì aſſiſtat ius commune ſuper negotio controuerſo. Rota apud Paul. de Rub. *deciſ. 367. n. 1. tom. 2. diuerſ. & n. 2. cum ſeqq.* quòd continet conditionem, cui ſatisfactum dicatur, non requiritur probatio omnino certa, aut neceſſariò concludens, ſed ſufficit præambula quædam probatio conducens ad præparationem, & quòd ſummariè & apparenter doceatur de intereſſe, & etiam quòd de eo conſtet ſola iuris præſumptione.

CLAVSVLA XXVI.

Conſtito de irrationabilitate, &c.

1 *Appellatio ad effectum deuolutiuum admittitur ab electione Epiſcopi in concurſu ad Parochiales.*

2 *Electio per Epiſcopum facta in concurſu, non reuocatur niſi quando conſtiterit dolosè, & euidenter irrationabiliter iudicaſſe.*

3 *Electione facta per Epiſcopum in concurſu, eſt interpretatio ad eius fauorem facienda, quod omnia conſiderauerit, & magis idoneum arbitrio ſuo elegerit.*

4 *Approbatus ab Examinatoribus Synodalibus, non poterit ab irrationabili iudicio Epiſcopi appellare, ſi alius ſimiliter approbatus eligatur.*

5 *Clauſula*, Conſtito de irrationabilitate, &c. *non verificatur niſi per ſententias, & rem iudicatam, ex eiſdem ſententiis reſultantem.*

6 *Irrationabilitas electionis in concurſu, ſi non ſit euidens & manifeſta, contra illam opponentem eſt iudicandum.*

1 LIcet admittenda non videretur appellatio ab Epiſcopi electione in concurſu ad parochiales, tanquam facta in executionem decretorum Sacri Concilij Tridentini, quod eſt munitum decreto irritante, & clauſula, *Sublata*, &c. tamen ad effectum deuolutiuum conceditur, ſed cum hac clauſula, *Conſtito de irrationabilitate*; ita ex eod. Concil. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18. & Conſtit. ſancta memor. Pij V.* obſeruant Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap. 50. §. 13. n. 1.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici. rub. 7. c. 6. n. 75.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 6. n. 138.* Maſſob. *in praxi habendi concurſum, requiſito 5. dub. 2. num. 42. Rot. deciſ. 535. n. 11. & deciſ. 656. num. 1.* apud Farin. *p. 1. recent.* & fuit dictum *in vna Pampilonen. Abbatia de Areſſo 22. Aprilis 1622. coram Reuerendiſſimo Do-*
2 *mino meo Nauarro*; nec reuocatur electio per Epi-
ſcopum facta, niſi quando conſtiterit dolosè, & euidenter irrationabiliter iudicaſſe, vt colligitur ex verbis d. Conſtitutionis Pij V. ſuper collatione parochialium, *ſub dat. 15. Kal. Aprilis 1566. coram Cardinale Aragonio*, & ex deductis *in Rauennaten. parochialis 2. Octobr. 1594.* & apud Gregor. XV. *deciſ. 538. n. 5. & inter recent. deciſ. 40. ſub n. 1. p. 1. & deciſ. 654. n. 4. p. 4. in nouiſſ.* Mareſcot. *variar. reſolut. lib. 1.*
3 *c. 52. num. 23. & 24.* Nam facta electione per Epiſco-
pum, eſt interpretatio ad eius fauorem facienda, quod omnia conſiderauerit, & magis idoneum arbitrio ſuo elegerit. ex notatis per Gonzal. *d. gloſſ. 6. n. 131.* & per Maſſob. *d. tranſ. 5. dub. 2. num. 31. cum*
4 *ſeqq.* ac proinde approbatus ab examinatoribus Sy-
nodalibus non poterit ab irrationabili iudicio Epiſcopi appellare, ſi alius ſimiliter approbatus eligatur, quia in hoc caſu locus eſt gratificationi, Lambertin. *de iurepatr. p. 3. lib. 2. n. 1.* Seraph *deciſ. 151. in fin.* & fuit dictum *in Calagurritana beneficij 13. Nouembris 1620. coram Vbaldo ſeniori, & in dicta Pampilonen. Abbatia coram Reuerendiſſimo Domino meo Nauarro.*

Non verificatur hæc clauſula niſi per ſententias 5
& rem iudicatam, ex eiſdem ſententiis reſultantem, latis ſuper irrationabilitate, ad text. & gloſſ. *in l. furti, ff. qui notatur infamia, in verb. inter famoſos*, Ægid. *deciſ. 103.* ideo donec per ſententias cognoſcatur de tali irrationabilitate Examinatorum, vel electoris, immiſſio & poſſeſſio erit concedenda, vt fuit dictum *in Barcinonen. parochialis 20. Nouemb. 1613. coram Buratto*, impreſſa per Farin. *deciſ. 537. p. 1. recent.* nam donec de tali irrationabilitate ita non conſtiterit, ſemper præſumptio erit in contrarium, & pro iudicio ipſius Ordinarij, arg. *cap. in præſentia, de renunciat.* & illorum, quæ ſupra diximus, in 6
tantum, vt ſi talis irrationabilitas non ſit euidens & manifeſta, contra illam opponentem ſit iudicandum, vt factum fuit *in cauſis Rauennaten. parochialis 29. Nouembris 1609. coram Ortembergo, & in Barcinonen. parochialis 29. Nouembris 1609. coram Buratto & in Tud. parochialis 28. Aprilis 1603. coram Cardinale Sacrato.*

Quis autem dicatur dignior ad concurſum parochialium, & quis minòs dignè & irrationabilitate electus per Epiſcopum, dixi late *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 60. n. 101. cum ſeqq.*

CLAVSVLA XXVII.

Conſtito de aſſertis.

1 *Conditionem denotat clauſula*, Conſtito de aſſertis, *poſita in reſcripto.*

2 *Iuriſdictionem conditionalem facit clauſula*, Conſtito de aſſertis.

3 *Vnum verificari non ſufficit ex pluribus narratis ſi adſit clauſula*, Conſtito de aſſertis.

4 *Clauſula*, Cônſtito de aſſertis, *poſita à Regente in commiſſione, quid operetur, oſtenditur.*

HÆc clauſula in reſcripto conditionem deno- 1
tat, & inducit, vt per Verall. *deciſ. 228. n. 3. p. 2.* Marcheſ. *de Commiſſ. p. 2. §. 3. de commiſſ. reſtit. in integrum, n. 167. pag. 18.* & fuit dictum *in Oriolen. decimarum 26. Februarij 1590.* impreſſa per eundem Marcheſ. *part. 1. cap. 3. pag. 375. num. 4. in vlt. impreſſ.*

Facit iuriſdictionem conditionalem, ita vt Iu- 2
dex nihil poſſit niſi iuſtificatis narratis, ſecundùm Socin. *conſ. 93. num. 10. lib. 3.* Pariſ. *conſ. 41. num. 14. & conſ. 45. num. 5. cum ſeqq. lib. 4.* Rol. *conſ. 65. num. 20. cum ſeqq. lib. 3.* Put. *deciſ. 275. num. 1. lib. 2. in correct.* & quidem per veras probationes, *l. Lucius 82. ff. de condit. & demonſtrat.* Bellam. *deciſ. 471.* Fel. *in rub. de probat. ſub num. 3.* & iis relatis dictum fuit *in Romana domorum de Roncionibus 14. Iunij 1625. coram Buratto* impreſſa per Farinac. *deciſ. 725. n. 10. part. 2. recent.* operatur tamen hæc clauſula quod licèt plura narrentur in commiſſione, ex eis ſufficit ſi vnum verificatur, etiamſi alia falſa ſint. Serap. *deciſ. 330.* maximè verificetur illud, quod mouit Papa ad concedendum reſcriptum, idem Seraphin. *deciſ. 455. & deciſ. 615. num. 4.* quem refert Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom. 2. p. 4. clauſ. 13. §. 2.* vbi etiam aduertit quod Rota coram eodem Seraph. *dec. 637. n. 3. in fine.*

reuocauit

reuocauit in dubium id, ad quod in alia huius cauſæ
poſitione inclinauerat propter clauſ.expreſsè appo-
ſitam, *Conſtito de aſſertis*, quòd requiratur iuſtifica-
tio omnium narratorum, ad not.per Pariſ. *conſ.* 41.
*n.*23.*lib.*4.

3 Item facit quod ex pluribus narratis non ſufficiat
vnum verificari, Seraph.*deciſ.*637.*n.*4.

4 Poſita tamen à Regente in commiſſione, non re-
fertur ad narrata, ſed ad ea, quæ habentur in clau-
ſula, *Conſtito*, poſita in diſpoſitione commiſſionis,
& ſic non reddit reſcriptum conditionale, quando
ſignatura Papæ, vel Cardinalis eſt pura & ſimplex,
quia Regens non poteſt alterare ſignaturam Papæ,
vel Cardinalis, quæ eſt illa, quæ diſponit, & atten-
ditur, Caſſad.*deciſ.*17.*n.*14.*de reſcript.* & fuit tentum
in Trolien.decimarum 26.Februarij 1590.coram Orano,
vt refert Mart.*d.clauſ.p.*1.*clauſ.*19.*n.*10.*in vlt impreſſ.*

CLAVSVLA XXVIII.

Conſtito de tribus conformibus.

1 *Clauſula*, conſtito de tribus conformibus, *intel-
ligitur de tribus ſententiis validis.*

2 *Clauſula*, Conſtito de tribus conformibus, mo-
deretur inhibitionem, *facit, vt illa moderata
cauſa ad partes remittatur.*

3 *Executorem mixtum facit clauſula*, Conſtito de re
iudicata exequatur.

4 *Conditionem cognitionis importat clauſula*, Conſti-
to de re iudicata, &c.

5 *Conditionem importat clauſula*, Conſtito de re iu-
dicata, &c. *ita vt niſi conſtet de re iudicata, non
cenſeatur data iuriſdictio.*

6 *Negotium quando redditur dubium, ſic reſcribere
ſolet ſignatura*, Conſtito de re iudicata, ſeu
quod aliàs exequutioni locus ſit exequatur.

1 INtelligitur de tribus ſententiis validis, ad *l.*4.§
condemnatum, cum ibi not.de re iud. Rot. *Lauden.pe-
cuniaria 1. Iuly* 1588. *coram Orano*, impreſſa per
Marcheſ.*de commiſſ.p.*2.*pag.*144.*num.*2. & reſoluunt
idem Marcheſ.*p.*3.*pag.*142.*n.*29. vbi aliis refert de-
ciſiones, & Mart.*d.clauſ.p.*1.*clauſ.*19.*n.*11. vbi plures
refert deciſiones Theodoſ.de Rub.*d.tom.*1.*p.*4.*clauſ.*
216.*num.*18. latè Rota apud Paul.de Rub. *deciſ.* 38.
*à princ.tom.*3.*diuerſ.* aliàs *p.*7. *recent.* Huic conditioni
dicitur ſatisfactum ſi oſtendantur tres ſententiæ ad-
iutoriæ, v.g. decimarum Rectori Parochialis Eccle-
ſiæ, Caſtren.*conſ.*163.*ſub num.*2. Curt.iun. *conſ.*30.
*n.*1. Anton. Gabr.*commun.tit.de execut.rei iudic.concl.*
1.*n.*32. *& ſeq.* Quorum iuſtificatio non eſt neceſſa-
ria cùm ſufficiat conditionis implementum probati
de facto, Corn.*conſ.* 80.*n.* 5. *verſ. tamen hic, lib.* 4.
Bart.*in l.filiusfam.§.cùm quis n.*2. vbi Bald.*in fine*, &
Caſtr.*ſub n.*1.*ff.de legat.*1.

2 Quando ita reſcribitur, *Conſtito de tribus confor-
mibus, moderetur inhibitionem*, illa moderata ad partes
cauſa remittitur; ita Marcheſ.*d.p.*2.*pag.*116.*n.* 184.
in vet.impreſſ.

Clauſula, *Conſtito de re iudicata exequatur*, facit
3 executorem mixtum, adeò quod partes vocare de-
bet, ac diffinitiuè, vel tacitè procedendo ad vlte-
riora, vel expreſsè pronunciare tenetur, Felin.*in cap.
de cætero, n.* 10. *de ſent. & re iud.* gloſſ. & Doctores
4 *in Clem.præſenti.in verb.conſtiterit.de cenſib.* Importat
enim cognitionem conditionis, Rot.*deciſ.*21. *de re-
ſcript. n antiq.* Staphil.*de litteris gratiæ, part.*2.*verſ.ci-*

*tatio perſonalis, num.*4. Lancell.*de attent.part.*2.*cap.*2.
*ampl.*11.*num.*21. & ideo illa dictio, *de*, ſubſtantiam
ita denotat, vt commiſſioni locus eſſe nequeat, niſi
de re iudicata conſtet, Corn.*conſ.*167.*num.*14.*vol.*2.
refert Marcheſ.*part.*1.§.3.*de commiſſ. reſtit. in integr.*
n. 165.*pag.*186.*in vlt.impreſſ.* Et ſic denotat condi- 5
tionem, vt niſi conſtet de re iudicata, non cenſea-
tur data iuriſdictio; ita ex Pariſ. *conſ.* 41. *num.* 14.
*lib.*4. Rol.à Valle *conſ* 65.*n.*15.*lib.*5. Natt.*conſ.*450.
*num.*16.*lib.*2. concludit Cardin. Tuſch.*tom.*1. *lit. C.
concl.* 467. *num.* 4. in tantum vt debeat verificatio
præcedere, aliàs nihil ponit in eſſe, Pariſ. *conſ.* 45.
*n.*4.*lib.*4 Rol.*d.conſ.*65.*n.*21 *lib.* 3. Cardin. Tuſch. *d.
concl.*567.*n.*5.

Quando negotium redditur dubium, reſcribere 6
ſolet ſignatura, *Conſtito de re iudicata, ſeu quod aliàs
exequutioni locus ſit, exequatur, ſiu minus cauſam ap-
pellationis cognoſcat*, vt aſſerit March.*p.*1.*pag.*1233.
*num.*75. vbi obſeruat, quod procuratores vltra clau-
ſulam, *Conſtito*, ſatagant aliam addere, videlicet; *vel
quod aliàs exequutioni locus ſit, exequatur.*

CLAVSVLA XXIX.

Conſtito de bono iure.

Conſtito de litteris, &c.

1 *Clauſula*, Conſtito de bono iure, *quid importet,
oſtenditur.*

2 *Clauſula*, Conſtito de litteris, *non intelligitur de
litteris iuſtificatis.*

3 *Clauſ.* Conſtito tibi de tali facto, *requirit cauſæ
cognitionem, & partis citationem.*

4 *Clauſ.* Conſtito de præmiſſis, *reddit rationem con-
ditionalem.*

5 *Clauſ.* Conſtito quòd obiecit de menſe reſeruato,
requirit concludentem probationem.

HÆc Clauſula, *Conſtito de bono iure*, dat formam, 1
adeò quod parte citata cauſæ cognitio venit
adhibenda, Lancell.*de attent.poſt inhibit. limit.* 11.
*num.*23. Vant.*de nullit.tit. quot & intra quod tempus,
num.*4.*verſ.idcirco.* Marcheſ. *de commiſſ. part.* 3.§.1.
*de commiſſ.nullit.ſanat. n.*114. *pag.* 17. *in vlt. impreſſ.*
de quo bono iure commiſſionem obtinentis ſuffi-
cit in aliqua parte, licèt non plenè, guſtare de ne-
gotio principali, Veſtr.*in ſua praxi lib.* 8. *cap.* 3.*n.*9.
in fine. Poſita hæc clauſula in commiſſione opera-
tur quod ius bonum diſcutiatur, *cap. præterea*, cum
ibi notatis, *de offic.deleg.l.ad rem mobilem, de procurat.*
ad quem effectum tranſportari debent omnia acta
in cauſa facta, etiam quod pars offerat de eo doce-
re per teſtes, vel etiam aliter: nam huiuſmodi pro-
batio non eſt concludens, quia in actis poteſt eſſe
aliquid quod eius excludat intentionem; ita cum
Rota tenet Theodoſ. de Rubeis *ſingul. Rota tom.* 2.
*p.*4. *clauſ.* 13. §. 4. In materia ſpolij non ſuffragatur
hæc clauſula niſi de bono iure conſtet per confeſ-
ſionem partis, aut rem iudicatam, Rot. *deciſ.* 751.
*n.*5.*p.*1 *in Farin.*

Clauſula, *Conſtito de literis*, non intelligitur de 2
literis iuſtificatis, ſed ſimpliciter de literis, nudaque
earum exiſtentia, vt per Put.*deciſ.*225.*num.*1.*lib.*1.*in
correct.* nouiſſimè D. Lotter. *in doctiſſimo tract. de re
benef. lib.*1.*q.*38.*n.* 86. Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.*
13.§.8. vbi ait materiam interpretationis huius clau-
ſulæ eſſe difficilem, & ſubdit Rotam eam interpre-

taſſe de litelis legitimam exceptionem non patien-
tibus.

3 Clauſ *Conſtito tibi de tali facto*, io reſcripto Papæ
requiri cauſæ cognitionem, & partis citationem, &
facit teſcriptum conditionatum, & importat con-
ditionem de præſenti, & ſuſpendit actum in futu-
rum, & non tribuit iuriſdictionem niſi purificata
cooditione, Theodoſ. de Rubeis *d. clauſul.* 13. §. 5.
& 6.

4 Clauſ. *Conſtito de premiſſis*, &c. reddit rationem
conditionalem, & plenè eſt probaoda. Theodoſ. de
Rubeis *d. clauſ.* 15. §. 10.

5 Clauſ. *Conſtito quod obierit de menſe reſeruato*, re-
quirit cooclodentem probatiooem vti fundamen-
tum impetrantis, nec ſufficit ſemiplena. Rota *deciſ.*
134. *num.* 2. *part.* 1. *in poſthum. Farina*, aliàs *part.* 3.
recent.

CLAVSVLA XXX.

Conſtito de paupertate.

1 *Signatura quando vtatur clauſula*, Conſtito de paupertate, &c. *oſtenditur.*
2 *Clauſula* Conſtito de paupertate, *quomodo iuſtificanda, oſtenditur.*
3 *Clauſula*, Conſtito de paupertate, *excuſat ab expenſis, & fructibus, ſed non a dimiſſione poſſeſſionis.*
4 *Conditionalis dicitur commiſſio data ad cap.* Odoardus, *de ſolut. cum clauſula*, Conſtito de paupertate.
5 *Paupertas probanda eſt in ſpecie habito reſpectu ad id, quod petitur, ſtante clauſula*, Conſtito de paupertate, &c.
6 *Paupertas vbi ad certum aliquem effectum deſideratur, illam in genere dicere, vel probare non ſufficit.*
7 *Pauper quis dicatur diſcretioni Iudicis committitur, attenta perſonarum, & circumſtantiarum qualitate.*
8 *Pauperes dicuntur non ſolùm Mendicantes, ſed etiam habentes congruam ſuſtentationem, qui tamen attento ſtatu perſonæ, & dignitate videntur indigere.*
9 *Pauper dicitur qui habet multas filias nubiles.*
10 *Pauper an dicatur qui poteſt viuere ex laboribus?*

1 Signatura interdum ſolet non ſolùm alimeota,
ſed etiam ſumptus litis illa durante præſtari iu-
bere ſimpliciter, vel cum hac clauſula, quando pro
ſenteotia viget præſumptio, ac pauper adeò litibus
defatigatus, vt ad finem perducere minimè valeat,
iuxta tradita per Marcheſ. *de Commiſſ. part.* 1. *tit.* 1. *de
commiſſ. appell. in cauſa alimentorum*, *n.* 188. *pag.* 1167.
2 vbi *num.* 90. tradit quod cùm hæc clauſula condi-
tionalis ſit, licèt ſummariè purificanda venit etiam
ex adunatis teſtibus vicinis, vel aliis, qui veriſimili-
ter ſtatum peteotis notum habere poſſint, & iudi-
ciario ordine omiſſo, tam ex officio, quàm ad patris
inſtaotiam, aliis ſeruatis de iure ſeruandis interro-
gare Iudex poterit, & citat Felin. *in cap. cùm Ioannes*,
num. 11. *verſ. ita intelligantur, de fide inſtrum.* Marant.
de ordine iudic. part. 4. *diſtinct.* 9. *num.* 3. Ratio eſt,
quia cum iſta probatio non ſit finalis, nec magni
præiudicij, eodem modo facta ſufficit, Bart. *in l. ſi
conſtante*, *num.* 8. *&* 9. *ff. ſoluto matrim.* Alex. *conſil.* 45.
num. 5. *vol.* 1.

Hæc clauſula excuſat ab expenſis & fructibus, ſed 3
non à dimiſſione poſſeſſionis, vt per Veſtr. *in praxi
lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 3. Sfort. *de reſtit. in integ. quæſt.* 40. *n.* 27.
& Pacif. *de Saluiano interdict. Inſpect.* 4. *c.* 4. *a num.* 48.
Marcheſ. *d. part.* 1. *tit. de commiſſ. appellat. in poſſeſſ. Sal-
uiani*, *n.* 185. *pag.* 904.

Commiſſio data ad *c. Odoardus*, *de ſolut.* cum iſta 4
clauſula dicitur conditionalis; ita Soc. *conſ.* 99. *n.* 10.
lib. 3. Pariſ. *conſ.* 41. *num.* 14. *lib.* 4. & ideo citationem
partis, & hanc cauſæ cognitionem, & dictam pau-
pertatis probationem requirit, aliàs nullam tri-
buit iuriſdictionem, ſecundùm Guid. Pap. *deciſ.* 70.
in princip. Afflict. *deciſ.* 355. *n.* 3. *& ſeq.* Ægid. *deciſ.*
68. 85. *&* 667. & fuit dictum *in Placentina Parochia-
lis de Malparetta* 20. *Octobris* 1585. *coram Litta*; &
operatur vt illa ſit probanda in ſpecie habito reſpe- 5
ctu ad id, quod petitur, vt per Stephan. Gratian.
diſceptat. forenſ. cap. 660. *num.* 17. nam quando ad
certum effectum de alicuius paupertate quæritur,
illam in genere dicere, vel probare non ſufficit,
Bald. *in authent. præterea*, *num.* 4. *C. vnde vir & vxor.*
Afflict. *deciſ.* 157. *num.* 3. Mandel. *conſ.* 69. *num.* 6.
verſ. & ait; & ſaltem io genere ad effectum de quo 6
agitur, venit probanda ex commuoi reputatione,
Verall. *deciſ.* 93. *part.* 3. Rot. *deciſ.* 573. *num.* 3. *part.* 1.
recent.

Quomodo autem paupertas probetur, vide Ce- 7
ned. *Decret collect.* 27. *num.* 12. 13. & Scac. *de Ap-
pellat. quæſt.* 17. *limit.* 8. *ſub num.* 9. Gonzal *ad reg.* 8.
Cancellaria, *gloſſ.* 2. *num.* 44. Marcheſ. *d. part.* 1. *pag.*
1168. *num.* 191. & demum diſcretioni Iudicis com-
mitti qui pauper dicatur, attenta perſonarum, &
circumſtantiarum qualitate, reſoluunt Menoch. *de
arbitrar. caſu* 65. *& de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 25.
Perez *l.* 1. *verſ. ex qualitate*, *tit.* 1. *lib.* 3. *Ordinament.
pag.* 461. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 46.
Maſcard. *de probat. concl.* 1134. Surd. *de aliment. tit.*
7. *q.* 9. *num.* 10. Seraph. *de priuileg. iuram. priuileg.* 4.
num. 98. D. Barboſa *in l. maritum*, *num.* 6. *ff. ſoluto ma-
trim.* Farin. *in praxi crim. q.* 58. *n.* 93. *& ſeq.* Gonzal. *d. gl.*
2. *n.* 43. Flores *var. lib.* 2. *q.* 21. *n.* 130. & Scacc. *d. q.* 17.
lim. 40. *n.* 11.

Pauperes dicuntur non ſolùm Mendicantes, ſed 8
etiam habentes congruam ſuſtentationem, qui ta-
men attento ſtatu perſonæ, & dignitate videntur
indigere; ita Bart. *in l.* 1. *num.* 35. *C. de ſacroſanct.
Eccleſ. l. ſi quis à liberis*, §. *ſed ſi filius*, *num.* 44. *ff. de
liber. agnoſ.* Tiraquell. *de pia cauſa, in præfat. num.* 10.
Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 6. *num.* 10. Maſcard. *d. con-
cluſ.* 1184. *num.* 14. D. Barboſa *in l. maritum*, *num.* 6.
Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imperialis lib.*
1. *concl.* 42. *conſid.* 1. *num.* 2. Surd. *deciſ.* 61. *num.* 3. *&
de aliment. tit.* 7. *q.* 9. *n.* 27. *cum ſeqq. & tit.* 1. *q.* 93. *n.* 30.
vbi *num.* 33. reſoluit pauperem dici illum, qui habet 9
multas filias nubiles, Mexia *in tract. taxa panis conc.* 2.
num. 46.

Pauper an dicatur, qui poteſt viuere ex labori- 10
bus? Affirmat Azeued. *l.* 2. *num.* 46. *tit.* 18. *lib.* 4. *nouæ
Recop.* Negant tamen Stephan. Gratian. *diſcept. for.
c.* 7. *n.* 9. Rot. *deciſ.* 149. *n.* 1. *& deciſ.* 250. *apud Far. in* 1.
collect. nouiſſimarum.

CLAVSVLA XXXI.

Conſtituti.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Poſſeſſio*

2 Poſſeſſio vera vt transferatur in emptorem, licèt non ſit facta actualis traditio, operatur clauſula Conſtituti.

3 Poſſeſſio transfertur per clauſulam, Conſtituti, quoties is, in cuius fauorem conſtituitur, eſt præſens, vel eius ratihabitio ſequitur.

4 Poſſeſſio tam ciuilis, quàm naturalis cenſetur tranſlata in conſtitutarium per clauſulam, Conſtituti.

5 Dominij translationem operatur clauſula, Conſtituti.

6 Poſſeſſionis traditionis vim habet clauſula, Conſtituti, non ſolùm in ſtabilibus, verùm etiam in rebus corporalibus.

7 Ceſſionarius vigore ceſſionis poteſt in corporalibus experiri interdicto vti poſſidetis, probata poſſeſſione concedentis.

8 Probationem concludentis poſſeſſionis contra conſtituentem, & cauſam ab ipſo habentem, operatur clauſula, Conſtituti.

9 Poſſeſſionem venditoris contra emptorem probat clauſula, Conſtituti, appoſita in inſtrumento venditionis.

10 Poſſeſſionem conſtituentis contra tertium non probat Conſtitutum.

11 Fructuum acquiſitionem operatur clauſula, Conſtituti.

12 Poſſeſſionem capiendi abſque auctoritate iudicis, vel citatione partis, tribuit facultatem clauſula, Conſtituti.

13 Poſſeſſionis tranſlationem in donatione denotat clauſula, Conſtituti.

14 Clauſula, Conſtituti, dicitur vnus ex modis fictis, in quibus transfertur poſſeſſio, & dominium ſine traditione.

15 Venditor licèt per clauſulam, Conſtituti, liberetur à traditione iuris, non tamen liberatur à traditione facti.

16 Poſſeſſionem etiam in hæredes conſtitutarij transfert clauſula, Conſtituti.

17 Poſſidens prior per Conſtitutum præfertur ſecundo habenti actualem poſſeſſionem.

18 Attentatorum abſque vitio, vt poſſit quis poſſeſſionem habitam vigore clauſula, Conſtituti, continuare, ipſa clauſula operatur.

19 Interdictum vnde vi, vt competat habenti poſſeſſionem vigore huius clauſula, Conſtituti, ipſa eadem operatur.

20 Spolij remedium competit pro recuperatione poſſeſſionis vigore Conſtituti acquiſita.

21 Condictio ex l. fin. C. de acquir. poſſeſſ. vt competat contra tertium poſſeſſorem, operatur clauſula, Conſtituti.

22 Conſtituentis poſt mortem operatur etiam clauſula, Conſtituti.

23 Creditor quod poſſit agere ad bona obligata nulla facta priùs excuſſione, operatur clauſula, Conſtituti.

24 Poſſeſſori vt detur mandatum de aſſociando etiam mortuo conſtituente, operatur clauſula, Conſtituti, in inſtrumento appoſita.

25 Mandatum de manutenendo vt non detur contra illum, cuius nomine quis ſe conſtituit poſſidere, operatur clauſula, Conſtituti.

26 Clauſula, Conſtituti, habet ſuam vim in emphyteuſi.

27 Incurſionis pœna effectum non operatur clauſula, Conſtituti, niſi aliter facta ſit traditio.

28 Emphyteuta ſi donet, vel alienet rem emphyteuticam per clauſulam, Conſtituti, deinde eandem rem vendat alteri cum conſenſu directi domini, illamque tradat realiter, & corporaliter, præferri debet iſte inueſtitus à domino directo.

29 Poſſeſſio quando tempore Conſtituti non erat penes conſtituentem, nihil operatur clauſula, Conſtituti.

30 Poſſeſſionis tranſlationem non operatur clauſ. Conſtituti, quando appoſita fuit in contractu nullo, & reprobato.

31 Exceptiones omnes, quæ competunt contra principalem contractum, competunt etiam contra Conſtitutum.

32 In contractu de cuius validitate diſputatur, ſi apponatur clauſula, Conſtituti, nihil operatur.

33 Conditionali in caſu non operatur clauſ. Conſtituti, conditione non purificata.

34 In contractu alienationis bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, nihil operatur clauſula, Conſtituti, niſi data validitate ipſius alienationis.

35 Poſſeſſionis tranſlationis effectum non operatur clauſula, Conſtituti, appoſita in alienatione rei incerta per verbum numerale.

36 Statuto ſtante veram ac corporalem requirente traditionem, non operatur clauſula, Conſtituti.

37 Statutum ſi loquatur ſimpliciter de poſſeſſione, habet locum in poſſeſſione tranſlata per Conſtitutum.

38 Poſſeſſionem in abſentem non transfert clauſula Conſtituti.

39 Ad futura non extenditur clauſula, Conſtituti.

40 Cenſus in contractu nihil operatur clauſula, Conſtituti.

41 Spatio 30. annorum durat virtus clauſula, Conſtituti, etiam in tertij præiudicium.

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Docto- 1
tes per text. ibi in l. quod meo; & in l. quærdam, ff. de acquir. poſſeſſ. latè Tiraq. in tract. de iure Conſtituti poſſeſſorij, Gregor. Lopez l. 9. tit. 30. part. 3. Mart. de clauſul. p. 1. clauſ. 20 in vlt. impreſſ. Menoch. conſ. 129. Aloyſ. Riec. in collect. deciſ. part. 1. collect. 55. & part. 2. collect. 449. Carpan. ad ſtatuta Mediol. tom. 1. cap. 462. & cæteros in diſcurſu citatos. Nouiſſimè Theod. de Rubeis in ſing. Rota tom. 2. p. 4. clauſ. 14. & latiùs clauſ. 217. latè Benedict. Ægid. ad l. ex hoc iure, ff. de iuſt, & iur. p. 2. cap. 13. clauſ. 10. per tot. Hæc clauſula dicitur continere fictum modum traditionis. Menoch. remed. 5. adipiſc. num. 36. Rot. deciſ. 242. num. 2. apud Paul de Rub. tom. 3. diuerſ. & debet intelligi ſecundùm ſubiectam materiam, eadem Rot. deciſ. 262. num. 20. apud eundem tom. 3. diuerſ. aliàs p. 7. rec.

Primus effectus eſt, vt vigore huius clauſulæ 2
vera transferatur in emptorem poſſeſſio, licèt non ſit facta actualis traditio, l. quædam 78. ff. de rei vend. Pariſ. conſ. 128. num. 11. lib. 1. & conſ. 53. num. 30. lib. 3. Tiraq. de iure Conſtituti, p. 1. num. 2. & p. 2. ampliat. 1. num. 1. Menoch. conſ. 104. num. 72. & conſ. 119. n. 24. & conſ. 944. num. 18. Ioſeph Ludou. Peruſ. deciſ. 50. cap. 6. num. 25. & 28. & de emer. cap. 25. num. 10. Benedict. Ægid. d. clauſ. 10. num. 1. vbi quòd per hanc transfertur in conſtitutarium poſſeſſio, quam habet conſtituens, & ſi nullam habeat, nulla transfertur, & num. 2. quòd per hanc clauſulam poſſeſſio ficto modo transfertur, ſed poſſeſſio ipſa vera eſt,

& eiuſdem effectus, cuius eſt poſſeſſio, quæ per actum verum, & corporeum acquiritur, & *n.* 5. quòd per eam titulo inualido adiecta non transfertur poſſeſſio, & *n.* 6. quòd conſtituto collato in tempus poſt mortem conſtituentis, poſſeſſio non transfertur, quamvis adiiciatur clauſ. *Ex nunc prout ex tunc*, & *n.* 7. quòd clauſulæ conſtituti effectus tranſlatæ per eam poſſeſſionis, non extinguitur conſtitutarij morte, ſed poſſeſſio virtute clauſulæ tranſlatæ in hæredes illius non tranſit, & *n.* 9. quòd eius virtute poſſeſſio abſenti non quæritur ante ratihabitionem illius; & quòd operetur tranſlationem poſſeſſionis naturalis & ciuilis, eadem Rota *d. deciſ.* 161. *num.* 15. Anton Gomez *l.* 45. *Tauri*, *n.* 78.
3 vbi *n.* 82. tenet quòd per hanc clauſulam transfertur poſſeſſio, quoties is, in cuius fauorem fit Conſtitutum, eſt præſens, vel eius ratihabitio ſequitur, & Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 175. *num.* 3. Amie *de iure emphyt. quæſt.* 2. *n.* 2. Pacific. *de Saluiano interd. inſpect.* 2. *c.* 2. *n.* 224. Fuſar. *de ſubſt.* 1. *quæſt.* 718 *n.* 32. & ſæpe ſæpius in Rota dictum fuit, & ſignanter *in Romana Saluian. interd.* 5. *Decembris* 1601. *coram Iuſta*, *in Bonon. immiſſionis* 26. *Octobris* 1592. *coram Cardinale Lancelloto*, & apud Zach. *poſt tract. de oblig. Camer. deciſ.* 32. *n.* 3. *& deciſ.* 64. *n.* 4. *& inter recentior. deciſ.* 81. *num.* 1. *& deciſ.* 22. *num.* 1. apud Farinac. *part.* 1. *recentior.* Duran. *Rota deciſ.* 288. *num.* 3. vbi quòd hæc clauſula transfert poſſeſſionem, & *deciſ.* 401. *num.* 6 vbi quòd probat poſſeſſionem conſtituentis etiam ad effectum Saluiani, quando agitur contra habentem cauſam ab eo, & *deciſ.* 364. *n.* 71. quòd poſſidens vigore clauſulæ conſtituti citari debet, & ſummariè audiri, antequam poſſeſſio ab eo auferatur. Rota *deciſ.* 587. *num.* 4. *p.* 1. *in poſth. Far.* vbi quòd operatur vt poſſeſſori detur mandatum de aſſociando, & *deciſ.* 118. *num.* 1. *ead. p.* 1. quòd transfert poſſeſſionem conſtitutarij & *deciſ.* 258. *num* 2. *cum ſeqq. p.* 2. *in poſth. Far.* Melch. Phœbos *deciſ.* 105. *num.* 6. *tom.* 2. & plenè probat hæc clauſ. poſſeſſionem conſtituentis aduerſùs conſtitutarium. Seraph. *deciſ.* 1415. *n.* 2. Greg. XV. *deciſ.* 262. *n.* 1. *& deciſ.* 491. *n.* 10. Caualer. *deciſ.* 524. *n.* 16.

4 Secundus effectus eſt, vt operetur quod poſſeſſio tam ciuilis, quàm naturalis cenſeatur tranſlata in conſtitutarium, ex adductis per Viuium *tom.* 2. *comm. op. lib.* 7. *tit.* 1. *num.* 67. *verſ. & tanto*, Menoch. *conſ.* 239. *num.* 11. *& conſ.* 854. *n.* 2. Caputaq. *deciſ.* 14. *num.* 8 Tiraq. *de iure Conſtit. part.* 1. *num.* 2. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conu. lib.* 3. *tit.* 23. *num.* 14. Rot. apud Pacific. *poſt d. tract. de Salu. interdict. deciſ.* 184. *num.* 8. & fuit dictum *in Terracin. Saluiani* 21. *Maij* 1614. *coram illuſtriſſimo Manzanedo*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 551. *num.* 4. *part.* 1. *rec.* Rota *deciſ.* 408. *num.* 8. *part.* 2. *in poſth. Far.* aliàs *p.* 4. *recent.* vbi *num.* 6. *cum ſeqq.* quòd appoſita in donatione non operatur, nec transfert poſſeſſionem in donatarium quando domus reſeruauit ſibi ipſo viuente poſſeſſionem, & vſumfructum, & *num.* 11. quòd nihil operatur niſi fuerit probatum conſtituentem tempore contractus poſſediſſe, & quòd probat poſſeſſionem non ſolùm inter conſtituentem, & conſtitutarium, ſed etiam inter habentem cauſam à conſtituente.

5 Tertius effectus eſt, vt non ſolùm tranſlationem veræ poſſeſſionis operetur, ſed etiam dominij, vt per Abb. *in cap.* 2. *num.* 13. *verſ. quartum exemplum, de conſuetud.* Guid. Pap. *quæſt.* 147. Afflict. *deciſ.* 299. *n.* 16. Bero. *conſil.* 41. *num.* 12. *&* 13. *vol.* 3. Menoch. *conſ.* 792. *n.* 21. *& conſ.* 1089. *n.* 23. & fuit dictum *in Sutrina bonorum* 23. *Octobris* 1595. *coram Cardinale Pamphilio*; quam quidem poſſeſſionis & dominij tranſlationem operatur ad quoſcumque effectus, Rot. *in d. Sutrina bonorum*, *& in Aſſiſien. cenſus* 22. *Iunij* 1603. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano.*

Quartus effectus eſt, vt non ſolùm habeat vim 6
traditionis poſſeſſionis in ſtabilibus, ſed etiam in rebus incorporalibus, prout in iuribus, actionibus, quaſi poſſeſſione exigendi, vel decimandi, vel præſentandi, ac ſimilibus dummodo concurrat iurium ceſſio, *l. fin. in princip.* vbi Bart. *num.* 1. *ff. de don.* & *ibi* Roman. *num.* 3. & fuit dictum *in Tudertina officij Cancellariæ* 10. *Ianuarij* 1598. *coram Cardinale Lancelloto*, *& in Veneta donationis* 16. *Nouembris* 1615. *coram Cardinale Coruntio*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 764. *num.* 1. *part.* 2. *rec.* vbi allegatur Tiraq. *de Conſtit. amplior.* 34. *& part.* 3. *declarat.* 7. Rot. *deciſ.* 184. *à n.* 1. *p.* 5. *rec.* Ceſſio enim in incorporalibus habet vim traditionis, Bart *in l. ac cum, num.* 3. & *ibi* Imol. *ff. de don.* Tiraq *de retract. tit.* 1. *§.* 1. *gloſſ.* 7. *num.* 12 *verſ. & ceſſio* Et 7
ceſſionarius vigore ceſſionis poteſt in incorporalibus expediri interdicto vti poſſidetis, probata poſſeſſione cedentis. gloſſ. *in l.* 2. *§. idem Nerua ff. ne quid in loco publico*, Natt. *conſ.* 198. *num.* 37. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.* 310. *n.* 3. & fuit dictum *in Romana cenſus* 4 *Martij*, *&* 2. *Iunij* 1611. *coram Penia*, vt refertur *in d. Veneta donationis.*

Quintus effectus eſt, vt operetur probationem 8
concludentis poſſeſſionis contra conſtituentem, & cauſam ab ipſo habentem, vt per Ruin *conſ.* 46. *num.* 13. *lib.* 4. Tiraq. *de iure Conſtituti, part.* 2. *limit.* 1. *num.* 20. *& in princip. num* 2. Rot. *deciſ.* 549. *part.* 1. *diuerſ.* & fuit dictum *in Bonon. actorum* 16. *Octobris* 1587. *coram Cardinale Mant. inter eius deciſiones impreſſ. deciſ.* 33. *numer.* 16. *& in Mediol. bonorum de Petris* 4. *Iunij* 1600. *coram Cardinale Pamphilio*, *& in Romana pecuniaria* 20. *Iunij* 1614. *coram R.P.D. meo Pirouano*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 634. *numer.* 3. *part.* 1. *rec.* Vnde appoſita in inſtrumento venditio- 9
nis probat poſſeſſionem venditoris contra emptorem, Greg. *deciſ.* 662. *num.* 1. probat etiam poſſeſſionem conſtituentis, ad præiudicium ipſiuſmet conſtitutarij, Rot. *apud Cenci. poſt tract. de conſ. deciſ.* 150. *num.* 5. *part.* 1. *diuerſ. deciſ.* 766. *num.* 11. ac fuit dictum *in Romana ſpolij* 10. *Decembris* 1618. *coram Card. Caualerio*; non tamen probat per ſe ſo- 10
lùm poſſeſſionem conſtituentis contra tertium, gloſ. *verſ. traditu, in l.* 2. *C. de ſeq. poſſ.* Tiraq. *de Conſt. lim.* 1. *n.* 20. *& ſeq.* Seraph. *deciſ.* 32. *n.* 6. Rot. *apud Far. dec.* 768. *n.* 4. *p.* 2. *rec.*

Sextus effectus eſt, vt operetur acquiſitionem fru- 11
ctuum, ita vt conſtitutario debeantur, niſi aliter expreſſè ſit conuentum, vt fuit dictum *in Romana fructuum* 22. *Martij* 1601. *coram R.P.D. Pirouano*, contra Surd. *conſ.* 13. *n.* 12. *lib.* 1.

Septimus effectus eſt, vt tribuat facultatem ca- 12
piendi poſſeſſionem abſque authoritate iudicis, vel citatione partis, etiam ſine vitio ſpolij, vt per Gozad. *conſ.* 42. *num.* 26. *& ſeq.* Ioſeph Ludou. *deciſ.* 29. *ſub num.* 6. *verſ. quod quidem conſtitutum*, Farinac. *in praxi crim. q.* 175. *n.* 275. *cum ſeqq.* Rota *deciſ.* 339. *num.* 19. *part.* 5. *recent.* vbi quòd tribuit facultatem poſſeſſio-
nem propria auctoritate capiendi, & ſignanter quod 13
denotet tranſlationem poſſeſſionis in donatione, reſoluit Alexand. *conſ.* 606 *n.* 5.

Nam hæc clauſula dicitur vnus ex modis fictis, in 14
quibus transfertur poſſeſſio, & dominium ſine traditione, gloſſ. *verb. animo, in l.* 1. *ff. de acq. poſſ.* gloſſ. *verb. ſignum, in cap.* 2. *de conſuetudine*, Bald. *conſ.* 482. *num.* 11.

num. 11 *lib.* 3. Cardin. Tuſch. *tom.* 3 *litt.C*, *concl.* 783. *à princip.* Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 134 *num.* 30. & 32.

15 Amic. *de iure emphyteut. in prælud. num.* 32. & licèt per illam liberetur venditor à traditione iuris, non tamen liberatur à traditione facti, ſcilicet ab actuali, ſiue reali poſſeſſione, quam tradere tenetur, vt per Tiraq. *de iure Conſtituti, in princip. n.* 10. Alex. *conſ.* 28. *n.* 7. *lib.* 2. Ruin. *conſ.* 94. *n.* 1. *lib.* 1. Cardin. Tuſch. *d. conc.* 783. *n.* 27. Amic. *loco proximè citato.*

16 Octauus effectus, eſt vt transferat poſſeſſionem etiam in hæredes conſtituarij ex reſolutis per Corn. *ad l.* 40. *Tauri, num.* 20. Menoch. *d. concluſ.* 39. *num.* 30.

17 Nonus effectus eſt, vt poſſidens prior per Conſtitutum, præferatur ſecundo habenti actualem poſſeſſionem, quia poſſeſſio eſt vera, licèt modus ſit fictus, vt per Iaſ. & Doctores *in l. quoties, C. de rei vend.* Mezium *de contract. iit. de natura empt. num.* 33. & 34. Viuian. *comm. opin. tom.* 2. *lib.* 7. *tit.* 1. *num.* 67. Gutier. *de iuram. confirm. part.* 2. *cap.* 30. *num.* 5. Cald. Pereira *de poteſt. eligendi*, *cap.* 8. *num.* 4. & *de reſol. emphyt. c.* 10. *n.* 23. Cardoſ. *in praxi Iud. & Aduoc. verb. emptio, n.* 18.

18 Decimus effectus eſt, vt operetur quod abſque vitio attentatorum poſſit quis poſſeſſionem habitam vigore huius clauſulæ continuare, vt per Pariſ. *conſ.* 172. *ſub num.* 11. *lib.* 4. Lancell. *de attent. p.* 2. *c.* 4. *limit.* 1. *num.* 13. & 14. & *cap.* 10. *limit.* 9. *num.* 4. vbi hunc effectum declarat non procedere, quando lis eſſet ſuper validitate, ſeu inualiditate contractus, in quo erat appoſitum Conſtitutum, tunc enim poſt factam inhibitionem quis ſub prætextu d. Conſtituti non poteſt ſine vitio attentatorum poſſeſſionem continuare, prout refert Far. *fragm. crim. p.* 2. *lit. I, n.* 329.

19 Vndecimus effectus eſt, vt operetur quod interdictum vnde vi competat habenti poſſeſſionem vigore huius clauſulæ, vt tenent Tiraq. *d. tract. de iure Conſtit. p.* 1. *n.* 69. & *p.* 2. *ampl.* 11. & *tract. le mort, p.* 6. *declar.* 4. *n.* 5. Valaſc. *conſult.* 106. *n.* 11.

20 Vnde ſpolij remedium competere pro recuperatione poſſeſſionis vigore d. Conſtituti acquiſitæ, tradunt Grat. *reſp.* 63. *num.* 33. & *ſeq. part.* 2 Cacheran. *Pedem. deciſ.* 133. *num.* 7. & fuit dictum *in Aueuion. ſeparationis thori* 2. *Iulij* 1606. *coram Card. Marquemonio*; ac proinde conſtitutarium ſua poſſeſſione ſpoliatum, poſſe intrare remedium recuperandæ poſſeſſionis, obſeruat Menoch. *conſ.* 159. *num.* 12. & Valaſc. *d. conſult.* 106. *n.* 3.

21 Duodecimus effectus eſt, vt illius vigore competat contra tertium poſſeſſorem condictio, ex *l. fin. C. de acquir. poſſ.* vt per Afflict. *dec.* 139. *n.* 5. Ozaſc. *dec.* 55. *n.* 5. Pacif. *de Salu. interd. inſpect.* 3. *c.* 2. *n.* 217. Rot. *apud eundem dec.* 300. *n.* 10.

22 Decimustertius effectus eſt, vt operetur etiam poſt mortem conſtituentis, ita vt conſtitutarius non priuetur ſua poſſeſſione, vt cenſuit Rot. apud Pacific. *poſt tract. de Salu. interdict. deciſ.* 170. *n.* 11. vbi *num.* 13. limitat non procedere, quando poſt mortem conſtituentis ipſa res fuit ab eius hærede apprehenſa, & poſtmodùm conſtitutarius neglexit apprehendere poſſeſſionem naturalem, tunc enim amiſit poſſeſſionem, quam priùs habebat.

23 Decimoſquartus effectus eſt vt operetur quod creditor poſſit agere ad bona obligata nulla facta priùs excuſſione, vt per Steph. Grat. *diſc. for. tom.* 1. *c.* 78. *n.* 8. vbi *n.* 9. ſubdit hoc procedere etiam vbi res agitur inter duos creditores.

24 Decimoſquintus effectus eſt, vt appoſita hæc clauſula in inſtrumento, operetur quod poſſeſſori detur mandatum de aſſociando etiam mortuo conſtituente, vt poſt Tiraq. dictum fuit *in Firmana bonorum* 23. *Iunij* 1614. *coram Cardinale Veroſpio*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 694. *n.* 8. *part.* 1. *recent.* vbi hoc tamen limitatum non procedere quando poſt mortem conſtituentis ipſa res fuit ab eius hærede apprehenſa, & poſtmodum conſtitutarius neglexit apprehendere poſſeſſionem naturalem; tunc enim amiſit poſſeſſionem, quam priùs habebat, vt infià dicetur.

Decimusſextus effectus eſt, vt non detur mandatum de manutenendo contra illum, cuius nomine ſe quis conſtituit poſſidere, vt per Steph. Grat. *diſc. for. c.* 113. *n.* 71. 25

Decimusſeptimus effectus eſt, vt operetur & habeat ſuam vim in emphyteuſi, eo quod idem operatur fictio in caſu ficto, quod veritas in caſu vero, ita reſoluunt Tiraq. *d. tract. de iure Conſtit. part.* 3. *limit.* 26. *n.* 5. & 6. Corbul. *de iure emphyt. tit. de cauſ. priu. ob alien. irrequiſito domino appell.* 39. *numer.* 1. *in fin.* Rol. *conſ.* 31. *num.* 17. *lib.* 2. Suar. *in theſaur. recept. ſent. verb. emphyteuſis, num.* 76. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 18. *num.* 18. *cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E, concluſ.* 207. *num.* 82. Molin. *de iuſt. tract.* 2. *diſp.* 459. *n.* 9. non tamen operari effectum incurſionis pœnæ, niſi aliter facta ſit traditio ex benigniori & æquiori, poſt multos, quos plena manu refert Cened. *ad Decret. collect.* 144. *num.* 10. reſoluunt Corbul. *d. tract. de iure emphyt. tit. de cauſ. caducit. ob alien. ampl.* 40. *num.* 3. *verſ. quin immò per multa*, Anton. Gom. *l.* 45. *Tauri, num.* 48. Gam. *Luſit. deciſ.* 116. *num.* 1. Clar. §. *emphyteuſis, q.* 13. *numer.* 4. Aloyſ. Ricc. *collect.* 55. *in fin.* Pereira *de extinct. emphyt. c.* 3. *num.* 82. *cum ſeqq.* & *c.* 6. *n.* 24. *cum ſeqq.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 28. *num.* 33. Rebell. *de oblig. iuſt. p.* 2. *lib.* 13. *q.* 4. *n.* 7. Amic. *de iur. emphyt. q.* 2. *n.* 3. *cum ſeqq.* Fuſar. *de ſubſt. q.* 718. *n.* 34. 27

Vnde ſi emphyteuta donet, vel alienet rem emphyteuticam per hanc clauſulam, deinde eandem rem vendat alteri cum conſenſu directi domini, illamque tradat realiter & corporaliter, præferri debet iſte inueſtitus à directo domino, vt tenent Valaſc. *d. q.* 14. *num.* 16. & Amic. *de iur. emphyt. quæſt.* 49. *num.* 14. 28

Limita iam primò, hanc noſtram clauſulam non operari, nec ſuffragari quando poſſeſſio temporæ Conſtituti erat penes conſtituentem, vt per Tiraq. *d. tract. de iure Conſtit. p.* 4. *lim.* 1. *princ* Hippol. *ſing.* 521. Menoch. *conſ.* 612. *num.* 3. & *conſ.* 701. *num.* 76. Gomez *l.* 43. *Tauri, num.* 84. Ioſeph Ludou. *Peruſ. deciſ.* 88. *n.* 1. *p.* 2. Maſcard. *de prob. concl.* 422. & *concl.* 1189. *n.* 3. & *concluſ.* 1211. *num.* 2. *cum ſeqq.* Valaſc. *de conſult.* 106. *num.* 11. & fuit dictum *in Romana partis domus* 13. *Iunij* 1603. *coram Card. Sacrato*, impreſſa per Farinac. *dec.* 63. *n.* 5. *p.* 1. *rec.* 29

Limita ſecundò, non operari tranſlationem poſſeſſionis, quando hæc clauſula appoſita fuerit in contractu nullo, & iure reprobato, vt per Tiraq. *d. tract. de iur. Conſtit. p.* 3. *limit.* 7. *n.* 16. Menoch. *conſ.* 465. *n.* 2. Valaſc. *d. conſult.* 106. *n.* 6. & dictum fuit *in Mediolan. bonorum* 4. *Iunij* 1600. *coram Cardinale Pamphilio*, & *in Romana damni* 4. *Decembris* 1615. *coram Vbaldo*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 644. *n.* 9. *p.* 1. *recent.* tunc enim eſt neceſſaria actualis traditio latè Tiraq. *citato loco, lim.* 7. *n.* 1. Aym. *conſ.* 299. *n.* 3. Rot. *dec.* 214. *n.* 1. *part.* 1. *diuerſ.* & fuit dictum *in Mediolan. donationis* 12. *Febr.* 1599 *coram Orano*, vbi quòd omnes exceptiones, quæ competunt contra principalem contractum, competunt etiam contra conſtitutum & quod nullius ſit momenti, & nihil operetur ſi 30 31

apponatur

apponatur in contractu nullo, tradunt Ioſeph. Seſſe *Aragonae deciſ.29. num.13.* Cald. Pereira *queſt. for. conſ.19.n.43.* & cenſuit Rota apud Pacific. *poſt tract. de Sala. interd. deciſ.170. num.13.* & apud Cenci. *poſt tract. de cenſ. dec.2503.n.14* & apud Marech. *de Comm. p.3. pag.227. in vlt. impr.*

32 Limita tertiò, vt nihil operetur ſi apponatur in coottactu, de cuius validitate diſputatur, quia interim, oec hoc caſu ſuum effectum operari poteſt, imò ſuſpenſa remanet, vt fuit reſolutum *in Placentina Caſtri 4. Iulij 1601. coram Illuſtrimo C. meo Card. Millino.* me citato, *in hoc loco,* Noguerol. *alleg. iur. tom. 1. alleg.14.n.54.*

33 Limita quartò, vt non operetur in caſu conditionali conditione non purificata, vt fuit dictum *in Romana retractus Palatij ad montem Iordanum 19. Nouembris 1604. coram Cardinale Pāphilio,* impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. part.1. pag.109. num. 6.* Poſt. *de manut. obſeru.20. num.42.* D. Cuteli *de donat. tract.1. diſcur. 3. p. 6. n. 19. cum ſeqq* me citato *in hoc loco* Noguerol *d. alleg.14. n.52.* & appoſita in contractu conditionali, ipſa etiam reputatur conditionalis, pendentéque conditione poſſeſſionem non transfert. Ita Rota *deciſ.471. num.4 p.2. in poſth. Far.* aliàs *p.4. rec.* vbi *num.6.* ſubdit purificata conditione retrotrahi, niſi illo medio tempore fuerit alteri ius quæſitum. Et quod retrotractio ſolum habeat locum in hypotheca conditionali ſub conditione caſuali, vel mixta, non verò in tranſlatione dominij, aut poſſeſſionis, quia in præiudicium tertij nihil operatur, Grat. *diſc. for. tom.5. c.857. à n.28* Noguerol. *d. alleg.14. n.56.*

34 Limita quintò, nihil operari in contractu alienationis bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, niſi data validitate ipſius alienationis, quæ non poteſt eſſe, niſi facta fuerit pro exoluendis debitis, aut legatis, factis à teſtatore, vt *in l. fin. § ſin autem, & in authent. res que, C. comm. de legat.* & fuit dictum *in Sutrina bonorum 23. Octobris 1595. coram Card. Pamphilio.*

35 Limita ſextò, non operari ſuum effectum tranſlationis poſſeſſionis appoſita in alienatione rei incertæ per verbum numerale, vt per Tiraq. *de iure Conſtituti, p.3. lim.19.* Gam. *Luſ. dec.55 per tot.* Bruonr. à Sole *in locis comm. verb. clauſula, n.10.* Menoch. *conſ. 222. n.50.*

36 Limita ſeptimò, vt non operetur ſtante ſtatuto veram ac corporalem requirente traditionem, vt per Stephan. Gratian. *March. deciſ.238. dub.2.* quem
37 refert Aloyſ. Ricc. *d. collect.55. poſt princ.* Si verò ſtatutum ſimpliciter loquatur de poſſeſſione, habere locum in poſſeſſione tranſlata per Conſtitutum, tenent Peri. *de fideic. q.8. n.28.* Fuſar. *de ſubſtit. q.718. numer.32.*

38 Limita octauò, vt non transferat poſſeſſionem in abſentem, ex notatis per Tiraq. *d. tract. de iure Conſt. p.3. lim.30. n.52. cum ſeqq.* Gam. *Luſ. dec.383. n.2.* Valaſc. *conſult.55. n.3.*

39 Limita nonò, non extendi ad futura, vt per Vtſl. ad Afflict. *deciſ.139. num.5. & 6.* Tiraq. *d. tract. de iure Conſtitut. part.2. ampliat.32.* Menoch. *conſ.222. n.36. & num.55.*

40 Limita decimò, nihil operari in contractus cenſus, in quo eſt inepta, vt per Nauarr. *de vſur. n.132.* & Stephan. Grat. *March. dec.20. n.8.* Cenci. *de cenſ. p.2. c.2. q.5. art 9. n.25.*

41 Durat autem virtus huius clauſulæ ſpatio triginta annorum etiam in tertij præiudicium, Afflict. *deciſ.139. in fin.* Cremen. *ſing 62.* Hippol. *ſin.158.* Menoch. *remed.14. recap. n.70.* Theſaur. *Pedem. deciſ.215 num.61.* quod tamen intellige verum quoad effectum agendi hypothecaria, quæ ſpatio decem annorum præſcribitur, *l. pact.2. C. ſi aduerſ. cred.* ſed remedio *l. fin. C. de acquirenda poſſ ſſ.* Rot. *in Romana Saluiani 22. Iunij 1616. coram Vbaldo,* de cuius tamen articuli veritate vide Tiraq. *de iure Conſtituto, part. 3. limit.21.* Anton. Fabr. *in ſuo Codice, ſub tit. de acquirend. poſſeſſ. definit.10.* Aloyſ. Ricc. *d. collect.449 diuiſ.1.* Menoch. *d. conſ.139. num.7 & 28.* Rot. *in Romana pecuniaria 20. Iunij 1613. coram Reuerendiſſimo Domino meo Pirouano,* impreſſa per Far. *dec.634. n.5. cum ſeqq. p.1 rec.*

CLAVSVLA XXXII.

Conſueta.

1 *Conſueta apponi ſtylo Curiæ, cenſeatur appoſita, ac ſubintelliguntur, quamuis non apponantur.*

2 *Conſuetudo apponi aliquam clauſulam, ſi generalis ſit probatione non indiget.*

3 *Conſuetudini nunquam derogatum cenſetur, niſi id ſpecialiter dicatur.*

4 *Notarius præſumitur rogatus apponere in inſtrumento omnes clauſulas conſuetas, niſi partes hanc conſuetudinem ignorauerint.*

5 *Conſueta quamuis omittantur, nunquam cenſentur omiſſa, imò habentur pro expreſſis.*

6 *Conſueta clauſula cenſetur potiùs appoſita in inſtrumento, quàm inſolita.*

7 *Subſtantialia, & ea, quæ ſunt facti, licèt conſueta ſint exprimi, non ſubintelliguntur, ſi non exprimantur.*

8 *Conſueta clauſula cenſetur de ſtylo appoſita, quando cõſueuit communiter, & vtplurimùm, non autem rarò apponi.*

9 *Latinitas falſa vbi in reſcripto ſequeretur, clauſula conſueta non cenſetur de ſtylo appoſita.*

CLauſulam conſuetam apponi de ſtylo Curiæ, 1
cenſeri appoſitam, ac ſubintelligi, quamuis non apponatur, obſeruant Abb. *in cap. cum M. Ferrarienſ. num.50. de conſtit.* vbi Felin. *in 6.* Rip. *num.19. & ſeq.* & Dec. *num.6. & 7.* Molin. *de primog. lib.4. c.7. num.3.* Marienſ. *l.8. gloſſ.14. num.11. lib.5. noua Recopil.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil.22. num.93.* Bertazol. *de clauſ. inſtrum. claſſ.4. gloſſ.34.* Surd. *conſ.223. num.9.* Valaſc. *de partit. cap.6. num.45. & conſult.146. num.6. in fin. & n.15.* Cald. Pereira *de poteſt. eligendi, cap.6. num.3.* Card. Mant. *de tacitis & ambig. conuent. lib.2. tit.9. n.10. & lib.3. tit.8. num.33.* Sanch. *de matrimon. lib.8. diſp.25. num. 19.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. clauſula, n.31.* Farin. *in praxi crim. p.6. tit. de falſitate & ſimulat. q.157. num.39.* Fr. Anton. à Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap.23. diſp.99. num.7.* Monet. *de commut. vltimar. volunt. cap.7. num.62.* vbi *num.65.* ait talem conſuetudinem apponendi ali- 2
quam clauſulam, ſi generalis ſit, probatione non egere; & *num.66.* cum Decio *d. num.7.* reſoluit huic 3
conſuetudini nunquam derogatum videri, niſi id ſpecialiter dicatur.

Vnde Notarius præſumitur rogatus apponere in 4
inſtrumento omnes clauſulas conſuetas, vt per Gabr. *com. lib.6. tit. de conſuetud. concluſ.3* Marienſ. *d. gloſſ.14. num.11.* Bertaz. *d. gloſſ.34.* Card. Mantic. *d. lib. 2. tit.9. num.10.* Flor. de Mena *var. lib.2. q.11. num.6.* Monet. *d. cap.7. num.63.* etiam de expreſſa voluntate partium,

ex

ex Molin.d.lib.4.cap.2. num. 51. Gutier. in repet. autbent. Sacramenta puberum, num. 101. C. ſi aduerſus vendit. Brunor. à Sole in locis communib. verb. clauſula, n. 55. niſi partes banc conſuetudinem ignorauerint, Menoch. conſ. 37. n. 77.

5 Conſueta enim quamuis omittatur, nunquam cenſetur omiſſa, Valaſc. d. cn. 6. num. 43. & d. conſult. 193. num. 3. imò babetur pro expreſſa, Afflict. deciſ. 265. num. 84. Grammat. deciſ. 62. n. 20. Rot. deciſ. 207.
6 part. 2. diuerſ. Marta p. 4. clauſ. 13. & præſumitur potiùs appoſita in inſtrumento, quàm inſolita, ex Maſcard. de probat. concl. 199. n. 3.

Limita tunc primò, vt ſubſtantialia, & ea quæ
7 ſunt facti, licèt conſueta ſint exprimi, non tamen ſubintelligantur ſi non exprimantur, vt per Gabr. d. concl. 3. num. 27. & ſeqq. Maſcard. d. concl. 299. n. 12. & Monet. d. cap. 7. n. 67.

8 Limita ſecundò, vt procedat quoad eam clauſulam, quæ conſueuit communiter, & vt plurimum, non autem raro apponi, vt per Gabr. d. concluſ. 3. n. 29. Maſcard. d. concl. 299. num. 14. Monet. d. cap. 7. num. 68.

9 Limita tertiò; vbi falſa Latinas in reſcripto ſequeretur, vt per Roman. conſ. 377. in cap. omnipotentis, aliàs, quaſtio eſt nunquid, in fin. Dec. in cap. cum M, n. 7. ad fin. Monet. d. n. 68. in med. quicquid dicant Rip. in d. c. cum M, & Gabr. d. concl. 3. n. 31.

CLAVSVLA XXXIIII.

Contradictores appellatione poſtpoſita compeſcendo.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*
2 *Contradicentes de iure non comprehendit clauſula,* Contradictores, &c. *ſed ſolùm refertur ad contradicentes de facto.*
3 *Contradictor de iure, non autem de facto dicitur, qui agit coram iudice.*
4 *Executores virtute clauſula*, Contradictores, &c. *poſſunt excommunicare contradicentes ſine cauſa de facto.*
5 *Iudicialiter procedendi conceſſa facultas dicitur per clauſulam*, Contradictores, &c.
6 *Appellatione poſtea interpoſita, vt non faciat quid cenſeri attentatum, operatur clauſula*, Contradictores, &c.
7 *Iudex non obſtante appellatione poteſt deuenire ad executionem abſque vitio nullitatis attentatorum, ſtante clauſula*, Contradictores, &c.
8 *Clauſula*, Contradictores, &c. *operatur vt contra tertios etiam procedi poſſit.*
9 *Delegata iuriſdictio extenditur ad extraneos illam impedientes.*
10 *Delegatus virtute clauſula*, Contradictores, &c. *non poteſt alia pœna punire, quàm per viam excommunicationis, vel interdicti.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Martam de clauſulis, p. 1. clauſ. 21. in vlt. impreſſ. Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 7. n. 391. cum ſeqq. Marcheſ. de Commiſſ. p. 1. cap. 5. à num. 192. pag. 214. in vlt. impreſſ. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom. 1. lit. C. concluſ. 310. nouiſſimè Theodoſ. de Rubeis ſingul. Rota tom. 2. p. 4. clauſ. 5. & latius clauſ. 218.

2 Hæc clauſula ſemper ſolet apponi in parte executiua literarum, & non comprehendit contradicentes de iure, ſed ſolùm refertur ad contradicentes de facto; ita gloſſ. verb. contradictores, & ibi Abb. n. 9. in cap. pro illorum, de prabend. & ibidem Anchar. num. 13. & Ioan. Andr. num. 10. Zab. in Clem. quia contingit, §. Contradictores, de religioſ. dom. Rom. conſ. 482. & Staphil. de lit. gratia, tit. de vi, & effectu clauſularum, Rebuff. in forma & declarat. noua prouiſionis, verb. contradictores, & concordatis in formalitér. execut. eodem verbo, Nauarr. in cap. cùm contingat, cauſa 7. nullit. n. 3. de reſcript. Flamin. de reſign. lib. 1. q. 4. num. 44. Bartholom. Peret. in comment. de extrauag. Ambitioſa, de reb. Eccleſia non alien. verb. infringere, n. 20. pag. 268. Lancell. de attent. tit. de attent. appell. pendent. p. 2. c. 12. limit. 9. num. 41. Rendina in promptuario receptarum ſententiarum. tom. 1. tit. 16. n. 5. Zerola in praxi Epiſcopali, p. 1. verb. contradictores, pag. 33. & verb. litera Apoſtolica, pag. 66. Saluſt. Tibet. in practic. A. C. lib. 3. c. 6. n. 3. & 50. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 9. §. 1. in annot. num. 242. Mart. d. clauſ. 21. num. 1. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom. 1. lit. C, concluſ. 320, Campanil. in diuerſ. iuris Canonici, rub. 11. cap. 13. num. 234. cum ſeqq. Nicol. Garc. de benef. p. 6. cap. 2. num. 115. cum ſeqq. vbi plures refert ſacræ Rotæ deciſiones, Monet. d. c. 7. num. 391. Viuian. in praxi iuriſpatronatus, lib. 13. cap 8. num. 38. in 2. edit. quòd ſæpe ſæpiùs Rota firmauit, & ſignanter in vna Panormitana Archidiaconatus 15. Iuny 1590. coram Pena, impreſſa per Marcheſ. de commiſſ. p. 5. pag. 961. num. 3. duplicata, part. 2. pag. 441. in vltima impreſſione; & iterum in vna Calaguritana quatuor chartarum 22. Iuny 1615. impreſſa per Farin. deciſ. 635. num. 1. p. 2. recent. vbi num. 4. habetur con- 3
tradictorem de iure, non autem de facto dici qui agit coram Iudice; & nouè in Parmen. parochialis 22. Iuny 1620. coram Card. Sacrato. Vnde executores 4
virtute huius clauſulæ contradicentes ſine cauſa & de facto, eo ipſo cadunt à iure, quod in beneficio habent, ex adductis per Flamin. d. q. 7. n. 158. & per Monet. d. cap. 7. n. 392.

Per hanc clauſulam dicitur conceſſa facultas iu- 5
dicialiter procedendi, vt poſt Ioan. Andr. in cap. 1. num. 9. verſ. ſi ergo, & ibidem Hoſtien. n. 14. ac Domin. num. 13. de offic. deleg. lib. 6. cenſuit Rota in Oſcen. iuriſdictionis 12. Decembris 1614. impreſſa per Farin. deciſ. 616. n. 4. part. 1. recent. Campanil. d. cap. 13. n. 235. Mar. Anton. var. reſolut. lib. 1. reſolut. 112. caſ. 106. Theodoſ. de Rubeis d. clauſ. 15. §. 2.

Operatur vt applicatio poſtea interpoſita non 6
faciat quid cenſeri attentatum, nec effectum ſuſpenſiuum operatur, vt notant Doctores in cap. Paſtoralis, §. præterea, de offic. delegati, Philipp. Franc. in cap. bona, num. 36. de appellat. Rendina d. tit. 16. num. 5. Flam. lib. 8. quaſt. 7. num. 163. Monet. d. cap. 7. num. 393. Sufficit enim, vt poſſit Iudex non obſtante appel- 7
latione illam ſpernere, & deuenire ad executionem abſque vitio nullitatis, & attentatorum, Abb. in d. cap. Paſtoralis, num. 11. Lancellotus de attent. cap. 12. limit. 8. in princip. Rot. deciſ. 71. lib. 1. p. 1. diuerſ. & fuit dictum in Romana melioramentorum 29. Nouembris 1617. coram Vbaldo ſeniori, & in Leodien. Abbatia 14. Ianuarij 1622. coram eodem.

Operatur quod contra tertios etiam procedi poſ- 8
ſit, Abbas in cap. per illos, n. 9. de probat. Ioan. Monach. in cap. 1. n. 7. & 8. & Gemin. num. 10. ac Franc. num. 6. de conceſſ. prabend. quos refert & ſequitur Marcheſ. d. p. 1. cap. 5. n. 191. pag. 214. & p. 2. p. 160. n. 49. in vlt. impreſſ.

Extenditur vis huius clauſulæ contra turbantes 9
executoris ipſius Iuriſdictionem, quia delegata Iuriſdictio extenditur ad extraneos illam impedien-

tes

tes,*cap. 1 cap. ſignificaſti*,vbi Imol.*num.3.de offic.deleg.* Matcheſ.*d.p.1.cap.5.num.* 195.*cum ſeq. pag.*214.vbi quærit quid dicendum ſi aliquis turbauerit extra faciendo, exempli gratia, ſi capiat itinere venientem,& ſe remittit ad diſtinctionem Baldi *in cap. qui acquiſiuit, colum. 1. verſ. nota quod Iuriſdictio de offic. deleg.*

10 Delegatus virtute huius clauſulæ non poteſt alia pœna punire, quàm per viam excommunicationis, & interdicti,ex adductis per Azeued.*ad l.1 .num.*22. *tit. 5. lib. 8. noua Re. opil.* cuius tamen contrarium nonimmeritò tuetur Monet. *dict.cap.7.num.* 392. *in fine.*

Cuius litis ſtatum, &c Vide *Litis ſtatum &c.*

CLAVSVLA XXXIV.

Cum iuribus & pertinentiis.

1 *Venditioni appoſita clauſula*, Cum iuribus & pertinentiis, *intelligitur de iuribus, quæ ſunt de natura rei vendita, non autem alterius naturæ.*

2 *Actiones directa tranſeunt in emptorem ſine ceſſione quando dictum fuit*, item vendit omne ius, quod habet.

3 *Seruitutes competentes venditori tempore venditionis,veniunt ſub clauſula*, Cum iuribus & pertinentiis.

4 *Conceſſio facta de aliqua re vel corpore*,Cum iuribus & pertinentiis ſuis,*intelligitur de pertinentiis acceſſoriis rei, de qua eſt ſermo, ſecundùm naturam ſuam.*

5 *Clauſula*, Cum iuribus, &c. *intelligitur de omnibus iuribus tam veteribus, quàm nouis, de quibus conſtabat ſecundum ſtatum rei tempore contractus.*

6 *Clauſula*, Cuius ad hoc expreſſus accedit aſſenſus, *ſtat cauſatiuè, non autem conditionaliter.*

7 *Clauſula*, Cuiuſcumque ſtatus, gradus & conditionis, &c.*de ſui natura includit perſonas,quæ aliàs non comprehenderentur.*

1 HÆc clauſula in venditione appoſita intelligitur de iuribus,quæ ſunt de natura rei venditæ, non autem alterius naturæ,vt per Fabian.de Monte *in tract.de vend.in princ.verſ.circa teſtium, n.9. & 10.* Cardin.Tuſch.*pract.concluſ.tom.1.lit. C,concluſ.*308. *n.7.*vbi *num.*8.cum Cephal.*conſ.*288. incip. *D. Anſelmus, in fin. lib.* 2. extendit in donatione facta de aliquo cum omnibus iuribus & pertinentiis, quia intelligitur de iuribus rerum donatarum,non autem de iuribus extra res donatas.

2 Operatur,vt etiam in emptorem tranſeant actiones directæ ſine ceſſione, quando dixit,*item vendit omne ius,quod habet*,Celſ.Vgo *in tract.clauſ.num.* 164. Card. Tuſch.*d.concluſ.*308.*num.*13.vbi *num.*23.citat in contrarium Signorol.*conſ.*217.incip.*Factum,num.* 6.& 7.

3 Item operatur quoad ſeruitutes competentes venditori tempore venditionis, non verò quod noua ſeruitus videatur impoſita, Surd.*conſ.*17.*n.*11. Bertazol. *de clauſ.inſtrument.clauſ.*26.*gloſſ* 13. *num.*2. & 1. Ioan. Baptiſta Coſta *in tract.de clauſul.conuent. clauſ.*49.

Conceſſio facta de aliqua re, vel corpore cum 4
iuribus & pertinentiis ſuis, intelligitur de pertinentiis acceſſoriis rei,de qua eſt ſermo, ſecundum naturam ſuam,ita ex Fabiano de Monte *in d.tract.de empt.& vend.in prin.n.*12. & Alexand. *conſ.*71.incip. *Viſo themate, num.6.verſ.item non obſtat,lib.6.* tradit Card. Tuſch.*d.concluſ.*308.*num.*1.vbi *num.*2. extendit, vt importet coniunctionem acceſſoriam, & ſic de iuribus acceſſoriis rebus, de quibus agitur; &
*num.*10.ſubdit hanc clauſulam intelligi de omnibus 5
iuribus tam veteribus,quàm nouis, de quibus conſtabat ſecundum ſtatum rei tempore contractus; & *num.*11.poſt Celſ. Vgo. *d.tract.de clauſ.verb. contractus, num.*257. ait hanc clauſulam operari,vt etiam veniant actiones furtiuæ.

Clauſula, *Cuius ad hoc expreſſus accedit aſſenſus,* 6
cum ſit concepta per verba præſentis temporis, ſtat cauſatiuè,non autem conditionaliter, *l.inſt.iurio talis, 1.ff.de condit.iuſtit.l.cum ad præſens,l.itaque, ff.ſi certum pet.*Bart.*in l.demonſtratio falſa,§.quod autem,n.2.verſ.quare dico,*& *ibi* Paul.de Caſtro *n.*10. *de condit. & demonſtrat.* maximè quando eſt poſita in litteris, quia tunc ſine dubio ſtat cauſatiuè,cum litteræ non fuiſſent ſine conſenſu expeditæ, Veral. *deciſ.* 110. & 111.*n.1.p.1.* Pute.*deciſ.*419.*lib.1.& deciſ.*18.*lib.*2. Quando verò eſt poſita in materia, in qua Papa requirit conſenſum, vt in materia penſionis ab initio ex intentione Papæ ſtat conditionaliter, etiamſi ſit concepta per verba præſentis temporis,& intelligitur de conſenſu à tergo, etiam quod non ſit ſufficiens, vide Rot.*in Elboren.penſionis 9.Iunij, & 17. Octobris* 1585.& 27.*Ianuary* 1596.& 21.*Iunij* 1602. *coram Corduba.*

Clauſula, *cuiuſcumque ſtatus,gradus, & conditio-* 7
nis,&c.de ſui natura includit perſonas quæ aliàs non comprehenderentur, quamuis eſſent Reges, ſerui, Monachi,& Iudæi,Sarnen.*in proœm.regularum, q.4. col.2.ad fin.verſ. nam dicta regula*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.gloſſ.*38.*n.*1.*cum ſeqq.*

CLAVSVLA XXXV.

Cum plena, & libera adminiſtratione.

1 *Procura in mandato ponitur potiùs clauſula*, Cum plena,&c.*ex conſuetudine, & ſtylo Notariorum, quam ex partium voluntate.*

2 *Clauſula*, Cum plena,*reſtringitur per verba*, in præmiſſis & circa præmiſſa, *ita vt eorum fines egredi non poſſit.*

3 *Clauſula quæcumque in mandato non extenditur ad non expreſſa.*

4 *In mandato* cum libera *facto duobus,nunquam ſubintelligitur clauſula*, In ſolidum.

5 *Procurator* cum plena,&c.*poteſt facere omnia, quæ principalis.*

6 *Clauſula*,Cum libera, *operatur poſſe fieri in executionem voluntatis mandatis,non autem contra, vel præter illam.*

7 *Generalitas mandati* cum libera *reſtringitur, vt intelligatur ciuiliter.*

8 *Mandatum* cum libera, *non inducit clauſulam*, quod promittit habere ratum & firmum quicquid, &c.

9 *Mandatum* cum libera *regulari debet arbitrio boni viri.*

10 *Mandatum* cum libera *æquiparatur mandato ſpeciali.*

11 Procu

11 *Procuratori* cum libera *ad omnia negotia, an ſolui poſſit, oſtenditur.*

12 *Beneficium Eccleſiaſticum impetrare poteſt procurator* cum libera, *abſque alio ſpeciali mandato.*

13 *Diſpenſationem obtinere poteſt procurator* cum libera, &c.

14 *Emphyteuſim renouare poteſt procurator* cum libera, &c.

15 *Reſcriptum cum clauſula*, Appellatione remota, *maximè in re dubia & incerta, impetrare poteſt procurator* cum libera, &c.

16 *Solutionem non poteſt recipere procurator ad lites cum clauſula*, Cum plena, &c.

17 *Debitum remittere non poteſt procurator* cum libera, &c.

18 *Alienare non poteſt procurator* cum libera, &c.

19 *Iurare non poteſt procurator* cum libera ſine ſpeciali mandato.

20 *Acenſare non poteſt procurator* cum libera, &c.

21 *Reſcriptum inſtitia impetrare non poteſt procurator* cum libera, &c.

22 *Exemplationem inſtrumenti facere non poteſt procurator* cum libera, &c.

23 *Matrimonium contrahere non poteſt procurator* cum libera, &c.

24 *Recuſare non poteſt procurator* cum libera, &c.

25 *Subſtituere non poteſt procurator ſine ſpeciali mandato.*

26 *Tranſigere, vel paciſci non poteſt procurator* cum libera, &c.

27 *Compromittere non poteſt procurator* cum libera, &c.

28 *Poſſeſſionem capere non poteſt procurator* cum libera, &c.

29 *Iurare de calumnia non poteſt procurator* cum libera, &c.

30 *Poſitionibus reſpondere non poteſt procurator* cum libera, &c.

31 *Reſtitutionem in integrum petere non poteſt procurator* cum libera, &c.

32 *Pacem facere non poteſt procurator* cum libera, &c.

33 *Donare non poteſt procurator* cum libera, &c.

34 *Inſtantia litis renunciare non poteſt procurator* cum libera, &c.

35 *Exemptionibus peremptoriis renunciare non poteſt procurator* cum libera, &c. *quamuis poſſit dilatoriis.*

36 *Appellationi per ſe interpoſita renunciare non poteſt procurator* cum libera, &c.

37 *Procurator* cum libera, &c. *non poteſt praiudicare, nec paciſci quòd ſuus principalis à ſententia non appellet, nec ius de nullitate dicendi remittere.*

38 *Procurator* cum libera, &c. *non poteſt facere ea, quæ ſunt magni praiudicij.*

39 *Beneficium non poteſt reſignare procurator* cum libera, &c.

40 *Præſentare Clericum ad beneficium non poteſt procurator* cum libera, &c.

41 *Beneficium Eccleſiaſticum acceptare non poteſt procurator* cum libera, &c.

42 *Procurator* cum libera, &c. *non poteſt facere ea ex quibus conſtituens cadit in pœnam.*

43 *Mandatum quantumcunque generale, non extenditur ad ea, per quæ dominus cadat in commiſſum, & delictum.*

44 *Caducitatem remittere non poteſt ſine ſpeciali mandato procurator* cum libera, &c.

45 *Caducitatem declarare non poteſt procurator* cum libera &c.

46 *Beneficium* cap. Odoardus, de ſolut. & cap. peruenit, de fideiuſſ. *non poteſt impetrare procurator* cum libera, &c.

47 *Mandatum* cum libera, &c. *vallatum quibuſcumque facultatibus, regulariter non cenſetur dare facultatem procuratori, vt extra negotia domini in alterius fauorem fideiubeat.*

48 *Clauſula generales reſtringuntur circa expreſſa.*

49 *Mandatum* cum libera, &c. *non dat facultatem procuratori obligandi dominum.*

50 *Libellum obſcurum datum à mandante, non poteſt declarare procurator* cum libera, &c.

51 *Laudemium validè exigi non poteſt à procuratore, qui ad illud exigendum ſpeciale non habet mandatum.*

52 *Retractus ſeu congrui ius non poteſt intentare procurator* cum libera, &c.

HÆc clauſula in mandatis procuræ ponitur potiùs ex conſuetudine, & ſtylo Notariorum, 1
quàm ex partium voluntate, & conſenſu iuxta tradita per Matienz. *ad l. 7. gloſſ. 14. num. 6. tit. 11. lib. 5. nouæ Rec.*

Reſtringitur igitur per verba, *in præmiſſis, & circa præmiſſa*, ita vt eorum fines egredi non poſſit, *cap. qui ad agendum, de proc. in 6.* Ruin. *conſ. 5 9. num. 5. lib. 5.* Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 26. in vlt. impreſſ.* Rot. apud Farinac. *deciſ. 195. num 1. collect. 1. nouiſſ.* Et ſic non extenditur ad ardua, & ſpecialiter prohibita *l. quam Tuberonis*, iuncta gloſſ. *verb. vlti. ff. de pecul. l. ſi hominem, ff. mandati.* Schrad. *de feudis, p. 7. ſect. 18. n. 133.* 2
Solorzan. *de iure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 11. n. 16.* Vnde 3
clauſulæ quæcunque in mandato non extenduntur non expreſſa, vt per Thom. Triuil. *Venet deciſ. 13. p. 1.* Cenci. *de cenſib. p. 2. cap. 2. q. 3. art. 1. num. 11* & pro- 4
pterea in mandato *cum libera*, facto duobus, nunquam ſubintelligitur clauſula, *In ſolidum*; quamobrem vnus ſine alio agere non poteſt, vt reſoluunt Flam. *de reſig. lib. 9. quæſt. 3. num. 24.* Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 7. tit. 17. num. 88. add. ad Gregor. deciſ. 180. num. 9.* Rot. *deciſ. 860. lib. 3. p. 3. diuerſ.*

Item huic clauſulæ, *Cum libera*, æquipollet altera, 5
videlicet, *dans poteſtatem extendi ea, quæ poſſet ipſe conſtituens*, & ita operatur, vt quis poſſit omnia facere, quæ principalis; ita Gemio. *conſ. 129. num. 6. & ſeq. verſ. item eſt.* Crauet. *conſ. 924. num. 9.* Ruin. *conſ. 93. num. 5. & ſeq. vol. 5.* Tiraq. *de iure conſtit. p. 3. limit. 13. n. 12.* Gutier. *de iuram. confirm. part. 1. cap. 50. num. 7. & 13.* Azeued. *l. 3. num. 3. tit. 3. lib. 5. noua Rec.* Mart. *d. clauſ. 26. num. 2* Nicol. Garc. *de benef. p. 3 c. 8. num. 74.* Monter. à Cucua *Arag. deciſ. 38. num. 25.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 5. collect. 1730* Stephano Gratian. *Marcheſ. deciſ. 79. n. 2. & diſcept. forenſ. c. 196. num. 13.* Rota *in Terracin. Archidiaconatus 24 Nouembris 1603. coram Inſta*, impreſſa per Marcheſ *de commiſſ. p. 1. pag. 304. n. 3. in vlt. impreſſ.*

Operatur hæc clauſula poſſe fieri in executionem 6
voluntatis mandatis, non autem contrà, vel præter illam, Fabian de Monte *in tract. de emptione, q. 3. num. 11. in fine*, Ricc. *in conſ. 84. num. 12. & 13. lib. 3.* & fuit dictum *in Terracien. adminiſtrationis tutelæ 29. Febr. 1608. coram Card. Caualerio.* Et ideo illius

generalitas reſtringitur, vt intelligatur ciuiliter; nam nullum eſt tam latum, & vniuerſale verbum, quod talem reſtrictionem non patiatur, *l. ſi cui, ff. de ſeruit. l. obligatione generali, ff. de pig.* Oldrad. *conſ.* 148. *n.* 7. Calcan. *conſ.* 17. *num.* 7. Crauet. *conſ.* 462. *num.* 15. *& ſeq. vol.* 3. Regulari etiam debet arbitrio boni viri, Caſſad. *deciſ. vnica num.* 3. *de emptione*, & fuit dictum *in Toletana parochialis de Mazaralos* 29. *Aprilis*
9 1592. *coram Penia.* Et ideo mandatum *cum libera*, &c. non inducit clauſulam, *quod promittit habere ratum & firmum quicquid per procuratorem factum fuit*, gloſſ. *in l. ſi procuratorem, ff de procurat.* Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 16. *n.* 4. quem refert Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 8. *n.* 75.

10 Mandatum *cum libera*, &c. æquiparatur mandato ſpeciali, *l. procurator cum libera*, *& l. mandato*, vbi gloſſ. & Bart *ff. de procur.* Couarr. *var. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 3. *verſ. quinimo*, Gregor. *l.* 19. *verſ. quando, tit.* 5. *part.* 3. Tiraq. *de retract. tit.* 1. §. 1. *gloſſ.* 13. *num.* 32. Cotta *in memor. verb. procurator generalis, pag.* 707. Bellacomba *tom.* 1. *comm. op. lib.* 2. *tit. de procur. num.* 54. *pag.* 319. Materoſ. *in pract. tractat.* 7. *de clauſ. pon. in mandato*, Mobed. *deciſ.* 1. *de off. Vicar.* aliàs 314. Sbroz *de off. Vicar. lib.* 1. *quæſt* 65. *num.* 6. *&* §. Mart. *d. clauſ.* 23. *n.* 3. *verſ. habent, & clauſ.* 135. *numer.* 1. Flam. *de reſig. tom.* 1. *lib.* 7. *q.* 24. *num.* 12. *& tom.* 2. *lib.* 9. *q.* 7. *num.* 26 *& q.* 17. *num.* 31. Nicol Garc. *de benef. p.* 5. *cap.* 8. *n.* 72 Bernard. Græuæ *ad pract. Cam. Imp. lib.* 2. *conc.* 72. *in conſid.* 4. *num.* 4. Stephan. Gratian. *diſcept. for. cap.* 196. *num.* 11. *cum ſeqq.* & Marcheſ. *deciſ.* 79. *num.* 1. Càld. Pereira *de empt. cap.* 15. *num.* 2. *cum ſeqq. & cap.* 23. *num.* 6. *cum ſeqq.* Monet. *de opt. Can. q.* 4. *num.* 56. Farin. *p.* 4. *deciſ.* 51. *num.* 2. vbi addit *littera B*, Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 66. *n.* 241. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.* 1. *c.* 3. *n.* 38. Marcheſ. *de commiſſ. p.* 2. *pag.* 452. *num.* 24. *in vlt. impreſſ.* Intelligitur dummodo procurator contrahat bona fide, & pro facto domini conſtituentis, ex reſolutis per Cenci. *de cenſibus, p.* 2. *c.* 2. *q* 3. *art.* 1. *n.* 10.

11 Vnde procuratori *cum libera* ad omnia negotia, poſſe ſolui, per text. *in l. vero procuratori, in prin. & in l. qui hominem, §. ſi Titium, ff. de ſolut.* reſoluunt Matheſilan. *ſing.* 30. Mart. *de clauſulis, clauſ.* 26. *num.* 2. Cald. Pereira *de empt. c.* 13. *n.* 6. & terminum ſolutionis prorogare, ex adductis per eundem Cald. Pereira *d. tract. de empt. cap.* 15. *num.* 5. quamuis quod ei ſolui poſſit, teneat Camill. Borrell. *d. tit* 66. *n.* 128.

12 Item procurator *cum libera*, &c. ſine alio ſpeciali mandato poteſt impetrare beneficium Eccleſiaſticum, Nauarr. *in cap. ſi quando, in prin. de reſcript. &*
13 *conſ.* 51. *d. ſponſ. num.* 13. *in ant. q.* Et diſpenſationem obtinere, idem Nauarr. *loco proximè citato, à num.* 1.
14 Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 26. *num.* 4. ac emphyteuſim renouare, Cald. Pereira *de empt. cap.* 15. *num.* 4.
15 Idem poteſt virtute huius clauſulæ reſcriptum impetrare cum clauſula, *Appellatione remota*, maximè in re dubia, & incerta, cùm incertum ſit, vt à fine cauſæ pendens, an hæc clauſula ſit fauorabilis, vel nociua futura; ita Marcheſ. *de commiſſ. p.* 1. *pag.* 199. *n.* 31. *in vlt. impreſſ.* quicquid dicat Caſſad. *deciſ.* 3. *n.* 3. *de reſcr.*

Caſus in quibus ſpeciale requiritur mandatum, & non ſufficit conſtitutum eſſe procuratorem cum hac clauſula.

16 PRimò, procurator ad lites cum hac clauſula non poteſt recipere ſolutionem, cùm ad hoc requiratur ſpeciale mandatum, *l. hoc iure*, vbi Doctores, *ff. de ſolut.* Tiraq. *de retract. tit.* 1. §. 9. *gloſſ.* 3. *n.* 10 Cord. *in praxi iudicum, & Adu. verb. procurator, n.* 31. Cald. Pereira *de empt. c.* 23. *n.* 6.

Secundò, nec poteſt remittere debitum, Cardoſ. 17
d. verb. procurator, num. 23. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 66. *num.* 136 Et quòd procurator *cum libera* non poſſit iura conſtituentis remittere, tenet Alexand. *conſ.* 22. *col.* 3. *verſ. attento ergo, num.* 8. *vol.* 1. *& conſ.* 115. *num.* 1. *&* 3. *lib.* 5. Steph. Grat. *Marchia dec.* 79. *n.* 7. *& ſeq.*

Tertiò, non poteſt alienare, D. Marta *de clauſ.* 18
p. 1. *num.* 2. *clauſ.* 26. *verſ. hec clauſula*, Cald. Pereira *de empt. cap.* 15. *num.* 2. vbi contrarium tenere videtur.

Quartò, non poteſt iurare ſine ſpeciali mandato, 19
Surd. *Mantua dec ſ.* 159. *num.* 1. Cardoſ. *d. verb. procurator, num.* 24. & in iuramento fidelitatis, reſoluit Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 17. *n.* 35. *& tit.* 66. *n.* 197.

Quintò non poteſt accuſare, *l. fin. C. de pactis con-* 20
uentis, Surd. *dec.* 89. *n.* 19. vbi *n.* 20. idem reſoluit in declaratione animi.

Sextò, non poteſt impetrare reſcriptum, Cardoſ. 21
d. verb. procurator, n. 32. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gl.* 63. *n.* 17. Perez *l.* 6. *verſ. quaro* 28. *tit.* 1. *lib.* 3. *Ord. pag.* 700. vbi ſecus aſſerit in reſcriptis gratiæ.

Septimò, non poteſt facere exemplationem inſtru- 22
menti. Cardoſ. *d. verb. procurator, n.* 35.

Octauò, non poteſt matrimonium contrahere, 23
eo quòd mandatum ad contrahendum matrimonium debet eſſet ſpeciale cum expreſſione perſonæ, cum qua matrimonium contrahi debet, & non ſufficit mandatum generale ad contrahendum cum quacunque; reſoluont citati à Cened. *in collect. ſuper ſextum librum Decretalium, collect.* 3. *n* 2. quibus adde Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *comm. op. tit. de mandato, conc.* 1. *verſ. duodecimo, pag.* 513. Tiraq. *de iure mariti, gloſſ.* 3. *num.* 151. Fr. Emman. Roder. *quæſt. Reg. tom.* 3. *q.* 171 *art.* 13. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. implorandum, num.* 6. *verſ. facit, C. de in integrum reſtitut. minor*, Flam. *de reſig. lib.* 10. *q.* 8. *num.* 53. Card. *d. verb. procurator, num.* 33. Sanchez *de matrim. lib.* 2. *diſp.* 11. *n.* 3. *&* 4. Rebell. *de obligat. inſtit. p.* 1. *lib.* 1. *quæſt.* 5. *num.* 1. Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 25. *num.* 5. *cum ſeqq.*

Nonò, non poteſt recuſare, Roland. *conſ.* 19. *n.* 2. 24
vol. 3. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 100. *n.* 44. Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imperialis, lib.* 1. *conc.* 303. *conſid.* 4. *n.* 4.

Decimò, non poteſt ſubſtituere ſine ſpeciali man- 25
dato, Caſſan. *in conſuet. Burgundiæ, rub.* 4. §. 5. *verb. ſans procurat. n.* 4. Surd. *deciſ.* 195. *n.* 9.

Vndecimò, non poteſt tranſigere, vel paciſci, *pro-* 26
curator, cui generaliter, vbi gloſſ. *verb. procurator, ff. de procur.* Cardoſ. *d. verb. procurator, n.* 5.

Duodecimò, non poteſt compromittere, Camill. 27
Borrell. *in ſumma deciſ. tit.* 66. *num.* 176. Cardoſ. *d. verb. procurator, n.* 16. quamvis contrarium teneant Viui. *tom.* 1. *comm. op. lib.* 4. *tit. Mandati, n.* 50. Mench. *q. vſuf. c.* 68. *n.* 9.

Decimotertiò, non poteſt capere poſſeſſionem, 28
Aloyſ. Ricc. *in praxi Archiepiſcop. Neapol. deciſ.* 189. *num.* 194.

Decimoquartò, non poteſt iurare de calumnia, 29
vt bene probat text. *in cap. nullam* 3. *de iuram. calumniæ, lib.* 6. tenent Cou. *in cap. quamuis pactum, p.* 1. §. 5. *à n.* 8. *& var. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 2. Cotta *in memorab. verb. procurator, pag.* 709. Franc. Marc. *Delph. deciſ.* 687. *num.* 1. *p.* 2. Matth. Coler. *Germ. deciſ.* 115. *n.* 1. *&* 2.

Anton.

Anton. Gabr. *tom. 3. commun. opin. tit. de mandato, concl. vnica, verb. quartò requiritur*, Mench. *quæſt. vſufreq. cap. 25. à num. 16.* Peregr. *Iannin. de citatione reali lib. 3. cap. 24. num. 161.* Fului. Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 48. num. 12.* Anton. del. Re Tiburtin. *de iuram. calumnia, cap. 16 per totum*, Seraphin. *de priuil. iuram. priuil. 151. n. 4.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 62.* Card. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. implorandum, num. 6.* Farinac. *in praxi crimin. p. 4. deciſ. 117. num. 2.* Camill Borell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 51. de iuram. calumnia, n. 26. & tit. 66. de procurat. num. 181.* Cardoſ. *d. verb. procurator, num. 26.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 105. à num. 21.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiep. Neapol. dec. 129. part. 2.* Sufficit tamen ſpeciale mandatum, licèt non ſit expreſſum in ea cauſa, in qua iurandum ſit, vt docent Anton. del. Re Tiburt. *d. cap. 16. n. 18.* Stephan. Gratian. *d. c. 105. n. 23.* quamuis contrarium defendat Mench. *d. cap. 25. n. 17.*

30 Decimoquintò, non poteſt reſpondere poſitionibus, Rebuff. *tom. 3. ad leges Galliæ, tit. de reſponſ. per credit. art. 1. gloſſ. vnica, num. 15.* Menoch. *conſ. 8. n. 64. vol. 1.* Camill. Borrell. *d. tit. 66. n. 210.*

31 Decimoſextò, non poteſt petere reſtitutionem in integrum, *l. illud. §. ſi tali, ff. de minor. cap. coram*, vbi gloſſ. *verb. mandatum, de reſtit. in integrum.* Cou. *d. cap. 6. in princ.* Menoch. *conſ. 100. num. 298.* Maurit. *de in integrum reſtit. cap. 23. cum ſeqq.* Sfortia *eodem tract. p. 2. quæſt. 31. art. 16. cum ſeqq.* Marc. Anton. de Amatbis *Marchia deciſ. 97. num. 6.* Pereg. *Ianni. de reali creat. lib. 3. cap. 21. num. 159.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. implorandum, à num. 4.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 83. num. 1.* Moila *in emporio iuris, p. 1. tit. 5. in princ. num. 12.* Ceual. *commun. contra communes. q. 135.* Farin. *in praxi crimin. p. 4. deciſ. 52.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cam. Imper. lib. 1. concluſ. 143. conſid. 1. num. 8.* Cardoſ. *d. verb. procurator, num. 17.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 196. num. 4. & diſcept. forenſ. cap. 105. num. 25.* vbi etiam reſoluit, ad petendam reſtitutionem in integrum requiri ſpeciale mandatum, quamuis non exprimatur perſona, vel cauſa, in qua peti debeat reſtitutio. Intellige procedere ſolùm quoties principaliter petitur reſtitutio, ſecus vbi incidenter, tunc enim ſpeciale mandatum non requiritur, Bart. *in l. cùm procurator*, & ibi Iaſon. *in princ. num. 5.* Mynſing. *cent. 3. obſeruat. 26. verſ. verum prædictum dogma*, Kirchou. & Bald. *tom. 1 commun. opin. lib. 2. tit. 23. n. 1. cum ſeqq. pag. 142.* Ioſeph. Lodou. *concl. 30. n. 10* Hieron. Magon. *Florentina deciſ. 70. num. fin.* Cald. Pereira. *d. verb. implorandum, num. 21.* Camill. Borrell *d. tit. 66. n. 170.*

32 Decimoſeptimò, non poteſt facere pacem, Clar. *lib 5. §. fin. q. 58. num. 28.* Tiraq. *in l. ſi vnquam. verb. donatione largitus, n. 175. C. de reuoc. donat.*

33 Decimooctauò, non poteſt donare, Pariſ. *conſ. 8. num. 8. lib. 4.* Honded *conſ. 66 n. 81. & 81. lib. 1.* Rot. *deciſ 697. num. 4. p. 2. recent.* Gregor. *deciſ. 311. num. 4.* & fuit dictum *in Vercellen. ſtatuti 26. Iunij.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1308. num. 10.* Flam. *d. lib. 9. quæſt. 17. num. 88.* Cald. Pereira *d. verb. implorandum, num. 7. verſ. ex quibus. & de emptione, cap. 15. n. 10.* Gratian. *Marcb. deciſ. 79. num. 6.* Cam. Borrell. *d. tit. 66. n. 246.* Cardoſ. *d. verb. procurator, num. 43.* Si tamen in mandato legeretur facultas non ſolùm ad tranſigendum, ſed etiam ad remittendum, tunc per hoc cenſetetur data facultas donandi, quia remittere eſt donare, Rot. *in Fulginaten. redditus rationis 16. Decembris 1616. coram Patriarcha Pamphilio.*

34 Decimononò, non poteſt renunciare inſtantiæ litis, Tiraq. *d. verb. donatione largitus, n. 175.* Maſcard. *d. concl. 1308. n. 15.* Camill. Borrell. *d. tit. 66. n. 250.*

Vigeſimò, non poteſt renuntiare exceptionibus 35 peremptoriis, quamuis poſſit dilatoriis, Tiraquell. *d. verb. donatione largitus, num. 173. C. de reuocand. donat.*

Vigeſimoprimò, non poteſt renuntiare appella- 36 tioni per ſe interpoſitæ, Tiraq. *d. verb. donatione largitus, n. 174. & in tract. de iure mariti, gloſſ. 7. num. 77.* Maſcard. *d. concl. 1308. n. 14.* Stephan. Grat. *d. deciſ. 29. n. 6.* Cardoſ. *d. verb procurator, n. 43.* nec poteſt præiu- 37 dicare, neque paciſci quod ſuus principalis à ſententia non appellet, nec ius de nullitate dicendi remittere, quia non maiora, ſed minora expreſſis exequi valet, vt per Marcheſ. *de commiſſ. p. 1. cap. 8. num. 32. pag. 299. in vlt. impreſſ.*

Vigeſimoſecundò, nno poteſt facere ea quæ ſunt 38 magni præiudicij, ſed requiritur ſpeciale mandatum, Menoch. *conſ. 311. n. 90. & conſ. 400. n. 4.*

Vigeſimotertiò, nõ poteſt reſignare beneficium, 39 Rebuff. *in tract. nominat. q. 14. n. 112.* Flamin. *d. lib. 9. q. 7. num. 9.* Cardoſ. *d. verb. procurator, num. 4.* vbi *num. 19.* idem dicit in collatione, ſeu inueſtitura beneficij.

Vigeſimoqoartò, non poteſt Clericum ad bene- 40 ficium præſentare, Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. tom. 1. lib. 7. tit. 16. n. 39.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 189. num. 193.* Cald. Pereira *de empt. cap. 15 n. 11.*

Vigeſimoquintò, non poteſt acceptare benefi- 41 cium Eccleſiaſticum, Couar. *lib 3. var. cap. 16. num. 4. & 5.* Villalob. *tom. 1. comm. opin. lib. 4. tit. 14. num. 15. pag. 611.* Brun à Sole *in locis commun. verb. mandatum, n. 14.* Flam. *de reſign. lib. 10. q. 6. num. 11. & q. 8. num. 24.* Camill. Borrell. *d. tit. 66. n. 175.* Maſſob. *in ſua praxi habendi concurſum, prælud. 25. dub. 8. ſecundum Roman. impreſſ.*

Vigeſimoſextò, non poteſt facere ea ex quibus 42 conſtituens cadat in pœnam, niſi ad illa facienda habeat ſpeciale mandatum; vt probat text. *in l. ſi procurator, ff. de cond. indeb. l. 3. §. ſi procurator, ff. quod quibuſque iuris*, vbi Bart. Soar. de Pace *in pract. tom. 1. p. 7. cap. vnic. à num. 3.* Azeuedo *ad l. 10. num. 31. tit. 1. lib. 4. noua Recop.* Brunor. à Sole *verb. mandatum, n. 13.* 43 Cald. Pereira *de empt. cap. 15. n. 13.* Mandatum enim quantumcunque generale non extenditur ad ea, per quæ dominus cadat in commiſſum & delictum, *l. creditor, §. Lucius, ff. mandati.* Surd. *de alim. tit 9. q. 26. n. 11.* Cald. Pereira *d. cap. 15. n. 12.* & expreſſè quod caducitas ob canonem non ſolutum, vel aliam cauſam declarari non poſſit à procuratore generali, reſoluunt Verall *deciſ. 301. p. 1.* Cornazan. *deciſ. 1. n 3.* Gonzal *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 56. num. 46. & num. 54. verſ. adeo, vt nec etiam à filio & hærede, qui idem eſt cum defuncto*, Surd. *conſ. 86. num. 11. & ſeqq.* vbi pluribus comprobat, & rationem affert, *& conſil. 342. n. 55.* Beroi. *conſ. 49. n. 13. & ſeqq. lib. 3.* Caſſad. *deciſ. 3. de locato.*

Vigeſimoſeptimò, non poteſt remittere caduci- 44 tatem ſine ſpeciali mandato, Menoch. *conſ 460. n. 14.* Surd. *Mant. deciſ. 181. n. 15.* Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ. 4. num. 18.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 33. num. 151. & tit. 66 num. 214.* Nec etiam 45 poteſt declarare caducitatem, Surd. *d. deciſ. 181. num. 14.*

Vigeſimooctauò, non poteſt impetrare benefi- 46 cium, *cap. Odoardus, de ſolut. & cap peruenit. de fideiuſſor.* cùm ad hoc requiratur ſpeciale mandatum, vt per Marcheſ. *de commiſſ. part. 3. cap. 1. §. 1. num. 11. pag. 311. in vlt. impreſſ.*

Vigeſimonò, non poteſt quidquam vltra ne- 47 gotia domini ei commiſſa; mandatum enim cum

libera vallatum quibuſcunque facultatibus regulariter non cenſerut dare facultatem procuratori, vt extra negotia domini in alterius fauorem fideiubeat, *l. ſeruus in ſuo*, vbi notant Bart & alij Doctores, *ff. de fideiuſſ.* Dec. *conſ.* 98. *n.* 1. *in fin.* Anchar. *conſ.* 392.
48 Alexand. *conſ.* 139. *lib.* 5. quia clauſulæ generales reſtringuuntur circa expreſſa, id eſt, circa negotium, & vtilitatem domini, ad quem reſtringitur officium procuratoris, Bald. & alij *in l. ſi procurator, C. de procur.* ita fuit reſolutum *in vna Romana Societatis officij* 13. *Ianuary* 1600. *coram Iuſto*, impreſſa per Marcheſ. *part.* 2. *pag.* 583. vbi pariter dictum fuit quòd hæc clauſula non dat facultatem procuratori obligandi dominum; & quamuis in illa deciſ Domini de Rota
49 reſoluiſſent fideiuſſionem de qua agebatur, factam à procuratore cum libera nomine principalis fuiſſe validam, hoc tamen non cenſuerunt virtute d. clauſulæ, *Cum libera*, ſed propter verba clara mandati, prout ex ipſius deciſionis tenore conſtat.

50 Trigeſimò, non poteſt declarare libellum obſcurum datum à mandante, vt per Angel. *n.* 5. *circa med.* & Alexand. *num.* 9. *in l. inter ſtipulantem* 83. §. 1. *ff. de verborum obligat.* vnde Bald. *in l. idem Pomponius la* 2. *num.* 1. *ff. de rei vendicat.* tradit procuratorem non poſſe declarare verba prolata obſcurè à mandante, & è contrà non poſſe mandantem declarare verba obſcura mandatarij, quia quæ ſunt animi ad alios non tranſeunt ſine ſpeciali mandato, *l. ſeruum communis*, §. *fin. de acquir. poſſ.* Tiraq. *de retractu lign.* §. 1. *gloſſ.* 10. *n.* 94 Sard. *deciſ.* 89. *n.* 10.

51 Trigeſimoprimò, non poteſt laudemium exigere, illud enim non poteſt validè exigi à procuratore, qui ad illud exigendum non habet ſpeciale mandatum, vt voluit Arnold. Ferran. *ad conſuetud. Burdegal. de feudis*, §. 9. *in fin. verſ. vt tamen*, quamuis Burg. *de laudemio*, *p.* 1. *inſpect.* 9. *num.* 15. dicat laudemium poſſe peti & exigi à generali procuratore conſtituto ad exigendum, & clarius *eadem p.* 1. *inſpect.* 4. *num.* 48. aſſerat ex Xuat. *ad leg. poſt rem, in declarat. leg. Regni*, §. *qui ſu ra viſum eſt*, *fol.* 670. *n.* 11. quòd procurator generaliter conſtitutus ad exigendum, & ſolutionem recipiendam, quibuſcumque delatoribus poſſet exigere laudemia à ſponte ſoluentibus.

52 Trigeſimoſecundò, non poteſt ius retractus, ſeu congrui intentare, cùm ſit poſitum in pura voluntate volentis ex iure vti, in hoc enim caſu requiritur ſpeciale mandatum ad retrahendum, adeò vt nec ſufficeret datum à lege, vt per Tiraq. *de retractu lign.* §. 1. *gloſſ.* 9. *num.* 264. *& gloſſ.* 10. *num.* 97. *& ſeq.* cum aliis cumulatis per Matienſ. *l.* 8. *gloſſ.* 19. *n.* 13. *tit.* 11. *lib.* 5. *nona Recopil.* vbi in fine limitat ſi coniunctus ageret eo iure pro coniuncto, amente, prodigo, & ſimilibus.

CLAVSVLA XXXVI.

Cum poteſtate citandi, & inhibendi, &c.

1 *Iuriſdictionem contra quoſcunque in executione citationis nominandos dat clauſula*, Cum poteſtate citandi, &c.
2 *Amplia etiam in facultate citandi extra Curiam.*
3 *Proteſtatiua dicitur clauſula*, Cum poteſtate citandi, &c.
4 *Commiſſionem impetrandi ſicut vigore clauſulæ*, Cum poteſtate citandi, &c. *poteſt alios citari facere actiuè, etiam paſſiuè citari valet.*
5 *Clauſula*, Cum poteſtate citandi, &c. *non datur extra Curiam in commiſſione ceſſionis bonorum.*

IVriſdictionem hæc clauſula dat contra quocumque in executione citationis nominandos, etiamſi 1
non ſint in commiſſione nominati, iuxta deciſionem Putei 96. *lib.* 1. *in correctis*, & fuit dictum *in cauſa Toletana parochialis de Guecas* 5. *May* 1595. *coram Card. Pamphilio*, Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.* 246. quod ampliatur etiam in facul- 2
tate citandi extra Curiam, etſi expreſſum non ſit, vt latè tradit Gomez *in procem. regularum Cancellariæ, in* 2. *q. num.* 5. *verſ. dubitatur enim*, vbi refert in Rota ita fuiſſe deciſum.

Dicitur hæc clauſula proteſtatiua, & ſicut im- 3
petrans commiſſionem eius vigore poteſt alios ci- 4
tare facere actiuè, ita etiam paſſiuè citari valet, iuxta deciſionem Putei 386. *lib.* 1. *in correctis*, refert Marcheſ. *de commiſſionibus*, *p.* 2. §. *vnic. de commiſſ. quæ de iert. ad cauſ. admitt. num.* 18. *pag.* 255. *in vlt. impreſſ.*

Non datur hæc clauſula extra Curiam in Com- 5
miſſione ceſſionis bonorum, vt teſtatur Marcheſ. *p.* 3. *cap.* 2 §. 2. *de commiſſ. admiſ. ad bonorum ceſſionem*, *num.* 78 *pag.* 300.

Clauſula, *Cum plenitudine Iuris Canonici*, importat 6
vt prouiſus habeat ſtallum in choro, & vocem in Capitulo, atque diſtributiones quotidianas, & alia, quæ ſpectant ad alios Canonicos, *cap. propoſuit, de conceſſ. præbend.* Gemin. & alij *in cap. fin. eod. tit. lib* 6. Monet. *d. diſtribut. quotid. p.* 2. *q.* 1. *num.* 13. Staphil. *de expectat. ſub num.* 38. *verſ. & quod dictum eſt de diſtributionibus*, nouiſſimè D. Lotter. *in tract. de re benef. lib.* 1. *q.* 19. *n.* 48. *&* 49.

CLAVSVLA XXXVII.

Cum omnibus incidentibus, & dependentibus, &c.

1 *Cauſa etiam ſuper petitorio & negotio principali, vt cenſeatur commiſſa, operatur clauſula*, Cum omnibus incidentibus, & dependentibus, &c. *poſita in commiſſione appellationis à ſententia lata in poſſeſſorio.*
2 *Iuriſdictionem iudicis ad quem, ita ampliat clauſula*, Cum omnibus incidentibus, &c. *vt ambigendum non videatur, quin totum negotium principale ſub ea comprehendatur.*
3 *Incidens, dependens, ſeu emergens cauſa quando dicatur, oſtenditur.*

HÆc clauſula poſita in commiſſione appellatio- 1
nis & appellationum à ſententia lata in poſſeſſorio operatur vt commiſſa cenſeatur cauſa etiã ſuper petitorio, & negotio principali, quamuis de illo aliàs non ſit facta mentio; ita Bellam. *deciſ.* 618. Caſſad. *deciſ.* 9. *n.* 13. *de cauſa poſſeſſ.* Mandoſ. *ſuper reg. de ſubrogan. collitigantibus*, *q.* 14. *n.* 7. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1707. *in fin.* & fuit dictum *in Barcinonen. parochialis de Mataro* 20. *Iunij* 1611. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino*, impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. p.* 1. §. 2. *de comm. appellat. ab execut. Breu. & lit. Apoſt. n.* 4. *pag.* 479. & per Farin. *deciſ.* 142. *n.* 2. *p.* 1. *recent. & vna Perufina hæreditatis* 26. *Octob.* 1602. *corã Card. Pamphilio, & in Nocerina Iuriſpatron.* 14. *Maij* 1612. *coram Card. Caualerio, & in Capuaq.*

Abbatia

Abbatia 25. *May* 1620. *coram Dunozetto*, *adden. ad deciſ. Greg.* 125. *num.* 17. Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota tom.* 2. *pag.* 4. *clauſ.* 238.

2 Adeò ampliat hæc clauſula Iuriſdictionem iudicis ad quem, vt ambigendum non vitiatur, quin totum negotium principale ſub ea comprehendatur, Franc. *in cap. vt debitus, n.* 45. *de appellat.* Mohed. *deciſ.* 7. *illo tit. de appellat.* Caputaq. *deciſ.* 152. *part.* 1. Surd. *deciſ.* 175. *num.* 9. dicens idem procedere ſiue ſit bene, vel malè appellatum, propter ſtylum Coriæ, cui inhærendom eſt refert Rota *in Toletana*, *ſeu Almerien. decimarum* 15. *Decembris* 1614. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Pirouano.* impreſſa per Farin. *deciſ.* 618. *n.* 6. *p.* 2. *recent.*

3 Quaodo autem dicatur incidens, dependens, ſeu emergens, vide Imol. *in c.* 1. *num.* 6. *de ordin. cognit.* Marcheſ. *de commiſ. n.* 1. *c.* 5. *pag.* 102. *& ſeq. n.* 81. 82. 83. *&* 84. vbi in hæc verba: *Incidentes & emergentes cauſæ illæ cenſentur, quæ eiuſdem qualitates ſunt cum cauſa agitanda*, Bellam. *deciſ.* 328. Caſſad. *deciſ. vlt. n.* 3. *de cauſa poſſeſſ.* ac omnia demandata cenſentur, ſine quibus nequit expediri commiſſio, Felin. *in cap. prætcrea, n.* 4. *de off. deleg.* dummodo perſona ſit capax; vt *ibi* Dec. *num.* 7. Emergens pariter illa erit, quæ proceſſum & litis ordinem reſpicit, ac in naturam dilatoriæ exceptionis cadit, quando agitur an dilatio ſit danda, an teſtes admittendi, vel iura: aut ſi oppono ſcripturas non eſſe in forma probanti, aliquem non procuratorem, libellum ineptum, & ſimilia. Bald. Caſtr. Saliect. & DD. *in l.* 1. *C. de ordin. iudic.* Socin. *conſ.* 136 *num.* 2. *vol.* 2: Lap. *allegat.* 8:. Et an ſuper incidenti Iudex debeat pronunciare, ponit Bald. *in l. aditæ Præſidem*, *num.* 3. *&* 7. *C. de ord. iud.* Præterea dependens illa dicitur, quæ trahendo à negotio principali originem, cauſam principalem tangit, & quando iudicium principale tranſit in neceſſarium conſequens, vt de illo cognoſcatur opus eſt, latè Ruin. *conſ.* 164. *num.* 9. *&* 10. *vol.* 5. Incidens dicitur, quando tangit negotium principale, & emergens quando tangit exceptionem dilatoriam reſpiciendo proceſſum, & vt dicatur cauſa dependens. quod de illa tractetur pendente negotio principali, incidente tamen ad illud, neceſſe eſt; at ſi ſeparatim & de per ſe agatur, tunc nullo modo incidens dici poterit, vt per Ruin. *d. num.* 10. Angel. *de malef. in verb. emergentibus*, *& dependentibus*, Boſſ. *in practic. crimin. tit. de foro compet. num.* 11. Hactenus Marcheſ.

CLAVSVLA XXXVIII.

Cum annexis, & connexis, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Annexa propriè ſunt, quæ dependent ab eodem negotio.*

3 *Connexa illa dicuntur, quæ diuerſitate factorum ſeparationem non recipiunt.*

4 *Connexorum idem eſt iudicium.*

5 *Annexum & connexum dupliciter dicitur.*

6 *Iuriſpatronatus cum ſit annexum iuri inſtituendi; quod eſt ſpirituale, dicitur ſpirituali annexum.*

7 *Iudex Eccleſiaſticus in ſpiritualibus annexis Iudex competens eſt.*

8 *Annexum proximum, & annexum remotum dicitur.*

9 *Negotium principale comprehendit includitque clauſula*, Cum annexis, & connexis, &c. *in commiſſione appellationis à grauamine inſerta.*

10 *Cauſa etiam quoad partes executoriæ cenſetur commiſſa vigore clauſulæ*, Cum annexis, & connexis, &c. *in commiſſione penſionum.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ multa tra- 1
dunt Mart. *de clauſulis*, *p.* 1. *clauſ.* 28 *in vlt. impreſſ.* Card. Tuſch. *practi. concluſ. tom.* 1 *lit. C. concl.* 325. Marcheſ. *de commiſſionibus, part.* 1. *cap.* 5. *pag.* 103. *cum ſeqq. n.* 89. *cum ſeqq. in vlt. impreſſ.* Mandoſ. *ſuper reg. Cancell. q.* 12. *à n.* 3. Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.* 237. Rota *deciſ.* 308. *n.* 3. *part.* 1. *in poſth. Farin.* aliàs *part.* 3. *recent.* vbi quòd clauſ. *Cum annexis, incidentibus, emergentibus, & dependentibus*, in commiſſione operatur vt commiſſa cenſeatur executio, etiamſi datus fuiſſet particularis executor.

Omiſſis tribus modis, quibus cauſa annexa dici- 2
tur, prout conſtat ex adductis per Imol. *conſ.* 139. *n.* 1. *vol.* 6. & per Marcheſ. *de commiſſ. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 85. *pag.* 102. Annexa enim ſiue connexa ſunt ea, quorum vnum ab altero dependet, Abb. *in cap. quando, n.* 5. *&* 6 *de iudic.* Bereng. *in l. vnic. C. de ſent. quæ pro eo, n.* 6 Ruin. *conſ.* 103. *n.* 6. *lib.* 5. Curt. ſen. *conſ.* 101. *n.* 23. Fului Pacian. *de probat. lib.* 1. *c.* 16. *n.* 46. *& c.* 28. *n.* 14. *&* 21. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 2. *lit. C. concl.* 625. *n.* 2. Vel quando ea ad eundem finem diriguntur, gloſſ. *in l. cum filius*, §. 1 *ff. de verb. oblig.* Rimin. *conſ.* 404. *n.* 4. Menoch *de arbitr. caſu* 95 *n* 6. Pacian. *d. c.* 28. *n.* 44. ſeu in illis eadem militat ratio, *gloſſ. vlt. in fine, in c. præterea, de offic. deleg.* Bald. *in l. cum actum*, *not.* 2. *ff. de negot. geſtis*, Bereng. *in d. l. vna. n* 6. Vel quando vna res eſt ab altera inſeparabilis, Pacian. *d. c.* 26. *n.* 19. *& d. c.* 28. *n.* 46. *cum ſeq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 4. *c.* 941. *n.* 15. Vel quando vna res conſuetudine deputata eſt, vt accedat alteri, Dec. *conſ.* 516 *n* 23. Zephal. *conſ.* 578. *n.* 66. *vol.* 1. Euerard. *in top. legal. loco* 11. *num.* 1. Annexa propriè ſunt, quæ dependent ab eodem negotio, Bart. *in l. Aurel.* §. *idem ff. de liber. legat.* Curt. ſen. *conſil.* 20. *num.* 21. *verſ. ſi e g*, Mart. *d. clauſ.* 28. *in fin.* Connexa verò illa dicuntur, quæ di- 3
uerſitate factorum ſeparationem non recipiunt, vt ex Dec. *in cap. ſi duobus*, *num.* 19. *de appell. & conſ.* 331 *num.* 2. Boër. *deciſ.* 71. *n.* 4. *& ſeq.* Pariſ. *conſ.* 66. *num.* 13. *cum ſeqq. vol.* 1. concludit Marcheſ. *vbi proximè, n.* 90. ita vt vnius & alterius idem ſit iudicium, gloſſ. *verb.* 4
annexis, in cap. cùm ſingula, de præbend. lib. 6 gloſſ. *verb. connexa*, *in cap. quanto*, *de iudic.* Hippol. *ſingul* 251. Guillelm. Bened. *in cap. Raynutius*, *de teſtam. verb. & bonum*, *à num.* 1. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 45. *& lib.* 2. *caſ.* 95. Girond. *de priuil. ſeu exemption. explicat. num* 751.

Annexum & connexum dupliciter dicitur, vel 5
quia alterum dependet ab altero, cui annexum eſt, vel quia ordinatur ad alterum, Crauet. *conſ.* 818. *n.* 3. Abb. *in cap. quanto, de iudic. num.* 5. *&* 6. & iden iuſpa- 6
tronatus cùm ſit annexum iuri inſtituendi, quod eſt ſpirituale, dicitur ſpirituali annexum, Tiraq. *in tract. res inter alios*, *pag mihi* 8 Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 19. *q.* 2. Suar. *de Relig. lib* 4. *de ſimon. cap.* 14. *num.* 21. Viuian. *in praxi iuriſpatronatus p.* 1. *lib.* 1. *c.* 1. *& n.* 2. *in prima impreſſ.* & ideo Iudex Eccleſiaſticus in ſpiri- 7
tualibus annexis Iudex competens eſt. Marant. *de ord. iudic. p.* 2. *diſt.* 11. *num.* 8. Rauden. *conſ.* 17. *num.* 15. *lib.* 1. Carol. de Graſſ. *de effectibus clericat. effectu* 1. *num.* 400.

Dicitur annexum proximum, & remotum omne 8

xum, vt ex Imol.*conſ.136.num.6.verſ. praterea*, colligit Matt.*d.clauſ.28.num.2.in fin.* vnd Card Tuſch. *d.lit. C.concluſ. 325. num. 2.* declarat hanc noſtram clauſulam eſſe intelligendam de annexis & connexis non remotis, ſed proximis.

9 Comprehendit & includit hæc clauſula in commiſſione appellationis à grauamine inſerta negotium principale, ex Bellam. *deciſ.619.* dato etiam quòd de illo mentio non fiat, Caſſad.*deciſ.9.n. 31. de cauſa poſſ.* & quòd principale negotium non contineat, veluti diſputando de viribus inhibitionis, aut eius validitate, & comprehenſione, ac de ſimilibus, tradunt Achill.*deciſ.7.de attent.* Rot.*deciſ.187. n.6.& 7.p 1.diuerſ.* refert Marcheſ. *d.p. 1.c. 5.n.94. pag.204 in vlt.impreſſ.& part. 2. num. 72. num. 352.* Theodoſ.de Rubeis *d.clauſ.227.n 1.*

10 Huius clauſulæ vigore in Commiſſione penſionum, etiam quoad partes executoris cauſa cenſetur commiſſa, vt tentum fuit *in Abulen.penſionis 15. Decembris 1610 coram R.P. D.mco Pirouano*, impreſſa per Marcheſ.*de commiſſ.p.1.pag.535.n.5 in vlt.impreſſ.*

CLAVSVLA XXXIX.

Cum toto negotio principali.

1 *Clauſula*, Cum toto negotio principali, *in commiſſionibus cauſarum in Romana Curia ab antiquo apponi ſolita fuit.*

2 *Iudex ad quem nullam habet iuriſdictionem, poſtquam ſuper aliquo articulo, à quo fuit appellatum, bene vel male appellatum fuiſſe pronunciauerit.*

3 *Cauſa principalis non deuoluitur amplius ad Iudicem à quo, ſi ab eo ſuper aliquo articulo prouocatum fuerit, & cauſa commiſſa reperiatur cum clauſula*, Cum toto negotio principali.

4 *Cauſa etſi in Rota ſimpliciter commiſſa reperiatur ſuper aliquo articulo, licèt ille articulus expediatur, amplius de Rota non exibit.*

5 *Attentatorum cauſa durante non poteſt in negotio principali procedi.*

6 *Cauſam petitorij & poſſeſſorij denotant verba clauſula*, Cum toto negotio principali.

7 *Clauſula*, Cum toto negotio principali, *ſtrictè intelligitur de, & circa cauſam, & actionem intentatam.*

8 *Iudicium executiuum an cenſeatur intentatum per clauſulam*, Cum toto negotio principali.

9 *Appellatione deſerta ab articulo grauaminis per clauſulam*, Cum toto negotio principali, *an & quando reuertatur negotium ad primum iudicem, oſtenditur.*

1 ISta clauſula in commiſſionibus cauſarum in Romana Curia ab antiquo apponi ſolita fuit, vt teſtatur Corn. *conſ. 201.num. 16. vol. 3.* & eſt tantæ efficaciæ, quòd licèt in appellationis cauſa ſimpliciter ſuper aliquo articulo, vel decreto, à quo
2 fuit prouocatum, commiſſa, Iudex ad quem nullam habeat iuriſdictionem, poſtquam ſuper illo articulo bene vel malè appellatum fuiſſe pronunciauerit; ex Bellam.*deciſ.48. & 218.* ac Veſtr.*in ſua praxi,*
3 *lib.1.cap. 1. num. 11.* tamen cùm adeſt iſta clauſula, non deuoluitur amplius cognitio principalis ad iudicem à quo, ſi pronunciari contingat, Biſig.*deciſ.11. de appellat.* Felin.*in cap.cauſam qua, num. 6.verſ.adde quod de ſtylo, de reſcript.* Marcheſ.*de commiſſ part. 1. cap. 5. de commiſſ. appell. in Romana Curia, num. 99. pag. 204.* vbi *num. 100.* ait quòd facit hæc clauſula expreſſionem aliter quàm ineſt, & *num.102.* aſſerit capere ea ſolùm, quæ ſunt eiuſdem naturæ; &
num.105.pag.208. refert hoc fallere, quando cauſa 4
in Rota ſimpliciter commiſſa reperitur ſuper vno articulo, quia cùm ſemel ſit effecta Rotalis ob tanti Tribunalis reuerentiam, licèt ille articulus expediatur, amplius de Rota non exibit, etiam ſi in Commiſſione deerit hæc clauſula, & citat Put.*deciſ. 344. n.2.& ſeq.p.3.* Bellam *deciſ.619.*

Intelligitur tamen hæc clauſula, reuocatis atten- 5
tatis, Rota *deciſ. 33.de reſcript.in nou.* cùm regula ſit, quòd durante cauſa attentatorum, non poſſit in negotio principali procedi, Afflict. *deciſ. 98.n.3.4. & 5.* Guid Pap. *deciſ. 213. num. 6.* Vnde illis non remotis, non fit progreſſus in negotio principali, Rot.*deciſ.8.p.3.diuerſ.* ita Marcheſ. *d.p.1.cap.6.n.96. pag.204 in vlt.impreſſ.*

Verba huius clauſulæ denotant cauſam petitorij, 6
& poſſeſſorij, Caſſad.*deciſ.6.de reſcript.& deciſ.9.n. 13.de cauſa poſſ.* Marcheſ. *de commiſſ. p. 3.§.1.de commiſſ.admiſſ.ad bona num.19.pag 237.in vl.impreſſ.& p. 1.§.2.de commiſſ.appell.in poſſ.Salu.num.71.* vbi refert, hanc clauſulam portare ſecum etiam petitorium, & dare facultatem, vt in petitorio etiam procedatur & citat Verall.*deciſ.1 : 2.per totam,p.1.*

Intelligitur quoque ſtrictè, de, & circa cauſam, 7
& actionem intentatam, Gregor. *deciſ.345.num.4.*
An autem per eam cenſeatur aduocatum iudicium 8
executiuum? vide Rotam apud Zachiam. *poſt tract.de oblig.Camer.deciſ.122.n.5 & 6.*

Illud demum aduertere oportet, in Commiſſione 9
appellationis ab articulo grauaminis cum toto negotio principali, acceſſorie venire negotium, ita vt deſerta appellatione reuertatur negotium ad primum iudicem, ſecus ſi æquè principaliter committitur appellatio à grauamine, & negotio principali, quia vtrumque principaliter cenſetur commiſſum; ita Ruin.*conſ.114 incip. Pro reſponſ. lib. 4.* quem refert Card.Tuſch.*pract.concluſ.tom.2.lit. D.concl.258. num.6.*

CLAVSVLA XL.

Decretum irritans.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Decretum irritans annullat omnia, qua in contrarium fiunt.*

3 *Actus contra decretum irritans factus eſt nullus ipſo iure etiam parte non opponente.*

4 *Nullitatem actus ab initio operatur decretum irritans.*

5 *Geſta retrò inficit decretum irritans, quandocunque de eo opponatur.*

6 *Actum ante decreti irritantis interpoſitionem plenè perfectum, non irritat ipſummet decretum.*

7 *Ignorantes ligat decretum irritans.*

8 *Scientia praſumpta non ſolùm non ſufficit, verum etiam nec probabilis, ac iuſta ignorantia excuſat, quia decretum irritans ligat ignorantes.*

9 *Decretum irritans operatur effectum ſuum à die data, etiam ante ſcientiam priuilegiati, vel promiſſi, ſeu Conſtitutionis publicationem.*

10 *Decretum irritans ligat etiam Papam, niſi faciat contra illud motu proprio, vel cum ipſius derogatoria.*

11 *Executorem Apoſtolicum ligat etiam decretum irritans.*

12 *Ignorantes ligat decretum irritans, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè, aut etiam cauſa non cognita emanauerit.*

13 *Ignorantes non ligat decretum irritans reſpectu aliarum pœnarum, vltra nullitatem actus.*

14 *Decretum irritans ab inferiore, etiam legato Papæ poſitum non ligat ignorantes etiam quoad nullitatem actus.*

15 *Poſſeſſionis capta ab ignorante contra decretum irritans, non eſt facienda mentio ab impetrante.*

16 *Ignorantes non ligat decretum irritans, quando eſt ſuper incerto corpore beneficij, & non eſt adiectum tempus.*

17 *Decretum irritans tunc ligat ignorantes, quando diſpoſitio, cui adiicitur, eſt certa, & determinata, ſecus ſi dubia.*

18 *Reſeruationibus beneficiorum, atque etiam affectionibus appoſitum decretum irritans non ſolùm inficit titulum, ſed etiam poſſeſſionem.*

19 *Intellige quando intrat Conſtitutio, cui adhæret tanquam acceſſorium.*

20 *Priuilegiis decretum irritans appoſitum tanquam acceſſorium, non operatur effectum, niſi poſtquam cognitum fuit priuilegia intrare.*

21 *Decretum irritans appoſitum in Conſtit. Gregorij XIII. de modo publicandi reſignationes, non intrat interim dum non fuerit doctum de publicatione.*

22 *Amplia ſiue reſeruatio ſit generalis, ſiue ſpecialis.*

23 *Poſſeſſionem inficit decretum irritans, de quo in cap.* fin. vt lite pendeote.lib.6.

24 *Poſſeſſionem, aut titulum an inficiat decretum irritans in aliis caſibus præterquam in beneficiis reſeruatis, & litigioſis.*

25 *Decretum irritans etiam ante factam iuſtificationem narratorum, non tollit detentionem, ſiue inſiſtentiam facti.*

26 *Dominium inficit decretum irritans.*

27 *Poſſeſſionem facti ſimplicis & nudi, non inficit decretum irritans.*

2 6 *Poſſeſſionem non inficit decretum irritans, quando non eſt appoſitum ſuper certo corpore beneficij.*

29 *Decretum irritans inficit poſſeſſionem, & titulum, literis tamen in quibus illud inſertum eſt, iuſtificatis, & non aliter.*

30 *Poſſeſſor anterior quando continuauit in vnaquaque poſſeſſione, etiam non inficit decretum irritans.*

31 *Decretum irritans non inficit poſſeſſionem & titulum, quando Papa concedens noluit concedere niſi verificatis verbis.*

32 *Formam inducit decretum irritans, qua non ſeruata actus iure corruit.*

33 *Diſpoſitioni, cui adiectum eſt decretum irritans, an poſſit pars renunciare, oſtenditur.*

34 *Præſcriptionem tollit decretum irritans.*

35 *Conſuetudinem nedum in præteritum, ſed etiam in futurum tollit decretum irritans.*

36 *Sententia vires tollit, eiuſque executionem impedit decretum irritans.*

37 *Decretum irritans appoſitum in gratia, operatur etiam ante præſentationem literarum.*

38 *Poſſeſſorio dimiſſo poteſt pronunciari in petitorio ſtante decreto irritanti.*

Decretum irritans important,

39 Decernentes irritum, &c.

40 Alirer noo valeat, &c.

41 Nullius ſit momenti, &c.

42 Nullius roboris ſit, &c.

43 Nullatenus, &c.

44 Alioquin, &c.

45 Nullo modo, &c.

46 *Lex vbi aliquid prohibet ſimpliciter, intelligitur apponere clauſulam annullatiuam, ſi contrà fiat.*

47 *Decretum irritans non ampliat diſpoſitionem principalem, ſed tanquam acceſſorium illius naturam ſequitur.*

48 *Decretum irritans appoſitum in gratia Papæ concurrente cum collatione Ordinarij ſub eadem. ie, nihil operatur quando prouiſus ab Ordinario habet poſſeſſionem, in terminis* cap. ſi à Sede, de præben.in 6.

49 *Decretum irritans non operatur, quando eſt interpoſitum ex falſa cauſa.*

50 *Decretum irritans appoſitum in fauorem vnius, non operatur in fauorem alterius.*

51 *Decretum irritans appoſitum in gratia de aliquo beneficio obtenta, vti de reſeruato, non afficit manus Ordinarij, ſi non ſit reſeruatum.*

52 *Decretum irritans nihil operatur ad hoc, vt expreſſo vno modo vacandi veniat alius non expreſſus.*

53 *Subreptitium decretum irritans dicitur appoſitum in gratia ſubreptitia.*

54 *Gratia principali non ſubſiſtente, cui cohæret decretum irritans, & ipſum decretum deficit.*

55 *Conditionali diſpoſitioni adiectum decretum irritans etiam ipſum conditionale redditur, & ſuſpenditur eius effectus in euentum conditionis.*

56 *Clauſ.* De facto, *operatur vt manu Regia procedi & iudicari poſſit.*

57 *Clauſ.* De iure facto, *operatur quòd Iudex poſſit admittere probationes perſuaſiuas, & veriſimiles, &c.*

DE vi, & effectibus huios clauſolæ vide Mandoſ. *ad reg.7.Cancell. q.4.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ.p.4.collect.1302.* Anton.Gabr. *communium lib.6. tit.de clauſulis, concl.3.* VVames *conſ.256.à num.14. vol.1.* Gonzal. *ad reg 8.Cancell. gloſſ vlt. num.31. cum ſeqq.* Nicol Garciam *de benef.p.5.cap.1.§.9.* Cald Pereira *quæſt. forenſ. lib.1.q.6.num.29.cum ſeq.* Ioan Cochier *ad preces primarias Imperatoris, in §. 2.ſectionis §.ſuper verb. Irritum ac inane, pag.* 107. Sigiſmund. à Bonenia *de elect.dub.3.n.6.* Mooet. *de commutat. vlt. vol.c.7.n.230.cum ſeq.* Mart. *de clauſulis, p. 1. clauſ.* 191. *alias* 255. Rot. *deciſ.241. num. 9. part.1.rec. & deciſ.516.n.4.& deciſ.570. num.6. & 7. & deciſ. 613. num.3.& deciſ.652.num.1.& deciſ.751.num.6.part.2. etiam rec* Theod.de Rubeis *ſing. Rota tom.2.p.4.cl.20. & 258* Valenzuel. *conſ.228.num.91.*vbi quòd inducit formam. 1

Primus effectus huius clauſulæ decreti irritanti eſt, vt irritet, ſeu annullet omnia, quæ io contrarium fiunt, *cap. ſi eo tempore, de elect. lib 6. cap. 1. verſ. adiiciebatur, de conceſſ. præbend. eodem lib.* Caſſad. *deciſ. 1.num.7.de reſtit.ſpoliat.& deciſ.12. num. 6. ſuper regul.* Gom. *ſuper reg. de triennali, q.49.verſ.nam decretum, & in reg. de annali, quæſt.4. verſ. nam decretum,* Cou. *pract.cap.9.num.7.* Anton. Gabr. *commun. lib. 6.* 2

tit.de clauſulis, conc.3. n.56. & 57. Gonzal. ad reg.8. Cancel. gloſſ.67. à n.12. Salas de legib. q.96. tract.14. dub.16. ſect.8. ſub n.27. poſt princip. verſ. addito autem, Flamin. de reſign. lib.4. q.9. n.29. Mart. de clauſ. 191. n.6. Menoch conſ.83. n.7. & conſ. 322. n.40. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. p.2. deciſ.75. n.3. Ferrer. in Conſtit. Cathaloniæ, gloſſ.1. num.151. Mareſc. var. reſ. lib. 2. c. 38. Stephan. Gratian. diſcept. for. c. 281. num. 3. & c. 574. num. 5. & 9. & c. 791. n. 13. Nicol. Garcia de benef. p. 5. c.1. à num.27. Monet. de commut. vlt. vol. c. 7. n. 230. Farin. fragm. crim. p.2. litt. L, n. 97. Theodoſ. de Rubeis d. cl. 258. n. 4. Melch. Phœbos Luſit. deciſ. 137. n.5. tom.2. vbi quòd operatur nullitatem contracto ipſo iure, Solorzan. de Iure Indiar. tom.2. lib.2. c. 4. numer. 23. Rota latè in Melit. Admiratus 15. Ianuarij 1619. coram Rev. Coccino Decano.

3 Amplia hunc primum effectum, vt actus contra decretum irritans factus ſit nullus ipſo Iure, etiam parte non opponente, Gabr. d. conc.3. num.67. Mart. d. clauſ. 191. num.6. aliàs clauſ. 255. in vltim. impreſſ. Monet. d. num. 130. prope finem, Gomez in tract. de gratiis expect. num. 18. & 19. Burſat. conſ. 82. num.21. vo.1. Deſtruit enim & inficit ipſo Iure omnia contra aliquem attentata, ad not. per Cald. Pereira d. quæſt.6. num.29. ita vt omnia facta contra decretum habeantur profectis, Gabr. d. concluſ. 3. num.56. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom. 2. litt. D, concluſ.115. Theodoſ. de Rubeis d. clauſ. 258. num.

4 59. Intellige, vt operetur nullitatem actus ab initio illius, cùm dicatur habere oculos retrò, Sarnen. ſuper reg. de annali, quæſt.5. in fin. Caſſad ſuper reg. deciſ.11. num.4. & 5. Rot. in Ipporegien. Canonicatus 17. Iunij 1605. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo, impreſſa per Farinac. deciſ.142. num.4. p.2.

5 Recent. & retrò geſta inficit, quandocunque de eo opponatur, Gemin. in cap. ſtatutum, ſub num.12. prope finem, de priuil. in 6. Gabr. d. concl.3. num.52. in 9. effectu, Rot. in Meten. Monaſterij 5. Iulij 1621. coram Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano. Etiamſi partes millies conſentiant, Menoch. conſ.398. n.48. de quo infrà latiùs.

6 Limita tamen hunc effectum, vt ſcilicet decretum irritans non infirmet actum ante illius interpoſitionem plenè perfectum, vt per Franch. in dict. cap. ſi eo tempore, not.2. Gabr. d. concl.3. num.78. Petr. Henriq. conſ.75. n.22. Monet. d. c.7. n.230. verſ. limitatur.

7 Secundus effectus eſt, quia decretum irritans ligat etiam ignorantes, non ſolùm ſi adſint ea verba, vel ignoranter contigerit attentari, vt in caſu d. cap. ſi eo tempore, verùm etiam ſi non adſint, vt probat text. in cap. ſi poſtquam, & in cap. dudum, & in cap. ſi beneficia, de præben. lib.6. obſeruant Feliu. in cap. cæterùm, num.17. de reſcript. Caſſad. deciſ.12. num.5. ſuper reg. Gabr. d. concl.3. n.2. Couar. in cap. alma mater, p.1. §. 10. n.8. & ſeq. Simon. de reſeru. benef. q.96. Bonacoſ. comm. opinionum lib.1. tit.18. n.5. Flamin. d. lib.5. qu.6. n.120. cum ſeq. & lib.11. q.4. num.44. & q.13. num.86. Franciſc. Gallet. in margarita caſuum Conſcient. verb. clauſula, Fr. Emman. quæſt. Regul. tom.2. q.75. art.2. Eraſ à Cochier de Iuriſd. Ordin. in exemptos, lib.2. q.5. n.15. & q.15. num.3. Farinac. fragm. crim. part.1. lit. C, n.672. Ceual. commun. contra communes, q.903. num.13. Mart. d. clauſula 193. num.12. & de Iuriſd. p.4. cent.1. caſu 94. n.32. Mantic. deciſ.76 n.4 & 5. Sigiſmund. à Bononia de elect. dub.3. num.6. Cald. Pereira quæſt. forenſ. lib.1. q.6. n.30. Monet. d. c.7. num.231. Rot. in Dertuſen. parochialis de Sorita 12. Februarij 1593. coram Penia, & deciſ.578. num.3. p.1. diuerſ. Theod. de Rubeis d. cl.258. n.57. vbi ait procedere ſiue adſint verba illa, ſcienter, vel ignoranter, ſiue non adſint. Eadem Rot. in d. Militen. Admiratus, quæ reperitur impreſſa p.5. rec. dec.121.

Amplia primò, vt non ſolùm ſufficiat præſumpta ſcientia, verùm etiam probabilis ac iuſta ignorantia non excuſet, c. ſi beneficia, de præben. in 6. Biſig. deciſ. 1. num. 6. verſ. & eſto, de reſtitut. ſpol. Put. deciſ. 387. lib. 3. Rot. in Verdun. parochialis 23. Ianuarij 1587. coram Gipſio; ſtatim enim operatur effectum ſuum decretum huiuſmodi à die datæ, etiamſi ante ſcientiam ipſius priuilegiari ſeu prouiſi, & etiam ante conſtitutionis publicationem, quæ non requiritur ad huiuſmodi effectum, per ea quæ poſt Innoc. & Hoſtien. tradunt Ioannes Andr. in c. 1. num.3. verſ. dicit Inn. vbi Anan. n.6. verſ. quoad primum, de conceſſ. præben. Gabr. d. conc.3. num.45. & tit. de legibus, concl.4. num.9. Monet. d. c.7. n.146. Rot. in Papi. deuolutionis bonorum 16. Ianuarij 1598. coram Card. Pamphilio. 8 9

Amplia ſecundò etiam quoad Papam, niſi faciat contra decretum Motu proprio, vel ad inſtantiam partis ex certa ſcientia cum clauſula derogatoria ipſius decreti, prout aliis relatis tradit Gabr. d. concl.3. n.4. & 5 quem refert, & ſequitur Monet. d. c. 7. num.232. Put. deciſ.238. lib.2. in correctis, Anaſtaſ. Germon. de indult. Card. §. alioqui n.15. Solorzan. de iure Indiarum tom.2. lib.3. c. 2. num.12. licèt non adſint verba ea, etiam per nos, &c. vt poſt Caſſad. deciſ. 5. de conceſſ. præb. & Pariſ. conſ.57. vol.4. obſeruant Gabr. d. concl. 3. num.74. quicquid dicant Marta de clauſ.192. alias 255. num.1. cum ſeqq. Gonzal. ad reg.8. Cancell. gloſſ. 67. num. 24. Nicol. Garc. de benef. p. 5. c. 1. à num. 19. vſque ad 30. Menoch. conſ. 83. num. 25. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part.4. collect.1596. 10

Amplia tertiò, vt hic ſecundus effectus locum habeat etiam quoad executorem Apoſtolicum, vt ex Gemin. per illum text. in c. quodam, notab.4. & ibi Anchar. not. 3. Franc. not. 2. de præb. lib. 6. reſoluunt Gabr. d. concl. 3. num. 3. Monet. d. c. 7. ante num.232. 11

Amplia quarto, vt procedat, ſiue decretum emanauerit Motu proprio, ſiue ad inſtantiam partis, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè, atque etiam ſiue cauſa non cognita, vt poſt alios tradunt Gabr. d. conc.3. n.7. Monet. d. c.7. c.7. n.233. 12

Limita nunc primò hunc ſecundum effectum, vt reſpectu aliarum pœnarum decretum irritans non liget ignorantes, vt per gloſſ. verb. ex nunc, in c. nolentes, de hæret. lib.6. Felin. in cap. cæterùm 3. col.14. verſ. ſecunda reſtrictio, num. 19. de reſcript. Mareſcot. var. reſolut. lib.2. c. 59. num.1. & 13. Sanch. de matr. lib.3. diſput. 17. num.10. Gratian. diſcept. for. c. 231. num. 14. Gonzal. d. gloſſ.66. num.19. Gabr. d. concl. 2. num.8. Monet. d. cap.7. num. 234. Sigiſmund. de Bononia d. dub.3. num.7. Put. deciſ.274. num. 2. in fin. lib.1. in correctis; vbi etiam dicitur, quod licèt decretum irritans afficiat ignorantes, non tamen afficit ante publicationem vel ante conditionis euentum. Rota dict. deciſ. 231. num. 7. part. 5. recent. 13

Limita ſecundò, quòd hoc decretum ab inferiori tamen, etiam Legato Papæ poſitum non ligat ignorantes etiam quoad nullitatem actus, prout obſeruant Mandoſ. in tract. de inhib. q.36. num.4. & 5. Leonel de ſubrept. reſcript. q.3. art.4. in fin. fol. 13. col. 4. Gabr. d. concl.3. num 9. & 11. licèt num. 12. multos quoque recenſeat contrarium in hoc ſentientes, Gonzal. d. gloſſ.67. num.11. ex Caſſad. Mart. vbi ſup. n.11. 14

num. 12. Caputaq. *deciſ.* 1. *in fin. p.* 2. Eraſm à Cochier *de Iuriſd. Ord. in exemptos, lib.* 2. *q.* 5. *n.* 16. Monet. *d. c.* 7. *num.* 235.

15 Limita tertiò, vt poſſeſſionis captæ ab ignorante contra decretum irritans, facienda non ſit mentio ab impetrante, licèt ſecus ſit in ſciente, vt poſt alios limitat Gabr. *d. conc.* 3. *n.* 13. quem refert Monet. *d. c.* 7. *num.* 236.

16 Limita quartò, vt decretum irritans non liget ignorantes, quando eſt ſuper incerto corpore beneficij, & non eſt adiectum tempus, vt per Gabr. *d. concl.* 3. *num.* 14. Monet. *d. c.* 7. *num.* 237. Rot. *deciſ.* 56. *lib.* 2. *p.* 3. *diuerſ. & deciſ.* 423. *num.* 5. *in princ.* apud Farin. *p.* 2. *rec.* Idem in reſeruatione tradit Gabr. *d. loco, num.* 15. & in manus appoſitione facta à Papa, *num.* 16. & in decreto appoſito in alienatiua Epiſcopi, *num.* 17. licèt quoad hæc duo vltima contrarium contendat Hieron. Gonzal. *d. gloſſ.* 67. *à n.* 29.
17 Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 298. *numer.* 11. Nam decretum irritans tunc demum ligat ignorantes, quando diſpoſitio, cui adiicitur, eſt certa, & determinata, ſecus ſi dubia; Rot. *deciſ.* 608. *num.* 13. *p.* 2. *recent.*

18 Tertius effectus eſt decreti irritantis, vt appoſitum reſeruationibus beneficiorum tam vigore regulæ 8. de menſibus Apoſtolicis, quàm alias, non ſolùm inficiat titulum, ſed etiam poſſeſſionem, vt per Caſſad. *deciſ.* 1. *de cauſa poſſeſſ. & propriet. & deciſ.* 1. *ſub n.* 7. *de reſtit. ſpoliat.* Simon. *de reſeru. q.* 40. *in princ.* Sarnen. *in reg. de triennali, q.* 49. *num.* 3. Gabr. *d. tit. de clauſul. concl.* 3. *num.* 56. Flamin. *d. q.* 9. *num.* 30. Mart. *d. clauſ.* 191. *aliàs* 235. *n.* 8. Put. *deciſ.* 48. *num.* 3. *& deciſ.* 94. *n.* 1. *&* 4. *& deciſ.* 386. *p.* 1. *in correctis,* Aloyſ. Rice. *in deciſ. Curia Archiep. Neapol. p.* 2. *deciſ.* 75. *num.* 4. Ægid. *deciſ.* 533. Sarnen *ſuper reg. de annali, q.* 23. *num.* 4. *de triennali q.* 49. *num.* 3. Anton. Fab. *in Cod. lib.* 1. *art.* 2. *definit.* 21. Ioan. à Cochier *in reg.* 1. *Cancel. num.* 20. Verall. *deciſ.* 13. *num.* 1. *p.* 3. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 238. Rot. *deciſ.* 3. *de reſtit. ſpoliat. in nouis, & in Merd. Canonicatus* 7. *Maij* 1593. *coram Card. Pamphilio, & in Beneuent. beneficiorum* 14. *Decembris* 1601. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, & in Ipporig. Canonicatus & prebenda* 17. *Iunij* 1605. *coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo,* impreſſa per Farinac. *deciſ.* 142. *num.* 4. *p.* 2. *rec. & in Caſſal. Canonicatus,* 14. *Aprilis* 1613. *coram Ortetembergo, & Bar. ſen nullius Archipreſbyteratus* 18. *Martij* 1613. *coram Card. Sacrato, & in alia ciuitatis Caſtelli parochialis* 2. *Iunij* 16 4. *coram D. Dunozetto,* impreſſa per Farin. *deciſ.* 613. *n.* 7. *p.* 1. *recent. & in Cæſaraugustana preeminentiarum* 10. *Nouembris* 1623. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, & in Met. Monaſterij* 5. *Iulij* 1621. *coram eodem, & in Dertuſ. Vicaria* 22. *Aprilis* 1614. *coram R. P. D. meo Merlino, & in Barcinon. Vicaria* 9. *Decembris* 1626. *coram bon. mem. Buratto.* Theodoſ. de Rubeis *dict. clauſul.* 158. *num.* 6. vbi *num.* 7. addit talem poſſeſſorem dici non habere poſſeſſionem, nec ciuilem, nec naturalem, itavt titulus remaneat ſine aliquo colore. Rot. apud Paul. de Rubeis *deciſ.* 105. *à num.* 12. *tom.* 5. *diuerſ.* aliàs *p.* 6. *rec.* vbi quòd inficit poſſeſſionem iuris, non autem facti.

19 Amplia primò, & intellige huiuſmodi decretum irritans inficere titulum, & poſſeſſionem, quando intrat Conſtitutio, cui adhæret, tanquam acceſſorium vt per Gemin. & Franc. *in c. præſenti, in princ. de offic. deleg. lib* 6. Rot. *in Vmbriatic. parochialis* 1. *Iulij* 1613. *coram Card. Sacrato, & in Caſtr. beneficij* 27. *Iunij* 1614. *coram Illuſtriſſimo Card. Veroſpio,* impreſſa per Farin. *deciſ.* 651. *n.* 3. *p.* 1. *rec.* vbi etiam fuit dictum decretum irritans non operari niſi clare pateat beneficium ſub reg. 8. comprehendi. Vnde etiam *in vna Tiraſſon. decimarum* 17. *Iunij* 1611. *coram R. P. D. meo Pirouano,* impreſſa per Farin. *deciſ.* 341. *numer.* 3. *p.* 1. *rec.* fuit dictum, hanc clauſulam in priuilegiis tanquam acceſſorium non operari effectum, niſi poſtquam cognita fuerint priuilegia 20
intrare: *& in alia Acerrana Canonicatus* 2. *Iulij* 1613. *coram Illuſtriſſimo Domino Patriarcha Manzanedo,* impreſſa etiam apud Farin. *deciſ.* 516. *n.* 4. *p.* 1. *rec.* fuit pariter dictum, decretum irritans appoſitum in 21
Conſtit. Gregor. XIII. de modo & forma publicandi reſignationes, non intrare interim dum non fuerit doctum de publicatione; & ſic quod intret diſtincta Conſtitutio, nihil operari, & non impedire manutentionem, *& cuat. deciſ.* 122. *lib.* 2. *p.* 5. *diuerſ.* & demum Gonzal. *d. gloſſ.* 67. *num.* 39. cum aliis à ſe relatis declarat, hunc tertium effectum procedere, quando conſtat de tali reſeruatione, affectione, vel lite, vt obſeruat Monet. *d. cap.* 7. *num.* 249. Et quòd decretum irritans tunc inficiat poſſeſſionem, quando certum eſt illud intrare, & quòd, donec dubium eſt, an intret, vel non, interim poſſeſſor ſit manutenendus ratione ſaltem ſuæ detentationis, tenent, Lancel lot. *de attent. p.* 3. *cap.* 14. *quæſt.* 1. *num.* 80. Seraph. *dec.* 1471. *n.* 3. *&* 7. & fuit reſolutum *in Salernitana prab.* 10. *Nouembris* 16 7. *coram D. Vbaldo ſeniori, & in Auenionen. beneficij* 15. *Martij* 1617. *coram D. Vbaldo iuniori.*

Amplia ſecundò, ſiue reſeruatio ſit generalis, ſiue 22
ſpecialis ex Caſſad. *deciſ.* 1. *num.* 1. *de cauſa poſſeſſ. & prop.* ac Mandoſ. *ad Lapum alleg.* 127. *ſub litt. B, in fin. & in proœm. reg. Cancell. q.* 2. *n.* 2. tradunt Gonzal. *d. gloſſ.* 67. *num.* 36. & Monet. *d. cap.* 7. *num.* 139. *in fine.*

Amplia tertiò, vt etiam decretum irritans, de 23
quo *in cap. fin. vt lite pendente, lib.* 6. contra prouidentes de beneficiis litigioſis, inficiat poſſeſſionem, vt ex Rota *deciſ.* 17. *num.* 1. *&* 2. *de reſtit. ſpol. in antiq.* ac Lancellot. *de attent. p.* 1. *cap.* 3. *num.* 121. notant Gonzal. *d. gloſſ.* 67. *num.* 37. *&* 38. & Monet. *d. cap.* 7. *num.* 240. *in princ.* An autem decretum irri- 24
tans inficiat poſſeſſionem, aut titulum in aliis caſibus, præterquam in beneficiis reſeruatis ac litigioſis? vide Achil de Graſſis *deciſ.* 8. *num.* 4. *de reſtit. ſpoliat.* Put. *deciſ.* 7. *lib.* 2. *& deciſ.* 180. *num.* 2. *lib.* 3. Gonzal. *d. gloſſ.* 67. *à num.* 4. *vſque ad* 49. Nicol. Garc. *d. c.* 1. *à n.* 412. *vſque ad* 437. Monet. *d. c.* 7. *num.* 140. *prope fin.*

Amplia quartò, & declara, vt ſupradictum de- 25
cretum etiam ante factam iuſtificationem narratorum, non tollat detentionem, ſeu inſiſtentiam facti, vt per Lancellot. *de attent. p.* 3. *cap.* 24. *tit. de rec. q.* 1. *num.* 77. & fuit reſolutum *in Parm. Prioratus* 16. *Ianuarij, &* 26. *Februarij* 1598. *coram bona memoria Orano, & Caſtellana Capellania* 26. *Octobris* 1602. *coram Illuſtriſſimo Domino meo D. Card. Millino, & in Melit. parochialis* 27. *Iunij* 1603. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, & in Tudertina Aſſigna* 18. *Iunij* 1607. *coram eodem, & in Rauennat. notariatus* 11. *Iunij* 1615. *coram Buratto,* impreſſa per Farin. *dec.* 752. *n.* 6. *p.* 1. *rec.*

Amplia quintò, vt non ſolùm titulum, & poſſeſ- 26
ſionem inficiat, ſed etiam dominium, & omnes affectus ex illis reſultantes, vt per Sarnen. *ſuper reg. de triennali, q.* 49. *prope princip. verſ. nam decretum irritans,* Gabr. *d. concluſ.* 3. *num.* 50. Put. *deciſ.* 50. *in fin. lib.* 1. *& deciſ.* 197. *num.* 3. *lib.* 3. Rot. *deciſ.* 89. *num.* 4. *p.* 1. *diuerſ. & in vna Interamn. Caſtri Pediſlaci* 12. *Februarij*

Februarij 1601. *coram R.P. D. Creſcentio A. C. Clerico*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 41. *num.* 9. *p. t. rec.* vbi fuit dictum, decretum irritans afficere & deſtruere omnia, & operari nullitatem ab initio, ita vt nec effectum, nec Iuris fomentum, nec executionem habeat.

27 Limita primò, procedere tantùm in poſſeſſione iuris, non autem facti ſimplicis, & nudi, vt per Alex. *in l. t. numer.* 11. *& ſeq. ff. de acquir. poſſeſſ.* & fuit dictum *in Luc. beneficiorum* 4. *Iunij* 1607. *coram Caualerio.*

28 Limita ſecundò, non inficere poſſeſſionem, quando non eſt ſuper certo corpore beneficij, Caſſad. *deciſ.* 1. *num.* 1. *de reſtit. ſpoliat.* Put. *deciſ.* 48. *num.* 2. *& deciſ.* 94. *num.* 2. *lib.* 5. *& deciſ.* 16. *num.* 1. *lib.* 3. *in correctis*, & fuit dictum *in Mediolan. benefici*; 10. *Martij* 1614. *coram Martino Andrea*, impreſſa per Farinac *deciſ.* 525. *num.* 6 quicquid dicant Anaſtaſ Germon. *de indultu Card. §. volentes, numer.* 30. *&* 31. Gonzal *d. gloſſ* 67. *num.* 32. & Monet. *d. cap.* 7. *num* 219.

29 Limita tertiò, id ſolùm locum habere, literis in quibus iſta clauſula inſerta eſt, iuſtificati, & non antea; nam reus poſſeſſor poteſt illi ſe opponere, dicens contra prouiſum quoad ſe, *libiras ades habeo*, iuxta text. *in l. fin. de rei vend.* Rot. *deciſ.* 6. *de re iud. in antiq. & deciſ.* 4. *eodem tit. in nouis*, *& in illa Luc. ſuprà allegata*, *& in d. Tudertina*, *& in Leod. Canonicatus* 22. *Aprilis* 1611. *coram R. P. meo Pirouano.*

30 Limita quartò, id locum non habere quando anterior poſſeſſor continuauit in vnaquaque poſſeſſione, vt fuit dictum *in Anconitana S. Primiani* 6. *Iunij* 1561. *coram Rubeo.*

31 Limita quintò, non habere locum nec effectum, quando Papa concedens noluit concedere niſi verificatis narratis, ac illis veris exiſtentibus, vt per Gemin. *in cap. praſerti, in princ. verſ. nona*, *& ibi* Franc. *num* 3 *verſ. rota, de officio leg. in* 6. Gabr. *d. concluſ.* 3. *n.* 81. Rot. *in Romana pecuniaria* 23. *Iunij* 1570. *coram Cotta.*

32 Quartus effectus eſt, quod clauſula decreti irritantis induit formam, vt per Felin. *in cap. cum accesſiſſem, ſub num.* 8. *verſ. & vbi apponitur clauſula*, & *ibi* Dec. *verſ. & ad hoc etiam facit, de conſtit.* Albert. Brun. *in tract. de form. ſub. quando aliq. cenſ. trad. pro forma.* Socio. iun. *conſ.* 71. *num.* 13. *lib.* 1. Gabr. *d. concl.* 31. *n.* 10. Pariſ. *conſ.* 19. *num.* 185. *lib.* 2. Grat. *reſp.* 16. *in princ. lib.* 1. Matien. *l.* 1 *gloſſ.* 4. *n.* 19. *lib.* 5. *noua Recopil.* Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 15. *à num.* 40. Flam. *de reſignat. benef. lib.* 5. *q.* 6. *num.* 226. Mart. *de iuriſd. p.* 4. *cent.* 1. *caſu* 49. *num.* 19 Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ.* 15. *num.* 9. Ceuall. *comm. contra communes, tom.* 4. *q.* 900. *num.* 13. Gonzal. *d. gloſſ.* 67. *num.* 50. Sigiſmund. de Bononia *d. dub.* 3. *n.* 1. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 242. Rot. *deciſ.* 215. *n.* 7. *p.* 1. *diuerſ.* & fuit dictum *in Verd. parochialis* 23. *Ianuarij* 1586. *coram Gypſio*, *& in Valentina Baronia* 10. *Martij* 1603. *coram Attreb. & in Peruſiana fideicommiſſi de Alphani* 10. *Nouembris* 1608. *coram Greg. XV* impreſſa per Farinac. 215. *num* 5. *p.* 2. *rec.* Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 258. *n.* 17. Adeò vt illa non ſeruata actus ipſo Iure corruat, Bald. *conſ.* 351. *num.* 9. *lib.* 5. Decian. *conſ.* 532. *num.* 4. & fuit dictum *in Romana Societatis officij* 14. *Ianuarij* 1613. *coram Domino Pamphilio*

33 Quintus effectus eſt ſecundùm aliquos, vt diſpoſitioni, cui adiectum eſt hoc decretum, licèt facta ſit ad commodum partis, non poſſit pars renunciare, ſiue expreſsè, vt voluit gloſ. *verb. proceſſus*, *in cap. diſpendia, de reſcript. in* 6. & *ibi* Archid. Ioan Andr. ac Gemin. Iaſon. *in l. non dubium C. de legib.* Alderan. Maſcard. *concl.* 9. *num.* 15. *cum ſeqq. & praecipuè num.* 19. Virgil. Boccac. *in conſtit. gloſſ.* 6. *num.* 139. *cum ſeqq.* & plerique, quos refert Gabr. *d. concl.* 5. 17. 19. *&* 21. ſiue tacitè non vtendo, vt alij cenſuerunt, quos ibidem refert *num.* 20. *&* 22. Verùm contrarium, quòd nimirum pars poſſit renunciare diſpoſitioni habenti decretum irritans in fauorem partium, tenet Gabr. *d. concl.* 3. *à num.* 25. Marta *d. loco num.* 5. Gonzal. *d. gloſſ.* 63. *num.* 51. Cald Pereira *d. q.* 6. *num.* 31. & cenſuit Rota *apud Cenci. de cenſib. deciſ.* 59. *num.* 15. *& p.* 5. *rec. deciſ.* 231. *num.* 8. Reiectis pluribus conciliationibus, quas ad has contrarias opiniones adducunt Hieron. Gabr. *conſ.* 162. *num.* 10. *vol.* 1. Gabr. *d. concl.* 3. *num.* 30. *cum ſeqq.* Gonzal. *d. gloſſ.* 67. *num.* 53. illa mihi videtur vera, vt ſcilicet prima procedat, quando quis incepit vti diſpoſitione, cui adiectum eſt decretum irritans; poſterior verò antequam huiuſmodi diſpoſitione vti incipiat, refert Monet. *d. cap.* 7. *num.* 241. *in med.* actus enim nullus, quia iam contra decretum irritans factus, conſenſu partium ſuſtineri nequit; vt poſt Menoch. *conſ.* 348. *num.* 48. tradit Marta *loco cit. num.* 50 & faciunt multa, quæ congeſſit Far. *fragm. crim. p.* 2. *lit. L. à num.* 181.

Sextus effectus eſt, quia decretum irritans tollit 34 præſcriptionem, vt per Rebuff. *ad leges Galliæ, tit. de fir. & irreu. concord. ſtabil. verſ. plus dicit.* Gabr. *d. conc.* 3. *num.* 44. Gonzal. *d. gloſſ.* 67. *num.* 50 Monet. *d. c.* 7. *n.* 244. vbi *num.* 248. id intelligit de præſcriptione futura, non autem præterita, per quam acquiſitum eſt ius tertio, cui non cenſetur Princeps velle præiudicare, niſi exprimat.

Septimus effectus huius decreti eſt, vt tollat 35 etiam conſuetudinem nedum in præteritum, ſed etiam in futurum, vt per Gabr. *d. concl.* 3. *num.* 40. Gonzal. *d. gloſſ.* 67. *num.* 50. Farinac. *in tract. de immunitate, num.* 15. Mart. *d. loco, num.* 9. vbi ait contra decretum irritans allegari non poſſe non vſum, contrariúmve vſum, & quoad contrarium vſum admittit, negans quoad non vſum, Hieron. Gabr. *d. conſ.* 162. *à num.* 19. *lib.* 4. Anton. verò Gabr. eandem priorem opinionem tanquam communem limitat, ex Roio. *conſ.* 1. *num.* 30. *vol.* 2. vt non habeat locum in conſuetudine immemoriali, refert Monet. *d. cap.* 7. *num.* 243. Theodoſ. de Rubeis *dict. clauſul.* 258. *num.* 70.

Octauus effectus decreti irritantis eſt, vt tollat 36 vires ſententiæ, eiuſque executionem impediat; ita poſt Caſſad. *deciſ.* 12. *num.* 5. 6. *&* 7. *de reg. Cancell.* & Sarnen. *in reg. de annali, q.* 5. tradit Gabr. *d. concluſ. num.* 51. quem ſequitur Gonzal. *d. gloſſ.* 67. *num.* 50. in id etiam allegans Rot. *deciſ.* 24. *num.* 5. *& deciſ.* 549. *num.* 2. *part.* 2. *diuerſ.* & refert Monet. *d. cap.* 7. *num.* 248.

Nonus effectus eſt, quod decretum irritans appo- 37 ſitum in gratia, operatur etiam ante præſentationem literarum, vt per Gonzal. *d. num.* 50. poſt Gabr. *d. concl. num.* 52. qui *num.* 53. huc refert, per iſtud decretum reuocari Iudicis proceſſum, etiam ante præſentatas literas reuocatorias, refert, & ſequitur Monet. *d. c.* 7. *n.* 249.

Decimus effectus eſt, quod licèt ſuſpendatur 38 petitorium, vt agatur de poſſeſſorio, tamen ſtante hoc decreto irritante poteſt pronuntiari in petitorio dimiſſo poſſeſſorio, vt tradit Gonzal. *d. gloſſ.* 67. *n.* 64. vbi aſſerit ita fuiſſe reſolutum *in vna Syracuſana quarta* 24. *Maij* 1585. *coram Blanchetto*, *& in eodem* 20. *Iunij* 1586. *coram Robuſterio*, refert Monet. *d. c.* 7. *n.* 250.

Hi

39 Hi ſunt huius clauſulæ principaliores effectus,
quos operatur non modò ſi eſt integra, & extenſa,
nimirum. *Decernentes irritum, & inane, ſi ſecus a quo-
quam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter conti-
gerit attentari*; ſed etiam ſi dicatur, *Irritum, & inane*,
&c. prout *in fine reg.* 8. *Cancell.* hodie 9. iuxta ea quæ
tradunt Gonzal. *d. gloſ. 67. a num.* 2. & Monet. *d. cap.* 7.
num. 251.

40 Idem eſt, ſi fuerit adiecta clauſula, *Aliter non va-
leant, & obſeruentur*, quæ æquiparantur decreto irri-
tanti, vt poſt Caſtren. *conſ.* 82. *num.* 21. *vol.* 1. tradit
Mart. *d. loco n.* 7.

41 Idem quoque ſi dicatur, *Nullius ſit momenti*, ex
congeſtis à Gonzal. *d. gloſſ.* 57. & à Monet. *d. cap.* 7.
numer. 253. *in princip.* & à metipſo *de dictionibus,
dict.* 153.

42 Idem eſt de dict. *Nullius roboris ſit*, vel *Roboris
non obtineat firmitatem*, vt per Gonzal. *vbi ſuprà, n.* 8.
43 & Monet. *d. n.* 253. & de dictione, *Nullatenus*, ex
gloſſ. *verb. nullatenus*, & *ibi* Imol. *n.* 20. *de ſequeſt. poſ-
ſeſſ.* Sanch. *lib.* 6. *de Matrimon. diſp.* 32. *n.* 7. Gonzal. *d.
gloſſ.* 67. *n.* 65. & aliis per me citatis *dict.* 191. *n.* 4. & 5.
44 & de dict. *Omnino*, *dict.* 206. & de dict. *Alioquin*.
Gonzal. *d. gl.* 67. *n.* 66.

45 Idem denique de dictione, *Nullo modo*, ſentit
Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 51. *n.* 18.

46 Et denique vbi lex aliquid prohibet ſimpliciter,
intelligitur tacitè apponere clauſulam annullati-
uam, *ſi contra fiat*, de quo vide Doctores per text. *ibi,
in l. non dubium, C. de legib. & in cap. dilecta, de re-
ſcriptis.* Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de elect. cap. ſicut*, §.
ſimiliter, verb. ne. pag. 113. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb.
reuertatur, à num.* 58. *C. de reuocand. donat.* Caſſan. *in
conſuetud. Burgund. rub.* 4. §. 7. *in princip. num.* 1. Suar.
de legib. 5. *cap.* 25. *num.* 4. *cum ſeqq.* latiſſimè cum
multis ampliationibus, & declarationibus exornat
Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *litt. L, num.* 169. *cum multis
ſeqq.*

47 Tria circa hanc clauſulam à nobis reſtant adno-
tanda. Primum, quòd decretum irritans non am-
pliat diſpoſitionem principalem, ſed tanquam ac-
ceſſorium illius naturam ſequitur; Ita Gabr. *d. concl.*
3. *n.* 54. *verſ. contrarium*, Gonzal. *d. gloſſ.* 67. *num.* 55.
Put. *deciſ.* 1. *num.* 2. & *deciſ.* 301. *num.* 3. *lib.* 1. *in corre-
ctis*, & fuit dictum *in Baren. ſeu nullius Prioratus* 20.
Iunij 1614. *coram Card. Sacrato*, impreſſa per Farinac.
48 *deciſ.* 569. *n.* 8. *in fin.* Vnde infert Gonzal. *d. gloſſ.* 67.
num. 56. & *ſeq.* quòd decretum irritans in gratia Pa-
pæ concurrente cum collatione Ordinarij ſub ea-
dem die, nihil operatur quando prouiſus ab Ordi-
nario habet poſſeſſionem, in terminis *cap. ſi à Se-
de, de prabend. in* 6. quoniam decretum irritans tan-
49 quam acceſſorium non cauſat anterioritatem. In-
fertur ſecundò, quod decretum irritans non ope-
ratur, quando eſt ex falſa cauſa interpoſitum, vt
per Roman. *conſ.* 335. *num.* 11. & 60. Gabr. *d. concl.* 3.
50 *num.* 79. Gonzal. *d. gloſſ.* 67. *num.* 59. Infertur tertiò,
quòd decretum irritans appoſitum in fauorem vnius
non operatur in fauorem alterius, vt poſt Ruin.
conſ. 70. *num.* 17. *vol.* 2. tradunt Gabr. *d. concl.* 3. *n.* 81.
51 & Gonzal. *d. gloſ.* 67. *num.* 61. Infertur quartò, vt
decretum irritans appoſitum in gratia de aliquo
beneficio obtenta, vti de reſeruato, non afficiat
manus Ordinarij, ſi non ſit reſeruatum, vt per
52 Gonzal. *d. gloſſ.* 62. *num.* 62. Infertur quintò, vt de-
cretum irritans nihil operetur ad hoc, vt expreſſo
vno modo vacandi veniat alius non expreſſus, vt
per Gabr. *d. concluſ.* 3. *num* 80. & Gonzal. *d. gloſſ.* 67.
53 *num.* 63. Infertur ſextò, quod decretum irritans ap-
poſitum in gratia ſubreptitia, & nulla, pariter ſub-
reptitium ſit, & nullum, tanquam dependens ab
illa; ita Gonzal. *d. gloſſ.* 67. *n.* 64. poſt Caſſad. *deciſ.* 10.
num. 4. *reg. Cancell.* Mohed. *deciſ.* 11. *num.* 1. *de conceſſ.
praben.*

Secundum eſt, vt non ſubſiſtente gratia princi- 54
pali, cui cohæret decretum irritans, & ipſum de-
cretum deficiat, vt per Gemin. *in cap. præſenti, in
princip. verſ. nota quòd*, vbi Franc. *in* 3. *not. de offic. leg.
lib.* 6. Put. *deciſ.* 108. *lib.* 3. *in correctis.* Gabr. *d. concl.* 3.
num. 82. Rot. *in Oxomen. Archidiaconatus* 10. *Maij*
1614. *coram bon. mem. Buratto*, impreſſa per Farinac.
deciſ. 570. *n.* 7. *p.* 1. *recent.*

Tertium eſt, quòd decretum irritans adiectum 55
conditionali diſpoſitioni, etiam ipſum conditio-
nale redditur, & ſuſpenditur eius effectibus in euen-
tum conditionis, vt notant Doctores per text. *ibi in
Clem.* vbi gloſſ. *verb. per Ordinarium, de conceſſ. præ-
bend.* & *ibi* Card. *oppoſit.* 1. *verſ. ex hoc infertur*, &
quæſt. 15. *verſ. ſecus eſſet*, Imol. *not.* 3. & Anchar. *num.* 5.
Mart. *d. loco, num.* 11. Gabr. *d. concl.* 3. *num.* 46. Gonzal.
d. gloſſ. 67. *num.* 51. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 254. Non
operatur enim in conceſſione conditionali condi-
tione non verificata, Rot. *apud Farin. deciſ.* 536. *n.* 4.
p. 1. *recent.*

Clauſ. *De facto*, operatur vt manu Regia procedi 56
& iudicari poſſit, Decian. *conſ.* 434. *num.* 4. Blanc. *de
compromiſ. q.* 1. *num.* 24. & *ſeq.* Et ſine libelli produ-
ctione, Blanc. *d. q.* 1. *num.* 25. Item ſine cauſæ cogni-
tione & probatione, Felin. *in cap.* 1. *num.* 51. *verſ. etſi
dicatur de facto, de conſtit.* Blanc. *d. q.* 1. *ſub n.* 24. qui
etiam tenent operari vt procedi poſſit omiſſis ſo-
lemnitatibus, & Iuris ordine non ſeruato, Theod.
de Rubeis *in ſingul. Rotæ tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.* 264. *à n.* 1.
vbi *num.* 11. tenet hanc clauſ. non operari quod Iu-
dex tollat, vel contra naturalem æquitatem lædat
iura partium, vel eis defenſionem conferat.

Clauſ. *De iure & facto*, poſita in compromiſſo ope- 57
ratur quòd Iudex poſſit admittere probationes per-
ſuaſiuas, & veriſimiles, licèt non plenas, & conclu-
dentes, & quòd poſſint recipi teſtes die feriata, &
iuris ordine prætermiſſo, Blanc. *d. q.* 1. *num.* 27. Theod.
de Rubeis *d. clauſ.* 268. *num.* 3. & 4. vbi *n.* 7. *cum ſeqq.*
poſt Dec. *conſ.* 39. *col.* 3. dicit quòd iſta clauſula non
poteſt apponi à tutore compromittente iure pupil-
li; nec à Prælato compromittente iure Eccleſiæ.

CLAVSVLA XLI.

De plenitudine poteſtatis.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clau-
ſulæ agentes.*
2 *Plenitudo poteſtatis eſt illa, cuius cauſæ non eſt ratio
exquirenda in Principe, cur ita faciat.*
3 *Plenitudo poteſtatis in Principe eſt cum eiuſdem
abſoluta poteſtate.*
4 *Princeps in reſcriptis, & conceſſionibus, in dubio
præſumitur non vti plenitudine poteſtatis, ſed
reſcribere, & concedere ſecundum Ius com-
mune.*
5 *Odioſa cenſetur clauſula*, De plenitudine pote-
ſtatis.
6 *Princeps quando apponit clauſulam*, Non obſtan-
te, &c. *præſumitur vſus plenitudine poteſtatis,
vel quando apponit clauſulam*, Ex certa ſcien-
tia.
7 *Princeps præſumitur vti plenitudine poteſtatis, quan-
do actus non valeret.*

8 Clauſula, De plenitudine poteſtatis, idem importat quod clauſula, Ex certa ſcientia.

9 Derogatoria ad omnem legem contrariam vim habet clauſula, De plenitudine poteſtatis.

10 Contraria vt cenſeantur ſublata abſque alia derogatione operatur clauſula, De plenitudine poteſtatis, maximè quando adeſt clauſula, Ex certa ſcieotia.

11 Princeps in legibus humanis etiam ex leui cauſa diſpenſare cenſetur ſtante clauſula, De plenitudine poteſtatis.

12 Princeps per clauſulam, De plenitudine poteſtatis, cenſetur diſpenſare in Iure diuino & naturali cum iuſta cauſa, in caſibus, quibus hoc ei licet.

13 Princeps ex iuſta cauſa poteſt priuilegium, ſeu contractum à ſe cum ſubdito celebratum limitare.

14 Intellige, modo cauſa publicam reſpiciat vtilitatem.

15 Priuilegiis derogari poteſt ratione publica neceſſitatis, quando conſtat, quod talis viget neceſſitas, qua non poteſt euitari.

16 Princept per clauſulam, De plenitudine poteſtatis, derogat Iuri ſaltem humano, etiam ſine cauſa.

17 Defectus omnes ſolemnitatis prouenientes à natura, tollit clauſula, De plenitudine poteſtatis.

18 Citationem reiicit clauſula, De plenitudine poteſtatis.

19 Obretionem, & ſubreptionem tollit clauſula, De plenitudine poteſtatis.

20 Princeps vt ſcribit de plenitudine poteſtatis, nihil apponi poteſt, quod gratiam annullet.

21 Clauſula, De plenitudine poteſtatis, operatur vt non poſſit aliquid opponi contra priuilegium.

22 Exceptio nulla obiici poteſt facta mentione plenitudinis poteſtatis.

23 Papa præſumitur motus ex cauſa rationabili.

24 Princeps abſque iuſta cauſa non poteſt de plenitudine poteſtatis quemquam dominio rei ſuæ priuare.

25 Facta de plenitudine poteſtatis, dicuntur per alluſionem fieri de plenitudine tempeſtatis.

26 Contractui inito cum ſubdito, non poteſt Princeps contrauenire etiam de plenitudine poteſtatis.

27 In contractibus nihil operatur clauſula, De plenitudine poteſtatis.

28 Quæſita per contractum non tollit clauſula, De plenitudine poteſtatis.

29 Princeps non poteſt priuilegia, ſeu conceſſiones illas reuocare, quæ in naturam, & vim contractus transeunt; vel pro quibus pecunia interuenit, vel conceduntur in recompenſationem meritorum.

30 Priuilegia præcipuè cauſa meritorum ſunt irreuocabilia, etiam de plenitudine poteſtatis.

31 Papa ſine cauſa non poteſt beneficiatum ſuo beneficio priuare, & num. 32. referuntur contrarium tenentes.

33 Clauſula, De plenitudine poteſtatis, nihil operatur, quando opponitur ſuper illicito.

34 Princeps quando aliquid facit, aut concedit de plenitudine poteſtatis, præſumitur actum fuiſſe cum cauſæ cognitione.

35 Clauſula, De plenitudine poteſtatis, non niſi cauſa cognita a Principe apponi poteſt.

36 Clauſula, De plenitudine poteſtatis, nihil operatur vbi ea vtens planè de negotio informatus non eſt.

37 Legitimatio facta de ſpurio ſub aſſertione, quod ſpurius ſit, cum clauſula, Non obſtante, & clauſula, De plenitudine poteſtatis, non valet ſi eſt ſpurius duplici ſpurietate non expreſſa.

38 Dolum partis impetrantis non ſupplet clauſula, De plenitudine poteſtatis.

39 Clauſula, De plenitudine poteſtatis, non operatur contra non ſubditum à natura, & in alterius præiudicium, vt num. 40.

41 Status cauſa ſi non fuerit Papa narratus, nihil operatur clauſula, De plenitudine poteſtatis.

42 Regula de iure quæſito non tollendo, non derogat clauſula, De plenitudine poteſtatis.

DE vi & effectibus huius clauſulæ vide Celſ. Vgon. in tract. clauſ. pag. 490. Menoch. conſ. 1. num. 184. & 423. cum ſeqq. & conſ. 103. num. 81. & conſ. 181. num. 35. Menoch. de ſucceſſ. lib. 1. §. 6. num. 11. Henriq. in ſum. part. 1. lib. 7. cap. 37. §. 4. litt. C, Surd. conſ. 303. num. 17. Azeued. l. 1. num. 25. & l. 2. num. 55. tit. 4. noua recopil. Marcheſ. de Commiſſ. part. 2. §. vnico, num. 99. cum ſeqq. pag. 421. Mart. de clauſ. p. 1. clauſ. 259. in vltima impreſſ. Ludou. Rodolphio. in tract. de ſuprema, ſeu abſoluta Principis poteſtate, cap. 5. & 6. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom. 1. litt. C, concluſ. 342. Monet. de commut. vlt. volunt. cap. 7. num. 115. cum ſeqq. Bernard. Græuæ. ad pract. Cam. Imper. lib. 2. concluſ. 56. conſid. 3. in fin. Theodoſ. de Rubeis in ſingular. tom. 2. part. 4. clauſ. 274. Melch. Phœboſ. Luſit. deciſ. 128. num. 4. tom. 2. vbi quòd appoſita in inſtrumento non liquido nihil operatur, & deciſ. 129. n. 6. Benedict. Ægid. ad l. ex hoc iure ff. de iuſtit. & iure p. 2. c. 18. clauſ. 1. per tot. 1

Plenitudo poteſtatis eſt illa, cuius cauſæ non eſt 2
ratio exquirenda in Principe, cur ita faciat. Bald. in l. 2. de ſeru. & aq. & in l. imperratam, C. quæ ſententia reſcindi non poſſint, & in cap. ſi quis autem, de pace Conſtantiæ, reſoluit Mart. d. clauſ. 159. num. 1. Quæ quidem plenitudo poteſtatis in Principe, 3
idem eſt cum eiuſdem abſoluta poteſtate, ex traditis per Natt. conſ. 512. num. 19. dum ait, ſi aliquid etiam leue Principem moueat, eum poſſe de plenitudine poteſtatis facere quicquid libet; quod intelligit de legibus humanis. Tum etiam ex Menoch. de præſumpt. lib. 1. præſumpt. 12. num. 2. iuncto num. 3. dum eam, quam ibi vocat abſolutam poteſtatem, hîc plenitudinem poteſtatis, refert, & ſequitur Monet. dict. cap. 7. num. 115. & ante illum Sanchez de Matrimon. lib. 2. diſput. 15. num. 3. in princip.

In dubio præſumitur Princeps in reſcriptis, & 4
conceſſionibus non vti plenitudine poteſtatis, ſed reſcribere & concedere ſecundùm Ius commune, vt ex cap. innotuit, de elect. & in cap. propoſuit. § licet autem, de conceſſ. præbend. tradunt poſt multos à ſe relatos Mandoſ. ad reg. 16. Cancell. quæſt. 6. num. 16. Menoch. de præſumpt. 12. num. 1. Mench. illuſt. cap. 26. num. 8. Surd. deciſ. 2. num. 10. Bernard. Græuæ. d. lib. 1. concl. 59. conſid. 3. num. 6. & 7. Ludou. Rodolphin. de ſuprema, ſeu abſoluta Principis poteſtate, cap. 3. n. 1. Monet. d. cap. 7. num. 116. Sigiſmund. Scaccia de appellat. q. 19. rem. 1. concl. 2. num. 30. & 33. Theodoſ. de Rubeis d. clauſ. 274. n. 24. Ratio eſt, quia odioſa 5
cenſetur hæc clauſula, vt docet Rodolphin d. cap. 5. n. 20. vbi num. 19. reſoluit, quod ſi ſola hæc clauſula apponatur in conceſſione, conceſſio ipſa ſtrictè interpretari debet; quia abſoluta Principis poteſtas dicitur

dicitur odioſa, ac proinde ea vti non præſumitur
Princeps, præcipuè quando ex ea reſultaret iniqui-
tas. Menoch. *conſil.* 2. *num.* 146. Limitaor tamen di-
cti Doctores, quando euidenter de voluntate eius
conſtet, vel quando defectus eſſet expreſſus, quam-
uis actus aliàs eſſet nullus, vel quando actus pecca-
ret in totum quoad formam Iuris Limitarem etiam,
hanc præſumptionem locum non habere, quando
6 Princeps apponit clauſulam, *Non obſtante*, cùm tunc
præſumatur vſus plenitudine poteſtatis: ita Menoch.
de præſumpt. 12. *n.* 3. ex Gallian. *in l. centurio*, *n.* 140. *ff.*
de vulg. & pupillari, ac multis aliis, Rodolphin. *dict.*
cap. 3. *n.* 3. aut quando apponit clauſulam, *Ex certa*
ſcientia, vt poſt Gallian. *vbi ſuprà n.* 141. docet Me-
noch. *d. præſumpt.* 22. *n.* 4. & tradunt Mandoſ. *d. q.* 7.
num. 3. Monet. *d. cap.* 7. *n.* 117. Rodolphin. *in d. cap.* 3.
num. 4. *&* 5. id declarans *num.* 6. *&* 7. vt in facto non
proprio, aut notorio debeat exprimi; & *num.* 8. idem
alios ſequutus docet de clauſula *Motus proprij*, &
num. 11. quando interuenit ſecunda iuſſio Principia.
7 Ac denique locum non habet, quando aliàs actus
non valeret, tunc enim Princeps præſumitur vti vo-
luiſſe plenitudine poteſtatis; ita per Gallianlam *d.*
l. Centurio, *n.* 144. Mandoſ. *d. quæſ.* 7. *num.* 6. & Menoch.
de præſumpt. 12. *n.* 3. reſoluunt Monet. *d. cap.* 7. *n.* 117.
in med. Rodolph. *d. cap.* 3. *num.* 13. inferens poſt alios
num. 14. ad Principem remittendum damna ſubdito-
rum illata pro obtinenda pace, *& num.* 15. de ſubur-
biorum ciuitatis deſtructione tempore belli, & *n.* 16.
de conceſſione tertiæ appellationis; *n.* autem 17. *cum*
multis ſeqq. ipſum limitat multis modis declarans.
Quibus ſic præhabitis, aliquos effectus, & non
paucos huius clauſulæ breuiter recenſere oportet.
8 Primus igitur effectus eſt, vt importet idem quod
clauſula, *Ex certa ſcientia*, vt præter ibi citatos vo-
luerunt multi, quos refert & ſequitur Gabr. *comm.*
lib. 6. *de clauſ.* 1. *concluſ.* 1. *numero* 6. Menoch. *conſ.* 1.
n. 427. Rodolphin. *d. c.* 5. *numero* 14. [Theodoſ. de
Rub. *d. clauſ.* 274. *num.* 19. *cum ſeqq.*] imò plus operari
hanc clauſulam, quàm illam, *Ex certa ſcientia*, poſt
Felin. *in cap. nonnulli*, *in prin. verſ. tertiò contra iſtam*
quartã fallentiam, *de reſcript.* Grammat. *conſ. ciuil.* 100.
n. 24. concludit Gabr. *ad concluſ.* 1. *n.* 7. imò hanc no-
ſtram clauſulam tantam vim habere quantam ha-
bent duæ illæ ſimul, *Ex certa ſcientia*, & *Motu pro-*
prio, notant Mandoſ *d. reg.* 16. *q.* 7. *num.* 5. Menoch. *d.*
conſ. 1. *n.* 386. Ioan. à Cochier *ad reg.* 16. *Cancell.* *n.* 23.
& ad reg. 20. *n* 26. Monet. *d. c.* 7. *n.* 12.
9 Secundus effectus eſt, quòd habet vim deroga-
toriæ ad omnem legem contrariam, etiam haben-
tem clauſulam derogatoriam, vt per Matien. *lib.* 3,
gloſſ. 12. *n.* 4. *&* 5. *nouæ Recop.* & Rodolphin. *d. cap.* 5.
num. 4.
10 Tertius effectus eſt, vt operetur quod contraria
cenſeantur ſublata abſque alia derogatione, & clau-
ſula, *Non obſtante*, maximè quaudo adeſt clauſula,
Ex certa ſcientia, ita poſt Bald. *conſ.* 253. *Illuſtriſſ. d.*
n. 4. *verſ. præterea in donatione*, *lib.* 1. tradit Card. Tuſch.
d. litt. C, *conc.* 42. *n.* 1.
11 Quartus effectus eſt, vt per eam diſpenſet Prin-
ceps in legibus humanis, etiam ex leui cauſa, ad tra-
dita per Anchar. *in cap.* 1. *numero* 30. *de conſtit.* vbi ait,
Principem de poteſtate ordinaria non poſſe diſpen-
ſare in lege humana ſine magna cauſa, quaſi velit
de abſoluta poſſe ex leui cauſa, & apertiùs Natta
conſ. 512. *num.* 19. dum de humanis legibus loquens
ſcripſit, quod ſi aliquid etiam leue Principem mo-
ueat, poterit is de plenitudine poteſtatis facere
quidquid libet, prout eos refert Monet. *d. c.* 7. *n.* 119.
verſ. ſecundus.

Quintus effectus eſt, vt per eam diſpenſare cen- 12
ſeatur in Iure diuino, & naturali cum iuſta cauſa, in
caſibus, quibus hoc ei licet, vt docent plures, quos
refert, & ſequitur Gabr. *com. lib.* 3. *tit. de iure quæſito*
non tollendo, *concluſ.* 1. *numero* 1. *iuncta concluſ.* 1. *num.* 1.
dum aſſerunt, Principem poſſe de plenitudine pote-
ſtatis auferre alicui cum cauſa ius ei quæſitum,
etiam de Iure gentium, refert, & ſequitur Monet. *d.*
c. 7. *n.* 120.
Vnde data iuſta cauſa, non ſolùm poſſe Princi- 13
pem priuilegium, ſeu contractum à ſe cum ſubdito
celebratum limitare, eique modum, & conditio-
nem præſcribere, docent Molin. *de primogen. lib.* 4.
cap. 3. *num.* 17. Pelaëz. *de maioratu*, *q.* 44. *num.* 11. Matien.
l. 11. *gloſſ.* 8. *n.* 4. *tit.* 7. *lib.* 5. *noua Recop.* Peregr. *de iure*
fiſci, *lib.* 1. *tit.* 3. *numero* 67. Cabed. *deciſ.* 19. *numer.* 10. *&*
deciſ. 68. *part.* 2. ſed etiam reuocare, tenent Iaſ. *conſ.*
227. *verſ.* 13. *&* 14. *& n.* 41. *&* 49. *vol.* 2. Abb *conſ.* 34.
col. 3. *verſ. quoad* 3. *vol.* 2. Rimin. iun. *conſ.* 601. *n.* 114.
vol. 3. Afflict. *deciſ.* 361. *num.* 6. Rol. *conſ.* 66. *num.* 24.
Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. num.* 41. Pinel. *ad l.* 1.
C. de bon. mater. p. 3. *num.* 62. *illat.* 16. *verſ. ego.* Afflict.
deciſ. 631. *num.* 6. Gabr. *d. tit. de iure quæſit. concluſ.* 5.
num. 42. Nauar. *in cap. ſi quando*, *de reſcript. except.* 13.
verſ. ad 4. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 20.
num. 49. Burg. de Pace *conſ.* 25. *à num.* 48. Peregr. *d.*
tit. 3. *num.* 67. *& lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 1. Cabed. *deciſ.* 19. *n.*
8. *& deciſ.* 75. *p.* 2 Rodolphin. *de abſoluta Principis po-*
teſtate, *c.* 6. *n.* 199.
Intellige dummodo huiuſmodi cauſa publicam 14
reſpiciat vtilitatem, ex traditis per Menoch. *conſ.* 351.
num. 21. Cæſar. Barz. *deciſ.* 118. *num.* 10. Surd. *conſ.* 103.
num. 26. Peregr. *de iure fiſci*, *lib.* 5. *tit.* 2. *ſub n.* 49. Dec.
conſ. 3. *ſub num.* 50. Crauet. *conſ.* 276. *ſub n.* 7. Roland.
conſ. 80. *num.* 29. *vol.* 3. Decian. *conſ.* 51. *num.* 31. *vol.* 3.
qui voluit tunc ratione publicæ neceſſitatis poſſe 15
derogari priuilegiis, quando conſtat, quod talis vi-
get neceſſitas, quæ non poteſt euitari, niſi priuile-
giati ſoluant, Burſat. *conſ.* 16. *numero* 71. *vol.* 3. qui hoc
intelligit in caſu valde inſolito, & omnino raro.
Quod autem ſine cauſa non poſſit Princeps de ple-
nitudine poteſtatis quemquam dominio rei ſuæ pri-
uare, aut contractum cum eo celebratum infringere,
nec Papa beneficiarum ſuo iure priuare, dicemus *in-*
fra limit. 1.
Sextus effectus eſt, vt per hanc clauſulam Prin- 16
ceps deroget Iuri ſaltem humano, etiam ſine cauſa,
vt ſatis conſtat ex Rodolphin. *d. tract. de ſuprema*, *ſeu*
abſoluta Principis poteſtate, *cap.* 1. *numero* 1. dum poſt
alios tradit plenitudinem poteſtatis nihil aliud eſſe,
niſi derogationem Iuris communis, ſeu ordinarij, &
numero 2. ait eſſe plenitudinem arbitrij nulli neceſſi-
tati ſubiectam, nulliſque Iuris publicis regulis limi-
tatam, atque abſolutam poteſtatem non ſubiacere
legibus, nimirum humanis, ſequitur Monet. *d. cap.* 7.
num. 121.
Septimus effectus eſt, vt tollat omnes defectus 17
ſolemnitatis non prouenientes à natura, vt poſt
Alex. *conſil.* 195. *Aſſumpto*, *n.* 3. *&* 17. *lib.* 2. *& conſ.* 111.
Perſpectis, *num.* 3. *verſ. tamen iſtis*, *lib.* 6. reſoluit Card.
Tuſch. *d. litt. C*, *concluſ.* 342. *numero* 4 Vnde licèt non
valeat donatio patris in filium exiſtentem in patria
poteſtate tamen ſi Princeps donat filio exiſtenti in
patria poteſtate, & dicat facere Regia poteſtate, va-
lebit, quia clauſula noſtra, *De plenitudine poteſtatis*,
tollit omnes defectus, & ſupplet omnes ſolemnita-
tes, Alex. *d. conſ.* 111. *numero* 4. *lib.* 6. Card. Tuſch *dict.*
concluſ. 342. *n.* 8.
Octauus effectus eſt, vt hæc clauſula eximat à 18
citatione, ita Alex. *conſ.* 92. *vol.* 6. *& conſ.* 11. *vol.* 7.

Felin. in c. qua in Eccleſiarum, de conſtit. Brunor. à
Sole in locis commun. verb. citatio 9. [Mareſcot. lib. 1.
var. c. 20 n. 98. Ponte. conſ. 42. n. 70. cum ſeq. vol. 1.
Caſtill. lib. 3. var. c. 28. n. 14. Noguerol. alleg. iur. tom. 1.
alleg. 33. n. 19.] Gabr. d. tit. de clauſulis, concluſ. 1.
n. 12. & lib. 2. tit. de citat. concluſ. 1. n. 11. vbi vſque
ad n. 22. de hac opinione multipliciter, & n. 24. non
paucos refert in contrariam ſententiam abeuntes,
quam limitat num. 25. poſt alios, vt non procedat
in beneficialibus, in quibus Papa poteſt de plenitudine
poteſtatis procedendo, etiam contra partem nõ
citatam diſponere, & pronunciare, propter ſummam
poteſtatem, quam in iis habet, de quo tamen vide
quæ limitatione dicemus. Illud ad propoſitum huius
effectus aduertere oportet, quod hæc clauſula in legitimatione
à Rege conceſſa, excludit citationem hæredum
ab inteſtato venientium. vt reſoluit Gam. Luſit. dec. 278.

19 Nonus effectus eſt, vt tollat obreptionem, & ſub-
reptionem, ex traditis per Ludouic. Rodolphin. in
tract. de ſuprema, & abſoluta Principis poteſtate, cap. 5.
num. 15.

Decimus effectus eſt, quod vbi Princepa ſcribit
20 de plenitudine poteſtatis nihil opponi poteſt, quod
gratiam annullet, vt poſt Mandoſ. d. quæſt. 7. num. 6.
docet Monet. d. c. 7. num. 124. ac proinde operari, vt
21 non poſſit aliquid opponi contra priuilegium, ex
Angel. conſ. 368. Sereniſſimus Princeps, numer. 2. in
verſ. 4. idem dominus, colligit Card. Tuſch conc. 342.
num. 2. Sicut etiam facta mentione talis poteſtatis,
22 nulla exceptio obiici valet, nihilque opponi poteſt,
nec dici, cur ita facia? vt poſt Bald. in l. 2. num. 39.
C. de ſeruit. & aqua, Abb. conſ. 84. lib. 1. & alios obſer-
uat Sanch. de Matrimon. lib. 2. diſp. 15. numer. 3. in
23 principio, quia Papa præſumitur motus ex cauſa ra-
tionabili, Abb. in c. cum veniſſent, ſub n. 8. de iud. Rot.
in Aſſiſien. Canonicatus 5. Iunij 1595. coram Iuſto, apud
Marchesſ p. 1. pag. 221.

Limita primò hanc clauſulam, & præcipuè ſupra-
24 ſcriptum quintum eius effectum, vt abſque iuſta
cauſa non poſſit Princeps de plenitudine poteſtatis
quenquam dominio rei ſuæ priuare; ſed quia hæc
inſpectio altiorem petit indaginem, qui de ea plura
ſcire cupit, videat Tiraquel. de pœn. temper. in
præfat. num. 38. cum ſeqq. Pinel. in rubr. C. de reſcind.
vend. p. 1. cap. 1. num. 12. Mench. vſufrequentium lib. 1.
cap. 1. à num. 6. Boſſi. in tract. de Principe. §. Princeps
ſolùm poteſt auferre dominium, verſ. de plenitudine
verò poteſtatis, Anton. Gabr. d. lib. 3. tit. de iure quæſito,
concluſ. 1. num. 1. verſ. contrarium tamen; Brunor. à Sole
in locis communibus, verb. Princeps 30. Menoch. conſ. 1.
num. 424 & conſ. 103. num. 68. & conſ. 307. num. 51.
Honded. conſ. 86. num. 14. vol. 1. Pachin. controuerſ. lib. 8.
cap. 63. verſ. contrarium docuerunt multi, Peregr. de
fideicommiſſ. art. 52. ſub n. 327. verſ. verum hæc, Azeued.
ad leg. 1. num. 23. tit. 1. lib. 4. noua Recop. Aloyſ. Ricc.
in collect. deciſ. p. 4. collect. 928. Rodolphin dict. cap. 6.
num. 167. Bobadil. in ſua politic. lib. 2. cap. 16. num. 162.
Ceuall. com. contra communes, tom. 4. quæſt. 906. n. 255.
Cabed. Luſitan. deciſ. 18. num. 11. p. 2. Guid. Pancirol.
in theſauro var. lect. lib. 1. cap. 23. Mart. d. clauſ. p. 1.
clauſ. 259. numer. 9. in vltim. impreſſ. & iuriſd. p. 4.
cent. 2. conſ. 195. Bernard. Græuæ. d. conc. 56. Caſtil.
quotidianarum quæſtionum lib. 1. cap. 28. & lib. 6. cap. 6.
num. 8. Nam quæ ſine cauſa fiunt de plenitudine
25 poteſtatis, dicuntur per alluſionem fieri de pleni-
tudine tempeſtatis, vt obſeruant Mench. illuſtr. cap.
5. numer. 17. Henriq. in ſumma, lib. 14. cap. 17. num. 3. in
commento, litt. Z, Peregr. de iure fiſci, lib. 1. tract. 3.
num. 65.

Extende, vt nec etiam de plenitudine poteſtatis 26
poſſit Princeps contrauenire contractui inito cum
ſubdito, vt docent Socin. conſ. 86. num. 14. vol. 4. Ce-
phal. conſ. 549. num. 46. vol. 4. Bero. conſ. 138. num. 1.
& 9. vol. 3. Burſat. conſ. 160. num. 36. vol. 2. Gram. deciſ.
65. num. 27. Peregr. de iure fiſci, lib. 1. tit. 2. num. 44. &
conſ. 7. num. 1. vol. 3. Gabr. d. tit. de iure quæſito, concluſ. 5.
num. 18. Rodolphin. d. cap. 6. num. 170. Nam in con-
tractibus nulla eſt hæc clauſula, ex reſolutis per Io- 27
ſeph. Seſſe Aragon. deciſ. 187. num. 3. tum quia
quæſita per contractum non tollit, vt docent Me- 28
noch. conſ. 2. num. 145. Valaſc. conſult. 129. n. 9. [Nam
in eo Princepa reputatur tanquam priuatus & effi-
caciter obligatur, Bald. in l. qui ſe patris, col. pen. C. vnde
vi, Deci. conſ. 28. n. 7. ibi, Nil mirum eſt quod Prin-
ceps ex ſuo contractu obligetur, cum & Deus Opt. Max.
ſi contraheret, ex ſua promiſſione, & contractu teneretur,
Loffred. conſ. 38. n. 21. & 29. Bertran. conſ. 154. num. 2.
vol. 3. p. 1. Decian. conſ. 25. n. 28. lib. 4. Aponte conſ. 53.
num. 6. Anton. Fab. in ſuo Codice ſub tit. de rei vendic.
diffinit. 21. num. 1. Carol. Tapia in l. fin. C. de conſtitut.
Princip. p. 2. c. 9. n. 2. & deciſ. 5. n. 35. ipſique incumbit
contractus à ſe factos obſeruare, & adimplere, quia
aliàs nullus cum eo contrahere vellet, vt arg. l.
quod ſi minor, §. non ſemper ff. de minorib. tenent Deci.
conſ. 286. n. 7. Iaſ. conſ. 56. vol. 1. Roland. conſ. 23. n. 32.
& 33. & conſ. 45. num. 8. Crauet. conſ. 542. num. 51. &
conſ. 135. n. 41. Cephal. conſ. 23. n. 47. & conſ. 68. n. 30.
Ramon. conſ. 24. n. 81. ad fin. Carol Tapia d. deciſ. 5.
num. 38]

Vnde euenit, vt nec poſſit Princeps priuilegia, 29
ſeu conceſſiones illas reuocare quæ in naturam, &
vim contractus tranſeunt, vel pro quibus pecunia
interuenit, vel conceduntur in recompenſationem
meritorum; vt reſoluunt Roderic. Suarez alleg. 9.
Mohed deciſ. 6. n. 2. de priuileg. Roland conſ. 76. n. 23.
& ſeq. vol. 2. & conſ. 13. num. 21. & ſeq. vol. 3. Pinel. ad
d. Rubr. C. de reſcind. vend. p. 1. cap. 2. col. penult. & vlt.
Petra de poteſtate principis, cap. 32. dub. 2. num. 154.
Valaſc. conſult. 72. n. 5. & conſult. 120. num. 9. Molin.
de primog. lib. 4. cap. 3. num. 18. cum ſeq. Aloyſ. Ricc. p. 4.
collect. 862. Camill. Borrell. de præſtantia Regis Catho-
lici, cap. 53. num. 6. cum ſeqq. Suar. lib. de legib. 8. cap. 37.
num. 4. & 10. Pereg. de iure fiſci, lib. 1. tit. 3. num. 18.
Sanctarell. var. reſolut. lib. 1. quæſt. 17. numer. 3. Talia 30
enim priuilegia, præcipuè ex cauſa meritorum, ſunt
irreuocabilia etiam de plenitudine poteſtatis, Aret.
in cap. nouit, de iudic. num. 28. vbi Felin n. 21. Afflict.
deciſ. 128. num. 10. Tiraq. l. ſi vnquam, verb. donatione
largitus, num. 11. C. de reuocand. donat. Natt. conſ. 122.
num. 20. quod vendicat ſibi locum, etiamſi tale pri-
uilegium ſit ſubdito conceſſum, Burſat. conſ. 16.
num. 44. & ſeq. vol. 1. Nott. conſ. 268. n. 5. Surd. citat.
loco, Bardel. conſ. 22. num. 20. [Et de priuilegiis, quæ
tranſeunt in vim contractuum, idem reſoluunt Ce-
phal. conſ. 342. num. 53. Oſaſch deciſ. 139. numer. 32.
Crauet. conſ. 869. n. 7. & conſ. 963. num. 26. & conſ. 894.
n. 27. Viui. deciſ. 126. num. 11. Biml. conſ. 106. n. 17. &
conſ. 162. n. 13. Peguera deciſ. 39. per tot. Ioſeph. Seſſe
Arag. deciſ. 70. in prin. Romon. d. conſ. 14. n. 80. præ-
cipuè interueniente pretio in priuilegij conceſſio-
ne, nam eo caſu priuilegium tranſit in contractum
onerosum, Bald. in dict. l. qui ſe patris. num. 13. Ruin.
conſ. 29. numer. 4. lib. 1. Beltrand. conſ. 154. numer. 2.
vol. 3. p. & conſ. 294. numer. 15. lib. 4. Decian. conſ. 25.
num. 29. lib. 1. Anton. Queta conſ. 12. n. 8. Rebuff conſ.
147. col. 7. Surd. conſ. 419. n. 53. lib. 3. Franc. Regi. conſ. 5.
n. 6. Anton. Petra c. 24. num. 242. Ramon d. conſ. 24.
n. 82. licet ipſe Princeps vtatur verbo, indulgens, aut
alio ſimili, Anch conſ. 366. Alex. conſ. 101. col. 1. lib. 1.

Gozadin

Guzadin. *conſ.14.in fine,& conſ. 2.num.1* Mandoſ. *reg.13. Cancel.in fine,*Ferdin.de Loar *ſ o ſuper oppido de Mula 1.dub.in funaam.pro Marchione num.* *cum multis ſeqq.* Et ideo contractus ac priuilegia ſic conceſſa nullo modo reuocare poterit Princeps, Bologn *conſ.1.num.21.*Plot.*conſ.11 .1* Deci.*conſ.187.n.5.& conſ.291.n.7.* Anton. Queta *conſ.12. num.r.1.* Pereg.*conſ 4.n.10.lib.1.& con . . num.13. lib.3.* Alex. Trentacinq. *var.reſ. tit.de pa . reſol.1. n. 1* quamvis vtatur hac clauſula, *de plenitudine poteſtatis*, Dec. *conſ.151 .11.& conſ.291.n.7. & conſ. 187. num. 5.* Turrei.*conſ 4. n.1 .*Cr.uet.*conſ. 991. num. 12.* Marc. Anton Eugen.*conſ.50.n.1 .*Decian.*conſ.5.n.11.lib.4.* Zuchard.*conſ.3.n.81.& conſ.8.num.72* Germ. Vultei *conſ.19.n.4* Franc.Becc.*conſ.5.n.5.*latè Anton Petra. *c.1 §. nunc ſcun lum principalem dubitationem n.58.* 66 85 & 8 præcipuè quando adeſt promiſſio de nõ reuocando, Surd. *conſ.419. .67.lib. .* Menoch.*conſ.264.num 26.*& abſque vllo dubio ſi interueniat iuramentum, Neuiz.*conſ.12.n.111* Afflict.*in conſtit.Neapol. lib.1. rub.4 . num.1.cum ſeqq* Loaſes *in repet.l. ſi filiusfam. §. diui num.150. ff. de legat. 1.* Vincent.de Franc.*deciſ.1.num.4* Mendoça *de pactis l.1.c.5.n.58.* Borrel.*conſ.1.*Menoch.*dict.conſ.164.n.17.* Seſſe *deciſ.79.per tot.*Caſſanate *conſ.33.n.52.* Ramon.*d.conſ.24.n.92*]

31 Ex quibus iã infertur, non poſſe Papam ſine cauſa beneficiatum ſuo beneficio priuare; patet, ſi expendas in tali ablatione lædi ſimul legem, & rationem naturalem. Probant illationem, Abb. *in c. vlt.num.10.de confirm.vtili,*Card.*conſ.142.*Nauar.*in c. ſi quando,de reſcript.except.13.* Rom. *conſ. 345.* Selu. *de benef. p.2. quæſt.7.* Soto *de Iuſt.lib. .quæſt.6.art.2.* Staph.*de litteris grat a,tit.de modis prouiſ.n.11.*Gomez *in proœm.regularum,quæſt. 2. & in reg. de non tollendo iure quæſito,gloſſ.6.num.13.*Viu *tom.1.comm.opin.lib.1. tit.9.num.3.*Cott.*in memorabil.verb.beneficium,pag.73. & verb. Papa,pag.64 .*Menoch. *remed.15. recuperan. n.43. cum ſeq.& conſ.1.n.412.& conſ.83.num.1.& 15. & conſ.181.num.49.& de præſumpt.lib.2.præſumpt.10. n.18.*Mench. *vſufrequentium cap. 2. à princ.* Peregr. *de Iure fiſci,l.1.tit.de haben iura fi alia,n.24.* Ceual. *comm.contra communes,quæſt.* 28. Farin. *fragm.crim. part.1.litt.C,à num.83.*Cabed.*Luſit. deciſ.* 18. *n.* 13. *& deciſ.16. num.2.p.2* Azor. *inſtit.moral.tom.2.lib.6. c.1. quæſt.4. verſ. quod autem*, plores apud Cened.*3. collectan.22.n.1.* Ioan.Valer. *in different. inter vtrumque forum, verb. Electio, different.5.* vbi infert Sixtum V. dum ipſe eſſet Romæ, contuliſſe quandam dignitatem cuidam nobili Doctori Cæſarauguſtano, & poſtea precibus Oratoris Regis Catholici,& ob eius gratiam dignitatem dictam abſtuliſſe à proniſo iam in Hiſpania agente, & cùm anceps eſſet Papa quomodo id facere poſſet, conceſſit antidatam in fauorem illius, in quem Rex Catholicus conferri cupiebat; quod cùm præfatus Doctor Cæſarauguſtæ cognouiſſet, reddit citus Romam, cui poſtea alia dignitas fuit data in recompenſationem, & ſatisfactionem ablatæ: & meritò, quia in beneficiis ius & dominium reperitur, iuxta text. *in cap. ſi tibi abſenti, de præben.lib.6* & ex ſupradictis conſtat, Principem ſine cauſa ius & dominium alicuius auferre non poſſe, quinimò ſi auferat, æſtimationem ſoluere obligatur, ex text.*in l.item verberatum 15.§.1. in fin.ff.de rei vend.*iunat reg.*l.id quod noſtrum, de regulis iuris,l.6.*

32 Quamuis Papam etiam ſine cauſa poſſe clericum ſuo beneficio priuare, teneat Rip. *lib.2. reſp.19.n.5. & 6.* Aym. *de antiquit. tempor.p.1. verb.non omitto, à n.33.* Gig. *de penſion quæſt.10.n.6.& 7.* Simonet. *de reſeruat.q.1 n.6.*latè Anton Gabr. *d.tit.de iure quæſito, concluſ.1.*Il ned.*de incompatibil. benef. cap. 23. n. 58.* Mohed.*de ſ.4.de r . ſtut. ſpoliat.* Rot. *deciſ.136.n.2. p.1.diuerſ.* & alij plures, quos refert, & ſequitur Nicol.Garc *de benef.p 5.c.1.n.2.*

Limita ſecundò, nihil operari hanc noſtram clauſulam, *De plenitudine poteſtatis*, quando apponitur ſuper illicito, quia intelligitur de poteſtate bona & laudabili, vt poſt Bald *conſ.345. Ad euidentiam, in princ.lib.1.*reſoluit Card.Tuſch. *d.lit.C,concluſ.542.n.9.*ſubdens cum eodem Bald.quod nec aliquid operatur, licèt adſit ſimul clauſula, *Ex certa ſcientia.* 33

Limita tertiò, vt non operetur, quando fuit proceſſum ſine cauſæ cognitione, vt per Rodolphin. *de ſuprema,& abſoluta Principis poteſtate, cap.6.n.7.*vbi *n.3.*ſubdit, in dubio vbi Princeps aliquid facit, aut concedit de plenitudine poteſtatis, præſumi actum feciſſe cum cauſæ cognitione. Quia ooo niſi cauſa cognita à Principe apponi poteſt, ex traditis per Molin.*de primogen.lib.3.c.2. n.12.* 34 35

Limita quartò, vt nihil operetur, vbi ea vtens plenè de negotio ob quod ea vtitur, informatus non eſt, vt per Menoch.*conſ.1.n.426.& conſ.103.num.78.* Rodolphin.*d.c.6.n.1.*Mart.*4.cl.150.n.14.* 36

Limita quintò, vt non operetur circa non expreſſa, ideo legitimatio facta de ſpurio ſub aſſertione quod ſpurius ſit, com clauſula, *Non obſtante*, & clauſula, *De plenitudine poteſtatis*, non valet, ſi eſt ſpurius duplici ſpurietate non expreſſa, vt quia ex coniugato, & coniugata, vt poſt Alex. *conſ.195. lib.2.* docet Cardin.Tuſch.*d.conc.542.n.10.* 37

Limita ſextò, vt non ſuppleat dolum partis impetrantis, ex traditis per Fr.Emman. *q. Regul.tom.1.quæſ. 8.art.15.* 38

Limita ſeptimò, non operari contra non ſubditum à natura, vt docet Menoch. *conſ.1. n.144.* 39

Limita octauò, non operari in alterius præiudicium, vt per Burg.de Pace *conſ.15. n.45.* Rodolphin. *d.cap.5. n.11.* Marcheſ. *de Commiſſ. p.2. §.2. cap. vn. num.100.pag.421.* Ioſeph. Seſſe *de Inhibit.cap.4.§.3. n.14.*Seraphin.*dec.1081.n.8.* 40

Limita nonò, vt non operetur ſi cauſæ ſtatus Papæ non fuerit narratus, vt per Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinal.verb.nec itaque, num. 40. cum ſeqq.* Ioan.Cochier *ad reg.8.Cancel.de non impetr.benef.viuentium,n.17.* 41

Limita decimò, non derogare regulæ de iure quæſito non tollendo, vt fuit dictum *in Cæſarauguſtana exemptionis 13. Iunij 1594. coram Card. Seraphino,*impreſ.per Marcheſ.*de Commiſſ. p.2.pag. 125. n.7.in vltima impreſſ.* 42

CLAVSVLA XLII.

Depoſitaria:

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 Depoſitaria *clauſula importat, vt non audiatur debitor priuſquam deponat in iudicio certam pecuniæ quantitatem.*

3 *Contractus principalis quando eſt nullus, & ageretur de illius nullitate, clauſula,* Depoſitaria, *non eſt licita.*

4 Depoſitaria *clauſula hodie non apponitur in contractibus, niſi ſit ſuper quantitate recepta pecuniæ, ſuper qua audientia poſtulatur.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ agunt noſtri Luſitani *in Ordinatione Regia, lib.4.tit.72.* 1

vbi parens meus, Cabed.*p.7.dec.ſ.37.* Card.*in praxi Iudicum, & Aduocatorum, verb. clauſula, n.26.cum ſeq.* Mendez à Caſtr. *in praxi Luſitana,lib.3.cap.22. n.19.cum ſeqq.*[latè Bened.Ægid.*a.l.l.ex hoc iure,ff.de iuſt.& iur.p.2.c.13.clauſ.1.* Reinoſo *in obſ.r.pract.obſer.45.per tot.*]

2 Hæc clauſula,quæ importat, vt non audiatur debitor priuſquam deponat in iudicio certam pecuniæ quantitatem, pleniſſimè in Senatu Regni Luſitaniæ,& aliis iudiciis obſeruatur, vt teſtantur Gam. *deciſ.*69 Valaſc.*conſult.*85.*n.*6.*& conſult.*173.*n.*4. D.Barboſa *in dica § eleganter, n.47.ff ſoluto matrim.* Thom Valaſc.*tom.*1.*alleg.iuris alleg.* 100. *num.*1. vbi
3 limitat quando contractus principalis eſſet nullus, quia tunc ſi ageretur de illius nullitate, clauſula, *Depoſitoria*, non eſt licita. [Bened.Ægid *d.p.*2.*c.*13. *clauſ.*1. *n.*2. vbi quòd eſt valida hæc clauſ. & praxi recipitur,vt odioſa tamen ſtrictè accipi debet,& *n.*1. quòd non debet à Notario interponi niſi ſpeciali partium conſenſu ad id rogato, & *n.*3. quòd contra eum non auditur pars læſionem enormiſſimam allegans, aut aliam contractus nullitatem,& *n.*4.quòd minor contra eam reſtitutionis auxilio auditur, & *n.*5.quòd tranſit in hæredes,ſed limitat in filio, qui ſe in legitima contractu paterno læſum eſſe proponit,& *n.*6. quòd non obligat in executione ſententiæ, niſi aliter conuentum ſit, & *n.7.cum ſeq.* quòd pauperem deponere non valentem non adſtringit. & *n.*9. quod non obligat quando is, in cuius fauorem adiecta fuit, conditionem poſt contractum mutauit in deterius, niſi idonea ab eo præſtita cautione Reinoſo *d.obſ.45.num.*1. vbi quòd clauſula depoſitaria inuenta fuit ad præcidendas lites, & aduersùs illam multoties diſpenſatur à lege. & *numer.* 3. quòd vt odioſa & exorbitans multipliciter reſtringitur,& *n.*49. quòd ea non obſtante auditur reus cum exceptione ſolutionis in continenti probare.& *n.*41. quòd ea non obſtante emptor conuentus à venditore auditur, obiiciendo rem venditam ſibi non fuiſſe traditam.& *num.*26. quòd ea non obſtante debitor conuentus auditur offerens impedimenta, & illa probans incontinenti, & *n.*17. quòd ei locus non eſt quando venditio facta eſt ſine vxoris conſenſu. & *num.* 20. quòd eius rigor ceſſat, quando debitum, cuius depoſitum petitur, non eſt liquidum.]

4 Quia verò ex appoſitione huius clauſulæ plures lites & diſſenſiones cum fraudibus oriebantur, per ſpecialem pragmaticam à Rege Catholico Philippo III. conſtitutum eſt, ne in poſterum à tabellionibus ſub pœna amiſſionis officiorum, huiuſmodi clauſula in contractibus apponeretur, niſi intra quantitatem receptæ pecuniæ, ſuper qua audientia poſtulatur.

CLAVSVLA XLIII.

Derogatoria.

1 *Doctores referuntur de vi,& effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Derogatoria clauſula tollit ea de quibus debebat fieri mentio ſpecialis.*

3 *Derogatoria clauſula reuocat, & derogat eatenus quatenus ceperit repugnantiam ſua diſpoſitioni.*

4 *Gratiam principalem ampliare non poſſunt clauſula derogatoria, bene tamen valent illam declarare.*

5 *Teſtamenti primi derogationem, etiam habentis clauſulam*, quod ei non cenſeretur derogatum, niſi in ſecundo apponerentur quædam verba, &c. *operatur clauſula*, non obſtantibus quibuſcunque aliis teſtamentis, &c.

6 *Teſtamentum primum vt tollatur, non ſufficit generalis derogatio, nec indiuidua, ſed requiritur ſpecialis ad clauſulam derogatoriam primi teſtamenti.*

7 *Iuramentum habet in ſe clauſulam derogatoriam.*

8 *Teſtamentum primum habens clauſulam derogatoriam,cenſetur per ſecundum reuocatum,ſi tranſacti ſint decem anni.*

9 *Teſtator vbi appoſuit clauſulam*,quod promittebat teſtamentum non reuocare ,& ſi illud reuocaret,talis reuocatio non valeret,niſi in illo certa verba apponantur. *tunc non cenſetur per ſecundum reuocatum, niſi verba illa ſint in eo inſerta, aut ſit expreſſa mentio facta de illa clauſula.*

10 *Verba*, caſſans,& irritans omne aliud teſtamentum, *non derogant primo habenti clauſulam*, quod non poſſit derogari, niſi ſub certa forma,*niſi addatur*,etiamſi contineat clauſulam derogatoriam.

11 *Derogatoria clauſula regulantur ab ipſa diſpoſitione principali.*

12 *Derogatoria clauſula contenta in reg* 8. Cancell. *an referantur ad omnes alias regulas precedentes,remiſſiuè.*

13 *Derogatoria clauſula generales an comprehendant priuilegium* l.vnic.C.quando Imper.inter pupill.& vid.*remiſſiuè.*

14 *Derogatoria clauſula an requiratur in conceſſione exemptionis, remiſſiuè.*

15 *Derogatoria clauſula appoſita in conceſſione ſubſidij quid operentur.*

16 *Derogatoria clauſula ampliſſima nihil operantur contra perſonas priuilegiatas,vbi in Papa non datur ſcientia præiudicij.*

17 *Derogatoria derogatoriarum ſatis cenſentur ſublata per clauſulam*,etiamſi de illis, illorúmque totis tenoribus, &c.

18 *Priuilegium ſecundum habens clauſulam derogatoriam cum illis verbis*, etiamſi talia forent, &c. *reuocat primum habens clauſulam derogatoriam.*

19 *Derogatoria clauſula, etiamſi ampliſſimis verbis concepta, non extenditur vt comprehendat ius ignoratum à Papa.*

20 *Clauſula, quod prouiſiones non poſſint fieri ſine conſenſu patroni,quod operetur,oſtenditur.*

21 *Clauſ.* Donec aliud duxerimus ordinandum, &c. *non expirat morte mandantis.*

22 *Clauſ.*Donec caſtè,& honeſtè vixerit,*non excludit quòd legataria nubat.*

23 *Clauſ.*Donec vices ſuas duxerit reuocandas,*operatur vt à ſubdelegato ad ſubdelegantem ſit appellandum.*

24 *Clauſ.* Donec vitam vidualem ſeruaueris, &c. *cenſetur in fauorem mariti appoſita.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Docto- 1
res per text. ibi, *in l. ſi quis, ff.de legat.*3.Celſ. Vgo *in tract.de clauſ pag.*476.Clar.*§.teſtamentũ,q.*99. Anton.Gom.*l.3.Tauri,n.*91.*cum ſeqq.* Tiraq.*de iure mariti,gl.7.n.66.* Menoch.*de præſumpt.lib.4. præſ.*166. Card Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.1.cap.6. n.8.*

Mart.

Mart. d. clauſ. p. 4. lauſ. 14 Gonzal. ad regul. Cancel. gloſſ. 56. num. 3. Rendin. in promptuario recept ſentent. tom. 1 art. 16. n. 10. Mareſcot. var. reſolut. lib. 1. cap. 51. n. 22. & lib. 2. cap. 35. n. 10 Ceual. comm. contra communes, q. 211. & Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 48. num. 11. cum ſeq. & cap. 673. n. 24. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom. 2. lit. C. concl. 346.] nouiſſimè Theodoſ. de Rub. in ſing. Rotæ tom. 2. ſ. 4. clauſ. 11. & 277. Rot. apud Paul. de Rubeis deciſ. 333. num. 5. tom. 2. diuerſ. vbi quòd clauſulæ derogatoriæ debent intelligi quòd derogent, niſi contrarium in diſpoſitione caueatur de aliqua re.]

2 Hæc clauſula tollit ea, de quibus ſpecialis fieri debebat mentio, vt per Menoch. conſ. 1096. num. 15. [Etiam in ampla forma non videtur ſufficere, vbi certa formalis derogatio ex lege requiritur. Peregr. conſ. 2. num. 29. vol. 1.] ac proinde reuocat, & derogat

3 eatenus, quatenus reperit repugnantiam ſuæ diſpoſitioni, Alex. conſ. 7. n. 17. lib. 6. Petr. Henriq. conſ. 75. num. 13.

4 Licèt derogatoriæ clauſulæ ampliare non poſſint principalem gratiam, bene tamen valent illam declarare, vt per Caſtr. in l. omnes 14 ſub num. 14. in fin. de legib. Mandel. conſ. 84. n. 20. & ſeq. vol. 3. Seraphin. deciſ. 570. n. 4. & deciſ. 716. n. 3. & deciſ. 1322. n. 5. Rot. dec. 532. n. 7. p. 1. diuerſ. & in Cæſarauguſtana penſionis 17. Decembr. 1611. coram Card. Marquemontio, impreſſa per Farin. deciſ. 368. ſub num. 5. p. 1. recent. & in Papien. bonorum 5. Iunij 1606. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo, impreſſa per eundem Farinac. deciſ. 177. num. 1. p. 1. quia ad limites illius appoſitæ cenſentur, ad not. per Abb. in cap. cùm in noſtro, col. fin. in fin. de conceſſ. præbend. Felin. in c. nonnulli, de reſcript. Calderin. conſ. 25. conceſſ. præbend. & fuit dictum in Ortolen. decimarum 9. Iunij 1606. coram Orano, & in Romana domus 22. Iunij 1611. coram Card. Marquemontio. [& non debent eſſe inutiles, & ſuperfluæ, ſed aliquid operari debent. Duran. Rotæ deciſ. 48. numero 4.]

5 Clauſula derogatoria generalis, *Non obſtantibus quibuſcunque aliis teſtamentis*, appoſita in ſecundo teſtamento operatur derogationem primi, etiamſi haberet clauſulam, *quod ei non cenſeretur derogatum, niſi in ſecundo apponerentur quædam verba præciſa*, quia licèt verba non apponantur, tamen ſufficit ſi dicatur, *Non obſtantibus quacunque verborum forma, quibus derogauit*, &c. ita Feder. de Senis conſ. 47. incip. Habita num. 1. in fin. Ioan. de Anan. conſ. 56. Cardin.

6 Tuſch. d. concluſ. 346. n. 1. Verùm ad tollendum primum teſtamentum, derogatio generalis non ſufficit, nec indiuidua eſt neceſſaria, ſed requiritur ſpecialis ad clauſulam derogatoriam prioris teſtamenti; ita Corn. conſ. 86. n. 3. vol. 3. Alex. conſ. 134. numero 2. lib. 1. Couar. in rub. de teſtam. p. 2. n. 19. verſ. tertia concluſio, Clar. § teſtamentum, q. 99 verſ. & hæc quidem concluſio, quos ſequuta eſt Rota in Romana hæreditatis 12. Iunij, 1615. coram Reuerendiſſimo Domino Pirouano, impreſſa per Farin. deciſ. 721. n. 1. part. 2. recent. vbi num. 2. ſubdit, quod tunc dicitur fieri ſpecialis mentio primi teſtamenti, quando teſtator facit mentionem de clauſula derogatoria in ipſo teſtamento inſerta, putà quia dictum ſit, *Non obſtante alio teſtamento habente clauſulam derogatoriã*.] Latè Rota apud Paul. de Rubeis deciſ. 247. per tot. tom. 2. diuerſ. aliàs p. 6. recent.

7 Amplia, iuramentum habere in ſe clauſulam derogatoriam, ita vt ſecundum teſtamentum iuratum reuocet primum, in quo adeſt clauſula reuocatoria ſecundi, licèt in ſecundo non fiat mentio dicti primi teſtamenti, ita Clar. d. quæſt. 99. num. 10. Tiraq. d. gloſſ. 7. n. 153. Gom. d. l. 3. Tauri, num. 96. Menoch. d. præſumpt. 166. n. 33. Ceual. l. q. 251. n. 1. Gutier. de iuramento confir. p. 2. cap. 1. n. 7.

Amplia deinde, ſi poſt primum conditum teſtamentum habens clauſulam derogatoriam, tranſacti ſint decem anni, quia cùm per illud tempus clauſulæ inducatur obliuio, cenſetur tacitè primum per ſecundum reuocatum, ita Couar. in rubr. de teſtam. part. 2. n. 20. verſ. 9. Clar. §. teſtamentum, q. 91. n. 3. & quæſt. 99. n. 9. Vinc. de Franch. dec. 287. n. 1. Menoch. de arb. iur. caſ. 276. num. 27. & de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 166. num. 44. & conſ. 45. num. 41. & conſ. 176. n. 7. Maſcard. de prob. concluſ. 1122. num. 4. & concl. 1136. num. 20. 8

Reſtringe tamen, vbi teſtator appoſuit clauſulam, *quod promittebat teſtamentum non reuocare, & ſi illud reuocaret, talis reuocatio non valeret in ſecundo teſtamento facta, niſi in illo verba certa apponantur*, veluti niſi in eo ſcribantur Articuli Fidei, aut oratio Dominica, quia tum non rumpitur per ſecundum, ſeu aliud vltimum, niſi verba illa in eo vltimo ſint inſerta, aut ſit expreſſa mentio facta de illa clauſula derogatoria, quia mentio generalis non ſufficit; vide Burſat. conſ. 47. n. 1. vol. 1. Couar. d. p. 2. n. 32. verſ. ſecundum. Craſſ. verb. teſtamentum, q. 89. Menoch. d. præſum. 166. n. 13. Molin. de Iuſt. tract. 2. diſput. 152. verſ. porro, Cardoſ. in praxi Iud. cum, verb. teſtament. n. 69. 9

Reſtringe etiam, ſi in ſecundo teſtamento adeſſent ſolùm verba, *caſſans omne aliud teſtamentum*, quia per hæc verba non eſſet primo teſtamento derogatum ſi in primo adeſſent verba, *quod non poſſet derogari niſi ſub certa forma*, quia ſaltem debent apponi verba generalia derogatoria quibuſcunque formis, aliàs ſecundum non valet; ita Fed. de Senis conſ. 47. in prin. Card. Tuſch. d. concl. 346. n. 31. ſi tamen poſt illa verba, *caſſans, & irritans omne aliud teſtamentum*, addatur, *etiamſi contineat clauſulam derogatoriam*, tunc dicitur fieri ſpecialis mentio dicti teſtamenti, vt cenſuit Rota d. deciſ. 721. n. 2. part. recent. 10

Clauſulæ derogatoriæ regulantur ab ipſa diſpoſitione principali, & non egrediuntur limites illius, vt poſt Ant. de Butr. conſ. 29. poſt princ. Dec. conſ. 195. col. 3. verſ. ſi vnde diligenter, Ruin. conſ. 137. num. 10. lib. 3. Achil. deciſ. 3. n. 1. qui filij ſint legitimi, fuit reſolutum in Monaſterien. capellæ 10. Martij, 1604. coram Gregorio XV. impreſſa per Farin. deciſ. 767. n. 3. cum ſeqq. p. 2. recent. 11

Vtrùm autem clauſulæ derogatoriæ contentæ in reg. 8. Cancellariæ, referantur ad omnes alias regulas præcedentes? vide Rotam in Eugubina Canonicatus 20. Decembris 1615. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo, impreſſa per Farin. deciſ. 767. n. 3. cum ſeqq. p. 2. recent. vbi à n. 8. diſputat, an clauſulæ derogatoriæ generales derogent reſeruationibus in corpore Iuris clauſis. 12

Clauſulæ derogatoriæ generales an comprehendant priuilegium l. vnica C. quando Imperator inter pupil. & viduam? vide Rot. apud Zachiam poſt tract. de oblig. Camer. deciſ. 93. n. 4. & 13. 13

An etiam clauſula derogatoria requiratur in conceſſione exemptionum? vide Eraſm. à Cochier de Iuriſd. Ord. in exemptos, lib. 1. quæſt. 11. 14

Clauſulæ derogatoriæ appoſitæ in conceſſione ſubſidij, reſpiciunt tantùm fauorem Regis, nec per eas cenſentur ſublati contractus, ex quibus Regi nullum præiudicium infertur, vt dictum fuit in Valentina ſubſidij 22. Maij 1615. coram Pamphilio, impreſſa per Farin. deciſ. 702. n. 6. p. 2. recent. 15

Clauſulæ derogatoriæ ampliſſimæ nihil operantur contra perſonas priuilegiatas, vbi in Papa non datur ſcientia præiudicij, vt fuit dictum in Romana 16

fideicommiſſi de Vecciis 18. *Iunii* 1614. *coram Litta*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 128. *numer.* 4. *part.* 2. *recent.*

17 Clauſulæ derogatoriæ derogatoriarum ſatis ſublatæ cenſentur per clauſulas ſubſequutæ conſtitutionis, videlicet, *etiamſi de illis, illorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua mentio, ac de verbo ad verbum facta fuiſſet*; ita Federic. de Senis *conſ.* 47. *ſub n.* 1. *verſ. ad hoc intelligo verum.* Alex. *conſ.* 7. *num.* 7. *lib.* 4. Iaſ. *conſ.* 184. *col.* 3. *verſ. ita præfata fortius, lib.* 2. & fuit dictum *in interamnen. bonorum* 5. *Maij* 1603. *coram Gregor. XV. inter eius deciſiones impreſſas deciſ.* 109. quæ reperitur etiam impreſſa per Farinac. *deciſ.* 87. *n.* 4. *p.* 2. *recent.* vbi etiam poſt Anton. de Butr. *conſ.* 2. Mohed. *deciſ.* 1. *de reſcript.* hoc intelligit verum, præſertim accedente etiam clauſula, *Pro expreſſis*. [Clauſulæ derogatoriæ quando ſunt ſatis prægnantes ad ſequentes derogationes, per has ſequentes non tollitur præcedens conceſſio, & maximè ſi requiratur in derogatione conſenſus eius, cui fit conceſſio. Seraphin. *deciſ.* 510. *num.* 2. Et in clauſulis derogatoriis ſi ponitur particula illa *inſolidum*, dato quòd faciat derogationem eſſe ampliſſimam, tamen non excedit terminos derogationis ſpecificæ, nec habet vim indiuiduæ, ac ſi de verbo ad verbum totus tenor inſertus foret; idem Seraph. *dec.* 297. *n.* 7.]

18 Quotieſcumque igitur priuilegium ſecundum habet clauſulam derogatoriam cum illis verbis, *etiamſi talia forent de quibus mentionem fieri oporteret, de verbo ad verbum*, ſemper per hoc cenſetur primum reuocatum; ita Gabr. *com. lib.* 6. *tit. de clauſul. concluſ.* 5. *num.* 12. Crauet. *conſ.* 126. *numero* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 41. *num.* 12. Ceual. *commun. contra com.* q. 631. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 26. *num.* 23. Eraſm. à Cochier. *de Iuriſd. Ordin. in exemptos, p.* 3. *q.* 9. *n.* 6. Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.* 8. *num.* 539.

19 Clauſula derogatoria, etiamſi ampliſſimis verbis concepta, non extenditur vt comprehendat ius particulare à Papa ignoratum, cuius ad effectum derogationis facienda erat ſpecialis & expreſſa mentio, vt per Curt. iun. *conſ.* 170. *numero* 31. *lib.* 1. Petr. Henriq. *conſ.* 71. *num.* 16. non extenditur enim ad ea quibus à Principe veriſimiliter non fuiſſet derogatum, Mar. Anton. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 46. *n.* 10.] Derogationes iuris patronatus laicorum ſunt admodum odioſæ, & Papa non ſolet illis derogare, niſi ex vrgentiſſimis cauſis. Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.* 2. *q.* 4. *num.* 45. & in Gallia non admittuntur, vt per Rebuff. *in* 3. *p. ſignat. in verb. nec non iuriſpatronatus, numero* 12. *&* 36. *& de nominat. q.* 15. *n.* 1. Flamin. *d. q.* 4. *numero* 43. Idem in Hiſpania Ioan. Lup. *de benef. in Curia vacant.* §. 11. Couar. *pract. cap.* 36. Flamin. *d. q.* 4. *n.* 44.]

20 Clauſulæ, quod derogationis literæ debeant præſentari patronis per trinas diuerſas literas; & item quod prouiſiones non poſſint fieri, niſi de conſenſo patroni; ſine quo non poſſet derogari, & ſi derogentur, derogatio non ſufficiat, ſed in priſtinum ſtatum reponatur, non impediunt quominus intret reg. de menſibus, ſi beneficium vacet in menſe reſeruato: nam illæ clauſulæ habent locum duntaxat, vbi vacatio contingit in menſe ordinario, vel certè vbi concurrit cum ipſo Ordinario, vt fuit dictum *in Compſan. Iuriſpatronatus* 3. *Decemb.* 1604. *coram Litta*, impreſſa apud Farinac. *deciſ.* 58. *p.* 1. *recent.* & apud Maſſob. *in praxi habendi concurſum, prelud.* 7. *dub.* 5. *n.* 27. *cum ſeqq.*

21 [Clauſ. *Donec aliud duxerimus ordinandum*, &c. n6

Expirat morte mandantis, ſicut expirat beneplacitum, ſed requirit nouam diſpoſitionem. Menoch. *conſ.* 360. *n.* 8. Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.* 290.

Clauſ. *Donec caſtè, & honeſtè vixerit*, legato adiecto non excludit quòd legataria nubat, quia dicitur caſtè, & honeſtè viuere, etiamſi nubat. Bart. & Alex. *num.* 5. *cum ſeqq. in l. mulier.* §. *cum proponeretur ff. ad Trebell.* Quod tandem procedit in relicto à patre, vel ab extraneo, ſecus in relicto à marito, vel filio, quia per ſecundas nuptias conteſtatur anima mariti, & filio fit iniuria. Alex. *numero* 3. *& ſeq. in d.* §. *cum proponeretur.* Couar. *de ſponſal. p.* 2. *cap.* 2. *n.* 9 *n.* 11. Cephal. *conſ.* 500. *n.* 4 Spin. *in ſpec. teſtam. gloſſ.* 14. *num.* 94. *cum ſeqq.* vbi *numero* 11. tenet quòd mulier non deſinit caſtè viuere, ſi per vim fuerit in proſtibulo proſtituta. 22

Clauſ. *Donec vices ſuas duxerit reuocandas*, appoſita in ſubdelegatione, operatur vt à ſubdelegato ad ſubdelegantem ſit appellandum. Biſignet. *deciſ.* 21. *n.* 3. *de appella.* 23

Clauſ. *Donec vitam vidualem ſeruauerit*, &c. legato adiecto cenſetur in fauorem maris appoſita Decian. *conſ.* 415. *num.* 7. Et operatur vt mulier tranſiens ad ſecunda vota legatum amittat. Alex. *in d.* §. *cum proponeretur*, *n.* 6. vbi *n.* 12. ſubdit quòd ad hoc vt mulier conſequatur legatum ſuum cum hac clauſ. relictum, debet portare nigrum.] 24

Loc: XLIV.

Dummodò tempore datæ præſentium alteri non ſit ius quæſitum.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Clauſula*, Dummodò tempore datæ, &c. *ſemper habetur pro appoſita, ſiue Papa conferat, ſiue alius ipſius authoritate.*

3 *Ius quæſitum in re, non ſolùm præſeruat clauſula*, Dummodò tempore datæ, &c. *ſed quæſitum ad rem.*

4 *Ius ad rem reſultans ex electione, vel præſentatione, conſiderabile eſt ad effectum regula de iure quæſito, & clauſula*, Dummodò tempore datæ, &c.

5 *Ius ad rem, quod acquiritur collatario abſenti, ante acceptationem eſt conſiderabile.*

6 *Ius ad rem, quod acquiritur poſt receptionem in Canonicum, cum expectatione præbendæ, eſt conſiderabile.*

7 *Ius ad rem quæſitum per reſeruationem factam pro aliquo de certo beneficio, vel per optionem, eſt conſiderabile.*

8 *Oppoſitio ſola non tribuit ius in re, neque ad rem.*

9 *Ius ad rem conſiderabile acquiritur ex ſola oppoſitione, quotieſcumque ex fundatione, & ordinatione teſtatoris conſtat, voluiſſe proximiorem de ſuo genere præſentari.*

10 *Clauſula*, Dummodò tempore datæ, &c. *intelligitur de iure valido, & conſiderabili.*

11 *Gratiam conditionalem ſuſpenſiuam non facit clauſula*, Dummodò tempore datæ, &c. *ſed ſolùm præſeruat ius.*

12 *Executorem mixtum facit clauſula*, Dummodò tempore datæ, &c.

13 *Executio*

13 *Executio facta pendente appellatione, vel intra terminum ad appellandum, per executorem, ſtante clauſula,* Dummodò tempore datæ, &c. *eſt nulla, & attentata.*

14 *Gratia à vitio ſubreptionis excuſatur per clauſulam,* Dummodò tempore datæ, &c.

15 *Clauſula,* Dummodò tempore datæ, &c. *operatur quod non poſſit dari de ſubreptione gratia.*

16 *Ius conditionale, non autem purum alteri quæſitum, tollit clauſula,* Dummodò tempore datæ, &c.

17 *Clauſula,* Dummodò tempore datæ, &c. *apponenda eſt etiam in beneficiis vacantibus in Curia.*

18 *Ius ad rem quouis modo quæſitum cenſetur ſublatum per clauſulam,* Anteferri.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Mart. de clauſul. part. 1. clauſ. 25. in 2. impreſſ. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 4. collect. 814. & in praxi rerum fori Eccl. deciſ. 195. à n. 204. in 1. edit. aliàs reſol. 177. in 2. edit. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom. 1. litt. C. concl. 329. Ioan. à Cochier in regul. de non tollendo iure quæſito, à n. 6. cum ſeqq. Monet. de commut. vlt. volunt. cap. 11. n. 463. cum ſeqq. [Theod. de Rubeis in ſingul. Rota tom. 1. p. 4. clauſ. 16. & 301. Duran. dec. 306. n. 7. & deciſ. 350. n. 7. vbi quod apponi ſolet quando Papa prouidet de non reſeruato.]

2 Hæc clauſula (quæ ſemper habetur pro appoſita, ſiue Papa conferat, ſiue alius ipſius authoritate, cap. ſi poſtquam, de præben. in 6. Zabarel. conſ. 92. n. 3. Ioan. à Cochier vbi proximè, num. 15. & 16. Cardin. Tuſch. d. concl. 329. num. 27.) [Rot. deciſ. 579. num. 1. p. 1. in poſthum. Farin. aliàs p. 3. recent. vbi quod ſemper in gratiis habetur pro appoſita, & ſolet apponi in litteris expediendis, & quod præſeruat ius eius, cui per gratiam fit præiudicium, ita vt contra eum gratia non poſſit ſortiri effectum, & deciſ. 355. n. 1. ead. p. 1. ait quod non præſeruat ius accidentale, & extrinſecum exceptionis dilatoriæ, ſed tantum ius intrinſecum, & quæſitum in ipſa re, & deciſ. 130.
3 n. 1. p. 5. recent.] ne dum præſeruat ius quæſitum in re, vt voluerunt Sarnen. in d. reg. de iure quæſit. quæſt. 1. Calder. conſ. 8. in fin. de reſcript. Caputaq. deciſ. 337. n. 6. p. 1. & Staphil. de liter. gratiæ, tit. forma mandati de prouidendo, n. 4. Mar. Anton. lib. 3. reſol. 9. num. 3. Rot. in Caſucen. hoſpitalis 10. Martij 1610. coram Reuerendiſſimo Domino meo Pirouano; verùm etiam ius quæſitum ad rem, quod eſt ad hunc effectum conſiderabile, Caſſad. deciſ. 3. n. 1. & deciſ. 18. num. 1. de præbend. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori Eccleſ. reſol. 177. Marcheſ. de commiſſ. p. 1. pag. 404. num. 61. & 62. in 2. impreſſ. Mart. d. clauſ. 35. num. 1. Card. Tuſch. d. concluſ. 319. n. 1. Nicol Garc. de benef. p. 4. cap. 3. n. 19. cum ſeq. Stephan. Grat. diſcept. forenſ. cap. 780. n. 17. & 19. Mareſcot. var. reſol. lib. 2. cap. 1. num. 171. & 173. Monet. d. cap. 11. num. 463. Maſſob. in praxi habendi concurſum, prælud. 7. dub. 21. n. 149.

4 Vnde ad effectum huius clauſulæ, ſicut & regulæ de iure quæſito non tollendo, conſiderabile eſt ius ad rem reſultans ex electione, vel præſentatione, vt docent Felin. in cauſam quæ, num. 26. verſ. ſed Rot. de reſcript. Aloyſ. Ricc. d. deciſ. 195. num. 204. & fuit dictum in Tyraſſonen. Eleemoſynariæ 28. Ianuarij 1602. coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancellotto, impreſſa per Farin. deciſ. 52. n. 3. p. 2. recent. [Theodoſ. de Rubeis d. clauſ. 301. n. 9. Rota deciſ. 643. n. 7. p. 2. in poſthum. Farin. aliàs tom. 4. recent. Duran. Rotæ
5 deciſ. 100. num. 5.] Sic etiam eſt conſiderabile ius ad rem, quod acquiritur collatario abſenti ante acceptationem, vt poſt alios tenet Garc. dict. cap. 3. num. 25. & 39. cum ſeq. Necnon illud, quod ac- 6
quiritur per receptionem in Canonicum cum expectatione præbendæ Bellamer. conſ. 331. num. 9. verſ. 5. concluſ. quem refert Cardin. Tuſch. d. concluſ. 329. num. 9. Garc. d. cap. 3. à num. 26. vbi num. 41. iuncto num. ſeq. hoc ipſum poſt alios docet de iure ad rem, 7
quod eſt quæſitum per reſeruationem factam pro aliquo de certo beneficio, & num. 45. cum ſeq. de iure ad rem, quod acquiritur per optionem, ſeu ius optandi, & à num. 47. vſque ad 51. idem probat de regreſſu, vel acceſſu, quem habet penſionarius ad beneficium penſione grauatum, poſt magnam proteruiam beneficiati in ſoluenda penſione, & declarationem penſionarij, quod velit eſſe locum regreſſui, vel acceſſui, num. 55. cum tribus ſeqq. de regreſſu, vel acceſſu ob aliam cauſam, idque ſiue ante, ſiue poſt vacationem; num. verò 59. cum ſeqq. idem tradit de iure ad rem, quod acquiritur ex mandato de prouidendo in forma Dignum.

Quid autem dicendum ſit de iure ad benefi- 8
cium, quod acquiritur per oppoſitionem (de quo agit latè Garc. d. cap. 3. à num. 61. vſque ad 80.) non immeritò dubitatur à Doctoribus: nam quamuis regulariter ſola oppoſitio non tribuat ius in re, nec ad rem, ex traditis per Sarnen. in reg. de iure quæſito, q. 1. n. 10. Caſſad. deciſ. 18. n. 5. de præben. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. §. 1. n. 89. & fuit dictum in Barcinon. beneficij 15. Ianuarij 1625. coram Reuerendiſſimo Domino meo Pirouano; tamen hoc fallit, quotieſcun- 9
que ex fundatione, & ordinatione teſtatoris conſtat, voluiſſe proximiorem de ſuo genere præſentari; tali enim caſu ex ſola oppoſitione acquiritur ius ad rem conſiderabile, adeò quod per hanc clauſulam cenſeatur præſeruatum, Sarnen. d. quæſt. 1. num. 11. Rot. in Barcinonen. tertij beneficij S. Teclæ 27. Ianuar. 1623. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo. [Nam extra hunc caſum ius ex oppoſitione, vel acceptatione expectationis ante factam collationem non cenſetur per hanc clauſulam præſeruatum, Rot. deciſ. 17. de præbend. in nouis, & deciſ. 27. de conceſſ. præb. in antiq. Rebuff. in forma nouæ proviſ. in verbo, dudum, num. 1. Sarnen. d. q. 1. n. 30. Selu. de benef. p. 3. q. 13. num. 21. Theodoſ. de Rubeis dict. clauſul. 301. num. 11.]

Intelligitur hæc clauſula de iure valido, & conſi- 10
derabili, vt per Mart. d. clauſ. 35. num. 11. Sarnen. ſuper reg. de publicandis, quæſt. 17. Monet. d. cap. 11. n. 464. in fin. & fuit dictum in Salamantina dimidiæ portionis 27. Martij 1609. coram Card. Marquemontio, impreſſa per Farinac. deciſ. 354. n. 1. part. 2. recent. & in Calaguritana beneficij 10. Martij 1614. coram Remboldo, pariter impreſſa per Farin. deciſ. 572. p. 1. recent. & in Piſtorien. beneficij 23. Ianuarij 1615. coram Card. Cauallerio, ſimiliter impreſſa per eundem Farinac. dec. 634. n. 1. p. 1. recent.

Hæc clauſula cùm non faciat gratiam conditio- 11
nalem ſuſpenſiuam, ſed ſolùm præſeruet ius, ita vt conſtito de iure alterius, gratia reddatur nulla, vt per Mart. d. clauſ. 35. n. 9. Mareſcot. var. reſolut. lib. 2. c. 1. n. 172. Achil. deciſ. 18. n. 1. in fin. de probat. [Seraph. deciſ. 1494. n. 12. Theodoſ. de Rub. d. clauſ. 26. §. 1.] ideo non eſt iuſtificanda per impetrantem, Mareſc. d. cap. 1. n. 273. Rot. in Colonien. Canonicatus 20. Maij 1602. coram Card. Pamphilio, impreſſa per Nicol. Garc. de benefic. p. in. c. 2. n. 74. Gr g. de .250.

Executorem mixtum facit hæc clauſula, Gregor. 12
deciſ. 91. & ab eo tunc dabitur appellatio, Staphil. de litteris gratiæ, tit. de nouo forma mandati, n. 3. Mantic.

*deciſ.*314.*num.*3. Scacc.*de appellat. quaſt.* 12.*limit.*11. *num.*11 [Duran.*Rota deciſ.*414. *num.*2 *& deciſ.* 417.
13 *n.*3.]& propterea executionem ab eo factam pendente appellatione, vel intra terminum ad appellandum, eſſe nullam, & attentatam, cenſuit Rota, teſte Seraph.*dec.*1045.*num.*4.

14 Per hanc clauſulam excuſatur gratia à vitio ſubreptionis, Selu.*de benefic.p.*3. *quæſt.*11. *n.*103. Card. *conſil.*91.*n.*4.*verſ. item in conceſſione*, Marr. *d.clauſul.*35. *num.*12. Maſſob.*in ſua praxi habendi concurſum, prælud.*7. *dub.*11. *num.* 154. *ſecundùm Roman. impreſſ.* & dictum fuit *in d. Colonien. Canonicatus*, apud Nicol. Garc. *d. num.*74. [Theod.de Rub. *d.clauſ.*101.*n.*25.]

15 Et operatur quod non poteſt dari de ſubreptione gratiæ, ex eo, quia non ſit facta mentio poſſeſſionis alienæ. ita ex Zabar. *conſ.*91.*n.*3. notat Card.Tuſch. *d concl.*129.*n.*21.& ex Felin *in c.ſuper litteris, n.*11. *de reſ.riptis*, aduertit Monet *d.c.*11.*n.*465.

16 Tollit ius conditionale, non autem ius purum alteri quæſitum, Roman. *conſ.*256. *Approbo*, *in fin.* vbi Apoſtilla magna; Card.Tuſch. *d.concl.*129. *n.* 10. & 11. obſeruantes tollere ius perpetuò non duraturum, videlicet ad incertum tempus, veluti ſi alicui commendatur Eccleſia ad beneplacitum, vel ſimpliciter, aut ad commoditatem Eccleſiæ, & in illa conferatur alicui cum hac clauſula, valet collatio, & ius commendatarij ad incertum tempus non eſt conſiderabile, ſecus ſi commenda eſſet ad certum tempus, veluti per biennium, vel ad vitam, quia tunc eſt ius conſiderabile.

17 Hanc clauſulam apponendam eſſe, haberéque locum etiam in beneficiis vacantibus in Curia, obſeruat Rebuff.*in d forma ac declarat. nouæ prouiſionis, num.*7.*cum ſeq.* quem refert Monet. *d.cap.*11.*n.* 466. quoniam Ordinarius poteſt conferre huiuſmodi beneficia poſt menſem à die vacationis, niſi Papa de iis prouideat, *cap. ſtatutum*, *de præben.in* 6. ſicut & parochiales Eccleſias in Curia vacantes Apoſtolica Sede vacante, ac de quibus Papa ante obitum non prouidit *c.ſi Apoſtolica, eod.ti.& libro.*

18 Prædicta autem de præſeruatione iuris quæſiti ad rem, intelligenda ſunt, dummodò in litteris Apoſtolicis non eſſet adiecta clauſula, *Anteferri*, quia per illam ſublatum cenſetur omne ius ad rem quouis modo quæſitum, *cap. penult. de præben. in* 6. Mandoſ. *de ſign.gratia, in rubr. de expectatiuis*, *verſ. nulli dabatur*, Lap.*alleg.*79.*n.*2. Verall. *deciſ.*227. *n.*5. *part.* 1.

19 Latam interpretationem in præiudicium concedentis importat hæc clauſula, Rot. *deciſ.*12. *de præbend.in antiq.* Maſſob.*d.dub.*11. *num.*150. vbi ſubdit, habere vim ſupplendi defectus taciturnitatis detentionis beneficij, per Rot.*deciſ.*38.*de reſcript. in antiq.* & Gonzal.*gloſſ.*15.§.1.*n.*68. Felin. *num.*32.*in cap. in noſtra, de recept.*

CLAVSVLA XLV.

Dummodò collatio ad nos hac vice pertineat.

1 *Clauſula*, Dummodò collatio ad nos hac vice pertineat, *ſolet apponi*, *quando Papa prouidet de reſeruato.*

2 *Gratia de beneficio facta cum clauſula*, Dummodò collatio ad nos hac vice pertineat, *intelligitur, ſi tantum vigore iuris ſpecialis, & ſic reſeruationis ſpectet ad Papam.*

3 *Iuſtificanda non eſt per impetrantis clauſula*, Dummodò collatio ad nos hac vice pertineat, *cùm non contineat conditionem ſuſpenſiuam.*

4 *Reſeruationes narratæ ſtante clauſula*, Dummodò collatio ad nos, &c. *neceſſariò & concludenter ſunt iuſtificandæ.*

5 *Clauſula*, Dummodò collatio ad nos, &c. *non refertur ad vacationem expreſſam, ſed ad alias vacationes comprehenſas in clauſulis generalibus.*

6 *Papa prouidens cum clauſula*, Dummodò collatio ad nos, &c. *declarat nolle prouidere, niſi quatenus beneficium reſeruatum exiſtat.*

7 *Papa intentionem præueniendi, & concurrendi cum Ordinario excludit clauſula*, Dummodò collatio ad nos, &c.

8 *Papa quando vult præuenire, loco clauſulæ*, Dummodò collatio ad nos, &c. *apponere ſolet clauſulam*, Dummodò à data præſentium, &c.

Clauſ. Dummodò eius diſpoſitio ad nos, &c. *operatur quòd Papa non intendit concurrere cum ordinario*, ibid.

9 *Clauſula*, Dummodò pro alio non ſcripſerimus, *intelligitur de eodem Papa, non ſi prædeceſſor ſcripſiſſet.*

10 *Clauſula*, Dummodò reſignans habeat aliunde, poſſit vitam commodè ſuſtentare, *quod importet oſtenditur.*

SOlet apponi, quando Papa prouidet de reſeruato, Simonet.*de reſeruat.quæſt.*61. *num.* 3. Rot. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Cœrino Decano*, apud Marcheſ. *de commiſſ. p.*2. *pag.* 608. *num.*4. Duran. *deciſ.*206.*num.*10.& *dec.* 450.*num* 6. Rota apud Paul. de Robeis *deciſ.*250.*num.*44. *tom.* 1. *diuerſ.* aliàs *p.*3. *recent.* vbi quod ponitur quando Papa prouidet ſimpliciter de reſeruato vel ratione menſis, vel ex alia reſeruatione particulari: ſecus autem quando prouidet principaliter de affecto, & *n.*40. quod non ſolet apponi in gratia conceſſionis beneficij facta Motu proprio, & *n.* 46. quod etiam non apponitur quando Papa prouidet ſimpliciter de reſeruato abſque clauſ. *ſiue præmiſſo*, &c.] 1

Appoſita verò in collatione beneficij, quod Papa aſſeruit reſeruatum, ſi reſeruatum non reperiatur, ita vt collatio ad Epiſcopum ſpectet, Papa non intellexit conferre, quia licèt concurrat cũ omnibus Ordinariis, *cap. dudum*, *verſ. nos igitur*, *cap. ſi à Sede*, cum ſimilibus, *de præbend. lib.* 6. tamen intelligitur virtute huius clauſulæ gratia facta, ſi tantum vigore iuris ſpecialis, & reſeruationis ſpectet ad Papam, non autem ex iuris communis conſtitutione, ita Gemin. *conſ.*91. *in princip. verſ. ad primum*, Pauin. *de poteſt.Capituli Sede vacante, in* 7.*prælud.ſub n* 29. Monet.*de reſeru.beneficiorum, quæſt.*61.*n.*3 Card. Tuſch.*tom.*1.*litt.C, concl.*318.& fuit reſolutum *in vna Taurinen.Cantoriæ* 14.*Octob.*1596.*coram Orad o, & in Romana Clericatus S.Petri.*27.*Nouembris* 1601.*coram Card.Pamphilio, & in Cemen. Præpoſituræ* 20.*Iunij* 1611. *coram D.Pirouano.* 2

Et licèt non ſit iuſtificanda per impetrantem, 3 cùm non contineat conditionem ſuſpenſiuam, vt fuit dictum *in Vercellen.beneficij* 16. *Nouembris* 16[illegible]. *coram Litta*, prout ſunt idonei teſtes. Marr. *clauſ.* 37. *num.*4.*part.*1.*adden. ad deciſ. Gregorij* 450. tamen reſeruationes narratæ ſtante hac clauſula nec[illegible]riò & concludenter ſunt iuſtificandæ, vt fuit dictum *in Ianuen. Canonicatus* 14. *Octobr.*1596. *coram Orano*,

&

& in Abulea. beneficiorum 26. *Nouembris* 1599.*coram*
5 *Pena*; nam hæc clauſula non refertur ad vocationem expreſſam, quia cùm vacatio ſit ſpecificè narrata, Papa bene ſcit, an diſpoſitio ad ipſum pertineat necne, ſed refertur ad alias vacationes comprehenſas in clauſulis generalibus, ſeu alio quouis modo, vt dictum fuit *in Carpentoraten. penſionis* 15. *Martij* 1601.*coram Card. Lancelloto*, *& in Aretina Commenda* 7. *Nouembris* 1586. *coram Cardin. Seraph.* quam refert Nicol. Garc.*de benefic. part.* 5. *cap.* 1. *num.* 183. vbi antea *num.* 182. ex Hieron. Paulo *in pract. Cancel.* §. *notabile ſuper vacantibus reſeruatis*, idem tradiderat, *& n.* 178. ex Pauino *d. præludio* 7. *col. vltim.*& Simonet.*de reſeruat.q.*61.*num.*3. colligit quod in prouiſionibus additur hæc clauſula, per quam reſtringuntur clauſulæ generales, quæ apponuntur in gratiis de beneficiis reſeruatis in euentum quod non eſſent reſeruata, & citato Simonet. dictum fuit *in Iacen. Vicaria* 20.*Ianuarij* 1616.*coram Buratto*, impreſſa per Farinac.*decis.*777.*num.*6.*part.* 2.*recent.*

6 Papa prouidens cum hac clauſula, declarat nolle prouidere, niſi quatenus beneficium reſeruatum exiſtat, vt fuit dictum *in d. Romana Clericatus S. Petri*, *& coram Gregorio decis.*314.*n.*3.excludit enim in-
7 tentionem Papæ præueniendi, & concurrendi cum Ordinario, Matt.*d.part.*1.*clauſ.*37.*num.*2. & quando
8 Papa vult præuenire, loco huius clauſulæ apponere ſolet clauſulam, *Dummodò a die data præſentium*, &c. ita fuit dictum *in Elnen. Beneficij* 21. *Ianuarij* 1604.*coram Penia*, *& in Paterbonen.Canonicatus* 19. *Martij* 1610. *coram Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano*, *& in Hiſpalen. Canonicatus* 13. *Iunij* 1616. *coram Buratto.*

[Clauſ. *Dummodò eius diſpoſitio ad nos*, *&c.* poſita in beneficiis reſeruatis operatur quod Papa non intendit concurrere cum ordinariis, & ſic non poteſt capi beneficium per clauſulas generales, Ferret. *conſ.*283.*n.*19.*lib.*1. Theodoſ. de Rubeis *in ſingularibus Rotæ tom.*1.*p.*4. *clauſ.* 310. *n.* 1. Non ponitur ratione reſeruationis expreſſæ in literis, ſed ratione clauſulæ generalis, *ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo*, *&c.* Seraph.*decis.*744.*n.*2.*& decis.*755.*n.*4. Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 310. *n.* 1. Non ponitur in prouiſione beneficij nouiter creati, ſi tamen ponatur, non vitiat, Rebuff. *in forma ſimplicis prouiſionis*, *in verb. ſiue præmiſſo n.* 10. *&* 14. Reſtringit gratiam ad reſeruationem & vacationem narratam. Simon. *de reſeru.q.*61. Caſſad. *decis.*5. *n.*3.*de præbend.* Greg. XV. *decis.*314 *n.*3.Rot.*decis.*141.*n.*5.*p.*5.*recen.* vbi *n.*6. ſubdit, quod ideo ante omnia eſt verificanda.]

9 Clauſ. *Dummodò pro alio non ſcripſerimus*, intelligitur de eodem Papa, non ſi prædeceſſor ſcripſiſſet vt per Gemin.*conſ.*30.*in fin.* Card. Tuſch.*practic.concluſ.tom.*1.*litt.* C.*concl.*327.*n.* 2. vide in clauſula. *Si pro alio non ſcripſerimus.* De expectante verò cum hac clauſula, vide eundem *litt. E. concl.*613.

10 Clauſula *Dummodò reſignans habeat aliunde, vt poſſit vitam commodè ſuſtentare*, ſi inſit litteris in forma commiſſoria, verificari debet de tempore executionis, ſi verò ſit in forma gratioſa, debet verificari de tempore datæ, vbi tamen reſignans ſit viuus, aliàs non venit verificanda? colligitur ex Rot. *in vna Iacen. Vicariæ* 1590.*coram bonæ mem. Card. Plate*, impreſſa per Nicol. Garc.*de beneficiis*, *part.*6.*cap.*2.*n.* 179. prout refert Maſſob. *in ſua praxi habendi concurſum*, *requiſ.*7.*dub.*38.

Clauſula, *Dummodò incontinentia paterna imitator non ſit*, ſoluta apponi per ſignaturam, cùm à Papa conceduntur diſpenſationes illegitimis ad Ordines, & Eccleſiaſtica beneficia obtinenda, non operatur conditionem, & præſertim extrinſecam, ſed potiùs ſonat in quendam modum inſtruentem executorem, ſuper quibus inquirere debeat, ita quod ſine expreſſione ſubintelligeretur, vt per Rot.*decis.*846. *ſiue* 4. *de filiis preſbyt. in antiquis.* Biſignet.*decis. vnica*, *qui filij ſint leg. in antiq.* Complures enim diſpenſationes huiuſmodi irritarentur ſi iam hæc clauſula operaretur conditionem annullantem reſcriptum, vt ait Mãdoſ. *in tract. Signat. gratiæ*, *rub. diſpenſationes ſuper defectu natalium*, *verſ. ſed aduertendum*, quem refert Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.*11.*c.*13.*n.*88.

Loc. XLVI.

Dummodò cauſa non ſit inſtructa.

1 *Commiſſiones auocatoriæ ſæpe conceduntur in Romana Curia, cum clauſula*, Dummodò cauſa non ſit inſtructa.
2 *Cauſa inſtructa quando dicatur oſtenditur.*
4 *Sententiam nullam reddit clauſula*, Dummodò cauſa non ſit inſtructa, *ſi feratur vigore commiſſionis habentis dictam clauſulam*, *poſtquam cauſa fuit inſtructa.*
4 *Conditionalis eſt clauſ.* Dummodò cauſa, &c. *& reſpicit citationem, & inhibitionem.*
5 Dummodò cauſa in partibus inſtructa non ſit, &c. *a qua die ſit intelligenda, oſtenditur.*

COnceduntur ſæpe commiſſiones auocatoriæ 1
tam in partibus, quàm in Romana Curia cum hæc clauſula, & tunc ad hunc effectum cauſa inſtructam fore cenſeo, quando tempore auocationis iura producta erant, & termini (licèt malè, & nulliter) ſeruati: eo autem in ſtatu, inhibitione vigore vltimæ commiſſionis obtentæ emanata minimè ob-
ſtante, poterit Iudex pronuntiare, ac ad vlteriora 2
procedere, quia non obſtat commiſſio præfata conditionalis, vt per multa iura & rationes dixit Rot. *apud Creſcen. decis.* 1. *de iud.* ſubdens quod bene id facere abſque attentatorum metu valet & ideo ita reſcribit Signatura, quia iam inſtructus Iudex poſt concluſum in cauſa poteſt ſententiam proferre, quamuis non antea, Felin. *in cap. ſignificauerunt*, *num.* 3.*de teſtib.* refert, & ſequitur Marcheſ *de Commiſſ. p.*2. *c.*7.§.1.*num.*103.*cum ſeqq.pag.*287.*in ſecunda impreſſ.* [Theod. de Rob. *in ſing. Rotæ tom.*2.*p.*4.*cl.*305. *num.*8. *cum ſeqq.*] Vnde hanc clauſulam reddere ſententiam 3
nullam, ſi illa feratur vigore commiſſionis habentis iſtam clauſulam, poſtquam cauſa vt ſuprà fuit Inſtructa coram primo iudice, cenſuit Rota *in Veneta legitimitatis* 19. *Ianuar.* 1487.*coram Card. Seraph. inter eius deciſiones impreſſas*, *decis.* ... cuius meminit Mart. *de clauſulis*, *part.* 1. *clauſ.*16. *num.*1. vbi *n.*3. ait quod ſi huic clauſulæ addatur, *& in iuriſdictione conſenſum*, non requiritur vtrunque, ſed alterum
ſufficit; & *num.* 5. ſubdit hanc clauſulam eſſe con- 4
ditionalem, & reſpicere citationem, & inhibitionem, & quod poſita in reſcripto auocatorio, ſeu commiſſorio, alicui Iudici tribuit iuriſdictionem conditionalem, ita & taliter, vt hac conditione non purificata, non habeat aliquam iuriſdictionem, tradunt gloſſ. *verb. reperierit. in Clem.* 1. *de off. deleg.* Socin. ſen. *conſ.*99.*n.*10.*vol.*1. quod procedere ait Creſcent. *decis.*1. *de re iud.* etiamſi termini malè, & nulliter fuiſſent ſeruati, diſtinguendo tamen, vt per eundem Creſcent. *dec.*5.*de reſcript.*

Clauſula

5 Clauſula, *Dummodò cauſa in partibus inſtructa non ſit*, &c. ſolet apponi in commiſſione auocationis cauſæ quæ litigatur extra Curiam; vnde dubitari poteſt, à qua die ſit intelligenda, an ſcilicer à die inhibitionis, vigore talis commiſſionis, an verò à die illius præſentationis in partibus? & attendendum eſſe tempus præſentationis inhibitionis, non autem impetratæ commiſſionis, & exinde non excuſari attentata, cenſuit Rot. *in Vercellen. bonorum apud Mobed. deciſ. 1. vt lite pendente.*

CLAVSVLA XLVII.

Dummodò remaneant centum pro Rectore.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Probationem plenam & concludentem requirit clauſula*, Dummodò remaneant centum pro Rectore.

3 *Valor licèt regulariter ſufficienter probetur per publicam vocem, & famam, hoc tamen non procedit quando agitur ad effectum iuſtificationis clauſulæ*, Dummodò remaneant centum pro Rectore.

4 *Clauſ.* Dummodò remaneant centum, &c. *debet intelligi de tempore gratia & reſeruationis.*

5 *Iuſtificatio clauſula*, Dummodò remaneant centum, &c. *neceſſe eſt quod continuò duret, ad hoc vt penſio ſuſtineatur.*

6 *Penſio non propterea erit diminuenda, ſi aliquibus annis contingeret quod Rectori non remanerent centum.*

7 *Reductioni penſionis locus erit, ſi poſt illius reſeruationem ita eſſent diminuti fructus, quod ſoluta penſione non poſſet Rector ſe, & onera Eccleſia incumbentia ſuſtentare.*

8 *Onera arbitraria, & voluntaria non ſunt detrahenda ex illis centum Rectoribus praſtandis.*

9 *Onera neceſſaria ſunt detrahenda ex illis centum rectoribus praſtandis.*

10 *Gratia reſeruationis penſionis, ſi ſolùm remaneant pro Rectore ſexaginta non vitiatur, in totum ſed ſolummodò in parte exceſſus.*

11 *Valor beneficij quando Papa fuit narratus, & ex reſeruatione penſionis apparens illa centum pro Rectore non remanere, non operatur clauſula*, Dummodò remaneant centum, &c.

12 *Poſſeſſor ſi per multos annos penſionem exigat, in eo praſumitur non ſolùm titulus, ſed etiam iuſtificatio clauſula*, Dummodò remaneant centum pro Rectore.

13 *Petitorium reſpicit iuſtificatio clauſula*, Dummodò remaneant centum, &c.

14 *Probandi onus remanere, vel non remanere centum pro Rectore, cui incumbat ſtante clauſula*, Dummodò remaneant centum, &c. *oſtendatur.*

15 *Probatio concludere debet etiam quod centum Rectori remaneant ex fructibus beneficij libera, hoc eſt deductis oneribus, ſi fuerit dictum vt remaneant centum libera pro Rectore.*

16 *Intellige de oneribus ordinarijs, non autem de extraordinarijs.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 42. in vlt. impreſſ.* Nicol. Garc. *de benef. p. 1. cap. 5. num. 373. cum ſeqq.* Rot. *in Cremonen. penſionis* 10. *Decembr.* 1612. *coram Card. Canalerio*, impreſſa per Farin. *deciſ. 417. part. 2. recent.* Flam. *de reſign. lib. 6. quæſt. 2. num. 16. cum ſeq.* Campan *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 89.* & alios in diſcurſu citatos [Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom. 2. p. 4. clauſ. 26 §. 4. cum ſeqq. & clauſ.* 330. Duran. *Rota deciſ. 314. n. 24. & 25.*]

Requirit hæc clauſula plenam, & concludentem 2
probationem, vt reſoluunt Flam. *de reſign lib. 6 q. 2.*
num. 25. Matt. *d. clauſ. 42. num. 1.* Seraph. *deciſ. 1222.*
num. 2. nouiſſimè D. Lotter. *de re benef. lib. 1. quæſt. 38.*
num. 4n. & quæſt. 43. num. 4. & fuit di um *in Cuſentina parochialis*, impreſſa per Marcheſ. *de comm. tom. 1.*
pag. 629. in vltim impreſſ. [Theodoſ. de Rub. *d. clauſ.*
330. n. 1. [adeò vt non poſſit iuſtificari ex ſemiplena probatione Seraph. *d. deciſ. 1122. num. 2. verſ. &*
hoc caſu non ſufficit, adden. ad Greg *deciſ. 245. num.*
11. D. Lotter. *d. quæſt. 38. num. 44.* nec ex ſolo conſenſu titularis, adden. ad Graſſ. *deciſ. 57. num. 12.* D. Lotter. *d q. 38. n. 47.*

Et licèt regulariter valor probetur ſufficienter 3
per publicam vocem, & famam, tamen non procedit quando agitur ad effectum iuſtificationis huius
clauſulæ, vt cenſuit Rot. *deciſ. 444. ſub num. 1. & 4.*
p. 2. recent. [Theodoſ. de Rubeis. *d. clauſ. 331. n.* .vbi
dicit hanc clauſulam intelligi, prout ducati valent
in loco beneficij.]

Et quamuis huiuſmodi clauſula debeat intelligi 4
de tempore gratiæ, & reſeruationis, vt ex multis
concludit Nicol Garc. *d. p. 1. c. 2. num.* 398 tamen 5
eſt neceſſe quod continuò duret illius iuſtificatio,
ad hoc vt penſio ſuſtineatur, Seraph. *deciſ. 651. n. 4.* 6
Verùm ſi aliquibus annis contingeret quod Rectori non remaneant centum, non propterea erit diminuenda penſio, iuxta opinionem Garc. *d. cap. 5.*
num. 399. [Theod de Rub. *d. clauſ. 330. n. 2.*] qui tamen ſub *n.* 340. admittit, quod ſi poſt reſeruatio- 7
nem penſionis ita eſſent diminuti fructus, quod ſoluta penſione non poſſet Rector ſe & onera Eccleſiæ incumbentia ſuſtentare, tunc ſit locus reductioni.

Onus quod poteſt per ipſummet titularem ſubiri, 8
non eſt detrahendum, Rot. *deciſ. 158. n. 19. p. 1. recent.*
& Rom. penſionis 6. Nouembris 1619. coram Buratto,
confirmata coram eodem 6. Aprilis 1620. Onera verò
arbitraria, & voluntaria non ſunt deducẽda, vt fuit
dictum *in Cremonen. penſionis 28. Maij 1617. coram*
Card. Canalerio.

Onera neceſſaria detrahenda ſunt, vt ſalarium 9
vnius clerici in minoribus conſtituti, qui inſeruiat
Miſſis, & cæteris neceſſariis, vt fuit dictum *in Rom.*
penſionis, & in d. Cremonen. penſionis, in qua etiam habetur, deducenda eſſe onera expenſarum pro cultu
diuino, pro cera, hoſtiis, vino, oleo, pro luminaribus ſanctiſſimi Sacramenti, & ſimilibus.

Gratiam huiuſmodi reſeruationis penſionis ſi ſo- 10
lummodò remaneant pro Rectore ſexaginta, non
vitiari in totum, ſed ſolùm in parte exceſſus, reſpondit Rot. *in Toletana penſionis 29. Ianuarij 1591.*
coram Gipsio.

Non operatur hæc clauſula ſuum effectum, quan- 11
do Papæ non fuit narratus valor beneficij, & ex reſeruatione penſionis apparebat, illa centum pro Rectore non remanere, in quo etiam generalis derogatio ſufficit, vt quoque Concilij diſpoſitioni derogatum cenſeatur, vt tenuit Rot. *in Segobien. tertia partis*
fructuum 25. Maij 1612. coram D. Patriarcha Manzanedo, vbi etiam dictum fuit quod ſi poſſeſſor per
multos annos penſionem exigat, in eo præſumitur 12

nnn

non ſolùm titulus,ſed etiam præfatæ Clauſulæ iuſtificatio, ita vt ad illam verificandam cogendus non ſit, cùm ex tali poſſeſſione hoc ius, poſſeſſionémque pro ſe acquiſiuiſſe videatur.

13 Diſcuſſio, ac verificatio huius clauſulæ petitorium reſpicit, & propterea ad illud iudicium remittendus eſt, interimque manutentio poſſeſſori illius prætextu non retardatur, vt fuit dictum *in Bononien. penſionis 6. Iunij 1611. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.*

14 Cui autem incumbat onus probandi remanere, vel non remanere huiuſmodi centum pro Rectore, nempe an titulari aſſerenti remanere, vel potiùs penſionario affirmanti non remanere, quæſtio eſt dubia. Pro parte titularis deduci poteſt, præfatam clauſulam conditionem, vel modum importare, ita vt ipſe ad penſionem ſoluendam cogendus non ſit, niſi dicta conditione, vel modo adimpleto, & ſic probato per actorem centum remanere pro Rectore, quod pluries Rota cenſuit, & ſignanter coram Mantic. *deciſ. 196. & in Brixien penſionis 29. Decembris 1597. coram Illuſtriſſimo D. meo Card. Millino & in Mileuitana penſionis 27. Iunij & 8. Nouembr. 1597. coram Littas & in Paduana penſionis 28. Iunij 1581. coram Rubeo, & in Cremonen. penſionis 15. April. 1611. coram Card. Caualerio,* impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſion. p. 1. pag. 559. in vlt. impreſſ. & in eadem coram eodem 10. Decembris 1612.* impreſſa per Farinac. *deciſ. 417. p. 2. recent.* vbi fuit dictum quod hoc procedit, quando huiuſmodi clauſula appoſita eſt ſimpliciter ipſi reſeruationi penſionis, de qua agitur, non verò quando non ita, ſed conſecutiuè ad modificandum & limitandum aliam clauſulam proximam antecedentem, videlicet, *Etiamſi aliæ penſiones annuæ vltra præfatas alii perſonis aſſignatæ exiſtant*, &c. dummodò omnibus penſionibus deductis centum remaneant pro Rectore; vnde penſio erat purè & liberè reſeruata, nec poterat dici conditionalis, niſi in euentum quod probaretur, de tempore reſeruationis adfuiſſe alias penſiones; vt in his terminis fuit deciſum *in Carpen. Elboraten. penſionis 15. Martij 1602. coram Card. Lancellotto*; & ideò cùm appareat huiuſmodi clauſulam in his terminis non eſſe poſitam ſimpliciter ad totam orationem, ſed conſequutiuè ad clauſulam, *Etiamſi alia*, &c. vt dictum eſt; non poteſt ad alia referri, ad notata *in l. vlt. §. Titia*, vbi Bart. *ff. de liberat. leg.* Capu. *deciſ. 108. n. 12.* quod etiam reſolutum fuit *in S. Marci penſionis 30. Ianuar. 1612.*

15 impreſſa per Marcheſ. *p. 2. pag. 488. n. 8.* ſi fuerit dictum, vt remaneant libera, hoc eſt, deductis oneribus, vt per Felin. *in cap. ad aures, ſub n. 13. verſ. duodecima concluſio, de reſcrip.* Sarnen. *in reg. de valore, q. vlt.* & fuit dictum *in Foroſempronien. penſionis 9. Februarij 1615. & in Cremonen. penſionis 28. Maij 1618. coram Card. Caualerio*, ex eo, quia dictio illa, *liberè*, idem importat quod abſque alia diminutione, vt dixi *in tract. de dictionib. dict. 190. in vlt. impreſſ.* [Theodoſ. de Rub. *d. clauſ. 531. num. 1.* vbi tenet quòd verbum, *Liberè*, importat quòd deductis oneribus ordinariis centum ducati abſque diminutione remaneant.]

16 Intellige de oneribus ordinariis, non autem de extraordinariis, & rarò contingentibus, vt per Gig. *de penſionib. q. 96. n. 3.* Rot. *deciſ. 198. n. 2. part. 1. diuerſ. & in Caſentina penſionis coram Litta*, impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. tom. 1. pag. 619. & in d. Romana penſionis 6. Nouembris 1619. coram Buratto, confirmata coram eodem 6. Aprilis 1620.*

CLAVSVLA XLVIII.

Dummodò mille remaneant pro Epiſcopo.

1 *Penſio quod iuſta eſſe debeat, & talis vnde remaneat, vt penſionarius viuere poſſit, habet fundatam titularis intentionem.*

2 *Penſionum in reſeruatione ſuper menſis Epiſcopalibus ſi omittatur clauſula*, Dummodò mille remaneant pro Epiſcopo, *ſignum eſt quod Papa ſciens grauauerit talem Epiſcopum, licèt eius fructus tenues eſſent.*

3 *Concilium Trid. non indiget ſpeciali derogatione.*

4 *Penſio reſeruata cum clauſula conditionali*, Dummodò mille remaneant pro Epiſcopo, *ante purificationem conditionis non poteſt dici debita, & ante omnia verificari debet.*

5 *Iuſtificatio quod mille remaneant pro Epiſcopo, ſtante clauſula*, Dummodò mille, &c. *eſt neceſſaria etiam contra conſequentem.*

6 *Conſenſus penſionis reſeruatæ cum clauſula*, Dummodò remaneant mille, &c. *habet in ventre eandem conditionem, quam habet gratia.*

7 *Penſionarius quando eſt in caſu poſſeſſionis exigendi penſionem, tunc non retardatur ſolutio ſub prætextu quod minimè ſit probatum mille remanere pro Epiſcopo.*

8 *Iuſtificanda venit clauſula*, Dummodò mille remaneant pro Epiſcopo, *etiam in reſeruatione penſionis Motu proprio.*

9 *Famæ probatio cum adminiculis ſufficit pro iuſtificatione clauſulæ*, Dummodò mille remaneant pro Epiſcopo.

OMnia proximè dicta clauſula præcedenti de 1 Rectore, pro explicatione clauſulæ, *Dummodò remaneant centum pro Rectore*, poſſunt ad Epiſcopum applicari, quoniam vterque habet fundatam intentionem, & in iuris communis diſpoſitione, quod penſio iuſta eſſe debeat, & talis vnde remaneat, vt viuere poſſit, ad tradita per Gigan. *de penſionib. q. 4. num. 1.*

Nunc verò ſciendum eſt, quod omiſſio huius 2 clauſulæ apponi ſolitæ in reſeruatione penſionum ſuper menſis Epiſcopalibus, eſt ſignum euidens, quod Papa ſciens, & volens grauauerit talem Epiſcopum, licèt eius fructus tenues eſſent, vt cenſuit Rota *in Ferrariena penſionis 23. Ianuarij 1691. coram Ortembergo*, impreſſa per Marcheſ. *p. 1. pag. 535.* vbi etiam fuit dictum quod in his terminis cauſe videtur ipſe Papa Concilij Trid. decreto 3 *ſeſſ. 13. de reformat. c. 13.* derogare, & quod ad hoc ſpeciali derogatione opus eſt, cùm eius auctoritatem idem Concil. *ſeſſ. 25. de reform. c. 21.* ſaluam eſſe voluerit.

Cùm ſit conditionalis hæc clauſula, penſio cum 4 ea reſeruata, iure merito ante verificationem conditionis quod mille remaneant pro Epiſcopo, non poteſt dici debita, *l. Titiæ ancilla §. Stichus, ff. de fideicommiſſ. libert.* Cephal. *conſ. 17. numero 21.* Caſſad. *deciſ. 10. num. 8. de reſcript.* & ideo ante omnia verificari debet, Greg. *deciſ. 57. numero 2.* & etiam contra conſentientem eſt neceſſaria iuſtificatio, Seraphin. 5 *deciſ. 1017. & deciſ. 1122.* Rot. *deciſ. 547. num. 3. & 4. p. 1. recent.* vbi redditur ratio, quia conſenſus habet 6 in ventre eandem conditionem, quam habet gratia, cui accedit, nempe dummodò remaneant mille pro Epiſcopo, *& num. 4.* poſt Mohed. *deciſ. 9. num. 1. & 2.*

de

de cauſa poſſeſſ. Caſſad. *deciſ.* 8. *num.* 8. *verſ. niſi agens de reſcript.* limitat non habere locum, q᾿ ando penſionarius eſt in caſu poſſeſſionis exigendi penſionem; quia tunc non retardatur ſolutio ſub prætextu quod minimè ſit probatum, mille remanſere pro Epiſcopo, & procedere etiam affirmat contra ſucceſſorem illius, qui ſoluit, per deciſ. Guidop. 629. *n.* 2. Put. 151. *lib.* 3 Gigan. *in tract. de penſionib. q.* 47. *num.* 10. Rot. *in Campanien. penſionis* 20. *Iunij* 1611. *coram Vbaldo ſeniori*, docet Nicol. Garc. *d. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 464. vbi addit, id locum habere ſiue agatur in petitorio, ſiue in poſſeſſorio executiuè.

8 Vnde hanc clauſulam etiam Motu proprio reſeruatam eſſe iuſtificandam cenſuit Rota *in Neritonen. penſionis* 15. *Nouembris* 1601. *coram Litta*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. p.* 1. *pag.* 131.

9 Pro iuſtificatione autem huius clauſulæ ſufficere probationem famæ cum adminiculis, fuit reſolutum *in Cluſina penſionis* 28. *Ianuar.* 1575. *coram Card. Blanchetto, & in Neritonen. penſionis* 24. *Nouemb.* 1606. *coram Greg. XV. inter eius deciſiones impreſſas deciſ.* 277.

CLASVLA XLIX.

Dummodò omnes ſimul non extendant medietatem, &c.

1 *Conditionalem gratiam reddit clauſula*, Dummodò omnes ſimul, &c. *& eſt verificanda per agentem ad penſionem.*

2 *Supplicatio gratiæ non eſt attendenda ad effectum iuſtificationis, ſed formula literarum.*

3 *Penſio quando eſt impoſita abſque conditione, non eſt verificanda per penſionarium clauſula*, Dummodò omnes ſimul, &c.

4 *Penſio ſi ſit exceſſiua, non in totum vitiatur, ſed reducitur.*

5 *Penſionis reſeruatio quando facta fuit libera, & exempta ab omnibus oneribus, &c. tunc clauſula* Dummodò omnes ſimul, &c. *non intelligitur deductis oneribus.*

6 *Clauſ.* Dummodò plura ſimul non ſint, &c. *intelligitur quòd plura ſimul obtineri non poſſint, ſed ſucceſſiuè.*

1 HÆc clauſula in litteris reſeruationis penſionis appoſita, reddit gratiam conditionalem, & eſt verificanda per agentem ad penſionem, vt per Caſſad. *deciſ.* 10. *num.* 8. *verſ. ſecus à principio, de reſcript.* Gigan. *de penſionib. q.* 85. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *n.* 88. *in fine.* [Theod. de Rubeis *in fine. Rota tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.* 316. *n.* 1.] & fuit dictum *in Mileuitana penſionum* 28. *Octobris* 1597. *coram Litta*, impreſſa per Marcheſ. *p.* 2. *pag.* 510. vbi etiam fuit dictum hoc locum habere etiamſi hæc clauſula in ſupplicatione non adſit, quia ad effectum iuſtifica-
2 tionis non eſt attendenda ſupplicatio, ſed formula literarum, cùm literæ ipſæ ſint canonizandæ, vt perficiatur gratia per expeditionem literarum, & *in Carpentoraten. penſionis* 16. *Martij* 1602. *coram Card. Lancelloto*, impreſſa pariter per eundem Marcheſ.
3 *d. p.* 1. *pag.* 519. vbi etiam dicitur quod hæc clauſula non eſt iuſtificanda per penſionarium, quando penſio eſt impoſita abſque conditione, & ibi latiùs declaratur. [Et debet verificari de tempore reſeruationis, non autem de tempore tranſlationis, ſi tranſlata ſit, ita ex Rotæ deciſ. Theod. de Rob. *d. p.* 4. *cl.* 324. *n.* 1. vbi *n.* 2. addit quòd quando eſt adiecta reſeruationi penſioni, facit illam conditionalem, vel modalem, vt ſit verificanda, ſecus ſi adiiciatur poſt reſeruationem puram ad modificandam aliam clauſulam. Et nunquam intelligitur niſi expreſſe apponatur Mohed. *deciſ.* 11. *ſub n.* 1 *de locato.* Theodoſ. de Rub. *d. p.* 4. *clauſ.* 316. *n.* 3. *&* 4.]

Operatur hæc clauſula, quod ſi penſio ſit exceſ- 4
ſiua, non in totum vitietur, ſed reducatur, vt remaneat pro titulari ipſo ante omnia fructuum medietas. Caſſad. *deciſ.* 4. *n.* 4. *&* 6. *verſ. & eſt ſine præiudicio, de penſion.* Pute *deciſ.* 32. *n.* 2. *lib.* 1. *in correct.* Mantic. *deciſ.* 153. *num.* 2. Rota *in Salmantina penſionis* 26. *Martij* 1593. *coram Giptio*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. p.* 1. *pag.* 525. *in vlt. impreſſ.*] eadem Rota *deciſ.* 1160. *lib.* 3. *p.* 3. *diuerſ.* Creſcent. *deciſ.* 17. *de reſcript. n.* 3. *circa med. verſ. nihilominus.*] Verùm non parum vrget, quod hæc clauſula videtur continere proteſtationem Papæ, quod niſi ita ſe res habeat, nolit gratiam aliquam feciſſe, & propterea penſio ſit nulla, ob defectum vnius oboli non eſt locus reductioni, ſed in totum corruit, vt per Gig *de penſionib. q.* 15. *n.* 2. D. Lotter. *de re benefi. lib.* 1. *q.* 18. *n.* 54. conſideratur enim tanquam vnum integrale, quod non poteſt pro parte valere, & pro parte non, vt ait Rot. *deciſ.* 616. *n.* 5. *p.* 1. *diuerſ.*

Quando verò talis reſeruatio penſionis facta fuit 5
libera, & exempta ab omnibus oneribus, &c. tunc clauſula iſta loquens de fructibus, non intelligitur dedoctis oneribus, nam obſtant contraria verba diſpoſitionis Papæ, ibi, *libera*, &c. vt fuit dictum *in Menopolitana penſionis* 16. *Ianuarij* 1598. *Coram Orano*; & quia addi ſolent & illa verba, *omnes & ſimul*, &c. ideo tunc clauſula iſta refertur etiam ad penſiones alias antea, vel etiam eodem tempore reſeruatas, & ſimiles vltimo loco conceſſas Creſcent. *deciſ.* 1. *num.* 2. *de priuileg.* Rot. *in d. Menopolitana penſionis* 13. *Iunij* 1597. *coram Orano*, vbi etiam fuit dictum, verba illa referri ad omnem, quæ Religioni ſoluuntur.

Clauſul. *Dummodò plura ſimul non ſint, &c.* poſita in 6
diſpenſatione ad obtinenda beneficia. intelligitur, quòd plura ſimul obtineri non poſſint, ſed ſucceſſiuè, vt ex Rota tenet Theod. de Rubeis *d. p.* 4. *cl.* 327. addens poſt Nauar. *conſ.* 26. *de præbend.* hanc clauſulam refert ad retentionem, non ad collationem.]

CLAVSVLA L.

Dummodò intruſus non ſit.

1 *Executorem non merum, ſed mixtum facit clauſula*, Dummodò intruſus non ſit.

2 *Clauſula*, Dummodò intruſus non ſit, *intelligitur de alia intruſione præter narratam.*

3 *Intruſus dicitur, qui ante præſentationem, & collationem beneficij poſſeſſionem ingreditur.*

4 *Poſſeſſionem capiens litteris non confectis dicitur intruſus.*

5 *Titulum non habens, ſeu habens ab eo, cui ius conferendi non competit, dicitur intruſus.*

6 *Reſignans poſt reſignationem reputatur intruſus.*

7 *Prouiſus de beneficio reſeruato ab alio quàm a Papa, dicitur intruſus.*

DE ſtylo hæc clauſola apponitur in literis Apoſtol. prouiſionum beneficiorum non reſeruatorum, & maximè ſi ſint litigioſa, vt per Sarnen. *de iure quæſito non tollendo, q.* 1. *in princip.* Rot. *in Aſtoricen. Cappellaniæ* 17. *Nouembris* 1600. *coram Iuſto.* Quo
caſu

caſu facit executorem non merum, ſed mixtum, qui propterea tenetur aſſumere partes Iudicis, & citare facere poſſeſſorem, vt in termino ſibi præfixo compareat,& de ſua poſſeſſione, vel intereſſe doceat, ſi veniat,& ſuum ius deducat, audiri debet, & contra eum procedi Iuris ordine ſeruato, vt tradunt Butr. *n.*8.Fel.*n.*14.*&* 33.*verſ.quadragima aduerte, in c.fin. de præſumpt.* Rot.*in Neapol.S.Andreæ* 14.*Febr.*1569. *coram Fiattio, & in Piſtien. Capellania* 21.*Febr.*1578. *coram Clemente V I I I. & in Bononien.parochialis* 22. *Iunij* 1590.*coram Penia,& in Vrbeuetana beneficij* 28. *Iunij* 1591. *coram Gipsio.*

2 Intelligitur de alia intruſione præter narratam,vt per Sarnen.*de iure quæſito,*5.1.*in fine.*Creſcent.*deciſ.*7. *de Iurepatron.*Mart.*de clauſ.p.*1.*clauſ.*38.*n.*1.*in vlt.impreſſ.*Mantic *deciſ.*71.*n.*5. [Theodoſ.de Rubeis *in ſingul. Rota tom.*2. *p.*4. *cl.* 313. vbi eſt quòd facit gratiam conditionalem.]

3 Quis autem dicatur intruſus, non erit abs re in præſenti inueſtigare. Dicitur igitur intruſus, qui ante præſentationem, & collationem beneficij poſſeſſionem ingreditur,Mart.*d.clauſ.*38.*n.*3.Mantic.*deciſ.*107.*n.*3. Azor.*inſtit.moral. p.* 2. *lib.*7. *cap.vlt.q.*10.
4 Vel qui literis non confectis poſſeſſionem capit,Flamin.*de reſign.lib.*10. *q.*1.*n.*21. Vel qui titulum non
5 habet,aut habet ab eo,cui ius conferendi non competit,Mantic.*deciſ.*118.*n.*11.Marta *d.clauſ.*38.*n.*3.*poſt princip.*Item reſignans poſt reſignationem reputatur intruſus,Flamin.*de reſignat.lib.*1.*q.*6.*n.*6. Item proui-
6 ſus de beneficio reſeruato ab alio quàm à Papa, vt
7 fuit dictum *in Verdunen. Abbatia* 22.*Iunij* 1615.*coram Buratto,*impreſſa per Farin.*deciſ.*741.*n.*2.*p.*2.*recent.*

CLAVSVLA LI.

Dummodò, ſeu quatenus licita, &c. honeſta ſint.

1 *Conditionalem,ſeu modalem gratiam facit, redditque confirmationem conditionalem clauſula,*Dummodò licita,& honeſta ſint.
2 *Confirmatio generalis etiam ex certa ſcientia, non refertur ad ſtatuta illicita.*
3 *Expreſſa non comprehendit clauſula,* Dummodò licita, & honeſta ſint, *poſita in confirmatione.*

1 HÆc clauſula facit gratiam conditionalem, ſeu modalem, redditque confirmationem conditionalem,& ideo non ſuffragatur, niſi doceatur pacta,ſeu conuentiones, aut ſtatuta ſub confirmatione contenta eſſe licita,& honeſta, per ea quæ tradunt Deci.*conſ.*149.*n.*6. Borgnin.*deciſ.*46.*ſub n.*40.*p.*1. & fuit dictum *in cauſa Oſtien.affictus* 23.*Maij* 1614.*coram D.Patriarcha Pamphilio,& in Seguntina admiſſionis ad Capitulum* 5.*Ianij* 1587.*coram Gipsio,confirmata coram eodem die* 26.*eiuſdem menſis.*

2 Vnde fit,vt confirmatio generalis omnium ſtatutorum,etiamſi facta eſſet ex certa ſcientia,non ſit referenda ad ſtatuta illicita,& iniuſta,per ea quæ tradunt Alex.*conſ* 59.*n.*14.*&* *lib.*1.Roland.*conſ.num.*32. *lib.*1. quos citat Rot.*in Hiſpalen. Camoria de Oſſuna* 3. *Decembris* 1599.*coram Litta,*impreſſa per Farinac. *deciſ.*21.*n.*3.*p.*2.*recent.*

3 Poſita hæc clauſula in confirmatione, non comprehendit expreſſa, vt cenſuit Rot. apud Cenſium *poſt tract.de Cenſib.deci.*124. *n.* 2. & apud Farin. *dec.* 339.*n.*5. *p.*2. *recent.* vbi fuit dictum,hanc clauſulam

referri ad illa ſtatuta,quorum tenor non fuit expreſſus, non verò ad ſtatutum expreſſum.

CLAVSVLA LII.

Dummodò, ſeu quatenus ſint in vſu.

1 *Clauſula*, Dummodò, ſeu quatenus ſint in vſu, *in fine poſita debet ad omnia referri.*
2 *Clauſula*, Dummodò ſint in vſu, *refertur ad extenſionem.*
3 *Vſus ſtatuti regulariter præſumitur, & aſſerenti contrarium incumbit onus probandi, non obſtante clauſula,*Dummodò ſint in vſu, *in confirmatione Principis poſita.*
4 *Clauſula*, Dummodò ſacris Canonibus, ac Decretis Concilij Trid. non aduerſetur, *quid importet, oſtenditur.*

IN confirmatione facta per ſuperiorem,ſtatutis inferiorum, vniuerſitatum, vel locorum,& priuilegiorum ſolet apponi hæc clauſula, & ideo in fine poſita debet ad omnia referri, iuxta reg.*l.fin.de rebus dub.* & licèt videatur reſtringere confirmationem ad vſum, cùm eſt eadem ratio in extenſione, quæ eſt in confirmatione, debet etiam referri ad extenſionem, vt poſt Ruin.& alios firmauit Rot. *in Palentina decimarum* 9. *Decembris* 1588. *coram Card. Plato.* [De iſta clauſ.latè Theodoſ.de Rubeis *in ſingul.Rota tom.*3.*p.*4 *cl.* 332. *&* 612. dicens appoſitum in confirmationem ſtatutorum & priuilegiorum referri ad priuilegia, & non ad ſtatuta, & quod cùm ſoleat apponi ex ſtylo, non mutat ſubſtantiam, nec naturam ſtatutorum.] 1 2

3 Vſus ſtatuti regulariter præſumitur, & ſic etiam aliarum Conſtitutionum in tantum,vt aſſerenti contrarium,onus probandi incumbat,prout cenſuit Rot. *in Amerina ſucceſſionis* 24. *Maij* 1593. *coram Penia,* vbi tentum fuit, hoc ipſum procedere non obſtante hac clauſula, *Dummodò, ſeu quatenus ſint in vſu*, in confirmatione Principis poſita, Gozad.*conſ.*16.*n.*16. Dec.*conſ.*649.*n.*9. Creſc.*dec.* 4.*n.*2. *de priuil.* & fuiſſe pluries reſolutum aſſerit eadem Rot.*in Montis Regalis iuriſdictionis* 21. *Feb.*1600.*coram Card. Lancelloto.*

4 Solent huic clauſulæ addi alia verba, videlicet, *Et ſacris Canonibus,ac decretis Concil. Trid.non aduerſentur*, quæ explicat Hieron.à Sorbo *in annot.ad Alphonſum à Caſarubios de priuil. Minorum*, *ad Bullam Clementis VII. editam ſub die* 30. *Maij* 1526. *& ad verb.Priuilegia Fratrum*, cuius verba hic referre non pigebit. Aduertendum eſt, inquit ille,quod dum in hac clauſula dicitur,*ſacris Canonibus,& decretis*, non eſt intelligendum, vt aliqui malè ſentiunt, de ſacris Canonibus Summorum Pontificum in Decretis, & Decretalibus contentis, ſed de ſacris Canonibus,& decretis Concilij Trident. cùm clarè pateat, ipſum Concilium & Canonibus, & decretis conſtare, & illud operetur illa clauſula, coniungendo Canones cum decretis Concilij Trident. Ideo malè ſentire mihi videntur,qui aiunt,ſub illa particula, *Canonibus*, comprehendi Decreta, & Decretalia Summorum Pontificum, & ſub alia, *decretis Concilij Trid.* ea quæ ſunt in Concilio Trident. & quod proinde nulla, aut pauciſſima remaneant priuilegia; & ita eſſet equidem ſi hæc illorum valeret opinio: ſed quàm ſit abſurdum, & à mente, verbiſque Pontificum alienum, nemo ſanæ mentis non videt; dixiſ-

ſent enim, ſi intelligi voluiſſent de Decretis, & Decretalibus quatenus ſunt in vſu, & ſacris Canonibus Summorum Pont. & decretis Conc. Trid. Hactenus Hier à Sorbo, provt eum refer Eraſm. à Cochier *de Iuriſd. Ordinary in exemptos, p. 4. q. 21.*

Quid autem operetur in confirmationibus priuilegiorum Regularium clauſula, *Quatenus decretis Concily Trident. non aduerſentur*, vide infrà *ſub clauſula 124.*

ſ

CLAVSVLA LIII.

Dummodò non vltra tres dietas, &c.

1 *Dietas vltra duas de Iure quis trahi non poteſt.*
2 *Clauſ.* Dummodò non vltra tres, *adeò eſt reſtrictiua, vt reperiatur omiſſa, per Dominum Referendar. non ſit addenda.*
3 Cap. nonnulli, de reſcript. *ſufficienter derogari cenſetur per illa verba*, Et cum derogatione regul. Boniſacij VIII.
4 *Dietæ non ſeruantur quoad Auditorem Cameræ.*
5 *Cauſæ committuntur ſine clauſula*, Dummodò non vltra tres, *quando adeſt partium conſenſus, & certa ſcientia.*
6 *Dieta eſt itineratio vnius diei, in quo aſſignantur viginti milliaria, ſiue ſex leucæ.*
7 *Dieta commenſurari debet per viam vſitatam, & frequentiorem.*
8 *Dieta per mare eſt quinquaginta milliariorum.*

1 CVm vltra duas dietas quis trahi non valeat, vt probat test. *in cap. nonnulli, de reſcript.* in quo Papa mandat, quod ſi illius textus diſpoſitioni non derogatur eius expreſſa mentione facta, nullus vltra duas dietas ad litigandum trahitur, vt ego ibi notaui *num. 2. & num. 14.* rationem præſto, quare exigatur ſpecialis illius derogatio: ſed quia Signatura Iuſtitiæ non poteſt derogando ſupradictis vltra tres dietas cauſas committere, ideo additur in commiſſione hæc noſtra clauſula, *Dummodò non vl-*
2 *tra tres*, quæ ita reſtrictiua, ſi reperiatur omiſſa, per Dominum Referendarium erit addenda, ex Staphil. *de lit. Iuſtit. cap. quomodo petitur, n. 4. & ſeq.* ita refert Marcheſ. *de Commiſſ. in vltim. impreſſ. part. 1. c. 6. de commiſſ. appellat. extra Rom. Curiam, n. 97. & 98. & p. 2. §. 4. de commiſſ. auocat. cauſarum, num. 21. cum*
3 *ſeq.* vbi *num. 23.* ſubdit ſufficienter derogari *d. cap. nonnulli*, per illa verba, ſeu clauſulam, *& cum derogatione regula Boniſacy VIII. de duabus dietis; dummodò non vltra tres.*

4 Non intelligitur hæc clauſula reſpectu Auditoris Cameræ, quia quoad illum non ſeruantur dietæ, cùm aliàs ſit Iudex ordinarius Romanæ Curiæ, & ita habet ſtylus notiſſimus, vt tenet Fel. *in d. c. nonnulli, n. 34.*

5 Quando autem adeſt partium conſenſus, & certa ſcientia, ille maximè in Romana Curia facit, vt non habito reſpectu dietarum, cauſæ committantur ſine hac clauſula, ſicut quotidie fieri, & ſeruari affirmat Marcheſ. *d. p. 2. §. 4. de commiſſ. aduocat. cauſarum, n. 14. in vlt. impreſſ.*

6 Dieta verò eſt itineratio vnius diei, in quo aſſignantur viginti milliaria, ſeu ſex leucæ itineranti ſingulo die, *cap. ex parte C.* ibi, *vltra duodecim leucas, de ſor. compet.* Parlador. *lib. 2. rerum quotid. cap. 19. n. 9.* Marcheſ. *d. §. 4. num. 6.* vel ad ſummum ſeptem, Mandoſ. *ad regul. 50.* Cancel. *quaſt. 1. n. 2.* Henriq. *in ſumma, lib. 9. c. 17. §. 6. in Côment. lit. C, & lib. 13. cap. 51. §. 5.* Ludou. Mirand. *in Man. Prælat. tom. 2. quaſt. 39. art. 8. concluſ. 3.* & debet computari à fine diœceſis, Menoch. *de arbitrar. caſu 206. num. 5.* Eſcobar. *de ratiociniis comput. c. 2. num. 12.* Cened. *ad Decret. collect.*
7 *123. num. 2.* commenſurando per viam vſitatam, & frequentiorem, iuxta reſoluta per Parlador. *citato loco*, & per Maſcard. *de prob. concl. 156.* Cabed. *Luſit. dec. 13. n. 3. p. 1.*

8 Per mare verò dieta erit quinquaginta milliariorum, quia plus eſt facere per terram viginti, quàm per mare quinquaginta milliaria, Felin. *in cap. olim, n. 7. de except.* Marcheſ. *de Commiſſ. d. §. 4. n. 40.*

CLAVSVLA LIV.

Dummodò collatio deuoluta.

1 *Deuolutionem probare debet impetrans beneficium cum clauſula*, Dummodò collatio ſit deuoluta, &c.
2 *Probatio deuolutionis debet fieri concludenter cum omnibus ſuis qualitatibus, ſtante clauſ.* Dummodò collatio ſit deuoluta, &c.
3 *Deuolutio debet plenè, & concludenter probari ſtante clauſ.* Etiamſi deuoluta, &c.
4 *Deuolutio quomodo fieri debeat, ac probanda veniat, remiſſiuè.*
5 *Cauſa ad Romanam Curiam quomodo deuoluantur, remiſſiuè.*
6 *Clauſ.* Dummodo accedat aſſenſus, &c. *inducit formam.*
7 *Clauſ.* Dummodo reſignans aliunde habeat, &c. *reſpicit ſubſtantiam gratia.*
8 *Clauſ.* Dummodo cura animarum non negligatur, &c.
9 *Clauſ.* Dummodo medietatis patronorum conſenſus accedat, &c. *non facit gratiam conditionalem, ſed modalem.*
10 *Clauſ.* Dummodo paternæ incontinentiæ imitator non ſit, &c. *ſolet apponi reſpectu filiorum presbyterorum.*

1 CVm conditionali hac clauſula prouiſionem impetrans debet deuolutionem probare, quia in hoc caſu non intelligitur Papam voluiſſe prouidere, niſi collatio ad Sedem Apoſtolicam ſit deuoluta, Caſſad. *deciſ. 5. n. 3. de præbend.* Caputaq. *deciſ. 63. lib. 1.* Mant. *deciſ. 160. n. 1.* Quæ quidem probatio de-
2 bet fieri concludenter cum omnibus qualitatibus, Caſſad. *d. deciſ. 5.* Rot. *in Calciaten. dimidia portionis 7. Decembris 1582. coram Orano*, & in terminis clauſulæ, *Etiamſi deuoluta*, &c. quod debeat deuolutio plenè, & concludenter probari, tradunt Mohed. *dec. 17. de præbend.* Put. *deciſ. 265. lib. 2. in correctu*, Rot. *deciſ. 186 n. 5. p. 2. rec.* & fuit dictum *in Aretina Capella 1. Iuny 1611. coram Cardinale Lancellato, & in Ianuen. Abbatia 22. Iuny 1626. coram Buratto.*

3 De deuolutione quomodo fieri debeat, ac probanda veniat, multa dixi *de officio & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 58 n. 10. cum ſeqq.* & latè Nicol. Garc. *de benef. p. 10. c. 3. n. 41. cum ſeqq.*

4 Cauſæ autem quomodo deuoluantur ad Romanam Curiam, vide Marcheſ. *de Commiſſ. p. 3. c. 1. §. 1. de commiſſ. deuolut. cauſarum, n. 6. cum ſeq. & n. 74.*

5 [Clauſula *Dummodo accedat aſſenſus, &c.* inducit formam, ideóque appoſita in prouiſione de beneficio iuris patronatus operatur vt conſenſus patroni per eam reſeruatus debeat

eſſe

eſſe expreſſus, ita vt non ſufficiat tacitus ex non contradictione illius. Theod. de Rubeis *in ſingularib. Rota tom.2.p.2.clauſ.*100.*num.*1.*&* 2.& *num.* 4. addit quòd hæc clauſula præſeruat ius illius, cuius conſenſus exigitur, ita vt eo nolente nihil dicatur tributum, & citat Rot. *deciſ.*418.*lib.*3.*p.*3.*diuerſ.*

7 Clauſ. *Dummodo deſignans aliunde habeát, &c.* reſpicit ſubſtantiam gratiæ nam attento ſtylo aliàs concedi non ſolet. Pariſius *de reſign. lib.* 1. *quæſt.* 6. *num.*41.*lib.*10.*quæſt.*14. *num.* 6. Theodoſ. de Rubeis *d.tom.*2.*part.*4.*clauſ.*301.*num.* 2. vbi *num.*3. addit gratiam facere conditionalem, nempe quatenus huiuſmodi aſſertio ſit vera. Iuſtificatur autem iſta clauſ. ſecundum Rotam ex teſtibus deponentibus, quod reſignans de tempore reſignationis, & ante, poſſidebat prædium, & alia bona, ex quibus percipere poterit aureos quinquaginta annuos, qui niſi fuerunt ſufficientes pro illius ſuſtentatione in illis partibus, cum in aliis propter annonæ caritatem non ſufficiat hæc quantitas, prout eadem Rota non ſufficere cenſuit ducentos ducatos in ciuitate Hiſpalen. vbi propter populi frequentiam eſt annonæ caritas; ita Theodoſ. de Rub. *d.clauſ.*301.*n.*4.

8 Clauſ. *Dummodo cura animarum non negligatur, &c.* appoſita nihil operatur, nam videtur inducere quandam monitionem, cum à Iure tacitè intelligatur, quod ſi beneficium ſit curatum, in illo debeat deſeruiri, Rebuff. *in repetitione cap. nulla, col.* 35. *verſ.*14. *clauſ. pag. mihi* 44. *conceſſione prabenda*, quem refert Theodoſ. de Rubeis *d.p.*4.*clauſ.*308.

9 Clauſ. *Dummodo medietatis patronorum conſenſus accedat, &c.* non facit gratiam conditionalem, ſed modalem, Pute. *deciſ.*430.*lib.*1. quod citat Theod. de Rubeis *d.p.*4.*clauſ.*315.

10 Clauſ. *Dummodo paterna incontinentia imitator non ſit &c.* ſolet apponi reſpectu filiorum presbyterorum, licet tacitè inſit de iure vt libidinoſis non conferantur beneficia, propter tamen præſumptionem paternæ incontinentiæ debet verificari, Rebuff. *in repet. cap. nulla col.* 29. *in* 13. *clauſula, pag. mihi* 442. *de conceſſ. praben.* quem citat Theodoſ. de Rub. *d.p.*4.*clauſ.*325]

CLAVSVLA LV.

Etiamſi generaliter, vel ſpecialiter ſit reſeruatum.

1 *Vacatio in Curia debet exprimi, & non tollitur per Clauſulam*, Etiamſi generaliter, vel ſpecialiter ſit reſeruatum.

2 *Reſeruatio ſpecialis de certo beneficio, & pro certa perſona non tollitur per clauſulam*, Etiamſi generaliter, vel ſpecialiter ſit reſeruatum, *nec per clauſulam*, Etiamſi deuolutum, &c. *vt num.*4.

3 *Papa ſi in collatione dixerit*, Etiamſi deuolutum vel reſeruatum exiſtat, *tunc cenſetur conferre ex iure deuoluto, vel reſeruato. Nec tollitur reſeruatio ſpecialis de certo beneficio facta ad fauorem certa perſona, n.*4.

Clauſ. Etiam diſpoſitioni ſuæ, vt præfertur, reſerſeruari, *non inducit nouam reſeruationem reſpectu quatuor menſium quos Papa ſibi retinet in conceſſione alternatiua.*

6 *Clauſ.* Etiamſi pro alio ſcripſerimus, &c. *oſtendit mentem Papa.*

7 *Clauſ.* Etiamſi talia forent, &c. *operatur vt per eam cenſeatur derogatum diſpoſitioni.*

HÆc clauſula in prouiſionibus beneficiorum 1 appoſita, non eſt apta tollere omnes reſeruationes, cùm non tollat reſeruationem. quia vacauit in Curia, de qua expreſſa mentio fieri debet? ita Gemin. *conſ.*11.*num.*4.*verſ. vnde licet, & num.* 3.*verſ. nec obſtat*, [Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota tom.* 2.*p.*4.*clauſ.*465.*num.*1. *cum.* 1. *ſeqq.* vbi *num.*5. addit hanc clauſulam non eſſe potentem ad comprehendendum reſeruationes, de quibus eſt facienda mentio ſpecialis.] Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 1. *litt.C, concluſ.*336.*num.*1. vbi *num.*2. ampliat, quia nec 2 ex illis tollitur reſeruatio ſpecialis de certo beneficio, & pro certá perſona, quia Papa non præſumitur tollere ius illi particulari, ideo non ſufficit.

Si verò Papa in collatione dixerit, *Etiamſi deuo-* 3 *lutum, vel reſeruatum exiſtat*, tunc cenſetur conferre ex iure deuoluto, vel reſeruato, Gemin. *conſ.*15.*n.*1. *in fin. verſ. item ſi ſit reſeruata*, Card. Tuſch. *d.concluſ.* 336.*num.*3. Mart. *de clauſul.p.*1.*clauſ.*179. *n.*5. intelligentes quando non agitur de præiudicio tertij, ſed ſolius conferentis.

Item per iſtam clauſulam non tollitur reſeruatio 4 ſpecialis de certo beneficio facta ad fauorem certæ perſonæ, quia Papa non præſumitur tollere ius illius perſonæ Gemin. *d.conſ.*12, *num.*4. *in fin. verſ. ſimiliter non tolleret*, Mart. *d.clauſ.*179.*n.*4.

Clauſula, *Etiam diſpoſitioni ſua, vt prafertur, reſer-* 5 *uaui*, quæ eſt *reg.*9. *Cancellaria*, non inducit nouam reſeruationem reſpectu quatuor menſium, quos Papa ſibi retinet in conceſſione alternatiuè, & ſunt reſeruati in prima parte regulæ, vt oſtendunt illa verba, *Etiam vt prafertur*, ſecundum vnum intellectum, & referuntur ad primam partem, ſed bene eam inducunt reſpectu duorum menſium, quos capit ex quatuor ordinariis, & non erant in prima parte comprehenſi; & idem ſecundum alium intellectum, quem tenet Gonzal. *ad regul.*8. *Cancell. gloſ.* 54. *num.* 1. *&* 5. *verſ. hic ſunt appoſita*, nempe quod illa verba, *vt prafertur reſeruauit*, præſupponant anteriorem reſeruationem ſex menſium, quæ expreſſa non fuerat, ſed duntaxat tacita, eo ipſo quod alij ſex menſes fuerunt ordinariis expreſſi; qui tamen ſecundus intellectus poteſt procedere quoad Martium & Septembrem, qui non fuerant expreſſi in prima parte regulæ, ſed non quoad alios quatuor in dicta prima parte expreſsè reſeruatos, & quorum reſpectu non fuit ſublatum impedimentum, vt ſunt expreſſæ deciſiones Putei, & aliæ quæ ſe fundant in iſta expreſſa reſeruatione priore. Denique ſenſum tenuit Rota *in Salmon. alternatiua* 14. *Maij* 1610. *coram Cardinale Lancelloto*, dum dicit quòd Papa in ſecunda parte conceſſionis alternatiuæ reſeruat ſibi alios ſex menſes, vt præfertur ſcilicet modo, quo ſuprà in regula ſibi purè reſeruauit reſeruat ſibi alios ſex menſes, vt præfertur, ſcilicet modo, quo ſuprà in regula ſibi purè reſeruauit, refert Maſſob. *in ſua praxi habendi concurſum, pralud.*23. *dub.* 2. *num.* 24. *ex vna Papien. beneficij* 10. *Aprilis* 1617. *coram bona memoria Martina Andrea.*

[Clauſ. *Etiamſi pro alio ſcripſerimus, &c.* poſita in 6 mandato de vacaturo, oſtendit mentẽ Papæ volẽtis grauare collatorem ordinariũ pluribus mãdatis, Rebuff *d.clauſ. mand. n.*25. *in fine, & conſ.*47.*n.*7. Theod. de Rub. *cl.* 369. Si duo mandata impetrata fuerunt cum hac clauſ. alterũ cũ clauſ. ſi pro alio non ſcripſerimus, &c. neutrũ valet. Rebuf. *in forma mand. Apoſt. in verb. pro alio ſcripſerimus, verſ. tertium eſt, & ſeq.*

7 Clauſ. *Etiamſi talia forent*, &c. operatur vt per eum cenſeatur derogatum diſpoſitioni ſpecialémque & indiuiduam derogationem requirenti. & habenti clauſulas derogatorias ad futuras diſpoſitiones, Alex.*conſ.*155.*n.*12.*lib.*6.Pariſ.*conſ.*1. *num.* 92. *lib.*2. Theodoſ.de Rubeis *clauſ.*374. Peregr. *conſ.*20.*num.* 14. *vol.* 2. vbi quod operatur vt ea, quorum nominatim meminiſſe oportuiſſet, habeantur pro ſpecialiter expreſſis.]

CLAVSVLA LVI.

Et in euentu in quem, &c.

1 NOn reſtringit caſum præcedentem, ſed illum de nouo ponit, & conſtituit, nec eſt verum quod limitet, & coarctet fideicommiſſum, prout clauſula, *tunc & eo caſu*; denotat etiam potiùs conditionem, quàm reſtrictionem, cùm idem ſit dicere in euentu in quem ambo decedant, ac ſi ambo decedant, vt fuit reſolutum *in Romana fideicommiſſi domorum* 19. *Februarij* 1607. *coram Gregorio XV. inter eius deciſiones impreſſas deciſ.*296.*n.*5.

[Clauſ. *Et ex aliis cauſis animum ſuum mouentibus*, operatur vt quis vna dumtaxat cauſa non cenſeatur motus ad aliquid faciendum, Surd.*conſ.*361.*n.*14.*&* *conſ.*531.*n.*7.Rota *deciſ.*251.*n.*13.*p.*5.*recent.*

CLAVSVLA LVII.

Et quibus dederit.

1 *Alienandi facultas quod competat facit clauſula,* Et quibus dederit.

2 *Feudum omnino alienabile ſignificat clauſula*, Et quibus dederit, *dummodo tamen ius commune minus lædatur.*

3 *Extranei vt dicantur comprehenſi operatur clauſula*, Et quibus dederit, *poſita in contractu non tranſitorio ad extraneos.*

4 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica vt ſit tranſitoria ad hæredes extraneos operatur clauſula*, Et quibus dederit.

5 *Feudi in conceſſione operatur clauſula*, Et quibus dederit, *quod in alienatione nouus omnino conſenſus non requiratur.*

6 *Vaſallus vt feudum alienare poſſit etiam inconſulto domino, operatur clauſula*, Et quibus dederit.

7 *Clauſula*, Et quibus dederit, *æquiparatur alteri*, Pro ſe, ſuiſque hæredibus, & deſcendentibus quibuſcunque, *& ſimiliter clauſula*, Ad dandum, & alienandum, &c.

8 *Emphyteuſis, vel feudum quod ſit conceſſum pro ſe & hæredibus quibuſcunque, vel quibus dederit, à pari procedit.*

9 *Clauſula*, Et quibus dederit, *reſtringitur ad perſonas habiles ad ſuccedendum.*

10 *Vaſallum in libera facultate alienandi ſimpliciter & abſolutè, non ponit clauſula*, Et quibus dederit; *ſed tunc demum quando alienatio fit in perſonam gratam.*

1 HÆc clauſula facit quod competat facultas alienandi, Seraph. *deciſ.* 253. *num.* 5. ſignificat
2 feudum omnino alienabile, Menoch.178. *num.*32. *& conſ.*987.*num.*5. [Peregr.*conſ.*2.*num.* 32. *& conſ.*7. *num.*10.*cum ſeqq. vol.* 1. & tunc debet intelligi, vt quanto minus fieri poſſit, Ius commune lædatur in alienatione facienda ſecundum naturam feudi, ſeu emphyteuſis, ſcilicet inter maſculos deſcendentes ab ipſis inueſtitis, & vocatos in inueſtitura, vt in ſpecie reſpondit Alex. *conſ.*106.*num.*34. *&* 9. *vol.*4. quod eſt repetitum *in conſ.*128.*vol.*5. Dec.*conſ.*193. *n.*6. Gozad.*conſ.* 4. *col.fin. verſ. ad decimum patet*, *& conſ.*84.*n.*12.*& ſeq.* Theſaur. *Pedem.deciſ.*164. *n.*15. *prope finem.*

Poſita in contractu non tranſitorio ad extraneos 3
operatur quod etiam extranei dicantur comprehenſi; ita Curt. iun.*conſ* 4.*in princ.*150.*n.*2. Clar. §. *emphyteuſis*, *q.*28.*n.*10 Rol.à Valle *conſ.*55.*n.* 31.*cum ſeqq. lib.* 3. Card. Tuſch.*practic.concluſ.tom.* 1. *litt. C. concl.* 291.*n.*1.*&* 5.

Operatur etiam, quod emphyteuſis Eccleſiaſtica 4
ſit tranſitoria ad hæredes extraneos, Rol.à Valle *d. conſ.*55.*n.*53.*verſ.& operatur*. Curt. iun. *d. conſ.*4.*ſub n.*1.*verſ.ſed quoniam*, Couar. *lib.* 2. *var.c.*17.*ſub n.*4. *verſ.quarta concluſio*, Clar.*d.q.*18.*n.*4.*&* 9 Surd *conſ.* 551.*n.*2.*&* 3.Card. Tuſch.*d.concl.* 295.*n.* 6. & hanc opinionem ſæpe ſequuta eſt Rota & ſignanter *in Mediol.bonorum* 16. *Februarij* 1601. *coram Cardinale Lancellotto*, *& in Papien.bonorum* 10. *May* 1602.*coram Cardinale Pamphilio*, *& in Cremen.bonorum* 5.*Ianuarij* 1624. *coram Vbaldo ſeniori.*

In conceſſione feudi operatur, quod in aliena- 5
tione nouus omnino conſenſus non requiratur, ſecus ſi habeat adiectum verbum, *in feudum*, vel *titulo feudi*. ita Seraph.*deciſ.*99.*num.*1. vnde Menoch. *conſ.* 865.*num.*7. ait quod clauſula operatur, vt vaſallus 6
feudum alienare poſſit etiam inconſulto domino, quod etiam ex Alexand.*conſ.* 228. *in* 6.*lib.* 6. tradit Card. Tuſch *d.concl.*295.*n.*12.

Æquipollet hæc clauſula alteri, *pro ſe*, *ſuiſque* 7
hæredibus, *& deſcendentibus quibuſcunque*, cum à pari procedat quod emphyteuſis, vel feudum ſit con- 8
ceſſum pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, vel quibus dederit, vt per Galli.*conſ.*84.*n.*44.Roland.à Valle *de lucro dotis*, *q.*54. Magon. *Lucenſ. deciſ.*12. Ioan. Bapt. Coſt.*de clauſul.conuent.clauſ.*106.*num.* 1. Menoch.*conſ.* 378. & clauſulæ, *ad dandum*, *& alienandum*, Rol.*d.conſ.*55.*n.*37.*lib.* 3. Gozad.*conſ.*9.*n.*2. Card. Tuſch.*d.concl.*295.*n.*9.

Reſtringitur tamen ad perſonas habiles ad ſuc- 9
cedendum, Menoch.*conſ.*987.*n.*4. Gabr.*conſ.*83.*per totum*, *& conſ.*84.*n.*24.*lib.* 2. Card. Tuſch.*d.conc.*296. *n.*13.*&* 20.

Deinde non reponit vaſallum in libera facultate 10
alienandi ſimpliciter, & abſolutè, ſed tunc demum, quando alienatio fit in perſonam gratam, vt in ſpecie Morot.*con.*46.*n.*78. quem refert Io. Bapt. Coſta *d.clauſ.*106.*n.* 2. vbi etiã cum Menoch. *conſ.*84.*n.* 57. declarat non procedere, ſi eſt poſita in executiuis.

CLAVSVLA LVIII.

Et ſi plus valet, donat.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Notariorum potiùs ex more, & ſtylo, quam ex contrahentium mente cenſetur appoſita clauſula*, Et ſi plus valet donat.

3 *Verba clauſulæ* Et ſi plus valet donat, *in venditione poſita captioſa ſunt.*

4 Clauſula

4 Clauſula, Et ſi plus valet, donat, poſita in venditione, vel ceſſione facta per minorem, nihil operatur.

5 Remedium l.2. C. de reſcind. vend. quando excludat clauſula, Et ſi plus valet, donat, appoſita in inſtrumento venditionis.

6 Clauſula, Et ſi plus valet, donat, appoſita in inſtrumento venditionis, apud Luſitanos nihil operatur, etiamſi ab ignorante rei valorem apponatur.

7 Læſio enormiſſima ſemper cenſetur excepta.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Celſ. Vgon. in tract. clauſ. pag. 512. col. 2. Saluſt. Tiber. in formular. inſtrument. c.1. n. 18. Mart. de clauſ. part. 1. clauſ. 246. aliàs clauſ. 353. in vlt. impreſſ. Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 1. litt. C, concl. 398. Ioan. Bapt. Coſt. de clauſ. conuent. clauſ. 147. [Theodoſ. de Rubeis in ſing. Rota tom. 1. p. 4. cl. 388.]

2 Hæc clauſula perfunctoriè, & veluti ex more & ſtylo potiùs Notariorum, quàm ex mente contrahentium apponitur, vt tradunt Alex. conſ. 125. n. 10. verſ. non obſtat quod Notarius, lib. 1. Mart. d. clauſ. 363. num. 5. Matien. l. 7. gloſſ. 3. num. 5. tit. 11. lib. 5. nova Recop. Card. Toſch. d. tom. 1. litt. C, concl. 304. num. 12. Tiraq. de retract. tit. 1. §. 1. gloſſ. 18. num. 16. vbi poſt Fabian. de Monte, ſubdit arbitrio Iudicis eſſe relinquendum, an & quando hæc clauſula potius dicatur appoſita de ſcribarum ſtylo, quàm de partium mandato.

3 Verba huius clauſulæ in venditione poſita captioſa ſunt, & referri debent ad modicam importantiam, & non tam prodigam, ex qua dolus & malitia argui poſſit, Bald. conſ. 376. incip. Caſus talis. in fin. verſ. illa autem verba, Caſſad. deciſ. vnic. numer. 2. circa med. de empt. Marcheſ. de Commiſſ. p. 2. pag. 168. num. 6. in vlt. impreſſ. Mart. d. clauſ. 363. num. 6. Card. Tuſch. d. litt. C, concl. 298. n. 1. vbi n. 1. extendit hanc

4 clauſulam appoſitam in venditione, vel ceſſione facta per minorem, non operari aliquid propter dolum & fraudem contrahentium pro minore, præcipuè quando in turpem cauſam faceret minor, & ſine iuramento, Seraph. de Privileg. iuram. priu. 83. n. 16. & 18. [Theodoſ. de Rubeis d. cl. 388. num. 7. vbi dicit quòd intelligitur de modico, non autem de pluri in magna quantitate, & num. 9. quòd inducit præſumptionem ſimulationis.]

5 Quando hæc clauſula apponitur in teſtamento venditionis, non excludit venditorem à beneficio l. 2. C. de reſcind. vend. ſi ignorans rei valorem illam appoſuit, ſecus ſi eum ſciebat; ita Pariſ. conſ. 118. num 33. vol. 1. Gabr. com. ſub tit. de empt. conc. 1. n. 56. cum ſeqq. Couar. lib. 2. var. cap 4. numer. 2. Menoch. de arbitr. caſu 144. num. 13. Becc. conſ. 223. numer. 32. vol. 2. Seraph. de Privileg. iurament. priu. 83. n. 108. Fachin. controverſ. Iuris lib. 2. cap. 19. Ioan. Bapt. Coſt. de clauſ. conuent. clauſ. 147. num. 1. & 2. & in tract. de facti ſcientia, & ignor. cent. 1. diſt. 41. Gaſpard. Roder. de ann. reddit. lib. 1. q. 8. num. 10. & quæſt. 11. numero 6. Molina in Emporio Iur. Ciuil. part. 1. tit. 9. quæſt. 10. & 24. Ceual. commun. contra comm. q. 511. Ioan. de Salas de contract. tract. de emp. dubit. 27. n. 8. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 78. n. 27. [Quia hæc clauſula non operatur niſi data ſcientia veri valoris, nec ſufficit generalis ſcientia, ſed requiritur particularis, certa & indubitata. Bart. n. 14. cum ſeqq. Crem. n. 17. Cagnol. n. 114. Pinel. p. 1. cap. 20. num. 10. in d. l. 2. Ant. Gabr. d. concl. 1. num. 51. Theodoſ. de Rubeis d. conc.

6 326. numer. 1.] Verùm apud noſtros Luſitanos hæc clauſula appoſita in inſtrumento venditionis, nihil operatur, etiamſi ab ignorante rei valorem apponatur, provt ad tollendas fraudes, & obuiandas hominum malitias ſanciuit Ordinatio Regia lib. 4. tit. 16. §. 9. vbi Parens meus.

Intelligo ſupradictam Doctorum ſententiam de 7 enormi læſione, non de enormiſſima, hæc enim excepta ſemper cenſetur, vt auctoritate Alciati, Cou. Greg. Pinel. Soc. Dec. Curt. iun. Rol. Burg de Pace, & aliorum ſcripſit Gutier. in auth. Sacramenta pub orum, n. 95. & 99. in fin. & eo citato firmauit Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 96. à n. 38.

a Auguſt. Barboſa de Clauſ.

CLAVSVLA LIX.

Ex certa ſcientia.

1 Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.
Clauſula, Ex certa ſcientia, habet vim clauſularum.

2 De plenitudine poteſtatis,

3 Non obſtante, &c.

4 Motu proprio, &

5 Pro expreſſis.

6 Actum nullum, & invalidum confirmat clauſula, Ex certa ſcientia.

7 Ius alteri quæſitum in tollendo operatur clauſula, Ex certa ſcientia.

8 Citatio partis non requiritur in diſpoſitione, cui apponitur clauſula, Ex certa ſcientia.

9 Cauſa vt in principe præſumatur facit clauſula, Ex certa ſcientia.

10 Dubitare non licet de eo quod Princeps aſſerit, Ex certa ſcientia.

11 Delegatio Papæ facta non exiſtenti in dignitate, vt valeat, operatur clauſula, Ex certa ſcientia.

12 Contraria vt cenſeatur ſublata abſque alia derogatione, operatur clauſula, Ex certa ſcientia.

13 Robur clauſulæ, Ex certa ſcientia, quoad ſolemnitatem, ſicut & quoad validitatem.

14 Conceſſio vt à Principe facta non extinguatur morte concedentis, operatur clauſula, Ex certa ſcientia.

15 Validitatem & ſanationem circa defectum intrinſecum operantur clauſulæ, Ex certa ſcientia, & De plenitudine poteſtatis.

16 Cauſaliter non verò conditionaliter adiecta cenſetur clauſula, Quatenus iuſtè poſſidentis, ſtante clauſula, Ex certa ſcientia.

17 Clauſula, Ex certa ſcientia, tollit omne Iuris obſtaculum.

18 Præſumptionem informationis in Principe operatur clauſula, Ex certa ſcientia.

19 Conceſſionis nouæ vim habet clauſula, Ex certa ſcientia, in confirmatione poſita, dummodò conſtet quod Papa habuerit plenam notitiam.

20 Confirmatio ex certa ſcientia non dicitur ſimplex confirmatio, ſed ampliatio, & noua conceſſio.

21 Princeps ex validitate & certa ſcientia cenſetur diſpenſare cum impetrante ſuper inhabilitate.

22 Nullus auditur contra factum Principis Ex certa ſcientia.

23 Principis dicto ſtatur maximè circa cauſæ commiſſionem, & alia de quibus eſt informatus.

24 Remedium l. 2. C. de reſcind. vendit. facit ceſſare clauſula, Ex certa ſcientia, in alienationis contractu adhibita.

25 *Erroris omnem præſumptionem tollit clauſula* , Ex certa ſcientia.

26 *Donationem operatur clauſula*,Ex certa ſcientia, *in ſe obligante ſine cauſa.*

27 *Conditionem indebiti tollit clauſula* , Ex certa ſcientia.

28 *Cogitationem vlteriorem etiam præludit clauſula*, Ex certa ſcientia, *& facit præſumere quod Papa voluerit vti plenitudine poteſtatis.*

29 *Tertij in modicum præiudicium nihil operatur clauſula*,De plenitudine poteſtatis.

30 *Tertij præiudicium operatur clauſula* , Ex certa ſcientia , *in priuilegio iuncta derogatione generali.*

31 *Tertio vt præiudicet clauſula* , Ex certa ſcientia, *neceſſe eſt quod ſit adhibita cauſæ cognitio.*

32 *Cauſæ cognita tantùm apponi poteſt clauſula* , Ex certa ſcientia.

33 *Cauſæ cognitio quando nulla præceſſit, nihil operatur clauſula*,Ex certa ſcientia.

34 *In ijs quæ in facto conſiſtunt,& de quibus Princeps non præſumitur habe ſſe notitiam , non operatur clauſula*,Ex certa ſcientia.

35 *Poteſtas vbi in principe deficit, non operatur clauſula*,Ex certa ſcientia.

36 *Papa confirmans ex certa ſcientia , non cenſetur actum nullum ex inhabilitate facientis conualidare.*

37 *Defectus duplex vbi adeſt,non operatur clauſula*, Ex certa ſcientia.

38 *Clauſula*,Ex certa ſcientia,*nihil operatur quando apponitur ſuper negotio , de quo Princeps non habet notitiam , vel in ijs , quæ Princeps non poteſt ſtatuere contra æquitatem naturalem , vt num. 39.*

40 *Erroris vbi eſt notitia,nihil operatur clauſula* , Ex certa ſcientia.

41 *Rem aliter ſe habere quando conſtat , non operatur clauſula*,Ex certa ſcientia.

42 *Erroneam & falſam informationem non ſupplet clauſula*,Ex certa ſcientia.

43 *Falſitatem narratorum non ſupplet clauſula* , Ex certa ſcientia.

44 *Defectus ſubſtantiales non ſupplet clauſula*, Ex certa ſcientia.

45 *Subſtantialia & ſolemnitates ſupplentur & ſanantur per clauſulam* , Ex certa ſcientia , *quando proceſſum ſuit parte citata , & cum cauſæ cognitione.*

46 *Appellationem non impedit clauſula* , Ex certa ſcientia.

47 *Princeps quando aliquid concedit ad inſtantiam partis,nihil operatur clauſula* , Ex certa ſcientia.

48 *Parte abſente , quæ non contradixit , non operatur clauſula* , Ex certa ſcientia , *maximè quando adhibita fuit ſine cauſæ cognitione.*

49 *Condecentis in præiudicium non operatur clauſula*, Ex certa ſcientia,*quoad non expreſſa.*

50 *Subreptionis vitium non tollit clauſula* , Ex certa ſcientia,*niſi Princeps informatus procedat.*

51 *In diſpenſationibus ſine cauſa factis non operatur clauſula*,Ex certa ſcientia.

52 *Confirmatio ſtatutorum , quæ poteſt referri ad valida,& inualida,ſemper refertur ad valida,& nihil operatur quoad inualida.*

53 *Confirmatio generalis ſtatutorum,vel priuilegiorum, ſeu alterius diſpenſationis , non confirmat aliquid illicitum.*

54 *Confirmatio ex certa ſcientia priuilegiorum Fratribus Minoribus conceſſorum , an comprehendat ea priuilegia , quæ iam in vſu non erant, oſtenditur.*

55 *Diſpenſatio poſterior, vt non facta prioris mentione minimè ſit ſubreptitia,non operatur clauſula* , Ex certa ſcientia.

56 *Dolum partis impetrantis non ſupplet clauſula*, Ex certa ſcientia.

57 *Acceſſoria ad gratiam quando eſt clauſula*,Ex certa ſcientia,*nihil operatur.*

58 *Princeps cenſetur facere ex certa ſcientia, ſi id in literis exprimat.*

59 *Princeps cenſetur facere ex certa ſcientia , ſi fuerit certificatus ſolùm de natura negotij.*

60 *Princeps ſi aliquid facit cum iuramento, cenſetur facere ex certa ſcientia.*

61 *Princeps ſi in confirmatione inſerat confirmatum integrum , cenſetur ex certa ſcientia confirmare.*

62 *Confirmatio non poteſt dici verè ex certa ſcientia, non obſtante appoſitione huius clauſulæ , niſi totus tenor Papæ innotuerit , & fuerit inſertus.*

63 *Princeps dicitur ex certa ſcientia , quando aliquid facit cum cauſæ cognitione.*

64 Clauſula,Ex certa ſcientia,*ſi non ſit expreſſa,ſufficit de illa tacitè conſtare.*

63 *Collatio ex certa Pontificis ſcientia fieri quando dicatur remiſſiuè.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Celſ. Vgon. *in tract. de clauſul. pag.*261. Anton. Gabr. *commun. lib.6. de clauſul. concl.*1. Molin. *de primogen. lib.* 2. *c.*7. *num.*15. *cum ſeqq.* Perez *leg.* 5. *verſ. quarto* 25. *tit.* 12. *lib.* 3. *Ordin pag.*694. Menoch. *de ſucceſſ. lib.* 1. §.6. *à n.* 10. Menoch. *conſ.*1. *num.* 431. *cum ſeqq. & conſ.* 36. *num.*17. *& n.*59. *cum ſeqq. & conſ.* 156. *n.*45. *& conſ.* 181. *num.* 38. Maſcard. *de prob. concl.* 1210. *num.*7. Azeued. *ad l.* 2. *num.*55. *tit.*14. *lib.*4. *noua Recopil. & l.*3. *numero* 5. *cum ſeqq. eod. tit. & lib.* Matheſ. *de Commiſſion. part.* 1. *c.* 2. *à numero* 23. Henriq. *in ſumma , lib.*7. *c.* 27. §.4. *litt.B, pag.*563. Surd. *conſil.*303. *num.*17. *& conſ.*513. *num.*28. Valaſc. *conſil.* 130. *n.*6. *& num.*33. Cabed. *Luſit. deciſ.*2. *num.*3. *part.*2. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*1. *litt.C, concluſ.*340. *& ſeq.* Suar. *de legib. lib.*8. *c.*18. *à num.*4. Gonzal. *ad regul.*8. *Cancel. gloſſ.*45. §.1. *numer.*75. *& ſeq.* Nicol. Garc. *de beneſic. part.* 3. *c.* 2. *num.* 225. Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imperialis, lib.*2. *concl.*1. *n.* 46. Ludou. Rodolphin. *de ſuprema, ſeu abſoluta Principis poteſt. c.* 5. *n.* 13. *& c.* 6. *num.* 5. *cum ſeqq.* latè Glorit. *reſp.* 1. *part.*1. *num.*29. *cum ſeqq.* Mart. *de clauſul. part.*1. *clauſ.* 206. *in* 1. *edit. aliàs clauſul...* Monet. *de commut. vltim. volunt. c.*7. *n.*94. *cum multis ſeqq.* [Theod. de Rubeis *in ſing. Rota tom.*2. *p.*4. *cl.*33. *&* 391.] 1

Primus effectus eſt, vt idem operetur huiuſmodi clauſula quod clauſula, *De plenitudine poteſtatis* , vt obſeruant Felin. *in c. cum inter , num.* 5. *de except.* Pariſ. *conſ.*1. *num.*42. *lib.* 1. Alexand. *conſ.* 92. incip. *Perſpectis, n.*31. *& ſeq. lib.*6. Roman. *conſ.*369. *n.*28. *in fin.* Curt. ſen. *conſ.*48. incip. *Memoria recolende , num.* 26. *& conſ.* 65. *numero* 10. Cott. *in memorab. verb. clauſula, pag.*115. Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. clauſula* 17. Gabr. *d. tit. de clauſul. concl.* 1. *num.*1. Menoch. *conſ.*103. *num.*50. Matien. *l.*7. *gloſſ.* 7. *num.* 4. *tit.*7. *lib.*5. *nouæ Recop.* Auendan. *ad l.* 40. *Tauri gl.* 11. *num.*28. Marcheſ. *de Commiſſ. part.* 1. *pag.*65. *num.*152. Ludou. Rodolph. *de ſuprema , ſeu abſoluta Principis poteſtate , c.* 5. *n.* 14. Monet. *d. c.*7. *numer.*96. Card. Tuſch. *d. litt.C, concluſ.*340. *num.*11. *&* 22. vbi *n.*23. 2

poſt

poſt Abb. *conſ.* 109. *col. fin. lib.* 1. extendit idem eſſe, quando hæc clauſola habet etiam in eadem gratia clauſulam, *Non obſtante*, & *n.* 14. poſt Dec. *conſ.* 655. *Viſo*, *n.* 19. ſubdit quòd noo poteſt quæri à Principe, cur ita faciat, quando ex certa ſcientia. [Theod. do Rob. *d. concl.* 392. *n.* 26. Magdalen. *de numero teſt. in teſtam. requiſ. p.* 2. *c.* 23. *n.* 5.]

3 Secundos effectus eſt, quia hæc clauſula habet vim clauſulæ, *Non obſtante*, gloſſ. mag. *in fin. in l. ratas, C. de reſcind. vendit. gloſſ.* 1. *in l. vniuerſis, C. de precib. Imper. offer. & in cap.* 1. *verb. neſciatur, de conſtitut. in* 6. Paul. de Caſtr. *in l.* 3. §. *ſi is pro quo, num.* 3. *ff. quod quiſque iuris*, & *conſ.* 102. *Videndum*, *n.* 3. *verſ. tertiè videndum*, *lib.* 2. Ruin. *conſ.* 60. *n.* 5. *vol.* 1. Socin. *conſ.* 3. *num.* 11. *vol.* 3. Giorit. *reſp.* 1. *part.* 2. *num.* 46. Menoch. *d. conſ.* 1007. *num.* 52. & *conſ.* 36. *numer.* 59. Monet. *d. cap.* 7. *n.* 101. Maſcard. *concluſ.* 1180. *num.* 40. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 340 *num.* 2. *cum ſeqq.* vbi *n.* 5. poſt Alexand. *conſ.* 111. *Perſpectis*, *num.* 9. *verſ. præterea*, *lib.* 6. declarat hanc claoſulam operati declarationem, & habere vim clauſulæ, *Non obſtante*, per ſe ſolum, quando non agitur de præiudicio tertij, & *num.* 12. poſt Fulgoſ. *conſ.* 155. incip. *Proponitur*, extendit hoc ipſum procedere etiam in reſcripto, vel priuilegio ad fauorem Iudæorum conceſſo, & à *num.* 15 quærit an procedat, ſi agatur de derogando Cannni Conciliarij.] Theod. de Rub. *d. clauſ.* 391. *num.* 14.]

4 Tertius effectus eſt, quia habet vim clauſulæ, *Motu proprio*, vt per Gabr. *d. concl.* 1. *num.* 27. gloſſ. *verb. litterarum, in fin. in cap. ſtatutum*, §. 1. *de reſcript. in* 6. Pariſ. *conſ.* 3. *num.* 57. *vol.* 4. Monet. *d. cap.* 5. *n.* 104. Glorit. *reſp.* 1. *p.* 1. *num.* 42. Card. Tuſch. *d. concl.* 340. *num.* 12.

5 Quartus effectus eſt, quod hæc clauſula habet vim clauſolæ, *Pro expreſſis habentes*, vt per Alexand. *conſ.* 11. *vol.* 6. Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 26. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 103.

6 Quintus effectus eſt, qood hæc clauſula confirmat actum nullum, & inualidum, ita poſt Bart. *in l. ſi conſtat* 12. *n.* 2. *ff. de appellat.* Alexand. *conſ.* 60. *Viſo inſtrum. verſ. non obſtat*, *vol.* 1. & *conſ.* 1. *vol.* 5. Gabr. *d. concl.* 1. *num.* 1. concludit Monet. *d. cap.* 7. *num.* 95. quibus adde Cabed. *Luſitaniæ deciſ.* 2. *num.* 3. *part.* 2. [Nam appoſita à Principe in confirmatione ſtatutorum operatur vt cenſeantur confirmata ſtatuta iniuſta, & iuri communi contraria. Ant. Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 2. Theod. de Rub. *d. concl.* 391. vbi *n.* 62. addit quòd quando poteſt referri ad iuſta, & iniuſta, ad iuſta tantùm eſt referenda.] Nam quod factum fuit ex certa ſcientia Principis, non poteſt in dubium reuocari, Bart. *in l. ſi conficiuntur*, §. *Codicill. ff. de iure codicill.* Dec. *conſ.* 161. *num.* 8. [Anton. Gabr. *d. concl.* 1. *num.* 29. *cum ſeqq.* Theod. de Rub. *d. clauſ.* 391. *n.* 44.] nec ab eo Principe quæri, cur ita faciat, Dec. *d. conſ.* 260. *num.* 8. & *conſ.* 655. *num.* 19. Decian. *conſ.* 18. *n.* 269. *lib.* 1.

7 Sextus effectus eſt, vt operetur etiam in tollendo Ius alteri quæſitum, vt plerique tenent ex relatis à Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 8. & à Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 9. *n.* 25. Sed de hoc pleniùs *infrà lim.* 1.

8 Septimus effectus eſt, quod in diſpoſitione, cui apponitur, non requiratur partis citatio, vt voluerũt Abb. *in cap. cùm olim, de re iudic.* Roman. *conſ.* 369. *in* 5. *dub.* & alij, quot refert Gabr. *lib.* 2. *commun. tit. de citation. concl.* 1. *n.* 26. & *d. tit. de clauſul. concl.* 1. *n.* 11. vbi alios recenſet contrarium ſentientes: ſed *n.* 13. & 14. has diſſidentes opiniones conciliat, vt prior procedat in actu, qui ex liberalitate mera Principis proficiſcitur, vt collato beneficij, in qua citatio non requiritur, *cap. licèt, de præbend. in* 6. poſterior in actu deciſiuo iuris contradictorij, in quo regulariter citatio requiritur, *l. de vnoquoque*, *ff. de re iudic.* vel prior in modico præiudicio, poſterior in magno & graui; refert, & ſequitur Monet. *d. cap.* 7. *numer.* 98. Et ex Roman. *conſ.* 369. *Circa primum*, *n.* 28 *verſ. non eſt dubium*, colligit Cardin. Tuſch. *d. concl.* 43. *n.* 25. modificationem penſionis factam etiam non citatà parte valere, ſi ex certa ſcientia.

Octauus effectus eſt, quia facit, vt cauſa in Principe præſumatur, vt poſt Corn. *conſ.* 189. *vol.* 4 tradit Gabr. *d. tit. de clauſulis*, *concluſ.* 1. *num.* 5. id amplians *num.* 16. vt procedat, etiamſi Princeps rem concedat parte non citata, quæ tamen ampliatio dubia eſt ex adductis per eundem Gabr. *lib.* 3. *commun. tit. de iure quæſito non tollendo, concl.* 3. *n.* 9. & ex Maſcard. *de prob. concl.* 279. *n.* 20. prout eos refert Monet. *d. cap.* 7. *n.* 99. & poſt Alexand. *conſ.* 216. *n.* 22. & 13. *lib.* 2. tangit Card. Tuſch. *d. concl.* 340. *n.* 26. 9

Nonus effectus eſt, quòd non liceat dubitare de eo, qui Princeps aſſeruit, ſicut neque quod conceſſionem fecit ex certa ſcientia, vt pluribus relatis tradit Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 28. & 29. & poſt Dec. ac Decian. concludit Card. Tuſch. *d. conc.* 340. *n.* 24. nec diſſentit Monet. *d. c.* 7. *n.* 105. 10

Decimus effectus eſt, vt valeat delegatio Papæ facta non exiſtenti in dignitate; ita poſt Lanfranc. *in cap. quoniam contra, verſ. hic tractabimus materiam, de probationib.* Concludunt Gabr. *d. concluſ* 1. *num.* 17. & Monet. *d. cap.* 7. *n.* 100. ampliatores quoad qualitates requiſitas in delegato Papæ, iuxta text. *in cap. ſtatutum*, *in princ. de reſcript. lib.* 6. 11

Vndecimus effectus eſt, vt operetur quod contraria cenſeantur ſublata abſque alia derogatione, vel clauſula, *Non obſtante*, vt poſt Bald. *conſ.* 253. *n.* 4. *verſ. præterea in donatione*, *lib.* 1. Alex. *conſ.* 101. *Viſis inſtrum. n.* 9. *verſ. & præſertim*, *lib.* 1. & *conſ.* 30. *Ponderatis*, *num.* 10. *lib.* 5. ac alios plures concludit Card. Tuſch. *d. concl.* 340. *n.* 1. 12

Duodecimus effectus eſt, vt operetur, vt id quod confirmatur, ſi non eſt ſolemne, reddatur ſolemne, ita vt det robur quoad ſolemnitatem, ſicut & quoad validitatem, vt poſt Guidop. *conſ.* 134. *n.* 4. *verſ. præterea valet d. vnio*, reſoluit Card. Tuſch. *d. concl.* 341. *n.* 9. vbi *n.* 10. poſt Alex. *conſ.* 92. *Perſpectis*, *n.* 30. & *ſeq. lib.* 6. hoc extendit, idem eſſe in ſolemnitate alienationis rei Eccleſiæ noo ſolemniter factæ, quia efficitur ſolemnis ſi Papa illam confirmat cum hac clauſula, vel de plenitudine poteſtatis cum clauſula, *Supplentes*, &c. 13

Decimus tertius effectus eſt, quod operatur, vt conceſſio à Principe facta non extinguatur morte concedentis, vt per Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 33. & Monet. *d. c.* 7. *n.* 106. 14

Decimus qoartus effectus eſt, vt hæc clauſul. cum alia, *De plenitudine poteſtatis*, operetur validitatem, & ſanationem etiam circa defectum intrinſecum, vt poſt Alexand *d. conſ.* 91. *prope finem*, *num.* 42. *verſ. & per hoc etiam*, docet Card. Tuſch. *d. concl.* 340. *num.* 21. 15

Decimoſquintus effectus eſt, quod licèt in reſcriptis adiecta ſit clauſula illa, *quatenus iuſtè poſſideatis*, aut ſimilis, non ſtat conditiooaliter, ſed cauſaliter, vt poſt Alex. *conſ.* 16. *verſ. quinimmò etiam*, *col.* 5. tradunt Gabr. *d. concl.* 1. *num.* 33. & Monet. *d. cap.* 7. *num.* 108. 16

Decimusſextus effectus eſt, vt tollat omne iuris obſtaculum, vt per Franciſcum Leo. *in theſaur. fori Eccleſiaſtici, p.* 4. *cap.* 1. *n.* 55. Monet. *d. cap.* 7. *n.* 109. & ſequi videtur Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 37. 17

18 Decimus ſeptimus effectus eſt, vt operetur præ-
ſumptionem informationis in Princip., vt latè per
Alex.conſ.15.n.2. lib. 5. & dictum fuit in Bracharen.
de Cabanas 9. Iunij 1606.coram Gregor.XV. impreſſa
per Farinac.deciſ.180.a.2.p.1.recent.

19 Decimusoctauus effectus eſt, vt in confirmatione
poſita habeat vim nouæ conceſſionis, dummodò
conſtet quod Papa habuerit plenam notitiam, cap. ſi
Apoſtolica, vbi gloſſ verb.confirmamus, de præbend. in
6. Rot. in Baren. ſeu aullius Archipresbyteratus 23.
Ian. 615.coram Card. Sacrato. impreſſa per Farinac.
20 deciſ666.n.7.p. 1. recent. tunc enim non dicitur ſim-
plex confirmatio, vel innouatio, ſed ampliatio, & no-
ua conceſſio, Ruin.conſ.31.n.5.lib.1. Gozadin.conſ.
62.n. 15. Rot.deciſ.192.num.2. apud Farinac.part.1.
recent.quos refero ego ipſe in collect. ad cap. cùm di-
lecta 4 n.20.de confirm.vtili.

21 Decimusnonus effectus eſt, vt operetur quod
Princeps etiam cenſeatur diſpenſare cum impe-
trante ſuper inhabilitate, vt poſt Ang. Aret.conſ.72.
num.4.verſ. & ſi quis defectus, & conſ. 113. Quia in
casu, n. 3.& ſeq. verſ.ſecundò illud conceſſit, maximè
num.5.& 6.tenet Cardin. Tuſch. d.concluſ.140.n.17.
& non diſſentit Mart.de iuriſdict.p.5.cent.2.caſu 176.
num.4.

22 Vigeſimus effectus eſt, vt operetur quod nullus
audiatur contra factum Principis ex certa ſcientia,
vt poſt Ioan.de Anan.conſ.44.num.3.verſ.quid autem
operetur, concludit idem Card. Tuſch. ſæpe citata
concl.340.n.18.& reddit rationem, quia ſtatut dicto
23 Principis, maximè circa cauſæ commiſſionem, &
alia de quibus eſt informatus.

24 Vigeſimusprimus effectus eſt, vt in alienationis
contractu adhibita faciat ceſſare remedium l.2.C.de
reſcind.vend.ita Menoch.conſ.1.n.352. & Bald.in ead.
l.2.quæſt.7.n.10.ad finem, Alexand. conſ. 42.num. 7.
lib.1. Curt. ſen.conſ.49.n.75. Boër.deciſ.142.n. 7.&
10.quos refert, licèt non ſequatur Pinel.ad d.l.2.p.1.
cap.1.n.23.

25 Vigeſimusſecundus effectus eſt, vt tollat omnem
erroris præſumptionem, ex traditis per Ang.Alex.&
alios in l.ſed & ſi quis, §.item quæritur, ff.ſi quis caution.
Socin.in conſ.72.in princ.vol.3.& conſ.79.n.46.vol.4.
Menoch.conſ.37.num. 145. Gloſit. reſponſ.1. part.1.
num.29.

26 Vigeſimus tertius effectus eſt, vt hæc clauſula,
Ex certa ſcientia, operetur donationem obligantis ſe
abſque cauſa, alias non eſſet verum, quod ſoluens
ſcienter indebitum non repetit, quia cenſetur do-
nare; ita poſt Alex.conſ 4.num.9.verſ.nec in iſto caſu,
lib.1.docet Card. Tuſch.d.concluſ. 340.num.31. vnde
27 tollere conditionem indebiti, aſſerit Gabr. d.concl.1.
num.39.

28 Vigeſimusquartus effectus eſt, vt viam præcludat
vlteriori cognitioni, & faciat præſumere quòd Papa
voluerit vti plenitudine poteſtatis, tradunt Monet.in
tract.de decimis, cap.9.quæſt.3.n.134. Cald. Tuſch. d.
concl.340.num. 25 vbi ſubdit, quod hæc clauſula in
priuilegio, vel moderatione, per quod ius alteri au-
fertur, importat quod Princeps cenſeatur facere de
plenitudine poteſtatis.

29 Limita primò, vt in tertij præiudicium nihil ope-
retur; ita Socin.iun conſ.77.num.126.vol. 1. Alexand.
conſ.122.Viſo puncto, in fin.num.25.verſ.ſecundò con-
firmo, lib. 4. Beroi.conſ 146. in fine, lib. 3. Menoch.
conſ.101.n.83. Card. Tuſch. d. concl.340.n 39. Rol.
conſ.7.n.103.vol.3. Pariſ. conſ.1. num. 84.& conſ.11.
num. 121. vol. 2. & alij plures, quos referunt Gabr.
d.concl ſ.1.num.26 & Mart. de clauſ.part.2.clauſ.73.
num.10.quorum opinio procedere poteſt in modico
præiudicio, contraria vero in magno, quod ſignan-
ter tradunt Ruin.conſ.12.vol.3.& Afflict.ac Marian.
iun.citati à Gabr.d.concl.1.num.9 & Menoch de præ-
ſumpt.lib.2.præſ.9.num.25.& conſ.36.num.59. dum ait
hanc clauſulam habere vim ſpecialis derogationis,
cùm de leui præiudicio alterius agitur, ſecus ſi de
graui; & ad hæc reducendi ſunt, ſeu potiùs intelli-
gendi Gozad.conſ.5.num.15.Roland.conſ.2.num.164.
vol.1. Molin. d.lib.2.cap.7. num. 23. Menoch.conſ.1.
n.431.Burg.de Pace conſ.25.num. 45. Brunor. à Sole
d.verb. clauſul. 15. & 25. Rendina in prompt. receptа-
rum ſententiarum, tom.1.tit. 16. n. 11. Rodolphin. de
ſuprema, ſeu abſoluta Principis poteſtate, cap.7.num.14.
Mart.de iuriſd.part.4.cent.2.caſu 176. num. 5. Monet.
d.cap.7.num.97. Rot. apud Cenc.poſt tract.de cenſib.
deciſ.72.num.4.[Theod.de Rub.d.clauſ.391.n.19.cum
ſeqq.

Vnde poſt Corn. conſ. 83. circa primum, num. 16. 30
& ſeq.lib.4. reſoluit Cardin. Tuſch. d.concl. 340.nu-
mer.7. quod hæc clauſula in priuilegio iuncta dero-
gatione generali operatur præiudicium tertio, quan-
do non eſt magnum præiudicium, & num.33.& 34.
poſt menoch.conſ.56.num.57.& ſeq.& n. 61. ſubdit,
hanc clauſulam non præiudicare tertio, quando
agitur de magno præiudicio, etiamſi adſint aliæ clau-
ſulæ multiplicatæ, Non obſtante, &c.

Intellige tamen requiri, vt hæc clauſula præiu- 31
dicet tertio, iuxta diſtinctionem ſuprà poſitam,
quod fuerit adhibita cauſæ cognitio, & quod is,
cui præiudicatur, fuerit citatus; ita poſt Socin.
conſ. 164.num.6.verſ.ex quibus remanet, lib. 2. Curt.
iun.conſil.142. Habita diligent. num. 8. verſic. nec ob-
ſtant, Beroi.conſ.146.prope finem, num. 58. & ſeq.
lib.1. Crau.conſ. 297. col.5. verſ. nec obſtat, reſoluit
Cardin.Tuſch.d.concl.340.num.58.& quod hæc clau- 32
ſula non niſi cauſa cognita apponi poteſt, tradunt
Molin.de primog.lib.3.cap.3.n.12. & Menoch. conſ.1.
n.433.

Limita ſecundò, vt quando nulla præceſſit cauſæ 33
cognitio, nihil operetur, ita Mil. in reperter. verb.
certa ſcientia, Gabr.d.concl.1.n.52. Mart.d. clauſ.73.
n.11. Monet.d.cap.7. n. 121. [Theod.de Rubeis d.
clauſ.391.n.9.Duran.Rota deciſ.85.n.129.]

Limita tertiò, non operari in iis, quæ in facto 34
conſiſtunt, & de quibus Princeps non præſumi-
tur habuiſſe notitiam, vt per Alexand.conſ.23.Viſo
proceſſu, num.12. verſ. debet intelligi, lib. 5.& conſil.
112. Viſo puncto, in fin. num. 26. verſ. 3.hoc confir-
mo, lib.4. Cott.dicto verb. clauſula, pag. 113. Vinc.
de Franchis deciſ.192.num.18.Menoch.conſ.1.n.432.
& conſ.193.in fin. Aloyſ. Ricc.in collect. deciſ.part.5.
collect.1592.in fin. Brunor. à Sole d. verb.clauſula 18.
Seraphin. deciſ. 168. num. 5. Sanchez de Matrimon.
lib.5.diſput.4.num.6. Rodolphin. d.tract.de ſuprema,
ſeu abſoluta Principis poteſtate, cap.6.n. 5. Marcheſ.
de Commiſſ.part.2.pag.357. num. 94. Nicol. Garc. de
benef.part.1.cap.2.n.132. Card. Tuſch. d.concluſ.340.
num.44. Aldret.pro omnimoda Regularium exemptione,
part.2.cap.1.num.11. [Theod. de Rub. d.clauſ. 391.
num. 1. vbi num. 84. id limitat quotieſcunque Prin-
ceps ſaltem in genere, licèt non in ſpecie, de illo
facto potuit habere notitiam, latè Rot. deciſ. 166.
num. 9. cum ſeqq. p. 5. recent. vbi quòd hæc clauſula
operatur circa ea quæ ſunt facti, quando ſupra ſci-
uit præiudicium tertij, ſecus ſi ignorauit.]

Limita quartò, hanc clauſulam non operari, vbi 35
in Principe deficit poteſtas, vt per Couar. lib.3.var.
cap.6.num.9.vnde poſt Ruin.conſ.188.num.16.& 17.
lib. 1. reſoluit Cardin. Tuſch. d. concluſ. 340. n. 33.
quod ſi Princeps aliquid confirmat ex certa ſcientia
nullum,

nullum, quia is, qui facit actum illum, qui confirmatur, non poterat ex capite inhabilitatis facere, provt ſi laici ſuper re Eccleſiaſtica diſpunant, non cenſetur Papa confirmans ex certa ſcientia, talem actum nullum ex inhabilitate facientis conualidare; ſic etiam idem Tuſch. *eadem concluſ.* 340. *numer.* 36. poſt Alexand. *conſ.* 122. *Viſo puncto, num.* 14. *verſ. quia reſpondeo, lib.* 4. extendit, vt idem ſit quando Princeps ſæcularis confirmat ſtatutum laicorum, puta Collegij, quod non poteſt ſtatuere extra collegiatos, certè non operatur confirmatio, quod ſtatutum illud conualidetur contra non ſuppoſitos & contra quos ſtatuentes non habeant facultatem.

37 Limita quintò, non operari, vbi adeſt duplex defectus, vt poſt Ioan. Port. *in cap.* 1. *de conſtitutionibus, lib.* 6. & Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 59. concludit Monet. *d. c.* 7. *n.* 112. *verſ.* 4. vbi hoc temperat, niſi ſimul adſit clauſula, *Supplentes omnes defectus*, &c.

38 Limita ſextò, nihil operari, quando apponitur ſuper negotio, de quo Princeps non habet notitiam, vt per Deci. *conſ.* 142. *Et pro tenui, n.* 7. Gozad. *d. conſ.* 5. *n.* 14. & 15 Alex. *conſ.* 23. *n.* 11. *lib.* 5. Pariſ. *conſ.* 1. *ſub n.* 81. *vol.* 1. Gloric. *reſp.* 1. *p.* 1. *n.* 3. Card. Tuſch. *d. conc.* 340. *num.* 41.

39 Limita ſeptimò in iis, quæ Princeps non poteſt ſtatuere contra æquitatem naturalem, quia tunc hæc clauſula, & aliæ ſimiles nihil operantur, vt per Menoch. *conſ.* 104. *n.* 76. & *ſeq. lib.* 2. & Alex. *conſ.* 51. *In cauſa, numero* 10. *verſ. non obſtat dum dicitur, lib.* 7. quos refert, & ſequitur Card. Tuſch. *d. concluſ.* 340. *num.* 46.

40 Limita octauò, nihil operari, vbi conſtat de errore, vt per Seraphin. *de Priuilegiis iuramenti, priuil.* 90. *num.* 5. Socin *conſ.* 159. *In præſenti conſultatione, n.* 24. *l.* 2. & Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 793. *num.* 10. quicquid dicant relati à Card. Tuſch. *citato loco, n.* 27. & quicquid pariter aſſerant, hanc clauſulam impedire poſſe allegare errorem, Seraph. *d. priuil.* 90. *n.* 3. & Donat. à Fina *tom.* 1. *comm. opin. lib.* 1. *tit.* 10. *num.* 121. *pag.* 165.

41 Limita nonò, non operari, quando conſtat rem aliter ſe habere, vt per Socin. *conſ.* 75. *numero* 4. *vol.* 3. Pariſ. *conſ.* 1. *num.* 81. *vol.* 1. Menoch. *conſ.* 2. *numer.* 351. Glorit. *reſp.* 1. *part.* 1. *numero* 37. Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 340. *numero* 18. quo caſu contra hanc clauſulam admitti probationem in contrarium, voluit Socin. *conſ.* 79. *num.* 46. *vol.* 4. quem refert Glorit. *reſp.* 50. *num.* 106

42 Limita decimò, non ſupplere erroneam, & falſam informationem, ex traditis per Valaſc. *conſul.* 130. *numer.* 33.

43 Limita vndecimò non purgare falſitatem narratorum, vt per Decian. *in cap. venerabilem, col.* 1. *de confirm. vtil.* & Ioſephum Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 113. *numero* 165.

44 Limita duodecimò, vt non ſuppleat defectus ſubſtantiales, vt reſoluunt Gabr. *d. concluſ.* 1. *numer.* 40. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 110. declarantes ſi ſint defectus etiam ſubſtantiales iuris tantùm poſitiui, ſatis ſuppleri per hanc noſtram clauſulam, quando conſtaret Principem de iis notitiam habuiſſe; hinc inferentes ſecus dicendum in defectibus naturalibus, hoc eſt, iuris naturalis, quamvis ſimul adſit clauſula,

45 *Supplentes omnes & ſingulos defectus.* Et quod ſubſtantialia & ſolemnitates ſupplentur, & ſanantur, quando proceſſum fuit parte citata, & cum cauſæ cognitione, alias non, ex ſantio notat Brunor. à Sole *d. verb. cl. n.* 15.

46 Limita decimotertiò, vt hæc clauſula non impediat appellationem, vt poſt gloſſ. *verb. dignum, in cap. ſi quis ſuadente* 16. *quæſt.* 4. docent Gabr. *d. concluſ.* 1. *num.* 60. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 122. *verſ. limita* 5.

47 Limita decimoquartò, quando Princeps aliquid concedit ad inſtantiam partis, vt per Seraph. *de priuilegiis iuramenti, priuil.* 107. *n.* 38.

48 Limita decimoquintò, non operari parte abſente, quæ non contradixit, maximè quando fuit adhibita ſine cauſæ cognitione, vt per Brunor. à Sole *d. verb. clauſ.* 15.

49 Limita decimoſextò, non operari in præiudicium concedentis quoad non expreſſa, vt poſt Surd. *conſ.* 47. *num.* 19. & *ſeq.* reſoluit Card Tuſch. *d. concl.* 340. *num.* 40.

50 Limita decimoſeptimò, non tollere vitium ſubreptionis; vt per Nicolaum Garc. *de benef. part.* 3. *cap.* 2. *numero* 233. Rodolphin. *d. cap.* 5. *numero* 13. hoc autem ſublimita; quando Princeps informatus proceſſit, quia tunc omne vitium ſubreptionis ceſſat, vt docent Alexand. *conſ.* 116. *in fin. vol.* 6. Corn. *conſ.* 313. *numer.* 10. *vol.* 4. Cephal *conſ.* 617. *numer.* 27. *vol.* 5. Gabr. *d. concl.* 1. *num.* 26. Rodolphin. *d. cap.* 5. *num.* 13. Glorit. *reſp.* 1. *p.* 1. *num.* 30. [Theod de Rubeis *d. cl.* 391. *num.* 5.]

51 Limita decimooctauò, non operari in diſpenſationibus, ſine cauſa factis, vt per Mart. *de clauſulis, part.* 1. *clauſul.* 73. *numero* 12. Monet. *d. cap.* 7. *numero* 114.

52 Limita decimononò, quia hæc clauſula in confirmatione ſtatutorum, ſi poteſt referri ad ſtatuta valida & inualida, ſemper refertur ad valida, & nihil operatur quoad inualida, vt tenent Surd. *conſ.* 47. *num.* 19. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 340. *num.* 42.

53 nam confirmatio generalis ſtatutorum, vel priuilegiorum, ſeu alterius diſpoſitionis, non confirmat aliquid illicitum, ex traditis per Felin. *in cap. Eccleſ. S. Mariæ, num.* 4. *in fin. de conſtit.* Bald. *in l. omnes populi, num.* 37. *ff. de iuſtitia*, Socin. iun. *conſ.* 32. *n.* 43. *lib.* 3. Rol. *conſ.* 19. *num.* 52. & *ſeq. lib.* 1. Alexand. *conſil.* 56. *num.* 8. *lib.* 1. Pariſ. *conſil.* 33. *num.* 53. *lib.* 3. Corn. *conſ.* 9. *num.* 5. *lib.* 3. Gutier. *de iur. confirm. parte* 1. *cap.* 38. *num.* 6. Rot. *deciſ.* 780. *num.* 6. *part.* 1. *diuerſ.* quos citaui *in Collectaneis ad cap. ad noſtram* 5. *n.* 4. *de confirm. vtili.*

54 Ex quibus, & aliis non immeritò procedit reſponſum Pontificis Iulij II. incip. *in militantis Eccleſiæ agro*, quod refert Fr. Emman. *tom.* 1. *Bullarum, pag.* 370. confirmauerat enim Sixtus IV. ex certa ſcientia per illa verba, & *de nouo concedimus priuilegia Minoribus Fratribus conceſſa*; quæſitum deinde fuit à Iulio II. vtrùm huiuſmodi confirmatio comprehendat ea priuilegia, quæ iam in vſu non erant? Reſpondet Iulius negatiuè, quod ſcilicet priuilegia, quæ in vſu non ſunt, minime confirmantur. Nam licèt Collector priuilegiorum Mendicantium, provt eum refert Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 8. *art.* 2. *ad finem*, aſſerat hoc Iulij II. reſponſum datum fuiſſe abſolutè, & generaliter propter defectum relationis, hoc eſt, quod Iulius II. ita reſpondit, quia plenè non fuit informatus de forma confirmationis, & quod in ea reperiebatur, clauſula, *Ex certa ſcientia, mera voluntate, Motu proprio, & pro potiori cautela*, & quod ſi de his clauſulis plenè informatus fuiſſet, contrarium reſponderet, & poſt Cordub. ſequitur Suar. *d. cap.* 10. *n.* 9. aſſerens non videre quid aliud poſſit reſponderi. Ego tamen aduerto, confirmationem illam Sixti quarti fuiſſe generalem priuilegiorum Fratribus Minoribus conceſſorum, neque de ſingulis, & de

ipſorum

ipſorum iuſtitia, & validitate cauſæ coguitionem præceſſiſſe? vnde cùm poſſit refer i ad priuilegia valida, quæ iu vſu ſunt, & ad inualida, vel quæ aliàs non ſunt in vſu? ad ea tantuùm debet referri, quæ valida, & in vſu ſunt, iuxta çelebrem doctrinam Ant. de Butrio, per text *ibi in d.cap.dudum, n.15. de decimis*, multum commendantis quod bene notetur, quod alibi non reperitur; ſequuntur Alexand. *conſ.39.numer.10 vol.4.* Auiles *ad cap. 17. Prætorum, verb Prouer.n.*-.& poſt alios Cabed. *Luſit. deciſ. 3. num.5.part.2.* Rot. *deciſ.15. num.3. part. 2. recent.* & confirmari poteſt ex text. & quæ ibi notant Abb. & alij communiter *in cap.1. verſ.nec conſtitutione, de his quæ fiunt à maiori parte Capituli, & in cap.1.de iureiurand. lib. 6.* Nec obſtat quod Pontifex ex certa ſcientia ſe confirmare adiecit: non enim ideo ſequitur ex certa ſcientia feciſſe, & plenè de ſingulis informatum feciſſe, imò defectus intentionis poteſt præſumi reſpectu eorum, quæ vel iniuſta ſunt vel per non vſum ſublata, quem defectum intentionis clauſula illa, *Ex certa ſcientia*, non tollit, per ea, quæ Doctores reſoluunt, quos refero *d.clauſ. 15. num.5.* & ita reſpectu eorum, de quibus Pontifex non habuit notitiam, magis reducitur ad confirmationem in forma communi. Iuxta hanc igitur receptam traditionem reſpondiſſe Iulium II. aſſerere facilius & præſtabilius eſt, quàm ab ipſius Pontificis interpretatioue recedere cum Collectore priuilegiorum, & aliis, qui eum ſequuntur; & ita colligendo fateor, quod ſi appareat Pontificem ex certa ſcientia certioratum, quod aliqua priuilegia non erant in vſu, ea confirmauit per illam clauſulam, *Ex certa ſcientia innouamus, & de nouo concedimus*, aut verba ſimilia, & nouum robur, nouámque validitatem illis tribuit: fateor etiam hæc verba, & clauſulas huiuſmodi ſatis eſſe, etiamſi de certa ſcientia aliunde non appareat, quando apponuntur in aliquo, certóque priuilegio; & ſic procedit communis ſententia, quam de virtute illius clauſulæ adduxi *d. clauſ.25.* negamus tamen ea verba ſufficere reſpectu eorum, quæ inualida, aut in vſu non ſunt, quod cõfirmatio generalis eſt, & refertur ad plura, quæ valida, & inualida eſſe poſſunt, iuxta doctrinam Butrij, quæ omni ex parte reſponſo Iulij II. quadrat.

55 Limita vigeſimò, non operari, vt poſterior diſpenſatio non facta prioris mentione minimè ſit ſubreptitia, ex traditis per Sanch. *de matrim. lib. 8. diſp.22.n.8.*

56 Limita vigeſimoprimò, nunquam ſupplere dolum partis impetrantis, vt per Fr.Emman. *quæſt.Reg.tom.1. q.8.art.15.*

57 Limita vigeſimoſecundò, nõ operari, quando eſt acceſſoria ad Gratiam, vt poſt Alexand. tradit Card. Tuſch. *d.conc.340.n.49.*

58 His ita breuiter conſtitutis circa vim huius clauſulæ, & non effectus illius, reſtat nunc inquirere, quando hæc noſtra clauſula ineſſe videatur, & qualiter probetur. In primis Princeps cenſetur facere ex certa ſcientia, ſi id in litteris exprimat; vt docent gloſſ. *verb.litterarum, in fin. in c.ſtatutum, in princ. de reſcript. lib.6.* Abb. *in cap.examinata, in fin. de confirm.vtili.* Dec. *in cap.porrectum, num.15.verſ.3. quando expreſſè, eodem tit.* Rom. *conſ.327.n.7.* Ruin. *conſ.31.num.5.lib 6.* & fuit dictum *in Toletana admiſſionis 17. Iunij 1609. coram D.Pamphilio*, apud Farin. *deciſ.192.num.3.p.1. rec.* & apud *me in collect. ad c.cùm dilecta 4.n.15.in fin. de confirm. vtili.*

59 Deinde cenſetur facere ex certa ſcientia, ſi fuit certificatus ſolùm de natura negotij, *cap.paſtoralis, §.præterea, de offic.deleg.* Oldrad. *conſ.330. num 6. verſ. facit etiam*, Card.Tuſch. *d.lit.C, concluſ.341.n.1.* vbi *num.20.* poſt Decian. *conſ.18.num.269.& ſeq.lib.1.* ac Cephal. *conſ.439.n.43. lib.1.* extendit etiam quando Princeps ad informationem Magiſtratus aliquid concedit, quia cenſetur ex certa ſcientia concedere? *& num.4.* poſt Bald. *conſ.161. Proponitur, num.4. lib.3. verſ.vnum eſt etiam valde notandum*, & Alex. *conſ.133. Super quæſitis, n.14.verſ.ad hoc etiam accedit, lib.5.*
ampliat, vt ſi Princeps aliquid facit cum iura- 60
mento, cenſeatur facere ex certa ſcientia, cùm iuramentum habeat vim clauſulæ derogatoriæ, *Ex certa ſcientia.*

Sic etiam huiuſmodi clauſula præſumitur ineſſe, 61
ſi Princeps in confirmatione inſerat confirmatum integrum: nam tunc cenſetur ex certa ſcientia confirmare; ita Abb. *conſ.101.In quæſt.quæ vertitur, n.9. lib.1.& in cap.1.num.6.& in cap.examinata, & in cap. venerabilis, num.2. de confirm.vtili*, Gabr. *conſ.21.n.7. lib.1.& conſ.181.num.15.& ſeq.lib.2.* Gutier. *conſ.11. num.7.& 8.* Card.Tuſch *d.litt.C, concluſ.341.num.7.* Aloyſ.Ricc. *in collect.deciſ.part.5.collect.1592.* Decian. *tract.crim.tom.1.lib.2.cap.33.lib.4.* Mancin. *in tract. de iuram.part.4.effectu 1.quæſt.4.num.20.* Octau. Glorit. *reſp.1.part.1.n.12.* Carol.de Graſſis *de effect. cler. effectu.2.n.158.* Rota apud Farin. *deciſ.340. in 1. collect. nouiſſimarum, & deciſ.339.num.2. part.2.rec.* Hinc eſt, 62
quod ait Seraph. *deciſ. 122.* confirmationem non poſſe dici verè ex certa ſcientia, non obſtante appoſitione huius clauſulæ, niſi totus tenor Papæ innotuerit, & fuerit inſertus, ſequitur Nicol Garc. *de benef.p.3.cap.2.n.253.* & Aloyſ.Ricc. *d.collect.1592.in med.*

Extende, quòd Princeps dicitur facere ex certa 63
ſcientia quando aliquid facit cum cauſæ cognitione, vt poſt Alexand. *conſ.112. V.ſo puncto, num.12. lib.4.* oſtendit Card.Tuſch *d.concluſ.341.num.9.* vbi *num.10.* hoc intelligit maximè, quando ex interuallo facit, quia magis operatur validitatem, & certam ſcientiam; & *n.11.* ait ſufficere, quod faciat mentionem in reſcripto de proceſſu, appellatione, & meritis; & *num.12.* idem eſſe dicendum aſſerit, quando Princeps fuit certificatus de omnibus, vel quando inter partes contradicentes reſcripſit ex certa ſcientia:
nam ſi non ſit expreſſa hæc clauſula, ſufficere de illa 64
tacitè conſtare probat D.Barb. *in l.ſi quis poſtea quam n.126.ff.de iudiciis.*

Quando dicantur collatio & confirmatio ex certa 65
Pontificis ſcientia fieri, vide Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.2.lib.7.c.29.n.144.*

CLAVSVLA LX.

Executiua.

1 *Executiuæ clauſulæ non ampliant, nec alterant, nec mutant principalem diſpoſitionem.*

2 *Clauſulæ plures acceſſoriæ executiuæ non diſponunt & n.4.*

3 *Executiua clauſula non alterant principalem diſpoſitionem, etiamſi remanerent ſuperflua ſi illam non ampliarent.*

5 *Executiua clauſula prolata à partibus diſponunt.*

6 *Iuramentum, ſi adſit clauſula acceſſoria & executiua, ampliat diſpoſitionem.*

7 *Executiua clauſula non alterant diſpoſitionem, quando ſunt acceſſoria, ſecus ſi principales.*

8 *Exe*

8 *Executiua clauſulæ declarant diſpoſitionem.*

9 *Executiua clauſula quæ dicantur, oſtenditur.*

1 CLauſulæ executiuæ non ampliant, nec alterant, aut mutant principalem diſpoſitionem; *Clem.1.de præbend.* Dec.*conſ.304.numer.6. & ſeq. & conſ.413.n.8.& conſ.470.num.4.& conſ. 500. num. 9.* Anton.de Butr.*conſ.19.* Cacheran. *Pedem.deciſ.164. num.62.*Couarr.*in rub.de teſtam.p.2.numer.13. in fin.* Verall.*deciſ.83.num.3.p.1.* Molin.*de primog.lib.4.c.2. num.42.& 49.cum ſeq.*Vincent.de Franchis *deciſ.213. num.53.*Menoch.*conſ.84.num.45.* Surd *deciſ.45.n.18. & conſil.45.num.24.* Peregr.*var. lib.5.tit. de pactis & conuent.n.182.* Mart.*de clauſul.part.4.clauſ.20.num.2.* Aloyſ.Ricc.*in collect.deciſ.p. 4. collect.786.* Alexand. Trentacinq.*var.reſolut.lib.1.tit.de reſcript.reſol. 8.n.2.* Seraph.*deciſ.574.n.2.& deciſ.716.n.3.& deciſ.1231. num.5.*Sanchez *de matrim.lib.6.diſp.29.num.9.* Card. Tuſch.*pract.concl.tom.1.lit.C.concl.312.num.1.* Garc. Gironda *de priuilegiorum, ſeu exempt.explicat.n. 143.* Ioſephus Seſſe *Aragonia deciſ.24.numero 3.* Gregor. *dec.311.num.5.* Monet.*de commutat.vltim.volunt.c.7. num.48.cum ſeqq.* [latè Caſtill.*controuerſ.tom.4.c.48. n.4.cum ſeqq.* Theodoſ.de Rubeis *in ſingularib. Rota tom.2.p.4.clauſ.193.num.1.* Rota *dec.55.num.5.p.1.in poſthum. Fariu.* aliàs *p. 3.recent.* vbi dicit quod licet clauſulæ executiuæ fortius ligent, non tamen ampliant principalem obligationem, *& deciſ.216.n.2. eadem p.1.*vbi quod non ampliant diſpoſitionem, declarant tamen qualis fuerit mens diſponentis, nouiſſimè Modero.*de ſupplicat ad Sanctiſſimum,p.2.cap. 26.n.14.*]

2 Primò amplia, etiamſi ſint plures clauſulæ acceſſoriæ executiuæ, quia non diſponunt, vt poſt Dec. *conſ.373.num.14.*tradit Card. Tuſch. *de conclnſ. 312. num.34.*

3 Secundò amplia, etiamſi clauſulæ executiuæ remanerent ſuperfluæ, ſi diſpoſitionem non ampliarent, vt eſt caſus *in d.Clem.1.de præbend.* Curt. iun. *conſ.274.num.49.vol.3.* Ruin.*conſ.171.n. 2.* Decian. *conſ.12.num.20.& 28.* Mart. *d.clauſ.20. num.3.* vbi
4 *n.4.*declarat hoc eſſe intelligendum, quando verba clauſulæ executiuæ ſunt conditionaliter prolata, quæ non diſponunt. ſecus ſi non ſunt conditionaliter prolata, ſed diſpoſitiuè.

5 Tertiò amplia, vt non ſolùm non amplient, ſed etiam nihil diſponant, Menoch.*conſ.2. num. 58. & conſ.285.numero 35.*Mart.*d.clauſ.20.num.10.* Prolatæ tamen à partibus diſponunt, ex deductis per Menoch.*conſ.87.num.6.& 41.*& per Peregr.*d.tit.de pact. & conuent.n.181.*vbi ſubdit, quod prælatæ in medio inter diſpoſitiuas attendendæ ſunt, & quod prolatæ à Notario non ſolent habere multam vim.

6 Limita, vt clauſula acceſſoria & executiua ampliet diſpoſitionem, ſi adeſt iuramentum, Roland.*conſ.8. num.14.& ſeq.lib.1.* Card. Tuſch.*d.lit. C.concl.312, num.44.*

7 Limita deinde, ſeu potiùs declara, quod dicitur clauſulas executiuas non alterare diſpoſitionem, procedere quando clauſula eſt acceſſoria, ſecus ſi principalis, Craoet.*con.25.n.3.* Dec.*conſ.304.*incip. *Iuridicam,col.fin.n.6.& ſeq. & conſ.194.col. antepen. & conſ.373.n.14.& conſ.413.à num.7.* Card.Tuſch.*d. concl.312.n.50.*

8 Limita denique, ſeu potiùs declara, quod licèt clauſulæ executiuæ non amplient, tamen declarant, Dec.*conſ.423.*incip.*Negari non poteſt, in fine*, Curt. ſen.*conſ.49* Alex.*conſ.62.lib.1.& conſ.195.n.8.lib.2.* Cardin.Tuſch.*d.concl.312.n.28.*Ioſeph.Seſſe *d.deciſ. 24.n.6.*

9 Dicuntur clauſulæ executiuæ, quæ incipiunt à clauſula, *de quibus*, &c. vel à clauſula, *quæ omnia*, &c. quæ ſolent à Notariis apponi poſt perfectum contractum, Mart.*d.clauſ.20.num. 1.* Ioſephus Seſſe *d. deciſ.24.n.5.*Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.c. 609. à nu.10.*Card.Tuſch.*d.concl.312.n.26.*[Theod. de Rubeis *d.cl.393.à n.8.*

CLAVSVLA LXI.

Ex nunc provt ex tunc.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Clauſula*, Ex nunc provt ex tunc, *in reſcriptis Apoſtolicis eſt retrotractiua ad tempus datæ.*

3 *Relata ad futurum clauſula*, Ex nunc provt ex tunc, *infert actus in tempus ad quod refertur.*

4 *Conditionalis in diſpoſitione appoſita clauſula*, Ex nunc provt ex tunc, *non operatur retrotractionem, niſi iuſtificata conditione.*

5 *Gratiam non ſuſpendit clauſula*, Ex nunc provt ex tunc, *quando eſt appoſita in collatione de vacanti, ſecus ſi de vacaturo.*

6 *Clauſula*, Ex nunc provt ex tunc, *operatur quod vnum tempus videatur alteri ineſſe.*

7 *Gratia expectatiuè conceſſa cum clauſula*, Ex nunc provt ex tunc, *retrotrahitur ad tempus datæ ipſius gratiæ.*

8 *Retrotractiua ad diem datæ in præiudicium iuris alteri quæſiti medio tempore non eſt clauſula*, Ex nunc provt ex tunc.

9 *Gratia ita dicitur perfecta, ſi Papa concedat expectatiuam de beneficio vacaturo, cum clauſula*, Ex nunc provt ex tunc, *vt non expiret morte concedentis.*

10 *Epiſcopus mandans clerico, vt debitum à ſe confeſſatum ſoluat intra tot dies, aliàs ex nunc provt ex tunc excommunicatus exiſtat, talis valet excommunicatio.*

11 *Clauſula*, Ex nunc, &c. *appoſita in conſtituto collato in tempus mortis, vel poſt operatur effectum ſuum poſt mortem conſtituentis.*

12 *Donatione cum hac clauſula facta per patrem filio, iuncta clauſula*, conſtituti, *ſequuta morte patris donantis, dominium transferri facit in filium à die initi contractus prædictæ donationis.*

13 *Excommunicatio ſi feratur ſub verbis*, Ex nunc provt ex tunc, *an ſit canon latæ ſententiæ, vel ferendæ, remiſſiuè.*

14 *Conſtitutio in qua adeſt clauſula*, Ex nunc provt ex tunc, *ſtatim ligat à tempore promulgationis illius.*

15 *Clauſula*, Ex tunc cùm fuerit clericali charactere inſignitus, *quid importet, oſtenditur.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Mart. *d.clauſul.p.1.clauſ. 54. in vltim. impreſſ.* Aloyſ. Ricc.*in collect.dec.p. 1.collect.71.& part.4.collect.753.* Mareſcot.*var.reſol.lib. 2.cap.39.n.28.& 29.* Maſſobr. *in praxi habendi concurſum, prælud. 25.dub.13. num.18. ſecundum Rom.impreſſ.* Gonzal.*ad reg.8.Cancell. §. 5. proœm num.86.* Viuian.*in praxi iurispatronatus, lib.13. cap.7.num.57.cum ſeqq.*Ioan.Bapt. Coſt.*de retroract. c.10.effectu 1.& de clauſulis conuent.clauſ.113.*Cened. *poſt lib.pract.quæſt.ſing. 14.* [Fontanel. *de pactis nupt. clauſ.4.gloſſ. 3. num. 22. cum ſeqq.& gloſſ.4. à princip.* Theodoſ.

Theodoſ de Rubeis *in ſingular. Rota tom. 2. part. 4. clauſ.398.n.1.cum ſeqq.*Duran. *Rota deciſ.48. n.22. & ſeq.& deciſ.361.n.18.*Rot.*deciſ.770. n.3. p.1. in poſth. Far.*aliàs *p.3.rec.*

2 Appoſita in reſcriptis Apoſtolic is eſt retrotractiua ad tempus datæ,& operatur vt reſcriptum retrotrahatur,veluti ſi actus à principio purè factus eſſet, ita Brunot.à Sole *in locis commun. verb. clauſula* 20. Camill.Borrell.*in ſumma omnium deciſ.tit.* 20. *n.* 383. habet enim hunc effectum, vt actus poſtea factus cenſeatur iam à principio factus,gloſſ.*verb.ex nunc,in Clem.volentes,de hæret.*& *ibi* Zabarrell.*in prima oppoſ.* Alex.*conſ.*83.*poſt numer.*8.*verſ.confirmatur, vol.*1. *& conſ.*111.*à numer.*16. *verſ.ex prædictis, vol.*6. Caſſan. *conſ.*53.*vol.*1.*verſ.*14 *& verſ.*23. *& conſ.*66. *vol.*5.*verſ. ad hoc*, Soc.iun *conſ.*106.*n.*18.*vol.*1 Tiraq *de retract. conuent.§.*2.*gloſſ vnic.num.*86.*& de iure conſtituti, p.*3. *limit.*2.*n.*16.Rimin iun.*conſ.*678. *num.*12. *vol.*6. Silu. *conſ.*97.*num.*3.Coſio.*in pragm.ſanct.tit. de collat. §. vt verò,in verb.prout ex tunc*, Cened. *d.ſing.*14. *n.*1. Rebuff.*in comment. ad l.mulieris* 23, *verſ. præterea, ff.de verb.ſignif.pag.*91.

3 Ad futurum relata infert actus in tempus ad quod refertur,Honded.*conſ.*44.*n.*59.*tom.*2. vbi *n.*60.obſeruat,quod quando dicitur è conuerſo, *Ex tunc prout ex nunc*,retrotrahitur ad tempus actus;de quo tamen an verum ſit,vide quæ infrà dicam.

4 Appoſita in diſpoſitione conditionali non operatur retrotractionem, niſi iuſtificata conditione Put. *deciſ.*383.*lib.*1.*in correct.*Pariſ.*conſ.*81. *num.*17. *vol.*4. *Gig.reſp.*23. *numer.*13. Caſſad. *deciſ.*3. *numer.* 15. *de præbend.* Cened. *d.ſing.*14.*n.*3. Gabr. *conſ.*189.*in fin. vol.*1.Greg.*deciſ.*428.*n.*4.Aloyſ.Ricc.*d collect.*753. *in medio*, Mart *d.clauſ.*54.*n.*5. Honded. *tom.*1, *conſ.* 18. *num.*43.*& n.*64.vbi *n* 65. ait, quòd adiecta conſtituto in diſpoſitione collata in tẽpus mortis, interim non transfert poſſeſſionem, & ita non operatur à die dato inſtrumenti, ſed ſolùm à die purificatæ conditionis, Pariſ. *conſ.* 82. *numer.*17. *vol.* 4.& fuit dictum *in Signina Caſtrorum* 13. *Nouembris* 1623.*coram R.D.meo Coccino Decano, in verſ. quòd vero.* [Notat quod facit diſpoſitionem puram.Fontanel. *d.gloſſ.*3. *num.* 17.]

5 Quando eſt appoſita à Papa in collatione de vacanti,non ſuſpendit gratiam, ſecus ſi de vacaturo, Caſſad. *deciſ.*3.*n.*15.*de præbend.*Creſcen.*deciſ.*7. *n.*13. *&* 19.*de conceſſ.præbend.*Achill.*deciſ.*7.*numer.*4.*de renunc.*& fuit dictum *in Illerd. Canonicatus* 25. *Octobris* 1597.*coram Card.Pamphilio*, quos referũt Matt. *d.clauſ.*54.*n.* 2. & Aloyſ.Ricc. *d.collect.*753. *in princ.* [Theodoſ.de Rubeis *d clauſ.*98.*num.*6.vbi *num.*7. idẽ operari dici quando eſt poſita in collatione de vacaturo,dummodo gratia ſit pura,licet executio collata in futurum euentum.]

6 Operatur quod vnum tempus videatur alteri ineſſe,Doctores *in l.huiuſmodi, la ſecunda, ff. de verb. oblig.*Neguſ.*de pignor.part.*1.*membr.*2.*numer.* 5.*&* 6. Tiraq.*de retract.tit.*2.*§.*2.*gloſſ.*1. *num.* 86. Staphil. *de literis grat.in præfat.num.*17.*& ſeq.* Octauian.Volpel. *de præpoſit. ſignif.ſub dict. ex nunc, pag.*36.Caualcan. *deciſ.*45.*num.*8.*part.*1.Saluſt.Tiber.*in formul. inſtrum. lib.*1.*cap.*5. *num.* 11.,Surd. *deciſ.* 113. *num.* 10. Mart. *d.tract.de clauſul.part.*2.*clauſ.* 27. *numer.* 1. Maſcard. *concluſ.* 1239. *numer.*3. Mari.Anton. *var. reſol. lib.*1. *reſ.* 76. *numer.*3. & Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*239.*numer.*18. Marcheſ. *de commiſſ.p.*3.*pag.*352. *num.*89. *in vltima impreſſ.* [Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.*198.*n.*9.*&* 25.Duran. *Rota dec.*238. *n.*10.Rot. apud Paul de Rubeis *deciſ.*7.*n.*6. vbi quod transfundit tempus præſens in futurum.

Gratia igitur expectatiuæ conceſſa cum hac clauſula, retrotrahitur ad tempus datæ ipſius gratiæ, 7
Felin.*in cap.licet cauſam,n.*6.*de probat.*Alex.*conſ* 111. *num.*25.*lib.*6. vnde perinde eſt, ac ſi Papa tempore datæ primam gratiam contuliſſet, Creſc. *deciſ.* 14. *lib.*1.aliàs *deciſ.*7.*n.*15.*de conceſſ.præb.*Ferret.*conſ.*314. *num.*7.*lib.*2. Rot.*in Anconitana Canonicatus* 9. *Octobris* 1592.*coram Penia.*

Non eſt retrotractiua ad diem datæ in præiudicium iuris alteri quæſiti medio tempore; ita Put. 8
*deciſ.*186.*lib.*2.*in correct.* Matt.*d.p.*1. *clauſ.*54.*num.*3. Camill. Borrell.*d.tit.*10.*n.*383.

Hincque fit,vt ſi papa concedat expectatiuam de beneficio vacaturo cum hac clauſula, gratia vſque adeò dicatur perfecta, vt nòn expiret morte concedentis, vt fuit dictum *in vna Calagurritana Canonicatus* 1. *Iunij* 1592. *coram Penia*, cuius meminerunt Gonzal.*ad reg.*8. *Cancell.gloſſ.*12.*n.*41. *verſ.ſic etiam*, D.Lotter.*de re benefic.lib.*1.*q.*29.*n.*34. 9

Epiſcopus ſi mandauerit clerico, vt debitum à ſe confeſſatum ſoluat intra tot dies,aliàs ex nunc prout ex tunc excommunicatus exiſtat an talis valeat excommunicatio? Affirmatiuè reſpondet Bald. *in c.*1. *de milite vaſal. qui contumax eſt, in vſib. feudorum, verſ.ſed pone,clericus,ſub n.*15.quem refert & ſequitur Guidop.*deciſ.*588.*n.*2.vbi ſubdit, quod dictio,*nunc*, ſignificat perfectionem actus verbi prolati, & *tunc*, effectum verbi conſummati, & quod ſic non adeſt aliqua perplexitas in iſtis ſermonibus, Aloyſ. Ricc. *d.collect.*71.*in fine.* 10

An autem hæc clauſula appoſita in conſtituto collato in tempus mortis, vel poſt operetur effectum ſuum poſt mortem conſtituentis? Pro vtraque parte multa adducit Theſaur.*deciſ.*18. *per totam*, & tandem refert pro negatiua fuiſſe factam reſolutionem: poſſeſſio transfertur per clauſulam, *conſtituti*, quando adiicitur hæc clauſula,vt tradunt Neguſ. *de pign.p.*2.*mem.*2.*n.*4. Tiraq.*de iure conſtituti, num.*25. *lim.*2.Octau.Vulpell.*citato loco, n.*2. 11

Vtrùm autem hæc clauſula appoſita in donatione facta per patrem filio cum clauſula, *conſtituti*, ſequuta morte patris donantis, dominium transferri efficiat in filium à die initi contractus prædictæ donationis? Affirmatiuè reſpondent Tiraq.*de iure conſtituti,p.*3.*limit.*2.*n.*15. Vinc.de Franch.*deciſ.*213.*n.* 1.Quid ſi quis donauit omnia bona ſua,caſu quo ſine liberis moreretur, conſtituens ſe ex nunc prout ex tunc, & è contra, nomine donatarij dicta bona poſſidere, an ſequuto caſu dominium eorum tranſeat in donatoris hæredem,vel in donatarium? & tranſire in donatarium tenuere relati per Guidop. *deciſ.*268.*num.*1. 12

Vtrùm autem ſi proferatur excommunicatio ſub verbis huius clauſulæ, ſit eo caſu canon ſententiæ latæ, vel ferendæ? Vide Iaſ.*in l.ad diem, numer.*3.*de verb.oblig.* Salzed.ad Bernard. *reg.*263.*verſ.*1.*limita*, Gotier.*Canon.lib.*1.*cap.*4.*num.*10. *cum ſeqq.* & plures alios quos citat Cened.*ad Decretales, collect.*36.*n.*3. 13

Conſtitutio, in qua adeſt hæc clauſula, *Ex nunc*, vel. *Ex tunc*, ſtatim ligat à tempore promulgationis 14
illius,gloſ.ſing.*in Clem.*1.*verſ.ex tunc,de hæret.*Tiraq. *retract.conuent.§.*2.*gl.*1.*n.* 86. Rebuff. *in comment. ad d.l.mulieris appellatione verſ.idem*;vbi *in diuerſ.ideo*,aſſerit quod lex trahitur ad præterita,quando adiecta fuerit illa dictio, & *in verſ.*9.tenet dictionem, *Ex nunc*,ſuſpendere actum, & ſententiam interlocutoriam iudicis vſque ad extremum tempus iudicis, quemadmodum dictio, *Ex tunc*, vt *in cap. licet, de probat.* quicquid dicat Felin. *in d. cap. licèt cauſam, num.* 6. *de probat.* nulla eſt vis an dicatur, *Ex nunc*

prout

provt ex tunc, vel è contra, *Ex tunc provt ex nunc*, quia ſemper trahitur actus ad diem exiſtentis conditionis, provt ſumma cum ratione, tradunt Coſm. *in pragm ſanct.tit.de collat.§.vt verò, in verb.provt ex tunc*, Abb.*in cap.præterea, il ſecundo, numer. 11. de appellat.* Bald. *in cap. 1. de milite vaſallo, qui contumax eſt, num.16.& 17.*Gutier.*Canon.lib 1.cap.4.n.20.* Cened.*ad ſing.14.n.3.cum ſeqq.* [Theodoſ. de Rub.*d. clauſ.398.n.21.*vbi *n.22.* intelligit quoad nullitatem actus, non quoad pœnam.]

15 Clauſula, *Ex tunc cùm fueris clericali charactere inſignitus*, appoſita in tranſlatione facta in laicum, operatur vt transferens licitè exigat penſionem vſque in diem initiationis, vt per Hieron Gabr.*conſil. 185.à n.3.& conſ.186.per totum,lib.1.*Flamin.*de reſignat.benef.lib.6.q.4.n.55.& 60.*D. Lutter.*in tract. de re benef.lib.1.q.40.n.21.*Nam hodie nulli permittitur facultas transferendi penſiones in laicum præterquā cum clauſulā, *Ex nunc provt ex tunc cum fueris clericali charactere inſignitus*, quæ intelligitur de charactere exequibili, vt plenè deducit Gabr.*conſ.189.à n.7.& ſeq n.12.lib.1.*D.Lutter.*d.q.40.n.131.*

16 [Fui ſæpè interrogatus, an penſio à Papa reſeruata cum hac clauſula, *Tibi ex nunc provt ex tunc, & è contra, postquam ætate legitima tibi ſuffragante clericali charactere rite inſignitus fueris*, &c. debeatur à die datæ Bullarum reſeruationis, vel à die ſuſcepti Ordinis clericalis? Difficultas in eo conſiſtebat quòd videbatur conditionem illam ſuſcipiendi Ordinem retrotrahi ad diem gratiæ conceſſæ, ac perinde habendam ac ſi fuiſſet penſio reſeruata clerico iam effecto. Sed his non obſtantibus contrarium verius eſt, per ea quæ reſoluit Hieron Gabr.*d.conſ. 186.n. 14.* dum tenet quòd in reſcriptis, & gratiis, quæ imitantur naturam vltimarum voluntatum, conditio etiam caſualis non retrotrahitur, ſed tempus conditionis inſpicitur, & perinde eſt ſicut ſi tempore conditionis fuiſſet gratia facta.*c.ſi pro te, de reſcript. in 6.*& idem Hieron. Gabr.*cit.loco, n.16.* ſubdit retrotractionem non concedi hoc caſu defectu extremi ad quod; quia tempore expeditionis Bullarum is, cui penſio cum hac clauſula reſeruata fuit, erat inhabilis, & *n.19* reſpondet ad hanc clauſulam, *Ex nunc provt ex tunc*, in hæc verba. Quia in gratia conditionali hæc verba referuntur ad diem conditionis, gloſſ.& Doctores *in d.Clem.1.de conceſſ.preb.* vbi Card.*n. 9.* Imol. *n.10.* Oldrad. *conſ.129.num. 4. & 27.*Pariſ. *conſ.82.numer.12.vol. 4.* imò conſtat ex verbis Papam feciſſe gratiam poſt characterem ſuſceptum, & non antè; ea enim aduerbia, *ex nunc, & deinceps*, prolata ſunt ſolùm reſpectu gratiæ puræ, &c.]

CLAVSVLA LXII.

Generalis.

1 *Generalis clauſula reſtringitur ad ea omnia, quæ ſpecialiter in contractu ſunt expreſſa.*

2 *Generalis clauſula refertur ad enunciata.*

3 *Generalis clauſula ſi præcedat, & ſubſequatur ſpecialis, tunc illa clauſula refertur ad omnia ſpecificata, etiam in quibus fuit ſpecialiter prouiſum.*

4 *Generalis clauſula ſubſequens poſt ſpecificationem, debet reſtringi ad ſpecificatam cauſam, quando id poteſt fieri ſalua ratione recti ſermonis.*

5 *Clauſula generalis poſt ſpecificationem ſpecierum in renuntiatione comprehendit ſolùm caſus ſimiles, non verò maiores.*

6 *Clauſula generalis in principio poſita, ad omnia ſequentia refertur; in fine verò poſita, ad omnia præcedentia.*

7 *Generalis clauſula in dubio non reſtringit, quando poſt expreſſionem generis ſubſequitur enumeratio ſpecierum.*

8 *Generalis clauſula, quando ineſt ratio cur ad minora expreſſa referri debeat, ad ea referenda eſt.*

9 *Generalis clauſula excluſiua non refertur ad priuilegiatos.*

10 *Generalis clauſula incluſiua fauorabilis non refertur ad odioſos, & prohibitos.*

11 *Priuilegiorum clauſulæ generales non porriguntur ad ea, quæ præſumuntur ignorata.*

12 *Generales clauſulæ poſitæ in mandato reſtringuntur tantùm circa contenta in mandato.*

13 *Defectus plures non habent vim ſupplendi clauſulæ generales.*

14 *Generales clauſulæ non extenduntur ad non veriſimilia.*

15 *Conciliari diſpoſitioni non derogant clauſulæ generales.*

16 *Generales clauſulæ geminatæ importent, vt nulla reſtrictio, aut nulla limitatio fieri poſſit.*

17 *Generalis clauſula an & quando referatur ad ea, quæ habent ſpecialem determinationem, remiſſiuè.*

Reſtringitur clauſula generalis ad ea omnia, 1 quæ ſpecialiter in contractu ſunt expreſſa, vt per Aloyſ.Ricc.*in collect.deciſ.p.4.collect.1100.*Card. Mantic.*de tacit.& ambig.conuent. lib.3.tit.2. num.37.* & Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.cap.895.n.18.*Rot. apud Zach.*poſt tract.de oblig.Camer.deciſ.111. num.1.* vbi dicitur quod refertur ad enunciata, & fuit di- 2 ctum *in Romana ſocietatis officii 13. Ian. 1600. coram Iuſto*, impreſſa per Marcheſ.*de commiſſ.p.2.pag.583. n. 2. in tit. impreſſ.* [Valenzuel.*conſ.134.n.43.& 44. vol.1.*]

Intellige primò, ſeu potiùs declara, quod ſi ge- 3 neralis præcedat, & ſubſequatur ſpecialis, tunc illa clauſula refertur ad omnia ſpecificata, & in quibus fuit ſpecialiter prouiſum; ita Melch. Phœbus *l.uſit. deciſ.57.n.4.tom.1.* nam aliàs non extenditur ad ſpecificata, Menoch.*conſ.111.n 6.*

Secundò declara, quod quando eſt generalis ſub- 4 ſequens poſt ſpecificationem, debet reſtringi ad ſpecificatam cauſam, quando id poteſt fieri ſalua ratione recti ſermonis, *l.ſi de certa, C.de tranſact.* Celſ. Vgon.*in tract.clauſ.pag.474.col.2.* Mart.*de clauſ.p.4. clauſ.1.n.5.*Card. Tuſch *pract.concl.tom.1.lit. C. concl. 309.num.6* vbi *n. 1.* ſubdit, quod clauſula generalis poſt ſpecificationem ſpecierum in renuntiatione comprehendit ſolùm caſus ſimiles, non verò maiores, de quo etiam Mart.*d.clauſ.1.n.6.*vbi *n.7.*ampliat etiam in diſpoſitione, vbi clauſula generalis 5 non trahitur ad maiora, vide Aloyſ. Ricc. *part. 4. collect.1165.*

Clauſula generalis in principio poſita, ad omnia 6 ſequentia refertur, vt per Azeued.*l.6.n.2.tit.15.lib.4. noue Recop.* In fine verò poſita, ad omnia præcedentia refertur, *gloſſ.fin.in l.ſi negotium, C. de negot.geſtis*, Menoch.*conſ.334.n.8.*Mart.*d.clauſ.1.n.9.* vbi ſubdit, hoc procedere quando clauſula generalis aliàs ſaluari non poteſt ſecundùm rectitudinem ſermonis,

vel ſequeretur correctio, aut repugnantia in eadem diſpoſitione, aut ex alia ſimili cauſa. . citat Rotam *deciſ.54.n 15.& ſeq.p.2.diuer.*] Theodoſ. de Rub. *in ſing. Rota tom.2.p.4.concl.405.n.1.*]

7 Deinde clauſula generalis in dubio non reſtringit, quando poſt expreſſionem generis ſubſequitur enumeratio ſpecierum? quia ſpecies dicuntur expreſsè cauſa demonſtrationis, & maioris declarationis, non autem reſtrictionis, *l. quaſitum, §. fin. ff. de fundo inſtructo, l. legata ſupellectili, ff. de ſupellectili legata*, Soc.iun.*conſ.68.n.50.lib.1.* Crauet. *conſ.227. n.7.*Rot.*deciſ.358.p.3.diuerſ.* Matt.*d.clauſ.1.n.13.*vbi *n.14.* intelligit præſertim, quando ſpecierum enumeratio reſpicit actum legandi, & *n.15.* idem ait, quando genus, & ſpecies eandem perſonam reſpiciunt. [Theod.de Rub.*d.cl.405.n.5 cum ſeqq.*]

8 Præterea clauſula generalis, quando ineſt ratio cur ad maiora expreſſis referri debeat, ad ea referenda eſt, Pariſ *conſ.50.n.17. & conſ.55.n.31.& 32. & conſ 89.n.42.& 43 vol.2.*Gabr.*conſ.11.vol.1.*Matt. *d.clauſ.1.n.9.*vbi ſubdit, quod ſi cum omnibus remotis conueniat, ſaltem ad ea, quibus conuenit, referenda eſt, & *n.7* ait huiuſmodi clauſulas generales non capere vacationes futuras.

9 Clauſula generalis excluſiua non refertur ad priuilegiatos, vt per Celſ. Vgo.*vbi ſuprà, pag.475.col.5.*

10 vbi ſubdit, quod clauſula generalis incluſiua fauorabilis non refertur ad odioſos, & prohibitos.

11 Clauſulæ generales priuilegiorum, quæ aliàs ſolent habere clauſulam, *Citra ſpecialis derogationis*, &c non porriguntur ad ea, quæ præſumuntur ignorata, Curt.iun.*conſ.170.n.31.vol.1* Socin.iun.*conſ.27. n.106.& conſ 126.vol.1.* Natt.*conſ.109.n.6.* [Theod. de Rub.*d.clauſ.405.n.34.*] Matt.*d. clauſ. 1.n.8.* vbi *n.9.*ſubdit, quòd clauſulæ generales poſitæ in man-

12 dato, reſtringuntur circa contenta in mandato, & vltra ea non extenduntur. [Theod.de Rub.*d.clauſ.405. num 22.*]

13 Non habent vim clauſulæ generales ſupplendi plures defectus, vt per Stephan.Gratian.*diſcept.foren. cap.891.n. 17.* nam ſatis eſt quod aliquem effectum tribuant, nec opus eſt, illa extendere in præiudicium contrahentium, idem Stephan.Gratian.*diſcept. forenſ.cap.277.n.44.*

14 Non extenduntur ad non veriſimilia, vt per Brunor. à Sole *in locn comm verb.clauſ.21.* Flam.*de reſign. tom.2.lib.12.q.14.n.11.* [Theodoſ.de Rub. *d.clauſ.405. num.24.*]

15 Non ſufficiunt ad derogandum Conciliari diſpoſitioni, vt per Sanch.*de matrim.lib.3.diſp.26.num.7.* & citatos in clauſula, *Non obſtantibus.* [Nec ſunt ſufficientes pro derogatione iuriſpatronatus ex fundatione, & dotatione. Verall.*deciſ.122.n.3.p.1.*Nec tollunt exceptiones non ſpecificatas. Card.*conſ.85. n.2.* Nec tollunt defectum perſonæ. Put. *deciſ. 70. n.3.ad fin.lib.3.*Nec cenſerut derogare pactis à Sedo Apoſt.confirmatis, idem Puteus *deciſ.122.n.2.lib.3.* Nec conceſſis in vim contractus, & pacti.Creſcent. *deciſ. 2. de priuileg.* Nec tollunt ius in re quæſitum, idem Creſcent.*deciſ.7.n.16.& ſeq.de conceſſ. prabend.* Nec extenduntur ad maiora expreſſis.Lap.*alleg.70. n.10.& 11.*citati à Theod.de Rub.*d.cl.405.n.51*]

16 Generales clauſulæ geminatæ important, vt nulla diſtinctio, nulla reſtrictio, aut nulla limitatio fieri poſſit, vt per Crau. *conſ.135.num.5.& conſ. 294.& conſ.308.* Matt.*d.p.4.clauſ.3.n.1.*vbi *n.2.*ſubdit, quòd quando ſumus in geminatione actuum, verborum geminatio nihil operatur; ſecus verò quando verſamur in geminatione, & cumulatione verborum, ne alterum ipſorum ſtet ſine virtute operandi, & *n.7.* declarat, vt inexa voluntas importata propter virtutem verborum geminatorum, nunquam intelligatur facere tertio præiudicium.

An, & quando clauſula generalis referatur ad ea, 17 quæ habent ſpecialem determinationem? vide Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.cap.795.n. 18.* Rot.apud Cenc.*poſt tract.de conſ deciſ.54.n.6.* [Et quòd clauſula generalis non corrigat illud quod eſt in actu ſpecialiter diſpoſitum. Alexand.Trentacinq.*conſ.36.n.3. part.1.*]

CLAVSVLA LXIII.

Habita, vel non habita poſſeſſione.

1 *Beneficij validam prouiſionem præſupponere debet clauſula*, Habita, vel non habita poſſeſſione.

2 *Clauſula*, Habita, vel non habita poſſeſſione, *ad inuenta fuit ad obuiandum malitiis illorum, qui differunt poſſeſſionem beneficij accipere, animo penſionarium eludendi.*

3 *Clauſula*, Habita &c. *nihil operatur, vbi fraus ceſſat, & conſtat per titularem non extitiſſe.*

4 *Clauſulam*, Habita, vel non habita poſſeſſione, *vltra triennium non extendi Rota cenſuit, & aliquando vſque ad tres annos ampliauit, nunc denuò addunt*, vt ſoluatur penſio, vſque quò lis terminetur per tres conformes *ve num.5.*

SOlet vt plurimùm in Hiſpaniis penſioni per Pa- 1 pam impoſitæ conſentientibus ſuper beneficiis illis à Sede Apoſt.collatis apponi hæc clauſula, qui deſiderio, & nimis auida voluntate illa conſequendi incautè eam promittunt ſoluere, habita, vel non habita poſſeſſione beneficij illius ſuper quod imponitur, & omni meliori modo, &c. cùm verò plures poſſeſſionem beneficiorum adipiſci nequeant ob aliorum obtruſiones, vel quia ad Papam prouiſio tunc non ſpectabat, non ſemel dubitatum fuit, an ad illam ſoluendam adſtricti manerent. Ego in hoc dubio meam interponere ſententiam non audeo; illud tamen credo à nemine ignorari, quod hæc clauſula validam beneficij collationem præſupponere debet, & ſi nulla, ſeu inualida ſit, in dicta clauſula ſuam fundare intentionem penſionarius nequit, quia ſolutio iſta præſupponit grauatum ad ſoluendum de beneficio litigioſo ſuper quo eſt impoſita prouiſum, & qui vnum dicit, omnia ad illud habilia præſupponit, *l. qui teſtamentum, ff. de teſtam. l. ſuriosum, ff. qui teſtamenta facere poſſunt*, Pariſ. *conſil. 30. in princip. vol.4.* Quare cùm penſio debeatur, quæ fructuum 2 beneficij pars eſt, ſi illos non percipit, abſurdum videtur, vt eam ſoluat, quia huiuſmodi clauſula adinuenta fuit ad obuiandum malitiis illorum, qui differunt poſſeſſionem beneficiorum accipere, animo penſionarios eludendi: at vbi fraus ceſſat, & 3 conſtat per titularem non extitiſſe, vel quia agitatur contra aduerſarium, nec illum excludere potuit, vel quia incontinenti oſtendit de nullitate gratiæ talis beneficij à Papa ſibi collati non debet adſtringi ad vllam ſolutionem, præcipuè quando ipſe gratiæ renunciat, quia ſi beneficium eſt vtile impetranti, nullatenus debet præſumi quod ipſe omiſerit quidquid potuit exequi ad penſionem conſequendam, tum quia hæc clauſula non debet operari vltra intentionem conſtituentis illam, Rot.*deciſ. 158.part.1.diuerſ. & deciſ. 699. n. 2.* nec quicquam iuramentum facit, quia regulatur ſecundum naturam

principalis

principalis obligationis, *cap. quemadmodum, c. peruenit. de iureiurand.* quæ ſi nulla eſt, debet & illud inualidum reputari.

4 Rota igitur nihil amplius hanc clauſulam vltra biennium extendi poſſe cenſuit, ex deciſ. Anton. Auguſt. 305. *lib.* 3. Aliquando verò vſque ad tres annos ampliauit, vt conſtat ex *deciſ. 699. num. 2. part. 1. diuerſ. & deciſ. 228. num. 1. p. 2. etiam diuerſ.* quarum meminerunt hac de re agentes Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 429. in 1. edit.* aliàs *reſol. 366. n. 1. in 2. edit.* latè Marcheſ. *de commiſſ. part. 1. pag. 491. num. 54. cum ſeqq. in vlt. impreſſ.* & conſuluit Burſat. *conſ. 361. n. 32.* & poſt Cæſ. de Graſſis *deciſ. 11. n. 3. de prebend.* & Seraphin. *deciſ. 66. num. 2. & 3.* obſeruauit D. Lotter. *de benefic. libro. 1. quæſt. 19. numer. 52.* vbi *num. 53.* ſubdit, non ſufficere huiuſmodi lapſum temporis, & deductionem impedimenti, niſi etiam probarentur intra illud factæ omnes diligentiæ poſſibiles, tum in producendo literas, & inſtando prò earum exequutione, tum in remouendo impedimento obiecto.

5 Verùm quia aliqui, vt è tali onere ſe eximerent, cedebant liti, & beneficio, excogitatum fuit decretum quoddam nouum, vt ſoluatur penſio vſque quò lis terminetur per tres conformes in Rota; quod cùm vrgeat contra conſentientem, non eſt iam in poteſtate iudicis prætextu cuiuſcumque æquitatis ab eo recedere, vt fuit dictum *in Miranden. penſionis 23. Martij 1620. coram Illuſtriſſimo Card. Vereſpio*, cuius meminit D. Lotter. *d. quæſt. 39. n. 57.* vnde agēte penſionario contra campſorem, fruſtra hic excipit titularem ceſſiſſe liti, aut aliàs renunciaſſe iuri in beneficio ſibi competenti, vel intra triennium non potuiſſe naneiſci poſſeſſionem: nam cùm tunc contra eum agatur in vim Cameralis obligationis, non poteſt alia exceptione iuuari quàm ſolutionis, aut falſitatis, iuxta Caſſad. *deciſ. vnic. num. 2. de mutuis petit.* vel alia, quæ oritur ex ventre ipſius cedulæ, ſuæque obligationis: Galleſ. *ad form. Camer. in 1. quæſt. ad 4. part. à num. 15.* & ita fuit dictum *in d. Miranden. penſionis*; refert D. Lotter. *d. quæſt. 39. n. 61.* vbi *n. 62.* ſubdit, quod vt firmius ſit, in decreto adiicitur, ne titulares validè poſſint reſignare, niſi reſignatarij eandem obligationem de ſoluendo, & dando cedulam faciant.

CLAVSVLA LXIV.

Hac tamen lege, & conditione.

1 *Clauſula*, Hac tamen lege, & conditione, *non importat conditionem, ſed modum.*

2 *Clauſula*, Indignationem omnipotentis Dei, &c. *importat quatenus verbum ipſum ſonat.*

1 CONditionem non importat hæc clauſula, ſed modum, *l. Meuia, ff. de manumiſſ. teſtam.* Batt. *in l. quibus diebus, §. Termilius, n. 5. ff. de condit. & demonſtr.* Bero. *conſ. 66. num. 5. vol. 2.* Neutzan. *conſ. 55. numero 1.* Ruin. *conſ. 127. n. 2. vol. 1.* Natt. *conſ. 373. n. 26.* Cran. *conſ. 59. n. 1.* Surd. *conſ. 268. n. 6.*

2 [Clauſula, *Indignationem omnipotentis Dei*, &c. importat quatenus verbum ipſum ſonat, & quod in contrarium peccat mortaliter, Staphil. *de litteris gratiæ tit. de vi & effectu clauſular. rubr. de clauſul. nullo omnino, num. 3. & 4.* Theod. de Rubeis *in ſingularibus Rotæ tom. 2. p. 4. clauſ. 324. n. 1.* Et non importat certam pœnam à iure traditam, ſed contrauenientes veniunt puniendi extraordinariè, Rebuff. *in repet. Auguſt. Barboſa de Clauſ. cap. nulla, col. 38. in verſ. 26. quæ ſolet apponi, pag. mihi 441. de conceſſ. præbend. & in tract. nom. quæſt. 19. n. 8.* Et ſic importat pœnam arbitrariam, Marſil. *ſing. 559.* Menoch. *de arbitr. l. 2. caſu 365. n. 4.*

CLAVSVLA LXV.

Inducatis in poſſeſsionem, & manuteneatis.

1 *Iuriſdictionem executori dat clauſula*, Inducatis in poſſeſſionem, &c.

2 *Clauſula*, Inducatis in poſſeſſionem, &c. *non habet amplius effectum poſt annum, vel poſtquam pacificè poſſedit, quia ſi moleſtetur; via ordinaria eſt agendum.*

3 *Iudices ordinarij poſt inductionem cognoſcunt in Francia, & ideo ibi nihil operatur clauſula*, Inducatis in poſſeſſionem, & manuteneatis.

4 *Neceſſitatem non importat clauſula*, Inducatis in poſſeſſionem, &c. *vt qui eſt in poſſeſſione, & nouam obtinet prouiſionem cum illa clauſula, de nouo apprehendat poſſeſſionem de manu executoris.*

5 *Clauſula*, Inducatis in poſſeſſionem, &c. *appoſita in noua prouiſione illius, qui eſt in poſſeſſione, intelligi debet, vt ſit appoſita ad cumulandam poſſeſſionem poſſeſſioni.*

1 HÆc clauſula dat iuriſdictionem executori, quia poterit manutenere inductum, donec ſit pacificus, non tamen ſemper, ne derogetur Ordinario, ideo poſt annum, vel poſtquam pacificè poſſedit, ſi moleſtetur, via ordinaria eſt agendum, quia hæc clauſula non habet amplius effectum, vt per Staph. *de literis gratiæ, fol. 97. pag. 2. verſ. ſequitur poſtmodum*, Marcheſ. *de commiſſionib. part. 1. pag. 959. num. 177.* Campan. *in diuerſ. iuris Canonici, rub. 11. cap. 13. n. 283.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 1. lit. C, concl. 218. n. 1.* vbi *num. 2.* ſubdit Rebuff. *in forma noua prouiſionis, in verb. & defendat inductum*, retuliſſe quod in Francia nihil operatur, quia iudices ordinarij poſt inductionem cognoſcunt, &c. Theodoſ. de Rubeis *in ſingular. Rotæ tom. 2. p. 4. clauſ. 426. n. 1.* vbi dicit quod hæc clauſula non tribuit perpetuam iuriſdictionem, ſed ſolum donec gratia fuerit plenè exacta, & vſque ad annum ſecundum formam *cap. quærenti, de offic. deleg. & num. 2.* ſubdit quod reſpectu moleſtiæ, quæ ſit ex cauſa antiqua, quando contradicit is, cui impoſitum fuerat ſilentium ex æquitate iuriſdictio durat etiam poſt annum]

Non importat neceſſitatem, vt qui eſt in poſſeſſione, & nouam obtinet prouiſionem cum hac clauſula, de nouo apprehendat poſſeſſionem de manu executoris, acquiſitio enim nouæ poſſeſſionis de manu executoris non contradicit retentioni primæ poſſeſſionis naturalis, vt dictum fuit *in Alexandrina Archipreſbyteratus 28. Iunij 1627. coram R. P. D. Merlino*, impreſſa ſub clauſula, *Si & poſt quantum*, &c. intelligi etiam poteſt vt, ſit appoſita ad cumulandum poſſeſſionem poſſeſſioni, quia vtraque poſſeſſio de per ſe eſt conſiderabilis, ad tradita per Caſſad. *deciſ. 4. n. 2. & ſeqq. de reſtit. ſpoliat.* Menoch. *de adipiſc. remed. 4. quæſt. 43. num. 337. & ſeq.* & Gabr. *conc. 7. n. 6. de acquir. poſſeſſ.* quos ſequuta eſt Rot. *in d. Alexand. Archipreſbyteratus coram D. Merlino.*

CLAVSVLA LXVI.

In forma Dignum.

1 *Gratia in forma Dignum non eſt conditionalis.*
2 *Gratia in forma dignum in eſſe nihil ponit, donec executioni ſit demandata.*
3 *Reſignatario acquiſitum dicitur ius ad rem, & non in re per gratiam in forma dignum, ante eius executionem.*
4 *Reſignatarius quãdo fuit prouiſus in forma dignum, reſignans non cadit à iure ſuper beneficio, niſi donec litteræ Apoſtolicæ fuerint executæ.*
5 *Ius regulariter non abdicatur à reſignante, niſi donec quæſitum fuerit reſignatario per collationem.*
6 *Beneficium collatum abſẽti ante acceptationem, non poteſt alteri conferri.*
7 *Beneficium ſequuta morte prouiſi in forma dignum, antequam ille repertus, ſeu declaratus fuerit dignus, non vacat per mortem illius, ſed per mortem vltimi poſſeſſoris.*
8 *Executor fit mixtus quando adeſt clauſula,* In forma dignum.
9 *Appellare licet ab executore cum clauſula,* In forma dignum, *& poſſeſſio interim capta eſt attentata.*
10 *Intellige quando alius eſt in poſſeſſione, vel adeſt legitimus contradictor.*

1 GRatia in forma Dignum non eſt conditionalis, quia illa verba, *quatenus idoneus reperiatur*, reſpiciunt qualitatem idoneitatis, quæ de iure ineſt, & potiùs ſonant in monitionem, & inſtruunt executorem, vt intelligat qualis eſſe debeat ille cui prouidet, & ſic non reddunt gratiam conditionem quoad eius ſubſtantiam, ſed tantùm reſpectu executionis, & prouiſionis faciendæ, quæ eſt dilata in tempus poſtquam idoneus repertus fuerit: licèt enim iſta conditio impediat executionem gratiæ, donec conſtet de idoneitate impetrantis, tamen nõ impedit acquiſitionem, ſi in rei veritate reſignatarius ſit habilis, & ſic iſta ſuſpenſio eſt circa executionem, non circa acquiſitionem iuris, cùm qualitas identitatis ſit pura, & certa in rerum natura, licet à nobis ignorata, antequam examinaretur, & conditio de præterito, vel præſenti non ſuſpendat, *l. cùm ad præſens, ff. ſi certum petatur, l. inſtitutio tali, ff. de condit. inſtit.* ita dictum fuit *in Burgen. Canonicatus 28. Aprilis 1597. coram Card. Pamphilio*, impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. part. 1. p. 142. in vlt. impreſſ. duplicata, pag. 358. eadem p. 1. & in Papien. Prioratus S. Michaelis 6. Iunij 1607. coram Card. Lancelloto.*

2 Item gratia in forma dignum In eſſe nihil ponit, donec executioni ſit demandata, *clem. vnic. & ibi* Card. *num. 7. & 8.* & Vitalin. *num. 18. & ſeq. de conceſſ. præbend.* Caſſador. *deciſ. 1. n. 6. vt lite pendente,* Mandoſ. *ſuper reg. de annali, quæſt. 15. n. 3.* Seraphin. *deciſ. 1446. n. 3.* & fuit dictum *in Calaguritana beneficij 30. Ian. 1606. coram Card. Marquemontio, & in Elboren. fructuum 20. Martij 1615. coram Martino Andrea*, impreſſa per Farin. *deciſ. 665. n. 4. p. 2. recent.*

3 Per gratiam in forma dignum ante eius executionem dicitur reſignatario acquiſitum ius ad rem, & non in re, Sarnen. *ad reg. de iure quæſito, quæſt. 2. verſ. & iſta omnia procedunt,* Ægid. *deciſ. 564.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 15. §. 2. num. 56.* cum aliis allegatis per Rot. *in Vercellen. Canonicatus 11. Decembr. 1613. coram R. D. meo Coccino Decano*; vbi etiam fuit dictum, idem operari mandatum de prouidendo, & quemlibet alium titulum de futuro, quod facit, vt illud beneficium alteri conferri non poſſit, *c. ſi poſtquam 13. de præben. in 6.*

Quando enim reſignatarius fuit prouiſus in forma dignum, reſignans non cadit à iure ſuper beneficio, niſi & donec litteræ Apoſtolicæ fuerint executæ, Rot. *in Abulen. & Zamoren. beneficij 17. Iunij 1594. coram Penia*, vbi elegãter fit diſtinctio inter reſignationẽ puram, & ad fauorem certæ perſonæ in forma dignum admiſſam, *& in d. Burgen. coram Card. Pamphilio, & in Bracharen. Cantoria 26. Martij 1601. corã Iuſto, & in Ampurien. beneficij 18. Febr. 1625. coram D. Merlino*; & regulariter non abdicatur ius à reſignante, niſi & donec quæſitum fuerit reſignatario per collationẽ, Put. *deciſ. 158. n. 3. lib. 3.* Achil. *dec. 10. n. 4. de reſtit. ſpoliat.* Mohed. *deciſ. 36. per totam, de renunc.* Caputaq. *deciſ. 82. & 86. p. 3.* & facit ſimile de beneficio collato abſenti, quod ante acceptationem non poteſt alteri conferri, *cap. ſi tibi abſenti 17.* vbi Anchar. *n. 2.* & Gemin. *n. 18. de præb. in 6. cum allegatis in cauſa Hiſpalen. beneficij de Toar 15. Decemb. 1589. coram Bubalo.* Vnde ſequuta morte prouiſi hoc modo antequam dignus repertus, ſeu declaratus fuerit, beneficium non vacat per mortem illius, ſed per mortem vltimi poſſeſſoris, Felin. *in c. fin. n. 33. verſ. quod ſi pendente, de præſumpt.* Seraph. *deciſ. 446. n. 3.* & fuit reſolutum *in d. Ampurien. beneficij, coram D. Merlino.* 4 5 6 7

Executor fit mixtus, quando adeſt hæc clauſula, Seraph. *dec. 817.* Rot. *in Panormitana Archidiaconatus 15. Iunij 1590. coram Penia* impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. p. 1. p. 960. in vlt. impr. & in Tiraſſonen. eleemoſynariæ 28. Ian. 1602. coram Card. Lancelloto*, impreſſa per Farin. *dec. 52. n. 2. p. 2. recent. & in Brixien. Canonicatus 21. Maij 1615. coram Card. Veroſpio*, impreſſa per eundẽ Far. *dec. 701. ſub n. 2. p. 2. recent. & in Reatina beneficiorum 2. Maij 1616. coram Buratto & in Rauennaten. iuriſpatronatus 27. Ian. 1606. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, cum aliis citatis per Nicol. Garc. *de benef. p. 6. c. 2. n. 126. & 127.* 8

Vnde ab executore cum iſta clauſula appellare licere, & poſſeſſionem interim captam eſſe attentatam, ſæpe fuit dictum in Rota, & ſignanter *in vna S. Agathæ Gothorum, & Zamoren. beneficiorum, & in nullius Sacriſtia 26. Oct. 1601. coram Penia, & in Barcinonen. parochialis 10. Decembris 1601. coram Card. Sacrato, & deciſ. 701. ſub n. 2. p. 2. recent.* 9

Intellige tamen, quando alius eſt in poſſeſſione, vel adeſt legitimus contradictor, & tunc datur appellatio propter præiudiciũ poſſeſſoris, Felin. & alij communiter *in c. fin. de præſumpt.* Rot. *deciſ. 202. num. 1. p. 1. diuerſ.* & fuit dictum *in Conchen. Archipreſbyteratus 28. Iunij 1606. & in Piſtorien. parochialis 25. Iunij 1621. coram D. Pirouano, & in Leodien. Abbatia 14. Ianuarij 1622. coram Vbaldo ſeniori.* 10

CLAVSVLA LXVII.

In omnibus, & per omnia.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*
2 *Relatiua eſt, relationẽmque inducit clauſula*, In omnibus, & per omnia, &c.
3 *Clauſula*, In omnibus, & per omnia, &c. *ob eius vniuerſitatem facit, vt comprehendantur ea, quæ alias comprehenderentur.*
4 *Effectus clauſulæ*, In omnibus, & per omnia, &c. *eſt, vt nihil omnino excludat.*
5 *Clauſula*, In omnibus, & per omnia, &c. *reſtringitur*

ſtringitur ad præterita, non autem veniunt futura.

6 *Conformitatem cum iure communi reſpicit clauſula,* In omnibus,& per omnia, &c. *ne abſonus intellectus eliciatur.*

7 *Mandatum cum clauſ.* In omnibus,& per omnia, &c. *dicitur eſſe ſpecificum.*

8 *Priuilegij ſpecialis vim habet clauſ* In omnibus, & per omnia,&c.

9 *Mandati ſpecifici non habet vim clauſ.* In omnibus, & per omnia, &c. *ad faciendum incidere Dominum in pœnam.*

10 *Exæquata vt vnam, & eandem naturam habeant, operatur clauſula*, In omnibus, & per omnia,&c.

11 *Perfectionem & integritatem diſpoſitionis importat clauſ.* In omnibus,& per omnia,&c.

12 *Teſtamenti paterni approbatio vt nullo modo reſtringatur, operatur clauſ.* In omnibus,& per omnia,&c.

13 *Fictionem & veritatem in iis, quæ poſſunt verè fieri, importat clauſ.* In omnibus, & per omnia,&c.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Mart. *de clauſ.par.1.clauſ.62. & p.3.clauſ.42.* Card. Toſch *pract.conc.tom.1. litt.C, concl.354.* Seraph. *dec.* 510 *n.5* Viuian. *in praxi iuriſp.lib. 3.c.8. n. 343. in 2. edit* [Theod.de Rubeis *in ſingularib. Rotæ tom.2. p.4. clauſ 435.per tot.* vbi *n.6.& 7* quod hæc clauſula eſt generaliſſima & latiſſima, Rebuff. *ſuper concord. in forma litter.execut.mandat. Apoſtolic.in verb. in omnibus, & per omnia*, Rot. *deciſ.368.n.11.ad fin.p.1.diuerſ* vbi quod poſita in legitimatione operatur quod de legitimato ſit inducendum; vt de vero legitimo.]

2 Hæc clauſula multum operatur, ex adductis per Cephal. *conſ.186.n.11.*& Surd. *deciſ.53.n.5.*& eſt relatiua, rationémque inducit abſque aliqua differentia, vt dictum fuit *in Cluſin. Poſtæ Puteol.* 23. *Ian.* 1613. *coram R.D. meo Pirouano*; impreſſa per Farin. *dec.429. n.2.& 1.p.2.recent.* [Importat omnimodam adæquationem, Rot. *deciſ.398.n.6.p.2.in poſthum.Farin.* aliàs

3 *p.4.recent.*] Ob eius vniuerſitatem facit, vt comprehendatur ea, quæ aliàs non comprehenderentur, *l.Balliſta*, cum *ibi notatis*, *ff.ad Trebell.* *l. cùm ſcimus, C.de agricol.& cenſitis.lib.11.* Ruin. *conſ.32. n.5. lib.2. & conſ.171.n.11.lib.3.* Rol. *conſ. 60. n. 21. cum ſeqq. lib.1.* Mart. *d.clauſ.62.n.1.* Caualcan. *de vſufructu mulieri relicto*, *n.55.* Menoch. *conſ.109.n.21.* vbi *n.94.*

4 ſubdit, quod intelligitur ſecundùm ea, ad quæ teſtator relationem habuit; & eius effectum eſſe, vt nihil omnino excluda, tenet Surd. *conſ.412.n.29.*& operatur, atque importat omnem ſubſtantiam,& qualitem, Coss. *in memorab.verb.per omnia,pag.679.* & fuit dictum *in Cæſaraugustana præeminentiarum* 10. *Nouembr.1623.coram R.Coccino Decano.* Sed reſtringitur

5 ad præterita, non autem veniunt futura *l.1.ff.de leg.1.* vbi Socin.iun. *n.12.cum ſeqq.*& Bolognet. *num.* 57. Mart *d.p.3.cl.42.n.3.*

6 Reſpicit tamen conformitatem cum iure communi, ne abſonus intellectus eliciatur, vel reſultet. Iaſ. *in d.l.1.n.12.ff.de leg.2.* Card Tuſch. *d.conc.* 254. *n.18.* vbi *n.24.* poſt Butr. *conſ.19.n.9.& ſeq.* ſubdit, non operari quoad inſolita, & inhoneſta, & *n.25.* quod non operatur vltra mentem.

7 Habet vim ſpecialis ſpecificationis, ideo mandatum cum iſta clauſula dicitur eſſe ſpecificum, Bald. *conſ.110.incip. Decreto Domini cautetur, in princ. verſ. ſecunda ratio, lib.1.* Curt.iun. *conſ.74.num.* 3. Rimin. iun. *conſ.914.num.45.& ſeq. vol.* 5. Mart. *d. clauſ.* 62. *num* 4. Cardin. Tuſch. *d.conc.*554. *num.1.* vbi *num.2.* poſt Butr. *conſ.19.num.13.verſ.item 2.* Decian. *conſ.5. num.53. lib.1.* & alios, ſubdit habere vim ſpecialis 8 priuilegij, quibus addo Mart. & ab eo citatos *d. clauſ.62. n.5.* Non habet tamen vim ſpecifici man- 9 dati ad faciendum incidere Dominum in pœnam, prout ex Bald. *conſ.100. col.2. in fin. verſ. nec obſtant, lib.1.* tradit Card. Tuſch *d.concl.154. n.11.*

Item habet magnam efficaciam & operatur, vt 10 exæquata vnam, & eandem habeant naturam, & nulla ſit penitus differentia, *§.1. verſ. per omnia ferè*, vbi Iaſ. *à num.10* & Rip. *num.1. & 2. Inſtit. de donat. d.l.1.ff.de leg.1.* Bertazol *de clauſul. inſtrum. clauſ.* 21. *num.1.* Rolan. *conſ.67.num.42.lib.3.* Hippol. *conſ.* 101. *num.46.vol.2.* Cardin. Tuſch. *d. conc.354.num.6.* vbi *num.13.* poſt Butr. *conſ.19.num.9.* ſubdit, adæquationem in omnibus, & per omnia factam non comprehendere ea, quæ non ſunt conceſſibilia, nec ea, quæ ſpeciali nota digna ſunt,& *num.27.* limitat etiam in iis, quæ non poſſunt eſſe proportionabilia, & *num.* 33. reſtringit, vt priuilegia, & omnes qualitates tranſeant, quæ ſunt in eſſentia,& exiſtentia perſonæ, cui fit adæquatio, ſed non ea, quæ ſunt reſeruata.

Importat perfectionem, & integritatem diſpoſi- 11 tionis, *§.pari ratione, verſ.per omnia, Inſtit. quibus modis ius patriæ poteſtatis ſoluitur*, Bertazol. *d.cl.28. n.1.* Honded. *conſ.79.n.99.tom.2.*

Operatur hæc clauſula, vt approbatio teſtamenti 12 paterni nullo modo reſtringatur, ſed vniuerſaliter intelligatur, ita Ruin. *conſ.56.n.12. l.2.* Fuſar. *de ſubſtitut.q.296.n.99.*

Importat nedum fictionem, ſed etiam veritatem 13 in his, quæ poſſunt verè fieri, Ang. Aret. *conſ.103. n.16.* Mart. *d.clauſ.61.n.6.* Card. Tuſch. *d. conc.354. n.5.* & fuit dictum *in Verdunen. Canonicatus* 13. *Febr.* 1617. *coram Andrea.* Vnde ſi ſtatutum dicat, quod filia nupta per omnia habeatur prout ſui iuris, verè dicitur ſui iuris effecta, ita ex Ang Aret. *d.conſ.107. num.20.* tradit Card. Tuſch. *d conc.* 354. *n.4.* vbi *n.5.* idem, ſi dicat quod habeatur per omnia pro non facto in iis, quæ iuris ſunt, quia verè habetur, ac ſi factum non eſſet.

Hanc clauſulam idem operari quod clauſula, 14 *Omnia, & ſingula.* dicit Caualcan. *de vſufructu mulieri relicto, c.1.n.55.* quem refert. Cened. *poſt lib. pract. & canon.q.ſing.71.n.3.*

CLAVSVLA LXVIII.

In principio poſita.

OMnis clauſula in principio poſita refertur ad 1 ſequentia, vt pro regula conſtituunt Ceſſ. Vgo. *in tract.clauſ.pag.485.col.1.* Hipp. *conſ.75. num.* 8. *cum ſeqq.* Maſcard. *de prob.conc.101.n.5.* Accacius Anton. *in comment.ad l.3. ff. de condit. & demonſtrat. n.* 207. [Caſſad. *deciſ.8. num.1.& 2. de reſcript. & deciſ.10. num. 2. de appellat.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſſ. 31. num. 38. cum ſeqq.* Theodoſ. de Rubeis *in ſingular. Rotæ tom.2. part.4. clauſ. 115. numer. 3.*] & ad omnia, quæ ſequuntur relationem habet vſque ad finem, quando militat eadem ratio, Mat. Alter. *de cenſur. Eccleſiaſt.tom.1. lib. 5. diſputat. 14. cap. 1. litt.B.*

Clauſula præcedens eſt maioris efficaciæ ad de- 2 terminationem ſequentium, quàm ſequens ad determinationem præcedentium, vt per Brunor. à Sole *in locis comm.verb.clauſ.40.* Mart. *de clauſ.p. 4. clauſ. 24.*

*n.*1.Matien.*l.*7.*gloſſ.*13.*n.*6.*tit.*11.*lib.*5. *noua Recopil.* Azeued.*l.*1.*n.*3.*cum ſequit.*15.*lib.*4. *etiam noua Recop.* Gonzal.*ad reg.*8.*Cancell.gloſſ.*32.*num.*19. [Marcheſ. *ſing.*150.Mandoſ.*ad reg.*8.*Cancell.q.*3.*n.*5. *& reg.*16. *q.*46.*n.*3.Theod de Rub.*d.clauſ.*115.*n.*5.]

CLAVSVLA LXIX.

In medio poſita.

1 *Clauſula in medio poſita præcedentibus, & ſequentibus deſeruire poteſt, ſi ponatur inter plures articulos connexos, & dependentes ab vno principali.*

2 *Clauſula in medio poſita nunquam refertur ad ſequentia, quando adeſt dictio*, præmiſſa, *vel* prædicta.

3 *Clauſula in medio poſita non refertur ad præcedentia, neque ad ſequentia capitula habentia ſuam orationem perfectam, maximè inter diuerſas perſonas.*

1 CLauſula io medio poſita præcedentibus, & ſequentibus deſeruire poteſt,*l.*3.*§.filius,ff.de liber. & poſthum l.quiſquis, ff.de leg.*3. *cap.ſecundo requiris, de appell.*Celſ Vgo *in tract.clauſ.pag.*475. *col.*2. Matienſ *l.*2.*gl.*2.*n.*8.*tit.*4. *lib.*5.*noua Recop.*Burg.de Paze *l.*3.*Tauri,part.*1.*concl.*2.*num.*67. Ioan.Garz.*de nobilitate,gloſſ.*1.*num.*11.Brunor.à Sole *in locis communibus, verb.clauſula, n.*39.Ceual. *communium contra comm. quæſt* 905.*num.*3.Mari.Alter.*de cenſ.tom.*1.*diſp.*13.*lib.*5.*cap.*3.*lit.E*,Card.Tuſch.*pract. concluſ. tom.*1.*litt.C, concluſ* 190.*num.*5. vbi poſt Alexand.*conſ.*65.*num.*9. *lib.*6.declarat procedere,quando eſt poſita inter plures articolos coonexos,& dependentes ab voo principali: ſecus verò qoando ponitur inter articulos diuerſos abſolutè, quia tunc non refertur ad ſequentia: & *n.*8. poſt Abb. *conſ.*75. *col.*2. *verſ.*2. *videtur*, *lib.* 2. exemplificat in inſtrumento obligatioois continente plura debita, & plura capitula debitorum, & in vno capitulo debiti vnius ponatur, quod teneatur fideiuſſorem dare; in aliis verò nihil dicatur,tunc non tenetur,niſi pro contentis in illo capitulo,non autem pro aliis,ex eo quia non refertur ad omnia capitula, ex quo obligatio eſt in vno capitulo.

2 Hinc clauſula in medio poſita nunquam refertur ad ſequentia, quando adeſt dictio, *prædicta*, vel *præmiſſa*,quia refertur ſolùm ad præcedentia, Alexand. *conſ.*65 incip. *Diligenter*,*n.*8.*in fin.lib.*6. Card.Tuſch. *d.concl.*190.*n.*2.vbi *n.*3.poſt Pariſ.*conſ.*38.*n.*30.*lib.*1.
3 ſubdit, pariter clauſulam in medio poſitam referri ad præcedentia, neque ad ſequentia capitula habentia ſuam orationem perfectam,maximè inter diuerſas perſonas.

CLAVSVLA LXX.

In fine poſita.

1 *Clauſula in fine poſita, regulariter refertur ad omnia præcedentia.*

2 *Præcedentia omnia reſpicit clauſula, ſi in principio, medio,vel fine ponatur.*

3 *In odioſa, & exorbitanti materia, clauſula in fine poſita etiam refertur ad præcedentia, niſi diuerſitatis ratio dari poſſit.*

4 *Clauſula in fine poſita ita refertur ad omnia præcedentia capitula,ac ſi ſingulis capitulis eſſet appoſita.*

5 *Capitulorum omnium diſpoſitionis vbi non eſt eadem ratio,clauſula in fine poſita non refertur ad præcedentia.*

Clauſula in fine poſita non refertur ad præcedentia.

6 *Materia largè interpretanda quando veniret reſtringenda.*

7 *Iuris correctio quando ſequeretur.*

8 *Intellectus iuri contrarius quando reſultaret.*

9 *Abſurditas quando ſequeretur.*

10 *Contrarietas, & repugnantia quando ſequeretur.*

11 *Ratio recti ſermonis quando aliud poſtularet.*

12 *Teſtatoris voluntas præſumpta quando repugnaret.*

13 *Scriptura, & ſenſus quando non patitur.*

14 *Actus quando redderetur nullus.*

15 *Diſpoſitio quando redderetur inutilis.*

16 *Quando non congrueret verbis,& diſpoſitioni antecedenti.*

17 *Quando refertur ad ea,quæ habent claram,& determinatam diſpoſitionem.*

18 *Qualitate diuerſa perſonarum ſtante, &*

19 *Quando non ſtat de per ſe, ſed acceſſoriè ad aliquod capitulum.*

20 *Clauſula in fine poſita non refertur ad præcedentia, quæ incidenter, vel cauſa demonſtrationis poſita ſunt.*

21 *Clauſula in fine poſita non refertur ad ea,quæ longè diſtant,ſi ſint extranea.*

22 *Clauſula pœnalis appoſita in vno capitulo, non cenſetur in aliis repetita.*

23 *Clauſula in fine poſita non refertur ad præcedentia in caſibus priuilegiatis.*

24 *Clauſula illa, quæ tacitè ſubintelligitur in aliquo capitulo,nunquam ad alia refertur.*

25 *Clauſula prima quando habet propriam, & ſpecificam determinationem,tunc clauſula in fine poſita non refertur ad illam primam.*

26 *Genus quando præcedit,& clauſula ſequens continet ſpeciem, tunc non poteſt referri ad omnia præcedentia.*

27 *Generalis clauſula, & generalis approbatio non refertur ad ea,quæ ſpecialiter fuerunt caſſata, & in quibus ſpecialis,& diuerſa prouiſio militat.*

28 *Clauſula in fine poſita non refertur ad ea, quæ habent orationem perfectam de ſe.*

CLauſula in fine poſita, regulariter infertur ad omnia præcedeotia, præcipuè quando principaliter per ſe poſita, & commodiſſimè poteſt ad omnia referri, *cap. ſecundo requiris,de appellat.l.*1.& *ibi Iaſ.num.*4.*& ſeq. C. de liberis præter.* Felin. *in cap. cauſam quæ, num.*4.*verſ.clauſula refertur, de reſcript. l.ſalua ſcriptura,§.fin.ff.de leg.*1.*cap.ſecundò requiris, de appellat.*Alexand.*conſ.*101.*n.*1.*lib.*3. Bernard.*reg.* 84. Caſſan.*in conſuetud. Burgund.rub.*4.*§.*1.*verb. de tous meubles, num.*1.Celſ. Vgon.*in tract.clauſul.pag.*475. *col.*2. Socin.ſen.*conſ.*188.*num.*5.*lib.* 1. Mandoſ.*ſuper regulas Cancellariæ, in prælud.quæſt.*2.*num.*2. Boër.*deciſ.*146.*num.*2.*cum ſeq.*Syluan.*conſ.*88. *num.* 14. Capic.*deciſ.*108.*num.*9.Anton. Gabr.*commun. lib.*6. *tit. de clauſ.concluſ.*9.*num.* 1. Marta *de clauſulis, par.* 4. *clauſul.*23. Soar.*tom.*2.*commun.opinion. lib.* 6. *tit.* 13. *num.*266.*pag.*62. Menoch *de arbitr.caſu* 64. *num.*22. *& de præſumpt lib.*4.*præſ.*181.*n.*4.*& conſ.*130. *num.* 5. *& conſ.*339.*n.*1.*&* 2. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.*45. *num.*6.

num.6.par.1. Burg. de Pace conſ. 44. ex n. 11. Surd. conſ.281.num.4.& conſ.567.numer. 4 Gutier. practic. lib.3.quaeſt.29.num.11. & 12. Honded. conſ. 4. n. 34. & conſ.34.num 18. vol. 1. Marcheſan. de Commiſſion. p.1.pag.626.num.4.in 2. impreſſ. Card. Tuſch pract. concluſ.tom.1.litt. C. concl. 291. Valaſc.conſ.133.n. 3. Decian.conſ.70. ex n. 19. lib. 3. Ceuall. comm. contra communes, q.828.num.131.& q.905.num.3.Brunor. à Sole in locis communibus verb.clauſula 58. Cardoſ.in praxi Iudicum, eod.verb.n.22.Ioſephus Seſſe Aragonin deciſ.205.n.29. Gonzal. ad reg.8.Cancel. gloſſ. 32. n. 30. & gloſ. 35. n. 26. Aldret. de omnimoda Regularium exempt.part.1.cap.8.num.1.ſtatim in princip.Luſitan. Franciſc.à Souſa in repet.l.fœminæ, ff. de regulis Iuris part.1.num.151.Mari. Alter.de cenſuris, tom.1. diſp.13.lib.5.litt.B.& diſp.15.cap.1.litt. E.& diſp.16. cap.5.litt.A. Sanchez de Matrimon.lib. 3. diſput.7. n.17.& lib.6.diſp.22.n.19.lib. 8. diſp. 16.in fine, & lib.10.diſp.17.in fine, Mantic.deciſ.52.num. 1. & 3. Sigiſm.à Bononia de electione dub.3.num.4. Stephan. Gratian.Marchia deciſ.125.n.14. Monet. de commutat.vlsim.volunt.cap.7.num. 54. cum ſeqq. Glorit. reſp. 1. p.3.n.128.Rota deciſ.416.part.2. diuerſ. & deciſ. 73. n.1.& deciſ.103.num.9.p. 1. recen. & apud Zach. de oblig.Cameral.deci..160.num. 3. & nouiſſimè in Anconitana pecuniaria 14. Martij 1625.coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo, & in Treueren. Abbatia 20. Nouemb. 1624. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano [Theodoſ. de Rubeis in ſingul. Rota tom.2.p.4.cl.115.n.15. Valenauel. conſ.109. n.148.& conſ.151.n.13. Rot.deciſ.582.n.4.p. 1. in poſthum. Farinac. aliàs p. 3. recent. vbi dicit, & intelligit n.54 id procedere quando qualitas omnibus capitibus conuenit, ſecus quando conuenit ſolum deductis in principio.]

2 Amplia primò non ſolùm ſi in fine, ſed etiam in principio, vel medio ponatur, vt per Menoch.d.lib. 4.praeſ.181.numero 2.Mart.d.clauſ.23.num. 2. Peregr. de fideicom.art.16.num.102.& 105. Sanchez de Matrimon.lib.6.diſp.21.num. 19. & lib. 8. diſp. 16. circa med.Monet.d.c.7.num.55. [Theodoſ.de Rubeis.d.cl. 115.n.2.]

3 Amplia ſecundò etiam in materia odioſa, & exorbitanti, vt per Menoch. d.praeſ.181. num. 4. & conſ.791.num.11. Gabr.d.concl 9. num. 2. Gonzal. ad reg.8.Cancel.gloſ.36.n.27.& 28.Surd.conſ.179.num.1. & conſ.565.n.18. verſ. imò etiam, Cardin. Tuſch. d. concl.29.n.30. Sanchez de matrimon. lib. 5.diſp.22.n. 19.Monet.d.cap.7.num.56.Card Tuſch.d.litt.C.concl. 291.n.30.vbi num.2.ait clauſulam generalem in fine poſitam referri ad omnia etiam remota, de quibus non eſt ſpecialiter prouiſum, niſi ſint contraria, licèt Capic.deciſ. 108. numero 14. & Mart. d.clauſ.23. num.6. contrarium ſentiant. Et hanc ſecundam ampliationem intelliges, niſi diuerſitatis ratio dari poſſit, ex Surd.deciſ.88.num. 23. Cald. Pereira de poteſt. elig.cap.11.num.27. Card. Tuſch. d.concluſ.291.n.7. Rot.deciſ.231.num.1.part.1.diuerſ.& deciſ. 767.n. 5. apud Farin.p.2.recent. [Theodoſ. de Rubeis d. cl.15. num.7.]

4 Amplia tertiò, in tantum clauſulam in fine poſitam referri ad omnia præcedentia capitula, vt idem ſit, ac ſi ſingulis capitulis clauſula eſſet appoſita, vt poſt Decian.conſ.70.n.19.& ſeq.lib.3.tradit Cardin. Tuſch.d.concl.291.num. 11. vbi num. 11. poſt Alex. conſ.212.num.6.lib.6.ampliat, vt clauſula in fine poſita etiam annullatiua referatur ad omnia præcedentia, quando ſtat de per ſe, & n.16.pariter ampliat, vt clauſula reſtrictiua in fine poſita, quæ poteſt referri ad omnia præcedentia, ad omnia referatur, & num.10.poſt Mat. conſ.614.num. 1. etiam ampliat clauſulam poſitam in eadem oratione plura complectente, referri ad omnia, quando oratio regitur ab eodem verbo, niſi quando qualitas non conuenit primo, ſed ſecundo.

5 Limita nunc primò, vt non procedat vbi omnium capitulorum diſpoſitionis non ſit eadem ratio, vt per Mart.& ab eo citatos d.clauſ.22. numer.7. quibus Adde Gabr.d.conc.9. num.3. Honded. conſ.4. num.41.tom.1.Gonzal.d.gl.36.n.27. Cardin. Mantic. de coniect.vlt.volunt.lib.3.tit.14. numer 8. Menoch. d. praeſ. 18. num. 2. 16. 17. & 18. Sanchez de Matrim. lib.8.diſp.34.num.30.Monet. d. c.7.num. 57. Cardin. Tuſch. d.conc.291.n.82.Rot. deciſ. 767. num. 5. p. 2. recent.Veral.deciſ.91.n.5. verſ.quia hoc p. 1. Mandoſ. in reg.8.Cancel.q.4.n.5. Heron. Gabr. conſ. 22. n. 0. lib.1.Rota deciſ.666.n.2.& deciſ.667.n.4.p.1. diuerſ. & dec.55.n.18.p.2.diuerſ.Theod.de Rub d.cl.115. n. 8. vbi n. 9. quod ſemper refertur ad omnia quando non poteſt reddi ratio diuerſitatis.]

6 Limita ſecundò; quando per hoc reſtringeretur materia largè interpretanda, vt per Gabr.d.conc.9. num.14.& 30.Menoch. d.praeſ.181.num. 14. Monet. d.c.7. num. 58. verſ. ſecundo Veluti quando ſumus in beneficio Principis, Card. Tuſch. d. concluſ. 291. num.44.

7 Limita tertiò, quando ſequeretur Iuris correctio, ſeu aliud inconueniens, c. Eccleſia veſtra 2. vbi notat Abb.de elect.Menoch. d.praeſ.181. n.10. Socin. conſ.105.num. 47.Alex.conſ.98.num.5.lib. 1. Marta d. clauſ.13.n.18.Card.Tuſch.d.conc. 291. num. 38. cum ſeqq.Franc.à Souſa in repet. d. l. fœminæ ff. de regulis Iuris p.1.n.152. Monet. d.c.7.n.57. verſ.tertiò, iuxta finem.

8 Limita quartò, quando ex tali relatione reſultaret intellectus Iuri contrarius, l.adoptiuus, ff. de adopt. l.ſi idem, ff.de iuriſd.omn.Iud.Marta d. clauſula 23. numer.20.Brunor à Sole d. verb. clauſula 28. in fin.Roman.conſ.111.num.3.verſ. non obſtat, Signorol. conſ. 182.n.17. Card. Tuſch. d. conc.291. num.40.Monet. d.num 57.verſ. tertiò, in princip. vbi cum Gabr. d. conc.9.n.5.6.& 7.tradit clauſulam hanc non referri ad ea, quæ ſunt Iuri communi contraria, licèt ea clauſula expreſſè in genere ſe referret ad præcedentia, niſi omnia præcedentia eſſent contra Ius commune.

9 Limita quintò, quando ſequeretur abſurditas; vt per Gabr.d.conc.9.num. 18. Menoch. d.praeſ.171.num. 13.Mart.clauſula 23. num.12. Monet. d.num.57.verſ. quarto, Cardin.Tuſch.d.conc.291. num. 84. [Anton. Gabr. d.tit.de clauſ.conc.9.n.18. plures per Theod.de Rub.d.cl.115.n.19.]

10 Limita ſextò, quando ſequeretur contrarietas, & repugnantia in ipſa diſpoſitione, vt per Gabr. d. conc.9. num.9. Menoch. d.praeſ.181. num. 9. Roman. conſ.112.num.3.vbi Mandoſ. Pariſ. conſ.34. num. 29. vol.1.Natt.conſ.270.n.5. vol.1. Brunor. à Sole d.verb. clauſula, n.28.in fine, Mart. d.clauſ.23.n.10. Monet.d. num 57.verſ.quarto.[plures per Theod.de Rub.d.115. num.15.]

11 Limita ſeptimò, quando ratio recti ſermonis aliud poſtulat, vt per Rot.Bononien.deciſ.150. n.79. Honded.conſ.4.n.40.tom.1.

12 Limita octauò, quando repugnaret præſumpta teſtatoris voluntas, vt per Socin.iun.conſ.8.n.19. & 29.lib.3.Menoch.d.praeſ.181.n.20.Monet.d.n.57.verſ. quarto.propè finem.

13 Limita nonò, quando commodè fieri non poteſt, & ſcriptura, vel ſenſus non patitur, vt per Surd.conſ. 315.num.9.Gabr. d.concl.9. num. 16. Monet. d. verſ.

quarto, in fine, Mart. *d clauſula* 23.*nu* 5.vbi plures ex antiquioribus refert Cardin. Tuſch. *d. concl.* 291. *num.* 59. Theodoſ. de Rubeis *dict. clauſ.* 115. *numero* 32.]

14 Limita decimò, quando actus redderetur nullus, vt per Surd *conſ.* 850.*num.*48. [Theodoſ. de Rubeis *d.cl.*115.*num.*29 Rot.*deciſ.*227.*n.*5. *verſ. obſtat*, *p.*1. *diuerſ.*]

15 Limita vndecimò, quando inutilis redderetur diſpoſitio, vt per Surd.*conſ.*115.*n.*8. Crauet.*conſ.*70. *n.*4.Mart.*d.clauſula* 23.*n.*11. Gabr. *d.concl.*9.*num.*10. Menoch.*d.præſumpt.*181.*n.* 11. Monet. *d.c.*57.*in fin.* Rom.*conſ.*112.*col.*2. Card. Tuſch.*d. concl.* 291.*n.*41. & 77.

16 Limita duodecimò, quando non congrueret verbis, & diſpoſitioni antecedenti, vt dictum fuit in Rota Bononien.*deciſ.*150.*n.*78.

17 Limita decimotertiò, non referri ad ea, quæ habent claram, & determinatam diſpoſitionem, vt per Honded.*conſ.*36.*num.*14.*tom.* 1. Gabr. *d concl.*9.*num.* 8. Peregr.*d.art.*16.*numer.* 107. Menoch. *d. præſumpt.* 181.*num.*6.Mart.*d.clauſula* 23. *num.* 9. Monet. *d. num.* 57. *verſ. quinto.* Vel ſpecialem prouiſionem à contrahentibus, Roland à Valle *conſ.*59.*n.*48.*lib.*3. Roman. *conſ.* 503.*num.* 4. Card. Tuſch.*d.concl.*291. *num.*47.

18 Limita decimoquartò, ſtante diuerſa perſonarum qualitate, vt cenſuit Rot. Bononien.*deciſ.*150. *num.*80.

19 Limita decimoquintò, quando non ſtat de per ſe, ſed acceſſoriè ad aliquod capitulum, quo caſu eius pars, conditio, modus, vel qualitas ad alia non refertur, vt per Bero *conſ.*176.*num.*53.*col.*2.Gabr.*d. concl.*9.*n.*11.& 20. Menoch *d.præſ.*181.*n.* 22. Marta *d.clauſ.*23.*numer.*8. Monet. *d.cap.* 7.*num.*58. *verſ. ſeptimo.*

20 Limita decimoſextò, non procedere in iis quæ incidenter, vel cauſa demonſtrationis poſita ſunt, vt per Gabr.*d.concl.*9. *num.* 15. Menoch. *d.præſ.*181. *num.*15.Mart.*d.clauſula* 23.*num.* 14. Monet. *d.n.* 58. *in princip.* vbi ait, multo magis hoc verum eſſe, ſi clauſula hæc in medio vnius capituli ponatur, & citat Gabr.*d.concl.*9.*n.*27.Mart.*d.clauſ.*23.*num.*21 & Peregr.*d.art.*16.*n.* 103. ſublimitantem, niſi aliàs ſequens capitulum eſſet inutile.

21 Limita decimoſeptimò, non referri ad ea, quæ longè diſtant, ſi medient extranea, ad quæ clauſula hæc referri non poſſit, vt per Gabr.*d.concl.*9.*n.*12.& 14.Menoch.*d.præſ.*181.*n.*82.Monet.*d.n.*58 *verſ. octauo*, imò etiam ſi referri poſſit, vbi ea ſint omnino ſeparata, vt ſatis probat Sanchez *de Matrim. lib.*7. *diſp.*108.*n.*3.

22 Limita decimooctauò, in clauſula pœnali appoſita in vno capitulo diſpoſitionis, quia in aliis non cenſetur repetita, vt per gloſ.*verb. ſanctioni in Clem.* 2.*de vita & honeſt.Cleric.* Ruin.*conſ.*38.& 86.*vol.*5. Gabr.*d.concl.*9.*n.*22. Menoch.*d.præſ.*181.*n.* 5. Mart. *d.clauſula* 23.*num.*13. vbi dicit, ita tentum fuiſſe *in Romana vinea de Alexiis* 10. *Octob.*1589. *coram Penia*, Monet. *d. cap.* 7.*num.*59.vbi ſublimitat, niſi ea clauſula pœnalis ponatur in fine diſpoſitionis cum iis verbis, *circa præmiſſa, aut aliquod præmiſſorum*, vel ſimili, & citat Sanchez *de Matrim. lib.*7.*diſp.*108.*n.* 3.*circa initium.*

23 Limita decimononò, in caſibus priuilegiatis, vt per Menoch. *d. præſ.*181.*num.*19. Monet. *d.c.*7.*num.* 60.& huic limitationi affinis eſt alia quam Gabr.*d. conc.*9.*n.*55. affert poſt Gozad *conſ.* 2. vt clauſula in fine poſita non referatur ad præcedentia, quando ex ea relatione ius tertij læderetur.

24 Limita vigeſimò in clauſula illa, quæ tacitè ſubintelligitur in aliquo capitulo, nunquam enim ad alia referri tradunt Mart.*d.clauſula* 23.*n.*17.Gabr *d. concl.*9.*n.*17. Menoch. *d.præſ.*182.*n.*28.Monet.*d.c.*7. *num.*61.

25 Limita vigeſimoprimò, quando clauſula prima habet propriam, & ſpecificam determinationem, quia tunc clauſula in fine poſita non refertur ad illam primam, Alex.*conſ.*48.*lib.*5. Signorol.*conſ.*181. *num.*13.& 14.Rom.*conſ.*355.*col.*2.*n.*3.Card. Tuſch.*d. concl.*291.*n.*45.

26 Limita vigeſimoſecundò, quando præcedit genus, & clauſula ſequens continet ſpeciem, quia non poteſt referri, ex quo ſpecies extrahitur ex genere, Signorol.*conſ.* 181.*n.* 13.*verſ. nec huic obſtat*, Card. Tuſch.*d.concl.*291.*n.*50.

27 Limita vigeſimotertiò, quia generalis clauſula, & generalis approbatio non refertur ad ea, quæ ſpecialiter fuerunt caſſata, & in quibus ſpecialis, & diuerſa prouiſio militat, Aneh. *conſ.* 2. *à n.* 1. Alex. *conſ.*226.*n.*15 *verſ.quarto quia.lib.*6. Card. Tuſch.*d. conc.* 291. *n.* 71. vbi *n.* 72. poſt Socin. *conſ.*120.*n.*57. *lib.*1.& Alex. *conſ.*110.*Stante ſtatuto*, *n.*4.*lib.*4.ſubdit, quod nec refertur ad ea in quibus eſt facta prouiſio ſpecialis.

28 Limita vigeſimoquartò, quia clauſula non refertur, ad ea, quæ habent orationem perfectam de ſe, etiamſi adſint dictiones repetitiuæ, prout dictio, *Item etiam*, & ſimiles; ita Decian.*conſ.*17.*n.*34.*lib.*1. Roman.*conſ.*152.*num.*2.*verſ.prima*, Cardin. Tuſch.*d. concl.*291.*n.*79.vbi *n.*80.poſt Pariſ. *conſ.* 38.*n.*26. *lib.* 1.& Alex.*conſ.*66.*n.*6.*lib.*3.extendit in legatis, quia ſi ſunt in eadem orationem, ſit receptio, ſecus verò ſi in diuerſa oratione.

CLAVSVLA LXXI.

In rem ſuam, &c.

1 *Procurator in rem ſuam factus ille dicitur, qui ex mandato procura commodum ſibi applicare debet.*

2 *Procurator in rem ſuam altero de tribus modis cenſetur conſtitutus.*

3 *Procurator in rem ſuam conſtitutus videtur per illa verba*, Ponens eum in locum ſuum, &c.

4 *Procurator in rem ſuam conſtitutus dicitur, cùm illud, quod exigit, nulli reſtituturus eſt.*

5 *Dominij tranſlationem, & reciprocam fideicommiſſi remiſſionem importat clauſula*, In rem ſuam, &c.

6 *Procurator rem ſuam habetur loco domini, & poteſt paciſci.*

7 *Procurator in rem ſuam poteſt iuramentum deferre.*

8 *Procurator in rem ſuam poſt litem conteſtatam reuocari non poteſt.*

9 *Procurator in rem ſuam poteſt ante litem conteſtatam alium procuratorem ſubſtituere.*

10 *Procurator in rem ſuam conſtitutus ad iudicia, nequit ante litis conteſtationem alium ſubſtituere, niſi mandatum habeat cum ſpeciali clauſula, ſubſtituendi.*

11 *Statutum diſponens circa procuratores, non habet locum in procuratore in rem ſuam.*

12 *Procurator in rem propriam, non intelligitur reuocatus per mortem conſtituentis.*

13 *Procurator in rem ſuam quandoque fit ab homine, quandoque à lege.*

14 *Mandatum*

14 *Mandatum in rem ſuam non præſumitur in dubio, niſi præcedat cauſa cedendarum actionum.*

15 *Teſtibus poteſt probari aliquem fuiſſe conſtitutum procuratorem in rem ſuam.*

1 PRocurator in rem ſuam factus ille dicitur, qui ex mandato procuræ commodum ſibi applicare debet, *gloſſ. in princ. in l. 1. ff. de procurat.* gloſſ. *verb. ſuam rem, in l. qui ſtipendia, C. eod. tit.* Matt. *de clauſul. part. 1. clauſ. 188. num. 2.* Bertaz. *de clauſ. inſtrum. clauſ. 29. gloſſ. 1. n. 1.* vbi *num. 5.* ex Bald. *in l. quæ omnia, §.*
2 *fin. de procur.* & Iaſ. *in d. l. qui ſtipendia*, aſſerit cenſeri conſtitutum procuratorem in rem ſuam altero de tribus modis, quando ſcilicet ſunt mandatæ actiones directæ, & ceſſæ vtiles, vel quando tantùm ſunt ceſſæ vtiles, quo caſu cenſetur etiam factus procurator ceſſionarius in rem ſuam, & tertiò quando ſolum ſunt mandatæ actiones directæ, quod minus importat conceſſionem.

3 Item in rem ſuam conſtitutus videtur per illa verba, *Ponens eum in locum ſuum*, &c vt per Bart. *in l. 3. ff. famil. hercisc.* & *in l. qui quadraginta, ff. ad Trebell.* nam idem quod hæc clauſula, *In rem ſuam*, importat virtualiter d. clauſula, *Ponens*, & c. ſolita apponi in inſtrumentis venditionum, quæ etiam importat ceſſionem iurium, & vbi adeſt huiuſmodi clauſula, *Ponens*, &c. vel ceſſio iurium, tunc dicitur indubitanter procurator conſtitutus in rem ſuam, Bertazol. *d. tract. clauſul. 27. gloſſ. 4.* & *clauſ. 28. gloſſ. 2.*

Dicitur etiam tunc conſtitutus procurator in
4 rem ſuam, cùm illud, quod exigit, nulli reſtituturus eſt, ita Aret. *conſ. 114. num. 3.* & *conſ. 125. in princ.* Bero. *conſ. 187. num. 45. vol. 1.* & fuit dictum *in Mediolanen. Capellania 5. Martij 1607. coram Cardin. Marquemontio.* Sic etiam dicitur ex clauſula, *quod faciat quicquid domino viderit expedire*, vel, *quod habeat eandem poteſtatem*, vel, *quod re vtatur tanquam ſua*, ex adductis per Cald. Pereira *de empt. cap. 15. num. 8.*

5 Tranſlationem dominij, & reciprocam fideicommiſſi remiſſionem importare hanc clauſulam, tenent Alex. *conſ. 8. num. 6. verſ. denique, lib. 5.* Roin. *conſ. 144. num. 49. verſ. actio*; & *conſ. 152. num. 8. col. penult. lib. 2.* Graz. *conſ. 60. num. 19. lib. 1.* Socin. iun. *conſ. 116. num. 60. verſ. præterea, lib. 1.* Menoch. *conſ. 361. numer. 38.* & Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 342. num. 11.*

6 Procurator cum hac clauſula habetur loco domini, & poteſt paciſci, *l. ſed & ſi tantùm, l. ſed & ſi fideiuſſor, l. ſi cum emptore, ff. de pactis, l. ſicut, §. ſi procurator, ff. quando pignus, vel hypoth.* gloſſ. & Doctores *in l. tranſactionis, C. de tranſact.* Sic etiam poteſt iuramentum deferre, licèt ſimplex procurator nequeat, *l. iuſiurandum quod ex conuentione, §. final. ff. de iureiuran. gloſſ. vltim. in cap. qui ad agendum, de procur.*
7 *in 6.* Bertazol. *de clauſulis inſtrumental. clauſ. 29. gloſ. 10. n. 1.*

8 Licèt re integra reuocari poſſit procurator in rem propriam, antequam ſit proceſſum ad tria contenta *in l. 3. C. de nouat.* vt tradit Cald. Pereira *de exempt. c. 22.* & *25.* non ita tamen poſt litem conteſtatam, ex *l. illam. C. de donat.*

9 Sic etiam licèt procurator ante litem conteſtatam non poſſit alium procuratorem ſubſtituere, niſi id habeat in mandatis, tamen aliud eſt in hoc procuratore in rem ſuam, *in c. 1. §. 1. de procur. in 6. in* Bertaz. *d. cl. 19. gl. 10. n. 1.* iſte enim procurator domino comparatur tam ante, quàm poſt litem conteſtatam, vt tradit Ioan. de Graſſ. *in tract. de ſubſtant. procurat. in clauſ.* & *quæ per quemlibet procuratorem verum, num. 1.*

Si verò conſtituatur ad iudicia, nequit ante litis 10
conteſtationem alium ſubſtituere, niſi mandatum habeat cum ſpeciali clauſula ſubſtituendi; ita Maranr. *de ordine iudicio. part. 4. diſt. inſt. 16. num. 21.* & *28.* Dant. *de nullit. tit. ex defectu mandati, num. 109.* Suar. de Paee *in pract. tom. 1. in initio annot. 4. num. 5.* poſt litem tamen conteſtatam poterit, vt per Boër. *deciſ. 285. n. 1.* D. Barboſ. *in l. cùm prætor. §. 1. n. 104. cum ſeqq. ff. de iudiciis.*

Statutum diſponens circa procuratores, non ha- 11
bet locum in iſto procuratore in rem ſuam, qui propriè non eſt procurator, Bald. *in l. non ſolùm, in 20 lect. num. 6. ff. de procur.* & *in l. 1. quæſt. 5. num. 14. C. de action. & oblig.* Felin. *in cap. licet vndique, num. 8. de offic. deleg.* Aret. *in l. 1. num. 21. ff. ſi certum petatur,* Bertazol. *d. clauſ. 29. gloſſ. 1. n. 2.*

Procurator in rem propriam non intelligitur re- 12
uocatus per mortem reſtituentis, *l. 2. in propria cauſa, ff. quando appellandum ſit*, Bart. *in l. ſi procurator. ff. de condict. cauſa data*, Aret. *conſ. 124.* & *ſeq.* Caballin. *Milleloq. 247. n. 2.* Card. Mant. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 7. tit. 13. n. 52.* Bertazol. *d. clauſ. 29. gl. 2. num. 4.* & Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 342. num. 1.*

Illud pro coronide huius breuis diſcurſus ſcien- 13
dum eſt cum Bertazol. *d. gloſ. 1. à n. 6.* quod procurator in rem ſuam quandoque fit ab homine, quandoque à lege: ab homine, vt in caſu, quo vel fit ceſſio, vel mandantur directæ actiones per cedentes, aut ita in mandato procuræ expreſsè conſtitutus reperitur; à lege, quoties ſine ceſſione, vel expreſſo mandato tranſeunt actiones, vt *in l. penult. C. ad Trebell.* & in caſibus de quibus *in l. 1. & 2. C. de action. & obligat.* Sic etiam procurator in rem ſuam quandoque cenſetur factus ex voluntate, vt in caſibus, in quibus voluntas vtriuſque contrahentis concurrit, ſicut in cæteris contractibus, *l. ſicut C. de action. & obligat.* ex neceſſitate, quando alicui ſunt adiudicata nomina debitorum, *l. planè, ff. famil. herciſcunda*, & in aliis caſibus, de quibus per gloſſ. & Bart. *in l. ſeruum quoque, §. final.* vbi text. loquitur de iſto procuratore in rem ſuam ex neceſſitate, *ff. de procurat.*

In dubio non præſumitur mandatum in rem 14
ſuam niſi præcedat cauſa cedendarum actionum, vt
tradunt Bald. *in l. 3. p. 1. C. mandati*, Bertazol. *d. gloſſ. 1.* 15
n. 9. vbi ſubdit, quod licèt non præſumatur mandatum factum in rem ſuam, tamen ſi id ſit omiſſum, vt quia fuit ſcriptum, aliquem fuiſſe ſimpliciter procuratorem conſtitutum, poteſt teſtibus id comprobari.

CLAVSVLA LXXII.

In ſolidum.

1 *Obligatio regulariter non in ſolidum, ſed pro virili parte inter plures correos facta cenſetur.*

2 *Clauſula,* In ſolidum, *vbi eſt appoſita, excludit inter ſocios, vel plures cohæredes, aut plures reos debendi, beneficium diuiſionis.*

3 *Debitores principales vt omnes cenſeantur, operatur clauſula,* In ſolidum, *erga principalem debitorem.*

4 *Emphyteutica rei conceſſio, quando eſt facta duobus cum clauſula.* In ſolidum, *vel ſi ſtipuletur,* pro ſe, & filiis, & deſcendentibus, & pro quilibet

quolibet ipſorum in ſolidum, o [illegible] *ut ad ſuperſtitem portio deficiens accreſc*[illegible] *per ius non decreſcendi.*

5 *Clauſula*, In ſolidum, *importat in emphyteuſi, quod nullus alteri ſuccedat, quando dictio d*[illegible]*ſtributiua*, quolibet, *eſt appoſita ſtipulantibus.*

6 *Fideiuſſores quando plures ſunt dati in ſolidum, quilibet eorum tenetur ad ſolutionem totius debiti.*

7 *Creditor poteſt fideiuſſores in ſolidum obligatos inſimul conuenire, cum proteſtatione quod vnica fiat ſolutio.*

8 *Fideiuſſor vnus ſoluendo totum, an habeat recurſum contra alium confideiuſſorem, remiſſiuè.*

9 *Integritatem reiecta omni diminutione ſignificat clauſula*, In ſolidum.

10 *Contrahentes arctius ligat clauſula*, In ſolidum, *non vero auget obligationem.*

11 *Clauſula*, In ſolidum, *non continetur ſub obligatione Camerali, niſi expreſſè ponatur.*

12 *Clauſula.* In ſolidum, *in obligatione Camerali annotata operatur, vt renunciatum cenſeatur omni, & cuicumque Iuris auxilio.*

13 *Clauſula*, In ſolidum, *facit vt quilibet ad totum teneatur.*

14 *Totum vnicuique attribuit clauſula*, In ſolidum.

1 QVia obligatio regulariter non in ſolidum, ſed pro virili parte inter plures correos facta cenſetur, *l. reos*, 21. *§. cùm in tabulis, ff. duob. reis*, Rota *in Romana petudum 26. Iunij* 1592. *coram Penia*; ope-
2 ratur igitur hæc clauſula, vbi eſt appoſita, vt excludatur inter ſocios, vel plures cohæredes, at plures reos debendi, beneficium diuiſionis, ita vt quilibet pro toto debitu, vel Integra ſumma, aut omni intereſſe conueniri poſſit, vt latè declarat Ronchegal. *in tract. de duobus reis, ſiue in repetit. l. penult. ff. eod. tit. n.* 8.
3 *&* 9. & erga principalem debitorem operatur, vt omnes cum hac clauſula cenſeantur principales debitores, & nullus alterius fideiuſſor, Aym. *conſ.* 77. *n.* 3. *verſ. hoc itaque*, Iaſ. *conſ.* 58. *n.* 4. *lib.* 3. Rota *deciſ.* 212. *n.* 6. *p.* 1. *diuerſ. & in Romana reſtitutionis in integrum* 18. *Maij* 1611. *coram Card. Lancellote.*

Quando duobus eſt facta conceſſio rei emphy-
4 teuticæ, cum hac clauſula, *In ſolidum*, vel ſi ſtipuletur, *pro ſe, & filiis, deſcendentibus, & pro quolibet ipſorum in ſolidum*, operatur vt ad ſuperſtitem portio deficiens accreſcat per ius non decreſcendi; ita Bald. *in l. vnica, C. quando non petentium partes, n.* 36. *verſ. ex quibus concluditur*, Corbol. *de iure emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob lineam finitam, cap.* 12. *cauſa, à n.* 86. Alex. *conſ.* 30. *num.* 9. *lib.* 1. Curt. ſen. *conſ.* 49. *num.* 54. Pariſ. *conſ.* 6. *num.* 13. *lib.* 1. Cotta *in memorabilib. verb. emphyteuſi conceſſa Petre*, Mandoſ. *ad cenſ.* 315. *Romani, verb. in feudo, verſ. item ſi dictum eſſet*, Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *litt. E, concl.* 176. *num.* 42. *& tom.* 4. *litt.* 1, *concl.* 567. *n.* 23. vbi *concl.* 201. *num.* 12. dicit quòd
5 hæc clauſula, *In ſolidum*, importat quod nullus alteri ſuccedat, quod intelligendum venit, quando dictio diſtributiua, *quolibet*, eſt appoſita ſtipulantibus, hoc modo, *Titio, & Sempronio concedimus pro ipſis, & quolibet ipſorum in ſolidum*, tunc habet locum ius accreſcendi, vt dicit Socin. ſen. *conſ.* 50. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 1. ſecus verò ſi illa dictio diſtributiua eſſet appoſita in perſonam filiorum, vt putà ſi dictum eſſet, *concedo Titio, & Sempronio pro cuiuſlibet eorum filiis, & deſcendentibus*; nam tunc vno decedente emphyteuſis redit ad Eccleſiam, & non ad ſuperſtitem, Cephal. *conſ.* 445. *n.* 19. *lib.* 3. Corbol. *citato loco à n.* 88. Gabr. *conſ.* 87. *à n.* 2. *lib.* 1. Card. Tuſch. *d. litt. E, concl.* 176. *n.* 43. *&* 51.

Sic etiam quando plures fideiuſſores ſunt dati in ſolidum, quilibet eorum tenetur ad ſolutionem totius debiti, vt per Gutier. *de iuram. confirmat. p.* 1. *cap.* 25. *num.* 9. Ranchin. *p.* 4 *concluſ.* 416. Molin. *de* 6
Iuſt. tract. 2. *diſput.* 342. D. Barboſ. *in l. ſi conſtante, in princ. n.* 115. *ad fin. ff. ſoluto matr.* Cald. Pereira *de empt. cap.* 33. *n.* 49. Valaſc. *conſul.* 127. *à n.* 7. Rebell. *de oblig. Iuſtit. p.* 2. *lib.* 16. *q.* xvi. *de fideiuſſor. à num.* 18. & ſtatutum eſt apud Luſitanos *in Ordin. Regia, lib.* 4. *tit.* 59. *§. vlt.* & apud Caſtellanos *l.* 8. *tit.* 12. *part.* 5. vbi
Gregor. *verb. cada vno, l.* 1. *tit.* 16. *lib.* 5. *noua Re-* 7
cop. vbi Matien. *gloſ.* 2. *cum ſeqq.* Poterit tamen creditor eos inſimul conuenire in ſolidum, cum proteſtatione quod vnica ſolutio fiat, ex traditis per Viu. *tom.* 1. *com. opin. pag.* 288. *n.* 152. Vinc. de Franchis. *deciſ.* 305. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidianarum,*
cap. fin. part. 3. *§.* 11. *n.* 19. Et an vnus fideiuſſor ſoluen- 8
do totum habeat recurſum contra alium confideiuſſorem, vide Surd. *deciſ.* 308. *n.* 20. & Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 281. *à principio*, Rebell. *d. quæſt. vnic. num.* 19.

Significat hæc clauſula integritatem, reiecta omni 9
diminutione, *l.* 1. *auth. itaque. C. de duob. reis*, Menoch. *con.* 271. *n.* 97. Mart. *d. p.* 1. *cl.* 288. *n.* 1. Mar. Anton. *var. reſ. lib.* 2. *reſol.* 8. *n.* 30.

Ligat arctius contrahentes, non autem auget obli- 10
gationem, vt per Galieſ. *de oblig. Cameral. p.* 1. *q.* 3. *n.* 2. Gabr. *conſ.* 173. *n.* 2. *lib.* 2. & fuit dictum *in Romana nullitatis obligationis* 27. *Febr.* 1612. *coram Reuerendiſſimo D. meo Pironano*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 391. *n.* 6. *p.* 1. *recent.*

Sub obligatione Camerali non continetur, niſi 11
expreſsè ponatur, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 553. *n.* 20. *& cap.* 682. *num.* 1. *&* 2. Rot. *d. deciſ.*
292. *num.* 6. In obligatione verò Camerali annotata 12
operatur, vt cenſeatur renũciatum omni, & cuicunque Iuris auxilio, Alex. *conſ.* 131. *in princ. vol.* 5. Corn. *conſ.* 128. *n.* 6. *vol.* 3. cum aliis allegatis *in Rom. nullitatis obligationis* 14. *Nouembris* 1617. *coram Buratto*, vbi etiam fuit reſponſum, id intelligi procedere, & reſtringi ſolùm ad ius competens de præſenti, non autem de futuro.

Facit vt quilibet ad totum teneatur, Rota apud 13
Zach. *poſt tract. de oblig. Cam. deciſ.* 22. *n.* 1. *& deciſ.* 23. *n.* 3. vbi fuit dictum, hanc clauſulam importare, ac ſi dictum eſſet, *quilibet eorum*, de quo Mart. *d. clauſ.* 288. *à num.* 2.

Attribuit totum vnicuique, *l.* 3. *de fideiuſſ. l. ſi non* 14
ſingula. C. ſi cert. pet. l. ſi diuiſa. C. loc Bertazo. *l. de clauſ. inſtrum. clauſ.* 39. *gloſ.* [illegible] *num.* 1. vbi ſubdit, quod propriè conuenit promittentibus, non autem vendentibus rem ſuam.

CLAVSVLA LXXIII.

Inſolitæ.

1 *Inſolita clauſula reſcriptorum, & inſtrumentorum illa ſuſpecta de fraude, & dolo reddunt.*

2 *Simulationis coniecturam faciunt clauſula inſolita, quando nimia eſt cautela.*

3 *Inſolita clauſula ſi ſint plures, ſimulationis coniecturam faciunt, ſecus ſi vna.*

4 *Vſurarum contractum arguunt clauſula inſolita.*

5 *Suſpectum actum reddunt clauſula inſolita.*

6 *Inſolita clauſula illa dicitur, quæ contra naturam contractus eſt, vel contra ſtylum, aut conſuetudinem.*

7 *Inſolita*

7 *Inſolita clauſula non præſumitur, & alleganti eam eſſe inſolitam, incumbit onus probandi.*

8 *Inſolita clauſula non præſumitur de voluntate partium, ſcripta, ſed potius à Notario appoſita.*

9 *Teſtatoris de mente clauſula inſolita non videtur ſcripta in teſtamentis.*

10 *Clauſ.* In ſtatu & terminis, *facit vt quis cenſeatur admiſſus ad actus in poſterum faciendos.*

1 CLauſulas omnino inſolitas reſcriptorum, & inſtrumentorum, reddere illa ſuſpecta de fraude, & dolo, reſoluunt, Socin. iun. *conſ.* 77. *num.* 47. Neuiz. *conſ.* 8. *n.* 63. Alciat. *reſp.* 491. *num.* 10. Cranet. *conſ.* 861. *num.* 6. & *conſ.* 969. *n.* 14. Decian. *conſ.* 32. *n.* 64. & *conſ.* 67. *num.* 55. *lib.* 3. Tiraq. *de retractu conuent. in præfat. numero* 32. & *ſeqq.* Cou. *lib.* 3. *var. c.* 8. *n.* 6. *in fin.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 3. *numer.* 103. & *conſ.* 1. *num.* 338. & 341. & *conſ.* 685. *num.* 19. Maſcard. *de prob. conc.* 599. *num.* 18. Cæpol. *de ſimulat. contractus, præſ.* 9. *caſu* 31. Azeued. *l.* 4. *num.* 38. *tit.* 6. *lib.* 8. *noua Recop.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. litt.* C, *conc.* 306. *n.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 36. *n.* 86. Mart. *de clauſ. p.* 4. *clauſ.* 18. *num.* 3. Farinac. *de delictis*, *p.* 4. *deciſ.* 41. *in addit.* Monet. *de commut. vltim. volunt. c.* 7. *n.* 69. Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *d.* 440. *n.* 2.]

2 Simulationis coniecturam faciunt quando nimia eſt cautela, *l. ſi quis ſit fugitiuus*, 1. *apud Labeonem*, *ff. de ædilit. edicto.* Doctores *in c. illo vos*, *de pignorib.* Viu. *deciſ.* 181. Maſcard. *de prob. conc.* 299. *n. in fine.* Rota Bononien. *diuerſ. deciſ.* 145. *num.* 48. Mart. *de cl.* 18. *n.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 36. *n.* 86. Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 13. *tit.* 35. *n.* 13. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 255. *num.* 21. & 23. Farinac. *in praxi crim. p.* 6. *de facultate*, & *ſimulat. q.* 161. *n.* 155. & 163. [Noguerol. *alleg. iuris tom.* 1. *alleg.* 30. *n.* 41.

3 Intellige ſi clauſulæ ſint plures, ſecus verò ſi ſit vna, gloſ. & DD. *in l. ſi quis ſub conditione, ff. de condit. inſtit.* Cardin. Mantic. *d. tit.* 35. *num.* 14. Card. Tuſch. *practic. conc. litt.* S, *conc.* 162. *num.* 15. Farinac. *d. q.* 161. *num.* 162.

4 Vſurarum contractum arguunt, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 122. *num.* 65. Mart. *d. cl.* 18. *n.* 4. Monet. *d. c.* 7. *n.* 70.

5 Suſpectum actum reddunt, vt per Cott. *in memorab. verb. clauſ. pag. mihi* 109.

6 Clauſula inſolita illa dicitur, quæ contra naturam contractus eſt, vel contra ſtylum & conſuetudinem, ita Menoch. *conſ.* 422. *n.* 114. & *d. conſ.* 1. *n.* 341. remiſſiuè Monet. *d. c.* 7. *n.* 71.

7 Non præſumitur, & alleganti eam eſſe inſolitam, incumbit onus probandi, latè Farin. *d. q.* 161. *num.* 160. & Maſcard. *d. concl.* 299. *num.* 1. vbi *numero* 5. reſoluit, illam probari debere ex inſpectione multorum inſtrumentorum.

8 Scripta non præſumitur de voluntate partium, ſed potiùs à Notario appoſita, ex Pariſ. *conſ.* 100. *n.* 107. *lib.* 1. Maſcard. *de prob. conc.* 1099. *numero* 18. Mart. *d. clauſ.* 18. *numero* 1. Vnde in teſtamentis non videri ſcriptam de mente teſtatoris, voluit Valaſc. *conſult.* 174. *n.* 8.

9 [Clauſ. *In ſtatu & terminis*, facit vt quis cenſeatur admiſſus ad actus in poſterum faciendos, non autem vt cum eo reperi debeant actu iam facta, Rot. apud Paul. de Rubeis *deciſ.* 357. *n.* 9. *tom.* 2. *diuerſ.* aliàs *p.* 6. *recent.*]

CLAVSVLA LXXIV.

Interpretanda.

1 *Interpretanda est clauſula ſecundum vſum loquendi ipſius diſponentis.*

2 *Communis vſus loquendi eſt attendendus, vt erat tempore diſpoſitionis, non autem poſt.*

3 *Intellectus plures habens clauſula, ita eſt interpretanda, vt minus quàm ſit poſſibile lædat actum, in quo apponitur.*

4 *Clauſula vna declarat aliam.*

5 *Clauſularum vis, & efficacia non tantùm eſt conſideranda, quantùm mens Papæ concedentis.*

6 *Expreſſio clauſulæ, quæ ſubintelligitur à Iure, non dat nouam formam mandato, nec facit actum conditionalem.*

7 *Clauſula nulla debet eſſe ſuperflua.*

INterpretanda eſt clauſula ſecundum vſum loquendi ipſius diſponentis, *cum alimenta*, *in princ.* vbi Bart. *ff. de alim. & cibar. legatis*, Corn. *conſ.* 69. *num.* 5. *in fin. vol.* 1. Surd. *conſ.* 318. *num.* 7. Mart. *de clauſ. part.* 4. *clauſ.* 10. *num.* 4. vbi *num.* 2. ſubdit, quod eius verba pariter intelligi debent ſecundum communem vſum loquendi, & quod communis vſus loquendi attendendus eſt, qui erat tempore diſpoſitionis, non autem poſt, & citat Ruin. *conſ.* 88. *num.* 11. *vol.* 2. Cardin. Tuſch *de coniect. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 5. Menoch. *conſ.* 166. *num.* 66. 1 2

Plures habens intellectus, ita eſt interpretanda, vt minus quàm ſit poſſibile natura rei alteretur, & lædat actū, in quo apponitur, ita Menoch. *conſ.* 61. *n.* 17. Mart. *d. cl.* 29. *n.* 1. 3

Clauſula vna declarat aliam, *l. qui filiabus*, *§ ſi ſeruus plurium*, & *§. vlt. ff. de leg.* 1. *quæſitum*, *§. Papinianus quoque*, *ff. de fundo inſtructo*, *l. quamuis. C. de fideicomm.* Ceual. *commun. contra comm. quæſt.* 905. *num.* 10. 4

Clauſularum vis, & efficacia non tantùm eſt conſideranda, quantùm mens Papæ concedentis, & intentio illius, ac contrahentium, quæ præſumitur talis, qualis de Iure eſſe debet, vt fuit dictum *in Leodien. Canonicatus* 21. *May* 1607. *coram Cardin. Marquemontio.* 5

Expreſſio clauſulæ quæ ſubintelligitur à Iure, non dat nouam formam mandato, nec facit actum conditionalem, *l. conditionalem quæ extrinſecus*, *ff. de condit. & demonſtrat. l.* 3. *ff. de leg.* 1. *cap. ſignificaſti*, *de elect.* Alex Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *tit. de reſcript. reſ.* 7. *n.* 11. *verſ.* 3. 6

Clauſula nulla debet eſſe ſuperflua, Sord. *conſ.* 453. *num.* 16. imò debet aliquid operari, Celſ. Vgon. *in tract. de clauſ. pag.* 475. *col.* 1. maximè in contractibus, Saluſt. Tiber. *in form. inſtrum. lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 6. 7

CLAVSVLA LXXV.

Ita quod &c.

1 *Expoſitiua eſt præcedentium ad mentem proferentis clauſula*, Ita quod &c. *& regulat præcedentes diſpoſitiones.*

2 *Præcedentia declarat, auget, ampliat, & extendit clauſula*, Ita quod &c.

3 *Clauſala*, Ita quod, &c. *& ſimiles, quando præcedit certa determinatio, vel verba præcedentia, ſtant augmentatinè, & extenſinè.*

4 *Clanſula*, Ita quod &c. *ſecundum ſupradicta eſt intelligenda.*

5 *Clanſula*, ita quud, &c. *aliquando ſtat illatiuè.*

1 HÆc clauſula eſt declaratoria mentis proferen-
tis in præcedentibus, & ſic præcedentium ex-
poſitiua ad mentem proferentis, & regulat præce-
dentes diſpoſitiooes, Socin. ſen *conſ. 49. n. 2. verſ. dice-
mus, autem, & n. 5. verſ. ad propoſitum*, Decian. *conſ.
33. n. 44. lib. 7.* [Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.*
2 *2. p. 4. cl. 40 n. 1.* vbi quòd declarat & limitat præce-
dentia retentis eiſdem terminis, & cum eiſdem
qualitatibus.] Mart. *de clanſ. p. 1. clanſ. 64. numer. 1.* vbi
n. 2. poſt Soci. & Dec *citatis locis*, ac Pariſ. *conſ. 90.
num. 16. & 27. lib. 2.* ampliat, vt non ſolùm declaret
præcedeotia, ſed illa etiam augeat, ampliet, & ex-
tendat.

3 Quando præcedit certa determinatio, vel verba præcedentia, hæc clauſula, & ſimiles, *Ita vt* & ſic quæ habent certam, propriamque ſignificatinnem, ſtant augmentatiuè & extenſiuè, alioquio ſtant declaratiue, & aliquando reſtrictitiuè, ſeu taxatiuè, prout diſtingunt Bero. *conſ. 77. n. 16. vol. 2.* Dec. *conſ. 227. n. 6.* Alciat. *conſ. 127. num. 10. lib. 9.* Ruin. *conſ. 25. numero 22. vol. 1.* Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ. 29. gloſſ. 3.* Menoch. *conſ. 330. numero 31.* qui loquitur de clauſnla, *Ita vt*, Rimin. iun. *conſ. 163. numer. 40.* vbi ſubdit, hanc clauſulam eſſe referendam ad ſuperiora, & ſecundùm ſupradicta eſſe intelligendam.

4 Aliquando ſtat illatiuè, Gabr. *conſ. 111. n. 22. cum ſeq. vol. 1.* Surd. *conſ. 315. num. 25. cum ſeq.* Hunded. *conſ. 69 n. 45. vol. 2.* Peregr. *de fideicom. art. 14. num. 17. & conſ. 38. n. 3 n vol. 1.*

Et latiùs de hac clauſula, ſicut & de aliis ſcilicet, *Ita tamen*, & *Ita vt*, dixi *in tract. de dictionibus, dict. 183. & 184.*

CLAVSVLA LXXVI.

Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Remedium magis vtile ipſe petenti, vt cenſeatur intentatum, operatur clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

3 *Actio omnis quod dicatur intentata, operatur clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

4 *Iudex vt poſſit condemnare ſecundum modum probandi, per quem declaratur intentio libellantis, operatur clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

5 *Remedium quod ſufficit ad victoriam, vt intentatum intelligatur, operatur clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

6 *Remedium illud, quod libellanti competere poſſet, vt quis videatur intentare, importat hac clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

7 *Libellus licèt ſit ineptus, tamen vigore clauſula*, Ius, & Iuſtitiam miniſtrari, &c. *poteſt iudex iudicare ſecundum quod erat petendum.*

8 *Iudex actore non petente poteſt condemnare reum conuentum in fructibus, intereſſe, vſuris, & expenſis, ſi actor petierit*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

9 *Iudex vt poſſit ſuper non petitis officium ſuum impertiri, operatur hac clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari &c.

10 *Poſſeſſorio agens, & concludens, quando poſſit virtute clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c. *obtinere in petitorio, oſtenditur.*

11 *Libellus vt ſuſtineatur ex cauſa apta, licèt ſuper inepta ſit concluſum, operatur hac clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

12 *Verba illa libelli vt improprientur ad deſeruiendum intentioni libellantis, operatur cauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

13 *Libelli concluſio licèt regulariter attendatur, vt actio intentata cognoſcatur, non autem narratiua, tamen ſecus eſt quando adeſt hac clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

14 *Iudex vt debeat deferre iuramentum, quamuis expreſsè petitum non ſit, operatur hac clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

15 *Modos non narratos minimè comprehendit clauſula*, Ius, & iuſtitiam mioiſtrari, &c.

16 *Remedia contraria quando intentata fuiſſent, non procedit hac clauſula.*

16 *Libellum non ſuſtinet clauſala*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c. *quando vna res petitur, & alia probatur.*

18 *Circa libellum generalem non operatur aliquid clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c. *quando de generalitate fuit oppoſitum.*

19 *Clauſ.* Iuris ordine ſeruato, &c *facit quem arbitratorem.*

20 *Clauſ.* Iuris ſolemnitate omiſſa, &c. *operatur vt cenſeatur ſublatus omnis modo cognoſcendi.*

21 *Clauſ.* Iuſtitiam facit, &c. *reſtringit commiſſionem.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Caple. 1
deciſ. 96. Anton. Gabr. *comm. lib. 6. tit. de clauſ.
concluſ. 4.* Menoch *conſ. 314. numero 5.* Ioſeph. Ludo-
uic. *Peruſ. dec. 127.* Perez *ad l. 11. verſ. oppono 2. tit. 6.
libro 3. Ordinam. pag. 484.* Pioel. *in l. 2. C. de reſcind.
vend. part. 3. cap. 3. num. 29* Gam. *Luſitan. deciſ. 300.
num. 3.* Surd. *conſ. 273. num. 5. & num. 23. cum ſeqq.*
Valaſc. *de iure emphyt. quaſt. 6. num. 15. & conſult. 119.
num. 15* Mart. *d. clauſ. p. 1. clauſ. 65.* Rot. Ianuen. *de-
ciſ. 65. & deciſ. 91. num. 12.* Ludou. Rudolphin. *poſt
tractat. de abſoluta Principis poteſtate, voto vnico,
num. 11. cum ſeqq.* Cardoſ. *in praxi Iudic. & Aduocat.
verb. clauſ. 51* Mend. à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.
3. cap. 2. num. 4.* Cardin. Tuſch *pract. concluſ. tom. 1. lit.
C. conc. 359.* [Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota tom. 2.
p. 4. cl. 42. & 457.*]

Operatur hæc clauſula, vt cenſeatur intentatum 2
remedium magis vtile ipſi peteori, vt per Crau.
conſ. 201. n. 45. Rol. *conſ. 79. n. 38. vol. 1.* Pinel. *d. cap. 3.
num. 29.* Perez *d. lib. 3. verſ. oppono ſecundo, pag. 484.*
Gam. *Luſit. deciſ. 300. num. 3.* Valaſc. *de iure emphyt.
quaſt. 6. num. 15.* Menoch. *conſ. 314. num. 5.* Surd. *conſ.
273. num. 4.* Mar. Antonio. *var. reſ. lib. 2. reſ. 15. nu-
mero 17.*

Item operatur, quod omnis actio dicatur inten- 3
tata, quæ colligi poteſt ex narratis, ita Corn. *conſ. 46.
n. 4. & conſ. 301 num. 3. lib. 3.* Aret. *conſ. 17.* Alex. *conſ.
42. & conſ. 61. incip. Viſo, n. 10. & conſ. 117. & conſ.
191. num 9. & conſ. 200. n. 7. lib. 1. & conſ 6. num. 8. &
conſ. 34. n. 4. lib. 3.* Butr. *conſ. 63.* Crau. *conſ. 151. num. 4.*
Mart *d. p. 1. clauſ. 65 n. 1.* Card. Tuſch. *d. conc. 359.
num. 1.* vbi *num. 2.* extendit, etiamſi concluderetur in
actione inepta, quia adhuc ſi ex narratis apta colligi
poteſt, admittitur.

Item

4 Item operatur, vt ſecundum modum probandi, per quam declaratur intentio libellantis, Iudex poſſit condemnare, Corn. *conſ.* 302. incip. *Viſa petitione, lib.* 1. Gemin. *conſ.* 218 incip. *Ne ſuper deductis, n.* 5. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 356. *n.* 4.

5 Item operatur, vt intentatum remedium intelligatur, quod ſufficit ad victoriam, ità Rudolphin. *d. voto vnico, n.* 11.

6 Item importat, vt quis videatur intentare illud remedium, & illam viam, quæ libellanti competere poſſet, & æquè actori magis ſit proficua, vt per Pacif. *de Salu. interd. Inſpect.* 1. *c.* 2. *n.* 7.

7 Item operatur, quod licet libellus ſit, ineptus, Iudex poſſit iudicare ſecundum Iuris diſpoſitionem, & quod erat petendum, Ceual. *commun. contra comm. q.* 763. *n.* 64.

8 Item operatur, vt Iudex actore non petente poſſit condemnare reum conuentum in fructibus, intereſſe, & vſuris, ac victum in expenſis, ſi actor petierit ius, & iuſtitiam miniſtrari; ita Viu. *tom.* 1. *com. opin. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 95. *verſ. & eam, pag.* 365. Bernard. Græuæ *ad tract. Cam. Imperial. lib.* 1. *concluſ.* 61. *conſid.* 3. *n.* 4] Giurba *dec.* 65. *n.* 15.]

9 Item operatur, vt poſſit Iudex ſuper non petitis officium ſuum impertiri, ſecundum Abb. *in cap. fin. in fin. de iureiuram.* Alex. *conſ.* 41. *ſub n.* 2. *verſ. & quando, vol.* 5. Cotta *in memorabil. verb. iuramentum in ſupplementum, in fine,* Capic. *deciſ.* 10 *n.* 22. & dicit Alciat. *conſ.* 216. *in fin.* quod poteſt actor obtinere in actione perſonali, licèt intentauerit realem, ſi fuerit vſus hac clauſula, de quo etiam Cephal. *conſ.* 400. *n.* 1. *vol.* 3. Afflict. *deciſ.* 95. *n.* 7. & 9. & ait Ioſeph. Ludou. *Lucen. deciſ.* 46. *n.* 5. & *ſeq.* quod ſi petita fuerint ſolùm quinque, & probatum in decem, condemnatio in decem probatis fieri poteſt virtute huius clauſulæ.

10 Item operatur, quod agens, & concludens in poſſeſſorio, poteſt obtinere in petitorio, dummodo ex narratis poſſit elici actio ad petitorium, aliàs ſecus, Corn. *conſ.* 91. incip. *In cauſa vertente, in princ. lib.* 4. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 359. *n.* 5. Gram. *deciſ.* 19. *n.* 16. Crau *conſ.* 199. *n.* 2. & ita importat, vt intelligatur propoſitum petitorium, & poſſeſſorium, prout erit vtilius auctori, vt per Hond. *conſ.* 24. *n.* 18. *tom.* 2. vbi *n.* 29. declarat, niſi narratiua, & concluſio reſpiceret merum petitorium. [Peregr. *conſ.* 24. *n.* 11. *vol.* 1.]

11 Item operatur, vt libellus ſuſtineatur ex cauſa apta, licèt ſuper inepta ſit concluſum, & ita ſaluat libellum ab omni ineptitudine; ita Capic. *deciſ.* 10. *n.* 21. Marant. *de ordin. iudicior. p.* 6. *tit. de libel. oblat. n.* 15. Rot. *Ianuen. deciſ.* 1. *num.* 7. Brunor. à Sole *in locis com. verb. clauſula* 35. Ludou. Rodol. *d. voto vnic. n.* 11. Hippol. *ſing.* 36 incip. *Clauſula,* Cardin. Tuſch. *d. concl.* 359. *n.* 28. [Et operatur vt libellus obſcurus & generalis admittatur. Gabr. *d. tit. de clauſ. concluſ.* 4. *num.* 1. Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 450. *num.* 11. vbi *num.* 11. intelligit, parte non opponente, & *num.* 13. addit quòd operatur vt procedat libellus ſine concluſione, & etiamſi concluſio ſit inepta, vel nulla. & *num.* 16. & 17. quod operatur ſuper poſſeſſorio, licèt concluſum ſit in petitorio, quando narrata poſſunt vtrumque reſpicere, & *num.* 14. quod operatur, vt iudicari poſſit ſuper omnibus narratis, etiam quòd ſuper aliquo narratorum ſit ſpecialiter concluſum & *n.* 25. quòd per eam cenſetur intentatum illud quod eſt fauorabilius actori.]

12 Item operatur, vt improprientor verba libelli ad deſeruiendum intentioni libellantis, ita Socin. *in cap.* 2. *num* 84. & 85. *de libell. oblat.* Alexand. *conſ.* 121. *lib.* 1. & alij citati à Cardin. Tuſch. *dict. concluſ.* 359. *num.* 9.

Item operatur, quod licèt regulariter attendatur 13
concluſio libelli, vt actio intentata cognoſcatur, non autem narratiua, tamen ſecus eſt quando adeſt hæc clauſula; ita Alex. *conſ.* 112. *lib.* 1. & *conſ.* 117. & *conſ.* 192. *lib.* 2. & *conſ.* 21. *lib.* 3. & *conſ.* 124. *lib.* 5. *vol.* 3. Butr. *conſ.* 63. Socin *conſ.* 160. *ad fin. lib.* 2. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 359. *n.* 14.

Item operatur, vt Iudex debeat deferre iuramen- 14
tum, quamuis expreſsè petitum non ſit, quia virtualiter ſub hac clauſula petitio continetur, Cott. *in memor. verb. iuramentum in ſupplementum,* Gabr. *d. concl. n.* 25. Maſcard. *de probat. concl.* 954. *n.* 48.

Limita primò, non comprehendere modos non 15
narratos, Gabr. *com. lib.* 6. *ſub tit. de clauſ. concluſ.* 4. *num.* 11. & 16. Aret. *conſ.* 17. incip. *Conſideratis, col.* 3. *vol.* 5. *verſ. vnde ſicut iſta clauſula,* Corn. *conſ.* 301. incip. *In præſenti, n.* 3. *lib.* 5. Hippol. *conſ.* 75 *n.* 22. *vol.* 1. Brunor à Sole *dict. verb. clauſula* 49. Surd. *conſ.* 273. *n.* 24. Honded. *conſ.* 24. *n.* 30. *tom.* 2. Card. Tuſch. *dict. litt. C. concl.* 359. *n.* 25. & 40.

Limita ſecundò, vt non procedat quando reme- 16
dia contraria intentata fuiſſet vt per Alex. *conſ.* 96. *n.* 7. & *conſ.* 110. *col.* 4. *vol.* 1. Pariſ. *conſ. vlt. n.* 12. *vol.* 1. Ferret. *conſ.* 204. *n.* 10. *vol.* 1. Card. Tuſch. *d. concl.* 395. *num.* 30 Mart. *d. clauſ.* 65. *numer.* 16. Surd. *conſ.* 273. *num.* 3. Bernard. Græuæ *ad pract. Camer. Imper. lib.* 1. *concluſ.* 61 *conſid.* 3. *n.* 6. Honded. *conſ.* 83. *n* 60. *tom.* 1. & Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 24. *n.* 4. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 359. *num.* 30. Pacif. *de Salu. inte d. Inſpect.* 1. *cap.* 3. *num.* 22. vbi *n.* 23. ſubdit, quod non ſaluat libellum à vitio contrarietatis, & *n.* 24. quod non ſuſtinet libellum in iudicio recuperandæ, ſi fuit intentatum retinendæ. Sublimita tamen quando fuit facta probatio in vno plus quàm in alio ex contrariis, quia tunc ſuſtinetur libellus continens contraria; ita Grat. *conſ.* 70. incip. *Ex multitudine, n.* 32. & *ſeq.* Mart. *d. clauſ.* 65. *num.* 18. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 159. *n.* 52. vbi *num.* 53. poſt Grat. *d. conſ.* 70. *n.* 28. & Alex. *conſ.* 121. incip. *Viſo, n.* 12. *lib.* 1. ſublimitat pariter, ſi adeſt clauſula, *Omni meliori modo,* quia illa tollit defectum contrarietatis, & addit Pacif. *d. cap.* 5. *num.* 42. quod non obſtante contrarietate; operatur hæc clauſula, vt actor obtinere debeat in eo, in quo iuſtitiam habet. Et quod hæc clauſula trahatur etiam ad remedium diuerſum, vbi nulla certa actio fuit propoſita, ex Surd. *conſ.* 273. *num.* 24. tradit Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 193. *num.* 9.

Limita tertiò, non ſuſtinere libellum, quando 17
vna res petitur, & alia probatur, Surd. *conſil.* 24. *num.* 19.

Limita quartò, clauſulam noſtram non operari 18
aliquid circa libellum generalem, quando de generalitate fuit oppoſitum, vt ex Ruin. *conſ.* 19. incip. *Viſa petitione, n.* 9. *lib.* 4. tradit Card. Tuſch. *d. con.* 339. *n.* 26. Theod. de Rub. *d. conc.* 457. *n.* 12.

Clauſ. *Iuris ordine ſeruato,* &c. facit quem cenſeri 19
arbitratorem, etiamſi partes compromittant in eum tanquam in arbitrium. Card. *conſ.* 86. *num.* 1. Theod. de Rub. *cl.* 455. *n.* 1.

Clauſ. *Iuris ſolemnitate omiſſa,* &c. operatur vt 20
cenſeatur ſublatus omnis ordo cognoſcendi introductus à iure gentium. Lancell. *de attent. p.* 1. *in præf. num.* 46 Theodoſ. de Rubeis *cl.* 456. *num.* 4. Et per iſtam clauſulam videtur ſublatus omnis ordo in cognoſcendo. Lancel. *in d. præf. num.* 47. Theodoſ. de Rub. *d. clauſ.* 446. *n.* 5. vbi *num.* 3. quòd non excludit collationem.

Clauſ. *Iuſtitiam faciat,* &c. reſtringit commiſſionē 21
vt intelligatur quatenus de iure. Creſcent. *deciſ.* 1.

de reſcript. Theod.de Rub.*d.clauſ.459.n.* 1. operatur vt ſeruetur ordo iudiciarius. Felin.*in c.1.n.51.verſ.& ſi dicatur, de conſtit.*Theod.de Rub. *d.clauſ.456.n.3.* & vt ſit data poteſtas cognoſcendi & decidendi. Felin.*vbi ſupra.*Theod.de Rub.*d.clauſ.459.n.5.*]

CLAVSVLA LXXVII.

Litis ſtatum, &c.

1 *Litis mentio ſufficienter facta dicitur per clauſulam*, Cuius litis ſtatum, &c.*insertam in commiſſione ad lites, ſeu ſupplicatione ad beneficia.*

2 *Attentatorum abſque vitio quod capi poſſit poſſeſſio, non operatur clauſula*, Cuius litis ſtatum, &c.

3 *Res indicata requirit ſpecificam, & indiuiduam mentionem, ita vt non operetur effectum clauſula*, Litis ſtatum, &c. *quando adeſt res iudicata.*

4 *Res indicata quando eſt deducta in controuerſiam, ſufficit facere mentionem de lite per clauſulam*, Litis ſtatum, &c.

5 *Litis mentio an ſufficiat in commiſſione ad lites, ſeu ſupplicatione ad beneficia, vbi plures ſunt, oſtenditur.*

1 IN commiſſione ad lites ſeu ſupplicatiooe ad beneficia, hæc clauſula inſerta inter alias clauſulas geoerales, operatur vt dicatur ſufficienter mentio facta litis; ita tradunt Felin.*in cap. ex litteris 29. de offic.delegat.* Gemin. *conſ.*120.*n.* 6. Achil. *deciſ. 9.de reſcript.*vbi dicit, quod propterea non remanet ſubreptitium reſcriptum, Rebuff.*in praxi,p.3.Signatura, in verſ.quatenus litigioſum litem ſtatum*, *num.*4. Mant. *deciſ.* 213. *num.* 8. Marcheſ. *de Commiſſion. part.* 1. *pag.*481.*num.*11.*in vltima impreſſioue,*Monet.*de commut.vlt.volunt.cap.7.n.* 330. & fuit dictum *in Zamoren.fructuum* 12. *Nouemb.* 1584.*coram Card.Seraph. inter eius deciſiones impreſſ. deciſ.*,. *& in Mutinen. penſionis* 13. *Octobr.*1595.*coram Illuſtriſſimo Domino meo Card. Millino, & in Tamarina parochialis* 16. *Iunij* 1600.*coram Gregorio XV.inter eius deciſiones impreſſas deciſ.*2.*n.* 6. quæ etiam eſt impreſſa per Farin. *deciſ.* 29.*n.*2.*p.*2. *recent. & in Pampilonen. de Ianſi* 19. *Decembris* 1605. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, & in Cremonen. penſionis* 5. *Decembris* 1614. *coram Andrea*, impreſſa per Farin. *dec.* 605. *n.*11.*p.*2.*recent.* [operatur enim ac ſi ſtatus cauſæ in indiuiduo, & nominatim eſſet expreſſus,Gemin. *d. conſ.*120. Sarnen. *in reg.de triennali q.* 14. *num.* 17. Theod.de Rub.*in ſingularib.Rota tom.*2.*p.*4. *cl.* 101. §.2.vbi *in* §.1.dixerat quod hæc clauſula poſita in commiſſione non extenditur ad alias lites, propter illud aduerbium, *huiuſmodi*, quod ſolet apponi in extenſione dictæ clauſulæ.]

2 Licèt autem hæc clauſula parſeueret gratiam à ſubreptione ob non factam mentionem de lite, non operatur tamen quod capi poſſit poſſeſſio abſque vitio attentatorum, vt fuit dictum *in Cordonen. Iuriſpatronatus* 13.*Maij* 1610.*coram D. Patriarcha Pamphilio, & in Conchen.beneficij de Trieſti* 20.*Decembris* 1609.*coram Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano.*

3 Non operatur etiam effectum hæc clauſula, quando adeſt res iudicata, quia res iudicata reqoirit ſpecificam, & indiuiduam mentionem, vt fuit dictum *in Abulen. Capellania* 23. *Aprilis coram Card. Lancellotto iuniori, & in Toletana beneficij* 14.*Nouembris* 1605.*coram Iuſto*, impreſſa per Marcheſ.*de Commiſſ.p.*1.*pag.*385.vbi ſubditur, quòd idem eſt in quocumque caſu, vbi adſunt executoriales, qoæ perimunt litem, cùm dentur vigore ſententiæ,& rei iudicatæ: hoc tamen non procedit ſi res iudicata eſſet 4
iam deducta in controuerſiam,quia tunc ſufficit facere mentionem de lite per hanc clauſulam, vt fuit dictum *in Burgen.præminentiarum* 3. *Martij* 1608.*coram Reuerendiſſimo D.meo Coccino Decano.*

Vtrùm autem litis mentio ſufficiat, vbi plures 5
ſunt lites? Reſp.quoad hunc effectum ſufficere, maximè quando facta fuit mentio litis indefinitè ſine aliqua reſtrictione, vt fuit dictum *in d.Terniſina parochialis coram Greg.XV.*Impreſſa per Farin.*d.deciſ.*29. *n.* 4.*p.* 2. *recent.* vbi reſponſum fuit ad deciſionem Cæſaris de Graſſ. non facere in contrarium, quia nihil firmat, ſed relinquit particulariter dubitandum; tum etiam, quia ibi erat expreſſa lis ſuper beneficio, vnde nil mirum, ſi non comprehendat litem ſuper fructibus.

CLAVSVLA LXXVIII.

Manu Regia.

1 *Conuentiones omnes antiquitus à Regia manu procedebant.*

2 *Manus Regia etiam hodie in Principibus durat.*

3 *Clauſula*, Manu Regia,*operatur,vt quis procedat quaſi Princeps.*

4 *Iudex vt poſſit procedere de facto, & ſine vllo Iuris ordine, operatur clauſula*, Manu Regia.

5 *Appellationis remedia tollit clauſula,*Manu Regia, *poſita in reſcriptis.*

6 *Solemnitates Iuris Ciuilis, non tamen ſubſtantialia iudicij, tollit clauſula*, Manu Regia.

7 *Manutentionem non impedit clauſula*, Manu Regia, *& alia*, Sola facti veritate inſpecta.

ANtiquitus omnes conuentiones, etiam pacto 2
oudo à Regis manu procedebant, ſi quidem antequam Magiſtratus creati fuiſſent, & populus à Romulo in triginta Curias diuiſos eſſet, ipſe controuerſiis præerat, illáſque manu ſua decidebat, prout Reges heroicis temporibus faciebant, vt ait, Ariſtoteles *lib.* 3. *Politic.* Verùm cùm Romulus populum auctum in Curias triginta diuiſerit, Magiſtratus creati ius dicere cœperunt, & ita ſucceſſiuis temporibus factum eſt; ſed non ideo manus Regia extincta fuit, quoniam etiam hodie in Principibus a durat, vt ex Ant de Butr. *in cap.qua in Eccleſiarum, num.*26.*& ſeq.de conſtitut.* refert. Marta *de clauſ.p.*1. *clauſ.*70.aliàs 71.*n.*1.*in vlt.impreſſ.*

Operatur igitur hac clauſula, vt quis procedat 3
quaſi Princeps, ex notatis per Stephan. Gratian. *Marchin deciſ.*68.*n.*5.

Operatur etiam, vt Iudex poſſit procedere de fa- 4
cto,& ſine vllo Iuris ordine,vt per Nat.*in Clement. ſæpe.*§.*non ſic tamen, verſ.viſis ſupraſcriptis, num.* 95. Marant.*de ord.iudicior.p.*4. *diſtinct.* 9. *num.* 8. & fuit dictum *in Mirandula.penſionis* 27.*Martij* 1613.*coram Reuerendiſſimo D.meo Coccino Decano*, impreſſa per Farin.*deciſ.*446.*n.*1.*p.*2.*recent.*

Poſitam in reſcriptis tollere remedia appellatio- 5
nia, tradunt Dec.*in cap.paſtoralis*, *num.*17.*&* 18.*de appell.* Marcheſ.*de Commiſſ.p.*2.*pag.*421.*n.*101.*in vlt. impreſſ.*

Tollere

9 Tollere ſolemnitates Iuris Ciuilis, non tamen ſubſtantialia iudicij, reſoluit Steph. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 569. num. 30. & 31. vbi num. 32. ſubdit, non tollere ineptitudinem libelli parte opponente, nec beneficium excuſſionis [Rota deciſ. 500. n. 4. p. 1. in poſth. Farin. aliàs p. 3. recent.]

7 Hæc clauſula, & illa alia, Sola facti veritate inſpecta, non impedit manutentionem, vt fuit dictum in Bononien. de Carralibus 21. Ianuary 1601. coram Card. Pamphilio, impreſſa per Marcheſ. de Commiſſ. p. 2. pag. 646. n. 11. in vlt. impreſſ. [Theod. de Rub. in ſing. vbb. Rotae. 2. p. 4. cl. 474. n. 1. vbi n. 2. ſubdit quòd non operatur vt actus via Regia, & emiſſo iuris ordine factus non ſit parti notificandus]

CLAVSVLA LXXIX.

Motu proprio.

1 Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.
2 Motu proprio illud dicitur conceſſum, quod ſponte, & nemine petente conceditur.
3 Gratia motu proprio conceſſa dicetur, quando Pontifex expreſſit in litteris ſe Motu proprio concedere.
4 Clauſula, Motu proprio, debet eſſe ſcripta manu Propria Principis concedentis.
5 Inferior non poteſt uti clauſula. Motu proprio.
6 Princeps quando explicat ſe Motu proprio concedere, dicitur Motu proprio conceſſiſſe, quamvis conſtet huiuſmodi gratiam fuiſſe ab impetrante petitam.
7 Motus proprius conceſſus ad inſtantiam partis, idem operatur quod Motus proprius ex mera liberalitate Principis.
8 Probare volens ad partis petitionem conceſſam fuiſſe gratiam Motu proprio, non admittitur.
9 Clauſula, Motu proprio, nunquam præſumitur.
10 Motus proprius teſtibus non poteſt probari.
11 Scriptura ſi amittatur, poteſt per teſtes probari, in ea fuiſſe clauſulam Motus proprij.
12 Facultas per clauſulam Motus proprij conceſſa, quando expiret per obitum Papæ concedentis, oſtenditur.
Clauſula Motus proprij, habet vim clauſ.
13 Non obſtantibus, &c.
14 Ex certa ſcientia, &
15 Specialis expreſſionis.
16 Subreptionis vitium tollit clauſ. Motus proprij.
17 Legatus à latere ſi apponat clauſ. Motus proprij. illa tollit vitium ſubreptionis.
18 Subreptionem in tacenda inhabilitate perſonæ, non tollit clauſ. Motus proprij.
19 Tertij in præiudicium non operatur clauſ. Motus proprij.
20 Gratia Motus proprij non valet, ſi qualitas intrinſeca beneficio taceatur.
21 Subreptio, quæ procedit ex re ipſa non tollitur per clauſulam Motus proprij.
22 Motus proprius quando eſt ad ſuggeſtionem partis, tunc poteſt dari de ſubreptione, quæ procedit ex parte impetrantis.
23 Obreptio non ſuppletur à clauſ. Motus proprij.
24 Conceſſio facta Motu proprio eſt intelligenda prout iacet, & ſonat.
25 Clauſula Motus proprij reddit diſpoſitionem fauorabilem.
26 Priuilegium conceſſum Motu proprio, latè eſt interpretandum.
27 Impetranti cum clauſ. Motus proprij, in terminis Clem. 1. de conceſſ. præbendæ, non currit tempus a die notæ vacationis in loco, ſed tantùm à die ſuæ ſcientiæ.
28 Titul. quod quiſque iuris in alterum ſtatuerit, ipſe eodem iure vtatur, non habet locum ſtante clauſula Motus proprij.
29 Probata ea omnia videntur, quæ Princeps aſſerit in ſuis litteris, ſtante clauſula Motus proprij.
30 Diligentiam proceſſus ab aduerſario adhibitam tollit clauſ. Motus proprij.
31 Poſſeſſionem paris in data non tollit clauſ. Motus proprij.
32 Cauſa præſumitur in Principe reſcribente Motu proprio.
33 Conceſſio vt non præſumatur propter importunitatem facta, operatur clauſula Motus proprij.
34 Papa ſi Motu proprio mandet conferri, vel conferat præbendam, ſi vacat, tunc ſatis eſt quod vacet tempore collationis, vel repetitionis, licèt non vacaret tempore datæ.
35 Impetrationem tollit clauſ. Motus proprij, & omnes eius effectus, qui ex impetratione oriri poſſunt.
36 Gratia viuificationem cùm operetur gratia Motus proprij, non poteſt ad illius deſtructionem allegari.
37 Clauſ. Motus proprij operatur circa omnes qualitates extrinſecas.
38 Clauſ. Motus proprij ad cauſas pendentes refertur.
39 Gratiam non ampliat clauſula Motus proprij circa expreſſa, & ea, quæ non ſunt contra mentem diſponentis, aut contra Ius commune.
40 Actum iuratum comprehendit clauſ. Motus proprij.
41 Clauſ. Motus proprij appoſita poſterioribus litteris, reuocat proceſſum factum in vim primarum, etiam ante earum præſentationem.
42 Tertij in præiudicium non operatur clauſ. Motus proprij.
43 Princeps præſumitur priuilegio ſuo, in quo eſt inſerta clauſ. Motus proprij, tollere ſtatuta ciuitatis.
44 Clauſ. Motus proprij non operatur in iis, quæ non iuris, ſed facti ſunt.
45 Priuilegium lite pendente obtentum cum clauſula Motus proprij, nulla litis pendentis in eo facta mentione, nō ſit validum vigore clauſulæ Motus proprij.
46 Priuilegium contra ius alterius non firmat clauſula Motus proprij.
47 Intentionis defectum non tollit clauſula Motus proprij.
48 Ius in re, vel ad rem quæſitum alteri non adimit clauſ. Motus proprij.
49 Defenſiones, & exceptiones competentes de Iure, non aufert clauſ. Motus proprij.
50 Gratiam contra mentem concedentis non firmat clauſ. Motus proprij.
51 Diſpenſationem aliquam non inducit clauſula Motus proprij, nec tollit impedimentum perſonæ.
52 Diſpenſatio poſterior non facta prioris mentione, & ſi minime ſit ſubreptitia non operatur clauſ. Motus proprij.

53 *Clauſula* Motus proprij *non operatur vltra expreſſa,ſed ad ſpecialiter ſpecificata,& nominatim dicta reſtringitur.*

54 *Beneficiorum incompatibilitatem non aufert clauſula* Motus proprij.

55 *Defectus ſubſtantiales non ſupplet, nec inhabilitatem remouet clauſula* Motus proprij.

56 *Illegitimitatis , ætatis , ordinis , & irregularitatis defectus non ſupplet clauſula* Motus proprij.

57 *Bigamiæ defectum non aufert clauſula* Motus proprij.

58 *Collationem factam excommunicato non validat clauſula,*Motus proprij,*ſi in ea adſit.*

1 DE vi,& effectibus huius clauſulæ vide Doctores per text. *ibi in cap.ſi Motu proprio , de præbendis in 6.* Vital.de Camban. *in tract.clauſur. pag.12. col.1.* Celſ. Vgon. *in ſimili tract. verb. Motu proprio non tollit,pag.481.col.2.cum ſeqq.* Bertachin.*in repert. verb. clauſula Motu proprio ,* Mil. *etiam in repertor. verb Motus proprius,* Gig.*de penſion.quæſt.9.a num.4.* Hoied.*de incompatib.benefic.cap.50.n.7.* Sclu.*de beneficijs.part.3.quæſt.12. a n.2.* Gambar. *de officio,& poteſt. Legati de latere, lib.3.à n.44.* Anton.Gabr.*lib.6.commun.tit.de clauſulis , concl.2.* Menoch. *de arbitr. caſu 201.à n.78.& conſ.1.n.387. & conſ.103.n.99. cum ſeqq.& conſ.378.n.20.de præſumpt. lib.1.præſ.9. n.26. & 27.* Rebuff. *in concord. in forma mand. Apoſt. in gloſ. Motu proprio,* Maſcard.*de probationib.concl.1075.* Matien *ad l.7.gloſſ.7.num.4.tit.7. lib.5. nouæ Recopil.* Surd *conſ.303.n.17.* Henriq. *in ſum.lib.7.cap.17.n.4. l.t.C.* Flamin *de reſignationib.tom.1.lib.6. quæſt.2.n.92. & tom.2.lib.8.quæſt.9.n.74.* D.Barboſa *ad l.2. §.legatis, num.99.ff de iudicijs,* Cardin.Tuſch.*pract.concluſ. tom.1.litt.C. concluſ.340.cum ſeqq.* Seraph. *deciſ.365. à num.3.* Bernard.Græuæ *ad practicam Cameræ Imperialis,lib.2.concl.58.concl.1.* Ludouic. Rodolphin. *in tract.de ſuprema,ſeu abſoluta Principis poteſtate,cap.5. n.15.* Aloyſ Ricc. *in collectan.deciſ.part.2. collect.400. & part.4. collect. 959.* D. Marta *de clauſulis,part.1. clauſ.12.* Nicol.Garc.*de benef.part.1.cap.5. num.510.* Viuian.*in praxi Iuriſpatr.lib.13.cap.8.n.20.cum ſeqq. in 2.edit.*Ricciul.*de iure perſonar.extra gremiũ Eccleſ. exiſtentium,lib.4.cap.6.n.6.cum ſeqq.*Monet.*de decim. cap.9.quæſ.3.n.133.*& latiùs *de commutationib. vltim. volunt.c.7.n.77.cum ſeqq.* Rot.apud Farin. *deciſ.656. à princip.p.2.recent.* [Theod. de Rub. *in ſingul. Rotæ tom.2.p.4.clauſ.47.& 481.*Duran.*deciſ.60.n.8.*]

2 Motu proprio illud dicitur conceſſum,quod ſponte,& nemine petente conceditur, *d.c.ſi Motu proprio,*Gram.*deciſ.605.num.31.*Menoch.*conſ.255.n.40.* Glorit.*reſp.1.part.5.n.36.*

3 Tunc autem ſolùm dicetur gratia Motu proprio conceſſa , quando Pontifex expreſſit in literis , ſe proprio Motu concedere , vt expreſsè habetur *in d. c.ſi Motu proprio ,* & reſoluunt Sanchez *de Matrim. lib.8.diſp.1.num.6.in princip.* Monet. *de commut. vlt. volunt.cap.6.num.168.* vbi poſt Gabr. *dict. concluſ.2.*
4 *num. 102.* obſeruat , huiuſmodi clauſulam debere eſſe ſcriptam manu propria Principis , ſeu conce-
5 dendis, qui non poteſt eſſe inferior , vt multis probat Menoch. *de ſucceſſ.tit. de teſtat. potent. lib.1. §.6. num.13.*

6 Et adeò verum eſt, Principem, quando explicat ſe proprio Motu concedere,dici Motu proprio conceſſiſſe , vt procedat , quamuis conſtet huiuſmodi gratiam Motu proprio fuiſſe ab impetrante petitam , quia hæc non repugnant,ſed ſignificant,Pontificem illis verbis non illa petitione , ſed proprio Motu ductum , ita tenent Dec. *in cap.2. num.23.de reſcript.& conſ.51.n.3.vol.1.& conſ.602.num.2. vol.5.* Rebuff. *in concord.in forma mandati Apoſtolici , ſuper verb. Motu proprio., verſ. notandum quòd hac clauſula, & in praxi beneficiali,tit.de mandatis Apoſtol. in clauſulis mandator. num. 21.* Anaſtaſ. Germ. *de Indulc. Card.§.non itaque,num.5.*Menoch.*de arbitr. caſu 201. num. 79.*

Idem enim operatur Motus proprius conceſſus 7
ad inſtantiam partis, quod Motus proprius ex mera liberalitate Principis, vt ex ſententia Rotæ probat Gambar. *de off.Legati , lib.8. num.61.cum ſeqq.*quem refert , & ſequitur Seraphin.*deciſ.365. num.1. & 2.* & illis citatis Rot.*in Aſten.penſionis 11. Martij 1615. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano,*impreſſa per Farin.*deciſ.656. n.1. p.2. recent.* Quamvis contrarium velint Pariſ. *conſ.1.n.76.lib.1.*Apoſtil.ad Alexand. *conſ. 115. in verbo inſerta , lib. 7.* Bellam. *conſ. 33. n.22.& 23.* quos meritò reprehendit Rota *in d. Aſten.penſionis*, firmans in iſto conflictu ſufficere quod ipſa ſequatur illam opinionem , quod idem operetur Motus proprius ad ſuggeſtionem partis,quod Motus proprius ex mera volũtate Principis ; & quotidianam practicam Rom. Curiæ ita ſeruare contendit,quicquid dicat Ioan.à Cochier *de permut.benef.p.4.c.4.n.6.fol.115.*

Vnde bene infert Rebuff. *in dictis clauſulis man-* 8
datorum,num.23.cum gloſſ. ab omnibus recepta,verb.expreſsè in d. c. ſi Motu proprio , tunc non admitti volentem probare ad partis petitionem conceſſam eſſe gratiam Motu proprio , quia eſſet Pontificem mendacij redarguere velle tum etiam, quia id nihil emolumenti afferret,& vt bene docet idem Rebuff. *loco proximè citato ,* eoſdem prorſus tunc operabitur effectus clauſula *Motus proprij* , perinde , ac ſi pars non petiiſſet.

Circa probationem huius clauſulæ (cùm illa 9
nunquam præſumatur,vt ex *d. cap.ſi Motu proprio,* & Bart.tradit Maſcard.*de prob. conc. 1075.*) illud eſt
aduertendum:Motum proprium teſtibus non poſſe 10
probari,vt docent Vital.de Camban.*citato loco , n.2.* Celſ.Vgon.*pag.483.col.1.* Gabr. *d. conc. 2. num. 105.* Sanchez *d.lib.8.diſput.1. 6.* Monet. *de commutat. vlt. volunt.c.6.n.168.*

Cum hoc tamen ſtat,quod ſi ſcriptura amittatur, 11
poſſit per teſtes probari in ea fuiſſe hanc clauſulam, vt declarat Gabr.*d.conc.2.n.105.*Sanch.*d.lib.1.diſp.1. n.6.ad finem,*Monet.*d.c.6.n.168.*

Illud obſeruandum eſt,facultatem per hanc clau- 12
ſulam conceſſam,per obitum Papæ concedentis expirare,ſi ille,cui fuit conceſſa ante eius obitum non vtatur,ſecus eſt, ſi ſit conceſſa per viam contractus. quia tunc durat etiam poſt obitum concedentis.vel ſi ſit facta per viam legis , quia tunc pariter perpetuò durat,vt per Seraphin.*dec.731.n.5.*Quamplures tamen operatur effectus ex ſeqq.

Primus effectus eſt quod clauſula *Motus proprij* 13
habet vim clauſulæ,*Non obſtantibus,*&c.vt per Bald. *in l.omnes,C.de quadriennij præſcript.* Socin. *conſ.117. in fin.verſ.nam etiam,vol.3.*Curt.ſen. *conſ.66. num.65.* Ruin.*conſ.21.vol.5. d.conc.n. 58.* Glorit. *reſp. 1.p.1. n 44.*Monet.*de commut.vlt.volunt.c.7. n.78.* quicquid de hoc dubitauerit Alex.Trentacinq.*var.reſ.lib.1.tit. de reſcript.reſ.6.n.8.*

Secundus effectus eſt vt habeat vim clauſulæ, 14
*Ex certa ſcientia,*vt poſt Crauet.*conſ.542.n.20* tradit Marta *de clauſ.p.1.clauſ.72.*aliàs 73 *n.7.*& aliis citatis Monet.*d.cap.7.n.78.in fin.* & hæ geminatæ ſunt efficaciores,vt refert Marcheſ.*de commiſſ.par.2.pag.356. n.75.in 2.impreſſ.*

Tertius

15 Tertius effectus eſt, vt habeat vim ſpecialis expreſſionis, ita poſt Ang. *in l.ſed & ſi quis.§ quæſitum ff. ſi quis caution.* & Dec. *in l.certum. ff. ſi per pet.* doeent Gabr. *d.concluſ.* 2. *num.* 93. Monet. *dict. cap.*7. *num.*93.]Et hinc gratia, quæ per viam Motus proprij emanauit, non indiget aliqua iuſtificatione cùm ſolum innitatur voluntate, & verbo Papæ. Achil. *deciſ.* 10. *de probat.* Pute. *deciſ.* 101. *lib.* 3.[Seraph. *deciſ.*1484 *n.*10. Rot. *deciſ.*653. *num.* 3. *& deciſ.*645. *num.*2.*p.*1.*& deciſ.*656.*n.*1.*p.* 1. *recent.* & propterea litteræ Apoſt. ob illarum reuerentiam ſtante dicto Motu proprio abſque alia iuſtificatione debènt executioni demandari, Rot *in Caſalen. beneficiorum* 10. *Decembr.* 1627. *coram R. P. D. Merlino*, vbi etiam dicit quod licet ex huiuſmodi Motu proprio releuetur quidem impetrans ab onere probandi narrata in tali gratia, non autem impedit quin ex aduerſo poſſit dari de defectu intentionis Papæ, & eo probato Motus proprius nihil operatur, quia ſolum efficit motus proprius quod onus probandi non incumbit vtenti gratia, cum ille fundet ſuam intentionem in ipſo Motu proprio, ſed hoc onus incumbit impugnanti.

16 Quartus effectus eſt, vt tollat vitium ſubreptionis, ex *d.cap ſi Motu proprio*, & ex *Clem. ſi Romanus, de præbend.* reſoluunt Mil. *in repert. verb. Certa ſcientia*, Pauſ. *conſ.*3. *num.* 71. *& ſeq. lib.*4. Gabr. *d.tit. de clauſ. concluſ.*1. *num.* 21. *& concluſ.*2. *num.*24 Curt.ſen. *conſ.*66. *vol.*6. *verſ. confirmatur*, Laoar. *conſ.*21. *num.*8. Gaſp. de Peruſ. *de reſeruat. benef.* §. *quis ſit effectus, num.*5. Iacob. Simonet *in ſimili tract. q.*5. *num.*26. Put. *deciſ.*367. *num.*1. *lib.* 1. *in correctis*, Menoch. *conſ.* 1. *n.*429. *& conſ.* 378. *num.* 22. *& de arbitr. caſu* 201. *n.*8. *& de præſumpt. lib.*2. *præſumpt.*13. *n.* 11. Rodolph. *d.cap.*5. *n.*15. Aloyſ Ricc. *d.collect.*400. *verſ.*4. Flam. *d.lib.*8. *q.*9. *num.*74. Marcheſ. *de Commiſſ. p.*2 *pag.*356. *num.*85. *in* 2. *impreſſ.* Soar. *de legib. lib* 8. *cap.*12. *n.* 11. Sanchez *de Matrim. lib.*8. *diſp.*21. *num.* 47. *cum ſeqq.* Monet *de commut. vltim. volunt. cap.*6. *num.*157. Alex. Trentacinq. *var. reſol. tom.*1. *lib.* 1. *de reſcript. reſol.*5. *n.*30. *cum ſeqq.* Franc Leo *in theſ. fori Eccl. part.* 3. *cap.*17. *num.*172 Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.*390. *num.* 1. & fuit dictum in *Anellina vnionis* 15. *Decembris* 1595. *coram Gipsio.*

17 Amplia hunc quartum effectum procedere, etiam ſi hæc clauſula apponatur à Legato, vt docet gloſſ. communiter recepta, *verb. mentio, in cap. vlt. de offic. Leg. in* 6 Rebuff. *in concord. in forma mandati Apoſtol. ſuper clauſula, Motu proprio, effectu* 29. Sanchez *dict. diſput.*21. *num.*48. *in princip.* Monet. *d.cap.*6. *n.*158. Amplia deinde hunc effectum habere huiuſmodi clauſulam non modò in beneficialibus, ſed etiam in omnibus conceſſionibus gratioſis, vt declarant Gabr. *d.d. concluſ.* 2. *numer.* 7. & Monet. *dict. n.*158.

18 Limita primò eundem quartum effectum, vt hæc clauſula non tollat ſubreptionem in tacenda inhabilitate perſonæ, vt tradunt Menoch. *d. caſu* 201. *num.*81. *& ſeq.* Gabr. *d.concluſ.*2. *num.* 40. *&* 44. *cum ſeqq* Sanchez *d.diſp.* 21. *num.*49. Monet. *dict. cap.*6. *n.*159.

19 Limita ſecondò, vt hæc clauſula non operetur in præiudicium iuris tertij, ex traditis per Gabr. *d.d. concluſ.*2. *num.*8. Menoch. *d.conſ.*1. *num.*429. Sanchez *d.diſput.*21. *num.*50. Monet. *d. cap.* 6. *num.* 160. non ſolùm habentis ius in re, ſed etiam ad rem, vt declarant Rota Bononien. *diuerſor. deciſ.* 30. *num.* 118. Sanchez *d.num.*50. Monet. *d. num.*160. Imò & procedit hæc limitatio, etiam ſi hoc præiudicium tertij verſaretur in ſola poſſeſſione, cuius notitiam non haberet Princeps, vt pluribus relatis tradit Gabr. *d. concl.*2. *&* n. 10. *&* 11. vbi hoc extendit ad impetrationes Motu proprio factas à Legatis, vel Ordinariis. & *n.*12 ex Sarnen. *ad regul. de annali, q* 9. Hanc eandem ſecundam limitationem poſt alios ſublimitat, primò vbi cum clauſula, *Motu proprio*, concurreret etiam clauſula, *Non obſtante*, nimirum ſpecialis: ſecundò vbi verba expreſſa importarent tertij præiudicium: tertiò in modico præiudicio.

Limita tertiò, niſi qualitas intrinſeca beneficio 20 taceatur, tunc enim non valet gratia, non ob vitium ſubreptionis, ſed quia non apparet de concedentis voluntate, vt per Rebuff. *vbi ſupra, in* 5. *effectu*, quem non operatur clauſula, *Motu proprio*, Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *n.*80. Sanchez *diſp.*21. *n.*51.

Limita quartò in ſubreptione, quæ procedit ex re 21 ipſa quia Motus proprius non tollit quominus poſſit dari de illa, vt per Ægid. *deciſ.*592. *&* 475. & Seraph. *deciſ.*398. *n.*5. Rot. *deciſ.*656. *n.*4. *in princ. part.*2. *recent.*

Limita quintò, quando Motus proprius eſt ad 22 ſuggeſtionem partis, nam tunc poteſt dari de ſubreptione, quæ procedit ex parte impetrantis, vt doceot Socin. iun. *conſ.*77. *num.* 98. *lib.* 1. Rot. *d. deciſ.*656. *num.*4.

Limita ſextò quoties ſubreptio contingit in falſæ cauſæ expreſſione, quæ obreptio dicitur; eam enim non ſuppleri à clauſula, *Motu proprij*, poſt Abb. *in cap. quia circa, num.*7. *de conſang. & affinit.* & *ibi* Alex. de Næuo *num.* 8. Præpoſit. *num.*4. Felin. *in cap. ad aures, num.*9. & *ibi* Dec. *n.*31. *in nonis*, Bero *n.*39. *de reſcript* & alios, tradunt Soar. *de legib. lib.*8. *cap.*12. *num.*11. *cum ſeqq.* Sanchez *d.diſp.*21. *num.*52. Monet. *d.cap.*6 *num.* 766. vbi rationem diuerſitatis aſſignat quoad hoc inter taciturnitatem veri, & expreſſionem falſi; quia quando tacetur veritas, ignoratur an Princeps bene, vel malè informatus gratiam Motu proprio conceſſerit, & ideò non poteſt dici conceſſa contra eius intentionem, & mentem. At cùm falſa cauſa exprimitur, cognoſcitur animus concedentis, & vltra eius intentionem in gratia obtinetur, cùm tamen Motus proprius non ſinnet gratiam contra concedentis intentionem, vt infrà dicitur. 23

Quintus effectus eſt, vt conceſſio facta Motu 24 proprio, intelligenda ſit prout iacet. & ſonat; & ſic non debet reſtringi ad differentiam illius, quod conceditur ad petitionem partis, ex reſolutis per Surd. *conſ.*140 *num.*59. *cum ſeqq.* Grammat. *deciſ.*59. *n.*55. Felin. *in cap. cauſam quæ, n.*14. *in fin. de reſcript.* Glorit. *reſp.*1. *p.*2. *num.*71. *in prin.* & dictum fuit *in vna Romana Menſa nummularia* 3. *Iunij* 1614. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano*, impreſſa per Far. *dec.*663. *n.*14. *p.*1. *rec.*

Sextus effectus eſt, vt hæc clauſula reddat diſpo- 25 ſitionem fauorabilem, vt probat text. *in c.in pluribus, de præbend. lib* 6. vbi Romanus Pontifex loquens de collatione beneficij, quæ alioquin ſtrictè erat interpretanda, iuxta *d.cap. ſi pluribus, & c. non poteſt, eod. tit. & lib.* ait, *gratiam huiuſmodi ſi Motu proprio eam fecerimus, vt tunc fiat interpretatio pleniſſima in eadem referri volumus ad dignitatem, vel præbendam, quæ inter illas eſſet maioris valoris*; vt adnotant Marta *d. loco num.*7. Gabr. *d.concluſ.*1. *n.* 601. 603. 607. *&* 77. Monet. *d. cap.*7. *num.*79. ampliantes ad diſpenſationem, quæ pariter ſtrictè venit interpretanda, *cap.*1. §. *vlt. de filiis presbyter. lib.*6. de quo etiam meminit Sanchez *d.lib.* 8. *diſp.*1. *num.* 5. Vnde priuilegium conceſſum Motu proprio, latè eſſe interpretandum reſoluunt Natt. *conſ.* 340. *numer.* 5. Surd. *conſ.* 140.

num. 59. *cum ſeq.* Camill. Borrell. *de præſtantia Regis Catholici*, *cap.* 33. *num.* 19. quos refert, & ſequitur Glorit. *reſp.* 1. *p.* 1. *num.* 71. Intellige in præiudicium concedentis, non autem in præiudicium tertij, Simonet. *in tract. de reſeruat. q.* 5. *n.* 10. & 21. Bellam. *de permut. beneſic. n.* 1. *q.* 1. *in fine.*

27 Septimus effectus eſt, quia impetrandi cum clauſula, *Motu proprio*, in terminis *Clem.* 1. *de conceſſ. preben.* non currit tempus à die notæ vacationis in loco, ſed tantùm à die ſuæ ſcientiæ, cùm aliàs ſufficeret notitia vacationis in loco, vt ibi dicitur; ita ſeutit Gabr. *d. concluſ.* 2. *num.* 92. quem refert Monet. *d. cap.* 17. *n.* 92.

28 Octauus effectus eſt, quia ſtante hac clauſula, non habet locum titulus, *quod quiſque iuris in alterum ſtatuerit, vt ipſe eodem iure vtatur*, vt per text. *in l.* 3. *in princ. ff. illo titulo*, docet Gabr. *d. concluſ.* 2. *n.* 66. vbi *num. ſeq.* limitat, quando priuilegium impetratum Motu proprio, reſpicere ordinaria iudicij, & illius proceſſum, & *num.* 68. vbi tale priuilegium Motu proprin conceſſum, ſit in ea materia, quæ alteri patificetur per viam correlatiui, vel neceſſariæ conſequentiæ; refert, & ſequitur Moneta *d. cap.* 7. *num.* 30.

29 Nunus effectus eſt, vt ſtante hac clauſula videantur probata ea omnia, quæ Princeps aſſerit in ſuis litteris, vt docet Gabr. *d. concluſ.* 1. *n.* 89. quem ſequitur Moneta *d. cap.* 7. *num.* 90. vbi cum eodem Gabr. ampliat, etiamſi atteſtetur de facto alieno. Et ideo non indigent iuſtiſiatione, Seraph. *deciſ.* 1498 *n* 1. Rot. *deciſ.* 656. *num.* 1. & 2. *p.* 2. *recent.* & fuit dictum *in Iannen. Abbatia* 22. *Iunij* 1626. *coram Buratto.*

30 Decimus effectus eſt, quia tollit diligentiam proceſſus ab aduerſario adhibitam, vt pluribus relatis docet Gabr *d. concl.* 2. *n.* 69. declarans *n.* 70. non ideo
31 tollere poſſeſſionem partis in data; refert Moneta *d. cap.* 7. *n.* 81. vbi addit, minis tollere ius ad rem ab alio potiùs quæſitum.

31 Vndecimus effectus eſt, vt cauſa præſumatur in Principe reſcribente Motu proprio, ita Gabriel. *d. concluſ.* 1. *numer.* 88. & *tit. de iure quæſito non tollendo, concluſ.* 3. *num.* 12. Maſcard. *de probation. concluſ.* 275. *n.* 1. 11. 12. & 25. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 10. *num.* 31. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 17. *num.* 14. Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 6. *num.* 54. cùm tamen regulariter cauſa etiam in Principe concedente non præſumatur, vt probat Sanchez *d. n.* 14. Monet. *d. cap* 6. *numer.* 42. *cum ſeqq* & plures alij, quos ipſi referunt.

33 Duodecimus effectus eſt, vt non præſumatur conceſſio facta propter importunitatem; ita poſt Gom. *ad regul. Cancell. de annal. q.* 10. *num.* 3. & alios docent Gabr. *d. tit. de clauſ. concluſ.* 1. *n.* 81. & Monet. *d. c.* 6. *n.* 86.

34 Decimustertius effectus eſt, quod ſi Papa Motu proprio mandet conferri, vel conferat præbendam, ſi vacat, ſatis eſt quod vacet tempore collationis, vel receptionis, licèt non vacaret tempore datæ, vt poſt Ioan. And. & Sraph. tradunt Gabr. *concl.* 1. *num.* 91. & Monet. *d. c.* 7. *n.* 91.

35 Decimusquartus effectus eſt, vt impetrationem tollat, & omnes eius effectus, qui ex impetratione oriri poſſunt, Seraph *deciſ.* 165. *n.* 4. vbi *n.* 3. ſubdit,
36 quod cùm operetur viuificationem gratiæ, non poteſt allegari ad illius deſtructionem.

37 Decimusquintus effectus eſt, vt operetur circa omnes qualitates extrinſecas, ita ex *deciſ. Rotæ* docent Gabr. *dict. concluſ.* 2. *num.* 71. & Monet. *d. cap.* 7. *num.* 82.

Decimusſextus effectus eſt, vt ad cauſas pendentes referatur, vt obſeruat dominus meus Doctor Petr Barboſa *in l.* 2. *§. legatis*, *numer.* 97. *cum ſeqq. ff. de iudiciis.* 38

Decimusſeptimus effectus eſt, vt ampliet gratiam circa expreſſa, & quæ non ſunt contra mentem diſponentis, aut contra Ius commune, vt conſtat ex adductis à Gabr. *d. concluſ.* 2. *n.* 72. *cum ſeqq.* vbi ſic conciliat diuerſas, vel aduerſas circa hunc effectum Doctorum opiniones, refert, & ſequitur Monet. *d. c.* 7. *n.* 8.. 39

Decimusoctauus effectus eſt, vt actum iuratum comprehendat, prout docet Seraphin. *de priuilegiis iurament. priuileg.* 22. *n.* 25. 40

Decimusnonus effectus eſt, vt ea clauſula appoſita poſterſoribus literis, reuocetur proceſſus factus in vim primarum etiam ante earum præſentationem, vt pluribus citatis docet Gabr. *d. concluſ.* 1. *n.* 68. *cum ſeqq.* ſic concordans contrarias hac in re Doctorum ſententias, prout refert Monet. *d. cap.* 7. *n.* 84. Ij ſunt principaliores huius clauſulæ effectus, nunc verò reſtat, vt caſus aliquos enumeremus, in quibus illa nihil operatur. 41

I. In præiudicium tertij non operatur, vt per Vital. de Camban. *vbi ſupra num.* 1. Pure. *deciſ.* 377. *lib.* 1. *in correctis*, Gig. *de penſ. q.* 29. *n* 4. & *q.* 79. *n.* 3. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. clauſula* 25. Menoch. *conſ.* 36. *num.* 65. & *conſ.* 103. *num.* 80. *cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *dict. collect.* 959. & *in praxi aurea*, *reſolut. num.* 2. Matt. *d. p.* 1. *clauſ.* 73. *num.* 1. & 8. Rot. apud Cencium *poſt ſuum tractat. de Cenſib. deciſ.* 78. *num.* 4. vbi *num.* 5. intelligit maximè quando non præceſſit cauſæ cognitio, quod antea obſeruarunt Alex. *conſ.* 215. *n.* 5. & 59. *lib.* 7. Gozadin. *conſ.* 5. *n.* 16. Theodoſ. de Rubeis *d. cl.* 481. *n.* 21. 42

II. Non operatur, vt Princeps præſumatur priuilegio ſuo, in quo inſerta eſt hæc clauſula, tollere ſtatuta ciuitatis, vt reſoluit Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 39. *n.* 5. & 7. 45

III. Non operatur in iis, quæ non iuris, ſed facti ſunt, vt per Crauet. *conſ.* 241. *col.* 9. *in princ.* Rolan. *conſ.* 7. *num.* 105. *vol.* 3. Pariſ. *conſ.* 1. *num.* 81. *vol.* 1. & *conſ.* 4. *n.* 28. & *conſ.* 74. *n.* 19. *vol.* 4. & alios citatos à Marta *dict. clauſ.* 73. *num.* 11. quibus adde Seraph. *dec.* 365. *num.* 6. 44

IV. Non operatur, vt priuilegium lite pendente obtentum cum hac clauſula, nulla de lite pendente in eo facta mentione, validum ſit, vt per Gabr. *d. tit. de clauſ. concl.* 1. *n.* 3. & plures citatos à Cened. *ad Decretal. collectan.* 53. *n.* 2. 45

V. Priuilegium non firmat contra ius alterius, vt tenuit Rota apud Seraph. *deciſ.* 398. *n.* 6. [Theod. de Rub *d. clauſ.* 281. *n.* 15.] 46

VI. Intentionis defectum non tollit, vt per Abb. *in cap. quia circa, verſ. ſed quartò, de conſanguinit. & affin.* Lap. *alleg.* 7. *in fin.* Cardoſ. *conſ.* 96. *ſub num.* 1. *verſ. & ſi dicatur*, Gabr. *d. concl.* 2. *ſub numer.* 8. & 34. Vincent. de Franchis *Neapol. deciſ.* 192. *num.* 8 Flam. *de reſign. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 127. Ioan. à Cochier. *in regul.* 20. *Cancel. de non impetran. beneſic. viuentium*, *num.* 18. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſſ.* 32. *num.* 5. Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.* 5. *num.* 162. Seraph. *deciſ.* 398. *num.* 1. & fuit dictum *in Pacen. penſionis* 15. *Martij*, & 25. *Octobris* 1593. *coram Card. Pamphilio*, & *in Aſten. penſionis* 11. *Martij* 1615. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 656. *num.* 7. *p.* 2. *recent.* [Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 481. *num.* 4. Modern. *de ſupplic. ad Sanctiſſ. p.* 1. *c.* 3. *à n.* 35.] 47

VII. Ius in re, vel ad rem quæſitum alteri non adimit 48

adimit, vt docent Menoch. *d. conſ.* 1. *n.* 418. Sanchez *dict. lib.* 8. *diſp.* 21. *num.* 50. Vnde dicit Æne. de Falconib. *in tract. de reſeru. benefic. q.* 4. *effectu* 4. *num.* 2. quod collatio facta Motu proprio à Papa de beneficio reſeruato certæ perſonæ, non facta mentione reſeruationis, nulla eſt, quia non præſumitur Papam velle per clauſulam, *Motu proprio*, tollere ius quæſitum.

49 VIII. Defenſores, & exceptiones competentes de Iure non aufert, vt ait Seraph. *deciſ.* 280. *num.* 1.

50 IX. Gratiam contra mentem concedentis non firmat, ex traditis per Gig. *de penſion. q.* 22. *num.* 15. & *q.* 19. *num.* 1. Suar. *alleg.* 12. *num.* 40. Menoch. *de arbitr. caſ.* 201. *num.* 80. Maſcard. *de prob. conclu.* 887. *n.* 93. Nec illam ampliat plus quàm ſit de ſua natura, vt per Æne. de Falconib. *d. tract. de reſeru. benef. q.* 4. *effectu* 5. *n.* 2. [Alexand. Trentacinq. *conſ.* 1. *n.* 24. *p.* 1. Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 481. *num.* 25. vbi quòd non ampliat gratiam, ſed illam fortificat tantùm, & *num.* 26. quòd non ampliat gratiam vltra expreſſa.

51 X. Diſpenſationem aliquam non inducit, nec tollit impedimentum perſonæ; ita gloſſ. communiter recepta, *in d. cap. ſi Motu proprio*, Lap. *alleg.* 7. *num.* 8. Anchar. *conſ.* 20. *poſt princ.* Gabr. *d. tit. de clauſul. concluſ.* 2. *num.* 12. Pariſ. *conſ.* 1. *num.* 79. *lib.* 1. & *conſ.* 74. *num.* 37. *lib.* 4. Boar. *in c. alma mater*, *p.* 1. *§.* 7. *num.* 2. Nauarr. *conſ.* 66. *n. vltim. ſub tit. de ſent. excommunic. in antiq.* Mart. *dict. clauſ.* 73. *num.* 15. Ricciul. *de iure perſonarum*, *lib.* 4. *c.* 6. *n.* 7. Ioan. à Cochier *loco proximè citato*, *n.* 19. [plures refert Theod. de Rub. *d. cl.* 481. *n.* 16]

52 XI. Non operatur, vt poſterior diſpenſatio non facta prioris mentione, minimè ſit ſubreptitia, vt reſoluit Sanch. *d. lib.* 8. *diſp.* 22. *num* 8. [Rebuff. *in forma mandati Acoſt. in verb. Motu proprio*, *col.* 8. *verſ. tertiò non facit.*]

53 XII. Non operatur vltra expreſſa, ſed ad ſpecialiter ſpecificata, & nominatim dicta reſtringitur, vt dictum fuit *in Oximen. penſionis* 20. *May* 1598. *coram Litta.*

54 XIII. Incompatibilitatem beneficiorum non auferre, [quia diſpenſationem non operatur ſuper pluralitate plurium Incompatibilium. Rot. *in deciſ.* 71. *num. fin. de reſcript. in antiq.* Cardin. *conſ.* 117. *ſub n.* 2. Anton. Gabr. *d. tit. de clauſ. concl.* 2. *num.* 48. Flamin. *de reſign. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 126. Theod. de Rub. *dict. concl.* 481. *num.* 18.]

55 XIV. Defectus ſubſtantiales non ſupplet, nec inhabilitatem remouet, Mart. *d. clauſ.* 73. *n.* 5. Rot. *deciſ.* 71. *de reſcript. in antiq.* aliàs *deciſ.* 6. *de prebe. d. in nouis*, Roderic. Suarez *d. alleg.* 12. *num.* 42 Ricciul. *d.*

56 *lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 8. Vnde vitium illegitimitatis non ſupplere, reſoluit Gabr. *d. concluſ.* 2. *n.* 45. vbi *n.* 46. dicit, defectum ætatis pariter non ſupplere, & *n.* 51 idem ait de defectu ordinis, & *n.* 44. de defectu irregularitatis.

57 XV. Defectum bigamiæ non adimit, vt per Ioan Andr. *in d. c. ſi motu proprio*, vbi Gemin. *col.* 2. Gabr. *d. concluſ.* 2. *num.* 49. Ricciul. *d. cap.* 6. *num.* 8. *in fine.*

58 XVI. Non validat collationem factam excommunicato ſi in ea adſit, vt tenet Couarr. *in cap. alma mater*, *p.* 1. *§.* 7. *num.* . Rebuff *ad ap. poſtulaſtis*, *n.* 47. *de Clericoex commu* . *miniſtran* Nicol. Garc. *de benef. p.* 6. *c.* 2. *verſ. ſimiliter eadem ratio eſt*, Gabr. *d. conc.* 2. *n.* 43. Ricciul *d. c.* 6. *n* 6.

59 XVII. Non operatur vbi fuerit appoſita in contractu, ſeu ſententia nulla; nam ea reſoluta, eàque nulla declarata, reſoluitur quoque Motus proprius, vt per Seraphin. *deciſ.* 961. *n.* 1 quem refert nouiſſimè Barthol. Gipt. *in Conſtit. S. D. N. Vrbani VIII. ſuper prohibitione inueſtitur rum v. rum iuriſdictionalium ad Eccleſias inferiores ſpectantium*, *n.* 2. *gl.* 1. *n.* 16.

CLAVSVLA LXXX.

Nemine diſcrepante.

HÆc clauſula indicat liberiorem conſenſum, Anton. Monach. *Bon. deciſ.* 28. *num.* 46. Et in omni diſpoſitione, in qua aliquid per plures concorditer fieri debet, intelligitur nemine diſcrepante, maximè in materia contractus, & ſtricti Iuris; ità Octau. Vulpel. *de propoſ.* & *aduerb. ſignoſ. ſui a ct. commodè*, *pag.* 17. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *litt. D*, *conc.* 253.

CLAVSVLA LXXXI.

Non aliàs, aliter, neque alio modo.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes*

2 *Verbu clauſula*, Non aliàs, &c. *regulantur tanquam geminata, & ſunt multum præciſa, & non recipiunt aliquam modificationem.*

3 *Contrahentium præciſam mentem arguit clauſula*; Non aliàs, &c.

4 *Voluntatem præciſam indicat clauſula*, Non aliàs, &c.

5 *Conſenſum ab actu adimit clauſul.* Non aliàs, &c.

6 *Neceſſitatem facit clauſ.* Non aliàs, &c.

7 *Voluntatem omnino abeſſe denotat clauſul.* Non aliàs, &c.

8 *Naturam præciſam habet, ac formam inducit clauſ.* Non aliàs, &c.

9 *Actus contra clauſulam*, Non aliàs, &c. *facti, ipſo Iure ſunt nulli.*

10 *Actus geſtus, ſi ſe compatitur cum forma inducta à clauſul.* Non aliàs, &c. *in tali caſu non operatur illius reſolutionem.*

11 *Conditionem importat clauſ.* Non aliàs, &c. *qua deficiente perinde eſt, ac ſi nihil actum eſſet.*

12 *Venditionis principium reſpicit tantùm clauſ* Non aliàs, &c. *poſita in venditione facta cum pacto de retrouendendo.*

13 *Penſionis in reſeruatione cum regreſſu, facit clauſ.* Non aliàs, &c. *totum gratiam corruere, ſi regreſſus non tenet.*

14 *Reſolutionis contractus habet vim clauſ.* Non aliàs, &c. *& excludit purgationem moræ.*

15 *Voluntatis eſt limitatiua clauſ.* Non aliàs, &c. & *præſeruatiua ſui iuris in caſu contrario.*

16 *Beneplacitum Apoſtolicum eſt neceſſarium, quando fuit reſeruatum cum clauſula*, Non aliàs, &c. *etiamſi aliàs de Iure non eſſet neceſſarium. Si verò reſeruatum ſit ſimpliciter ſine hac clauſula, & non ſit de Iure neceſſarium, tunc poteſt omitti.*

17 *Clauſ.* Non aliàs, &c. *operatur, vt per eam proteſtans defendatur à priuatione iuris ſui, quam aliàs incurreret.*

18 *Emphyteuta vendens,ſeu alienans irrequiſito domino,adhibita tamen proteſtatione*, ſaluo conſenſu domini,non aliàs,aliter,nec alio modo *euitat pœnam caducitatis.*

19 *Limita,niſi res emphiteutica, quæ cum iis clauſulis alienatur,& traditur,eſſet difficilis recuperationis.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Tiraq. de retract.tit.1.§.8.gloſſ.6.n.3. Menoch. conſ.38. num.21.& 22.& conſ.369.n.15. cum ſeqq. Bertazol. de clauſ inſtrum.clauſ.24.gloſſ.6. Flamin. de reſign. lib. 7.quæſt.1.num.64.& 65.Fulu.Pacian. de probat.lib.1. cap.25.num.53.cum ſeqq. Surd. conſ.246. numer.20.& conſ.322.num.13.Octau.Vulpel.de præpoſ. & aduerb. ſignif.ſub dict.Non aliter ,pag.65.Card.Tuſch. pract. concluſ.tom.1.lit.C,concluſ.312. Cald. Pereira de reſol. emphyt. cap.6. num. 35. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. collect.526.& 868 Cened. poſt lib. pract. & canon q. ſing.65 [Theodoſ.de Rubeis in ſing.Rota tom.2. part. 4.clauſ.48.& 492.Britto ad cap.potuit,§.1.num.16. de locato.

2 Verba huius clauſulæ regulantur tanquam geminata,vt ex Tiraq de retract.tit.1. gloſſ.9. num.11. & aliis notatis, Surd. deciſ.124. num.1. & ſunt multum præciſa , & non recipiunt aliquam modificationem,vel intellectum, Alex. conſ.3. incip Viſo inſtrumento,num.4.lib.1.Iaſ.in l ſtipulatus ſum.ff. de verb. oblig.Bertazol.d.gloſſ.6.num.1. Card.Tuſch. d. lit. C, concluſ.311.numer.1. Natt.conſ.372. num. 5. Cened. d.ſing.65.num.2.& fuit dictum in Placentina dotis 6. Iunij 1614.coram Patriarcha Pamphilio,impreſſa per Farin.deciſ 617.n.2.p.1.rec quicquid dicant Dec.conſ. 181.col.fin.& Roland.conſ.61.n.57.vol.2.

3 Arguit hæc clauſula præciſam contrahentium mentem,ex Farin.in praxi crim.p.4. deciſ. 10. num.5. & tanquam reſolutiua operatur perinde , ac ſi nihil fuiſſet actum, Alex. conſ.1. num.4. lib. 1. Clar. §. emphyteuſis,quæſt.13.num.11. Caputaq. deciſ.82. num. 4. p. 3. & fuit dictum in Theatina iuriſdictionis 10. Maij 1621. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano.

4 Indicat præciſam neceſſitatem , vt cenſuit Rota apud Cenc.poſt tract.de Cenſib.deciſ.117. n. 4. Natt. conſ.372. num.5. vol. 2. [& habet materiam præciſam,Surd.con.143.n.43.Pariſ. de reſignat. lib. 7. q. 2. n.64. Theodoſ de Rubeis d.clauſ. 492. n.5. vbi n. 6. dicit hanc clauſulam adeò eſſe præciſam , vt non recipiat aliam interpretationem , vel aliam modificationem à verbis ſeparatam , & n.7. quod recipit declarationem à principali diſpoſitione]

5 Conſenſum ab actu adimit , quo non ſequuto operatur perinde , ac ſi nihil actum fuiſſet , gloſſ. Bald.& alij in l.ſi quidem , de except. Neuiſ. conſ. 87. num.13.Grat.conſ.128.num.13. Alex. conſ. 1. num. 4. verſ.in tantum.vol.vbi ait , quod hæc clauſula importat,quod ſi non valet,vt agitur , non intelligatur contractus celebratus , neque etiam ea parte , qua valere poſſit,Beneuent.de aſſecurat. gloſſ. 15. num. 2. fol.136.Caputaq.deciſ.82.n.4. p.3. Intrigliolo Sicilia deciſ.22.n.12.Cened.d.ſingul.65.n.4.& 5.& Stephan. Gratian.diſcept. forenſ.cap.748.n.12.& 13. & fuit dictum in Romana de Capizucchis 10. Aprilis 1603. coram Illuſtriſſimo Card.Lancelloto, impreſſa per Farin. dec.115.n.6 p.2.rec.

6 Neceſſitatem facit , vt dictum fuit in Bonon. bonor.de Bonis 20. Febr. 1598.coram Illuſtriſſimo D.meo Card. Millino,impreſſa per Marcheſ. de Commiſſ. p.1. pag.117.n.4.

7 Denotat omnino abeſſe voluntatem,Alex.conſ.3 num.5.verſ.& licet,lib.1. & fuit dictum in Auximana Societatis 3. Martij 1595.coram Iuſto , impreſſa per Marcheſ. d. p.1. pag.748. [Et quod magis ſuſtinet voluntatem quàm artem,Rota deciſ.509. num.5.p.1. in poſth.p.3.recent. quia eſt limitatiua voluntatis , & præſentatiua ſui iuris In caſu contrario,Caputaq.deciſ.81.num.3.& deciſ.84.num.10.p.3. Pariſ.de reſignat. lib.1.q.2.num.19. Theodoſ.de Rubeis dict.clauſ.492. n.13. & 14.]

Naturam præciſam habet, & formam inducit 8 Boër. deciſ.243.num.12. poſt med. Cened. d.ſing.65. num.1.D.Lotter.de re benefic.lib.2.q.41. n.35. Verall. deciſ.82.num.4. Mart. de clauſ. p.2. clauſ.74. aliàs 76. num.8. Cephal conſ.118. num.23. lib.1. Flam. d.q.1. num. 64 Surd conſ.246. num.20. & conſ.233. num.27. & conſ.143 num.43.Aloyſ.Ricc. d.collect.868. Card. Tuſch.d.lit.C.concluſ.311. num.4. Mat. Anton. var. reſolut.lib 8. reſol.33. num.8. Farin. in praxi crim.p.4. deciſ.23.in addit. lit.B. & deciſ.564. num. 6. Decian. conſ.528.ante fin. Grat.conſ.16.n.48.lib.2.& Stephan. Gratian diſcept. forenſ. cap.208. num. 22. Franc. Leo in Theſauro fori Eccleſiaſt. p. 2. cap. 1. num.42. & c.2. num.4. Rot.apud Zach. poſt tract. de oblig. Cameral. deciſ 64. num.6. & deciſ.71. num. 5. & fuit dictum in Ilerden.viſitationis 13.Nouembris 1602. coram Iuſto, impreſſa per Farin deciſ.57.num.9. p.1.recent.vbi habetur , hanc clauſulam reſpicere expreſſam formam quoad aſſiſtentiam,non quoad alia , de quibus nihil dicitur , [plures refert Theodoſ. de Rubeis dict. clauſ.492.num.10.] Vnde actus contra eam factos, 9 ipſo iure eſſe nullos , notant Roland. conſ.41. n.12. lib.1.& conſ.61. num.19. cum ſeqq. lib. 4. & conſ. 59. num.11. lib. 3. Menoch. de arbitr. caſ. 137. num. 14. Oſaſc. Pedem. deciſ. 163. num. 11. Cephal. conſil.80. num.2. vol.1 Fulu. Pacion. de probat. lib.1. cap. 25. num.52. Farin.fragmentor.crimin.p.1. lit.I.,num.205. Verum ſi actus geſtus ſe compartitur cum illa forma 10 inducta ab ipſa clauſula ; in tali caſu non operatur illius reſolutionem , vt per Seraph. deciſ. 1190. vol. 2.

Conditionem importat , qua deficiente perinde 11 eſt, ac ſi nihil actum fuiſſet, Iaſ.in l.fin. C.de iure emphyt.num.142. & conſ 162. numer. 5. lib.2. & conſ.86. num.16.lib.3. Curt ſen.conſ.8. numer.6. Pariſ.conſ.12. num.104.lib.2. Caputaq. deciſ.82. num.3.p.3. Caſſad. deciſ. 2. num.7. de Simonia , Natta conſ. 372. num.4. & 5.Rol.conſ.63. num.24. vol.4. Verall.deciſ.72.n.3. & 4.p.3.Menoch de arbitr.caſu 237. num 14.conſ.38. num. 21. & 22. & conſ. 322. num. 40. & conſil. 369. num.25. Surd.conſ.218. num.9. Flam. de reſign. lib.1. c.2.num.22.lib.9 q.17.n.28. Aloyſ.Ricc. d.collect. 868. & in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol.33. num.1. in 2. impreſſ.Ant.Monach Flor.deciſ.23.n.3.Ruin.conſ.181. num.1.lib.2.& conſ.151.lib.4. in princip.Card.Tuſch. dict. lit. C, concluſ.311. num.2. vbi num. 3. cum eod. Ruinn conſil.46. in fin lib.5. ſubdit , quod tacitè, & expreſſè huic conditioni renunciari poteſt , Cened. dict. ſing. 65. num. 1. 5. Cald. Pereira de poteſtate eligendi, cap. 17.num.16. Mart. dict. clauſ.76.num.7. Seraph.deciſ.838. num. 7. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 803. num. 38. & cap.949.num.3.& c.972. num.2. Marcheſ de Commiſſ.p.1. pag.583. num.24.in vltima impreſſ. Rota apud Farin. in praxi crim. p. 4. deciſ.13. numer. 4. & apud Zach. poſt tract. de oblig. Camer.deciſ.160. num.6. & apud Pacificum poſt tract. de Saluian.interd. deciſ. 144. num.5. & fuit dictum in Vicentina penſionis 21. Maij 1610. coram Reuerendiſſimo D.meo Pirouano , impreſſa per Farin. deciſ. 286. n.2.p.2.recent.& in Hiſpalen. & Caurien.permutationis 25.Martij 1597.coram Giptio, impreſſa per Marcheſ.

d.

d.p.1. pag. 124. *num.*2. *& Iannen.parochialis* 22. *Iunij* 1622. *coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo* , *& in Illerden.Canonicatus* 2. *Decembris* 1624. *coram Buratto* ; [plures refert Theod.de Rub.*d.clauſ.*492.*n.*9. Rolaod.*conſ.*59.*n.*11.*vol.* 3. Beroi.*conſ.*31.*num.*6.*vol.* 3.] & tunc ceſſat conſenſus agentis , Cephal. *conſ.* 296.*n.*11. *vol.* 2. & fuit dictum *in Toletana penſionis* 28.*Ianuarij* 1591.*coram Gipsio.*

21 Poſita in venditione facta cum pacto de retrouendendo, reſpicit tantùm principium venditionis, vt ſcilicet non cenſeatur res vendita purè,& ſimpliciter , ſed cum illa reſeruatione,Seraph.*deciſ.* 1063. *n.*12.facit enim gratiam correſpectiuam , & indiuiduam,idem Seraph.*deciſ.*583.*n.*9.]In donatione appoſita operatur , vt dominium rei donatæ retro transfertur in donantem. Rot. *deciſ.*338. *n.* 2.*p.*2.*in poſth. Farin.*aliàs *p.*4.*recent.*]

23 In reſeruatione penſionis cum regreſſu , facit totam gratiam corruere, ſi regreſſus non teneat , Put. *deciſ.* 6. *de penſ.* & fuit dictum *in Hiſpalen. penſionis* 24. *Maij* 1586. *coram Cardin. Seraphino* , *inter eius deciſ.impreſſ.deciſ.*114. *n.* 1. quæ etiam reperitur impreſſa per Marcheſ *d.p.*1.*pag.*116.

24 Habet vim reſolutionis contractus , & excludit purgationem moræ,vt per Stephan.Gratian.*diſcept. forenſ.tom.*3.*cap.*517.*à princ.& cap.*532.*n.*21.vbi ait, quod conſenſum excludit , & quod videatur habere vim decreti irritantis , adeò vt omnia reſoluat vſque ab initio,poſt Socin. ſen.*conſ.*251.*n.*4.*vol.* 2. reſoluit D. Lotter.*de benefic.lib.*1.*q.*37. *n.*60.*& q.* 40. *n.*372. [quia eſt reſolutiua , & facit perinde ac ſi nihil actum ſit , Hieron.Gabr.*con.*185.*n.*1.*lib.*1. Clar.*in* §. *emphyteuſis q.*13.*num.*5.*verſ.item quæro* , *&* §. *feudum q.*31.*n.*6.*verſ.bene verum eſt* , Rebuff. *conſ.* 4.*n.*14.*& conſ.*38.*num.*5.*& conſ.*87.*n.*47. Theodoſ. de Rub.*d.clauſ.*492.*n.*12.]

25 Eſt limitatiua voluntatis,& præſeruatiua ſui iuris in caſu contrario,Pariſ.*conſ.*10.*n.*285.*lib.*4. Verall.*d. deciſ.*82.*n.*3.*& deciſ.*84.*num.*10.*p.*3. Mart.*d.clauſ.*71. *n.*10.& Stephan.Gratian.*d.tom.*3.*cap.*587.*num.*11.*& cap.*748.*n.*12.

26 Beneplacitum Apoſtolicum eſt neceſſarium,quando fuit reſeruatam cum hac clauſula , etiamſi aliàs de Iure non eſſet neceſſarium,vt fuit dictum *in Piſana bonorum* 28. *Octobris* 1585. *coram Bianco* , *& in Aretina Capellania* 16. *Ianuarij* 1616. *coram Buratto & in Ferrarien.decimarum* 23. *Iunij* 1617. *coram D. Patriarcha Pamphilio* , *& coram Gregorio deciſ.*192.*n.*1. quicquid dicat Gabr.*conſ.*92.*n.*4.*& ſeq.lib.*1.Si verò beneplacitum reſeruatum ſit ſimpliciter ſine hac clauſula , & non ſit de Iure neceſſarium , tunc poteſt omitti , Gabr.*d.conſ.*92.*n.*7. Rota *deciſ.*619.*n.*3. *p.*1.*diuerſ.*Seraph.*deciſ.*1027.*n.*6.

17 Operatur , vt per eam proteſtans defendatur à priuatione iuris ſui , quam aliàs incurreret , vt per Monet.*de opinione canonica* , *cap.*5.*q.*5.*n.*65.

28 Vnde emphyteutam vendentem , ſeu alienantem irrequiſito domino , adhibita tamen proteſtatione, *ſaluo conſenſu domini* , *non aliàs*, *aliter* , *nec alio modo*, euitare pœnam caducitatis, reſoluunt Hippol.*verb. feudatarius,pag.*483. Clar.§.*emphyteuſis*, *q.*13.*num.*5. Corbul.*de iure emphyteutico,tit.de clauſ.quibus emphyteuta iure ſuo priuatur,cap.de clauſ.priuat.ob alienationem* , *ampliat.*13.*& limit.*16. *&* 17. Burſat.*conſ.*181. *num.*12.*cum ſeqq.* Gram. *deciſ.*49.*num.* 3. *&* 4. Fuſch. *lit. A,ſingul.*50. Roland.*conſ.*7.*num.*7.*cum ſeqq.vol.*3. *& conſ.*63.*num.* 24 *vol.* 4. Gama *Luſitana deciſ.*147. *n.*4. Vincent.de Franch. *Neapol.deciſ.*163.Bertazol. *dict.gloſſ* 6. *num.* 2. Cened. *ad Decretal. collect.* 144. *num.*27.Freccia *de ſubfeudis,lib.*2.§.1.*auctoritas,n.*13. Menoch. *conſ.* 28. *num.* 10. *& num.* 39. *cum ſeq. & conſ.* 38.*num.* 21. *&* 22. *conſ.* 369. *num.* 25. Mich. Graſſ.*tom.*1.*com.opin.lib.*4. *tit.* 44. *n.* 179. vbi Vezin. *num.*284.*pag. mihi* 686. Bellacomb. *tom.* 2. *tract. de feud.tit* 8.*quibus ex cauſis feudum amittatur*,*pag.*636. Flam.*de reſign.lib.*7.*q.*1.*num.*67. Redoan. *de reb. Eccleſ.non alienan.q.*33.*à num.*18.*vſque ad* 24. *& q.* 39. *cap* 9.*à num.*42. Theſaur.*deciſ.*.69. Mart.*d.clauſ.*76. *num.*1.*& in votis noniſſ.deciſ. voto* 169. Card. Tuſch. *tom.*3.*lit. E.concl.*207.*n.*76.*&* 80. Cardin. Mantic. *de tacit.& ambig.conuent.lib.* 22. *tit.* 28. *num.* 18. *cum ſeqq.* Galganet. *in tract. de conditio. & demonſtr p.* 1. *cap.*52.*n.*2. Aloyſ. Ricc.*in collect.deciſ.p.*3.*collect.*516. Molin.*de Iuſt.tract.*2.*diſput.*459.*num.* 10. Rebell.*de oblig.Iuſtitia* , *p.*2.*lib.*13.*q.*4.*num.*10. Cardoſ. *in praxi Iudicum* , *verb.clauſula* 15.*& verb. emphyteuſis* 6. *poſt princip.*Cald.Pereira *de reſol.emphyt.cap.*5.*num.*84. *& cap.*6.*à num.* 26. Amic. *de iure emphyt. q.* 1.*n.*13.*cum ſeqq.*

Limita tamen , ſupra proximam reſolutionem procedere, niſi res emphyteutica quæ cum his clauſulis alienatur , & traditur, eſſet difficilis recuperationis , putà ſi eſſet Caſtrum , vel locus munitiſſimus , vel ſi eſſet facta traditio in perſonam potentem , tunc emphyteuta caderet à iure ſuo , nonobſtante hac clauſula , cùm conditio domini ſit facta deterior,& re ipſa adſit dolus, vt per Ripam *in cap. cum M.num.*80.*de conſtit.* Clar. *d.q.*13.*num.* 5. *in fin.* Roland.*conſ.*5.*n.*36.*lib.* 2. Mantic. *d.tit* 207.*num.*79. *&* 80. Mart.*d.clauſ.* 76. *num.* 2. *&* 3. Amic. *dict.q.*1. *num.*20. 19

CLAVSVLA LXXXII.

Non obſtantibus , &c.

1 *Doctores referuntur de vi,& effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Inferior à Principe clauſula* , Non obſtantibus, &c. *vti non poteſt.*

3 *Teſtator in ſuo teſtamento non poteſt apponere clauſulam*,Non obſtantibus,&c.

4 *Clauſula*, Non obſtantibus, &c. *tollit omnia*, *quæ diſpoſitioni* , *in qua eſt appoſita* , *obſtarent per ſunt.*

5 *Derogans non præſumitur cogitaſſe de ſpeciali promiſſione.*

6 *Clauſula*, Non obſtantibus , &c. *habet locum in iis* , *quorum verſimiliter Papa notitiam habuit.*

7 *Obſtacula perſonalia non tollit clauſula* , Non obſtantibus, &c.

8 *Subreptionis vitium non tollit clauſula* , Non obſtantibus, &c.

9 *Defectus plures vbi concurrunt*,*non operatur clauſula*, Non obſtaotibus, &c.

10 *Nulla ſi exiſteret diſpoſitio ſuper qua clauſula*, Non obſtantibus, &c. *appoſita eſt* , *illa nihil operatur.*

11 *Clauſula generalis non obſtantiarum*, *ſi eſt poſita in vltima parte reſcripti*, *non refertur ad præcedentia*,*quæ ſunt contraria Iuri communi.*

12 *Iura contraria non tollit clauſula* , Non obſtantibus , &c. *poſita in reſcripto* , *ſeu Bulla aliqua.*

13 *Clauſula generalis* , Non obſtantibus , &c. *non ſufficit* , *vbi lex Canonica* , *vel Ciuilis habet clauſulam derogatoriam ad futura reſcripta* , *niſi faciat*

quarte, in fine, Mart. *d clauſula* 23.*nu* 5.vbi plures ex antiquioribus refert Cardio. Tuſch *d. concl.* 291. *num.* 59. Theodoſ. de Rubeis *dict. clauſ.* 115. *numero* 32.]

14 Limita decimò, quando actus redderetur nullus, vt per Surd *conſ.* 850.*num.* 48. [Theodoſ de Rubeis *d.cl.* 115.*num.* 29 Rot.*deciſ.* 227.*n.* 5. *verſ. obſtat, p.* 1. *diuerſ.*]

15 Limita vndecimò, quando inutilis redderetur diſpoſitio, vt per Surd. *conſ.* 115.*n.* 8. Crauet.*conſ.* 70. *n.* 4.Mart.*d.clauſula* 23.*n.* 11. Gabr. *d.concl.* 9.*num.* 10. Menoch.*d.præſumpt.* 181.*n.* 11. Monet. *d.n.* 57.*in fin.* Rom.*conſ.* 112.*col.* 2. Card. Tuſch.*d. concl.* 291.*n.* 41. *&* 77.

16 Limita duodecimò, quando non congrueret verbis, & diſpoſitioni antecedenti, vt dictum fuit in Rota Bononien.*deciſ.* 150.*n.* 78.

17 Limita decimotertiò, non referri ad ea, quæ habent claram, & determinatam diſpoſitionem, vt per Honded.*conſ.* 36.*num.* 14.*vol.* 1. Gabr. *d concl.* 9.*num.* 8.Peregr.*d.art.* 16.*numer.* 107. Menoch. *d. præſumpt.* 181.*n num.* 6.Mart.*d.clauſula* 23. *num.* 9. Monet. *d. num.* 57. *verſ. quinto.* Vel ſpecialem prouiſionem à contrahentibus, Roland à Valle *conſ.* 59.*n.* 48.*lib.* 3. Roman. *conſ.* 503.*num.* 4. Card. Tuſch.*d.concl.* 291. *num.* 47.

18 Limita decimoquartò, ſtante diuerſa perſonarum qualitate, vt cenſuit Rot. Bononien.*deciſ.* 150. *num.* 80.

19 Limita decimoquintò, quando non ſtat de per ſe, ſed acceſſoriè ad aliquod capitulum, quo caſu eius pars, conditio, modus, vel qualitas ad alia non refertur, vt per Bero *conſ.* 176.*num.* 53.*col.* 1.Gabr.*d. concl.* 9.*n.* 11.*&* 20. Menoch *d.præſ.* 181.*n.* 22. Mart. *d.clauſ.* 23.*numer.* 8. Monet. *d.cap.* 7.*num.* 58. *verſ. ſeptimo.*

20 Limita decimoſextò, non procedere in iis quæ incidenter, vel cauſa demonſtrationis poſita ſunt, vt per Gabr.*d.concl.* 9. *num.* 15. Menoch. *d.præſ.* 181. *num.* 15.Mart.*d.clauſula* 23.*num.* 14. Monet. *d.n.* 58. *in princip.* vbi ait, multo magis hoc verum eſſe, ſi clauſula hæc in medio vnius capituli ponatur, & citat Gabr.*d.concl.* 9.*n.* 27.Mart.*d.clauſ.* 23.*num.* 21 & Peregr.*d.art.* 16.*n.* 103. ſublimitantem, niſi aliàs ſequens capitulum eſſet inutile.

21 Limita decimoſeptimò, non referri ad ea, quæ longè diſtant, ſi medient extranea, ad quæ clauſula hæc referri non poſſit, vt per Gabr.*d.concl.* 9.*n.* 12.*&* 14.Menoch.*d.præſ.* 181.*n.* 22.Monet.*d.n.* 58 *verſ. obſtano*, imò etiam ſi referri poſſit, vbi ea ſint omnino ſeparata, vt ſatis probat Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 108.*n.* 3.

22 Limita decimooctauò, in clauſula pœnali appoſita in vno capitulo diſpoſitionis, quia in aliis non cenſetur repetita, vt per gloſ.*verb. ſanctioni in Clem.* 2.*de vita & honeſt.Cleric.* Ruin.*conſ.* 38.*&* 86.*vol.* 5. Gabr.*d.concl.* 9.*n.* 22. Menoch.*d.præſ.* 181.*n.* 5. Mart. *d.clauſula* 23.*num.* 13. vbi dicit, ita tentum fuiſſe *in Romana vinea de Alexiis* 20. *Octob.* 1589. *coram Penia*, Monet. *d. cap.* 7.*num.* 59.vbi ſublimitat, niſi ea clauſula pœnalis ponatur in fine diſpoſitionis cum iis verbis, *circa præmiſſa, aut aliquod præmiſſorum*, vel ſimili, & citat Sanchez *de Matrim. lib.* 7.*diſp.* 108.*n.* 3.*circa initium.*

23 Limita decimonono, in caſibus priuilegiatis, vt per Menoch. *d. præſ.* 181.*num.* 19. Monet. *d.c.* 7.*num.* 60.& huic limitationi affinis eſt alia quam Gabr.*d. conc.* 9.*n.* 25. affert poſt Gozad *conſ.* 2. vt clauſula in fine poſita non referatur ad præcedentia, quando ex ea relatione ius tertij læderetur.

Limita vigeſimò in clauſula illa, quæ tacitè ſubintelligitur in aliquo capitulo, nunquam enim ad alia referri tradunt Mart.*d.clauſula* 23.*n.* 17.Gabr *d. concl.* 9.*n.* 17. Menoch. *d.præſ.* 181.*n.* 21.Monet.*d.c.* 7. *num.* 61. 24

Limita vigeſimoprimò, quando clauſula prima habet propriam, & ſpecificam determinationem, quia tunc clauſula in fine poſita non refertur ad illam primam, Alex.*conſ.* 48.*lib.* 1. Signorol.*conſ.* 181. *num.* 13.*&* 14.Rom.*conſ.* 152.*col.* 2.*n.* 3.Card.Tuſch.*d. concl.* 191.*n.* 45. 25

Limita vigeſimoſecundò, quando præcedit genus, & clauſula ſequens continet ſpeciem, quia non poteſt referri, ex quo ſpecies extrahitur ex genere, Signorol.*conſ.* 181.*n.* 23.*verſ. nec huic obſtat*, Card. Tuſch.*d.concl.* 291.*n.* 50. 26

Limita vigeſimotertiò, quia generalis clauſula, & generalis approbatio non refertur ad ea, quæ ſpecialiter fuerunt caſſata, & in quibus ſpecialis, & diuerſa prouiſio militat, Anch. *conſ.* 2. *à n.* 12. Alex. *conſ.* 226.*n.* 15 *verſ. quarto quia.lib.* 6. Card. Tuſch.*d. conc.* 291. *n.* 71. vbi *n.* 72. poſt Socin. *conſ.* 120.*n.* 57. *lib.* 1.& Alex. *conſ.* 110. *Stante ſtatuto*, *n.* 4.*lib.* 4. ſubdit, quod nec refertur ad ea in quibus eſt facta prouiſio ſpecialis. 27

Limita vigeſimoquartò, quia clauſula non refertur, ad ea, quæ habent orationem perfectam de ſe, etiamſi adſint dictiones repetitiuæ, prout dictio, *Item etiam*, & ſimiles; ita Decian.*conſ.* 17.*n.* 14.*lib.* 1. Roman.*conſ.* 152.*num.* 2.*verſ. prima*, Cardin. Tuſch.*d. concl.* 291.*n.* 79.vbi *n.* 80.poſt Pariſ. *conſ.* 58.*n.* 16. *lib.* 1.& Alex.*conſ.* 66.*n.* 6.*lib.* 3.extendit in legatis, quia ſi ſunt in eadem orationem, fit receptio, ſecus verò ſi in diuerſa oratione. 28

CLAVSVLA LXXI.

In rem ſuam, &c.

1 *Procurator in rem ſuam factus ille dicitur, qui ex mandato procura commodum ſibi applicare debet.*
2 *Procurator in rem ſuam altero de tribus modis cenſetur conſtitutus.*
3 *Procurator in rem ſuam conſtitutus videtur per illa verba*, Ponens eum in locum ſuum, &c.
4 *Procurator in rem ſuam conſtitutus dicitur, cùm illud, quod exigit, nulli reſtituturus eſt.*
5 *Dominij translationem, & reciprocam fideicommiſſi remiſſionem importat clauſula*, In rem ſuam, &c.
6 *Procurator rem ſuam habetur loco domini, & poteſt paciſci.*
7 *Procurator in rem ſuam poteſt iuramentum deferre.*
8 *Procurator in rem ſuam poſt litem conteſtatam reuocari non poteſt.*
9 *Procurator in rem ſuam poteſt ante litem conteſtatam alium procuratorem ſubſtituere.*
10 *Procurator in rem ſuam conſtitutus ad iudicia, nequit ante litis conteſtationem alium ſubſtituere, niſi mandatum habeat cum ſpeciali clauſula, ſubſtituendi.*
11 *Statutum diſponens circa procuratores, non habet locum in procuratore in rem ſuam.*
12 *Procurator in rem propriam, non intelligitur reuocatus per mortem conſtituentis.*
13 *Procurator in rem ſuam quandoque fit ab homine, quandoque à lege.*

14 *Mandatum*

14 *Mandatum in rem ſuam non præſumitur in dubio, niſi præcedat cauſa cedendarum actionum.*

15 *Teſtibus poteſt probari aliquem fuiſſe conſtitutum procuratorem in rem ſuam.*

1 PRocurator in rem ſuam factus ille dicitur, qui ex mandato procuræ commodum ſibi applicare debet, *gloſſ.in princ. in l. 1. ff.de procurat.* gloſſ. *verb. ſuam rem,in l.qui ſtipendia, C.eod.tit.* Mart.*de clauſul. part.1.clauſ.*188.*num.*2. Bertaz.*de clauſ.inſtrum.clauſ.* 29.*gloſſ.*1.*n.*1. vbi *num.*5. ex Bald. *in l.qua omnia*, §. 2 *fin.de procur.*& Iaſ.*in d.l.qui ſtipendia*, aſſerit cenſeri conſtitutum procuratorem in rem ſuam altero de tribus modis, quando ſcilicet ſunt mandatæ actiones directæ,& ceſſæ vtiles,vel quando tantùm ſunt ceſſæ vtiles,quo caſu cenſetur etiam factus procurator ceſſionarius in rem ſuam,& tertiò quando ſolum ſunt mandatæ actiones directæ, quod minus importat conceſſionem.

3 Item in rem ſuam conſtitutus videtur per illa verba, *Ponens eum in locum ſuum*, &c vt per Bart.*in l.*3.*ff.famil.herciſc. & in l. qui quadraginta, ff.ad Trebell.* nam idem quod hæc clauſula, *In rem ſuam*, importat virtualiter d.clauſula, *Ponens*,&c.ſolita apponi in inſtrumentis venditionum, quæ etiam importat ceſſionem iurium, & vbi adeſt huiuſmodi clauſula, *Ponens*, &c.vel ceſſio iurium, tunc dicitur indubitanter procurator conſtitutus in rem ſuam, Bertazol. *d.tract. clauſul.* 27. *gloſſ.* 4. *& clauſ.* 28. *gloſſ.*2.

4 Dicitur etiam tunc conſtitutus procurator in rem ſuam,cùm illud,quod exigit, nulli reſtituturus eſt, ita Aret.*conſ.* 124.*num.*3. *& conſ.* 125. *in princ.* Bero.*conſ.*187.*num.*45. *vol.* 1. & fuit dictum *in Mediolanen. Capellania* 5. *Martij* 1607. *coram Cardin. Marquemonsio.* Sic etiam dicitur ex clauſula, *quod faciat quicquid domino viderit expedire*, vel, *quod habeat totam poteſtatem*, vel, *quod re vtatur tanquam ſua*, ex adductis per Cald. Pereira *de empt. cap.* 15. *num.*8.

5 Tranſlationem dominij, & reciprocam fideicommiſſi remiſſionem importare hanc clauſulam, tenent Alex.*conſ.*8.*num.*6.*verſ. denique, lib.*5. Roin. *conſ.*144.*num.*49.*verſ. actio, & conſ.*152.*num.* 8. *col. penult.lib.*2. Grat.*conſ.*60.*num.* 19. *lib.* 1. Socin. iun. *conſ.*116.*num.*60.*verſ.præterea,lib.*1. Menoch.*conſ.*361. *numer.*38.& Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.c.*342. *num.*11.

6 Procurator cum hac clauſula habetur loco domini, & poteſt paciſci, *l.ſed & ſi tantùm,l. ſed & ſi fideiuſſor,l.ſi eum emptore,ff.de pactis,l.ſicut,§.ſi procurator, ff.quando pignus, vel hypoth.*gloſſ.& Doctores *in l.tranſactionis, C.de tranſact.* Sic etiam poteſt iuramentum deferre, licèt ſimplex procurator nequeat,*l.iuſiurandum quod ex conuentione, §.final.ff.de iureiuran.gloſſ.vltim.in cap.qui ad agendum, de procur.* 7 *in* 6.Bertazol.*de clauſulis inſtrumental.clauſ.* 29. *gloſ.* 10.*n.*1.

8 Licèt re integra reuocari poſſit procurator in rem propriam, antequam ſit proceſſum ad tria contenta *in l.*3.*C.de nouat.*vt tradit Cald.Pereira *de exempt. c.* 22.*&* 23.non ita tamen poſt litem conteſtatam,ex *l. illam.C.de donat.*

9 Sic etiam licèt procurator ante litem conteſtatam non poſſit alium procuratorem ſubſtituere, niſi id habeat in mandatis,tamen aliud eſt in hoc procuratore in rem ſuam,*in c.*1.§.1.*de procur.in*6.*in* Bertaz.*d. cl.*29.*gl.*10.*n.* 1. iſte enim procurator domino comparatur tam ante, quàm poſt litem conteſtatam, vt tradit Ioan. de Graſſ. *in tract. de ſubſtitut. procurat.in clauſ. & quæ per quemlibet procuratorem verum, num.*1.

Si verò conſtituatur ad iudicia, nequit ante litis 10 conteſtationem alium ſubſtituere, niſi mandatum habeat cum ſpeciali clauſula ſubſtituendi; ita Marant.*de ordine iudicio.part.*4.*diſt.*inſt.16.*num.*21.*&* 28. Dant.*de nullit.tit.ex defectu mandati, num.*109.Suar. de Pace *in pract.tom.*1.*in initio annot.*4.*num.*5.poſt litem tamen conteſtatam poterit, vt per Boër. *deciſ.* 285.*n.*1.D.Barboſ.*in l.eum prætor.*§.1.*n.*104.*cum ſeqq. ff.de iudiciis.*

Statutum diſponens circa procuratores, non ha- 11 bet locum in iſto procuratore in rem ſuam, qui propriè non eſt procurator, Bald. *in l. non ſolum, in* 10 *lect.num.*6.*ff.de procur.& tal.*2.*quæſt.*5.*num.* 14. *C.de action.& oblig.* Felin.*in cap. licet vndique, num.* 8. *de offic.deleg.* Aret.*in l.*1.*num.*21.*ff.ſi certum petatur*,Bertazol.*d.clauſ.*29.*gloſſ.*1.*n.*2.

Procurator in rem propriam non intelligitur re- 12 uocatus per mortem teſtituentis, *l.* 2.*in propria cauſa, ff.quando appellandum ſit*, Bart. *in l.ſi procurator. ff.de condict.cauſa data*, Aret.*conſ.*124.*& ſeq.*Caballini. *Milleloq.*247.*n.*1. Card. Mant.*de tacit. & ambig. conuent.lib.*7.*tit.*23. *n.* 52. Bertazol. *d. clauſ.*19.*gl.* 2. *num.*4.& Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.cap.* 342. *num.*1.

Illud pro coronide huius breuis diſcurſus ſcien- 13 dum eſt cum Bertazol.*d.gloſ.*1.*à n.*6. quod procurator in rem ſuam quandoque fit ab homine, quandoque à lege: ab homine, vt in caſu, quo vel fit ceſſio, vel mandantur directæ actiones per cedentes, aut iste in mandato procuræ expreſsè conſtitutus reperitur; à lege, quoties ſine ceſſione, vel expreſſo mandato tranſeunt actiones, vt *in l.penult.C. ad Trebell.* & in caſibus de quibus *in l.* 1. *&* 2. *C.de action. & obligat.* Sic etiam procurator in rem ſuam quandoque cenſetur factus ex voluntate, vt in caſibus,in quibus voluntas vtriuſque contrahentis concurrit, ſicut in cæteris contractibus, *l. ſicut C. de action.& obligat.* ex neceſſitate, quando alicui ſunt adiudicata nomina debitorum, *l.planè, ff.famil. herciſcundæ*, & in aliis caſibus, de quibus per gloſſ.& Bart.*in l.ſeruum quoque, §.final.* vbi text. loquitur de iſto procuratore in rem ſuam ex neceſſitate, *ff. de procurat.*

In dubio non præſumitur mandatum in rem 14 ſuam niſi præcedat cauſa cedendarum actionum, vt tradunt Bald.*in l.*3.*p.*1.*C.mandati*, Bertazol.*d.gloſſ.*1. 15 *n.* 9. vbi ſubdit, quod licèt non præſumatur mandatum factum in rem ſuam, tamen ſi id ſit omiſſum, vt quia fuit ſcriptum, aliquem fuiſſe ſimpliciter procuratorem conſtitutum, poteſt teſtibus id comprobari.

CLAVSVLA LXXII.

In ſolidum.

1 *Obligatio regulariter non in ſolidum, ſed pro virili parte inter plures correos facta cenſetur.*

2 *Clauſula,* In ſolidum,*vbi eſt appoſita, excludit inter ſocios, vel plures cohæredes, aut plures reos debendi, beneficium diuiſionis.*

3 *Debitores principales vt omnes cenſeantur, operatur clauſula,* In ſolidum, *erga principalem debitorem.*

4 *Emphyteutica rei conceſſio, quando eſt facta duobus cum clauſula.* In ſolidum, *vel ſi ſtipuletur,* pro ſe, & filiis, & deſcendentibus, & pro

quilibet

quolibet ipſorum in ſolidum, operatur vt ad ſuperſtitem portio deficiens accreſcat per ius non decreſcendi.

5 *Clauſula*, In ſolidum, *importat in emphyteuſi, quod nullus alteri ſuccedat, quando dictio distributiua*, quolibet, *eſt appoſita ſtipulantibus.*

6 *Fideiuſſores quando plures ſunt dati in ſolidum, quilibet eorum tenetur ad ſolutionem totius debiti.*

7 *Creditor poteſt fideiuſſores in ſolidum obligatos inſimul conuenire, cum proteſtatione quod vnica fiat ſolutio.*

8 *Fideiuſſor vnus ſoluendo totum, an habeat recurſum contra alium confideiuſſorem, remiſſiuè.*

9 *Integritatem reiecta omni diminutione ſignificat clauſula*, In ſolidum.

10 *Contrahentes arctius ligat clauſula*, In ſolidum, *non vero auget obligationem.*

11 *Clauſula*, In ſolidum, *non continetur ſub obligatione Camerali, niſi expreſsè ponatur.*

12 *Clauſula*. In ſolidum, *in obligatione Camerali annotata operatur, vt renunciatum cenſeatur omni, & cuiuſcumque Iuris auxilio.*

13 *Clauſula*, In ſolidum, *facit vt quilibet ad totum teneatur.*

14 *Totum vnicuique attribuit clauſula*, In ſolidum.

1 QVia obligatio regulariter non in ſolidum, ſed
pro virili parte inter plures correos facta cen-
ſetur, *l.reos*, 11. *§.cùm in tabulis*, *ff.duob.reis*, Rota
in Romana pecuniarum 16. Iunij 1592. *coram Penia*; ope-
2 ratur igitur hæc clauſula, vbi eſt appoſita, vt exclu-
datur inter ſocios, vel plures cohæredes, at plures
reos debendi, beneficium diuiſionis, ita vt quilibet
pro toto debito, vel integra ſumma, aut omni inter-
eſſe conueniri poſſit, vt latè declarat Ronchegal. *in
tract. de duobus reis, ſiue in repetit. l.penult. ff. eod. tit. n.* 8.
3 & 9. & erga principalem debitorem operatur, vt
omnes cum hac clauſula cenſeantur principales de-
bitores, & nullus alterius fideiuſſor, Aym. *conſ.* 77.
n. 3. *verſ. hoc itaque*, Iaſ. *conſ.* 58. *n.* 4. *lib.* 3. Rota *deciſ.*
112. *n.* 6. *p.* 1. *diuerſ. & in Romana restitutionis in inte-
grum* 18. *Maij* 1611. *coram Card. Lancelloto.*

Quando duobus eſt facta conceſſio rei emphy-
4 teuticæ, cum hac clauſula, *In ſolidum*, vel ſi ſtipule-
tur, *pro ſe, & filiis, deſcendentibus, & pro quolibet
ipſorum in ſolidum*, operatur vt ad ſuperſtitem portio
deficiens accreſcat per ius non decreſcendi; ita
Bald. *in l.vnica, C. quando non petentium partes, n.* 36.
verſ. ex quibus concluditur, Corbol. *de iure emphyt. tit.
de cauſ. priuat. ob lineam finitam, cap.* 12. *cauſa, à n.* 86.
Alex. *conſ.* 30. *num.* 9. *lib.* 1. Curt. ſen. *conſ.* 49. *num.* 34.
Pariſ. *conſ.* 6. *num.* 13. *lib.* 1. Cotta *in memorabilib. verb.
emphyteuſi conceſſa Petro*, Mandoſ. *ad conſ.* 315. *Ro-
mani, verb. in feudo, verſ. item ſi dictum eſſet*, Cardin.
Tuſch. *tom.* 3. *litt. E, concl.* 176. *num.* 42. & *tom.* 4. *litt.*
I, concl. 567. *n.* 23. vbi *concl.* 201. *num.* 12. dicit quòd
5 hæc clauſula, *In ſolidum*, importat quod nullus alteri
ſuccedat, quod intelligendum venit, quando dictio
diſtributiua, *quolibet*, eſt appoſita ſtipulantibus, hoc
modo, *Titio, & Sempronio concedimus pro ipſis, & quo-
libet ipſorum in ſolidum*, tunc habet locum ius accre-
ſcendi, vt dicit Socin. ſen. *conſ.* 50. *num.* 1. & 2. *lib.* 1.
ſecus verò ſi illa dictio diſtributiua eſſet appoſita in
perſonam filiorum, vt putà ſi dictum eſſet, *concedo
Titio, & Sempronio pro cuiuſlibet eorum filiis, & de-
ſcendentibus*; nam tunc vno decedente emphyteu-
ſis redit ad Eccleſiam, & non ad ſuperſtitem, Ce-
phal. *conſ.* 445. *n.* 19. *lib.* 3. Corbol. *citato loco à n.* 88.
Gabr. *conſ.* 87. *à n.* 2. *lib.* 1. Card. Tuſch. *d. litt. E, concl.*
176. *n.* 43. & 51.

Sic etiam quando plures fideiuſſores ſunt dati in
ſolidum, quilibet eorum tenetur ad ſolutionem to-
tius debiti, vt per Gutier. *de iuram. confirmat. p.* 1.
cap. 25. *num.* 9. Rauchin. *p.* 4. *concluſ.* 416. Molin. *de* 6
Iuſt. tract. 2. *diſput.* 342. D. Barboſ. *in l. ſi conſtante, in
princ. n.* 115. *ad fin. ff. ſoluto matr.* Cald. Pereira *de
empt. cap.* 33. *n.* 49. Valaſc. *conſul.* 127. *à n.* 7. Rebell. *de
oblig. Iuſtit. p.* 2. *lib.* 16. *q. vni. de fideiuſſor. à num.* 18. &
ſtatutum eſt apud Luſitanos *in Ordin. Regia, lib.* 4.
tit. 59. *§. vlt.* & apud Caſtellanos *l.* 3. *tit.* 12. *part.* 5. vbi
Gregor. *verb. cada vno, l.* 1. *tit.* 16. *lib.* 5. *noua Re-* 7
cop. vbi Matien. *gloſ.* 2. *cum ſeqq.* Poterit tamen
creditor eos inſimul conuenire in ſolidum, cum
proteſtatione quod vnica ſolutio fiat, ex traditis per
Viu. *tom.* 1. *com. opin. pag.* 288. *n.* 152. Vinc. de Fran-
chis *deciſ.* 105. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidianarum,
cap. fin. part.* 3. *§.* 11. *n.* 19. Et an vnus fideiuſſor ſoluen- 8
do totum habeat recurſum contra alium confideiuſ-
ſorem, vide Surd. *deciſ.* 308. *n.* 20. & Stephan. Grat.
diſcept. forenſ. cap. 281. *à principio*, Rebell. *d. quaeſt. vnic.
num.* 19.

Significat hæc clauſula integritatem, reiecta omni 9
diminutione, *l.* 1. *auth. itaque. C. de duob. reis*, Menoch.
con. 272. *n.* 97. Mart. *d. p.* 1. *cl.* 288. *n.* 1. Mar. Anton.
var. reſ. lib. 2. *reſol.* 8. *n.* 30.

Ligat arctius contrahentes, non autem auget obli- 10
gationem, vt per Galleſ. *de oblig. Cameral. p.* 1. *q.* 3. *n.* 2.
Gabr. *conſ.* 173. *n.* 2. *lib.* 2. & fuit dictum *in Romana
nullitatis obligationis* 27. *Febr.* 1612. *coram Reuerendiſ-
ſimo D. meo Pirouano*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 392. *n.*
6. *p.* 1. *recent.*

Sub obligatione Camerali non continetur, niſi 11
expreſsè ponatur, vt per Stephan. Gratian. *diſcept.
forenſ. c.* 553. *n.* 20. & *cap.* 682. *num.* 1. & 2. Rot. *d. deciſ.*
292. *num.* 6. In obligatione verò Camerali annotata 12
operatur, vt cenſeatur renũciatum omni, & cuicun-
que Iuris auxilio, Alex. *conſ.* 133. *in princ. vol.* 5. Corn.
conſ. 128. *n.* 6. *vol.* 3. cum aliis allegatis *in Rom. nulli-
tatis obligationis* 14. *Nouembris* 1617. *coram Buratto*;
vbi etiam fuit reſponſum, id intelligi procedere, &
reſtringi ſolùm ad ius competens de præſenti, non
autem de futuro.

Facit vt quilibet ad totum teneatur, Rota apud 13
Zach. *poſt tract. de oblig. Cam. deciſ.* 22. *n.* 1. & *deciſ.* 13.
n. 3. vbi fuit dictum, hanc clauſulam importare, ac ſi
dictum eſſet, *quilibet eorum*, de quo Mart. *d. clauſ.*
288. *à num.* 2.

Attribuit totum vnicuique, *l.* 1. *de fideiuſſ. l. ſi non* 14
ſingula. C. ſi cert. pet. l. ſi diuiſa. C. Io. Bertazo. *de clauſ.
inſtrum. clauſ.* 39. *gloſ.* 7. *num.* 1. vbi ſubdit, quod pro-
priè conuenit promittentibus, non autem ven-
dentibus rem ſuam.

CLAVSVLA LXXIIII.

Inſolitæ.

1 *Inſolita clauſula reſcriptorum, & inſtrumentorum illa ſuſpecta de fraude, & dolo reddunt.*

2 *Simulationis coniecturam faciunt clauſula inſolita, quando nimia eſt cautela.*

3 *Inſolita clauſula ſi ſint plures, ſimulationis coniecturam faciunt, ſecus ſi vna.*

4 *Vſurarum contractum arguunt clauſula inſolita.*

5 *Suſpectum actum reddunt clauſula inſolita.*

6 *Inſolita clauſula illa dicitur, quæ contra naturam contractus eſt, vel contra ſtylum, aut conſuetudinem.*

7 *Inſolita*

7 *Inſolita clauſula non præſumitur, & alleganti eam eſſe inſolitam, incumbit onus probandi.*
8 *Inſolita clauſula non præſumitur de voluntate partium, ſcripta, ſed potius à Notario appoſita.*
9 *Teſtatoris de mente clauſula inſolita non videtur ſcripta in teſtamentis.*
10 *Clauſ.* In ſtatu & terminis, *facit vt quis cenſeatur admiſſus ad actus in poſterum faciendos.*

1 CLauſulas omnino inſolitas reſcriptorum, & inſtrumentorum, reddere illa ſuſpecta de fraude, & dolo, reſoluunt, Socin. iun. *conſ.* 77. *num.* 47. Neuiz. *conſ.* 8. *n.* 63. Alciat. *reſp.* 491. *num.* 10. Cranet. *conſ.* 861. *num.* 6. *& conſ.* 969. *n.* 14. Decian. *conſ.* 32. *n.* 64. *& conſ.* 67. *num.* 25. *lib.* 3. Tiraq. *de retractu conuent. in præfat. numero* 32. *& ſeqq.* Cou. *lib.* 3. *var. c.* 8. *n.* 6. *in fin.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 3. *numer.* 203. *& conſ.* 1. *num.* 338. *&* 341. *& conſ.* 685. *num.* 19. Maſcard. *de prob. conc.* 299. *num.* 18. Cæpol. *de ſimulat. contractus, præſ.* 9. *caſu* 31. Azeued. *l.* 4. *num.* 38. *tit.* 6. *lib.* 8. *nouæ Recop.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. litt.* C, *conc.* 306. *n.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 36. *n.* 86. Mart. *de clauſ. p.* 4. *clauſ.* 18. *num.* 3. Farinac. *de delictis, p.* 4. *deciſ.* 42. *in addit.* Monet. *de commut. vltim. volunt. c.* 7. *n.* 69. Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *cl.* 440. *n.* 2.]

2 Simulationis coniecturam faciunt quando nimia eſt cautela, *l. ſi quis ſit fugitiuus,* 1. *apud Labeonem, ff. de ædilit. edicto.* Doctores *in c. illo vos, de pignorib.* Viu. *deciſ.* 182. Maſcard. *de prob. conc.* 299. *in fine.* Rota Bononien. *diuerſ. deciſ.* 145. *num.* 48. Mart. *de cl.* 19. *n.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 36. *n.* 86. Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 13. *tit.* 35. *n.* 13. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 255. *num.* 21. *&* 23. Farinac. *in praxi crim. p.* 6. *de facultate, & ſimulat. q.* 162. *n.* 155. *&* 163. [Noguerol. *alleg. iuris tom.* 1. *alleg.* 10. *n.* 41.

3 Intellige ſi clauſulæ ſint plures, ſecus verò ſi ſit vna, gloſ. & DD. *in l. ſi quis ſub conditione, ff. de condit. inſtit.* Cardin. Mantic. *d. tit.* 35. *num.* 14. Card. Tuſch. *practic. conc. litt.* S, *conc.* 162. *num.* 25. Farinac. *d. q.* 162. *num.* 162.

4 Vſurarum contractum arguunt, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 122. *num.* 65. Mart. *d. cl.* 18. *n.* 4. Monet. *d. c.* 7. *n.* 70.

5 Suſpectum actum reddunt, vt per Cott. *in memorab. verb. clauſ. pag. mihi* 109.

6 Clauſula inſolita illa dicitur, quæ contra naturam contractus eſt, vel contra ſtylum & conſuetudinem, ita Menoch. *conſ.* 422. *n.* 114. *& d. conſ.* 1. *n.* 341. remiſſiuè Monet. *d. c.* 7. *n.* 71.

7 Non præſumitur, & alleganti eam eſſe inſolitam, incumbit onus probandi, latè Farin. *d. q.* 162. *num.* 160. & Maſcard. *d. concl.* 299. *num.* 1. vbi *numero* 2. reſoluit, illam probari debere ex inſpectione multorum inſtrumentorum.

8 Scripta non præſumitur de voluntate partium, ſed potiùs à Notario appoſita, ex Pariſ. *conſ.* 100. *n.* 107. *lib.* 3. Maſcard. *de prob. conc.* 1099. *numero* 18. Mart. *d. clauſ.* 18. *numero* 1. Vnde in teſtamentis non videri ſcriptam de mente teſtatoris, voluit Valaſc. *conſult.* 174. *n.* 8.

9 [Clauſ. *In ſtatu & terminis,* facit vt quis cenſeatur admiſſus ad actus in poſterum faciendos, non autem vt enim eo repeti debeant actu iam facta, Rot. apud Paul. de Rubeis *deciſ.* 357. *n.* 9. *tom.* 2. *diuerſ.* aliàs *p.* 6. *recent.*]

CLAVSVLA LXXIV.

Interpretanda.

1 *Interpretanda ex clauſula ſecundum vſum loquendi ipſius diſponentis.*
2 *Communis vſus loquendi eſt attendendus, vt erat tempore diſpoſitionis, non autem poſt.*
3 *Intellectus plures habens clauſula, ita eſt interpretanda, vt minus quam ſit poſſibile lædat actum, in quo apponitur.*
4 *Clauſula vna declarat aliam.*
5 *Clauſularum vis, & efficacia non tantùm eſt conſideranda, quantum mens Papæ concedentis.*
6 *Expreſſa clauſula, quæ ſubintelligitur à Iure, non dat nouam formam mandato, nec facit actum conditionalem.*
7 *Clauſula nulla debet eſſe ſuperflua.*

INterpretanda eſt clauſula ſecundum vſum loquendi ipſius diſponentis, *cum alimenta, in princ.* vbi Bart. *ff. de alim. & cibar. legatis,* Corn. *conſ.* 69. *num.* 5. *in fin. vol.* 1. Surd. *conſ.* 318. *num.* 7. Mart. *de clauſ. part.* 4. *clauſ.* 20. *num.* 4. vbi *num.* 1. ſubdit, quod eius verba pariter intelligi debet ſecundum communem vſum loquendi, & quod communis vſus loquendi attendendus eſt, qui erat tempore diſpoſitionis, non autem poſt, & citat Ruin. *conſ.* 88. *num.* 11. *vol.* 2. Cardin. Tuſch *de coniect. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 5. Menoch. *conſ.* 166. *num.* 66. 1 2

Plures habens Intellectus, ita eſt interpretanda, vt minus quàm ſit poſſibile natura rei alteretur, & lædat actu, in quo apponitur, ita Menoch. *conſ.* 62. *n.* 27. Mart. *d. cl.* 29. *n.* 1. 3

Clauſula vna declarat aliam, *l. qui filiabus, § ſi ſeruus plurium, & §. vlt. ff. de leg.* 1. *quæſitum, §. Papinianus quoque, ff. de fundo instructo, l. quamuis. C. de fideicomm.* Ceual. *commun. contra comm. quæſt.* 905. *num.* 10. 4

Clauſularum vis, & efficacia non tantùm eſt conſideranda, quantùm mens Papæ concedentis, & intentio illius, ac contrahentium, quæ præſumitur talis, qualis de Iure eſſe debet, vt fuit dictum *in Leodien. Canonicatus* 21. *May* 1607. *coram Cardin. Marquemontio.* 5

Expreſſio clauſulæ quæ ſubintelligitur à Iure, non dat nouam formam mandato, nec facit actum conditionalem, *l. conditionalem qua extrinſecus, ff. de condit. & demonſtrat. l.* 3. *ff. de leg.* 1. *cap. ſignificaſti, de elect.* Alex Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *tit. de reſcript. reſ.* 7. *n.* 11. *verſ.* 3. 6

Clauſula nulla debet eſſe ſuperflua, Surd. *conſ.* 451. *num.* 26. imò debet aliquid operari, Celſ. Vgon. *in tract. de clauſ. pag.* 475. *col.* 1. maximè in contractibus, Saluſt. Tiber. *in form. inſtrum. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 6. 7

CLAVSVLA LXXV.

Ita quod &c.

1 *Expoſitiua eſt præcedentium ad mentem proferentis clauſula,* Ita quod &c. *& regulat præcedentes diſpoſitiones.*
2 *Præcedentia declarat, auget, ampliat, & extendit clauſula,* Ita quod &c.

3 *Clauſula*

3 *Clauſula,* Ita quod,&c. *& ſimiles, quando præcedit certa determinatio, vel verba præcedentia, ſtant augmentatiuè,& extenſiuè.*

4 *Clauſula*, Ita quod &c. *ſecundum ſupradicta eſt intelligenda.*

5 *Clauſula,* ita quod,&c. *aliquando ſtat illatiuè.*

1 HÆc clauſula eſt declaratoria mentis proferentis in præcedentibus,& ſic præcedentium expoſitiua ad mentem proferentis, & regulat præcedentes diſpoſitiones, Socin. ſen. *conſ.* 49. *n.* 2. *verſ. dicemus, autem,& n.* 1. *verſ. ad propoſitum*, Decian. *conſ.* 33. *n.* 44. *lib.* 7. [Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.*
2 2. *p.* 4. *cl.* 40 *n.* 1. vbi quòd declarat & limitat præcedentia retentis eiſdem terminis, & cum eiſdem qualitatibus.] Mart. *de clauſ. p.* 1. *clauſ.* 64. *numer.* 1. vbi *n.* 2. poſt Soci. & Dec. *citatis locis*, ac Pariſ. *conſ.* 90. *num.* 26. *&* 27. *lib.* 2. ampliat, vt non ſolùm declaret præcedentia, ſed illa etiam augeat, ampliet, & extendat.

3 Quando præcedit certa determinatio, vel verba præcedentia, hæc clauſula, & ſimiles, *Ita vt* & ſic quæ habent certam, propriamque ſignificationem, ſtant augmentatiuè & extenſiuè, alioquin ſtant declaratiuè, & aliquando reſtrictitiuè, ſeu taxatiuè, provt diſtingunt Bero. *conſ.* 77. *n.* 16. *vol.* 2. Dec. *conſ.* 227. *n.* 6. Alciat. *conſ.* 117. *num.* 10. *lib.* 9. Ruin. *conſ.* 25. *numero* 22. *vol.* 1. Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ.* 29. *gloſſ.* 3. Menoch. *conſ.* 530. *numero* 31. qui loquitur de clauſula, *Ita vt*, Rimin. iun. *conſ.* 263. *numer.* 40. vbi ſubdit, hanc clauſulam eſſe referendam ad ſuperiora, & ſecundùm ſupradicta eſſe intelligendam.

4 Aliquando ſtat illatiuè, Gabr. *conſ.* 111. *n.* 12. *cum ſeq. vol.* 1. Surd. *conſ.* 315. *num.* 25. *cum ſeq.* Honded. *conſ.* 69 *n.* 45. *vol.* 2. Peregr. *de fideicom. art.* 14. *num.* 17. *& conſ.* 38. *n.* 30. *vol.* 1.

Et latiùs de hac clauſula, ſicut & de aliis ſcilicet, *Ita tamen*, & *Ita vt*, dixi *in tract. de dictionibus, dict.* 183. *&* 184.

CLAVSVLA LXXVI.

Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

1 *Doctores referuntur de vi,& effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Remedium magis vtile ipſi petenti, vt cenſeatur intentatum, operatur clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

3 *Actio omnis quod dicatur intentata, operatur clauſula,* Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

4 *Index vt poſſit condemnare ſecundum modum probandi, per quem declaratur intentio libellantis, operatur clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

5 *Remedium quod ſufficit ad victoriam, vt intentatum intelligatur, operatur clauſula,* Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

6 *Remedium illud, quod libellanti competere poſſet, vt quis videatur intentare, importat hac clauſula,* Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

7 *Libellus licèt ſit ineptus, tamen vigore clauſula,* Ius, & Iuſtitiam miniſtrari, &c. *poteſt index iudicare ſecundum quod erat petendum.*

8 *Index actore non petente poteſt condemnare reum conuentum in fructibus, intereſſe, vſuris, & expenſis, ſi actor petierit,* Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

9 *Index vt poſſit ſuper non petitis officium ſuum impertiri, operatur hac clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari &c.

10 *Poſſeſſorio agens,& concludens, quando poſſit virtute clauſula,* Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c. *obtinere in petitorio, oſtenditur.*

11 *Libellus vt ſuſtineatur ex cauſa apta, licèt ſuper inepta ſit concluſum, operatur hac clauſula,* Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

12 *Verba illa libelli vt improprientur ad deſeruiendum intentioni libellantis, operatur clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

13 *Libelli concluſio licèt regulariter attendatur, vt actio intentata cognoſcatur, non autem narratiua, tamen ſecus eſt quando adeſt hac clauſula,* Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

14 *Index vt debeat deferre iuramentum, quamuis expreſſè petitum non ſit, operatur hac clauſula,* Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

15 *Modos non narratos minimè comprehendit clauſula,* Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

16 *Remedia contraria quando intentata fuiſſent, non procedit hac clauſula.*

26 *Libellum non ſuſtinet clauſula*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c. *quando vna res petitur, & alia probatur.*

18 *Circa libellum generalem non operatur aliquid clauſula,* Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c. *quando de generalitate fuit oppoſitum.*

19 *Clauſ.* Iuris ordine ſeruato, &c *facit quem arbitratorem.*

20 *Clauſ.* Iuris ſolemnitate omiſſa, &c. *operatur vt cenſeatur ſublatus omnis ordo cognoſcendi.*

21 *Clauſ.* Iuſtitiam facit, &c. *reſtringit commiſſionem.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Capic. 1
deciſ. 96. Anton. Gabr. *comm. lib.* 6. *tit. de clauſ. concluſ.* 4. Menoch *conſ.* 314. *numero* 5. Ioſeph. Ludouic. *Peruſ. dec.* 117. Perez *ad l.* 11. *verſ. oppono* 2. *tit.* 1. *libro* 3. *Ordinam. pag.* 484. Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind. vend. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 29 Gam. *Luſitan. deciſ.* 300. *num.* 3. Surd. *conſ.* 273. *num.* 5. *& num.* 23. *cum ſeqq.* Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.* 6. *num.* 15. *& conſult.* 119. *num.* 15 Mart. *d. clauſ. p.* 1. *clauſ.* 65. Rot. Ianuen. *deciſ.* 65. *& deciſ.* 91. *num.* 12. Ludou. Rodolphin. *poſt tractat. de abſoluta Principis poteſtate, verſo tertio, num.* 11. *cum ſeqq.* Cardoſ. *in praxi Iudic. & Aduocat. verb. clauſ.* 51 Mend. à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 4. Cardin. Tuſch *pract. concluſ. tom.* 1. *litt. C, conc.* 359. [Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota tom.* 2. *p.* 4. *cl.* 42. *&* 457.]

Operatur hæc clauſula, vt cenſeatur intentatum 2
remedium magis vtile ipſi petenti, vt per Crau. *conſ.* 201. *n* 45. Rol. *conſ.* 79. *n.* 38. *vol.* 1. Pinel. *d. cap.* 3. *num.* 29. Perez *d. lib.* 3. *verſ. oppono ſecundo*, *pag.* 484. Gam. *Luſit. deciſ.* 300. *num.* 3. Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.* 6. *num.* 15. Menoch. *conſ.* 314. *num.* 5. Surd. *conſ.* 273. *num.* 4. Mar. Antonin. *var. reſ. lib.* 2. *reſ.* 15. *numero* 17.

Item operatur, quod omnis actio dicatur inten- 3
tata, quæ colligi poteſt ex narratis, ita Corn. *conſ.* 46. *n.* 4. *& conſ.* 301 *num.* 3. *lib.* 3. Aret. *conſ.* 17. Alex. *conſ.* 42. *& conſ.* 61. incip. *Viſo*, *n.* 10. *& conſ.* 117. *& conſ.* 191. *num* 9. *& conſ.* 200. *n.* 7. *lib.* 1. *& conſ.* 6. *num.* 8. *& conſ.* 34. *n.* 4. *lib.* 3. Burr. *conſ.* 63. Crau. *conſ.* 151. *num.* 4. Mart *d. p.* 1. *clauſ.* 65 *n.* 2. Card. Tuſch. *d. conc.* 359. *num.* 1. vbi *num.* 2. extendit, etiamſi concluderetur in actione inepta, quia adhuc ſi ex narratis apta colligi poteſt, admittitur.

4 Item operatur, vt ſecundum modum probandi, per quam declaratur intentio libellantis, Iudex poſſit condemnare, Corn. *conſ.* 102. incip. *Viſa petitione, lib.* 1. Gemin. *conſ.* 218. incip. *Ne ſuper deductis, n.* 5. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 356. *n.* 4.

5 Item operatur, vt intentatum remedium intelligatur, quod ſufficit ad victoriam, ita Rudolphin. *d. voto vnico, n.* 11.

6 Item importat, vt quis videatur intentare illud remedium, & illam viam, quæ libellanti competere poſſet, & æquè actori magis ſit proficua, vt per Pacif. *de Salu. interd. Inſpect.* 1. *c.* 2. *n.* 7.

7 Item operatur, quod licet libellus ſit, ineptus, Iudex poſſit iudicare ſecundum Iuris diſpoſitionem, & quod erat petendum, Ceual. *commun. contra comm. q.* 763. *n.* 64.

8 Item operatur, vt Iudex actore non petente poſſit condemnare reum conuentum in fructibus, intereſſe, & vſuris, ac victum in expenſis, ſi actor petierit ius, & iuſtitiam miniſtrari; ita Viu. *tom.* 1. *com. opin. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 95. *verſ. & cam, pag.* 365. Bernard. Græuæ *ad pract. Cam. Imperial. lib.* 1. *concluſ.* 61. *conſid.* 3. *n.* 4.] Giurba *dec.* 65. *n.* 15.]

9 Item operatur, vt poſſit Iudex ſuper non petitis officium ſuum impertiri, ſecundum Abb. *in cap. fin. in fin. de iureiuram.* Alex. *conſ.* 41. *ſub n.* 2. *verſ. & quando, vol.* 5. Cotta *in memorabil. verb. iuramentum in ſupplementum, in fine,* Capic. *deciſ.* 10. *n.* 22. & dicit Alciat. *conſ.* 116. *in fin.* quod poteſt actor obtinere in actione perſonali, licèt intentauerit realem, ſi fuerit vſus hac clauſula, de quo etiam Cephal. *conſ.* 400. *n.* 1. *vol.* 3. Afflict. *deciſ.* 95. *n.* 7. & 9. & ait Ioſeph. Ludou. *Lucen. deciſ.* 46. *n.* 5. *& ſeq.* quod ſi petita fuerint ſolùm quinque, & probatum in decem, condemnatio in decem probatis fieri poteſt virtute huius clauſulæ.

10 Item operatur, quod agens, & concludens in poſſeſſorio, poteſt obtinere in petitorio, dummodo ex narratis poſſit elici actio ad petitorium, aliàs ſecus, Corn. *conſ.* 91. incip. *In cauſa vertente, in princ. lib.* 4. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 359. *n.* 5. Gram. *deciſ.* 19. *n.* 16. Crau *conſ.* 199. *n.* 1. & ita importat, vt intelligatur propoſitum petitorium, & poſſeſſorium, prout erit vtilius auctori, vt per Hond. *conſ.* 24. *n.* 18. *tom.* 2. vbi *n.* 19. declarat, niſi narratiua, & concluſio reſpiceret merum petitorium. [Peregr. *conſ.* 24. *n.* 11. *vol.* 1.]

11 Item operatur, vt libellus ſuſtineatur ex cauſa apta, licèt ſuper inepta ſit concluſum, & ita ſaluat libellum ab omni ineptitudine; ita Capic. *deciſ.* 10. *n.* 21. Marant. *de ordin. iudicior. p.* 6. *tit. de libel. oblat. n.* 15. Rot. *Ianuen. deciſ.* 1. *num.* 7. Brunor. à Sole *in locis com. verb. clauſula* 45. Ludou. Rodol. *d. voto vnic. n.* 11. Hippol. *ſing.* 36. incip. *Clauſula*, Cardin. Tuſch. *d. concl.* 359. *n.* 18. [Et operatur vt libellus obſcurus & generalis admittatur. Gabr. *d. tit. de clauſ. concluſ.* 4. *num.* 1 Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 457. *num.* 11. vbi *num.* 12. intelligit, parte non opponente, & *num.* 13. addit quòd operatur vt procedat libellus ſine concluſione, & etiamſi concluſio ſit inepta, vel nulla. & *num.* 16. & 17. quod operatur ſuper poſſeſſorio, licèt concluſum ſit in petitorio, quando narrata poſſunt vtrumque reſpicere, & *num.* 14. quod operatur, vt iudicari poſſit ſuper omnibus narratis, etiam quòd ſuper aliquo narratorum ſit ſpecialiter concluſum & *n.* 21. quòd per eam cenſetur intentatum illud quod eſt fauorabilius actori.]

12 Item operatur, vt improprientur verba libelli ad deſeruiendum intentioni libellantis, ita Socin. *in cap.* 2. *num* 84. & 85. *de libelli oblat.* Alexand. *conſ.* 121. *lib.* 1. & alij citati à Cardin. Tuſch. *dict. concluſ.* 359. *num.* 9

Item operatur, quod licèt regulariter attendatur concluſio libelli, vt actio intentata cognoſcatur, non autem narratiua, tamen ſecus eſt quando adeſt hæc clauſula; ita Alex. *conſ.* 111. *lib.* 1. & *conſ.* 117. & *conſ.* 192. *lib.* 2. & *conſ.* 21. *lib.* 3. & *conſ.* 124. *lib.* 5. *col.* 3. Butr. *conſ.* 63. Socin *conſ.* 160. *ad fin. lib.* 2. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 359. *n.* 14. 13

Item operatur, vt Iudex debeat deferre iuramentum, quamuis expreſſè petitum non ſit, quia virtualiter ſub hac clauſula petitio continetur, Cott. *in memor. verb. iuramentum in ſupplementum*, Gabr. *d. concl. n.* 25. Maſcard. *de probat. concl.* 954. *n.* 48. 14

Limita primò, non comprehendere modos non narratos, Gabr. *com. lib.* 6. *ſub tit. de clauſ. concluſ.* 4. *num.* 11. & 16. Aret. *conſ.* 17. incip. *Conſideratis, col.* 3. *vol.* 5. *verſ. vnde ſicut iſta clauſula*, Corn. *conſ.* 301. incip. *In præſenti, n.* 3. *lib.* 5. Hippol. *conſ.* 75. *n.* 22. *vol.* 1. Brunor à Sole *dict. verb. clauſula* 49. Surd. *conſ.* 273. *n.* 24. Honded. *conſ.* 24. *n.* 30. *tom.* 2. Card. Tuſch. *dict. litt. C. concl.* 359. *n.* 25. & 40. 15

Limita ſecundò, vt non procedat quando remedia contraria intentata fuiſſet vt per Alex. *conſ.* 96. *n.* 7. & *conſ.* 110. *col.* 4. *vol.* 1. Pariſ. *conſ. vlt. n.* 12. *vol.* 1. Ferret. *conſ.* 104. *n.* 10. *vol.* 1. Card. Tuſch. *d. concl.* 395. *num.* 30. Mart. *d. clauſ.* 65. *numer.* 16. Surd. *conſ.* 273. *num.* 3. Bernard. Græuæ *ad pract. Camer. Imper. lib.* 1. *concluſ.* 61. *conſid.* 3. *n.* 6. Honded. *conſ.* 83. *n.* 60. *tom.* 1. & Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 24. *n.* 4. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 359. *num.* 30. Pacif. *de Salu. int. d. Inſpect.* 1. *cap.* 3. *num.* 22. vbi *n.* 23. ſubdit, quod non ſaluat libellum à vitio contrarietatis, & *n.* 24. quod non ſuſtinet libellum in iudicio recuperandæ; ſi fuit intentatum retinendæ. Sublimita tamen quando fuit facta probatio in vno plus quàm in alio ex contrariis, quia tunc ſuſtinetur libellus continens contraria; ita Grat. *conſ.* 70. incip. *Ex multitudine, n.* 32. & *ſeq.* Mart. *d. clauſ.* 65. *num.* 18. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 159. *n.* 52. vbi *num.* 53. poſt Grat. *d. conſ.* 70. *n.* 28. & Alex. *conſ.* 121. incip. *Viſo, n.* 12. *lib.* 1. ſublimitat pariter, ſi adeſt clauſula, *Omni meliori modo*, quia illa tollit defectum contrarietatis, & addit Pacif. *d. cap.* 5. *num.* 42. quod non obſtante contrarietate; operatur hæc clauſula, vt actor obtinere debeat in eo, in quo iuſtitiam habet. Et quod hæc clauſula trahatur etiam ad remedium diuerſum, vbi nulla certa actio fuit propoſita, ex Surd. *conſ.* 273. *num.* 24. tradit Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 193. *num.* 9. 16

Limita tertiò, non ſuſtinere libellum, quando vna res petitur, & alia probatur, Surd. *conſil.* 24. *num.* 19. 17

Limita quartò, clauſulam noſtram non operari aliquid circa libellum generalem, quando de generalitate fuit oppoſitum, vt ex Ruin. *conſ.* 19. incip. *Viſa petitione, n.* 9. *lib.* 4. tradit Card. Tuſch. *d. con.* 359. *n.* 26. Theod. de Rub. *d. conc.* 457. *n.* 12. 18

Clauſ. *Iuris ordine ſeruato*, &c. facit quem cenſeri arbitratorem, etiamſi partes compromittant in eum tanquam in arbitrium. Card. *conſ.* 86. *num.* 1. Theod. de Rub. *cl.* 455. *n.* 1. 19

Clauſ. *Iuris ſolemnitate omiſſa*, &c. operatur vt cenſeatur ſublatus omnis ordo cognoſcendi introductus à iure gentium. Lancell. *de attent. p.* 1. *in præf. num.* 46 Theodoſ. de Rubeis *cl.* 456. *num.* 4. Et per iſtam clauſulam videtur ſublatus omnis ordo in cognoſcendo. Lancel. *in d. præf. num.* 47. Theodoſ. de Rub. *d. clauſ.* 446. *n.* 5. vbi *num.* 3. quòd non excludit collationem. 20

Clauſ. *Iuſtitiam faciat*, &c. reſtringit commiſſionẽ vt intelligatur quatenus de iure. Creſcent. *deciſ.* 1. 21

de reſcript. Theod.de Rub.*d.clauſ.459.n.1.* operatur vt ſeruetur ordo iudiciarius. Felin.*in c.1.n.51.verſ.& ſi dicatur, de conſtit.*Theod.de Rub. *d.clauſ.456.n.3.* & vt ſit data poteſtas cognoſcendi & decidendi. Felin.*vbi ſupra.*Theod.de Rub.*d.clauſ.459.n.5.*]

CLAVSVLA LXXVII.

Litis ſtatum, &c.

1 *Litis mentio ſufficienter facta dicitur per clauſulam*, Cuius litis ſtatum, &c.*inſertam in commiſſione ad lites, ſeu ſupplicatione ad beneficia.*

2 *Attentatorum abſque vitio quod capi poſſit poſſeſſio, non operatur clauſula*, Cuius litis ſtatum, &c.

3 *Res iudicata requirit ſpecificam, & indiuiduam mentionem, ita vt non operetur effectum clauſula*, Litis ſtatum, &c. *quando adeſt res iudicata.*

4 *Res iudicata quando eſt deducta in controuerſiam, ſufficit facere mentionem de lite per clauſulam*, Litis ſtatum, &c.

5 *Litis mentio an ſufficiat in commiſſione ad lites, ſeu ſupplicatione ad beneficium, vbi plures ſunt, oſtenditur.*

1 IN commiſſione ad lites ſeu ſupplicatione ad beneficia, hæc clauſula inſerta inter alias clauſulas generales, operatur vt dicatur ſufficienter mentio facta litis; ita tradunt Felin.*in cap. ex litteris 29. de offic.delegat.* Gemin. *conſ.120.n.6.* Achil. *deciſ. 9.de reſcript.*vbi dicit, quod propterea non remanet ſubrepticium reſcriptum, Rebuff.*in praxi,p.3.Signaturæ, in verſ.quatenus litigioſum litis ſtatum, num.4.* Mant. *deciſ. 213. num. 8.* Marcheſ. *de Commiſſion. part. 1. pag.481.num.11.in vltima impreſſione,*Monet.*de commut.vlt.volunt.cap.7.n.330.* & fuit dictum *in Zamoren.fructuum 12. Nouemb. 1584.coram Card.Seraph. inter eius deciſiones impreſſ. deciſ... & in Militen. penſionis 13. Octobr.1595.coram Illuſtriſſimo Domino meo Card. Millina, & in Tamarina parochialis 16. Iunij 1600.coram Gregorio XV.inter eius deciſiones impreſſas deciſ.a.n.6.* quæ etiam eſt impreſſa per Farin. *deciſ. 29.n.2.p.2.recent. & in Pampilonen. de Ianſi 19. Decembris 1605. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, & in Cremonen. penſionis 5. Decembris 1614.coram Andrea*, impreſſa per Farin.*dec. 605. n.11.p.2.recent.* [operatur enim ac ſi ſtatus cauſæ in indiuiduo, & nominatim eſſet expreſſus,Gemin. *d. conſ.120.* Sarnen. *in reg.de triennali q. 14. num. 17.* Theod.de Rub.*in ſingularib.Rota tom.2.p.4. cl. 101. §.2.*vbi *in §.1.*dixerat quod hæc clauſula poſita in commiſſione non extenditur ad alias lites, propter illud aduerbium, *huiuſmodi*, quod ſolet apponi in extenſione dictæ clauſulæ.]

2 Licèt autem hæc clauſula perſeueret gratiam à ſubreptione ob non factam mentionem de lite, non operatur tamen quod capi poſſit poſſeſſio abſque vitio attentatorum, vt fuit dictum *in Cardonen. Iuriſpatronatus 13.Maij 1610.coram D. Patriarcha Pamphilio, & in Conchen.beneficij de Triesti 20.Decembris 1609.coram Reuerendiſſimo D.meo Coccino Decano.*

3 Non operatur etiam effectum hæc clauſula, quando adeſt res iudicata, quia res iudicata requirit ſpecificam, & indiuiduam mentionem, vt fuit dictum *in Abulen. Capellaniæ 21. Aprilis coram Card. Lancelloto iunioris, & in Toletana beneficij 14. Nouembris 1605.coram Iuſto,* impreſſa per Marcheſ.*de Commiſſ.p.1.pag.385.*vbi ſubditur, quòd idem eſt in quocumque caſu, vbi adſunt executoriales, quæ perimunt litem, cùm dentur vigore ſententiæ,& rei iudicatæ: hoc tamen non procedit ſi res iudicata eſſet 4 iam deducta in controuerſiam,quia tunc ſufficit facere mentionem de lite per hanc clauſulam, vt fuit dictum *in Burgen.præminentiarum 3. Martij 1608.coram Reuerendiſſimo D.meo Coccino Decano.*

Vtrùm autem litis mentio ſufficiat, vbi plures 5 ſunt lites? Reſp.quoad hunc effectum ſufficere, maximè quando facta fuit mentio litis indefinitè ſine aliqua reſtrictiua, vt fuit dictum *in d.Ternisina parochialis coram Greg.XV.*Impreſſa per Farin.*d.deciſ.29. n. 4.p. 2. recent.* vbi reſponſum fuit ad deciſionem Cæſaris de Graſſ. non facere in contrarium, quia nihil firmat, ſed relinquit particulariter dubitandum; tum etiam, quia ibi erat expreſſa lis ſuper beneficio, vnde nil mirum, ſi non comprehendat litem ſuper fructibus.

CLAVSVLA LXXVIII.

Manu Regia.

1 *Conuentiones omnes antiquitus à Regis manu procedebant.*

2 *Manu Regia etiam hodie in Principibus durat.*

3 *Clauſula*, Manu Regia,*operatur,vt quis procedat quaſi Princeps.*

4 *Iudex vt poſſit procedere de facto, & ſine vllo Iuris ordine, operatur clauſula*, Manu Regia.

5 *Appellationis remedia tollit clauſula,*Manu Regia, *poſita in reſcriptis.*

6 *Solemnitates Iuris Ciuilis, non tamen ſubſtantialia iudicij, tollit clauſula*, Manu Regia.

7 *Monitionem non impedit clauſula*, Manu Regia, *& alia*, Sola facti veritate inſpecta.

1 ANtiquitus omnes conuentiones, etiam pacto nudo à Regis manu procedebant, ſi quidem antequam Magiſtratus creati fuiſſent, & populus à Romulo in triginta Curias diuiſus eſſet, ipſe controuerſiis præerat, illáſque manu ſua decidebat, prout Reges heroicis temporibus faciebant, vt ait Ariſtoteles *lib. 3. Politic.* Verùm cùm Romulus populum auctum in Curias triginta diuiſerit, Magiſtratus creati ius dicere cœperunt, & ita ſucceſſiuis temporibus factum eſt; ſed non ideo manus Regia extincta fuit, quoniam etiam hodie in Principibus 2 durat, vt ex Ant de Butr. *in cap.quæ in Eccleſiarum, num.26.& ſeq.de conſtitut.* refert. Marta *de clauſ.p.1. clauſ.70.*aliàs *71.n.1.in vlt.impreſſ.*

Operatur igitur hac clauſula, vt quis procedat 3 quaſi Princeps, ex notatis per Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.68.n.5.*

Operatur etiam, vt Iudex poſſit procedere de fa- 4 cto,& ſine vllo Iuris ordine,vt per Nat.*in Clement. ſæpe.§.non ſic tamen, verſ.viſis ſupraſcriptis, num. 95.* Marant.*de ord.iudicior.p.4. diſtinct. 9. num. 8.* & fuit dictum *in Miranden.penſionis 27.Martij 1613.coram Reuerendiſſimo D.meo Coccino Decano*, impreſſa per Farin.*deciſ.446.n.1.p.2.recent.*

Poſitam in reſcriptis tollere remedia appellatio- 5 nis, tradunt Dec.*in cap.paſtoralis, num.17.& 18.de appell.* Marcheſ.*de Commiſſ.p.2.pag.423.n.101.in vlt. impreſſ.*

Tollere

9 Tollere ſolemnitates iuris Ciuilis, non tamen ſubſtantialia iudicij, reſoluit Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 569. num. 30. & 31.* vbi *num.* 31. ſubdit, non tollere ineptitudinem libelli parte opponente, nec beneficium excuſſionis [Rota *deciſ.* 500. *n. 4. p. 1. in poſth. Farin.* aliàs *p. 3. recent.*]

7 Hæc clauſula, & illa alia, *Sola facti veritate inſpecta*, non impedit manutentionem, vt fuit dictum *in Bononien. de Carnalibus 21. Ianuarij 1601. coram Card. Pamphilio*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. p. 2. pag. 646. n. 11. in vlt. impreſſ.* [Theod. de Rub. *in ſing. rub. Rota* 10. 2. *p. 4. cl. 474. n. 1.* vbi *n.* 2. ſubdit quòd non operatur vt actus via Regia, & emiſſo iuris ordine factus non ſit parti notificandus]

CLAVSVLA LXXIX.

Motu proprio.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*
2 *Motu proprio illud dicitur conceſſum, quod ſponte, & nemine petente conceditur.*
3 *Gratia motu proprio conceſſa dicetur, quando Pontifex expreſſit in litteris ſe Motu proprio concedere.*
4 *Clauſula*, Motu proprio, *debet eſſe ſcripta manu Propria Principis concedentis.*
5 *Inferior non poteſt vti clauſula.* Motu proprio.
6 *Princeps quando explicat ſe Motu proprio concedere, dicitur Motu proprio conceſſiſſe, quamvis conſtet huiuſmodi gratiam fuiſſe ab impetrante petitam.*
7 *Motus proprius conceſſus ad inſtantiam partis, idem operatur quod Motus proprius ex mera liberalitate Principis.*
8 *Probare volens ad partis petitionem conceſſam fuiſſe gratiam Motu proprio, non admittitur.*
9 *Clauſula*, Motu proprio, *nunquam præſumitur.*
10 *Motus proprius teſtibus non poteſt probari.*
11 *Scriptura ſi amittatur, poteſt per teſtes probari, in ea fuiſſe clauſulam* Motus proprij.
12 *Facultas per clauſulam* Motus proprij *conceſſa, quando expiret per obitum Papæ concedentis, oſtenditur.*
Clauſula Motus proprij, *habet vim clauſ.*
13 Non obſtantibus, &c.
14 Ex certa ſcientia, &
15 Specialis expreſſionis.
16 *Subreptionis vitium tollit clauſ.* Motus proprij.
17 *Legatus à latere ſi apponat clauſ.* Motus proprij. *illa tollit vitium ſubreptionis.*
18 *Subreptionem in tacenda inhabilitate perſonæ, non tollit clauſ.* Motus proprij.
19 *Tertij in præiudicium non operatur clauſ.* Motus proprij.
20 *Gratia* Motus proprij *non valet, ſi qualitas intrinſeca beneficio taceatur.*
21 *Subreptio, quæ procedit ex re ipſa non tollitur per clauſulam* Motus proprij.
22 *Motus proprius quando eſt ad ſuggeſtionem partis, tunc poteſt dari de ſubreptione, quæ procedit ex parte impetrantis.*
23 *Obreptio non ſuppletur à clauſ.* Motus proprij.
24 *Conceſſio facta Motu proprio eſt intelligenda prout iacet, & ſonat.*
25 *Clauſula* Motus proprij *reddit diſpoſitionem fauorabilem.*
26 *Priuilegium conceſſum Motu proprio, latè eſt interpretandum.*
27 *Impetranti cum clauſ.* Motus proprij, *in terminis* Clem. 1. de conceſſ. præbendæ, *non currit tempus à die notæ vacationis in loco, ſed tantùm à die ſuæ ſcientiæ.*
28 *Titul.* quod quiſque iuris in alterum ſtatuerit, ipſe eodem iure vtatur, *non habet locum ſtante clauſula* Motus proprij.
29 *Probata ea omnia videntur, quæ Princeps aſſerit in ſuis litteris, ſtante clauſula* Motus proprij.
30 *Diligentiam proceſſus ab aduerſario adhibitam tollit clauſ.* Motus proprij.
31 *Poſſeſſionem partis in data non tollit clauſ.* Motus proprij.
32 *Cauſa præſumitur in Principe reſcribente Motu proprio.*
33 *Conceſſio vt non præſumatur propter importunitatem facta, operatur clauſula* Motus proprij.
34 *Papa ſi Motu proprio mandet conferri, vel conferat præbendam, ſi vacat, tunc ſatis eſt quod vacet tempore collationis, vel repetitionis, licèt non vacaret tempore datæ.*
35 *Impetrationem tollit clauſ.* Motus proprij, *& omnes eius effectus, qui ex impetratione oriri poſſunt.*
36 *Gratia viuificationem cùm operetur gratia Motus proprij, non poteſt ad illius deſtructionem allegari.*
37 *Clauſ.* Motus proprij *operatur circa omnes qualitates extrinſecas.*
38 *Clauſ.* Motus proprij *ad cauſas pendentes refertur.*
39 *Gratiam non ampliat clauſula* Motus proprij *circa expreſſa, & ea, quæ non ſunt contra mentem diſponentis, aut contra Ius commune.*
40 *Actum irritum comprehendit clauſ.* Motus proprij.
41 *Clauſ.* Motus proprij *appoſita poſterioribus litteris, reuocat proceſſum factum in vim primarum, etiam ante earum præſentationem.*
42 *Tertij in præiudicium non operatur clauſ.* Motus proprij.
43 *Princeps præſumitur priuilegio ſuo, in quo eſt inſerta clauſ.* Motus proprij, *tollere ſtatuta ciuitatis.*
44 *Clauſ.* Motus proprij *non operatur in iis, quæ non iuris, ſed facti ſunt.*
45 *Priuilegium lite pendente obtentum cum clauſula* Motus proprij, *nulla litis pendentis in eo facta mentione, nō ſit validum vigore clauſulæ* Motus proprij
46 *Priuilegium contra ius alterius non firmat clauſula* Motus proprij.
47 *Intentionis defectum non tollit clauſula* Motus proprij.
48 *Ius in re, vel ad rem quæſitum alteri non adimit clauſ.* Motus proprij.
49 *Defenſiones, & exceptiones competentes de Iure, non aufert clauſ.* Motus proprij.
50 *Gratiam contra mentem concedentis non firmat clauſ.* Motus proprij.
51 *Diſpenſationem aliquam non inducit clauſula* Motus proprij, *nec tollit impedimentum perſonæ.*
52 *Diſpenſatio poſterior non facta prioris mentione, vt minime ſit ſubreptitia non operatur clauſ.* Motus proprij.

53 *Clauſula* Motus proprij *non operatur vltra expreſſa, ſed ad ſpecialiter ſpecificata, & nominatim dicta reſtringitur.*

54 *Beneficiorum incompatibilitatem non aufert clauſula* Motus proprij.

55 *Defectus ſubſtantiales non ſupplet, nec inhabilitatem remouet clauſula* Motus proprij.

56 *Illegitimitatis, ætatis, ordinis, & irregularitatis defectus non ſupplet clauſula* Motus proprij.

57 *Bigamiæ defectum non aufert clauſula* Motus proprij.

58 *Collationem factam excommunicato non validat clauſula,* Motus proprij, *ſi in ea adſit.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Doctores per text. *ibi in cap. ſi Motu proprio, de præbend. in 6.* Vital. de Camban. *in tract. clauſur. pag. 12. col. 1.* Celſ. Vgon. *in ſimili tract. verb. Motu proprio non tollit, pag. 481. col. 2. cum ſeqq.* Bertachin. *in repert. verb. clauſula Motu proprio,* Mil. *etiam in repertor. verb. Motu proprio,* Gig. *de penſion. quæſt. 9. à num. 4.* Hoied. *de incompatib. benefic. cap. 20. n. 7.* Selu. *de beneſic. part. 3. quæſt. 12. à n. 2.* Gambar. *de officio, & poteſt. Legati de latere, lib. 3. à n. 44.* Anton. Gabr. *lib. 6. commun. tit. de clauſulis, concl. 2.* Menoch. *de arbitr. caſu 201. à n. 78. & conſ. 1. n. 387. & conſ. 103. n. 99. cum ſeqq. & conſ. 378. n. 20. de præſumpt. lib. 1. præſ. 9. n. 26. & 27.* Rebuff. *in concord. in forma mand. Apoſt. in gloſ. Motu proprio,* Maſcard. *de probationib. concl. 1075.* Matien *ad l. 7. gloſſ. 7. num. 4. tit. 7. lib. 5. nouæ Recopil.* Surd. *conſ. 303. n. 17.* Henriq. *in ſum. lib. 7. cap. 17. n. 4. lit. C.* Flamin. *de reſignationib. tom. 1. lib. 6. quæſt. 2. n. 92. & tom. 2. lib. 8. quæſt. 9. n. 74.* D. Barboſa *ad l. 2. § legatis, num. 99. ff de iudiciis,* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 1. litt. C. concluſ. 340. cum ſeqq.* Seraph. *deciſ. 365. à num. 1.* Bernard. Græuæ *ad practicam Cameræ Imperialis, lib. 2. concl. 58. conſid. 1.* Ludouic. Rodolphin. *in tract. de ſuprema, ſeu abſoluta Principis poteſtate, cap. 5. n. 15.* Aloyſ. Ricc. *in collectan. deciſ. part. 2. collect. 400. & part. 4. collect. 959.* D. Marta *de clauſulis, part. 1. clauſ. 12.* Nicol. Garc. *de benef. part. 1. cap. 5. num. 510.* Viuian. *in praxi Iuriſpatr. lib. 13. cap. 8. n. 20. cum ſeqq. in 2. edit.* Ricciul. *de iure perſonar. extra gremium Eccleſ. exiſtentium, lib. 4. cap. 6. n. 6. cum ſeqq.* Monet. *de decim. cap. 9. quæſ. 3. n. 133.* & latiùs *de commutationib. vltim. volunt. c. 7. n. 77. cum ſeqq.* Rot. apud Farin. *deciſ. 656. à princip. p. 2. recent.* [Theod. de Rub. *in ſingul. Rotæ tom. 2. p. 4. clauſ. 47. & 481.* Duran. *deciſ. 60. n. 8.*]

2 Motu proprio illud dicitur conceſſum, quod ſponte, & nemine petente conceditur, *d. c. ſi Motu proprio,* Gram. *deciſ. 605. num. 31.* Menoch. *conſ. 255. n. 40.* Glorit. *reſp. 1. part. 2. n. 36.*

3 Tunc autem ſolùm dicetur gratia Motu proprio conceſſa, quando Pontifex expreſſit in literis, ſe proprio Motu concedere, vt expreſsè habetur *in d. c. ſi Motu proprio,* & reſoluunt Sanchez *de Matrim. lib. 8. diſp. 1. num. 6. in princip.* Monet. *de commut. vlt. volunt. cap. 6. num. 168.* vbi poſt Gabr. *dict. concluſ. 2.*
4 *num. 102.* obſeruat, huiuſmodi clauſulam debere eſſe ſcriptam manu propria Principis, ſeu conce-
5 dendis, qui non poteſt eſſe inferior, vt multis probat Menoch. *de ſucceſſ. tit. de teſtat. potent. lib. 1. § 6. num. 13.*

6 Et adeò verum eſt, Principem, quando explicat ſe proprio Motu concedere, dici Motu proprio conceſſiſſe, vt procedat, quamuis conſtet huiuſmodi gratiam Motu proprio fuiſſe ab impetrante petitam, quia hæc non repugnant, ſed ſignificant, Pontificem illis verbis non illa petitione, ſed proprio Motu ductum, ita tenent Dec. *in cap. 2. num. 13. de reſcript. & conſ. 51. n. 3. vol. 1. & conſ. 602. num. 2. vol. 5.* Rebuff. *in concord. in forma mandati Apoſtolici, ſuper verb. Motu proprio, verſ. notandum quòd hæc clauſula, & in praxi beneficiali, tit. de mandatis Apoſtol. in clauſulis mandator. num. 21.* Anaſtaſ. Germ. *de Indult. Card. § non itaque, num. 5.* Menoch. *de arbitr. caſu 201. num. 79.*

Idem enim operatur Motus proprius conceſſus 7
ad inſtantiam partis, quod Motus proprius ex mera liberalitate Principis, vt ex ſententia Rotæ probat Gambar. *de off. Legati, lib. 8. num. 61. cum ſeqq.* quem refert, & ſequitur Seraphin. *deciſ. 365. num. 1. & 2.* & illis citatis Rot. *in Aſten. penſionis 11. Martij 1615. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano,* impreſſa per Farin. *deciſ. 656. n. 1. p. 2. recent.* Quamvis contrarium velint Pariſ. *conſ. 1. n. 76. lib. 1.* Apoſtil. ad Alexand. *conſ. 112. in verbo inſerta, lib. 7.* Bellam. *conſ. 33. n. 22. & 23.* quos meritò reprehendit Rota *in d. Aſten. penſionis,* firmans in iſto conflictu ſufficere quod ipſa ſequatur illam opinionem, quod idem operetur Motus proprius ad ſuggeſtionem partis, quod Motus proprius ex mera volũtate Principis; & quotidianam practicam Rom. Curiæ ita ſeruare contendit, quicquid dicat Ioan. à Cochier *de permut. benef. p. 4. c. 4. n. 6. fol. 115.*

Vnde bene infert Rebuff. *in dictis clauſulis man-* 8
datorum, num. 23. cum gloſſ. ab omnibus recepta, verb. expreſsè in d. c. ſi Motu proprio, tunc non admitti volentem probare ad partis petitionem conceſſam eſſe gratiam Motu proprio, quia eſſet Pontificem mendacij redarguere velle tum etiam, quia id nihil emolumenti afferret, & vt bene docet idem Rebuff. *loco proximè citato,* eoſdem prorſus tunc operabitur effectus clauſula *Motus proprij,* periode, ac ſi pars non petiiſſet.

Circa probationem huius clauſulæ (cùm illa 9
nunquam præſomatur, vt ex *d. cap. ſi Motu proprio,* & Bart. tradit Maſcard. *de prob. conc. 1075.*) illud eſt
aduertendum: Motum proprium teſtibus non poſſe 10
probari, vt docent Vital. de Camban. *citato loco, n. 2.* Celſ. Vgon. *pag. 483. col. 1.* Gabr. *d. conc. 2. num. 103.* Sanchez *d. lib. 8. diſput. 1. 6.* Monet. *de commutat. vlt. volunt. c. 6. n. 168.*

Cum hoc tamen ſtat, quod ſi ſcriptura amittatur, 11
poſſit per teſtes probari in ea fuiſſe hanc clauſulam, vt declarat Gabr. *d. conc. 2. n. 105.* Sanch. *d. lib. 8. diſp. 1. n. 6. ad finem,* Monet. *d. c. 6. n. 168.*

Illud obſeruandum eſt, facultatem per hanc clau- 12
ſulam conceſſam, per obitum Papæ concedentis exſpirare, ſi ille, cui fuit conceſſa ante eius obitum non vtatur, ſecus eſt, ſi ſit conceſſa per viam contractus. quia tunc durat etiam poſt obitum concedentis, vel ſi ſit facta per viam legis, quia tunc pariter perpetuò durat, vt per Seraphin. *dec. 731. n. 1.* Quamplures tamen operatur effectus ex ſeqq.

Primus effectus eſt quod clauſula *Motus proprij* 13
habet vim clauſulæ, *Non obſtantibus,* &c. vt per Bald. *in l. omnes, C. de quadriennij præſcript.* Socin. *conſ. 157. in fin. verſ. nam etiam, vol. 3.* Curt. ſen. *conſ. 66. num. 65.* Ruin. *conſ. 21. vol. 5. d. conc. n. 58.* Glorit. *reſp. 1. p. 1. n. 44.* Monet. *de commut. vlt. volunt. c. 7. n. 78.* quicquid de hoc dubitauerit Alex. Trentacinq. *var. reſ. lib. 1. tit. de reſcript. reſ. 6. n. 8.*

Secundus effectus eſt vt habeat vim clauſulæ, 14
Ex certa ſcientia, vt poſt Crauet. *conſ. 241. n. 20.* tradit Marta *de clauſ. p. 2. clauſ. 72. aliàs 73. n. 7.* & aliis citatis Monet. *d. cap. 7. n. 78. in fin.* & hæ geminatæ ſunt efficaciores, vt refert Marcheſ. *de commiſſ. par. 2. pag. 356. n. 71. in 2. impreſſ.*

Tertius

15 Tertius effectus eſt, vt habeat vim ſpecialis expreſſionis, ita poſt Ang. *in l.ſed & ſi quis.§ quæſitum ff. ſi quis caution.* & Dec. *in l.certum. ff. ſi per pet.* docent Gabr. *d.concluſ. 2. num. 93.* Monet. *dict. cap.7. num.93.*]Et hinc gratia, quæ per viam Motus proprij emanauit, non indiget aliqua iuſtificatione cùm ſolum innitatur voluntate, & verbo Papæ Achil. *deciſ. 10. de probat.* Pute. *deciſ. 101. lib. 3.*[Seraph. *deciſ.1484 n.10.* Rot.*deciſ.633. num. 3. & deciſ.645. num.2.p.1.& deciſ.656.n.1.p. 2. recent.* & propterea litteræ Apoſt. ob illarum reuerentiam ſtante dicto Motu proprio abſque alia iuſtificatione debent executioni demandari, Rot *in Caſalen. beneficiorum 10. Decembr. 1627. coram R. P. D. Merlino*, vbi etiam dicit quod licet ex huiuſmodi Motu proprio releuetur quidem impetrans ab onere probandi narrata in tali gratia, non autem impedit quin ex aduerſo poſſit dari de defectu intentionis Papæ, & eo probato Motus proprius nihil operatur, quia ſolum efficit motus proprius quod onus probandi non incumbit vtenti gratia, cum ille fundet ſuam intentionem in ipſo Motu proprio, ſed hoc onus incumbit impugnanti.

16 Quartus effectus eſt, vt tollat vitium ſubreptionis, ex *d.cap ſi Motu proprio*, & ex *Clem.ſi Romanus, de præbend.* reſoluunt Mil. *in repert. verb.Certa ſcientia*, Pauſ. *conſ.3. num. 71. & ſec.lib.4.* Gabr. *d.tit. de clauſ.concluſ.1.num.21.& concluſ.2.num.24.* Curt.ſen. *conſ.66.vol.6.verſ confirmatur*, Lanar.*conſ.21. num.8.* Gaſp. de Peruſ. *de reſeruat. benef. §. quis ſit effectus, num.5.* Iacob.Simonet *in ſimili tract.q.5.num.26.*Put. *deciſ.367.num.1.lib. 1. in correctis*, Menoch. *conſ. 1. n.429. & conſ. 378. num. 22. & de arbitr. caſu 201. n.8.& de præſumpt.lib.2.præſumpt.13. n. 11.* Rodolph. *d.cap.5.n.15.* Aloyſ Ricc. *d.collect.400.verſ.4.* Flam. *d.lib.8.q.9.num.74.* Marcheſ.*de Commiſſ.p.2 pag.356. num.85.in 2.impreſſ.* Soar. *de legib.lib 8.cap.12.n. 11.* Sanchez *de Matrim.lib.8.diſp.21.num.47.cum ſeqq.* Monet *de commut.vltim.volunt.cap.6.num.157.* Alex. Trentacinq.*var.reſol.tom.1.lib. 1. de reſcript. reſol.5. n.30.cum ſeqq.* Franc Leo *in theſ. fori Eccl. part. 3. cap.17.num.172* Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea reſol.390. num. 1.* & fuit dictum *in Anellina viſionis 13. Decembris 1595.coram Gipsio.*

17 Amplia hunc quartum effectum procedere, etiam ſi hæc clauſula apponatur à Legato, vt docet gloſſ. communiter recepta, *verb.motu, in cap.vlt.de offic. Leg.in 6* Rebuff.*in concord. in forma mandati Apoſtol. ſuper clauſula, Motu proprio, effectu 29.*Sanchez *dict. diſput.21.num.48. in princip.* Monet. *d.cap.6. n.158.* Amplia deinde hunc effectum habere huiuſmodi clauſulam non modò in beneficialibus, ſed etiam in omnibus conceſſionibus gratioſis, vt declarant Gabr. *dict. concluſ. 2. numer. 7.* & Monet. *dict. n.158.*

18 Limita primò eundem quartum effectum, vt hæc clauſula non tollat ſubreptionem in tacenda inhabilitate perſonæ, vt tradunt Menoch. *d. caſu 101. num.81.& ſeq.* Gabr.*d.concluſ.2. num. 40. & 44.cum ſeqq* Sanchez *d.diſp. 21.num.49.* Monet. *dict. cap.6. n.159.*

19 Limita ſecundò, vt hæc clauſula non operetur in præiudicium iuris tertij, ex traditis per Gabr.*dict. concluſ.2.num.8.*Menoch.*d.conſ.1.num.429.* Sanchez *d.diſput.21.num.50.* Monet. *d. cap. 6. num. 160.* non ſolùm habentis ius in re, ſed etiam ad rem, vt declarant Rota Bononien.*diuerſor.deciſ. 30. num. 118.* Sanchez *d.num.50.* Monet.*d. num.160.* Imò & procedit hæc limitatio, etiam ſi hoc præiudicium tertij verſaretur in ſola poſſeſſione, cuius notitiam non haberet Princeps, vt pluribus relatis tradit Gabr. *d. concl.2.& n. 10. & 11.* vbi hoc extendit ad impetrationes Motu proprio factas à Legatis, vel Ordinariis. & *n.12* ex Sarnen.*ad regul.de annali,q 9.* Hanc eandem ſecundam limitationem poſt alios ſublimitat, primò vbi cum clauſula, *Motu proprio*, concurreret etiam clauſula, *Non obſtante*, nimirum ſpecialis: ſecundò vbi verba expreſſa importarent tertij præiudicium: tertiò in modico præiudicio.

20 Limita tertiò, niſi qualitas intrinſeca beneficio taceatur, tunc enim non valet gratia, non ob vitium ſubreptionis, ſed quia non apparet de concedentis volontate, vt per Rebuff.*vbi ſupra, in 5.effectu*, quem non operatur clauſula, *Motu proprio*, Menoch. *de arbitr.caſu 201.n.80.*Sanchez *diſp.21.n.51.*

21 Limita quartò in ſubreptione, quæ procedit ex re ipſa quia Motus proprius non tollit quominus poſſit dari de illa, vt per Ægid.*deciſ.592.& 475.* & Seraph.*deciſ.398.n.5.* Rot.*deciſ.656.n.4.in prima part.2. recent.*

22 Limita quintò, quando Motus proprius eſt ad ſuggeſtionem partis, nam tunc poteſt dari de ſubreptione, quæ procedit ex parte impetrantis, vt docent Socin. iun. *conſ.77.num. 98.lib. 1.* Rot. *d. deciſ.656. num.4.*

23 Limita ſextò quoties ſubreptio contingit in falſæ cauſæ expreſſione, quæ obreptio dicitur; eam enim non ſuppleri à clauſula, *Motu proprij*, poſt Abb.*in cap.quia circa, num.7.de conſang.& affinit.*& *ibi* Alex.de Næuo *num. 8.* Præpoſit.*num.4.* Felin. *in cap.ad aures,num.9.*& *ibi* Dec.*n.31.in nouis*, Bero *n.39. de reſcript* & alios, tradunt Soar.*de legib.lib.8.cap.12. num.11.cum ſeqq.*Sanchez *d.diſp.21.num.52.*Monet. *d.cap.6 num. 166.* vbi rationem diuerſitatis afferunt quoad hoc inter taciturnitatem veri, & expreſſionem falſi; quia quando tacetur veritas, ignoratur an Princeps bene, vel malè informatus gratiam Motu proprio conceſſerit, & ideò non poteſt dici conceſſa contra eius intentionem, & mentem. At cùm falſa cauſa exprimitur, cognoſcitur animus concedentis, & vltra eius intentionem in gratia obtinetur, cùm tamen Motus proprius non firmet gratiam contra concedentis intentionem, vt infrà dicitur.

24 Quintus effectus eſt, vt conceſſio facta Motu proprio, intelligenda ſit prout iacet, & ſonat; & ſic non debet reſtringi ad differentiam illius, quod conceditur ad petitionem partis, ex reſolutis per Surd.*conſ.140 num 59.cum ſeqq.* Grammat. *deciſ.59. n.55.* Felin. *in cap.cauſam quæ, n.14. in fin.de reſcript.* Glorit.*reſp. 1.p.2.num 71.in prin.*& dictum fuit *in vna Romana Menſæ nummulariæ 3.Iunij 1614.coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano*, impreſſa per Fat.*dec.663.n.14.p.1.rec.*

25 Sextus effectus eſt, vt hæc clauſula reddat diſpoſitionem fauorabilem, vt probat text. *in c.in pluribus, de præbend.lib.6.*vbi Romanus Pontifex loquens de collatione beneficij, quæ alioquin ſtrictè erat interpretanda, iuxta *d.cap.ſi pluribus,& c.non poteſt, eod. tit.& lib.* ait, *gratiam huiuſmodi ſi Motu proprio eam fecerimus, vt tunc fiat interpretatio pleniſſima in eadem referri volumus ad dignitatem, vel præbendam, quæ inter illas eſſet maioris valoris*; vt adnotant Marta *d. loco num.7.* Gabr. *d.concluſ.2. n. 601.603. 607. & 77.* Monet. *d. cap.7.num.79.* ampliantes ad diſpenſationem, quæ pariter ſtrictè venit interpretanda, *cap.1. §. vlt. de filiis preſbyter. lib.6.* de quo etiam meminit Sanchez *d.lib. 8. diſp. 1. num. 5.* Vnde priuilegium conceſſum Motu proprio, latè eſſe interpretandum reſoluunt Natt. *conſ. 340. numer. 5.* Surd. *conſ. 140. num.59.*

num. 59. cum ſeq. Camill. Borrell. *de præſtantia Regis Catholici, cap. 33. num.* 19. quos refert, & ſequitur Glorit. *reſp. 1. p. 2. num.* 71. Intellige in præiudicium concedentis, non autem io præiudicium tertij, Simunet. *in tract. de reſeruat. q. 5. n.* 20. *&* 21. Bellam. *de permut. benefic. p. 3. q. 1. in fine.*

27 Septimus effectus eſt, quia imperrandi cum clauſula, *Motu proprio*, in terminis *Clem. 1. de conceſſ. præben.* non currit tempus à dic notæ vacationis in loco, ſed tantùm à die ſuæ ſcientiæ, cùm aliàs ſufficeret notitia vacationis in loco, vt ibi dicitur; ita ſentit Gabr. *d. concluſ. 2. num.* 95. quem refert Monet. *d. cap. 27. n.* 92.

28 Octauus effectus eſt, quia ſtante hac clauſula, non habet locum tirulus, *quod quiſque iuris in alterum ſtatuerit, vt ipſe eodem iure vtatur*, vt per text. *in l. 3. in princ. ff. illo titulo*, docet Gabr. *d. concluſ.* 5. *n.* 66. vbi *num. ſeq.* limitat, quando priuilegium impetratum Motu proprio, reſpicere ordinaria iudicij, & illius proceſſum, & *num.* 68. vbi tale priuilegium Motu proprin conceſſum, ſit in ea materia, quæ alteri parificetur per viam correlatiui, vel neceſſariæ conſequentiæ; refert, & ſequitur Moneta *d. cap.* 7. *num.* 30.

29 Nonus effectus eſt, vt ſtante hac clauſula videantur probata ea omnia, quæ Princeps aſſerit in ſuis litteris, vt docet Gabr. *d. concluſ.* 5. *n.* 89. quem ſequitur Moneta *d. cap. 7. num.* 90. vbi cum eodem Gabr. ampliat, etiamſi atteſtetur de facto alieno. Et ideo non indigent iuſtifiatione, Seraph. *deciſ.* 1498 *n.* 1. Rot. *deciſ.* 656. *num.* 1. *&* 2. *p.* 2. *recent.* Sc fuit dictum *in Iannen. Abbatia* 22. *Iunij* 1656. *coram Buraus.*

30 Decimus effectus eſt, quia tullit diligentiam proceſſus ab aduerſario adhibitam, vr pluribus relatis docet Gabr *d. concl.* 5. *n.* 69. declarans *n.* 70. non ideu
31 tollere poſſeſſionem parisin data; refert Moneta *d. cap.* 7. *n.* 81. vbi addit, minis tollereius ad rem ab alio potiùs quæſitum.

32 Vndecimus effectus eſt, vt cauſa præſumatur in Principe reſcribente Motu pruprio, ita Gabriel. *d. concluſ. 2. numer.* 88. *& tit. de iure quæſito non tollendo, concluſ. 3. num.* 55. Maſcard. *de probation. concluſ.* 575. *n.* 1. 11. 12. *&* 25. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 10. *num.* 32. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 17. *num.* 14. Monet. *de commut. vltim. volunt. cap. 6. num.* 54. cùm tamen regulariter cauſa etiam in Principe concedente non præſumatur, vt probat Sanchez *d. n.* 14. Monet. *d. cap 6. numer.* 45. *cum ſeqq* & plures alij, quos ipſi referunt.

33 Duodecimus effectus eſt, vt non præſumatur conceſſio facta propter importunitatem; ita poſt Gom. *ad regul. Cancell. de annal. q.* 10. *num.* 3. & alios docent Gabr. *d. tit. de clauſ. concluſ.* 5. *n.* 85. & Monet. *d. c.* 6. *n.* 86.

34 Decimustertius effectus eſt, quod ſi Papa Motu proprio mandet eunferri, vel conferar præbendam, ſi vacat, ſatis eſt quod vacet tempore collationis, vel receptionis, licèt non vacaret tempore datæ, vt poſt Ioan. And. & Staph. tradunr Gabr. *concl.* 3. *num.* 91. & Monet. *d. c.* 7. *n.* 91.

Decimusquartus effectus eſt, vt impetrationem
35 tollat, & omnes eius effectus, qui ex impetratione oriri poſſunt, Seraph. *deciſ.* 165. *n.* 4. vbi *n.* 3. ſubdir,
36 quod cùm operetur viuificationem gratiæ, non poreſt allegari ad illius deſtructionem.

37 Decimusquintus effectus eſt, vt operetur circa omnes qualitates extrinſecas, ita ex *deciſ. Rota* doceut Gabr. *dict. concluſ.* 2. *num.* 71. & Munet. *d. cap.* 7. *num.* 82.

Decimusſextus effectus eſt, vt ad cauſas pendentes referatur, vt obſeruat dominus meus Doctor Petr Barboſa *in l. 2. §. legatis, numer. 97. cum ſeqq. ff. de iudiciis.* 38

Decimusſeptimus effectus eſt, vt amplict gratiam circa expreſſa, & quæ non ſunr contra mentem diſponentis, aut contra Ius commune, vt conſtat ex adductis à Gabr. *d. concluſ.* 2. *n.* 72. *cum ſeqq.* vbi ſic conciliat diuerſas, vel aduerſas circa hunc effectum Doctorum opiniones, refert, & ſequirur Monet. *d. c.* 7. *n.* 8.. 39

Decimusoctauus effectus eſt, vt actum iuratum comprehendat, pruvt docet Seraphin. *de priuilegiis iuramenti priuileg.* 55. *n.* 55. 40

Decimusnonus effectus eſt, vt ea clauſula appoſita poſterſoribus lireris, reuocetur proceſſus factus in vim primarum ctiam ante earuio præſentationem, vt plutibus citatis docet Gabr. *d. concluſ.* 1. *n.* 68. *cum ſeqq.* ſic concordans contrarias hac in re Doctorum ſententias, pruvt refert Monet. *d. cap.* 7. *n.* 84. Ij ſunt principaliores huius clauſulæ effectus, nunc verò reſtat, vt caſus aliquos enumeremus, in quibus illa nihil operatur. 41

I. In præiudicium tertij non operatur, vt per Vital. de Camban. *vbi ſupra num.* 1. Pute. *deciſ.* 377. *lib. 1. in correctis*, Gig. *de penſ. q.* 29. *n* 4. *& q.* 79. *n.* 3. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. clauſula* 25. Menoch. *conſ.* 36. *num.* 65. *& conſ.* 103. *num.* 80. *cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *dict. collect.* 959. *& in praxi aurea, reſolut. num.* 2. Mart. *d. p.* 1. *clauſ.* 73. *num.* 1. *&* 8 Rot. apud Cencium *poſt ſuum tractat. de Cenſib. deciſ.* 72. *num.* 4. vbi *num.* 5. intelligit maximè quando non præceſſit cauſæ cognitiu, quod antea obſeruarunt Alex. *conſ.* 215. *n.* 5. *&* 59. *lib.* 7. Gozadin. *conſ.* 5. *n.* 56. Theodoſ. de Rubeis *d. cl.* 481. *n.* 21. 42

II. Non operatur, vt Princeps præſumarur priuilegio ſuo, in quo inſerta eſt hæc clauſula, tollere ſtatuta ciuitatis, vt reſoluit Menuch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 39. *n.* 5. *&* 7. 43

III. Non operatur in iis, quæ non iuris, ſed facti ſunt, vt per Crauet. *conſ.* 241. *col.* 9. *in princ.* Rolan. *conſ.* 7. *num.* 105. *vol.* 3. Pariſ. *conſ.* 1. *num.* 81. *vol.* 1. *& conſ.* 4. *n.* 28. *& conſ.* 74. *n.* 19. *vol.* 4. & alius citatos à Marta *dict. clauſ.* 73. *num.* 15. quibus adde Seraph. *dec.* 365. *num.* 6. 44

IV. Non uperatur, vt priuilegium lire pendente obtentum cum hac clauſula, nulla de lite pendente in eu facta mentiune, validum ſit, vt per Gabr. *d. tit. de clauſ. concl.* 1. *n.* 3. & plures citatos à Cened. *ad Decretal. collectan.* 53. *n.* 2. 45

V. Priuilegium non firmat cuntra ius alterius, vt renuit Rota apud Seraph. *deciſ.* 598. *n.* 6. [Theod. de Rub *d. clauſ.* 281. *n.* 15.] 46

VI. Intentionis defectum nun tollir, vt per Abb. *in cap. quia circa, verſ. ſed quartò, de conſanguinit. & affin.* Lap. *alleg.* 7. *in fin.* Cardoſ. *conſ.* 96. *ſub num.* 1. *verſ. & ſi dicatur*, Gabr. *d. concl.* 2. *ſub numer.* 8. *&* 34. Vincent. de Franchis *Neapol. deciſ.* 192. *num.* 8 Flam. *de reſign. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 127. Ioan. à Cochier. *in regul.* 10. *Cancel. de non impetran. benefic. viuentium, num.* 18. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſſ.* 32. *num.* 5. Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.* 5. *num.* 165. Seraph. *deciſ.* 398. *num.* 1. & fuit dictum *in Pacen. penſionis* 15. *Martij*, *&* 55. *Octobris* 1593. *coram Card. Pamphilio, & in Aſten. penſionis* 11. *Martij* 1615. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Corcino Decano*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 656. *num.* 7. *p.* 2. *recent.* [Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ* 481. *num.* 4. Modern. *de ſupplic. ad Sanctiſſ. p.* 1. *c.* 3. *à n.* 35.] 47

VII. Ius in re, vel ad rem quæſitum alteri non 48

adimit

adimit, vt docent Menoch. *d. conſ.* 1. *n.* 428. Sanchez *dict. lib.* 8. *diſp.* 21. *num.* 50. Vnde dicit Æne. de Falconib. *in tract. de referu. benefic. q.* 4. *effectu* 4. *num.* 2. quod collatio facta Motu proprio à Papa de beneficio reſeruato certæ perſonæ, non facta mentione reſeruationis, nulla eſt, quia non præſumitur Papam velle per clauſulam, *Motu proprio*, tollere ius quæſitum.

49 VIII. Defenſores, & exceptiones competentes de Iure non aufert, vt ait Seraph. *deciſ.* 280. *num.* 1.

50 IX. Gratiam contra mentem concedentis non firmat, ex traditis per Gig. *de penſion. q.* 22. *num.* 15. *&* *q.* 29. *num.* 4. Suar *alleg.* 12. *num.* 40. Menoch. *de arbitr. caſ.* 201. *num.* 80. Maſcard. *de prob. concluſ.* 887. *n.* 93. Nec illam ampliat plus quàm ſit de ſua natura, vt per Æne. de Falconib. *d. tract. de reſeru. benef. q.* 4. *effectu* 5. *n.* 2. [Alexand. Trentacinq. *conſ.* 1. *n.* 24. *p.* 1. Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 481. *num.* 23. vbi quòd non ampliat gratiam, ſed illam fortificat tantùm, & *num.* 26. quòd non ampliat gratiam vltra expreſſa.

51 X. Diſpenſationem aliquam non inducit, nec tollit impedimentum perſonæ; ita gloſſ. communiter recepta, *in d. cap. ſi Motu proprio*, Lap. *alleg.* 7. *num.* 8. Anchar. *conſ.* 20. *poſt princ.* Gabr. *d. tit. de clauſul. concluſ.* 2. *num.* 12. Pariſ. *conſ.* 1. *num.* 79. *lib.* 1. *&* *conſ.* 74. *num.* 37. *lib.* 4. Couar. *in c. alma mater*, *p.* 1. §. 7. *num.* 2. Nauarr. *conſ.* 66. *n. vltim. ſub tit. de ſent. excommunic. in antiq.* Mart. *dict. clauſ.* 73. *num.* 15. Ricciul. *de iure perſonarum*, *lib.* 4. *c.* 6. *n.* 7. Ioan. à Cochier *loco proximè citato*, *n.* 19. [plures refert Theod. de Rub. *d. cl.* 481. *n.* 16]

52 XI. Non operatur, vt poſterior diſpenſatio non facta prioris mentione; minimè ſit ſubreptitia, vt reſoluit Sanch. *d. lib.* 8. *diſp.* 22. *num* 8. [Rebuff. *in forma mandati Apoſt. in verb. Motu proprio, col.* 8. *verſ. tertiò non facit.*]

53 XII. Non operatur vltra expreſſa, ſed ad ſpecialiter ſpecificata, & nominatim dicta reſtringitur, vt dictum fuit *in Uximen. penſionis* 20. *May* 1598. *coram Litta.*

54 XIII. Incompatibilitatem beneficiorum non auferre, [quia diſpenſationem non operatur ſuper pluralitate plurium incompatibiliom. Rot. *deciſ.* 71. *num. fin. de reſcript. in antiq.* Cardin. *conſ.* 117. *ſub n.* 2. Anton. Gabr. *d. tit. de clauſ. concl.* 2. *num.* 48. Flamin. *de reſign. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 126. Theod. de Rub. *dict. concl.* 481. *num.* 18.]

55 XIV. Defectus ſubſtantiales non ſupplet, nec inhabilitatem remouet, Mart. *d. clauſ.* 73. *n.* 5 Rot. *deciſ.* 71. *de reſcript. in antiq.* aliàs *deciſ.* 6. *de probe. ... in nouis*, Roderic. Suarez *d. alleg.* 12. *num.* 42 Ricciul. *d.*

56 *lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 8. Vnde vitium illegitimitatis non ſupplere, reſoluit Gabr. *d. concluſ.* 2. *n.* 45. vbi *n.* 46. dicit, defectum ætatis pariter non ſupplere, & *n.* 52 idem ait de defectu ordinis, & *n.* 44. de defectu irregularitatis.

57 XV. Defectum bigamiæ non adimit, vt per Ioan Andr. *in d. c. ſi motu proprio*, vbi Gemin. *col.* 2. Gabr. *d. concluſ.* 2. *num.* 49. Ricciul. *d. cap.* 6. *num.* 8. *in fine.*

58 XVI. Non validat collationem factam excommunicato ſi io ea adſit, vt tenet Couarr. *in cap. alma mater*, *p.* 1. §. 7. *num.* . Rebuff *ad ap. poſtulaſtis*, *n.* 47. *de Clerico excommun. miniſtran* Nicol. Garc. *de benef. p.* 6. *c.* 2. *verſ. ſimiliter eadem ratio eſt*, Gabr. *d. conc.* 2. *n.* 43. Ricciul *d. c.* 6. *n* 6.

59 XVII. Non operatur vbi fuerit appoſita in contractu, ſeu ſententia nulla; nam ea reſoluta, eâque nulla declarata, reſoluitur quoque Motuâ proprius, vt per Seraphin. *deciſ.* 961. *n.* 2. quem refert nouiſſimè Barthol. Gipt. *in Conſtit. S. D. N. Vrbani VIII. ſuper prohibitione inueſtitur rum v. rum iuriſdictionalium ad Eccleſias inferteret ſpectantium*, *n.* 2. *gl.* 1. *n.* 16.

CLAVSVLA LXXX.

Nemine diſcrepante.

HÆc clauſula indicat liberiorem conſenſum, Anton Monach. *Bon. deciſ.* 28. *num.* 46 Et in omni diſpoſitione, in qua aliquid per plures concorditer fieri debet, intelligitur nemine diſcrepante, maximè in materia contractus, & ſtricti Iuris; ità Octau. Vulpel. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ... a cl. commodè*, *pag.* 17. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *litt. D, conc.* 253.

CLAVSVLA LXXXI.

Non aliàs, aliter, neque alio modo.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes*

2 *Verba clauſula*, Non aliàs, &c. *regulantur tanquam geminata, & ſunt multum præciſa, & non recipiunt aliquam modificationem.*

3 *Contrahentium præciſam mentem arguit clauſula*; Non aliàs, &c.

4 *Veritatem præciſam indicat clauſula*, Non aliàs, &c.

5 *Conſenſum ab actu adimit clauſul.* Non aliàs, &c.

6 *Neceſſitatem facit clauſ.* Non aliàs, &c.

7 *Voluntatem omnino abeſſe denotat clauſul.* Non aliàs, &c.

8 *Naturam præciſam habet, ac formam inducit clauſ.* Non aliàs, &c.

9 *Actus contra clauſulam*, Non aliàs, &c. *facti, ipſo Iure ſunt nulli.*

10 *Actus geſtus, ſi ſe compatiatur cum forma inducta à clauſul.* Non aliàs, &c. *in tali caſu non operatur illius reſolutionem.*

11 *Conditionem importat clauſ.* Non aliàs, &c. *qua deficiente perinde eſt, ac ſi nihil actum eſſet.*

12 *Venditionis principium reſpicit ... clauſ* Non aliàs, &c. *poſita in venditione facta cum pacto de retrouendendo.*

13 *Penſionis in reſeruatione cum regreſſu, facit clauſ.* Non aliàs. &c. *totam gratiam corruere, ſi regreſſus non tenet.*

14 *Reſolutionis contractus habet vim clauſ.* Non aliàs, &c. *& excludit purgationem moræ.*

15 *Voluntatis eſt limitatiua clauſ.* Non aliàs, &c. *& præſeruatiua ſui iuris in caſu contrario.*

16 *Beneplacitum Apoſtolicum eſt neceſſarium, quando fuit reſeruatum cum clauſula*, Non aliàs, &c. *etiamſi aliàs de Iure non eſſet neceſſarium. Si verò reſeruatum ſit ſimpliciter ſine hac clauſula, & non ſit de Iure neceſſarium, tunc poteſt omitti.*

17 *Clauſ.* Non aliàs, &c. *operatur, vt per eam proteſtans defendatur à priuatione iuris ſui, quam aliàs incurreret.*

18 *Emphyteuta vendens, ſeu alienans irrequiſito domino, adhibita tamen proteſtatione*, ſaluo conſenſu domini, non aliàs, aliter, nec alio modo *euitat pœnam caducitatis.*

19 *Limita, niſi res emphiteutica, quæ cum iis clauſulis alienatur, & traditur, eſſet difficilis recuperationis.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Tiraq. *de retract. tit.* 1. §. 8. *gloſſ.* 6. *n.* 3. Menoch. *conſ.* 38. *num.* 21. & 22. & *conſ.* 369. *n.* 15. *cum ſeqq.* Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ.* 24. *gloſſ.* 6 Flamin. *de reſign. lib.* 7. *quaeſt.* 1. *num.* 64. & 65. Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 53. *cum ſeqq.* Surd. *conſ.* 246. *numer.* 20. & *conſ.* 322. *num.* 23. Octau. Vulpel. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Non aliter*, *pag.* 65. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 1. *lit. C, concluſ.* 311. Cald. Pereira *de reſol. emphyt. cap.* 6. *num.* 35. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect.* 516. & 868 Cened. *poſt lib. pract. & canon q. ſing.* 65 [Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.* 2. *part.* 4. *clauſ.* 48. & 492. Brizo *ad cap. potuit*, §. 2. *num.* 16. *de locato.*

2 Verba huius clauſulæ regulantur tanquam geminata, vt ex Tiraq *de retract. tit.* 1. *gloſſ.* 9. *num.* 1 1. & aliis notatis, Surd. *deciſ.* 124. *num.* 2. & ſunt multum præciſa, & non recipiunt aliquam modificationem, vel intellectum, Alex. *conſ.* 3. incip *Viſo inſtrumēto, num.* 4. *lib.* 1. Iaſ. *in l Stipulatio ſum. ff. de verb. oblig.* Bertazol. *d. gloſſ.* 6. *num.* 1. Card. Tuſch. *d. lit. C, concluſ.* 311. *numer.* 1. Natt. *conſ.* 372. *num.* 5. Cened. *d. ſing.* 65. *num.* 2. & fuit dictum *in Placentina dotis* 6. *Iunij* 1614. *coram Patriarcha Pamphilio*, impreſſa per Farin. *deciſ* 610. *n.* 2. *p.* 1. *rec.* quicquid dicant Dec. *conſ.* 181. *col. fin.* & Roland. *conſ.* 61. *n.* 57. *vol.* 2.

3 Arguit hæc clauſula præciſam contrahentium mentem, ex Farin. *in praxi crim. p.* 4. *deciſ.* 20. *num.* 5. & tanquam reſolutiua operatur perinde, ac ſi nihil fuiſſet actum, Alex. *conſ.* 5. *num.* 4. *lib.* 1. Clar. §. *emphyteuſis, quaeſt.* 13. *num.* 11. Caputaq. *deciſ.* 82. *num.* 4. *p.* 3. & fuit dictum *in Theatina iuriſdictionis* 10. *Maij* 1621. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano.*

4 Indicat præciſam neceſſitatem, vt cenſuit Rota apud Cenc. *poſt tract. de Cenſib. deciſ.* 217. *n.* 4. Natt. *conſ.* 372. *num.* 5. *vol.* 2. [& habet materiam præciſam, Surd. *con.* 243. *n.* 43. Pariſ. *de reſignat. lib.* 7. *q.* 2. *n.* 64. Theodoſ de Rubeis *d. clauſ.* 492. *n.* 5. vbi *n.* 6. dicit hanc clauſulam adeò eſſe præciſam, vt non recipiat aliam interpretationem, vel aliam modificationem à verbis ſeparatam, & *n.* 7. quod recipit declarationem à principali diſpoſitione]

5 Conſenſum ab actu adimit, quo non ſequuto operatur perinde, ac ſi nihil actum fuiſſet, gloſſ. Bald. & alij *in l. ſi quidem, de except.* Neuiſ. *conſ.* 87. *num.* 13. Grat. *conſ.* 118. *num.* 13. Alex. *conſ.* 3. *num.* 4. *verſ. in tantum. vol.* vbi ait, quod hæc clauſola importat, quod ſi non valet, vt agitur, non intelligatur contractus celebratus, neque etiam ea parte, qua valere poſſit, Beneuent. *de aſſecurat. gloſſ.* 35. *num.* 2. *fol.* 136. Caputaq. *deciſ.* 82. *n.* 4. *p.* 3. Intrigliolo *Sicilia deciſ.* 21. *n.* 12. Cened. *d. ſingul.* 65. *n.* 4. & 5. & Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 748. *n.* 12. & 13. & fuit dictum *in Romana de Capuzucchis* 10. *Aprilis* 1603. *coram Illuſtriſſimo Card. Lancelloto*, impreſſa per Farin. *dec.* 215. *n.* 6 *p.* 2. *rec.*

6 Neceſſitatem facit, vt dictum fuit *in Bonon. bonor. de Bonis* 20. *Febr.* 1598. *coram Illuſtriſſimo D. meo Card. Millino*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. p.* 1. *pag.* 217. *n.* 4.

7 Denotat omnino abeſſe voluntatem, Alex. *conſ.* 3 *num.* 5. *verſ. & licet, lib.* 2. & fuit dictum *in Auximana Societatis* 3. *Martij* 1595. *coram Iuſto*, impreſſa per Marcheſ. *d. p.* 1. *pag.* 748. [Et quod magis ſuſtinet volontatem quàm artem, Rota *deciſ.* 509. *num.* 5. *p.* 2. *in poſth. p.* 3. *recent.* quia eſt limitatiua voluntatis, & præſentatiua ſui iuris in caſu contrario, Caputaq. *deciſ.* 82. *num.* 3. & *deciſ.* 84. *num.* 10. *p.* 3. Pariſ. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 2. *num.* 29. Theodoſ. de Rubeis *dict. clauſ.* 492. *n.* 13. & 14.]

Naturam præciſam habet, & formam inducit 8
Boër. *deciſ.* 243. *num.* 12. *poſt med.* Cened. *d. ſing.* 65. *num.* 1. D. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 42. *n.* 35. Verall. *deciſ.* 81. *num.* 4. Mart. *de clauſ. p.* 1. *clauſ.* 74. aliàs 76. *num.* 8. Cephal *conſ.* 118. *num.* 23. *lib.* 1. Flam. *d. q.* 2. *num.* 64 Surd *conſ.* 246. *num.* 20. & *conſ.* 133. *num.* 27. & *conſ.* 143. *num.* 43. Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 868. Card. Tuſch. *d. litt. C. concluſ.* 311. *num.* 4. Mar. Anton. *var. reſolut. lib* 8. *reſol.* 33. *num.* 8. Fario. *in praxi crim. p.* 4. *deciſ.* 13. *in addit. lit. B.* & *deciſ.* 564. *num.* 6. Decian. *conſ.* 528. *ante fin.* Grat. *conſ.* 16. *n.* 48. *lib.* 1. & Stephan. Gratian *diſcept. forenſ. cap.* 208. *num.* 22. Franc. Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſt. p.* 1. *cap.* 2. *num.* 42. & *c.* 2. *num.* 4. Rot. apud Zach. *poſt tract. de oblig. Cameral. deciſ* 64. *num.* 6. & *deciſ.* 72. *num.* 5. & fuit dictum *in Illerden. viſitationis* 13. *Nouembris* 1602. *coram Iuſto*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 57. *num.* 9. *p.* 1. *recent.* vbi habetur, hanc clauſulam reſpicere expreſſam formam quoad aſſiſtentiam, non quoad alia, de quibus nihil dicitur, [plures refert Theodoſ. de Rubeis *dict. clauſ.* 492. *num.* 10.] Vnde actus contra eam factos, 9
ipſo Iure eſſe nullos, notant Roland. *conſ.* 41. *n.* 22. *lib.* 1. & *conſ.* 61. *num.* 29. *cum ſeqq. lib.* 4. & *conſ.* 59. *num.* 11. *lib.* 3. Menoch. *de arbitr. caſ.* 237. *num.* 34. Oſaſc. *Pedem. deciſ.* 163. *num.* 11. Cephal. *conſil.* 80. *num.* 2. *vol.* 1 Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 5. Farin. *fragment. crimin. p.* 1. *litt. I.*, *num.* 205.
Verum ſi actus geſtus ſe compartiatur cum illa forma 10
inducta ab ipſa clauſula; in tali caſu non operatur illius reſolutionem, vt per Seraph. *deciſ.* 1190. *vol.* 2.

Conditionem importat, qua deficiente perinde 11
eſt, ac ſi nihil actum fuiſſet, Iaſ. *in l. fin. C. de iure emphyt. num.* 142. & *conſ* 162. *numer.* 5. *lib.* 2. & *conſ.* 86. *num.* 16. *lib.* 3. Curt. ſen. *conſ.* 8. *numer.* 6. Pariſ. *conſ.* 12. *num.* 204. *lib.* 2. Caputaq. *deciſ.* 82. *num.* 3. *p.* 3. Caſſad. *deciſ.* 2. *num.* 7. *de Simonia*, Natta *conſ.* 372. *num.* 4. & 5 Rol. *conſ* 63. *num.* 24. *vol.* 4. Verall. *deciſ.* 72. *n.* 3. & 4. *p.* 3. Menoch *de arbitr. caſu* 237. *num* 34. *conſ.* 38. *num.* 21. & 22. & *conſ.* 322. *num.* 40. & *conſil.* 369. *num.* 25. Surd. *conſ.* 218. *num.* 9. Flam. *de reſign. lib.* 1. *c.* 2. *num.* 11. *lib.* 9 *q.* 27. *n.* 18. Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 868. & *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol.* 33. *num.* 1. *in* 2. *impreſſ.* Ant. Monach *Flor. deciſ.* 23. *n.* 3. Ruin. *conſ.* 181. *num.* 1. *lib.* 1. & *conſ.* 151. *lib.* 4. *in princip* Card. Tuſch. *dict. litt. C, concluſ.* 311. *num.* 2. vbi *num.* 3. com eod. Ruino *conſil.* 46. *in fin. lib.* 5. ſubdit, quod tacitè, & expreſsè huic conditioni renunciari poteſt, Cened. *dict. ſing.* 65. *num.* 1. 5. Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, cap.* 17. *num.* 16. Mart. *dict. clauſ.* 76. *num.* 7. Seraph. *deciſ.* 838. *num.* 7. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 803. *num.* 38. & *cap.* 949. *num.* 3. & *c.* 972. *num.* 2. Marcheſ *de Commiſſ. p.* 1. *pag.* 583. *num.* 24. *in vltimis impreſſ.* Rota apud Farin. *in praxi crim. p.* 4. *deciſ.* 23. *numer.* 4. & apud Zach. *poſt tract. de oblig. Camer. deciſ.* 160. *num.* 6. & apud Pacificum *poſt tract. de Salutan. interd. deciſ.* 144. *num.* 5. & fuit dictum *in Vicentina penſionis* 21. *May* 1610. *coram Reuerendiſſimo D. meo Pirouano*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 286. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* & *in Hiſpalen. & Caurien. permutationis* 15. *Martij* 1597. *coram Giptio*, impreſſa per Marcheſ.

d.

d.p.1.pag. 114. *num.*2. *& Iannen.parochialis* 22. *Iunij* 1622. *coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, *& in Illerden.Canonicatus* 2. *Decembris* 1614. *coram Burratto*? [plures refert Theod.de Rub.*d.clauſ.*491.*n.*9. Roland.*conſ.*59.*n.*11.*vol.* 3. Beroi.*conſ.*31.*num.*6.*vol.* 3.] & tunc ceſſat conſenſus agentis, Cephal. *conſ.* 296.*n.*11. *vol.* 2. & fuit dictum *in Toletana penſionis* 28. *Ianuarÿ* 1591. *coram Gipsio.*

21 Poſita in venditione facta cum pacto de retronendendo, reſpicit tantùm principium venditionis, vt ſcilicet non cenſeatur res vendita purè, & ſimpliciter, ſed cum illa reſeruatione, Seraph.*deciſ.* 1063. *n.*12. facit enim gratiam correſpectiuam, & indiuiduam, idem Seraph.*deciſ.*583.*n.*9.] In donatione appoſita operatur, vt dominium rei donatæ retro transferatur in donantem. Rot. *deciſ.*338. *n.* 2.*p.*2. *in poſth. Farin.*aliàs *p.*4.*recent.*]

23 In reſeruatione penſionis cum regreſſu, facit totam gratiam corruere, ſi regreſſus non teneat, Put. *deciſ.* 6. *de penſ.* & fuit dictum *in Hiſpalen. penſionis* 24. *May* 1586. *coram Cardin. Seraphino*, *inter eius deciſ.impreſſ.deciſ.*114. *n.* 1. quæ etiam reperitur impreſſa per Marcheſ *d.p.*1.*pag.*116.

24 Habet vim reſolutionis contractus, & excludit purgationem moræ, vt per Stephan.Gratian.*diſcept. forenſ.tom.*3.*cap.*517.*à princ.& cap.*531.*n.*21. vbi ait, quod conſenſum excludit, & quod videatur habere vim decreti irritantis, adeò vt omnia reſoluat vſque ab initio, poſt Socin. ſen.*conſ.*251.*n.*4.*vol.* 1. reſoluit D. Lotter.*de benefic.lib.*1.*q.*37. *n.*60. *& q.* 40. *n.* 372. [quia eſt reſolutiua, & facit perinde ac ſi nihil actum ſit, Hieron.Gabr.*con.*185.*n.*1.*lib.*1. Clar.*in* §. *emphyteuſis q.*13.*num.*5.*verſ.item quæro*, *&* §. *feudum q.*31.*n.*6.*verſ.bene verum eſt*, Rebuff. *conſ.* 4.*n.*14.*& conſ.*38.*num.*5.*& conſ.*87.*n.*47. Theodoſ. de Rub.*d.ſ. clauſ.*492.*n.*11.]

25 Eſt limitatiua voluntatis, & præſeruatiua ſui iuris in caſu contrario, Pariſ.*conſ.*10.*n.*285.*lib.*4. Verall.*d. deciſ.*82.*n.*3.*& deciſ.*84.*num.*10.*p.*3. Mart.*d.clauſ.*71. *n.*10. & Stephan.Gratian.*d.tom.*3.*cap.*587.*num.*11.*& cap.*748.*n.*12.

26 Beneplacitum Apoſtolicum eſt neceſſarium, quando fuit reſeruatum cum hac clauſula, etiamſi aliàs de Iure non eſſet neceſſarium, vt fuit dictum *in Piſana bonorum* 18. *Octobris* 1585. *coram Brano*, *& in Aretina Capellania* 16. *Ianuary* 1616. *coram Buratto & in Ferrarien decimarum* 23. *Iunij* 1617. *coram D. Patriarcha Pamphilio*, *& coram Gregorio deciſ.*192.*n.*1. quicquid dicat Gabr.*conſ.*92.*n.*4.*& ſeq.lib.*1. Si verò beneplacitum reſeruatum ſit ſimpliciter ſine hac clauſula, & non ſit de Iure neceſſarium, tunc poteſt omitti, Gabr.*d.conſ.*92.*n.*7. Rota *deciſ.*619.*n.*3. *p.*1.*diverſ.*Seraph.*deciſ.*1027.*n.*6.

27 Operatur, vt per eam proteſtans defendatur à priuatione iuris ſui, quam aliàs incurreret, vt per Monet.*de opinione canonica*, *cap.*5.*q.*5.*n.*65.

28 Vnde emphyteutam vendentem, ſeu alienantem irrequiſito domino, adhibita tamen proteſtatione, *ſaluo conſenſu domini*, *non aliàs*, *aliter*, *nec alio modo*, euitare pœnam caducitatis, reſoluunt Hippol.*verb. feudatarius*, *pag.*483. Clar.§.*emphyteuſis*, *q.*13.*num.*5. Corbul.*de iure emphyteutico*, *tit.de clauſ.quibus emphyteuta iure ſuo priuatur*, *cap.de clauſ.priuat.ob alienationem*, *ampliat.*13.*& limit.*16. & 17. Burſat. *conſ.*181. *num.*12.*cum ſeqq.* Gram. *deciſ.*49 *num.*3. & 4. Fuſch. *lit. A*, *ſingul.*50. Roland.*conſ.*7.*num.*7.*cum ſeqq.vol.*3. *& conſ.*63.*num.* 24 *vol.* 4. Gama *Luſitana deciſ.*147. *n.*4. Vincent.de Franch. *Neapol.deciſ.*163. Bertazol. *dict.gloſſ.*6. *num.* 2. Cened. *ad Decretal. collect.* 144. *num.*27. Ferccia *de ſubfeudis*, *lib.*2.§.1.*auctoritas*, *n.*13. Menoch. *conſ.* 28. *num.* 10. *& num.* 39. *cum ſeq. & conſ.* 38.*num.* 21. *&* 22. *conſ.* 369. *num.* 25. Mich. Graſſ.*tom.*1.*com.opin.lib.*4. *tit.* 44. *n.* 179. vbi Vezin. *num.*284. *pag. mihi* 686. Bellacomb. *tom.* 2. *tract. de feud.tit* 8.*quibus ex cauſis feudum amittatur*, *pag.*636. Flam.*de reſign.lib.*7.*q.*1.*num.*67. Redoan. *de reb. Eccleſ.non alienan.q.*33.*à num.*18.*vſque ad* 24. *& q.* 39. *cap.*9.*à num.*42. Theſaur.*deciſ.* 69. Mart.*d.clauſ.*76. *num.*1.*& in votis noviſſ.deciſ. vota* 169. Card. Tuſch. *tom.*3.*lit. E concluſ.*207.*n.*76.*&* 80. Cardin. Mantic. *de tacit.& ambig.conuent.lib.* 22. *tit.* 28. *num.* 18. *cum ſeqq.* Galganet. *in tract. de condition. & demonſtr p.* 1. *cap.*52.*n.*2. Aloyſ. Ricc.*in collect.deciſ.p.*3.*collect.*526. Molin *de Iuſt.tract.*2.*diſput.*459.*num.* 10. Rebell.*de oblig.Iuſtitia*, *p.*2.*lib.*13.*q.*4.*num.*10. Cardoſ. *in praxi Iudicum*, *verb.clauſula* 15.*& verb. emphyteuſis* 6. *poſt princip.*Cald.Pereira *de reſol.emphyt.cap.*5.*num.*84.*& cap.*6.*à num.* 26. Amic. *de iure emphyt. q.* 1.*n.*13.*cum ſeqq.*

Limita tamen, ſupra proximam reſolutionem procedere, niſi res emphyteutica quæ cum his clauſulis alienatur, & traditur, eſſet difficilis recuperationis, putà ſi eſſet Caſtrum, vel locus munitiſſimus, vel ſi eſſet facta traditio in perſonam potentem, tunc emphyteuta caderet à iure ſuo, nonobſtante hac clauſula, cùm conditio domini ſit facta deterior, & re ipſa adſit dolus, vt per Ripam *in cap. cum M.num.*80.*de conſtit.* Clar. *d.q.*13.*num.* 5. *in fin.* Rolnod.*conſ.*5.*n.*36.*lib.* 2. Mantic. *d.tit* 207.*num.*79. *&* 80. Mart.*d.clauſ.* 76. *num.* 2. *&* 3. Amic. *dict.q.*1. *num.*20. 29

CLAVSVLA LXXXII.

Non obſtantibus, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Inferior à Principe clauſula*, Non obſtantibus, &c *vti non poteſt.*

3 *Teſtator in ſuo teſtamento non poteſt apponere clauſulam*, Non obſtantibus, &c.

4 *Clauſula*, Non obſtantibus, &c. *tollit omnia, quæ diſpoſitioni, in qua eſt appoſita, obſtare ſunt.*

5 *Derogans non præſumitur cogitaſſe de ſpeciali prouiſione.*

6 *Clauſula*, Non obſtantibus, &c. *habet locum in iis, quorum veriſimiliter Papa notitiam habuit.*

7 *Obſtacula perſonalia non tollit clauſula*, Non obſtantibus, &c.

8 *Subreptionis vitium non tollit clauſula*, Non obſtantibus, &c.

9 *Defectibus pluries vbi concurrunt, non operatur clauſula*, Non obſtantibus, &c.

10 *Nulla ſi exiſteret diſpoſitio ſuper qua clauſula*, Non obſtantibus, &c. *appoſita eſt, illa nihil operatur.*

11 *Clauſula generalis non obſtantiarum, ſi eſt poſita in vltima parte reſcripti, non refertur ad præcedentia, quæ ſunt contraria Iuri communi.*

12 *Iura contraria non tollit clauſula*, Non obſtantibus, &c. *poſita in reſcripto, ſeu Bulla aliqua.*

13 *Clauſula generalis*, Non obſtantibus, &c. *non ſufficit, vbi lex Canonica, vel Ciuilis habet clauſulam derogatoriam ad futura reſcripta, niſi faciat*

faciat mentionem de illa lege ſpecialiter, vel ſaltem per verba æquipollentia.

14 *Conciliari Concilij Trid. diſpoſitioni derogat clauſula*, Non obſtantibus, &c.

15 *Legi, ſeu conſtitutioni habenti clauſulam derogatoriam ad futuras, cenſetur derogatum per clauſulam*, Non obſtantibus, &c. *ſi addita ſint verba illa*, etiamſi de ipſa, &c.

16 *Statuto particulari non facit clauſula*, Non obſtantibus, &c. *vt cenſeatur derogatum.*

17 *Princeps non præſumitur voluiſſe priuilegio ſuo clauſula*, Non obſtantibus, &c. *munito, tollere ſtatuta ciuitatis.*

18 *Regulis Cancellariæ an cenſeatur derogatum per clauſulam*, Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis.

19 *Diſpoſitionem iuramento firmatam non tollit clauſula*, Non obſtantibus, &c.

20 *Immunitatis in conceſſione facta à Principe requiritur clauſula*, Non obſtantibus, &c.

21 *Veriſimiliter non eſt quod velit Princeps tollere legẽ diu excogitatam.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Doctores per text. *ibi in cap. cum aliquibus, de reſcript. lib. 6. & in cap. vlt. de ſentent. excom. eod. lib.* Rebuff. *in praxi, tit. de forma noua prouiſ. verb. non obſtantibus*, Staphil. *de literis gratiæ, tit. de vi, & effectu clauſul. §. de clauſ. non obſtantiarum*, Cott. *in memorab. verb. clauſ. non obſtante, pag. 111.* Flamin. *de reſignat. benefic. tom. 2. lib. 11. q. 11. n. 42.* Menoch. *conſ. 1. num.* 434. Azeued. *l. 1. n. 37. cum ſeqq. tit. 14. lib. 4. noua Recop.* Mareſcot. *var. reſolut. lib. 1. cap. 19. num. 8. & cap. 29. num. 72. & cap. 35. num. 4.* Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 79* Rendin. *in promptuario recept. ſent. tom. 1. tit. 16. n. 12.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. §. 1. num. 57.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 421. num. num. 15. & 16. & cap. 458. num. 6. & c. 742. num. 22.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 1. litt. C. concl. 349. cum ſeq* Eraſm. à Cochier. *de Iuriſd. Ordinarij in exemptos, part. 3. quæſt. 9.* Ioan. à Cochier. *ad precet primarias Imper. sect. 5. §. 1. litt. Q.* Glorit. *reſp. 1. p. 4. à num. 28.* Monet. *d. commut. vlt. volunt. cap. 7. num. 160. cum ſeqq.* [Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rotæ tom. 2. p. 4. clauſ. 49. & 49ª.* Rot. apud Paul. de Rub. *deciſ. 333. n. 4. tom. 2. diuerſ.*]

Inferior à Principe hac clauſula vti non poteſt, vt docent Alex. *conſ. 101. num. 5. vol. 1.* Natt. *conſ. 185. num. 9. & conſ. 304. n. 2.* Cæſ. Baix. *deciſ. 117. num. 32.* Marius Anton. *var. reſol. lib. 1. reſol. 38. num. 11.* Glorit. *d. reſp. 1. p. 2. num. 40.* ac proinde teſtator illam in ſuo

3 teſtamento apponere non valet, ita ſcribentes *in l. nemo poteſt. ff. de leg. 1.* vbi Ang. *num. 1.* Alex. *num. 2.* Rip. *num. 8.* & alij plures, quos refert, & ſequitur Rendin. *in prompt. receptar. ſententiar. tom. 1. tit. 16. num. 8.*

Hæc clauſula tollit omnia, quæ diſpoſitioni, in

4 qua eſt appoſita, obſtare poſſunt, Iaſ. *conſ. 110. col. 4. in fin. verſ. 3. lib. 4.* Bero. *conſ. 147. n. 28. verſ. & licet. lib. 3.* Rol. *conſ. 67. num. 62. lib. 3.* Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 79. num. 1. ſecundum Rom. impreſſ.* & fuit dictum *in Hiſpalen. præeminentiarum 17. Iulij 1913. coram D. Patriarcha Pamphilio*, impreſſa per Farin. *deciſ. 506. num. 5. part. 1. recent.* Cenc. *de Cenſib. part. 3. cap. 1. quæſ. 3. art. 8. num. 14.* Mar. Anton. *d. lib. 1. reſol. 46. num. 7. & 11.* [Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ. 496. num. 2.* vbi *num.* 103. ſubdit quod remouet obſtantias perpetuas, non autem temporales, & *num.* 105. quod reſpicit præterita, & non futura.] Vnde ſolemnitatibus requiſitis à Iure, vel ſtatuto, ſatis cenſeri derogatum per hanc clauſulam, tenent Iaſ. *conſ. 100. col. 4. in fin. verſ. tertiò moueor, lib. 4.* Bero. *conſ. 147. num. 28. verſ. & licèt, lib. 3.* quos refert Rot. *in Sabinen. Caſtri Montis Rotundi 8. Febr. 1627. coram D. meo Coccino Decano.* Non tamen tollit iſta quando 5
eſt aliter ſpecialiter prouiſum, quia non præſumitur cogitaſſe derogans de ſpeciali prouiſione, Cald. *conſ. 116. aliàs 1. de priuil. n. 2. verſ. ad tertium*, Card. Tuſch. *litt. C. concl. 348. num. 6.* vbi *n.* 7. poſt Gemin. *conſ. 114. n. 8. verſ. & pro hac facit*, docet hanc clauſulam, *Non obſtantibus*, &c. in genere factam in ſecunda diſpoſitione, non ſolùm operari conualidationem ſecundæ diſpoſitionis, ſed etiam non annullare primam diſpoſitionem contrariam, niſi adſint verba annullatiua.

Locum habet in iis, quorum veriſimiliter Papa 6
notitiam habuit, & in quibus non requiritur ſpecialis derogatio, Natt. *con. 209. n. 6.* & fuit dictum *in Taruiſina plebis 28. Iunij 1593. coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Merlino.* [Valenzuel. *conſ. 152. num. 31.* vbi quod inducit nouam conceſſionem, & *num.* 33. quod tollit ſtatutum, & impedimenta in ſupplicatione contenta, & *num.* 37. diſputat quid operetur in gratia circa pluralitatem beneficiorum, & n. 40. quod hæc clauſula appoſita cum decreto irritanti oſtendit Papam voluiſſe vti poteſtate ſua.]

Obſtacula perſonalia non tollit, Calder. *conſ. 24.* 7
aliàs 1. *de reſcrip. & conſ. 116. in fin. verſ. prædictis non obſtantibus*, aliàs 1. *de priuileg.* vbi quòd non auget, nec confert pluſquam gratia conferat, Ancharan. *conſ. 364. num. 2. & 3.* Mart. *d. clauſ. 79. num. 112.* Card. Tuſch. *litt. C. concluſ. 349. num. 3.* vbi *num.* 13. limitat, quando vltra derogationem in genere adeſſet clauſula. *Motu proprio*, quia tunc habilitat perſonam impetrantis. [Theodoſ. de Rubeis *dict. clauſul. 496. num. 120.*]

Subreptionis vitium non tollit, Corn. *conſil. 245.* 8
num. 14. lib. 6. Alex. Trentacinq. *var. reſol. lib. 1. tit. de reſcrip. reſol 5. num. 18.* Cardin. Tuſch. *dict. litt. C. concluſ. 349. à num. 18* Mart. *de clauſ. 79. num. 10.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 15. num. 32.* vbi etiam ait quòd non inducit diſpenſationem, limitat Card. Tuſch. *litt. C. concl. 349. a n. 18.* [Theod. de Rub. *d. clauſ. 496. à num. 114.*

Non operatur, vbi plures defectus concurrunt, 9
quia tunc requiritur ſpecialis expreſſio, Alexand. *conſ. 195.* incip. *Aſſumo, n. 10. verſ. ad idem optimè, lib. 2.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap 827. n. 10.* Cardin. Tuſch. *litt. C. conc. 348. n. 13.* vbi *concl. 349. num. 11.* quod non tollit defectum, ſeu nullitatem prouenientem in forma ſeruanda poſt actum.

Nihil operatur ſi diſpoſitio, ſuper qua hæc clau- 10
ſula appoſita eſt, nulla exiſteret, Pariſ. *conſ. 79. n. 25.* Ang. *conſ. 30. n. 32. verſ. nec etiam obſtat*, Dec. *conſ. 141.* incip. *Pro tenui, in fin.* quos refert Tuſch. *litt. C. concl. 349. num. 9.* Mart. *d. clauſ. 79. n. 26.* vbi *num. 25.* poſt Corn. *conſ. 110. num. 16. vol. 4.* [Theod. de Rub. *d. clauſ. 496. n. 122.*] Crauet. *conſ. 70. n. 3. & conſ. 296.* *col. 3. verſ. 4. niſi*, reſoluit quod ſi hæc clauſula gene- 11
ralis non obſtantiarum eſt poſita in vltima parte reſcripti, ſiue Bullæ, non refertur ad præcedentia, quæ ſint contraria Iuri communi.

Clauſula hæc generalis poſita in reſcripto, ſeu, 12
Bulla aliqua, regulariter, nõ tollit contraria Iura, ſed requiritur in eo adeſſe ſaltem clauſulam illam, *Non obſtante quacumque lege in contrarium faciente*, vt per Ioan. Andr. Anchar. & Gemin. *in cap. vnic. de exceſſibus Prælat. lib. 6.* & alios, quos refert, & ſequitur Monet. *de commut. vltim. volunt. cap. 7. num. 161. & ſeq.* vbi *num.* 163. ampliat clauſulam noſtram generalem non derogare priuilegiis inſertis in corpore Iuris,

de

de quo infrà ſuo loco dicemus, additque per illam pariter non intelligi derogatum priuilegiis continentibus liberalitatem Principis, & n. 164. ampliat quoque etiam, vbi reſcripto Papæ ſola lex Ciuilis contraria eſſet, & n. 165. ampliat denique non ſufficere dicere, *Non obſtante quacumque lege*, ſed addenda eſſe illa verba, *qua in contrarium loqueretur*, vel illa, *in contrarium facere*; & idem Mart. d. loco à n. 166. multipliciter limitat ſupradictam regulam, & præcipuè quando adeſſet clauſula *Motu proprio*, vel, *Ex certa ſcientia*; aut *De plenitudine poteſtatis*, ſeu quando reſcriptum eſſet geminatum per ſecundam iuſſionem, ſeu quando emanaret in fauorem Reipublicæ, ſeu ad publicam vtilitatem, ſiue quando aliquid conceditur contra Ius non in totum derogando, ſed in aliquo detrahendo, vel differendo.

13 Nec ſufficit hæc clauſula generalis, *Non obſtante quacumque lege*, aut, *Non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus, vel ordinationibus Apoſtolicis in contrarium facientibus*, vbi lex Canonica vel Ciuilis habet clauſulam derogatoriam ad futura reſcripta, niſi faciat mentionem de illa lege ſpecialiter, vel ſaltem per verba æquipollentia, ita Ioan. And & Gemin. in d. cap. vnico, Caſtro conſ. 54. in prin. Anchar. conſ. 205. col. 3. Mart. d. clauſ. 79. n. 11. Monet. d. cap. 7. n. 175. Vnde prouenit, quod cùm Concilium generale contineat tacitam derogationem ad futura contraria reſcripta, ideo de diſpoſitione contraria Concilij generalis facienda eſt mentio, ac derogatio ſpecialis ſeu veriùs indiuidua, vel per æquipolens, ita vt non ſufficiat hæc noſtra clauſula, generalis, Cotta in memorab. verb. clauſula, *Non obſtante*, Rebuff. in auth. Habita, verb. examinatione, pag. mihi 580. cum ſeq. C. ne filius pro patre, & in praxi beneficiali, tit. de diſpenſ. ſuper defectu natalium, n. 24. Henriq. in ſumma, lib. 13. cap. 57. §. 1. Zerol. in praxi Epiſcop. part. 2. verb. abſolutio, verſ. dico 5. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 4. collect. 1367. prope fin. Flores var. lib. 1. quæſt. 10. n. 50. Verall. deciſ. 268. num. 3. part. 1. Mari. Anton. var. reſ. lib. 1. reſol. 88. num. 6. Bonacin. de cenſur. diſput. 1. q. 3. punct. 2. num. 4. in fin. Campanil. in diuerſ. Iuris Canonici, rub. 12. cap. 13. num. 154. verſ. in cauſa, & rubr. 13. cap. vlt. num. 27 Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. q. 8. art. 10. & tom. 3. quæſt. 36. art. 2. & quæſt. 39. art. 4. Marescot. lib. 2. var. reſol. cap. 38. num. 41. Sanchez de Matrim. lib. 5. diſput. 26. num. 7. Soar. de legibus, lib. 8. cap. 19. num. 5. Sigiſm. à Bononia de elect. dub. 4. num. 3. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 5. cap. 14. quæſ. 6. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 397. num. 35. cum ſeqq. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 5. num. 2. Nicol. Gate. de benef. part. 4. c. 5 num. 30. Monet. d. cap. 7. numer. 178. Ricciul. de iure perſonar. lib. 5. cap. 14. num. 16. & lib. 8. cap. 4. num. 6. & dixi de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 2. alleg. 53. n. 24. & tentum fuit in Valentina decimarum 8. Februarij 1588. coram Orano, & in Conch. exemptionis decimarum 13. Martij 1589. coram eodem, & in eadem 9. Decembris 1601. coram Pena, & dec. 279. n. 6. inter impreſſas Reuerendiſſimi D. mei Decani.

14 Pro derogatione tamen decretorum ſacri Concilij Tridentini, ſufficit hæc noſtra clauſula generalis, vt clarè diſponit idem Concilium ſeſſ. 25. de reform. cap. 21. dum omnia, ſingula ſub quibuſcumque clauſulis, & verbis, quæ de morum reformatione, atque Eccleſiaſtica diſciplina tam ſub fel. rec. Paulo III. & Iulio III. quàm ſub Beatiſſimo Pio IV. Pontificibus maximis in eo Concilio ſtatuta ſunt, declarat ita decreta fuiſſe, vt in iis ſalua ſemper authoritas Sedis Apoſtolicæ, & ſit, & eſſe intelligatur; ideo ita docent Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 6. num. 120. Mareſcot. var. reſol. lib. 1. cap. 19. ad finem, & lib. 2. cap. 38. num 41. Bonac. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 5. punct. 2. numer. 2. verſ. ratio deſumitur, Mart de clauſ. part. 4. clauſ. 14. n. 3. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 940. & 963. Filliuc. tract. 16. numer. 320. Ricciul. de iure perſonar. lib. 5. cap. 14. num. 16. & lib. 8. cap. 4. num. 6. vbi refert deciſiones Rotæ, Monet. d. cap. 7. num. 177. & cap. 11. num. 250. Nicol. Garc. de benef. part. 5. c. 8. num. 87. vbi aſſerit ſic reſpondiſſe Sacram Congregationem, Sigiſmund à Bononia de elect. dub. 5. num. 3. Ioan. Anton. Maſſobr. in praxi habendi concurſum, requiſ. 17. dub. 4. num. 8. nouiſſimè Fr. Barthol. de Vecchis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſp. 6. dub. 13. in fin. Rot. apud Farin. deciſ. 179. n. 6. & deciſ. 687. n. 24. p. 2. recent. & Florentina penſionis 23. Ianuar. 1601. coram Ortembergo, impreſſa per Marcheſ. p. 1 pag. 535. in vlt. impreſſ.

Quamvis, vt ſuprà dictum extat, per noſtram clauſulam generalem, ſeu aliam ſimilem, non videatur derogatum legi, ſeu conſtitutioni habenti clauſulam derogatoriam ad futura, tamen ſufficeret ſi addita fuiſſent verba illa, *etiam ſi de ipſa, ſeu ipſis oporteat facere ſpecialem mentionem*, licèt non ſit nominata in indiuiduo; ita Felin. in cap. nonnulli, in prin. n. 6. de reſcr. Monet. d. c. 7. n. 185. & nos latiùs dicemus clauſula ſequenti. 15

Hæc clauſula non facit, vt cenſeatur derogatum ſtatuto particulari, ita Rota deciſ. 1. ſub n. 1. de præb. in nou. Felin. in d. c. nonnulli, num. 23 Mart. d. clauſ. 79. n. 4. non enim præſumitur Princeps voluiſſe priuilegio ſuo hac clauſula munito tollere ſtatuta ciuitatis, ex reſolutis per Menoch. d. præſumpt. lib. 6. præſumpt. 39. n. 4. 16 17

An autem per illam clauſulam, *Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis*, cenſeatur derogatum regulis Cancellariæ? vide Ioann. à Cochier in proœmium regular. Cancellariæ, n. 31. Mart. d. clauſ. 79. num. 14. Selu. de benef. p. 4. quæſt. 46. col. 4. Sarnen. in proœmium regular. Cancellariæ, quæſt. 5. & quæſt. vlt. Flamin. de reſig. benef. lib. 5. quæſt. 7. n. 136. vbi negatiuè reſoluit. 18

Hæc clauſula, *Non obſtantibus*, non tollit diſpoſitionem iuramento firmatam, Roman. conſ. 393. n. 11. verſ. ſecundo reſpondetur, Card. Tuſch. lit. C. concl. 348. num. 12. vbi num. 14. ait, nec tollere diſpoſitiones aliter confirmatas, neque ea, in quibus partes per ſtipulationem ſpecialiter prouiderunt, & num. 15. poſt Crauet. conſ. 296. num. 3. verſ. non obſtat, etiam tradit non tollere vitium ſubreptionis, ſed reſtringere ſe ad expreſſa, & 11. poſt Roman. d. conſ. 395. num. 11. & ſeq. verſ. nec huic refragatur, tenet hanc clauſulam quantumcunque prægnantiſſimam non tollere ea, quæ diſponens in ſpecie tollere non poſſet. [Theod. de Rubeis d. clauſ. 496. n. 123. cum ſeqq. vbi quod non tollit ius alteri quæſitum, nec vnquam præiudicat alteri in ſpecie ſuper iure ſuo, niſi illud exprimatur, & quod non habet locum in præiudicium tertij, niſi hoc præiudium eſſet modicum, & num. 158. quod vbi ſunt plura obſtantia, nihil operatur, & n. 159. quod non operatur quoad ea quæ in facto conſiſtunt, & n. 160. quod in legitimatione nihil operatur, quia eſt multum odioſa, & n. 165. nullo verbo operatur poteſtatis plenitudinem, & n. 166. quod non operatur niſi quando eſt proceſſum cum cauſæ cognitione.] 19

Requiritur hæc clauſula in conceſſione immunitatis facta à Principe, vt voluerunt Bart. Bald. Angel. & Alex. in l. vacuatis. C. de decurion. lib. 10. Alex. conſ. 50. num. 9. cum ſeq. vol. 5. Iaſ. conſ. 83. col. fin. vo. 3. Purpurat. conſ. 156. num. 5. Franc. Marc. dec. 120. num. 1. 20

p. 1.

p 1. Tapia *in rub. ff. de conſtit. Princ p.4. num.* 107. Feſtaſ. *de collect. in 4.part.* 5. *n.* 37. Surd. *conſ.* 419. *n.*17. Glorit.*reſp.*1.*p.*2.*à n.* 38. vbi multis probare conatut, hoc limitari in cnnceſſione immunitatis facta ob beoemerita. Ratio eſt, quia veriſimile non eſt, quod velit Princeps tollere legem diu excogitatam, ad text.*in l.ſi quando, in fine princ.C.de inoffic. teſtam.*Vital.*in tract.clauſul. verb.in clauſula generali,* Eraſm.à Cochiet.*de Iuriſd.Ordin.in exempto, p.*3.*q.*9. *num.*2.

CLAVSVLA LXXXIII.

Non obſtantibus priuilegiis, &c.

1 *Piuilegiis derogotum cenſetur, quæ in Iuris corpora clauſa non ſunt, per clauſulam,* Non obſtantibus ptiuilegiis, &c. *niſi additum ſit,* etiam claululis,&c.

2 *Reſcripta, mandata, ſeu priuilegia Princ pis contra Iura non valent abſque c'auſula,* Non obſtantibus priuilegiis,&c.

3 *Reſcriptum in dubio contra Ius à Principe emanatum præſumitur ſubreptitium, & per importunitatem conceſſum.*

4 *Mandatum Principis valet, licèt ſit cantra Iura, quando conſtat de eius voluntate.*

5 *Priuilegia clauſa in corpora Iuris, non ſunt priuilegia, ſed Ius commune.*

6 *Faciliùs tolluntur ea, quæ Iure ſpeciali, quàm quæ Iure communi valent.*

7 *Priuilegium primum continens clauſulam derogatoriam, non cenſetur derogatum per clauſulam,* Non obſtantibus priuilegiis, &c.*niſi addantur verba,* etiamſi talia forent,&c.

8 *Priuilegia Principis, quæ tranſierunt in vim contractus, non tollit clauſula,* Non obſtantibus priuilegiis,&c.

9 *Priuileg a, quæ oneroſo titulo comparata ſunt, non tolluntur per clauſulam,* Non obſtantibus priuilegiis,&c.

10 *Merita debent æquipollere conceſſioni.*

11 *Pretium, quod datur pro re conceſſa, debet æquipollere ipſi rei.*

12 *Compoſitiones gratioſæ remanent, ſi illud, quod pro illis ſoluitur, non æquiualet ei, quod conceditur.*

13 *Iuſpatronatus ſi ſit ex cauſa, oneroſa, ſpectari debet quod expenſum fuerit, an ſcilicet æquiualet conceſſioni.*

14 *Iuſpatronatus non deſinit eſſe ex priuilegio, quando augmentum non eſt commenſuratiuum ad illius conceſſionem.*

15 *Priuilegia futura non comprehendit clauſula,* Non obſtantibus &c.

16 *Derogationem beneficij Iuriſpatronatus fundati à patrono laico non operatur clauſula,* Non obſtantibus priuilegiis, &c.*appoſita in eius penſione.*

17 *Diſpenſationẽ nõ inducit clauſ.*Nou obſtantibus priuilegiis,&c.*licèt tollat ſubreptionem.*

18 *Priuilegio ad pias cauſas non derogat clauſula,* Nõ obſtantibus priuilegiis &c.

19 *Priuilegia, ſiue indulta conceſſa commiſerationis cauſa non tollit clauſula,* Non obſtaotibus priuilegiis, &c.*niſi de illis expreſſa fiat mentio.*

20 *Priuilegiis conceſſis gratia publicæ vtilitatis non derogat clauſula,* Non obſtantibus priuilegiis,&c.

21 *Tertij in præiudicium, ſi de magna agatur, non operatur clauſula.* Non obſtantibus priuilegiis, &c.

22 *Priuilegio viduis, & pupillis conceſſo non videtur derogatum per clauſulam,* Non obſtantibus priuilegiis,&c.

23 *Oracula viuæ vocis non cenſentur ſublata per clauſulam,*Non obſtantibus priuilegiis,&c.

24 *Pontificis de mente quando conſtat derogare volentis priori priuilegio, ſufficit vt priuilegium illud cenſeatur reuocatum, quibuſcumque verbis Pontifex vtatur.*

25 *Priuilegium à pluribus Pontificibus, ſeu Principibus confirmatum difficiliùs cenſetur tolle.*

26 *Geminatio manifeſtè monſtrat Principis voluntatem.*

27 *Actus geminati cenſentur geſti cum maiori animi deliberatione.*

28 *Geminatio loco ſpecialis nominationis habetur.*

29 *Priuilegium ſecundum ſpeciale non faciens mentionem de primo generali, non derogat.*

30 *Priuilegium ſecundum ſpeciale poteſt primum generale in illa ſpeciali parte minuere, nulla facta illius mentione.*

31 *Clauſ.*Non cbſtantibus cooſtitutionibus Apoſtolicis,&c. *non derogat conſtitutionibus conciliaribus, & n.*32.*&* 33.

*Limita, vt n.*34.

35 Non obſtantibus conſtitutionibus,&c. *non ſufficit ad tollendam regulam habentem clauſulam derogatoriam, & n.*36.*&* 37.

38 *Clauſ.*Non obſtantibus quibuſcumque in contrarium facientibus,&c.*operatur affectum omnimoda derogationis omnium legum, ſtatutorum, priuilegiorum.*

PEr hanc clauſulam iis cenſetur priuilegiis dero- 1
gatum, quæ in Iutis corpore clauſa non ſunt, non verò aliis, quæ in eo clauſa teperiuntur, niſi additum ſit, *etiam clauſis* &c. notauit *gloſſ.*1.per text.*ibi in l.*3. *C.de ſilentiar lib.*11.quam recipiunt Doctores omnes poſt gloſſ.*ibi verb.excuſatur, & in l.hæres abſens. ff.de Iud.*vt poſt Felin.*in cap.*1.*n.*12. *de reſcript.* teſtantur Burg. de Pace *l.* 3. *Tauri, num.* 137. & plenè relati à Cened. 3.*part.collect.*14. *n.*4. quibus adde Gonzal. *ad reg.*8.*Canc.gloſſ.*36.*à num.*34.Matcheſ.*de Commiſſ. part.*1.*c.*8.*n.*67.*& part.*2.*cap.*2.*n.*12.Menoch. *de præſumpt.lib.* 6. *præſumpt.* 40.*n.*25.Surd.*deciſ.*164.*num.*2. *& conſ.*461.*n.*7.Baptiſt.Coſt.*de facti ſcientia, & ignorantia, inſpect.*5.*à n.*5.Ft.Emman.*tom.*1.*quæſt.Regular. q.*9.*art.*3.*verſ.ſecundo dico,*Flotes de Mena *var. lib.*2. *q.*21.*n.*15. Soat.*de legib.lib.*8.*cap.*14.*n.*8. D.Barboſ.*in l.quia tale, num.*16 *ff.ſolut.mat. & in l.*1.*p.*1.*à num.*9. *eodem tit. & in l.*1. §. *legatis, num.* 117 *ff. de Iudic.* Ceual.*commun.contra communes, q.*611.Mart.*de clauſ. part.*1.*clauſ.*79.*num.*2.Cabed.*Luſit.deciſ.*94.*n.*1.*cum ſeqq. part.* 2. Catdoſ. *in praxi Iud. & Aduoc. verb. clauſul.* Franc. Molin. *de ritu nupt.lib.*3.*quæſt.*18.*n.*5. *&* 6. Eraſm.à Cochiet *de Iuriſd. Ordin. in exemptos, p.*3.*quæſt.*9.*n.*1.*&* 2.Monet. *de commun. vltim. volunt. c.*7.*n.*884.[Theod.de Rub.*in ſing.Rotæ tom.* 2.*p.*4. *cl.* 466.*n.*4.*cum ſeqq.*

Ratio eſt, quia teſcripta, mandata, ſeu priuile- 2
gia Principis contra Iura, non valent abſque prædicta clauſula potius ob defectum voluntatis, quàm poteſtatis, Salicet. *in l.fin. in fine ſuæ diſtinctionis, ſub n.*4.*C.ſi contra Ius, vel vtilit. pub.* Menoch. *conſ.* 158. *num.* 22. *& conſ.*412.*num.* 19. non enim veriſimile eſt, quod velit Princeps tollere legem diu excogitatam, ad text. *in lege ſi quando, in fine princip. inoffic.*

ineffic.teſt. Vital. *in tract.clauſular. verb. clauſula generalis*, Felin. *in cap. 1. n. 12. de reſcript.* Eraſm. à Cochier. *d.q. 9. num. 2.* Cuius voluntas talis præſumitur, qualem de Iure eſſe oportet, gloſſ. *in l. relegati. ff. de pœnis*, gloſſ. *in cap. paratus 23. q. 1.* DD. *in l. digna vox. per text. ibi. C. de legib.* Felin. *in cap. 1. num. 26. de consti-*
3 *tut.* Iaſ. *conſ. 236. col. 2. vol. 2.* Hinc eſt quod in dubio reſcriptum contra Ius à principe emanatum præſumitur ſobrepritium, & per importunitatem conceſſum, gloſ. *verb. conſona, in cap. paſtoralis, de fide*
4 *inſtr. & verb. noſcatur, in cap. 1. de conſt. lib. 6.* Verùm quando conſtat de principis voluntate, mandatum eius valet, licèt ſit contra Iura, vt inquit Salicet. *in d. l. fin. in 1. capite diſtinctionis*, per tex. *in l. 1. ff. de conſtit. Principum*, Tapia *in rubr. eiuſdem tit. c. 4. n. 107.*

5 Suprapoſitæ autem differentiæ rationem eam eſſe aſſerit Menoch. *d. lib. 6. de præſumpt. preſum. 40. num. 25.* quia priuilegia clauſa in corpore Iuris, non ſunt priuilegia, ſed Ius commune, & conſequenter non verificantur in illis verba clauſulæ derogatoriæ priuilegiorum; conſonant, quæ reſoluit Greg. Lopez *l. 2. gloſſ. 1. tit. 18 part. 3.* contra quos tamen obſtat, quia priuilegia clauſa in corpore Iuris, non deſinunt eſſe verè, & propriè priuilegia, imò in illis reperiuntur omnia de ratione intrinſeca priuilegiis neceſſaria, quod ſcilicet ſint Ius ſingulare contra commune indulta.

6 Meliùs ergo aſſignatur ratio ex regula, quam Doctores dedocere ſolent ex tex *in l. eius militis, § ſi militia ff. de militari teſtamento*, quo faciliùs tolluntur ea, quæ Iure ſpeciali, quàm quæ Iure communi valent; eaornant laiè Mant. *ſingulari 49* Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit. 11. num. 4.* Pinel. *in l. 2. de reſcind. vend. part. 3. cap. 1. num. 15.* & alij, de quibus Alphan. *collect. 596.* quibus adde pleoè Gabr. *lib. 6. communium, tit. de regul. Iur. concluſ. 9* Licèt ergo priuilegia omnia ſpecialem contineant conceſſionem, quia tamen, quæ in corpore Iuris clauduntur, hoc amplius habent, vt in ipſo iure communi commiata, & inſerta ſint; & ab eo approbata, non immeritò etiam ad eorum derogationem ſpecialis mentio requiritur; & facit generalis regula, quod ea, quæ ſpeciali nota digna ſunt, non veniunt in generali diſpoſitione, *l. item apud § ait prætor, verſ. ea enim, ff. de iniuriis*, cum aliis, de quibus Mant. *Paralipom. cap. 36.*

7 Si verò priuilegium primum contineat clauſulam derogatoriam, non facientem propriam, & ſpecialem mentionem, v. g. ſi ita conceſſum ſit quod ei derogari non poſſit, niſi de illo fiat mentio de verbo ad verbum, cenſebitur illi derogatum per hanc clauſulam, *Non obſtantibus priuilegiis*, cum illis verbis, *etiamſi talia forent, de quibus mentionem fieri oporteret de verbo ad verbum*; ita Federic. de Senis *conſ. 43. n. 3.* optimè Cranet. *conſ. 126. n. 2.* Gabr. *d. tit. de clauſul. cl. 5. n. 12.* Menoch. *d. lib. 6. præſumpt. 41. num. 22.* Card. Tuſch. *litt. P concluſ. 751.* Ceuall. *communium contra comm. q. 61.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gl. 26. n. 23* Eraſm. à Cochier. *d.q. 9. n. 6.* Monet. *de commut. vlt. volunt. c. 8. n. 539.* Collect. *priuileg. Mendicant. in compendio, verb. priuilegia Fratrum. § 33.* vbi mouet quæſtionem, quia in nonnullis priuilegiis Regularibus conceſſis adeſt clauſula, quod non intelligantur reuocata, niſi de eis de verbo ad verbum mentio fiat, vt v.g. conceſſum eſt aliquibus Religionibus, vt non teneatur ad procurationem Legatorum, etiamſi in litteris eorũdem dicatur quod tam exempti, quàm non exempti ad hoc onus teneãtur, niſi de huiuſmodi indulto de verbo ad verbum mentio fiat; demum ſummus Pont. concedit Legato, vt poſſit exigere procurationem à quibuſcumque perſonis etiam exemptis, quamuis talia obtinerent priuilegia, quod de eis de verbo ad verbum mentio facienda eſſet, quæ voluit in literis Legati haberi pro expreſſis. Vnde mouetur dubium, verum per literas Legati cuicunque priuilegio derogatum ſit, vt probat idem Collect. ex ſententia Felin. *in c. nonnulli, de reſcript.* idem cenſuit Panorm. *in d. c. cum inſtantia*, qui eandem quæſtionem fusè tractat, & reſoluit pro parte affirmatiua, idem tenent Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 1. q. 9. art. 6. & tom. 2. quæſt. 77. art. 8.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. n. 45. art. 6. concl. vnica.* Ratio eſt, quia ſummus Pont. hoc loquendi modo ſatis indicat, velle priuilegium reuocare, quod vim habet ab ipſius ſummi Pontificis voluntate. Vnde ſecus dicendum eſt de reuocatione facta ſolummodo per clauſulam generalem reuocatoriam: etenim non extenditur, quia Papa per clauſulam generalem non ſufficienter indicat, velle huiuſmodi priuilegia reuocare, vt per Azor. *inſtit. moralium p. 1. lib. 5. cap. 22. q. 12.* Bonac. *de legib. diſp. 1. q. 3. punct. 8. § 3. num. 11. verſ. addo priuilegium.*

Hæc clauſula non tollit priuilegia Principis, quæ 8
tranſierunt in vim contractus, vt per Vital. de Gamb. *in tract. clauſ. pag. 11. col. 1. num. 1.* Gutier. *in repetit. l. nemo poteſt, n. 181. cum ſeqq. ff. de legat. 1.* [Creſcent. *deciſ. 2. & 5. de priuileg.* Puteus *deciſ. 47. num. 1. lib. 1.* Mohedan. *deciſ. 23. in fin. de prob.* Theodoſ. de Rubeis *d. cl. 496. num. 65.* vbi limitat *num. 66* niſi præiudicium eſſet modicum.] vel quæ oneroſo alio titulo 9
comparata ſunt, ex citatis per Menoch. *conſ. 461. n. 12.* & per Sanchez *de Matr. lib. 8. diſp. 41. n. 3.* & per me *in collect. ad cap. 1. num. 9. de probat.* Intellige, quando illud priuilegium ſit pretio mediante in contractum tranſactum, vel oneroſum titulum habentem æquipollet rei conceſſæ, & ſic habet, ſe-
cundum Bald. *in l. qui ſe patris, C. vnde liberi*, cum ea 10
perpetuam commenſurationem: nam ſicut merita
debent æquipollere conceſſioni, Natt. *conſ. 188. n. 2.* 11
& conſ. 511. n. 8. & conſ. 680. n. 17. Rimin. iun. *conſil. 289. n. 20. vol. 1.* ſic pariter debet æquipollere pretium, quod datur pro re conceſſa, Peregr. *de iure fiſci, lib. 1. tit. 3 num. 29.* Roland. *con. 14. num. 12. vol. 3.* Menoch. *conſ. 941. n. 1.* Oſaſc. *deciſ. 189. num. 10* ſentientes quod quando conceſſio præponderat, eſt gratia, nec puri priuilegij nomen amittit, quia actus iudicatur ſecundum illud, de quo magis participat, argum. *l. quæritur. ff. de ſtatu homin. l. fundi partem ff. de contrahen. empt.*

12 Hinc fit, vt in materiis componendis, pro quibus ſoluitur magna compoſitio, ſi illud, quod ſoluitur, non æquiualet ei, quod conceditur, remanent huiuſmodi compoſitiones gratioſæ, & illas obtinens, non dicitur eas habere ex cauſa oneroſa, Rot. *deciſ. 457. n. 17. p. 1. diuerſ.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 6. c. 2. n. 194.*

13 Pari modo, ad hoc vt Iuſpatronatus ſit ex cauſa oneroſa, ſpectari debet, quod expenſum fuerit, an ſcilicet æquiualeat conceſſioni, quia vbi non æquiualet, conceſſio ipſa iudicari potiùs debet gratioſa, quàm oneroſa, Rot. *deciſ. 58 .8. & deciſ. 88. n. 4. p. 1. recent.* & dictum fuit *in Caſa aug. de Mella 31. Ianuarij 1618. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano*, vbi expreſsè habetur, quod quando argumentum non eſt commenſuratiuum ad conceſ- 14
ſionem Iuriſpatronatus, non deſinit eſſe ea priuilegio, nec priuilegij nomen amittit.

15 Ad futura priuilegia non extenditur hæc clauſula, vt reſoluit Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 9. § 5. n. 29.*

16 Derogationem beneficij Iuriſpatronatus, fundati à patrono laico non nperatur hæc clauſula in eius prouiſione appoſita vt per Caputaquen. *deciſ.* 122. *p.*1.quem refert, & ſequitur Flam.*de reſignat.lib.* 8. *q.*7.*n.*177.

17 Diſpenſationem non inducit, licèt tollat ſubreptionem, Gonzal.*ad reg.* 8.*Cancel.gloſſ.*15.*n.*31.

18 Non derogat priuilegium ad pias cauſas, iuxta tradita *in cap. ſi propter ſua debita, de reſcript. lib.* 6. vbi per reſcriptum non intelligitur derogatum ei, quod ad pias cauſas eſt conceſſum, & *in l.liberti, & in l.vlt.§.poſthumos, ff.de alimen.& cibar.legat.* reſoluit Vital. de Gamb. *d. pag.*11. *col.*2.*num.* 11. [Dec. *conſ.*165.*n.* 15. Theodoſ. de Rub *d.clauſ.*496.*n.* 61.] nam eo ipſo quod prius priuilegium eſt ad piam cauſam, cenſetur clauſulam derogatoriam eius, cuius mentio ſpecialis facienda eſt, ita Felin. *in cap. nonnulli, in princ.n.*3.*in fin.de reſcript.*Aret. Laudem. *in tract.de priuilegiis*, §.39. Monet. *de commun.vltim. volunt.cap.*9.*n.*183.

19 Vnde non tollere priuilegia, ſiue indulta conceſſa commiſerationis cauſa, niſi de eis expreſſa fiat mentio, tradunt Felin.*in cap. nonnulli, num.* 19. Roman.*conſ.*436.*num.*14. *verſ.* 7. *principalis ratio eſt.* Rolan.*conſ.*13.*num.*32.*lib.*3. [Theodoſ. de Rubeis *d. cl.* 496. *n.* 39. vbi quòd non derogat priuilegiis conceſſis perſonis priuilegiatis, & miſerabilibus pauperibus.]

20 Quod pariter non deroget priuilegiis conceſſis gratia publicæ vtilitatis, voluit idem Felin.*in d.cap. nonnulli, num.*16.poſt Roman. *conſ.*498.*col.*5. qui allegat text.*in l.decurionib.C.de ſilent.lib.* 12. prout eos citat Monet.*d.c.*7. *n.* 184. [quibus addo Theod. de Rubeis *d.cl.* 496. *num.* 62. vbi *num.* 60. quòd non cenſetur derogatum priuilegio conceſſo ob cauſam alimentorum, vbi *num.*74.dicit quòd non cenſetur derogatum priuilegiis conceſſis vniuerſitati, ſeu collegio, & *num.*75. quòd nec cenſetur derogatum priuilegiis poſtea ſucceſſiuè à pluribus Principibus ex certa ſententia confirmatis, & *num.* 76.poſt Roman.*conſ.*436.quòd nec priuilegiis, conceſſis Auditoribus Rotæ, & *num.*77.poſt eundem Roman. *conſ.* 498. *n.* 15. *cum ſeqq.* quòd nec priuilegiis conceſſis collegio Cardinalium.]

21 Non operatur in præiudicium tertij, ſi de magno agatur, vt per Crauet. *conſ.* 241. *col.* 9. *verſ. quartò reſpondeo*, Menoch.*conſil.*36.*num.*19.*&* 61. Gabr.*d. tit.de clauſulis, concl.*7.*n.*52.*&* 54. quos refert, & ſequitur Maria *d.clauſ.p.*1.*cl.*79.*num.*16. vbi *num.* 7. pariter ſubdit, nihil operari, quando Princeps ignorauit iura eius, aduerſus quem facta eſt conceſſio, & *num.*50.ait, quod ſimiliter nihil operatur, quando non fuit adhibita cauſæ cognitio, additque *num.*19. hanc clauſulam, *Non obſtantibus priuilegiis*, intelligendam eſſe de friuolis, & inualidis.

22 Per hanc clauſulam non videri derogatum priuilegio viduis, & pupillis conceſſo, docet D. Barboſa *in l.*1.*art.*4.*num.*72.*ff.de Iudic.*& limitat, niſi verba derogatoria fuerint ita ampla, vt neceſſariò etiam tali priuilegio videantur derogare, vnde additis illis verbis, *In corpore iuris clauſis*, adhuc non illis tollere tenet Marcheſ.*de Commiſſ.p.*2.*pag.*460.*n.*30.*in* 2. *impreſſ.*

23 Denique per hanc clauſulam non cenſentur ſublata, ſeu reuocata viuæ vocis oracula, niſi id expreſsè ſpecificetur, vt teſtantur Henriq.*in ſum.lib.*7. *cap.*31.§.8.Emman.Sà *verb.gratia, num.*13. Flam.1. *p.methodi, cap.*7.§.6. Laurent.de Peirin.*tom.*1.*priuileg.ſui Ordinis Minimor.in annot.ad §.conſtit.*17. *Iulij II.n.*3.*in* 2.*impreſſ.*

Duo tamen pro coronide huius clauſulæ ſunt à 24
nobis notanda. Primum eſt, quod quandocumque conſtat de mente Pontificis derogare volentis priori priuilegio, ſufficit vt priuilegium illud cenſeatur reuocatum, quibuſcumque verbis Pontifex vtatur, vt per Felin *in d.c.nonnulli, n.*7. *&* 8.& Federic. de Senia *conſ.*335.*col.vlt* quos refert, & ſequitur Eraſ. à Cochier.*d q.*9.*n.*9.

Alterum eſt, quod priuilegium à pluribus Pon- 25
tificibus, Principibúſve confirmatum, difficiliùs cenſetur tolli, Dec.*conſ.*163.*num.* 3. præſertim cùm accedit fauor piæ cauſæ, vel Religionis, ex adductis per Dec.*d.conſ.*163.*num.*1.& Alex.*conſ.*153.*num* 16.
*l.*4. & Ant. de Amatis *deciſ.* 17.*num.* 9. Geminatio 26
enim manifeſtè monſtrat Principis voluntatem, *l. Balliſta*, cum ibi notatis, *ff ad Trebellian.* Pariſ. *conſ.* 94.*num.*4.*vol.* 2. Crau. *conſ.* 101. *num.* 41. Menoch.
*conſ.*10.*num.*1.*& conſ.*255.*num.*41. & actus gemina- 27
ti cenſentur geſti cum maiori animi deliberatione, *cap. & ſi Chriſtus, de iuriuran.* Dec. *conſ.*15.*ſub n* 2. Oſaſc.*deciſ.*38.*n.*16. Roland. *conſ* 61.*num.*39. *& ſeq.*
*vol.*2.& ideo geminatio loco ſpecialis nominationis 28
habetur, Gonzal.*conſ.*4.*num.*25.*& conſ.*50.*n.* 3. vbi ait geminationem adimere omnem dubitationem, refert, & ſequitur Menoch.*conſ.*40.*num.* 4. *& conſ.* 215.*num.* 54. præcipuè quando geminatio fit ex interuallo, ex traditis ab eodem Menoch. *conſ.* 395. *n.*17.*vol.*4.

Circa regulam illam, quòd priuilegium ſecundum 29
ſpeciale non faciens de primo generali mentionem illi non deroget, de qua aliqua dixi *in collect. ad cap.*1.*num.*4.*cum duob.ſeqq.de reſcript.* nunc obſeruare oportet, hoc eſſe intelligendum, quando in totum derogaretur, non verò ſi in parte: nam tunc poſſe
ſecundum in illa ſpeciali parte primum minuere 30
nulla facta illius mentione, per text. *in cap. dudum. §.nos igitur, & in cap. quamuis, de praben. in* 6. reſoluunt Syluest.*in ſumma, verb.priuilegium, quaſt.*16. poſt Salas *de legib.*Bonac.*in ſimili tract.diſput.*1.*q.*13. *punct.*8.§.3.*num.*17.*verſ.ex dictis*, Suar.*eod.tract. lib.*8. *cap.*39.*num.*7.Monet.*de commun.vltim. volunt. cap.* 8. *num.*529. Ruin.*conſ.* 98.*num.* 4. *vol.* 4. dicens quod quamuis priuilegia oneroſa in totum per Principem auferri non poſſint, poſſunt tamen quoad aliquam partem reſtringi, & moderari, Menoch. *de praſumpt.* lib.6.*praſ.*40.*num.*21. Mar.Giurb.*conſ.crim.* 65.*n.*40.

[Clauſ. *Non obſtantibus conſtitutionibus Apoſtoli-* 31
cis, &c. non derogat conſtitutionibus conciliaribus *cap. ex parte*, & *ibi* Abb. *num.* 2. *de capell. Monach.* Calderin. *conſ.*11. *de priuil.* Oldrad. *conſ.* 326. Cou. *de ſponſal.part.*2.§.9.*num.*6. *ad fin.* Sarnen.*in proœm. regul.Cancell.quaſt.*5.*col.* 2. *verſ. & iſta ratione.* Caputaq. *deciſ.*176. *&* 268. *num.* 2. *&* 3. *part.* 1. Rota *deciſ.* 122. *numer.* 1. *& deciſ.*123. *part.* 1. *diuerſ.* Roman. *conſ.*436.*num.* 11.*in fin.verſ.primò ex eo.* Flamin.*de reſign. benef.lib.* 6. *quaſt.* 2.*num.* 38. quia diſpoſitiones conciliares habent tacitam derogationem ad futuras conceſſiones illis contrarias, & propterea requirunt ſpecialem derogationem.*cap.nulli, in fine princ.de reſcript.* Sarnen. *d.q.* 5. *verſ. & iſta ratione.*Mohed.*deciſ.*7.*n.*2.*de locato.* Caputaq. *dec.*268. *n.*2.*in fin.& ſeq.p.*1.

Non requiritur tamen ſpecifica, & indiuidua de- 32
rogatio, ſed ſufficit ea, quæ fit per æquipollentia. Bart.*in Extrauag.ad reprimendum, in verb.non obſtantibus, num.*1. Ripa *in cap.*1.*num.*55.*de reſcript.* Felin. *in cap.nonnulli n.* 2. *eod. tit.* Ideoque his conſtitutionibus conciliaribus dicitur ſatis derogatum ſi dicatur, *Non obſtantibus conſtitutionibus etiam in Concilio generali,*

*generali,&c.editis.*Dec.*conſ.*341.*num.*11. Corn. *d.c.*8. *§.9.n.6.in fin.*

33 Pro derogatione tamen Concilij Trid. ſufficit generalis clauſula, *Non obſtantibus, &c.* ex quo in eo fuit præſeruata auctoritas ſummi Pont. & ſic non habet clauſulam derogatoriam ad futuras diſpoſitiones. Ita citati per me *in collect. ad Concil. Trid. ſtatim in pr.*

34 Limita tamen principalem concluſionem ſuprà *num.* 31. traditam procedere niſi appareat de ſcientia Papæ ex aliis, Pariſ. *d. lib. 6. q. 1. num. 88. circa med.* & niſi cum clauſ. *non obſtantibus, &c.* iuncta ſit clauſ. *Motu proprio*, quia tunc habet vim ſpecialis derogationis, & Concilij, Caſſad. *deciſ. 4. num. 3. de conceſſ. prab.*

35 Clauſ. *Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſt.* non ſufficit ad tollendam regulam habentem clauſulam derogatoriam, Pute. *deciſ.* 515. *num. 2. lib. 2.* nec ad tollendam regulam habentem decretum irritans, idem Pute. *d. deciſ.* 515. Pute. *deciſ.* 527. *lib. 3. p. 3. diuerſ.*

36 Nec ſufficit pro derogatione regularium Cancellariæ, niſi de illis fiat ſpecialis mentio, Sarnen. *in proœm. regul. q. 5.* Rebuff. *in forma noua prouiſ. in verb. non obſtantibus, verſ. & de hac clauſula, & ſuper concord. in forma mandati Apoſt. in verb. conſtitutionibus, verſ. ſed operatur*, Pariſ. *de reſig. lib. 8. q. 7. num. 166. & q. 8. n. 122. & ſeqq.*

37 Sufficeret tamen ſi dicatur *non obſtantibus regulis Cancellariæ*, ex Reboff. *vbi proximè*, niſi eſſent notabiles, & notoriæ maximè iudiciales; nam talis clauſula non ſufficit pro illarum derogatione, niſi tenor regulæ apponatur, vel niſi ſit facta ſpecialis illarum mentio ex ſtylo & obſeruantia Cācellariæ, Sarnen. *in d. proœm. Regul. q. 6.* quod limitatur, ſi adeſſet clauſ. *quorum tenores, &c.* Sarnen. *d. quæſt. 6. in fine*, Rebuff. *ſuper concord. in forma mand. Apoſt. in verb. mentio ſpecialis, in fine*; ſed nec hæc ſufficeret pro regulis requirentibus indiuiduam derogationem; nam tunc non ſufficit generalis mentio regularum cum clauſ. *quorum tenores, &c.* Sarnen. *d. quæſt. 6. in fine*; vnde per talem derogationem non cenſeretur derogatum regulæ de iure quæſito, Sarnen. *dict. quæſt. 6. in fine.* Pute. *deciſ. 165. lib. 2.* Caputaq. *deciſ. 30. part. 3.*

38 Clauſ. *Non obſtantibus quibuſcumque in contrarium facientibus, &c.* poſita ab eo, qui derogare poteſt, operatur effectum omnimodæ derogationis omnium legum, & ſtatutorum, & priuilegiorum, etiamſi priuilegia non nominarentur, Gamb. *de officio legati lib. 8. tit. de poteſt. legati in legibus, & ſtatutis cond. n. 18.*

CLAVSVLA LXXXIV.

Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ, &c.

1 *Statuta per Papam edita, ſeu confirmata non tollit clauſula*, Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ, &c.

2 *Conſtitutiones, ſeu ſtatuta iurata non tolluntur per clauſulam*, Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ, &c.

3 *Verba*, per quæ noſtra conceſſio impediri poſſet, *addita clauſula*, Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ, &c. *non tollunt obſtacula dilatiua, ſed tantùm impeditiua.*

4 *Obſtacula dilatiua vt tollantur per clauſulam*, Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ, &c. *dici debet*, per quæ effectus noſtræ gratiæ impediri quomodolibet poſſet, vel differri.

5 *Statuto ſingulari ſuper certo beneficio non deroget clauſula*, Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ, iuramento, confirmatione Apoſtolica, &c.

6 *Statuta quælibet Prælatorum, & Eccleſiarum citra fundationem condita, cenſetur ſublata per clauſulam*, Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ, iuramento, confirmatione Apoſtolica, &c.

7 *Statuta Eccleſiarum actu Sacerdotium requirentia, an, & quando per clauſulas generales derogatorias in litteris Papalibus poſitas, ſublata cenſeantur, oſtenditur.*

8 *Statutum, ſeu conſtitutio requirens certam formam ſeruari debere non tollitur per clauſulam*, Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ, &c. *niſi in ſpecie de illa forma ſit dictum.*

9 *Derogatio*, Non obſtante ſtatuto, & quibuſvis aliis, *non ſe extendit ad derogandum ſtatuto ſpeciali, in quo eſt maior ratio.*

10 *Per clauſ.* Non obſtantibus ſtatutis, &c. *derogatur ſtatutis generalibus omnia beneficia eccleſiaſtica reſpicientibus. Et per eam cenſetur derogatum ſtatutis Eccleſiarum requirentibus actu Sacerdotium, n. 11.*

12 *Clauſ.* Non obſtantibus priuilegiis, &c. *non comprehendit illa quæ tranſitum fuerunt in iudicatum.*

13 *Clauſ.* Non obſtante quòd pro alio ſcripſerimus, *non facit gratiam pinguiorem.*

NOn tollit hæc clauſula ſtatuta per Papam edi- 1
ta, ſeu confirmata, vt per Felin. *in cap. nonnulli, in prin. num. 10. de reſcript. & in cap. conſtitutus, n. 21. verſ. conſidera tertiò, eod. tit.* Roman. *ſingul.* 8. *& conſ.* 394. *ad fin. & conſ.* 236. *col.* 4. *& conſ.* 404. *in fin.* Celſ. Vgon. *in tract. clauſ. pag.* 480. *col.* 1. Brunor. à Sole *in locis commun. verb. clauſula* 31. me citato Monet. *de commut. vltim. vol. cap. 7. n. 190. cum ſeqq.* [Theodoſ. de Rub. *d. cl.* 497. *n.* 93.]

Item nec tolluntur conſtitutiones, ſeu ſtatutum 2
iuratum; & ſanè quod iuramenti adiecti in ſtatuto Eccleſiæ mentio fieri debeat, neque tali ſtatuto Eccleſiæ iurato derogetur per hanc clauſulam generalem, argum. text. *in cap. cùm non deceat*, vbi gloſſ. *verb. efficiant, de elect. lib. 6.* reſoluunt [Duran. *deciſ. 5. n. 7.* Gāb. *de legat. lib. 8. tit. de poteſt. legati in legibus, & ſtat. cond. num.* 31. Theodoſ. de Robeis *in ſingul. Rota tom. 2. p. 4. clauſ. 496. n. 54.*] Felin. *d. n. 10. verſ. nota quartò, & in d. cap. conſtitutus, num.* 3. Roman. *d. ſingul.* 8. Mart. *de clauſul. part. 1. clauſ. 79. num. 21. in vltima impreſſ.* Vital. de Camb. *in tract. clauſ. pag.* 10. *col. 2. num.* 1. Mar. Anton. *var. reſolut. lib. 1. reſol.* 58. *num* 6. Monet. *d. cap. 7. num.* 192. vbi idem dicendum eſſe aſſerit, licet in ſpecie, ſeu in indiuiduo dicatur; *Non obſtante tali ſtatuto*; neque enim tunc valent huiuſmodi literæ gratiæ, niſi fiat mentio iuramenti, vt decidit Rot. *deciſ. 18. num. 1. de reſcript. in antiq.* hoc ipſum reſtringens idem Monet. Multipliciter: primò, vbi adeſt in reſcripto clauſula, *Motu proprio*; ſecundò, niſi ex cauſa rationabili ſuperueniente impetraſſet, quia in quolibet iuramento intelligitur conditio, ſi res in eodem ſtatu permanſerit, *cap. quemadmodum, de iureiur.* Quas quidem reſtrictiones, aliaſque in hac materia vtiles adducit Felin. *in d. cap. conſtitutus, num. 5. 7. & 8.* vbi id præterea reſtringit, vbi actus iuratus concerneret ſolam

reuerentiam ſuperioris, vel vbi Papa prouideat de beneficio vacante apud Sedem Apoſtolicam, vel aliàs reſeruato Et demum quod ſtatuta iurata non tollantur per generalem canonum, vel ſtatutorum derogationem, tradunt Bern.Græuæ. *reg.* 89.*&* 693. Sayr.*in claui Regia, lib.*5.*cap.*8. *num.*11. Fr. Emman. *quæſt. Reg. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 11. Ratio eſt, quia nulla diſpoſitio ſimpliciter loquens, trahitur ad actum iuratum, ſed vis iuramenti, illiuſque auctoritas ſemper excepta videtur, ſecundum Surd.*de alim.tit.*8.*prin.* 56.*n.*49.

3 Amplia ſupradicta adeò vera eſſe, etiamſi ſi huic noſtræ clauſulæ adiecta fuiſſent verba illa, quæ aliquando apponuntur in reſcriptis gratiæ, nimirum, *per qua noſtra conceſſio impediri poſſet*; quæ verba in ſimili gratia habentur *in cap. ſi propter, de reſcript. lib* 6.*& in d.cap.cùm non decent, de elect.eod. lib.* nam etiam tunc hæc clauſula non tolleret obſtacula dilatiua, ſed tantùm impeditiua; ita ſentit gloſſ. de omnibus recepta, *verb. impediri, in d.cap. ſi propter,* Gemin. *ibi col.*6. Felin. *in d.cap. nonnulli, in princip. num.*10.*verſ.nota tertiò, & num.* 25. *in fin.* Monet. *d.*
4 *cap.*7. *num.*193. vbi meritò ex Felin. ſubdit, quod ad hoc vt tollantur etiam dilatiua obſtacula, dici debet, *per qua effectus noſtra gratia impediri quomodolibet poſſet, vel differri*, prout ſæpiùs obſeruari videmus.

5 Declarabis tamen, & ampliabis, quòd licèt huic noſtræ clauſulæ adiiciantur illa verba, quæ communiter in reſcriptis gratiæ poni ſolent, ſumpta ex *cap.cum aliquibus, in princ. de reſcript.in* 6.& ex *cap. quia ſæpe, de elect.eod.lib.* nimirum, *iuramento, confirmatione Apoſtolica, & quauis firmitate alia roboratis*, per ea tamen, quamvis derogetur etiam ſtatutis generalibus omnia beneficia Eccleſiaſtica reſpicientibus, non derogatur ſtatuto ſingulari ſuper certo beneficio; ita poſt Gulielm. de Montelauduno tenuit Felin. *in d. cap. nonnulli in prin. numero* 23. *de reſcript.* Rot.*deciſ.*1.*numero* 1. *de praben. in nou.* vbi id verum eſſe dicit in ſtatuto appoſito in prima fundatione certi beneficij per fundatorem, ſiue Clericum, ſiue laicum, vel in teſtamentis eorum, quibus Papa non intendit præiudicare, nec derogare per huiuſmodi clauſulas generales, ne retrahantur à fundatione, & ordinatione beneficiorum, argum. *cap. cùm dilectus, de iurepatron.* ſequuntur Nicol. Garc. *part.* 7. *cap.*1. *numero* 119. Monet. *d. cap.* 7. *num.* 194.

6 Vlteriùs declarabis, vt per prædictam clauſulam generalem conſuetam nunc apponi in reſcriptis gratiæ videlicet, *Non obſtantibus ſtatutis iuramento, confirmatione Apoſtolica, aut quavis alia firmitate roboratis, per qua noſtra conceſſio impediri poſſet, vel differri*, ſublata, ſeu dilata cenſeantur quælibet ſtatuta Prælatorum.& Eccleſiarum, ſi citra fundationem condita ſint, vt tenent Rot.*d.deciſ.*1.*de praben. num.*1. *& deciſ.*41.*num.*1. *de conceſſ.praben. in antiq.* Felin. *d. n.*
7 23. Ex hoc inferentes, ſtatuta Eccleſiarum actu Sacerdotium requirentia, per clauſulas generales derogatorias in literis Papalibus poſitas ſublata, vel ſaltem dilata cenſeri, ita vt impetrantes Apoſtolici poſſint huiuſmodi beneficia acceptare, licèt non ſint in Sacerdotio conſtituti, dummodo ſint in tali ætate, vt in proximis quatuor temporibus, vel intra annum poſſint ad Sacerdotium promoueri; referunt, & ſequuntur Nicol.Garc.*d p.*7.*c.*1.*n.*117.& Monet.*d.c* 7.*n.*191.

8 Per hanc clauſulam, *Non obſtantibus ſtatutis.* minimè tolli ſtatutum, vel conſtitutionem requirentem certam formam ſeruari debere, niſi in ſpecie ſit dictum de illa forma, tenuit Craoet. *conſ.* 572. *n.* 19. quem refert, & ſequitur Card. Tuſch. *tom.*1.*litt.C, con.*149.*num.*10.[Non derogat hæc clauſula conſtitutionibus conciliaribus, ſed requiritur ſpecialis derogatio. Duran.*dec.*238.*n.*31.

Derogatio illa. *Non obſtante ſtatuto, & quibuſvis aliis ſtatutis*, non ſe extendit ad derogandum ſtatuto ſpeciali, in quo eſt maior ratio, quàm in ſtatuto habente derogationem, quia intelligitur de ſimilibus, ita Felin. *conſ.*135. incip. *In cauſa criminationis col.*3. *in prin. verſ.nec moueas*, vbi quod clauſula illa generalis, & incerta, ideo non capit maiora, refert Cardin. Tuſch.*concluſ.tom.*2.*litt. D, conc.* 245. *numer.* 10. 9

Per iſtam clauſulam, *Non obſtantibus ſtatutis, &c.* 10
conſuetam apponi in gratia Apoſt. derogatur ſtatutis generalibus omnia beneficia eccleſiaſtica reſpicientibus Rot.*deciſ.*1.*n.*2. *de praben. in nouis, & deciſ.*18.*num.*2. *de reſcript. in antiq.* Gemin. *conſ.* 36. *n.*3. Felin. *in cap.nonnulli, n.* 23.*in* 8. *conc. de reſcript.* Federic.de Senia *conſ.*233.*n.*7. Put. *deciſ.* 229. *n.* 12. *in fin. & ſeq. lib.*2. & cenſetur ſublatum omne impedimentum, quod ex illis poſſet obſtare gratiis huiuſmodi. Verall.*dec.*296.*n.*2.*p.*1.

Et per eam cenſetur derogatum ſtatutis Eccle- 11
ſiarum requirentibus actu ſacerdotium, ſi impetrās ſit in tali ætate quòd in proximis quatuor temporibus, poſſit ad ſacerdotium promoueri, aliàs ſecus. Staphil.*de litter. gratia, tit.de clauſ.non obſtantiar.num.*1.Franc.Marc.*dec.*1269.*n.*3.*part.*1. Ferret. *conſ.*109.*num.*5.*lib.*1. Rebuff. *in forma nou. prouiſ. in verb.& qualibet, verſ.etiam hac clauſula, & ſuper concord. in forma mand. Apoſt. in verb. conſtitutionibus, verſ.ſed operatur.* Et ſufficit quòd ſit in ætate quòd infrà annum poſſit ad ſacerdotium promoueri. Rot. *dec.* 1. & *ibi* adden.*de praben.in nou.* Non tamen cenſetur derogatum ſtatuto requirenti actu ſacerdotium factu in fundatione beneficij Anchar. *conſ.* 20.*num.*364. Staphil. Franc.Marc. & Rebuff. *citatis locis.*

Clauſ. *Non obſtantibus priuilegiis, &c.* non com- 12
prehendit illas quæ tranſitum fecerunt in iudicatum. Dec.*conſ.* 198. *num.*4.*& conſ.*295. *numero* 3. *& conſ.* 308. *in prin.* Ruin. *conſ.*104. *n.*12. *lib.* 5. Felin. *in c.ſuper litteris, numer.*14. *de reſcript.* quos refert & ſequitur Theodoſ. de Rubeis *d.cl.* 496. *numero* 134. vbi 135. cum Rota hoc intelligit verum, vbi eſt appoſita in reſcripto Principis, ſecus vbi eſt appoſita in lege, ſeu in diſpoſitione, in qua aliquid ſtatuitur per viam legis, & *numero* 136. limitat vbi eſſet dictum, *Non obſtante ſententia*, quæ tranſitum fecit in iudicatum, &c.& *numer.*137. ait hanc clauſ. non comprehendere, nec tollere ſententiam latam de expreſſo conſenſu Papæ.

Clauſ. *Non obſtante quòd pro alio ſcripſerimus*, non 13
facit gratiam pinguiorem, vt per Rot. *deciſ.* 13. & *ibi* adden. præſertim Papaz.*numer.*2.*de reſcript. in nou.* quam citat Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 486. *numer.*150]

CLAVSVLA LXXXV.

Non obſtantibus quibuſcumque pactis.

1 *Pactum iuratum non comprehēdit clauſ.* Non obſtantibus quibuſcumque pactis, &c.

2 *Diſpoſitioni firmata conſenſu partium non derogat clauſula,*

clauſula, Non obſtantibus quibuſcumque pactis, &c.

3 *Statutis particularibus ciuitatum non derogat clauſula*, Non obſtantibus quibuſcumque ſtatutis, &c.

4 *Princeps quando non fuit optimè informatus de partium conuentionibus ſæpius iteratis, non operatur clauſula*, Non obſtantibus quibuſcumque pactis, &c.

1 HÆc clauſula non comprehendit pactum iuratum, vt docent Celſ. Vgon. *in tract. clauſ. pag. 477. col. 1.* Vital. de Camban. *in ſimili tract. pag. 10. col. 2. p. 1.* Franc Gallet. *in Margarita caſuum conſcientiæ, verb. clauſ. pag. 40.*

2 Et non dicitur derogare diſpoſitioni firmatæ conſenſu partium, reſolutis per Menoch. *conſ. 39. n. 61.*

3 Nec ſtatutis particularibus ciuitatum derogat, ex eodem Menoch. *conſ. 517. n. 3.*

4 Non operatur quando Princeps non fuit optimè informatus de partium conuentionibus ſæpius confirmatis, vt ex Crauet notat Menoch. *conſ. 1. n. 434.* [Rota *deciſ. 391. n. 1. p. 2. in poſth. Farinac.* aliàs *p. 4. recent.*

CLAVSVLA LXXXVI.

Non obſtante collatione alteri facta.

1 *Clauſula*, Non obſtante collatione alteri facta, *intelligitur de collatione inualida, non autem valida.*

2 *Collationem, aut reſcriptum inualidum non tenetur quis commemorare.*

3 *Clauſula*, Non obſtante quacumque generali reſeruatione, *an, & quando releuet à mentione facienda de vacatione in Curia.*

1 HÆc clauſula appoſita in literis ad beneficia, intelligitur de collatione inualida, non autem valida; ita concorditer tenuerunt *in cap. cauſam quæ, de reſcript.* Compoſt. *n. 13.* Ioan. Andr. *n. 10.* Anch. *col. 1.* Imol. *n. 13* Butr. *in fin.* & Felin. *n. 19.* [Sarnen. *ſuper reg. de iure quæſito, q. 21.* Rebuff. *in forma noua prouiſ. verb. non obſtante, verſ. imò ſi Papa diceret, & de reſcript. perinde valere n. 35.* vbi ampliat, etiamſi dicatur, non obſtante quacunque collatione, & in repet. *cap. nulla, col. 17. verſ. 21. clauſ. de conceſſ. praben.* Mohed. *deciſ. 7. n. 6. de reſtit. ſpol. & deciſ. 4. n. 3. de fide inſtrum.* Aym. *conſ. 93. n. 2.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 28. num. 8.*] Brunor. à Sole *in locis comm. verb. clauſula 27.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocatorum, verb clauſula 4.* Celſ. Vgon. *in tract. clauſularum, pag. 478. num. 1.* Ioan. de Selua *in tract. de benef. part. 3. quæſt. 11. fol. 142. in parn. & p. 3. quæſt. 13. verſ. 9. facit*, Rendin. *in promptuario receptar. ſentent. tom. 1.*
2 *tit. 16. num. 6.* vbi ſubdit, quod quamuis videatur hanc clauſulam nihil, aut parùm operari, cùm collationem, aut reſcriptum inualidum non teneatur quis commemorare, ex *gloſſ. 1. in fin.* & ibi ſcribentes *in cap. ex tenore, de reſcript.* tamen non modicum operatur effectum, cùm literæ illæ, in quibus clauſula memorata continetur, ſubreptitiæ non cenſebuntur, quaſi in illis nulla mentio alterius coloratæ poſſeſſionis facta ſit: licèt enim poſſeſſori nullum ius in beneficio competeret, eſſent tamen literæ vitio ſubreptionis affectæ, niſi in eis alterius colorata poſſeſſio expreſſa foret, ex text. *in cap. cum noſtris, de conceſſ. prabenda.*

Clauſula, *Non obſtante quacumque generali reſeruatione*, non releuat à mentione facienda de vaca- 3
tione in Curia, niſi additum eſſet, *etiam in corpore Iuris clauſa*, vel aliàs facta fuiſſet Motu proprio, vt per Æne. de Falconib. *in tract. reſeruat. q. 4. eff. illa 36.* quem refert Maſſob. *in praxi habendi concurſum, requiſ. 7. dub 49. in fin. ſecundùm Romanam impreſſ.*

Clauſula, *Non obſtante quacumque exceptione*, de- 4
claratur ſub clauſula, *Recuſatione remota, in ſua clauſ. 131. à n. 13.*

CLAVSVLA LXXXVII.

Non obſtante quacumque conſuetudine, &c.

1 *Principem habuiſſe notitiam contrariæ conſuetudinis, demonſtrat clauſula*, Non obſtante quacumque conſuetudine, &c.

2 *Subreptionem ad euitandam ſufficit ſcientia concedentis in genere, ita vt cogitare potuerit.*

3 *Conſuetudo immemorialis an cenſeatur ſublata per clauſulam*, Non obſtante quacumque conſuetudine, &c. *oſtenditur, & n. 4.*

5 *Concilium Tridentinum* ſeſſ. 13. de reform cap. 16. *tollit omnem conſuetudinem antiquiſſimam Sacerdotum, qua alij aliis mutuò confitebantur ante Concil. abſque vlla alia approbatione.*

6 *Concilium Trid.* ſeſſ. 24. de reform. c. 20. *non comprehendit conſuetudines immemorabiles.*

7 *Concilium Trid.* ſeſſ. 25. de reformat. cap. 6. *loquitur de conſuetudinibus etiam immemorabilibus.*

8 *Conſuetudo immemorialis nunquam cenſetur ſublata etiam cum dictione vniuerſali, niſi expreſſa mentio de ea in lege, vel conſtitutione habeatur.*

9 *Conſuetudo quando tollitur tanquam irrationabilis, & iniqua, tunc ſimiliter immemorabilis etiam ſublata, & reuocata cenſetur.*

10 *Conſuetudo immemorabilis cenſetur ſublata per clauſulam*, Non obſtante conſuetudine, &c. *quando in ea militat eadem ratio.*

11 *Conſuetudine prohibita in quacumque materia, an cenſeatur prohibita non ſolùm de præterito, & de præſenti, ſed etiam de futuro, oſtenditur, & num. 12.*

HÆc clauſula demonſtrat Principem habuiſſe 1
notitiam contrariæ conſuetudinis, vt fuit reſolutum *in Toletana admiſſionis 17. Iunij 1609. coram D. Patriarcha Pamphilio*, impreſſa per Farinac. *deciſ. 182. n. 6. p. 1. recent.* vbi pariter dictum fuit, ad euitandam ſubreptionem ſufficere ſcientiam concedentis 2
in genere, ita vt cogitare potuerit, ad notata per Callad. *deciſ. 12. n. 6. de præbend. & deciſ. 1. de primi. 3.* & per Verall. *deciſ. 196. n. 1. & deciſ. 797. n. 2 p. 2.*

Vtrùm autem per hanc clauſulam cenſeatur ſub- 3
lata conſuetudo etiam immemorialis, ab aliquibus ſolet in dubium reuocari. In primis partem affirmatiuam tuentur gloſ. *verb. quãtùcumque, in Clement. nuper ea §. vlt. de foro compet. & gloſ. vlt. in Clem. vlt. de reb. Eccleſ. non alienan.* Auend. *de exequendis mand. tit. p. 1. c. 6. n. 6. & p. 2. cap. 14. num. 5.* plures, vt per Azeued. *ad l. 3. num. 11. tit. 1. lib. 2. noua Recop.* Herroſ. *in l. eſt receptum, num 12. ff. de iuriſd. omn. Iudic.* Duen *reg. 144. ampl. 3.* Gutier. *pract. lib. 3. q. 31. num. 4.* Ceuall.

communn. contra communes, q. 704. n. 14. Valaſe. conſ. 141. num. 3. plures ex citatis à Sanchez de Matrim. lib. 7. diſp. 4. num. 13. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 8. n. 3. Pro quibus expenditur, qoia diſpoſitio vniuerſalis, præſertim quæ pœnalis non eſt, compicbeodit omnes ipecies, de quibus propriè prædieatur, quamuis maximè qualificatas, l. in fraudem 16. §. vlt. in fin. ff. de milit. teſtam. l. 1. §. quod autem ſecundum veriorem literam, ff. de alea luſu, bonus textus in ratione, quam reddit, in cap. ſtatutum 22. de elect. lib. 6. quem poſt alius ſic intelligit Valaſe. conſ. 51. n. 51. verſ. contrarium, iunctis quæ immediatè prædixerat cum Abb. Calder. & Tiraquel. quos refert.

4 Contrariam tamen ſententiam, imò ſublata generaliter omni conſuetudine cum hac noſtra clauſula, non ceoſeri ſublatam immemorabilem, probatur a ſimili, ex ſequenti argumentatione. Prohibita generaliter conſuetudine, non debet cenſeri prohibita immemorialis; antecedens conſtat, quia ſeruitutes diſcontinuæ generaliter præſcribi prohibentur, l. ſeruitutes prædiorum 14. in princ. ff. de ſeruit. & tamen præſcriptio immemorialis non prohibetur, l. 3. §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. Deinde vbi Ius commune reſiſtit, vel præſumptio datur contra præſcribentem, prohibetur præſcriptio ſine titulo, & tamen immemorialis admittitur, c. 1. de præſcript. lib. 6. cap. ſuper quibuſdam 25. præterea, de verb. ſignif. Denique immemorialis admittitur, l. vlt. in princ. ff. de vſucap. l. viam publicam 2. de via publica, l. præſc. C. de operibus publ. & tamen tempore immemoriali acquiruntur, d. §. ductus aquæ, l. vſum aquæ 4. vbi gloſ. 1. C. de aquæductu, lib. 11.

5 Vlteriùs hæc eadem ſententia colligitur ex pluribus Sacri Concilij Trid. locis, præcipuè ſeſſ. 13. de reform. cap. 6. in fin. ibi, vel conſuetudine etiam immemoriali, & cap. 16. ibi, non obſtante quacumque conſuetudine etiam immemoriali; ex quo tolli omnem conſuetudinem antiquiſſimam Sacerdotum, qua alij aliis noſtrū confitebantur ante Concil. Trid. abſque vlla alia approbatione, ex Toleto refert Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta, præcept. 2. lib. 2. n. 94 vbi ſimiliter aſſerit, abrogatam eſſe antiqoam conſuetudinem, qua olim ſolebant Parochi committere ſuas oues cuicunque Sacerdoti volebant.

6 Item id ipſum colligitur ex eodem Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 20. ibi, & aliis quibuſcumque conſuetudinib. in quo loco licèt Concilium vtatur particula vniuerſali, quibuſcumque, cùm tamen de immemorabilibus mentionem non faciat, eas ſub illo textu non comprehendi deciſum referunt Gonzal. ad reg. Cancell. gloſſ. 53. num. 5. & Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 491. n. 6. & Narbona de appell. a Vicario ad Epiſcopum, p. 2. fundam. 3. n. 10. in fin. ego ipſe de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 84 num. 5. in fine, & cenſuit Rota in Theatina Iuriſdictionis 5. Decembris 1614. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, impreſſa per Farin. deciſ. 610. n. 1. p. 2. recent. & in Marſicen. Iuriſdictionis 26. Aprilis 1609. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzaneda, etiam impreſſa per eundem Farin. dec. 248. n. 1. p. 2. recent. vbi aſſerit, Sacram congregationem Illuſtriſſimum Cardinalium Concilij Tridentini interpretum cenſuiſſe, decretum Concilij in d. c. 20. non excludere immemorialem.

7 Item id ipſum ex eodem Concilio colligitur ſeſſ. 25. de reform. cap. 6. ibi, nec conſuetudinibus etiam immemorabilibus, de quo Steph. Grat. diſcept. forenſ. cap. 492. n. 6.

8 Et demum quod conſuetudo immemorialis nunquam cenſetur ſublata, niſi expreſſa mentio de ea in legè, vel conſtitutione habeatur, nec comprehenditur in reuocatione conſuetudinis etiam cum dictione vniuerſali, ob eius maximam prærogatiuam, & excellentiam, docent Crau de antiq. tempor. 4. part. ſect. materia iſta, num. 47. Boër. deciſ. 39. n. 12. Ruin. conſ. 13. num. 30. lib. 3. Couar. lib. 3. var. c. 13. num. 5. Afflict. deciſ. 254. num. 5. Bertran. conſ. 98. num. 12. Auendan. reſp. 16. n. 1. Mierez de maioratu, p. 4. q. 20. num. 51. Laurent. de Peirinis in conſtit. ſui Ordinis Minim. tom. 1. conſtit. 19. Leonis X. n. 3. Roland. à Valle conſ. 59. n. 17. lib. 4. Otalor. de nobilit. p. 3. c. 7. num. 11. Caſſan. in conſuet. Burgund. rub. 9. tit. des mains mortes, § 2. in verb. Par quelque laps de temps, num. 1. Fachin. lib. 1. conſ. 86. num. 22. cum ſeqq. Ant. Gabr. commun. lib. 1. tit. de præſcript. concl. 1. num. 17. verſ. contrarium, Tiber. Decian. tom. 2. reſp. 44. n. 19. Gutier. pract. lib. 3. q. 77. num. fin. Maſcard. de probation. concl. 1371. num. 45. cum ſeqq. Ceuall. commun. contra commun. q. 897. num. 148. Narbon. de appel. a Vicario ad Epiſcopum, p. 2 fundam. 3. n. 9. Fr. Emm. quæſt. Regul. tom. 1. q. 9. art. 5. ad fin. Flor. var. lib. 1. q. 10. num. 44. Villar. del patronado de Calatayud, p. 3. §. 2. n. 10. circa fin. dicens quod conſuetudo vniuerſalis non intelligitur ſublata per legem ſimpliciter tollentem conſuetudinem, nec per Sacrum Concil. Trid. Nicol. Garc. de benef. p. 3. cap. 2. num. 190. Sahagun. in cap. fin. de conſuetud. num. 37. Salas de legib. diſput. 16. ſect. 7. num. 70. Suar. in ſimili tract. lib. 7. c. 20. num. 18. Monet. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 12. num. 21. Proſper. de Auguſt. in addition. ad Quarant. in ſumma Bullar. verb. alienatio rer. Eccl ſia, in fin. lit. K & fuit reſolutum in Palentina Iuriſdictionis 25. May 1565. coram Orano, immemorialem ſcilicet non comprehendi in reuocatione conſuetudinis etiam cum dictione vniuerſali, limitari tamen duobus modis. Primò, quando tollitur conſuetudo tanquam irrationabilis, & iniqua, quia tunc ſimiliter, & immemorabilis ſublata, & reuocata cenſetur, quod tenent præter Couar. d. lib. 3. cap. 13. ſub n. 5. Quarant. d. verb. alienatio rerum Eccleſiæ, in fin. verſ. limita 1. Monet. d. num. 22. Vnde quòd vbi conſuetudo eſt probata, vel irrationabilis, cenſeatur etiam reprobata immemorabilis, tenuit eadem Rota Burgen. emolumentorum ſigilli 28. Ianuarij 1591.
Penia, reprobans Ruin. conſ. 156. lib. 4. ſi talis irrationabilitas non ſit contraria Iuri naturali, vel diuino; 10
& nouiſſime eadem Rot. in Craconien. iuris legendi 21. May 1627. Coram Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano, cenſuit, quod licèt aliqui Doctores teneant ex dictionibus vniuerſalibus adiunctis verbo conſuetudini, non cenſeri derogatum conſuetudini immemorabili, tamen quando conſuetudo eſt iniqua, & irrationabilis, cenſetur damnata, & reprobata, & quod ſublata immemorabili tanquam improba, non poteſt denuò introduci. Secundò limitatur, quando eadem ratio militat in immemoriali, vt ex Couar. tradit Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 33. n. 2. & eo citato Nicol. Garc. d. n. 190. in fin.

Dubium & controuerſum apud Doctores eſt, an 11
prohibita conſuetudine in quacumque materia, prohibita & ex conſequenti cenſeatur non ſolùm de præſenti, & de præterito, ſed etiam de futuro? In quo gloſ. verb. conſuetudine, in Clem. ſtatutum, de elect. ſingularis, vt per Abb. in cap. vlt. col. vlt. de conſuetud. exiſtimat ſublata conſuetudine ſolùm prohibitam cenſeri, quæ eſt de præterito, non verò de futuro, & ex noua cauſa emergenten, & hanc partem tenent Dominic. in cap. 1. col. fin. conſtitut. in 6. Abb. num. 8 Dec. qui communem dicit, n. 2. in cap. 2. de probationib. Contrarium verò in ſpecie obſeruat gloſſ.

gloſſ. *verb. expreſſè*, *in d. c.* 1. diſputat latè Couarr. *lib.* 3. *var. c.* 13. *numer.* 4. vbi varias aſſignat concluſiones, quibus intendit abſoluere hanc quæſtionem, & ſequi videntur Mench. *vſufreq. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 10. Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarræ, in addit. num.* 186.

12 Pro indaganda igitur veritate huius controuerſiæ, dico primo attendenda eſſe verba, quibus lex improbans conſuetudinem vtitur, ita vt ſi ſolùm referantur ad conſuetudinem, quæ tunc temporis vigebat, non cenſeatur prohibita de nouo emergens rationabilis, & ex noua cauſa; ſecus ſi lex per verba vniuerſalia, vel æquipollentia abſolutè pro-
13 hibet quamcumque conſuetudinem, quo caſu non ſolùm de præſenti, verùm etiam illam quæ de futuro emergit, & ex noua cauſa, prohibere cenſetur. Exemplum prioris membri ſit, ſi diſpoſitio concipiatur per verba, *Non obſtante prædicta conſuetudine*, vel, *Quæcquid in contrarium vigeat conſuetudo, quam vt irrationabilem abrogamus* vel ſimilia verba, pro vt etiam videre eſt in ſpecie *c. vnic. de Cler. non reſid. lib.* 6. cuius diſpoſitio ſolùm loquitur in conſuetudine vigente tempore, quo illa deciſio, & ad eandem reſtringitur, vt patet *in principio*, ibi, *conſuetudinem, quæ in quibuſdam partibus*, &c. Poſterioris membri ſit exemplum, ſi concipiatur per hæc verba, *Omni ſublata conſuetudine*, vel, *Non obſtante quacumque conſuetudine*, vel, *Omnem conſuetudinem improbantes*, &c. Ratio prioris membri eſt, quia lex improbans conſuetudinem de præterito, ſeu de præſenti ſolùm, videtur tantummodo improbare irrationabilem, & ex iniuſta cauſa introductam, vnde cùm ſit exorbitans à iuris regulis, quæ dictant cuicumque rationabili conſuetudini ſtandum, de quo *in c. fin. de conſuetud. & in l. de quibus, ff. de legib.* cum ſimilibus, ex conſequenti non debet extendi ad conſuetudinem futuram rationabilem, & ex iuſta cauſa introductam, argum. text. *in c. non debet in princip. de conſang.* facit text. *in l. ſi quis, in princip. ff. de legatis* 3. *d. cap.* 1. *de conſtit. lib.* 6. In ſecundo autem caſu cum lex abſolutè, & generaliter prohibet conſuetudinem, exinde conſequi videtur comprehendere nouam, & ex noua cauſa de futuro emergentem. Primò, quia lex de ſui natura in futurum, & ad futuros caſus ordinatur, *c.* 2. *c. fin.* vbi gloſſ. *verb. futura, de conſtit. l. leges* 7. *C. de legib.* Secundò, quia eo ipſo quod conſuetudo etiam futura improbatur, non poteſt ex quacumque cauſa de nouo emergente rationabilis reputari, quippe quæ ſuppoſita præſumptione iniuſta, & minus rationabilis præſumitur, cùm ſit legis auctoritate deſtituta, cuius prohibitio non ceſſat, quantumvis ratio in caſu particulari ceſſet, argum. text. *in l. proſpexit, ff. qui, & a quibus* Tertiò, quod rectè procedit, & intelligitur *l.* 2. *C. quæ ſit longa conſuet.* & ceſſat labor gloſſæ & Doctorum *ibidem*, ſi intelligatur textum procedere in lege abrogante ipſam conſuetudinem, ita vt ſit ſenſus, quod etſi aliàs regulariter conſuetudinis non ſit vilis auctoritas, attamen non poteſt legem, & rationem, cui nititur, vincere, illam ſcilicet per quam prohibetur, & abrogatur eademmet conſuetudo, quantumcumque de nouo, & ex noua cauſa emergat, in qua ſpecie magis propriè verificantur verba illa, *rationem vincere, aut legem*, cum qua ex diametro pugnat.

* *
*

CLAVSVLA LXXXVIII.

Non obſtante quacumque præſcriptione.

1 *Præſcriptio longi temporis, non verò longiſſimi, nec immemorialis tollitur per clauſulam*, Non obſtante quacumque conſuetudine.

2 *Dict.* nulla, *non excludit præſcriptionem longiſſimam.*

3 *Præſcriptione quacumque ſublata, immemorialis quoque ſublata cenſetur, ſi ſit malæ fidei.*

4 *Præſcriptio etiam immemorialis quando excluditur, non exinde ſublata cenſetur, ſi illa in vim priuilegij præſumpti, & probati per tempus immemoriale allegetur, ſi materia, de qua agitur, talis ſit, vt legitimi ſuperioris priuilegio concedi poſſit.*

5 *Declaratur* reg. cùm quid 84. de regulis iuris, lib. 6.

PEr hanc clauſulam tollitur ſolùm præſcriptio 1
longi temporis decem, vel viginti annorum, non verò longiſſimi triginta, vel quadraginta annorum, & à fortiori immemorialis. Probatur, quia ſeruitutes diſcontinuæ generaliter præſcribi prohibentur, *l. ſeruitutes prædiorum* 14. *in princip. ff. de ſeruit.* & tamen præſcriptio immemorialis non prohibetur, *l.* 3. *ductus aquæ, ff. de aqua quotid.* Deinde vbi ius commune reſiſtit, vel præſumptio datur contra præſcribentem, prohibetur præſcriptio ſine titulo, & tamen immemorialis admittitur, *c.* 1. *de præſcript. lib.* 6. *c. ſuper quibuſdam* 25. §. *præterea, de verb. ſignificat.* Denique publica vſucapi prohibentur, *l. vlt. in princ. ff. de vſucap. l. præſcrip.* 10. *C. de operib. pub.* & tamen tempore immemoriali acquiruntur. *d.* §. *ductus aquæ, l. vſum aquæ* 4. vbi *gloſſ.* 1. *C. de aquæ ductu, lib.* 11. Quare ita ſuſtinet Vital. de Camb. *in tract. clauſ. pag.* 18. *col.* 2. Felin. *in rubr. de præſcript. num.* 18. Balb. *de præſcript.* 2. *p.* 3. *partis ſextæ, q.* 1. *n.* 28. *&* 5. *p.* 5. *quæſt.* 9. Tiraq. *de retract. conuenc.* §. 1. *gloſſ.* 2. *num.* 12. 23. *&* 25. Afflict. *deciſ.* 154. *numer.* 15. Boer. *deciſ.* 39. *num.* 12. Otalor. *de nobilit. cap* 7. *n.* 11. Auendan. *reſp.* 16. *n.* 1. Fr. Emman. *quæſt Reg. tom.* 1. *q* 9. *art.* 5. *ad fin.* Flores *var. qq. lib.* 1. *quæſt.* 10 *num.* 44 Nicol. Garc. *de benef. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 192. Cardoſ. *in praxi Iud. & Aduocator. verb. clauſ.* 6. Maſcard. *de probat. conc.* 1215. *n.* 55. *ſeu conc.* 1220. Quarant. *in ſumma Bullar. verb. alienat. rer. Eccleſiæ, n.* 47. & fuit dictum *in Burg. emolumentor. ſigilli* 28. *Ianuarij* 1591. *coram Pena.*

Vnde dict. *nulla*, non excludere præſcriptionem 2
longiſſimam, tradit Tiraq. *de retractu conuent.* § 1. *gl.* 1. *n.* 12. quem refert Cened. *poſt lib. pract. & canon. quæſt. ſing.* 67. *n.* 2. *propè fin.*

Verùm ſi talis præſciptio vti irrationabilis, vel 3
malæ fidei, aut aliter præſtans delinquendi occaſionem, auferatur, immemorialis quoque ſublata cenſetur: nam præſcriptio cum mala fide nullo vnquam tempore procedit, *cap. vlt. de præſcript* ibi, *nulla*, &c. *reg. poſſeſſor*, ibi, *vllo tempore, lib.* 6 gloſſ. *verb. niſi*, per text. ibi, *in cap.* 5. *de præſcript. lib.* 6. Couarr *in d. reg. poſſeſſor, p.* 2. §. 8. *num.* 5. Mench. *illuſtr. cap.* 81. *num.* 10. Valaſc. *conſ.* 8. *n.* 25. Pinel. *in auth. niſi a n.* 14. *C. de bon. mat.* Menoch. *de arbitr. caſu* 225 *à princ.* Nihil ominus hoc caſu, quamvis præſcriptio iniuſtè allegetur, etiam immemorialis, ſi tamen illa in vim priuilegij allegetur præſumpti, & probati

per tempus immemoriale, ſatis erit, a g. *d. § ductus aquæ, l.* 1. *§.vlt.l.vlt.ff.de aqua pluuia arcend.* Rip. *in l.quominus, num* 41. *&* 102. *ff. de fluminib* Greg.*l.*7. *tit.*29.*p.*3. Auendan. *de exequend. mand. lib.*1.*c.* 12. *à num.*6. Couar.*lib* 1.*variar.cap.*17.*n.*15.*verſ. ſed ſi dubitetur*, Socin iun.*conſ.*115.*num.*38. *vo.*1. Balb.*de præſcript.p.*5.*prin.q.*7 *à num.* 19. Valaſc. *conſ.* 563. *num.*9. Intellige tamen, ſi materia, de qua agitur, talis ſit, vt legitimi ſuperioris priuilegio concedi poſſit, tunc enim quamuis prohibita generaliter omni, & quacumque præſcriptione, cenſeatur prohibita etiam immemorialis in vim præſcriptionis, non tamen in vim priuilegij? ſecus verò dicendum eſt, quando materia priuilegium ſuperioris non admittit. Ratio eſt, quia, cùm prohibitio, vt ſupponimus, directè non feratur niſi in præſcriptionem, non dicitur priuilegium reiicere, quando illud legitimè expediri poteſt, quia à diuerſis non fit illatio, *l. Papinianus exuli* 21. *ad fin.princ.ff.de minor.* & limitata prohibitio non poteſt ampliorem producere effectum, argum. *l.in aere* 6. *ff.de acquir. rer. domin.* at verò priuilegium illud præſumptum ex iſti temporis diuturnitate, non poteſt eſſe potentius quàm reale priuilegium; & ideo ſi materia non patitur ſuperioris reale priuilegium, à fortiori tempus immemoriale in vim priuilegij præſumpti minimè patietur.

5 Neque obſtat, quod ſi lege prohibente omnem, & quamcumque præſcriptionem in his terminis, admiſerimus immemorialem per viam priuilegij, iam quod vna via prohibetur, alia admittitur, contra *reg.cum quid vna via* 84. *lib.*6. & illuſoria manebunt iura improbantia immemorialem præſcriptionem; reſpondebimus enim, *d. reg.cùm quid*, rectè procedere, quando aliquid abſolutè prohibetur in ſe attento effectu, & fine, tunc enim tale prohibitum vna via, alia admitti non debet: habetur enim reſpectus principalis ad prohibitum in ſe ad effectum, vt nulla via admittatur, bonus text. *in cap. vnic. verſ. nec per viam, cle. de consang. lib.* 6. obſeruat *gl. vnic.verſ.ſatis, in d.reg.cum quid*, vbi Dynus, & DD. Abb.*in cap.tua*, & alij Doctores *de procurator.* Conat. *in cap. cùm in officiis, in fin. de teſtam.* Non ſic dicendum, ſi principaliter prohibeatur via, vel modus, vt propoſito, quia ſolùm intenditur, ne via præſcriptionis illud prohibitum obtineatur, non autem alia via diuerſa, veluti priuilegio, aut ſimili titulo donationis, vt patet in propoſito, eo maximè, quia leges prohibentes præſcriptionem immemorialem, ſunt exorbitantes, cùm omnia prædicto tempore acquirantur, *d.§.præterea, d.§ ductus, d. cap.*1.*in fin.de præſcript.lib.*6 & iden ita ſunt interpretandæ, vt verbi proprietatem non excedant; vnde cùm de præſcriptione loquantur ad priuilegium etiam præſumptam extendi non debent, iuxta *reg.qui à iure* 10.*de reg.iuris in* 6.

CLAVSVLA LXXXIX.

Non ſe adſtringens, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Iuris communis à regulis non videtur quis recedere per clauſulam*, Non ſe adſtringens, &c.

3 *Clauſula*, Non ſe adſtringens, &c. *æquepollet illa*, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, &c.

4 *Excuſationis vim habet clauſula*, Non ſe adſtringens, &c *ne ſcilicet actor plus debito petens teneatur probare id, quod petitum eſt.*

5 *Actor vt non teneatur probare qualitatem deductam in libello, operatur clauſula*, Non ſe adſtringens, &c.

6 *Impertinentia ſuperflua, & inepta ne noceant, operatur clauſ.* Non ſe adſtringens. &c.

7 *Qualitatem expreſſam cuius probatio neceſſaria eſt, non videtur remouere clauſ.* Non ſe adſtringens, &c.

De vi, & effectibus huius clauſulæ vide Iaſ *in* 1
*§.omnium, num.*161. *Inſtit.de act.* Bonacoſ. *p.*1. *comm.crim.verb.qualitas, pag.*145. Celſ. Vgo. *in tract. clauſ.pag.*502. *col.*1 Pinel.*in l.* 2.*C.de reſcind vend.p.*3. *cap* 3. *num.*29. Menoch. *conſ.* 127.*num.*2. Maſcard.*de probat. conc.*1248. *num.* 57. *cum ſeqq.* Ioan. Martin. à Coſta *in addit.ad formam libellorum, annot.*2. *lit. A, pag.* 3. Marc. *de clauſ. p.*1. *clauſ.*78. aliàs 80.*in vltim. impreſſ.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.*3.*c.*2. *num.*3 Rot. *la uen.deciſ.*26.*n.*6. *&* 33. [Theodoſ. de Rub. *in ſing.Rota tom.*1. *p.*4. *d.*498. *per tot.* vbi *n.* 1. ait quòd hæc clauſula operatur quòd potiùs probata, quàm petita ſint attendenda Peregr. *conſ.*91. *n* 6. *vo.*5. vbi quòd in libellando & articulando eſt multi effectus]

Per hanc clauſulam non videtur quis recedere à 2
regulis iuris communis, vt per Olaſc.*deciſ.*144.*n.*17. ideo ea debet ſemper apponi, & erit vtilis, vt docuit Iaſ.*in §.omnium, Inſt.de act.n.*161.

Huic clauſulæ æquipollet altera, videlicet, *Ius.* 3
& Iuſtitiam miniſtrari, Albert.Bron. *conſ.* 84. *num.*4. *vo.*1. Marc. *d.clauſ.*80. *num.* 8. vbi *n.* 9. poſt Franc. Ponte *conſ* 63. *num* 5. *cum multis ſeqq.* aſſerit, valere reſpectu ſingularitatis teſtium, quia nullo modo iuuat.

Clauſula hæc vim habet excuſationis, ne ſcilicet 4
actor plus debito petens teneatur probare id, quod petitum fuit, nec ob id actor in cauſa ſuccumbet, etſi omnia deducta in libello non probet ad vnguem, ita Menoch. *conſ.*127.*n.*4. [Theodoſ.de Rub. *d.clauſ.*498.*n.*1. vbi *n.*2. poſt Rebuff. & Rot. reſoluit quòd tunc nuncius, vel legatus non excluditur, quando prouidet ex expreſſa commiſſione Papæ.]

Operatur etiam, vt actor non teneatur probare 5
qualitatem deductam in libello, alias ſine hac clauſula ſuccumbet non probando qualitatem, dato quod probaret factum principale, ita Marant. *de ordine iudiciar.part.*6. *tit. de libelli ablatione, num.* 17. Cardoſ.*in praxi Iudicum, verb.clauſ.num.*10. Mendez à Caſtro *d.c.*2.*n.*4.

Deinde operatur, ne impertinentia, ſuperflua. & 6
inepta noceant, Hippol.*in l.vnus, §.final. num.* 36.*ff.de quæſtionibus.*

Non videtur tamen remouere qualitatem ex- 7
preſſam, cuius probatio neceſſaria eſt, ſed ſolùm remouet probationem neceſſariam, Maſcard. *d. conclus.*1248. *numero* 57. vbi *num.*58. aſſerit hoc procedere, quando talis clauſula ponitur in fine libeli.

CLAVSVLA XC.

Non tamen à nobis prouiſiones habentes.

1 *Prouiſionem à prædeceſſoribus habentes non excludit clauſula*

clauſula, Non tamen à nobis prouiſiones habentes.

2 *Verbum*, à nobis, *eſt perſonale.*

3 *Clauſula*, Non tamen à nobis, &c. *eſt tantùm appoſita ad excluſionem prouiſorum à Legatis, & Nuntiis, qui auctoritate Apoſtolica conferunt.*

4 *Clauſula*, Non tamen à nobis, &c. *procedit, ſiue fuerint bene ſiue malè prouiſi.*

5 *Clauſula*, Non tamen à nobis, &c. *intelligitur de prouiſis tempore datæ ipſius Breuis, non de prouidendis, præſertim poſt declaratoriam cenſurarum, & executoriales conceſſas contra intruſum.*

6 *Breue cum clauſula*, Non tamen à nobis, &c. *an poſſit exequi contra reſignatarium tanquam prouiſum à Papa, & non à reſignante, oſtenditur.*

7 *Prouiſiones habentes à prædeceſſoribus non excludit clauſula*, Non tamen à nobis, &c. *ſi in Breui dicatur*, Non tamen à nobiſmetipſis, *ſeu*, à nobis ipſis prouiſis.

8 *Verba*, A nobiſmetipſis, *ſunt perſonaliſſima.*

1 HÆc clauſula non excludit eos, qui à prædeceſſoribus prouiſiones habuerunt, vt fuit dictum *in Aquilana Canonicatus 6 Octobris* 1586. *coram Cardin. Blanchetto*, impreſſa per Nicol. Garc. *de benef.*
2 *part. 5. cap. 1. num.* 652. vbi etiam fuit animaduerſum, quod licèt verbum, *à nobis*, ſit perſonale, tamen attendenda eſt ſubiecta materia, & veriſimilis mens concedentis, quam non eſt præſumendum fuiſſe talem, vt voluerit deſtruere prouiſiones à ſuis prædeceſſoribus factas, ſtante validitate eiuſdem prouiſionis in reliquis; additurque in eadem deciſione,
3 huiuſmodi clauſulam eſſe appoſitam tantùm ad excluſionem prouiſorum à Legatis, & Nuntiis, qui auctoritate Apoſtolica conferunt. Hæc eadem deciſio impreſſa reperitur apud Marcheſ. *de commiſſ. part. 1. pag.* 429. *in vlt. impreſſ.* & idem dictum fuit *in Valentina Canonicatus, & Sacriſtiæ* 15. *Iunij* 1615. *coram Ituratio*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 728. *n.* 1. *part. 2. recent.* Rot. *deciſ.* 711. *n.* 3. *part.* 1. *lib.* 3. *diuerſ.* quod etiam tenet Argel. *de contradict. legitimo*, *q.* 15. *n* 103.
4 & procedere, ſiue fuerit bene, ſiue malè prouiſi, cenſuit Rot. *deciſ.* 723. *num.* 1. *verſ. conclusum fuit, lib* 3. *part.* 3. *diuerſ.* quæ refertur *in d. deciſ.* 728. *num.* 1. *in fin. part.* 2. *recent.* & tradit Nicol. Garc. *de benefic. p.* 6. *cap.* 2. *n.* 79.

5 Intelligitur hæc clauſula de prouiſis tempore datæ Breuis, non de prouidendis, præſertim poſt declaratoriam cenſurarum, executoriales conceſſas contra intruſum, & fuit dictum *in Toletana beneficij* 14. *Nouembris* 1603. *coram Iulio*, impreſſa per Marcheſ. *de commiſ. part.* 1. *pag.* 184. vbi etiam tantum
6 fuit, quod licèt videretur non poſſe exequi Breue ſtante hac clauſula contra reſignatarium tanquam prouiſum à Papa, & non à reſignante, per Innoc. *in cap. quia, & ibi* Abb. *de iudic.* tamen ex quo reſignans reſignauit beneficium in manibus Papæ, reſeruata ſibi penſione, non videtur ab illo pure prouiſus, ita vt dicatur à Papa prouiſus, ſicut requiritur, tum quia qualitas adiuncta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi, tum quia reſignatio fuit facta in fauorem, quo caſu licèt reſignatarius habeat ius à Papa, non tamen plus iuris habere poteſt quàm habuerit reſignans, Rebuff. *conſ.* 85. *num.* 11. & demùm, quia Papa non potuit intelligere ſe velle præiudicare hoc pacto Breui conceſſo à commiſſario Cameræ cùm hoc non expreſſerit. *cap. ſuper eo de officio de*

legati, alliàs eſſet aperire viam ſæpius eludendi executores Breuium, qui facilè admittuntur, & iura reſignantium ignorantur, quæ in omnem euentum ſolà transferuntur in reſignatarium, nec melioris conditionis eſſe debet, quam fuerit reſignans.

Reſtringitur autem ſupradicta reſolutio, in qua 7
habetur hanc clauſulam non excludere eos, qui à prædeceſſoribus prouiſiones habuerunt, vt non procedat, quando in Breui dicatur, *Non tamen à nobiſmetipſis*, ſeu, *à nobis ipſis prouiſis aut prouiſionem habentibus*, vt reſoluunt Nicol. Garc. *d. p.* 5. *cap.* 1. *num.* 653. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 330. *num.* 2. & fuit dictum *in Salamantina beneficij de Dueñas* 31. *Ianuarij* 1586. *coram Reuerendiſſimo D. Corduba Epiſcopo Pacen.* impreſſa per Marcheſ. *d. part.* 1. *pag.* 343. *& in Vicen. beneficij* 22. *Iunij*, 1598. *coram Litta*, cuius meminit Nicol. Garc. *d. num.* 603. *& in Militen. beneficij* 6. *Iunij* 1607. *coram Card. Marquemontio*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 201. *num.* 6. *part.* 2. *recent.* 8
vbi *num* 7. ſubditur verba illa, *à nobiſmetipſis*, eſſe perſonaliſſima, ex Bald. *conſil.* 304. *lib.* 5. & Natt. *conſ.* 163. *n.* 8.

CLAVSVLA XCI.

Nulli ergo hominum liceat, &c.

1 *Poteſtati qui reſiſtit, ordinationi Dei reſiſtit.*

2 *Clauſula*, Nulli ergo hominum, &c. *conſueuit apponi in priuilegiis publicis.*

3 *Beneficiorum priuationis comminationem importare clauſulam*, Nulli ergo &c. *putarunt nonnulli.*

4 *Conſtitutioni Pontificiæ qui ſe opponeret de iure, & non facto, non comprehenditur ſub clauſula*, Nulli ergo hominum, &c.

5 *Conſtitutionis Pontificiæ infractores ſubiiciuntur pœnæ arbitrariæ, quando adeſt clauſula*, Nulli ergo hominum, &c.

6 *Clauſula*, Nulli ergo hominum, &c. *poſita in litteris Imperialibus, quid importet, oſtenditur.*

7 *Infringere importat retractare, vel per malitioſam interpretationem infringere.*

8 *Temerario auſu facere, importat etiam ſine dolo, ſed ex ſubtilitate.*

EVm, qui ſine iuſta, & rationabili cauſa diſpoſitioni Apoſtolicæ non paruerit, indignationem 1
Dei omnipotentis, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius incurſurum, habetur in fine Bullarum Apoſtolicarum: nam, vt dicitur *in cap. qui reſiſtit.* 11. *quæſt.* 3. qui reſiſtit poteſtati, ordinationi Dei reſiſtit? vnde S. Ioan. Chryſoſtomus relatus *in cap. ſi nemo* 11. *quæſt.* 3. ſic ait, *nemo contemnat Eccleſiaſtica vincula; non enim homo eſt, qui ligat, ſed Chriſtus, qui hanc poteſtatem dedit hominibus, eoſque, & Dominos fecit tanti honoris.* & ideo peccare mortaliter reſoluit Laurent. de Peirinis *in conſtit. ſui Ordinis Minim. conſtitut.* 3. *Sixti IV. n.* 7. *tom.* 1. [Staphil. *de litteris gratiæ, tit. de vi & effectu clauſul. vbi de clauſul. nulli, omnino hominum*, *n.* 4. Rebuff. *in forma noua prouiſ. in verb. nulli ergo verſ. ego autem putarem*, Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rotæ tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.* 504. *n.* 2. vbi *n.* 3. limitat in eo, qui de iure, & ſic ex cauſa illis contradicit.]

2 De vi autem huius clauſulæ, quæ teſte Lauden. *in tract. de priuileg. quæſt.* 18. conſueuit apponi etiam in priuilegiis Apoſtolicis, plerique examinant, & quidem

dem Bald. *in cap. 1. §. porrò, num. 6. quæ ſit prima cauſa*
3 *feud. amittendi*, putauit importare comminationem priuationis beneficiorum, quem refert Marcheſ. *de commiſſ. part. 1. pag. 412. num. 104. in vlt. impreſſ.* Ioan. Bapt. *in l. cunctos populos, C. de ſumma Trinitate.* Soc. *conſ.* 87. incip. *Viſis inneſtis, col. 2. vel. 3.* Card. Tuſch. *verb. indignationis pœna, concl.* 91. Laurent de Peirinis *in conſtit. ſui Ordinis Minim. conſt. 3. Sixti IV. num. 8. tom. 1.*

4 Alij verò multo meliùs exiſtimant Infractores conſtitutionis Pontificiæ, in qua adeſt huiuſmodi clauſula, ſubiici pœnæ arbitrariæ? ita Bellencin. *in tract. de charitatiuo ſubſidio, quæſt.* 44. Martin. Lauden. *d. quæſt.* 18. *Reſtaur. de Imperatore, quæſt.* 110. Menoch. *de arbitrar. caſu* 365. *n. 5. cent. 4.* Eraſm. à Cochier. *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, part. 4. quæſt. 62. num. 1.* Ioan. à Cochier. *in ſ. bol. ad preces primarias Imperatorum in fine.*

5 Intellige dummodo Ipſo facto infringant, eique non contradicant de iure; nam certum eſt eum, qui ſe conſtitutioni Pontificiæ opponeret de iure, & non de facto, non comprehendi ſub hac clauſula, iuxta notata per Doctores *in cap. in præſentia, de probat.* & per Flamin *de reſign. lib. 8. quæſt. 7. num.* 169. Marchel. *de commiſſ. part. 2. pag. 412. in vlt. impreſſ.* Mart. *de clauſul. part. 1. clauſ. 314. num. 1. in vltim. impreſſ.*

6 Poſita verò in litteris Imperialibus, operatur quod nullus, ſiue priuatus, ſiue in quacumque dignitate conſtitutus, etiam Vicarius imperialis, poſſit contrauenire, vt ex Bart. *in extrauag. qui ſint. rebelles, in fin. verſ. nulli ergo*, notat Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 1. litt. C. concluſ. 352. num. 1.* vbi *numeris ſeqq.* ſubdit quòd *infringere*, importat retractare, vel per malitioſam interpretationem infringere. *Teme-*
7 *rario auſu*, importat etiam ſine dolo, ſed ex ſubtilitate contraire, videlicet diſſimulando, audiendo allegationes; vel diſceptationes, *attentare* importat etiamſi ad effectum non perducatur, & demum *indignationem*, &c. importat, quod Princeps indignatus gratioſum ſe non exhibebit, & citat Bart. *in d. extrauag. verb. infringere, & verb. temerario, & verb. contraire, & verb. indignationem*, Alexand. *conſ.* 103. incip. *Videtur, n. 14. verſ. primò quia lib. 2.* quod etiam tradit Mart. *d. clauſ. 314. num. 1. cum ſeqq.* & Laurent. de Peirinis *in conſtit. ſui Ordinis Minim. conſt. 1. Iulij II. num.* 98.

CLAVSVLA XCII.

Nullo modo, &c.

1 *Modum omnem, qui aliàs erat permiſſus, excludit clauſula*, Nullo modo, &c.
2 *Poteſtatem omnem adimit clauſula*, Nullo modo, &c. *inducendo nullitatem actus, & operando idem quod clauſula*, decreti irritantis.
3 *Negatiua omnis potentiæ eſt clauſula*, Nullo modo, &c.
4 *Clauſula*, Nullo pacto, *idem importat, quod* nulla ratione.

1 HÆc clauſula excludit omnem modum, qui aliàs eſſet permiſſus, vt per Seraphin *de Priuil. iuram. priuil. 98. num* 95. & habet vim præciſæ prohibitionis, prout dict. *nullatenus*, Cephal. *conſ. 497. n. 25. lib. 4.* & idem eſt, ac ſi diceretur, *nullo tempore, nulla ratione*, Alber. *in diction. verb. nullo modo*, Strach. *de*
2 *decoct. p. 6. num.* 28. Ideo adimit omnem poteſtatem inducendo nullitatem actus, & operando idem quod clauſula *decreti irritantis*, Grammat. *conſ. 3. num* 12. Gig. *de penſion. q. 10. num.* 10 Oſaſch. *Pedem. deciſ.* 165. *num.* 14 Et eſt negatiua omnis potentiæ, idem ope- 3
rando quod dictio, *penitus*, Menoch. *remed. 14. recuper. num. 6.* Vide *in tract. de dictionib. dict. nullo modo* [nam vniuerſalem negationem inducit, Mandoſ. *in reg. 24. Cancell. q. 88. n. 2.* Bero *conſ. 117. n. 5. lib. 2.* Et habet effectum vt nulla diſpoſitio in contrarium valeat, gloſſ. *in Clem. vt ij, ver. concedamus, de ætat. & qualit.* Theod. de Rubeis *in ſingul. Rota tom. 2. p. 4. clauſ. 507. n. 3. & n. 1.* poſt Aym. *conſ. 201. num.* 43. quod habet præciſam naturam, & *n. 2.* poſt Lambert. *de iurepatron. lib. 2. p. 1. q. 7. art. 30. ſub n. 19.* quod tollit diſpenſationem.]

Huic ſimilis eſt clauſula, *Nullo pacto*, quæ idem 4
importat, quod *nulla ratione*, vt per Alberic. *in dict. verb. nullo pacto*, per text. *in l. pupillus 24.* vbi gloſſ. *ff. quæ in fraud. cred.* & trahitur ad non ſpecificata, Roland. *conſ. 2. num. 4. lib. 4.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. omnia, n.* 14.

CLAVSVLA XCIII.

Nunc, & pro tempore.

1 *Futura comprehendi clauſula.* Nunc, & pro tempore.
2 *Clauſula*, Nunc, & pro tempore reſeruandas, *adiecta in facultate transferendi penſiones, an referatur ad tempus tranſlationis.*

HÆc clauſula futura comprehendit, Bald. per 1
text. *ibi, in cap. cùm inter, n. 7. de re iudic.* Rebuff. *in concord. tit. de regia ad præl. nomin. §. 1. verſ. pro tempore*, & fuit dictum in *Romana penſionis extra Rot. 19. Iunij 1615. coram Buratto*, impreſſa per Marcheſ. *de commiſſionib. p. 2. pag.* 558. & per Farin. *deciſ. 733. num. 4. p. 2. recent.* [Rebuff. *ſuper concord. tit. de Regul. ad Prælatur. nomin. facien. §. in verb. pro tempore*, Theodoſ. de Rubeis *in ſingularib. Rota tom. 2. p. 4. clauſ.* 510.]

Clauſula, *Nunc & pro tempore reſeruandas*, adiecta 2
in facultate transferendi penſiones, refertur ad tempus tranſlationis, vt in puncto reſoluit D. Lotter. *in tract. de re benefic. lib. 1. q. 36. num.* 83. tam ex natura ſubiectæ materiæ, quàm ex vi verborum præcipuè ponderando dictionem, *pro tempore*, quæ futura comprehendit, vt ſuprà dixi, & vltra citatos firmat Bald. *in cap. cùm inter, num. 7. de re iudicata.* cum adductis per Rot. *in vna Lauden. penſionis 29. Ianuarij 1591. coram Penia*, quam amplè confirmat eadem Rot. *d. deciſ. 735. num. 3. & 4. p. 2. recent.* & meminit D. Lotter. *d. q. 36. n.* 85.

CLAVSVLA XCIV.

Omnéſque alios ſua intereſſe putantes.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*
2 *Iuriſdictionem contra quoſcumque intereſſe prætendentes, dat clauſula*, Omnéſque alios, &c. *ſi fuerit appoſita in commiſſione cauſæ.*
3 *Tertius ſi veniat ad cauſam vigore commiſſionis pro intereſſe*

intereſſi cum clauſula, Omneſque alios, &c. *dicitur reus, non actor.*

4 *Citatio generalis cum clauſula*, Omneſque alios, &c. *facta, non aliter nominibus perſonarum expreſſis, non eſt arctatoria.*

5 *Excommunicatus non ſpecificè nominatus in admiſſione ad abſolutionem à cenſuris, vigore clauſulæ*, Omneſque alios, &c. *poteſt petere abſolutionem, ſi habeat intereſſe in cauſa.*

6 *Infinitas reprobatur.*

7 *Reſcripti fraudibus vt occurratur, impetrator nomina in eo expreſſa ſpecificare debet.*

8 *Iuriſdictionem non tribuit clauſula*, Omneſque alios, &c. *contra ſpecialiter priuilegiatum.*

9 *Pauperes, qui propter paupertatem ſe defendere non poſſunt, non comprehenduntur ſub clauſula*, Omneſque alios, &c.

10 *Feminas non comprehendit clauſula*, Omneſque alios, &c.

11 *Maiores perſonas non comprehendit clauſula*, Omneſque alios, &c.

12 *Illuſtres perſonas, & qualificatas, ac particulari nota dignas, non comprehendit clauſula*, Omneſque alios, &c.

13 *Vniuerſitatem, Capitulum, aut Collegium non comprehendit clauſ.* Omneſque alios, &c.

14 *Clauſula*, Omnes & ſingulos, &c. *habet vim expreſſionis in indiuiduo.*

15 *Clauſula*, Omnia, & ſingula, &c. *refertur ad enunciata.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Mart. *d. clauſul. p. 1. clauſ. 86. in vlt. impreſſ.* Marcheſ. *de commiſſ. p. 1. pag. 105. num. 104. cum ſeqq.* Monet. *de commut. vlt. vol. c. 6. à num. 363.* [nouiſſimè Theod. de Rub. poſt hæc impreſſa viſum *in ſing. Rotæ tom. 2. p. 4. clauſ. 511.*]

2 Hæc clauſula dat iuriſdictionem contra quoſcumque intereſſe prætendentes, ſi fuerit appoſita in commiſſione cauſæ, ita vt per eam poſſint citari alij, qui non ſunt in commiſſione nominati, Abb. *in cap. veniens, il 2. num. 8. de teſtam.* Mohedan. *deciſ. 5. de iudic.* Put. *deciſ. 24. de iud. & in corpore deciſ. 196.* aliàs 100. *in correctis, lib. 1* Mart. *de clauſul. p. 1. clauſ. 86. in vlt. impreſſ.* Ioan. à Cochier. *in reg. Canc. ad reg. de annali poſſeſſore. n. 38* & fuit dictum *in Toletana parochialis de Guecas 5. May 1594. coram Card Pamphilio, & in Brachar. beneficij 3. Martij 1603. coram Greg. XV. inter eius deciſiones impreſſas dec. 94.* & apud Farinac. *deciſ. 81. num. 2. p. 2. rec.* Theod. de Rub. *d. cl. 511. n. 1.*]

3 Operatur, vt ſi tertius veniat ad cauſam vigore commiſſionis pro intereſſe cum hac clauſula, dicatur reus, non actor, vt per Put. *deciſ. 346. aliàs 436. in correctis, lib. 1.* & licèt reus, voluntarius tamen, operatur quod actor debeat contra omnes inſtructus venire, eo quia illos vocando ad iudicia excitat, Achil. *deciſ. 1. n. 1. de dilat.* Marcheſ. *de commiſſ. p. 1. pag. 205. n. 106. in vlt. impreſſ.*

4 De ſui verò natura citatio generalis cum hac clauſula, *Omneſque alios, &c.* facta, non aliter nominibus expreſſis perſonarum, non eſt arctatoria, ſed monitoria, vnde omnes, qui ſua intereſſe putauerint, & ſic illis comparentibus ad vlteriora procedi valebit, ſin minus ſecus, Hoſt. & Innoc. *in can. dilecti, de except.* Rota *deciſ. 8. de dolo, & contum.* [Theodoſ. de Rub. *d. clauſ. 511. num.* dum ait quòd ad hoc vt huiuſmodi clauſula operetur, requiritur ſpecificatio perſonæ in citatione.]

5 Vigore huius clauſulæ iniunctæ admiſſioni ad abſolutionem à cenſuris, & excommunicatione, illam petere poterit, non ſolùm ſpecificè nominatus in ea, verùm etiam ille, qui habet intereſſe in cauſa, vt poſt deciſ. Achil. 151. aliàs 2. *vt lite pendente, & dec. 390 lib. 3.* dictum fuit *in Placentina fideiuſſionis 22. May 1592. coram Penia.*

6 Huius clauſulæ vigore tres, vel quatuor alios vltra expreſsè nominatos citati, & nominari poſſe, cauetur *in cap. cum multis, de reſcript. in 6.* ex illa ratione, quam text. ponderat, vt ſcilicet infinitas reprobetur, quam rationem multis exornant Vital. de Camban. *in tract. clauſul. pag. 56. numero 3.* Eſcobar *de ratioc. cap. 18. num. 4.* Stephan. Gratian. *diſcept. for. tom. 3. cap. 600. num. 30.* Cald Pereira *de poteſt. elig. c. 3. num. 18.* Valaſc. *conſ. 51. n. 19. & de partit. cap. 9. num. 50 & 51.*

7 Vt autem fraudibus occurratur, debet reſcripti impetrator illorum quatuor nomina expreſsè ſpecificare, ita Veſtr. *in ſua prax. lib. 4. cap. 2. num. 2.* Rot. *deciſ. 18. num. 1. de dolo, & contum. in nouis*, Abb. *in cap. paſtoralis, §. quoniam autem, numero 4. de reſcript.* vbi etiam Felin. aſſerit, ante citandorum per partem declarationem, iudicem eorum nominationem in aëre, & incertam habere. Hinc Rota *deciſ. 2. de reſcript. in antiq.* dubitauit, an vigore huius clauſulæ vltra quatuor conueniri valeant, reſoluit tamen prædicta non habere locum in Romana Curia, quia commiſſiones, & ſic iuriſdictio, quæ illis mediantibus exercetur in Rota, non eſt arctatoria ratione ordinariæ, & ſuperioris iuriſdictionis, quam Papa præſens ſuper cauſis deuolutis, vt aliàs in Curia tractandis habet, quæ non veniunt reſtringendæ ad aliarum cauſarum inſtar, quæ extra Curiam coram iudicibus delegatis aguntur, quia ad iuriſdictionis ordinariæ diminutionem tendunt; ſubdens ibi Rota, quod verba illa, *quatuor citandi*, quoad actorē in principio citationis intelligi poſſunt, quia ratio infinitatis, & vexationis euitanda venit, ſed non quoad alios non citandos ad eius inſtantiam, qui dando de eorum proprio intereſſe ad cauſam venire vellent: nam, vt *in prædicta deciſione*, ibi ad multos extenderetur, quæ omnia refert Marcheſ. *d. p. pag. 207. n. 121.*

8 Sed non tribuit contra ſpecialiter priuilegiatum iſta clauſula iuriſdictionem, quando ſpecialis mentio de illis facienda veniebat, *cap. Sedes*, vbi Doctores *de reſcript.* Roman. *conſ. 400. num. 4.* Franc. *in cap. 2. num. 3. etiam de reſcript. in 6.* Marcheſ. *d. p. 5. pag. 205. num. 105.*

9 Vnde illam non comprehendere pauperes, qui propter paupertatem ſe defendere non poſſunt, dicunt Bald. *in cap. Sedes, num. 5. de reſcript.* Felin. *in cap. ſignificantibus 38. num 6. in 4. priuilegio paupertatis, de officio deleg.*

10 Nec etiam capere fœminas aſſerit Ludou Gomez *ad cap. 2. de reſcript. in 6. n. 60. cum ſeq.* contra quem ſcripſit Mandoſ. *ſuper commiſſ. cauſ benefic. verſ. omneſque alios.*

11 Item nec maiores perſonas, quia aliter proceditur contra maiores, aliter contra minores, notat Imol. *in cap. Sedes Apoſt. num. 13.* vbi Felin *num. 1. de reſcript.* Marcheſ. *d. p. 1. pag. 207. num. 110.* Mandoſ. *loco proximè cit. in verſ. ſecundò quæro*, vbi ait, hanc clauſulam non comprehendere Principes, neque perſonas Illuſtres, & qualificatas, ac particulari nota dignas. [Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ. 511. num. 9.*]

12 Item nec Vniuerſitatem, ſeu Capitulum, aut Collegium comprehendere, obſeruant Gomez *in d. c. 2 n. 68.* Mandoſ. *tit. loco*, Marcheſ. *d. p. 1. pag. 207. n. 118.*

&.

& 119. vbi ſobdit, ſi hæc clauſula expreſſa cum nomine Clerici laicum non comprehendi. [Rota *deciſ.25. num. 2. lib. 3. p. 3. diuerſ.* Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ. 511. num. 6* vbi *num.* 8. declarat non procedere quando in commiſſione, aut inhibitione, & ſimili adeſt mentio ſyndicorum Capituli, quia tunc hac clauſula, *omneſque alios*, comprehendit reſiduum Capituli.

14 Clauſula, *Omnes, & ſingulos, &c* habet vim expreſſionis in iudicio, vt ex Rota tradit Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom. 1. p. 4. cl. 511.*

15 Clauſula, *Omnia, & ſingula, &c.* refertur ad enunciata, Alexand. *conſ. 7. num. 1. lib 3.* Pariſ. *conſ. 97. n. 91. cum ſeqq. lib. 1* Theodoſ de Rubeis *d. tom. 2. part. 4. clauſ. 513. n. 1.* & ad acceſſoria eius, quod principaliter eſt diſpoſitum, Rot. *deciſ. 246. n. 2. l. 1. diuerſ.* habet vim indiuiduæ expreſſionis, Pariſ *conſil. 1. num. 104. lib. 3.* & tollit ſubreptionem, Reboff. *in forma mand. Apoſtol. in verb. omnia & ſingula, in princ*]

CLAVSVLA XCV.

Omni meliori modo, &c.

1 *Decſiones referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Pleno iure, & ſine diminutione operatur clauſula,* Omni meliori modo, &c.

3 *Clauſula,* Si non valet quod ago, &c. *æquiparatur clauſ* Omni meliori modo, &c.

4 *Iuramento ad ſuſtinendum actum æquiparatur clauſ.* Omni meliori modo, &c.

5 *In teſtamento inter liberos ſubintelligitur clauſ.* Omni meliori modo, &c.

6 *Clauſula,* Omni meliori modo, &c. *operatur, vt melior via cenſeatur electa.*

7 *Diſpoſitio vigore clauſula,* Omni meliori modo, &c. *non reſtringitur ad expreſſa, ſed extenditur ad omnes caſus, in quibus actus melius ſuſtinetur.*

8 *Actum, etiamſi alio modo, quàm expreſſum ſit, valere poſſit, facit ſuſtineri clauſula,* omni meliori modo, &c.

9 *Diſpoſitio ſi ſecundum verba expreſſa ſuſtineri non poſſit vigore clauſulæ,* Omni meliori modo, &c. *ſuſtinebitur ſecundum ea, quæ congruentiùs exprimi potuiſſent.*

10 *Actus ſi non poſſit valere eo modo, quo fuit geſtus valebit eo modo quo iure fieri potuit, vigore clauſula,* Omni meliori modo, &c.

11 *Remedium vtilius vt dicatur deductum, operatur clauſ.* Omni meliori modo, &c.

12 *Remedium omne magis fauorabile vt cenſeatur intentatum, & deducta omnis actio neceſſaria, & proficua actori, operatur clauſula,* Omni meliori modo, &c.

13 *Solemnitatem ſupplet clauſula,* Omni meliori modo, &c. *& conualidat actum inualidum ex omni capite, quo fieri potuit.*

14 *Contractum inualidum facit valere clauſula* Omni meliori modo, &c. *& validum in vim validioris.*

15 *Vltra expreſſa comprehendit clauſula,* Omni meliori modo, &c. *quando eſt dictio,* Et, *vel alia copulatiua, ſecus ſi ſimpliciter.*

16 *Poſſeſſionem capiendi propria auctoritate licentiam operatur clauſula,* Omni meliori modo, &c.

17 *Legatarius vt poſſit capere legatum propria auctoritate, operatur clauſula,* Omni meliori modo, &c.

18 *Diſponentem noluiſſe reſtringere ſuam diſpoſitionem ad ſpecificata, ſed voluiſſe illam gerere eo modo, quo de iure meliùs fieri potuit, operatur clauſula,* Omni meliori, modo, &c.

19 *Caſus omnes, & modos vt comprehendat, quibus diſpoſitio ſit fortior, & pleniùs valeat, extendit diſpoſitionem clauſula,* Omni meliori modo &c.

20 *Caſus omnes etiam maiores, ac improprios cõprehendit clauſula,* Omni meliori modo, &c. *adiecta dictioni vniuerſali.* Quocumque.

21 *Pœnam petentium plus debito facit ceſſare clauſula,* Omni meliori modo, &c.

22 *Iudicis officium vt cenſeatur imploratum in libello, & quod omnia arbitrio iudicis cenſeantur remiſſa, operatur clauſula,* Omni meliori modo, &c.

23 *Actio omnis, & omne officium Iudicis vt cenſeatur intentatum in libello, abſque aliqua expreſſione actionis, vel officij iudicis, operatur clauſula,* Omni meliori modo, &c.

24 *Verba impropriando, quod potiùs actio competens apta ſit intentata, quàm concluſio inepta operatur clauſ.* Omni meliori modo, &c.

25 *Libelli ineptitudinem tollit clau.* Omni meliori modo, &c.

26 *Libellus vt in caſu dubio interpretatur eo modo, qui fauorabilior eſt actori libellanti. operatur clauſ.* Omni meliori modo, &c.

27 *Contraria remedia quod poſſint cumulari, operatur clauſ.* Omni meliori modo, &c.

28 *Contrarietatem, & incertitudinem in libello tollit clauſ.* Omni meliori modo, &c.

29 *Libellans quod cenſeatur deduxiſſe omnia narrata, & non ſe reſtrinxiſſe ad concluſionem, ſi non competit, operatur clauſula,* Omni meliori modo, &c.

30 *Excipiens actorem eſſe repellendum* Omni meliori modo, &c. *habet intentum, ſi actor audiri non debet, licèt non repelli.*

31 *Electionem factam per vota conditionalia, & incerta, facit valere clauſula,* Omni meliori modo, &c.

32 *Iudex, qui poteſt procedere tanquam ordinarius, & delegatus, ſi iudicando dicit,* Omni meliori modo, &c. *cenſetur ex poteſtate vera proceſſiſſe.*

33 *Verbum* Relinquo, *quod in teſtamentis importet inſtitutionem, operatur clauſ.* Omni meliori modo &c.

34 *Teſtamentum in ſcriptis factum, ſi non valet vt in ſcriptis quod valeat vt nuncupatiuum, operatur cl.* Omni meliori modo, &c.

35 *Inſtitutus in duobus teſtamentis, ſi dubitat, quod valeat, & adiuit cum clauſula,* Omni meliori modo, &c. *cenſetur adiuiſſe ex eo teſtamento, quod valet.*

36 *Codicillari clauſula æquipollet clauſ.* Omni meliori modo, &c.

37 *Derogatoriis primi teſtamenti habet vim clauſula,* Omni meliori modo, &c. *appoſita in vltimo teſtamento.*

38 *Expreſſi vim habet clauſ.* Omni meliori modo, &c.

39 *Donatio cauſa mortis, vt transeat in donationem inter viuos, vel è contrà operatur clauſ.* Omni meliori modo, &c.

40 *Clauſula,*

40 *Clauſ.*Omni meliori modo, &c. *efficit vt quis teneatur ex cauſa vera,& putatiua.*

41 *Vocationem liberorum poſitorum in conditione inducit clauſ.*Omni meliori modo,&c.

42 *Derogatoria clauſula contentorum in primo teſtamento habet vim clauſ.*Omni meliori modo,&c. *poſita in codicillo.*

43 *Proprietas vt in dubio cenſeatur relicta , operatur clauſ.*Omni meliori modo,&c.

44 *Donatio facta de bonis præſentibus , & futuris, vt ſuſtineatur quoad præſentia,operatur clauſ.* Omni meliori modo,&c.

45 *Iuramentum ſuppletorium vt index deferat parte non petente , operatur clauſ.* Omni meliori modo,&c.

46 *Subſtitutionem directam pupillarem , quæ aliàs talis non erat , efficit clauſ.* Omoi meliori modo,&c.

47 *Subſtitutionem directam reſoluit in fideicommiſſariã facit clauſ.*Omni meliori modo,&c.

48 *Validitatem in prælegato nullo operatur clauſ.*Omni meliori modo,&c.

49 *Tranſmiſſionem abſque detractione Trebellianica inducit clauſ.*Omni meliori modo,&c.*poſita in teſtamento.*

50 *Filij poſiti ſub conditione , vt dicantur diſpoſitiuè vocati , operatur clauſ.* Omni meliori modo,&c.

51 *Voluntatem enixam, & ſpontaneam diſponendi denotat clauſ* Omni meliori modo,&c.

52 *Validitas , vel modus , per quem actus valere poteſt , ſi non eſt expreſſus cum aliis modis ineptis, non operatur clauſ.* Omni meliori modo, &c.

53 *Clauſ.*Omni meliori modo , &c. *refertur reſpectu mandati expreſſi.*

54 *Clauſ.*Omni meliori modo,&c.*operatur etiã quoad ea,quæ ex expreſſis aptè inferri poſſunt.*

55 *Actum vt faciat valere quoad incognita, & incogitata , non operatur clauſ.* Omoi meliori modo,&c.

56 *Diſpoſitionem vltra cogitata agenti tempore actus non poteſt extendere clauſ.* Omni meliori modo,&c.

57 *Quoad contraria nihil operatur clauſ.*Omni meliori modo,&c.

58 *Iudicium ad cauſam expreſſam non reſtringit clauſ.* Omni meliori modo , &c. *nec ſuſtinet libellum continentem remedia contraria.*

59 *Clauſ.* Omni meliori modo , &c. *non operatur niſi quoad narrata , ſeu ſummam , aut rem petitam , non autem quoad aliud , quod plus probatetur.*

60 *Expreſſio certa vbi pro forma requiritur,non operatur clauſ.*Omni meliori modo,&c.

61 *Modi inepti quando ſunt expreſſi , nihil operatur clauſ.* Omni meliori modo , &c. *ſi aptus modus ex expreſſis deſcendere non poteſt.*

62 *Actus limitatione ſtante nihil operatur clauſ.*Omni meliori modo,&c.

63 *Diſpoſitionem non alterat, nec ampliat clauſ.*Omni meliori modo,&c.

64 *Actus imperfecto non attenditur clauſ.*Omni meliori modo,&c.

65 *Actus validitatem non operatur clauſ.*Omoi meliori modo,&c.*quando defectus non eſt in ſolemnitate,ſed in ſubſtantia & forma.*

66 *Actus vt valeat eo modo,quo non poteſt ſortiri effectum ſuum,non poteſt inducere clauſ.*Omni meliori modo,&c.

67 *Actui re vera nullo non tribuit vim effectum clauſ.* Omni meliori modo,&c.

68 *Clauſ.* Omni meliori modo , &c. *nihil operatur contrà mentem,& intentionem partium.*

69 *Actum omni alio modo non ſuſtinet clauſ.* Omni meliori modo , &c. *ſed ſecundum propoſitum agentis.*

DE vi , & effectibus huius clauſulæ, vide Capie. 1
*decis.*96.*n.*8.Hippol.*conſ.* 118.*n.*8.*vo.*2. Siluan.
conſ 97.*n.*13. Celſ.Vgon. *in tract. pag.* 503. Pinel. *in*
*l.*1.*C.de bonis mater.c.*2.*n.*8.*ad fin.*Simon. de Præt.
*de interpr.vlt.vo.fo.*127. *ſolut.* 4. Menoch. *de arbitr.*
*lib.*1.*q.*47.*n.*3.*cum ſeqq.& q.*72. *num.*15. *& conſ.* 127.
*n.*5.*& conſ.*314.*n.*4. Viui.*com.*2. *comm.op.lib.*6.*tit.*13.
*n.*256.*verſ.quoniam clauſula,*Iuſeph.Ludou.*Peruſ.deciſ.*117.*n.*2.22.*&* 23.Seraph.*de priuileg. iuram. priu.*
22.*n.*65.*cum ſeqq.*Valaſc.*de iure emphyt.q.*6 *num.*16.&
*conſult.*719.*n.*15.Hond.*conſ.*44.*n.*26.*cum ſeqq. tom.* 2.
Surd.*dec.*7.*n.*25.*& conſ.*303.*n.*13.*& conſ.* 305.*n.* 49.
*& conſ.*418.*n.*19.Aloyſ.Ricc.*in collect. deciſ. p.* 4. *collect.*879.Card.Tuſch.*practic.conc. tom.* 1. *lit. C , conc.*
358.Mart.*de clauſ.p.*1 *clauſ.*84.aliàs 88.*in vlt. impreſſ.*
*& p.*3.*clauſ.*56.Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*3. *n.*8.
Rendin.*in promptuario receptarum ſententiar. tom.* 1.
*tit.*16.*n.*13.Hieron.Gabr.*conſ.*137.*n.*23. *lib.* 1. Steph.
Gratian. *diſcept. for. cap.* 24. *n.*4.Bernard.Græuæ.*ad*
*pract. Cameræ Imper. lib.*1.*conc.*61. *conſider.* 3. *num.* 6.
Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana,lib.* 3.*cap.* 2.*nu.*6.
Fuſar.*de ſubſtit.q.*245.*n.*63.*cum ſeqq.*D.Lotter.*in ſuo*
*nouiſſimo tract.de re beneſ.lib.*1.*q.*40. *n.* 328. *cum ſeqq.*
Cancer.*var.p.*2.*cap.*14.*num.*145.Fontanell.*de pactis,*
clauſ. 4.*gloſſ.*11.*p.*1.*num.*42.*cum ſeqq.*vbi *num.*44.quòd
operatur vt vtile non vitietur per inutile. Peregr.
*conſ.*31.*à n.*21.*vol.*5.Giurba *dec.*1.*n.*48.Bened.Ægid.
*ad l.ex hoc iure,ff.de iuſt.& iur.p.*2.*c.*13.*cl.*16. Duran.
*dec.*60.*n.*38.*& dec.*151.*n.*1.

Hæc clauſula æquipollet clauſulæ , *Pleno iure* , & 2
ideo importat idem quod pleno iure , & ſine diminutione,Ruin.*conſ.*47.*n.*20.*l.b.*1.Rimin.iun.*cõſ.*638.
*num.*62.*lib* 6.Mart.*d.clauſ.*88. *num.*7. [Caualcan. *de*
*vſufructu mulieri relicto,num.*227.Rot.*dec.*10.*n* 6.*p.*1.
in poſth. vbi quod importat idem quod pleno iure;
Theod.de Rub.*in ſing. Rota tom.*2.*p.*4. *cl.*517. *n.*25]
Et æquiparatur clauſulæ,*Si non valet quod ago,vt ago,* 3
valeat eo modo,quo valere poteſt,Cephal.*cõſ.*423.*n.*92.
*& conſ.*437.*n.*82.*cum ſeqq.*Hond.*conſ.*44. *n.*28.*tom.*2.
Fuſar.*de ſubſtit.quæſt.*245.*num* 64. Et operatur idem
quod clauſula , *Super quibus , & in litteram miniſtri*
petitur. Boër.*dec.*94.*num.*3. Card.Tuſch. *d. con.* 358.
*num.*17.& æquipollet clauſulæ codicillari , vt infrà
videbitur *in verſ.* 23. & æquiparatur iuramento ad 4
ſuſtinendum actum , Rot. Bononien.*dec.*14.*num.*59.
Cephal.*conſ.*772.*n.*11.*& ſeq. & num.*39.Card.Tuſch.
*d.concl.*358.*n.*41.ſubintelligitur in teſtamento inter 5
liberos,Hipp.*conſ.*118.*num.*10.Mart.*d.clauſ.*56.*n.*10.
Fuſar.*d.q.*245.*n.*50.[Peregr.*conſ.*46.*n.*20. *& conſ.*60.
*n.*3.*vo.*1.]

Primò operatur hæc clauſula , vt melior via eon- 6
ſcatur electa,Ioſeph.Ludou.*Peruſ.deciſ.*137.*n.*4. *&* 5.
Seraph. *de priu.iuram.priu.*98.*num.*3 [in tranſlatione
penſionis operatur vt trãſlatio ſuſtineatur,pro vt eſt
poſſibile ſuſtineri poſſe , Rot. *deciſ.* 30. *numero* 35.
*num.*5.*recent.*& ideo diſpoſitio vigore huius clauſu- 7
læ non reſtringitur ad expreſſa , ſed extenditur ad
omoes caſus, in quibus actus meliùs ſuſtinetur ; ita
Ruin. *conſ.*9. *num.*9.*vol.*5.Rimin iun. *conſ.*23.*n.*143.
*vol.*1.Mart.*d.p.*3.*clauſ.*56.*num.*4.Facit enim ſuſtineri 8
actum,etiamſi alio modo, quàm expreſſum ſit , valere poſſit,ex notatis per Achil. *deciſ. vnic. de verb.*

ſign.& Verall.*deciſ.*124 *p.*1.& fuit dictum *in Romana*
landi 13.*Iuny* 1614.*coram Buratto*,imp eſſa per Fari-
nac. *deciſ.*553. *numer.*20.*p.*1. *recent.* Card. Tuſch. *d.*
9 *concl.*358.*n.*43.Vnde etiam fit,vt ſi diſpoſitio ſecun-
dum verba expreſſa ſuſtineri non poſſit , ſuſtineatur
ſecundum ea , quæ congruentiùs exprimi potuiſ-
ſent , Card.Mantic.*de coniect.vltim. volunt. lib.*3.*tit.*
14.*num.*11 Couart.*in c. Raynutius de teſtam.* §. 1. *ſub*
*num.*2.*verſ.præterea*,Menoch.*conſ.*314. *num.* 4. Fuſar.
*d.q.*545.*num.*63. & fuit dictum *in Rentina hæreditatis*
3.*Martij* 1600.*coram Iuſto* [& licèt faciat ſuſtineri
actum etiam alio modo quam expreſſo , non tamen
operatur,vt quis ſe pro alio obliget,Rot.*dec.*107.*n.*9.
*p.*1.*in poſth.Far.*aliàs *p* 4.*rec.*]

10 Hinc etiam fit , vt ſi actus non poſſit valere eo
modo , quo fuit geſtus , valeat eo modo , quo iure
fieri potuit, Menoch.*conſ.*314.*numero* 4.vel vt ſi non
valeat actus vno modo , valeat omni alio meliori,
Menoch *conſ.*683.*numer.*75.Hond.*conſ.*44. *num.* 26.
*tom.*2.Mari.Antonin.*var.reſolut. lib.*1. *reſ.*49. *num.*8.
[& operatur vt actus valeat eo modo , quo valere
poteſt.Aymo *conſ.*141.*n.*3.Decian. *conſ.*34. *num.* 81.
*lib.*3. Rot. *deciſ.*242. *num.*8.*p.*1 .*in poſth.Far* aliàs *p.*3.
recent. Hieron Gabr.*conſ.*137.*ſub n.*23.*lib.*1.Theodoſ.
de Rub *d.cl.*517.*num.*1.]Et ita apta eſt etiam tollere,
& reiicere modum expreſſum , per quem actus cor-
ruat,Creſc.*deciſ.*11 *n.*9.*de dolo, & contum.* D.Lotter.
*d.q.*40. *num.*528. neque ſtat reſtrictiuè , niſi quando
ponitur ſimpliciter , & ſine copula , *Et* , Cæſar. de
Graſſ.*dec.*1.aliàs 1.*n.*4.*de elect.*Rot. *dec.*467. *n.*7. *p.*3.
*lib.*3.*diuerſ.*

11 Secundò operatur , vt vtilius remedium dicatur
deductum , & ſi quod fuit expreſſum , non valet eo
modo , quo fuit expreſſum , valet eo modo , quo
valere poteſt ; ita Gomez *l.*3. *Tauri,numero* 78. Me-
noch.*conſ.*314.*numer.*4.Surd. *conſ.*418. *numero* 19. *&*
*conſ.*450.*num* 23.Ioſeph. Ludouic. *Peruſ. deciſ.* 117.
*num.*4 *&* 5. Mart. *d. cl.* 88. *num.*1.Aloyſ. Ricc. *d.col-*
*lect.*869.*effect.*1. Mareſcot. *var. lib.*1. *c.* 29. *num.* 71.
& lib. 2. *c.* 138. *numero* 46.*&* 47.Gregor. *deciſ.*204.
*num.*19.

12 Tertiò operatur etiam , vt cenſeatur intentatum
omne remedium magis fauorabile , & deducta om-
nis actio neceſſaria , & proficua actori Rot.Bonon.
diuerſ.*deciſ.*129.*num.*55.*& deciſ.*116.*num.*54. Subdit
quod in petitione operatur, vt ſemper cauſa neceſ-
ſaria , ac ſemper aptum , & neceſſarium remedium
cenſeatur intentatum.

13 Quartò ſupplet ſolemnitatem , & conualidat
actum inualidum ex omni capite , quo fieri potuit,
Cephal.*conſ.*775.*n.*10.*& ſeq.* Alexand.*conſ.*80.incip.
*Viſis,num.*4.*& ſeq.lib.*5.Hond *conſ.*44.*num.*29. *tom.*5.
Card.Tuſch.*d.concl.*318.*num.* 35. vbi *num.* 37. cum
14 Grato *conſ.*7. *num.* 24. *& ſeq.* ampliat in contractu,
quia facit valere in vim cõtractus validioris, de quo
etiam Grat.*conſ.*7.*numero* 24.*& ſeq.*Mart. *d. clauſ.*88.
*num.*3.

15 Quintò comprehendit vltra expreſſa , quando
adeſt copula , *Et* , vel alia dictio copulatiua , ſecus
ſi ſimpliciter, & ſine copula ponatur,nam tunc non
operatur niſi circa expreſſa , Ruin. *conſ.*9.*n.*9. *vol.*5.
Mart.*d.p.*1.*clauſ.*88. *num.*3. vbi refert plures Rotæ
deciſiones,Mantic.*dec.*217.*n.*1. & Stephan. Gratian.
*diſcept.for.cap.*764.*num.*14.*cum ſeqq.*Honded.*conſ.*44.
*n.*34.*tom.*1.

16 Sextò operatur licentiam capiendi poſſeſſionem
propria auctoritate , Mart. *d.clauſ.*88. *numer.* 10. *&*
*d.clauſ.*56.*num.*16.Vincent.Honded.*conſ.*28. *num.* 56.
*tom.*2.vbi *num.* 27. ſubdit , ſupplere titulum inſtitu-
17 tionis etiam in legato rei particularis. Et ideo
operari, vt legatarius poſſit capere legatum propria
auctoritate notant Mart. *d. clauſ.*56. *numero* 15. In-
trigl.*Sicilia deciſ.*48.*numero* 10. & tribuere tacitè fi-
deicommiſſario facultatem capiendi propria aucto-
ritate obſeruat Angelus *de contradict. legitimo* , *q.*10.
*n.*27.

Septimò oſtendit , diſponentem noluiſſe reſtrin- 18
gere ſuam diſpoſitionem ad ſpecificata, ſed voluiſſe
illam gerere eo modo , quo de iure melius fieri po-
tuit , ita Hond. *conſ.*44.*numero* 25.*tom.*1.vbi *num.*31.
ſubdit extendere diſpoſitionem , vt omnes caſus 19
& modos comprehendat , quibus diſpoſitio ſit for-
tior , & pleniùs valeat, & *num.*45.quod operatur,vt
diſpoſitio verificetur eo caſu, in quo eorum impro-
priè pleniùs verificari poteſt , & *numero* 46. quod 20
adiecta dictioni vniuerſali, *Quocumque*, comprehen-
dit omnes caſus etiam maiores , ac improprios. [Et
ſic operatur vt veniant omnes alij modi etiam non
expreſſi,Caputaq.*deciſ.*124.*p.*1. Seraphin. *dec.*1184.
numero 3.Rot.apud Paul. de Rubeis *dec.* 104. *numer.*
10.*tom.*3.*diuer.*aliàs *p.*7.*recent.* vbi *n.* 11. quod poſita
in teſtamento importat omnes alios modos ſimiles
expreſſis.]

Octauò facit ceſſare pœnam petentium plus de- 21
bito,vt per Ioſeph Ludou. *Peruſ.dec.*11.*n.*4.*&* 5.

Nonò in libello operatur , vt officium iudicis 22
cenſeatur imploratum , & quod omnia arbitrio iu-
dicis cenſeantur remiſſa , ita vt ceſſet incertitudo,
vel contrarietas , Lap. *allegat.*51.*n.*9.Ruin.*conſ.*209.
numero 24. *lib.*1. Card.Tuſch. *d. concluſ.*358. *num.* 1.
vbi *num.*2.poſt Corn.*conſ.*18.incip. *In præſenti* , *num.*
8.*lib.*3.ſubdit idem operari,ſiue ſit in principio , ſiue
in fine.

Decimò in libello operatur , vt omnis actio , & 23
omne officium iudicis cenſeatur intentatum abſque
aliqua expreſſione actionis , vel officij iudicis , ita
Petr.de Anchar.*conſ.*73. incip. *Viſis omnibus*, *num.*3.
*& ſeqq.*Card.Tuſch.*d concl.*358. *num.*4. vbi *numer.* 5.
poſt Corn. *d. conſil.* 18. *numero* 8. & Butr. *conſil.* 63.
[Benedict.Ægid.*d.cap.*13.*clauſ.*16. *num.* 1] extendit 24
etiam impropriando verba , quod potius actio com-
petens apta ſit intentata , quàm concluſio inep-
pta.

Vndecimò tollit Ineptitudinem libelli , Bald.*conſ.* 25
478.incip.*In cauſa* , *num.*3.*lib.*1. Card.Tuſch. *d.concl.*
358.*n.*6.

Duodecimò operatur,vt in caſu dubio libellus in- 26
terpretetur eo modo , qui fauorabilior eſt actori li-
bellanti , Marant. *de ord. iudicior. p.* 6. *tit. de libelli*
*oblat.n.*15.

Decimotertiò operatur , quod remedia contraria 27
poſſint cumulari , & quicquid ex narratis reſultat,
cenſeatur concluſum , prout idem eſt in clauſula,
Petens , &c.Crau.*in reſponſo pro genero,numero* 215.*&*
517.& tunc ſententia poteſt fieri non conformis li-
bello,Marant. *de ord. iudicior. p.*4. *dist.*9. *n.*3.Card.
Tuſch.*d.concluſ.*358.*num.*7.vbi *num.* 8. poſt Angel.
*conſ.*157.*col.*5.*verſ.ex quibus*,extendit,vt etiamſi in li-
bello ſpolij vnum remedium non competens eſſet
expreſſum , ſi adeſt hæc clauſula,cenſeatur etiam de-
ductum omne aliud remedium.

Decimoquartò tollit contrarietatem , & incer- 28
titudinem libelli , quia operatur , vt officium iudicis
dicatur imploratum, & omnia in arbitrio illius con-
cluſa.Lap.*alleg.*51. *numero* 9. *verſ. nam hic propo: itur*,
Card.Tuſch.*d.concl.*358.*numero* 9.Pacific. *de Salu.In-*
*terd.inſpect.*1.*c.*3.*n.*43.

Decimoquintò operatur,quod libellans cenſeatur 29
deduxiſſe omnia narrata , & non ſe reſtrinxiſſe ad
concluſionem , ſi non competit, ita Anton.de Butr.

conſ.

*conſ.*63.incip.*Viſolibello*.Alexand.*conſ.*113.*lib.*3.Soc.
*conſ.*142.*col. antepenult.lib.* 1. Crauet. *conſ.*326.*n.*25.
Card.Tuſch.*concl.*358.*n.*11.

30 Decimoſextò operatur tam in agente, quàm in
excipiente, ideo excipiens repellendum actorem
omni meliori modo,&c. babet intentom, ſi actor au-
diri non debet, licèt non repelli, Ruin. *conſ.* 209.
*n.*24.*lib.*1.quem refert Card. Tuſch. *d. concluſ.*368.
*num.*16.

31 Decimoſeptimò facit valere electionem factam
per vota conditionalia, & incerta, quæ aliàs non
valeret, quia cenſetur remiſſa in voluntatem ſupe-
rioris,*cap.alleg.*51.*n.*10.*verſ.ita etiam*, Card. Tuſch.
*d.concl.*358.*n.*18.

32 Decimooctauò operatur, quod iudex, qui po-
teſt procedere tanquam ordinarius, & delegatus, ſi
in iudicando dicit, *Omni meliori modo*, cenſetur ex
poteſtate vera proceſſiſſe, Felin. *in cap. cùm ſuper,
col.penult.verſ.quod autem,num.* 11.*de inoffic.deleg.*vbi
Dec.*in fin.*Card.Tuſch.*d.concl* 358.*num.*21.vbi *n.*22.
cum Dec.*conſ.*14.*num.*3.*&* *conſ.*73.*n.* 4. extendit, vt
imò ſi iudex crediderit ſe delegatum, cùm non eſſet,
& erat etiam ordinarius, procedendo vt delega-
tus cum clauſula, *Omni meliori modo*, ſuſtineatur
proceſſus.

33 Decimononò poſita in teſtamentis operatur,quod
verbum *Relinquo*, importet inſtitutionem, vt poſt
Paul.Caſtren.Bald Felin.& alios, tenet Viuius *tom.*
2.*comm. opinion.lib.*6.*tit* 13.*n.*256.*verſ. quoniam clau-
ſula*,Celſ.Vgon.*in tract.clauſ.pag.*581.*col.* 1. Hippol.
*conſ.*118 *num.* 9. Aloyſ. Ricc.*d. collect.* 879.*effect.*4.
[In teſtamento appoſita operatur vt teſtator non ſe
reſtringat ad validandum ſuam intentionem ad
vnum ſpeciale in teſtamento expreſſum, ſed com-
prehit omnem modum & facultatem teſtatori com-
petentem Rot.*deciſ.*311.*n.*7.*p.*2.*in poſth. Farin.* aliàs
*p.*4.*recent.*]

34 Vigeſimo operatur,quod teſtamentum in ſcriptis
factum, ſi non valet vt in ſcriptis valeat vt nun-
cupatiuum, Alex. *conſ.*176.*col.*2.*lib.*5.Socin.*conſ.*173.
incip.*R.in fin.n.*2.Afflict.*deciſ.*164.*n.*2.Saluſt. Tiber.
*in formul inſtr.lib.*1.*cap.*18 *n.* 14. Matt. *d. clauſ.* 88.
*num.*4.*&* *d.clauſ.*56.*num.*8. Menoch. *conſil.*1062.*n.*1.
Aloyſ.Ricc *d.collect.*879.*effect.*1. Card. Tuſch.*concl.*
358.*n.*27.[Theodoſ. de Rubeis *d.clauſ.* 517. *n.* 8. Et
operatur vt quæ relicta ſunt iure inſtitutionis, cen-
ſeantur relicta, ſi alio modo inutilia manerent.
Bened. Ægid *dict. clauſ.* 16. *n.* 1. *verſ. & operatur*,
vbi in principio dicit quòd hæc clauſula in teſta-
mentis ſupplet titulum inſtitutionis in legitimam
liberorum,& clauſulæ codicillari æquipollet,& *n.*2.
ſubdit quòd contractui adiecta facit eum valere in
vim validioris contractus,vt cùm donationis adiici-
tur, de donatione inter viuos intelligatur.]

35 Vigeſimoſecundò operatur, vt qui eſt inſtitutus
in duobus teſtamentis, & dubitat quod valeat, &
adiuit cum clauſula,*Omni meliori modo,&c.*cenſeatur
adiuiſſe ex eo teſtamento quod valet,Felin.*in d.cap.
cùm ſuper de offic. deleg. num.*11.*verſ.* 1.*effect.* Ang. de
Peruſio *conſ.*185.incip.*Bertha,n.*3.*verſ.*1. Dec.*conſ.*14.
incip.*Et pro tenui,n.*4.*verſ.& in ſimili*, Card.Tuſch.
*d.concl.*358. *num.* 28. vbi *num.* 29. declarat, ſi fecit
mentionem de vtroque teſtamento, ſecus ſi de al-
tero tantùm.

36 Vigeſimotertiò æquipollet clauſulæ codicillari,
Felin.*in d.cap.cùm ſuper, num.*11.*in fin. verſ. quartus
effectus*,Corn.*conſ* 62.incip. *Aliàs conſului,lib.*2.Sim.
de Præt.*de in terpr.ult.vol.fol.*128.*n.* 20. Dec. *conſ.*14.
*num.*3.*&* *conſil.*77.*n.* 4. Anton. Gom. *ad l.* 3. *Taur*,
*num.*74. Card. Mantic. *de coniectur. vltimar.volunt.*
*lib.*1.*tit.*14.*num.*11. Card. Tuſch. *d. concl.* 358.*n.*30.
D. Barboſ.*in primaria ſchol.in ad l.nemo poteſt*, *l.* 422.
ff.de legatis, 1.Marta *d.clauſ.*88.*num.*6. Aloyſ.Ricc.
*d.collect.*879.*effect.*6.Stephan Gratian.*diſcept.forenſ.
cap.*369.*num.*6.Cardoſ.*in praxi Iudic.verb.clauſula* 8.
Fuſar latè *de ſubſtitution.q.*245.*à n.* 68 [Magdalen.
*de numero teſtium p.*1.*c.*6.*n.*27.*&* 28.Theod.de Rub.
*d.clauſ.*517.*n.*24]Imò plus operari quàm clauſulam
codicillarem, aſſerit Seraph. *de Priuileg. iuramenti.
priuil.*98.*n.*8.*&* *priuil.*74.*n.*195.

Vigeſimoquartò,in teſtamento vltimo habet vim 37
derogationis primi, Socin.*conſ.*174 *in fin.lib.* 1 Ruin.
*conſ.*11.incip.*Ex iis,n.*13.*&* 14.*lib.*2.Card. Tuſch.*d.
concl.*358.*n.*32.Seraph.*deciſ.*239.*n.*1.

Vigeſimoquintò habet vim expreſſi;ideo omnia, 38
quæ pro actus validitate debuerunt exprimi,haben-
tur pro expreſſis,prout ſi eſſet iuratum, quia æqui-
pollet iuramento,Cephal *conſ.*772.*n.*38.*&* 39.Curt.
iun.*conſ.*71.*n.*12. Grat.*conſ.*34.*n.*6.*&* *conſ.* 58.*num.*9.
*lib.*1.Crau.*conſ.*141.*n.*3.Pariſ.*conſ.*40 *n.*24.*l.*3. Card.
Tuſch.*d.*358.*n.*34.

Vigeſimoſextò facit, quod donatio cauſa mortis 39
tranſeat in donationem inter viuos, & è contrà,
Crau *conſ.*214.*num.* 19. Roland.a Valle *conſ.*8.*n.*14.
*lib.*1.Pariſ.*conſ.*90.*num.*10.*lib.*3. Hond.*conſ.*44.*n.*54.
*tom.*2.Seraph *d. ciſ.*369.*num.*5.*&* 6. Cald. Pereira *de
poteſt,eligendi*,*c.*3.*n.*13. vbi ait, quòd quando in in-
ſtrumentis, ſeu nominationum chartis hæc clauſula
apponitur,eius natura eſt excludere mortis cauſa do-
nationem,& inducere quod inter viuos donatio fa-
cta dicatur, impedire reuocationem,Card.Tuſch.*d.
concl.*358.*num.*44.vbi *n* 45.cum Cumano *conſ.* 190.
incip. *Filiusfam. circa fin.* ſubdit, donatione filii-
fam. cauſa mortis operari pactum reſolutiuum, &
alia neceſſaria, ex quibus impediatur alienatio, vel
operari, vt ſi filiusfamilias eſt miles, vel eques,aut
Doctor, valeat diſpoſitio in vim codicillorum, ex
quo poteſt codicillari.

Vigeſimoſeptimò efficit.vt quis teneatur ex cauſa 40
vera & putatiua, vt per Steph. Grat. *diſcept.forenſ.
cap.*793.*n.*4.

Vigeſimooctauò inducit vocationem liberorum 41
poſitorum in conditione, vt per Honded. *conſ.*54.
*num.*49.*tom.*2.

Vigeſimononò, poſita in codicillis habet vim 42
clauſulæ derogatoriæ contentorum in primo teſta-
mento, etiamſi in eo teſtator dixiſſet nolle poſſe
mutare teſtamentum, & ſi contigerit mutatio, non
valeret ex defectu Intentionis, quia mutatio ſola
facta cum verbis, *quod valeat omni meliori modo, quo
poteſt*, operatur enixam, & præciſam voluntatem;
& derogationem contrariorum, Bald.*conſil.*226.in-
cip.*Reperitur*, *lib.*1.quod duplicatur *conſ.*389. *lib.*5.
Card. Tuſch.*d.concl.*358.*num.* 46. vbi *num.* 47. cum
Alex *conſ.*50.*in fin.&* *conſ.*53 incip.*In cauſa,num.*10.
*verſ.accedit.lib.*7.ſubdit, quòd poſita in teſtamento,
in quo pater reliquit, vel legauit omni meliori
modo, operatur quod iure inſtitutionis cenſetur
legatum.

Trigeſimò operatur, vt in dubio cenſeatur re- 43
licta proprietas, ita Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.
cap* 216.*num.*34.

Trigeſimoprimò operatur, vt donatio facta de 44
bonis præſentibus,& futuris. virtute huius clauſulæ
ſuſtineatur quoad præſentia,vt ex Grat *reſp.*70.*n.*11.
*lib.*1.reſoluit Ioſeph.Ludou.*d.deciſ.*117.*n.*6.

Trigeſimo ſecundò operatur, vt iuramentum 45
ſuppletorium iudex deferat, non petente parte, vt
per Camill. Borell.*in ſumm.omnium deciſ.tit.*53.*num.* 6.
cum ſeqq.

46 Trigeſimotertiò efficit ſubſtitution.m directam
pupillarem, quæ aliàs non erat talis, Mart.*d.clauſ.*56.
*n.*2 Rot.Bonon.*diuerſ.decíſ.*14.*n.*53.Surd.*conſ.* 434.
num. 3.

47 Trigeſimoquartò facit reſolui ſubſtitutionẽ dire-
ctam in fideicommiſſariam, ex notatis per Ste-
phan.Gratian *diſcept.forenſ.cap.*369.*n.*6.

48 Trigeſimoquintò operatur validitatem in prælega-
to nullo, vt per Pariſ.*conſ.*79.*n.*32.*vol.*2. Menoch.
*conſ.*86.*n.*85.Mart.*d.clauſ.*56.*n.*24.

49 Trigeſimoſextò, poſita in teſtamento inducit
tranſmiſſionem abſque detractione Trebellianicæ,
vt per Menoch.*conſ.*112.*n.*23. Rota Bononien. *di-
uerſ.deciſ.*14.*n.*53.Mart.*d.clauſ.*56.*n.*22.

50 Trigeſimoſeptimò operatur, vt filij poſitj ſub con-
ditione, dicantur diſpoſitiuè vocati, Pariſ. *conſ.* 21.
*num.*51.*vol.*3. Rimin. iun. *conſil.* 583.*num.*14 *vol.* 5.
Simon.de Præt.*de interpr.vlt.volunt.lib.*1.*num* 6. *fol.*
30n.Ioſep. Ruſtic.*in tract.an & quando, lib.* 5.*cap.*6.
*num.*3.*in* 39 *coniectura*, Hond.*conſ.*54.*num.* 47. *cum
ſeqq.tom.*1.Put.*deciſ.*215.*in pr.*aliàs 214.incip *Nico-
laus,n.*5.*lib. in correct.* quidquid dicat Menoch. *conſ.*
54.*n.*47.*cum ſeqq.*

51 Trigeſimooctauò denotat enixam voluntatem, &
ſpontaneam diſponendi, Gabr.*conſ.*32.*q.*2.*n.*17.*vol.*
1.Mart.*d.cl.*88.*n.* 13.*verſ.item denotat.*

52 Limita primò, vt nihil operetur quoad non expreſ-
ſa, ideo ſi validitas, vel modus, per quem actus va-
lere poteſt, non expreſſus, cum aliis modis ine-
ptis non operatur, Calder.*conſ.*1.*de accuſat. num.* 2.
verſ.non obſtant, aliàs 479. Aret.*conſ.*17.incip. *Conſi-
de atu*, *n.*4. Vant.*de nullit.ex defectu iuriſdict.n.*174.
Rot.apud Farinac.*deciſ.*841.*n.*3. *in* 1. *collect. nouiſſi-
morum, & deciſ.*553.*num.*10.*p.*1.*recent.*[Bened.Ægid.
d. ¹ᵉˢ*f.* 19. *num.* 2. *verſ. conuenit.*] Card. Tuſch. *d.
concl.*358.*num.* 50. vbi *n.* 51. extendit limitationem,
quia ſi quis poteſt aliquid facere ex ſe ipſo, & fece-
rit vigore mandati, non ſufficientis expreſſè, licèt
adiecerit hanc clauſulam, tamen actus non ſuſtine-
tur, quia clauſula, *Omni meliori modo*, *&c.* refertur
53 reſpectu mandati expreſſi, & *n.*52.*cum ſeqq.* declarat
hanc clauſulam non ſolùm operari quoad expreſſa,
54 ſed etiam quoad ea, quæ ex expreſſis aptè inferri
poſſunt, ſi expreſſio ineſſet ſaltem ex lata impor-
tantia vocabuli, vel adeſſet copula, *&*, quia tunc
extra expreſſa extenditur, vt obſeruant citati à Gon-
zal.*ad reg.*8. *Cancell.gloſſ.* 3.*n.* 8. quibus adde Aloyſ.
Ricc.*d.collect.*879.*effect.* 5. Mart.*d.clauſ.* 88. *num.* 3.
Seraph.*deciſ.*1184.*num.*3. & iuxta hæc intelligendæ
ſunt plures Rotæ deciſiones, ex quibus elicitur,
hanc clauſulam comprehendere etiam modos non
expreſſos, vt per Verall.*deciſ.*114. *lib.*1. Creſcent. *de-
ciſ.*11.*in fin.de dolo*, Cæſ. de Graſſ.*deciſ.*1.*n.*3.*&* 4.*de
elect.* Rot *deciſ.*467.*n.*7.*lib.*3.*p.*3.*diuerſ. & deciſ.*733.
*n.*9.apud Farin.*p.*1.*recent.*

55 Limita ſecundò, quia non operatur, vt faciat va-
lere actum quoad incognita, & incogitata, Felin. *in
d.c.cùm ſuper,n.*13.*verſ.quando,de offic.deleg.* Roman.
conſil. 294. incip. *Hæc confeſſio*, *in fin.* Card. Tuſch.
d. concl. 358. *n.* 58. Brunor.à Sole *in locis communib.
verb.clauſul.*32.[Bened.Ægid.*d.clauſ.*16.*n.*2. Peregr.
*conſ.*41.*n.*24.*vol.*5]

56 Vnde non poſſe extendere diſpoſitionem vltra
cognita agenti tempore actus, fuit dictum *in Rota
in Bononien.fideicommiſſi de Panſeratis* 17.*Nouembris*
1589.*coram Giptio.* Nec corroborare poteſt ea, quæ
ex narratis colligi non poſſunt, Aret.*conſ.* 103. *ſub
n.*4.*verſ. tertio quia*, ſed ſolùm quæ veniunt ex ipſo
actu, & diſpoſitione, non autem extranea, ad quæ
principalis diſpoſitio non refertur, Pariſ. *conſil.* 12.
*num.*69.*lib.* 1. Caſſad.*deciſ.* 7.*num.* 7. *de appellat.* &
fuit dictum *in Firmana bonorum* 20. *Iunij* 1585. *coram
Giptio & in Bononien. vſuſfructus* 16. *Iunij* 1597.*co-
ram Card.Pamphilio.*

Limita tertiò, quia nihil operatur quoad contra- 57
ria, vt per Card Tuſch.*d.concl.*358.*n.*59. Vnde iu- 58
dicium ad cauſam expreſſam non reſtringit, nec ſu-
ſtinet libellum continentem remedia contraria,
Sur. *conſ.*173.*n.*6.*&* 27.Ioſeph.Ludou.*deciſ.*117.*n.* 32.
Stephan. Gratian *d.cap.*24.*n.*5.

Limita quartò, quia non operatur, niſi quoad nar- 59
rata, ſeu ſummam, aut rem petitam, non autem
quoad aliud, quod plus probaretur, vt per Brunor.
à Sole *in locis communib. verb. clauſula* 49. Bernard.
Græua *ad pract.Cameræ Imper.lib.*1.*concl.*61.*conſid.*3.
*num.*2.

Limita quintò in formalibus, quia vbi pro for- 60
ma requiritur expreſſio certa, non operatur iſta clau-
ſula, Felin.*in d. c.cùm ſuper*, *n.* 14. Card. Tuſch. *d.
concl.*358.*num.*60.

Limita ſextò, vt nihil operetur, quando ſunt ex- 61
preſſi modi inepti, ſi aptus modus ex expreſſis de-
ſcendere non poteſt, vt per Hond.*conſ.*54. *num.*11.
*tom.*3.

Limita ſeptimò, vt nihil operetur ſtante limita- 62
tione actus, Surd.*deciſ.*7.*n.*27.*verſ.pro quo facit*, Ste-
phan.Gratian.*diſcept.forenſ.cap.*764.*n.*21 Menoch.*de
arbitr.lib.*1.*q.*47.*n.*4.

Limita octauò, vt non alteret, nec ampliet diſpo- 63
ſitionem, Stephan. Gratian.*diſcept.forenſ cap.* 764.
*num.*12. Seraph.*deciſ* 1116.*num* 13 *& deciſ.*1184.*n.*
3.Greg.*deciſ.*207.*n.*4 [Theodoſ. de Rub. *d.clauſ.*517.
*n.*39.]

Limita nonò, vt non attendatur in actu imperfe- 64
cto Ruin.*conſ.*6.*n.*7.*cum ſeqq.lib.*2 Menoch.*conſ.*415.
*n.*22.*cum ſeq.* Surd. *deciſ.* 7.*c.*26.*in fin.* Roman.*conſ.*
144.*n.*4.*in fin.* vbi Mandoſ. Stephan.Gratian.*diſcept.
forenſ.ca.*764.*n.*18.

Limita decimò, vt non poſſit operari validitatem 65
actus, quando defectus non eſt in ſolemnitate, ſed in
ſubſtantia, & forma, Roman.*conſ.*517.*ſub n.*24.Grat. 66
*conſ.*70.*num.*19.*lib.*1. Nec inducere poteſt, vt actus
valeat eo modo, quo non poteſt ſortiri effectum
ſuum, Aretin.*conſ.*17.*ſub n.*6.*verſ.ſed quod actus*, Curt.
iun.*conſ.*266.*n.*16.*vol.*3.

Limita vndecimò, vt non tribuat vim, & effe- 67
ctum actui re vera nullo, nec operetur quidquam
cùm adeſt defectus poteſtatis, vel modus ineptus
exprimitur, vt per Menoch.*d. arbitr.lib.*1.*quæſt.*47.
*à num.*3.

Limita duodecimò, nihil operari contra mentem, 68
& intentionem partium, Rot Bononien.*diuerſ.deciſ.*
61.*num.*52. vbi *n.* 53. ſubbit quod reſtringitur ad ca-
ſum tantùm ſpecificatum. Vnde ex Ang.*conſ.*94.in-
cip.*Cùm lis*, *in fin.verſ.nec obſtat*.notat.Card.Tuſch.*d.
concl.*358.*n.*61. quod hæc clauſula non ſuſtinet actũ 69
omni alio modo, ſed ſecundum propoſitum agen-
tis, non autem ſecundum oppoſitum; ideo tranſi-
gens omni meliori modo, ſi tranſactio non valet,
ea non ſuſtinetur, vt pactum gratuitum, quia ſunt
oppoſita, ex quo tranſactio non eſt gratuita.

CLAVSVLA XCVI.

Omnia, & ſingula, &c.

1 *Expreſſionis ſpecialis, & indiuiduæ habet vim clau-
ſula*, Omnia & ſingula, &c.

2 *Omnia vt ſimul veniant in diſpoſitione, ac ſingula-
riter*

riter cenſeantur comprehenſa, operatur clauſula, Omnia, & ſingula, &c.

3 *Omnia abſque vlla limitatione includit prorſus clauſula,* Omnia, & ſingula, &c.

4 *De materia clauſula,* Omnia, & ſingula, &c. *eſt, vt nihil prætermiſſum cenſeatur.*

5 *Pœna committitur, etiamſi in minimo deficiat clauſula,* Omnia, & ſingula, &c.

6 *Iuramentum ſuper omnibus, & ſingulis interpoſitum refertur ſpecificè ad omnia etiam minima, ac ſi ſpecialiter ſuper ſingulo eſſet iuratum.*

7 *Minor, qui ſe dixit eſſe maiorem, ſi iurauit omnia, & ſingula eſſe vera, non auditur, ſi vult docere ſe minorem.*

8 *Omnia, & ſingula, quæ ſunt præmiſſa, ſiue principaliter, ſiue incidenter, ſiue acceſſoriè, continet clauſula,* Omnia, & ſingula, &c.

9 *Diſiunctiuam virtutem habet clauſula,* Omnia, & ſingula, &c. *aliquando verò copulatiuam.*

10 *Procura in mandato appoſita clauſula,* Omnia, & ſingula, &c. *cum aliis verbis, nempe,* quæ ipſemet conſtituens facere poſſit, &c. *operatur, vt conſtitutus poſſit validè poſſeſſionem capere, etſi hoc fuerit ſpecificatum.*

11 *In priuilegio poſita clauſula,* Omnia, & ſingula, &c. *oſtendit illud fuiſſe conceſſum etiam ſingulariter.*

12 *In coadiutoria appoſita clauſula,* Omnia, & ſingula, &c. *operatur, vt coadiutor poſſit facere ea omnia, quæ explere poterat coadiutus.*

13 *Clauſula,* Omnia, & ſingula, &c. *refertur ad enunciatiuam in inſtrumento contentam, in quo illa legitur appoſita.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Archid. *in c. vt circa, verb. omnia, & ſingula, col. 2. ad fin. de elect. lib. 6.* Rebuff. *in concord. tit. de formaliter. execut. mand. Apoſt. in verſ. omnia, & ſingula,* Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 83.* aliàs 87. *in vlt. impreſſ.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 1. lit. C. concl. 196.* Cened. *poſt l. pract. & canon. quæſt. ſing. 71.* Habet hæc clauſula vim ſpecialis, & indiuiduæ expreſſionis, gloſſ. *in cap. vt cura, de iurepatr. lib. 6.* Hieron. Gabr. *conſ. 144. n. 68. & ſeq. lib. 2.* Socin. *conſ. 3. n. 17. vol. 3.* vbi dicit, quòd ſignificat, ac ſi omnia eſſent ſpecificata, Petroc. *in tract. de interpr. & reſcl. contract. à numer.* 470. Surd *conſ. 330. num. 7. & conſ. 411. num. 27. & conſ. 567. n. 5.* Mart. *de clauſ. part. 1. clauſ. 83.* aliàs 87. *in vltim. impreſſ. num. 3.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 196. num. 39.* & fuit dictum *in Romana affictus Caſalis 31 Nouembr. 1605. coram Cardinali Sacrata,* impreſſa per Farinac. *deciſ. 130. n. 3. p. 2. recent.*

2 Vnde operari, quod omnia ſimul veniant in diſpoſitione, ac proinde ſingulariter cenſeantur comprehenſa, ex Bald. *conſ. 411.* incip. *Inter Ioannem, n. 6. lib. 1.* Dec. *conſ. 512. num. 6.* Oldrad. *conſ. 200.* incip. *Factum tale,* Curt. iun. *conſ. 71. num. 6.* Decian. *conſ. 64. n. 39. lib. 2.* concludit Card Tuſch. *pract. concl. tom. 1. lit. C. concl. 286. num. 1.* vbi *n. 2.* cum Roland. *conſ. 1. num. 71. lib. 3.* extendit, importare ſpecificationem ſpecialem, etiamſi per relationem fiat, & *num. 8.* poſt Aret. [illegible] *ſ. 14. in fi.* pariter extendit, hanc clauſulam in ratificatione appoſitam cenſeri approbare ſingulariter omnia in contractu ratificato contenta Et hinc clauſulam idem operari, ac ſi dictum eſſet, *Omnia ſimul, & quælibet de per ſe,* & attribuere actum vnicuique de per ſe, & non inſolidum, reſoluit Bald.

Auguſt. Barboſa de Clauſul.

d. conſ. 461. n. 6 quem refert Cened. *d. ſing. 71. num. 4.* & verificari in qualibet re ſingulari dicit Curt. iun. *ſing. 4. n. 3.*

Hæc clauſula ita geminata includit prorſus omnia abſque vlla limitatione, gloſſ. *verb. omnia, & ſingula, in cap. vt circa, de elect. lib. 6.* Mar. Alter. *de cenſ. tom. 1. diſp. 15. lib. 5. cap. 1. lit. C. & diſp. 5. cap. 2. lit. D.* Et eius verba ſunt ita geminata, vt enixam voluntatem importent, Alexand. *conſ. 216.* incip. *Nec arguendi, num. 27. verſ. ſeptimo, lib. 2.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 2. lit. O. concl. 521. num. 1.* quia de materia iſtius clauſulæ eſt, vt nihil prætermiſſum cenſeatur, Iaſ. *in l. 1. num. 24. ff. de leg. 1. & in l. Titia, §. final. n. 3. ff. de verb. obligat.* Aleiat. *conſ. 751. num. 2.* Mandoſ. *in reg. 31.* Cantell. *quæſt. 2. n. 2. vol. 2. pag. 95. tom. 1.* Rebuff. *in d. verſ. omnia, & ſingula, pag. 633.* Socin *conſ. 10. n. 2. vol. 1.* Corn. *conſ. 207. numer. 12. vol. 1.* Oſaſc. *deciſ. 90. n. 6.* Cened. *d. ſing. 71. n. 1.* Card. Tuſch. *d. clauſ. 296. num. 8. & num. 19* ſubdit, quod dictio, *omnia*, eſt vniuerſalis, cui quando additur alia dictio, *& ſingula*, tunc fit hæc clauſula, quæ nullam patitur reſtrictionem, ſed omnia comprehendit præciſè, de quo vide Xuar. *alleg. 26. n. 1. ad finem,* Mandoſ. *in 2. forma commiſſion. in verb. ſingulos, fol. 18.* 3 4

Amplia hanc clauſulam in tantum eſſe vniuerſalem, & habere vim ſpecialis expreſſionis omnium, vt etiam ſi in minimo deficiat, committatur pœna, vt ex Corn. *conſ. 95. col. 1. lib. 4.* & Crau. *conſ. 781. n. 8.* tradit Card Tuſch. *d. concluſ. 296. num. 13.* vbi *n. 14.* ex Gabr. *conſ. 134. num. 64. & ſeq. lib. 2* extendit etiam in iuramento ſuper omnibus, & ſingulis interpoſito, quia refertur ſpecificè ad omnia etiam minima, ac ſi ſpecialiter ſuper ſingulo eſſet iuratum. 5 6

Vnde minor, qui dixit ſe maiorem, & iurauit omnia, & ſingula eſſe vera, non auditur, ſi volt docere ſe minorem, quia verba illa, *omnia, & ſingula*, exprimunt omnia etiam dum dixit ſe maiorem, Alexand. *conſ. 7.* incip. *Ponderatis, num. 2. lib. 1.* Pariſ. *conſ. 97. num. 90. & ſeq. lib. 1.* Ruin. *conſ. 103. num. 10. in fine, & n. 11. lib. 4.* Card. Tuſch. *d. concl. 9. n. 16. & 21. & n. 21.* ſubdit, hanc clauſulam continere omnia & ſingula, quæ ſunt præmiſſa, ſiue principaliter, ſiue incidenter, ſiue acceſſoriè, & *num. 13.* quod continet omnia aſſerta, & dicta, omnes qualitates, & circumſtantias negotij, vel delicti. 7 8

Denotat hæc clauſula, vt habet virtutem diſiunctiuam, ita quod potuit dari omnia ſimul, vel etiam partem de per ſe, *l. huiuſcemodi, §. penult. ff. de legat. 1.* Surd. *deciſ. 268. num. 4.* Aliquando vim habet copulatiuæ, Surd. *deciſ. 268. n. 14.* & repetit præcedentia coniunctim, & diuiſim, Seraph. *de priuileg. iuramenti, priuileg. 49. num. 38.* & ad quæcumque pacta, & capitula refertur, Bertaz. *de clauſul. inſtrum. clauſ. 4. gloſſ. 3. num. 1.* vbi ſubdit, quod comprehendit omnia, & exigit concurſum omnium, quæ apta ſunt comprehendi. 9

Hæc clauſula poſita in mandato procuræ cum 10 illis aliis verbis, nempe, *quæ ipſemet conſtituens facere poſſit, &c.* operatur, vt conſtitutus poſſit validè poſſeſſionem capere, etſi in ipſo mandato procuræ non fuerit ſpecificatum ad capiendam poſſeſſionem, vt cenſuit Rota *in Ciuitate Caſtelli 13. Octobris 1593. coram Penia.*

In priuilegio verò poſita oſtendit illud fuiſſe con- 11 ceſſum, etiam ſingulariter, & nihilominus non eſt magis latum, nec vlteriùs extenditur in perſonam vnius quàm in perſonam alterius, vt latè fuit deductum *in Interamnen. bonorum 5. May 1601. coram Greg. XV. inter eius deciſiones impreſſas deciſ. 109.*

In coadiutoria appoſita operatur, vt coadiutor 12

poſſit facere ea omnia, quæ explere poterat coadiutus, gloſſ. *verb. officium, in cap. vnic. de Cleric. agrotante, lib. 6.* & dictum fuit *in Salmantina coadiutoria 1. Iuly* 1594. *coram Penia.*

13 Refertur ad enunciatiuam in inſtrumento contentam, in quo illa legitur appoſita, imò ad omnia, quæ tam principaliter, quàm incidenter, ſeu acceſſoriè in eo narrata fuerunt, vt per Gabr. *conſ.* 144. *n.* 68. *& ſeq. vol.* 2. *lib.* 4. Creſcent. *deciſ.* 26. *n.* 2. *&* 4. aliàs 5. *de fide inſtrum.* Rot. *deciſ.* 741. *n.* 2. *p.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 797. *n.* 11. *ead.* 1. *diuerſ.* & apud Cencium *poſt ſuum tract. de cenſib. deciſ.* 285. *num.* 4. & fuit dictum *in Mediolanea prætenſa ſimulationis contractus* 10. *Decembris* 1603. *coram R. D. Attrebaten.*

14 Hanc clauſulam, *Omnia, & ſingula*, idem operari, quod clauſ. *In omnibus, & per omnia*, ait Caualcan. *de vſufructu mulieri relicto, c.* 1. *n.* 55. quem refert Cened. *d. ſing.* 72. *n.* 3.

CLAVSVLA XCVII.

Parito iudicato.

1 *Clauſula*, Parito iudicato, *de ſtylo ſignaturæ non ſolet dari, niſi vbi adſunt tres conformes, vel duæ vigore ſtatuti.*

2 *Sententia vna lata, quæ in iudicatum legitimè tranſiuerit, non datur clauſula*, Parito iudicato.

3 *Sententiis tribus latis per contradictas non datur clauſula*, Parito iudicato.

4 *Iuriſdictionem conditionalem tribuit clauſula*, Parito iudicato, *ita vt antequam ſit paritum, deficiat iuriſdictio, & geſta ſint nulla.*

5 *Clauſula*, Parito iudicato, *nihil operatur, quando ille, ad cuius fauorem eſt obtenta, ea non vtitur, & ſic expreſsè, vel tacitè illi renunciat.*

6 *Conditionalis non eſt clauſula*, Parito iudicato, *ſtante clauſula*, Appellatione remota.

7 *Clauſula*, Parito iudicato, *modificatur per clauſulam*, Arbitrio Rotæ.

8 *Lis introducta non cenſetur, ſi ſtante commiſſione cum clauſula*, Parito iudicato, *priuſquam pareatur, fiat citatio ad dicendum contra commiſſionem.*

9 *Clauſula*, Parito iudicato, *importat vt orator poſſeſſionem dimittat, fructus reſtituat, ac expenſas reficiat, antequam in cauſa ad vlteriora procedatur.*

10 *Iudex ad quem ſtante clauſula*, Parito iudicato, *de cauſa cognoſcere non poteſt, niſi priùs integraliter facto executione.*

11 *Paritio verbalis ſtante clauſula*, Parito iudicato, *ſufficit quoad reintegrationem in ſpolio.*

12 *Patientia, & verbalis paritio ſufficit ad ſatisfaciendum clauſula*, Parito iudicato, *quando non eſt aliquid actualiter præſtandum.*

13 *Poſſeſſionis dimiſſio verbalis ſufficit ad hoc, vt cenſeatur paritum quoad poſſeſſionem ſtante clauſula*, Parito iudicato.

14 *Clauſula*, Parito iudicato, *cenſetur ſatisfactum ex receptione pro reſiduo.*

15 *Compenſatio an faciat, vt cenſeatur ſatisfactum clauſula*, Parito iudicato, *oſtenditur.*

16 *Paritionem realem requirit clauſula*, Parito iudicato.

17 *Compenſatio non admittitur vbi requiritur vera ſolutio.*

18 *Damna, & intereſſe non liquidata non veniunt ſub hac clauſula*, Parito iudicato.

19 *Expenſas non comprehendit clauſula*, Parito iudicato, *quando circa eas vnica tantum ſententia lata eſt.*

20 *Clauſula*, Parito iudicato, *verificatur in amotis terminis reponendis ex inſtrumento publico repoſitionis, & fide expenſarum factarum in ipſis reponendis.*

21 *attentata quin reuocentur non tollit clauſula*, Parito iudicato.

22 *Clauſ.* Parito Breui, *habet eandem vim, & eoſdem effectus, quos operatur hæc clauſula*, Parito iudicato, *& n.* 23.

24 *Et hæc clauſula facit vt executio rei iudicata decernatur.*

DE ſtylo ſignaturæ dari non ſolet hæc clauſula, niſi vbi adſunt tres conformes, vel duæ vigore ſtatuti, vt per Mart. *d. clauſ. p.* 1. *clauſ.* 92. *n.* 2. Veſtr. *in ſua prax. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 9. *in fine*, Pacific. *de Saluiano interdicto, Inſpect.* 4. *cap.* 4. *n.* 48. Rot. apud eund. Pacif. *poſt d. tract. deciſ.* 266. Greg. *deciſ.* 361. & fuit dictum *in Romana Molendini* 6. *Nouembr.* 1609. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano*, impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. tom.* 2. *pag.* 247. vbi etiam habetur, quod hæc clauſula non datur lata vna ſententia, quæ in iudicatum legitimè tranſiuerit, *& in Placentina beneficy* 1. *Iuny* 1615. *coram Card. Veroſpio, & in Vallisoletana exemptionis* 14. *Martij* 1616. *coram Andrea.* Dummodo non ſint latæ per contradictas, vt reprobato Staphil. tradit Marcheſ. *de commiſſ. p.* 1. *pag.* 114. *n.* 175. *in vlt. impreſſ.* 1 2 3

Tribuit iuriſdictionem conditionalem, ita vt antequam ſit paritum, deficiat iuriſdictio, & geſta ſint nulla, Put. *deciſ* 429. *lib.* 1. Rot. *deciſ.* 93. *part.* 4. *in nouiſſimis*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. in annot. contra nullit. numer.* 249. *& numer.* 251. Mart. *d. p.* 1. *clauſ.* 92. *numer.* 10. [Theodoſ. de Rub. *in ſing. Rotæ tom.* 2. *part.* 4. *cl.* 523. *n.* 15. *& cl.* 56. *§.* 2.] & fuit dictum *in Anconitana bonorum* 12. *Ianuarij* 1607. *coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Marcheſ. *p.* 2. *pag.* 159. *& Pampilonen. de Aranzo* 19. *Iunij* 1610. *coram Caualerio*, impreſſa per eondem Marcheſ. *d. p.* 2. *pag.* 161. vbi etiam habetur, quòd hæc clauſula conditionalis plenè probanda venit, *& in Burgenſ. iuriſdictionis* 6. *Februarij* 1604. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 68. *num.* 2. *p.* 1. *recent. & in Firmana Altaris* 11. *Ianuarij* 1626. *coram Andrea*, impreſſa per eundem Farinac. *deciſ.* 701. *num.* 4. *ead. p.* 1. *& in Farfen. pecuniaria* 26. *Ianuary* 1615. *coram Patriarcha Pamphilio*, etiam impreſſa per Farinac. *deciſ.* 636. *n.* 1. *p.* 2. *recent.* [*& deciſ.* 705. *n.* 4. *&* 8. *in fin. p.* 1. *in poſth. Farin.* vbi quòd operatur vt quis non audiatur abſque quod pareat.] quod tamen non procedit quando ille, ad cuius fauorem eſt obtenta dicta clauſola, ea non vtitur, & ſic expreſsè, vel tacitè illi renunciat, quia tunc dicta clauſula nihil operatur, Verall. *dec.* 125. *num.* 2. *p.* 3. & fuit dictum *in Toletana Parochialis de Chirion.* 28. *Nouembris* 1601. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano*, impreſſa per Marcheſ. *d. p.* 1. *pag.* 261. Limitatur etiam, quod ſcilicet hæc clauſula conditionalis non ſit ſtante clauſola appellatione remota, Marcheſ. *d. p.* 2. *numer.* 181. *pag.* 117. item quando reſcribitur, *Parito arbitrio Rotæ*, vt fuit reſolutum *in d. Anconitana bonorum coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Marcheſ. *d. p.* 2. *pag.* 159. hanc enim clauſulam modificari per clauſulam, *Arbitrio Rotæ*, obſeruat Seraph. *deciſ.* 1305. *n.* 1. 4 5 6

Vnde

8 Vnde ſiſtante commiſſione cum hac clauſula fiat citatio ad dicendum contra commiſſionem, eùm reſcriptum ſit conditionale, niſi priùs indicato pareatur, non erit cenſenda lis introducta, Socin. *conſ.99.co.4. verſ.tertiò autem, vo.4* Pute.*deciſ.*419. aliàs 419. *in correctis, lib.* 1. Marcheſ. *dict. part.* 2. *pag.*111. *num.* 156. *in vltim. impreſſ.* vbi intelligit, etiamſi incidenter petatur, & peti poſſit coram Iudice, & obſeruat procedere tam in cauſa Eccleſiaſtica, quàm profana, vel etiam ſpirituali, criminali, aut mixta.

9 Importa hæc clauſula, vt orator poſſeſſionem dimittat, fructus reſtituat, ac expenſas reficiat, antequam in cauſa ad vlteriora procedatur, Rot. *deciſ.* 3. *de except.in nouis, & deciſ.2.vt lite non conteſt. in antiq.* Staphil. *de liter.gratia, cap. quando petitur, n.*8. *&* 9. Veſt. *in praxi, lib.8.c.3.n.*10. Borgn.Caualcan. *Fanzana deciſ.24. num.4. p.*2. Sfort. Odd. *de reſt. in integr.p.2.q.71.art.6. num.* 63. Campan. *in diuerſorio Iuris Can. rub.11. cap.* 13. *num.* 258. Lancell. *de attent.penden.appellat.in integ. cap.*18. *num.*141. *& numer.*127. *&* 128. ſubdens *n.* 116 per commiſſionem cum hac clauſula non cenſeri litem introductam, niſi priùs iudicato pareatur.

10 Ex quibus conſtat, Iudicem ad quem de cauſa cognoſcere non poſſe, niſi priùs integraliter facta executione, Mart.*d.clauſ.*91. *num.*7. Rot. *in d. Ancanitana bonorum, & in Toletana decimarum* 19. *Febr.* 1593. *coram Card.Pamphilio*, impreſſa per Marcheſ. *d.p.2.pag.*153. [Rot.*deciſ.*17. *num.*1. *p.* 1. *in poſthum. Far.* vbi quòd importat quod prius & ante omnia
11 fiat integralis ſolutio, aliàs *p.*4. *rec.*] tamen quoad reintegrationem in ſpolio non ita dicendum eſt, in quo caſu ſufficit verbalis paritio, iuxta deciſ. Putei 250. *lib.*1. & fuit dictum *in Bon.attentatorum 6. Martij* 1595. *coram Iuſto.*

12 Quando autem non eſt aliquid actualiter præſtandum, tunc ad ſatisfaciendum huic clauſulæ ſufficit patientia, & verbalis paritio, Mohed.*deciſ.* 275. *alias 9.in fin.de ſent. & re iudic.* Rota *in Burg. Iuriſdictionis* 29. *Octobris* 1596. *coram Card. Seraph. intereius deciſiones impreſſas deciſ... & in Toletana Capellania* 13. *Aprilis* 1595. *coram Illuſtriſſimo Domino meo Card. Millino*, & apud Pacific. *poſt ſuum*
13 *tract. de Saluia-o interd. deciſ.*166. *num.*1. Et ad hoc vt paritum cenſeatur quoad poſſeſſionem, ſufficere verbalem poſſeſſionis dimiſſionem, fuit dictum *in Burg. ſiue Capella* 22. *Iunij* 1587. *& in Toletana decimarum* 24. *Nouembris* 1589. *coram Penia, & in Tull.ſeu nullius Senonenſis Monaſterij* 5. *Iulij* 1608. *coram Card.Sacrato.*

14 Huic clauſulæ ſatisfactum cenſetur ex receptione pro reſiduo, vt fuit dictum *in Valentina pecuniaria* 10. *Nouembris* 1598. *coram Giptio*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ.p.* 2. *pag.* 247. vbi pariter dictum fuit, Signaturam non ſolere dare hanc clauſulam quoad expenſas, niſi quandò ſunt tres conformes.

15 Item huic clauſulæ cenſetur ſatisfactum ex compenſatione, quæ vicem ſolutionis habet, Gregor.
16 *deciſ.* 342. *num.*1. Sed contrarium, ex eo quod huiuſmodi clauſula requirit realem paritionem, poſtea tenuit eadem Rota *in Romana de Ruſticuccis* 7. *Iu-*
17 *nij* 1619. *coram Remboldo*; nam vbi requiritur vera ſolutio, non admittitur compenſatio. Surd. *conſ.*246. *num.*19.

18 Damna, & intereſſe non liquidata non veniunt ſub hac clauſula, vt fuit dictum *in Burg. S. Thomæ* 10. *Decembris* 1576. *coram Oriol. & in d. Valentina*
19 *pecuniaria coram Giptio.* Et hanc clauſulam non comprehendere expenſas, quando circa eas vnica ſententia lata eſt, cenſuit Rota *in Mediol. Capellania* 13. *Maij* 1591. *coram Seraph. inter eius deciſ. impreſſas deciſ...* & apud Marcheſ. *d. part.* 2. *pag.* 144.

Verificatur hæc clauſula in amotis terminis reponendis ex inſtrumento publico repoſitionis, & fide expenſarum factarum in ipſis reponendis, vt fuit dictum *in Reatina terrarum* 14. *Maij* 1614. *coram Bubalo*, impreſſa per Farin.*dec.*550.*n.*1.*p.*2. 20

Non tollit quin attentata reuocentur, vt dictum fuit *in Bon.attentatorum* 21. *Martij* 1595. *coram Iuſto*, impreſſa per Marcheſ.*d.p.*1.*pag.*908. 21

Circa paritionem quoad fructuum reſtitutionem dictum eſt in clauſula, *Parito Breui*, quæ vt inquit Marcheſ. *de Commiſſ.p.1.pag.*397. *n.*10. eandem vim habet, & eoſdem effectus operatur, quos hæc clauſula, *Parito iudicato.* 22

Aduertere oportet, quod clauſula, *Parito iudicato*, non datur ſi prætendatur iudicatum ex vna tantùm ſententia vnius ſingularis iudicis virtute clauſulæ, *Appellatione remota*, vt latè fuit deciſum *in Valliſoletana exemptionis* 14. *Martij* 1616. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Pirouano*, prout nouiſſimè refert D. meus Lotter. *de re beneficia in apparatu num.*121. 23

[Et hæc clauſula facit vt executio rei iudicatæ decernatur à Iudice à quo, non à Iudice ad quem, Rot *deciſ.* 400. *num.* 1. *p.* 1. *in poſthum. Far.* aliàs *p.*3.*rec.*] 24

CLAVSVLA XCVIII.

Parito Breui.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*
2 *Commiſſio appellationis quando detur cum clauſula* Parito Breui, *oſtenditur.*
3 *Conditionem importat clauſ.*Parito breui.
4 *Iudici vt non cenſeatur data Iuriſdictio, niſi priùs de paritione conſtiterit, operatur clauſ.*Parito Breui *appoſita in commiſſione.*
5 *Sententia nulla remanet, ſi non parito feratur ſtante clauſ.*Parito Breui.
6 *Clauſula,* Parito Breui, *obſtat cuicumque venienti ad cauſam, etiam quod ad ipſum non ſpectet paritio.*
7 *Iuriſdictio nulli competit ſtante clauſ.* Parito Breui *donec illi ſit paritum poſſeſſionem dimittendo, & fructus reſtituendo.*
8 *Tertium venientem ad cauſam pro ſuo intereſſe afficit clauſ.*Parito Breui.
9 *Commiſſio quando conceditur non habenti Iuriſdictionem cum clauſ.* Parito Breui, *tunc nullatenus poteſt appellans audiri in negotio principali, donec doceat de integra paritione.*
10 *Fructuum reſtitutionem importat clauſula,* Parito Breui.
11 *Fructus omnes, & diſtributiones debent reſtitui à die obitus, ſeu vacationis decurſi ſtante clauſ.*Parito Breui.
12 *Beneficij poſſeſſor reſeruati etiam cum bona fide; & titulo ab alio habita quàm à Papa, non facit fructus ſuos.*
13 *Fructus, & diſtributiones minimè perceptas ob non reſidentiam tenetur etiam reſtituere poſſeſſor ſtante clauſ.*Parito Breui, *ſi illi facta fuit legitimè proteſtatio.*

14 *Fructuum oblatio non ſufficit ad parendum Breui, ſed illi ſunt cum effectu reſtituendi, vt tollatur ſuſpenſio Iuriſdictionis.*

15 *Fructus quando non ſunt liquidati ſtante clauſ.* Parito Breui, *recurritur ad Signaturam, & quomodo, oſtenditur.*

16 *Tertios non afficit clauſula*, Parito Breui, *quoad fructuum reſtitutionem, qui illos non perceperunt.*

17 *Fructus petens vigore clauſula*, Parito Breui, *illorum perceptionem probare tenetur.*

18 *Fructuum de perceptione ad hunc effectum ſatis conſtare dicitur ex poſſeſſione, niſi doceatur ſe illos non percepiſſe, nec ab alio perceptos fuiſſe.*

19 *Paupertate ſtante non eſt neceſſaria reſtitutio fructuum.*

20 *Clauſula*, Parito Breui, *debet intelligi quoad poſſibilia.*

21 *Expenſa non continentur ſub clauſula*, Parito Breui.

22 *Manutentionem impedit clauſ.* Parito Breui.

23 *Clauſ.* Parito Breui, *non habet locum, quando poſt illam committitur cauſa ſuper exceſſu.*

24 *Clauſ.* Parito Breui, *in vna commiſſione appoſita, cenſetur in omnibus aliis ſubſequentibus repoſita.*

25 *Clauſ.* Parito Breui arbitrio Rotæ, *non reuocat executionem iam factam.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Mart. *de clauſ. part. 1. clauſ.* 91. Marcheſ. *de Commiſſ. p. 1. pag. 397. cum mult. ſeqq.* Nicol. Garc. *de beneficiis, p. 3. cap. 3. num. 103. cum ſeq.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici, rubr. 11. c. 13. à num. 258.* & cæteros in diſcurſu citatos [nouiſſime Theod. de Rub. *in ſing. Rotæ tom. 2. p. 4. cl. 55. & 522.*]

2 Quando vigore literarum Apoſt ad declaratoriam proceditur, non ſolet commiſſio appellationis, maximè ſi cenſuræ in Romana Curia latæ fuerint fulminandæ, dari niſi cum hac clauſula, ad effectum ſuſpenſiuum à declaratoria lata vigore proceſſus executiui, non niſi cum dicta clauſula reſcribitur, tum quia ab executore non datur appellatio, ita Marcheſ. *de Commiſſ. p. 1. pag. 396. n. 1.*

3 Importat hæc clauſula conditionem, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 1 §. 1. in annot. num. 249. &*
4 251. Campanil. *num.* 258. & ideo appoſita in commiſſione, operatur vt iudici non cenſeatur data Iuriſdictio, niſi priùs de dicta paritione conſtiterit, vt fuit dictum *in Regi. beneficij 13. Ianuarij 1597. coram Litta, & in Vrgellen. iuris optan. 10. Decembris 1601. coram Gregorio XV. inter eius deciſiones impreſſas deciſ. 36. & in Hipporeg. Canonicatus, & prabenda 17. Iunij 1605. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Farin. *deciſ. 142 n. 1. p. 2. recent. & in Compoſtellana parochialis 16. Decembris 1596. coram Orano*, impreſſa per Marcheſ. *de Com-*
5 *miſſ. p. 1. pag. 427.* Ita vt remaneat nulla ſententia, ſi non parito feratur, & non tranſeat in rem iudicatam, vt dictum fuit *in Compoſtellana parochialis 16. Decembris 1596. coram Card. Seraph.* impreſſa per Marcheſ. *d. p. 1. pag. 379.*

6 Amplia, vt hæc clauſula obſtet cuicumque venienti ad cauſam, etiam quod ad ipſum non ſpectet parito, Greg. *deciſ. 36. n. 2.* Rot. *deciſ. 68. num. 2. p. 1. rec.*

7 Vnde Iuriſdictionem nulli competere, donec ſit paritum dicto Breui, poſſeſſionem dimittendo, & fructus reſtituendo, tenent Caſſad. *deciſ. 10. n. 8. de reſcript.* Gig. *de penſ. q. 35. in fin.* Rimin. iun. *conſ. 614. num. 18. vol. 6.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 2. §. 1. in annot. num. 247. cum duob. ſeqq.* Nicol. Garc. *d. p. 6. c. 3. à n. 110.* Rota apud Farin. *deciſ. 93. n. 2. in 1. Collect. nouiſſim.*

Afficit etiam tertium venientem ad cauſam pro 8
ſuo intereſſe, qui debet admitti in ſtatu, & terminis præfatis, Rota *in Compoſtellana parochialis 16. Decembris 1596. coram Orano, & d. dec. 93. n. 3.* apud Farin. Marcheſ. *d. p. 1. pag. 398. n. 15.*

Quando conceditur commiſſio non habenti Iu- 9
riſdictionem cum hac clauſula, tunc cùm nulla adſit Iuriſdictio, donec ſit paritum Breui; nullatenus poteſt appellans audiri in negotio principali, donec doceatur de integra paritione, vt ex Caputaq. tradit Gonzal. *d. §. 1. in annot. num. 251. & à n. 253.* colligit omnes caſus, in quibus admittitur appellatio ab executore Breuis.

Importat hæc clauſula non ſolùm dimiſſionem, 10
ſed etiam fructuum reſtitutionem, vt fuit dictum *in Pampilonen. de Sos 28. Ianuarij 1577. coram Card. Blanchetto, & in Vrgell. iuris optandi 10. Decembris 1607. coram Greg. XV. inter eius deciſiones impreſſas deciſ. 36. num. 1. & in Tiraſſon. Canonicatus 15. Martij 1610. coram Reuerendiſſimo D. meo Peruano, & in Pampilon. Prioratus 26. Aprilis 1602. coram eodem Greg. XV. deciſ. 50. à n. 1.* & ita omnes fructus, & di- 11
ſtributiones debent reſtitui à die obitus, ſeu vacationis decurſi, vt in Breui dicitur: nam poſſeſſor 12
beneficij reſeruari etiam cum bona fide, & titulo ab alio habito, quàm à Papa, non facit fructus ſuos, Sarnen. *in reg. de annali, q. 23.* Rot. *deciſ. 20. de prob. in antiq.* Simonet. *de reſeru. q. 42.* vbi Grauet. *num. 5.* Garc. *de benef. p. 5. c. 5. ſub n. 24. & ſeq.* etiamſi non ſit facta proteſtatio, Caſſad. *deciſ. 6. n. 3. de prabend.* Rot. *deciſ. 618. p. 1. diuerſ.* & fuit dictum *in Mauric. Canonicatus 2. May 1594. coram Illuſtriſſimo D. meo Cardinali Aſtillino.*

Quando verò ipſimet fuit facta legitimè prote- 13
ſtatio, nempe vt reſideret, aut dimitteret poſſeſſionem, tunc tenetur etiam ad fructus, & diſtributiones non perceptas ob non reſidentiam, ſecundùm Rotæ ſtylum, Put. *deciſ. 383. n. 7. lib. 1.* Rot. *deciſ. 1170. lib. 3. p. 3. diuerſ.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. n. 156.* intelligendo cum Nicol. Garc. *de benef. p. 9 c. 2. n. 233.*

Oblatio fructuum non ſufficit ad parendum Bre- 42
ui, ſed illi ſunt cum effectu reſtituendi, vt tollatur ſuſpenſio Iuriſdictionis, Mart. *d. cl. 95. num. 2.* Seraph. *deciſ. 655. num. 2. & 3.* & fuit dictum in Rota apud Marcheſ. *p. 1. pag. 433. col. 1.* vbi etiam quod hæc clauſula intelligitur de fructibus vltra poſſeſſionis dimiſſionem.

Quando ſtante hac clauſula fructus non ſunt li- 15
quidati, recurritur ad Signaturam, petiturque vt data cautione Bancharia, vel in forma depoſiti de illis liquidatis ſoluendis, in petitorio ad vlteriora procedatur, vt per Marcheſ. *d. p. 1. pag. 349. à num. 20.* vbi refert ita reſolutum *in d. Pampilon. beneficij de Sar coram Card. Blanchetto.* Limitatque hoc non procedere, quando fructus ſunt liquidati, quia tunc fieret obiectio ad differendum obedire mandatis Apoſtolicis, vt cautiosè facta liquidatione ſolùm ſoluere ſuperſit.

Non afficit tamen tertios quoad fructuum reſti- 16
tutionem, qui illos non perceperunt, neque ab illo, qui percepit, cauſam habentes, nam ſunt merè tertij, & pro eorum intereſſe, & iure ad cauſam veniunt. Ratio eſt, quia hæc clauſula ſolùm in occupantis odium eſt appoſita, & ideo extendi ad alios nequit,

argumento

argumento *c.non debet, de reg. iur. in 6.* ita Marcheſ. *d. p.1.pag 397.n.2.*

17 Sed fructus petens, illorum perceptionem probare tenetur, Achil. *deciſ.26. in fin. & deciſ.2.n.1. de reſtit. ſpoliat.* vbi declarat quomodo intelligantur illa verba, *& qui percipi potuerunt.* Vnde qui illos non percipit, reſtituere non tenetur, Rot. *deciſ.1. de renunc. in nouis*, Marcheſ. *d.p.1.pag. 397.num.4. &*

18 5. Et de perceptione fructuum ad hunc effectum ſatis conſtare dicitur ex poſſeſſione, niſi doceatur ſe illos non percepiſſe, nec ab alio perceptos fuiſſe, Rot. *in Compoſtellana fructuum 6. Martij 1590. Cardinale Platte, & in Panormitana Archidiaconatus 22. May 1592. coram Penia, & in Cuſentina parochialis 10. Decembris 1595. coram Card. Pamphilio.*

19 Stante paupertate non eſt neceſſaria reſtitutio fructuum, ad notata *in cap. olim. el 2. de reſtit. ſpol.* Caſſad. *deciſ.5. n.5. verſ. qua affirmatiua, de reſcript.* Veſtr. *in praxi, lib.4. cap.4. n.10. add. ad deciſ. Greg. 361. num. 5.* & fuit dictum *in Tull. ſeu nullius Senon.*

20 *Monaſterij 5. Iulij 1608. coram Card. Sacrate*, vbi etiam habetur, quod hæc clauſula debet intelligi quoad poſſibilia.

21 Sub hac clauſula expenſæ non continentur, vt Marcheſ *d.c.1. num.285. num.51.* Mart. *d. clauſ. 91. num.4.* Garc *d.p.6.cap.3. num. 130.* & fuit ſæpius reſolutum in Rota, & ſignanter *in Vrgell. iuris eptandi 10. Decembris 1610. coram Greg XV.* impreſſa per Marcheſ. *d.p.1. pag.608. & inter deciſiones eiuſdem Gregorij impreſſas deciſ. 36. num. 8. & in Maioric. beneficij 24 Nouembris 1610. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Farin. *deciſ.519. num. 2. p. 2. rec. & in Forolinien. beneficij 10. Martij 1623. coram Vbaldo, & in Neapolitana beneficij 13. Ianuarij 1617. coram eodem.* [Theod. de Rub. *d. cl.522. num.3.*

22 Impedit hæc clauſula manutentionem, vt per Nicol. Garc. *d.p.6. c. 3. à num. 119.* Mart. *d. clauſ. 91. num.15.* Mareſcot. *var. reſolut. lib.1. cap.86. num. 87.* Viuian. *in praxi Iuriſpatronatus, lib.13. c.8. num. 331. cum ſeqq. in 2. edit.* Rot. apud Farin. *deciſ.179. num.6. in prima collect. nouiſſ. & deciſ. 142. num.1. p.2. recent.*

23 Non habet locum, quando poſt illam committitur cauſa ſuper exceſſu, vt fuit dictum *in Carpentorat. beneficiorum 29. Aprilis 1612. coram Card. Verospio*, impreſſa per Marcheſ. *p.1. pag. 1071. in vlt. impreſſ.*

24 In vna commiſſione appoſita, cenſetur, in omnibus aliis ſubſequentibus repetita, Caſſad. *deciſ. 8. num.4. & 5. de reſcript.* Mart. *d. clauſ.91. num. 8.* Marcheſ. *d.p.1. pag.397. num.12.* [Theod de Rub. *d. cl.522. num.8.*

25 Clauſ. *Parito Breui arbitrio Rotæ*, non reuocat executionem iam factam, vt per Rot. relatam à Theodoſ. de Rubeis *cl. 512. num. 11. & num. 17.* dicit quòd impedit executionem vbi reſeruatio prætenditur ex alternatiua, & beneficium eſt ſimultaneum collationis Epiſcopi cum Capitulo, & *n. 18.* quòd operatur vt ſit ſuperſedendum ſumo non plenæ probationis reſeruationis.]

CLAVSVLA XCIX.

Per ceſſum, vel deceſſum, &c.

1 *Clauſ.* Per ceſſum vel deceſſum, &c. *intelligitur per renunciationem, vel mortem.*

2 *Reſignationem ad fauorem non capit clauſula* Per ceſſum, vel deceſſum, &c.

3 *Clauſ.* per ceſſum, vel deceſſum, &c. *in vnione appoſita, non purificatur ex reſignatione facta ad fauorem.*

4 *Clauſ.* Cedente, vel decedente, *quid importet oſtenditur.*

INtelligitur per renunciationem, vel per mortem, 1
iuxta text. *in c. quamuis, el 2.* & *ibi* gloſſ. *verb. accedentium, de præbend. lib.6.* gloſſ. *verb. morte, in c. ſuſceptum, de reſcript. eod. lib.* Put. *deciſ.177. lib. 3.* Glorit. *reſp.6. n.13.*

De ſimplici ceſſione intelligitur, non de ea, quæ 2
fit ad fauorem certæ perſonæ, & non capit reſignationem ad fauorem, vt per Puteum *deciſ. 163. lib.1.* Greg. *deciſ.159. n.5.* Cæſar. Argel *de contradictore legitimo, q.15. numer. 150.* Flamin. *de reſig. benef. lib. 2. quæſt.4. num.29. & ſeq. & num. 35. & 37. & lib. 6. q.5. num.18. & ſeq.* [Caſſad. *deciſ.3. de renunt.* Mohed. *deciſ.341. aliàs 36. in fin. de renunt.* Rota *deciſ. 401. lib.3. part.3. diuerſ.* Theodoſ de Rubeis *in ſeq. K ia tem. 2. p.4. clauſ.516. num.1.*] & in ſpecie quod hæc 3
clauſula appoſita in vnione, non purificetur ex reſignatione facta ad fauorem, fuit latè deductum *in Gerunden. Prioratus 11. Maij 1615 coram Card. Verospio, in Eugubina beneficij 15. Martij 1190. coram Card. Pamphilio*, impreſſa per Nic. Garc. *de benef. p.1. c.4. n.40.* [Non comprehendit vacationem per priuationem Simon. *de reſeru. q.65. num 1. num 4.* niſi adeſſet clauſula; vel quamuis aliam dimiſſionem. Simonet. *d. q.65. n. 4. & 5.* Theod. de Rub. *d. cl. 516. n.2. & 3.*

Clauſula, *cedente, vel decedente*, adiecta in vnione, 4
non ſuſpendit illam, vel illius perfectionem, ſed tantùm executionem, neque importat conditionem, verùm demonſtrat duntaxat tempus omnino exiturum, quo executioni mitti debet, vt poſt Oldra. *conſ.223 num.9. & conſ.257. ſub num. 5. verſ. per vnionem tamen prædictam, & num.19.* bene obſeruat D. meus Lotter. *in ſuo doctiſſ. tract. de re benef. lib.2. q.30. n.36.*

CLAVSVLA C.

Perinde valere.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Reſcriptum cum clauſ.* Perinde valere, *datur, quando Papa facultatẽ a ſe cõceſſam, ſed aliqua ex parte irritam, valere decernet.*

3 *Reſcriptum,* Perinde valere, *retrotrahitur, & efficit conceſſionem valere, quæ ſubreptitia erat.*

4 *Diſpenſationis defectum tollit clauſula*, Perinde valere.

5 *Gratia,* Perinde valere, *facta lite pendente, non habita mentione litis, eſt nulla.*

6 *Tertij contra ius medio tempore quæſitum non operatur clauſ.* Perinde valere.

7 *Diſpenſatione principalis, vel cauſa ſi ceſſet, putà, quia eſt nulla, non operatur clauſula*, Perinde.

8 *Probatio colorati tituli dicitur ex gratia*, Perinde valere.

9 *Gratia,* Si neutri, *impetrata pendente termino ad publicandum acceptationem, non eſt bona.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Pariſ. 1
conſ.44. n.7. & conſ.45. num. 26. vel.4. Menoch. *conſ.316.*

*conſ.*316. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.*4 *collect.* 1471. Azor. *inſtit. moralium p.*2. *lib.* 7. *c.*31. *q.* 1. Matth. *de* 4. *anſ. part.* 1. *clauſ.* 215. *alias* 232. *in vltim. impreſſ.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.*2. *c.* 3. *num.* 14. *cum ſeqq.* Mari. Antonin. *var. reſ. lib.* 1. *reſ.* 105. *num.* 4. 5. & 6. Viuian *in praxi Iuriſpatr. lib.* 13. *c.* 8. *num* 61. *cum ſeqq. in* 2. *impreſſ.* Rebuff. *in praxi beneficiali, rubr. de reſcript. Perinde valere,* Mandoſ. *in Signatura gratia. in verb. Perinde valere.*

2 Reſcriptum cum hac clauſula datur, quando Papa facultatem à ſe conceſſam, ſed aliqua ex parte irritam, valere decernit, provt notant Rebuff. *citato loco*, & Azor. *d. q.* 1. *verſ. porro reſcriptum*, vbi ſubdit, in quibus differat a reſcripto pontificio, quod dicitur noua prouiſio.

3 Retrotrahitur huiuſmodi reſcriptum, & efficit conceſſionem valere, quæ ſubreptitia erat, ita Menoch. *conſ.*316. *num.* 5. & 15. Azor. *d. q.* 1. *verſ. porro.*

4 Tollit defectum diſpenſationis, Rota *deciſ.* 436. *num.* 1. *part.* 1. *diuerſ.* Mart. *dict. clauſ.* 321. *num.* 4.

5 Gratia tamen *Perinde valere*, facta lite pendente, non habita mentione litis eſt nulla, Lancell. *de attent. c.* 4. *in praef. a num.* 61. Nicol. Garc. *de benef. p.*4. *c.*3. *n.*34. & fuit reſolutum *in cauſa Tellefina beneficij* 23. *Ianuarij* 1595. *coram Card. Seraphino inter eius deciſiones impreſſas deciſ.*.. & *in Leod. Canonicatus* 7. *Iunij* 1596. *coram Penia.*

6 Non operatur hæc clauſula contra ius tertio medio tempore quæſitum, *c. quamuis, de reſcript. in* 6. Rot. *deciſ.* 12. *de preb. in antiq.* & *deciſ.* 633. *num.* 6. *p.* 3. *ib.* 3. *diuerſ.* Mohed. *deciſ.* 21. *de prebend.* & *deciſ.* 10. *de conceſſ. preben.* Caputaq. *deciſ.* 126. *num.* 5. *p.* 1. & *deciſ.* 198. *num.* 7. *p.*2. Put *deciſ.* 186. *lib.*2. *in correct.* Mandoſ. *de Signatura gratia, in rubr. Perinde valere, verſ. Perinde igitur,* Caualcan. *deciſ.* 28. *num.* 39. *p.*3. Mari. Antonin. *d. reſ.* 105. *num.* 5. Mart. *d. clauſ.* 321. *num.* 2.

7 Item non operatur, ſi diſpoſitio principalis, vel cauſa ceſſet, putà, quia eſt nulla, Gabr. *comm. lib.*6. *tit. de cl. inſ. concl.* 7. *num.* 87. Lancell. *de attent. p.* 3. *c.* 31. *num.* 265 Flam. *de reſign. lib.* 8. *q.* 11. *n.* 46. Mar. Ant. *d. reſ.* 105. *n.* 7.

8 Probatio colorati tituli elicitur ex gratia, *Perinde valere*, Put. *deciſ.* 8 *de prebend.* Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 1471. *verſ. ſecundo*, Maſcard. *de probat. concluſ.* 1387. *num.* 7.

9 Gratia, *Si neutri*, impetrata pendente termino ad publicandum acceptationem, non eſt bona, non obſtant conſ. Gemin. 19. & Rom. 489. quia requiritur quod beneficium vacet tempore datæ, ita Put. *deciſ.* 7. *de prob.*

10 Habens expectatiuam ſub data conceſſionis gratiæ, ſi concurrat cum habente gratiam adiecta clauſula, *quod perinde valeat, ac ſi ſub prima data, & ſub primis proceſſibus conceſſa fuiſſet*, ille verus præferatur, ex quo concurrit circa idem cum habente fictam datam, ita Caſſad. *deciſ.* 6. *deciſ. de conceſſ. prebend.* quem refert Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 1471. *verſ. tertio.*

CLAVSVLA CI.

Pleno iure.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Proprietas ſimul, vt cum vſufructu transferatur, operatur clauſ.* Pleno iure.

3 *Donationem liberam, non feudum eſſe conceſſum, importat clauſula*, Pleno iure, *in conceſſione arbitrata.*

4 *Liberam rem ſignificat clauſ.* Pleno iure.

5 *Totalitatem importat etiam in proprietate, poſſeſſione, vel vſufructu clauſ.* Pleno iure.

6 *Clauſ.* Pleno iure, *intelligitur ſine diminutione, & cum omni integritate.*

7 *Clauſula*, Pleno iure, *poſita in donationibus propter nuptias, nullis exiſtentibus liberis primi matrimonij, quomodo intelligatur, oſtenditur.*

8 *Hæres pleno iure inſtitutus, dicitur etiam inſtitutus in vſufructu.*

9 *Subſtitutio a dubio cenſetur directa infra pupillarem propter clauſulam* Pleno iure.

10 *Trebellianica detractionem prohibet clauſ.* Pleno iure, *poſita in reſtitutione fideicommiſſi.*

11 *Clauſ.* Pleno iure, *interpretatur ſecundum ſubiectam materiam variè, & diuerſimodè.*

12 *Omnia comprehendit clauſ.* pleno iure, *non indigens adiectione.*

13 *Dominus rei dicitur pleno iure, licèt ea ab ipſo poſſit euinci reuocari, vel repeti.*

14 *Poſſidere dicitur ille pleno iure, qui fructus colligit, & de illis diſponit pro libito voluntatis ſuæ.*

15 *Fundus vbi legatus eſt pleno iure, legatarius de illo diſponere poteſt in vita, & in morte.*

16 *Eccleſiæ dicuntur pleno iure ad aliquem pertinere, quando vtroque iure eidem ſubiecta ſunt.*

17 *Clauſ.* Ponens in locum ſuum, &c. *importat ceſſionem iurium, & tranſlationem vtilium, actionum.*

18 *Clauſ.* Præterquam à nobis prouiſos, &c. *preſeruat omnes prouiſiones Apoſt.*

De vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Petr. Gregor. *Syntagmat. Iuris lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 5. Mart. *de clauſ. p.* 1. *clauſ.* 89. *aliàs* 93. *in vltim. impreſſ.* Card. Tuſch. *pract. conc. litt. P, conc.* 364. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*46. [Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.*2. *p.*4. *cl.*534. tribuit plenum ius faciendi, diſponendi, &c. etiam priuandi quoad alios. Rot. *dec.*358. *n.*8. *p.*5. *rec.* 1

Operatur hæc clauſula, quod proprietas ſimul cum vſufructu transferatur, *l. mater*, & *ibi* Angel. & Fulgoſ. *C. ad Tertull.* Alex. *conſ.*56. *num.* 1. *lib.*3. Alber. *in dictionar. verb. pleno iure*, & Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 259. *num.* 6. Card. Tuſch. *tom.* 1. *litt. B, conc.* 331. *num.* 1. & *tom.* 8. *litt. V, conc.* 315. *num.* 94. Mart. *d. clauſ.* 93. *num.* 1. vbi *num.* 3. poſt Alex. *conſ* 208. *num.* 6. *verſ. nec praedictis obſtat, lib.* 1. id intelligit, quando ponitur abſolutè, nõ verò reſpectiuè ratione ſubiectæ materiæ, ſecundùm quã reſtringitur, [Theod. de Rub. *d. cl.* 534. *n.* 1.] 2

In conceſſione adhibita arguit donationem liberam, non feudum eſſe conceſſum, Menoch. *conſ.*87. *n.*119. & *conſ.*191. *n.*14. ſignificat enim rem liberam, idem Menoch. *conſ.*6. *n.*5. 3

Importat totalitatem, Menoch. *conſ.* 1. *num.* 13. & *conſ.* 87. *num.* 427. & *conſ.* 191. *num.* 24. etiam in proprietate, & poſſeſſione, vel vſufructu, vt per Steph. Gratian. *d. deciſ.* 259. *n.*6. & Card. Tuſch. *pract. conc. tom.* 2. *lit. D, conc.* 331. *à principio.* 4

Importat ſine diminutione, & intelligitur cum omni integritate, Dec. *conſ.*493. *num.* 8. & 9. Mart. *d. clauſ.* 92. *num.* 5. Card. Tuſch. *d. litt. D, concluſ.* 531. *num.* 3. 5

num. 3. & fuit dictum *in Serana Iuriſpatronatus* 28. *Aprilis* 1603.*coram Card. Pamphilio*, Menocb. *conſ.* 1046.*num.*5. Card. Tuſch. *litt. D. concl.* 197.*n.*14.*&* *concl.* 329.*num.*1.[Rota apud.Paul.de Rub.*deciſ.*119. *n.*15.*tom.* 2.*diuerſ.*aliàs *p.*6.*recent.*]

Poſita in donatione propter nuptias, nullis exi-
7 ſtentibus filiis primi matrimonij, intelligitur quoad proprietatem, & vſumfructum; illis verò exiſtentibus, intelligitur quoad vſumfructum tantùm, & ſic vt donatio quoad proprietatem ſit reſeruanda filiis, quia ex præſumpta mente contrahentium ſtipulatio intelligitur concepta iuxta diſpoſitionem *l.fœmina*, *& l.generaliter*, §.*illud C. de ſecundis nupt.* ita fuit reſolutum *in Beneuentana bonorum* 20. *Iunij* 1594.*&* 17. *Aprilis* 1595. *coram Lista.* Et quod reſolutio ſibi facta de certis bonis in donatione pleno iure, importat idem quod ſine diminutione tam in dominio, quàm in hypotheca, vſufructu, & omnibus obligationibus, & quibus poſſunt minui, ita Alex.*conſ.*208.incip. *Viſo*, *à princ. vſque ad num.*8.*lib.*2. Cardin. Tuſch.*d.litt. D.concluſ.*331.*numer.* 7. & ſtatutum quod donatio valeat pleno iure, intelligitur quoad proprietatem, & vſumfructum, non autem quoad non poſſit reuocari, Alex. *conſ.* 162.incip.*Viſis*, *n.*1.*&* 5.*lib.*6. Card. Tuſcb. *d.concl.* 321.*n.*2.

8 Operatur quod hæres pleno iure inſtitutus, etiam in vſufructu inſtitutus intelligatur, ita Alex. *conſ.*56. *num.*2.*l.*2. Ruin.*conſ.*40.*num.*71.*in fin.lib.* 2. Cardin. Mantic.*de coniect.vltim.voluntat.lib.*9.*tit.* 6. *num.* 17. *&* 10. Menoch. *de præſumpt.lib.*4.*præſ.*140 *num.* 26. Mart. *d. clauſ.* 93. *num.* 2. vbi refert in contrarium Rip.*in l.re coniuncti*, *n.*49.*verſ.ſed tu*, *ff. de leg.*3. & Gabr.*conſ.*102.*n.*3.*lib.*1.

9 Subſtitutio in dubio cenſetur directa infra pupillarem, & excludit matrem propter hanc clauſulam, *Pleno iure*, vt per Anton.de Butr.*conſ.*53.*num.* 2. Bart.*conſ.*15.*in fin.* Corn.*conſ.*142.*col.*5.*verſ.corroborantur præmiſſa*, *vol.*4. Alex.*conſ.*176.incip. *Viſis narratis.num.*7.*verſ. ſed pleno iure*, *lib.*7. Aret. *conſ.* 156. *col.*7.*verſ.vnde dicunt*, Grat.*conſ.*134.*vol.*2. Mart.*de clauſ.p.*3.*clauſ.*58.*n.*2. Card. Tuſch.*litt. D.concl.*331. *num.* 3.

10 Poſita in reſtitutione fideicommiſſi, prohibet detractionem Trebellianicæ, Capra *conſ.*36.*num.*9. *& conſ.*86.*num.*9.*in fin.* Menoch. *conſ.*1112. *num.*14. [Theodoſ. de Rubeis *d.clauſ.*534.*num.* 7.] Cardin. Mantic.*de coniect.vltim.volunt.lib.*7.*tit.* 12. *num.* 18. Mart.*d.part.*3.*clauſ.*58.*num.*1. Put.*deciſ.* 438. *num.*7. *lib.*2.*in correct.* Sed Apoſtil.ad Rom.*conſ.* 75. *in verſ. quòd non*, tenet quod iſta clauſula, *Pleno iure*, non impedit detractionem Falcidiæ, aut legitimæ, aut portionis de iure debitæ, prout eum refert Cardin. Tuſch.*d. litt. D*, *concluſ.*331.*num.* 6. Rota verò apud eundem Mantic. *deciſ.* 346. *num.* 3. In hoc puncto ſic cenſuit. In propoſito autem Domini cenſuerunt, Trebellianicam eſſe prohibitam, cùm teſtator expreſsè voluit in euentum conditionis totam hæreditatem pleno iure deuolui ad cippum domus: nam licèt magna ſit diſputatio, cùm teſtator voluit pleno iure hæreditatem reſtitui ſubſtitutis, an ſit prohibita Trebellianica, & frequentiori calculo receptum ſit, eam non eſſe prohibitam, quia commodiſſimè poteſt intelligi, vt hæreditas reſtituatur quoad directum, & plenum dominium, à quo vtile non ſit deiunctum, vel quoad proprietatem, & vſumfructum, Roman.*conſ.*219.*n.*3.Capra *conſ.*83. *num.* 9. *& ſeq.* cum aliis à me deductis *d.lib.* 7. (videlicet *in tract.de coniect.vltim.volunt.*) *tit.*12. *n.* 18. tamen quando teſtator voluit pleno iure totam reſtitui hæreditatem, verius eſt, vt intelligatur expreſſim prohibita, quia ex iis verbis enixa voluntas teſtatoris oſtenditur; ſicut etiam quando teſtator voluit reſtitui totam, & integram hæreditatem Galliaula *in l.Centurio*, *ff.de vulgari*, *num.*.88.& Rip. *n.*130.*&* 135. Put.*deciſ.*444. *in fin. lib.* 2. *aliàs deciſ.* 449.*in correctu*, quod etiam à me traditum eſt *d. lib.*7.*tit.*12.*num.*13.15. *&* 18 *in fin.* Hactenus *deciſ. Illuſtriſſimi Card. Mant.citato loco.*

Interpretatur hæc clauſula ſecundum ſubiectam 11 materiam variè, & diuerſimodè, vt per Pute.*d.deciſ.* 438. *n.* 5. & ita ſecundum ſubiectam materiam importat ſolùm directum dominium, ſed tamen regulariter importat ſine diminutione, Alex. *conſ.* 208. *n.*6.*&* 7.*lib.*2.Card.Tuſcb.*d.lit. D*, *concl.*331. *num* 9. vbi *n.*10.cum eod. Alex. *conſ.*162.*num.*5. *in fin.lib.*6. ſubdit, quod intelligitur rebus ſic ſtantibus. Omnia 12 comprehendit non indigens adiectione, Franc.Marc. *Delphin.deciſ.*387.*n.*1.*p.*2. Caſtr.*conſ.*25. *n.* 4. *lib.* 2. Rom.*conſ.*79.*n.*2.*&* *conſ.*239.*n.*3.

Pleno iure rei Dominus dicitur, licèt ea ab ipſo 13 poſſit euinci, reuocari, redimi, vel repeti, vt latè probat Tiraquel. *d. retract. conuent. gloſſ. vnic.* §. 2. *num.*38.

Pleno iure illum poſſidere dicimus, qui fructus 14 colligit, & de illis diſponit pro libito voluntatis ſuæ, prout ait Bald.*in l.*1. *C.de reuocan. donat. num.* 3. vbi ſubdit, pleno iure illum quoque poſſidere, cui ex ſuperueniente caſu poteſt poſſeſſio retractari.

Pleno iure vbi fundus legatus eſt legatarius de 15 illo diſponere poteſt in vita, & in morte, *l.fœmina* 3. §. *illud C. de ſecundis nupt.* & latè ponit Felin. *in cap.conqueſtus* 16.*in princ.de foro compet.*

Pleno iure dicuntur Eccleſiæ ad aliquem perti- 16 nere, quando vtroque iure, id eſt, in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt, *cap. quoniam* 21.*de priuileg.* Butr.*num.* 26. Card. *numer.* 1. & Dec. *n.*17.*&* 3.*in c.cùm & plantare*, §. *in Eccleſiis*, *eod.tit.* Rebuff.*in concordat.tit. forma mandati*, *verb. plenum*; Card. Tuſch.*d.concl.*364. *num.* 3. Mart. *d. clauſ.* 93. *num.*6.Sayr.*de cenſ.lib.*1. *cap.* 12. Eraſm. à Cochier. *de Iuriſdict. Ordin. in exemptos*, *part.*4.*quæſt.*67.*n.*5. [Theodoſ. de Rubeis *d.c.*534. *n.* 11. vbi dicit quòd hæc clauſula ſonat in ſpiritualibus & temporalibus; & *num.* 15. quòd hæc clauſula importat vt cenſeatur intentatum nedum poſſeſſorium, ſed etiam petitorium, & *n.*16. quòd videtur importare rem non eſſe ſubiectam fideicommiſſo, & *num.*20 quòd importat directam ſubſtitutionem, vbi poteſt directò ſubſtitui, aliàs ſecus, & *n.*23.quòd excludit obligationem, & hypothecam, & *n.*24 quòd importat merum & mixtum & imperium, & *num.*26.*&* 27.quòd operatur vt verbum commune interpretetur directum, vbi ſumus in perſona, cui directò ſubſtitui non poteſt.

Clauſ. *Ponens in locum ſuum*, *&c.* importat ceſſio- 17 nem iurium, & tranſlationem vtilium actionum, & conſtitutionem procuratoris in rem ſuam, Bart.*in l. qui quadraginta n.*7.*ff. ad Trebell.* vbi Iaſ. *num.*7. Pariſ.*conſ.*107. *num.*34.*lib.*3. Riminald. *conſ.*529.*n.* 43. *lib.*5. Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.*536.*num.* 1. vbi *n.* 2. ſubdit quod illius vigore competit actio executiua prout competit cedenti, & *num.*6.poſt Rimin.*d. conſ.* 529. *num.* 43. *lib.* 5. & Menoch.*conſ.*361. *num.* 38. reſoluit hanc clauſulam importare tranſlationem dominij

Clauſ. *Præterquam à nobis prouiſos*, *&c.* poſita in 18 Breui præſeruat omnes prouiſiones Apoſt. factas etiam ab anteceſſoribus, & excludit tantum prouiſiones inferiorum, niſi apponatur hoc modo, *præter-*

quam

quam à nobis ipſis, &c. quia tunc eſt perſonaliſſima, & ideo eo caſu non præſeruantur prouiſiones factæ ab anteceſſoribus, ſed ſolum factæ ab ipſomet Papa immediatè, ita Theodoſ. de Rubeis dict. part. 4. clauſ.543.

19 Clauſ. Præterquam per obitum apud ſedem, &c. limitat totam gratiam, & ſic etiam ſubrogationem gratioſam, quæ eſt acceſſoria ad gratiam principalem, quod locum non habet quando beneficium non eſt reſeruatum, & in litteris nulla eſt egreſſa reſeruatio. Ita Theodoſ. de Rubeis dict. part. 4. clauſ.544.]

CLAVSVLA CII.

Pro expreſſis, &c.

1 Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.

2 Expreſſionis ſpecialis, & indiuiduæ cum omnibus ſuis qualitatibus habet vim clauſula, Pro expreſſis.

3 Expreſſionem ſpecificam litis operatur clauſula, Pro expreſſis, quando dicitur, Cuius litis ſtatum, &c.

4 Expreſſionem ita operatur clauſula, Pro expreſſis, vt non admittatur aliquis ad allegandum, vel probandum contrarium.

5 Legitimatio, ſeu confirmatio legitimationis non valet, niſi fiat mentio de filiis legitimis.

6 Papa vbi fingit aliquid expreſſum, quod non eſt expreſſum, habetur ac ſi in indiuiduo expreſſio facta fuiſſet ad validitatem gratiæ.

7 Inſertionem tenoris operatur clauſula, Pro expreſſis.

8 Derogationis ſpecialis vim habet clauſula, Pro expreſſis.

9 Derogatorias derogatoriarum tollit clauſula, Pro expreſſis.

10 Clauſula, Pro expreſſis, habet clauſulam derogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones.

11 Subreptionem omnem ex eo quod aliter ſit narrata gratia præcedens, quàm conſtaret, ceſſare facit clauſula, Pro expreſſis.

12 Clauſula, Pro expreſſis, reſtringitur ad expreſſa, & eorum principalem tantùm diſpoſitionem.

13 Tertij in præiudicium, de quo princeps non intellexit, non operatur clauſula, Pro expreſſis.

14 Intentionis defectum non tollit clauſula, Pro expreſſis, neque operatur in iis, quæ conſiſtunt in facto ignorato.

15 Legem, aut ſtatutum, vbi mandatur fieri expreſſionem ſpecialem, & tacitè, vel expreſsè prohibet generalem, non tollit clauſula, Pro expreſſis.

16 Defectus, per quos gratia eſt ſubreptitia, non tollit clauſula, Pro expreſſis, maximè quando eſt appoſita limitatè.

17 Subreptionem gratiæ factæ ad inſtantiam partis ſine cauſa cognitione; non tollit clauſula, Pro expreſſis, ſicut nec tollit ſubreptionem, quando agitur de præiudicio tertij.

18 Obreptionem non tollit clauſula, Pro expreſſis

19 Diſpenſationem non inducit clauſula, Pro expreſſis.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Pariſ. conſ.1.n.96.vol.1.& conſ.42.vol.5.Dec.cōſ.341. & conſ.441.num.7.vol.2. Anton. Gabr. conc.lib.6.tit. de clauſ.concl.5.Perez l.6.verſ. 6. clauſ. tit. 12. lib. 3. Ordinam pag.695.Menoch conſ.190.num.24.& conſ. 817.num.6. Mart.de clauſ.part.1.clauſ. 101. in vltim. impreſſ. Flam.de reſign.tom.2.lib.12.q.14.num. 15. & 16. Marcheſ.de Commiſſ. part.2.pag. 225. cum ſeqq. Aloyſ. Ricc.in collectan.deciſ.p.4.collect.949. Cardin. Tuſch.pract.concluſ.tom.1.litt. C.concl. 339. Gonzal. ad reg.8. Cancel.gloſ. 36.num.83. Viu.in prax. Iuriſp. lib.13.cap.8.num. 147.cum ſeqq.in 2. impreſſ. Monet. de commut. vlt. volunt. cap. 7. à num. 201. cum multis ſeqq.qui in princip.num. 281. ait hanc clauſulam, & illam, Quorum tenores, &c. eandem vim habere.[nouiſſimè Theodoſ.de Rubeis in ſingul.Rota tom.2.p.4. clauſ.553. Gambar.de legat.lib.8.tit.de poteſt.legati in legibus, & ſtatutis conden.n.17.cum ſeqq.]

Primus effectus eſt, vt habeat vim ſpecialis, & indiuiduæ expreſſionis cum omnibus ſuis qualitatibus, vt per Mart.d.clauſ.101.num.2. Flamin.d.q.14. num.16. Gemin.conſ.65.num.21.verſ. iſtud reſcriptum, & conſ.120.n.7.verſ. ex his rationibus, Card. Tuſch. d.concl.339.n.6. Aloyſ. Ricc. d.collect. 949. effect. 5. Menoch.conſ.1003.n.47.& 48.Monet.d.num. 101. paulo poſt princip. [Rebuff. ſuper concord. in forma mand. Apoſtol.in verb. pro expreſſis, verſ. & hæc clauſula, Theodoſ.de Rubeis d.clauſ.553.num.1.& n. 3. dicit quod operatur vt omnia poſſint exprimi, & num. 4. quod etiam operatur vt omnia exprimenda cenſeantur expreſſa, ac ſi nominatim expreſſio facta fuiſſet.] 2

Amplia hunc effectum, vt hæc clauſula operetur 3 expreſſionem ſpecificam litis, quando dicitur, Cuius litis ſtatum haberi volumus pro expreſſo, quia habet omnem expreſſionem de ſtylo Curiæ, vt poſt Gemin.d.conſ.120.num. 6. & ſeq.verſ. præterea, & dicit aduertendum, docent.Mart.d.clauſ.101.n.7. Cardin. Tuſch.d.concl.339.n.7.

Amplia deinde, vt in tantum operetur expreſſio- 4 nem, quod non admitteretur aliquis ad allegandum, vel probandum contrarium, vt poſt Ant. de Butr.conſil.2.& 49.in fin.ac Gemin.d.conſil. 120. numer.7.verſ. item, ex quo Papa, tenet Card. Tuſch.d. concl. 339.num. 8. vbi n.9. ampliat in legitimatione, ſeu confirmatione legitimationis, quia licèt non valeat, niſi fiat mentio de filiis legitimis expreſſa, tamen ſufficit, ſi fiat per relationem ad aliam legitimationem, in qua mentio fiebat de filiis legitimis, & Papa habuit pro expreſſa in prima legitimatione, & num.11.ſimiliter ampliat, quod ſi de ſtylo Curiæ 5 Papa fingit aliquid expreſſum, quod non eſt expreſſum, habetur ac ſi in indiuiduo expreſſio facta fuiſſet ad validitatem gratiæ, & non admittitur probatio in contrarium, & citat Ant. de Butr.dicto loco.

Secundus effectus eſt, vt operetur inſertionem 6 tenoris, ex traditis per Gabr.d.tit.de clauſ.concluſ.5. n.1.Anton.de Butr.conſ.2.num.4.verſ.nam gratia, & conſil.49.n.5. Mart.de clauſ.101.n.6. Ioſeph.de Seſſe Aragon.deciſ.93.n.15.Gemin.conſ.15.incip.Super, in princ. qui loquitur in prouiſione beneficij facta per Papam ob priuationem alterius, in qua voluit proceſſum, & ſententiam haberi pro expreſſis, Gemin. conſil.65.n.22. Card. Tuſch.d.concl.339.n. 1. Couar. p.2.rubr. de teſtam.num. 10.verſ.rurſus erunt, Franc. Leo in Theſ. fori Eccleſia. p.1. cap.13.num.21.& p. 4. c.2.num.189.Suar.de legib.lib.8.cap.38.num. 2. Gabr. d.concl.5.num.2. Gonzal. ad reg. 8. Cancel.gloſſ. 36 à num.13. Menoch. de præſumpt. lib.6.præſum.49.n. 22. licèt Tiraq.ad leges connub.gloſſ.7.n.33.& ſeq. quem refert Card. Tuſch.d.concl.339.num. 2. ac alij relati

per

per Menoch. *d.n.* 22. contrarium ſentiant, videlicet quod requiratur expreſſio, cùm hæc clauſula ſit periculoſa, & de ſtylo apponi ſolita.

8 Tertius effectus eſt, vt habeat vim ſpecialis derogationis, vt ex Crau. Sclu. & aliis reſoluit Menoch. *conſil.* 190. *num.* 18 *& de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 39.
9 *num* 6 ac proinde tollit derogatorias derogatoriarum, Greg *deciſ.* 109. *num.* 11. habétque clauſulam
10 derogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones, Flam. *d. quæſt.* 14. *num.* 16. Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 949. *effect.* 4. Matt. *d. clauſ.* 101. *num* 1. Monet. *d. tr. cap.* 2. *num.* 201. *in med.* Quod adeò verum eſt, vt ſi Papa in genere deroget omnibus contrariis, quorum tenores habere vult pro expreſſis, perinde ſit derogatum, ac ſi omnia contraria eſſent ſpecificata; vt poſt Butr. Dec. & Gemin. concludit Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 319. *n.* 5. [Hæc clauſula poſita in mandatis de prouidendo, operatur vt taciturnitas beneficiorum obtentorum per impetrantem non reddat gratiam ſubreptitiam, Rebuff. *in forma noua promſ. in verb. necnon omnia. n.* 4. *& in reſcr. c. nulla col.* 32. *in* 8. *clauſ. pag. mihi* 438. *de conceſſ. præb.* Theodoſ. de Rub. *dict. clauſ.* 513 *n* 14. vbi *n.* 14. quod etiam operatur vt pro expreſſis habeantur diſpenſationes, quas habet impetrans pro dictis beneficiis retinendis, & ſic quod gratia valeat, etiam quod non fiat mentio diſpenſationis.]

11 Quartus effectus eſt, vt faciat ceſſare omnem ſubreptionem ex eo quod aliter ſit narrata gratia præcedens, quam conſtiterit, vt per Angel *conſ.* 274. incip. *Bituricenſis Epiſcopus, num* 2. *verſ. pro hoc quia*, Matt. *d. clauſ.* 101. *num.* 6 Alex. Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *tit. de reſcript. reſol.* 3. *n.* 37. Card. Tuſch *d. concluſ.* 339. *n.* 10. [quia non operatur in his, quæ ſunt contraria narratis, vt per Theodoſ. de Rubeis *dict. clauſ* 553. *n.* 6.]

12 Primò nunc limita, hanc noſtram clauſulam reſtringi ad expreſſa, & eorum principalem diſpoſitionem tantùm, vt ex Dec. *conſ.* 142. *verſ. non obſtat cùm Papa*, & Pariſ. *conſ.* 142. *verſ. illa enim verba, vol.* 4 docet Gabr. *d. concluſ.* 5. *n.* 12. *&* 18. quos refert, & ſequitur Monet. *d. cap.* 7. *n.* 109.] quia non operatur ex ſui natura circa non expreſſa. Dec. *con.* 142. *n.* 7. *verſ. non obſtat*. Theod. de Rub. *d. clauſ.* 553. *n.* 7.]

13 Limita ſecundò, vt non operetur in præiudicium tertij, de quo Princeps non intellexit, ita Gozad. *conſ.* 14. *verſ. duodecimò conſidera, iuncto verſ. non obſtat*, Gabr. *d. concluſ.* 5. *n.* 19. Ioſep Seſſe *Aragon. deciſ.* 93. *n.* 24. Monet. *d. c.* 7. *n.* 110

14 Limita tertiò, non tollere defectum intentionis, neque operari in iis, quæ conſiſtunt in facto ignorato, vt per Ferret. *conſ.* 38. *n.* 5. *& ſeq.* vbi dicit hoc eſſe verum, quando eſt ad inſtantiam partis? referunt, & ſequuntur Matt. *d. clauſ.* 101. *n.* 10 & Card. Tuſch. *d. concluſ.* 339. *n.* 17. [Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 553. *n.* 8.]

15 Limita quartò, vt non tollat legem, aut ſtatutum, vbi mandatur fieri expreſſionem ſpecialem, & tacite, vel expreſſe prohibet generalem, vt per Gabr. *d. con* 5. *n.* 11. Ioſeph Seſſe *n. deciſ.* 93. *nu.* 17. Monet. *d. c.* 7. *n.* 111.

16 Limita quintò, vt non tollat defectus, per quos gratia eſt ſubreptitia, maximè quando eſt appoſita limitate prout citato Dec *conſ.* 142. incip. *Et prote. rem, n.* 7. aſſerit Cardin. Tuſch. *d. concl.* 349. *n.* 12. vbi *n.* 13. poſt Crau. *conſ.* 896. incip. *Quæritur, col.* 5. *verſ.*
17 *nec obſtat præmiſſis*, extendit, non tollere ſubreptionem gratiæ factæ ad inſtantiam partis ſine cauſæ cognitione, ſicut nec tollit ſubreptionem, quando agitur de præiudicio tertij.

Limita ſextò, non tollere obreptionem, vt poſt 18
Crauet. *d. conſ.* 296. *col.* 5. *verſ. tertiò reſpondeo*, docet Card. Tuſch. *d. con.* 339. *n.* 16.

[Limita ſeptimò, non inducere diſpenſationem 19
Rebuff. *in* 3. *p. ſignaturæ num.* 18. Theodoſ. de Rub. *d. clauſ.* 553. *n.* 9. vbi etiam quòd nec inducit inhabilitatem impetrantis, vt exemplificat *ibi n.* 19. at *n.* 20. dicit quòd ſolus Papa vtitur hac clauſula in beneficialibus, non autem Legatus, vel alius, niſi id expreſsè eis concedatur à Papa]

CLAVSVLA CIII.

Pro maiori, ſeu potiori cautela.

1 *Abundantem prouiſionem inducit clauſula*, Pro maiori, ſeu potiori cautela, *quaſi ſufficiant præcedentia, & iam diſpoſita.*
2 *Abundans cautela non nocet.*
3 *Clauſ.* Et pro maiori cautela, &c. *nihil plus tribuit, quam ipſa confirmatio.*
4 *Clauſula*, Pro maiori ſecuritate, & ex abundanti, *æquipollet clauſulæ*, Pro maiori, ſeu potiori cautela.

INducit hæc clauſula abundantem prouiſionem, 1
quaſi ſufficiat præcedentia, & iam diſpoſita, Pari. *conſ.* 117. *num.* 14. *lib.* 1. Card. Tuſch. *pract. conc. tom.* 1. *litt.* C, *con.* 301. quamuis autem non videatur ne- 2
ceſſaria hæc clauſula, in multis tamen caſibus poteſt eſſe valde vtilis, quia abundans cautela non nocet, Roman. *conſ.* 343. *num.* 7. Surd. *deciſ.* 13. *num.* 14. Sebaſt. Nævi. *in l. non ſolent* 95. *ff. de reg. iur.* Farin. *in praxi crim. p.* 3. *q.* 89. *num.* 123. Card. Tuſch. *d. tom.* 1. *lit. A, concl.* 67. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 6. *à num.* 20. Stephan. Gratian. *diſcept. for. cap.* 141. *num.* 12. Laurent. de Peirinis *in conſt. ſuæ Ordinis Minim. conſt.* 1. *Iulij II. n.* 49. *tom.* 1.

Pro maiori validitate confirmationis aliquando 3
apponi ſolet hæc clauſula, *Et pro maiori cautela de nouo concedimus*, quæ nihil plus tribuit, quàm ipſa confirmatio, vt fuit dictum *in Toletana admiſſionis* 17. *Iunij* 1609. *coram Pamphilio*, impreſſa per Farin. *dec.* 192. *n.* 2. *p.* 1. *rec.*

Clauſul. *Pro maiori ſecuritate, & ex abundanti*, huic 4
noſtræ æquipollet, ex adductis per Ioan. Bapt. Coſt. *in tract. de clauſ. conuent. clauſ* 82. *n.* 4. & tendunt recto tramite ad excludendam nouationem, Rot. *deciſ.* 758. *n.* 1. *p.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 30. *in prin. p.* 2. *etiam diuerſ.* Alciat. *conſ.* 13. *n.* 7. *lib.* 5. Surd. *conſ.* 495. *n.* 11.

CLAVSVLA CIV.

Promittens habere ratum, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*
2 *Perpetuitatem, vt non faciat, vel veniat contrà, per ſe, nec per alium, importat clauſula*, Promittens habere ratum, &c.
3 *Renunciationem læſionis* l. 2. C. de reſcind. vend. *importat clauſula*, Promittens habere ratum, &c.
4 *Præſcriptionem tollit clauſula*, Promittens habere ratum, &c.
5 *Promiſſio de defendendo perpetuò, refertur ſolùm ad iura competentia ante diuiſionem, non verò poſt.*

6 *Promittens perpetuò attendere, & non venire contra, poſita in contractu conditionali, intelligitur, & reſtringitur, vt poſtquam extiterit conditio, vel quouſque exiſtere poſſit, obligetur, non ſi defecerit.*

7 *Procura in mandato poſita clauſula*, Promittens, &c. *reſtringitur ad ſpecificata in mandato, & non ad alia.*

8 *Clauſula*, Promittens, &c. *in executiuis poſita non ampliat.*

9 *Procurator ante receptum mandatum virtute clauſula*, Promittens, &c. *poteſt ſibi mandata exercere.*

10 *Mandatum in ſolidum importat clauſula*, Promittens, &c.

11 *Mandatum cum libera importat clauſula*, Promittens, &c. *cuius tamen contrarium receptius eſt.*

12 *Clauſula*, Promittens, &c. *poſita in obligatione, ſemper intelligitur ineſſe pactum, quatenus ſtipulatiua interſit iuſta.*

13 *Inſtrumentum exhibens, illud ratum habere dicitur, & omnia in eo contenta approbare videtur.*

14 *Venditionis inſtrumentum confirmare dicitur, qui illius virtute accipit rei venditæ poſſeſſionem, & exinde fructus percipit.*

15 *Venditionem ratam habere dicitur ille, qui petit pretium in ea promiſſum.*

16 *Ratum habere cenſetur ille, qui ſciuit cum ſuis qualitatibus, & longo tempore tacuit.*

17 *Clauſula*, Promittens, &c. *in promiſſione poſita, non ſe extendit ad ignorata per promiſſorem.*

18 *Rati promiſſor non tenetur ad ea, quæ nomine eius geſta non ſunt.*

19 *Promiſſio non comprehendit ea, de quibus ſcientiam minimè habuit ratificare debens.*

20 *Clauſula*, Promittens, &c. *extendit vires ad heredes de iure, licèt non fuiſſet de illis facta mentio in contractu.*

21 *Clauſ.* Promittens non contrauenire, &c. *reſtringitur ad ſpecificata, & ſimilia expreſſis.*

22 *Comprehendit omnem modum, etiam per quem indirectè contractui non ſtatur. n. 12.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Bertaz. *in repet. l. ſi quis maior. C. de tranſact. num. 410. cum ſeqq.* Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 98.* aliàs 103. *in vlt. impreſſ.* Ioann. Baptiſt. Coſta *de clauſul. conuention. clauſ. 117.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 1. litt. C. concl. 299. & concl. 364. a n. 24.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect. 929.* [nouiſſimè Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom. 2. p. 4. clauſ. 560.*]

2 Hæc clauſula importat perpetuitatem, vt non faciat, vel veniat contrà, per ſe, nec per alium, vt per Oldrad. *conſ. 243.* incip. *Factum tale eſt, in fin. verſ. tertia ratio*, Card. Tuſch. *d. litt. C. concl. 299. n. 1.* vbi *n. 2.* ſubdit, quod hæc clauſula appoſita in contractu habente promiſſionem, donec placuerit promittenti, ſi talis contractus confirmetur cum clauſula, *Promittens non contrauenire, &c.* importat ne vllo modo, neque vllo tempore poſſit venire contrà, & alterat primum contractum ad placitum, & efficitur ex neceſſitate obligatorius, de quo etiam Marta *d. clauſ. 103. n. 5.*

3 Importat renunciationem læſionis, *l. 2. C. de reſcind. vend.* Caſtr. *conſ. 387.* incip. *Per ſupradictum, in fin. lib. 2.* Card. Tuſch. *d. concl. 299. num. 3.* Mart. *dict. clauſ. 103. n. 5. in fin.*

Item tollit præſcriptionem, Socin. *conſ. 86. col. fin.* 4
verſ. ſecundò probatur, vol. 1. Stephan. Aufrer. *in addit. ad Capell. Tholoſ. in q. 220.* Mart. *d. clauſ. 193. n. 7.* vbi *n. 8.* declarat, vt non procedat, quando in contractu eſt error, quia tunc non confirmat contractum, Card. Tuſch. *d. concluſ. 199. n. 4.* vbi *n. 5.* ſubdit, maximè tollere effectum præſcriptionis, ſi ab habente iura Principis promittatur.

Hinc dicitur, quod promiſſio de defendendo 5
perpetuò, refertur ſolùm ad iura competentia ante diuiſionem, non etiam poſt, quia hæc clauſula poteſt reſtringi ad iura de præſenti ſpecificata, ſalua recti ſermonis ratione, ita Bardell. *conſ. 11. n. 3. & 4.* & excipit caſum adiectionis verborum vniuerſalium reſpicientium futurum, ita Caualcan. *deciſ. 36. num. 17. p. 1.*

Hinc etiam promittens perpetuò attendere, & 6
non venire contrà, poſita in contractu conditionali intelligitur, & reſtringitur, vt poſtquam extiterit conditio, vel quouſque exiſtere poterit, obligetur, non ſi defecerit, ita Caſtr. *conſ. 225.* incip. *Pro euidentia, in princip. verſ. nam omnia verba, lib. 1.* Card. Tuſch. *concluſ. 199. num. 6.* vbi *num. 7.* ex eod. Caſtr. *d. conſ. 225. num. 3.* ſubdit, hanc clauſulam non ſaluare contractum, in quo error induxit contrahentem.

Hæc clauſula poſita in mandato procuræ, reſtrin- 7
gitur ad ſpecificata in mandato, & non ad alia, ita gloſſ. & DD. *in cap. contingit, de tranſact. & in cap. ex parte, de reſcript.* Gemin. *in cap. qui ad agendum, de procur. in 6.* Mart. *d. clauſ. 103. n. 2. & p. 4. clauſ. 21. n. 5.* [Theodoſ. de Rub. *d. clauſ. 569. n. 15.*] Card. Tuſch. *d. litt. C. concluſ. 364. n. 23.* vbi *n. 25.* poſt Dec. *conſ. 500.* incip. *In cauſa n. 12.* ſubdit, quod quando hæc clau- 8
ſula poſita in executiuis, non ampliat, ideo non videtur data libera poteſtas; & *n. 26.* declarat, quod imò quando principalis promiſit cum iuramento habere ratum, & gratum quicquid per dictum procuratorem factum, vel geſtum, aut procuratum fuerit, tunc Dominus obligatur, licèt mandatum ſit datum ad recipiendum, ſi cum alio in ſolidum ſe obligauit procurator, & fuit renunciatum beneficio fideiuſſorum, quia Dominus tenetur etiam pro ſumma confeſſata.

Operatur iſta clauſula, quòd licèt procurator 9
ante receptum mandatum non poſſit ſibi mandata exercere, tamen ſecus eſt quando adeſt iſta clauſula; ita Alex. *conſ. 146.* incip. *In cauſa, num. 33. verſ. præterea, lib. 5.* quem refert Card. Tuſch. *d. clauſ. 364. num. 28.*

Importat mandatum in ſolidum, Put. *deciſ. 98.* 10
lib. 3. in correct. Flam. *de reſign. lib. 9. q. 3. n. 21. & 23.* Gregor. *deciſ. 280. n. 4.* & fuit dictum *in Leodien. Canonicatus 4. Decembr. 1624. coram D. Merlino.*

Item importat mandatum cum libera, & ſic ope- 11
ratur, vt ſit ſufficiens in caſibus, in quibus requiritur ſpeciale mandatum, vt per Bart. *in l. procurator, cui generalis, num. 4. ff. mandati, & in l. ſi procurator, num. 5.* vbi Ang. *num. 2. C. eod. tit.* Verùm contrarium, imò hanc clauſulam non inducere mandatum cum libera, tradunt gloſſ. *in l. ſi procuratorem, ff. de procur.* Alex. Bald. Salicet & alij *in d. l. ſi procurator,* Gregor. *l. 19. tit. 5. part. 6.* Couar. *var. lib. 1. cap. 6 n. 4.* Marr. *d. clauſ. 103. num. 2. verſ. contrarium,* Nicol Garc. *de benef. p. 5. cap. 8. num. 75.* [Pro vtraque parte plures refert Doctores Theodoſ. de Rub. *d. clauſ. 560. num. 1. & 2.*]

Poſita in obligatione, ſemper intelligitur ineſſe 12
pactum, quatenus ſtipulatio interſit iuſta, Creſc. *deciſ. 189.* aliàs 17. *ſub n. 2. verſ. quia ſtipulatio, de probat.*

&

& fuit dictum in Peruſina executionis 17. April. 1600. coram Pamo, ſatiſque ratum habere dicitur, qui re vtitur, Bald. conſ. 349. n. 2. lib. 1. Dec. conſ. 46. n. 19. Rot. in Bononien. Caderna 29. Ianuarij 1610. coram Card. Lancellotto.

13 Sic etiam exhibens inſtrumentum, illud ratum habere dicitur, & omnia in eo contenta approbarè videtur, cap. cum venerabilis 6. de except. vbi Abb. n. 40. in fin. verſ. nota quod, Alex. conſ. 112. n. 5. in fin. lib. 5. etiam ſi talis productio facta fuerit per compulſum ſi in eo adſit obligatio in forma Cameræ, & clauſula, Pro quibus omnibus, &c. vt fuit reſolutum in Bonon. cenſus 27. Iunij 1601. coram Penia.

14 Sic etiam confirmare dicitur inſtrumentum venditionis, qui illius virtute accipit rei venditæ poſſeſſionem, & exinde fructus percipit, ac illius onera ſoluit, Alex con. 127. n. 2. lib. 5. Creſe. deciſ. 1. de procur. Surd. deciſ. 229. n. 5. & 6. Rota in Romana pretij vinea 1. Iulij 1611. coram Card. Marquemontio, & poſtea in eadem 12. Decembr. 1614. coram Pirouano.

15 Sic etiam ratam habere dicitur venditionem ille, qui poterit pretium in ea promiſſum, l. matri tuæ, C. de rei vendicat. vbi Bart. n. 5. & Caſtr. n. 6. Rota in Cameriacen. donationis 10. May 1606. coram Card.
16 Marquemontio. Denique non poteſt dubitari quin ratum habuerit ille, qui ſciuit eum ſuis qualitatibus, & longo tempore tacuit, Socin. iun. conſ. 139. n. 14. lib. 3. & fuit dictum in Calagnritana Capella de Nagera 15. Iunij 1590. coram Orano.

17 Poſita hæc clauſula in promiſſione, non ſe extendit ad ignorata per promiſſorem, ad hunc enim effectum requiritur certa, & vera ſcientia cum omnibus ſuis qualitatibus; ita Put. deciſ. 373. num. 1. lib. 3.
18 Gabr. conſ. 36. n. 60. lib. 1. Surd. conſ. 18. n. 18. Vnde rari promiſſorem non teneri ad ea, quæ nomine eius geſta non ſunt tradunt Gram. deciſ. 103. num. 12. Tiraq.
19 de retract. tit. 1. §. 1. gl. 1. n. 148. Nec promiſſio huiuſmodi comprehendit ea, de quibus ſcientiam minimè habuit ratificare debens, & illius qualitatem; Natt. conſ. 162. n. 33. Rot. in Anconitana mercedis 10. Decembris 2602. coram Card. Sacrato, & in Rom. lan-
20 di 28. Iunij 1613. coram Buratto. Extendit tamen vires hæc clauſula ad hæredes de iure, licèt non fuiſſet de eis facta mentio in contractu, Milanen. Sicilia deciſ. 10 n. 87.

21 [Clauſ. Promittens non contrauenire, &c. reſtringitur ad ſpecificata & ſimilia expreſſis. Dec. conſ. 495. ſub n. 17. & ſeq. nec porrigitur ad ea, de quibus non fuit cogitatum, nec extenditur ad ius, quod de nouo ſuperuenit. Idem Dec. conſ. 263. col. fin. Theod. de Rub. d. clauſ. 561. n. 1. cum ſeqq. Appoſita donationi cauſa mortis operatur quòd talis donatio tranſeat in donationem inter viuos l. vbi ita donatur ff. de donat. clauſ. mort. Cou. in rubr. de teſtam. p. 2. ſub num. 12. Card. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 1. tit. 13. num. 5. Theod. de Rub. d. clauſ. 561. n. 6. Hæc clauſula nihil operatur ſtante enormiſſima leſione. Pariſ. conſ. 75. n. 12. lib 3. ſi illa apponatur in ſubſtantialibus, & in diſpoſitiuis; ſecus ſi apponatur in clauſulis executiuis. Cou. d. p. 2. n. 15. Card. Mant. d. tit. 13. ſub n. 7. Molin. de primog. lib. 4. c. 2. ſub n. 46. Theod. de Rub. d. cl. 561. n. 7. & 8.

22 Clauſ. Promittens non contrauenire ex quauis cauſa, & quouis modo, &c. comprehendit omnem modum, etiam per quem indirectè contractui non ſtatur. gloſſ. verb. quouis modo, in c. vt inquiſitionis. §. prohibemus, de hæret. Rebuff. ſuper conc. ord. in formam mandati Apoſt. in verb. alium quemcumque, in fine primæ fallentiæ. Theod. de Rub. d. clauſ. 561. n. 9.

CLAVSVLA CV.

Pro omnibus, & ſingulis abſentibus, & cætera.

1 Stipulatio facta à Notario cum clauſula, Pro omnibus, & ſingulis abſentibus, &c. operatur, vt ius quæſitum dicatur abſentibus ſine ceſſione.

2 Ius abſenti an acquiratur ſtante clauſula, Pro omnibus, & ſingulis abſentibus, &c. ſine ratificatione, vel illius acceptatione? quæſtio dubia.

3 Vna ſententia tenet non acquiri.

4 Altera ſententia tenet virtute clauſulæ, Pro omnibus, &c. ius irreuocabile acquiri abſenti, Notario pro eo ſtipulante.

5 Donatario tantùm volente, non verò recuſante, acquiritur abſenti ius irreuocabile Notario pro eo ſtipulante.

6 Animi quacumque declaratio ſufficit, quando ſumus in actu de ſui natura delectabili.

7 Poſſeſſio non acquiritur ex Notarij ſtipulatione pro abſenti cum clauſula, Pro omnibus, & ſingulis abſentibus, &c. niſi ſequuta ratificatione.

8 In obligatione Camerali appoſita hæc clauſula, Pro omnibus &c. operatur, vt poſſit agi contra nomen debitoris, perinde ac ſi ſpecialiter promiſiſſet, etiam nulla habita ceſſione.

9 Clauſ. Pro omnibus quorum intereſt, &c. intelligitur de principalibus.

STipulatio facta à Notario cum iſta clauſula; 1
operatur vt ius quæſitum dicatur abſentibus etiam ſine ceſſione, vt per Corn. conſ. 50. ſub num. 7. lib. 1. Pariſ. conſ. 69. n. 139. & 148. lib. 3. Ruin. conſ. 119. num. 7. & 8. lib. 1. cum aliis allegat. in Romana fructuum dotis 10. Martij coram Gregor. XV. inter eius deciſ. impreſſas deciſ.

Verùm autem ſtante hac clauſula acquiratur ius 2
abſenti ſine ratificatione, vel illius acceptatione? quæſtio dubia.

Vna ſententia tenet, non acquiri ius abſenti ſine 3
ratificatione, vel illius acceptatione, quam tuentur Caſtr. in l. in inſula 43. §. fin. n. 3. ff ſolut. matr. & conſ. 195. in 2. dubio, n. 2. verſ. ad quod breuiter & conſ. 171. num. 1. lib. 1. Dec. conſ. 126. Surd. num. 2. verſ. tertiò dictum Bartoli. & conſ. 58. num. 5. verſ. præterea. Curt. conſ. 32. num. 13. Socin. iun. conſ. 126. num. 12. & ſeq. 1. lib. 2. Caſſan conſ. 53. num. 55. cum ſeq. Ruin. conſ. 7. num. 29. lib. 1. & conſ. 39. num. 19. eod. lib. 1. Clar. §. donatio, ſub num. 8. verſ. reſpondeo, Craſſ. §. donatio cauſa mortis, q. 3. num. 4. in fin. cum innumeris hinc inde relatis à Rota impreſſa per Zach. poſt tract. de oblig. Cameral deciſ. 123. vbi hæc opinio firmata fuit reiecta contraria, quam etiam ſequuta fuit eadem Rota in Bononien. pecuniaria 13. Ianuar. 1581. coram Card. Lancellotto; quod aliqui ampliat, etiam ſi appoſita inueniatur in relictis ad pias cauſas, & factis Eccleſiis, vel pauperibus, ceſſante nuntio, vel epiſtola, vt reſoluunt Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. D. concluſ. 637. num. 17. & ſeq. & plures alij, quos refert, & ſequitur Sanchez de Matrim. lib. 1. diſput 6. n. 16. cuius tamen contrarium etiam ſtante hac ſcientia colligitur ex adductis per Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ priuil. 115. Cephal. d. conſ. 33. lib. 2. Ioſeph. Ludou. Peruſina deciſ. 29. n. 10. & 11.

4 Altera ſententia (cui tanquam probabiliori magis adhæreo) tenet, virture huius cla‹u›ſulæ ius irreuocabile acquiri abſenti, Notario pro eo ſtipulante, & hanc ſequuntur Cephal.*conſ.33.num.5.* & *8.lib.1.* Silu.*conſ.12.n.11.* Roland.à Valle *conſ.19.n.12.* & *21. lib.1.* Clar §.*donatio,q.13.n.2.* Oſaſc. *Pedem.deciſ.32. n.4.* Surd.*deciſ.21 t.n.5.* Tiraq.*de iure conſtituti, poſt limitationem 30.n. 23.* & fuit dictum *in Elberen.donatione 1.Febr.1582.coram Giptio.*& *in Romana Palatij 4.Nouembr.1592. coram eodem, & in Veneta cenſus 3.Decemb.1610.coram Card. Marquemontio.*

5 Iotellige, primo procedere hanc ſententiam donatario volente, ſecus illo recuſante. vt cenſuit Rota *deciſ.683.n.4.p. 1. diuerſ.* Intellige etiam ſaltem interuenieote ſcientia, & patientia donatatij, abſque eo quod cooſtet de alio, ex notatis per Couart. *in rub.de teſtam.p.3.num.13.* & per Ioſeph. Ludou.*d. deciſ.29.ſub n.9.* Sumut enim in actu de ſui natura de-
6 lectabili & ideo ſufficit quæcumque animi declaratio, quæ fieri poteſt quandocumque, Natta *conſ.474. n.20.lib.1.* etiam habita per coniecturas, & præſumptiooes. Guidop. *conſ.13.n.12.* & 13. quoniam in iit, qoæ nobis commodum afferuot; ſcientia præſumitur, Card.*in Clement.2.§.vltim.n.5.* & *6.de conceſſ. prabenda*, Matant.*in l.poteſt, n.129.ff. de acquir. hæred.* Menoch.*de præſumpt.lib.6.præſ.23.n.84.*

7 Poſſeſſionem verò non acquiri ex Notarij ſtipulatione cum hac clauſula pro abſente, niſi ſequuta ratificatione ex *l.3.in princ.ff.de acquir.poſſ.l. quemadmodum 5.* & *l.quod meo 18.§.ſi furioſo, ff.eod. tit.* tradunt Pontan.*de ſpoliis,lib.2.n.112.* Cuit.ion.*conſ.120. col.1.* & *2.* Oſaſc. *Pedem.deciſ.33.n. 12.* Theſ. etiam *Pedem.deciſ.-0.dub.n.5.verſ.aut verò loquimur.*

8 In obligatione Camerali appoſita hæc clauſula, operatur vt poſſit agi contra nomen debitoris, perinde ac ſi ſpecialiter promiſiſſet, etiam nulla habita ceſſione, vt per Bertazol. *de clauſulis inſtrum. clauſ. 58.gloſſ.5.n. 8.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ. cap. 507.n.9.*

9 [Clauſ. *Pro omnibus quorum intereſt*, &c. iotelligitur de principalibus, non autem de aliis, quorum intereſt, & non ſuffragatur illi, cuius non intereſt. Rota *Lucenſ.diuerſ.91.col.2.in verſ. reſponderetur enim.* Theod.de Rub.*in ſing.Rota tom.2.p.4.clauſ.565.*]

CLAVSVLA CVI.

Pro omni, & toto, &c.

1 RĒſtringitur hæc clauſula ad ea, de quibut agitur, vt per Calcan.*conſ.19.n.3.verſ. & licet dicatur*, Gabr.*comm.tit.de regulis Iuris, concl.4.n.51.verſ. vel ſi dictum ſit*, Surd.*deciſ.217.n.15.* Rot.*in Recanaten.pradij 14. Aprilis 1614.coram Pamphilio*, impreſſa per Farin.*deciſ.534.n.4.p.2.recent.*

CLAVSVLA CVII.

Pro Rota.

1 VIde notata *in tract.de dictionibus,dict.294.* & ibi citatis adde Ioan.Bapt. Coſtam *de clauſul. conuent.clauſ.23.* Mart.*d.clauſ. p. 1.clauſ. 106. in vltim. impreſſ.*

CLAVSVLA CVIII.

Pro Reſiduo.

1 *Solutiones alias preceſſiſſe, & factas fuiſſe, præſumptionem inducit clauſula*, Pro Reſiduo.

2 *Debitum totum, & integrum fuiſſe ſolutum, arguit clauſula*, Pro reſiduo, *in quietantia appoſita.*

3 *Quietantiam ſi quis oſtendat cum clauſula*, Pro reſiduo *illius virtute inducitur ſolutionis præſumptio etiam aliarum portionum.*

4 *Petens pro reſto ex computatione rationum, poteſt de errore doceri.*

5 *Clauſ.* Pro reſiduo, *cum aliquibus verbis reſtrictiuis dumtaxat præſtat, ne creditor poſſit ratione illius crediti quidquam conſequi.*

6 *Creditor petens ſine clauſula*, Pro reſidun, *vel aliqua dictione taxatiua, non propterea cenſeretur ſibi plus non deberi.*

ALias ſolutiones præceſſiſſe, & factas fuiſſe, præſomptionem inducit hæc clauſula, Caſtren.*in l.1.n.2.Cod.de hæred.inſtit.* Bero *conſ. 192. n. 6.* & *7. lib.1.* & fuit dictũ *in Regien.penſionis 26. Iunij 1598. coram Orano*, & præſupponit exiſtentiam præcedentis, quantitatis, & ad partem reſtantem refertur, *l.bones 89.in fin.ff.de verb.ſignif.* Rebuff *ad l.poteſt reliquorum 95 ff.eod.tit.* Rot. *in Bononien. de Buccamatiis 29. Ianuar. 1590.coram Orano*; & ideo clauſula 1
iſta in quietantia appoſita arguit totum, & integrum debitum fuiſſe ſolutum, gloſſ. *verb. reliquum*, Ruin. Angel. & Caſtr.*in l.ſi ex pluribus, in princ.ff.de ſolution.* Cæpol.*caut.177.* Guid. Pap.*q.177.in princip. Fuit etiam*, Corn.*d.conſ.33.n.24.lib.1.* Alex.*conſil.116.n.4. vol.6.* Bertaz.*de clauſul.conuent.clauſ.54.n.1.* Rota *in Valentina pecuniaria 20. Nouembr.1598.coram Olpeio, & in Romana depoſiti 24. Maij 1595. coram Penia.* Totum enim continetor appellatione reſidui, *l.cæterorum 160.ff.de verb.ſignif.l.2.C.de hæred.inſtit.* Rota *in Peruſina pecuniaria 3. Decembr. 1599. coram Iuſto.* 2
Vnde ſi quis oſtendat quietantiam cum hac clauſula, licèt non ſit de recepto niſi portioois debitæ, tamen illius virtute inducitur ſolutionis præſomptio etiam aliarum portionum, Bero.*conſ.192.n.9* & *10. lib.1.* Rot.*in Spoletana bonorum 30 Ianuar.1584.coram Bubalo.* & *in Romana reſidui dotis 8.Febr.1589. coram Card. Arigonio, & in Romana pecuniaria 22.Febr.1600. coram Penia, & in Fauentina fideicommiſſi 13. Nouemb. 1595.coram Litta, & in Romana Trebellianica 9.Nouemb.1612.coram Vbaldo.* 3

Limita primò, niſi peteret pro reſto ex computatione rationum, quia tunc de errore poteſt doceri, *l.1.de errore calcul.* Steph.Gratian *diſcept.forenſ.cap. 3. n.2.cum ſeqq.* Ioan.Bapt.Coſta *d.clauſ.54.n.2.*

Limita ſecundò, quando addita eſſent aliqua verba reſtrictiua, veluti quia dictum eſſet (*per ſaldo della preſente liſta*) vel (*pro reſto del debito vecchio*) tũc enim hoc dumtaxat præſtat, ne creditor poſſit ratione illius crediti quicquam conſequi, Stephan. Gratian. & Ioan.Bapt.Coſta *locis citatis.* 5

Limita tertiò, quando ſine hac clauſula, vel aliqua dictione taxatiua, tantùm, aut ſimili, creditor peteret etiam in iudicio, putà ex contractu maioris ſummæ, ne propterea cenſeretur ſibi plus non deberi, Batt. Bald. & alij *in l.ſi quidem, C.de tranſact.* Guid. Pap. *dict. quæſt. 177.* Bertazol. *dict. gloſſ. 11. num. 3.* 6

CLAVSVLA

CLAVSVLA CIX.

Pro tempore.

1 *Tempus tam futurum, quàm præſens denotat clauſ.* Pro tempore.

2 *Diſponens per clauſulam,* Pro tempore, *quando reſpectiuè vult obſeruari tempora, tunc neminem obligat, niſi illum, qui in illo tempore reperitur.*

1 DEnotat hæc clauſula tam futurum tempus, quàm præſens, iuxta tradita per Bald. *in c. cum inter, numero 3. de re iud.* Rot. *in Carthag. decimarum 10. Decembris 1578. coram Bubalo, & in Laud. penſionis 29. Ianuar. 1591. coram Penia,* quam amplè confirmauit eadem Rot *deciſ. 733. numer. 3. & 4. p. 2. rec.* quarum meminit D. Lotter. *in ſuo doctiſſ. tract. de re benef. lib. 1. q. 36. n. 85.* [. Theod. de Rub. *in ſing. Rota 10. 2. p. 4. cl. 572.*]

2 Quando diſponens per clauſulam, *Pro tempore,* reſpectiuè vult obſeruari tempora, tunc neminem obligat, niſi illum, qui in illo tempore reperitur; vnde ſi teſtator inſtitutis pluribus hæredum gradibus mandet aliquid annuatim ſolui per hæredes pro tempore, reſpectiuè non obligantur niſi illi hæredes, qui pro tempore fuerint; vide Caualc. *dec. 31. n. 7. p. 5.* Mart. *de cl. p. 1. cl. 337. in vlt. impreſſ.*

CLAVSVLA CX.

Pro ſe, & filiis.

1 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & filiis, comprehendit etiam filios naſcituros, & poteſt vni filiorum aſſignari, cæteris excluſis.*

2 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & filiis, poteſt ad nepotes deuenire.*

3 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & filiis maſculis, & fœminis, ſuccedunt ordine ſucceſſiuo, ſecus ſi conceſſio ſit facta per dict.* Cum.

4 *Emphyteuſis acceptata pro ſe, & vxore, & filiis, poteſt deuenire ad filios ſecundi matrimonij.*

5 *Emphyteuſis quando conceditur cum clauſ.* Pro ſe, & filiis, *non poteſt pater præiudicare filiis etiam tranſigendo.*

6 *Pater vendens emphyteuſim conceſſam cum clauſ.* Pro ſe, & filiis, *in dubio videtur tantum vendere ius ſuum, non filiorum.*

7 *Primus emphyteuſis acquiſitor poteſt alienare in præiudicium comprehenſorum.*

8 *Emphyteuſim ex re, vel pecunia patris acquiſitam poteſt ipſe pater filiis alienando nocere.*

1 EMphyteuſis conceſſa pro ſe, & filiis, comprehendit etiam filios naſcituros nondum natos, Gam. *Luſit. deciſ. 233. n. 7.* quem refert Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 33. n. 33.* & poteſt vni filiorum aſſignari, cæteris excluſis, Gama *vbi proximè;* Camil. Borrel. *d. tit. 33. num. 36.* Surd. *deciſ. 209. num. 16.* Cald. Pereira *in reſponſo pro Societate Ieſu, n. 13.* Card. *in praxi Iud. & Adu. verb. emphyteuſis, n. 28.*

2 Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & filiis, poteſt ad nepotes deuenire; quia in emphyteuſi filiorum appellatione veniunt nepotes, Card. Mant. *de tacitis, & ambig. conu. tom. 2. lib. 22. tit. 12.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q. 13. à n. 14. & q. 17. à n. 48.* Sed priùs debet venire ad filium, vel filiam exiſtentem, ex Cald. Pereira *d. q. 15. num. 3.* Et quando emphyteuſis ſuſcepta eſt pro ſe, & filiis, ac nepotibus maſculis, aut pro ſe, & deſcendentibus maſculis, in ea ſuccedere poteſt nepos maſculus filius filiæ, Clar. *in pract. §. emphyteuſis, q. 36. num. 1.* Valaſc. *de iure emphyt. q. 41. num. 5.* quamuis contrarium ſequantur Molina *de primog. Hiſp. lib. 3. cap. 5. n. 41.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib. 3. c. 10. n. 4.*

In emphyteuſi conceſſa pro ſe, & filiis maſculis, 3
& fœminis, ſuccedituṙ ordine ſucceſſiuo, ſecus ſi conceſſio ſit facta per dict. *Cum,* ita Stephan. Grat. *diſc. for. cap. 70. num. 24. & ſeq.* quia tunc maſculi, & fœminæ inſimul admittuntur, Valaſc. *de iure emphyt. q. 41. n. 4.*

Emphyteuſis accepta pro ſe, & vxore, & filiis, 4
poteſt deuenire ad filios ſecundi matrimonij, Balſ. *in auth. qui rem, num. 5. C. de ſacroſ. Eccleſ.* quem ſequuntur Menoch. *conſ. 40. n. 25. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 21. numero 8.* Gama *Luſitana deciſ. 231.* Cardoſ. *d. verb. emphyteuſis, n. 38.* Camil. Borrel. *d. tit. 33. num. 37.* ſecus eſt quando conceditur pro filiis vtriuſque, Gama *Luſitana dec. 233. numero 1.* Cald. Pereira *de nom. emphyt. q. 15. à num. 25. & de poteſtate eligendi, c. 13. à num. 22.*

Quando cum hac clauſula emphyteuſis concedi- 5
tur, non poteſt pater præiudicare filiis, vt per Couar. *lib. 1. var. cap. 18. numero 2.* Clar. *§. emphyteuſis, quæſt. 16. numero 1. verſ. his præmiſſis,* Valaſc. *de iure emphyteut. q. 49. num. 6.* Gaſp. Rodetic. *de annuis redditibus, lib. 2. q. 22. n. 37.* Gam. *Luſitana deciſ. 8. à n. 1. & deciſ. 151. n. 1.* Cald. Pereira *de nom emphyt. q. 12. num. 52.* Molina *de Iuſtitia, tract. 2. diſp. 478. num. 2.* Rebell. *de obligat. Iuſtitia, p. 2. lib. 3. q. 15. n. 6.* Cabed. *Luſitana deciſ. 154. n. 5. p. 1.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 65.* Camill. Borrell. *d. tit. 33. n. 295. & n. 300.* Nec etiam tranſigendo illis præiudicium inferre poterit, ex Gama *Luſit. deciſ. 151.* & ſi alicui tertio eam vendiderit, à filio talis venditio reſcindi poterit, dummodo reſtituat emptori pretium pro ſua parte, ſi partis hæres ſit, Gama *dec. 8. n. 4.* quos refert, & ſequitur Rebell. *d. n. 6. prope finem.*

Vnde in dubio pater ſi vendat, videtur tantùm 6
vendere ius ſuum, non filiorum, Cald. Pereira *de renouat. emphyt. quæſt. 16. numero 38. & de poteſtate eligendi, cap. 3. num. 38.* Surd. *dec. 172. numero 7.* Cabed. *Luſitana dec. 124. p. 1.* & alienatio durabit ſolùm in vita alienantis, iuxta tradita per Flamin. *de reſignat. lib. 6. q. 2. n. 91. & 92.*

Limita tamen, quando pater fuit primus emphy- 7
teuſis acquiſitor, quia tunc poteſt alienare, in præiudicium comprehenſorum, præſertim accedente domini conſenſu, Surd. *deciſ. 81. in fin.* Peregr. *de fideicom. art. 6. n. 24.* Valaſc. *de iure emphyt. q. 49. n. 9.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap. 20. n. 4. & in reſponſo pro Societate Ieſu, num. 13.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 3. collect. 690. verſ. limita ſecundò,* Rebell. *d. n. 6.* Molin. *d. diſp. 478. num. 4.* Stephan Gratian. *d. deciſ. 65. à num. 8.* Camill. Borrell. *d. tit. 33. n. 298.* Molin. *de primog. lib. 1. c. 10. n. 71.*

Limita etiam, quando emphyteuſis ex re, vel pe- 8
cunia patris acquiſita ſit, quia tunc poteſt pater filiis alienando nocere, Pinel. *l. 1. C. de bonis maternis, p. 3. n. 98.* Valaſc. *d. q. 49. n. 70.* Cald. Pereira *d. c. 20. n. 1. & de poteſtate elig. cap. 15. n. 14. in fin. & d. reſponſo, n. 16. & in commene. ad §. ſed hac, Inſt. de ineff. teſtam. cap. 2. n. 27. Alleg. iuris pro maioratu de Bellos, part. 2. art. 5. n. 146.* Flores *in addit. ad Gam. dec. 3. ad fin.* Molin. *d. diſp. 478. n. 5.* Rebel. *d. q. 15. n. 2.*

CLAVSVLA XCI.

Pro ſe, & ſuis, &c.

1 *Teſtimonium qui non poſſunt, vel non coguntur dicere, veniunt in ferendo teſtimonio, quando adeſt clauſ.* Pro ſe, & ſuis, &c.

2 *Clauſ.* Pro ſe, & ſuis, &c. *abſque alia expreſſione filiorum, & deſcendentium, intelligitur de hæredibus in dubio.*

3 *Differentia non leuis eſt, an dictum ſit,* Pro ſe, ſuiſque, &c. *vel,* Pro ſe, & ſucceſſoribus quibuſcumque, &c.

4 *Stipulatio ſi concepta ſit pro ſe, abſque dictione, cæterata, non facit actum perſonalem.*

1 HÆc clauſula ſecundum ſubiectam materiam habet plures ſignificationes, nam ſi agatur de ferendo teſtimonio, veniunt illi, qui non poſſunt dicere teſtimonium, putà ſerui, liberi; item venirent, qui non coguntur dicere teſtimonium, prout pater, priuignus, ſocer, gener, patroni, & ſimiles, vt per gloſſ. *in l. fœmina. ff. ad Turp.* Alex. *conſ. 26. num. 5. verſ. nec prædictis obſtat, lib. 5.* Dec. *in l. ſemper ſtipulationibus. ff. de reg. Iur. & conſ. 43. n. 5.* quos refert, & ſequitur Cardin. Tuſch. *pract. conc. tom. 1. lit. C, conc. 294. n. 7.*

2 Concepta hæc clauſula abſque expreſſione filiorum, & deſcendentium, vel hæredum, intelligitur de hæredibus in dubio, Alex. *d. conſ. 26. num. 2. in fin. & num. 3.* vbi loquitur de conceſſione feudali, intelligendo tamen de hæredibus deſcendentibus, & ſic habilibus in materia feudi, & conſequenter hæredibus ſecundum quid, Card. Tuſch. *d. conc. 294. num. 5.* vbi *num. 6.* poſt Alex. *d. conſ. 26. n. 3. & conſ. 18. num. 7. lib. 5.* ſubdit, quod licèt ſimplex, conceſſio feudi facta ſit pro ſe, debet in dubio intelligi, & hæredibus, filiis, & deſcendentibus. [In vltima voluntate appoſita intelligitur de liberis. Fontanel. *de pact. nupt. cl. 4. gl. 9. p. 2. n. 31.*]

Eſt tamen differentia non leuis, an dictum ſit,
3 *Pro ſe, ſuiſque, &c.* vel, *Pro ſe, & ſucceſſoribus quibuſcumque, &c.* quia primo caſu in emphyteuſi Eccleſiæ continentur ſoli deſcendentes; ſecundo verò, caſu etiam extranei, quia æquipollet clauſulæ, *Et quibus dederis*, ita Bero. *quæſt. 17. & 18.* Borgn. *deciſ. 30. num. 370. 374. & 400. p. 2.* Ruland. à Valle *de lucro dotis, q. 54.* Clar. *§. emphyteuſis. q. 28. numer. 9.* quos refert. Ioan. Baptiſt. Coſta *de clauſ. connem. clauſ. 79. numero 2.*

Stipulatio ſi concepta ſit pro ſe, abſque dictione
4 conciſa, ſeu cæterata, non facit actum perſonalem, Anch. iun. *q. 45. lib. 2.* Ioann. Baptiſt. Coſta *d. clauſ. 79. num. 1.* niſi ſubiecta materia aliud ſuadeat, veluti in ſocietate in vſufructu, & in huiuſmodi caſibus, quoniam includit etiam ſucceſſorores vniuerſales, multo magis ſtante dictione conciſa, & fortiùs vbi in ſtipulatione ſunt nominati hæredes, Simon. de Prætis *conſ. 2.* Surd. *conſ. 20. n. 13.* Burſat. *conſ. 131.* Hering. *de fideiuſſ. c. 20. §. 10. n. 56.*

CLAVSVLA CXII.

Pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus.

1 *Hæredes extranei veniunt virtute clauſulæ,* Pro ſe, ſuiſque hæredibus & ſucceſſoribus.

2 *Donatarius poteſt ad libitum de rebus donatis diſponere etiam in extraneas perſonas vigore clauſula,* Pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus.

3 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica, pro ſe, & hæredibus conceſſa, dicitur conceſſa hæredibus ſanguinis, non extraneis.*

4 *Emphyteuſim hæreditariam importat clauſ.* Pro ſe, & hæredibus, *poſita in contractu emphyteutico.*

5 *Emphyteuſis conceſſa pro hæredibus, & deſcendentibus, cum ſit mixta, non comprehendit deſcendentes, qui etiam hæredes non ſint, neque hæredes, qui etiam deſcendentes non ſint.*

6 *Emphiteuſis conceſſa deſcendentibus, illis deficientibus, poteſt venire ad extraneos.*

7 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & filiis, & deſcendentibus, nulla facta mentione hæredum, tranſit ad filios deſcendentium, etſi non ſint hæredes.*

8 *Feudum ex pacto, & prouidentia inducit clauſ.* Pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus, *in conceſſione feudi appoſita.*

9 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, & hæredibus ſuis, non tranſit ad hæredes extraneos, ſed tantum ad filios.*

10 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & quibus dederit, tranſit ad hæredes etiam extraneos ab inteſtato.*

VIrtute huius clauſulæ, etſi addita poſt illam 1
non ſit dict. *quibuſcumque*, veniunt hæredes extranei, *l. ſciendum, l. hæredis appellatio. ff. de verb. ſignif. lib. in annalibus. C. de legat.* Alex. *conſ. 193. co. 2. lib. 2.* Dec. *conſ. 171. numer. 5.* Bald. *conſ. 442. numer. 5. lib. 5.* Crauet. *pro genero, num. 308.* Curt. iun. *conſ. 49. & 10.* Menoch. *conſ. 61. num. 24. & conſ. 378. numer. 1.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 14. num. 18.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. clauſula 23.* Corbul. *de iure Emphyteut. tit. de cauſ. priuat. ob mortem ciuilem, n. 51.* & fuit dictum *in Bonon. fideicommiſſi de Cataneis 4. Martij 1616. coram Reuerendiſſimo D. meo Pirouana, & in Bon. de Maluetiis 4. Iunij 1621. coram eodem.*

Sic etiam virtute huius clauſulæ poſſe donata- 2
rium ad libitum de rebus donatis diſponere etiam in extraneas perſonas, reſoluunt Menoch. *conſ. 40. num. 26.* Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. quæſt. 14 numer. 18.*

Emphyteuſis Eccleſiaſtica pro ſe, & hæredibus 3
conceſſa, dicitur conceſſa hæredibus ſanguinis, non extraneis, ita Fuſar. *de ſubſtit. q. 339. n. 33.* declarando vt per illum *n. 34. & 44.*

Clauſula, *Pro ſe, & hæredibus*, poſita in contra- 4
ctu emphyteutico, importat emphyteuſim hæreditariam, vt reſoluit Franc. Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſt. p. 4. cap. 1. n. 16.* ſubdens *numer. 19.* quod admittit fœminas deſcendentes, & etiam quaſcumque perſonas extraneas, dummodo habeant illam qualitatem hæreditariam, videlicet quod ſint hæredes, intellige ſi hæredes fuerint capaces, cum Cald. Pereira *de nomin. at. emphyteut. q. 10. numer. 9.* quamuis adeant hæreditatem, ex eod. Cald. Pereira *citato loco, q. 12. num. 45.* vbi etiam reſoluit procedere in hærede inſtituto in re certa, nullo dato cohærede vniuerſali, vel ſi fortè habuit cohæredem, qui tamen repudiauit, idem Cald. Pereira *eod. tract. q. 8. n. 6.* vbi tenet non procedere in fideicommiſſario vniuerſali, qui verus hæres non eſt.

Emphyteuſis conceſſa pro hæredibus, & deſcen- 5
dentibus, cùm ſit mixta, non comprehendit deſcen-

dentes

dentes,qui etiam hæredes non ſint, neque hæredes, qui etiam deſcendentes non ſint, Valaſc. *de iure emphyt.q.44.n.18.& q.88.num.4.* Cald.Pereira *de nomin. emphyt.q.22.n.33.* Cardoſ. *in praxi Iudic. & Aduocat. verb.emphyteuſis,n.48.*

6 Item emphyteuſis conceſſa deſcendentibus, illis deficientibus poteſt venire ad extraneos, quia non ſolùm videtur ſtipulari ſibi, ſed etiam hæredibus ſuis, *l.pactum 6.ff.de prob.* Gram. *Luſitan.deciſ.39.n.1. & 2.& deciſ.234.n.12.*

7 Emphyteuſis conceſſa pro ſe,& filiis, & deſcendentibus,nulla facta mentione hæredum, tranſit ad filios deſcendentium, etiamſi non ſint hæredes, vt per Clar.§. *emphyteuſis, q.36.n.1. verſ. emphyteuſis non hæreditaria, & q.37.n.1.* Valaſc. *de iure emphyt.q.43.* Card.Tuſch. *litt.E.concluſ.147.à n.11.* Cald. Pereira *de nominat.emphyt.quæſt.17.n.15.& 16.* Amic. *de iure*
8 *emphyt.in prælud.n.21.* vbi intelligit procedere tam in emphyteuſi priuata, quàm Eccleſiaſtica. Hæc verba in conceſſione feudi inducunt feudum ex pacto, & prouidentia, Menoch. *conſ.394. num.8. & con.109 n.2.*

9 Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro ſe,& hæredibus ſuis, non tranſit ad hæredes extraneos, ſed tantùm ad filios, vt per Ceual. *commun. contra com. quæſt.144.* Marc. *in votis noniſſim. deciſ. voto 207. num.3.*

10 Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & qoibus dederit, tranſit ad hæredes etiam extraneos ab inteſtato, Curt.iun. *conſ.4.n.15.* Fuſat. *de ſubſtit.q.550.n.4.* Vide ſuprà in clauſula, *Et quibus dederit 57.*

CLAVSVLA CXIII.

Pro ſe,ſuíſque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque.

1 *Feudi propria natura eſt, vt ad hæredes extraneos, ſeu fœminas non tranſeat.*

2 *Hæredes extraneos ad feudum vocari poſſunt etiam irrequiſito Domino, quando conceſſio eſt facta cum clauſula*, Pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, *vel*, Quibus dederis.

3 *Alienabilia ſunt bona etiam extra deſcendentes fideicommiſſo ſubiecta cum clauſula*, Pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque.

4 *Clauſula*, Pro omnibus hæredibus in bonis fideicommiſſo ſubiectis, *facit illa alienabilia, & & tranſibilia etiam in fiſcum.*

5 *Ampliatur etiam ad fauorem ſingularis ſucceſſoris.*

6 *Iuſpatronatus reſeruatum cum clauſula*, Pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, *tranſit ad hæredes etiam extraneos.*

7 *Emphyteuſis conceſſa cum clauſula*, Pro ſe,ſuiſqoe hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, *eſt tranſitoria etiam ad hæredes extraneos.*

8 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & hæredibus quibuſcumque, eſt ſubiecta fideicommiſſo.*

9 *Verba*, Succeſſoribus quibuſcumque, *apta ſunt recipere interpretationem abſque præiudicio vocatorum deſcendentium, in antiquis inueſtituris.*

10 *Verba*, Succeſſoribus quibuſcumque, *intelligenda ſunt de ſucceſſoribus perſonis legitimis, & non prohibitis.*

LIcèt de feudi propria natura ſit, vt ad hæredes 1
extraneos, ſeu fœminas non tranſeat, tamen vbi in illius conceſſione appoſita fuerit hæc clauſula, ob generalitatem horum verborum ſic per ea feudi natura immutatur, vt ad hæredes extraneos
tranſeat, quinimò Bald. *in l.1.q.34 ff.de rer.amiſ.* ad- 2
notauit idem eſſe dicere, *Pro te, & hæredibus quibuſcumque*, ac ſi dictum foret, *& quibus dederis*, vt vtroque caſu hæredes extranei ad feudum poſſint vocari etiam irrequiſito domino, cùm ſit feudum hæreditarium, & allodiale. Baldi traditionem ſequuntur Iaſ. *conſ.70.num.6.lib.7.& in l.2. num.98. C. de iure emphyt. & in præludiis feudorum, num.49.* Corn. *conſ.16.num.12.* Bero. *conſ.65.& 66.num.11. lib.1.* Gozad. *conſ.6 num.6.* Pariſ *conſ.9. num.8. lib.1.* Natt. *conſ.116.num.1.lib.1.* Ruin. *conſ.16.num.5.lib.1. & conſ.103.num.8.lib.3.* Curt. iun. *conſ.1.num.2.& conſ.4.à num.1.& conſ.48.num.3.* Roland. à Valle *conſ.3.num.65.& conſ.69.n.57.lib.1.* Burſat. *conſ.76. num.7* Decian. *conſ.58.num.30.cum ſeqq.lib.2.* Oiaſc. *deciſ.169.num.1.& deciſ.161.n.2.* Menoch. *conſ.42, num.16.lib.1.& conſ.61.num.16.& conſ.378.n.32.* Gabr. *conſ.76.num.26.vol.2.* Seraph. *deciſ.188.n.3.* Cened. *poſt lib. pract. & canon. quæſt. ſing.91.num.1.* Alexand.Raudenſ. *conſ.26.num.23.& num.8.lib.1.* & in caſu nominationis faciendæ, quos voluerit idem Raudenſ. *in tractat. de analog. cap.6. numer.7.*

Vnde pariter ſi hæc clauſula appoſita fuerit inter 3
diuidentes bona fideicommiſſo ſubiecta, & ſcientes fideicommiſſum, ac illius qualitatem, & tenorem, ac eius vſum, illa bona videntur facta alienabilia, etiam extra deſcendentes ipſorum diuidentium, prout in feudo eo modo conceſſo, tradunt Ruin. *conſ.16.num.5.lib.1.* Socin.iun. *conſ.72.num.22.vol.1.* Peregr. *de fideicom.art.52.num.42.* vbi affirmat idem eſſe, ac ſi fuiſſet dictum, *Pro quibuſcumque hæredibus*, vel, *Pro omnibus hæredibus*, Amic. *de iure emphyt. q.93.num.1.*

Quod etiam procedit quando fuiſſet dictum, 4
Pro omnibus hæredibus, Curt.iun. *conſ.1.n.4.* Roland. *conſ.29.num.17.vol.3.* vbi ſubdunt, quod faciunt illa tranſibilia etiam in fiſcum, *& conſ.42. in princip. vol.4.* Decian. *reſp.58.n.8.vol.2.* Gail. *lib.2.obſeru.54. num.9.& 22.* Menoch. *conſ.186.n.24.& conſ.378. num.16.*

Amplia id procedere etiam ad fauorem ſingula- 5
ris ſucceſſoris, & ſiue dicti diuidentes fideicommiſſum ſciuerint, ſiue illud ignorauerint, dummodo dicta clauſula vſi fuerint, ita Alex. *conſ.189.col.4. num.10.vol.1.* Ruin. *conſ.172.num.6.lib.1.* Crauet. *conſ.14.num.8.* Socin. iun. *conſ.260.num.37.lib.2.* Pariſ. *conſ.164.num.6.lib.4.* Peregr. *de fideicommiſſ. art.32.num.54.* Honded. *conſ.92.num.2.lib.1.* Surd. *conſ.105.num.28.& conſ.153.num.4.* Seraph. *deciſ.188. num.3.*

Iuſpatronatus reſeruatum cum hac clauſula, 6
tranſit ad hæredes etiam extraneos, vt notat Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſtici, deciſ.206. n.255.in 1.edit.aliàs reſol.187.n.7.in 2.edit.* vbi ait ita per Rotam fuiſſe reſolutum coram Card. Seraph. vt patet *in eius deciſ.325.*

Emphyteuſis conceſſa cum hac clauſula, eſt 7
tranſitoria etiam ad hæredes extraneos, ita Clar.§. *emphyteuſis,q.18.num.8.* Octau. Vulpell. *de præpoſ.& aduerb.ſignif.ſub dict. Quibuſcumque, pag.92.* Seraph. *deciſ.183.n.3.& deciſ.188.num.7.& deciſ.325.num.8.*

& deciſ.703.num. 1. Card. Tuſch. *pract.concluſ.tom.*2. *litt. D. concluſ.*351.*num.*3. Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ.*4.*gloſſ.*30. *num.* 2. Aloyſ. Riec. *in collect. deciſ. collect.*964.& Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.c.*351. *n.*14 Mart. *in votu nouiſſ.deciſ.voto* 207. *n.* 3. Cardin. Mant. *de tacit.& ambig.conuent.lib.*22.*tit.* 19. *num.* 22. Cald Pereira *de nom.emphyt.q.*23. *num.* 35. Amic. *de iure emphyt.in prælud.n.*21. Rot. *in Papien.bonorum* 10. *Maij* 1602.*coram Cardin. Pamphilio,& in Cæſaraugustana cenſionis* 18. *Iulij* 1610.*coram Card.Lancell.* impreſſa per Picum *deciſ.*2.*n.*3.*& in ſarſen.bonorum* 19. *Decembris* 1613.*coram Buratto.* impreſſa per Farin. *deciſ.*642.*à num.*2.*p.*2.*recent.& in Imolen. bonorum* 2. *Decembris* 1605.*coram Card. Sacrato*, impreſſa per eundem Farin. *deciſ.*152.*num.*1.*p.*2. *recent. & in Bonon. de Maluetiis* 27. *Martij* 1623.*coram Vbaldo ſeniori, & in Cremonen.bonorum* 5. *Iunij* 1624.*coram eodem.* [Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.*556.*n.*2 Rota *deciſ.*151.*n.*6.*p.*5.*recent.*]

8 Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & hæredibus quibuſcumque, & ſubiecta fideicommiſſo, vt per Mantic. *de coniect.vlt.volunt.lib.*7.*tit.*9.*num.*6. Craſſ. *in §.fideicommiſſum*, *q.*51.*num.*5. Menoch. *conſ* 704. *n.*28.*de præſumpt.lib.*4.*præſumpt.*197.*n.* 13. *verſ. certerùm*, Amic. *de iure emphyt.q.*93.*n.*1. Fuſar. *de ſubſtit. q.*630.*n.*4.

9 Verba illa, *Succeſſoribus quibuſcumque*, apta eſſe recipere interpretationem abſque præiudicio vocatorum deſcendentium, in antiquis inueſtituris, notant Bald. *in l.*1. *num.* 3. *C. quando non petent. partes*, Dec. *conſ.*390. *num* 3. Decian. *conſ.*73.*num.*49.*lib.* 2. Mantic. *deciſ.*375.*n.* 1. Rot. *in d.Bonon.de Maluetiis coram Vbaldo.*

10 Intelligenda ſunt etiam præfata verba de ſucceſſoribus perſonis legitimis,& non prohibitis, vt per Afflict. *deciſ.*186.*n.*5.Bald. *conſ.*207.*n.*3.*lib.*2. Bero. *in cap.in præſentia*, *num.*336.*cum ſeqq.de probat.* Molin. *de Iuſt.tract.*2 *diſp.*446.*num.*4.quos refert, & ſequitur Amic. *de iur emphyt.q.*93.*n.*14.

Alia ad hanc clauſulam conducentia tradidi *in tractat.de dict.ſub dict. Quicumque* 316.

CLAVSVLA CXIV.

Proteſtatur pro expenſis.

1 PEr hanc clauſulam cenſetur interpellatus Iudex, vt condemnet victum victori in expenſis, ad quas non tenetur Iudex condemnare ſi non petantur, vt tradunt Marant. *de ord.iudic.p.*6.*tit. de libell. oblat.num.*18. Cardoſ. *in praxi Iud. & Aduocat. verb.*
a *clauſula* 11. Iudex enim non poteſt parte non petente victum in expenſis condemnare, ex *gloſſ. vlt. in cap.fin.de reſcript.* Viu. *tom.* 1.*comm.opin. lib.* 4. *tit.* 2. *n.*95.*verſ. Hocque intelligitur*, Seraph. *de priuil.iuram. priuil.*15.*num.*37. Perez *l.*1.*tit.*15.*lib.* 3. *Ordinamenti, pag.*715. Amat. Roder. *de modo & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum*, *cap.*5.*num.*34. D. Barboſ. *in l. cum qui temerè*, *n.*174.*cum ſeqq.de Iudic.*

CLAVSVLA CXV.

Provt de iure.

1 *Reſtitutionis in integrum in reſcripto ſemper apponitur clauſula*, Provt de iure.

2 *Commiſſio ſemper tacitè in ventre habet clauſulam*, Provt de iure, *licèt omittatur.*

3 *Signatura Iuſtitia ſemper reſcribit cum clauſula*, Provt de iure.

4 *Clauſula*, Provt de iure, *dat Iudici normam, vt ea, quæ Iuris ſunt faciat, ſin minus, proceſſus nullus reddetur.*

5 *Clauſula*, Provt de iure, *in reſcripto reſtringit tantùm verba præcedentia, non autem refertur ad omnia contenta in commiſſionibus, in quibus adeſt ſpecialis determinatio.*

6 *Reſcriptum totum limitat clauſula*, Provt de iure, *in Motu proprio.*

7 *Clauſula*, Provt de iure, *in commiſſione de exequendo ſententiam, vel laudum, operatur vt non cenſeatur data facultas, niſi quatenus ſit locus executioni.*

8. *Clauſula*, Provt de iure, *quando ponitur contra tres ſententias conformes, operatur quod procedi poſſit in cauſa non retardata executione.*

9 *Commiſſionis in fine appoſita clauſula*, Provt de iure, *limitat, & reſtringit totam commiſſionem.*

10 *Principis intentio vt iuſta præſumatur ſignum dat clauſula*, Provt de iure.

11 *Clauſula*, Provt de iure, *operatur idem quod alia apponi ſolita in reſcriptis gratiæ, videlicet*, Arbitrio Rotæ.

12 *Diſpoſitionem conditionalem inducit clauſula*, Provt de iure.

13 *Iuriſdictionem conditionalem non tribuit clauſula*, Provt de iure, *ſed puram.*

14 *Clauſula*, Provt de iure, *intelligitur tam de Iure communi, quàm de Iure municipali.*

15 *Iudex, cui committitur cauſa, vt cognoſcat ſecundum Ius, poterit cognoſcere ſecundum conſuetudinem, vel ſtatuta.*

16 *Iuris communis appellatione venit Ius commune Romanorum, non commune municipale.*

17 *Clauſula*, Quatenus de iure, *in deferente appellationi, operatur vt eatenus ſit admiſſa appellatio, quatenus de Iure erat admittenda.*

18 *Clauſula*, Provt iuris, *in commiſſione poſita ſolùm reſpicit Iudicem, non autem narrata partium.*

19 *Clauſula*, Provt iuris, *quando poſita eſt copulatiuè, ſtat augmentatiuè propter copulam.*

IN reſcripto reſtitutionis in integrum ſemper apponitur hæc clauſula, vt teſtatur Campanil. *in diuerſ.iuris Canonici*, *rubr.*12.*cap.*13.*n.* 297. quæ licèt omittatur, nihilominus ſemper tacitè commiſſio illam in ventre habet, adeò quod ſemper intelligitur provt de iure, ſecundum Creſcen. *deciſ.*1.*de reſcript.* Marcheſ. *de Commiſſ.p.*2.*pag.*128.*n.*2.*in vlt.impreſſ.* 1 2

Vnde per Signaturam Iuſtitiæ ſemper additur, ex qua pars non damnificatur, quia ad alicuius damnum Iuris obſeruantia non eſt, *cap.nonnulli*, *de reſcript.* ac proinde de reſcripto cum tali clauſula nullus conqueri poteſt, Calder. *conſ.*7.*n.*2. *de iureiuran.* Imò hæc clauſula dat Iudici normam, vt ea, quæ Iuris ſunt faciat, ſin minus, proceſſus nullus reddatur, vt per Aym. *conſ.*181.*n.* 9. quamuis non omnes commiſſiones cum hac clauſula paſſim ſint concedendæ, quia iniuſtæ lites ſuſcitantur; ſed addenda venit, vbi conſiderari poteſt tertij præiudicium in parte reſcribendo, vt ſentit Marcheſ. *de Commiſſ.p.*3. *pag.*223.*n.*201.*in vltim.impreſſ.* 3 4

In reſcripto reſtringit tantùm verba præcedentia, non autem refertur ad omnia contenta in commiſſione, in quibus adeſt ſpecialis determinatio, Seraph. *deciſ.*922.*n.*5. 5

In

In Motu proprio limitat totum reſcriptum, Surd. *conſ.379.n.3.* Seraph. *deciſ.896.n.4.*

7 In commiſſione de exequendo ſententiam, vel laudum, ſeu reſtitutionis in integrum, operatur vt non cenſeatur data facultas, niſi quatenus ſit locus executioni, Verall. *deciſ.50.n.1.p.1.*

8 Quando ponitur contra tres ſententias conformes, operatur quod procedi poſſit in cauſa non retardata executione, ad text. *in Clem. 1. de re iudicata.* Mart. *de clauſ. part. 1. clauſ. 113. in vlt. expreſſ.* Mareſc. *var. lib. 1. cap. 86. n. 11.* Viuian. *in praxi Iuriſpatr. lib. 13. cap. 8. n. 46 in 2. editione.*

9 Appoſita in fine commiſſionis limitat, & reſtringit totam commiſſionem, illámque totam reſpicit, Seraph. *deciſ.896. n.6.* & fuit dictum *in Romana cenſus 20. Iulij 1599. coram Litta*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. p. 1. pag. 739. & in Romana S. Thoma 4. Febr. 1608. coram Scotto*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. par. 1. pag. 275. num. 4.* vbi quod in corpore commiſſionis poſita reſtringit illam partem. Et quod in reſcripto reſtringat verba præcedentia, non ſubſequentia, fuit pariter reſolutum *in Ariminen. reſciſſionis tranſactionis 18 Maij 1590 coram Card. Seraphino.* impreſſa per eundem Marcheſ. *d. pag. 1. pag. 185.* Vnde limitare & reſtringere diſpoſitionem, ac ad Iuris ordinem omnia reducere, notant Dec. *conſ. 456. n. 4. & 5* Ioan. Bapt. Ferret. *conſ. 219. n. 7.* *Peden. deciſ. 5. n. 9.* quos refert Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 1. litt. C. concluſ. 167. n. 15.*

10 Denotat, & ſignum dat intentionis Principis, vt iuſta præſumatur, quæ ſemper præſumitur talis, qualis eſſe debet, Bald. *in cap. licet, notab. 1. de offic. Ordin.* Marcheſ. *d. pag. 128 n. 2.*

11 Operatur idem quod alia apponi ſolita in reſcriptis Signaturæ gratiæ, ſcilicet, *Arbitrio tuo*, Alex. *conſ. 33. n. 3. lib. 1.* Rot. *in Toletana pecuniaria 13. Aprilis 1587. coram Card. Pamphilio, & in Tiburtina redditionis rationis adminiſtrationis 17. Martij 1608. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.*

12 Inducit diſpoſitionem conditionalem, ita vt ſi de iure concedendum ſit id quod petitur, pro conceſſo habeatur, ſin minus, pro denegato; Ita Marth. Brun. *conſ. 17. ſub n. 5.* Surd. *conſ. 369. num. 34.* Seraph. *deciſ. 550. num. 5.*

13 Conditionalem non tribuit Iuriſdictionem, ſed puram, nec impedit quominus interim non dicatur introducta lis, Put. *deciſ. 6. de in integrum reſtit.* Mart. *d. part. 1. clauſ. 113.* & fuit dictum *in Pamphilonen. parochialis 4. Martij 1618. coram Card. Pamphilio.*

14 Intelligitur hæc clauſula iam de Iure communi, quàm de iure municipali, Dec. *conſ. 517. n. 6.* Marcheſ. *d. p. 2. pag 144 n. 118.* & Iudex cui committitur

15 cauſa, vt cognoſcat ſecundum Ius, poterit cognoſcere ſecundum conſuetudinem, vel ſtatuta; vt poſt Abb. Bern. & alios tenet Ceual. *commun. contra com. q. 238 à princ.* ſi tamen ex partium conuentione aliquid fieri debeat ſecundum Ius, intelligitur ſecúndum leges Regni, non ſecundum leges Imperiales; vt per Bertaz. *de clauſul. inſtrum. clauſ. 4. gloſſ. 15. n. 2.* Mart. *in votis nouiſſim. deciſ. voto 152. n. 4.* & Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 99. à princ.* vbi *n. 14.* reſol-

16 uit, quod appellatione Iuris communis venit Ius commune Romanorum, non commune municipale, de quo etiam Caualcan *de tutore, & curatore, n. 98. in fin.* Ceual. *d. q. 238. in fin.*

17 In deferente appellationi operatur hæc clauſula, ſicut & alia ſimilis, *Quatenus de iure, &c.* vt eatenus ſit admiſſa appellatio, quatenus de Iure erat admittenda, vt obſeruat Roman. *conſ. 501. n. 3.* Gabr *conſ. 35. num. 9. lib. 1.* Seraph. *deciſ. 499. n. 2.* & fuit dictum *in Ferrarien. decimarum 11. Aprilis 1611. coram Vbaldo ſeniori, & in Leodien. Abbatia 14. Ianuar. 1622. coram eodem.* Reſtringit enim hæc clauſula præcedentia ad terminos Iuris, vt tentum fuit *in Romana cenſus 5. Iunij 1600. coram Litta*, impreſſa per Farin. *deciſ. 28. num. 1. p. 2. recent.*

De clauſula, *Prout iuris*, agunt Matt. *p. 1. cl. 112.* 18 Put. *deciſ. 93. n. 1. lib. 1. in correct.* [Theod. de Rub. *in ſing Rota tom. 2. p. 4 clauſ. 582. per tot.*] Hæc enim in commiſſione poſita ſolùm reſpicit Iudicem, non autem narrata partium, Rota *deciſ. 258 num. 1. p. 1. diuerſ.* Quando eſt poſita copulatiuè, fiat augmenta- 19
tiuè propter copulam, vt fuit dictũ *in Ilerden. ... monicatus 24. May 1596. coram Orano*, & in reſcripto reſtingit verba præcedentia, non ſubſequentia, Rota *in d. Ariminen. reſciſſionis contractus.*

CLAVSVLA CXVI.

Prout aſſerit.

Operatur hæc clauſula, vt gratia non iuſtificatis 1
narratis dicatur ſubreptitia, Rota *deciſ. 77. de reſcript. in antiq. & deciſ. 10. eodem tit.* Caſſad. *deciſ. 4. n. 8. de preben.* & fuit dictum *in Tudertina penſionis 2. Iunij 1617 coram Card. Veroſpio.*

Hæc clauſula, quæ ſemper in litteris penſionum 2
inſeri ſolet, adeò conditionalem gratiam facit, quod venit iuſtificanda, vt cenſuit Rota *in Salamantina penſionis coram Rubeo, & in Paduana penſionis 28. Iunij 1581. coram eodem*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. p. 1. p. 513. & pag. 516. in vlt. impreſſ.* de quibus meminit idem Marcheſ. *d. p. 1. pag. 585. n. 36.* Alia vide in clauſula, *Vt aſſeritur*, 187.

CLAVSVLA CXVII.

Prout conſtiterit, &c.

Modum, & qualitatem ſignificat hæc clauſula, 1
l. prout 8. ff. de ſolut & ideo rem dubiam oſtẽdit, & cùm ad futurum tempus referatur, inducit conditionem; quæ quidem ſuſpendit conceſſionem in eum caſum, quo conſtiterit, *l. ſi ita ſtipulatus fuero 120 ff. de verb. ſign. l nominat. 34 in fin ff de cond. & demonſtr.* Rimin. iun. *conſ. 213. n. 15.* Decian. *reſp. 33. n. 25 lib. 3.* Mantic. *deciſ. 373. n. 4.*

CLAVSVLA CXVIII.

Prout ſibi fuerit bene viſum, &c.

1 *Procura in mandato appoſita clauſula*, Prout ſibi fuerit bene viſum, &c. *videtur importare arbitrium boni viri.*

2 *Viſum quod eſt præter rationem, non bene viſum dicitur.*

3 *Donandi facultatem non poteſt operari clauſula*, Prout ſibi fuerit bene viſum, &c.

4 *Clauſula*, Prout ſibi fuerit bene viſum, &c. *in libello poſita, illum ſaluat à contrarietate & incertitudine.*

5 *Clauſula*, Prout ſibi fuerit bene viſum, &c. *poſita in principio, influit in ſequentia.*

IN mandato procuræ appoſita hæc clauſula, vide- 1
tur importare arbitrium boni viri, *l. fideicõmiſſa 11.*

§. *ſi*

§.*ſi fideicommiſſum,ſub verſ.ſi vtile tibi*,vbi Batt. *n.5. ff.de leg.3.* Afflict.*deciſ.91. n.4.* Socin iun. *conſ.129. n.54.lib.1.*Dec.*conſ.493. n.16. verſ. ſecus dè reſpondetur , cum ſeq.* & fuit dictum *in Toletana prouincialis de Mazarabrol 26. April.1592.coram Pena.*[Theod.
2 de Rubeis *in ſingul. Rota,tom.2.p.4.clauſ* 588. Nam quod viſum eſt præter rationem , non bene viſum dicitur , & ſic non ſatiſfacit huiuſmodi clauſulæ, ita Corn.*conſ.92.n.11.& 12.lib.1.*Bero.*conſ.124.num.23. lib.* 1. & fuit tentum *in d. Toletana parochialis confirmata coram eodem* 16. *Iany* 1592. Latè de clauſulis importantibus boni viri arbitrium, agunt Menoch. *de arb.lib.1.q.*8.& Monet.*de commut.vltim. volunt.c.7. n.142.cum ſeqq.*

3 Operari non poteſt hæc clauſula facultatem donandi etiam concurrentibus quibuſcumque .liis ſimilibus , quia id cenſetur vltra intentionem mandantis , *c. fin.* vbi Doctores , *de officio Vicar. lib.* 6. Anchar. *conſ.32.ſub n.3.* Dec. *conſ*401.*num.9.*Pariſ. *conſ.8.num.*18.*vol.4.* & latè fuit dictum *in Zamoren. parochialis* 28. *May* 586.*coram Gipeto.*

4 In libello poſita illum ſaluat à contrarietate,& incertitudine , quia ad arbitrium Iudicis omnia referuntur,ita poſt Lap.*alleg.51.n.9. verſ. nam agere* tradunt Mart. *de clauſ.p.1.cl.138.in vlt.impreſſ.*& Card. Tuſch.*pract.concluſ.tom.1.litt.C,concl.357.n.1.*

5 Poſita in principio , influit in ſequentia , Corn. *conſ.*18.incip.*In præſenti, n.8. lib.3.*Mart. *d.clauſ.338. n.2.*Card Tuſch.*d.concl.357.n.2.*

CLAVSVLA CXIX.

Provt ſunt de præſenti.

1 *Clauſula*, Provt ſunt de præſenti, *apponi debet in inſtrumentis diuiſionum.*

2 *Clauſ.*Provt eis placebit , *importat arbitrium boni viri.*

3 *Clauſ.*Provt iuſtitiæ conuenire videbitur , *operatur quòd iuris ordo ſeruetur.*

4 *Clauſ.*Provt opus fuerit,&c. *importat neceſſitatẽ.*

1 IN inſtrumentis diuiſionum apponi ſolent verba huius clauſulæ quæ prædicantur eſſe relatiua eorum omnium , quæ tempore terminationis competebant ipſis partibus, & ſecundum ea modificant,& limitant ipſas diuiſiones fiendas ; ita ex Decian. *conſ.3.n.144.vol.1.*tradit Ioan.Bapt.Coſta *in tract. de clauſ.conuent.clauſ.119.*quæ etiam reperitur impreſſa inter clauſulas Mart.*p.1.clauſ.335. in vlt.impreſſ.*

2 [Clauſ.*Provt eis placebit* , importat arbitrium boni viri,Matheſ.*notab.5.*Deci.*conſ.493.n.21.*Theod.de Rub.*in ſingal.Rota tom.2.p.4.clauſ.578.*

3 Clauſ.*Provt iuſtitia conuenire videbitur* , operatur quod iuris ordo ſeruetur , Dec. *conſ.* 189. *col. fin.* Theod.de Rub.*d.p.4.clauſ.583.*

4 Clauſ. *Provt opus fuerit*,&c. neceſſitatem importat,Dec.*conſ.493.n.* 20. Theodoſ. de Rubeis *d. p.* 4. *clauſ.585.*]

CLAVSVLA CXX.

Quæ omnia , &c.

1 *Præcedentia non poteſt immutare , nec augere clauſula* , Quæ omnia , &c.

2 *Principalem diſpoſitionem reformare nõ poteſt clauſula* , Quæ omnia , &c.

3 *Clauſula*, Quæ omnia,&c. *licèt vniuerſalis , reſtringi tamen debet ad id,quod æquum eſt.*

4 *Actum indiuiduum reddit clauſula* , Quæ omnia , &c.

HÆc clauſula cùm veniat ad executionem præcedentium,non poteſt immutare,nec alterare, nec augere præcedentia,vt per Rimin.iun.*conſ.264. num.62.* nec principalem diſpoſitionem reformare, Cabal. *conſ.142.n.17.* refert , & ſequitur Ioan.Bapt. Coſta *in tract. d.clauſ.conuent. clauſ.121.num.6*. quæ etiam reperitur impreſſa inter clauſulas Martæ *p.1. clauſ.*117. 1 2

Veruntamen licèt vniuerſalis , reſtringi tamen debet ad id , quod æquum eſt , ne quis indebitè damnum patiatur ;ita Rimin. *d conſ.264 num.43* ex quo *ibid. num* 59.*&* 90. notat Ioan.Bapt. Coſta *vbi ſup.num.5*.quod vbi quis promiſit pœnam dupli, addita hac clauſula , *Quæ omnia* , *&c*. illa refertur ſolùm ad caſus in inſtrumento expreſſos , & præmiſſos , non verò ad omiſſos , præſertim ſi adſint ea verba , *de quibus omnibus prædictis , & in præſenti inſtrumento contentis*, inter quæ non reperiatur ille caſus,de quo controuerſia eſt,quod idem operantur ea verba , ac in aliquo modo non contrà facere ſub pœna dupli , quæ referri non debent ad non promiſſa ſuperis ratione contrarietatis , & ſubitæ correctionis euitandæ,ſed ad contenta tantum reſtringi debent. 3

Actum indiuiduum reddit hæc clauſula, proindéque pœna committitur in totum,ſi vni capitulo tantùm contrà fiat,ex adductis per Lader.*conſ 62.n.12.* Ioan. Bapt. Coſt. *d.clauſ.121.n.1.* [Hæc clauſ habet vim indiuiduæ expreſſionis. Rot. *deciſ.95.n.2 p.1.in poſth.Farin.*aliàs *p.3.recent.*] 4

CLAVSVLA CXXI.

Quam , & quas , &c.

1 *Doctores referuntur de vi , & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Clauſula* , Quam,& quas,&c. *quando extendatur , refertur.*

3 *Negotium totum principale commiſſum cenſetur ſtante clauſula*,Quam,& quas,&c.

4 *Commiſſio cum clauſula* , Quam,& quas,&c. *non ſolùm præteritas cauſas , ſed etiam futuras comprehendit.*

5 *Super omnibus probatis obtineri poteſt propter clauſulam*, Quam,& quas,&c.

6 *Ius omne cenſetur deductum per clauſulam*, Quam, & quas, &c.

7 *Clauſula*,Quam,& quas,&c.*efficit, ne ad expreſſa commiſſio ſit reſtricta,ſed quod cauſas,quas impetrans vult,ſpecificare poſſit.*

8 *Omnia vt comprehendat,quæ per tranſlationem vniuerſalem veniunt, operatur clauſula* , Quam , & quas,&c.

9 *Clauſula* , Quam,& quas , &c. *operatur,vt poſſit pronunciare provt in prima.*

10 *Iudex quod poſſit in cauſa procedere , etiamſi de appellatione illi non conſtiterit , operatur clauſula*, Quam,& quas,&c.

11 *Iudicium iactantiæ,& iactationum intentari poteſt vigore clauſula*,Quam,& quas,&c.

12 *Sententia lata in gradu appellationis quod ſuſtineatur tanquam in prima,operatur clauſula*,Quam, & quas,&c.

23 *Inde*

13 *Iudex appellationis vt poſſit procedere prout Iudex prioris inſtantia, operatur clauſ.* Quam, & quas, &c.

14 *Aduocationem cauſa ſapit clauſula*, Quam, & quas, &c. *appoſita in commiſſione appellationis.*

15 *Commiſſio reſpectu appellationis ſi eſt nulla, ſuſtinetur tamen quoad negotium principale vigore clauſula*, Quam, & quas, &c.

16 *Iudex vigore clauſula*, Quam & quas, &c. *poteſt nouum Ius canonizare.*

17 *Cauſa ſuper diuerſis capitulis quando commiſſa reperitur cum clauſ.* Quam, & quas, &c. *tunc eius vigore agi poteſt, & intentari iudicium, quod commiſſori videbitur.*

18 *Reſtitutionis in integrum in cauſa commiſſa cum clauſ* Quam, & quas, &c. *procedi poteſt contra ſententias fauore tertij, tanquam in prima.*

19 *Clauſ.* Quam, & quas, &c. *operatur, vt quis poſſit omiſſa vna via aliam aggredi, abſque refectione expenſarum.*

20 *Iudex vt procedat in negotio principali appellatione omiſſa, operatur clauſula*, Quam, & quas, &c.

21 *Iuriſdictio data cenſetur tam ſuper principali, quàm ſuper acceſſorijs vigore clauſula*, Quam, & quas, &c. *poſita in commiſſione reſtitutionis in integrum.*

22 *Poſſeſſorij in commiſſione appoſita clauſ.* Quam, & quas, &c. *facit, vt etiam petitorium deduci poſſit.*

23 *Iudex vt appellatione deſerta videre poſſit in negotio principali, operatur clauſ.* Quam, & quas, &c.

24 *Lis ſuper titulo beneficij introducta probatur ex commiſſione continente clauſulam*, Quam, & quas, &c.

25 *Ius omne tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio, an poſſit deduci virtute clauſula*, Quam, & quas, &c. *oſtenditur.*

26 *Iudicij cœpti naturam non mutat clauſ.* Quam, & quas, &c.

27 *Appellatio quod non fuerit bene introducta non poteſt dubitari ſtante in commiſſione clauſ.* Quam, & quas, &c.

28 *Inhiberi quod poſſit quando adeſt clauſula*, Cum toto negotio principali *etiam quod non conſtet de appellatione interpoſita.*

29 *Commiſſionem non extendit clauſula*, Quam, & quas, &c. *niſi ad perſonas, & res expreſſas, & ſpecificatas.*

30 *Actorum à tranſportatione non excuſat clauſ.* Quã, & quas, &c.

31 *Acta quando non ſunt tranſportata, clauſula.* Quam, & quas, &c. *non operatur, vt procedi poſſit in prima.*

32 *Cauſam committens quando ſe reſtrinxit ad aliquod ius particulare, non operatur clauſ.* Quam, & quas, &c.

33 *Clauſ.* Quam, & quas, &c. *non operatur circa rem diuerſam.*

34 *Citata quando non fuit pars aduerſa ad dicendum contra commiſſionem, & ad libellandum, non poteſt quis iuuari clauſula*, Quam, & quas, &c.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Abb. *in cap. ſignificantibus, à num. 15. vt lite non conteſt.* Papaz. *ad deciſ. 23. de reſcript. in nouis*, Mandoſ. *in commiſſ. 9. admiſſionis pro intereſſe, verſ. quam, & quas*, Mart. *de clauſ. p. 1. cl. 120. in vlt. impreſſ.* Menoch. *conſ. 166. à num. 8.* Marcheſ. *de Commiſſ. p. 1. pag. 200. num. 56. cum ſeqq. in vlt. impreſſ.* Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub. 11. c. 13. numero 206. cum ſeqq.* & cæteros in diſcurſu citatos. [Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom. 2. p. 4. cl. 596.* latè Rot. apud Paul. de Rubeis *deciſ. 184. n. 4. cum ſeq. tom. 3. diuerſ.* aliàs *p. 1. rec.* Modern. *de ſupplicat. ad Sanctiſſim. p. 2. cap. 32.* Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom. 2. p. 4. cl. 73.*]

Licèt hæc clauſula in commiſſionibus relinqua- 2
tur ſub verbo, *&c.* eo modo, quo ſuprà habetur, extenſa intelligi debet, vt aduertit Marcheſ. *d. p. 1. pag. 200. n. 58.* ſubdens ſic cantare dum extenditur, *Necnon quam, & quas idem orator habet, & mouet, haberéque & mouere vult, & intendit contra aduerſarios, omnéſque alios præmiſſorum occaſione ſua communiter, vel diuiſim intereſſe putantes in executione præſentium nominandos, & cognominandos.*

Primus effectus eſt, quod totum negotium prin- 3
cipale commiſſum cenſeatur, ita Sarnen. *de infirm. reſig. q. 34. n. 4. addit. ad deciſ. Rota 23. de reſcript. in nouis*, Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 120. n. 15. in vlt. impreſſ.* & fuit dictum *in Romana Saluiani interdicti 24. Decembris 1598. coram Card. Pamphilio*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. p. 2. pag. 55.* [Et deducit omne ius partium in iudicium, & poteſt, ſententia ſuper cauſa probata, licet non deducta. Rot. *dec. 30. numer. 10. p. 5. rec.*]

Secundus effectus eſt, quod præteritas non ſo- 4
lùm cauſas comprehendat commiſſio cum hac clauſula, Rot. *deciſ. 34. de reſcript. in nouis*, ſed etiam futuras, vt per Cæſ. de Graſſis *deciſ. 1. etiam de reſcript. n. 5. & 6.* cum latè adductis *in Cluſina puteoli 13. Febr. 1617. coram Buratto.*

Tertius effectus eſt, quod propter hanc clauſu- 5
lam poteſt ſuper omnibus probatis obtineri, Sarnen. *d. q. 36. num. 5.* Achil. *dec. 14. de reſcript. & dec. 22. numero 2. de appell.* Rot. *dec. 254. numero 1. p. 1. diuerſ.* intelligendo, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. for. tom. 3. c. 534.*

Quartus effectus eſt, quod cenſetur deductum 6
omne ius, Sarnen. *d. deciſ. 34. n. 4.* Theodoſ. de Rubeis *dict. clauſ. 596. num. 8.*] Achil. *dec. 14. de reſcript. & dec. 22. numero 2. de appell* Mart. *de clauſ. 120. num. 7.* vbi plures refert Rotæ deciſiones; Rota etiam apud Pacificum *poſt ſuum tract. de Saluiano interdicto, dec. 68. n. 12.* vbi fuit reſolutum operari, vt quis poſſit omne ius ſuum deducere, & quod tunc in ſpecie actionem, quam velit debet in actis deducere. Amplia etiam ſi competat per viam quærelæ, vt poſt Rot. *in Salmantina Canonicatus 12. Februarij 1577. coram Card. Blanchetto*, notat Mart. *d. clauſ. 120. n. 8.* & reſolutum fuit *in Toletana confraternitatum de Paſtrana 1. Decembris 1611. coram Vbaldo ſeniori*, impreſſa per Farinac. *deciſ. 360. numero 3. p. 1. rec.* vbi etiam dicitur, quod poteſt ſpecificari quælibet cauſa, & citat Achil. *d. deciſ. 22. num. 2. & deciſ. 684. num. 3. lib. 3. p. 3. diuerſ.* quæ loquitur in ſpolio. [Duran. *Rota deciſ. 60. n. 55. & 46.* vbi quod operatur vt omne ius partium cenſeatur ab initio deductum.]

Quintus effectus eſt, vt efficiat ne ad expreſſa 7
commiſſio ſit reſtricta, ſed quod cauſas quas impetrans vult, ſpecificare poſſit, vt per Sarnen. *in reg. de infirm. reſig. quæſt. 34. n. 4.* Marcheſ. *d. part. 1. pag. 200. n. 63.* & fuit reſolutum *in nullius de Corrector 13. Nouembris 1587. coram Comitulo*, impreſſa per Marcheſ. *ead. part. 1. pag. 231.* [Et ideo Rot. *deciſ. 210. n. 6. p. 1. in poſth. Far.* aliàs *p. 3. rec.* dicit quod cõprehendit quodlibet ius competens ex quacunque cauſa.]

Sextus

8 Sextus effectus eſt, vt comprehendat omnia, quæ per tranſlationem vniuerſalem veniunt, ita vt tunc dicatur potius tranſlatio particularis, quàm vniuerſalis, ita Stephan. Gratian. *diſcept. for. cap.*781.*numero* 25.

9 Septimus effectus eſt, vt poſſit pronunciari prout in prima, ex adductis per Matt.*d.clauſ.*120.*numero* 2. & fuit dictum *in Romana Salniani interdicti* 14. *Decembr.*1595. *coram Card.Lancellotto* . impreſſa per Marcheſ.*de Commiſſ.p.*2.*pag.*62. & apud Seraph.*dec.* 1241.*nnmer.*2.*&* 3.[Achil.*deciſ.*14.*num.*1.*& deciſ.*17. *in fine, de reſcript.* Mohedan. *deciſ.*6. *de appellat.* Modern.*d.p.*1.*c.*12.*n.*1. Theodoſ. de Rubeis *d.deciſ.*596. *n.*2.*&* 3 poſt Rot.*deciſ.*254.*num.*1.*p.*1.*diuerſ.* ampliat vt iis, contra quem eſt impetrata commiſſio, poſſit procedere in prima vigore huius clauſulæ poſtquam commiſſio eſt præſentata, & effecta communis, & *n.*4.limitat quando acta non ſunt tranſportata, quia tunc hæc clauſula non operatur vt procedi poſſit ſicut in prima Duran.*Rotæ dec.*61.*n.*4.]

10 Octauus effectus eſt, quod Iudex ſi de appellatione illi non conſtiterit, nihilominus in cauſa procedere poteſt, Achil.*dec.*14.*n.*1.*de reſcr.*Marcheſ.*d.p.* 1.*pag.*200.*n.*59.

11 Nonus effectus eſt ex eius potentia, ac verbis ſubſequentibus, *Rebuſque alius, &c.* quod iudicium iactationis, & iactationum ex remedio *l. diffamari. C. de ing. & manumiſſ.* intentari poſſit. Cæſ. de Graſſ. *deciſ.*1.*à n.*1.*vſque ad n.*4.*de indiciis*, Marcheſ.*d.p.*1.*pag.* 200.*n.*60.

12 Decimus effectus eſt, quod ſententia lata in gradu appellationis ſuſtineatur tanquam in prima Achil.*d.deciſ.*14.*de reſcript.*Cæſ.de Graſſ.*deciſ.*5.*n.*5. *eod tit* Sarnen.*d.quæſt.*34.*num.*5. *verſ. & hoc vlterius* Seraph.*deciſ.*1141.*n.*2.*& dec.*1237.*num.*3. & fuit dictum *in Pac. Canonicatus* 17.*Iuny* 1615. *coram Vbaldo ſeniori*, impreſſa per Farin.*dec.*731. *numero* 5. *p.* 2. *rec* [me cita o in hoc loco Modern. *d. p.* 2.*cap.*32. *num.*3]

13 Decimusprimus effectus eſt, quod Iudex appellationis poteſt procedere prout Iudex prioris inſtantiæ, Sarnen.*d.quæſt.*34.*n.*4.Lancell.*de attentat.appell. pendente, p.*2.*cap.*4.*lim.*2. *num.* 17. Rot. *deciſ* 254. *in princ.p.*1.*diuerſ. & dec.*74.*p.*3. *lib.* 3. *diuerſ.* Honded. *conſ.*28.*n* 45.*&* 53.*tom.*2.& fuit dictum *in Aler.beneficy* 11. *Maij* 1614.*coram Buratto*, impreſſa per Farin. *dec.*546.*n.*1.*p.*2.*rec.*

14 Decimusſecundus effectus eſt, quod in commiſſione appellationis appoſita ſapit auocationem cauſæ, vt per Honded.*tom.*1.*conſ.*27.*n.*44.vbi *n.*45. ſubdit, quòd eius vigore non ſolùm cauſa appellationis, ſed etiam negotium principale ſuſtinetur, & quod procedi poſſit etiam non conſtito de appellatione, vel ea exiſtente nulla, & quamuis commiſſio appellationis eſſet ſubreptitia, vbi tamen *num.*63. id intelligit procedere ſecundum ſtylum Curiæ, [me citato in hoc loco Modern. *d p.*2.*c.*32.*num.*6.] & di-
15 ſcit Menoch.*conſ.*785.*n.*5.quod ſi commiſſio reſpectu appellationis eſt nulla, tamen ſuſtinetur quoad negotium principale.

16 Decimustertius effectus eſt, quod poteſt Iudex virtutè huius clauſulæ nouum Ius canonizare, vt per Ægidium *deciſ* 661. & fuit dictum *in Toletana paro hialis de Chidon* 28. *Nouembris* 1601. *coram Decano.*

17 Decimusquartus effectus eſt, quod quando cauſa ſuper diuerſis capitulis commiſſa repetitur cum hac clauſula, tunc eius vigore agi poteſt, & intentari iudicium quod commiſſori videbitur, vt per Achil. *deciſ.*248. aliàs *deciſ.* 22. *de appell.* vbi dicit, id procedere concurrentibus quibuſdam, ex quibus conſtet committentem cauſam eſſe reum conuentum, & moleſtari, Rota *in Romana hereditatis* 31. *Maij* 1600.*coram Card.Sacrato.*

Decimusquintus effectus eſt, quod in cauſa reſtitutionis in integrum commiſſa cum hac clauſula, procedi poteſt contra ſententias fauore tertij tanquam in prima, vt fuit dictum *in Toletana decimarum* 9.*Febr.*1584.*coram Card. Pamphilio.* 18

Decimusſextus effectus eſt, vt quis poſſit omiſſa vna via aliam aggredi, abſque refectione expenſarum, Seraphin.*deciſ.*630.*n.*5 Gregor.*deciſ.*270. *n.*5. & fuit dictum *in Cordub. præſtimoniorum* 17. *Febr. &* 7.*Aprilis* 1606. *coram Litta.*[Eadem Rota *dec.* 30. *n.* 40.*p.*5.*rec.* 19

Decimusſeptimus effectus eſt, quod faciat vt Iudex procedat in negotio principali appellatione omiſſa, vt tradit Stephan Gratian. *diſcept. for. c.* 968.*num.* 4. & fuit dictum *in Oriol.decimarum* 26.*Februarij* 1596. *coram Orano*, impreſſa per Marcheſ.*d.p.* 1.*pag.*174. 20

Decimusoctauus effectus eſt, quod poſita in commiſſione reſtitutionis in integrum, cenſetur data Iuriſdictio tam ſuper principali, quàm ſuper acceſſoriis, vt pèr Seraph *dec.*1327.*n.*3. 21

Decimusnonus effectus eſt, quod appoſita in commiſſione poſſeſſorij, facit vt etiam petitorium deduci poſſit, vt fuit dictum *in Gerund. Hebdomadaria* 3.*Iunij* 1613.*coram D.Patriarcha Pamphilio.* impreſſa per Farinac.*deciſ.*455.*numero* 1.*part.*2. *rec.* [Sarnen. *de infirmis reſig.q.*34. *n.*4. Pute. *deciſ.*51. *de ind.* Theod. de Rub. *d.clauſ.*596.*num.*15. *& num.*18. quod operatur vt cenſeatur commiſſum negotium principale. Nam appoſita in commiſſione comprehendit tam petitorium, quàm poſſeſſorium Rota *deciſ.* 710. *num.* 1. *p.* 1. *in poſthum.* *Far.* aliàs *p.* 2. *rec.*] 22

Vigeſimus effectus eſt, quod facit vt appellatione deſerta Iudex videre poſſit in negotio principali, vt fuit dictum *in Elbor. iuris conferendi* 8. *Febr.* 1600.*coram Corduba*, impreſſa per Marcheſ.*de Comm. p.*3.*pag.* 394.*n.*1. 23

Vigeſimusprimus effectus eſt, quod lis ſuper titulo beneficij introducta probatur ex commiſſione continente hanc clauſulam, Gregor. *deciſ.*125.*n.*15. & fuit dictum *in Nocerina Iuriſpatronatus* 14. *Maij* 1614. *coram Card. Candlerio, & in Elnen.preceptoria* 28. *Nouembris* 1608. *coram Card. Marquemontio ; & in Conch. beneficij* 20. *Decembris* 1619. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano*, in quibus deciſionibus habetur, cenſeri beneficium litigioſum, eo ipſo quod in commiſſione adeſt clauſula hæc, cuius vigore poteſt deduci omne ius tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio. Contrarium verò, 24 25
imò hanc clauſulam per ſe ſolam non ſufficere, niſi in proceſſu reperiretur poſſeſſorium deductum, in ſpecie tantùm fuit *in eadem Rota in vna Pampilonen. parochialis* 2. *Decembris* 1605. *coram Cardinale Lancelloto*, & in aliis apud Pacific. *poſt tractat. de Saln. interd. deciſ.* 68. *num.* & apud Seraphin. *deciſ.* 113. *numero* 3. Verùm prima opinio poteſt procedere, quando ſimpliciter lis eſt ſuper beneficio, quia tunc cenſetur hanc clauſulam comprehendere tam poſſeſſionem, quàm titulum : ſecunda verò, quando eſt principaliter ſuper poſſeſſorio, quia tunc non cenſetur comprehendere petitorium, nec titulum.

Vigeſimusſecundus effectus eſt, quod non mutat naturam iudicij cœpti, Mohed.*deciſ.*2.*num.*1.*&* 2. *de iudiciis*, Fab. *deciſ.* 13. incip. *Quidam ceſſionarius*, Marcheſ. 26

Marcheſ. *d.p.1.pag.*101.*num.*1.& fuit dictum *in Parmen. Prioratus* 16. *Ianuarij* 1598. *coram Oran.* [Theodoſ. de Rubeis *d.cl.*596.*n.*36.]

27 Vigeſimus tertius effectus eſt, quod in commiſſione facit, quod non poſſit dubitari, quod appellatio non fuerit bene introducta, vt per Seraphin. *deciſ.* 644.*n.*5.

28 Vigeſimus quartus effectus eſt, quod poſſit inhiberi, quando adeſt alia clauſula, *Cũ toto negotio principali*, etiam quod non conſtet de appellatione interpoſita à ſententia, vel ſententia nõdum lata, vt poſt Sarnen. Peregr. & Rotam concludit Marcheſ. *d.p.*1.*pag.* 201.*n.*68. *in vltim. impreſſ.*

29 Limita primò hanc clauſulam non extendere commiſſionem, niſi ad perſonas & res expreſſas, ac ſpecificatas, vt poſt Imol. Felin. Staphil. & Rotam tradit Marcheſ. *d.p.*1.*pag.* 201.*n.* 67.

30 Limita ſecundò, hanc clauſulam non excuſare ab actorum tranſportatione, vt fuit dictum *in cauſa Faventina fideicommiſſi* 5. *Iunij* 1595. *coram Litta*, & *in Romana Salniani interdicti* 14. *Decembris* 1598. *coram Cardinale Lancellotto*, impreſſa per Pacific. *poſt tract. de Saln. interd deciſ.* 62. Rot. *deciſ.* 254.*n.*1.*p.*1. *diverſ.*

31 Vnde quando acta non ſunt tranſportata, hãc clauſulam nõ operari, vt procedi poſſit prout in prima fuiſſe in Rota reſolutum, refert Mart. *d.clauſ.*110. *n.*4 [Rot. *deciſ.*210. *num.*5. *p.*1. *poſthum. Far.* alias *p.*3. *rec.* vbi quòd non operatur ante tranſportationem actorum.]

32 Limita tertiò, non operari quando committens cauſam ſe reſtringit ad aliquod ius particulare, vt fuit dictum *in Legionen. Praſtimoniorum* 16. *Ianuarij* 1505. *coram Card. Pamphilio*, & *in Aretina commenda* 27. *Februarij eiuſdem anni coram eodem*, prout

33 refert Mart. *d.clauſ.*120. *num.*19. vbi *num.*10. ſubdit, non operari circa rem diuerſam, & aſſerit ita fuiſſe reſolutum *in cauſa Florent. damnorum*, & *intereſſe* 9. *Decembris* 1585. *coram Giptio* [Theodoſ. de Rub. *d.cl.* 596.*n.*32.

34 Limita quartò, vt illa quis iuuari non poſſit, quando pars aduerſa non fuerit citata ad dicendum contra commiſſionem, & ad libellandum, prout etiam quando non ſunt ſeruati termini ſubſtantiales ſoliti in dicto iudicio, vt per Verall. *deciſ.* 125.*n.*2. *p.*3. quem refert Marcheſ. *d.p.*1.*pag.*201.*n.*69. *in vlt. impreſſ.*

CLAVSVLA CXXII.

Quam duxeris acceptandam.

1 HÆc clauſula in expectatiua facit gratiam conditionalem, ac proinde attenditur tempus conditionis, & acceptationis, an beneficium cadat ſub gratia; ita Oldrad. *conſ.* 229. *num.*4. *verſ. ad quartum*, Caſſad. *deciſ.*3. *num.*24. *verſ. item ſucceſſiue iuuans*, quos refert, & ſequitur Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.*1. *litt.C*, *concl.* 313. *num.*1. vbi *n.* 2. ampliat ſecundum Feder. de Senis *conſ.* 197. *verſ. non ſic eſſet*, quod hæc clauſula etiam cum menſis appoſitione, operatur quod gratia ſit generalis, & non præferatur ſpeciali poſteriori, & *num.* 3. citat Oldrad. *conſ.*175.*n.*2. *verſ. præterea*, exiſtimantem quod ſi adiiciatur menſis, vel aliud tempus, tunc non eſt conditionalis, ſed pura. [Et hæc clauſ. non imponitur vbi præbendæ non ſunt diſtinctæ, Rot. *deciſ.*26. *num.*1. *de præbend. in antiq.* Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota tom.*1.*part.*4. *clauſ.*394. *num.* 1. vbi *num.* 3. dicit, quod hæc clauſula eſt conditionalis, & facit gratiam decretum, & omnia ex conditione pendere, & *n.*5. quod operatur quod ſi impetrans male acceptat primum, poteſt illo dimiſſo aliud acceptare, quod aliàs non poſſit]

CLAVSVLA CXXIII.

Quantum ſibi videbitur.

IMportat hæc clauſula non meram, & liberam voluntatem, ſed arbitrium boni viri, *l. fideicommiſſoria ibi, ſi ſibi videbitur, peto manumittas, de fid. libert l. fideicommiſſa, §. quamquam, ff. de leg.*3. Roman. *conſ.* 5. *ſub n.*1. & *conſ.*238 *ante n.*12. Alex. *conſ.*83. *lib.*3. Gozad. *conſ.*91. *ſub n.*9. Pariſ. *conſ.*92. *n.*21. *lib.*1. Menoch. *de arbitr. lib.*1. *q.*8. *n.*1.2. & 3. Munet. *de diſtrib. quotid. p.*1. *q.*9. *n.*27. 1

CLAVSVLA CXXIV.

Quatenus ſint in vſu, & ſacris Canonibus, ad decretis Concil. Trid. non aduerſentur.

1 *Clauſ.* Quatenus ſint in vſu, *intelligitur de illis priuilegiis tantùm, quæ ſunt in obſeruantia, non de inualidis, & amiſſis.*

2 *Clauſ.* Et ſacris Canonibus, &c. *intelligitur de inſertis in Concilio Trid. non verò in corpore Iuris communis.*

3 *Clauſula*. Quatenus decretis Concilij Trident. non aduerſentur, *de ſtylo Curiæ apponi ſolet in confirmationibus priuilegiorum Regularium.*

4 *Priuilegia omnia aliis Conciliis generalibus contraria, Trident. excepto confirmata cenſentur ſtante clauſ.* Quatenus decretis Concilij Trident. &c.

5 *Clauſ.* Quatenus decretis, &c. *derogare cenſetur priuilegia non ſolùm, quæ à Concilio Trident. per clauſ.* Non obſtantibus, *expreſſè derogantur, ſed etiam ea, quæ ſunt eidem Concilio expreſſè contraria.*

6 *Clauſ.* Non obſtantibus, &c. *derogat decretis Concilij Trid.*

7 *Clauſ.* Quatenus decretis ſacris Concilij Trid. & Regularibus inſtitutis ipſius ordinis contrariis non exiſtant, &c. *non apponitur in gratiis quæ ex certa ſcientia conceduntur.*

8 *Clauſ.* Quatenus de Iurepatronatus, &c. *poſita in ſupplicatione, quomodo intelligatur, reſpectiuè.*

9 *Clauſ.* Quatenus ſit de nouo, &c. *operatur vt ſit noua conceſſio.*

10 *Clauſ* Quatenus opus ſit, *eſt ſalutaris.*

PRima huius clauſulæ verba, *Quatenus ſint in vſu*, intelligitur de illis priuilegiis tantùm quæ ſunt in obſeruantia, ſuumque valorem retinent, non autem de illis, quæ inualida, & amiſſa ſunt per non vſum, vel per contrarium vſum, aut quamcumque aliam cauſam, quia tunc nec per confirmationem ex certa ſcientia reualidantur. Ita tradunt Fr. Emman. *qq. Regul. tom.*1. *q.*8. *art.* 3. Ioan. à Cruce *de ſtatu Relig. lib.*2. *cap.* 3. *dub.*2. *concluſ.* 6. Soar. *de legib. lib.*8. *cap.*18. *num.*16. Laur. de Peirinis *in declar. priuil. ſuo Ordini Minimorum conceſſorum* 1

 tom.2.

tom.2.ſuper conſtit.1.Greg.XIII. numero 1. Vide ſuprà *clauſ.52.num.1.2.&* 3.[Fontanel.*de pa&.nupt.clauſ.4. gloſſ.10 part.2.num.43.* Hæc clauſula ſtat conditionaliter,& limitatiuè.Dec.*conſ.385. num.2.* Caputaq. *deciſ.343. num.2. p.* 3. Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rot.tom.1.p.4.clauſ.611.num.1.* Et poſita in priuilegiis intelligitur reſpectu vſus generalis, non autem reſpectu illius indiuidui , ad tradita per Federic. *conſ.102.in fin.& conſ.147.num.3.in fin.* Abb.*conſ.54. num.3.ad fin. p.1.* Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 612. *num.2.*vbi etiam quòd ſtante hac clauſula ad hoc vt intret confirmatio priuilegiorum,vel ſtatutorum, debet probari vſus , nec ſufficit quòd vſu præſumantur recepta,& *num.7.*addit quòd in confirmatione ſtatutorum cenſetur appoſita ex ſtylo Referendariorum.]

2 Alia verò , *& ſacris Canonibus* , non intelliguntur de illis, qui in corpore Iuris communis inſerti ſunt , atque illud conſtituunt ; ſed de inſertis in Concilio Trident. vt oſtendit illa dictio, *&* quæ eſt coniunctiua , & coniungit Canones Concilij cum ipſius decretis Ratio autem , eſt , quia hæc clauſula apponi ſolet in confirmationibus , indultis , & innouationibus priuilegiorum Regularium. Cùm ergo omnia ferè priuilegia ſit contra Ius commune , tales confirmationes , & innouationes patum , aut nihil operarentur, ſi hæc verba intelligerentur de Canonibus in corpore Iuris communis inſertis : quare ita tenent Hieron. à Sotbo *in annot. ad compendium priuileg.verb. priuilegia fratrum , verſ. eſt etiam aduertendum* , Fr. Emman *d. quæſt* 8. *art.*8. Laur.de Peirinis *citato loco* , *num.*2. & tetigi *d.cl.* 52. *num.*4.

3 Vltima denique huius clauſulæ verba , *& decretis Concilij Tridentini non aduerſentur* , quæ de ſtylo
Curiæ ſolent apponi in confirmationibus priuilegiorum Regularium , vt teſtantur Quarant.*in ſumma Bullari ,verb. Concilium Trid. in confirm.* & Ioan.
à Cruce *d.cap.3.dub.5. in fin.* ad nullum alium effe-
4 ctum appoſita videntur , niſi ad firmandam regu-
lam in contrarium , id eſt , vt intelligantur confir-
mata omnia priuilegia aliis Conciliis generalibus
contraria,Tridentino excepto, vt docet Fr.Emman.
d.quæſt.8.art.11. in fin. iunctis quæ tradit Soar. *de
legib.lib.8.c.19. num.6.* & Laurent. de Peirinis *citato
5 loco,num.3.* vbi etiam ſubdit , ſenſum communem
iſtius clauſulæ modò obtinere, vt per eam cenſean-
tur derogata priuilegia,non ſolùm quæ à Concilio
Trident.per clauſulam, *Non obſtantibus,&c.* expreſsè
derogantur,ſed etiam ea , quæ ſunt eidem Concilio
ſimpliciter contraria.

6 Cùm enim ſub clauſula , *Non obſtantibus , &c.* quæ vtplurimum apponi ſolet in fine eorumdem priuilegiorum , derogatum eſſet decretis Concilij Trident.vt inſinuat idem Concil. *ſeſſ. 25. de reform. c.21.*& tradunt citati ſuprà *clauſ.* 82. *num.* 14. ideo in confirmationibus , & innouationibus præfatis neceſſaria fuit expreſſa mentio eiuſdem Concilij, vt bene obſeruat Sigiſm à Bononia *de elect.dub.2.n. 2. verſ.at vt vera.*

7 [Clauſ. *Quatenus decretis Sacri Concilij Trid. & regularibus inſtitutis ipſius Ordinis contraria non exiſtant* , *&c.* non apponitur in gratiis , quæ ex certa ſcientia conceduntur, quia quando Papa habet certam ſcientiam , & adhibet cauſæ cognitionem , ſcit etiam cognoſcere an priuilegia ſint contra decreta Concilij:& Regularia inſtituta.Ita Rota *dec.40. n.4. p.2.in poſth.Far.*aliàs *p.4.rec.*

8 Clauſ. *Quatenus de iurepatronatus ,&c.* poſita in ſupplicatione, in qua eſt narratum beneficium eſſe Iurepatronatus , quando intelligatur ; vide Rebuff *in 3.p. ſignat.in verb.necnon iurisp atronatus* Put. *deciſ.315.n.4.lib.2.& deciſ.63.lib.1.* vbi an & quando ſpoliatus debeat reſtitui antequam iuſtificet beneficium eſſe de iurepatronatus.Gambar.*de officio legati lib.1.n.330.verſ.atqui ſi Papa,cum ſeqq.*

Clauſ.*Quatenus ſit de nouo* , *&c.* poſita in confir- 9
matione Papæ operatur , vt non ſit ſimplex confir-
matio,ſed noua conceſſio.Hier.Gabr. *conſ.151. n.9.
lib.2.*Item ex ea patet quòd partes voluerunt nouum
actum facere,& recedere à primo, ſi opus ſit,vt quia
primus eſt nullus.Rota *deciſ.738.num.1.2.p.1. diuerſ.* 10
Clauſ *Quatenus opus ſit*,eſt ſalutaris.Rot.*deciſ.12. num.42.*apud Paul.de Rubeis *tom.2. diuerſ.* & conditionem importat , & nihil ponit in eſſe , ead. Rot. apud eundem *dec.188.n.8.d.tom.2.diuerſ.*]

Quatenus idoneus reperiatur. Vide, *Si idoneus* , &c. Clauſ. 151.

Quatenus licita , & honeſta ſint. Vide, *Dummodò licita* , &c. Clauſ. 51.

Quibus dederit. Vide , *Et quibus dederit*, Clauſ. 57.

CLAVSVLA XXV.

Quod ſi non omnes , &c.

1 *Clauſulæ ſub quibus multoties commiſſiones , ſeu delegationes pluribus , vel diuerſis fiunt Iudicibus , in duplici reperiuntur differentia , & numero 2.*

3 *Vnus,vel plures ex duobus , ſeu pluribus Iudicibus, ubi ad cauſam deputati impediti proponuntur, cæteri ſoli procedere non valent.*

4 *Clauſ.* Quod ſi non omnes , &c. *conditionaliter concedit vni vſum , & exercitium totius Iuriſdictionis , nempe caſu quo cæteri intereſſe non poſſint.*

5 *Sententiam à nullitate ſaluat clauſ.* Quod ſi omnes , &c. *quando ex pluribus Iudicibus datis cum illa clauſula , quorum aliqui erant excommunicati , ſolummodo iudicant non excommunicati.*

6 *Clauſula* , Vt omnes aut duos , &c. *operatur, vt ſtatim à principio ſingulis , & cuilibet ex Iudicibus purè , & in ſolidum concedatur non tantùm Iuriſdictio ipſa,ſed Iuriſdictionis exercitium.*

7 *Iudicare poteſt quilibet ſeorſum ex duobus Iudicibus Ordinariis , quibus cauſarum cognitio competit.*

8 *Delegatus cum clauſula* , Vt omnes aut duo , &c. *qui præuenit , poteſt ſeorſum procedere , & ſine aliis condicibus iudicare , nec tenetur eoſdem requirere.*

9 *Clauſ.*Quod vnius ex contrahentibus iuramento ſtetur,&c.*valida eſt.*

CLauſulæ ſub quibus multoties commiſſiones, 1
ſeu delegationes pluribus , vel diuerſis fiunt
Iudicibus , in duplici reperiuntur differentia , vt
poſt

poſt gloſſ.1. in c.cùm plures de off. S. delegat. lib. 6. vbi Domin.n.1.& 2. tradunt Imol. in c. prudentiam, in prin. n.1. & ibidem Abb.n. 3. eodem tit.de off.deleg. in antiq. cum aliis infrà referendis. Vel enim cauſa delegatur pluribus,ſeu duobus Iudicibus, cum hac clauſula, Quod ſi non omnes, &c. vel, Quod ſi ambo intereſſe non poſſunt, duo,vel alter eorum in cauſa procedat,de qua in d.cap.prudentiam, & in cap. quamuis 6. eodem tit.c.ſciſcitatus 13.de reſcript. & cap. ſi contra vnum 4. de off.deleg.lib.6. Sub qua clauſula continetur & illa,quæ communis non eſt vtrique Iudici delegato, ſed à Doctoribus prælectiua perſonæ nuncupatur, vt cum dicitur, Si omnes intereſſe non poſſunt,tu frater Epiſcope,v.g.procede, cuius meminit gloſſ verb.probari,in d.cap.ſi contrarium, & de ea agit text in c.coram 34.illo tit.de off. deleg. in decret. tradit Abb.d.n.3.

2 Vel rurſus fit commiſſio pluribus cum clauſula hodie frequentiſſima,alternatiua ſcilicet, ſeu diſtrictiua, Vt omnes, aut duo, vel vnus eorum,de qua agit text.in d.cap.cùm plures, vel, Vobis, & veſtrùm ſingulis, & in cap.vt commiſſi, in princip. de heret. lib.2. aut conſimili, vt cùm dicitur, Eorum vni, aut cuilibet, vel,Vt quilibet eorum in ſolidum per ſe iudicare, ſeu exequi poſſit;vel ſi dicatur,Quod alter alterum non expectet,vel non requirat.vt refert gloſſ.1.in d.cap. cùm plures, quamuis Rebuff. in praxi benef. tit. declaratio noua prouiſionis, verſ. quatenus duo, & in concord.tit. forma litorarum executorialium,verb.vel vnus veſtrùm, vtramque clauſulam confundat,& pro vna,& eadem accipiat.

3 Verius tamen eſt, vnam, & alteram clauſulam valde inter ſe diſtare, effectus enim eius clauſulæ, Quod ſi non omnes,&c.vel.Quod ſi ambo, &c. ille eſt, quod licet vbi vnus,vel plures ex duobus,ſeu pluribus Iudicibus ad cauſam deputati impediri proponuntur,cæteri ſoli procedere non valeant,ex reg tex. in l.duo 39.ff. de re iud. in mcauſa 22. cap.vno 42. de off. deleg. id tamen non obtineat, vbi hæc clauſula,

4 Quod ſi non omnes, &c. in commiſſione apponitur; per illam enim in eum euentum conceditur vſus, ſeu exercitium totius Iuriſdictionis vni tantùm, vel duobus ex dictis Iudicibus,non quidem purè, ſed conditionaliter, nempe caſu quo cæteri intereſſe non poſſint,vt bene deducitur ex d. cap. ſciſcitatus; verſ.dummodo,& ex d.c.prudentiam, in princip. verſ.in hoc caſu,vbi Doctores tradunt gl.2.in d.cap.ſi contrarium,gl.vbi omnes in d.c.cùm plures,Iaſ.in l.ſi vni, n. 10.ff. de re iud. Vant. de nullit. tit. ex defectu Iuriſd. Ord. n.180.& tit. ex defectu Iuriſdict. delegata, n.36. Marant.de ordine iud.p.4.diſt. 6. n. 32. cum ſeq. Cou. pract.c.26.n.5. Rebuff.in praxi, tit.de forma noua prouiſionis,verſ.quatenus ipſi.Marchei.de Commiſſ.p.1.c.6. de commiſſ appell. extra Rom.Curiam,n.100. pag.158. in vlt.impr.Molin.de iuſt.tr.2.diſſ.24.n.3.& 4.D Barboſa in l.ſi longius,in pr.n.26.ff de iud.

5 Vnde huiuſmodi clauſulam, Quod ſi non omnes, &c. ſaluare ſententiam à nullitate, quando ex pluribus Iudicibus datis cum hac eadem clauſula,quorum aliqui erant excommunicati, ſolummodo iudicant non excommunicati, notant Socin. in cap. ſacris, n. 269.cum ſeqq.de ſent. excom. Anton. Ricciul. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 4. cap. 18.n.8. vbi etiam obſeruat, quod tales non excommunicati procedendo ſimul cum excommunicatis inficiunt propriam Iuriſdictionem, & citat Hoſt. in c.ad probandum,verſ.ſed eſto quod illi textus,vbi Ioan. Andr.n.3.& Abb.ſub n.4 verſ.quod procedit,de ſent.& re iud.

6 Effectus verò alterius clauſulæ, Vt omnes, aut duo, vel vnus Iudicum mandatum exequantur, vel horum vni aut cuilibet,&c.eſt,vt ſtatim à principio ſingulis, & cuilibet ex Iudicibus purè, & in ſolidum concedatur non tantùm iuriſdictio ipſa: hoc enim & in aliis delegatis datis ſine huiuſmodi clauſula, contingit propter naturam Iuriſdictionis, quæ, vtpote res incorporalis,& indiuidua, pro parte haberi non poteſt,ex doctrina gloſſ.5. in d. cap. prudentiam, vbi Imol. n.10. Stephan.Gratian. diſcept. for. c.196. n.9. ſed etiam vſus, & exercitium ipſius Iuriſdictionis; ex Menoch de præſumpt.lib.2.præſumpt.18.num.35 ita vt ſufficiat,& poſſint vel omnes, vel duo, vel vnus iuxta diuerſam formam clauſulæ, negotium adimplere ſecundum materiam diſpoſitionis alternatiuæ, in qua electio datur, & ſufficit alterum adimpleri,reg.in alternatiuis,de reg.Iuris, lib.6. & ſic quilibet eorum ſolus,alio non expectato, in cauſa procedere valet, eóque Iuriſdictionem præueniente, reliqui non niſi in ipſius defectum admittuntur, vt eſt textus expreſſus in d.c.cùm plures,vbi gl.1. gl.2. in d.cap.ſi contra vnum,Anchar. in cap. vt commiſſi, in prin.de hæret.lib.6 Bart.in d l.ſi vni, n. 9 & ibi Iaſ. d.n.10.ff.de iud. Cou. d.cap.26. n. 5. Molin. d. diſſ. 24. n. 4. Alex. conſ. 93. n. 2. lib. 7. Ratio eſt, quia ſi ex vi dictæ clauſulæ,Vt omnes, &c. competit in ſolidum cuilibet ex delegatis vſus, & exercitium Iuriſdictionis, vt ſuprà diximus, inde fit, eum qui priùs cognoſcere incipit, poſſe per ſe ſolùm ſine aliis procedere, iuxta reg. l.1. ibi, & ſeorſum ſinguli manumittunt, vbi DD. de off. Conſulis, ex qua com- 7 muniter traditur, ex duobus Iudicibus ordinariis, quibus cauſarum cognitio competit, poſſe quemlibet ſeorſum iudicare, quia quilibet in ſolidum habet exercitium Iuriſdictionis, gloſ. verb. ſeparatum,in cap.vt officium, in prin. de hæret. lib. 6. Bart.in d.l.ſi vni,n.1 Vant.d.tit.ex defectu Iuriſd. ord. n. 177. D.Barboſ in d.l.ſi longius 18.in pr.n.19. & 22. ff. de iud.& in ſpecie huius clauſulæ Menoch.dicta præſum. 18.n.37.

Intellige, & amplia hanc proximam reſolutio- 8 nem,vſque adeò poſſe ſolum delegatum, qui præuenit, ſeorſum procedere, & ſine aliis conjudicibus iudicare, vt nec teneatur eoſdem requirere ad effectum, vt omnes ſimul cognoſcant, nec minus illos expectare, vt manifeſtè probat verbum, liberè, quo vtitur text. in d. c. cùm plures, quod non ſolùm omnem obligationem excludit, ſed etiam exponitur, ſine alicuius requiſitione, vel aſſenſu, vt dixi in tractat.de aſſenſibus, diſt. non obſtat d. cap. ſciſcitatus,de reſcript.& d.cap. prudentiam, in princip. quia reſpondetur procedere in clauſula, Quod ſi non omnes, &c. vel, Quod ſi ambo, &c. quibus ſtantibus, non ſolùm expectare, & requirere Collegas tenetur alter condelegatus, ſed etiam oportet de eorum impedimento,vel voluntate conſtare, vt ſuprà diximus.

[Clauſ. Quod vnius ex contrahentibus iuramento ſtetur,&c.valida eſt,& ſi pars inique iuret, recurritur ad arbitrium boni viri, & aduerſus declarationem iuratam audiendus eſt alter contrarium probare intendens Ita Benedict. Ægid.ad l.ex hoc iure ff. de Iuſtit. & iure p.2. cap.14. et 3. n.1. cum ſeqq. vbi n.4.quod non valet conuentio in contrarium, & n.5. quod non obligat ſuperueniente noua ſuſpicionis cauſa in perſona illius, & n. 6. dicit quod ſi is moriatur antequam iuret ad hæredes illius non tranſit,quamuis hæredum mentio in contractu facta ſit.]

CLAVSVLA CXXVI.

Quoad vixerit.

1 *Clauſ* Quoad vixerit, *poſita in obligatione ſoluendi medietatem fructuum Rectori Eccleſiæ, quid importet oſtenditur.*

2 *Clauſ.* Quoad vixerit, *alterat naturam beneficij aliàs manualis.*

3 *Clauſ.* Quod ſola Sanctiſſimi Signatura ſufficiat, *remittit neceſſitatem expediendi literas.*

4 *Clauſ* Quod maior, & verior expreſſio fieri poſſit, *quid operetur, oſtenditur.*

5 *Clauſ.* Quod de ſubreptione, &c. *eſt odioſa, & contra ius commune.*

6 *Clauſ.* Quod in primis, & ante omnia, *importat formam.*

7 *Clauſ.* Quod obſtantiæ beneficiales, &c. *operatur quod quis non teneatur exprimere obtenta.*

1 HÆc clauſula poſita in obligatione ſoluendi medietatem fructuum Rectori Eccleſiæ, ex cõcordia auctoritate Apoſt. confirmata intelligitur rebus ſic ſtantibus, videlicet donec Rector detineret Eccleſiam, & ſupportaret illius onera, non autem poſt reſignationem, vt per Pariſ. *conſ. 5. n. 14. lib. 4.* & fuit dictum *in Oſt. & Veliternn penſionis 15. Martij 1592. coram Illuſtriſſimo D. meo Card. Aſtlbno, & in Lucana penſionis 18. Decemb. 1611. coram Vbaldo ſen. m*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. p. 1. pag. 647 in vlt. impr.*

2 Clauſula, *Quoad vixerit*, alterat naturam beneficij aliàs manualis, etiamſi aliàs fiat collatio iure deuoluto, vt poſt Felin. *in cap. per tuas, de maiorit. obed. num. 3. verſ. in quantum concludit*, & Dec. *in cap. ad noſtrum. num. 16. de confirmat. vtili, vel inutili*, nouiſſimè obſeruat D. Lotter. *de benef. lib. 1. q. 13 3. num. 55.*

3 Clauſula, *Quod ſola Sanctiſſimi Signatura ſufficiat*, remittit neceſſitaté expediendi literas, vt poſt Mandoſ. *de Signatura gratiæ §. derogationes Regularum, verſ. Regula de non iudicando*, Gig. *de penſionib. q. 34. n. 5.* obſeruat nouiſſimè Lotter. *d. lib. 1. q. 37. n. 2.*

4 Clauſula, *Quod maior, & verior expreſſio fieri poſſit*, licèt non operetur reſpectu diuerſi corporis, Put. *decis. 300. num. 3. lib. 1.* id tamen intelligitur de diuerſitate inſurgente ex qualitate conſtitutiua diuerſæ ſpeciei, ne ſruſtratoria ſit, *ex reg. l. ſi nominatim 34. ff. de condit. & demonſtrat.* reſoluit D. Lotter. *d. lib. 1. q. 40. n. 85.* [Et facit hæc clauſula quòd attendatur narratiua litterarum, non autem ſupplicationis, vt cum Rota tenet Theodoſ. de Rubeis *p. 4. d. clauſ. 646. num. 1.* Excludit ſubreptionem, & facit quod in litteris omnia poſſunt extendi, & diſpoſitiuè poni. Mohed. *decis. 1. num. 2.* Sarnen. *in proœm. Reg. q. vlt. num. 7. & in reg. de valore q. 11. num 5.* Rebuff *in 3. p. ſignat. in verb. & quod præmiſſorum omnium n. 1. & 3. & in verſ. maior, verior, ſeu amplior, verb. ad hoc expreſſio.* Multum operatur, & per eam dicitur facta ſufficiens mentio primæ penſionis ad effectum vt ſecunda non ſit ſubreptitia, Sarnen. *d. q. 11. n. 5.* Veral. *decis 296. n. 7. in fine & n. 8. p. 1.* Theodoſ. de Rubeis *d. cl. 634. n. 6. & 7.* vbi *n. 10.* cum Rebuffo tenet quod vigore huius clauſ. poteſt fieri expreſſio in nomine ſancti, niſi dolo fuerit appoſita

5 Clauſ. *quod de ſubreptione &c.* eſt odioſa & contra ius commune, ideóque ſtrictè debet intelligi, Verall. *decis. 128. n. 3. p. 1.* vbi ſubdit quod intelligitur appoſita à Papa ad partis inſtantiam, & *n. 5.* quod ſi Papa illam apponit non dicatur tollere ius quæſitum, Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom. 2. p. 4. clauſ. 626. à num. 6.* vbi *num. 3.* dicit quod iuncta cum clauſ. *Quod littera non poſſint impugnari ex eo quod non ſint iuſtificatæ*, operatur vt quis non teneatur ad verificationem narratorum, cum paria ſint narrata eſſe vera, vel de eorum falſitate dici non poſſe.

6 Clauſ. *Quod in primis & ante omnia*, importat formam. Caputaq. *dec. 111. n. 5. p. 1.* Theod. de Rub. *d. p. 4. clauſ. 631.*

7 Clauſ. *Quod obſtantia beneficiales*, &c. operatur quod quis non teneatur exprimere obtenta, Caſſad. *decis. 6. num. 8. de preben.* Achil. *decis. 7. & 14. num. 3 eod. tit.* Rebuff *in 3. p. Signatura in verb. Quod obſtantia*, Theodoſ. de Rubeis *d. p. 4. clauſ. 639. num. 1.* vbi *num. 2.* cum eod. Rebuffo *citato loco* dicit quod vigore illius poſſunt exprimi omnia, & ſingula beneficia monaſteria, &c. Non includit defectum natalium. Pute. *decis. 278. lib. 1.* Rebuff *d. loco num. 15.* Nec tollit inhabilitatem perſonæ idem Rebuff. *num. 15. 16. & 18.* nec defectum intenſionis, idem Rebuff. *num. 18.* inducit diſpenſationem, Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ. 639. numer. 11. & 12.*]

CLAVSVLA CXXVII.

Quorum tenores, &c.

1 *Doctores referuntur de vi & effectibus huius clauſulæ ingenere.*

2 *Clauſula*, Quorum tenores, &c. *non debent nocere, nec multum attenditur, quando eſt poſita, & extenſa per Copiſtas.*

3 *Conſtitutionibus quibuſcumque habentibus clauſulas derogatorias derogatoriarũ, derogat clauſ.* Quorum tenores, &c.

4 *Expreſſionis ſpecialis, & indiuidua vim habet clauſ.* Quorum tenores, &c. *eorum omnium, ad quæ relata.*

5 *Clauſ.* Quorum tenores, &c. *habet tantam vim, ac ſi tenor eſſet inſertus, quando agitur de præiudicio concedentis.*

6 *Regulis Cancellariæ cenſetur derogatum per clauſulam.* Quorum tenores, &c.

7 *Probatio in contrarium non admittitur, quod clauſ.* Quorum tenores, &c. *non importet veram expreſſionem, & derogationem.*

8 *Expreſſionis ſpecialis, ac indiuidua vim habet clauſula*, Quorum tenores, &c. *non ſolum cùm gratia, ſeu priuilegium conceditur Motu proprio, verùm etiam ſi fiat ad inſtantiam partis.*

9 *Mentionem expreſſam, & indiuiduam non operatur clauſula*, Quorum tenores, &c. *quando non ſit facta aliqua mentio de illo, de quo tractatur.*

10 *Clauſ.* Quorum tenores, &c. *non operatur circa non expreſſa, nec circa ea, de quibus Papa non habuit notitiam.*

11 *Clauſ.* Quorum tenores, &c. *non operatur in iis quæ ſunt facti.*

12 *Priuilegium poſterius, quod eſt in notabile præiudicium tertij, etiam Motu proprio conceſſum non tollit præcedens illius tertij ſine ſpeciali derogatione regulæ de iure quæſito non tollendo, etiam ſtante*

ſtante clauſula, Quorum tenores,&c.

13 *Derogationē expreſſam non operatur clauſula*, Quorum tenores,&c. *quoties poſteriori diſpoſitione expreſſè requiritur certa ſcientia.*

14 *Derogationem ſpecificam, & expreſſionem omnium contrariorum non importat clauſula*, Quorum tenores,&c. *quando Papa ſignaret Supplicationem non ſimpliciter, ſed cum qualitate, puta*, Fiat, & committatur.

15 *Clauſula*, Quorum tenores, &c. *non extenditur, ſed reſtringitur iuxta narrata.*

16 *Clauſula*, Quorum tenores,&c. *tanquam acceſſoria debet reſtringi ad id, de quo principalis diſpoſitio loquitur.*

17 *Clauſula*, Quorum tenores,&c *non operatur quotieſcumque concedens habendo notitiam, non conceſſiſſet.*

18 *Intentionis de defectu Papæ concedentis vbi conſtat, nulla eſt efficacia clauſula*, Quorum tenores,&c.

19 *Intentionis defectus Papæ concedentis opponi non poteſt concesſioni cum hac clauſula*, Quorum tenores,&c. *præcipuè ſi concurrant aliæ clauſulæ, quæ ſemper iniungi ſolent.*

20 *Subreptionem tollit clauſula*, Quorum tenores, &c. *non autem ampliat principalem diſpoſitionem.*

21 *Subreptionem cum derogatione regulæ de iure quæſito, non tollit clauſula*, Quorum tenores, &c.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Mart. *de clauſulis, p.1. clauſ.139. in vltim. edit.* Aloyſ. Rice. *in collect. deciſ. collect.*949. Card. Tuſch. *tom.* 1. *litt.C, conc.*350. Monet. *de commut. vltim. volunt. c.*7. *num.* 101. *cum ſeqq.* & cæteros in diſcurſu citatos. [Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rotæ tom.* 2. *part.* 4. *clauſ.* 77.

2 Licèt ſoleant Copiſtæ in extenſione minutarum Supplicationum, paſſim hāc clauſulam in iis inſerere, quæ eſt conſpicua, & particulari nota digna, quo caſu tunc non debet nocere, vt aduertunt Dec. *conſ.* 265. *ſub n.*2. *verſ. eſt hoc idem*, Goaad. *conſ.* 9. *n.* 17. Pariſ. *conſ.*41. *n.*12. *lib.*4. Couar. *in rub. de teſtam. p.* 2. *n.*10. *in princ.* nec multum attenditur, ea adductis per Ioſephum Seſſe *Aragon. deciſ.*97. *n.*19. & Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*16. *n.*13. tamen multos habet effectus ex infrà dicendis.

3 In primis ex obſeruantia Curiæ derogat quibuſcumque conſtitutionibus habentibus clauſulas derogatorias derogatoriarum, Pariſ. *conſ.*41. *num.*15. & 16. *lib.*4. Gonzal. *conſ.*9. *num.*14. Put. *deciſ.*104. *lib.* 1. *in correctis*, Butr. *conſ.* 2. *num.* 2. Mohed. *deciſ.* 1. *de reſcript.* Gabr. *tit. de clauſulis, lib.*6. *conc.*5. *n.*1. Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinal. part.*2. §. *ac irritum*, *n.*1. *verſ. neque.* Mar. Anton. *var. reſ. lib.* 1. *reſ.* 46. *num.* 4. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*35. *num.*102. *cum ſeqq.* & præſertim *num.* 29. quod fuit inuenta, vt eſſet certa via, qua Papa poſſet derogare gratiis præcedentibus nam aliàs impoſſibile eſſet, quia non poteſt reminiſci omnium, vel ſcire omnia in contrarium obſtantia, Gregor. *deciſ.*109. *n.*3. & *deciſ.* 240. *n.*2. vbi ait hanc clauſulam, quando per viam legis proceditur, tollere omnia priuilegia quaſcumque derogatorias habentia; fuit dictum *in Toletana indultis* 12. *Maij* 1625. *coram Remboldo*, & nimis coarctaretur, ſi propter ignorantiam eas reuocare non poſſet, Put. *dec.*104. *lib.*1. *in correctis*, Rota *deciſ.*213. *in princ. p.*1. & *deciſ.*161. *n.*1. *p.*2. & *deciſ.*682. *n.*3. *lib.*3. *p.*3. *diuerſ.*

Vim habet hæc clauſula ſpecialis, ac indiuiduæ 4 expreſſionis omnium eorum, ad quæ relata eſt; ita Felin. *in cap. nonnulli, ſub n.*6 *de reſcript.* Butr. *conſ.* 2. *num* 5. Gemin. *conſ.*64. *n.*21. Caſſad. *ſuper reg. Cancel. deciſ.*10 *num.*3. & *deciſ.*38. *num.*3. Sarnen. *in procemio regularum Cancel. quæſt.*6. *num.*6. & *in regula de triennali, quæſt.*17. *num.*5. Crauet. *conſ.*127. *num.*7. plures quos refert, & ſequitur Mart. *d. clauſ.* 139. *num.* 1. quibus adde Gutier. *conſ.*1. *num.* 5. Flamin. *de reſign. lib.*12. *q.*14. *num.*16. Ioſeph. Seſſe. *d. deciſ.*93. *num.*21. & 22. Marcheſ. *de Commiſſ. p.*2. *pag.* 316. *numer.*105. Cardin. Tuſch. *tom.*1. *litt. C*, *conc.* 350. *num.* 1. Aloyſ. Rice. *in collect. deciſ. p.*4. *collect.*959. *effectu* 1. Ioan. à Coehier *ad preces primarias Imperatoris, pag* 93. Ricciul. *de iure perſonarum lib.*8. *c.*9. *n.*4. D. Lotter. *de re beneſic. lib.*1. *quæſt.*40. *num.*64. [Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rotæ tom.*2. *p.* 4. *clauſ.* 658. *n.* 2. vbi *num.* 1. dixerat quod induceit ſcientiam per modum fictum, & operatur quoad validitatem actus Valenz. *conſ.* 152. *num.* 38. & 39.] & fuit dictum *in Comaclen. & Ferrarien. Præpoſitura* 15. *Decembris* 1625. *coram Remboldo. & in Oſpalen. præeminentiarum* 15. *Martij* 1613. *coram D. Pamphilio*, impreſſa per Farinac. *deciſ.*466. *num.*5. *part.* 1. *recent.* & *in eadem coram eodem* 17. *Iunij* 1613. impreſſa pariter per Farin. *deciſ.*506 *num.*5. vbi fuit tentum, hanc clauſulam habere vim expreſſionis cuiuſcumque litis, iuris, & prætenſionis in iudicium deductæ, & ſimiliter fuit dictum *in Ferrarien. de Tannis* 14. *Iunij* 1622. *coram Vbaldo ſeniori*, & *in Cremonen. bonorum* 5. *Iunij* 1624. *coram eodem*. Rot. etiam apud Zachiam *de oblig. Camer. deciſ.*94. *num.*19. & ideo omnia comprehendere dicit Seraph. *deciſ.*510. *numer.*6. & operari expreſſionem eorum, quæ poſſent obſtare, ex Butr. *conſ.*2. *n.* 4. Gemin. *conſ.*65. *n.*28. cenſuit Rota *in Rabinen. Caſtri Montis Rotundi* 8. *Februarij* 1627. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano.* [Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.*77. § 6. Duran. *deciſ.*48. *n.*3. & operatur perinde ac ſi omnia fuiſſent de verbo ad verbum expreſſa. Rota *deciſ.* 607. *num.* 2. *p.* 1. *in poſth.* & *deciſ.* 407. *num.*7. *dict. part.* 1. aliàs *part.* 3. *recent.*

Habet denique tantam vim, ac ſi tenor eſſet inſertus, vt per Caſſad. *ſuper reg. Cancel. deciſ.* 38. *n.*3. Butr. *conſ.*2. *n.*6. Ioſeph Seſſe *d. deciſ.*93. *num.*15. Ioan. Franc. Leo *in Theſaur. fori Eccleſiaſtici, part.*1. *cap.*13. *n.*21. & *p.*4. *c.*2. *n.*189. Mart. Anton. *var. reſ. lib.* 1. *reſ.* 18. Card. Mantic. *deciſ.*76. *n.*3. Laurent. de Peirinis *in conſtit. ſui Ordinis Minim. tom.* 1. *conſtitut.* 4. *Sixti IV. num.* 3. Aldret. *pro omnimoda Regularium exemptione, part.*1. *cap.*2. *numer.*3. Card. Tuſch. *de conc.* 340. *num.*3. vbi poſt Oldrad. *conſ.*316. *num.* 2. & 3. intellige quando agitur ſolùm de præiudicio concedentis, & fuit dictum *in Baren. ſeu nullitat. Archipreſbyteratus* 23. *Ianuarij* 1616. *coram Card. Sacrato*, impreſſa per Farinac. *deciſ.*666. *num.*2. *part.*1. *recent.* vbi etiam habetur, quod latiſſimè eſt extendenda, nam hæc clauſula operatur quoad ſuum præiudicium, non verò aliorum, Seſſe *deciſ.* 93. *n.* 24. proue etiam operatur, quando derogatio fuerit facta ex certa ſcientia, vt poſt Ruin. *conſ.*30. *num.*8. *in fin.* & *n.* 6. *vol.* 1. cenſuit Rota *in d. Comaclen. & Ferrarien. Præpoſitura coram Remboldo.* Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.*658. *num.* 3. vbi dicit quod hæc clauſula non operatur, vbi requiritur certa ſcientia, quia illam non inducit, & *num.* 7. quod tollit defectum intentionis, & *n.*9. quod hæc clauſula cum mentione priuilegiorum operatur indiuiduam expreſſionem, ac ſi in ſpecie eſſet inſertum totū priuilegiū & *n.* 11. poſt Caſſad. *dec.*10. *n.*1. & *deciſ.*38. *n.*3. *ſuper reg.* ait quod

in gratiis beneficiorum tollit & ſuſpendit beneficialia,& indiuidua gratiarum præceden tium,& *num.*12. poſt Pute *deciſ.*89.*n.*1. *lib.*1. dicit quod hæc clauſula operatur,vt dicatur derogatum priuilegiis aliorum, quibus cautum eſt,quod ipſis non poſſit derogari, niſi accedente illorum conſenſu.

6 Amplia primò, per hanc clauſulam etiam cenſeri derogatum regulæ Cancellariæ , ac ſi de verbo ad verbum fuiſſent expreſſæ , vt per Sarnen *proœm.reg. Cancel. q.*6.*circa fi.verſ.quorum tenor* , Mareſcot. *reſ. lib.*1.*c.*19.*num.*9.& 10. *lib.*2.*cap.*48.& Stephan.Gratian.*d.ſcept.forenſ.c.*181.*n.*18.& *c.*42.*n.*9. & *cap.*548. *num.*14.

7 Amplia ſecundò , vt in tantùm hæc clauſula importet veram expreſſionem , & derogationem , ex quo Papa id aſſerit , vt non admittatur probatio in contrarium,ita poſt Butr.*conſ.*2. *in fin. verſ. item ex quo Papa*,& Gemin.*conſ.*120. *num.* 7. tradit Cardin. Tuſch *d.conc.* 150.*n.*7.

8 Amplia tertiò , non modò procedere cùm gratia ſeu priuilegium poſterius conceditur Motu proprio,vt tenent Gabr.*d.tit.de clauſ. conc.*5. *n.*1. & *ſeq.* & Couat.2.*p.var.rubr.de teſtam.n.*20. *verſ. ſecundum*, & Gonzal. *d.gl.*36 *n.*43. Verùm etiam ſi ad inſtantiam partis,vt ſentiunt Felin. *in c. nonnulli* , *in princ. n.*6.*de reſcript.* Caſſad. *d.deciſ.*10. *n.* 2. Crauet. *conſ.* 116.*in fin.*Mart.*d.clauſ.*139. Cardin.Mantic. *de coniect.vlt.vol.lib.*1.*tit.*8.*n.*13. Gabr. *d. conc.* 5. *num.* 1. Menoch.*de præſumpt.lib.*5. *præſ.*40.*num.*22. licet alij in hac ſpecie contrarium teneant , quos ſequitur Gabr. *d.conc.*5.*num.*4.& 5.& Gonzal. *d. gl.*3.*n.*603. quorum omnium opiniones conciliat Monet. *d.c.*7. *num.* 101.

9 Limita primò,non operari expreſſam , & indiuiduam mentionem , quando non fuit facta aliqua mentio de illo,de quo tractatur , vt per Vetall. *dec.* 111.*n.*1.Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea,reſ.* 368. *num.*1.& fuit dictum *in Toletana decimarum* 16. *Nou.* 1605. *coram Iuſto* , & *in Romana fideicommiſſi de Veccijs* 28. *Iunij* 1604.*coram Litta*,impreſſa per Farin. *dec.* 128.

10 *n.*5. *p.* 1. *recent.* vbi etiam habetur hanc clauſulam non operari circa non expreſſa,nec circa ea,de quibus Papa non habuit notitiam.[Seraph. *deciſ.* 1235. *n.*1.Theod.de Rub.*d.cl.*77.*§.*1. Rot. *deciſ.* 398. *n.*6. *p.*2.*in poſth.Farin.*aliàs *p.*4.*recent.*]

11 Limita ſecundò in iis, quæ ſunt facti , quia nihil operatur ex quo Papa præſumitur, ea ignorare , ſed tantùm in iis,quæ ſunt iuris, habet effectum , vt ex Rotæ deciſionibus concludit Card. Tuſch. *d. conc.* 350.*num.*9.vbi *num.*10 poſt Maluaſ. *conſ.* 1. *num.* 42. extendit etiam ſi ſimul ſint omnes hæc clauſulæ, *Ex certa ſcientia, Motu proprio* , *De plenitudine poteſtatis*, *Non obſtantibus,&c.*

12 Limita tertiò,vt priuilegium poſterius , quod eſt in notabile præiudicium tertij,etiam Motu proprio conceſſum , non tollat præcedens illius tertij ſine ſpeciali derogatione regulæ 17. ouoc 18. Cancel. de non tollendo iure quæſito, ex adductis per Mart. *d.clauſ.*139.*n.* 10.& Gonzal.*d.gloſ.*36.*à n.*54. ac per Monet.*d.c.*7.*n.*214.

13 Limita quartò,non operari expreſſam derogationem , quoties in poſteriori diſpoſitione expreſsè tequiritur certa ſcientia,vt reſoluit Nicol.Garc.*de benef.p.*5.*c.*2.*num.* 234. & eo citato fuit dictum *in Comaclen.& Ferrarien. Præpoſitura* 15. *Decembris* 1625. *coram Remboldo*,*in verſ. ſiue attendamus* , [Theodoſ. de Rubeis *d.clauſ.*958.*n.*1.] & poſt Ferret. *conſ.* 18. *n.*2.& *ſeqq.lib.*1.ac Rotam *coram Card. Seraph.* tradit Mart.*d.clauſ.*129. *n.* 1 .nde infereos *num.*4. quod hæc clauſula non ſufficit in cõfirmatione ex certa ſcientia,niſi totus tenor inſeratur,ſubdens *n.*5. non ſufficere tenorem inſeri in expeditione literarum tempore alterius Pontificis : quam quidem illationem temperat *n.*18. poſt alios , niſi Princeps confirmaret priorem conceſſionem à prima linea vſque ad vltimam, aſſerens ſe eius tenorem vidiſſe,& legiſſe, atque confirmationem illam pro ſufficienter habere volens;& ſufficere narratam ſubſtantiam contentorum in priuilegiis derogatis, ad hoc vt præſumatur certa ſcientia in derogante,cenſuit Rot.*in Abulen.Iuriſdictionis* 25.*Ianuarij* 1588.*coram Orano*,& *in Toletana adminiſtrationis* 17.*Iunij* 1609. *coram Pamphilio*,& *in d.Comaclen.*& *Ferrarien Præpoſitura coram Remboldo.*

Limita quintò, non importare ſpecificam derogationem, & expreſſionem omnium contrariorum, 14 quando Papa ſignaret Supplicationẽ non ſimpliciter,ſed cum qualitate,putà, *Fiat,& committatur* , vt cum Gemin.*conſ.*65.*in fin.num.*27.*verſ.non obſtat*,obſeruat Card.Tuſch. *d. concl.*350. *n.*11. ſubdeos poſt *n.*11.quòd tunc procedit ſi Papa ſignaret , *Fiat* , *vt petitur*, aliàs non.

Non extenditur hæc clauſula , vt fuit dictum in 15 *Tarraſana plebis de Midulo* 2.*Iunij* 1593. *coram Illuſtriſſimo Domino meo Cardin. Millino* , impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſionib.p.*1. *pag.*685. *n.*3., imò reſtringitur iuxta narrata, ex Seraph.*deciſ.*16.*n.*1 quia 16 tanquam acceſſoria debet reſtringi ad id , de quo principalis diſpoſitio loquitur , & ſic non comprehendit ea, de quibus dictum non fuit in diſpoſitiua, vt per Dec.*conſ.*373.*n.*14.Pariſ.*conſ.*42.*n.*18.*verſ.illa enim verba,lib.*4.Caputaq *dec.*121.*p.*1. cum aliis allegatis *in Romana legitimo* 10. *Martij* 1617.*coram Card. Sacrato*,& *in Bergomen. penſionis de Treſcurio* 13. *Nou.* 1616. *coram D.Durano.* & non operatur circa non expreſſa, vt cenſuit Rot.*in Valentina decimarum* 28. *Nou.* 1603. *coram Card. Lancellotto iun.* impreſſa per Marcheſ.*d.p.*1.*pag.*640.*n.*6.

Non operatur quotieſcumque concedens habendo notitiam, non conceſſiſſet , Rot. *in d. Valentina decimarum coram Cardin.Lancellotto.*Nec habet efficaciam quoties Papa ſi ſciuiſſet defectus , non ita reſcripſiſſet,ex Seraph. *deciſ.*981. *num.*8. [Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.*658.*n.*6.] quia nulla eſt efficacia huius clauſulæ , vbi conſtat de defectu intentionis Papæ concedentis , Pariſ.*conſ.*64.*n.*55.*lib.*4. & fuit dictum *in Oſtien. affictus* 23. *Maij* 1614. *coram Patriarcha Pamphilio.* Qui quidem intentionis defectus opponi non poteſt conceſſioni cum hac clauſula,præcipuè ſi concurrant aliæ clauſolæ,quæ ſemper iniungi ſolent, nempe , *Motu proprio*, *Ex certa ſcientia*,& *De plenitudine poteſtatis*,vt fuit dictum *in Auilina vnionis* 15. *Decembris* 1595.*coram Giptio*;non enim inducit certam ſcientiam concedentis,ex traditis per Marcheſ.*d.p.*1.*pag.*640.*in vlt.impreſſ.* 17 18 19

Deſeruit hæc clauſula ad tollendam ſubreptionem,non autem ampliat principalem diſpoſitionem, 20 ſecundum Calderin.*conſ.*1.*de reſcript.* Rom.*conſ.*530. *n.*13.*in fin.*Put.*deciſ.*1.*n.*2.*lib.*1. & *dec.*156. *n.*7. *lib.*2. Creſcent.*deciſ.*7.*n.*11.*de conceſſ.præbend.*Gabr.*d.tit.de clauſ.concl.*10.*n.*1.Marcheſ.*de Commiſſionib.p.*3. *pag.* 314.*n.*3.*in* 2.*impreſſ.* Nicol.Garc.*de benefic.p.*3.*cap.*2. *n.*234. Stephan.Gratian. *diſcept.forenſ.c.*635. *n.*9. & fuit dictum *in Baron. ſeu nullius Prioratus* 20. *Iunij* 1614.*coram Card. Sacrato* , impreſſa per Farin. *deciſ.* 569.*n.*8.*p.* 2. *recent.* Non tollere tamen ſubreptionem cum derogatione reg. de iure quæſito,reſoluit 21 Marcheſ.*d.part.*1.*pag.* 227 *num.* 331.

CLAVSVLA

CLAVSVLA CXXVIII.

Rato manente pacto.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Clauſula,* Rato manente pacto, *tacitè ſubintelligitur in omnibus contractibus bonæ fidei.*

3 *Iuramentum habet vim clauſulæ,* Rato manente pacto.

4 *Clauſula,* Rato manente pacto, *operatur ſolùm ad fauorem obſeruantis contractum, non autem ad fauorem contrauenientis.*

5 *Clauſula,* Rato mente pacto, *operatur vt debitum principale, ſimul & pœna exigi poſſint, & vtrumque debeatur.*

6 *Emphyteutico in contractu ſi vltra pœnam caducitatis ob non ſolutionem canonis, apponatur alia pœna cum clauſula,* Rato manente pacto, *emphyteuta cadit à iure ſuo, & debet ſoluere dictam pœnam.*

7 *Emphyteuta vt poſſit expelli ob non ſolutionem canonis, etiamſi Dominus directus illum receperit de præterito, operatur clauſula,* Rato manente pacto.

8 *Nouationem in præiudicium contrauenientis inducit clauſula,* Rato manente pacto.

9 *Petitionis cumulatiua in fauorem eius, qui ſeruat contractum, habet effectum clauſula,* Rato manente pacto.

10 *Clauſula,* Rato manente pacto, *operatur quod quis poſſit vti remediis contrariis.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 141. in vlt. edit.* aliàs *clauſ. 125. in 1.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 4. collect.* 973. Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom. 1. litt. C. concl.* 300. & cæteros in diſcurſu citatos. [Theod. de Rub. *in ſingul. Rotæ tom. 2. p. 4. clauſ.* 78. & 670. *per tot.* vbi *n.* 9. ait quòd hæc clauſula non ſtat conditionaliter, ſed purè, & diſpoſitiuè, Bened. Ægid. *ad l. ex hoc iure, p. 2. cap. 13. clauſ. 11.*]

2 Hæc clauſula tacitè ſubintelligitur in omnibus contractibus bonæ fidei, vt tradunt Cnt. *in memorabilib. verb. clauſula, pag.* 110. Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 30. n.* 55. præterquam in fideicommiſſis, vt obſeruant Vital. de Cambanis *in tract. clauſul. pag. 4. num.* 8. & Celſ. Vgoni. *in ſimili tract. pag.* 510. *col.* 2.

3 Iuramentum habet vim huius clauſulæ, vt per Seraphin. *de priuilegiis iuram. priuileg.* 85. Celſ. Vgon. *citato loco,* Mart. *d. clauſ.* 141. *num. 4. verſ. adde,* Card. Tuſch. *de concl.* 300. *n.* 4. [Marant. *de ordine iudic. p. 6. tit. de appell. n.* 253. Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 670. *num.* 5.]

4 Operatur ſolùm ad fauorem obſeruantis contractum, non autem ad fauorem contrauenientis, vt tradunt Vital. de Camban. *citato loco, num.* 4 Honded. *conſ. 89. n. 80. tom.* 2. Seraphin. *d. priuileg.* 85. *num.* 8. Card. Tuſch. *d. concl.* 309. *n.* 15. Mart. *d. clauſ.* 141 *n.* 6. Cald. Pereira *d. cap.* 30. *num.* 13. Amic. *de iure emphyteutico, q. 26. num. 8 in fin.* [Bened. Ægid. *d. clauſ.* 12. *num.* 4.] minimè enim prodeſt non obſeruanti, ſecundum Celſ. Vgoni. *citato loco,* Ioſeph. Seſſe *de inhibitionib. cap.* 5 §. 3. *n.* 11. Contractus verò firmus manet, ex Maſcard. *de probationib. concl.* 1157. *n.* 37. & Card. Tuſch. *d. concl.* 300. *num.* 9. [Cancer. *var. p. 2. c. 11. n.* 23.]

Operatur etiam quod debitum principale, ſimul 5 & pœna exigi poſſint, & vtrumque debeatur, *l. qui fidem ff. de tranſaction. l. cùm proponas, C. eod. tit.* Vital. de Camban. *in d. tract. clauſul. pag. 3. num. 1. cum ſeqq.* Saluſt. Tiberi. *in formulario inſtrum. lib. 1. cap. 14. n.* 10. *& cap. 19. num* 14. Gutier. *in repet. l. nemo poteſt, n.* 423. *ff. de legat.* 1. Cald. Pereira *d. cap.* 30. *num.* 52. [Theod. de Rub. *d. clauſ.* 670. *n.* 7. vbi *n.* 8. poſt Afflict. *dec.* 174. *n.* 4. ait quòd operatur vt mora purgari non poſſit. Benedict. Ægid. *d. clauſ.* 12. *num.* 1.] Vnde infertur, 6 quod ſi in contractu emphyteutico vltra pœnam caducitatis ob non ſolutionem canonis, apponatur alia pœna cum hac clauſula, emphyteuta cadit à iure ſuo, & debet ſoluere dictam pœnam, vt per Card. Tuſch. *d. concl.* 300. *num.* 9. & 11. Amic. *d. q.* 26. *à num.* 6.

Operatur etiam in emphyteuſi, vt emphyteota 7 poſſit expelli ob non ſolutionem canonis, etiamſi Dominus directus illum receperit de præterito, quoniam vtrumque conſequi poterit, videlicet, canonem præteritum, & expulſionem, quæ ſunt compatibilia, ſecus ſi recepiſſet pro futuro; ita Alexand. *conſ.* 196. *n.* 2. *& ſeq. verſ. nec ad hoc obſtat, & conſ.* 206. *n.* 2. *verſ. ad prædictorum confirmationem, vol.* 7. Vital. de Camban. *citato loco, n.* 4. Mart. *d. clauſ.* 131. *n.* 7. Card. Tuſch *d. concl.* 300. *n.* 11.

Inducit nouationem in præiudicium contraue- 8 nientis, vt per Bald. *conſil.* 341. *in fin. vol.* 2. Mart. *d. clauſul.* 131. *numer.* 9. Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 300. *num.* 5.

Habet effectum petitionis cumulatiuæ in fauo- 9 rem eius, qui ſeruat contractum, non autem illius, qui contrauenit, ex adductis per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 770. *n.* 14. & 15.

Operatur quod quis poſſit vti remediis contrariis, 10 *l. qui fidem, ff. de tranſaction. d. l. cùm proponas,* vbi Bald. *num.* 1. Fulgoſ. *num.* 2. Roman. etiam *num.* 2. & Iaſ. *n. 4. in 3. notab.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect.* 973. *in princip.* Cardin. Tuſch. *d. concl.* 300. *num.* 5. Mart. *d. clauſ.* 131. *num.* 1. vbi *num.* 2. verum dicit, reſpectu obſeruantis contractum, ſecus verò reſpectu contrauenientis, quod pariter ex Rot. *deciſ.* 15. *n.* 2. *p.* 2. *diuerſ.* obſeruat Aloyſ. Ricc. *citato loco.* [Theodoſ. de Rub. *d. clauſ.* 676. *n.* 1. & 2. qui totum dicit, videlicet vt vigore huius clauſulæ quis vti poſſit remediis contrariis reſpectu obſeruantis contractum; ſecus verò reſpectu contrauenientis, quia in eius fauorem hæc clauſula non operatur, cùm in eius odium ſit poſita, & ideo ea iuuari non poteſt.] Quærit etiā idem Mart. *vbi proximè, n.* 10. quid hæc clauſula operetur in rumpente pacem, & *num.* 11. quid in feudo, ſtante pacto inter Dominum & vaſallum, vt vaſallo feloniam committente, teneatur Domino ad damna & intereſſe, cum clauſula, *Rato manente pacto.*

CLAVSVLA CXXIX.

Rebus ſic ſtantibus.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Clauſula,* Rebus ſic ſtantibus, *intelligitur in quacumque diſpoſitione, obligatione, & promiſſione, vel pacto, etiam iuramento firmatis.*

3 *Clauſula,* Rebus ſic ſtantibus, *importat idem, ac ſi dictum fuiſſet,* Dummodo res in eodem ſtatu permaneat

4 *Promiſſio debet intelligi ſecundum terminum, & ſtatum, qui tempore promiſſionis vigebat.*

5 *Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.*
6 *Clauſula,* Rebus ſic ſtantibus, *non ſubſiſtit, quando partes diſpoſuerunt etiam mutato rerum ſtatu, vel quando fuit cogitatum, vel potuit cogitari in futurum.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Celſ. Vgoni. *in tract. clauſ. pag.* 510 *col.* 1. Azin. *de execut.* §. 9. *cap.* 104. Alb. *conſ.* 302. *num.* 8. & 9. Mart. *de clauſ. p.* 1. *clauſ.* 127. *in* 1. *edit.* aliàs *clauſ.* 143. *in* 2. *edit.* & *p.* 2. *clauſ.* 64. & *p.* 3. *clauſ.* 73 Aloyſ Ricc. *in collect. deciſ. collect.* 171. Baptiſt Coſt. *de re integra, prælud.* 4. *n.* 3. & *in tract. de clauſ. conuention. clauſ.* 10. [latè Caſtill. *controu. tom.* 4. *c.* 59. *per tot.*]

2 Hæc clauſula regulariter intelligitur in quacumque diſpoſitione, obligatione, & permiſſione, vel pacto, etiam iuramento firmatis, *l. quod Seruius, ff. de condict. ob cauſam, l. continuus, §. cum quis ff. de verbor. oblig. l. quæro, § inter locatorem ff. locati,* Dec. *conſ.* 338. Socio *conſ.* 22. *num* 18. *vol.* 4. Mandel *conſ.* 302. *num.* 9. & *conſ.* 555. *num.* 24. Hippol. *conſ.* 76. *num.* 11. *vol.* 1. Crauet. *conſ.* 95. *n.* 4. & *con* 216. *vol.* 1. Cæſ. de Graſſis *deciſ.* 125. aliàs 4. *de rebus Eccleſ. non alien. n.* 17. & *ſeq.* Roland. *conſ.* 1. *num.* 158. *vol.* 2. Tiraq. *in l. ſi vnquam, in princip. n.* 166. *C. de reuocand. donat.* Menoch. *conſ.* 26. *num.* 47. & *conſ.* 150. *num.* 3. & 32. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1131. *num.* 27. & *conſ.* 1157. *numer.* 7. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 1. *q.* 14. *n.* 11. & *lib.* 3. *q.* 18. *num.* 123. Surd. *de aliment. tit.* 2. *q.* 15. *n.* 187. & *tit.* 8. *priuileg.* 56. *num.* 61. & *deciſ.* 326. *num.* 31. & *conſ.* 418. *num.* 8. & *conſ.* 445. *num.* 35. Gutier. *practic. lib.* 3. *q.* 42. *num.* 37. & 38. & *in tract. de tutel. & curat. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 23. Mart. *d. p.* 3. *clauſ.* 62. *n.* 1. & 2. Rot. *dec.* 606. *num.* 1 apud Farinac. *collect.* 1. *nouiſſimarum*. Cald. Pereira *in reſponſo pro Duce Paſtra a, r.* 6. & *in reſp. pro D. Roderico à Sylua, verſ. ad hæc*, Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 1771. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 96. *n.* 23. & *cap.* 884. *n.* 21. Fernandez de Ottero *ſelect. iuris interpretat. l. b. vnic. ad cap. fin. de conſuetud. n.* 37. Glorit. *reſp.* 1. *p.* 3. *n.* 220. Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 1. *litt. C. conr.* 305. *n.* 11. & fuit dictum *in Cæſaraguſtana penſionis* 11. *Martij* 1591. *coram Gipsio* [Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *clauſ* 80. & 672. *n.* 1. vbi *n.* 2. & 3. quod procedit in quolibet contractu, etiam iurato, maximè concurrente veriſimili mente contrahentium, qui ita reſpondiſſet, ſi fuiſſet interrogatus, & *à num.* 7. *cum ſeqq.* quòd hæc clauſula ſubintelligitur in legibus, in iuramento, in ſtatutis etiam iuratis, & in teſtamentis, ac in quacunque diſpoſitione. Caſtil. *d. c.* 59. *num.* 11. *cum ſeqq.* Cancer. *var. p.* 2. *cap.* 2. *n.* 69. Duran. *deciſ.* 322. *n.* 4. Theodoſ. de Rubeis *d. cl.* 80. §. 2. vbi cum Seraphino intelligit dummodo mutatio ſit incompatibilis cum ſtatu præcedenti, ſecus ſi ſit compatibilis, & §. 3. quod locum habet in contractibus iuratis, puta in renunciationibus factis à filiisfam. & §. 3. quod procedit in conſtitutione dotis à parentibus facta, nam ſi ſtante poſtea mutatione temporum, & perſonarum dicta dos, non eſſet congrua, eſt locus augmentu, & §. 4. quod procedit reſpectu cauſæ finalis, & non in contractibus vltro, citroque obligatoriis. An habeat locum in contractibus habentibus tractum ſucceſſiuum? vide Seraphin. *deciſ.* 179. *n.* 1. & *deciſ.* 211. *n.* 4. & *deciſ.* 707. *n.* 7. & *deciſ* 745. *n.* 12. vbi Rota loquitur de augmento quod fieri debet in pecunia pro alimentis auctis pretiis rerum, non obſtante ſtatuto ſuper quantitate pecuniarum factis propter dictam regulam, quæ etiam procedit in his, quæ ſe habent ad augmentum, & diminutionem, quando caſus ſuperueniens non potuit facile præcogitari, & *deciſ.* 389. *num.* 2. vbi quod ſtante antiqua obſeruantia circa curam animarum ſpectantem ad Capitulum, & Archipresbyterum ſi per deputationem noui Vicarij oritur obligatio, ea erat intelligenda, rebus ſic ſtantibus, cum prius tenerentur ad contributionem ſalarij Vicarij Parochialis in loco extra ciuitatem, cum tam Capitulum, quàm Archipresbyter perciperent fructus de iure communi ſpectantes ad ſolum Archipresbyterum ratione curæ ideo etiam Capitulum tenebitur ad contributionem noui Vicarij]

Idem importat hæc clauſula, ac ſi dictum fuiſſet, 3
Dummodo res in eodem ſtatu permaneat, ſcilicet, dummodo alius contrahens & ipſe promiſſa ſeruent, vel adimpleant correſpectiuè, aliàs non obligat promiſſio, ita Tiraq. *in tract. Ceſſante cauſa, n.* 225. Alciat. *de præſumpt. reg.* 2. *præſ.* 16. *n.* 5. 6. & 15. *verſ.* 2. & fuit dictum *in Placentina donationis, ſeu promiſſionis* 20. *Iunij* 1588. *coram Gipsio.*

Vnde promiſſio debet intelligi ſecundum termi- 4
num, & ſtatum, qui tempore promiſſionis vigebat, vt per Socin. *con.* 123. *vol.* 4. Oſaſc. *deciſ.* 91. *n.* 2. & 3.
Menoch *conſ.* 156. *n.* 5. Nam quæ de nouo emergunt; 5
nouo indigent auxilio, *l. ætate, §. ex cauſa, ff. de interrog. action. l.* 1. *in princip.* & ibi gloſſ. *ff. de ventre inſpic. cap. cæterùm, cum ſimilibus, de iuram. calumn.* quod procedit, quando noua cauſa iuſta ſuperuenit, quæ principio non fuit cognita; at ſecus ſi præuiſa, aut cogitata fuerit, quia dici tunc non poteſt, quod ſtatus rerum ſit mutatus, vt declarant Bart. *in d. l. quod Seruius, n.* 4. Roman. *conſ.* 22. *col.* 1. *verſ.* 2. Gozadin. *conſ.* 27. *n.* 9. Ruin. *conſ.* 105. *in fin. vol.* 5. Oſaſc. *d. deciſ.* 91. *num.* 14 & *ſeq.* Rebuff *de priuilegiis Scholar. priuil.* 76. *n.* 1. Menoch. *conſ.* 156. *n.* 32.

Non ſubſiſtit hæc clauſula, quando partes diſpo- 6
ſuerunt etiam mutato rerum ſtatu, vt per Surd. *conſil.* 445. *num.* 16. Vel quando fuit cogitatum, vel potuit cogitari in futurum, ſicut eadem regula perdit officium ſuum in diſpoſitione verbis vniuerſalibus concepta, in qua veniunt præſentia, & futura, vt docent Natt. *conſ.* 160. *n.* 24. Manent. *conſ.* 84. *n.* 58. *cum ſeqq.* quos refert Ioan. Baptiſt. Coſt. *d. clauſ.* 10. *in fine.*

CLAVSVLA CXXX.

Rebuſque aliis, &c.

1 *Clauſula,* Rebuſque aliis, &c. *in commiſſione poſita ad omnia quæ deducta ſunt, refertur.*
2 *Dict.* aliis, *aliquando ponitur in reſcriptis, aliquando verò in diſpoſitionibus, quod ibi declaratur.*
3 *Clauſula,* Rebuſque aliis, *operatur, vt poſſit deduci omne ius, niſi quando conſtaret de aliqua reſtrictione.*
4 *Maiora expreſſis, & grauia non comprehendit clauſula,* Rebuſque aliis, &c.
5 *Illuſtres perſonas, & qualificatas non comprehendit clauſula,* Rebuſque aliis, &c.

HÆc clauſula in commiſſione poſita, ad omnia, 2
quæ in actis ſunt deducta, refertur, vt per Pariſ. *conſ.* 39. *num.* 20. *verſ. nam ille, vol.* 1. [Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom* 2. *p.* 4. *clauſ.* 671. *n.* 3.] obſeruat tamen Butr. *in cap. cùm in cunctis, num.* 2. & *ſeq. de reſcript. lib.* 6. quod dictio illa (*alius*) de qua in hac clauſula, aliquando ponitur in reſcriptis, aliquando verò in diſpoſitionibus: quando autem repetitur in reſcriptis, tunc ſi referatur ad perſonas, prout

diſponitur

diſponitur *in d.cap. cùm in cunctis*, non poſſunt vltra tres côueniri, vel quatuor; at verò ſi relata ſit ad res, videlicet ſi de ſumma tantum cauſa commiſſa ſit, vnà cum præfata clauſula, *Rebuſque aliis*, tunc iſta clauſula non reſtringitur, nec ad numerum rerum, nec ad ipſarum qualitatem, & ſic ſuper maioribus ſummis agere impetrans commiſſionem poterit: quamuis ipſemet Butr. *num.* 2. ſubdat, reum petere poſſe, quod habens talem clauſulam, ſuper quibus rebus agere intendat, declaret; & ideo reſtringitur, ne in infinitum vagetur, cùm iudicis munus ſit extinguere lites, licet quandoque non reſtinguantur, puta quando conſtituitur procurator contra N omneſque alios, vt *ibi* Butr. *n.* 2. vbi etiam ponit quæſtionem, an poſſint vigore illius verbi (*aliis*) fœminæ conueniri; ita refert Marcheſ. *de Commiſſ. p.* 2. *p.* 201. *n.* 70. *&* 71. *in vlt. impreſſ.*

3 Operatur hæc clauſula, vt poſſit deduci omne ius, imò quod per illam cenſeatur deductum. Sed tamen id limitatur non procedere, quando conſtat de aliqua reſtrictione, ſcilicet in proſecutione cauſæ actorem ſe reſtrinxiſſe ad aliquod ius particulare, vt euenit *in cauſa Legionen. præſtimoniorum, allegata in cauſa Mediolanen. Capellania de Valdaino* 3. *Iulij* 1595. *coram Card. Pamphilio* [Theod. de Rub. *d. clauſ.* 671. *n.* 1. vbi *n.* 2. quòd operatur vt poſſint ſpecificari iactationes, & moleſtationes.]

4 Maiora autem expreſſis non comprehendit, nec grauia, gloſſ. *verb. rebus aliis, in cap. præſentibus* 2. *de teſtib.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 3. *ſub num.* 40. vbi aſſerit, hanc clauſulam non comprehendere perſonas illuſtres, & qualificatas, de quo etiam Mandoſ. *in commiſſ. ſuper cauſis beneficialibus, verb. omneſque alios, &c. verſ. quæro ſecundò* [Theod. de Rub. *d. clauſ.* 671. *num.* 4.[

CLAVSVLA CXXXI.

Recuſatione remota.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Princeps poteſt remouere ſuſpicionem, & committere cauſam, ea remota, quæ intelligi debet de recuſatione propter friuolam ſuſpicionem, non autem grauem, & iuſtam.*

3 *Suſpicio quæcumque quando per Principem remota eſt, tunc cenſeretur remouiſſe etiam non friuolam.*

4 *Cauſa ſi eſſet commiſſa alicui Cardinali cum clauſula* Recuſatione remota, *an aliquo caſu poſſit recuſari, oſtenditur.*

5 *Inferior a Principe non poteſt alicui iudici cauſam committere cum clauſula*, Recuſatione remota.

6 *Iudici ſuſpecto nunquam Princeps præſumitur ex certa ſcientia cauſam committere.*

7 *Princeps committendo cauſam cum clauſula*, Recuſatione remota, *inualidè agit, quando inimicitia cauſam dederit recuſationi.*

8 *Princeps ſuperior non poteſt etiam de plenitudine poteſtatis alicui iudici ſuſpecto committere cauſam cum clauſula.* Recuſatione remota.

9 *Princeps quando ex aliqua iuſta cauſa moueretur ad committendum cauſam cum clauſula*, Recuſatione remota, *iudici ſuſpecto tunc poterit committere.*

10 *Cauſæ, qua motus Princeps poteſt cauſam committere ſuſpecto iudici cum clauſula*, Recuſatione remota *quæ ſit oſtenditur.*

11 *Papa ſemper præſumitur motus ex rationabili cauſa.*

12 *Clauſula*, Recuſatione remota, *ſi fuerit appoſita in vna parte reſcripti delegationis ad plures cauſas, an extendatur ad omnes? remiſſiuè.*

13 *Exceptiones omnes nullitatis ſi remoueantur ſtatuto, vel partium conuentione, an remota cenſeatur declaratoria fori competentiæ, oſtenditur.*

14 *Iudicium à principio non ſubſiſtit data fori incompetentia.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Celſ. 1 Vgoni. *in tract. clauſ. pag.* 488. *col.* 1. Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Galliæ, tit. de recuſ. in præfat. n.* 9. *cum ſeqq.* Perez. *l.* 1. *verſ. eſt dubium, vtrum cauſa, tit.* 5. *lib.* 3. *Ordinament.* Sigiſm. Scacc. *de appel. quæſt.* 16. *limit.* 1. *num.* 118. *cum ſeqq.* Iacob. Laurent. *de iud. ſuſpect. c.* 2. latè Farinac. *fragment. crim. part.* 1. *verb. iudex, n.* 954. *cum multis ſeqq.* Laurent de Peirinis *de Relig. ſubdito, & Prælato, tom.* 1. *quæſt.* 1. *de obedient. c.* 19. *in princ.* [Theod de Rub. *in ſing. Rotæ clauſ.* 678.]

Princeps poteſt remouere ſuſpicionem, & com- 2 mittere cauſam ea remota, ſeu prohibita recuſatione in ipſa delegatione, vt tradunt gloſſ. *verb. recuſare, in princ. in l. apertiſſimi C. de iudic.* recepta communiter ibi, & alibi, vt per Dec. *in c. ad hæc, n.* 7. *de reſcript. & in cap. cùm inter, n.* 12. *in fin. de except.* Franch. *in rubr. num.* 27. *de appellat.* Intellige de recuſatione propter friuolam ſuſpicionem, non autem grauem, & iuſtam, vt ſentiunt Domin. *in c. iudex* 5. *num.* 13. *de offic. deleg.* Speculat. *in tit. de recuſat.* §. 1. *num.* 5. *verſ. vel dic.* Prob. à Monach. *num.* 2. *à num.* 3. *in cap. poſtremo, de appellat.* Rebuff. *d. tit. de recuſ. in præfat. quæſt.* 4. *n.* 9. Mynſing. *centur.* 3. *obſeruat.* 63. *ad finem* Gail. *lib.* 1. *obſeruat.* 33. *num.* 5. Perez *ad l.* 1. *ad fin. verſ. eſt dubium, vtrum cauſa, tit.* 5. *lib.* 3. *Ordinamēt.* Lancell. *de attentat. in præfat. num.* 67. *& part.* 2. *c.* 16. *num.* 33 Rebuff *tom.* 3. *ad leges Galliæ, tit. de recuſat. in præfat. à num.* 9. Azeued. *ad l.* 1. *num.* 2. *tit.* 16. *lib.* 4. *nouæ Recopil.* Petr. Anton de Petra *in tract. de abſoluta Principis poteſt. cap.* 6. *num.* 35. Morl. *in empor. iuris, part.* 1. *tit.* 2. *in prælud. num.* 186. *cum ſeq.* Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges Recopil. cap.* 9. *n.* 340. Melchior. Phœbos *Luſitan. deciſ.* 77. *n.* 7. *cum ſeqq.* Scacc. *d. quæſt.* 16. *limit.* 1. *num.* 120. vbi tamen limitat, niſi à Principe fuiſſet remota quæcumque ſuſpicio, quia 3 tunc cenſeretur remouiſſe etiam non friuolam; ita Iacob. Laur. *d. cap.* 2. *n.* 19. *in genere.* Sed *n.* 21. ſic prædictam concluſionem ampliat, etiam quod Papa vſus fuiſſet verbis generalibus, & vniuerſalibus, puta dicendo, *omni & quacumque appellatione remota*, nam & tunc non cenſetur voluiſſe remouere niſi friuolam recuſationem, non autem grauem, & iuſtam, & *n.* 23. *in fin.* ampliat, licèt cauſa commiſſa eſſet alicui Cardinali cum hac clauſula, quia 4 etiam tunc poſſet vt ſuſpectus recuſari, ſi talis reperiretur ob manifeſtam inimicitiam, aliamve ſimilem cauſam.

Inferior à Principe non poteſt alicui iudici cau- 5 ſam committere cum hac clauſula, *Recuſatione remota* vt per Franc. *in cap. poſtremo, de appellat. num.* 5. *ante fin. verſ. hæc procedunt*, vbi omnes ſcribentes Seraph. *in tract. de priuileg. iuram. priuil.* 7. *n.* 1. *verſ. illud autem certum eſt*, & Scacc. *d. quæſt.* 16 *limit.* 1. *n.* 25. *cum ſeq.* Anchar. *Regien. quæſt.* 43. *num.* 12. *&* 13. *p.* 2. Iacob. Laur. *d. c.* 2. *n.* 21.

Iudici ſuſpecto nunquam Princeps præſumitur 6 ex

ex certa ſcientia cauſam committere, *cap.cum inter. de exceptioni* Prob.ad Monach.*in cap.Iudex,num.2.ad fin.de offic.deleg.lib.6.*Scacc. *limit.* 1. *n.* 119. & 112. Iacob.Laur.*d.cap.* 2.*num.* 19 ac proinde ſi committat
7 com hac clauſola. inualidè agit, quando inimicitia cauſam dederit recuſationi; ita Franc. *in d. cap. poſtremo, litt.B.* per text.*in Clem.paſtoralis*,ibi,*notorium quoque,de re iudicata*,Dec.*in d.cap.cum inter,num.* 12. & 13 *de except.& conſ.*174.*num.*1.*poſt princ.*nec diſ-
8 ſentire videtur Iacob.Laur.*d.cap.*2.*n.* 16. vbi multis rationibus contendit, quod Princeps ſuperiorem non habens,provt eſt Papa, & imperator,non poteſt etiam de plenitudine poteſtatis alicui iudici ſuſpecto committere cauſam cum clauſula, *Recuſatione remota.*

9 Quando verò Princeps moueretur ad ſic committendum ex aliqua iuſta cauſa, credo tunc poſſe committere iudici ſuſpecto cauſam cum hac noſtra clauſula, ſecus ſine cauſa, ſecundùm Alexand de Neuo *in cap.cum inter, num.*21. & *ſeq. de except.* vbi relatis contrariis Doctorum ſententiis, cum hac reſidet diſtinctione. Cauſam autem tunc exemplificat,
10 quando committit perſonæ, de cuius ſcientia, & legalitate adeò confidit, vt rectè iudicaturus ſit, non obſtante quacumque ſuſpicione; & ſubdit ampliùs, quod in dubio in Principe committente cauſam ſuſpecto iudici, præſumatur prædicta cauſa, Sigiſmund Scacc.*d. quaſt.* 16.*limit.*1. *num.*121. vbi amplius dicit, quod quando Princeps remouet ex iuſta cauſa ſuſpicionis exceptionem, tunc cenſetur remouiſſe etiam ſuſpicionem non friuolam, ſub-
11 dens poſtea: Sed quis dicet Principi quòd facit ſine cauſa? Papa enim ſemper præſumitur motus ex cauſa rationabili, Abb.*in cap.cum veniſſent,ſub n.* 8. *de iud.* Rot. *in Aſiſten Canonicatus* 15.*Iuly* 1595. *coram Iuſto*, impreſſa per Marcheſ.*p.*2. *pag.* 221.*in vlt.impreſſ.*

12 Verùm autem ſi clauſula hæc, *Recuſatione remota*, fuerit appoſita in vna parte reſcripti delegationis ad plures cauſas, extendatur ad omnes? vide Petr. de Bellapertic.*in l.apertiſſimi*, *C. de iudic. col.* 2. *poſt med. verſ. pone, Iudex eſt delegatus ad plures cauſas*, vbi diſtinguit, an cauſa prædicta fuerit appoſita in principio, vel in medio vel in fine commiſſionis. & alia ad hanc materiam pertinentia bene declarat.

13 Verùm autem ſi lege, ſtatuto, vel partium conuentione, remoueantur omnes exceptiones nullitatis, remota cenſeatur declinatoria fori incompetentis, quæſtio eſt dubia, in qua licèt gloſſ. *verb. pendere,in Clement.*1.*de re iudic.*Cardin. Imol. Bunif. Corſet & Barbat.quos refert Couarr. *pract.c.* 25.*n.*4. exiſtimauerint remotam quoque cenſeri declinatoriam fori incompetentis, ſaltem in terminis *d. Clement* 1. vt non obſtante exceptione nullitatis, quæ oritur ex defectu iuriſdictionis, tres ſententiæ conformes mandentur executioni; nihilominus contrarium, imò potiùs tunc remotam cenſeri declinatoriam fori incompetentis, defendunt *gloſſ. vltim.in hoc celebri, in Clem.vnic.de ſequ ſtr. poſſeſſ.* receptas per omnes ibi, Felin. *in rubr.de foro compet. num.* 2. & *in cap.ex parte* 2.*num.*16.*de officio deleg.* Iaſ. *num.*2. Rip.*num.*23.*in l.*4.§.*condemnatum,ff.de re iudic.* Abb. *in cap.item cùm quis, numer.* 6.*de reſtit. ſpoliat.* Dec. *conſil.*8.*n.* 7. & *conſil.* 38. *num.* 7. Perez *l.* 4. *gloſſ.* 1. *verſ.exceptio, tit.*4.*lib.*4.*Ordinam.* *l.* 2. *verſ.ſecundò limitatur*, *t.*8.*l.*3.*lib.*4.*etiam Ordin.* Vant. *de nullitat. tit.quis poſſit dicere de nullitate,num* 37.& *tit.de nullit. ex defectu iuriſdict.num.* 4. referunt plures, quos ſequuntur Couarr.*d.cap.*25.*num.* 4. Auiles *ad cap.*10. *Prætorum*, *in gloſſ.verb.execution.num.*63. Padil.*in l.*1. *num.* 32. *C. de iuris & facti ignor.* Gabr. *lib. commun. tit.de ſtatutis, concl.*3. Menoch *remed.*5 *recuper.n.*13. Valaſc. *conſil.* 55. *in princip.* & *in praxi partition. cap.*39. *num.* 2. Cabed. *Luſit.deciſ.*48.*part.*1.(qui tamen in praxi teſtatur contrarium fuiſſe iudicatum in exceptione incompetentiæ contra tres ſententias conformes,) refert nonnullos Surd. *conſil.*99. *num. vlt.multo plures*, vt per Gutier.*pract.lib.*1.*quæſt.*96. *à num.*8.

Pro quibus expenditur, quod data fori incom- 14
petentia iudicium à principio non ſubſiſtit, *l.* 1. & *per totum*, *C.ſi à non compet.cap. at ſi* 5. *in princip. de iudic.* cum aliis, & conſequenter non proponitur à principio aliquid quod exequendum ſit, vt patet iuncta reg.*l.non dubium* 5.*C.de legib.rep.non præſtat*, magis in ſpecie *l.* 4. §. *condemnatum*, *ff. de re iudic. l.ſcire oportet* 15. §. *vlt.ff. de excuſ. tutor.* Cùm ergo exceptio fori incompetentis includat iudicium à principio nullum, defeciſſeque ſtatim in initio illius fundamentum propter defectum perſonæ iudicis incompetentis, fit conſequens, quod quamvis aliqua diſpoſitio exceptiones nullitatis prorſus reiiciat, non tamen cenſetur reieciſſe declinatoriam fori incompetentis. Declaratur hæc ratio, quia talis exceptio concludit nullitatem valde magnam, vt Doctores loquuntur, Valaſc. *d. cap.* 39. *n.* . vbi ex aliis affirmat, propter illius magnitudinem impediri executionem trium ſententiarum conformium, *d. gloſſ.vlt.*iuncta *Clem.*1. *de re iudic.* vnde in generali prohibitione exceptionum non debet cenſeri comprehenſa, arg *l.obligatione generali* 5.*ff.de pignoribus*, *cap.vlt.de officio Vicarij in* 6. Facit etiam, quod ſi ſtatuto caueatur, vt arbitrium mittatur executioni, non obſtante quacumque exceptione, nihilominus admittetur exceptio, quæ concernit inhabilitatem perſonæ ipſius arbitri, veluti quia bannitus, excommunicatus, mulier, & alia id genus, Paul.*in vlt. C. de receptis arbitris*, refert plures caſus in ſpecie Auiles *citato loco*, n.62.

CLAVSVLA CXXXII.

Refectis expenſis.

1 *Satisfactionem integram requirit clauſula*, Refectis expenſis.
2 *Oblationem non admittit clauſula*, Refectis expenſis, *ſed requirit veram, & actualem ſolutionem.*
3 *Forma clauſula*, Refectis expenſis, *non ſatisfit per fideiuſſorem præſtitum de illis reficiendis facta earum liquidatione.*
4 *Compenſatio non admittitur in reficiendis expenſis ſtante clauſula*, Refectis expenſis.
5 *Expenſarum in refectione veniunt facta in actibus & proceſſibus, ac inſtantiis de partibus, dummodo fuerint facta in eadem cauſa.*
6 *Expenſæ in iudicio attentatorum, veniunt ſtante clauſula*, Refectis expenſis.
7 *Expenſa facta per reum in extractione inſtrumentorum veniunt ſtante clauſula*, Refectis expenſis.
8 *Expenſæ non ſolùm factæ in Rota, ſed etiam in Tribunalibus aliarum ſtantiarum, veniunt ex clauſula*, Refectis expenſis.
9 *Expenſarum in taxatione non erit habenda ratio illarum, quæ facta fuerunt in actibus nullis.*
10 *Clauſula*, Refectis expenſis, *non apponitur in commiſſione.*

miſſione, ſi ex vtraque parte nullitas adeſſet, & ſanatio peteretur.

11 *Clauſula,* Refectis expenſis, *non cenſetur adimpleta, ex quo datur cedula Bancharia pro refectione expenſarum.*

12 *Conditionalis eſt clauſula,* Refectis expenſis, *propter naturam ablatiui abſoluti.*

13 *Teſtes nulliter examinantur ex defectu iuriſdictionis ante refectionem expenſarum ſtante clauſula,* Refectis expenſis.

14 *Paupertas quando adeſt, tunc S. D. N. gratia datur commiſſio cum clauſula,* Reſeruatis expenſis in fine litis, conſtito de paupertate.

15 *Paupertatis fumus quando non datur, non ſolet commiſſio dari ſine clauſula,* Refectis expenſis.

16 *Clauſula,* Refectis expenſis, *in vna commiſſione appoſita, cenſetur in omnibus aliis repetita.*

1 HÆc clauſula requirit integram ſatisfactionem, vt fuit dictum *in Pampilonen. beneficij de Sos* 18. *Ianuarij* 1577. *coram Card. Blanchetto*, impreſſa per 2 Marcheſ. *de commiſſ. p.* 1. *pag.* 452. *num.* 5. & ideo non admittit oblationem, ſed requirit veram, & actualem ſolutionem in manibus collitigantis, nec ſufficit verum, & actuale depoſitum, Put. *deciſ.* 159. *in fin.* aliàs, 114. *in correct. lib.* 1. Mart. *de clauſul. p.* 1. *clauſ.* 144. *num.* 1. *in vlt. impreſſ.* & fuit dictum *in Romana legitima* 16. *Martij* 1568. *coram Robuſterio, & in alia Romana domorum, ſeu ſpolij de Pinie* 19. *Ianuarij* 1611. *coram Gregorio XV. inter eius deciſ. impreſſas, deciſ.* 492. *num.* 9. quæ etiam repetitur impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. part.* 2. *pag.* 215. *in vlt. impreſſ.* [Theod. de Rub. *d. clauſ.* 674. *n.* 1. vbi quod poſita in commiſſione requirit veram & realem ſolutio-3 nem, nec ſufficit oblatio, vel depoſitum] Nec formæ huius clauſulæ ſatisfit per fideiuſſorem præſtitum de illis reficiendis facta earum liquidatione Neguſ. *de pignor. in* 4. *membro* 5. *partis principalis, n.* 10. *verſ. tertia concluſio,* Alexand. Randen *Piſana deciſ.* 26. [Nec per oblationem verbalem. Rota, *deciſ.* 369. *n.* 3. *in fin. p.* 1. *in poſth. Farin.*]

4 Amplia, vt nec pro eis admittatur compenſatio, *cap. fin. in fine, de reſcrip.* Put. *deciſ* 123. *lib.* 1. & fuit dictum *in Ciuitatis Caſtelli fructuum, & expenſarum* 8. *Iunij* 1592. *coram Gipcio.*

5 In refectione harum expenſarum veniunt factæ in actibus, & proceſſibus, ac inſtantiis de partibus, dummodo fuerint factæ in eadem cauſa, Rot. *deciſ.* 45. *de ſent. & re iud. in antiq.* & fuit dictum *in Burgen. iuriſdictionis* 6. *Februarij* 1604. *coram R. D. Decano*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 68. *p.* 1. *recent.*

6 Veniunt etiam expenſæ factæ in iudicio attentatorum, & circa, nam illæ in primis, ante omnia refici debent, vna cum damnis, & intereſſe, Port. Imol. *conſil.* 66. *num* 24. Lancellot. *de attent. part.* 2. *cap.* 31. *ſub tit. de pœn. attent. num.* 164. *& ſeq.* & fuit dictum *in Anconitana computorum* 19. *Iunij* 1592. *coram Penia.*

7 Item veniunt expenſæ factæ per reum in extractione inſtrumentorum per eum productorum ad ſe defendendum? licèt ſine illis obtinere potuiſſet, dummodo ad cauſam aliquo modo faciant, vt fuit tentum *in Valentina emolumentorum, ſeu expenſarum* 15. *Decembris* 1595. *coram Card. Pamphilio.*

8 Item veniunt non ſolùm expenſæ factæ in Rota, ſed etiam in aliis Tribunalibus aliarum ſtantiarum, Felin. *cap. ſignificauerunt, num.* 6. *de except.* Corſett. *in repet. Felini. verb. Iudex*, & fuit dictum *in Romana vinea* 25. *Iunij* 1593. *coram Litta.*

In taxatione harum expenſarum non erit habenda 9 ratio illarum, quæ factæ fuerunt in actibus nullis, *ad cap. ſi cum litibus*, cum *ibidem* notatis per gloſſ. *de dolo, & contum.* Afflict. *deciſ.* 70. *n.* 3. Liquidatio autem harum expenſarum fit illis probationibus, quæ haberi poſſunt, Federic. de Sen. *conſ.* 519. *n.* 5. & fuit dictum *in Salmantina cenſurarum, ſeu liquidationis fructuum* 24. *Ianuarij* 1611 *coram Card. Marquemontio.*

Si ex vtraque parte nullitas adeſſet, & ſanatio pe- 10 teretur, tunc ſi contingat dari commiſſionem, non apponitur hæc clauſula, Bellam. *deciſ.* 33. *&* 359 Rota *deciſ.* 221. *num.* 1. *p.* 1. *diuerſ.* Marcheſ. *de commiſ p.* 3. *pag.* 164. *n.* 21. vbi *n.* 23. ſubdit quare hæc clauſula apponatur in commiſſione ſanatoria nullitatum, ex vna tantùm parte prouenientium.

Verùm autem hæc clauſula adimpleta dicatur, ex 11 quo datur cedula Bancharia pro refectione expenſarum? Reſpondet negatiuè Marcheſ. *de commiſſ. p.* 3. *pag.* 408. *n.* 16. *in vlt. impreſſ.* ex ea ratione, quia hæc clauſula requirit totalem, & effectualem expenſarum refectionem, & non chirographum, quia promittere non eſt ſoluere, vt in ſpecie de proceſſu Auditoris Cameræ loquitur Pariſ. *conſ.* 105. *num.* 2. *vol.* 5. quod declarauerunt, quando expenſæ non ſunt liquidæ? nam tunc ſufficit depoſitum, vel talis obligatio ſoluendi, facta ſtatim liquidatione, vt dicit Alexand *in l.* 4. *§. ait prætor, num.* 2. & *ibi* Doctores *ff de re iud.* Cæpol *cautela* 51. aliàs ſequeretur, quod ſemper illas non liquidare eſſet repoſitum in partis arbitrio, & altera pars, quæ expenſas reficere tenetur, ſtantibus præmiſſis agere non valeret, Alex. *conſ.* 49. *n.* 5. *lib.* 4. Socin *conſ.* 62. *n.* 7. *lib.* 1. Put. *deciſ.* 471. aliàs *deciſ.* 461. *in correct. lib.* 2. ſecus autem ſi eſſent liquidæ, vel de facili liquidandæ, vt eſt deciſio Verall. 238. *p.* 1.

Hæc clauſula propter naturam ablatiui abſoluti 12 eſt conditionalis, vt reſoluit Matta *d. clauſ.* 144. *n.* 2. & dictum fuit *in Romana reſciſſionis contractus* 10. *Octobris* 1602. *coram Cardinale Pamphilio*, impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. p.* 2. *pag.* 20. *in eadem coram eodem* 30. *Decembris* 1612. impreſſa per eundem Marcheſ. *d. p.* 3. *pag.* 403. Vnde illis non refectis, nulliter 13 teſtes examinari ex defectu iuriſdictionis, aſſerunt Caputaq. *deciſ.* 150. *p.* 1. Put. *deciſ.* 429. aliàs 419. *in correct. lib.* 1. & fuit dictum *in dicta Romana reſciſſionis contractus.* [Theodoſ. de Rub. *d clauſ.* 674. *n.* 2. vbi quòd hæc clauſ. dat iuriſdictionem ſub conditione, ita vt expenſis non refecti non poſſit procedi in cauſa ex defectu iuriſdictionis, quæ non competit ante illarum ſolutionem. Limita quintò quando beneficium vacauit in menſe reſeruato, nec de dicto menſe fuit facta mentio, obſtante regula, cuius decretum irritans habet locum, vbi quis vult capere vacationem per obitum in menſe abſque eo quod fuerit expreſſus menſis, etiamſi velit capere beneficium ex vacatione per clauſulas generales Ita Rota *dec.* 379. *num.* 2. *&* 1. *in poſthum. Far.* vbi *n.* 5. ſublimitat non procedere vbi non datur concurſus ordinarij, vel eius prouiſi, & *num.* 6. intelligit quando beneficium eſt reſeruatum alia reſeruatione quàm ratione menſis]

Quando paupertas adeſt, tunc ex S. D N. gratia 14 datur commiſſio cum clauſula, *Reſeruatis expenſis in fine litis, conſtito de paupertate*, de qua priùs debet præcedere verificatio, quia fuit conditionaliter appoſita dict. (*conſtito*) vt dixi in clauſula, *Conſtito de paupertate*; & quando de paupertate fumus ſaltem non datur, non ſolet commiſſio dari ſine huiuſmodi

clauſula,

clauſula, vt aduertit Vejs. *in praxi, lib.8. cap.1. n.8.* & ex illo refert Marcheſ. *d.p.3. pag.164. n.10. in vlt. impreſſ.*

61 In vna commiſſione appoſita, cenſetur in omnibus aliis repetita, iuxta deciſ. Ægidij 41 Caſſad. *deciſ.8. num 5 de reſcript.* Mart. *d. clauſ.144.num.5.* vbi *num 3* ex Capitaq. *deciſ.125. num.2. p. 3.* limitat ſupradicta procedere, quando pars in cuius fauorem eſt appoſita, illa vti velit, ſecus ſi illi renunciet expreſſè, vel tacitè non vtendo, quia tunc non obſtat. [Theod de rub *d.cl.674.n.5.* vbi *n.6.* dicit quòd hæc clauſ. non habet locum vbi petitur committi cauſam appellatione remota.

CLAVSVLA CXXXIII.

Renuntians omni legum auxilio.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Exceptionibus omnibus faciendis in fauorem renuntiantis, vt renuntiatum cenſeatur, operatur clauſ.* Renuntians, &c.

3 *Beneficio cuilibet ſpeciali fauore introducto cenſetur renuntiatum per clauſulam*, Renuntians omni legum auxilio.

4 *Velleiani beneficium competens mulieri tollitur per clauſulam*, Renuntians, &c. *maximè quando obligat ſe pro tutela.*

5 *Velleiani priuilegio mulier gaudere poteſt, etiamſi ei renunciet in iudicio.*

6 *Moræ purgationi incurſa ob non ſolutionem canonis, cenſetur renuntiatum per clauſulam*, Renuntians, &c.

7 *Excuſſionis beneficio renunciatum cenſetur per clauſulam*, Renuntians, &c.

8 *Beneficio ut quis conueniatur vltra quàm facere poteſt, cenſetur renuntiatum per clauſulam*, Renuntians, &c.

9 *Renuntiatum cenſetur per clauſulam*, Renuntians, &c. *beneficio* l. plerique, ff. de in ius vocando, & l. vnicæ, §. taceat, C. de rei vxor. act.

10 *Emphyteuta, vel conductor, vt non poſſit petere remiſſionem penſionis propter bellum, vel aliam ſimilem cauſam, operatur clauſ.* Renuntians, &c.

11 *Mercedis remiſſio non fit propter caſum ſuperuenientem, quando conductor renuntiauit caſibus fortuitis.*

12 *Renuntiatio caſuum non comprehendit nimis inſolitum.*

13 *Inuentarij beneficio cenſetur renuntiatum per clauſulam*, Renuntians, &c.

14 *Diuiſionis beneficio cenſetur renuntiatum per clauſulam*, Renuntians, &c.

15 *Simulationis exceptioni cenſetur renuntiatum per clauſulam*, Renuntians, &c.

16 *Beneficio non incarcerandi cenſetur renuntiatum per clauſulam*, Renuntians, &c.

17 *Diſpoſitioni* l. ſi vnquam C. de reuocand. donat. *non cenſetur renunciatum per clauſulam*, Renuntians, *&c.*

18 *Beneficio* d. l. ſi vnquam, *poteſt expreſſè renuntiari.*

29 *Beneficio* l. 2. C. de reſcind. vend. *non cenſetur renuntiatum per clauſulam*, Renuntians, &c.

20 *Renuntiari etiam expreſſè non poteſt remedia* l. 2. C. de reſcind. vend.

21 *Conditio indebiti non cenſetur ſublata per clauſulam*, Renuntians, &c.

De vi, & effectibus huius clauſulæ, vide latè 1
Vital. de Camban. *in tract. clauſ. pag. 236. cum multis ſeqq.* Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 130.* aliàs 136. *in vlt. impreſſ.* Bertaz. *de clauſ. inſtrum. clauſ. 40. gloſſ. 6.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.5. collect.* 80 [nouiſſimè Theod. de Rub. *in ſing. Rota com. 2. p.4 clauſ.* 680. latè Giurba *deciſ. 42. n. 15. cum ſeqq.*]

Operatur hæc clauſula, vt cenſeatur renuntiatum 2
omnibus exceptionibus faciendis in fauorem renuntiantis; ita Aret. *conſ. 104. num. 9* Hippol. *in rubr. de fideiuſſ. n.25.* Roman. *conſ 151. verſ. 1. cum renuntiauerit*, & alij citati à Marta *d. clauſ. 136. n. 11.* [Theod. de Rub. *d. clauſ. 680. n. 1.*] & ſic cuilibet beneficio 3
ſpeciali fauore introducto, Aret. *conſ. 104. num. 9. verſ. 2. hoc probatur*, Curt. iun. *conſ. 18. num. 4. verſ. confirmatur*, Marta *vbi ſupr. n. 17.* non ſolùm ſi beneficium competat de iure communi, ſed etiam de iure municipali Hippol. *in rubr. de fideiuſſ. num. 25.* Ruin. *conſ 51. num. 11. lib. 1.* Rol. *conſ. 13. num. 9* Rimin. iun. *conſ. 587. num. 19. & ſeq.* Mart. *d. loco, n. 18.* Bertazol. *d. gloſſ. 6 n. 7.*

Per hanc igitur clauſulam tollitur beneficium 4
Velleiani competens mulieri, maximè quando obligat ſe pro tutela; ita Bart. *num. 11* & Bald. *num. 3. in auth. eat. matri, & auia, C. quando mulier tutelæ officio fungi poteſt*, Socin. *in l. ſi eo tempore, § 1. n. 4. & in conſ. 180. col. 3. num. 2. vol. 2.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, in præfat. num. 121.* plures per Mart. *d. clauſ. 136. num. 30* Bertazol. *d. gloſſ. 6. num. 3* [plures refert Theodoſ. de Rub. *d. clauſ. 680. n. 2.* [aliàs enim Velleiani priui- 5
legio mulierem gaudere poſſe, etiam ſi ei renuntiet in iudicio, tenent Conan. *in cap. quamuis, part. 2. § 3. num. 5. verſ. 7.* Gregor. *l. 3. verb. renuntiando, tit. 12. part. 5.* Anton. Gom. *var. tom. 2 cap 11. num. 17.* Card. Tuſch. *tom. 1. litt. C. concluſ. 202. num. 36.* Gutier. *de iuram. confirmat. p. 1. cap. 20. num. 7.* Gama *Luſitan. deciſ. 121.* Fachin. *l. 8. controu. cap 19.* Surd. *conſ. 367. numer. 2.* Valentin. Franc. *in tract. de fideiuſſ. cap. 2. num. 388* Anton. Hering *eodem tract. c. p. 7. num. 512.* Ceual. *comm. contra comm. q. 515 n. 1.* Bernard. Græuæ, *ad pract. Cameræ Imperial. lib. 2. concluſ. 77.* Molin. *de iuſt. tract. 2. diſp. 540. verſ. dubitant*, Rebell. *de oblig. iuſtitiæ, & p. 2. lib. 16. q. vnic. de fideiuſſoribus, n. 10.* Valer. Reginald. *in prax. fori pœnitentialis, lib. 25. n. 210. verſ. tertium.*

Item cenſetur renuntiatum per hanc clauſulam 6
purgationi moræ incurſæ ob non ſolutionem canonis, vt per Cephal. *conſ. 21. num. 33. & 38. lib. 1.* Gozad. *conſ. 37. num. 19.* Roland *de lucro dotis, q. 42. num. 12. & conſ. 13. num. 9.* Put. *deciſ. 465. num. 2. lib. 2.* Corbul. *de iure emphyteut. tit. de cauſis priuationis ob non ſolutum canonem, limit. 41. à n. 2.* Mart. *d. clauſ. 136. num. 4.* Amic. *de iure emphyt. q. 28. num. 9.* quicquid dicant Afflict. *deciſ. 174. num. 4.* & Card. Tuſch. *tom. 3. concl. 193. num. 33.* [Theodoſ. de Rub. *d. clauſ. 680. numer. 4.* quòd cenſetur renuntiatum purgationi moræ.]

Item per hanc clauſulam cenſetur renuntiatum 7
beneficio excuſſionis, quia generali renuntiatione amittitur; ita gloſſ. *verb. fideiuſſorem, & verb. accedat. in auth. de fideiuſſor. in princ. collat. 1.* Vital. de Camban. *vbi ſuper. pag. 84.* Duen. *reg. 315.* Hippol. *in rub. de fideiuſſor. num 8* Anton. Gom. *d. cap. 13. numer. 11. verſ quod primò.* Bertazol. *d. gloſſ 6. num. 1 & clauſ. 41. gloſſ. 7. n. 1.* Thoming. *Rota Lipſienſis. deciſ. 1.* Gutier. *d. p. 1.*

d.p.1.cap.28.n.21. Matthias Coler. de proceſſ. execut. p.1.cap.10.n.394. Caroc. de executione, p.2.q.17.n.50. Anton. Faber. in ſuo C. de fideiuſſ. diffin. 31. Mart. d. clauſ.136.n.10 Molin. d.tract.1.diſp.545.verſ.fideiuſſoribus, Card. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib.16. tit.18. à principio.

8 Item cenſetur renontiatum beneficio, ne quis conueniatur niſi in quantum facere poteſt, Corn. conſil.128.n.3.lib.3. Gozad. conſil.60 n.20. & conſ.88. num.19. Tiraq d.num.121.verſ.denique. [Roland. de lucro dotis, q.42.n.13. & conſil.13.n.10. lib.1. Theod. de Rub. d.clauſ.680.n.5.] Mart. d. clauſ. 136. num.5. Rot. deciſ.485.num.1. & 2.part. 2. recent. Bertazol. d. 9 gloſſ.6.num. 4. vbi ſubdit, quod cenſetur renuntiatum omnibus exceptionibus in fauorem renuntiantis faciendis, & beneficio, l. plerique, ff. de in ius vocando, & vt quis capi non poſſit in domo ex beneficio l.unica, §.taceat, C. de rei vxoriæ act. conceſſo mulieri, ne ſibi dos perimatur, & diſpoſitioni l. de his, ff. de tranſaction. [Giurba d.deciſ.42.n.22. vbi n.24. ſubdit hanc clauſ. in executiuis contractus poſitam principalem diſpoſitionem non alterare]

10 Operatur etiam, vt conductor, vel emphyteuta non poſſit petere remiſſionem penſionis propter bellum, vel aliam ſimilem cauſam, Gozad. conſil.87. n.13. & conſil.54.n.9. Cæpol caut.48. Valaſc. de iure emphy.q.27.n.19. Capuc. deciſ. 87.num.19. Roland. conſi.23 num.8. Mart. d.clauſ.136. num.6.] plures per Theodoſ de Rub. d.clauſ.680.n.6.]

11 Remiſſio mercedis non fit propter caſum ſuperuenientem, quando conductor renuntiauit caſibus fortuitis, quibus non obſtantibus ſe ad integram penſionis ſolutionem obligare poterat, ita Anton. Gom. com.2.var.cap.3.n.19. Pinel. in lib.2. C. de reſcind. vend. p.1.cap.3.num.26. vbi dicit, ſat eſſe renuntiare genericè omni legum auxilio, vel caſibus fortuitis, nullum in ſpecie exprimendo, Valaſc. d.q.27.n.14. verſ. Mandel. conſil.1.à n. 10. Gama, & ibi Flores deciſ.252. Mench. uſufrequentium, cap.54.n.6. Gutier. de iuram. confirmat. p.1.cap.24.n.1. Menoch. de arbitr. caſ.80. Molin diſp.495. verſ. 5. Azor. inſtitut. moral. part. 3.lib.6.cap.8. Moil. in emporio iuris, part.1.tit.10. quæſt.1.n.19. Caſtill. quotidianarum quæſt. lib.3. cap.3. n.48.

12 Renuntiatio caſuum non comprehendit omnis inſolitum, Syluan. conſil.60. incip. Conſiderato, n.12. & conſil.61.n.1. Pinel. d.cap. 3. n. 29. Ioſeph. Ludou. tom.3. comm. opin. tit. de iure emphyt. concl. 1. pag. mihi 467. Azeuedo l.2.n.9. cum ſeqq. tit.9. lib.9. nouæ Recop. Ceual. comm. contra communes, quæſt.57.n.10. & q.702. n.1. & 2. Caroc. de locato, p.4. de caſibus, quæſt.8. num.6. Molin. diſp.495. verſ. dubium eſt, Card. Mant. de tacitis & ambig. conuent. lib.5. tit.8.n.3. & 8. Caſtill. d. cap.3. n.80. cum ſeqq.

13 Item cenſetur renuntiatum beneficio inuentarij, Corn. conſil.31.n.13. lib.3. Gonzad. conſil. 53.n. 9. & conſil.69.n.20. in fin. Mart. d.clauſ 136.n. 8. [Roland. conſil.13.n.11. lib.1. & de lucro dotis, q.41.n.14. Theod. de Rob. d.clauſ.680 n.7.]

14 Item cenſetur renuntiatum beneficio diuiſionis, Goidop deciſ.367.num.1. Roland. conſil.13. num. 16. lib.1. Mart d.clauſ.136.num.12. Bertazol. d.gloſſ.6.n.1. [Roland. d.q.42.n.19. Theod. de Rub. d.clauſ. 680. num.13.]

15 Item cenſetur renuntiatum exceptioni ſimulationis, Gonzad. conſ.69.n.19. Rol. conſ 13.n.19. Mart. d. cl.136.n.140 [Theod de Rub. d.cl.68.n.15.]

16 Item cenſetur renuntiatum beneficio non incarcerandis, Matheſilan. ſingul.108.n.2. Rol. conſ.18.n.18. Mart. d.clauſ.136.n.16. Bertazol. d.gloſſ.6.n.3.] Duen.

reg.312. in 2. limit. Theod. de Rub. d.concl.680.n.17. vbi n.9. & 10. dicit quòd cenſetur renuntiatum beneficio cedendarum actionum, & pro vtraque parte plures refert Doctores, & n.20. quod per eam cenſetur renuntiatum cuilibet beneficio ſpeciali fauore introducto.

Item cenſetur renonciatum beneficio l. de his, ff. de tranſact. ita vt valeat renuntiatio facta etiam non viſis verbis teſtamenti, Rip. in ſi vnquam C. de reuoc. donat. q.72.n.61. & ibi. Tiraq. in præfat. n. 121. poſt. med. verſ. & beneficio, & n.145. Roland de lucro dotis, q.42.n.22. & conſil.13.n.20. lib.1. Theod. de Rub. d. concl.680.num.2.

Item vt cenſeatur renuntiatum beneficio l. plerique de in ius vocando, Rip. d.q.52. n. 6. & Tiraq. in d.præfat.n.121. poſt med. verſ. item, Thaod. de Rubeis d.concl.680.n.12.

Item operatur vt cenſeatur renuntiatum beneficio executionis, Tiraq & Roland. citatis locis, Theodoſ. de Rubeis d.concl.680. n. 11. vbi n.20. ait quod per hanc clauſulam cenſetur renontiatum lucro dotis prouenienti ex ſtatuto non ſolum ſi beneficium competat de iure communi, ſed etiam ſi ex iure municipali, & n.23. quod per hanc clauſulam in donatione poſitam cenſetur renuntiatum inſinuationi]

Non cenſetur tamen renuntiatum per hanc clau- 17 ſulam diſpoſitioni, l. ſi vnquam, C. de reuocand. donat. vt tradunt. Tiraq. ibi, in præfat. n.122. & ſeq. & Rip. q.52. Pariſ. conſil.73.n.50. & ſeq. lib.2. Gabr. conſil.127. num.39. lib.1. Mart. d.clauſ.136.num.21. Theodoſ. de Rubeis d.cl.680.n.27.] Expreſsè tamen illius benefi- 18 cio poterit renontiari, quæ renuntiatio operatur ſolum, vt donatio in vita patris valida ſit, & ne poſſit à filiis reuocari, niſi poſt mortem patris quatenus attingat ipſorum legitima, de quo vide Bern. reg.113. ampliat.4. Clar. §. donatio, quæſt. 22. num.4. Couarr. in rubr. de teſtam. p.1.§.4.n.3. Tiraq. in d.l. ſi vnquam, in princ. n.88. Gregor. l.8. verb. ni an ſperanza, tit.4. part. 5. Vital. de Camb. citato loco, pag. 445. Gabr. comm. tit. de donat. concl.2. à n.63. Ceual. contra q.104. Rebell. de oblig. iuſtitiæ, p.2. lib.18. q.10.n.2.

Nec cenſetur renuntiatum beneficio l.2. C. de re- 19 ſcind. vend. Tiraq. in d. præfat. n.127. Alex. conſil. 42. n.5. lib.1. Mart. d.clauſ.136.n.25. Bettazol. d. gloſſ.6. n.6. [Tiraq. in d. præfat. n.127. & in d.l.2. Caſtr. n.9. verſ. quinta concluſio, Pantaleo Cremon. n.62. Theod. de Rubeis d.concl.680.n.31.] Illi enim nec expreſsè 18 poteſt renontiari, provt apud Luſitanos eſt diſpoſitum in Ordinat. Regin, lib.4. tit.13.§.9. de quo vide Gabr. comm. lib.3. tit. de empt. concl.1. num.52. cum ſeqq. Mozz. de contract. tit. quibus caſibus annulletur emptio, à num.20. Maſcard. de probat. conc.1264.n. 31. Ceual. commun. contra comm. quæſt. 511. Gutier. pract. lib.2. quæſt.140. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verb. læſis, n.2. Molin. d.tract.2. diſp.349. verſ. in Luſitania, Rebell. de oblig. iuſt. p.2. lib.9. q.3. ſect.2. n.9. verſ. cæterùm, Salas de contract. de emphyt. dub.27.n. 14. [Theod. de Rubeis d.con.680.n. 32. vbi dicit verum quando dedeceptus ignorat valorem, ſecus ſi ſciat, quia tunc cenſetur renuntiaſſe.]

Nec etiam per hanc clauſulam cenſetur ſublata 21 condictio indebiti, ex Iaſ. in §. fuerat, n.77. Inſtit. de act. tradit Mart. d.clauſ.136.n.20.

CLAVSVLA CXXXIV.

Repetita.

1 Repetita quando cenſeantur clauſula in ſecunda commiſſione.

2 Qualitas

2 *Qualitas vnius clauſula non cenſetur repetita in altera, quando clauſula ſunt ſeparata.*
3 *Diuerſitate ſtante, clauſula poſita in vna ſubſtitutione, non cenſetur repetita in altera, quarum ſingula habent orationem ſeparatam.*
4 *Clauſula vnius capituli non cenſetur repetita in altero, quando capitula habent ſuas ſpeciales determinationes.*

1 CLauſulæ quando cenſeantur repetitæ in ſecunda commiſſione, vide Mart. *de clauſ.p.4.clauſ.11.* Ceuall. *commun. contra comm.q.905.*

2 Qualitas vnius clauſulæ non cenſetur repetita in altera, quando clauſulæ ſunt ſeparatæ, Menoch. *conſ.121.num.25.& conſ. 171.n. 12.& conſ. 415.n.5.* Mart. *d.p.4.clauſ.25.n.5.*

3 Stante diuerſitate, clauſula poſita in vna ſubſtitutione, non cenſetur repetita in altera, quarum ſingulæ habent orationem ſeparatam, Menoch. *conſ.124. n.7.* Mart. *d.clauſ.25.n.5.*

4 Clauſula vnius capituli non cenſetur repetita in altero, quando capitula habent ſuas ſpeciales determinationes. & clauſulas, tunc enim quæ poſita eſt in vno capitulo, non refertur ad aliud, Boët *decſ.146. num.5* Gozad. *conſ.2.num.30.* Socio.iun. *conſ.88.n.32.* Menoch. *conſ.130.num.10.& ſeq.& conſil. 151. n.43.* Mart. *d.clauſ.25.n.6.*

CLAVSVLA CXXXV.

Reſeruato beneplacito.

1 *Clauſula*, Reſeruato beneplacito, *poſita in contractu alienationis rei prohibita alienari, operatur quod non incurratur pœna, nec perficiatur contractus ſine tali beneplacito.*
2 *Traditione rei alienata facta, cenſetur receſſum à proteſtatione facta cum clauſula*, Reſeruato beneplacito, *niſi addatur*, non aliàs, aliter, nec alio modo.
3 *Clauſula*, Reſeruato vſufructu, &c. *vbi tractetur, oſtenditur.*
4 *Clauſula*, Reſeruato iure partibus, *non diſponit, nec confert ius aliquod, ſed preſeruat, quod habent.*

1 CLauſula hæc poſita in contractu alienationis rei prohibitæ alienari, operatur quod non incurratur pœna, nec perficiatur contractus ſine tali beneplacito, ita Guidop. *deciſ.163.& conſ.58.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.372. n.1.* [Cephal. *conſ.118. n.1.& 9.cum ſeqq.lib. 1.* Rot. *deciſ. 56.n.3.p.1.diuerſ.* Theod.de Rub. *in ſing. Rota tom.2.p.4.clauſ.683.n.1.* vbi *n.2.* intelligit quatenus opus ſit. [Card. Tuſch. *pract.concluſ.tom.1.lit. C. concl.310.* vbi *num. 1.* poſt. Iaſ *in l. vlt.col.vlt. C.de iure emphyt.* & Dec. *conſ. 460.* Rol.à Valle *conſ.51.lib. 2.* Clar. *§.fundum, quaſt.31.n.5.* ſubdit, magis operari quando dicitur, *ſaluo beneplacito, & non alias, aliter, nec alio modo.*

2 Limita, niſi eſſet facta traditio rei alienatæ, quia tunc cēſetur receſſum ab ipſa proteſtatione, quando ſolùm fuit dictum, *ſaluo, & reſeruato beneplacito domini*, vel, *ſaluo iure domini*, ita poſt Clarum *§.emphyteuſis, quaſt.16.num.5.verſ.item quæro, & in § feudum, quaſt.31.n.5.verſ item quaro*, concludit Card. Tuſch. *d.concluſ.310.num.3.* vbi *num. 4.* id ipſum ſublimitat, quando dictum eſſet, *ſaluo & reſeruato beneplacito, vel iure domini, & non aliàs, aliter, nec alio modo*, nam tunc etiamſi eſſet ſequuta traditio actualis, alienans, & non tradens minimè caderet in pœnam, niſi eſſet ſequuta alienatio, & traditio perſonæ potentiori, à qua difficilis eſſet recuperatio, quia iſto caſu quamuis adſint illa verba, *& non aliàs, &c.* nihilominus caderet.

De clauſula, *Reſeruato vſufructu dum viuit, & facultate diſponendi prohibito ſuo*, vide Ioan. Baptiſtam Coſtam *in tract.de clauſ.conuent.clauſ.36.* quæ etiam reperitur impreſſa inter clauſulas Martæ, *part.1.clauſ. 349.in vlt.impreſſ.* 3

Clauſula, *Reſeruato iure partibus*, ſine alia ſpecificatione, cùm ſit generalis, non diſponit, neque confert ius aliquod, ſed ſi partes habent ius, de quo docere tenentur, illud eſt præſeruatum, ita poſt Alexand. *conſ.195.* incip. *Perſpectis, n.9.verſ.nec obſtat. predicta, lib.6.* tradit Card. Tuſch. *pract.concluſ.tom.1. litt.C.concl.334.n.8.* 4

CLAVSVLA CXXXVI.

Reſeruans dominium.

1 *Conceſſum à Principe cum clauſula reſeruationis dominij, non refertur ad contenta, ſiue expreſſa in gratia, ſed ad extrinſecum præiudicium.*
2 *Reſeruatio vniuerſalis dominij, & ſuperioritatis, ſemper cenſetur ineſſe in quacumque conceſſione.*

QVando aliquid conceditur à Principe cum clauſula reſeruationis dominij, hæc clauſula non refertur ad contenta, ſiue expreſſa in gratia, ſed ad extrinſecum præiudicium, ita Rota *deciſ.188.n.4. part.1.diuerſ.* Gom. *ſuper reg.Cancell.de non tollend.iure quæſito, q.1.verſ.poſtremò*, Mart. *de clauſ.p.2.clauſ.65. num.1.* 1

Reſeruatio vniuerſalis Dominij, & ſuperioritatis, ſemper cenſetur ineſſe in quacumque conceſſione, vt tradunt Oldrad. *conſ.159.num.6.& num.19.* Roland. *conſil.1.n.51.in fin.vol.4.& conſil. 50. n. 59. verſ.ſimiliter, & n.63.etiam verſ.ſimiliter, vol.3.* Mart. *d.clauſ.65.n.2.* 2

CLAVSVLA CXXXVII.

Reſeruans omne ius, &c.

1 *Relationem habet clauſula*, Reſeruans omne ius, &c. *ad alia quæ competere poſſunt.*
2 *Clauſula*, Reſeruans omne ius, &c. *non ampliat ſed conſeruat.*
3 *Inſolita, & inaudita non comprehendit clauſula*, Reſeruans omne ius, &c.
4 *Donatio, ſeu ceſſio non iuuat, niſi conſtet de iure cedentis.*
5. *Reſeruans ante omnia, debet docere de iure ſuo.*

SVb hac clauſula non continetur id, quod in ſcriptura expreſſum eſt; ad alia igitur quæ competere poſſunt, relationem habet, vt per Barbat. *conſil.1. n.6.vol.1.* Signorol. *conſ.75.col.8.verſ. venio ad decimum principale*, Mart. *d.clauſ.p.1.clauſ.259.* aliàs 352. *in vlt.impreſſ.* 1

Non ampliat, ſed conſeruat, vt per Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 60.n. 50.* vbi *n.60.* ſubdit, quod habet conditionem, ſi de iure competat, & *n.61.* ait nihil nocere, ſi ſuis erronea, & *n.55.* reſoluit operari, quod ſint ſalua omnia iura. 2

Inſolita,

3 Inſolita , & inaudita non comprehendit Boër. *deciſ.*243.*n.*11.*verſ.quodfacit*, Schrad.*de feud.p.*6.*c.*3. *n.*28.Mart.*d.cl.*252.*n.*2.

4 Cùm non ſit Inconueniens, vt nihili facienda ſit reſeruatio, vbi ius reſeruatum non competit , poſtquam habet ſubauditam conditionem, ſi competat ius reſeruanti, Crauet.*conſ.*127. *ad fin. & conſ.* 144. *num.*15.Matt.*conſ.*472. *num.*14.quemadmodum nec iuuat donatio, nec ceſſio, niſi conſtet de iure actoris Alexand.*conſ.*56.*vo.*7.Natt. *conſ.* 38. *vo.*1. Honded. *conſ.*38.*n.*56.*vo.*1.Idcirco ante omnia reſeruans de-
5 bet docere de iure ſuo , aliàs perperam diffugit ad reſeruationem , cuius præcipuum eſt nihil de nouo dare, nec ampliare, ſed potiùs conſeruare , ſi quod eſt, tametſi actus eſſet iuratus, Crauet.*d.conſ.*144.*n.*16. Aldobr.*conſ.*110.*n.*13.*&* 44.

CLAVSVLA CXXXVIII.

Salua gradus prærogatiua , &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Nepos vt excludatur à patruo, operatur clauſ.* Salua gradus prærogatiua , &c. *inter plures adinuicem inſtitutos & vocatos.*

3 *Clauſ.*Salua gradus prærogatiua, &c.*æquiparatur, ſi teſtator proximiores vocauerit.*

4 *Filius ne patrem repræſentet, vel in eius locum ſuccedat , operatur clauſ.* Salua gradus prærogatiua.&c.

5 *Clauſ.* Saloa gradus prærogatioa , &c. *in teſtamento appoſita , intelligitur de eadem linea ac ſtipite , & inter deſcendentes ab ea ; non autem de alia.*

6 *Clauſ.*Salua grados prærogatioa,&c.*operatur quod non omnes vocati collectiuè admittantur, ſed proximiores in gradu.*

7 *Clauſ.* Salua gradus prærogatiua , &c. *referri debet ad eos vocatos , quibus proximè reperitur appoſita.*

8 *Clauſ.*Salua gradus prætogatiua , &c. *& alia,* In ſtirpes, *ſe inuicem non compatiuntur, ac ſimul ſtare non poſſunt.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Mart. *de clauſ.p.*1.*clauſ.*131. aliàs 147. *in vlt. impreſſ. & p.*3.*clauſ.*74 latè Tiber.Decian.*conſ.*10. *n* 65. *& ſeqq. lib.*3.Aloyſ.Ricc.*in collect.deciſ.collect.*1196..Honded. *conſ.*60. *num.*78. *cum ſeqq. tom.*1.Card.*pract.conc.tom.* 1.*lit.C.conc.*335.[Theod. de Rubeis *in ſing.Rota tom.* 2.*p.*4.*cl.*688.latè Robles de Salzedo *de repræſent. lib.* 3.*c.*10.*n.*1.*cum ſeqq.*]

2 Hæc clauſula inter plures ad inuicem inſtitutos & vocatos , operatur quod nepos excludatur à patruo , quia licèt ſint pares in ſucceſſione de iure communi , tamen frater habet prærogatiuam gradus , vt ſit proximior fratri , quàm nepos , & ideo ſtante hac clauſula; non intrat in gradum patris , vt per Dec. *conſ.* 1. *col.pen. & conſ.* 408. *col. fin. verſ. tertia concluſio* , Pariſ. *conſ.*40.*num.*25.*& ſeq. lib.*2. *& conſ.*30.*num.*55.*& conſ.*37. *num.* 69. *lib.* 2. Curt. iun. *conſ.*154.*co.*3.*in fin.verſ.tertiò moneor* , Crao. *conſ.*67. *co.*2.*verſ.tamen loquuntur* , Gozad. *conſ.* 4. *co. penult. verſ.præterea*, Gram.*deciſ.*1.*n.*2.*&* 5.Honded. *conſ.* 60. *n.*79.*tom.*1.Card. Tuſch. *lit. C. conc.* 335. Menoch. *conſ.*10.*num.*64.*& conſ.*357.*num.*30.Gabr.*comm.tit.de fideicomm. conc.*3.*num.*3. Clar.*in §. fideicomm. q.*11. *n.*8.Card.Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.* 8. *tit.* 9. *num.*9.Molin.*de primog.lib.*3.*cap.* 8. *numer.*16. Mart. *d.clauſ.*74. *num.*1. vbi *num.* 2. ſubdit , hoc procedere licèt in feudis permittatur ſubingreſſio ſi ij in domū patris, & *num.*3. poſt Menoch. *d. conſ.* 357. *num.* 3. *& conſ.*68.*num.*7.ac Decian.*reſp.*5.*num.*291. *verſ.*1. & alios , addit, quod huic clauſulæ æquiparatur ſi 3
teſtator proximiores vocauerit , quoniam patruus tanquam magis proximus excludit nepotem per ſubingreſſionem.

Vnde operatur, ne filius patrem repræſentet, vel 4
in eius locum ſuccedat, Surd.*conſ.*407.*num.*56.ac proinde tollit repræſentationem, Stephan.Grat. *diſcept. forenſ.cap.*806.*num.*19.& excludit repræſentationem in maioribus, ex adductis per Valaſc. *de iure emphyt. q.*8.*n.*37.

In teſtamento appoſita, intelligitur de eadem li- 5
nea, ac ſtipite, & inter deſcendentes ab ea , non autem de alia, vt in eadem ſtipite ac linea admittatur ſucceſſio ſeruato iuris ordine , & gradus prærogatiua non autem omnes ſimul eodem tempore ſuccedant. ſed de linea in lineam, ita Cephal. *conſ.* 189. *n.* 80. *vo.*4. ac proinde operatur , quod non omnes 6
vocati collectiuè admittantur , ſed proximiores in gradum, Brunor. à Sole *in locu comm. verb. Clauſula* 35.*in fine.*

Hæc clauſula debet referri ad eos vocatos, quibus 7
proximè reperitur appoſita , iuxta notata *in cap.cum dilecti, de donat.*& per Boër.*deciſ.*146.*n.*4.& per Rot. *in Bon.de Capaſuccu* 16.*Ianuary* 1615 impreſſa per Farinac.*dec.*627.*n.*9.*p.* 2.*rec.*

Illud demum aduertere oportet, quod hæc clau- 8
ſula, & alia, *In ſtirpes*, ſe inuicem non compatiuntur; ac ſimul ſtare non poſſunt, Mart.*d.cl.*43. *n.*16. Brun. à Sole *d.verb.cl.*45.

CLAVSVLA CXXXIX.

Saluo , &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Modificatiua , & limitatiua eſt clauſula ,* Saluo , &c.

3 *Clauſula,* Saluo , &c.*nihil tribuit, ſed ſolùm præſeruat.*

4 *Præſeruatiua iuris alieni eſt clauſula,* Saluo, &c.*non autem conditionalis.*

5 *Ius quod quis habet tuetur illaſum clauſ.* Saluo, &c. *non verò de nouo præſtat.*

6 *Modificatiua & reſtrictiua contractus eſt clauſula,* Saluo , &c. *in tantum ; vt non cenſeatur aliter contractum.*

7 *Agnatorum iura tuetur clauſ.*Saloo, &c.

8 *In inueſtituris ſubintelligitur clauſ.*Saluo, &c.*etiamſi non exprimatur.*

9 *Clauſ.*Saluo , &c. *non intelligitur reſpectu ſuperiùs conceſſorum.*

10 *Dominus vt teneatur de euictione , operatur clauſ.* Saloo, &c.

11 *Iudicium idem continuari facit clauſ.* Saluo, &c.

12 *Conceſſum aliquid videtur in dubio cum clauſ.* Saloo, &c.

13 *Præiudicatum non cenſetur illis quibus ius fuit reſeruatum per clauſulam,* Saluo, &c.

14 *Præcedentia quod modificantur ad veritatem, prout eſt veritas ; importat clauſula ,* Salua veritate.

15 *Ius non præſeruat clauſula* , Saluo iure meo;

domino directo proteſtantò & penſ.onem cum ea recipiendi.

16 *Alienationi conſentiens cum clauſula* , Saluo iure meo , *non auditur in ind ciali reali petitorio, ſed poteſt duntaxat agere ad pretij conſequutionem.*

17 *Exceptionem eorum,quæ ſunt conceſſa,inducit clauſ.* Salun,& teſeruato,&c.

18 *Clauſ.* Saluo iute domini , *in alienatione feudi idem operatur , quod clauſ.* Non aliàs , aliter , &c.

19 *Salutaris in legitimationibus eſt clauſ.* Saluo iute agnatorum,vel tettij.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Felin. *in c. inter Monaſterium 2. num. 3. & ſeq. de ſent. & re ind.* Socin. *in c. 2. de libelli oblat. num. 94. & 95.* Corſet. *ſing. 332.* Mart. *d. cl. p. 1. cl. 180. in vlt.impreſſ.* Card Tuſch. *tract. conc. tom. 2. litt. C, conc. 333.* [Theodoſ de Rubeis *in ſing. Rota tom. 2. p. 4. cl. 693.*

2 Hæc clauſula ſemper modificat,& limitat , vt per Angel. *conſ. 27.* incip. *Quidem,in fin.verſ.nec obſtat, & conſ. 290* incip. *Thema tale eſt n. 4. verſ. in contrarium,* Cardin.Tuſch. *pract.conc. tom. 2. litt. D , conc. 308. n. 1.* vbi *n. 2.* poſt Angel. *d. conſ. 290. n. 4.* extendit,naturam huius clauſulæ in tantum modificare;vt ſi non inuenit quid modificet , extinguat orationem præcedentem [Peregr. *conſ. 36. num. 12. vo. 1.* vbi quòd limitat, modificat,& teſtringit.]

3 Nihil tribuit,ſed ſolùm præſeruat , Crau. *conſ. 33. num. 17. & conſ. 70. num. 6.* Caſſad *deciſ. 1. num. 2. de reſeru.* Mart. *d. cl. 150. n. 1.* Amic. *de iure emphyt. q. 34. n. 1.* & fuit dictum *in Gerund. vini 3. Martij 1600. coram Penia*,impreſſa per Farinac. *decis. 25. n. 8.*

4 *p. 2. rec* [Theodoſ.de Rubeis *d clauſ. 693. num. 1.*] ac proinde non eſt conditionalis,ſed præſeruatiua iuris alieni,vt cenſuit Rota apud eundem *decis. 610. in fin. in prima collect.nouiſſ.* operatur,vt omne ius tertij ſaluum remaneat in quocumque iudicio, Ioſeph Seſſe *Arag. dec. 106. n. 7.*

5 Tuetur illæſum Ius , quod quis habet,non autem de nouo præſtat,Cald.Pereira *de empt. & vend. c. 26. n. 28.* vbi *n. 30.* ſubdit , quod ſeruat ius de præſenti. Inducit enim reſeruationem iuris, quòd præexiſtere ſupponitur,non autem nouum confert,vt ex Crauet. *conſ. 70. num. 5. in fine , & num. 6. verſ. 4.* tradit Card. Tuſch. *d. litt. C , conclus. 333. num. 4. & conclus. 334. num. 8.* poſt Alexand. *conſ. 195.* incip. *Perſpectis,num. 9. verſ.nec obſtat,lib. 6.* addit,quod clauſula , *Reſeruato iure partibus*,ſine alia ſpecificatione,cùm ſit generalis,non diſponit , neque confert ius aliquod , ſed ſi partes habent ius,de quo docere tenentur, illud eſt præſeruatum.

6 In tantum eſt modificatiua,& teſtrictiua contractus , vt non cenſeatur aliter contractum , & ideo alia clauſula, *Ad habendum,&c.* conciliatur cum hac clauſula ; ita plenè Oſaſc. *Pedem. decis. 164. n. 7. cum ſeqq.* Card.Tuſch. *d. concl. 333. num. 5. cum ſeqq.* vbi extendunt procedere , etiamſi alienatio ſit ſequuta, niſi eſſemus in materia prohibita alienari , pro vt in feudo,vel emphyteuſi.

7 Agnatorum iura tuetur,vt ex Oldrad. Dec. Pariſ. & Bero obſeruat Menoch. *conſ. 305. num. 20.* vbi *n. 14.* ſubdit,quod non dicitur decurſa aliqua præſcriptio ſtante hac clauſula.

8 Subintelligitur in inueſtituris, etiamſi non exprimatur , Bart. *in l. detalem , ff. de teſtam. milit* Bald. *in l. 1. num. 5. ff. de conſtitut. Princip.* Corbul. *de iure emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob non ſol. can. amp. 45. n. 26.* Pariſ. *conſ. 101. num. 67. vol. 1.* niſi euidenter appareret facta inueſtitura ad derogationem iuris tertij , Dec. *conſ. 38. n. 136. vol. 1.*

Non intelligitur reſpectu ſuperiùs conceſſorum, 9
Capic. *decis. 66. n. 6. & 7.* Socin. *conſ. 43. n. 4. & ſeq. vo. 3.* Socin.iun. *conſ. 89. n. 8. vo. 1.* Menoch. *conſ. 2. n. 57. ad fin.* Cened. *ſing. 100. n. 2.*

Item operatur , vt dominus non teneatur de euictione , Surd. *decis. 290. num. 7.* vbi *n. 25.* ſubdit,quod eſt modificatiua ac reſtrictiua præcedentium,de quo etiam Dec. *conſ. 656. nu. 6.* quam refert Ioan. Bapriſta Coſta *de clauſ.conuent. cl. 140. n. 3.* Corſet. *in ſing. verb. ſalua* vide Alciat. *de præſ. reg. 2. præſ. 28. num. 4.* Cened. *ſing. 100. n. 1.* 10

Facit continuari idem iudicium , Mart. *de iuriſd. p. 4. cent. 2. caſu 9. n. 5.* vbi *n. 22* ſubdit,quòd ſemper cenſetur ineſſe,& *n. 33.* quod ſolet apponi à iudicibus ad obturandum ora loquentium. 11

In dubio videtur aliquid conceſſum cum hac clauſula, Azeuedo *l. 14. num. 39. tit. 3. lib. 1. noua Re.* Cald.Pereira *de nom. emphyt. q. 21. num. 56. cum ſeqq.* 12
Et per eam non cenſeri præiudicatum illis , quibus ius fuit reſeruatum, poſt Oſaſc. *decis. 164. n. 6. & 7. & ſeqq.* cenſuit Rota *in Vrbeuetana fideicommiſſi 15. Decembris 1606. corā R. D. meo Coccino Decano*, impreſſa per Farin. *decis. 169. n. 4. p. 1. rec.* [Facit vt euitetur pœna. *l. 1. C. de plus petit.* ſi in fine libelli apponatur. Oliban. *de actionibus,lib. 1. p. 1. ad §. hac quidem , n. 12. pag. 259. in fin.*] 13

Clauſula , *Salua veritate* , importat quod modificantur præcedentia ad veritatem , prout eſt veritas. gloſſ. *verb. pure in litem Labeo, ff. famil herciſ.* Alexand. *conſ. 193.* incip. *Perſpectis, n. 6. lib. 6.* Card. Tuſch. *d. litt. C. con. 357. n. 4.* 14

Clauſula, *Saluo iure meo.* non præſeruat ius domino directo proteſtanti,& penſionem cum ea recipienti vt per Guidop. *decis. 171. & ſeq.* Gig. *de penſ. q. 73. in fin.* Rodoan. *de rebus Eccleſ. non alienand. q. 75. n. 15. verſ. ſi verò .* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 453. verſ. ad hoc* , Cardin. Tuſch. *litt. E, con. 193. num. 52.* Mantic. *dec. 200. n. 2. & de tac. & ambig. conuent. lib. 12. tit. 33. à n. 5.* Amic. *de iure emphyt. q. 34.* 15

Conſentiens alienationi cum clauſula , *Saluo iure* 16
meo non auditur in iudicio reali petitorio, ſed poteſt duntaxat agere ad pretij conſecutionem , Alciat. *conſ. 168. num. 3. lib. 5.* Ioan.Bapt.Coſta *de clauſ. cõuent. clauſ. 39. num. 1.* Menoch. *conſ. 2. num. 57. ad finem.* nam ita proteſtatio intelligitur reſpectu pretij, non autẽ ipſius rei, Socin. *conſ. 93. num. 4. vol. 3.* Cened. *ſing. 100. num. 1.*

Clauſula, *Saluo,& reſeruato, &c.* inducit exceptionem eorum,quæ ſunt conceſſa,& de regula,ita poſt Signorol. *conſ. 75. verſ. ſed Aduocatus*,tradit Card. Tuſ. *d. lit. C, con. 334. n. 3.* 17

Clauſula ; *Saluo iure domini* , in alienatione feudi idem operatur quod clauſula, *Non aliàs,aliter,nec alio modo*, Menoch *conſ. 38. n. 25.* 18

Clauſula, *Saluo iure agnatorum,vel tertij*,eſt ſalutaris in legitimationibus,& debet in eis haberi pro expreſſa, Menoch. *conſ. 101. n. 162. & 169.* 19

Clauſula, *Saluo*,vt infrà,eſt modificatiua,& reſtringit ipſam generalitatem, Mandel.de Alba *conſ. 287. num. 10.* Menoch. *conſ. 1022. n. 18.* Mart. *de clauſ. p. 3. clauſ. 75. à prin.* Roman. *conſ. 89. in 3. col.* Ioan. Bapt. Coſta *de clauſulis conuent. clauſ. 53. num. 2.* vbi *n. 2.* poſt Pariſ. *conſ. 39. n. 22. vol. 3.* & Crauet. *conſ. 98. num. 8 &* alios,ſubdit,repetere præcedentia cum omnibus ſuis qualitatibus,& non aliter. 20

CLAVSVLA CXL.

Saluo conſenſu domini.

1 *Conditionalem actum reddit clauſula*, Saluo conſenſu Domini.

2 *Conſenſus inter contrahentes perfectus eſt etiam ſtante clauſula*, Saluo conſenſu Domini.

3 *Clauſula*, Saluo conſenſu domini, *operatur, vt præcedens diſpoſitio reſtringatur ad eum ſolum caſum, de quo actum eſt.*

4 *Emphyteutam alienantem non excuſat à caducitate clauſula*, Saluo conſenſu domini.

1 HÆc clauſula licèt reddat actum conditionalem, ex adductis per Menoch *conſil.*38.*num.*12. & 26.& per Sord *conſil.*484.*num.*9. & Amic. *de iure emphyt.q.*1.*num.* 8.*in fin.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea.*
2 *reſol.*172.*num.*1.non efficit tamen, quin contractus interim ſit perfectus inter contrahentes, ita vt quoad eos non ſit locus pœnitentiæ, *l.neceſſario* 8. §. *ſi ita res, ff.de periculo, & commodo rei venditæ*, cum allegatis per Tiraq.*de retract.tit.*1.§.1 *gloſſ.*2.*n.*37.Rol.*conſ.*57.*n.*8.*& ſeq.lib.*3.Gallet.*in marg.caſuum conſcientiæ, verb.clauſula, pag.*19. Rot. apud Pacifie *poſt tract. de Salu.interd.dec.*67.*num.* 13. & fuit dictum in *Romana cenſus* 17.*Martij* 1600.*coram Iuſto.*

3 Eius verba ſunt limitatiua, & reſtrictiua, ac proinde operantur, vt præcedens diſpoſitio reſtringatur ad eum ſolum caſum, de quo actum eſt, Alber. *in ſuo dictionar io.verb.Saluo*, Menoch. *d.conſil.*38.*num.* 29. Amic.*d.q.*1.*n.* 13. [Theodoſ. de Rub. *d. clauſ.*694. *num.*8.]

4 Non excuſat à caducitate emphyteutam alienantem, vt per Tiraq.*de retract.tit.*1 §.1.*gloſſ.*2.*num.* 32. Rol.*conſil.*51. *n.* 28.*lib.*2. Clar.§. *emphyteuſis*, *q.* 13. *num.*5 .*verſ.item quæro*, & §.*feudum*, *quæſt.* 31. *n* 5. *verſ.item quæro*, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 1. *collect.*60. Mart.*d.p.*1.*clauſ.*150.*num.*3. Card.Tuſch. *tom.*1.*litt.C concluſ.*116.*num.*3.Quid autem ſi adiungatur clauſula, *Non aliàs, aliter, nec alio modo* vide clauſ.81. [Theod.de rub.*d.clauſ*694. *n.* 1. vbi quòd iſta clauſula ſecuta traditione non excuſat alienantem à caducitate.]

CLAVSVLA CXLI.

Saluo quod, &c.

1 *Limitationem, & exceptionem denotat, & importat clauſula*, Saluo quod, &c.

2 *Aduerſatiuam importat clauſula*, Saluo quod, &c.

3 *Clauſula*, Saluo iure quarumcumque perſonarum, &c. *ſubintelligitur, licet inueſtitura alicuius fundi emphyteutici non ſit expreſſa.*

4 *Clauſula*, Saluo iure fideicommiſſi, *quid importet remiſſiuè.*

1 DEnotat, & importat hęc clauſula limitationem, & exceptionem, vt per Signorol. *conſ.* 75. *n.* 8.*verſ.ſed. Aduocatus*, Anchar. *conſ.*27.*n* 5.*&* 6.*verſ. accedit ad hoc*, & fuit dictum in *Viterbien.a fideicommiſſi.*3.*Aprilis* 1609. *corã Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano*; & importat aduerſatiuam, quia non
2 vult quod diſpoſitio loquens in vno caſu, habeat locum in alio; ita Alexand. *conſil.* 99. incip. *Super primo.num.*5.*in fin.lib.*7.vbi *n.*9. ſubdit, quod propterea importat repetitionem præcedentium, quia de natura aduerſatiuæ eſt, vt retineat eandem qualitatem facti præcedentis, refert Card. Tuſch. *pract. concl.tom.*1.*litt.D.concl.*368.*n.*1.

3 Clauſula, *Saluo iure quarumcumque perſonarum, &c.* ſubintelligitur, licèt in inueſtitura alicuius fundi emphyteutici non ſit expreſſa, Bart. *in l. dotalem, ff.de teſtam.milit* Decian.*conſil.* 13.*num.*126.*vol.*1. vbi *num.*127.limitat hoc non procedere, quando appareret, inueſtituram factam eſſe ad derogationem iuris tertij, refert Ioan.Bapt.Coſta *d.clauſul.comment. clauſ.*120.

4 Clauſula, *Saluo iure fideicommiſſi*, quid importet, vide Marzar. *in epitome fideicom. q.* 49. *ad fin.* quem refert Cened.*poſt pract.& canonic.quæſt.ſing.*100.*n.* 2. *in fine.*

CLAVSVLA CXLII.

Saluo iure addendi, &c.

1 *Superflua videtur clauſula*, Saluo iure addendi, &c.*inſerta in libello.*

2 *Facultas corrigendi extinguitur per litis conteſtationem, & libellus vſque ad litis conteſtationem emendari poteſt.*

3 *Libellans vt non ſe adſtringat ad ſuperflua probanda, operatur clauſula*, Saluo iure addendi, &c.

1 HÆc clauſula nihil operatur, & ideo inſerta in libello videtur ſuperflua, iuxta tradita per Iaſ. *in* §. *omnium*, *n.* 157. *Inſtit.de act.* & per Bart. *in l.* 3.*n.*30. *C. de eden.& in l. Neſennius*, *n.*2 *ff.de negotiis geſtis*, quia à lege taxatum eſt tempus vſque ad quod, videlicet, litis conteſtationem, licet addere, vel mutare; ita Celſ.Vgoni.*in tract.claus.pag.*404.*col.* 2. poſt litem verò conteſtatam non licet, vt notant DD. per text.*ibi in l.edita, C.de edendo*, Maſcard.*de probat. concl.*347.*n.*18.Stephan Gratian.*diſcept.forenſ.c.*118. *n.*52.*&* 58.Bernard. Muſcatell. *in praxi aurea Ciuili Regni Neapolitani, p.*1.*gloſſ.petitur*, *n.*50. Camill.Borell.*in ſumma omnium deciſ.*49. *de libello*, *n.* 95. *cum ſeqq.*D.Barboſ.*in l.non poteſt videri.n.*28.*ff.de iudiciis.*
2 Et ita extinguitur facultas corrigendi per litis conteſtationem, ſed ſolùm vſque ad litis conteſtationem poteſt corrigi, & emendari libellus, Fulgoſ.*conſ.*138. incip. *In quæſtione, in princip.verſ. ſicut dicitur*, Card. Tuſch.*pract.concl.tom.*1.*litt. C.concl.*357.*n.*6, vbi *n.* 7. poſt Curt. iun.*conſ.*163.*num.*4.ſubdit, quod vbi vigore huius clauſulæ fieret mutatio, debent refici expenſæ, aliàs nouus proceſſus eſſet ipſo iure nullus, quia exceptio reficiendarum expenſarum impedit litis ingreſſum.

3 Operatur quod libellans non ſe adſtringit ad ſuperflua probanda, vt poſt Bald.*conſ.*302.incip. *Præmitto*, *lib.*1.tradit Card.Tuſch.*tom.*1.*lit.C.concl.*357. *n.*5. [Theod. de Rub.*in ſing.Rotæ tom.*2.*p.*4.*cl.* 699. vbi de vi & effectibus huius clauſulæ. Appoſita in inuentario quid operetur, vide Duran.*Rota dec.* 337. *n.*63.*& deciſ.*387.*n.*3.*&* 7.]

CLAVSVLA CXLIII.

Saluo iure impertinentium, &c.

1 *Articuli impertinentes vt non cenſeantur admiſſi,*

operatur clauſula, Saluo iure impertinentium, &c.

2 *Quid ſi dubium eſſet, pertinentes an ne ſint, & qui dicantur articuli impertinentes, oſtenditur.*

3 *Reſeruatio cum clauſula*, Saluo iure impertinentium, &c *ſi per iudicem facta fuerit, & poſtea exceptiones veras, & iuridicas eſſe apparuerit, quidquid poſtea factum fuit, pro non facto habetur.*

4 *Admiſſus ſi fuit qui non debeat admitti ſtante clauſula*, Saluo iure impertinentium, &c. *ſit omnino impertinens.*

5 *Clauſula*, Saluo iure impertinentium, &c. *quid operetur, oſtenditur.*

6 *Clauſula*, Saluo iure ſuperflui, *addita libello, excuſat petentem plus debito à pœnis, & expenſis.*

7 *Clauſula*, Saluo iure tertij, *præſeruat non ſolùm proprietatem, ſed etiam poſſeſſionem.*

1 OPeratur hæc clauſula, vt articuli etiam notoriè impertinentes non cenſeantur admiſſi, nec probationes factæ ſuper eiſdem articulis; ita Maranta *de ordin.iudic.p.6.tit. de poſitione, ſeu articulorum productione, n.*19. Mynſinger *cent.* 2. *obſeru.*90. Franc. Monald.*conſ.*18.*a n.*1. Menoch.*conſ.*630.*n.* 12. Viu. *deciſ.*395.*n.*3. Azeued. *l.* 1.*n.*41.*tit.*6.*lib.* 4. *noua Recopil.* Cam ill. Borell.*in ſumma omnium deciſ.tit.* 49. *de libell.n.*6 Mendez à Caſtro *in prax. Luſitan. lib.*3.*c.*9.*n.*4. plures refert Bernard. Græuæ.*ad practicam Camera Imper.lib.*2.*concl.*41 *n.* 5. Parens meus Emman. Barboſa *in comment. ad Ordin. Regiam Luſitan. lib.* 3. *tit.*51 §.2.*n.*2.

2 Verùm ſi dubium eſſet; pertinentes, an ne ſint, tunc ſub hac clauſula, ne modus procedat probandi, veniunt admittendi, ex Menoch.*conſ.*2. *ſub n.* 362. *verſ. attamen.* Franc. Marc.*Delphin.deciſ.*564.*num.*2. *tom.*1. Honded.*conſ.* 18. *num.*12. Surd.*conſ.*164 *n.* 5. Tiber. Decian.*conſ.*75.*n.*4.*vol.*2. Fulu. Pacian.*de probat.lib.*1.*cap.*38. *n.* 15. Impertinentes autem articuli illi dicuntur, qui cauſæ nullo modo adminiculantur, ex reſolutis per Iaſ.*in l.ſi duo patroni*, §.*idem Iulianus, num.*13.*&* 14.*ff.de iure iur.* Vincent. de Franch. *Neapol.deciſ.*210.*n.*10. Vincent. de Honded.*conſ.*18. *num.*11.*vol.*1. Menoch. *conſ.*2. *n.*363.*& conſ.* 701. *n.* 23. Flamin. Pariſ.*de reſignat benefic.lib.* 11.*q.*10.*n.* 6. Franc. Marc. *Delphin.dec.*566.*n.*10.*vol.*1.*& dec.*718. *num.*12.

3 Quando per iudicem reſeruatio cum iſta clauſula facta fuerit, & poſtea exceptiones veras & iuridicas eſſe apparuerit, quidquid poſtea factum fuit, pro non facto habetur, DD. per text.*ibi*, *in l.prætor*, *in princ.& in l. qui vias*, *ff.de damno infect.* Marſil. *ſing.* 365. Menoch.*conſ.*367.*n.*8. Mart. *d.clauſ.p.* 1.*cl.*241. aliàs 394.*in vlt.impreſſ.*

4 Operatur etiam, quod ſi fuit admiſſus, qui non debebat admitti, vt teſtes, qui non debebant admitti, vel depoſuerunt, cùm non deberent examinari, ſit aliàs omnino impertinens, nec conferens ad cauſam; ita Vital. de Camb.*in tract.clauſ.pag.*4.*vol.*2.

5 Vnde colligitur; iſtam clauſulam aliquid operari, quidquid nihil importare, ſed potiùs poni à iudice ad obturandum os loquentium, quàm ad alium finem, dicant Afflict.*dec.*35.*n.*7.& Mynſinger.*lib.*2. *obſeru.*56.*&* 90. quos refert Mart.*d.p.*1.*clauſ.*134. aliàs 150.*n.*11.*in vlt.impreſſ.*

6 Clauſula, *Saluo iure ſuperflui*, addita libello, excuſat petentem plus debito à pœna, & expenſis, Neuiſan.*conſ.*94.*n.*24.*& ſeq.* Hond *conſ.* 09 *num.* 36.*tom.*1. Mart.*d.p.*1.*clauſ.*355.*in vlt.impreſſ.* [Theod. de Rub. *in ſing.Rota.tom.*2.*p.*4.*clauſ.*700.

Clauſula, *Saluo iure tertij*, præſeruat non ſolùm 7 proprietatem, ſed etiam poſſeſſionem. Theod. de Rub.*in ſing Rota tom.*2.*p.*6.*c.*698.*n.*5. vbi *n.* 4. quòd in conceſſionibus Principũ ſemper ſubintelligitur.]

CLAVSVLA CXLIV.

Saluis, &c.

1 *Reſeruationem quoad expreſſa in gratiis Principum non operatur clauſula*, Saluis iuribus.

2 *Clauſula*, Saluis reſeruationibus Apoſt. *quid operetur, oſtenditur.*

3 *Clauſula*, Saluis capitulis & diſpoſitionibus, *quid operetur, oſtenditur.*

4 *Clauſula*, Saluis legatis & conditionibus infrà dicendis, *importat limitationem, & exceptionem.*

5 *Clauſula*, Saluis tamen confinibus ſpecificatis, *modificat præcedentia ad confines ſpecificatos.*

6 *Clauſula* Saluis tamen infra reſcriptis, *limitat & reſtringit totam diſpoſitionem.*

CLauſula, *Saluis iuribus*, non operatur reſeruationem quoad expreſſa in gratiis Principum, 1 ſed tantùm quoad omiſſa, vt tradit Natt. *conſ.*405. *num.*7.*circa fin.vol.*1.& fuit dictum *in Lucana Paraturarum* 28. *Iunij* 1606.*coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.*

Clauſula, *Saluis reſeruationibus Apoſt.* quando ap- 2 poſita fuit in confirmatione cõcordiæ, tunc in nullo caſu intrabit alternatiua, cùm conſtet de voluntate Papæ nolentis includi, Mohed. *dec ſ.*23. *n.* 2. *&* 3. *prabend.* cum adductis per Gonzal.*ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.*45.§.1.*num.*67.*& ſeq.* [Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom.*2.*p.*4.*clauſ.*691.]

Clauſula, *Saluis capitulis & diſpoſitionibus*, in 3 ſignatura, vel gratia Papæ, aut in confirmatione, importat quod talia expreſſa ſub hac clauſula ſint ſalua, & illis nullo modo ſit derogatum, ſed imò laudeatur confirmatio; ita poſt Gemin.*conſ.*65.*n.*17.*verſ. quoad ſecundum*, tradit Card. Tuſch.*pract.concl.tom.*5. *lit.C.concl.*334.*n.*5.

Clauſula, *Saluis legatis & conditionibus infrà di-* 4 *cendis*, poſita in teſtamento, in quo inducitur fideicommiſſum vniuerſale, importat limitationem, & exceptionem, vt legata & infrà dicenda, quæ ſunt ſalua, non veniant in fideicommiſſo, vt per Petr. de Anch.*conſ.*27.incip *Non ſeruato, n.*5.*&* 6.*verſ. accẽdit*, Card. Tuſch *d.clauſ.*334.*n.*2.

Clauſula, *Saluis tamen confinibus ſpecificatis*, modifi- 5 cat præcedentia ad cõfines ſpecificatos, vt per Alex. *conſ.*193. Incip. *Perſpectu, in fin.n.*6.*lib.*6. Card Tuſch. *d.clauſ.*334.*n.*5 vbi *n.*7. extendit, quia ſemel ſpecificata confinia præſeruantur, quando dicitur, *ſaluis præfatis confinibus*, etiamſi ſequatur alia aſſertio confinium, quia à primis non receditur.

[Clauſula, *Saluis tamen infra ſcriptis*, limitat, & re- 6 ſtringit totam diſpoſitionem. Pariſ.*conſ.*70.*n.* 15.*lib.* 3. Pedem.*dec.*164.*n.*7. *cum ſeqq.* Theodoſ. de Rub.*in ſing.Rota tom.*2.*p.*4.*clauſ.*697.]

CLAVSVLA CXLV.

Sequens.

1 *Clauſ.* Sequens, *refertur, & trahitur ad omnia præcedentia, quando non eſt diuerſa ratio, vt n.* 3.

2 *Mentem teſtatoris declarat clauſ.* Sequens, *& regulat præcedentem diſpoſitionem.*

3 *Clauſula*, Sequens, *non refertur ad iam ſpecificata.*

1 REgulariter clauſula, *Sequens*, refertur, & trahitur ad omnia præcedentia, *l.vlt.* & *ibi* Bart. *ff. de reb. dubiis, cap. ſecundò requiris* 41. *de appel.* Ant. Gabr. *lib.6.comm.tit. de clauſ. conc.* 9. Gonzal. *ad reg.* 8. *Canc. gloſſ.*31.*num.*30. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſ.*91.*n.*2. Rot. apud Cenc. *poſt tract. de Cenſ. deciſ.* 51.*n.*4.

2 Declarat mentem teſtatoris, & regulat præcedentem diſpoſitionem, Socin. ſen *conſ.* 49. *num.* 2. *verſ. aut dicemus, & num.*5.*verſ. ad propoſitum, lib.*1. Dec. *conſ.*227.*num.*6. Tiber. Decian. *conſ.*33. *num.* 49. *lib.*1. & fuit dictum *in Vrbenetana fideicommiſſi* 27. *Ianuarij* 1606. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 105. *n.* 4.*p.*1.*rec.*

3 Refertur etiam ad præcedentia, quando non eſt diuerſa ratio, vel legum correctio non inducitur, ita Auendan. *in l.6.Tauri, gl.*11.*n.*7.

4 Non refertur tamen ad iam ſpecificata, ex Menoch. *conſ.*115.*num.*4. nec refertur ad illa, ex quorum relatione ſequeretur correctio, ex eodem Menoch. *d.conſ.*115.*n.*39.

CLAVSVLA CXLVI.

Si conſtiterit.

1 *Conditionalem commiſſionem facit clauſ.* Si conſtiterit, *& importat neceſſariò cauſæ cognitionem.*

2 *Tempus futurum, præteritum, & præſens, importat clauſ.* Si conſtiterit.

3 *Conſtare quando dicatur, remiſſiuè.*

1 HÆc clauſula ordinariè poni ſolet in reſcriptis prouiſionalibus, & facit commiſſionem conditionalem, & importat neceſſariò cauſæ cognitionem; nam priùs debet præcedere indagatio, & cognitio iudicialis cum citationibus partium, & prouiſio aliter facta redderetur nulla ex defectu Iuriſdictionis, ad notata *in Clem.*1. *de conceſſ. praben. & ad Clem. Iudex, de off. deleg.* vnde differt à clauſulis, *Si ſic eſt, Si ita eſt, Si eſt idoneus, aut legitima ætatis*; in quibus ſufficit in facto ita rem eſſe, quamuis non præceſſerit cognitio, & pronuntiatio ſuper eos ita Pariſ. *conſ.*45.*num.*7.*lib.*4. Lap. *alleg.*61. incip. *Viſis literis, n.*2. *verſ. ſecus fuiſſet*, Celſ. Vgo. *in tract. clauſ. pag.*489. Bald. *conſ.*402. incip. *Colligamus, n.*6. *verſ. quia clauſula, lib.*1. Caualcan. *deciſ.*22.*n.*6. *p.*1. Rota *deciſ.*21.*de reſcript. in antiq. & deciſ.*15. *de dol. & contum.* Mart. *de clauſ. p.*1. *clauſ.*131. *num.* 4. *& ſeq. aliàs* 157. *in vlt. impreſſ.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*2. *litt.C, concl.*782. *n.*2. Vital. de Camb. *in ſimili tract. pag.*21. Mar. Anton. *var. reſol. lib.*1. *reſol.*58. *num.*2.3. & 4. Sanchez *de Matr. lib.*8.*diſp.*34.*num.*26. Nicol. Garc. *de benef. p.*6.*cap.*3. *num.*36. Seraph. *deciſ.*601. *n.*1. Moner. *de commun. vltim. vol. c.*7. *num.* 139. optimè Perez *var. lib.* 1. *tit. de Iuriſd. Ordin. & delegat. n.*26. Cardin Tuſch. *pract. concluſ. tom.*1. *litt.C, concl.* 368. *num.*1. vbi *n.*2. poſt Anchar. *con.*297. incip. *Efficacibus, n.*30. ſubdit hoc non habere locum, quando datur executor principaliter, quia in iis, quæ poſſent aliàs exequi de Iure ſine citatione, vt putà ſi agatur de executione ſuper vacanti, clauſula iſta non operatur, vt teneatur citare, niſi in reſcripto executoris non eſſet hæc clauſula, quia tunc partes Iudicis aſſumeret, & importaret cauſæ cognitionem, quia verba ſecundùm ſubiectam materiam ſunt intelligenda.

2 Hæc clauſula importat tempus futurum, & etiam præteritum, & præſens, & ideo ſi conſultor conſulat aliquid faciendum cum clauſula, *Si tale conſtiterit*, ſi illud conſtabat tempore conſilij, verificatur conditio. Bald. *conſ.*265. incip. *Verba laudi, num.*3. *verſ. deinde Iudex, lib.*1. Cardin. Tuſch. *d. conc.* 782. *num.*4. Rota tamen tenet illam non eſſe de futuro, ſed de præterito, apud Seraph. *deciſ.* 1044. *num.* 3. [Hæc clauſula requirit veras, & perfectas probationes. Cæſ. de Graſſis *deciſ.*2. *num.* 3. *de reſcript.* Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.*2.*p.*4.*clauſ.*734. *n.*1. vbi dicit verùm quando eſt poſita ſub certa conditione, ſecus ſi per viam monitionis. Idem Theodoſ. de Rubeis *d.p.*4. *clauſ.* 89. §. 1. vbi quòd hæc clauſula poſita in gratia *Si neutri*, non importat conditionem de futuro, ſed de præterito. Et *in clauſ.*90. §.1. & 2. poſt Seraphin. *deciſ.*601.*num.*2. ſubdit quòd clauſ. *Si ibi legitimè conſtiterit*, importat partis citationem, & denotat requiri plenas & veras probationes.]

3 Conſtare autem quando dicatur, vide Lap. *d. alleg.*61.*num.*5. Maſcard. *de probat. con.*75.*n.*21. Gonzal. *ad reg.*8.*Canc.*§.7.*proœm. num.*233. & dicta per me *de diction. dict.*66.

CLAVSVLA CLXVII.

Si aſſenſus quorum intereſt, acceſſerit.

1 *Conſenſum in ipſo actu non requirit clauſ.* Si aſſenſus quorum intereſt, acceſſerit, *ſed ſufficit illum ſuperuenire ex interuallo.*

2 *Capituli Eccleſia Cathedralis conſenſus in vnione per Epiſcopum facienda, ſatis eſt ſi poſtea accedat.*

3 *Rectoris conſenſus in diſmembratione fructuum Eccleſia, pro illius validitate ſufficit quandocumque ſuperuenerit; ſed contrarium in Rota fuit reſolutum, vt n.*4.

1 NOn requirit hæc clauſula conſenſum in ipſo actu, ſed ſufficit illum ſuperuenire ex interuallo, & etiam tacitum; ita Rebuff. *in compendio alienat. n.*15. *circa med.* cum aliis allegatis *in Conch. fructuum* 10. *Febr.*1586. *coram Giptio.*

2 Vnde conſenſus Capituli Eccleſiæ Cathedralis in vnione per Epiſcopum facienda, ſatis eſt ſi poſtea accedat, argum. *cap. cùm nos, & cap. cura, de Iurepatr.* tradunt Boër. *deciſ.*345. *num.*3. & 4. Rebuff. *ad reg.* 21. *Canc. gloſſ.*11. *num.*20. & 21. Hoied. *de incompatib. benef. p.* 2. *cap.* 3. *num.*6. quos refert, & ſequitur Sanchez *in precept. Decalog. tom.*2. *lib.* 7. *c.* 29.*n.*165.

3 Sic etiam in diſmembratione fructuum Eccleſiæ, ſufficere pro illius validitate conſenſum Rectoris quandocumque ſuperuenerit, tenent Mohed. *deciſ.*60. *aliàs* 5. *ſub n.* 1. *de renun.* Verall. *deciſ.* 216. *num.*6.*p.*1. Put. *deciſ.*368. *aliàs* 358. *in correctus, lib.* 2. & fuit reſolutum *in d. Conchen. fructuum coram Giptio.*

4 Verùm cùm conſenſus Rectoris in hoc caſu non tantum pro eius intereſſe, quantum pro forma inductus ſit, ad rigorem Iuris obſeruandum in fauorem publicum, ne Eccleſiæ depauperentur; ideo

illum ſequiti in ipſo actu, fuit reſolutum *in Toletana parochiali de Madrid.* 1. *Febr.* 160 1 *coram Cordubà*, impreſſa per Nicolaum Garc. *de benef. p.* 12. *cap.* 3. *num.* 8.

CLAVSVLA CXLVIII.

Sicut accepimus.

1 HÆc clauſula poſita in gratia *Motus proprij* n n eget iuſtificatione, ſecus verò in gratia ad partis inſtantiam, vt per Guidop. *deciſ.* 16.. Achil. *deciſ.* 10. *num.* 1. 2. & 3. *de procur.* & fuit reſolutum *in cauſa M.t. Moraſtein* 11. *Februarij* 1600. *coram Litta*, impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. part.* 2. *pag.* 517. *in vlt. impreſſ.* & *in B ..nck. r. parochiali de Merciva* 12. *Ianuarij* 1604 *co am I. ſi*, impreſſa per eundem Marcheſ. *de com miſſ. p.* 2. *pag.* 451. *num.* 3. & *in Alt. penſionis* 11. *Martij* 16 1. *coram Reuerendiſſimo Domino meo C* ... *D* ... *no*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 636. *num.* 3. *p.* 2. *rec.* Put. *deciſ.* ... *lib.* 3. *in correct.* Seraph. *deciſ.* 365. & *dec.* 1371. *num* 4. Rot. *dec* ſ. 447. *num.* 1. 2. *p.* 1. *diuerſ.* Matt. *de clauſ. p.* 1. *clauſ.* 154. *in vlt. impreſſ.* [Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.* 1. *p.* 4. *clauſ.* 737. *num.* 1. vbi *num* 1. quod oſtendit narratio à Papa eſſe ad partis ſupplicationem, & *num.* 3. poſt Put. *deciſ.* 100. *lib.* 1. dicit quòd admittit probationem in contrarium.]

CLAVSVLA CXLIX.

Si, & in quantum, &c.

1 *Doctores referuntur de vi & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Admiſſio iurium, proteſtationis, ſeu appellationis, cum clauſ.* Si, & in quantum, &c. *operatur, vt admiſſa cum illa, reiecta cenſeatur, ſi de Iure non erant admittenda.*

3 *Admiſſionem importat clauſula*, Si, & in quantum, &c. *quatenus de iure ſit locus admiſſioni, & reiectionem, quatenus de Iure non ſit admittenda.*

4 *Admiſſum nullatenus intelligitur, quod in effectu non debuit admitti.*

5 *Præſentatio admiſſa cum clauſula*, Si, & in quantum, &c. *cenſetur admiſſa, ſi de Iure admitti debuit, & conſtituit in quaſi poſſeſſione præſentandi.*

6 *Clauſ.* Si, & in quantum, &c. *nihil ponit in eſſe, ſed pendet à futuro euentu.*

7 *Conditionalem diſpoſitionem reddit clauſ.* Si, & in quantum, &c.

8 *Appellationis in cauſa operatur clauſula*, Si, & in quantum, &c. *quod ſi illa eſt rationabilis, cenſetur admiſſa, ſecus ſi irrationabilis.*

9 *Appellatio quando interponitur à ſententia diffinitiua, Iudex admittendo*, Si, & in quantum, &c. *dicitur ei detuliſſe, & admiſiſſe.*

10 *Appellatum ſi fuerit, & appellatio*, Si, & in quantum, &c *admiſſa, tunc non dicitur Iudex de apoſtolis reſpondere.*

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Felin. *in cap. cum contingat, num.* 11. *de off. deleg.* Maſcard. *de probat. conc.* 119. Benintend. *deciſ.* 1. *Matt. de clauſ. par. t.* 1. *clauſ.* 362. *in vlt. impreſſ.* Menoch. *conſ.* 2 *num.* 360. *cum ſeqq.* Vital. de Camb. *in tract. clauſ. pag.* 4. *col.* 2. Celſ. Vgon. *in ſimili tract. pag.* 566. Card. Tuſch. *tom.* 1. *litt. C*, *conc.* 361. *à num.* 5. Campan *in diuerſ. Iuris Can. rub.* 11. & 13. *à n.* 403. Theod. de Rub. *in ſing. Rotæ tom.* 2. *p.* 4 *col.* 91. & 741.

Admiſſio iurium, proteſtationis, ſeu appellationis cum hac clauſula, operatur, vt admiſſa cum illa, reiecta cenſeantur, ſi de iure non erant admittenda, Honded. *conſ.* 21. *num.* 19. *tom.* 1. Rota *dec.* 687. *num.* 2. *p.* 1. *diuerſ.* & fuit dictum *in Florentina Iuriſpatronatus* 11. *Februarij* 1604. *coram Cardinale Lancellotto.* 2

Importat igitur admiſſionem, quatenus de Iure ſit locus admiſſioni; & reiectionem, quatenus de Iure non ſit admittenda, Ruman. *conſ.* 501. *num.* 4. & *ſeqq.* Socin iun. *conſ.* 18. *num.* 14 & 15. *lib.* 1. Matt. *de clauſ. p.* 1. *clauſ.* 152. *in vlt. impreſſ.* Marant. *de ord. iud. par.* 6. §. *appellatio. num.* 200. Menoch. *conſ.* 174. *num.* 32. Honded. *conſ.* 212. *num.* 12. *tom.* 2. Seraph. *deciſ.* 68 *num.* 2 Et ideo Bart. *in l. ambitioſa, circa fin. ff. de decret. ab ordine facien.* quem refert, & ſequitur Iaſan. de Imola *in l. Iudex poſtquam, in fin. de re iud.* tenet quod per hanc clauſulam nullatenus intelligatur admiſſum, quod in effectu non debuit admitti, ſequuntur Socin. *ton.* 48. *num.* 61. *vol.* 4. Rub *conſil.* 55. *num.* 7. & *ſeq.* Catald. *in tract. Syndicatus, num.* 72. & *ſeq.* [Theodoſ. de Rubeis *d. cl.* 741. *num.* 1.] 3 4

Præſentatio admiſſa cum hac clauſula, cenſetur admiſſa, ſi de Iure admitti debuit, & cõſtituit in quaſi poſſeſſione præſentandi, Rot. *deciſ.* 687. *n.* 2. *p.* 1. *diuerſ.* Seraph. *deciſ.* 199. *n.* 2 Greg *deciſ* 417. *n.* 3. & fuit dictum *in Florentina parochiali ſeu Iuriſpatronatus* 28. *Maij* 1589. *coram Iuſto* 5

Item hæc clauſula nihil ponit in eſſe, ſed pendet à futuro euentu, Aloyſ. Ricc *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 317. *num.* 1. *alias vel.* 413. *num.* 1. Caualcan. *deciſ.* 71. *num.* 31. & *deciſ.* 28. *num.* 16. & *num.* 20. *p.* 3. & *deciſ.* 32. *num.* 9 *p.* 5 Viuian *in prax. Iuriſpatr. part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 1. *num.* 3. *in* 1. *impreſſ.* Matt. *de clauſ. part.* 1. *clauſ.* 362. *numer.* 1. *in vlt. impreſſ.* vbi *num.* 3. ſubdit, quæ ſit differentia, ſi dicatur, *Si, & in quantum de Iure debet*, vel ſi dicatur, *Si, & in quantum de Iure poteſt.* [Theodoſ. de Rubeis *d. cl.* 741. *num* 8] 6

Vnde infertur, hanc clauſulam conditionalem diſpoſitionem reddere, ex adductis per Alexand. *conſil.* 117. *num.* 3. *vol.* 7. *conſ.* 501. *num.* 2. Cacheran. *deciſ.* 5. *num.* 9. & *ſequen.* Vital. de Camban. *citato loco, num.* 1. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 2. *collect.* 399. *in fine.* 7

In cauſa appellationis operatur, quod ſi illa eſt rationabilis, cenſetur admiſſa, ſecus ſi irrationabilis, Felin. *in cap. cum contingat, num.* 13. *de off. delegat.* Ruin. *conſ.* 6.. *n.* 27. *vol.* 5. Socin. iun. *conſ.* 18. *n.* 16. *vol.* 1. Marant. *de ord. Iud. p.* 6. *in* 2. *actu principali, n.* 200. Matt. *d. cl.* 362. *n.* 4. 8

Vnde quando appellatio interponitur à ſententia diffinitiua, Iudex admittendo, *Si, & in quantum de Iure, &c.* dicitur ei detuliſſe, & illam admiſiſſe, quia tunc talis conditio non facit ſuſpenſionem, ſed habet veritatem: nam licèt dicat Iudex, *& Si, & in quantum, &c.* tenetur tamen rationabilem admittere, ſecundum *de iſ. Benintend.* 1. quem refert, & ſequitur Aloyſ Ricc. *d. reſ.* 411. *in fine.* 9

Quid ſi fuerit appellatum, & appellatio, *Si, & in quantum, &c.* admiſſa, an tunc de apoſtolis reſpondere Iudex dicatur; negatiuè reſpondet Zabarel. *in Clem. quamuis,* §. *ſi Iudex, n.* 4. *de appell.* quem refert, & ſequitur Marcheſ. *de Commiſſ. part.* 2. *pag.* 10. *n.* 8. *in vlt. impr.* 10

CLAVSVLA

CLAVSVLA CL.

Si, & poſtquam renuntiauerit, &c.

1 *Clauſula*, Si, & poſtquam renuntiauerit, &c. *quando ſolita ſit appoui, & qaomodo extendatur, oſtendetur.*

2 *Refertur deciſio Sacra Rota in Alexandrina Archipresbyteratus.*

3 *Forma renuntiationis in vim huius clauſula traditur.*

4 *Actibus ex pluribus factis à Canonico præſentibus aliis Canonicis, probatur poſſeſſio capitulariter capta.*

5 *Poſſidendi cauſa eſt quid diuerſum ab ipſa poſſeſſione.*

6 *Titulo nouo ſuperueniente, poteſt quis continuare ſuam poſſeſſionem de facto mutato ſolùm primo iure, & titulo poſſeſſionis.*

7 *Mutatio iuris, & tituli poſſeſſionis, ipſo Iure ſtat in facta intelligitur, data notitia ſecundi tituli, etiam abſque alia declaratione.*

8 *Mutatio tituli, & poſſeſſionis eſt noua cauſa ſuperueniente, vt rectè fiat, non eſt opus vt mutans exeat de poſſeſſione, & poſtea iterum ingrediatur.*

9 *Canonicus falſus ſi diu ſtetit in poſſeſſione, & deinde à Papa obtinuit prouiſionem non eſt neceſſaria noua apprehenſio, & inſtallatio, quia ipſo Iure fit quadam conuerſio ex nouo titulo ſuperueniente.*

10 *Factum nudum, & ſola detentio conſideratur in manutentione.*

11 *Animus requiritur ad dimittendum poſſeſſionem.*

12 *Renuntiatio ſtrictè eſt interpretanda, vt minus lædat renuntiantem, quàm fieri poſſit.*

13 *Renuntiatio ſtrictè ad præſentationem, & poſſeſſionem inde ſequutam, non eſt trahenda ad omnem poſſeſſionem.*

14 *Cedens, & renuntians licèt dicatur perdere dominium, & poſſeſſionem ſaltem de Iure, attamen ſi poſtea incumbat de facto, & realiter inhæreat poſſeſſioni, adhuc ad ſtatum eſt manutenendus, imò & reintegrandus, ſi ſpolietur.*

15 *Decreto cum clauſula,* Si, & poſtquam renuntiauerit, *ſatisfactum videtur, ſi intelligatur ad cumulandum poſſeſſionem poſſeſſioni.*

16 *Scientia quod aliquis ſit Canonicus, præſumitur ex pluribus actibus factis in Capitulo, & extra tanquam talis.*

17 *Canonici ſi nulla vrgente ratione denegauerint Canonico capitularem receptionem, hoc caſu habetur pro capitulariter capta.*

HÆc clauſula de ſtylo Datariæ conſueuit apponi in nouis prouiſionibus, & quando beneficiom de nouo impetratur à Simoniaco, quæ ſic extenditur, vt in exemplo nouæ prouiſionis Domini mei Ioannis Antonij Maſſobrij, qui fuerat de Archipresbyteratu Alexandrino ordinaria auctoritate ad præſentationem pattoni laici inſtitutus, & animadnertens Ioſpatronatus non ſubſiſtere, nouam prouiſionem à Sede Apoſt. obtinuit cum huiuſmodi clauſula, *Si, & poſtquam dictus Ioannes Antonius præſentationi, & inſtitutioni de eius perſona factis, & poſſeſſioni exinde ſequuta renuntiauerit, & declarauerit ſe velle dictum Archipresbyteratum in futurum vti reſeruatum, & non aliter poſſidere, auctoritate noſtra conferas, & aſſignes*, &c.

Poſtea occaſione huius clauſulæ dubitatum fuit, 2
an dictus Dominus Maſſobrius ei ſatisfeciſſet, decretóque in ea contento paruiſſet renuntiando præſentationi, & inſtitutioni, ac poſſeſſioni exinde ſequutæ, &c. continuando in reali poſſeſſione, quam antea apprehenderat abſque alterius nouæ apprehenſione; in dubio Rota cenſuit prout in infraſcripta deciſione.

R. P. D. Merlino.

Alexandrina Archipresbyteratus.

Lunæ 28. Iunij 1627.

MAſſobrius fuit præſentatus ab Arnutio, & 3
ab Epiſcopo obtenta inſtitutione, apprehendit capitulariter poſſeſſionem Archipresbyteratus, pluresque actus concernentes officium huiuſmodi dignitatis necnon etiam curam animarum illi annexam exercuit. Verùm monitus aſſertum Iuſpatronatus non ſubſiſtere; imò, cùm vacatio contigerit de menſe Auguſti, illius collationem ſpectare ad Sanctiſſimum, ab eo impetrauit prouiſionem, cum ſolito tamen decreto, quod renuntiaret d. præſentationi prout his verbis decreto paruit: *Renuntiauit præſentationi, & inſtitutioni, ac poſſeſſioni exinde ſequuta, & d. Archipresbyteratum vti reſeruatum, & non aliter, in futurum poſſidere ſe velle declarauit.* Et continuando in reali poſſeſſione, poſt huiuſmodi renuntiationem, interfuit Choro, proceſſionibus, & aliis functionibus capitularibus: vnde fuit dubitatum, an eidem Maſſobrio dandum eſſet mandatum de manutenendo. Et DD. ter, ac maturè diſcuſſo articulo, affirmatiuè reſponderunt.

De poſſeſſione enim illius non poteſt dubitari. Et 4
cõſtat de prima apprehenſione ſolemniter, & capitulariter facta, & poſt renuntiationem dantur teſtes, qui deponunt de viſu, quod Maſſobrius tanquam Archipresbyter interuenit publicis functionibus cum aliis Canonicis. Et conſtat quod congregato Capitulo pro tradenda poſſeſſione alteri Canonico, idem Maſſobrius recepit iuramentum ab eo, ex quibus actibus factis præſentibus aliis Canonicis, probatur poſſeſſio capitulariter capta, Rot. *deciſ. 17. de preb. in nou.* Caſſad. *deciſ. 8. de cauſ. poſſeſſ. & deciſ. 5. n. 3. de Iurepatr.* Verall. *deciſ. 27. lib. 1. in manuſcr. & coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano dec. 235. n. 12. in eius impreſſis.*

Nec obſtare viſum fuit, quod pro Scipione adducebatur; ſcilicet primam poſſeſſionem Maſſobrij capitulariter captam non eſſe attendendam, nec manutenibilem, cùm illi renuntiauerit; nec etiam ſecundam poſtquam renuntiauit, quia non fuit apprehenſa capitulariter, & actus illi, quamuis geſti præſentibus Canonicis, non tamen ſunt geſti cum ſcientia eorundem, quod ſcilicet Maſſobrius poſſideret in vim prouiſionis Apoſtolicæ, cùm potuerint credere ipſum continuaſſe tanquam præſentatum à patrono: quorum & vtramque poſſeſſionem Rota credidit validam eſſe, ac manutenibilem.

Et quod primum, aduertendum eſt Maſſobrium 5
non renuntiaſſe poſſeſſioni reali, & illi, quæ de facto eſt, vt apparet ex illis verbis, *Renuntiat præſentationi, & inſtitutioni, ac poſſeſſioni inde ſequuta, & declarat ſe velle poſſidere d. Archipresbyteratum tanquam reſeruatum*: vnde non poſſeſſioni in totum, & abſolutè renuntiauit, ſed poſſeſſioni tanquam ex

antecedente

antecedente præſentatione prouenienti, & ſic ſolommodo renunciauit titulo, & cauſæ poſſideudi, quæ cauſa poſſidendi eſt quid diuerſum ab ipſa poſſeſſione, *l.3 §.ex pluribus, ff.de acquir.poſſeſſ.*

6 Et iure merito Maſſobrioa, ſuperueniente ſibi nouo titulo, ſcilicet pronîſione Apoſtolica, potuit continuare poſſeſſionem ipſam de facto, mutato ſolùm ptimo iure, & titulo poſſeſſionis, *l.non ſolùm §. quod vulgo, ff.de vſucap.l.1.§.illud.l.qui bona.§. 1. cum ibi not.ff.de acquir.poſſeſſ.* Rot. apud Achil. *deciſ.4.de cauſ.poſſeſſ.& propr.* Put. *deciſ.* 165. *num.* 3. *lib.* 1. & *deciſ.*44.1.*eod.& in recent.deciſ.*100.*num.* 8.*p.* 1. Gabr.
7 *conſ.*51. *num.* 1. & 28. *lib.* 1. Quæ mutatio ipſo Iure ſtatim facta iotelligitur, data notiria ſecundi rituli, etiam abſqne alia declaratione, iuxta conſ. Decij 400.quod ſequitur Rota, vt per Achil. *d.deciſ.*441. *lib.*1. Creſcen.*deciſ.*168.*aliàs* 5.*de reſt. ſpol.* Rot. *deciſ.*224.*num.*1.*part.*1. *diuerſ.& deciſ.*601. *num.* 3.*p.*3. *diuerſ.*Card.Mant.*deciſ.*71.*num.* 1. neque opus erat, vt exiret de poſſeſſione, & poſtea iterum ingrederetur, *ad l cùm nemo*, & *ibi* gloſſ.*in verb.extriaiecas, C.de acquir poſſeſſ.* Put.*d. deciſ.*441.*lib.*1. & Achil.*d.*
8 *deciſ.* 4. vbi qnod hæc opinio eſt magis æqua, & conſona iuribus, & ſemper ſeruatur à Rota, vt *in deciſ.*345.*n.*4.*& deciſ.*613.*num.*5.*part.*1. & *dec.* 143. *num.* 4.*part.* 2. *diuerſ.& in Trudea. parochialis* 4.*Nouembris* 1591.*coram bon.mem. Card Pamphilio*, in quibus fuit reprobatum *conſ.*131.*lib.*1.Socin.ſeo.contratrarium ſentientis.

9 Et in puncto dixit Baldus *in l.2.num.* 62. *verſ. ſed pone, C. de ſeru. & aqua.* Quod ſi falſus Canonicus diu ſtetit in poſſeſſione, & deinde à Papa obtinuit prouiſionem, non eſt neceſſaria noua apprehenſio, & inſtallatio, quia ipſo Iure fit quædam conuerſio ex nouo titulo ſuperueniente, & Baldum ſeqnitur Crauetta *conſ.*171.*num.*1.*verſ. ſecundò pro hac*, & licet ſub *num.*19. declaret Baldi ſententiam non procedere, quando ante prouiſionem Papæ ius tertio fuerit quæſitum, & Crauettam ſequatur Rimin.iun. *con.*100.*num.* 25. attamen non applicatur caſui noſtro hæc limitatio, quia ante prouiſionem Apoſtolicam Maſſobrij nullum ius erat quæſitum Scipioni; & propterea ſi Maſſobrius retinuit poſſeſſionem de facto, mutauitque ſibi ſolummodo ius, & titolum poſſidendi, adhuc ei manutentio danda eſt ad ſtatum ſuæ poſſeſſionis, *c. querelam*, cum ibi not. *de elect.l.Aquilius*, vbi Caſtr.*n.*5.*ff. de donat.* Caſſad. *deciſ.*14.*num.* 8.*ſuper reg.* & Rota *coram ſanct. mem.*
10 *Gregor. XV. dec.*560 *num.* 1. Io manutentione enim nudum factum, & ſola detentio conſideratur, Caſtr. *in d.l. Aquilius, ſub num.*5.*de donat.*Cephal.*conſil.*16. *ſub num.*5.*lib.*1. Cardin. Seraphin. *deciſ.* 482. *num.* 5. Rota *diuerſ. deciſ.* 50. *num.* 29. & *deciſ.* 64. *num.* 2. *part.*2.

11 Hæc qoe videntur certiora euadere, quia Maſſobrius ſibi prouidit, & conſeruauit ſuam primam poſſeſſionem de facto pcr declarationem, qnod volebat poſſidere ea titulo prouiſionis Apoſtolicæ Archipresbyteratum, quem priùs poſſidebat ea titulo præſentationia, & in eodem inſtanti renuntiat, & declarat; & ſic renuntiatio eſt correſpectiua ad declarationem, eatenus enim renuntiauit, quatenus credidit eſſe conſultum ſuæ poſſeſſioni, & continuationi. Siqne hæc declaratio non ſuffragaretur, renuntiatio quoque ex defectu conſenſus non operaretur, & conſequenter primam poſſeſſionem à ſe non abdicaſſet Maſſobrius. Ad dimittendam enim poſſeſſionem requiritur animus, *d.l.3.§. in amittenda*, vbi Alexand.*ff.de acquir.poſſ.* Caſſad. *deciſ.* 4.*n.*3. *de reſtit.ſpoliat.*Pariſ.*conſ.*114.*num.*7.*lib.* 4. Rot. apud Achil.*deciſ.* 11.*de penſ.* & renontiatio ſtrictè eſt in- 12
terpretanda, vt minus lædat renuntiantem quàm fieri poſſit, *l.ſi domus, ff.de ſeru. vrb. præd.* Becc.*conſ.* 111.*ſub n.* 31. Surd.*conſ.*446.*num.* 22. & propterea 13
renuotiatio reſtrictiuè ad præſentationem, & poſſeſſionem inde ſequutam, non eſt trahenda ad omnem poſſeſſionem, *ad Clement.quod circa, de electione*, Bald.*in l.2.num.2.C.de leg.* Roland.*conſ.*86.*num.* 33.*lib.* 2. Et hæc duo, ſcilicet quod quis renuntiet præſentationi, & poſſeſſioni inde ſequutæ, & quod velit poſſidere ex prouiſione Apoſtolica, non inuicem repugnant, quia vult inſiſtere in poſſeſſione de facto, & reiicere primum titulum poſſeſſiouis.

Secunda quoque poſſeſſio (ſcilicet poſtquam re- 14
nunriauit) eſt manutenibilis, quia etiam liberè cedens, & renuntians, licèt dicatur perdere dominium, & puſſeſſionem, ſaltem de Iure; attameo ſi poſtea incumbat de facto, & realiter inhæreat poſſeſſioni, adhuc ad ſtatum eſt manutenendus; imò & reintegrandus, ſi ſpolietur, Innoc.*in c.ſuper hoc, de renuntiat.* Calder.*conſ.*4.*eod. tit.* & ſequitur Rota *deciſ.*1.*num.*2.*in noa.tit.* Caſſad.*d.deciſ.*4.*de reſtit.ſpoliat. num.*2.& 4.*verſ.credit.tamen*, vbi firmat dictnm Innocenti procedere etiam in beneficialibus, ſi incumbens poſſeſſioni de facto habeat titulum præſumptum; vnde multo magis quando habet verum, & canonicum ex prouiſione Apoſtolica, & ſequitur Gomez *ſuper reg.de ann.q.*57.*in princ.* Pariſ. *de reſign.lib.*1.*q.*5.*n.*28.

Neque obſtat quod renontiatio Maſſobrij fuerit 15
in executinnem decreti literarum Apoſtolicarum, in quibus committitur executori, vt Maſſubrium introducat in poſſeſſionem; quia acquiſitio nouæ poſſeſſionis de manu executoris non contradicit retentioni primæ poſſeſſioois naturalis. Et menti Papæ aliquibus ex Dominis ſatisfactum videbatur, ſi intelligatur dictum decretum ad cumulandam poſſeſſionem poſſeſſioni, ad trad.per Caſſad.*d.deciſ.* 4.*n.*12.& *ſeq.de reſtit.ſpol.* Menoch. *de adipiſ.rem.* 4. *q.*41.*n.*337.& *ſeq.*Gabr.*concl.*7.*n.*6.*de acquir.poſſ.* vbi quòd vtraque poſſeſſio de per ſe eſt conſiderabilis. Et demum in hoc ſummariiſſimo iudicio retinendæ, attendi debet quod Maſſobrius fecit, noo quod facere debebat.

Nec obſtat quod Canonici ignnrauerint, vel 16
ignorare potuerint huiuſmodi mutationem tituli in Maſſobrio, quoniam, quicquic ſit an requiratnr talis ſcientia, &c.ex tot actibus, & ex ipſa facti ſerie, ſcientia hæc bene loferri, & præſumi poteſt, Abb.*in cap.cùm Eccleſia, num.* 25.*de cauſ.poſſ.* Rot. *deciſ.*179.*num.*2.*p.*1.*diuerſ.& deciſ.*685.*n.*4.*p.*1.*recent.* Præſertim, quia non agitur de apprebenſiooe de nouo facienda, ſed de continuanda poſſeſſione, mutato ſolùm titulo, Inn *in cap.bene, il.* 1.*n.*6.*verſ. pro prima, de poſtul. prælat.* Ripa *in cap.cùm Eccleſia Sutrina, n.*64.*verſ.tertiò declara, de clauſ.poſſ.& prop.* & agitur ad effectum manutentionis, quæ datur ad ſtatutum, vt dixi, quo caſu nec ſcientia videtur neceſſaria, iuxta Rot. *deciſ.*17. *n.* 7. *p.*1. *diuerſ.* à qua nec receſſit *in recom.d.dec.*985.*n.*4.*p.*1. Et in plenario poſſeſſorio poterit Maſſobrius docere de ſcientia Capituli.

His etiam intelligimus non obſtare, qood capi- 17
tulariter non fuerit apprehenſa poſſeſſio per Maſſobrium, iuxta *deciſ.*8.Caſſad.*de clauſ.poſſ* Quoniam ſi attendimus primam poſſeſſionem, illa fuit capitulariter apprehenſa, & in mutatione tituli non eſt opus noua apprehenſione, & inſtallatione, vt ſuprà ex Baldo, & Crauetta dictum eſt. Si verò actus

poſteriorea

poſteriores conſider emus tanquam inducentes ſecundam, & nouam apprehenſionem poſſeſſionis, non autem continuatiue ad primam poſſeſſionem capitulariter obtentam, tunc ſat eſt quod Maſſobrius petierit manuteneri, & quatenus opus ſit admitti capitaliter, ipſique Canonici nulla vrgente ratione denegauerint huiuſmodi capitularem receptionem; hoc enim caſu habetur pro capitulariter capta, Rota *coram ſanct. mem. Gregor. XV. deciſ. 364. num. 2. & in Piſtor. Canonicatus 16. Iunij 1615. coram Illuſtriſſ. D. Card. Caualerio, & in Leod. Canonicatus 3. Iulij 1617. coram eod.* quas ſecuta etiam fuit *in Cæſaraugustana onerum 3. Iulij 1613. coram R.P.D. meo Pirouano.* Et ex actis ſuprà ponderatis, quæ coram Canonicis capitulariter congregatis geſta ſunt, reſultat etiam apprehenſio capitulariter facta, vt ſuprà in principio dictum fuit, & ita concluſum, &c. Hactenus deciſio.

CLAVSVLA CLI.

Si idoneus reperiatur.

1 *Modum potius, quàm conditionem importat clauſ.* Si idoneus reperiatur.

2 *Conditionem & formam importat clauſ.* Dummodo idoneum reperetis.

3 *Citatio alicuius in examine faciendo non eſt neceſſaria, vbi ad Ordinarium eſt directa clauſ.* Si idoneus reperiatur.

4 *Doctor in collatione beneficij, vel receptione ordinum examinandus non eſt.*

5 *Præſentatus ad parochialem neceſſariò examinandus eſt, quia examen eſt de forma, quamuis notoriè ſit dignus, vel famoſus Doctor, ſeu Vicarius Epiſcopi.*

6 *Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Iure Canonico, & in publica Vniuerſitate graduatus, non excuſatur ab examine, quando petit prouideri de aliqua Eccleſia parochiali.*

7 *Examinatus, & approbatus ſemel ad vnum beneficium, non amplius examinatur ad aliud ſimile.*

8 *Reprobatus ſemel, & reiectus poteſt iterum admitti.*

9 *Reiectus non ſolet admitti ad nouum examen, quando habilitas præſumitur acquiſita medio tempore.*

10 *Tempus quindecim menſium eſſe breue ad effectum, vt probatus alio examine approbationem meruerit.*

1 IMportat hæc clauſula potius modum, quàm conditionem, ita quod cognitionem anteire non oporteat, vt per Celſ. Vgon. *in tract. clauſ. tit. de clauſ. reſcriptorum, pag. 484. co. 1. & 2.* Caualcan. *Finizana deciſ. 22. ſub num. 6. p. 1.* Mari. Anton. *var. reſ. lib. 1. reſ. 39. num. 3.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canonici, rubr. 11. c. 13. n. 88. & 256.* Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 121. in vltim. impreſſ.* [Non importat conditionem, ſed monitionem gloſſ. *verb. repererit, in Clem. 1. de off. deleg.* Lap. *alleg. 15. n. 7. verſ. non obſtat, & alleg. 60. num. 3.* Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſ. 3.* Pute. *deciſ. 256. lib. 1.* Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom. 2. part. 4. clauſ. 604.*

2 Verum ſi dicatur *Dummodo idoneum repereris*, tunc hæc importabit conditionem, & formam, quæ propterea omitti non poteſt, vt tenent Sanch. *de Matr. lib 8 diſp. 34. n. 26.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici, dec. 700. in 1. edit aliàs reſ. 592. num. 1. in 2. edit.* Monet. *de commut. vlt. vo. c. 7. n. 138.*

Vbi eſt directa hæc clauſula ad Ordinarium, non 3 eſt neceſſaria citatio alicuius in examine faciendo, vt poſt Card. & Rotam *dec. 543. lib. 2. quotidianarum*, tradit Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 121. in vlt. impreſſ.* Et de hac materia vide dicta in clauſ. *Si inue neris præmiſſa, &c.* infrà *cl. 153.*

Illud pro coronide huius clauſulæ aduertere 4 oportet quod Doctor in collatione beneficij, vel in receptione ordinum examinandus non eſt, ex quo notus promoueri poteſt abſque examine, ita gloſſ. *verb. ignota, in cap. de Petra 47. diſt.* Rochus *de Iurep. verb. honorificum, n. 16. verſ. ego credo Sauerio examen,* Petr. Leſnaud. *in tract. de Doctoribus, p. 4. quæſt. 8* Henriq. *in ſumma, lib. 10. c. 18. in princ.* Cened. *ad Decret. collect. 15 n. 3.* quos refero ego ipſe *de off. & poteſtate Epiſcopi p. 3. alleg. 60. num. 75.*

Limita tamen hoc ipſum non procedere in præ- 5 ſentato ad parochialem, in hac enim examen præciſè neceſſarium eſt, nec omitti poteſt, ex eo quod prouiſus notoriè ſit dignus, vt reſoluunt Lambert. *de Iurepatr. p. 1. lib. 2. quæſt. 11. art. 3. num. 5.* Rebuff. *de priu. Scholar. priu. 86. num. 4.* Flam. *de reſig. lib. 8. q. 9. num. 83. cum ſeqq.* Cened. *d. collect. 15. n. 5.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitana, deciſ. 139. p. 1.* Vgol. *de off. Epiſcopi, cap. 50. §. 6. num. 6. & §. 10. n. 6.* Leſſius *de Iuſtitia lib. 2. cap. 34. n. 82.* etiamſi eſſet famoſiſſimus Doctor, qui cum maximo applauſu per plures annos legerit, ex notat per Fuſch. *de Viſitat. lib. 2. cap. 5. num. 10.* & etiamſi eſſet Vicarius ipſius Epiſcopi, vt tradit Flamin. *d. q. 9. num. 87.* Vnde Sacra Congregatio Concilij ita cenſuit. Doctor, aut Licentiatus in Theologia vel Iure 6 Canonico, & in publica Vniuerſitate graduatus, non excuſatur ab examine, quando petit prouideri, aliqua Eccleſia parochiali; quam deciſionem referunt Zerola *in praxi Epiſcopali, p. 1. verb. Doctor. §. 2.* Piaſec. *in ſimili praxi, p. 1. cap. 5. num. 17. verſ. Doctor,* Gonzal. *ad reg. 8. Canc. gl. 4. num 90.* Proſper. de Auguſtino *in addit. ad Quarant. in ſumma Bullary, verb. beneficiorum parochialium collatio, q. 1.* Nic. Garc. *de benef. p. 9. c. 2. n. 103.*

Semel examinatus, & approbatus ad vnum be- 7 neficium ſimplex, non amplius examinatur ad aliud ſimile. Idem eſt ſi ſemel ſit approbatus ad Canonicatum, vel dignitatem in Collegiata, non amplius examinatur ad ſimilem Canonicatum, vel dignitatem in alia Collegiata: ſic ſemel approbatus ad Curatum, vel Canonicatum, aut dignitatem in Cathedrali, non vltrà examinatur ad ſimile, vel ſimilem, ita ſeruari in Curia referunt Gonzal. *d. gloſſ. 4. n 84.* & Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 419. in prima impreſſ. aliàs reſ. 76. in 2. impreſſ.* quod intellige iuxta reſoluta per Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici, rubr. 4. cap. 3. num. 8. prope finem*, & per meipſum *d. alleg. 60. num. 89. & 90.*

Vtrùm autem ſemel reprobatus, & reiectus poſſit 8 iterum admitti? reſpondeo quod ſic, nouum enim examen, eſt optimus modus probandi ſcientiam examinati, aliàs reiecti, & grauamen ab examinatoribus illatum; ita Rota *deciſ. 8. de probat. in nou. & deciſ. 18. n. 14. de conceſſ. præbenda, etiam in nouis*, Greg. *deciſ. 527. n. 2. & deciſ. 558. num. 2.* & fuit dictum *in Calagur. de Monila 15. Iunij 1612. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano.*

Ne ſubſiſtit obiectum, quod huiuſmodi reie- 9 ctus poſt reprobationem potuerit doctus euadere, ita vt habilitas præſumatur acquiſita medio tempore, quo caſu reiectus non ſolet admitti ad nouum examen.

examen, vt in *deciſ.505.n.4.p.2. recent.* & *in Calagur. beneficij de Camera 8. Febr. 1591. coram Penia*, & *in Paduana coadiutoria 9. Nouembris 1623. coram D. Merlino*; quia reſpondetur allegatam præſumptionem excludi ex breuitate temporis quatuor menſium, vel circa, Greg. *deciſ.527.n.3.* & *deciſ.538.n.4.* Ex quibus deciſionibus Rota cenſuit, tempus quiodecim menſium eſſe breue ad effectum, vt reprobatus in examine, poſſit medio tempore ita eruditus fieri, vt poſtea in alio examine approbationem meruerit, vt fuit dictum *in Nepeſina Canonicatus 25. Februarij 1625. coram D. Merlino.*

CLAVSVLA CLII.

Si in euidentem Eccleſiæ vtilitatem fiat, &c.

1 *Clauſula*, Si in euidentem, &c. *dicitur de ſtylo apponi ſolita in litteris*, Si in euidentem, &c.

2 *Clauſ.* Si in euidentem, &c. *nihil aliud innuere videtur, niſi quatenus in Eccleſia vtilitatem geſta tendant, auctoritate Apoſt. Iudices, quibus littera Apoſt. diriguntur, confirment; ſin ſecus, infirment.*

3 *Gratiam totam reſtringit, & modificat reſcriptum* Si in euidentem, &c.

4 *Alienatio ſi cedat in euidentem vtilitatem, non ſuſpendit gratiam.*

5 *Vtilitas Eccleſia, & quod ſit euidens, ad gratiam iuſtificandam probanda eſt.*

6 *Alienationes quando dicantur fieri in vtilitatem Eccleſia, remiſſiuè.*

7 *Vtilitas Eccleſia an adſit in alienatione, ſi quis cognoſcere velit, non eſt conſiderandum tempus breue, ſed anterius, & poſterius.*

8 *Contractus an ſit vtilis, & damnoſus Eccleſia, vt videatur, inſpici debet tempus celebrationis ipſius contractus.*

9 *Euidens vtilitas qua dicatur, oſtenditur.*

10 *Subreptio in gratia*, Si in euidentem, &c. *quando attendatur.*

11 *Vtilitas Eccleſia non probatur ex delegatorum aſſertione, niſi adſint ſeparata documenta.*

1 HÆc clauſula dicitur de ſtylo apponi ſolita in literis, *Si in euidentem*, vt cenſuit Rota *in Ferrarien. bonorum 15. Iunij 1615. coram Vbaldo*, impreſſa
2 per Farinac. *deciſ.730. num.3. in fin. p. 2. recent.* Et nihil aliud innuere videtur, niſi quatenus in Eccleſiæ vtilitatem geſta tendant, auctoritate Apoſt. Iudices, quibus literæ Apoſt. diriguntur confirment; ſin ſecus, infirment, ad text. *in c. ſine except.* & *c. terrulas 12. q. 2.* Marcheſ. *de Commiſſ. p.1. pag. 57. num.34. in vlt. impreſſ.* vbi *num.35.* ex Rodoan. *de rebus Ecc. non alien. rub. de cauſa cognita, num.56.* & aliis ſubdit, hanc clauſulam conditionem facere. [Fontanel. *de pact. nupt. cl.4. gl.18. p.1. n.92.*]
3 Reſtringit hæc clauſula, & modificat totam gratiam, vt fuit dictum *in Romana domus in Burgo 30. Octobris 1589. coram Card. Mantica, inter eius deciſiones impreſſas deciſ.201.* & *in Lucana nullitatis alienationis bonorum 27. Iunij 1605. coram Card. Blanchetto*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. part.1. pag.*
4 *110. num.2.* At verò cùm reſpiciat tempus initi contractus, ſi alienatio cedat in euidentem vtilitatem, non ſuſpendit gratiam, *l. cùm ad præſens. ff. ſi certum petatur*, & fuit reſolutum *in Romana reſciſſionis contractus 4. Iunij 1570. coram Card. Blanchetto*, impreſſa per Marcheſ. *de Comm. d. p.1. pag.99. n.7.*

Duo igitur ad gratiam iuſtificandam probanda 5
ſunt, vtilitas ſcilicet Eccleſiæ, & quod ſit euidens, quæ arbitrio Iudicis relinquenda ſunt, ex latè traditis per Rodoan. *in tract. de rebus Eccleſia non alien. q.20. de cauſ. vtilitatis. n.54.*

In vtilitatem Eccleſiæ an dicantur fieri alienationis, vide Er. Emman. *quæſt. Reg. tom.1. q.27. art. 8.* & meipſum *de offic. & poteſt. Epiſcopi p. 3. alleg.95.* 6

Ad dignoſcendum, an adſit Eccleſiæ vtilitas in 7
tali alienatione, non eſt conſiderandum tempus breue, ſed anterius, & poſterius per aliquot annos, Afflict. *deciſ.316. n.17.* Rota *deciſ.65. num.13.* & *20. p.2. diuerſ.* ſequendo theoricam. Bart. *in l. pretia rerum, num.3. ff. ad leg. Falcid.* Imò, vt quidam aſſerunt, ſufficit, quod vtilitas adſit ab initio, nec attenditur quod poſtea accidit, Calder. *conſ.4. de rerum permut.* Alciat. *conſ.37. num.5.* Monald. *conſ.117. num.3.* & fuit dictum *in Florentina bonorum 7. Maij 1591. coram Card. Pamphilio*, quam refert cum aliis Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſ.14. num.3.* Quia, vt videatur, an contractus ſit vtilis, vel damnoſus Eccleſiæ, inſpici debet tempus celebrationis ipſius contractus, Rebuff. *in compendio alienat. num.73. in fin.* Surd. *de aliment. tit.8. priu.56. n.78.* & *tit.9. q.11. num. 10.* Marc. Anton. Genuen. *in pract. Archiep. Neap. cap. 89. n.9.* Quarant. *in ſum. Bullarij, verb. alienatio rerum Eccleſia, n.12.* 8

Vnde huic clauſulæ non remanet ſatisfactum 9
propter ſolam Eccleſiæ vtilitatem, niſi ſit euidens, quæ talis dicitur, quando ita clare, & manifeſtè apparet, vt de ea dubitari non poſſit, quin ſit magis profutura Eccleſiæ, *cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2.* Rebuff. *num.97.* & *92.* idem Reboff. *conſ. 21. num. 8.* & *conſ.112. num.13* Rodoan. *d. quæſt.20. ſub num. 81.* Mandoſ. *in praxi Signatura gratia, Si in euidentem, in princip. verſ. hac verba*, Menoch. *in addit. ad lib. 2. de arbitr. caſu 172. num.22.* Boign. Caualcan. *deciſ.45. num.34.* & *ſeq.* Quarant. *d. num. 12. in princip.* Aloyſ. Ricc. *in d. praxi rerum fori Eccleſiaſt. in prælud. à princip.*

Hinc etiam in gratia, *Si in euidentem*, non attenditur ſubreptio quando non eſt circa vtilitatem, ſed quando reſpicit vtilitatem; quia tunc gratia vitiatur, Menoch. *conſ.122. vol. 2.* Aloyſ. Ricc. *d. praxi, reſolut. 15. numero 5.* vbi refert ita reſolutum *in vna Romana domus 2. Decembris 1588. coram Bubalo.* 10

Requiritur autem quod in actis coram Iudici- 11
bus delegatis conſtet de vtilitate Eccleſiæ, quare non aliàs ex delegatorum aſſertione probatur, minúſque aſſertio præſata cóualidat, niſi adſint ſeparata documenta, ac de præcedenti appareat probatione, *cap.1. vbi domina*, & Franc. *de rebus Eccleſia non alien.* Socin. *conſ.52. n.5.* & *11. vol. 4.* Dec. *conſ. 142. n.80.* Marcheſ. *de Commiſſ. d. p.1. pag.55. num.49.* vbi *n. 51.* ex Iodoc. Damhou. *in tract. ſubhaſtat cap.1. num.1.* ſubdit quod nec Papæ aſſertioni quod vtilis ſit alienatio, credendum eſt.

CLAVSVLA CLIII.

Si inueneris præmiſſa, &c.

1 *Citationem partis requirit clauſ.* Si inueneris præmiſſa, &c.

2 *Niſi*

2 *Niſi addantur verba illa*, per ſummariam informationem.

3 *Commiſſarius vigore clauſulæ*, Si inueneris præmiſſa, &c. *in re modica non tenetur partes citare ſecus in graui.*

4 *Gratiam conditionalem facit clauſula*, Si præmiſſa repereris eſſe vera, &c.

5 *Commiſſarius in vim clauſula*, Si præmiſſa repereris, &c. *ſi non conſtito ſibi citatis partibus de veritate, diſpenſet, aut exequatur, talis diſpenſatio, ſeu executio eſt nulla.*

1 HAnc clauſulam requirere partis citationem, nulla ferè dubitatio eſt, id enim tenet Rota *deciſ. 14. de dolo, & contum. in antiq.* poſt Ioannem Andr. *in Clem. Iudices, de Offic. deleg.* ſubditque, ita ſeruare Cancellariam, & Rotam DD. Auditorum; ita etiam tenet eadem Rot. *deciſ. 12. n. 10. circa med. de officio deleg. in nouis*, & *ibi* Papaz. *in addit.* & Felin. *in cap. 2. n. 6. de reſcript.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap. 7. n. 138* quamuis Lap. *alleg. 60. num. 2. & 3.* dicat hanc clauſulam, *Si inueneris, &c.* in reſcriptis appoſitam non importare conditionem, ſed monitionem quandam, ac præceptum examinandæ veritatis, prout eum refert Sanchez *de Matrim. lib. 9. diſp. 34. num. 25.* Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota tom. 2. p. 4. clauſ. 744. n. 1.*

2 Primò ſupradictam principalem reſolutionem limita, niſi addantur ea verba, *per ſummariam informationem*, tunc enim poteſt Commiſſarius citare, vt ſumat informationem, non tamen tenetur, nec poteſt dare parti nomina teſtium, Rota *deciſ. 13. de dolo, & contum. in antiq.* Monet. *d. n. 138. verſ. id autem limitandum.*

3 Secundò limita, vt ſi agatur de re modica, non teneatur talis Commiſſarius partes citare, ſecus in re graui, Rota *deciſ. 16. de dolo, & contum. in antiq.* Mart. *d. clauſ. p. 1. clauſ. 156. n. 3. in vlt. impreſſ.* Monet. *d. num. 138. verſ. 2.* vbi pariter limitat, quando certus ei modus informationis ſumendæ à committente præſcribitur, vt quod inſpectis literis commiſſum negotium exequatur, prout eſt caſus *in cap. 2. verſ. verùm quoniam, de reſcript.*

4 Aliquando hæc clauſula concipitur ſub aliis verbis, videlicet, *Si præmiſſa repereris eſſe vera, &c.* quæ conditionalis eſt, facitque gratiam conditionalem, Felin. *in cap. ſi conſtiterit, n. 5. de conſtitut.* ideóque gratia cum illius inſertione conceſſa requirit veram & exactam narratorum probationem, vt dictum fuit *in Caſalen. ſeu nullius præpoſituræ 21. Aprilis 1597. coram Gipsio*, vbi etiam habetur deciſionem Ægidij 113. cum concordantibus, aſſerentem pro verificatione narratorum ſufficere leuiores probationes, ac minus plenas, procedere in iis, in quibus intentio Papæ concedentis principaliter non defraudatur.

5 Amplia ita hanc clauſulam, *Si præmiſſa repereris, &c.* facere gratiam conditionalem, vt ſi Commiſſarius non conſtito ſibi citatis partis de veritate, diſpenſet, aut exequatur, talis diſpenſatio, ſeu executio ſit nulla, quantumuis preces ſint in ſe veræ, vt per Sanchez *de Matrim. lib. 3. diſp. 33. n. 3. & 4. lib. 8. diſput. 34. n. 26.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap. 7. num. 138. poſt med* obſeruantes, hoc eſſe intelligendum, niſi ſubiiciatur clauſula, *Conſcientiam tuam oneramus*; nam tunc ſufficeret quod ſe extraiudicialiter informet, certiorque fiat de veritate precum.

6 Supradicta clauſula, *Si inueneris, &c.* & alia ſubſequens, *Si repereris, &c.* an differant? vide Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 156. in vlt. impreſ.*

CLAVSVLA CLIV.

Si ita eſt.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Clauſula*, Si ita eſt, *de iure tacitè ſubintelligitur in quocumque reſcripto.*

3 *Iuriſdictionem, vel executionem conditionalem tribuit clauſula*, Si ita eſt.

4 *Verba*, Si ita eſt, diſpenſetis, *inducunt formam, & ſolemnitatem.*

5 *Clauſula*, Si ita eſt, *non procedit in iis, quæ præſumuntur a Iure.*

6 *Gratiam conditionalem facit clauſula*, Si ita eſt, *& oſtendit Papam de narratis notitiam habuiſſe.*

7 *Reſcriptum conditionale non reddit clauſula*, Si ita eſt, *quando gratia eſt de præſenti.*

8 *Cauſæ cognitionem, & partis citationem non importat hæc clauſula*, Si ita eſt, *cuius contrarium verius.*

9 *Conditionem non ita facit clauſula*, Si ita eſt, *in reſcriptis poſita, vt ſuſpendat Iuriſdictionem Commiſſarij, vſque ad eius verificationem, ſed ſolùm ipſum commiſſarium, ſeu exequutorem mixtum reddit.*

10 *Iuſtificationem contentorum in diſpenſatione requirit clauſula*, Si ita eſt, *in diſpenſatione poſita.*

11 *Clauſ.* Si ita eſſe compereris, &c. *dicitur conditionalis, appoſita in gratia debet in primis iuſtificari.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Mart. 1
de clauſ. part. 1. clauſ. 141. aliàs 157. in vlt. impreſſ. Mari Antonin. *var. reſol. lib. 1. reſol. 58. n. 2. 3. & 4.* Monet. *de commut. vlt. volunt. cap. 7. n. 126. cum ſeqq.* vbi *n. 128.* ſubdit quòd idem importat quod clauſula illa, *Veris exiſtentibus narratis*, & clauſula, *Si preces veritate nitantur.* Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom. 1. p. 4. clauſ. 92. & 745.*

Hæc clauſula tacitè de Iure ſubintelligitur in 2
quocumque reſcripto, *l. fin. in princip. C. de diuerſ. reſcript. cap. 2. de reſcript.* vbi Rip. *n. 19.* Socin. *conſ. 164. n. 6. lib. 2.* & ideo ſemper apponitur ab expeditoribus, quando gratia eſt in forma commiſſaria, vt fuit dictum *in Portugalen. diſmembrationis 13. Iunij 1610. coram Iuſto*, quam refert Mart. *d. clauſ. 157. num. 3.* Theod. de Rub. *clauſ. 745. n. 5.* vbi *n. 10.* quòd ſolet apponi in literis gratiæ, & ſi non apponatur, tacitè ineſt.

Iuriſdictionem, vel executionem conditionalem 3
tribuit, vt per Abb. *conſ. 96.* incip. *Cùm in aures, col. 4. verſ. item ſi bene conſideres, lib. 1.* Marcheſ. *de commiſſ. p. 1. pag. 322. n. 78. in vlt. impreſſ.* Garc. Girond. *de priuileg. ſeu exemption. explicatione, n. 1159.* vbi *n. 1158.* dicit, quòd verba, *Si ita eſt, diſpenſetis*, inducunt for- 4
mam, & ſolemnitatem non leuem, Seraph. *deciſ. 989. n. 1.* Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom. 1. litt. C. concl. 367. n. 12.* vbi *n. 13.* ſubdit, vt hæc clauſula non procedat 5
in iis, quæ præſumuntur à Iure, quia non requiritur, quod verificetur, prout ſi mandatur, aliquem virum probum admitti, & in reſcripto dicitur, *Si ita eſt, admittas*, quia ſufficit præſumptio Iuris.

Vnde gratiam facere conditionalem, & oſtendere Papam de narratis notitiam non habuiſſe, cenſuit Rota apud Seraphin. *d. deciſ. 989. num. 1.* quem refert Monet. *d. cap. 7. num. 129.* tradit Mart. *dict. clauſ. 157. n. 1.* & poſt Veral. *deciſ. 125. num. 2. part. 1.*

aſſerit Marcheſ. *de Commiſſ. d. part. 1. pag. 322. num. 78.*
7 non reddere tamen reſcriptum conditionale, quando gratia eſt de præſenti, idem firmat Staph. *deciſ. 775. num. 5.*

8 Non importare hanc clauſulam cauſæ cognitionem, nec partis citationem, ſeu vocationem, tenent Lap *alleg. 6n. num. 1.* Card. *in Clem. 1. num. 17. de offic. deleg.* Mareſcot. *var. lib. 2. cap. 1. num. 158. cum duobus ſeqq.* Verùm contrarium tanquam probabilius ſequuntur Felin. *in cap. vlt. num. 32. de præſumpt.* Rot. *deciſ. 12. de offic. deleg. in nouis*, Sanchez *de Matrim. lib. 8. diſput. 4. n. 26.* Monet. *de commut. vltim. volunt.*
9 *cap. 7. num. 131.* vbi ſubdit, hanc clauſulam in reſcriptis poſitam non ita conditionalem facere, vt ſuſpendat iuriſdictionem Commiſſarij vſque ad eius verificationem, ſed ſolùm ipſum Commiſſarium, ſeu exequutorem mixtum reddere. Sub diſtinctione tamen rem componit Marcheſ. *de Commiſſ. d. p. 1. pag. 322. num. 81.* dicens, aut adeſt partis, vel teſtis intereſſe, aut ceſſat; primo caſu requiri citationem credit, in ſecundo verò minimè. Rota *deciſ. 27. num. 6. p. 1. in poſthum. Farin.* vbi quòd requirit cauſæ cognitionem, ſed quòd ſufficit extraiudicialis informatio.

10 Et hanc clauſulam in diſpenſatione appoſitam requirere iuſtificationem contentorum in diſpenſatione, fuit dictum *in Bononien. matrimonij 15. Martij 1604. coram Penia*, impreſſa per Farin. *deciſ. 71. n. 4. p. 1. recent.*

11 Clauſ. *Si ita eſſe compereris, &c.* dicitur conditionalis, & appoſita in gratia debet in primis iuſtificari, Rot. *deciſ. 155. n. 1. part. 1. in poſthum. Farin.*

CLAVSVLA CLV.

Si videbatur.

IMportat hæc clauſula arbitrium boni viri, *l. fideicommiſſaria libertas, l. 2. ff. de fideicom. libert. l. fideicommiſſa 11. §. quamquam. ff. de legatis 3.* cum aliis allegatis *in Comen. habitus 14. May 1607. coram Iuſto*, latè Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap. 7. num. 141. cum ſeqq.* Et de verbis, ſeu ſimili clauſula, *Vt tibi videbitur*, quòd importet boni viri arbitrium, latè probant Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 8. n. 2.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. n. 113. & ſeq.* & idipſum de verbis, *Facias quod tibi videbitur expedire*, tradit idem Menoch. *d. quæſt. 8. num. 5.* & de illis, *Si bonum, aut iuſtum tibi videbitur, num. 6.* de iis verò, *Si tibi placuerit, n. 7. & 9.* & de illis, *Si tibi probetur, n. 8.* refert Monet. *d. n. 143.*

CLAVSVLA CLVI.

Sine aliqua exceptione, &c.

1 *Exceptionem omnem, & defenſionem excludit clauſula*, Sine aliqua exceptione, &c.
2 *Exceptiones legitimas non tollit clauſula*, Sine aliqua exceptione, &c.
3 *Exceptiones friuolæ, non autem rationabiles per clauſulam*, Sine aliqua exceptione, &c. *videntur repulſæ.*
4 *Exceptiones omnes quando tolluntur in ſtatuis, aut conſtitutionibus, tunc non ſolùm friuolæ, ſed etiam legitimæ ſublatæ dicuntur.*
5 *Exceptiones, quæ reſultant ex eadem ſcriptura, vbi clauſula*, Sine aliqua exceptione, &c. *eſt ſcripta, non cenſentur ſub illa comprehenſa, etiamſi altiorem indaginem requirerent.*
6 *Exceptiones ortas ex ipſomet inſtrumento, & ex eodem fonte, opponere poteſt debitor, etiamſi promiſiſſet ſoluere*, omni moleſtia, & exceptione remota.
7 *Exceptiones prouenientes ex natura rei, non cenſentur comprehenſæ ſub clauſula*, Sine aliqua exceptione, &c.
8 *Subreptionis exceptionibus nunquam renunciatum cenſetur, licèt Princeps id mandet.*
9 *Exceptiones non apponendas ſi pars apponeret, & diſcuti potiatur ſuper qualitatibus, & releuantia illarum, tunc faciunt præiudicium etiam ſtante clauſula*, Sine aliqua exceptione, &c. *ac ſi nihil fuiſſet promiſſum.*
10 *Appellatio per clauſulam*, Sine aliqua exceptione, &c. *quemadmodum, & per quaſcumque clauſulas generales, quod videtur excluſa, oſtenditur.*

OMnem exceptionem, & defenſionem excludit hæc clauſula, *l. Titius. §. Stichus ſeruus, ff. de fideicom. libert.* Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ. 22. gloſſ. 1.* 1

Non tollit legitimas exceptiones, vt ex text. *in* 2
cap. ex parte 2. de offic. deleg. notat Rebuff. *in compend. alien. num. 49* vnde ſi eſt factum, in quo cadere po- 3
teſt exceptio rationabilis in dubio per reſcriptum, vbi eſt poſita hæc clauſula, vel illa, *Nulla exceptione obſtante*, friuolæ exceptiones videntur repulſæ, non autem rationabiles, gloſſ. *in d. cap. ex parte*, Vital. de Camban. *in tract. clauſ. pag. 16. col. 1. num. 2.* Celſ. Vgo *in ſimili tract. pag. 490. col. 1.* Bertazol. *vbi ſuprà*, & fuit dictum *in Aſten. fructuum 27. Martij 1613. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.* In ſtatutis verò, 4
aut conſtitutionibus, quando tolluntur omnes exceptiones, tunc non ſolùm friuolæ, ſed etiam legitimæ ſublatæ dicuntur, & præcipuè ſi condita fuerint ab habentibus merum & mixtum imperium; ita Mynſing. *tom. 2. obſeru. 10. n. 3.* Carol. de Graſſis *de except. 1. cum ſeqq.*

Sub hac clauſula non cenſentur comprehenſæ 5
illæ exceptiones, quæ reſultant ex eadem ſcriptura, vbi clauſula hæc eſt ſcripta, Alex. *conſ. 119. num. 2. vol. 1.* Burſat. *conſ. 234. num. 1. vol. 3.* Surd. *conſ. 246. num. 24. vol. 1.* Ioan. Bapt. Coſta *in tract. de clauſulis conuent. clauſ. 102. num. 6. & de obligatione Camerali* tradit Galleſ. *ad 4 partem formæ quæſt. 1. num. 8.* & fuit dictum *in Mediolanen. pecuniaria 16. Martij 1592. coram Giptio*, etiamſi altiorem indaginem requireret talis exceptio, ex inſtrumento reſultans, vt per Caſſad *deciſ. 10. de reſcript. n. 1. & 2.* Sarnen. *in compendio vtriuſque Signaturæ, n. 3. & ſeq.* Rot. *deciſ. 649. num. 3. lib. 1. part. 3. diuerſ.* & fuit tentum *in vna Recanaten. tranſactionis 27. Nouembris 1592. coram Giptio*, impreſſa per Zach. *poſt tract. de obligat. Camerali deciſ. 8. & in Aſcalana, ſeu Ripana pecuniaria 15. Martij 1606. coram Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano*, impreſſa per eundem Zachiam *deciſ. 14. num. 2. & in Romana reſponſionis 11. Ianuarij 1597. coram Corduba*, pariter impreſſa apud eundem Zach. *deciſ. 42. num. 7.*
quam quidem exceptionem, quæ ortum habet ex 6
ipſomet inſtrumento, & ex eodem fonte, opponere poteſt debitor, etiamſi promiſiſſet ſoluere, *omni moleſtia, & exceptione remota*, cuius naturæ exceptiones ſunt, *rei non traditæ, pretij non ſoluti, & adimplementi non facti.* Exemplum eſt in locatore, vel venditore

agente

agente ad pretium tei locatæ, vel venditæ vigore inſtrumenti locationis, vel venditionis, cui ex forma ſtatuti oon poſſet apponi aliqoa exceptio, poterunt eo non obſtante emptor, vel conductor opponere, *non habui rem venditam, non potui vti locutu*, Alex.*conſ.*119.*num.*2.*vol.*1. Turret.*conſ.*49.*num.* 34. *vol.* 2. latè Carol. de Graſſis *in tract.de except.* 13. *n.* 1.3.*&* 7.

7 Sic etiam ſub hac clauſnla non cenſentur comprehenſæ exceptiones prouenieotes ex oatura rei, Bald.*in auth.præſente. C. de fideiuſſ.* Felin. *in cap. ex parte, il.*2.*in* 10.*limitat.* & *ibi* Dec. *num.* 37. *de offic. deleg.* Rota *in Lauretana pradij, ſeu pecuniaria* 15.
8 *Aprilis* 1593. *coram Gipsio*; oec exceptiones ſobreptionis, quibus nonquam renuntiatum ceoſetur, licèt Princeps id mandet, vt per Cæpol. *in ſpecie, conſ.*64.*col.*7.*verſ.plus etiam dico*, Crauet.*de antiquit. tempor.p.*4.§.*tranſeo, num.*123.

9 Verùm ſi apponantur exceptiones non apponeodæ, & pars taceat, ac non contradicat, ſed ſolùm diſcuti patiatur ſoper qualitatibus, & releuantia illarum, tunc faciunt præiudicium, ac ſi nihil fuiſſet promiſſum, ac eſſent de Iure admittendæ; ita Innocent.*in cap.cùm Bertoldus,n.*4.*in fin.de ſent.& re iudicat.* Alex.*conſ.*77.*n.*13.*vol.*2.Cap.*alleg.* 25. incip. *An minor.certificatus; verſ. ad quartum*, Galleſ. *de oblig. Camer.ad* 4.*partem forma,quæſt.*4.*in princ.* Tiber. Saluſt.*lib.*1.*cap.*14.*ſub n.*3.*verſ.imò in executione*; Anton. Corn. *de abſolut.iuram.part.*3.*quæſt.*23.*n.*8.*verſ. & ita nominatim*, Rota *in Aurien. parochialis* 11. *Decembris* 1609.*coram Card. Marquemontie.*

10 Et quod per hanc clauſulam, quemadmodum & per quaſcomqoe clauſulas generales videatur excluſa appellatio, ſeotit Ruginel.*de appellat* § 9 *gloſſ.* 2. *cap.vnic.num.*18.*cum ſeqq.* Turret. *conſ.*86.*n.* 10.*vol.*1. quos refert Ioan.Bapt.Coſta *d.clauſ.*102.*n.*8.

CLAVSVLA CLVII.

Sine præiudicio, &c.

1 *Clauſula*, Sine præiudicio, &c. *ſubintelligitur in omnibus conceſſionibus, quando poteſt ſtare cum principali diſpoſitione.*
2 *Gratia in qualibet Papæ ſemper intelligitur clauſula*; Sine præiudicio.
3 *Principis gratia ſemper intelligitur ſine alterius iniuria.*
4 *Reſcripto in quolibet ſemper intelligitur clauſula*, Sine præiudicio alieni iuris.
5 *Clauſula*, Sine præiudicio, &c. *ſemper intelligi debet de alio præiudicio, quam expreſſo.*
6 *Clauſula*, Sine præiudicio, &c. *operatur tantùm ſuper non expreſſis in eodem contractu.*
7 *Ius illius præſeruat clauſula*, Sine præiudicio, &c. *ad cuius fauorem appoſita eſt.*
8 *Actum conditionalem reddit clauſula*, Sine præiudicio, &c. *ſi, & quatenus præiudicium ex actu alicui infertur, & intelligitur de conditione reſolutiua, & non ſuſpenſiua.*
9 *Poſſeſſio data ſub conditione reſolutiua cenſetur purè data.*
10 *Depoſitum conditionale non dicitur ex eo, quod factum fuerit cum clauſula*, Sine præiodicio, &c.
11 *Clauſula*, Siue præiudicio, &c. *an præſeruet ius tam in petitorio, quam in poſſeſſorio, referuntur data ſententia, &* n.12.
Auguſt. Barboſa de Clauſul.
13 *Poſſeſſionem alterius plenam præſeruat ſolùm clauſula*, Sioe præiudicio, &c.
14 *Clauſula*, Sine præiudicio, &c.*poſita in conceſſione, quæ eſt incompatibilis cum diſpoſitione, vel diſpoſitionem vitiat, vel vitiatur à diſpoſitione.*
15 *Ciuilitatis & immunitatis in Breui Apoſt. inſerta clauſula*, Sine præiudicio, &c. *ad ſolum ciuilitatem refertur.*
16 *Iuriſdictionem Iudicis ad quem non tollit in commiſſione clauſula*, Sine præiudicio; &c.
17 *Exequutorem mixtum facit clauſula*, Sine præiudicio iorium alterius.
18 *Clauſ.* Sine præiudicio quorumcumque ſuorum iurium, *habet vim præſeruationis, etiam in minimis.*
19 *Clauſ.* Sine præiudicio alicuius, &c. *requirit cauſæ cognitionem.*

SVbintelligitur hæc clauſula io omnibus conceſ- 1
ſionibus, quaudo poteſt ſtare cum principali diſpoſitione, Seraphio.*deciſ.*598.*num.* 8. Menoch. *conſ.*1033.*num.*21.

Et ſic in qualibet gratia Papæ, Sarnen. *in reg.de* 2
*iure quæſito non tollendo, quæſt.*1.*in princ.* & fuit dictum *in Pampilonen. ſepultura* 10. *Nouembris* 1608. *coram Gregor. XV. inter eius deciſiones impreſſas, deciſ.* 383.
*n.*2.quæ etiam reperitur impreſſa per Farinac. *deciſ.* 3
226.*n.*1.*p.*2.*recent.* Principis enim gratia ſemper intelligitur ſine alterius iniuria, *l.*2.§ *ſi quis, à Princ.* *ff. ne quid in loco publ.cap.ſuper eo, de officio deleg.* Dec. *conſ.*15.*n.*4.

Et in qoolibet reſcripto, ptovt ſignanter de clau- 4
ſula, *Sine præiudicio iuris alieni*, agentes concludunt, Rot.*deciſ.*21.*n.*5.*de præbend.& in Burgen.de Arroyo, vlt.Ianuarij* 1594.*coram Liten.*

Semper tamen intelligi debet de alio præiudicio 5
quàm expreſſo, vt per Oldrad.*conſ.*330. *in fine*, Pariſ. *conſ.*70. *n.* 12. *lib.*1. Gabr.*conſ.* 151. *num.* 29. *& ſeq. lib.*1. Theodoſ. de Rob. *d.clauſ.*754. *num.* 9. Verall. *deciſ.*7.*in fin.de iurepatron.* Honded.*conſ.* 86. *num.* 47. *tom.*2.Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.cap.*867.*n.*19. Cæſar. Argel.*de contradict.legitimo*,*q.*12.*n.* 9. Rebuff. *in praxi beneſ. in forma non. promiſ. in verb. dummodo, num.*6 Ceoed.*poſt lib.practic.quæſt.ſing.*100.*n.*3.& di-
ctum fuit *in Toletana admiſſionis* 17.*Iunij* 1609.*coram* 6
Pamphilio, impreſſa per Farin. *deciſ.*192.*n* 6.*p.*1.ac
proinde operatur tantum ſuper non expreſſis in eo- 7
dem contractu, vt per Rebuff.*in praxi tit.de erect.in Collect.ad fin.* Mandoſ.*conſ.*10.*n.*14.Mart.*de clauſ.p.*1. *clauſ.*157.*n.*3.*&* 9.*in vlt.impreſſ.* Rota *deciſ.*720.*n.*8. *p.*1.*in poſth. Farin.*aliàs *p.*3.*recent.* vbi qoòd non extenditur ad expreſſa.

Præſeruat ios illius, ad cuius fauorem clauſola 8
hæc appoſita eſt, Pute. *deciſ.* 191. *n.* 17. *lib.* 1. *in correctu*, vbi ait, quod iſta claoſula nihil oouì concedit, ſed ius, ſiue bonum, ſiue malum, provt antea erat, dimittit, *& deciſ.*113. *lib.*2. Marta *d.clauſ.*157. *num.*1. Aloyſ. Ricc.*in collect. deciſ. p.* 4.*collect.* 835. *in princip. & collect.* 1243. Verall. *deciſ.* 119. *part.* 1. Seraph. *deciſ.* 154. *num.* 6. & fuit dictum *in Regien. feudi de Tobilis* 24. *Nouembris* 1586. *coram Cardin. Pamphilio, & in Mediolanen.* 8. *Iunij* 1612. *coram Reuerendiſſimo D. Pamphilio.iun.* impreſſa per Farin. *deciſ.*419.*num.* 3. *part.* 1. *recent.* Theodoſ.de Roben. *in ſingul. Rota tom.* 2. *part.* 4. *clauſ.* 754. *num.* 2. *cum ſeqq.*

Reddit actum conditionalem, ſi, & quatenus præ- 9
iudicium ex actu alicui inferatur, Peregr. *de fideicom.*

num. 47. *ſub num.* 29. *verſ. idea*, Marta *d. clauſ.* 157. *num.* 2. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 137 *n.* 1. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 980. *num.* 8. quòd tamen eſt intelligendum de conditione non ſuſpenſiua, ſed reſolutiua, hoc eſt, quod conſtito de alterius præiudicio, & iure, actus reſoluatur, interim autem actus geſtus cum dicta conditione habetur pro puro, Pereg. *d. art.* 47. *ſub num.* 29. *verſ. intellige*, Honded. *conſ.* 86. *num.* 44 *tom* 1. Seraphin. *deciſ.* 877. *n.* 2. *&* 3. vbi dicit, quòd poſſeſſio data cum dicta conditione, cenſetur purè data, quaodiu non apparet alium habere potiora iura, ex adductis *in Ferrarien. bonorum 16. Iunij* 1613. *coram Reuerendiſſimo D. meo Pamphilio*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 513. *ſub num.* 3. *part.* 1. *recent.* Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 754. *num.* 6. *& clauſ* 96. §. 2.

10 Vnde conditionale depoſitum non dici ex eo, quod factum fuerit cum hac clauſula, cenſuit Rot. *coram Gregor. XV. deciſ.* 324. *n.* 1.

11 Vtrùm autem hæc clauſula præſeruet ius tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio, quæſtio eſt dubia, in qua vna ſententia tenet in vtroque ius præſeruare, quam tuentur Peregrin. *d. art.* 47. *num.* 29. *& art.* 48. *ſub num.* 36. *& conſ.* 2. *ſub num.* 63. *verſ. & in ſumma, lib.* 1. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 55. *n.* 31. Stephan. Gratiao. *diſcept. forenſ. cap.* 867. *num.* 35. & ſæpe in Rota ita fuit reſolutum, & ſignanter *deciſ.* 1013. *part.* 3. *lib.* 3. *diuerſ. & coram Seraph. deciſ.* 403. *num.* 1. *&* 2. *& in Romana domus de Cardelis 17. Maij* 1609. *coram Card. Caualerio, & in S. Seuerini bonorum* 1611. *coram Card. Socrato*, vbi dicitur, quòd ſtante tali clauſula, vel cenſetur reſeruata poſſeſſio alterius, vel quateous id verificari non poſſit; vitiabitur poſſeſſio alteri data cum dicta clauſula, & fuit etiam dictum *in vna ciuitatis Caſtelli 13. Iulij* 1617. *coram Vbaldo*, vbi dicitur non cenſeri præiudicatum iuri alterius quoad poſſeſſionem, nec etiam ad effectum manutentionis, & quod præſeruat iura tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio.

12 Altera ſententia tenet, non præſentare niſi iura in petitorio, & fuit non ſemel tentum in Rota coram Mantic. *deciſ.* 332. & coram Seraphino *deciſ.* 656 *num.* 2. *& in Romana cenſus 13. Maij* 1608. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, & in alia Romana cenſus 14. Nouemb. eiuſdem anni* 1608. *coram Cardinale Marquemontio.* Quæ quidem contrariæ opiniones facilè concordari poſſint, ſi primam intelligamus, quando verſamur in actu facto à Iudice, veluti quando Iudex dat immiſſionem cum hac clauſula: ſecundam verò, quando verſamur in actu poſſeſſorio voluntariè facto ab eademmet parte.

13 Hanc clauſulam præſeruare ſolùm poſſeſſionem alterius plenam, tenent Cæſ. de Graſſis *deciſ.* 3. *n.* 3. *&* 4. *& de verb. ſignif.* Honded. *conſ.* 86. *num.* 52. *tom.* 1. Rota *d. deciſ.* 513. *num.* 3. *part.* 1. *recent.* & fuit dictum *in Romana domus de Cardelis 1. Decemb.* 1617. *coram Cardin. Caualerio, & in Sabinen. Caſtri Mompei 7. Februarij* 1618. *coram Card. Veroſpio.*

14 Poſita in conceſſione, quæ eſt incompatibilis cum diſpoſitione, vel diſpoſitionem vitiat, vel à diſpoſitione vitiatur, ne actus reddatur negatorius, Seraph. *deciſ.* 398 *n.* 17. Vnde in tranſactione poſita in directè contrariis, & incomparibilibus, cum priori inſtrumento venit reiicienda, vt per Aym. *conſ.* 29. *n.* 2. Put. *deciſ.* 370. *lib.* 1. *in correctu*, cùm per ſecundum cenſeatur inducta nouatio, Aretin. *conſ.* 21. *num.* 1. Dec. *conſ.* 463. *n.* 5. Cacher. *Pedem deciſ.* 141. *num.* 11. quicquid dicant Natt. *conſ.* 527. *n.* 1. Gozad. *conſ.* 38, *n.* 2. Theſaur. *deciſ.* 126. *n.* 5.

Inſerta in Breui Apoſt. ciuilitatis, & immunitatis 15
ad ſolam ciuilitatem refertur, ne aliàs vacet, & nihil operatur, Menoch. *conſ.* 117. *n.* 4. Marta *d. clauſ.* 157. *num.* 10.

In commiſſione non tollit Iuriſdictionem Iudicis 16
ad quem, & licèt non operetur effectum ſuſpenſiuum, operatur tamen deuolutiuum, vt de eo cognoſci poſſit & procedi ad vlteriora etiam reuocando. Seraphin. *deciſ.* 845. *num.* 2.

Facit exequutorem mixtum clauſula illa ſine præ- 17
iudicio iurium alterius, Gregor. *deciſ.* 413. *n.* 3.

Clauſula, *Sine præiudicio quorumcumque ſuorum* 18
iurium, habet vim præſeruationis etiam in minimis, vt per Put. *deciſ.* 6. *n.* 2. *lib.* 2. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 40 *num.* 278.

Clauſ. *Sine præiudicio alicuius, &c.* requirit cauſæ 19
cognitionem, Verall. *deciſ.* 284. *n.* 4. *p.* 2. Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.* 756. *num.* 5. vbi *num.* 6. ait quod in omni gratia tenetur tacitè intellecta, ſeu appoſita, cùm ſemper cenſeatur aliquid concedi ſine præiudicio iurium alterius; & *num.* 7. quod ſi exprimatur, intelligitur etiam de modico præiudicio.

CLAVSVLA CLVIII.

Sine præiudicio venientium ab inteſtato, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Legitimatio non poteſt fieri abſque clauſula*, Sine præiudicio venientium ab inteſtato, &c.

3 *Clauſula*, Sine præiudicio venientium ab inteſtato, &c. *idem importat quod clauſula*, Sine præiudicio legitimorum.

4 *Clauſula*, Sine præiudicio venientium, &c. *intelligitur ſine præiudicio alicuius.*

5 *Ius in ſpe ſuccedendi ex fideicommiſſo, ex pacto, & prouidentia in feudo, & emphyteuſi, præſeruat clauſula*, Sine præiudicio venientium, &c.

6 *Clauſula*, Sine præiudicio venientium, &c. *intelligitur de aſcendentibus, & deſcendentibus, non verò de tranſuerſalibus.*

7 *Ius omne ſucceſſionis proueniens ex quacumque maiorum diſpoſitione, & anteceſſorum omnium, præſeruatur legitimis per clauſulam*, Sine præiudicio venientium, &c.

8 *Legitimatio cum clauſula*, Sine præiudicio venientium, &c. *legitimato tantùm ſuffragatur in iis, in quibus nullum paratur præiudicium legitimo vero, & naturali.*

9 *Legitimatus cum clauſula*, Sine præiudicio venientium, &c. *non poteſt minuere legitimam legitimorum, & naturalium, etiam concurrendo cum illis, & faciendo partem.*

10 *Legitima integrè debita de Iure filiis legitimis, & Naturalibus, ſi non diminuatur, tunc non obſtanto clauſula*, Sine præiudicio legitimorum, &c. *legitimatus petere poterit, quod ſibi a patre in teſtamento relictum fuerit.*

11 *Legitimatum excludere à ſucceſſione inteſtati, & præcipuus effectus clauſulæ*, Sine præiudicio legitimorum, &c.

12 *Clauſula*, Sine præiudicio venientium &c. *poſita in legitimatione, oſtendit Principem, qui conceſſit priuilegium legitimandi cum hac*

hac clauſula, voluiſſe quod tertio præiudicium non inferatur.

13 *Voluntatem liberam diſpoſitionis patris præſeruat clauſula*, Sine præiudicio venientium, &c.

14 *Clauſula*, Sine præiudicio venientium, &c. *comprehendit tam legitimos filios, qui extant tempore legitimationis, quàm poſtea naſcituros.*

15 *Legitimatio quando eſt facta ad inſtantiam patris teſtatoris, non operatur clauſula*, Sine præiudicio venientium, &c. *quando agitur de illius ſucceſſione.*

16 *Teſtamento facto non operatur clauſula*, Sine præiudicio venientium, &c.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Martard *de clauſ. part. 1. clauſ. 162.* Cardin. Tuſch. *practic. concl. tom. 1. litt.* C. *concl. 356. num. 17. cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 5. collect. 178.* nouiſſimè Theod. de Rub. *in ſingul. Rota tom. 2. part. 4. clauſ. 760.* Bapt. Fragoſo *de regimine Chriſt. Reip. 1. lib. 3. diſp. 6. §. 6. à n. 63.* Gambar. *de officio legati lib. 2. q. 39. n. 315. cum multis ſeqq.* Rot. *deciſ. 587. num. 2. cum ſeqq. p. 2. in poſthum. Farin.* alias *p. 4. recent.* vbi quòd in legitimatione non operatur facto teſtamento.

2 Hæc clauſula ſolet apponi in diſpenſationibus, & legitimationibus, imò regulariter legitimatio non poteſt ſine ea fieri, etſi Princeps legitimans habeat quamcumque ampliſſimam facultatem legitimandi; nec extenditur, vt legitimatus poſſit ſuccedere bonis patris contra illius voluntatem, Dec. *conſ. 338. num. 9* Card. Mant. *de conject. vltim. volunt. lib. 11. tit. 3. num. 9.* Theod. de Rub. *d. clauſ. 760. n. 1.* vbi quod hæc clauſ. poſita in legitimatione non intrat ſtante teſtamento, & *n. 19* quòd hæc clauſula operatur vt legitimatio non ſit propriè legitimatio, ſed dicatur diſpenſatio, & fuit dictum *in Bononien. hæreditatis de Gargantibus 14. Martij* 1601. *coram Illuſtriſſimo*
3 *Domino meo Cardin. Millino.* Et idem importare quòd clauſ. *Sine præiudicio legitimorum*, ex Corn. *conſ. 93. n. 29. lib. 2.* tradit Card. Tuſch. *d. concluſ. 356. num. 18.*

4 Intelligitur ſine alicuius præiudicio, Honded.
5 *conſ. 64. num. 10 tom. 2.* vbi *num. 22.* quòd præſeruat ius in ſpe ſuccedendi ex fideicommiſſo ex pacto & prouidentia in feudo, & emphyteuſi; & *conſil. 83. num. 14. tom. 2.* vbi *num. 16.* ſubdit, quòd generaliter poſita, generaliter intelligitur quoad omnes.

6 Item intelligitur de aſcendentibus, & deſcendentibus, non verò de tranſuerſalibus, vt per Cald. Pereira *receptarum ſententiarum, ſiue quæſtionum forenſ. cap. 4. num. 16.* Cabed. *Luſit. deciſ. 89. n. 3. part. 2.* Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocatorum, verb. clauſula 32.* Valaſc. *de partit. cap. 12. num. 43.* Licèt ſub ea tranſuerſales comprehendi aſſerant, Socin. ſen. *in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, num. 21. verſ. & licèt, de liber. & poſthum. & conſ. 212. concl. 1. lib. 2. & concl. 95. col. penult. lib. 3.* Aloyſ. Ricc. *de collect. 1781. verſ. ſecundus effectus*, Gam *Luſitan. deciſ. 278.* Rota *deciſ. 101 part. 1. diuerſ.* Cardin. Tuſch. *dict. litt.* C. *concluſ. 356. num. 27.* Honded. *d. concluſ. 81. num. 25. tom. 2* quatenus aſſerit, conſeruare etiam ius tranſuerſalium, quando reſpicit ſucceſſionem tam paternam, quàm aliam, ne reddatur illuſoria, cum pluribus allegatis *in cauſa Romana de Guaddis 27. Nouembris* 1566. *coram Robuſterio.* Theodoſ. de Rubeis *dict. clauſ. 760. num. 11.* Bapt. Fragoſo *eod. loc.* vbi hanc partem defendit.

Per hanc clauſulam præſeruatur legitimis veris 7 omne ius ſucceſſionis perueniens ex fideicommiſſo, aut ex pacto, & prouidentia, vel ex quacumque maiorum diſpoſitione, & anteceſſorum omnium, Alex. *conſ. 187. num. 12. verſ. item poteſt intelligi, lib. 5.* Socin. *conſ. 95 n. 35. lib. 4.* Gabr. *conſ. 30. num. 26. lib. 1. & conſ. 22. n. 7. lib. 2.* Ruin. *conſ. 3. num. 22. verſ. nec iſtis obſtat. lib. 1. & conſ. 206. num. 8. lib. 4.* Honded. *conſ. 64. num. 22. lib. 1. & conſ. 59. num. 15. & 16. lib. 4.* Rot. *deciſ. 667. n. 3.* apud Farin. *part. 1. recent.* Pereg. *de fideicom. art. 23. n. 63. & 87.* & fuit dictum *in Ianuen. Iuriſpatronatus 30. Ianuarij* 1606. *coram Litta.* Ideò 9 huiuſmodi legitimatio legitimato tantùm ſuffragatur in iis, in quibus nullum paratur præiudicium legitimo vero & naturali, Gabr. *in d. conſ. 24. num. 29. lib. 2.* qui allegat *ibi* Socin. Rimin. & plures alios, & fuit dictum *in Bonon. apothecarum 24. Nouembr.* 1603. *coram Gregorio XV. inter deciſiones eius impreſſas deciſ. 201.* quæ etiam reperitur impreſſa per Farin. *deciſ. 65. part. 1. recent. duplicata deciſ. 64. part. 1. recent.*

Vnde talis legitimatus non poteſt minuere legi- 8 timam legitimorum, & naturalium etiam concurrendo cum illis, & faciendo partem, prout expreſsè tenuerunt Caſt. *in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. n. 16. in fin. ff. de lib. & poſthum. & conſ. 180. col. 2. lib. 1. & conſ. 429. in fin. lib. 2.* Curt. ſen. *conſ. 73. num. 8. verſ. eſt etiam verum.* Capra *conſ. 157. in fin.* Peregr. *de fideicom. art. 13. num. 80.* Gabr. *conſ. 24. n. 12. lib. 2.* Decian. *conſ. 19. n. 4. lib. 1.* Rot *in d. Bononien. apothecarum coram Gregor. XV. verſicul. ab effectu* Si autem non diminua- 10 tur legitima integrè debita de iure filiis legitimis, & naturalibus, tunc non obſtante hac clauſula legitimatus petere poterit quod ſibi à patre in teſtamento relictum fuerit, Dec *conſ. 393. num. 1. & conſ. 576. n. 6. verſ. ita enim verba*, Gozad. *conſ. 6. n. 33. & 78.* Gabr. *conſ. 29. n. 7. lib. 4.*

Præcipuus huius clauſulæ effectus eſt, excludere 11 legitimatum à ſucceſſione inteſtati, Pariſ. *conſ. 14. ſub n. 44. lib. 2.* Capyc. *deciſ. 12. num. 5.* Mandel. *conſ. 7. n. 1.* Rot. *in d. Bononien. apothecarum coram Greg. XV. verſ. accedat quod.*

Poſita in legitimationibus, oſtendit Principem, 12 qui conceſſit priuilegium legitimandi cum hac clauſula, voluiſſe quod tertio præiudicium non inferatur; vt per Honded. *conſ. 64. n. 4. & conſ. 59. n. 14. & conſ. 71. n. 38. tom. 1.* & ita intelligitur, ne per legitimationem fiat præiudicium venientibus ab inteſtato in iure quæſito ante legitimationem, idem Honded. *d. conſ. 61. num. 7.*

Non tantùm præfertur præiudicium venientium 13 ab inteſtato, ſed etiam liberam voluntatem diſpoſitionis patris, ita vt ſic legitimatus non poſſit paternum iudicium impugnare, tanquam habilitatus ad ſuccedendum in eo tantùm, quod patri videbitur, Rimin. ſen. *conſ. 40. n. 9. & 13.* Gregor. *deciſ. 201. num. 4.* vbi fuit dictum, legitimatum cum hac clauſula non poſſe dicere teſtamentum nullum ex cauſa præteritionis, & citat Angel. *conſ. 614. poſt num. 2.* Socin. *conſ. 41. ſub num. 4. lib. 3.* Capyc. *deciſ. 22. num. 4.* quia legitimatus cum hac clauſula habilitatur tantùm ad ſuccedendum ſecundum voluntatem patris diſpoſitiuam, vel permiſſiuam: contra verò, vel præter voluntatem patris nihil conſequi poteſt, vt firmat Caſtil. *de coniect. vltim. volunt. cap. 22. num. 158.* & in ſpecie, quod ſi legitimatus ſuccedit tantum in eo, quod ſibi à patre relinquitur, ita vt non teneatur pater ei aliud relinquere, notant Curt. iun. *conſ. 74. num. 8. circa med.* Gabr. *conſ. 30. num. 29. lib. 1.* Decian. *conſ. 40. num. 33. circa med. verſ. hanc quoque,*

lib. 1. Rot. *in d. Bononien. apothecarum co·am Greg. XV. verſ. comprobatur.*

14 Comprehendere hanc clauſulam tam legitimos
filios, qui extant tempore legitimationis, quàm po-
ſtea naſcituros, obſeruat Cabed. *d. deciſ* 9. *num.* 10.
& ex Alex. *conſ.* 187. incip. *Videretur*, *in princip.* &
conſ. 188. *in princip. lib.* 5. tradit Card. Tuſch. *dict.*
concl. 356 *num.* 21.

15 Non operatur hæc clauſula, quando legitimatio
eſt facta ad inſtantiam patris teſtatoris, quando agi-
tur de illius ſucceſſione, ſecus quando de ſucceſſio-
ne fideicommittentis, vt fuit dictum *in Viterbien.*
fideicom. 9. *Februarij* 1615. *coram Reuerendiſſimo D.*
meo Coccino Decano, impreſſa per Farin. *deciſ.* 677.
p. 1. *recent.*

16 Nec etiam operatur facto teſtamento, Gabr.
conſ. 29. *n.* 17. *lib.* 1. Cephal. *conſ.* 442. *n.* 5. *lib.* 3 Ruin.
conſ. 87. *num* 20 *lib.* 3. Gozad. *conſ.* 6. *num.* 32. & 78 &
ex Corn. *conſ.* 93. *num.* 19. Card. Tuſch. *dict. litt. C.*
concl. 356. *n.* 19. Mart. *d. clauſ. p.* 1. *clauſ.* 162. *num.* 1. *in*
vlt. impreſſ. Rot. *d. deciſ.* 667. *num.* 4. Theodoſ. de Rub.
d. clauſ. 760. *n.* 5. vbi *n.* 6. plures in contrarium refert.
Intellige procedere ad effectum, vt relictum in te-
ſtamento, teneat etiam nolentibus filiis legitimis,
ſed non propterea quòd legitimatus fiat capax im-
pugnationis voluntatis paternæ; ſolùm enim habi-
litatur, vt poſſit pater illi in teſtamento relinquere.
Dec. *conſ.* 376. *ſub num.* 6. Pariſ. *conſ.* 14. *ſub num.* 44.
lib. 2. Socin. *conſ.* 93. *ſub num.* 43. *lib.* 4. Bero. *conſ.* 177.
n. 74. *lib.* 2. Rimin. ſen. *conſ.* 41. *n.* 9. & fuit reſolutum
in d. Bononien. apothecarum coram Greg. XV.

17 Clauſula, *Sine præiudicio agnatorum*, quominus
proximus agnatus ſuccedat vnà cum legitimato, in-
telligitur, dummodò concurrat in pari gradu cum
legitimato, non autem ſi eſt agnatus remotioris gra-
dus, ita ex Bald. *conſ.* 129. *num.* 6. *verſ. circa quintum,*
lib. 2. tradit Card. Tuſch. *d. concl.* 356. *n.* 44.

CLAVSVLA CLIX.

Sine præiudicio legitimæ executionis.

1 *Iuriſdictionem præſeruat Iudici à quo clauſula,* Sine
præiudicio legitimæ executionis, *ita vt ipſe*
ſine vitio attentatorum exequi poſſit decretum per
ſe factum.

2 *Executio poteſt fieri etiam contra tertium, qui ac-*
quiſiuit lite pendente vigore clauſula, Sine præiu-
dicio legitimæ executionis.

3 *Tertium, qui nulla eſt obligatione adſtrictus, non*
comprehendit clauſula, Sine præiudicio legiti-
mæ executionis.

4 *Inhibitio emanata vigore commiſſionis continentis*
clauſulam, Sine præiudicio legitimæ executio-
nis, *non cauſat attentata.*

5 *Executionem validam, non verò inualidam, præſer-*
uat clauſula, Sine præiudicio legitimæ execu-
tionis.

6 *Clauſula*, Sine præiudicio legitimæ executionis,
ſolùm tollit id, quod legitimè factum eſt, non
quod nulliter, aut iniuſtè geritur.

7 *Commiſſionem totam cauſæ appellationis reſtringit,*
& limitat clauſula, Sine præiudicio legitimæ
executionis.

1 HÆc clauſula Iuriſdictionem præſeruat Iudici
à quo, ita vt ipſe abſque vitio attentatorum
exequi poſſit decretum per ſe factum, ſeu manda-
tum iuſtè & rectè relaxatum, & ad vlteriorem exe-
cutionem procedere valeat, Lancell. *de attent. poſt*
inhibitionem, cap. 20. *limit.* 13. *num.* 17. Cæſar de Graſſ.
deciſ. 3. *num.* 2. *de ſentent. & re iudic.* Saluſt. Tiber.
lib. 1. *c.* 27. *num.* 4. Nicol. Garc. *de beneſic. part.* 1. *cap.* 5.
num. 573. Marta *de clauſul. part.* 1. *clauſ.* 138. *num.* 9.
Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 9. *in annot. num.* 124.
Valenzuel. *conſ.* 159. *num.* 72. *tom.* 2. Gregor. *de-*
ciſ. 232. *num.* 1. & fuit dictum *in Spoletana attentato-*
rum 5. *Iulij* 159. *coram Corduba*, & *in Romana legiti-*
ma, ſeu meliorameniorum 5. *Decembris* 1614. *coram*
Vbaldo, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 609. *part.* 2. *recent.*
vbi etiam habetur, quòd vigore huius clauſulæ po- 2
teſt fieri executio etiam contra tertium, quia acquiſi-
uit lite pendente, maximè ſi alienatio fuit facta in
fraudem executionis incœptæ, vel paratæ; & iterum
in Romana vinea 1. *Iulij* 1613. *coram Illuſtriſſimo Pa-*
triarcha Manzanedo. Vbi etiam fuit reſolutum, hoc 3
eſſe intelligendum, vt non poſſit tertium compre-
hendere, qui nulla eſt obligatione adſtrictus, ſed
ſolùm tanquam poſſeſſor rei litigioſæ commiſit
cauſam iactationis, & moleſtationis, & propterea 4
inhibitio emanata vigore commiſſionis continentis
hanc clauſulam, non cauſat attentata, Lancell. *dict.*
limit. 13. *num.* 2. Cæſ. de Graſſ. *vbi ſupra*, cum cæteris
citatis, & fuit dictum *in Anconitana dotis* 3. *Apri-*
lis 1609. *coram Illuſtriſſimo Domino meo Cardinale*
Millino, impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. part.* 2.
pag. 57. *in vlt. impreſſ.* quia hæc clauſ. præſeruat ab
attentatis. Lancel. *de attentat. poſt inhibit. limit.* 13.
num. 2. Theod. de Rub. *In fine. Rom. concl.* 757. *num.* 6.
Et poſita in commiſſione operatur quòd non impe-
ditur proceſſus executionis, licèt propterea non de-
ſinat operari quòd in reliquis remaneat commiſſio
cum ſuo effectu. Idem Theod. de Rub. *d. tom.* 2. *p.* 4.
clauſ. 96 §. 4 vbi §. 5. ſubdit quòd executio remanet
penes iudicem à quo, & non transfertur ad iudi-
cem ad quem.

Hæc clauſula præſeruat executionem validam, 5
non verò inualidam, vt fuit reſolutum *in Romana*
Caſalis 14. *Nouembris* 1581. *coram Clemente VIII.*
impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. part.* 2. *pag.* 61.
& ideo ſolùm tollit id, quod legitimè factum eſt, 6
non id, quod nulliter, aut iniuſtè geritur, vt ſimili-
ter reſolutum fuit *in Placentina fid iuſſoris* 22. *Iu-*
nij 1592. *coram Penia*, impreſſa per Marcheſ. *de com-*
miſſ. part. 1. *pag.* 177. & notat Nicol. Garc. *de beneſic.*
p. 1. *cap.* 5. *num.* 563. Operatur autem hæc clauſula,
quod Iudex à quo poſſit exequi, non tamen impe-
dit quòd executio ſi non ſit legitima, non poſſit re-
uocari, vt per Theod. de Rub. *d. clauſ.* 17. *n.* 5. vbi
n. 7. quòd impedit executionem iniuſtæ ſententiæ, &
n. 8. quòd ideo non impedit quominus Iudex ad
quem non poſſit abſoluere nulliter excommunica-
tum, & *n.* 13. tenet quòd hæc clauſula in commiſ-
ſione appellationis poſita præſeruat iuriſdictionem
Iudicis à quo, vt poſſit procedere ad executionem,
non obſtante quod pendeat appellatio. & *n.* 19. dicit
quòd hæc clauſula ſolum præſeruat facultatem exe-
cutionibus litterarum Apoſt. procedendi ad execu-
tionem, non obſtante iudicio ordinario.

Reſtringit, & limitat totam commiſſionem cau- 7
ſæ appellationis, in qua cum ea fuit reſcriptum, vt
cenſuit Rota *in Segobien. violati teſtamenti* 5. *Maij*
1595. *coram Iuſto.*

CLAVSVLA

CLAVSVLA CLX.

Sine præiudicio executionis literarum Apoſtolicarum.

1 *Clauſula*, Sine præiudicio executionis literarum Apuſtolicarum, *de ſtylo Signaturæ Iuſtitiæ apponi ſolet in commiſſionibus appellationum ab executione literarum Apoſtolicarum.*

2 *Literarum Apoſtolicarum via eſt executiua.*

3 *Literæ Apoſtolicæ habent paratam executionem ad inſtar inſtrumenti publici.*

4 *Commiſſio appellationes ſtante clauſ.* Sine præiudicio executionis literarum Apoſtolicarum, *non ſuſpendit, nec impedit, quin Iudex à quo procedat ad vlteriorem executionem.*

5 *Subreptionis etiam prætextu retardari non poteſt executio literarum Apoſtolicarum.*

6 *Literæ Apoſtolicæ habent paratam executionem, & non obſtante appellatione poſſunt exequi, ſi eſſent iuſtificatæ, & non antea.*

7 *Clauſ.* Sine præiudicio literarum Apoſtolicarum, *intelligitur de literis Apoſtolicis tunc expeditis, & non poſtea emanatis.*

8 *Iudex ad quem non impeditur ex clauſ.* Sine præiudicio literarum Apoſtolicarum, *quominus poſſit procedere in iudicio ordinario, & cognoſcere de iniuſtitia, & nullitate ſententiæ, quæ opponuntur.*

9 *Poſſeſſorio in iudicio prouiſus ab Ordinario, cum non habeat ſe pro ſpoliato, de nullitate, & iniuſtitia ſententiæ dare poterit, etiam ſtante clauſ.* Sine præiudicio executionis literarum Apoſtolicarum.

10 *Cl.* Sine præiudicio executionis literarum Apoſtolicarum, *venit intelligenda, quatenus de Iure locus ſit.*

11 *Clauſ.* Sine præiudicio executionis literarum Apoſtolicarum, *præſeruat quod legitimè factum fuit, non illud, quod nulliter, aut iniuſtè geritur.*

12 *Iudex ad quem non obſtante clauſ.* Sine præiudicio executionis literarum Apoſtolicarum, *poteſt per viam attentati, & manutentionis reuocare executionem factam à iudice à quo, ſi non ſit rite, & rectè facta.*

13 *Effectus clauſulæ*, Sine præiudicio executionis litterarum Apoſtolicarum, *conſumptus dicitur per executionem factam ſemel, & per vnicam immiſſionem etiam nulliter.*

14 *Clauſ.* Sine præiudicio executionis literarum Apoſtolicarum, *appoſita per Nuntium in commiſſione directa alicui Iudici, non afficit ipſum Nuntium.*

1 DE ſtylo Signaturæ Iuſtitiæ apponi ſolet hæc clauſula in commiſſionibus appellationum ab executione literarum Apoſtolicarum, prout apponi ſolet ita commiſſione appellationis ab obligatione Camerali contenta in inſtrumento, cuius virtute actum fuit, iuxta conſ. Gemin. 99. incip. *Super primo, num. 2. &* 3. in Galleſ. *in tract. oblig. Camer. in 6. p. t. in cap. de quæſt. variis poſt proceſſum in d. num. 10. cum ſeqq.* Et quòd hæc clauſula ſemper ſoleat apponi in commiſſione appellationis à decreto, ſeu ſententia prolata vigore literarum Apoſtol tenent Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. in 4. not. contra nullit. & attent. n. 221. cum ſeqq.* Theodoſ. de Rub. *in ſing. Rota tom. 2 part. 4. clauſ. 758. num. 10.* Non tamen apponitur vbi appellatur à ſententia lata contra executionem literararum Apoſt. Gonzal. *gloſſ. 6. n. 203. cum ſeqq.* Theod. de Rubeis *d. clauſ. 758. num. 12.* Nam literarum Apoſtolicarum via eſt executiua, *cap. ſi capitulo 5. de conceſſ. præbend. lib. 6.* & fuit dictum *in Ouet. Canonicatus 30. Martij 1607. coram Card. Marquemontio, & in Ciuitaten. confirmationis concordiæ 15. Aprilis 1611. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo, & in Eugubina Canonicatus 14. Februarij 1613. coram eodem;* 2
paratámque habet executionem, *c. ſuper literis, de lite pen.* Gig. *de penſ. quæſt. 8. num. 2.* Beroi. *conſ. 14. reſcript.* Mohed. *deciſ. 9. de cauſa poſſeſſ. & deciſ. 13. in n. 1. lib. 1.* Sarnen. *in tract. Breuium*, vbi dicit, illas 3
habere paratam executionem ad inſtar inſtrumenti publici; & fuit dictum *in Vic. Canonicatus, ſiue indulti 23. Nouembr. 1602. coram Penia.*

Operatur igitur quòd commiſſio appellationis 4
illam non ſuſpendat, nec impediat, quia Iudex à quo procedat ad vlteriorem executionem, ex adductis per Marr. *de clauſ. part. 1. clauſ. 160. num. 10. in vlt. impreſſ.* Nicol Garc. *de benef. part. 1. cap. 5. num. 573.* adden ad Greg. *deciſ. 232. n. 1. Reuerendiſſ. Dominum meum Coccin. deciſ. 144. num. 7.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 38. n. 5.* ac proinde, ne Iudex ad quem ante executionem ſententiæ latæ à Iudice à quo poſſit ſe introducere. Bald. *conſ. 427. vol. 1.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſ. 435. num. 1.* in tantum, vt earum literarum 5
Apoſtolicarum executio etiam prætextu ſubreptionis retardari non poſſit: ideo ſi ex hoc capite appellatum fuerit, non erit admittenda appellatio, niſi cum hac clauſula, & talis ſubreptionis exceptio eſt de petitorum remittenda, Gig. *de penſ. quæſt. 35. n. 9. verſ. ſecundam*, Sarnen. *in compendio vtriuſque Signaturæ, n. 85.* Staph. *in tract. de commiſſ. lit. Iuſt. §. in primis igitur, n. 84. verſ. alia.*

Quæ quidem veniunt intelligenda tantùm procedere literis Apoſtolicis iuſtificatis, & non antea; 6
vt per Cæſ. de Graſſis *deciſ. 12. num. 4. de probat.* Pariſ. *conſ. 138. num. 1. lib. 4.* Rot. *in Portugal. diſmembrationis 16. Iunij 1595. coram Cardinale Blanchetto, & in Nouar. Canonicatus 14. Decembris 1612. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Marzanedo, & in Aſtoric. Archidiaconatus 9. Nouembris 1602. coram Card. Lancelloto*, vbi habetur, non obſtante ſententia quod literæ non eſſent iuſtificatæ, non impediri quin literæ præfatæ iterum poſſint iuſtificari, nec exinde illas dici vulneratas, quod etiam pariter dictum fuit *in Neris. penſionis 26. Nouembr. 1607. coram Card. Caualerio.*

Intelligitur pariter hæc clauſula de literis Apo- 7
ſtolicis tunc expeditis, & tunc in eſſe exiſtentibus, non de poſtea emanatis, & fuit dictum *in Vallisoletana Scholaſtriæ 5. Iunij 1599. coram Cardinale Lancelloto*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. part. 1. pag. 294. in vlt. impreſſ.* Marr. *p. 1. clauſ. 190. num. 6. in vlt. impreſſ.*

Virtute enim huius clauſulæ non impeditur Iu- 8
dex ad quem quominus poſſit procedere in iudicio ordinario, & cognoſcere de iniuſtitia, & nullitate ſententiæ, quæ opponuntur, ſed ſolùm per illam præſeruatur facultas executoribus literarum procedendi ad executionem, non obſtante iudicio ordinario, Put. *deciſ. 97. alias 92. in correctis, lib. 2.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſ. 341. num. 1.* Mareſcot. *var. reſolut. lib. 1. cap. 55. num. 51. & cap. 85. num. 4. & lib. 2. cap. 137. num. 1.* & fuit dictum *in Hiſpalenſi, & Canarien permutationis 11. Martij 1596. coram Giptio*, impreſſa per Nicol. Garc. *d. part. 1. c. 5. num. 574.* & per

Marcheſ. *in commiſſ. part. 1. pag. 366. & in Ouet. beneficij 39. Nouemb. 1597. coram Card. Lancillote*, impreſſa per Marcheſ. *in commiſſ. d. p. 1. pag. 415.*

9 Quare prouiſus ab ordinario in iudicio poſſeſſorio, cùm non habeat ſe pro ſpoliato, de nullitate, & iniuſtitia dictæ ſententiæ datæ poterit, Put. *deciſ. 419. lib. 3.* Marcheſ. *de Commiſſ. d. part. 1. pag. 499. num. 105.*

10 quia hæc clauſula venit intelligenda quatenus illi de Iure locus ſit, Iaſ. *in l. cum ſat, num 7. C. de tranſact.* Creſcent. *deciſ. 47.* aliàs 1. *de reſtript.* Rot. *in d. cc. Hiſpal. & Caur. permutationis*, vbi etiam fuit reſolutum, hanc clauſulam non importare præciſam neceſſitatem dimittendi vtramque poſſeſſionem, naturalem ſcilicet, & ciuilem, ſed tantùm concedit facultatem immittendi in realem & corporalem poſſeſſionem, nec ideo ille, qui poſſidebat, qui non habuit ſe pro ſpoliato, probibetur vti remediis poſſeſſoriis.

11 Non operatur tamen quin Iudex ad quem, qui cognoſcit de cauſa appellationis, non poſſit reuocare omnia geſta per Iudicem à quo, ſi iniuſtè proceſſerit, hæc enim clauſula ſolùm præſeruat quod legitimè factum fuit, non illud, quod nulliter, aut iniuſtè geritur, vt per Marcheſ. *de Commiſſ. part. 1. n. 107.* Nicol. Garc. *d. p. 1. cap. 5. num. 574.* Aloyſ. Ricc.

12 *in d. praxi aurea, reſ. 433. n. 1.* Et quòd Iudex ad quem non obſtante hac clauſula poſſit per viam attentati, & per viam manutentionis reuocare executionem factam à Iudice à quo, ſi non ſit ritè & rectè facta, tradunt Marta *de clauſ. part. 1. clauſ. 160. num. 4.* Gregor. *deciſ. 91. in fin.* Sed de veritate huius reſolutionis dubitauit. Rota *in Terdon. beneficij 24. Nouembris 1614. coram Vbaldo*, vt fuit dictum quod multi ex dominis valde dubitabant, imò quod inclinabant in contrariam ſententiam, quod ſtante hac clauſula non poſſet, niſi via ordinaria executio à Iudice à quo facta reuocari. Sed nihilominus Rota poſtea ſequuta fuit primam opinionem, & per viam attentati, & etiam manutentionis reuocauit executionem nulliter factam à Iudice à quo, *in Terdon. Vicarij 1. Iulij 1619. coram Burutto, & in Senogal en. bonorum 14. Aprilis 1617 coram Remboldo* Dutan. *Rota deciſ. 414. n. 3.* vbi quòd non impedit hæc clauſula reuocationem attentatorum.

13 Conſumptus dicitur effectus huius clauſulæ per executionem literarum Apoſtolicarum, ad quarum fauorem conceſſa fuit, factam ſemel, & per vnicam immiſſionem etiam nulliter, & exequutor dicitur functus officio ſuo, Rota *deciſ. 16. de re iudicata, in nouo*, Tiraq. *in l. boues. §. hoc ſermone, limit. 11. n. 4. ff. de verbor. ſign.* Aloyſ. Ricc. *in d. praxi aurea, reſ. 432. num. 2.* & fuit dictum *in d. Hiſpalen. & Caurien. coram Griptio.* Quia hæc clauſula non impedit quo minus facta executione poſſit dari de nullitate excluſionis, & poſſeſſor manuteneri; ſi non habuerit ſe pro ſpoliato, quia facta executione eſt conſumptus effectus huius clauſulæ; ſecus tamen ante factam executionem. Nam donec fit executio, propter hanc clauſulam non poteſt dari mandatum de manutenendo, ne oriatur contrarietas, ſi executor eiecerit & iudex, cui eſt commiſſa cauſa, manuteneret, ita ex pluribus Rotæ deciſionibus, Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom. 2. p. 4. cl. 758. n. 1. & 3* vbi *num. 4.* verum dicit quando mandatum de manutenendo datetur ſimpliciter; ſecus ſi cum hac clauſula, & *n. 6.* reſoluit quòd hæc clauſ. poſita in commiſſione intelligitur de litteris antea emanatis, non autem de gratia poſtea conceſſa, non facta mentione litis.

14 Hæc clauſula per Nuntium appoſita in commiſſione directa alicui Iudici, etiamſi cenſeatur repetita, ſi idem Nuntius commiſerit cauſam alteri Iudici, non tamen illa afficit ipſum Nuntium, qui poſtea cauſam ad ſe aduocauit abſque aliqua reſeruatione, & non obſtante partis oppoſitione, quod non procederet, niſi priùs ſolitis terminis decurſis, vt fuit dictum *in Oxim. penſionis 28. Iunij 1595. coram Card. Pamphilio.*

CLAVSVLA CLXI.

Sine præiudicio obligationis Cameralis.

1 *Appellationem non admittit obligatio Cameralis, niſi ad effectum deuolutiuum.*

2 *Obligatio Cameralis habet executionem paratam.*

3 *Executionem paratam habet obligatio Cameralis probata per ſcripturam, non autem per teſtes.*

4 *Clauſula*, Sine præiudicio obligationis Cameralis, *ſi in commiſſionibus appellationis cauſarum, in quibus vigore obligationis Cameralis actum fuit, amiſſa reperiatur, per calumniam extorta cenſetur.*

5 *Iuriſdictionem Iudicis à quo præſeruat clauſ.* Sine præiudicio obligationis Cameralis.

HÆc clauſula vtitur Signatura Iuſtitiæ in com- 1
miſſionibus appellationum, vbi adeſt obligatio Cameralis, ne Iuriſdictio Iudicis à quo ſuſpendatur per commiſſionem cauſæ ad effectum deuolutiuum factam Iudici ad quem, ne fiat præiudicium habentibus obligationem Cameralem ad ſui fauorem, cuius virtus eſt non admittere appellationem, niſi ad ſupradictum effectum, & interim illius executionem non poſſe retardari, conſummandam per Iudicem à quo, vt per Galleſ. *de oblig. Camer. part. 6. in quaſt. an ordine poſt proceſſum, num. 8. & 13.* Theſaur. *Pedem. deciſ. 26. n. 11.* Ruginel. *de appell. §. 2. cap. 3 verſ. Cameralis obligatio, n. 227.* & Scacc. *in ſimili tract. lib. 3. cap. 2. quaſ. 17. limit. 9. num. 7. & ſeq.* Rot. *deciſ. 216. n. 2. part. 1. diuerſ.* cum innumeris adductis per Zachiam *poſt tract. de oblig. Camer. verb. non admittitur appellatio*, Marcheſ. *de Commiſſ. part. 1. de commiſſ. appell. in cauſis Camer. obligationis*; obligatio 2
enim Cameralis habet executionem paratam, vt per Mohed. *deciſ. 2. & 3. de except.* Viſil ad Afflict. *deciſ. 10. num. 6. in fin.* Mari. Antonin. *var. reſ. lib. 4. reſ. 32.* Zach. *d. tract. de oblig. Camer. quaſt. 2. num. 4.* & fuit dictum *in Romana Dotium 4. Iulij 1600. coram Card. Sarrato, & in Anconitana pecuniaria 23. Ianuar. 1612. coram D. meo Pirouano.* Intellige, ſi actum ſit vigore 3
obligationis Cameralis, probatæ per ſcripturam, non autem probatæ per teſtes, vt obſeruant Scacc. *d. limit. 9. num. 63.* Caſtrac. *de ſociet. offic. cap. 11. num. 10. verſ. contrarium tamen.*

Et adeò ordinaria eſt hæc clauſula in commiſſio- 4
nibus appellationis cauſarum, in quibus vigore obligationis Cameralis actum fuit, vt ſine ea cauſa aliqua commiſſa repetiatur per calumniam extorta cenſeatur, ita vt Iudex à quo ſuam ſententiam ſiue diffinitiuam, ſiue interlocutoriam, exequi poſſit ſine aliquo vitio attentatorum; ita Lancell. *de attent. ap. pell. pendente, cap. 12. limit. 15. n. 1. part. 1.* Seraph. *deciſ. 183. n. 1.* & fuit dictum *in Romana attentatorum 4. Iulij 1601. coram Penia.*

Hæc clauſula præſeruat Iuriſdictionem Iudicis à 5
quo, vt fuit dictum *in Romana cenſ. 14. Iunij 1613. coram D. Patriarcha Pamphilio, & in eadem 1. Iulij*

eiuſdem

eiuſdem anni coram D. Patriarcha Manzanedo, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ.p.1. pag.* 554. & per Zach.*poſt tract.de oblig.Camer.decis.*41.*num.*6. vbi *dec.* 13.*n.*6. habetur, quod præſeruat ius partium.

CLAVSVLA CLXII.

Sine retardatione ſolutionis penſionis.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Clauſ.* Sine retardatione penſionis *ſolet apponi in commiſſionibus ſuper nullitate, vel reductione penſionis à Papa reſeruata.*

3 *Non reſcribitur contra titularem cum clauſ.* Sine retardatione, &c. *ſtante tranſlatione ad fauorem tranſlatarij.*

4 *Clauſ.* Sine retardatione, &c. *non ponitur in penſionibus per inferiores à Papa impoſitis.*

5 *Iudex non poteſt validè procedere in negotio principali ſtante clauſ.* Sine retardatione, &c. *niſi prius ſoluta penſione.*

6 *Iuriſdictionem exequendi reſeruat clauſula*, Sine retardatione, &c. *Iudici exequutori a quo, non tamen ligat manus Iudici appellationem ad quem.*

7 *Clauſ.* Sine retardatione, &c. *procedit, quando ſententia fuerit lata ad fauorem, & pro validitate penſionis.*

8 *Terminos non ſolùm iam maturatos, & decurſos non ſolutos, ſed etiam in futurum decurrendos reſpicit clauſ.* Sine retardatione, &c.

9 *Literis non iuſtificatis proceditur ad executionem contra conſentientem reſeruationi penſionis.*

10 *Clauſ.* Sine retardatiooe, &c. *ſi de ſolutione non conſtat, non tollit quin literæ ſint iuſtificandæ.*

11 *Penſionarius ſoluere debet penſionem tranſlatario, etiam non iuſtificata gratia transferentis, quando transferens erat in quaſi poſſeſſione exigendi, & beneficiatus conſenſerat reſeruationi penſionis.*

12 *Tranſlatarius releuatur ab onere iuſtificandi gratiam transferentis, quando ipſe transferens fuit in longiſſima quaſi poſſeſſione exigendi penſiones.*

13 *Clauſ.* Sine retardatione &c. *durat in omnibus inſtantiis.*

14 *Tertium venientem ad cauſam pro ſuo intereſſe, afficit clauſ.* Sine retardatione, &c. *donec per titularem integrè penſionario fuerit ſatisfactum.*

15 *Clauſ.* Sine retardatione, &c. *impedit ne penſionem ſoluere nolens abſoluatur.*

16 *Iuriſdictionem conditionaliter dat clauſ.* Sine retardatione, &c. *vt penſio ſoluatur, interimque ſuſpenditur.*

17 *Sententia lata, & omnia geſta non prius ſoluta penſione, ſtante clauſ.* Sine retardatione, &c. *ſunt nulla.*

18 *Clauſ.* Sine retardatione, &c. *non operatur, quando conſtaret de vitio in ventre.*

19 *Exceptio nullitatis, vel vitij aliunde, & extrinſecus, quàm ex ventre proueniens, non retardat ſolutionem penſionis ſtante clauſ.* Sine retardatione ſolutionis penſionis.

20 *Penſionarius quando ſtetit per longum tempus non petendo penſionem, nihil operatur clauſ.* Sine retardatione, &c.

21 *Signatura in aliquibus caſibus conſueuit reſcribere ſine clauſula*, Sine retardatiooe ſolutionis penſionis.

22 *Penſionarius vbi agit contra vnum ex obtinentibus aliquod beneficium de pluribus, ſuper quibus eſt facta reſeruatio, non datur clauſ.* Sine retardatione, &c.

23 *Penſionarius quando ſimpliciter non denegat ſolutionem penſionis, ſed prætendit deduci onera, non datur clauſ.* Sine retardatione ſolutionis penſionis.

24 *Non datur vbi ex productione literarum reſeruationis reſultat exceptio.*

25 *Clauſ.* Sine retardatione ſolutionis penſionis arbitrio Rotæ, *quouſque ſuſpendat proceſſum executiuum ſuper ſolutione penſionis.*

26 *Clauſ.* Sine ſtrepitu & figura iudicij, *operatur vt iudex poſſit incipere ab articulis, & illis probatis ſtatim procedere ad arbitrium.*

27 *Clauſ.* Si paternæ continentiæ non ſit Imitator; *potius ſe at in modum inſtructiuum commiſſarijs quàm quod inducat conditionem.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Mareſc. *var. reſ. lib.1. cap.22.* Put. *deciſ.*34. aliàs 32. *in correct.lib.*1. Mart *de clauſ.part.1.clauſ.*149. alias 165. *in vlt.impreſſ.* Nicol Garc. *de benef.p.1. cap.5.num.*516. *cum multis ſeqq.* Marcheſ. *de commiſſ.part.1.pag.*595. *num.*123. *cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.4. collect.* 1163. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici rub.11.cap.13.num.*284. *cum ſeqq.* Viuian. *in praxi Iuriſp.lib.13.cap* 8.*num.*272. *cum ſeqq. in 2. edit.* latè & elegaoter D. Melch Loiter. *de benef. lib. 2. quæſt.*38. *à princ.* Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom. 2. part.4. conc.*762. Rot. *deciſ.*193. *num* 15. *p.1. in poſthum. Far.* vbi quòd ſuſpendit iuriſdictiooem vſque dum conditio impleatur, & *deciſ.*308. *n.3. in fin.* & *n.4. ead. p.*12 aliàs *p.3. rec.* 1

In eommiſſionibus ſuper nullitate, vel reductione penſionis à Papa reſeruatæ. ſolet poni hæc clauſula ob reuerentiam literarom Apoſtolicarum, & fraudes recuſantium ſoluere penſiones; ita Staphil. *de liter. Iuſtitia, tit. exceptio ſola plus operatur, &c. n.*13. & 14. *pag.*184. & *ſeq.* Gom. *in compend. vtriuſque Signatura, verſ. eſt aduertendum*, Gig. *de penſ. quæſt.*35. *num.*9. & *quæſt.*61. *num.*12. & *quæſt* 85. Gambar. *de officio Legati, lib.6. quæſt.*17. & 36. Reboff. *de pacif. poſſeſſor. num.*156. aliàs 137. Veſtr. *in pract. lib. 3. c. vlt. num.*1. Flamin. *de reſign. lib. 6. quæſt.2. num.* 155. Marr. *d. clauſ.*165. *num.*23. Aloyſ. Ricc. *d. collect.*1163. *ampliat.*1. Nicol. Garc. *d. cap.1. num.*516. vbi *num.*517. ex Rota *deciſ.*301. *part. 1. diuerſ.* ampliat, etiamſi non adſit qoaſi poſſeſſio exigendi. Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.*762. *num.*18. vbi *num.* 39. dicit quòd ſemper apponitor vbi eonſtat de reſeruatione penſionis, ad obuiandum, (vt ipſe aduertit *numer.* 40) fraudibus & malitiis ſoluere recuſantium, ne ſcilicet interim durante lite ſolutio penſionis omittatur; & *num.* 41. qoòd etiam apponitur in commiſſiooe inualiditatis penſionis, ne interim penſionarius penſione ſpolietur, Valenzoel *conſ.*186. *num.*10. vbi qoòd apponitur in eommiſſiooe ſuper reductione penſionis. 2

Verùm cum hae elauſola non reſcribitur contra titularem ſtantē tranſlatione ad fauorem tranſlatarij in vim literarum tranſlationis, quæ ſecum affert exceptionem primæ penſionis extinctæ, Caſſad. *deciſ.*10. *num.*8. *de reſcript.* Veſtr. *in pract. lib.3 cap. vlt. numer.* 1. & fuit dictum *in Brixien. penſionis* 23. *Maij* 1594. *coram illuſtriſſimo D. meo Card. Millino,* 3

&

& in Neriton. penſionis 9. Nouembris 1601. *coram Litta,& in Papien. penſionis* 11. *Decembris* 1606. *coram Ortembergo*, impreſſa per Farinac. *decif.*122.*n.*3. *part.*1.*rec.* Theodoſ.de Rubeis *d.cl.* 767. *num.*18. vbi intelligit ſi transferens,fuit in quaſi poſſeſſione exigendi. & *n.*51. intelligit iuſtificata tranſlatione, ac etiam reſeruatione antiqua, etiam quòd adſit clau. *Arbitrio Rota.* Literæ autem tranſlationis habent de Iure paratam executionem,ita vt detur tranſlatario via executiua pro executione ſuæ tranſlationis, ſicut dabatur penſionario transferenti, vt fuit dictum *in Bonon. penſionis coram Illuſtriſſimo Card. Millino*, *& in Cremon. penſionis coram Illuſtriſſimo Card. Caual.* impreſſa apud Marcheſ. *de commiſſ. part.* 1.*pag.*558. *& ſeq. & in Firmana penſionis* 26. *Febr.* 1625. *coram Rembaldo*, adeò vt contra tranſlatarium iam non ſoleat reſcribi,niſi cum hac clauſula,vt per Garc. *de benef.part.*1.*cap.*5.*num.*470.& fuit reſolutum *in Firmana penſionis* 21. *Ianuary* 1627. *coram D. Dur.* Generaliter enim via executiua, quæ competit cedenti, datur etiam ceſſionario cum eiſdem priuilegiis, Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. in rub.de ceſſ.* Paul.de Caſtro *conſ.*91.*n.*3. *vol.*1. Roman. *conſ.*38.*& conſ.*142.

4 Sic etiam hæc clauſula non ponitur in penſionibus per inferiores à Papa impoſitis, prout ſolet imponi in eis, quæ reſeruantur à ſummo Pont.nam in iſtis non requiritur cauſa, non enim poteſt eſſe aliquod dubium ſuper illarum validitate;quare ſtatim habent executionem, cùm in aliis requiratur cauſa iuſta, & legitima, cùm non poſſint imponi niſi in caſibus permiſſis: vnde non eſt honeſtum, vt fiat executio ſine diſcuſſione, & cognitione cauſæ; ita ex Gom.& Greg.reſoluit Stephan. Gratian. *diſc.for. c.*617.*n.*10.

5 Operatur, vt Iudex non poſſit validè procedere in negotio principali, niſi priùs ſolita penſione, quia interim ceſſat Iuriſdictio, Sarnen. *in compendio Signatura,num.*84. Pariſ. *conſ.*94. *num.*12. *lib.*4. Mart. *d.clauſ.*165.*num.*14. Nicol. Garc. *d. cap.*5.*num.* 518. *cum ſeqq.* Aloyſ.Ricc. *d.collect.*1163. *effect.*1. Pacific. *de Salu.interd.inſpect.*4.*cap.*4.*n.*40. Seraph. *decif.*664. *num.*1. Rota *decif.*301. *& decif.*349. *num.*1. *part.*1. *& decif.*182.*num.*3. *lib.*2. *part.* 3. *diuerſ.* & fuit dictum *in Elu.penſionis* 13. *Nouembris* 1609. *coram Card. Caualerio*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. part.* 1. *pag.*544. *& in Abul. penſionis* 20. *Nouemb.* 1606. *coram Card.Sacrato*,impreſſa per March. *d.p.*1.*pag.*609. *& in Romana penſionis* 13. *Iuny* 1597. *coram Pamphilio*, impreſſa per eundem *pag.*613. *& in Parm. dat.* 27. *Iunij* 1612. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino*, impreſſa per Farin. *decif.*918.*num.*1. *part.*1. *recent.* Cæſ. de Graſſis *decif.* 8. *num.* 1. *de re iudic.* Theod.de Rub. *d.clauſ.*762.*n.*1. vbi *num.* 4. aduertit quòd de ſolutione conſtare debet in actis, antequam iudex procedat, aliàs non dicitur certus de ſua iuriſdictione.& *num.* 25. quòd non ſufficit quòd penſio ſit verè ſoluta, niſi id ex actis conſtiterit, & *num.*20. quòd ſtante hac clauſula ſententia lata non prius ſoluta penſione eſt nulla. & *num.*21. quòd generaliter omnia geſta ante ſolutam penſionem ſtante hac clauſ. ſunt nulla. Vide Theodoſ. de Rubeis *p.*4. *d.clauſ.*99. *num.* 2. vbi quòd hæc procedit non obſtante clauſ. *quod penſio medietatem fructuum non excedat*, quæ eſt exceptio reſultans ex ventre reſeruationis,quia vt intret clauſula,non eſt opus verificatione gratiæ, ſed poſtea iuſtificatur in petitorio.

6 Hæc clauſula licèt reſeruet Iuriſdictionem exequendi Iudici exequutori à quo, vt per Gigant. *de penſ.quæſt.*69.*in final. verbis*, non tamen ligat manus Iudici appellationis ad quem, quin quoque idem facere poſſit, vt declarando Gom. *in compendio vtriuſque Signatura num.*84.*&* 85 *verſ. confirmatur iſta opinio*, reſpondit Rota *in Cæſaraugustana penſionis* 4. *Iunij* 1608. *coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, *& in Abulen. penſionis* 15. *Decembr.* 1610. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Pironano.* Vbi etiam habetur, 7
hanc clauſulam procedere, quando ſententia fuerit lata ad fauorem, & pro validitate penſionis,ac proinde Signaturam ea vti non ſolere in contrario caſu ſcilicet in commiſſione appellationis, quando ſententia fuit lata ad fauorem titularis.

Reſpicit hæc clauſula non ſolùm terminos iam 8
maturatos,& decurſos non ſolutos,ſed etiam in futurum decurrendos,vt notat Marcheſ *d.p.*1.*pag.*494. *num.* 1. & ſtante ſcilicet quaſi poſſeſſione exigendi, maximè ſi concurrant literæ Apoſtolicæ expeditæ; vt per Staphil. *de liter. Iuſtitia.* §. *in primis, num* 82. Gig. *de penſ. quæſt.*35. *num.*8 *& quæſt.*62.*num.*42. At contra conſentientem reſeruationi penſionis, pro- 9
ceditur ad executionem etiam literis non iuſtificatis,& fuit dictum *in Aretina penſionis* 15. *Iunij* 1610. *coram Illuſtriſſimo Domino meo Card. Millino.* Et quando controuertitur penſio,Rota vult,vt contra ſucceſſorem conſtet aliquo modo de quaſi poſſeſſione; idémque pariter guſtare Signatura intendit, & poſtea vno, vel alio modo ſecundùm facti contingentiam reſcribit,vt fuit dictum *in Burg. penſionis* 24. *Iunij* 1595. *coram Bianchetto*, quam refert Marcheſ. *d.part.*1.*pag.*495.*num* 74 nam hæc clauſu- 10
la,ſi de ſolutione non conſtat,non tollit quin literæ ſint iuſtificandæ, vt fuit tentum *in Papien. penſionis* 16. *Decembris* 1579. *coram Rubeo*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ.part.*1.*pag.*513. & ideo penſio- 11
narius ſoluere debet penſionem tranſlatario, etiam non iuſtificata gratia transferentis, quando transferens erat in quaſi poſſeſſione exigendi, & beneficiatus conſenſerat reſeruationi penſionis, vt fuit reſolutum *in Mediolanen. penſionis* 17. *Iuny* 1613. *coram Pamphilio*,impreſſa per Farin. *decif.* 505. *num.*2. *part.* 1. *rec.* vbi *num.*3. ſubdit,quòd tranſlatarius re- 12
leuatur ab onere iuſtificandi gratiam transferentis, quando ipſe transferens fuit in longiſſima quaſi poſſeſſione exigendi penſiones. Vide Theodoſ. de Rubeis *d.p.*4.*clauſ.*99. §. 5. vbi dicit quod ſtante hac clauſula in commiſſione in iudicio retinendæ, non requiritur quod conſet de reſeruatione penſionis per literas Apoſtolicas, in dicto enim iudicio non requiritur aliquis titulus etiam coloratus, per Caſſad. *decif.*4.*n.*8.*de reſtit. ſpoliat.* cùm ſola quaſi poſſeſſio ſufficiat ad effectum manutentionis, idque procedit etiam contra ſucceſſorem in beneficio iuxta deciſiones Guid.629.& Putei 151.*lib.*1. quos Rota paſſim obſeruat, ſiue agatur remedio can. reintegrandæ, ſiue remedio retinendæ, cùm vtrumque competat ei,cui exiſtendi in quaſi poſſeſſione percipiendi ſolutio penſionis denegatur, Put. *dec.*419. *lib.* 2. vt in iudicio petitorio, vbi validitas penſionis eſt diſcutienda,debet conſtare de reſeruatione per literas Apoſtolicas, iuxta regulam de non iudicando iuxta formam ſupplicationum.

Durat in omnibus inſtantiis hæc clauſula, Caſſad. 13
*decif.*8.*de reſcript.* Rota *decif.*43.*num.*2.*part.*3. *diuerſ.* & fuit dictum *in d. Abulen. penſionis coram Domino meo Piranano*, impreſſa per Marcheſ. *d. part.*1.*pag.*516. *num.* 4. Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.*762. *num.* 26. & *num.*25. dicit quòd hæc clauſula cenſetur in qualibet commiſſione repetita. nouiſſimè D. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.*37. *num.* 13. vbi quòd durat vſque

ad

ad finem litis per tres conformes, vel per vnam, quæ tranſierit in rem iudicatam, etiamſi in aliis commiſſionibus non fuerit repetita, vt fuit dictum *in Neritonen. penſionis 26. Nouembris 1607. coram Card. Caualerio*, impreſſa per Marcheſ. *p.* 1. *pag.* 610 *n.* 2. *in vlt. impreſſ.*

14 Afficit tertium venientem ad cauſam pro ſuo intereſſe, donec per titularem integrè penſionario fuerit ſatisfactum, vt fuit dictum *in Vrgellen. iuris aptandi* 10. *Decembris* 1601. *coram Gregor. XV. inter eius deciſiones impreſſas deciſ.* 36. *n.* 3. Mart. *d. clauſ.* 165. *num.* 24.

15 Impedit ne penſionem ſoluere nolens abſoluatur, vt fuit dictum *in Elnen. penſionis* 13. *Nouemb.* 1609. *coram Card. Caualerio*, impreſſa per Marcheſ. *d. p.* 1. *pag.* 544.

16 Hæc clauſula dat conditionaliter Iuriſdictionem, vt priùs penſio ſoluatur, interimque ſuſpenditur, vt ſæpe ſæpiùs reſolutum fuit in Rota, & ſignanter *in d. Abulen. penſionis corã Domino meo Pirouano*, impreſſa per Marcheſ. *d. part.* 1. *pag.* 536. *num.* 6. *& in Cauen. penſionis* 10. *Iunij* 1609. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccina Decano*, impreſſa per Marcheſ. *d. part.* 1. *pag* 541. & in aliis allegatis per Mart. *dict. clauſ.* 165.

17 *num.* 1. vbi *num.* 2. ampliat procedere etiam lite pendente, & *n.* 3. etiamſi ſententia lata ſit ſuper ſpolio, vel per appellationem ſuſpendatur, ita vt ſententia lata, & omnia geſta non priùs ſoluta penſione ſint nulla, vt per eundem Mart. *d. clauſ.* 165. *num* 3. Aloyſ. Rice. *d. collect.* 163. *effect.* 2. Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 762. *n.* 3. *cum ſeqq.*

18 Non operatur tamen hæc clauſula, quando conſtaret de vitio in ventre, veluti ſi conſtaret de non iure, vel ageretur vigore inſtrumenti nulli, vel inualidi, quia tunc non obſtante clauſula, *Sine præiudicio executionis*, *&c.* ſuperſedendum eſt in executione, Caſſad. *deciſ.* 10. *de reſcript.* Put. *deciſ.* 34. *ſub num.* 1. *in fin. lib.* 1. Marta *d. clauſ.* 165. *num.* 9. Marcheſ. *d. part.* 1. *pag.* 469. *num.* 88. Rot. *deciſ.* 310. *num.* 3. *& deciſ.* 349. *num.* 7. *part.* 1. *diuerſ.* & apud Pacific. *poſt tract. de Saluiano interd. deciſ.* 263. *num.* 1. *&* 2. *& deciſ.* 264. *ante finem.* Achill. *deciſ.* 4. *in fin. de reſcript.* Cæſ. de Graſſis *deciſ.* 8. *num.* 15. *de re iud.* Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 762. *num.* 14. vbi *num.* 18. aduertit quòd à tempore Gregorij XIII. eo ita mandante in ſignatura retulit D. Robuſterius quòd exceptio oriens ex ventre, non impedit dictam clauſulam, ex quo propterea iuriſdictio eſt data ſub conditione, & *num.* 19. ſubdit quod tunc exceptio dicitur oriri ex ventre quando gratia eſt conditionalis, aliàs ſecus. Tunc Rota intelligit exceptionem oriri ex ventre, quando gratia eſſet conditionalis, puta, *Poſtquam clericali fueris charactere inſignitus*; conditione enim non verificata, non conſtat de reſeruatione, & hoc caſu procedit *deciſ.* 3. *de commiſſ.* Achill. Seraphin. *deciſ.* 664. *n.* 2. Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 99. §. 4. *n.* 4.

19 Vel etiam ſi incontinenti de nullitate, vel vitio doceretur, Caputaq. *deciſ.* 264. *p.* 2. Pacific *d. cap.* 4. *num.* 45. Secus tamen ſi aliunde, & extrinſecus, quàm ex ventre, hæc exceptio oritur. Rota apud eundem Pacific. *poſt tract. de Salu. interd. deciſ.* 263. *num.* 3. *part.* 1. quia tunc non retardatur executio, vt aduertit idem Pacific. *d. cap.* 4. *num.* 46. Hinc etiam hanc clauſulam non dari in penſione impoſita ex falſa cauſa, cenſuit Rota *in Compoſtellana penſionis* 15. *Martij* 1585. *coram Card. Seraphino*, impreſſa per Marcheſ. *d. p.* 1. *pag.* 533.

20 Nec operatur, quando penſionarius ſtetit per longum tempus non petendo penſionem; ita ex Gigan. *de penſ. quæſt.* 85. *num.* 3. Sarnen. *vbi ſuprà, verſ. præterea, & ex vna Bixien. penſionis* 11. *May* 1529. colligit Mart. *d. clauſ.* 165. *num.* 25. vbi ſubdit, hoc eſſe verum, quando penſionarius poteſt agere, & negligit; ſecus verò ſi non poteſt agere, quia non data negligentia, minimè cenſetur amiſiſſe animum exigendi, & *num.* 26. obſeruat, hanc clauſulam non dari quando penſio eſt impoſita ſuper pluribus beneficiis, quæ poſtea deuenerunt ad manus diuerſarum perſonarum. Hæc omnia reſoluit Theod. de Rubeis *d. clauſ.* 761. *n.* 44. 45. *&* 47.

21 Sunt etiam aliqui caſus in quibus Signatura ſine hac clauſula reſcribere conſueuit, quos nouem eſſe refert, & proſequitur Gig. *de penſionib. quæſt.* 85. *per totam*, quem citat D. Lotter. *d. lib.* 1. *quæſt.* 38. *num.* 14. vbi ſubdit, eos omnes caſus ad vnam cauſam poſſe reduci, videlicet quando obligatio titularis non eſt liquida.

22 Non datur igitur hæc clauſula, vbi penſionarius agit contra vnum ex obtinentibus aliquod beneficium de pluribus, ſuper quibus eſt facta reſeruatio, vt per Gigan. *d. quæſt.* 85. *num.* 5. Anton. Auguſtin. *in epit. cap.* 5. *de ſolut. penſ. num.* 2 D. Lotter. *dict. quæſt.* 38 *num.* 19 vbi *n.* 21. poſt Seraphin. *deciſ.* 1429. *num.* 7. ſubdit, hoc non procedere ſi reſeruatio facta eſſet in ſolidum, cùm tunc foret in electione penſionarij, retinere ſolidam penſionem ſuper vno corpore beneficij, dummodo eſſet illius capax.

23 Nec etiam datur, quando penſionarius ſimpliciter non denegat ſolutionem, ſed prætendit deductionem onera, vt per Gig. *d. quæſt.* 85. *num.* 7. D Lotter. *dict. q.* 38. *n.* 22.

24 Nec etiam datur vbi ex productione litterarum reſeruationis reſultat exceptio, Caſſad. *deciſ.* 10. *de reſcript.* Cæſ. de Graſſis *deciſ.* 8. *num.* 13. *de re iud.* Theodoſ de Rubeis *d. concl.* 762. *n.* 48.

25 Clauſ. *Sine retardatione ſolutionis penſionis arbitrio Rotæ*, ſuſpendit proceſſum executiuum ſuper ſolutione penſionis, donec Iudex faciat verbum in Rota ſuper meritis cauſæ, abſque eo tamen quod ſuper hoc an intret arbitrium, det dubium particulare: ita Theod. de Rub. *in ſingul. Rotæ tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.* 664. *num.* 19. cum hæc clauſula intelligatur prout de iure, quando nulla adeſt cauſa, non retardat nec impedit effectum clauſulæ, *Sine retardatione ſolutionis penſionis*, & quando penſio eſt iuſtificata, nõ eſt locus arbitrio ad retardandam ſolutionem; operatur tamen vt cenſeatur data facultas cognoſcendi de validitate, vel inualiditate penſionis ad effectum procedendi cum retardatione, vel ſine, & idem Rota antequam declaret arbitrium ſolet deguſtare validitatem penſionis, & ſi penſio eſt valida, non dat arbitrium, ita ex pluribus Rotæ deciſionibus Theod. de Rub *d. concl.* 763. *n.* 1. *cum ſeqq.*

26 Clauſ. *Sine ſtrepitu & figura iudicij*, operatur vt iudex poſſit incipere ab articulis, & illis probatis ſtatim procedere ad ſententiam, Roman. *conſ.* 519. *n.* 5. Theod de Rub. *clauſ.* 763. *n.* 4. vbi *num.* 2. tenet quòd per hanc clauſulam cenſetur remiſſa, quæ conſtructionem iudicij, & ſolemnitatem tantum reſpiciunt, non negotij veritatem.

27 Clauſ. *Si paternæ incontinentiæ non ſit imitator*, potius ſonat in modum inſtructiuum commiſſarij, quàm quod inducat poſſeſſionem, Rot. *deciſ.* 4. *de filijs Preſbyt. in antiq.* Felin. *in c.* 2. *n.* 6. *verſ. adde tamen, de reſcript.*

CLAVSVLA

CLAVSVLA CLXIII.

Si non valet vt teſtamentum, valeat, &c.

1 *Relictum factum filiis cum clauſula*, Si non valet, &c. *intelligitur factum iure inſtitutionis*; *ſi verò dicatur*, valeat iure cuiuſlibet vltimæ voluntatis, *tunc valebit iure codicillorum*, *vt num*. 2.

5 *Quid ſi dicatur*, ſi valeat etiam iure donationis inter viuos.

1 QVando adiectum fuerit, *valeat prout meliùs valere poteſt*, tunc hæc clauſula æquiparatur clauſulæ, *Omni meliori modo*, & relictum factum filiis, intelligitur factum iure inſtitutionis, Bald. *in l. quoties, col. fin. C. de hered. inſtituend.* Mart. *de clauſ. part. 3. clauſ. 83. in fine.*

2 Si verò compoſita ſit ſimpliciter, hoc eſt, *valeat iure cuiuſlibet vltimæ voluntatis*, tunc valebit iure codicillorum, Bald. *conſ. 504. num. 3. vol. 5.* Pariſ. *conſ. 25. num. 6. vol. 3.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 1. tit. 9. n. 16.* quos refert & ſequitur Mart. *d. clauſ. 83. n. 1.*

3 Si tamen ſuperadditum ſit, *valeat etiam iure donationis inter viuos*, tunc hæc clauſula nihil operatur in teſtamento, ſed tantùm in codicillis; ita Surd. *conſ. 348. n. 14.* Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 13. tit. 29. n. 29.* vbi *n. 31.* ſubdit, operari aliquando, vt donatio poſſit ſuſtineri.

CLAVSVLA CLXIV.

Si neutri.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Beneficium acquiritur per gratiam*, Si neutri, *quando neuter litigantium ſuper illud ius habet.*

3 *Scriptum*, Si nulli, &c. *quando dicatur, oſtenditur.*

4 *Gratia*, Si neutri, *vt ſuffragetur, debet verificari duplex conditio vltra litem, videlicet quod beneficium vacet, & quod neutri ius competat.*

5 *Gratia*, Si neutri, *pendet à futuro litis euentu, & antequam operetur effectum ſuum, debet expectari dictus euentus.*

6 *Gratia*, Si neutri, *non habet locum, niſi quando beneficium eſt litigioſum, lite nondum extincta.*

7 *Litem requirit de tempore datæ gratia*, Si neutri.

8 *Gratia*, Si neutri, *non conceditur pro lite mouenda.*

9 *Citationis reproductio eſt neceſſaria ad inducendam litem reſpectu rei.*

10 *Lis vera non eſt neceſſaria in gratia*, Si neutri, *ſed ſufficit lis de facto.*

11 *Iuriſdictionis defectus ſi adeſſet in Iudice, tunc non diceretur adeſſe lis, nec de facto, ad effectum gratia*, Si neutri.

12 *Prouiſionis aduerſarij debet fieri mentio, vt ſit valida gratia*, Si neutri.

13 *Menſis eſt exprimendus in gratia*, Si neutri.

14 *Beneficij vacatio niſi præſupponatur; non ſuſtinetur gratia*, Si neutri.

15 *Conditionalis eſt gratia*, Si neutri.

16 *Subreptitia non eſt gratia*, Si neutri, *ex eo quod non ſit facta mentio, quod collitigans ſit prouiſus Apoſtolicus.*

17 *Gratia*, Si neutri, *conceditur prouiſo Apoſtolico etiam contra alium prouiſum Apoſtolicum.*

18 *Gratia*, Si neutri, *quoad non ius alterius partis ſatis iuſtificatur ex reuolutione, & inſpectione actorum.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Ma- 1
ſcard. *de prob. conc. 183. num. 16.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 72. col. 939.* Flam. *de reſignat. lib. 1. quæſt. 3. n. 64. & 104. & lib. 10. quæſt. 3. n. 11. cum ſeqq. & n. 43.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 52. n. 40.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit. 22. n. 1. cum ſeqq. & n. 58. cum tribus ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. part. 5. collect. 1687.* Hæc clauſula & gratia cum conditione, *ſi beneficium vacet, & neutri ex collitigantibus ius competat*, ſtatim conceditur prouiſo Apoſtolico, Rot. *deciſ. 184. num. 1. p. 2. in poſthum. Farin.* aliàs *p. 4. recent.*

Per gratiam, *Si neutri*, acquiritur beneficium, 2
quando neuter litigantium ſuper illud ius habet, quod vno ex duobus modis fieri poteſt. Primo, dirigendo gratiam, ſeu ſcriptum Epiſcopo, vel alteri, cui Papa mandat, vt ſi per euentum litis eiuſmodi conſtiterit, neutrum dictorum litigantium in dicto beneficio ius habere, & idem beneficium, vt præmittitur, vacare, & tempore datæ præſentium non ſit in eo ius alicui ſpecialiter acquiſitum, cum omnibus iuribus & pertinentiis ſuis eidem N. auctoritate noſtra conferas, & ſignare procures, inducens, &c. Secundò, quando Papa ipſemet confert; ſi neutri litigantium ſit ius quæſitum, & hoc eſt tutius, & poſtea petit in iudicio recipi in partem, & recipitur. Reſcriptum verò, *Si nulli*, dicitur quan- 3
do ſunt tres, vel plures nullum ius habentes, & ſuper eodem beneficio litigantes, & prouidetur à Papa tertio de tali beneficio: quod demum habet locum, quando illud eſt litigioſum, vel quando partes eſſent pares in data, & ſe impedirent per concurſum, niſi tamen in gratia alterius eſſet clauſula ratificationis. Poſt tres ſententias victo non datur gratia, *Si neutri*, ſed poteſt dari reſcriptum, *Si alteri*, videlicet, ſi victori ius non competit, eidem victo conferatur; quo caſu is non poterit ius antiquum deducere, ſed nouum tantùm, vtpote hæreſim, vel ſimoniam, quam victus neſciebat, & ſi illam probet, obtinebit, aliàs opponetur exceptio rei iudicatæ. Colliges hæc ex Rebuff. *in praxi beneficiali, prima parte Signaturæ*, & ex Azorio *d. c. 32.*

Vt gratia, *Si neutri*, ſuffragetur debet iuſtificari 4
vltra litem duplex conditio, videlicet quod beneficium vacet, & quod neutri ius competat; ita Rota *deciſ. 24. & ibi addit. num. 3. de reſcriptis, & deciſ. 1. de ſequeſt. poſſ. in nou.* Merlin. *deciſ. 42. num. 3. part. 2.* Put. *deciſ. 48.* aliàs *deciſ. 46. n. 3. in correct. lib. 1.* & fuit dictum *in Auriencen. parochialis de Breues 15. Iulij 1615. coram Vbaldo*, impreſſa per Farin. *dec. 725. num. 2. p. 2. recent.* vbi pariter habetur, quod huiuſmodi conditiones debent verificari per agentem, & gratiam producentem.

Pendet gratia, *Si neutri*, à futuro litis euentu, & 5
antequam operetur effectum ſuum, debet expectari dictus euentus, vt pariter dictum fuit *in citata Aurien. parochialis impreſſa d. deciſ. 725. num. 3. p. 2. recent.* nam hæc gratia eſt conditionalis, dummodo ſcilicet per aduentum litis comparuerit neutri ius competere, Rot. *deciſ. 220. num. 6. part. 2. in poſthum. Farin.*

Et

6 Et ideo locum non habet, niſi quando beneficium
eſt litigioſum lite nondum eatincta, Gonzal *d.gl.31.*
7 *num.4.* Azor. *d.cap.31.* Imò requirit litem de tempo-
re datæ, Verall. *decif.34.num. 1. & ſeq.p. 2.* Mantic.
decif.50.n.1. Nicol. Garc. *de benef.p.6.cap.2.n.312.&*
ſeq. & fuit reſolutum *in Gerunden. Hebdomadaria* 13.
Iunij 1612. *coram D. Patriarcha Pamphilio*, impreſſa
per Farinac. *decif.452.num.1.p. 2. recent.* Et ſicut pi-
ſcis non poteſt eſſe ſine aqua, ita nec gratia, *Si neu-
tri*, ſine lite, vt fuit dictum *in Salamantina Archidia-*
8 *conatus* 16. *Iunij* 1581. *coram Rubeo.* Et quod non con-
cedatur pro lite mouenda, aſſerit Verall. *dec.34.n.4.*
p.2. & fuit dictum *in Verdun. Canonicatus*, impreſſa
9 per Nicol. Garc. *de beneficiis, p.5.c.3.n.44.* Et eſt adeò
verum requiri litem de tempore datæ dictæ gratiæ,
vt ſi tunc eſſet citatio executa, ſed non reproducta,
& poſt datam gratiæ reproducta ſit, non ſufficeret,
cùm reproductio ſit neceſſaria ad inducendam litem
reſpectu rei, Rota *in Legionen. Parochialis* 16. *Maij*
10 1603. *coram Ostembergo.* Bene verum eſt, quod non
eſt neceſſaria vera lis, ſed ſuffic lis de facto, Man-
11 tic. *decif.99. n. 4.* Si tamen adeſſet defectus Iuriſdi-
ctionis in Iudice, tunc non diceretur adeſſe lis, nec
de facto, ad effectum huius gratiæ, *Si neutri*, vt
fuit dictum *in Placentina Decanatus* 12. *Nouembris*
1593. *coram Penia.*

12 Hæc gratia, *Si neutri*, vt ſit valida, debet fieri men-
tio prouiſionis aduerſarij, vt ex Rebuff. *in praxi, tit.*
de reſcripto gratia, Si neutri, n.36. cenſuit Rota *in vna*
Bracharen. beneficij 19. *Ianuarij* 1604. *coram Greg. XV.*
quæ reperitur impreſſa per Farin. *decif.105. num. 1.*
p.2. recent.

13 In hac gratia, *Si neutri*, menſis ex exprimendus,
14 vt per Gonzal. *d.gloſſ.32.num. 21.* & non ſuſtinetur,
niſi præſuppoaat beneficij vacationem, ea Flamin.
d.lib.1.q.3.n.64. & 104. vbi *n.45.* ſubdit, nequaquam
prodeſſe non facta mentione intruſionis, & fru-
ctuum malæ perceptionis.

15 Eſt conditionalis, & nihil ponit in eſſe, ac proin-
de attenditur tempus, quo beneficium conferri po-
teſt, non autem tempus datæ; ita Maſcard. *d. con-*
cluſ.1383.num.16. Camill Borell. *d.tit.22.num.2.&*
num.59.

16 Hæc gratia, *Si neutri*, non eſt ſubreptitia, ex eo
quod non ſit facta mentio, quod colligans ſit pro-
uiſus Apoſtolicus, Greg. *decif.150. per totam*, vbi *n. 3.*
17 dicitur, quod hæc gratia ea ſtylo Datariæ concedi-
tur prouiſo Apoſtolico etiam contra alium proui-
ſum Apoſtolicum; & *num.6.* quod non eſt præiudi-
cialis, quia non habet locum niſi data inualiditate
gratiæ partis aduerſæ.

18 Satis iuſtificatur quoad non ius ex reuolutione,
& inſpectione actorum, Gregor. *decif.84.num.3.* In-
tellige quoad non ius alterius partis, nam quoad
non ius impetrantis ſatis iuſtificatur ex ſola illius
confeſſione, Gregor. *decif.98.num.2.* Et quod ex ſola
confeſſione impetrantis iuſtificetur quoad non ius
illius, in terminis huius gratiæ ſæpiùs firmatum fuit
in Rota, & ſignanter *in Melsten. Prioratus* 22. *May*
1615. *coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, im-
preſſa per Farinac. *decif. 699. ſub num. 2. part. 2. re-*
cent. & in Ciuitatis Caſtelli Parochialium 22. *Iunij*
1615. *coram Card. Veroſpio*, impreſſa per eundem
Farinac. *decif.756. in fin. eod. part. 2. recent.* Imò etiamſi
haberet ius in prima gratia, cenſetur huic iuri re-
nunciare, Rota *decif.98.num.1.* apud Farinac. *poſt lib.*
2. conſil.

August. Barboſæ de Clauſ.

CLAVSVLA CLXV.

Si per diligentem examinationem, &c.

1 *Clauſula*, Si per diligentem eaaminationem, &c. *apponi ſolet in prouiſionibus parochialium.*
2 *Examen cum ſynodalibus examinatoribus quod pro forma requiratur, operatur clauſula*, Si per diligentem eaaminationem, &c.
3 *Examinatus coram Ordinario, ſynodalibus examinatoribus adhibitis, & idoneus repertus ad certam parochialem, ad eandem examinari non debet etiam ſtante clauſula*, Si per diligentem eaaminationem, &c.
4 *Examinatus ſemel, iterum examen ſubire non tenetur.*
5 *Approbatione ad eandem parochialem exhibita à Cancellaria, paſſim mutari conſueuit ſupplicatio ex forma dignum, in gratioſam.*
6 *Declaratur Gonzal. ad Garc.*
7 *Ex anteacta vita ratione aſſequitur, quid de ſequenti vita ſit præſumendum.*
8 *Auditor Rota tanquam ſubrogatus loco Ordinarij poteſt conferre immittendo in poſſeſſionem.*

HÆc clauſula apponi ſolet in prouiſionibus pa- 1
rochialium per Sedem apoſtolicam faciendis,
quæ ſic extendi ſolet; *Si per diligentem examinatio-
nem per te adhibitis examinatoribus in Synodo diœceſa-
na deputatis, ad hoc idoneum eſſe reperaris, ſuper quo con-
ſcientiam tuam oneramus.* Quæ clauſula cùm frequens
ſit, ideo ſuper illius intellectu tranſeribendam duxi
S. Rotæ deciſionem *in vna Piſtorien. parochialis* 6.
Februarij 1623. *coram R.P.D. Merlino*, quæ eleganter
ſic decidit.

Quamuis enim clauſula prædicta conditionem 2
importet, & operetur quod examen cum ſynodali-
bus examinatoribus requiratur pro forma, ita vt il-
lud prætermitti nequeat, quantumcumque impe-
trans ſit re vera idoneus, ex latè deductis per Garc.
de benef. cap.2. num. 253. & pluribus ſeqq. & præſer-
tim *n. 266.* vbi refert deciſionem *in Calaguritana
beneficij de Ornillos* 12. *Octob.* 1587. *coram bon. mem.
Cardin. Pamphilio*; in qua fuit dictum id procedere,
etiamſi aliàs fuiſſet examinatus, & approbatus etiã
ad parochiales: viſum tamen fuit conditionem, ac
formam huiuſmodi ſatis ſuperque fuiſſe adimple-
tam, ex eo quia Ricciardus fuerat iam antea coram
eodem Ordinario ſynodalibus examinatoribus ad- 3
hibitis eaaminatus, & idoneus repertus, & appro-
batus ad hanc eandem parochialem. Et conſequen-
ter non fuit neceſſarium nouum examen: ſemel 4
enim examinatus, iterum examen ſubire non tene-
tur, *cap. accepimus, & ibi gloſſ. in t. notab. de ætat. &
qualit. & ordin. præficien.* Et clauſula prædicta debet
intelligi de examine facto, vel faciendo, quatenus
illud iam antea factum non fuiſſet: ſiue enim con-
ditio prædicta dicatur caſualis, ex quo etiam ido-
neus caſus, putà, memoria labente, vel Præſulis, &
examinatorum aſpectu perterritus deficere poteſt in
examine; ſiue mixta tanquam pendens etiam ab ar-
bitrio, & iudicio Ordinarij, vel examinatorum, non
eſt neceſſariò adimplenda poteſt reſcripti præſenta-
tionem, ſed ſufficit quod fuerit antea in rei veritate
modo prædicto adimpleta, quoties tempore reſcri-
pti Princeps ignorabat adimplementum, ad *l. hæc
conditio. §. fin.* & *ibi* Bart. & Socin. *ff. de cond. & de-
monſtr. l. ſi ita ſcriptum. §. fin. ff. de legat. 2.* Ruin. *conſ.
89. num. 2. lib. 4.* pulchrè Surd. *in conſ. 69. n. 19. & 20.*

Præſumitur enim, quod ſi Papa tale adimplementum ſciuiſſet, noo quidem in form. Dignum, ſed in forma gratioſa, & abſque tali conditione prouidiſſet, vt in ſimilibus terminis conſiderant Socin. *in d.l. hec conditio, n.4. in fin.* Rum. *d. conſ.* 89. *num.* 2. quos ſequitur Surd. *in preallegato conſilio* 69. *n.* 20.

5 Cum quo etiam conſonat ſtylus Cancellariæ, eius atteſtatio fuit, ſecundum quem exhibita approbatioue ad eandem parochialem, paſſim mutari conſueuit ſupplicatio ex forma dignum, in formam gratioſam. Ex quo apparet, formam huiuſmodi per clauſulam prædictam importatam, non eſſe mentalem, & conſequenter illius omiſſionem proceſſum non vitiare, vt tradit Butr. *in cap. ſuper literis, n.* 16. *de reſcript.* & Brunor. *in tract. de forma, tit. de poteſt. & effect. forma, verſ. tertio predicta concluſio, fol. mihi* 56.

6 Ex quibus patet reſponſio ad ea, quæ tradit Garc. *de benef. d. part* 6. *cap.* 2. *n.* 253. *cum ſeqq.* & Gonzal. *ſuper reg.* 8. *gloſſ.* 3. *n.* 89. *&* 96. *cum ſeqq.* Procedunt enim, & ipſi loquuntur, quando non præceſſit examen cum tribus examinatoribus ſynodalibus, iuxta formam præſcriptam, vel quaodo fuit factum ab alio Ordinario, & approbatio fuit tantummodo generalis ad parochiales, in quibus terminis verſabatur caſus *in d. Calaguritana beneficij de Ornillos coram bon. mem. Card. Pamphilio*, vt ibi deprehenditur; non autem quando præceſſit ſpecialis approbatio ad talem parochialem præuio examine, & ideo oon applicatur, cùm Riceiardus fuerit ab examinatoribus ſyoodalibus rigoroſè examinatus. & approbatus ad hanc eandem parochialem, & ab eodem Ordinario, in cuius locum fuit ſubrogatus D. meus Pirouànus, iuxta *Clem. Auditor, de reſcript.* Et euidens eſt ratio differentiæ inter vtrumque caſum, quia per examen generaliter ſactum ad parochiales, non eſt plenè conſultum diſciplinæ Chriſtianæ, & curæ animarum alicuius certæ parochialis: fieri enim poteſt, quod talis parochialis exigat in ſuo Rectore præcipuas qualitates, quæ ab extraneo Ordinario examinante pro alia parochiali non potuerint excogitari; quod ſecus eſt, vbi ad eandem parochialem, & ab eodem Ordinario quis priùs fuerit examinatus, & approbatus.

7 Nec obſtat quod à die, quo Riccardus fuit ab examinatoribus approbatus, vſque ad diem exhibitioois literarum Apoſtolicarum, effluxerũt ferè duo menſes, & vſque ad diem obtenti ſupradicti mandati de immittendo, interceſſerit quinquennium, intra quod temporis ſpatium potuit ipſe Riceiardus mutare mores, ita vt de emptore immiſſionis non eſſet idoneus. Quoniam vltra quod imò examen ſequutum fuit per dies ſex poſt datam prouiſionis Apoſtolicæ, in quo tempore potuit Rieciardus ſcire ſibi gratiam fuiſſe ſignatam, huiuſmodi morum mutatio nullo modo probatur, & Iuris præſumptio eſt in contrarium, ex anteactæ enim vitæ ratione aſſequitur, quid de ſequenti vita ſit præſumendum, vt tradunt Marſil. *in l. maritus num.* 54. *& ſeqq. ff. de quaſt.* Alciat. *de preſumpt. reg.* 2. *praſ.* 8. *in princip.* & Sord. *conſ.* 245. *num.* 49. Quæ omnia tanto magis placueruot, quia videbantur magis æqua, præſertim cùm agatur de ſuſtinendo mandatum iam relaxatum, & immiſſionem illius vigore ſequutam.

8 Minus etiam dicta immiſſione impugnari poterat, ex eo quod non præceſſerit collatio; quia cùm Rotæ Auditor tanquam ſubrogatus locus Ordinarij, iuxta *dictam Clem. Auditor*, poſſit conferre immittendo in poſſeſſionem, videtur etiam priùs ſaltem virtualiter contuliſſe, adde Rum. *conſ.* 337. *n.* 3. Rot. *deciſ.* 16. *n.* 1. *in fin. de conceſſ. prabend. in nouis*, & in iis propriis termiois idem fuit reſolutum *in Calaguritana beneficij de Arnedo* 22. *Iunij* 1621. *coram me*, vbi plores afferuntur deciſiones concordaotes. Hactenus deciſio eoram R.P.D. Merlino, ex qua optimè declaratur vis, & effectus huius clauſulæ.

CLAVSVLA CLXVI.

Si preces veritate nitantur.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Clauſula,* Si preces veritate nitantur, *in qualibet gratia ex tacita conditione ineſt.*

3 *Clauſula,* Si preces veritate oitantur, *intelligitur in vnoquoque reſcripto, ſeu mandato; & in reſcripto etiam Regis, vt n.* 4.

5 *In obligatione Camerali adiecta literis reſeruationis penſionis, ſubintelligitur clauſula,* Si preces veritate nitantur.

6 *Clauſula,* Si preces, &c. *appoſita ſemper cenſetur, licet omiſſa fuerit ex conſuetudine.*

7 *Æquiparantur clauſula,* Si preces veritate nitantur, Si tibi conſtiterit, &, Vocatis vocandis.

8 *Conditionem non facit clauſula,* Si preces veritate oitantur, *nec Iuriſdictionem fundat, ſiue inchoat, ſed tribuit inſtructionem ad procedendum.*

9 *Iuriſdictionem non impedit clauſula,* Si preces veritate nitantur, *licèt impediat eius exercitium.*

10 *Subreptio omnis quantumcumque modica per clauſulam,* Si preces veritate oitantur, *vitiat gratiam.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Doctores per text. *ibi in l. fin. C. de diuerſ. reſcript & in c.* 2. *de reſcript.* Greg. *l.* 6. *tit.* 19. *partit.* 3. Vital. de Camb. *in tract. clauſ. pag.* 20. *col.* 1. Lancel. *de attent. p.* 2. *can.* 20. *limit.* 11. *n.* 4. Verall. *deciſ.* 128. *n.* 1. Perez *ad l.* 5. *verſ. quaro* 14. *tit.* 12. *lib.* 3. *Ordin.* Maſcard. *de prob. concl.* 1210. *num.* 3. Suar. *de legib. lib.* 8. *cap.* 18. *n.* 10. Matt. *de clauſul. p.* 1. *clauſ.* 152. *aliàs* 168. *& p.* 2. *clauſ.* 71. Cald. Pereira *quaſt. forenſ. conſ.* 26. *n.* 7. *in fin.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 44. *num.* 501. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 1. *lit. C, concluſ.* 305. *à princip.* Rota *deciſ.* 555. *num.* 5. *part.* 2. *in poſth. Fano* aliàs *recent.* vbi quòd Seraph. ſubintelligitur in gratioſis, *& deciſ.* 512. *n.* 2. *ead p.* 1. Theod. de Rubeis *in ſing. Rota tom.* 2. *part.* 4. *clauſ.* 93. vbi §. 2. ſubdit quòd ſubintellecta in gratia ſuſpeodit effectum gratiæ quoad eius canonizationem, non autem quoad effectum gratioſæ ſubminiſtrationis. 1

2 Hæc clauſula in reſcripto Apoſtolico, ac qualibet gratiâ ex tacita conditione ineſt, ſemperque ſubintelligitur, vt per Oldrad. *conſ.* 222. *n.* 3. *verſ.* 2. Zabar. *conſ.* 92. *num.* 5. Anch. *conſ.* 240. incip. *Per pradicta, in princ.* Soc. *conſ.* 164. *n.* 51. *verſ. confirmantur pramiſſa, vol.* 2. Dec. *conſ.* 35. *n.* 1. *& conſ.* 142. *num.* 6. Rot. *deciſ.* 221. *p.* 2. *diuerſ.* Marcheſ. *de Commiſſ. p.* 1. *pag.* 164. *n.* 155. *& p.* 3. *pag.* 374. *num.* 13. *in vlt. impreſſ.* & fuit dictum *in Burgen. Canonicatus* 29. *Ianuar.* 1590. *coram Card. Pamph.* impreſſa per March *de Commiſſ. p.* 2 *pag.* 543. *& in Caſaraugustana penſionis* 24. *Dec.* 1591. *coram eodem*, impreſſa per eundem Marcheſ. *p.* 1 *pag.* 573. *n.* 5. *in vlt impreſſ. & in Tudertina penſion.* 12. *Iuni* 1654. *coram Card. Veroſpio*, Card. Tuſch. *d. lit. C, concl.* 305. *n.* 1. Campan. *in diuerſ. Iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 193. Mooet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 7. *n.* 1274.

Theodoſ.

Theod. de Rubeis *in ſingul. Rota tom. 2. part. 4. clauſ. 772. num. 2.* vbi *num. 4. cum ſeqq.* ampliat etiam in omnibus partibus gratiæ, etiam acceſſoriis, etiamſi gratia ſit Motu proprio, maximè in beneficialibus, ne detur vitioſus ingreſſus.

3 In vnoquoque reſcripto, & mandato etiam intelligitur, *l. fin. C. de diuerſ. reſcript. cap. in parte, il. 1. de reſcript.* Mart. *d. par. 2. clauſ. 71.* Menoch. *conſ. 103. n. 22.* Maſcard. *d. concluſ. 1210* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. in annot. n. 229.* Alex. Trentacinq. *var. reſol. lib. 1. tit. de reſcript. reſol. 7. num. 1. & 2.* Melchior Phœbos *Luſit. decis. tom. 1. decis. 41. n. 1. & 2.*

4 In reſcripto etiam Regis pariter ſubintelligitur, vt tradit Azeued. *l. 4. num. 2. & 3. tit. 26. lib. 8. noua Recopil.*

5 Subintelligitur quoque in obligatione Camerali adiecta literis reſeruationis penſionis, vt cenſuit Rota apud Zach. *poſt tract. de oblig. Camer. deciſ. 46. num. 2.*

6 Denique appoſita ſemper cenſetur, licèt omiſſa fuerit ex conſuetudine, Vital. de Camban. *vbi ſuprà, n. 2. & vltim.* Perez *d. l. 5. verſ. quæro 14.* ibi, *tamen ex conſuetudine, &c.*

7 Hæc clauſula, & illa, *Si tibi conſtiterit*, & *Vocatis vocandis*, æquipollent, vt tradit Vital. de Camb. *vbi ſuprà, num. 1.*

8 Conditionem non facit hæc clauſula, nec Iuriſdictionem fundat, ſiue inchoat, ſed tribuit inſtructionem ad procedendum; ità Felin. *in cap. ex parte, il 1. num. 1. & 6.* vbi Bald. *de reſcript.* Mart. *d. part. 1. clauſ. 152. aliàs 168. num. 1.* Marcheſ. *de commiſſ. part. 1. pag. 165. num. 156.* Vital. de Camb. *citato loco, num. 4. & 5.* Henriq. *in ſumma, lib. 12. de matrim. cap. 3. in fin.* Alex. Trentacinq. *var. reſol. lib. 1. tit. de reſcript. reſol. 7. num. 11.* Sanchez *de Matrim. lib. 8. diſput. 34. num. 25.* præcipuè quando hæc clauſula eſt tacitè ſubintellecta, quia tunc non reddit gratiam nec reſcriptum conditionale, Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ. 772. n. 1.*

9 Vnde non impedire Iuriſdictionem, licèt impediat eius exercitium, obſeruat Mart. *d. part. 2. clauſ. 71. n. 4.* vbi *n. 5.* ſubdit cum Curt. ſen. *conſ. 16. num. 27.* & Rebuff. *in praxi beneficiali, tit. de differ. inter reſcripta gratia, & Iuſtitia, n. 9.* & Gram. *deciſ. 66. num. 18* quòd
10 per hanc clauſulam omnis ſubreptio quantumcumque modica vitiat gratiam, & *n. 7.* poſt Tiraq. *tract. Ceſſante cauſa, limit. 1. n. 11. & ſeq.* & Natt. *conſ. 168. n. 4.* ac Menoch. *de arbitr. caſu 261. num. 22.* vbi addit vitiari etiam ex falſa cauſa impulſiua.

CLAVSVLA CLXVII.

Si pro aliis non ſcripſerimus.

1 HAc clauſula licèt loquatur in numero plurali, reſoluitur tamen in ſingularitates, & ſic gratia poſterior cum iſta clauſula erit nulla, licèt tantùm pro vno fuerit ſcriptum, Bald. *in cap. mandatum, n. 4. in fin. & num. 5. de reſcript.* cum aliis congeſtis per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. ſuſceperit liberos, num. 255. & 256.* cum pluribus adductis à Gonzal. *in reg. 8. Cancell. gloſſ. 21. a num. 6.* Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rotæ tom. 2. p. 4. clauſ. 773. num. 10.* dum tenet hanc clauſulam verificari etiamſi pro vno tantum ſcripſerit. Caſtill. *controu. tom. 6. c. 120. n. 54.*

2 Intelligitur de eodem Papa, non verò ſi prædeceſſor ſcripſiſſet, vt per Gemin. *conſ. 39. in fin.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 1. lit. C, concluſ. 327. num. 2.* Auguſt. Barboſæ de Clauſ. Rot. *deciſ. 141. num. 2. p. 2. in poſt. Farin.* aliàs *part. 4. recent.* Hæc clauſula tacitè ineſt, & ideo intelligitur etiamſi non apponatur, Rebuff *in rep. cap. nulla in 10. clauſ. verſ. aduertatis, de conceſſ. præb.* & oſtendit quòd Papa non intendit grauare ordinarium collatorem duobus mandatis, idem Rebuff. *in forma mand. Apoſtol. in verb. pro alio non ſcripſerimus*, Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom. 2. p. 4. clauſ. 773.*

CLAVSVLA CLXVIII.

Si qua mihi iuſta cauſa, &c.

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Doctores per text. *in l. 1. ff. ex quibus cauſis maiores*, Sfort. Odd. *de reſtit. in integrum q. 8. num. 1. cum ſeqq.* Matt. *de clauſ. p. 1. clauſ. 248. aliàs 366. in vltima impreſſ.* 1

Quando maiores non poſſunt reſtitui ex illis cauſis, ex quibus minores reſtituuntur, tunc ſtante læſione reſtituuntur ex hac clauſula generali; vide Alciat. *de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 42. num. 2. cum ſeqq.* Menoch. *conſil. 932. num. 1.* Mart. *d. clauſ. 366. num. 2.* 2

Ignorans reſtituitur ex hac clauſula, ad traditas per Hippol. *in l. qui ignorans, n. 13. ff. ad l. Cornel. de falſis, & in l. 1. §. ſi quis vltrò, n. 38. ff. de quaſt.* Antum. Gom. *var. tom. 3. cap. 2. n. 27.*

CLAVSVLA CLXIX.

Si quid exequendum exequatur, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*
2 *Executionem vt ſuſpendat ſolùm donec de Iuſtitia ſententia exequenda cognoſcatur, operatur clauſula*, Si quid exequendum.
3 *Sententia effectum ſuſpenſiuum pro interim impedit clauſula*, Si quid exequendum, *ſi de iure erat locus executioni.*
4 *Appellationis in commiſſione intelligitur clauſula*, Si quid exequendum, *de & circa cauſam ſuper qua fuit pronunciatum.*
5 *Clauſula*, Si quid exequendum, *habet implicitam clauſulam*, Quatenus de Iure aliquid veniret exequendum.
6 *Clauſula*, Si quid exequendum, *dat cognitionem cauſa, vt priùs cognoſcatur ſuper exceptionibus appoſitis antequam exequatur.*
7 *Clauſula*, Si quid exequendum, *intelligitur prout de Iure.*
8 *Sententia niſi iuſtificetur ex eiſdem actis, non habet locum clauſula*, Si quid exequendum.
9 *Executione ne locus ſit, ſufficit quòd detegatur mandatum iniuſtum eſſe ex nouiter deductis.*
10 *Sententia debet iuſtificari ex actis prioris inſtantiæ, non autem ex nouiter deductis, vt locus ſit clauſula*, Si quid exequendum.
11 *Executiuè proceditur ex eiſdem actis ſtante commiſſione*, Conſtito de iuſtitia mandati.
12 *Clauſula*, Si quid exequendum, *in initio cauſa data, cenſetur repetita in omnibus aliis commiſſionibus.*
13 *Clauſula ſtante*, Si quid exequendum ſit, in primis, ante omnia exequatur, & attentata

ſeuocet, ante omnia ſuper executione pronunciandum eſt.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Lancellot. de atent. part. 2. cap. 20. limit. 11. num. 4. & 5. Mart. de clauſ. 169. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 1. litt. C. concluſ. 367. num. 14. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. collect. 954. Maſcard. de Commiſſ. part. 1. vbi de commiſſ. appellat. in cauſis Camer. obligat. pag. 699. à num. 78. & pag. 705. à num. 132. & pag. 709. à num. 146 Rot deciſ. 31 n. part. 1. & deciſ. 423. part. 3. diuerſ. Theodoſ. de Rubeis in ſingular. Rota tom. 2. part 4. concl. 95. & 775. qui d. clauſul. 95. §. 1. cum Seraphin. deciſ. 1396. num. 2. dicit quòd hæc clauſ. poſita in commiſſione operatur, nè poſſit executiuè procedi contra ſimpliciter obligatos de reſtituendo prioribus, & potioribus, etiam quòd non ſe obligauerint cum clauſ. Ad omne mandatum Domini, & §. 2. cum eod. Seraphin. deciſ. 1412. num. 7. tenet quòd iſta clauſ. operatur quod licèt aliàs eſſet ordinariè procedendum, per hanc clauſ. datur facultas procedendi executiuè ad fauorem illius, qui decretum obtinuit.

2 Effectus huius clauſulæ eſt, vt executionem ſuſpendat ſolùm donec de iuſtitia ſententiæ exequendæ cognoſcatur, vt per Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 968. num. 2. Rot. apud Cenc. poſt ſuum tract. de cenſ. deciſ. 87. num. 1. & deciſ. 79. num. 2. & fuit ſæpe ſæpius reſolutum, & ſignanter in Romana vineæ de Fabiis 20. Decembris 1604. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, impreſſa per Marcheſ. dict. part. 1. pag. 233. duplicata eadem part. 1. pag. 734.
3 & ita pro interim impedit effectum ſuſpenſiuum ſententiæ, ſi de Iure erat locus executioni, Rota in Romana vineæ de Paulinis 26. Februarij 1603. coram Illuſtriſſimo Domino meo Cardin. Millino, impreſſa per Zach poſt tract. de obligat. Cameral. deciſ. 156. & deciſ. 54. num. 3. Theodoſ. de Rubeis d. clauſ. 95. §. 3. vbi quòd per hanc clauſ. Rota iuxta eius antiquum ſtatum non exequitur aliorum ſententias, niſi guſtata earum iuſtitia, & §. 5. quòd iuſtificari debet ex actis prioris inſtantiæ, quæ ſola ſunt attendenda ad effectum huius clauſulæ.

4 In commiſſione appellationis intelligitur de & circa cauſam, ſuper qua fuit pronuntiatum, vt cenſuit Rota, impreſſa per Cencium poſt tract. de Cenſ. deciſ. 243. num. 4. & nihil facere videtur, quia commiſſio loquitur conditionaliter, & quia appellationem ſuſpendit, aliquid exequendum non venit, niſi an executioni locus ſit, guſtetur, Rot. deciſ. 228. p. 3. diuerſ.

5 Habet implicitam clauſulam, Quatenus de Iure aliquid veniret exequendum, vt per Pacificum de Salviano interd. inſpect. 4. cap. 5. num. 7. Rot. apud eundem deciſ. 172. num. 1. 2. & 9. & propterea priùs videndum eſt, an executio ſit facienda, & in quota parte, & interim illa fieri non poteſt, Lancell. de attent. p. 3. cap. 30. num. 33. Honded. conſ. 29. n. 24. lib. 2. vbi di-
6 cit, quod hæc clauſula dat cognitionem cauſæ, vt priùs cognoſcatur ſuper exceptionibus appoſitis, antequam exequatur, Rot. deciſ. 497. n. 7. & dec. 423. n. 2. lib. 3. p. 2. diuerſ.

7 Intelligitur provt de Iure, vt ex Rot. in vna Firmana olei 9. Aprilis 1596. coram Cardin. Blanchetto, reſoluit Marcheſ. d. part. 1. pag. 707 num. 150. Rota etiam apud Cenc. poſt dictum tract. de Cenſ. deciſ. 255. num. 7. & apud Zach. poſt tract. de oblig. Camer. deciſ. 236. num. 9. Nam intelligitur hæc clauſula provt de iure quatenus executori locus ſit, & ex eiſdem actis, quæ ſola attenduntur, vt illi locus ſit, vt per Theodoſ. de Rubeis d. clauſ. 775. num. 2. vbi quòd hoc procedit etiamſi nouæ probationes tendant ad corroborandas antiquas, & num. 51. per hanc clauſulam dicitur ſuſpenſa executio, donec per iudicem appellationis cognoſcatur de iuſtitia ſententiæ, & n. 13. quòd effectus huius clauſulæ eſt, vt executio quatenus locus ſit, pertineat ad iudicem ad quem, non autem ad iudicem à quo.

Non habet locum, niſi ſententia iuſtificetur ex 8
eiſdem actis, vt fuit dictum in Aquilegien. penſionis 21. Maij 1610. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Mantzanedo, impreſſa per Farinac. deciſ. 287. num. 6. p. 5. recent. & in Tudertina officij Cancellariæ coram Cardinale Lancelloto, impreſſa per Pacific. de ſalu. interdicto, deciſ. 64. num. 1. vbi num. 3. ſubdit, quòd ad effe- 9
ctum, vt non ſit locus executioni, ſufficit quod detegatur mandatum iniuſtum eſſe ex noviter deductis, Rota etiam apud Zach. poſt tract. de oblig. Camer. deciſ. 136. n. 1. & deciſ. 145. n. 11.

Intellige, vt debeat iuſtificari ex actis prioris inſtantiæ, vt fuit dictum in Rota, impreſſa per Pacific. poſt tract. de Salviano interd. deciſ. 168. num. 10. & in Romana grani 19. Nouemb. 1607. coram Ortembergo, impreſſa per Farinac. deciſ. 142. n. 1. part. 1. recent. & in Romana cenſus 4. Decembris 1595. coram Cardin. Pamphilio, impreſſa per Marcheſ. d. p. 1. pag. 757. Vnde non poteſt iuſtificari ex noviter deductis, vt pluries cenſuit Rota inter impreſſa per Pacific. poſt dictum tract. de Salu. interd. dec. 24. num. 1. & 5. dec. 162. n. 1. & deciſ. 260 n. 5. 10

Stante commiſſione, Conſtito de iuſtitia mandati, 11
ex eiſdem actis proceditur executiuè, Rota apud Zach. poſt tract. de oblig. Camer. deciſ. 12. n. 4. & deciſ. 156. n. 2.

Hæc clauſula in initio cauſæ data, cenſetur repe- 12
tita in omnibus aliis commiſſionibus, Ægid. deciſ. 221. Caſſad. deciſ. 8. de reſcript. & fuit dictum in Romana ſocietatis 3. Iunij 1577. coram Cardin. Blanchetto, impreſſa per Marcheſ. p. 1. pag. 738.

Cùm aliquando hæc clauſula detur ſub illis ver- 13
bis, putà Si quid exequendum ſit, in primis, & ante omnia exequatur, & attentata reuocet, quæro ſuper quo primùm pronunciandum ſit, an ſuper executione, an verò ſuper attentatis? & Rota cenſuit ſuper executione, ex vi illius verbi, in primis, & ante omnia, vt in deciſ. 623. n. 1. p. 3. lib. 3. diuerſ. quamuis, ſi de attentatis conſtaret poſtea, ibi fore ſuperſedendum Rota dixerit.

CLAVSVLA CLXX.

Si ſenſeris te grauatum.

1 *Doctores referuntur de vi & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Clauſula,* Si ſenſeris te grauatum, *impoſita ab homine, vel intellecta à Iure, facit, vt quis non dicatur grauari.*

3 *Clauſula,* Si ſenſeris te grauatum, *inhibitione noui operis reſoluitur in alternatiuam.*

4 *Iudicis præceptum cum clauſula iuſtificatiua,* Si ſenſeris te grauatum, *reſoluitur in vim ſimplicis citationis.*

5 *Clauſula,* Si ſenſeris te grauatum, *adeò eſt neceſſaria, vt ſi omittatur, præceptum ſit nullum.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Celſ. 1
Vgon. in tract. clauſ. pag. 505. col. 2. in fine, Mart. de

de clauſul. part.1. clauſ. 247. *alias* 364. *in vltim. impreſſ.* Marant. *de ordin.iudic. part.6.num* 17 *cum ſeqq.* Rimin. iun. *conſ.* 533. *vol.* 3. Hippol. *ſing.* 643. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.1. lit. C, concluſ.* 360.*num.*1.Theodoſ.de Rubeis *in ſing.tom.*2. *part.*4. *clauſ.*778.

2 Impoſita ab homine, vel intellecta à Iure, facit, vt quis non dicatur grauari, ex adductis per Steph. Gratian.*Marchia deciſ.*30.*n.*3.

3 In nunciatione noui operis reſoluitur in alternatiuam, vel quod inhibitus reſiſtat, vel quod veniat reſponſurus; ita poſt Bald.*conſ.*245. incip. *Proponitur, in fine lib.*2.tradit Cardin.Tuſch. *d.concl.*360. *n.*1.vbi *num.* 2. dicit contrarium tenere Bart.*conſ.*80. incip. *Quaritur.*

4 Præceptum Iudicis cum hac clauſula iuſtificatiua, reſolui in vim ſimplicis citationis, tenent *gloſſ. fin. in c. ex parte* 23. *de verb. ſign.* Celſ. Vgon. *vbi proximè*, Bonacoſ. *commun. crimin. part.1.verb. praceptum, fol.* 135. *verſo, & part.* 2. *eodem verb. fol.* 61. *verſo*, Bald. *conſ.* 177. incip. *Ad euidentiam, in princ. lib.* 3. *& d. conſ.* 463. *numer.* 7. *lib.* 4. Nauar. *conſ.* 3. *de cenſib. num.* 2. *in antiq.* Spin. *in ſpeculo teſtamentorum, gl.*11. *rubrica, num.*42.*cum ſeqq.* Vizin. *tom.*2.*commun. opin. lib.* 7. *tit.* 15. *num.* 91. *pag.* 279. vbi Viui.*num.*96.*pag.*281. Bernard Græuæ. *ad pract. Cam. Imper.lib.*1.*concluſ.*19.*conſid.*1. Cardin. Tuſch. *dict.concluſ.*360. *num.*3. vbi *numeris ſeqq.* multipliciter declarat. Theodoſ. de Rubeis *d.clauſ.*778. *num.*1. *&* 6.

5 Amplia in tantum eſſe verum, quod hæc clauſula eſt neceſſaria, vt ſi omittatur, præceptum ſit nullum, & poſſit ſperni, Iaſ. *in l. nequicquam*, §. *vbi decretum, ff. de offic. Proconſulis*, Mart. *dict.clauſ.* 364. *in fin.* Card. Tuſch. *dict. concluſ.* 360. *num.* 9. vbi *num.*10. poſt Angel. Aretin. *conſil.* 77. incip. *In caſu ſupradicto, num.*16. ampliat, quia licèt præceptum Iudicis non valeat, cùm à præceptis non ſit incipiendum, valet tamen quando adeſt hæc clauſula.

CLAVSVLA CLXXI.

Si ſine filiis deceſſerit.

1 *Clauſula*, Si ſine filiis deceſſerit, *intelligitur, de ſuo corpore natis, licèt non exprimatur.*

2 *Conditio contenta ſub clauſula*, Si ſine filiis deceſſerit, *verificatur. ſiue filij non naſcantur, ſiue nati præmoriantur.*

3 *Clauſula*, Si ſine filiis deceſſerit, *deficit tam per ſuperuenientiam filiorum maſculorum, quàm fœminarum.*

4 *Subſtitutionem compendioſam inducere apta eſt, clauſula*, Si ſine filiis deceſſerit.

1 INtelligi de ſuo corpore natis, licèt non exprimatur, conſuluit Menoch.*conſ.*166 *n.*5.

2 Conditio contenta ſub hac clauſula verificatur, ſiue filij non naſcantur, ſiue nati præmoriantur, ita vt tempore purificatæ conditionis non exiſtant; ita Dec. *conſ.*227. *col.*2. Alex. *conſ.* 101. *in tertio dubio,*
3 *num.*11. *in fine, lib.*7. Bellon. *conſ.*19. *num.*4. Deficit tamen tam per ſuperuenientiam filiorum maſculorum, quàm fœminarum, ex traditis per Menoch. *conſ.*1070.*n.*4.& per Card.Mantic. *de coniect.vlt.volunt.lib.*1.*tit.*14. *num.*1. & fuit dictum in *Camerinen.* Auguſt. Barboſæ de Clauſul. *bonorum* 19.*Maij* 1589. *coram Cardin. Seraphino inter eius deciſ.impreſſ.deciſ...*

4 Eſt apta hæc clauſula inducere compendioſam ſubſtitutionem, veluti ſi fuerit dictum, *Si ſine filiis deceſſerit filius meus, ſuccedat Compronius*, etiamſi non ſit adiecta dict. *quandocumque, gloſſ.magna verb. abſque, in cap. ſi pater, de teſtament.lib.*6. Alexand.*in l.Centurio* 27. & *ibi* Iaſ.*num.*33. & Rip.*n.*109. *ff. de vulg.* Odd. *conſ.*95.*num.*5. Gabr. *conſ.*230. *num.* 3. *& conſ.* 104.*num.*1.*vol.*1.Menoch.*conſ.*325. *num.* 5. Craſſ. *de ſucceſſ.*§ *ſubſtitutio, quaſt.*6.*n.*10.Surd.*deciſ.*37. *num.* 8. Rota *in Romana fideicommiſſi de Surdis* 11.*Maij* 1618. *coram Vbaldo ſen.*

CLAVSVLA CLXXII.

Siue præmiſſo, ſiue alio quovis modo, &c.

1 *Vacandi vno modo expreſſo non venit alius.*

2 *Clauſula*, Siue præmiſſo, &c. *comprehendit omnem modum vacandi.*

3 *Vacationem apud Sedem includit clauſula*, Siue præmiſſo, &c.

4 *Beneficium vacans per obitum in Curia capit clauſula*, Siue præmiſſo, &c.

5 *Vacationem etiam per priuationem capit clauſula*, Siue præmiſſo, &c.

6 *Vacationem etiam per reſignationem capit clauſula*, Siue præmiſſo, &c.

7 *Vacatio per mortem, & per reſignationem aquiparantur.*

8 *Clauſula*, Siue præmiſſo, &c. *intrat data ſaltem de facto vacatione.*

9 *Clauſula*, Siue præmiſſo, &c. *intrat verificato vno modo vacandi ex duobus narratis.*

Intrat in impetratione certo modo.ibid.

Intrat vt procedat etiamſi modus narratus non eſſet verius. ibid.

Intrat etiamſi in impetratione ex iure deuoluto. ibid.

10 *Vacationem inductam per regulam infirmis, non capit clauſula*, Siue præmiſſo, &c. *obtenta à reſignatario.*

11 *Clauſula*, Siue præmiſſo, &c. *non ſe extendit ad perſonam non expreſſam.*

12 *Clauſula*, Siue præmiſſo, &c. *comprehendit etiam vacationem ex perſona alterius, ſi addantur verba illa*, Seu ex alterius cuiuſcumque perſona, &c.

13 *Vacandi modus omnino falſus quando expreſſus ſit, non operatur clauſula*, Siue præmiſſo, &c.

14 *Beneficium quod vacauerit de futuro, non capit clauſula*, Siue præmiſſo, &c. *&* n.15.

16 *Nec quando modus vacandi eſt datus diſpoſitiuè.*

17 *Vel quando eſt narratus alius modus alternatiuè.*

18 *Vel quando malitiosè narratur modus expreſſus, qui verè non adeſt, vt capiat impetrans ex clauſulis generalibus.*

19 *Vel vt non capiat vacationem ex perſona impetrantis.*

20 *Clauſ.* Siue præmiſſo, &c. *non operatur quando in Bulla eſſet expreſſus vnus tantùm modus vacandi, in litteris executoriis omnis modus, ſine iſta clauſula.*

QVia regulariter expreſſo vno modo vacandi, 1
non venit alius, *c. ſuſceptum, de reſcript. in* 6.

2 ideo ſolet apponi hæc clauſula, per quam includi-
tur omnis modus vacandi, ſiue direct.s, ſiue indi-
rectus, etiam acceſſorius ex intentione conceden-
tis, vt per Caſſad. *deciſ.5. de praben.* Pariſ. *conſ.* 35.
*n.*20.*lib.*3.Flamin.*de reſign.lib.*8. *q.*7.*n.*64. Ioan. Co-
chier.*ad regnlam* 62. *de clauſ. in beneficiis vacantibus*
*ponen.num.*20.& fuit dictum *in Oueten.beneficij* 5.*Iulij*
1610. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino De-
cano*,impreſſa per Farin.*deciſ.*309.*num.*2.*p.*2. *recent.*
Valenzuel.*conſ.*128,*n.*107. Theod. de Rubeis *in ſing.*
*Rota tom.*2.*p.*4.*cl.*100 §.3.*cum ſeqq.& cl.*787.*n.*1. vbi
*n.*2.quòd non comprehendit qualitates, modorum,
& *num.*17.quòd capit omnem modum etiam indire-
ctum,& acceſſorium.

3 Primò amplia, vt includat vacationem apud Se-
dem, vt per Flamin. *d. lib.*8. *q.*7. *num.* 142. Aloyſ.
Ricc.*in collect.deciſ. part.* 2. *collect.* 355. *verſ. amplia
primò.*

4 Secundò amplia,vt capiat beneficium vacans per
obitum in Curia, vt per Flamin. *d.lib* 8. *q.*7. *n.*141.
etiam ex confidentia, iuxtà tradita per eundem
Flamin. *de confident. benefic. q.*7. *à n.*82. Theod. de
Rub.*d.cl.*787.*n.*13.

5 Tertiò amplia, vt capiat vacationem etiam per
priuationem,Rota *deciſ.*1. *de reſcript. in nou.* Lap. *al-
leg.*78.*num.*18. Mohed. *deciſ.*2.*de ſequeſtr.poſſeſſionis*,
Flamin.*d.lib.*8.*q.*7.*n.*136. Theodoſ.de Rubeis *clauſ.*
100.§.4.*& d.clauſ.*787.*num.*16. vbi de priuatione ob
violationem ſequeſtri, ob ſimoniam, & ob homi-
cidium.

6 Quartò amplia,vt capiat etiam vacationem per
reſignationem. Put. *deciſ.*5. *in fin.de regul. de menſe*,
Mohed.*deciſ.*2.*de offic. delegat.* Rota *in d.Oueten.be-
neficij coram D.Decano dec.*309. *num.*2. *& p.*2.*recent.*
Flamin.*de reſign.lib.*8.*q.*7.*num.*123.*cum ſeqq.*Rota *de-
ciſ.*305.*lib.*3.*p.*3.*diuerſ.* Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.*
7 787.*n.*8.vbi *num.*9.*&* 10. etiamſi reſignatio ſit nul-
la, maximè ſi reſignans eſſet poſſeſſor. Nam vaca-
tio per mortem, & per reſignationem æquiparan-
tur,vt tradunt Flamin. *de reſign. lib.*1. *q.*5. *num.*4. *&*
*quæſt.*6.*num.*15.Gonzal. *ad reg* 8.*Cancell.* §.5, *procem.*
*num.*25. Intellige probata reſignatione ſecus verò
illa minimè probata,quia tunc nihil operatur, Put.
*deciſ.*268.*lib.*3. Aloyſ. Ricc. *d. collect.*354.*verſicul.*2.
ampliat.

8 Quintò amplia, hanc clauſulam intrare data ſal-
tem de facto vacatione, vt fuit dictum *in Plocen.*
Capellania 27. *Iunij* 1597.*coram Penia*,*& in Taruiſi-
na parochialis S. Theomiſti* 11. *Ianuarij* 1601. *coram*
Gregorio XV. inter eius deciſiones impreſſas deciſ. 37.
*n.*10.quæ reperitur etiam impreſſa per Farinac. *dec.*
49.*n.*5.*p.*2.*recent.*

Sextò amplia, hanc clauſulam intrare verificato
9 vno modo vacandi ex duobus narratis, neque eſt
neceſſaria verificatio vtriuſque, vt fuit dictum *in*
Bononien.Canonicatus 19. *Febr.* 1590. *coram Cardin.*
Pamph. impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ.part.*1. *pag.*
357.duplicata *eadem p.* 1.*pag.* 478. *in vltim. impreſſ.*

Septimò amplia in impetratione certo modo,
Caſſad.*deciſ.*5.*n.*1.*&* 2.*& de prabend.* Cæſ.de Graſſis
*dec.*14.*n.*7.*eod.tit.*Theod.de Rub.*d.cl.*787.*n.*9.

Octauò amplia vt procedat etiamſi modus nar-
ratus non eſſet verus quia nihilominus gratia pro-
pter hanc clauſulam non dicitur ſubreptitia, Cæſ.
de Graſſis *deciſ.*14.*n.*6.*de prabend.*Theodoſ.de Rub.
*d.cl.*787.*n.*4.

Nono amplia etiam in impetratione ex iure de-
uoluto,Caſſad.*dec.*5.*de prab.* Rebuff. *in forma mand.*
Apoſt.in verb.etiam quamcumque diſpoſitionem, *verſ.*
fallit 1. *in fine.*

Limita primò, vt hæc clauſula obtenta à reſigna- 10
tario, non capiat vacationem inductam per regu-
lam de infirmis, vt per Flamin.*de reſign.lib.*12.*q.*14.
num. 23. Theodoſ.de Rubeis *d. clauſ.* 787. *num.* 15.
Item non cadit ſub clauſulis generalibus vacatione
Greg III. *de publicandis in* §. *de beneficiis*,quia ta-
lis vacatio debet diſpoſitiuè narrari. Theodoſ. de
Rubeis *d.clauſ.*100.§.3.

Limita ſecundò,vt non ſe extendat ad perſonam 11
non expreſſam, & ideò ſi impetretur beneficium
tanquam vacans per mortem Titij, vel quouis alio
modo, non habebit illud, ſi vacauit per mortem
Sempronij; & idem ſi dixit per mortem Titij, qui
deceſſit in tali loco, & tali die, nam ſi alio in loco,
& alio die obiit, beneficium illud ſimiliter non ob-
tinebit propter ſpecificationem, quam fecit: nam,
vt dicit Lap. *loco citato*, mors Titij non eſt mors
Sempronij, nec mors in vno loco, & tempore,eſt
mors alio in loco, & tempore, ſed mors eſt modus
vacationis;vide Mohed.*deciſ.*2.*de offic.deleg.* Nauarr.
*in cap.ſi quando, except.*1. *num.*2. *de reſcript.*Flamin.
*d.lib.*8.*q.*7.*num.*144.*cum ſeqq.* Franc.Leo *in Theſauro
fori Eccleſiaſtici.p.*2.*c.*3.*num.*85. Theodoſ.de Rubeis
d.clauſ. 786. *num.*26. Verùm hanc clauſulam com- 12
prehendere etiam vacationem ex perſona alterius,
ſi addantur verba illa,*ſeu ſex alterius cuiuſcumque*,&c.
tradit Rota *deciſ.*1. vbi *adden.in verb. quouis alio mo-
do*,& *ibi* Papaz.*n.*7.*de reſcript.in nou.& deciſ.*36.*lib.*1.
*part.*3.*diuerſ.* Anton. Faber *deciſ.*2.*de ſacroſanctis Ec-
cleſiis*,quem refert Aloyſ.Ricc. *d.collect.*355. *verſ.li-
mita* 2. & fuit dictum *in Cremonen. penſionis* 5. *De-
cembris* 1614. *coram Andrea*, impreſſa per Farinac.
*deciſ.*605.*n.*9.*p.*2.*recent.*

Limita tertiò, vt non operetur quando expreſſus 13
ſit omnino falſus vacandi modus, vt per Ant.Fab.
*ſub eodem tit.de ſacroſanctis Eccleſiis, diffinit.*4. quem
refert Aloyſ.Ricc.*d.collect.*355.*in fine.*

Limita quartò, vt non capiat beneficium, quod 14
vacuerit de futuro, iuxta reſoluta per Sarnen. *in re-
gul.de publican.q.*16. Flamin.*d.lib.*8.*q.*7.*n.*143. nam
ſolùm capit vacationem de illo tempore, Flamin.
*lib.*11.*num*...*q.*16.*& lib.*12.*q.*14.*num.*25.Theodoſ.de
Rubeis *d.cl.*787.*n.*21.

Illud demum aduertere oportet, quod ſi in fine 15
ſupplicationis habentis hanc clauſulam,in qua nar-
rabatur deuolutio ad Sedem Apoſtolicam, addan-
tur hæc verba, *& deuolutione detur diſpoſitiuè*, cen-
ſetur eſſe reſtricta, & limitata, ita vt ſi non docea-
tur de deuolutione, prouiſus non capiat benefi-
cium vigore huius clauſulæ, vt per Creſcent. *deciſ.*
12.*de prabend.* Caſſad.*deciſ.*8.*eodem tit.& deciſ.*14.*de
reſcript.* quos refert Maſſobr. *in ſua praxi habendi
concurſum,pralud.*26.*dub.*35.*n.*8.*&* 9.*ſecundum Roma-
nam impreſſ.*

Limita quintò, quando modus vacandi eſt datus 16
diſpoſitiuè, quia tunc non ſuffragatur hæc clauſula,
Caſſad. *deciſ.*5. *n.*3. *de praben.* Cæſ. de Graſſis *deciſ.*
14. *num.* 8. *eod.tit.* Theodoſ. de Rubeis *d.clauſ.*787.
*num.*20.

Limita ſextò, quando eſt etiam narratus alius 17
modus alternatiuè, nam tunc ſufficit quod vnus
tantum verificatur,nec requiritur verificatio vtriuſ-
que, Rota apud Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.*787.
*num.*12.

Limita ſeptimò quando malitioſè narratur mo- 18
dus expreſſus, qui verè non adeſt, vt capiat impe-
trans ex clauſulis generalibus, quia tunc non in-
trant,Put.*deciſ.*400.*lib.*1.*& deciſ.*268.*lib.*3. Theod.de
Rubeis *d.clauſ.*787.*n.*34.

Limita octauò, vt non capiat vacationem ex 19
perſona

perſona impetrantis, Verall. *deciſ.43. ad fin. part. 1.* Theod. de Rub. *d. clauſ.787. n. 37.*

20 Limita nonò, hanc clauſulam non operari quando in Bulla eſſet expreſſus vnus tantum modus vacandi, & in litteris executoriis omnis modus, ſiue iſta clauſula, Rebuff. *in forma ſimpl. premiſ. in verb. ſine premiſſo, n. 7. & in form. mandat. Apoſtol. in verb. aliam quamcumque diſpoſitionem, verſ. nota tamen, ad fin. & ſuper concord. in form. executor. mandat. Apoſt. in verb. plenius continetur*, Theod. de Rub. *d. clauſ.787. n. 44.* vbi *n. 45.* idem dicit ſi nullus modus vacandi exprimeretur, ſed diceretur per modum in Cancellaria exprimendum.

CLAVSVLA CLXXIII.

Sola facti veritate inſpecta:

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*
2 *Clauſula*, Sola facti, &c. *plus operatur, quàm clauſula*, Summariè, &c. *& clauſula*, Sine ſtrepitu, &c.
3 *Clauſula*, Sola facti, &c. *ſimilis eſt alteri*, De bono, & æquo.
4 *Principes non recognoſcentes ſuperiorem, iudicant cauſam ſecundùm eorum conſcientias ſola facti veritate inſpecta, non ſe adſtringentes ad allegata, & probata.*
5 *Princeps non tenetur ſeruare iuris ordinem.*
6 *Iudicare vt poſſit iudex ſicut ipſe Princeps, vt Deus, operatur clauſula*, Sola facti, &c.
7 *Cauſa quando eſt commiſſa cum clauſa*, Sola facti, &c. *procedi poteſt manu Regia.*
8 *Clauſula*, Sola facti, &c. *intelligitur de ea veritate, cuius patrocinatur, & procedit ſolo iure naturali, & gentium inſpecto.*
9 *Ordinem iudiciarium aufert clauſula*, Sola facti, &c. *& omnem ſolemnitatem iuris relaxat.*
10 *Clauſula*, Sola facti, &c. *operatur quod poſſit in cauſa procedi abſque libello; & conteſtatione.*
11 *Clauſula*, Sola facti, &c. *operatur quod poſſit iudex iudicare ſuper cauſa probata, licèt non deducta in libello.*
12 *Libelli ineptitudo parte non opponente tollitur virtute clauſula*, Sola facti, &c.
13 *Cauſa proprietatis vt ſimul cum cauſa poſſeſſionis diffiniri poſſit, operatur clauſula*, Sola facti, &c.
14 *Atteſtationibus publicatis vt poſſint alij teſtes produci, & examinari, operatur clauſula*, Sola facti, &c.
15 *Probationes non concludentes, & perſuaſiuas poteſt iudex admittere virtute clauſulæ*, Sola facti, &c.
16 *Cumulationem admittit clauſula*, Sola facti, &c. *quoad actiones ad remedia, quæ non inuicem contrariantur.*
17 *Præſcriptionis exceptionem an tollat clauſula*, Sola facti, &c. *oſtenditur.*
18 *Appellationem tollit clauſula*, Sola facti, &c.
19 *Ferias ruſticis cenſetur derogatum per clauſulam*, Sola facti, &c.
20 *Ius parti quæſitum nõ aufert clauſula*, Sola facti, &c.
21 *Exceptiones de iure tertij non admittit clauſula*, Sola facti, &c.
22 *Attentata non reuocantur ſtante clauſula*, Sola facti, &c.
23 *Beneficium excuſſionis non poteſt iudex virtute clauſula*, Sola facti, &c. *tollere.*
24 *Defenſiones legitimas partis, nec eius citationem tollit clauſula*, Sola facti, &c.
25 *Clauſula*, Sola facti, &c. *non excludit ea, quæ ſunt alio ſtatuto in ſpecie promiſſa.*
26 *Clauſula*, ſolemnitate iuris omiſſa, &c. *aufert ſolemnitatem iuris ciuilis & poſitiui, non autem diuini & naturalis.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Azeued. 1
l. 10. num. 127. tit. 17, lib. 4. noua Recopil. Celſ.
Vgon. *in tract. clauſ. pag. 487. & pag. 488.* Aloyſ. Ricc.
in collect. deciſ. collect. 699. Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 368.*
in vlt. impreſſ. & Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 68.*
à prin. nouiſſimè Theodoſ. de Rub. *in ſing. Rota tom. 2.*
p. 4. clauſ. 791. Gambar. *de legat. lib. 8. tit. de poteſt. legati*
in iudic. p. 163. cum ſeqq. & n. 169. Peregr. *conſ. 24. n. 10.*
vol. 1. vbi quòd idem importat quod clauſula, *ſecundùm Deum, & iuſtitiam.*

Hæc clauſula plus operatur, quàm clauſula, *Sum-* 2
mariè, &c. clauſula, *Sine ſtrepitu, &c.* vt per Honded.
conſ. 93. n. 53. tom. 1. Marant. *de ord. iudic p. 4. tit. & an*
iudex ſit competens, n. 32. Cacheran. *deciſ. 1. num. 10.*
Mart. *d. clauſ. 508. n. 4.* vbi hinc infert, iudicem deputatum hac clauſula, pleniùs procedere poſſe.

Similis eſt hæc clauſula illi, *De bono & æquo*, quæ 3
importat etiam, vt reiectis penitus, & excluſis ſolemnitatibus, & apicibus iuris, cauſa ſummariè expediatur, Saluſt. Tiber. *cap. 22. n. 6.*

Principes non recognoſcentes ſuperiorem, iudi- 4
cant cauſas ſecundùm eorum conſcientias ſola facti
veritate inſpecta, non ſe adſtringentes ad allegata,
& probata, vt poſt multos à ſe citatos concludit
Mart. *d. clauſ. 368. num. 1.* quibus adde Palat. *in repetit.*
cap. per veſtros, de donat. inter virum, & vxorem, §. 34.
n. 10. & 11. & metipſum *in collect. ad cap. petitionem 22.*
n. 5. de accuſat. & Steph. Grat. *d. March. deciſ. 61. n. 12.*
cum ſeqq. vbi contrarium tenere videtur; Princeps 5
enim non tenetur ſeruare iuris ordinem, vt docet
Perez per text. *ibi in l. 10. gloſſ. 1. tit. 4. lib. 2. Ordinam.*

Operatur quod Iudex poſſit iudicare ſicut ipſe 6
Princeps, Bertaz. *in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſact.*
n. 60. Valaſc. *de iure emphyt. q. 6. n. 12.* imò quod poſſit
iudicare vt Deus, Honded. *conſ. 21. n. 1. tom. 1.* Steph.
Grat. *Marchia deciſ. 36. n. 13. & deciſ. 68. num. 1.* Nam
ſi cauſa eſt commiſſa cum hac clauſula, procedi po- 7
teſt manu Regia, ex notatis per Stephan. Grat. *d. de-*
ciſ. 68. n. 4. & diſcept. forenſ. cap. 321. num. 1. Ludou.
Rodolphin. *poſt tract. de abſoluta Principis poteſt. voto*
vnico, n. 41. Peregr. *conſ. 2. n. 12. vol. 1.*

Intelligitur de ea veritate, cui ius patrocinatur, 8
Marant. *de ordin. iudiciorum, part. 4. tit. & an iudex ſit*
competens, num. 39. & procedit ſolo iure naturali, &
gentium inſpecto, non verò iuris ſolemnitate, &
ordine conſiderato, vt aduertit Aldret. *de relig. diſciplina tuenda, lib. 1. cap. 7. n. 14.*

Aufert ordinem iudiciarium, & omnem ſolemni- 9
tatem iuris relaxat, & reducit ad formam iudicij inductam de iure gentium, vel naturali; ita Menoch.
conſ. 180. n. 7. in fin. Brunor à Sole *in locis commun. verb.*
clauſula 46. Valaſc. *de iure emphyt. q. 6. n. 12. & conſult.*
145. n. 10. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 3. collect. 699.*
effect. 1. Rota *Bonon. diuerſ. deciſ. 30. n. 28. & deciſ. 65.*
n. 140. vbi ſubdit, quòd remittit rigoroſas iuris ſolemnitates, ſed non eas, quæ tendunt ad reperiẽdam veritatem. Theod. de Rub. *d. clauſ. 791. n. 3.* vbi dicit quòd per hanc clauſulam cenſetur ſublatus omnis ordo cognoſcendi de iure ciuili introductus, & iudex eo caſu tenetur ſeruare formam iudicij inductam à iure gentium, & *n. 4.* quòd operatur vt iudex non cogatur ſuper incidentibus pronuntiare, ſed poſſit illa vnà cum negotio principali decidere, & *n. 8.* quòd

operatur vt dilationes à iure requiſitæ poſſunt abbreuiari, non autem in totum tolli, & *n.9.* quòd iudex poteſt incipere ab articulis, quibus probatis, ſtatim potuerit procedere ad ſententiam.

10 Operatur deinde, quod poſſit in cauſa procedi abſque libello, & litis conteſtatione, ex Aloyſ. Ricc. *d. collect. 699. effectu* 4.

11 Idem quod poſſit iudex iudicare ſuper cauſa probata, licet non deducta in libello, Marant. *de ordine iudic. p. 4. diſt. 9. n. 9. n. 17. & n. 12. & in repetit. l. is poteſt, n. 133. ff de acquir. hered.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 100. n. 1.* Aloyſ. Ricc. *d. collect. 699. effect. 3.* Rota Bonon. diuerſ. *deciſ. 93. n. 2.* Honded. *conſ. 12. n. 1. tom. 1.* Cacher. *deciſ. 5. n. 21.* Surd. *conſ. 273. n. 2. & 3.* Mart. *d. clauſ. 365. n. 5.* vbi *n. 6.* ex Marant. *in repet. d. l. is poteſt, n. 195.*
12 ſubdit, quòd virtute huius clauſulæ tollitur ineptitudo libelli parte non opponente.

13 Item operatur, vt cauſa proprietatis ſimul cum cauſa poſſeſſionis definiri poſſit, Dec. *conſ. 449. n. 11.* Rub. *conſ. 4. n. 11.* Cacher. *deciſ. 1. n. 28.* Ioſeph. Ludou. *Peruſina deciſ. 27. num. 22.* Menoch. *conſ. 2. n. 184. & conſ. 180. n. 7.* Rota Bononien. diuerſ. *deciſ. 50. n. 96.* Mart. *d. clauſ. 368. n. 7.*

14 Item operatur, vt publicatis atteſtationibus poſſint alij teſtes produci, & examinari; Cacher. *Pedemont. deciſ. 1. n. 26.* quem refert, & ſequitur Bernard. Græue. *ad pract. Cam. Imper. lib. 5. concl. 105. n. 17. in fin.* Dat enim iudici facultatem tam ex ſe, quàm ex officio interrogandi teſtes, ac illos repetendi; eodem modo quo fit inſtante parte, etiamſi in cauſa ſit concluſum, Marant. *d. part. 4. deciſ. 9. n. 30.* Marcheſ. *de commiſſ. p. 2. pag. 419. n. 81.*

15 Virtute huius clauſulæ poteſt iudex admittere probationes non concludentes, & perſuaſiuas, vt per Steph. Grat. *d. deciſ. 68. n. 3.* Et licèt poſſit admittere probationes leuiores, vt tenent Roland. *conſ. 7. n. 36.* & Menoch. *d. arbitr. lib. 1. q. 24.* quos refert Mart. *d. clauſ. 368. num.* 8. tamen hoc intelligitur, quando aliunde fecit veritatem aliter ſe habere, vt probat Crauet. *in tract. de antiquit. temporum. in 6. particula 5. partis principalis, n. 6. qua incipit, 8. datur, &c.*

21 Item cumulationem admittit quoad actiones ad remedia, quæ non inuicem contrariantur, Surd. *d. conſ. 273. n.* 22. quem refert Stephan. Grat. *d. deciſ. 193. n. 6. &* 7.

67 Exceptionem præſcriptionis tollit, Aloyſ. Ricc. *d. collect. 699. effect.* 6. Verùm huiuſmodi exceptionem non poſſe iudicem virtute huius clauſulæ reiicere, poſt Menoch. *de arbitr. lib. 1. quaſt.* 20. probat Mart. *d. clauſ. 368. n. 9.*

28 Tollit appellationem, ex adductis per Sigiſmund. Scacc. *de appell. q. 16. limit. 1. n. 76.*

19 Per hanc clauſulam cenſeri derogatum ruſticis feriis, ex Azinio *in praxi Florentina, §. 3. cap. 7.* notat Bernard. Græue *ad pract. Cam. Imper. lib. 1. concl. 53. conſid. 2. n. 29.*

20 Ius parti quæſitum non aufert, Brunor. à Sole *in locis commun. verb. clauſ. 46.*

21 Exceptiones de iure tertij non admittit, nec reprobationem perſonam, vel teſtium: at ſi ponatur in omiſſione ſine partis citatione impetrata, tacito quod fuerit abſens, non annullat reſcriptum, & in ſecunda inſtantia durat, Bellam. *deciſ. 526.* Marcheſ. *de commiſ. p. 2. pag. 419. in 2. impreſſ.*

22 Attentata ſtante hac clauſula non reuocantur, Steph. Grat. *March. deciſ. 69. n. 19.*

23 Beneficium excuſſionis non poteſt iudex virtute huius clauſulæ tollere, Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 51. n. 4. & conſ. 25. n. 12. & conſ. 263. n.* 3. Natt. *conſ. 521. n. 13.* Cephal. *conſ. 86. n. 16. vol. 1.* Marta *d. clauſ. 368. n. 10.* Corn. *Lucen. deciſ. 37. n. 4.* Ioſeph. Ludou. *Peruſina deciſ. 45. n. 9.* ſub diſtinctione Bernard. Græue. *ad pract. Camera Imper. lib. 2. concl. 27. conſid. 3.* quicquid dicat Cald. Pereira *de empt. cap. 33. n. 30.*

Defenſiones legitimas partis non tollit, Steph. 24
Gratian. *d. deciſ. 68. n. 12.* nec eius citationem aufert, idem Gratian. *deciſ. 231. n. 3.* Operari tamen, vt actus ſit validus, etiam ſi pars non fuiſſet citata, dicit Rota Bononien. diuerſ. *deciſ. 65. n. 18.*

Ea quæ ſunt alio ſtatuto in ſpecie prouiſa, non ex- 25
cludit, Anton Monach. *Bononien. deciſ. 2. n. 9.*

Clauſula, *Solemnitate iuris omiſſa*, &c. aufert ſo- 26
lemnitatem iuris ciuilis & poſitiui, non autem diuini, & naturalis. Gamb. *d. tit. de poteſt. legati in in dic. n. 270.* Theod. de Rub. *d. p. 4. clauſ. 792. n. 1.* vbi dicunt quòd ideò requiritur citatio, quia eſt de iure naturæ.

CLAVSVLA CLXXIV.

Statum, & merita cauſæ, &c.

1 *Clauſula*, Statum, & merita cauſæ, &c. *operatur perinde, ac ſi integrè proceſſus, ac omnia acta, & partium comparationes fuiſſent in indiuiduo narrato.*

2 *Litis pendentia malè ex ſupplicatione narrata ſuppletur ex clauſula*, Statum, & merita cauſæ, &c.

3 *Litis mentio ſufficiens facta dicitur per clauſulam*, Statum, & merita cauſæ, &c. *ac ſi in indiuiduo, & nominatim eſſet facta.*

4 *Reſcripti omnem difficultatem tollit clauſula*, Statum, & merita cauſæ, &c.

5 *Clauſula*, Statum, & merita cauſæ, &c. *non ſe extendit ad tollendum id, quod ſi expreſſum eſſet, impediuiſſet reſcripti expeditionem, in quo poſita eſt.*

6 *Commiſſionem à ſubreptione ex taciturnitate quòd cauſa eſſet instructa, ſaluat clauſula*, Statum, & merita cauſæ, &c.

7 *Clauſula* Statum, & merita cauſæ, &c. *nullum operatur effectum, quando res iudicata adeſt.*

8 *Clauſula* Statum, & merita cauſæ, &c. *non intrat vbi ſpecialis mentio requiritur.*

OPeratur perinde, ac ſi integrè proceſſus, ac om- 1
nia acta, & partium comparationes fuiſſent in indiuiduo narrata, Felin. *in cap. cæterum, col. 3. lib. 7. verſ. intellige primò, de reſcript.* Gemin. *conſ. 120. n. 1. & ſeq.* Rot. *deciſ. 20. de reſcript. in nouu.* Achil. *deciſ. 9. eod. tit.* vbi dicit quòd ſtante hac clauſula non poterit impugnari commiſſio aduocatoria, etiam tacito quod lis eſſet inſtructa, Marcheſ. *de commiſſ. part. 1. pag. 227. num. 333. in vlt. impreſſ.* nam litis pendentia 2
malè in ſupplicatione narrata ſuppletur ex iſta clauſula, Gram. *deciſ. 66. n. 60. & ſeq.* Rot. *deciſ. 897. n. 3. p. 1. & deciſ. 275. n. 24. p. 1. diuerſ.*

Quia per hanc clauſulam dicitur facta ſufficiens 3
mentio litis, ac ſi in indiuiduo, & nominatim eſſet facta, Gemin. *d. conſ. 120. n. 6.* Rebuff. *in 3. p. Scriptura, verb. quatenus litigioſum, n. 4.* Achil. *deciſ. 9. de reſcript.* Pute. *deciſ. 2. eod. tit.* Veſtr. *in praxi, lib. 3. cap. 9. num. 3.* Sarnen. *de trien. q. 14. n. 7.* Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 174. n. 1. in vlt. impreſſ.* Card. Tuſch. *tom. 1. litt. C, concl. 338. n. 1.* Latè pluribus citatis nouiſſimè Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom. 2. p. 4. clauſ. 797. n. 1.* vbi *n. 2.* quòd ideo operatur vt Papa intellexerit litem eo modo, quo pendebat, & *n. 3.* quòd facit etiam vt Papa cenſeatur prouidiſſe etiam vti de litigioſo, & *n. 4.* quòd operatur

operatur expreſſionem litis ad validitatem gratiæ, quæ non poteſt impetrari lite pendente, niſi facta mentione litis, & *n.6.* cum Achill. *d.deciſ.9.* declarat prædicta procedere quando in gratia eſt facta mentio litis, nam tunc perinde eſt ac ſi fuiſſet expreſſa in eo ſtatu, & terminis, quo reperitur; ſecus ſi nulla facta eſt mentio litis, nam tunc hæc clauſula nihil operatur, & *n.9.* poſt Rebuff. *in forma ſimpl. prouiſionis, in verb. aut litigioſum, & in 3. p. ſignaturæ, in verb. quatenus litigioſum,* ait quòd per hanc clauſulam cenſetur derogatum *cap. ſi his contra quos, vt lit. pend. in 6.*

4 Omnem tollit reſcripti difficultatem, Achil. *deciſ.*
5 *8. de reſcript.* Rot. *dec.807.n.3.p.1.diuerſ.* Sed non tollit conceſſa in alio reſcripto, quia non ſe extendit ad tollendum id, quod ſi expreſſum eſſet, impediuiſſet reſcripti expeditionem, in quo poſita eſt, Felin. *in d.c. cæterùm, fall. 3.* Rot. *deciſ.134.p.3.diuerſ.* Marcheſ. *d.p.1.pag.216.n.325.*

6 Saluat iſta clauſula commiſſionem à ſubreptione ex taciturnitate quod cauſa eſſet inſtructa, Achil. *deciſ.9.n.1.de reſcript.* Mart. *d.clauſ.164.n.4* Sed non ſufficit ad ſaluandam commiſſionem non facta litis mentione, Achil. *deciſ.66. illo tit. de reſcript.* Lancel. *de atten. lite pendente, in præfat. n.648.* Marcheſ. *d. part. 1. pag.217.n.327.* Marta *d.clauſ.164.n.4. verſ. prædicta.*

7 Nullum tamen operatur effectum, quando res iudicata adeſt, Mart. *d.clauſ.164. in fine.* & fuit dictum *in Oxomen. molendini 18. Nouembris 158· coram Card. Pamphilio, & in Tolotana beneficij de Manzanares 4. Nouembr. 1605. coram Iuſto,* quos omnes refert Marcheſ. *d.p.2.pag.227.num.328.* Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.797.n.8.*

8 Non intrat vbi requiritur ſpecialis mentio, ſecundùm Veſtr. *in ſua praxi, lib.3. cap.9. num.7.* nam potiùs cenſetur appoſita, vt ad pares cauſas faciliùs remittatur, vbi ſunt acta, ex quibus ſtatus & merita ſunt iuſtificanda, Marcheſ. *de Commiſſ. p.2. pag.348. n.41.* Sed in Rota hanc clauſulam operari, vt ab vno Auditore auocetur alteri, & committatur, patet ex *deciſ.20. de reſcript. in nouis, & deciſ.11. eod. tit. in antiq.* Caſſad. *deciſ. 10. in reg. de trien.* quia tunc ex valido Signaturæ reſcripto à primo auocata cenſetur, & alteri commiſſa; & licet Papa per relationem pro expreſſis, illa quæ non ſunt expreſſa, habere poſſit, & expreſſum fingere per relationem, Butr. *conſ. 2. n.5.* tamen cæteris neceſſariis narratis intelligitur ad reſcripti ſubſtantiam aliàs nunquam daretur nullitas, nec de ſubreptione, vel obreptione dici poſſet; ac omnium cauſarum tacita veritate daretur auocatio, contra reg. quod quælibet diſpoſitio venit intelligenda, ne abſurdum ſequatur, imò reſtringenda, vt euitetur, *l. quamuis, ff. de in ius vocando,* Roman. *conſ.32. in fine,* licèt ſi non plenè narretur ſtatus, & merita cauſæ, ſufficeret hanc clauſulam ponere, Achil. *deciſ.9. de reſcript.* Rot. *deciſ.87 n.3.p.1. diuerſ.* Fallit tamen regula, quando cauſa Motu proprio auocatur, quia tunc ipſius mentione non eſt opus, Lancellot. *de attent. lite pendente, limit.23.*

CLAVSVLA CLXXV.

Sublata, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*
2 *Reſcripti conditiones, vbi poſita eſt, accipit ſemper clauſula,* Sublata, &c.
3 *Iudici os claudit clauſula,* Sublata, &c. *& illi tollit facultatem aliter iudicandi.*
4 *Princeps ſine cauſa poteſt præcipere, quod quis non audiatur.*
5 *Papa cum inhabilitet perſonam iudicis per clauſulam,* Sublata, &c. *tunc ipſo iure, abſque eo quod opponatur exceptio, proceſſus eſt nullus.*
6 *Oris apertio tollit rigorem clauſulæ,* Sublata, &c. *& dat facultatem impugnandi breue.*
7 *Iudices omnes quauis dignitate fulgentes, etiam S. R. E. Cardinales, comprehendit clauſula,* Sublata, &c.
8 *Iudices abſque oris apertione, ſtante clauſula,* Sublata, &c. *aliter iudicantes graui pœna afficiendi ſunt, tanquam iuriſdictionem ſibi denegatam vſurpantes.*
9 *Ignorantes, & omnes futuros quoſcumque iudices ligat clauſula,* Sublata, &c.
10 *Regulæ Cancellariæ opponi non poſſunt, quamuis ſint fauorabiles, ſtante clauſula,* Sublata, &c.
11 *Iudicio poſſeſſorio etiam ſummariiſſimo manutentionis obſtat clauſula,* Sublata, &c.
12 *Replicationis per viam non poteſt etiam aliquid opponi contra diſpoſitionem continentem clauſulam,* Sublata, &c.
13 *Opponi quandocumque poteſt, & in qualibet inſtantia de clauſula,* Sublata, &c.
14 *Acta geſta ante, & poſt oppoſitionem clauſulæ,* Sublata, &c. *ſunt nulla ipſo iure.*
15 *Iudex inferior iudicare non poteſt contra formam gratiæ continentis clauſulam,* Sublata, &c.
16 *Oris apertio antequam concedatur per Signaturam gratiæ, prudentes iudices in cauſa non procedunt ſtante clauſula,* Sublata, &c.
17 *Diſpoſitio, cui adiecta eſt clauſula,* Sublata, &c. *cenſetur faciliùs derogare contraria illam clauſulam non habenti.*
18 *Signatura iuſtitiæ non poteſt aperire os ad impugnandam concoſſionem, cui adiecta eſt clauſula,* Sublata, &c.
19 *Os contra clauſulã,* Sublata, &c. *aperiri nequit ſine derogatione* reg. de iure quæſito non tollendo.
20 *Articuli ad probandum contrarium, admitti non poſſunt ſtante clauſula,* Sublata, &c.
21 *Declarandi facultas etiam ſuper ſolo facto per clauſulam,* Sublata, &c.
22 *Gratiam munitam clauſula,* Sublata, &c. *non tenetur impetrans iuſtificare, etſi verſemur in gratia ad poſtulationem partis conceſſa, præcipuè ſi adſit clauſula,* Quod de ſubreptione, &c.
23 *Conſuetudinem omnem contrariam tollit clauſula,* Sublata, &c.
24 *Titulum, & poſſeſſionem inficit clauſula,* Sublata, &c.
25 *Decretum prohibitiuum æquipollet clauſula,* Sublata, &c.
26 *Si in diſpoſitione habente clauſulam,* Sublata, &c. *adſit clauſula,* Cuius ad id expreſſus accedit aſſenſus, *hic conſenſus non cenſetur poſitus ſub conditione, ſed ad opponendum eius defectum requiritur apertio oris.*
27 *Clauſula,* Sublata, &c. *habet vim claudendi os cuicumque iudici, & parti; ſi eſt adiuncta ſit aliqua clauſula,* Quod non poſſit dici de ſubreptione, &c.
28 *Clauſula,* Quod de ſubreptione, &c. *vnde tractetur, oſtenditur.*
29 *Clauſula,* Quod de ſubreptione, &c. *abſque clauſula,* Sublata, &c. *& decreto irritanti, non operatur, niſi veris exiſtentibus narratis.*
30 *Clauſula,* Sublata, &c. *non ampliat diſpoſitionem*

peneè

principalem, nec ſe extendit ultra eius limites.

31 Clauſula, Sublata, &c. appoſita in gratia conditionali, nihil operatur ante conditionis euentum.

32 Clauſula, Sublata, &c. non obſtat dicenti gratiam non comprehendere caſum, de quo agitur.

33 Iudex quominus poſſit videre de comprehenſione, minimè impeditur per clauſulam, Sublata, &c.

34 Clauſula, Sublata, &c. non habet effectum, cùm diſpoſitioni, cui adiecta eſt, derogatur per contrariam legem.

35 Commiſſio cauſæ ſimplex non ſufficit ad tollendam clauſulam, Sublata, &c. niſi facta ſit mentio de ea, vel adſit clauſula, Quorum tenores, &c.

36 Clauſula, Sublata, &c. non obſtat, ſi pars ei renunciet.

37 Clauſula, Sublata, &c. non operatur, vbi pars, ad cuius fauorem appoſita eſt, curaſſet committi cauſam ſuper validitate gratiæ.

38 Audientia non denegatur, quando pars non opponit de clauſula, Sublata, &c.

39 Clauſula, Sublata, &c. non obſtat quando, & in caſibus, in quibus priuilegium ea munitum non intrat.

40 Clauſula narratorum quando eſt detecta, non operatur clauſula, Sublata, &c.

41 Priuilegium de iure ſpeciali competens non tollit clauſula, Sublata, &c.

42 Ceſſante diſpoſitione, ceſſat clauſula, Sublata, &c.

43 Clauſula, Sublata, &c. non obſtat, cùm quis agit de retractanda executione gratiæ, cui adiecta eſt.

44 Confirmatio antequam ſit ſequuta cum cauſæ cognitione, non operatur clauſulam, Sublata, &c. poſita in commiſſaria diſpoſitione habente clauſulam, Vocatis vocandis.

45 Clauſula, Sublata, &c. non operatur quominus Ordinarius auctoritate Concilij ex officio reuidere poſſit vniones factas à quadraginta annis citra, cum clauſula, Sublata, &c.

46 Sententiæ non obſtat clauſula, Sublata, &c. quæ de ea mentionem non faciat.

47 Clauſula, Sublata, &c. vbi eſt ſola non operatur, veris exiſtentibus narratis.

48 Oris apertio tollit obſtaculũ clauſulæ, Sublata, &c.

49 Fideiuſſori obſtat clauſula, Sublata, &c. quando obſtat principali.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Matt. de clauſul. part. 1. clauſ. 176. & ibi per eum citatis adde Surd. conſ. 1. n. 107. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 9. §. 1. in annot. n. 146. & gloſſ. 56. num. 106. cum ſeqq. & gloſſ. 66. per tot. Nicol. Garc. de benefic. p. 6. c. 64. n. 81. cum multis ſeqq. & Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 113. num. 72. & c. 559. n. 60. & c. 791. num. 11. Card. Tuſch. tom. 1. litt. C. concl. 344 & ſeq. Viuian. in praxi iuriſpatr. lib. 13. c. 8. à n. 250. in 2. edit. Ioan. à Cochier in reg. 8. Cancell. gloſſ. 22. Monet. de commut. vlt. volunt. c. 7. n. 116. cum ſeqq. Giurba conſ. crim. 20. n. 5. & conſ. 60. n. 12. Rot. apud Farin. dec. 461. p. 1. recent. alios in diſcurſu citatos. Valenz. conſ. 151. n. 12. Theod. de Rub. in ſine. Rota tom. 2. cl. 103.

2 Hæc clauſula (quæ accipit ſemper conditiones reſcripti, vbi poſita, eſt vt cenſuit Rota in vna Vrgellen. Canonicatus coram Card. Blanchetto, impreſſa per Marcheſ. p. 1. pag. 138. niſi adſit clauſula, Quod de ſubreptione dici non poſſit, vt limitatur in Nouarien. Canonicatus 12. Febr. 1503. coram Card. Pamphilio, impreſſa per Marcheſ. eod. p. 1. pag. 451. plures alias Rota deciſiones refert nouiſſimè Theodoſ. de Rubeis d. p. 4. concl. 798. claudit os iudici, & illi tollit facultatem 3 aliter iudicandi, & non valet pars, quæ venit contra literalem intellectum, audiri, niſi obtenta ab ipſomet ſum. Pont. in ſignatura gratiæ, oris apertione, vt docent Ruin. conſ. 21. n. 16. lib. 1. Pariſ. conſ. 1. n. 38. & ſeq. & conſ. 38. n. 7. lib. 4. Mandoſ. in tract. de monitoriis, q. 60. n. 44. ſuper verb. ſicque per quoſcumque iudices, Rebuff. ſuper concordat. Franciſ. tit. de forma & tenore. concord. ſtabil. verſ. 8. vult. iudices quoſcumque, Caputaq. deciſ. 194. n. 4. & deciſ. 218. p. 3. Pute. deciſ. 50. n. 5. lib. 1. & deciſ. 377. lib. 3. Verall. deciſ. 134. p. 3. & deciſ. 218. ead. p. 3. Mantic. deciſ. 309. n. 3. Seraph. deciſ. 351. n. 1. Marcheſ. de Commiſſ. p. 1. pag. 441. n. 3. & pag. 547. n. 2. Gonzal. d. gloſſ. 66. à n. 3. Garc. d. c. 3. n. 98. & Steph. Grat. diſcept. forenſ. c. 791. n. 11. Monet. d. c. 7. n. 213. Rot Bononien. diuerſ. deciſ. 33. n. 47. & fuit dictum in Calagurritana prætenſæ confidentiæ 1. Iulij 1592. corã Penia, impreſſa per Marcheſ. p. 2. pag. 416. n. 1. & in Bracharen. de Cabanas 9. Iunij 1606. coram Greg. XV. impreſſa per Farin. deciſ. 17. n. 1. p. 2. recent. & in Cæſaraugustana præeminentiarum 19. Nouembris 1623. coram R. D. meo Coccino Decano. Rot. deciſ. 428. n. 7. p. 1. in poſth. Farin. & deciſ. 61. n. 8. apud Paul. de Rubeis tom. 2. diuerſ. Theod. de Rub. d. p. 4. concl. 103. §. 3. vbi quòd hæc clauſula obſtat non ſolum parti, ſed etiam iudici, ita vt contra gratiam iudicare non poſſit, maximè quando eſt iuncta cum clauſ. Quod non poſſit dari de ſubreptione, & obreptione, iuxta deciſionem Putei 377. l. 5.

Intellige etiam ſine cauſa, quia licet Princeps ſine 4 cauſa ius tertij tollere non poſſit, tamen poteſt præcipere quòd non audiatur, vt poſt Pariſ. conſ. 1. n. 38. verſ. dicentes, lib. 5. & Socin. in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, n. 17. ff. de liberis & poſthum. tradit Card. Tuſch. tom. 1. lit. C. concl. 344. n. 3. Et cùm per hanc clauſulam 5 Papa inhabilitet perſonam iudicis, tunc ipſo iure, abſque eo quod opponatur exceptio alia proceſſus eſt nullus, vt fuit dictum in Calagurritana pretenſa confidentia 1. Iulij 1592. coram Penia, impreſſa per Marcheſ. de commiſſ. p. 2. pag. 426. n. 3. in vlt. impreſſ.

Oris apertio tollit rigorem huius clauſulæ, & dat 6 facultatem impugnandi Breue, ſed non elidit alios effectus, Rot. in Pacen. penſionis 20. Nouembr. 1609. coram Card. Marquemontio, impreſſa per Marcheſ. d. p. 2. pag. 438. n. 5. Stante hac clauſula Rota toties agendo ſolet ſemper remittere partes ad Sanctiſſimum, vt per plures Rotæ deciſiones aduertit Theod. de Rub. d. clauſ. 798. n. 93. quia nec etiam Præfectus ſignaturæ iuſtitiæ poteſt os aperire. Gonzal. d. gloſſ. 66. num. 19. Theod. de Rub. d. clauſ. 798. n. 83. De facili concedi ſolet hæc oris apertio ne iſta clauſula, & aliæ ſimiles ſint vinculum iniquitatis, & ne per eius intra partiũ remaneant indefenſa, & inaudita. Card. conſ. 69. in fin. Theod. de Rub. d. clauſ. 798. num. 78. & oris apertio non dicitur noua gratia, ſed tantùm remouet obſtaculum, & commiſſio apertionis oris ſapit iuſtitiam, & ideo non poteſt impugnari de ſubreptione Theodoſ. de Rub. d. cl. 797. n. 77. & 79.

Primò amplia, hanc clauſulam tantæ eſſe effica- 7 ciæ, vt comprehendat omnes iudices quavis auctoritate fulgentes, etiam S. R. E Cardinales, & Rotæ Auditores, vt per Mandoſ de monitoriis, q. 6. num. 44. in verb. ſicque per quoſcumque iudices, Rebuff. d. ver. 8. vult. Ioan. à Cochier d. gl. 21. in princ. Theod. de Rub. d. cl. 707. n. 8.

Amplia ſecundò, vt graui pœna afficiendi ſint iu- 8 dices ſine huiuſmodi apertione oris aliter iudicãtes, tanquam iuriſdictionem ſibi denegatam vſurpantes, vt colligitur ex l. fin. C. de can. frument. Vrbis Romæ, lib. 11. & poſt Mandoſ. & Rebuff. citatis locis, ac Ruin. conſ. 76.

conſ.76.n.9.cum ſeqq.vol.2.tradunt Gonzal.d.gloſſ.66. & Monet.d.c.7.n.216.in fi.

9 Amplia tertiò, vt hæc clauſula liget etiam ignorantes, & omnes futuros quoſcumque iudices, vt poſt multos reſoluunt Marcheſ.de Commiſſ.p.1.tit.de commiſſ.appell.c.6.n.2. Gonzal. d.gloſſ.66.n.9. Ioann à Cochier.d.gl.22.Monet.d.c.7.n.217.Theod.de Rub. d.clauſ.798.n.4.

10 Amplia quartò, vt ſtante hac clauſula non poſſit opponi de regul.Cancellariæ, quamuis ſint fauorabiles, vt per Mart.d.clauſ.176.n.11.& Gonz.d.gl.66. n.9.& Monet.d.c.7.n.218.Et in ſpecie non poſſe opponi reg.de iure quæſito non tollendo, cenſuit Rota in Papien.bonorum 3. Iunij 1606. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.impreſſa per Farin.dec.177.n.3. p.2.recent.Theod.de Rub.d.clauſ.798.n.15.

11 Amplia quintò, vt etiam obſtet hæc clauſula in iudicio poſſeſſorio ſummariiſſimo manutentionis, vt docent Ioann.à Cochier.d.gloſſ.22.Gonzal.d.gloſ.66. num.12. obſeruantes ita fuiſſe reſolutum bis in vna Cæſaraugaſtanâ diſmembrationis 13. Martij 1596. corã Iuſto.Et licèt de hoc dubitauerit Put.deciſ.50.num.5. lib.1. tamen ex aliis multis idem probat Mart. dict. clauſ.176.n.5.& 6.ſubdens n.13. quod non obſtante petitionis ſuſpenſione, ſententia lata ſuper eo valet. Theod.de Rub.d.clauſ.798 n.12.& 13. vbi dicit obſtare hanc clauſulam vt quis non poſſit manuteneri ante apertionem oris, quia poſtquam apertum eſt os, interim poteſt dari mandatum de manutenendo poſſidenti aduersùs iſtam clauſulam.

12 Amplia ſextò, vt nec per viam replicationis aliquid opponi poſſit contra diſpoſitionem continentem hanc clauſulam, vt poſt Put. deciſ.377. ſub n.1. lib.3.concludit Gonzal.d.gloſſ.66. n.10.quem ſequitur Monet.d.c.7.n.218.verſ.4.Theod.de Rub.d.clauſ. 798.n.3.

13 Amplia ſeptimò, vt de hac clauſula poſſit quandocumque opponi, & in qualibet inſtantia, cum ſit impedimentum reale, adimens inferiori iuriſdictionem, & reddens ipſum ad iudicandum, & procedendum inhabilem, vt fuit deciſum in vna Calagurritana Canonicatus 6. Iunii, & 1. Iulij 1591.coram Penia, impreſſa per Marcheſ. p.2.pag.416. n. 3. in qua etiam

14 dictum fuit, non ſolùm acta geſta poſt oppoſitionem dictæ clauſulæ, nulla eſſe ipſo iure, ſed etiam illa, quæ geſta fuerunt ante oppoſitionem illius, prout referunt Ioan.à Cochier.d.gl.22. Mart. d.clauſ.176.

15 n.43.Gonzal.d.gloſſ.66 n.23.Nam vt ſuprà dixi, non valet iudex inferior iudicare contra formam gratiæ cum hac clauſula, Pariſ.conſ.2.n.38.lib.4.Put.dec.377. lib.3.& fuit dictum in Barcinonen. Prioratus 16. Iunij 1605.coram Card. Marquemontio, adeò vt propterea dicatur habere manus ligatas, Verall. d.dec.134. & procedẽdo, ita nulliter agere dicatur, vt talis nullitas non poſſit ſanari per Signaturam iuſtitiæ, per reſcriptum, nec alio quovis modo, vt ſæpe fuit reſolutum in Mediolanen.bonorum de Oſeda de anno 1586. coram Card.Seraph.inter impreſſas dec... Nec locus eſt arbitrio iudicis, vbi hæc clauſula experitur, ideo ea operatur, quod ipſe teneatur præcisè iudicare in fauorem Conſtitutionis ſuæ gratiæ cum hac clauſula. cap.ſi eo tempore, de elect.lib.6. Put. deciſ.48.n.6 & deciſ. 386. lib. 1. in correct. Card. Tuſch. tom.1. litt. C,

16 concl.344.& ſeq.Propterea in Curia laudabilis ſtylus ſeruatur, vt cùm primùm de hac clauſula innotuerit, non antea prudentes iudices in cauſa procedant, quàm per Signaturam gratiæ oris apertio contra eam agenti concedatur, vt dictum fuit in d.Calagurritana coram Penia. impreſſa per Marcheſ. de Commiſſ. p.1.pag.426. in 2.impreſſ.

Amplia octauò, vt diſpoſitio, cui adiecta eſt huiuſmodi clauſula, faciliùs cenſeatur derogare contrariæ illam clauſulam non habenti, & eam habenti difficiliùs derogari à non habente, vt docent Gonz. d.gloſſ.66.n.17.& Monet.d.cap.7.n.221. 17

Amplia nonò, vt nec Signatura iuſtitiæ poſſit aperire os ad impugnandam conceſſionem, cui adiecta eſt hæc clauſula, ita Mart.d.clauſ.176 n.39. & poſt Marcheſ.d.cap.6.n.1. & ſeq. tradit Gonzal.dict. gloſſ.66.num.19. & illis citatis non diſſentit Monet. d.cap.7.num.222. 18

Amplia decimò, vt os contra hanc clauſulã aperiri nequeat ſine derogatione reg.Cancellariæ de iure quæſito non tollendo, ſaltem tacita, vt fusè tradit Gonzal.d.gloſſ.66.n.20. quem refert, & ſequitur Monet. d.cap.7.n.223. Licèt contrarium, quod ſimpliciter derogatio non requiratur, fuſiùs contendat Nicol. Garc.d.cap.6.n.98.cum ſeqq. 19

Amplia vndecimò, hanc clauſulam eſſe tantæ efficaciæ, vt nec etiam admitti poſſint aliqui articuli ad probandum contrarium, vt per Seraph.dec.1251. n.19.& me citato Monet d.cap.7.n.224. Theod. de Rubeis d.p.4.clauſ.103.§.1. 20

Amplia duodecimò, vt per hanc clauſulam ſit ſublata facultas declarandi etiam ſuper ſolo facto, vt docent Gonzal.d.gloſſ.66.n.22. & Monet.d.cap.7. num. 224. nam tollit audientiam, niſi os aperiatur, ex adductis per Marcheſ.de Commiſſ.p.2.pag.547.n.2. in 2.impreſſ. 21

Amplia decimòtertiò, hanc clauſulam eſſe tantæ efficaciæ, vt impetrans non teneatur aliquo modo iuſtificare gratiam illa munitam, etſi verſemur in gratia ad poſtulationem partis conceſſa; vt per Put. deciſ.377. lib.3.& fuit reſolutum in Oſcen. indulti 1. Iunij 1598. coram Lu... Quod intelligendum venit, quando hæc clauſula habet ſociam aliam, cum qua ſemper ſolet concedi, ſcilicet, Quod de ſubreptione, & obreptione dici non poſſit, vt per Put.deciſ.229. lib.2.& fuit dictum in Calagurritana iuriſdictionis 30. Maij 1580.coram Rubeo, & in Pampilonen. Archidiaconatus 19. Martij 1593. coram Card. Pamphilio. Theod. de Rubeis d.clauſ.798.n.28. nam ſi ſola ſit, intelligitur veris exiſtentibus narratis, ex traditis per Put. deciſ. 377. l.3. & per Marcheſ.de commiſſ.p.2.pag.432.n.2. in 2.impreſſ.& fuit dictum in Placentina penſionis 21. Iunij 1593.coram Penia. 22

Amplia decimoquartò, vt hæc clauſula tollat omnem contrariam conſuetudinem, vt reſoluit Farin. de immunitate Eccleſiaſtico, n.15.Rota dec.373.n.7.& 8. p.5.recent.vbi quod illam impedit in futurum. 23

Amplia decimoquintò, vt hæc clauſula inficiat titulum, & poſſeſſionem, non per ſe, ſed in vim decreti irritantis, cui de ſtylo ſolet annecti, vt per Ægidium deciſ.535.Caſſad.ſuper reg.deciſ.7.num.3. & Gabr. commun.lib.6.de clauſul.concl.3.n.50. cum aliis allegatis in cauſa Tiraſonen.decimarum 17.Iunij 1617. coram R.D.meo Pirouano. Duran. Rota deciſ.301.n.8. vbi quod clauſ.Sublata, & decretum irritans, reddunt turbidos actus poſſeſſorios factos in contrarium, prout turbidam reddant iuris aſſiſtentiam. Quod intellige, licèt conceſſa ſit gratia ad poſtulationem partis, & non Motu proprio, vt fuit dictum in Maioricen.parochialis 2.Iunij 1572.& in Parmen. Caſtrorum 17.Iunij 1577.coram Clemente VIII. 24

Amplia decimoſextò, vt etiam procedant ſupradicta, quando adſunt alia verba, quæ æquipolleant huiuſmodi clauſulæ, quale eſt decretum prohibitorium, ne iudex in contrarium pronunciet, aut declaret, vt per Gonzal.d.gloſſ.66.n.18.& Monet. d.cap.7. n.224.verſ.ampliatur duodecimò. 25

Amplia

26 Amplia decimoſeptimò, vt ſi in diſpoſitione ha-
bente huioſmodi clauſulam, adſit clauſula, *Cum ad
id expreſſus accedit aſſenſus*, hic conſenſus non cenſea-
tur poſitus ſub conditione, ſed ad opponendum eius
defectum requiratur apertio oris, vt ex *vna Placen-
tina coram Penia*, docet Mart. *d. clauſ. 176. n. 14.* ſub-
dens *n. 15.* quandonam hæc clauſula poſita in ſuppli-
catione, operetur, etiamſi in Bullis non ſit poſita,
ſicut antea ea nonnullis Rotæ deciſionibus docue-
rat *n. 7.* illam claudere os, etiam quoad vitium ſubre-
ptionis, & defectus intentionis. & *n. 8. ac 9* quòd ap-
poſita Breui reſignationis, aut de capienda poſſeſ-
ſione, non poſſit dici de huius nullitate, & *n. 11.*
quod obſtet etiam iudici confidentiarum: ac demùm
n. 12. quod abſolutè poſita, maximè cum decreto ir-
ritanti, operetur etiam reſpectu tertij, prout illum
refert Monet. *d. c. 7. n. 225.* Plures alios effectus, quos
operatur, adducit Theodoſ de Rub *clauſ. 798. per to-
tam.* vbi *n. 14.* quod obſtat etiam vt non poſſit dari
remiſſoria, & *n. 15.* & vt non poſſit opponi de defe-
ctu intentionis, vel ſubreptionis, & *n. 18.* quod appo-
ſita hæc clauſula in Breui de capienda poſſeſſione
operatur vt non poſſit dari de nullitate Breuis, dum-
modo Breue ſit iuſtificatum, ex quo eſt poſita ad
poſtulationem partis.

27 Limita nunc primò, vt huiuſmodi noſtra clauſula
habeat vim claudendi os cuicumque iudici, & parti,
ſi ei adiuncta ſit alia clauſula, *Quod non poſſit contra
gratiam dici de ſubreptionis, vel obreptionis vitio, aut in-
tentionis defectu*, aliàs de hoc opponi poterit, vt ex
multis Rotæ deciſionibus latè comprobant Mart.
d. clauſ. 178. n. 10. Gonzal. *d. gloſſ. 62. num. 12. cum ſeqq.*
Nicol. Garc. *d. p. 6. c. 3. à n. 88* ſatis comprobans *n. 95.
cum duobus ſeqq.* idem etiam operari dictam clauſu-
lam. *Quod non poſſit dici de obreptione, vel ſubreptione,
& intentionis defectu*; ſicut & idem Mart. *ſepe citata
clauſ. 176. n. 7.* hunc eundem effectum tribuit huiuſ-
modi clauſulæ, *Sublata*, &c. ſi iungatur cum clauſu-
lis, *Motu proprio, Ex certa ſcientia.* &c, *De plenitudine
poteſtatis.* Et ideo *in vna Oſcen. indulti 1. Iunij 1598.
coram Litta*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. par. 2.
pag. 517.* dictum fuit, quod hæc clauſula vnita aliis,
tollit obiectionem ſubreptionis. Ex quibus infert
Gonzal. *citato loco, n. 26.* quod ſi diſpoſitio ſit genera-
lis, aut ſpecialis ex Motu proprio, nō poteſt opponi
de ſubreptione; & quod hæc noſtra clauſula, *Sublata,
&c.* etiam ſola operabitur ſuum effectum, quod
etiam poſt Rotam ſentit Gat. *d. c. 3. n. 99.* Monet.
autem Gonzal. *vbi ſuprà n. 27.* quod hodie ad obuian-
dum huic limitationi, raro reperietur gratia, in qua
adſit clauſula huiuſmodi, *Sublata, &c.* quæ ſimiliter
28 non contineat clauſulam, *Quod non poſſit dari de ſub-
reptionis, aut obreptionis vitio ſiue intentionis defectu*, de
qua aliqua tractant Caputaq. *deciſ. 138. n. 3. p. 1. de-
ciſ. 228. p. 3.* Pariſ. *conſ. 1. n. 75. vol. 4.* & Nicol. Garc. *d. c.
3. à n. 95.* inter cætera docens *n. 98.* quod dicta clau-
ſula, *Quod de ſubreptione, & obreptione dari non poſſit*,
etiam cum hac noſtra clauſula, *Sublata, &c.* nō facit
gratiam validam in foro conſcientiæ, quæ aliàs eſt
29 ſubreptitia. Et quod clauſula, *Quod non poſſit dari de
ſubreptione, vel obreptione*, abſque hac noſtra clauſula,
& decreto irritanti, non operatur niſi verbis exiſtē-
tibus narratis, cenſuit Rota *in Hiſpalen. beneficij 6.
Nouembr. 1602. coram Litta*, impreſſa per Marcheſ.
de Commiſſ. p. 2. pag. 412. n. 5.

30 Limita ſecundò, vt non ampliet diſpoſitionem
principalem, nec ſe extendat vltra eius limites, ita
vt comprehendat maiora expreſſis, vt per Mart. *d.
clauſ. 176. n. 10. cum ſeqq.* Gonz. *d. gloſſ. 66. n. 40. & 41.*
Garc. *d. c. 3. n. 84. cum ſeqq.* & fuit reſolutum *in Ca-
laguritana de Victoria 13. Iunij 1592. coram Card. Pam-
philio, & in Valentina decimarum 9. Iunij 1597. coram
eodem.* Theod. de Rub. *d. clauſ. 798. num. 36. cum ſeqq.*
Acceſſoria enim iudicatur hæc clauſula ad principa-
lem diſpoſitionem, & conſequenter ab ea regulatur,
eaſdem conditiones reſpicit, quas illa, vt per Put.
deciſ. 1. lib. 1. & Marcheſ. *de Commiſſ. p. 1. pag. 27. n. 3.*
& fuit dictum *in Elnen. mineriarum 28. Aprilis 1582.
coram Orano, & in Vrgellen. Canonicatus 30. Octobris
1592. coram Card. Blanchetto, & in Tiraſſonen. Canoni-
catus, ſeu officij Pœnitentiaria 5. Iunij 1596. coram Cor-
duba.* & nouiſſimè *in Bergomen. penſionis de Treſcurio
13. Nouembr. 1626. coram D. Duran.* vnde appoſita in
vna commiſſione, non trahitur ad aliam diuerſam,
vt ex traditis per Gabr. *d. tit. de clauſul. concl. 3. n. 84.
in 4. limit.* dictum fuit *in Romana de Cinciis 13. Iunij
1614. coram Remboldo*, impreſſa per Farinac. *dec. 622.
n. 3. p. 1. recent.*

Limita tertiò, vt hæc clauſula appoſita in gratia 31
conditionali, nihil operetur ante conditionis euen-
tum, vt ſatis oſtendit Gonzal. *d. gl. 66. n. 28. cum ſeqq.*
quem refert, & ſequitur Monet. *d. c. 7. n. 216. verſ.
limita ſecundò.* Theod. de Rub. *d. clauſ. 798. n. 43. cum
ſeqq.* vbi quod appoſita in Breui conditionali recipit
omnes conditiones, quas recipit Breue, & non ope-
ratur niſi conditione verificato, vt omnes aliæ clau-
ſulæ, & ſecundum ius naturæ.

Limita quartò, vt hæc clauſula non obſtet dicēti 32
gratiam non comprehendere caſum, de quo agitur,
vt per Put. *deciſ. 48. n. 6. lib. 1. in correct.* & poſt non-
nullas Rotæ deciſiones Mart. *d. clauſ. 176. num. 17.
verſ. & ideò, & n. 50.* Monet. *d. c. 7. n. 229.* Nam per 33
huiuſmodi clauſulam minimè impediri, quominus
Iudex poſſit videre de comprehenſione, cenſuit Rot.
in d. Baren. ſeu nullitatis Prioratus, impreſſa per Farin.
deciſ. 569. in fin. p. 2. recent.

Limita quintò, hanc noſtram clauſulam non ha- 34
bere effectum, cùm diſpoſitioni cui adiecta eſt, dero-
gatur per legem contrariam, vel per aliam diſpoſi-
tionem habētem clauſulam, *Pro expreſſis*, in caſibus,
in quibus hæc clauſula ſufficit ad derogandum cuius-
vis præcedenti diſpoſitioni, vt per Gonz. *gloſſ. 66.
n. 32. & 33.* Monet. *d. c. 7. n. 227.*

Limita ſextò, non ſufficere ſimplicem cauſæ com- 35
miſſionem ad tollendum huiuſmodi clauſulam, niſi
facta ſit mentio huius clauſulæ, vel adſit clauſula,
Quorum tenores, &c. vt poſt multos Doctores, & ali-
quas Sacras Rotæ deciſiones reſoluit Mart. *dict.
clauſ. 196. n. 40.* quem refert Monet. *d. n. 227.* & poſt
Ruin. *conſ. 21. n. 16. in princ. lib. 1.* obſeruat Card. Tuſch.
litt. C. conc. 344. n. 5.

Limita ſeptimò, non obſtare ſi pars ei renuntiet, 36
vel toti gratiæ, non parti ipſius, quamuis munita
ſit decreto irritanti, vt per Gabr. *d. tit. de clauſulis,
concl. 3. n. 36.* Mart. *d. clauſ. 176. n. 13.* id temperantem
n. 44. in beneficiato, Monet. *d. c. 7. n. 229. verſ. 15.* &
fuit dictum *in Romana Societatis officij 9. Maij 1598.
coram Gipsio, & in 2. Aretina Commenda 1. Iunij 1587.
coram Orano*, impreſſa per Zachiam *poſt tract. de oblig.
Camerali, deciſ. 28. n. 4.* quæ renunciatio ſufficienter
facta non videtur per commiſſionem cauſæ in Rota
vt fuit tentum *in Pampilonen. Archidiaconatus 19.
Martij 1593. coram Card. Pamphil.* & in alia impreſſa
apud Cenc. *poſt ſuum tract. de cenſib. deciſ. 39. n. 15.* nō
obſtantibus adductis *in d. Elnen. mineriarum.*

Limita octauò, vt non operetur vbi pars, ad cuius
fauorem appoſita eſt, curaſſet committi cauſam ſu- 37
per validitate gratiæ, vt latè probat Gonz. *d. gloſſ. 66.
à n. 38.* id temperans *n. 43. & ſeq.* niſi compulſa fuiſſet
ad commiſſionem ad fugiendas moleſtias aduerſarij.

Hanc

Hanc eandem principalem limitationem ex multis S.Rotæ deciſionibus comprobat Marta *d.clauſ.176. n.31.* eam extendens *n.42.* in compromittente dictam gratiam,& *n.31.* temperat,vbi commiſſio ſolùm fieret ſuper executione gratiæ,vel ſuper moleſtationibus,& *n.34.cum ſeq.* vbi ſolùm obtineretur ſuper iniuſtitia,vel ex nullitate ſententiæ latæ contradictam clauſulam;vel ſi quis vigore Signaturæ iuſtitiæ proceſſit in cauſa reſpectu articuli , cui non obſtabat clauſula , licèt commiſſio eſſet generalis,contra diſpoſitionem habentem dictam clauſulam.

38 Limita nonò , quod quando pars non opponit de dicta clauſula , non denegatur audientia , ex adductis per Mart *d clauſ.176.num.3.* Ioan à Cochiet. *d.gloſſ.21.in fin.* Gonzal.*d.gloſſ 66.à num.45.* vbi hanc tanquam veriorem tuetur,Monet.*d.cap.7.num.228.* qui ſupradictam ampliationem ſeptimam declarant procedere poſtquam gratia eſt producta,hanc verò limitationem ante eius productionem : intelligitur enim hæc noſtra clauſula,quatenus Ille , in cuius fauorem eſt appoſita,ea vti velit , Rot.*deciſ.21.de conceſſ.prabend.in antiq.* Sarnen.*de annali,q.4.n.4.* Gonzal.*gloſſ.50.n.107.*

39 Limita decimò,quando, & in caſibus , in quibus priuilegium ea munitum non intrat , vt per Gemin. *in c.præſenti,in princ.verſ.nota quod eo ipſo*,& *ibi* Franc. *verſ.tertiò nota,de offic.deleg.lib.6* & poſt Gabr. *d. tit. de clauſul.concl.3.n.8.* & fuit dictum *in Orielen. decimarum 19.Iuny 1592. coram Giptio, & in Tiraſſonen. decimarum 17. Iunu 1611. coram R. P. D. meo Pirouano.* Nam tunc demum operatur ſuum effectum hæc clauſula poſtquam fuerit cognitum intrare diſpoſitionem,vt cenſuit Rota *in vna Romana S.Thoma 14.Ianuarij 1612.coram D.Patriarcha Pamphilio*, impreſſa per Farin.*deciſ.423.n.5.p.2.recent.*

40 Limita vndecimò,quando eſt detecta falſitas narratorum;vt probat Marta *d.clauſ.176.n.21.* quem refert Monet.*d.cap.7.n.219.verſ.vndecimo.*

41 Limita duodecimò , non tollere priuilegium de iure ſpeciali competens,vt per Serapbin.*concl.1293. num.9.*

42 Limita decimotertiò,vt non obſtet,ſi poſtea facto Papæ recedatur à parte tranſactionis confirmatæ cum iſta clauſula, quia ceſſante diſpoſitione , ceſſat dicta clauſula , vt poſt Gemin. *in d. c. præſenti , verſ. nota quod eo ipſo*,& *ibi* Franc.*notab.3.de offic.leg.in 6.* & Gabr.*d.concl.3.n. 82.* ac Rotæ deciſiones concludit Marta *d.clauſ.176.n.19.* quem refert Menoch. *d. cap.7.n.229.verſ.decimo.*

43 Limita decimoquartò,non obſtare,cùm quis agit de retractanda executione gratiæ,cui adiecta eſt,iam executæ , vt poſt deciſionem Rotæ reſoluit Marta *d.clauſ.176.num.22.* quem refert Monet. *d.num.229. verſ.duodecimo.*

44 Limita decimoquintò , poſitam in commiſſaria diſpoſitione , habente clauſulam , *vocatu vocandis*, non operari,antequam ſequuta ſit confirmatio cum cauſæ cognitione , vt poſt deciſiones Rotæ probat idem Marta *d.clauſ.176.n.24.* ſubdens *n. 25.* poſitam in literis in forma commiſſoria , non ſuffragari niſi poſt earum executionem.

45 Limita decimoſextò,hanc clauſulam non operari quominus ordinarius auctoritate Concilij ex officio reuidere poſſit vniones factas à 40. annis citra cum hac clauſula;ſecus ad inſtantiam partis in contradictorio iudicio,vt poſt Put.quem non inueni,& Rotæ deciſiones,obſeruat Marta *d.clauſ.176.num.25.* quem refert Monet.*d.cap.7.num.229.verſ. limitatur decimoquinto.*

46 Limita decimoſeptimò , non obſtare ſententiæ quæ de ea mentionem non faciat , vt poſt Rot. *in Auellina,ſeu nullius vnionis 15.Decembr. 1595. coram Giptio*,reſoluunt Marta *d.clauſ.176.n.26.* & Monet. *d.cap.7.n.229.verſ.limita decimoſextò.*

Limita decimooctauò;non operari niſi veris exiſtentibus narratis,vbi eſt ſola, vt fuit dictum *in nullius,ſeu Aquinaten. 12.Maij 1600. coram Litta* , impreſſa per Marcheſ.*de commiſſ.p.2.pag.433.n.2.in vlt. edit.* Vbi etiam habetur, operari ſine aliqua iuſtificatione expreſſorum,ſiue narratorum in ea,quando additur clauſula illa, *Quod de ſubreptione,& obreptione, &c.* Idem etiam reſolutum fuit *in Aquinaten. ſeu nullius beneficiarum 16.Decẽbris 1605.coram Card. Marquemontio*, impreſſa per eundẽ Marcheſ.*p.2.pag.456. n.5.& in Pacen. penſionis 20. Nouembr. 1609. coram eodem Card. Marquemontio* , impreſſa per Marcheſ. *p.2.pag.438.num.4.* Rot.*deciſ.611.n.3.p.1.in poſthum. Farin.* aliàs *p.3. recent.* vbi quòd non tollit defectum ſobreptionis,& *deciſ.508.n.2.ead.p.3.recent.* vbi quòd cum decreto irritanti præiudicat tertio poſſeſſori. Theodoſ. de Rubeis *in dictis ſingul.Rota tom.2.part.4. clauſ.103.§.16.* 47

Limita decimononò non tollere defenſiones & exceptiones de iure competentes,Serapb. *deciſ.270. n.1.* Theod.de Rub.*d.clauſ.103.§.5.*

Limita vigeſimo nihil operari in tranſactione; quæ ex falſa cauſa eſt nulla,Rot.*deciſ.21. de prabend. in antiq.* Theod.de Rub.*d.clauſ.103.§.18.n.3.*

Limita vigeſimoprimò , in priuilegiis adiectam non extendere comprehenſionem priuilegiorum; Theodoſ.de Rub.*d.clauſ.103.§.19.*

Limita vigeſimoſecundò nihil operari quandò non conſtat de ſcientia Papæ, & gratia eſt obtenta ad ſupplicationem.Seraph.*deciſ.1495.n.5.* Theod. de Rub.*d.clauſ.103.§.7.*

Oris apertio tollit obſtaculum huius clauſulæ , vt dictum fuit *in Romana domorum 29.May 1595.coram Litta*,impreſſa per Marcheſ.*de commiſſ. p.2.pag.431. n.2.* vbi *n. 2.* habetur , quòd Papa procedit oris apertionem non derogando *reg.de iure quaſito.* 48

Clauſula hæc quando obſtat principali , obſtat etiam fideiuſſori , Æmilian.*conſ. 100. num.8.* Rot. *in Placentina penſionis 8.Martij 1596. coram Penia*, impreſſa per Marcheſ.*d.part.2.pag.482. num.3.* vbi *n.4.* habetur,quòd hæc clauſula in fine orationis poſita, ad totam orationem ſe refert. 49

Clauſula , *Sublata quacumque difficultate* , &c. intelligitur de difficultate facti , non autem iuris, & quæ probabilem cauſam haberet , vt per Gonzal. *ad reg.8. Cancel.gloſſ. 57. num. 11. verſ.necnon* Theodoſ. de Rubeis *d. part. 3. clauſ. 799. numer.1.* vbi *num.2.* dicit quòd hæc clauſula appoſita in gratia reuocata per regulam Cancellariæ nihil operatur. 50

Clauſula , *Sublato appellationis obſtaculo*, &c. non operatur quando ſententia eſt notoriè iniuſta,Theodoſ.de Rub.*d.clauſ.799.n.3.* 51

Clauſula, *Sublato iuris ordine* , &c. non ſolet committere cauſam legatis , Felin. *in c.1.n.2. de reſcript.* Theod.de Rubeis *d.clauſ.799.n.3.* 52

CLAVSVLA CLXXVI.

Summariè,& ſimpliciter , & de plano; ſine ſtrepitu,& figura iudicij.

1 *Doctores referuntur de vi & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Inferior vti non poteſt clauſula* , Summariè, &c.

3 *Æquiparatur clauſula*,Summariè,&c. Mauu Regia,Procedat pruvt voluerit.

4 *Index datus cum clauſ.*Sũmmariè . &c. *ſicut Deus indicare poteſt.*

5 *Index clauſ.*Summariè, &c.*poteſt procedere cum ſecundum quod Deus indicaturus eſſet.*

6 *Index cum clauſ.* Summmariè , &c. *deputatus poteſt indicare ſecundum propriam conſcientiam.*

7 *Ordo iudiciarius vt ſit ſublatus operatur clauſ.* Summariè,&c.

8 *Index quod non admittat probationes poſt lapſum terminum , nec cumulationem , operatur clauſula* , Summariè , &c. *propter verbum* , ſimpliciter.

9 *Index vt ſine termino peremptorio procedere poſſit ad ſententiam , operatur clauſ.* Summariè, &c. *propter verba* , ſimpliciter , & de plano.

10 *Die feriata , non tamen honorem Dei , vt index procedere poſſit,operatur clauſ.*Summariè,&c *propter verbum* de plano.

11 *Solemnitates omnes iuris poſitiui vt tollantur,operatur clauſ.*Summariè,&c.*propter verba*,ſine ſtrepitu, & figura iudicij.

12 *Index vt nulla data ſententia poſſit inbere rem capi , & diſtrahi , operatur clauſ.* Summatiè , &c.

13 *Teſtes interrogandi , ac repetendi tam ex ſo , quàm ex offi io , vt cenſeatur indici data facultas,operatur c'auſ* Summariè,&c.

14 *Sententiam vt index ſedens proferat non eſt neceſſe, ſtante clauſ.*Summatiè,&c.

15 *Termini breuiores vt dari poſſint operatur clauſ.*Summarie,&c.

16 *Appellationes friuola,exceptiones,& alia , quæ proceſſum retardare conſueuerunt , cenſetur ſublata per clauſulam*,Summariè,&c.

17 *Cauſam ſummariam in alijs inſtantiis facit clauſula* , Summariè , &c. *in prima commiſſione poſita.*

18 *Index in cauſa ſibi commiſſa cum clauſula* , Summariè , &c. *vt remaneat ordinarius , oſtenditur.*

19 *Citationem non tollit clauſ.*Summariè,&c.

20 *Defenſio ſublata non eſt per clauſulam* , Summariè,&c.

21 *Probationes neceſſarias non aufert clauſ.*Summariè, &c.

1 DE vi , & effectibus huius clauſulæ vide Doctores per text. ibi *in Clem. diſpendioſam , de iud. & in Clem. ſæpe, de verb.ſig.* Celſ. Vgon. *in tract. clauſ.pag.*485. *cum ſeq.* Bertachin. *in repert. iuris p.* 1. *verb.Summaria, pag.*311. *col.* 4. Matant. *de ord. ind. part.*4.*diſt.*9.*num.*8. Cacheran. *Pedem. deciſ.*1.& 2. Rendin. *in prompt. receptarum ſent.tom.*1. *tit.*16. *n.*9. Mart.*de clauſ.part.*1.*clauſ.*148.aliàs 164.*& clauſ.*160. aliàs 180.*in vlt. impreſſ.* Marcheſ.*de Commiſſ. part.* 2. *pag.*419.*num.*82.*&* 83. Ludou.Rodolphin.*poſt tract. de abſoluta Principis poteſt. lib.*2. *var. quæſt.*30.*num.*7. *cum ſeqq.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.*1 *litt.C, concl.*366.Gambat. *de officio Legati,lib.*8.*tit. de poteſt. Legati in iudicialibus,n.*157.*cum ſeqq.*Theod.de Rub. *in fine.Rota tom.*2.*p.*4.*cl.*803.

2 Inferior vti non poteſt hac clauſola , tradunt Celſ.Vgon.*vbi ſuprà col.*1. Menoch. *de ſucceſſ. tit. de teſtat.potentia,lib.*1.*§.*6.*num.*12.& de Legato à latere vide Gabr.*comm.lib.*6.*tit.de cl.conc.*6. Theod.de Rub. *d.cl.*803.*n.*15.

Huic clauſulæ æquiparari clauſulam , *Manu Regia*,& clauſulam, *Procedat prvt voluerit*,refert Mart. *d.cl.*189 *n.*6. 3

Primò operatur hæc clauſula,vt iudex datus cum 4
ea,ſicut Princeps iudicare poſſit, Alexand.*conſ.*6.*n.*2. *vol.*3 Cacheran. *d.deciſ.*1.*num.*20. Mart. *d.clauſ.*180. *num.*3.

Secundò operatur , quod iudex poſſit procedere 5
ſecundùm quod Deus iudicaturus eſſet ; ita Bald. ſingulariter dicit , quem ſequitur Natt.*in repet.dict. Clem.ſæpe,de verb.ſignif.*Honded.*conſ.*94.*n.*51. *tom.*2. Et quod iudex cum iſta clauſula deputatus poſſit 6
iudicare ſecundum propriam conſcientiam , tradit Gram.*deciſ.*62.*n.*32.poſt Guid.Pap. *deciſ.*23. & ideo potiùs debere attendere veritatem , quàm iuris ſubtilitatem,ait Gram.*d.loco.*

Tertiò operatur,vt ordo iudiciarius ſit ſublatus, 7
Brunot.à Sole *in locis comm.verb. clauſula* 48. Mart. *d.clauſ.*180. *n.*5. Ludou. Rodolph. *d.lib.* 2. *quæſt.*19. *n.*1. Gambat. *d.tit.de poteſt. Legati in iudicial. n.* 155. *cum ſeqq.* Theodoſ. de Rubeis *d.cl.*803 . *n.*2. vbi *n.* 3. quod tollit ordinem inductum à iure poſitiuo , non autem inductum à iure diuino,vel naturali.

Quartò operatur , præcipuè propter verbum, 8
ſimpliciter,quod reus de iudicio ſiſti cauere,ſi immobilia poſſidet nihilominus teneatur , & quod iudex non admittat probationes poſt lapſum terminum, nec cumulationem ; ita Iaſ. *in l. iulian. num.*7.*ff. qui ſatiſdare cogantur* , Felin.*in cap.licèt cauſam ,num.*18. *verſ. limita quartò,de prob.*Curt.iun.*in l.edita, n.* 113. *C.de edend.*Marcheſ.*de commiſſ.p.*2.*pag.*419. *num.*79. *in vlt.impr.*

Quintò operatur,præcipuè propter verba *ſimpliciter,& de plano*,vt iudex ſine termino peremptorio 9
procedere poſſit ad ſententiam ; ita poſt Oldrad. *conſ.*115.incip. *in iudicio an prin.*tradit Card.Tuſch. *d. lit.C,concl.*366.*num.*1.

Sextò operatur præcipuè propter verbum , *de* 10
plano , quod virtute ipſius in die feriata , dummodo non in Dei honorem,iudex procedere poſſit , Felin. *in cap.olim,num.*5.*de accuſat.*Marcheſ.*d.p.*2. *pag.*419. *num.*80.

Septimò operatur , præcipuè propter verba , *ſine* 11
ſtrepitu,& figura iudicij, vt omnes ſolemnitates iuris poſitiui tollantur,ita vt nec libellus ſit neceſſarius, ſed ſolùm quædam ſimplex petitio , facti narrationem continens ; ita Matant. *de ord. iudicior. part.*4. *tit.& an index ſit competens,num.*8. Grauat. ad Veſtr. *lib.*5.*cap.*1.*num.*7.Mart.*d.clauſ.*180. *num.*1. Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.*803. *num.* 1.Cabed.*Luſit.deciſ.*72. *num.* 2. *part.* 5. Honded. *conſil.* 94. *num.* 52. *tom.* 1. Marcheſ.*d.part.*2.*pag.*419. *num.*82. vbi ait , quod liberat iudicem ab omni forma,& figuris per ius Ciuile introductis , adeo quod iuris gentium tantùm ſolemnitates , vel naturali ratione introductas ſeruare teneatur,Card. Tuſch. *d.conc.*366. *num.* 4. vbi dicit , quod ſic iudicium ipſum actorem,& iudicem reſpicit,& per illam cenſentur ſublata ea , quæ ſunt de ordine iudicij,& de eſſentia,veluti quod libellus, & litis conteſtatio non ſint neceſſarij , nec trium perſonarum præſentia , quoad ea , quæ reſpiciunt ſolemnitatem ; ſed requiritur figura iudicij quoad ea,quæ reſpiciunt veritatem.

Octauò operatur,quod iudex nulla data ſententia 12
poteſt iubere rem capi & diſtrahi, vt fuit dictum *in Miranden. penſionis* 27. *Martij* 1613.*coram R.D.meo Coccino Decano*,impreſſa per Farinac.*dec.*446.*num.*1. *p.*2.*recent.*

13 Nonò operatur, præcipuè propter verba, *ſola facti veritate inſpecta*, vt datacenſcatur iudici facultas tam ca ſe, quàm ex officio interrogandi teſtes, ac illos repetendi eodem modo, quo fit inſtante parte, etiamſi in cauſa ſit concluſum, vt per Marant. *de ordin.iudicior.part.4.diſt.9.num.*30. Marcheſ. *d.p.*a. *pag.*419.*n.*81.

14 Decimò operatur, vt non ſit neceſſe quod iudex ſedens proferat ſententiam, dummodo ferat in ſcriptis, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*533. *num.* 4.

15 Vndecimò operatur, præcipuè propter verba, *ſola facti veritate inſpecta*, quòd termini breuiores dari poſſint, item quod poſſit incipi ab articulis, quibus probatis ferri poſſit ſententia; ita poſt Roman. *conſ.*519.*num.*4.*& ſeq.* concludit Card. Tuſch. *d.lit.C*, *conc.*366.*n.*7.

16 Duodecimò operatur, præcipuè propter verbum, *ſine ſtrepitu*, quòd reſpicit partes, vt cěleantur ſublatæ friuolæ appellationes, exceptiones, & alia, quæ proceſſum retardare conſueuerunt, vt per Oldrad. *d conſ.*115.*verſ.fruſtratoria verò*, Cardin. Tuſch. *d.conc.* 366.*n.*3.

17 Decimo tertiò operatur, vt hæc clauſola in prima commiſſione poſita faciat cauſam ſummariam etiam in aliis inſtantiis, & vſque ad finem litis, Caſſad. *deciſ.*8.*n.*5. *de reſcript.* & fuit dictum *in Ferrarien. bonorum* 16. *Iunij* 1613. *coram D. Patriarcha Pamphilio.*

18 Decimoquartò operatur, vt cauſa commiſſa cum clauſula, *Summariè*, non obſtantibus ſtatutis iudex non remaneat ordinarius, ſed efficiatur delegatus, ita vt detur appellatio ab illius ſententia, à qua ſecundum ſtatutum non dabatur, ſi pronunciaſſet vbi ordinarius; quoniam per dictam clauſulam non ſolùm excitatur iuriſdictio, ſed etiam immutatur, quo facit ceſſare iuriſdictionem ordinariam; ita Iaſ. *in l.*1.§.*& poſt opere*, *num.*3. vbi de communi teſtatur, *ff. de noui operis nunciat.* dicens hanc deciſionem in praxi eſſe multum vtilem, Bald. ad Speculat. *in tit. de legato, col.fin.verſ.ego dico*, Angel. *conſ.* 139. incip. *Viſis, ad finem, verſ. ſi enim*, Alex. *in l.more maiorum*, *num* 16.*ff. de iuriſdict. omnium iudicum*; quicquid dicat Rom. *in l.nuli r, num.*44.*ff. ſolut. matrim.* quia contra eum eſt verior opinio, & magis communis, prout fuit dictum *in Bononien. fideicommiſſi de anno* 1549. *coram Fabio*, vt teſtatur Mandoſ. *in quarta parte commiſſionis*, *verſ. quodcumque*, *num.*32. *in fine.*

19 Limita primò, quod non tollat citationem, Cald. *conſ.*130.*circa med. verſ. nec illa verba*, aliàs *final. de iudic.* quod duplicatur *conſ.*136. aliàs 4. *de dilationib.* Marant. *de iudicior. part.* 4. *tit. & an iudex ſit competens*, *n.*9 Card. Tuſch. *conc.* 366.*n.*2.

20 Limita ſecundò, quod non ſit ſublata defenſio, ideo oppoſitiones fieri poſſunt, & dari debet copia, & fieri citatio, licèt ea, quæ ſunt ſolemnitates iudicij, ſint remiſſa, vt ſuprà dixi; ita Rom. *conſ.*314. *n.*3. Card. Tuſch. *d.concluſ.*366.*num.*5. Vnde non operari niſi quoad ordinem iudiciorum ſubſtantialem, tradunt Celſ. Vgon. *vbi ſupra, col.*2. & Ludou. Rodolphin. *d.lib.*2.*q.*19.*n.*7.

21 Limita tertiò, probationes neceſſarias non auferre, ex traditis per Marant. *d.tit.& an iudex, n.*10. & per Mart. *d.cl.*190.*n.*10.

Limita quartò, quod iuramentum calumniæ non tollit, vt per Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil.* 33. *num.*67.

Limita quintò, quod excuſſionem non aufert, vt per Cald Pereir. *de empt.& vend.c.*33.*n.*20.

Limita ſextò, quòd ſtante hac clauſula non re-

Auguſt. Barboſa de Clauſ.

uocantur attentata, vt per Stephan. Grat. *Marchia deciſ.*176.*n.*16.

CLAVSVLA CLXXVII.

Supplentes omnes defectus, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Defectum iuris poſitiui tollit clauſula*, Supplentes, &c.

3 *Solemnitatem non adhibitam in alienatione rei Eccleſiaſtica, tollit clauſula,* Supplentes, &c.

4 *Defectus aliquis opponi non poteſt, ſi Papa confirmando alienationem rei Eccleſia factam non ſeruatis ſolemnitatibus, addat clauſulam*, Supplentes omnes defectus de plenitudine poteſtatis.

5 *Defectum ſolemnitatis ſubſtantialis tollit clauſula;* Supplentes ex certa ſcientia, &c.

6 *Papa ſi confirmet ſtatutum laicorum etiam circa Eccleſiaſtica cum clauſula*, Supplentes, &c. *comprehendit etiam Eccleſiaſtica.*

7 *Papa committendo cauſam laico ſibi noto, dicitur facere ex certa ſcientia.*

8 *Defectus iuris naturalis non ſupplet clauſula;* Supplentes, &c.

9 *Citationis defectum ſupplet clauſula*, Supplentes, &c.

10 *Defectus non narratos, vel ignoratos non ſupplet clauſula*, Suppleutes, &c.

11 *Defectum ſubſtantiale non tollit clauſula,* Supplentes, &c.

12 *Clauſula,* Supplentes, &c. *non tollit ea, qua expreſſè ſunt poſita in conditione.*

13 *Defectus, qui concernunt perſonam ſupplicantis, vel contrahentis, non ſupplet clauſula,* Supplentes, &c.

14 *Defectus, quibus actus redditur nullus, & ſuper quibus requiritur diſpenſatio, non ſupplet clauſula,* Supplentes, &c.

15 *Tertij ius quando laditur, nihil operatur clauſula;* Supplentes, &c.

16 *Clauſula,* Supplentes, &c. *non refertur ad ea, qua ſpecialiter commiſſa fuerunt.*

17 *Obreptione, & falſitate expreſſa non operatur clauſula,* Supplentes, &c.

18 *Subreptionis vitium licèt tollat clauſula,* Supplentes, &c. *iuncta cum illa alia,* Quorum tenores, &c. *non tamen certam ſcientiam in concedente inducit.*

19 *Defectum cauſa pia non ſupplet clauſula,* Supplentes, &c.

20 *Defectum poteſtatis facientis actum confirmatum non tollit hac clauſula poſita in confirmatione.*

21 *Non ſupplet defectus concernentes delicti condemnationem.*

22 *Non operatur expreſſa falſitate.*

23 *Non operatur vbi proceſſum fuit ſine cauſa cognitione.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Celſ. Vgon. *in tract. clauſul. pag.*491. *col.* 1. Mart. *de clauſ. part.*1. *clauſ.*181. Marcheſ. *de Commiſſ. part.*1. *pag.*159. *à num.*89.*& pag.* 490. *num.* 79. *& part.* 2. *pag.*419. *num.*85. *& pag.*424. *num.*123. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*1. *litt. C*, *concluſ.*343. Monet. *de* 1

commun.vlt.vol.c.7.n.157.cum ſeqq. Theodoſ.de Rub.
*in fine.Rota tom.2.p.5.cl.*807.*per tot* vbi *num.*16.*&* 17.
ſubdit quòd hæc clauſula vti non poteſt niſi Papa
vel Princeps non cognoſcens ſuperiorem, ita vt nec
legatus de latere ea vti poſſit.

2 Hæc clauſula tollit omnes defectus iuris poſitiui,
vt reſoluunt Marta *d. cl.* 419. *num.* 2. Roder. Soar.
*alleg.*12.*num.*21. Menoch. *conſ.*747. Vital.de Cam-
ban. *in tract.cl.pag.*12. Matheſ. *d.p.*1.*pag.*226.*n.*318.
Ioan.Franc.Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſt. p.* 4. *c.* 1.
*n.*64. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea,reſ.*368.*n.*3.Monet.
*d.c.*7.*num.*158. Abb.*conſ.*99. *Illud,n.*1.*verſ.tertiò quod
etiam,lib.*1. vbi ait quòd Papa ſupplendo omnes de-
fectus intelligitur ſanare defectum ſolemnitatis iu-
ris poſitiui, quia poteſt habere leges indicentes ſo-
lemnitatem pro infectis, *c.*1. iuncta gloſſ. *verb. pro
infectis,de immunit.Eccleſ.* Theod.de Rub. *d. cl.* 807.
*n.*4.vbi *n.*6.intelligit quòd non ſupplet defectus iu-
ris poſitiui,niſi ſpecificentur in litteris.

3 Amplia primò, tollere etiam ſolemnitatem non
adhibitam in alienatione rei Eccleſiaſticæ, quia illa
ſolemnitas eſt de iure poſitiuo,vt poſt Alex.*conſ.*79.
*n.*8.*verſ.ſed non dubium, lib.*1.docet Card. Tuſch. *d.
tom.*1.*lit.C,conc.*343.*n.*3.

4 Amplia ſecundò, quod multo magis non poteſt
opponi aliquis defectus, ſi Papa confirmando alie-
nationem rei Eccleſiæ factam non ſeruatis ſolem-
nitatibus, addat clauſulam, *Supplentes omnes defe-
ctus de plenitudine poteſtatis*,vt per Alexand. *conſ.*92.
*Perſpectis, num.*30.*& ſeqq.lib.*6. Card Tuſch. *d.con-
cluſ.*343. *num.*10. *cum ſeqq.* extendentes, vt idem ſit
quando adiungitur huic noſtræ clauſulæ clauſ. *Ex
certa ſcientia*,ſubduntque,ille *num.*32.*& ſeq. verſ.fuit
adiecta*, hic verò *num.* 12. importare plenitudinem
poteſtatis etiam cum præiudicio tertij, quando adeſt
clauſola noſtra,*Supplentes omnes defectus*,& clauſula,
Ex certa ſcientia, cum clauſula, *Non obſtante*, in
plena forma.

5 Amplia tertiò,adeò verum eſſe, clauſulam, *Sup-
plentes ex certa ſcientia, &c.* tollere defectum ſolem-
6 nitatis ſubſtantialis, vt ſi Papa confirmet ſtatutum
laicorum etiam circa Eccleſiaſtica cum d. clauſula,
comprehendat etiam Eccleſiaſtica, licèt non poſ-
ſint laici ſtatuere; ſic poſt Alexand.*d.conſ.*79.*num.*8.
*verſ.nam vt dicit,& conſ.*92. *Perſpectis, num.*2.*in fin.
cum ſeq.verſ.modò videndum,lib.*6.tradit Card.Tuſch.
*d.concl.*143. *num.*5. vbi *n.*4 citato Alexand. *conſ.*111.
*num.*3. *& ſeq.lib.*6. ait, quòd in creatione Cardina-
lium non ſeruata forma, vt proponatur, Papa ex
certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis faciat,
cum clauſula, *Supplentes omnes defectus*,ſufficit, licèt
defectus non exprimantur, de quo meminit Marta
*d.clauſ.*181.*n.*5.

Amplia quartò, vt cùm Papa committendo cau-
7 ſam laico ſibi noto, dicatur facere ex certa ſcientia,
tamẽ licèt obſtet *c.ſtatutum,de reſcript.in* 6.per hanc
clauſulam,*Supplentes,&c.* omnes defectus ſanet, vt
poſt Abb.*d.conſ.*62.*col.fin verſ.dico quod delegatio,l.*1.
tradit Cardin. Tuſch. *d.conc.*343.*n.*7.

8 Limita primò, vt hæc clauſula,*Supplentes,&c.*non
ſuppleat defectus iuris naturalis,vt per *Clem.*1. *§.ca-
terùm, de re iud.* Alexand.*conſ.*52.*n.*10.*verſ.non obſtat,
lib.*7. Felin.*in cap poſtulaſti,num.*11.*de reſcript.*Ruin.
*conſ.*79.*num.*19.*vol.*3.Cardin.Mantic.*de coniect.vltim.
volunt.lib.*11.*tit.*11.*num.*12. Card.Tuſch.*d.concl.*343.
*num.*15.Mart. *d.p.*1.*cap.cl.*181.*n.*7.Hippol. *in l.vnic.
§.cogniturum,n.* 42 *ff. de quaſtion.*Roder.Soar.*alleg.*12.
*n.*21. Rebuff. *in forma mandati Apoſt. in verb. iura-
mento,verſ.iurat etiam,circa med. & in c. nulla,col.* 38.
*verſ.*23.*clauſula.pag. mihi* 441. *de conceſſ. prebend.*

Theodoſ. de Rubeis *d.cl.*807. *num.*5. Monet. *d. c.* 7.
*n.*158.vbi ampliat procedere,licèt adſit ſimul clau-
ſula, *Ex plenitudine poteſtatis*, & citat Dec. *in c.*2.
*num.*7.*de confirmat.vtili*,& Alexand.*in l.ſi filio à pa-
tre,§.fin.ff.de liberis,& poſthum.& conſ.*194.*col.*6 *lib.*2.
& idem Monet. *loco proximè citato* extendit, idem
eſſe,ſi huic clauſulæ.*Supplentes*,adiuncta ſit clauſula,
Ex certa ſcientia, quod poſt Alex.*d.§ fin.*& Rebuff.
*in praxi benefic.tit. de diſpenſat.n.*13.tradiderat Gabr.
*commun.lib.*6.*tit. de clauſulis,conc.*1.*n.*42.

Limita ſecundò,ſeu potiùs dictam primam limi- 9
tationem amplia, vt hæc clauſula non ſuppleat de-
fectum citationis, vt per Ruin.*conſ.*229.*n.*11. *vol.*1.
& conſ. 79. *num.*11. *vol.*3. Menoch. *conſ.*1. *num.* 412.
Mart. *d.clauſ.*181. *num.*7.vbi ex Sarnen.*in compendio
Signatura,fol.*90.*col.*1. ait, defectum citationis eſſe
inſanabilem per hanc clauſulam,ſecus eſſe aſſerens,
quando citatio non fuit debito modo exequuta,quia
non fuit ſeruata forma; tunc enim per Signaturam
Papæ ſanatur cum clauſula,*Supplentes*, addita tamen
alia clauſula, *Dummodo ad notitiam citati peruenerit.*
Vnde infertur,quod licèt Papa poſſit cum cauſa ali-
quem priuare beneficio ſine citatione de plenitudi-
ne poteſtatis, tamen ſupplendo defectus non ſup-
plet citationem omiſſam, vt poſt Card. Zabarel.
*conſ.*84.*verſ.ſi fortè diceretur,quod eſt Collegij Patauini,*
docet Card.Tuſch.*d.conc.*143.*n.*9.

Limita tertiò,vt non ſuppleat defectus non nar- 10
ratos,vel ignoratos etiam iuris poſitiui, ſed tantùm
ſpecificatos,vt per Ferrer. *conſ.*32. *num.*54 Alexand.
*conſ.*51. *In cauſa & lite,in fin.lib.*7. Cardin.Tuſch *d.
conc.*341.*n.*13.*&* 14 Mart.*d.clauſ* 631 *n.*3. *&* 4. Mo-
net.*d.cap.*7.*n.*158.*in fin.* Theod. de Rub.*d.concl.*807.
num. 6.

Limita quartò, non tollere defectus ſubſtantiales, 11
vt per Mari. Antonin. *var. reſ. lib.* 1. *reſ.*5. *num.*29.
& 38.Fr.Emman.*quaſt. Reg.tom.*1. *q.*7. *art.*15. Pariſ.
*conſ.*11. *num.*88. *& ſeqq. vol.*1. *& conſ.*45.*n.*42.*vol.*3.
Mart. *d.clauſ.*181.*num.*9. vbi addit, non intelligi re-
miſſam fidelitatem, quæ eſt de ſubſtantia feudi;
& *n.* 11. ſubdit pariter non tollere ea, quæ expreſsè 12
ſunt poſita in conditione,puta ſi in euidentem vtili-
tatem Eccleſiæ, nec ſubſtantiam huius alienationis
conditionalis.

Limita quintò, non ſupplere defectus, qui con- 13
cernunt perſonam ſupplicantis,vel contrahentis, vt
per Vital. de Camban. *in tract. clauſ. pag.* 12. *col.* 1.
Saluſt.Tiber.*in formul.inſtr. lib.*1. *cap.*4. *num.*9.Perez
*l.*7. *verſ.ſeptimò idem dicunt,tit.*12. *lib.*3.*Ordinamenti,
pag.*695. Menoch.*conſ.*1.*num.*412.Seraph. *de Priuil.
iuramenti, priuileg.*83.*num.*17. Fr. Emman. *d. art.*15.
Mart. *d.clauſ.*181. *num.*1. Monet. *d. cap.*7.*num.*159.
prope finem,& Stephan.Gratian.*diſcept. forenſ.c.*599.
*n.*9.Rebuff *d.verb.iuramento,in verſ.iurat etiam,circa
med.*Theod.de Rub.*d.cl.*807. *n.*13.

Limita ſextò,non ſupplere defectus, quibus actus 14
redditur nullus,& ſuper quibus requiritur diſpenſa-
tio,vt poſt Hoſtienſ.*in c.*1. *de tranſact.* & Specul.*tit.
de Legat.§.nunc oſtendendum*,& Felin.*in c.*2.*n.*42. *de
reſcript.* docet Monet.*d.n.*159.

Limita ſeptimò,non operari cùm læditur ius ter- 15
tij,vt per Ruin.*conſ.*35.*n.*35. *vol.*1. Mart. *d.clauſ.*181.
*n.*9.vbi *n.*13. aſſerit, hanc clauſulam non referri ad 16
ea, quæ ſpecialiter commiſſa fuerunt. Theodoſ. de
Rub.*d.clauſ.*807.*n.*8.

Limita octauò, non operari expreſſa ſubreptio- 17
ne, & falſitate, vt poſt Abb. *in cap. inter dilectos,
col.*4. *de fide inſtr.* docet Mart. *d.clauſ.* 181. *num.*18.
Et licèt hæc clauſula vnita cum illa alia, *Quorum te-* 18
nores, &c. tolla vitium ſubreptionis, non tamen
certam

certam ſcientiam in concedente inducit, ex traditis per Mantic. *decıſ.* 222. *ſub n.* 3.

19 Limita nouò, non ſupplere defectum cauſæ, vt per Redoan. *de rebus Eccleſ. non alienand. verb. etſi ſit falſa, n.* 13. Magon. *Lucea. dec.* 12. *n.* 21.

20 Limita decimò hanc clauſulam poſitam in confirmatione non tollere defectum poteſtatis facientis actum confirmatum, Abbas *in c. inter dilectos, ſub n.* 8. vbi adden. *in verb. priuilegium, de fide inſtrum.* Theod. de Rub. *d. cl.* 807. *n.* 1 vbi *n.* 2. dicit verum quando Papa ignorauit, ſecus ſi ſciuit, ſaltem in genere.

21 Limita vndecimò non ſupplere defectus concernentes delicti condemnationem. Ferret. *con.* 31. *n.* 33. *lib.* 1. Theod. de Rub. *d. cl.* 807. *n.* 7.

22 Limita duodecimò non operari expreſſa falſitate, Deci *conſ.* 541. *n.* 24. Theod. de Rub *d. cl.* 807. *n.* 14.

23 Limita decimotertiò non operari vbi proceſſum fuit ſine cauſæ cognitione, Dec *d. conſ.* 541. *n.* 14. *verſ. & conſiderandum eſt*, Theo. de Rub. *d. cl.* 807. *n.* 15. ideo *n.* 11. addit ideo non operari niſi in his, in quibus Papa eſt informatus.

CLAVSVLA CLXXVIII.

Tali caſu.

1 *Clauſula*, Tali caſu, *eius eſt natura vt reſtringat fideicommiſſa ad perſonas, tempus & caſus tantum expreſſos.*

2 *Clauſ.* Taliter quod, &c. *eſt reſtrictiua, ſicut clauſ.* Ita quod.

1 HÆc clauſula eius eſt naturæ, vt reſtringat fideicommiſſa ad perſonas, tempus, & caſus tantùm expreſſos, vt per Alex. *conſ.* 191. *num.* 13. *circa fin. lib.* 7. Peregr. *de fideicomm art.* 29. *n.* 15. *&* 28. & fuit dictum *in Melenutana fideicommiſſi* 14. *Martij* 1618. *coram Card. Caualerio, & in Romana prætenſi fideicommiſſi* 31. *Martij* 1623. *coram Vbaldo ſen.* Et ſic denotat hæc clauſula in conſideratione fuiſſe caſum certum particularem. Menoch. *conſ.* 326. *n.* 60. Caualcan. *dec.* 454. *num.* 7. ita vt omnes alij caſus præter litteraliter exceptuatos ſub contraria remaneant diſpoſitione, licet in illis eadem, aut maior militet ratio, Deci. *in l. fin. n.* 2. *C. de inſtit. & ſubſtitut.* Bald. *conſ.* 57. *num.* 2. *lib.* 2. Alex. *conſ.* 31. *lib.* 2. Pariſ. *conſ.* 56. *num.* 44. Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 5. *tit.* 14. *n.* 14. *& tit.* 19. *num.* 10. *verſ. tertio verò*, Menoch. *conſ.* 216. *n.* 22. *& conſ.* 326. *n.* 16. Surd. *conſ.* 416. *n.* 14.

2 Clauſula, *Taliter quod*, &c. eſt reſtrictiua ſicut clauſula, *Ita quod, l. Lucius, §. quæ habebat. ff. ad Trebell.* Deci. *conſ.* 521. *n.* 16. Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *cl.* 811.

CLAVSVLA CLXXIX.

Teque abſoluentes, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Clauſ.* Teque abſoluentes, &c. *in cuiuſcumque reſcripti impetratione ſemper apponitur.*

3 *Abſolutio vigore clauſula*, Teque abſoluentes, &c. *reddit gratias efficaces, & validas, non obſtante exceptione excommunicationis.*

4 *Clauſ.* Teque abſoluentes, &c. *in gratiis, & re-* Auguſt. Barboſa de Clauſul.

ſcriptis Apoſtolicis cenſetur adiecta, ſi omittatur.

5 *Abſolutio vigore clauſula.* Teque abſoluentes, &c. *operatur validitatem ſolummodo impetrationis.*

6 *Abſolutus vigore clauſula*, Teque abſoluentes, &c. *non poteſt celebrare, nec diuinis intereſſe, & alia ſimilia facere.*

7 *Abſolutus vigore clauſulæ*, Teque, abſoluentes, &c. *non poteſt obtinere aliud beneficium ab ordinario, niſi de nouo abſoluatur ad illum effectum.*

8 *Excommunicatus abſolutus vigore clauſula*, Teque abſoluentes, &c. *non facit fructus ſuos beneficij ſic collati.*

9 *Beneficium impetrans excommunicatus in forma Dignum, cum clauſ.* Teque abſoluentes, &c. *debet abſolui, antequam fiat ei collatio a commiſſario.*

10 *Abſoluitur impetrans etiam ab excommunicationibus, & cenſuris Papæ, etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, per clauſulam*, Teque abſoluentes, &c. *poſitam in literis Papæ.*

11 *Abſolutionem non operatur clauſ.* Teque abſoluentes, &c *poſita per Legatum, ſeu Nuntium, niſi ab excommunicationibus, à quibus ipſe poterat abſoluere.*

12 *Epiſcopus poteſt apponere in eius collatione clauſulam*, Teque abſoluentes, &c. *quæ non operatur niſi in caſibus, in quibus ille vti ordinarius poterat abſoluere.*

13 *Inſordeſcentes in excommunicatione per annum, vel irregulares, non gaudent abſolutione contenta ſub clauſ.* Teque abſoluentes.

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Felin. *in cap. Apoſtolica, in prin. de except.* Staphil. *de litt. gratia, tit. de vi, & effect. clauſularum, §.* 1. *à num.* 7. Rebuff. *in praxi benef. p.* 1. *tit. de forma nouæ prouiſionis, verb. Teque abſoluẽtes, & in concordat. in forma mandati Apoſtolici, verb. quauis occaſione, & in repet. c. poſtulaſtis, de Clerico excommunicato mia. notab.* 2. *n.* 67. Mandoſ. *de ſignat. gratia, tit. de prouiſ. verſ. clauſ. Et cum abſolutione, & tit. de abſolut. ab excom.* Gig *de penſ. q.* 14. *in fine*, Boërz *deciſ.* 190. Nauarr. *in cap. ita quorumdam, de Iudæis, notab.* 11. *à n.* 14. Coſm. Philiarch. *de off. Sacerdotum. p.* 1. *lib.* 3. *c.* 26. Vgol. *de cenſ. tab.* 1. *cap.* 4. *§.* 1. *n.* 17. Flamin. *de reg. lib.* 4. *q.* 3. *n.* 53. *& lib.* 8. *quæſt.* 7. *à n.* 110. Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 6. *cum ſeqq.* Mart de *clauſ. part.* 1. *clauſ.* 47. *in vlt. impreſſ.* Eraſm. à Cochier *de iuriſd. ord. in exemptos, p.* 4. *quæſt.* 69. Nicol. Garc. *de benef. part.* 7. *cap.* 13. *n.* 59. *cum multis ſeqq.* Anton Ricciul. *de iure perſon. lib.* 4. *c.* 9. *per totum.* Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom.* 2. *p.* 5. *cl.* 814. 1

Ad vitanda pericula, & nullitates, quæ frequẽter in impetrationibus oriri poſſunt, & inhabilitatem ex capite excommunicationis, Curia Romana introduxit, vt in cuiuſcumque reſcripti impetratione, ſiue procedatur per viam gratiæ, ſiue per viam iuſtitiæ, ſemper detur impetranti abſolutio à quacumque excommunicatione ad effectum, &c. ita Mar. *d. cl.* 47. *n.* 1. & Ricciul. *d. c.* 9. *n.* 1. 2

Quæ quidem abſolutio reddit gratias efficaces, & validas, non obſtante exceptione excommunicationis, Couarr. *in cap. Alma mater, part.* 1. *§.* 7. *n.* 7. *ad fin.* Nicol. Garc. *d. cap.* 13. *num.* 59. Mart. *d. clauſ.* 47. *num.* 2. Eraſm. à Cochier *d. quæſt.* 69. *num.* 1. Ricciul. *d. cap.* 9. *num.* 1. Et in prædictis gratiis, & reſcriptis Apoſtolici, ita eſt ordinaria, vt ſi omittatur, poſſit vel cenſeri debeat adiecta tanquam ſolita apponi, vel ſaltẽ reformari literæ, & in illas inſeri; ita Nauarr. *conſ.* 28. *ſub n.* 5. *de ſent. excom.* Eraſm. à Cochier *d. quæſt.* 69 *n.* 2. Ricciul. *d. c.* 9. *n.* 2. 3 4

5 Operatur tamen iſta abſolutio vali iratem ſolummodo impetrationis, & ſolùm prodeſt ad effectum, vt literæ ſint validæ, vt tradit Nicol. Garc. d. cap. 13. num. 61. Ricciul. d. cap. 9. n. 2. vbi ex aliis ſubdit, quòd huiuſmodi abſolutio non eſt realiter & in effectu vera abſolutio, ſed ſolummodo ſuſpeodit impedimentum prouenieus ab excommunicatione quouſque gratia ſortiatur effectum, quo ſequuto impetrans ſtatim reincidit io excommunicationem.

6 Ex quibus primò colliges, realiter abſolutum oon poſſe celebrare, nee diuinis intereſſe, nec ordines ſumere, & alia ſimilia facere, vt per Rebuff. d. verb. Teque abſoluentes, n. 15. & 19. Nicol. Garc. d. c. 13. n 65. Ricciul. d. c. 9. n. 5.

7 Secundò colliges, taliter abſolutum non poſſe obtinere aliud beneficium ab Ordinario, vel alio Collatore, niſi de nouo abſoluatur ad illum effectum, quia effectus clauſulæ eſt in prima abſolutione eon umptus; ita poſt Rebuff. citato loco, n. 16. tradit Ricciul. d. c. 9. n 6.

8 Tertiò colliges, taliter abſolutum non facere ſuos fructus beneficij ſic collati, Rebuff. citato loco, n. 18. Vgol. de cenſ. tab. 1. cap. 11. in prin. num. 1. verſ. 6. Garc. d. c. 13. n. 66 Monet. de diſtrib. quotid p. 2. q. 15. num 14. Ricciul. d c. 9 n. 7.

9 Aduertere oportet, quod cùm abſolutio illa ſit ad effectum præſentium duntaxat eonſequendum, excommunicatus impetrans beneficium in forma Dignum, ſeu aliàs in forma commiſſaria, debet abſolui, antequam fiat ei collatio à commiſſaria, aliàs illa erit nulla, vt tradit Henriq. in ſum. lib. 23. cap. §. 3. in fine, quem, refert, & ſequitur Garc. d. cap. 13. num. 61. quòd tamen non approbat Ricciul. d. cap. 9. num. 8. ex ea ratione, quia hæc abſolutio non tam operatur effectus veræ abſolutionis, quàm ſuſpenſionis impedimenti. quo fit, vt prouiſus non egeat alia abſolutione: quia pro conſequenda gratia ſtatim atque literæ ſunt expeditæ cum hac clauſula, habetur perinde ac ſi impedimentum excommunicationis non adeſſet, vnde abſolutio eſſet orioſa.

10 Deinde aduertere oportet, quod per hanc clauſulam poſitam in litteris Papæ abſoluitur etiam impetrans ab excommunicatoribus, & cenſuris reſeruatis Papæ, etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, vt per Nauarr. in d. cap. ita quorundam, notab. 11. n. 21. Auilam de cenſur. p. 1. cap. 6. diſt. 5. dub. 2. limitantem tamen non procedere in excommunicatione incurſa propter hæreſim, refert Garc. d. cap. 13. num. 67.

11 In aliis verò, Legatis, ſcilicet, & Nuntiis, quibus Sedes Apoſtolica concedit facultatem conferendi, non operatur hæc clauſula, niſi abſolutionem ab iis excommunicationibus, à quibus Legatus, aut Nuntius poterat abſoluere, non autem à Papæ reſeruatis, vt per Nau. in d. cap. ita quorundam, notab. 11. num.

12 8. Garc. d. c. 14. n. 68. Sic etiam Epiſcopum poſſe apponere in eius collatione hanc clauſulam, illámque ſic ab eo appoſitam non operari niſi in caſibus, in quibus poterat abſoluere Ordinarius, tradunt Nauarr. d. notab. 11. n. 18. & 22. Vgolin. d. tab. 1. cap. 4. §. 5. n. 189. Garc. d. cap. 13. n. 71. Ricciul. d. c. 9. n. 11.

13 Non tamen habet effectum hæc clauſula in eo, qui per annum inſorduit in excommunicatione, vel eſt irregularis, vt per Mart. d. clauſ. 47. num. 3. Eraſm. à Cochier d. quæſt. 9. n. 3. & 4. Campan. in diuerſ. iuris Can. rub. 11. cap. 15. num. 22. cum ſeqq. & per me citatos in collect. ad d. cap. poſtulaſti, num. 25. quibus addo Maſſobr. in ſua praxi habendi concurſum, requiſ. 1. dub. 2. num. 52. ſecundùm Rom. interreſſ. Flamin. Pariſ. de reſig. lib. 4. q. 3. n. 57. Theod. de Rubeis d. conſ. 414. n. 6. vbi n. 7. ſubdit quòd ex regula Cancellariæ non ſuffragatur ſuſtinenti ſcienter excommunicationem vltra quatuor menſes.

CLAVSVLA CLXXX.

Toties quoties, &c.

1 *Clauſ.* Toties quoties, *intelligitur quoties opus fuerit, & donec opus fuerit.*

2 *Infinitatem regulariter denotat clauſula*, Toties quoties.

3 *Clauſ.* Toties quoties, *in compromiſſis appoſita reſtringitur ad duas vices tantum, & non plus.*

4 *Clauſ.* Toties quoties, *in retrouenditione non operatur vltra triginta annos.*

5 *Repræſentare aliquem ſi quis obligaſſet toties quoties, per binam præſentationem liberatur.*

6 *In obligatione ſoluendi pœnam operatur, vt pœna pluries peti poſſit.*

INtellige quoties opus fuerit, & donec opus fuerit, 1
vt per Nell. in tract. de bannit. p. 1. ſecundi temporis q. 15. Hier. Gabr. conſ. 181. in prin. lib. 1. Hond. conſ. 111. n. 3. tom. 1.

Verùm licèt hæc clauſula regulariter infinitatem 2
denotet, vt cum Bart. in l. qui bona, §. fin. ff. de damno infecto. Alex & aliis notant Tiraq. in l. boues. § hoc ſermone, limit. 26. n. 2. ff. de verb. ſig. Mart. de clauſ. part. 1. clauſ. 184. num. 2. in vlt. impreſſ. cenſuit Rota in Bon. fide: commiſſi de Pannoliuis 10. Dec. 1610. coram Card. Marquemontio, impreſſa per Farin. deciſ. 166. n. 13. in fin. p. 1. rec. tamen quando de tempore nihil fuiſſe dictum conſtat, vt infinitas viteturt, in binis actibus verificari poteſt, prout in ſequentibus caſibus.

In commiſſis appoſita reſtringitur ad duas vices 3
tantùm, & non plùs; ita Pott. Imol. conſ. 86. num. 9. Fab. de Anna conſ. 75. n. 25. cum ſeqq. Brunor à Sole in locis comm. verb. dictio 32. Galgan. de cond. & demonſt. p. 2. c. 5. q. 21. n. 2. Baptiſta Coſta in tract. de clauſ. com. cl. 132. n. 1.

In retrouenditione, ſeu redimendi facultate to- 4
ties quoties placuerit venditori, hæc elauſula non operatur vltra triginta annos etiam cum iuramento, ac cum illis verbis, ſemper, quandocumque, & perpetuis temporibus; ita Surd. deciſ. 2. & Stephan. Grat. diſcept. for. cap. 3. num. 3. cum ſeq. Ioan. Baptiſta Coſta d. cl. 131. n. 2.

In obligatione de repræſentando aliquem toties 5
quoties, per binam præſentationem liberari tradunt Mantua ſing. 534. Nell. d. tempor. 2. num 14. Decian. d. conſ. 87. num. 1. lib. 2. Aug. in l. ſi finita, num. 1. ff. de damno infecto, & in l. 2. §. qui ad exhibendum, n. 6. ff. de cuſtodia reorum, quamuis non liberari per vnicam, ſeu binam præſentationem dicant Hippol. in rubr. de fideiuſſ. p. 9. & 15. Afflict. dec. 130. Rol. à Valle conſ. 21. n. 11. lib. 2. & conſ. 59. n. 4. lib. 1. Honded d. conſ. 111. n. 11. Farin. in praxi crim. p. 1. q. 14. n. 165. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom. 1. lit. C, concl. 453. & tom. 2. lit. D, concl. 189. n. 1. Et nihil operatur ſi reus à fideiuſſore per fiſcum monito vlterius repræſentari non poteſt, vt per Giurb. conſ. 35. num. 19.

In obligatione ſoluendi pœnam, vt pœna plu- 6
ries peti poſſit, Lancell. de attent. p. 2. cap. 17. n. 192. Theod. de Rob. in ſingul Rota tom. 2. part. 4. clauſ. 818. n. 5. vbi n. 1. ſubdit quòd hæc clauſula non impedit, quominus obligationi, in qua poſita eſt, præſcribi poſſit.

CLAVSVLA

CLAVSVLA CLXXXI.

Transferentes, &c.

1 *Actionem vtilem, & directam importat clauſula,* Transferentes, &c.
2 *Venditionis in inſtrumento poſita clauſula,* Transferentes, &c. *ad fauorem emptoris operatur, vt omnes actiones, quæ erant penes venditorem, efficiantur inefficaces quoad ipſum.*
3 *Clauſula,* Transferentes omnia iura, &c. *appoſita in contractu, facit illum cenſualem, quando ſunt tranſlata omnia iura, licet partes eum emphyteuticum appellent.*
4 *Doctores de facultate transferendi penſionem agentes referuntur.*
5 *Papa ſolus, non autem Legatus, vel Ordinarius concedere poteſt facultatem transferendæ penſionem.*
6 *Facultas transferendi penſionem, intelligitur de prima dumtaxat.*
7 *Facultas transferendi penſionem, non fuit conſumpta per tranſlationem inualidam.*
8 *Facultas transferendi penſiones tunc, & pro tempore reſeruatas quandocumque, non eſt reſtricta ad penſiones tempore indulti reſeruatas.*
9 *Tranſlatio penſionis fieri debet coram perſona in dignitate conſtituta, ac proinde coram Canonico Cathedralis Eccleſiæ, non autem Collegiata.*
10 *Trãſlatio penſionis poteſt fieri per procuratorem.*

1 HÆc clauſula omnem actionem vtilem, & directam importat, quod feudum ſit datum in allodium, niſi fuerit dictum, *in feudum*, & addita clauſula, *nihil nobis reſeruantes*, quia tunc erit feudum non habens propriam naturam feudi; ita Alex. *conſ.24 n.11.vol.5.* Capic. *in verb. feudorum clauſula, in verſ. transferentes,* Mart. *de clauſulis, part.1.clauſ.76. n.1.& 3.* In mandatis Procuratorum, & ſubſtitutionibus eorundem appoſita intelligitur quoad expreſſa. Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom.1.p.4.clauſ.106.§.1.*

2 Poſita in inſtrumento venditionis ad fauorem emptoris operatur, vt omnes actiones, quæ erant penes venditorem, efficiantur inefficaces quoad ipſum, vt per Cencium *de cenſibus, p.3 c.1.q.3.art.7.num.20.*

3 Dubia eſt clauſula illa, *Transferentes iura, &c.* nam aliquando appoſita in contractu, facit illum cenſualem, quando ſunt tranſlata omnia iura, licèt partes eum emphyteuticum appellent ita Doctores *in cap. conſtitut. de relig. domib.* Socin. *conſ.226.num 6. l.2.* Mart. *de clauſ. p.1. clauſ.186.n.1.* vbi *n.4.* ex Rota *deciſ.16.lib.2. quotidianarum*, ſubdit conuenire etiam contractui emphyteutico, & locationi perpetuæ, cùm recipiat interpretationem ab obſeruantia; & *num.2.* addit, quòd hæc clauſula de neceſſitate non importat tranſlationem dominij directi, quamuis ſit appoſita ſuper alienatione vtilis dominij. Theodoſ. de Rubeis *d.p.4.clauſ.819.n.1.* vbi *n.2.* intelligit principalem concluſionem in principio huius numeri ſuprapoſitam procedere quando ſunt tranſlata omnia iura, & *n.5.* tenet quòd iſta clauſ. eſt dubia, & conuenit etiam contractui emphyteutico, & locationi perpetuæ.

4 De clauſula facultatis transferendi penſionem, agit Gig. *poſt finem tract. de penſ. verſ. ſciendum eſt etiam*, vbi ponit formam, mandoſ. *de ſignat. gratia, tit. de tranſlat. penſ.* Garc. *de benef. p.1. cap.5. n.140. cum ſeqq.* quæ quidem non cenſetur conceſſa per quaſcumque clauſulas generales, niſi ſpeciali mentione facta, Caputaq. *deciſ.303.& 319.p.2.& deciſ.100.p.4.* Put. *deciſ.140. alias 332. in correct. lib.3.* Mandoſ. *d. tit. de tranſlatione penſionis, in princ.* Flamin. *de reſign. lib.9.q.4.n.28. cum ſeqq.* Nicol. Garc. *d. cap.5.*

Huiuſmodi facultas transferendi penſionem, à 5
ſolo Papa, non autem à Legato, vel Ordinario concedi poteſt, vt per Gambar. *de offic. Legati de latere, lib.6.num.225.* & Flam. *d.p.4.num.13. cum duobus ſeqq.* Garc. *d.c.5.n.242.*

Intelligitur autem de prima dumtaxat, *ad reg. l.* 6
boues.§. hoc ſermone. ff. de verb. ſignific. Mandoſ. *d. tit. de tranſlat. penſionis, verſ. rurſus ſi in vim clauſula.* Garc. *d.c.5. n.247.* vbi refert, ita fuiſſe reſolutum *in vna Oxomen. penſionis 20. Maij 1598. coram Lieta*, vbi 7
num.249. ſubdit, per tranſlationem inualidam non fuiſſe cõſumptam facultatem transferendi, *ad deciſ.47.p.1. diuerſ.* & ita reſolutum eſt *in Placentina penſionis 27. Iunij 1602. coram Corduba.*

Facultas verò transferendi penſiones tunc, & 8
pro tempore reſeruatas quandocumque, non eſt reſtricta ad penſiones tempore indulti reſeruata, ex illa dictione, *quandocumque*, Ruin. *conſ.77.n.13.lib.1.* & illis verbis, *pro tempore*, denotantibus etiam tempus futurum, Bald. *in cap. cum inter, num.7. de re iud.* præ- 9
ſertim cùm in materia etiam odioſa, & alteri præiudiciali, non excludatur in priuilegiis lata interpretatio ex proprietate verborum proueniens, Calder. *conſ.1. in princ. de conſanguin. & affinitate*, & fuit dictum *in Carthaginen. Decimarum 20. Decembris 1578. coram Bubalo.*

Vnde aduertere oportet, huiuſmodi tranſlatio- 10
nem iuxta clauſulam facultatis fieri debere coram perſona in dignitate conſtituta, ac proinde coram Canonico Cathedralis Eccleſiæ, *ad cap. ſtatutum, de reſcript.* vbi Gomez *n.225.* Nicol. Garc. *d.c.5.n.244.* vbi *num.245.* ſubdit, non poſſe fieri coram Canonico Eccleſiæ Collegiatæ; & *n.246.* addit, poſſe fieri per procuratorem, etiamſi in facultate dicatur, *Tibi; vt quicumque loci Ordinarius, ſeu Canonicus, &c.* & inferiùs *per te eligendus, &c.*

CLAVSVLA CLXXXII.

Tunc, & eo caſu, &c.

1 *Clauſula,* Tunc & eo caſu, *magis operatur, quàm dictio,* Tunc, *ſola.*
2 *Reſtrictiua, & limitatiua diſpoſitionis ad caſum expreſſum eſt clauſula,* Tunc, & eo caſu.
3 *Extenſionem, quæ fit ex coniectura mentis teſtatoris, ad caſum qui ſit ſimilis expreſſo, non impedit clauſula,* Tunc, & eo caſu.
4 *Subſtitutioni per teſtatorem iuncta clauſula,* Tunc, & eo caſu, *eſt apta comprehendere varios caſus.*
5 *Fideicommiſſo iuncta clauſula,* Tunc, & eo caſu, *operatur, vt reſtringatur diſpoſitio ad caſum expreſſum.*
6 *Temporis extremitatem denotat clauſul.* Tunc, & eo caſu, *adiecta diſpoſitioni conditionali.*
7 *Caſus ſimiles non excludit clauſula,* Tunc, & eo caſu, *ſi mens teſtatoris non repugnet.*
8 *Extenſio nullatenus fit, quando dictum fuerit,* Tunc, & eo caſu, & non aliter, nec alio modo.
9 *Subſtitutioni vulgari appoſita clauſula.* Tunc, & eo caſu, *cenſetur excludere omnes alios caſus non expreſſos, qui alias venirent in diſpoſitione.*

10 *Clauſula*, Tunc, & eo caſu, *ſi adiiciatur morti plurium, debet verificari mors omnium.*

1 HÆc clauſula plus operatur, quàm dictio, *Tunc*, ſola, quia licèt importet idem, quod, *eo caſu*, tamen quando vtrumque ponitur, dicitur geminata diſpoſitio; ita Rol. *conſ.* 56. *n.* 20. *& ſeq. vol.* 3. Mart. *d. clauſ. p.* 3. *clauſ.* 88. *n.* 2. Aliquando dicitur, *Tunc, & eo caſu*, aliquando verò, *Tunc eo caſu*, abſque coniunctiua, &, Rom. *conſ.* 131. & 161. Mandoſ. *in addit.* quando verò dicitur, *Tunc, & eo caſu*, magis præcisè diſponit, nec ad alium caſum extenditur, Roland. *conſ.* 56. *n.* 26. *& ſeq. vol.* 3. Dec. *conſ.* 2. *num.* 25. *vol.* 2. Mart. *d. clauſ.* 88. & 10. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 2. *litt. D. concl.* 390. *n.* 23. vbi *n.* 11. poſt Roland. *conſ.* 70. *num.* 25. *& conſ.* 56 *num.* 20. *lib.* 3. ſubdit quòd operatur, vt diſpoſitio non habeat locum in alio caſu.

2 Et reſtrictiua, & limitatiua diſpoſitionis ad caſum expreſſum, ita vt omnes alij caſus prorſus non expreſſi excludantur; ita Pariſ. *conſ.* 92. *n.* 13. *vol.* 2. & *conſ.* 108. *n.* 26. *vol.* 3. Menoch. *conſ.* 181. *n.* 41. *& conſ.* 241. *n.* 36 *& conſ.* 126. *num* 16. *& conſ.* 188. *num.* 17. *& conſ* 118. *n.* 15. Honded. *conſ.* 49. *num.* 48. *lib.* 2. Mart. *de clauſ. p.* 1. *clauſ.* 187. *n.* 1. *in vltim. impreſſ.* Rota *in Bononien. de Coparellis* 17. *Nouembris* 1617. *coram Andrea, & in Ferrarien. fideicommiſſi* 5. *Martij* 1621. *coram Card. Veroſpio.* Conſiderata tamen hæc clauſula ſic ſimpliciter non eſt taxatiua, ſed potiùs demonſtratiua, niſi addantur dictiones, *tantùm, dummodo*, & ſimiles. Decian. *reſp.* 1. *num.* 148. *& ſeq. vol.* 1. Mantic. *de correct. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 14. *num.* 10. *in fin.* Magon. *Florent. deciſ.* 3. *n.* 42. Surd *conſ.* 236. *num.* 46 *vol.* 2. *conſ.* 344. *num.* 19. *vol.* 3. *& deciſ.* 37. *num.* 31. Menoch *conſ.* 432. *num.* 32. *verſ. reſpondeo.* Ioſeph. de Ruſtic. *conſ.* 1. *n.* 47. *& ſeq.* poſt ſuum tract. *de liberis in conditione poſitis.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 487. *n.* 17. Plures alias Rotæ deciſiones refert Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.* 2. *part.* 7. *concl.* 820. *num.* 1. Peregr. *conſ.* 45 *n.* 1. *vol.* 1. *& conſ.* 150. *num.* 23. *& conſil.* 252. *n.* 22. *vol.* 5. *& conſ.* 47 *num.* 4. *eod. vol.* 5. vbi quòd
3 reſtringit, & impedit extenſionem. Verumtamen non expedit extenſionem, quæ fit ex coniecturata mente teſtatoris, ad caſum qui ſit ſimili expreſſo, Pariſ. *conſ.* 66. *n.* 4. *lib.* 3. Surd. *conſ.* 336. *num.* 46. Rot. *in Ariminen. bonorum* 30. *Aprilis* 1610. *coram D. Patriarcha Pamphilio*, Gozadin. *conſ.* 64. *in fin.* Theod. de Rubeis *clauſ.* 820 *num.* 2. Marta *d. clauſ.* 187. *n.* 2. vbi intelligit maximè fauore piæ cauſæ, & citat Tiraq *de priuileg. piæ cauſæ, priuil.* 62. Curt. iun. *conſ.* 35. *num.* 6. *&* 7. Mart. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 3. *n.* 3. & Rot. *in Romana de Aquilanis* 18. *Iunij* 1600. *coram Cordubæ.*

4 Iniuncta per teſtatorem ſubſtitutioni, ſiue ſubſtitutionibus, eſt apta comprehendere varios caſus, & ideo contra illam non intrat fundamentum, quod ſubſtitutio facta cum ea non admittat extenſionem, vt cenſuit Rota *in dicta Romana de Aquilanis*, cuius tamen contrarium defendunt Peregr. *de fideicom.*
5 *art.* 22. *n.* 65. & Surd. *conſ.* 448. *n.* 3. vbi ſubdit, hanc clauſulam fideicommiſſo iniunctam operari, vt reſtringatur diſpoſitio ad caſum expreſſum, & vlteriùs ad aliam perſonam non extendatur, etiam ex veriſimili, & coniecturata mente teſtatoris, vt fuit dictum. *in Romana fideicommiſſi de Surdis* 10. *Maij* 1618. *coram Vbaldo ſeniore.*

6 Adiecta diſpoſitioni conditionali, denotat extremitatem temporis, vt priùs conditio debeat exiſtere; quàm diſpoſitio aliquid efficiat, Rol. *conſ.* 56. *n.* 18. *& ſeq. vol.* 3. Ruin. *conſ.* 100. *num.* 9. *vol.* 2. Anchar *conſ.* 356. *n.* 5. Rim. iun. *conſ.* 247. *num.* 26. *&* 27. *vol.* 4 Mart. *d. p.* 3. *clauſ.* 88. *n.* 3. vbi *n.* 4. declarat, non importare extremitatem temporis ad effectum facti, ſed ad effectum Iuris, latè Cardin. Tuſch. *d. litt. D. conſ.* 390. *n.* 1. & 3. vbi *n.* 4. & 5. cum Ægid. Bellam. *con.* 39. *n.* 3. & 10. ſubdit. hanc clauſulam ita denotare extremitatem temporis, vt comprehendat omnes conditiones, ſi pluribus apponatur, & quod denotat extremitatem temporis tam primi, quàm vltimi, ſi pluribus adiiciatur. Pereg. *conſ.* 151. *num.* 13. *vol.* 5. vbi quòd denotat extremitatem illius temporis ad quod ſe refert.

Non excludit caſus ſimiles, ſi mens teſtatoris, non 7
repugnet, ad text. *in l. Gallus.* §. *& quid ſi tantùm, ff. de lib. & poſthum.* Alciat. *lib.* 3. *de verbor. ſignif. fol.* 68. Gozad. *conſ.* 64. *in fin.* Mart. *d. clauſ.* 47 *num.* 7. Cardin. Tuſch. *d. concl.* 390. *n.* 14.

Declara tunc nullatenus fieri extenſionem, quan- 8
do fuit dictum, *Tunc, & eo caſu, non aliter, nec alio modo*, vel fuerit dictum, *Tunc, & in caſu prædicto tantùm*, vt per Ioann. Dilect. *de arte teſtandi, tit. de ſubſtit. cautel.* 5. *n.* 5. Caſſad. *deciſ.* 1. *de teſtam.* Clar. §. *emphyteuſis, q.* 11. *n.* 5. *verſ. item quæro.* Mart. *d. clauſ.* 48. *n.* 8. Cardin. Tuſch. *d. concl.* 390. *n.* 15.

Declara etiam hanc clauſulam, *Tunc, & eo caſu*, 9
in ſubſtitutione vulgari cenſeri excludere omnes alios caſus non expreſſos, qui aliàs venirent in diſpoſitione, Anchar. *con.* 356. incip. *Ex ſerie teſtamenti, n.* 5. *verſ. tertio*, Dec. *conſ.* 63. Caſſad. *deciſ.* 1. *de teſtam. in fine*, quos refert Cardin. Tuſch. *d. concl.* 390. *num.* 16. Rota *deciſ.* 346. *num.* 26. *p.* 5. *recent.* vbi quòd ſtat incluſiuè ad ſubſtitutos, qui tunc temporis extabant, non tamen ſemper ſtat incluſiuè ad alios, qui poſtea ſuper naſcentur, vbi *num.* 24. poſt Marcheſ. *conſ.* 117. *n.* 29. & Surd. *conſ.* 144. *num.* 13. ſubdit quòd quandoque ſtat declaratiuè, ſi id ſuadeat voluntas teſtatoris.

Amplia, in tantum eſſe verum, hanc clauſulam 10
denotare extremitatem, vt ſi adiiciatur conditioni mortis vnius, ſicut etiam ſi adiiciatur morti plurium, debeat verificari mors omnium, ad hoc, vt ſit locus diſpoſitioni cum iſta clauſula, plenè Roman. *conſ.* 131. incip. *Prima dubitatio, in princ.* vbi Apoſtil. *in verb. Tunc, & eo caſu*, Ioan. de Anan. *conſ.* 66. *n.* 3. *col.* 3. *verſ. ſed his non obſtantibus*, Cardin. Tuſch. *dict. concl.* 390. *n.* 7.

CLAVSVLA CLXXXIII.

Vitæ, ac morum honeſtas, &c.

1 *Clauſula*, Vitæ, ac morum honeſtas, &c. *eſt impulſiua ad concedendum, ſed ceſſante non ceſſat gratia.*
2 *Mores boni ſunt neceſſarij in beneficiatis.*
3 *Mores boni qui dicuntur, qui autem praui, remiſſiuè.*
4 *Clauſula*, Grata ſeruitutis officia, &c. *non excludit gratiam propter ſeruitia.*
5 *Clauſula*, Vnà cum toto negotio principali, &c. *facit vt cenſeatur deductum & commiſſum totum negotium principale.*

HÆc clauſula eſt impulſiua ad concedendum, 11
ſed ceſſante non ceſſat gratia, gloſ. ſing. *in l.* 3. *in fin. ff. de donat. cap. cùm ceſſante, de appellat.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de clauſ. n.* 5. Quia hæc clauſula de ſtylo apponitur in prouiſionibus, nec probat, nec probari debet. Rebuff. *ſuper concord. in forma mand. Apoſt.*

Apoſt. in verb. morum honeſtas. Theodoſ. de Rubeis in ſing. Rota tom.2.p.4.concl.828.

2 Nam boni mores ſunt neceſſarij in beneficiatis, vt per Selu.de benefic.p.3.q.5. n. 35. Coſm. in pragm. Sanct.tit.de elect.cap.ſicut.§.deinde,verb. moribus, pag. 99.verſa. Nau.in c.ſi quando,except.11.n. 2. & except. 15.prope finem, de reſcript. Gutier. Canon.lib.1.c.26.à n.34.Flamin. Pariſ.de reſignat.benefic.lib. 4.q.11.n. 15. cum ſeqq.Filliuc.tom.3.tract.41.cap.5.n.40.

3 Qui autem dicantur boni mores,& qui praui,tradunt Plat.de legib.lib.2.& 3. Ariſt. in problemat. ſect. 14.n.1.& Ethic.lib.4.cap.8.& Moral.lib.10.c.1. Ioan. Pic.Mirand.d.lib.13.cap.12.

4 Clauſula,Grata ſeruitutis officia, &c. non excludit gratiam propter ſeruitia, neque donationem ex cauſa, Oldrad.conſ.5.Staphil.de litteris gratia, tit.de vi., & effectu clauſularum, n.6.

5 Clauſ. Vnà cum toto negotio principali, &c. poſita in commiſſione appellationis,facit,vt cenſeatur deductum & commiſſum totum negotium principale. p.1.Theodoſ.de Rub.d.p.4.clauſ.832.n.1. vbi num.1. dicit verum,ſi partes ſuper eo inſtent,& num.8.poſt Lancell. dicit quòd poſita in commiſſione appellationis ab interlocutoria non operatur quando negotium principale eſt alteri commiſſum.

CLAVSVLA CLXXXIV.

Vniuerſales.

1 Vniuerſales clauſulæ omnia complectuntur.
2 Vniuerſales clauſulæ nihil excludunt,ac ſi de omnibus mentio ſpecialis facta eſſet.
3 Verba vniuerſalia geminata habent vim diuiſiuam.
4 Vniuerſales clauſulæ ſunt maioris efficaciæ,quàm generales.

1 CLauſulæ vniuerſales omnia complectuntur, & non debent reſtringi, nulla exiſtente ratione reſtringendi, Ludou. Morot. conſ.59.col. 1. Mart.de clauſulis.q.4.clauſ.4.n.1.vbi intelligit hoc procedere, etiamſi vniuerſaliter intelligendo ſequeretur amiſſio lucri.

2 Nihil excludunt, idem operando, ac ſi mentio ſpecialis de omnibus facta fuiſſet,Stephan.Gratian. diſcept.forenſ.cap.990.n.15.

3 Præterea verba vniuerſalia geminata habent vim diuiſiuam,& idem efficiunt,ac ſi expreſſim, & diuiſim de ſingulis caſibus mentio ſit, Ludou. Morot. conſ.43.num.19.& ſeq.Mart.d.clauſ.4.n.3.vbi n.4.poſt Schrader.in tract.de feud.p.10.ſect.5.n.71.ſubdit clau-
4 ſulas vniuerſales eſſe maioris efficaciæ,quàm generales,ac proinde omnia comprehendere,nullo penitus excepto.

CLAVSVLA CLXXXIV.

Vocatis vocandis.

1 Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.
2 Clauſula,Vocatis vocandis, æquipollet alia,Seruatis ſeruandis.
3 Clauſula, Vocatis vocandis, ſolùm arctat ad eos vocandos, qui intereſſe debent.
4 Clauſula, Vocatis quorum intereſt, neceſſitatem imponit vocandi omnes, qui quodammodo in eo caſu intereſſe habent.
5 Exequutorem de mero mixtum facit clauſula, Vocatis vocandis.
6 Appellatio datur à ſententia mixti exequutoris vigore clauſulæ, Vocatis vocandis.
7 Appellatio,quæ datur à ſententia mixti exequutoris, operatur non ſolùm effectum deuolutiuum, ſed etiam ſuſpenſiuum.
8 Clauſula, Vocatis vocandis,facit,vt proceſſus exequutoris,qui alias eſſet extraiudicialis,ſit, eſſeque debeat iudicialis.
9 Clauſula, Vocatis vocandis, in reſcripto conditionali dat Iuriſdictionem conditionalem.
10 Exequutor mixtus vigore clauſulæ,Vocatis vocandis,debet adhibere cauſæ cognitionem iudicialem, ſeu aſſumere partes Iudicis, modò adſit legitimus contradictor.
11 Citatio requiritur ſemper ſtante clauſula, Vocatis vocandis.
12 Cauſa cognitio iudicialis adhiberi non poteſt ſine citatione eorum, quorum intereſt.
13 Actus vt ſine citatione factus inualidus ſit,operatur clauſula, Vocatis vocandis.
14 Clauſula,Vocatis vocandis, importat,vt quis ſua poſſeſſione priuari non poſſit citatione.
15 Iura litigantium vt exaudiri debeant,operatur clauſula, Vocatis vocandis.
16 Ordo iudiciarius vt ſeruetur, requiritur clauſula, Vocatis vocandis.
17 Exequutor quod non poſſit ſubdelegare alteri,operatur clauſula, Vocatis Vocandis.
18 Subreptionis vitium tollit clauſula, Vocatis vocandis.

DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Celſ.Hugon.in tract.clauſ.pag.483.col. 1. in fin. Mart. de clauſ.p.1. clauſ. 196. in vltim. impreſſ. Gonzal. ad reg.8. Cancellar.gloſſ.9.§.1.in annot. num. 226. Aloyſ. Ricc.in collect.deciſ.p.4.collect.805.Mari.Anton. var. reſolut.lib.1.reſol.58.n. 1. Campan.in diuerſ. Iuris Canon.rubr.17.c.13.à num.208. Card. Tuſch.pract.concl. tom.1.lit.C,concl. 317.Monet. de commut. vlt. volunt. c.7.n.163.cum ſeqq. Viuian.in praxi iuriſpatr. lib. 17. c.8.n.26.cum ſeqq.in ſecunda impreſſ. Theodoſ.de Rubeis in ſing.Rotæ tom.2.p.4.cl.811.

Huic clauſulæ æquipollet alia, Seruatis ſeruandis; 2
vt poſt Redoan.in tract. de reb. Eccleſ. non alien. ſub rubr.de cauſa cognit.n. 64. docet Marta d. clauſ.196. n.5.vbi ſubdit, quòd licèt hæc noſtra latiùs pateat; tamen non aliud ſignificat, vt patet ad ſenſum, Hæc clauſula ſolet apponi in reſcripto,cap. exhibita; de iudic. Rebuff. in praxi tit. de differ. inter reſcriptum gratiæ & iuſtitiæ n.59.& in l.quod iuſſit n.89.n. 2. notab.ff.de re iudic.Theod.de Rub.d.p.4.clauſ.834.n.8. vbi n. 9. addit quòd ſubintelligitur ſi non apponatur, & n.11. quòd non debet poni poſt rem iudicatam,& n. 7. quòd requirit cauſæ cognitionem. Plures verò effectus habet, quorũ aliquos principaliores impræſentiarum inſerere operæpretium duxi.

Primus igitur effectus eſt, vt hæc clauſula ſolùm 3
arctet ad eos vocandos,qui debent intereſſe,vel de Iure hîc, & nunc, attentis omnibus circunſtantiis, neceſſariò ſunt vocandi: alios verò non arctat, vt poſt Abb.in cap.exhibita, n. 6.verſ.quæro qui ſint vocandi,de iudic.& Verall.deciſ.58.lib.3.tradit Mart.d. clauſ.196.n.4.Seraph.deciſ.338.num.3.Nicol Garc.de benef.p.12.cap.1.n.139. Monet.d.cap.7.num.26. vbi 4
ſubdit, clauſulam illam,Vocatis, quorum intereſt,neceſſitatem imponere vocandi omnes, qui quodam-
modo

modo in eo actu intereſſe habent, licèt alias de Iu-
re non eſſent neceſſariò ad illum vocandi;& n.327.
reſoluit,quòd vbi in reſcripto adeſt clauſula, *Vocatis*
vocandis, vel, *Vocatis, quorum intereſt*, neceſſariò vo-
candi ſunt ij, qui ex commiſſionis executione lædi
poſſunt, aliàs exequtio erit ipſo iure nulla. Poſita
in reſcripto, *Si euidenſem*, eſt intelligenda de ha-
bentibus intereſſe, non autem de his, qui pro ſolem-
nitate adhibetur, quia auctoritas Papæ adhibetur vt
ſuppleat omnes ſolemnitates, Abb.*conſ.41.n.3* Nec
curat Papa in his alienationibus de ſolemnitatibus,
ſed tantum de vtilitate Eccleſiæ, Socin *conſ.15.n.15.*
verſ.inſuper, lib.1. Theodoſ. de Rubeis *d.clauſ.111.*
vbi §.4. dicit quòd operatur vt commiſſarius debeat
ſeruare telam iudiciariam.

5 Secundus effectus eſt, vt hæc clauſula faciat exe-
quutorem de mero mixtum, qui propterea tenetur
partes Iudicis aſſumere,& ſeruare formam reſcripti,
aliàs nulliter agit, vt per Felin.*in cap.de cætero,n.10.*
de re iudicata, & in cap.exhibita,n.4.de iudiciis, & in
cap.fin n.35.de preſcr. Zabarell.*conſ.92.num.2.* Mart.
*d.clauſ.196. num. 1.*Marcheſ. *de Commiſſ.1. pag.402.*
n.42.& p.2.pag. 99.n. 3. in ſecunda impreſſ. Gonzal.
ad reg.8.Cancell.gloſſ.9.§.1.in annot.n. 226. Honded.
*conſ.29.n.13.tom.9.*Mareſc.*var.reſol.lib.2.cap.1.num.8.*
Franc.Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici,part.1. c. 15.*
*n.48.& p.2.c.16.n.13.*Nicol Garc.*de beneſ p.12.cap.2.*
*§.1.n.140.*Aloyſ. Ricc.*d. collect.805.in princ.*& Ste-
phan.Grat.*diſcep.forēſ.c.596.n. 30.*Monet.*d.cap.7.n.*
268. & dictum fuit *in Panormitana Archidiaconatus*
15.Iunij 1590. coram Penia, impreſſa per Marcheſ.
de Commiſſ.p.2.pag.491.& in Hiſpalen.præeminentia-
rum 24.Ianuarij 1614.coram Card. Sacrato, impreſſa
per Farin.*deciſ.558.n.3 p.1. recent.* vbi *n.4.* declarat,
quòd ſi materia ſecundùm ordinem Iuris eſt exe-
cutiua, non debet per hanc clauſulam fieri ordi-
naria, quia cùm verba per neceſſe hoc non im-
portent, ordo procedendi remanet in diſpoſitione
Iuris, & etiam fuit dictum *in Vercellen.diſmembra-*
tionis 2. Aprilis 1612. coram illuſtriſſimo Patriarcha
Manzanedo, impreſſa per Farinac.*deciſ.386.n.1.p.2.*
recent. & in Regien. beneficij 15. Nouembris 1613.
coram Dunozetto, & in Parmen. parochialis 21. Iunij
1621. coram Card. Sacrato. Plures Rotæ deciſiones
refert Theodoſ. de Rubeis *d conc.834.n.1.*vbi *num.2.*
dicit quòd à ſententia talis executoris poteſt appel-
lari, illique eſt deferendum, & *num.3.*quòd hoc ca-
ſu non tenetur aſſumere partes Iudicis, Dotan.Rotæ
deciſ.254.num. 1. & 2. vbi quòd facit exequutorem
mixtum, & *deciſ.197.n.7.*vbi quòd importat, vt iu-
dicialiter ſit procedendum, quæ etiam reperitur *de-*
ciſ.267.n.10.p.5.recent.

6 Et ab huiuſmodi mixto exequutore dari appel-
lationem, tradunt Staphil.*de liter.gratia,in tit.de no-*
ua forma mandati,n.3. Mantic. *deciſ.324.n. 3.* Scacc.
de appell.q.12.limit.11.n. 11. Et propterea executio-
nem ab eo factam pendente appellatione, vel intra
terminum ad appellandum, eſſe nullam, & attenta-
7 tam, tenet Seraph.*deciſ. 145. n. 4.* nam huiuſmodi
appellationem operari non ſolùm effectum deuo-
lutiuum, ſed etiam ſuſpenſiuum, reſoluunt Capu-
taqueo.*deciſ.184.n.4.p.1.*Gonzal.*num.24.* vbi refert,
fuiſſe ita reſolutum *in vna Barchinonen. parochialis*
de anno 1601.coram Card.Sacrato, & in vna Abulen.
& Zamoren.beneficiorum de anno 1524. coram Penia,
Docuerat enim priùs *n.19.* poſt alios, clauſulam hu-
8 iuſmodi, *Vocatis vocandis*, facere vt proceſſus exe-
quutoris, qui aliàs eſt extraiudicialis, ſit, eſſéque de-
beat iudicialis; idque in hac eadem clauſula poſi-
ta in gratia, *Si in euidenſem*, ex nonnullis Rotæ de-
ciſionibus tradit etiam Mart. *d.clauſ.196.n.3.* qui *n.* 9
*6.cum ſeqq.*addit, ſatiſque probat, quod hæc clauſula
appoſita in reſcripto conditionali, vt *Vocatis vocan-*
dis, ſi inueneris talem eſſe filium Sacerdotis, &c. dat Iu-
riſdictionem conditionalem, ac proinde proceſſus
& ſententia inde ſequuti ſine cauſæ cognitione,
ſunt nulli ipſo Iure, ſubdens *n.8.*id locum habere, ſi
procedatur contra abſentem, ſecus ſi contra præ-
ſentem, quia illi eſt imputandum, cur non oppoſuit
de iſto defectu præparatoriæ cognitionis.

Illud demum, quod ſuprà dicimus, nimirum 10
talem mixtum exequutorem vigore huius clauſulæ
debere adhibere cauſæ cognitionem iudicialem,
ſeu aſſumere partes Iudicis, intelligi debet, modò ad-
ſit, qui ad illum actum vocari debeat, ſeu legitimus
contradictor: nam ſi nullus huiuſmodi ſit, licèt ad-
ſit in reſcripto hæc noſtra clauſula, *Vocatis vocandis*,
adhuc tunc proceditur extraiudicialiter, vt poſt
alios docet Nicol.Garc.*d.p.12.c.2.n.249. cum duobus*
*ſeqq.*præcipuè ex nonnullis Rotæ deciſionibus, licèt
olim contrarium ſenſerit eadem Rota apud Bellam.
deciſ.617. Atque in hoc differt clauſula hæc, *Voca-*
tis vocandis, ſeu *qui fuerint vocandi*, ſeu etiam clau-
ſula, *Seruatis ſeruandis*, (quam huic æquipollere ſu-
prà diximus) ab illa, *Vocatis, quorum intereſt*, quo-
niam per hanc ſemper aliqui vocandi erunt, cùm
ſemper ſit, qui intereſſe habeat.

Tertius effectus eſt, vt ſtante hac clauſula, requi- 11
ratur ſemper citatio, vt reſoluunt Aloyſ.Ricc.*in pra-*
xi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 108. n. 6. in prima impreſſ.
*aliàs reſol.94.in ſecunda impreſſ.*Monet.*d.cap.7.n.269.*
cum ſeqq Rota *deciſ.30.n.1.de reſcript. & deciſ. 11.de*
offic.deleg.in nouis, Beroi.*conſ.21.n.13.vol.2.*Rota *deciſ.*
*707.n.2.p.1.in poſth.Farin.*aliàs *p. 3. recent.* vbi quòd
operatur vt niſi citentur intereſſe habentes, ſenten-
tia ſit nulla. Quod ex eo patet, quia cauſæ cognitio 12
iudicialis adhiberi non poteſt ſine citatione eorum,
quorum intereſt, ad notata per Ruin. *conſ.76.n.18.*
*vol.3.*Gozad.*conſ.1.n.15.& conſ.91.num. 33.* Cardin.
Mantic.*de coniectur.vltim.volunt.lib.11. tit. 11. n. 12.*
*verſ.nec obſtat, & n.13.*Menoch.*de arbitr.q.19 num.3.*
Plures autem caſus, in quibus citatio deſideratur,
alios multos plures, in quibus illa non requiritur, ac
proinde quod ſtante hac clauſula interuenire non
poteſt, nec debet, enumerat latiſſimè Monet.*d.c.7.*
n.273.cum multis ſeqq.

Vnde hæc clauſula operatur, vt actus ſine citatio- 13
ne factus inualidus ſit, vt dictum fuit *in Ferrarien.*
bonorum 16. Iunij 1614. coram Dunozetto, impreſſa
per Farin.*deciſ.624.à n.4.p.1.recent.* vbi pariter ten-
tum fuit, hanc clauſulam debere intelligi de aliis,
qui forſan poſſent prætendere intereſſe ratione
poſſeſſionis, vel proprietatis. Importat etiam, vt quis 14
ſua poſſeſſione priuari non poſſit ſine citatione, vt
dictum fuit *in Mediolanen.beneficij 10. Maij 1614.*
coram Andren, impreſſa per Farin.*deci.525.n.4.p.2.*
recent.

Quartus effectus eſt, vt ſtante hac clauſula de- 15
beant quoque exaudiri iura litigantium, cùm id ad
cognitionem cauſæ exigatur, vt ex Socin. ſen. *conſ.*
31.col.penult.lib.1. Signorol.*conſ.203.n.5.* & Marſil.
*ſing.328.*tradit Menoch.*d.q.19.n. 4.* Monet.*de com-*
mut.vltim.volunt.cap.10.n.269.verſ.

Ex quibus infertur, ob eandem requiri, vt ſerue- 16
tur ordo iudiciarius, vt docent Peregr.*var.lib.4.tit.*
de ind.n.96.in fin. Mart. *d.clauſ.196.n. 9.* Caualcan.
*dec.46.n.415.p.1.*Cardoſ.*in praxi Iudicum, verb.clauſ.*
*n.44.*Mari.Anton.*d.lib.1.reſol.39.n.2.* Campan. *d.c.*
13.n.108 Rot.*deciſ.202.ſub num.1.p.1.diuerſ.*Monet.
*d.cap.10.n.299.*ſubdens exigi, vt termini ſtatuantur,

intra

intra quos poſſiot pattes ſuas afferre probationes, & hinc inde adducantur exceptiones,& replicationes, ſi quas adducere volunt partes; & in ſumma, quod debcat talis Iudex, ſeu mixtos executor, ea omnia facere, ad quæ Iudex tenetur:nam hæc clauſula illum ſatis adſtringit ad procedendum ordionariè,& cauſa cognita,vt volunt Vcrall.*deciſ.*286.*n.*4. *part.*2.Marcheſ.*de Commiſſ.part.*2.*pag.*491.*n.* 3. *in* 2. *impreſſ.*

17 Quintus effectus eſt,vt in litteris Papæ operetur, quod exequuto non poſſit ſubdelegare alteri, ex adductis per Celſ. Vgoo.*in tract.clauſ.pag.*484.*col.*1.

18 Sextus effectus eſt, vt tollat vitium ſubreptionis, vt docent Card *conſ.*42.*n.*2.*in fin.& n.*3.Mart.*d.clauſ.* 196.*num.*10.Menoch.*de arbitr.caſ.*201.*n.*140. Aloyſ. Ricc. *in collect: deciſ. p.* 4. *collect.* 805. *verſ.item hac,* Card.Tuſch.*d.conc.*317.*n.*2. Gonzal.*ad reg.*8.*Cancell. gloſſ.*9.*in annot.n.*226. Nicol. Garc.*d. p.*12.*cap.*3.§.1. *num.*140 Thend.de Rub.*d.clauſ.*834.*n.*10.

19 Septimus effectus eſt vt poſita hæc clauſula In gratia, *Si in euidentem, &c.*operetur quòd non poſſit procedi extraiudicialiter,ſed debet procedi iudicialiter, Theod.de Rubeis *d.concl.*834.*n.*4.

CLAVSVLA CLXXXVI.

Volumus autem, &c.

1 HÆc clauſola ſie extenditur; *Volumus autem, quod infra annum a die præſentium computan. redditus ſexaginta ducatorum huiuſmodi dicta Prapoſitura realiter, & cum effectu aſſignare omnino tenearis,* quæ quidem importat formam in hoc fuiſſe mandatam reſpectu modi, & ideo ab illa noo poteſt recedi,*l.ſi quis mihi* §.*ſi coram ff.de acquir.hared.*ſi enim non fuerit adimpletum, cenſetur mutata ſubſtantia facti, Bart.poſt Oldrad.*in l.*1.§.*ſi plures, n.* 13. *ff. de exercit.action.* & fuit dictom *in Compoſtellana Canonicatus* 10.*Iunij* 1601.*coram Corduba*, & in terminis huius clauſulæ *in Valentina Baronia* 10. *Martij* 1603. *coram Attrebaten. & in Comaclen. & Ferracien. Prapoſitura* 15. *Decembris* 1625.*coram Remboldo,in verſ. quantum attinet*; ita vt ſi non fuerit ſeruata forma, corruat conceſſio,ad notata *in l. hoc ius porrectum,C. de ſacroſanctis Eccleſ. & in l.cùm tu. ff.de tranſact. & in l. has conſultiſſima C.de teſtament.* & in puncto fuit reſolutum *in dictis Valentina Baronia, & Comaclen. ac Ferrarien.Prapoſitura.*

2 Clauſula *Volumus autem quod infra ſex menſes nouam prouiſionem expedire, &c.*intelligitur à die habitæ poſſeſſionis pacificæ, vel quod per eum ſteterit quominus illam adiſpiſcatur,Pute *deciſ.*51.*num.*1.*lib.* 1.*& deciſ.*328.*lib.*3. Achil.*deciſ.* 12. *de priuil.* Caputaq.*deciſ.*216.*p.*2.*& deciſ.*248.*p.*1. Theodoſ.de Rub. *d.p.*4.*concl.*857.*num.*1.vbi *n.* 3. addit quòd ſtante intruſo non tenetur facere diligentias pro illo remouendo.

CLAVSVLA CLXXXVII.

Vſque ad tertiam generationem.

1 *Conceſſio quando facta eſt vſque ad tertiam generationem ipſius acquirentis, àqua incipere debeat, remiſſiuè.*

2 *Generationibus finitis, ad quas emphyteuſis conceſſa fuit tenetur directus eandem haredibus, aut deſcendentibus accipientis renouare.*

3 *Ampliatur, etiamſi dominus directus velit emphyteuſim ad ſe reuerſam ſibi, & ſuis vſibus retinere.*

4 *Ampliatur deinde, etiamſi in inueſtitura ſit appoſita clauſula,* Quod finitis generationibus emphyteuſis liberè ad ipſum dominium, ſeu Eccleſiam cum melioramentis reuertatur.

QVando conceſſio facta eſt vſque ad tertiam generationem ipſius acquirentis, à qua incipere debeat,& quas perſonas includat? vide Menoch. *conſ.*883.Mart.*de clauſ.p.*2.*clauſ.*77.*à princ.* Stephan. Grat.*diſcept.forenſ.*88.*n.*17.*cum ſeqq.* Rot.*deciſ.*818, *&* 819.apud Farin.*in collect.*1.*nouiſſimarum.* 1

Finitis generationibus, ad quas emphyteuſis conceſſa fuit, tenetur dominus directus eandem hæredibus, aut deſcendentibus accipientis renouare, vt docuit Bart.*in l.*1.§.*permittitur, ad fin.ff de aqua quot.* quæ conſtantiſſimè ſequuntur Vilialob. *inærario commun.opin.verb.emphyteuſis,à n.* 49. Aloyſ. Ricc.*in collect.dec.p.*4. *collect.* 1259. & alij quos refert Gabr. *lib.*3.*commun.tit.de iure emphyt. concl.* 1.*in princ.*& in Sacro Rotæ Auditorio ſæpe fuiſſe reſolutum, tenetur Card.Mant.*de tacitis, & ambig.conuent.tom.*2.*lib.* 22.*tit.*35.*n.*1.& in Regno Luſitaniæ comprobatiſſimum dicont Gam.*deciſ.*41.*à princ.* Valaſc. *conſ.*101. *&* 157. Cabed.*p.*1.*deciſ.*203. Molin.*de Iuſtit. tract.*1. *diſp.*484.Rebell.*de obligat.Iuſtitia,part.*2.*lib.*13.*q.*19. Cald.Pereira *de renouat.emphyteuſis, q.*8.*n.*2. 2

Amplia procedere, etiamſi dominus directus velit emphyteuſim ad ſe reuerſam ſibi, & ſuis vſibus retinere, vt tradit Cald. Pereira *d.q.* 8.*cum ſeqq.* & nouiſſimè *quæſtionum forenſ.conſ.*46.*n.* 3. *& conſ.* 43. *per totum*,multis probare conatur hoc ius renouandi eſſe hæreditarium, & tranſire in quoſcumque hæredes. 3

Amplia deinde procedere, etiamſi In inueſtitura ſit appoſita clauſula, *Quod finitis generationibus emphyteuſis liberè ad ipſum dominium, ſeu Eccleſiam cum melioramentis reuertatur*, vt tradit Cald Pereira *d.q.* 8.*n.*18. & obſeruare praxim noſtri Regni Luſitaniæ iuſtiſſima cum ratione, probat Valaſc.*conſult.*123.*in fine.* 4

CLAVSVLA CLXXXVIII.

Vt aſſeritur.

1 *Narratiua vt non dicatur partis, nec impetrans quicquam videatur affirmare, operatur clauſula* Vt aſſeritur.

2 *Locutio affirmatiua vt non poſſit dici, operatur,* Vt aſſeritur.

3 *Narrantem liberat à narratorum verificatione clauſula,* Vt aſſeritur.

4 *Confeſſio narratorum ne dicatur facta, operatur clauſula,* Vt aſſeritur.

5 *Aſſertio facta per verba imperſonalia, & enunciatiua, probat in præiudicium renunciantis, & ad fauorem tertij.*

6 *Clauſula,* Vt aſſeritur,*non refertur ad narrationem, ſed ad prouiſionem.*

7 *Narratiua partis præſumitur, quando dicitur,* Vt aſſeris, *vel* Vt aſſerit.

8 *Clauſula,* Vt aſſeris, *relata ad penſionarium,ſi acceſſerit conſenſus titularis, remanet, iuſtificata.*

9 *Clauſula,* Vt accepimus, *quid importet, remiſſiuè.*

10 *Clauſ.*

10 *Clauſ.* vt commodius ſuſtineri valeat, *dicitur impulſina, non finalis.*

11 *Clauſ* Vt decentius ſuſtentari valeat, *intelligitur decentius, quàm antea fieri poterat.*

12 *Clauſ.* Vt meliùs ſuſtentari valeat, *poſita in reſeruatione penſionis, an operetur vt penſio dicatur reſeruata pro alimentis.*

13. *Clauſ.* Vt prætenditur, *præſernat impetrantem, vt nihil dicatur aſſertiuè dixiſſe, quod ipſi præiudicet.*

1 HÆc clauſula operatur, vt narratiua non dicatur partis, nec impetrans quicquam videatur affirmare, nec teneatur ad illius iuſtificationem; ita Rot *deciſ.60. de reſcript. in antiq.* Caſſad. *deciſ.7.n.8. verſ. ſecundo verò caſu, de Inrepatr. & deciſ.447 num.1. p.1. diuerſ.* Gonzal. *ad reg.8. Canc. gl.31. num.11. & 13.* Monet. *de commut. vltim. vo. c.7. num. 13.* & fuit dictum *in Tud. Monaſterij 17. Maij 16 5. coram D. Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Farin. *deciſ. 691. n.1. p.1. rec. & in Melit. Prioratus 12. Maij eiuſdem anni coram eodem*, impreſſa per eundem *deciſ.689. n.4. p.2. rec.* Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.2. p.4. cl.839. n.1.*

2 Item operatur, vt non poſſit dici locutio affirmatiua, & ſic ille, qui ea vtitur, non dicitur affirmare ſuum dictum, Caſſad. *deciſ.4. n.7. de prob.* & fuit reſolutum *in Calagnritana confidentia 14. Decembris 1592. coram Pema.*

3 Ideo narrantem liberat à naratorum verificatione, & excludit vitium ſubreptionis, Rot. *deciſ.60. n. 1. & deciſ.77. de reſcript. in antiq.* Caſſad. *d. deciſ.4. n.9. de prob. & deciſ.7. n.8. de Inrepatr.* Carol. de Graſſis *deciſ. 2. n.4. de prob.* Rot. *deciſ.412. num.3. p.1. diuerſ.* & fuit dictum *in Iac. Vicaria 28. Iunij 1592. coram Pema.*

4 Item operatur, nec dicatur facta confeſſio narratorum, Caſſad. *d. deciſ.4. num.1.* & ſæpe deciſum fuiſſe teſtatur ipſa Rot. *in Parm. Datij 27. Nouemb. 1613. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano:* imò per hæc verba imperſonalia nihil concluditur, & facit vt perinde conſideretur talis narratiua, ac ſi facta non fuiſſet, *auth. ſi quando C. de conſtit. pecunia,* & fuit dictum *in Romana apertionis oris 8. Martij 1613. coram Card. Sacrato* impreſſa per Farin. *deciſ. 461. n.9. p.1. rec.* Vnde vocatio beneficij narrata hoc modo de certo menſe, non ſufficit, vt obſeruat Gonzal. *d. gl.41. n.13.*

5 Præfatam tamen aſſertionem, etiamſi eſſet facta per verba imperſonalia, & enuntiatiua, probare in præiudicium eounciantis, & ad fauorem tertij, reſoluunt Roman. *conſ.63. n.2.* Iaſ. *in l. iuris gentium. §. quod fore num.4. verſ. limita. ff. de pactis*, Aym. *conſ.19. num.2.*

Hæc clauſula non refertur ad narrationem, ſed ad prouiſionem, vt fuit dictum *in Aſct. Monaſterij 21. Februarij 1600. coram Litta*, impreſſa per March. *de Commiſſ. p.2. pag.517. in vlt. impreſſ.* 6

Si verò dicatur, *Vt aſſeris*, tunc quia apertè refertur ad aſſertionem impetrantis, præſumitur narratiua partis, ac proinde impetrans ipſe tenetur ad illius iuſtificationem, Rot. *d. deciſ.60. n.2. de reſcript. in antiq.* Caſſad. *d. deciſ.7. n.2. de Inrepatr.* Nau. *in cap. ſi quando, de reſcript. except.3. n.2.* Mandnſ. *ad reg. 34. Canc. q.47. n.1.* Maſcard. *de prob. conc. 888. num. 40. cum ſeqq.* Marcheſ. *de Commiſſ. part. 1. pag.205. n. 115. & pag.585. n.36. in vlt. impreſſ.* Sanchez *de Matrim. lib.8. diſp.35. num.15 ad finem,* Mõnet. *de commut. vltim. vol. c.7. num.137.* Quæ clauſ. *Vt aſſeris*, appoſita io litteris apoſtolicis & in gratia, facit vt eadem gratia non ſit exequenda; niſi fuerit iuſtificata, Rot. *deciſ.511. num.1. part.2. in poſth. Far.* alias *p.4. rec.* Et poſita in narratiua Principis, demonſtrat quod ſit narratiua partis, ead Rot. apud Paul. de Rub. *dec. 186. n.1. tom.1. diuerſ.* aliàs *p.6 rec.* 7

Claoſula, *Vt aſſeris*, relata ad penſionarium, ſi acceſſerit concenſus titularis, remanet iuſtificata, vt reſoluit Dominus meus Melchior Lotterius *in ſuo doctiſſimo tract. de beneficiaria, lib.1. q.38. n.46.* 8

Clauſula, *Vt accepimus*, quid importet, vide Put. *deciſ.101. aliàs 100. in correct. lib.5.* Rot. *in M. Monaſterij 21. Februarij 1600. coram Litta*, impreſſa per Farin. *dec.24. n.2. p.1. rec.* 9

Clauſ. *vt commodius ſuſtentari valeat*, dicitur impulſiua, non finalis, vt per Theodoſ. de Rubeis *d. to. 2. p.4. cl.840. n.1.* vbi *n.2. & 3.* quòd importat commoditatem vltra neceſſarium victum, non tamen alimenta. 10

Clauſ. *Vt decentiùs ſuſtentari valeat*, intelligitur decentiùs, quàm antea fieri poterat, non autem decentius quàm conueniat, Rot. *deciſ.458. part.1. diuerſ.* Theodoſ. de Rubeis *d. p.4. cl.841.* 11

Clauſ. *Vt melius ſuſtentari valeat*, poſita in reſeruatione penſionis, an operetur vt penſio dicatur reſeruata pro alimentis? vide Theodoſ. de Rubeis *d. p.4. cl.482.* 12

Clauſ. *Vt prætenditur*, præſeruat impetrantem, vt nihil dicatur aſſertiuè dixiſſe, quod ipſi præiudicet, Rota *deciſ.60. & 77. de reſcript. in antiq.* Cæſ. de Graſſis *deciſ. 2. num. 3. & 4. de prob.* Theodoſ. de Rubeis *d. p.4 clauſ.46. n. 1.* vbi *n.2.* quòd operatur vt non dicatur aliquid confeſſatum ſed tantùm relicta prætenſio partis aduerſæ, ex qua non inducitur confeſſio. 13

TRACTATVS

TRACTATVS
DE
DICTIONIBVS,
PARTICVLIS, ADVERBIIS,
& Præpoſitionibus in vtroque Iure vſufrequentioribus.

Dictio I.
A, Ab.

1 *Excluſiuè ponitur dict. A.*
2 *Incluſiuè ſtare dictionem A, qui teneant, referuntur.*
3 *Excluſiuè ponitur dictio A, quando ſtatuti diſpoſitio eſt odioſa. incluſiuè verò quando eſt fauorabilis.*
4 *Statutum habens, quod à pulſu campanæ de ſero nullus incedat cum armis ſub certa pœna, intelligitur poſt finitum pulſum campanæ.*
5 *Arma vt non deferantur poſt pulſatam campanam quietis, ſtatuitur apud Luſitanos, & Caſtellanos.*
6 *Dies termini non computatur in termino, quando diſpoſitio, quæ tempus ſtatuit, proponit per dict. A, vel Ab, ex quo terminus incipiat.*
7 *Excluſiuè ſumetur dict. A, quando apparet ex Iuribus, legem velle eam ſtare excluſiuè.*
8 *Incluſiuè ſtabit dict. A, quando natura contractus, aut mens diſponentis, ſeu fauor, aut odium perſuadeat, vel vt euitetur abſurdum, ſeu correctio.*
9 *Incluſiuè ſtant dict. A, vel Ab, quando ponuntur in diſpoſitione, vbi iungitur actus cum tempore, quod eſt de initio ipſius.*
10 *Tempus, aut locum immediatum ſignificat dict. A, quando tempus, aut locum diuidit.*
11 Poſt, *aliquando important dict. A, vel Ab.*
12 Pro, *interdum deſignat dict. A.*
13 *Locum, aut perſonam, vnde aliquid ſumitur, deſignat dict. A.*
14 Per, *nonnunquam importat dict. A.*
15 *Tempus præteritum multis modis deſignat dictio A.*
16 De, *non ſemel importat dict. A.*
17 Abhinc, *& ablatiuo, & accuſatiuo iunctum refertur ad tempus præteritum.*
18 Abre; *id eſt, præter rem, ſine cauſa.*

A Præpositio multis modis capitur, ſed regulariter ponitur excluſiuè, vt docent gloſſ. *verb. ab initio, in l. 20. §. fin. ff. de action. empti, & verb. à die in Clem. ſicut appellationem, de appellat. & verb. numerandum, paulo ante fin. in cap. ſtatutum, de præbend. lib. 6.* vbi Anch. *col. 1. in 5. notab.* & Archid. *num. 2. verſ. à die*, & Gemin. *num. 11.* Ioan. Andr. *ad Specul. tit. de citat. §. viſo, verſ. pen. & in tit. de dilation. §. dilationum, verſ. ſed pone*, Bald. *in l. vltim. in princip. col. 2. verſ. ſed illud non eſt, Cod. de tempor. appellat. & in leg. ſcire oportet, §. aliud, ff. de excuſat. tutor. & in l. eos, §. ſin autem, col. 2. verſ. quæro autem an dies, C. de appellat. & conſ. 457. col. 3. vol. 1. & conſ. 461. vol. 3. & conſil. 357. col. 2. verſ. ſequitur, vol. 5.* Caſtr. *conſ. 42. num. 5. p. 3.* Angel. *conſ. 404 in fin.* Anchar. *conſ. 413. in fin.* Alex. *conſ. 42. col. 2. verſ. vetus, vol. 2. & conſ. 77. col. vlt. vol. 7.* Corn. *conſ. 259. col. vlt. lib. 1. & conſ. 54. num. 2. vol. 2.* Oldrad. *conſ. 49. num. 1.* Beltran. *conſil. 121. numero 29.* Ronchegal. *in l. ſi ex duobus, num. 16. cum ſeqq. de duobus reis*, Tiraq. *de retractu lign. §. 1. gloſſ. 11. num. 51. cum ſeqq.* Rebuff. *ad l. 125. ff. de verbor. ſignif. verſ. ab eo, pag. mihi 482.* Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de collat. §. videlicet verb. A pag. 251.* Mandoſ. *in reg. 19. Cancel. quæſt. 18. num. 5.* Azini. *in praxi, p. 1. §. 17. c. 6. verſ. ſecundo loco, num. 1.* Rot. *deciſ. 710. num. 4. p. 1. diuerſ. & deciſ. 705. n. 2. p. 2. diuerſ.* Carthar. *Ianuenſ. deciſ. 71. num. 8.* Magon. *Florent. deciſ. 8. num. 7. verſ. & maximè ſi terminus*, Polyd. Ripa *in tract. ſingul. obſeruat. obſeru. 376. & in tract. de nocturno tempore, cap. 63.* Octauian. Vulpell. *de præpoſit. & aduerb. ſignificat. ſub hac dict. numer. 6. pag. 2.* Stephan. Gratian, *Marchiæ deciſ. 124. num. 4. & diſcept. forenſ. cap. 161. num. 5.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 1. collect. 389.* Sigiſm. Scacc. *de appellationib. q. 2. num. 57.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. lit. A. concl. 1. n. 8.* Cened. *in poſt lib. practic. & canonic. quæſt. ſing. 1. num. 1.* nouiſſimè 1

26 Amplia decimoſeptimò, vt ſi in diſpoſitione ha-
bente huiuſmodi clauſulam, adſit clauſula, *Cum ad*
id expreſſus accedit aſſenſus, hic conſenſus non cenſea-
tur poſitus ſub conditione, ſed ad opponendum eius
defectum requiratur apertio oris, vt ex *vna Placen-*
tina coram Penia, docet Mart. *d.clauſ.176.n.14.* ſub-
dens *n.15.* quandonam hæc clauſula poſita in ſuppli-
catione, operetur, etiamſi in Bullis non ſit poſita,
ſicut antea ea nonnullis Rotæ deciſionibus docue-
rat *n.7.* illam claudere os, etiam quoad vitium ſubre-
ptionis, & defectus intentionis. & *n.8.ac 9.* quòd ap-
poſita Breui reſignationis, aut de capienda poſſeſ-
ſione, non poſſit dici de huius nullitate, & *n. 11.*
quod obſtet etiam iudici confidentiarum: ac demùm
n.12. quod abſolutè poſita, maximè cum decreto ir-
ritanti, operetur etiam reſpectu tertij, prout illum
refert Monet. *d.c.7.n.225.* Plures alios effectus, quos
operatur, adducit Theodoſ de Rub *clauſ.798. per to-*
tam. vbi *n. 14.* quod obſtat etiam vt non poſſit dari
remiſſoria, & *n.15.* & vt non poſſit opponi de defe-
ctu intentionis, vel ſubreptionis, & *n.18.* quod appo-
ſita hæc clauſula in Breui de capienda poſſeſſione
operatur vt non poſſit dari de nullitate Breuis, dum-
modo Breue ſit iuſtificatum, ex quo eſt poſita ad
poſtulationem partis.

27 Limita nunc primò, vt huiuſmodi noſtra clauſula
habeat vim claudendi os cuicumque iudici, & parti,
ſi ei adiuncta ſit alia clauſula, *Quod non poſſit contra*
gratiam dici de ſubreptionis, vel obreptionis vitio, aut in-
tentionis defectu, aliàs de hoc opponi poterit, vt ex
multis Rotæ deciſionibus latè comprobant Mart.
d.clauſ.178.n.10. Gonzal. *d.gloſſ.62.num.12. cum ſeqq.*
Nicol.Garc. *d.p.6.c.3.à n.88* ſatis comprobans *n.95.*
cum duobus ſeqq. idem etiam operari dictam clauſu-
lam. *Quod non poſſit dici de obreptione, vel ſubreptione,*
& intentionis defectu; ſicut & idem Mart. *ſæpe citata*
clauſ.176.n.7. hunc eundem effectum tribuit huiuſ-
modi clauſulæ, *Sublata*, &c. ſi iungatur cum clauſu-
lis, *Motu proprio, Ex certa ſcientia.* &, *De plenitudine*
poteſtatis. Et ideo *in vna Oſcen. indulti 1. Iunij 1598.*
coram Litta, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. par. 2.*
pag.517. dictum fuit, quod hæc clauſula vnita aliis,
tollit obiectionem ſubreptionis. Ex quibus Infert
Gonzal. *citato loco, n.26.* quod ſi diſpoſitio ſit genera-
lis, aut ſpecialis ex Motu proprio, nō poteſt opponi
de ſubreptione; & quod hæc noſtra clauſula, *Sublata,*
&c. etiam ſola operabitur ſuum effectum, quod
etiam poſt Rotam ſentit Gar. *d. c. 3. n. 99.* Monet.
autem Gonzal. *vbi ſuprà n.27.* quod hodie ad obuian-
dum huic limitationi, ratò reperietur gratia, in qua
adſit clauſula huiuſmodi, *Sublata, &c.* quæ ſimiliter
28 non contineat clauſulam, *Quod non poſſit dari de ſub-*
reptionis, aut obreptionis vitio ſiue intentionis defectu, de
qua aliqua tractant Caputaq. *deciſ.138.n.3. p.1. de-*
ciſ.228.p.3. Pariſ. *conſ.1.n.75.vol.4.* & Nicol.Garc. *d.c.*
3.à n.95. inter cætera docens *n.98.* quod dicta clau-
ſula, *Quod de ſubreptione, & obreptione dari non poſſit,*
etiam cum hac noſtra clauſula, *Sublata, &c.* nō facit
gratiam validam in foro conſcientiæ, quæ aliàs eſt
29 ſubreptitia. Et quod clauſula, *Quod non poſſit dari de*
ſubreptione, vel obreptione, abſque hac noſtra clauſola,
& decreto irritanti, non operatur niſi verbis exiſtē-
tibus narratis, cenſuit Rota *in Hiſpalen. beneficij 6.*
Nouembr.1602. coram Litta, impreſſa per Marcheſ.
de Commiſſ.p.2.pag.412.n.5.

30 Limita ſecundò, vt non ampliet diſpoſitionem
principalem, nec ſe extendat vltra eius limites, ita
vt comprehendat maiora expreſſis, vt per Mart. *d.*
clauſ.176.n.10 cum ſeqq. Gonz. *d.gloſſ.66.n.30. & 31.*
Garc. *d.c.3.n.84.cum ſeqq.* & fuit reſolutum *in Ca-*
laguritana de Victoria 15. Iunij 1592. coram Card. Pam-
philio, & in Valentina decimarum 9. Iunij 1597. coram
eodem. Theod.de Rub. *d.clauſ.798. num.36. cum ſeqq.*
Acceſſoria enim iudicatur hæc clauſula ad principa-
lem diſpoſitionem, & conſequenter ab ea regulatur,
eaſdem conditiones reſpicit, quas illa, vt per Put.
deciſ.1.lib.1. & Marcheſ. *de Commiſſ.p.1.pag.27.n.3.*
& fuit dictum *in Elnen. minerariarum 28. Aprilis 1582.*
coram Orana, & in Vrgellen. Canonicatus 30. Octobris
1592. coram Card. Blanchetto, & in Tiraſſonen. Canoni-
catus, ſeu officij Pœnitentiariæ 5. Iunij 1596. coram Cor-
duba. & nouiſſimè *in Bergomen. penſionis de Treſcurio*
13. Nouembr. 1626. coram D. Duran. vnde appoſita in
vna commiſſione, non trahitur ad aliam diuerſam,
vt ex traditis per Gabr. *d. tit. de clauſul. concl. 3. n. 84.*
in 4. limit. dictum fuit *in Romana de Cinciis 13. Iunij*
1614. coram Rembolde, impreſſa per Farinac. *dec.622.*
n.3.p.1. recent.

Limita tertiò, vt hæc clauſula appoſita in gratia 31
conditionali, nihil operetur ante conditionis euen-
tum, vt ſatis oſtendit Gonzal. *d.gl.66.n.28. cum ſeqq.*
quem refert, & ſequitur Monet. *d. c.7.n.226. verſ.*
limita ſecundò. Theod.de Rub. *d.clauſ.798. n.43. cum*
ſeqq. vbi quod appoſita in Breui conditionali recipit
omnes conditiones, quas recipit Breue, & non ope-
ratur niſi conditione verificato, vt omnes aliæ clau-
ſulæ, & ſecundum ius naturæ.

Limita quartò, vt hæc clauſula non obſtet dicēti 32
gratiam non comprehendere caſum, de quo agitur,
vt per Put. *deciſ.48. n.6. lib.1. in correct.* & poſt non-
nullas Rotæ deciſiones Mart. *d. clauſ. 176. num. 17.*
verſ. & ideò, & n.50. Monet. *d. c. 7. n.229.* Nam per 33
huiuſmodi clauſulam minimè impediri, quominus
iudex poſſit videre de comprehenſione, cenſuit Rot.
in d. Baren. ſeu nullius Prioratus, impreſſa per Farin.
deciſ.569. in fin. p.2. recent.

Limita quintò, hanc noſtram clauſulam non ha- 34
bere effectum, cùm diſpoſitioni cui adiecta eſt, dero-
getur per legem contrariam, vel per aliam diſpoſi-
tionem habētem clauſulam, *Pro expreſſis*, in caſibus,
in quibus hæc clauſula ſufficit ad derogandum cuius
vis præcedenti diſpoſitioni, vt per Gonz. *gloſſ. 66.*
n.32. & 33. Monet. *d.c.7.n.217.*

Limita ſextò, non ſufficere ſimplicem cauſæ com- 35
miſſionem ad tollendum huiuſmodi clauſulam, niſi
facta ſit mentio huius clauſulæ, vel adſit clauſula,
Quorum tenores, &c. vt poſt multos Doctores, & ali-
quas Sacras Rotæ deciſiones reſoluit Mart. *dict.*
clauſ.196.n.40. quem refert Monet. *d.n. 227.* & poſt
Ruin. *conſ.21.n.16. in princ. lib.1.* obſeruat Card. Tuſch.
litt. C. conc. 544. n.5.

Limita ſeptimò, non obſtare ſi pars ei renuntiet, 36
vel toti gratiæ, non parti ipſius, quamuis munita
ſit decreto Irritanti, vt per Gabr. *d. tit. de clauſulis,*
concl.3.n.36. Mart. *d.clauſ.176. n.13.* id temperantem
n.44. in beneficiato, Monet. *d.c.7.n.229. verſ.13.* &
fuit dictum *in Romana Societatis officij 9. Maij 1598.*
coram Gipſio, & in Aretina Commenda 1. Iunij 1587.
coram Orano, impreſſa per Zachiam *poſt tract. de oblig.*
Camerali, deciſ.18. n.4. quæ renunciatio ſufficienter
facta non videtur per commiſſionem cauſæ in Rota
vt fuit tentum *in Pampilonen. Archidiaconatus 19.*
Martij 1593. coram Card. Pamphilio, & in alia impreſſa
apud Cenc. *poſt ſuum tract. de cenſib. deciſ.59.n.13.* nō
obſtantibus adductis *in d. Elnen. minerariarum.*

Limita octauò, vt non operetur vbi pars, ad cuius
favorem appoſita eſt, curaſſet committi cauſam ſu- 37
per validitate gratiæ, vt latè probat Gonz. *d.gloſſ.66.*
à n.38. id temperans *n.43. & ſeq.* niſi compulſa fuiſſet
ad commiſſionem ad fugiendas moleſtias aduerſarij.

Hanc

Hanc eandem principalem limitationem ex multis S.Rotæ deciſionibus comprobat Marta *d.clauſ.176.n.31.* eam extendens *n.32.* in compromittente dictam gratiam,& *n.33.* temperat,vbi commiſſio ſolùm fieret ſuper executione gratiæ,vel ſuper moleſtationibus,& *n.34.cum ſeq.* vbi ſolùm obtineretur ſuper iniuſtitia,vel ex nullitate ſententiæ latæ contradictam clauſulam;vel ſi quis vigore Signaturæ iuſtitiæ proceſſit in cauſa reſpectu articuli, cui non obſtabat clauſula, licèt commiſſio eſſet generalis,contra diſpoſitionem habentem dictam clauſulam.

38 Limita nonò, quod quando pars non opponit de dicta clauſula, non denegatur audientia, ex adductis per Mart *d.clauſ.176.num.3.* Ioan à Cochier. *d.gloſſ.21.in fin.* Gonzal. *d.gloſſ.66.à num.45.* vbi hanc tanquam veriorem tuetur, Monet. *d.cap.7.num.228.* qui ſupradictam ampliationem ſeptimam declarant procedere poſtquam gratia eſt producta,hanc verò limitationem ante eius productionem: intelligitur enim hæc noſtra clauſula,quatenus ille, in cuius fauorem eſt appoſita,ea vti velit, Rot. *deciſ.21.de conceſſ.prebend.in antiq.* Sarnen. *de annali,q.4.n.4.* Gonzal. *gloſſ.50.n.107.*

39 Limita decimò,quando, & in caſibus, in quibus priuilegium ea munitum non intrat, vt per Gemin. *in c.præſenti,in princ.verſ.nota quod eo ipſo,& ibi* Franc. *verſ.tertiò nota,de offic.deleg.lib.6* & poſt Gabr. *d. tit. de clauſul.concl.3.n.8.* & fuit dictum *in Orielon. decimarum 19.Iuny 1592.coram Giptio, & in Tiraſſonen. decimarum 17. Iuny 1611. coram R. P. D. meo Pirouano.* Nam tunc demum operatur ſuum effectum hæc clauſula poſtquam fuerit cognitum intrare diſpoſitionem,vt cenſuit Rota *in vna Romana S.Thomæ 14.Ianuarij 1612.coram D.Patriarcha Pamphilio,* impreſſa per Fario. *deciſ.423.n.5.p.2.recent.*

40 Limita vndecimò,quando eſt detecta falſitas narratorum;vt probat Marta *d.clauſ.176.n.21.* quem refert Monet. *d.cap.7.n.219.verſ.vndecimo.*

41 Limita duodecimò, non tollere priuilegium de iure ſpeciali competens,vt per Seraphin. *concl.1293.num.9.*

42 Limita decimotertiò,vt non obſtet,ſi poſtea facto Papæ recedatur à parte tranſactionis confirmatæ cum iſta clauſula, quia ceſſante diſpoſitione, ceſſat dicta clauſula, vt poſt Gemin. *in d. c. præſenti, verſ. nota quod eo ipſo,&* ibi Franc. *notab.3.de offic.leg.in 6.* & Gabr. *d.concl.3.n.81.* ac Rotæ deciſiones concludit Marta *d.clauſ.176.n.19.* quem refert Menoch. *d. cap.7.n.229.verſ.decimo.*

43 Limita decimoquartò,non obſtare,cùm quis agit de retractanda executione gratiæ,cui adiecta eſt,iam executæ, vt poſt deciſionem Rotæ reſoluit Marta *d.clauſ.176.num.22.* quem refert Monet. *d.num.219. verſ.duodecimo.*

44 Limita decimoquintò, poſitam in commiſſaria diſpoſitione, habente clauſulam, *vocatis vocandis,* non operari,antequam ſequuta ſit confirmatio cum cauſæ cognitione, vt poſt deciſiones Rotæ probat idem Marta *d.clauſ.176.n.24.* ſubdens *n.25.* poſitam in literis in forma commiſſoria, non ſuffragari niſi poſt earum executionem.

45 Limita decimoſextò, hanc clauſulam non operari quominus ordinarius auctoritate Concilij ex officio reuidere poſſit vniones factas à 40. annis citra cum hac clauſula;ſecus ad inſtantiam partis in contradictorio iudicio,vt poſt Put.quem non inueni,& Rotæ deciſiones,obſeruat Marta *d.clauſ.176.num.25.* quem refert Monet. *d.cap.7.num.229.verſ. limitatur decimoquinto.*

46 Limita decimoſeptimò, non obſtare ſententiæ quæ de ea mentionem non faciat, vt poſt Rot. *in Auellina,ſeu nullitatis vnionis 15.Decembr. 1595. coram Giptio,* reſoluunt Marta *d.clauſ.176.n.26.* & Monet. *d.cap.7.n.229.verſ.limita decimoſextò.*

Limita decimooctauò,non operari niſi veris exiſtentibus narratis,vbi eſt ſola, vt fuit dictum *in nullitatis,ſeu Aquinaten. 12.Maij 1600. coram Litta,* impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ.p.2.pag.433.n.1.in ult. edit.* Vbi etiam habetur, operari ſine aliqua iuſtificatione expreſſorum,ſiue narratorum in ea,quando additur clauſula illa, *Quod de ſubreptione,& obreptione, &c.* idem etiam reſolutum fuit *in Aquinaten. ſeu nullitatis beneficiorum 16.Decẽbris 1605.coram Card. Marquemontio,* impreſſa per eundẽ Marcheſ. *p.2.pag.456. n.1. & in Pacen. penſionis 20. Nouembr. 1609. coram eodem Card. Marquemontio,* impreſſa per Marcheſ. *p.2.pag.438.num.4.* Rot. *deciſ.611.n.3.p.1.in poſthum. Farin.* aliàs *p.3. recent.* vbi quòd non tollit defectum ſubreptionis, *& deciſ.508.n.2.ead.p.3.recent.* vbi quòd cum decreto irritanti præiudicat tertio poſſeſſori. Theodoſ. de Rubeis *in dictis ſingul. Rotæ tom.2.part.4. clauſ.103.§.16.* 47

Limita decimononò non tollere defenſiones & exceptiones de iure competentes,Seraph. *deciſ.270. n.1.* Theod.de Rub. *d.clauſ.103.§.5.*

Limita vigeſimo nihil operari in tranſactione; quæ ex falſa cauſa eſt nulla,Rot. *deciſ.21. de præbend. in antiq.* Theod.de Rub. *d.clauſ.103.§.18.n.3.*

Limita vigeſimoprimò, in priuilegiis adiectam non extendere comprehenſionem priuilegiorum; Theodoſ.de Rub. *d.clauſ.103.§.19.*

Limita vigeſimoſecundò nihil operari quandò non conſtat de ſcientia Papæ, & gratia eſt obtenta ad ſupplicationem.Seraph. *deciſ.1495.n.5.* Theod. de Rub. *d.clauſ.103.§.7.*

Oris apertio tollit obſtaculum huius clauſulæ, vt 48 dictum fuit *in Romana domorum 29. May 1595.coram Litta,* impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. p.2. pag.431. n.1.* vbi *n.2.* habetur, quòd Papa procedit oris apertionem non derogando *reg.de iure quæſito.*

Clauſula hæc quando obſtat principali, obſtat 49 etiam fideiuſſori, Æmilian. *conſ.100. num.8.* Rot. *in Placentina penſionis 8.Martij 1596. coram Penia,* impreſſa per Marcheſ. *d.part.2.pag.482.num.3.* vbi *n.4.* habetur,quòd hæc clauſula in fine orationis poſita; ad totam orationem ſe refert.

Clauſula, *Sublata quacumque difficultate,* &c. In- 50 telligitur de difficultate facti, non autem iuris, & quæ probabilem cauſam haberet, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 57. num. 11. verſ.necnon* Theodoſ. de Rubeis *d. part. 3. clauſ. 799. num. 1.* vbi *num.2.* dicit quòd hæc clauſula appoſita in gratia reuocata per regulam Cancellariæ nihil operatur.

Clauſula, *Sublato appellationis obſtaculo,* &c. non 51 operatur quando ſententia eſt notoriè iniuſta,Theodoſ.de Rub. *d.clauſ.799.n.3.*

Clauſula, *Sublato iuris ordine,* &c. non ſolet com- 52 mittere cauſam legatis, Felin. *in c.1.n.2. de reſcript.* Theod.de Rubeis *d.clauſ.799.n.3.*

CLAVSVLA CLXXVI.

Summariè,& ſimpliciter ; & de plano; ſine ſtrepitu,& figura iudicij.

1 *Doctores referuntur de vi & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Inferior vti non poteſt clauſula*, Summariè, &c.

3 *Æquiparatur clauſula*, Summariè, &c. Manu Regia, Procedat provt voluerit.

4 *Index datus cum clauſ.* Summariè, &c. *ſicut Deus iudicare poteſt.*

5 *Iudex clauſ.* Summariè, &c. *poteſt procedere cum ſecundum quod Deus iudicaturus eſſet.*

6 *Iudex cum clauſ.* Summmariè, &c. *deputatus poteſt iudicare ſecundum propriam conſcientiam.*

7 *Ordo iudiciarius vt ſit ſublatus operatur clauſ.* Summariè, &c.

8 *Iudex quod non admittat probationes poſt lapſum terminum, nec cumulationem, operatur clauſula*, Summariè, &c. *propter verbum*, ſimpliciter.

9 *Iudex vt ſine termino peremptorio procedere poſſit ad ſententiam, operatur clauſ.* Summariè, &c. *propter verba*, ſimpliciter, & de plano.

10 *Die feriata, non tamen honorem Dei, vt iudex procedere poſſit, operatur clauſ.* Summariè, &c *propter verbum* de plano.

11 *Solemnitates omnes iuris poſitiui vt tollantur, operatur clauſ.* Summariè, &c. *propter verba*, ſine ſtrepitu, & figura iudicij.

12 *Iudex vt nulla data ſententia poſſit iubere rem capi, & diſtrahi, operatur clauſ.* Summariè, &c.

13 *Teſtes interrogandi, ac repetendi tam ex ſe, quàm ex offi io, vt cenſeatur iudici data facultas, operatur c'auſ* Summariè, &c.

14 *Sententiam vt iudex ſedens proferat non eſt neceſſe, ſta‑te clauſ.* Summariè, &c.

15 *Termini breuiores vt dari poſſint operatur clauſ.* Summarie, &c.

16 *Appellationes friuolæ, ex‑eptiones, & alia, quæ proceſſum retardare conſueuerunt, cenſetur ſublata per clauſulam*, Summariè, &c.

17 *Cauſam ſummariam in alijs inſtantiis facit clauſula*, Summariè, &c. *in prima commiſſione poſita.*

18 *Iudex in cauſa ſibi commiſſa cum clauſula*, Summariè, &c. *vt remaneat ordinarius, oſtenditur.*

19 *Citationem non tollit clauſ.* Summariè, &c.

20 *Defenſio ſublata non eſt per clauſulam*, Summariè, &c.

21 *Probationes neceſſarias non aufert clauſ.* Summariè, &c.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide Doctores per text. ibi *in Clem. diſpendioſam, de iud. & in Clem. ſæpe, de verb. ſig.* Celſ. Vgon. *in tract. clauſ. pag.* 485. *cum ſeq.* Bertachin. *in repert. iuris p.* 1. *verb. Summaria, pag.* 312. *col.* 4. Maraot. *de ord. iud. part.* 4. *diſt.* 9. *num.* 8. Cacheran. *Pedem. deciſ.* 1. *&* 2. Rendin. *in prompt. receptarum ſent. tom.* 1. *tit.* 16. *n.* 9. Mart. *de clauſ. part.* 1. *clauſ.* 148. aliàs 164. *& clauſ.* 160. aliàs 180. *in vlt. impreſſ.* Marcheſ *de Commiſſ. part.* 2. *pag.* 419. *num.* 82. *&* 83. Ludou Rodolphin. *poſt tract. de abſoluta Principis poteſt. lib.* 2. *var. quæſt.* 30. *num.* 7. *cum ſeqq.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 1. *litt. C, concl.* 366. Gambar. *de officio Legati, lib.* 8. *tit. de poteſt. Legati in iudicialibus, n.* 157. *cum ſeqq.* Theod. de Rub. *in fine. Rota tom.* 2. *p.* 4. *cl.* 803.

2 Inferior vti non poteſt hac clauſula, tradunt Celſ. Vgon. *vbi ſuprà col.* 2. Menoch. *de ſucceſſ. tit. de teſtat. potentia, lib.* 1. *§.* 6. *num.* 11. & de Legato à latere vide Gabr. *comm. lib.* 6. *tit. de cl. conc.* 6. Theod. de Rub. *d. cl.* 803. *n.* 15.

3 Huic clauſulæ æquiparari clauſolam, *Manu Regia*, & clauſulam, *Procedat provt voluerit*, refert Mart. *d. cl.* 189. *n.* 6.

4 Primò operatur hæc clauſula, vt iudex datus cum ea, ſicut Princeps iudicare poſſit, Alexand. *conſ.* 6. *n.* 2. *vol.* 3 Cacheran. *d. deciſ.* 1. *num.* 10. Mart. *d. clauſ.* 180. *num.* 3.

5 Secundò operatur, quod iudex poſſit procedere ſecundùm quod Deus iudicaturus eſſet; ita Bald. ſingulariter dicit, quem ſequitur Natt. *in repet. dict. Clem. ſæpe, de verb. ſignif.* Honded. *conſ.* 94. *n.* 51. *tom.* 1. 6 Et quod iudex cum iſta clauſula deputatus poſſit iudicare ſecundum propriam conſcientiam, tradit Gram. *deciſ.* 62. *n.* 32. poſt Guid. Pap. *deciſ.* 23. & ideo potiùs debere attendere veritatem, quàm iuris ſubtilitatem, ait Gram. *d. loco.*

7 Tertiò operatur, vt ordo iudiciarius ſit ſublatus, Brunor. à Sole *in locis comm. verb. clauſula* 48. Mart. *d. clauſ.* 180. *n.* 5. Ludou. Rodolph. *d. lib.* 2. *quæſt.* 29. *n.* 1. Gambar. *d. tit. de poteſt. Legati in iudicial. n.* 155. *cum ſeqq.* Theodoſ. de Rubeis *d. cl.* 803. *n.* 1. vbi *n.* 3. quod tollit ordinem inductum à iure poſitiuo, non autem inductum à iure diuino, vel naturali.

8 Quartò operatur, præcipuè propter verbum, *ſimpliciter*, quod reus de iudicio ſiſti cauere, ſi immobilia poſſidet nihilominus teneatur, & quod iudex non admittat probationes poſt lapſum terminum, nec cumulationem; ita Iaſ. *in l. Iulian. num.* 7. *ff. qui ſatiſdare cogantur*, Felin. *in cap. licèt cauſam, num.* 18. *verſ. limita quartò, de prob.* Curt. iun. *in l. edita, n.* 213. *C. de edend.* Marcheſ. *de commiſſ. p.* 2. *pag.* 419. *num.* 79. *in vlt. impr.*

9 Quintò operatur, præcipuè propter verba *ſimpliciter, & de plano*, vt iudex ſine termino peremptorio procedere poſſit ad ſententiam; ita poſt Oldrad. *conſ.* 115. incip. *In iudicio, in prin.* tradit Card. Tuſch. *d. lit. C, concl.* 366. *num.* 1.

10 Sextò operatur præcipuè propter verbum, *de plano*, quod virtute ipſius in die feriata, dummodo non in Dei honorem, iudex procedere poſſit, Felin. *in cap. olim, num.* 5. *de accuſat.* Marcheſ. *d. p.* 2. *pag.* 419. *num.* 80.

11 Septimò operatur, præcipuè propter verba, *ſine ſtrepitu, & figura iudicij*, vt omnes ſolemnitates iuris poſitiui tollantur, ita vt nec libellus ſit neceſſarius, ſed ſolùm quædam ſimplex petitio, facti narrationem continens; ita Marant. *de ord. iudicior. part.* 4. *tit. & an iudex ſit competens, num.* 8. Grauat. ad Veſtr. *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 7. Mart. *d. clauſ.* 180. *num.* 1. Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 803. *num.* 1. Cabed. *Luſit. deciſ.* 72. *num.* 2. *part.* 5. Honded. *conſil.* 94. *num.* 52. *tom.* 1. Marcheſ. *d. part.* 2. *pag.* 419. *num.* 82. vbi ait, quod liberat iudicem ab omni forma, & figuris per ius Ciuile introductis, adeo quod iuris gentium tantùm ſolemnitates, vel naturali ratione introductas ſeruare teneatur, Card. Tuſch. *d. conc.* 366. *num.* 4. vbi dicit, quod ſic iudicium ipſum actorem, & iudicem reſpicit, & per illam cenſentur ſublata ea, quæ ſunt de ordine iudicij, & de eſſentia, veluti quod libellus, & litis conteſtatio non ſint neceſſarij, nec trium perſonarum præſentia, quoad ea, quæ reſpiciunt ſolemnitatem; ſed requiritur figura iudicij quoad ea, quæ reſpiciunt veritatem.

12 Octauò operatur, quod iudex nulla data ſententia poteſt iubere rem capi & diſtrahi, vt fuit dictum *in Miranden. penſionis* 27. *Martij* 1613. *coram R. D. meo Coccino Decano*, impreſſa per Farinac. *dec.* 446. *num.* 1. *p.* 2. *recent.*

Nonò

13 Nonò operatur, præcipuè propter verba, *ſola facti veritate inſpecta*, vt data cenſeatur iudici facultas tam ex ſe, quàm ex officio interrogandi teſtes, ac illos repetendi eodem modo, quo fit inſtante parte, etiamſi in cauſa ſit concluſum, vt per Marant. *de ordin. iudicior. part. 4. diſt. 9. num. 30.* Marcheſ. *d. p. 2. pag. 419. n. 81.*

14 Decimò operatur, vt non ſit neceſſe quod iudex ſedens proferat ſententiam, dummodo ferat in ſcriptis, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. foreuſ. cap. 5 22. num. 4.*

15 Vndecimò operatur, præcipuè propter verba, *ſola facti veritate inſpecta*, quòd termini breuiores dari poſſint, item quod poſſit incipi ab articulis, quibus probatis ferri poſſit ſententia; ita poſt Roman. *conſ. 519. num. 4. & ſeq.* concludit Card. Tuſch. *d. lit. C, conc. 366. n. 7.*

16 Duodecimò operatur, præcipuè propter verbum, *ſine ſtrepitu*, quòd reſpicit partes, vt cenſeantur ſublatæ friuolæ appellationes, exceptiones, & alia, quæ proceſſum retardare conſueuerunt, vt per Oldrad. *d. conſ. 115. verſ. fruſtratoria verò*, Cardin. Tuſch. *d. conc. 366. n. 3.*

17 Decimo tertiò operatur, vt hæc clauſula in prima commiſſione poſita faciat cauſam ſummariam etiam in aliis inſtantiis, & vſque ad finem litis, Caſſad. *decıſ. 8. n. 5. de reſcript.* & fuit dictum *in Ferrarien. bonorum 16. Iunij 1613. coram D. Patriarcha Pamphilio.*

18 Decimoquartò operatur, vt cauſa commiſſa cum clauſula, *Summariè*, non obſtantibus ſtatutis iudex non remaneat ordinarius, ſed efficiatur delegatus, ita vt detur appellatio ab illius ſententia, à qua ſecundum ſtatutum non dabatur, ſi pronunciaſſet vbi ordinarius; quoniam per dictam clauſulam non ſolùm excitatur iuriſdictio, ſed etiam immutatur, quo facit ceſſare iuriſdictionem ordinariam; ita Iaſ. *in l. 1. §. & poſt opus, num. 4.* vbi de communi teſtatur, *ff. de noui operis nunciat.* dicens hanc deciſionem in praxi eſſe multum vtilem, Bald. ad Speculat. *in tit. de legato, col. fin. verſ. ego duo*, Angel. *conſ. 139.* incip. *Viſis, ad finem, verſ. ſi enim*, Alex. *in l. more maiorum, num 16. ff. de iuriſdict. omnium iudicum*; quicquid dicat Rom. *in l. mulier, num. 44. ff. ſolut. matrim.* quia contra eum eſt verior opinio, & magis communis, prout fuit dictum *in Bononien. fideicommiſſi de anno 1549. coram Fabio*, vt teſtatur Mandoſ. *in quarta parte commiſſionis, verſ. quodcumque, num. 32. in fine.*

19 Limita primò, quod non tollat citationem, Cald. *conſ. 130. circa med. verſ. nec illa verba*, aliàs *final. de iudic.* quod duplicatur *conſ. 136.* aliàs 4. *de dilationib.* Marant. *de iudicior. part. 4. tit. & an iudex ſit competens, n. 9* Card. Tuſch. *conc. 366. n. 1.*

20 Limita ſecundò, quod non ſit ſublata defenſio, ideo oppoſitiones fieri poſſunt, & dari debet copia, & fieri citatio, licèt ea, quæ ſunt ſolemnitates iudicij, ſint remiſſa, vt ſuprà dixi; ita Rom. *conſ. 314. n. 3.* Card. Tuſch. *d. concluſ. 366. num. 5.* Vnde non operari niſi quoad ordinem iudiciorum ſubſtantialem, tradunt Celſ. Vgon. *vbi ſupra, col. 2.* & Ludou. Rodolphin. *d. lib. 2. q. 49. n. 7.*

21 Limita tertiò, probationes neceſſarias non auferre, ex traditis per Marant. *d. tit. & an iudex, n. 10.* & per Matt. *d. cl. 190. n. 10.*

Limita quartò, quod iuramentum calumniæ non tollit, vt per Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil. 33. num. 67.*

Limita quintò, quod excuſſionem non aufert, vt per Cald Pereir. *de empt. & vend. c. 33. n. 20.*

Limita ſextò, quòd ſtante hac clauſula non reuocantur attentata, vt per Stephan. Grat. *Marchia deciſ. 176. n. 16.*

CLAVSVLA CLXXVII.

Supplentes omnes defectus, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*

2 *Defectus iuris poſitiui tollit clauſula*, Supplentes, &c.

3 *Solemnitatem non adhibitam in alienatione rei Eccleſiaſtica, tollit clauſula*, Supplentes, &c.

4 *Defectus aliquis opponi non poteſt, ſi Papa confirmando alienationem rei Eccleſia factam non ſeruatis ſolemnitatibus, addat clauſulam*, Supplentes omnes defectus de plenitudine poteſtatis.

5 *Defectum ſolemnitatis ſubſtantialis tollit clauſula*, Supplentes ex certa ſcientia, &c.

6 *Papa ſi confirmet ſtatutum laicorum etiam circa Eccleſiaſtica cum clauſula*, Supplentes, &c. *comprehendit etiam Eccleſiaſtica.*

7 *Papa committendo cauſam laico ſibi noto, dicitur facere ex certa ſcientia.*

8 *Defectus iuris naturalis non ſupplet clauſula*, Supplentes, &c.

9 *Citationis defectum ſupplet clauſula*, Supplentes, &c.

10 *Defectus non narratos, vel ignoratos non ſupplet clauſula*, Supplentes, &c.

11 *Defectus ſubſtantiale non tollit clauſula*, Supplentes, &c.

12 *Clauſula*, Supplentes, &c. *non tollit ea, quæ expreſsè ſunt poſita in conditione.*

13 *Defectus, qui concernunt perſonam ſupplicantis, vel contrahentis, non ſupplet clauſula*, Supplentes, &c.

14 *Defectus, quibus actus redditur nullus, & ſuper quibus requiritur diſpenſatio, non ſupplet clauſula*, Supplentes, &c.

15 *Tertij ius quando læditur, nihil operatur clauſula*, Supplentes, &c.

16 *Clauſula*, Supplentes, &c. *non refertur ad ea, quæ ſpecialiter commiſſa fuerunt.*

17 *Obreptione, & falſitate expreſſa non operatur clauſula*, Supplentes, &c.

18 *Subreptionis vitium licèt tollat clauſula*, Supplentes, &c. *iuncta cum illa alia*, Quorum tenores, &c. *non tamen certam ſcientiam in concedente inducit.*

19 *Defectum cauſa pia non ſupplet clauſula*, Supplentes, &c.

20 *Defectum poteſtatis facientis actum confirmatum non tollit hæc clauſula poſita in confirmatione.*

21 *Non ſupplet defectus concernentes delicti condemnationem.*

22 *Non operatur expreſſa falſitate.*

23 *Non operatur vbi proceſſum fuit ſine cauſa cognitione.*

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Celſ. Vgon. *in tract. clauſul. pag. 491. col. 1.* Matt. *de clauſ. part. 1. clauſ. 181.* Marcheſ. *de Commiſſ. part. 1. pag. 159. à num. 89. & pag. 490. num. 79. & part. 2. pag. 419. num. 85. & pag. 424. num. 123.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 1. lit. C, concluſ. 343.* Monet. *de* 1

communt.vls.vol.c.7.n.157.cum ſeqq. Theodoſ.de Rub. *in ſi. q. Rota tom.2.p.5.cl.807.per tot* vbi *num.16.& 17.* ſubdit quòd hæc clauſula vti non poteſt niſi Papa vel Princeps non cognoſcens ſuperiorem, ita vt nec legatus de latere ea vti poſſit.

2 Hæc clauſula tollit omnes defectus iuris poſitiui, vt reſoluunt Marta *d. cl.* 419. *num.* 2. Roder. Soar. *alleg.12.num.21.* Menoch. *conſ.747.* Vital.de Camban. *in tract.cl.pag.12.* Marcheſ. *d.p.1.pag.226.n.318.* Ioan.Franc.Len *in Theſauro fori Eccleſiaſt. p. 4. q. 1. n.64.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea,reſ.368.n.3.* Monet. *d.c.7.num.158.* Abb.*conſ.99. Illud,n.1.verſ.tertiò quod etiam,lib.1.* vbi ait quòd Papa ſupplendo omnes defectus intelligitur ſanare defectum ſolemnitatis iuris poſitiui, quia poteſt habere leges indicentes ſolemnitatem pro infectis, *c.1.* iuncta gloſſ. *verb. pro infectis,de immunit. Eccleſ.* Thaod.de Rub. *d. cl.* 807. *n.4.*vbi *n.6.*intelligit quòd non ſupplet defectus iuris poſitiui,niſi ſpecificentur in litteris.

3 Amplia primò, tollere etiam ſolemnitatem non adhibitam in alienatione rei Eccleſiaſticæ, quia illa ſolemnitas eſt de iure poſitiuo,vt poſt Alex.*conſ.79. n.8.verſ.ſed non dubium, lib.1.*docet Card. Tuſch. *d. tom.1.lit.C,conc.343.n.3.*

4 Amplia ſecundò, quod multo magis non poteſt opponi aliquis defectus, ſi Papa confirmando alienationem rei Eccleſiæ factam non ſeruatis ſolemnitatibus, addat clauſulam, *Supplentes omnes defectus de plenitudine poteſtatis*,vt per Alexand. *conſ.92. Perſpectis, num.30.& ſeqq.lib.6.* Card. Tuſch. *d.concluſ.343. num.10. cum ſeqq.* extendentes, vt idem ſit quando adiungitur huic noſtræ clauſulæ clauſ. *Ex certa ſcientia*,ſubduntque, ille *num.32.& ſeq. verſ.fuit adiecta*, hic verò *num.* 12. importare plenitudinem poteſtatis etiam cum præiudicio tertij, quando adeſt clauſula noſtra,*Supplentes omnes defectus*,& clauſula, *Ex certa ſcientia*, cum clauſula, *Non obſtante*, in plena forma.

5 Amplia tertiò,adeò verum eſſe, clauſulam, *Supplentes ex certa ſcientia, &c.* tollere defectum ſolem-
6 nitatis ſubſtantialis, vt ſi Papa confirmet ſtatutum laicorum etiam circa Eccleſiaſtica cum d. clauſula, comprehendat etiam Eccleſiaſtica, licèt non poſſint laici ſtatuere; ſic poſt Alexand.*d.conſ.79.num.8. verſ.nam vt dicit,& conſ.92. Perſpectis, num.2.in fin. cum ſeq.verſ.modò videndum,lib.6.*tradit Card.Tuſch. *d.concl.143. num.5.* vbi *n.4.* citato Alexand. *conſ.111. num.3. & ſeq.lib.6.* ait, quòd in creatione Cardinalium non ſeruata forma, vt proponatur, Papa ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis faciat, cum clauſula, *Supplentes omnes defectus*,ſufficit, licèt defectus non exprimantur, de quo meminit Marta *d.clauſ.181.n.5.*

Amplia quartò, vt cùm Papa committendo cau-
7 ſam laico ſibi noto, dicatur facere ex certa ſcientia, tamē licèt obſtet *c.ſtatutum,de reſcript.in 6.*per hanc clauſulam,*Supplentes,&c.* omnes defectus ſanet, vt poſt Abb.*d.conſ.62.col.fin verſ.dico quod delegatio,l.1.* tradit Cardin. Tuſch. *d.conc.343.n.7.*

8 Limita primò,vt hæc clauſula,*Supplentes,&c.*non ſuppleat defectus iuris naturalis,vt per *Clem.1. §.cæterùm, de re iud.* Alexand.*conſ.52.n.10.verſ.non obſtat, lib.7.* Felin.*in cap poſtulaſti,num.11.de reſcript.*Ruin. *conſ.79.num.19.vol.3.*Cardin.Mantic.*de coniect.vltim. volunt.lib.11.tit.11.num.12.* Card.Tuſch.*d.concl.343. num.15.*Mart. *d.p.1.concl.181.n.7.* Hippol.*in l.vnica, §.cognitorum,n.41 ff. de quæſtion.*Roder.Soar.*alleg.12. n.21.* Rebuff. *in forma mandati Apoſt. in verb. iuramento,verſ.iurat etiam,circa med. & in c. nulla,col. 38. verſ.23.clauſula. pag. mihi 441. de conceſſ. præbend.* Theodoſ. de Rubeis *d.cl.807. num.5.* Monet. *d. c.7. n.158.*vbi ampliat procedere,licèt adſit ſimul clauſula, *Ex plenitudine poteſtatis*, & citat Dec. *in c.2. num.7.de confirmat.vtili,*& Alexand.*in l.ſi filium à patre,§.fin.ff.de liberis,& poſthum.& conſ.194.col.6.lib.2.* & idem Monet. *loco proximè citato* extendit, idem eſſe,ſi huic clauſulæ,*Supplentes*,adiuncta ſit clauſula, *Ex certa ſcientia*, quod poſt Alex.*d.§ fin.*& Rebuff. *in praxi benefic.tit. de diſpenſat.n.13.* tradiderat Gabr. *commun.lib.6.tit. de clauſulis,conc.1.n.42.*

Limita ſecundò,ſeu potiùs dictam primam limi- 9
tationem amplia, vt hæc clauſula non ſuppleat defectum citationis, vt per Ruin. *conſ.229.n.11. vol.1. & conſ. 79. num.11. vol.3.* Menoch. *conſ.1. num. 412.* Mart. *d.clauſ.181. num.7.*vbi ex Sarnèn.*in compendio Signaturæ,fol.90.col.1.* ait, defectum citationis eſſe inſanabilem per hanc clauſulam,ſecus eſſe aſſerens, quando citatio non fuit debito modo exequuta,quia non fuit ſeruata forma; tunc enim per Signaturam Papæ ſanatur cum clauſula,*Supplentes*, addita tamen alia clauſula, *Dummodo ad notitiam citati peruenerit.* Vnde infertur,quod licèt Papa poſſit cum cauſa aliquem priuare beneficio ſine citatione de plenitudine poteſtatis, tamen ſupplendo defectus non ſupplet citationem omiſſam, vt poſt Card. Zabarel. *conſ.84.verſ.ſi fortè diceretur,quod eſt Collegij Patauini*, docet Card.Tuſch.*d.conc.343.n.9.*

Limita tertiò,vt non ſuppleat defectus non nar- 10
ratos,vel ignoratos etiam iuris poſitiui, ſed tantùm ſpecificatos,vt per Ferret. *conſ.32. num.54* Alexand. *conſ.52. In cauſa & lite,in fin.lib.7.* Cardin.Tuſch. *d. conc.342.n.13.& 14.*Mart.*d.clauſ.631.n.3. & 4.* Monet.*d.cap.7.n.158.in fin.* Theod. de Rub.*d.concl.807. num.6.*

Limita quartò,non tollere defectus ſubſtantiales, 11
vt per Mari. Antonin. *var. reſ. lib. 1.reſ.5. num.29. & 38.*Fr.Emman.*quæſt. Reg.tom.1. q.7. art.15.* Pariſ. *conſ.11. num.88. & ſeqq. vol.1. & conſ.45.n.42.vol.3.* Mart. *d.clauſ.181.num.9.* vbi addit, non intelligi remiſſam fidelitatem, quæ eſt de ſubſtantia feudi;
& *n.* 11. ſubdit pariter non tollere ea, quæ expreſsè 12
ſunt poſita in conditione,puta ſi in euidentem vtilitatem Eccleſiæ, nec ſubſtantiam huius alienationis conditionalis.

Limita quintò, non ſupplere defectus, qui con- 13
cernunt perſonam ſupplicantis,vel contrahentis, vt per Vital. de Camban. *in tract. clauſ. pag. 12. col. 1.* Saluſt.Tiber.*in formul.inſtr. lib.1. cap.4. num.9.*Perez *l.7. verſ.ſeptimò idem dicunt,tit.12. lib.3.Ordinamenti, pag.695.* Menoch. *conſ.1.num.412.*Seraph. *de Priuil. iuramentorum, priuileg.83.num.17.* Fr. Emman. *d. art.15.* Mart. *d.clauſ.181. num.1.* Monet. *d. cap.7.num.159. prope finem*,& Stephan.Gratian.*diſcept. forenſ.c.599. n.9.*Rebuff *d.verb.iuramento,in verſ.iurat etiam,circa med.*Theod.de Rub.*d.cl.807. n.13.*

Limita ſextò,non ſupplere defectus, quibus actus 14
redditur nullus,& ſuper quibus requiritur diſpenſatio,vt poſt Hoſtienſ.*in c.1. de tranſact.* & Specul.*tit. de Legat.§.nunc oſtendendum*,& Felin.*in c.2.n.42. de reſcript.* docet Monet.*d.n.159.*

Limita ſeptimò,non operari cùm læditur ius ter- 15
tij,vt per Ruin.*conſ.35.n.35. vol.1.* Mart. *d.clauſ.181.*
*n.9.*vbi *n.13.* aſſerit, hanc clauſulam non referri ad 16
ea, quæ ſpecialiter commiſſa fuerunt. Theodoſ. de Rub.*d.clauſ.807.n.8.*

Limita octauò, non operari expreſſa ſubreptio- 17
ne, & falſitate, vt poſt Abb. *in cap. inter dilectos, col.4. de fide inſtr.* docet Mart. *d clauſ. 181. num.18.*
Et licèt hæc clauſola vnita cum illa alia, *Quorum te-* 18
nores, &c. tolla vitium ſubreptionis, non tamen

certam

certam ſcientiam in conecdente inducit, ex traditis per Mantie. *decif.* 222. *ſub n.* 3.

19 Limita nonò, oon ſupplere defectum cauſæ, vt per Redoan. *de rebus Eccleſ. non alienand. verb. etſi ſit facta, n.* 13. Mugon. *Lucen. dec.* 12. *n.* 21.

20 Limita decimò hanc clauſulam poſitam in confirmatiooe non tollere defectum poteſtatis facientis actum confirmatum, Abbas *in c. inter dilectos, ſub n.* 8. vbi adden. *in verb. priuilegium, de fide inſtrum.* Theod. de Rub. *d. cl.* 807. *n.* 1 vbi *n.* 2. dicit verum quando Papa ignorauit, ſecus ſi ſciuit, ſaltem in genere.

21 Limita vndecimò oon ſupplere defectus concernentes delictieoodemnationem. Ferret. *con.* 31. *n.* 33. *lib.* 1. Theod. de Rub. *d. cl.* 807. *n.* 7.

22 Limita duodecimò non operari expreſſa falſitate, Deci *conſ.* 541. *n.* 24. Theod. de Rob *d. cl.* 807. *n.* 14.

23 Limita decimotertiò non operari vbi proceſſum fuit ſine cauſæ cognitione, Dec. *d. conſ.* 541. *n.* 14. *verſ. & conſideraadum eſt*, Theo. de Rub. *d. cl.* 807. *n.* 15. ideo *n.* 11. addit ideo oon operari niſi io his, in quibus Papa eſt ioformatus.

CLAVSVLA CLXXVIII.

Tali caſu.

1 *Clauſula*, Tali caſu, *eius eſt natura vt reſtringat fideicommiſſa ad perſonas, tempus & caſus tantum expreſſos.*

2 *Clauſ.* Taliter quod, &c. *eſt reſtrictiua, ſicut clauſ.* Ita quod.

1 HÆc clauſula eius eſt naturæ, vt reſtringat fideicommiſſa ad perſonas, tempus, & caſus tantùm expreſſos, vt per Alex. *conſ.* 191. *num.* 13. *circa fin. lib.* 7. Peregr. *de fideicomm. art.* 29. *n.* 15. *&* 28. & fuit dictum *in Melonitana fideicommiſſi* 14. *Martij* 1618. *coram Card. Caualerio, & in Romana pratenſi fideicommiſſi* 31. *Martij* 1623. *coram Vbaldo ſen.* Et ſic denotat hæc clauſula in conſideratione fuiſſe caſum certum particularem. Menoch. *conſ.* 326. *n.* 60. Caualcan. *dec.* 454. *num.* 7. ita vt omnes alij caſus præter litteraliter exceptuatos ſub contraria remaneant diſpoſitione, licet in illis eadem, aut maior militet ratio, Deci. *in l. fin. n.* 2. *C. de inſtit. & ſubſtitut.* Bald. *conſ.* 57. *num.* 2. *lib.* 2. Alex. *conſ.* 31. *lib.* 2. Pariſ. *conſ.* 56. *num.* 44. Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 3. *tit.* 14. *n.* 14. *& tit.* 19. *num.* 10. *verſ. tertio verò*, Menoch. *conſ.* 216. *n.* 21. *& conſ.* 326. *n.* 16. Surd. *conſ.* 416. *n.* 14.

2 Clauſula, *Taliter quod*, &c. eſt reſtrictiua ſicut clauſula, *Ita quod, l. Lucius, §. quæ habebat. ff. ad Trebell.* Deci. *conſ.* 521. *n.* 16. Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *cl.* 811.

CLAVSVLA CLXXIX.

Teque abſoluentes, &c.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſulæ agentes.*

2 *Clauſ.* Teque abſoluentes, &c. *in cuiuſcunque reſcripti impetratione ſemper apponitur.*

3 *Abſolutio vigore clauſula*, Teque abſoloentes, &c. *reddit gratias efficaces, & validas, non obſtante exceptione excommunicationis.*

4 *Clauſ.* Teque abſoluentes, &c. *in gratiis, & reſcriptis Apoſtolicis cenſetur adiecta, ſi omittatur.*

5 *Abſolutio vigore clauſula*, Teque abſoluentes, &c. *operatur validitatem ſolummodo impetrationis.*

6 *Abſolutus vigore clauſula*, Teque abſoluentes, &c. *non poteſt celebrare, nec diuinis intereſſe, & alia ſimilia facere.*

7 *Abſolutus vigore clauſula*, Teque, abſoluentes, &c. *non poteſt obtinere aliud beneficium ab ordinario, niſi de nouo abſoluatur ad illum effectum.*

8 *Excommunicatus abſolutus vigore clauſula*, Teqoe abſoluentes, &c. *non facit fructus ſuos beneficij ſic collati.*

9 *Beneficium impetrans excommunicatus in forma Dignum, cum clauſ.* Teque abſoluentes, &c. *debet abſolui, antequam fiat ei collatio, à commiſſario.*

10 *Abſoluitur impetrans etiam ab excommunicationibus, & cenſuris Papæ, etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, per clauſulam*, Teque abſoluentes, &c. *poſitam in literis Papæ.*

11 *Abſolutionem non operatur clauſ.* Teqoe abſoluentes, &c. *poſita per Legatum, ſeu Nuntium, niſi ab excommunicationibus, à quibus ipſe poterat abſoluere.*

12 *Epiſcopus poteſt apponere in eius collatione clauſulam*, Teque abſoluentes, &c. *quæ non operatur niſi in caſibus, in quibus ille vt ordinarius poterat abſoluere.*

13 *Inſordeſcentes in excommunicatione per annum, vel irregulares, non gaudent abſolutione contenta ſub clauſ.* Teque abſoluentes.

DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide Felin. *in* 1
cap. Apoſtolica, in prin. de except. Staphil. *de lit.*
gratia, tit. de vi, & effect. clauſularum, §. 1. *à num.* 7.
Rebuff. *in praxi benef. p.* 1. *tit. de forma nouæ prouiſionis,*
verb. Teque abſoluētes, & in concordat. in forma mandati
Apoſtolici, verb. quauis occaſione, & in repet. c. poſtulaſti, de Clerico excommunicato miniſt. notab. 2. *n.* 67. Mandoſ. *de ſignat. gratia, tit. de prouiſ. verſ. clauſ. Et cum abſolutione, & tit. de abſolut. ab excom.* Gig *de penſ. q.* 14. *in fine*, Boëz *deciſ.* 290. Nauarr. *in cap. ita quorundam, de Iudæis, notab.* 11. *à n.* 14. Coſm. Philiarch. *de off. Sacerdotum p.* 1. *lib.* 3. *c.* 26. Vgol. *de cenſ. tab.* 1. *cap.* 4. *§.* 1. *n.* 17. Flamin. *de reg. lib.* 4. *q.* 3. *n.* 53. *& lib.* 8. *quæſt.* 7. *à n.* 110. Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 6. *cum ſeqq.* Mart *de clauſ. part.* 1. *clauſ.* 47. *in vlt. impreſſ.* Eraſm. à Cochier *de iuriſd. ord. in exemptos, p.* 4. *quæſt.* 69. Nicol. Garc. *de benef. part.* 7. *cap.* 13. *n.* 59. *cum multis ſeqq.* Anton Ricciul. *de iure perſon. lib.* 4. *c.* 9. *per totum.* Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom.* 2. *p.* 5. *cl.* 814.

Ad viranda pericula, & nullitates, quæ frequēter 2
in impetrationibus oriri poſſunt, & inhabilitatem ex
capite excommunicationis, Curia Romana introduxit, vt in cuiuſcumque reſcripti impetratione, ſiue procedatur per viam gratiæ, ſiue per viam iuſtitiæ, ſemper detur impetranti abſolutio à quacumque excommunicatione ad effectum, &c. ita Mar. *d. cl.* 47. *n.* 1. & Ricciul. *d. c.* 9. *n.* 1.

Quæ quidem abſolutio reddit gratias efficaces, & 3
validas, non obſtante exceptione excommunicationis, Couarr. *in cap. Alma mater, part.* 1. *§.* 7. *n.* 7. *ad fin.* Nicol. Garc. *d. cap.* 15. *num.* 59. Mart. *d. clauſ.* 47. *num.* 2. Eraſm. à Cochier *d. quæſt.* 69. *num.* 1. Ricciul. *d. cap.* 9.
num. 1. Etiō prædictis gratiis, & reſcriptis Apoſto- 4
lici, ita eſt ordinaria, vt ſi omittatur, poſſit vel cenſeri debeat adiecta tanquam ſolita apponi, vel ſaltē reformari literæ, & in illis inſeri; ita Nauarr. *conſ.* 28. *ſub n.* 5. *de ſent. excom.* Eraſm. à Cochier *d. quæſt.* 69 *n.* 2. Ricciul. *d. c.* 9. *n.* 2.

5 Operatur tamen iſta abſolutio validitatem ſolummodo impetrationis, & ſolùm prodeſt ad effectum, vt literæ ſint validæ, vt tradit Nicol. Garc. *d. cap.* 13. *num.* 61. Ricciul. *d. cap.* 9. *n.* 4 vbi ex aliis ſubdit, quòd huiuſmodi abſolutio non eſt realiter & in effectu vera abſolutio, ſed ſolummodo ſuſpendit impedimentum proueniens ab excommunicatione quouſque gratia ſortiatur effectum, quo ſequuto impetrans ſtatim reincidit in excommunicationem.

6 Ex quibus primò colliges, realiter abſolutum non poſſe celebrare, nec diuinis intereſſe, nec ordines ſumere, & alia ſimilia facere, vt per Rebuff. *d. verb. Teque abſoluentes, n.* 15. *&* 19. Nicol. Garc. *d. c.* 13. *n.* 65. Ricciul. *d. c.* 9. *n.* 5.

7 Secundò colliges, taliter abſolutum non poſſe obtinere aliud beneficium ab Ordinario, vel alio Collatore, niſi de nouo abſoluatur ad illum effectum, quia effectus clauſulæ eſt in prima abſolutione conſumptus; ita poſt Rebuff. *citato loco, n.* 16. tradit Ricciul. *d. c.* 9. *n.* 6.

8 Tertiò colliges, taliter abſolutum non facere ſuos fructus beneficij ſic collati, Rebuff. *cato loco, n.* 18. Vgol. *de cenſ. tab.* 1. *cap.* 11. *in prin. num.* 1. *verſ.* 6. Garc. *d. c.* 13. *n.* 66 Monet. *de diſtrib. quotid. p.* 2. *q.* 15. *num* 14. Ricciul. *d. c.* 9 *n.* 7.

9 Aduertere oportet, quod cùm abſolutio illa ſit ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, excommunicatus impetrans beneficium in forma Dignum, ſeu aliàs in forma commiſſaria, debet abſolui, antequam fiat ei collatio à commiſſario, aliàs illa erit nulla, vt tradit Henriq. *in ſum. lib.* 23. *cap.* 5. 3. *in fine*, quem, refert, & ſequitur Garc. *d. cap.* 13. *num.* 62. quòd tamen non approbat Ricciul. *d. cap.* 9. *num.* 8. ex ea ratione, quia hæc abſolutio non tam operatur effectus veræ abſolutionis, quàm ſuſpenſionis impedimenti, quo fit, vt prouiſus non egeat alia abſolutione: quia pro conſequenda gratia ſtatim atque literæ ſunt expeditæ cum hac clauſula, habetur perinde ac ſi impedimentum excommunicationis non adeſſet, vnde abſolutio eſſet otioſa.

10 Deinde aduertere oportet, quod per hanc clauſulam poſitam in litteris Papæ abſoluitur etiam impetrans ab excommunicationibus, & cenſuris reſeruatis Papæ, etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, vt per Nauarr. *in d. cap. ita quorundam, notab.* 11. *n.* 21. Auilam *de cenſur. p.* 1. *cap.* 6. *diſt.* 5. *dub.* 2. limitantem tamen non procedere in excommunicatione incurſa propter hæreſim, refert Garc. *d. cap.* 13. *num.* 67.

11 In aliis verò, Legatis, ſcilicet, & Nuntiis, quibus Sedes Apoſtolica concedit facultatem conferendi, non operatur hæc clauſula, niſi abſolutionem ab iis excommunicationibus, à quibus Legatus, aut Nuntius poterat abſoluere, non autem à Papæ reſeruatis, vt per Nau. *in d. cap. ita quorundam, notab.* 11. *num.*

12 8. Garc. *d. c.* 14. *n.* 68. Sic etiam Epiſcopum poſſe apponere in eius collatione hanc clauſulam, illámque ſic ab eo appoſitam non operari niſi in caſibus, in quibus poterat abſoluere Ordinarius, tradunt Nauarr. *d. notab.* 11. *n.* 18. *&* 22. Vgolin. *d. tab.* 1. *cap.* 4. §. 5. *n.* 189. Garc. *d. cap.* 13. *n.* 71. Ricciul. *d. c.* 9. *n.* 11.

13 Non tamen habet effectum hæc clauſula in eo, qui per annum inſorduit in excommunicatione, vel eſt irregularis, vt per Mart. *d. clauſ.* 47. *num.* 3. Eraſm. à Cochier *d. quæſt.* 9. *n.* 3. *&* 4. Campan. *in diuerſ. iuris Can. rub.* 11. *cap.* 15. *num.* 22. *cum ſeqq.* & per me citatos *in collect. ad d. cap. poſtulaſtis, num.* 25. quibus addo Maſſobr. *in ſua praxi habendi concurſum, requiſ.* 2. *dub.* 2. *num.* 52. *ſecundum Rom. impreſſ.* Flamin. Pariſ. *de reſig. lib.* 4. *q.* 1. *n.* 57. Theod. de Rubeis *d. conſ.* 414. *n.* 6. vbi *n.* 7. ſubdit quòd ex regula Cancellariæ non ſuffragatur ſuſtinenti ſcienter excommunicationem vltra quatuor menſes.

CLAVSVLA CLXXX.

Toties quoties, &c.

1 *Clauſ.* Toties quoties, *intelligitur quoties opus fuerit, & donec opus fuerit.*

2 *Infinitatem regulariter denotat clauſula*, Toties quoties.

3 *Clauſ.* Toties quoties, *in compromiſſis appoſita reſtringitur ad duas vices tantum, & non plus.*

4 *Clauſ.* Toties quoties, *in retrouenditione non operatur vltra triginta annos.*

5 *Repræſentare aliquem ſi quis obligaſſet toties quoties, per binam præſentationem liberatur.*

6 *In obligatione ſoluendi pœnam operatur, vt pœna pluries peti poſſit.*

1 INtellige quoties opus fuerit, & donec opus fuerit, vt per Nell. *in tract. de bannit. p.* 1. *ſecundi temporis q.* 15. Hier. Gabr. *conſ.* 181. *in prin. lib.* 1. Hond. *conſ.* 111. *n.* 3. *tom.* 1.

2 Verùm licèt hæc clauſula regulariter infinitatem denotet, vt cum Bart. *in l. qui bona, §. fin. ff. de damno infecto*, Alex & aliis notant Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, limit.* 26. *n.* 2. *ff. de verb. ſig.* Mart. *de clauſ. part.* 1. *clauſ.* 184. *num.* 2. *in vlt. impreſſ.* cenſuit Rota *in Bon. fideicommiſſi de Pannolinis* 10. *Dec.* 1610. *coram Card. Marquemontio*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 266. *n.* 13. *in fin. p.* 1. *rec.* tamen quando de tempore nihil fuiſſe dictum conſtat, vt infinitas vitetur, in binis actibus verificari poteſt, prout in ſequentibus caſibus.

3 In commiſſis appoſita reſtringitur ad duas vices tantùm, & non plus; ita Port. Imol. *conſ.* 86. *num.* 9. Fab. de Anna *conſ.* 75. *n.* 25. *cum ſeqq.* Brunor. à Sole *in locis comm. verb. dictio* 32 Galgan. *de cond. & demonſt. p.* 2. *c.* 5. *q.* 21. *n.* 2. Baptiſta Coſta *in tract. de clauſ. com. cl.* 132. *n.* 1.

4 In retrouenditione, ſeu redimendi facultate toties quoties placuerit venditori, hæc clauſula non operatur vltra triginta annos etiam cum iuramento, ac cum illis verbis, *ſemper, quandocumque, & perpetuis temporibus*; ita Surd. *deciſ.* 2. & Stephan. Grat. *diſcept. for. cap.* 3. *num.* 3. *cum ſeq.* Ioan. Baptiſta Coſta *d. cl.* 132. *n.* 2.

5 In obligatione de repræſentando aliquem toties quoties, per binam præſentationem liberari tradunt Mantua *ſing.* 534. Nell. *d. tempor.* 2. *num* 14. Decian. *d. conſ.* 87. *num.* 2. *lib.* 2. Aug. *in l. ſi finita, num.* 1. *ff. de damno infecto, & in l.* 2. §. *qui ad exhibendum, n.* 6. *ff. de cuſtodia reorum*, quamuis non liberari per vnicam, ſeu binam præſentationem dicant Hippol. *in rubr. de fideiuſſ. p.* 9. *&* 15. Afflict. *dec.* 130. Rol. à Valle *conſ.* 21. *n.* 11 *lib.* 2. *& conſ.* 59. *n.* 4. *lib.* 1. Honded *d. conſ.* 111. *n.* 11. Farin. *in praxi crim. p.* 1. *q.* 34. *n.* 165. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 1. *lit. C, concl.* 453. *& tom.* 2. *lit. D, concl.* 389. *n.* 1. Et nihil operatur ſi reus à fideiuſſore per fiſcum monito vlterius repræſentari non poteſt, vt per Giurb. *conſ.* 35. *num.* 19.

6 In obligatione ſoluendi pœnam, vt pœna pluries peti poſſit, Lancell. *de attent. p.* 2. *cap.* 17. *n.* 192. Theod. de Rub. *in ſingul. Rota tom.* 2. *part.* 4. *clauſ.* 818. *n.* 5, vbi *n.* 1. ſubdit quòd hæc clauſula non impedit, quominus obligationi, in qua poſita eſt, præſtari poſſit.

CLAVSVLA CLXXXI.

Transferentes, &c.

1 *Actionem vtilem, & directam importat clauſula,* Transferentes, &c.
2 *Venditionis in inſtrumento poſita clauſula,* Transferentes, &c. *ad fauorem emptoris operatur, vt omnes actiones, quæ erant penes venditorem, efficiantur inefficaces quoad ipſum.*
3 *Clauſula,* Transferentes omnia iura, &c. *appoſita in contractu, facit illum cenſualem, quando ſunt tranſlata omnia iura, licet partes cum emphyteuticum appellent.*
4 *Doctores de facultate transferendi penſionem agentes referuntur.*
5 *Papa ſolus, non autem Legatus, vel Ordinarius concedere poteſt facultatem transferendi penſionem.*
6 *Facultas transferendi penſionem, intelligitur de prima dumtaxat.*
7 *Facultas transferendi penſionem, non fuit conſumpta per tranſlationem inualidam.*
8 *Facultas transferendi penſiones tunc, & pro tempore reſeruatas quandocumque, non eſt reſtricta ad penſiones tempore indulti reſeruatas.*
9 *Tranſlatio penſionis fieri debet coram perſona in dignitate conſtituta, ac proinde coram Canonico Cathedralis Eccleſiæ, non autem Collegiata.*
10 *Tranſlatio penſionis poteſt fieri per procuratorem.*

1 HÆc clauſula omnem actionem vtilem, & directam importat, quod feudum ſit datum in allodium, niſi fuerit dictum, *in feudum*, & addita clauſula, *nihil nobis reſeruantes*, quia tunc erit feudum non habens propriam naturam feudi; ita Alex. *conſ.24 n.11.vol.5.* Capic. *in verb. feudorum clauſula, in verſ. tra sfe rentes*, Mart. *de clauſulis, part.1. clauſ.76. n.2. & 3.* In mandatis Procuratorum, & ſubſtitutionibus eorundem appoſita intelligitur quoad expreſſa. Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom.2. p.4. clauſ.106. §.1.*

2 Poſita in inſtrumento venditionis ad fauorem emptoris operatur, vt omnes actiones, quæ erant penes venditorem, efficiantur inefficaces quoad ipſum, vt per Cencium *de cenſibus, p.3 c.1. q.3. art.7. num.20.*

3 Dubia eſt clauſula illa, *Transferentes iura, &c.* nam aliquando appoſita in contractu, facit illum cenſualem, quando ſunt tranſlata omnia iura, licet partes eum emphyteuticum appellent ita Doctores *in cap. conſtitutis, de relig. domib.* Socin. *conſ.226. num 6. l.2.* Mart. *de clauſ. p.1. clauſ.181. n.1.* vbi *n.4.* ea Rota *deciſ.36. lib.2. quotidianarum*, ſubdit conuenire etiam contractui emphyteutico, & locationi perpetuæ, cùm recipiat interpretationem ab obſeruantia; & *num.2.* addit, quòd hæc clauſula de neceſſitate non importat tranſlationem dominij directi, quamuis ſit appoſita ſuper alienatione vtilis dominij. Theodoſ. de Rubeis *d.p.4. clauſ.819. n.1.* vbi *n.2.* intelligit principalem concluſionem in principio huius numeri ſuprapoſitam procedere quando ſunt tranſlata omnia iura, & *n.5.* tenet quòd iſta clauſ. eſt dubia, & conuenit etiam contractui emphyteutico, & locationi perpetuæ.

4 De clauſula facultatis transferendi penſionem, agit Gig. *poſt finem tract. de penſ. verſ. ſciendum eſt etiam*, vbi ponit formam, Mandoſ. *de ſignat. gratia, tit. de tranſlat. penſ.* Gate. *de benef. p.1. cap.5. n.140. cum ſeqq.* quæ quidem non cenſetur conceſſa per quaſcumque clauſulas generales, niſi ſpeciali mentione facta, Caputaq. *deciſ.303. & 319. p.2. & deciſ.100. p.1.* Put. *deciſ.141. alias 352. in correct. lib.3.* Mandoſ. *d. tit. de tranſlatione penſionis, in princ.* Flamin. *de reſign. lib.9. q.4. n.28. cum ſeqq.* Nicol. Garc. *d. cap.5.*

Huiuſmodi facultas transferendi penſionem, à 5 ſolo Papa, non autem à Legato, vel Ordinario concedi poteſt, vt per Gambar. *de offic. Legati de latere, lib.6. num.225.* & Flam. *d.p.4. num.13. cum duobus ſeqq.* Garc. *d.c.5. n.242.*

Intelligitur autem de prima dumtaxat, *ad reg. l.6 bones. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſignif.* Mandoſ. *d. tit. de tranſlat. penſionis, verſ. rurſus ſi in vim clauſula.* Garc. *d.c.5. n.247.* vbi refert, ita fuiſſe reſolutum *in vna Oxomen. penſionis 20. Maij 1598. coram Litta*, vbi 7 *num.149.* ſubdit, per tranſlationem inualidam non fuiſſe cõſumptam facultatem transferendi, *ad deciſ.47. p.1. diuerſ.* & ita reſolutum eſt *in Placentina penſionis 27. Iunij 1602. coram Corduba.*

Facultas verò transferendi penſiones tunc, & 8 pro tempore reſeruatas quandocumque, non eſt reſtricta ad penſiones tempore indulti reſeruata, ex illa dictione, *quandocumque*, Ruin. *conſ.77. n.13. lib.1.* & illis verbis, *pro tempore*, denotantibus etiam tempus futurum, Bald. *in c. cum inter, num.7. de re iud.* præ- 9 ſertim cùm in materia etiam odioſa, & alteri præiudiciali, non excludatur in priuilegiis lata interpretatio ea proprietate verborum proueniens, Calder. *conſ.1. in princ. de conſanguin. & affinitate*, & fuit dictum *in Carthaginen. Decimarum 20. Decembris 1578. coram Bubalo.*

Vnde aduertere oportet, huiuſmodi tranſlatio- 10 nem iuxta clauſulam facultatis fieri debere coram perſona in dignitate conſtituta, ac proinde coram Canonico Cathedralis Eccleſiæ, *ad cap. Statutum, de reſcript.* vbi Gumez *n.225.* Nicol. Garc. *d.c.5. n.244.* vbi *num.245.* ſubdit, non poſſe fieri coram Canonico Eccleſiæ Collegiatæ, & *n.246.* addit, poſſe fieri per procuratorem, etiamſi in facultate dicatur, *Tibi, vt quicumque loci Ordinarius, ſeu Canonicus, &c.* & inferiùs *per te eligendus, &c.*

CLAVSVLA CLXXXII.

Tunc, & eo caſu, &c.

1 *Clauſula,* Tunc & eo caſu, *magis operatur, quàm dictio,* Tunc, *ſola.*
2 *Reſtrictiua, & limitatiua diſpoſitionis ad caſum expreſſum eſt clauſula,* Tunc, & eo caſu.
3 *Extenſionem, quæ fit ex coniecturata mente teſtatoris, ad caſum qui ſit ſimilis expreſſo, non impedit clauſula,* Tunc, & eo caſu.
4 *Subſtitutioni per teſtatorem iuncta clauſula,* Tunc, & eo caſu, *eſt apta comprehendere varios caſus.*
5 *Fideicommiſſo iuncta clauſula,* Tunc, & eo caſu, *operatur, vt reſtringatur diſpoſitio ad caſum expreſſum.*
6 *Temporis extremitatem denotat clauſul.* Tunc, & eo caſu, *adiecta diſpoſitioni conditionali.*
7 *Caſus ſimiles non excludit clauſula,* Tunc, & eo caſu, *ſi mens teſtatoris non repugnet.*
8 *Extenſio nullatenus fit, quando dictum fuerit,* Tunc, & eo caſu, & non aliter, nec alio modo.
9 *Subſtitutioni vulgari appoſita clauſula.* Tunc, & eo caſu, *cenſetur excludere omnes alios caſus non expreſſos, qui alias venirent in diſpoſitione.*

10 *Clauſula*, Tunc, & eo caſu, *ſi adiiciatur morti plurium, debet verificari mors omnium.*

1 HÆc clauſula plus operatur, quàm dictio, *Tunc*, ſola, quia licèt importet idem, quod, *eo caſu*, tamen quando vtrumque ponitur, dicitur geminata diſpoſitio; ita Rol.*conſ.* 56.*n.*20.*& ſeq.vol.* 3. Mart. *d.clauſ.p.*3.*clauſ.*88.*n.*2. Aliquando dicitur, *Tunc*, *& eo caſu*, aliquando verò, *Tunc eo caſu*, abſque coniunctiua, *&*, Rom.*conſ.*131.*&* 161. Mandoſ. *in addit.* quando verò dicitur, *Tunc*, *& eo caſu*, magis præciſè diſponit, nec ad alium caſum extenditur, Roland. *conſ.*56.*n.*26.*& ſeq. vol.* 3. Dec. *conſ.*2.*num.*25.*vol.*2. Mart.*d.clauſ.*88.*&* 10.Card.Tuſch.*pract.concl.tom.*2. *litt.D.concl.*390.*n.*23.vbi *n.*21.poſt Roland. *conſ.* 70. *num.*25.*& conſ.*56 *num.*20. *lib.* 3. ſubdit quòd operatur, vt diſpoſitio non habeat locum in alio caſu.

2 Et reſtrictiua, & limitatiua diſpoſitionis ad caſum expreſſum, ita vt omnes alij caſus prorſus non expreſſi excludantur; ita Pariſ.*conſ.* 92. *n.*13.*vol.*2. *& conſ.*108.*n.*26.*vol.*3. Menoch. *conſ.*181.*n.* 41. *& conſ.* 245.*n.*36 *& conſ.*226.*num* 16.*& conſ.*188.*num.* 17.*& conſ.*118.*n.*15.Honded.*conſ.*49.*num.*48.*lib.*2. Mart.*de clauſ.p.*1.*clauſ.*187.*n.* 1. *in vltim.impreſſ.* Rota *in Bononien. de Coparellis* 17. *Nouembris* 1617.*coram Andrea*, *& in Ferrarien. fideicommiſſi* 5. *Martij* 1621. *coram Card. Vereſpie.* Conſiderata tamen hæc clauſula ſic ſimpliciter non eſt taxatiua, ſed potiùs demonſtratiua, niſi addantur dictiones, *tantùm*, *dummodo*, & ſimiles. Decian.*reſp.*1.*num.*148.*& ſeq.vol.*1. Mantic.*de correct.vltim.volunt.lib.*3.*tit.*14.*num.* 10.*in fin.* Magon. *Florent.decis.*3.*n.*42 Surd *conſ.*256. *num.* 46 *vol.*2.*conſ.*344.*num.*19.*vol.*3.*& deciſ.*37. *num.* 31. Menoch *conſ.*432.*num.*32.*verſ. reſpendeo.* Ioſeph. de Ruſtic.*conſ.*1.*n.* 47. *& ſeq.* poſt ſuum tract. *de liberis in conditione poſitis.* Steph. Grat.*diſcept.forenſ.c.* 487. *n.* 17. Plures alias Rotæ deciſiones refert Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.*2.*part.*7.*concl.*820.*num.* 1. Peregr.*conſ.*45 *n.*1.*vol.*1.*& conſ.*150.*num.*13.*& conſil.* 252.*n.*22.*vol.*5.*& conſ.*47.*num.*4.*eod. vol.*5. vbi quòd
3 reſtringit, & impedit extenſionem. Veruntamen non expedit extenſionem, quæ fit ex coniecturata mente teſtatoris, ad caſum qui ſit ſimili expreſſo, Pariſ.*conſ.*66.*n.*4.*lib.*3.Surd *conſ.*336.*num.*46. Rot.*in Ariminen. bonorum* 30. *Aprilis* 1610.*coram D. Patriarcha Pamphilio*, Gozadin. *conſ.*64. *in fin.* Theod. de Rubeis *clauſ.*820.*num.*2. Marta *d. clauſ.* 187.*n.*2. vbi intelligit maximè fauore piæ cauſæ, & citat Tiraq *de priuileg.piæ cauſæ, priuil.*62. Curt. iun. *conſ.* 35.*num.*6.*&* 7.Mart.*de coniect.lib.*6.*tit.*3.*n.*3.& Rot. *in Romana de Aquilanis* 18. *Iunij* 1600. *coram Corduba.*

4 Iniuncta per teſtatorem ſubſtitutioni, ſiue ſubſtitutionibus, eſt apta comprehendere varios caſus, & ideo contra illam non initat fundamentum, quod ſubſtitutio facta cum ea non admittat extenſionem, vt cenſuit Rota *in dicta Romana de Aquilanis*, cuius tamen contrarium defendunt Peregr. *de fideicom.*
5 *art.*12.*n.*65.& Surd.*conſ.*448.*n.* 3. vbi ſubdit, hanc clauſulam fideicommiſſo iniunctam operari, vt reſtringatur diſpoſitio ad caſum expreſſum, & vlteriùs ad aliam perſonam non extendatur, etiam ex veriſimili, & coniecturata mente teſtatoris, vt fuit dictum. *in Romana fideicommiſſi de Surdis* 10. *Maij* 1618.*coram Vbaldo ſeniore.*

6 Adiecta diſpoſitioni conditionali, denotat extremitatem temporis, vt priùs conditio debeat exiſtere; quàm diſpoſitio aliquid efficiat, Rol. *conſ.*56.*n.* 18.*& ſeq.vol.*3. Ruin.*conſ.*100.*num.*9.*vol.* 2. Anchar *conſ.*356.*n.*5. Rim.iun.*conſ.*247.*num.*26.*&* 27.*vol.*4 Mart.*d.p.*3.*clauſ.*88.*n.*3. vbi *n.*4. declarat, non importare extremitatem temporis ad effectum facti, ſed ad effectum iuris, latè Cardin.Toſch. *d. litt. D. conſ.* 390.*n.*1. *&* 3.vbi *n.*4. *&* 5. cum Ægid. Bellam, *con.*39.*n.*3.*&* 10. ſubdit, hanc clauſulam ita denotare extremitatem temporis, vt comprehendat omnes conditiones, ſi pluribus apponatur, & quod denotat extremitatem temporis tam primi, quàm vltimi, ſi pluribus adiiciatur. Pereg.*conſ.*151. *num.*13.*vol.*5. vbi quòd denotat extremitatem illius temporis ad quod ſe refert.

Non excludit caſus ſimiles, ſi mens teſtatoris, non 7
repugnet, ad text.*in l.Gallus.§.& quod ſi tantùm, ff.de lib. & poſthum.* Alciat. *lib.*3. *de verbor. ſignif. fol.*68. Gozad.*conſ.*64.*in fin.*Mart.*d.clauſ.*47.*num.*7. Cardin. Tuſch. *d.concl.*390.*n.*14.

Declara tunc nullatenus fieri extenſionem, quan- 8
do fuit dictum, *Tunc*, *& eo caſu*, *non aliter*, *nec alio modo*, vel fuerit dictum, *Tunc*, *& in caſu prædicto tantùm*, vt per Ioann.Dilect.*de arte teſtandi, tit.de ſubſtit.cautel.*5.*n.*5.Caſſad.*deciſ.*1.*de teſtam.* Clar. *§.emphyteuſis*, *q.*13.*n.*5.*verſ.item quare.*Mart.*d.clauſ.*48.*n.*8. Cardin. Tuſch.*d.concl.*390. *n.*15.

Declara etiam hanc clauſulam, *Tunc*, *& eo caſu*, 9
In ſubſtitutione vulgari cenſeri excludere omnes alios caſus non expreſſos, qui aliàs venirent in diſpoſitione, Anchar.*con.*356. incip. *Ex ſerie teſtamenti*, *n.*5.*verſ.tertio*, Dec.*conſ.*63. Caſſad. *deciſ.*1. *de teſtam. in fine*, quos refert Cardin.Tuſch.*d.concl.*390.*num.*16. Rota *deciſ.*346.*num.* 26. *p.*5. *recent.* vbi quòd ſtat incluſiuè ad ſubſtitutos, qui tunc temporis extabunt, non tamen ſemper ſtat incluſiuè ad alios, qui poſtea ſuper naſcentur, vbi *num.* 24. poſt Marcheſ. *conſ.*117. *n.*29.& Surd.*conſ.*144.*num.*13. ſubdit quòd quandoque ſtat declaratiuè, ſi id ſuadeat voluntas teſtatoris.

Amplia, in tantum eſſe verum, hanc clauſulam 10
denotare extremitatem, vt ſi adiiciatur conditioni mortis vnius, ſicut etiam ſi adiiciatur morti plurium, debeat verificari mors omnium, ad hoc, vt ſit locus diſpoſitioni cum iſta clauſula, plenè Roman. *conſ.*131.incip. *Prima dubitatio, in princ.* vbi Apoſtil. *in verb. Tunc*, *& eo caſu*, Ioan.de Anan.*conſ.*66. *n.*3. *col.*3. *verſ.ſed his non obſtantibus*, Cardin.Tuſch.*dict. concl.*390.*n.*7.

CLAVSVLA CLXXXIII.

Vitæ, ac morum honeſtas, &c.

1 *Clauſula*, Vitæ, ac morum honeſtas, &c. *eſt impulſiua ad concedendum, ſed ceſſante non ceſſat gratia.*
2 *Mores boni ſunt neceſſarij in beneficiatis.*
3 *Mores boni qui dicantur, qui autem praui, remiſſiuè.*
4 *Clauſula*, Grata ſeruitutis officia, &c. *non excludit gratiam propter ſeruitia.*
5 *Clauſula*, Vnà cum toto negotio principali. &c. *facit vt cenſeatur deductum & commiſſum totum negotium principali.*

HÆc clauſula eſt impulſiua ad concedendum, 11
ſed ceſſante non ceſſat gratia, gloſ.ſing. *in l.*2. *in fin.ff.de donat.cap.cùm ceſſante, de appellat.* Rebuff. *in praxi benefic. tit.de clauſ. n.* 5. Quia hæc clauſula de ſtylo apponitur in prouiſionibus, nec probat, nec probari debet. Rebuff.*ſuper concord. in forma mand. Apoſt.*

Apoſt. in verb. morum honeſtas. Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.2.p.4.concl.828.*

2 Nam boni mores ſunt neceſſarij in beneficiatis, vt per Selu. *de benefic.p.3.q.5.n.35.* Coſm. *in pragm. Sanct. tit. de elect. cap. ſicut.§. deinde, verb. moribus, pag. 99. verſa.* Nau. *in c. ſi quando, except. 11.n. 2. & except. 15. prope finem, de reſcript.* Gutier. *Canon. lib.1.c.26. à n.34.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.4.q.11.n.15. cum ſeqq.* Filliuc. *tom.3. tract.41. cap.5. n.40.*

3 Qui autem dicantur boni mores, & qui praui, tradunt Plat. *de legib. lib.2. & 3.* Ariſt. *in problemat. ſect. 14. n.1. & Ethic. lib.4. cap.8. & Moral. lib.10. c.1.* Ioan. Pic. Mirand. *d. lib.13. cap.12.*

4 Clauſula, *Grata ſeruitutis officia, &c.* non excludit gratiam propter ſeruitia, neque donationem ex cauſa, Oldrad. *conſ.5.* Staphil. *de litteris gratia, tit. de vi., & effectu clauſularum, n.6.*

5 Clauſ. *Vnà cum toto negotio principali, &c.* poſita in commiſſione appellationis, facit, vt cenſeatur deductum & commiſſum totum negotium principale. *p.1.* Theodoſ. de Rub. *d.p.4. clauſ.832. n.1.* vbi *num.2.* dicit verum, ſi partes ſuper eo inſtent, & *num.8.* poſt Lancell. dicit quòd poſita in commiſſione appellationis ab inter locutoria non operatur quando negotium principale eſt alteri commiſſum.

CLAVSVLA CLXXXIV.

Vniuerſales.

1 *Vniuerſales clauſula omnia complectuntur.*
2 *Vniuerſales clauſula nihil excludunt, ac ſi de omnibus mentio ſpecialis facta eſſet.*
3 *Verba vniuerſalia geminata habent vim diuiſiuam.*
4 *Vniuerſales clauſula ſunt maioris efficaciæ, quàm generales.*

1 Clauſulæ vniuerſales omnia complectuntur, & non debent reſtringi, nulla exiſtente ratione reſtringendi, Ludou. Morot. *conſ.59. col.1.* Mart. *de clauſulis. q.4. clauſ.4. n.1.* vbi intelligit hoc procedere, etiamſi vniuerſaliter intelligendo ſequeretur amiſſio lucri.

2 Nihil excludunt, idem operando, ac ſi mentio ſpecialis de omnibus facta fuiſſet, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.990. n.15.*

3 Præterea verba vniuerſalia geminata habent vim diuiſiuam, & idem efficiunt, ac ſi expreſſim, & diuiſim de ſingulis caſibus mentio ſit, Ludou. Morot. *conſ.43. num.19. & ſeq.* Mart. *d. clauſ.4. n.3.* vbi *n.4.* poſt Schrader. *in tract. de feud. p.10. ſect.5. n.71.* ſubdit clau-
4 ſulas vniuerſales eſſe maioris efficaciæ, quàm generales, ac proinde omnia comprehendere, nullo penitus excepto.

CLAVSVLA CLXXXIV.

Vocatis vocandis.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius clauſula agentes.*
2 *Clauſula,* Vocatis vocandis, *æquipollet alia,* Seruatis ſeruandis.
3 *Clauſula,* Vocatis vocandis, *ſolùm arctat ad eos vocandos, qui intereſſe debent.*
4 *Clauſula,* Vocatis quorum intereſt, *neceſſitatem imponit vocandi omnes, qui quodammodo in eo caſu intereſſe habent.*
5 *Exequutorem de mero mixtum facit clauſula,* Vocatis vocandis.
6 *Appellatio datur à ſententia mixti exequutoris vigore clauſula,* Vocatis vocandis.
7 *Appellatio, qua datur à ſententia mixti exequutoris, operatur non ſolùm effectum deuolutiuum, ſed etiam ſuſpenſiuum.*
8 *Clauſula,* Vocatis vocandis, *facit, vt proceſſus exequutoris, qui alias eſſet extraiudicialis, ſit, eſſeque debeat iudicialis.*
9 *Clauſula,* Vocatis vocandis, *in reſcripto conditionali dat Iuriſdictionem conditionalem.*
10 *Exequutor mixtus vigore clauſula,* Vocatis vocandis, *debet adhibere cauſa cognitionem iudicialem, ſeu aſſumere partes Iudicis, modò adſit legitimus contradictor.*
11 *Citatio requiritur ſemper ſtante clauſula,* Vocatis vocandis.
12 *Cauſa cognitio iudicialis adhiberi non poteſt ſine citatione eorum, quorum intereſt.*
13 *Actus vt ſine citatione factus inualidus ſit, operatur clauſula,* Vocatis vocandis.
14 *Clauſula,* Vocatis vocandis, *importat, vt quis ſua poſſeſſione priuari non poſſit citatione.*
15 *Iura litigantium vt exaudiri debeant, operatur clauſula,* Vocatis vocandis.
16 *Ordo iudiciarius vt ſeruetur, requiritur clauſula,* Vocatis vocandis.
17 *Exequutor quod non poſſit ſubdelegare alteri, operatur clauſula,* Vocatis Vocandis.
18 *Subreptionis vitium tollit clauſula,* Vocatis vocandis.

De vi, & effectibus huius clauſulæ vide Celſ. 1 Vgon. *in tract. clauſ. pag.483. col.1. in fin.* Mart. *de clauſ. p.1. clauſ.196. in vltim. impreſſ.* Gonzal. *ad reg.8. Cancellar. gloſſ.9.§.1. in annot. num.226.* Aloyſ. Riec. *in collect. deciſ. p.4. collect.805.* Mari. Anton. *var. reſolut. lib.1. reſol.58. n.1.* Campan. *in diverſ. Iuris Canon. rubr.27. c.13. à num.208.* Card. Tulch. *pract. concl. tom.1. lit. C, concl.317.* Monet. *de commut. vlt. volunt. c.7. n.163. cum ſeqq.* Viuian. *in praxi iuriſpatr. lib.17. c.8. n.26. cum ſeqq. in ſecunda impreſſ.* Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rota tom.2. p.4. cl.111.*

Huic clauſulæ æquipollet alia, *Seruatis ſeruandis;* 2 vt poſt Redoan. *in tract. de reb. Eccleſ. non alien. ſub rubr. de cauſa cognit. n.64.* docet Marta *d. clauſ.196. n.5.* vbi ſubdit, quòd licèt hæc noſtra latiùs pateat; tamen non aliud ſignificat, vt patet ad ſenſum. Hæc clauſula ſolet apponi in reſcripto, *cap. exhibita, de iudic.* Rebuff. *in praxi tit. de differ. inter reſcriptum gratia & iuſtitia n.59. & in l. quod iuſſit n.89. n.2. notab. ff. de re iudic.* Theod. de Rub. *d.p.4. clauſ.834. n.8.* vbi *n.9.* addit quòd ſubintelligitur ſi non apponatur, & *n.11.* quòd non debet poni poſt rem iudicatam, & *n.7.* quòd requirit cauſæ cognitionem. Plures verò effectus habet, quorũ aliquos principaliores impræſentiarum inſerere operæpretium duxi.

Primus igitur effectus eſt, vt hæc clauſula ſolùm 3 arctet ad eos vocandos, qui debent intereſſe, vel de Iure hìc, & nunc, attentis omnibus circunſtantiis, neceſſariò ſunt vocandi: alios verò non arctat, vt poſt Abb. *in cap. exhibita, n.6. verſ. quæro qui ſint vocandi, de iudic.* & Veſall. *deciſ.58. lib.3.* tradit Mart. *d. clauſ.196. n.4.* Seraph. *deciſ.338. num.3.* Nicol Garc. *de benef. p.12. cap.2. n.139.* Monet. *d. cap.7. num.261.* vbi 4 ſubdit, clauſulam illam, *Vocatis, quorum intereſt,* neceſſitatem imponere vocandi omnes, qui quodammodo

modo in eo actu intereſſe habent, licèt alias de Iure non eſſent neceſſariò ad illum voc ndi;& *n.*327. reſoluit, quòd vbi io reſcripro adeſt clauſula, *Vocatis vocandis*, vel, *Vocatis, quorum intereſt*, neceſſariò vocandi ſont ij, qui ex commiſſionis eaecutione lædi poſſunt, aliàs exequutio erit ipſo iure nulla. Poſita in reſcripto, *Si euidentem*, eſt intelligenda de habentibus intereſſe, non autem de his, qui pro ſolemnitate adhibētur, quia auctoritas Papæ adhibetur vt ſuppleat omnes ſolemnitates, Abb. *conſ.* 41. *n.* 3 Nec curat Papa in his alienationibos de ſolemnitatibus, ſed tantum de vtilitate Eccleſiæ, Socin *conſ.* 15. *n.* 15. *verſ. inſuper*, *lib.* 1. Theodoſ. de Rubeis *d. clauſ.* 111. vbi §. 4. dicit quòd operatur vt commiſſarius debeat ſeruare telam iudiciatiam.

5 Secundus effectus eſt, vt hæc clauſula faciat eaequutorem de mero mixtum, qui propterea tenetur partes Iudicis aſſumere, & ſeruare formam reſcripti, aliàs nulliter agit, vt per Felin. *in cap. de cetero, n.* 10. *de re iudicata*, & *in cap. exhibita, n.* 4. *de iudiciis*, & *in cap. fin n.* 33. *de præſcr.* Zabarèll. *conſ.* 92. *num.* 2. Mart. *d. clauſ.* 196. *num.* 1. Marcheſ. *de Commiſſ.* 1. *pag.* 402. *n.* 42. & *p.* 2. *pag.* 99. *n.* 3. *in ſecunda impreſſ.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 9. §. 1. *in annot. n.* 226. Honded. *conſ.* 29. *n.* 13. *tom.* 9. Mareſc. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 8. Franc. Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici, part.* 1. *c.* 15. *n.* 48. & *p.* 2. *c.* 16. *n.* 13. Nicol Garc. *de benef p.* 12. *cap.* 2. §. 1. *n.* 140. Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 805. *in princ.* & Stephan. Grat. *diſcep. forenſ. c.* 596. *n.* 30. Monet. *d. cap.* 7. *n.* 268. & dictum fuit *in Panormitanum Archidiaconatus* 15. *Iunij* 1590. *coram Penia*, impreſſa per Marcheſ. *de Commiſſ. p.* 2. *pag.* 491. & *in Hiſpalen. præeminentiarum* 24. *Ianuarij* 1614. *coram Card. Sacrato*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 558. *n.* 3 *p.* 1. *recent.* vbi *n.* 4. declarat, quòd ſi materia ſecundùm ordinem Iuris eſt eaecutiua, non debet per hanc clauſulam fieri ordinaria, quia cùm verba per neceſſe hoc non importent, ordo procedendi remanet in diſpoſitione Iuris, & etiam fuit dictum *in Vercellen. diſmembrationis* 2. *Aprilis* 1612. *coram illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 386. *n.* 1. *p.* 2. *recent.* & *in Regien. beneficij* 15. *Nouembris* 1615. *coram Dunozetto*, & *in Parmen. parochialis* 21. *Iunij* 1620. *coram Card. Sacrato*. Plures Rotæ deciſiones refert Theodoſ. de Rubeis *d. conc.* 834. *n.* 1. vbi *num.* 2. dicit quòd à ſententia talis eaecutoris poteſt appellari, illique eſt defereodum, & *num.* 3. quòd hoc caſu non tenetur aſſumere partes Iudicis, Duran. Rotæ *deciſ.* 254. *num.* 1. & 2. vbi quòd facit exequutorem mixtum, & *deciſ.* 197. *n.* 7. vbi quòd importat, vt iudicialiter ſit procedendum, quæ etiam reperitur *deciſ.* 267. *n.* 10. *p.* 5. *recent.*

6 Et ab huiuſmodi mixto eaequutore dari appellationem, tradant Staphil. *de liter. gratiæ, in tit. de nouæ forma mandati, n.* 3. Mantic. *deciſ.* 324. *n.* 5. Scacc. *de appell. q.* 12 *limit.* 11. *n.* 51. Et propterea executionem ab eo factam pendente appellatione, vel intra terminum ad appellandum, eſſe nullam, & attenta-
7 tam, tenet Seraph. *deciſ.* 145. *n.* 4. nam huiuſmodi appellatiooem operari non ſolùm effectum deuolutiuum, ſed etiam ſuſpenſiuum, reſoluunt Caputaquen. *deciſ.* 184. *n.* 4. *p.* 1. Gonzal. *num.* 14. vbi refert, fuiſſe ita reſolutum *in vna Barchinonen. parochialis de anno* 1601. *coram Card. Sacrato*, & *in vna Abulen. & Zamoren. beneficiorum de anno* 1524. *coram Penia*, Docuerat enim priùs *n.* 19. poſt alios, claoſulam hu-
8 iuſmodi, *Vocatis vocandis*, facere vt proceſſus exequotoris, qui aliàs eſt extraiudicialis, fit, eſſéque debeat iudicialis; idque in hac eadem clauſula poſita in gratia, *Si in euidentem*, ea noonullis Rotæ deciſionibus tradit etiam Mart. *d. clauſ.* 196. *n.* 3. qui *n.* 9
6. *cum ſeqq.* addit, ſatiſque probat, qood hæc clauſula appoſita io reſcripto conditiooali, vt *Vocatis vocandis, ſi inueneris talem eſſe filium Sacerdotis, &c.* dat Iuriſdictionem conditionalem, ac proinde proceſſus & ſententia inde ſequuti ſine cauſæ cognitiooe, ſunt nulli ipſo Iure, ſubdens *n.* 8. id locum habere, ſi procedatur contra abſentem, ſecus ſi contra præſentem, quia illi eſt imputandum, cur non oppoſuit de iſto defectu præparatoriæ cogoitionis.

Illud demum, quod ſuprà dicimus, nimirum 10
talem mixtum exequutorem vigore huius clauſulæ debere adhibere cauſæ cognitionem iudicialem, ſeu aſſumere partes Iudicis, intelligi debet, modò adſit, qui ad illum actum vocari debeat, ſeu legitimus contradictor: nam ſi nullus huiuſmodi ſit, licèt adſit in reſcripto hæc noſtra clauſula, *Vocatis vocandis*, adhoc tunc proceditur extraiudicialiter, vt poſt alios docet Nicol. Garc. *d. p.* 12. *c.* 2. *n.* 149. *cum duobus ſeqq.* præcipuè ex nonnullis Rotæ deciſionibus, licèt olim contrarium ſenſerit eadem Rota apud Bellam. *deciſ.* 617. Atque in hoc differt clauſula hæc, *Vocatis vocandis*, ſeu *qui fuerint vocandi*, ſeu etiam clauſula, *Seruatis ſeruandis*, (quam huic æqoipollere ſuprà diximus) ab illa, *Vocatis, quorum intereſt*, quoniam per hanc ſemper aliqui vocandi erunt, cùm ſemper ſit, qui intereſſe habeat.

Tertius effectus eſt, vt ſtante hac clauſula, requi- 11
ratur ſemper citatio, vt reſoluont Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ.* 108. *n.* 6. *in prima impreſſ.* aliàs *reſol.* 94. *in ſecunda impreſſ.* Monet. *d. cap.* 7. *n.* 269. *cum ſeqq.* Rota *deciſ.* 30. *n.* 1. *de reſcript.* & *deciſ.* 12. *de offic. deleg. in nouis*, Beroi. *conſ.* 21. *n.* 13. *vol.* 2. Rota *deciſ.* 707. *n.* 2. *p.* 1. *in poſth. Farin.* aliàs *p.* 3. *recent.* vbi quòd operatur vt niſi citentur intereſſe habentes, ſententia ſit nulla. Quod ex eo patet, quia cauſæ cognitio 12
iudicialis adhiberi non poteſt ſine citatione eorum, quorum intereſt, ad notata per Roin. *conſ.* 76. *n.* 18. *vol.* 3. Gozad. *conſ.* 1. *n.* 55. & *conſ.* 92. *num.* 33. Cardin. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 11. *n.* 12. *verſ. nec obſtat*, & *n.* 13. Meooch. *de arbitr. q.* 19. *num.* 3. Plures autem caſus, in quibus citatio deſideratur, alios multos plures, in quibus illa non requiritur, ac proinde quod ſtante hac clauſula interuenire non poteſt, nec debet, enumerat latiſſimè Monet. *d. c.* 7. *n.* 273. *cum multis ſeqq.*

Vnde hæc clauſula operatur, vt actus ſine citatio- 13
ne factus inoalidus ſit, vt dictum fuit *in Ferrarien. bonorum* 16. *Iunij* 1614. *coram Dunozetto*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 624. *à n.* 4. *p.* 1. *recent.* vbi pariter tentom fuit, hanc clauſulam debere intelligi de aliis, qui forſan poſſent prætendere iotereſſe ratione poſſeſſionis, vel proprietatis. Importat etiam, vt quis 14
ſua poſſeſſione priuari non poſſit ſine citatione, vt dictum fuit *in Mediolanen. beneficij* 10. *Martij* 1614. *coram Andreu*, impreſſa per Farin. *deci.* 525. *n.* 4. *p.* 2. *recent.*

Quartus effectus eſt, vt ſtante hac clauſula de- 15
beant quoqoe exaudiri iura litigantium, cùm id ad cognitionem cauſæ exigatur, vt ex Socin. ſen. *conſ.* 31. *col. penult. lib.* 1. Signorol. *conſ.* 203. *n.* 5. & Marſil. *ſing.* 328. tradit Menoch. *d. q.* 19. *n.* 4. Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 10. *n.* 269. *verſ.*

Ea qoibus infertur, ob eandem requiri, vt ſerue- 16
tur ordo iudiciarius, vt docent Peregr. *var. lib.* 4. *tit. de iud. n.* 96. *in fin.* Mart. *d. clauſ.* 196. *n.* 9. Caualcan. *dec.* 46. *n.* 415. *p.* 1. Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. clauſ. n.* 44. Mari. Anton. *d. lib.* 1. *reſol.* 39. *n.* 2. Campan. *d. c.* 23. *n.* 108 Rot. *deciſ.* 202. *ſub num.* 1. *p.* 1. *diuerſ.* Monet. *d. cap.* 10. *n.* 299. ſobdens exigi, vt termini ſtatuantur,

intra

intra quos poſſint partes ſuas afferre probationes, & hinc inde adducaotur exceptiones,& replicationes, ſi quas adducere volunt partes; & in ſumma, quod debeat talis Iudex, ſeu mixtus executor, ea omnia facere, ad quæ Iudex tenetur: nam hæc clauſula illum ſatis adſtringit ad procedendum ordioariè,& cauſa cognita, vt volunt Verall.*deciſ.*286.*n.*4. *part.*a. Marcheſ.*de Commiſſ.part.*1.*pag.*491.*n.* 3. *in* 2. *impreſſ.*

17 Quintus effectus eſt, vt in litteris Papæ operetur, quod exequuto non poſſit ſubdelegare alteri, ex adductis per Celſ. Vgon.*in tract.clauſ.pag.*484.*col.*1.

18 Sextus effectus eſt, vt tollat vitium ſubreptionis, vt docent Card *conſ.*42.*n.*2.*in fin.&* *n.*3. Mart.*d.clauſ.* 596.*num.*10. Menoch.*de arbitr.caſ.*201.*n.*140. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 805. *verſ.item hac,* Card Tuſch.*d.conc.*3:7.*n.*2. Gonzal.*ad reg.*8.*Cancell. gloſſ.*9.*in annot.n.*216. Nicol. Garc.*d. p.*12.*cap.*4.§.1. *num.*140 Theod.de Rub.*d.clauſ.*834.*n.*10.

19 Septimus effectus eſt vt poſita hæc clauſula in gratia, *Si in euidentem, &c.* operetur quòd non poſſit procedi extraiudicialiter, ſed debet procedi iudicialiter, Theod.de Rubeis *d.concl.*834.*n.*4.

CLAVSVLA CLXXXVI.

Volumus autem, &c.

1 HÆc clauſula ſic extenditur; *Volumus autem, quod infra annum a die præſentium computan. redditus ſexaginta ducatorum huiuſmodi dicta Præpoſitura realiter, & cum effectu aſſignare omnino tenearis,* quæ quidem importat formam in hoc fuiſſe mandatam reſpectu modi, & ideo ab illa non poteſt recedi, *l.ſi quis mihi* §.*ſi coram ff.de acquir.hæred.* ſi enim non fuerit adimpletum, cenſetur mutata ſubſtantia facti, Bart.poſt Oldrad.*in l.*1.§.*ſi plures, n.* 13. *ff. de exercit.action.* & fuit dictum *in Compoſtellana Canonicatus* 10. *Iunij* 1601.*coram Corduba*, & in termiois huius clauſulæ *in Valentina Baronia* 10. *Martij* 1603. *coram Aterebaten.& in Comaclen. & Ferrarien. Præpoſitura* 15. *Decembris* 1625.*coram Remboldo, in verſ. quantum attinet*; ita vt ſi non fuerit ſeruata forma, corruat conceſſio, ad notata *in l. hoc ius porrectum, C. de ſacroſanctis Eccleſ.& in l.cùm tu.ff.de tranſact. & in l. hac conſultiſſima C.de teſtament.* & in puncto fuit reſolutum *in dictis Valentina Baronia, & Comaclen. ac Ferrarien.Præpoſitura.*

2 Clauſula *Volumus autem quod infra ſex menſes nouam prouiſionem expedire, &c.* intelligitur à die habitæ poſſeſſionis pacificæ, vel quod per eum ſteterit quominus illam adiſpiſcatur, Pute *deciſ.*51.*num.*1.*lib.*1.*& deciſ.*328.*lib.*3. Achil.*deciſ.* 12. *de priuil.* Caputaq.*deciſ.*216.*p.*2.*& deciſ.*248.*p.*1. Theodoſ de Rub. *d.p.*4.*concl.*837.*num.*2. vbi *n.* 3. addit quòd ſtante intruſo non teoetur facere diligentias pro illo remouendo.

CLAVSVLA CLXXXVII.

Vſque ad tertiam generationem.

1 *Conceſſio quando facta eſt vſque ad tertiam generationem ipſius acquirentis, à qua incipere debeat, remiſſiuè.*

2 *Generationibus finitis, ad quas emphyteuſis conceſſa fuit tenetur directus eandem hæredibus, aut deſcendentibus accipientis renouare.*

3 *Ampliatur, etiamſi dominus directus velit emphyteuſim ad ſe reuerſam ſibi, & ſuis vſibus retinere.*

4 *Ampliatur deinde, etiamſi in inueſtitura ſit appoſita clauſula*, Quod finitis generationibus emphyteuſis liberè ad ipſum dominium, ſeu Eccleſiam cum meliotamentis reuertatur.

QVando conceſſio facta eſt vſque ad tertiam generationem ipſius acquirentis, à qua incipere debeat,& quas perſonas includat? vide Menoch. *conſ.*881.Mart.*de clauſ.p.*2.*clauſ.*77.*à princ.* Stephan. Grat.*diſcept.forenſ.c.*88.*n.*27.*cum ſeqq.* Rot.*deciſ.*818, *&* 819. apud Farin.*in collect.*1.*nouiſſimarum.* 1

Finitis generationibus, ad qoas emphyteuſis conceſſa fuit, tenetur dominus directus eandem hæredibus, aut deſcendentibus accipientis renouare, vt docuit Bart.*in l.*1.§.*permittitur, ad fin.ff de aqua quot.* quæ conſtantiſſimè ſequuntur Villalob. *in ærario commun.opin.verb.emphyteuſis, à n.* 49. Aloyſ. Ricc.*in collect.dec.p.*4. *collect.* 2259. & alij quos refert Gabr. *lib.*3.*commun.tit.de iure emphyt.concl.*1.*in princ.*& in Sacro Rotæ Auditorio ſæpe fuiſſe reſolutum, tenetur Card.Mant.*de tacitis, & ambig.conuent.tom.*2.*lib.* 22.*tit.*35.*n.*1.& in Regno Luſitaniæ comprobatiſſimum dicunt Gam.*deciſ.*41.*à princ.* Valaſc. *conſ.*101. *&* 157. Cabed.*p.*1.*deciſ.*203. Molin.*de Iuſtit. tract.*2. *diſp.*484. Rebell.*de obligat. Iuſtitiæ, part.*2.*lib.*13.*q.*19. Cald.Pereira *de renouat.emphyteuſis, q* 8.*n.*2. 2

Amplia procedere, etiamſi dominus directus velit emphyteuſim ad ſe reuerſam ſibi, & ſuis vſibus retinere, vt tradit Cald. Pereira *d.q.* 8.*cum ſeqq.* & nouiſſimè *quæſtionum forenſ.conſ.*46.*n.* 3. *& conſ.* 43. *per totum*, multis probare conatur hoc ius renouandi eſſe hæreditarium, & tranſire in quoſcumque hæredes. 3

Amplia deinde procedere, etiamſi in inueſtitura ſit appoſita clauſula, *Quod finitis generationibus emphyteuſis liberè ad ipſum dominium, ſeu Eccleſiam cum melioramentis reuertatur*, vt tradit Cald.Pereira *d.q.* 8.*n.*18. & obſeruare praxim noſtri Regni Luſitaniæ iuſtiſſima cum ratione, probat Valaſc.*conſult.*123.*in fine.* 4

CLAVSVLA CLXXXVIII.

Vt aſſeritur.

1 *Narratiua vt non dicatur partis, nec impetrans quicquam videatur affirmare, operatur clauſula* Vt aſſeritur.

2 *Locutio affirmatiua vt non poſſit dici, operatur,* Vt aſſeritur.

3 *Narrantem liberat à narratorum verificatione clauſula*, Vt aſſeritur.

4 *Confeſſio narratorum ne dicatur facta, operatur clauſula*, Vt aſſeritur.

5 *Aſſertio facta per verba imperſonalia, & enunciatiua, probat in præiudicium renunciantis, & ad fauorem tertij.*

6 *Clauſula,* Vt aſſeritur, *non refertur ad narrationem, ſed ad prouiſionem.*

7 *Narratiua partis præſumitur, quando dicitur,* Vt aſſeris, *vel* Vt aſſerit.

8 *Clauſula,* Vt aſſeris, *relata ad penſionarium, ſi acceſſerit conſenſus titularis, remanet, iuſtificata.*

9 *Clauſula,* Vt accepimus, *quid importet, remiſſiuè.*

10 *Clauſ.*

TRACTATVS
DE
DICTIONIBVS,
PARTICVLIS, ADVERBIIS,
& Præpoſitionibus in vtroque Iure vſufrequentioribus.

Dictio I.

A, Ab.

1 *Excluſiuè ponitur dict. A.*
2 *Incluſiuè ſtare dictionem A, qui teneant, referuntur.*
3 *Excluſiuè ponitur dictio A, quando ſtatuti diſpoſitio eſt odioſa: incluſiuè verò quando eſt fauorabilis.*
4 *Statutum habens, quod à pulſu campanæ de ſero nullus incedat cum armis ſub certa pœna, intelligitur poſt finitum pulſum campanæ.*
5 *Arma vt non deferantur poſt pulſatam campanam quietis, ſtatuitur apud Luſitanos, & Caſtellanos.*
6 *Dies termini non computatur in termino, quando diſpoſitio, quæ tempus ſtatuit, proponit per dict.* A, *vel* Ab, *ex quo terminus incipiat.*
7 *Excluſiuè ſumetur dict. A, quando apparet ex Iuribus, legem velle eam ſtare excluſiuè.*
8 *Incluſiuè ſtabit dict. A, quando natura contractus, aut mens diſponentis, ſeu fauor, aut odium perſuadeat, vel vt euitetur abſurdum, ſeu correctio.*
9 *Incluſiuè ſtant dict.* A, *vel* Ab, *quando ponuntur in diſpoſitione, vbi iungitur actus cum tempore, quod eſt de initio ipſius.*
10 *Tempus, aut locum immediatum ſignificat dict. A, quando tempus, aut locum diuidit.*
11 Poſt, *aliquando important dict.* A, *vel* Ab.
12 Pro, *interdum deſignat dict.* A.
13 *Locum, aut perſonam, vnde aliquid ſumitur, deſignat dict.* A.
14 Per, *nonnunquam importat dict.* A.
15 *Tempus præteritum multis modis deſignat dictio* A.
16 De, *non ſemel importat dict.* A.
17 Abhinc, *& ablatiuo, & accuſatiuo iunctum refertur ad tempus præteritum.*
18 Abre; *id eſt, præter rem, ſine cauſa.*

A Præpoſitio multis modis capitur, ſed regulariter ponitur excluſiuè, vt docent gloſſ. *verb. ab initio, in l.20.§.fin.ff. de action. empti, & verb. à die in Clem. ſicut appellationem, de appellat. & verb. numerandum, paulo ante fin. in cap. ſtatutum, de præbend. lib. 6.* vbi Anch. *col.2. in 5. notab.* & Archid. *num.2. verſ. à die,* & Gemin. *num.11.* Ioan. Andr. *ad Specul. tit. de citat. §. viſo, verſ. pen. & in tit. de dilation. §. dilationum, verſ. ſed pone,* Bald. *in l. vltim. in princip. col.2. verſ. ſed illud non eſt, Cod. de tempor. appellat. & in leg. ſcire oportet, §. aliud, ff. de excuſat. tutor. & in l. eos, §. fin autem, col.2. verſ. quæro autem an dies, C. de appellat. & conſ.457. col.3. vol.1. & conſ.461. vol.3. & conſil. 557. col.2. verſ. ſequitur, vol.5.* Caſtr. *conſ.42. num.5. p.3.* Angel. *conſ.404. in fin.* Anchar. *conſ.413. in fin.* Alex. *conſ.42. col.2. verſ. item, vol.2. & conſ.77. col. vlt. vol.7.* Corn. *conſ.259. col. vlt. lib.1. & conſ.54. num.2. vol.2.* Oldrad. *conſ.49. num.1.* Beltran. *conſil.121. numero 29.* Ronchegal. *in l. ſi ex duobus, num.16. cum ſeqq. de duobus reis,* Tiraq. *de retractu lign. §.1. gloſſ.11. num.51. cum ſeqq.* Rebuff. *ad l.125. ff. de verbor. ſignif. verſ. ab eo, pag. mihi 482.* Coſin. *in pragmat. ſanct. tit. de collat. §. videlicet verb. A pag.251.* Mandoſ. *in reg.19. Cancel. quæſt.18. num.5.* Azini. *in praxi. p.1. §.17. c.6. verſ. ſecundo loco, num.1.* Rot. *deciſ.710. num.4. p.1. diuerſ. & deciſ.705. n.2. p.2. diuerſ.* Carthar. *Ianuenſ. deciſ.71. num.8.* Magon. *Florent. deciſ.8. num.7. verſ. & maximè ſi terminus,* Polyd. Ripa *in tract. ſingul. obſeruat. obſeru.376. & in tract. de nocturno tempore, cap.63.* Octauian. Vulpell. *de præpoſit. & aduerb. ſignificat. ſub hac dict. numer.6. pag.2.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.124. num.4. & diſcept. forenſ. cap.161. num.5.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.1. collect.389.* Sigiſm. Scacc. *de appellationib. q.2. num.57.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. lit. A, concl.1. n.8.* Ccned. *poſt lib. practic. & canonic. quæſt. ſing.1. num.1.* nouiſſimè 1

Grat. *de diction. d.* 1. *n.* 1. [nouiſſimè Ioſeph Vela. *diſſert. ſuris, diſſ.* 18. *n.* 16.]

2 Verùm contrarium, imò quod dict. *A*, includat, tenent Archid. *in d. c. ſtatutum*, & alij citati à Tiraq. *d. gloſſ.* 11. *n.* 51. & 52. & à Cened. *d. ſing.* 1. *n.* 2.

3 Pro concordia igitur primò conſiderandum eſt, vbi non apparet de mente legis, quod aut ſtatuti diſpoſitio eſt odioſa, & tendens ad condemnationem, & pœnam, aut eſt fauorabilis abſoluens, & in libertatem quodammodo redigens: nam in primo caſu hæc dictio ſtat excluſiuè, in ſecundo verò incluſiuè, vt ex Ioan. Ferrar. *in ſua praxi, in forma capituli quando teſtes producantur ad æternam rei memoriam*, tradit Stephan. Gratian. *d. c.* 16. *num.* 23. & ex alijs explicat Cened. *d. ſing.* 1. *n.* 10.

4 Vnde ſtante ſtatuto, vt à pulſu campanæ de ſero nullus incedat cum armis, vel vadat per vicos ſub certa pœna, ſtatutum illud eſt intelligendum poſt finitum pulſum campanæ, excluſiuè ſcilicet, quia tendit ad condemnationem, & pœnam: quando verò ſtatutum dictat, vt à pulſu campanæ de manè quilibet poſſit incedere cum armis, vel exire, intelligitur, vbi cœpit pulſari campana, incluſiuè ſcilicet, quia eſt fauorabile, vt bene explicat Stephan. Gratian. *d. c.* 162. *n.* 23.

5 In Regnis verò Caſtellæ per *l.* 6. *tit.* 6. *noua Recop.* vt omnis dubitatio tollatur expreſsè ſancitum eſt, quod poſt pulſatam campanam quietis, arma non deferantur; ita etiam apud noſtros Luſitanos cautum extat in Ordinat. Regia, *lib.* 5. *tit.* 79. *in princip.* vbi Parens meus.

6 Secundò conſiderandum eſt, quod quando diſpoſitio, quæ tempus ſtatuit, proponit per huiuſmodi dictiones ex quo terminus incipiat, v. g. à die contractus, ab appellationis die, à die notificationis, tunc dies termini non computatur in termino, ita docent Bald. *conſ.* 457. *n.* 3. *verſ. ſi autem iungitur, lib.* 1. Alex. *conſ.* 114. *col.* 1. *in fin. lib.* 5. Rebuff. *d. l.* 1. *verſ. adeò* Gutier. *pract. lib.* 2. *q.* 154. *n.* 2. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 12. *q.* 8. *n.* 8. Octauian. Vulpell. *ſub hac dict. n.* 6. Stephan. Gratian. *d. deciſ.* 124. *n.* 3. Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 2. *litt. D, concl.* 238. *n.* 10. Cened. *d. ſing.* 1. *n.* 11. *cum ſeqq.*

7 Tertiò conſiderandum eſt, quòd quando apparet ex Iuribus, legem velle hanc dict. *A*, ſtare excluſiuè, tunc ſumetur excluſiuè, vt *in l. pater, §. ſexaginta. ff. ad legem Iuliam de adulter. & in cap. frequens, de reſtit. ſpoliat. lib.* 6. *& in c. ita verſ. ſi quis igitur, de except. eod. lib. & in d. c. ſtatutum*, Bald. *conſ.* 457. *col.* 3. *verſ. dubitatur, vol.* 1. Tiraq. *d. gloſſ.* 11. *n.* 4. Cened. *dict. ſing.* 1. *num.* 7.

8 Quartò conſiderandum eſt, quod quando materia ſubiecta aliud poſtulauerit, vel natura contractus, aut mens diſponentis, ſeu fauor, aut odium perſuadeat, vel vt euitetur abſurdum, ſeu correctio ſtabit hæc dictio incluſiuè; ita Tiraq. *dict. gloſſ.* 31. *num.* 33. *cum ſeqq.* Rot. *d. deciſ.* 705. *n.* 3. Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 389. Stephan. Gratian. *d. cap.* 161. *n.* 21. Card. Tuſch. *d. concl.* 238. *n.* 8. vbi *n.* 9. poſt Bald. *d. conſ.* 457. *num.* 3. *verſ. ſed qualitercumque, lib.* 1. ſubdit, quod dictiones iſtæ ſemper includunt terminum à quo, quando iunguntur termino, qui ponitur incluſiuè, Cened. *d. ſing.*

9 1. *n.* 14. vbi *n.* 20. ſubdit, quod quando huiuſmodi dictiones ponuntur in diſpoſitione, vbi iungitur actus cum tempore, quod eſt de initio ipſius, tunc ſtant incluſiuè.

10 Quando dict. *A*, tempus, aut locum diuidit, ſignificat immediatum tempus, aut locum, vt ſi dicatur, à die, à fundo Titij, *d. l. ſi pater. §. ſexaginta*, Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. poſtea, num.* 20. Strach. *in tractat. de aſſecurat. gloſſ.* 12. *num.* 2. Cened. *d. ſing.* 1. *num.* 23.

Dict. *A*, vel *Ab*, aliquando ponitur pro Poſt. Cic. 11
pro Mil. Centeſima lux eſt hæc ab interitu P. Clodij. Idem 3. *de Orat.* Qui annus ei primus ab honorum perfunctione omnium conceſſu aditum ad ſummam auctoritatem dabat. Idem *de Senect.* Cuius à morte hic tertius & trigeſimus eſt annus. Ex noſtris gloſſ. *in fin. in l. nemine. C. de decurionib. lib.* 10. Tiraq. *d. gloſſ.* 11. *n.* 55. Surd. *dec.* 282. *n.* 8. Steph. Grat. *d. c.* 161. *n.* 6. Cened. *d. ſing.* 1. *n.* 24.

Interdum pro *Pro*, ſumitur. Cic. 1. *de Orat.* Vide 12
ne hoc totum Scæuola ſit à me, id eſt, pro me. Idem *in Brut.* Vt nemo contra ciuium perditorum popularem, turbulentámque dementiam à Senatu, & à bonorum ſteterit cauſa.

Sæpè locum, aut perſonam, vnde aliquid ſumitur, 13
deſignat. Cic. *in Verr.* 5. Pecuniam numerauit ab ærario. Idem *pro Planco.* Sinite me, quod vobis fretus huic ſæpe promiſi, id à vobis ei perſoluere. Idem *Attic. lib.* 14. A me hoc illi dabis, id eſt, ſumes à me quod illi des.

Nonnunquam accipitur pro *Per*, vt tradit Ioan. 14
Garc. *de nobilit. gloſſ.* 6. *n.* 41. *verſ. ſeptimo, in medio.*

Item ad tempus præteritum refertur, idque mul- 15
tis modis, ſcilicet à puero, à pueritia. Cic. 4. *Academ. qq.* Diodoro quid faciam Stoico, quem à puero audiui? Ab ineunte ætate, à prima ætate, idem eſt quod à pueritia. Cic. *lib.* 1. *epiſt.* 4. A prima ætate me omnis ars, & doctrina liberalis, & maximè Philoſophia delectauit. Ab adoleſcentulo, ab adoleſcentia, ſiue à prima adoleſcentia, idem penè eſt quod ab ineunte ætate, Cic. *pro Quinct.* Nam qui ab adoleſcentulo quæſtum ſibi inſtituiſſet ſine impedio. Idem *lib.* 1. *epiſt.* 9. Refero me ad manſuetiores Muſas, quæ me maximè, ſicut à prima adoleſcentia delectarunt.

Aliquando *A*, pro *De*, capitur. Terent. *in Adelph.* 16
A villa mercenarium vidi. Vulpel. *ſub hac d. pag.* 3.

Abhinc, & ablatiuo, & accuſatiuo iunctum re- 17
fertur ad tempus præteritum. Cic. 3. *Verr.* Abhinc annis quatuordecim. Idem *pro Cornel. Bal.* Etenim ſi Cn. Pompeius abhinc annos quingentos fuiſſet. Terent. *in And.* Abhinc triennium. Vulpell. *ſub hac dict. pag.* 3.

Ab re, id eſt præter rem, ſine cauſa Suet. *in Au-* 18
guſt. Non ab re fuerit ſubtexere, id eſt, non alienum à propoſito, vel ſine vtilitate, refert Vulpel. *ſub hac dict. in fine.*

DICTIO II.

Abſque.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes.*
2 *Negatiua, excluſiua, & ſeparatiua eſt dictio* Abſque.
3 *Incluſionem aliquando denotat dict.* Abſque.
4 *Carentiam omnimodam requirit dict.* Abſque.
5 *Statutum de dote lucranda, ſi vxor abſque filiis deceſſerit, prodeſt etiam quod cum vno tantum decedat.*
6 Sine *aliquando apud Comicos importat dictio* Abſque.

DE vi, & effectibus huius dictionis vide gloſſ. 1
& Archid. *in c. non eſt noſtrum* 23. *q.* 5. Doctores *in l. ſi res, ff. de except.* Alberic. *in dictionario, verbo Abſque*, Bertach. *in ſuo repertor. verb. abſque*, Tiraq.
de

*de retractu tit.*1.§.*gloſſ.*11.*n.*79. Vulpell. *de prapoſitionum,& aduerb. ſignificat. ſub hac d.pag.*3. Cened. *poſt lib.canonicarum & practicar.quæſt.ſing.*2.Grat.*de dictionib.dict.*2.Turſellin.*de particulis,c.*2.

2 Iſta dictio eſt negatiua,& exclusiua,ac ſeparatiua, *cap.qui generaliter,* vbi Arch. *num.*3.*verſ. Abſque,de procuratorib.lib.*6.& *ibi* Ioan.Andr.*n.*1. & Dominic. *in verſ.quare qua ſit natura huius dict. Abſque,*Coſm. *in pragmat.Sanction.tit. de collationib.§. item inſuper, verſ. Abſque,*Bald. *in l.data opera,col.pen.n.*96.Vulp. *ſub hac dict.pag.*3.Cened.*d.ſing.*2.*n.*1.

3 Aliquando etiam denotat incluſionem, vt *in c.*2. *decim.*6.*cap. non eſt noſtrum* 23. *quæſt.*5. vbi gloſ. *verb. Abſque,* Coſm. *citato loco,* Cened.*d.ſing.*2.*n.*4. vbi *n.*4. ſubdit videri ex prædictis, huiuſmodi dict. *Abſque,* ſecundum ſubiectam materiam accipiendam eſſe,& *num.*5.addit,quod quando dict. *Abſque* præcedit negatiua, tunc ſtat incluſiuè; ſi verò iſta dictio ponatur ſimpliciter, & non præcedat negatiua,tunc ſtat excluſiuè.

4 Requirit etiam omnimodam carentiam, vt ait
5 Bald. *in l.*1.*C.de condition.inſ.* dicens quod ſtatutum de dote lucranda, ſi vxor abſque filiis deceſſerit, prodeſt etiam quod cum vno tantùm decedat, refert Vulpel.*ſub hac dict.n.*3.

6 Pro *Sine*, aliquando apud Comicos vſitatur hæc dictio, apud Oratores verò non ita.Plaut. Si abſque me fores. Itaque ſatius eſt dicere,ſine iniuria, quàm abſque iniuria; ſine vlla dubitatione, quàm abſque dubio.

Dictio III.

Ac.

1 *Coniunctio copulatiua eſt regulariter dict.* Ac.
2 *Augmentatiuè venit dict.* Ac.
3 Ac, *appoſita inter duas orationes perfectas,non repetit in ſequenti qualitatem expreſſam in præcedenti.*
4 *Diſpoſitiuè pro*, id eſt, *aliquando accipitur dict.* Ac.
5 *Illatiuè aliquando ſumitur dict.*Ac.
6 *Similitudinem,ſeu comparationem denotat dict.*Ac.
7 *Ampliatiua de ſui natura eſt dict.* Ac etiam.

1 Regulariter hæc dictio eſt coniunctio copulatiua,& ponitur pro, *Et,l.*2.*§.& cùm placuiſſet,ff. de origine Iuris,l.ſi de lege,ff.de legib.l.libertas,§.fin.ff. de ſtatu hominum,l.*2.*§.fin.C.de ſumma Trinit.* Coſm. *in pragmat. ſanction. in proœm. in §. qua quidem, in verb.obſecrando,& in tit. de interdict.in diſſ. non pon. §.ſtatuit,in verb. Ac,*Mandoſ.*in gloſ.ſæculi.§.ac etiam, in verb. Ac.* Vulpel. *de prepoſit. & aduerb. ſignificat. ſub hac dict.pag.*4.Peregrin.*conſ.*53.*n.*4.*lib.*3.Cened. *poſt lib.canonic.& practic.quæſt ſing.*16.*num.*1. [Rota
2 apud Paul.de Rubeis *deciſ.*236. *n.*17. *tom.*2.*diuerſ.*] & ideo dicitur venire augmentatiuè, Put. *deciſ.*90. *lib.*3.*in correctis.*

3 Appoſita tamen inter duas orationes perfectas, non repetit in ſequenti qualitatem expreſſam in præcedenti, Bart. *in l.Seia.§. Caio.n.*3.*ff. de fundo inſtructo,*Pariſ.*conſ.*38.*n.*25.*& ſeq.lib.*2. & fuit doctum *in Romana pecuniaria* 26.*May* 1627.*coram R.P.D. Virili.*

4 Aliquando accipitur diſpoſitiuè pro, *Id eſt,l. decernimus,*& *ibi* gloſſ.*verb. Ac. C.de ſacroſ. Eccleſ.l.facultas,C.de fideiuſſor.lib.*10.vbi Luc.de Penna,Coſm. Mandoſ.& Cened.*citatis locis.*

Auguſt.Barboſa de Dictionib.

Aliquando hæc dict. accipitur illatiuè, *cap.*1.3.1. 5
diſt. Coſm. *in verb. Ac,fol.*214. Cened. *dict.ſing.*16. *num.*3.

Interdum accipitur ſimilitudinariè, & compara- 6
tiuè, & denotat ſimilitudinem, ſeu comparationem, *Clem.*1.*§.*1.*de iudic.l.*1.*C.de errorib. Aduocat.* Mandoſ. *in d.verb. Ac,fol.*140. Dec. *conſ.*362. *ante n.*1. Cened. *d.ſing.*16.*n.*4.

Dict. *Ac etiam,*de ſui natura eſt ampliatiua, vt per 7
Seraph. *deciſ.*562.*n.*1.

Dictio IV.

Ac ſit.

1 *Fictionem importat dict.* Ac ſi.
2 *Similitudinem, ſed non per omnia denotat dict.* Ac ſi.

Fictionem importat hæc dictio, vt *ex l.ſi alterius,* 1
ff.de heredib.inſtit. tradit Paul.Montan.*de tutel.& curis,cap.*37.*num.*54.

Denotat etiam ſimilitudinem, ſed non per omnia 2
l.ſi.deferente,ff. quibus modis pignus. & fingit factum, quod verè factum non eſt, gloſſ. *in l.quamuis,ff. de bonis auctorit. Iud.poſſiden.* & fuit dictum *in Compſana Iuris patronatus* 26. *January* 1603.*coram Litta,* impreſſa per Farin.*deciſ.*58.*n.*3.*p.*1 *recent.*

Dictio V.

Accipere.

1 *Dominij tranſlationem importat verbum* Accipere.
2 Accipere,*& Capere differunt.*

Importat hoc verbum dominij tranſlationem ex 1
notatis per Cald.Pereira *de empt.& vendit.cap.*28. *num.*26.

Accipere, & *Capere* differunt, quia *capere* cum 2
effectu dicitur, *accipere* verò etiam ſi quis non ſic accipit, vt habeat, ita *ex l.in aliud* 71.*ff.de verbor. ſignif.* vbi Alciat colligit Galganet. *de different.individ.lit.C,num.*8.

Dictio VI.

Ad.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Variè ſumitur dictio* Ad.
3 *Incluſiuè aliquando accipitur dictio* Ad.
4 *Tempus,numerum, vel actum, cui adiicitur,includit dictio* Ad.
5 *Vicinitatem, non intrinſecitatem nonnunquam importat dictio* Ad.
6 *Cauſam finalem interdum denotat dictio* Ad.
7 *Conditionem quandoque importat dictio* Ad.
8 *Modum facit dictio* Ad, *quando adiicitur ad aliquid explicandum per honorarium,aut per alium.*
9 *Perfectionem actus deſignat dictio* Ad *in compoſitione.*
10 *Iuxta, ſeu Supra, importat nonnunquam dictio* Ad.
11 *Inſultum factum ad domum dicitur, ſine fiat*

prope domum per duos, vel tres pedes, ſiue in porticu annexa domui.

12 Poſt *Dictio* Ad *importat.*
13 Valdè.
14 Intus.
15 Apud,*cùm refertur ad locum.*
16 Contra.
17 Circiter.
18 Præ,*in comparatione.*
19 Secundùm.
20 Vſque ad,*cùm ad tempus referatur.*
21 *Incluſiua,& implicatiua eſt dictio* Ad.
22 Ad diem,*ſignificat præſtitutum tempus.*
23 Ad ſummum,*vel ad tempus,vel ad numerum referatur.*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis vide Doctores,*in l.non putabam.ff.de cond.& demonſtr.& in l.qui filium.§.vlt.verſ.ad annum,ff.ad S. C.Trebell.& in l.quidam Hibertus*,vbi gloſſ.*verb.ad parietatem.ff.de ſeruit.vrbanor.prædior.*Bertachin.*in ſuo Repertorio, verb. Ad.* Mandoſ. *in gloſſ.facult.§.ac etiam, in verb. Ad fol.*255.Tiraq.*de retract.tit.* 1.*gloſſ.*1.§.11.*n.*67. Vulpell.*de præpoſ.ſignif.ſub hac dict.pag.*4.*&* 5.Turſellin.*de particulis,cap.*4. Gratian. *de dictionib.dict.*4. Cened.*poſt lib.pract.&canon.q.ſing.*49.Card.Tuſch. *tom.*2.*litt.D,concl.*239.

2 Variè ſumitur hæc dictio, vt referunt Tiraq.*d.n.*67.& Gonzal.*ad reg.*8.*Cancellar.gloſſ.*12.§.1.*n.*31.

3 Aliquando enim accipitur incluſiuè; vt per Oldrad. *conſ.*49.*n.*6.Tiraq.*d.gloſſ.*11.*n.*67.Mandoſ.*in d.verb.*

4 *Ad*,Cened.*d.ſing.*49.*n.*1.Et ita includit tempus,numerum,vel actum,cui adijcitur,Cic.*pro Cæcin.* Cum amicis ad diem veni in caſtellum,*l.*3.§.*qui habeat.ff.de ſeruit.ruſtic.prædior. l.qui duos.* §.1.*ff. de manumiſſ. teſtam.*

5 Nonnunquam importat vicinitatem non intrinſecitatem; ideò ſi quis probat poſſediſſe foſſatum vſque ad aliam ripam, non includit ripam, quia eſt captioſa; & dubia probatio contra probantem interpretatur;ita poſt Alex.*conſ.*54.incip.*Viſo proceſſu, n.*8.*& ſeq.lib.*5. tradit Card.Tuſch. *d.concl.*239.*n.*1. & Alex.referuntur,& ſequuntur Vulpel *ſub hac dict. n.*1.& Rota *in Theatina iuriſdictionis S. Ioannis* 17. *Iunij* 1612.*coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano*,impreſſa per Farin. *deciſ.*509.*n.*5.*par.*1.*recent.*

6 Quandoque denotat cauſam finalem, Menoch. *conſ.*352.*n.*1.*&* 2.Socin.iun.*conſ.*28.*n.*2.*vol.*3.Mandoſ.*in reg.*34.*Cancellar.q.*66.*n.*35.Gonzal.*d.gloſſ.*12. §.1.*n.*30.Cened.*d.ſing.*49.*n.*8.

7 Interdum importat conditionem,ideò ſi promitto tibi centum ad arbitrium boni viri,cenſetur obligatio ſub conditione ſi Iudex,vel bonus vir declarauerit,&ante declarationem nihil debetur;ita poſt Alex. *conſ.*72.incip.*Viſo proceſſu,in fine,verſ. & illa verba, lib.*5.tradit Card.Tuſch.*d.concl.*239.*n.*1.vbi *n.*3.ſubdit,idem eſſe dicendum, ſi promitto tibi dare decem ad voluntatem meam, quia intelligitur ſi voluero, & ſic ſub conditione.[Galganet.*de condit.p.*2.*c.*3.*q.*4. Franc.de Barry *de ſucceſſ.teſtat.& abinteſt.lib.*17.*tit.*2.*n.*6.]

8 Quando adijcitur ad aliquid explicandum per honorarium, aut per alium, facit modum; *l. quibus diebus.§ Termilius*,ibi,*ad monumentum,ff.de cond. & demonſtr.* Quando verò pendet ex viribus fortunæ, facit conditionem, *l.ſi vir*, ibi,*ad tempus*,vbi gloſſ.& Bart.*eodem tit.*Ita colliges ex tradit per Galganet.*de cond.& demonſtr.p.*2.*c.*3.*p.*4.

9 In compoſitione perfectionem actus deſinat Oldrad. *conſ.*49.*col.*2. *in fine*, Felin.*in c.cùm vigeſimum poſt.n.*7.*verſ.ſi dicatur, de offic.deleg.*Mandoſ.*in gloſſ. facult.§.etiam in verſ. Ad,& in reg.*34.*Cancell. q.*56. *n.*3.Cened.*d.ſing.*49.*n.*4.

Primò hæc dictio nonnunquam accipitur pro *Iuxta*,vel *Supra*,vt *in d.l.quidam Hibertus*, vbi gloſſ. *verb.ad parietes*,exponens verbum illud,dicit,id eſt, ſupra parietem;vel,id eſt,nimis prope parietem,Alex. *in l.ſi cui legetur,n.*3.*ff.de leg.*1.Petr.Henriq.*opuſc.*2. *lit.A,ante n.*1.Cened.*d.ſing.*49.*n.*2. Vulpell.*ſub hac dict.n.*2. vbi poſt Tiraq. facit differentiam inter *Ad*, & *In*,quia ire ad theatrum, eſt ire ad locum theatro proximum:& ire in theatrum,eſt intrare in theatrum & *n.*3.*cum ſeqq.* ſubdit, inſultum factum ad domum 10

11 pici,ſiue fiat prope domum per duos,vel tres pedes, ſiue in porticu annexa domus, ſiue in pertinentiis domus.

Secundò ſumitur etiam pro *Poſt*,Cic.*ad Attic.lib.*51. Neſcio quid interſit,verùm nunc veniam,an ad decem annos.Idem *Attic.lib.*2.*epiſt.*12. Num Sampſicerani merita in patriam ad annos ſexcentos maiora viderentur, quam noſtra.Text.*in l.qui duos,ff.de manumiſſ.teſtam. & in l. militis codicillis, & ibi* gloſſ. *verb. ad teſtamentum*, vbi Bart.& Bald.*ff. de teſtam. militis*,Tiraq.*d.gloſſ.*11.*num.*67.Cened.*dict.ſing.*49. *num.*6. 12

Tertiò etiam accipitur pro *Valdè*, gloſſ. & Bald. per text.*ibi,in d.l.non putabam*,Felin.*in d.c.cùm vigeſimum,poſt n.*7.Gonzal.*d.gloſſ.*12.§.1.*n.*30. 13

Quartò etiam accipitur pro *Intus*, vt in rubro, & in nigro,*C.de iis,qui ad Eccleſias confugiunt*,id eſt intus Eccleſias. 14

Quintò etiam pro *Apud*, refertur ad locum. Cic. 4.*Verr.* Ad vrbem cùm eſſet, audiuit. Idem *Attic. lib.*1.*epiſt.*2. Signa,quæ nobis curaſti,ea ſunt ad Caietam expoſita.Idem *pro Cælio*: Habet hortos ad Tiberim. 15

Sextò ponitur etiam pro *Contra* Cic.*lib.*1.*de diuin.* Mirari licet quæ ſint animaduerſa à Medicis herbarum genera; quæ radicum ad morſus beſtiarum, ad oculorum morbos, ad vulnera. Idem *lib.*2.*epiſt.*18. Niſi deſperatione tecum obduruiſſet animus ad dolorum nouum. Text. *in l.*1. iuncta *gloſ.* 1.*ff. an per alium cauſa appellationis reddatur*, *l.commiſſa* & *ibi* gloſſ. *verb.ad hæredem*, id eſt,contra hæredem; *ff. de publican.& vectigal.l.item apud Labeonem,verſ.proinde ſi quis ad domum ſuam ff.de iniuriis.* 16

Septimò etiam pro *Circiter* accipitur,Cic.*ad Qu. Fratr.lib.*2.*epiſt.*1.Sanè frequentes fuimus ad ducentos Idem *ad Attic.*Homines ad quindecim Curioni aſſenſerunt,nullum ſenatuſconſultum facienti. 17

Octauò etiam pro *Præ*, in comparatione vſurpatur,Cic.*de Orat.*Sed nihil ad Perſium.Idem *de legib.* Nihil ad Cælium,ſed potiùs ad antiquorum languorem,& inſcitiam.Terent.*in Eunuch.*Sed nihil ad noſtram hanc. 18

Nonò etiam pro *Secundùm* ponitur,Cic.*de Amicit.* Omnia ad voluntatem loqui, nihil ad veritatem. Idem *in Orator.* Ad arbitrium, & nutum auditorum totum ſe fingit,& accommodat. 19

Decimò pro *Vſque ad*,ſæpe tempus ſignificat Cic. *Attic.lib.*13. Multus ſermo ad multam diem, Idem 2.*Philippic.*Perpotauit ad veſperam. 20

Ad minus,dictio eſt incluſiua,& implicatiua,Azeued.*l.*38.*n.*2.*tit.*6.*lib.*3.*Recopil.* 21

Ad diem, ſignificat præſtitutum tempus, Cic.*pro Roſcio Amerin.* Opinor eſſe in lege, quam ad diem Proſcriptiones, venditionéſque fiant nimirum ad Kalendas Iunias Idem 4.*Verr.*Quando illa frumentum,quod debebat,ad diem non dedit. 22

Ad

23 *Ad ſummum*, vel ad tempus, vel ad numerum refertur, Cic. *pro Milon.* Quatuor, ad ſummum quinque, ſunt inuenti. *Ad ſummam*, idem quod in ſumma. *Ad extremum, ad poſtremum, ad vltimum*, pro *denique* vſurpantur.

Dictio VII.

Adeò.

1 Valdè, *ſeu* Multùm, *aliquando importat dictio* Adeò.

2 *Declaratiua, & continuatiua eiuſdem qualitatis eſt dictio* Adeò.

1 HÆc dictio pro *Valdè* vſurpatur. Virgil. *Georgic.* Multa adeò meliùs gelida ſe nocte dedere. Et Terent. pro *Multùm* accipit. Adoleſcentem adeò nobilem, refert Vulpell. *de prapoſ. ſing. ſub dict. Ad, poſt num.* 14.

2 Declaratiua, & continuatiua eſt eiuſdem qualitatis, *l. iuris gentium, §. adeò ff. de pactis*, Gabr. *conſ.* 111. *n.* 19. 21. & 24. *lib.* 1. Mareſc. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 103. *num.* 16. vbi hoc intelligit, quando eſt iuncta cum dict. *Quod.*

Dictio VIII.

Ad hoc.

1 *Reſtrictiua eſt dictio* Ad hoc, *& modum reſpicit.*

2 Ad hoc, *denotat idem quod* ad effectum eorum, quæ ſequuntur.

3 Iuxta hoc, *ſeu* Secundùm hoc, *importat dictio* Ad hoc.

1 EST dictio reſtrictiua, & modum reſpicit, *l. quibus diebus, §. Termiſſus*, vbi Bar. *ff. de cond. & demonſt.* Alciat. *conſ.* 5. *in princip. lib.* 9. *in* 2. *impreſſ.* Vulpell. *de prapoſit. ſignific. ſub dict. Ad, poſt n.* 14.

2 Denotat idem quod *ad effectum eorum, quæ ſequuntur*, vt *in cap.* 1. *in princip. de ſequeſtr. poſſeſſ.* & *in c. ad hoc* 89. *diſt.* Mandoſ. *in gl. facult. §. volentes, in verb. ad hoc, fol.* 175. Cened. *poſt lib. pract. & canon. quæſt. ſingul.* 49. *n.* 11.

3 Item accipitur, id eſt, *Iuxta hoc, ſeu ſecundùm hoc, l. iubemus, §. ad hoc*, & *ibi* Luc. de Penna exponit *ad hoc*, id eſt, *iuxta hoc, C. de ſilentiar. lib.* 12. Bart. *in Extrauag. ad reprimen. in verb. ad hoc.* Cened. *d. ſing.* 49. *num.* 12.

Dictio IX.

Adhuc.

1 *Tempus reſpicit tum præſens, tum etiam futurum dictio* Adhuc.

2 *Præterea aliquando importat dict.* Adhuc.

3 Adhuc, *in quo differat ab* Hactenus.

1 AD tempus refertur tum præſens, tùm etiam futurum, Cic. *in Verr.* Eſt adhuc non Verres, ſed P. Mutius. Idem *lib.* 2. *de diuin. in princip.* Adhuc hæc erant. Idem *lib.* 6. *epiſt.* Tamen adhuc non feci. Idem *lib.* 7. *epiſt.* Me adhuc non legiſſe turpe eſt.

Interdum pro *Præterea* vſurpatur, Cic. *de amicit.* 2
Niſi ſi quid adhùc fortè voltis.

In hoc autem differt *Adhuc* ab *Hactenus*, quia 3
adhuc de tempore vſurpatur, *hactenus* de re accipitur, & ideò minùs rectè dicitur: Hactenus ita ſenſi, quàm, Adhuc ita ſenſi, vt per Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Ad, poſt n.* 14.

Dictio X.

Adiudicare.

HOc verbum propriè pertinet ad iudicia diuiſoria, *l. item Labeo, in princip. ff. famil. hereiſc.* gloſſ. *in l. ſed etſi reus, ff. de publ. in rem act.* quam dicit notabilem Iaſ. *in §. quadam, Inſtit. de action. in* 1. *col.* refert Petr. Henriq. *opuſc.* 2. *lit. A, in fine.* 1

Adiudicare, & abiudicare, differunt, ex adductis per Galganet. *de differ. iudiciorum, lit. A, n.* 37. 2

Dictio XI.

Admodum.

DIcitur quaſi admodum, ac proinde ſignificat *Satis*, aut *Valdè*; quia ad modum quod eſt, ſatis eſt Cic. 6. *Verr.* Erat admodum amplum, & excelſum ſignum cum ſtola. Idem *de Amicit.* Partu admodum familiares. Idem *in Brut.* Nam planè quidem perfectum, & cui nihil admodum deſit. Refert Turſellin. *de particul. c.* 7. 1

Dictio XII.

Admoneo.

VErbum hoc non inducit mandatum, *l. idémque, §. ſi quis ea quæ, ff. mandati.* Nicol. Mozz. *de contract. tit. mandati, c. de ſubſtantialibus mandati, n.* 9. 1

Dictio XIII.

Aduerſus.

COmponitur hæc dictio ex *Ad*, & *verſus*, quod idem ſonat quod *Erga*. Cic. *lib.* 1. *de natur. Deor.* Pietas, & iuſtitia aduerſus Deos. Idem *lib.* 1. *Offic.* Adhibenda eſt reuerentia quædam aduerſus homines. Interdum pro *Contra* vſurpatur. Cic. 1. *in Verr.* Pecuniæ conciliatæ aduerſus leges, aduerſus Rempubl. Idem *Attic. lib.* 14. Non contendam aduerſus te, ſi duriorem te præbes. 1

Dictio XIV.

Æqualiter.

1 *Æqualitatem vocationis aliquando non ſignificat dict.* Æqualiter, *ſed diſtributionem inter vocatos.*

2 Æqualiter, *id eſt, eodem tempore, quando interpretamur.*

3 *Dictio* Æqualiter *multum importat in ſucceſſione hæreditaria.*

DIctio hæc idem ſonat, quod Æquè, de qua infrà; aliquando tamen non ſignificat æqua- 1

litatem vocationis,ſed diſtributionem inter vocatos, vt veniant in capita,non in ſtirpes,argum. *l.libertus, §.praterito,in fine,ff.de bonis libert.* Albrun.Brun.*conſil.72.poſt med.*Tiraqueli.*de retract.lign.§.11.gloſſ.6.num.1.* Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.cap.774.n.51.* [Rota *deciſ.180.num.19.*apud Paul.de Rubeis *tom.2.diuerſ.* aliàs *p.6. recent.* vbi quòd nunc importat vocationem in capite, quando plures eodem verborum contextu ſunt inſtituti æqualiter, & *numer.20.* qualiter ſit intelligenda clauſ. *Pro aqualibus portionibus.*]

2 Interdum non denotat, quòd pariter vocentur inſtituti; ſed interpretamur *Æqualiter*, id eſt, eodem tempore.Bart.*in l.ſi finita,§.ſi autem.num.*1.per illum text. *ff.de damno infecto.* vbi infert ad concordiam teſtium, Roman. *conſil.* 301. *verſ.* 5. Oldrad. *conſ.*178. Iaſ.*in l.aquè,in princip.* & *ibi* Gomez *n.*8. *Inſtitut.de action.*Tindar. *in tract.de teſtib.p.2.cap.7.num.5.*

3 Et ita dictio *Æqualiter* multum importat in ſucceſſione hæreditaria,Pariſ. *conſ.*58.*num.*81.*vol.*2.refert Cened. *poſt lib. pract. & canon. quaſt.ſingul.*77.*num.*4.

Didtio XV.

Æquè.

1 *Æquè ab aquo dictum, interdum abſolutè ponitur.*
2 *Diſtributiua eſt dictio Æquè, adeò vt ſi inſtituti ſint fily fratris. & Titius aquè, quilibet eorum in virilem admittatur.*
3 *Caſus aliquando non aqualiter coniungit dictionem Æquè,ſed cum diſparitate.*
4 *Purificare in totum non ſolùm in qualitate, ſed etiam in ſubſtantia eſt de natura dictionis Æquè.*

1 ADuerbium hoc ab æquo dictum,interdum abſolutè ponitur,Cic.*lib.*5.*epiſt.*21.Tamen nemo erat,qui eum eſſem libentius,quàm tecum;& pauci, quibuſcum æquè libenter. Sæpe cum *Ac*, vel *Atque* coniungitur,Cic.*de amicit.* Quis eſſet tantus fructus in proſperis rebus, niſi haberes, qui illis æquè,ac tu ipſe gauderes? Idem *lib.*13.*epiſt.* 45. Sed me colit, & obſeruat æquè, atque illum ipſum patronum ſuum. Nonnunquam cum *Et*, vel *Vt* annectitur, Cic.*Philippic.*2.Poſſúmne igitur in Antonij latrocinio æquè eſſe, vt hi, &c. Idem *pro domo ſua.* Itaque libentiſſimè prædicabo Cn.Pompeium ſtudio,& auctoritate æquè vt vnumquemque veterum pro ſalute mea laboraſſe.

2 Diſtributiua eſt hæc dictio, adeò vt ſi inſtituti ſunt filij fratris, & Titius æquè, quilibet eorum in virilem admittatur, ac ſi omnes nominati eſſent, *l.interdum,ff.de hered.inſtituen.*Panorm.*in cap. Raynutius numero* 5.& *ibi* Bero.*num.*90. *de teſtam.* Dec. *conſ.*382.*numero* 2.*tom.*2. Alex.*conſ.*55.*num.*3.*vol.*4. Cened.*poſt lib. practic. & canonic. quaſt.ſingul.* 77. Vulpel.*ſub hac dict.pag.*30. Grat.*de dictionib.dict.*8.*num.*1.

3 Aliquando tamen non æqualiter coniungit caſus, ſed cum diſparitate, vt per Bart. *in l. ſi finita, §.ſi ante,num.*1.*ff.de damno infecto*, Roman.*conſ.*301. *verſ.* 5. Gom.*in §. aquè, num.* 8. *Inſtitut. de action.* Alexand.*conſ.*55.*num.*3. *vol.*4. Cened. *dict.ſing.*77.*num.* 3.

4 Natura huius dictionis eſt in totum purificare non ſolùm in qualitate,ſed etiam in ſubſtantia,& effectu,*l.nunttus,ad fin.ff.de fideicom.libert. l.interdum, ff.de hered. inſtituend. l.legata inutiliter, in fine,ff. de leg.*1.*l.fideicommiſſa,§.ſic fideicommiſſum,in fine*,iuncta gloſſ.*verb.aquè,ff.de leg.*3.Corn.*conſ.*75.*n.*24.& *conſ.*240.*poſt n.*4.*vol.*1. Gom. *in d.§.aquè,n.*8. Mandoſ.*in gloſſ.faculi. §.& in iſſa,in verb.aquè, fol.*291. Alex.*conſ.*170.*col.*1.*vol.*5. quos refert Cened. *d.ſing.*77.*num.*1.

Dictio XVI.

Aliàs.

2 *Doctores referuntur de vi,& effectibus huius dict. agentes.*
2 *Formam, & ſolemnitatem inducit dictio* Aliàs.
3 *Conditionem aliquando importat dictio* Aliàs.
4 *Interpretatur interdum dictio* Aliàs, *id eſt, alio caſu.*
5 *Excluſiuè quandoque ponitur dictio* Aliàs.
6 *Loci aduerbium eſt dictio* Aliàs,*& ſignificat idem quando alio loco.*
7 *Temporis aduerbium eſt dictio* Aliàs, *& ſumitur pro* aliquando,*vel* alio tempore.
8 *Qualitatis aduerbium eſt dictio* Aliàs,*& ponitur pro* aliter,*vel* alio modo.
9 *Diminutionem aliquam requiſiti videtur operari dictio* Aliàs.
10 *Dictio* Aliàs *non ſemel iteratur.*
11 *Excludere vitium, vel qualitatem, cui adiungitur, & alia includere, eſt in natura dict.* Aliàs.

DE vi,& effectibus huius dictionis vide Bart. *in l.*1.*ff.de cond.& demonſtr.n.*12.Mandoſ.*ad reg.*27.*Cancellar. de non iudicando iuxta formam ſupplicationis,q.*19.*num.*4. Rebuff. *in Concord. rubr.de reg. nomin.§.monaſterium,in verb. Aliàs*,Vulpell.*de prapoſ.& aduerb.ſignificat.ſub hac dict.pag.*7.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancellar.gloſſ.*14.*n.*84.*& ſeq.*Tuſch.*tom.*2.*lit. D,concl.*241.Cened.*poſt lib.pract. & canon. q.ſingul.*62.*num.*4.& 5.Turſellin.*de particul.c.*12.*à n.*7.Grat.*de diction.dict.*9. 1

Formam,& ſolemnitatem inducit hæc dictio,*l.de his*, vbi Bart.*ff.de tranſact.*Tiraq. *de retract.conu.§.*4.*gloſſ.*7.*n.*14. Chaſſan. *in conſuetud. Burgund. rubr.*7.*§.*3.*verb. Autrement,n.*1. Et interpretatur aliter, vel alio modo,quàm expreſſo,Gonzal.*ad reg.*8. *Cancell. gloſſ.*49.*n.*2.& 3. 2

Aliquando importat conditionem, ſicut dictio *Alioquin*, vt in *l. diuortio, circa princip.* & *ibi* gloſſ. *verb.aliàs.ff.de negot.geſtis,l.aliàs,ff.de iureiuran.*Bar. *l.*1.*verſ.*5.*ff.de cond.& demonſtr.*Tiraquel.*de retract. tit.*1.*§.*8.*gloſſ.*6.*num.*1. Capra *conſ.*72.*num.*19. Grat. *conſ.*14.*num.*1. & 4.*vol.*2. Socin.*conſ.*51.*numero* 9. *vol.*1. Petr.Henriq. *reſp.opuſc.*2.*dub.ſub num.*1. Vulpell. *ſub hac dict. num.*1.*pag.*7. Cened. *dict.ſing.* 62.*num.*4. 3

Interdum interpretatur,id eſt, *Alio caſu*,vt *in l.qui teſtamento,§.mulier teſtimonium,ff.de teſtam.*Mantic. *deciſ.*316.*n.*1.*in fine.* [Nouiſſimè Didac.Narbona *de atate ad omnes humanos actus requiſita anno* 25.*q.*10.*num.*5.] 4

Quandoque ponitur excluſiuè, Cened.*dict.ſingul.*62.*n.*5.*in princip.* 5

Nonnunquam eſt aduerbium loci, & ſignificat idem quod *Alio loco*,vt in *l.adeò,*7.*§ quod ſi toto ff.de acquir.rerum dominio.* 6

Item

7 Item eſt aduerbium temporis, & ſumitur pro *aliquando*, vel *alio tempore*, vt in *l. dicere, ff. de arbitr. & in l. 3. ff. de condict. ſine cauſa.*

Item eſt aduerbium qualitatis, & ponitur pro *aliter*, vel *alio modo*, vt in *l. denique, §. virum, ff. de pecul. leg. l. 1. §. illud, ff. de aqua quotid. & eſt.* Chaſſan. *d. §. 3. verſ. Autrement, n. 1.* Caputaquen. *deciſ. 210. n. 5. p. 1.* Corn. *conſ. 160. n. 4. vol. 4.* Honded. *conſ. 70. num. 32. volum. 2.* Cened. *dict. collect. 62. num. 5. in fine* [Rota *deciſ. 316. num. 6. par. 5. recent.* Veral. *deciſ. 210. n. 5. par. 1.*]

9 Item videtur operari aliquam requiſiti diminutionem, Seraph. *deciſ. 968. n. 3.*

10 Non ſemel hæc dictio iteratur, Cic. *lib. 2. de Finib.* Nemo poteſt aliàs beatus eſſe, aliàs miſer. Idem 3. *de Orat.* Ornamentis ferè eiſdem vti licebit aliàs contentiùs, aliàs venuſtiùs. Idem 3. *in Verr.* Aliàs reuocabat, aliàs decernebat.

11 Natura huius dictionis eſt excludere vitium, vel qualitatem, cui adiungitur, & alia includere, gloſſ. *magna, circa med. in Clem. quod vni, de elect.* Gemin. *conſ. 88. col. pen. ver. natura enim,* Card. Tuſch. *d. lit. D, concl. 241.* Catoc. *deciſ. ſeu caſu 56. n. 31.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. c. 18. n. 16.*

DICTIO XVII.
Alioquin.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Aduerſatiua conditionalis eſt dictio* Alioquin *eiuſdem ferè natura, quod dictio* Aliàs.
3 *Relatiua eſt dictio* Alioquin, *& refertur ad omnes qualitates expreſſas in precedentibus.*
4 *Alternatiua vim habet dictio* Alioquin.
5 *Commnatoria eſt dictio* Alioquin, *& inducit nullitatem ipſo iure.*
6 *Matrimonio, vel alteri ſubſtantia qua non admittit conditionem, quando adiicitur dictio* Alioquin, *nihil operatur.*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis vide Bertachin. *in Repert. Iuris, verb. Alioquin,* Alberic. *in ſuo Dictionario, eodem verb.* Gom. *in §. in perſona, n. 12. Inſtit. de act.* Tiraq. *de retractu, tit. 1. §. 8. gloſſ. 6. n. 1. & 2.* Rebuff. *in Concord. rubr. de Regia, ad Prælatos nominatione, §. monaſteriis, in verb. Alioquin,* Oſaſc. *deciſ. 145. n. 5.* Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignific. ſub dict. Aliàs, poſt n. 2. pag. 8.* Cened. *poſt lib. pract. & canon. q. ſing. 3.* Grat. *de dictionib. dict. 11.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 242.*

2 Eiuſdem ferè naturæ eſt, cuius dictio *Aliàs*, ac proinde eſt aduerſatiua conditionalis, id eſt, ſi non facta fuerint prædicta; ponitúrque aduerſatiuè ad præcedentia, *l. diuortio, in princip. ff. de negot. geſtis, l. alias, iuncta gloſ. ff. de iureiuran.* Tiraquel. *d. gloſſ. 6. n. 1.* Socin. *conſ. 51. num. 9. vol. 1.* Mandoſ. *reg. 22. Cancellar. q. 6. num. 5. & regul. 34. q. 81. n. 1.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 143. n. 14. de fideiuſſ.* Petr. Henriq. *reſp. opuſc. 2. poſt num. 1.* Vulpell. *citato loco,* Cened. *dict. ſingul. 3. num. 1.*

3 Relatiua eſt hæc dictio, & refertur ad omnes qualitates expreſſas in præcedentibus, vt ſentit gloſſ. *verb. alioquin, in c. vt circa, de elect. in 6.* & ibi Archid. *num. 4. in verſ. alioquin.* Cened. *d. ſingul. 3. num. 4.* vbi *num. 5.* ſubdit, quia ex quo eſt relatiua, debet referri ad qualitates expreſſas, & non ad alias non expreſſas.

Item ſonat in alternatiuam, gloſſ. *verb. ſi verò dubia, in c. ex parte 1. de verbor. ſignif.* Bald. *conſ. 245. in fine, lib. 2.* Rota *in Corduben. præſtimonior. 3. Maij 1617. coram Card. Sacrato.* 4

Dictio hæc eſt comminatoria, & inducit nullitatem ipſo iure, Creſcent. *deciſ. 18. num 3. de prabend.* Rot. *in Elboren. fructuum 20. Martij 1615. coram Andrea,* impreſſa per Farin. *deciſ. 663. n. 2.* Si Iudex tamen dicat: Mando tibi, quòd venias tali die, vel quòd talem cites, alioquin te noueris excommunicatum; non veniens, vel non citans non eſt excommunicatus, quia neceſſaria eſt ſententia declaratoria, ſecundùm Vital. de Lamb. *in tract. de clauſ. pag. 5. col. 2.* 5

Non operatur verò, quando adiicitur matrimonio, vel alteri ſubſtantiæ, quæ non admittit conditionem, vt poſt Calder. *conſ. 460. circa med. verſ. nec obſtat, aliàs conſ. 3. de ſponſal.* tradit Card. Tuſch. *d. lit. D. concluſ. 242. num. 2.* 6

DICTIO XVIII.
Aliquandiu.

DE vi, & effectibus huius dictionis vide Doctores *in c. 1. de reſtit. ſpol. lib. 6.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. omnia, C. de reuocand. donat.* 1

Interpretatur, id eſt, *per aliquantulum tempus, cap. conſtitutus de eo. qui mittitur in poſſeſſ.* Recipit tamen moderationem arbitrio Iudicis, *l. 1. ff. de iure deliberandi,* Anchar. *in c. 2. de reſtit. ſpol.* De ſtylo verò Curiæ importat tempus quadraginta dierum, vt poſt Gemin. *conſ. 78. n. 3. in fin. verſ. nec obſtat,* tradit Card. Tuſch. *tom. 2. lit. D, concl. 270.* 2

DICTIO XIX.
Aliquando.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 Coram *aliquando importat dictio* Aliquando.
3 Vnquam *nonnunquam ſignificat dictio* Aliquando.

DE hac dictione vide Rebuffum *ad l. interdum, 78. verſ. idem, de dict. Aliquando, ff. de verbor. ſignific. pag. mihi. 361.* vbi aſſerit, hanc dictionem importare exceptionem, per text. *in l. aliquando, ff. ad Velleianum, & in l. Stichum, §. aditio, ff. de ſolution.* 1

Significat idem quod *Coram*, vt ex Iaſ. *in l. 1. n. 93. ff. de acquir. poſſeſſ.* tradit Petr. Henriq. *reſp. opuſc. 2. poſt n. 1.* 2

Quandoque hæc dictio ponitur pro *Vnquam*, Cic. *pro Cælio*: Quis Ciuis meliorum partium aliquando? Idem 1. *Academic. quæſt.* Num hæc ex vllo audiniſti aliquando. Idem *lib. 6. epiſt. 6.* Veritus ſum deeſſe Pompeij ſaluti, cùm ille aliquando non defuiſſet meæ. Perſæpe pro *Tandem* vſurpari ſolet, Cic. 3. *Verr.* Et aliquando miſeremini ſociorum, Iudices. Idem *de Aruſp.* Sit diſcordiarum finis aliquando. 3

Dictio XX.

Aliquatenus.

1 DE hac dict. vide Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, à n. 224. C. de reuocand. donat.* vbi *n.* 225. poſt Rebuff. ſubdit, hanc dictionem eſſe latæ ſententiæ.

2 Significat idem quod *In minimo*, vel *Nullatenus*, *c. ſuper eo, 2. de teſtib.* Creſc. *deciſ. 9. de appell.* Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 8. Pariſ. *conſ. 58. n. 34. vol. 4.* vbi declarat text. *in d. cap. ſuper eo*, dum habet, Non eſſe aliquatenus teſtem admittendum, vt intelligatur: id eſt, nec in minimo quidem illi credendum.

Dictio XXI.

Aliquid.

1 *Modica in quantitate verificatur dictio* Aliquid, *& ad quid minimum refertur.*

2 *Dictio* Aliquid *accipitur ſecundùm ſubiectam materiam.*

1 HÆc dictio *Aliquid* regulariter verificatur in modico, & ad quid minimum refertur, *l. ſi ſeruum, §. prætor ait, ff. de acquir. hæred.* gloſ. *verb. earum parte, in Clem. 1. de foro compet.* Bart. *in d. l. ſi ſeruum*, Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. omnia, n.* 14. Dec. *in l. is apud quem, num. 16. C. de eden.* Dec. *in l. conditiones, n. 9. cum ſeqq. C. de pactis*, Couar. *lib. 2. var. c. 16. n. 5. verſ. ſed quod loquutio*, Dec. *conſ. 456. num. 5. tom. 2.* Aym. *de antiq. tempor. par. 4. § tranſeo nunc ad quartam partem, n. 154. & conſ. 135. n. 29. & conſ. 508. n. 4.* Natt. *conſil. 225. n. 6. vol. 1. conſ. 481. n. 11. tom. 3. & conſ. 525. n. 6. & conſ. 648. n. 8. tom. 4.* Grat. *conſ. 9. n. 68. & conſ. 114. n. 20. lib. 1.* Dec. *conſ. 456. num. 3. tom. 2.* Alex. *conſ. 102. col. 2. lib. 6*, Menoch. *remed. 24. recuperanda poſſeſſ. n. 4. & 8. & conſ. 27. n. 29. & conſ. 4. n. 18. & conſ. 55. n. 9. & conſ. 178. n. 29. & conſ. 332. n. 2.* Ruin. *conſ. 60. num. 3.* Mandoſ. *in reg. de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, q. 4. n. 5.* Rebuff. *in compendio alienation. rerum Eccleſiæ, n. 58.* Strach. *de mercat. par. 1. n. 82*, Gom. *in §. pœnales, n. 3. & 4. Inſtit. de act.* Gotier. *canonicar. lib. 2. c. 13. n. 2.* Brun. à Sole *verb. dictio, 4. & 39.* Pariſ. *de confident. benef. q. 54. n. 54.* Surd. *deciſ. 283. n. 8. & conſil. 383. n. 12. & conſ. 524. n. 8.* Bertazol. *de clauſulis inſtrum. clauſ. 14. gloſſ. 3. & clauſ. 26. gloſſ. 12. n. 1.* Surd. *de alim. tit. 8. priuil. 61. n. 21.* Franc. à Souſa *in comment. ad tit. ff. de pactis, art. 2. q. 2. n. 6.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 3. c. 509. n. 35.* Bened. Ægid. *in repet. l. ex hoc iure, p. 1. c. 9. n. 54. ff. de inſtit. & iure*, Pic. *ad ſtatuta vrbis, gloſſ. 19. n. 2.* Petr. Enriq. *reſpon. opuſc. 2. poſt. n. 1.* [Narbona *l. 15. clauſ. 2. n. 20. tit. 12. lib. 5. Recop.*] Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap. 25. num. 11.* Anton. Monach. *Floren. deciſ. 50. num. 18.* vbi ſubdit, quòd plus operatur, quàm ſignum vniuerſale. Ceoed. *poſt lib. practic. & canon. quæſt. ſingul. 5. num. 1.* vbi *num. 2.* ſubdit, quòd non ſemper iſta dictio verificatur in minimos, & citat Gom. *in §. pœnales, num. 3. & 4. Inſtit. de act.* Et

2 ver[illegible] credit, huiuſmodi dictionem *Aliquid* accipiendam eſſe ſecundu[illegible] ſubiectam materiam, vt ſecund[illegible] [illegible] ſam aliquando verificetur in minimo, aliqu[illegible] [illegible] ſecundùm quod ſubiecta materia dictaue[illegible] *num. 5. poſt addit. marginal.* & Panorm. *in cap. paſtoralis, num. 9. de offic. delegati, in lit. E*, aſſerit, iſtam dictionem quandoque non partem, ſed totum ſignificare.

Dictio XXII.

Aliquis.

1 *Vniuerſalis eſt dictio* Aliquis, *& comprehendit omnem ſpeciem.*

2 *Diſtributiua eſt, & diuerſitatem ſupponit dictio* Aliquis.

3 *Vniuerſitatem non comprehendit dictio* Aliquis, *cùm ad perſonas ſingulares referatur*, & n. 9.

4 *Diſtributionem in ſingula parte importat dict.* Aliquis.

5 *Subſtitutioni ſi apponatur dict.* Aliquis, *omnes comprehendit & in ſingulos diſtribuit.*

6 *Affirmatiuè ſi ponatur dict.* Aliquis, *non ponit totum de genere.*

7 *Negatiuè ſi ponatur dict.* Aliquis, *totum dicit, & æquipollet vniuerſali negatiua.*

8 *Perſonas omnes comprehendit dict.* Aliquis, *abſque vlla diſtinctione.*

10 *Plurali numero æquipollet dict.* Aliquis.

11 *Fœmininum genus comprehendit dict.* Aliquis.

12 *Terminus cui adiicitur dict.* Aliquis, *intelligitur latè, & contra propriam ſignificationem.*

13 *Dict.* Aliquis *reſtringitur ſecundùm ſubiectam materiam.*

14 *Diminutiua eſt aliquando dict.* Aliquis.

HÆc dictio eſt vniuerſalis, & comprehendit omnem ſpeciem, *gloſſ. fin. in cap. ſi propter, de reſcript. in 6.* gloſſ. etiam *in Clem. 1. de foro compet.* Cephal. *conſ. 547. n. 14. cum ſeqq.* Gemin. *conſ. 29. n. 2.* Socin. *conſ. 3. verſ. vnde reſpondeo num. 10. lib. 3.* Aym. *conſ. 294. num. 4.* Cæſ. de Graſſis *deciſ. 191. numero 7. de diuerſ.* Bec. *conſ. 12. num. 6. & conſ. 32. num. 5.* Surd. *conſ. 33. num. 20. & conſ. 103. num. 8. & conſ. 134. num. 2. & conſ. 385. num. 12. & conſ. 430. num. 8. & deciſ. 285. num. 7. & de aliment. tit. 8. priuil. 61. num. 21.* Menoch. *conſ. 609. num.* 18. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. dictio 4.* Card. Tuſch. *tom. 2. litt. D, concl. 245. num. 1. & concluſ. 109. à num. 1.* Melch. Phœbos *Luſit. deciſ. 9. num. 8. tom. 1.* [Fuſar. *conſ. 145. num. 26.* vbi quòd omnes comprehendit nemine excepto.] 1

Diſtributiua eſt, & diuerſitatem ſupponit, gloſſ. *verb. incerta, poſt med. in Clem. 1. §. ad hæc, de præbend.* vbi Card. *quæſt. 8. num. 9.* Cened. *ſing. 5. num. 7.* Et licèt ſit diſtributiua ſingulorum, omnes tamen in ſolidum comprehendit. *l. qui filiabus, §. 1. ff. de legatis 1.* Card. Tuſch. *d. tom. 2. lit. D, concluſ. 269. n. 1.* Franc. à Souſa *in comment. ad tit. ff. de pactis, art. 2. quæſt. 2. numero 6.* Et ſic arctat ſignificationem ad res ſingulas. Anton. Monach. Florent. *deciſ. 1. num. 66.* Vnde cùm ad perſonas ſingulares referatur, ideò non comprehendit vniuerſitatem Gemin. *conſ. 65. n. 27. verſ. item ſub iſtis verbis*, Card. Cuſch. *d. lit. D, concl. 244. num 7.* vbi *num 10.* ſubdit, quòd importat diſtributionem in ſingula parte. 2 3 4

Item ſi apponatur ſubſtitutioni, habet locum, ſiue ſint plures, ſiue vnus, & omnes comprehendit, & in ſingulos diſtribuit, Barth. *conſ.* 57. Ancellus *lib. 1. in fine*, Card. Tuſch. *d. concl. 244. n. 9.* 5

Plurimum autem refert, an ponatur affirmatiuè, vel negatiuè. nam ſi ponatur affirmatiuè, non ponit 6

ponit totum de genere. Vnde ſi dicatur, Aliquis ſcholaris legit, intelligitur, quòd non omnis ſchola-
7 ris legit. Sin autem ponatur negatiuè, veluti, Non aliquis ſcholaris legit, tunc totum dicit, & æquipollet vniuerſali negatiuæ, & perinde eſt, ac ſi dicatur, Nullos ſcholaris legit, gloſſ. *verb. à ſuſpenſis, in cap. cùm dilectus, de conſuet.* Natt. *conſ.* 515. *num.* 7. *tom.* 4. Ruin. *conſ.* 60. *num.* 11. *tom.* 3. Cenod. *d. ſing. numero* 8. *&* 9.
8 Comprehendit hæc dictio omnes perſonas abſque vlla diſtinctione, gloſſ. *verb. earum parte, in d. Clem. t. de foro comp.* cum citatis à Cald. Pereira *de poteſt.*
9 *elig. cap.* 1. *n.* 2. Card. Tuſch. *d. concl.* 243. *n.* 8. Et cùm eius natura ſit, quòd apponatur ad ſingulares perſonas, ideò non continere vniuerſitatem docet Gemin. *conſ.* 65. *num.* 27. *verſ. item ſub iſtis verbis*, quem refert Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 269. *n.* 4. vbi *n.* 5. poſt Signorol. *conſ.* 188. *num.* 7. ſubdit, non comprehendere etiam perſonas ſingulares, quibus obuiat ius commune in illa diſpoſitione, vel vbi ſequeretur fatuitas, vel abſurdum, & *n.* 6. cum eodem Signorol. *d. conſil.* 188. *n.* 13 pariter reſtringit vbi repugnat natura eius de quo agitur, quia tunc dictio *aliquis* non comprehendit omnes.

Et licèt ſit concepta in numero ſingulari, apta eſt tamen comprehendere plures, & ideò æquipollet numero plurali, vt per Pereg. *de fideicom. artic.* 19. *numero* 17. *& artic.* 32. *n.* 61. Fulgoſ. *concl.* 47. *n.* 1. quos refert Rot. *in Leodun. domus* 23. *Martij* 1615. *coram Card. Caualerio*, impreſſa per Farin. *deciſ.* 668. *n.* 5. *p.* 2. *recent.*
10 Vnde licèt proferatur in maſculino genere, comprehendere etiam fœmineum tradunt Dec. *in l. ſi quis id quod, & in l.* 2. *n.* 49. *ff. de reg. iuris, & conſ.* 507. *n.* 1. *tom.* 2. Aretin. *conſ.* 39. Alex. *conſ.* 24. *lib.* 2. Roland. *conſ.* 82. *vol.* 3. Auil. *ad c.* 1. *Pratorum, in gloſſ. de ninguna perſona n.* 8. Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 31. *n.* 8. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 58. *n.* 10. *cum ſeqq.* Cened. *d. ſing.* 6. *n.* 10.
11 Terminus cui adiicitur, intelligitur latè, & contra propriam ſignificationem, Iaſ. *conſ.* 224. *n.* 10. *vol.* 2. *& conſ.* 29. *n.* 4. *vol.* 1. Surd. *conſ.* 425. *num.* 48. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. omnia, n.* 14. Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 26. *num.* 26.
12 Reſtringitur tamen hæc dictio ſecundùm ſubiectam materiam, vt poſt Gemin. *conſ.* 29. tradit Card. Tuſch. *d. concl.* 243. *n.* 6.
13 Et aliquando diminutiua eſt, ex adductis per Caſſan. *in conſuet. Burgund. rub.* 1. §. 6. *verb. D'aucune choſe, pag.* 361. [Nam adiecta parti verificatur in minima parte, Hermoſil. *l.* 8. *gloſſ.* 5. *&* 6. *n.* 1. *tit.* 4. *p.* 5. Et dictio, *Aliquod*, etiam in minimo verificatur. Ancll. Amat. *conſ.* 1. *n.* 35.]

Dictio XXI.
Aliquo modo.

1 *Modo ſimiles, & maiores expreſſis comprehendunt verba.* Aliquo modo.
2 *Generaliter verba ſunt,* Aliquo modo, *& operantur, vt veniunt ea, quæ aliàs non comprehenderentur.*
3 *Diminuunt aliquando de proprio ſignificatu verba* Aliquo modo.

1 VErba iſta ſunt generalia, & comprehendunt modos ſimiles, & maiores expreſſis, ſi ſunt geminata gloſſ. *in Clem.* 1. *de re iudic. & in l. cùm pœna, ff. de rec. arbitr.* Socin. *conſ.* 242. *n.* 3. *&* 4. *vol.* 2. Petr. Henriq. *reſp. opuſc.* 2. *poſt n.* 1.

Idem importat quod, *quomodocunque*, & ſunt generalia, & prægnantia, ac operantur vt veniant ea, quæ aliàs in conditione non comprehenderentur, Curtion. *conſ.* 177. *n.* 6. *&* 7. Bertazol. *de clauſ. inſtrument. clauſ.* 16. *gloſſ.* 12. *n.* 2. 2

Diminuunt aliquando de proprio ſignificatu, ex adductis per Tiraq. *in l. ſi tanquam, verb. omnia, n.* 14. *arte med. C. de reuel. donat.* 3

Dictio XXIV.
Aliquid.

1 *Formam, & ſolemnitatem inducit dictio* Aliter.
2 *Conditionem denotat dict.* Aliter.
3 *Dict* Aliter *ſignificat in contrarium.*
4 *Iteratur aliquando dict.* Aliter.
5 *Cum* Et *&* Vt *coniungitur interdum dictio* Aliter.

FOrmam & ſolemnitatem inducit hæc dictio, *l. de his, & ibi* Bart. *ff. de tranſact. l. vlt. verſ. quære an ciuitas, C. de vend. req. ciuit. lib.* 11. Roman. *conſ.* 66. *verſ. his tamen non obſtantibus, & conſ.* 400. Alex. *conſ.* 27. *col.* 1. *vol.* 6. Iaſ. *con.* 167. *vol. vlt. poſt princ. vol.* 2. Tiraq. *de retractu conuent.* §. 4. *gloſſ.* 7. *n.* 14. Natt. *conſ.* 372. *n.* 5. *vol.* 2. Ruin. *conſ.* 92. *n.* 25. *vol.* 2. Caſſan. *in conſuet. Burgundiæ, rub.* 7. §. 3. *verb. autrement, n.* 1. Cened. *ſing.* 62. *n.* 1. 1

Denotat conditionem, ſeu facit conditionalem diſpoſitionem, & tunc accipitur pro aliàs. Tiraq. *de retract. tit.* 1. §. 8. *gloſſ.* 6. *n.* 1. Cened. *ſing.* 62. *n.* 2. 2

Iſta dictio ſignificat in contrarium. Cic. *lib.* 3. *epiſt.* 7. Tu ſi aliter exiſtimas, non errabis. Id. *ad Attic. lib.* 6. *epiſt.* 9. Non fuit faciendum aliter. 3

Aliquando iteratur. Cic. 3. *offic.* Sed aliter leges aliter philoſophi tollunt aſtutias. Id. *ad Attic. lib.* 13. Aliter enim cum tyranno aliter cum amico viuitur. Plerumque copolatur cum *ac, atque, vt, quàm.* Cic. *lib.* 6. *epiſt.* 12. Nec ſim ſaluus ſi aliter ſcribo, ac ſentio. Id. *lib.* 2. *epiſt.* 3. Sed aliter atque oſtenderam, facio. Id. *lib.* 16. *ad Attic. epiſt.* 11. De Antonij itineribus neſcio quid aliter audio, atque vt ad te ſcribam Id. 3. *Verr.* Nec aliter quàm ego velim meum laudet ingenium. 4

Interdum cum *Et* & *Vt* coniungitur. Cic. *ad Att. lib.* 10. *epiſt.* 9. Quod de puero aliter ad te ſcripſit, & ad matrem de filio. Idem *ad Attic. lib.* 11. *ep.* 23. Illud quidem mutari ſi aliter eſt, vt oportet non video poſſe. 5

Dictio XIV.
Aliter atque.

IMportat idem quod *Aliter quàm, vt in l. qui re ſibi commoda, ff. de furtis.* Item iuris, & facti diuerſitatem notat à præcedenti caſu, *l.* 1. §. *ſi reus*, ibi, *aliter atque ſi ab alio ſit impeditus, ff. de eo per quem factum fuerit, l. qui ſeruum, ff. de interrog. action.* Rebuff. *ad l. pronunciatum.* 46. *verſ. aliter atque, ff. de verb. ſignif. pag. mihi* 245. Anchar. *q.* 57. *n.* 17. *p.* 2. 1

Dictio XXVI.

Alius.

1 *Similitudinem denotat dict.* Alios, *& eſt relatiua, & repetitiua ſimilium.*
2 *Similia etiam in qualitate deſignat dictio* Alius.
3 *Relationem in qualitate ſimilem facit eſt dictio,* Alius.
4 *Relatiua, & praſeruatina ſimilium eſt dictio* Alius, *etiamſi apponatur verbo*, Quibuſcunque.
5 *Maiora expreſſis, & ſic extranea, & diſſimilia venire, quando dictioni* Alius *adiungitur verbum generale*, Quibuſcunque, *tenent plures.*
6 *Concordantur contraria ſententia.*
7 *Dict.* Alius, *verificari poteſt in ſimilitudine in ſpecie, & in genere.*
8 *Conditionem, & qualitatem pracedentis diſpoſitionis in ſequentem repetit dictio* Alius.
9 *Qualitatem & ſimilitudinem in ſubſtantia repetit dict.* Alius.
10 *Statutum ſi prohibeat opponi exceptionem doli, vel metus, aut aliam, intelligi debet de ſimili.*
11 *Conceſſio vel mandatum ſi fiat alicui alienandi, vel locandi certis ſubditis, aut aliis idoneis perſonis, non poterit fieri alienatio officiali habenti iuriſdictionem.*
12 *Promittens dare loco prima cautionis aliam, intelligitur de alia ſimili, etiam in quantitate.*
13 *Similitudinem ex eodem patrimonio importat dict.* Alius.
14 *Diſſimilia denotat dictio* Alius, *ratione ſubiecta materia, vel quando ſequeretur abſurdum.*
15 *Generalitatem quandam in ſe habet dictio* Alius, *vt etiam comprehendat alios non expreſſos.*
16 *Qualitatem omnimodam non ſemper implicat dictio* Alius.
17 *Diuerſitatem à ſuprà expreſſis denotat dictio* Alius.
18 Alius *intelligitur de tribus, vel pluribus, alter de duobus.*
19 *Indiffinita eſt dictio* Alius.
20 *Dictio* Aliorum, *eſt apta comprehendere omnia in infinitum.*
21 Alius *exponitur aliquando, id eſt, contrarius, ſeu diuerſus.*

1 Similitudinem denotat hæc dictio, & eſt relatiua, & repetitiua ſimilium, & facit poſitionem eiuſdem qualitatis ad præcedentia, *l. quidam relegatus*, & *ibi* Bart. *ff. de reb. dub. l. 5.* vbi gloſſ. *C. de ſeruis fugitiuis, cap. ſedes, de reſcript.* gloſſ. *verb. alio quocunque modo, in l. 1 ff. mandati*, gloſſ. per text. *ibi in authent. de mandatis Principum, in princip.* gloſſ. *verb. alio iure, in l. Barbarius, ff. de officio Præſidis*, gloſſ. *verb. alio crimine, in cap. cum non ab homine, de iudiciis*, Oldrad. *conſil. 287.* Calder. *conſil. 2. de arbitr.* Villalob. *in ſuis communib. opin. verb. alius. verſ. 99.* Pariſ. *conſ. 64. num. 31. & conſ. 9. num 41. volum. 2. & conſ. 138. num. 18. vol. 4.* Tiraq. *ad leges connub. gloſſ. 5. num. 48. ad finem*, Natt. *conſ. 198. num. 5. volum. 1. & conſ. 551. num. 29. vol. 3.* Alex. *conſ. 119. num. 6. vol. 2. & conſ. 204. num. 4.* Gom. *in cap. cùm in multis, n. 60. cum ſeqq. de reſcript. lib. 6.* Grat. *conſ. 11. n. 9. lib. 1.* Ruin. *conſ. 150. num. 1. vol. 3. & conſ. 92. num. 21. & conſ. 15. num. 4. vol. 1. & conſ. 64. num. 3. vol. 5.* Curt. iun. *conſ. 38. num. 1.* Cephal. *conſ. 15. num. 11. & conſ. 53. n. 66. vol. 1.* Socin. iun. *conſ. 160. num. 13. & conſ. 168. numero 52. vol. 2.* Beltran. *conſ. 126. num. 6.* Gozar. *conſ. 27. num. 14.* Ioann. Licir. *de primog. lib. 2. quæſt. 4. artic. 2. num. 26.* Colm. *in pragm. ſanct. tit. d. collat. § ordinat. verſ. & quoties, in verb. alio*, Mandoſ. *in gloſſ. facult. in § habita, verb. alius, & in § proprium, in verb. alius*, Menoch. *remed. 9. de retin. num. 256. & de arbitr. lib. 1. quæſt. 80. num. 122. & caſ. 66. ſub n. 3. conſ. 185. num. 19. & conſ. 200. num. 2. & conſ. 308. num. 12. & 15. conſ. 950. num. 2. & conſ. 793. num. 34.* Honded. *conſ. 7. numer. 21. vol. 2.* Afflict. *deciſ. 244. n. 1.* Oſaſc. *Pedemont. deciſ. 157. num. 7.* Caputaqu. *deciſ. 295. num. 3. part. 2.* Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ. 4. gloſſ. 18. & clauſ. 27. gloſſ. 12. & gloſſ. 19. n. 1.* Azebed. *lib. 1. num. 72. tit. 5. lib. 8. noua Recopil.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 50. artic. 15. in fine.* Surd. *deciſ. 265. n. 14. & deciſ. 274. num. 4. & conſ. 41. num. 26. & conſ. 77. num. 15. & conſ. 200. numer. 3. & conſ. 282. num. 7. & conſ. 503. num. 33. & conſ. 357. n. 20. & aliment. tit. 9. quæſt. 3. n. 6.* Flam. *de reſign. lib. 2. quæſt. 15. n. 11.* Gutier. *canonic. libr. 2. cap. 15. num. 88. cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſſ. 5. num. 22.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 2. & dict. concluſ. 245.* Stroz. *de vicar. Epiſcopi, lib. 2. quæſt. 43. num. 3.* Valaſc. *de partit. cap. 13. n. 93.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap. 21. numer. 4. & quæſt. forenſ. conſ. 25. num. 13.* Ioſeph Seſſe *Arag. deciſ. 46. num. 6.* Flamin. *de confident. q. 58. n. 27. & 33.* Card. Seraph. *deciſ. 587. num. 2.* Ferrer. *in conſtit. Cathalon. gloſſ. 2. num. 156. & 165. cum ſeq.* Garc. Gironda *de priuileg. ſeu exemption. explicat. num. 289.* Aloyſ. Ricc. *in dec. Curia Archiepiſcopalis Neapolitana, dec. 38. num. 6. p. 2.* Intrigl. *Sicilia dec. 5. num. 137.* Franciſ. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. different. 11. n. 129.* Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 20. num. 2. cum ſeqq.* Cened. *poſt lib. pract. & canon. quæſt. 4. à numer. 1.* Franc. à Souſa *in repet. § actionum, inſt. de action. par. 4. num. 72.* Accac. Ant. *in comment. ad l. 5. ff. de cond. & demonſtr. n. 91.* Rota *Bonon. diuerſ. deciſ. 34. num. 42.* & fuit dictum *in Romana cenſuum viginti millium, 24. Febr. 1612. coram Gregor. XV.* impreſſa per Farin. *deciſ. 591. n. 5. part. 1 recent. & inter eius deciſiones impreſſ. dec...* [Rota apud Paul. de Rub. *deciſ. 104. num. 12. tom. 5. diuerſ.* vbi quòd non poteſt impetrare modos diuerſæ naturæ alias *p. 7. recent.* Caſſanate *conſ. 34. n. 22. & conſ. 57. num. 20.* vbi *num. 18. & 19.* quòd inducit quid diuerſum, & eſt nota excluſionis. Narbona *l. 8. gloſſ. 5. numero 7. tit. 5. lib. 1. Recop. & l. 31. gloſſ. 11. num. 18. pag. 109.* vbi quod repetit ſimiles qualitates præcedentibus, & *l. 20. gloſſ. 17. num. 1. cum ſeqq. tit. 1. lib. 4. Recop.* vbi quòd eſt repetitiua ſimilium cum eiſdem qualitatibus Reinoſ. *in obſeruat. practic. obſeru. 1. n. 27.* Fuſar. *conſ. 97. num. 4. & conſ. 109. n. 8.* vbi quòd ſignificat ſimilitudinem, *& conſ. 41. n. 16.* vbi quòd eſt repræſentatiua eiuſdem qualitatis, & gradus. Duran. *Rota deciſ. 146. num. 17. cum ſeqq. & deciſ. 193. n. 13.*]

Primò amplia hanc dictionem referri ad ſimilia, etiam in qualitate, vt *per l. final. § cui dulcia, ff. de vino, tritico, alcòque legato*, tenent Bertroo. *in tit. de publicis concub. in verb. pœnis aliis, n. 1.* Ruin. *conſ. 181. num. 2. vol. 2.* Pariſ. *conſ. 145. à num. 25. vol. 4.* Cephal. *conſ. 15. num. 11. vol. 1.* Oſaſc. *deciſ. 32. n. 125.* Mandoſ. *reg. 12. Cancellar. q. 6. num. 2.* Rimin. *in rubr. Ir ſtit. de donat. n. 31. fol. 17.* Cened. *d. ſingul. 4. n. 2.* 2

Secundò amplia, importare perſonam eiuſdem qualitatis, & ſic facere relationem in qualitate ſimilem, vt poſt Roman. *conſ. 485. incip. In caſu, num. 5.* tradit Card. Tuſch. *d. lit. D. concl. 245. num. 5.* Quod in tantum verum eſt, vt Barbat. *conſ. 33. à num. 26. vol. 2.* 3

vol. 2. cenſeat, quòd teſtator mandauit celebrari tot Miſſas in hebdomada per Petrum, vel alium Sacerdotem, neceſſe erat, quòd Petrus eſſet actu Sacerdos, non verò ſufficeret habitu Sacerdotem eſſe: quam doctrinam referunt, & ſequuntur Mandoſ. *in d.§. proprium, in verb. aly, fol.* 326. Cened. *ſingul.* 4. *num.* 5. Extende etiam, quia in tantum importat eandem qualitatem, & ſimilitudinem eius, de quo facta eſt mentio, vt ſi fiat inueſtitura tribus fratribus, de feudo pro ſe, & filiis, & dicatur, quod decedente vno fratre ſine filiis, ad alios deueniat ſua portio, intelligitur de fratribus, videlicet ad alios fratres, non ad filios, quia non ſunt eiuſdem qualitatis. Ita poſt Alex. *conſ.* 204. incip. *Conſideratis, n.* 4. *lib.* 2. tradit Card. Tuſch. *d. concluſ.* 245. *n.* 7. vbi *n.* 8. pariter extendit, etiamſi fiat in eadem oratione, quia refertur ſolùm ad illam orationem, in qua poſita eſt, & ad proxima.

4 Tertiò amplia, quòd adeò iſta dictio eſt relatiua, & præſeruatiua ſimilium, & qualitatum præcedentium, vt procedat etiamſi apponatur verbum *quibuſcumque*: nam quamuis hoc verbum *quibuſcumque aliis*, adhibeatur, adhuc intelligetur, id eſt, ſimilibus; nec vniuerſale iſtud *quibuſcumque* alterabit naturam dictionis *alius*, quæ vt dictum eſt, relatiua eſt ſimilium. Ita Calder. *conſ.* 1 t 1. *in fine*, aliàs 2. *de arbitr.* vbi, quòd is, qui iurauit non petere reductionem laudi ex cauſa enormis damni, neque ex quacumque alia cauſa, non prohibetur ex cauſa enormiori, vel enormiſſimi damni petere; quia dictio *Alia* reſtringitur ad ſimilia, prout refert Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 245. *n.* 9. Iaſ. *in l. ſi vnus ex argentariis, n.* 10. *ff. de pactis, & in l. quicumque, n.* 3. *C. qui admitti.* Alex. *conſ.* 76. *Viſo n.* 26. *verſ. confirmatur, lib.* 4. *& conſ.* 70. incip. *Magnificus, n.* 3. *verſ. nec obſtat, lib.* 6. Felin. *in c. ſedes, n.* 5. *verſ. ſed contra, de reſcript.* vbi ponit plura exempla, Roman. *conſ.* 180. *n.* 9. *in fine*, vbi habetur; quòd promittens ſoluere Bononiæ, Ferrariæ, & in quocumque alio loco, non intelligitur de remotis, ſed ſimilis diſtantiæ.

5 Verùm contrarium, imò quòd quando adiicitur verbum *Aliquod*; generale videlicet. *Quibuſcumque alius*, vel *Quibuſque aliis*, quòd tunc veniant maior expreſſis, & ſic extranea, & diſſimilia, tenent Grat. *conſ.* 163. *num.* 19. *lib* 2. Couar. *pract. cap.* 25. *num.* 3. *in princip.* Barbat. *conſ.* 34. *num.* 22. *vol.* 2. *& conſil.* 38. *in primo dubio, vol.* 1. *& conſ.* 44. *col.* 4. *verſ.* 4. *vol.* 3. Roland. à Valle *conſ.* 5. *num.* 44. *& conſ.* 61. *à num.* 41. *vol.* 1. *& conſ.* 27. *num.* 18. *vol.* 4. Mandoſ. *in reg.* 27. *Cancellar. quæſt.* 5. *& in praxi commiſſ. in* 2. *forma. in verb. vel alia quæuis*, Surd. *conſ.* 449. *numero* 29. Rot. *deciſ.* 612. *in antiq.* Gom. *in reg. de triennali, q.* 2. *verſ. tandem, pag. mihi* 333. Bermond. *de publ. concub. in verſ. pœnis aliis, num.* 2. Cened. *d. ſing.* 4. *n.* 5. Azebed. *l.* 1. *n.* 2. *tit.* 20. *lib.* 4. *nouæ Recopil.* Sanch. *de matrimon. lib.* 7. *diſp.* 37. *ſub num.* 31. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 5. *n.* 45. *cum ſeq.* Stephan Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 163. *num.* 21. Anton. Monach. *Lucenſ. deciſ.* 58. *num.* 19. Bertaxol. *d. clauſ.* 27. *gloſſ.* 12. *num.* 2. Intrigl. *Sicilia deciſ.* 3. *num.* 138. Menoch. *conſ.* 485. *num.* 18. *& conſ.* 156. *n.* 24. dum ait, quòd dictio *Alia quauis cauſa*, vel *Alio quouis modo* eſt vniuerſalis & intelligitur non ſolùm de modis, ſed etiam de maioribus ſimilibus.

6 Quas quidem contrarias ſententias multipliciter componere poſſumus: vt ſcilicet prima procedat maximè in odioſis, quia dumtaxat tunc dictio *Alius* ſimilia complectitur, non autem maiora expreſſis, Butr. *conſ.* 30. *num.* 2. Roman. *conſ.* 92. *num.* 2. *verſ. nec huic concluſioni*, vbi ponit quatuor ſimilia, Cardin. Tuſch. *d. concluſ.* 245. *num.* 30. Vel quando reſultaret abſurdum, verba *Quibuſcumque aliis*, denotarent, & comprehenderent maiora expreſſis, vt per Cened. *ſingul.* 4. *numero* 6. Secunda verò opinio procedit in materia fauorabili, & non reſtringibili, vt obſeruant Ruin. *conſil.* 103. *numero* 9. *volum.* 3. Roland. *conſil.* 5. *à numero* 45. *volum.* 1. vbi ſubdit, in his caſibus maiora expreſſis comprehendi, & ideò quòd ſi Princeps concedit feudum alicui, & quibuſcumque aliis ſuis hæredibus, quòd includuntur etiam extranei, qui aliàs non includerentur, Roland. à Valle *conſ.* 61. *numero* 40. *& ſeq.* vbi loquitur in facultate legitimandi, & quoſcumque alios, *& conſ.* 5. *num.* 44. *lib.* 1. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 245. *num.* 33. vbi *num.* 34. poſt Alex. *conſ.* 7. *num.* 7. *lib.* 7. ſubdit, quòd ideò in conceſſione in qua dictio *Alia* intelligeretur de ſimili, ſi adiicitur dictio vniuerſalis. *Quacumque alia*, extenditur ad maiora expreſſis. Vel quando verbum vniuerſale, quod adiicitur dictioni *Alius*, debet capi vniuerſaliter, & ſine aliqua reſtrictione, quando profertur ab homine, Ruin. *conſ.* 20. *n.* 4. *vol.* 1. Roland. *conſ.* 5. *n.* 47. *verſ. ſecundò reſpondetur, vol.* 1. Cened. *d. ſing.* 4. *n.* 7. *in fine.*

Quartò amplia, vt verificari poſſit hæc dictio in ſimilitudine, in ſpecie, & in genere, vt per Verall. *deciſ.* 298. *n.* 3. *&* 4. *p.* 2. 7

Quintò amplia, vt repetat conditionem, & qualitatem præcedentis diſpoſitionis in ſequentem, vt per Viuium *deciſ.* 193. quem citat Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 1. *collect.* 389. *& d. deciſ.* 38. *n.* 8. Sanch. *d. diſp.* 10. *n.* 2. Galganet. *d. cond. & demonſtr. p.* 2. *cap.* 3. *q.* 18. *num.* 12. 8

Sextò amplia, vt etiam repetat qualitatem, & ſimilitudinem in ſubſtantia, vt per Felin. *in cap. ſedes, num.* 6. *verſ. dictio Alius, de reſcript.* Alex. *conſ.* 1. *n.* 10. *lib.* 4. Anchar. *conſ.* 361. *num.* 5. Rota *deciſ.* 839. *num.* 2. *de reſcript. in antiq.* Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. ac etiam. in verb. Aliis, pag.* 304. *col.* 1. *& in §. volentes, in verb. Alios, quam Cardinales, pag.* 150. Socin. ſen. *conſ.* 300. *col.* 5. *verſ.* 3. *principaliter, lib.* 2. Cened. *d. ſingul.* 4. *n.* 8. Honded. *conſ.* 7. *num.* 31. *& conſ.* 8. *num.* 52. *poſt med. verſ. & dictio lib.* 2. Surd. *conſ.* 21. *num.* 13. *&* 14. *lib.* 1. quorum plures ſequuta eſt Rota *in Romana menſæ nummulariæ* 30. *Iunij* 1614. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 663. *num.* 8. *part.* 1. *recent.* & etiam fuit dictum *in Carpentoracten. penſionis* 29. *May* 1602. *coram Card. Lancell.* impreſſa per eundem Farin. *deciſ.* 327. *num.* 7. *ead. p.* 1. *recent.* vbi fuit reſolutum, quòd licèt dictio *Alius* propriè ſumpta diuerſitatem, ſignificet in ſuppoſito, denotat tamen identitatem in ſubſtantia. 9

Septimò amplia, in tantum hanc dictionem importare ſimilitudinem, vt ſi ſtatutum prohibeat opponi exceptionem doli, vel metus, aut aliam, intelligi debet de ſimili, Felin. *in c. ſedes, n.* 5. *verſ. clauſula general.* Roman. *conſ.* 42. *circa finem*, Card. Tuſch. *concl.* 245. *n.* 14. 10

Octauò amplia, vt ſi fiat conceſſio, vel mandatum alicui alienandi, vel locandi certis ſubditis vel aliis idoneis perſonis non poterit fieri alienatio Officiali habenti iuriſdictionem, quia dictio illa *Aliis* intelligitur de ſimilibus, qui poſſint conuenire. Ita poſt Alex. *conſ.* 1. *n.* 10. *lib.* 4. tradit Card. Tuſch. *d. concluſ.* 243. *n.* 18. 11

Nonò amplia, vt ſi promitteret quis dare loco primæ cautionis aliam, intelligatur de alia ſimili, etiam in quantitate vt poſt Alex. *conſ.* 70. *in princip. nec ad hoc, lib.* 1. tradit Card. Tuſch. *dict. concluſ.* 245. *num.* 22. vbi *num.* 24. poſt Dec. *conſ.* 425. *numero* 16. 12

&

13 *& ſeqq.* ampliat, hanc dictionem importare ſimilitudinem ex eodem patrimonio, veluti ſi legetur per patrem filiæ aliquid pro omnibus alijs portionibus debitis, intelligatur de debitis à legante, non ab alio extraneo.

14 Limita primò, vt ratione ſubiectæ materiæ, vel quando ſequeretur abſurdum, hæc dictio diſſimilia denotet, vt colligitur ex illo *Luca* 23. Ducebantur autem & alij duo nequam cum eo, ſcilicet Christo, vt interficerentur, Gloſſ. *verb. creditores, in l. non ſolùm, §. quæritur, ff. de procur.* Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ. 27. gloſſ. 12. n. 1.* Surd. *conſ. 449. n. 26.* Gonzal. *d. gloſſ. 5. n. 49. cum ſeq.* Anton. Monach. *Lucenſ. deciſ.* 58. *n.* 18.

15 Limita ſecundò, hanc dictionem ita in ſe habere quandam generalitatem, vt etiam comprehendat alios non expreſſos, vt ſi quis impetrauerit reſcriptum contra talem Sacerdotem, & quoſcumque alios, comprehendat non ſolùm Sacerdotes, ſed etiam laïcos. Ita Curt. *d. conſ.* 38. Caputaq. *deciſ.* 196. *num.* 6. *p.* 6. Cùm enim adeſt dictio *Quæcumque alia,* non patitur reſtrictionem, ex notatis per Goxadin. *conſ. 1. n. 19.* quem refert Card. Tuſch. *d. tom. 2. litt. D, concl. 555. n. 6.* vbi *numeris ſeqq.* plura exempla ponit,

16 & declarat. Non enim ſemper implicat omnimodam qualitatem, gloſſ. *verb. cæteris, in c. deinde, 26. diſtinct.* Felin. *in c. ſedes, n. 6. de reſcript.* Surd. *conſ. 151. n. 2.* Et fuit dictum *in Lunen. Sarzenen. 10. Iuly 1615. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo,* impreſſa per Farin. *deciſ. 729. n. 4. in fine, p. 2. recent.* Imò aliquando includit diuerſa ab expreſſis, Socin. *conſ. 300. ſub n. 2. verſ. tertiò principaliter.* Natt. *conſ. 546. n. 2. & ſeq.* Menoch. *conſ. 335. n. 18. & ſeq.* Et fuit dictum *in Viterbien. bonorum 1. Iuly 1615. coram Remboldo,* impreſſa per Farin. *deciſ. 714. n. 5. p. 2. recent.*

17 Denotat hæc dictio *Alius* diuerſitatem à ſuprà expreſſis, & diuerſa ab expreſſis includit, *l. ſi fundus ſub conditione, §. libertus, ff. de leg. 1.* Pariſ. *conſ. 78. c. 21. vol. 2. & conſ. 92. n. 5. vol. 1.* Socin. iun. *conſ. 500. col. 3. verſ. tertiò principaliter, vol. 2. & conſ. 107. n. 45. & 47. vol. 5.* Corn. *conſ. 5. n. 3. cum ſeqq. lib. 1.* Syluan. *conſ. 40. n. 31.* Duran. *de arte teſtandi, tit. de hæred. inſtituen. caut. 4. n. 2.* Cauaican. *de vſufructu mulieri relicto, c. 1. n. 6.* Decian. *conſ. 24. n. 99. lib. 1. & conſ. 55. n. 85. lib. 3.* Menoch. *conſ. 335. n. 10. & ſeqq.* Honded. *conſ. 69. n. 25. vol. 2.* Cened. *d. ſingul. 4. n. 13.* [Giurba *conſ. crim. 99. n. 7.* vbi quòd diuerſos modos ab expreſſis deſignat.]

18 Hæc dictio *Alius* intelligitur de tribus, vel pluribus; *Alter* verò in duobus verificatur, vt notant Feli. *in d. c. ſedes, n. 6.* Alex. *in l. cùm ex filio, §. quidam, n. 2. & 3. ff. de vulgar.* Rebuff. *in concord. tit. de collat. §. ſi quis verò, verſ. præterea, pag.* 358. Cened. *d. ſing. 4. n. 12.*

19 Indefinita eſt dictio *Alius,* ex adductis per Eſcobar, *de ratiocinijs, c. 18. n. 2.*

20 Dictio, *Aliorum,* eſt apta comprehendere omnia in infinitum, Dominic. *conſ. 15. n. 2.* maximè quando non iungitur termino reſtrictiuo præcedenti, Staphil. *de liter. gratia, pag. 252. n. 10.*

21 Dictio hæc *Alius,* exponitur, id eſt, contrarius, iuxta text. *in c. cùm beatiſſimus, ad fin. iuncta gloſ. 24. q. 1.* & tradunt Mandoſ. *in gloſſ. facult. in §. volentes, in verb. Alios, fol. 50.* Cened. *d. ſing. 4. n. 10.* vbi *n. 11.* ſubdit, quòd exponitur etiam, id eſt, diuerſus, vt *in §. fin. Inſtit. de rerum diuiſ. & in l. in negotiis, ff. de reg. iuris, & in c. alia cauſa eſt Monachi, 16. q. 1.*

DICTIO XXVII.

Alter.

1 *Diſtributiua duorum eſt dictio* Alter.

2 Alter *de tribus etiam & pluribus dicitur, præcipuè vbi reſultaret abſurdum, vel abſonus intellectus aut voluntas diſponentis contraria appareret.*

3 *In enumeratione plurium,* Alter *vſurpatur pro ſecundo.*

4 *Similia denotat dictio* Alter.

5 *Qualitatem eandem repetit dictio* Alter.

6 Alter *&* Alteruter *differunt.*

DE ſui natura, & proprio ſignificatu diſtribuit inter duos tantùm; & ſic eſt diſtributiua duorum, vt in *l. nonnunquam, ff. de iudiciis, & in l. qui duos, in fine principij, ff. de rebus dubiis, l. ſi interpellatur, §. ex alia, ff. de arbitr. & in l. ſi ex toto, §. fin. ff. de leg. 1. l. ea lege, C. de condict. ob cauſam, §. quod ſi cauſa, Inſtit. de rer. diuiſ.* Felin. *in cap. ſedes, n. 6. de reſcript.* Caſtr. *conſ. 264. n. 1. par. 2.* Ronchegal. *in l. 3. §. vbi duo, n. 14. ff. de duobus reis.* Ioan. Lecer. *in tract. de primog. lib. 2. q. 4. art. 2. n. 26.* Rebuff. *in concord. tit. de collat. §. ſi quis verò, in verſ. ad alium.* Vulpell. *de præpoſ. ſignific. ſub hac dict. pag. 8.* Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ. 20. gloſſ. 31.* Cened. *ſing. poſt lib. pract. & canon. q. 68. n. 1.* Card. Toſch. *practic. concl. tom. 1. lit. D, concl. 252. n. 2.* [Rota *deciſ. 611. n. 3. p. 1. in poſthum. Farin.* aliàs *part. 5. recent.*] 1

Aliquando tamen de tribus etiam & pluribus dicitur & verificatur, præcipuè vbi reſultaret abſurdum, vel abſonus intellectus, aut voluntas diſponentis contraria appareret Caſtro *d. conſ. 264. num. 2. lib. 2.* Bertazol. *dict. gloſſ. 31. num. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 58. num. 37.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 252. n. 3.* 2

In enumeratione plurium, *Alter,* vſurpatur pro ſecundo. Cic. 1. *Philip.* proximo, altero, tertio, deinque reliquis conſecutis diebus. Idem 4. *Verr.* Alterum, tertium, quartum, permulta erant eiuſmodi nomina. 3

Implicat, & denotat ſimilia, Hippol. Rimin. *in rubr. inſtit. de donat. num. 27. fol. 16.* [Robles de Salzedo *de repræſent. lib. 3. cap. 17. num. 26. & lib. 2. c. 14. n. 45.*] Coſm. *in pragm. ſanct. in tit. de collat. §. & quoties, in verſ. Alio, pag. 71. col. 2.* vbi dicit, quod dictio *Alter,* repetit eandem qualitatem, allegat text. & gloſſ. *in Clem. ſi vna, de reb. Eccleſiæ non alienan.* Gregor. *deciſ. 544. n. 9.* Cened. *d. ſing. 68. n. 3.* & ſic oſtendit perſonam ſimilem. Menoch. *conſ. 732. n. 44.* [Et non admittit niſi perſonas eiuſdem qualitatis. Fuſar. *conſ. 39. n. 16. & conſ. 41. n. 108.*] 4 5

Vnde inferes alterum, & alterutrum differre, quia alterutrum importat quem volo, alterum non vtique Bart. *in l. ſi ex toto, §. ſi ita ſcripum, verſ. nota tamen ex hac gloſſa differentiam, ff. de legat.* Item alter eſt diſtributiuum duorum, vel trium, alteruter duorum tantùm Bald. *in d. l. ſi ex toto, §. ſi ita ſcripſiam, n. 3. ff. de legatis 1. & in l. ancillæ, C. de furtis,* Caſtr. *conſ. 18.* refert Galganet. *de indemnitate lit. A, n. 58.* 6

DICTIO XXVIII.

Ambo.

1 *Diſpoſitionem in omnibus verificari exigit dictio* Ambo, *nec ſatis eſt in vno verificari, niſi alter colligatur*

colligatur ex mente teſtatoris, vel niſi militet eadem ratio in vtroque caſu.

2 *Collectiuæ de duobus tantùm, & non de pluribus ſunt dict.* Ambo, *&* Alter.

1 EXigit hæc dictio, diſpoſitionem in omnibus verificari, nec ſatis eſt vt in vno verificetur, Pariſ. *conſ.*14.*n.*9.*lib.*2. Honded. *conſ.*60.*n.*20.*vol.*1. [Caſtill. *controu.tom.*6.*c.*121.*n.*16.] Niſi aliter colligatur ex mente teſtatoris, quæ præponderat propriæ ſignificationi. Honded. *d. conſ.*60.*n.*21. vel niſi militet eadem ratio in vtroque caſu de per ſe, Tiraq. *in leg. ſi vnquam, verb. ſuſceperit liberos*, *n.* 260. Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.*11.*tit.*5. *num.*29. Honded. *d. conſ.*60.*n.*22.

2 Hæc dictio, & alia ſimilis, *Alter*, ſunt collectiuæ de duobus tantùm, & non de pluribus. Caſtr. *conſ.* 264. incip. *Videtur in princ. lib.* 2. quem refert Card. Tuſch. *pract. concl. tom.*2.*lit. D, concl.*262.*n.*2.

DICTIO XXIX.

Amen.

1 DE hac dict. vide Fr. Antonium de Gueuara *in* 2. *parte montis Caluarij, pag. mihi* 99.

2 Tantum importat quantum ſine defectu; eſt enim dictio compoſita ab A, quod idem importat quod ſine, & mene, defectu, vt tradit Ioann. Andr. poſt Vgon. *in c. & ſi Chriſtus*, vbi Abb. *n.*6. *de iureiurando*, & illis citatis, Bertaz. *de clauſ. inſtrum. clauſ.* 1. *gloſſ.* 1. *n.*6. vbi ſubdit, quòd hæc dictio poſita poſt inuocationem diuini nominis in inſtrumentis, non eſt de ſubſtantia, nec neceſſaria, ſed ad bene eſſe.

3 Aliquando ſignificat, in veritate, ſeu verum eſt, *cap. re vera*, vbi gloſſ. *de conſecrat. diſt.* 2. Bertaz. *d. n.* 3. vbi addit, quòd in officiis diuinis interpretatur, fiat, & eſt reſponſio populi.

4 Interdum in ſacra Scriptura eſt nomen ſignificans in recto IESVM CHRISTVM vt veritas eſt, & veracitas ipſa, ex adductis per Emman. de Valle de Moura *de incantation. & enſalmis, ſect.* 2. *c.* 14. *n.* 9.

DICTIO XXX.

Amittat.

1 VErbum hoc importat latam ſententiam, & idem quod ipſo iure, ſecundùm gloſſ. *in l. amiſſione*, *§. qui deficiunt, in fine, ff. de capitis diminut.* Couar. *in c. ſi hæredes, n.* 8. *de teſtam.* Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *c.* 8. *n.* 21. *verſ. fallit.* Ioan. de Salas *in tract. de legib. q.* 96. *tract.* 14. *diſp.* 15. *ſect.* 6. *ſub n.* 78. Suar. *in ſimili tract. lib.* 5. *c.* 6. *n.* 25. Farinac. *fragm. crim. p.* 2. *verb. lex, n.* 126. quamvis contrarium, imò verbum hoc prolatum à lege, vel ſtatuto in tempore futuro non importare canonem latæ ſententiæ, teneat gloſſ. *verb. amittat. in l. ſi quis in tantam. C. vnde vi*, & alia gloſſ. etiam *verb. amittat. in l. ſi qua ex fœminis, C. de ſecund. nupt.* cum aliis citatis per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n.* 152. *cum ſeqq.*

DICTIO XXXI.

Amodo.

1 IMportat hæc dictio idem quod poſthàc, ſecundum Grammaticos, & eo ſenſo etiam accipitur apud *Auguſt. Barboſa de Dictionib.* Legiſtas, vt *in c. vnico, qualiter iurare deb. vaſal. dom. fideli.* Alber. *in ſuo dictionar. ſub hoc verbo*: & de hac dictione habetur Ioan. 14. Si cognouiſſetis me, & patrem meum cognouiſſetis, & amodo cognoſcetis; vel vt aliter ſtat textus, cognoſcitis eum; & Apocalypſ. *cap.* 14. Amodo enim iam dicit Spiritus; in quibus locis magis præſenti, quàm pro futuro tempore accipitur, ſecundùm Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ.* 29. *gloſſ.* 3. *n.* 1.

DICTIO XXXII.

Amplius.

1 *Doctores referuntur de vi & effectibus huius dictionis agentes.*

2 *Includere eſt de natura dictionis* Amplius.

3 *Repetitiua præcedentium eſt dictio* Amplius *ſi adiciatur dictioni* Eo, *vel* Hoc.

4 *Continuatiua legati, non repetitiua rei legatæ eſt dictio* Amplius, *ſi ponatur ſine pronomine,* Hoc.

5 *Augmentatiuè, in modico tamen ponitur dict.* Amplius.

6 *Dictio* Amplius, *ad illum quoque pertinet, cui nihil debetur.*

D. dict. Amplius *quandoque importat.*

7 Vltra, *vel* Vlterius.

8 Plus.

9 Inſuper, *aut* Præterea.

10 Deinceps.

11 Etiam.

12 Melius.

13 *Dict.* Amplius *accommodatur interdum ad tempus, & numerum.*

DE vi, & effectibus huius dict. vide Prat. *in ſuo Lexico, verb. Amplius*, Briſſon. *lib.* 1. *de verbor. ſignif. eod. verb.* Rebuff. *ad l. verbum ampliùs,* 82. *ff. de verbor. ſignif. pag.* 377. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 9. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 246. Cened. *poſt lib. pract. & can.* 9. *ſingul.* 68. *n.* 4. 1

Natura huius dictionis eſt includere, Loc. de Peña *in l.* 1. *col.* 2. *C. de iure fiſci, lib.* 10. Petr. Henriq. *reſp. opuſc.* 2. *n.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſump.* 145. *n.* 3. 2

Eſt repetitiua præcedentium. *l. legata inutiliter, in princip. ff. de leg.* 1. Bart. *in l. ſi tibi purè,* 52. *ff. de l.* 3. *& in l. in repetendis,* 61. *in princ. ff. eodem*, Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 7. *tit.* 5. *n.* 8. Ioan. Garz. *de nobil. in diuiſ. num.* 51. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 137. *num.* 10. *& diſcept. forenſ. cap.* 116. *n.* 3. Socin. iunior *conſ.* 61. *n.* 2. *& conſ.* 118. *num.* 9. *vol.* 4. Cardin. Tuſch. *d. concl.* 246. *n.* 1. vbi refert Signor. *conſ.* 208. *n.* 3. *verſ. præterea.* Intellige, ſi adiciatur dictioni *Eo*, vel *Hoc*, quia ſine illis non repetit, Azeued. *ad l.* 2. *num.* 8. *tit.* 4. *lib.* 8. *nouæ. Recopil.* & infrà *in dict. Hoc ampliùs.* 3

Vnde in legatis ſi hæc dictio *Ampliùs* ponatur ſine pronomine *Hoc*, eſt dumtaxat continuatiua legati, non repetitiua rei legatæ; ſecùs autem, ſi apponatur pronomen *Hoc*, quia tunc eſt repetitiua legati, *leg. ſi à pluribus,* 110. *§. ſi ita ſcriptum*, *& ibi* Paul. de Caſtro *num.* 1. *& ſeq. ff. de leg.* 1. Guilhelmin. *cap. Raynutius, verb. Alterocha, n.* 3. *de teſt.* Cened. *d. ſingul.* 68. *num.* 4. Vulpell. *vbi ſupra*, Surd. *conſ.* 271. *num.* 26. 4

Nonnunquam ponitur augmentatiuè, in modico 5

tamen, *l. cùm inter nos, ff. de verbor. ſignific.* Vulpell. *citato loco, verſ. & ponitur.*

6 Ad illum quoque pertinet hæc dictio, cui nihil debetur, *l. minus ſolutum*, vbi Rebuff. & Alciat. *ff. de verbor. ſignific.* Monet. *in tract. de optien. canonica, c. 5. q. 1. n. 1c.*

7 *Amplius* idem ſignificat quod *Vltra*, vel *Vlterius*, vt *in l. 4. §. lex Iulia*, ibi, Ampliùs quarta parte, quàm debet, punitur, *ff. ad legem Iuliam peculatus, l. 1. §. qua quæſt. ff. de quæſt. l. cùm ampliùs, ff. de regul. Iuris.*

8 Quandoque importat idem quod *Plus*, vt *in l. ſi quando*, ibi, *ſemipedem, & ampliùs, ff. ſi ſeruitus vendicetur*, Cic. 3. *Verr.* Facite quod vultis, datiuus non ſum ampliùs.

9 Plerumque declarat *Inſuper*, aut *Præterea*, Cic. *pro Milon.* Quid vultis ampliùs? Idem *pro Planc.* Nihil dico ampliùs.

10 Interdum accipitur pro *Deinceps*, vt *in l. cui*, ibi, Ampliùs mutanda eius (ſcilicet viæ electæ) poteſtatem habere, *ff. de ſeruit.*

11 Aliquando importat idem quod vt *Etiam*, vt *in l. §. ſed, & ſi quis vſumfructum*, ibi, Hoc ampliùs, *ff. de neg. ctre. aliàque priuato.*

12 Denique exponitur pro *Alius*, à gloſſ. *in præœmio Digeſtor.* ibi, Quis ampliùs, quàm vos, cognouit?

13 Accommodatur quandoque ad tempus, ac numerum, Cic. *pro Roſcio Amerin.* Amplius ſunt ſex menſes Idem 4. *Verr.* Amplius quàm centum ciues. Idem 6. *Verr.* Hora ampliùs in demoliendo ſigno mittebatur.

Dictio XXXIII.

Ante.

1 Ante, *præpoſitio eſt quoties caſum regit; & tunc eiuſdem natura eſt cum dictione* Poſt.
2 *Perſonam aliquando reſpicit præpoſitio* Ante.
3 *Locum nonnunquam reſpicit præpoſitio* Ante.
4 *Tempori quandoque adiungitur præpoſitio* Ante.
5 *Tempus ante principium actus regulariter de ſui propria natura ſignificat dict.* Ante.
6 *Finem actus expoſcit dict.* Ante, *quando refertur ad actum, qui habet tractum ſucceſſiuum determinatum, & concurrit fauor debitoris.*
7 *Tempus poſt proprium actus denotat dict.* Ante *ratione concordia teſtium diſcordantium.*
8 *Dict.* Ante *propriè ſumpta denotat quod illud, cui adiiciatur, debet interuenire.*
9 Ante *aduerbium eſt, cùm nullum caſum regit.*

1 PRæpoſitio eſt quoties caſum regit, & tunc eiuſdem naturæ eſt cum dictione *Poſt*, ſéque mutuo reſpiciunt, latè Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. & poſteà, n. 14. C. de reuocand. donat.* ad quem locum ſe remittit *de retract. lign. §. 1. gloſ. 11. n. 49. & n. 70.*

2 Perſonam tunc aliquando reſpicit, Cic. 6. *Verr.* Ante hoſce deos erant tabulæ, *l. quod Epheſi, in fine*, ibi, Summam æquitatem quoque ante oculos habere debet Iudex; *ff. de eo, quod certo loco.*

3 Nonnunquam locum, Cic. *pro Milone.* Clodius ante ſuum fundum Miloni inſidias collocauit, *l. ſed & ſi pupillus, §. præſcribere*, ibi, Ante eum locum, quo negotiatio exercetur, *ff. de inſtit. action.* & quando actum fieri debet ante ædem, vel in alio loco, niſi ibi fiat actus, erit nullus, *Clem. cauſam*, vbi Doctores *de elect.*

4 Tempori quandoque adiungitur, Cic. 2. *Verr.* Cauſam interea ante eum diem diceret, *l. caſus*, ibi, Ante expletum tempus *ff. de pignorat. act.* Et interdum perſonæ addita hæc præpoſitio deſignat etiam tempus, Cic. 3. *Verr.* Minutius mortuus eſt ante iſtum Prætorem. Idem *Acad.* 1. Omnes ante eum Philoſophi.

5 Vtrùm autem, vbi tempori adiungitur, ſignificet illud perfectum, vel ante principium actus, non bene conſtat inter Doctores. Regulariter verò, & de ſui propria natura dictio iſta ſignificat tempus ante principium actus, *l. ſi quis id quod, verſ. quòd ſic diſponi, ff. de iuriſdict. omnium Iudicum*, ibi, Dum proponitur, vel ante propoſitionem, *l. fin. ff. de albo ſcribendo, cap. ante triennium, 31. diſtinct.* Dec. *in l. 2. §. creditum in l. 2. lectura, n. 13. & 23. de reb. creditis, & conſ. 593. n. 3.* Cened. poſt *lib. pract. & canon. quæſt. ſingul. n. 1. & 6.* quamuis hanc dictionem incluſionem, ſeu finem actus ſignificare teneant Oldrad. *conſil. 4. ad finem*, gloſſ. *verb. dierum, in c. anteriorum 2. q. 6.* Rebuff. *ad l. anniculus, 132. § ante diem decimum, ff. de verbor. ſignif. pag. 503.* & alij citati per Cened. *d. ſing. 13. n. 5.* Vnde in terminis Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de refor. c. 12.* decidentis, ne quis ante vigeſimum ſecundum annum ad ſubdiaconatus Ordinem promoueatur, ſufficere eſſe inceptum, tradunt Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 19. §. 2. & lib. 13. c. 38. §. 2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. n. 166.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 2. alleg.* .. Nam quando perfectum, & conſummatum annum requirit idem Concilium, hoc ipſum exprimit, addendo verbum illud *Expletum*, prout *ſeſſ. 25. de Regular. c. 15.* ibi, Ante decimum ſextum annum expletum.

6 Verùm quando iſta dictio refertur ad actum, qui habet tractum ſucceſſiuum determinatum & concurrit fauor debitoris, putà ſi dicamus: Promitto tibi ſoluere ante vnum annum, vel ante Kalendas Auguſti: quia tunc expoſcit finem actus, & intelligitur ante annum finitum, & ante Kalendas finitas, nec debitor poterit conueniri in ipſo die Kalendarum, ſed in altero ſequenti, *l. qui ante Kalendas, ff. de verbor. oblig. l. cum qui ita, 56. §. qui ita ſtipulatur ante. ff. eod. tit.* vbi gloſſ. *verb. ante Kalend.* Alex *in d. l. 2 §. creditum, n. 2.* Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignific. ſub hac dict. n. 2.* vbi *num. 4.* obſeruat, hac in re perpendenda eſſe verba conuentionis, & diſpoſitionis, quia virtus huius dictionis valebit ſecundum naturam contractus, Rendin. *in prompt. recept. ſent. tom. 1. tit. 27, n. 6. verſ. ſecundum eſt membrum.* Cened. *d. ſing. 13. n. 3.*

7 Sic etiam ratione concordiæ teſtium diſcordantium denotat hæc dictio tempus poſt principium actus: verbi gratia, ſi vnus teſtis dicat taleam rem fuiſſe factam ante nuptias, alter verò teſtis dicat poſt nuptias, tunc gratia reductionis teſtium ad concordiam interpretabimur dictionem *Ante nuptias*, ſcilicet finitas, & verbum *Poſt nuptias*, ſcilicet inchoatas: quo caſu recedimus à proprietate verbi *Ante.* Ita Bart. *in d. §. creditum*, vbi Iſa. *num.* 8. & Dec. *in prima, lect. num. 5. & in ſecunda lectura, n. 9.* Curt. iun. *col. 4. n. 13.* Rendin. *d. num. 6. verſ. eſt & tertium* Cened. *d. ſing. 13. n. 2.*

8 Denotat etiam hæc dictio propriè ſumpta, quòd illum, cui adiicitur, debet interuenire; vt ſi dicam ante acceptationem debes illud facere: ergo præſupponit, quòd acceptatio debet interuenire, licèt aliquando minùs propriè ſumpta benè denotat, quod non interuenit; ita Zabarel. *conſ. 65. num. 4.* Cened. *d. ſing. 13. n. 7.* vbi *n. 8.* poſt Gom. *in cap. ſi annum. §. ſi verò, n. 3. de iudiciis, in 6.* ſubdit, quòd poteſt ſignificare actum immediatè ſequentem, & diſtantem.

Antè

9 *Antè* aduerbium eſt, cùm nullum caſum regit. Cic. 1. *Tuſcul.* Et paucis antè diebus cùm poſſet è cuſtodia educi, noluit Idem 2. *de Finib.* Vt qui Philoſophi eſſe volunt, Aſſoti antè fiant.

Dictio XXXIV.
Antea.

1 Dicitur, quaſi *Ante ea*, cui *Poſtea* opponitur. Cic. *lib. 1. epiſt. 9.* Appius in ſermonibus antea dictabat, poſtea etiam dixit in ſenatu.

2 Reſpicit communiter tempus, vt *in l. non diſtinguemus, §. illud, ff. de receptis arbitr.* Cuius naturæ eſt etiam dictio *Antequam*, vt *in l. 1. ff. de mortuo inferendo.* notat Rebuff. *in comment. ad leg. anniculus, 132. §. ante diem, in fine, ff. de verbor. ſignific. pag. 504.*

Dictio XXXV.
Antedictus.

1 Hæc dictio eſt relatiua, & operatur, ac ſi aliquis nominatim fuiſſet expreſſus, Bart. *in l. qui liberis. §. hac verba, in fine. ff. de vulgari.* Surd. *conſ. 123. n. 13. & conſ. 315. n. 3.*

2 Item de ſui natura eſt reſtrictiua, vt *in l. 1. §. de inde, ff. de poſtulan.* Menoch. *conſ. 160. n. 39.*

Dictio XXXVI.
Antehac.

1 Hæc dictio refertur ad tempus antea elapſum, iuxta tradita per Flamin. Pariſ. *de confident. benefic. q. 28. n. 33.* vbi *n. 35.* ſubdit, quod hæc dictio includit.

2 Idem importat, quod *Ante hac.* Terent. *in Andr.* Nam quod ante hæc fuit, nihil ad me pertinet. Item interpretatur *Ante hoc tempus*, cui contrarium eſt *Poſthac*, & *Nunc*. Cic. *lib. 12. epiſt. 33.* Atque antehac quidem ſperare ſaltem licebat, nunc etiam illud ereptum eſt.

Dictio XXXVII.
Antequam.

1 Aliquando hæc dictio cum coniunctiuo interdum verò cum indicatiuo modo copulatur. Cic. 1. *Philippic.* 1. Antequam de Republica, Patres conſcripti, dicam ea, quæ. Idem 4. *Verr.* Antequam de Siciliæ incommodis dico. Nonnunquam pluribus verbis interiectis diſtrahitur. Cic. *pro Rab. Per.* Quæ cauſa antè mortua eſt, quàm tu natus eſſes.

2 Non ſemel implicat, *l. quod dicitur, ff. de verb. ſign.* Vulpel. *de prap. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 11.* vbi poſt Abb. *in illo textu*, ſubdit, quòd dictiones negantes actum certo tempore, non ponunt implicatiuè actum illo tempore, & ideò ſaluari poſſe teſtem à pœna falſi, qui dixerat, quod antequam Titius veniret ad prandium, filius percuſſit Sempronium, ſi probetur Titium ea die ad domum non veniſſe.

Dictio XXXVIII.
Apprehendere.

1 Verbum hoc poteſt intelligi cum violentia, & ſine illa, prout materia poſtulauerit, ex traditis per Seraphin. *de priuilegiis iuram. priuil. 132. n. 73.*

August. Barboſa de Dictionib.

Dictio XXXIX.
Approbare.

1 *Arbitrium boni viri denotat verbum* Approbare.
2 Approbare *quis non poteſt quod ſemel impugnauit.*
3 Approbatum *ſemel non poteſt ampliùs reprobari.*

Denotat boni viri arbitrium, vt *in l. ſi ſic legatum, ff. de legat. 1.* tradit Bened. Ægid. *in repet. leg. 1. C. de ſacroſanct. Eccl. p. 1. in initio, n. 10.* 1

Approbare quis non poteſt quod ſemel impugnauit, *leg. diſpenſatorem, ff. de ſolut.* Menoch. *conſ. 103. n. 27. & conſ. 364. n. 17. & conſ. 393. n. 89.* Surd. *conſil. 167. n. 10. & conſ. 196. num. 2. cum ſeqq. & conſ. 364. num. 27.* Rota *deciſ. 596. num. 5. & deciſ. 636. n. 8. p. 2. recent.* 2

Nam approbatum ſemel, non poteſt ampliùs reprobari *l. Pomponius, ff. de negot. geſtis*, Surd. *conſ. 18. n. 2. & conſ. 331. n. 41. & deciſ. 132. n. 4.* Marc. Anton. *var. reſol. lib. 2. reſol. 30. n. 23.* Sanch. *de matrim. lib. 9. diſput. 6. num. 9.* Anton. Menoch. *Bononien. deciſ. 34. num. 2.* 3

Dictio XL.
Apud.

1 *Coram denotat dict.* Apud.
2 Penes, *vel* Prope, *importat dict.* Apud.
3 Apud & Penes *in quo differant, oſtenditur.*
4 Ab *interdum importat dictio* Apud.
5 In *nonnunquam denotat* Apud, *quandoque verò differunt.*

Varias habet hæc dictio ſignificationes, aliquando enim denotat idem, quod *Coram*, vt *in l. 1. & 2. ff. de offic. Præſidis, l. 2. ff. de adopt. l. de iure, ff. ad municipal. l. 2. ff. de ſicariis*, ibi, Inauditum filium pater occidere non poteſt ſe accuſare eum apud Præfectum, ſecundùm intellectum Rebuff. *in leg. penes te, ff. de verbor. ſignific. in verſ. interdum*, Mandoſ. *in gloſ. facult. in proœm. in verb. Apud quos*, idem Rebuff. *in concordata, in rub. de Regia ad Prælatos nom. §. 1. in verb. apud ſedem*, Cened. *poſt lib. pract. & canon. q. ſingul. 19. n. 4.* Franc. à Souſa *in comment. ad tit. ff. de pactis, art. 1. n. 7.* 1

Nonnunquam ſignificat idem, quod *Penes*, vel *Propè*, vt *in l. is, apud quem, ff. de acquir. hæred. & in l. is, apud quem, ff. de verb. ſignific. & in l. is, apud quem, C. de edendo, & in l. vnica, §. pro ſecundo, C. de caducis tollendis, & l. omnes populi, ff. de iuſtitia. & iure*, Petr. Henriq. *reſponſ. opuſc. 2. n. 2.* Marcheſ. *de commiſſ. p. 1. cap. 13. num. 45.* Mandoſ. *in d. verb. apud quos, pag. 34.* Rebuff. *in d. l. penes te, verſ. notandum eſſe*, Cened. *d. ſingul. 19. n. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 43. num. 44.* 2

Apud & *Penes* in hoc differunt quia *Apud* ſignificat perſonam in loco, vt Apud Platonem, id eſt, in loco, in quo eſt Plato; *Penes*, verò ſignificat perſonam, & dominium, ac poteſtatem, vt, Penes te eſt ſalus, vita mea. Ita tradunt Mandoſ. *in d. verb. apud quos, pag. 53.* Vulpell. *ſub dict. Antequam, in verſ. apud pag. 11.* Cened. *d. ſing. 19. n. 3.* 3

Interdum ſumitur pro *Ab l. apud antiquos quærebatur*, id eſt, ab antiquis, *C. de furtis*, Mandoſ. *d. verb.* 4

*apud quos,fol.*54. Cened.*dict.ſingul.*19.*num.*5.Nonnunquam ſumitur pro *in* ita gloſſ. *verb.in Curia*, *in cap.ſtatutum, de prabend.in* 6. Coſm. *in pragm.ſanct. titul. de conciliat.Eccleſ.Gallican.* §.1. *in verb.apud,* Mandoſ.*d.verb.apud quos,pag.*54. Rebuff.*in d.l.penes te,verſ. apud Iulianum*, Cened. *d. ſingul.*19. *num.*6. Qui omnes tradunt, hanc dictionem *Apud*, & illam dict.*in*,differre;quia *Apud* perſonæ præponitur, *In* verò propriè ſumpta loco præponitur, *Geneſ.*8. Cuncta animantia, quæ ſunt apud te. *& cap.*12. Et laudauerunt eam apud illum. *& cap.* 23. *in princ.* Aduena ego ſum,& peregrinus apud vos & probatur *in l.*1.*verſ.domos,* & *verſ.viduas, C.de falſ.monet. & in l.*1.*C.de deſert.lib.*12.

Dictio XLI.

Aſſiduè.

1 *Tempore pro omni aliquando ſumitur dictio* Aſſiduè.
2 *Temporis frequentiam non verò continuationem denotat dict.*Aſſiduè.
3 *Frequenter quandoque importat dict.*Aſſiduè.
4 *Sæpè, vel Crebrò, interdum importat dictio* Aſſiduè.

1 PRo omni tempore aliquando ſumitur iſta dictio, *leg.filium,* & *ibi* Bald.*ff.de iis, qui ſunt ſui, leg.final.in princ.ff. de ædilit. edict.cap.Diaconi,prope finem,*99.*diſtinct.cap.*1.*de reſtit. ſpol. lib* 6. & tradunt Mandoſ. *in gloſſ. facul.* §.*volentes, verſ. aſſiduè, pag.* 173. Cened. *poſt lib.pract.& canon. quæſt.ſingul.*12. *num.*1.

2 Interdum frequentiam, non verò temporis continuationem denotat; & ſic quòd *Aſſiduè*, idem ſonet, quod horis competentibus, & non omne momentum exigatur, vt *in l.ſi quis legauit, ff.de cond. & demonſtr.l. Mania,ff.de manumiſſ.teſt.in.cap. fin.* 36. *diſtinct. cap.frequens,* & *ibi* Dominicus 54.*diſt.gl.fin.* per text. ibi *in cap. de quibuſdam,* 37. *diſt.c.*1.*de offic. Archipreſbyt.* vbi Hoſtienſ. exponit *Aſſiduè*, id eſt, horis competentibus, Fel.*in.Proœmio Decretal. verb. Rex pacificus,*poſt *num.*3.*verſ.idem ſi dicatur aſſiduo,* Petr.Henriq.*reſp.opuſc.*2.*num.*2.Vulpell.*de præpoſ.& aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.*11. Cened.*d.ſingul.*12. *n.*3.Mandoſ.*verb.aſſiduè,pag.*173.*in fine.*

3 Nonnunquam accipitur pro *Frequenter*, & ponuntur pro eodem vt *in l. quod ſi nolit,* §. *qui aſſiduè, ff.de ædilio edicto, l. aſsiduis, ff.qui potiores in pignore habeantur,*Cened.*d.ſing.*12.*n.*2.

4 Quandoque exponitur,id eſt, *Sæpe*,vel *Crebrò*,vt *in l. Mania,* §.*vxore,ff.de annuis legatis*, vbi etiam iuncta gloſſ.*verb.difficilè*,ſubditur,quòd *aſsiduè*, & *Rarò* opponuntur, Mandoſ. *in d.verb.aſsiduè*, *pag.* 174.*col.*1.Cened.*d.ſing.*12.*n.*4.

Dicimus *Aſſiduè,aſſiduò,aſſiduiſſimè*, vt ex Cicerone,& aliis bonis Authoribus latè tradidi *in meo Dictionario Luſitanico-Latino,col.*248.

Didtio XLII.

Aſſignauit.

1 VErbum hoc in dubio dominij tranſlationem denotat,ex traditis per Brunor. à Sole *in Locis communibus,lit.V,n.*36.

Dictio XLIII.

Atque.

COniungit hæc dictio,vt *in l.in lege cenſoria, in fine, ff.de verb.ſign.& in l.itémque,*§.1.*ff. de act. empti,& in l.fundum,* §.*penult. ff. de euict.* cum aliis adductis per Rebuff. *in comment.ad l.pronunciatum,* 46.*verſ.atque,ff.de verbor.ſignif.pag.*145.

Dictio XLIV.

Atqui.

1 *Orationem non ſecus quàm* Atque, *vel* Atque etiam,*continet ſæpè dict.*Atqui.
2 Sed,*aliquando importat dictio* Atqui.
3 Et tamen *interdum declarat dict.* Atqui.
4 Certè *quandoque denotat dict.*Atqui.

COntinet ſæpe orationem non ſecùs, quàm *Atque*,vel *atque etiam*, ſed vi quadam maiori,Cic. 1
pro Milone: Atqui ſi tempus eſt vllum iure hominis necandi,quæ multa ſunt,certè illud eſt. Idem *ibid.* Atqui erat id temporis clariſſimus, & fortiſſimus Conſul inimicus Clodio.

Aliquando ponitur pro *Sed*, vt *in l. arbitrio,* §.*de* 2
eo,ff.de dolo,licet gloſſ.ibi exponat pro *Certè*, & *in l.* 1.*ff.ſi ſeruitus vendic.* vbi gloſſ. exponit pro *Sed*; ita Rebuff.*in comment.ad l.pronunciatum,*46.*verſ.atqui, ff.de verbor.ſignif.pag.mihi* 245.

Interdum declarat *Et tamen* Cic. 3. *Verr.* Atqui 3
in his rebus multa videmus ita ſancita eſſe legibus, vt,&c.Idem *pro Sext.* Atqui ne ex eo quidem tempore id egit Sextius.

Quandoque interpretatur pro *Certè*,vt *in l.filius-* 4
*familias,ff.de in rem verſo,& in l.atque,*vbi gloſſ.*ff.de negot.geſtis.*Rubuff.*citato loco.*

Dictio XLV.

Auferre.

1 Auferre,*importat aliquando* Accipere.
2 Auferre *nonnunquam dicitur quod manibus per raptum accipitur.*
3 Auferre *&* mouere,*in quo differant,oſtenditur.*

VErbum hoc importat aliquando *Accipere*, vt *in* 1
*l.duobus, ff.de leg.*1. *& in l. Manius,*§. *cum qui,* vbi gloſſ.*verb.abſtulit*, *ff. de leg.*2.Brunor. à Sole *in Locis communibus,verb.auferre,*vbi ſubdit, quòd au- 2
ferri dicitur, quod manibus per raptum accipitur. Et poſſe intelligi cum violentia, & ſine illa, dicit Seraphin.*de priuileg.iuram.priuil.*132.*n.*73.

Auferre, & *Mouere* differunt: nam auferuntur, 3
quæ detrahuntur, vt transferantur ex alio ædificio in aliud;mouentur, quæ eruuntur ex officinis, Cuiac.*lib.*18.*obſeru.*19.Item *Auferre*, & *amouere* differunt,*l.*3.§.*non ſolùm*, *ff.de incend.ruina*, *& naufrag.* Galganet.*de different.indiuid.lit.A,n.*99.

Dictio XLVI.

Aut.

1 *Disiunctiua propriè eſt dictio* Aut.

2 *Alterna*

2 *Alteratiua dictia* Aut, *attribuit actum cuilibet in ſolidum.*

3 *Alternatiua cùm ſit dictio* Aut, *ſufficit ad eius verificationem alteram partem eſſe veram, ſiue diſpoſitio ſit affirmatiua, ſiue negatiua.*

4 *Alternatiua ordinis, non verò electionis eſt dictio* Aut.

5 *Copulatiuè, ſeu coniunctiuè accipitur aliquando dict.* Aut, *& requirit concurſum vtriuſque.*

6 *Aduerſatiua nonunquam eſt dict.* Aut, *& ponitur inter diuerſa.*

7 *Similia & inter aqualia quandoque ponitur dictia* Aut.

8 *Expoſitiuè pro, id eſt, accipitur etiam dict.* Aut.

9 *Dict.* Aut, *quando ponitur inter perſonas inter quas ſubeſt ordinata affectio, cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo, & non ſimul; ſecus verò quando ponitur inter perſonas honoratas, quia tunc reſoluitur in coniunctionem.*

10 *Maioratu ſi dicatur quod ſuccedat filius, aut filia maior ex ordine ſcriptura praferendus eſt filius, licèt iunior, exiſtente filia etiam maiore.*

11 *Alternatiua, ſiue diſiunctionis propria vim habet dict.* Aut, *quando ponitur inter perſonas grauatas, ſeu ad onus vocatos.*

12 *Coniunctiuè non accipitur dictio* Aut, *quando ponitur inter perſonas, & in caſu ſimpliciter odioſo.*

13 *Alternatiua in propria natura ſtat dict.* Aut, *quando ponitur non inter perſonas, ſed inter res.*

14 *Diſiunctionis, ſeu alternatiua in propria natura ſtat dict.* Aut, *quando ponitur inter ea, qua ſimul eſſe non poſſunt.*

1 DIſiunctiua propriè eſt, ac diſiunctiuè regulariter ſumitur hæc dictio, *leg. ſi ex toto. § 1. ff. de leg. 1. l. ille, aut, ille, in princ. ff. de leg. 3. leg. Titio, ff. de leg. 2.* Roland. à Valdè *conſil. 99. numer. 56. tom. 4. medio, de ac acquir. poſſeſſ. in princ. verb. aut.* Et diſiungit ſenſum, & verba, Pariſ. *conſ. 91. numer. 29. lib. 1.* Natt. *conſ. 276. num. 16. vol. 4.* Honded. *conſil. 33. nnmer. 17. vol. 2.* Et eſt alternatiua, quæ importat idem quod *Seu*, aut *Siue*, Bald. *conſil. 45. & 450. lib. 5.* Roman. *conſil. 186. num. 7. in fine,* Cardin. Tuſch. *tom. 2. lit. D, concl. 244. n. 7.* Flamin. Pariſ. *de confident. benef. q. 32. num. 40.* Et ad verificationem ſufficit alteram partem eſſe veram, *l. ſi heredi plures, ff. de cond. inſtit. leg. plerumque. § fin. ff. de iure dotium, ſi quis ita ſtipulatus fuerit, in fine, ff. de verbor. oblig.* tradunt Barr. Peregr. *ad extrauag. ambitioſa, in verb. vſibus, n. 20. pag. 152.* Rebuff. *in comment. ad leg. oſtenſum, 38. verſ. aut, ff. de verbor. ſignif. pag. 208. in fine,* Portol. *de conſortib. c. 1. num. 7. verſ. diximus autem,* Mandoſ. *in gloſ. facult. §. ac etiam, in verb. Aut, pag. 260.* Euerard. *in ſua Cent. loco 49. à natura alternatiuorum,* Pichard. *ad §. quod ſi quis, 5. num. 6. Inſtit. de inutil. ſtipulat.* Azor. *Inſtit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 27. q. 1.* Cened. *poſt canonicas quaſt. ſing. 6. num. 2. & 3.* Galganet. *de different. indiuiduo-*
2 *rum, lit. A, num. 103.* Vnde *gloſ. 1. in cap. cùm plures, de offic. deleg. n. 6.* vbi dicit, quòd iſta alternatiua attribuit actum cuilibet in ſolidum, quem ſequuntur ibi Archid. Ioan. Andr. Domin. & Franch. prout eos refert Cened. *d. ſing. 6. n. 3. in fine.*

3 Amplia quod ſupradictum eſt, videlicet, ad verificationem eius ſufficere alteram partem eſſe veram vt procedat, ſiue diſpoſitio ſit affirmatiua, ſiue negatiua, vt poſt Din. *in reg. in alternatiua, de reg. Iuris, in 6.* tenet Felin. *in cap. inter cateras, num. 29. de reſcript. & ibi* Dec. *num. 9. col. 3.* quos refert, & ſequitur Cened. *dict. ſingul. 6. num. 3.* vbi *num. 4.* poſt Rebuff. *in concord. tit. de collat. §. ſtatuimus, in verb. aut* ſubdit, quòd licèt iſta dictio ſit alternatiua, & ſufficiat, vt dictum eſt, ad eius verificationem alteram partem eſſe veram, tamen natura huius dictionis eſt, vt ſit alternatiua ordinis, non verò electionis, additque *ex gloſſ. 1. in fine, in cap. cùm plures,* vbi Dominic. 4
in princ. in 4. notab. de offic. de leg. in 6. quòd aliquando iſta alternatiua *Aut* eſt electionis, & non ordinis, & ſignificare electionem ordinatam tradit Menoch, *conſ. 1116. n. 9.*

Interdum tamen hæc dictio *Aut*, accipitur copulatiuè, ſeu coniunctiuè, & requirit concurſum vtriuſque, maximè quando ponitur inter perſonas, & tunc exponitur pro *Et, in l. ſæpè. ff. de verbor. ſignif. & in leg. cum quidam. verſ. melius itaque, eod. tit. c. ap. in omnibus rebus, in fine.* & ibi gloſſ. *verb. aut, 1. q. 4. cap. 2.* vbi gloſſ. *verb. aut, de confeſſis, in 6.* tradunt Rimini. ſen *conſ. 187. num. 15 lib. 2.* Tiber. Decianus *conſ. 43. num. 10. lib. 1.* Honded. *d. conſ. 35. num. 18. & conſ. 86. num. 13. vol. 2.* Galler. *in margar. caſuum conſcientiæ. verb. dictio.* Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. aſſiduè, in fine. pag. 12.* Pichard. *ad §. planè, 4. num. 26. Inſtit. de inutil. ſtipulat.* 5

Aliquando, & principaliùs eſt aduerſatiua, & ponitur inter diuerſa, *l. iter ſi ſuſceperit, ff. de procur. leg. aut facta, ff. de pon l. 3. cum duabus ſeqq. ff. de donat. cauſa mortis,* Roland. *conſil. 99. n. 56. cum ſeqq. vol. 4.* Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. & proprium, in verb. aut. & in reg. 1. Cancell. q. 10. n. 10.* Menoch. *conſil. 1861. n. 46.* Cened. *d. ſing. 6. n. 1.* & tunc idem ſignificat, quod *Vel,* Bartol. Peretr. *vbi ſupra à n. 21;* 6

Nonnunquam verò ponitur inter ſimilia, & æqualia, vt tradit Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. alternatiua primo.* 7

Accipitur etiam iſta dictio expoſitiuè pro *Id eſt,* Pariſ. *conſil. 110. num. 18. vol. 3.* Mandoſ. *d. verb. aut, in fine,* Iacobat. *de concil. lib. 3. art. 1. n. 110.* Honded. *conſil. 69. n. 28. vol. 2.* Cened. *d. ſing. 6. n. 5.* vbi *n. 6.* poſt gloſſ. *verb. aut, in l. debitoribus, ff. de re iudic.* & Mandoſ. *d. §. & proprium, in verb. Aut, in fine, pag. 323.* ſubdit, hanc dictionem accipi pro *Sicut.* 8

Quia verò ex ſupradictis non bene liquet, an, & quando iſta dictio ſumi debeat alternatiuè, & diſiunctiuè, quando verò accipi debeat copulatiuè & coniunctiuè, ideò per aliquas aſſertiones hoc patefacere operæ pretium duxi.

Prima igitur aſſertio ſit. Suppoſito, quòd hæc dictio *Aut* propria, & vera, ac naturalis ſit alternatiua, ſeu diſiunctiua, & ad eius verificationem ſufficiat alteram partem eſſe veram, *cum citatis ſupra in princip.* quando illa ponitur inter perſonas, inter quas ſubeſt ordinata affectio, ſiue interea concurrat neceſſitas inſtituendi, ſiue non, cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo, & non ſimul. Quando verò ponitur inter perſonas honoratas, inter quas non abeſt ordo charitatis, & affectionis, tunc reſoluitur in coniunctiuam, & ponitur pro *Et*: colliges hæc ex Cancer. *lib. 1. var. cap. 1. num. 51.* Pelaez. *de maiorat. p. 2. in initio, num. 34. & ſeq.* Molina *de primogen. lib. 10. cap. 6. num. 6.* Gutier. *pract. lib. 3. q. 68. num. 5.* Cened. *d. ſing. 6. num. 10. & 11.* vbi *num. 12.* limitat, quando huiuſmodi dictio ponitur inter perſonas, inter duas valere non poteſt, prout geritur nam tunc valebit eo meliori modo, quo valere poteſt, & *n. 16.* limitat pariter, niſi aliud conſtet de mente diſponentis expreſsè. 9

Vnde inferunt Doctores ad maioratum, in quo 10
ſignificatur (ſuccedat filius, aut filia maior) ex ordine ſcripturæ præferendum eſſe filium, licèt iuniorem, exiſtente filia etiam maiori; de qua quæſtione

vide latè Couar. *lib.3. var. cap.5.n.5.* Anton.Gom. *l.40. Tauri,n.612.* Gam Luſian. *deciſ.347.n.11.cum*
10 *ſeqq.* vbi Flores *in addit.* & de emphyteuſi conceſſa pro filio, aut filia nominanda, vide eundem Gam. *Luſitan. deciſ.260.num.2.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt.q.10.n.52.*

11 Secunda aſſertio eſt, quòd quando huiuſmodi dictio ponitur inter perſonas grauatas, ſeu ad onus vocatas, tunc ſtat in natura propria alternatiuæ, ſiue diſiunctionis; putà ſi dicatur: Lucius hæres meus, aut, Titius hæres meus. Seio centum dato: nam ſunt duo rei debendi, & quilibet tenetur in ſolidum, & vno ſoluente alter liberatur, *l.ſi ex toto,§.1.ff.de l.1.* Cened. *d.ſing.6.n.18.*

12 Tertia aſſertio eſt, quòd quando ponitur iſta dictio inter perſonas, & in caſu ſimpliciter odioſo: vt Condemno ad mortem Titium, aut Sempronium: tunc non ponitur coniunctiuè, cùm fortè nullus veniat damnandus. Ita Cened. *d.ſing.6.n.18.*

13 Quarta aſſertio eſt, quòd quando ponitur non inter perſonas, ſed inter res, ſtat in propria natura alternatiuæ, vt ſi dicatur, Lego filio meo domum meam, aut hortum: vel dicatur: Illam, aut illam rem tali relinquo quia hoc caſu, ea quo iſta dictio poſita eſt inter res, ſtabit in propria natura alternatiuæ, *l.cùm quidam, ad finem, verſ.ſed hoc, C. de verb. ſignif.* & ibi gloſſ. *verb.incorrupta.* Et hoc caſu hæredis, vel debitoris erit electio, *l. ſi in emptione, §.pœna & l.ſi ita, ff de contrah.empt. l.plerumque, in fine, ff. de iure dotium,* Iaſ. per text. ibi *in § huic autem, à num.10. Inſtit. de action.* Rebuff *in concord. in rubr. de elect. §.1. in verb. quique bis,* Caſſan. *in conſuetud. Burgundia, rubr.9.§.21. in verb. au choix, n.1.& 2.* Maodoſ. *in gloſſ facult. §. ac etiam, in verſ. Aut, fol.260. col.2. ad princip.* Neguſant. *de pignor. 5.parte principali, n.7.* Cened. *d.ſing.6.num.21.* vbi *num. 22.* ſubdit, quòd quando ponitur in conditionibus proteſtatiuis, vel caſualibus, tunc alternatiua ſtat in propria natura diſiunctionis, & alternatiuæ, & *num. 24.* ſubdit, quòd in arbitrariis, id eſt, in iis, quæ arbitrio alicuius diſiunctiuè committantur, ſtat in propria natura diſiunctionis, ſeu alternatiuæ, per *l.ff. de cuſtod. reorum.*

14 Quinta aſſertio eſt, quòd vbi hæc dictio ponitur inter ea, quæ ſimul eſſe non poſſunt, ſemper ſtat in propria natura diſiunctionis, ſeu alternatiuæ: vt, Dies eſt aut nox, *l.hac verba, 124. ff. de verbor. ſignific.* Cened. *ſing.5.n.24.verſ.11.*

Dictio XLVII.

Autem.

1 *Aduerſatiua in iure, & in facto eſt dictio* Autem.
2 *Aduerſatiua eſt dictio* Autem *ad proximè præcedentia.*
3 *Solutioni anticipatæ non vti factæ ex pacto, ſed vti ſpontaneæ aduerſatur dictio* Autem.
4 *Qualitates caſus præcedentis in ſequentem repetit dict.* Autem, *exceptis iis in quibus expreſsè aduerſatur.*
5 *Repetitiua præcedentium cum ſuis qualitatibus eſt dictio* Autem.
6 *Repetitionem qualitatum, & conditionem præcedentis legati, & diſpoſitionis in ſequentem inducit dictio* Autem.
7 *Diuerſificatiua & aduerſatiua eſt dictio* Autem.
8 *Pro* Quia, *& pro* Certè *aliquando accipitur dictio* Autem.

Eſt aduerſatiua in iure, & in facto, & ſecundùm ſuam naturam, dum aliud ex diſponentis mente non colligitur, implicat diuerſitatem caſuum, *leg. hoc amplius, §. de his, ff. de damno infecto,* vbi gloſ *verb. Autem l.ſed & ſi lege, §.quod autem, ff. de petit. hæred. l.fin.§.ſin autem 1. & 2. C. comm. vtriuſque iudicij, cap. ſtatutum, §.cum autem,* & ibi gloſſ. *verbo autem, de reſcript. lib.6.* tradunt Bart. *conſ.421. num. 4. part.3.* Corn. *conſ.44. col. penult. vol.3.* Dec. *conſ.362. num.3.* Natt. *conſ.459. num.3. tom.2.* Pariſ. *conſ.44. num.10. & conſ.53. num.12. vol.2.* Beltran. *conſ.125. num.2. vol.7.* Aym. *conſ.208. num.3.* Gratian. *conſ.2. num.34. vol.1.* Oſcaſ. *deciſ.108. num.13.* Menoch. *de præſumpt. lib.4. præſumpt.78. n.20. & conſ.629. n.35.* Vulpell. *de præpoſ. ſignific. ſub hac dict. n.1. pag.12.* Medic. *de acquir. poſſ. in princ. verbo Autem.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom.2. lit. D, concluſ.140. tom.11. & concl.248 à princ.* Cened. *poſt lib. pract. & canon. quæſt. ſing.7. n.1.* vbi *n. 2.* ſubdit hoc fallere quando hanc dictionem non præcedit aliquid, cui aduerſetur, quia tunc ponitur inceptiuè, ſeu declaratiuè, & *n. 3.* poſt Bart. *per text. ibi in l.tranſigero, n.6. Cod. de tranſact.* & Beltran. *conſ.124. n.2. vol.7.* addit, quòd quando iſta dictio ponitur in diſpoſitione, in qua ipſam dictionem præcedit genus, tunc iſta dictio aduerſatur, & genus ſtrictè intelligitur, & *n.4.* ait, quod quando iſta dictio ponitur in diſpoſitione, in qua ipſam dictionem non præcedit genus, ſed ſunt enumerati aliqui caſus, & poſtea ſubditur huiuſmodi dictio *Autem*, ſi illud, quod ſequitur habet diuerſam rationem, tunc dictio *Autem*, ponitur aduerſatiuè ad ius & ad effectum. 1

Amplia primò, vt iſta dictio aduerſetur ad proximè præcedentia; ita Dec. *conſ.561. n.3. conſil.111. n.27. vol.1. & conſ.44. n.10. & conſil.53. n.12. vol.2.* Cened. *d.ſing.7. n.5.* 2

Amplia ſecundò aduerſari anticipatæ ſolutioni, non factæ ex facto, ſed vti ſpontaneæ *iuxta text. in l.2.§.hoc etiam, C. de iureiuran. propter calum.* Pariſ. *d. conſ.111. num.27.* Grat. *conſ.2. n.33. vol.1.* Corn. *conſ. 44. n.7. & conſ.86. n.12. lib.3.* 3

Amplia tertiò, quòd licèt hæc dictio ſit aduerſatiua, tamen repetit qualitates caſus præcedentis in ſequentem, exceptis iis in quibus expreſsè aduerſatur, *l.mariti, §.fin. & ibi gloſſ.* & Bart. *num.1. ff. ad l. Iuliam de adulter.* Aym. *conſ.208. num.5.* quia aduerſatur retentis eiſdem terminis, Corn. *conſ.286. num. 10. verſ. ſuadet. vol.1.* Gratian. *conſ. 2. num. 33. vol.1.* Cened. *d.ſing.7. num.6.* 4
Et ita eſt repetitiua præcedentium cum ſuis qualitatibus. Bald. *in l. omnes populi, col.10. verſ. modo quæro vtrum vnum, ff. de iuſtitia, & iure.* Natt. *conſ.570. num.8. tom.3.* non tamen repetit omnes qualitates præcedentes, vt poſt Iſa. *in l. nam & poſtea, §. ſed & ſi quis, num.9. ff. de iureiuran.* tradit Cened. *d. ſing.7. num.8. verſ. iſta tamen*, vbi ſubdit, non ſemper hanc dictionem repetere qualitates præcedentes. 5
Verùm quod inducat repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & diſpoſitionis in ſequentem, tradunt Menoch. *conſ.76. num.6.* Peregr. *de fideicom. art.16. num. 91.* Galganet. *de cond. & demonſtr. part.2. cap.1. q.18. num.5.* 6

Amplia quartò hanc dictionem eſſe diuerſificatiuam, & aduerſatiuam, ac denotare diuerſum à caſu præcedenti. Bart. *in l.pater filium, §.16. de leg.3.* gl. & Bart. *in l.mariti, §.cum autem, ad l. Iuliam, de adult.* gl. & Bart. *in l. hoc amplius, §. de his, n.1. ff. de damno infecto.* Alber. *in dict. verbo Autem,* Iſa. *in l. 1. n.5. ff. acq. poſſ.* Cened. *d.ſing. n.9.* [Et aliquando limitationem inducit. Anell. Amat. *conſ.74. n.21.*] 7

Aliquando

8 Aliquando hæc dictio accipitur pro *Quia*, item pro *Certè*, vt in *l. Offidius*, vbi gloſſ. *verb. Ex diuerſo, ff. de leg.* 3. Pariſ. *conſ.* 53. *n.* 30. *vol.* 2. Mandoſ. *in gloſſ. facult. in §. habita, in verb. Sed in fine, pag.* 225. Cened. *d. ſing.* 7. *n.* 11.

Dictio XLVIII.
Bene.

1 IDem ſignificat quod *Ritè*, & *Rectè*, ſicut malè, non ritè, nec rectè, Bald. *in l. eos, col.* 2. *verſ. & nota quod aduerbium bene, C. de appell.* Iaſ. *in l. lecta, num.* 16. *ff. ſi cert. petat.* Petr. Henriq. *reſp. opuſc.* 2. *ſub n.* 3. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 67. *n.* 14. Vulpel. *de prapoſ. & aduerb. ſignific. pag.* 14.

2 Sæpe præter vulgatem vſum hæc dictio *Bene*, auget, & pro *Valde*, ponitur. Cic. *Attic. lib.* 4. Bene manè dedi litteras. Id. 2. *de Orat.* Bene ante lucem. Id. 2. *Agr.* Adoleſcens non minus bene nummatus, quàm bene capillatus. Terent. *in Andr.* Sanè bene conueniebat.

Dictio XLIX.
Breuiter.

1 QVando in commiſſione dicitur, *Breuiter & ſummariè*, tunc hæc non tollit pœnam, & concludentem probationem, ſed ſolùm reſpicit modum, & breuitatem probandi, & quod cauſa agitari poſſit breuiter, & ſine multis ſolemnitatibus, Bart. *in Extrau. ad reprimendum, verſ. ſummariè.* Cather. *Pedem. deciſ.* 1. *num.* 2. Rota *in Giennent. Canonicatus* 4. & 11. *Maij* 1587. *coram Robuſterio, & in Corduben. beneficij de Caſtro* 21. *April.* 1559. *coram Quiroga, & in Burgen. de Pancorruo* 28. *Aprilis* 1591. *coram Gyptio, & in Placentina Canonicatus* 1. *Martij* 1599. *coram Orano & in Pampilonen. beneficij de Alo* 8. *Martij* 1577. *coram Cantuccio, & in Corbuben. dimidia portionis* 11. *Febr.* 1602. *coram Sacrato.*

Dictio L.
Cadat.

1 *Obliquum eſt verbum* Cadat.
2 *Significationem duplicem, vnam aquiſitiuam, alteram priuatiuam habet dictio* Cadat.
3 *Verba compoſita, velnti,* recedat, redeat, reuertatur *an ſint obliqua.*
4 *Sententiam latam importat verbum* Cadat.

1 VErbum hoc licèt ſit obliquum ex doctrina Ruin. *conſil.* 47. *num.* 4. *lib.* 2. Cephal. *conſil.* 274. *n.* 19. & 30. Honded. *conſ.* 59. *n.* 74. *lib.* 1. & *conſil.* 67. *num.* 3. *lib.* 3. nihilominus habet duplicem ſignifica-
2 tionem: vnam acquiſitiuam, alteram priuatiuam, vt cùm teſtator vult, vt ſi hæres non adimpleat ſuam voluntatem, ab hæreditate cadat; & eo modo accipitur in contractibus feudalibus, & emphyteuticis, in illo ſenſu priuatiuo loquuntur omnes ſupradicti Doctores, ſed non ideò infertur idem eſſe dicendum, cùm prolatum eſt à teſtatore acquiſitiuè: tunc enim verior eſt opinio, illud aut ſemper eſſe directum, aut ſaltem commune, Caldet. *conſ.* 6. *de iudiciis*, cum allegatis per Simon. de Præt. *de interpret. vltim. volunt. lib.* 3. *interpret.* 2. *dub.* 1. *ſolut.* 4. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n.* 186. Et fuit dictum *in vna Firmana hereditatis* 6. *Nouembr.* 1620. *coram Dunozetto.* Vbi etiam reſolutum fuit: minimè ſequi verba compoſita, qualia ſunt, *Recedat, Redeat,* 3
Reuertatur, & ſimilia, non poſſe eſſe aut directa, aut communia, ſed ſemper eſſe obliqua: quia repugnat communi Doctorum opinioni, vt poſt Aret. *in leg. Centurio, num.* 10. & Rip. *n.* 183. *ff. de vulg.* & Sforma Odd. *de compendioſa, p.* 4. *q.* 2. *art.* 1. Trentac. *de ſubſtit. ſ.* 4. *cap.* 4. *num.* 19. 25. & 28. Rot. *deciſ.* 1. *n.* 3. *p.* 2. *recent.*

Importat latam ſententiam, ex adductis per Tiraq. 4
in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n. 186. *C. de reuoc. donat.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap.* 17. *n.* 12. Monet. *de diſtrib. quotid. p.* 3. *q.* 7. *n.* 19. *cum ſeqq.*

Dictio LI.
Cæterùm.

VT Aduerbium propriè eſt *De catero, De reliquo* 1
Cic. *lib.* 2. *epiſt.* 15. Ego me in Cumano, & in Pompeiano præterquam quòd ſine te, cæterùm ſatis commodè me oblectabam. Aliquando ſignificat idem, quod dictio *Sed, l.* 1. *C. ſi aduerſus rem iudic. l. in cauſam. ff. de procurat.* Rip. *in l. in fideicommiſſariam, §. ſi legatum, n.* 1. *ff. ad ſenatuſconſult. Treb.* Vt nomen ſignificat reliquum, *l. quaſitum, §. idem reſpondet*, ibi, Cæteram ſupellectilem, *ff. de verb. ſignific.*

Dictio LII.
Cætera.

DEdocitur à verbo Græco ἐκ ἕτερα, id eſt, *& alia*: & ideò eum abbreuiationis cauſa apponitur, eius virtute alia repetita cenſentur, quæ ex natura, & conſuetudine contractus requirebantur. Et ita eſt repetitiua ſimilium, vt *in l. non ſolum*, 9. vbi gloſſ. *verb. creditores, ff. de procurat. cap. deinde*, vbi gloſ. 1. 2. 6. *diſt.* Ruin. *conſ.* 179. *n.* 2. *vol.* 2. Vulp. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 15. D. Barboſ. *leg. qua dotis, n.* 11. *ff. ſoluto matrim.* 1

Regulatur tamen ſecundum naturam rei, cui adiungitur, Doct. *in auth. ex cauſa, C. de liber. præterit.* Maieſcot. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 76. *n.* 56. Et fuit dictum *in Carthaginen. ſequeſtri* 30. *Decembris* 1599. *coram Card. Lancellotto.* 2

Vide in clauſula, *Et catera.*

Dictio LIII.
Careat.

VErbum hoc importare latam ſententiam, & 1
ipſo iure, non autem ferendam, tradunt gloſſ. *verb. foro, in l. prouidendum, C. de poſtul* & alia *verb. carebat, in leg.* 1. *ff. ad l. Iuliam, de vi publica*, & alia *verb. poteſtate, in cap. nihil, de elect.* Corſet. *in ſing. verb. careo*, Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num.* 161. *C. de reuocand. donat.* Vezin. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 34. *num.* 354. Gam. *in retract. de ſacram. praſtand. vltimo ſupplicio damn. q.* 5. *n.* 17. Sayr. *in Claui Regia, lib.* 3. *c.* 8. *n.* 26. Card. Tuſch. *verb. priuatio, concl.* 719. *num.* 19. Farinac. *fragment. crimin. part.* 2. *verb. lex, num.* 129.

Dictio LIV.
Ceſſare.

1 PRopriè dicitur ceſſare id, quod validum eſt, *cap. accedens, 1. vt lite non conteſt.* Dec. *in authent. caſſa, n.6. C. de ſacroſanct. Eccl.* Bertaz. *de clauſulis inſtrum. clauſ. 26. gloſſ. 1. n. 2.* vbi etiam dicit, quòd quandoque licet impropriè, dicimus caſſare quòd nullum eſt, & de facto proceſſit, ex gloſſ. *in cap. propoſuit, de conceſſ. prabenda.*

Dictio LV.
Celeriter.

1 QVid celeriter fieri dicitur, quod velociter fit, vt apud Cæſ. *de bello Gallico*, Impetrata celeriter fecerunt. Hoc autem ſecundum ſubiectam materiam iudicis arbitrio relinquitur, ita tamen vt nec præcipiti feſtinatione, nec moratoria cunctatione intelligatur, *leg. inter qui repertorium, §. ſi tutor, ff. de adminiſtr. tutor.* refert Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. beneplacitum, pag. 14.*

2 Nun facit cauſam eſſe ſummariè decidendam, vt per Felin. *in c. 2. n. 6. de ſentent. & re iudic.*

Dictio LVI.
Certè.

1 PRopriè certè idem importat, quòd *Sine dubio.* Plaut. *Trinum.* Certè is eſt. Cic. *lib. 2. epiſt.* Si me tanti facis, quanti certè facis. Aliquando conceſſioni deſeruit, Cic. *in Orat.* At dignitatem docere non habet, certè, ſi quaſi in ludo. Idem 2. *de Finib.* Naturales diuitias dixit parabiles eſſe, quòd paruo eſſet natura contenta, certè niſi voluptatem tanti æſtimaretis. Quoties verò antecedit dictio *Fortaſſe* vel alia quælibet, quæ dubitationem contineat, hæc dictio *Certè* eleganter ponitur pro *Saltem*, quia id quod ſubiicitur, tanquam dubio certum opponitur, Cic. 4. *de Finib.* Res enim fortaſſe veræ, certè graues. Idem 4 *Philippic.* Hoc imperatum omnibus conſilium incognitum certè cepi. Idem 1. *Tuſculan.* Homines mortem optare incipiant, vel certè timere deſinant.

Dictio LVII.
Circa.

Circa, *nonnunquam importat.*
1 Circum.
2 In.
3 Erga, *ſeu* quoad.
4 Iuxta.
5 Apud.
6 Ad.
7 *Dictio* Circa *ad tempus, aut numerum nonnunquàm refertur.*
8 *Modicum poſt, vel modicum ante importat dictio* Circa.
9 Circa *non extenditur vltra ſex menſes.*
10 *Iudicis arbitrio remittendum eſt quod circa ſubiectam materiam operetur dictio* Circa.
11 *Teſtis debens deponere de certo tempore, ſi addat dict.* Vel circa, *non probat.*
12 *Ætatis probatio non admittitur per teſtes deponentes per dict.* Circa.
13 *Diminutionem importat dictio.* Circa.
14 *Delictum maius ad excludendum. dict.* Circa *in mitiorem partem eſt interpretanda.*
15 *Acceſſionem, non verò principalitatem denotat dict.* Circa *rebus coniuncta.*
16 Circiter *idem penè ſignificat quod* Circa.

HÆc præpoſitio idem ſignificat, quod *Circum* & ad locum; aut perſonam fermè refertur, Cic. 2. *Agr.* Dùm Rullus Capuam, & vrbes circa Capuam occuparit Idem 3. *Verr.* Multa ſibi opus eſſe multa canibus ſuis, quos circa ſe haberet. 1

In iure noſtro pluribus modis accipi, variósque habere poteſt ſignificatus: aliquando enim accipitur pro In, vt *in l. circa ff. de inoffic. teſtam. & in leg. ſi cum autem, §. fin ff. ſoluto matrimon.* Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 1. gloſſ. 11. n. 75.* Mandoſ. *in gl. facult. §. volentes, in verſ. circa, pag. 175.* Cened. *poſt canonicas quaſt. ſing. 19. num. 2.* Rebuff. *ad l. cæterorum, 160. verſ. circa eum, ff. de verbor. ſignific.* 2

Interdum pro *Erga*, ſeu. *Quoad* accipitur. Sic *in l. nec quidquam. §. circa aduocatos, ff. de offic. Proconſ. & in l. circa eum, ff. de probat. & in c. vt circa, de elect. lib. 6.* Mandoſ. *in d. §. volentes, in verſ. circa, pag. 175.* Cened. *d. ſing. 18. n. 1.* 3

Nonnunquam accipitur pro *Iuxta*, ſeu *Propè*. Sic *in l. 1. ff. de offic. Prafecti vigilum verſ. erat autem familia publica circa portas, & muros diſpoſita, & in l. 3. in princ. ff. de rip. mun.* Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de his, qui temp. diuin. offic. in verb. circa, pag. 168. col. 3.* ibi, Circa Eccleſiam, id eſt, vſque ad modicam diſtantiam ab Eccleſia, Cened. *dict. ſingul. 8. num. 2.* Rebuff. *d. l. 1. cæterorum, verſ. interdum, & verſ. circa pro iuxta.* 4

Interdum pro, *Apud* vel *Quantum* ſumitur, vt *in l. poſt, rem, ff. de tranſact. & l. 14. ff. de noxa lib. & in l. extat, ff. de iure fiſci*, cum aliis citatis per Rebuff. *ad d. l. cæterorum, verſ. circa eum.* 5

Quandoque pro *Ad* exponitur, *in l. ſi ſeruus, §. idque euidentius, ff. de furtis*, Rebuff. *in d. l. cæterorum, verſ. circa pro ad.* 6

Denique ad tempus, aut numerum nonnunquam refertur, (licèt ab elegantibus ſcriptoribus *Circiter*, & non *Circa* dici ſoleat) & tunc inter Doctores maximè controuertitur ad quantum tempus, vel numerum extenſionem operetur, aliqui namque tenent, quòd ſi defectum ætatis patiens in reſcripto dicat: In duodecimo, vel circa, ſuæ ætatis anno conſtitutus; quod erit ſubreptitium reſcriptum, ſi in vndecimo anno, & duobus menſibus ſit conſtitutus, quia per iſtam dictionem non fiat extenſio vltra ſex menſes, ſed tantùm ad modicum tempus, vt per Alberic. *in ſuo Dictionario, verb. Circa finem anni*, Boſſ. *in praxi. tit. de defenſ. reor. n. 28. pag. 221.* dicens, quòd iſta dictio denotat modicum poſt, vel modicum ante. Et hoc ipſum tenet Pariſ. *conſil. 104. num. 13. vol. 1.* vbi dicit, hanc dictionem in modico verſari. Quod & tradunt Alex. *conſ. 310. num. 8. lib. 2.* Corn. *conſ. 179. num. 5. vol. 3.* Coſm. *in pragmat. ſanct. in tit. de his, qui tempore diuin. offic. in verſ. circa*, Rodoan. *de reb. Eccleſ. non alienat. d. q. 10. num. 25.* Gemin. *conſ. 14. num. 4. verſ. nam dictio*, vbi modicum tempus exemplificat eſſe decem dierum Petr Entiq. *reſponſ. opuſc. 2. ſub num. 3.* Rebuff. *in praxi beneficiali, tit. de diſpenſ. ratione ætatis in verb. ſeu circa, n. 3. & 4.* vbi ait, quòd hæc dictio non extenditur vltra ſex 7 8 9

menſes, Franciſc. Marc. *Delphin. deciſ.* 290. Menoch. *de arbitr. caſ.* 57. *n.* 30. Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 16. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 2. *lit. D, concl.* 249. *n.* 1.

10 Verùm cùm circa declarationem illius temporis, quod importet hæc dictio, non bene conueniant ſuprà citati Doctores; ideò quid circa ſubiectam materiam illa operari debeat remittendum arbitrio iudicis tradunt gloſſ. *verb. circa, in cap.* 1. *in fine, de offic. Ordin. lib.* 6. Coſm. *d. verb. circa, in fine.* Ruin. *conſil.* 130. *num.* 5. *vol.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu* 36. *à num.* 4. *cum ſeqq.* Mandoſ. *in d. §. volentes, in verſ. & circa, pag.* 176. Rebuff. *d. tit. de diſpenſ. ratione ætatis, verb. ſeu circa, n.* 3. Cened. *d. ſing.* 8. *n.* 7. Alex. *conſ.* 82. incip. *In cauſa, verſ. inſuper, lib.* 7. vbi dicit, quòd in licentia vendendi certos campos in circa, importat arbitrium iudicis, prout illum refert Card. Tuſc. *d. lit. D, concl.* 249. *n.* 14.

11 Hæc dictio poſita in actu probatiuo, ſiue à teſte, ſiue à confitente, operatur, quòd talis probatio & confeſſio non dicatur certa, & limitata quia teſtis debens deponere de certo tempore, licèt deponat de ipſo tempore, ſi addat dictionem *Vel circa*, non probat. Vide Alex. *conſ.* 66. incip. *In cauſa, n.* 6. *lib.* 7. *& conſ.* 184. incip. *Viſo proceſſu, n.* 11. *verſ. quia quando teſtis, & conſ.* 217. incip. *Viſo quodam, n.* 10. *verſ. præterea, & conſ.* 584. *num.* 11. *lib.* 7. Monticell. *in Repert. de teſtib. cap. impugnatur teſtis ratione loci, & temporis, verſ. teſtis deponens de tempore,* 3. Natt. *conſ.* 53. incip. *Viſo, num.* 3. *verſ. præterea,* Vulpel. *citato loco,* Menoch. *conſ.* 1046. *n.* 3. & Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 277. *n.* 11. Marc. Anton. *variar. reſol. lib.* 1. *reſol.* 94. *num.* 4. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1520. Cardin. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 249. *n.* 15. *&* 16.

12 Vnde ætatis probationem non admitti per teſtes deponentes per hanc dictionem tradit Farinac. *fragment. crim. lit. à verb. ætas, num.* 197. Et deponens, Titium poſſediſſe circa decem annos proximè præterito ante litem motam non probat præſcriptionem, vt per Maſcard. *de probationib. concluſ.* 1215. *num.* 13.

13 Diminutionem importare cenſuit Rota coram Mantic. *deciſ.* 25. *n.* 5.

14 Ad excludendum maius delictum, dictionem iſtam in mitiorem partem eſſe interpretandam, tradunt Burſat. *conſ.* 141. *n.* 28. *vol.* 2. Polydor. Rip. *de nocturno tempore, c.* 5. *n.* 44. *& c.* 86. *n.* 13.

15 Rebus verò coniuncta non principalitatem, ſed acceſſionem denotat Rebuff. *in l. vnica in gl. in verb. prout num.* 153. *C. de ſententiis, quæ pro eo,* Vulpell. *vbi ſupr. in verſ. inſuper, pag.* 17. Cened. *d. ſing.* 8. *n.* 8.

16 Circiter idem penè ſignificat, quod *Circa*, ſed aptiùs *Circa* ad locum *Circiter* verò ad tempus, aut numerum accommodatur. Plaut. *Muſtel.* Redito huc circiter meridiem. Cic. *Attic. lib.* 2. Nos circiter Kalendas aut in Formiano erimus, aut in Pompeiano. Cæſ. *lib.* 1. *de bello Gallico.* Ita dies circiter viginti-quinque iter fecerunt. Liu. *lib* 28. Cùm decem circiter millia paſſuum ab hoſte abeſſent.

Dictio LVIII.
Citra.

1 Citra *contrarium habet* Vltra.
2 Citra *importat* Ante, *dictio verò* Vltra Poſt.
3 *Extrema inter duo quando ponitur dict.* Citra, *non includit aliquid quod ſit extra illa duo extrema.*
4 Citra *quid importet quando ponitur cum copula Et, & quid ſine ea oſtenditur.*
5 *Exceptiua eſt dict.* Citra.
6 *Incluſiuè aliquando ponitur dict.* Citra.

HÆc præpoſitio contrarium habet *vltra* & illi oppoſita eſt. Cæſar. *lib.* 6. *de bello Gallico.* Qui ſunt citra Rhenum. Cic. *lib.* 26. *epiſt.* 4. Is locus eſt citra Leucadem ſtadia cxx. Id. 6. *Philip.* Vt exercitum citra flumen Rubiconem. Et ex noſtris hoc ipſum tradiderunt Bald. *conſil.* 411. *lib.* 5. Rebuff. *in comment. ad l. cæterorum,* 160. *verſ. citra, ff. de verb. ſign. pag.* 554. Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 1. *gloſſ.* 11. *num.* 69. Vulpel. *de præpoſ. ſeu aduerb. ſignific. ſub dict. Circa* 1
pag. 17. Cened. *poſt pract. quæſt. ſing.* 43. *in fine.* Nam 2
dictio hæc *Citra* importat ante, dictio verò *Vltra* importat poſt. Ita Bald. *conſ.* 405. incip. *Quidam emerunt, lib.* 3. quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 251. *num.* 2. vbi *n.* 1. ſubdit, quòd hæc dictio importat propinquitatem comparatiuè aliquo termino medio exiſtente.

3 Quando hæc dictio ponitur inter duo extrema, videlicet à quo, & ad quod, non includit aliquid, quod ſit extra illa duo extrema, veluti ſi ſtatutum, vel alia diſpoſitio annullet, vel conualidet certos actus celebratos à tali die citra, vſque in præſentem diem, non includit ante terminum à quo, nec poſt terminum ad quem. Si verò ponatur ad terminandum ſolum vnum extremum, quia non exprimitur niſi vnum, & tunc ſi exprimitur extremum de futuro, denotat excluſionem actuum de futuro, & ſolùm includit actus de præterito; contra quando ponitur ad determinandum ſolùm extremum præcedens, tunc excludit actus anteriores, & actus futuros includit. Ita poſt Gemin. *conſ.* 18. incip. *Chriſti nomine inuocato, num.* 4. tradit Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 250. *num.* 1. *cum duobus ſeqq.* vbi *num.* 4. ſubdit quod immo de natura dictio à tali tempore, & *citra*, ſit limitare tempus ex parte ante, ſed non ex poſt.

4 Illud verò maximè obſeruandum eſt diſcrimen non paruum adeſſe, an iſta dictio *Citra*, ponatur cum copula *Et*, an ſine illa, vel ſi dicatur *abinde* citra; vel ſine dictione *abinde*, quia quando ponitur cum copula veluti, & citra, vel *abinde citra*, tunc denotat continuationem temporis, & dictum ab illo principio temporis, quod eſt expreſſum. Grat. *conſil.* 12. *n.* 90. *vol.* 1. Bertachin *in repert. iur. verb. citra,* Seraph. *deciſ.* 1102. Felin. *in cap. licet cauſam,* 9. *n.* 8. *verſ. tertia cauſa, de probat.* Apoſtilla ad Abb. *in cap. prudentiam,* 21. *de offic. deleg. num.* 5. Natt. *conſ.* 69. incip. *Antonius, num.* 2. Ruin. *conſil.* 5. *num.* 4. Vulpell. *ſub dict. Circa, in verſ. citra, pag.* 17. Cened. *d. ſing.* 43. *num.* 3. *in princ.*

Et ideo ſi teſtis dicat, quòd talis poſſedit à decem annis & citra, denotat continuationem poſſeſſionis per decem annos, ſecus verò ſi non ponatur copula *Et, cap. licet cauſam, verſ. ex præmiſſis igitur,* & *ibi* Hoſtienſ. & Ioan. Andr. *de probat.* & Anchar. *ibidem num.* 14. Felin. *in cap. quoad conſultationem, de re iudicat. num.* 26. *verſ. item ſcias ſi diceretur à decem diebus, & citra.* Alexand. *conſ.* 45. *col.* 2. *& conſil.* 118. *col. penult. vol.* 2. Bart. *in l. Celſus, in vlt. col. num.* 23. *&* 24. *ff. de vſucap.* Balb. *de præſcript. in vlt. part. num.* 14. Ruin. *conſil.* 67. *num.* 20. *verſ. nam vnus teſtis, lib.* 1. Caputaq. *deciſ.* 81. *num.* 2. Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. vendentes, in verſ. Abinde, pag.* 161. Card. Tuſch. *tom.* 6. *litter. T, concluſ.* 273. vbi dicit, quòd teſtes deponentes à decem annis citra, non concludunt de tempore Ioan. Baptiſta Bou. *in tract. de ſtatutar. vrbis præſcrib. gl.* 24. *num.* 9.

*n.9.& 10.fol.287.*Cened.*d.ſing.43.num.3.poſt princ.* Vide ſi proferatur hæc dictio à teſte ſine copula *Et*, verificari in vſu facto per vnam diem tantùm probaot *l.1.§ quod autem*,& *ibi* Bart.*ff.de aq.quotid.* Alex. *conſ.*108.*num.*7.*lib.*2. Mareſc.*var.reſol.lib.*2.*cap.*100. *n.*15.Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ. c.*681. *n.*45. Et fuit dictum *in Burgen.decimarum* 10. *Maij* 1597.*coram Orano*, vbi pariter fuit reſolutum idem operari quod copula *Et*, iuncta huic dictioni ſi loco illius adiungatur alia temporis continuatiua, videlicet *ſemper, perpetuò*,& ſimiles.

5 Regulariter hæc dictio *Circa*,eſt exceptiua,& ponitur pro *Præter*, ſeu *Sine*.Plin.*lib.*3. Citra faſtidium nominare,id eſt,ſine faſtidio,*l.ſi bona fidei,ff.de petitione hered.l.final.ff.de collat.l.1.ff.de feriis,l.poſt rem, ff.de tranſact.l.nec filius,ff.de rebus creditis*, cum alus citatis per Rebuff *in d.l.cæterorum,verſ.Citra*, & per Cened. *d.ſing.*43.*n.*1. vbi etiam ſubdit, iſtam dictionem aliquando exponi,id eſt, *Contra*, interdum pro *Sine*,& nonnunquam pro *Ante*.

6 Interdum incluſiuè ponitur, *cap. licet, de probat.* Coſm.*in pragm.ſanct.tit.de collat.verb.Citra, §.ne tamen,pag.*122. Vulpell.*citato loco*, Cened. *d. ſing.* 43. *n.*4.vbi ex Bald.*in l.falſus,num.*7.*de furt.*ait,quod iſta dictio *Citra*,eſt nota veritatis.

Clam itidem fieri dicitur contractus, qui vbi inſtrumentum de eo confectum eſt,occultum remanet, nec publicatur Alciat. *in d.l.poſt contractum,n.*50.*& ſeq.* Ruin. *conſ.*128.*n.*5.*lib.*4. *& conſ.*51.*n.*15.*& conſ.* 149.*num.*7.*lib.*5.Franciſc.Molin.*d.different.*11.*n.*11. Menoch.*de arbitr.caſu* 194.*n.*19.*&* 20.qui poſt Plot. *in l.ſi quando,n.*327.*C.unde vi*, plurimum in iis iudicis arbitrio tribuit. 6

Dictio LIX.
Clam.

1 *Ablatiuo, & accuſatiuo iungitur præpoſitio* Clam.
2 Clam *non verificatur in re coram multis acta.*
3 Clam *id fieri dicitur, quando publicè fieri poteſt,& occultò conficitur.*
4 Clam *factum dicitur, quoties ita fit, vt ad eos, quorum intereſt, notitia peruenire non poſſit.*
5 *Alienatio clam facta dicitur cùm eam quiſquam occultat, nec aduerſario innoteſcat.*
6 *Contractus clam fieri dicitur, vbi inſtrumentum de eo confectum occultum remanet, nec publicatur.*

1 HÆc præpoſitio ablatiuo & accuſatiuo iungitur. Terent. *in Andr.* Nec clam te eſt. Quandoque inuenitur non ſeruiens caſui. Virgilius lib.1. Æneid.

2 Non verificatur in re coram multis acta, ex adductis per Menoch.*conſ.*38.*n.*34.

3 Planè clam id fieri dicitur quando id publicè fieri poteſt, & occultò conficitur,vt in matrimonio ſcribit Iureconſ. *in l.fin.ff.de ritu nupt.& in l.1.C.de interd.matr.* Maſc. *de prob.concl.*531.*n.*43. Menoch. *de præſumpt. lib.*5. *præſumpt.*3. *n.*107. qui illic ſcribit ſimile eſſe in eo qui non recta,& publica via incedit, ſed inſolita clandeſtinè.

4 Et clam factum dicitur, quoties ita fit,vt ad eos, quorum intereſt, notitia peruenire non poſſit, Bart. *in l.2.C.de his,qui ex publ.* Felin.*in cap.conſuluit,n.*20. *de offic.deleg.*Dec.*conſ.*399.*n.*19.Franc.Molin.*de ritu nupt. lib.*2. *different.*11. *in princ.* Petr. Henriq. *reſp. opuſc.* 2. *ſub num.*3. [Clam fieri quando quid dicatur, vide Hermoſil *ad l.*2.*gloſſ.*6.*n.*22.*tit.*4.*& l.*57.*gloſ.*3. *n.*27.*tit.*5.*p.*5.]

5 Alienatio igitur clam facta dicitur,cùm eam quiſquam occultat, ne aduerſario innoteſcat, *l.*3. *§. fin. ff.quod,vi,aut clam.* Alciat. *in l. poſt contractum,n.*50. *ff.de donat.*vbi Pict.& Annibal.poſt Bart.*n.*7. Fraoc. Molin. *d.differ.*11.*n.*10.

Dictio LX.
Commando.

VErbum hoc inducit mandatom; vt *in l. ſi non remunerandi, §.cùm quidam, ff.mandati*, notat Nicol.Mozz. *de contract.tit.mandati,cap.de ſubſtant. mandat.n.*9. 1

Dictio LXI.
Committimus.

1 *Alterationem non importat verbum* Committimos. *ſed excitationem iuriſdictionis.*
2 *Delegatam iuriſdictionem non importat verbum* Mandamus.
3 *Ordinarij iuriſdictio alterata non cenſetur clauſulam* Committimus, *&* mandamus.
4 Committere,*&* conferre,*in quo differunt.*

VErbum hoc non importat alterationem, ſed excitationem iuriſdictionis, vt per Felin. *in cap.licet in corrigendis,de offic.Ordin.num.*1.*verſ.adde*, vbi Bald. *in verſ.quia ſemper*, Mattheſ.*ſing.*80. Mart. *de clauſ. p.*1. *clauſ.*186. aliàs 227. *in vltima impreſſ. num.*4.vbi *n.*5.ſubdit,quòd verbum *Mandamus* non importat delegatam iuriſdictionem,& *n.*6. poſt Ferret.*conſil.*204. *à num.*19. *ad finem*, dicit, quòd per hanc clauſulam *Committimus*, & *Mandamus*, non cenſetur alterata iuriſdictio Ordinarij Quando verò poſt hoc verbum *Committimus*, ſequitur aliud, *& delegamus*, tunc iudex fit delegatus, ex adductis per Stephan.Gratian. *Marchia deciſ.*44.*n.*9. 1 2 3

Committere,& *Conferre* differunt: nam ad tempus committitur aliquid alicui; in perpetuum verò confertur,gloſſ. *verb.committere,in Clement.unica,de ſupplend.neglig.Prælat.* Lap. *de hoſpital.n.*23. Galganet. *de different.indiuid.lit.C,n.*45. 4

Dictio LXII.
Commodè.

DIcitur id fieri *commodè*, quod ſalua dignitate, & ſine incommodo promittentis fieri poteſt, *l.nepos Proculo,ff.de verbor.ſignific.* quod in ſpecie ad dotis promiſſionem à ſocero factam dedocitur ab Alciato *ibi*. Ioan.Andr.*in cap.*1.*§.ſine,de ſtatu Regul. lib.*6.capit hanc dictionem,id eſt,ſine pecunia,quem probat Lara *in l.ſi quis à liberis,§.ſed ſi filius,num.*82. *ff.de liberis agnoſcend.* ita Vulpell.*de præpoſ.& aduerb. ſignif.ſub hac dict.pag.*17. 1

Commodum aduerbium, pro *Commodè*, ſiue *Opportunè*,vſurpari ſolet.Plaut. *Mercat.* Si iſthac ibis, commodùm obuiam venies patri. Cic. *Attic.lib.*13. Commodùm diſceſſeras heri, cum Trebatius ad me venit.Idem *Attic.lib.*10.Commodùm ad te dederam litteras 2

literas de pluribus rebus, cum ad me bene manè Dionyſius fuit.

Dictio LXIII.
Concedere.

1 *Generale eſt verbum* Concedo, *vim ſumens à natura rei, cui adiicitur.*
2 *Caſus omnes comprehendere aptum eſt verbum* Concedo, *ſecundum ſubiectum materiam.*
3 *Donationem, & dominij translationem importat verbum* Concedo.
4 Concedere & Cedere, *in quo differant, oſtenditur.*

1 VErbum hoc generale eſt, vim ſumens à natura rei, cui adiicitur, Bald *in l. non ambiguitur, in fin. ff. de legib.* Socin ſen. *conſ. 93. num. 1. lib. 4.* Alexand. *in l. ſi quis antea, num. 18. ff. de acquir. poſſeſſ.* Iſa. *in l. quod principali, num. 4.* poſt gloſſ. *ff. de conſtitut. pecun.* quos refert, & ſequitur Flamin. Pariſ. *de confident. benefic. q. 34. n. 50.* vbi *n. 51.* poſt alios ſubdit, quod eſt aptum comprehendere omnes caſus ſecundùm ſubiectam
2 materiam. Vt plurimum autem importat donationem, & dominij tranſlationem, vt per Sebaſt. Medic.
3 *de compenſat. q. 22. num. 2.* Brunouem à Sole *in locis communib. lit. V, n. 38.* Menoch. *conſ. 191. n. 8. & de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 34. n. 31.* Farinac. *in praxi crim. p. 4. conſ. 95. n. 6.* & Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 82. n. 15. & cap. 938. n. 2. cum ſeqq.* Flamin. Pariſ. *d. q. 34. n. 51.*
4 *Concedere*, & *Cedere* differunt quia *concedere* eſt temporarium, *cedere* verò perpetuum gloſſ. *verb. portionibus, in l. ad eum, ff. de donat.* Galganet. *de different. individ. lit. C, num. 42.*

Dictio LXIV.
Concorditer.

1 IN omni diſpoſitione, in qua aliquid per plures concorditer fieri debet, intelligitur nemine diſcrepante, maximè in materia contractus, & ſtricti iuris. Ita gloſſ. *in cap. cupientes, §. ad hæc, de elect. lib. 6.* gloſſ. *verb. concorditer, in Clem. ne Romani, de elect.* Iſa. *in l. de fideicommiſſ. C. de tranſact.* Alexand. *conſ. 124. incip. In cauſa, n. 2. & 3. lib. 2.* Petr. Enriq. *reſp. opuſc. 2. n. 4.* Cat. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 253.* Vulpel. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 17.* vbi ex Abb. ſubdit, non poſſe dici concorditer factum, etiam è collegio, quod fit aliquo diſcrepante, niſi eſſet factum abſente minori parte.

Didtio LXV.
Confeſtim.

1 Confeſtim *ſignificat, vt quid cùm primùm poſſit, vel iudicis copia haberi valeat, fiat ſecundum ſubiectam materiam.*
2 Confeſtim, *cum aliquo temporis temperamento accipienda eſt ratione ſubiecta materia.*
3 Confeſtim *quando à lege profertur, intelligitur ſtatim, & immediatè ad ſuſtinendum actum, cum interuallo verò quando ponitur ad aliquod factum affirmatiuè.*
4 Confeſtim *fieri dicitur aliquando, ſi fiat intra annum.*
5 Confeſtim *idem ſignificat quod ipſo iure.*

SIgnificat hæc dictio vt quid cùm primum poſſit vel iudicis copia haberi valeat, fiat ſecundùm ſubiectam materiam, *l. 2. confeſtim ff. ad ſenatuſconſ. Trebell.* vbi Bart. Aret. *in §. actionum, num. 44. Inſtit. de act. & in § quemadmodum, num. 4. Inſtit. ad ſenatuſconſul. Trebell.* qui ex interpretatione, & benignitate potiùs, quàm ex vi huius dictionis, ſecundùm ſubiectam materiam, illam accipiunt, id eſt, intra annum, mitigato rigore de §. *confeſtim*, refert Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Commodè, verſ. confeſtim, pag. 18.* Vnde cum aliquo temperamento tem- 1
poris accipiendam eſſe, per *l. procuratorem, ff. de procur.* obſeruat Rebuff. *in comment. ad l. amiculus, 134. verſ. idem, in dict. confeſtim, ff. de verbor. ſignific. pag. 507.* & hanc dictionem *Confeſtim, illico, mox ſtatim, continuo, incontinenti*, & ſimiles intelligi cum temperamento ratione ſubiectæ materiæ, tradit Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſſ. 6. §. 1. in annot. contra nullit. num. 217.* 2
Et vt in hac materia certa aliqua regula dari poſ- 3
ſit, obſeruandum duxi, quod quando iſta dictio profertur à lege, intelligitur ſtatim, & immediatè, & ſine vllo medio, & hoc, quando ponitur ad ſuſtinendum actum. Si verò ponatur ad aliquod factum affirmatiuè, tunc poteſt intelligi cum interuallo, Raphaël. Cuman. *in l. de pupillo, per eum text. & ibi Iſa. n. 1. ff. de noui operis, nunc.* Bermond. *in tit. de publ. concubinar. in verb. ſtatim, n. 2. pag. 217.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. curiæ Archiepiſc. Neapol. p. 2. deciſ. 288. n. 12.* Cened. *poſt lib. practic. & canonic. q. ſing. 74. num. 4.* vbi 4
ſubdit aliquando dici confeſtim fieri, ſi fiat intra annum.
Denotat idem quod *Ipſo iure* Bart. *in authent. inceſtas, C. de inceſtis nupt.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n. 94. C. de reuoc. donat.* Cened. *d. ſing. 74. num. 5.* Aloyſ. Ricc. *d. deciſ. 288. num. 13.* Sayro *in Claui Regia, lib. 3. c. 8. n. 27.* Monet. *de diſtrib. quotid. p. 3. q. 7. à 35.* 5

Dictio LXVI.
Conſtare.

1 Conſtare *dicitur id quod palam eſt, & palam eſſe dicitur.*
2 *Iudici de iure alterius tunc dicitur conſtare, quando omni dubitatione caret, quod ille ius habet.*
3 Conſtare *non dicitur id quod in ſcriptura literaliter non continetur.*
4 Conſtare *aliquid, aut apparere non dicitur, ſi nondum teſtes ſunt examinati, licet iurauerint.*
5 *Iudici* conſtare *nunquam dicitur de iure partium ſi ſententia ſit lata in contumaciam.*
6 Conſtare *poteſt aliquid ſiue per inſtrumenta, aut teſtes, etiam per ſententiam, aut aliam claram probationem.*

COnſtare dicitur quod palam eſt, & palam eſſe 1
dicitur id, quod apud omnes eſt, vel maiorem partem hominum loci. Ita poſt Zabarell. *conſ. 69. in fine* tradit Card. Tuſch. *practic. conclu. tom. 2. lit. C, concluſ. 781. num. 1.* vbi *num. 2.* poſt Rom. *conſil. 329. incip. Præſens conſultatio, num. 10.* ſubdit, quod tunc dicitur de iure alterius iudici conſtare, quando omni dubitatione caret, quòd ille ius habet; vel

è con

è conuerſo quòd ius non habet,& *n.*3.quòd iura partium dicuntur conſtare, quando ambarum partium mutua diſcreptatione panduntur.

3 *Conſtare* verò non dicitur id, quod in ſcriptura litteraliter non continetur, licèt virtualiter eliciatur: & ideò diſpoſitio relatiua ad id, quod, conſtat in libris, non quæratur, niſi conſtet per ſcripturam apparentem. Ita Gemin. *conſil.*25.*num.*4. *verſ.demonſtrat*. Card. Tuſch. *d.tom.*1. *litt.D,concluſ.*255.
4 *num.*1. vbi *num.*3. extendi, non dici conſtare aliquid, nec apparere ſi nondum teſtes ſunt examinati, licèt iurauerint; ſecùs, ſi ſunt examinati, licèt non publicati.

5 Nunquam dicitur conſtare iudici de iure partium, ſi ſententia ſit lata in contumaciam, etiam ſi illa pars, quæ non fuit contumax, produxerit iura ſua; argum.*c.error*,8.*diſt.*vbi dicitur, quòd tunc opprimitur veritas, atque certitudo, cùm altero contendente alter minimè ſe defendit. Roman. *d.conſ.*329.*n.*10.*&* 11. Card.Tuſch.*d.lit.C,concl.*781.*n.*4.

6 Verbum *Conſtare* verificari poteſt ſiue per inſtrumenta, aut teſtes ſiue etiam per ſententiam aut aliam claram probationem conſtet. Ita Feder de Senis *conſ.*157.incip. *D.Inquiſitori*, Petr.Henriq.*reſp.opuſ.*2.*ſub n.*4. Maſcard. *de probat.concl.*75.*n.*11. Card.Tuſch. *pract.concl.tom.*1.*lit.C,concl.*781.*num.*1. vbi *n.*2. poſt Bald.*conſ.*265.incip.*Verba,n.*3.*verſ.deinde,lib.*2 ſubdit, quòd importat tempus futurum, & etiam præteritum, & præſens.

Vnde intelligi poſſe tam de notitia iudiciali, quàm extraiudiciali tradit Gonzal. *ad reg.*8. *Cancellar.* §.7. *proœm.n.*133.

Dictio LXVII.
Conſtituimus.

VErbum hoc non importat præceptum, vt poſt Sayr.*in claui Regia,lib.*3.*c.*7.*n.*18.tradit Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.*2. *lib.*6.*cap.*4. *num.* 40.*in med.*

Dictio LXVIII.
Continuò.

1 *Moram omnem tollit dict.* Continuò, *& idem ſignificat quod* Statim.
2 *Dict.* Continuò, *debet intelligi ciuiliter,id eſt,* horis,& temporibus competentibus.
3 *Priuilegium conceſſum illis de comitatu qui per decem annos continuò habitauerint in ciuitate, intelligitur etiamſi habitantes ciuitatem tempore meſſium, & vindemiarum iuerint in comitatum cum familia ad faciendum recollectas.*
4 *Ciuis qui continuò tenetur habitare, implet ſi habitet etiam per tres menſes in rure ſingulis annis.*
5 *Obligatus ad continuam reſidentiam, intelligitur horis congruis,& ſalua neceſſitate, vel infirmitate.*
6 *Iudicis arbitrio relinquitur, quando dicatur aliquid* continuò *eſſe factum.*
7 *Verba*, Continuò amittat, *denotant ipſo iure.*

1 OMnem moram tollit; & idem ſignificat, quod *Statim* Cic. *Pro Quinct.* Ignis in aquam coniectus continuò extinguitur. Terent. *Heaut.* Continuò hîc adero. Idem *Eunuch.* Hos priùs introducamus poſtea continuò ex eo, *l.apud Aufidium.ff.de opt.leg. l.qui vxore,ff.de iniuncto,rupto,cap.cæterum,* vbi Abb. *num.*4.*de reſcript.* Griland.*de hæret.lib.*1.*q.*5.*num.*12. *verſ.ret*, Vulpell. *de præpoſ. & aduerb.ſignif.ſub dict. commodè, verſ.continuò,pag.*18. Petr.Enriq.*reſp.opuſc. ſub n.*5. Cened.*poſt lib.pract.& canonic. quæſt.ſingul.* 74.*n.*1.

Verùm licet iſta dictio exigat, vt non fiat temporis interuallum, & de ſui natura denotet, id eſt, ſine interuallo, tamen debet intelligi ciuiliter, id eſt horis, & temporibus competentibus. Apoſtill. ad Abb.*in proœm. Decretal.verb. Rex pacificus,n.*3. *verſ.ſine intermiſſione.* Coſm.*in pragmat.ſanct. tit. de cauſ.in princip.in verb.ingiter, pag.*107.*& ſeq.* Cald. *conſ.*88. *verſ.item illud verbum,quod eſt,*8.*de offic.leg.* Card.Tuſch.*practic.concl.tom.*1.*litt.C,concl.*977.*n.*3. Dominic. *in proœm.ſexti,* §. *ſacroſancto,* Petr. Enriq. *ſub d.num.*5. Surd. *conſ.*313.*num.*24. Cened. *d.ſing.* 74.*n.*2. 2

Vnde priuilegium conceſſum illis de comitatu, 3
qui per decem annos continuò habitauerint in ciuitate, intelligitur, etiamſi habitantes ciuitatem tempore meſſium, & vindemiarum iuerint in comitatum cum familia, ad faciendum recollectas: quia ex quo reuerſi ſunt ad ciuitatem, dicuntur continuò habitaſſe. Ita Ioan.de Imol. *conſil.*6.*in fine* quem refert Card.Tuſch.*de concluſ.*977.*num.*5. nam 4
ciuis, qui continuò tenetur habitare, implet, ſi habitet etiam per tres menſes in rure ſingulis annis, Apoſtill.ad Rom. *conſ.* 264. *in verſ. circa ſecundum,* Card.Tuſch.*vbi ſupra,num.*6.vbi *num.*7. poſtò Rom. *conſ.*263.*&* 164.*num.*3.*verſ.*2.ſubdit, continuò dicit quem habitaſſe, licèt ex iuxta cauſa fuerit abſens, puta peſtis, vel infirmitatis.

Hinc etiam euenit, vt obligatus ad continuam 5
reſidentiam intelligatur obligatus horis congruis, & ſalua neceſſitate, vel infirmitate, Calder. *d. conſ.*88. *verſ.item illud verbum,* aliàs 8. *de offic. legati,* Card. Tuſch.*d.concl.*977.*n.*2.

Demum arbitrio iudicis remittitur, quando dica- 6
tur aliquid continuò eſſe factum, Alciat.*in l. deſtitatie,ff.de verb.ſignif.* Ancar.Regien.*p.*1.*q.*48.*n.*5.*&* 6. Cened.*d.ſing.*74.*n.*2.*in fine.*

Verba illa, *continuò amittat*, denotant ipſo iure 7
vt per Tiraq.*in l.ſi vnquam,vero reuertatur,num.*102. *C.de reuocand.donat.* Cened.*d.ſingul.*74.*num.*3. Aloyſ. Ricc.*in deciſ.Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ,p.*2. *deciſ.*288.*n.*11. Monet.*de diſtrib.quotid.p.*3.*q.*7.*n.*36. *&* 37.

Dictio LXIX.
Conuenit.

VErbum hoc redactum in ſcripturam, ſignificat 1
pactum nudum, vt notat Ceual. *commun.contra commun.q.*114. Et licèt in ſcripturam redactum non ſit, importare ſtipulationem, tradit Suar. *tom.*2.*comm. opin.lib.*9.*tit.*34.*n.*363.

Dictio LXX.
Contra.

COntra aduerbium ſæpe eſt, quia ſine caſu ponitur, Cic. *lib.*14. *epiſt.*18. Vtrumque contra accidit.

Pro

Pro dictione *Præter* aliquando, ponitur gloſſ. *in authent. quare, C. de ſacro ſanct. Eccleſ.* Grat. *d. il.* 31.

1 Sæpe vſurpatur pro *Econtra.* Cic. 5. *Tuſcul.* Vt hi miſeri, ſic contra illi beati. Idem 2. *Acad.* Vt aliæ probabiles videantur, aliæ contra. Turſellin. *de particulis Latinæ orationis, cap.* 38.

Dictio LXXI.
Coram.

1 *Proximitatem ſignificat, ad certáſque perſonas refertur dict.* Coram.

2 *Præſentiam non ſolum perſonalem, ſed etiam intellectualem, & operatiuam importat dictio* Coram.

1 REfertur ad certas perſonas, proximitatémque ſignificat, ex adductis per Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. commodè, verſ. coram, pag.* 18.

2 Importat etiam non ſolùm præſentiam perſonalem, ſed etiam intellectualem, & operatiuam. Sic *in l. dicta proferre, §. coram. ff. de receptis arbitris, l. ſi quis nobis bona, §. coram Titio,* iuncta gloſſ. *ff. de acquir. hær. cap. 1. in primis,* vbi gloſſ. *verb. ipſo præſente, q.* 7. cum aliis de quibus per Auendan. *ad l. 44. Tauri, gloſſ. 14. num.* 3.

Dictio LXXII.
Credere.

1 *Fictionem denotat verbum* Creditur.

2 *Præſumptionem aliquando ſignificat verbum,* Creditur.

3 *Teſtis deponens per verbum* Credit, *non affirmat, niſi addat cauſam ſufficientem.*

4 *Conſulens, vel ſententiam proferens per verbum & non affirmat.*

5 Credere, *&* Deponere, *in teſte differunt.*

6 Credo, *verbum, in poſitionibus facit veram confeſſionem.*

1 FIctionem denotat hoc verbum, ex adductis per Tiraq. *de retract. conuent. §. 1. gloſſ. 6. num.* 27. & Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 17. n.* 25.

2 Præſumptionem aliquando ſignificat, vt *in l. conficiuntur in princ. ff. de iure codicill. & in cap. quoſdam,* vbi gloſſ. *de præſumpt.* notat Menoch. *d. præſumpt. 11, num.* 27.

3 In teſte non affirmat, quamvis dicat, Scio, quia credo: vel, Credo pro certo: etiam ſtante conſuetudine, vt per Maſcard. *de probat. concl. 458. à princip.* quem refert Card Tuſch. *tract. concluſ. tom. 2. lit. C, concluſ.* 1070. limitantes, niſi addat cauſam ſufficientem; item in conſulente, & in iudice ſententiam proferente, quia affirmant.

4 Vnde in teſte *Credere* & *Deponere* differunt vt per Galganet. *de different. indiuid. lit. C. num.* 106. & tunc ſemper quis poteſt probare contrarium, abſque eo quòd ſibi contrarius dicatur, ex adductis per Vital. de Camb. *in tract. clauſ. pag. 161. col.* 1.

5 In poſitionibus verò facit veram confeſſionem, cùm in hac materia ſit veritatis expreſſiuum, de quo tamen vide Rot. Genuen. *decis. 48. n.* 1. Surd. *decis. 17. num. 9. & decis. 58. n. 13. &* 14. Seraphin. *de priuil. iuram. priuil. 11. à princ.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 109. num. 6. cum ſeqq. & cap. 105. num.* 5. Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma examinandi proceſſum, cap. 7. n. 65. &* 64.

Dictio LXXIII.
Cuique.

1 *Diſtributiua vim habet dict.* Cuique.

2 *Collectiua eſt dictio* Cuique, *requirens concurſum omnium, & tribuens rem cuilibet in ſolidum.*

3 *Reſtrictionem non recipit dict.* Cuiuſque.

4 *Verba,* Cuiuſvis ex nominatis, *importat in ſubſtitutione reciprocam.*

DAtiuus hic caſus ex relatiuo *Quiſque,* vim diſtributiuæ habet, ex notatis per Surd. *conſ.* 362. *num.* 18. Cald. Pereira *de poteſt eligendi, cap. 13. n.* 47. vbi ſubdit, quòd per hanc dictionem non videtur conceſſum ius accreſcendi. 1

Et eſt collectiuus, requirens concurſum omnium & tribuens rem cuilibet in ſolidum, *l. hoc articulo,* vbi Bart. *ff. de hæred. inſtituend. l. Baliſta, ff. ad Trebell.* Tiraq. *de retract. lign. §. 31. gloſſ. 1. num.* 12. notat Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. commodè, verſ. cuique, pag.* 18. vbi ſubdit, quòd dicitur diſtributiua fauore inſtitutionis. 2

Vnde in genitiuo caſu *Cuiuſque,* tanquam vniuerſalis non recipit reſtrictionem, Alex. *conſil.* 118. incip. *In caſu, n. 5. verſ. & tanto magis, lib.* 5. quem refert Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 2. lit. D, concl.* 397. *num.* 21. vbi *n.* 22. poſt Alex. *conſil.* 100. incip. *Super primo, num. 3. verſ. ſed prædictis non obſtantibus, lib.* 7. ſubdit, quòd dictio *Cuiuſvis ex nominatis* importat in ſubſtitutione reciproca, quæ ſolam vulgarem continet, vt neceſſariò contineatur compendioſa annexa: & in ſingulos ſit facta ſubſtitutio. 3 4

Dictio LXXIV.
Cuiuſlibet.

1 *Vniuerſalis eſt dict.* Cuiuſlibet, *omnia comprehendens.*

2 *Diſtributiua eſt dict.* Cuiuſlibet *& attribuit cuilibet in ſolidum.*

3 *Relictum ſi ſiat cuilibet ex conſanguineis, omnes admittuntur.*

4 *Legatum factum familiæ, & cuilibet de familia, cenſetur factum omnibus in ſolidum, & ordine ſucceſſiuo.*

GEnitiuus hic caſus ex relatiuo *Quilibet,* eſt vniuerſalis, omnia comprehendens, gloſſ. *verb. quaſlibet alias. in l. omnes, C. de quadriennij præſcript. & in Clem. 1. verb. quamis alia de re iudicata,* Ioan. Franc. de Ponte *decis. 3. n.* 4. Glorit. *reſp. 1. part. 1. n.* 185. vbi idem dicit de verbo *Cuiuſcunque,* & citat Cephal. *conſ. 451. n. 55. 58. &* 59. & Decian. *conſ. 44. num. 5. vol.* 4. 1

Diſtributiuus eſt, & attribuit cuilibet in ſolidum, ex adductis per Pariſ. *conſ. 49. n. 3. & ſeq. vol.* 2. & per Berraz. *de clauſ. inſtrum. clauſ. 12. gloſſ. 2. n.* 1. 2

Vnde ſi cuilibet ex conſanguineis fiat relictum, omnes admittuntur, quia dictio hæc eſt vniuerſalis, & diſtributiua. Ita Caſtr. *conſ.* 384. incip. *Notandum eſt, num. 1. in fine, & num. 2. verſ. ſed nos ſumus in caſu. lib.* 1. vbi quòd eſt vniuerſalis diſtributiua. 3

Auguſt. Barboſa de Dictionib. CC 6 Et

4 Et legatum factum familiæ, & cuilibet de familia cenſetur factum omnibus in ſolidum,& ordine ſucceſſiuo,ſequitur Card. Mant. de coniect.vltim.volunt. lib.8.tit.12.num.3.verſ. & ſi relictum, quem refert Card.Tuſch. pract. concl. tom.2. lit.D, concluſ.397. num.23.

Dictio LXXV.
Cum.

1 Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes.
2 Tempori ſæpè dict. Cum adhibetur.
3 Conditionem denotat dict. Cum quando ea vtimur loco dict. Si.
4 Conditionem importat dict.Cum, ſi adiicitur verbo futuri temporis.
5 Cauſam, vel demonſtrationem induceit dictio Cum quando adiicitur verbo futuri temporis.
6 Copulatiua eſt,& coniunctionem inducit dict. Cum quando ea vt præpoſitione vtimur,& loco copulæ Et.
7 Dictio Cum, magis coniungit, quam coniunctio Et.
8 Dict. Cum, quando ponitur inter res,quarum vna alteri accedere non poteſt, tunc coniungit æquè principaliter,non autem acceſſoriè.
9 Acceſſoriè coniungit dictio Cum, quando ponitur inter res, quarum vna erat acceſſoria ad aliam.
10 Acceſſoriè non coniungit,ſed principaliter,quando dict.Cum, ponitur inter perſonas.
11 Dict.Cum,quando coniungit per modum acceſſorij, tunc ſi principalis diſpoſitio eſt nulla,nullum eſt quoque acceſſorium.
12 Reſtituere ſi qui promittat domum cum melioramentis,melioramenta veniunt acceſſoriè.
13 Statutum diſponens quòd mulier cum hæreditate non nubat forenſi, non habet locum ſi nubat ſine hæreditate.
14 Acceſſoriè ita coniungit dict. Cum, vt aliquando duas perſonas ponat pro vna, quando cum dicta dictione iungatur.
15 Teſtator ſi legauerit fundum cum peculio, ſi legatum in fundo erit nullum, erit etiam nullum in peculio.
16 Hæreditatis in venditione, cui adiectum eſt iuſpatronatus,operatur dict. Cum, vt item iuſpatronatus ſimul cum hæreditate in venditorum tranſeat.
17 Dict.Cum,ponitur inter ſimilia,vel parum diſtantia.
18 Demonſtratiuè potius quam taxatiuè ſtat dictio Cum, poſita inter diuerſas rationes.
19 Repetitionem de ſui natura inducit dict.Cum.
20 Fictionem, & fraudes tollit dictio Cum effectu.

1 DE vi, & effectibus huius dictionis, vide Alber. in ſuo Dictionario,verb.Cum, & Firman. in ſuo Repertorio,eo verb. Ioan.Andr.in cap. nullus, num.10. cum ſeqq. ff. de reg.iuris, Luc.de Peñ. in l.omne, 1. col. 15. verſ. de præpoſitione Cum, C. d. Decurionibus lib.10.Mandoſ.in gloſſ facul..§.habit.i. in verb. Cum, Bertaz.de clauſ.inſtrum.clauſ.4. gloſſ.22. Vulpell. de præpoſ.& aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.18. Turſel. de particulis Latinæ orationis,cap.39.Card.Tuſch.pract. concluſ.tom.2.lit.C,concl.583.n.16.cum ſeqq.& lit.D, concuſ.257.& 258.Galganet.in tract.de condit.& demonſtr.p.1.cap.5.n.2.& 2. & p.2.cap.1.q.2. Grat. de dictionib.dict.34.Cened.poſt lib.pract.& canonicarum quæſt.ſing.9.

Sæpè dictio Cum tempori adhibetur, Cic.lib.13. epiſt.3. Scis profectò fuiſſe quoddam tempus, cum homines exiſtimarent, &c. Idem lib.15.epiſt.14. Multi enim anni ſunt, cùm ille in ære meo eſt Idem lib. 3. epiſt.3. Vltimum diem illum videam, cùm tibi gratias agam. Idem pro Planc. Nunquam obliuiſcar noctis illius, cùm tibi vigilanti pollicebar, &c. Sic etiam in iure, quando hac dictione vt aduerbio vtimur, illa tempus ſignificat, ad nota in l.qui promiſit, ff. de cond. indeb.& in l.quocumque §.final.ff.de verbor.obl. Iaſ.in l.ſi ancilla,n.1.cum ſeqq. ff.de leg.1. Grat. conſ.103.n.7.vol.2. Mandoſ.in gloſſ. faculi.§.habita in verb.Cum,pag.133.col.a. Vulpell. citato loco.Cened.d.ſing.9.n.2. 2

Quando dictione Cum vtimur, loco dictionis Si, 3 tunc denotat, & inducit conditionem, & tantum valet,quantum dictio Si, vt eſt text. in l. qui promiſit,ff.de condict.indeb.& in l.cuicunque,§.non ſolum. & in l.huiuſmodi ſtipulatio,ff.de verbor. obligat. Dec. conſ.401. Cephal. conſ.22. n.4. vol.1. Pariſ. conſ.19. num.12.vol.2. Grat. conſ.1.n.94. vol.1. Cald. Pereira de poteſtate eligendi,cap.2.num.16. Decian. conſ.34. num.43. lib.3. Vulpell. citato loco, Cened. d. ſing.9. num.3.

Et demum importare conditionem, ſi adiicitur 4 verbo futuri temporis, tenent Cuman. conſil.601. incip. Petrus hæres,num.3.verſ.ad ſecundum, Roman. conſ.438.num.4. vbi ait,quod dictio Cum adiecta futuro, licèt ſit cauſa, tamen habet effectum conditionis.Alex. conſ.55. incip. Viſo titulo,in princ.lib.2. vbi dicit, quòd in teſtamento hæc dictio adiecta in certo termino ſemper importat conditionem;pro vt ſi pater legat filiæ,cùm nupſerit,refert Card. Tuſch. d.lit.C,concl.583.num.17.& 18.& d.lit.D,concl.257. num.10.& 11.[Galgan.de condit.p.2.c.1.q.2.Franc.de Barry de ſucceſſ.teſtati & ab inteſtat. lib.17. tit.2. num.3.]

Limita, quando adiicitur verbo præteriti tempo- 5 ris,quia tunc inducit cauſam, vel demonſtrationem Cuman.d.conſ.61.num.2. Roman. d. conſ.438. n.3. verſ.quoad ſecundam, vbi dicit, quòd hæc dictio adiecta verbo præteriti, vel præſentis temporis, importat cauſam, & n.4.ſubdit, quòd ſiue ſit de præterito,ſiue de præſenti, importat cauſam,quæ non vitiat, licet deficiat. Si verò iungatur tempori de futuro,licèt ſit cauſa,& non conditio,tamen habet effectum conditionis,& defectus vitiat ſicut ſi eſſet conditio. Refert Card. Tuſch.d.concl.583.n.19. & 21. & d.concl.257.n.11. vbi n.12.ſubdit,quòd in dubio potiùs demonſtrationem, quàm conditionem debet importare.

Sed quando hac dictione vtimur vt præpoſitione 6 & loco copulæ Et, tunc eſt copulatiua, & coniunctionem inducit, l.Titia textores,§.nihil differt. ff. de leg.1.l.ſi ita fuerit.ff.de manumiſſ.teſtam.l.ſi quis legauerit,ff.de verbor.ſignif. Iaſ.in l.ſi ancilla,num.1.& 2. ff. de leg.1. Dec.conſil. 401. num.1. Pariſ. conſil. 19. num.12.col.2. Ruin. conſil.138. num.10. Rip.lib.1. reſponſ.cap.3.num.16. Mandoſ. in gloſſ.faculi. §. habita,in verſ.Cum,pag.232.& ſeq. & in §.& in ipſa, in verſ.Cùm.pag.290. Caſſan.in conſuetud.Burgund. rubr.2. §.1. in verſ.in confiſque,num.1. Arundan. de exequend.mandatis,p.1.cap.19.num.6. Vulpell. citato loco, Cened. d ſing.9.num.4. & vniformiter copulat. l.ſi legatarius,§.cum ita,ff.de legatis 3.Surd.d.deciſ.8. num.8.

Immo

7 Immò hæc dictio magis coniungit, quàm dictio, *Et*, quia aliud eſt dicere, Titius, & Mæuius venerunt Romam, & Titius cum Mæuio venit Romam: primò enim caſu non eſt neceſſarium pro veritate propoſitionis quòd ſimul venerint; ſecus verò in ſecundo caſu, in quo etiam videtur demonſtrata qualitas temporis, ſicut & aliud eſt dicere, inſtituo filium cum nepote. Pro quibus vide Doctores *in l. Gallus*, §. 1. *ff. de liber. & poſthumis*, Lancell. Polit. *in tract. ſubſtit. vbi de vulgar. p. 2. num. 23*. Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 70. num. 10. & 32*. Mandoſ. *in d. gloſſ. facult. §. & in ipſa, verſ. Cum, pag. 291*. Surd. *de alim. tit. 1. quæſt. 7. num. 5. cum ſeqq. & deciſ. 8. num. 9*. Cened. *d. ſing. 9. num. 8*. benè Caſtr. *conſ. 455. num. 3. lib. 2*. quem refert Card. Tuſch. *d. lit. D, concl. 258. num. 17*. vbi ait, quòd dictiones *Cum*, *Vnà*, *Simul*, & ſimiles, ſemper magis copulant, quàm dictio, *Et*, quia dictio, *Et*, perdit virtutem copulandi in iis, in quibus datur ordo ſucceſſiuus; aliæ verò ſemper copulant etiam in iis, in quibus datur ordo charitatis, vel ordo iuris ſucceſſiuus.

8 Verùm, vt meliùs & clarius percipi poſſit quæ ſit vera, & realis differentia inter hanc dictionem, & coniunctionem, *Et*, ac proinde quando hæc dictio coniungat, & copulet acceſſoriè, quando verò æquè principaliter, diſtinguendum duxi cum Iaſ. *in d. l. ſi ancilla, num. 1*. quòd quando iſta dictio, *Cum*, ponitur inter res, quarum vna alteri accedere non poteſt, vt ſego domum cum vinea, tunc coniungit æquè principaliter, non autem acceſſoriè, & nulla eſt differentia inter dictionem hanc, & coniunctionem *Et*, prout ex text. *in d. l. Titia textores, §. nihil*, tradunt Caſſan. *citato loco*, & Dec. *in auth. ingreſſi, num. 13. verſ. in gloſſ. C. de ſacroſ. Eccleſ*. Cened. *d. ſingul. 9. n. 5*.

9 At quando iſta dictio ponitur inter res, quarum vna erat acceſſoria ad aliam, tunc coniungit acceſſoriè, *l. ſi quis ancillas*, vbi Iaſ. *num. 1. ff. de leg. 1. d. l. 1. 2. & 3. ff. de peculio legato*. Dec. *in d. authent. ingreſſi, n. 23*. vbi declarat quid differat dedicare ſe cum ſuis bonis Eccleſiæ, vel ſe, & ſua bona Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ. 26. gloſſ. 4. num. 1*. Caſtr. *conſ. 377. ante num. 2. part. 1*. Alexand. *conſ. 193*. incip. *Ex themate, num. 5. lib. 2. & conſ. 75*. incip. *Viſo themate, num. 6. lib. 7. conſ. 114. num. 4. & 5. lib. 4*. Vulpell. *citato loco, num. 1*. Ioſeph. de Seſſe *Aragon. deciſ. 124. num. 20*. Card. Tuſch. *d. lit. D, concluſ. 257. num. 4*. vbi *num. 5*. poſt Genun. *conſil. 32. col. fin. verſ. quod autem ad ceſſionem*, extendit hoc, in tantum eſſe verum, vt ſi principalis diſpoſitio ſit nulla, ſit etiam nulla diſpoſitio copulata cum dictione *Cum*, tanquam acceſſoria.

10 Demum quando hæc dictio ponitur inter perſonas, non coniungit acceſſoriè, ſed coniungit principaliter. Ita Bald. *conſ. 409*. incip. *Conceſſus fuit, lib. 1. quod duplicatur, conſ. 408. lib. 5*. vbi dicit, quòd habens ſaluum conductum eundi, & redeundi cum decem equis, & bonis, poteſt etiam mittere vxorem, quia dictio *Cum*, complectitur vxorem, licèt ſit principalis, & non acceſſoria. Socin. *conſil. 40. num. 1. vol. 1*. vbi dicit, quòd iſta dict. *Cum*, poſita inter perſonas, operatur per modum copulæ, & idem quod copula *Et*, ac proinde tantam poteſtatem attribuit vni ſic coniuncto, quantam habent omnes alij. Franc. Aret. *conſ. 1. num. 12*. vbi ait, quòd dictio *Cum*, coniungit principaliter perſonas ad effectum repetitionis qualitatum, & conditionum inter diuerſas perſonas poſitas in eadem oratione. Strach. *de adiect. 4. part. q. 4. num. 1. pag. 249*. vbi ait, quod dictio *Cum* poſita inter perſonas, habet eandem vim, quam dictio *Et*. Anch.

conſ. 365. incip. *In themate propoſito, n. 4*. ait quod inter perſonas honoratas prolata coniungit ſicut copula, & prout refert Card. Tuſch. *d. lit. D, concl. 258. n. 14*. In quo autem differant hæc dictio, & dictio *De*, vide *ibi ſub dict. De*.

Hæc dictio quando eſt illius virtutis vt coniungat per modum acceſſorij, tunc ſi principalis diſpoſitio eſt nulla, nullum eſt quoque acceſſorium in neceſſariam conſequentiam. Ita Gemin. *conſ. 32. col. fin. verb. quo autem ad conceſſionem*. Ruin. *conſ. 114. n. 4. & ſeq. lib. 4*. Card. Tuſch. *d. lit. D, concl. 258. n. 1*. 11

Amplia primò in tantum huiuſmodi dictionem iungere acceſſoriè, vt ſi in tranſactione quis promiſit reſtituere domum cum meliorationibus meliorationes acceſſoria dicantur, ita vt ſi ceſſet dominium, & non meliorationes non incidat in pœnam, *l. ſi quis maior*, quæ non habet locum in acceſſoriis; ita Caſtr. *conſ. 378*. incip. *Quantum, col. 1. in fin. verſ. præterea ipſo ſeruanti, lib. 1*. Card. Tuſch. *d. lit. D, concl. 258. n. 8*. [notat Hermoſil. *l. 32. gloſſ. 1. n. 176. tit. 5. p. 5*. quòd hæc dictio in contractu appoſita iungit acceſſoriè.] 12

Amplia ſecundò etiam ita coniungere vt requiratur verificatio vtriuſque copulati, ideo ſtatutum diſponens quòd mulier cum hæreditate non nubat forenſi, non habet locum ſi nubat ſine hæreditate, quia requiritur concurſus omnium copulatorum. Bald. *conſil. 357. in fin. lib. 1*. Card. Tuſch. *d. lit. D, concluſ. 258. n. 13*. 13

Amplia tertiò ita acceſſoriè coniungere, vt aliquando duas perſonas ponat pro vna, quando iunguntur per hanc dictionem *Cum*, *l. fin. C. de impuberum, & aliis*, vbi ſi quis dicat, Titius vnà cum filiis ſuis, & Sempronius mihi hæredes ſunto, Titius, & filij habebunt medietatem, Sempronius verò aliam medietatem. Sed obſtat ex diametro text. *in l. ſi quis Titio, ff. de vſufr. & accreſcen*. vbi ſi teſtator dicat, Titio cum hæredibus meis, & Mæuio eandem rem lego, Titius habebit tertiam, hæredes tertiam, & Mæuius tertiam. Pro concordia tamen Abb. *conſil. 57*. incip. *Attingam, in principio, lib. 1*. diſtinguit quòd quando dictio *Cum*, coniungit nomina collectiua vel nomina dignitatum, ſemper ſtat coniunctiuè principaliter, ſecus ſi nomina ſingularia; ideo Papa mandans Archiepiſcopo Florentiæ, vt vnà cum Capitulo, & Conſulibus fabricæ dotet, & ordinet præbendas Canonicales, non ponit Epiſcopum & Capitulum tanquam vnum, & Conſules pro ſecunda voce, ſed erunt tres voces principales Epiſcopus habebit vnam vocem, Capitulum aliam, & Conſules tertiam, refert Card. Tuſch. *d. concl. 258. n. 18. 19. & 20*. 14

Amplia quartò, vt ſi teſtator legauerit fundum cum peculio, ſi legatum in fundo erit nullum, erit etiam nullum in peculio; ita Rota *deciſ. 709. n. 9. p. 1. diuerſ*. Honded. *conſ. 91. n. 13. vol. 1*. 15

Amplia quintò vt adiecta in venditione hæreditatis cui annexum eſt iuſpatronatus, operetur, vt idem iuſpatronatus tranſeat ſimul cum hæreditate in venditorem; iuxta reſoluta per Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. c. 19. n. 13*. 16

Ponitur hæc dictio inter ſimilia, vel parum diſtantia, vt per Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ. 124. n. 21*. & poſita inter diuerſas orationes ſtat potius demonſtratiuè, quàm taxatiuè Monet. *in tract. de option. Canonicar. 3. q. 3. n. 64*. 17 18

Deinde hæc dictio de ſui natura repetitionem inducit, vt tradunt Galganet. *in tract. de cond. & demonſtr. p. 2. cap. 1. quæſt. 18. n. 3*. Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 180. num. 45*. vbi *num. 46*. limitat non procedere fauore libertatis, & *num. 46*. aſſerit, non habere 19

Auguſt. Barboſa de Dictionib. CCc 2

habere locum quoties ponitur inter duas perſonas affines, & ſanguine coniunctas.

20 Dictio (cum effectu) tollit fictionem, & fraudes; gloſſ. penult. in Clem. 1. de decim. & importat quòd realiter, non verbo fiat, Extrauag. Ioan. 22. ſuſcepti, cum aliis adductis per Bertazol. de clauſ. inſtrument. clauſ. 4. gloſſ. 7. n. 1.

Dictio LXXVI.
De.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Cauſam proximam & immediatam denotat dictio De niſi aliud conſtet de mente loquentis.*
3 *Cauſam remotam aliquando ſignificat dictio De, ſecundum ſubiectam materiam.*
4 *Subſtantiam interdum ſignificat dict.* De.
5 *Legatum ſi fiat de bonis teſtatoris, debentur bona.*
6 *Dos ſi debetur ab ſtatuto filia excluſa de bonis defuncti, debetur in ſubſtantia, & non in pecunia.*
7 *Materiam, ſeu cauſam materialem nonnunquam importat dictio* De.
8 *Materiam immediatam, de qua aliquid fit, quandoque ſignificat dictio* De.
9 *Originem, vel domicilium ſæpè importat dictio* De.
10 *Augmentum importat dictio* De.
11 *Taxatiuè & non demonſtratiuè aliquando ponitur dictio* De.
12 *Conditionem denotat dictio* De.
13 *Ex importat dictio* De.
14 De, & Cum, *in quo differant, oſtenditur.*
De *aliquando importat.*
15 A.
16 Super, *cùm de legatis agitur.*
17 Propter, *ad cauſam declarandam.*
18 Pro.
19 De induſtria, *id eſt, dedita opera.*
20 De integro, *id eſt, denuo.*
21 Deſcripto, *id eſt, non memoriter.*

1 DE vi, & effectibus huius dict. vide Tiraq. in tract. Ceſſante cauſa, limit. 20. num. 30. cum ſeqq. Scott. in rubr. ff. ſi cert. pet. num. 51. Vulpell. de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 20. Card. Tuſch. pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 261. Cened. poſt lib. pract. & canon. q. ſing. 10. Turſellin. de particulis Latina orationis, c. 41. Grat. de dictionib. dict. 36.

2 Hæc dictio varios habet ſignificatus, de ſui verò natura denotat cauſam proximam, & immediatam niſi aliud conſtet de mente loquentis, l. 1. §. fin. ff. de incend. ruina, & naufr. l. ex hoc iure ff. de iuſtitia, & iure, Anchar. q. 69. n. 2. & 6. p. 1. Polyd. Rip. de nocturno tempore, cap. 62. num. 7. Card. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 12. num. 17. Rip. in rubr. ff. ſi certum petatur, num. 2. & 3. vbi Dec. lect. 1. num. 1. & 2. & lect. 2. num. 5. Barbat. de praſtantia Cardinal. q. 2. p. 1. poſt n. 21. Pariſ. conſ. 9. n. 44. col. 1. Dec. conſ. 624. n. 3. Euerard. conſ. 142. in fine, Tiraq. d. limit. 20. n. 31. verſ. nam & dictio De, Anton. de Sola in conſtitut. Saband. p. 2. tit. de alien. bonor. minor. gl. 3. n. 47. Gom. in reg. de infirmis reſignantibus, q. 11. verſ. & iſta opinio, Burg. de Pace conſ. 19. n. 61. Menoch. de praſumpt. lib. 4. praſ. 81. n. 13. & conſ. 173. n. 7. Bet. deciſ. 44. n. 29. Mandoſ. in gloſ. facult. in § habita, in verb. de eorum, pag. 114. & ad reg. 14. Cancellar. q. 7. num. 7. Vulpel. citato loco, num. 1. Cened. d. ſing. 10. num. 2. Bertazol. de clauſ. inſtrum. clauſ. 26. gloſſ. 10. num. 2. & gloſſ. 5. num. 2. Stephan. Gratian. Marchia deciſ. 141. num. 7. Card. Tuſch. d. concl. 261. n. 2.

Aliquando tamen cauſam remotam ſignificat 3
ſecundùm ſubiectam materiam, quando aliàs conſtaret de mente diſponentis, vt in l. ſi finita, §. deinde, ff. de damn. infecto, Dec. in rubr. ff. ſi certum petatur, lect. 1. num. 2. & conſil. 624. num. 2. Mandoſ. in reg. 12. Cancellar. q. 2. num. 8. Cened. d. ſing. 10. num. 3. Semper enim regulatur hæc clauſula ſecundùm ſubiectam materiam, ex adductis per Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 116. n. 27.

Interdum ſubſtantiam ſignificat, Socin. iun. conſ. 4
81. num. 11. vol. 3. Tiraq. d. limit. 10. num. 32. verſ. hac enim dict. Paul. in tract. de poteſt. Capituli Sede vacante, in primo praludio, à num. 1. veluti ſi fiat legatum 5
de bonis teſtatoris debentis bona, Corn. conſ. 167. num. 14. verſ. dictio enim De, lib. 2. vbi ait, quòd idem eſt dicere, quòd aliquid ſit de bonis, vel de ſubſtantia bonorum, & ideò ſumma legata de bonis debentur in tot bonis, Socin. conſil. 72. num. 10. cum ſeq. lib. 3. Ruin. conſil. 65. num. 3. lib. 2. Pariſ. conſ. 18. num. 37. lib. 2. Crau. conſil. 187. num. 5. Hinc etiam ſi 6
dos debetur à ſtatuto filiæ excluſæ de bonis defuncti, quod debeatur in ſubſtantia, & non in pecunia, tradit Menoch. de arbitr. caſ. 163. n. 15. cum duobus ſeqq. quem refert Card. Tuſch. d. lit. D, concl. 261. num. 5.

Nonnunquam importat materiam, ſeu cauſam 7
materialem, Bald. in l. penult prope finem, C. de cond. inſert. Luc. de Peña in leg. omnes, num. 72. C. de decurionibus, lib. 10. Rip. in rubr. ff. ſi certum petatur, num. 2. & ſeq. Pauin. d. pralud. 1. num. 1. Cened. d. ſing. 10. n. 2. Card. Tuſch. d. concluſ. 261. num. 6. Camill. Medic. conſil. 153. num. 1. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 570. num. 4. [Rot. apud Paul. de Rubeis deciſ. 26. n. 27. tom. 3. diuerſ. aliàs p. 7. recent.]

Quandoque ſignificat immediatam materiam, 8
de qua aliquid fit, vel ſurgit; ideò ſi adiungatur filio, puta ſi dicatur de progenie filij, non includitur pater, nec aſcendentes, vel tranſuerſales, quia non ſurgunt ex filio, ſed ſolùm de deſcendentibus filij intelligitur, ita Bald. conſ. 336. incip. Quaritur vtrum, lib. 5. quem refert Card. Tuſch. d. lit. D, concl. 261. n. 2.

Perſæpe originem, vel domicilium importat, vt 9
in l. 1. ff. ad municip. tradit Surd. deciſ. 129. n. 15.

Item importat augmentum, vt in l. 1. ff. depoſiti, 10
vbi ponere apud aliquem, non tollit omnimodam cuſtodiam à ponente; ſed ſi deponit, ſecus eſt, quia ſeorſum à ſe ponit, vt ibi gloſſ. in verb. auget, Bald. conſ. 210. incip. Proponitur, num. 5. lib. 1. Card. Tuſch. d. lit. D, concl. 261. n. 1.

Item taxatiuè aliquando ponitur, non demon- 11
ſtratiuè, puta ſi dicam: Relinquo tali decem menſuras frumenti de fundo, ſeu agro meo ſito in tali loco: quia ex quo dictio *De* ponitur taxatiuè, ſi in eo agro non colligantur tot menſuræ, non poterit legatarius petere ſupplementum ex grano; quod in aliis agris colligetur, l. Lucius, ff. de alim. legat. l. quidam teſtam. in princip. ff. de legat. 1. Paul. de Caſtro conſ. 338. num. 3. vol. 1. Dec. conſ. 500. num. 15. Ioan. de Amic. conſ. 46. Benintend. deciſ. 64. Durand. de arte teſtandi, tit. de leg. cauſ. 49. Petr. Pechius de teſtam. coniugum, lib. 5. cap. 13. pag. 190. Caualcan. in tract. de vſufr. mulieri relicto, c. 9. n. 167.

Item denotat conditionem, vt per Achil. de Graſſ. 12
deciſ. 6 de reſcript. n. 2.

Einſdem ſignificationis eſt dictio hæc, ac dictio 13
Ex, ſecundùm Tiraq. d. limit. 20. num. 31. & quando hæc

hæc noſtra pro illa ponitur, ſæpè ad perſonam accommodatur, Cic. *pro Cornel.* Audiui hoc de parente meo. Idem *Attic. lib.* 1. Meſſala Conſul de Pompeio quæſiuit quid de religione ſentiret.

14 Differunt autem hæc dictio *De*, & *Cum*, quia hæc noſtra denotat ſubſtantiam, & dictio *Cum* denotat proceſſum; & ideò ſi ſtatutum dicat, quòd Prætor faciat de conſilio, tenetur ſequi conſilium: ſi verò dicat cum conſilio, non ita præcisè arctatur ad conſilium ſequendum. Ita Corn. *conſ.* 53. incip. *Pro deciſione, col.* 2. *verſ. prapoſitio, num.* 6. *lib.* 1. Burſ. *conſ.* 90. *à num.* 42. *vol.* 2. Cened. *d. ſing.* 10. *n.* 7. Card. Tuſch. *d. tom.* 2. *lit. D, concl.* 292. *num.* 21. vbi *num.* 22. citat in contrarium Feder. de Senis *conſil.* 1. *num.* 5. *verſ. & ſi oppones.*

15 Multiplices ſignificatus habet hæc dictio, aliquando enim ponitur pro *A*, vt *in l. ſi is, qui rem, §. fin. ff. de furtis*, in illis verbis, *ſi ſtipulatus de te ſim*, id eſt à te, *l.* 1. *C. de fund. rei priu. lib.* 11. ibi, *de fiſco*, id eſt à fiſco, *l. ſi vt certo, ff. commodati*, Cic. *de Orat.* Audiui de ſocero meo, id eſt, à ſocero meo.

16. *Super* importat, cùm de legatis agitur, ad ſignificandam materiam, aut cauſam legationis, Cic. *lib.* 1. *Offic.* Regulus de captiuis commutandis Romam miſſus. Idem *in Brutum*: Legatus ad Senatum de Rhodiorum præmiis venerat, *l.* 3. *in princip. ff. ſi à non comp. Iud.* Put. *deciſ.* 39. *n.* 1. *lib.* 2. *in correct.*

17 *Propter* importat ad cauſam declarandam. Plaut. De nihilo iraſci Terent. *in Eunuch.* Quid nos amas de fidicina iſthac, id eſt, propter fidicinam hanc *l. vn. quando ciuilis actio, in princip.* ibi, *de re familiari*, quæ verba ibidem gl. & Doctores exponunt, propter rem familiarem.

18 *Pro* etiam importat, *authent. vt nulli iudicum, §. neceſſarium*, ibi, *Vt nulla mulier de qualibet re includatur* id eſt, pro qualibet re, vt declarat ibi gloſſ. *poſt venditionem, in princ. ff. de aqua pluuia arcend. l. procurator, §. ſi quis, verſ. ex quo, ff. rem ratam haberi.*

De diœceſi, & *in diœceſi*, in quo differant, vide ſub dict. *in.*

19 *De induſtria*, eſt dedita opera. Cic. *lib.* 1. *Officior.* Si de induſtria facias. Idem *lib.* 4. *de Finib.* Nec tamen ab illis ita dicuntur de induſtria.

20 *De integro* idem quod denuò. Cic. *Attic. lib.* 13. Gratulari de integro. Idem *libr.* 1. *epiſtol.* 29. De integro incidere in morbum. Idem *Attic. libr.* 13. De integro ſcribere.

21 *Deſcriptio*, id eſt, non memoriter. Cic. *lib.* 10. *epiſt.* 13. Vt à me de ſcripto dicta ſententia eſt. Idem 10. *Philippic.* Ita enim dixiſti, & quidem de ſcripto.

Dictio LXXVII.

Debet.

1 *Neceſſitatem, & coactionem plerumque inducit verbum* Debet.

2 *Iuſſum, & parendi neceſſitatem ſignificat verbum* Debet.

3 *Neceſſitatem importat verbum* Debet, *etiam prolatum à teſtatore, & quando refertur ad iudicem*, vt n. 4.

5 *Neceſſitatem non importat verbum* Debet, *quando dirigitur ad perſonam, cuius, vel vbi ſubiecta materia repugnat*; vt n. 6.

7 *Pro* Poteſt, *aliquando opponitur verbum* Debet.

8 *Naturam verborum precariorum quandoque aſſumit verbum* Debet.

9 *Decentiam, & vrbanitatem, non verò neceſſitatem importat verbum* Debet, *quando in lege ponitur.*

10 *Lex aliquid præcipiens per verbum* Debet, *vel* Non debet, *inducit regulariter præceptum, per quod contra faciens, incurrit peccatum mortale.*

11 *Verbum* Debet, *non importat præceptum quando adiungitur particula importans conſilium.*

12 *Actum de iure impoſſibile reddit verbum* Debet, *quando illi adiicitur dictio negatiua.*

VErbum hoc plerumque inducit neceſſitatem, & præceptum, vt *in c. propoſuit, §. ſuper quo, & in cap. oblata, de appellat. & in l. prætor, in princ. ff. de edend. l.* 1. *§. qui magiſtratum, ff. quod quiſque iuris*, gl. *verb. non debet, in cap. propoſuit, de appellationib.* gloſſ. etiam *verb. debeant, in Clem. attendentes de ſtatu monach.* traduut ibi Card. *in pr. notab.* 9. & Im. *n.* 7. Tiraq. *de retractu, tit.* 1. *§.* 1. *gl.* 15. *n.* 1. Burg. *in l.* 3. *Tauri, p.* 2. *concl.* 4. *n.* 1153. Syluest. *in ſum. verb. præceptum, q.* 2. Auendan. *reſponſ.* 14. *n.* 2. Caſtr. *de lege pœnali, lib.* 1. *cap.* 5. *docum.* 4. Marienſ. *l.* 1. *gloſſ.* 4. *n.* 6. *tit.* 4. *lib.* 5. *nona Recopil.* Sanch. *de matrim. lib.* 4. *diſp.* 23. *n.* 2. *& in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 4. *n.* 36. Hippol. *conſ.* 60. *n.* 4. Vaſq. 1. 2. *q.* 96. *art.* 4. *diſp.* 158. *cap.* 3. *n.* 21. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 6. *q.* 5. Perez *l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinam, pag.* 25. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 47. *num.* 9. Seraphin. *de priuileg. iuram priuil.* 31. *num.* 70. Rota *deciſ.* 79. *num.* 1. & *deciſ.* 276. *num.* 2. apud Farinac. *p.* 1. *recent.* Ioſeph. de Seſſe *Aragon. deciſ.* 230. *num.* 15. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 1. *num.* 2. Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 3. *q.* 47. *art.* 4. Thom. de Thomaſſet, *in floribus legum, reg.* 304. [nouiſſimè Ioſeph. Vela *diſſert.* 2. *n.* 29.] Rot. Bonon. *diuerſ. deciſ.* 8. *num.* 2. vbi quòd regulariter iuſſum, & parendi neceſſitatem ſignificat. Eſcobar. *de ratiocin. cap* 6. *n.* 22. vbi *n.* 45. quod non ſemper importat neceſſitatem præciſam, Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *litt. D, concluſ.* 32. *num.* 2. & *concluſ.* 262. *num.* 1. vbi *num.* 2. poſt Alexand. *conſ.* 223. incip. *Viſis, in fin. lib.* 3. extendit, etiamſi iungatur cum verbo voluntario, puta *Poſſit*, & *Debeat*; quia etiam tunc verbum *Debet*, importat neceſſitatem. 2

Amplia primò, quod verbum hoc neceſſitatem importat etiam prolatum à teſtatore, vt per Hippol. *in repet. l. vnica, C. de raptu virginum, n.* 279. 3

Amplia ſecundò, pariter neceſſitatem importare, quando refertur ad iudicem, vt per Bobadil. *in ſua Politica, lib.* 1. *c.* 12. *n.* 40. 4

Limita primò, niſi hoc verbum dirigatur ad perſonam cuius fauore profertur. Apoſtill. ad Alex. *conſ.* 223. *in fine, lib.* 2. *in verb. debent*, Card. Tuſch. *d. lit. D, concluſ.* 262. *n.* 3. Fel. *in c. nam concupiſcentiam, n.* 8. *limit.* 2. *de conſt.* Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 4. *n.* 36. *verſ. ſecundus.* Ratio eſt, quia cùm poſſit is fauore ſuo cedere, non poteſt debitum præcepti, & neceſſitate importare, vt colligitur ex *l. cùm pater*, 79. *§. quando, ff. de legat.* 2. vbi gloſſ. *verb. iuri.* 5

Limita ſecundò, vbi ſubiecta materia repugnat, quia tunc neceſſitatem non importat, ſed debitum ſolius honeſtatis, quamuis addatur dictio *Omnino*, vt ex Abb. & Felin. tradit Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 146. *n.* 19. Sanch. *de matrim. lib.* 4. *diſp.* 23. *num.* 1. *verſ. tunc autem.* Quod accidit quando ſi importaret præceptum reſultaret abſurdus intellectus, vel alicuius iuris correctio, *l. prætor. in princip. ff. de edendo*, ita Bart. *in l. creditores*, 2. *num.* 3. *C. de pignorib.* Imol. *in Clem. attendentes, n.* 7. *de ſtatu monach.* Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 4. *n.* 36 *verſ. primus.* Nam aliquando exponitur pro *Poteſt*, gloſſ. *verb. debet in l. obſeruare, §. fin. ff. de offic. Proconſul.* Hippol. *in repet. l. vnica, C. de raptu virginum, n.* 278. 6 7

8 Quandoque enim aſſumit naturam verborum precatorium, ex adductis per Ferrer. *in conſtitut. Cathalon. gloſſ. 7. n. 11.*

9 Limita tertiò quando in lege ponitur, nam tunc non importat neceſſitatem, ſed decentiam, & vrbanitatem, vt *in l. non ſolùm, §. 1. ff. de noui operis nunciat.* gloſſ. *verb. debent, in l. 3. C. de pignorib.* Burg. de Pace *conſ. 46. num. 3.* Card. Tuſch. *d. lit. D, concluſ. 32. n. 3.* vbi *num. 1.* poſt Calder. *conſil. 220. circa princip. verſ. quinto probatur,* aliàs *conſ. vnic. de vita, & honeſt. Clericor.* ſubdit, quòd lex aliquid præcipiens per verbum *Debet*, vel *Non debet*, inducit regulariter præceptam, per quod contra faciens incurrit peccatum mortale.

10 Limita quartò quando adiongitur particula importans conſilium, vt ſi dicat: Humiliter debet, ita gloſſ. *verb. humiliter, in cap. 1. dist. 6.* Sanch. *d. lib. 6. cap. 4. n. 36. verſ. vltimus,* vbi poſt Gabr. Angel. & Sylueſt. ſubdit, quòd cùm hæ acceptiones impropriæ
11 ſint, & ex peculiari ratione concurrenti diſtrahatur verbum *Debeo* à propria ſignificatione, quæ & vt debitum præceptum importet, non ſunt ad conſequentiam trahendæ.

12 Quando negatiua dictio adiicitur huic verbo reddit actum de iure impoſſibilem, vt per Steph. Grat. *Marchia deciſ. 51. n. 7.*

Dictio LXXVIII.
De cætero.

5 IMportat omne futurum tempus, & ideò is, qui in cauſa pendente iurat de cætero nihil impetrare, ſe excludit omni tempore. Ita poſt Roman. *conſil. 379.* incip. *Circa primum, num. 3. verſ. ſecundò propter verbum,* tradit Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 259. n. 1.* [Alexand. Trentacinq. *conſ. 23. n. 3. tom. 2.*

Dictio LXXIX.
Decernimus.

1 *Aliquid de nouo inducit verbum* Decernimos.
2 *Ius nouum inducit, & antiquum declarat verbum* Decernimus.
3. *Animi deliberationem ab omni actu ſeparatam ſignificat verbum* Decernimus.

1 VErbum hoc ſuapte natura aliquid de nouo inducit, iuxta gloſſ. *in cap. eos, de ſentent. excomm. lib. 6. Clem. 1. de cauſa poſſeſſ. & propriet. Clem. 2.* vbi gloſſ. *verb. decernimus, de rebus Eccleſ. non alienand.*
2 Flamin. *de reſignat. lib. 13. q. 2. num. 3.* Et quòd inducit nouum ius & declarat antiquum, poſt Abb. & Dec. *in fine, in c. decernimus, de iudic.* & gloſſ. *verb. decernimus, in Clem. per litteras, de præbend.* tradit idem Flamin. Pariſ. *de confident. benefic. q. 58. n. 44.*

3 Significat animi deliberationem ab omni actu ſeparatam, iuxta tradita per Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 99. n. 21.*

An autem importat neceſſitatem, ſpecialis eſt difficultas; illam importare, tenent Archid. *in cap. 1. n. 2. d. dist. 76.* vbi Dominic. & Turrecr. *in fine,* Butr. *in cap. nam concupiſcentiam, de conſtitut.* vbi Felin. *n. 8. limit. 2.* Imol. *num 9.* Dec. *in 2. lect. num. 25. in noua edit.* At verius eſt, eſſe verbum commune, ac proinde nec præcepti, nec præcepto æquipollens, vt docent Abb. *in dict. cap. nam concupiſcentiam, num. 4.* Armill. *verb. præceptum, n. 7.* Caſtr. *lib. 1. de lege pœnali, cap. 3. docum. 4.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 7. num. 23.* & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 6. cap. 4. n. 41.*

Dictio LXXX.
Declaramus.

1 *Noui nihil inducit verbum* Declaramus.
2 *Ius nouum non ſequitur ex declaratione.*
3 *Declarans nihil ponit, neque facit de nouo.*
4 *Demonſtrare aliquando diffinire interdum, importat verbum* Declarare.

VErbum hoc nihil noui inducit, vt notant Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ. 30. gloſſ. 4. num. 1.* Marta *de iuriſdict. p. 4. cent. 2. caſu 132. num. 4.* nam declarare eſt aperire, ſeu manifeſtare ſenſum dubium legis, vel diſpoſitionis obſcuræ, Caſtr. *conſ. 341.* incip. *Venio nunc, in princip. verſ. non obſtantibus prædictis, lib. 1.* vbi quòd ex declaratione non ſequitur ius nouum, quia qui declarat, nihil dat, Oldrad. *conſil. 224. n. 10. verſ. præterea non obſtat, & conſil. 318. in fin. verſ. ad articulos,* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 86. num. 1. & 6.* vbi *num. 26.* poſt Bald. *in l. 1. num. 2. C. de manumiſſ. teſtam.* ſubdit, quòd in tantum qui declarat, nihil dat de nouo, vt neque ex declaratione inducatur confirmatio actus declarati. 1 2

Demum quòd declarans nihil ponit, nec facit de nouo, probant *leg. heredes palam, §. ſi quid poſt, ff. de teſtam. l. adeò, §. videtur ff. de acquir. rerum domin.* gloſſ. *verb. de nouo, in cap. per tuas, de dominib.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. declaratio 1.* Roland *conſ. 15. num. 17. vol. 3.* Gabr. *lib. 5. commun. tit. de regulis iuris, concl. 3. num. 1. & 48.* Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 3. num. 12.* Franc. Gallet. *in margarita caſuum conſcientiæ verb. declaratio,* Rot. *deciſ. 454. n. 2.* apud Farinac. *p. 1. recent.* 3

Aliquando hoc verbum pro demonſtrare accipi interdum verò diffinire, & declarare, eſſe ſynonyma aduertit Bertazol. *d. gloſſ. 4. n. 1.* 4

Dictio LXXXI.
Defendere.

1 *Verbum* Defendere, *denotat alterius cauſam tueri.*
2 Defendere, *eſt id facere quod dominus in litem faceret.*
3 Defendere *qui tenetur, debet in defenſione perſeuerare vſque ad finem.*
4 *Defenſionem tam iuris, quàm facti importat verbum* Defendere.

VErbum hoc eſt notæ ſignificationis, ab ipſa fermè natura oſtenſum: nam qui in diſcrimen aliquod penitus vocabantur, defendendi ſuam rationem excogitarunt, & eſt verbum ciuile, denotátque alterius cauſam tueri, ſiue fiat per mandatum, ſiue ſit remandatum, Vlpianus autem *in l. ſed & ea, §. defend. ff. de procurat.* dicit, quòd defendere eſt id facere, quod dominus in litem faceret, hoc eſt, nihil omittere, quod ad tuitionem, litis pertinere poteſt; ita Bertazol. *de clauſul. inſtrument. clauſ. 26. gloſſ. 9. num. 1.* vbi etiam dicit, quòd qui 1 2 3

tenetur

tenetur defendere, non ſuffi cit, quòd ſe ingerat, ſed quòd non ſit deſututus defenſioni, & in ea perſeueret vſque ad finem, per text. *in l. ita ait Prætor, §. penult. ff. ex quibus cauſis maiores, & in l. 2. in fine, ff. ex quibus cauſis in poſſeſſ. eatur*, & tenetur etiam iudicatum ſoluere, aliàs non rectè dicitur defendere, *l. rectè defendi*, & *ibi* Caſtr. *ff. de iudiciis.*

4 Verbum etiam iſtud *Defendere* generale eſt, & tam defenſionem Iuris, quàm facti importat, *leg. defenſionis facultas.* & *ibi gloſſ.* & Bart. *C. de iure fiſci. lib.* 10. Bertazol. *d. gloſſ. 9. num. 2.* vbi *num.* 4. dicit, quòd verbum hoc propriè, & ſecundum eius propriam ſignificationem accipitur pro defenſione, quæ fit ab impugnatione tam de iure, quàm de facto, & *n. 6.* tenet, *Tueri*, verbum idem eſſe cum verbo *Defendere.*

Dictio LXXXII.
Deinde.

1 *Ordinis gradum ſignificata eſt dictio* Deinde.
2 *Continuatiua præcedentium eſt dictio* Deinde.
3 *Dictio* Deinde, *idem ſignificat quod dictio* Poſtea, Demum, *& ſimiles.*
4 *Succeſſiuè importat dictio* Deinde.
5 *Ordinem, & continuationem ad præcedentia denotat dict.* Succeſſiuè.
6 *Dictio* Deinde, *& ſimiliſes, intelliguntur incontinenti, & ſine interuallo.*

1 HÆc dictio eſt ſignificatiua ordinis graduum, & ideò in materia ſucceſſionis importat ſucceſſiuum ordinem, vt proximior præferatur remotiori; Ita Bald. *conſil.* 293. incip. *Primò dicam num. 1. verſ. illa enim dictio, lib. 2.* Surd. *conſil. 429. num. 10.* Sanch. *de matrim. lib. 3. diſput. 7. num. 17.*
2 vbi ſubdit, quòd eſt continuatiua præcedentium, Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 263. numer. 2.* Rota apud Zach. de Societate *deciſion. 42. num. 12.*

3 Idem ſignificat, quod dictiones *Poſtea, Demùm*, & ſimiles, vt *in l. potior, in princip. ff. qui potiores in pignore habeantur, & in l. ſi tibi, ff. de adimendis legatis, & in l. ſi filius-familias, ff. de religioſis, & ſumptibus funer. & in l. vlt. C. ad legem Cornel. de falſis, §. vlt. Inſtit. ad leg. Falcid.* notant Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. & poſtea, n. 9. C. de reuocandis donat.* Rebuff. *ad l. portus, 59. verſ. deinde, ff. de verbor. ſignif. pag. mihi* 35. Surd. *conſ. 429. n. 10.*

4 Item eandem ſignificationem habet, quod dictio *Succeſſiuè*, vt *in l. auia, in princip.* vbi gloſſ. *ff. de cond. & demonſtr.* Surd. *conſ. 365. num. 9.* Honded. *conſ. 40. num. 19. lib. 2.* Rot. *deciſ. 433. num. 1. in fine*, apud Fa-
5 rinac. *p. 2. recent.* vbi fuit dictum, dictionem *Succeſſiuè* denotare ordinem, & continuationem ad præcedentia, præcedentiúmque qualitatum repetitionem inducere.

6 Interdum hæc dictio, & ſimiles intelliguntur in continenti, & ſine interuallo; nonnunquam verò cum illo, vt *in l. 2. §. priùs*, vbi gloſſ. *verb. deinde, ff. de vulgari, l. illud, § ſi idem*, vbi gl. *ff. ad legem Aquiliam.*

Dictio LXXXIII.
Deficere.

1 Deficere *non ſolùm importat mori, ſed deeſſe.*
2 *Verba* Deficiente linea fœminina, *comprehendunt tam caſum mortis filiarum præmorientium, quàm non exiſtentium.*

VErbum hoc non ſolùm importat mori, ſed etiam deeſſe, ſiue non eſſe, vt *in l. 1. C. de indicta viduitate tollen. & in l. petitionem, C. de aduocat. diuerſ. Iudic.* Ex quibus ita tenet Bero. *conſ. 66. n. 16. & conſ. 102. num. 18. lib. 2.* Alciat. *conſ. 41. num. 11. & ſeq. lib. 9.* Dec. *conſ.* 227. Socin. iun. *conſ. 181. num. 23. & 25. lib. 2.* Simon de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib. 5. ſolut. 11. num. 48 & ſeq. pag. mihi* 291. Surd. *deciſ. 37. num. 26.* Quibus citatis ita fuit reſolutum *in Maceraton. hereditatis 24. Maij 1613. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Farinac. *deciſ. 453. num. 6. part. 2. recent.* vbi etiam habetur, quòd verba *Deficiente linea fœminina*, comprehendunt tam caſum mortis filiarum præmorientium, quàm non exiſtentium, aut quia præmortuæ, aut quia nunquam natæ, ad text. *in l. vnica, §. vbi autem*, cum gl. & *in §. ſin autem ad deficientes, C. de caducis tollendis.* [An verificetur in his, quæ nunquam fuerunt, vide Fuſar. *conſ. 195. n. 30. & 50.* Et quod ex ſui propria natura ſucceſſiuam deficientiam per mortem importet. Rot. apud Paul. de Rubeis *deciſ. 341. n. 6. tom. 2. diuerſ.*

Dictio LXXXIX.
Deinceps.

1 *Temporis futuri indicatiua eſt dictio* Deinceps.
2 *In infinitum accipitur dict.* Deinceps.
3 *Importat idem quod dict.* Deinde *ſiue* Poſtea.
4 *Pro* De cætero *aliquando accipitur dictio* Deinceps.
5 *Interdum pro* Gradatim, *accipitur dictio* Deinceps.

HÆc dictio eſt indicatiua futuri temporis, iuxta gloſſ. *verb. deinceps, in Clem. cos, de regul.* & gloſſ. *eod. verb. deinceps, in cap. nemo, de elect. lib. 6.* Alber. *in l. Seia, in fine, ff. de vſur.* Oldrad. *conſ.* 310. Menoch. *conſ. 472. num. 11.* Honded. *conſ. 76 n. 3. & ſeq. lib. 2.* Petr. Henriq. *conſ. 75. num. 2.* Et fuit reſolutum *in Lamacen. Canonicatus 25. Nouembris 1621. coram Card. Caualerio, & 27. Martij 1624. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.* 1

Accipitur in infinitum, §. *licet, Inſtit. de adopt. §. ſui, Inſtit. de heredum qualit. & differ.* Octau. Vulpel. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. De, verſ. deinceps, pag. 22.* 2

Eſt eadem cum dict. *Deinde*, ſiue *Poſtea*, vt notat Rebuff. *in comment. ad l. appellatione parentis, verſ. deinceps, ff. de verbor. ſignif. pag.* 267. Honded. *conſil. 76. n. 31. vol. 2.* 3

Aliquando accipitur pro *De cætero, in l. cum biſſextus, ff. de verbor. ſignif. & in l. nemo deinceps, C. de Epiſcop. audient.* [*Clem. vnic. §. porro, de ſumma Trinit.* Rebuff. *in l. appellatione parentis, ff. de verb. ſignific.* Barbat. *conſ. 40. n. 45. lib. 4.* Valenzuel. *conſ. 151. n. 23. tom. 2.*] 4

Nonnunquam ſumitur pro *Gradatim*, id eſt, per ordinem, quaſi vnus poſt alium, ſic *in l. pronunciatio, §. 1. verſ. iure enim, ff. de verbor. ſignif.* cum aliis citatis à Rebuff. *in comment. d. l. appellatione parentis, verſ. Deinceps.* 5

Dictio LXXXV.
Demum.

1 REſtrictiua, taxatiua, & ioclufiua eſt hæc dictio, vt *in l.ex duobus, 34.in princip.ff. de vulgar.& pupill. ſubſtit. & in l.ita demum, C. de procurat.* notant Bertachin.*in repert.Iuris,verb.demum*,Bald.*conſ.* 208. incip. *Quaſtio eſt vtrùm,n.2.lib.4.* Gonzal. *ad reg.8.Cancellar.gloſſ.65.n.6.*Card.Tuſch. *pract.concl. tom.2.lit.D,concl.264.n.1.*

Dictio LXXXVI.
Deponatur.

1 VErbum hoc importat ſcotentiam fereodam, ſecundùm Tiraq.*in l.ſi vnquam, verb.reuertatur,n.15. C. de reuocand. donat.* quod latè explicabis cum Ludouico Carbo *de legibus, lib.8. diſput.6. verſ. tertia regula*, Ioan.de Salas *in ſimili tract.q.96.tract.14.diſput.15.ſect.3. ſub num.41.* Monet. *de diſtribut. quotid p.3.q.7.a n.19.* Farin.*frag.crim.p.2.verb. Lex num.155.*

Dictio LXXXVII.
Dictus.

1 *Repetitiua, & relatiua præcedentium eſt dict.* Dictus.
2 *Relationem non ſolùm ſubſtantia, ſed etiam omnium qualitatum facit dict.* Dictus.
3 *Relationem ſubſtantia rei, non autem qualitatis, vel valoris imporat dict.* Dictus.
4 *Dictio* Dictus, *importat perinde ac ſi expreſſiſſet eos, de quibus agitur cum omnibus illorum qualitatibus.*
5 *Perſonas, qua legi poſſunt in inſtrumento, reſpicit dict.* Dicti.
6 *Pactum factum cum aliquo, adhibita dictione* Dictus, *ad haredes non tranſit.*
7 *Omnia etiam futura, de quibus facta ſunt mentio, repetit dict.* Dicta.
8 *Reſtrictiua eſt aliquando dict.* Dictus.

1 ESt repetitiua, & relatiua præcedentium, & ad illa refertur, quæ ſuperiùs dicta fuerunt, cum omnibus ſuis qualitatibus. Ita Pariſ.*conſ.31.num.26. & conſ.86.numer.36.vol.2. & conſ.1.num.12.& conſ.21.num.37.vol.3.* Bellarm. *conſ.52.in princip.* Alex. *conſ.140.ſub num.5.vol.6.* Ruin.*conſ.105.n.1.vol.2. & conſ.148.num.5.in fine,cum ſeqq.lib.5.* Crau.*conſ.98.n.8.* Honded. *conſ.60.num.55. & 56.& conſ.72. n.24.vol.1.& conſ.69.num.4.vol.1.* Menoch.*conſ.4. num.27.& conſ.86.num.43.& conſ.95.num.128.& conſ.117.num.5.& conſ.141.num.4.& conſ.173.num.21.& conſ.303.num.23.& conſ.326.num.45.& conſ.390.num.15.& conſ.556.num.2.& conſ.633.n.25. & de præſumptionib.lib.4 præſumpt.178. n.20.* Tiraq. *de retractu,tit.1.§.8.gloſſ.7.num.24.* Surd.*conſ.163. numer.14.& conſ.313.numer.40.& conſ.325.num.20. & conſ.417.num.4.* Brunor.à Sole *in locis communib. verb.dictio7.* Maſcard. *de probationib. conclus.1265. n.34.* Ioan. Garc. *de nobil.indinſ.n.40.* Galganet. *de cond.p.2.c.1.q.12.n.20.& q.18.n.15.*Ioſeph de Seſſe *Aragon.deciſ.185.n.109.* Seraphin.*deciſ.584.num.8.* Greg.*deciſ.495.n.7.*Card.Tuſch.*pract.concl.tom.2.lit. C,concl.266.n.1.*[Rota *deciſ.96.n.11.p.5.recent.*Fuſar. *conſ.115.n.10.*Aoell.Amat.*conſ.74.n.22.*]

Amplia primò, vt faciat relationem non ſolùm ſubſtantiæ, ſed etiam omnium qualitatum, vt per Rolan.à Valle *conſ.54.num.31.& 32.tom.4.* Gabr. *conſ.66.num.7.8.11.& 22.lib.2.*& fuit dictum *in Romana Caſalet.* 18. *Maij* 1609. *coram Card. Sacrato*, impreſſa per Farinac. *deciſ.187.num.7.part.1.recem.* 2

Importare tamen relationem ſubſtantiæ rei, non autem qualitatis, vel valoris, tradit Bald. *conſ.190.* 3
incip. *caſus,in fine,lib.1.* vbi quod interrogatus, an habeat bona ſpecificata penes ſe tanti valoris, ſi dicat habere dicta bona, non cenſetur fateri valorem, quia dictio *Dicta*, refert ſubſtantiam. Idem dicit Bald. *in l.ſi cus,la 2.§.à filio,ff.de leg.1.* vbi quis inquiſitus, quòd cognouerit Bertam vxorem Titij, ſi dicat cognouiſſe dictam Bertam, non cenſetur fateri qualitatem, quod ſit vxor Titij, quia dictio *Dictam* refert ſubſtantiam tantum. Idem pariter tradit Angel.Aret. *conſ.102.* incip. *in caſu, num.19.* provt eos refert Card. Tuſch. *d. lit. C, concluſ.266. num.4.& 5.*

Amplia ſecundò, quòd eſt relatiua, & importat 4
perinde ac ſi expreſſiſſet eos, de quibus agitur, cum omnibus illorum qualitatibus, vt per Rotam *Bononien.diuerſ.deciſ.34.n.45.& deciſ.115.n.11.*

Amplia tertiò, vt referatur tantùm ad perſonas, 5
quæ legi poſſunt in inſtrumento, vt per Surd. *de alimentis tit.8.priuil.31.num.4.* Et ita nonniſi ad eos, qui corporeis oculis legi poſſunt, licèt ratione poſſint comprehendi, ex adductis per eundem Surd. *d.tract.de alimentis tit.9 priuil.13.num.52.* [Rot. *deciſ.15.num.8.*apud Paul.de Rubeis *tom.5.diuerſ.* vbi quod hæc dictio eſt reſtrictiua, & relatiua perſonis, de quibus in præcedenti diſpoſitione, aliàs *p.7. recent.*] Vnde pactum factum cum aliquo, iſta dictione adhibita, ad hæredes non tranſit, quia eſt perſonaliſſimum. Ita Menoch. *conſ.115.n.50.*Cald.
Pereira *de extinct.emphyt.cap.13.num.34.* Et fuit di- 6
ctum *in Bonon. de Mangiolis 20. February 1615.coram Card.Caualerio, & in Romana domo 13.Februarij,& 24.Nouembris 1513. coram Reuerendiſſ.Domino Pironano.*

Amplia quartò, vt repetat omnia etiam futura, de 7
quibus habita fuit mentio, quia relatiua eſt præcedentium omnium, Cephal. *conſ.44. num.13. & ſeq.* Card.Tuſch.*d.lit.D,concl.num.10.*

Aliquando reſtringit hæc dictio, vt per Menoch. 8
conſ.752.num.17. Crauet.*conſ.98. num.8.* vbi quòd licèt appellatione hæredum veniant hæredes hæredum tamen fallit, quando de hæredibus facta eſt mentio,& repetitio, *Dictos haredes*, Dec. *conſ.465.* incip. *Perſcrutaris,n.8. & 9.* vbi quòd appellatione filiorum hæredum, qui repetuntur per relationem verbi *Dictos filios*, non veniunt nepotes, quia repetit qualitates omnes.Refert Card.Tuſch.*d.conc.66.n.14.* [Anell.Amat.*conſ.74.n.25.*

Dictio LXXXVIII.
Dimittere.

IMportat dimiſſionem reſpectu acceſſus, vt ille 1
dicatur rem dimittere, qui retinet in dominio ſuo, non tamen ad illam accedendo corporaliter, vt per Gemin.*conſ.106.*incip.*Super dicto dubio,in princ.* Card.Tuſch. *pract.concl.tom.2.lit.D, concl.267.n.1. & 2.*idè limitantes, quando aducatur certa qualitas, vt

vt ſi dicatur realiter dimittere quia importat totalem,& omnimodam abdicationem.

Dictio LXXXIX.
Diſponere.

1 DIſpoſitionem inter viuos & in vltimis voluntatibus, de ſui natura continere poteſt, vt per Surd.*deciſ.*172.*& deciſ.*279.*num.*6. quem refert, & ſequitur Franc.Molin. *de ritu nuptiar.lib.*3.*quæſt.*18.*n.vlt.* Propriè tamen vltimæ voluntati adaptatur, vt colligitur ex text.*in* §. *vlt. circa med. Inſtit. quibus ex cauſis manumittere non licet, authent.de nupt.* §.*diſponat.collat.*4. Notant Viu.*tom.*2.*commun.opin.lib.*9.*tit.*34.*num.*51. Marc. *d.clauſ.p.*3. *clauſ.*34.*num.*1. Rota *deciſ.*879.*num.*1.apud Fannac. *in prima collect. nouiſſimarum.* [Fuſar.*conſ.*22.*n.*2. vbi quòd conuenit vltimæ voluntati, *& conſ.*112.*n.*5. vbi quod conuenit etiam alienationi inter viuos, latè de hoc verbo,Rot.apud Paul. de Rubeis *deciſ.* 190.*n.* 8.*tom.*3. *diuerſ.*]

Dictio XC.
Diu.

1 *Tempus longum importat dict.* Diu.
2 *Tempus decennale interdum importat dictio* Diu.
3 *Annos quatuor quandoque deſignat dict.*Diu.
4 *Biennium nonnunquam denotat dict.*Diu.
5 *Pro anno aliquando ponitur dict.*Diu.
6 *Tempus quadraginta dierem non ſemel importat dict.*Diu.
7 *Arbitrio boni viri accipitur dict.* Diu.
8 *Iudicie arbitrio relinquitur, quando quis dicatur* Diu *in fideiuſſoria obligatione perſiſtere, ad hoc vt poſſit ab illa eximi.*

1 IMportat hæc dictio longum tempus Cic. 1.*Verr.* Quæ ſingulatim,ac diu collecta ſunt,vno tempore vniuerſa perdamus. Et ideò ſæpè iungitur cum *Multum*, vt ſignificetur & diuturnitas temporis, & aſſiduitas vel attentio actionis. Cic. *in Orat.* Diu, multúmque dubitaui. Idem *pro Syl.* Hæc diu multùm,multóque labore quæſita vna eripuit hora.

2 Interdum ſignificat tempus decennale, vt *in l. poſſideri,* §.*ſi ſeruus,ff.de acquir.poſſeſſ.l.ſicut,*§.*Ariſto, ff.quis,& à quo.* Alex. *l.*3.§. *ſi ſeruus,n.*2.*ff.de acquir. poſſeſſ.* Gail.*lib.*2.*obſeru.*29. *n.*6. Rebuff.*in tract. de decim.q.*53.*n.*53. [Peregr.*conſ.*97.*n.*81.*vol.*4.]

3 Quandoque ponitur pro quatuor annis, vt *in l. quamuis,C.de vſuris.*

4 Nonnunquam pro biennio accipitur, vt *in l.cùm domini, ff.de locati,& in l.quæ in agro, C.de omni agro deſerto,lib.*11. Vulpell.*de prępoſ.& aduerb.ſignif.ſub hac dict.n.*1.*pag.*22.

5 Aliquando ponitur pro anno, vt *in l.*1.§.*quibus,ff. de ſucceſſ.edicto.*

6 Non ſemel importat tempus quadraginta dierum. Ioan.Andr. *in cap.ex parte, de priuileg.* Gemin. *conſ.*78.*num.*5.*in fine,verſ.nec obſtat.* Staphil. *de literis gratia num.*13.Henriq.*reſp.opuſc.*2.*lit.D,ſub num.*27.Card. Tuſch.*pract.concluſ.tom.* 2.*lit. D,concl.*270.*num.*1.

7 Denique accipitur arbitrio boni viri, vt per gloſſ. *in cap.fin.de fideiuſſor.*Menoch.*de arbitr.lib.*2.*centur.* 1.*caſu* 41.*n.*3. Octau.Vulpell.*dicto loco.* Alex. Trentacinq. *var.reſolut. lib.*3.*tit.de fideiuſſ.reſol.*5. *n.*3. & intelligitur habito reſpectu ad tempus præfixum, Bernard.Muſcatel. *de modis fideiuben.p.*2.*q.*3.*n.*7.

8 Sic etiam arbitrio Iudicis relinquitur, quando quis dicatur diu in fideiuſſoria obligatione perſiſtere, ad hoc vt poſſit ab illa eximi.Ita Viu. *tom.*2.*commun. opin.lib.*8.*tit.* 23.*num.* 72.Menoch. *d.caſu* 41.*n.*3. Valentin.Franch. *de fideiuſſor.c.*5.*n.*361. Henriq.*in ſimili tract.c.*23.*n.*33. Card.Mantic. *de tacit.& ambig.conueat.lib.*16.*tit.*20.*n.*2.

Dictio XCI.
Diutius.

MOdicum tempus denotat, vt *in l. cùm impubere,ff.de rebus dubiis.* Verùm extendi ad biennium,vel quinquennium,per text. *in l. quod dicitur, ff. de pact. & in cap.*1. *de coniug. leproſor.* tenet ibi Abb.*n.*8. Speculat. *in* §.*poſt hoc autem,n.*9.*de diſput.* Menoch. *de arbitr.caſu* 459.*n.*2. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.*23.obſeruantes, relinquendum eſſe arbitrio Iudicis,quid importet hæc dictio; quia ſecundùm ſubiectam materiam Iudex debet illam extendere. 1

Dictio XCII.
Do,Dono.

1 *Donationem, & dominij tranſlationem de ſui proprietate importat verbum* Do.
2 *Venditionis in materia verbum* Do, *accipitur pro tradere.*
3 *Venditionem propriè aliquando importat verbum* Do.
4 *Verbum* Do, *impropriè accipitur, ſi apponatur in contractu, de cuius natura non eſt transferre dominium.*
5 *Permutationem, & compenſationem non ſemel importat verbum,* Do.
6 *Fideicommiſſum quando importet verbum* Do *remiſſiuè.*
7 Donare *quando reſoluatur in fideicommiſſum.*
8 Dare,*&* Donare,*in quo differant.*

VErbum hoc de ſui proprietate importat donationem & dominij tranſlationem, vt *in l.fin.ff. de condict.data cauſa,& in l.vbi autem,*§.*fin.ff.de verb. obligat.& in* §.*ſic itaque diſcretis,Inſt.de act.* Notant Menoch.*de præſumpt.lib.*3.*præſ.*34.*n.*32. Surd.*deciſ.* 166.*n.*16.*& de aliment.tit.*2.*q.*1.*n.*2. Bertaz.*de clauſ. inſtrum.clauſ.*16.*gloſſ.*1.*n.*3.Pichard.*ad* §.2.*Inſt.quibus modis re contrahitur obligat.n.*40.*&* 42. Stephan. Gratian.*diſcept.forenſ.cap.*82.*num.*14. Cald. Pereira *de nomin. emphyt.cap.*18.*n.*4.*& de empt.& vend.c.*28.*n.*24.*& cap.*20.*n.*1. Gregor. *deciſ.*194.*n.*15. [Giurba *deciſ.*24.*n.*19.Noguerol.*tom.*1.*alleg.*26.*n.*193.] 1

In materia tamen venditionis accipitur pro tradere; ac proinde non importat dominij tranſlationem, *l.exempto,*11. *ff. de action.* Bertazol. *d.gl.*1.*n.*3. Franc. de Souſa *in comment. ad tit.ff.de pactis, art.*3.*q.*2.*n.*7.*in medio.* 2

Aliquando hoc verbum *Do*, exponitur pro *reſtituo*,& importat perditionem propriè; ita Rom.*conſ.* 509.incip.*Circa propoſitam,n.*8.*verſ.& ſic intelligantur,*vbi Appoſtilla *in verb. Do,* refert Cardin. Tuſch. *pract.concluſ.tom.*2.*lit.D,concl.*343.*n.*2. 3

Sic

4 Sic etiamſi apponatur in contractu de cuius natura non eſt transferre dominium, tum impropriè accipietur, prove in contractibus locationis, feudi, & ſimilium. Ita Bertazol. *d. gl.* 5. *num.* 2. qui tamen *clauſ.* 27. *gloſſ.* 4. *n.* 1. ſubdit propriè importare idem quod *Cedo*; cùm ſit verbum tranſlatiuum.

5 Comprehendit non ſemel hoc verbum permutationem, & compenſationem; iuxta tradita per Cald. Pereira *de emption. c.* 24. *n.* 1.

6 Verbum *Do*, quando obliquetur, & importet fideicommiſſum, vide Monet. *de commut. vltim. vol. c.* 9. *n.* 63.

7 Verbum *Dono*, reſoluitur in fideicommiſſum, quando ob abſentiam donatarij valere non poteſt vt donatio, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 505. *n.* 19.

8 *Dare*, & *donare* in quo differant, vide Galganet. *de different. individ. lit. D, n.* 6.

Dictio XCIII.

Donec.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*

2 *Dict.* Donec, Quamdiu, Quovſque, Vſquequo, *&* Quoad, *ſunt eiuſdem effectus.*

3 *Temporis limitatiua & reſtrictiua ſunt dict.* Donec, *& ſimiles, habéntque naturam ſuſpenſiuam.*

4 *Dict.* Donec, *& ſimiles, requirunt perſeuerantiam ad effectum conſequendi legatum, pro futuris annis.*

5 *Diſpoſitionem reſtringit dict.* Donec, *cum perſeuerantia vſque ad tempus cui adiecta eſt.*

6 *Diſpoſitio vt non poſſit extendi vltra tempus à teſtatore præfixum, operatur dict.* Donec.

7 *Infinitè accipitur dict.* Donec.

8 *Repetitiua præcedentium eſt dictio* Donec, *& habet temporum reuolutionem.*

9 *Negatiuè quandoque ponitur dict.* Donec.

10 *Limitationem diſpoſitionis important dict.* Donec, *& ſimiles.*

11 *Fœmina ſi excludatur donec extent maſculi, excluſio non eſt perpetua, ſed temporalis.*

12 *Conditionem regulariter facit dictio* Donec; *& quando illam importet, quando verò non,* num. 13.

14 *Legatum annuum faciunt dict.* Donec, *& ſimiles.*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis, vide Bart. *in l.* 1. *num.* 15. *cum ſeqq. ff. de cond. & demonſtr.* Alduin. *conſ.* 73. *n.* 4. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignific. ſub hac dict. pag.* 23. Galganet. *de condit. & demonſtr. p.* 2. *c.* 1. *q.* 5. Cened. *poſt lib. pract. & canon. quæſt. ſing.* 46. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 271. Turſell. *de particulis Latinæ orationis c.* 45. Gratian. *de dictionib. dict.* 45.

2 Hæc dictio, & aliæ ſimiles, videlicet *Quamdiu, quovſque, vſquequo, & quoad*, ſunt eiuſdem effectus, & idem ſonant. Boër. *deciſ.* 44. *n.* 30. *&* 38. Coſin. *in pragmat. ſanct. tit. de collat.* §. *quòd ſi quis, verb. donec, pag. mihi* 212. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 23. Natt. *conſ.* 459. *num.* 16. *vol.* 2. Surd. *conſ.* 186. *n.* 16. *& conſ.* 476. *n.* 2. Card. Tuſch. *d. concl.* 271. *n.* 2. Cened. *d. ſing.* 46. *n.* 2.

3 Iſtæ dictiones ſunt limitatiuæ, & reſtrictiuæ temporis, habéntque naturam ſuſpenſiuam, & diſpoſitionem, ſeu acquiſitionem ſuſpendunt, vt colligitur *ex l. legatum, ff. de annuis legat.* Notant. gloſſ. *verb. donec, in Clem.* 1. *de cenſib.* Dec. *conſ.* 621. *num.* 7. Alex. *conſ.* 66. *num.* 3. *lib.* 3. Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rubr.* 6. §. 6. *verb. des enfans, n.* 8. *pag.* 219. *verſa,* Burſat. *conſ.* 133. *num.* 1. *lib.* 2. Tob. Non. *conſ.* 12. *num.* 14. Cephal. *conſ.* 158. *n.* 39. Menoch. *conſ.* 151. *num.* 40. *& conſ.* 166. *num.* 1. Surd. *conſ.* 186. *num.* 15. *& conſ.* 319. *num.* 16. *& conſ.* 439. *num.* 9. Honded. *conſ.* 6. *num.* 36. *vol.* 1. Pacif. *de Salu. interd. ir ſpect.* 4. *cap.* 1. *num.* 85. Ceual. *commun. contra comm. q.* 806. *num.* 35. [Theodoſ. de Rubeis *in ſing. Rotæ tom.* 2. *p.* 4. *concl.* 289. *n.* 3.]

Item iſtæ dictiones de ſui natura requirunt per- 4
ſeuerantiam ad effectum conſequendi legatum pro futuris annis, verbi gratia, ſi dicatur: Relinquo centum vxori meæ quolibet anno, donec caſtè vixerit, & vidua fuerit, quia requiritur perſeuerantia ad hoc, vt pro anno futuro conſequi poſſit legatum Dec. *in l. ſi quis heredem, num.* 7. *C. de inſtit.* Natt. *conſ.* 459. *num.* 16. *&* 17. Ruin. *conſ.* 34. *num.* 4. *& ſeq. vol.* 2. Capyc. *deciſ.* 203. *num.* 1. Caualcan. *in tract. de vſufructu mulier relicto, cap.* 9. *num.* 120. Nam ſtantibus iſtis dictionibus, legatum pro primo anno erit purum, & pro ſequentibus erit conditionale, ex traditis per Boër. *deciſ.* 44. *n.* 39. Vnde mulier per tranſitum ad ſecundas nuptias, amittet illud legatum in futurum: pro tempore tamen præterito legatum valuit, nec mulier tenetur fructus perceptos reſtituere, quamvis, ceſſauerit conditio viduitatis, & caſtitatis, quia in præteritum licitè fructus percepit. Ita tradunt Caual. *d. cap.* 9. *num.* 115. Ayni. *conſ.* 300. *num.* 5. Pariſ. *conſ.* 95. *num.* 44. *vol.* 2. Socin. *conſ.* 81. *num.* 7. *vol.* 3. Ruin. *conſil.* 51. *num.* 17. *vol.* 2. Nam per hanc dictionem, & ſimiles teſtator non prohibet, vt non nubat, ſed vult quòd habeat, donec non nupſerit; poſtquam verò nupſerit, quòd non habeat etiam quod mortuo marito reuerteretur ad viduitatem, vt latè in propoſito conſuluit Dec. *conſ.* 621. Ruin. *conſ.* 65. *à num.* 5. *&* 6. *vol.* 1. Caualcan. *d. c.* 9. *num.* 117. *poſt princip.* Et in hoc differunt iſta dictio *Donec*, & ſimiles, à dictione *Dummodò*, quæ denotat perſeuerantiam, & perpetuitatem. Vnde ſi vxor in caſu prædicto ſteterit vidua per triennium, & perceperit fructus triennales, & poſtea nupſerit, tenetur reſtituere fructus, quos perceperit pro illo triennio, quo ſteterit in viduitate. Ita Pariſ. *conſ.* 95. *num.* 44. *vol.* 2. ſentit Bero. *q.* 99. *num.* 3. & tradit clarè Caualcan. *d. cap.* 9. *n.* 117. *cum ſeqq.*

Et quòd dictio *Donec*, reſtringat diſpoſitionem 5
cum perſeuerantia vſque ad tempus, cui adiecta eſt, tenent Bart. *in l.* 1. *col.* 6. *ff. de condit. & demonſtr.* Grat. *conſ.* 91. *num.* 27. *lib.* 2. cùm habeat naturam ſuſpenſiuam, Socin. iun. *conſ.* 76. *num.* 113. *lib.* 1. Albert. Brun. *in tract. de ſtatuto, quòd ſtante maſculo, artic.* 10. *q.* 5. *num.* 72. Tob. Non. *conſ.* 8. *num.* 2. Rip. *ſingul. obſeruat. obſeu.* 372. *num.* 2. 3. *&* 4. Surd. *conſ.* 186. *num.* 15. Honded. *conſ.* 29. *num* 3. *vol.* 5. & ſit aduerbium limitatiuum, vt per Dec. *conſ.* 621. *num.* 7. *& conſ.* 637. *num.* 12. *& conſ.* 585. *num.* 11. Caualcan. *d. c.* 9. *n.* 79.

Operatur, vt vltra tempus à teſtatore præfixum 6
diſpoſitio non poſſit extendi, vt poſt Pariſ. *conſ.* 20. *n.* 7. *lib.* 3. fuit reſolutum *in Romana hæreditatis de Vaninis* 17. *February* 1606. *coram Card. Marquemontio,* impreſſa per Farin. *deciſ.* 162. *n.* 3. *recent.*

Item infinitè accipitur dictio *Donec*, Luc. de Pen- 7
na *in l. ſi ad magiſtrat. col.* 3. *ad fin. C. de decur. lib.* 10. Cened. *d. ſing.* 46. *n.* 7.

Item eſt repetitiua præcedentium, & habet in ſe 8

tempo

temporum reuolutionem iuxta tradita per Azebed. *ad l.1.n.74.tit.4.lib.5.noua Recopil.*

9 Quandoque hæc dictio ponitur pro negatiua, vt *in cap. Ioſeph. de verbor. ſignif.* ibi, *Ioſeph non cognouit Mariam, donec peperit filium primogenitum*; ac ſi *nunquam* diceret, etiam poſtquam peperit. Ita Cardin. Tuſch. *d.l.D.concl.*471.*n.*8.

10 Item quod ſuprà dixi hanc dict. *Donec*, & ſimiles importare limitationem diſpoſitionis, quod per *leg. fœmina, ff. de ſenator.* tradunt etiam Dec. *conſ.* 584. *num.* 11. & Caſtr. *conſ.* 184. *num.* 2. *lib.* 2. Card. Tuſch.

11 *d.concl.* 271. *num.* 21. Extende in diſpoſitione ſtatuti, quia ſi fœmina excluditur, donec extant maſculi, excluſio non eſt perpetua, ſed temporalis. Bald. *conſ.* 43. *lib.* 2. Dec. *dict. conſ.* 584. *n.* 11. Socin. iun. *conſ.* 2. *in fine, lib.* 1. & *conſ.* 110. *lib.* 12. Alex. *conſ.* 180. *num.* 2. *lib.* 6. Rimin. iun. *conſ.* 249. *num.* 21. & *ſeq.* Menoch. *conſ.* 105. *num.* 85. & *ſeq.* Cardin. Tuſch. *d. concl.* 271. *num.* 3. vbi *num.* 9. poſt Dec. *d. conſ.* 484. *num.* 11. ampliat, huiuſmodi dictiones limitantes diſpoſitionem, idem operari, ſi adiiciantur diſpoſitioni negatiuæ, quia erit limitata diſpoſitio negatiua, prout ſi apponantur diſpoſitioni affirmatiuæ: & ideò quòd pater prohibens alienationem filio, donec, fuerit certæ ætatis, cenſetur ipſo iure concedere adueniente ætatis ſuſpenſa, & *num.* 10. pariter ampliat, vt multo magis operentur huiuſmodi dictiones quando ſunt geminatæ, veluti ſi dicat, Donec, & quouſque & *num.* 11. etiam ampliat in tantum dictiones iſtas limitare, vt ſi apponantur diſpoſitioni prohibitiuæ, lapſo termino prohibitionis, ad tempus inducatur permiſſum; declarat tamen *num.* 12. poſt Barth. *conſ.* 20. *in princip. lib.* 1. vt non procedat, quando eſſemus in diſpoſitione cauſata, ſeu requirente factum Superioris; quia excommunicatus, donec ſoluat, ſequuta ſolutione debet abſolui.

12 Regulariter dictio *Donec* facit conditionem, *leg. pater Seuerinam, §. fin* & ibi Bart. *in verſ. ſecundo principaliter, ff. de condit. & demonſtr. l. legatum, ff. de annuis legat. l. generaliter, §. duas filius, ff. de vſufructu legato,* Dec. *in l. ſi quis heredem, num.* 7. *ad finem, C. de inſtit. & conſ.* 485. *num.* 6. *lib.* 2. Socin. iun. *conſ.* 58. *n.* 8. *vol.* 3. & *conſ.* 485. *num.* 6. Cephal. *conſ.* 71. *num.* 17. Ruin. *conſ.* 43. *num.* 4. *vol.* 2. Honded *conſ.* 82. *num.* 11. *vol.* 1. Boer *deciſ.* 44. *num.* 39. Cened. *d. ſingul.* 46. *n.* 1. Petr. Henriq. *r. ſp. opuſc.* 2. *lit. D,* [Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota tom.* 1. *p.* 4 *clauſ.* 289. *num.* 1. Rot. *deciſ.* 190. *num.* 6. *p.* 1. *in poſthum. Farin.* aliàs *p.* 3. *rec. ent.* vbi quod non importat conditionem principaliter, ſed ſecundariò, quia principaliter importat tempus.]

13 Declara, huiuſmodi dictiones *Donec, quoad, & quouſque*, ac ſimiles, ſi reſpiciunt inchoationem beneficij, vel diſpoſitionis importare conditionem, ſi apponuntur ad ſuſpenſionem beneficij, quando ſuſpenſio eſt incerta, ſecùs ſi limitata certo tempore. Si verò apponatur à lege ad limitationem, important conditionem extinctiuam ipſo iure; ſi verò ab homine, ſecùs vt diſtinguit Bart. plenè *in l.* 1. *n.* 15. *verſ. & quæro, ff. de condit. & demonſtr.* cuius opinionem communem dicit Surd. *conſ.* 186. *num.* 16. Decian. *conſ.* 108. *n.* 19. *lib.* 3. quem refert Card. Tuſch. *d. concluſ.* 271. *num.* 6. vbi *num.* 7. cum eodem Deciano, extendit huiuſmodi dictiones in vltima voluntate appoſitas ad limitandam diſpoſitionem importare conditionem extinctiuam, prout ſi à lege induceretur [Galgan. *de condit. part.* 2. *cap.* 1. *part.* 5. Franc. de Barry *de ſucceſſ. teſtati, & ab inteſtat. lib.* 17. *tit.* 2. *n.* 8.]

Denique ſupradictæ dictiones faciunt legatum annuum, *l. legatum. ff. de annuis legat.* Surd. *de aliment. tit.* 2. *q.* 15. *num.* 192. Octau. Vulpell. *citato loco, n.* 5. vbi ſubdit, quòd pro priore anno eſt purum, pro aliis conditionale; & *num.* 6. aſſerit, ſpeciali alimentorum fauore inductum eſſe, vt legatum Donec, vel quamdiu quis cum hæredibus habitauerit, etiam iis mortuis debeatur, & ſit perpetuum, dummodò per legatarium non ſteterit; ad notata per gloſſ. & ſcribent. *in l.* 1. *C. de inſtit. & ſubſtit.* 14

Dictio XCIV.

Dum.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Dictio* Dum, & Donec, *ſunt eiuſdem natura.*
3 *Tempora tria, præteritum, præſens & futurum reſpicit dict.* Dum.
4 *Annuum relictum faciunt dict.* Dum, & *ſimiles in vltimis voluntatibus.*
5 *Actum dum eſt in fieri denotat dict.* Dum.
6 *Conditionem importat dictio* Dum, *declarando vt ibi.*
7 *Conditionem actu perſeuerantem an inducat dict.* Dum.
8 *Exceptiua ad regulam eſt dictio* Dum tamen.
9 *Tempus præteritum, præſens & futurum deſignat dictio* Dudum.

De vi, multiplicique ſignificatione huius dictionis vide Alber. *in Diction. verb. dum,* Coſm. *in pragmat. ſanct. in tit. de cauſ. in §. inoleuerunt, in verſ. dudum, pag.* 109. Mandoſ. *in gloſ. faculi. §. ſanè, in verb. dum, pag.* 70. Turſellin. *de particulis Latinæ orationis, c.* 45. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 26. Cened. *poſt lib. pract. & canonic. quæſt. ſing.* 47. Grat. *dict.* 46. 1

Hæc dictio, & *Donec*, ſunt eiuſdem naturæ, Cic. *pro Flac.* Qui valuit tamdiu, dum hic prodiret. Colum. *lib.* 2. *cap.* 11. Paulùm aqua maceratur, dum inleneſcat. Vnde facta ſuprà in dictione *Donec* adaptari poſſunt huic dictioni. 2

Tria tempora, præteritum ſcilicet præſens, & futurum reſpicit hæc dictio, ſicut *Donec, & Quamdiu.* Mandoſ. *in gloſſ facultatum, §. ſanè, in verſ. dum, pag.* 78. Cened. *d. ſing.* 47. *n.* 2. 3

Faciunt in vltimis voluntatibus relictum annuum, Roman. *conſ.* 516. *num.* 9. Mandoſ. *d. §. ſanè, in verſ. dum, in fine.* Boer. *deciſ.* 44. *n.* 39. *ad finem.* Caualc. *de vſufructu mulieri relicto, cap.* 9. *n.* 115. Cened. *d. ſingul.* 47. *n.* 6. 4

Denotat hæc dictio actum, dum eſt in fieri, vt *in l. ſi quis id quod, verſ. quòd ſi dum proponitur, ff. de iuriſd. omnium Iud. l. arboribus, §. Iulianus,* vbi text. & gloſſ. *ff. de vſufructu.* Iaſ. *in l. clàm poſſidere, §. qui ad nundinas, n.* 3 & ibi Aretio. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Cened. *d. ſing.* 47. *n.* 3. 5

Conditionem importat ſicut dict. *Donec, Dummodo,* & ſimiles præcipuè quando iungitur rei perfectæ, vt *in l. qui concubinam, §. vxori, ff. de legatis* 3. *cap. præterita, de elect.* Dec. *conſ.* 516. *num.* 2. *tom.* 2. Pariſ. *conſ.* 95. *num.* 47. *lib.* 2. Ruin. *conſ.* 43. *num.* 5. *volum.* 2. Flor. de S. Petro *conſ.* 9. *num.* 4. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. C, concl.* 583. *num.* 16. Vulpel. *de prapoſit. ſignif. ſub hac dict. pag.* 26. vbi ſubdit, quòd legatum factum vxori dum vidua ſteterit, donec non nupſerit debetur, & addit, hanc dictionem ha- 6

bere conditionem repetitiuam, vt diſpoſitio ſuum reaſſumat effectum, impedimento ceſſante. *ad not. in l. ſi quis ita legauerit, ff. de condit. & demonſtr. & in l. pen. ff. de excuſ. tutor.* Cened. *d. ſing. 47. num. 5.* vbi ait, quòd hæc dictio facit conditionem ſi iungatur rei imperfectæ, ſecus ſi iungatur rei perfectæ, quia tunc facit modum. [Rot. *deciſ. 241. n. 42. p. 5. recent.* vbi quod adiecta perfectæ diſpoſitioni, facit ipſam modalem.]

7 An autem iſta dictio inducat conditionem actu perſeuerantem? vide Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de condit. appoſit.* vbi tractat quæſtionem ſi communitas alicui dederit prædia publica in emphyteuſim dum Princeps conſenſerit; an ſufficiat Principem ſemel conſenſiſſe, an verò requiratur Principem in conſenſu perſeuerare? de quo etiam vide Iaſ. *in leg. 2. in 2. lect. n. 4. ff. de in ius voc.* Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. ſanè, in verſ. dum fol. 79.* & citatos per Caualcan. *d. c. 9. n. 115.*

8 Dictio *Dum tamen*, eſt exceptiua ad regulam, ideo excipit caſum poſitum ſub hac dict. vt per Angel. *conſ. 190.* incip. *Thema eſt, n. 5. verſ. illa ergo dictio* vbi quòd firmat regulam in contrarium, refert Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 278. n. 1.*

9 *Dudum*, importat tempus præteritum, præſens, & futurum, ſicut dict. *Olim*, & *Quando*, ex adductis per Bertachin. *in repert. Iuris, verb. Dudum*, Petr. Henriq. *opuſc. 2. lit. D, in fine.*

Dictio XCV.

Dummodo.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes.*
2 *Modum, & non conditionem de ſui propria natura denotat dict.* Dummodo.
3 *Conditionem importat dictio* Dummodo, *quando iungitur ei, quod venit implendum antequam actus perficiatur.*
4 *Actui imperfecto quando iungitur dictio* Dummodo, *importat conditionem.*
5 *Modum inducit dictio* Dummodo, *ſi adiiciatur actui perfecto.*
6 *Diſpoſitioni quando eſt adiecta dictio* Dummodo, *importat conditionem, non verò ſi adiecta ſit exequutioni.*
7 *Facto explicando per aliquem tertium, quando apponitur dictio* Dummodo, *importat conditionem.*
8 *Implementum eorum, quibus dictio* Dummodo *adiungitur, ſemper requiritur, ſiue faciat modum, ſiue conditionem.*
9 *Præcedentia reſtringit, & modificat dictio* Dummodo.
10 *Admonitionem, vel comminationem denotat aliquando.*

1 DE vi & effectibus huius dict. vide Bertachin. *in repert. Iuris, verb. Dummodo.* Neapod. *in conſuet. ſi qua mulier. in verb, Dummodo.* Rebuff. *in praxi beneſ. tit. de forma nouæ prouiſionis, in verb. Dummodo. & in rub. de reg. ad præl. nomin. §. fin. in verb. Dummodo.* Turſell. *de particulis Latinæ orationis, c. 46.* Vulpell. *de præpoſ. ſignif. ſub hac dict. pag. 26.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 272.* Cened. *poſt practic. & canon. q. ſing. 11.* Grat. *dict. 48.*

2 Ex ſui propria natura denotat modum, & non conditionem, Bart. *in l. quibus diebus, §. vltim. num. 4. verſ. quid de dict. Dummodo, ff. de condit. & demonſtr.* Dec. *conſ. 327. num. 3.* Corn. *conſ. 162. num. 17. in princ. lib. 2. & conſ. 130. num. 7. lib. 3.* Ruin. *conſil. 12. num. 4. & conſ. 152. num. 3. & conſ. 215. num. 10. vol. 3. & conſ. 63. num. 3. vol. 4.* Beroi. *conſ. 55. numero 6. vol. 1.* Blanc. *de comprom. quæſt. 1. num. 18.* Tiraq. *de retractu lig. §. 8. gloſſ. 8.* Bertachin. *d. verb. Dummodo.* Rebuff. *in concor. in rubr. de reg. nomin. §. fin. in verb. Dummodo, & in praxi tit. de diſpenſat. rat. ætatis, in verb. Prouiſio, in fin. & in comment. ad l. maiore parte 156. verſ. Dummodo, ff. de verb. ſignif. pag. mihi 544.* Caualcan. *de vſufructu mulieri relicto, c. 9. num. 117.* Mandoſ. *ad reg. 17. Cancell. q. 1. num. 2.* & Gom. *ibid. quæſt. 1.* Rot. *deciſ. 231. alias deciſ. 1. de condit. appoſ. in nouis.* Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 15. num. 28.* Vulpel. *citato loco.* Vezin. *tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 34. num. 63.* Crauet. *conſ. 10. num. 14.* Gabr. *conſil. 5. num. 2. lib. 1.* Menoch. *conſ. 134. num. 36.* Azebed. *ad leg. 11. num. 39. tit. 6. lib. 5. nouæ Recopil.* Cardin. Tuſch. *d. concl. 272. num. 1.* Marc. Anton. de Amatis *Marchia deciſ. 50. num. 34.* Surd. *conſ. 186. num. 11. & conſ. 371. num. 69.* Card. Seraphin. *deciſ. 339. num. 5. & deciſ. 349. num. 1.* Anton. Monach *Florent. dec. 46. num. 64.* Anchar. *q. 31. num. 8. & 15. part. 2.* Cened. *d. ſing. 11. num. 1.* Qui omnes tenent quòd huiuſmodi dictio denotat modum, & non reſoluit diſpoſitionem, ſed obligat ad ſic faciendum. [Vnde infert Franchin. *deciſ. p. 1. concl. 219.* Si quis ſit receptus in ciuem, dummodo ſoluat collectas, illis non ſolutis, non propterea deſinere eſſe ciuem, ſed cogi debere ad eas ſoluendas.]

Verùm licèt regulariter importat modum, tamen 3 tribus caſibus importat etiam conditionem. Et primò, quando iungitur ei, quod venit implendum, antequam actus perficiatur, *l. Titii, §. Stichus, ff. de fideicomm. libert.* Curt. ſen. *conſ. 78. col. 8.* Socin. iun. *conſ. 148. in fine, vol. 1.* latè Crauet. *conſ. 10. num. 14.* Rip. *lib. 2. reſp. c. 9. col. 1.* Bertran. *conſ. 201. n. 5. vol. 1.* Mandoſ. *in reg. 51. Cancell. q. 13. n. 8. & reg. 17. q. 2. n. 3.* Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rubr. 8. §. 5. verb. Chriſti nomine, n. 19.* Surd. *deciſ. 209. n. 4. & conſ. 186. n. 11. & ſeq.* Menoch. *conſ. 918. n. 10.* Cened. *d. ſing. 11. n. 2.*

Secondò, quando ponitur, & iungitur actui im- 4 perfecto, Rebuff. *in concord. rubr. de reg. ad Præl. nom. §. fin. in verb. dummodò,* Caualcan. *de vſufructu, cap. 9. n. 117.* Putc *deciſ. 420. num. 4. lib. 1. in correct.* Cened. *d. ſing. 11. num. 3.* Molin. *d. cap. 15. num. 29.* Sanch. *de matrimon. lib. 3. diſput. 83. num. 2.* notantes, quòd hæc 5 dictio tunc inducit modum, ſi adiiciatur actui perfecto. [Franc. de Barry *de ſucceſſ. teſtati, & ab inteſtato lib. 17. tit. 2. n. 14.*]

Tertiò, quando eſt adiecta diſpoſitioni, non au- 6 tem exequutioni. Socin. iun. *conſ. 18. n. 13. vol. 3.* Seraphin. *deciſ. 1017. n. 5.* Rota *deciſ. 38. p. 1. diuerſ.*

Quartò, quando apponitur facto explicando per 7 aliquem tertium, vt conſuluit Gabr. *conſ. 59. num. 1. lib. 1.* [Deoique quando teſtatur dixerit, *Dummodò hoc fecerit, aliàs nihil habeat, &c.* neceſſe eſt vt illud fiat, quia dictio, *aliàs*, & *alioquin* facit conditionem. Intrigl. *de ſubſtit. cent. 3. q. 88. n. 29. & 25.* Franc. de Barry *de ſucceſſ. teſtati, & ab inteſt. lib. 17. tit. 2. & 4.*]

Illud obſeruandum eſt, quòd ſiue iſta dictio fa- 8 ciat modum, ſiue conditionem, ſemper requiritur, quòd adimpleantur ea, quibus iſta dictio adiungitur; aliàs ſi non interuenerint, actus corruit, nec conſequitur effectum. Rebuff. *in comment. ad d. leg. maiore parte, verſ. verùm* Strach. *de mercat. tit. de mandato, n. 8.* Pariſ. *conſ. 93. num. 44. vol. 2.* Dec. *conſ. 661. num. 12. verſ. ſecundò,* Anchar. *conſ. 169. num. 2. verſ. ſiue tamen contrarium,* Grat. *conſil. 86. num. 1. vol. 2.*

Alciat.

Alciat.*conſ.*211.*num.*3. Caualcan. *d.cap* 9.*n.*117.*ad finem, & n.*119.

9 Hæc dictio reſtringit, & modificat præcedentia, *l.Lucius, §. quæ habebat, & l.ita tamen,ff.ad Trebell.* Rebuff. *in princip. tit. de diſpenſat. ratione ætatis, in verb.prouiſio,in princ.* Cened.*d.ſing.*11.*n.*6.*in princ.* ſeu facit contradictionem ad præcedentia, Pariſ. *conſ.*47.*num.*7.*vol.*3. [Et coarctat diſpoſitiones ſecundùm qualitates appoſitas. Rota apod Paul.de Rub.*deciſ.*319.*num.*31.*tom.*2.aliàs *p.*6.*recent.* & ſtat reſtrictiuè, & qualificat antecedentem diſpoſitionem,Rot.*dec.*247.*n.*26.*p.*5.*recent.*]

10 Aliquando denotat admonitionem, vel comminationem gloſſ.*verb.retinere,circa fidem,de praebend. in* 6.& *ibi* Ioan.Andr.Rot. *deciſ.*1. *de condit. appoſ.in nouis,* Ceoed.*d.ſing.*11.*in fine.*

Dictio XCVI.

Dumtamen.

1 *Conditionalem actum,cui apponitur, reddit de ſui natura dict.* Dumtamen.

2 *De neceſſitate requiritur,quòd exiſtat illud,cui dict.* Dumtamen *iniungitur.*

3 *Modum aliquando facit dict.*Dumtamen *quo non impleto deficit legatum.*

4 *Actus debet adimpleri ſiue dict.* Dumtamen *ſonet in modum, ſiue in conditionem,& ante adimplementum non conſequitur effectum ciuilitatis.*

5 *Modum,aut conditionem aliquando non facit dict.* Dumtamen, *ſed ponitur in textu alicuius noui caſus.*

6 *Exceptionem ad regulam importat dictio* Dumtamen.

1 De ſui natura reddit actum,cui apponitur, conditionalem, & actum perſeuerantem importat vt *in cap.licèt.* vbi Panorm. *n.*5.& 10.*de transl. Prael.* Burſat.*conſ.*44.*n.*27.*vol.*1.Cened.*poſt lib.pract.& canonic.q.*48.*n.*1.

2 Et requiritur, quòd de neceſſitate exiſtat illud, cui iſta dictio iniungitur. Ruin. *conſ.*137.*n.*2. *vol.*1. & *conſ.*215.*n.*6.*eod.vol.*1.Cened.*d.ſing.*48.*n.*2.

3 Aliquando facit modum, quo non impleto deficit legatum. Vulpell. *de prapoſ.& aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.*27.

4 Et ſiue illa dictio ſonet in modum, ſiue in conditionem, debet adimpleri actus, & ante adimplementum non conſequitur effectum ciuilitatis, Ancli. *conſ.*169.*n.*2.*verſ.ſiue enim,*Dec.*conſ.*661.*n.*12.*verſ.*2. vbi loquitur de dictione *Dummodò* tenet tamen contrarium Alciat.*conſ.*211.*n.*3.

5 Aliquando iſta dictio non facit modum,nec conditionem, ſed ponitur in textu alicuius noui caſus vt *in l.in offerendis,C.de appellat.* Neapod.*in conſ. ſi qua mulier,n.*6.*de mulier.hab.filio fol.*206. Cened.*d. ſing.*48.*n.*3.

6 Importat exceptionem ad regulam, vel diſpoſitionem,cui adiicitur;ita Angel.*conſ.*190. incip. *Thema eſt tale,n.*5.*verſ.illa ergo dictio,*Card.Tuſch.*pract. concl.tom.*2.*lit.D,concl.*273.*n.*1.& *concl.*278.*n.*1.

Dictio XCVII.

Dumtaxat.

1 *Taxatiua eſt dict.* Dumtaxat.

2 *Limitatiua,& reſtrictiua eſt dictio* Dumtaxat.

3 *Negationem in aliis concludit dictio* Dumtaxat.

4 *Excluſiua eſt dictio* Dumtaxat *omnium aliorum caſuum, & omnium perſonarum præter expreſſas.*

5 *Caſus ſimiles non excludit dict.*Dumtaxat.

6 *Excluſiua non eſt dictio* Dumtaxat *eorum quæ ſunt de natura rei, nec eorum, quæ veniunt de conſuetudine contractus,* vt n.7.

8 *Caſum habentem eandem rationem non excludit dictio* Dumtaxat.

9 *Solemnitates,& formam inducunt dict.*Dumtaxat *& ſimiles, taxatiuè appoſita diſpoſitioni de aliquid faciendo.*

Taxatiua eſt hæc dictio, ſignificans idem quod *Tantùm,* vel *Solùm,* vt *in leg.non eſt ferendus,de tranſact.& in l.non ſolum,§.quæritur,ff.de procur.& in l.*3.*§. interdum, ff.de negot. geſtis,& in l.ſi ex cauſa, §.nunc videndum,ff.de minorib.*Notant Fulgol. *conſil.* 22. incip. *Viſis quatuor,num.*2.*verſ.tertia,* Rebuff. *in comment.ad l.pratum,*31.*verſ.dumtaxat, ff.de verbor.ſignif.pag.mihi* 183.Menoch.*conſ.*989.*n.*14.Vulpel. *de prapoſ. & aduerb. ſignif ſub hac dict. pag.*28. Ferret.*in conſtitut. Cathaloniæ,gloſſ.*9.*num.*29. Card. Tuſch. *pract. concluſ.tom.*2.*lit.D, concl.*388.*num.*1. vbi addit, quòd reſpicit ſequentia, & non antecedentia. [Narbona *l.*59.*gloſſ.*1.*num.*23.*poſt med.tit.*4. *lib* 2. *Recop.* vbi quòd eſt taxatiua,& cæteros omnes excludit.] 1

Limitat & reſtringit; vt *in l. Iulianus, ff. de petit. hered.* gloſſ. *verb.dumtaxat,in extrauag.ſuſcepti regiminis Ioan.*22.*de elect.* Tiraq. *de retractu conuent.§.*1. *gloſſ.*6.*num.*2.Rebuff.*in comment.ad d.l.pratum,verſ. item,* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.*43. *num.* 24. Cened.*ſing.*18.*num.* 6. *prope finem,* Stephan.Gratian. *Marchia dec.*78.*n.*26. 2

Et ita eſt taxatiua,& reſtrictiua, vt concludat negationem in aliis,Card. *in Clem.*1.*de ſequeſtr.poſſ.& in cap.contingit,*vbi Etiam Felin. *de fide inſtrum.*Bart. *in l.ſi quis,§.cum Titio,ff.de adimend.legatis.* Cened. *d.ſing.*18.*n.*5. 3

De eius natura eſt excludere omnes alios caſus, & omnes perſonas præter expreſſas,*l.*3. *§.cum Titio ff.de adimen.legat.l.*2.*C.de legib. cap.cum Eccleſia,de verb.ſignif.Clem.*1.& ibi Zabarell.*in princ.in* 3.*notab. de ſequeſtr.poſſeſſ.c.ſtatutum,§.in nullo,* & ibi Archid. *de reſcript. in cap.*1. *de iureiurand. in* 6.*c.*1.*de tempor. ordin.eod.lib.*Bart.*in l.*1.*n.*1. vbi Iaſ.*num.*8.*in fin. ff.ſi quis ius dicenti.*Roman. *conſ.*512.*n*... & ibi Mandoſ. *lit.E,* Oldrad.*conſ.*186. Natt. *conſ.*78.*n* 3. *tom.*1. Sebaſt. Medic. *de diffinit.p.*2.*cap.*88. *num.*2. Coſm. *in pragm.ſanctio.tit.de collat.§.item cenſuit,in verb.dumtaxat.* Aym.*conſ.*201.*n.*40. Pariſ. *conſ.*47.*n.*18.*lib.*4. Gozad.*conſ.*60.*n.*7. Mandoſ.*in reg.*8.*Cancell.quaſt.*6. *n.*6. Maſcard. *de prob.concl.*1393.*n.*37.Cened.*d.ſing.* 18.*n.*1.Card.Tuſch. *d.lit.D,concl.*388.*n.*2. 4

Verumtamen licèt iſta dictio ſit taxatiua excludens caſus omnes alios, præter incluſos hoc tamen limitatur in aliquibus caſibus, & primo quod non excludit caſus ſimiles,vt *in l.ſi mora, in verb.dumtaxat.* & *ibi* Paul.de Caſtro *num.*9.& Iaſ. *num.*5.*ff.ſoluto matrim.& in l.ſi contractus,*iuncta gloſſ.*in princ.ff. de reg.iuris.* Abb. *in cap.cùm dilecta, n.*8. *de confirm. vtili.* Tiraq. *de retract.conuention.§.*1.*gloſſ.*6. *num.*2. *cum ſeqq.*Gurner.*canon.lib.*14.*à num.*4.Ceoed.*d.ſing.* 18.*num.*2.Et vide latiùs infrà in ſub dictiòn.*Solùm,& Tantùm.* 5

Secundò limita, quòd per hanc dict. non excluduntur ea quæ ſunt de natura rei, vt *in leg.*1.*ff.ſi* 6

menſ. falſ.mod. dixerit. Paul. de Caſtr. *in l.1. ſi veſtimenta, num. 2. ff. depoſiti*. Quemadmodum etiam non excludit ea quæ veniunt de conſuetudine contractus. Vnde ſi data fuit poteſtas alicui, vt acciperet mutuò duodecim ducatos dumtaxat,& iſte accepe-
7 rit,ſed ſub vſuris, quod non videtur exceſſiſſe fines mandati quia videtur facere ea quæ ſunt de natura contractus, cùm ſit conſuetudo, quòd mercatores iſto modo mutuent. Iaſ. *in l. ſi conſtante, à n.97. ff. ſoluto matrim. & in l.1. n.11. verſ. tertiò principaliter, ff. ſi quis ius dicenti*. Roman *l.3. §. iurari, ff. de iureiurand.* Cened. *d. ſing. 18. n.4.*

8 Tertiò limita quòd non excludit caſum habentem eandem rationem, iuxta notata per Frat. Emman. *q. Regul. tom. 3. q. 5. art. 2.*

9 Hæc dictio, & aliæ ſimiles taxatiuè appoſitæ diſpoſitioni de aliquid faciendo, ſolemnitatem & formam inducunt,& ipſarum tranſgreſſio vitiat actum. Pariſ. *conſ. 19. n.19. vol.2.* Mandoſ. *in reg. 8. Cancell. q.6. n.6.* Cened. *d. ſing. 18. n.4. verſ. ſimiliter*; habent enim vim non ſolùm tacitæ prohibitionis, ſed etiam expreſsè, vt per Roman. *conſ. 114. n.5.* Marc. Anton. de Amatis *Marchiæ deciſ. 14. n.1.*

Dictio XCVIII.

Ea.

1 *Repetitiua eſt dict.* Ea, *referens præcedentia ſequentibus.*
2 *Reſtrictiua eſt dict.* Ea, *ſecundum diſpoſita in præcedentibus ad quæ fit relatio.*
3 *Relatiuè cum ſuis qualitatibus ſtat dict.* Ea.
4 *Modum aliquando ſignificant verba* Ea conditione.
5 *Conditionem non faciunt verba* Ea conditione, *ſed ſumuntur pro pacto, vel lege in contractu appoſito.*

1 HÆc dictio eſt relatiua, & repetitiua, referens præcedentia ſequentibus, Aym. *conſ. 220. num.*
2 *10.* Et eſt repetitiua & reſtringitur ſecundum diſpoſita in præcedentibus, ad quæ fit relatio Pariſ. *conſ. 18. n.32. vol.1. & conſ. 103. n.14. vol.1.* Et ſtat decla-
3 ratiuè,& relatiuè cum ſuis qualitatibus, Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. nos qui in verſ. eiuſdem, pag. 105. & in §. volentes, in verſ. ex eiſdem, pag. 172.* poſt Socin. *conſ. 251. n.6.* Alciat. *conſ. 610. num.5.* quos refert Cened. *poſt lib. pract. & canonic. q. ſing. 45. n.1.*
4 Verba *Ea conditione* ſignificant aliquando modum, vt in terminis *l. Mæuia, ff. de manumiſſ. teſtam. & l.2. in princ. ff. de donat.* obſeruat Galgan. *de cond.*
5 *& demonſtr. p.2. c.3. q.6.* Et non faciunt conditionem, ſed ſumuntur pro pacto vel lege in contractu appoſita, vt poſt Tiraq. *de retractu conuent. §.3. gloſſ. vnica, n.72.* notat Cened. *ſing. 205. in princip.*

Dictio XCIX.

Eadem.

1 *Relatiua præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus eſt dict.* Eadem *ſignificans identitatem in omnibus, & per omnia.*
2 *Relatiua ſubſtantiæ eſt dict.* Eadem.

1 EST relatiua præcedentium, cum omnibus ſuis qualitatibus, ſignificans identitatem in omnibus,& per omnia, gl. *in l. cùm hi, §. qui in perpetuum, ff. ſi ager vectigalis*, Grat. *conſ. 9. n.88. vol.1.* Menoch. *de præſump. lib. 4. præſ. 173. num. 20.* Rot. *deciſ. 455. n.2.* apud Farinac. *in 1. collect. nouiſſimar.* Surd. *deciſ. 45. 125. n.1.* vbi loquitur de dictione *Eiſdem*, in numero plurali, quæ eſt demonſtratiua, & relatiua ad ſuprà nominatos.

Et quòd hæc dictio ſit relatiua ſubſtantiæ, tradunt Bart. *in l. ſi quis, §. ſi initium, n.2. in 2. leg. ff. de eden.* Anth. Rhegien. *quæſt. 60. num. 4. p. 2.* Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. nos qui, in verſ. eiuſdem, pag. 106.* quos refert Cened. *poſt lib. practic. & canon. quæſt. ſing. 45. n.3.* [Fuſar. *conſ. 170. n.14.*] 2

Dictio C.

Eapropter.

INducit diſpoſitionem hæc dictio, vt per Cardin. Seraphin. *deciſ. 1025. n.13.* 1

Dictio CI.

Eatenus.

REfertur ad præcedentia, & de ſui natura limitat,& modificat, *l. miles, ff. de re iudicata, cap. ſignificatum, de præben. cap. ſuper literis, de reſcript. cum ſimilibus*, Dec. *conſ. 38. n.3. tom.2.* 1

Dictio CII.

Eiicere.

VErbum hoc intelligi debet de eiectione violenta, non verò de iuſta, vt per Ioſeph. Seſſe *de inhibit. c.8. §.3. n.102.* 1

Dictio CIII.

Eius, Eorum.

1 *Dominium denotat dictio* Eius.
2 *Relatiua eſt dictio* Eius *ad proximè nominatum.*
3 *Repetitiua præcedentium cum ſuis qualitatibus eſt dictio* Eorum, *& reſtrictiua ad perſonas nominatas.*
4 *Nepotes non comprehendit dict.* Eorum, *cùm refertur ad perſonas filiorum ſuperſtitum.*
5 *Reſtrictiua eſt ſecundùm præcedentia dictio* Eorum *& non habet tractum ad futurum.*
6 *Dictio* Eorum, *non poteſt verificari in vno tantùm, ſed omnibus expreſſis, aliquando reſoluitur in ſingularitates.*

DIctio *Eius* denotat dominium, vt *in l. Quintus, §. Mutius, ff. de auro, & argento legato*, Cald. Pereira *de reſol. emphyt. cap. 3. n.31.* 1

Relatiua eſt ad proximè nominatum, Cardin. Seraphin. *deciſ. 689. numero 1.* [Et eſt perſonaliſſima. Rot. *deciſion. 269. numero 11. part. 5. recent.*] 2

In numero plurali eſt repetitiua præcedentium cum ſuis qualitatibus, & reſtrictiua ad perſonas nominatas, vt *in l. vlt. C. de hered. inſtituend.* notat Ruin. *conſ. 99. num. 16. vol. 2.* Rolan. *conſ. 74. num. 54. tom. 3.* 3

&

& *conſ.97.num.23.tom.4.* Com. *conſ.9.ſub num.6.in fine,vol.1.*Pariſ.*conſ.103.n.14.lib.1.& conſil.18.n.32. & conſ.86.n.58.lib.2.*Aret.*conſ.155.n.1* Cephal.*conſ.140.num.17.vol.1.* Mandoſ. *in gloſſ.facult.§.& proprium,in verb.eo,pag.321.& in §.nos qui,verſ.eiuſdem, pag.106.*Menoch.*conſ.200.num.4.* vbi quòd refertur ad ſuprà nominatos, & *conſ.212.num.150.& conſ.390.num.13.* Flam. *de reſignat.tom.2.lib.11.quaeſt.5.*

4 *n.6.* Et cùm refertur ad perſonas filiorum ſuperſtitum,non comprehendit nepotes.Menoch.*conſ.1005.*

5 *n.7.* Et quòd iſta dictio reſtringatur ſecundùm præcedentia ,& quòd non habeat tractum ad futurum, tradunt Tiraq. *de retractu,t.1.§.8.gloſſ.9.n.14.* Socin. *conſ.250.col.penult.verſ.ſecundò,vol.2.* quos refert Cened. *poſt lib.canon. & pract. quaeſt.ſingul.45.n.1.verſ.& qualiter.*

6 Non poteſt dictio *Eorum* verificari in vno tantùm,ſed in omnibus expreſſis, Card. Seraphin. *deciſ.266.n.2.* Aliquando verò reſoluitur in ſingularitates, ac ſi dictum eſſet poſt vniuſcuiuſque mortem, Torniel. *in l.haeredes mei,§.cùm ita,n.5.verſ.aliquando,ff.ad Trebell.* & *ibi* Rip.*n.129.* Alex.*conſ.117.n.1. vol.1.& conſ.104. vol.2.*Pariſ. *conſ.18.n.19.& ſeq. vol.2.*Marzar.*in epitom.fideicommiſſ.quaeſt.11.pag.13.* quos refert Cened. *d.ſing.45.n.2.*

Dictio CIV.

Eo amplius.

1 HÆc dictio eſt relatiua, & repetitiua præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus,Menoch. *de praeſumpt.lib.4.praeſ.180.n.48.*Galganet. *de condit. & demonſtr.p.2.c.1.q.28.n.4.*

Dictio CV.

Eo caſu.

1 *Reſtrictiua eſt dictio* Eo caſu.
2 *Subſtitutionibus appoſita dictio* Eo caſu, *operatur vt reſtringatur ſolùm ad caſum expreſſum.*
3 *Diſpoſitionem ad tempus , & caſum expreſſum non reſtringit dictio* Eo caſu, *quando id colligitur ex veriſimili mente teſtatoris.*

1 REſtrictiua eſt hæc dictio, vt per Menoch. *conſil.117.n.6.& conſ.135.n.3.& conſ.177.num.20.& conſ.198.n.9.* Surd.*conſ.344.n.3.& conſ.347.n.3.*

2 Appoſita in ſubſtitutionibus operatur , vt reſtringatur ſolùm ad caſum expreſſum , nec ad alium extendi poſſit, Crauet.*conſ.98.n.5.* Natt.*conſ.678.n.6. vol.4.* Pariſ.*conſ.2.n.15.& conſ.14.n.9.lib.3.* Mareſc. *variar.reſol.lib.1.c.99.n.3.*vbi *n.2.*dicit eſſe relatiuam cum ſuis qualitatibus, ad text. *in l. à filio,§.teſtator, ff.de aliment.& cibariis legatis.* [Fuſar.*conſ.24.n.73. & conſ.69.n.32.& 33.*]

3 Si autem contrarium conſtet ex veriſimili mente teſtatoris, tunc non reſtringit diſpoſitionem ad tempus,& caſum expreſſum. Menoch.*d.conſ.117. n.29.* Surd. *d.conſ.344.n.13.*

Dictio CVI.

Eo ipſo.

1 *Nullitatem actus ipſo iure inducit dictio* Eo ipſo. August. Barboſa de Dictionib.
2 *Sententiam latam importat dict.* Eo ipſo.
3 *Dictio* Eo ipſo, *idem importat ac ſi dictum fuiſſet ſine aliquo hominis,vel iudicis miniſterio, vel potius* ipſo iure.

DIctio hæc ſtatim prolata annullat ipſo Iure, ex traditis per Tiraq. *in l.ſi vnquam verb.reuertatur,n.18.* Rota *in Veronen. penſionis 1. Iuly 1592. coram Card.Millino.*[Theod.de Rub.*in ſingul.Rotae tom.2.p.4.clauſ.334.*] 1

Importat latam ſententiam,ſecundùm gloſſ. *verb. eo ipſo,& verb.euacuauerit, in cap. quam ſit , de elect. lib.6.*vbi Dominic.& Franch. & *verb.ſuſpendas , in princip. in cap.cupientes.§ caeterùm, eod.tit. & lib. & verb.eo ipſo,in Clem.1.*vbi Immol.& Zabarel.*de vita, honeſt. clericor.*Bald.*conſ.401.vol.3.* Tiraq.*in l. ſi vnquam,verb.reuertatur,n.142.* Rolan.*conſ.62.num.12. lib.2.* Salas *de leg.q.96.tract.14.diſp.16.ſect.8.* poſt *n.29.verſ.propria verba ſunt,*Suar.*in ſimili tract.lib.5. cap.7.ſub n.4.& cap 8.n.2.* Farinac. *fragmen. crimin. p.2.lit.L.verb.lex,n.95.* 2

Et idem importat , ac ſi dictum fuiſſet ſine aliquo hominis, ac iudicis miniſterio , vel potiùs ipſo Iure, ipſo facto, ex Abb. *in cap. ſi diligenti, num.8.de foro competen.*Felin.*in c.Rodulphus,verſ.vltimò non obſtat, de reſcript.*Corn.*conſ.165.n.22.vol.1.* Dec. *conſ.138. in princip.& conſ.188. col.penult.vol.1.* Roman. *conſ.427.n.9.*Rolan.*conſ.62.n.32.vol.2.* 3

Dictio CVII.

Eo modo.

HÆc verba ſignificant identitatem in omnibus,& per omnia,vt notant gl. *verb. obligatio, in l.cùm hi,§.ſi vni,ff.de tranſact.*Grat.*conſ.140.n.22. lib.1.* Cened.*poſt lib.pract. & canonic. quaeſt. ſing.45. num.3.* 1

Dictio CVIII.

Eſſe.

1 *Proprietatem,& eſſentiam denotat verbum* Eſſe.
2 *Nullitatem actus ipſo iure importat verbum* Eſſe.
3 Eſſe,& haberi,*in quo differant,oſtenditur.*

VErbum hoc proprietatem,& eſſentiam denotat, iuxta reſoluta per Ioſeph.de Seſſe *de inhibit.c.9. §.1.n.41.* 1

Importat nullitatem actus ipſo iure, vt per gloſſ. *verb.primùm.in cap.licet canon.in fine,de elect.lib.6.* Tiraq.*in l.ſi vnquam.verb.reuertatur,num.180.cum ſeqq. C.de reuocand.donat.* Gonzal.*ad reg.8.Cancell.gl.32. num.37.* 2

Eſſe & *Haberi* differunt, quia *eſſe* ſignificat veritatem, *haberi* verò fictionem denotat, vt per Afflict. *in cap.mulier,§.naturales filij,in 5.notab.num.13.cum ſeqq.ſi de feudo fuerit controuerſia.* Galganet.*de differen.indiuid.lit.E,n.28.* 3

Vide infrà ſub verbo *Sum.*

Dictio CIX.

Ergo.

1 Ergo,*in principiis poſitum, vſurpatur pro* Itaque.

2 Ergo *in medio poſita,ſumitur pro* Cauſa.
3 Igitur *interdum denotat dict.* Ergo, *cum interrogatione.*
4 *Illatiuè,ſeù continuatiuè ponuntur dictiones,* Ergo, Igitur.

1 IN principiis ſæpè hæc dictio vſurpatur pro *Itaque.* Cic.*de Amicit.* Ergo hoc eſt animi bene conſtituti,&c. Liuius *lib.*4. Ergo dum nullum faſtiditur genus,in quo eniteret virtus, creuit Imperium Romanum.

2 In medio poſita ſumitur pro cauſa. Cic. *Attic. lib.*3. Si quid contra alias leges, eius legis ergo factum ſit. Idem *de optimo genere Orat.* Virtutis ergo donaretur Et *ibidem*: Eum donari virtutis ergo, beneuolentiæque.

3 Interdum pro *Igitur* cum interrogatione vſurpatur. Cic.*pro Quinct.* Quid ergo eſt? primùm magnitudo periculi, &c. Idem *Academ.* 2. Num ergo is excæcat nos, aut orbat ſenſibus?

4 Dictio *Ergo*, & dictio *Igitur* ponuntur illatiuè, ſeu continuatiuè,*l.Gallus,ff.de liber.& poſthum.l.fructus,ff.ſolut.matrimon.* Corn. *conſ.*136.*num.*2.*verſ.& etiam eſt aduertendum,vol.*1. Quandoque tamen inceptiuè,*l.Ius ciuile,* §. *hoc igitur,ff.de iuſtitia.& iure,* Notant Vulpell. *de prapoſ. & aduerb.ſignif.ſub.dict. æquè,verſ.ergo,pag.*30.

DICTIO CX.
Et.

1 *Doctores referuntur de vi & effectibus huius dictio agentes.*
2 *Dict.* Et, *duobus modis accipitur, primò in ſenſu compoſito,ſecundò in ſenſu ſingulari.*
3 *Coniunctiua, & copulatiua regulariter eſt dictio* Et.
4 *Qualitatem præcedentis ex tunc ſequenti attribuit dict.*Et,*& ea vniformiter iungit.*
5 *Copulare debet æqualiter dict.* Et.
6 *Copulatiua ad veritatem ſufficit alteram partem eſſe veram.*
7 *Copulare præcedentia cum ſequentibus eſt de natura dict.* Et.
8 *Æqualitatem terminorum in caſibus copulatis denotat dict.* Et.
9 *Æqualiter copulat dict.* Et, *vt idem ſit de vno, quod de altero ex copulatis.*
10 *Copulatorum concurſum non requirit dict.*Et,*quando cadit inter duas orationes reſpectu alicuius accidentis.*
11 *Copulati vtriuſque concurſum non ſemper requirit dict.* Et.
12 *Pars vnius copulatiua declarat aliam.*
13 Et,*ſi ponatur inter duo idem ſonantia, tunc ea remota,illa duo reſoluuntur in vnum.*
14 Et,*poſita inter honoratos,& poſſeſſores, ſignificat vnam ſolum perſonam.*
15 Et, *quando ponitur inter duo,quorum vnum alteri in eſt,ambo in vnum reſoluuntur.*
16 *Poſita inter perſonas, diuidit effectum diſpoſitionis inter eos æqualiter.*
17 *Æqualiter non copulat dict.*Et,*ſed potiùs deſignat ordinem quando ponitur in materia neceſſaria reſpiciente perſonas coniunctas.*
18 *Poſita inter perſonas honoratas, vel grauatas ſemper diuidit inter eos debitum pro rata.*
19 *Poſita inter perſonas inter quas eſt ordo charitatis, non coniungit,ſed inducit ordinem.*
20 *Pater ſi inſtituat filium,& nepotem ex eodem filio, non erunt ſimul copulatiuè hæredes.*
21 *Filius ſi inſtituatur,& deſcendentes ex eo, tunc veniunt deſcendentes ordine ſucceſſiuo.*
22 *Ordo ſucceſſiuus non cadit vbi ſunt dictiones copulatiuæ* Cum, Vnà, Simul, *& ſimiles.*
23 *Inſtitutione facta de patre, & eius filiis, an filij concurrant cum patre ſimul,& eodem tempore, an verò ordine ſucceſſiuo poſt obitum illius, oſtenditur.*
24 *Copulatos æquè, & pariter admitti facit dictio* Et.
25 Et,*aliquando ponitur inter diuerſa.*
26 *Poſita inter duo idem ſignificantia non dicitur inter diuerſa poni,ſed ſtat declaratiuè pro* Id eſt.
27 *Declaratiua ponitur dictio* Et, *ſi ponatur inter genus & ſpeciem,cauſam & cauſatum.*
28 *Diſiunctiuè ſtat dictio* Et, *pro* Vel,*quando ponitur inter ea quæ ſunt eiuſdem poteſtatis,ſed affectus, vel quando ponitur inter incompatibilia, & repugnantia.*
29 *Repetitiua præcedentium qualitatum, & conditionum eſt dict.* Et.
30 *Diſpoſitio quando eſt ſub eadem oratione concepta tunc dictio* Et, *repetitiua eſt omnium conditionum præcedentium,ſecus ſi ſub diuerſa.*
31 *Repetitiua præcedentium conditionum non eſt dictio* Et,*quando ponitur inter diuerſas perſonas etiam in eadem oratione.*
32 *Continuatiua interdum eſt dict.* Et, *& non copulat ſequentia, ſed potius continuat orationem ſequentem.*
33 *Auget,& ampliat dictio* Et, *ſeu adiicit ad præcedentia in materia larga, & in materia legatorum,non verò in materia ſtricta,* vt n.34.
35 *Ampliatiuè, & augmentatiuè non ſemel ponitur dict.* Et.
36 *Diſpoſitionem quandoque reſtringit dict.* Et.
37 Vel *nonnunquam importat dict.* Et, *ſed impropriè.*
38 *Coniunctionem talem in vltima voluntate operatur dict.* Et, *per quam oritur ius accreſcendi inter coniunctos,ſecus verò in contractibus.*
39 *Implicatiua nonnunquam eſt dict.*Et.

DE vi, & effectibus huius dictionis vide Vulpel.*de præp.& aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.*30.*cum duabus ſeqq.*Mandoſ.*in reg.*1. *Cancell.q.*10. *n.*19. Burſat.*conſ.*141.*num.*43.*cum ſeqq.vol.*2. Rodul. Cupers *in cap. oportebat,*79. *diſtinct.* §. *textus ſequitur, num.*1.*cum ſeqq.pag.*170. Tiraq.*de retractu,tit.*1.§.1. *gloſſ.*20.*num.*3.*ad finem.*Couar.*in cap.Raynutius,*§.1. *à num.*1.*de teſtament.* Flamin. Pariſ. *de confident.benefic.q.*32.*num.*64.*cum ſeqq.* Cened. *ad Decretal.collect.*7.*num.*12.*& poſt librum practic.& canonic. quæſt. ſing.*50. Gutier.*pract.lib.*3.*q.*19.*n.*24. Aloyſ.Ricc. *in collect.deciſ.collect.*1431. Goozal.*ad reg.*8. *Cancellar. gloſ.*3.Card.Tuſch.*pract.concl.tom.*2.*lit.D,concl.*274. & cæteros in diſcurſu citandos. 1

Hæc dictio accipitur duobus modis: primo in ſenſu compoſito,vt cum dicimus: Cæſar, & Bibulus Conſules fuerunt; intelligitur enim ſimul. Item, in ſenſu ſingulari, vt cùm dicimus: Gregorius, & Bonifacius Pontifices multas conſtitutiones fecerunt: intelligitur enim non ſimul,ſed ſeparatim. Ita declarat Alciat. *conſ.*39. *num.*19. *lib.*9. quem refert Vulpell.*citato loco,n.*2,*verſ.illud.* 2

Regulariter hæc dictio eſt coniunctiua, & copulatiua,vt *in l.ſi quis ita ſtipulatus, ff.de verbor.oblig.l.ſi* 3

hæredi

hæredi plures, ff. de cond. inſtit. l.hæredi, §. Caio, ff. de
fund.inſtructo.l.Titia textores, §.nihil, ff.de leg. Rebuff.
in concord.tit. de collat.§.1. in verſ.canonicatum. Fla-
min.Pariſ.de confident.beneſic q.32.num 64. Menoch.
conſ.111.num.9.& conſ.117.num.54. Decian.conſ.44.
num.52.lib.4. Gonzal.ad reg.8.Cancellar.§7.proœm.
num.123.& gloſſ.3.n.1. Ceual.commun.contra commu.
q.828.n.87. Bernard. Muſcatell. in tract. de cognit.
delict.tit.de recept.n.18. Card. Tuſch. d.concluſ.274.
num.1. Marc.Anton. variar.reſolut.lib.1. reſol.7.n.7.
[Valenz.conſ.141.n.22.& conſ.169.num.128.tom.2.
Roc.deciſ.329.n.16.tom.2.diuerſ.alias part.7.recent.]
Gregor.deciſ.308.num.3. vbi ait, quòd qualitatem
præcedentis ex tunc attribuit ſequenti & ea vnifor-
miter iungit Petr. Enriq.reſp. opuſc.2.ſub lit. E, in
4 princip. Menoch.conſ.125.num.59.& conſ.435.n.12.
vbi quòd copulare debet æqualiter, conſ. 497. n.
17. vbi quòd ſubſequentia nectit antecedentibus,
5 & conſ.943. num.10. Cened. d. ſing. 50. num.1. vbi
ſubdit, quòd ad veritatem copulatiuæ ſufficit alte-
tam partem eſſe veram. [Melh. Phœbos Laſit. de-
6 ciſ.125.n.26.tom.2. vbi quòd coniungit omnia præ-
cedentia, & cum omnibus, & deciſ.141.n.10.eod.tom.
2. quòd multoties ſumitur diſiunctiuè, Narbona leg.
26.gloſſ.5.num.16.tit.22.lib.4.Recop. vbi quòd con-
iungit, & vtrumque concurrere requirit, Reinoſo
conſ.41. num.12. vbi quòd inter diuerſa ponitur, &
requirit eadem tempora vtriuſque copulati con-
curſum. Rot. deciſ.167.n.11.p.5.recent. vbi quòd eſt
copulatiua, & coniunctionem vnius cum altero
operatur.]

7 Natura huius dictionis eſt copulare præcedentia
cum ſequentibus, vt in l.& quia iuncta l. præcedenti
ff.de iuriſdict.omnium Iud. notant gloſſ.in l.2.princip.
ff.de dote prælegata, & in l.ſi ſic, ff.quemadmodum ſer-
uitus amittatur, Grat.conſ.11.num.4.lib.1.& conſ.13.
num.26.lib.2. Socin.iun. conſ.71. num.4.vol.3. Maſ-
card.de probat. concluſ.1265. num.32. Flamin. Pariſ.
de reſignat.tom.2.lib.11.q.11.num.25. & Steph. Gra-
tian. diſcept. forenſ. cap.147.n.16. Gregor.deciſ.308.
num.3.

8 Denotat æqualitatem terminorum in caſibus
copulatis, Anton. Monach. Lucenſ. deciſion.55. nu-
mero 11.

9 Æqualiter copulat, vt idem ſit de vno, quod de
altero ex copulatis; ac ita requirit concurſum co-
pulatorum, vt in l.ſi mihi, & Titio ff. de verbor. ſignif.
& in l.reos, §.cum in tabulis, ff.de duobus reis, & in l.ſi
hæredi plures, ff.de cond.inſtit. notant Iaſ.in l.1.num.3.
& ſeq. ff.de iuſtitia & iure, Felin.in cap.2. num.32. in
verb.copula, de reſcript. Dec.conſ.89.num.2. & conſil.
417.num.1.& conſ.433.num.6. Natt. conſ.573.n.14.
tom.4. Pariſ.conſ.95.num.6.vol.1.& conſ.63.num.14.
vol.1. Theſaur.deciſ.189.num.1. Guidop. deciſ.527.
num.1.& ſing.309. num.1.2.& 4. Roch. de iure pa-
tronat.verb.ipſo, vel is, num.48.& ſeq. Mottoo.in tract.
de pace, q.447.num.1. Anchar. Rhegien. q.9. num.6.
in prima parte, Mand. in gl.facult.§.ac etiam, in verb.
pro tempore, pag.247.col.1. Roch.de viſit.verb. & ij,
pag.154. Plot.de in litem iurando, §.6. n.33. Menoch.
conſ.56.num.95. Brunor à Sole in locis commun. verb.
copula, 2. Marc.Anton.Bard.de tempor.vtili, & conti-
nuo, cap.19.num.16. Rot.deciſ.115.num.8.p.1.diuerſ.
Ayin.in conſuetud. Alban.tit.1. art.4. num.7. fol.62.
Dionyſ. Paul. de vera quatuor Patriarchalium ſed
erect.c.5.num.45. Cened.d.ſing.50.num.8. Rebuff. in
comment.ad l.conuentionem, 29.verſ.primò intellige, ff.
de verbor.ſignif.pag.mihi 168. Quo loco in verſ. item,
aſſerit, quòd ſi vendatur villa, & ius patronatus,
licèt non valeat venditio quoad ius patronatus, cap.
ex litteris, de iure patronat. vbi dicemus, valebit tamen
quoad villam cùm vtrumque æquè principaliter
vendatur, & vno deficiente alterum non extingui-
tur. [Et poſita inter copulata eorum omnium cun-
curſum requirit Guirb.conſ.crim.77.n 3.]

Limita, quando cupula hæc cadit inter duas 10
orationes reſpectu alicuius accedentis, quia tunc
non requirit concurſum copulatorum. Vnde ſi
teſtator legat centum omnibus Doctoribus Iuris
Canonici, & Iuris Ciuilis, non eſt neceſſarium,
quòd habeant vtrumque gradum; ſed ſufficit, quòd
ſit Doctor Iuris Canonici tantùm, vel Iuris Ciuilis
tantum. Ita Alex.conſ.101.num.9.lib.5. vbi Apuſt.&
conſ.110.in princip.lib.3. Card.Tuſch.d. concl.274.
num.54. vbi num. 55.& 56. declaratur, vt copula
inter diuerſas orationes reſpectu diuerſorum facto-
rum non requirat concurſum eorum, quæ in vtra-
que oratione ponuntur, vt procedat, quando duæ
orationes diuerſæ copulantur per ſe principaliter,
quia tunc copula inducit continuationem, ſecùs ſi
copulantur reſpectiuè ad aliud: non enim ſemper
requirit hæc dictio concurſum vtriuſque copulari.
Ayin.& Plot. citatis locis, Rom. conſ.104.n.4. Alex.
conſ.64.n.9.vol.7.

Habet virtutem copulandi primò in ſenſu com- 11
poſito, ſecundò in ſenſu ſingulari, vt per Alciat. conſ.
39.n.19.lib.9. quem meodosè in conſ.487.n.17. citat
Cened.d.ſing.50.n.9.

Pars vnius copulatiuæ declarat aliam. Surd. Man- 12
tuæ deciſ.124.n.9.

Si ponatur inter duo idem ſonantia, tunc remo- 13
ta copula, illa duo reſoluunt in vnum, iuxta reſoluta
per Gonzal.d.gloſſ.3.n.13.

Poſita inter honoratos, & poſſeſſores, ſignificat 14
vnam ſolùm perſonam Menoch.conſ.844.n.112.

Quando ponitur inter duo, quorum vnum alteri 15
ineſt, ambo in vnum reſoluuntur, eſtque vnum ve-
lut adiectio alterius, vt per Guner. lib.3. pract.q.13.
num.61.

Item poſita inter perſonas diuidit effectum diſ- 16
poſitionis inter eas æqualiter, ita Ant.Gom. tom.1.
variar.q.1.n.26.

Præterea, quando copulatiua hæc ponitur in ma- 17
teria neceſſaria reſpiciente perſonas coniunctas,
tunc, non copulat æqualiter, ſed potiùs deſignat or-
dinem, vt quòd primo loco expreſſum eſt præce-
dat, & illud, quod ſequitur, veniat in ſubſidium. Ita
Dominus meus D.Petrus Barboſa ad l.1.ff.ſolut.ma-
trim.p.4.n.153.

Item poſita inter perſonas honoratas, vel gra- 18
uatas, ſemper diuidit inter eas debitum pro rata,
vt ex l.reos, §.cùm in tabulis, ff.de duobus reis, reſoluit
Anton.Gom.var.reſolut.tom.2.c.11.n.19.

Item quando ponitur inter perſonas, inter quas 19
eſt ordo charitatis, non abſtractus à ratione debiti
naturalis, tunc natura copulæ non eſt coniungere
ſed inducere ordinem, vt ſic copulati non faciant
ſibi partes per concurſum, ſed primò nominatus
primò vocetur, & eo excluſo vocetur, ſequens in
ordine. Ita ſentit gloſſ.ſingularis, verb. non exprimat,
in l.Gallus, §. quidam rectè, ff.de liber.& poſth. prout
refert Cened.d.ſingul.50. num.16. vbi ſubdit, variè
de hoc Doctores loqui, Card. Tuſch. d. concl.274.
num.33. vbi exemplificat, ſi pater inſtituat filium, 20
& nepotem ex eodem filio, quia non erunt ſimul
copulatiuè hæredes. Idem ſi inſtituatur filius, & 21
deſcendentes ex eo, quia ordine ſucceſſiuo veniunt
deſcendentes, maximè ſi non extabant tempore
teſtatoris, Bard.conſ.492.incip. Non eſt dubium, lib.2.
& conſ.303.lib.3. Signorol.conſ.248.num.5. Cardin.
Tuſch.

Tuſch. d. concluſ. 174. n. 34. de quo tamen infrà latiùs.

22 Hoc tamen limitatur, vt non procedat, quando eſſent dictiones copulatiuæ, videlicet *Cum, vna, ſimul*; quia tunc non caderet ordo ſucceſſiuus. Caſtr. conſ. 455. n. 3. lib. 2. Card. Tuſch. d. concl. 274. num. 37. vbi num. 38. poſt Angel. conſ. 38. num. 3. verſ. alias ſi ſignanter, ſubdit hoc pariter limitari, niſi copula inſtituat filium, & nepotem ex eo, ambos, demonſtrando vt ſimul ſuccedant.

23 Vtrùm autem inſtitutio facta de patre, & eius filiis, concepta per copulam *Et*, ita intelligatur, vt filij concurrant cum patre ſimul, & eodem tempore; an verò ordine ſucceſſiuo poſt obitum illius, diſputant Doctores in d. l. Gallus, §. quidam rectè, ff. de liber. & poſthum. inter quos verior, & receptior ſententia obtinuit, quòd ſimul cenſeantur vocati, vt colligitur ex reſolutis per Michaël. Graſſ. tom. 2. commun. opin. lib. 6. de heredib. inſtituend. num. 33. pag. 71. Menoch. de præſumptionib. lib. 4. præſumpt. 70. num. 16. vbi num. ſeqq. ex profeſſo per plures caſus veritatem examinat, Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 70. n. 20. Gonzal. d. gloſſ. 3. n. 19. vbi n. 20. reſoluit in materia maioratus, vel emphyteuſis cenſeri vocatos ordine ſucceſſiuo.

24 Interdum licet hæc dictio faciat, copulatos æquè & Pariter admitti, vt ſupra dicebamus, & poſt plura Iera concludit Ćened. d. ſing. 30. num. 20. tamen dimid e pro dimidia, vt in d. l. reis, § cùm in tabulis, ff. de duobus reis, & in l. cùm pater §. hæreditatem, ff. de l. 2. & in § ſi plures, Inſtit. de hæred. inſtituen. de quo plura adducit Gonzal. d. gloſſ. 3. n. 16. cum ſeqq.

25 Aliquando ponitur hæc dictio inter diuerſa, vt in rubr. C. de ſentent. & interlocut. & in rubr. Inſtit. de vſucap. & longi tempor. præſcript. & in cap. cum olim, 34. de teſtib. gloſſ. & rubr. de Iuris, & facti ignorantia, Alex. conſ. 198. num. 10. vol. 5. Pariſ. conſ. 39. n. 21. & conſ. 95. num. 6. & 8. vol. 1. Gozad. conſ. 33. num. 17. Salon in proœm. legum Tauri num. 151. Mandoſ. in gloſſ. facult. §. nos qui, in verſ. Et pag. 95. & in regul. 1. Cancell quæſt. 10. num. 11. Vulpell. citato loco, in princ. Menoch. remed. 8. recuper. num. 84. Surd. conſ. 315. num. 27. Gonzal. d. gloſ. 3. num. 11. Cened. d. ſing. 30. n. 4. Narbon. d. appell. à Vicario ad Epiſcopum. part. 1. num. 207. [Valenz. conſ. 133. n. 60. tom. 2. Robles de repræſ. lib. 3. c. 17. n. 42. & 47.]

26 Hoc tamen intellige niſi ponatur inter duo idem ſignificantia, quia tunc non dicitur inter diuerſas poni, ſed ſolùm ponitur declaratiuè, pro, id eſt. Bart. Iaſ. & alij in l. 1. ff. de Iuſt. & iure, Caſſan. in conſuetud. Burgund. rub. 7. §. 10. in verb. de ligne, fol. 1037. Bellon. conſ. 33. num. 6. Felin. in cap. ex parte 1. num. 92. verſ. copula, Et, de reſcript. Mandoſ. d. q. 10. num. 10. Salon. in d. proœm. legum Tauri, num. 152. Surd. dict. conſil. 215. num. 19. Pauin. de offic. & poteſt. Capituli, Sede vacante in 3. prælud. de virtutib. copulat. Cened. d. ſingul. 50. num. 5. Cabed. d. deciſ. 117. num. 2. Monet de opt. canonic. cap. 7. num. 2. Girond. de priuil. explic. numer. 1031. [Valenz. conſ. 133. num. 61. tom. 2.]

27 Idem eſt ſi ponatur inter genus & ſpeciem, cauſam & cauſatum, quia etiam tunc ponitur declaratiuè, pro, id eſt, vt per Coſin. in pragm. ſanct. tit. de pacif. poſſ. poſt prin. in verb. Et, Cened. d. ſing. 50. n. 6. vbi allegant l. de quibus, ff. de legib. & l. 1. vbi gl. verb. conſenſus ff. de pactis, & in ſpecie quando eſt poſita inter genus, & ſpeciem, non inducere diuerſitatem docet Cabed. Luſitan. deciſ. 117. num. 9. p. 2. allegans textum in l. ciues, C. de appell. & intelligens authoritatem illam Chriſti Domini Marc. 16. Dicite diſcipulis, & Petro.

Item quando ponitur inter ea quæ ſunt eiuſdem 28
poteſtatis, ſeu effectus, tunc ponitur pro *Vel*, & reſoluitur in diſiunctiuam, vt in exemplo, concedo tibi omnia quæ talis exercere poteſt de iure, & conſuetudine, quia tunc declaratur, id eſt, vel conſuetudine, vt ſtet pro diſiunctiua. Oldrad. conſ. 196. n. 8. & ibi addit. Portul. de conſortib. c. 1. à n. 20. Burſat. conſ. 81. num. 20. vol. 1. Theſaur. deciſ. 189. n. 2. Nam quando ponitur inter incompatibilia, ſeu repugnantia reſoluitur in diſiunctiuam, & accipitur pro, *Vel* Mandoſ. in gloſſ. facult. §. & proprium, in verb. & pag. 312. Cened. d. ſing. 30. num. 8. [Rot. deciſ. 584. num. 3. p. 2. in poſthum. Farin. vbi ait quod quando hæc dictio non poteſt copulare, quia materia repugnat, & quia in ſimul dare non poſſunt, reſoluitur in diſiunctiuam *Vel*. An & quando reſoluatur in diſiunctiuam, quando ſtet expoſitiuè pro, *id eſt*, vide eandem Rot. deciſ. 446. n. 4. d. p. 1. & deciſ. 454. n. 4. dicit quod hæc particula ſecundum pactorum contingentiam habet diuerſas proprietates, & ſtat aliquando non copulatiuè, ſed expoſitiuè, & declaratiuè, nec alterat proprietatem verbi immediatè ſequentis ſed ab illo recipit declarationem.]

Hæc copula eſt repetitiua præcedentium quali- 29
tatum, & conditionum, vt in l. à filio, §. teſtator. & ibi Bart. ff. de aliment. & cib. leg. Seia, §. Caio. ff. de fundo inſtr. l. auia, in princip. iuncta gloſſ. ff. de condit. & demonſtr. Notant Vulpell. loco citato, n. 1. Gutier. lib. 3. pract. q. 19. num. 23. prope finem. Surd. conſ. 100. n. 17. Cened. d. ſing. 97. num. 14. Anton. Monach. Lucenſ. deciſ. 35. num. 12. & Florent. deciſ. 49. num. 1. & 2. Cardin. Tuſch d. concl. 274. n. 27. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 147. num. 16. latè Galganet. in tract. de condit. & demonſtr. p. 2. c. 1. q. 18. n. 2. vbi n. 39. per plures caſus declarat quando inducat repetitionem præcedentis conditionis, & qualitatis [Robles de repræſent. lib. 3. c. 17. n. 43.]

Intellige hanc conditionem repetere omnes con- 30
ditiones præcedentes ſermonis, copulando cum omnibus qualitatibus, quando diſpoſitio eſt ſub eadem oratione concepta, ſed ſi ſub diuerſa: Zabarel. conſ. 58. in princip. Alexand. conſ. 120. incip. Super eo, col. 1. in fin. verſ. non obſtat, lib. 1. Card. Tuſch. dict. concl. 274. n. 24. & 25. Stephan. Gratian. d. cap. 147. num. 17.

Intellige etiam non eſſe repetitiuam conditio- 31
num præcedentium, quando ponitur inter diuerſas perſonas, etiam in eadem oratione, vt poſt Bart. conſ. 3. incip. Titius condidit, in fin. lib. 1. tradit Card. Tuſch. d. concl. 274. num. 29. vbi num. 39. ſubdit hanc reſtrictionem multò magis procedere, vt ſcilicet repetitio conditionis non cenſeatur facta per copulam &, vel dictionem *item*, quando ponitur nedum inter diuerſas perſonas, ſed etiam inter diuerſas res.

Interdum eſt continuatiua, & non copulat ſe- 32
quentia, ſed potiùs continuat orationem ſequentem Pariſ. conſ. 38. num. 26. lib. 2. Com. conſ. 129. in fin. lib. 2. Decian. conſil. 17. num. 34. lib. 1. Cardin. Tuſch. d. concl. 274. num. 26. Declara, vt copula inter orationes continuet, & non coniungat, quando ſunt orationes perfectæ; ſecus ſi ſunt imperfectæ ratione verbi, vel ratione ſuppoſiti, aut appoſiti, quia tunc fit repetitio, aut coniunctio. Bart. conſ. 27. incip. Viſa facti narratione, in princ. lib. 1. Angel. conſ. 264. num. 4. Zabarel. d. conſ. 58. circa fin. quos refert Card Tuſch. d. conſ. 274. num. 27. vbi num. 28. poſt Alex. conſ. 110. num. 14. verſ. nec prædictam, lib. 3. ſubdit, idem eſſe quando diuerſæ orationes copulantur propter ſe, quia tunc continuatiuè ſtat, ſecus ſi duæ

oratio

orationes ſtant reſpectiuè ad aliud, quia coniungit.

33 Auget & ampliat effectum præcedentium hæc dictio, ſeu adiicit ad præcedentia, vt *in leg. et tamen*, iuncta gloſſ. *ff. de leg.* 3. Anchar. *conſ.* 154. *n.* 5. Signorol. *conſil.* 181. *num.* 10. *verſ. præterea cum de natura*, Alex. *conſ.* 87. incip. *Accurate, num.* 12. *lib.* 6. vbi Apoſtil. *in verb. auget*, Card. Tuſch. *d. concl.* 174. *num.* 16. Cened. *dict. ſing.* 50. *num.* 12. vbi citat Felin. *in cap.* 2. *de reſcript.* dicentem, quòd ſi legatum relinquatur, militibus, & doctoribus, includitur ſimplex miles, & ſimplex Doctor. Et ampliare ſiue ponatur inter res diverſas, tenet Bald. *conſ.* 137. incip. *Titius in teſtam. circa princip. lib.* 1. ſiue inter duo genera, aut duas ſpecies, dicit idem Bald. *conſil.* 239. incip. *Teſtator, verſ. ſecundus, & tertius caſus, lib.* 1. pro vt eum refert Card. Tuſch. *d. concluſ.* 274. *num.* 18. *& num.* 71. poſt Bald. *conſ.* 305. *num.* 2. *lib.* 1. & Alexand. *conſ.* 120. *in princip. lib.* 1. ſubdit hanc dictionem ſtare quandoque non copulatiuè, ſed ampliatiuè pro *etiam*, & ſic augmentatiuè, maximè quando iungitur copula relatiuo.

34 Et ideò ſi in materia indifferenti Titius inueſtitur de emphyteuſi prophana pro ſe, ſuiſque filiis, & hæredibus, illa dictio *& hæredibus* ampliat, vt quoſcumque hæredes comprehendat extraneos; ſecùs ſi eſſet in materia differenti, pro vt in emphyteuſi Eccleſiaſtica, vel feudo, quia tunc dictio *& hæredes*, reſtringitur ad deſcendentes, qui ſunt deſcendentes, & hæredes. Ita Alex. *conſ.* 44. *& conſ.* 129. *verſ. ſed præmiſſis, lib.* 1. vbi Apoſtill. *in verb. extranei*, Card. Tuſch. *d. concluſ.* 274. *num.* 19. *&* 20. Vnde aduertit Cened. *d. ſingul.* 50. *num.* 13. quòd hæc dictio auget, & ampliat in materia larga, vt in materia legatorum, non verò in meteria ſtricta, quia tunc hæc copula reſtringit.

35 Ampliatiuè igitur, & augmentatiuè non ſemel ponitur hæc dictio, vt per Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rubr.* 7. *§.* 10. *in verb. de ligne*, Bermon. *de publicis concubin. in princip. in verb. & fol.* 133. Paul. *conſ.* 17. *num.* 24. *vol.* 1. vbi ait, quòd auget, & non reſtringit quando ponitur geminatè *& conſil.* 90. *num.* 16. *eod. vol.* 1. vbi dicit, quòd ponitur pro *Etiam*, & ſic augmentatiuè, *& conſil.* 95. *num.* 6. *&* 7. *eod. vol.* 1. *& conſ.* 63. *num.* 14. *vol.* 3. Grat. *conſ.* 9. *num.* 84. *vol.* 2. Surd. *conſ* 200. *num.* 16. *& conſ.* 415. *num.* 17. Menoch. *conſ.* 677. *num.* 4. *& conſ.* 625. *num.* 17. *& conſil.* 972. *num.* 11. *& conſ.* 713. *num.* 29. *& conſ.* 878. *num.* 23. vbi *num.* 36. ait, quòd nihil plus auget, quàm dictio *Fuit*, *& conſil.* 140. *num.* 17. vbi refert, quòd ſtat augmentatiuè, cùm ponitur loco dictionis *Etiam*, *& conſ.* 1049. *num.* 2. Gonzal. *d. gloſſ.* 3. *num.* 5. Steph. Gratian. *d. deciſ.* 175. *num.* 8. Mareſc. *variar. reſolut. lib.* 2. *reſol.* 66. *n.* 3. Bernard. Muſcarell. *de cond. delict. cit. de vulner. lethal. num.* 55. Gregor. *deciſ.* 81. *num.* 3. Cened. *d. ſing.* 50. *num.* 10. Rota *deciſ.* 680. *num.* 5. *p.* 2. *recent.* [Rot. apud Paul. de Rub. *deciſ.* 57. *num.* 11. *tom.* 3. *diverſ.*]

36 Aliquando tamen reſtringit diſpoſitionem, vt per Pechium *de teſtament. coniugum, lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 1. Cened. *d. ſingul.* 50. *num.* 11. Et quando ponitur inter genus, & ſpeciem, tunc ſpecies minuit genus in copulato, Bald. *conſ.* 239. *in princip.* Card. Tuſch. *d. concluſ.* 274. *n.* 61. [Rot. *d. deciſ.* 57. *n.* 13. vbi quod ſtat limitatiuè dum eſt poſita inter genus præcedens, & ſpeciem ſubſequentem.]

37 Nonnunquam ponitur pro *Vel*, ſed impropriè Alex. *conſ.* 48. incip. *Super ex tract. num.* 3. *lib.* 1. Card. Tuſch. *d. concl.* 874. *num.* 58. vbi *num.* 59. poſt Ioan. de Imol. *d. conſ.* 101. *num.* 4. *verſ. quia primum*, ſubdit, hoc procedere maximè ad euitandam falſitatem, vel vt tollatur contrarietas, & *n.* 50. poſt Roman. *conſ.* 480. *n.* 5. *& ſeq.* Pariter hoc procedere affirmat, quando ponitur inter impoſſibilia, vt ſi teſtator inſtituto filio ſubſtituat ſibi, & filio quia reſoluitur in alternatiuam pro Vel, vt ſit vulgaris, & fideicommiſſaria, nam hæc dictio per diſiunctiua *Vel* ratione ſubiectæ materiæ ſumitur, iuxta reſoluta per Vulpell. *citato loco num.* 2. & per Gonzal. *d. gloſſ.* 3. *num.* 14. Portol. *de conſort. c.* 1. *n.* 10.

Denique hæc copula *Et*, operatur diuerſos effectus, ſecundùm naturam materiæ, in qua ponitur: nam in vltima voluntate operatur coniunctionem talem, per quam oritur ius accreſcendi inter coniunctos, in contractibus verò ſecùs, quia operatur partitionem ſine iure accreſcendi. Ita Bald. *conſ.* 251. *in princ.* 2. 38

Implicatiua nonnunquam eſt dictio hæc, vt notat Menoch. *de præſumptionib. lib.* 4. *præſumpt.* 18. *num.* 30. *& conſ.* 4. *num.* 22. Cened. *d. ſing.* 80. *num.* 11. *& n.* 22. ex pluribus ſacræ ſcripturæ locis colligit, quòd hæc copulatiua ſolet eſſe cauſalis, & accipitur pro *Quia*. 39

Dictio CXI.

Et cætera.

Vide quæ dixi in tractatu de clauſulis, ſub clauſula *Cætera*, 14. [latè Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.* 347.

Dictio CXII.

Etiam.

1 *Implicatiua eſt dict.* Etiam, *& exprimit caſum magis dubitabilem, & implicat minus dubitabilem.*

2 *Implicatiua eſt ad maiora expreſſis Dict.* Etiam, *in materia ſtricta, & exorbitante.*

3 *Dict.* Etiam, *implicat, & includit ſub eadem diſpoſitione.*

4 *Implicatiua eſt dict.* Etiam; *tacitè includens ſpecies ab expreſſis.*

5 *Caſum præcedentem cum eiſdem qualitatibus implicat dictio* Etiam.

6 *Species diuerſas maiores expreſſis implicat dictio* Etiam, *quando alia diuerſa non includerentur, quia eſſent maiores.*

7 *Diſpoſitionem ad qualitatem, cui adiungitur includit, & auget dictio* Etiam.

8 *Extenſiua, & implicatiua eſt dictio* Etiam, *illius quod prius non erat dictum.*

9 *Augmentatiuè & ampliatiuè ſtat dict.* Etiam.

10 *Diſpoſitionem legis ad alium caſum extendit dict.* Etiam.

11 *Augmentatiua eſt dictio* Etiam, *illius quod prius non includebatur.*

12 *Reſtrictionem vt non poſſit importare diſpoſitio illam ampliat dict.* Etiam.

13 *Reſtrictionem quando importet dictio,* Etiam, *oſtenditur.*

14 *Cumulatiuè non ſtat dict.* Etiam.

15 *Species diuerſas ab expreſſis includit dictio* Etiam.

16 *Repetitiua conditionum, & qualitatem præcedentis diſpoſitionis in ſequentem eſt dictio* Etiam.

17 *Cauſam remotam poteſt ſignificare dict.* Etiam, *gratia euitandi abſonum intellectum.*
18 *Copulam,* Et, *importat dict.* Etiam.
19 *Dictio* Hoc amplius, *ſeu* Vltra, *aliquando importat dict.* Etiam.
20 *Alternatiua quandoque dicitur dict.* Etiam.
21 Scilicèt *aliquando importat dict.* Etiam.
22 *Dictionem* Non ſolùm, *interdum præſupponit dict.* Etiam.

1 IMplicatiua eſt hæc dictio, & exprimit caſum magis dubitabilem, & implicat minùs dubitabilem, *l.etiam, ff.de verbor.ſignific.l.conuenticuncula, C.Epiſcop. & Cleric.l.etiam, C. ſi tutor.vel curator,* Dec. *in l.quamquam, num.*10.*C.de teſtament.milit.cap.vnic. de commodato,* vbi Panormit. *num.*3. *Clem. religioſi,* & Zabarell. *num.*1.*de præſcript.Clem. vnica, §.fin. in princip.* & *ibi* Zabarell. *num.*2.*de ſupplenda negligent. Prælat.Clem.volentes,verſ.& tam* & *ibi* Zabarell. *numero* 1. *de hæreticis,* Gemin. *in cap. cùm de beneficio, num.*7. *de præbend. in* 6. Coſm. *in pragmat. ſanct.tit. de elect.verb.etiam,fol.*97. Corn. *conſil.*163. *num.*4. *vol.*2. Socin. *conſil.*23.*num.*7.*vol.*1.*Calder.conſil.*4.*in fine,de præbend.*Pariſ.*conſ* 41.*num.*5.*vol.*4.*& conſ.*36. *num.*9.*& conſil.*65.*num.*28. *& conſil* 98.*n.*69. *vol.*.. Cephal. *conſil.*68.*num.*9.*vol.* 1. Socin.iun.*conſil.*41. *num.*32.*vol.*3. Angel.Aret. *conſil.*100. incip. *In caſu prædicto,num.*25.*in fine,verſ.nam illa dictio,*Alexand. *conſil.*116.incip. *Animaduerſis,n.*14.*verſ.nam de natura,lib* 2.vbi Apoſtill. *in verb.etiam,* Bermon. *in tit. de publicis conubiis.* *in verb. etiam, num.*2. *fol.*148. Menoch. *conſ.*116.*n.*8.*& conſ.*158.*n.*75.*& conſ.*531. *num.*7.*& conſil.*610.*num.*14.*& conſil.*652. *num.*2.*& de arbitr.lib.*1.*q.*49.*num.*8.*& lib.*2.*caſu* 68. *num.*50. *& de præſumpt.lib.*4.*præſumpt.*180.*num.*52. Flamin. *de confident.benefic.quæſt.*58.*num.*32. Surd.*conſ.*303. *num.*15.*& conſ.*445. *num.*28. Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb.ſignific. ſub hac dict.num.*1 *pag.*33. Bertazol. *de clauſul.inſtrument.clauſ.*4.*gl.*17. Manc. *deciſ.*173. *numer.*3. *& deciſ.*342. *num.*3. Petr.Enric. *reſp.opuſc. num.*17. *in fin.* Cancer. *deciſ.ſeu caſu* 24. *num.*1.*& caſu* 59. *num.*8. *& caſu* 131.*n.*20. Decian. *conſ.*64.*num.*31.*lib.*3. Polydor.Rip. *de nocturno tempore,cap.*78.*n.*5. Roch. *de viſit.verb.etiam.pagin.*54. Honded. *conſ.*76.*num.*34.*vol.*2.Glont. *reſp.*1.*par.*3. *n.*159. Cened. *poſt lib.canonic.quæſt. ſing.*51. *num.*1. Ferrer. *in conſtit.Cathaloniæ, gloſſ.*4. *num.*272. Cald. Pereira *quæſt.forenſ.conſ.*29.*num.*11.Rota Bononien. diuerſor. *deciſ.*25. *n.*15. Sigiſm.Scacc. *de camb.§.*7. *gloſſ.*3.*num.*18.Seraphin.*deciſ.*530.*n.*6.Card.Tuſch. *practic.concl.tom.*1.*litt.D, concl.*275. Rota apud Farinac. *deciſ.*689.*num.*4.*in prima collect.nouiſſ.& inter recent. deciſ.*122.*num.*3. *& deciſ.*721. *n.*5. *&* 7. *p.*2. Et nouiſſimè fuit dictum *in Romana pecuniaria* 26. *Maij* 1627.*coram D.Virili.* [Robles *de repræſent.li.*2. *c.*14.*n.*25.*& c.*25.*n.*13.Rot. *dec.*104.*n.*3.*p.*1.*in poſth. Farin.* Fuſar.*conſ.*183.*n.*22.*& conſ.*184.*n.*5.*&* 59.*& conſ.*186.*n.*18.*& conſ.*188.*n.*19.]

2 Primò amplia procedere, ſiue materia ſit fauorabilis, ſiue odioſa quia iſta dictio eſt implicatiua ad maiora expreſſis, etiam in materia ſtricta, & exorbitante, vt per Gemin. *conſ.*65. *num.*7. *verſ.ſed dictio etiam,& conſ.*125.*n.*10.*verſ.quia dictio,*Card.Tuſch. *d. concluſ.*279. *num.*4. Cened. *diſting.*51. *n.*2. Pariſ. *conſ.*46.*num.* 30.*lib.*4.Decian.*conſ.*46.*num.*138.*lib.*2. Et fuit dictum *in Nucerina bonorum* 4. *Martij* 1602. *coram Card.Sacrato,*impreſſa per Farinac.*dec.*51.*n.*8. *p.* 1.*recent.*

3 Secundò amplia, huiuſmodi dictionem ita implicare, & includere ſub eadem diſpoſitione, vt diſpoſitio, quæ eſt, quòd omnia diſpoſita habeant locum etiam quoad incluſa per dictionem prædictam Calder. *conſ.*237.*in fine,verſ. nec obſtat,* aliàs 16.*de prob.* Card. Tuſch.*d.concl.*271.*n.*2.

Tertiò amplia, quòd hæc dictio eſt implicatiua, 4
tacitè includens ſpecies, ab expreſſis, *cap. tanta, de ſimonia.* Gemin. *conſ.*65.*num.*8.*verſ.ſed dictio,* Card. Tuſch. *d.concl.*275.*n.*3.

Quartò amplia, vt etiam implicet caſum præcedentem, 5
cum eiuſdem qualitatibus, vt per Maſcard. *de probationib.concl.* 1265.*n.*33.

Quintò amplia, vt etiam implicet diuerſas ſpe- 6
cies maiores expreſſis, quando aliæ diuerſæ non includerentur, quia eſſent maiores, Gemin. *d. conſ.*65. *num.*8.*verſ. & ſi dicatur,* Card. Tuſch. *d.concl.*275. *num.*5. vbi *num.*6. cum eodem Gemin. *conſ.*120.*in fine, num.*8. extendit, vt ſit implicatiua ſui contrarij, veluti ſi dicatur: Etiamſi lis pendeat indeciſa, cuius ſtatum,&c. quia comprehendit litem indeciſam implicatiuè, & expreſsè, ac etiam litem finitam, ac deciſam per tres conformes, quia implicatio hoc importat.

Sextò amplia, vt includat, & augeat diſpoſitionem 7
ad qualitatem, cui adiungitur, vt per Card. Tuſch. *d.concl.*275.*num.*7. vbi *num.*9. poſt Anchar. *conſ.*88. *num.*6.*verſ.& hoc,* maximè extendit implicare etiam diuerſas qualitates.

Septimò amplia, ſeu potiùs declara de natura hu- 8
ius dictionis eſſe extendere, & implicare quod priùs non erat dictum, vt cenſuit Rota apud Farinacium *deciſ.*408.*n.*1.*in prima collect.nouiſſ.*Rot.*deciſ.*311.*n. p.*1.*in poſth.Farin.*]

Extenſiua eſt hæc dictio, & ſtat augmentatiuè, & 9
ampliatiuè, vt *in l.*1.*C.de teſtib.* notant Rimin.*conſil.* 246.*num.*83.*vol.*3. Pariſ. *conſ.*46.*num.*40. *cum ſeqq. & conſ.*144.*num.*15.*vol.*4.Staphil. *de lit.gratia,tit.de prærogat.expectatiuarum,num.*2.*& in tit.de form. expectat num.*3.Menoch.*conſil.*331.*num.*7.*& conſ.*336. *num.*17. Surd. *deciſ.*8.*num.*22.*& conſil.*303.*num.*15. Bertazol. *de clauſ.inſtrument.clauſ.*27.*gloſſ.*16.Cald. Pereira *quæſt.forenſ.conſil.*29.*num.*11. Pic. *ad ſtatut. Vrbis,gloſſ.*1.*num.*2. Honded. *conſ.*40.*num.*26. *lib.*2. Seraphin. *deciſ.*561.*num.*1.Menoch. *conſ.*814.*n.*48. Marc. Anton. de Amatis *Marchiæ deciſ.*1. *numer.*26. Rot.apud Farin. *deciſ.*567.*n.*1.*p.recent.* [Dunozet. *Rota deciſ.* 60. *n.*27. vbi quod hæc dictio eſt ampliatiua, Rot.apud Paul.de Rubeis *deciſ.*193.*n.*3. *&* 5.*tom.*3. *diuerſor.*vbi quod hæc dictio ſtat extenſiuè, augmentatiuè, & duplicatiuè ea Rot. *deciſ.*30.*num.*22.*part.*5. *recent.*]

Amplia hæc dictio, & extendit diſpoſitionem le- 10
gis ad alium caſum, *Clem.*1. *§.fin. de re iudic.* Burg. de Pace *ad l.*1. *Tauri num.*39. Menoch. *conſil.*906. *num.*36. Auget quòd priùs non includebatur, Ruin. *conſ.*43.*num.*19. *lib.*2. præcipuè quando adiuncta eſt dictioni *Et,* vt *in l.ſi quis ſeruum,§.etiam, ff. de pecul.* notat Gonzal. *ad reg.*8.*Cancellar.gloſſ.*36.*numer.*25. Et ita amplias diſpoſitionem, vt non poſſit importare reſtrictionem, Bald.*conſ.*209. incip. *Illa verba,numer.*2. *& numer.* 4. quòd eſt dictio augmentatiua, *lib.*3. Gemin. *conſ.*132. *in princ.* Card. Tuſch. *d.concluſ.*275.*n.*10.

Quandoque tamen importat reſtrictionem, 11
quando repugnant verba, & diſpoſitio: ideò ſi teſtator legat vſumfructum vxori, ſicut habebat in domo teſtatoris, etiam ſe alimentando, dictio *Etiam* non ampliat, ſed limitat, ita vt ad alimenta legatum reſtringatur, Angel. *conſ.*338. *num.*3. Cardin. Tuſch. *d. concluſ.*275. *num.*13. Et ideò in reſcripto accipitur pro reſtrictiua, vt importat idem quod

Videlicet

Videlicet, quando ex materia, & neceſſitate ita debet interpretari, vt non plus ſit conceſſum, quàm petitum, Goxad. *conſil.* 75. *num.* 13. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 275. *num.* 14. & *n.* 12. poſt Bald. *conſ.* 209. *num.* 2. *lib.* 3. obſeruat, quòd quando hæc dictio importat dictionem *Maximè*, tunc ſi profertur per modum cauſæ finalis, vel per modum conditionis reſtringit; ſecus ſi profertur per modum demonſtrationis, aut per modum modi, fauore legatarij, quia tunc non reſtringit.

14 Declara, quòd licèt hæc dictio ſit extenſiua, non tamen ſtat cumulatiuè. Seraphin. *deciſ.* 1384. *n.* 5.

15 Includit hæc dictio diuerſas ſpecies ab expreſſis, Rim. *in princ. Inſtit. per quas perſonas, num.* 8. *fol.* 627. Cened. *d. ſing.* 51. *n.* 3.

16 Eſt repetitiua conditionum, & qualitatum præcedentis diſpoſitionis in ſequentem; ita Natt. *conſ.* 476. *n.* 8. Staphil. *de lit. gratia, tit. de ſexta forma, n.* 3. Ruin. *conſ.* 86. *n.* 4. *vol.* 1. & *conſ.* 53. *n.* 19. & *conſ.* 61. *num.* 9. *vol.* 2. Cened. *d. ſing.* 51. *num.* 4. Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 16. *n.* 20. Galganet. *de condit. & demonſtr. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 18. *num.* 6. Et repetere, ſi ponatur inter diuerſas orationes non perfectas, tradunt Decian. *conſil.* 17. *n.* 34. *lib.* 1. Card. Tuſch. *d. concl.* 75. *n.* 16. & 17. Id reſtringentes, quia continuat orationes perfectas, non autem copulat, neque repetit, [Fuſar. *conſ.* 124. *n.* 26.]

17 Significare poſſe cauſam remotam, gratia euitandi abſonum intellectum, ait Natt. *conſ.* 64. *n.* 9.

18 Interdum importat copulam *Et*, & habet illius vim, ex traditis per Surd. *deciſ.* 210. *num.* 14. quæ ideò ſi ponatur inter diuerſa, operatur concurſum vtriuſque Alex. *conſ.* 116 *num.* 15. *verſ. vnde, lib.* 2. vbi hoc maximè, quando abſonus intellectus reſultaret, ſi ſuam teneret naturam ampliandi, refert Card. Tuſch. *d. concluſ.* 275. *n.* 18.

19 Quandoque idem operatur, quod dictio, *Hoc amplius* & dictio *Vltrà* Natt. *conſ.* 476. *num.* 8. *lib.* 2. Rimin. iun. *conſ.* 450. *n.* 58. *lib.* 4. Roland. *conſ.* 27. *num.* 18. *tom.* 4. Mareſcot. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 83. *n.* 55. Honded. *conſ.* 40. *n.* 27. *lib.* 2.

20 Nonnunquam dicitur alternatiua, vt per Ferrer. *in conſtit. Cathaloniæ gloſſ.* 5. *n.* 109.

21 Aliquando interpretatur pro *Scilicet*, Gozadin. *conſ.* 75. *n.* 15. Cened. *d. ſing.* 51. *n.* 6. *in fine.*

22 Item præſupponit dictionem *Non ſolum*, iuxta notata per Marionum *in l.* 4. *num.* 2. *gloſſ.* 1. *tit.* 7. *lib.* 5. *nouæ Recop.*

23 [Dictio *Etiamſi* eſt caſuum implicatiua coniungens caſus, inter quos apponitur, & augens diſpoſitionem præcedentem, Robles *de repræſent. lib.* 3. *c.* 5. *num.* 8.]

Dictio CXIII.

Etſi.

1 HÆc dictio eadem eſt, ac *Etiamſi* vel, *Quamvis*, ac proinde ampliatiua, vt *in §. qua ratione, Inſtit. de pupillari ſubſtitut. cap. dudum, de præbend. lib.* 6. Gemin. *conſ.* 132. *in princip.* Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 319. *num.* 24. & 25. & *conſ.* 713. *num.* 28. 30. & 31. Crauet. *conſ.* 294. *num.* 7. *verſ. ſeptimò pondero*, Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignific. ſub dict. Et plus, verſ. Et ſi, pag.* 35. vbi ſubdit, quòd aduerſatur præcedentibus in facto, retentis eiuſdem qualitatibus.

2 Æquipollet dictioni *Secus*, iuxta notata per Surd. *conſ.* 427. *n.* 29. *lib.* 3.

Dictio CXIV.

Et ſic.

1 *Illatiua eſt dictio* Et ſic.
2 *Continuatiua, ac repetitiua ſenſus verborum præcedentium eſt dictio* Et ſic.
3 *Vocationem poſitorum in eodem capitulo, non in præcedenti, inducit dict.* Et ſic.
4 *Reſtrictiua eſt dictio* Et ſic, *& explicat verba antecedentia generaliora, eaque reſtringit.*

ESt illatiua hæc dictio, vt per Socio. ſen. *conſ.* 49. 1
num. 2. *vol.* 1. Rota *deciſ.* 568. *n.* 4. & 6. *p.* 1. *diuerſ.*
Magon. *Florent. deciſ.* 50. *num.* 4. Peregr. *conſ.* 47. *n.* 6.
vol. 1. Ioan. Baptiſt. Coſta *de clauſul. conuentionalib.*
clauſ. 25. *in fine.*

Continuatiua eſt, ac repetitiua ſenſus verborum 2
præcedentium, Ruin. *conſ.* 102. *num.* 12. & *conſ.* 184.
num. 6. *lib.* 2. Menoch *conſ.* 328. *n.* 30. Rota *deciſ.* 128.
num. 4. *part.* 2. *diuerſ.* Galganet. *de condit. & demonſtr.*
p. 2. *cap.* 1. *q.* 18. *n.* 9. Honded. *conſ.* 45. *num.* 40. *vol.* 2.
quia aduertit *num.* 41. huiuſmodi dictionem indu- 3
cere vocationem poſitorum in eodem capitulo, non
in præcedenti.

Reſtrictiua eſt hæc dictio, & explicat verba an- 4
tecedentia generaliora, eàque reſtringit, vt notat
Ruin. *conſil.* 102. *num.* 12. *lib.* 2. quem citat Anton.
Monach. Bononien. *deciſ.* 53. *n.* 5.

Dictio CXV.

Ex.

1 *Cauſam immediatam & proximam de ſui propria natura denotat dict.* Ex.
2 *In ſucceſſiuis non immediatis verificatur etiam dict.* Ex, *deſignans cauſam proximam, & immediatam.*
3 *Cauſam immediatam, non autem occaſionem remotam importat dict.* Ex.
4 *Statutum habens, quòd maritus lucretur dotem mortua vxore, ſi non extent filij ex eis, non impedit quin maritus lucretur etiam quòd extent nepotes.*
5 *Cauſam ſubſtantialem, & immediatam, ac materialem importat dict.* Ex.
6 *Coniunctionem ſignificat dict.* Ex.
7 *Separationem importat dict.* Ex.
8 *Cauſam mediatam, vel remotam aliquando denotat dictio* Ex, *ratione materiæ, & ad euitandam contrarietatem, ſeu abſonum intellectum.*
9 *Naturalitatem exigit dict.* Ex.
10 *Originem denotat dictio* Ex, *ſi iungatur cum genitiuo.*
11 *Extrinſecitatem denotat dictio* Ex.
12 *Excluſiua eſt dict.* Ex, *præpoſita dict.* Ex, *importat aliquando.*
13 Poſt, *cùm tempori apponitur.*
14 A, *vel* Ab.
15 Propter.
16 De.
17 In.
18 Secundùm.
19 *Cauſam ſæpè declarat efficientem dict.* Ex.
20 *Modum aliàs declarat dict.* Ex.
21 Ex animo facere, *id eſt*, Ex voluntate.

22 Ex ſua voluntate, *id eſt*, Sponte.
23 Ex die diuortij, *id eſt*, poſt diem diuortij.
24 Ex ſententia, *idem eſt*, *quod* ex voluntate.
25 Ex eo, *id eſt*, Eapropter, Ea cauſa, Propter hoc.
26 Ex hoc, *id eſt*, Hinc, *ſeu* Vnde.
27 Ex corporis vitio, *id eſt*, Propter corporis vitium.
28 Ex continenti, *id eſt*, In continenti.
29 Ex latere, *id eſt*, Ex tranſuerſo.
30 Ex lege capere, *id eſt*, ſecundùm legem.
31 Ex poſt facto, *id eſt*, Poſtea, *vel* poſt factum.

1 DE ſui propria vera, & regulari ſignificatione
denotat hæc dictio cauſam immediatam, &
proximam, vt *in l.1.§.ex incendio, ff.de incendio, rui-*
na, & naufrag. & in l.1.C.ſi ſeruus exterus, & in l.non
dubium, C.de legibus, & in c.inter dilectos, de fide inſtr.
notant Caſtr.*conſ.322.*incip.*Viſis, in princ.lib.1.* Ang.
Aret.*conſ.30.*incip.*Videtur dicendum, n.21.* Alexand.
*conſ.49.*incip.*Viſo proceſſu, n.3.lib.3.& conſ.124.n.12.*
lib.4.& conſ.36.n.3.& conſ.61.n.6.lib.5.& conſ.198.
num.11.& conſil.144. num.12. lib.6.& in l.diuortio,
§.ſicut, num.6.ff.ſoluto matrim. Barbat.*conſil.63.col.3.*
ad med.vol.3. Dec.*conſil.69.poſt num.5* Gram.*conſ.1.*
num.3. Roland.*conſil.54. n.11.vol.3.* Pauſ. *conſil.9.*
num.44.lib.2. Grat.*conſil.100.num.18.lib.1.* Cephal.
conſil.330.num.40.lib.3. Socin.ſen.*conſil.51.num.7.*
& 8.vol.4. Corn.*conſil.290.num.1.vol.4.& conſil.25.*
num.1.& conſil.122.n.24.vol.2. Euerard. *conſil.142.*
in fin. Riminald.*in princip.num.647.& in §.1.n.131.*
Inſtit.de donation. Natt. *conſil.64.num.3.* Tiraquell.
in tract. Ceſſante cauſa, limit. 20. num.19. Mandoſ.
in gl.facult.in proœmio, in verb.Ex, fol.18.col.1. Gu-
lielm.Bened. *in cap. Raynutius, in verb. cætera bona,*
num.28.de teſtam. Hippol.*in l.1.num.11. Cod.ad leg.*
Cornel.de ſicariis, & in l.nihil intereſt, num.16. ff.eod.
tit. Rebuff. *in l.vnica, in verb. provt, num.150.Cod.de*
ſentent.quæ pro eo, Menoch.*conſil.40.num.3.& n.29.*
& conſil.152.n.42.& de præſumpt lib.4.præſumpt.81.
num.13. Mareſc.*var.reſol.lib.1.cap.66.num.24.& 13.*
Quintil. Mandoſ. *in repet.rubr.de conſtitut.num.30.*
Boſch.de Codecha *in repet. cap.1.de iudic.* vbi Rip.
num.4. Brunor.à Sole *in locis communib.verb.dictio 9.*
Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt.lib.1. tit.22.*
n.17. Polydor.Rip.*in tract.ſingul.obſeruat.obſeru.72.*
num.20. Sebaſtian. Medic. *in tract. de legib. part.1.*
quæſt.17.num.13. Oſaſc.*deciſ.80.n.5.* Surd.*conſ.573.*
num.41. Card. Pereira *de poteſtate eligendi, cap.13.*
num.24.& cap.14. num.4.& num.39. Dionyſ. Paul.
de vera Patriarchal. ſed erect.cap.4. num.49. Bertaz.
de clauſul.inſtrum clauſ.26. gloſſ.10. num.1. Cened.
poſt lib.pract.& canonic. quæſt.ſing.30.num.1. Bened.
Ægid *in repet.l. ex hoc iure, ff.de iuſtit.& iure, p.1.*
caſu 4.num.2. Ferrer. *in conſtitut. Cathalon. gloſſ.2.*
num.15.& 16.& gloſſ.7.num.84. Card.Tuſch.*pract.*
concluſ. tom.2. lit. D, concluſ.266. num.4. cum ſeqq.
Hieronym. Fernand de Otteto *in interpretat.cap.1.*
de iudic.num.3. Rota *deciſ.507. n.10.* apud Farinac.
p.2.recent. [Narbona *l.14. gloſſ.1. n.37.tit.2. lib.6.*
Recop. vbi quòd regulariter ſignificat cauſam pro-
ximam & propinquam, licèt aliquando remotam
comprehendat, Benedict. Ægid. *leg. ex hoc iure, ff.de*
iuſtit.& iure, p.1. c.4. n.2. & p.2.differ.2.n.5.verſ.pro
qua ponderanda, Duran. *Rota dec.111.n.7.& dec.140.*
n.3. vbi *n.17.&* 18. ſubdit quod aliquando denotat
cauſam remotam, præſertim quando cauſa proxima
habet connexitatem cum remota, & repetitur *de-*
ciſ.107.n.6.cum ſeqq.p.5.recent.]
2 Primò amplia, hanc dictionem deſignantem cau-
ſam proximam, & immediatam verificari etiam in
ſucceſſiuis non immediatis, quando aliquid de ſub-
ſtantia primi retinet veluti nepos, pronepos dicitur
deſcendens ex auo, & ex proprio corpore aui, quia
ſicuti filius participat in generatione de ſubſtantia
patris, & nepos, de ſubſtantia filij, & patris, & pro-
nepos de ſubſtantia nepotis, filij, & patris, dicitur
verificari dictio *Ex.* Ita Caſtr.*conſ.164.*incip.*In præ-*
ſenti cauſa, n.4.verſ.Conſtat autem, lib.2. Card.Tuſch.
d.lit.D.concl.276.n.5.
Secundò amplia ſeu potiùs declara huiuſmodi 3
dictionem importare cauſam immediatam, non au-
tem occaſionem remotam; ſed tamen acquiſitam ex
actione hæreditaria verificari eſſe ex hæreditate, quia
ſufficit quòd ex actione acquiratur pecunia, ex pe-
cunia bona, & erunt ex hæreditate. Ita Alex. *d.conſ.*
49.num.5.lib.3. Secus ſi aliquid acquiſitum eſſet ſub
conditione *Si hæres eris*, quia non eſt ex hæreditate
ſed occaſione hæreditatis. Ita Alex.*de conſil.49.in fin.*
num.9.& conſil.124.num.12.lib.4 quem refert Card.
Tuſch. *dict.concluſ.276.num.6.*vbi *num.7.* poſt Bart.
conſ.109.in fin. lib.1. hinc infert, quòd ſi dicatur,
quòd percuſſit cum gladio, ex quo ſanguis effluxit,
denotat locum percuſſionis immediatum, non aliun-
de: & *num.8.* poſt eundem Bart. *conſil.132.lib.1.* ſub-
dit, quòd ſtatutum quòd maritus lucretur dotem 4
mortua vxore, ſi non extent filij ex eis, non impedit
quin maritus lucretur etiam quod extent nepotes,
quia licèt nepotes in fauorabilibus veniant appella-
tione filiorũ, tamen ſecus eſt, quando qualitas filio-
rum non conuenit nepotibus, provt dictio *Ex eis*,
quæ denotat cauſam immediatam quæ non conue-
nit nepotibus, provt filiis & *n.10.* poſt Alex.*conſ.144.*
n.12.lib.6. obſeruat, quòd quando ſtatutum diſponit,
quòd pax non proſit, ſi ex percuſſione factus eſt ſan-
guis; quia ſi ex percuſſione quis ceciderit in terram,
& colliſu lapide fecit ſibi vulnus, certè non dicitur
ex percuſſione, quia dictio *Ex*, denotat cauſam im-
mediatam ſecus ſi eſſet dictio *Propter.*
Tertiò amplia, hanc dict. importare ſubſtantialem 5
& immediatam cauſam. Ita Bald.*conſ.139.*incip.*Ele-*
ganter, n.3.verſ.quia illa dicto, lib.2. ſicut etiam mate-
rialem, & immediatam cauſam. Signorol. *conſ.170.*
n.10. refert Card.Tuſch. *d.concl.276.num.11.& 12.*
[Fuſar.*conſ.83.n.30.*]
Quartò amplia, hanc dictionem cauſam imme- 6
diatam, & ſic coniunctionem ſignificare, ita vt ſi di-
catur, ex linea Titij aliquem vocari, intelligatur de
deſcendentibus ex Titio, quia coniunctionem in-
ducit. Ita Bald.*conſil.321.*incip.*Teſtamento cauetur, in*
fine, lib.1. Alexand.*conſ.124.*incip.*Super primo, n.12.*
lib.4. quos refert Card. Tuſch. *d. concl.276.num.13.*
vbi *num.15.* poſt Bald. *conſ.197.lib.4.* ſubdit, hanc 7
dict. importare ſeparationem. Ita vt ſtatutum dicens
quòd decedenti ſine filiis ſuccedant in bonis pater-
nis proximiores ex linea paterna, & in maternis
proximiores ex materna, non habeat locum matre
exiſtente quia ipſa ſuccedit in totum, ex eo quod
non poteſt fieri ſeparatio ab ea quæ eſt principium
lineæ propter dictionem *Ex.*
Aliquando tamen iſta dictio *Ex*, ratione materiæ, 8
& ad euitandam contrarietatem, vel abſonum intel-
lectum, non donotat cauſam immediatam, ſed potiùs
mediatam, vel remotam; vt *in d.§.ex incendio, & in*
l.finita, §. deinde, vbi Bart. *ff. de damno infecto, & in*
l.certi condictio, & vbi Iaſ.*n.15.de reb.creditis,* Tiraq.
d.limit.10.num.30. in fin. Staphil. *de liter. gratiæ, in*
præfat. num.18. Fulgoſ. *conſil.17. num.1.* Signorol.
conſil.170.num.12.cum ſeqq. Vulpell. *d. loco, num.1.*
Rimin. *conſil. 109. num.8. lib.1.* Menoch. *conſil.40.*
num.

*num.*29. Natt. *conſil.*64. *num.* 3. & 6. idem Menoch. *de præſumpt. lib.*4. *præſumpt.*81. *num.*16. Cald. Pereira *d. cap.*14. *num.* 38. Cened. *dict. ſingul.* 30. *num.*2. & 3.

9 Naturalitatem exigit hæc dictio, nec eſt ciuili contenta, vt ex Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. liberos, n.*13. *C. de reuocand. donat.* & aliis, tradit Cald. Pereira *de*
10 *poteſt. eligendi, cap.*13. *n.*21. Et quòd ſi iungatur cum genitiuo, originem denotare ſolet, ait Ferret. *in conſtit. Cathalonia, gloſſ.*7. *n.*82.

11 Separatiua eſt hæc dictio, & extrinſecitatem denotat, vt per Bald. *conſil.*196. *paulò ante finem, vol.*4. Tiraq. *de retractu, tit.*1. §. 1. *gloſſ.*11. *n.*54. Rebuff. *in l. vnica, in gl. prout, n.*150. *C. de ſent. quæ pro eo* Cened. *d. ſing.*40. *n.*7. Seraph. *deciſ.*461. *n.*6.

12 Hæc dictio *Ex*, multas, & varias habet ſignificationes. In primis, tempori appoſita exponitur pro *Poſt* Cic. *pro Sextio:* Si quis antea mirabatur, nec ex hoc tempore miretur potiùs, id eſt, poſt hoc tempus. Idem *in Brut.* Cotta ex Conſulatu profectus eſt in Galliam id eſt, poſt Conſulatum. Ita accipitur *in l.*1. §. *item ſi quando die legati cedat, l.*1. §. 1. *iuncto* §. *ſi mulier, ff. de liber. agnoſcendis*, cum aliis citatis per Tiraq. *de retractu, tit.*1. §. 1. *gloſſ.*11. *n.*54. quem refert Cened. *d. ſing.*30. *n.*5.

13 *A*, vel *Ab*, aliquando deſignat, vt *in l.* 2. *verſ. initium*, & *verſ. ex veteri iure, C. de veteri iure enucleando*, & *in l. ambigua, ff. de legib.* notat Tiraqual. *d. gloſſ.*11. *n.*54. Mandoſ. *in gloſſ. facult. in proœmio, in verb. Ex, fol.*18. Cened. *d. ſingul.*30. *n.*5. Nam huiuſmodi dictiones denotantes terminum à quo, ſuapte natura ſunt excluſiuæ, & ſeparatiuæ. Ita ex Tiraq. Magon. & aliis, tradit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.*12. §. 1. *num.*23. vbi *num.*24. limitat, niſi aliud materia ſubiecta, vel natura contractus, aut mens diſponentium, ſeu fauor, aut audium perſuadeat, vel vt euitetur abſurdum, ſeu correctio: nam tunc ſtabit incluſiuè.

14 Dictio iſta propoſita diei eum diem excludit, Bald. *in l. vlt. in princip. C. de tempor. appell.* & *in l. vlt. col.*2. *C. de iur. dom. impetr.* Tiraq. *d. gl.*11. *n.*55. *cum ſeqq.* Cened. *d. ſing.*30. *num.*6. Et excludere diem quo, vt non computetur, reſoluit Sigiſmund. Scaccia *de appell. q.*12. *n.*57.

15 *Propter* interdum deſignat, vt *in l. dotale prædium*, iuncta *gloſſ. fin. ff. de fundo dotali, l.*3. § *cùm Pollidius, ff. de vſuris*, Pariſ. *conſ.*9. *n.*44. *vol.*2. Mandoſ. *vbi ſuprà* Cened. *d. ſing.*39. *n.*4.

16 *De* nonnunquam denotat, vt per Oldrad *conſ.*32. *n.*11. Pauin. *de offic.* & *poteſtate Capituli Sede vacante, in primo prælud. in fine*, Mandoſ. *in d. verb. Ex*, Cened. *d. ſing.*30. *n.*5. *in medio.*

17 *In* quandoque denotat, vt *in l. ex his, ff. de leg.* & *in l.*2. ibi, *Vt ex vinculis cauſam dicat, ff. de cuſtod. reor.* Mandoſ. *vbi ſuprà* Cened. *d. n.*1. *in fine.*

18 *Secundùm* non ſemel denotat. Cic. 1. *Philippic.* Nihil niſi ex optimo more, & ſanctiſſima diſciplina Idem 5. *Tuſculan.* Ex præceptis Philoſophiæ acta vita.

19 Hæc dictio cauſam ſæpè declarat efficientem. Cic. *lib.*16. *epiſt.*21. Quando igitur tum ex me doluiſti nunc vt duplicetur tuum ex me gaudium, præſtabo. Idem *in Brut.* Ex te duplex nos afficit ſollicitudo, quòd & tu Republica careas, & illa te. Idem *de Amicit.* Domus mea ædificatur ex authoritate Senatus, pecunia publica. Ex hinc dicimus, *Ex decreto, ex teſtamento, ex formula.*

20 Modum aliàs declarat. Cic. 1. *Officior.* Simplices, & aperti, qui nihil ex occulto, nihil ex inſidiis agendum putant. Idem *pro Cluen.* Multi boni viri, ex occulto interueniſſent. Idem 3. *in Verr.* Voluiſti ex improuiſo, ſi quæ res natæ eſſent, &c. decernere Liu. *lib.*18. Ex inſperato repentè miſiſtis nobis hunc Scipionem.

Ex animo facere, id eſt, ex voluntate, non fictè, vel 21
coactè, *l.*3. ibi. *Quam ex animo accuſare ff. de adulter.* Cic. *in Piſon.* Equidem dicam ex animo quod ſentio Idem *ad Qu. fratr. lib.*1. *epiſt.*1. Te autem alienum hominem ament ex animo.

Ex ſua voluntate, id eſt, ſponte, & ſine mandato, 22
l. cum, qui ex ſua voluntate, ff. de minorib.

Ex die diuortij, id eſt, poſt diem diuortij, *leg. licet*, 23
*in fine, ff. de iure dotium, l. hereditas ex die, ff. de hered. inſtituend. l.*1. iuncto §. *ſi mulier, ff. illo tit. de iure dotium.*

Ex ſententia, idem eſt, quod ex voluntate, id eſt, 24
volumus. Cic. *lib.*12. *epiſt.*10. Ex ſententia confecta ſunt, Plaut. *Menæch.* Benè obſonauit, & ex mea ſententia. Terent. *Heaut.* Spero hanc rem euenturam nobis ex ſententia.

Ex eo, id eſt. Eapropter, ea cauſa, propter hoc vt *in* 25
*l.*1. *in princ. ff. de poſtuland.* & *in l. qui teſtamentum, in fine, ff. de probat.* Vel inde *l.*4. §. *fin. ff. de ſtatu homin.* Cened. *d. ſign.*50. *n.*5. *in fine.*

Ex hoc id eſt, hinc ſeu vnde, vt *in l.* & *ſeruorum*, 26
§. *ex hoc quæſitum, ff. de ſtatu hominum.*

Ex corporis vitio, id eſt, propter corporis virium 27
l. ob quæ vitia, in princ. ff. ædilitio edicto.

Ex continenti, id eſt, incontinenti, ſiue mox, vt *in* 28
l. ſed ſi ex parte, §. *penult. ff. quod cum eo.*

Ex latere, id eſt, ex tranſuerſo, *l. fin. ff. de ritu nupt.* 29
*l.*1. *ff. de gradibus.*

Ex lege capere, id eſt, ſecundùm legem, vt *in l. quem-* 30
admodum, §. *magiſtratus, ff. ad legem Aquiliam.*

Ex poſt facto, id eſt poſtea, vel poſt factum, *l. ſi Ti-* 31
tio, ff. de pign. l. omnis hereditas, ff. de reg. iuris.

Dictio CXVI.
Excommunicetur.

VErbum hoc eſt canon latæ ſententiæ, per ca quæ tradunt Matheſil. *ſing.*111. incip. *Nota quod* Cremen. *ſing.*7. incip. *Tuſcu*, Bernard. *reg.*779. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, à n.*39. *C. de reuocand. donat.* Lancell. Conrad. *in temp. omnium iudicum, lib.*1. *cap.*1. §. 4. *num.*3. quos refert Cened. *ad Decretal. collect.*7. *n.*14.

Dictio CXVII.
Ex nunc.

LIcet hoc aduerbium ſit præſentis temporis, vt 1
*in l.*1. §. *nunc tractemus, ff. de tutel.* & tradunt Tiraq. *de retractu convent.* §. 2. *gloſſ.*1. *num.*36. *in fine*, Cened. *ſing.*14. *num.*4. *in princip.* & referatur ad tempus actus facti, Caſſad. *deciſ.*3. *num.*10. *de probat*, Pariſ. *conſil.*82. *num.*17. *vol.*2. Gabr. *conſil.*69. *num.*4. *l. b.*1. ac proinde temporis inchoationem deſignet, Mateſc. *variar. reſolut. lib.*2. *cap.*39. *num.*2. Futurum tamen donotat effectum, vt obſeruant Rebuff. *l. mulieris appellatione*, §. *deſinere, verſ. præterea, pag.*126. *ff. de verb. ſignif.* Cened. *d. ſingul.* 14. *num.* 4.

Dictio CXVIII.

Ex tunc.

1 *Temporis extremitatem donat dictio* Ex tunc, & n.3.4.& 5.

2 *Terminus ſi detur ad probandum ad vnum menſem & ex tunc alius terminus ad probandum, non poterit fieri reprobatio, donec durat terminus probatorius.*

6 *Excludit dictio* Ex tunc, *diem à quo, vt non computetur.*

7 *Sententia lata vim habet dictio* Ex tunc.

8 *Dictio* Ex tunc, *quando apponitur in actu conditionali, operatur à die adimplementi conditionis, non autem à die prolationis verborum.*

1 EXtremitatem temporis hæc clauſula ſignificat, & denotat vltimum temporis implementum, vt in *l.4.ff.de condit.& demonſtr.& in l.vlt.ff.de fideicommiſſ.libert.& in l.in ſubſtit.§.fin.*iuncta gloſſ.*verb. ex eo,ff.de vulgari,& pupillari ſubſtit.cap.ſuper eo, de appell.cap.ſi eo tempore, de reſcriptis in 6.* gloſſ.*in Extrauag.ſuſcepti* Ioan.22.*de elect.*notant Pariſ. *conſ.14. n.1.lib.4.* Tiraq.*de retractu lign.§.1.gloſſ.11.num.29.* Rebuff.*in comment.ad l.mulieris,appell.13.verſ.8.ff.de verbor.ſignific.pag.mihi* 91. Marienſ. *l.14.gloſſ.1.n.44. tit.4.lib.3.nouæ Recopil.*Flamin.Pariſ.*de reſign.tom.2. lib.71.quæſt 2.num.13.* Cald.Pereira,*quæſt.forenſ.lib.1. q.6.n.74.* Card.Tuſch.*pract.concl.tom.2.lit.D,concl. 279.n.11.*

2 Vnde ſit, vt ſi detur terminus ad probandum ad vnum menſem, & ex tunc alius terminus ad reprobandum, non poterit fieri probatio donec durat terminus probatorius, niſi habens terminum ad probandum renunciaret dilationi ad ſui fauorem conceſſæ; ita Gemin. *conſ.121.n.4.verſ. idem probat,* quem refert Card.Tuſch.*d.concl.279.n.1.*

3 Idem eſt in diſpoſitione, in qua declaratur quis hæres, ſi ſoluat alimenta vſque ad ætatem nubilem filiæ excluſæ; & ſi non ſoluerit, ex tunc priuatus ſit quia cenſetur priuatus, ſolùm poſtquam ætas nubilis aduenerit, non ante, quia hæc dictio *Ex tunc* importat, & denotat temporis extremitatem. Ita Bald. *conſ.150.* incip.*Proponitur,n.8.verſ.modo reſtat,lib.5.* pro vt illum refert Cened. *vbi ſupra,n.2.*

4 Idem eſt, ſi hæres inſtituatur cum conditione, ſi manſerit in domo teſtatoris, & vitam conditione vidualem ſeruauerit; aliàs ex tunc; ſi contrarium fecerit, inſtituit alios, quia denotat extremitatem temporis, vt antequam contrauenіat, non priuetur Ita Caſtr.*conſ.259.*incip.*Omnis difficultas,col.2.in fin. n.3.lib.1.*

5 Idem eſt in laudo lato, quòd quis ſit hæres, ſi ſoluat filiæ teſtatoris certum quid, aliàs ſi deficiat in ſolutione, ex tunc filia ſit hæres, quia importat extremitatem temporis, vt per Angel. de Peruſio *conſ.42.* incip. *Porrecta fuit,in fine,verſ.per hoc etiam patet.*

6 Regulariter hæc dictio excludit diem à quo, vt non computetur, iuxta reſoluta per Sigiſmund. Scacc.*de appell.q.11.n.57.*

7 Habet vim latæ ſententiæ, vt ex tunc excommunicatio incurratur, ex adductis per Corn. *conſ.104. ſub num.2.verſ.licèt ergo non fuerit,lib.1.* Redoan.*de ſpoliis,q.17.num.33.* Suar.*de legib.lib.5.cap.7.poſt n.7.* Ioan. de Salas *in ſimili tract. q.93.tract.14.diſp.13. ſect.6.ſub n.78.* Rebell.*de obl.iuſt.p.1.lib.1.q.6.n.37.* Sayro *in Claui Regia,lib.3.cap.8.num.27.* Monet. *de diſtrib.quotid.p.2.q.7.n.36,& 37.*Farinac.*fragm.crim. p.2.lit.L,verb.lex,n.96.*

Quando apponitur hæc dictio in actu conditionali, operatur à die implementi conditionis, non autem à die prolationis verborum, iuxta reſoluta per Flamin. Pariſ. *de reſign. lib.6. quæſt.4.num.59.* & per Cened. *d.ſing.14.n.3.* 8

De clauſula *Ex nunc, prout ex tunc,* plene dixi *tract.de clauſulis,clauſ.59.*

Dictio CXIX.

Expellatur.

VErbum hoc denotat latam ſententiam, ſonat enim in factum, non in ius, & ſic innuit, quod non eſt neceſſaria ſententia priuationis, ſed ſufficit expulſio facti, iuxta reſoluta per Tiraquell. *in leg. ſi vnquam, verb. reuertatur, num.174. cum ſeq.C.de reuocand.donat.* vbi poſtquam pro, & contra, multa adduxit, videtur reſidere in opinione vltimo loco per eum relata, quod ſcilicet non ipſo iure, ſed ferendam ſententiam ſignificet; vide Ioan. de Salas *de legib.q.96.tract.14.diſp.15.ſect.6.ſub n.78.* Farinac. *fragm.crim.p.2.verb.Lex,n.134.* 1

Dictio CXX.

Ex poſt.

HÆc dictio referri poteſt etiam ad longum interuallum, vt per Rotam Bononienſ. diuerſor. *deciſ.34.n.23.* 1

Dictio CXXI.

Extra.

1 *Dictio* Extra *ex diametro aduerſatur dictioni* Intra.

2 *Remotionem, & ſeparationem importat dictio* Extra.

3 *Foris denotat dict.* Extra, *ſed tamen interpoſito interuallo.*

4 *Præter non rarò importat dict.*Extra.

6 *Abſque nonnunquam importat dict.*Extra

HÆc dictio ex diametro aduerſatur dictioni *Intra, leg.1.§. ſiue autem,ff.de aqua quotidiana, æſtiua,*ibi, *Siue autem intra Vrbem ſit aqua, ſiue extra, huic inter dicto locus erit.* Cic.5.*Tuſcul.*Soleanc beata vita relinquitur extra oſtium, liménque carceris? Idem *de natura Deor.* Senſibus, & animo ea, quæ extra ſunt, percipimus. Notant alciat *conſ.1.n.11. lib.2.tom.1.* Vulpell.*de præpoſ.& aduerb.ſignif.ſub d. lex,verſ.extra,pag.*36.Bertazol.*de clauſul.inſtrument. clauſ.26.gloſſ.6.num.& 2.* Card.Tuſch. *pract. concl. tom.2.lit.D,concl.280.n.4.* 1

Importat hæc dictio remotionem, & ſeparationem *l.abſente, ff.de verbor.ſign.*Albet.*in ſuo Diction. verb.extra*, vbi ſubdit quòd habet multos ſignificatus, Card.Tuſch.*d.concl.280.n.1.* vbi *n.5.*poſt Archid.*in c.ſtatutum,n.4.& 5.de elect.lib.6.*ſubdit quòd ſi hæc dictio apponatur ciuitati, veluti extra ciuitatẽ non intelligitur extra muros ciuitatis, ſed extra continentia ciuitatis, cuius appellatione veniunt ſuburbia; ſecus ſit extra vrbem, quæ continetur ex muris 2

Foris

3 Foris denotat, ſed tamen impoſito interuallo; ita Ioan. Andr. *in d. cap. ſtatutum, num. 9.* & *ibi* Gemin. *in §. in nullo, n. 2.* Card. Tuſch. *d. concl.* 280. *n. 2. in princ.*

4 *Præter* non rarò importat hæc dictio. Cic. 1. *de leg.* Extra Collium Sacerdotum ne quiſquam ſacra, quæ publicè eſſent conſtituta, noſcet. Idem *lib. 7. epiſt.* 3. Extra ducem, paucóſque præterea. Cardin. Tuſch. *d. concl.* 180. *n.* 2.

5 Nonnunquam importat idem quod dictio *Abſque* Cic. *de Inuent.* Se extra omnem culpam, & cauſam poſuit. Idem. 1. *Offic.* Ne extra modum ſumptu, & magnificeotia prodeas. Idem *lib. 7. epiſt.* 16. Sed mehercule extra iocum homo bellus eſt Idem 1. *Verr.* Extra hanc contentionem, certaménque noſtrum familiariter tecum loquar.

Dictio CXXII.
Extrinſecùs.

1 ADuerbium hoc contrarium habet, *Intrinſecus* Cic. 2. *de nat. Deor.* Ducunt extrinſecus ſpiritum pulmones, & cor. Id. 1. *de Diu.* Animos hominum extrinſecus eſſe tractos & hauſtos. Id. 2. *Academ.* Irrumpunt extrinſecus in animos noſtros per corpus imagines nobis dormientibus. Idem. 4. *Tuſc.* Corporum adiumenta adhibentur extrinſecus, animorum ſalus incluſa in ipſis eſt.

Dictio CXXIII.
Facilè.

1 PRæter vulgatam huius dict. ſignificationem interdum vſurpatur pro, *ſine controuerſia.* Cic. *pro Roſc. Amer.* Non ſolùm ſui municipij, ſed etiam illius vicinitatis facilè primus. Id. 2. *de Diu.* Eudemius Platonis auditor in Aſtrologia, iudicio doctiſſimorum facilè Princeps.

2 Aliquando iungitur cum ſuperlatiuo Cic. *pro Rab.* virum vnum totius Græciæ facilè doctiſſimum Platonem. Idem *Tuſc.* Africani fratris nepos vitæ omnium perditorum ita ſimilis, vt eſſet facilè deterrimus.

Dictio CXXIV.
Ferè.

1 *Imminuunt nonnihil rem, aut numerum dictio* Ferè, *&* Fermè.
2 *Comparatiuè quandoque ponitur dictio* Ferè.
3 *Diminutiua eſt dict.* Ferè, *& non firmat in omnibus.*
4 *Imperfectionem denotat dictio* Ferè.

1 F*Erè*, & *Fermè* imminuunt nonnihil rem, aut numerum. Cic. 1. *Offic.* Quemadmodum dicatur honeſtum ſatis ferè dixi. Id. *in Brut.* Vt ei nihil fermè quiſquam poſſit addere. Id. *Attic. lib.* 7. Hora ferè nona. Interdum hæc dictio *Ferè*, videtur aliquid addere. Cic. *lib. 3. de nat. Deor.* Hæc ferè habuit dicere de natura Deorum. Nonnunquam vſurpatur pro *Plerumque* Cic. *pro leg. Man.* Hoc iam ferè ſic fieri accepimus, Id. *lib. 1. epiſt.* Nunc etiam ab orationibus diſiungo me ferè referóque ad manſuetiores Muſas.

2 Ponitur quandoque dict. *Ferè*, comparatiue, *l. magis. ff. de reb. credit.* Non ſemel electiue, *l. ſi ferè §. hac actio. ff. de ſeruit. l. 1. §. final. C. com. dimid.* Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 38.

3 Eſt etiam diminutiua, & non firmat in omnibus, *l. in omni, ff. de adopt. vtile, §. venditibus. ff. de minorib.* Rot. apud Marcheſ. *de commiſſ. p. 2. pag.* 536. *num.* 9. Et fuit dictum *in vna Interamnen. pecuniaria* 23. *Iunij* 1603. *coram Reuerendiſſimo D. meo Decano*, impreſſa per pic. *ad ſtatua verbis quaſt.* 19. *n.* 29. Petr. Enriq. *reſp. opuſc. 2. ſub hac dict. num.* 19. Et quòd de ſui natura ſit diminutiua, ac imperfectionem denotet, iuxta text. *in l. querela, C. ad leg. Cornel. l. 2. §. vlt. ff. de origin. Iuris, cap. vlt. de Cleric. agrotante, cap. qui ſine, 4. q.* 8. notat Oldrad. *conſ.* 49. *n.* 18. quem refert, & ſequitur Bertachin. *in ſuo repert, verb. Ferè*, & illis citatis fuit reſolutum *in Seguntina admiſſionis ad capitulum 7. Iun.* 1610. *coram Illuſtriſſimo Patriarcha Mauzanedo*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 290. *n. 1. p. 2. recent.* 4

Dictio CXXV.
Fiat.

1 *Tempus futurum reſpicit verbum* Fiat.
2 *Tempus præſens aliquando denotat verbum* Fiat.
3 *Pœna ipſo iure non imponitur per verbum* Fiat, *cùm ſit futuri temporis.*
4 *Rem ipſo iure fieri non denotat verbum* Fiat.

VErbum hoc futurum tempus reſpicit: vt *in l. 2. §. deinde, ff. ne quid in loco publico, l. 1. in princ. ff. de flumin.* & gloſſ. *verb. Fiat, in cap. quiſquis, de elect.* tradit Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num.* 208. *C. de reuocand. donat.* 1

Aliquando denotat tempus præſens, vt *Geneſ. Fiat lux, & facta eſt lux, & Luc. 1. Fiat mihi ſecundùm verbum tuum*, tradunt Felin. *in c. Rodulphus n. 26. d. reſcript.* Ludou. Gom. *in reg. Cancell. de non iudicand. iuxta formam ſupplicationis, quaſt. 16. in verſ. eſt in primis.* Rebuff. *in praxi beneficiali, p. 1. verb. conceſſum vt petitur.* 1. 15. *&* 16. Mandoſ. *in reg. Cancell. 33. de ſign. & fiat, quaſt. 2. n. 4.* Maſcard. *de prob. concluſ.* 845. *n.* 17. Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione, c. 5. n.* 57. 4

Pœna ipſo iure non imponitur per hoc verbum cùm ſit futuri temporis, iuxta tradita per Doctores *in cap. in pœnis de regul. Iur. in* 6. & Panorm. *in cap. 2. & in cap. ſi diligenti, de foro competen.* Tiraq. *d. verb. reuertatur, n.* 39. Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 8. num. 21. verſ. fallit.* Ludou. Garbo *in tract. de legib. lib. 7. diſp. 6. in princ. verſ. ſecunda regula.* Monet. *de diſtrib. quotid. q. 3. q. 8. n.* 41. 5

Non denotat hæc dictio rem ipſo iure fieri gloſſ. *in d. c. quiſquis, & in c. ſi quis, de vita, & honeſt. Cleric.* Tiraq. *d. verb. reuertatur, n.* 510. *& ſeq.* Suar. *de leg. lib. c. 5. ſub n.* 25. Farin. *fragm. crim. p. 2. verb. lex, n.* 148. 4

Dictio CXXVI.
Forſan, Forſitan, Fortaſſis.

1 *Verificatio eius quod per dict.* Forſan, Forſitan, & Fortaſſis *aſſeritur, non eſt neceſſaria, cùm per illas nihil affirmetur.*
2 *Aſſertionis nota aliquando ſunt dict.* Forſan, Forſitan, & Fortaſſis.
3 *Dubietatem facti in facto important dictiones* Forſan, Forſitan, & Fortaſſis, *non dubietatem Iuris.*
4 *Veritatem interdum importat dictio* Forſan.
5 *Aſſertiuè quandoque ſtat dict.* Forſan, *ſecundùm ſubiectam materiam.*
6 *Augmentatiuè in gratia ſtat nonnunquam dict.* Forſan.

7 *Narratiua concepta ſub dict.* Forſan, *non eget iuſtificatione.*

1 QVando huiuſmodi dictiones apponuntur, nihil affirmatur, & ideò non eſt neceſſaria verificatio eius, quod per tales dictiones aſſeritur, vt *in l. in ſubſtit. ff. de vulgari,* notant Vulpell. *de prapoſ. & aduerb ſignif. ſub dict. Ferè, verſ. Forſitan, pag.* 38. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ.* 32. *n.* 10. & 11.

2 Aliquando ſunt notæ aſſertionis, iuxta tradita per Rebuff. *in comment. ad l. oſtenſum* 38. *verſ. fortè, ff. de verb. ſignif. pag. mihi,* 208. *& in concord. tit. forma mandati. Apoſt. pag.* 715.

3 Regula eſt, quod huiuſmodi dictiones in facto importani dubietatem facti, non dubietatem Iuris vt per Iaſ. *in l. ſi ex falſis, n.* 5. *C. de tranſact.* Menoch. *conſ.* 759. *num.* 4. Cardin. Tuſchus *practic. concluſ. tom.* 2. *litt.* 2. *concl.* 281. *num.* 1. Et deſignanter quo dictio *Forſitan,* ſit nota dubitationis, deprehenditur ex *leg. Gallus, §. forſitan ff. de liber. & poſthum.* Et de dictione *Fortaſſis, in leg.* 1. *§. ſi quis neſciat, ff. de iur. & facti ignorantia, l. Iulia,* 2. *ff. de ritu nupt.* [Rot. *deciſ.* 533. *n.* 3. *in fin. p.* 2. *in poſth. Farin.* aliàs *p.* 4. *recent.* vbi quod hoc verbum eſt dubitatiuum, *& deciſ.* 456. *n.* 5. *eod. p.* 1. vbi quod hæc dictio non habet vim approbationis.

4 Interdum dictio *Forſan,* importat veritatem, vt per gloſſ. *verb. Forſan, in c.* 2 *de teſt.* Iaſ. *in d. l. ſi ex falſis, n.* 5. *& in l. ſubſtitutione, ff. de vulgari, etiam n.* 3. Card. Tuſch. *d. concl.* 281. *n.* 6. vbi *n.* 7. reſtringit quando apponitur rationi, non autem deciſioni Iuris, quia tunc ratio non eſt finalis.

5 Nonnunquam iſta dictio *Forſan,* ſtat aſſertiuè ſecundùm iuſtam materiam, ex adductis per Rotam *deciſ.* 33. *num.* 3. apud Farinac. *in* 1. *collect. nouiſſimarum.* Vnde vulgò dicitur; *Sub dubio forſan reſpondent ſæpè periti.*

6 Quandoque *Forſan,* in gratia ſtat augmentatiuè, prout ſi impetrans beneficium dicat, quod forſan ſit iuriſpatronatus, non tamen ſe reſtringit, ſed auget gratiam. Rot. *deciſ.* 64. *lib.* 2. *p.* 3. *diuerſ.* Card. Tuſch. *d. litt. D, concl.* 281. *num.* 8. Vide Menoch. *conſ.* 739. *num.* 5. Vnde narratiua concepta ſub iſta dictione *Forſan,* non eget iuſtificatione ſecundùm Felinus *in cap. accedens* 1. *num.* 10. *verſ. melior reſponſio eſt, vt lite non conteſtata.* Natt. *conſ.* 245. incip. *In cauſa, n.* 3. *lib.* 2. Crauet. *conſ.* 157. incip. *Nobilis, n.* 9. Quibus citatis fuit reſolutum *in Ferrarien. Prioratus* 28. *Iunij* 1610. *coram Penia,* impreſſ. per Farin. *deciſ.* 248. *n.* 9. *p.* 1. *recent.*

Dictio CXXVII.

Fortè.

1 *Dubitationis nota eſt dict.* Fortè, *quando factum reſpicit.*

2 *Narrata per dict.* Fortè, *non ſunt neceſſariò verificanda.*

3 *Confeſſio non reſultat ex dictis per dictionem* Fortè.

4 *Deponens per dictionem* Fortè, *nihil concludit, quia videtur dubitatiuè deponere.*

5 *Dubitationem non inducit dict.* Fortè, *quando ponitur ſuper Iure.*

6 *Aſſertionis quandoque nota eſt dict.* Fortè.

7 *Conſultor in ſuo conſilio apponens dict.* Fortè, *non inducit dubitationem iuris, ſed potius cenſetur affirmare.*

8 *Sententia valet ſi Iudex dicat,* Condemno Titium in decem Sempronio, *quia fortè ei debitor eſt.*

9 *Lex quando cauſam, vel rationem adducit per dict.* Fortè, *illa cauſa non eſt finalis, ſed impulſiua.*

10 *Ratio aſſignata per dict.* Fortè, *quamuis ceſſet non tamen ceſſabit diſpoſitio, ſeu effectus.*

REgulariter hæc dictio eſt nota dubitationis, quando factum reſpicit, vt in *l. vrbana prædia, & in l. abſentem, ff. de verbor. ſignific. & in l. mutus, & leg. filiusfam. ff. de procur. & in l. ſi duo,* & *ibi* gloſſ. *ff. de receptis arbitris, & in l. & ſi fortè, in princ. & in §.* 1. *ff. ſi ſeruitus vendicetur, & in l.* 1. *§.* 1. *iuncta gloſſ. verb. adiecta cauſa, ff. de rei vendic. & in cap.* 2. *de ſponſalib.* tradunt Rebuff. *in comment. ad l. oſtenſum,* 38. *verſ. fortè, ff. de verbor. ſignificat. pag. mihi* 208. *& in compendio alienation. pag.* 66. Pariſ. *conſ.* 29. *num.* 18. *vol.* 2. Iaſ. *in l. ſi ex falſis, num.* 5. *de tranſact. & in l. in ſubſtit. num.* 5. *ff. de vulgar.* Ludou. Gom. *in repet. cap.* 1. *n.* 4. *de Iudiciis, in* 6. Iacob. de Beluiſo *in repet. cap. Rom. num.* 54. *de foro compet. in* 6. Menoch. *conſ.* 759. *num.* 4. Ruin. *conſ.* 170. *num.* 3. *vol.* 2. Alex. *conſ.* 29. *num.* 7. *vol.* 2. Vulpell. *de propoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. vol.* 38. Dionyſ. Paulus *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap.* 3. *num.* 51. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 1. *litt. D, concl.* 281. *num.* 1. Cened. *poſt lib. pract. & canon. quæſt. ſing.* 36. *num.* 1. Clorit. *reſp.* 1. *p.* 3. *num.* 137. 1

Et ideo narrata per dictionem *Fortè,* non ſunt neceſſario verificanda, ad tradita per Ruin. *conſ.* 110. *ſub n.* 5. *vol.* 2. & per Caſſad. *deciſ.* 4. *num.* 4. *cum ſeqq. de probat.* Pariſ. *conſ.* 29. *num.* 19. *lib.* 2. Corn. *conſ.* 184. *num.* 11. *vol.* 1. 2

Vnde qui loquitur per dictionem *Fortè,* nihil concludit quia dubitatiuè loquitur & ex tali modo loquendi non reſultat confeſſio, ad text. *in l. de ætate, §. nihil, ff. de interrog. action.* Alex. *in d. l. in ſubſtitutione, n.* 5. Menoch. *conſ.* 112. *n.* 33. *& conſ.* 736. *n.* 3. 3

Hinc etiam teſtis deponens per hanc dict. *Fortè,* nihil concludit, quia videtur dubitatiuè deponere; ita Anton. de Butr. *conſ.* 45. *verſ. & non obſtat,* Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 281. *n.* 2. 4

Verum quando hæc dictio *Fortè* ponitur ſuper Iure, non inducit dubitationem, vt *in cap.* 2. *verſ. neceſſarium,* & *ibi* gloſſ. *in verb. fortè, de teſtam. & in cap. quamobrem* & *ibi* gloſſ. *verb. ſi fortè, in fin. de pœnit. diſtinct.* 1. *& in cap. admonet. verſ. idcircò,* 33. *q.* 2. *& in c. accedens, §. cùm igitur.* & *ibi* gloſſ. *in verb. propter contumaciam,* ac Panormit. *n.* 9. & Felin. *n.* 10. *vt lite non conteſtata,* Socin. *conſ.* 28. *n.* 3. *vol.* 1. Ruin. *conſ.* 170. *n.* 5. *vol.* 2. Cened. *d. ſing.* 36. *n.* 2. 5

Quandoque enim eſt nota aſſertionis, vt *in cap. ex parte, de celebrat. Miſſar. & in cap. tua ad nos, de ſponſalib.* iuncto intellectu gloſſ. *ibidem, verb. fortè. cap.* 1. *de ſupplen. neglìgent. Prælat. lib.* 6. vbi Monach. *n.* 9. & Prob. *ad eum n.* 8. *& in cap. ſi fortè, de elect. lib.* 6. iuxta tradita per Rebuff. *d. verſ. fortè,* & Menoch. *conſ.* 25. *n.* 14. & Vulpell. *citato loco,* Hoſtien. *in cap. tua nos. de procur.* vbi quòd nonnunquam importat veritatem, Petr. Enriq. *reſp. opuſc.* 2. *ſub hac d. n.* 19. *in fin.* Bernard. Græuæ, *ad pract. Camer. Imper. lib.* 3. *concl.* 10. *n.* 16.

Ex quo inferunt Doctores, quòd ſi conſultor in ſuo conſilio apponit dictionem *Fortè,* quod non propterea inducit dubitationem Iuris, nec minùs quæſtionem indeciſam pendere, ſed potiùs cenſetur affirmare quod dixit, quia per verbum *Fortè,* reſpondent ſæpè periti, vt ait gloſſ. *in l. ſi duo, ff. de receptis arbitris,* & refert Felin. *in d. cap. accedens,* 1. *n.* 10. 6

& Rebuff. in l. oſtentum, verſ. fortè, & tradunt Alex. conſ.19.incip. Super eo, num.11.lib.5. vbi apoſtill. in verb. fortè, Socin. conſ. 28.col. 1.poſt med. lib. 2.& conſ.93.col.8.verſ.poſtremò,lib.1. Aym.conſ.91.num.4. Mandol. in gloſſ. facult. in §. habita, in verb. forſan, pag.235.col.2.Menoch.conſ.25.numero 14. Galganet. de condit. lib.1. cap.32. num.10. Bertazol. de clauſul. inſtrument.clauſ.14.gloſſ.6.numero 3. Cened. d.ſingul. 36.num.3. Cardin.Tuſch. d.litt.D, concluſ.281.num. 4. [Magdalen. de numero teſtium in teſtament.requiſ. par.1.cap. 16. num. 83. vbi quòd hæc dictio in Doctore ſtat aſſertiuè, non dubitatiuè.] Inde inferentes, quòd quamuis Iureconſultus in conſiliis circa ea, quæ Iuris ſunt, vtatur dictione Fortè, non propter hoc conſilium eſt dubium, nec dubitatiuè, ſed aſſertiuè conſulere dicitur, ac proinde illi ſtandum eſt,
8 quia quantum ad ſe, cenſetur quæſtionem decidere; ſic etiam ſententia, ſi Iudex dicat: Condemno Titium in decem Sempronio, quia fortè debitor eſt; quia importat certitudinem in eo caſu hæc dictio Fortè, per ea, quæ tendunt Iaſ. in d.l.in ſubſtitutione, num.5.& ibi Alex.à num.6.Vulpell citato loco, Felin. in d.cap.accedens, 1.num.11.verſ. ſecundò nota, Socin. conſ.28.col.1.vol.1.Vulpell. citato loco, Cened.d.ſing. 36.num.4.

9 Aduertendum eſt, quòd quando lex rationem, vel cauſam adducit, per iſtam dict. Fortè, illa cauſa non eſt finalis, ſed impulſiua, iuxta tradita per Tiraq. in tra. Ceſſante cauſa, limit.10.n.1. Menoch. conſ.272.n.55. Marc. Antonin. variar.reſolut.lib.3.reſol.40.num.48. [Ioan.Eſcobar de vtroque foro art.1.de defectu verita-
10 tis,n.32.pag.32.] Vnde etſi ceſſet ratio aſſignata per dict. Fortè, non tamen ceſſabit diſpoſitio, ſeu effectus; ita Iaſ.in d.l.in ſubſtitutione,n.6. Dec.in cap.ſuper litteris,n.38.de reſcript.Cened.d.ſing.37.n.5.Tiraq. in tr. Ceſſante cauſa,limit.10.n.1.vbi ſubdit, quòd hæc dictio reſpicit factum, ſiue facti accidentia, non verò Iuris diſpoſitionem.

Aliquando ponitur hæc dictio explicatiuè, vt in l. quod ſi, ff.de pignor. Non ſemel verò abundat, l.ſi pupilli,§.fin.ff.de negot.geſtis,

Dictio CXXVIII.

Fruſtrà.

1 IMportat nullitatem actus ipſo Iure, vt per Tiraq. in l.ſi vnquam,verb.reuertatur,num.150.de reuocan. donat. Anton.Gom. variar.reſolut.tom.2.cap.1.num.4. Petr.Henriq.reſp. opuſc.2.ſub hac dict.num.20. Ferrer, in conſt.Cathalonia gloſſ.7.n.132. Rebell. de oblig.iuſt. p.1.lib.1.q.6.ſect.6.n.37.Octauian.Vulpell.de prapoſ. & aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.39.vbi etiam ex Abb. dicit, quòd de proprietate huius dictionis eſt denotare quandam annihilationem, & actus nullitatem; ſubditque, quòd poteſt ſtare, vbi actus exceptionis ope venit infringendus, l.1. C. de non numerat. pecunia.

Dictio CXXIX.

Funditùs.

1 IPſo Iure importat hæc dictio, iuxta gloſſ.ſingularem in l.nil decernimus,C.de Epiſc.& Cleric.Tiraq.in l.ſi vnquam,verb.reuertatur,n.103. vbi ſubdit, quòd hæc dictio importat idem, quod dictio Omnino, refert Farin, in fragm.crim.p.2.verb.lex,n.124.

August.Barboſa de Dictionib.

Dictio CXXX.

Habere.

1 Dominium, & poſſeſſionem, & de facto detentionem comprehendit verbum Habere.
2 Poſſeſſionem ciuilem denotat verbum Habere, ſi iungatur cum verbo Poſſidere.
3 Statutum ſi loquatur per verbum Habeatur, nunquid importat latam ſententiam, vel ferendam, remiſſiuè.
4 Improprietatem ſignificat dictio Habeantur.

VErbum hoc eſt generale, & comprehendit tam dominium, quàm poſſeſſionem, & de facto 1 defenſionem, l.ſi ſtipulatio iſta,§.habere,ff. de verbor. obligat.vbi Habere dupliciter accipitur, l.habere duobus modis.ff.de verbor.ſignific.l.2.§.1 ff.de religioſis,& ſumpt.funer. notant Petr.Henriq. reſp.opuſc.2. ſub hoc verbo,num.20.in fine, Rebuff. in comment.ad l.id apud ſe,143.verſ.2.quis dicitur habere, ff.de verbor. ſignific. pag.513. Contar. de momentan.poſſeſſ.in verb. rationes decidendi, num.34. Decian. conſ. 108. num.32. lib.3. Rot. in Caſalen.domus 12.Ianuary 1612.coram Vbaldo,impreſſa per Farin. deciſ.369. num.1.par.1. recent. Bertazol. de clauſul. inſtrument. clauſ.26.gloſſ.4. n.2. & 3.& clauſ.35. gloſſ.3.num.1. vbi numero 2. ſubdit, quòd verbum Exigere propriè importat ab inuito extorquere, per l. debitor, vbi Alciat.in fine,ff.de verbor.ſignific. & gloſſ. in l fideicommiſſ.§.ſi rem,ff.de leg. 3. [Duran. Rota deciſ. 82.num.1. vbi quòd habere denotat dominium, Rot. dec. 477.n.5.p.2. in poſth. Farin.aliàs p.4. recent.vbi quod hoc verbum ſiue ad dominium, ſiue ad poſſeſſionem referatur, ſemper intelligitur cum effectu, & in perpetuum. Ead. Rot. deciſ. 122.n.3.p.5.recent. vbi quod verb, habere, denotat proprietatem.]

Si verò iungatur cum verbo Poſſidere denotat 2 ciuilem poſſeſſionem, iuxta tradita per Farinac. in praxi crimin. part.4.conſ.95. num.6. Et quòd verbum Habere accipiatur ſecundùm ſubiectam materiam, tradunt Decian. d.conſ.108.n.35. & Rot.d.deciſ. 369. num. 3.

Lex, ſeu ſtatutum ſi loquatur per verbum Habeatur, vt ſi dicatur: Habeatur pro confeſſo, pro conuicto, vel pro priuato, nunquid importat latam ſententiam, vel ferendam? Vide Tiraquel. in l. ſi vnquam, verb.reuertatur, num 216. cum ſeqq. & num. 219. vbi quod ſi huiuſmodi verbum in actiua ſignificatione proferatur, putà ſi dicatur: Habeat, numquid ſit directum, obliquum, vel commune, & num.200.cum ſeqq. quod ſi hoc verbum Habeatur, iungatur cum verbo Sit, putà ſi dicatur: Habeatur, & ſit pro confeſſo, & num. 223.quid ſi dicatur: Nullam habeat factionem, vel iuriſdictionem, vide Flamin. Chartar. de execut. ſent.capto bannito,c.1.n.138.& ſeq.Gutier.pract.lib.2. q.118.n.3. 3

[Dictio Habeantur, improprietatem ſignificat. Hermoſil.l.13.gloſſ.2.n.72.tit.5.p.3.] 4

Dictio CXXXI.

Hactenus.

DEſignat hæc dictio tempus præteritum, l. 1. in 1 princ.ff.de noui operis nunciat. Signorol. conſ.22. incip.In quæſtione vertente,col.penult.in princip. Card. Tuſch.pract.concluſ.tom.2. litt D, concluſ.283.num.1. Illúdque excludit vſque ad illum diem, Roland.

conſ.8.n.49.lib.3. Rimin.iun.*conſ.491.n.23.lib.5.* Quibus citatis ita fuit reſolutum *in Spoletana bonorum 13. Iuny 1608. coram Card. Marquemontio,* impreſſa per Farin.*deciſ.1215.n.8.p.2.recent.*

Dictio. CXXXII.

Haud.

1 INducit negationem hæc dictio, & ponitur pro *Non*, Cic. *pro Cluent.* Haud hæres eſt Cluentius, *l.ita ſtipulatus, ff.de verbor. oblig. l.1.* vbi gloſſ. *verb. contren.ff ſolut.matrim.* gloſſ per text. *ibi in §.ſi verò, verſ. eiſdem pœnis*, & *ibidem* Bart. *num. 3. in authent. de non alienand. reb. Eccleſ.* Zabarel. per text. *ibi in Clem. 1.num.1.de teſtib.* Alber.*in ſuo Dictionario,verb. haud,* Cened.*poſt libr.practic.& canonic.quaſt.ſing.59. num.3.*

2 *Haud* ſi adſciſcat *Quaquam*, aut *Sanè*, vehementer negat. Cic. 3. *de Orat.* Haud quaquam id eſt difficile Craſſo. Idem 1. *de Orat.* Quorum pater homo prudens,& grauis haud quaquam eloquens,ſaluti Reipublicæ fuit. Idem *de Amicit.* Haudquaquam mediocre condimentum amicitiæ. Idem *de Amicit.* Rem haud ſanè difficilem admirari videmini.

Dictio CXXXIII.

Hic, Hæc, Hoc.

1 *Demonſtratiuum rei ad oculum eſt pronomen* Hoc.
2 *Demonſtratiuum tam ad oculum, quàm ad intellectum eſt pronomen* Hoc.
3 *Relatiua eſt dict.* Hic, *& refertur ad proximiora.*
4 *Pronomen* Hic, hæc, hoc, *non ſemper demonſtrat, nec refertur ad proximiora.*
5 *Repoſitio qualitatum, & conditionum præcedentis legati,& diſpoſitionis in ſequentem, inducitur per pronomen.* Hic,hæc,hoc.

1 PRonomen *Hoc*, eſt demonſtratiuum rei ad oculum, *l.nemo. ff.de heredib.inſtituen.* Pariſ *conſ.19. num.7. & conſ.55. num.20. lib.2.* Dec. *in l. vnic. in 1. lect.num.15. & in 2.lect.num.45. C.de ſent. qua pro eo,* Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de collat. poſt princip. in verſ.cui,ſol.53.col.4.* Oſaſc. *deciſ.52.num.13.* Roman. *conſ.301.*incip. *In prepoſita, num.6.verſ. ſecundò probatur,* Rimin.*in §.1. num.139. Inſtit. de donat.* Surd. *deciſ.125.num.1.& conſ.308.num.16.* Mareſc. *variar. reſolut.lib.1.cap.77.num.25.* Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quaſt.ſing.59. num.4.* Vulpel. *de prepoſ. & aduerb.ſignif.ſub dict.hactenus, verſ.hac,* vbi etiam dicit, quòd eſt demonſtratiuum ad oculos intellectus, per *l.2.*vbi Caſtr.*n.1.ff. de pactis,* Card.Tuſch. *practic. concluſ.tom.2. lit.D, concluſ.260.num.3.* & intelligit Oſaſc. *deciſ.112.n.4.* quando res demonſtrata corporalis eſt.

2 Et quòd pronomen iſtud ſit demonſtratiuum tam ad oculum, quàm ad intellectum, tradunt Bart. *in l.1.num.2.& 5.ff. de noui operis nunciat.* Rebuff. *in d.l.vnic.in 4.notab.num.20. & gloſſ.1. n.15. C. de ſent. qua pro eo,* Oſaſc.*d.deciſ.112.num.4.* Cened.*d.ſing.49. num.8.*

3 Relatiua eſt hæc dictio, & refertur ad proximiora, Pariſ.*conſ.20.n.49.& conſ.35.n.20.vol.2.* Rebuff.*in d. l.vnica,gloſſ.1.n.173.*

4 Verùm non ſemper demonſtrat, nec refertur ad proximiora, vt per *l.ex eo iure,ff.de iuſtitia, & iure,& l.quaſitum,§.1 ff.de precar.* tradunt Bart.*d.l.1.ff.de noui operis nunciat.* & Coſm. *in pragm.ſanct.tit. de collat. §. ſtatuit autem, in verſ.hoc,ſol.8.* Cened.*d.ſing.59.n.6.v. ſed non ſemper.*

Item per hoc pronomen inducitur repetitio qualitatum,& conditionum præcedentis legati, & diſpoſitionis in ſequentem,vt per Galganet. *de condit.& demonſtr.p.1.c.1.q.18.n.13.* Et eſt repetitiuum perſonarum,& qualitatum, Beimond. *de publicis concubinar.in verſ.in conſiliis,n.2.fol.220.* Cened. *d.ſing.59.num.6. in fine.* 5

Dictio CXXXIV.

Hinc.

1 *Extremitatem, & coherentiam ſubiecti, importat dict.* Hinc, *vt tempus currat de momento enunciato ad momentum.*
2 Hinc *importat idem quod*, Ex hac die, In antea, *vel* Ab hoc tempore.
3 *Idem importat dict.* Hinc, *quòd* Ex hac cauſa, *vel* Ex hoc.
4 *Cauſam finalem importat dict.* Hinc.

HInc ad decem dies, vel *hinc*, *& infra decem dies*, eſt aduerbium importans extremitatem, & cohærentiam ſubiecti, vt tempus currat de momento enunciato ad momentum. Ita Bart. Bald. & Angel. *in l.1.ff. ſi quis cautio.* Ang. *conſ. 404.* incip. *Paulus, col.2. verſ.in contrarium,* Bald. *conſ.246.lib.5.* Alex. *conſ.73.*incip. *Ponderatis, num.5.verſ.quia imò, lib.2.* quod reperitur *conſ.56. vol.6.* Guid.Pap. *deciſ. 270.* Tiraq.*de retractu,tit.1.§.1.gloſſ.11. num.2.* Vulpel. *de prepoſ.& aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.40.* Cened.*poſt lib.pract.& canonic.quaſt.ſing.59.num.1.* Card.Tuſch. *pract.concl.tom.2.lit.D,concl.285.num.1.& concl.291. num.5.* 1

Et importat idem quod *Ex hac die, in antea*, vel *ab hoc tempore.* Bart. *conſ.13.num.1.vol.2.* Mandoſ.*in gloſſ. facult. §. volentes, in verſ. hinc,pag. 150.* Alex. *conſ.34.num.4.lib.2.*vbi *num.5.*ſubdit, quòd importat non ſolùm initium temporis, ſed etiam voluiſſe connumerare illud initium in tempore, quod refert Cardin. Tuſch.*d. concluſ.285. num.2.* Menoch. *conſ.762. num.2.& 5.*vbi ait, quòd intelligitur à die factæ prorogationis. 2

Interdum importat idem quod *Ex hac cauſa*, vel *ex hoc*; vt *in l. Fulcinius, §.ſed his, ff. quibus ex cauſis in poſſeſſionem*, vbi gloſſ. *in verb. ne hinc*, exponit, *ne ex hoc cauſa*: quod ſi ceſſat negatiua, exponitur *hinc*, videlicet, *ex hac cauſa*, refert Card. Tuſch.*d.concl.285. num.8.* 3

Aliquando verò cauſam finalem importat vt per *c. inferior,21.diſt.* tradunt Gozad.*conſ.9.n.36.*& Cened. *d.ſing.59.n.3.*& nemine citato, Card.Tuſch. *d.concl. 285.n.4.* 4

Dictio CXXXV.

Hoc amplius.

1 *Sequentia eiuſdem conditionis, quibus erant incluſa præcedentia, includit dict.* Hoc amplius.
2 *Repetitiua præcedentium eſt dictio* Hoc amplius.
3 *Subſtantiam præcedentis legati,& qualitatis repoſit dict.* Hoc amplius.

4 *Reitera*

4 *Reiterationem actus inducit legandi dictio* Hoc amplius.

5 *Augmentum impertat dict.* Hoc amplius.

2 HÆc dictio includit ſequentia eiuſdem conditionis, quibus erant incluſa præcedentia, & quæ io præfationibus dicuntur, in ſequentibus repetita intelliguntur. Ita Calder. *conſ.* 550. aliàs 5. *de verbor.ſignif.* Card.Tuſch. *pract.concl.tom.1.litt. D, concl.286.num.1.& 2.* declarantes, vt non procedat, quando per repetitionem vitiaretur diſpoſitio io ſequentibus, quia tunc non repetit.

2 Eſt repetitiua præcedentium, adeò quòd ponit in ſecundo caſu omne quod dictum eſt in primo, & illud reducit ad qualitatem ſecundi, vt *in l.ſi tibi purè,ff.de leg.3.l.qm dotem,* ibi, *hoc ampliùs denarios decem,de dote prælegata,* Paul.de Caſtr. *conſ.16.ſub n.6.p.2.& conſ.88.n.1.vol.1.* Pariſ.*conſ.95.n.19.volum.1.* Iaſ.*in l.cætera,in princip.num.23.ff.de leg.1.* Gulielm. Bened.*in cap.Raynutius, verb.Alicrocha, numero 4.de teſtam.* Ang.de Gambell. *in tract. de teſtam. gloſſ.14. num.1.* Menoch. *de præſumpt.lib.4.præſump.179.n.12.* Ang. *conſ.236.* incip. *Punctus eſt*, vbi hoc dicit eſſe verum, niſi conſtet de contraria intentione, vbi loquitur in priuilegio immunitatis, Azebed. *lib. 2. num.3.tit.4.lib.8.noua Recopil.* Card.Mantic.*de tacit. & ambig.conuent.lib.7.tit.5.num.*8.Anchar.Rhegien. *part.2. q.53.num.6.* Stephan. Gratian.*diſcept.forenſ. cap.116.n.30.* Card.Tuſch. *d.lit.D, concluſ.286.n.4.* Cened.*poſt libr.pract.& canonic.quæſt.ſing.59.num.7.* vbi ſubdit, quòd inducit aliquid de nouo, Vulpell.

3 *de præpoſ.& aduerb.ſignif.ſub hac d.pag.*40. vbi etiam notat, non ſolùm repetere ſubſtaotiam præcedentis legati, ſed etiam qualitates. Secùs autem eſt, ſi non

4 ſit appoſita dictio *Hoc*, ſed nudè dicatur *Ampliùs*, quia tunc reiterationem actus inducit legandi, veruntamen antiquum legatum non repetit. Dec. *in l.lecta, num.14. ff. ſi cert.petat.* Gulielm. Bened. vbi ſuprà,*num.3.* Cened.*d.ſing.59.num.7.* Azebed.*d.l.2. num.*8.vbi citat text.*in l.ſi ſeruus, leg.§.ſi ita ſcriptum, ff.de leg.1.*

5 Item importat hæc dictio augmentum, ideò ſi ſpecies apponitur poſt genus, per hanc dictionem, quæ eſt ampliatiua, tunc genus non reſtringitur; ita poſt Bald.*conſ.329.*incip. *Caſus talis eſt,in fine,verſ. in contrarium,lib.2.* tradit Card.Tuſch.*d.concluſ.286. num.3.*

Dictio CXXXVI.
Hoc ipſo.

1 HÆc dictio denotat *ipſo iure*, vt per gloſſ. *verb. ipſo Iure, in Clem. vlt. de præbend.* Tiraq. *in l.ſi vnquam, verb.reuertatur,n.*118. *C.de reuocan. donat.* Monet.*de diſtrib.quotid.p.3.q.7.n.35.* Cened.*poſt lib. pract.& canonic.q.ſing.59.n.*8.Et infrà latiùs dicemus ſub dictione *ipſo Iure.*

Dictio CXXXVII.
Hodie.

1 NOn differt ſolutionem, ſed repræſentat actionem, id eſt, facultatem agendi. Idémque eſt, *Hodie dabis*, quod *In præſens dabis*, argum. *l.talis ſcriptura, in verb.quamuis, ff.de leg.1.* Et quamuis regulariter dies adiecta ſolutionem differat, ita vt expectandus ſit diei finis, *l. qui hoc anno, ff.de verbor. obligat.* tamen dictio hæc nullam tribuit dilationem, neque conditionem inducit, ſed eſt ſignificatiua præſentis temporis, vt *in l. liber homo, §. decem,* vbi Zaz.*ff.illo tit.de verb.oblig.* Albet. *in ſuo Dictionario, verb.hodie,* Vulpeil.*de præpoſ.& aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.41.*

Dictio CXXXVIII.
Huiuſmodi.

1 *Relatiua præcedentium eſt dictio* Huiuſmodi *cum omnibus ſuis qualitatibus.*

2 *Proximè præcedentia oſtendit ad oculum dict.* Huiuſmodi.

3 *Diſpoſitionem reſtringit ad id ad quod adiicitur dict.* Huiuſmodi, *poſita poſt certum ordinem expreſſum.*

4 *Dict.* Huiuſmodi, *importat idem ac ſi diceretur,* Talis, *vel* Tales.

5 *Similitudinem importat dictio* Huiuſmodi.

RElatiua eſt hæc dictio præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus, vt tradunt gloſſ. *in cap. Abbate, & in cap. nemo, verb. huiuſmodi, de elect. lib.6.* Corn.*conſ.235.num.5.ad med.lib.1.& conſ.97. num.8.lib.4.* Pariſ.*conſ.52.numero 32.lib.3.& conſ.40. num.8.lib.4.* Felin.*in cap.Apoſtolica, num.3. in fine, verſ.quia dictio, de except.* Nauarr. *in cap. ſi quando rem.6.num.5.de reſcript.* Rebuff. *in comment. ad l. 1. verſ. huiuſmodi ſtipulationes, ff.de verbor. ſignif.pag. mihi 6.* Card.Tuſch.*pract. concluſ.tom.2.lit.D, concl. 287.num.1.in fine,* Mareſc. *variar.reſolut.lib.2.cap.77. num.27.* Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif.ſub dict. hodie, verſ.huiuſmodi,pag.41.* Gonzal.*ad reg.8. Cancellar.gloſſ.4.n.4.* Seraph.*deciſ.388.n.6.& deciſ.606. n.3.& 14.& deciſ.624.n.2.* Stephan.Gratian. *diſcept. forenſ.cap.554.n.10.tom. 3.* Et fuit dictum *in Romana legitima 8. February 1612. coram Reuerendiſſimo Dom. meo Coccino Decano,* impreſſa per Farin. *deciſ. 373.n.6.p.2.recent.* [Fuſar.*conſ.4.n.5.* Rot.*deciſ.194. n.34.& 35.p.5.recent.* vbi quòd eſt repetitiua præcedentium, & ſequentem diſpoſitionem reſtringit ad præcedentem.] 1

Oſtendit ad oculum proximè præcedentia, Menoch.*conſ.586.n.2.* & reputatur vt demonſtratiua, & vt relatiua prædicatur ab omnibus, iuxta reſoluta per Ferrer.*in conſtit.Cathaloniæ,gloſſ.1.n.110.* 2

Poſita poſt certum ordinem expreſſum, reſtringit diſpoſitionem ad id, ad quod adiicitur, vt ſi dicatur ordinis huiuſmodi; ita Federi.de Senis *conſ.25.n.4.in fin.verſ.reſpondeo, ita conſtitutio,* quem refert Cardin. Tuſch.*d.lit.D,concl.287.n.1.in princ.* 3

Importat idem, ac ſi diceretur: Talis, vel Tales, *l.huiuſmodi, ff.de leg.1.* Card. Tuſch. *d.concluſ.287. num.2.* vbi *num.3.per l.denique, ff.de pignor.& cap.fin. de foro competen.lib.6.* ſubdit, quòd ſimilitudinem importat. 4 5

Dictio CXXXIX.
Iam.

1 *Temporis perfectio vt denotetur, ſæpè oratio concipitur ſua dict.* Iam.

2 *Tempori præterito iuncta dict.* Iam, *ſæpe præpoſitionem* A, *vel* Ab, *copulatur.*

3 Iam nunc, *pro* Iam ex tempore, *dicitur.*
4 *Completiua eſt dictio* Iam, *& non reddit rem dubiam.*

1 AD denotandam temporis perfectionem ſæpè orano concipitur ſub dict. *Iam*, putà, *Iam factum eſt, vt præterit*, &c. vt notant Socin. ſen. *conſ.* 59. *n.* 4. *&* 6. *vol.* 4. Corn. *conſ.* 278. *n.* 2. *vol.* 3.

2 Præterito tempori iuncta hæc dictio, ſæpe præpoſitioni *A*, vel *Ab* copulatur. Cic. *lib.* 1. *epiſt.* 1. Iam à prima adoleſcentia delectarût. Idem *pro Balb.* Iam à principio Romani nominis. Item quoties tempus declarat, *Cùm* libenter adſciſcit. Cæſ. *lib.* 6. *de bello Gallico:* Iámque ab eo non longiùs bidui via aberat, cùm duas veniſſe legiones miſſu Cæſaris cognoſcût.

3 *Iam nunc*, pro *Iam ex hoc tempore*, elegantiſſimè dicitur. Cic. *1. Verr.* Quæ cùm cogito, iam nunc timeo. Idem *lib.* 1. *epiſt.* 5. Iam nunc admodum me delectant. Idem 1. *Verr.* Iam nunc mente, & cogitatione perſpicio, quæ tum ſtudia hominum, qui concurſus futuri ſint. *Iam tum* pro *ex tunc* elegantiùs dicimus. Cic. *pro Cluent.* Qui omnes in iudiciis publicis iam tum florente Republica floruerunt. Idem *lib.* 13. *epiſt.* 16. Eius libertum Apollonium iam tum equidem cùm ille viueret, & magnifaciebam, & probabam. Idem *lib.* 1. *epiſt.* 9. Iactat ea, quæ iam tum cùm aderas, offendere eius animum intelligebam.

4 Denique completiua eſt hæc dictio, & non reddit rem dubiam, iuxta reſoluta per Gutier. *conſ.* 18. *num.* 48. *&* 49.

Dictio CXL.

Iam diu.

1 *Tempori præterito plerumque adiungitur dictio* Iam diu.
2 *Præſenti tempori aptè etiam adiungitur dict.* Iam diu, *quoties actio adhuc durat.*
3 *Dictio* Iam diu, *non poteſt adaptari ad duos dies præcedentes, ſed includit longum temporis ſpatium.*

1 PLerumque hæc dictio præterito tempori adiungitur. Cic. *lib.* 2. *epiſt.* 13. Nam iam diu propter hyemis magnitudinem nihil noui ad nos afferebatur. Idem *Attic. lib.* 1. Conuentus, qui initio celebrantur iam diu deſierunt.

2 Quoties verò actio adhuc durat, hæc dictio præſenti tempori aptè iungitur. Cic. 7. *Verr.* Per eos ipſos deos, de quorum religione iam diu dicimus. Idem *lib.* 15. Vt te, quem iam diu plurimi facio, tanto interuallo viderem. Idem 1. *Academic.* Iam diu hæc tractantur à Græcis.

3 Non poſſe hanc dictionem adaptari ad duos dies præcedentes, ſed includere longum temporis ſpatium, notat Card. Seraph. *deciſ.* 47. *n.* 1.

Dictio CXLI.

Iam dudum, Iam pridem.

1 Iam dudum *longius ſpatium deſignat quàm* Dudum, *& ad præſens tempus, atque ad præteritum accommodatur.*
2 Iampridem *longius tempus deſignat, quàm dict.* Pridem.

1 HÆc dictio longius ſpatium deſignat, quàm *Dudum*; prout *Iam pridem*, quàm *Pridem*, & *Iam diu*, quàm *Diu*; & ad præſens tempus, atque ad præteritum accommodatur Cic. *lib.* 2. *de orat.* Quem iam dudum Cotta, & Sulpitius expectant. Idem *de Amic.* Ea, quam iam dudum tractabamus, ſtabilitas.

2 De dictione *Iam pridem*, quòd longius tempus deſignet, quàm dictio *Pridem*, colligitur ex Cic. *Attic.* Cupio equidem, & iam pridem cupio Alexandriā viſere. Idem *ibidem:* Iam pridem intellexiſti voluntatem meam. Idem *in Orat.* Nam in me quidem iam pridem effectum eſt quod futurum fuit.

Dictio CXLII.

Idcirco.

1 *Cauſam oſtendit dict.* Idcirco.
2 Idcirco, *idem eſt quod* Ideo; *ſæpe iungitur cum* Quod, *interdum cum* Quia, *ac tum præcedit, tum ſubſequitur.*

1 OStendit hæc dictio cauſam, eiúſque natura eſt, vt cauſaliter ponatur; ita Bart. *in l. demonſtratio falſa*, §. *quod autem, verſ. idem puto, ff. de condit. & demonſtr.* quem refert Vulpell. *de propoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 41.

2 *Idcircò* idem eſt quod *Ideò*, ſæpe iungitur cum *Quòd*, interdum cum *Quia*; ac tum præcedit, tum ſubſequitur. Cic. *lib.* 9. *epiſt.* 2. Putaret me idcircò diſcedere, quòd quoſdam homines oculi mei ferre non poſſent. Idem *Attic. lib.* 8. Ego quòd putabam diſperſos nos, idcircò ad Domitium literas miſi. Idem *lib.* 6. *epiſt.* 1. Qui me idcircò putant bene audire velle, vt ille malè audiat. Idem *lib.* 13. *epiſt.* 7. Quos idcircò non commemoro, ne de miſeriis meorum neceſſariorum conquerens, homines, quos nolo videat offendere.

Dictio CXLIII.

Idem.

1 *Relatiua eſt dict.* Idem, *& repetit qualitates in præcedenti diſpoſitione expreſſas.*
2 *Tractum ad futura non habet dict.* Idem, *ſed refertur tantùm ad præcedentia.*
3 *Relatiua eſt dict.* Idem, *non ſolùm ad id quod eſt idem in ſpecie, ſed etiam ad illud quod eſt idem in genere.*
4 Idem *dicitur illud, cuius eſt ſubſtantia.*
5 *Deciſionem eandem, & eandem in diuerſis caſibus cenſuram importat dict.* Idem.
6 *Dictio* Idem, *cum* Ac, Atque, Et, Vt, *copulatur.*
7 *Dictio* Idem *aſſumit* Qui, Quæ, Quod.

RElatiua eſt hæc dictio, & repetit qualitates in præcedenti diſpoſitione expreſſas, ſeu qualitatem diſpoſitionis, ad quam ſe refert, vt *in l. à filio*, §. *teſtato*, & *ibi* Bart. *de alim. & cibar. legatis*, *l. in fine*, *ff. de iis, qui ſunt ſui*, notant. Aret. *conſ.* 155. *num.* 1. Crauet. *conſ.* 45. *num.* 4. *& conſ.* 98. *n.* 8. Pariſ. *conſ.* 16. *num.* 44. *lib.* 3. Ruin. *conſ.* 3. *num.* 4. *vol.* 3. Rebuff. *in l. vnica, in* 4. *notab. num.* 26. *C. de ſentent. quæ pro eo*, Mandoſ. *in gloſſ. facult. in* §. *nos qui, verſ. eiuſdem*, *& in* §. *volentes, in verſ. ex eiſdem*, *& in reg.* 32. *Cancellar. q.* 18. *num.* 6. Grat. *conſ.* 21. *num.* 26. *vol.* 1. vbi dicit, quòd iſta dictio repetit omnes qualitates præcedentes 1

dentes in ſequentes, & ponit eandem determinatiunem, & idem ſignificat, eandem eſſe in pluribus caſibus cenſutam. Menoch *conſ.*130.*num.*7. vbi ait, quòd ſolet æquiparare caſum ſequentem præcedenti, Vulpel. *de præpoſ.& aduerb.ſignif.ſub hac dict. pag.*41.*col.*2. Cened. *poſt lib.practic.& canonic quaſt. ſing.*97.*num.*1. Monet. *de commut.vltim.volunt.cap.*11. *num.*35. Rota *deciſ.*115.*num.*13.*p.*1.*diuerſ.* [Narbona *l.*59.*gloſſ.*1.*num.*163.*tit.*4. *lib.*2. *Recop.* vbi quod eſt repetitiua præcedentium, & omnium qualitatum.]

2 Refertur hæc dictio tantùm ad præcedentia, nec habet tractum ad futura, vt per Tiraq. *de retractu, tit.*1.§.1.*gloſſ.*9. *num.*24. vbi ſubdit *num.*15. quòd non poteſt omnia referre ad præcedentia, nec cum omnibus ſuis qualitatibus, quem refert Cened. *d. ſing.*97.*num.*2.

3 Relatiua eſt, & non ſolùm refertur ad id, quod eſt idem in ſpecie, ſed etiam ad illud, quod eſt idem in genere, gloſſ. *in l.final.ff.de magiſt. conuenien.* Dec. *in l.mutuum damus, in* 1.*lect.num.*6. *& in* 2.*lect.n.*5. *ff.ſi.certum petatur,* Mandoſ. *in reg.*8. *Cancellar. q.*4. *poſt num.*10. Cened. *d.ſing.*97.*n.*3.

4 Idem dicitur illud, cuius eſt ſubſtantia, iuxta tradita per Bertaxol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.*11. *gloſſ.*14.*num.*8.

5 Importat hæc dictio omninò eandem in diuerſis caſibus cenſutam, ſeu deciſionem: & ideò ſi ſtatutum dicat, & idem ſeruetur in alio caſu, cenſetur diſponere, & decidere eodem modo quoad omnia, Ita Bald. *conſ.*94.incip. *Caſus præſumitur, num.*2.*lib.*3. Card. Tuſch. *pract.conclus.tom.*2.*lit. D, concluſ.*288. *num.*1.*&* 2. limitantes, quando ex ſequentibus per talem dictionem inducere alteratio; exemplum ponentes in ſtatuto excludente filia fœminas, ſtantibus maſculis, & ſubiungente, & idem ſeruetur in matre, quæ nullo modo ſuccedat; nam non intelligitur ſtantibus maſculis, propter adiecta verba, quæ nullo modo ſuccedat, quia excluditur, ſiue extent maſculi, ſiue non.

6 Hæc dictio ſæpe cum *Ac, Atque, Et, Vt* copulatur. Cic. *pro Syl.* Idémque valere debet, ac ſi pater iudicaret. Idem *pro Dom.* Vnum & idem videtur eſſe, atque id, quod de me ipſo nominatim tuliſti. Idem 1. *Offic.* Iu eadem ſunt iniuſtitia, vt ſi in ſuam rem aliena conuertant.

7 Perſæpe hæc dictio aſſumit *Qui, qua, quod.* Cic. 3. *Verb.* Idem eſt, qui fuit ſemper Verres. Idem *lib.*6. *epiſt.*14. Non offendes eundem bonorum ſenſum, quem reliquiſti. Idem *lib.*1.*epiſt.*14. Apud bonus iidem ſumus, quos reliquiſti.

Vide ſuprà dict. *Eadem*, 99.

Dictio CXLIV.

Ideo.

1 Ideo, *eandem vim habet, quam dictio* Idcirco.
2 *Cauſalis eſt dictio* Ideo, *& idem ſignificat quod* Ob cauſam.
3 *Cauſam finalem denotat dictio* Ideo.
4 *Illatiua eſt dictio* Ideo, *quia infert ex prædictis.*
5 Ideo *in rationali diſpoſitionis reſpectu omnium præcedentium poſita cenſetur.*
6 Ideo, *capitur pro* Itaque.

1 EAndem vim habet hæc dictio, quam *Idcircò*, & eoſdem vſus habet. Cic. 2. *Agr.* Neque verò nunc ideò diſputabo, quod hunc ſtatum Reipublicæ non magnoperè defendendum putem. Idem *lib.*12.*epiſt.*14. Ad te ideò antea rariùs ſcripſi, quòd non habebam idoneum, cui darem. Idem 1. *Offic.* Ideò quia nihil decet inuita Minerua, vt aiunt.

Cauſalis eſt hæc dictio, & idem ſignificat, quod 2
Ob cauſam, ob id. Bart. *in l.demonſtratio, §.quod aptè, ſub num.*9.*ff.de condit.& demonſtr.* Rota *deciſ.*29.*n.*1. *p.*2.*recent.* Greg. *deciſ.*2.*n.*3.

Denotat igitur cauſam finalem, Socin. *conſ.*259. 3
*n.*20.*in fine, & n.*21.*lib.*2. Cranet. *conſ.*192.*n.*1.*verſ. tertiò arguitur,* Bec. *conſ.*20.*n.*13. Mareſc. *variar.reſol.lib.*2. *cap.*100.*n.*19. Card. Tuſch. *pract.concluſ. tom.*2.*lit.D, concl.*289.*num.*3.

Illatiua eſt hæc dictio, quia infert ex prædictis, 4
l.& ideò, ff.de legat.præſt. vt per Natt. *conſ.*59. incip. *Circa n.*9.*ad finem,* Card. Tuſch. *pract. concluſ.tom.*2. *lit.D, concl.*289.*num.*2.

Hæc dictio in rationali diſpoſitionis, veluti cùm 5
dicitur, *Et hoc ideò fecit.* reſpectu omnium præcedentium poſita cenſetur quaſi ex cauſa præcedentium fiat diſpoſitio, vt per Caſtr. *conſ.*189.incip. *Videtur dicendum, circa finem, verſ. idem non obſtat, lib.*1. Abb. *conſ.*91. incip. *Videtur, in princip.lib.*1. quos refert Card. Tuſch. *d.concl.*288.*num.*1. vbi *num.*1.*poſt* Abb. *d.conſ.*81. ſubdit, quòd aliquando reſtringit liberationem generalem ad cauſam expreſſam; ideò ſi filia quietans patrem generaliter, & dicat: *Hoc ideò fecit. quia habuit è patre dotem maternam*; cenſetur reſtringere liberationem ad dotem maternam, [quia de ſui natura eſt reſtrictiua & limitatiua. Seraph. *deciſ.*447.*n.*3. Rota *deciſ.*140 *ſub n.*4.*p.*3. *recent.& deciſ.*290.*num.*6. apud Paul. de Rub. *tom.*3. *diuerſ.* aliàs *p.*7.*recent.*]

Interdum hæc dictio capitur pro *Itaque*, vt *in l.* 6
ager, ff.de verbor.ſignif. Aliquando verò ſumitur pro *Ideóque*, vt *in l.aliud, ff.eod.tit.& in §.apum, Inſtit.de rer.diuiſ.*

Dictio CXLV.

Id eſt.

1 Id eſt, *idem importat quod* Scilicet, *&* Videlicet.
2 *Reſtrictiua naturam habet dict.* Id eſt.
3 *Generalitatem præcedentem reſtringit dictio* Id eſt, *præcipuè ſi ponatur inter genus, & ſpeciem.*
4 *Declaratiuè, & non reſtrictiuè aliquando ponitur dict.* Id eſt.

IDem importat hæc dictio, quod *Scilicet*, & *Vi-* 1
delicet, Soc. iun. *conſ.*30.*n.*20.*n.*11.*vol.*1.*& conſ.*124. *num.*7.*vol.*3. Socin. ſen. *conſ.*50. incip. *Viſo teſtamento. col.*1.*ad finem, vol.*5. Pariſ. *conſ.*92.*num.*35.*vol.*1. Bertazol. *de clauſ.inſtrum.clauſ.*38.*gloſ.n.*3.

Habet huiuſmodi dictio vim ac naturam reſtrin- 2
gendi, vt per Bart. per text *ibi in l.*1.*ff.ad l.Aquiliam* Iaſ. *in l.*3.*§.ſaltem num.*2.*ff de acquir.hered.* Gratian. *conſ.*54. aliàs 59.*num.*12.*lib.*1. Vulpel. *de prepoſ.& aduerb. ſignificat.ſub dict. Item, verſ. Id eſt, pag.*43. Bertazol. *de clauſ. inſtrument. clauſ.*21. *gloſſ.*23.*n.*1. Cened *poſt lib.pract.& canonic.quaſt.ſing.*97.*num.*5.
in princ. & reſtringit generalitatem præcedentem, 3
per doctrinam Bart. *in l.quaſitum, §.ſi quis fundum, col.*4.*ff.de fundo inſtr.& in d.l.*1.*in princip.* Socin iun. *conſ.*114.*num.*6.*vol.*3. Flamin. *de confidei.*1.*quaſt.*28. *n.*168. præcipuè ſi ponatur inter genus & ſpeciem, ex adductis per Pichard. *in §.item is cui.*2.*num* 39. *Inſtit. quibus modis re contrahitur oblig.*

4 Aliquando verò ponitur declaratiuè, & non reſtrictiuè, vt *in l.cùm priorem.* vbi Dec.*num.2.C.vnde legitimi,& in l.2.ff.de adopt.*ibi,rogatur,*id eſt,interrogatur,& in l.ſi familia,ff.fam.herciſc.& in l.auxilium, in princ.ff.de minorib.* Aret. *in l.qui liberis,in princip. in 3.notab.ff.de vulgar.* Coſm. *in pragm.ſanct.tit. de annatis,in verſ.item quod ſi, & in verſ. videlicet, ad finem.* Cened. *d.ſing.97.num.4.* Et in dubio quando præcedit diſpoſitio generalis, & ponitur exemplum per dictionem *Id eſt*, non ponitur reſtrictiuè, vt per Aret. *in d.l.qui liberis,in princip.in 3.notab.*Dec.*in d.l.cùm propriorem,n.2.* Pariſ. *conſ.110.num.18. vol.3.* Cened. *d.ſing.97.n.5.in fin.*

Dictio CXLVI.

Igitur.

1 *Illatiuè regulariter ſtat dict.* Igitur.
2 *Inceptiuè aliquando ponitur dict.* Igitur.

1 ILlatiuè regulariter ſtat dictio iſta, vt *in l.Diuus,ff. de cuſtodia rerum,& in l.ſi procurator,§.ſi ignorantes,cum ſimilibus,ff.mandati.* Rip.*in l.re coniuncti,n.15. ff.de leg.2.* & Bologn. *ibi num.60.* Octaoian.Vulpell. *de prapoſit.ſignific.ſub dict. Item, verſ.igitur, pag.43.* Monet. *de commun.vlt.volunt.cap.11. num.70.* [Rot. *deciſ.148.n.4.p.2. in poſthum.Farin.* aliàs *p.4.recent.* vbi infert quòd ideo non mutat ſubſtantiam principalis diſpoſitionis.]

2 Inceptiuè aliquando ponitur, vt *in l.ius ciuile, & ibi* gloſſ.*ff.de Inſtit.& Iure,& in l.1.§.1.ff.de condict. ob turpem cauſam, & in l.quidam referunt, ff. de Iure codicillorum,* prout refert Rip. *citato loco,*& Vulpell. *d.pag.43.*

Dictio CXLVII.

Ille.

1 *Demonſtrationem ocularem & expreſſam ſignificat dict.* Ille.
2 *Fœminam non refert dict.* Ille, *eo caſu, quo maſculinum non concipit fœmininum.*
3 *Maſculinum quibus caſibus concipiat fœmininum remiſſiuè.*

1 SIgnificat hæc dictio ocularem, & expreſſam demonſtrationem, vt notant Surd. *deciſ.125.num.1.* Aoron.Monach. *Bonon. deciſ.61.num.4.* Et refertur ſolùm ad nominatos in proximo ſuperiori verſiculo. Gloſſ. *in cap.vt circa,§.1. verſ.ceram.* vbi Gemin. *de elect.lib.6.* Alex.*conſ.204.num.4.& 5.lib.2.* Quod etiam procedit etiamſi oratio ab vnico verbo principali regatur. Afflict. *deciſ.248. n.13.* Gabr. *conſ.127. num.5. & 6.lib.2.* vbi *n.9.* aduertit, hanc dictionem
2 ſalua ratione recti ſermonis non referre fœminam eo caſu, quo maſculinum non concipit fœminum.
3 Quibus autem caſibus, & qua diſpoſitione maſculinum concipiat fœmininum, vide Tiraq. *de retract.lig.§.1.gloſſ.9.num.200.* Card.Mantic. *de coniect.vltim.volunt.lib.6.tit.7.num.18.& lib.11.tit.14.num.2.* Peregr.*de fideicom.artic.25.n.2.* Gam.*Luſit.dec.337. num.5.* Coſt.*in cap.ſi pater,de teſtam.lib.6.p.1.verb. Si abſque liberis,n.24.* latè Franc.Molio. *de ritu nupt. lib.3.quæſt.16. à princ.*

Dictio CXLVIII.

Illicitè.

ILlicitè fieri dicitur quod à Iure prohibitum eſt, 1
vt per text. *in l.fideicom.§.illicitè,* iuncta gloſſ.*ff.de leg.3.& in l.licitatio,§.quod illicitè, ff.de publican. & in l.ſi filia,C.de donat.ante nuptias,* notant Bertazol. *de clauſ.inſtr.clauſ.27.gloſſ.29. n.5.* vbi ſubdit, quòd licere nobis dicitur quod conceditur.

Dictio CXLIX.

Illico.

1 Illico, *operatur,* Sine interuallo.
2 *Biduum importat dict.* Illico.
3 Illico, *intelligitur,* Ipſo iure.
4 *Executionem paratam habet dict.* Illico, *& non requirit aliam condemnationem.*

OPeratur hæc dictio, *Sine interuallo,vt in l.idémque,§.ſicut mandauero, ff.mandati,& in l.ſi quis* 1
in tantam, C. vnde vi. Et idem oſtendit quod dictio *Protinus,*& *Sine cunctatione,*vt *in l.litigator,C.de appell.*notat Menoch.*remed.1.recuper.n.252.*

Biduum importat, vt per Rip. *in l.4. §. ſi condem-* 2
natum,n.32.ff.de re iudicata. Interdum illud dicitur *Illicò fieri,* quod infra triduum fit, vt per text. *in leg. infrà decem dies,C.quomodo,& quando Iudex, & in l. fin.Cod. de indict.viduit.tollend.* tradunt Maſcard. *de prob. concl.1084. num.10.* Gonzal. *ad reg.8.Cancell.* 3
gloſſ.43. n.51. Intelligitur *Ipſo iure,* vt *in l.vlt.C. de iudiciis,* notant Socin.*reg.160. in 2. fallentia.* Cremen. *ſing.7.* Tiraq. *in l.ſi vnquam,verb.Reuertatur,n.*
*115.C.de reuoc.donat.*vbi ſubdit, habere executionem 4
paratam veluti rem iudicatam, nec requirere aliam condemnationem. Sayr. *in claui Regia, lib.3.cap.8. num.3.* Monet. *de diſtrib.quotid.p.3.quæſt.7.num 36. & 37.* Card.Tuſch. *verb. Priuatio,concluſ.719.n.20.* Ioann. de Salas *in tract. de legib. quæſt.96. tract.14. diſp.15.ſect.6.ſub n.78.* Farinac.*fragm.crim.p.2.verb. Lex.num.113.*

Dictio CL.

Immediatè.

1 Immediatè *dicitur quicquid per rerum naturam continuatè vnum & idem eſt.*
2 *Annum immediatè præcedentem aliquid denotat dict.* Immediatè.
3 *Interuallum omne ex vera & propria ſignificatione reiicit dict.* Immediatè.
4 Immediatum *id dicitur, quod eſt ſine medio; & denotat aliquid fieri ipſo iure.*

IMmediatè dicitur quicquid per rerum naturam 1
continuatiuè vnum & idem eſt, vt tradunt Bald. *in l.acutiſſimi,C.de fideicom.& in l.1.col.penult.C.de cond.inſert.* Capra *conſ.18.num.12.*Petr.Henriq.*reſp. opuſ.2.ſub hac dict.* [Rota *deciſ.166.n.2.* apud Paul. de Rub. *tom.2. diuerſ.* aliàs *p.7.recent.*.vbi quòd *immediatè,* importat idem quod nullo modo interpo-
ſito.] Capitaquent. *deciſ.22. numero 3. part.3.* vbi 2
ait, denotare annum immediatè præcedentem aliquid. Decian. *reſp.9. num.10. lib.2.* Rot. *in Romana fideicomm.*

ſideicomm. de Bertis, 15. Maij 1588. coram Cardinale Pamphilio.

3 Ex vera & propria ſignificatione reiicit omne in-
4 teruallum, nam id immediatum eſt, quod eſt ſine medio, & denotat aliquid fieri ipſo iure, ex adductis per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. Reuertatur, n. 125. C. de reuoc. donat.* & per Rebell. *de oblig. Iuſtitia, p. 1. lib. 1. q. 6. num. 37.*

Dictio CLI.

Imò.

1 *Correctiua praecedentium eſt dict.* Imò.
2 *Teſtis ſi diceret vnum, & poſtea diceret* imò tunc, *tunc vltimum dictum valebit, & non dicetur vacillare, ſed ſe ſtatim correxiſſe.*
3 *Sententia ſi diceretur*, Abſoluimus Titium, imò condemnamus, *cenſetur condemnatus, & non abſolutus.*
4 *Copulatiuè, & ampliatiuè, non verò correctiuè ponitur dictio* Imò, *quando ponitur cum dict.* Etiam, *vel cum copula* Et.
5 *Alternatiuè aliquando ponitur dictio* Imò, *quando in praecedenti eſt eadem ratio, vel maior.*

1 DE ſui natura regulariter eſt correctiua praecedentium, & eius effectus eſt, vt vltimum valeat, vt *in l. ſi ita ſcriptum fuerit, ff. de hered. inſtituen.* Caſtr. per text. *ibi, in l. ſi qua, 21. ff. ſi ſeruitus vendicetur, & in l. Stichus, imò Pamphilus,* & ibi Bart. *ff. de manum. ſ. ſoluam. l. 1. in princ. ff. ad legem Rhod. de iactu,* Panormit. per text. *ibi, in cap. accedens, n. 9. vt lite non conteſtata,* Aret. *in cap. praedicator, 16. q. 1.* Rot. *conſ. 18. verſ. ſed in contrarium,* Alciat. *conſ. 577. num. 4.* Petr. Enriq. *reſp. opuſc. 2. ſub hanc dict.* Pancirol. *conſ. 197. num. 23.* Cuman. *in l. 1. num. 13. C. de nouo C. faciendo,* Socin. iun. *conſ. 77. n. 13. vol. 4.* Honded. *conſ. 69. n. 28. & 29. vol. 1.* Bertrand. *conſ. 372. vol. 1.* [Fuſar. *conſ. 170. n. 6.* vbi quòd habet vim correctiuam ſi proferatur ab hominè.]

2 Vnde fit, vt ſi teſtis diceret vnum, & poſtea diceret, *Imo ſic:* tunc vltimum dictum valebit, & non dicetur vacillaſſe, ſed ſe ſtatim correxiſſe Bart. *in d. l. ſi ita ſcriptum, n. 2.* Caſtr. *in d. l. ſi qua, n. 2.* quos refert Cened. *poſt lib. canonic. & pract. quaeſt. ſing. 52. n. 4.*

3 Hinc etiamſi in ſententia diceretur: *Abſoluimus Titium, imò condemnamus*, quòd cenſetur condemnatus, & non abſolutus, tradunt gloſſ. *verb. imò, in d. c. praedicator, 16. q. 1.* Caſtr. poſt Bald. *in l. 1. n. 16. C. de nouo C. faciendo.* Verùm pro huius deciſionis veritate videt Roman. *conſ. 14.* & Dec. *conſ. 445. n. 11.* Alex. *conſ. 9. col. penult. vol. 1. & conſ. 159. col. penult. verſ. & quamuis, vol. 3.* Curt. *in addit. ad Caſtrum, in d. l. 1. n. 16. in verſ. de dictione Imò.*

4 Interdum tamen iſta dictio non ponitur correctiuè, ſed copulatiuè, & ampliatiuè; quando ſcilicet ponitur cum dictione *Etiam*, vel cum copula *Et*, vt declarat Bart. *in d. l. 1. §. quibus, n. 17. C. de nouo C. faciendo,* Alciat. *conſ. 577. n. 4.* Cened. *d. ſing. 52. num. 3.* Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 43.*

5 Aliquando ponitur alternatiuè, quando ſcilicet in praecedenti eſt eadem ratio, vel maior, vt *in l. ni emus. §. oeconomus, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Si verò non eſt eadem ratio, tunc ponitur correctiuè, vt *in l. ſi vehenda, in pr. & §. 2. ff. ad legem Rhod. de iactu,* Bart. *in d. l. ſi ita ſcriptum, n. 1. & in d. l. 1. n. 17.* Caſtr. *in d. l. ſi qua, n. 1. & 2.* quos refert Cened. *d. ſing. 52. n. 6.*

Dictio CLII.

In.

1 *Diuerſimodè, multipliciterque accipitur dictio* In.
2 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
In, nonnunquam importat,
3 Intra.
4 Inter.
5 De.
6 Ex.
7 Iuxta.
8 Apud.
9 Sub.
10 Supra.
11 Propter.
12 Valde.
13 Per.
14 Ante.
15 Vſque.
16 *Intrinſecitatem in loco denotat dict.* In.
17 *Intrinſecitatem in loco denotat dict.* In, *ratione vitanda contrarietatis,*
18 *Diſtributiua eſt dict.* In.
19 *Augmentatiuè quandoque ponitur dict.* In.
20 *Augmentum non ſignificat, ſed minuit, ſeu priuat dict.* In, *quando reperitur compoſita.*
21 *Incluſiua eſt dictio* In, *intelligendo vt ibi.*
22 *Dict.* In, *&* De, *in quibus differant, oſtenditur.*
23 *Prouideri ſi mandatur de dignitate in Eccleſia, talis gratia non habet vnicam dignitatem.*
24 *Dict.* In, *poſita in gratia expectatiua, importat & capit omnem Eccleſiam, praeter Cathedralem, quando mandatur prouideri in aliqua Eccleſiarum ciuitatis, vel dioeceſis.*
25 *Statutum diſponens, quòd quis capi non poſſit in domo, poteſt capi in limine domus.*
26 *Locus exemptus ſitus de dioeceſi, vel in dioeceſi, oſtenditur.*
27 *Conditionem quando faciat dictio* In, *oſtenditur.*
28 In dies, *&* in ſingulos dies, *an idem ſint.*
29 In diem viuere.
30 In poſterum.
31 In modum.
32 In ſpeciem.
33 In manibus.

DIuerſimodè, multipliciterque accipitur haec dictio, vt per Archidiacon. *in cap. ſi Papa 40. diſt.* Bart. *in l. Gallus, §. ille caſus, ff. de liber. & poſth.* Roman. *conſ. 376. n. 1. cum ſeqq.* vbi apoſtill. Alber. *in ſuo Dictionario, verb. in* Mandoſ. *in gloſſ. ſ. ult. in §. habita, in verb. in.* Menoch. *de arbitr. caſu 495.* De eius tamen vi, & effectibus vide Tiraq. *de retractu, tit. 1. §. 1. gloſſ. 11. num. 74.* Medic. *de acquir. poſſeſſ. in pr. verſ. in.* Octauian. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 44.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 2. lit. D, concluſ. 292.* Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quaeſt. ſingul. 17.* Turſellin. *in libello de particulis Latinae orationis, c. 77.* Grat. *de dictionib. dict. 91.* Vnde propter multiplicem eius ſignificationem arbitrio iudicis relinqui, quod ſit eius ſignificatum, tradit Menoch. *d. caſu 495. n. 1. & 2.* 1

Intra importat haec dictio vt, *in l. Gallus, in pr. ff. de liber. & poſthum.* Roman. *d. conſ. 376. num. 5. verſ. expoſitam etiam,* Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ. 26. gloſſ. 4. n. 4.* Card. Tuſch. *d. concluſ. 292. n. 12.* Eſt enim omnino, aut propè eiuſdem ſignificationis, 3

l. 1.

l.1.§.quod diximus,ff.de ſucceſſ.edict. Tiraq.*d.gloſſ.11.*
num.74. Menoch. *de arbitr. lib.1. q.99. num.7. & de*
præſumptionib. lib.4. præſumpt.126.num.5. Octauian.
Vulpell.*citato loco,n.2.* Surd.*deciſ.178. num.3.* Vnde
Rot.*deciſ.683.n.5.p.1.recent.* poſt Bald.*in l.Gallus,§.*
ille caſus, verſ.vltimò nota hic de dict. in. Alex.*n.15.*
& Iaſ.*num.21.ff.de liber.& poſthum.* cenſuit,hanc di-
ctionem adiectam nomini locum ſignificanti, & in
caſu nedum ablatiuo, ſed etiam accuſatiuo deſigna-
re confinia intùs.

4 *Inter* importat,*cap.ſacroſ.22.diſtinct.*gloſſ.*in l.fin.*
ff.de reb.dubiis,& in l.qui Romæ, §.Callimachus, ff. de
verbor.oblig. Roman. *d.conſ.376.n.5.verſ.tertia ratio,*
Card.Tuſch. *d.concluſ.292.num.11.* Card.Seraphin.
dec.874.n.3.

5 *De* non ſemel importat, vt *in cap.accedens, verſ.in*
aliquo beneficio,de conceſſ.præbend. quod exponitur de
aliquo beneficio, Roman. *d.conſ.376. in princ.* Card.
Tuſch.*d.concl.292.n.8.*

6 *Ex* ſæpe importat,vt per gloſſ. *in l.ſi patroni,§.1.ff.*
ad Trebell. Roman. *citato loco,* Card.Tuſch. *d.concl.*
392.n.9.

7 *Iuxtà* quandoque importat, maximè poſita in ac-
cuſatiuo caſu gloſſ. *in l.ſi ſtatua, C.de iure dotium,*
Alex.*in l.ſi cui legetur,n.3.ff.de leg.1.* Surd.*deciſ.178.*
num.3.

8 *Apud* importat,vt *in l.fundi,§.item quod,ff.de action.*
empti, Roman. *d.conſ.376.n.5. verſ.aliquando etiam,*
Card.Tuſc. *d.concl.292.n.14.*

9 *Sub* importat hæc dictio,*in auth.de depoſito,collat.6.*
circa princ. in v.in cond. Rom. *d.conſ.376.in princip.*
Card.Tuſch.*d.concl.192.n.7.*

10 *Suprà* importat etiam,vt *in l.ſi duo,§.item videamus*
ff.vti poſſidetis, & in l.ſi vitem, §. ſi quis proiectum.ff.
quod vi,aut clam, Rom. *d.conſ.376.n.5.v. aliquando,*
Card.Tuſch.*d.concl.292.n.13.*

11 *Propter* importat,quando non ponitur determina-
tè ad certum locum, & tempus, & ſignificat actum
immediatum,vt per Beto.*q.99.n.8.*

12 *Valdè* importat,vt per Bartol.*in l.Gallus,§.ille,n.2.*
ff.de liber.& poſthum.

13 *Per* importat,*in cap.veſtra de cohabitat.Clericor.&*
mulier. vbi gloſſ.Rom.*d.conſ.376.n.4. verſ. ſecunda,*
*quia,*Card.Tuſch.*d.concl.292.n.10.*

14 *Ante* aliquando importat,vt per Corn.*conſ.83.n.2.*
volum.1. Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rubric.1.§.8.*
in verb.iour,num.19.fol.328. Cened. *d.ſing.12.n.3.in*
fine.

15 *Vſque* importat,quando iungitur accuſatiuo caſui,
vt ſi fieri promittatur aliquid in diem,interpretamur,
ideſt,vſque ad diem.Vulpell. *d.loco,n.2.* Bertaz. *dict.*
gloſſ.4.n.4.in fine.

16 Intrinſecitatem in loco denotat hæc dictio, vt
per Bart. *in l.Gallus,§.ille caſus.ff.de liber.& poſthum.*
*& in l.1.§.in flumine,ff.de flumin.*Bald.*conſ.47.num.1.*
in princ.p.4. Papien. *in forma prod. teſt.ad perpetuam*
rei memoriam,§. vſque ad Kalendas,col.2.n.2.in fine,
verſ.vel teſtis Imol. *in Clem.cauſam, col.6. ad med.*
verſ.vnde differunt.n.54.de elect. Alex. *conſ. 22. n.8.*
lib.4. Corn. *conſ.339.num.3. vol.1. & conſ.278.n.7.*
vol.3. Rimin.iun. *conſ.388. num.30.& conſ.398.n.9.*
& conſ.470.num.54.lib.4. Tiraq. *d.gloſſ.11.num.66.*
Pariſ. *conſ. 22. num.15.lib.2.* Put. *deciſ. 220. num. 4.*
*lib.2.in correct.*Vulpell.*citato loco.in princip.*Bertazol.
d.gloſſ.4.num.4. Ioſeph.Seſſo *Aragon.deciſ.124.n.27.*
Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.cap.460. numer. 60.*
& 61. Card. Tuſch. *d.concl.291.numer.1.* vbi id in-
telligit ſi iungitur ablatiuo caſui: & *num. 2.* ſubdit,
non denotare intrinſecitatem in accuſatiuo, ſi ap-
ponatur loco,vel tempori. Cened. *d. ſing.17.num.2.*
vbi ait, quòd quando hæc dictio adiicitur nomini
ſignificanti locum, ſiue adiiciatur in accuſatiuo, ſiue
ablatiuo,ſignificat quamdam intrinſecitatem; & citat
Iaſon *in d.l.Gallus,§.ille caſus,n.21.* tenentem contra
Bart.*ibid.n.2.*

Limita tamen, hoc non procedere ratione eui- 17
tandæ contrarietatis, quia tunc non denotat intrin-
ſecitatem,*l.ſi ſtatua,* & *ibi* gloſſ. *verb.monumento,* vbi
Bart.*n.2.ff.de iniur.* gloſſ. *verb.domum, in Clem. cau-*
ſam,de elect. quæ exponit *in domo*, ante domum, ne
ſit contra *l. plerique, ff. de in ius vocando.* Tradunt
Alex.& Iaſ.*in d.l.Gallus,§.ille caſus.*Caſſan. *in conſue-*
tud. Burgund.rubr.1.§.8.verb.iour,n.19.pag.328. Ce-
ned.*d.ſing.17.n.3.*

Diſtributiua eſt hæc dictio, & ſæpe diſtributioni 18
ſeruit. Cic.4.*Verr.* Deſcribebat Cenſores binos in
ſingulas ciuitates. Idem *pro Balb.* Vt in ſingulas co-
lonias ciues Romanos facere poſſet, cum aliis addu-
ctis per Octauian.Vulpel. *d.loco,num.3.verſ.eſt etiam,*
& per Menoch.*conſ.124.n.65.*

Aumentatiuè quandoque ponitur, vt per Bald. 19
in d.l.Gallus.§.ille caſus num.2. Sed Cened. *d.ſing.17.*
num.1. quòd quando repetitur hæc dictio com-
poſita, hoc eſt, alij dictioni adiuncta, regulariter
ſignificat augmentum, & ponitur pro *Valdè*, & ci-
tat gloſſ.*verb.inuigilare,in Clem.paſtoralis,de re iudic.*
quæ exponit *inuigilare*, ideſt,valdè vigilare Coſm.*in*
pragmat. ſanct.in tit.de cauſis ad princ.in verb. inuigi-
lare. Mandoſ.*in gloſſ.facult.§.habita,in verb.vt officium*
fol.238.col.1.ad finem.

Quandoque tamen reperitur compoſita, & non 20
ſignificat augmentum, ſed minuit, ſeu priuat, vt in
dictionibus, *Inteſtatus, iniuſtus, &* aliis ſimilibus ap-
paret, tradunt Mandoſ. vbi ſuprà *fol. 238. col.1.*
Menoch.*de præſumptionib.lib.4.præſumpt.1. n.3.* Ce-
ned.*d.ſing.17.n.1.in fine.*Ferret.*in conſtit. Cathaloniæ,*
gloſſ.1.n.27.

Incluſiua eſt hæc dictio,vt per Roman. *conſ.376.* 21
num.5. Tiraq.*d.gloſſ.11.n.74.& in l.ſi vnquam, verb.*
*ſuſceperit liberos,n.210.verſ.nam.*Oldrad.*conſ.49.n.9.*
Feder.de Senis *conſ.25.num.2. verſ.item.* Card.Tuſc.
d.tom.2. concluſ.238.num.5.lit.D, Sub diſtinctione
tamen reſoluit Cened. *d.ſing.17. n.4.* dicens, quòd
quando coniungitur nomini ſignificanti tempus,
tunc ſi adiiciatur ablatiuo, intelligitur intra tempus:
nam idem eſt dicere, *In anno*, quod *intra annum, l.ſi*
ita fuerit libertas,ff.de manumiſſ.teſtam. Bart. *in l.ſi cui*
legetur, ff. de legat. Ruin. *conſ.114. num.6. & 7. &*
conſ.81.num.1. vol.1. Si verò ponitur cum accuſati-
uo, ſignificat poſt tempus, ſcilicet annos proximos,
l.ſi in annos,& l.non putabam,ff.de condit.& demonſtr.
vbi Socin.declarat.

Dictio *In*, & *De*, differunt, quia ſi mandatur pro- 22
uideri de Eccleſia, importat omnem Eccleſiam; ſi
verò in Eccleſia, videtur excipi Eccleſia continens.
Ita Calderin. *conſ.239.* aliàs *28.de præbend.* Oldrad.
conſ.305.in fine,num.5. & conſ.304.num.16. verſ.non
obſtat Gemin. *conſ.36.in princip.* vbi quòd ſi manda- 23
tur prouideri de dignitate in Eccleſia, talis gratia
non capit vnicam dignitatem: quia ſi vnica eſt di-
gnitas non dicitur eſſe Eccleſiaſtica dignitas, non
in Eccleſia Zabarell. *in Clem.1. §.1. n.7. in 6.quæſt. de*
præbend. vbi quòd dictio *In*, quando adiicitur in Ec-
cleſia, non comprehendit ipſam Eccleſiam, etiamſi
aliud beneficium in ea non eſſet.

Declara quòd dictio *In*, poſita in gratia expecta- 24
tiua importat, & capit omnem Eccleſiam, præter
cathedralem, quando mandatur prouideri in aliqua
Eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis; quia ea, quæ ex-
primuntur per nomina plurium copulatiua, am-
pliorem

pliorem ſignificationem aſſumunt, vt per Oldrad. *conſ.305 in fine, verſ. ſed dato.* Card. Tuſch. *d.litt. D, concluſ.292.num.17.* vbi dicit, ſecùs è contrà quando non dicitur, *In aliqua Eccleſiarum*, ſed dicitur; *In Eccleſia.*

25 Sic etiam ſtatutum diſponens prout Papiæ, quod ſi quis capi non poſſit in domo, poteſt capi in limine domus, licèt limen ſit de pertinentiis; quia dictio *In domo*, importat, vt intra mœnia domus. Ita per text. *in l.cum ancillus, in fine, ff. de inortis nuptiis*, tradit Signorol. *conſ.16.* incip. *Statuto ciuitatis*, vbi adducit ſimile, quia in ciuitate dicitur, qui eſt intra mœnia ciuitatis, refert Card. Tuſch. *d.concluſ.292.n.19.* vbi *n.20.* poſt Ioan. de Immol. *conſ.115.in princip.* ſubdit, quòd vendens omnia bona, vel quidquid habet in caſtro Liuarij, non cenſetur vendere ipſum caſtrum, quia dictio *In* hoc ipſum importat.

26 Vtrùm autem locus exemptus ſit, ne in diœceſi, vel de diœceſi, vide latè Felin. *in cap. graue*, vbi Doctores, *de Offic. Ordin.* Feder. de Senis *conſ.2.* gloſſ. *verb. aut earum parte; in Clem.1. de foro competen.* Ab. *in cap. Apoſtolica, notab.3. de donat.* Caſtr. *conſ.187. vol.2.* Mil. *in Repert. verb. diœceſis*, Bald. *conſ. 426. p.1.* Ang. *conſ.133.* Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de annatis, §. item quod ratione, verſ. in diœceſi*, Ioan. à Cochier *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p.4. q.55.* vbi ait, quòd adiecta particula In, generali ſermone diœceſis comprehendit quidquid eſt inter illius fines, ita quòd nullus locus excipiatur; ſi verò dicatur de diœceſi, locus exemptus non comprehenditur. Quando Pontifex, v.g. mandat Epiſcopo, vt alicui prouideat in aliqua Eccleſia ſuæ diœceſis, an prouidere poſſit in exempta. Dupliciter ſub diſtinctione quæſtio hæc dirimitur, videlicet, vt ſi dicatur, *In diœceſi*, comprehendantur exempti, ex eo quòd ſint in diœceſi; ſi verò dicatur, *De diœceſi*, minimè: non enim dicuntur exempti eſſe de diœceſi, à qua per exemptionem ſunt eiecti. Ita Felin. *in dict. cap. graue, de offic. Ordin.* Brixien. *in Repertorio, verb. exemptio, verſ. an per mandatum*, Genun. *in cap. ſi propter, de reſcript. lib.6.* Ioan. corpus *de fructib. lib. vlt. cap.3. num.14. & 15.* Anton. de Roſel. *in tract. de Indulgent. num.314. cum ſeqq.* Abb. *in cap. pro illorum num.6. in fine, de præbend.* pariter reſoluentes, quod ſi conceſſum fuerit Epiſcopo priuilegium vt habeat fructus beneficiorum vacantium in ſua diœceſi, habebit etiam fructus beneficiorum exemptorum ſuæ diœceſis, prout eos refert Eraſm. à Cochier *de tract. de iuriſd. Ordin. in exemptos, part.2. q.5. num.2.* Secundò diſtinctio fieri poteſt, an ſit diſpoſitio fauorabilis, vel odioſa, vt ſub priori comprehendantur exempti, ſub poſteriori verò minimè, vt per Felin. *in d. cap. graue*, & Petr. Andr. Gamar. *in capit. 1. n.109. de permut. benefic. in 6.* Eraſm. à Cochier *in d. tract. p.4. q.29.*

27 Conditionem facit, quando ſcilicet diſpoſitio ſuſpenditur in aliquem incertum euentum futurum, vt *in l. ſi ſolemus, ff. de condit. & demonſtr. & in d. l. ſi cui legetur*, vbi Bart. *ff. de leg.1.* Natt. *conſ.661.n.27. & conſ.519. num.4. tom.4.* Pariſ. *conſ.18. n.16. lib.3.* Ruin. *conſ.115. num.6. vol.4.* Becc. *conſ.41.* incip. *Viſis, n.26.* Gabr. *conſ.171. num.4. lib.4.* Cened. *dict. ſing.17. num.6. & 8.*

28 Quando hæc dictio iungitur verbo importanti tempus, oportet illud eſſe completum, vt per Alex. *in d.l. ſi cui, n.3. ff. de leg.1.*

In dies, & in ſingulos dies, ſignificationem eandem habent; differunt tamen in hoc, quòd alterum imminutum eſt, alterum plenum Cic. *Topicor.* In dies vitium creſcit. Idem *3. Catil.* Creſcit in ſingulos dies hoſtium numerus. Idem *lib.6. epiſt.12.* Illa in dies ſingulos magis, magiſque opinio confirmatur.

In diem viuere Cic. *2. Officior.* Barbarorum eſt in diem viuere. Idem *2. Phil.* Iam minimè miror, te cum perditiſſimis latronibus non ſolùm de die, ſed etiam in diem viuere.

In poſterum dicimus, vel *in perpetuum.* Cic. *2. Agr.* 29
Videte, ne Cenſoribus in poſterum poteſtatem Regiam permittatis. Idem *2. de diuinat.* Defectionis Solis, & Lunæ cognitæ, prædictæque in omne poſterum tempus. Idem *3. in Verr.* Idcircò tibi amicum in perpetuum fore putaſti.

In modum elegantes, ac varios vſus habet Plaut. 30
Trin. Exornetur in peregrinum modum. Cic. *2. Verr.* Seruilem in modum cruciari. Idem *de prou. Conſ.* Miſerandum in modum necari. Idem *Attic. lib.2.* Miſerandum in modum iratus eſt. Idem *lib. 15. epiſt.9.* Miſerandum in modum gaudeo. Liu. *lib. 1.* Vaticinantis in modum cecinit.

In ſpeciem non ſemel eleganter dicimus. Cic. *7.* 31
Verr. Præclara claſſis in ſpeciem, ſed inops, & infirma. Liu. *lib.3.* Dilataque in ſpeciem actione, re ipſa ſublata. Idem *lib.3.* Ducentos, paucos in ſpeciem captiuos.

In manibus eſſe per tranſlationem multa ſignificat. 32
Cic. *Attic. lib.6.* Res eſt in manibus, id eſt, iam agitur. Idem *Attic. lib.4.* de libris Orator loquens: Factum eſt à me, diligentes, diu, multùmque in manibus fuerunt, id eſt, expoliti ſunt. Idem *de Amicit.* Sed & audiuiſtis, & eſt in manibus oratio, id eſt, vulgò habetur. Idem *2. Verr.* Libelli nominum veſtrorum in manibus erant omnium, id eſt, per manus omnium verſabantur. Liu. *lib.35.* Victoria eſt in manibus, id eſt, habetur pro ſecura.

Dictio CLIII.

In antea.

HÆc dictio importat. *Ab inde, ſeu in poſterum v. in l. cum ſtipulatus ſum mihi à Proculo, ff. d. verbor. oblig.* Capra *conſ.44.* Flamin. Pariſ. *de confident. beneficial. lib. q.28. num.34.*

Dictio CLIV.

In circa.

1 *Dict.* In circa *operatur in modico.*
2 *Iudicis arbitrio relinquitur quanta ſit modica quantitas quam operatur dict.* In circa.
3 *Modicus defectus ordinatur in decima parte.*
4 *Exceſſus modicus dicitur in decima parte.*
5 *Tempus incertum, ſaltem per ſex menſes importat dict.* In circa.
6 *Quantitatem certam & determinatam excludit dict.* In circa.
7 *Teſtes deponentes per dictionem* In circa, *an & quando probent, oſtenditur.*
8 *Teſtes duo contrarij deponentes per dict.* In circa, *quomodo poſſint redigi ad concordiam, oſtenditur.*

OPeratur hæc dictio in modico *argum. l. 2. §. ex actu, ff. de origin. Iuris*, gloſſ. *verb. Circa, in cap.1. §. penult. de offic. Ordin. lib.6.* Ruin. *conſ.130. num.5. vol.1.* Pariſ. *conſ.104. num. 53. & conſ.35. lib.1.* Menoch. *de arbitr. caſ.46. num.3. cum ſeq.* Suid. *conſ.376. num.15.* 1

num.15.Matt.de clauſ.p.1.clauſ.59.n.5.Et fuit dictum in Maceraten.ſpolij 13.Iunij 1611. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo, impreſſa per Farinac. deciſ.353.n.3.in fin.p.2. recent. [Hermoſil.l.24.gloſſ.2.n.31.tit.5.part.5.Rot.apud Paul. de Rubeis deciſ.41.n.13.aliàs p.7.recent.]

2 Qualis, & quanta ſit iſta modica quantitas, remittitur arbitrio Iudicis, inſpecta qualitate negotij, & perſonarum ac rerum quantitate. Ita Alex. conſ.82. in fin.lib.7.Gregor.deciſ.344.num.1.& 10. Et faciunt tradita per Menoch. de arbitr.caſ.144. ſub num.13.
3 Modicus igitur defectus ordinatur in decima parte, vt per Corn. conſ.59.ſub num.6.lib.4. Et exceſſus modicus dicitur etiam in decima parte, ſecundùm
4 Bero. conſ.85. num.4.lib.1. Et quòd modica portio verificatur in quarta parte, voluit Corn. de loc.& fuit dictum in Romana locationis vineæ 20.Decemb.1603. coram Gregorio XV. inter eius deciſiones impreſſas, deciſ.128. quæ reperitur etiam impreſſa apud Farin.
5 deciſ.73.num.3.p.2.recent. Quoad ætatem verò importat hæc dictio tempus incertum, ſaltem per ſex menſes. Guido Pap.deciſ.290.& ſingul.436.Rebuff. in praxi,tit.de diſpenſ.ratione ætatis, in verb. Seu circa, & in tract. de nomin. quæſt.11.in fine,num.31. vbi dicit hanc dictionem eſſe ambiguam. Ruin. conſ.10.num.3.lib.3.Marcheſ. de commiſſ. p.1. pag.1173.n.3. vbi dicit, reddere tempus incertum. Rot. deciſ.788.n.3. apud Farin.in 1.collect. nouiſſimarum. [Hermoſil. cit.loc.]

6 Excludere certam & determinatam quantitatem, tenent Ruin. conſ.10.n.3.lib.3.Gregor.deciſ.550.n.1. Rot. deciſ.73. n.3. in princip. apud Farin. p.2. recent. [Rota deciſ.457.n.1.p.1.in poſthum. Farin. aliàs p.3. recent.]

7 Teſtes deponentes per dict. *In circa*, an & quando probetur, vide Caſtr.conſ.113.incip. *Contra ſuperius*, num.4.lib.1. Curt.iun. conſ.144.num.4. Ruin. conſ.10.num.3.lib.5. Guid. Pap. ſingul.436. Rebuff. in pract. beneficiali, tit. de diſpenſat. ratione ætatis, in verb. *Vel circa*, n.6. vbi ſub num.5. refert exemplum cuiuſdam Clerici, qui debuit ſtuduiſſe quinque annis completis, ſi dicatur illum ſtuduiſſe quinque annis in circa, talis atteſtatio non valet, quia incerta Corn.conſ.179.incip. *Ex puncto*, num.4.lib.3. vbi ait quòd hæc dictio poteſt importare quartam partem; & quod in teſte importat ambiguitatem, quæ non concludit: & pleniùs conſ.197.incip. *Viſa*, num.14. circa medium, lib.1. vbi, quòd teſtis deponens vel circa, deponit incertè, & non probat, & conſ.120. incip. *Omiſſis*, num.8.lib.2. vbi ait, quòd ſi teſtis deponit, quòd ſunt propè decem anni, vel decem anni in circa, quòd talis dictio refertur ad modicam quantitatem, & conſ.149.n.17.lib.5. ait, quòd ſi probatio debet eſſe de certo tempore, & teſtis dicat de illo tempore in circa, non concludit, & conſ.82. incip. *In cauſa*, in fine, verſ. *in ſuper*, lib.7. vbi ait, quòd in licentia vendendi certos campos in circa, importat arbitrium Iudicis. Angel. conſ.127. incip. *Viſis*, in princ. vbi ait, quòd teſtes deponentes de quantitate certæ menſuræ, adiicientes dictionem *In circa*, debent intelligi de modica quantitate minori. Greg. deciſ.244.n.6.Card.Tuſch.pract.concluſ.tom.2.litt.D, concluſ.249.n.3.cum ſeqq.

8 Illud ad hoc propoſitum non eſt contemnendum quòd quando duo teſtes contrarij deponunt per dict. *In circa*, poſſent redigi ad concordiam, detrahendo virtutem iſtius dictionis, *In circa*, à maiori ſumma, de qua deponit primus teſtis, & virtute eius dictionis augendo minorem ſummam, de qua depoſuit ſecundus teſtis, iuxta tradita per Alciat. in l. hac adiectio,ff.de verb.ſignific.Angel.conſ.94.num.9.in fin. Pariſ.conſ.104. n.35.lib.1. Mandel. conſ.266.num.34. quibus citatis ſic cenſuit Rota in *Tiburtina confinium* 4.May 1611.coram Card.Sacrato, impreſſa per Farin. deciſ.334.n.5.p.2.recent.

Dictio CLV.

Incontinenti.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 Incontinenti, *pluribus modis accipitur.*
3 Incontinenti, *ex propria eius natura ſignificat*, Sine interuallo.
4 *Actus, vt nullo alio actu etiam momentaneo interpoſito debeat celebrari operatur dict.* Incontinenti.
5 *Celeritatem deſiderat dictio* Incontinenti.
6 *Interuallum aliquod temporis non excludit dictio* Incontinenti, *quando res incontinenti recuperari non poteſt.*
7 *Temporis modicum ſpatium quomodo dict.* Incontinenti *importet, oſtenditur.*
8 *Dictio* Incontinenti *verificatur, quando eadem die, & loco, & coram eiſdem teſtibus aliquid fit.*
9 *Charta de retrouendendo incontinenti dicitur fieri, quando fit ſub eodem Notario, & teſtibus.*
10 Incontinenti *quæ fiunt, à iure ineſſe creduntur.*
11 *Temporis aliquod breue ſpatium arbitrio Iudicis taxandum dicitur* Incontinenti.
12 *Arbitrio Iudicis relinquitur, an aliquid dicatur factum* Incontinenti.
13 Incontinenti *intelligitur intra terminum ad probandum conceſſum.*
14 Incontinenti *fieri dicitur, quando fit in flagranti delicto.*
15 *Contractus quando dicatur fieri* Incontinenti, *remiſſiuè.*
16 Incontinenti *vt plurimum denotat, & intelligitur intra tres dies, quandoque intra menſem, nonnunquam intra decennium.*
17 Incontinenti *interpretatur, cùm commodè potuerit arbitrio Iudicis.*
18 *Canonem latæ ſententiæ ſignificat dictio* Incontinenti.

DE vi, & effectibus huius dict. vide Menoch. de arbitr. caſu 9.cum tribus ſeqq.& conſ.576. n.33. 1
Vulpell.de prepoſ.ſignif.ſub hac dictio.pag.46. Franc. de Saouſa in comment ad tit.ff.de pact.artic.8. quæſt.1. num.6.cum ſeqq. Cened. poſt lib.pract.& canon. quæſt. ſing.56. Anton. Gabr. com.lib.1. tit.de proſ. concl.13. Tiraq.in l.ſi vnquam, verb. Reuertatur, in 3.fallentia n.114 & in verb.Donatione largitus, n.117.cum ſeqq. C.de reuocan.donat. [Chriſtoph.de Paz de tenuta,c.23. n.36.cum ſeqq.]

Pluribus modis accipitur hæc dictio, vt per Bald. 2
in l.petens,17.num.56.C.de pactis.Natt.conſ.50.incip. *Materiam*, n.24 in fin. Aret.in l.1.ff. de verb.obligat. num.11. poſt princip. & ibi Imola n.19. [Giurb. conſ. crim.86.n.18.cum ſeqq.]

Ex propria eius natura ſignificat, *ſine temporis interuallo*, gloſſ.verb. *Mox*, in cap. *Quia propter*, de elect. 3
dum exponit, *Mox* id eſt, *Incontinenti*, nullo actu intermedio, text.in l.quod ait, §.vlt.ff. de adulter. qui interpretatur *incontinenti*, id eſt, vno impetu. Vide Tiraq. d.verb. reuertatur, num.124. Ioan. de Salas de legib.

legib. quæſt.96. tract.14. diſp.15. ſect.6. ſub num.78.

4 & denotat vt nullo alio actu etiam momentaneo interpoſito debeat actus celebrari, vt probat text. & *ibi* gloſſ. *in l. ſi pater captus, ff. de vulgari.* Auendan. *de exequend. mandat. p.1. c.16. n.1.*

5 Deſiderat hæc dictio, & ſimiles quæ ſunt aduerbia temporalia, celeritatem, vt per Bermond. *de publ. concub. verb. Statim, n.3. fol.227.* Grillan. *de hæret. lib.1. quæſt.5. n.5.* vbi *n.13.* ſubdit, quòd etſi iſta dictio deſideret celeritatem, tamen quod debet intelligi cum ciuilitate, quem refert Cened. *d. ſing.56. n.1. in princ. & n.4. prope finem.*

6 Vnde non excludit hæc dictio aliquod interuallum temporis, quando res *incontinenti* recuperari
non poteſt iuxta reſoluta per Tiraq. *de iure conſtun-*
7 *ti, p.3. limit.21. num.11.* Nam licèt de ſui natura importet modicum temporis ſpatium, tamen hoc debet intelligi cum quodam temporis moderamine, non autem ad vnguem, vt obſeruat Natt. *conſil.50. num.29.*

8 Verificatur hæc dictio, quando eadem die, & loco, & coram eiſdem teſtibus aliquid fit, iuxta tradita per Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, rubr.1. §.1. verb. rentes, num.36. & rubr.7. §.5. verb. en ordonnance, n.10.* Tiraq. *in d. l. ſi vnquam, verb. donatione largitus, n.119. & de retractu conuention. §.1. gloſſ.4.*

9 Vnde *incontinenti* dicitur fieri charta de retrouendendo, quando fit ſub eodem notario, & teſtibus. Caſſan. *conſil.33. num.12.* & quòd paria ſint aliquid fieri ante actum, vel *incontinenti* pòſt, etiam in iis quæ de neceſſitate debent fieri ante actum, probant Rebuff. *in concord. in rubr. de collat. §. præfatique graduati, in verb. Ante vacationem, pag.372.* Cened. *ſin-*
10 *gul.56. num.6.* quia quæ *incontinenti* fiunt, à iure
ineſſe creduntur, *leg. lecta, 40. §. dicebam, ff. ſi certum petatur, l. petens, C. de pactis, cap. officij, 38. de elect.* Gonzal. *ad reg.8. Cancellar. gloſſ.43. num.54.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom.4. lit. I, concl.18.* Marc. Ant. *variar. reſolut. lib.1. reſolut.69. num.5. & reſolut. fin. caſu 62.*

11 *Incontinenti* dicitur aliquod breue temporis ſpatium arbitrio iudicis taxandum. Menoch. *de arbitr. cap.12. num.4.* Sanch. *de matrimon. lib.10. diſput.12. num.23.* Et regulatur ſecundùm ſubiectam materiam, ex adductis per Sigiſmund. Scacc. *de camb. §.2.*
gloſſ.5. num.7. Franc. de Souſa *in comment. ad tit. ff. de*
12 *pactis, art.8. q.1. num.6.* Ac proinde relinquitur arbitrio iudicis, an aliquid dicatur factum in continenti, vel non, ſecundùm ſubiectam materiam, vt per Felin. *in cap. præterea, n.10. de teſtib. cogend.* Gig. *de penſ. q. vlt. n.26.* Bermond. *de publicis concubinar. in verb. ſtatim, num.8. fol.227.* Neuizan. *conſ.56. n.8. & conſil.82. num.11.* Aym. *in conſuetud. Alber. tit.3. art.1. num.11. fol.10.* Menoch. *d. caſu 9. n.5.* Neapod. *in caſu 1. in verb. incontinenti, de iure dotium, fol.132.* [Chriſtoph. de Paz *de tenuta cap.26. n.31.* vbi *c.23. n.36.* ſubdit, In continenti quod fit, pro eo reputari ac ſi prius actum fuerit. Giurb. *conſil. crimin.86. numero 18.*]

13 Intelligitur intra terminum ad probandum conceſſum. Gregor. *l.7. verb. poſſeſſion. tit.4. partit.5.* Molin. *de primogenit. lib.3. cap.13. n.12. & 18.* [Chriſtoph. de Paz *de tenuta c.23. n.37.*]

14 *Incontinenti* fieri dicitur, quando fit in flagranti delicto, hoc eſt, donec animus continuus durat. Fr. Anton. de Souſa *in relect. de cenſur. Bullæ Cœnæ, c.25. diſp.78. n.6.*

15 Contractus quando dicatur fieri in continenti, vide Ioſeph. de Seſſe *Aragon. deciſ.230. n.16.*

16 Cùm igitur reguletur hæc dictio ſecundùm ſub-

Auguſt. Barboſa de Dictionib.

iectam materiam, prout ſuprà diximus; ideò vt plurimum denotat, & intelligitur intra tres dies, vt *in l. fin. §. illico,* vbi Iaſon *C. de iudiciis, & in l. lecta, num.19. ff. ſi certum petat.* Interdum vnius menſis ſpatium denotat, vt *in l. diuortio,* vbi Alex. *num.10. ff. ſoluto matrimon.* Quandoque extenditur vſque ad decennium, gloſſ. *in l. ab eo, C. quomodo, & quando iudex* vbi Bald. *num.1.* Ita Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. num.46.*

Denique interpretatur, cùm commodè potuerit 17
arbitrio iudicis, iuxta reg. *l.3. §. cùm igitur, ff. de vi, & vi armata,* traduot Menoch. *de arbitr. caſu 13. & rem. 1. recuperanda, num.259.* Maſcard. *de probat. concl.1065. n.7.* Azebed. *l.71. n.3. tit.1. lib.3. nouæ Recop.* Valaſcb. *conſult.88. n.6. & de partit. c.3. n.11.*

Ipſo iure denotat, & canonem latæ ſententiæ ſi- 18
gnificat, vt per Tiraquell. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num.95.* Cened. *d. ſing.59. num.5.* Sayro *in Clauis Regia, lib.3. cap.8. num.27.* Monet. *de diſtribut. quotid. p.3. q.7. num.37.* Farinac. *fragment. crimin. p.2. verb. lex, num.113.*

Dictio CLVI.

Incurrat.

VErbum hoc intelligitur ipſo iure, ſine alia ſententia, iuxta reſoluta per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num.145. C. de reuocand. donat.* Monet. *de diſtribut. quotid. p.3. q.7. num.21.* Ioan. de Salas *de legib. q.98. tract.14. diſp.15. q.16. ſub num.78.* Farin. *fragment. crimin. p.2. verb. lex, n.145.* Sayro *in Claui Regia, lib.3. c.8. n.21. verſ. falſis,* vbi etiam idem dicit de verbo *Incidat.* 1

Dictio CLVII.

Inde.

1 Inde *interdum infert, & ſignificat,* Ex quo.
2 Deinde *aliquando importat dictio* Inde.
3 *Locum reſpicit quandoque dictio* Inde, *& ſignificat,* Ex quo loco.
4 Ex hoc *nonnunquam importat dictio* Inde.
5 *Perſonam reſpicit dictio* Inde, *& denotat,* ex qua perſona.

HÆc dictio interdum infert, & ſignificat, *Ex quo,* vt *in l. cenſere, & in l. ſi calumnietur, ff. de verbor. ſignif. & in l.1. ff. de pact. & in l. & tertium, ff. de iudic. & in l. item obſtetrix, ff. ad legem Aquil.* 1

Aliquando accipitur pro *Deinde.* Cic. *in Brut.* 2
Deinceps inde multi. Idem *pro Mur.* Quid tum inde? Liu. *lib.1.* Agrippa inde Tiberini filius.

Quandoque reſpicit locum, & ſignificat *Ex quo* 3
loco, vt *in l. portus, ff. de verb. ſignif. & in l. plerique, ff. de in ius vocand. & in l. hæres, §. proinde, ff. de iudiciis.* Cic. *2. de nat. Deor.* Iam inde ab ortu. Idem *lib.13. ep.39.* Nec inde venit vnde mallem. Idem *1. de Inuent.* Si inde incipimus narrare vnde neceſſe erit.

Nonnunquam ponitur pro *Ex hoc,* vt *in l. notio-* 4
nem, ff. de verb. ſignif.

Denique reſpicit perſonam, & denotat *Ex qua* 5
perſona; interdum tempus, & ſignificat *Ex quo tempore,* vt *in l. ait lex, ff. ad legem Aquiliam.*

Dictio CLVIII.

Indulgemus.

1 DEnotat hoc verbum conceſſionem priuilegij; vt *in cap. ſi de terra, de priuileg.* Quandoque tamen importat ſolum idem, quod primùm, & de iure competebat, vt per Gemin. *conſ. 72. n. 2. verſ. non obſtat verbum Indulgemus*, quem infert Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 293. n. 1. & 2.*

Dictio CLIX.

Ineſt.

1 VErbum hoc eſt ſignificatiuum veritatis, per ea, quæ tradit Tiraquell. *de retractu conuent. §. 1. gloſſ. 6. num. 28.*

Dictio CLX.

In euentum.

1 HÆc dictio addita alicui diſpoſitioni reddit eam ſubſidiariam, vt ſcilicet locum non habeat, niſi in ſubſidium, vt fuit reſolutum *in Romana, ſeu Ariminen. pecuniaria 10. Decembris 1591. coram Giptio, & in Romana ſupplementi legitimæ 30. Iunij 1619. coram Buratto.*

Dictio CLXI.

Infrà.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 Infrà, *contrarium habet* Suprà.
3 *Extra ſua includere ſolet dictio* Infrà, *& excludere ea quæ ſunt extra.*
4 *Terminus ſi aſſignatur ad aliquid faciendum infra decem dies, qualibet die dictorum decem dierum poterit ille actus fieri, & poſtea non.*
5 *Diem, quo aſſignatur terminus, eſt de natura huius dict. excludere.*
6 *Licentiam accipiendi poſſeſſionem prædij ſui ſi quis dederit, nempe infra annum, in qualibet anni parte poſſeſſio accipi poteſt.*
7 *Actum immediatè ſequentem terminum, cui adiungitur, denotat dictio* Infrà, *aliquando actum mediatum, interdum extremam partem.*
8 *Tempus continuum ſignificat dictio* Infrà.
9 *Tempori iuncta dictio* Infrà, *denotat diminutionem, ſeu imperfectionem temporis.*
10 *Relationem habet dictio* Infrà *ad inferius dicenda.*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis, vide Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 48.* Card. Tuſch. *practic. concl. tom. 2. lit. D. concluſ. 294.* Cened. *poſt lib. practic. & canonic. quæſt. ſing. 53.* Turſellin. *in libello de particulis Latinæ orationis, cap. 79.* Grat. *de dictionib. dict. 95.*

2 Hæc dictio contrarium habet *Supra.* Cic. *lib. 6. de Rep.* Supra Lunam ſunt omnia æterna, infra autem nihil eſt niſi mortale. Idem *Attic. lib. 9. epiſt 6.* Et quidem ſupra me Atticus, infrà me Verrius, familiares tui. Idem *6. Ver.* Ipſe ad mare infra Officium expectabat. Idem *pro Quint.* Non modò ex numero virorum exturbatur, ſed ſi fieri poteſt, etiam infrà mortuos amandatur.

Regulariter ſolet ſua includere extrema, & excludere ea, quæ ſunt extra, vt in *l. 1. §. 1.* vbi Bart. & alij *ff. de offic. Præfect. vrbis, & in l. in venditione. ff. de act. empti.* Vulpell. *citato loco* Marc. Anton. Bard. *de tempore vtili, & continuo, q. 19. n. 19.* Gemin. *conſ. 121.* 3
incip. *Attenta forma, num. 3. verſ. & hoc importat,* vbi ait, quòd ſi aſſignatur terminus ad aliquid faciendum infra decem dies, qualibet die dictorum decem dierum poterit ille actus fieri, & poſtea non. Dionyſ. Paul *de vera quatuor Patriarchalium ſedium erect. cap. 16. num. 9.* Flam. *de reſign. lib. 12. q. 8. num. 25.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 299. num. 2.* Rot. *deciſ. 60. num. 5.* apud Farinac. *in 1. collect. nouiſſimarum.* 4

Natura huius dictionis eſt excludere diem, quo aſſignatur terminus; & ſic quando ille aſſignatur per iſtam dictionem, dies ipſe primus termini non computatur in termino, vt per Cened. *d. ſing. 53. num. 1.* Sic etiam natura huius dictionis eſt, quòd contineat contenta inter extrema, quibus adiungitur, *cap. 1. cap. ex tua, de auctoritate, & vſu pallij.* Socin. *conſil. 182. num. 5. lib. 3.* Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rubr. 1. §. 8. in verb. iour, n. 9. verſ. & primò* Tiraq. *de retractu, tit. 1. §. 1. gloſſ. 11. num. 76.* Petr. Henriq. *reſp. opuſc. 2. ſub hac dict.* Cened. *d. ſing. 53. num. 2.* 5

Vnde ſi quis dederit licentiam accipiendi poſſeſſionem prædij ſui, nempe infra annum, in qualibet anni parte poſſeſſio accipi poteſt, vt fuit dictum *in Peruſina bonorum 20. Aprilis 1592. coram Ponia*, impreſſa per Pic. *ad ſtatuta vrbis, deciſ. 38. num. 12.* 6

Denotat actum immediatè ſequentem terminum, cui adiungitur, & aliquando actum mediatum, interdum verò extremam partem, vt per Gom. *in cap. ſi annum, §. ſi verò, num. 2. & 8. de iudiciis, lib. 6.* quem refert Cened. *d. ſing. 53. n. 4.* 7

Significat tempus continuum; ita vt currat de momento ad momentum. Angel. *conſil. 404.* incip. *Paulus, col. 2. verſ. & hoc importat.* Bald. *conſ. 246. li. 5.* quem refert Card. Tuſch. *d. lit. D, concl. 294. num. 1.* Et ita facit terminum momentaneum, idem Tuſch. *d. lit. D, concl. 291. n. 4.* 8

Iuncta tempori denotat diminutionem, ſeu imperfectionem temporis; vnde dicitur puellam eſſe conſtitutam infra duodecim annos, quando nondum peruenit ad pubertatem. Ita Panorm. *in cap. ex parte, n. 3. de reſtit. ſpol.* quem refert Cened. *d. ſing. 53. num. 5.* 9

Relationem habet ad inferiùs dicenda, & ſecundùm ea regulatur, vt per Pariſ. *conſil. 98. numer. 22. vol. 1.* Roland. *conſ. 34. n. 27. tom. 4.* Menoch. *conſil. 86. n. 9. & 71.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 575. num. 28.* 10

Et eſt eiuſdem effectus, ac ſi omnia nominatim ſcripta fuiſſent. Bertazol. *de clauſul. inſtrument. clauſ. 4. gloſſ. 3. num. 2.* 11

Propriè refertur ad locum, vt *in l. venditione, ff. de action. empti,* ibi, *infra domum, l. ſcire oportet, §. multa, de excuſat. tutor. cap. 1. de auctoritate, & vſu pallij.* Dec. *in rubr. C. qui admitti, num. 8. in 1. lect. & num. 36. in 2. lect.* Licèt quandoque refertur, & reſpiciat tempus, ſecundùm eundem ibidem plures textus citantem, refert Cened. *d. ſing. 53. n. 6.* 12

Interdum pro *Poſt* vſurpatur. Cic. *in Brut.* Homerus non infra ſuperiorem Lycurgum fuit. 13

Dictio CLXII.

Infraſcripti.

1 *Relatiua ad caſus, qui infrà expreſsè enumerantur, & deſcripti apparent eſt dict.* Infraſcripti.

2 *Verba* Infraſcriptos hæredes, *important ſolùm illas perſonas, quæ oculis corporis legi poſſunt, & diſcerni ex inſpectione teſtamenti.*

3 *Verba præcedentia ad perſonas expreſsè nominatas inſtitutione, & ſubſtitutione, reſtringit dict.* Infraſcripti.

4 *Scriptos infra taliter quòd legi poſſint, non per ſubauditum ſermonem, importat dict.* Infraſcriptis *ſecus ſi aliter non poſſet habere effectum diſpoſitio.*

1 HÆc dictio eſt relatiua ad caſus, qui infrà expreſsè enumerantur, & deſcripti apparent, vt per Pariſ. *conſil.* 93. *num.* 4. *& ſeq. lib.* 1. Rimin. iun. *conſil.* 181. *num.* 13. *lib.* 2. Menoch. *conſil.* 86. *num.* 71. *& conſ.* 200. *num.* 31. Honded. *conſ.* 2. *n.* 19. *lib.* 2. Vnde verba *Infraſcriptos hæredes* important ſolùm illas perſonas, quæ oculis corporeis legi poſſunt, & diſcerni ex inſpectio teſtamenti. Ita Alex. *conſ.* 179. incip. *Viſis narratis, n.* 10. *lib.* 7. quem refert Card. Tuſch. *practic. concl. lit. D, concl.* 260. *n.* 5.

2 Reſtringit verba præcedentia ad perſonas expreſsè nominatas in inſtitutione, & ſubſtitutione; & reſtringit diſpoſitionem ad ſubſequentia, vt per Menoch. *conſ.* 347. *n.* 7.

3 Importat ſcriptos infrà, taliter quòd legi poſſint non per ſubauditum ſermonem. Alex. *conſ.* 176. *in fin. lib.* 7. Et ita non verificatur niſi in iis, quæ ſcripta ſunt & oculis corporeis legi poſſunt. Bart. *in l.* 1. *in fine, ff. quæ in teſtam. delentur.* Natt. *conſ.* 436. *num.* 6. *tom.* 2. Rimin. *conſ.* 229. *n.* 32. *vol.* 3. Menoch. *conſ.* 1020. *n.* 16. *&* 41. Ioan. Bapt. Coſta *inter clauſulas Mariæ, p.* 1. *clauſ.* 308. *n.* 2. *in vlt. impreſſ.* Quando verò aliter non poſſet habere effectum diſpoſitio, tunc continebit ea, quæ legi non poſſunt, ſed per intellectum capiuntur, vt poſt Alex. *conſ.* 173. incip. *Viſa facti narratione, n.* 6. *& ſeq. lib.* 5. tradit Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 266. *n.* 13.

Dictio CLXIII.

In infinitum, In perpetuum.

1 *Tempus perpetuum denotat dict.* In infinitum.

2 In perpetuum, *idem eſt quod* In infinitum.

3 In perpetuum, *quandoque ſecundum ſubiectam materiam refertur ab hominis vitam, ſi actus de ſui natura, vel diſponendi modus perſonam reſpiciat.*

4 In infinitum, *operatur vltra decimum gradum, perpetuámque familiæ conſeruationem denotat.*

5 *Poſita dict.* In infinitum *in conceſſione rei, importat vt illa nunquam ſit reuerſura.*

6 *Fideicommiſſum perpetuum inducit dict.* In infinitum, *poſita in ſubſtitutione facta in omnes deſcendentes.*

7 In infinitum, *poſita in ſubſtitutione, intelligitur de vulgari, & poſita in vulgari, non extenditur ad fideicommiſſariam.*

8 *Fideicommiſſum nouum non inducunt verba,* In perpetuum, *&* In infinitum, *quando ſunt poſita relatiuè.*

9 *Temporis tractum importat dictio* In infinitum.

August. Barboſa de Dictionib.

DEnotat hæc dictio perpetuum tempus, & perinde eſt, ac ſi *Semper*, dixiſſet, *l. apud Celſum, §. in hac exceptione. ff. de doli except.* Pariſ. *conſ.* 74. *n.* 85. *& ſeq. vol.* 3. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 49. Matt. *de clauſul. p.* 3. *clauſ.* 41. *n.* 1. [Fuſar. *conſ.* 9. *n.* 5. 6. 10. *&* 13. Rota apud Paul. de Rubeis *deciſ.* 77. *n.* 15. vbi quòd intelligitur iuxta ſubiectam materiam.] 1

In perpetuum idem eſt quod *in infinitum.* & intelligitur etiam poſt centum annos, vt per Put. *deciſ.* 115. aliàs 110. *num.* 5. *&* 8. *lib.* 1. *in correct.* Cephal. *conſ.* 268. *n.* 3. Petr. Henriq. *reſp. opuſc.* 2. *ſub hac dict.* Rimin. iun. *conſ.* 219. *num.* 22. *lib.* 2. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 12. *num.* 9. *& diſcept. forenſ. cap.* 131. *num.* 14. & ſine præfinitione temporis eſt interpretanda. *l. iuriſperitus, ff. de accuſat. tutor. l. qui ſaltum, ff. de legat.* 3. Pariſ. *conſ.* 72. *num.* 85. *lib.* 4. Grat. *conſ.* 31. *num.* 24. *lib.* 2. Port. *lib.* 1. *commun. opinion. reg.* 27. quos refert & ſequitur Rot. *in Peruſina bonorum* 22. *Aprilis* 1580. *coram Brano,* impreſſa per Farinac. *deciſ.* 10. *num.* 5. *p.* 1. *recent.* nouiſſimè Didac. Narbona *de ætate ad humanos actus requiſ. an.* 17. *q.* 3. *n.* 22.] 2

Quandoque ſecundum ſubiectam materiam refertur ad hominis vitam hæc dictio *In perpetuum,* ſi actus de ſui natura, vel diſponendi modus perſonam reſpiciat, *l.* 1. *ff. pro ſocio. cap. tranſmiſſa, de eo, qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ* gloſſ. *in l. in perpetuum, ff. de procur.* Butr. *conſil.* 49. *circa finem.* Ruin. *conſ.* 143. *num.* 6. Petr. Enriq. *eo. eo loco,* Alex. *conſ.* 86. *num.* 2. *lib.* 1. vbi declarat, id eſſe verum, cùm quid conceditur perſonæ. 3

Ex ſua propria ſignificatione hæc dictio *In infinitum* operatur vltra decimum gradum, Menoch. *conſ.* 399. *n.* 8. perpetuámque familiæ conſeruationem denotat. Intrigl. *Siciliæ deciſ.* 3. *n.* 19. 4

Poſita in conceſſione rei importat, vt illa nunquam ſit reuerſura, vt poſt Socin. *conſ.* 166. *n.* 37. *vol.* 2. tradit Gabr. *conſ.* 76. *n.* 7. *&* 8. *vol.* 2. & cenſuit Rota *dec.* 10. *n.* 5. apud Farinac. *p.* 1. *recent.* 5

Poſita in ſubſtitutione facta in omnes deſcendentes, inducit fideicommiſſum perpetuum, vt per Menoch. *conſ.* 348. *n.* 16. 6

Item poſita in ſubſtitutione intelligitur de vulgari, iuxta tradita per Surd. *conſil.* 307. *num.* 9. & poſita in vulgari non extenditur ad fideicommiſſariam, vt reſoluit Matt. *d. clauſ.* 41. *n.* 5. 7

Verba *In perpetuum,* & *In infinitum,* non inducunt nouum fideicommiſſum, quando ſunt poſita relatiuè, ſed recipiunt limitationem iuxta ſubſtitutionem relatam, ex adductis per Gregor. *deciſ.* 433. *numero* 11. 8

Importam hæc dictio tractum temporis. Seraphin. *deciſ.* 409. *n.* 15. Et quia huiuſmodi dictio denotat qualitatem temporis, ideò ſemper reſertur ad proximè immediata, & non ad alia, vt notatur *in l. filium in princ. ff. quando dies legati cedat,* Matt. *d. clauſ.* 41. *n.* 1. vbi intelligit, præſertim quando diuerſa ratio inter vnum, & alterum caſum aſſignari poteſt. 9

Vide alia in dictione *Perpetuò,* 253.

Dictio CLXIV.

Inſimul.

HÆc dictio *Inſimul* ſignificat congregationem & connexitatem, vt *in cap.* 1. ibi, *Cum reliqua* 1

inſimul, de conſuet. lib. 6. & in l. 3. circa princ. ff. ſi fam. furt. fec. dic. & in l. Arethuſa, ff. de ſtatu hom. & in l. qui duos, ff. de vulgari, & pupill. tradit Pariſ. *conſ. 79. n. 20. lib. 3.*

Dictio CLXV.

Inſtar.

1 SImilitudinem importat hæc dictio. Bald. *conſ. 232. n. 2. verſ. prætorea lib. 1. & in l. 1. C. de patr. qui fil. diſtrax.* Cardin. *in Clem. 1. in 5. notab. de iudæ.* Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar, q. 1. num. 2.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 296. num. 1.* vbi *num. 2.* poſt Bald. *d. conſ. 232. num. 2.* declarat, quòd hæc dictio *Ad inſtar alicuius*, quod eſſe deſinit, nihil operatur, ex quo iam deſinit eſſe, & nulla ſimilitudo eſſe poteſt eius, quod non eſt. [Rot. *deciſ. 140. n. 2. p. 2. in poſth. Farin.* aliàs *p. 2. recent.*]

Cætera habes *in tract. de Clauſulis, clauſ. 5.*

Dictio CLXVI.

Inſuper.

1 *Idem quod* Vltrà & Vlterius *importat dict.* Inſuper.
2 *Diuerſitatem à præcedentibus importat dict.* Inſuper.
3 *Clauſula poſita in principio, non refertur ad ſequentia, quando adeſt dict.* Inſuper.
4 *Continuatiuè de ſui natura venit dict.* Inſuper *addendo ad ſuperiora retenta eadem materia.*
5 Inſuper, *ponitur pro*, Præterea, & *aliquando pro* Præcipuè, *vt n. 6.*

1 IMportat hæc dictio idem quod *vltra*, & *vlterius*, *l. Seia, in princip. verſ. Seia inſuper*, & *ibi* gloſſ. *ff. de fundo inſtructo, cap. ſtatutum, §. inſuper, de reſcript. in 6.* Petr. Rebuff. *in concord. tit. de collat. §. 1. verſ. inſuper.* Vulpel. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. in infinitum verſ. dict. Inſuper, pag. 50.* Bertazol. *de clauſul. inſtrum. clauſ. 27. gloſſ. 1. n. 5.* Et fuit Dictum *in Romana nullitatis, 26. Nouembris 1616. coram Vbaldo.*

2 Diuerſitatem à præcedentibus denotat, *cap. inſuper, de teſt.* Vulpell. *citato loco*, Gemin. *conſ. 44. n. 2.* vbi *n. 4. verſ. hoc probat*, ait quòd clauſula poſita in principio non refertur ad ſequentia quando adeſt dictio *Inſuper*, quæ importat diuerſitatem, & *conſ. 23. in princip.* ait, quòd ſi priuilegium continet plura capitula: illud dicitur diuerſum ab aliis, quòd incipit per iſtam dictionem *Et inſuper*, Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar gloſſ. 1. n. 12.* Flamin. *de reſign. tom. 2. lib. 11. q. 11. n. 18.* Mart. *de clauſulis, p. 4. clauſ. 24. n. 4.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 295. n. 1.*

3 De ſui natura venit continuatiuè, addendo ad ſuperiora, retenta eadem materia, dictum *cap. ſtatutum, §. inſuper, cap. vbi periculum, §. ipſos inſuper, de elect. elect. lib. 6.* Bero *conſ. 80. num. 5. lib. 2.* Flamin. *d. q. 11. num. 24.* Mareſc. *variar. reſolut. lib. 1. cap. 151. num. 8.* Et fuit dictum *in Romana Palatij, 18. February 1619. coram Card. Sacrato.*

4 Ponitur pro *Præterea, l. 1. C. communia de legatis, §. alia inſuper, Inſtit. de donat.* Rebuff. *in concord. rubr. de collat. §. 1. in gloſſ. verb. inſuper*, quem refert Gonz. *ad reg. 8. Cancellar. gloſſ. 41. n. 30.*

5 Aliquando pro *Præcipuè* ponitur, *cap. cùm acceſſiſſent, de conſtit.* Mandoſ. *gloſſ. 1. n. 14.*

Dictio CLXVII.

Integrè, Integrum.

1 Integrè *habere dicitur qui totum habet, & nullam penitùs tenet diminutionem.*
2 *Liberatio facta integrè de omni, quod debetur ei qui liberat comprehendit etiam debitum ratione perſonæ, vel officij, & vtroque modo.*
3 Integrum *dicitur, cui nulla pars deeſt.*
4 *Diminutio vbi aliqua eſt non dicitur* integrum.
5 Domus integra *dicitur antequam ruat, demoliatúrve.*
6 Facultas integra, *id eſt, plena, & non diſſipata.*
7 Pecunia integra, *id eſt, omnis.*
8 Fides integra *id eſt, ſyncera, & perfecta.*
9 Integra petitio, *id eſt, tota.*
10 Præbenda integra, *id eſt, non diuiſa.*
11 Fama & dignitas integra, *id eſt, non corrupta.*
12 Riuus integer *dicitur, qui refectione non indiget.*
13 Dotem integram *ſi maritus promittat reſtituere, mortua vxore, cenſetur renunciare lucro quartæ partis ipſius dotis, quod per mortem vxoris ex forma ſtatuti lucrari debet.*
14 Fructus integri, *dicuntur non deductis expenſis.*
15 Legatum integrum, *dicitur ſine falcidiæ detractione.*
16 Dominium integrum, *id eſt, continuum, non amiſſum.*
17 Vas integrum, *id eſt, ſanum, & non ruptum.*
18 Animal integrum, *dicitur habens omnia corporis membra integrè formata.*
19 Reſtituere in integrum, *eſt reſtituere honoribus, ordini, & omnibus cæteris.*
20 Reſtituere integrè, *importat reſtitutionem vſque ad vltimum quadrantem.*
21 Ex integro, *id eſt*, Denuo, In ſolidum, In totum.

INtegrè habere dicitur, qui totum habet. Menoch. *conſ. 687. n. 43.* Rot. *deciſ. 30. n. 10. p. 1. recent.* & nullam penitùs habet diminutionem. Idem Menoch. *conſ. 918. n. 3.* Vide Bald. *conſ. 88. lib. 1.* vbi ait, quòd liberatio facta integrè de omni eo, quod debetur ei, quia liberat, comprehendit etiam debitum ratione perſonæ, vel officij, & vtroque modo, niſi de contrario appareat, pro vt eum refert Card. Tuſch. *practic. concl. tom. 2. lit. D, concl. 197. n. 1.* 1

Integrum dicitur, cui nulla pars deeſt, vel quod ſine diminutione ex omnibus ſuis partibus conſtat, *l. nomen filiarum, §. fin. ff. de leg. 3. l. decem, ff. de fideicommiſſ. libert.* Alex. *conſ. 201. n. 6. vol. 7.* Ruin. *conſ. 159. num. 6. vol. 3.* Pariſ. *conſil. 116. num. 14. vol. 1.* Ioan. de Amic. *conſ. 12. n. 29.* Natt. *conſ. 164. num. 9.* Roland. *conſil. 17. num. 3. tom. 4.* Menoch. *conſ. 219. num. 10. & conſ. 374. num. 11.* Peregr. *de fideicommiſſ. art. 3. n. 90.* Surd. *conſ. 511. num..* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 12. num. 7. in fine.* Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. integrè, pag. 51.* Card. Tuſch. *d. concl. 297. num. 1.* Rota *deciſ. 449. num. 1.* apud Farinac. *in 1. collect. nouiſſimarum.* 2

Vbi enim eſt aliqua diminutio, non dicitur integrum Gozad. *conſil. 42. num. 8.* Petr. Enriq. *opuſc. 2. num. 25.* Nam integrum, & ſine diminutione dicitur corpus illud, cui nihil deeſt. Menoch. *conſil. 264. num. 26.* 3

Integra domus dicitur, antequam ruat, demoliatúrve, *l. hoc amplius, ff. de damno infecto.* 4

Integra

6 *Integra facultas*, id eſt, plena, & non diſſipata, nec obligata. *l. 2. C. de debitor. ciuit. lib. 12.*

7 *Integra pecunia*, id eſt, omnis pecunia, *l. ſi rem, §. omnis, ff. de pignor. actione.*

8 *Integra fides*, id eſt, ſincera, & perfecta, *l. vnic. C. de ſuffragiis.*

9 *Integra petitio totius rei, vel debiti*, id eſt, tota, ſolida, non diminuta, *l. eum qui, in fine, ff. de inoffic. teſtament.*

10 *Integra prabenda*, id eſt, non diuiſa, nec diminuta, *cap. cum de non ſacerdotali de prabend. lib. 6.*

11 *Integra fama, & dignitas*, id eſt, non corrupta, læſa, aut diminuta aliqua nota, ſeu crimine, *l. & tantùm, §. 1. ff. de ſeruo corrupto, l. capitalium, § fi. ff. de pœnis.*

12 *Integer riuus* dicitur, qui refectione non indiget, *l. 1. §. purgandi, ff. de riuis.*

13 Integram dotem ſi maritus promittat reſtituere, mortua vxore, cenſetur renunciare lucro quartæ partis ipſius dotis, quod per mortem vxoris ex forma ſtatuti lucrari debet. Ita Marſil. *ſing. 687. incip. verbum integrè*, Alex. *conſ. 5. n. 15. lib. 3. & conſ. 133. n. 5. lib. 5.* vbi *n. 7.* reſtringit quoad impenſam funeris, & refert Card. Tuſch. *d. concl. 297. n. 10. & 11.*

14 *Integri fructus* dicuntur, non deductis expenſis, Alex. *d. conſ. 133. n. 4. verſ. & ſimiliter, lib. 5.* Cardin. Tuſch. *d. concl. 297. n. 9.*

15 *Integrum legatum* dicitur ſine Falcidiæ detractione. Alex. *d. conſ. 133. n. 4. lib. 5.* Card. Tuſch. *d. concl. 297. n. 8.* Vnde ſi teſtator mandauerit integra legata ſolui legatariis, videtur prohibere hæredi detractionem Falcidiæ, Alex. *d. conſ. 133. n. 6. verſ. vbi habetur, lib. 5.* Card. Tuſch. *d. concl. 297. n. 12.*

16 *Integrum dominium*, id eſt, continuum, non amiſſum, aut incorruptum dicitur, *l. Pomponius, in princ. ff. de acquir. poſſeſſ.*

17 *Integrum vas* ſi teneatur præſtare venditor, intelligitur ſanum, & non caſſatum, nec ruptum, *l. tenetur, §. ſed ſi vas mihi vendideris, ff. de action. empti, l. vnica, C. de ſent. quæ pro eo.*

18 *Integrum animal* dicitur habens omnia corporis membra integrè formata, *l. quod dicitur, ff. de liber. & poſthum.*

19 *In integrum reſtituere*, eſt reſtituere honoribus, ordini, & omnibus cæteris, *l. 1. & l. fi. C. de ſententiā paſſis.*

20 *Integrè reſtituere* importat reſtitutionem vſque ad vltimum quadrantem, iuxta notata per Cald. Pereira *de empt. cap. 9. n. 7.* Et in integrum reſtituitur minor, quando totum ius ſuum recuperat, *l. quòd ſi minor, §. reſtitutio, ff. de minorib.*

21 *Ex integro*, id eſt, denuò, in ſolidum, in totum, *l. ait Prætor, § exitus, ff. quæ in fraudem creditor, l. Diuus, ff. de cuſtodia reorum.*

Dictio CLXVIII.

Irregulariter.

1 HÆc dictio idem importat, quod ſine diminutione, vel cum integritate. Natt. *conſ. 464. n. 9. & 10. vol. 2.* Alex. *conſ. 206. Viſo themate, n. 2. verſ. fortificantur, lib. 2.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 2. lit. D, concluſ. 297. n. 2.*

Dictio CLXIX.

Intelligitur.

1 *Veritatem aliquando deſignat verbum* Intelligitur. Auguſt. Barboſa de Dictionib.

2 *Fictionem quandoque importat verbum* Intelligitur.

3 *Improprietatem nonnunquam importat verbum* Intelligitur.

4 *Præſumptionem interdum arguit, & oſtendit verbum* Intelligitur.

VErbum hoc veritatem aliquando deſignat, iuxta notata per Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap. 11. num. 12.* 1

Interdum fictionem importat, vt per Abb. *conſ. 10. col. 2. verſ. nam verbum, lib. 2.* Brunor. à Sole *in locis communibus, lit. V, n. 43.* Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 2. n. 67.* Bertazol. *in repet. ſi quis maior, C. de tranſact. num. 650.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 35. n. 9.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 394. num. 2.* 2

Nonnunquam improprietatem denotat, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 7. ꝛ. num. 174. & in tract. Le mort ſaiſit le vif, p. 2. declar. 10. à n. 2.* 3

Quandoque arguit, & oſtendit præſumptionem, ſecundùm Menoch. *d. conſ. 370. n. 10.* [Leo Valent. *deciſ. 194. n. 8. & 11. lib. 1.*] 4

Dictio CLXX.

Inter.

1 *Temporis extremitas notatur per dictionem* Inter.

2 *Diſtributiua eſt dictio* Inter, *quæ operatur, vt omnes quos reſpicit in diſpoſitione conſiderati dicantur.*

PEr hanc dictionem notatur temporis extremitas, *l. non omnis, ff. ſi certum petat.* Et illa ponitur excluſiuè, *l. 1. §. in initio, ff. de offic. Præfect. vrbis, l. ade, §. inter eum, ff. de contrahent. empt.* 1

Diſtributiua eſt hæc dictio, quæ operatur, vt omnes, quos reſpicit in diſpoſitione, conſiderati dicantur, *l. inter pares, ff. de reiudic.* Menoch. *conſ. 200. num. 78.* Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. interdiu, verſ. inter, pag. 51.* Card. Seraphin. *d. caſ. 874. num. 4.* 2

Dictio CLXXI.

Interdiu.

ADuerbium eſt temporis, cuius contrarium *Noctu* Cato *de re ruſt.* Canes interdiu clauſos tenere oportet, vt noctu acriores, & vigilantiores ſint, *l. ſi commune, §. ſi qui nocturnam, ff. quemadmodum ſeruitus amittat. l. hoc edictum, §. Labeo, ff. de his, qui deiec. l. itaque, ff. ad legem Aquil.* Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 51.* 1

Dictio CLXXII.

Interdum.

DE natura huius dictionis eſt, vt præſupponat regulam in contrarium, & denotat exceptionem, & raritatem, vt *in l. interdum, ff. de minorib. l. interdum, in princip.* & *ibi* gloſſ. & Salicet. *ff. de condict. indeb. l. interdum,* & *ibi* etiam Salicet. *in princip. ff. qui pot. in pignor. hab. l. interdum, ff. de verbor. ſignific. l. ſeruitutes, §. ſtillicidium, ff. de ſeruitut. verb. præd. l. interdum,* 1

terdum, ff. de vſufruct. accreſc. l. interdum, ff. rem ratam haberi, l. interdum, ff. de furtis. Tiraq. de retractu lign. §. 1. gloſ. 9. num. 224. Corn. conſ. 13. col. 1. vol. 4. Gom. in §. ſed iſta, num. 21. Inſtit. de actionib. Signorol. conſ. 155. col. 4. verſ. item certi ſunt. Vulpell. de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 52. Menoch. conſil. 99. num. 187. Cened. poſt liq. pract. & canon. quaeſt. ſingul. 55. num. 1. vbi num. 2. per l. legitima, ff. de pactis, & cap. quemadmodum, in fin. princip. de iureiur. ſubdit, quòd aliquando videtur, quòd iſta dictio denotat regulam.

Dictio CLXXIII.

Interim.

1 *Temporis intermedij limitatiua eſt dictio* Interim, *& importat pendentiam, & idem quod* medio tempore.

2 Interim, & Interea, *vim eandem habent.*

1 EST limitatioa temporis intermedij, & importat pendentiam, & idem quod *medio tempore*, l. qui ad certum, ff. locati, l. ſi cherus, in fin. ff. de legat. 3. l. libertus, §. in quaeſtionibus, ff. ad municip. Cephal. conſ. 450. n. 27. lib. 3. Sigorol. conſil. 189. num. 1. Rimin. iun. conſ. 244. n. 48. & 71. lib. 3. Vulpell. de prapoſ. ſignif. ſub dict. Interdiu, verſ. interim, pag. 52. Magon. Florent. dec. 90. n. 13. Anton. Magon. Bononien. deciſ. 59. num. 20. Honded. conſ. 97. num. 17. lib. 1. Card. Tuſch. practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 298. Et vltra illud tempus non protenditur. Surd. conſil. 460. num. 68. Anton. Monach. d. deciſ. 59. num. 21. Et fuit reſolutum *in Romana Societate 9. April. 1612. coram Card. Caualerio*, impreſſa per Zach. poſt tract. de Societ. deciſ. 78. n. 2.

2 *Interim*, & *Interea* vim habent eandem, ſed *Interim* ferè abſolutè ponitur. Cic. *pro Ligur.* Interim Varus Vticam venit. Id. 2. *de Orat.* Hoc interim ſpatio conclaue illud concidit. Caeſ. lib. 5. *de bello Gall.* Interim dum de conuentionibus inter ſe agunt.

Dictio CLXXIV.

Intra.

1 Intra, *contrarium habet* Extra; *& ex diametro aduerſantur.*

2 Intra *propriè ſumpta refertur ad tempus.*

3 *Tempus, & diem termini quandoque includit dictio* Intra.

4 *Includit interdum dictio* Intra *rem, ſiue locum, vel ſua extrema.*

5 *Anni perfectio quòd non requiratur, operatur dictio* Intra.

5 Intra *in ſubſtitutionibus, ſecundùm mentem teſtatoris, importat idem quod* Citra, *vel quod* Ante.

7 Citra *ſapè importat dictio* Intra.

8 Iuxta *aliquando importat dictio* Intra.

1 INtra contrarium habet *Extra*, ac ſaepè ſtatum in loco declarat. Cic. *de Vniu.* Intra coelũ geniti Dij. Id. *Attic. lib. 3. epiſt. 14.* Quod facilè fuiſſet, niſi intra parietes meos, de mea pernicie conſilia inirentur. Ex diametro igitur huiuſmodi dictiones ſibi aduerſantur, vt in l. 1. §. ſine autem, ff. de aqua quotid. & aeſtiua, Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloſſ. 11. n. 72. Bertazol. clauſulis inſtr. clauſ. 26. gloſſ. 6. num. 1, Cened. poſt lib. practic. & canon. quaeſt. ſing. 54. num. 4. [Valenzuel. conſ. 165. n. 34. tom. 2.]

2 Propriè ſumpta haec dictio, refertur ad tempus. Cic. 2. *Ver.* Quae intra decem annos poſteaquam iudicia ad Senatum translata in rebus iudicandis nefariè, flagitioséque facta ſunt, l. 1. ff. de doli except. l. mancipata, C. qui admitti, Dec. in rub. C. qui admitti, num. 8. in 1. lect. & num. 36. in 2. lect. Cened. d. ſing. 54. n. 1. vbi n. 2. ſubdit, quòd ſi haec dictio reſpicit locum, denotat intrinſecitatem loci, & verificatur in qualibet parte loci.

3 Quandoque includit tempus & diem termini, l. ſi ita ſtipatus, ff. de verb. oblig. l. qui ante, ff. eod. tit. l. qui bona, §. fin. ff. de damno infect. l. intra, ff. de minor. l. ſi legatum, ff. de operib. publ. l. ſi intra, ff. de ſtatulib. l. plebiſcito, ff. de offic. Praeſid. Notant Tiraq. d. gloſ. 11. n. 24. Vulpel. de prapoſit. ſignif. ſub hac dict. pag. 48. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom. 2. lit. D, concluſ. 299. n. 3. Cened. d. ſing. 54. n. 1. vbi n. 3. ſubdit, quòd intra annum ſoluere includit vltimum diem anni.

4 Interdum includit rem, ſiue locum, vel ſua extrema, l. 1. §. cùm vrbem, ff. de offic. Praeſ. vrbis, l. fin. ff. de captiu. l. aede, ff. de contrah. empt. l. quaero, ff. de act. empti, l. vxore, §. itẽ quaeſitum, ff. de legat. 3. l. intra ff. de appellat. l. 1. C. vt intra certum tempus ciuiles quaeſt. termin. Vulpell. citato loco, pag. 48. Socin. conſ. 221. in princip. verſ. & ſic videtur facta, lib. 2. Card. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 4. tit. 9. n. 9. Card. Tuſch. d. concl. 299. num. 1. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 301. num. 20. & fuit dictum *in Romana Societatis 2. Iunij 1608. coram Card. Lancellotto.*

5 Operatur tamen quòd non requiratur anni perfectio, iuxta notata per Surd. deciſ. 178. n. 8.

6 In ſubſtitutionibus haec dictio ſecundùm mentem teſtatoris importat idem quod *citra*, vel quod *ante*, veluti ſi pater ſubſtituat filio, ſi decedat intra pubertatem, l. qui habet filium, ff. de vulg. & pupil. quia ibi exponitur ante pubertatem. Card. Tuſc. d. concl. 299. num. 4. vbi num. 5. poſt Bald. conſ. 111. incip. *Factum talis proponitur*, n. 2. verſ. ſuper ſecundo, lib. 4. extendit, vt idem ſit quando pater ſubſtituit filio decedenti intra legitimam aetatem, quia intelligitur ſi decedat antequam ſit in aetate legitima.

7 Et quòd pro *Citra* ſaepe haec dictio vſurpetur, colligitur ex multis locis Ciceronis, & praecipuè *pro Sext.* Antiochus intra montem Taurum regnare iuſſus eſt. Idem 1. *Verr.* Locus iam intra Oceanum nullus eſt. Idem *pro lege Manilia:* Nullam intra Oceani oſtium praedonum nauim eſſe audiaris.

8 Pro *Iuxta* aliquando aſſumitur, l. ſi ſtatuta, cum ibi notatis, ff. de reg. iuris. Et facit quod notatur in l. eas, ff. de condit. & demonſtr. Alex. conſ. 8. n. 7. lib. 4.

Dictio CLXXV.

Intuitu.

1 IMportat idem quod contemplatione, vulgari Italico ſermone, *Per riſguardo*, aut *Per reſpetto del tale*, cap. 2. de dolo, & contumac. Card. Tuſch. practic. concl. tom. 2. lit. D, concl. 300. n. 1.

Dictio CLXXVI.

Inuicem.

1 Inuicem, *ab* In, & vicem ponitur.

2 *Reciproca*

2 *Reciprocationem inter partes denotat dict.* Inuicem.

3 *Communionem inter partes includit dict.* Inuicem.

4 *Dict.* Inuicem *poſita in ſubſtitutione, eam reciproce oſtendit.*

1 AB *In*, & *vicem* componitur dictio *Inuicem*, vt declarat tex. *in l. qui inuicem, ff. de condict. indeb. auth. item ſibi inuicem, C. de ſacroſ. Eccleſ.*

2 Denotat reciprocationem inter partes, *l. 1. ff. de*
3 *verb. oblig. l. 1. C. de iis, qui ante apertas tab.* Et communionem inter eas inducit, Ferret. *in conſtit. Cathalonia, gloſ. 7. n. 15.*

4 In ſubſtitutione eam reciprocam oſtendit, *l. in teſtamento, §. hæc verba, ff. de hæred. inſtit.* Notat Vulpel. *de prepoſ. & aduerb ſignif. ſub hac dict. pag. 51.*

Dictio CLXXVII.

Ipſe.

1 *Relatiua eſt dict.* Ipſe, *quæ habet relationem ad præcedentia.*

2 *Demonſtratiuè ſtat dict.* Ipſe, *ad ſignificandas perſonas expreſſas.*

3 *Reſtringit magis dict.* Ipſe, *quàm alia dictiones relatiua.*

4 *Demonſtratiua perſona ad oculum eſt dictio* Ipſe.

5 *Perſonaliſſima eſt dict.* Ipſe.

6 *Perſonalitatem oſtendit dict.* Ipſe.

7 *Excluſiua eſt alterius rei dict.* Ipſe.

8 *Teſtator ſi prohibeat, ne ipſe hæres meus bona alienet, talis prohibitio non comprehendit hæredem hæredis.*

9 *Dominium aliquando importat dict.* Ipſe.

1 RElatiua eſt hæc dictio, quæ habet relationem ad præcedentia, operatúrque illorum repetitionem cum omnibus ſuis qualitatibus, *l. pluribus, in princ. ff. de verbor. obligat.* Dec. *conſ. 71.* incip. *In caſu, col. 2. verſ. ſimiliter.* Riun *conſ. 161. num. 9. & conſ. 117. num. 1. & 3. vol. 2.* Bald. *conſ. 304. n. 2. lib. 4.* Gemin. *conſ. 108. n. 2. & 3.* Pariſ. *conſ. 95. n. 14. vol. 2.* Rolan. *conſ. 67. num. 82. tom. 3. & conſ. 30. num. 20. & conſ. 97. num. 20. tom. 4.* Becc. *conſ. 88. ſub n. 38.* Menoch. *conſ. 409. num. 94.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 301. num. 1.* Cened. *poſt libr. pract. & canon. quæſt. ſing. 22. n. 3.* Galganet. *de condit. & demonſtr. p. 2. c. 1. q. 17. n. 15.* vbi addit, quòd per illam inducitur repetitio qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & diſpoſitionum in ſequentem. Et fuit dictum *in Romana hæreditatis, 1. Februarij 1610. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, & in Barcen. ſeu nullius Prioratus, 20. Iunij 1614. coram Card. Sacrato,* impreſſa per Farin. *deciſ. 369. n. 5. p. 1. recent.*

2 Demonſtratiuè ſtat ad ſignificandas perſonas expreſſas, vt per Tiraq. *de retract. conuent. §. 1. gloſſ. 6. n. 25.* Menoch. *conſ. 152. n. 40. & conſ. 276. n. 13.* vbi ait, quod ſignificat immediatatem quamdam; *& conſ. 351. n. 44. & conſ. 349. n. 19.* vbi ait, quòd ſtat demonſtratiuè, non autem reſtrictiuè, quando coniecturæ concurrunt, *& conſ. 647. n. 13.* vbi ait, quòd non ſtat reſtrictiuè, ſed demonſtratiuè. [Rota *deciſ. 396. n. 4. p. 2. in poſth. Farin.* aliàs *p. 4. recent.* vbi ait quòd ſtat demonſtratiuè, & limitatiuè ſimul.]

3 Reſtringit enim magis, quàm aliæ dictiones relatiuæ. Doctores *in l. filiusfamilias, §. Diui, ff. de leg. 1.* Rebuff. *in l. ſciendum, §. idem dicitur, col. 4. ver. vndecimus, ff. de verb. ſignif.* Grat. *conſ. 76. num. 11. lib. 1.* Gab. *conſ. 113. n. 64. & conſ. 154. n. 13. vol. 2.* Surd. *conſ. 448. n. 29.* Honded. *conſ. 11. n. 21. vol. 2.*

Demonſtrat perſonam ad oculum Bald. *conſ. 304.* 4
incip. *Nobilis, in fin. lib. 5.* Surd. *conſ. 33. n. 11. & conſ. 153. n. 15. & deciſ. 125. n. 1. & deciſ. 210. n. 18.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c. 104. n. 13.* Card. Tuſch. *d. lit. E, concl. 260. n. 1. & concl. 301. n. 2. & 5.* Roman. *conſ. 301.* incip. *In propoſita, n. 6. verſ. ſecundo probatur.* Menoch. *conſ. 703. n. 30. & conſ. 730. n. 3.*

Eſt enim perſonaliſſima, vt per Bald. *conſ. 304. n. 1.* 5
in fine, volum. 5. Barbat. *conſ. 87. n. 3. verſ. ſecundo dico, vol. 4.* gloſſ. *verb. cum ipſa, in §. fuerat, Inſtit. de action.* Tiraq. *de retract. conuent. §. 1. gloſſ. 6. n. 25.* Dominic. *conſ. 107. col. 1.* Socin. ſen. *conſ. 250. n. 5. vol. 2.* Socin. iun. *conſ. 144. n. 14. vol. 3.* Zaz. *conſ. 12. poſt princ.* Rolan. *conſ. 55. n. 29. & conſ. 59. n. 27. cum ſeqq. vol. 3. & conſ. 97. n. 21. vol. 4.* Cephal. *conſ. 43. n. 8. vol. 1.* Curt. iun. *conſ. 144. n. 42.* Grat. *conſ. 28. n. 10. vol. 1. & conſ. 76. n. 11. eod. vol. 1. & conſ. 52. n. 58. vol. 2.* Bet. *conſ. 88. n. 10. & 88.* Moron. *de pace, q. 57. n. 1.* Mandoſ. *in reg. 34. Cancell. q. 69. n. 5.* Menoch. *conſ. 82. n. 158. & conſ. 106. n. 196. & conſ. 135. n. 5. & conſ. 120. n. 20. & conſ. 349. 3. & conſil. 379. n. 10. & conſil. 390. n. 14. & conſil. 447. n. 7. & conſ. 647. n. 6. & conſil. 688. n. 18. & conſ. 703. n. 30. & conſ. 740. n. 5. & conſ. 985. n. 12. & conſ. 1066. n. 2.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c. 13. n. 34.* Steph. Gratian. *diſcept. foren. cap. 104. n. 13. & c. 145. n. 5.* Cened. *ſing. 22. n. 1.* Melch. Phœbos *Luſitan. dec. 4. n. 7.* Et fuit dictum *in Bononien. de Mangiolis, 20. Februarij 1615. coram Card. Caualerio, & in Romana domus, 13. Februarij, & 24. Nouembris 1617. coram Domino Pironano.*

Reſtrictiua eſt ad perſonam, perſonalitatémque 6
oſtendit. Menoch. *conſ. 390. n. 12. & conſ. 730. n. 6. & de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 38. n. 130.* Galganet. *d. p. 3. cap. 1. quæſt. 12. num. 19.* Cened. *d. ſing. 22. n. 1.* Ita vt omnes alios excludat, per ea, quæ tradunt Iaſ. *in l. filiusfamiliæ, §. Diui, in 2. lectura, n. 181.* & *ibi* Rip. *n. 111. verſ. & id in fi. ff. de leg. 1.* Natt. *conſ. 163. num. 8.* Tiraq. *d. gloſſ. 6. n. 25.* Quibus citatis ita fuit reſolutum *in Placentina dotis, 6. Iunij 1614. coram Patriarcha Pamphilio,* impreſſa per Farin. *deciſ. 619. n. 3. p. 1. recent.* [Rot. *deciſ. 501. n. 2. in fin. d. p. 2. in poſth. Farin.* aliàs *par. 4. recent.* vbi quòd eſt pronomen perſonaliſſimum.]

Vnde excluſiuam eſſe alterius rei cenſuit Rota 7
apud Seraph. *deciſ. 551. n. 1. & deciſ. 1049. n. 3. & 18.* Nec ad aliam perſonam referri poſſe tradunt Surd. *conſ. 53. n. 7.* & Cened. *d. ſing. 22. n. 1.* quia facit ſemper actum perſonalem, Surd. *conſ. 384. n. 47.* Sic diſpoſitio loquens de ipſo hærede, non extenditur ad hæredem
hæredis. Cotta *in memorabil. verb. ipſe.* Vnde ſi in alie- 8
nationis prohibitione teſtator dicat. Et volo & prohibeo, ne ipſe hæres meus bona alienet: quòd iſta prohibitio non eſt perpetua, ſed ipſum tantùm hæredem comprehendit, non autem hæredem hæredis: & ita per ipſum hæredem hæredis bene fieri poterit alienatio, quia illa demonſtratio *ipſe* perſonam ipſam grauatam, veluti ad oculum, demonſtrat, nec eam egreditur. Bald. *conſ. 304.* Rip. *in d. §. Diui, n. 111.* vbi Iaſ. *in 2. lectura, num. 151.* Tiraq. *d. gloſſ. 6. n. 25.* Rolan. *conſ. 59. n. 29. vol. 3. & conſ. 97. n. 22. vol. 4.*

Aliquando importat dominium, ex adductis per 9
Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c. 98. n. 7.*

Dictio CLXXVIII.

Ipſo facto, Ipſo Iure.

1 *Canonem latæ ſententiæ important hæ voces* Ipſo facto, Ipſo iure, *ſi adiciantur verbo præterito, vel præſenti.*

2 *Verba* Ipſo facto, Ipſo Iure, *ſynonyma ſunt, & idem important.*

3 *Lex ex ſubiecta materia cenſetur per dict.* Ipſo facto, *vel* Ipſo iure, *obligare velle in conſcientia ante ſententiam.*

4 *Lex, ſeu ſtatutum, ſi vtatur verbo* Ipſo facto, *tunc pariter & annullatio, & pœna impoſitio cenſetur facta* Ipſo iure.

5 *Nullitatem incontinenti operantur d. dict.* Ipſo facto, Ipſo iure, *abſque alio Iudicis miniſterio.*

1 HÆ voces important canonem latæ ſententiæ, vt per Bald. *in rubr. C. ſi pendente appell.* Felin. *in c. Rodulphus, n.48. & ſeq. de reſcript.* Adden. ad Albet. *in ſuo Dictionario, verb. ipſo Iure.* Papien. *in forma libelli, in cauſa ſpol. poſſeſſ. in gloſſ. ipſo facto n.2.* Pariſ. *conſ.91. n.65. lib.2.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n.142. cum ſeq. C. de reuoc. donat.* Bartholom. Peret. *ad Extrauag. ambitioſæ, de reb. Eccl. non alienand. verſ. & ſi per ſex menſes, n.31. cum ſeqq.* Rolan. *conſ.90. n.21. cum ſeqq. lib.3. & conſ.62. à n.20. & n.112. lib.2.* Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.53.* Rebuff. *in praxi beneficiali, in 3. part. rubr. de modis amittendi beneficia, n.3.* Monet. *de diſtrib. quotid. p.3. q.7. n.36.* Carbo *de leg. lib.8. diſp.6. verſ. prima regula.* Franc. Leo *in theſ. fori Eccleſ. p.1. c.15. n.31. & p.4. c.2. n.183.* Bernard. Muſcat. *de mod. fideiubendi, p.1. modo 14. n.12.* Sayro *in Claui Regia, lib.3. cap.8. numer.24. & 26.* Farinac. *fragm. crim. part.2. lit. L, numero 94.* [Benedict. Ægid. *in l. ex hoc iure, ff. de inſt. & iur. p.2. c.6. n.24. pag.133.*] Card. Tuſch. *pract. concl. tom.2. lit. D, concl.302. n.1.* vbi *n.3.* poſt Soc. iun. *conſ.68. n.37. & 38. lib.3.* ſubdit, quòd verba *Ipſo iure*, vel *Eo ipſo*,

2 vel *Ipſo facto*, & ſimilia important canonem latæ ſententiæ, ſi adiciantur verbo præterito, vel præſenti; ſecùs ſi verbo futuri temporis, quia requiritur declaratio, & *n.4.* poſt Alex. *conſ.159. n.2. lib.7.* quòd hæ dictiones *Ipſo facto*, vel *ipſo Iure*, ſynonyma ſunt, & idem important. [Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota tom.2. p.4. deciſ.445. & ſeqq.* De his dictionibus Anguian. *de legib. lib.4. contron.5. n.23. cum ſeqq.* Et hæc verba *ipſo iure, & ſine alia declaratione*, habent tacitam conditionem, volente ſcilicet eo de cuius vtilitate agitur, Rot. *deciſ.422. n.4. in fin. p.2. in poſth.* aliàs *p.4. recent.*]

3 Per has dictiones cenſetur lex ex ſubiecta materia obligare velle in conſcientia ante ſententiam, ex adductis per Suar. *tom.5. diſput.3. ſect.3. n.8. & de legib. lib.5. cap.8. n.1.* Salas *in ſimili tractatu de legib. q.96. tract.14. diſput.15. ſect.2.* Loriat. *p.1. diſp.24. memb.1. reg.1. & membr.2. §. vlt.* Nicol. Garc. *de benef. p.11. c.10 num.22.*

4 Si verò lex, ſeu ſtatutum vteretur verb. *Ipſo facto*, tunc pariter & annullatio & pœnæ impoſitio cenſetur facta ipſo iure, text. *in cap.1. de homicid. lib.6.* gloſſ. *verb. ipſo facto in cap.1. ne Clerici, vel Monachi, eod. lib. & in Clem. attendentes, in gloſſ. vlt. de ſtatu Monach.* Archid. *in d. cap.1. in princ. in verb.* Ipſo iure, *& in cap. fœlicis in verb. infamis, de pœnis, eod. lib.6.* Dec. *conſ.138. in princ.* Soc. *in reg.360. in 2. fallentia.* Mathesilan. *ſingul.115. in princ.* Marſil. *in pract. §. aggredior, num.123.* Suar. *de legib. lib.5. cap.9. num.4. & cap.8. ſub n.1. & 2.* Ioan. de Salas *in ſimili tract. q.96. tract.14. diſp.15. ſect.6. ſub n.77. in princ. & diſput.16. ſect.8. num.19. in fin.* Farinac. *d. lit. L, num.93.*

5 Et nullitatem in continenti operari has dictiones abſque alio Iudicis miniſterio, firmauit Rota *in Veronen. penſionis 1. Iuly 1592. coram Illuſtriſſimo D. meo Card. Millino.*

De dict. *Is* vide dict. *Ea* 98. *Eius, Eorum*, 103.

Dictio CLXXIX.

Ita.

1 *Formam & modum determinatum cum certis qualitatibus includit dict.* Ita.

2 *Similitudinem denotat dict.* Ita, *atque declarationem ad rem expreſſam ſignificat.*

3 *Exemplificatiuè interdum ſumitur dict.* Ita.

4 *Affirmatiuè non ſemel profertur dict.* Ita.

5 *Continuatiua aliquando eſt dict.* Ita.

6 *Expoſitiua, & illatiua quandoque ex præcedentibus eſt dict.* Ita.

7 *Conditionem nonnunquam inducit dict.* Ita.

8 Adeo *ſæpe importat dict.* Ita.

9 Hoc modo *importat dict.* Ita.

Latini dicunt.

10 Itaque, Atque ita.

11 Ita vt, Ita vt ſi.

12 Ita quaſi.

13 Ita quemadmodum.

14 Ita ſi.

15 Itane verò.

1 INducit hæc dictio formam, & modum determinatum cum certis qualitatibus, vt per Volpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Ipſo iure, verſ. Itaque, pag.54.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.3. cap.575. num.34.* Anton. Monach. *Florent. deciſ.29. num.43. & 44.* Quod intelligunt ſi iungatur dictioni *Vt* non autem dictioni *Si* Rebuff. *in comment. ad leg. triplici modo 142. verſ. Ita, ff. de verb. ſignif. pag.517. in fin.* Galganet. *de cond. & demonſtr. part.2. cap.3. num.1. & 3.*

2 Similitudinem denotat, atque declarationem ad rem expreſſam ſignificat, tumque interpretatur pro *Sicut, l. quæſitum, §. pero, l. qui habebat, §. fin. ff. de l.3. l. libertas, §. hac ſcriptura. ff. de manumiſſ. teſtamento.* Notant Gozad. *conſ.8. num.19.* Grat. *conſ.9. n.86. & conſ.13. n.5. vol.1.* Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de elect. in princ. in verb. Ita.* Mandoſ. *in gloſſ. facult. in §. volentes, in verb. Ita, fol.181. & 198.* & Stephan. Gratian. *d. c.573. n.33.* Cened. *poſt lib. pract. & canon. quæſt. ſing.38. n.1.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib.3. c.11. n.2.*

3 Interdum ſumitur hæc dictio exemplificatiuè, vt *in l. ſi res ita, & in l. ſi ita, ff. de contrahen. empt.* Cened. *d. ſing.38. n.2. in princ.*

4 Item affirmatiuè non ſemel profertur, vt *in c. ita dominus, 19. diſt.* Coſm. *in d. verb. Ita.* Mandoſ. *in d. verb. Ita, fol.198.* Cened. *d. n.2.*

5 Aliquando eſt dictio continuatiua, iuxta tradita per Pariſ. *conſ.17. n.19. vol.1.* quem refert Cened. *d. ſing.38. n.2. in medio.*

6 Quandoque expoſitiua, & dilatiua ex præcedentibus, effectum eorum, quæ in præcedentibus erant diſpoſita inferens, & ſignificans, non autem extenſionem denotans. Grat. *conſ.9. num.86. & conſ.3. n.5. vol.1.*

Nonnunquam

7 Nonnunquam conditionem inducit, *l. Iulianus*, & ibi gloſſ. *ff. de cond. & demonſtr.* Tradunt Grat. *conſ. 126. n. 31. vol. 2.* Pariſ. *d. conſ. 17. n. 19. vol. 1.* quos refert Card. Cened. *d. ſing. 38. n. 2. in fin.*

8 *Adeo* ſæpe importat hæc dictio. Cic. *pro Deiot*, Dij te perdant fugitiue, ita non modo nequam, & improbus, ſed & fatuus, & amens es. Id. *in Orat.* Ratus inceſſus, nec ita longus Id. 6. *Ver.* Simulachra præclara, ſed non ita antiqua. Id. *in Brut.* Non ita multi ſunt. Id. 2. *Acad.* Hoc tibi non ita decorum eſt.

9 Idem quod *Hoc modo* importat, vt *in l. ædificia, ff. de verb. ſignif.* Honded. *conſ. 13. n. 24. vol. 2.*

10 *Itaque*, ſiue *Atque ita* importat. Cic. 5. Tuſc. Ita nobiliſſima ciuitas Græciæ, & olim potentiſſima, ſepulchrum ciuis ſui ignoraſſet, niſi, &c. Id. *pro Quin.* Ita fit, vt ego qui tela depellere, & vulneribus mederi debeam, tum id facere cogar.

11 In iureiurando eleganter vſurpatur, Teren. *Eunt.* Ita me Dij ament, honeſtus eſt. Cic. *Attic. lib. 5.* Ita viuam vt maximos ſumptus facio. Id. 2. *Ver.* Ita mihi Deos omnes propitios eſſe velim.

12 *Ita, vt Ita vt ſi* pro *Adeo, vt, Adeo vt ſi*. Cic. *Attic. lib. 2. epiſt. 42.* Ita ſum afflictus, vt nemo vnquam. Id *lib. 13. epiſt. 21.* Mihi moleſtiſſimis temporibus ita beneuolè, fideliterque præſto fuit, vt ſi eſſet à me manumiſſus.

13 *Ita quaſi*, vel *Tanquam*. Cic *lib. 7. epiſt. 4.* Ita mecum loquutus eſt quaſi non dubium bellum habeamus. Id. *pro Quin.* Quaſi domi nummos haberet, ita conſtituit Scapulis ſe datum.

14 *Ita quemadmodum*, vel *Quomodo*. Cic. *de Fat.* Ita certe euenit quemadmodum ſit futurum. Id. *Attic. lib. 13. epiſt. 20.* Quare facies vt ita ſit in libro, quemadmodum fuit.

15 *Ita ſi* pro *Hac conditione*. Cic. *de ſenect.* Ita enim ſenectus honeſta eſt, ſi ſe ipſa defendit, ſi ius ſuum retinet Id. 1. *Offic.* Nam hoc ipſum ita iuſtum eſt, ſi eſt voluntarium. Id. *lib. 15. epiſt. 20.* Crebris litteris nos appellato, atque ita ſi idem fiat à nobis.

16 *Itane verò* vrgentis ſunt, aut etiam ſtomachantis, Cic. *de diuin.* Itane cenſes. Id. 2. *de nat. Deor.* Itane verò Ego iniuſtus, qui & Conſul rogaui, & augur, & auſpicato. Id. 7. *ver.* Itane verò, tu tua pericula communi periculo defendes.

Dictio CLXXX.

Ita demum.

1 *Limitatiua præcedentis diſpoſitionis eſt dict.* Ita demum, *de ſui propria natura.*

2 Tantum, *importat dict.* Ita demum.

3 Ita demum *aliquando ſignificat idem quod* Præcipuè, Hoc ita, Quaſi, Ea lege, Eo modo. Non aliàs.

4 Ita demum, *importat illud eſſe de forma, cui per partes renunciari non poteſt.*

De ſui natura eſt limitatiua præcedentis diſpoſitionis, vt per Aret. *in auth. ex teſtamento, n. 2. in 2. notab. C. de collat.* & Cened. *poſt lib. pract. & canonic. q. ſing. 39. n. 3.* Et idem importat quod tantùm *l. ita demum, C. de procurat.* Bertazol. *de clauſ. inſtr. clauſ. 14. gl. 4. n. 1.*

2 Aliquando idem ſignificat quod *Præcipuè*, *Hoc ita*, *Quaſi*, *Ea lege*, *Eo modo*, vt *in l. ſi quis, ff. quod quiſque ſuis, & in l. in tradendis, §. 1. ff. comm. prædiorum, & in l. hac autem, in fin. ff. de ſeruit. vrban.* & *in l. ſi quis*

3 *libertatem, ff. de petitione hæred.* Importat etiam idem quòd, *Non aliàs*, quam hoc certo modo, vt *in l. ſi quis ex argentariis, § ex hoc edicto, ff. de eden.* notant Rebuff. *in comment. ad l. triplici modo 142. verſ. ita demum, ff. de verb. ſignif. pag. 518.*

Vnde importat illud eſſe de forma, cui per partes renunciari non poteſt, vt per Felin. *in c. cùm dilecta, n. 7. verſ. ſeptimum ſignum, de reſcript.* Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ rubr. 4. §. 2. verb. ſemme, n. 11. & 15. pag. 523. & ſeq. & conſ. 49. n. 14.* quos refert Cened. *d. ſing. 39. n. 3. poſt med.* 4

Dictio CLXXXI.

Itaque.

1 *Continuatiua eſt dict.* Itaque, *& determinatiua caſus præcedentis, & reſtrictiua caſus ſequentis.*

2 *Declaratiua & limitatiua præcedentium eſt dict.* Itaque, *niſi verba ad ampliandum ſint appoſita.*

3 *Neceſſitatem inducit dict.* Itaque.

4 *Lex quando vtitur hac dictione, forma ab ea deſignata eſt ſubſtantialis.*

5 Proinde, *ſiue* Ergo, *importat aliquando dict.* Itaque.

6 Igitur *interdum importat dict.* Itaque.

Continuatiua eſt hæc dictio, & determinatiua caſus præcedentis, & reſtrictiua caſus ſequentis, vt *in l. libertis, § hac ſcriptura, ff. de man. teſt. ſeſtam. & in l. Lucius, ff. qui habebat, ff. ad Trebell. & in l. hac edictali, §. his illud, in fin. C. de ſecundis nupt. l. venditor, §. ſi conſtat, ff. commun. prædior. §. ſic itaque*, vbi Gom. *n. 2. Inſtit. de action.* Dec. *conſ. 226. n. 6. & conſ. 321. num. 16. tom. 2.* Soc. *conſ. 241. col. penult. & vlt. vol. 2.* Pariſ. *conſ. 22. n. 39. vol. 3. & conſ. 40. n. 9. vol. 4.* Cened. *poſt libr. pract. & canonic. quæſt. ſing. 39. num. 4.* [Rot. apud Paul. de Rub. *deciſ. 129. n. 17. tom. 2. diuerſ.* aliàs *p. 6. recent.* vbi quòd eius natura eſt rem concludere; & tanquam acceſſoria non ampliat, nec immutat ſuperiùs allegata.] Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. ipſo iure, verſ. itaque, pag. 54.* vbi ſubdit, quòd declarat, & limitat præcedentia, niſi verba ad ampliandum ſint appoſita, quia tunc reſtrictionem operari debent. 1

Neceſſitatem inducit, vt *in d. §. hac ſcriptura, & in l. ita tamen, ff. ad trebell.* notat Burg. de Pace *in leg. 3. Tauri, p. 2. concl. 6. n. 1207* vbi etiam aſſerit *n. 1209*, quod quando lex vtitur hac dictione, forma ab ea deſinata eſt ſubſtantialis. 2

Significat aliquando idem quod *Proinde*, *Ergò*, *vt in l. ceram, & in l. ſi calumnietur, §. fin. de verb. ſignif. & in l. 2. ff. de negot. geſtis, & in l. quod ſi minor, §. reſtitutio, ff. de minor. & in l. in re communi, ff. de ſeruit. vrbanor. prædior.* 3

Interdum exponitur, id eſt, *Igitur*, vt *in l. 1. ff. de iis qui ſunt ſui, vel alieni iuris, & in l. in repetendis, ff. de l. 3.* Notant Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de collat. §. volens itaque, in verb. itaque.* Cened. *d. ſing. 39. n. 4.* 4

Dictio CLXXXII.

Ita quòd.

1 *Limitatiua & reſtrictiua præcedentis diſpoſitionis eſt dict.* Ita quòd, *taxationiſque vim habet.*

2 *Augmentatiuè, & non reſtrictiuè aliquando ſtat dict.* Ita quòd.

3 *Fideicom*

3 *Fideicommiſſum ampliat, & non reſtringit dict.* Ita quod.
4 Ita quod *poteſt accipi vel reſtrictiuè, vel declaratiuè, vel ampliatiuè, ſecundùm ſubiectam materiam.*
5 *Teſtatoris mentem ſemper declarat dict.* Ita quod *& regulat præcedentem diſpoſitionem.*
6 *Obligatio concepta ſub verbis*, Ita quòd in quocunque caſu, *&c. dicitur facta verbis illatiuis, & acceſſoriis ad præcedentem obligationem.*
7 *Declaratiua præcedentium eſt dict.* Ita quòd, *de illiuſque natura eſt quòd intelligitur ſecundùm ſupradicta.*
8 *Continuatiua præcedentis diſpoſitionis eſt dict.* Ita quod.
9 *Conditionem & qualitatem præcedentis diſpoſitionis in ſequentem repetit dict.* Ita quod.

1 LImitatiua, & reſtrictiua præcedentis diſpoſitionis eſt hæc dictio, taxationiſque vim habet, vt *in l. Lucius, §. qui habebat, ff. ad Treb. & in l. Gallus, §. idem creden. in fine, ff. de liber. & poſthum.* Notant. Decian. *conſ.* 226. *n.* 6. *tom.* 1. *& conſ.* 521. *num.* 16. *tom.* 2. Socin. ſen. *conſ.* 46. *col.* 3. *verſ. cùm ergo lib.* 1. *& conſ.* 49. *n.* 15. *lib.* 4. Socin. iun. *conſ.* 69. *n.* 33. *vol.* 2. Rimin. iun. *conſ.* 263. *n.* 40. *& conſ.* 313. *n.* 29. *vol.* 1. Pariſ. *conſ.* 92. *n.* 53. *lib.* 2. Ruin. *conſ.* 18. *num.* 11. *& conſ.* 74. *n.* 17. *vol.* 2. *& conſ.* 92. *n.* 2. *vol.* 3. *& conſ.* 1. *n.* 12. *vol.* 4. Bertet. *conſil.* 147. *num.* 6. Aym. *conſ.* 201. *n.* 41. *& conſ.* 956. *numero* 14. Menoch. *conſ.* 134. *num.* 15. Gabr. *conſ.* 35. *num.* 26. *lib.* 1. Tiber. Decian. *conſ.* 7. *num.* 62. *lib.* 1. Honded. *conſ.* 69. *n.* 45. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 315. *num.* 24. Mandoſ. *in gloſ. ſacul. §. ſitque, in verb. ita quod, d. pag.* 279. *col.* 1. Mart. *de iuriſdict. p.* 4. *cent.* 2. *caſu* 130. *n.* 8. Cened. *poſt lib.* 1. *pract. & canonic. quæſt. ſing.* 39. *num.* 1. *in princip.* [Rota *deciſ.* 28. *num.* 3. *par.* 2. *in poſth. Farin.* Gutba *conſ. crim.* 81. *num.* 2. vbi quòd taxatiuæ vim habet, & reſtringit.]

2 Aliquando tamen ſtat augmentatiuè, & non reſtrictiuè, vt per Curt. ſen. *conſ.* 49. *ſub n.* 40. *verſ. confirmatur.* Pariſ. *conſ.* 90. *n.* 27. *vol.* 2. Bero. *conſ.* 77. *n.* 16. *vol.* 2. Socin. *conſ.* 99. *n.* 15. *vol.* 4. Ruin. *conſ.* 18. *num.* 7. *&* 8. *vol.* 1. *& conſ.* 84. *num.* 2. *vol.* 3. Cened. *d. ſing.* 39. *num.* 2. Et quod iſta dictio ampliet, & non reſtringat fideicommiſſum; tenet Pariſ. *conſ.* 90. *num.* 26. *cum ſeqq. vol.* 2.

3 Poteſt igitur accipi vel reſtrictiuè, vel declaratiuè, vel ampliatiuè, ſecundùm ſubiectam materiam, iuxta reſoluta per Seraphin. *deciſ.* 911. *num.* 7. Magis tamen reſtringit, quàm quòd augeat, iuxta ea, quæ tradunt Alciat. *conſ.* 492. aliàs *conſ.* 44. *num.* 3. *lib.* 9. Rimin. iun. *conſ.* 491. *num.* 63. *lib.* 4. Crauet. *conſil.* 201. *num.* 41. *lib.* 2. Honded. *conſ.* 45. *num.* 47. *&* 43. *vol.* 1. Bertaxol. *de clauſul. inſtrument. clauſ.* 26. *gloſſ.* 3. *num.* 2.

4 In teſtamentis poſita vel ſtat ampliatiuè, vel declaratiuè, conſiderat poſt alios Pariſ. *conſ.* 90. *n.* 26. *&* 27. *& ſeq. lib.* 2. Semper tamen certum eſt, quòd declarat mentem teſtatoris, & regulat præcedentem diſpoſitionem. Socin. ſen. *conſ.* 49. *n.* 2. *verſ. aut dicimus & n* 5. *verſ. ad propoſitum, lib.* 5. Dec. *reſp.* 33. *num.* 94. *vol.* 1. Et fuit dictum *in Vrbeuetana fideicommiſſi,* 27. *Ianuary* 1606. *coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo.*

5 Obligatio concepta ſub verbis *Ita quòd, in quocunque caſu, &c.* dicitur facta verbis illatiuis; & acceſſoriis ad præcedentem obligationem, ideò illam ampliare non poſſunt extra terminos dictæ primæ obli-
6 gationis Alciat. *reſp.* 44. *n.* 30. *tom.* 3. *lib.* 9. Et fuit dictum *in Romana fideicommiſſi,* 30. *Aprilis* 1574. *coram Ortolen. & in Bononien. domus de Blanchettis,* 6. *Martij* 1592. *coram Illuſtriſſimo Domino meo Card. Millino.*

Regulariter hæc dictio profertur ad declarandum 7
præcedentia, de illiúſque natura eſt, quòd intelligatur ſecundùm ſupradicta, §. *& quoniam ſcimus v. & ita, in auth. de teſtib.* Alciat. *d. conſ.* 492. *num.* 17. Menoch. *conſ.* 332. *n.* 1. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. ipſo Iure, pag.* 54. Mart. *d. caſu* 130. *n.* 8. Ruin. *d. conſ.* 18. *n.* 11. vbi ait, intelligi eo modo, quo ſuprà fuerat dictum. Pariſ. *conſ.* 90. *n.* 27. *vol.* 2. vbi dicit, relatiuam eſſe, retentis terminis præcedentibus. Capic. *deciſ.* 108. *n.* 8. vbi ait, quod refertur ad proxima. Afflict. *deciſ.* 248. *n.* 10. *in fine*, vbi ait, quòd eſt continuatiua præcedentis diſpoſitionis.

Conditionem repetit hæc dictio, & qualitatem 8
præcedentis diſpoſitionis in ſequentem, vt per Pariſ. *conſ.* 17. *n.* 19. *lib.* 1. Socin. *conſ.* 49. *n.* 2. *vol.* 1. vbi ait, venire qualificatiue, apponendo conditionem præcedenti diſpoſitioni. Galganet. *de condit. & demonſtr. p.* 2. *c.* 1. *q.* 18. *n.* 10. [Et addit Gutba *d. conſ.* 81. *n.* 9. *&* 17. quòd modum etiam denotat, quo non impleto gratia reſoluitur, & *n.* 8. quòd conditionem adducit reſolutiuam.]

Dictio CLXXIII.

Ita tamen.

1 *Modificatiua, reſtrictiua, & limitatiua præcedentium eſt dict.* Ita tamen.
2 *Reſtrictiua, & declaratiua eſt dict.* Ita tamen, *ſecundùm ſubiectam materiam.*
3 *Reſtrictiua, & annullatiua actus, cui apponitur, eſt dict.* Ita tamen.
4 *Teſtator ſi legauit vxori victum, & veſtitum, ita tamen quod teneatur bene regere, & gubernare, legatum victus, & veſtitus cenſetur reſtrictum & limitatum per verba regere, & gubernare.*
5 *Limitatiuè, & taxatiuè, non verò declaratiuè venit dict.* Ita tamen, *alibi quàm in fine inſtrumenti poſita.*
6 *Præcedentia omnia non reſpicit dict.* Ita tamen, *quando vel diuerſa eſt ratio, vel diſpar qualitas, vel cùm apponitur ad vnum caſum qualificandum.*
7 *Relata dicitur ſemper ad omnes dict.* Ita tamen, *ſiue in principio, ſiue in medio, ſiue in fine diſpoſitionis ſuper nominatione facienda apponatur.*
8 *Relatio ad omnia præcedentia ſemper fit quando non adeſt circa modum & formam aliqua ſpecialis, & propria prouiſio, ſeu determinatio.*
9 *Conditionem importat dict.* Ita tamen.
10 *Modum quandoque importat dict.* Ita tamen.
11 *Formam in reſcriptis inducit dict.* Ita tamen.
12 *Taxationis vim habet dict.* Ita tamen.

HÆc dictio eſt modificatiua, reſtrictiua, & limi- 1
tatiua præcedentium, vt *in l. vbi adhuc, ver. ita tamen,* vbi Salicet. *C. de iure dotium, l. Lucius, §. qui habebat, & l. ita tamen, ff. ad Trebell.* Notant Menoch. *conſ.* 530. *num.* 19. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. ipſo Iure, verſ. ita tamen, pag.* 54. Bertaxol. *de clauſul. inſtrument. clauſ.* 23. *gloſſ.* 1. *num.* 1. [Gozadin. *conſ.* 36. *num.* 6. Seraphin. *deciſ.* 447. *num.* 3. Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Roſa tom.* 2. *part.* 5. *clauſ.* 41. §. 1. *& clauſ.* 450. Rota *deciſ.* 286. *num.* 6. *p.* 1. *in poſthum.*

Farin.

2 *Farin. alias par.5. recens.*] Et ita reſtringit, limitat, & declarat ſecundùm ſubiectam materiam, *conſ.*226, *num.*6. Iaſ. *in l.*1.*n.*10. *ff. ſi quis ius dicend.* Salic. per illum *in l. vbi adhuc, verſ. ita tamen, C. de iure dotium.* Ruin. *conſ.*74.*num.*17.*vol.*2. Neuizan. *conſ.*50.*n.*12. Pariſ. *conſ.*106.*num.*19.*vol.*1. Alciat. *conſil.*492.*num.*17. Surd. *conſil.*315.*num.*29. Capic. *deciſ.*108. *à n.*6. Fr. Eminan. *quæſt. regul. tom* 3.*q.*10. *art.*5. *in medio,*
3 vbi ait, quòd eſt reſtrictiua, & annullatiua actus, cui apponitur. Rebuff. *in concord. tit. de mandat. Apoſt.* §.1. *in gloſſ. ita tamen, & in praxi, tit. de diſpenſ. ratione ætatis, in verb. prouiſio in princip. & in comment. ad legem Labeo,* 14. §. *item ſi dominus, in fine, ff. de verbor. ſignif.* Mandoſ. *in praxi ſignat. verb. licentia, verſ. an autem. fol.*63.*col.*2. *& in reg.*32. *Cancellar. q.*28.*n.*4. *cum ſeqq.* Seraph. *deciſ.*447. *num.*3. vbi ait, quod de ſua natura limitat, & reſtringit diſpoſitionem, cui adijcitur. Surd. *conſ.*315. *ſub num.*27. *verſ. & quod*
4 *dicitur, & conſ.*475. *num.*7. vbi ait, quòd ponitur declaratiuè, & reſtrictiuè, nunquam autem augmentatiuè. Alber. *in Dictionario, verb. ita tamen,* vbi vult, quod legatis domibus vxori, ita tamen, quòd ibi habeat habitationem omnibus diebus vitæ ſuæ, illa dictio *ita tamen*, reſtringit legatum ſupradictum, taliter quòd comprehendit habitationem tantùm,
2 non autem proprietatem; & ita tradunt Capic. *de-*
4 *ciſ.*108.*num.*7. & Aym. *conſ.*25.*num.*26. vbi conſuluit, quòd ſi teſtator legauit vxori victum, & veſtitum, ita tamen quòd teneatur bene regere, & gubernare, legatum victus, & veſtitus cenſetur reſtrictum, & limitatum per verba *regere*, & *gubernare*; adeò quòd non videtur vxori relicta proprietas, nec facultas alienandi, & Alber. ac Aym. refert, & ſequitur Mandoſ. *in d. reg.*32. *Cancell. à num.*4. *& in d. verb. licentia, fol.*63.*col.*2.

5 Hæc dictio alibi quàm in fine inſtrumenti poſita
5 limitatiuè, & taxatiuè, non verò declaratiuè venit intelligenda, ac proinde non operatur contra expreſſa, vt per Surd. *conſ.*475.*num.*39.*vol.*4. Burſat. *conſ.*140. *num.*23.*vol.*1. Ioan. Bapt. Coſta *de clauſul. conuention. clauſ.*149.*n.*3.

6 Quando vel diuerſa eſt ratio, vel diſpar qualitas, vel cum apponitur ad vnum caſum qualificandum, non reſpicit omnia præcedentia, nec caſus indiſtinctè comprehendit, prout iuxta tradita per Capic. *deciſ.*108.*num.*8. *& ſeq.* fuit dictum *in Romana deuolutionis domus,* 5. *Aprilis* 1593. *coram Penia.*

7 Siue apponatur in principio, ſiue in medio, ſiue in fine diſpoſitionis, ſuper nominatione facienda,
8 ſemper ad omnes dicitur relata, cùm non poſſit aſſignari ratio, cur magis ad vnum, quàm ad alium ex illis ſit referenda, *l.*1. *C. de liber. præter. l.*3. §. *filius, ff. de liber. & poſth. l. talis ſcriptura,* §. *fin. ff. de leg.*1.
6 Menoch. *de præſumptionib. lib.*4. *præſumpt.*181. Peregr. *de fideicommiſſ. art.*16. *num.*105. *cum ſeqq.* Seraphin. *deciſ.*570.*num.*2. Et fuit dictum *in Romana emphyteuſis domorum,* 11. *Martij* 1616. impreſſa per Farinac. *deciſ.*709. *num.*2. *p.*1. *recent.* vbi habetur, hoc procedere etiam in odioſè, & ſtrictè interpretandis.
6 Et *num.* 4. ſubditur, quòd ad omnia expreſſa non refertur, quando ſic eam referendo induceretur con-
8 trarietas, vel abſurditas, ſeu actus inutilitas. Quando verò non adeſt circa modum, & formam aliqua ſpecialis, & propria prouiſio, ſeu determinatio, tunc ſemper fit relatio ad omnia præcedentia, vt per Gabr. *lib.*6. *commun. tit. de clauſ. concluſ.*6. *num.*8. *limit.*8. Peregr. *d. art.*16. *n.*107. Menoch. *de præſumpt.*181. *num* 6. 7. *&* 8. Rot. *deciſ.*709. *num.*8. Immò etiamſi capitula poſſint dici diſtincta, & ſeparata, nihilominùs hæc dictio determinat omnia præcedentia,

l. ita tamen, 27. *ff. ad Trebell. l. vbi adhuc,* 29. *verſic. ita tamen, C. de iure dot.* Bero. *conſ.*71. *num.*6. *lib.*3. Surd. *conſ.*475. *num.*39. Rot. *deciſ.*225. *num.*1. *& deciſ.*526. *n.*3. *p.*1. *diuerſ.*

Conditionem importat hæc dictio, *vt in l. Titio centum,* 70. §. *Titio centum, verſ. conditio, & in l. Iulianus,* 85. *in princ.* vbi gloſſ. *in verb. & ita, ff. de condit. & demonſtr.* Luc. de Pena *in l.*1. *verſ. ita tamen, C. de collat. fund. lib.*11. *l. fin.* vbi gloſſ. & Bart. *C. de condit. per ad ciuit. pertin. lib.*11. Felin. *in cap. cum dilecta,* 2. *in num.*6. *verſ. ſecundum, de reſcript.* Rebuff. *in concord.* §.1. *de mand. Apoſtol. verſ. ita tamen.* Et fuit dictum *in Auximana Societatis,* 5. *Martij* 1595. *coram Iuſto,* impreſſa per Marchеſ. *de commiſſ. p.*1. *pag.*748. *col.*1. *in vlt. impreſſ. & in Romana laudi,* 28. *Ianuar.* 1613. *coram Buratto,* impreſſa per Farinac. *deciſ.*523. *num.*2. *p.*1. *recent.* 9

Quandoque importat modum, iuxta tradita per Menoch. *conſ.*131.*n.*3. & per Surd. *conſ.*437.*n.*2. 10

In reſcriptis inducit formam. Oſaſc. *deciſ.*128. *num.*16. Ioan. Bapt. Coſta *d. clauſ.*149.*num.*4. Quare ſcribit Rimin. iun. *conſ.*340.*num.*14. *cum ſeqq.* quòd hæc dictio habet vim taxationis, quæ taxatiuè excipit ſolùm comprehenſa ſub ea, & in omnibus alijs firmat regulam, quod de dict. *ſic tamen* dicit idem Rimin. *conſ.*391.*n.*66. 11

Dictio CLXXXIV.

Ita vt.

1 Ita vt & Ita quòd, *idem ſunt.*
2 Sicut *aliquando importat dict.* Ita vt.
3 *Modum, ſimilitudinem, & declarationem ad rem expreſſam denotat dict.* Ita vt.
4 Ita quod, *declarat, & limitat præcedentia, volentis eiſdem terminis, & cum eiſdem qualitatibus.*

Hæc dictio, & dictio *Ita quod,* idem ſunt, *l.*2. §. *idcòque, ff. de his, qui ſunt ſui, l. penult.* §. *quiſquis, ff. de leg.* Bart. *conſ.*4. *num.*2. Mandoſ. *in gloſſ. fatuli.* §. *volentes, in verb. ita vt, fol.*181. Cened. *poſt libr. pract. & canonic. quæſt. ſing.*38.*n.*6. 1

Pro *Sicut* aliquando ſumitur hæc dictio, vt *in l. quidam teſtamento, in princ. ff. de l.*3. Mandoſ. *in d. verb. ita vt, fol.*181. Cened. *d. ſing.*38.*num.*7. *in princ.* 2

Denotat modum, ſimilitudinem, & declarationem ad rem expreſſam, vt per Rimin. *in* §. 1. *n.*499. *Inſtit. de donat.* Menoch. *conſil.*530.*num.*33. *&* 34. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. ipſo Iure.* Cened. *d. ſing.*38.*n.*7. vbi *num.*8. poſt Mandoſ. *in d. verb. ita vt, in fine,* & Neapod. *in conſuet. ſi qua mulier, in verb. ita tamen, num.*6. *de mul. haben. fil. fol.*206. quærit, an faciat conditionem. 3

[Dictio *Ita quòd*, declarat & limitat præcedentia recenti eiuſdem terminis, & cum eiſdem qualitatibus. Pariſ. *conſ.*20. *num.*47. *lib.*2. Theod. de Rubeis *in ſing. Rota com.*2. *p.*4. *clauſ.*40. *& clauſ.*488. *n.*2. *cum ſeqq.* Et ita non modò ſtat declaratiuè, ſed etiam ampliatiuè. Curt. ſen. *conſ.*49. *n.*40. Socin. ſen. *conſ.*49. *n.*2. *&* 5. *lib.*1. Rot. *deciſ.*274. *n.*25. *p.*5. *recent.*] 4

Dictio CLXXXV.

Item.

1 *Continuatiua, & repetitiua qualitatum præcedentis orationis eſt dict.* Item.

2 *Repetitiua*

2 *Repetitiua ſimilium de ſui natura eſt dictio* Item, *quando adeſt eadem ratio, vel mens veriſimilis diſponentis.*

3 *Repetitiua qualitatum orationis præcedentis eſt dict.* Item, *quando præcedens oratio erat imperfecta ratione verbi, vel appoſiti, ſeu ſuppoſiti.*

4 *Repetitionem aliquando importat dict.* Item, *aliquando continuationem, quando orationi imperfectæ adiicitur.*

5 *Repetitionem nullam inducit dictio* Item, *quando ponitur in oratione perfecta, quæ non pendet à conſtructione orationis præcedentis.*

6 *Repetitiua non eſt dict.* Item, *quando ſequentia habent ſpecialem prouiſionem.*

7 *Repetitiua eſt dict.* Item, *qualitatis præcedentis, etſi ponatur poſt orationem perfectam, quando eſt identitas perſonarum.*

8 *Repetitiua non eſt dict.* Item, *quando ponitur inter diuerſas res.*

9 *Repetitiuè non ſtat dict.* Item, *ſed potiùs continuatiuè, quando eſt diuerſa ratio, vel non eſſet eadem æquitas.*

10 *Repetitiua non eſt qualitatum præcedentium* Item, *quando non eſt perſonarum & rerum identitas.*

11 *Capitulorum diuerſitatem inter quæ ponitur, oſtendit dict.* Item, *pluries repetita.*

12 *Legata ſi plura ſint facta in aliqua diſpoſitione cum dict.* Item, *nunquid conditio in vno legato appoſita, virtute huius dictionis, cenſeatur etiam in aliis legatis repetita remiſſiuè.*

13 *Legatorum, & conditionum in repetitione æquiparantur dict.* Item, *& dict.* Et.

14 Item, *importat idem quod* Similiter.

1 HÆc dictio eſt continuatiua, & repetitiua qualitatum præcedentis orationis, vt *in l. item, ff. de procur. & in l. item eorum, ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nomine.* Bart. *in l. in repetendis, n. 1. verſ. ſecundo caſu, in fine, de leg. 5. & conſ. 1.* incip. *Titius, num. 4.* Caſtr. *conſ. 88. num. 1. p. 1.* Dec. *conſ. 190. num. 1. & conſ. 433. num. 3.* Alex. *conſ. 37. num. 10. lib. 3. & conſ. 158. num. 5. & 6. lib. 6. & conſ. 99. num. 7. & 8. lib. 7.* vbi ait, operari de ſui natura repetitionem, ſi repetitio congrua fieri poteſt, aliàs ſecùs. Signorol. *conſ. 156. num. 24.* vbi ait, quòd à lege prolata inducit continuationem, quando eſt in verbis promulgatoriis legis, prout eum latè explicantem refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. lit. D, concl. 256. num. 2. cum ſeqq.* Grat. *conſ. 114. n. 14. & conſ. 117. num. 19. lib. 1. & conſ. 18. numero 36. lib. 2.* Socin. iun. *conſ. 85. num. 22. & 24. & conſil. 89. num. 5. vol. 3.* Silu. *conſ. 64. num. 8. & num. 28.* Pariſ. *conſ. 16. num. 44. vol. 3.* Gemin. *conſ. 62. num. 7. verſ. nec obſtat.* Cuman. *conſ. 22.* Hippol. *conſil. 75. num. 6. vol. 1.* Menoch. *conſil. 86. num. 5. & 81. & conſil. 291. num. 2. & 14. & conſ. 352. num. 22. & conſ. 1068. num. 1. & conſ. 1159. num. 24.* Guilhelm. Bened. *in cap. Raynutius, verb. in eodem teſtamento, num. 77. cum ſeqq.* Gomez. *in §. item Seruiana, num. 6. & in §. æquè, n. 19. Inſt. de action.* Rebuff. *in comment. ad legem Labeo, 14. verſ. item, ff. de verbor. ſignif. pag. 98.* Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ. 20. gloſſ. 1.* Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 55.* Azebed. *ad l. 2. n. 1. tit. 1. lib. 6. nouæ Recopil.* Surd. *conſ. 455. num. 12. & conſil. 468. num. 11.* Ioan. Garc. *de nobil. in dimiſ. n. 53.* Petr. Enriq. *reſp. opuſc. 2. ſub hac dict.* Gutier. *pract. lib. 3. q. 8. n. 18.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſſ. 1. num. 5.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 563. n. 62.* Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſing. 31. n. 1.* Galgan. *de condit. & demonſtr. part. 2. cap. 1. quæſ. 18. num. 1.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 309. num. 1.* Gutier. *pract. lib. 3. quæſt. 19. n. 22.* vbi ait,
de ſui natura eſſe repetitiuam ſimilium, quando adeſt 2
eadem ratio, vel mens veroſimilis diſponentis. [Magdalen. *de num. teſtium in teſtam. requiſ. par. 1. cap. 16. n. 19.* Rot. *deciſ. 425. n. 7. p. 2. in poſth.* Farin. aliàs *p. 4. recent.* vbi quòd eſt continuatiua ad priores diſpoſitiones.]

Et quamuis magna pars Doctorum ſuprà rela- 3
torum non diſtinguant, an oratio præcedens ſit
perfecta, vel non, ſed generaliter dicant, quòd
iſta dictio repetit qualitates orationis præcedentis,
tamen debet intelligi, quando ipſa præcedens oratio
erat imperfecta ratione verbi, vel appoſiti, ſeu
ſuppoſiti, iuxta doctrinam Bart. *in d. l. in repetendis,*
num. 1. verſ. 2. de leg. 3. & in l. Seia, §. Caio, ff. de fund.
inſtructo Iaſ. *conſ. 297. col. 2. vol. 2.* Curt. iun. *conſ. 72.*
num. 6. & conſ. 102. vol. 2. Cuman. *d. conſ. 22.* incip.
Titius legauit, in princ. vbi quòd importat aliquando 4
repetitionem, aliquando continuationem, quando
orationi imperfectæ adiicitur Rolan. *conſ. 36. vol. 4.*
Bertazol. *d. clauſ. 20. gloſſ. 5. n. 2.* Anchar. *reg. 1. quæſt. 53.*
in princip. & n. 1. p. 2. Cened. *d. ſing. 31. n. 1. verſ. & licèt.* Gonzal. *d. gloſſ. 1. n. 4.* Cardin. Tuſch. *d. concl. 303.*
n. 2. & 4.

Quando verò ponitur in oratione perfecta, quæ 5
non pendet à conſtructione orationis præcedentis,
tunc nullam inducit repetitionem, ſed continuat
eandem materiam. Ita Gemin. *d. conſ. 62. num. 2. verſ.*
nec obſtat. Cuman. *d. conſ. 22. ante medium, verſ. nec*
hic eſt. Aret. *conſ. 1. & conſil. 121.* Natt. *conſil. 387. numero 12. vol. 2.* Socin. *conſ. 11. num. 26. vol. 1.* Grat. *conſ.*
18. n. 59. col. 1. Silu. *conſ. 64. num. 28.* Octauian. Vulpell.
citato loco Pariſ. *conſ. 49. num. 48. volum. 2.* Maſcard *de*
probat. concl. 1265. num. 11. Card. Tuſch. *d. concl. 303.*
num. 8.

Amplia primò, hanc dictionem non eſſe repeti- 6
tiuam, quando ſequentia habent ſpecialem prouiſionem.
Ita Alex. *conſ. 158. num. 5. verſ. ſecundò principaliter, lib. 6.* quem refert Card. Tuſch. *d. concl. 303.*
num. 9.

Secundò amplia, ſeu potiùs declara illud, quòd non 7
ſit repetitiua qualitatis præcedentis, cùm ponitur poſt
orationem perfectam; quando ſcilicet diuerſitas perſonarum,
& rerum interuenit, ſecùs verò eſt, ſi ſit identitas
perſonarum, quia tunc repetit, etſi ponatur poſt
orationem perfectam, ſecundùm Curt. iun. *conſ. 102.*
n. 4. & Anchar. *Reg. 1. p. 53. n. 2. & 3. p. 2.* quos refert
Cened. *d. ſing. 31. n. 3.*

Tertiò amplia, ſeu potiùs declara, quando ponitur 8
inter diuerſas res, vt per Bart. *conſ. 3. ver. ſuper, 2. lib. 1.*
Alex. *d. conſ. 158. n. 2. verſ. quibus purum. lib. 6.* Card.
Tuſch. *d. concl. 303. n. 10.*

Quartò amplia, vt hæc dictio non ſtet repetitiuè, 9
ſed potiùs continuatiuè, quando eſt diuerſa ratio, vel
non eſſet eadem æquitas, vt per Pariſ. *conſ. 87. n. 40.*
vol. 2. Curt. iun. *conſ. 153. n. 7. & conſ. 44. n. 7. & conſil.*
72. n. 5. verſ. non obſtat, quos refert Cened. *d. ſing. 31. n.*
4. in princip.

Quintò amplia quòd non repetit qualitates præ- 10
cedentes, quando non eſt perſonarum, & rerum identitas,
vt per Ruin. *conſ. 104. n. 21. vol. 1.* Curt. iun. *conſ.*
44. n. 6. & conſ. 102. n. 4. Anchar. *Reg. 1. q. 53. n. 2. & 3.*
in 2. parte, fol. 276.

Hæc dictio pluries repetita oſtendit diuerſitatem 11
capitulorum, inter quæ ponitur, vt poſt Gemin. &
Boër. ſcripſit Rebuff. *in d. l. Labeo, §. item ſi dominus,*
col. 3. verſ. & hæc dictio. Honded. *conſ. 69. n. 24. vol. 2.*

Si autem plura ſint legata facta in aliqua diſpo- 12
ſitione, cum hac dictione, nunquid conditio in vno
legato

legato appoſita, virtute huius dictionis, cenſeatur etiam in aliis legatis repetita? Vide Bened. Capra *conſ.*60.incip.*Circa quod num.*1. Petr. Ioan. Anchar. *ſuorum quæſtion.famil.lib.*2.*q.*53. Curt.Inn.*conſ.*101. *n.*4. Rendin.*in promptuar.recept.ſentent.tom.*1.*tit.*27. *num.*4.

13 Dictio hæc,& copula *Et*, æquiparantur in repetitione legatorum,& conditionum: ita Alex. *d.conſ.*158.*n.*6.*verſ.eo modo,lib.*6. Gam.*Luſit.dec.*206.*n.*15. Card.Tuſch.*d.concl.*303.*n.*3.

14 Apud Grammaticos *Item* idem importat, quòd *Similiter*. Cic.5. *Verr.* Literæ iſtæ mittuntur a patre vehementes,ab amicis item.Idem.2.*de Diuinat.*Solis defectiones, item Lunæ prædicuntur. Idem *in Brut.* Romulus augur,cum fratre item augere.

Com negatione ſæpè in extremam conicitur clauſulam, vt res, quæ conferuntur,diuerſas eſſe appareat.Cic.*in orat.*Nam omnium magnarum artium ſicut arborum altitudines delectant,radices, ſtirpéſque non item.Idem *Attic. lib.*1. Spectaculum tibi vni iucundum,cæteris non item.

Dictio CLXXXVI.

Iterum.

1 *Repetitiua eiuſdem actus pro vna vice tantum eſt dict.* Iterum.
2 *Repetitiua aliquando non eſt dict.*Iterum.
3 *Reiterationem actus quando denotet dict.* Iterum *oſtenditur.*
4 Iterum *nonnunquam ſumitur, id eſt.* Diuerſum.
5 Iterum *pro* Secundo *eleganter ponitur.*
6 Iterum *adſciſcit* Semel,Tertium, *vel* Tertiò, *vt* num.7.
8 Iterum *quandoque additur dict.* Sæpiùs.

1 EST repetitiua eiuſdem actus pro vna vice tantùm,vt *in l. fideicommiſſa, §. ſi quis alicui decem, circa finem,* vbi Bart.& Bald. *ff.de leg.*3.*leg.fin.& ibi gloſſ.verb.quamvis,ad finem,ff.de bonis auct.Iud.poſſid.c.olim,in princ.* vbi Zabarel. *notab.*1. *de reſcript.* Fulgoſ.*conſ.*154.Gom.*in §.rurſus,num.*9.& Iaſ.*in §. Prætor ait,num.*19.*Inſtit.de act.* Boër.*deciſ.*31.*n.*14. Cened.*poſt lib.practic.& canonic.q.ſingul.*57.*num.*1. Vulpell.*de prepoſ.& aduerb.ſignif.ſub dict.item,verſ. item,pag.*56.

2 Interdum non eſt repetitiua,vt *in l.filio,quem pater, verſ. iterum arrogauerit, ff. de adopt.* vbi notant Bart.& Iaſ.*num.* 21. quos refert Cened. *d. ſing.*57. *num.*4.*in princ.* Strictè capta accipitur pro ſecunda vice, vt per Brederod. *de appell.p.*1.*cap.*124.*verſ.ab eadem perſona* Vulpell. *citato loco, pag.*56. vbi ſubit, quòd large capta etiam pro ſecunda vice accipitur, quoties opus fuerit; ſi à lege proferatur, quando
3 iteratio non tendit in grauamen alterius. Verùm vt reſolutio clarior appareat, ſciendum eſt, quòd quando hæc dictio profertur ab homine, denotat reiterationem eiuſdem actus pro vna vice tantum. Sic procedunt Iura ſuprà citata in principio huius dictionis; quando verò profertur à lege, quia lex debet poni, ita vt lites dirimat, tunc iſta dictio denotat, & dimittit reiterationem actus pro pluribus vicibus. Ita procedit *l.velut, ad finem, ff.de edendo.* Quam dictionem tradunt Bald. *in leg.*1. *verſ.quarto quæro,C.de his,quæ pœna nomine.*Iaſ.*in d.§.Prætor ait, num.*10.Gom.in *§.ſic,itaque, num.*9. *verſ. & ideò pro vera reſolutione Inſtit. de action.* vbi alios in id citat, ad pluraque infert; & ſignanter, quòd ſi datur poteſtas, & facultas arbitrio ab homine prorogandi ſemel,& iterum, non intelligitur niſi pro duabus vicibus. Alex.*in l.qui bona,§.fin.in princip.& in l. ſi finita,in princ.num.*4.*ff.de damno infecto.* Si verò datur facultas à lege, vel ſtatuto,tunc actus fieri debet toties,quoties opus fuerit. Alex.*conſ.*70.*vol.*2.cum aliis adductis per Gom.*d.n.*9.

Nonnunquam *Iterum* ſumitur, id eſt, *Diuerſum l.receptitia,verſ.& liceat,*& *ibi* gloſſ.*verb.iterum,ff.de conſtit.pecunia.* 4

Apud Grammaticos, & bonos linguæ Latinæ Auctores,*Iterum* pro *Secundò* eleganter ponitur.Cic. *Attic.lib.*4.Flaminius Conſul iterum. Idem *pro Sext.* Saturnius iterum Tribunus. Idem *in Brut.* Liuianæ fabulæ vix dignæ,quæ iterum legantur. 5

Aliàs adſciſcit *Semel.* Cic.5.*Verr.* Duobus pretiis vnum & idem frumentum vendidiſti, ſemel ciuitatibus; iterum populo Romano. Idem *pro De.* Audierat ex illo ſe à me bis ſalutem accepiſſe,ſemel ſeparatim, iterum cum vniuerſis Idem *in Brut.* Antiſtius,& Piſo ſæpe dicebant,minùs ſæpe Pomponius, raro Carbo, ſemel,aut iterum Philippus.

Aſſumit autem *Tertium*, vel *tertiò.* Cic. *lib.*1. *de Inuent.* Primum quidem decipi incommodum eſt, iterum ſtultum, tertium turpe Idem *pro Roſcio.* Iterum,ac tertiò nominaui Idem *pro Deiot.* Ille iterum ille tertio acti[...]bus factis pecuniam dedit. 6

Nonnunquam ei additur *Sæpiùs.* Cic. *Attic. lib.* 13.*epiſt.*42. Vt re experiatur, iterum, ac ſæpiùs rogat Idem *per Font.* Semel, atque iterum,ac ſæpiùs. Idem *pro lege Manilia:* Teſtis iterum,ac ſæpiùs Italia,quæ,&c. 7

Dictio CLXXXVII.

Iuxta.

1 *Significationes plures habet dict.* Iuxta, *ſecundum ſubiectam materiam.*
2 Propè *importat dict.* Iuxta.
3 *Propinquitatem, & vicinitatem ſignificat dict.* Iuxta.
4 *Vicinitas, quam importat dict.* Iuxta,*debet intelligi cum liqua diſtantia.*
5 *Vicinitatem per decem pedes importa dict.* Iuxta.
6 Secundum *nonnunquam importat dict.* Iuxta.
7 *Similitudinariè ſtat dict.* Iuxta, *quando ponitur pro* Secundum.
8 *Demonſtratiuè,& cauſatiuè potius,quam conditionaliter,& reſtrictiuè ſtat dict.* Iuxta.
9 *Relatiuè in omnibus ad relatum eſt dict.* Iuxta, *quando accipitur* Secundùm.
10 *Cauſatiuè, ſeu conditionaliter, an & quando ſtet dict.*Iuxta *oſtenditur,&* n.11.& 12.
13 *Cauſaliter intelligitur ſtare d.* Iuxta,*in priuilegiis.*
14 *Conditionaliter intelligitur ſtare dict.* Iuxta,*in reſcriptis Iuſtitia.*
15 *Limitatiuè ſtat dict.* Iuxta, *relata ad facultatem alicui datam.*
16 *Perfectio nunc vt non requiratur, operatur dict.* Iuxta.

CVm plures habeat ſignificatus hæc dictio, ſecundum ſubiectam materiam, vt aduertunt Socin.*conſ.*201.*in princip.verſ.accedat etiam,lib.*2.& Cardin.Tuſch.*pract.concluſ.tom.*1.*lit.D, concl.*304. *num.*6.ideò ſigillatim quidquid de ea dicendum occurrit,explicabo.

2 Primò importat idem quod Prope. Cic. Sepultus
eſt iuxta viam Appiam ad quintum lapidem, leg. qui
ades, ff. de incend. cap. ſolita, §. hoc autem, de maiorit. &
obed. Alex. conſ. 120. incip. Omiſſis argumentis, num. 6.
verſ. nam dicitur, lib. 1. & conſ. 44. num. 2. vol. 6. Coſm.
in pragmat. ſanct. tit. de lect. §. ſtatuit, in verb. iuxta,
pag. 143. Intrigl. Siciliæ deciſ. 36. n. 16. Card. Tuſch.
d. concl. 304. num. 7. Cened. poſt libr. practic. & canon.
q. ſing. 32. num. 1.

3 Et tunc ſignificat propinquitatem, & vicinitatem
vt in l. quidam Hiberus, vbi Bart. ff. de ſeruit. vrbanor.
prædior. Bald. in l. 1. num. 2. C. de Epiſcopi, & Cleric.
Bero. conſ. 144. num. 16. vol. 3. Felin. in cap. quia indi-
canto, col. fin. de præſcript. Coſm. citato loco. Surd. conſ.
429. num. 32. Vulpell. de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub
4 dict. Item, verſ. iuxta, pag. 59. Quæ quidem vicini-
tas debet intelligi cum aliqua diſtantia. Bald. in l. 1. C.
de ſacroſ. Eccleſ. Grat. conſ. 112. num. 22. lib. 1. Pa-
riſ. conſ. 68. num. 58. vol. 2. vbi ait, quòd iſta dictio
verificatur, nedum in contiguis, ſed etiam in ali-
quantulum diſtantibus. Alex. conſ. 120. num. 6. vol. 2.
vbi dicit denotare propinquitatem per vnum, vel
5 duos pedes. Denique denotare vicinitatem per de-
cem pedes prope, tenent Bart. in leg. decernimus, C. de
aquæduct. lib. 10 Fel. in c. ex parte, de reſcrip. Franc.
Marc. deciſ. 644. p. 2. Petr. Enriq. reſponſ. opuſc. 2. ſub
hac dict.

6 Secundò ponitur quandoque per dict. Secundum
vt per Abb. in cap. Abbate, num. 20. de verbor. ſignific.
Coſm. d. verb. iuxta, pag. 143. & in tit. de pacif. poſſeſſ.
in fin. princip. in verb. iuxta, pag. 70. vbi dicit, quòd
iſta dictio iuxta, & ſecundum, æquipollent. Alber. in
dict. Iuxta. Bart. in extrauag. ad reprimendum, §.
prout, num. 2. & in l. edita, num. 28. C. de edendo. Rim.
iun. conſ. 108. n. 1. vol. 1. Cened. d. ſingul. 22. n. 3.

7 Et tunc ſtat ſimilitudinariè, vt dict. Sicut, tan-
quam, ad inſtar, &c. ſic in l. leges vt generales, Cod.
de legib. & in l. 1. C. de his qui parentes, vel lib. occid.
notant verb. Iuxta, Menochius conſil. 482. ſub num.
33. Glocit. reſponſ. 1. part. 3. num. 128. Bero. conſil.
8 38. num. 3. vol. 1. Et ſic in dubio cenſetur potiùs ſta-
re demonſtratiuè, & cauſatiuè, quam conditionali-
ter, & reſtrictiuè, vt per Dec. in cap. quoniam Abbas,
n. 14. verſ. & in dubio, de offic. deleg. Roman. conſ. 336.
incip. Circa propoſitam, n. 2. Pariſ. conſ. 4. n. 336. lib. 4.
Curt. iun. conſ. 97. n. 3. Rot. deciſ. 47. n. 7. p. 2. diuerſ.
Marien. l. 2. gloſ. 9. n. 12. tit. 4. lib. 6. nona Recop. [Rota
apud Paul. de Rub. deciſ. 207. n. 4. & 5. tom. 2. diuerſ.
p. 6. recent. vbi quod potius cenſetur ſtare demon-
ſtratiuè, quam reſtrictiuè, & n. 7. quòd tunc ſtat cau-
ſatiuè, non autem relatiuè, & reſtrictiuè quando non
conſtat de relato.

9 Eſt etiam in hoc ſenſu relatiua in omnibus ad
relatum, vt in cap. Abbate, §. proterea, vbi gloſ. de verb.
ſignif. tradunt Alex. conſ. 81. num. 6. lib. 6. Intrigl. Sici-
liæ deciſ. 36. num. 15. Galganet. de condit. & demonſtr.
part. 2. cap. 1. q. 18. num. 13. Et fuit dictum in Romana
peculium 2. Maij 1614. coram Vbaldo, impreſſa, per
Farinac. deciſ. 386. num. 2. part. 1. recent. D. Lotter. de re
benefic. lib. 1. q. 40. num. 219. Card. Tuſch. dict. concl.
304 num. 3. Rot. deciſ. 40. p. 2. diuerſ. vbi tantùm fuit
adeo eſſe relatiuam, vt ſi conſtet de relato, nihil diſ-
ponat vltra contenta in relato, vbi num. 7. ſubdit,
quòd ſi referens plus diſponeret, quàm relatum,
quandocunque de relato conſtaret, referens non at-
tenditur, ſed relatum. Decian. conſ. 21. num. 37. item
lib. 2. vbi ait, quòd promittens iuxta formam inſtru-
menti de tali tempore, cum ſint verba relatiua, ſi ex
inſtrumento nihil apparet, non tenetur, quia falſa
cauſa non nocet. Alex. conſ. 9. incip. Ponderatis n. 12.
lib. 5. vbi ait, quòd inueſtitura facta maſculo, & fœ-
minæ iuxta formam antiquarum inueſtiturarum, ſi
ex inueſtituris antiquis conſtet quòd fœminæ ſunt
excluſæ, erunt etiam excluſæ ex noua inueſtitura
habente relationem ad antiquas.

An autem, & quando hæc dictio ſtet cauſatiuè, 10
quando conditionaliter, non bene conſtat inter Do-
ctores. Alex. enim d. conſ. 9. num. 12. tenet, ſtare cauſa-
tiuè, dum ait, quod frater faciens ſe inueſtiri de certo
feudo pro ſe & fratribus, & ſororibus, iuxta teno-
rem aliarum inueſtiturarum antiquarum, cenſetur
per errorem feciſſe, quia præſumitur credidiſſe inue-
ſtituras ita loqui, & ſi contrarium loquantur, non
ſibi præiudicauit. Cuius dictum notabile dicit Curt.
iun. conſ. 92. n. 10.

Sed Caſtr. conſ. 17. incip. In cauſa decimali, in princ. 11
& in fine lib. 2. ait, quòd ſi fiat conceſſio inueſtituræ
de omnibus de quibus maiores ſui fuerunt inueſtiti
iuxta prædeceſſorum ſuorum inueſtitura, dictio
iuxta ſtat conditionaliter, & ſi non conſtat de an-
tiquis inueſtituris nihil eſt conceſſum, ſubditque,
id reſtringi, quando conceſſio, ſeu inueſtitura eſt
certa, vt quia conceduntur certa bona expreſſa; ita
quòd non remanet aliqua incertitudo, licèt adii-
ciatur iuxta formam antiquarum inueſtiturarum,
aut ſecundum, vel prout ſui anteceſſores poſſe-
derunt, quia tunc non facit conditionem, ſed mo-
dum, videlicet quia ſic ſui anteceſſos, vſi ſunt. Infe-
rens idem eſſe dicendum, quando quis condemna-
tur, vel ſe obligat ad ſoluendum ſingulis annis vnum
par caponum, prout eius anteceſſores ſoluere con-
ſueuerunt, quia exponitur, prout ſic ſui anteceſ-
ſores ſoluere conſueuerunt, niſi ex aduerſo pro-
baretur, quòd ſoluere non conſueuerunt, quia ſi
falſa eſt cauſa, tunc non valeret conceſſio. Vnde
Marienſ. d. l. 2. gloſſ. 3. n. 13. tradit, quod quoties lex
vel priuilegium non diſponit quid certum, ſed ſe re-
fert ad legem, ſeu priuilegium, tunc hæc dictio po-
nitur conditionaliter, ita vt donec conſtet de re, ad
quam refertur, non valeat diſpoſitio.

Declarat tamen Grammat. deciſ. 39. num. 14. tres 12
caſus diſtinguens. Primum quando diſpoſitio eſt
certa, & non apparet id ad quod fit relatio, & valet,
quia quando hæc dictio refertur pro certo, ſtat
cauſatiuè, non autem conditionaliter, Dec. conſ. 196.
col. 2. Aretin. conſ. 76. col. 3. Bellon. conſ. 36. num. 11,
quos refert Cened. d. ſingul. 32. num. 4. in princ. Se-
cundum quando diſpoſitio eſt incerta, & non appa-
ret id ad quod fit relatio, & non valet, ex adductis
per Grat. conſ. 105. n. 2. vol. 2. & Ruin. conſ. 15. n. 11.
lib. 1. Socin. iun. conſ. 122. num. 34. lib. 3. Rot. deciſ. 40.
ſub n. 4. & 5. Tertium quando diſpoſitio relata appa-
ret magis ſtricta, & ſit reſtrictio. Quartum addit
Card. Tuſch. d. concl. 304. n. 15. poſt Caſtr. conſ. 17. in
fine lib. 2. quando diſpoſitio eſt certa; ſed conſtat
quòd relatum eſt contrarium, quia ex aduerſo eſt pro-
batum contrarium, & tunc facerent verba rationem
conditionalem.

Tertiò in priuilegiis intelligitur ſtare cauſaliter. 13
Roman. conſ. 336 num. 3. In reſcriptis verò Iuſtitiæ
conditionaliter veluti ſi dicatur, exequutioni man-
des talem ſententiam iuxta eius ſeriem, quia intelli-
gitur ſi ex eius ſerie liquere poterit. Ita Roman.
conſ. 366. num. 7. vbi Apoſtill. in verb. conditionaliter,
Grammat. d. deciſ. 59. n. 24. Curt. iun. conſ. 96. num. 3.
Ioan. Bapt. Ferret. conſ. 86. num. 5. Cardin. Tuſch. dict.
concl. 304. n. 17. quicquid dicant Rimináld. in l. edi-
ta, col. pen. verſ. & ideo, C. de edendo. & Bellon. conſ. 36.
à num. 11. quos refert Cened. d. ſingul. 32. num. 4. poſt
princ.

Quartò

Quartò relata ad facultatem alicui datam ſtat limitatiuè, vt fuit dictum *in Romana pecuniaria 18. Iunij 1607. coram Penia.* [Et ſtat reſtrictiuè. Peregr. *conſ. 5. n. 104. vol. 1.*]

Quintò operatur vt non requiratur anni perfectio, ſed ſufficiat inchoaſſe, ex adductis per Surd. *deciſ. 178. num. 8.*

Dictio CLXXXVIII.
Legitimè.

1 *Factum, & modum concernit dictio* Legitimè.

2 *Factum* legitimè, *cenſetur factum ordine iuris ſeruato.*

3 *Citatus vt* legitimè *compareat, intelligitur per ſe, vel per procuratorem.*

4 *Citatus ad comparendum legitimè in loco, ad quem prohibetur acceſſus citato, non tenetur comparere, nec mittere procuratorem.*

5 *Probationi, vel oſtenſioni adiecta dict.* Legitimè, *importat plenam, & veram probationem, non autem priuilegiatam.*

1 Concernit factum & modum: factum ſcilicet fuiſſe legitimum, & legitimo modo proceſſiſſe, vt per Io. Menoch. & And. *in reg. factum legitimè, de reg. Iuris, lib. 6.* Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ. 8. gloſ. 6. & clauſ. 35. gloſ. 12. n. 2.*

2 *Legitimè factum*, cenſetur factum ordine Iuris ſeruato, gloſ. & Abb. *in cap. conſanguinei, de re iud.* Bertazol. *d. gloſ. 6.* Seraphin. *deciſ. 190. n. 2. & deciſ. 433. num. 6.*

3 Vnde citatus vt legitimè compareat, intelligitur per ſe, vel per procuratorem. Ita Bald. *conſ. 149.* incip. *Statuto, circa med. verſ. in contrarium, lib. 5.* quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 3. lit. D, con-*

4 *cluſ. 305. num. 1.* vbi *num. 2.* cum eod. Bald. citato loco reſtringit, niſi hæc dictio annexum haberet locum prohibitum, quia citatus ad comparendum legitimè in loco ad quem prohibetur acceſſus citato, non tenetur comparere, neque mittere procuratorem, ex quo ratione loci prohibiti hæc dictio non attenditur.

5 Adiecta hæc dictio probationi, vel oſtenſioni portat plenam & veram probationem, non autem priuilegiatam, vt per iuramentum, ita Iaſ. *in l. ſi quando, col. 2. n. 9. & ſeq. C. unde vi*, quem refert Card. Tuſch. *d. concl. 305. n. 3.* vbi *n. 4.* cum Alex. *conſ. 119. num. 9. lib. 2.* extendit in tantum, vt etiamſi concurrat ſemiplena probatio, cum iuramento, non erit legitima probatio.

Dictio CLXXXIX.
Lego.

1 *Inſtitutionem hæredis inducit verbum* Lego, *adiectum vniuerſitati bonorum.*

2 *Legatum, & non inſtitutio intelligitur, quando verb.* Lego *adijcitur certæ quantitati, vel ſummæ.*

3 *Legata, fideicommiſſa, & cæteras omnes ſpecies relictorum comprehendit verbum* Lego, *in genere ſumptum.*

4 *Fideicommiſſum vniuerſale importat verbum* Lego *tanquam obliquum adiectum hæreditati, ſiue ſit hæres inſtitutus, ſiue non.*

Verbum hoc adiectum vniuerſitati bonorum in- 1
ducit hæredis inſtitutionem, vt per Menoch. *conſ. 86. n. 78.* Azeued. *ad l. 1. n. 167. tit. 4. lib. 5. nouæ Recopilat.* Ceual. *comm. contra comm. q. 114.*

Quando verò adijcitur certæ quantitati, vel ſum- 2
mæ, intelligitur legatum, & non inſtitutio, iuxta reſoluta per Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 141. n. 34.* & per Brunor. à Sole *in locis commun. lit. V, n. 46.*

In genere tamen ſumptum amplam retinet ſigni- 3
ficationem, & comprehendit legata, fideicommiſſa, & cæteras omnes ſpecies relictorum, *l. fideicom. 85. l. vxorem, 39. §. legauerat. ff. de leg. 3. l. aquis, 39. ff. de vſur. l. filium, §. ſi legata, iuncta l. 1. ff. de legatis præſtand.* notat Pichard. *ad princ. Inſtit. de fideicomm. hæred. n. 5.*

Et quòd hoc verbum tanquam obliquum adie- 4
ctum hæreditati importet fideicommiſſum vniuerſale, ſiue alius ſit hæres inſtitutus, ſiue non, ex Craſſ. *de ſucceſſ. §. inſtitutio, q. 15. n. 2. & 3. & §. ſubſtitutio, q. 5. n. 23.* reſoluit Mouet. *de commun. vlt. volunt. c. 9. num. 20.*

Dictio CXC.
Liberè.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes.*

2 *Actum quod quis facere poſſit ſua ſponte, & ſine alterius licentia operatur dictio* Liberè.

3 Liberè, *intelligitur ſine impedimento, contradictione onere, grauamine, vel obſtaculo.*

4 Liberè aliquid habens, *illud ab omni onere exemptum dicitur habere.*

5 *Venditionem immunem ab omni alia obligatione, ac proinde à pacto redimendo, importat dict.* Liberè.

6 Liberè *id fieri dicitur, quod quis ſine aliqua obligatione, ſed ſua abſoluta voluntate, alio non requiſito, facere poteſt.*

7 *Fundus quod non eſt obnoxius ſeruituti, denotat dict.* Liberè.

8 Liberè *idem importat, quod non obſtante contradictione.*

9 *Electionem, ſeu conſilium alterius qui expectare non debet, dicitur* liberè *facere.*

10 Liberè *idem ſignificat quod arbitrio ſuo.*

11 *Subſtitutio facta* liberè, *importat integraliter, & ſine diminutione.*

12 *Liberè operatur ab omni neceſſitatis obſeruantia, & ſolemnitate abſtractum.*

13 *Facultas alicui conceſſa de conferenda re aliqua cum dict* Liberè *non reſtringitur ad certum genus perſonarum.*

14 *Vxor ſi relinquatur vſufructuaria* liberè, *habebit plenum vſumfructum.*

15 *Liberationem totalem denotat dictio* liberè.

16 *Obligationem omnem excludit dictio* Liberè.

17 Liberè *in venditione operatur reſpectu tranſlationis dominij pretio ſoluto.*

18 *Reſtitui ſi petatur* liberè, *dicitur intentatum petitorium.*

19 *Fideicommiſſarius vt poſſit apprehendere rem abſque conſenſu hæredis, operatur dictio* Liberè.

20 *Poteſtatem liberam & abſolutam, & nulli legi ſuppoſitam importat dict.* Liberè.

21 Facultas libera *ſi data ſit, non ex hoc videtur Iuris communis ſublata diſpoſitio.*

22 *Teſtari prohibito ſi libera concedatur teſtandi facultas intelligitur Iuris forma ſeruata.*

23 *Exceptionem prouenientem ex natura actus, & ſubiecta materia, excludit dictio* Liberè.

1 DE vi,& effectibus huius dict. vide Alber. *in ſuo diction. verbor. Liberè*, Rebuff. *in concord. rubr. de collat. §. præfatique, verb. Liberè, pag. mihi*, 308. Bartholom. Peret. *ad extrauag. ambitioſa, de reb. Eccleſia non alienan. verb. Illis exceptis, num.* 16. *&* 17. Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ.* 30. *gl.* 10. *n.* 1. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignific. ſub hac dict. pag.* 56. Cald. Pereira *de renou. emphyt. q.* 8. *num.* 10. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 53. *num.* 2. *&* 3. *& gloſſ.* 45. *n.* 11. *&* 17. *& gloſſ.* 46. *n.* 1. *&* 3. *& gloſſ.* 53. Cened. *poſt lib. pract. & canonic. quæſt. ſingul.* 58. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concluſ.* 306. [Farin. *conſ.* 8. *n.* 10. *& conſ.* 119. *n.* 13.]

2 Denotat hæc dictio; quòd actum quis facere poſſit ſua ſponte, & ſine alterius licentia, & auctoritate. Ita Panorm. *in cap. ſi pro debilitate, num.* 5. & *ibi* Dec. *num.* 41. & 46. *de offic. deleg. cap.* 2. *de locato, cap. ſtatuimus, de regularib. cap. cùm plures*, vbi gloſſ. *verb. Liberè, de offic. deleg. lib.* 6. *cap.* 1. *de cenſ. eod. lib. Clement. dudum, §. ſi verò*, vbi gloſſ. *verb. liberè, de ſepult.* & *ibi* Immol. *num.* 3. Alex. *conſ.* 80. *num.* 10. *vol.* 1. *& conſ.* 14. *num.* 3. *vol.* 2. Dec. *conſ.* 360. *num.* 5. Andr. ab Exea *in cap.* 1. *num.* 422. *cum ſeq. de cenſib.* Aret. *conſ.* 76. *num.* 1. Gozad. *conſ.* 58. *num.* 2. *& conſ.* 91. *num.* 9. Curt. Iuo. *conſ.* 2. *num.* 3. Rimin. *in princip. Inſtit. de donat. num.* 515. Plot. *de in litem iurando, §.* 2. *num.* 28. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num.* 135. *C. de reuoc. donat.* Rebuff. *d. verb. Liberè, verſ. ſeptimò, pag. mihi* 620. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 7. *num.* 34. *& conſ.* 121. *num.* 66. *& conſ.* 191. *num.* 9. Alciat. *conſ.* 212. *num* 4. Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de elect. §. quòd ſi, in verb. liberè, fol.* 34. *col.* 1. Mandoſ. *regul. de Infirmis, quæſt.* 15. *num.* 3. Anchar. Regien. *quæſt.* 40. *num.* 5. *&* 6. *part.* 2. *fol.* 144. Brunor. à Sole *in locis commun. verb. Liberè.* Roland. *conſ.* 42. *num.* 19. *lib.* 1. vbi ait, quod importat ſine licentia, ſine conſenſu, vel authoritate alterius, & ſine aliqua requiſitione. Surd. *conſ.* 313. *num.* 96. Flamin. *de reſign. lib.* 7. *quæſt.* 5. *n.* 8. Cald. Pereira *de empt. & vend. cap.* 20. *num.* 9. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gl.* 45. *num.* 11. *cum ſeqq. & gloſſ.* 48. *num.* 3. *& gloſſ.* 53. *num.* 3. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 306. *num.* 10. Cened. *d. ſingul.* 58. *n.* 1. Monet. *de commut. vlt. vol. c.* 7. *n.* 144. *& c.* 8. *n.* 137. [Peregr. *conſ.* 97. *n.* 81. *vol.* 4.]

3 Item, *Liberè* intelligitur ſine impedimento, contradictione, onere, grauamine, vel obſtaculo, aut vlla diminutione, vt *in clem. fin. de ætat. & qualitat. & in cap.* 1. *in princip. verb. liberè, de reg. Iuris, lib.* 6. *& in cap. cùm Epiſcopus, verb. Liberè, de offic. Ord. eod. lib.* Notant gloſſ. *verb. Liberè, in d. Clement. dudum.* Alex. *conſ.* 214. *num.* 4 *vol.* 6. Curt. iun. *conſ.* 1. *num.* 3. Dec. *conſil.* 360. *num.* 10. Socin. ſen. *conſil.* 13. *in fine, lib.* 1. Socin. iuo. *conſil.* 72. *num.* 7. *lib.* 2. Ruin. *conſil.* 1. *num.* 21. *vol.* 1. Alex. *conſ.* 214. *num.* 4. *vol.* 6. Roland. *conſ.* 42. *num.* 18. Nat. *conſ.* 530. *num.* 10. *vol.* 3. Pariſ. *conſil.* 81. *num.* 5. *lib.* 3. Gozad. *conſil.* 47. *num.* 9. *& conſ.* 91. *num.* 7. *& conſ.* 58. *num.* 2. Rip. *de remed. ad conſeruandam vbert. num.* 243. Alciat. *reſp.* 603. *num.* 3. Durant. *de arte teſtandi, in tit. de ſubſtit. n.* 32. Vincent. Caroc. *deciſ. ſeu caſ.* 80. *num.* 38. Tiraq. *d. verb. reuertatur, num.* 134. Coſm. *d. verb. Liberè, pag.* 104. Menoch. *remed.* 2. *adipiſcen. num.* 52. *& conſ.* 10. *num.* 10. Vulpell. *citato loco.* Corn. *conſ.* 267. *num.* 15. *lib.* 4. vbi loquitur in libero vſufructu. Decian. *conſil.* 41. *num.* 14. *lib.* 2. Surd. *deciſ.* 265. *num.* 3. *& deciſ.* 172. *num.* 14. Petr. Henriq. *reſp. opuſc.* 1. *ſub hac dict.* Cald. Pereira *de renou. emphyt. q.* 8. *n.* 11. Valaſc. *conſult.* 123. *n.* 9. Franc. Leo *in theſ. fori Eccleſiaſtici, p.* 2. *c.* 16. *num.* 56. *& p.* 4. *c.* 1. *n.* 24. vbi ait, quòd in contractu emphyteutico tribuit abſolutam auctoritatem, omnémque contradictionem, & impedimentum remouet, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gl.* 33. *n.* 18. Mart. *de Iuriſd. p.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 20. *n.* 9. Ludou. Rodolphin *poſt tract. de abſoluta Principis poteſt, voto vnic. num.* 55. Card. Tuſch. *d. concl.* 306. *n.* 9. Nicol. Garz. *de benef. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 376. Steph. Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 919. *n.* 13. *&* 20. Et fuit dictum *in Conſentina penſionis* 29. *May* 1596. *coram Card. Pamphilio.* [Rot. *deciſ.* 167. *n.* 27. *p.* 2. *recent.*]

4 Vnde qui liberè aliquid habet, illud ab omni onere exemptum dicitur habere, gloſſ. *verb. liberè, in d. Clem. dudum.* Menoch. *conſ.* 1042. *num.* 10. Sic de teſtatore relinquente aliquid liberè, quod ab omni onere fideicommiſſi cenſetur eximere, voluit Menoch. *conſ.* 640. *num.* 2. *&* 3. qui teſtatur idem ſentire Ruin. *conſ.* 151. *num.* 10. *vol.* 1.

5 Ita etiam in venditione appoſita hæc dictio *Liberè*, importat venditionem immunem ab omni alia obligatione, & per conſequens à pacto redimendi. Paril. *conſil.* 45. *num.* 14. *lib.* 4. Menoh. *conſ.* 10. *numer.* 10. Honded. *conſ.* 31. *num.* 51. *& ſeqq. lib.* 1. Et fuit dictum *in Romana domus*, 20. *February* 1615. *coram Vbaldo*, impreſſa per Fario. *deciſ.* 669. *n.* 2. *p.* 1. *recent.*

6 Item *liberè* id fieri dicitur quod quis ſine aliqua obligatione, ſed ſua abſoluta voluntate, alio non requiſito, facere poteſt, vt per Aret. *conſ.* 26. *num.* 30. Socin. *conſ.* 13. *in fine, vol.* 1. *& conſ.* 170. *col.* 5. *vol.* 2. Dec. 355. *num.* 4. *& conſ.* 260. *num.* 5. Pariſ. *conſ.* 26. *num.* 26. *vol.* 4. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 7. *num.* 33. *cum ſeqq.*

2 Item *liberè* denotat, quòd non eſt fundus obnoxius ſeruituti, vel alteri obligationi Rimin. *in princip. Inſtit. de donat. num.* 548. *fol.* 206. Cened. *d. ſing.* 58. *num.* 4.

8 Item *liberè* idem importat, quòd non obſtante contradictione Roland. *conſ.* 42. *num.* 17. Æmil. *conſ.* 6. *in princ.* Socin. Iun. *conſ.* 1. *num.* 13. *vol.* 4. Menoch. *conſ.* 10. *n.* 10. Brunor. à Sole *q.* 39. *dub.* 1. quos refert Cened. *d. ſing.* 8. *n.* 8.

9 Item *liberè* facere dicitur, qui alterius electionem, vel conſilium expectare non debet. Verall. *deciſ.* 297. *n.* 6. *p.* 1.

10 Item *liberè* ſignificat idem, quod arbitrio ſuo. Alciat. *conſ.* 212. *n.* 4. Cened. *d. ſing.* 18. *n.* 4.

11 Item ſubſtitutio facta *liberè* importat integraliter & ſine diminutione, & quòd mortuo filio, cui ſubſtituitur in pupillari ſubſtitutio ſit pupillaris, & excludat matrem. Anton. de Butr. *conſ.* 53. *n.* 1. *in fine*, Card. Tuſch. *d. concl.* 306. *n.* 8.

12 Item *liberè* operatur ab omni neceſſitatis obſeruantia, & ſolemnitate abſtractum. Bald. *in cap. quæ in Eccleſiarum, col.* 2. *num.* 4. *verſ. ibi, liberam. de conſtit.* Marc. Anton. de Amatis *Marchia deciſ.* 53. *n.* 3. 4. *&* 5.

23 Item hæc dictio adiecta in facultate alicui conceſſa de conferenda aliqua re importat, vt facultas illa non reſtringatur ad certum genus perſonarum, vt fuit dictum *in Valliſoletana præeminentiarum*, 24. *Nouembris* 1603. *coram Card. Pamphilio.*

14 Item ſi per verbum *liberè* vxor relinquatur vſufructuaria liberè, habebit plenum vſumfructum, cùm tamen aliàs habebat ſola alimenta, vt per Caualcan. *de vſufructu mulieri relicto, cap.* 1. *n.* 50. quem refert Cened. *d. ſing.* 58. *ſub n.* 4.

15 Item *liberè* intelligitur quoad omnia, & ſic totalem liberationem denotat. Ita Crauet. *conſ.* 122. *num.* 5.

*num.*5. Alex. *conſ.*96. *col.*1. *lib.*6. Apoſtill. ad Butr. *conſ.*13. *in verſ. liberè.* Roland.à Valle *conſ.*42. *n.*20. *lib.*1. Card.Tuſch. *d. concluſ.*306. *num.*51. totalitatémque importat. Menoch. *conſ.*1.*n.*13. *& conſ.*633. *num.*14.

16 Idem excludit omnem obligationem, vt *in l.non dubito,§.liberè autem.ff.de captiuis, & poſt lim.reuerſ. c.2.de arbitr.lib.5.cap. licèt, de ſepult.eod.lib.* Valaſc. *conſult.*123.*n.*8.

17 In venditione operatur reſpectu tranſlationis dominij pretio ſoluto, vt per Seraphin. *deciſ.*663. *num.*5.

18 Si petatur *liberè reſtitui*, dicitur intentatum petitorium,quia iſta dictio eſt huius naturæ,vt per eam illud intentatum cenſeatur. Menoch. *de recuper. poſſeſſ.in præfat. num.*15. quem refert Cened. *d.ſing.*58. *num.*6.

19 Operatur,vt eius virtute fidei commiſſarius poſſit apprehendere rem abſque conſenſu hæredis, vt per Anchar.Regien. *q.*40.*num.*56.*fol.*244. quem citat Cened. *d.ſing.*38.*n.*2.

20 Et licèt *liberè* importet liberam,& abſolutam poteſtatem nulli legi ſuppoſitam, ſecundùm Caroc. *deciſ.ſen caſu* 80.*num.*38. Sociu. *conſ.*170.*n.*8.*lib.*2. & Roland. *conſ.*41.*n.*17.*lib.*1. tamen requirit Iuris ordinem, iuxta reſoluta per Hippol. *conſ.*49. *n.*48. *vol.*1. recipitque reſtrictionem à Iure,ſecundùm determinationem aliarum legum Alex. *conſ.*80.*num.*1. *lib.*1. Card.Tuſch. *concl.*306.*n.*14.

21 Vnde ſi libera facultas data ſit,non ex hoc videtur Iuris communis ſublata diſpoſitio, quia etiam tunc procedere debent iuxta Iuris diſpoſitionem vt per Rebuff. *d.verb.liberè,& verſ.& an verbum.* Menoch. *de arbitr.lib.*1.*q.*7.*n.*36.*&* 37.

22 Sic etiam, ſi teſtari prohibito libera concedatur teſtandi faculeas, intelligitur Iuris forma ſeruata, vt *in l.ſi quando,C.de inoffic.teſtam.* Vulpell. *d.loco, n.*2. Menoch. *d.q.*7.*n.*39.

23 Non excludit tamen hæc dictio exceptionem prouenientem ex natura actus, & ſubiecta materia, per Farinac.*in praxi crim.p.*1.*lib.*1.*tit.*3.*q.*24.*n.*81.Card. Seraphin. *deciſ.*556.*n.*4.*& deciſ.*576.*num.*4. Cened. *d.ſing.*38.*n.*5.

Dictio CXCI.

Licèt.

1 *Dict.* Licèt, *ſæpiſſimè abſolutè ponitur.*
2 *Dict.* Licèt, *pro* Etiamſi *nonnunquam vſurpatur.*
3 *Infinito modo iuncta dict.* Licèt, *vſurpatur pro* Poſſumus.
4 *Doctores referuntur de vi & effectibus verbi* Licèt *agentes.*
5 *Libertatem, & arbitrium denotat verbum* Licèt, *non obligationem,& præciſam neceſſitatem.*
6 *Arbitrij liberam,& abſolutam poteſtatem tribuit verbum* Licet.
7 *Taxatiuum non eſt verbum* Licet, *nec excludit alia.*
8 *Clauſula* Liceat tibi propria auctoritate, &c. *intelligitur, volente ipſo impetrante, & non illo inuito.*

Dictio *Licèt*, ſæpiſſimè abſolutè ponitur, & ſeruit conceſſioni Cic. *Attic. lib.*14. *epiſt.*4. Sed omnia licèt concurrant, Idus Martiæ conſolantur Idem *de Amicit.* Quantumuis licèt excellas. Idem *Attic.lib.*2. *epiſt.*24. Proinde iſti faciant licet, quos volent. Sæpe in hunc ſenſum adiicitur *per me, per te per illum*, & alia huiuſmodi. Terent. *Adelph.* Sinatis hunc facere dum per ætatem licet.

Nonnunquam pro *etiamſi* videtur vſurpari. Cic. *pro Sext.* Licet omnes in me terrores impendeant ſubitò. Idem *poſt red. in Sen.* Licet corpus abeſſet meum, dignitas iam in patriam reuerterat. Et tunc implicat caſum dubitatiorem, ſicut dictio *etiam*, vt per Natt. *in comment.de vſuris,gloſſ.*13.*n.*97. Polyd. Rip. *de nocturno tempore,c.*78.*n.*4. 2

Verbum *licet* infinito modo iunctum vſurpatur pro *Poſſumus.* Cic. 1. *Officior.* Licet ora ipſa cernere iratorum. Idem 2. *de diuinat.* Mirari licet quæ ſint animaduerſa à Medicis herbarum genera. At verò vbi præcedit,negatiua,veluti *Non licet*, æquipollet præcepto,& neceſſitatem importat, vt per Philiarch. *de officio Sacerd.tom.*1.*p.*2.*lib.*3.*c.*2.*dict.*3. Caſtr. *de lege pœnali,lib.*1.*cap.*3.*docum.*4. Sanch. *in præcepta Decalogi,tom.* 2.*lib.*6.*c.*4.*n.*38.*prope finem.* 3

Verbum *licet*, de cuius vi,& effectibus multa cumulant Rebuff. *in comment. ad l.licet,*38.*verſ. licet, ff.de verbor. ſignif. pag.*299. & Galganet. *ad ſtatuta Vrbis,lib.*1.*c.*143. *in princ.* [Hermoſil. *l.*42.*gl.*4.*n.*5. *tit.*3.*p.*5. vbi quòd eſt aduerſatiua.] 4

Libertatem,& arbitrium denotat,non autem obligationem,& præciſam neceſſitatem, vt *in l.diem proferre,§.ſi plures, ff.de arbitr.l.*1. *ff. de interrog. action.* Notant Menoch. *conſ.*318.*num.*23. Ceuall. *commun. contra commun.q.*750. *n.*26. *& q.*717. *n.*61. Et ita eſt poteſtatiuum,non neceſſatiuum. Card.Seraphin. *deciſ.*739. *n.*3. Sicut de verbo *Licet*, quòd tribuat liberam, & abſolutam arbitrij poteſtatem, dicit Menoch. *de arbitr.lib.*1.*q.*7.*n.*32. 5

Non eſt taxatiuum hoc verbum *Licet*, nec excludit alia,iuxta notata per Seraph. *dec.*573.*n.*2. 6

De clauſula *Liceat tibi propria auctoritate, &c.* quòd intelligatur volente ipſo impetrante, & non illo inuito,tradit Socin.ſen. *conſ.*115. *ſub num.*5. *prope finem, verſ. ſed ad hoc reſpondeo lib.*3. Et fuit dictum *in Regien.reſeruationis fructuum,*6. *Iuny* 1588. *coram Gipsio.* 7

Dictio CXCII.

Longè.

1 Longè, *propriè idem ſignificat quod* Procul.
2 Longè, latéque, *aſſumuntur ad ſignificandam longitudinem, ac latitudinem ſpatij.*
3 Valdè, *aut* Multum, *interdum denotat dict.* Longè.
5 Longè *pro* Multò *ſæpe vſurpatur, nec rarò cum ſuperlatiuo iungitur.*

Longè propriè idem ſignificat quod *Procul*. Cic. *lib.*2. *epiſt.* Longè abſum, audio ſerò. Idem *ad Q. Fratr. lib.*3. Iſti quàm longè ſint, neſcio. Idem *Attic.* Tu autem abes longe gentium. Idem 4. *Verr.* Epicrates longè mihi obuiam. Idem *de Amicit.* Vt nos longè proſpicere oporteat futuros caſus Reipublicæ. 1

Longè latéque aſſumuntur ad ſignificandam longitudinem, ac latitudinem ſpatij, Cic. 2. *de natura Deor.* Nam Solis candor illuſtrior eſt, quàm vllus ignis, quippe qui immenſo mundo tam longe, latéque collucet. Idem *pro lege Manilia*: Ita tantum bellum, tam diuturnum, tam longe, latéque diſperſum. 2

Pro *Valdè*, aut *Multum* interdum vſurpatur. Cic. 1. *Academ.* Totaque ea res longe cæteris & ſtudus, 3

& artibus antecedat. Idem *pro Font.* O fortunam longè diſparem M. Fonteij. Idem *pro Syl.* Et erat huic iudicio longè diſſimilis illa contentio, Idem 5. *Finib.* Quàm longè, multúmque præſtet mens, ac ratio.

4 Pro *Multò* ſæpe vſurpatur, nec rarò cum ſuperlatiuo iungitur. Cic. *pro Planc.* Quod eſt longè ſecùs. Idem *de Orat.* Longè omnium in dicendo & grauiſſimo, & elegantiſſimo Platoni. Idem *in Brut.* Vir longè poſt homines natus improbiſſimus. Idem *pro Roſc.* Hominem longè audaciſſimum nuper habuimos in ciuitate.

Dictio CXCIII.

Magis.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes.*

2 Magis, *pro* Plus, *à Grammaticis vſurpatur.*

3 Magis *plerumque cum* Quàm *copulatur, ſape abſolutè ponitur, aliquando cum* Minus *comparatur, interdum iteratur rei magis explicanda gratia.*

4 *Comparatiuè quandoque ſtat dict.* Magis.

5 *Electiuè nonnunquam ſtat dict.* Magis, *quando ponitur inter incompatibilia, ſeu contrariâ, vt* num. 6.

7 *Comparatiuè ponitur dict.* Magis, *quando ſtat inter duo compatibilia, quæ cadunt in eodem ſubiecto.*

1 DE vi, & effectibos huius dictionis vide Rebuff. *in comment. ad l. quibus, 57. verſ. & qui magis, de verbor ſignif. pag. mihi* 295. *& in auth. habita, in verſ. & maximè dominarum, C. ne filius pro patre.* Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 58. Cened. *poſt lib. practic. & canonic. quaſt. ſing.* 60. Turſellin. *de particulis Latina orationis, cap.* 91. Grat. *de dictionib. dict.* 120.

2 *Magis* pro *plus* non temere à Grammaticis vſurpatur, licet *magis* plerumque ad comparationem pertineat, & potiùs ſignificet; *plus* verò ſæpe refertur ad magnitudinem, & contrariam habet *minus*: vt Plus virium, plus iucunditatis, item plus poſſe, plus efficere, & alia huiuſmodi, quibus locis *magis* vſurpare non licet.

3 Plerumque cum *Quàm* copulatur hæc dictio, Cic. 2. *de Orat.* Magis adeò id facilitate, quam vlla mea culpa contingit. Idem *l.* 16. Et ſi magis eſt quòd gratuler tibi, quam quod te rogem. Sæpè abſolutè ponitur, ſed ita vt *Quàm* fere intelligatur. Cic. *lib.* 16. *epiſt.* 19. Expectabo tuas literas, te ipſum multò magis. Aliquando cum *minùs*, comparatur. Terrent. *Adelph.* Omnes, quibus res ſunt minus ſecondæ, magis ſunt natura quodammodo ſuſpicioſi. *l. properandum, §. fin. C. de iudic. l.* 3. *§.* 1. *ff. de vi bonor. rap.* Interdum iteratur rei magis declarandæ gratia. Cic. *lib.* .. *epiſt.* .. Sed mihi quotidie magis, magiſque de tuis rationibos cogitandi placet. Idem 1. *Philip.* Quotidie magis, magiſque perditi homines templi tectiſque Vrbis minitarentur. Idem *Attic.* Quotidie magis, ac magis ſuſpicor, te in Epirum profectum.

4 Interdum hæc dictio ſtat comparatiuè, *l. magis puto, ff. de rebus eorum, qui ſub tutela*, gloſſ. *in l. ſi conſtante, §. quoties. ff. ſolut. matrim. & in l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas, ff. de acquir. poſſeſſ. l.* 3. *§. proinde, in verſ. magis, ff. de minorib.*

5 Quandoque electiue, *l. & ſi forte, §. hac actio, ff. ſi ſeruitus vendicetur, l.* 1. cum ibi notatis, *C. commun. diuid.* gloſſ. *in l. iubere, ff. de iuriſd. omnium Iudicum, & in l.* 2. *§.* 1. *ff. ſi certum petat. l. ſi decem, §. cum petitio,* vbi Iaſ. *num.* 1. *ff. de verbor. oblig.* Socin. *conſ.* 148. *col. penult.* Iaſ. *in l. Stichum, qui meus erit, n.* 17. *ff. de leg.* 1. Pariſ. *conſ.* 115. *num.* 13. *vol.* 1. vbi ait, quòd iſta dictio quandoque electiuè, & quandoque comparatiuè ponitur.

Declara, quòd quando ponitur inter incompatibilia, ſeu contraria, tunc neceſſariò ſtat electiuè, vt per Iaſ. *in d. l. iubere, num.* 15. vbi Dec. *num.* 6. & Cortaſ. *in l. ſi tam anguſti, num.* 1. *ff. de ſeruitutib.* quia ad poſitionem vnius contrarij ſequitur remotio alterios, & tunc iſta dictio ponitur electiue, vt declarat, Iaſ. *in d. l. iubere, n.* 15. vbi dicit ſic poni *in l. filiofamilias*, & *ibi* gloſſ. *in verb. magis, in vlt. opin.* quam ſequitur ibi Bart. *ff. de condit. & demonſtr. & in l.* 2. *§.* 1. & *ibi* gl. magna *ante med. ff. de reb. credit. & in l. in commodato, §. ſicut,* & *ibi* gloſſ. *verb. magis, ff. commodati, & in l. quia magis, ff. finium, regundor. & in l.* 1. *ff. comm. diuid.* vbi etiam gloſſ. quæ ponit exemplum: Volo eſſe magis diues, quam pauper. 6

Si verò iſta dictio ponatur inter duo compatibilia, quæ cadunt in eodem ſubiecto, tunc ponitur comparatiue, vt declarat Iaſ. *in d. l. iubere, n.* 15. quo caſu procedunt Iura ſuprà citata *in verſ. interdum*, Ita diſtinguit Cened. *d. ſing.* 60. *n.* 1. *&* 2. 7

Dictio CXCIV.

Magnoperè.

EX *Magno*, & *opere* facta hæc dictio vſurpatur pro *Multum*, aut *Valde*. Cic. *lib.* 15. *epiſt.* 14. Ego cæterarum rerum cauſa tibi Romam magnopere properandum cenſeo. Idem *pro Roſcio*. Quorſum recidat reſponſum tuum non magnopere laboro. Idem 7. *Ver.* Quid, inquam, magnopere potuit Cleomenes facere, iſtius auaritia nauibus exinanitis? Idem *lib.* 6. *epiſt.* Philoſophis magnopere putaui oportere. 1

Quandoq; hoc aduerbium diuiditur in ea, ex quibus conflatur. Cic. *Attic. lib.* 13. Magno opere acceſſitus. Idem *lib.* 13. *epiſt.* Magnoque opere abs te peto. 2

Dictio CXCV.

Malè.

1 Male ſit; *vel* Dij malè faciant *male precantis erat.*

2 Male narrare, *eſt triſte nuntium afferre.*

3 Male mulctare, *idem eſt quod pugnis, verberibúſque male accipere.*

4 Male accipere, *eſt male tractare.*

5 Male audire, *&* bene audire *fere ad malam, vel bonam famam pertinent.*

HÆc dictio ad plura deſeruit, pluraque ſignificat, ſecundum verba, quibus annectitur. In primis, *Male ſit*, vel *Dij male faciant*, male precantis erat Cic. *Attic. lib.* 13. Malè mihi ſit, ſi vnquam quidquam tam enitar. Idem *lib.* 11. *epiſt.* Dij iſti Segulio male faciant homini nequiſſimo. 1

Malè narrare, eſt triſtem nuncium afferre. Cic. *Attic. lib.* 16. Malè narras de illo. Cor opponitur *Narras bene.* 2

Malè mulctare idem eſt, quod pugnis, verberibuſque male accipere. Cic. *in Brut.* Addebat, etiam ſcriptores illos male multatos exiiſſe cum Galba. Idem 3

Idem 6. *Verr.* Qui primò obſiſtere conarentur malè mulctati, clauis, ac fuſtibus repelluntur.

4 *Malè accipere* eſt malè tractare, & refertur tum ad verba, tum ad facta. Cic. 3. *Verr.* Male accipit verbis Rabioonum. Idem 4. *Verr.* Epicrates homines multis verbis malè à ſe acceptos dimiſit.

5 *Malè audire, & bene audire*, ſciè ad malam, aut bonam famam pertinent, nam cui male dicitur, is malè audit; cui bene dicitur, is audit bene. Cic. *Attic. lib. 6.* Qui me idcirco putant bene audire velle, vt ille malè audiat. Idem 5. *Tuſcul.* Surdaſter erat M. Craſſus, ſed aliud moleſtius, quod male audiebat, etſi, vt mihi videbatur, iniuria.

Dictio CXCVI.

Mandare.

1 *Verbum* Mandare, *intelligi debet de coactione.*
2 Committere, *paſſim in iure importat verbum* Mandare.
3 Delegare *aliquando importat verbum* Mandare.
4 *Delegatam iuriſdictionem quandoque non importat verbum* Mandare.

1 VErbum hoc intelligi debet de coactione, vt per Card. Seraphin. *deciſ. 1212. num. 3.* Nam poſitum in diſpoſitionibus ſua natura præceptiuis importat iuſſionem, & præceptum, iuxta text. *in cap. mandato, 10. de prebendis, lib. 6. & in cap. mandatum. 38. & in cap. eam te, 7. de reſcript.* cum traditis per Felin. *ibid. n. 9.* Et quòd *Mando*, & *Præcipio* vſurpentur communiter pro eodem, & importent præceptum, docent S. Antonin. *p. 2. tit. 4. cap. 2. §. 3. & p. 4. tit. 16. cap. 1. §. 9. in fine*, Butr. *in cap. nam concupiſcentiam, in fin. de conſtit.* vbi Alex. de Nævo *n. 24.* Felin. *num. 5. & 7.* Caſtr. *lib. 1. de lege pœnali, cap. 3. docum. 4.* Vaſq. *1. 2. q. 96. art. 4. diſp. 138. cap. 3. n. 21. & cap. 6. num. 56.* Sanchez *in Decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 4. num. 33.* quidquid dicant Syluest. *in ſumm. verb. præceptum, q. 2.* & Armill. *eod. verb. num. 7.* minus bene exiſtimantes, ad inducendum, & ſignificandum præceptum, non ſufficere ſimplex verbum *Mandamus*, niſi geminate addatur, *Mandando præcipimus*, quorum opinionem iure optimo improbat Suar. *de legibus, lib. 3. cap. 15. num. 9.* ſic limitata deciſione text. *in l. 1. ff. mandati, & in §. mandatum, Inſtit. eod.* dum in mandato videlicet, quòd procedit ex diſpoſitione non quidem legis, aut alterius ſuperioris ad ſubditum actiuè mandando loquentis, ſed ex ſola diſpoſitione contrahentis, negant virtutem præcipiendi, & cogendi. Sic item limitata deciſione text. *in cap. mandaſtis, 2. quæſt. 4. & in cap. Guilizarius, 23. q. 4.* dum agunt de mandato non proprio, ſed abuſiuo, videlicet de illo, quòd importat non præceptum, ſed petitionem, quia ſcilicet ibi prolatum fuit ab inferiori ad ſuperiorem, cuius reſpectu inferior nihil præcipiendo, ſed rogando mandauit, vt intelligit gloſſ. *1. in eiſdem iuribus*; quamuis meliùs dicendum ſit cum Suar. *d. num. 9.* verbum *Mando*, de quo in illis iuribus, vel vbicunque ſuperior, vt ibi loquitur ad Inferiorem, vſurpari ſolùm vrbanitatis gratia ab eo, qui rogatur.

2 Paſſim in iure accipitur pro *Committere*, ex notatis per Hieronym. Fernandez de Ottero *in repet. cap. gratum, de offic. de leg. n. 44.*

3 Interdum importat idem, quod delegare, vt *in tit. ff. de offic. eius, cui mandata eſt iuriſd. & in l. 1. §. damus. ff. de ſuſpect. tutor. & in l. 1. §. 1. ff. quis, & à quo appelletur.*

Quandoque verò non importat delegatam iuriſdictionem, ſecundum omnes communiter *in c. licet in corrigendis, de offic. Ordin.* notat Matt. *de clauſulis, p. 1. clauſ. 186. n. 5.* aliàs *clauſ. 227.* etiam *n. 5. in vlt. impreſſ.* 4

Dictio CXCVII.

Maximè.

1 *Implicatiua, ſeu comparatiua de ſui natura eſt dict.* Maximè, *& implicat caſum magis dubitabilem.*
2 *Speciem diuerſam includit dict.* Maximè.
3 *Incluſiua & implicatiua eſt dict.* Maximè, *ſicut dictio* Tam, *& habet vim augmentandi, & non minuendi.*
4 *Implicationem non denotat dict.* Maxime *poſita poſt genus ſpeciem includens.*
5 *Ampliatiuè, & augmentatiuè aliquando ſtat dict.* Maximè.
6 *Statutum loquens, vel diſponens aliquid per verba exprimentia genus, includit omnes ſpecies ſub genere comprehenſas.*
7 *Ratio ſi addatur per dict.* Maximè, *importabit quòd licet aliæ rationes ſubſint, iſta tamen expreſſa ſit potentior.*
8 *Identitatem eſſe in caſu contrario interdum denotat dict.* Maximè.
9 *Taxatiuam* Tantum *quandoque importat dict.* Maximè, *ſed impropriè, quando ponitur verbis importantibus cauſam finalem, vt numero 10.*
11 *Dict.* Maximè, *nonnunquam abundat.*
12 Præſertim, *interdum importat dict.* Maximè.

HÆc dictio de ſui propria natura eſt implicatiua, ſeu comparatiua, & implicat caſum magis dubitabilem, vt *in l. pro hered. §. ſi quid tamen*, vbi Iaſ. *in princ. ff. de acquir. poſſ. & in l. qui ſtatus, de teſtam. militis, & in c. ad abolendam, de filiis presbyterorum, & in c. cum Apoſtolica, de iis quæ fiunt à Prælatis*, tradunt gloſſ. *verb. æſtimari, ad fin. in l. illud, ff. ad l. Aquiliam.* Panorm. *in c. damnamus, n. 3. de ſumma Trinitate*, Iaſ. *in l. qui ſe patris n. 36. C. vnde liberi. & ibi* Dec. *n. 10.* Alber. *in ſuo diction. in verb. Maxime*, Corn. *in conſ. 69. num. 2. vol. 1. & conſ. 329. num. 8. eod. vol. 1. & conſ. 21. num. 12. vol. 2. & conſ. 14. num 2. volum. 3.* Socin. iun. *conſil. 30. à num. 41. volum. 1. & conſil. 180. num. 71. vol. 2.* Pariſ. *conſil. 90. num. 17. & conſil. 60. num. 18. & conſil. 292. num. 17. lib. 1.* Alex. *conſil. 47. num. 6. lib. 6.* Alciat. *conſ. 33. num. 18.* Aym. *conſ. 227. num. 9. & 10.* Rimin. *in princ. de donat. num. 137.* Menoch. *de arbitr. caſ. 416. num. 19. & conſ. 69. n. 26. & conſ. 1034. num. 8.* Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. nos qui, in verb. præſertim, fol. 93.* Azebed. *l. 1. num. 32. tit. 19. lib. 8. noua Recopil.* Mandoſ. *ad ſubrogand. colligant. quæſt. 6. numero 2.* Barthol. Peret. *ad Extrauag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alienand. pag. 156. num. 3.* Gutier. *canonic. lib. 1. cap. 26. num. 6.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 3. quæſt. 100. art. 2. verſ. circa quam notandum eſt.* Lotter. *de re benefic. lib. 2. quæſt. 6. num. 17.* Cened. *poſt lib. pract. & canon. quæſt. ſing. 37. num. 1.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 190. num. 5. & concl. 309. n. 10.* Et fuit dictum *in Valentina beneficij, 15. Iunij 1609. coram Greg. XV. inter eius deciſiones impreſſas, deciſ. 420. n. 3.* quæ reperitur etiam impreſſa per Farinac. *deciſ. 257. num. 4. par. 2. recent.* Et quod includat etiam ſpeciem diuerſam, dicit 2

Gemin.*conſil.6.num.5.verſ.item dictio maximè* Card. Tuſch.*d.litt.D.concl.*509.*n.*5.

3 Item eſt incluſiua, & implicatiua, ſicut dictio *Tam*, & habet vim augmentandi, & non minuendi, ſtátque comparatiuè, includendo caſum magis dubitabilem, implicatque idem eſſe in caſu contrario licèt in illo fortior militet ratio, vel ratio expreſſa deficeret, vt *in l.1.§. vel maximè ff.de collat.bonorum & in l.ſcire oportet, §. & ſi maximè, ff.de excuſat. tutor.* notant Gouarr.*lib.2.var.c.7. n.6.* Aym. *d.conſ.*227. *num.9.&* 10.Octauian.Vulpell. *de prepoſ.& aduerb. ſignif.ſub dict.Magis,verſ.Maximè,pag.*58. Gutier. *d.cap.20.num.5.* Flamin. *de reſignat. lib.1.q.13. n.5. & lib.2.q.2.num.31.* Card.Tuſch.*d.lit.D,concl.*290. *num. 5. & concluſ.309.num. vlt.* vbi citat Alexand. *conſ.111. num.1. lib.2. & conſ.47.num.5.in fine, & num.6.lib.7.*Cened. *d.ſing.31.num.2.*vbi *num.3.* ait, quòd ponitur comparatiuè, idem implicans in caſu conuerſo.

4 Poſita tamen poſt genus, ſpeciem includens non denotat implicationem, *auth. habita, C. ne filius pro patre.* Abb. *in cap.chariſſimi, n.8. de conuerſ.coniugator,* Surd. *conſ.*350.*n.*24.

5 Aliquando hæc dictio ſtat ampliatiue,& augmentatiue, vt per Vulpell. *citato loco*, Ludou.Rodulphin. *poſt tract. de abſoluta Principis poteſtate, lib. 2. var. q.50.num.*28. [Rot. *deciſ.529.n.3.par.2.in poſthum. Farin.* aliàs *p.3.recent.* [ideò ſtatutum loquens, vel diſponens aliquid per verba exprimentia genus, includit omnes ſpecies ſub genere comprehenſas, etiam quando enumeratio aliquarum ſpecierum fuit facta, modò fuerit facta cum hac dict. *Maximè*, quæ ampliat. Ita Gemin. *conſil.6.num.5.& 4.* Alexand. *conſil.*133. incip. *Viſo proceſſu,col.2.in fine,verſ. nec etiam,li.*1.quos refert. Card.Tuſch.*d.lit.D,concl.*309. *num.*1.vbi *num.2.cum ſeqq.* poſt Bart.*in Extrauag.ad reprimend.in verſ. & maximè.* ſubdit, quòd quando genus præcedit, & ſequitur ſpeciem per dictionem *Maximè*, adiecta importat rationem magis vigentem in ſpecie, quæ erat incluſa, & nihilominus exprimitur cum dictione *Maximè*, Additque, quod ſi addatur ratio per dictionem *Maximè*, importabit quòd licèt aliæ rationes ſubſint, iſta tamen expreſſa ſit potentior, ſeu potentiſſima, & aliàs etiam cauſas comprehenderet. Quam expreſſam tradunt Vant.*de nullit.tit.ex defectus proceſſus, ſub num.*123. *verſ. idem foret.* Anton.Monach. *Bononien.deciſ.*28. *num.*45.

6 Interdum denotat identitatem eſſe in caſu contrario, vt per Ang. de paruſio *in tract. ſuitatis, q.9. num.16.* Card. *in Clem. vnica, in 5.notab. de renunc.* Caſſad.*deciſ.4.num.8.de conceſſ.prabenda*, Mandoſ.*in reg.9.Cancellar.q.6.n.*2. Hieron.Fernandez. *in repet. cap.gratum,de offic.deleg.n.*37.

7 Quandoque ponitur pro taxatiua *Tantùm*, licèt impropriè gloſſ. *verb.maxime, in cap.cùm contingat, de foro compet.* Addit. ad Panorm. *in cap. damnamus, num.3.de ſumm.Trinit.*Alexand.*conſ.*116.incip. *Animaduerſis, n.16.verſ.nec etiam abſurdum,lib.2.*Coſm. *in pragm.ſanct. in procem.§.que quidem,verb.maxime* Mandoſ. *in gloſſ. ſacult. §. nos qui, in verb.praſertim, fol.*94. Menoch. *de praſumpt. lib.3. praſumpt.* 100. *n.*12. Azebed. *1.n.37.tit.9.li.8.noua Recop.* Petr.Enriq.*reſp.opuſc.2.ſub hac dict.*Cened.*d.ſing.38.n.4.* Hieron.Fernandez *in repet.d. cap. gratum, n.*37. Card. Tuſch.*d concl.* 309.*n.*6.

8 Intellige, quando ponitur verbis importantibus cauſam finalem, quia tunc ſtat taxatiuè. Alex.*conſ.*77. incap. *Viſis, num.23.verſ.nec obſtat, lib.5.*gloſſ. *verb. in ſacularibus,in cap.ad abolendã,de filiis Preſbyteror.* Couar. *d.cap.7.n.5.* Menoch. *de praſumpt. lib.6.praſumpt.50.num.*12. Card.Tuſch. *d.concl.*509. *num.*7. Sanch. *de matrim.lib.6.diſp.14.n.*21.

Nonnunquam abundat, *l.vlt. circa princ.C. de teſtam. l.ea qua,ff.de reſcind. vend.* Iaſ. *in l.qui ſe patris, col.10.C.vnde liberi.* Mandoſ. *d.verb.praſertim,& in reg.29.Cancell.q.6.n.5.*Cened. *d.ſing.37.n.5.* 9

Importat etiam idem quod dictio *Preſertim*, vt per Cald. *conſ.548.* aliàs 3. *de verbor. ſignif.* Gemin. *conſ.16.n.4.in fine,* Mandoſ. *ſuper regul.de ſubrogand. colliti gant. q.6. num.2,* Card. Tuſch. *d.concluſ.*509. *num.*9. 10

Dictio CXCVIII.

Meus, Mea, Meum.

1 *Poſſeſſiuum eſt pronomen* Meus,*demonſtrans tempus prateritum.*

2 *Diſpoſitionem reſtringit ad tempus praſens, & bona praſentia pronomen* Meus.

3 *Legato indefinito quando adijcitur pronomen* Meum *tunc illud pronomen tempus praſens demonſtrat ac proinde teſtator cenſetur legare illud quod habebat tempore teſtamenti.*

4 *Declaratur* l.vlt.§.1.ff. de leg.1. l.nomen, §.1.ff. de legat.5. l.Aurelius, §.1. & 2. & l.vlt. in fine ff.de liber.legata.

5 *Donatio omnium bonorum meorum valida eſt, quia ſub ea ſolùm intelliguntur praſentia, & non veniunt poſtea acquiſita.*

6 *Pronomen* Meum, *in vniuerſali diſpoſitione appoſitum, non reſtringit vniuerſale diſpoſitum.*

7 *Dominium denotat pronomen* Meum.

8 Meum, & Tuum *proprie id dicitur, cuius dominium irreuocabile eſt.*

9 *Conditionem, vel demonſtrationem quando faciat promen* Meum, *remiſſiuè.*

PRonomen hoc eſt poſſeſſiuum demonſtrans tempus præteritum, vt per Corn. *conſ.104. n.4. vol.4.* Vulpell.*prapoſ.& aduerb.ſignif.ſub dict. Magis, verſ. Meus, pag.*59. Menoch. *conſ.*106. *n.*184. *cum ſeqq.* Stephan.Gratian. *diſcept. forenſ.cap.98. n.4.& cap.104.n.18.cum ſeqq.* 1

Reſtringit diſpoſitionem ad tempus præſens, & bona præſentia, vt *in l.ſi ita legatum,*8.vbi Bart. *ff.de auro, & argento legato*, Menoch. *de praſumpt. lib.4. praſumpt.127.in fine,& conſ.106.n.170.& n.187.& n.192.& conſ.549.n.21.* Surd. *deciſ.253.n.11.& n.20.in fine.* Cenal. *commun. contra comm.q.627. n.64. & q.900.n.64.*me citato. Monet. *de commut.vlt.voluno.cap.5.n.191.in fine.* 2

Vnde quando legato indefinito adijcitur hoc pronomen *Meum*, veluti, *aurum meum, veſtes meas*, & ſimilia, tunc illud pronomẽ tempus præſens demonſtrat, ac proinde teſtator cenſetur legare aurum, ſeu veſtes quas habebat tempore teſtamenti, non poſtea quæſitas, vt *in l.ſi ita,8. ff. de auro, & argento legato,* notat *gloſſ.vlt.in l.ſerui electi.§.vlt. ff.de legat.1.* quam ibi ſequuntur Bart. Paul. Socin. & alij, quorum meminit Couarr. *pract.cap.2.num.2.verſ.quamuis in hoc.* Menoch. *de praſumpt.127.à num.54. & d. conſil.106.à num.192.& num.267.*Ioan.Garc.*de expenſis,cap.12.à num.3.*Petr.Pecha.*de teſtament.coniugum, lib.4. cap. 29.num.5.* Quod autem huiuſmodi legatum licèt hoc pronomen additum non ſit, ſed ſimpliciter teſtator leget veſtes, aurum, & ſimilia, debeat intelligi ſolùm de præſentibus quæ habebat 3

.tempore

tempore teſtamenti,non de poſtea quæſitis, videntur probare text. *in l.vlt.§.1.ff.de leg.2.l.nomen, §.1.ff.de leg.3.l.Aurelius,§.1.& 2.& l.vlt.in fin.ff.de liber.legata*, in quibus non reperitur appoſitum hoc pronomen *Meum*,& tamen diſpoſitio ad tempus teſtamenti reſtringitur, per quæ iura hanc partem ſuſtinent Raph. Cuman. Alex. Vinc. & alij, quos refert & ſequitur Couarr. *d.num.2.* & poſt Caſtr. *conſ.132.num.2.vol.1.* Card. Mantic. *de conject. vltim. volunt. lib.3. tit.11.num.4. verſ.item procedit*, quos etiam ſequitur Caſtill. *quotidianarum quæſt. lib.1.cap.44.n.7.* & faciunt adducta per Pinel. *in rubr. C.de bonis maternis, p.1.n.7.*

4 Verùm prima opinio vera in ſe eſt, nec iura pro ſecunda adducta aliquid concludunt, ſi aduertas, quòd licet in eis appoſitum non reperiatur hoc pronomen, verba tamen ad præſens, vel præteritum tempus expreſsè referebantur, vt patet ex *d.l.vlt.§.1. ff.de leg.2.* ibi, *quæ mihi cum fratre meo patruo veſtro communes ſunt.* At verò *d.l. nomen, §.1.* loquitur de verbis futuri temporis, & ad præſens reſtringitur propter ſpecialem præſumptionem fraudis. Similiter *d.l. Aurelius, §.1.* loquitur de verbo præteriti temporis, ibi, *quibuſcunque legatis in eo teſtamento, quod inciderant, dedi.* Sic etiam de verbis præteriti loquitur tex. *in §.2. ſub eadem l. Aurelius*, ibi, *quicquid ſortis, & vſurarum nomine mihi debebat.* Text. autem *in l.vlt. in fin. eod. tit.* de verbis agit præſentis temporis, vt patet *in princ. §.Caio*, cuius themate retento loquitur vſque ad finem ibi, *debitor eſt, &c.* Quid autem ſi legato indefinito adiiciatur, omnia bona mea, an veniant etiam futura, vide *infrà ſub dict. Omnis, n.11. cum ſeqq.*

5 Hinc etiam ſi quis ſimpliciter donauerit bona ſua, quinimò etiamſi donaret omnia bona ſua, talis donatio valeret, cùm ſub ea ſolùm intelligantur præſentia, & non veniant poſtea acquiſita, de quibus teſtari poſſit donator, vt probat text. *in l.vlt.* vbi *cum ſit iuſta, &c. C.quæ res pignori, & in l.omnes, 22.§.Lucius, ff.quæ in fraudem creditor.* tradunt Clar. *in §.donatio, q.19.n.3.cum ſeq.* Pinel. *in d.rubr.C.de bonis maternis, p.1.n.3.* Gama *Luſitan.deciſ.206.n.3.* Valaſc. *de partit.cap.20.n.14.* Molin. *de iuſtit.tract.2.diſp.280.verſ. idem eſt.*

6 Appoſitum hoc pronomen in vniuerſali diſpoſitione non reſtringit vniuerſale diſpoſitum, vt notat Natt. *conſ.675.n.3.*

7 Denotat dominium, iuxta reſoluta per Cald. Pereira *de empt. & vend.c.10.n.2.* Meum enim dicitur, quod ex re mea prouenit. Menoch. *conſ.106.n.182.*
8 *& n.236.& n.239.& conſ.115.num.60.* [Duran *Rot. deciſ.82.n.4.*] Item *meum*, & *tuum* propriè id dicitur, cuius dominium irreuocabile eſt. Idem Menoch. *conſ.436.n.6.*

9 Pronomen *Meum* quando faciat conditionem, vel demonſtrationem, vide *l.nu; er ff.de leg.3.* Monet. *de commut.vltim.volunt.c.6.n.184.*

Dictio CXCIX.
Menſuatim.

1 Dictio *Menſuatim* importat idem, quod ſingulo menſe, vt per Alex. *conſ.206.incip.Viſo themate, n.3. verſ. illud verbum menſuatim, lib.2.* quem refert Card. Tuſch. *pract.concluſ.tom.2.lit. D, concluſ.310. num.1.*

Dictio CC.
Minus, Minimè, Minimum.

1 Minus *ſæpe pro* Parum *vſurpatur.*
2 Minus *pro* Non *ponitur, præſertim cùm antecedit* Si.
3 Minimè *plus eſt quàm* Minus, *ſed non penitùs negat.*
4 *Negatiua vniuerſalis eſt dictio* Minimè, *& habet præciſam excluſionem.*
5 Minimum *cum* Maximè, *vel* Plurimum *comparatur.*

1 Minus ſæpe pro *Parum* vſurpatur. Cic. *de Amic.* Si minus intelligitur, quanta vis amicitiæ ſit, ex diſcordiis percipi poteſt. *Ibid.* Quòve minùs per ſe quiſque poſſet, id acciperet ab alio. Idem *Philipp.3.* Quum eo die minùs valerem.

2 Interdum *Minus* pro *Non* ponitur, præſertim cùm antecedit Si. Cic. *1.de Diuinat.* At nonnunquam quæ prædicta ſunt, minùs eueniunt. Idem *3.Verr.* Si minùs necari, at cuſtodiri oportebat.

3 *Minimè* plus eſt, quàm *Minùs*, ſed non penitùs negat, ſi vim eius propriam ſpectemus. Cic. *in Brut.* Sed mihi placebat Pomponius maximè, vel minimè diſplicebat. Idem *7.Verr.* Etſi in hac quadriremi minimè multi remiges, & milites deerant. Idem *lib.3. epiſt.4.* Homo minimè ambitioſus, miniméque in rogando moleſtus.

4 In iure verò hæc dictio *Minimè* eſt vniuerſalis negatiua, & habet præciſam excluſionem, vt notat Gonzal. *ad reg.8.Cancell.gloſſ.40.n.1.*

5 *Minimum* cum *Maximè*, vel *Plurimum* comparatur. Cic. *de Amicit.* Vt quiſque minimum firmitatis habeat, minimúmque virium, ita amicitias appetere maximum. Idem *in Orat.* Hoc in genere neruorum eſt vel minimum, ſuauitatis autem vel plurimum.

Dictio CCI.
Modò.

1 *Demonſtratiua eſt præſentis temporis dictio.* Modò.
2 Modò, *ad tempus relatum non eſt idem quod* Nunc, *ſed aliquando antè.*
3 Modò *quandoque vſurpatur pro* Nunc, Tantummodo, Dummodò, *&* Aliquando.

1 Demonſtratiua eſt hæc dictio præſentis temporis, vt *in §.1.* vbi Port. *Inſtit.de rer.diuiſ.* Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. magis, in verſ. modò, pag.59.* Importat enim idem, quod dictio *Nunc*, *l.1.§.nunc tractemus, ff.de tutel. & rat.diſtrah.* ac proinde nullam dilationem admittit, ſed denotat aliquid eſſe faciendum nulla interpoſita mora, *l.ſcimus C.de inoffic.teſtam.*

2 Verùm apud Grammaticos & bonos Latinæ linguæ Authores, *Modo* ad tempus relatum, non eſt idem, quod *Nunc*, ſed aliquando *Ante*. Cic. *6.Verr.* Quid dico nuper? immò verò modò, atque adeò paulo antè. Idem *lib.4.epiſt.13* In qua vrbe modò gratia auctoritate, & gloria floruimus, in ea nunc iis quidem omnibus caremus. Idem *1.Officior.* Modò enim hoc malum in hanc Rempublicam inuaſit, cum aliis adductis per Pichard. *in princip.Inſtit.de pupil.ſubſt. num.32.*

Ieetata

3 Iterata verò ſignificat idem, quod *Nunc*, vel *Alias*, iteratum. Cic. 1 *de natura Deor.* Cotta meus modò hoc, modò illud. Et *ibid. lib.* 1. Modò his, modò illis partibus. Interdum pro *Tantummodò*, vel *Dummodò* vſurpatur. Cic. *in Orat.* Hi vnum modò qoale ſit ſuſpicantur. Et ita accipitur *in l. fi. C. de offic. magiſt. milit. fructus, in pr.* & *ibi* gloſſ. *ff. de rei vend.* Nonnunquam ponitur pro *Aliquando*, vt *in §. is quoque*, & *ibi* gloſſ. *Inſtit. quòd cum eo.*

Dictio CCII.
Moneat.

1 VErbum hoc inducit conſilium, & non præceptum, vt per Gutier. *canonic. lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 25. & *c.* 30. *n.* 33 *ad finem*, Cened. *ad Decretal. collect.* 34. *num.* 2. Philiarch. *de offic. Sacerd. tom.* 1. *p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *dict.* 3. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *c.* 6. *q.* 5. Vaſq. 1. 2. *q.* 69. *art.* 4. *diſp.* 158. *c.* 3. *n.* 23. Sayr. *in Clauis Regia, lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 28. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *n.* 40.

2 Si dicatur, *Moneas, & inducas*, non importat præciſam coactionem, ac proinde non datur poteſtas compellendi, ex adductis per Celſ. Vgon. *in tract. clauſ. pag.* 493. *col.* 1.

Dictio CCIII.
Mox.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Interuallum modicum denotat dictio* Mox, *& ponitur pro* Statim, Incontinenti, Citò.
3 *Temporis interuallum aliquando denotat dictio* Mox, *& exponitur pro* Poſtea.
4 *Arbitrarium eſt iudici iuxta ſubiectam materiam, quod tempus importet dictio* Mox.
5 Mox *accipitur pro*, Quamprimum id fieri poteſt.
6 Mox, *pro ſpatio trium dierum.*
7 Mox, *pro triduo.*
8 Mox, *pro ſpatio trium menſium.*
9 Mox, *id eſt*, aono ſequenti.
10 Mox, *triennium non ſemel denotat.*
11 *Summariè, & ſine figura iudicij* Mox *interdum importat.*
12 *Appellatio per dictionem* Mox, *non prohibetur.*
13 *Pœnam cenſeri irrogatam ipſo iure facit dictio* Mox, *iuncta verbo futuri temporis.*
14 Modò; Nunc, & Mox, *in quo differant.*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis, vide Viu. *tom.* 2. *commun. opin. li.* 9. *tit.* 34. *n.* 346. gloſ. *verb. mox, in c. ſi in qualibet*, 10. *q.* 2. gloſſ. etiam *verb. mox, in c. quia propter, de elect.* Iaſ. *in l. fructus, n.* 4. & *ſeq. ff. ſoluto matrim.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. & poſtea, n.* 2. *cum ſeqq. C. de reuocand. donat.* Coſm. *in prag. ſanct. tit. de pub. concubin. §. necnon, in verſ. mox.* Cotta *in memorabil. verb. mox*, Bermond. *in tit. de public. concubin. verb. mox*, Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 60. Carbo *de legib. lib.* 8. *diſp.* 16. *verſ. ſexta regul.* Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 3. *q.* 7. *n.* 27. Cened. *poſt libr. pract. & canonic. q. ſing.* 61. Turſellin. *in libello de particulis Latinæ orationis, c.* 97. Grat. *de dictionib. dict.* 126.

2 Dictio hæc de ſui propria natura denotat modicum interuallum, & ponitur pro *Statim*, *Incontinenti*. Citò, gloſſ. *in l. momentanea, C. vnde vi* gloſſ. *verb. Mox, in auth. de inceſt. nupt. in princip.* Iaſ. *in l. abrogater, num.* 10. *de adopt. & in d. l. fructus, n.* 4. Coſm. *in d. verſ. mox, fol.* 78. *col.* 3. vbi ait, quòd iſta dictio verificatur in modico tempore, ſecundùm quòd arbitrabitur bonus iudex, habito reſpectu ad ipſius circunſtantias. Vulpell. *de loco, ſtatim in princip.* Auendaño. *de exequend. mandat. par.* 1. *cap.* 16. *num.* 2. Eſcobar. *de ratiocin. cap.* 31. *num.* 24. Cened. *d. ſing.* 61. *num.* 1.

Aliquando tamen denotat interuallom temporis, 3
& exponitur pro *Poſtea*, vt *in l.* 1. vbi gloſſ. *verb. Mox*, & Dec. *num.* 28. *ff. de reb. credit. & in l. de ætate, §. ex cauſa, ff. de interrog. act.* notant Tiraq. *d. verb. & poſtea, num.* 1. Alex. *conſ.* 115. incip. *In cauſa inquiſitionis, lib.* 4. Iaſ. *in d. l. fructus, n.* 5. Bermond. *in d. verb. Mox, n.* 2. Rebuff. *in comm. ad l. edictum*, 14. *v. ſed vt ad rem. ff. de verb. ſignif. pag.* 100. vbi ait, quòd differuot huiuſmodi duæ dictiones, quando hæc noſtra ſine interuallo accipitur. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 2. *lit. D, concl.* 311. Pichard. *in tract. de mora. n.* 188. Cened. *d. ſing.* 61. *n.* 2.

Vnde arbitrarium eſt iudici iuxta ſubiectam ma- 4
teriam, quod tempus importet hæc dictio *Mox*, vt
obſeruat Put. *deciſ.* 259. *n.* 2. *lib.* 1. *in correct.* Accipitur 5
namque pro *Quamprimum id fieri poteſt*, vt notant Doctores *in l. tutorum. C. de adminiſtr. tutor.* Volpell. *citato loco, n.* 2. *v. accipitur.* Paul. Montan. *in tr. de tutel. & curis, c.* 31. *n.* 30.

Aliquando ſumitur pro ſpatio decem dierum, vt 6
in l. ad peremptorium, in fi. cum l. ſeq. ff. de iudiciis, & in l. promiſſor ff. de conſtit. pecun. Sylu. *conſ.* 27. *n.* 12. Vulpell. *citato loco, n.* 2. Viu. *d. n.* 346. *in fine*, Cened. *d. ſing.* 61. *n.* 3.

Interdum pro *Triduo* accipitur, vt *in l. cum ſpecia-* 7
li, C. de iudiciis, & notat Vulpell. *citato loco.*

Nonnunquam pro curriculo, ſeu ſpatio duorum 8
menſium expooitur, vt *in l. à Diuo Pio, §.* 1. *ff. de re iudic.*

Quandoque interpretatur, id eſt, *anno ſequenti*, vt 9
in l. ſed & ſi quis, §. ſi operas, iuncta gloſ. *verb. Mox. ff. de vſufructu.*

Denique oon ſemel denotat *Triennium*, vt per gloſ. 10
verb. Mox, in d. c. quia propter, de elect. Alex. *in l.* 2. *§. qui præſens, n.* 8. *ff. de verb. ſignif.*

Sumitur etiam pro *Summariè, & ſine figura iudicij*, 11
vt per gloſſ. *in l. momentaneo, C. vnde vi*, Auendan. *d. c.* 16. *n.* 2. Coſm. *in d. v. Mox, fol.* 178. *col.* 2. Cened. *d. ſing.* 61. *n.* 4. *in princ.*

Appellatio per hanc dictionem non prohibetur, vt 12
tradit Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 41. *n.* 12.

Iuncta verbo futuri temporis facit pœnam cen- 13
ceri irrogatam ipſo iure, gloſſ. *verb. immunere*, & *ibi* Bart. *num.* 7. & 10. *in auth. de inceſtis nupt.* Tiraq. *in l. ſi vnquam. verb. reuertatur, num.* 90. & 91. *de reuoc. donat.* Berm. *in d. verb. Mox, num.* 1. *fol.* 181. Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rub.* 2. *§.* 1. *in verb. il tor. ſiſque, n.* 2. *fol.* 368. Corn. *conſ.* 226. *n.* 4. *vol.* 1. Benintend. *dec.* 37. *num.* 7. Cotta, *d. vers. Mox, in fi. pag.* 592. Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior. C. de tranſact. num.* 655. Sayro *in Clauis Regia, lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 27. Card. Tuſch. *verb. priuatio, concl.* 719. *n.* 20. Salas *de leg. quæſt* 96. *tr.* 14. *diſp.* 15. *ſect.* 9. *num.* 78. Monet. *de diſtrib. quotid. par.* 3. *quæſt.* 7. *num.* 36. & 37. Farin. *fragm. crim. par.* 1 *verb. Lex, n.* 111.

Illud aduertere oportet. quòd ſecundùm Gram- 14
maticos dictiones *Modò*, *Nunc* & *Mox*, differunt, quia tunc de tempore præſenti dicitur, modò de eo quod aliquanto ante anteceſſit, mox de eo quod

paulo pòſt ſequitur. Cic. 1. *de Orat.* Verùm illa mox, nunc de ipſa exercitatione quid ſentias quærimus. Id. 1. *de Diuin.* Diſcedo paulisper à ſomnis ad quæ mox reuertar. Id. *Attic.* Iuſſitque mihi nunciari mox ſe venturum.

Dictio CCIV.
Multi.

1 VErificatur hæc dictio in duobus, vel tribus & vltra, vt *in l.1.§.hoc reſcriptum*, & *ibi* Bart. *ff. ad SC. Syllan. §. fin. Inſtit. de iure perſonarum*, gloſſ. *verb. per multos, in c. ad noſtram, de rebus Eccleſ. non alien.* Dec. *conſ. 429. num. 18. tom. 4.* Natt. *conſ. 649. n. 12. tom. 4.* Rol. à Valle *conſ. 54. num. 2. & ſeq. lib. 1.* Honded. *conſ. 102. num. 71. vol. 1.* Menoch. *conſ. 512. n. 12.* Petr. Henriq. *reſp. opuſc. 2. n. 61. in fin.* Intrigl. *Sicilia deciſ. 44. n. 18.* Mar. Anton. *var. reſol. lib. 1. reſol. 109. num. 36. & 37.*

Dictio CCV.
Nam.

1 REgulariter pro *quia* ponitur. Bart. *in l. demonſtratio, §. quod autem, ff. de condit. & demonſt. l. fin. ff. de doli mali except.* Et denotat continuationem. *l. nam Imperator, ff. de legat. 1. l. nam & ipſum, ff. de inſtit. & iure, l. nam ita diuus, ff. de adoption. l. 2. C. rerum amot.* tradit Alberic. *in ſuo diction. verb. Nam.*

2 Apud Grammaticos interdum anteoccupationi ſeruit. Cic. *Phil.* 8. Nam quòd me tecum iracundè agere dixiſti ſolere, non eſt ita, vehementer me agere fateor, iracundè nego. Id. 1. *de Inuent.* Nam Hermagoras quidem nec quid dicat attendere, nec quid polliceatur intelligere videtur. Nonnunquam in enumeratione poſtremum locum obtinet, vt ſubiiciat quod requirere poſſet auditor. Cic. *ad Qu.* Fr. *lib. 1. epiſt.* Nam quid ego de Gratidio dicam. Id. *lib. 14. epiſt. 1.* Nam quid ego de Cicerone dicam.

Dictio CCVI.
Namque.

POnitur pro *Certè*, vt *in §. hoc autẽ, Inſtit. de auctoritate tut. & in §. conſtituitur, Inſtit. de vſufr.* notat Vulpel. *de aduerb. & prapoſ. ſignif. ſub hac dict. pag. 61.*

Dictio CCVII.
Ne.

1 *Modum facit dictio* Ne, *quando accipitur pro* Vt non.
& ſtat demonſtratiuè, & relatiuè.
2 *Ne cùm prohibentis eſt, coniunctiuo & imperatiuo modo adiungi ſolet.*
3 Ne multa, Ne multis, *ſunt breuitatis nota in narrationibus.*
4 Ne viuam, *iurantis.*
5 Ne dicam, *eſt correctio antequam dicatur.*
6 Nedum *plerumque ſubiicitur, & ſeruit parti deteriori.*
7 Ne quidem *vſurpatur pro,* Nec quidem.

ACcipitur pro *Vt non*, vt *in l. fin. C. vbi, & apud quos in integr. reſtit. & in cap. fin. de pœnit. & remiſſ. & in cap. ne captanda, de conceſſ. prabend. lib. 6.* & tunc facit medium, gloſſ. *in l. cùm pater, §. Titio frater, ff. de legat. 2.* Bart. *in l. qui abſenti, §. 1. num. 2. ff. de acquir. poſſeſſ.* Corn. *conſil. 287. num. 4. vol. 4.* Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. namque, verſ. ne pag. 61.* Galganet. *de condit. & demonſtrat. p. 2. cap. 3. q. 3. num. 1.* vbi *num. 2.* ſubdit, quod ſi exponatur pro *vt*, facit conditionem, vt *in l. cùm tale. §. Titius.* vbi Bart. *num. 1. verſ. ſubdiſtingui, ff. de condit. & demonſtr.* [Et ſtat demonſtratiuè, & relatiuè. Peregr. *conſ. 1. n. 12. vol. 5.*] 1

Apud Grammaticos *Ne*, cùm prohibentis eſt, coniunctiuo, & imperatiuo modo adiungi ſolet. 2
Cic. 2. *de legib.* Ne cogito, quis ſtipem præter Idææ matris famulos Plaut. *Mil.* Ne me moneatis, memini ego officium meum.

Ne multa, Ne multis, ſunt breuitatis notæ in narrationibus. Cic. *pro Cluen.* Ne multa, requiritur à coactoribus, inuenitur ea ſeruula ad Stratonem peruenisse. Idem *ibidem:* Ne multis, Diogenes emitur. 3

Ne *viuam*, iurantis Cic. *lib. 9. epiſt.* Sed ne viuam, 4
ſi tibi concedo. Idem *Attic. lib. 4.* Quid poteris, inquit, pro his dicere; ne viuam, ſi ſcio.

Ne dicam, eſt correctio, antequam dicatur. Cic. 5
lib. 1. de natura Deor. In tam leues, ne dicam ineptas ſententias incidiſſe. Idem *lib. 12. epiſt. vlt.* Tu tibi, fac vt perſuadeas, non, eſſe me tam imbecillo animo, ne dicam in humano vt, &c.

Nedum plerumque ſubiicitur, & ſeruit parti de- 6
teriori. Cic. *pro Cluen.* Optimis temporibus non potuerunt, &c. nedum his temporibus, &c. Idem *Attic. lib. 4.* Quæ tantum habet myſteriorum, vt ea ne librariis quidem committamus, nedum cuilibet. Idem *pro Planc.* Ego verò ne immortalitatem quidem accipiendam putarem, nedum emori cum pernicie Reipublicæ.

Ne quidem vſurpatur pro *Nec quidem*, cùm ne- 7
gando aliquid augemus. Cicer. *Attic. lib. 6.* Si tu iudicabis, ne ad Catonem quidem prouocabo. Idem 1. *de natura Deor.* Ne fando quidem auditum eſt. Idem *pro Deiotar.* Deiotarus nunquam ſuccumbet inimicis, ne fortunæ quidem.

Dictio CCVIII.
Nec.

1 *Continuatiua eiuſdem materia eſt de natura dictio* Nec, *& ſtare declaratiuè ad pracedentia.*
2 *Implicatiua caſus contrary ad expreſſum eſt dictio* Nec.
3 *Negatiua eſt dictio* Nec.
4 Nec *ſape vſurpatur pro* Non.
5 Nec *pro* Neque *ponitur.*

DE natura huius dictionis eſt continuare eandem materiam, & ſtare declaratiuè ad præcedentia, *l. nec quidquam, ff. de off. Proconſ. l. ſi quis ſtipulatus fuerit decem, ff. de verbor. ſignif.* Bart. per text. *ibi in l. 2. ff. de ſolut. in verſ. ne cogitur.* Iaſ. *in l. ſi vnus, in princip. num. 9. ff. de pactis.* Pariſ. *conſil. 111. num. 25. vol. 1.* vbi ait, quòd natura huius dictionis eſt continuare ad proxima. Socin. *conſil. 10. num. 5. vol. 3.* Roland. à Valle *conſ. 80. n. 56. tom. 3.* Ruin. *conſ. 119. num. 1. vol. 4.* Honded. *conſ. 14. n. 81. vol. 2.* Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub d. namque, verſ. nec. pag. 61.* Bou. *ad ſtatut. vrbis praſcript. gloſſ. 16. n. 6.* Ccned. 1

poſt

poſt lib. practic. & canonic.quæſt.ſing.63.n.4. Signorol.*conſ.*208.incip. *Factum,num.3.verſ.præterea*, vbi ait, quòd repetita cenſentur præcedentia in ſequentibus per dictionem *Nec* copulatis. Augel. Aret. *conſ.*89.incip. *Pro deciſ.num.7.* vbi ait, quòd natura huius dictionis eſt iungere, ſeu continuare, & negare. Card. Tuſch. *pract.concluſ.tom.2.lit.D, concl.* 312.*num.1.cum ſeqq.*

2 Implicatiua eſt hæc dictio caſus contrarij ad expreſſum, vt *in l.milites ita,§.mulier, ff.de militari teſtam.& in l.ſacra loca,§.penult.* iuncta gloſſ. *ibi, ff. de rerum diuiſ. & in l.nec nos, ff. de captiuis, & in l. nec eius, C.de emancipat. liberor.* Cæpol.*in l.ſæpe,num.21. ad finem, ff. de verbor.ſignif.* Bart. *in l.ſi ſimta, §.ſi de vectigalibus,num.12.ff.de publicanis.* Pariſ. *conſil.36. num.9.vol.1.* Volpell.*citato loco.* Menoch. *conſil.342. num.1.* Gutier. *practic. lib.3. q.30.num.20.* Cened. *d.ſing.63.n.1.*

3 Negatiua eſt hæc dictio, & habet anneaam copulam *Vt*, per Bart. *in l.ſæpe,in verſ. quæro de dictione Nec*, vbi Cæpol. *num.21.ad finem, & num.28.ff.de verbor.ſignif.* Iaſ. *in l.ſi quis ita ſtipulatus,129.num.6. ff.de verbor.oblig.* Sylu.*conſ.63.n.17.* Pariſ. *conſ.111. num.23. vol.1.* Bald. *conſil.497.num.2.vol.5.* Socio. *conſil.10.num.6.vol.3.* Azebed.*l.10.n.40.tit.1.lib.4. noua Recopil.* Bou.*d.gloſſ.16.n.6.* Card. Tuſch. *d.concluſ.312.n.3.* Cened.*d.ſing.63.n.2.*

4 Nec ſæpe vſurpatur pro *Non*.Cic.*pro Quin.* Quo mortuo nec ita multo pòſt in Galliam proficiſcitur. Idem *lib.1. de natura Deor.* Nec opinatum patrocinium à vobis eſſe ſuſceptum. Et *de Amicit.* Nec enim melior vir fuit Africano quiſquam,nec clarior.

5 Ponitur etiam hæc dictio pro *Neque*, *vt l. inter ff.de publicis iudiciis*,& poſt Pariſ. *conſ.36.n.3.vol.1.* reſoluit Bou. *d.gloſſ.16. num.6.* quos refert Cened. *d.ſing.63.num.3.* Cic.*lib.13.epiſt.1.* Nec opibus ſatis firmi, nec voluntate ſunt. Idem *lib.3. epiſt.3.* Nec enim obſcuris perſonis, nec paruis in cauſis res agetur.

Dictio CCIX.

Necnon.

1 *Qualitates omnes præcedentes repetit dictio* Necnon, *& reſoluitur in copulatiuam.*

1 REſoluitur hæc dictio in copulatiuam *Et*, repetitque omnes qualitates præcedētes gloſſ. *verb. necnon, in Clem.1. de offic. deleg.* quam approbauit Rota *deciſ.791.num.1.p.1.diuerſ.* Socin.ſen. *conſ.10. num.6.lib.3.* Bart. *in l.Seio,§. Caio.ff. de fide inſtrum.* Cæſ.de Graſſ. *deciſ.132.n.5.de reb. Eccleſ. non alien.* Neuizan.*conſ.72.num.14.* Flamin. *de reſign.lib.3.q.6. num.22.* Goozal.*ad reg.8.Cancellar.gloſſ.3.num.3.& gloſſ.3. §.7.num.78.* vbi ſubdit, quòd repetit omnes qualitates præcedentes. Menoch. *conſ.279.num.10.* Stephao. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.70.num.32. & cap.147.num.18.* Et fuit dictum *in Interamnen.caſtri Podisluci, 12. Februarij* 1601. *coram Reuerendiſſimo Patriarcha Domino Creſcentio C.A.Clerico*, impreſſa per Farinac.*deciſ.41.ſub num.13.p.1.recent.& in Leodicen.domus clauſtralis,23. Martij 1615.coram Cardinalo Caualerio*,impreſſa per Farinac. *deciſ.668.n.1. p.2.recent.* [Rot.apud. Paul.de Rubeis *deciſ.217.n.7 tom.2. diuerſ.* vbi quod reſoluitur in copulam, & repetit omnes qualitates præcedentes, *& deciſ.256. num.19.* apud eundem *tom.3. diuerſ.* aliàs *part.7. recent.*]

Didtio CCX.

Nemo.

1 *Vniuerſalis negatiua eſt dictio* Nemo.
2 *Excluſionem omnimodam importat dictio.* Nemo.

EST vniuerſalis negatiua vt poſt Abb. *conſ.3.in-* 1
cip.Nitar,in fine,lib.2. tradit Card.Tuſch. *practic.concluſ. tom.2. lit.D, concl.316.n.2.* Et importat 2
omnimodam excluſionem, Abb. *in cap.graue, num.8. de offic.Ordin.* Marc.Anton.*var.reſolut.lib.1.reſol.fin. caſu 42.verſ.ponderabatur.*Cic.3.*Tuſcul.* Adhuc neminem noui Poëtam, qui ſibi non optimus videretur. Idem *lib.10. epiſt.6.* Quorum nemo Conſularis habitus, niſi qui animo extitit in Rempublicam conſulari. Idem *de Amicit.* Nocere tamen nemini poteſt, niſi ei, qui eam recipit, eaque delectatur. Idem *lib.1.epiſt.3.* Amicum ea Conſularibus neminem tibi eſſe video, præter Hortenſium.

Dictio CCXI.

Nempe.

1 Nempe, *pro* Certè, *aut* Scilicet, *accipitur.*
2 Nempe *pro* Nonne *vſurpatur, & tunc interrogat.*
3 *Interrogationi nonnunquam ſubiicitur dictio* Nempe.

PRo *Certè*,aut *Scilicet* hæc dictio accipitur, *vt in* 1
l.ſed & ſi inter me, ff. de ſeruit. vrbanor. prædior. Cic.*in Brut.* Nempe eum dicis qui,&c. Idem 2.*Philippic.* Sed effugi inſidias, nempe in conſpectu Antonij veniendum eſt. Idem *pro Roſcio*: Opinor eſſe in lege,quam ad diem proſcriptiones, venditionéſque fiant,nimirum ad Kalendas Iunias.

Interdum interrogat, atque vſurpatur pro *Nonne*. Plaut. *Menach.* Nempe, rubes? Cic.5. *Tuſcul.* Nempe negas ad beatam vitam ſatis eſſe virtutem? 2

Noonunquam interrogationi ſubiicitur. Cic.10. 3
Philippic. Legiones abducis à Bruto, quas; nempe eas, quas ille ab Antonij ſcelere abripuit. Idem *pro Milone*: In qua tandem vrbe hæc homines ſtultiſſimi diſputant nempe in ea, quæ, &c. Idem 7. *Verr.* Atque tempore futurum eſt;nempe cùm,&c.

Dictio CCXII.

Nequaquam.

1 Nequaquam *importat idem quod* Nullo pacto, Nulla ex parte, Nullo caſu.
2 Nequaqoam *vehementiùs negat, quàm alia negatiua.*

IMportat idem quod *Nullo caſu, nullo pacto, nulla* 1
ex parte, vt *in l.etiā,§.ſi quis abſentis,ff.de petitione hereditatis, & in l.Iulianus. §. ſed cum in facto, ff. de actionib.empti.* Et verba illa, *Nullo pacto.* Idem important quod *Nulla ratione*, vt per text. *in l.pupillus,* 24.vbi gloſſ.*ff.quæ in fraudē creditorum*,tradit Alber. *in ſuo Dictionario,verb.nullo pacto*, ac proinde trahūtur ad non ſpecificata Roland. *conſ.2.num.42.lib.4.* Tiraq. *in l.ſi vnquam,verb.omnia,num.14.C.de reuoc. donat.* Et ideo hæc dictio vehementius negat, quàm aliæ

laiæ negatiuæ. Cic.1.*de Finib.*Nequaquam iſta amicitia eſt idem 2. *de natura Deor.* Nequaquam ſatis explicatæ ſunt.

Dictio CCXIII.

Neque

1 HAbet hæc dictio vim copulatiuæ, & eſt repetitiua præcedentium, ſeu tranſpoſitiua, vt *in l. nec mandanto,ff.de tutor,& curat.datis ab his*, notant Vulpell.*de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. namque verſ.neque,pag.*61.Menoch.*conſ.*3.*n.*29.

2 Concurſum vtriuſque requirit, vt *in l. ſi quis ita ſtipulatus fuerit,decem aureos,ff.de verbor.obl.& in l. ſi is,qui ducenta,§.item ſi pater, ff. de reb. dubiis.* Batt. *in l.quadam teſtamento,ff.de vulgari,& pupillari.*Alex. *conſ.*82.*n.*14.*lib.*3.

3 [Eſt implicatiua,& inter diuerſa ponitur.Reinoſ. *in obſeruat.pract.obſeru.*16.*n.*6.]

Dictio CCXIV.

Nihil.

1 *Negatiua vniuerſalis eſt dict.* Nihil, *& omnia excludit.nullámque recipit reſtrictionem.*
2 *Excluſiua non eſt penitus omnium aliquando dict.* Nihil.
3 *Negatiuam vniuerſalem ſine vlla diſtinctione, vel temperamento importat dictio* Nihil penitùs, Nihil omnino.
4 *Annullationem ipſo iure inducunt verba* Nihil agit.
5 Nihil *pro* Non interdum *vſurpatur.*
6 Nihil *eleganter etiam cum locis, & perſonis comparatur.*

1 VNiuerſalis negatiua eſt hæc dictio, & omnia excludit nullamque recipit reſtrictionem, vt *in l.his qui ducenta,§.vtrùm.ff.de reb. dubiis,& in l.2. ff.commun.diuidun.*gloſſ.*verb.nihil,in auth.de hered.& Falcidia.*Dec.*conſ.*442.*num.*32.*tom.*2.Alex.*in leg. qui vſumfructum, col. penult.in fine, ff. de verb.obligat,& conſ.*58.*col.*1.*& conſ.*173.*num.*10.*vol.*6. Coſmas *in pragmat.ſanct.tit.de annatis.poſt princip.in verſ.nihil. fol.*151.*col.*2. Cephal.*conſ.*86.*num.*13.*lib.*2.Roman. *conſ.*379.*num.*2.Rolan.*conſ.*16.*num.*26.*tom.*4.Crau. *conſ.*294.*num.*6. Gom.*in princip.Inſtit.de action.n.*4. *&* 5.Tiraq.*in l.ſi vnquam,verb.ſuſceperit liberos,n.*8. *& num.*85.*C.de reuoc. donat.* Montal.*in praxi, lib.*1. *cap.*1. *num.*3. *& ſeq.* Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif.ſub dict.namque, verſ.nihil,pag.*61.Mandoſ.*in gloſſ.facult.in proœm.in verſ. Nihil, fol.*55. Surd. *de alim.tit.*9.*q.*35.*num.*39.*& q.*57.*num.*12. Piſcin.*in ſua diſput. de ſtatut. excluden. fœmin. propter maſculos, n.*147.Menoch.*de præſumpt.lib.*4.*præſumpt.*89.*num.* 24.*& conſ.*164. *num.*3. *& conſ.*266.*num.*1. Petr.Enriq. *reſp.opuſc.*2.*num.*27. Cened.*poſt lib.pract.& canonic.quæſt.ſing.*64.*num.*1. Card.Tuſch.*practic.concl. tom.*2.*lit.D, concl.*313.*n.*1. vbi *argum. cap. ſtatutum, §.prouiſurus,de reſcript.in* 6. & poſt Rom.*conſ.*379.*in princip.* refert, quòd ſi quis iurauit ſe nihil impetraturum, excludit ſe ab omni impetratione, quia dictio *Nihil* eſt excluſiua omnium, quæ impetrari poſſunt.

2 Aliquando verò,non eſt penitus omnium excluſiua,vt *in l.de ætate,§.nihil, & ibi* gloſſ. *ff. de interr. actio,cap.nihil iniquius, & ibi* gloſſ.32. *q.*1.*cap. nihil prodeſt*,cum gloſſ.quæ ſupplet,*Prodeſt tamen ad minus ſupplicium habendum,de pœnitent.diſtinct.*3.gloſſ. notab.*in l.ſacrilegij pœnam,in verſ.condemnentur, poſt med. ff.ad legem Iuliam peculatus* Mandoſ. *in d.verſ. Nihil,fol.*55.*col.*2.Cened.*d.ſing.*54.*n.*2.

Quando tamen eſt poſita in lege, prout *Nihil penitus*, vel. *Nihil omninò*. quod eſt idem, tunc importat vniuerſalem negatiuam ſine vlla diſtinctione,vel temperamento ſed abſolutè & omni caſu, vt per Alex.*conſ.*72.*n.*10.*verſ ſecundò reſpondeo,lib.*6.*& conſ.*13.*n.*7.*lib.*2.Card.Tuſch.*d. lit. D,concl.*313.*n.*2. Card.Seraph,*deciſ.*461.*n.*5. vbi ait, quòd hæc verba ſunt limitatiua. 3

Nihil idem importat quod *Nullum Et nihil agit*, 4 inducit annullationem ipſo iure; & eſt canon latæ ſententiæ,vt *in l.final.in verſ.Nihil agit.* & *ibi* Bald. & Aret.*ff.de liber.& poſthum.& in cap.prudentiam,in princip.ibi,Nihil legiſſe.* vbi Barbat.*col.*10.*de offic.deleg.*Tiraq.*d.l.ſi vnquam.in verb.reuertatur,n.*30.*verſ. limitabis item procedere.* Gom.*in princ.Inſtit.de actio. num.*4.*&* 5. Mandoſ. *in d.verſ.Nihil,fol.*56.*col.*1.*in princ.*Cened.*d.ſing.*64.*n.*3.

Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ 5 Auctores, *Nihil*,interdum vſurpatur pro *Non* Cic.1. *Philipp.*Nihil dico quis fuerit ille Brutus.Id. 2.*Agr.* Beneficio iſto legis nihil vtitur. Id. *lib.* 10. *epiſt.* 10. Nihil laboro niſi vt ſaluus ſis. Id. *pro Roſc.* Nihil aliud fecerunt,niſi rem detulerunt.

Nihil, eleganter etiam cum locis, & perſonis 6 comparatur.Cic.*Attic.lib.*4.Nihil altius,nihil amœnius Id. *lib.*6.*de rep.* Nihil mihi potiùs fuit, quam vt Maſſiniſſam conuenirem.

Dictio CCXV.

Nihilominus.

DIſpoſitionem auget hæc dictio eámque præciſam reddit,vt *in l.finali,§.fructus*, iuncta gloſſ. 1 *in verb.Nihilo magis,ff.qui in fraudem creditorum,& in l.qui in poteſtatis,in fin.ff.qui teſtamenta facere poſſunt,* tradit Gonzal. *ad reg.*8. *Cancellar.* §.7. *proœm. num.*124. [Non ſemper aduerſatiuè ſtat, ſed ſæpè idem quòd ideò magis, vel idem, quod ſine dubio importat Rot.*deciſ.*132.*n.* 3.*p.*1.*in poſth.Farin.* aliàs *p.*3.*recent.*]

Dictio CCXVI.

Nil.

IDem eſt *Nil*,quod *Nihil*; de quo vide Alciat. *de verb.ſignif.lib.*4.*num.*25.Mandoſ.*in gloſſ. facult.in proœmio in verſ. Nil,fol.*57. quos refert Cened. *poſt lib.pract.& canonic.quæſt.ſing.*64.*n.*4. 1

Dictio CCXVII.

Niſi.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Exceptiua eſt de ſui natura dict.*Niſi,*& in effectu aduerſatur præcedentibus.*
3 *Antecedentis,cui immediatè aduerſatur, oppoſitum neceſſariò ſignificat dict.*Niſi.

4 *Excluſiua eſt dict.* Niſi, *aliorum caſuum, præter nominatos.*

5 *Oratio affirmatiua ſi præcedit dict.* Niſi *negat, ſi verò oratio negatiua præcedit, affirmat.*

6 *Poſitionibus dict.* Niſi *affirmat, quando præcedit negatiua, & negat quando præcedit affirmatiua.*

7 *Includit dict.* Niſi, *id quod eſt negatum quando præcedit negatiua potentiæ, ſiue actus.*

8 Si, *ad euitandum abſurdum aliquando importat dict.* Niſi.

9 *Conditionalis interdum importat dict.* Niſi, *maximè relata ad futurum tempus.*

10 *Formam quandoque importat dict.* Niſi.

11 *Limitatiua eſt dict.* Niſi.

12 *Modificatiua & excluſiua de ſui natura eſt dict.* Niſi.

13 *Taxatiua vim habet dict.* Niſi.

14 *Excluſionem à regula ponit dict.* Niſi.

15 Niſi, *æquipollet quandoque dictioni* Non ſecus.

16 Niſi *à duabus dictionibus* Si, & Non, *componitur.*

17 Præter *interdum denotat dict.* Niſi.

1 DE vi, & effectibus huius dictio vide Cacher. *deciſ.*174.*n.*1. Borrel.*conſ.*12.*num.*11. Euerard. *in Topicis loco à contrario ſenſu, n.*27. Rebuff. *in concord. tit. de collat.* §. *ſtatuimus, in verb. Niſi* Mandoſ. *in tract. de monitor. quæſt.*31.*n.*10. & 11. Alduin.*conſ.*63. *n.*59. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dictione, pag.*62. Galganet. *de cond. & demonſtr. p.*2.*c.*1. *quæſt.*3. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.*1.*comparat.*10. *n.*40.*cum ſeqq.* Cened *poſt lib. practic. & canonic. qu. ſing.*25. Card. Tuſch. *practic. concl. tom.*2.*litt. D, concluſ.*314. Turſell. *in libello de particul. Latinæ orationis c.*108. Grat. *de diction. dict.*157.

2 De ſui natura hæc dictio exceptiua eſt, & in effectu aduerſatur præcedentibus, vt *in l. actione,* vbi Bart. Iaſ. & cæteri, *C. de tranſact. & in reg. peccatum de regul. Iur. lib.*6. tradunt Iaſ. *in l.*5.*num.*11. *ff. de offic. eius.* Socin. iun. *conſ.*163.*n.*36.*vol.*2. Feder. de Senis *conſ.*80. incip. *Factum tale eſt, num.*1. *verſ. item non obſtat.* Alexand. *conſ.*64. incip. *Circa præſentem, in princip. lib.*4. Bero. *in cap. quod autem, num.*36. *de iure patronatus, & in cap. nauiganti, num.*18. *de vſuris* Dec. *conſ.*386.*num.*2. Cæpol. *conſ.*1.*num.*14. *in ciuilibus* Gom. *in cap.*1.*num.*88. *de conſtit. lib.*6. Pariſ. *conſ.*12. *num.*22. & *conſ.*96. *num.*109. *vol.*1. Grat. *conſ.*138. *num.*9.*vol.*1. Beltran. *conſ.*45.*num.*3.*vol.*3. *in* 1.*parte, conſ.*53.*num.*1.*vol.*3.*in* 2. *parte* Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ rubr.*1.§.5.*in verſ. S'il n'agrace, num.*13. Rebuff *in concord. tit. de collat.* §. *ſtatuimus,* 1. *in verb. Niſi, & in tract. de alien. rerum Eccleſiæ, n.*70. Mand. *de monit. q.*31.*num.*11. Seraphin. *de priuileg. iurament. priuil.*57.*num.*12. Vulpell. *citato loco, ſtatim in princ.* Stroz. *de offic. Vicarij, lib.*2.*q.*43.*n.*23. Surd. *deciſ.*223. *num.* 19. & *deciſ.*264. *num.*17. & *conſ.* 71. *num.* 6. vbi quòd ponitur priuatiuè, & aduerſatiuè ad præcedentia. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*3. *cap.*448.*num.*41. Cened. *d. ſingul.*23.*n.*1.*poſt medium.* Gregor. *deciſ.*541.*n.*25. Card. Tuſch. *d. concluſ.*315. *num.*1. Rot. apud Farin. *deciſ.*391.*num.*14.*p.*1 *recent.*

3 [Rot. *deciſ.*313.*num.*12.*p.*1. *poſth. Farin.* aliàs *p.*3. *recent.*] Et ita ſignificat neceſſariò oppoſitum antecedentis, cui immediatè aduerſatur. Dec. *in l. bonorum, in* 2.*lect. num.*27.*C. qui admitti, & in l. ſi quis in aliquo, num.*2.*C. de edendo.* Alex. *conſ.*83.*num.*3.*vol.*1. Surd. *de aliment. tit.*1.*q.*104. *n.*7. Octauian. Vulpell. *d. loco, verſ. regulariter, pag.*65. Cened. *dict. ſing.*25. *num.*2.

Aliquando verò alios caſus præter nominatos excludere videtur, vt *in l. qui aliena,* §. *ſi libertas ff. de negot. geſtis, & in cap. ſi duo, de procur. lib.*6. tradunt Crauet. *conſ.*155.*n.*1. Stroz. *d. lib.*2.*q.*111.*n.*9. Nicol. Garc. *de benefic. p.*1.*c.*5.*n.*70.

Amplia, & declara, quòd ſi oratio affirmatiua 5
præcedit, negat; ſi verò oratio negatiua præcedit, affirmat, & includit, quia de ſui natura eſt ſemper contradicere præcedentibus. Ita Bart. Salicet. Iaſ. *num.*3. Dec. *num.*5. Padil. *num.*12. per text. *ibi in leg. actione, C. de tranſact.* Din. *in dict. reg. peccatum, num.*1. *cum ſeqq. de reg. Iur. lib.*6. Bart. *in l. ſi enim,* §. *qui iniuriarum, num.*3. *in fine,* & *ibi* Iaſ. *num.*26 *ff. ſi quis cautionibus.* Grat. *conſ.* 126. *num.* 19. *volum.*2. Gerard. *ſing.*46. Caſſan. *citato loco, à num.*10. Rebuff. *in compendio alienationum.* Corn. *conſ.*5. *num.* 2.*vol.*4. Dec. *conſ.*532.*in princip. & num.*2. Pariſ. *conſ.*96.*num.*109. *vol.*1. Alciat. *lib.*5. *Parad. can.*4. Menoch. *conſ.* 156. *num.*9. & *conſ.*256.*num.*9. Rendina *in Promptuario receptar. ſententiar. tom.*1.*tit.*27.*num.*2. Gutier. *canon. quæſt. lib.*1. *cap.*21. *num.* 2. Surd. *de aliment. titul.*1. *q.*104.*num.*6. & *deciſ.*264.*num.*17. Petr. Enriq. *reſp. opuſc.*2.*n.*27. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*3. *cap.*542.*num.*22. Seraphin. *deciſ.*343.*num.*3. Franc. Molin. *d. compar.*20.*num.*40. Sanch. *de matrim. lib.*1. *diſp.*19. *num.*3. Cened. *d. ſing.*23.*num.*1. *in princip.* Card. Tuſch. *d. concluſ.* 514. *num.*6. Et hoc ipſum fuit ſæpe tantum *in Rota, & præcipuè in vna Romana Cenſus de Mutis,* 27. *Iunij* 1605. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino,* impreſſa per Farinac. *deciſ.*96. *num.*1. *p.*1. *recent.* vbi habetur, quòd hæc dictio *Niſi* præcedens negatiuam ponit, & determinat affirmatiuam in caſu nominato. Item *in vna Romana concordiæ ſancti Petri,* 16. *Nouembris* 1609. *coram Cardin. Caualerio,* impreſſa per eundem *deciſ.*197.*num.*2.*in fine, p.*1.*recent.* vbi poſt Bart. *conſ.*4. *num.*1 *lib.*2. & Gemin. *conſ.*15. *num.*18. *verſ. ſuper,* tantum fuit hanc dictionem *Niſi,* vbi præcedit negatiua, includere, & affirmare in exceptis. Item *in Firmana hæreditatis,* 12. *Decembris* 1614. *coram Buratto* impreſſa per eumdem *deciſ.*639. *num.*2.*part.*1. *recent.* vbi poſt Rom. *conſ.*127. *ſub num.*13.*col. penult. verſ. quandoque, & conſ.*152. *num.*1. *lib.*2. & Decian. *conſ.*78.*num.*5. & 12. *vol.*3. ac Rota *deciſ.*522.*n.*4. *p.*1. *diuerſ.* fuit tantum, quod hæc dict. affirmat, &c. ponit quando eſt poſtpoſita negatiuæ. Et nouiſſimè *in vna Romana iuriſdictionis,* 1. *Iulij* 5626. *coram Buratto,* poſt Bart. *in l. actione, num.*1. & 15. & *ibi* Dec. *num.*5.*C. de tranſact.* Alex. *concluſ.*227.*num.*11.*lib.*6. Seraphin. *deciſ.*345.*num.*3. fuit dictum, hanc dictionem *Niſi,* præcedente negatiua *Non liceat,* ponere potentiam. Narbona *l.*59. *gloſſ.*1.*num.*135.*tit.*5.*lib.*2. *Recop.* vbi quod eſt aduerſatiua & poſt negatiuam orationem poſita affirmat, & regulam contrariam præcedenti conſtituit, latè Peregr. *conſ.* 66. *num.*6. *vol.*2. vbi quòd poſtpoſitæ orationi negatiuæ ponit & affirmat, & *num.* 11. ſubdit quod poſita poſt orationem, quæ negat potentiam, permittit poſſe, non autem neceſſitatem inducit, & *num.* 12. limitat in vltimis voluntatibus, vbi verba diriguntur ad hæredem grauatum non ad honoratum.]

Amplia in poſitionibus, in quibus hæc dictio 6
affirmat, quando præcedit negatiua, & negat quando præcedit affirmatiua, vt citato Alex. *conſ.*83. *num.*3.*lib.*1. tradit Card. Tuſch. *d. concluſ.* 314. *n.*7.
vbi *num.*8. ſubdit, quòd includit id quod eſt nega- 7
tum, quando præcedit negatiua potentiæ, ſiue actus & citat Rayner. de Forli *conſ.* 68. *inter conſ. Signoroli num.*11. Signor. *conſ.*43. incip. *In quæſt. in princ. verſ. modo capio.* Caſtr. *conſ.*98.*col.*2.*in princip. lib.*2. Dec. *conſ.*389.*n.*2.4. & 6. & *conſ.*532.*in princ.* Pariſ. *conſ.*31.

conſ.31.n.36.lib.2. Alex.*conſ.*227. incip. *Ponderatis, n.11.verſ.vt oſtendit,lib.6.* [Narbona *l.13.gloſſ.2.n.1.tit.12.lib.7.nouæ Recop.*]

8 Limita quòd licèt hæc dictio de ſui natura inducat exceptionem, tamen aliquando importat dictionem *Si*, ad euitandum abſurdum, Nonnunquam verò exponitur pro *Quamvis*, quia menti debent deſeruire verba Alex.*conſ.64.n.4.lib.4.* Card.Tuſch. *d.concl.314.n.9.& 10.*

9 Interdum eſt conditionalis hæc dictio, maximè relata ad futurum tempus, vt *in l.quibus diebus,§.quidam Titio ff.de cond.& demonſtr.& in l.1.§.idem ſcribit,ff.depoſiti*, ibi, nec debere abſolui, niſi reſtituat, & *in l.in teſtamento*, ibi, & niſi fierent hæredes, magna pecunia mulctarentur, *ff.de cond.* Rolan. *d.conſ.49.n.14.tom.30.*Grat.*conſ.48.num.6.& conſ.54.num.55.& conſ.138.num.7.lib.1.* Socin.iun. *conſ.49.num.18.vol.2.& conſ.134.num.16.vol.3.* Caſſan. *vbi ſuprà num.12.fol.185.* Vulpell.*d.loco,verſ.& quod,pag.65.* Anton.Monach. *Lucenſ.deciſ.67.num.35.* vbi ait, hanc dictionem non ſolùm facere orationem conditionalem, ſed in ſeipſa conditionem præcedenti conditioni contrariam. Franc. Molin. *d.comparatione 20.num.39.* Cened. *d.ſing.23.n.4.* Et fuit dictum *in Treueren. loci Capitularis 10.Martij 1606.coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Farin. *deciſ.161.num.7.p.2.recent.* Vnde Rip. *lib.1.reſponſ.c.2.n.24.* ait, quòd hæc dictio addita verbo præſentis temporis in contractibus, non facit actum conditionalem, ſed reſoluendum in euentum conditionis, niſi in contractu ſint appoſita alia verba ſuſpenſiua. [Vide Galganet. *de condit p.2 c.1.q.3.* ita diſtinguentem, vt ſi apponatur verbis præſentis, ſiue præteriti temporis, tunc faciat reſolutionem conditionalem, licèt diſpoſitio ſit pura: ſin verbis futuri, tunc faciat conditionem tam in contractibus quàm in vltimis voluntatibus; ſed hoc in vltimis tantum voluntatibus concedit Intrigl.*de ſubſtit. cent.3.q.88.num.22.* quem refert Franc. de Barry *de ſucceſſ.teſtat,& abinteſtat.lib.17.tit.2.n.2. in fine.*] Sed quod in ſententiis faciat conditionem ſuſpenſiuam tenent Decius *in cap.præterea,2. in princip. de appell.* Bald.*in d.l.quibus diebus,§.quidam Titio, verſ. quæro,quædam ſententia.* vbi Socin.*n.9.verſ.& prædicta.ff.de cond.& demonſtr.* Mandoſ. *in tract.de monit. q.31.n.11.in princ.*

10 Nonnunquam hæc dictio importat formam, & idem quod *Non* ſignificat, vt per Oſaſc. *deciſ.174.n.2.* Grat.*conſ.15.vol.1.* Cened.*d.ſing.23.num.6.* Marc, Anton.*var.reſolut.lib.1.reſol.vlt.caſ.32.verſ.pro Epiſcopo,in fine.*

11 Eſt limitatiua hæc dictio, iuxta notata per Flamin. *de reſign.lib.5.q.6.n.183.*

12 De ſui natura eſt modificatiua, & excluſiua, vt per Menoch.*conſ.3.n.16.*

13 Habet vim taxatiuæ, vt *in l.conſulta, C. de teſtam.* tradunt Couar.*de ſponſal.cap.4.p.2.§.1.num.8.* Marc. Anton.*d.caſ.43.verſ.pro Epiſcopo.*

14 Ponit exceptionem à regula, vt per Dec. *in l.1.§. fin.n.7.ff.de officio eius.* Steph.Gratian.*diſcept.forenſ. c.9.n.26.*

15 Æquipollet quandoque dictioni *Non ſecus*, vt per Surd.*conſ.427.n.29.*

16 Hæc dictio, vt Grammatici aiunt, bonarúmque litterarum Auctores, compoſita eſt à duabus dictionibus *Si*, & *Non*. Indicatiuum petit in ſententiæ principio, ſubiunctiuum, aliquando, Valla aſſertore *lib.2. Elegantiarum*. Vnde & Cic. ſæpiùs ſic accipit 4. *Ver.* Niſi (inquit) reſtituiſſent ſtatuas, vehementer minabatur. Terent. *in Heauton.* Nam niſi me animus fallit, hi ſunt germani duo. Plauti quoque loco altero idipſum innuitur. Niſi animus fallit, hic profectò eſt annulus quem ego ſuſpicor. Cic.*pro Cluen.* Nomen iudicum amittemus, niſi ex his ipſis cauſis iudicabimus.

Interdum pro *Præter* vſurpatur. Cic. *de Amicit.* 17
Negat enim quemquam virum bonum eſſe, niſi ſapientem Id. *pro Sext.* Quem vnquam ciuem Senatus niſi me nationibus exteris commendauit? Id *de Amicit.* Sed hoc primum ſentio, niſi in bonis amicitiam eſſe non poſſe. Id. *Attic.lib.11.epiſt.16.* Omnino hæc eodem modo ex hac parte fiunt niſi illud erat infinitum.

Auguſt.Barboſa de dictionib.

Dictio CCXVIII.
Nominatim.

Aliquid nominatim relinqui quando dicatur, 1
vide Bart.*in l. turpia legata. §. fin. de legat. 1.* quem refert Petr Enriq. *reſp.opuſc.2.n.27.in fine.*

Idem eſt dicere, *Nominatim*, ac *Specialiter*, vt *in* 2
l.2.ff.de lib.& poſthum.& in l.hæres ſeruus, cum gloſſ. *ff.de emct.* notat Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.c.97. num.16.*

Dictio CCXIX.
Non.

1 *Negatiuè ſumitur dict.* Non.
2 Non ſolùm *iungitur cum* Sed, Sed etiam, Sed quoque, Verùm etiam.
3 Non modò *ad plura vtimur.*

Hæc dictio negat, & negatiuè ſumitur. Cic. *pro* 1
Planc. Non valuit rebus iiſdem, quibus fortè nonnulli; at valuit aſſiduitate, at valuit ſeruandis amicis, valeat libertate. Idem *lib.1. epiſt.9.* Tantùm dicam non mihi exercitum, ſed duces defuiſſe. Aliquando tamen ponitur conuerſiuè: vt, In iudicium trahere non eſt neceſſe, id eſt, neceſſe eſt non trahere. Ita exponitur *in l.1.ff.de in ius vocando.*

Non ſolùm iungitur cum *Sed, Sed etiam, Sed quo-* 2
que. Verùm etiam. Cic.*lib.1.epiſt.6.* Qui omnibus negotiis non interfuit ſolùm., ſed præfuit. Idem *de Amicit.* Non ſolùm fortuna cæca eſt, ſed eos etiam plerumque efficit cæcos, quos complexa eſt. Idem *lib.4.epiſt.3.* Neque id ſolùm mea ſponte, ſed multo etiam magis monente, ac denunciante te.

Non modò ad plura vtimur Cic.*lib.3.epiſt.15.* Dies 3
non modò non leuat luctum hunc, ſed etiam auget. Idem *Attic.lib.16.epiſt.6.* Tu id non modò non prohibebas, verùm etiam approbabas. Idem *lib.1.epiſt.8.* Nullam partem tuorum meritorum non modò referenda, ſed ne cogitanda quidem gratia conſequi poſſum. Idem *lib.10. epiſt.10.* Cuius rei non modò non præterit tempus, ſed ne maturum quidem etiam nunc meo iudicio fuit. Idem *lib.11. epiſt.24.* Mihi non modò iraſci grauiſſima iniuria accepta, ſed ne dolere quidem impunè licet.

Dictio CCXX.
Non aliàs.

Dixi de ea *in tractatu de clauſulis vſufrequentioribus,clauſ.81.* Illud in præſentiarum addendum 1

duxi, quòd hæc verba, Italicè *Non altramente*, præciſam formam importare videntur, *l. de his*, vbi Bart. *n. 3. ff. de transact. l. cùm hi, in princip. ff. de eo eod.* Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib. 11. tit. 8. num. 12. ad med.* Rot. *in Perusina fideicommiſſi*, 14. *Ianij* 1599. *coram Litta*, impreſſa per Farinac. *decif.* 16. *num.* 2. *p.* 1. *recent.* [Quia præciſam habet naturam. Anell. Amat. *conſ.* 82. *n.* 18.

Dictio CCXXI.
Non niſi.

1 HÆc dictio dat certam formam, ſecundùm Menoch. *rem. 4. adipiſcen. poſſeſſ. n.* 710. & Marc. Aoron. *variar. reſol. lib. 1. reſol. 94. n. 2.*

Dictio CCXXII.
Nonnunquam.

1 EXponi ſolet pro *Aliquando*, vt *in l. nonnunquam, ff. de re iudic.* & *in l. eum, quem temere, in fine, ff. de collat. bonorum*, notat Rebuff. *in comment. ad leg. ſi qui mortui*, 129. *verſ. nonnunquam, ff. de verbor. ſignific. pag.* 489.

Dictio CCXXIII.
Non ſemper.

1 EXceptionem oſtendit, ſicut dictio *Plerumque*, vt *in l. 3. §. 1. de offic. Præfecti vigilum*, & *in l. 1. §. 1. ff. de tutel. & ration. diſtrahen.* notat Rebuff. *in comment. ad l. interdum*, 78. *verſ. idem, in verb. multoties, ff. de verbor. ſignif. pag. mihi* 361.

Dictio CCXXIV.
Non ſolùm.

1 IMportat eandem voluntatem, & diſpoſitionem quoad omnia, vt *in l. cùm non ſolum, C. de bonis, quæ liberis*, notant Rip. *de ſubſtit. reſp.* 13. *n.* 8. Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. in dict. Non ſolùm pag.* 66. vbi etiam aduertit, quòd quamvis hæc dictio vim affirmatiuæ habeat: vt, Titius non ſolùm doctus eſt, ſed etiam probus: nihilominùs ſi clauſula negatiua ſequatur per *Nec quidem*, tunc ipſa affirmatio negat.

Dictio CCXXV.
Nos.

1 *Perſonale eſt pronomen* Nos.
2 *Perſonaliſſimum tamen eſt ſi dicatur* Noſmetipſi.

1 PRonomen hoc eſt perſonale, *cap. litteris, de reſcript. cap. ſi gratioſa, eod. tit. lib.* 6. Cæſ. Argel. *de contradict. legit. q.* 15. *num.* 62. Et fuit dictum *in Aquilana Canonicatus*, 6. *Octobris* 1586. *coram Card. Blanchetto*, impreſſa per Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. cap. 1. n.* 652. vbi etiam habetur, quod licèt ſit perſonale, tamen attendenda eſt ſubiecta materia, & veroſimilis mens concedentis.

Si tamen dicatur, *Noſmetipſi*, erit perſonaliſſimum per ea, quæ tradunt Bald. *conſ.* 304. *n.* 5. & Nat. *conſ.* 163 *in.* 8. quos citat Rota *deciſ.* 201. *num.* 6. apud Farin. *p.* 2. *recent.* 2

Dictio CCXXVI.
Nullatenus.

1 *Negatiua vniuerſalis eſt dictio* Nullatenus *excludens quamcunque minimam partem.*
2 Nullatenus *negat omnes caſus, & omnem potentiam.*
3 *Diſpenſandi facultas tollitur per dictionem* Nullatenus.
4 *Nullitatem actus ipſo iure importat dictio* Nullatenus.
5 *Decreti irritantis virtutem habet dictio* Nullatenus.
6 *Sententia lata vim habet dict.* Nullatenus *& ſignificat* Ipſo iure.

EST vniuerſalis negatiua hæc dictio, excludens etiam quamcuoque minimam partem, vt per gloſſ. *in reg. nemo poteſt, de regul. iuris, lib. 6. & in cap. ſtatutum, verb. nullum, de reſcript. eod. lib.* Roman. *conſ.* 326. *col. vlt.* Rub. *conſ.* 51. *num.* 3. Dec. *conſ.* 310. *n.* 2. Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de elect. §. & vt omnia in verſ. recipere, ad medium, fol. 39. col. 2. & tit. de collat. §. quòd ſi quis, in verſ. nullatenus, fol. 77. col. 3.* Ruin. *conſ.* 30. *n.* 3. *vol.* 5. Iaſ. *in fin. n.* 26. *ff. de feriis.* Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 66. Cened. *poſt lib. practic. & canonic. quæſt. ſing.* 69. *num.* 3. & 4. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concluſ.* 315. *num.* 1. vbi poſt Gemin. *conſ.* 35. incip. *Pro cariori, in princip. n.* 2. & 3. ſubdit, reuocationem priuilegiorum conceſſorum nullatenus exemptis non reuocare, nec comprehendere priuilegia conceſſa aliquo modo exemptis. 1

Negat igitur omnes caſus, & omnem potentiam, vt *in l. vlt. C. de teſtament. militis*, cùm citatis per Menoch. *conſ.* 383. *num.* 14. Et natura illius eſt negare in totum, & vniuerſaliter iuriſdictionem excludere, ex adductis per Mart. *de iuriſdict. p. 4. centur. 2. caſ.* 153. *num.* 10. [Includit enim in ſe omnem caſum, & rem etiam minimam. Narbona *l.* 16. *gloſſ.* 2. *n.* 18. *tit.* 18. *lib.* 5. *Recop.* 2

Per hanc dictionem tollitur facultas diſpenſandi, firmant gloſſ. *in Clem. 1. §. ſi quis autem, in verſ. nullatenus, de ſequeſtr. poſſeſſionum*, vbi Immol. *n.* 20. & Zabarell. *q.* 6. *n.* 6. gloſſ. etiam *in Clem. 2. verſ. concedatur, & verſ. nullo modo, de ætat. & qualit.* Archid. per text. *ibi in cap. quoniam, de immunit. Eccleſ. lib.* 6. Corſet. *in ſing. verb. nullatenus.* Hippol. *ſing.* 675. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n.* 95. *circa med.* Bou. *in tract. de ſtatut. Vrbis præſcr. gloſſ. 17. n. 1. fol.* 54. Cen. *ſing.* 69. *n.* 5. Rebuff. *in concord. rubr. de Regia nomin. in §. monaſter. verſ. nullatenus, pag.* 192. vbi tamen limitat, quòd licèt tollatur diſpenſatio inferioris; non tamen per iſtam dictionem tollitur ſuperioris, niſi illa ſit poſita in contractu. 3

Importat nullitatem actus ipſo iure, vt *in auth. ſi qua mulier*, vbi gloſſ. *verb. nullatenus, C. ad ſenatuſconſult. Velleian. Clem. vlt.* vbi gloſſ. *verb. nullatenus, de ſequeſtr. poſſeſſ.* gloſſ. *verb. nullatenus, in Clem. 1. de ætat. & qualitat.* Card. *in cap. ſuper literis, num. 3. in fine*, & ibi Barbat. *num.* 82. *verſ. vim etiam, de reſcript.* Gig. 4

de

de penſ.q.10.num.10. & ſeq. vbi ait, idem importare, ac ſi dictum eſſet: Nullius ſit roboris, & efficaciæ. Gram.conſ.crim.3.num. 12. Rot. deciſ.22.num.2.p.2. diuerſ. Put. deciſ.254.num.3. lib.2. in correct. Flamin. de reſign.lib.8.q.8. num.53.& lib.9. quæſt.12.num.2. Rebuff. dict.ver.nullitenus. fol.192. Boër. deciſ.348. num... Ceual.commun.contra commun.q.527.num.20. & q.900.num. 5.Mandoſ. in reg.7.Cancellar.quæſt.4. num.2.& in reg.16.q.5.num.7. Bou.d.gloſſ.17.num.1. fol.54.Stephan.Gratian.diſcept.forenſ.cap.159.n.18. Gonzal. ad reg.8.Cancellar.gloſſ.vlt.num.65. Cened. d.ſing.69.num.1.Sanch.de matrimon.lib.6.diſput.32. num.7. [Narbona l.35.gloſſ.1.num.16.tit.3.lib.1. Recopil.]

5 Vnde habere virtutem decreti irritantis tradunt Immol.in Clem.1.n.20.verſ.ex hoc notat,& ibi Card. in §.ſi quis autem,ſub num.6. Felin. in cap. ex litteris, num.7.in 5.caſu,de conſtit. R[illegible] d.dec.24.num.4.p.2. diuerſ. Roland. conſ.27.n.11.& 12.tom.4. Marcheſ. de commiſſ.p.2. de aper. choris, num.66. Ac proinde habere vim præciſæ prohibitionis, actúmque in contrarium factum irritare tradunt Mandoſ. in reg.7. Cancellar.q.4 num.2.& in reg.25.q.5.num.8. Cened. d.ſing.69.num.2. Stephan.Gratian. Marchia dec.51. num.8.

6 Habet vim latæ ſententiæ, & ſignificat *Ipſo Iure* Tiraq. in l.ſi vnquam,verb.reuertatur, num.94. Mart. d.cap.153.n.10.Rebel.de oblig.Iuſtit.lib.1.q.6.ſect.6. num.44.Farinac.fragment.crimin.p.2.verb.lex,n.109. Sayro in Claui Regia, lib.3.cap.7. n.26. vbi ampliat etiamſi iungatur cuicumque verbo cuiuſcumque temporis.

Dictio CCXXVII.

Nullius momenti.

1 IMportat ipſo iure nullitatem actus in contrarium geſti, vt in l.ſi quis Sempronium,ff.de heredib.inſtituend.& in l.de pupillo,§.ſi quis fortè, vbi Iaſ. num.3. & 4.ff. de noui oper.nunciat.& in l.non dubium, C. de legib.& in authent.Sacramenta puberum,C.ſi aduerſus vendit.& in cap.Ordinarij,in fin.de offic.Ordinar. notant Tiraq. in l.ſi vnquam, C.de reuoc.donat.verb.reuertatur,n.97.& 101.Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſſ.5. n.7. Farin. in praxi crim.p.1.lib.1.tit.4. quæſt.33.n.4. [me citato in hoc loco nouiſſimè Ioann. Eſcobar in tract.de vtroque foro art.5.n.210.]

Dictio CCXXVIII.

Nullo modo.

1 *Negatiua vniuerſalis,& prohibitiua eſt dict.* Nollo modo, *excludens omnem caſum.*
2 *Prohibitionem præciſam operatur dict.* Nullo modo *& idem quod clauſula decreti irritantis.*
3 *Potentiam omnem negat dict.* Nullo modo.
4 *Diſpenſationem excludit dict.* Nullo modo.
5 *Sententiæ latè canonem importat dict.* Nullo modo.
6 *Dict.* Nullo pacto, *trahitur ad non ſpecificata.*

1 VNniuerſalis negatiua, & prohibitiua eſt hæc dictio excludens omnem caſum, vt in l.vlt.C. de teſt.militis. Iaſ. in l.1.§.ſublata,n.13.in 2.lectura, ff.ad Trebel.Dec.conſ.649.poſt n.9.Menoch.conſ.373. num.14. Mandoſ. ad reg.34. Cancellar.q.88. num.3. Ferret.in conſtit.Cathaloniæ, gloſſ. 1. num.20. Cened.

poſt libr.pract.& canonic.quæſt.ſing.70.n.1. [Hermoſil. l.8.gloſſ.11.tit.4.p.5.]

Operatur præciſam prohibitionem, & idem quod clauſula decreti irritantis, vt per Stephan. Gratian. Marchia deciſ.61.n.18. Eſt enim præciſa, ex Menoch. conſ.22.num.9. & habet duas ſignificationes, id eſt, *Nullo tempore*, & *Nulla ratione.* Strach. de mercatur. tit.de decoctor.p.6.num.28.fol.154.negatque omnem potentiam, Menoch de recuperan. poſſeſſ.rem.14.n.6. quem refert Cened.d.ſing.70.n.3. 2

Excludit diſpenſationem, vt per gloſſ. in Clem.2. §.illi vero,in verſ. nullo modo, & ibi Zabatell. num.3. de ætat.& qualit.Iaſ.in l.1.§.ſublata,num.13.in 2.lect. ff.ad Trebell.& in penult.num.9. C. de teſtam militis. Tiraquel.dict. verb. reuertatur,num.94. Cened. dict. ſing.70.num.2. Paul. Montan. de tutel. & cur.cap.4. num.92. 3

Importat canonem latæ ſententiæ, vt per Tiraq. in d.verb. reuertatur, num.77. & 78.& 93. Sayro in Claui Regia, lib.3. cap.8.num.29. Bermond. in tit.de publicis concubin. in verſ.iubemus vt ipſum,n.3.fol.19. Ioan.de Salas de leg.q.96.tract.14.diſput.16.ſect.8. num.29.in fine.Farinac. fragment.crimin p.2. verb.lex num.108. & me citato, Sanctarell. variar.reſolut.q.6. num.vlt. 4

Dictio *Nullo pacto* trahitur ad non ſpecificata, vt per Stephan.Gratian.d.deciſ.51.n.14. 5

Vide alia in clauſula *Nullo modo*,&c.

Dictio CCXXIX.

Nullus.

1 *Negatiua vniuerſalis eſt dict.* Nullus,*& omnia excludit,tam principale,quàm acceſſorium.*
2 Nullus *excludit omnem etiam minimam partem.*
3 *Nullitatem ipſo iure denotat dict.*Nullus.
4 *Negatiua vniuerſalis aliquando non eſt dict.* Nullus.
5 *Aliquis quandoque importat dict.* Nullus.
6 *Præſcriptionem temporis longiſſimi non excludit dict.*Nullus.
7 *Similia non excluduntur per dict.*Nullus.
8 *Diſtributiua eſt dict.*Nullus, *pertinens ad plura, nec poteſt de vno prædicari.*
9 Nullus *ſæpè ſignificat non quod inualidum eſt, ſed quod re vera non eſt.*
10 Nullus, *dictus quaſi* Non vllus, *latius patet quam nemo.*
11 Nullus *interdum pro* Non *vſurpatur.*
12 *Neceſſitatem importat, & auſert poteſtatem alter recipiendi dict.* Nullus, *propoſita verbo recipiatur.*

VNiuerſalis negatiua eſt hæc dictio, & omnia excludit, tam principale, quàm acceſſorium ſeu ſecundarium. Ita Panorm.ad cap.ad noſtrum, per text.ibi num 5.de elect. Corn.conſ.70.num.12.vol.2. & conſ.47.num.22.vol.2. Guzadin. conſ.51.num.23. Bart.conſ.47.incip.Picinus, in princip.lib.2. Gemin. conſ.35.incip. Pre clarieri, num.4. & 5. vbi addit, quòd ideò excludit omnem etiam minimam partem Socin.conſ.12.num.16.vol.1. Roman.conſ.199. col.1.Rimin.in §.1.num.70.de donat.Veral.deciſ.283. num.2.p.3.Tiraq in l.ſi vnquam,verb.reuertatur,n.93. & ſeq. & num.229.ac 243. Cod. de reuocand. donat. Mandoſ. in gloſ.facult §.ſanè, in verb. nullum.fol.72. Bartholom. Perett. ad Extrauag. ambitioſæ, de reb. Eccleſ.non alienan.verb.quidquam,num.7.pagin.238. 1

Cened.*poſt lib.pract.& canonic.q.ſing.*76.*n.*1. Seraph. *deciſ.*743.*n.*6. Card. Tuſch.*practic. concl.tom.*2.*lit.D, concl.*315.*n.*2.*& concl.*316.*n.*1.

4 Vnde propter huiuſmodi vniuerſalem negatiuam in hac dictione incluſam, eam ipſo iure nullitatem denotare tradunt gloſſ.*verb.nullam,in cap.innotuit,de elect.* Tiraq.*d.verb.reuertatur,num.*243.*verſ.*76.*fallit,* Sanch.*de matrim.lib.*8.*diſp.*21.*n.*75.

5 Aliquando tamen non eſt vniuerſalis negatiua, vt per text.*in c.*1.iuncta gloſſ.*de Capit. Contrad. & in c. Abbas,* ibi, *Nullæ Eccleſia ſubiiciantur,* iuncto *c.non ſolùm,§.pro talibus,*18.*q.*2.tradunt Panorm. *in cap.*1.*num.*35.*de præſcript.* Cened.*d.ſing.*67.*n.*2.*in princip.* Imò quandoque accipi pro dictione *Aliquis* quæ non eſt vniuerſalis negatiua, probat Bart. *conſ.*117.incip. *Niuarellus,* allegans text. iuncta gloſſ.*patri,in l.*2.§.1.*ff.de verb.oblig.* quibus adde Corn.*conſ.*180.*n.*14.*lib.*2.

6 Non excludit hæc dictio præſcriptionem temporis longiſſimi, ex adductis per Tiraq. *de retractu conuent.*§.1.*gloſſ.*2.*n.*12. quos refert Cened.*d.ſing.*67.*n.*2.*poſt princip.*

7 · Item non excluduntur ſimilia per haoc dictionem vt tradit Dec.*in l.cognitio,n.*7.*ff.de iuriſdict. omn.Iud.* quem refert Card.*d.n.* 2.*in fine.*

8 Eſt diſtributiua hæc dictio pertinens ad plura, nec poteſt de vno prædicari. Iaſ. *in l.quemadmodum, n.*3. per tex.*ibi,ff.de acquir.poſſeſſ.* Alex.*in l.*1.*ff.eod.tit.*

9 *Nullus* ſæpe ſignificat, non quod inualidum eſt, ſed quod re vera non: Goxadio. *conſ.*51.*n.*23. Caputaq. *deciſ.*283.*n.*2.*p.*3. Rimin. iun. *conſ.*91.*ſub num.*23. Roland. *conſ.*99.*num.*27.*vol.*4. Gloſt. *reſp.*1.*p.*2.*num.*188. Pichard.*ad princip. Inſtit.de exhared.liber. num.*47.

10 *Nullus* dictus quaſi *non vllus,* latiùs patet, quàm *Nemo*; quippe *nemo* de hominibus tantùm dicitur, *nullus, nulla, nullum,* de rebus omnibus.

11 *Nullus* interdum pro *non* vſurpatur. Cic. *Attic. lib.* 12. Philotimus non modo nullus venit, ſed ne per literas quidem, aut per nuncium certiorem me fecit. Idem 1. *Tuſcul.* Miſeri ob id ipſum, quia nulli ſunt. Terent. *Eunuch.* Memini, tametſi nullus moneris.

12 Dictio *Nullus* præpoſita verbo *recipiatur,* importat neceſſitatem, & aufert poteſtatem aliter recipiendi, iuxta gloſſ. communiter receptam *in c.*1 *de reg.Iuris, in* 6.& *ibi* Franch.*n.*7. Bart.*in l.de his,ff.de tranſact.n.*4.& in ſimili notat, Pariſ.*conſ.*58.*n.*34.*& ſeq.lib.*4. Et fuit dictum *in Treueren. loci Capitularis,* 10. *Martij* 1606. *coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo,* impreſſa per Farin.*deciſ.*167.*n.*5.*p.*2.*recent.*

Dictio CCXXX.

Nunc.

1 *Demonſtratina præſentis temporis eſt dict.* Nunc.
2 *Tempus inſtans non ſemper denotat dict.* Nunc, *ſed ad id, quod nouiter factum eſt, refertur.*
3 *Temporis extremitatem denotat dict.* Nunc.
4 *Temporis omnem dilationem tollit dict.* Nunc, *& importat vt quid fiat abſque illa.*
5 Nunc *plerumque vſurpatur pro* Modo.
6 Nunc *ſæpe adſciſcit* Quum, Dum, Quando.
7 Nunc verò, *in comparatione rei fictæ augendi gratia ſubiici ſolet.*

1 EST demonſtratiua præſentis temporis, vt *in l.*1.*ff. de condict.indeb.& in l.*1.§.*nunc tractemus,ff. de tutelis, & rationibus diſtrahendis, & in l.*4.§.*vlt.ff.de cond.& demonſtr.* notant Bald.*in l.contra rogatum,n.*1.*C.ad Trebell.* Vulpell. *de prepoſ.& aduerb.ſignif.ſub dict.Nullatenus,verſ.Nunc,pag.*67. Menoch.*conſ.*14.*n.*3. Card.Tuſch.*pract.concl. tom.*2.*lit.D, concl.*317. vbi *n.*2. poſt Alex.*in l.huiuſmodi la* 2.*n.*3.*ff.de verb. oblig.*& Felin.*in c.licet cauſam,in* 6.*notab.de probat.*& Euchar.*in lib.*1.*n.*123.*C.de pactis,* ſubdit, quòd denotat, præſens eſſe initium obligationis, [Valenz. *conſ.*505.*n.*20.*tom.*2. vbi quòd eſt aduerbium præſentis temporis.]

Non tamen ſemper denotat tempus inſtans, ſed ad id quod nouiter factum eſt refertur, vt *in c.* 1. vbi Abb.*de verb.ſignif.* Vulpell.*cit.loco.* 2

Denotat temporis extremitatem, vt per Menoch. *conſ.*21.*n.*6. vbi *n.*27. ſubdit quod eius natura eſt vt ſit præcedentium declaratiua, & ſimul reſtrictiua, [Narbona *l.*9.*gloſſ.*9.[illegible]*tit.*16.*lib.*2.*Recop.* vbi quod vniuerſalis eſt, & omnes cuiuſcumque conditionis, & qualitatis perſonas excludit.] 3

Tollit omnem temporis dilationem, & importat vt quid fiat abſque illa, *l.ſimul,* §. *cum autem, C. de inoffic.teſtam.l.*3.*ff.de condit.& demonſtr.* Vulpell.*cit. loco* Pariſ.*conſ.*105.*n.*30.*lib.*1. 4

Apud Grammaticos *Nunc* plerumque vſurpatur pro *Modò.* Cic. *Attic. lib.* 1. Nunc reus erat apud Craſſum diuitem Victius de vi. Id. *in Brut.* Vidi nuper, & tunc videbam de ea re. 5

Sæpè adſciſcit, *Quum,* aut *Dum,* aut *Quando.* Cic. *lib.*13.*epiſt.*56. Nunc quando mihi ab amico officioſiſſimo tantum oneris imponitur. Terent. *Heaut.* Nunc quum ſine magno intertrimento non poteſt haberi. 6

Aliquando in comparatione rei fictæ augendi gratia ſubiici ſolet, *Nunc verò.* Cic. *pro Font.* Fonteium Iudicem in cauſa deficerent omnia, &c. tamen eſſe vobis magnoperè prouidendum, &c. nunc, verò quum lædit nemo bonus, &c. 7

Dictio LCXXXI.

Nunquam.

EST vniuerſalis negatiua comprehendens omnem caſum, & omne tempus, vt *in l.prouidendum,*§.1. vbi gloſſ.*C.poſtulando.* Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.*67. Et æquipollet dictionibus vniuerſalibus negatiuis, vt *in l.ſi pluribus, ff.de leg.*2.*& in l.Iulianus,in princ.ff.de leg.*3 Nullamque recipit reſtrictionem cùm ſit indefinita. Crauet. *conſ.*194.*n.*6. Cephal.*conſ.*172.*n.*15. Socin.iuo. *conſ.*116.*n.*52.*vol.*1. 1

Dictio CCXXXII.

Nuſquam.

ACcipitur pro *Nullo in loco,* vel, *Cùm nullibi eſt* vt *in l.ex conducto.*§.*ſi vis tempeſtatis,verſ.ademque dicendum,ff.locati,* notat Rebuff. *in comment.ad l.qui mortui.*129. *verſ.nonnunquam, ff.de verb.ſignific.pag.*489. Et in hoc ſenſu apud Grammaticos etiam vſurpatur, Cic. 1. *Tuſc.* Egò verò nuſquam eſſe illos puto. Id.*de Sen.* Nolite arbitrari me cùm à vobis diſceſſero aut nuſquam, aut nullum fore. Terent. *Eunuch.* ille autem bonus vir nuſquam apparet. 1

Dictio CCXXXIII.

Ob.

1 *Cauſam remotam ſine occaſione deſignat dict.* Ob.
2 Ob *importat apud Grammaticos idem quod* Propter, *& ſignificat tum cauſam efficientem, tum finalem.*
3 Ob *pro* Ante *interdum ponitur.*

1 CAuſam remotam ſine occaſione deſignat vt *in l.1.ff.quod vi,aut clam,& in l.qui proprio,§.procurator.*vbi Bald.*ff.quod cuiuſque vniuerſitatis nomine & in l.ſi ab hoſtibus,§.ſi vir.ff.ſolut.matrim.* Bald.*in l.1.C.ſi ſeruum extero.*Bart.*in l.non dubium, col.fin. C.de legibus.*Ruin.*conſ.84.n.7.vol.4.*Alex.*in l.diuortio,§.ſi vir,n.7.ff.ſolut.matrim.* vbi ait,quòd ſignificat cauſam immediatam.Tiraq.*in tract.Ceſſante cauſa,limit.20.n.27.*Surd.*conſ.227.n.5.* vbi quòd ſignificat ſimpliciter cauſam. Vulpell.*de præpoſ.& aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.*68.

2 Apud Grammaticos,& bonos Latinæ linguæ Auctores,importat idem quod *Propter*,& ſignificat tum cauſam efficientem, tum finalem. Cic.*pro Marc.* Vt mihi quidem videantur Dij immortales,etiam ſi pœnas à populo Romano ob aliquod defectum experiuerunt Id. *pro Font.* Ob aliquod emolumentum ſuum,ſi qui aliquid cupidiùs dicere viderentur.Id.4.*Ver.* Quantò illud flagitioſius eum, à quo ob abſoluendum,pecuniam accepens,condemnare?

3 Interdum pro *Ante* ponitor.Cic.*pro Rab.*Ob oculos mihi ſæpe mors verſata eſt.Id,*pro Sext.*Mihi ob oculos exilium verſatur.

Dictio CCXXXIV.

Obtinuit.

1 VErbum hoc ſignificat Ius fuiſſe controuerſum, vt *in l.cùm ex vno,32.in fine,*ibi *Omnibus experiri permiſſi poſt magnas varietates obtinuit. l. vetus,68.ff.de vſufructu,l.penult.ff.de leg.1.*Marc.Anton.*in comment.ad l.3.n.60.de cond.& demonſtr.*

Dictio CCXXXV.

Occupare.

1 VErbum hoc tam in bonam , quàm in malam partem accipi poteſt,vt notant gloſſ.*verb.occupare,in c.generali, de elect.lib.6.* Alber.*in ſuo Dictionario,verb.occupare.*Bertazol.*de clauſulis inſtrument.clauſ.27.gloſſ.19.n.6.*notantes differentiam inter verbum *Occupare* , & *Inuadere*, vt primum ad mobilia, ſicut etiam verbum *Rapere*,pertineat;ſecundum verò immobilia concernat , licèt quandoque legiſlatores ea confundant,& eis promiſcuè vtantur.

Dictio CCXXXVI.

Occaſione.

1 Occaſio *apud Oratores pro opportunitate temporis accipitur.*
2 Occaſione *apud Iureconſultos aliter , atque aliter accipitur.*
3 *Cauſam remotam , & impulſiuam importat dictio* Occaſione , *ſiue directè , ſiue indirectè , vt num.*5.
4 *Pater legans aliquid filia occaſione dotis,non dicitur legatum conditionale pro dote,vt debeant expectare nuptia,ſed debetur ſimpliciter.*
6 Occaſio *à cauſa differt , quia cauſa propriè per ſe ordinatur ad aliquid , occaſio verò etiam remotiſſimam cauſam , & non rationabilem comprehendit.*
7 Occaſio *interdum ſumitur pro cauſa remota & non vera , at irrationabili , nonnunquam verò pro vera,& rationabili.*
8 Cauſa *accipitur pro finali* , Occaſio *pro impulſiua.*
9 Cauſa *conſiſtit in iure,*Occaſio *verò in facto.*
10 *Facultatem habentes imponendi pœnas bannitis quocunque prætextu, vel occaſione , non poſſunt imponere pœnam aliis non bannitis,etiam pro occaſione bannitorum.*
11 Occaſione,*idem importat quod dictio* Propter.

APpud Oratores pro opportunitate temporis accipitur,vnde Cic. dicit , quòd occaſio eſt pars temporis in ſe habens alicuius rei idoneam faciendi opportunitatem,prout referunt Cagnol.*in l.capienda occaſio,ff.de regul.Iuris.*Bertazol.*de clauſulis inſtrum.clauſ.27.gloſſ.11.n.2.* 1

Apud noſtros aliter,atque aliter accipitur, vt per Alberic.*in ſuo Dictionario,verb.occaſio.*Tiraq.*in tract.Ceſſante cauſa,lim.13.*Card.Tuſch.*tract.concl.tom.2.lit.D,concl.*378. 2

Importat hæc dictio cauſam remotam, & impulſiuam, vt *in l.qui occidit,ff.ad l.Aquiliam , & in cap.vlt.de iniur.*notant Tiraq.*d.limit.15.num.*8.Menoch. 3
conſ. 395.*num.* 25. Ideò pater legans aliquid filiæ 4
occaſione dotis , non dicitur legatum conditionale pro dote, vt debeant expectari nuptiæ , ſed debetur ſimpliciter , quia dictio illa *Occaſione* denotat cauſam impulſiuam, & non finalem. Ita Bald. *conſ.*237. incip. *Titius in teſtamento,n.4.& 5. verſ.vlterius quæritur,lib.*1. Corn.*conſ.*153. incip. *In præſenti conſult.num.3.& 6.lib.*2.Felin *in cap.ſolitæ,n.2.de maiorit.& obedientia* , quos refert Card.Tuſch. *d. lit. D, concl.*328.*num.*1.

Amplia,vt importet cauſam remotam, & impulſiuam,ſiue directè,ſiue indirectè,ſiue quocunque modo,vt per Angel.Aret.*conſ.*87.incip.*In cauſa,n.*54.& 5
53.Card.Tuſch.*d.concl.*318.*n.*6.

Intelligenda latiſſimè eſt hæc dictio,adeò vt comprehendat etiam quamcumque occaſionem ſine ratione:& ideò differt a cauſa,quæ propriè per ſe ordinatur ad aliquid , ſed occaſio etiam remotiſſimam cauſam , & non rationabilem comprehendit , vt per Bald.*conſ.*119.incip.*Statuto cauetur,n.7.verſ.ſed contra,lib.*2.Felin.*d.c.ſolitæ.* Corn. *conſ.*153.*n.5.& 6.lib.*2.Angel.*conſ.*188. incip. *Viſo themate,n.3. verſ.illud enim verbum.*Cæſ.de Graſſ.*deciſ.2.num.12.de conſtit.* Menoch.*conſ.*335.*n.*25.& 28. 6

Vnde vulgò dicitur:Qui vult diſcedere ab amico, 7
occaſionem quærit,id eſt, quamcumque cauſam remotam,& non veram.Corn.*d.conſ.*153.*n.7.lib.*2. Et ſic ſumitur pro cauſa irrationabili , licèt aliquando pro cauſa vera , & in partem bonam accipiatur , ex notatis per Felin.*in d.c.ſolitæ.n.*2.

Differt igitur *Occaſio* à *Cauſa*,quia hæc accipitur 8
pro finali;illa verò,ſcilicet *Occaſio*,pro impulſiua ſumitur,vt per Tiraq.*d.lim.13.q.4.&*5.

In alio etiam differt *Occaſio* à *cauſa* , quia *Cauſa* 9
conſiſtit in Iure , *Occaſio* verò in facto , vt per Felin.

in d.cap.ſolita,n.2. quem refert Card.Tuſch. *d.concl.* 318.*n.*5.

10 Licèt autem hæc dictio importet latiſſimè cauſam remotam, tamen non importat, quòd recedatur à terminis, cuius occaſione aliquid ordinatur, ideò habentes facultatem imponendi pœnas bannitis quocumque prætextu, vel occaſione, non poſſunt imponere pœnam aliis non bannitis, etiam pro delicto, vel pro occaſione bannitorum. Angel.de Peruſ.*conſ.*63.incip. *Nobilis,n.*5.*verſ.nec obſtat.ſi dicatur.* Card.Tuſch. *d.concl.*318.*n.*7.vbi *n.*8. poſt Caſtr. *conſ.*25.*in princip. verſ.vnde ſuperflua,lib.*1.ſubdit, reſtrictionem vt non includatur ſpecies diuerſa ex hac dictione. Et hinc infert, quòd ſi eſt factum compromiſſum occaſione certæ hæreditatis, non veniet in compromiſſo res diuerſa ab hæreditate.

11 Importat hæc dictio idem quod dict. *Propter,* vt Signorol.*conſ.*188.*n.*7.quem refert Card.Tuſch.*d.lit. D,concl.*346.*n.*2.

Dictio CCXXXVII.

Olim.

1 TRia tempora denotare poteſt hæc dictio, præſens ſcilicet, præteritum, & futurum, vt per gloſ. *in l.nec emptio,C.de contrahen.empt. & in l.eius,qui in prouincia.ff.ſi certum petat.* Fulg.*conſ.*22.*n.*3.vbi idem de dictionibus. *Quondam, iam, retrò, & dudum.* Gozad. *conſ.*58.*n.*22. Corn.*conſ.*163.*ſub n.*2.*verſ.olim, circa medium,vol.*1.Tindar.*de teſtib.cap.*6.*n.*19.Vulpell. *de prapoſ.& aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.* 68. Card. Tuſch.*pract.concl.tom.*2.*lit.D, concl.*319.*n.*1.[Propriè autem denotat præteritum tempus, & remouet qualitatem de præſenti. Tiraq.*de retract.lign.p.*1.*gloſ.*9.*n.*51.Rot.*deciſ.*99.*n.*14. apud Paul.de Rub. *tom.*2. *diuerſ.*aliàs *p.*7.*recent.*]

Dictio CCXXXVIII.

Omnimoda.

1 *Vniuerſalis eſt dictio* Omnimoda, *qua comprehendit omnia.*

2 *Verba* Omnimoda diſpoſitio, *ſunt generalia, & comprehendunt quamlibet diſpoſitionis ſpeciem.*

1 ESt vniuerſalis, quæ comprehendit omnia, vt per gloſſ. *verb. omnimoda, in Clem. quamuis, de foro compet.* Anton.de Butr. *conſ.*19.*n.*5. Decian.*conſ.*35. *num.*47.*lib.*2.Card.Tuſch. *practic. concl.tom.*2.*lit.D, concl.*320.*num.*1.[Nouiſſimè Didac.Narbona, *de ætate ad humanos actus requiſ.anno.*8.*q.*4.*n.*12. vbi dicit quòd eſt vniuerſalis, & geminata, ea omnia ſub ſe comprehendens quæ non veniunt in generalitate verborum.]

2 Verba *Omnimoda diſpoſitio* eſſe generalia, & comprehendere quamlibet diſpoſitionis ſpeciem, traduot Gemio.*conſ.*15.*num.*3.& Card.Tuſch.*d.lit.D, concl.*485.*n.*1.

Dictio CCXXXIX.

Omnimodo.

1 *Pracifa eſt dictio* Omnimodo, *& importat idem quod* Per omnem modum.

2 *Voluntatem liberam & pracifam denotat dictio* Omnimodo.

3 Omnimodò *ſignificat idem quod* Totaliter, Penitus.

4 *Subſtantiam, & totalitatem importat dictio* Omni modò.

5 *Dict.* Omni modo *eſt apta comprehendere omnes ſpecies eius, cui annectitur.*

6 *Perpetuitatem importat quandoque dict.* Omni modo.

7 *Poteſtatem plenariam denotat dictio* Omni modo.

8 *Diſpenſare nunquam poteſt inferior vbicunque à lege diſponitur, vt aliquid omni modo fiat.*

9 *Dict.* Omni modo *iuncta alicui verbo, facit vt verbum illud capiatur vt genus, & omnia comprehendat.*

10 *Sententia lata canonem quandoque importat dict.* Omni modo.

11 *Interpretationem congruam recipit à iure communi dict.*Omni modo, *licèt ſit pracluſa.*

HÆc dictio eſt præciſa, & importat idem quod *Per omnem modum*, vt per Panorm. *in cap.conqueſtus,n.*4.*de foro compet.* Iaſ. *in l.liber homo,num.*2. *ff.de verbor.oblig.& in §.curare,n.*4.*Inſtit.de actionib.* Tiraq. *in l.ſi vnquam,verb.reuertatur,n.*73.*cum ſeqq. C.de reuocand.donat.* Pariſ.*conſ.*38.*num.*78.*vol.*1.*& conſ.*1.*num.*16.*vol.*4.Gram.*vol.*31.*n.*3.Dec.*conſ.*356. *num.*3.Ruin. *conſ.*61.*num.*25.*vol.*5.Alciat.*conſ.*486. *num.*3. Cened. *poſt libr.practic. & canonic. quæſt.ſingul.*71.*num.*1.*in princip.* [Fuſar. *conſ.*52.*num.*40. vbi quòd importat idem quod indiſtinctè, & ex omni parte; & *num.*41. quòd idem importat quod omni caſu, & *n.*42. quod nullam recipit limitationem,] 1
quoad alios denotat liberam, & præciſam voluntatem Felin. *in cap.auditis, num.*7. *verſ. addo etiam, de præſumpt.* Gozadin. *conſ.*25. *ſub num.*16. Socin.ſen. *conſ.*43.*num.*12.*vol.*4. Pariſ. *d.conſ.*1.*num.*16.*verſ.& vlterius,lib.*4. Tiraquel. *in d.verb.reuertatur,num.*88. & 89. Cardin.Tuſch. *practic. concluſ. tom.*2.*litt.D, concl.*320.*n.*2.vbi *n.*3. poſt Rotam *deciſ.*28. *n.*3.*& ſeq.p.*2.*diuerſ.* declarat, vt procedat, quando ſtat de per ſe, ſecùs ſi habet ſecum adiunctam conditionem, vel voluntatem. 2

Significat indiſtinctè, & idem quod *Totaliter,* vel *Penitus,* vt *in l.ſi cum exceptione,§ ſed quam,* vbi gloſſ. & Bart. *ff.quod metus cauſa.* Grat. *conſ.*160. *num.*10. *lib.*2. Roland. *conſ.*17.*n.*24.*tom.*4.Phanuc.*de inuent. p.*7.*num.*29. 3

Denotat ſubſtantiam, & totalitatem, vt per Rebuff. *in l.vnica,in* 4.*notab.num.*21.*C.de ſentent.qua pro eo,* quem refert Cened. *d.ſing.*71.*n.*3. 4

Non ſolùm eſt præciſa, vt ſuprà dixi, ſed etiam apta comprehendere omnes ſpecies eius, cui nectitur, vt fuit dictum *in Placentina Archidiaconatus,* 4. *Maij* 1574.*coram Card.Blanchetto,& in Aſſiſien.Canonicatus,*14. *Iunij* 1600. *coram Card. Sacrato, & in Calaguritana Canonicatus,*20.*Iunij* 1605.*coram Card. Lancelotto.* 5

Importat quandoque perpetuitatem, vt *in l.ſi cum exceptione,§.quatenus, verſ. omni modo,* & ibi Bartol. *ff.quod metus cauſa,* gloſſ.& Anchar.*in Clem.*1.*de vita,& honeſt.Clericor.* notat Vulpell. *de prapoſ.& aduerb. ſignif.ſub hac dict. pag.* 69. vbi etiam ſubdit, 6
quòd denotat plenariam poteſtatem, & *n.*4. tenet, 7
quòd vbicumque à lege diſponitur, vt aliquid omninò, vel omnimodò fiat, nunquam inferior diſpenſare poteſt. vel legem condere contra id, quod à maiori diſpoſitum eſt.

9 Iuncta hæc dictio alicui verbo facit, vt verbum illud capiatur, vt genus, & omnia comprehendat, vt per Verall. *deciſ.297. n.3. p.1.* Pariſ. *conſ. 9. n.5. lib.1.* Caputaq. *deciſ.297.n.3.p.1.*

10 Canonem latæ ſententiæ quandoque importat, vt per gloſſ. *verb. ſed melius, & verb. arroganda, in auth. quæ res, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Roman. *ſing.1. num.2.* Matheſil. *ſing.111. in princ.* Hippol. *in pract. §. aggredior, n.125.* Tiraq. *d. verb. reuertatur, n. 88.* Farinac. *fragment. crim. p.2. verb. lex, n.122.*

11 Verùm licèt hæc dictio ſit præciſa, nihilominus congruam recipit interpretationem à Iure communi, vt tradunt gloſſ. Bart. & Iaſ. per text. *ibi in l. ſtipulatus ſum damnum, ff. de verbor. oblig.* Dec. *conſ.356. n.4. verſ. ſimiliter, & in l. ſi quis in conſcribendo, n.12.* vbi Iaſ. *num.6. C. de pactis.* Ruin. *conſ.8. num.11. vol.5.* Roland. *conſ.61. n.53. vol.2. & conſ.75. n. 21. vol.3.* Cened. *d. ſing.71. n.2.*

Dictio CCXL.

Omninò.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Caſus omnes indiſtinctè comprehendit dictio* Omninò.
Omninò *importat, & idem ſignificat quod.*
3 Omni caſu, Nullo modo.
4 Abſolutè.
5 Penitùs.
6 Indiſtinctè, Omni ex parte.
7 Omnimodò.
8 Sine diminutione.
9 Sine fine, In perpetuum.
10 Liberè.
11 Sine diſpenſatione.
12 *Præciſa eſt dict.* Omninò, *habétque præciſam naturam.*
13 *Reſtrictionem aliquam non patitur dictio* Omninò, *importátque præciſam executionem.*
14 *Neceſſitatem præciſam denotat dictio* Omninò
15 *Decreti irritantis vim habet dictio* Omninò, *& quicquid fit contra clauſulam vbi talis dictio reperitur, pro infecto haberi debet.*
16 *Proceſſum nullum reddit dictio* Omninò, *quemadmodum dict.* Nullo modo.
17 *Exceptionem excludit dict.* Omninò.
18 *Interpretationem à iure communi recipit dictio* Omninò.
19 *Sententia lata eſt dict.* Omninò, *& importat idem ac* Ipſo iure, *vbi adicitur verb. futuri temporis.*

1 De vi, & effectibus huius dictionis vide Rolan. *conſ. 84. num.3. cum ſeq. lib.1.* Tiraq. *in leg. ſi vnquam, verb. reuertatur, num.73. & 76. cum ſeqq.* Octauian. Vulpell. *de præpoſ. ſeu aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.70.* Matienz. *in rubr. tit.1. gloſſ.1. num.39. cum ſeqq. & l.1. tit.4. gloſſ.4. num.18. lib.5. nouæ Recopil.* Ruin. *conſ.133. num.8. & conſ.154. num.8. vol.1. & conſ.150. n.17. vol.2.* Dilect. *de arte teſtand. cautel.8. num.4.* Hojeda *de incompatib. benefic. p.2. cap.1. n.4.* Grat. *conſ.1. num.35. vol.2. & conſ.9. num.91. vol.1.* Addit ad Roman. *ſing. 1.* & ad Matheſil. *ſing. 111.* Seraphin. *de priuileg. iuramenti, priuil. 21. num.13.* Bertazol. *de clauſulis instrument. clauſ. 32. gloſſ.4. n.6.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. litter. D, concluſ. 322.* Cened. *ad Decretal. collect. 177. num. 5. & poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſing. 24.* Turſellin. *de particulis Latinæ orationis, cap.219.* Grat. *de dictionib. dict.150.*

Hæc dictio communiter accipitur, id eſt, *Omni, caſu,* ſeu *Nullo modo*, vt per Alex. *in l. qui vſumfructum, col. penult. ff. de verbor. oblig.* Iaſ. *in l.1. ff. ſoluto matrim. n.25. verſ. ſecundò ſtringit, & in l.5. §. per ſeruum, num.2. ff. de acquiren. poſſeſſ.* Alex. *conſ.13. num.7. lib. 2.* Decian. *conſ.582. num.2.* Grat. *citato loco.* Addit. ad Matheſ. *d. ſing.111. num.2.* Ruin. *conſ. 133. num.8. vol.2.* Nam indiſtinctè comprehendit omnes caſus non poſſumus dicere quòd magis comprehendat vnum caſum, quàm alium. Socin. iun. *conſ.231. n.23. vol.1. & conſ.134. num.8. vol.1. & conſ.61. num.25. vol.2.* Rolan. *conſ.84. num.24. vol.1. & conſ.51. n.37. vol.3.* Flamin. *de reſign. lib.11. in præfat. n.12.* Glorit. *reſp.1. p.2. num.205.* Seraphin. *de priuileg. iuramenti, priuil.49. num.44.* Card. Tuſch. *d. concluſ. 322. n.10.* vbi poſt Iaſ. *in l.1. §. per ſeruum, n.2. in 1. notab. ff. de acquiren. poſſeſſ.* dicit, quòd non ſemper importat *Nullo modo.* 2 1

Item importat idem quod *Abſolutè, Liberè, Totaliter, & Simpliciter.* Oldrad. *conſ.324. num. 8. verſ. ſecundò in aliis*, quem refert Card. Tuſch. *d. litt. D, concluſ.322. num.1.* Menoch. *conſ.2. num.757.* Rolan. *conſ.100. num. 144. vol.4.* Ruin. *conſ.117. num.10. vol.3.* 4

Item importat idem quod *Penitus.* Alex. *conſ.53. incip. Viſis, num.6. verſ. tertio reſpondeo, lib.2. & n.7.* vbi Apoſtill. *in verb. Omninò.* Card. Tuſch. *dict. concluſ.322. n.2. & 9.* 5

Item importat idem quod *Indiſtinctè, & Omni ex parte*, vt *in l. ſi cum exceptione, §. quatenus,* & *ibi* gloſſ. *ff. quod metus cauſa, & in l. vbi autem, §. fin. ff. de verbor. oblig. & in Clem.1.* vbi gloſſ. *verb. Omninò, de vita, & honeſt. Clericor.* notant Tiraq. *d. verb. reuertatur, n.89.* Octauian. Vulpell. *citato loco, ſtatim in princip.* Alex. *conſ.13. n.7. lib.2.* Menoch. *conſ.1. n.21. & conſ.687. num.44. & conſ. 401. num.169.* Ruin. *conſ.20. n.4. vol.1. & de præſumptionib. lib.4. præſumpt.166. num.49.* Bertazol. *d. clauſ.32. gloſſ.4. num.6.* Matien. *in rubr. tit.1. gloſſ.1. n.39. lib.2. nouæ Recop.* Flamin. *d. lib.11. in præfat. num.11.* D. Barboſ. *in l.1. p.4. num.19. ff. ſoluto matrim.* Seraphin. *de priuil. iuramenti, priuil.58. n.15.* Sanch. *de matrim. lib.1. diſput.32. num. 6.* Benedict. Ægid. *in repert. l. ex hoc Iure, ff. de Iuſtitia, & Iure, p.1. cap.8. num.40.* 6

Item idem importat, quod *Omnimodò.* Bart. *in l. Græcè, § illud, num.2. ff. de fideiuſſor.* Card. Tuſch. *dict. litt. D, concluſ.222. n.3.* 7

Item operatur *Sine diminutione.* Creſcen. *deciſ.6. de teſtam. num.6.* 8

Item idem operatur, quod *Sine fine,* ſeu *In perpetuum,* Dec. *conſ.260. n.2. & conſ. 265. n.2.* Menoch. *conſ.1. num.21. & conſ. 2. num.257.* Vnde ſi dicatur, quòd omninò ſint ſeparati, hoc *Omninò*, importat ſeparationem perpetuam, ſeu continuam, vt per Abb. *conſ.8.* incip. *Videtur, col. 2. in princip. verſ. nec obſtat, lib.1.* quem refert Card. Tuſch. *d. concl.312. n.8.* 9

Item operatur quòd *Liberè* Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de elect. cap. licet, §. ſtatuit, in verb. omninò,* quem refert Cened. *d. ſing. 24. n.1. in fine.* 10

Item operatur idem, quod *Sine diſpenſatione,* Abb. *in cap. qualiter, 2. de accuſat. col.1. num.18. verſ. ſed contrà* vbi ait, quòd excludit omnem gratiam, & miſericordiam, ſeu diſpenſationem, prout verba *Nullo modo* ſequitur Felin. *in cap. ex parte 1. de officio deleg.* vbi quòd gloſſ. *ibi* exponit, *Sine pactione aliqua,* refert Card. Tuſch. *d. concluſ.322. n.7.* & ita excludere omnem gratiam, & diſpenſationem, reſoluunt 11

Matien.

Matien. *d. gloſſ.1.n.39.* & Sanch. *d.lib.1.diſput.32.n.6.*& impedite diſpenſationem, vbi ponitur in lege, quòd aliquid omninò obſeruetur, tradit Socin. *conſ.111.n.6.vol.1.*

12 Eſt præciſa hæc dictio, habétque præciſam naturam, vt *in l.ſi cum exceptione,§.ſed ſi quis,* & *ibi* gloſſ. *in verb.omninò,ff.de eo,quod metus cauſa,* gloſſ. *verb. omninò, in cap. ex parte, de offic. deleg.* gloſſ. etiam *verb.omninò,in cap.& ſi Chriſtus de iureiurando.* Felin. *in cap.Rodulphus,col.21. in verb.omninò, de reſcript.* Dec.*in l.omnes,n.1.& 2.C. qui teſtamenta facere poſſunt & conſ.1.num.5.tom.1.& conſ.581.num.2.tom.2.* Alex.*conſ.*88.incip.*In cauſa,lib 4.*Card.Tuſch.*d.concluſ.322.num.4.*Tiraq.*d.verb.reuertatur,n.78.*Iaſ.per text.*ibi in l.precibus n.2.C.de impub. & in l.2.n.72. C.de iure emphyt. & in l.ſi inſulam, num. 16. verſ.4. ff.de verbor.oblig. & in l.quòd te,num.28.ff.ſi certum petat.* Dilect. *de arte teſtandi, tit.8. cautel.8. num.4.* Grat. *conſ.1. num.33.& conſ.9.n.91.lib.1.& conſ.66. num.7.lib.2.*Hojeda *de incompatib. benefic.p.2.cap.1. num.4.* Gozad. *conſ.8. num.8.* Roland. *conſ.84.n.23. tom.1.& conſ.100.num.144.tom.4.* Rimin. *in §.1. de donat.num.43.& 142.* Flamin. *de reſign.lib.11.q.11. num.5.& num.52.*Gonzal.*ad reg.8.Cancellar.gloſſ.6. num.10.*Mareſc. *variar.reſolut.lib.2.cap.25.num.10. & lib.1.cap.51.num.22.* [Rot. *deciſ.98.num.6.p.1.in poſth. Farin.* vbi quòd eſt præciſa & vniuerſalis, & ſignificat indiſtinctè, & omni caſu. Anell. Amat. *conſ.97. n.38.* vbi etiam quod diſtinctionem non recipit,& *n.36.* quod eſt vniuerſalis,& ſignificat indiſtinctè, & totaliter. Nouiſſimè Didacus de Britto *ad c.potuit,§ 4.n.17.de locato.*]

13 Vnde cùm hæc dictio præciſam naturam habeat, reſtrictionem aliquam non patitur, importátque præciſam executionem. Menoch. *conſ.2. num.156.* Tiraq. *d.verb. reuertatur, num.78.* vbi etiam ſubdit,

14 quòd præcipuè cogit ad factum, præciſámque denotat neceſſitatem. Grammat. *vot.31.num.4.* Coſm. *in pragmat. ſanct.tit.de concubin.§ quia verò, in verb. omninò.* Cened.*d.ſing.24.num.2.in fine.*[Bened.Ægid. *ad l.ex hoc iure, ff.de Iuſt.& iur.p.1.c.8.num.40.* vbi quòd præciſam habet naturam.]

25 Atque ita eſt præciſa, vt habeat etiam vim decreti irritantis,vt per Matien. *l.1.gloſſ.4.num.18.ad finem,tit.4.lib.5.noua Recopil.* Lambert. *de iure patronatus, lib.2.p.1.q.7.art.30.num.19.* Oſaſc. *Pedem. deciſ.165.num.14.*Mareſc.*d.lib.2.variar.reſolut.c.29. num.11.*Vnde cùm contineat clauſulam decreti irritantis, quidquid fit contra clauſulam, vbi talis dictio reperitur, pro infecto haberi debet; per ea, quæ tradunt Hojed. *de incompatib. benefic.p.1.c.10. num.6.* Cabal. *milleloq.467.*& Ceual. *commun.contra*

16 *comm. q.717.n.12. cum ſeqq.* Et reddit proceſſum nullum, quemadmodum dictio *Nullo modo*, vt ex Tiraq. *d. verb. reuertatur, n.125.* notat Steph.Grat. *Marchia deciſ.31.n.11.*

27 Sic etiam excludere exceptionem, tenet Seraph. *de priuileg.iuramenti,priuil.49.n.44.* non tamen excludit illam, quæ prouenit ab ipſa diſpoſitione habente talem orationem,vt ait Dec.*conſ.356.n.3.*

18 Verùm quamvis hæc dictio *Omninò* ſit præciſa, vt dictum eſt, recipit tamen congruam interpretationem à Iure communi, vt tradunt Corſet. *ſing. 149.*Iaſ.*in l.precib.n.2.C.de impub.*Bald.*in l.fin.col.1. ff.de contrahen.empt.*Dec.*in l.ſi quis in conſcribend. C. de pactis,n.12.* quot refert Cened.*d.ſing.24.n.4.*

19 Hæc dictio eſt latæ ſententiæ, & importat idem ac *Ipſo iure*, præcipuè vbi adiicitur verbo futuri temporis, vt per Alex.*in l. ſi inſulam, num. 13.ff. de verbor.oblig.* Roman.*ſing.1, num.1.*Corſet. *ſing. 194.* Addit.ad Matheſil. *ſing.111.* gloſſ.*verb.carere,in cap. licèt canon.de elect.lib.6.*Tiraq.*in d. verb.reuertatur, num.76.* Bermond. *in tit.de publicis concubin.in verb. iubemus,vt ipſum,in princip.fol.197.*Coſm. *in pragm. ſanct.tit.de concubin.§. quia verò,in verb.omninò.* Benintend. *deciſ.37.num.7.* Rebuff. *in comment.ad l.pecunia,178.verſ.2.ff.de verbor.ſignif.pag.178.* Rebell. *de oblig.Iuſtitiæ,p.2. lib.1.q.6.n.44.* Bernard.Muſcatell.*de modo fideiubendi, p.1.modo 14.num.12.* Card. Tuſch.*verb.priuatio,concluſ.719.num.22.* Cened. *d. ſing.24.n.6.*Franc.Leo *in Theſaur.fori Eccleſiaſt.p.2. c.1.num.71.* Monet. *de diſtribut. quotid.p.3.q.7.n.37.* Ioan.de Salas *in tract.de legib.q.96.tract.14.diſp.15. ſect.7.ſub n.79.& diſput.16.ſect.8.n.29.in fin.* Farin. *fragment.crim.p.2.verb.lex,n.121.*

Dictio CCXLI.

Omnis.

1 *Vniuerſalis eſt dict.* Omnis,*& nihil excludit.*
2 *Maſculos & fœminas comprehendit dictio* Omnis.
3 Omnis, *complectitur ea, quæ aliàs non excluderentur.*
4 *Reſtrictionem nullam recipit dict.* Omnis, *prolata ab homine.*
5 *Caſus plures etiam diſſimiles facit comprehendere dict.* Omnis.
6 Omnis *comprehendit ea quæ aliàs non comprehenderentur.*
7 Omnis *in vno ſaluari, ſeu adaptari non poteſt.*
8 *Collectiua plurium eſt dictio* Omnis.
9 Omnis *ad minus verificatur in tribus.*
10 *Signum vniuerſale eſt dictio* Omnis, *quod prædicatur de pluribus differentibus numero, non autem de differentibus ſpecie.*
11 *Bona omnia,tam mobilia,& immobilia,quàm iura & actiones, comprehendit dictio* Omnia, *& an comprehendat futura,*n.12.13.& 14.
15 Omne, *&* Totum, *in quo differant,oſtenditur.*
16 Omne,*qui dicit nihil excludit.*
17 *Voluntas reſtringendi quando ex verbis præcedentibus colligeretur, tunc dictio* Omnis *non eſt generalis.*
18 *Dictio* Omnia *non extenditur ad bona prohibita alienari.*
19 *Omnia non comprehendit dictio* Omnis, *quando ex tali comprehenſione abſurdum reſultaret.*
20 *Reſtringitur aliquando dict.* Omnis,*ratione ſubiectæ materiæ.*
21 *Collectiua plurium eſt dict.*Omnis.
22 *Diſtributiua eſt dict.* Omnis, *& attribuit actum cuilibet in ſolidum, quando ponitur in numero ſingulari, in plurali verò attribuit ſimul collectiuè.*
23 Omnis *apud Grammaticos ſæpè vſurpatur pro* Totus.
24 Omnis *pro* Quicumque *aliquando reperitur.*
25 Omnis *quandoque per traductionem iteratur, quæ valet ad breuiter ampliandum, vt* num.26.

EſT vniuerſalis hæc dictio, & nihil excludit,vt *in l.Iulianus,& in l.teſtatorem,in princip.ff.de leg.3. & in l.hoc articulo.ff.de hæred.inſtituen.& in l.peduculis,§.Labeo, ff.de auro,& argento legato,* notant Ang. 1
*conſ.311.*incip. *An in reſtitutione,col.1.in fine, verſ. verbũ enim.* Rom.*conſ.44.*incip.*Ex ſuprà narrato,§.*

in

in fine,verſ.attendenda ego,vbi Apoſtill.in verſ. Omni
caſu Dec.in l.omnia,ff.ſi certum pet.& conſ.30.num.4.
tom.1. Roland.conſ.87.num.8.vol.2.& conſ.27.n.28.
vol.4.& conſ.76. numer. 49. etiam vol.3. Neuizan.
conſ.71.num.6. Pariſ.conſ.33.num.5.vol.1.& conſ.90.
num.6.vol.4. Ruin. conſ.76.num 9. vol.1.& conſ.61.
num.25.vol.5.Tiraq.in l.ſi vnquam, verb. totam, n.1.
C.de reuocan.donat.Matt.conſ.63. num.12. cum ſeqq.
& conſ.160.num.24.tom.1.Coſin.in pragmat.ſanct.tit.
de reſeru.cap.& quia, in §. ipſas omnes,in verſ. Omnes
Gom. in §.ſeq. n.6. & in §. omnium, num.7. Inſtitut.
de action. & reg.de triennali quaſt.14. col.2. in princ.
Iaſ. in authent.praterea,C.vnde vir,& vxore, num.15.
Alex.conſ.195. incip. Perſpectis, num.3. & 4. lib.3.
Mandoſ.in tract.de priuileg ad inſtar,gloſſ.14.num.6.
Rim.iun. conſ.29.num.10.& conſ.59. num.5. Anton.
Theſaur.deciſ.199. Plot. de in litem iuram.§.1. n.14.
Caualcan.de vſufructu mulieri relicto,cap.1.num.82.
[Giurba deciſ.84.num.16. vbi quod nullam admittit
reſtrictionem. Rot. apud Paul. de Rubeis deciſ.179.
num.9.cum ſeqq.tom.2.diuerſ.& deciſ.317.num.3.eod.
tom.2.& p.5.recent.deciſ.269.num.9.me citato in hoc
loco Modern.de ſupplic.ad Sanctiſſ.p.2.c.10.num.31.]
Menoch.rem.15.recuperan. num.194. vbi ait, quòd
natura huius dictionis eſt latiſſima & omnia com-
prehendit, ſiue mobilia ſiue immobilia, & conſ.20.
num.17.& conſ.156.num.23.& conſ.282. num.12.&
2 conſ.583.num.17. vbi ait, quòd eſt vniuerſalis,com-
prehendens tam maſculos, quam fœminas, &
conſ.1060. num.12. & conſ.1120. num.3. Boër. de-
ciſ.158.num.14. poſt princip. vbi ait quod eſt vni-
uerſalis & integralis; quando ad diuerſos, & non
ad vnum refertur Burgoſ. de pace conſ.25.num.28.
Curt. iun. conſ.185.num.4. vbi dicit, quod omnia
comprehendit.Bertazol.de clauſul. inſtrum.clauſ.21.
gloſſ.4.num.4. Surd. deciſ.265.num.30.& conſ.170.
num.3.& conſ.179. num.17. & conſ.370.num.36.&
conſ.424.num.17.& conſ.466. num.25.& conſ. 372.
num.3. Flamin.de reſign.lib.11.quaſt.3.num.17.Aloyſ.
Ric. in deciſ. Curia Archiepiſcopal. Neapolitana,de-
ciſ.287.n.1.p.2. Cened. poſt librum pract. & canonic.
quaſt.ſing.24.num.1. Gonzal.ad reg.8.Cancell.gloſſ.6.
num.21. Anton. Monach. Florentin.deciſ.69.num.7.
& deciſ.71.n.18. Stephan.Gratian. Marchia dec.24.
num.5. Cald. Pereira de empt. & vend. cap.9.num.5.
Hond.conſ.76.num.33.vol.2. Glorit.reſp.1.p.1.n.87.
Card.Tuſch pract.concluſ.tom.2.lit. D, concluſ.397.
num.1.Gregor.deciſ.315.num.11. vbi ait, quòd ne-
minem excludit, & idem operatur, ac ſi de ſingulis
eſſet facta ſpecialis expreſſio. [Eadem Rota de-
ciſ.417.num.1.& 2.in poſthum. Farinac. aliàs part.4.
recent. vbi quòd hæc dictio eſt vniuerſalis,& nemi-
nem excludit & idem operatur ac ſi de ſingulis fa-
cta fuiſſet merito,& deciſ.333.num.2.in fin.ead.deciſ.
part.2. dicit quòd comprehendit etiam inhabiles.]
Præcipuè quando dicitur omnes & ſingulos: nam
propter illam geminationem includuntur prorſus
omnes abſque vlla reſtrictione. gloſſ. verb.omnia, in
cap.vt circa de elect. lib.6. Illæ enim dictiones inter-
pretantur vt omnes ſimul, & ſinguli de per ſe ſum-
pti Pariſ. conſ.97.incip. Vt præſentis.n.92.lib.1.Surd.
conſ.73.num.64. vbi ſubdit, quòd huiuſmodi gemi-
natio ſolet multum operari. per text. in l. Baliſta,ff.
ad Trebell.

3 Amplia primò, quòd propter ſuam generalitatem
complectitur ea quæ aliàs non includerentur, vt ex
notatis per Bart. in l.generali,§.vxori,ff.de vſufructu
legato.Natt.d.conſ.160.n.29. Gratian.conſ.5.n.59.&
conſ.65.n.3.lib.2. Anchar. quaſt.72.n.32.p.1.& q.7.
n.1.p.2.Roland. d.conſ.87.n.8.& ſeq.Surd.deciſ.155.
num.8.& conſ.453.n.44.& conſ.466.n.25. Maſcard.
de probat. concluſ.148. ſub n.9.vol.1. Eſt enim adeò
vniuerſalis,vt prolata ab homine, nullam reſtrictio- 4
nem recipiat,ſecundùm Bart. in d.l.generali, §.vxori
Ruin.conſ.61.n.15.vol.5.& Rol. conſ.27.n.22.& ſeq.
& conſ.76.n.46.tom.4.

Secundo ampliat, quòd hæc dictio adeò eſt vni- 5
uerſalis,vt faciat comprehendere plures caſus, etiam
diſſimiles,ex adductis per Aloyſ.Ricc. in deciſ.Curia
Archiepiſcop.Neapolitana,deciſ.287.n.4.p.2.Gom.in
§.ſequens,n.6.& in §.omnium,n.7. Inſtit. de act. Dec.
in cap.quoniam,n.2.de conſtit.& ibi Addit.lit.A,& B.
Cened.d.ſing.25.n.27.

Tertiò amplia quòd ita eſt vniuerſalis hæc dictio 6
vt comprehendat ea, quæ aliàs non comprehende-
rentur,vt per Anton.Monach.d.deciſ.69.n.8. vbi n.9.
ſubdit ſimiliter dicendum de his, quæ non compre-
henderentur ex proprietate vocabuli.

Quartò ampliat, generalitatem huius clauſulæ 7
quòd nec in vno ſaluari, nec adaptari poteſt, vt per
Oldrad.conſ.239.n.6. Corn. conſ.145.n.12.vol.1. &
conſ.61.n.27. vol.3. & conſ.103.n.6. & conſ.225.n.7.
vol.4.Ruin.conſ.104.n.3.vol.2.

Eſt etiam collectiua plurium: Caſtr.conſ.271. in 8
princip.lib.2. Tuſch.d.tom.2.lit.D, concl.232.num.5.
nam ad minus verificatur io tribus. Rebuff. in leg.
vnica,in 4.notab. num.17.C.de ſent. quæ pro eo, quem
refert Cened. dict.ſing.25. num.7. Et quod conten- 9
tatur etiam de duobus, dicit Caſtr.conſ. 123. in cap.
Viſo,in princip.lib.1.Card.Tuſch. d.lit. D,concl.232.
num. 6. Eſt enim ſignum vniuerſale, quòd prædi- 10
catur de pluribus differentibus numero, non autem
de differentibus ſpecie. Ita Iaſ. in l. imperium n. 12.
& 13.ff.de iuriſd.omn.Iudicum, Card. Seraphin.deciſ.
105.n.2. Card.Tuſch d.lit. D, concl.397.n.3.& 13. 11

Quintò amplia, quòd natura huius dictionis ita
eſt latiſſima & vniuerſalis, vt comprehendat omnia
bona, tam mobilia, & immobilia, quàm Iura, &
actiones,vt per Menoch. remed.15.recuperan.n.294.
Seraphin. deciſ.584.n.3.

Vtrum autem veniant etiam bona futura,quæſtio 12
eſt dubia: nam quòd veniant etiam futura, videtur
probare text. vbi notauit gloſſ vlt.in quotiens, §. vlt.
ff. de vſufructu, dum reſoluit, quòd ſi quis legat
vſumfructum omnium bonorum ſuorum, venit
vſusfructus præſentium bonorum, & futurorum, &
videtur etiam deduci ex l.nam quod, 14. §. vlt. cum
ſeqq.ff. ad Trebell. vbi fideicommiſſum omnium
bonorum vniuerſale eſſe Iureconſulti ſæpiùs re-
ſponderunt,adnotauit Bart. in l.ſi ita,n.4.verſ.aut in
teſtamento,ff.de auro,& argento legato, ſequitur con-
ſtanter Bero.q.30 familiari,à num.3.Menoch.de præ-
ſumptionib.lib.4. præſumpt.127. n.28. Et quòd com-
prehendat etiam futura, quæ aliàs non venirent,
dicunt Abb. in cap.fin. de Cleric.vel Monach. Surd.
conſ.73.n.63.

Verùm contrariam regulam negatiuam, quòd 13
ſolum præſentia, non futura comprehendantur, vi-
dentur Doctores communiter tradidiſſe in l.vlt.§.1.
ff.de leg.2. per text. ibi, vbi legatum generale de
omnibus, ſeu vniuerſis rebus cum fratre commu-
nibus, interpretatur Iureconſultus de exiſtentibus
tempore teſtamenti; & deinde quia in teſtamentis
& in contractibus, vbi aliud tempus non expri-
mitur eſſe attendendum tempus teſtamenti, vel
contractus,probatur ex generalibus principiis, l.ſi
ita ſcripſiſſet,47.ff.de legat.2.& l.Rutilia,ff.de contra.
hen.empt. & deducitur ex veroſimili teſtatoris, vel
contrahentium voluntate; quæ non videntur intel-
lexiſſe generalia verba de iis, quæ ſuperueniunt;
l.Iulianus,

l.Iulianus,6.ibi *Nec aduentitij caſus computandi ſunt ff.qui & à quibus*. Ex quibus in illo caſu,quando teſtator dixit : Lego omnes res meas, vel omnia bona mea, quæ habeo Romæ : reſoluit Bart. *d. n.* 4. *in princip.* quòd non veniunt futura. Sequuntur alij frequentiſſimè,vt per Bero. *citato loco* Menoch. *dict. præſumpt.*127.*num.*19. Card.Mant. *de coniect. vltim. volunt.lib.*3.*tit.*11.*in princip.*

14 Quare in hac difficultate meliùs reſoluitur cum eodem Bart.*d.num.*4.*verſ.& verius* , quem ſequitur Bero. *num.*10. malè eius mentem percipiens diſtinguendo ſcilicet inter contractus , & vltimas voluntates ; quòd ſcilicet in iis , ſi verba generalia ſint, quia ſimpliciter dixit : Lego omnes res meas,omnia bona mea , etiam futura continentur , quia hæc generalis diſpoſitio importat titulum vniuerſalem hæreditatis. Et hoc concludit fundamentum *d.leg. nam quod*, §. *vlt.* iunctis iis,quæ de eius materia latè tradunt Coſt *in cap.ſi prater*,*p.*1.*verb.bonis*,*à princip.* Peregr. *de fideicommiſſ.art.*5.*à n.*5. Vnde non idem erit dicendum, quando verba generalia hæreditatis vniuerſalis titulum non important , veluti quando dixit : Omnia bona, quæ habeo Romæ ; vel ſi dicat Lego omnia mobilia, ex iis, quæ idem Coſta *citato loco* latè diſputat,& multi.de quibus Peregr.*d.art.*5. *num.*43. & ſic procedit *d.l.quoties*, §.*vlt.* In contractibus verò quia verba illa, *Omnia bona mea* , inſtitutionem hæredis , & titulum vniuerſalem non important, meritò contrarium eſt reſoluendum,ex adductis per Bart. vbi proximè , indéque cauendum eſt à Bero. qui ex ſententia Bart. probare nititur , legatis omnibus mobilibus futura comprehendi : loquitur enim contra ipſum Bart.& quæ ſuprà adduximus. Doctrina igitur ipſius Bart. quòd legatum omnium bonorum ad futura extenditur vera eſt, ſi vniuerſalem titulum inſtitutionis importet, vt ipſe Bart. expreſsè ſe ipſum declarauit. Quando autem, & quibus caſibus id fiat,ex aliis locis petendum eſt, præcipuè ex *d.l.nam quod*,& ex *l.his verbis*,100.*ff.de leg.tit.*3. Couar. *in cap. Raynutius*,§1.*à n.*9.*de teſtam.* Coſt.*in d.cap.ſi pater*,*p.*1.*verb.res certa*, *à numer.*12. Peregr.*de fideicommiſſ.art.*3. *à num.*7.*& art.*5.*à n.*33. licèt.Caſtil. *quotid.quæſt.lib.*1.*cap.*44.*num.*6.qua ſolet licentia,reprehendat Menochium , dum tradit, legatum omnium bonorum comprehendere futura ; maximè aduertens , non eſſe ſingularem Menochij reſolutionem , ſed Bart. & aliorum omnium communiter , quos priùs refellere oportebat , quàm in vnum, & doctiſſimum Menoch. inuehi ; præſtabátque potiùs eos in ſano ſenſu explicare , iuxta ſuprà dicta quam licentiosè reprehendere.

15 Vnde prouenit illud, quod inter *Omne* & *Totum* non eſt differentia,vt per Raudenſ. *de analogis*,*lib.*1. *cap.*12.*ſub num.*2. & Anton. Monach. *d. deciſ.* 71. *num.*22. Verùm Dec. *in l.omnia*, *num.*2.*ff. ſi certum petat.* inter has dictiones *Totum*,& *Omne* ille intereſſe dicit, quòd *Totum* de eadem re dicitur , *Omne* verò de pluribus. Quod etiam tradere videtur Tiraq.*in d.l.ſi vnquam*,*verb.totum*,*num.*8. Galganet. *de different.indiuid. lit.O*, *num.*13. vbi *num.* 14. ſubdit quòd *Omnis*, & *Quilibet* differunt : nam *Omnis* coniungit, *Quilibet* verò diſtribuit, per *l.ſi pluribus*,33. *& l.ſeq.ff.de legat.*1.

16 Hinc etiam vulgata regula ? Qui *Omne* dicit, nihil excludit : de qua *in d.l.Iulianus*, *in princ.& in l. hoc articulo*.*ff.de hæred inſtituen.& in l.ſi a.ff.de penu legata*,*& in l.ſi quis*,*ff.de peculio legato*,*& in l. ſi cui ſeruo omnes*,*ff.de legat.*1.*& in l.pœnales*,§.*fin.ff.de leg.Falcidia*,*& in l.à procuratore*,*C.mandati*,*& in cap.ſolita*,*de maiorit.& obedientia* exornant Tiraq.*in d.l.ſi vnquam verb.totam*,*n.*1. Eſcobar.*de ratiocin.cap.*7.*num.*47. *& cap.*18.*num.*3.Perett.*ad Extrauag. ambitioſa*, *de reb. Eccleſ.non alienand.pag.*92.*num.*17.Bertazol.*de clauſulis inſtrument. clauſ.*4.*gloſſ.*3. *n.*1.*& clauſ.*21.*gloſſ.* 3.*n.*1.*& in repet.l. ſi quis maior*,*C.de tranſact.n.*205. *& num.*707.Pichard.*ad princip. Inſtit. de adempt.legat.num.*30. Marc.Anton.*variar.reſol.lib.*1.*reſol.*72. *num.* 28.

Limita primò , vt non procedat ſupradicta huius 17
dictionis generalitas , & vniuerſalis comprehenſio, quando ex verbis præcedentibus colligeretur voluntas reſtringendi, ſecundùm Bart. per text. *ibi in l.generali*, §. *vxori*, *ff.de vulgari.* Alexand. *conſ.*167. *col.*2.*vol.*8. Gom.*in d.*§.*omnium*,*n.*7. *Inſtit. de action.* quos refert Cened.*d ſing.*25.*n.*2.

Limita ſecundò,vt non extendatur hæc dictio ad 18
bona prohibita alienari,vt per Bero. *quæſt.*95. Aym. *conſ.*256.*n.*8. Caualcan. *de vſufructu mulieri relicto*, *cap.*9 *n.*105.Cened.*d.ſingul.*25.*n.*4.Adiecta enim in generali obligatione bonorum reſtringitur ad bona,quæ habilia ſunt comprehendi in ea, non autem ad inhabilia,*l.obligatio generalis*,*ff.de pignor.* Neguſ. *in tract.de pignor.membr.*2.*p.*2.*n.*40.

Limita tertiò,vt non comprehendat omnia,quan- 19
do ex eo abſurdum reſultaret,vt per Dec. *in l. omnia num.*1 *ad fin.ff.ſi certum petat.* Cened. *dict.ſingul.*25. *num.*4

Limita quartò , quòd ratione ſubiectæ materiæ 20
aliquando reſtringitur , vt per Boër. *deciſ.*158.*n.*14. *prope med.* quem refert Cened.*d.ſing.*25.*n.*5.

Dictio *Omnis* eſt collectiua plurium , vt per 21
Caſtrenſ. *conſ.*271.*in princip. lib.* 2. Cardin. Tuſch. *pract.concluſ.tom.*2.*lib. D*, *concl.*252. *num.*5. vbi *n.*6. poſt eumdem Caſtrenſ.*conſ.*123.*verſ. his non obſtantibus*,*lib.*1. ſubdit , quòd dictio *Omnes* contentatur
etiam de duobus. Quando ponitur in numero ſin- 22
gulari , attribuit actum cuilibet in ſolidum, & eſt diſtributiua,vt *Quilibet*.gloſſ.& Bart. *in l.Moſchis in princip.ff.de iure fiſci.* Couar.*lib.*3.*var. cap.*7.*num.*7. *in fine*.Boër.*deciſ.*158.*n.*14. Coſm. *in pragmat. ſanct. tit.de collat.*§.*ſtatuit*, *in verb. omnes.* Corn. *conſ.*237. *num.*3.*vol.*3. Card.Tuſch. *d.lit.D*, *concl.*252.*num.*7. Neguſant.*de pignor.p.*8.*membr.*1.*n.*49.Quando verò in plurali profertur attribuit ſimul collectiuè , & comprehendit Ciuitates,& Collegia.Ita Bart.*in Extrauag.qui ſint rebelles*,*in verb.Omnes*.Coſm.*in d.verb. Omnes*.Boër.*d.num.*14. Card.Tuſch.*d.litt.D*,*concluſ.*397.*num.*9. vbi *num.*10. poſt Alex. *conſ.*118. incip. *In caſu*,*num.*5. *verſ.Nam illa verba*, *lib.*5. hoc intelligit maximè , quando ſunt geminatæ,quia dicitur ; *Omnia* & *quæcumque.*

Apud Grammaticos , & bonos Latinæ linguæ 23
Authores dictio *Omnis* ſæpè vſurpatur pro *Totum* Cic. *pro cluen.* Sanguinem omnem profundere mater cupit Idem *de natur. Deor.* Vim talem per omnem mundum pertinentem. Idem 2. *Tuſcul.* In profundenda voce omne corpus contenditur. Idem *in Brut.* Omni huic ſermoni propoſitum eſt.

Aliquando pro *Quicumque* , repetitur. Cic. *pro* 24
Roſcio : Non omnem frugem , neque arborem in omni agro reperire poſſis. Idem 1. *de natur. Deor.* Omni quod ortum eſt mortalitas conſequitur.

Interdum eleganter, *Omnis* per traductionem ite- 25
ratur.Cic *in orat.* Par eſt omnes omnia experiri. Virgil.1. *Georgic.*---- Non omnis fert omnia tellus. Idem *Eglog.*9.------ Non omnia poſſumus omnes.

Sæpiè valet hæc traductio ad breuiter amplian- 26
dum *Cic.pro Rab.* Omnes omnium ordinum homines.Idem 5. *Tuſcul.* Omnes Philoſophi omnium diſciplinarum.Idem *Attic. lib.*1. Omnia omnium

miſe

miſeriarum pleniſſima. Idem 2. *Philippic.* Ex omnibus omnium flagitiis nullum turpius vidi, nullum audiui, quàm quod, &c.

Dictio CCXLII.

Oportet.

1 *Iudicis arbitrium excludit verbum* Oportet.
2 *Neceſſitatem aliquando importat verbum* Oportet.
3 *Decentiam & honeſtatem, non verò neceſſitatem quandoque denotat verbum* Oportet.

1 VErbum hoc excludit arbitrium iudicis, vt *in l.verbum oportere, 37. ff.de verbor.ſignif.* vbi latè Rebuff. qui *in verſ. Idem dicerem, in fine,* aſſerit, interdum poni pro conſentaneo, & opportuno; refert, & ſequitur Stephan.Gratian. *diſcept. forenſ.cap.146. num.20.*

2 Aliquando neceſſitatem importat, vt *in auth. de iudicibus, §.oportet, verſ.neceſſario. collat.6.l.ſi quando, C. vnde vi, cap. non oportet, 3.q.9. cap.1. de præſcript. in 6.* vbi gloſſ. *cap. num. ab vno, de re iudicata, eod.lib.* vbi gloſſ. *in verb.oportet.* Sayro *in Claui Regia, lib.3. cap.7.num.20.* Emman. Sà *in ſumm. verb.lex, num.6.* Valent. *t. 2. epiſt.7.q.5. puncta 6. quæſtiunc.3. verſ. Sunt autem circa hæc.* Philiarch. *de officio Sacerdot. tom.1.p.2.lib.3.cap.2.dict.3.* Meleb.Phœboa *Luſitan. deciſ.9. num.5.* Rota apud Farinac. *deciſ.50.num.2.in prima collect.nouiſſ.* Gregor.*deciſ.23.n.3.* vbi habetur, quòd excludit arbitrium, & inducit neceſſitatem. [Giurba *deciſ.53.n.2.*]

3 Interdum decentiam, & honeſtatem, non verò neceſſitatem denotat, vt per gloſſ. *verb.oportet, in cap.1.de præſcript.lib.6.* gloſſ. etiam *verb. oportere, in cap.1.25.q.2.* vbi Archid. *num. vnic.* Turrecr. *n.2.* & poſt Felin.& Socin. notat Stephan. Grat. *d.cap.146. num.18.* Salon. *2.2.q.77.art.1.controuerſ.8.col.5.verſ. ex his ſequitur,* Carbo *de legib. lib.7. diſp.4.ad finem,* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.2. lib.6.cap.4.n.37. verſ. at veriùs.* [Giurba *vbi ſuprà*, qui dicit hanc dictionem ſecundum ſubiectam materiam quandoque decentiam, & honeſtatem ſignificare, & interdum ſignificare pro conſentaneo, & opportuno.]

Dictio CCXLIII.

Palam.

1 Palam *importat idem quod* Coram pluribus.
2 Palam, *& non clam fieri dicitur quod publicè fit, etiam teſtes adhibentur, & publicum inſtrumentum conficitur.*
3 Palam, *&* Publicè, *in quo differant oſtenditur.*

1 HÆc dictio importat idem, quod *Coram pluribus, l.palam, ff.de verbor. ſignif.* vbi latè Alciat. & Rebuff *l.heredes, palam, ff.de teſtam. l.cùm ipſe, ff.de*
2 *contrahend.empt.* Id autem palam, non clam fieri dicitur, quod publicè fit; vbi etiam teſtes adhibentur, & publicum inſtrumentum conficitur, vt per Curt. iun.*conſ.64.num.2 & 3.* Gom.*in §.ex maleficiis, n.21. Inſtit.de action.* Ruin. *conſ.14.n.10.lib.2.* quos refert Menoch. *de arbitr.lib.2.caſu 194.n.19.* & illis citatis tradit Franc. Molin. *de ritu napt. lib.2. different.11. num.13.*

3 Differunt autem *Palam*, & *Publicè* quia palam fieri dicitur coram pluribus, puta duobus; at publicè, quod fit coram populo, vt per Alciat. *in d.l. palam, circa finem*, Octauian.Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.71.*

Dictio CCXLIV.

Par.

1 Par, *idem ſignificat quod* Æqualis, *apud Grammaticos.*
2 Par eſt *pro* Æquum eſt, *ſæpè dicit Cicero.*
3 Parium *eſt eadem diſpoſitio, & iudicium.*

PAr idem quod *Æqualis* propriè accipitur apud Grammaticos, & ſæpe abſolutè ponitur. Cic. *lib.1. de natura Deor.* Cui celeritati par nulla ne cogitari quidem poteſt. Idem *lib.4.epiſt.* Aut par, aut certè proximus ſum illi. Idem *pro Bald.* Ingenium minimè voluntati par. Idem *in Brut.* Gracchus ſi vixiſſet, eloquentia neſcio an habuiſſet parem neminem. Idem *in Orat.* Erit rebus ipſis par, & æqualis oratio. Idem *1. de Orat.* Virtutes ipſas eſſe inter ſe æquales ac pares. 1

Par eſt pro *Æquum eſt.* Cic. *de Amicit.* Par eſt autem primùm ipſum eſſe bonum, deinde, &c. Idem *pro Mur.* His rebus fretum ad Conſulatus petitionem aggredi par eſt. Idem *Attic. lib.9.* Mihi dubitanti, quid me facere par ſit. Idem *pro Rab. perd.* Quod ei præmium dari par fuiſſet. 2

Parium eſt eadem diſpoſitio, & iudicium, *cap.inter corporalia, cap.ſicut ergo, de tranſlat. Epiſcopi,* & eadem eſt natura, *l.ſi ſocer, in fine ff. ſoluto matrim.* & eadem eſt potentia, nec maior, *l.1.§.veterus, ff. de acquirenda poſſeſſ. ſi reus, ff. de duobus reis.* 3

Dictio CCXLV.

Pariter.

1 *Paritatem, identitatem, & ſimilitudinem iuris ſicut temporis importat dictio* Pariter.
2 Pariter, *pro* Simul *exponitur, & n.5.*
3 Pariter, *idem quod* Commune *nonnunquam importat.*
4 Pariter *à pari ductum eſt,* Æquè *apud Grammaticos.*
Interdum pro Simul *vſurpatur, & aſſumit* Cum, *d.num.5.*
6 Pariformiter *eſt repetitiua qualitatum præcedentium.*
7 Pari modo, *ſignificat eundem modum, effectum, & diſpoſitionem.*

IMportat paritatem, identitatem, & ſimilitudinem iuris, ſicut temporis, vt *in cap. venerabilem, §.quod autem, de elect.* tradunt Alber. *in ſua Repert. verb. Pariter,* gloſſ. *in verb. Ad nos, in cap.bone, 1.eo tit.de elect.* vbi dicit, hoc aduerbium *Pariter* importare ſimilitudinem, non idem momentum temporis. Paul. de Caſtr. *in l.operis, ff. locati,* Gabr. *conſ.6. num.4. lib.1.* Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Palā, verſ. pariformiter, pag.72.* Flamin.Pariſ. *de confident.q.58. num.42.* vbi poſt Bart. Alexand. Iaſ. & alios *in l.1. ff. de legat.1.* ait, quòd parificat vtrumque caſum, & diſponit idem in vtroque. Card.Tuſch. *practic. concluſ.tom.2.lit.D.concl.323.num.1.* vbi *num.2* poſt Bart. *in l.fundus, ff. ſi duo, num.2. ff. de pignor.* ſubdit, 1

qoòd aliquando importat idem tempus, & idem momentum, aliquando idem tempus, ſed diuerſum momentũ, de quo vide Menoch. *conſ. 973. n. 12. & 13.*

2 Exponitur pro *Simul*, vt *in l. ſi pater, ff. de liberali cauſa, & in l. 2. ff. commun. diuidund.* cum aliis iuribus quæ adducit Petr. Rebuff. *in comment. ad l. paries, 157. verſ. de aduerb. ff. de verb. ſignif. pag. mihi* 548. vbi ſubdit, aliquando accipi pro *Similiter* aut *Æqualiter.*

3 Nonnunquam importat idem, quod *Communiter*, vt *in cap. cum olim, circa finem, de offic. deleg.* Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 323. *n.* 4.

4 Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Authores, *Pariter* à pari ductũ, eſt *Æquè*. Terent. *Heaut.* Quem pariter vti his decuit, aut etiam ampliùs Liu. *lib.* 2. Vir omni vita pariter Patribus, ac plebi charus. Saluſt. *in Iugurth.* Vultu, colore, ac motu corporis pariter, atque animo varius. Terent. *Adelph.* Nunc tu mihi es Germanus pariter corpore, & animo. Idem *Aul.* Pariter moratus vt pater, auúſque huius fuit. Idem *Amph.* Pariter hoc fit, atque vt alia facta ſunt.

5 Interdum pro *Simul* apud eoſdem vſurpatur, & aſſumit *Cum.* Cic. 4. *Tuſcul.* Animus & præſentem voluntatem percipit pariter cũ corpore, & proſpicit venientem. Idem *poſt redit. in Senat.* Secum pariter me reſpublica reportauit. Idem 3. *Officior.* Vt qui hæc non vidit, & vixiſſe cum Republica pariter, & cum illa extinctus eſſe videatur Idem 2. *de Diuinat.* Conciliis omnibus contingit, vt cum Luna creſcant paritérque decreſcant.

6 [Dictio, *Pariformiter*, eſt repetitiua qualitatum præcedentium, Alciat. *conſil. 131. n. 6. cum ſeqq. lib. 9.* Fuſar. *conſil. 4. num. 3.* Rot. *deciſ. 194. n. 12. p. 5. recent.* vbi etiam dicit quod denotat omnimodam communicationem iurium.

7 Dictio *Pari modo*, ſignificat eundem modum, effectum, & diſpoſitionem, Fuſar. *conſil. 4. n. 20.* & Rota apud eundem *d. conſil. 4. in n. 19.*]

Dictio CCXLVI.

Parum.

1 Parum *apud Grammaticos contrarium habet* Multum, *aut* Nimium.
2 Parum, *pro* Non ſatis, *ſæpè vſurpatur.*
3 Parum, & Nihil *æquiparantur, niſi detur diuerſa ratio.*

1 PArum apud Grammaticos contrarium habet *Multum*, aut *Nimium*. Cic. *in Orat.* Omnibus in rebus magis offendit nimium, quàm parum.

2 Sæpe vſurpatur pro *Non ſatis*. Cic. 2. *de natura Deor.* Quæram ex te ea, quæ parum accepi. Idem 1. *Tuſcul.* Nemo parum diu vixit, qui virtutis perfectæ functus eſt munere. Idem *Attic. lib.* 10. Vide, ne dum te pudet parum optimatem eſſe, parum diligenter quod optimum ſit diligas. Plaut. *Rud.* Duas dabo, vna ſi parum eſt. Idem *ibidem:* Si parum intellexiſti, dicam denuò.

3 Apud noſtros idem importat, quòd *Nihil*, quia *Parum*, & *Nihil* æquiparantur, *in l. quamuis, ff. de cõd. & demonſtr.* gloſſ. *verb. ex contrario, in l. ſi pupillus, §. ſi ego, ff. ad leg. Falcidiam, cap. coram dilecto, 34. de offic. deleg.* Hippol. *ſing.* 276. Tiraq. *in tract. de iudic. in rebus exiguis, ver.* 8. Sebaſtian. Neu. *ad l minus, 32. num. 2. ff. de verb. ſignif.* Menoch. *conſ. 96. num. 8. & conſ. 184. num. 3.* Mar. Anton. *variar. reſol. lib. 1. reſol. 28. num. 6.* Surd. *con* 97. *num.* 1. vbi *num.* 21. limitat, niſi detur diuerſa ratio.

Dictio CCXLVII.

Penè.

1 Penè *idem ſignificat quod* Quaſi, *ſeu* Quemadmodum, *& ſic fictionem & improprietatem denotat.*
2 Penè *demonſtrat aliquando non ſemel rem, vel perſonam eſſe eandem.*
3 Penè *imminuit parum de ſignificatione eius, cui adiicitur.*

IDem ſignificat quod *Quaſi*, & *Quodammodo*, & ſic fictionem & improprietatem denotat, vt *in l. fin. ff. de impub. & aliis ſubſt. & in l. patru, & filii, C. de vulgari, & pupillari,* notat Vulpel. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Palam, verſ. Penè, pag.* 72. [Robles de Salzedo *de repræſentatione, lib. 1. cap. 6. n. 5.*] 1

Demonſtrat non ſemper rem, vel perſonam eſſe eandem, iuxta tradita per Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 18. num. 28.* 2

Imminuit parum de ſignificatione eius, cui adiicitur, ac induit conſequentiam, vt per Vulpell. *citato loco.* 3

Dictio CCXLVIII.

Penes.

1 Penes *eſt maioris potentiæ quàm* Apud.
2 Penes, & Apud *in quo differant, oſtenditur, & num.* 3.

PEnes eſt maioris potentiæ, quàm dictio *Apud*, iuxta tradita per Rebuff. *in l. penes te amplius, col. 1. ff. de verb. ſignif.* quem refert Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 737. n. 8.* 1

Multipliciter differunt *Penes te*, & *Apud te*, vt ait Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rub. 1. §. 2. verb. D'auoir, fol.* 93. Et primò, quia *Apud* perſonæ præponitur, vt patet *Geneſ* 8. Cuncta animantia, quæ ſunt apud te, & *cap.* 12. Et laudauerunt eam apud illum, & *cap.* 14. Aduena ego ſum apud vos, text. *in l. 1. verſ. domos, & verſ. videat, C. de falſa moneta, & in l. 1. ibi, Apud ſe, C. de deſertorib. lib.* 12. *Penes* autem præponitur rei, quia res dicitur eſſe penes eum, & non apud eum. Luc. de Penna *in l. litibus, col. 5. verſ. Et res dicitur apud eum, & non penes eum depeni, C. de agricolis, & cenſitis, lib.* 11. 2

Deinde *Penes*, & *Apud* differunt, quod *Apud* ſignificat perſonam ſimul cum loco, Apud Platonem, id eſt, in loco, in quo eſt Plato. *Penes* verò perſonam, dominium, ac poteſtatem denotat, vt Penes te eſt ſalus, & vita mea. Colliges has differentias ex Mandoſ. *in gloſſ. facult. in proœmio, in verb. Apud quos, fol. 54. & 55.* Cened. *d. ſing. 7. n. 1. & 2.* 3

Dictio CCXLIX.

Penitùs.

1 *Præciſa eſt dictio* Penitùs, *nullam limitationem mittens.*
2 *Excluſiua eſt dictio* Penitùs, *& omnima reiicit.*
3 Penitùs *idem importat quod* Omnino, Ex toto, In totum, Prorſus, *& ſimilia.*
4 Penitùs *idem importat quod* Omni caſu.

5 *Clauſul.*

5 *Clauſul.* Derogatoriam Derogatoriarum *operatur dict.* Penitùs, *eo ſcilicet caſu, quando teſtator in ſuo teſtamento dixerit*, Volo hoc teſtamentum penitùs valere.

6 *Nullitatem actus ipſo iure ſignificat dict.* Penitùs.

1 HÆc dictio eſt præciſa, nullam limitationem admittens, vt *in l. ambiguitatem, C. de vſufructu, in §. eſt & aliud, Inſtit. de donat.* tradunt Dec. *conſ.* 401. *num.* 3. *tom.* 2. Alex. *in l. qui vſumfructum, ff. de verbor. oblig.* Iaſ. *in auth. quarem*, *num.* 22. vbi Dec. etiam *n.* 22. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Angel. de Petuſ. *conſ.* 31. incip. *Viſo laudo, circa finem, num.* 9. *verſ. Quod verbum Penitus*, Alexand. *conſil.* 13. incip. *Viſis, num.* 6. & 7. *verſ. tertio reſpondeo, lib.* 2. Crot. *conſil.* 32. *n.* 20. Boër. *q.* 23. *num.* 23. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. Reuertatur num.* 88. *C. de reuocand. donat.* Roland. *conſil.* 27. *n.* 20. *tom.* 4. Menoch. *rem.* 14. *recuper. num.* 5. & *rem.* 4. *adipiſcend. num.* 19. & *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 165. *num.* 49. Seraphin. *deciſ.* 325. *num.* 17. Matt. *de iuriſd. part.* 4. *centur.* 1. *caſu* 85. *num.* 19. Cened. *poſt lib. pract. & canonic. quæſt. ſingul.* 33. *num.* 1. Ceual. *comm. contra comm. quæſt.* 828. *n.* 22. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 51. *num.* 23. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 2. *lit. D, concl.* 325. *num.* 1. [Anell. Amat. *conſ.* 93. *n.* 30. Robles *de repræſent. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 34. vbi quod omnes caſus ſine diſtinctione continet.]

2 Excluſiua non ſolùm eſt hæc dictio, ſed etiam minima reiicit, vt per gloſſ. *in l. quis Aduocatorum, C. de poſtulando*, & *in l.* 2. *C. de conſtit. pecunia.* Albet. *in ſuo Diction. verb. Penitùs*, Pariſ. *conſil.* 58. *num.* 11. *lib.* 1. Socin. ſen. *conſil.* 20. *n.* 6. *vol.* 4. Marc. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 32. *n.* 6.

3. Idem importat hæc dictio quòd *Omnino*, *Ex toto In totum, Prorſus*, & ſimiles, vt *in cap.* 1. *de ſupplenda negligent. Prælat. lib.* 6. & *in l.* 1. *C. de gladiatoribus, lib.* 11. Ioan. Andr. *in c.* 1. *in verb. Penitùs, poſt gloſſ. de poſtulat. Prælator. lib.* 6. Rom. *conſ.* 82. incip. *Quoad, in fin.* Tiraq. *in d. l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n.* 106. Gozad. *conſ.* 71. *ſub num.* 4. Alexand. *conſil.* 12. incip. *Viſis, num.* 6. *verſ. Tertio reſpondeo, lib.* 2. & *conſil.* 72. *vol.* 2. *verſ. nam vniuerſalis, eod. lib.* 2. Grat. *conſ.* 65. *n.* 23. *vol.* 2. & *conſ.* 86. *num.* 3. *eod. vol.* Ruin. *conſil.* 41. *n.* 8. & *conſil.* 117. *n.* 7. *vol.* 3. Cephal. *conſil.* 35. *n.* 5. *in crimin.* Roland. à Valle *conſil.* 27. *n.* 21. & 22. *tom.* 4. Hondcd. *conſil.* 40. *n.* 13. *lib.* 2. Bertaz. *de clauſ. inſtrum. clauſ.* 21. *gloſſ.* 29. *num.* 3. & *clauſ.* 41. *n.* 8. *gloſſ.* 8. Vincent de Franch. *deciſ.* 179. *num.* 1. Surd. *conſil.* 267. *n.* 16. Card. Tuſch. *d. concl.* 325. *num.* 2. Cened. *ſing.* 73. *num.* 2. [Rot. apud Paul. de Rubeis *deciſ.* 305. *num.* 14. *tom.* 3. *diuerſ.* aliàs *part.* 7. *recent.*]

4 Item importat etiam idem quod *Omni caſu*, & habet adeò præciſam naturam, vt nullam recipiat modificationem, ſeu limitationem Natt. *conſil.* 63. *num.* 16. Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 72. Rot. *deciſ.* 526. *num.* 4. *p.* 1. *diuerſ.* Seraphin. *deciſ.* 447. *n.* 4.

5 Operatur clauſulam derogatoriam derogatoriarum, eo ſcilicet caſo, quando teſtator in ſuo teſtamento dixerit: Volo hoc teſtamentum penitùs valere, non obſtante alio quocumque teſtamento per me facto: quia tunc cenſetur mutatum primum teſtamentum, etiamſi habuerit clauſulam ſpecialem derogatoriam, vt per Couarr. *in rubr. de teſtam. p.* 2. *num.* 11. *verſ.* 14. & *in verſ. Decimò* idem eſſe dicit de dictione *Præciſè*, refert Cened. *d. ſing.* 73. *num.* 4. *verſ. Penitùs ſi apponatur.*

6 Significat nullitatè actus ipſo iure, vt *in cap. nonn, de ſimonia*, & *in cap. ſuper hoc de hæret. lib.* 6. Sed quia hoc eſt inter Doctores concertatio, ideò lectorem remitto ad gloſſ. *in l. ſi quis Aduocatorum*, vbi Angel. & Fulgoſ. *C. de poſtuland.* Rebuff. *in repet. cap. poſtulaſtis, n.* 149. *de Clerico excommunicato miniſtrate.* Addit ad Matheſil. *ſing.* 111. *n.* 18. Dec. *conſil.* 327. *n.* 3. Socin. *reg.* 360. *in* 7. *fallentia*, Marſil. *in §. aggredior, n.* 123. Beointend. *deciſ.* 27. *n.* 6. Natt. *conſ.* 63. *n.* 16. & *conſ.* 147. *n.* 16. Ruio. *conſil.* 117. *n.* 7. *vol.* 3. Tiraq. *d. verb. reuertatur, n.* 105. *cum multis ſeqq.* Coſm. *in pragmat. ſanct. in verb. Ipſo iure fol.* 33. *col.* 2. Bertaz. *d. clauſ.* 41. *gl.* 8. *n.* 8. Menoch. *rem.* 4. *adipiſcenda, n.* 19. & *rem.* 14. *recuperãda, n.* 5. Moner. *de diſtrib. quotid. p.* 3. *q.* 7. *n.* 37. Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 21. *n.* 75. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 8. *cap.* 1. *n.* 5. Ioan. de Salas *de legib. q.* 96. *tract.* 14. *diſp.* 15. *ſect.* 6. *ſub num.* 79. Cened. *ad* 6. *collect.* 25. *num.* 3. & *d. ſing.* 33. *num.* 3. & 4. Farinac. *fragment. crimin. p.* 2. *verb. Lex, n.* 113. & me citato Sanctarel. *variar. reſolut. q.* 60. *num.* 5. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 5. *tit.* 5. *num.* 13. vbi ſubdit, aliquando propter ſubiectam materiam non ſignificare actum ipſo iure nullum.

Dictio CCL.

Per.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes.*

2 *Continuationem totius temporis ſignificat dict.* Per *coniuncta tempori.*

3 *Conſummationem ſeu perfectionem eius rei, cui adiicitur, ſignificat dict.* Per.

4 *Teſtes deponentes quod quis poſſedit per annum, intelligitur per annum perfectum, & integrum.*

5 *Cauſam efficientem denotat dict.* Per,

6 *Augmentum denotat dict.* Per,

7 Per, *apud Grammaticos vulgò ad locum, ſed ſæpè etiam ad perſonam refertur.*

7 Per, *interdum refertur ad tempus.*

9 Per, *ſignificat idem quod* Propter,

10 Per, *nonnunquam obſecrantis eſt,*

11 Per, *quandoque concedentis eſt,*

12 Per ſe, *id eſt, ſine alterius ope,*

13 Per ſimulationem per ſpeciem, per cauſam, *idem ferè ſignificant.*

14 Per litteras, *idem eſt quod litteris.*

25 Per ætatem, *id eſt, ob ætatem.*

DE vi, & effectibus huius dictionis, vide Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de cauſis, §. inoleuerunt, in verb. Permulti, fol.* 108. *col.* 4. latè Mandoſ. *in gl. facult. in verſ. Ac etiam, in verb. Per, fol.* 157. & *fol.* 305. & *ſeq.* Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 2. *lit. D, concl.* 324. Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſing.* 76. Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 74. Turſellin. *de particulis Latinæ orationis, c.* 124. Grat. *de dictionib. dict.* 158. 1

Coniuncta tempori ſignificat continuationem totius temporis, vt *in l. vrbana*, 166. *§. pernoctare, ff. de verb. ſignif.* vbi Rebuff. *verſ. Notandum, pag.* 531. idem Rebuff. *in concord. rubr. de collat. §* 1. *in verſ. Per decennium, fol.* 265. Paul. de Caſtro per text. *ibi in l. Stichus, num.* 2. & 3. *ff. de condict. indeb.* Socin. *conſil.* 118. *num.* 8. *vol.* 4. & *conſil.* 42. *num.* 3. *vol.* 1. Lap. *alleg.* 47. *num.* 3. *verſ. Ad idem facit*, Franch. *in cap.* 1. *num.* 3. *tit.; Item dictio, de regulis iuris, lib.* 6. Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. ac tam, verſ. Per perſonas, fol.* 306. *col.* 1. *ad med.* & *in reg.* 33. Cancellar. *q.* 21. *num.* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 1215. *num.* 2. Menoch. *de arbitr. caſu* 462. 2

*num.7.*Corbul.*de iure emphyt.cap.15.q.3.num.3.*Bort. *de ſtatuar. vrbis praeſcription. gloſſ.2. n.21. fol.18.* Gonzal. *ad reg.8. Cancellar. gloſſ.9. in annot.num.89.* Cened.*d.ſing.76.n.1.*Card.Tuſch. *d.lit.D, concl.324. num.1.*

3 Significat conſummationem, ſeu perfectionem eius rei, cui adiicitur, vt *in d.l.vrbana, §. pernoctare & in l.2.§.peregiſſe, ff.de adulter. & in l. qui procuratorem, in princip. ff.de procurat.* notant Bart. *in l.quinquaginta, num.1.ff.de excuſat.tutorum.* Panorm.*in cap. ſi conſtiteris, num.13. de accuſat.* Rebuff. *in concord. rubr.de collat.§.1.verb. Per decennium, fol.265.* Tiraq. *in l.ſi vnquam, verb.reuertatur, num.194.C.de reuocan. donat.* Roman. *conſil.301. num.13.* Corn. *conſil.313. num.1. vol.1. & conſil.280. num.3. vol.4.* Socin. iun. *conſil.134.n.93.vol.3.* Ioan.de Imol.*conſil.*101 incip. *In cauſa, num.1.* Maſcard. *de probationib. concl.1215. num.2.* Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rubr.1. §.2. in verb. Par l'eſpece, n.3.fol.94.* Polydor.Rip. *de noctur. tempore, cap.167. num.30.* Mandoſ. *in gloſſ. fa ult. §. Ac tam, in verb. Per perſonas, fol.35. & ſeq. & in §. Ac etiam, verb. Per, fol.257. & in reg.33. Cancellar.q.20. num.7.* Cened. *d.ſing.76. num.4.* Card.Tuſch. *d.concluſ.324. num.2.* vbi ſubdit, quòd ideò teſtes depo-
4 nentes, quòd quis poſſedit per annum, intelligitur per annum perfectum, & finitum. Et fuit dictum *in Perufina ciuilitatis, 26.Ianuarij 1615.coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Farinac. *deciſ.637. num.3. p.2.recent.* Vnde requirere tempus perfectum, tradunt Vulpell.*citato loco, num.2.pag.74.* & Ioan. Garc. *de nobilit.gloſſ.26. in medio.* [Narbona *l.20.gl.2.n.93.tit.1.lib 4.Recop.* vbi quod in compoſitione ſignificat perfectionem, & ſtabilitatem.]

5 Denotat etiam cauſam efficientem, vt *in cap. vt veritatis, 12. q.2.* tradunt Roman. *d.conſ.301. n.13. verſ.& ex dictione Per.* Card.Tuſch. *d.lit.D, concluſ. 324.num.3.*

6 Vlterius denotat augmentum, vt *in l. verùm, §. reſtit.in fine, ff.de minorib. & in l.cum duobus, §.damna ff.pro ſocio, & in cap.ſignificaſti, de elect.* notant Mandoſ.*in d.§.ac etiam, verb. Per, fol.257.* Matt.Socin. *in ſuo tract.de teſtib.n.50.* Cened.*d.ſing.76.n.5.in princ.*

7 Apud Grammaticos hæc dictio vulgò ad locum, ſed ſæpè etiam ad perſonam refertur Cic. *Attic.lib.4.* Nihil intereſt, vtrùm per procuratorem agas, an per te ipſum. Idem *pro Roſcio:* Per alium tranſigam, recede de medio. Idem 1. *de orat.* Plura detrimenta publicis rebus, quàm adiumenta per homines eloquentiſſimos importata.

8 Interdum refertur ad tempus. Cic. *Attic. lib.2. epiſt.23.* Nulla abs te per hos dies epiſtola inanis aliqua re vtili, & ſuaui venerat. Idem *2.Verr.* Nulla res per triennium niſi ad nutum iſtius eſt iudicata. Idem *de Diuinat. lib.1.* Per multas ætates fuerunt. Idem *in Brut.* Duo fratres per idem tempus diſſimiles inter ſe.

9 Aliquando idem quod *Propter* ſignificat. Cic.3. *de Orat.* Per inuidiam depelli Tribunatu. Idem 1. *Tuſcul.* Per iram aliquid facere, quod nos pœniteat.

10 Nonnunquam obſecrantis eſt. Cic. *Attic.lib.13.* Ad quæ recuperanda per fortunas incumbe. Idem *ad Brut.lib.15.* Sed propera, per Deos.

11 Quandoque concedentis. Cic.4. *Academic.* Per me vel ſtertas licet. Idem *Attic.lib.4.* Per me iſta pedibus trahantur. Idem 2. *Philippic.* Petis, vt tibi per me liceat quemdam ab exilio reducere. Idem *pro Milone:* Clodium nihil delectat, quod aut per naturam fas ſit, aut per leges liceat.

Per ſe, id eſt, *ſine alterius ope.* Cic.*de Senect.* Homo per ſe cognitus nulla commendatione maiorum. Idem *pro Seſt.* Per ſe ipſa ſplendet virtus ſemper, neque alienis vnquam ſordibus obſoleſcit. Idem *de Amicit.* Amicitia per ſe, & propter ſe expetita.

Per ſimulationem, per ſpeciem, per cauſam, idem ferè 12
ſignificant. Cic. *poſt redit. ad Quir.* Per ſimulationem amicitiæ nefariè prodiderunt. Idem *6.Verr.* Per ſimulationem ædilitatis ſtatues auferre. Liu. *lib.1.* Per ſpeciem alienæ fungendæ vicis ſuas opes firmauit. Idem *lib.2.* Per cauſam renouari ab Æquis belli.

Per litteras idem eſt, quod literis. Cic.*in Piſon.* Is à 13
Senatu ſupplicationem per literas poſtulauit. Idem *Attic. lib.1.* Antonius purgat ſe mihi per litteras.

Per *ætatem*, id eſt, ob ætatem. Cic.*lib.13.epiſt.30.* 14
Vt primùm per ætatem iudicium facere potueritis. Idem *pro lege Manilia:* Nam quum antea per ætatem huius authoritatem loci contingere non auderem. Idem *pro Dom.* Factus eſt eius filius contra fas cuius per ætatem pater eſſe potuiſti.

Dictio CCLI.

Perdar.

HOc verbum non denotat cauſam latæ ſenten- 1
tiæ, iuxta tradita per Tiraq. *in l.ſi vnquam, verb. Reuertatur, n.156. C. de reuoc. donat.* Card.Tuſch. *lit.P, verb.Priuatio, concl.719.num.8. & n.19.& verb. Pœna, concl.238.n.6.& 7.* Ioan.de Salas *de legib.q.96. tract.14. diſp.15. ſect.6. ſub n.78.* Farinac. *fragment. crim.p.2.verb.Lex, num.128.*

Dictio CCLII.

Perinde.

1 *Improprietatis & fictionis ſignificatiua eſt dict.* Perinde.
2 *Similitudinem omnimodam quandoque denotat dict.* Perinde.
3 *Æqualitatem omnimodam importat dictio* Perinde.
4 Perinde *refertur ad omnes qualitatis, & æquiparat vnam alteri.*
5 Perinde *pro* Æquè, *vel* Ita, *apud Grammaticos vſurpatur.*

HÆc dictio eſt ſignificatiua improprietatis, & 1
fictionis, vt *in l. ſed etſi lex, §.perinde, ff.de petit hæred. & in l.ſacrilegij, ff. ad legem Iuliam peculatus,* gloſſ.Roman.& Alex.*in l.ſi quis, ff.de acquirend.poſſeſſ.* Iaſ.*in l.ſi is, qui procuratore, num.79.191. & 274.ff.de vſucap.* Tiraq. *in l.ſi vnquam, verb. Suſceperit liberos, n.7.C.de reuocand.donat. & in l.connub.gloſſ.7.n.187. & de retract.tit.1.§.1.gloſſ.6.num.27.* Sebaſt.Medic.*de regulis iuris, p.1.reg.10.n.39.* Cagnol. *in l. per ſucceſſ. num.1.ff.de regulis iuris.* Hipp. *ſing.236.& in rubr.C. de prob.num.76.& in l.ſi quis obrepſerit, num.3. ff. ad legem Cornel.de falſis.* Ruin.*conſ.54.num 3.& conſ.43. num.2.vol.5* Mandoſ.*in ſignat.in verb.Perinde valere, poſt princip.fol.17.col.2.* Octauian.Vulpell *de præpoſ. & aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.74.* Menoch. *conſ. 158.num.72.*Surd.*conſ.376.num.41.* Cened.*poſt lib. pract.& canonic.quaſt ſingul.33.n.1.*

Quandoque denotat omnimodam ſimilitudinem, 2
vt *in l.cum hæres, in princip ff.de acquirend.hæred.& in l.qui à patre,* vbi Bart *ff.de confirm. tutor. & in §.item*

nobis,

nobis, in fin. Inſtit. per quas perſonas nobis acquiratur, idem Batt. *in Extranag. ad reprimend. verſ. Perinde.* Roland. *conſ.47. num.3. tom.4.* Grat. *conſil.137.n.10. lib.1.* Ruin. *conſ.53.num.3.vol.1. & conſ.169. num.3. vol.4.* Dec. *conſ.124.col.3. poſt med. & conſ.190.n.3. col.1. verſ. Et quia, & conſ.361.n.4.* Socin. *conſ.240. num.2.lib.2.* Mandoſ. *de priuileg.ad inſtar, q.2.n.15.* Petr.Enriq. *reſp.opuſc.num.33.* Rebuff. *in comment.ad l.vnius,18.verſ.Perinde, pag.mihi 116. & ad l.portus, 59.verſ.Perinde,pag.305. ff. de verb. ſignif.* Menoch. *de arbitr.caſu 314.n.13.* Menoch. *illuſtr.lib.3.cap.107. n.3.* Gam. *Luſitan.deciſ.123.num.2.* Cened. *d.ſing.33. num.2.cum ſeqq.* Cenal. *commun.contra comm.q.7.n.14.* vbi ait, quòd denotat ſimilitudinem, non verò identitatem ſubſtantiæ. Card Tuſch. *tom.2.lit.D. concluſ. 375.num.12.* vbi *num.13.* poſt Batt. *in Extranag. ad reprimendum, verſ. Perinde*, declarat, quòd hæc dictio *Perinde*, & aliæ ſimiles importantes ſimilitudinem, debent importare omnem ſimilitudinem, & ſic per omnia, niſi induceretur contrarietas; quia tunc ad euitandam contrarietatem ſimilitudo non fit quoad omnia.

3 Importat etiam omnimodam æqualitatem, ſecundùm Bonau. *commun. opin. verb. Dictio, pag.52. verſo.*

4 Refertur ad omnes qualitates, & æquiparat vnam alteri, vt *in l.filio, §.penult. ff. de aliment. & cibar.legat.* Menoch. *conſ.20.num.10.* Cald.Pereira *quæſt. forenſ. conſ 4.num.35.*

5 Apud Grammaticos vſurpatur *Perinde* pro *Æquè*, vel *Ita*; iungitur autem ſæpe cum *Ac, Ac ſi, Atque vt.* Cic. 1. *Tuſcul.* Philoſophia perinde ac de hominum eſt vita, merita laudatur. Idem *pro Mar.* Vereor, vt hoc quod dicam, perinde intelligi auditu poſſit, atque ipſe cogitans ſentio Idem *lib.9.epiſt.15.* Non perinde vt eſt reapſe ex literis percipere potuiſti Idem 2. *de Orat.* Sed hæc omnia perinde ſunt, vt aguntur, id eſt, prout aguntur. Cæſ. *lib.4.de bello ciuili:* Perinde ac ſi virtute viciſſent.

Dictio CCLIII.

Per omnia.

1 *Subſtantiam omnem, & qualitatem importat dictio* Per omnia.

2 *Tempus omne reſpicit dictio* Per omnia, *& trahitur ad futura.*

1 VErba hæc ſimul iuncta multum operantur, & important omnem ſubſtantiam, & qualitatem, vt per Alex. *in l.1.num.9 ff. de legat.1.* Petr.Enriq. *reſp. opuſc.2.num.31.* Cott. *in memorabil. verb. Per omnia, pag.979.* & nihil omninò excludent. Surd. *conſ.412, num.19.*

2 Reſpiciunt omne tempus, & trahuntur ad futura iuxta reſoluta per Octauian.Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.75.*

Vide in clauſula *Omnia, & ſingula*, & in clauſula, *In omnibus, & per omnia.*

Dictio CCLIV.

Perpetuò.

1 Perpetuò, *ſeu* In perpetuum, *multis modis ſumitur.*

2 Perpetuò, *ſine præfinitione temporis accipitur, & ſe in infinitum extendit, ac importat idem quod ſemper, & omni tempore.*

3 *Tempus in ſæcula ſæculorum ſignificat dictio* Perpetuò.

4 *Infinitatem ſignificat dictio* Perpetuò, *cùm teſtator vocat ſucceſſiuè in infinitum.*

5 *Perpetuum nihil poteſt eſſe ſub Sole, niſi per ſubrogationem.*

6 Perpetuò *quandoque accipitur ad vitam, ſeu quamdiu aliquis fuerit ſuperſtes.*

7 *Perpetua dici poſſunt ea omnia, quæ licèt aliquo modo ante mortem finiri poſſint, apta ſunt ad vitam durare.*

8 *Perpetuus cenſetur actus, qui certo temporis ſpatio non concluditur.*

9 Perpetuò, *intelligitur non in infinitum, ſed donec quis viuit, propter ſubiectam materiam.*

10 Perpetuò *in vſufructu relicto perſonis, quæ nunquam moriuntur, intelligitur vſque ad centum annos.*

11 Perpetuò *quandoque intelligitur vſque ad tertiam generationem, & quando vſque ad quartam, vt num.12.*

13 Perpetuò *non ſemel 30.vel 40.annos importat.*

18 *Præſcriptionem 10. vel 20. annorum, non verò 30. vel 40. excludit dictio* Perpetuò.

HÆc dictio *Perpetuò*, ſeu *In perpetuum*, multis modis ſumitur, de quibus per Alex. *conſil.71. num.2.lib.6.* vbi ait, quòd plures habet, ſignificatus ſecundùm ſubiectam materiam. Seraphin. *de priuileg.iuramenti, priuil.58.n.14.* Pute. *deciſ.110.n.13.cum ſeqq.lib.1.in correctu.* Mandoſ. *in gloſſ.facult.in proœm. in verb. Ad perpetuam, fol.12.cum ſeq. per plures columnas, & in §.volētes, in verb. Perpetuò, col.204.* Surd. *conſ.554. num.38.* vbi quomodo, & qualiter intelligatur in fideicommiſſis, Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.2.lit.D, concl.326.* Cened. *poſt lib.pract. & canon. quæſt.ſing.78.* [Menoch. *conſ.1263.n.7.* Surd. *conſ.12. n.15.* latè Giurba *conſ.crimin.12.n.31.cum ſeqq.*] 1

Natura huius dictionis eſt, vt ſine præfinitione temporis accipiatur, & ſe in infinitum extendat, ac importet idem, quod *Semper, & omni tempore, l.purè, in fine, ff. de except. l.fundi, §. Labeo, ff. de action. empti, l.eum debere, ff. de ſeruitut.vrbanor. prædior. l.fin. C.de ſuis, & leg.hered. l.1. C.ſoluto matrimon.* Dec. *conſ.472. num.22. & conſ.521. num.12. & conſ.616. num.15. tom.2.* Pariſ. *conſ.81.num.5.vol.3. & conſ.100.num.38. & 39.vol.4. & conſil.53.num.33. & 34.vol.3.* Anton. Butr. *conſil.48.num.3.* Bald. *conſ.372.verſ.Tertio, lib.4.* Gozadin. *conſ.102.num.7.* Socin. *conſ.43.num.4. & 5. vol.3.* Pute. *d.deciſ.110.num.8.* Mandoſ. *in gloſſ.facult. §.volentes, in verſ.Perpetuò, fol.104.* Pinel. *in l.1.p.3. num.67. C.de bonis mat.* Cott. *in memorabil. verb. Perpetuum, pag.683.* Molin. *de primogenit. lib.1. cap.5. n.33.* Ioan.Garc. *de nobilit. gloſſ.1. §.1.n.29.* Anchar. Regien. *q.72.num.10 & 13.p.1.* D.Barb. *in l.quia tale, num.7. ff. ſoluto matrimon.* Surd. *conſ.67.num.36. & conſ.123.num.5.* Anton.Monach. *Bononien.deciſ.40. puncto 3.num.36.& 37.* Card.Tuſch. *d.concl.326.n.8.* Cened. *d.ſing.78.num.1.* [Pancirol. *conſ.135. num.5.* Decian. *conſ.34.n.57.vol.3.* Neguſant. *conſ.490. n.9. & conſil.119.num.68.& conſ.140.num.7.& conſ.182. num.17. & conſil.159. num.38.* Azebed. *l.8.num.51. tit.1. lib.5. Recopil.* Giurba *d.conſil.crimin.11. numero 22.*] 2

Vnde hanc dictionem ſignificare tempus in ſæcula ſæculorum, tradit Pariſ. *conſ.30.num.24.vol.2.* quem refert, & ſequitur Anchar. *d.q.72.num.10. & 13.* 3

4 Et ſignificare infinitatem, cùm teſtator vocat ſucceſſiuè in infinitum, ait Menoch. *conſil.* 1023. *num.* 8.

5 Verùm quia perpetuum nihil poteſt eſſe ſub Sole, niſi per ſubrogationem. *l. eum debere*, *columnam*, *ff. de ſeruit. vrbanor. prædior.* cum traditis per Molin. *de primogenit. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 15. ideò hæc dictio plures habet ſignificatus, & diuerſimodè accipitur ſecundùm ſubiectam materiam. Alexand. *conſ.* 71. *n.* 2. *lib.* 6. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 326. *num.* 3. Menoch. *conſil.* 451. *num.* 25. Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.* 42. *gloſſ.* 5. *num.* 1. [Giurba *d. conſ.* 12. *n.* 31. vbi quod à ſubiecta materia regulatur, & quod diſpoſitionem non ampliat, & *num.* 33. poſt Decian. *conſil.* 13. *num.* 53. *&* 55. *vol.* 2. quod reſtringitur ſecundum naturam actus, cui adiicitur, & ab eo regulatur, & quod eò extenditur, quo de iure poterit.

6 Primò quandoque accipitur ad vitam, ſeu quam-
diu aliquis fuerit ſuperſtes, vt per Menoch. *conſ.* 265.
num. 35. *& conſ.* 29 *n.* 28. Petr. Eoriq. *reſponſ. opuſc.* 2.
num. 30. Seraphin. *deciſ.* 874. *num.* 5. Bald. *conſil.* 372.
incip. *Tempore D. Federici*, *lib.* 4. Card. Tuſch. *d. concl.*
326. *num.* 5. Luſic Franc. de Souſa *in reper. § actionum*,
Inſtit. de actionib. §. 4. *art.* 2. *num.* 7. [Fuſat. *conſ.* 4. *n.* 56.
& *conſ.* 148. *n.* 15. vbi quod verificatur in vita alicu-
7 ius etiam ſecundùm ſubiectam materiam.] Perpetua
enim dici poſſunt ea omnia, quæ licèt aliquo modo
ante mortem finiri poſſint, apta ſunt ad vitam durare, quia non habent tempus certum, intra quod
duratura ſint, *l. ſufficit*, 56. *ff. de condict. indeb. cap. vlt.*
iuncta gloſſ. *verb. Perpetuus, de reſcript. in* 6. cum aliis
adductis per Tiraq. *de retractu*, *tit.* 1. §. 1. *gloſſ.* 4. *n.* 140.
& *tit.* 2. §. 1. *gloſſ.* 1. *num.* 39. Suar. *de legib. lib.* 8. *cap.* 5.
8 *num.* 1. *cum ſeq.* Vnde perpetuus cenſetur actus, qui
certo temporis ſpatio non concluditur, *l. Iuriſperitus*, *in princip.* & *ibi* Bart. *ff. de excuſat. tut. l. de pupillo*, §. *ſi quis ipſi Prætori*, *ff. de noui operis nunciat. cap. ſi gratioſa*, *de reſcript. lib.* 6. Flamin. *de reſign. lib.* 11. *q.* 5. *n.* 46.

9 Intelligitur igitur hæc dictio *Perpetuò* non in infinitum, ſed donec quis viuit, propter ſubiectam materiam, ſicut in vſufructu, qui morte finitur, *l.* 3. §. *fin. ff. quibus modis vſusfructus amittatur*, *&* *in l.* 1. *ff. pro ſocio*, *&* *in* § *finitur*, *Inſtit. de vſufructu*, notant gloſſ. *verb. Eius*, *in Clem.* 1. *de reb. Eccleſ. non alienand.* Dec. *conſ.* 521. *n.* 12. *tom.* 2.

10 In vſufructu verò relictis perſonis, quæ nunquam moriuntur, veluti ciuitati, municipio, Eccleſiæ, vel ſimilibus, intelligitur vſque ad centum annos, non autem in infinitum, ne proprietas ſit inutilis, *l. cùm antiquitus*, *C. de vſufructu*, Alex. *conſ.* 60. *lib.* 1. Ruin. *conſ.* 143. *col.* 4. *lib.* 4. Natt. *conſ.* 67. *n.* 31. *tom.* 4.

11 Quandoque accipitur vſque ad tertiam generationem, vt ex Mandoſ. notat Cened. *d. ſing.* 78. *n.* 4. & in emphyteuſi Eccleſiæ importare tertiam generationem. ex *auth. de non alienand.* §. *emphyteuſis*, & Bald. *conſ.* 372. *verſ.* 4. *lib.* 4. tradit Card. Tuſch. *d. concluſ.* 326. *num.* 7. vbi *num.* 9. ex Bald. *loco proximè citato* declarat, quòd hodie conceſſio in emphyteuſim facta in perpetuum, intelligitur etiam ſine tempore, quamuis emphyteuſis ſit Eccleſiaſtica, ex quo poteſt propria conceſſio fieri.

12 Nonnunquam *Perpetuum* intelligitur vſque ad quartam generationem, ex adductis per Menoch. *conſ.* 197. *num* 65. Prohibitio enim facta, ne perpetuò bona alienentur extra familiam, extenditur etiam vltra quartum agnationis gradum, ſecundùm Menoch. *conſ.* 95. *n.* 4.

13 Non ſemel etiam triginta, vel quadraginta annos importat, *princip. Inſtitut. de perpetuis, & temporalib. action.* Bald. *d. conſ.* 372. *lib.* 4. Put. *deciſ.* 110 *n.* 13. *lib.* 1. *in correctis*. Card. Tuſch. *d. lit. D*, *concl.* 326. *n.* 6.

Vnde excludere præſcriptionem decem, vel vi- 14
ginti annorum, non verò aliam triginta, vel quadraginta annorum, hac dictione tolli probant text. *in l. minor*, *ff. ſtatu liber. ff. de euict. & in l. Prætor ait*, §. *hoc interdictum*, *ff. de noui operis nunciat. & in* §. 1. *Inſtit. de perpetuis, & temporalib. actionib.* adductis per Cened. *d. ſing.* 78. *n.* 5. quia licèt denotet perpetuitatem longiſſimam temporis, non tamen excludit præſcriptionem longiſſimam, vt per Roman. *in l.* 1. *ff. de vſucap.* Bertran. *conſ.* 46. *col.* 1. *vol.* 1. Tiraq. *de retractu*, *tit.* 1. §. 1. *gl.* 2. *n.* 8. *&* 11. Pariſ. *conſ.* 90. *n.* 2. *vol.* 3. Ruin. *conſ.* 150. *n.* 2. *&* 10 *vol.* 4. Mandoſ. *in gloſſ. facult.* §. *volentes*, *in verb. Perpetuò*, *in fine*, *fol.* 205.

Perpetuum quando dicatur, & quibus modis ſu- 15
matur, latiùs Card. Tuſch. *lit. P*, *concl.* 312.

Vide quæ dixi ſub dictione *In infinitum*, *In perpetuum*, 163.

Dictio CCLV.

Perſona.

MAſculinum, & fœmininum complectitur, vt 1
per text. *in cap. mulieres*, *de ſentent. excommunic.* reſoluunt Alphonſ. de Azebed. *ad l.* 1. *num.* 175. *tit.* 5. *lib.* 8. *nouæ Recop.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 58. *n.* 19. *cum ſeqq.* D. Parens meus *in comment. ad Ordinationem Regiam Luſitan. lib.* 4. *tit.* 36. *in princ. n.* 2 Campan. *ad ſtatuta Mediolanen. tom.* 1. *cap.* 284. *n.* 1. Rota *deciſ.* 125. *n.* 36. *p.* 2. *diuerſ.* Et fuit dictum *in Rauennaten. bonorum*, 16. *Decembris* 1613. *coram Vbaldo*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 548. *n.* 3. *p.* 1. *recent.* Et vltra hanc vulgarem ſignificationem, qualitatem in homine notat, qua vnus ab alio differt, vt poſt Coraſ. *in* §. *Sacerd. p.* 4. *c.* 3. *n.* 4. tradit nouiſſimè D. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 16. *n.* 52.

Dictio CCLVI.

Perſuadere.

PErſuadere eſt plus, quàm compelli ſibi placere, 1
vt per Menoch. *conſ.* 175. *num.* 4. vbi *n.* 9. ſubdit, quòd perſuadere dolo is dicitur, qui ſciens rem aliter proponit, & ſuadet.

Verbum hoc non inducit mandatum, vt per *l.* 1. 2
§. *idem Papinianus*, *ff. depoſiti*, notat Nicol. Mozzius *tract. de contract. tit. de ſubſtant. mandati*, *n.* 9.

Dictio CCLVII.

Pertinere.

1 Pertinere *latiſſimas habet habenas.*
2 Pertinere *comprehendit eum, cui debetur actione perſonali, omnem titulum, & ad poſſeſſorium, ac petitorium adaptari poteſt.*
3 *Poſſeſſionem & dominium importat verbum* Pertinere.
4 *Dominium importat verbum* Spectare.
5 *Verbum* Pertineat, *nunquid ſit directum, vel obliquum, remiſſiuè.*

HOc verbum latiſſimas habet habenas, *l. verbum* 1
illud Pertinere, vbi Alciat. & Rebuff. *ff. de verbor. ſignif.*

ſignif. Bertazol.*de clauſulis inſtrament. clauſ.*15.*gl.*2.*num.*2.*& clauſ.*26.*gloſſ.*13.*num.*1. Menoch.*conſ.*963.*num.*20. vbi ait, quòd quatuor modis dicitur negotium ad aliquem pertinere.

2 Et ita latiſſimè ſumitur, vt comprehendat etiam eum, cui debetur actione perſonali, vt per Hippol. *conſ.*26. *num.*13. *& conſ.*40. *num.*25. *& conſ.*60. *n.*8. *vol.*1. Item & omnem titulum, iuxta notata per Portol. *de conſortibus, cap.*3. *num.*5. *& cap.*5. *num.*19. Ac proinde ad poſſeſſorium, & petitorium adaptari poteſt, vt per Menoch. *in prælud. recuperanda, n.*13. Rot. *deciſ.*9. *num.*1. *&* 2. *de cauſa poſſeſſ. & propr. in nouis, & deciſ.*49. *num.*3. *in vtroq.* Aretin. *conſ.*6. *n.*8. Mantic. *deciſ.*296. *n.*9.

3 Vndè etiam cùm ſit verbum latiſſimum, importare poteſt poſſeſſionem, & dominium, ac proinde adaptatur ad vtrumque, vt *in l. liber homo, ff. de acquiren. rerum domin. & in l. per ſeruum, verſ. Quemadmodum, ff. eod. tit.* Felin. *in rubr. de reſcript. num.*7 *verſ. Hoc autem limitatur,* gloſ. *verb. Pertinere, & ibi* idem Felin. *num.*2. *in c. inter dilectos, de fide inſtrum.* Menoch. *conſ.*21. *num.*4 Bertazol. *d. gloſ.*13. *num.*1. Cald. Pereira *de empt. & vend. cap.*22. *num.*22. Glorit. *reſp.*12. *num.*18. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*2. *lit. D, concl.*327. *num.*1. vbi *num.*2. cum Socino *conſ.*8. *num* 4. *lib.*1. tenet, quòd non procedit inquiſitio contra furem, ſi dicatur, quòd furatus eſt rem ad me pertinentem; quia non concluditur, quod ſit mea, quia poteſt
4 verificari in poſſeſſione, & *num.*3. poſt Felin. *in d. rubr. de reſcript. col.*4. *num.*7. *in fine,* ſubdit, quòd ſi dicatur, *Spectat, & pertinet,* tunc intelligitur ratione dominij, quia verbum *Spectat* importat dominium.

5 Verbum *Pertineat* nunquid ſit directum, vel obliquum, & an ſuapte natura ſignificet *ipſo Iure,* an verò ſecus, vide Tiraq. *in l. ſi vnquam de reuocan. donat. in verb. Reuertatur, num.*190. *cum ſeqq.* vbi teſtatur communem eſſe opinionem, hoc verbum non eſſe ſimpliciter directum, ſed obliquum, nec importare *ipſo Iure,* ad ſententiam ferendam, refert Farinac. *fragment. crimin. p.*2. *verb. Lex, n.*140.

Et latiùs quid importet *Pertinere,* declarat Card. Tuſch. *lit. P, concl.*324.

Dictio CCLVIII.

Perueniat.

1 VErbum hoc importat perfectum veniendi modum, vt notat Ægid. Bellam. *conſ.*39. *n.*11. *verſ. vigee vlla ratio,* quem refert Card. Tuſch *pract. concl. tom.*2. *lit. D, concl.*328. *n.*1.

Dictio CCLIX.

Placere.

1 VErbum hoc de boni viri arbitrio intelligitur, iuxta notata per Bened. Ægid *in repet. l. ex hoc Iure, ff. de Iuſtitia, & Iure, p.*1. *c.*8. *n.*60.

Dictio CCLX.

Planè.

1 Planè *vulgariter ponitur pro* Certè.
2 Planè *ſæpè idem ſignificat quòd* Clarè *&* Apertè.
3 Planè *pro* Omnino *quandoque vſurpatur.*

HÆc dictio pro *Certè* vulgariter ponitur, vt *in l. vlt. ff. de Iure fiſci.* Cic. *lib.*1. *de legib.* Sed ego planè vellem me arbitrum inter eos datum. Plaut. *Moſt.* Ipsáne ea eſt? immò planè ea eſt. 1

Sæpe idem ſignificat, quòd *Clarè* & *Apertè.* Cic. 2. *de Finib.* Epicurus autem, vt opinor, nec non vult planè, & apertè loqui. Idem *ibidem:* Sed tu dixiſti iſtud bene Latinè parum planè. 2

Quandoque vſurpatur pro *Omnino.* Cic, *Attic. lib.*12. Accepi Atticum planè bellè ſe habere. Idem *lib.*4. *epiſt.*4. Si te habebo, non mihi videbor planè periiſſe. Idem *lib.*6. *epiſt.*1. Vt te Leucadem deportares, vt ibi planè te confirmares. Idem *in Brut.* Effice id, quod iam propemodum, vel planè potiùs effeceras. 3

Dictio CCLXI.

Plenum, Plenarium, Pleniſſimum.

1 Plenum *illud dicitur, cui aliquid iuris nihil deeſt.*
2 *Diminutionem non recipit, & additione non indiget dict.* Plenum.
3 Plenum *dicitur Perfectum, & cui nihil deeſt.*
4 Plenum *dicitur, cui nihil addi poteſt, &* Plenarium, *quod adiectione non indiget.*
5 *Vſusfructus plenus ſi legatur, non reſtringitur ſolùm ad alimenta, ſed ad vſumfructum omnium rerum, & bonorum hæreditatis.*
6 Plenum, *&* Liberum, *ſunt verba æquipollentia.*
7 Plenarium *dicitur, quod adiectione non indiget.*
8 Pleniſſimum *importat idem quod* Omni meliori modo.
9 *Securitas pleniſſima data dicitur, cui nulla obſtat exceptio, & contra quam nulla datur reſtitutio.*
10 Pleno iure, *intelligitur ſecundùm ſubiectum materiam.*

PLenum, Plenè, & Pleniſſimè intelliguntur, id eſt, ſine aliqua diminutione; & plenum illud dicitur, cui aliquid Iuris non deeſt, vt poſt Bald. & Imol. notat Iaſ. *in l huiuſmodi, §. ædes, num.*5. *ff. de legat.*1. Bald. loquens de plena proprietate *in l. fœmina, §. illud,* per illum text. *C. de ſecund. nupt.* idem Bald. loquens de plena poſſeſſione *in l. mater, C. ad Tertull. & in l. ruptores, §. ſin autem, C. de Epiſcop. & Cleric.* Menoch. *conſ.*325. *num.*17. *cum ſeqq. & conſ.*336 *num.*10. Hinc eſt, quòd plenum tanquam vniuerſale omnia comprehendens non recipit diminutionem, ſeu additione non indiget, quia ei nihil poteſt addi, nec ab eo aliquid poteſt minui, *c. bene quidem,* 96. *diſt. cap. Apoſtolicu, de præbend. in* 6. Bald. *conſ.*293. incip. *Thema. circa finem, num.*3. *lib.*4. *& conſ.*379 *in princip. verſ. Item dicitur plenum,* gloſ. *in Clem.*1. *de re iudic.* Gozad. *conſ.*47. *num.*7. Ruin. *conſ.*100. *verſ.*3. *col.*6. *vol.*3. Socin. iun. *conſil.*1. *num.*17. *vol.*4. Rolan. *conſ.*85. *num.*53. *vol.*4 Peregr. *de fideicommiſſ. art.*3. *num.*95. Surd. *conſ.*515. *num.*5. *vol.*4. Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb ſignif. ſub dict. Plenè, pag.*?0. Menoch. *conſ.*19. *num* 12. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.*249. *num.*5. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*2. *lit. D, concluſ.*297. *num.*14. *& concl.*329. *num.*1. 1 2

3 *Plenum* dicitur perfectum, & cui nihil addi debet. Decian. *conſ.36.num.3. lib.2.* Card.Tuſch. *d.lit. D,concl.329.n.4.*

4 Item *Plenum* dicitur, cui nihil addi poteſt, & *Plenarium*, quod adiectione non indiget Bald. *conſ. 379.in princip.verſ.Item dicitur plenum.*Card.Tuſch. *d.conſ.329. n.5.* ita quod minima pars non deficiat, Gozad. *conſ.47.n.7.*

5 Vnde ſi legetur plenus vſusfructus, non reſtringitur ſolum ad alimenta, ſed ad vſumfructum omnium rerum, & bonorum hæreditatis,vt per Gozad. *conſ.47.n.5.*Surd.*conſ.n.12 & conſ.525.*

6 *Plenum*,& *Liberum* ſunt verba æquipollentia, *l. fideicommiſſa,§.quamquam,ff.de legat.3.* Bald.*in l.& ſi poſt tres ff.ſi quis cautionib.*Alex.*conſ.*108.incip.*Viſo, num.5.lib.2.*Rolan.*conſ.85. num.51.vol.4.* Peregr. *de fideicommiſſ.art.3.num.55.in fine,* Card.Tuſch. *d.lit. D,concl.331.num.8.* *Plenum* quandoque adeò dicitur liberum, vt etiam importare poſſit arbitrium iniquum declarando, vt per Bald. *conſ.579. in princ. verſ.Quandoque,lib.5.*quem refert Card.Tuſch. *d.lit. D,concl.329.n.7.*

7 *Plenarium* dicitur, quod adiectione non indiget Bald. *conſ.579.* incip. *Quando,in princ.* Card.Tuſch. *d.lit.D,concl.330.n.1.*

8 *Pleniſſimum* importat idem, quod *Omni meliori modo.*Alex.*conſ.50.*incip.*In cauſa,num.9.verſ. Poſtremò, lib.7.* quem refert Card.Tuſch. *d.lit.D, concluſ.*

9 339. *num.2.* Vnde pleniſſima ſecuritas data dicitur, cui nulla obſtat exceptio, & contra quam nulla datur reſtitutio, aliàs non diceretur pleniſſima. Alex. *d.conſ.50.n.9.lib.7.*Card.Tuſch.*d.concl.330.num.3.*

10 [Dictio *Pleno iure*, intelligitur ſecundùm ſubiectam materiam Creſc. *deciſ.77.* aliàs 6. *n.18. circa med.de teſtam.*Theodoſ.de Rub.*in ſingul.Rota tom.2. p.4.clauſ.63.n.2.*]

Dictio CCLXII.

Plerumque.

1 *Frequentiam caſus oſtendit dict.* Plerumque,*quaſi ſæpiſſimè.*

2 Plerumque, *importat nonnunquam idem quod* Semper.

3 Plerumque *aliquando exponitur pro* Interdum.

4 *Regulam notat, & deſignat de ſui natura dict.* Plerumque.

5 *Exceptionem, & regulam eſſe in contrarium denotat dictio* Plerumque.

1 Oſtendit hæc dictio caſus frequentiam quaſi ſæpiſſimè,vt per Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif.ſub hac dict.pag.76.* Menoch.*rem.8.recup.n.91.* Paul.Mont.*de tutelis & curis,c.15.n.139.in fine.*[Magdal.*de num.teſt.in teſtam.requiſ.p.1.c.19.n.55.& 56.*

2 Importare quandoque idem quod ſemper, ait Caſtil.*conſ.36.n.31.* quem refert Card.Tuſch. *pract. concl.tom.2.lit.D,concl.522.n.2.*

3 Quandoque exponitur pro *Interdum*, iuxta notata per Menuch. *de præſumpt.lib.5.præſ.30.n.19.*

4 De ſui natura denotat & deſignat regulam, *l.plerumque, in princ.*cum *ibi* notatis *ff. de iure dotium, l. Titia. §.idem reſpondit, ff. de verb.oblig.* Bart.*in l.1.ff. de tutel.& ration. diſtrahen.*Corn.*conſ.68.num.5.vol. 8.* Menoch. *de arbitr. caſu 390. num.3.verſ.ſecundus eſt caſus, & de præſumpt. lib.4. præſumpt.22.num.22.*

5 Maſcard.*de prob.concluſ.892.num.2.* Vnde denotare exceptionem, & regulam eſſe in contrarium per *l. plerumque, & l.locus, & l.pronunciatio,§.1.ff.de verb. ſignific. & l.1.§.1.ff. de itinere,actuque priuato,* notat Tiraq.*de retract.in,tit.1.§.. gloſ.9.n.224.*

Dictio CCLXIII.

Pluries.

1 *Ternario numero contenta eſt dictio* Pluries.

2 Pluries *verificari poteſt in tribus, vel quatuor vicibus, & in bono.*

3 Multa, *verificatur in tribus.*

Ternario numero contenta eſt hæc dictio, vt in 1
c.olim, vbi Bald. *de reſcript.* Vulpell. *de prapoſ.*
& aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.77. Borgn. *deciſ.43.*
n.7. vbi ait, quòd hæc dictio eſt ambigua, & poteſt 2
verificari in tribus, vel in quatuor vicibus. Bald. *in*
cap.in præſentia,col.2.& *ibi* Felin.*col.fin.de teſtib.*Syl-
uan. *conſ.2.num.2.* Gom.*in cap.cum in multis, n.3.de*
reſcript. in 6. Natt. *conſ.70.*incip.*Vidi,n.60.*vbi ait,
quòd poteſt verificari in bono.Cened.*poſt lib.tract.*
& canonic. quæſt. ſing.80.num.4. Steph. Grat. *diſcept.*
*forenſ.cap.135. num.10.*vbi *n.11.*ſubdit, quòd dictio
Multa, etiam verificatur in tribus. 3

Dictio CCLXIV.

Plus.

1 Plus *eſt aduerbium comparatiuum, & de modica quantitate intelligitur.*

2 *Dict.* Plus, *à teſte prolata, cùm ſit ambigua, nihil operatur.*

3 *Verba* Plus,minuſve,*nihil addunt, nihilque imminuunt de confeſſione,niſi aliud probetur.*

4 *Tempus illud quod à principio litis vſque ad diem examinis, ſeu diſpoſitionis, non poteſt ſuppleri vigore dictionis* Plus.

5 *Tempus perfectum quandoque ſignificat dict.*Plus, *cùm agitur de certo tempore probando.*

6 Plus *conſideratur non ſolùm reſpectu quantitatis, ſed etiam reſpectu temporis.*

7 *Subſtantiam rei non mutant* Plus *&* Minus, *nec illam faciunt differre ſpecie.*

Plus minuſve, *certam quantitatem,quæ ex expreſſione conſtat,minimè auget,vel minuit ibid.*

8 Plus *ſcilicet quod eſt, minus licitum eſt.*

9 Plus *apud Grammaticos vſurpatur pro* Magis, *ſeu* Amplius.

Plus eſt aduerbium comparatiuum, & de modica 1
quantitate intelligitur, vt *in l.hac adiectio, ff. de*
verbor.ſignif.& in l.cum filius,§.pater ff.de legat.2.&
in l.& ſi poſt tres, vbi gloſ. & Bald. *ff.ſi quis cantion.*
notant Iaſ.*in l.cùm quidam,num.1.C.de verbor.ſignif.*
Eneran.*in Topicis* [illegible]*alib.cap.ab abſurdo,fol.65.col.1.*
Boër.*deciſ.147.num.7.*Ruin.*conſ.55.num.2.& 3.vol.*
*1.*Gabr.*conſ.168.num.4.tom.1.* Strach.*in tract.de mer-*
catura, p.1. num.27. fol.18. & de adiecto *p.4. q.1.*
num.7.fol.246. & p.vlt.q.fin.n.54.fol.284. Octauian.
Vulpell *de præpoſ.& aduerb ſignif.ſub hac dict.pag.78.*
Menoch. *de arbitr.caſu 145. num.4.cum ſeq.*
Prolata à teſte, cùm ſit ambigua, nihil operatur 2
vt per Alex.*conſ.109.num.15.vol.4.*Iaſ.*in rubr. ff. ſo-*
*luto matrimon. num.5.*Viu. *tom.1. commun.opin.lib.4.*
tit.10.de teſtib.num.379. Menoch. *de arbitr.caſu 47.*

in

in princip. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1396. *num.* 8. Petr. Enriq. *reſp. opuſc.* 2. *num.* 31. *in princip.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 277. *num.* 10. *cum ſeqq.* Cened. *d. ſing.* 80. *n.* 2.

3 Et dictio *Plus minúſve*, nihil addit, nihilque minuit de confeſſione, niſi aliud probetur, vt per Bart. *in l. Publia, §. fin. ff. depoſiti, & in l. in actione ff. de furtis*, vbi ait, admittendum eſſe libellum, in quo certum petitur, & additur cauſula illa *Et plus*: nam dictio *plus* nihil operatur, niſi poſtea probetur aliquid certum. Alea. *cenſ.* 8. *in fine, vol.* 4. Strach. *d. p. vlt. q. fin. num.* 37. *cum tribus ſeqq. fol.* 284.

4 Nec vigore huius dictionis poteſt ſuppleri illud tempus, quòd eſt à principio litis, vſque ad diem examinis, ſeu diſpoſitionis, vt notat Maſcard. *de probat. concl.* 424. *n.* 24. quem refert Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſ.* 9. §. 1. *in annot. n.* 91.

5 Interdum ſignificat tempus perfectum, cùm agitur de certo tempore probando, ex notatis per Menoch. *de arbitr. caſu* 47. *num.* 1. & nihil releuat, ſecundùm Vin. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 34. *n.* 61.

6 *Plus* conſideratur non ſolùm reſpectu quantitatis, ſed etiam reſpectu temporis, iuxta tradita per Menoch. *cenſ.* 279. *n.* 7.

7 *Plus* & *Minus* non mutant ſubſtantiam rei, nec illam faciunt deficere ſpecie, vt *in l. fin. de fundo instructo, & in l. legate generaliter, ff. de legat.* 1. Matt. Anton. *variar. lib.* 3. *reſol.* 39. *num.* 4. Ferrer. *in conſtu. Cathaloniæ gloſ.* 8. *num.* 155. Thomas de Thomaſſet *reg.* 225. vbi ſubdit, procedere, quando differunt accidentaliter, ſecùs autem ſi differant eſſentialiter.

8 [Dictio *Plus minúſve*, certam quantitatem, quæ ex expreſſione conſtat, minimè auget, vel minuit, nouiſſimè Ioſeph Vela *diſſert.* 24. *n.* 15.

9 *Plus* ſcilicet, quod eſt minùs, licitum eſt *l. non debet, ff. de regulis Iuris, auth. multo magis, C. de ſacroſ. Eccleſ. cap. cui licet,* 53. *de regulis Iuris, lib.* 6. Farinac. *in praxi crimin. p.* 4. *cenſ.* 60. *num.* 109. Thomas de Thomaſſet *reg.* 85. Ferrer. *in conſtit. Cathaloniæ, gloſ.* 4. *num.* 42. vbi ait, quòd cui non licet quod eſt minus, nec licere debet quod eſt plus,

10 *Plus* apud Grammaticos magis accedit ad nomen quàm *Magis*, proinde non temerè pro magis vſurpandum eſt, Cic. *de Amicit.* Ne plus æquo quid in amicitia congeratur. Idem *Attic. lib.* 6. Dimidio plus ſcripſit.

Sæpè autem vſurpatur pro *Amplius*. Cic. *2. de natura Deor.* Moleſtum eſt vno digito plus habere. Idem 1. *Philippic.* Plus vna me nocte retinere non potuit Idem *Pro Quintl.* Ac tecum anno plus viait.

Dictio CCLXV.

Plures.

1 Plures *verificantur in duobus.*

2 *Teſtis ſi dicat quòd Titius poſſedit per plures, & plures annos, intelligitur de quatuor propter geminationem.*

3 *Pluralis numerus vno non contentatur, ſed in duobus ad minus verificari debet.*

4 *Numerum quemcumque importat dict.* Plures, *quando eſt comparatiuè poſita, & denotat exceſſum.*

5 Plures *cùm vocantur ſub plurali numero, omnes æqualiter eodem tempore ſuccedunt.*

6 *Pluribus quando per verbum obliquum relinquitur & omnes alternatiuè dicuntur vocati ordine ſucceſſiuo.*

7 *Dict.* Plura, *in materia prohibitiua verificatur ſolum in duobus.*

Dictio *Plures* verificatur in duobus, vt per Marſil. *ſing.* 378. *n.* 5. Roch. de Curte *in tract. de conſuetud. part. n.* 371. *verſ. prima eſt concluſio.* Dom. *in cap. cum plures, in princip. de offic. deleg.* Borgnin. *deciſ.* 43. *num.* 7. Benintend. *deciſ.* 43. *num.* 6. Suid. *de aliment. tit.* 7. *q.* 23. *num.* 26. Petr. Enriq. *reſp. opuſc.* 2. *num.* 33. Rum. *conſ.* 44. *num.* 13. *lib.* 3. Hooded. *conſil.* 100. *num.* 32. *vol.* 2. Maſcard. *de probat. concluſ.* 838. *num.* 12. Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quaſt. ſing.* 80. *num.* 3. [Magdal. *de num. teſt. in teſtam. requiſ. p.* 1. *c.* 16. *n.* 83. vbi quod hæc dictio in Doctore ſtat aſſertiuè, non dubitatiuè.] Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Plus, n.* 5. vbi cum Rom. ſubdit, quòd ſi teſtis dicat, quod Titius poſſedit per plures, & plures annos, intelligendum eſt de quatuor propter geminationem? de quo etiam Ioan. de Imol. *conſ.* 101. incip. *In cauſa, num.* 2. quem refert Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 2. *lit. D, concluſ.* 33. *n.* 1. 1 2

Pluralis enim numerus vno non contentatur, vt per Menoch. *cenſ.* 198. *num.* 6. & *cenſ.* 404. *num.* 2. Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 333. *n.* 1. & *lit. P, concl.* 367. Immò in duobus ad minus verificari debet, *l. vbi numerus, ff. de teſtib. cap. pluralis locutio,* 40. *de regulis Iuris, lib.* 6. cum citatis per Maſcard. *concl.* 838. *n.* 12. & Eſcobar. *de ratiocin. c.* 18. *n.* 43. & Euerard. *in Topicis, loco* 54. 3

Quando autem hæc dictio eſt comparatiuè poſita, & denotat exceſſum, tunc importat quemcumque numerum, vt per Signorol. de Homodeis *conſ.* 148. *in fin. verſ. item pars diuerſa,* quem refert Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 333. *n.* 3. 4

Plures cùm vocantur ſub plurali numero, omnes æqualiter eodem tempore ſuccedunt. Menoch. *cenſ.* 158. *n.* 17. declarando vt ibi *n.* 53. 5

Pluribus verò quando per verbum obliquum relinquitur, ij omnes alternatiuè dicuntur vocati ordine ſucceſſiuo, ea eodem Menoch. *cenſ.* 325. *num.* 44. 6

In materia verò prohibitiua dictio *Plura* verificatur ſolùm in duobus, vt fuit dictum in Rot. *deciſ.* 233. *n.* 25. *p.* 1. *diuerſ.* & *deciſ.* 528. *n.* 3. apud Farinac. *p.* 1. *recent.* 7

Dictio CCLXVI.

Plurimi.

Dictio *Plurimi* ad minus in tribus debet verificari, gloſ. *in §. & quod ſæpè, in auth. de trient. & ſemiſſ.* Doct. *in l. centinuus, §. item qui inſulam, ff. de verbor. oblig.* Benintend. *Bouonia deciſ.* 43. *n.* 7. Petr. Enriq. *reſp. opuſc.* 2. *n.* 33. Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quaſt. ſing.* 80. *n.* 3. *in princip.* 1

Dictio CCLXVII.

Porrò.

1 Porrò, *idem ſignificat quòd* Deinde, *ſeu* Poſtea.

2 Porrò *aliquando pro* Vltrà *vſurpatur.*

3 Porrò *non ſemel pro* Autem *vſurpatum, continuat orationem.*

Idem ſignificat apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Auctores, quod *Deinde*, ſeu, *Poſtea*. 1

Cic.

Cic.3. *Verr.* Hominibus & natura,& conſuetudine,
& diſciplina leuiſſimis, porrò autem populi Roma-
ni conditione ſociis, fortuna ſeruis. Idem *Verr.*4.
Sic porrò noſtros homines diligunt. Terent. *Andr.*
Moue ocyùs te, vt quid agam, porrò intelligas.

2 Aliquando ponitur pro *Vltra*, Cic.4.*de Finib.* Per-
ge porrò, nam de iſto magna diſſenſio eſt. Liuius
*lib.*1. Ex loco infecto agere porrò armentum cœpit.

3 Non ſemel pro *Autem* vſurpatum continuat ora-
tionem. Cic. *pro Milone:* Eum porrò ſummo con-
ſenſu populi Romani Conſulem fieri videbat. Idem
pro Planc. Nihil porrò tam inhumanum, &c. Idem
7. *Verr.* Age porrò tu, qui te tam religioſum exiſti-
mari voluiſti interpretem fœderũ. Idem *pro Quinct.*
Clamabat porrò Quinctius. Idem *Attic.lib.*1. Porrò
autem neque mihi accidit.

DICTIO CCLXVIII.

Poſſum.

1 *Facultatem, ac liberam voluntatem, non autem ne-
ceſſitatem importat verbum* Poſſum, *quando
affirmatiuè profertur.*
2 *Arbitrium, & electionem inducit verbum* Poſſum
affirmatiuè conceptum.
3 *Neceſſitatem importat verbum* Poſſum, *negatiuè
prolatum, actum contrà geſtum omnino reddit
nullum, priuátque omni potentia.*
4 *Negatiua præpoſita verbo* Poſſum, *reddit ipſo iure
actum inutilem, ſi fiat in contrarium.*
5 *Verbum* Poſſum *iunctum cum dict.* quouis, *ſeu*
quoquomodo, *operatur impotentiam ex aliqua
alia cauſa, iure, vel titulo.*
6 *Extenſiuum eſt verbum* Poſſum, *quod trahitur ad
futura habentia cauſam de præſenti.*
7 *Verbum* Poſſum *comprehendit illud quod licitè &
commodè fieri poteſt, non autem id quod eſt con-
tra bonos mores.*
8 *Verbum* Poſſum *intelligitur ſecundùm Iuris diſpo-
ſitionem.*
9 Poſſe *videtur, qui facit quominus poſſit.*
10 Poſſe *quis non dicitur quod incommodè poteſt, vel
facilè, aut ſine periculo exequi non valet, vel
quod non honeſtè poteſt, vel quod contra ius
poteſt.*

1 VErbum hoc importat facultatem, ac liberam
voluntatem, & non neceſſitatem, quando affir-
matiuè profertur, vt *in l. ſæpè*, cum ibi notatis, *ff. de
offic. Præſidis, & in l.*1. *C. quomodo, & quando Iudex*,
notant gl. *verb. poſſit, in c. teſtamentũ, de reſcript.* Coſm.
*in pragm. ſanct. tit. de collat. verb. Poterunt, pag.*180.
Menoch. *conſ.*1069.*n.*4. *& conſ.*1199.*n.*12. Surd. *de
aliment. tit.*4.*quæſt.*4.*n.*14.*&* 17. Caroc. *deciſ. caſu* 36.
*n.*3. Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ.*27.*gloſſ.*13.*n.*5.
Gutier. *de tutel. & cur. p.*1.*c.*7.*num.*6. Seraph. *de pri-
uileg. iuram. priuil.*33.*n.*69.*cum ſeqq.* Moel *in empo-
rio Iuris, p.*1.*tit.*2. *in prel. n.*18. Aloyſ. Ricc. *in praxi
rerum fori Eccleſ. deciſ.*720.*n.*1.*in* 1.*edit. aliàs reſol.*
610.*n.*7.*in* 2.*edit.* Pichard. *in diſp. de mora, n.*121. Fa-
rinac. *in praxi crim. p.*1.*lib.*1.*tit.*3.*q.*23.*n.*5. Caſtil. *con-
trou. lib.*2.*cap.*30.*num.*41. Melch. Phœbos *Luſit. deciſ.*
9.*n.*6. Sanch. *de Matr. lib.*6.*diſput.*38.*n.*2. Stephan.
Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*1.*c.*146.*num.*15.*& tom.*3.
*c.*506.*n.*12.*&* 13. Gregor. *deciſ.*85.*n.*7. Et in hoc
ſenſu exponitur pro verbo, *Debet.* Flam. *de reſign.
lib.*5. *q.*3.*n.*84. Seraph. *de priuilegio* 33. *num.*71. Et
quòd ſit meræ facultatis, & non neceſſitatis, tam in
reſcriptis, quàm in legibus, & in contractibus, dicit
Rot. *deciſ.*329.*num.*3.*p.*2.*recent.* Affirmatiuè etiam 2
conceptum inducit arbitrium, & electionem, ex tra-
ditis per Ferret. *in conſtit. Carbalon. gloſ.*1.*n.*322.

Negatiuè autem prolatum neceſſitatem importat, 3
& actum contrà geſtum omnino reddit nullum,
priuatque omni potentia, iuxta gl. *verb. Non poteſt,
in c. non poteſt, de leg. iur. lib.*6. Bern. *reg.*487. Bart. *in
l. Mæuius, §. duobus, col.*8.*verſ.*4.*quæro, n.*20. *ff. de leg.*
2. Roland. *conſ.*2.*n.*40.*lib.*4. Pariſ. *conſ.*58.*n.*35.*lib.*4.
Tiraq. *de iure mariti, gloſ.*4.*n.*1.*&* 11. Vital. de Camb.
*in tract. clauſ. pag.*400.*num.*1. Hipp. *conſ.*65.*n.*17.*vol.*
1. Molin. *de primog. lib.*2.*c.*11.*num.*11.*cum ſeqq.* Ioan.
Garc. *reg.*485. Gallet. *in margar. caſuum conſcientiæ,
verb. clauſ. pag.*40. Auila *ad c.*3. *Prætorum, in gloſ. Pue-
dan.* Lancell. Gallia *in conſuetud. Alex. in gl. non poſſit,
in princ. à num.*2. Burſat. *conſ.*164.*n.*3. Paul. Fuſch.
*lit. P. fig.*57. Alex. *conſ.*77.*num.*2.*vol.*3. Roland. *conſ.*
80.*num.*57.*vol.*3.*& conſ.*2.*n.*40.*vol.*4. Petr. Madagl.
*de num. teſtium in teſtam. p.*1.*cap.*10.*n.*101. Gutier. *in
repet. l. nemo poteſt, num.*145.*ff. de leg.*1.*& pract. lib.*3.
*§.*51.*num.*2. Menoch. *vſufrequẽn. cap.*10.*n.*3. Azebed.
*ad l.*1.*num.*1.*tit.*3.*lib.*5.*& l.*4.*num.*1.*tit.*6.*& l.*8.*n.*1.
*tit.*10.*cod. lib.*5.*noua Recopil.* Couarr. *in cap. quamuis
pactum, de pactis, lib.*6.*p.*2.*§.*4.*n.*4. Cald. Pereira *in l.
ſi curatorem, in princ. n.*17.*C. de in integr. reſtit. & de
poteſt. eligendi, cap.*16.*num.*1.*& n.*42.*& de reſol. em-
phyt. c.*3.*num.*1. Petr. Enriq. *reſp. epiſc. c.*2.*n.*33. Card.
Tuſch. *lit. P, concl.*464. Sanch. *de Matr. lib.*6.*diſp.*8.
*n.*20.*& in præcepta Decalogi tom.*2.*lib.*6.*c.*4.*num.*38.
verſ. idem. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.*3.*q.*41.*n.*31.
Rota *deciſ.*515.*n.*3.*p.*1.*recent.* & quòd ratione ſub-
iectæ materiæ importet hoc verbum neceſſitatem,
& obligationem, cenſuit eadem Rot. *deciſ.*48.*n.*6.
*p.*2.*recent.* [Verbum hoc relatum ad commiſſariam
neceſſitatem inducit. Noguerol. *allegat. iur. tom.*1.
*alleg.*9.*n.*47.] Negatiua enim propoſita huic verbo 4
reddit ipſo iure actum inutilem, ſi fiat in contrarium
iuxta reſoluta per Gomez *in c. ve animarum, §. ſtatu-
to, num.*24.*de conſtit. lib.*6. Ceual. *com. contra comm. q.*
404.*n.*5. Rebell. *de oblig. Iuſtit. p.*1.*lib.*1.*q.*6.*n.*42.

Si quoque addantur verba *quouis*, ſeu *quoquomodo* 5
dicendo, *non poſſint quouis modo operarentur, vt quis
ex aliqua alia cauſa, iure, vel titulo petere non valeat.*
Ruin. *conſ.*98.*n.*11.*lib.*2. Cephal. *conſ.*13.*n.*2.*vol.*1.
Vnde nec includere modos ſimiles & diſſimiles,
æquales & inæquales, ac maiora expreſſis Roland.
*conſ.*2.*n.*32.*vol.*4.*& conſ.*5.*num.*46.*vol.*1. Ceph. *conſ.*
121.*num.*1.*vol.*1. & etiam modos indirectos, idem
Ceph. *conſ.*76.*n.*16.*&* 17 *in fine, & conſ.*688.*n.*7.

Verbum hoc eſt extenſiuum, quod trahitur ad 6
futura habentia cauſam de præſenti, vt *in l. ſi ita quis
teſtamento* 53. vbi gloſſ. *verb. quandoque, ff. de leg.*2. *l.
quod ſeruus,*7 *in fine*, vbi *gloſ. verb. poteſt, ff. de condit.
cauſa data*, notant Alex. *conſ.*46. incip. *Viſis, n.*2.*verſ.*
3.*lib.*1.*& conſ.*1. incip *Perſpectis, n.*6.*lib.*5. vbi Apo-
ſtil. *in verb. extenſiuum*, ait, quòd comprehendit ius
de futuro Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c.*555.*n.*17. Ber- 7
taz. *de clauſul. inſtrum. clauſ.*27.*gloſ.*13.*n.*5. vbi etiam
dicit de iſto verbo quòd comprehendit illud, quod
licitè & commodè fieri poteſt, per text. *in l. nepos
Proculo*, vbi Alciat. *ff. de verb. ſignif.* gloſſ. *verb. licitè,
reg.*1.*de regulis Iuris, lib.*6. Et quod non comprehen-
dit id, quòd eſt contra bonos mores per *l. culpa ca-
ret. & ibi* Cagnol. *n.*3.*ff. de reg. Iuris.*

Intelliguntur ſecundùm Iuris diſpoſitionem, iux- 8
ta tradita per Seraph. *de priuileg. iuramenti, priuil.*
71.*num.*72. Rot. *deciſ.*358.*num.*4.*p.*2.*in poſth. Farin.
aliàs, p.*4.*recent.* vbi quod inducat prohibitionem, &
dicitur clauſula prohibitiua.]

Poſſe

Poſſe videtur qui facit quominùs poſſit, *l. ſi bona fide, 12. ff. de noxalibus action.* Poſſe quis non dicitur quod incommodè poteſt. Menoch. *conſil. 2. num. 10.* Vel quod facilè aut ſine periculo exequi non valet. Idem Menoch. *conſ. 351. num. 34.* Vel quod non honeſtè poteſt, *d. l. nepos Proculo.* Surd. *conſ. 203. n. 44.* Menoch. *conſ. 901. num. 61.* Vel quod contra ius poteſt, cùm verba ſunt intelligenda ſecundùm ius, *l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, cap. cauſam, quæ de reſcript. cap. cùm dilectus de conſuetud.* Steph. Gratian. *Marchia deciſ. 13. n. 34.*

Dictio CCLXIX

Poſt, Poſtea,

1 Poſt, & Poſtea, *eiuſdem ſunt ſignificationis & naturæ.*
2 *Tempus non certum, ſed ambiguum ſignificant dict.* Poſt, & Poſtea, *ſecundùm ſubiectam materiam.*
3 *Separatiuæ dictiones ſunt* Poſt, & Poſtea.
4 *Actum ſequentem factum incontinenti, & ex interuallo poſſunt ſignificare dictiones* Poſt, & Poſtea.

1 HViuſmodi dictiones eiuſdem eſſe ſignificationis, & naturæ, probant Tiraq. *in l. ſi vnquam,*
2 *verb. & poſtea, à num. 15. cum ſeqq.* vbi *num. 13.* ait, quantum ad interuallum nihil omninò differre, ſicut *Ante*, & *Antea.* Rebuff. *ad l. Labeo, 14. §. item ſi Dominus, ff. de verbor. ſignif. pag. 138. verſ. poſteà,* vbi ait, eas non certum tempus, ſed ambiguum ſecundùm ſubiectam materiam ſignificare. Anton. Theſ. *deciſ. 30. n. 1.* Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſing. 34. n. 4. & 5.*
3 Sunt dictiones ſeparatiuæ, vt *per l. ſi cui legetur, ff. de legat. 1.* notant Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Poſt, pag. 78.* vbi *num. 2* aſſerit,
4 quòd denotare poſſunt actum ſequentem factum incontinenti; & ex interuallo, ſecundùm ſermonis proprietatem, & quòd ſignificant extremitatem, & lapſum totius temporis, ac inducunt conditionem.

Dictio CCLXX.

Poſt.

1 *Ambigua dictio eſt* Poſt, *& varij ſenſus.*
2 *Excluſiuè ſtat dictio* Poſt, *quando apponitur in diſpoſitione in qua tēpus, vel terminus ſtatuitur.*
3 *Termino, vel dilationi alicui iuncta dictio* Poſt, *importat vt dilatio præcedens totaliter ſit conſumpta.*
4 *Interuallum modicum denotat dictio* Poſt, *quando ponitur in diſpoſitione, in qua poteſt ſignificare & modicum, & longum interuallum.*
5 *Actum immediatè ſequentem ſine interuallo importat dict.* Poſt.
6 *Ordinem ſucceſſiuum denotat dict.* Poſt, *præcipuè quando reſpicit perſonam.*
7 *Ordinem per prius, & poſterius importat dict.* Poſt.
8 *Conditionem an & quando denotet dict.* Poſt, *oſtenditur.*
9 Poſt, *quando apponitur in aliqua diſpoſitione, in qua poteſt ſtare inceptiuè, ſeu inchoatiuè, & poteſt ſimiliter ſtare completiuè, perfectiuè, ſiue finitè, ſemper tunc accipienda eſt perfectiuè, completiuè, & finitè.*
10 *Teſtificantes variè per dict.* Poſt, *gratia contrarietatis euitandæ, quomodo concordandi, oſtenditur, &* num. 11. & 12.
13 *Dict.* Ante, *&* Poſt, *ita ſunt intelligenda, vt actus, de quo quæritur, non viscetur.*
14 Poſt, *omninò contraria eſt dict.* Ante.
15 Poſt, *apud Grammaticos qualiter accipiatur, &* num. 16.

EST dictio ambigua, & varij ſenſus, vt refert Galliaul. *in repet. l. Gallus, ff. de liber. & poſthum. n. 37.* 1

Quando hæc dictio *Poſt* apponitur in diſpoſitione, in qua tempus, vel terminus ſtatuitur, & ponitur ante dictionem *Diem*, tunc ſtat excluſiuè, & facit, vt dies ille, cui adiicitur, non comprehendatur in termino. Ita gloſ. *verb. proponatur, in cap. frequens, de reſtit. ſpol. lib. 6.* & *ibi* Archid. *ante num. 1. in verſ. Poſt diem, gloſ. 1. poſt med. in cap. quod à patribus. 75. diſtinct.* Specular. *in tit. de citat. §. Viſo, col. vlt. verſ. Item nota.* Alber. *in Dictionario, verb. Poſt diem Sabbati.* Bart. *in l. 2. §. creditum, col. 2. verſ. aduerte, ff. de rebus creditis.* Tiraq. *de retract. tit. 1. § 1. gloſ. 11. n. 40. & 50.* Perez *ad l. 22. verſ. Itē nam dictio, Poſt, tit. 2. lib. 7. Ordinam, pag. 408.* Cened. *d. ſing. 34. n. 1.* [Fuſar. *conſ. 184. n. 86.* vbi quod excluſionem inducit, & declarat præcedentem diſpoſitionem non comprehendi in ſequenti, & *conſ. 184. n. 104.* vbi quòd ſeparat & excludit perſonas expreſſas.] 2

Adiuncta hæc dictio alicui termino, vel dilationi, importat, vt dilatio præcedens totaliter ſit conſumpta, vt ſi aſſignatur terminus poſt primam dilationem, ille terminus non currit, niſi totaliter conſumpta prima dilatione. Ita per text. *in cap. Capellanus, de feriis,* notant Gemin. *conſ. 121. num. 4.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 336. num. 1.* vbi *num. 3.* poſt eumdem Gemin. *d. conſ. 121. num. 10. 11. & 16.* reſtringit, niſi is, ad cuius fauorem ſtatuitur terminus, velit præuenire, quia tales termini bene non poſſunt præteriri; ſed tamen hæc dictio *Poſt* non importat, quin is, qui habet dilationem, poſſit illi termino renunciare, & tunc ſuccedit alius terminus aſſignatus pòſt. 3

Quandò verò iſta dictio ponitur in diſpoſitione, in qua poteſt ſignificare & longum, & modicum interuallum, tunc hæc dictio *Poſt* denotat modicum interuallum, quia illa ſimpliciter poſita differt à dictione *Poſtea* pariter ſimpliciter poſita; cùm hæc dictio *Poſt* non denotet interuallum, ſed pro *Confeſtim*, aut *Incontinenti* accipiatur. Dictio verò *Poſtea* ſuapte natura interuallum longum, vel ſi malueris paruum ſignificat, ſecundùm ſubiectam materiam ex Tiraq. *in d. l. ſi vnquam, verſ. & poſtea, à num. 7.* Ita probat text. *in l. iuris gentium, §. quinimò, ff. de pactis,* ibi, *poſt emptionem ex interuallo.* Si namque *Poſt* importaſſet ex interuallo, fruſtrà fuiſſet additum, & ſimilis text. *in l. duobus, in princ. ff. de duobus reis,* & facit text. *in cap 1. in princip. de reſtit. ſpol. in 6.* per quem dicit ibi Gemin. *num. 8.* quòd dictio *Poſt* importat actum immediatè ſequentem ſine interuallo. Rot. *deciſ. 523. n. 3. p. 1. in poſth. Farin.* aliàs *p. 3. recent.* vbi an hæc dictio excludat tempus mediatum, & an intelligi debeat mediatè, vel immediatè: Vnde ſi teſtis dicat Titium poſſediſſe poſt Sempronium, intelligitur immediatè; quàm opinionē, & differentiam inter prædictas dictiones ſequuntur Iaſ. *in l. iuris gentium, § quinimo, n. 8. ff. de pact. & in l. dotem, n. 3. & in l. fructus, n. 5. verſ. in antera die. ff. ſoluto matrim.* Tiraq. *d. verb Poſtea, n. 11.* Gom. *in cap. 1. n. 116. de conſtit. lib. 6.* Caſſan. *in conſuet. Burgund. rub. 4. §. 6. in verb. Apres le trepas, ante n. 1. pag. 592.* 4 5

Ordinem

6 Ordinem ſucceſſiuum denotat hæc dictio *Poſt*, præcipuè quando reſpicit perſonam, vt *in l.liberorum ff.de verbor.ſignif.& in l. Iuriſconſultus,ff.de gradibus,& in l.poſt conſanguineos, ff.de ſuis,& legitimis hæredibus*, Dec.*conſ.431.num 6.* Decian.*conſ.1.num.*
7 226.*lib.1.* Card.Tuſch. *d.lit.D,concluſ.336.num.6.* Brunor.à Sole *in locis commun. verb. dictio, 21.* Importat enim ordinem per prius, & poſterius, prout citato Pariſ.*conſ.19.num.6. lib.2.* fuit dictum *in Treneren. loci Capitularis, 10. Martij 1606. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Farinac. *deciſ.167. num.6. part.2.recent.* vbi etiam habetur, quòd importat conditionem, ad text.*in l.inter illam,ff.de verbor.oblig.* Et quòd hæc dictio poſita in aliqua diſpoſitione,in qua poteſt denotare conditio-
8 nem,tunc eam inducit principaliter, & non acceſſoriè;& quòd in hoc differt à dictione *Cum*,quæ acceſſoriè conditionem denotat, vt poſt alios tradit Iaſ. *in l. ſi cui legetur, §. hoc autem, num.9. ff. de legat.1.* quem refert Cened. *d.ſing.35.n.11.*

9 Quando verò hæc dictio *Poſt* apponitur in aliqua diſpoſitione, in qua poteſt ſtare inceptiuè, ſeu inchoatiuè, & poteſt ſimiliter ſtare completiuè, perfectiuè, ſiue finitè,tunc ſemper eſt accipienda perfectiuè, copulatiuè, & finitiuè, vt probat text. *in l. ſi ita fuerit libertas, 41.ff. de manumiſſ.teſtam.* notant gloſſ. *verb. fari poſſit,in l.inter illam,217.ff.de verber. ſignif.* dum ait, eſſe differentiam, ſi teſtator dicat: Anno duodecimo liber eſto, vel poſt annum duodecimum; quia primo caſu ſtatim inchoato duodecimo anno liber erit, ſed in ſecundo minimè, donec fuerit annus perfectus,prout refert Cened.*d.ſing.35 num.53.*

10 Verùm gratia contrarietatis euitandæ aliter ſumitur, videlicet quando profertur à teſtibus inuicem contrariis; nam ſi vnus teſtis dicat: Promiſit poſt nuptias; alter verò dicat: Promiſit ante nuptias; tunc dictio *Poſt* intelligitur, poſt nuptias ſcilicet contractas, & alter teſtis intelligitur ante nuptias ſcilicet finitas Ita Bart.*in l.1.§. creditum*, & *ibi* Dec. *n.5.in 1.lectura, & n.9. in 2.lectura,* & Iaſ.*n.9.ff.de rebus creditis.*

11 Sic etiam ſi vnus dicat, Poſt guerram, alter verò, Ante primus intelligitur,Poſt guerram cœptam; ſecundus verò, Ante illam finitam, vt poſt Bart. tradit Cardin.Tuſch. *d.lit,D,concl.336.n.5.*

12 Sic etiam quando vnus teſtis diceret hoc contigiſſe poſt publicationem, & alter teſtis diceret ante publicationem: nam dictio *Poſt* hoc caſu interpretari debet poſt publicationem ſcilicet inchoatam, & ante publicationem ſcilicet finitam, vt per Dec. *in d.l.2.lectura 2. num. 9. cum ſeqq.* Ang.*conſ.278.col. penult.verſ.nunc venio.* Capic. *deciſ.37.num.1.* Teſtes enim debent induci ad concordiam, ſi poſſibile ſit, ea adductis per Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium, n.98.*Farin.*in praxi crimin.q.65.n.92. cum ſeqq.* quos refero ego ipſe *in collect. ad cap.in noſtra, 32.n.14. de teſtibus.*

13 Illud aduertere oportet, quòd dictiones *Ante*, & *Poſt*, ſicut & dictiones *Prius*,vel *Poſtea*, ſic ſunt intelligendæ. vt actus, de quo quæritur, non vitietur, iuxta reſoluta per Bald. *conſ.179.* incip. *Ad euidentiam,num.2.verſ.ſed pro ſtipulatore,lib.2.* quem refert Card.Tuſch. *d.concl.336.n.4.*

14 Hæc dictio *Poſt* eſt omninò contraria dictioni *Ante*; quia dictio *Ante* denotat tempus,quod præcedit; *Poſt* verò denotat tempus, quod ſequitur,vt ex Bart. & aliis tradit Dec. *in d.l.2.§. creditum, in 1. lectura, n.11.& in 2.lectura, n.23.ff.de rebus creditis*, quem refert Cened.*ſing.34.n.12.*

Apud Grammaticos *Poſt* vel eſt præpoſitio, vel 15
aduerbium; quatenus præpoſitio eſt, accuſatiuum regit, illique opponitur *Ante*. Cic. *Attic.* Hic magiſtratus multis annis poſt Decemuiros inſtitutus. Idem *pro Roſcio*: Aliquot poſt menſes iis occiſus eſt. Cæſ. *lib.3. de bello Gallico*: Repentè poſt tergum equitatus cernitur. Cic. *in Catilin.* Cauſa enim eſt poſt Vrbem conditam hæc inuenta ſola, in qua, &c. Idem *in Brut.*Longè autem poſt homines natos improbiſſimus.Idem *in optimo genere orandi*: Optimus longè poſt homines natos. Idem *3.Verr.* Quod nemo vnquam poſt hominum memoriam fecit. Idem *Attic.lib.9.* Poſt diem quartam, quàm ab Vrbe diſceſſimus.

Quando verò ponitur vt aduerbium nullum ca- 16
ſum regit, licèt ſæpe iungatur cum ablatiuo temporis. Cic.*in Brut.* Ita recepi me biennio pòſt. Idem *2. de diuinat.* Anno pòſt Paulus periit. Idem *pro Flac.* Multis pòſt annis pecunia recuperata eſt.

Dictio CCLXXI.

Poſtea.

1 *Interuallum de ſui natura ſignificat dictio.* Poſtea.
2 Poſtea,*verificari poteſt incontinenti, & ſine interuallo, nonnunquam cum interuallo longo, aut modico, ratione ſubiectæ materiæ.*
3 *Actum perfectum & non pendentem denotat dictio* Poſtea, *aliquando verè inceptum.*
4 *Excluſionem inducit dict.* Poſtea.

HÆc dictio *Poſtea* de ſui natura ſignificat in- 1
teruallum, vt per Dec. *in l.certi conditio, §. de poſito, num.1.ff.ſi certum petatur, & in l.in bonæ fidei, n.10.C.de pactis,& conſ.639.n.4.* Iaſ.per text.ibi *in l. iuris gentium,§.quinimo,num.8.ff. de pactis, & in l.an Prætor,§ denique,n.7.ff.de iureiur.*Corſet.*in ſing.* 221. incip. *Poſtea.* Alex.*conſ.141.* incip. *Viſo teſtamento,n. 2. & 3. lib.2.* Tiraq. *in l.ſi vnquam,verb. Poſtea, C.de reuoc.donat.*Couar.*lib.1.var.c.14.n.1.* latè Ant. Burg. *in cap.ſi venditor,num.2.de empt. & vend.* Rota *deciſ.* 883. incip. *Quidam laicus donauit, in antiquis.*

Quandoque tamen verificari poteſt incontinen- 2
ti, & ſine interuallo, nonnunquam ex interuallo longo aut modico, ratione ſubiectæ materiæ, loci, vel temporis, vt notant gl. & Bartol. *in l. ab hoſtibus, ff. ex quibus cauſis maiores* idem Bart. *in l. quoties, § ſi quis ita ſcripſerit, de hæred. inſtituen.* Tiraq. *d. verb. Poſtea,n.6.& 7.*Iaſ.*in l.fructus,n.6.ff.ſoluto matrim.& in l.non hoc,n.15.in 9.limit. C.unde legitimi.* Stephan. Gratian.*Marchia deciſ.2.n.15.*vbi *n.17.* ſubdit,quòd exponitur pro *Confeſtim.* Burg. *in d.cap. ſi venditor, n.2.* vbi dicit, quòd iſta dictio poteſt verificari mediatè, & immediatè, quod etiam fuit dictum *in Vladiſlauien. prædiorum, 4. Februarij 1611. coram Reuerendiſſimo Domino meo Pirovano.*

Denotat hæc dictio *Poſtea* actum perfectum, & 3
non pendentem,vt per Tiraq. *de retract. tit.1. gl.11. num.4. & 25.* Mandoſ. *in reg.21. Cancell.r.q.8.n.7.* Aliquando verò denotat actum inceptum ſolum, & nondum perfectum, vt *in l.2. §. fin.* vbi gloſſ. & Doctores, *ff.ſi certum petatur, l.4. in fin.ff.de vſu & habitatione.*

Inducit excluſionem, vt per Perez *l.22. verſ. item* 4
nam dictio,tit.2.lib.7. Ordinam,pag.408. Et excludit præcedentia,ſecundùm Azebed.*ad l.4.num.12. tit.3. lib.7. nouæ Recopil.*

Dictio CCLXXII.

Poſtquam.

1 Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes.
2 Conditionem inducit dict. Poſtquam.
3 Incluſiuè ponitur dict. Poſtquam, in diſpoſitione in qua ſtatuitur dies tempus, vel terminus, & talis dies termini computetur in termino.
4 Tempus omne anterius excludit dict. Poſtquam.

1 DE vi, & effectibus huius dictionis vide latè Galganet, de condit. & demonſtr. p 2.cap.1.q.4. Octauian. Vulpell. de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Poſt. verſ. Poſtquam, pag.79. Cened. poſt libr. pract. & canonic. quæſt. ſing.75.

2 Hæc dictio inducit conditionèm, ſecundùm Bart. in l. quibus diebus, §. Termilius, num.5. ff. de condit. & demonſtr. l. ſi ita, §. fin. & ibi gloſ. ff. de legat. 2. l. ab hoſtibus in fin. ff. ex quibus cauſis maiores. Menoch. conſ.695. num.5. & conſ.1103. num.3. & fuit dictum in Paduana iuris patronatus, 1. Iulij 1601. coram Corduba, impreſſa per Farinac. deciſ.46. num.2. p.2. recent. & in Signina Caſtrorum, 13. Nouembris 1623. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, in verſ. quòd verò. Et præſertim ſi iungatur verbo futuri temporis, admittit Hieron. de Monte q. 24. num.1. [Intrigl. de ſubſtit. centur.3. q.88. num.39. Galganet. de condit. p.2. c.1. q.4. Franc. de Barry de ſucceſſ. teſtat. & abinteſt. lib.17. tit.2. n.17. Rot. deciſ.295. n.7. p.5. recent.

3 Quando verò ponitur in aliqua diſpoſitione, vt qua ſtatuitur dies, tempus, vel terminus, tunc vigore huius dictionis quæ ponitur incluſiuè, l. Æmilius, ff. de minor. Vulpell. citato loco, ille talis dies termini computatur in termino; & iſta dictio facit vt tempus currat de momento ad momentum, putà ſi ſtatuto caueatur, quòd intra annum poſtquam emptor notificauerit conſanguineis venditoris; poſſint rem redimere, quia tunc iſta dictio denotat, quòd tempus currit de momento ad momentum, & ideò dies termini computatur in termino. Quod per text. in l. ſi ita fuerit libertas, in verſ. ſed ita ſcriptum, ff. de manumiſſ. teſtam. l. in vſucap. cum l. ſeq. ff. de vſucap tradunt gloſ. verb. ſciuerit, in cap. concertationi de appell. in 6. Dom. in cap. felicis, §. vlt. col.2. de pœnis, eod. lib. Ang. conſ.404. col.2. in verſ. hoc confirmatur. Tiraq. de retract. tit.1. §.1. gloſſ.11. num.28. refert, & ſequitur Cened. poſt lib. practic. & canon. quæſt ſing. 75. num.1.

4 Excludit hæc dictio Poſtquam omne tempus anterius, ſecundùm Pariſ. conſ.32. num.83. vol.1. & ſic reſpicit tempus non anterius, ſed poſterius. Menoch. conſ.1103. n.4.

Dictio CCLXXIII.

Præcipere.

1 PRæcipere idem importat, quod iubere, & ſic præceptum, vt docet gloſ. verb. de more, in Clem. paſtoralis, de ſent. & re iudic. & verb. iubemus, in Clem. fin. de ſenſib. vbi Card. n.1. & Imol. num.2. Caſtr. lib.1. de lege pœn. c.5. docum.4. Gutier. canon. lib.1. cap.7. num.21. Azor. inſtit. moral. p.1. lib.5. cap.6. q.6. Philiarc. de officio Sacerd. tom.1. p.2. lib.3. cap.2. dicto 3. Vaſq. 12. q.96. art.4. diſput.158. cap.3. num.22. Sayr. in Claui Regia, lib.3. cap.7. num.27. Brunor à Sole in locis communib. lit. V, num.52. quamuis minùs bene Emman. Sà verb. lex num.6. dicat verbum Præcipimus importat præceptum, non autem verbum Iubemus, cùm idem importet vtrumque verbum.
Auguſt. Barboſ. de Dictionib.

Apud Grammaticos idem ſignificat, quod præſentire, præuidere, & præuenire, vt colligitur ex Cic. Offic. Ingenij magni eſt præcipere cogitatione futura. Virgil. 6. Æneid. 2

Omnia præcepi, atque animo mecum ante peregi. 3
Idem lib.11.

Exultátque animus, & ſæpè iam præcipit hoſtem, cum aliis adductis per Pichard. ad §. Iuris præcepta 3. à n.4. Inſtit. de Iuſtitia, & Iure.

Dictio CCLXXIV.

Præcipuè.

1 Præcipuè, idem importat quod Maximè.
2 Præcipuè, ponitur ſolùm, vt oſtendat maiorem eſſe rationem.
3 Maiora includit dict. Præcipuè.
4 Præcipuum dicitur quod ante alios quis habet proprium.
5 Præcipuum legatum, vocatur prælegatum quod vnus ante alios hæredes capit.

IDem importat hæc dictio, quod Maximè, & oſtendit aliquem aliis de cauſis motum eſſe, l.1. vbi gloſ. verb. præcipuè, ff. de teſtib. Anton. Monach. Conſilior. deciſ.28. n.44. 1

Ponitur, vt oſtendat ſolùm maiorem eſſe rationem, ſecundùm Tiraq de priuileg. pia cauſa, priuil.34. in fine, cæteros non excludendo, iuxta tradita per Burgos de Pace in relect. l.2. Tauri, n.23. 2

Et eius vis eſt maiora includere, ſicut diximus de dictione Maxime, quæ exprimit caſum minùs dubium, & alium magis dubium includit, vt per Bartholom. Peterr. in comment. ad Extrauag. ambitioſa, de rebus Eccl. non alienand. verb. Illorum præcipuè, n.2. 3

Præcipuum dicitur, quod ante alios quis habet proprium, & peculiare, l. Pomponius, ff. famil. herciſc. l. ſi fratres, §. idem Papinianus, in fine ff. pro ſocio. Præcipuum legatum vocatur prælegatum, quod vnus ante alios hæredes capit, l. fin. in princip. ff. de legat. 2. l.1. C. ſi certum petatur.

Dictio CCLXXV.

Præciſè.

1 Interpretationem omnem extrinſecam excludit dict. Præciſè, excepta iuſta & legitima.
2 Præciſè, ſignificat, vt ſine vlla exceptione, diſtinctè, & ſine conditione aliquid fiat.
3 Præciſè, idem importat quod abſolutè, & ſine cauſa cognitione, nullo excepto.
4 Derogationis ſpecialis vim habet dict. Præciſè.
5 Præciſum dicitur quod ſtrictè admodum intelligitur.

DEnotat hæc dictio, quòd quis abſolutè, & ad litteram exequatur, & proinde excludit omnẽ interpretationem extrinſecam, excepta iuſta, & legitima à iure proueniente, l. ſemper, §. demonſtratur, ff. de iure immunitatis. Coin. conſ.75. num.3. vol.2. Vulpell. 1

*de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.*80. Menoch. *conſ.*132.*n.*35.*& ſeq.& conſ.*103.*n.*12.

2 Significat vt ſine vlla exceptione & vt vulgò dicitur, ſine remedio, & ad vnguem, diſtinctè. & ſine conditione id fiat, ſecundùm Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n.*79. *C. de renoc. donat.*

3 Idem importat quòd *abſolutè, & ſine cauſa cognitione* ac in ſtatutis habet vim clauſulæ derogatoriæ ſecundum Abb. *in cap.*1. *de reſcript.* denotátque nullo ſcilicet excepto, ex Menoch. *conſ.*231.*n.*25. & tantum valet, quantum firmiter, & inuiolabiliter, vt per Bald. *in l. clari iuris, C. de fideicom. & in l. ſi cauſam iudicati, C. de exequut. rei iudicata.* Card. *in cap. penult. in* 6. *notab. de arbitris.*

4 Vim habet ſpecialis derogationis, iuxta tradita per Menoch. *de præſumpt. lib.*4. *præſ.*166.*n* 46.

Præciſum illud ſe dicitur, quod ſtrictè admodum intelligitur, vt per Menoch. *conſ.*134.*n.*26.

Dictio CCLXXVI.

Prædicti.

1 *Repetitionem eorum quæ dicta ſunt ſuperius importat dict.* Prædicti.

2 *Dict.* Prædicti, *&* Præfati, *repetunt, & reſtringunt ad præcedentes nominatos.*

3 *Relatiua præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus eſt dict.* Prædicti, *ac ſi omnia præcedentia nominatim & ſpecificè eſſent expreſſa, vt* n. 4.

5 *Relationem facit dict.* Prædicti *ad eos, quorum nomina in teſtamento, vel inſtrumento legi poſſunt.*

6 *Reſtrictio cenſetur facta quod ad alios per dict.* Prædicti.

7 *Repetitionem & reſtrictionem ad dicta ſuperius importat dict.* Prædicti.

8 *Dict.* Omnia prædicta, *refert omnia tam in proximo capitulo, quam in aliis capitulis.*

9 *Sequentia non reſpicit dict.* Prædicti, *licet ſit relatiua præcedentium.*

10 *Repetitionem eorum quæ dicta ſunt ſuperiùs non inducit dict.* Prædicta, *quando læderetur rectitudo ſermonis, vel offenderetur mens, & intentio diſponentis.*

1 HÆc dictio *Prædicti*, ſicut & *Prædicta*, importat repetitionem eorum quæ dicta ſunt ſuperiùs, vt per Bart. *in l.*1.*§ fin. ff. ſi familia furtum feciſſe dicatur, & in l. qui liberis, §. hæc verba, ff. de vulgari, & in l.*1.*§. hoc edicto, ff. de poſtulando*, Pariſ. *conſ.*1.*n.*134. *lib.*3. Ceph *conſ.*16.*n.*25.*lib.*1. Bero. *conſ.*122.*num.*7. *lib.*3. Ruin. *conſ.*206. *num.*5. *lib.*1. Roland à Valle *conſil.*34. *num.*31. *& conſ.*170. *num.*6. *&* 10. *lib.*4. Tiraq. *de retract. tit.*1. §. 8. *gloſ.*7. *num.*24. Decian. *conſ.*72.*num.*57.*lib.*2. Menoch. *conſ.*347.*num.*41.*& conſ.*1033. *n.*16. Surd. *deciſ.*210. *n.*17.*& deciſ.*319. *n.*9.*& conſil.*455.*num.*13. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.*2.*lit. D, concl.*337.*num.*1. Rota *deciſ.*714.*num.*3. *apud Farinac. p.*1. *recent. & deciſ.*644. *num.*1. *apud eund. p.*2. *recent.* [Fuſar. *conſ.*124. *num.*12. vbi quod eſt repetitiua perſonarum præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus.]

2 Primò amplia hanc dictionem tantum importare quantum dictionem *Præfati*, quia vtraque repetit, & reſtringit ad præcedentes nominatos. Ita Crau. *conſ.*929.*n.*8. quem refert Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 337.*n.*1.

Amplia ſecundò vt ſit relatiua præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus, vt per Natt. *conſ.*204. *n.*11. *circa finem, & num.*12. Pariſ. *conſ.*21.*num.*37.*& n.*38.*lib.*3. Surd. *conſ.*546.*num.*9. Rot. *deciſ.*194.*num.*7. *p.*2.*recent.* Decian. *conſ.*17.*num.*10. *&* 11. *& conſ.*51. *n.*6.*lib.*1. Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.*337.*num.*4. *&* 5. Et quod importet repetitionem rerum vel perſonarum quibus appoitur cum ſuis qualitatibus, tradunt Bero. *conſ.*132.*n.*7.*lib.*3. Ruin. *conſ.*55. *num.*4. *lib.*3. Crauet. *conſ.*739. *num.*3.*&* 4. Card. Tuſch. *d. concluſ.*337.*num.*9. 3

Amplia tertiò, quòd ita eſt relatiua præcedentium, vt importet ac ſi omnia præcedentia nominatim, & ſpecificè eſſent expreſſa vt per Surd. *conſ.*349.*n.*4.*&* 5. Crau. *conſ.*739. incip. *Sub anno, n.*3.*&* 4. Rota *deciſ.* 713.*n.*2.*&* 3 *p.*1.*diuerſ.* Honded. *conſ.*86.*n.*12.*vol.*2. Card. Tuſch. *d. concl.*337.*n.*11. 4

Amplia quartò, quòd facit relationem ad eos quorum nomina leguntur in teſtamento, vt per Simon. de Prætis *conſ.*42. *n.*18. quem refert Cardin. Tuſch. *d. concl.*337. *num.*3. Et ſic dirigitur ſolùm ad perſonas, quorum nomina legi poſſunt in inſtrumento. Surd. *de alim. tit.*8. *priuil.*31 *n.*4. Ac proinde non referuntur ad eos qui non poſſunt legi, licet ratione comprehendi poſſint. Idem Surd. *d. tract. tit.*9. *priuil* 13. *n.*32. 5

Amplia quintò, quòd reſtrictionem operatur ex eo, quòd in tantum refert omnes præcedentes, vt cenſeatur facta reſtrictio quoad alios. Ita Pariſ. *conſ.* 49.*n.*22.*lib.*3. Crau. *conſ.*98.*n.*8. Card. Tuſch. *d. concl.* 337. *num.*7. 6

Amplia ſextò, quòd importet repetitionem, & reſtrictionem ad dicta ſuperius, vt per Alex. *conſ.*59. incip. *Attentis verbis, in fin. lib.*3. Dec. *conſ.*291. Card. Tuſch. *d. concl.*437. *n.*14. 7

Amplia ſeptimò multò magis procedere, ſi adiiciatur dictio generalis, vel vniuerſalis, putà omnes prædicti, ſeu, omnia prædicta, quia tunc refert omnes tam proximo capitulo, quam in aliis capitulis, vt per Bero. *conſ.*191. *in princ. lib.*3. refert Card. Tuſch. *d. concl.*317. *n.*12. 8

Limitat primò quòd non referunt ad ſequentia, licèt ſit relatiua præcedentium. Ideò ſi teſtator fecit plura legata, deinde dedit exequutores ad ſupra dicta omnia, poſtea mandatur diſtribui bona reliqua per exequutores, & non nominat aliquos, intelligitur de Epiſcopo, vt per Caſt. *conſ.*67 *col.*1. *in fin. verſ. quæ verba, lib.* 2. Card. Tuſch. *d concl.*337.*n* 8. 9

Limita ſecundò, quando læderetur rectitudo ſermonis, vt per Rom. *conſ.*180. Incip. *Si admittimus, n.*10. Card. Tuſch. *d. concl.*337.*n.*15.*&* 16. extendentes, multò magis limitationem locum habere, ſi offenderetur mens, & intentio diſponentis. 10

Dictio CCLXXVII.

Præſertim.

1 *Comparatiuè propriè ponitur dict.* Præſertim, *& importat idem quod* Maximè, *ſeu* Præcipuè.

2 *Sententia, in qua Iudex plures cauſas expreſſit, ſuſtinetur, licèt expreſſa per dict.* Præſertim *falſa reperta ſit.*

3 *Dict.* Præſertim, Præcipuè, Maximè, *includunt alias perſonas. & caſus.*

4 *Caſum minus dubitabilem exprimit dict.* Præſertim, *& implicat magis dubitabilem.*

5 *Ius idem eſſe in caſu contrario denotat dict.* Præſertim.

6 *Argumentum*

6 *Argumentum à contrario ſenſu deſumptum ex legibus, vel ſtatutis vtentibus dict.* Præſertim, vel Maximè, *non valet.*
7 *Cauſam finalem nonnunquam importat dict.* Præſertim.
9 Præſertim *interdum exponitur pro* Tantùm, *&* num.9.

1 PRopriè hæc dictio ponitur comparatiuè, & importat idem quod *Maximè*, ſeu *Præcipuè*. Notāt Bertachin. *in ſuo repert. verb. præſertim, pag.* 160. *verſa.* Calder. *conſ.* 548. aliàs 3. *de verb. ſignific.* Gemin. *conſ.* 16. *n.*4. *in fine, verſ. non obſtat*, vbi quòd non inducit neceſſitatem probandi id quod dicitur per dictionem *Præſertim*, vel *maximè*, Gemin. *conſ.* 16. *num.*4. *in fin.* Capra *reg.* 87. *n.* 173. Gutiet. *canon. quæſt. lib.*1. *cap.* 20. *n.*5. Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſing.* 83. *num.*1 *in princ.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 2. *lit. D, concl.* 338. *num.* 1. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignific. ſub hac dict. pag.* 80. vbi *n.*1. ſubdit, huiuſmodi
2 dictiones, *Præſertim, Præcipuè*, vel *Maximè*, operari vt ſuſtineatur ſententia in qua Iudex plores cauſas expreſſit licèt expreſſa per dictionem *Præſertim*, falſa reperta ſit, quia hæc dictio includit, vt etiam ex
3 aliis cauſis motus fuerit. Vtraque etiam eſt implicatiua eiuſdem iuris, ſecundùm Azebed. *l.*3. *num.*2. *tit.*7. *lib.*3. *nona Recopil.* Et quòd hæ dict. *Præſertim, Præcipuè, Maximè*, includant alias perſonas & caſus, poſt Cæpol. *de ſimul. contract. n.*216. tradit Flamin. Pariſ. *de confident. benef. q.*29. *n.*54.

4 Vnde exprimit caſum minùs dubitabilem, & implicat magis dubitabilem, *l. fin. & ibi gl. in verb. Præſertim ff. de liber. exhibendis, c. prohumano, in verb. Præſertim*, & ibi Doct. *de homicidio, lib.*6. Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de auctor. gener. concil. in §. præmiſſis, in gloſſ. Præſertim, fol.*70. *& in tit. de his qui tempor. in princ. in gl. Præſertim, fol.*144. Mandoſ. *reg.*29. *Canc. q.*6. *num.*2. *& in tertia forma commiſſ. in verb. Præſertim, fol.*18. *& in gloſ. facult. §. Nos qui, in verb. Præſertim, fol.*93. Menoch. *de arbitr. caſ.*416. *n.*19. *& conſ.*69. *n.*26. Azebed. *ad l.*1. *n.*33. *tit.*19. *lib.*8. *nona Recop.* Sanch. *de Matr. lib.*2. *diſp.*39. *n.*6. *& lib.*10. *diſp.*5. *n.*4. *in fin.* Cened. *d. ſing.*83. *n.*1. *poſt princip.*

5 Denotat igitur hæc dictio idem Iuris eſſe in caſu contrario, ſecundùm Natt. *conſ.* 590. *num.*4. *tom.*1. Caſſad. *deciſ.*4. *num.*8. *de conceſſ. præbendæ.* Cened. *d. ſing.* 83. *num* 2. In ſtatutis poſita debet ſemper intelligi pro *Maximè*, hoc eſt, quòd præſupponat idem eſſe in ſuo poſitiuo, ſeu in caſu contrario, quia cùm iſta dictio propriè ponatur pro *Maximè*, & verba in ſtatutis debeant propriè intelligi, ſequitur, quòd ſi iſta dictio in ſtatutis reperiatur, ſemper debet intelligi pro *Maximè*, & ſic propriè, non autem impropriè. Ita tenet Panorm. *in cap per tuas, num.*5. *in fine,*
6 *de ſimonia.* Vnde non valet argumentum à contrario ſenſo deſumptum ex legibus, vel ſtatutis vtentibus dictione *Præſertim*, vel *Maximè*, quia denotant eſſe maiorem rationem in caſu, in quo ponuntur, vt tradit Iaſ. *in l.*1. *n.*37. *ff. de offic. eius*, poſt Bart. & Immol. *in cap. cùm Apoſtolica, de iis, quæ fiunt à Prælatis, &c.*

7 Nonnonquam importat cauſam finalem, ex traditis per Menoch. *conſ.*308. *n.*30.

8 Interdum exponitur pro *Tantum*, vt *in cap. diſcretionem*, iuncta gloſſ. *in verb. Præſertim, de eo, qui cognouit conſanguineam.* Panorm. *in cap. licet, n.*12. *de foro compet. & in cap. cum voluntate, n.*6. *de verbor. ſignif.* Calder. *d. conſ.*548. aliàs 3. *illo tit. de verbor. ſignific.* Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de his, qui tempore diuini Officij, in princip. verb. Præſertim fol.*144. Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. nos qui, in verb. Præſertim, fol.*94. *ad princip.* vbi etiam ſubdit, quòd aliquando abundant; *& in reg.*29. *Cancell. q.*6. *num.*4. *in fine.* Cened. *d. ſing.* 83. *n.*3. Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.*438. *n.*2.

[Ampliat & confirmat diſpoſitionem præcedentem Reynoſo *in obſeruat. practic. obſeru.*16. *num* 6. Non reſtringit multiplicitatem actuum, ſed implicat identitatem iuris ad caſum expreſſum, Rot. *deciſ.*12.] 9

DICTIO CCLXXVIII.

Præſumere.

1 Præſumere, *eſt auſu temerario contra legem ſine ſuperioris auctoritate facere.*
2 *Dolum ac temeritatem denotat verbum* Præſumere.
3 *Diſpoſitio puniens aliquid præſumentem, non comprehendit illum qui id bona fide, ignoranter, aut imprudenter, ſiue inaduertenter facit.*
4 Præſumptio *quando in bonam partem accipitur.*

PRæſumere eſt auſo temerario contra legem ſine auctoritate ſuperioris facere, vt *in cap.*2. *de iudic.* vbi Abb. *num.*6. Felin. *in rubr. de præſumpt.* Rebuff. *in tract. nominat. q.*5. *num.*29. & denotat, quòd quis non faciat actum auctoritate propria, ſed cum auctoritate Iudicis, vt *in cap. decernimus, de iudic.* vbi gloſſ. *verb. præſumat.* Alex. *conſ.*123. incip. *Scripſit, n.*9. *verſ. quinimmò plus dico, lib.*4. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*2. *lit. D, concl.*339. *n.*1. 1

Dolum igitur, ac temeritatem denotat, vt per Bald. *conſ.*486. *num.*5. *vol.*4. Barbat. *in cap. prudentiam, notab.*1. *de offic. deleg.* Decium *in cap.*2. *ſub n.*6. *verſ. ſecundò principaliter, de iudic.* Hippol. *in l. de minore, in princip. num.*39. *ff. de quæſt.* Iacob. de Graſſis *in aureis deciſ. lib.*1. *cap.*13. *num.*72. Nauar. *in Manual. cap.*27. *num.*156. *cum ſeqq.* Menoch. *conſil.*763. *n.*10. Sanch. *de matrimon. lib.*9. *diſput.*32. *num.*38. Lotter. *de re benefic. lib.*2. *q.*14. *a num.*54. Rot. *in Aquen. irregularitatis*, 14. *May* 1607. *coram Card. Canalerio.* Eraſm. à Cochier *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, lib.*4. *q.*75. *num.*4. Gloric. *reſp.*12. *num.*26. [Semper hoc verbum accipitur in malam partem, Anguian. *de legib. lib.*1. *contrlandrouerſ.*28. *num.*13. *fol.* 246.] Et ad incurrendas pœnas contra tale quid facere præſumentes, non ſatis eſt animo aliquid concipere, ſed neceſſe eſt, quòd fuerit deuentum ad factum: nam hoc importat verbum hoc *Præſumere*, *Clem.*1. *de priuileg. d. cap.*2. *de iudic.* latè Felin. *in cap. Iudæi, num.*8. *de teſtib.* præſertim ſi iunctum ſit infinito, quia tunc multo fortiùs effectum importat vt in ſolo conatu non verificetur, *cap. veritatis*, ibi, *celebrare præſumpſerit, de dolo, & contumac. cap. fraternitati*, ibi, *copulare præſumpſerit, de eo, qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ.* Tiraq. *in verb. generaliter q.*25. *num.*93. *C. de reuocan. donat.* 2

Vnde diſpoſitionem punientem aliquid præſumentem non comprehendere illum, qui id bona fide, ignoranter, aut imprudenter, ſiue inaduertenter facit, tradunt Nauarr. *in cap. accepta, de reſtitut. ſpoliat. oppoſ. n.*33. *& in Extrauag. de datis, & promiſſis, n.*35. *verſ. audeat ſiue præſumat, & in cap. ſtatuimus,* 19. *q.*3. *n.*62. *in fine, verſ. nota ſeptimò, & in Manual. c.*27. *n.*155. *in fine.* Attendan. *de exequend. mandat. lib.*1. *cap.*4. *n.*38. *verſ. verum ſicut Pene*, quos refert Cened. *ad Decretal. collect.*45. *n.*3. 3

4 Eſt tamen & præſumptio in bonam partem, vt obſeruat Felin. *d. rubr. de præſumptionib.* vnde S. Thom. 2.2.q.21. *art.1. in princip.* dicit, præſumptionis vocabulum eſſe æquiuocum in vſu Iuriſtarum, & ipſa morali Theologia.

Dictio CCLXXIX.

Præter.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dict. agentes.*
2 *Incluſiua, ſeu potiùs excluſiua an ſit dict.* Præter, *& num. 3. 4. 5. & 6.*
7 *Implicatiua eſt dict.* Præter, *in materia fauorabili, ſecus in odioſa.*
8 *Repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & diſpoſitionis in ſequentem inducit dict.* Præter.
9 Præter *legem fieri dicitur, quod ſit extra diſpoſitionem legis.*
10 Præter, *pro* Ante, *apud Grammaticos aliquando accipitur, ſed motum ad ſignificat.*
11 Præter, *pro* Extra, *quandoque vſurpatur.*
12 Præter, *ſæpè ſignificat idem quod* Supra.

1 DE vi, & effectibus huius dictionis vide Iaſ. *in l. ſi eum, §. qui iniuriarum, num. 36 ff ſi quis cautionib. & in l. actione, num. 4. C. de tranſact.* Immol. *cap. ſi quis, num. 10. de reb. Eccleſ. non alienand.* Innoc. & Apoſtill. *in cap. dudum, 2. num. 19. de elect.* Roman. *conſ.* 328. incip. *Prætoris.* Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 1. gloſſ. 11. num. 73.* Brunor à Sole *in locis communib. verb. dictio, num. 12.* Octauian. Vulpell *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 81.* Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſing. 41.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 340.* Turſellin. *de particulis Latinæ orationis, cap. 136.* Grat. *de dictionib. dict. 181.*

2 Quæſtio eſt controuerſa, an hæc dictio ſit incluſiua, ſeu potiùs excluſiua. Quòd includat, colligitur *ex l.* & *ibi* gloſ. *ff. de pignor. act. & ex l. Scio, §. vxori,* vbi Bart. *ff. de annuis leg. & ex l. falſos,* vbi Fulgoſ. *C. de furtis,* tradunt Panorm. *in cap. prouideas, de offic. Vicar. n. 2. & in cap. literas, n. 10. de præſumpt. & in cap. cùm ab omni, num. 5. de vita, & honeſt. Clericor.* Iaſ. *in l. 1. num. 14. ff. ſi quis caut.* Menoch. *de præſumptionib. lib. 4. q. 145. n. 3.*

3 Contrarium verò, immò quòd hæc dictio ſit exceptiua, & excludat de regula, per *l. fundo §. fallit, verſ. & nihilominus ff. de aliment. leg. l. nullum, ff. de diuortiis, Clem. multorum, de pœnis,* tenet Aym. Crau. *conſ. 320. n. 1.*

4 Pro concordia tamen diſtinguendum eſſe puto, vt ſcilicet ſi oratio affirmatiua præcedat, hæc dictio regulariter excludit; ſi verò præcedat negatiua, tunc includit, ſicut dictum fuit de dictione *Niſi.* Ita Octauian. Vulpell. *citato loco.* Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de elect. verb. Præter, pag. 102.* Sanch. *de matrimon. lib. 1. diſput. 19. n. 9.*

5 Vel meliùs diſtingui poteſt, quòd quando adiecta eſt hæc dictio rei, quæ ſui natura comprehenditur ſub genere præcedentium, & in illo includitur genere, tunc excipit à genere ſiue excludit, & ſtat priuatiuè, veluti ſi dicatur: Lego omnes veſtes meas, præter pallium: certè tunc à legato veſtium pallium excluditur, *l. nam quòd ff. de penu legata.* Quando verò adiicitur rei, quæ ſub genere præcedentium minimè includitur, ſed eſt alterius diuerſi generis, & tunc augendi virtutem habet, quia excipitur res illa à genere præcedenti, & ponitur pro *Vltra*, nec priuat, ſed ponit, *l. Seio, §. 1. vxori, ff. de annuis legatis.* Vt ſi dictum ſit: Lego tibi omne argentum meum, præter liberos: tunc vltra liberos videtur etiam argentum legatum. Ita Bart. *in l. 1. in fine, ff. de pignor. act. & in l. actione, num. 2.* vbi Dec. *n. 8. C. de tranſact.* Iaſ. *in l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. & in l. ſi ita legatum, num. 7. ff. de legat. 1.* Panorm. *in cap. literas, n. 10. de præſumpt.* Rip. *in cap. cùm M. num. 19. de conſtit.* Zabarell. *in Clem. 1. num. 2. de ſumma Trinit.* Paul. de Montepic. *conſ. 51. n. 11.* Ludou. Rom. *conſ.* 328. incip. *Præſens dubitatio, col. 1. num. 1.* plures, quos refert, & ſequitur Rend. *in promptuar. recept. ſent. tom. 1. tit. 27. n. 8.* Cened. *d. ſing. 41. num. 1.* Card. Tuſch. *d. lit. D, concl. 340. n. 6. cum ſeqq.* vbi diuerſimodè diſtinguit, & intelligit, & præcipuè *num. 11. & 12.* poſt Rom. *d. conſ. 328 col. 1. & 2.*

Limita tamen, vt hæc vltima diſtinctio non procedat in odioſis, in quibus hæc dictio *Præter* indiſtinctè excluſiuè ponitur. Vnde ſi ſummus Pontifex diſpenſet cum aliquo, vt poſſit obtinere beneficium curatum, præter obtentum, illa dictio *Præter* ſtat excluſiuè, & non videtur diſpoſitio facta ſuper beneficio obtento, vt illud poſſit obtinere, vel retinere, quia materia eſt odioſa in qua dictio *Præter* indiſtinctè ſtat excluſiuè. Ita Dec. *in d. l. actione, num. 8.* & *ibi* Bart. *num. 2.* & Iaſ. *num. 6.* Zabarell. *in d. Clem. 1. num. 2.* Ang. *conſ. 293. col. 3.* Rip. *in cap. cùm M. num. 19. de conſtit.* 6

Implicatiua eſt hæc dictio in materia fauorabili, ſicut in materia odioſa. Angel. *conſ. 294. n. 5.* quem refert Card. Tuſch. *d. lit. D, concl. 290. n. 3.* 7

Inducit repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & diſpoſitionis in ſequentem, vt per Galganet. *de condit. & demonſtr. p. 2. cap. 1. q. 18. n. 7.* 8

Præter legem dicitur fieri, quod fit extra diſpoſitionem legis & ideò differt à dictione *Contra*; quia importat, quòd fiat contra legem. Ita Bald. *conſ. 316. n. 4 in fine, verſ. tunc dicitur fieri, lib. 3.* Cardin. Tuſch. *d. lit. D, concl. 340. n. 1.* vbi *num. 2.* ſubdit, quòd ſi fiat conſtitutio certam determinationem faciens, & ſubiungatur, quòd ſi quis præter hanc conſtitutionem fecerit, intelligitur pro *Contra,* & *num. 3.* declarat in formalibus, prout in electionibus faciendis ſub certa forma; quia idem operatur dictio *Præter*, quod operatur *Contra*; quia pariter actus eſt nullus, ſiue ſit præter, ſiue ſit contra formam. 9

Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Authores, hæc dictio *Præter* aliquando pro *Ante* accipitur, ſed motum *ad* ſignificat. Cic. 5. *Verr.* Præter oculos Lollij omnia ferebantur. Liu. *lib. 38.* Præter Caralitem paludem agmen ductum. Idem *lib. 3.* Præter oram Hetruſci maris Neapolim tranſmiſit. 10

Quandoque pro *Extra* vſurpatur. Cic. 1. *Philippic.* Multa autem impendere videbantur præter naturam, præterque factum. Idem *in Catilin.* Cùm ei nihil adhuc præter voluntatem ipſius, cogitationémque acciderit. Idem *in Piſon.* Illud etiam accidit præter optatum meum, ſed valdè ex voluntate. Idem *lib. 2. epiſt. 8.* Quod quoniam præter opinionem mihi acciderat. Idem *Attic. lib. 15.* Præter ſpem ſi quid erit, facies, vt ſciam. Idem 1. *de Diuinat.* Præter modum creuit lacus Albanus. 11

Excipit aliquando hæc dictio ſimiliter vt *Extra.* Cic. Amicum ſibi ex Conſulibus neminem eſſe video, præter Lucullum. Idem *pro Cluent.* Omnibus ſententiis præter vnam Scamander damnatus eſt. 12

Sæpe ſignificat idem quod *Supra.* Cic *ad Q. Fratr. lib 1. epiſt. 1.* Quòd ſi vt optimum omen conſequeremur. 13

quetemut, vnus prætet cæteros adinoiſti. Idem *in Orat.* Attici in eo genere pıæter cæteros excedunt. Idem *pro Syl.* Hoc mihi præcipuum eſt pıæter cæteros.

Dictio CCLXXX.

Præterea.

1 *Continuatiua materia ad præcedentia eſt dict.* Præterea, *& ponitur pro* Item.

2 *Actus diſpoſitionem protendit dict.* Præterea.

3 *Interuallum quoddam annuit dictio* Præterea, *& veluti rerum gerendarum ſucceſſionem, & ordinem inducit.*

4 Præterea, *quaſi* præter ea *dicta, ad perſonas quoque accommodatur etiam numero ſingulari.*

1 COntinuat hæc dictio materiam ad præcedentia, & ponitur pro *Item*, repetitque omnes qualitates præcedentes in ſequentes, vt *in §. præterea, Inſtit. quibus non eſt permiſſum facere teſtament. § præterea, Inſtit. quibus modis ius patriæ poteſtatis ſoluitur*, notat Grat. *conſ.* 163. *n.* 40. Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Præſertim, verſ. præterea, pag.* 81. Petr. Enriq *reſp. opuſc.* 2. *n.* 35.

Extendit mentem, & actus diſpoſitionem protendit, §. *Præterea quaſdam, Inſtit. de act. cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verbor. ſignif.* Franc. Molin. *de brachio ſeculari, cap.* 3. *n.* 12.

2 Interuallum quoddam annuit, & veluti rerum agendarum ſucceſſionem, & ordinem inducit. Dec. *in auth. Præterea, in princip. C. vnde vir, & vxor.* Mazol. *conſ.* 50. *n.* 10. Franc. Molin. *d. c.* 3. *n.* 13.

3 Apud Grammaticos hæc dictio quaſi *præter ea* dicta ad perſonas quoque accommodatur etiam numero ſingulari. Cic. *lib.* 4. *epiſt.* 3. A me verò ſic diligitur, vt tibi vni concedam, præterea nemini, id eſt, præter te. Idem *pro Marc.* Hunc vnum ab hoſtibus metui, præterea neminem, id eſt, præter eum. Idem 1. *Philippic.* Num qui exules reſtituti? vnum aiebat, præterea neminem.

Dictio CCLXXXI.

Præterquàm.

1 *Naturam habet dictio* Præterquàm *eximendi aliquos caſus ab ipſa noua diſpoſitione, & eos relinquere ſub eadem Iuris diſpoſitione, qua prius continebantur.*

2 *Exceptiua eſt dictio* Præterquàm, *& importat contrarium eius, quod in regula continetur.*

3 Præterquàm *pro* Niſi, *apud Grammaticos vſurpari ſolet.*

4 Præterquàm quòd, *pro* Niſi quòd, *aliquando accipitur.*

1 HAbet hæc dictio naturam eximendi aliquos caſus ab ipſa noua diſpoſitione, & illos relinquere ſub eadem Iuris diſpoſitione, qua priùs continebantur, vt expreſsè probat text. *in l. Prætor ait, in princip. ff ne quid in loco publico.* Et fuit dictum *in Bononien. hæreditatis de Beroaldis*, 10. *Martij* 1597. *coram Litta.*

2 Exceptiua eſt, & importat contrarium eius, quod in regula continetur. Rota *in Romana, ſeu Forolinien. de Theodolis*, 27. *Nouembris* 1602. *coram Penia.* Auguſt. Barboſ. de Dictionib.

Apud Grammaticos pro *Niſi* vſurpari ſolet. Cic. *lib.* 3. *epiſt.* 7. Nullas iis, præterquam ad te, dedi literas. Idem *lib.* 3. *in Catilin.* Pro tantis rebus nullum à vobis præmium poſtulo, præterquam huius diei memoriam ſempiternam. 3

Præterquam quòd, pro *Niſi quòd* aliquando accipitur. Cic. *lib.... epiſt....* Neque quod diſpliceat committam, præterquam quod hominis mihi coniunctiſſimi doleo grauem caſum. Interdum vſurpatur pro *Non modò*. Cic. 1. *de diuinat.* At id præterquam quòd non potuit, ne fingi quidem poteſt. 4

Dictio CCLXXXII.

Pridie, Poſtridie.

PRidie dictum quaſi *priori die*, *Poſtridie* verò *poſtero die*, æquè vtrumque copulatur cum *Quam* Cic. *de amicit.* Pridiè quàm exceſſit è vita. Item *lib.* 14. *epiſt.* 6. Poſtridie intellexi quàm à vobis diſceſſi. Idem *lib.* 2. *de Orat.* Poſtero die quàm illa erant acta. 1

Quandoque aſſumunt *eius diei*. Cic. *lib.* 1. *epiſt.* 4. Sententiam Bibuli de tribus legatis pridie eius diei fregeramus. Idem *lib.* 13. *epiſt.* 46. Dolabella venit ad me poſtridie Iduum. Cato *de re ruſtic. lib.* 1. Poſtridie eius diei villicum vocat.

Nonnunquam *Idus, Nonas, Kalendas* quarto caſu adſciſcunt. Cic. *lib.* 13. *epiſt.* 25. Ego Romam pridie Idus. Idem *lib.* 13. *epiſt.* 14. Si me in Tuſculano poſtridie Nonas manè conuenerint. 2

Dictio CCLXXXIII.

Primò, Primum.

1 Primò, *&* Primùm *in quo differant, oſtenditur.*

2 Primò *ad tempus pertinenti reſpondet* Deindè, *aut* Poſt.

3 Primùm *ſæpe adſciſcit dictio* Deinde, *vel* Poſt.

PRimò, & *primùm* hoc ferè differunt; quia *primò* ad tempus, *primùm* ad ordinem pertinet. 1

Primò ſic ad tempus pertinenti reſpondet *Deinde*, aut *poſt*. Cic. *pro Cluen.* Ea igitur primò, neque id ipſum dici quoquo modo poterat, in illa cupiditate continebatur, deinde ita flagrare cœpit amentia, vt eam non pudor, &c. Idem *de Amicit.* Videtis in tabella iam antè quanta ſit facta labes, primò Gabinia lege, biennio pòſt Caſſia. 2

Sic etiam *Primùm* ſæpè adciſcit eaſdem dictiones *Deinde*, vel *poſt*. Cic. *de Amicit.* Primùm vt monitio acerbitate careat, deinde vt obligatio contumeliâ careat. Idem *lib.* 3. *epiſt.* 5. Primùm vt ipſe tu, tuique omnes, deinde etiam vt reliqui ſcire poſſint me, &c. Idem *lib.* 16. *epiſt.* 5. Te valere tua cauſa primùm volo, tum mea. Cic. *de lege Manil.* Primùm mihi videtur de genere belli, deinde de magnitudine, tum de Imperatore diligendo eſſe dicendum. Idem *lib.* 15. *epiſt.* 14. Primùm vt te tanto interuallo viderem, deinde vt tibi poſſem præſens gratulari, tum vt quibus de rebus vellemus, inter nos communicaremus, poſtremò vt amicitia noſtra confirmaretur vehementiùs. Idem 5. *de Finib.* Et ipſa charitas generis humani ſerpit ſenſim foras cognationibus primùm, tum affinitatibus, deinde amicitiis, poſt vicinitatibus, tum vicibus, deinde totius complexu gentis humanæ. Interdum abſolutè ponitur. Cic. *lib.* 2. *epiſt.* 9. Primùm tibi, vt debeo, gratulor, lætorque. 3

tótque. Idem *lib.7.epiſt.13.* Primùm ipſas ego Muſas nunquam tanti putaſſem.

Dictio CCLXXXIV.

Principaliter.

1 REferri poteſt hæc dictio ad id, quod erat faciendum de reliquo, vt per Cardin. Seraphin. *deciſ.643.n.3.*

Dictio CCLXXXV.

Priuetur.

1 VErbum hoc an, & quando ſignificet latam, vel ferendam ſententiam, vide Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num.176. C. de reuocan. donat.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. Verbum, n.21.* Sayro *in Claui Regia, lib.3.c.8.num.22.* Cardin. Tuſch. *lit. P, verb. Priuatio, concl.719.n.8.* Ioan. de Salas *de legib. q.96. tract.14. diſput.15. ſect.3. ſub n.41. & ſect.5. ſub n.78.* Melch. Phœbos *Luſitan. deciſ.88.n.12.* Farinac. *fragment. crim. p.2. verb. lex, n.130.* Flamin. Pariſ. *de confident. q.58.n.36.*

Dictio CCLXXXVI.

Priùs.

1 *Ordinem reſpectu eiuſdem inſtantiæ, & non diuerſæ denotat dictio* Priùs.
2 *Formam præciſam in ſententia nonnunquam importat dict.* Priùs, *quando debitum eſt liquidum.*
3 *Exequutionem non impedit in obligatione Camerali dictio* Priùs, *quod liquida.*
4 *Verba* quòd Iudex priùs pronuntiet ſuper nullitate, &c. *ad illum inſtruendum poſita ſunt, ita vt non vitietur ſententia, ſi aliter faciat.*
5 Prior, & Poſterior, *apud Grammaticos de duobus dicuntur.*

1 DEnotat hæc dictio ordinem reſpectu eiuſdem inſtantiæ, & non diuerſæ, vt per Butr. *in cap. in literis, num.12. de reſtit. ſpol.* Petr. Enriq. *reſp. opuſc.2. ſub num.35.*

2 Quandoque in ſententia importat formam præciſam, quando debitum eſt liquidum; ſi verò eſt liquidandum, prout, ſi dicatur: Refectis priùs expenſis ſufficit fideiuſſio, vt per Benintend. *deciſ.77.num.11. & ſeqq.* & Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.2. lit. D, concl.341.n.12.*

3 Et poſita in obligatione Camerali, incontinenti videlicet, quòd priùs fiant computa, non impedit exequutionem quoad liquida, ſed ſolùm quoad non liquida. Ita poſt Rotam per Cott. *deciſ.237.* tradit Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.341.n.12.*

4 Et verba, *Quòd Iudex priùs pronunciet ſuper nullitate, quàm ſuper negotio principali, & priùs ſuper poſſeſſorio, quàm ſuper petitorio,* licèt inducant neceſſitatem Iudici ad ſic faciendum, & ſi aliter faciat, malè faciat, tamen non propterea vitiatur ſententia, ſi aliter faciat, quia eſt conſilium legis, & ad inſtruendum Iudicem. Ita poſt Caſt. *conſ.232.* incip. *In cauſa, quæ vertitur, n.2. verſ. nec obſtat, lib.1.* ſentit Cardin. Tuſch. *d. concl.341.n.3.*

5 *Prior*, & *poſterior* apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Auctores, de duobus dicuntur. Cic. *in Piſon.* Me Ædilem priorem, & Prætorem primùm populus Romanus fecit. Idem *pro Quinct.* Priore loco dicere. Idem *1. de Finib.* Qui poſterius priori non conuenit. Idem *lib.5. epiſt.* .. Priora tempora in ruinis Reipublicæ, noſtriſque iacuerunt.

Dictio CCLXXXVII.

Pro.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Dict.* Pro, *habet varios ſignificatus, & ſumitur diuerſis modis.*
3 *Cauſam immediatam, & proximam plerumque denotat dict.* Pro, *& in hoc differt à dictione* Propter, *quæ denotat cauſam remotam.*
4 *Cauſam remotam quandoque importat dictio* Pro, *quando importat* Propter, *vel* Ob.
5 *Cauſam finalem aliquando importat dictio* Pro.
6 *Priuilegium conceſſum pro habitatione intelligitur, etiamſi habitatio non ſit continua.*
7 Pro, *importat cauſam finalem vbicumque apponitur cauſæ finali, quæ debet omnino ſequi ratione perſonarum, vt* n. ſeq.
8 *Cauſam finalem importare præſumitur in contractibus dictio* Pro, *ſi non conſtet, quòd ſit adiecta cauſæ finali, vel impulſiua.*
9 *Cauſam excitatiuam importat dictio* Pro.
10 *Modum aliquando importat dictio* Pro, *nonnunquam conditionem.*
11 *Veritatem interdum denotat dict.* Pro, *quando accommodatur veritati, & poſſibili quandoque fictionem.*
12 *Compenſationem, & taxationem nonnunquam importat dictio* Propter, *ne plus petat.*
13 *Acceſſionem importat etiam dictio* Pro.
14 *Limitationem denotat etiam dictio* Pro.
15 *Dominium, vel vſum quandoque importat dictio* Pro.
16 *Repræſentationem importat etiam dictio* Pro.
17 *Paria ſunt dicere, promittis mihi decem pro tali, vel promittis mihi nomine talis.*
18 Pro tali, *importat idem quod nomine, vel ad inſtantiam talis.*
19 *Dictio* Pro hæredibus, *ponitur ad ampliandum.*
20 Pro tempore *exiſtens complectitur actum à principio vſque ad finem.*
21 Pro, *ſæpè apud Grammaticos contrarium habet,* Contra.
Pro, *interdum importat.*
22 Ante.
23 In.
24 Secundùm.
25 Ob, *vel* Propter.
26 Pro vice.
27 Pro ſuo iure facere, aut dicere aliquid, *id pro poteſtate, &c.*
28. Pro mea facere, *idem eſt quod facere quantum poſſum.*
29 Pro ſe quiſque, *idem eſt quod*, pro ſua quiſque parte.
30 Pro virili parte, *eſt pro eo quantum vnus vir poteſt.*
31 Pro portione, *idem eſt quod* pro rata portione, *vel* parte.

DE vi & effectibus huius dictionis vide Rebuff. *in comment. ad l. coniunctionem 29. verſ. notanda ſunt,* 1

ſunt, ff. de verb. ſignif. pag. mihi 170. Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. Ac etiam, in verb. Pro vno, fol.* 242. *& §. ſane, in verb. Pro tempore, fol.* 80. Octauian. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 82. Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.* 26. *gloſſ.* 10. *n.* 2. Menoch. *de praſumpt. lib.* 4. *praſumpt.* 134. *num.* 11. *& conſ.* 352. *num.* 2. *&* 7. Alduin. *conſ.* 73. *num.* 14. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 342. Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quaeſt. ſing.* 81.

2 Hæc dictio habet varios ſignificatus ſecundùm ſubiectam materiam, & ſumitur diuerſis modis, vt per Salicet. *in l. vnica, C. de ſent. qua pro eo,* vbi Dec. *num.* 15. Corn. *conſ.* 187. *col. penult. lib.* 2. Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 342. *n.* 3. *&* 5.

3 Denotat igitur plerumque cauſam immediatam, & proximam, & in hoc differt à dictione *Propter*; quæ denotat cauſam remotam, vt *in l. Dominus Sticho,* vbi gloſſ. *verb. Pro quibus, ff. de peculio legato* Bart. *conſ.* 102. *in fine primi dubij*, Bald. *in l.* 1. *col. penult. n.* 16. *verſ. venio, C. per quas perſonas nobis acquiritur, & in l.* 1. *in fine, C. ſi ſeruus extero.* Dec. *conſil.* 46 *n.* 1. *&* 4. Gulielm. Benedict. *in cap. Raynutius, in verb. catera bona, num.* 29. *de teſtament.* Corn. *conſil.* 133. *n.* 2. *lib.* 1. Tiraq. *in tract. Ceſſante cauſa, limit.* 10. *verſ. verùm dictio Pro, num.* 28. Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. Ac etiam, fol.* 244. *col.* 2. Bertazol. *d. gloſſ.* 10. *n.* 2. Cened. *d. ſing.* 71. *num.* 1.

4 Quandoque tamen importat cauſam remotam, quia pro dictione *Propter*, vel *Ob* interdum ponitur, quæ cauſam remotam important; tamen hoc eſt impropriè, & non ſecundùm propriam naturam huius dictionis. Ita Bart. *conſil.* 201. incip. *Girard. n.* 4. *lib.* 1. Card. Tuſch. *d. concl.* 342. *n.* 4.

5 Importat aliquando cauſam finalem, vt *in l. procuratore qui, ff. de procur. l. penult. §. fin. verſ. ſi pro alimentis, ff. de aliment. & cibar. legat.* Alex. *conſil.* 79. *n.* 3. *lib.* 2. Dec. *conſil.* 46. *num.* 1 *tom.* 1. *& conſil.* 150. *num.* 2. *in fine,* Rip. *in cap. cùm M. num.* 7. *in fine, de conſtitut.* Gozad. *conſil.* 58. *num.* 11. Ruin. *conſil.* 23. *n.* 19. *lib.* 2. Grat. *conſil.* 68. *n.* 22. *vol* 2. vbi ait, quòd hæc dictio iuncta gerundio ablatiui caſus, denotat cauſam finalem. Gabr. *conſ.* 178. *n.* 15. *lib.* 1. Mandoſ *in gloſſ. facult. §. Ac etiam, in verb. Pro vno, fol.* 244. *col.* 2. Coſm. *in pragmat ſanct. tit. de annatis, in verb. Pro, fol.* 150. *col.* 3. Honded. *conſ.* 53. *n.* 7. *vol.* 2. Octauian. Vulpell. *citato loco, n.* 1. Menoch. *conſ.* 352. *n.* 2. Surd. *conſil.* 445. *n.* 29. Cened. *d. ſing.* 81. *n.* 3. Stephan Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 96. *n.* 26. Surd. *de aliment. tit.* 2. *q.* 5. *num.* 9. *&* 10. Accac. Anton. *in comment. ad l. demonſtratio falſa,* 17. *n.* 16. *ff. de condit. & demonſtrat.* [Caſtill. *contrae. tom.* 6. *cap.* 119. *n.* 19.]

6 Amplia primò, ſeu potiùs declara, quòd licèt iſta dictio importet cauſam finalem, intelligitur ſecundùm animi modum, & arbitrio iudicis, vt non ſit continua. Vnde priuilegium conceſſum pro habitatione intelligitur, etiamſi habitatio non ſit continua; ita Bald. *conſ.* 234. incip. *Decretum, vltra medium, verſ. quid vltra, lib.* 1. quem refert Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 342. *n.* 7.

7 Amplia ſecundò, in contractibus. quia quod dicitur, hanc dictionem *Pro* importare cauſam finalem, procedit vbicumque talis dictio apponitur cauſæ finali. Bald. *conſ.* 337. incip. *Et premitto, n.* 2. *verſ. item eſt ſciendum, lib.* 3. vbi quòd iſto caſu oportet cauſam exiſtere & impleri, *conſ.* 433. incip. *Caſus talis, num.* 5. *lib.* 5. Card. Tuſch. *d. concl.* 342. *n.* 8. vbi *num.* 9. reſtringit ampliationem, vt non procedat, quando hæc dictio apponitur cauſæ impulſiuæ, quia tunc non eſt neceſſe, quòd cauſa exiſtat, cùm propriè non ſit cauſa, ſed motiuum impellens.

8 Amplia tertiò, quòd hæc dictio importat cauſam finalem, quæ debet omnino ſequi ratione perſonarum, veluti ſi Abbas daret Monacho pecunias pro veſtimentis, tenetur Monachus emere veſtimenta, & non poſſet pecunias in alium vſum conuertere. Ita Bald. *conſ.* 337. *ante finem, verſ. item ratio perſona, lib.* 3. Card. Tuſch. *d. concl.* 340. *num.* 10. vbi *num.* 11. declarat, quia in contractibus vbicumque conſtat, quòd contrahentes aliter volebant contrahere, ſemper illa erit cauſa finalis, etiamſi aliter diceretur impulſiua, & è contra finalis efficitur impulſiua, ſi nihilominùs contrahentes erant contracturi; & ideo cognoſcitur hoc à voluntate contrahentium, an ſit cauſa finalis, vel impulſiua.

9 Amplia quartò quòd hæc dictio, ſi non conſtat, quòd ſit adiecta cauſæ finali, vel impulſiuæ, præſumitur cauſam finalem importare in contractibus, quando apponitur verbis prolatis ad fauorem tradentis, vt per Bald. *d. conſil.* 337. *num.* 2. *verſ.* 1. *lib.* 3. *& conſil.* 433. *num.* 5. *lib.* 5. quem refert Card. Tuſch. *d. concl.* 342. *n.* 12.

10 Amplia quintò, quòd hæc dictio nedum importat cauſam finalem, ſed etiam cauſam excitatiuam; ideò lex, vel ſtatutum dans poteſtatem præmiandi quoſcumque exterminantes, & proſequentes bannitos, & rebelles. Pro extirpandis bannitis iſta dictio operatur, quòd etiam pro eo qui iam interfecit inſignem bannitum, poſſit dubitari præmium, quia excitantur alij, & ſic hæc dictio *Pro* importat excitationem. Ita Bald. *conſil.* 264. incip. *Qui ſeruorc, in fine, lib.* 3. quem refert Card. Tuſch. *d. concl.* 342. *num.* 13.

Modum aliquando importat hæc dictio *Pro*, *l. ante penult. §.* 1. *ff. de legat.* 2. *l. cum mora, C. de tranſact. l. ſi quis pro redẽptione, C. de donationib. l. pro oneribus, C. de iure dotium,* Ruin. *conſil.* 44. *n.* 5. Corn. *conſil.* 345. *in fine, lib.* 1. Rimin. iun. *conſil.* 549. *num.* 6. *lib* 5. Bartol. *in l. quibus diebus, §. Terminus, ff. de condit. & demonſtr.* Capotaquenſ. *deciſ.* 273 *num.* 1. *p.* 2. Verall. *deciſ.* 75. *p.* 2. Ioan. de Moore Spetell. *conſil.* 191. *n.* 6. Honded. *conſil.* 53. *num.* 33. *&* 36. *vol.* 2. Reuſner. *deciſ.* 7. *num.* 48. *lib.* 4. Menoch. *conſil.* 146. *num.* 21. Octauian. Vulpell. *d. loco ſtatim, in princ.* Quando per ſe ſimpliciter appoſita eſt, tunc facit modum, *d. l. ante penult. §.* 1. *ff. de leg.* 2. vel appoſita per nomina in genere, *l. nulli, in princ. C. de Epiſcop. & Cleric.* At verò quando per nomina in ſpecie appoſita eſt, facit conditionem, *l. ſtipulatio, ff. de iure dotium, l. Titio, §. Titio, ff. de condit. & demonſtr.* Et colligitur ex traditis per Galganet. *de cond. & demonſtr. p.* 2. *cap.* 3. *quaeſt.* 2. & per Bald. *conſil.* 440. *num.* 5. *lib.* 4. Quamuis Peregr. *conſil.* 64. *num.* 9. *in fine, lib.* 3. dicat, quòd non facit conditionem, ſed ſignificat cauſam. Ad quod propoſitum Ang. *conſil.* 30. incip. *Domina Franciſcina, in princ.* quem refert Card. Tuſch. *d. concl.* 342. *num.* 19. ait, quod quandoque importat conditionem in vltimis voluntatibus, quandoque apponitur cauſæ, ad quam non obligatur de iure is, qui ſe obligat: ideo ſi is, qui non eſt obligatus dotare mulierem, legat mulieri pro nubenda ea, legatum dicitur conditionale, & non debetur niſi nubat, ſecus ſi legans eſſet obligatus dotare de iure [Diſtinguit Galganet. *de condit. part.* 2. *cap.* 3. *quaeſ.* 2. vt ſi dictio hæc appoſita ſit ſimpliciter per ſe, tunc faciat modum, & citat *l. antepenult. §.* 1. *ff. de legat.* 2. *& l. ſi quis, C. de donat.* Sin appoſita ſit per nomina, vt, *Relinquo centum pro redemptione captiuorum, pro dote puellarum*: tunc ſubdiſtinguit vt ſi relictum ſit in genere, faciat modum, quia ſemper ſunt captiui, & quod tunc hoc non pendeat ex futuro euentu; & ſi contra

certa perſona expreſſa ſit, *Vt pro redimendo Petro,* tunc faciat conditionem, refert Franc. de Barry *de ſucceſſ.teſtam, & abinteſt.lib.17.tit.1 n.5.*]

51 Interdum denotat veritatem, & quandoque fictionem; veritatem quando accommodatur veritati, & poſſibili, vt ſi ſtatutum dicat, quòd omnes Florentini habeantur pro ciuibus, nam verè ciues ſunt, quia etiam oriundi ſunt, vel ibi habitantes. Socin. *conſil.1.*incip.*In caſu,num.10.& ſeq.verſ.quod paria, lib.1.*Card.Tuſch.*d.concluſ.*342.*num.*14.vbi *num.*15. addit, quòd ſi non concurrit veritas, veluti ſi dicat ſtatutum, quòd Florentini habeantur pro Peruſinis, tunc eſt per fictionem, & non per veritatem, & *num.*16.poſt Put.*deciſ.*329.*lib.*3.aliàs *deciſ.*328.*in correct.eod.lib.*3. ampliat hanc dictionem quandoque importare æquiuocationem, & incertum, & ideo quòd commiſſio, vel executio facta pro parte N. non debet inducere nocumentum N. quia illa verba non probant, quòd ipſe fecerit, cùm ſint æquiuoca.

52 Nonnunquam importat compenſationem, & taxationem, ne plus petat, vt ſi dictum ſit quòd teſtator legat pro omni eo quod petere poteſt. Ita Ruin. *conſil.*60.*n.*6.*lib.*2. Hipp. Rimin. *conſil.*157.*num.*14. *verſ.tertiò accedit*, vbi quòd legatum factum pro omni eò, quod petere poteſt filia occaſione legitimæ, cenſetur animo compenſandi legitimam. Refert Card.Tuſch. *d.concl.*342.*n.*20.

53 Item importat hæc dictio acceſſionem, vnde obligans ſe pro Titio, licèt principaliter obligetur, dicitur obligatus tanquam fideiuſſor reſpectu eius, pro quo obligatur. Ita Bald. *conſil.*198. *lib.*1. quod duplicatur *conſil.*153.*num.*9.*verſ.item dictio,lib.*5. Card. Tuſch. *d.concl* 342.*n.*34.

54 Item denotat limitationem, veluti ſi legetur Eccleſiæ prædium, vel poſſeſſio pro vita Rectoris, intelligitur facta limitatio, quòd Rector habeat victum ex tali legato, & ſic hæc dictio eſt limitatiua, vt per Bald.*conſil.*250 *ante finem, verſ. quia illa dictio, lib.*4. Card.Tuſch. *d.concl.*342.*n.*25.

55 Item quandoque importat dominium vel vſum, vt ſi legetur domus Fraticellis pro eorum habitatione, de rigore iuris dominium domus legatæ eſt Fraticellorum, licèt de æquitate ſecùs, quia cenſetur legatus vſus, & habitatio, & dominium eſt penes hæredem. Ita Bald.*conſ.*59.incip. *Quædam mulier,lib.*5. quem refert Card.Tuſch. *d.concl.*342.*n.*36.

56 Item importat repræſentationem, ideo ſi fiat ſolutio Titio pro me importat ſolutionem mihi factam, & à me Titio; & ſic tantum eſt dicere ſoluere Titio pro me, quantum ſoluere mihi, vel loco mei. Ita Pariſ.*conſ.*107.*num.*44.*lib.*4.Card.Tuſch. *d.concl.* 342. *num.*23.

57 Paria enim ſunt dicere; promittis mihi decem pro tali, vel promittis mihi nomine talis, vt per Roman.*conſil.*441.incip.*Præſens inſtrumentum,num.*4.*in fine. verſ. vnde notandum,*vbi Apoſt. *ad eund. in verſ. nomine,* ait, idem eſſe dicere pro te, vel nomine tuo: ſic etiam actus factus pro Titio idem importat, ac ſi eſſet dictum, nomine Titij. Alex *conſ.*80.incip. *Examinato, n.*8. *lib.*8. quem refert Card.Tuſch. *d.concl.* 342.*num.*17.

18 *Pro tali,* importat idem quod *nomine*, vel *ad inſtantiam talis*, vt per Felin. *in cap.cum M. Ferrarienſis,n.*3.*de conſtit.* & *ibi* Rip.*n.*7. Dec.*in l.*1.*n.*15.*C.de ſent.quæ pro eo,quod intereſt.*Cened. *d.ſing.*81.*num.*4. Card.Tuſch.*d concl.*342.*n.*27. vbi *n.*28.infert, quòd ideo emens pro tali proinde acquirit tali, ac ſi diceret acquirere nomine talis.

19 *Pro hæredibus,* iſta dictio ponitur ad ampliandum, & eius natura eſt, vt ampliet. Felin. *conſil.* 28.*num.*6. quem refert Cened. *d.ſing.*81.*n.*6.

Pro tempore exiſtens, iſta verba complectuntur actum à principio, vſque ad finem; & ſignificant temporis aptitudinem vt per Rebuff. *in rubr. de Regia ad Prælaturas nominat.* § 1.*verb. Pro tempore, fol.* 125. quem refert Cened. *d.ſing.*81.*num.*5. Et de his verbis *Pro tempore, fol.*80. *& in §. habita, verb. Pro tempore, fol.*224. 20

Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ auctores, hæc dictio *Pro*, ſæpè contrarium habet *Contra.* Cic.3. *de Orat.* Hoc non modò pro me, ſed contra me eſt potiùs Id. *Attic. lib.*51. Non tam pro ſe, quàm contra me laborare dicitur. 21

Vſurpatur interdum pro *Ante*; Cic.2. *Phil.* Haſta poſita pro æde Iouis Statoris, bona Cn. Pompeij acerbiſſimæ voci ſubiecta præconis. Id. *ibid.* Nonne audiente popolo Romano ſedens pro æde Caſtoris dixit Id.*pro Mil.* Illa præſidia quæ pro templis omnibus cerneris. 22

Aliàs pro *In*. Liu.*lib.*38. Laudari quoque pro concione omnes ſunt. Cæſ. *lib.*6. *de bello Gallico.* Hac re pro ſuggeſtu nunciata. 23

Secundum aliquando denotat dictio *Pro*, Cic.7. *Ver.* Ciuitatibus pro numero militum pecuniæ ſummas deſcribere. Id. *lib.*11. *epiſt.*12. Non dubito autem pro tua ſingulari prudentia quin perſpicias. Id. *pro Mur.* Ego vos pro mea ſumma, & vobis cognita in Rempubl. diligentia moneo, pro auctoritate conſulatus hortor, pro magnitudine periculi obteſtor, vt &c. 24

Interdum vſurpatur pro *Ob*, vel *Propter*. Cic. *Attic.lib.*1. Miſi qui pro vectura ſolueret. Id.2.*de Orat.* Dixit ſe dimidium, quod pactus eſſet, pro illo carmine daturum. Plaut. *Aul.* Pro vapulando hercle à te mercedem petam. Terent. *Eun.* Heri minas viginti pro ambobus dedi. 25

Pro vice, aut *loco*, accipitur quandoque hæc dictio *Pro* Cic.6. *Ver.* Tibi Marcelli ſtatua pro patibulo fuit. Id. *Attic.lib.*2. Vnus Cato mihi eſt pro centum millibus. Id. *Attic. lib.*1. Hoc pro mercede, vel præmio tibi erit. Vnde trita illa, *pro nihilo habere, ducere, putare, &c.* 26

Pro ſuo iure facere, aut *dicere aliquid*, eſt idẽ quòd iure ſuo, ac pro poteſtate, quam habeat in aliquam rem, dicere aliquid, aut facere ſine reprehenſionis metu, quod nemo poſſit de iure reprehendere. Cic. *pro Flac.* Pro meo iure dico. Id.7. *Ver.* Tum deprecabitur à vobis, tum etiam pro ſuo iure contendet, Plaut.*Rud.* Nempe pro tuo iure oras. Virg.4. Æneid. pro re pauca loquar. Hinc *pro tempore*, *pro opibus*, *pro facultatibus, pro dignitate*, & ſimilia proueniunt. 27

Pro mea facere; idem eſt quòd facere quantum poſſum. Cic. *lib.*5.*epiſt.*8. Vt ita fieret pro mea parte adiuui. Id. *pro Syl.* Omnes qui adſunt pro ſua parte & auctoritate defendunt. Id.1.*Tuſc.* Pro ſua quiſque facultate parant. 28

Pro ſe quiſque; idem eſt quod *pro ſua quiſque parte.* Cic.3. *Offic.* Pro ſe quiſque quod ceperat afferebat. Id.3.*Ver.* Pro ſe quiſque manus afferr. Liu.*lib.*2. Pro ſe quiſque aurum, argentum, & æs publicum conferunt. 29

Pro virili parte, eſt pro eo quantum vnus vir poteſt. Cic. *pro Sext.* Hæc qui pro ſua parte virili defendunt. Id.13. *Philip.* Tum me eius beneficio pluſquam pro virili parte obligatum puto. 30

Pro portione; idem eſt quod pro rata portione, vel parte. Cic.2.*de Orat.* Sed oportet, vt ædibus ac templis veſtibula, & aditus, ſic cauſis principia pro portione præponere. Id. *lib.*6.*de Republ.* Qui interuallis 31

coniuncti

coniuncti imparibus, ſed tamen pro rata portione diſtinctis. Id. 1. *Tuſc.* Omnia ita perinde, vt cuique data ſunt, pro rata parte, à vita, longa aut breuia ducuntur.

Dictio CCLXXXVIII.

Prohibere.

1 *Actus vt reddatur nullus, licèt lex non proceſſerit vlterius annullando, efficit verbum* Prohibemus.
2 Prohibere *non potes quod tibi non nocet, & alteri prodeſt.*
3 Prohibitum *illud dicitur, quòd lege expreſſa prohibetur.*

1 VErbum hoc efficit, vt actus reddatur nullus, licèt lex non proceſſerit vlteriùs, annullando, vt tradit Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſil.* 19. *n.* 52. Important enim præceptum verba ſignificantia prohibitionem, qualia ſunt, *Prohibeo, Inhibeo, Veto, Interdico*; quippe quòd omnis prohibitio præceptum abſtinendi ſe à re prohibita continet, vt per Butr. *in cap. nam concupiſcentiam, in fine, de conſtit.* vbi Abb. *num.* 5. Felin. etiam *num.* 5. Alexand. de Næuo *n.* 22. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 21. Euerard. *loco ab æquipollent. num.* 11. Sayr. *in Claui Regia, lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 27. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 16. *q.* 5. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 34.

2 *Prohibere* non potes quod tibi non nocet, & alteri prodeſt, *l.* 1. *§. idem aiunt, & §. denique, in primo, ff. de aqua pluuia arcend. l. ſi cui, ff. de ſeruit. l. in creditore, ff. de euict.* Couarr. *var. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 8. *verſ. item, & pract. cap.* 37. *num* 2. *&* 3. *col.* 3. Gom. *tom.* 2. *var. cap.* 2. *num.* 17. Menoch. *rem.* 6. *& in num.* 114. *cum ſeqq. & conſ.* 14. *num.* 8. *& conſ.* 51. *n.* 45. *& conſ.* 121. *num.* 8. *& de arbitr. lib.* 2. *cap.* 168. *num.* 12. *& caſ.* 237. *n.* 19. Surd. *deciſ.* 120. *num.* 12. *& deciſ.* 136. *num.* 12. D. Barboſa *in l.* 2. *in princip. p.* 2. *num.* 34. *cum ſeqq. ff. ſoluto matrim.*

3 Prohibitum illud dicitur, quod lege expreſsè prohibetur. Menoch. *conſil.* 1111. *num.* 1. Et prohibita quæ non inueniuntur, per legem permiſſa cenſentur, *l. necnon,* 28. *poſt princip.* ibi. *ſed ſi lex non prohibeat,* iuncta gloſſ. *verb. non prohibeat, ff. ex quibus cauſis maiores, l.* 1. *ff. de legat. l. mutus, quæritur, ff. de procur. l. ab ea parte, ff. de probat. cap. omnes,* & ibi gloſſ. 3. *diſtinct. cap.* 1. *de tranſlat. Prælati,* vbi gloſſ. *verb. non inueniuntur, cap. nuper.* 29. *verſ. in ſecundo, cap. cùm illorum,* 32. *de ſentent. excommunicat.* Alciat. *reſponſ.* 8. *num.* 1. Burſat. *conſil.* 110. *num.* 27. *lib.* 1. Burg. de Pace *conſil.* 8. *num.* 3. Brunor. à Sole *in locis communib. ver. prohibitio,* 1. Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.* 2. *gloſſ.* 1. *num.* 5 Bobadil. *in ſua Politica, lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 44. D. Barboſa *in l. cùm Prætor, §.* 1. *num.* 95. *ff. de iudiciis.*

Dictio CCLXXXIX.

Proinde.

Proinde *interdum importat.*
1 Cæterùm, Propterea, Itaque.
2 Inde.
3 Ergo, Igitur.
4 *Improprietatis eſt nota dictio* Proinde.
5 *Veritatem quandoque importat dictio* Proinde.
6 *Identitatem nonnunquam denotat dictio* Proinde.

ACcipitur hæc dictio pro *Cæterùm, Propterea, Itaque,* vt *in l. heres, abſens, §. proinde, ff. de iudiciis, &* in *l. proinde, §* 1. *&* 2. *ff. ad legem Aquilian.* 1

Aliquando ſignificat idem quod *Inde* vt *in l.* 1. *in princ. ff. quibus modis vſusfructus amitt.* gloſſ. *in l.* 1. *in princ. ff. de edendo.* 2

Interdum exponitur pro *Ergo, Igitur,* vt *in l. proinde,* vbi gloſſ. *ff. ſi certum petatur, & in l. pronunciatur, & in l. vrbana prædia, ff. de verb. ſignif.* 3

Nonnunquam eſt nota improprietatis, ſecundùm Bartol. *in l. qui à patre, in princip. ff. de confirm. tutor.* & notatur *in d. l. proinde, in princip ff. ad legem Aquiliam.* 4

Plerumque importat veritatem, vt *in l. ſi quis obrepſerit, ff. ad legem Corneliam, de falſis,* vbi Hippol. *num.* 3. 5

Quandoque identitatem denotat, iuxta tradita per Hippol. *ad l. vtrum, num.* 4. *ff. ad legem Pompeiam, de parricidiis.* 6

Dictio CCXC.

Promittere.

1 *Stipulationem importat verbum* Promiſit, *in inſtrumento poſitum.*
2 *Pactum importat verbum* Promiſit, *ſi viua voce prolatum ſit.*
3 *Teſtes etiam plures ſi deponant Titium promiſiſſe, non præſumitur ſtipulationem interueniſſe.*
4 *Notarius deponendo de verbo* Promittere, *intelligitur nudo pacto, non per ſtipulationem.*
5 *Verbum* Promiſit, *in inſtrumento appoſitum, ſignificat partes fuiſſe præſentes.*

VErbum hoc in inſtrumento poſitum importat ſtipulationem, puta ſi Titius promiſit Seio, intelligitur per ſtipulationem, vt præſumatur ſolemnitas, & detur actio, vt *in §. ſi ita ſcriptum, Inſtit. de vtilib. ſtipulat.* & tradunt Anton. Gom. *tom. variar. cap.* 11. *num.* 17. Ægid. Bellam. *conſil.* 1. *num.* 17. *verſ. quia verbum Promiſiſſe.* Ioan. de Imol. *conſil.* 86. incip. *In cauſa, quæ vertitur, num.* 1. Corn. *conſil.* 238. incip. *Viſa copia, circa finem, lib.* 3. Socin. *conſil.* 157. incip. *Præſens conſultatio, lib.* 2. *circa finem,* Rota *deciſ.* 489. *n.* 5. *p.* 1. *dec.* Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.* 4. *gloſſ.* 26. *num.* 6. Viu. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 34. *n.* 348. Ceual. *comm. contra comm. q.* 399. Card. Tuſch. *pract. concl. tom* 2. *lit. D, concl.* 344. *& lit. P, concl.* 910. Gregor. *deciſ.* 328. *num.* 6. Card. Seraphin. *deciſ.* 427. *num.* 6. vbi *n.* 1. ſubdit, licèt per Notarium non fuerit deſcriptum promiſiſſe ſibi, ſtipulante pro abſente, *& deciſ.* 1167. *n.* 4. 1

Si verò ſit viua voce prolatum, importat pactum, ſecundùm Bertazol. *d. gloſſ.* 26. *num.* 6. de quo vide Menoch. *conſ.* 705. *n.* 2. 2

Vnde ſi teſtes deponant Titium promiſiſſe, tunc non præſumeretur ſtipulationem interueniſſe, quia intelligitur de nuda promiſſione, niſi addat, quòd præceſſit interrogatio, vt tradunt gloſſ. *in d. l. ſi ita ſcriptum.* Anton. Gom. *d. num.* 13. *verſ. item adde.* Anchar. *conſ.* 331. incip. *Viſis diligenter, num.* 8. Bertazol, *d. clauſ.* 4 *gloſſ.* 4. Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 344. *num.* 3. quicquid dicat Caſtr. *conſ.* 332. incip. *In cauſa Silueſtri, col.* 3. *n.* 3. *verſ. præterea, lib.* 1. Quod ampliat, 3

etiam ſi

etiamſi plores teſtes hoc deponerent, iuxta tradita per Ioan. de Imol. *conſil.* 102. incip. *In cauſa, num.*7. *verſ. item obiicitur*, quem refert Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 344. *n.*5.

4 Amplia, etiamſi eſſet Notarius, qui examinaretur, quia deponendo de verbo *Promiſit*, intelligitur nudo pacto, non per ſtipulationem, vt per Anch. *d. conſ.* 331. *num.*3. quem refert Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 344. *num.*4.

5 In inſtrumento appoſitum ſignificat partes fuiſſe præſentes, iuxta reſoluta per Bertazol. *d. tract. de clauſulis inſtrument. clauſ.*17. *gloſſ.*3. *n.*5.

Dictio CCXCI.

Prope.

1 *Quantitatem modicam, & modicum tempus importat dictio* Prope.
2 *Contiguitatem denotat dictio* Prope.
3 Prope *apud Grammaticos pro* Iuxta *accipitur*.
4 Prope *cùm ablatiuum caſum adſciſcit, vſurpatur pro* Non procul.

1 HÆc dictio refertur ad modicum tempus, & modicam quantitatem, vt tradunt Ang. *conſ.* 127. incip. *Viſis petitione*, *n.*2. Alex. *conſ.* 120. *n.*8. *lib.*2. Bart. *auth. de Monachis*, §. *ſi verò intra*, *n.*1. vbi dicit, quòd ſi teſtis dicat, quòd Titius poſſedit propè per viginti annos, quòd teſtis probat de decem & nouem annis cum dimidio Aret. *in l. properandam*, §. *ſiquidem*, *C. de iudiciis*, Menoch. *de arbitr. caſu* 17. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.*2. *lit. D, concl.* 345. *num.*1. Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſing.* 81. *n.*7.

2 Denotat contiguitatem, & non poteſt verificari in loco remoto, vt per Aret. *in* §. *quod ſi naturalis, Inſtit. de rerum diuiſ.* Bart. *in tract. Tiberiad. p.*2. *de Inſulis. in verb. Prope ripam prædia poſſideat.* Boër. *deciſ.* 51. *n.*15. quos refert Cened. *d. ſing.* 81. *n.*8.

3 Apud Grammaticos pro *iuxta* accipitur. Cic. *in Brut.* Cùm plebs prope ripam conſediſſet. Idem *lib.*7. *epiſt.*24. Vt non modò prope me, ſed planè mecum habitaret.

4 Aliquando cùm ablatiuum caſum adſciſcit, vſurpatur pro *Non procul* Cic. 7. *Verr.* At cùm bellum in Italia tam propè à Sicilia gereretur, tamen in Sicilia non fuit. Idem *in Piſon.* Propè à meis ædibus ſedebas. Cùm ſine caſu ponitur, aduerbij vicem obtinet, & contrarium habet *Procul*. Cic. *lib.*9. *epiſt.*7. Volebam propè alicui eſſes. Idem *de Senect.* Adoleſcentia magis delectatur, propè voluntates intuens; delectatur etiam ſenectus, eas procul aſpectans. Plaut. *Caſin.* Nemo audet propè accedere.

Dictio CCXCII.

Propter.

1 *Cauſam nedum proximam, ſed etiam remotam & impulſiuam denotat dictio* Propter.
2 *Cauſam ob quam motus eſt Princeps ad ita conſtituendum, ſignificat dictio* Propter.
3 *Cauſam efficientem plerumque declarat dictio* Propter.
4 Propter, *pro* Prope, *ſæpè vſurpatur*.

1 HÆc dictio nedum cauſam proximam, ſed etiam cauſam remotam, & impulſiuam denotat. Ita Calder. *conſil.* 282. *num.*2. *verſ. & pro hac parte*, aliàs 4. *de locato*, vbi quòd promiſſa remiſſio per locatorem conductori propter bellum, debet fieri ex omni cauſa proueniente à bello, etiamſi ſit remota. Bald. *conſil.* 329. incip. *Caſus talis eſt*, *num.*2. *verſ. & ideò attendenda*, *lib.*1. vbi quòd importat cauſam, vel occaſionem immediatam vel remotam. Angel. *conſil.* 312. incip. *Prout patet, in princ. verſ. Contrarium dico.* Signorol. *conſil.* 185. *num.*7. vbi ſubdit, quòd importat idem, quod dictio *Occaſione*. Rom. *conſil.* 89. *num.*7. *verſ. ſecundò quia.* Gozad. *conſil.* 58. *num.*11. Guilielm. Bened. *in cap. Raynutius, verb. cætera bona, num.*29. *de teſtament.* Tiraq. *in tract. Ceſſante cauſa, limit.*20. *num.*24. vbi *num.*25. ſubdit, quòd aliquando cauſam proximam deſignat Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.*2. *lit. D, concl.* 346. *n.*1. [Anell. Amat. *conſ.* 51. *n.*22.

Significat cauſam, ob quam motus eſt Princeps ad ita conſtituendum, ſecundùm Menoch. *conſ.* 383. *num.*15. 2

Plerumque apud Grammaticos cauſam efficientem declarat. Cic. *in Brut.* Eaque ſuſpicio propter eam cauſam fuit. Idem *pro Roſcio:* Suſceptum onus aut propter perfidiam abiicere, aut propter imbecillitatem animi deponere. Idem 1 *de Finib.* Virtus per ſe, & propter ſe expetenda. 3

Sæpe autem vſurpatur pro *Prope*. Cic. 3 *de natura Deor.* Volcanus tenuit inſulas propter Siciliam, quæ Vulcaniæ appellantur. Idem *in Brut.* In pratulo propter Platonis ſtatuam conſedimus. Idem 4. *Verr.* Propter idem Vulcani. Idem 6. *Verr.* Etenim propter eſt ſpelunca quædam. Idem *pro Roſcio:* Duo filij propter patrem cubantes. 4

Dictio CCXCIII.

Propterea.

1 *Cauſam proximam importat dictio* Propterea.
2 *Cauſam expreſſam diſpoſitionis denotat dictio* Propterea.
3 *Diſpoſitionem coniungit dictio* Propterea, *poſita poſt copulatiuam* Et.
4 Propterea, *ex* propter *&* ea *factum, apud Grammaticos vſurpatur pro* Idcirco, *& ferè cum* Quod, *vel* Vt, *vſurpatur*.

IMportat hæc dictio cauſam proximam, ſecundùm Tiraq. *in tract. Ceſſante cauſa, limit.*10. *num.*26. propter quam quis mouetur ad aliquid agendum, Bart. *in l.*1. *C. de ſentent. quæ pro eo.* Alber. *in ſuo Dictionario, verſ. Propterea.* Matheſil. *in tract. de ſucceſſ. ab inteſt. in 4. articulo princip. num.*13. Gozad. *conſ.* 84. *num.*7. Rol. *conſil.* 15. *n.*5. *tom.*3. Honded. *conſil.* 79. *num.*18. *vol.*2. 1

Denotat expreſſam cauſam diſpoſitionis, & finalem, vt per Steph. Gratian. *Marchia deciſ.* 60. *num.*1. 2

Poſita poſt copulatiuam *Et* coniungit diſpoſitionem, ita vt altera ab altera pendere dicatur, vt per Card. Seraphin. *Rota deciſ.* 883. *n.*7. 3

Propterea ex *propter* & *ea* factum eſſe apparet, vſurpatur apud Grammaticos pro *Idcirco*, & ferè cum *Quod*, vel *Vt* copulatur. Cic. *lib.*5. *epiſt.*28. Propterea quod nullam rem grauiùs iamdiu tuli. Idem *lib.*6. *epiſt.*18. Cùm eſſem otioſus in Tuſculano, propterea quod diſcipulos obuiam miſeram. Idem *lib.* 13. *epiſt.*6. Propterea ſcripſi, vt me non ſine cauſa laborare intelligeres. 4

Dictio CCXCIV.

Prorſus.

1 *Excludit dict.* Prorſus *omnia & ſingula, quæ in contrarium excogitari poſſunt.*
2 *Natura præciſæ vim habet dict.* Prorſus.
3 Prorſus *importat ipſo iure, vel ipſo facto, & non requirit ſententiam, ſeu decretum.*

1 EXcludit hæc dictio omnia, & ſingula, quæ in contrarium excogitari poſſunt, *cap. ſtatutum, §. prouiſurus de reſcript. in 6.* ibi nihil prorſus exigat, & ſic denotat idem, quod *Penitus*, ſecundùm Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 188. *n.* 8.

2 Habet vim præciſæ naturæ, vt *in cap. ad aures,* ibi, *omnem prorſus actionem excludit, de præſcript. d. cap. ſtatutum, §. prouiſurus, cap. præſentium, §. præterea, de teſt. lib.* 6. notant Dec. *conſil.* 113. *num.* 5. *tom.* 1. Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 85.

3 Importat, *Ipſo iure*, vel *ipſo facto*, & non requirit ſententiam, ſeu decretum, vt tradunt Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num.* 71. *&* 87. *C. de reuocand. donat.* Matheſilan. *ſing.* 111. *in princip.* Boër. *deciſ.* 344. *num.* 4. Sanch. *de matrimon. lib.* 3. *diſput.* 55. *num.* 8. Bernard. Muſcat. *de modis fideiubendi, p.* 1. *modo* 14. *num.* 12. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 11. *cap.* 10. *num.* 58. Ioan. de Salas *in tract. de legib. q.* 96. *tract.* 14. *diſp.* 14. *ſect.* 9. *ſub n.* 79 Farinac. *fragment. crimin. p.* 2. *verſ. lex, ſub num.* 123.

Dictio CCXCV.

Protinus.

1 Protinus, *importat idem quod* Statim, *&* Incontinenti.
2 *Moram, & dilationem omnem excludit dict.* Protinus.
3 Protinus *importat ipſo iure, & non requirit ſententiam, ſeu decretum.*

1 IMportat idem quod *Statim*, & *Incontinenti*, vt in *l.* 1. *&* 3. *§. in amittenda ff de acquirend. poſſeſſ.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num.* 122. *C. de reuocand. donat.* Cotta *in memorabilib. verb. Protinus, pag.* 715. Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Propriè, verſ. Protinus, pag.* 84.

2 Excludit omnem moram, & dilationem, iuxta notata per Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap.* 16 *n.* 89.

3 Denotat *Ipſo iure*, & non requirit ſententiam, ſeu decretum, vt tradunt Sayro *in Claui Regia, lib.* 7. *cap.* 8 *num.* 27. Bernard. Maſcatell. *de modo fideiubendi, p.* 1 *modo* 14. *num.* 12. Monet. *de diſtribut. quotidian, p.* 3. *q.* 7. *num.* 36. *&* 37. Farinac. *fragment. crimin. verb. lex, num.* 115.

Dictio CCXCVI.

Provt.

1 *Relatiua eſt antedictorum dict.* Provt, *& relationem ſignificat.*
2 *Reſtrictiuè, & limitatiuè eſt dict.* Provt.
3 *Limitatiua qualitatis, vel temporis eſt dict.* Provt, *non autem ſubſtantiæ.*
4 *Limitatiua, & reſtrictiua eſt dict.* Provt, *maximè quando refertur ad aliquid quod ſit de præterito.*
5 Provt, *in libello ſtat limitatiuè, & reſtrictiuè ſecundum quod continetur in actis ad quæ fit relatio.*
6 *Cauſaliter, hoc eſt, diſpoſitiuè in dubio ponitur dict.* Provt, *ſi reſpiciat præteritum circa idem de quo non conſtat. Quod ampliatur, & declaratur n.* 7. 8. 9. 10. *&* 11.
12 *Conditionaliter ſtat dict.* Provt, *poſita in reſtrictis iuſtitia, & quando refertur ad verbum perſonale.*
13 *Conditionaliter ſtat etiam dict.* Provt, *poſita in diſpoſitione incerta, ſeu generali, vel quando nihil de nouo conceditur.*
14 *Conditionem non importat, ſed diſpoſitionem dict.* Provt, *quando profertur à partibus, quæ poterant de nouo diſponere, etiamſi non conſtet de relato.*
15 *Similitudinem importat dict.* Provt.
16 Provt, Secundùm, & Iuxta, *idem important.*
17 Provt, *pro* Quia, *quando exponitur.*
18 Provt, *idem importat ac ſi diceretur,* Eo modo.
19 *Conditionaliter, & non cauſatiuè ſtat dict.* Provt hactenus.
20 *Qualitates & formas expreſſas, & in præteritum poſitas refert dict.* Provt.

HÆc dictio relatiua eſt antedictorum, & relationem ſignificat, vt *in l. edita, C. de edendo,* notant Aret. *conſil.* 76. *num.* 6. *in tertio dubio,* Marant. *de ordine iudicior. p.* 4. *tit. Iudicij cela aggreditur, n.* 122. Dec. *conſil.* 374. *num.* 4. Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Provt, ſtatim in princ. pag.* 74. Menoch. *conſil.* 177. *num.* 26. Azebed. *ad l.* 1. *num.* 50. *tit.* 1. *lib.* 6. *noua Recopil.* Surd. *conſil.* 362. *num.* 7. *& conſil.* 105. *num.* 33. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concluſ.* 347. *num.* 1. *&* 55. Rota apud Zach. *de obligat. Camer. deciſ.* 29. *num.* 5. Et quod inducat repetitionem qualitatum, & conditionem præcedentis legati, diſpoſitionis in ſequentem, reſoluit Galganet, *de condit. & demonſtr. p.* 2. *cap.* 1 *q.* 18. *n.* 13. [Rot. *deciſ.* 65 *num.* 5 *in fin. p.* 1 *in Poſth. Farinac.* aliàs *p.* 5. *recent.* 1

Natura ſua ſtat reſtrictiuè, & limitatiuè, vt *in l. ſi teſtamento, C. de inſtit. & ſubſtit. & in l.* 1. *C. de bonorum poſſeſſ. contra tabulas,* notant Dec *conſil.* 362. *num.* 1. Bart. *in Extrauag. ad reprimend. verb. Provt, circa finem, verſ. ſi verò per hanc dictionem* Marant. *d. p.* 2. *tit. Iudicij cela aggreditur, n.* 122. Alex. *conſ.* 46. *num.* 8. *lib.* 1. Ruin. *conſ.* 25. *num.* 11. *vol.* 1. Socin. iun. *conſil.* 122. *num.* 33. *vol.* 3. Gozad. *conſil.* 84. *num.* 6. *& conſil.* 31. *num.* 18. *& conſil.* 80. *num.* 3. Brunor à Solè *in locis communib. verb. dictio,* 23. Viu. *tom.* 2 *commun. opin. lib.* 9 *tit.* 34. *num.* 62. Menoch. *conſil.* 177. *num.* 26. *& conſil.* 864. *num.* 16. Azebed. *d. l.* 1. *num.* 50. Surd. *conſ.* 579. *n.* 33. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 212. *num.* 10. Card. Tuſch *d. lit. D, concluſ.* 347. *num.* 22. [Rot. *ead. p.* 1. vbi quòd apposita in mandato reſtringitur ad tenorem relati. Theod. de Rub. *in ſing. Rota tom.* 2. *p.* 4. *clauſ.* 575.] 2

Declarat tamen, quia limitat qualitatem, vel tempus non autem ſubſtantiam, vt in legato mihi facto per Titium, provt ipſe declarabit, ſit legatum eſt certum, puta de centum. Iſta limitatio *Provt* non reſpicit ſubſtantiam legati, quia eo non declarante, nihilominùs debentur centum. Bart. *in d. Extrauag. ad reprimendum, verb. Provt in fine,* Surd. *conſ.* 55. *num.* 56. Card. Tuſch. *d. concl.* 347. *n.* 21. *&* 23. 3

Amplia,

4 Amplia, ſeu extende, quia hæc dictio *Provt* maximè limitat, & reſtringit, quando refertur ad aliquid, quod ſit de præterito, vt habetur *in d. l. edita*, ibi *provt edicti perpetui monet authoritas*, vt notant Bart. *in d. Extranag. ad reprimendum, verb. Provt, num. 2. verſ. quandoque reſpicit, & in d. l. edita, num.* 18. & Dec. *n.* 85. idem Dec. *conſil.* 63. *n.* 6. *tom.* 1. Ang. *conſil.* 368. incip. *Sereniſſimus*, *circa princip.* Alexand *conſil.* 46. incip. *Viſis, num.* 6. *lib.* 1. Ruin. *conſil.* 50. *num.* 6. *vol.* 2. *& conſil.* 25. *num.* 10. *&* 11. *verſ. ſed quamuis, vol.* 1. Gram. *deciſ.* 59. *num.* 2. *& ſeq.* Curt. iun. *conſil.* 92. *n.* 9. *&* 10. Rimin. *conſil.* 19. *num.* 38. *& conſil.* 17. *num.* 7. Burſat. *conſil.* 85. *n.* 8. Crau. *conſil.* 956. *num.* 14. Honded. *conſ.* 112. *num.* 20. *vol.* 1. *& conſ.* 40. *num.* 38. *vol.* 2. Menoch *conſ.* 177. *num.* 26. Surd. *conſil.* 336. *num.* 16. Simon de Præt. *de interpret. vltim. volunt. lib.* 2. *in fine, num.* 58. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 347. *num* 24. Et fuit dictum *in Romana Cambiorum*, 26. *Martij* 1593. *coram Illuſtriſſimo Domino meo Card. Millino.* Et ita quod tempus, & qualitatem denotet, poſt multos à ſe relatos concludit Rendin. *in Promptuar. recept. ſentent. tom.* 1. *tit.* 27. *n.* 7.

5 Vnde ſi in libello aliquid narratur, ſubdendo, & provt de omnibus prædictis latiùs conſtat, ſic, vel aliter in actis cauſæ agitatæ, &c. iſto caſu ſtat limitatiuè, & reſtrictiuè, ſecundùm quod continetur in actis, ad quæ ſit relatio. Ita Alexand. *conſil.* 49. incip. *In cauſa, & lite, n.* 4. *&* 5. *verſ. nec prædictis obſtat, lib.* 7. vbi *num* 7. extendit procedere etiamſi in fine libelli concludatur, *Quare cum præmiſſa omnia & ſingula ſint vera*, *&c.* quia intelliguntur vera provt ex relato, Refert & ſequitur Card. Tuſch. *d. concluſ.* 347. *n.* 25. vbi *num.* 16. idem eſſe dicendum aſſerit in poſitione, quam pars confitetur hoc modo? credit provt in tali inſtrumento continetur, quia ſi in tali inſtrumento non continetur narrata in poſitione, poſitio cenſetur negata, *& n.* 29. poſt Ang. Aret. *conſ.* 105. *n.* 12. *& ſeq.* ſubdit quod verba illa, *Provt in inſtrumento prætenſi crediti*, *provt dicitur conſtare in actis mei notarij*, important relationem, & reſtrictionem, vt tantum probent, quantum per acta notarij, conſtat. Vnde ſi exhibentur acta notarij, & conſtat non adeſſe talem obligationem, probata eſt negatiua concludenter.

6 Si verò reſpicit præteritum circa idem, de quo non conſtat, in dubio ponitur cauſaliter, videlicet diſpoſitiuè, quia ſic fuerit, non autem relatiuè, vel conditionaliter, maximè in priuilegiis; vt ſi concedatur alicui, quòd poſſit colligere vectigalia tantæ quantitatis, provt eſt hactenus conſuetum, illa verba, *Provt hactenus*, ſunt pro cauſa, vt quia ita fuit cõſuetum; ſic Bart. *in d. Extrauag. ad reprimendum, verb. Provt, num.* 2. *verſ. Si verò.* Felin. *in cap. ex parte, el* 1. *num.* 10. *verſ. ſcias etiam, de reſcript.* Rom. *conſil.* 336. incip. *Circa propoſitam, num.* 3. *verſ. licet etiam* Ang. *d. conſil.* 368. *in princ.* Alexand. *conſil.* 46. *num.* 9. *lib.* 1. Dec. *conſil.* 63. *num.* 6. Curt. iun. *conſil.* 97. *num.* 5. Natt. *conſil.* 387. *in fin.* Bolognet. *conſ.* 2. *col. penult. verſ. Nam vbicumque*, Menoch. *conſ.* 341. *num.* 13. Seraphin. *deciſ.* 330. *num.* 4 Surd. *d. conſ.* 335. *num.* 35. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 347. *num.* 30 vbi *num.* 33. poſt Rot. *deciſ.* 40. *num.* 3. *& ſeq. p.* 2. *diuerſ.* declarat, quòd dictiones *Provt*, & *Iuxta*, & aliæ ſimiles, ſi proferantur in materia, cuius natura ſit diſponere de præterito, ſi non conſtat de relato non ſtant relatiuè, ſed conditionaliter, ſed cauſatiuè. Et demum idem Card. Tuſch. doctè ſanè *d. concluſ.* 347. *a n.* 57. ſic loquitur: Facias regulam ex omnibus prædictis ſummatim, quòd dictæ dictiones *provt*. *ſicut*, *ſecundum*, *quemadmodum*, & ſimiles, quando ſunt in diſpoſitione, quæ aliquid concedit circa idem de nouo, ſiquidem reſpiciunt præteritum, de quo non conſtat, ſtant cauſatiue, & idem ſi ſumus in materia, cuius natura eſt diſponere Rota *in nouiſſ. deciſ.* 40. *num.* 3. quia ſi non conſtat de relato, ſtant cauſatiuè, & ita Bart. *in d. Extrauag. ad reprimendum, verb. Provt.*

Idem dicit ſimpliciter in priuilegiis. Roman. *conſ.* 336. *n.* 3. 7

8 Idem in legibus, contractibus, & ſententiis cum cauſæ cognitione Bart. *d. Extrauag. ad reprimendum verb. de plano, n.* 2.

9 Idem quando diſpoſitio eſt priùs certa, quia adiectio illa, *provt tui maiores poſſederunt*, ſtat cauſatiue, Aretin. *conſil.* 76. *n.* 4. *verſ. circa tertium*, Grammat. *deciſ.* 59. *num.* 12. *& ſeq.* Curt. iun. *conſ.* 67. *num.* 4. Caſtr. *conſ.* 17. *lib.* 2. Rot. *deciſ.* 27. *in princ. & deciſ.* 36. *n.* 10. *& in fine, p.* 2. *diuerſ.* Iaſ. *in repet. l. admonendi, n.* 43. *& ſeq. ff. de iureiur.*

10 Idem in omnibus diſpoſitionibus in quibus diſponere poſſunt contrahentes, provt in cauſa matrimonij. Ferret. *conſ.* 86. *n.* 5.

11 Declara quia ad hoc vt dictiones prædictæ ſtent cauſatiue, plura requiruntur, quòd diſpoſitio ſcilicet ſit omnino certa reſpectu quantitatis, & temporis, & loci, & quòd in proceſſu conſtet, vel aliàs, item quòd non ſe referat ad futurum, ſed ad præteritum, plene Bologn. *in d. l. edita, n.* 142. *in fine, C. de edendo*, [me citato *in hoc loco*, Noguerol. *tom.* 1. *alleg.* 27. *n.* 41. *in fin.*]

12 Poſito autem in reſcripto iuſtitiæ, ſtat conditionaliter, id eſt, *Provt* iuris fuerit, niſi reſcriptum eſſet ex certa ſcientia, vel de plenitudine poteſtatis, Rom. *conſ.* 336. *n.* 3 Alex. *conſ.* 16. *num.* 28. vbi Apoſtill. *lib.* 5. Surd. *conſ.* 379. *num.* 34. Octauian. Vulpell *d. loco, n.* 1. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 212. *num.* 20. Surd. *conſ.* 379. *num.* 34. Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ.* 5. *gloſſ.* 2. *num* 1. Et fuit dictum *in Baren. iuriſdictionis* 16. *Febr.* 1609. *coram Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 243. *n.* 8. *p.* 2. *recent.* vbi habetur, quòd quando hæc dictio refertur ad verbum impersonale, & non ad verbum perſonale, debet accipi conditionaliter. Pariſ. *conſ.* 12. *n.* 91. vbi dicit, quod ponitur iuſtificatiuè. Surd. *d. conſil.* 379. *n.* 34. *cum ſeqq.*

13 Quod autem huiuſmodi dictio in diſpoſitione incerta, vel generali, ſtet conditionaliter, tradunt Iaſ. *in repet. l. admonendi, num.* 33. *& ſeq. ff. de iureiurand.* Bologn. *in l. edita, num.* 141. *C. de edend.* Aret. *conſ.* 79. *num.* 5. *verſ. circa tertium*, Card. Tuſch. *d. concluſ.* 347. *num.* 64. vbi *num.* 65. poſt Curt. iun. *conſ.* 97. *num.* 10. idem ſubdit quando diſpoſitio eſt certa; & hæc dictio, & ſimiles reſpiciunt præteritum, de quo conſtat, & *num.* 66. idem ait, ſi diſpoſitio ſit certa, vel incerta, & dictio hæc refertur ad tempus futurum, quia tunc importat conditionem. Et *num.* 77. poſt Grammat. *deciſ.* 59. *num.* 33. *verſ. non obſtat*, & Abb. *conſil.* 61. *in princ. lib.* 1. & Curt. iun. *conſil.* 97. *num.* 4. ſubdit, idem eſſe quando nihil de nouo conceditur, provt in confirmatione in forma communi, quæ fieret ſcilicet ſine cauſæ conditione, quia tunc ſemper ſtat conditionaliter. Quod etiam tradunt Caſtr. *conſ.* 462. *vol.* 2. *lib.* 1. Boſſ. *tit. de principe & priuil. eius, n.* 351. relati à Card. Tuſch. *eadem concl.* 347. *num.* 46. vbi *num.* 47. poſt Rom. *conſ.* 336. *num.* 2. *&* 3. Felin. *in d. cap. ex parte* 1. *n.* 10. *circa fin.* Franc. Aret. *conſ.* 76. *n. in fin.* declarat quòd ſi confirmatio ſit ex certa ſcientia tunc ſtat cauſatiue, & non conditionaliter.

14 Si verò iſta dictio proferatur à partibus, quæ poterant de nouo diſponere, etiamſi non conſtet de relato, & de illo non appareat, tunc eo caſu non importat

portat conditionem, ſed diſpoſitionem. Ita Bart. *in l. cum qui, §. Iulianus, ff. de conſtit. pecunia, & in dict. Extrauag. ad reprimendum, verb. Prout, num. 2.* Iaſ. *in §. prouinciales, in fin. Inſtit. de act.* Dec. *d. conſ. 63. num. 5.* vbi dicit procedere in quacumque diſpoſitione. Felin. *in cap. 2. col. 4. de reſcript.* vbi etiam ipſe ait habere locum in omni materia Gratian. *conſ. 86. n. 6. lib. 2.* Natt. *conſ. 40. num. 5. & conſ. 474. num. 26. & 27. vol. 3.* Curt. iun. *de feudis, quæſt. 7. in fine, p. 1.* Mandoſ. *de priuil. ad inſtar. quæſt. 7. num. 9.* Bertazol. *d. clauſ. 5. gloſſ. 2. num. 1.* Menoch. *conſ. 1. num. 64.* latè Decian. *conſ. 58. num. 61. cum ſeqq. vol. 2.* Surd. *conſil. 366. n. 17.* vbi ſubdit procedere in omni materia, & quocumque diſponente. [Rot. *deciſ. 178. n. 1. d. p. 1.* aliàs *p. 3. recent.*]

15 Similitudinem importat hæc dictio ſemper quòd aliquid diuerſum ab eo, quòd priùs poſitum fuerat ponitur per dict. *Prout.* Et ita eſt repetitiua omnium qualitatum, quæ conueniunt circa actum, cui fit aſſimilatio, tradunt Gloſſ. *verb. Prout, in cap. quamuis, de offic. Ordin. lib. 6.* Bart. *in d. Extrauag. ad reprimendum, verb. Prout, num. 2. verſ. ad cuius intelligentiam.* Signorol. *conſ. 22. num. 12. in fine, & num. 13.* vbi ait, quod ſimilitudinem importat, nedum in ſubſtantia, ſed etiam in qualitate Gemin. *conſ. 22. in princ.* vbi ait, quòd importat omnimodam ſimilitudinem. Alexand. *conſ. 166. n. 20. & ſeq. lib. 3.* vbi dicit, quòd importat omnimodam ſimilitudinem, ſi poteſt, aliàs ſi fiat relatio ad id, quod diuerſum eſt in ſe, inducit ſimilitudinem in iis, in quibus poteſt proportionari, & applicari ſimilitudo. Socin. iun. *conſ. 75. num. 25. vol. 1.* Surd. *conſ. 335. num. 38.* Menoch. *conſ. 1. num. 20. & conſ. 736. num. 6.* Bertazol. *d. clauſ. inſtrum. clauſ. 1. gloſſ. 2. num. 1.* Octauian. Vulpell. *d. loco, n. 2.* Cardin. Tuſch. *d. lit. D, concluſ. 347. n. 16. cum ſeqq.* vbi *n. 18.* reſtringit, quia non extendit diſpoſitionem factam ad ſimilitudinem, niſi in expreſſis, quando mens & effectus hoc ſuadent.

16 Hæc dictio, & *Secundum*, ac *Iuxta*, idem important, vt per Bart. *in d. Extrauag. ad reprimendum, verb. Prout, n. 2. verſ. Si verò.* Felin. *in cap. ex parte 1. n. 10. verſ. Scias etiam, de reſcript.* Grammat. *deciſ. 86. n. 21.* Card. Tuſch. *concluſ. 347. n. 7.* vbi *num. 8.* poſt Alex. *concluſ. 81. num. 8. & ſeq. lib. 6.* quòd dictiones *Prout*, & *Secundum*, importare idem quaſi referant ſe ad diſpoſitionem Prælatorum per omnia.

17 Exponitur hæc dictio quandoque pro *quia*, vt per Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 103. n. 15.*

18 Importat idem ac ſi diceretur *Et modo*, vt per text. *in l. prout, ff. de ſolut.* concludunt Alex. *conſ. 179. num. 9. lib. 5.* Socin. ſen. *conſ. 62. num. 21. vol. 4.* Rota *deciſ. 780. n. 10. p. 1. diuerſ.*

19 Dictio *Prout hactenus*, ſtat conditionaliter, & non cauſatiuè, vt per Cardin. Seraphin. *deciſ. 454. num. 5.*

Dictio *Prout ſuprà*, refert qualitates & formas expreſſas, & in præteritum poſitas, vt per Octauian. Vulpell. *ſub d. dict. Prout, verſ. Prout ſuprà, n. 63.*

Dictio CCXCVII.

Proximè

1 *Temporis extremitatem denotat dict.* Proximè, *adiecta alicui tempori.*
2 Proximum *dicitur, quod à nemine præceditur.*
3 *Tempus præſens excludit dict.* Proximè.
4 Proximè, *apud Grammaticos accuſandi caſum interdum habet, & ſignificat idem quod* Propè.
5 Proximè, *interdum vſurpatur pro* Maximè, *nonnunquam pro* Nuperrimè, *ſiue vltimo loco accipitur vt num. 6.*

Auguſt. Barboſ. de Dictionib.

HÆc dictio adiecta alicui tempori denotat extremitatem temporis; ideò ſi quis faciat compromiſſum infra triginta dies proximè futuros tempus currit de momento ad momentum, propter dictionem *Proximè.* Ita Bald. *conſ. 146. incip. Proponitur, num. 2. lib. 5.* quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 348. n. 1.* [Rota *deciſ. 149. n. 3. p. 1. in poſthum. Farin.* aliàs *p. 3. recent.* vbi quod deſignat extremitatem primi temporis. 1

Proximum dicitur, quod à nemine præceditur, & quod nullum admittit medium inter duo diſcreta, ſecundùm Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 161. n. 10.* vbi *n. 12.* ſubdit, quòd compromiſſum cum aduerbio *Proximè* ſtatim currit. 2

Et excludit tempus præſens, *l. cum, qui Kalendis, in princip. ff. de verbor. oblig.* ſed eſt dies proximè ſequutura, tota præſenti die excluſa, *cap. pia, de exceptionibus, lib. 6.* Alex. *in l. 1. n. 12. verſ. nam intelligi debet*, iuncto *verſ. vel dato, quod iſte, ff. ſi quis cautionibus* Polyd. Rip. *obſeru. 376. n. 5. & 6.* 3

Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Auctores, accuſandi caſum interdum habet, & ſignificat idem quod *Propè.* Cic. *lib. 5. epiſt. 2.* Cùm proximè Romam veniſti. Idem *de Inuent.* Proximè terram ambit Lunæ curſus. 4

Interdum vſurpatur pro *Maximè.* Cic. *lib. 11. epiſt. 1.* Sed velim tibi perſuadeas, &c. me huic tuæ virtuti proximè accedere. Idem *4. Verr.* Vt proximè ad noſtram diſciplinam, illam veterem, non hanc, quæ nunc erebuit, videamur accedere. 5

Quandoque pro *Nuperrimè* aut *Vltimo loco* accipitur Cic. *2. Philippic.* Proximè eſt mortuus. Idem *2. de natura Deor.* In capitolio proximè dedicauit, Idem *lib. 5. epiſt. 5.* In iis literis, quas proximè à te accepi. 6

Dictio CCXCVIII.

Publicè.

PLuribus modis in Iure accipitur hæc dictio, vt colligitur ex text. *in cap. per tuas, de probat. & in cap. excepti. de except. & in cap. ad probandam, de re iudicata, & in §. reſponſa prudentum, Inſtit. de iure naturali, & in Clem. 1. de ſepult.* vbi gloſſ. *verb. Publicè*, Et licet aliqui voluerint, aliquando accipi pro *Notoriè, & quaſi publicè*, vt aduerſus Bart. exiſtimauit Salycet *in l. ea quidem, C. de accuſat.* volens differre ab aduerbio *Palam*, & potentiorem habere ſignificationem, vt palam dicatur factum, etſi ab vno, coram aliquibus, *l. palam, ff. de verbor. ſignif. Publicè* vero coram maiori parte, vel per maiorem partem populi. Ita Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ. 34. gloſſ. 2. n. 17. & 18.* 1

Importat hæc dictio publicam vocem & famam, iuxta *deciſ.* Vetalli *7. & 189. p. 3.* quam refert Rot. *in Parmen. ſtatus. 27. Aprilis 1622. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano, prope finem.* 2

Dictio CCXCIX.

Qualecumque.

HÆc dictio eſt vniuerſalis, & prorſus tollit omne dubium, & includit omnia, vt poſt Bald. *in l. conuenticula, col. 5. C. de Epiſcop. & Cleric.* Pariſ. *conſ. 79. num. 21. vol. 3.* Alberic. *in l. metum, §. animaduertendum, ff. quod metus cauſa*, tradit Flamin. Pariſ. *de confident. beneficial. q. 27. num. 10. & q. 28. num. 40.* & comprehendere maſculos, & fœminas, tradit idem Flamin. Parit. *d. q. 27. num. 21.* [Et propter eius generalitatem ad caſus improprios trahitur Chriſtoph. de Paz *in tract. de tenuta cap. 14. num. 35.* Et quod in materia probationis hæc dictio nullam extra imperfectam probationem excludat, idem Chriſtoph. de Paz *eod. tract. c. 32. n. 79.*]

Dictio CCC.

Qualitercumque.

1 *Dict.* Qualitercumque, *in minimo etiam verificatur, & comprehendit, ea quæ excogitari poſſunt.*
2 *Vniuerſalis eſt dict.* Qualitercumque.
3 Qualitercumque *ponitur ad ampliandum, & comprehendit omnia, vltra etiam expreſſa.*
4 Qualitercumque *reſtringitur ad ea, de quibus actum eſt.*

1 IN minimo etiam verificatur hæc dictio, & comprehendit ea, quæ excogitari poſſunt vt *in l. etiam ff. ſoluto matrim.* Grat. *conſ. 73. n. 10. lib. 2.* Octauian. Vulpel. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 85.* Et maiora expreſſis etiam in materia odioſa, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſſ. 9. n. 32. & 33.*

2 Eſt vniuerſalis, & ob id comprehendit omnia, atque ita omne Ius, quod in poſterum poſſet competere, ſecundùm Menoch. *conſ. 335. n. 21.* & comprehendit omnem modum, ſicut dictio *Quoque modo, l. penult. ff. de verbor. oblig.* Alex *conſ. 35. num. 9. lib. 6.* Honded. *conſ. 55. n. 41. vol. 1.*

3 Ponitur ad ampliandum, & comprehendit omnia, vltra etiam expreſſa, vt per Card. Seraphin. *deciſ. 317. n. 3.* [Hermoſil. *l. 35. gloſſ. 3. num. 15. lit. S, part. 5.* vbi quòd concludit caſus maiores expreſſis. Rot. apud Paul. de Rub. *deciſ. 307. n. 6. tom. 2. diuerſ.* aliàs *p. 2. recent.*]

Reſtringitur tamen ad ea, de quibus actum eſt, vt per Menoch. *conſ. 1099. n. 22.*

Dictio CCCI.

Quàm.

1 *Electiua coniunctio eſt dict.* Quàm.
2 *Diſcretiua coniunctio eſt dict.* Quàm.
3 *Admiratiuè interdum ponitur dict.* Quàm.
4 Quàm, *interdum ſumitur pro* Niſi, *vel* Præterquàm.
5 Quàm *ſæpè adſciſcit* Tam, *cùm comparatio intercedit.*
6 Quàm *plerumque ſignificat* Valde, *iuncta cum poſitiuo, & interrogatione.*
7 Quàm, *cum ſuperlatiuo, vſitatiſſima dict. eſt.*
8 Quàm, *iuncta cum verbo* Volo, *vſurpatur pro* Quantum.
9 Quàm, *interdum iungitur cum* Quod, *vel* Vt.
10 Quàm *operantis aliquando, interdum verò admirantis dict. eſt.*

EST electiua coniunctio, vt *in l. pro herede, in princ.* & ibi gloſſ. *in verb. quam animi, ff. de acquir. hered.* notant Archid. *in cap. eo modo, n. 2. de conſecrat. diſt. 4.* Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. Ac etiam, in verb. Quam, fol. 296.* Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. 87. n. 1. in princ.* 1

Eſt etiam coniunctio diſcretiua, vt *Eccleſiaſt. 30.* Melior eſt mors, quàm vita amara. *Tob. 6. in fin.* Amore filiorum magis, quàm libidine ductus. *Prouerbio 8.* Doctrinam magis, quàm aurum eligere, & *in l. Seia, § fin.* & ibi gloſſ. *ff. de donat. cauſ. mortis, & in l. 2. §. Iuris ciuilis*, ibi, *valeat potiùs, quàm docere, ff. de origine Iuris.* Cened. *d. ſing. 87. num. 1.* vbi *n. 2.* ſubdit, quod eſt etiam coniunctio appellatiua, & accipitur pro *Quantum.* 2

Interdum ponitur admiratiuè, vt *Canticor. cap. 4.* Quam pulchra es, amica mea! & *Canticor. 8.* Quàm pulchri ſunt greſſus tui! & *Sapien. cap. 12.* O quàm bonus eſt, & ſuauis, Domine, Spiritus tuus; notant Mandoſ. & Cened. *citatis locis.* 3

Quandoque ſumitur pro *Niſi*, vel *Præterquam*, *l. non enim, ff. de adoption. l. fin. ff. de rerum diuiſione, l. de quibus, §. inueterata, ff. de legibus, l. ſi duo, §. Marcellus, ff. de iureiurand.* notant Menoch. *de præſumptionib. l. 3. q. 3. n. 8.* Gutier. *canonic. lib. 1. cap. 21. num. 15.* Cened. *d. ſing. 87. 4* Sanch. *de matrim. lib. 1. diſp. 19. n. 8.* 4

Sæpè adſciſcit *Tam*, cùm comparatio intercedit. Cic. *2. Ver.* Quòd ſi quàm audax ad conandum, tam eſſet obſcurus ad tacendum. Id. *lib. 16. epiſt. 1.* Xenomenes hoſpes tam te diligit, quam ſi vixerit tecum. Plaut. *Capt.* Quam te filium, tam pater meus deſiderat. 5

Plerumque cum poſitiuo, & demonſtratione iuncta ſignificat *Valde*, Cic. *Attic. lib. 7.* Suam in Senatu operam, auctoritatémque quàm magni æſtimat, Idem *3. de nat. Deor.* Soles ipſi quàm multi à Theologis proferuntur. Idem *lib. 12. epiſt.*... Te igitur imitabor, quàm multa, quàm paucis; 6

Cum ſuperlatiuo vſitatiſſima eſt hæc dictio. Cic. *de Amicit.* Commodiſſimum eſt, quàm latiſſimas habere habenas amicitiæ. Id. *Attic. lib. 16.* Sed pero à te, vt quàm celerrimè mihi librarius mittatur. Aliquando cum *Poſſum*, & ſuperlatiuo iungitur. Cic. *de Senect.* Conuiuium ad multam noctem quàm maximè poſſumus, vario ſermone producimus. Idem *2. de nat. Deor.* Aues nidos conſtruunt, eóſque quàm poſſunt molliſſimè ſubſternunt. Idem *1. de Diuinat.* Expoſui quàm breuiſſimè potui oraculo. 7

Iuncta cum verbo *Volo*, vſurpatur pro *Quantùm.* Cic. *pro Cæl.* Quàm velit, ſit potens. Idem *pro eodem* Quam volent in conuiuiis faceti. Idem *ibid.* Quam voletis, multi decent. 8

Sæpè etiam in comparatione hanc eandem dictionem *Quantum* aſſumit. Id. *5. Verr.* Iis plus frumenti imperabatur, quàm quantum exarauerant, Idem *5. Verr.* Sexies tantum, quàm quantum ſatis ſit ablatum eſſe. Idem *1. de Orat.* Alter plus petebat, quàm quantùm lex permittebat.

Iungitur interdum cum *Quod*, vel *Vt.* Cic. *Attic. 11.* Sed ex omnibus nihil tamen magis deſideratur, quàm quòd in Africam non ierim. Id. *1. de nat. Deor.* Hæc ſunt dicta ſubtiliùs, quàm vt quiuis ea poſſit agnoſcere. Id. *3. de Orat.* Hoc eſt altius, quam vt nos humi ſtrati perſpicere poſſimus. Id. *ibidem.* Craſſum pleniorem fuiſſe putet, quam quomodò à nobis inductus eſt. 9

Quam

10 *Quàm* optantis aliquando, interdum verò admirantis dictio eſt. Cic.*lib.6.epiſt.2.* Quàm vellem domi manſiſſes? Idem *Attic. lib.7.* Quàm vellem & nunc in prouincia morari? Idem *Attic.lib.7 epiſt.1.* Quàm non eſt facilis virtus? Idem *Attic.lib.9.epiſt.2.* Quàm nihil prætermittitis in conſiliu dando?

Dictio CCCII.

Quamprimùm

1 IMportat hæc dictio ſpatium trium menſium in magnis, & duorum in paruis, vt *in l. fraudem, §. fiſcalibus, ff. de iure fiſci.* Alberic. *in ſuo Dictionario, in verb. Quamprimum*, & Specul. *de allegat. & diſput. §. poſt hoc autem, n.9. in fine.*

Dictio CCCIII.

Quamplures.

1 IN tribus, vel quatuor hæc dictiu verificatur, vt ait Corn. *in conſ.232.n.20.vol.2.*

Dictio CCCIV.

Quamuis.

1 *Aduerſari præcedentibus in iis quæ ſunt eiuſdem generis, ſeu qualitatis, eſt de propria natura dict.* Quamuis.
2 *Caſum magis dubitabilem explicare & ponere eſt de natura dict.* Quamuis.
3 *Cauſatiuè pro* Quia *quandoque ponitur dictio* Quamuis, *& non aduerſatur ſuperioribus.*
4 *Implicatiua interdum iſt dictio* Quamuis.
5 *Excluſiua aliquando eſt dictio* Quamuis.
6 *Diſiunctiuè nihilominus ponitur dictio* Quamuis.
7 Quamuis *apud Ciceronem ſignificat idem quod* Quamquam, Etiamſi.
8 Quamuis, *nominibus & aduerbiis iunctum, pro* Quantumuis *ponitur.*

1 DE propria huius dictionis natura eſt, aduerſari præcedentibus in iis, quæ ſunt eiuſdem generis, ſeu qualitatis. Panorm. *in cap. porrò quamuis, n.2.* & ibi gloſſ. *verb. quamuis, de priuileg. cap. 1. de conſtit. lib.6. cap. quamuis, de reſcript. eod. tit. cap. quamuis, de offic. Ordin. eod. lib. cap. quamuis, de offic. delegat. eod. lib. Clem. 1. de foro compet. l. Apoſtatarum, C. de Apoſtat.* Azebed. *ad l.2. num.50. tit.7. lib.4. noua Recopil.* Corn. *conſ.42. num.10. vol.3.* Octauian. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Quandocumque, verſ. Quamuis, pag.86.* Ceued. *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſing.88. num.1.* [Bened. Ægid. *ad l. ex hoc iure, ff. de Iuſtit. & iur. p.2. differ.3. num.40. ante verſ. præterea, pag.320.* vbi quod aduerſatiua eſt ad ea, quæ ſunt eiuſdem generis.

2 Vnde de natura, & vi huius dictionis pariter eſt explicare, & ponere caſum magis dubitabilem, tradunt gloſſ. *verb. quamuis, in Clem. 1. de re iudic. & gloſ. fin. in Clem. 2. de rebus Eccleſ. non alienan.* Gutier. *practic. lib.2. q.80. n.8. & q.85. n.2.* Ceued. *d. ſing.88. num.2.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.8. n.198.*

Reinoſ. *in obſ. pract. obſ.26. num.7.* vbi docet quod implicat caſum minus dubium, & explicat magis dubitabilem. Hermoſil. *l.42. gloſſ.4. n.5. tit.5. parte 5.*]

Quandoque tamen non aduerſatur ſuperioribus, 3
ſed ſumitur cauſatiuè pro *Quia*, vt *in cap. quemadmodum, in fine princip.* & ibi gloſſ. *verb. Quamuis, de iureiuran.* Ceued. *d. ſing.88. n.3.*

Interdum eſt implicatiua, ſecundùm Azebed. *ad* 4
l.7. num.31. tit.8. lib.5. & l.3. n.3. num.4. tit.16. lib.8. noua Recopil. [Robles *de repræſent. lib.3. cap.5. num.8.* vbi quòd eſt caſuum implicatiua coniungens caſus, inter quos apponitur, & augens diſpoſitionem præcedentem.]

Aliquando eſt excluſiua, ex eodem Azebed. *ad l.5.* 5
n.6. tit.7. & l.3. n.4. tit.16. lib.8. noua Recopil.

Ponitur nihilominus diſiunctiuè, vt *in l. quamuis,* 6
ff. de acquiren. poſſeſſ. Plerumque tamen pro *Et*, vt *in l. ſi maritus, ff. famil. herciſcund. & in l. idem eſt, ff. de vſufructu.*

Quamuis non tam ſignificat *Quamquam* apud 7
Ciceronem, quàm *Etiamſi*; aſſumit autem *Tamen, Attamen, Certè.* Cic. *lib.7. epiſt.3.* Si me audiuiſſent, quamuis iniqua pace, honeſtè tamen viuerent. Idem *x. Philippic.* Res bello geſſerat, quamuis Reipublicæ calamitoſas, attamen magnas. Idem *Attic. lib.16. epiſt.6.* Quamuis non fueris impulſor, & ſuaſor profectionis meæ, approbator certè fuiſti.

Plerumque *Quamuis* nominibus, & aduerbiis 8
iunctum pro *Quantumuis* ponitur. Cic. *Attic. lib.12.* Quamuis prudens ad cogitandum ſit, &c. Idem *pro Roſcio*: Quaſi verò mihi difficile ſit, quamuis multos nominatim proferre. Idem *lib.12. epiſt.30.* Quamuis paruis Italiæ latebris contentus eſſem.

Dictio CCCV.

Quæque.

COllectiua eſt, & vniuerſalis geminata hæc di- 1
ctio, quæ non recipit reſtrictionem, imò comprehendit omnia, quæ ſunt apta comprehendi, ex natura ſubiecti, cui adiungitur, vt *in l. baliſta, ff. ad Trebell.* notat Octauian. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.91.* vbi ſubdit, quòd quandoque eſt diſtributiua, *per l. ſi eas,* vbi Flor. *ff. de vſuris.*

Dictio CCCVI.

Quandiu.

1 *Tempus perpetuum denotat dictio* Quandiu.
2 *Conditionem importat dictio* Quandiu, *ſicut dict.* Quoad, & Donec.
3 *Legatum relictum uxori quandiu non nupſerit, debetur integrè, licèt intra duos menſes nubat.*

DEnotat hæc dictio tempus perpetuum, vt *in l.* 1
ſufficit, ff. de condict. indeb. [Bened. Ægid *ad l. ex hoc iure, ff. de Iuſt. & iur. p.2. c.6. num.24.*] & tradit gloſſ. *in Clem. quandiu, de appellat.* quòd hæc dictiu operatur, etiamſi decies millies anni effluxerint refert Octauian. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Qualitercumque, verſ. Quandiu, pag.86.* de ſui enim natura eſt diuiſiua temporum, & reſtrictiua ad veram, & perſonalem reſidentiam, ſecundùm Gouaal. *ad reg.8. Cancellar. gloſſ.43. n.14.*

2 Importat conditionem, ſicut dictio *Quoad*, & *Donec*, vt *l. pater Seuerinam*, 101. *§. fin.* vbi Bart. *ff. de condit. & demonſtr. & in l. Legatum, ff de annuis legatis, & in l. Caio, §. Imperator, ff. de aliment. legatis, & in l. 4. in princip. ff. de ſeruit. legat.* Ruin. *conſ.* 190. *num.* 2. *vol.* 2. Socin. iun. *conſ.* 38. *num.* 8. *vol.* 3. Vulpell. *citato loco*. Gonzal. *d. gloſſ.* 43. *num.* 123. Sanch. *de matrimon. lib.* 3. *diſput.* 91. *num.* 7. [Didac. de Butto *ad cap. potuit, gloſſ.* 4. *n.* 20. *de locato, fol.* 397.]

3 Legatum relictum vxori, quandiu non nupſerit, deberi integrè licèt intra duos menſes nubat, iuxta notata per Gonzal. *d. gloſſ.* 43. *n.* 77. vbi *n.* 138. ſubdit, quod eſt appoſita menſi integraliter, non autem diebus menſis, & *n.* 144. addit, quòd poteſt verificari in qualibet parte menſis.

Dictio CCCVII.

Quando.

1 *Conditionem importat dictio* Quando, *cum iungitur verbo futuri temporis.*
2 *Temporis dilationem quandoque ſignificat dictio* Quando, *temporaliterque ſumitur.*
3 Quando, *ſumitur ſecundum ſubiectam materiam.*
4 Quando, *apud Grammaticos propriè eſt*, quo tempore.

1 Conditionem importat hæc dictio, quando iungitur verbo futuri temporis, vt *in l. cùm vir, ff. de condit. & demonſtr. & in l. quod publicè, ff. quando dies legati cedat, & in l. fideicommiſſa, §. hoc autem*, vbi Bart. *ff. de legat.* 3. notant Ruin. *conſ.* 68. *num.* 7. *vol.* 4. Pariſ. *conſ.* 81. *num.* 6 *lib.* 1. Crauet. *conſ.* 15. *n.* 3. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Qualitercumque, verſ. quando, pag.* 86. Azebed. *l.* 4. *num.* 7. *tit.* 16. *lib.* 8. *noua Recopil.* Menoch. *conſ.* 697. *n.* 3. & *conſ* 1168. *num.* 26. Surd. *conſ.* 298. *num.* 35. Honded. *conſ.* 53. *n.* 5. *vol.* 2. Cald. Pereira *de poteſt. eligendi, cap.* 2 *num.* 16. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.* 542. *n.* 51. Gregor. *deciſ.* 426. *num.* 2. [Franc. de Barry *de ſucceſſ. teſtati, & ab inteſt. lib.* 17. *tit.* 2. *n* 3. *prope fin.* Rot. *deciſ.* 238. *n.* 6. & *deciſ.* 217. *n.* 1. *p.* 1. *in poſth. Farin.* Peregr. *conſ.* 5. *n.* 1. *vol.* 5. vbi quòd importat, & facit conditionem.]

2 Interdum ſumitur temporaliter, temporiſque dilationem ſignificat, vt *in rubr. quando dies legati cedat. & in rubr. quando appellandum ſit*, cum aliis adductis per Alberic. *in ſuo Dictionario, verb. Quando.* Gabr. *conſ.* 57. *num.* 1. *vol.* 2. Honded. *d. conſ.* 53. *n.* 37. & 38. Menoch. *conſ.* 473. *num.* 6. vbi *num.* 8. ſubdit, quòd

3 ea ſumenda eſt ſecundùm ſubiectam materiam.

4 Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Authores, propriè eſt *Quo tempore*. Cic. *de Orat.* Quando me iſta coraſſe arbitramini Idem 2. *Officior.* Vtinam tunc eſſem natus, quando Romani dona accipere cœpiſſent. Pro *Quoniam*, aliquando ſumitur. Cic. *lib.* 10. *epiſt.* 12. Quam quando complexus es, & tenes. Idem *de Senect.* Quando te id video deſiderare.

* * *

Dictio CCCVIII.

Quandocumque.

1 *Tempus omne comprehendit dictio* Quandocumque, *& ita eſt multiplicatiua, & diſtributiua temporum.*
2 *Modum omnem, omnemque qualitatem apta eſt comprehendere dictio* Quandocumque.
3 *Vniuerſalis eſt dictio* Quandocumque, *omnia comprehendens, etiam in materia odioſa.*
4 *Temporis reſeruationem, ſeu perpetuitatem quandam ſignificat dictio* Quandocumque.
5 *Infinitatem in contractibus denotat dictio* Quandocumque.
6 Quandocumque, *reſtringitur ſecundum ſubiectam materiam.*
7 *Redimendi conceſſa facultas quandocumque venditor voluerit, præſcribitur ſpatio triginta annorum.*
8 *Dictio* Quandocumque, *addita cum clauſula*, Toties, quoties, &c. *quid operetur remiſſiuè.*
9 Quandocumque *ſubſtituere, ſignificat compendioſam.*

Comprehendit hæc dictio de ſui natura omne tempus, & ita eſt multiplicatiua, & diſtributiua temporum, vt tradunt Doctores *in l. Centurio, ff de vulgari, & in l. precibus, ff. de impub.* Apoſtill. ad Bart. *conſ.* 11. incip *Viſa, in verſ. ſecunda petitione, lib.* 2. Felin. *in cap. cùm acceſſiſſent de conſtit.* Corn. *conſ.* 199. *num.* 17. *vol.* 2. Pariſ. *conſ.* 33. *vol.* 3. Fabian. de Monte *de empt. & vend. q.* 3. *p.* 4. *in princip.* Honded. *conſ.* 55. *num.* 42. *vol.* 2. Menoch. *conſ.* 399. *num.* 32. & 34. Natt. *conſ.* 132. *num.* 3. Surd. *conſ.* 460. *num.* 58. & operatur, ac ſi ſingula tempora fuiſſent enumerata, ſecundùm Menoch. *de præſumptionib. lib.* 4. *præſumpt.* 51. *num.* 6. [Fuſar. *conſ.* 182. *num.* 3. vbi quod eſt diſtributiua, & continet plura tempora. Rot. apud Paul. de Rubeis *conſ.* 271. *n.* 17. *tom.* 2. *diuerſ.* vbi quòd comprehendit omne tempus.] 1

Eſt apta comprehendere omnem modum omnemque qualitatem, vt per Anchar. *conſ.* 268. incip. *Iure diuino, num.* 7. quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 349. *n.* 2. 2

Vniuerſalis eſt, & omnia comprehendit, etiam in materia odioſa vt per Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſcopalis Neapolit. deciſ.* 287. *num.* 1. *p.* 2. Ita vt ſi adiecta ſit ſubſtitutioni, de ſui natura nullum tempus excludat, argum. *l. Iulianus, ff. de legat.* 3. & *cap. ſolita, de maioritate, & obedien.* Menoch. *dict. conſ.* 399. *n.* 34. Corn. *d. conſ.* 199. *num.* 2. qui etiam in *conſ.* 133. *n.* 12. *vol.* 1. dicit, hanc eandem dictionem denotare cauſam remotam & occaſionalem. 3

Vnde temporis reſeruationem, ſeu perpetuitatem quandam ſignificare reſoluit Menoch. *conſ.* 143. *n.* 11. & *conſ.* 151. *n.* 35. & ita quandam infinitatem in contractibus denotare tradunt Rub. *conſ.* 3. *num.* 4. Alex. *conſ.* 145. *col.* 1. *verſ. ſed hoc lib.* 2. Tiraq. *de retractu, tit.* 2. *§.* 1. *gloſſ.* 2. *num.* 19. Boër. *deciſ.* 131. *n.* 21. Caualcan. *de vſufructu mulieri relicto, cap.* 9. *num.* 175. Cened. *poſt libr. practic. & Canonic. quæſt ſing.* 85. *n.* 1. [Rot. *deciſ.* 21. *n.* 13. *tom.* 5 *recent.*] 4 5

Reſtringitur tamen hæc dictio ſecundùm naturam actus, cui attribuitur, vt per Cott. *in memorab. verb. Quandocumque, pag.* 725. Bald. *conſ.* 67. *col.* 2. *verſ. nec obſtat, vol.* 3. Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 1. *gloſſ.* 7. *num.* 26. 6

n.16.ad finem,& tit.2.§.1.gloſſ.2.n.9. Boër.*deciſ.131.n.18.*Menoch.*conſ.143.n.9.* Surd. *conſ.281.num.23.* Vulpel.*de præpoſ.& aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.86.* Cened. *d.ſing 85.n.3.* [& qoandoque ſpatio triginta annorum terminatur.Pereg.*conſ.75.n.10.vol.2.*]

7 Vnde ſi in contractu promittitur, & datur facultas redimendi, quandocumqoe venditor voluerit, non obſtante huiuſmodi dictione, huic pacto præſcribitur ſpatium triginta annorũ. Ita Rol.*conſ.126. à n.24.vol.2.*Roin.*conſ.111.vol.1.*Balb.*de præſcriptionib.in 4.parte quinta princip.*Ant.Gabr.*commun.tit de præſcript. concluſ.3.* Menoch. *conſ.962.n.38.& ſeq.* Boët. *deciſ.131.n.21.* Tiraq. *d.tit.1.§.1.gloſſ.10.n.34.* Couar.*lib.1.var.cap.9.n.4* Caualcan.*de vſufructu mulieri relicto,cap.9.n.175.*Vulpel. *citato loco,ſtatim in princ.*Surd.*deciſ.2.n.10.*Cald.Pereira *in l.ſi curatorem, verb.qua facilitate,n.70.*Perez.*l.1.tit.2 lib.8. Ordinã. p.41.& l.1.verſ.quaro,19.tit.9.lib.3.pag.647.*Matt.*de iuriſdict.p.1.cap.34.n.11.* Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.cap.2.n.5.*Molin.*de Iuſtitia,tract.2.diſput.374. verſ.quando.* Cened. *d.ſing.85.n.2.* Card. Mantic.*de tacit.& ambig.conuent.lib.4.tit 31.n.6.* Bernard.Græuæ.*in pract.Camer.Imper.lib.1.concluſ.18 conſid.1.*

8 Addita cum clauſula *Toties quoties*,quid operetur, Vide Boër.*deciſ.131.n.21.*

9 *Quandocumque ſubſtituere*, ſignificat compendioſam.Menoch.*conſ.1010.n.13.& conſ.1153.n.4.*

Dictio CCCIX.

Quandoque.

1 *Regulam eſſe in contrarium, & exceptionem propriè ſignificat dict.* Quandoque.

2 Quandoque *interdum ponitur pro* Aliquo tempore, *ſeu* Quandocumque.

1 DEnotat hæc dictio regulam eſſe in contrarium, & exceptiooem propriè ſignificat, vt *in l rogo. ff.quando dies legati cedat,& in l.penult.§.fin.ff.de rebus eorum,& in l.continuus,§.item qui inſulam ff.de verbor. oblig.& in l.3.§.hac pœna,ff.quod quiſque Iuris,& in l. interdum,ff de condit.indeb.& in princip. Inſtit. quibus modis re contrahitur obligatio.* notant Albetic. *in ſuo Dictionario,verb. Quandoque.* Grat.*conſ.2.n.24.lib.1.* Vulpel.*de præpoſ. & aduerb. ſignif. verb. Quandoque, pag.89.*Menoch.*conſ.99.n.187.*

2 Interdum ponitur pro *Aliquo tempore*,notat Dec. *in l.ſi quis,n.4.ff.quod quiſque Iuris,& in cap.quoniam contra,n.6.de probationib.* Et aliqoando idem importat,quod *Quandoque,vt in princip.Inſtit.quibus modis re contrahitur obligatio*, ibi, *& quandoque nobis non eadem res,ſed alia eiuſdem natura, & qualitatis redduntur*, id eſt quocumqoe tempore motoom ſoluatur;non eſſe eandem rem, ſed aliam reddendam, vt ibi eaplicat Pichard.*n.50.*

Dictio CCCX.

Quantus.

1 NOn ſolùm numerum, ſed qualitatem propriè ſignificat, vt *in l. quanta, ff de publican.*notant Tiraq. *de retractu lign. §.1.gloſſ.1.n.13.* & alij, quos refert Maticoço *ad l.2.num.16.gloſſ.1.tit.4.lib.5.noua Recopil.*[Valenz.*conſ.128.n.108.tom.2.*]

Dictio CCCXI.

Quaſi.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*

2 *Improprietatem,fictionem, & diminutionem denotat dict.* Quaſi.

3 *Veritatem denotat interdum dictio* Quaſi.

4 *Proprietatem denotat dict.* Quaſi.

5 Quaſi, *apud Grammaticos aduerbium eſt ſimilitudinis & ſignificat* Tanquam.

Qnaſi, *vſurpatur pro*

6 Sicut.

Non ſecus ac.

7 Ferè.

8 *Ironiam ſæpè continet* Quaſi.

DE vi, & effectibus huius dictionis vide Rebuf. *ad l.inter ſtuprum,101.§ ſeruis legatis,verſ.quaſi commune,ff.de verb.ſignif.pag.mihi 429.* Felio. *in cap. gratum,num 12. de offic. deleg.* Alea *conſ.15.num.10. vol.1* Coſm.*in pragmat.ſanct.tit.qualiter ore,ad finem. verb.quaſi,fol.168.*Card.Tuſch.*practic.concluſ.tom.2. lit.D,concl.350.* Octauian.Vulpell. *de præpoſ. & aduerb.ſignif.ſub hac dict.p.89.* Cened.*poſt libr.practic. & canonic.quaſt.ſing.84.*Turſellin.*de particulis Latinæ orationis,cap.149.* Grat.*de dictionib. dict.202.* [Fuſar. *conſ.195.num.45.*vbi qoòd importat fictionem. Rot. *deciſ.147.n.5.p.2.in poſth. Farin.* vbi quòd eſt dictio extinctiua,aliàs *p.4.recent.*] 1

Propria natura huius dictionis eſt denotare improprietatem, fictionem, & dimioutionem, vt *in l. item mera,§.Celſus,& §.quamuis ff.ad legem Aquiliam, & in l.item ait Prætor,§.item,*& *ibi* gloſſ. *ff.ex quibus cauſis maiores, & in l.factum,* & *ibi* gloſſ. *ff. de condit. & demonſtr.*notant Alex.*in l.non erit, §.datum,num.1. ff.de iureiurando, & conſ.2. num.4. lib.1. & conſ.15. num.7. lib.1.* Dec. *in l. ſi ego,num.1.* & *ibi* addit. *ff. ſi certum petatur,& conſ.539.num.11.*Iaſ.*in §.præterea, num.41. Inſtit. de act. & in l. ſi ante nuptias, num.1. ff. ſoluto matrimon.* Rol. *conſ.83.num.5.vol.3.* Hip. *in l.ſi quis dolo, num.2. ff. ad legem Corneliam de ſicariis.* Cephal.*conſ.7. num.26.*Tiraq. *de iure maritis,gloſſ.7. num.187.*Medicis *in regulis Iuris,p.1.reg.10.num.40.* Rebuff *in l.vnica, gloſſ.prout,num.19.C.de ſentent.quæ pro eo.* Coſm. *citato loco.* Menoch. *de præſumptionib. lib.4. præſumpt.27. num.5. 6. & 10. & præſumpt.86. num.13. & conſ.216. num.33. & conſ.163. num.11.* Bertazol. *in repet. ſi quis maior, n.229. C.de tranſact.* Curt. iuo. *conſ.163. num.13.* Honded. *conſ.85.n.15. vol.1.*Octaoiao.Vulpell.*citato loco.* Flamin. *de reſign. lib.7.q.1. num.89.* Ioſeph. de Seſſe *Arag. deciſ.103. num.30.*Cened.*d.ſing.84.num.1.* Card.Tuſch.*practic. concluſ.tom.2.litt.D, concl.350.num.9. & 10.* Ioan à Cochiet *de iuriſdict.Ordinam.in exemptos,lib.4.q.20. num.6.* Rota *deciſ.2. num.3. in fine, de alienat. iudicij mutandi cauſa facta,in nou. & deciſ.771.num.6.* apud Farinac. *in 1. collect. nouiſſimar. & deciſ.268. num.3. verſ. nam fuit reſponſum, apud eundem, p.1. recent.* [Rot. *deciſ.239. num.10. p.1.in poſthum. Farin.* Leo *Valent.deciſ.194. num.10.* vbi quod eſt ſignificatiua dobitationis. Narbona *l.20.gloſſ.12.n.51. tit.1.lib.4. noua Recopil.* Magdalen. *de numero teſtium in teſtam. requiſ.p.1.c.17.n.8.*] 2

Interdum verò iſta dictio denorat veritatem, vt probatur ex aoctoritate *Ioan.1.* Vidimus gloriam 3

cius, quaſi vnigeniti à Patre, *cap. ex parte, de ſponſalib.* §. *verum, ff. de reb. dubiis, l. omnes populi,* 11. ibi, *quaſi ius proprium, ff. de Iuſtitia,* 1. ibi, *quaſi de re dubia, ff. de tranſact.* Panorm. *in cap. Parochianos, n.* 2. poſt gloſſ. *ibi, in verb. Quaſi debita, de decim. & in cap. prout, num.* 16. *de dolo, & contumac.* Hippol. *in d. l. ſi quis dolo, num.* 1. Rot. *deciſ.* 672. *num.* 1. *in fine,* apud Farinac. *pag.* 2. *recent.* Barbat. *conſ.* 53. *vol.* 3. Felin. *in d. cap. gratum, circa finem.* Oldrad. *co ſ.* 155. incip. *Quia de forma, in princip.* Alex. *conſ.* 15. *n.* 7. *lib.* 1. vbi ait, quòd importat veritatem, quando non poteſt aliter fieri. Boër. *deciſ.* 44. *num.* 29. Menoch. *de arbitr. caſ.* 362. *num.* 28. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 350. *num.* 7. & 8. Pichard. *in princip. Inſtit. quibus modis re, n.* 81. Cened. *d. ſing.* 84. *num.* 2. Bald. *in l. qui Romæ,* §. *duo fratres, ff. de verbor. oblig.* vbi dicit, quòd quandoque iſta dictio *Quaſi* ponitur per modum cauſæ, & tunc exprimit veritatem; ſed quando ponitur per modum ſimilitudinis denotat fictionem.

4 Sic etiam hæc dictio interdum denotat proprietatem, vt per Apoſtill. ad Felin. *in d. cap. gratum, n.* 12. *in verſ. verbum Quaſi.* Card. Tuſch *d. litt. D, concluſ.* 350. *n.* 6. vbi *n.* 11. ſubdit, quòd excludit, quando eſt adiuncta numero, vel quantitati, & *n.* 4. quòd denotat etiam ſimilitudinem, & *n.* 5. poſt Dyn. *conſ.* 41. *n.* 3. addit, quòd denotat diminutionem rei.

5 Apud Grammaticos verò, & bonos Latinæ linguæ Authores, *Quaſi* aduerbium eſt ſimilitudinis, & *Tanquam* ſignificat. Cic. 1. *de Orat.* Philoſophia laudandarum omnium artium procreatrix quædam, & quaſi parens. Idem 5. *Tuſcul.* Sic eas exponam, quaſi agatur res, non quaſi narretur. Et quòd *Tanquam* importet hæc dictio, aſſerunt Felin. *in d. cap. gratum, n.* 12. Alex. *conſ.* 2. *n.* 4. *lib.* 1. quos refert Card. Tuſch. *d. tom.* 2. *lit. D, concluſione* 350. *n.* 2.

6 Aliquando idem quod *Sicut*, vel *Non ſecus ac* ſignificat. Cic. *lib.* 9. *epiſt.* 16. Vt quaſi aurum igne, ſic beneuolentia fidelis periculo aliquo perſpici poſſit. Idem *de Senect.* Literas Græcas ſic auidè arripui, quaſi diuturnam ſitim explere cupiens. Idem *pro Quinct.* Quaſi tua res, aut honos agatur, ita laboras.

7 Interdum vſurpatur pro *Ferè* Cic. 2. *Verr.* Ex his quaſi decem fiſcos ad Senatorem illum relictos eſſe. Idem 2. *Academic.* Quantulus vobis videtur? mihi quidem quaſi pedalis.

8 Sæpe ironiam continet. Cic. 1. *Philippic.* Medico tria millia iugerum, quaſi te ſanum facere potuiſſet. Idem 2. *de Finib.* Quaſi me pudeat iſtorum, aut non poſſim, quemadmodum dicantur, oſtendere. Idem 3. *Verr.* Quaſi verò id cupiditate defendendæ nobilitatis, aut ſtudio partium fecerit.

Dictio CCCXII.

Quatenus.

1 *Conditionem importat dictio* Quatenus, *quando eſt iuncta verbo futuri temporis.*
2 *Limitatiua eſt, ſeu reſtrictiua dictio* Quatenus, *& denotat incertitudinem.*
3 *Limitatiua quando eſt dictio* Quatenus *exponitur, id eſt,* In quantum.
4 *Cauſaliter, temporaliter, & quantitatiuè exponitur dict.* Quatenus.
Quatenus *interdum importat.*
5 Quouſque.
Donec.
6 Qualiter.
Quomodo.
7 Quia.
8 Quantumcumque.
9 Ad quem locum.
10 Qua ex parte.

Conditionem importat hæc dictio, præcipuè quando eſt iuncta verbo futuri temporis; ita 1
Bart. *in l.* 1. *num.* 20. vbi Caſtr. Imol. & Socin. *ff. de condit. & demonſtr.* Rebuff. *in l. iter publicum,* §. *quatenus ſiunt, ff. de verbor. ſignif.* Bero. *conſ.* 51. *num.* 12. *col.* 2. *& conſ.* 14. *num* 1. *vol.* 3. Mandoſ. *in reg.* 32. *Cancellar. quæſt.* 24. *num.* 3. *&* 4. Aym. *conſ.* 802. *num.* 1. Boignin. *deciſ.* 46. *num.* 382. *p.* 1. Rot. *deciſ.* 381. *num.* 2. *p.* 1. *diuerſ.* Honded. *conſ.* 1. *num.* 56. *& conſ.* 57. *num.* 20. *& conſ.* 68. *n.* 11. *vol.* 2. Pacific. *de Salu. interd. inſpect.* 4. *cap.* 2. *num.* 40. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignific. ſub hac dict. in princip. pag* 90. Rimin. iun. *conſ.* 139. *num.* 20. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 186. *num.* 20. Cened *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſing.* 86. *in fine.* Gregor. *deciſ.* 550. *num.* 2. [Valenz. *conſ.* 115. *n.* 23. *tom.* 2. Rot. *deciſ.* 12. *num.* 37 apud Paul. de Rubeis *tom.* [illegible] *diuerſ.* aliàs *p.* 6. *recent.*]

Et limitatiua, ſeu reſtrictiua & denotat incertitudinem, iuxta tradita per Dec. *conſ.* 385. *num.* 2. Ueco. *conſ.* 140. *num.* 17. *vol.* 2. Surd. *conſ.* 186. *n.* 14 Marien. *ad l.* 2. *gloſſ.* 2. *num.* 16. *tit.* 4. *lib.* 5. *nouæ Recopil.* Vulpel. *citato loco.* 2

Et quando eſt limitatiua, exponitur, id eſt, *In quantum, vt in l. ſi quis crediderit;* vbi gloſſ. *ff. de pact. & in cap. placet, de conuerſ. coniugat.* & tradunt Dec. *conſ.* 384. *num.* 2. *tom.* 2. Rebuff *in l. locum, col.* 10. *verſ. quatenus, ff. de verbor. ſignif* Honded. *d. conſ.* 57. *n.* 21. *& conſ.* 68. *num.* 12. *vol.* 2. Mandoſ. *de ſignat. fol.* 73. *col.* 1. *in princip.* [Rot. *d. deciſ.* 12. *num.* 38.] Cened. *d. ſing.* 86. *num.* 1. *in princip.* & operatur, vt diſpoſitio adaptetur pro ea parte, pro qua fieri poteſt, vt per Seraph. *deciſ.* 545. *n.* 1. 3

Tribus modis exponitur hæc dictio, ſcilicet cauſaliter, temporaliter, & quantitatiuè, vt per Rum. *conſ.* 61. *num.* 43. *vol.* 5. quem refert Cened. *d. ſing.* 86. *verſ. quatenus tribus.* 4

Aliquando accipitur pro *Quouſque*, vel *Donec*, vt *in l. rogatus, ff. mandati, & in l. Rutilia, ff. de contrahen. empt. & in l. locus, ff. de verb. ſignificat.* 5

Nonnunquam interpretatur pro *Qualiter*, ſeu *Quomodo, vt in l. metum,* §. *ſed quod Prætor, ff. quod metus cauſa.* 6

Quandoque ponitur pro *Quia, vt in l. cùm filius, & ibi gloſſ. ff. de verb. oblig. & in l. in perſonam, in princ. ff. de pœnis, & in l. properandum,* §. 1. *C. de iudiciis.* 7

Plerumque pro *Quantumcunque* accipitur, vt *in l. quatenus, ff. de reg. Iuris.* 8

Apud Grammaticos *Quatenus* idem importat quod *Ad quem terminum.* Cic. *de Amicit.* Quamobrem id primùm videamus, quatenus amor in amicitia progredi debeat. Idem *ibidem.* Eſt enim quatenus amicitiæ dari venia poſſit. 9

Interdum vſurpatur pro *Qua ex parte.* Cic. *lib.* 2. *epiſt.* 2. Poſtulatum eſt vt Bibuli ſententia diuideretur, quatenus de religione dicebat, &c. Bibulo aſſenſum eſt. 10

Dictio CCCXIII.

Quemadmodum.

1 *Similitudinem facti, & non Iuris denotat dictio* Quemadmodum

Quemadmodum, *ſine interrogatione prolata, & capitur pro* Sicut.

2 *Interrogatiuè quandoque profertur dictio* Quemadmodum,*& tunc ſumitur pro* Quomodo,*vel* Ad quem locum.

3 *Subrogationem indicat dictio* Quemadmodum antea.

4 Quemadmodum *factum ex tribus verbis, Quem, ad, modum, idem ſignificat apud Grammaticos quod* Quomodo.

5 Quemadmodum,*aſſumit quandoque* Si,Ita,Sed.

1 SIne interrogatione prolata capitur pro *Sicut*, ſimilitudinem facti, & non Iuris denotans,vt *in l. paterfamilias,& in l. quemadmodum, ff.de acq.poſſ.& in l.verbum erit, ff. de verb. ſignific. & in l.3.§. ſi quis duobus,*vbi gloſſ.*ff.de alimen.legat. & in l.quemadmodum,C.de agricolis & cenſitis,lib.*11. notant Iaſ. *in l.ſi familia, n.*1. *ff.de iuriſd. omnium Iudic.*vbi Dec.*n.*17. & 18.Vulpell.*de prapoſ.& aduerb ſignificat. ſub dict. Quatenus, verſ. Quemadmodum, pag.*90. Bertazol.*de clauſ. inſtrum. clauſ.*21.*gloſſ.*23.*n.*1. Cened. *poſt lib. canonic.& pract.quaeſt.ſing.*89.*n.*1.

2 Quando verò profertur interrogatiuè, ſumitur pro *Quomodo*,vel *Ad quem modum*,vt *in l.ſapè,§.item dubitatum eſt, ff. de verbor. ſignif.& in tit.ff.quemadmodum ſeruitutes amittantur, & in rubr. quemadmodum teſtamenta aperiantur, & in rubr.ff.ſoluto matrimon. & quemadmodum dos petatur,* ſentit. Cened. *d. ſing.*89.*n.*2.

3 Dictio *Quemadmodum antea* ſubrogationem indicat,vt *in l. ſi eum. §. qui iniuriarum, ff. ſi quis cautionibus,*notant Cald.Pereira *de empt.cap.*5.*n.*2.*in fine.*

4 *Quemadmodum* factum ex tribus verbis *quem, ad, modum*, Idem eſt quod *Quo modo*. Cic. *Attic. lib.* 1. *epiſt.*5. Velim cogites, quemadmodum bibliothecam nobis conficere poſſis. Idem *Attic. lib.*7. *epiſt.* 24. Hæc res quemadmodum ceciderit, &c. velim ad me ſcribas.

5 Aliquando aſſumit *Sic*, vel *Ita*, aut *Sed*. Cic. *ad Quint. Fratr.lib.*1.*epiſt.*1.Vt quemadmodum gubernatores optimi vim tempeſtatis, ſic illi fortunæ impetum ſuperare non poſſent. Idem *ad eundem lib.*2. *epiſt.*14. Tu quemadmodum me cenſes oportere eſſe in Republica, &c. ita & eſſe, & fore auricula Infima molliorem ſcito. Idem *pro Flac.* Nunquam laborant,quemadmodum probent quod dicunt, ſed quemadmodum ſe explicent dicendo. Idem 3. *Verr.* Quærat non ſolùm quemadmodum noſtro crimini, ſed etiam quo pacto ſuæ confeſſioni medeatur.

Dictio CCCXIV.

Quia.

1 *Cauſatiuè ponitur dictio* Quia,*quia reddit cauſam, & rationem de praecedentibus.*

2 *Cauſam finalem, & impulſiuam exprimit dictio* Quia.

3 Quia,*aliquando importat* Cum,*vel* Quando.

4 Quia *apud Grammaticos cauſam reddit plerumque, & reſpicit* Quare.

1 HÆc dictio ponitur cauſatiuè, nam reddit cauſam, & rationem de præcedentibus, vt *in l. hac actio. ff. de calumniatorib. & in l.ſi quis animo,*vbi notatur *ff.de acquiren.poſſ. & in cap.quia propter,de reſcript.& in cap.quia fruſtrà.de ſentent.excommunic. & in cap.quia periculoſum,de elect.lib.*6. notant Bart. *in l.demonſtratio. in §. quod autem, num.*6. *& ſeq.* vbi Socin.*n.*3.*ff.de condit.& demonſtr.* Menoch. *conſ.*234. *num.*19. Azebed.*ad l.*1.*num.*1 *tit.*1. *& l.*1. *num.*221. *tit.*1. *lib.*6. *noua Recopil.* Card.Tuſch.*practic.concluſ. tom.*2.*lit.D,concl.*352.*num.*1.vbi *num.*2.declarat, niſi apponatur iuncta verbis dubitatiuis. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.*91. Et exprimere cauſam finalem, & impulſiuam, tradunt 2
Gram. *deciſ.*39. *num.*3. & Card. Mantic. *de tacit. & ambig.conuent.tom.*1.*lib.*3.*tit.*12.*num.*33.[Notat Rot. *deciſ.*411.*num.*2.*p.*2.*in poſthum.Farin.* vbi quod importat cauſam pro certo & pro conſtanti, aliàs *p.*4. *recent.*]

3 Aliquando importat idem quòd dictio *Cum*, vel *Quando*, vt per Ang. *conſ.*393. incip. *Si bene,num.*2. *verſ. nec obſtat*, quem refert Card.Tuſch. *d. litt. D, concluſ.*352.*n.*3.

4 Apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Auctores, hæc dictio *Quia* cauſam reddit plerumque, & reſpicit *Quare*. Cic. *de Senect.*Vt bene vixiſſe videat, quia cum Scipione vixerim. Idem *Attic. lib.*10.*epiſt.*15. Quia ſcripſeras te proficiſci cogitare, eò te hærere cenſebam. Idem *lib.*12. *epiſt.*11. Quia ſemper animaduerti ſtudiosè te, &c. propterea non dubito, quin, &c.

Dictio CCCXV.

Quicquid.

1 *Vniuerſalis & praciſa eſt dictio* Quicquid,*omnem modum comprehendens.*

2 *Caſus alioquin priuilegiatos comprehendit dictio* Quicquid.

3 *Ius omne continet dictio* Quicquid,*ita vt propter ſuam vniuerſalitatem nihil remaneat penes concedentem.*

4 *Dict.* Quicquid, *comprehendit omnia etiam minutiſſima, & verificatur etiam in minutiſſimo.*

5 *Conditionem facit dictio* Quicquid, *iuncta verbo futuri temporis.*

ESt vniuerſalis hæc dictio, & præciſa, omnem modum comprehendens, vt *in l.in fideicommiſſi, §.cum Pollidius, ff. de vſuris,*notant Tiraq. *in l.ſi vnquam,in verb.quidquam,C.de reuocan.donat.* Creſcen. *deciſ.*6.*num.*4.*de teſtament.* Gozad. *conſ.*9.*n.*1. Octauian.Vulpell.*de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.*93.*in princip.* Rebuff. *ad l.creditor,* 11.*verſ.idem, in dict.quicquid,ff.de verbor. ſignif. pag.*75. Menoch. *de arbitr.lib.*1.*q.*8.*n.*13.Bartholom.Peterr.*in comment. ad Extrauag. ambitioſa, verb. pradeceſſorum, n.*25. *de reb. Eccleſ. non alienam.*Monet. *de commun.vltim.volunt. cap.*11.*n.*72. Etiam caſus alioquin priuilegiatos comprehendit, ſecundùm Menoch. *de praſumptionib.lib.*4 *praſumpt.*145.*n.*25. 1
2

Continet omne Ius ita vt propter ſuam vniuerſalitatem nihil remaneat penès concedentem, vt *in l.etiam ff. ſoluto matrim.* Grat. *conſ.*9.*n.*82.*lib.*2. Imò operatur, quòd omne verbum ſui natura imperans arbitrium boni viri mutet naturam, & liberum importet arbitrium. Roland. *conſ.*55.*n.*49.*vol.*3. Natt. *conſ.*684.*n.*7.*tom.*2. 3

Omnia comprehendit etiam minutiſſima, & verificatur etiam in minutiſſimo, vt per Gulielm. de Monte Landuno *in Extrauag. ſuſcepti regiminis*, *in* 4

verſ. ſi quidquam, ne Sede vacante. Cened. *poſt. libr. practic. & canonic. quaſt. ſing.* 89. *n.* 4. Vnde *Quidquid*, id eſt, omnia, interpretantur Cephal. *conſ.* 4. *n.* 6. *vol.* 1. & Grat. *d. num.* 82. Reſtringitur tamen à verbis præcedentibus, iuxta tradita per Menoch. *conſ.* 681. *num.* 15.

5 Iuncta verbo futuri temporis facit conditionem, vt in *l. quis Roma, §. Agerius, ff. de verbor. ſignif.* Et cum copula, *Et*, ſtat augmentatiuè, vt in *l. hac adiectio, ff. de legat.* 3. notat Vulpel. *citato loco.*

DICTIO CCCXVI.

Quicquam.

1 *Vniuerſalis præciſa dictio eſt* Quicquam, *omnia comprehendens.*

2 Quicquam *in minimo etiam verificatur.*

1 **E**St dictio latæ ſignificationis, præciſa vniuerſalis omnia comprehendens, vt *in cap. quia ſæpe, de elect. lib.* 6. notant Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. omnia, n.* 17. *C. de reuocan. donat.* Bald. *in l. cum virum, C. de fideicommiſſ.* Dec. *conſ.* 29. *n.* 5. Gozadin. *conſ.* 8. *n.* 14. & *conſ.* 9. *n.* 2. Aym. *conſ.* 227. *n.* 13. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub d. Quicquid, verſ. quidquam, pag.* 93. *col.* 2. Cened. *d. ſing.* 89. *n.* 5.

2 In minimo etiam verificatur, ſecundùm Bart. *in l. ſi ſeruum, §. Prator, in* 2 *notab. ff. de acquiren. hared.* Bartbulum. Perett. *in Extrauag. ambitioſa, de reb. Eccleſ. non alienand. ſuper verba, Quidquam alienare præſumpſerit, n.* 3. *p.* 237. vbi ſubdit, quòd *Quicquam*, ſiue *quidquam* idem eſt, quod *Omnia.*

DICTIO CCCXVII.

Quicumque.

1 *Vniuerſalis eſt dictio* Quicumque, *omnia comprehendens.*

2 *Vniuerſalis eſt dictio* Quodcumque.

3 *Dictio* Quibuſcumque *omnia comprehendit, & propter ſuam generalitatem ad caſus etiam improprios trahitur.*

4 *Maiora expreſſis comprehendit dictio* Quicumque.

5 *Dictio* Quicumque *facit vt ij comprehendantur, qui aliàs non comprehenderentur.*

6 *Caſus ad improprios trahitur dict.* Quicumque.

7 *Genus omne perſonarum comprehendit dictio* Quicumque.

8 *Perſonas omnes etiam priuilegiatas includit dict.* Quicumque, *dummodo tamen ſpecialia priuilegia non habeant in materia de qua agitur.*

9 *Diſpoſitionem ad extraneos extendit dictio* Quibuſcumque.

10 *Dictio* Quicumque, *facit vt diſpoſitio quæ de ſe habet terminos præfixos, excedat terminos, & extendatur in infinitum.*

11 *Diſtributiua eſt dict.* Quicumque, *& attribuit rem cuilibet in ſolidum.*

12 *Dictio* Quicumque, *licèt extendatur ad omnes caſus & perſonas, reſtringitur tamen ad perſonas habiles.*

13 *Dictio* Quicumque *reſtringitur ſecundùm naturam actus, cui attribuitur.*

14 *Dictio* Quodcumque, *in materia fauorabili auget, & in materia odioſa eſt ſtricti iuris.*

15 Quodcumque *&* Omne *differunt.*

16 Quodcumque *qui dicit nihil excipit.*

17 *Dict.* Alius, *licèt importet ſimilitudinem, tamen quando iungitur cum dict.* Quicumque, *non patitur reſtrictionem, niſi verba proferantur à lege, quæ recipiunt reſtrictionem ex habilitate, vt num.* 18.

VNiuerſalis eſt hæc dictio *Quicumque*, omnia includens, & nihil excludens, vt *in l. à procuratore, C. mandati, & in cap. ſolitæ, de maiorit. & obed.* notant Gloſſ. *verb. Quicumque, in cap. Quicumque, de ſentent. excommunic. lib.* 6. Tiraq. *de retract. lign. §.* 1. *gloſſ.* 3. *num.* 20. Apoſtil. ad Roman. *conſ.* 31. *verſ. Quacumque.* Rimin. iun. *conſ.* 450. *num.* 35. *vol.* 4. Roland. *conſ.* 5. *num.* 44. *vol.* 1. Menoch. *conſ.* 600. *num.* 5. & *conſ.* 1119. *num.* 28. & *remed.* 6. *recup. n.* 15. Rot. *apud Marcheſ. de commiſſ. p.* 1. *pag.* 241. *num.* 2. & *pag.* 978. *num.* 2. *in vlt. impreſſ.* Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 93. *col.* 2. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concluſ.* 351. Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 2. *reſol.* 40. *n.* 2. Hunded. *conſ.* 64. *num.* 5. *vol.* 1. & *conſil.* 86. *num.* 11. *vol.* 1. Gloriti. *reſp.* 1. *p.* 2. *num.* 193. Iaſ. *in l. quodcumque, num.* 1. *de verb. oblig.* Aym. *conſil.* 308. *num.* 4. & 5. Pariſ. *conſ.* 9. *num.* 8. & *conſil.* 90. *num.* 6. *vol.* 1. Burſat. *conſ.* 9. *num.* 3. *vol.* 1. Gom. *in reg. de triennali, quaſt.* 1. *verſ. tamen iſtis.* Mandoſ. *in reg.* 17. *Cancellar. quaſt.* 8. *num.* 2. & *reg.* 21. *quaſt.* 5. *num.* 2. Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 11. *n.* 72. Pariſ. *de confident. quaſt.* 27. *à num.* 24. Sanctarel. *var. reſolut. quaſt.* 2. *num.* 21. vbi cum Ruin. *conſ.* 103. *num.* 9. *vol.* 3. hoc intelligit in materia fauorabili, ſecus in odioſa. [Duran. *Rota deciſ.* 133. *num.* 12. vbi quod comprehendit omnes dum ratio diuerſitatis reddi non poteſt. Reinoſo *obſeru.* 11. *num.* 12. vbi quod includit etiam, in quibus mentio ſpecialis requiritur, & ſine difficultate quando lex ſtatuit terminum intra quem iubet impedimenta proponi. Rota *in Sabinen. Caſtri Montis Rotundi* 8. *Februarij* 1627. *coram Reuerendiſſimo Coccino Decano*, vbi poſt Tiber. Decian. *conſ.* 41. *num.* 38. *lib.* 2. & *conſ.* 35. *num.* 33. *lib.* 3. tenet quod hæc dictio nihil excludit, ſed comprehendit omnem ſignificationem nominis, cui adiicitur etiam ſi impropriiſſima ſit: & deinde ſubdit quod in fine poſita ad omnia refertur.]

Et de dictione *Quodcumque* nuncupatim agentes, idem tradunt Crauet. *conſ.* 294. *col.* 5. *verſ. Ad idem adduco*, *vol.* 2. Ruin. *conſ.* 98. *num.* 11. *volum.* 2. Rom. *conſ.* 31. *num.* 2. Menoch. *conſ.* 496. *num* 65. & *ſeq.* Roland. *conſil.* 12. *num.* 40. *vol.* 4. & *conſil* 61. *num.* 35. *vol* 1. Rimin. iun. *conſ.* 450. *ſub num.* 42. *vol.* 4. vbi de verbis *Quocumque caſu*, Mandoſ. *in reg.* 17. *Cancellar. quaſt.* 8. *num.* 2. Gloriti. *reſp.* 1. *p.* 1. *num.* 165. & *reſp.* 11. *n.* 26. Cened. *ſingul.* 90. *num.* 1. *in princip.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 11. *num.* 72. 2

3 Et de dictione *Quibuſcumque*, in datiuo, vel ablatiuo caſu concepta, quòd omnia comprehendat, & propter ſuam generalitatem ad caſus etiam improprios trahatur, notant Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 1. *gloſſ.* 7. *à num.* 20. Rimin. iun. *conſ.* 450. *num.* 35. *vol.* 4. Roland. *conſ.* 5. *n.* 44. *vol.* 1. Hunded. *conſ.* 64. *n.* 4. *vol.* 1. & *conſ.* 86. *n.* 15. *vol.* 2. Menoch. *conſ.* 435. *num.* 23. & *conſ.* 1129. *num.* 29. Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.* 4 *gloſſ.* 30. *à num.* 1. Matt. *de iuriſd. p.* 4. *cent.* 2. *caſ.* 130. *n.* 7. Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quaſt. ſing.* 91. *n.* 1. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 24.

deciſ.24.num.7.& diſcept.forenſ.cap.82.n.32. Aloyſ. Ricc.in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol.deciſ.136.n.16. p.1.Glotit.reſp.1.p.1.n.191.

4 Amplia primò, quòd hæc Dictio *Quicunque*, eſt adcò vniuerſalis, vt comprehendat maiora expreſſis, vt per Gloſſ. in Clem.1. de re iudicata. Roland. conſ.5.num.44.vol.1. Ruin. conſ.103. num.9. vol.3. Gabr.com.lib.6.tit.de verbor. ſignific.concluſ.4. Surd. conſ.453.num.8, Mareſc. var. reſol.lib.1.cap.101.n.3. Mar. Antonin. var. reſol. lib.1. reſol.39.num.14. Et nuncupatim agentes de dict. *Quibuſcumque*, hanc eandem ampliationem firmant Bertazol. de clauſ. inſtrument.clauſ.20.gloſſ.4.num.3. Stephan. Gratian. locis proximè citatis. Rota deciſ.680. numero 5.p.2. recent.

5 Secundò amplia,vt hæc dictio *Quicumque*, faciat etiam vt ij comprehendantur qui aliàs non comprehenderentur, maximè concurrente identitate rationis, vt per Rotam deciſ.781. num.10.p.1. diuerſ. & apud Pic. poſt gloſſ.ad Statuta vrbis,d.2. Honded. conſ.76. n.16. lib.2.Seraph. deciſ.980. n.8. Gregor. deciſ.267.n.3. Et de dict. *Quibuſcumque* agens, idem ait Seraph. deciſ.325. num.7. Et quòd hæc eadem dict. *Quibuſcumque* ſoleat includere ea,quæ ex propria ſignificatione non venirent, & ea quæ ſpecialem mentionem requirerent, tradit Intrigl. Siculæ deciſ.3.n.11.

6 Tertiò amplia, vt etiam hæc dictio *Quicumque*, propter ſuam generalitatem ad improprios caſus trahatur, vt tradunt Abb. conſ.3.dub.3.num.2. Alcz. conſ.7. lib.6.& conſ.95. lib.7. Corn. conſ.16. lib.1. Barbat. conſ.18. lib.4.Alciat.deciſ.386. & alij plures, quos refert & ſequitur Santarel. variar. reſol. q. 48. n.29.Octauian.Vulpell.d.loco, verſ. & ſunt, pag.94. & ita ſub hac dict. eos quoque includi, qui non propriè, ſed impropriè ſunt tales, aſſerunt Bart. in l. quicumque, C. de ſeruis fugitiuis, & Barbat. conſ.48. col. antepen. vol.4. Et de dict. *Quibuſcumque*, quòd comprehendat etiam impropriè, & abuſiuè, reſoluit Mart.d.p.4.cent.1.caſ.20.n.25.

7 Quartò amplia, quòd ſub hac dict. *Quicumque*, comprehenditur omne genus perſonarum, vt per Rot. deciſ.368.num.5.p.1.diuerſ. Menoch. conſ.224. num.7. Anton. Monach. Bononien. deciſ.54.num.48. Et ideo tam maſculum, quàm fœminam complecti aſſerunt Rebuff.in tract.de pacif.poſſeſſorib.num.3.vbi num.6. ſubdit, comprehendere collegium. Burſat. conſ.32.n.14.& 16.lib.1.Socin.iun. conſ.89. num.13. vol.3.Honded.conſ.93. num.7.vol.1, Cened. ſing.85. num.3. [Narbona l.13. gloſſ.2. num.1. tit 12. lib.7. recopil. Giurba conſ.crimin.21. num.2. vbi quòd omne perſonarum genus comprehendit,& ad caſus improprios trahitur.

8 Quintò amplia, quòd includit omnes, & quaſcumque perſonas, etiam priuilegiatas, dommodò tamen ſpecialia priuilegia non habeant in materia, de qua agitur,vt in l.in fraude, §.vltim.ff.de militari teſtament.Vulpell.citato loco. Farinac. in praxi crimin. p.3.quæſt.108.num.6. quamuis in dictis perſonis requireretur ſpecialis mentio,vel conceſſio, ſecundùm Calder. Pereira quæſt. forenſ.conſ.30.n.16. Et nuncupatim de dictione *Quibuſcumque* agentes. ampliationem firmant Menoch. rem.15.recuperan.n.83. & Gutier. canonicar. lib.1.cap.34.n.57.

9 Sextò amplia, quòd dictio *Quibuſcumque* adcò eſt vniuerſalis, vt extendat diſpoſitionem ad extraneos, & eos,qui non venirent, vt per Alex conſ.30. incip. Præſuppoſitis, n.14. in 6. dub.lib.5. & conſ.1. & conſ.193.num.4. lib.6. Card.Tuſch. pract. concluſ. tom.2.lit.D,concl.351.n.3, Mart. d.caſu 130. num.7.

Et de dictione *Quodcumque* agentes idem aiunt Iaſ. in l. quadam, §.nihil intereſt, n.3. verſ.limita quatuor modis, ff. de edendo. Pariſ. conſ.9 num.8.verſ.ſicuti in ſimili, lib.1. Mandoſ. in reg.21. Cancellar. q.5.num.2, Cened. ſing.90. num.1. poſt medium. Vnde licèt de feudi propria natura ſit, vt ad hæredes extraneos, ſeu fœminas non tranſeat, tamen vbi in illius conceſſione appoſita fuerit hæc dictio *Quibuſcumque*, propter eius generalitatem ſic feudi natura immutatur, vt ad hæredes extraneos tranſeat, iuxta ea, quæ dixi in tractatu de Clauſulis, ſub clauſ. Pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, num.1. cum ſeqq. vbi n.6. idem ſubdidi in iure patronatus, & num.7. in emphyteuſi. Et quòd dictio 10 *Quicumque* faciat, vt diſpoſitio, quæ de ſe habet terminos præfixos, excedat terminos, & extendatur in infinitum,tradit Put.deciſ.115.n.1.aliàs 110.lib.1. in correctis.

Septimò amplia, quòd hæc dictio eſt diſtributi- 11 ua, & attribuit rem cuilibet in ſolidum, vt tradunt Bart.in l.hoc articulo ff de hered.inſtituend. Iaſ. in l. ſi quis in fundi vocabulo, §.ſi quis hæredes, num.2. ff.de legat.1, & in l.qui filiabus, §.ſi quis ita, num.7. ff.de legat.1. Ruin.conſ.76.num.4.vol.1. Natt. conſ.7.n.13. vol.1. Tiraq. de retract. tit.1. §. 31. gloſſ.1. num.12. Cened.ſing.85.num.6. Card.Tuſch. d.litt.D, concluſ. 269. num.12. Item eſt dictio collectiua, & diſtributiua, habens effectum importantem vniuerſitatem, prout dictio Omnia, & ſingula. Anton. de Butr. conſ.19. num.2. verſ. in priuilegio autem, quem refert Card.Tuſch.d.lit.D,concl.252.n.1.

Octauò amplia, quòd adeò eſt vniuerſalis hæc 12 dictio *Quicumque*, vt non reſtringatur, ſed potiùs extendatur ad omnes caſus, & perſonas, vt per Menoch.de præſumptionib.lib.4.præſumpt.198.n.21. Farinac. in praxi crimin. p.4. conſ.65. num.8. & nedum comprehendit omnes caſus ſupra enumeratos, ſed alios quoſcumque Specul.in tit. de inſtrument. præſent.§. fin. verſ. quod ſi quis, vbi Ioan. Andr. in addit. Curt.iun. conſ.38.in fine. Caputaq. deciſ. 96.num.6. p.2. etiam quòd ſint caſus diuerſi ab expreſſis, l. ſi fundum ſub conditione.§.ſi libertus. ff. de legat.1.Pariſ. conſ.79. n.21. lib.2. Tiber. Decian. conſ.14. num 99. lib.1. Dec. conſ 653. n.4. in fine. Et includit omnes omiſſos in ſpeciali enumeratione. Doctores poſt gloſſ. in auth ex teſtamento, verb. quodcumque, C. de collation.l. Iulianus,ff.de legat.3.Corn.conſ.63.ſub n.8. vol.1.Et fuit dictum in Sabinen.Caſtri Montis rotundi, 8. February 1627. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano. Reſtringenda tamen eſt ad perſonas habiles; vt per text. in l. vt gradatim, ff.de munerib. & honorib. reſoluunt Rebuff.de pacif.poſſeſſor. num.172. Ludou. Gom. in reg. de annali poſſeſſ. q.3.verſ.non obſtat. Calder. Pereira de poteſt.eligendi, cap.1.num.57.Sanctarell.variar.reſolut.q.48.num.29. Amic. de iure emphyt. in præludi.n 21. Rot.deciſ.642. a n.2. p.1. recent. Card.Tuſch.d. litt.D,conclu.352. n.9.vbi poſt Apoſtil. ad Roman.conſ.31. in verſ quicumque,ait,quòd in odioſis, & vbi conſtat de mente diſponentis, verbum quicumque reſtringitur ad ſimilia, & ad habiles, & ad vnum tantùm; & quòd hæc dictio intelligatur de habili,firmat Parif.de confident. benefic. q.58.n.51.

Item reſtringitur ſecundùm naturam actus, cui 13 attribuitur, vt per Tiraq. de retract. tit 1 §.1.gloſſ.7. num.26. vbi num.29 ſubdit, quòd ſi dictio *Quodcumque* profertur à lege, reſtringitur de habilitate, ſecùs ſi ab homine, quia non recipit reſtrictionem, & quòd reſtringatur ſecundùm ſubiectam materiam,tenent Rebuff. in concord.tit. de forma mandati Apoſtol.

Apoſtol.in verſ. Quibuſcumque. Caualcan. *de vſufructu mulieri relicto,cap.9.n.*106. Card. Tuſch. *d.lit.D, concluſ.*307.*n.*18.

14 Dictio *Quodcumque* in materia fauorabili auget, ſed in materia odioſa eſt ſtricti Iuris, & non includuntur ea, quæ ſunt diuerſæ ſpeciei, & maiora expreſſis, vt per Ruin. *conſ.*103. *num.*9. *vol.*3. quem refert Cened. *ſing.*90.*n.*2. Geminata verò comprehendit odioſiora, maximè in materia fauorabili, iuxta tradita per Mar.*de iuriſdict.p.*4.*cent.*2.*caſu* 129.*n.*14. vbi loquitur de dictione *Quicumque.*

15 *Quodcumque*, & *Omne* differunt, quia dictio *Quodcumque* eſt vniuerſalis, & magis lata, quàm dictio *Omne*, quæ eſt generalis, vt per Tiraq. *de retract. tit.*1.§.1.*gloſſ.*7.*n.*26. quem refert Cened. *d.ſing.*20. *num.*4.

16 *Quodcumque* qui dicit, nihil excipit, vt per Narbona *de appellatione à Vicario ad Epiſcopum,p.*2.*fundament.*1.*n.*33.vbi, *n.*36. ſubdit dictionem *Quomodocumque*

17 idem eſſe, quod *Quocumque.* Vnde licèt dictio *Alius, alia, aliud* importet ſimilitudinem, tamen quando adeſt dictio *Quacumque alia*, non patitur reſtrictionem. Gozadin. *conſ.*1. *num.*19. quem refert Card.Tuſch. *d.lit. D, concluſ.*355.*n.*6. Et fuit reſolutum *in d.Sabinen. Caſtri Montis rotundi,coram Illuſtriſſimo Domino Coccino, verſ. & in hoc.* Idem in modo vacandi expreſſo; quia licèt alius modus, quàm expreſſus non veniat, tamen ſi eſt dictum, *Vel alio quocumque modo*, comprehendit omnem alium modum. Socin. *conſ.*32.*num.*11. *& ſeq. lib.*1. Cardin. Tuſch. *d.concluſ.*355.*num.*7. Sic etiam licèt verbum *Heredes*, in materia feudali intelligatur de maſculis, & deſcendentibus, tamen quando adeſt dictio *Quoſcumque heredes*, intelligitur de extraneis ſecundum Ruland. *conſ.* 96. *num.* 45. *lib.*1. Cardin. Tuſch. *d. concl.*355. *n.*8. Hinc etiam in legato facto vxori de omnibus, & quibuſcumque, quæ habet in domo, veniunt etiam venialia, quæ aliàs non venirent. Curt. iun. *conſ.*1.*n.*1.

18 Limita, & declara, hanc proximam reſolutionem procedere niſi verba proferantur à lege, quia recipiunt reſtrictionem ex habilitate. Curt. iun. *conſ.*1. *n.*3.*& ſeq.* Card.Tuſch.*d.concluſ.*355.*n.*10.vbi *n.*11. poſt Apoſtill.ad Roman. *conſ.*31.*in verſ. quacumque*, hanc limitationem intelligit, niſi agatur de fauore publico, quia tunc non fit reſtrictio ad habiles etiam in lege, vel ſtatuto.

19 Limita deinde in verbis vniuerſalibus, vt ad expreſſa reſtringantur, *l.ſi decerto,C.de tranſact.* Oldrad. *conſ.*8.incip. *Quidam pater.* Card. Tuſch.*d.concl.*355. *num.*13. Vnde ſi conſtituatur procurator in cauſa certa contra Titium, & in quacumque alia cauſa, intelligitur contra Titium, non contra alium. Dec. *conſ.*502.*n.*9. Sic enim in vacatione beneficij per obitum, vel ceſſionem Titij, vel aliàs quomodocumque, & qualitercumque, venit omnis alius modus; ſed ex perſona Titij expreſſa non ex alia. Socin. *conſ.*33.*n.*12.*lib.*1.Card. Tuſch.*d.concl.*355.*n.*14.

Dictio CCCXVIII.

Quid.

1 *Diminutionem denotat dict.* Quid, *& refertur ad minimum, ſeu verificatur in minimo.*
2 Quid, *&* Quod, *in quo differant, oſtenditur.*
3 *Interrogatiua eſt dictio* Quidni, *ſicut dictio* Cur.

REfertur hæc dictio ad minimum, ſeu verificatur in minimo, & denotat diminutionem, vt per Bertazol.*de clauſulis inſtrument.clauſ.*26.*gloſſ.*12. *n.*1. Ludou. Gom. *in* §. *pœnales, n.*4. *Inſtit.de act.* vbi ſubdit, quòd hæc dictio refertur ad minimum, dictio verò *Quod*, ad vniuerſum. Et ſic eſt differentia, 1 2
quia *Quid* denotat diminutionem, *Quod* autem perfectionem, refert Cened. *poſt libr. practic. & canonic.quæſt.ſing.*89.*n.*3.

Dictio *Quidni*, eſt interrogatiua, ſicut dictio *Cur*, 3
vt *in l.*1. §. *ſi quis ita, ff. de verbor. oblig.* vbi Zaſius *n.*4. & Rip. ſubdunt, quòd etiam quandoque eſt affirmatiua, & ſecum habet affirmationem incluſam, vt refert Octauian. Vulpel. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. in dict. Quidni pag.*95.*col.*1.

Dictio CCCXIX.

Quidam, Quidem.

1 *Certum honorem, aut rem declarat dict.* Quidam.
2 Quidem, *aduerbium, nominibus propriis eleganter adiungitur, ſed in fine magis, aut in medio, quàm in principio.*

HÆc dictio ſecundùm Grammaticos, & bonos 1
Latinæ linguæ Autores, certum hominem, aut rem declarat. Cic.*de Orat.* Tu pudore à dicendo, de timiditate ingenua quadam refugiſti. Terent. *Eunuch.* Nec tibi obſtat, quod quidam facit.

Quidem aduerbium nominibus propriis elegan- 2
ter iungitur in principiis, ſæpiùs pronominibus, ſed in fine magis, aut in medio, quàm in principio. Cic.1.*Philippic.* Nimis iracundè tu quidem, & valde intemperanter. Idem *lib.*2. *epiſt.*24 Tantùm doleo, & mirificè quidem. Idem *Attic.lib.*6.*epiſt.*2. Sed eſt varium illud quidem, veruntamen multiplex pueri ingenium. Cùm autem res dubia antecedit, *Quidem* certè pro *Saltem* ſubiicitur. Idem *Attic. lib.*1.*epiſt.*. Spero me tibi cauſam probaſſe, cupio quidem certè. *Quidem profectò*, vehementer affirmat. Idem *Attic, lib.*6. Nunc quidem profectò Romæ eſt.

Dictio CCCXX.

Quilibet.

1 *Vniuerſalis eſt dict.* Quilibet, *omnia comprehendens, etiam minima.*
2 Quilibet, *operatur idem quod dict.* Omnis.
3 *Inhabiles omnes ad accuſandum comprehendit dict.* Quilibet.
4 Quilibet *attribuit actum cuilibet in ſolidum.*
5 *Diſtributiua eſt ſingulorum ſuprà poſitorum dict.* Quilibet.
6 *Relictum ſi fiat cuilibet ex conſanguineis, omnes admittuntur.*
7 *Perſonis diſtributiuè nominatis attribuit in ſolidum dict.* Quilibet.
8 *Subſtitutio facta pluribus filiabus, ſi dicatur cuilibet earum, videtur facta ſingulis earum.*
9 *Reſtrictionem non recipit dictio* Quilibet, *poſita ab homine, cùm ſit vniuerſalis.*
10 *Vniuerſalis eſt dict.* Quolibet modo *omnes caſus comprehendens.*

EST vniuerſalis hæc dictio, omnia comprehen- 1
dens, etiam quantumuis minima, vt *in l. cùm quod,*

quid. ff. ſi certum petatur, notant gloſſ. verb. quaſlibet alias, in l. omnes; C. de quadrienny praeſcrip. & in Clem. 1. verb. quanis alia, de re iudicata. Dec. conſ. 619. num. 2. Rebuff. in comment. ad l. creditorum, 11. verſ. quilibet ff. de verb. ſignif. pag. 75. Menoch. conſ. 33. n. 21 Azebed. d. l. 2. num. 2. tit. 10. lib. 10. noua. Recopil. Ioan. Franc. de Ponte deciſ. 3. n. 4. Glorit. reſp. 1. p. 1. n. 185. Franc. Leo in theſ. fori Eccleſiaſt. p. 1. cap. 15. n. 69.

2 Operatur idem quod dict. Omnis, vt per Mandoſ. in reg. 12. Cancellar. q. 6. n. 9. Rot. in Carinolen. praeceptoria, 28. Nouembris 1616. coram Coccino, licèt aliquando differant, ſecundùm Chaſſan. in conſuetud. Burgundia. rubr. 7. §. 3. verb. vn chacun, num. 1 pag. 921 Natt. conſ. 675 num. 17. Pariſ. conſ. 48. n. 3. lib. 2. Surd. conſ. 549. n. 5. dum aiunt, dictionem Omnis, diſtribuere collectiuè, dictionem verò Quilibet diſtributiuè. [Rot. deciſ. 353. num. 2. p. 2. in poſth. Farin. aliàs p. 4. recent.]

3 Et adeò eſt vniuerſalis vt comprehendat etiam omnes inhabiles ad accuſandum. Hipp. conſ. 85. n. 26. ſubdens etiàm num. 27. quod eſt dictio generalis, & comprehendit maleficium, etiam non punibile.

4 Attribuere actum cuilibet in ſolidum, eſt de natura huius dictionis, vt in l. in hoc articulo, ff. de haered. inſtituen. & in l. ſi pluribus, vbi Bart. & Imol. ff. de legat. 2. & in l. non diſtinguemus, §. cùm plures, ff. de arbitr. & in cap. ſi propter, de reſcript. lib. 6. notant Socin. ſen. conſ. 16. n. 19. vol. 4. Corn. conſ. 40. num. 19. vol. 2. Ruin. conſ. 76. num. 4. vol. 1. Roland. à Valle conſ. 70. n. 44. tom. 1. Decian. conſ. 73. num. 16. vol. 1. Octauian. Vulpell. de praepoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Quicumque, verſ. & natura, pag. 94. Gonzad. cõſ. 26. n. 38. Pariſ. conſ. 9. num. 3. & ſeq. vol. 2. Card. Tuſch. d. litt. D, concluſ. 269. n. 11. Oſaſc. deciſ. 23. n. 11. Bertazol. de clauſulis inſtrument. clauſ. 39. gloſſ. 5. num. 6. Martel. iur. clauſul. p. 2. clauſ. 9. num. 6. Stephan. Gratiam. diſcept. foreſ. cap. 172. num. 3. Rota apud Zach. poſt tract. de oblig. camerali, deciſ. 22. n. 2. & deciſ. 23. num. 3. Cened. poſt lib. practic. & canonic. quaeſt. ſing. 26. n. 1. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 22. n. 11.

5 Diſtributiua eſt ſingulorum ſuprà poſitorum, vt in l. ſi pluribus, vbi Bart. ff. de legat. 2. & in cap. quorumdam, de elect. lib. 6. notat Rebuff. dict. verſ. quilibet, Coſm. in pragmat. ſanct. tit. de collat. verb. quolibet, pag. 247. Farin. d. q. 22. n. 11. Card. Tuſch. d. lit. D, concluſ. 769. n. 14. Rota deciſ. 125. n. 5. apud Farin. p. 1.

6 recent. Vnde ſi cuilibet ex conſanguineis fiat relictum, omnes admittuntur. Caſtren. conſ. 384. incip. Notandum, n. 2. lib. 1. Card. Tuſch. d. lit. D, concl. 397. num. 23.

7 Et eius natura eſt, attribuere ſolidè, ſeu in ſolidum perſonis ſic diſtributiuè nominatis, vt per Rip. in l. haeredes, §. cùm ita, num. 3. ff. ad Trebell. Anton de Butr. conſ. 29. n. 2. Roland. à Valle conſ. 30. n. 44. lib. 3. Decian. conſ. 73. n. 16. lib. 2. Card. Tuſch tom. 2. lit. D, concluſ. 269. n. 11. & concluſ. 397. n. 23. vbi poſt Mantic. de coniect. lib. 8. tit. 12. n. 37. ait quod legatum factum familiae, & cuilibet de familia, cenſetur factum omnibus in ſolidum, & ordine ſucceſſiuo Vulpell. de praepoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. quolibet, pag. 97.

8 Operatur idem, ac ſi eſſent factae plures diſpoſitiones, & dinumerationes. Vnde ſubſtitutio facta pluribus filiabus, ſi dicatur, Cuilibet earum, videtur facta ſingulis earum, maximè quando actus eſt reiterabilis, vt per Alex. conſ. 175. incip. Perſpectis, n. 2. verſ. diſtributiuum, lib. 5. quem refert Card. Tuſch. d. lit. D, concluſ. 269. n. 10. vbi n. 14. ſubdit poſt Bart. in d. l. hoc articulo, n. 4. quòd dictiones Quilibet, & Quiſque importat idem, vt ſint diſtributiuae.

Prolata tamen ab homine, cùm ſit vniuerſalis, vt dixi, non recipit reſtrictionem, ad notam per Bald. in cap. imperialem, in princip. de prohibita feudi alienat. Roland. conſ. 70. n. 42. tom. 3. Anchar Rhegien. q. 9. n. 20. lib. 3. & neminem excludit Ruin. conſ. 76. n. 4. Corn. conſ. 123. n. 4. & conſ. 323. n. 7. vol. 3. 9

Dictio Quolibet modo eſt vniuerſalis, omnes caſus comprehendens, vt in l. omnes, vbi gloſſ. verb. quaſlibet, C. de quadriennali praeſcript. notat Menoch. rem. 6. recuper. n. 14. 10

Dictio CCCXXI.

Quinimò.

Affirmatiuè ponitur haec dictio, vt in l. iuris gentium, §. quinimo, ff. de pactis, & in cap. cauſa, de verbor. ſignif. Aliquando verò negatiuè, vt in l. non dubium. vbi Florian. ff. de legat. 3. notat Octauian. Vulpell. de praepoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Quedni, verſ. Quinimò, pag. 95. 1

Ponitur Nonnunquam pro Quinetiam, vt in l. iuris gentium, §. ff. de pactis, & in l. athletas, in fin. ff. de his, qui notantur infamia, & in l. 1. §. 1. ff ſi pars haered. petatur, & in l. & ſi. C. de noxalib. actionib. & in l. commune, in fine, C. communi diuidun. 2

Dictio CCCXXII.

Quis.

1 Reſtrictiuam naturam habet dict. Quis per quam praecedentia reſtringuntur ad caſum relatum quando ſine copula eſt adiecta.

2 Relatiua eſt dict. Quis, & demonſtrationis cauſa appoſita, diſtribuens cuilibet in ſolidum.

3 Generalis eſt dict. Quis, comprehendens tam maſculum, quàm foeminum, maiores, & minores.

4 Conditionem facit dict. Quis, iuncta verbo futuri temporis.

Habet haec dictio naturam reſtrictiuam, per quam praecedentia reſtringuntur ad caſum relatum, quando ſine copula eſt adiecta, vt in l. ea tamen adiectio, vbi Bart. ff. de legat. 3. Angel. in §. omnium, vbi Iaſ. Inſtit. de actionib. Panorm. per text. ibi, in cap. de caetero, de Clericis non reſidentib. & in cap. nouit, n. 17. de iudiciis. Dec conſ. 261. n. 1. verſ. his non obſtantibus. Mandoſ. in gloſſ. facult. in §. ſanè, verbo Quod fol. 75. & in verb. Quis, fol. 171. & in verb. Quod fol. 278. & in reg. 27. Cancellar. q. 15. num. 4. Menoch. conſ. 117. num. 22. & conſ. 336. n. 2. Gott. in memorabil. verb. Quis pag. 727. Surd. deciſ. 282. n. 6. & conſ. 127. n. 47. Morot. reſp. 5. n. 5. & ſeq. Cald. Pereira de poteſt. eligendi, cap. 11. num. 19. & de extinct. emphyt. cap. 10. n. 49. Anton. Monach. Lucen. deciſ. 57. num. 6. Cened. poſt libr. practic. & canonic. quaeſt. ſing. 27. n. 4. vbi n. 5. limitat, & declarat, quando abſurditas reſultaret, ſi reſtrictiuè intelligeretur, & ſex aliàs limitationes affert Iaſ. in l. cunctos populos, n. 2. vſque ad num. 6. C. de ſacroſanct. Eccleſ. 1

Item eſt relatiua & demonſtrationis cauſa appoſita, quae refert in alio loco contenta cum omnibus ſuis qualitatibus, vt in l. filio. §. teſtator, ff. de aliment. & cibariis legat. l. 1. §. ſed cùm plures. & ibi Bart. ff. ſi fam. furtum fecerit. Matien. l. 2. gloſſ. 1. num. 16. tit. 4. lib. 4. noua Recopil. Azebed. l. 2. num. 48. tit. 14. lib. 4. noua Recopil. Surd. conſ. 352. num. 22. Relatiua igitur eſt, 2

eſt, & diſtribuens cuilibet in ſolidum, ſecundùm Bart. *in l. hoc articulo, n. 7. ff. de hered. instituen.* quem refert Card. Tuſch. *tom. 2. lit. D, concluſ. 269. num. 13.* [Robles *de repraeſ. lib. 2. c. 2. n. 17.* vbi quod non ſolùm eſt relatiua ſubſtantiæ, ſed etiam eſſe perſonæ & *eod. lib. 2. c. 13. num. 23.* quòd quando præcedunt plura ſubſtantiua, refertur ad illud, cui rectiùs illius qualitas congruit, & *eod. lib. 2. c. 29. num. 21.* quod qualitates omnes præcedentes comprehendit.]

3 Generalis eſt, comprehendens tam maſculum, quam fœminam, maiores, & minores liberos, & poteſtate conſtitutos, vt *in l. 1. § de pupillo, & ibi* Bart. *ff. de conſtituta pecunia, & in l. 2. § 1. ff. de adoptionib. & in l. 4. § 1. ff. de in ius vocando, & in l. Gallus, in princ. ff. de liber. & poſthum.* tradunt Dec. *conſ. 39. col. 1. & conſ. 307. col. 1. in l. generaliter, num. 8. C. de instit.* Tiraq. *de retract. tit. 1. §. gloſſ. 9. num. 216. cum ſeqq.* Viu. *tom. 1. comm. opin. lib. 2. tit. 16. pag. 347.* Rebuff. *in tract. nominat. quaeſt. 8. num. 9.* Menoch. *de praeſumpt. lib. 4. praeſumpt. 59. num. 48. & conſ. 58. num. 5.* Bartholom. Peter. *in Extrauag. ambitioſa, de reb. Eccleſ. non alien. verb. praedeceſſorum, n. 41. pag. 233* Surd. *de alim. tit. 8 priuil. 38. num. 18.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concluſ. 353. n. 1.* vbi *n. 2.* limitat, quando ſumus in materia odioſa, vel correctoria, & ſtatutum loquitur cum termino maſculino, ſecùs ſi cum termino communi.

4 Iuncta verbo futuri temporis facit conditionem, vt *in l. Stichum quis meus erit, ff. de leg. 1. l. ſeruus electione, §. Labeo, ff. eod. tit. l. nuper, ff. de leg. 3.* notant Tiraq. *in l. boues, 16. lim. num. 1.* Iaſ. *in d. l. Stichum. à num. 1. & in l. ſi ita quis promiſerit, à num. 2. ff. de verb. obligat.* Ceued. *dict. ſing. 27. num. 6.* Galganet. *d. cond. & demonſtr. p. 1. cap. 4. num. 11.* Accac. Anton. *in comment. ad rubr. ff. de cond. & demonſtr. cap. 2. num. 9.* Ioſeph Seſſe *Arag. deciſ. 124. num. 17.* vbi *num. 18.* ſubdit, quod hoc relatiuum debet intelligi tantùm de expreſſatis in referente. [Rot apud Paul. de Rubeis *deciſ. 177. n. 2. tom. 3. diuerſ.* aliàs *p. 7. recent.*

Dictio CCCXXIII.

Quiſquis.

1 EST pronomen collectiuum, ex Bart. *in l. hoc articulo, num. 5. ff. de hered. instit.* quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concluſ. 269. n. 15.* vbi etiam, quod importat diſtributionem, & quod ſit dictio vniuerſalis quæ non recipit reſtrictionem, ex Alex. *conſ. 118.* incip. *In caſu, num. 5. verſ. & tanto magis, lib. 5.* tradit Card. Tuſch. *d. lit. D, concl. 397. n. 20. & 21.*

Vide quæ dixi ſuprà dict. *Cunque.*

Dictio CCCXXIV.

Quiſque.

1 *Vniuerſalis eſt dict.* Quiſquis.
2 *Maſculinum concipit & fœmininum dictio* Quiſquis.
3 *Collectiua eſt dict.* Quiſquis.
4 *Diſtributionem nonnunquam importat dict.* Quiſquis.
5 *Coniunctos haberi pro diſiunctis facit dict.* Quiquis.

1 VNiuerſalis eſt hæc dictio, vt per Gloſſ. *in l. ſi neceſſaria, §. ſi annua, in verb. his verbis, ff. de pignor. act.* Bald. *in l. qui vnum, C. de fideicommiſſ.* Rota apud Pieum, ad Statuta vrbis, *deciſ. 26. n. 7.* ac proinde generaliter eſt intelligenda, iuxta tradita per Aloyſ. Riccium *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 222. n. 2. p. 2.*

Maſculinum concipit & fœmininum, ſecundùm Tiraq. *d. retract. tit. 1. gloſſ. 9. n. 216.* 2

Collectiua eſt ſecundùm Bart. *in l. hoc articulo, n. 5.* 3
ff. de hered. instituen. ſed tamen etiam importat diſtributionem propter vicinitatem quam habet ad dictionem *Quiſque*, & alias diſtributiuas, vt poſt Bart. Caſtr. & Imol. concludit Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 2. lit. D, concluſ. 269. n. 15.* 4

Ideo facit coniunctos haberi pro diſiunctis. Paul. 5
de Caſtr. *in l. cùm plures, 33. num. 2. ff. de vulgari.* Ang. *conſ. 290.* Ceued. *d. ſing. 27. n. 1.* vbi ſubdit, quod iſta dictio eſt huius naturæ, vt videlicet quando plures vocati ſunt ſub nomine collectiuo, habeantur pro vno tantum; ſecùs verò quando ſunt vocati cum hoc verbo diſtributiuo *Quiſque*, quia tunc perinde eſt ac, ſi eſſent ſingulariter nominati, & veluti omnes in viriles; ſecundum Bart. Alex. Iaſ. & Dec. *n. 1. in finali, C. de impub. & aliis ſubſt.* vbi tamen ipſe Dec. *num. 3.* impugnat hoc, & tenet, quòd imò iſta dictio non facit, vt vocati ſubſtituti veniant in viriles ſed pro portione hæreditaria, quia verbum *Quiſque mihi heres erit*, non viriliter, ſed pro portionibus hæreditariis intelligitur, *l. qui liberis §. hæc verba, ff. de vulgari, & l. ſed plures, eod. tit.*

Dictio CCCXXV.

Quiuis.

1 *Vniuerſalis eſt, & omnia comprehendit dict.* Quiuis *maxime quando ponitur in datiuo, vel ablatiuo caſu.*
2 *Perſonas omnes, omnes Ordines & religiones, ac pia loca comprehendit dict.* Quiuis.
3 *Maiora expreſſis comprehendit dict.* Quiuis, *quando eſt prolata ab homine.*
4 *Verba* Quæuis perſona *comprehendit vniuerſitatem, quæ eſt perſona ficta.*
5 *Verba* Cuiuſuis ex nominatis, *important in ſubſtitutione reciproca, vt neceſſario contineatur compendioſa annexio, & in ſingulos ſit facta ſubſtitutio.*

HÆc dictio præcipuè quando in datiuo, ſeu 1
ablatiuo caſu pluralis numeri poſita reperitur vniuerſalis eſt, & omnia comprehendit: vt per Alex. *conſ. 30. ſub n. 14. vol. 4.* quem refert Glorit. *reſp. 2. p. 1. n. 193.* Farin. *in praxi crim. p. 4. deciſ. 93. num. 1.* Card. Seraph. *deciſ. 1022. n. 1.*

Comprehendit etiam omnes perſonas omnes Or- 2
dines, & religiones, ac pia loca, ſecundùm Franciſc. Leon *in theſaur. fori Eccleſiaſt. p. 4. cap. 2. n. 194.*

Item comprehendit maiora expreſſis, præcipuè 3
quando eſt prolata ab homine, ita vt trahatur ad caſus etiam improprios, iuxta tradita per Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 24. n. 6.*

Verba *Quæuis perſona*, comprehendunt vniuerſi- 4
tatem, quæ eſt perſona ficta, cùm dictio *Quæuis*, ſit vniuerſalis, & idem de quauis actione, quia comprehendit officium Iudicis, licèt non ſit actio propriè. Ita Alex. *conſ. 17.* incip. *In cauſa, & lite, in fine, lib. 2.* quem refert Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 2. lit. D, concluſ. 397. n. 24.*

Verba *Cuiuſuis ex nominatis*, important in ſubſti- 5
tutione reciproca, quæ ſolam vulgarem continet, vt neceſſariò

neceſſariò continuatur compendioſa annexa, & in ſingulos ſit facta ſubſtitutio, vt per Alex. *conſil.* 100. incip. *Super primo dubio, n.* 3. *verſ. Sed prædictis, lib.* 7. quem citat Card. Tuſch. *d. concl.* 397. *n.* 22.

Dictio CCCXXVI.

Quoad.

1 Quoad, *importat idem quod* Donec Quamdiu, *vel* Quouſque, *vt ſint temporales, non perpetuò excluſiua.*

2 *Conditionem importat diſpoſitio concepta per dict.* Quoad.

3 *Conceſſio ſi fiat quoad expreſſa, importat* Quantum *ad expreſſa.*

1 HÆc dictio idem importat, quod *Donec, Quamdiu*, vel *Quouſque*, vt ſint temporales, non perpetuò excluſiuæ, vt per Anchar. *conſ.* 210. incip. *Hæc quæſtio, n.* 4. Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignific. ſub dict. Quidni, verſ. Quoad, pag.* 95. Card. Tuſch *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 354. *num.* 1. vbi *num.* 2. poſt Crauet. *conſil.* 326. *n.* 8. *lib.* 3. ſubdit, quòd hæc dictio relata ad tempus eſt limitatiua temporis, denotat etiam temporis proceſſionem Surd. *conſ.* 319. *n.* 16. *lib.* 3.

2 Conditionem etiam important verba, ſi dicatur: Quoad dotem petierit vxor, lego annua centum; quia intelliguntur, donec petierit, vt per Crauet. *conſil.* 966. *num.* 11. *cum ſeqq. lib.* 5. quem refert Card. Tuſch. *d. concl.* 354.

3 Interdum reſtringit diſpoſita, vt ſi conceſſio fiat quoad expreſſa, importat quantum ad expreſſa, dictio *Quoad* importat *quantum, cap. cùm M. Ferrarienſ. in princip.* vbi gloſſ. *verb. quo, de conſtit.* Card. Tuſch. *d. concluſ.* 354. *num.* 4. Et quòd reſtringat, & limitet præcedentem diſpoſitionem, ait Card. Seraphin. *deciſ.* 921. *num.* 3.

Dictio CCCXXVII.

Quòd.

Quòd *nonnumquam importat:*

1 Quia.

2 Et.

3 Sed.

4 Quantum.

5 *Conditionem facit dictio* Quòd, *quando ſuſpendit diſpoſitionem in aliquem futurum euentum.*

6 *Repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & diſpoſitionis in ſequentem, inducit dictio* Quòd.

7 *Qualitates præcedentis orationis aduerſari, & repetere eſt de natura dictia* Quòd.

8 *Perfectionem denotat dictio* Quòd, *& refertur ad vniuerſum.*

9 *Aduerſatiuè in iure, & in facto eſt dictio* Quòd ſi, *ſi ponatur ſine copula.*

1 HÆc dictio multipliciter accipitur: in primis enim accipitur pro *Quia*, vt *in l.* 3. §. *ſaltus*. vbi gloſſ. *verb. quod, ff. de acquir. vel amitt. poſſeſ. & in l. fin.* vbi gloſſ. *ff. de vſucap. & in l.* 1. vbi gloſſ. *ff. de dote prælegata, & in l. cum filius, § ſeruus*, iuncta gloſſ. *ver. quod, ff. de legat.* 2. quæ exponit *quod*, id eſt, *quia*, Ita Mand. *in gloſſ. facult. § ſanè, in verb. & quòd:* Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſing.* 49. *n.* 1.

Interdum ſumitur pro copula *Et*, vt *in l. ſi quis in hoc iure*, vbi gloſſ. *C. de Epiſcop. & Cleric.* 2

Nonnunquam accipitur pro *Sed*, vt *in l. ita ſtipulatus*, iuncta gloſſ. *in verſ. quòd*, & *ibi* Bart. *col.* 1. & Alex. *n.* 1. *ff. de verb. oblig. & in l. quòd ſi domus*, iuncta *gloſſ.* 1. *ff. locati, & in l. quod ſi filius*, iuncta *gl.* 1. *ff. de captiuis, & poſt lim. reuerſ.* traduor Mand. *in gloſſ. facult. § ſanè, verſ. quòd, fol.* 76. Cened. *d. ſing.* 94. *n.* 6. 3

Quandoque accipitur pro *Quantum*, vt *in l. quod attinet, ff. de reg. iur.* ſecundùm Cened. *d. ſing.* 94. *n.* 2. 4

Quando hæc dictio *Quòd* ſuſpendit diſpoſitionem in aliquem futurum euentum, facit conditionem, iuxta notata per Cottam *in memorabil. verb. Quòd, pag.* 729. 5

Inducit repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & diſpoſitionis in ſequentem, vt per Galganet. *de condit. & demonſtr. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 18. *n.* 8. Et quod natura huius dictionis ſit aduerſari, & repetere qualitates præcedentis orationis, tradunt Iaſ. *in l. ſi filius hæres, n.* 25. *ff. de liber. & poſthum.* Bald. *in l. omnes populi, ff. de iuſtitia, & iure.* Alex. *in l. filius à patre, ff. de liber. & poſthum.* cum aliis citatis per Cened. *d. ſing.* 94. *n.* 5. 6 7

Refertur ad vniuerſum, & perfectionem denotat, vt per Gomez *in § pœnales, n.* 4 *Inſtit. de act.* quem refert Cened. *ſing.* 89. *n.* 3. & ita totum refert, & demonſtrat, ſecundum Pichard. *ad §.* 9. *n.* 44. *&* 46. *Inſtit. de legat.* 8

Dictio *Quòd ſi*, eſt aduerſatiua in iure, & in facto, ſi ponatur ſine copula, vt *in l. quòd ſi alij ff. de adimend. legat. & in l.* 1. *§ quod ſi, C. de natural. lib. & in § quod ſi partim, Inſtit. de rerum diuiſ. & in cap. cum non ignores, verſ. quod ſi forte, de præbend. & in cap. per tuas, verſ. quod ſi abſolutionis, de ſenten. excommun. & in cap. cupientes, § quod ſi per viginti, de elect. lib.* 6. notant Dec. *in l. milites, n.* 1. *&* 2. *C. de teſtament. milit.* Iaſ. *in l. re coniuncti, n.* 37. *de legat.* 3. Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ. rubr. Des Iuſtices, in verſ. Es Droicts, n.* 5. *verſ. aduerte.* Cened. *d. ſing.* 94. *n.* 4. 9

Dictio CCCXXVIII.

Quodammodo.

1 *Impropriatatem denotat dictio* Quodammodo.

2 *Fictionem importat dictio* Quodammodo.

HÆc dictio denotat improprietatem, vt *in l.* 3. *ff. qui, & à quibus, & in l. in ſuis, ff. de liber. & poſthumis, & in auth. de iureiurand. à moriente præſt. § collat.* 5. notant Iaſ. *in l. ſcire, n.* 4. *ff. de ver. oblig.* Bart. *in l.* 1. *n.* 1. *ff. de rerum amotarum*, Cephal. *conſ.* 74. *n.* 26. *vol.* 1. Octauian. Vulpell. *de præpoſ. ſeu aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 96. Gozadin. *conſ.* 48. *n.* 22 Menoch. *conſ.* 526. *n.* 10. Franc. Marc. *deciſ.* 288. *n.* 2. *p.* 2. Vinc. de Franch. *deciſ.* 289. *n.* 9. Cened. *poſt lib. pract. & canonic. quæſt. ſing.* 92. *n.* 3. 1

Vnde fictionem importat, vt *in l. Prætor, §.* 1. *ff. de edend. & in l.* 1. vbi Aret. *ff. de verb. oblig.* Tiraq. *in tract. de iure primogen. q.* 33. *n.* 9. Octauian. Vulpell. *citato loco, n.* 2. 2

Dictio CCCXXIX.

Quomodocunque.

1 *Modum omnem importat dictio* Quomodocunque, *& comprehendit omnia vltra expreſſa.*

2 *Modos omnes vniuerſaliter includit dictio* Quomodocumque, *ſi adiiciatur alicui diſpoſitioni vniuerſali.*

3 Quomodocumque *inducit illud quod impropriè eſt tale, etiam in materia ſtricta.*

4 *Mortem ciuilem includunt verba* Quomodocumque deceſſerit.

5 Quomodocumque *in ſtatuto appoſita, impedit illud pati poſſe reſtrictiuam interpretationem, quam ſine dictione pati potuiſſet.*

6 *Promittens de euictione* Quomodocumque *ad quid teneat.*

7 *Dictio* Quomodocumque *licèt ſit vniuerſalis, tamen reſtringitur ſecundum naturam actus, cui adiicitur.*

8 *Dictio* Quomodocumque *&* Quouis modo, *idem important.*

1 HÆc dictio importat omnem modum, & comprehendit omnia etiam vltra expreſſa, vt per Seraphin. *deciſ.* 317. *n.* 3. Et ita quòd comprehendat omnem modum, & omnem formam, præſertim quando eſt repetitiua, & geminata, tradunt Curt. iun. *conſ.* 48. *num* 3. Aym. *conſ.* 294. *col.* 1. *&* 4. Tiraq. *de retractu, ling.* §. 1. *gloſſ.* 7. *num.* 20. quos refert, & ſequitur Rota *in Interamnen. Caſtri. Pedeſluci*, 12. *Februarij* 1601. *coram Reuerendiſſimo Patriarcha Domino Creſcentio C. A. Clerico*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 41. *n.* 4. *p.* 1. *recent.* Et eſt ampliatiua dumtaxat ad ea, quæ ſunt eiuſdem generis, ſecundum Ruin. *conſ.* 68. *n.* 11. *vol.* 4. quem refert Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quaſt. ſing.* 95. *num.* 6. *in princip.*

2 Vnde ſi adiiciatur alicui diſpoſitioni vniuerſali, includit vniuerſaliter omnes modos. Gemin. *conſ.* 22. incip. *Præmitto, num.* 4. *verſ. in contrarium, num* 7. *in fine, cum ſeq. lib.* 2. vbi prohibitus moleſtare quomodocumque, & qualitercumque prohibetur, etiam in caſu licito, quia omnem modum moleſtiæ prohibet. Socin. iun. *conſ.* 113 *num.* 19. *& ſeq. lib.* 1. quos refert Cardin. Tuſch *practic. clauſul. tom.* 2. *lit. D, concl.* 355. *num.* 1. vbi *num.* 2. poſt Angel. *conſil.* 331. *num.* 3. ampliat, vt non dum omnem modum, ſed etiam qualitatem demonſtret, ita vt nihil videatur exceptum, dummodò ex ſignificatione termini, cui adiungitur hæc dictio poſſit venire.

3 Inducit illud, quod impropriè eſt tale, etiam in materia ſtricta, vt per *cap. indemnitatibus, de elect. lib.* 6. notat Grat. *conſil.* 20. *n.* 76. *lib.* 2. ſubdens, quod ver-

4 ba *Quomodocumque deceſſerit*, includunt etiam mortem ciuilem. Refert Octauian. Vulpell. *de prep. & aduerb. ſignif. ſub dict. Quomodocumque, pag.* 96.

5 In ſtatuto appoſita impedit illud pati poſſe reſtrictiuam interpretationem, quam ſine dictione pati potuiſſet, vt per Ruin. *conſ.* 109. *col.* 2. *n.* 1. *& conſ.* 37. *col.* 3. *vol* 2. Alex. *conſ.* 103. *col fin. vol.* 6. Roland *conſ.* 5. *num.* 49. *tom.* 1. Licèt enim ſtatutum pati debeat reſtrictionem, ſecundum ius commune, tamen ſecus eſt, quando adſunt verba *Quomodocumque, & qualitercumque*, vt per Alex. *conſ.* 118. *lib.* 5. & Gozadin. *conſ.* 1. *n.* 29. quos refert Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.* 355. *n.* 5.

6 Sic etiam licèt promittens de euictione non teneatur, quando res euincitur propter laudum, vel concordiam ex compromiſſo facto, tamen ſecùs eſt quando promiſſum fuit de quacumque euictione, vel de euictione quomodocumque, & qualitercumque. Ita Alex. *conſ.* 4. incip. *Viſo proceſſu, in princip. lib.* 4. Gozadin. *conſil.* 1. *num.* 19. Curt. iun. *conſil.* 1. *num.* 2. Grat. *conſil.* 3. *num.* 28. *lib.* 2. Card. Tuſch. *de concl.* 355. *num.* 4.

Tamen licèt iſta dictio ſit vniuerſalis, nihilominus reſtringitur ſecundum naturam actus, cui adiicitur, vt per Caualcan. *de vſufructu mulieri relicto*, *cap.* 9. *n.* 106. Menoch. *conſ.* 1099. *num.* 22. Ceued. *ſing.* 95. *num.* 6. 7

Quomodocumque, & *quouis modo*, idem important, ſecundum, Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.* 21. *gloſſ.* 16. *num.* 2. *in fine.* 8

Dictio CCCXXX.

Quomodolibet.

1 Quomodolibet *idem importat quod* Quocumque modo.

2 *In omne directum, ſiue indirectum, ac etiam impropriè ſumptum comprehendit dictio* Quomodolibet.

3 Quomodolibet, *intelligitur non ſolum de iure communi, ſed etiam de iure ſpeciali, conſuetudine, aut priuilegio Apoſtolico.*

4 *Modum quemcumque qui comprehendi poteſt, comprehendit dictio* Quomodolibet, *& ſic omnia, quæ aliàs non comprehenderentur.*

5 Quomodolibet, *reſtringitur ſecundum ſubiectam materiam.*

6 *Ius omne, etiam minimum includit dictio* Quomodolibet.

7 *Modum omnem penitus includit dictio* Quomodolibet.

8 Quomodolibet *operatur etiam vltra expreſſa.*

9 *Statutum ſi dicat quod occidens quomodocumque puniatur, intelligitur etſi occidat vel dolo, vel culpa.*

10 Quomodolibet, *fortius agit, omnia continet, nullúmque reſpicit caſum.*

HÆc dictio, quæ importat idem quod *Quocumque modo*, vel *Quolibet modo*, ſecundum Pariſ. *conſ.* 58. *n.* 10. *vol.* 1. *& conſ.* 142. *n.* 6. *vol.* 4. Gozadin. *conſ* 14. *n.* 22. & Roland. *conſ.* 2. *n.* 23. *tom.* 4. eſt vniuerſalis, & omnes caſus comprehendit, cóſque diſtribuit. Dominic. *conſ.* 115. *col.* 2. Staphil. *de litteris gratia, & iuſtitia tit. de virt. effect. clauſ. cap.* 4. *n.* 3. Hippol *conſil.* 80. *num.* 38. Ruin. *conſil.* 15. *num.* 36. *&* 37. *vol.* 2. Menoch. *rem.* 6. *recuperand.* 15. Rebuff. *in comment. ad l. creditor*, 11. *verſ. quomodolibet*, *ff. de ſignif.* Cened. *poſt lib. practic. & canonic. quaſt. ſing.* 95. *num.* 3. 1

Item hæc dictio comprehendit omne ius directum, ſiue indirectum, ac etiam impropriè ſumptum, vt per Ioan. Andr. *in cap. indemnitatibus, ſub num.* 2. & *ibi* Archid. *ſub n.* 4. *verſ quomodolibet*, *de ſentent. excommunic. lib.* 6. Ang. *conſil.* 228. *n.* 3. *verſ. hoc etiam coadiuuatur*, Gozadin. *d. conſil.* 14. *n.* 22. Rota *deciſ.* 364. *n.* 1. *& deciſ.* 505. *n.* 19. *p.* 1. *diuerſ.* Quibus citatis fuit dictum *in Reatina penſionis*, 1. *Decembris* 1614. *coram Vbaldo*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 602. *n.* 4. *p.* 2. *recent.* 2

Nec ſolum intelligitur de iure communi, ſed etiam de iure ſpeciali, conſuetudine, præſcriptione, aut priuilegio Apoſtolico, ſecundùm Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 29. *per totum.* Cenſuit Rota *in vna Placen. Canonicatus*, 15. *Decembris* 1614. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 614 *n.* 2. *p.* 2. *recent.* 3

Vnde hanc dictionem comprehendere quemcumque modum, qui comprehendi poteſt, idémque importare, 4

importare, quod *quocunque*, reſoluunt Pariſ. *conſ.* 58. *n.* 10. *vol.* 1. *conſ.* 142. *n.* 6. *vol.* 4. Gozadin. *conſ.* 14. *num.* 22. Rolan. *conſ.* 2. *num.* 23. *cum ſeq. vol.* 4. Gloſſ. *reſp.* 1. *p.* 1. *num.* 194. Narbona *de appell. à Vicario ad Epiſcopum p.* 2. *fundament.* 1. *num.* 55. & omnia ea, quæ aliàs non comprehenderentur, ſecundum Alex. *conſ.* 155. *num.* 3. *vol.* 2. Ruin. *conſ.* 68. *num.* 10. *vol.* 4. Grat. *conſ.* 263. *n.* 19. *cum ſeq. vol.* 2. quos refert Cened. *d. ſing.* 95. *num.* 5.

5 Habet tam latam interpretationem, vt operetur quocumque modo reſpectet ad eum, ad quem diſpoſitio loquitur, quòd quomodolibet reſpectet Titio. Ita Alex. *conſ.* 35 incip. *Viſo proceſſu*, *num.* 10. & 11. *lib.* 4. Card. Tuſch. *d. lit. D*, *conſ.* 355. *num.* 15. vbi *n.* 16. declarat, reſtringi ſecundùm ſubiectam materiam.

6 Includit omne ius etiam minimum, ſecundum Seraphin. *deciſ.* 108. *n.* 2. ac omnem penitus modum,
7 vt *in Clem.* 2. *ver. ne igitur*, vbi gloſ. *verb. quomodolibet*, *de ſentent. excommunic. cap. indemnitatibus*, *verſ. ſi qua verò*, *de elect. lib.* 6. notant Menoch. *d. rem.* 6. *recuperand. num.* 15. & Flamin. *de reſignat. lib.* 6. *quæſt.* 25. *num.* 4. Velaſq. *conſult.* 61. *n.* 6. Mandoſ. *in reg.* 18. *Cancellar. q.* 14. *num.* 5 & *in gloſſ. facult.* §. & *in ipſa*, *in verb. quomodolibet*, Cened. *d. ſing.* 95. *num.* 1. vbi *n.* 4. ſubdit, quod ampliat, & extendit diſpoſitionem vſque ad improprietatem.

8 Operatur etiam vltra expreſſa, vt *in Clem.* 1. vbi gloſſ. *de re iudic.* Flamin. *d. lib.* 9 *q.* 25. *n.* 50. Et propter ſuam generalitatem omnia comprehendit, de quibus in genere ſufficit, quòd fuerit cogitatum, vt per Card. Seraphin. *deciſ.* 350. *n.* 1.

9 Hinc eſt, quòd ſi ſtatutum dicat, quòd occidens quomodocumque puniatur, intelligitur, & ſi occidat vel dolo, vel culpa, propter dictionem *quomodocumque*, quæ illa de ſui natura comprehendit, vt per Alex. *conſ.* 35. *vol.* 6. Rimin. *in princip. quibus alienare non licet*, *num.* 264. Hipp. *conſ.* 80. *num.* 44. & *conſ.* 85. *num.* 20. Cened. *d. ſing.* 95. *n.* 5.

10. Denique hæc dictio fortius agit, omnia continet nullùmque reſpicit caſum, vt notat Franc. Molin. *de brachio ſeculari*, *cap.* 4. *num.* 48. Et quòd ſignificat quemcumque modum qui excogitari poſſit. Rota *deciſ.* 338. *n.* 3. *pag.* 2. *in poſth. Farin.* aliàs *p.* 4. *recent* Modern. *de ſupplic. ad Sanctiſſ. p.* 2. *t.* 20. *n.* 32. & 33

Dictio CCCXXXI.

Quondam.

1 *Tempora tria, videlicet præteritum, præſens & futurum ſignificare poteſt dictio* Quondam.

2 *Tempus præteritum propriè importat dictio* Quondam, *& remouet qualitatem de præſenti.*

3 *Demonſtrationem, quod iſte talis ſit defunctus, importat dictio* Quondam, *appoſita nomini proprio.*

4 *Vxor quondam talis aliquid acquirens non poteſt dici, quod acquiſiuerit marito, quia verba inſtrumenti denotant maritum mortuum.*

1 TRia tempora ſignificare poteſt hæc dictio, videlicet præteritum, præſens, & futurum, vt per Fulgoſ. *conſ.* 22. *circa finem*, *verſ.* & *quamquam*. Rum. *conſil.* 70. *num* 1. *tom.* 2. Octauian. Vulpell. *de præpoſit. & aduerb. ſignific. ſub hac dict. pag.* 97 Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.* 3. *gloſſ.* 1 *num.* 4. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D*, *concluſ.* 356. *num.* 3.

2 Sed tamen propriè, & ſecundum communem vſum loquendi importat tempus præteritum, & remouet qualitatem de præſenti, vt *in l. eius qui in prouincia*, *ff. ſi certum petatur*, & *in l. cui eorum*, §. *affinitatis*, *ff. de poſtulando*, & *in cap. ad petitionem*, & *in cap. accedens*, *de accuſat.* Mandoſ. *in gloſſ. facult.* §. *ſanè in verb. quondam*, *fol.* 76. Tiraq. *de retract. tit.* 1. §. 1. *gloſſ.* 9. *n.* 51. Grat. *conſ.* 76. *n.* 2. *vol.* 2. Cened. *poſt lib. practic. & canonic. quæſt. ſing.* 92. *n.* 1.

3 Appoſita nomini proprio importat demonſtrationem, quod iſte talis ſit defunctus, amplius non viuat gloſſ. *verb. defuncti*, *in d. l. eius qui in prouincia*, Abbatic. *in ſuo Dictionario*, *in verb. quondam*. Felin. *in cap. ex parte*, *n.* 2. & *ſeq. de foro competent.* Alex. *conſ.* 14. *n.* 25. *vol.* 6. Tiraq. *den.* 51. Corſet. *de poteſt. Regia q.* 29. *n.* 4. & *ſeq.* Mandoſ. *in d. verb. quondam*, *fol.* 77. *col.* 1. Vulpel. *citato loco*, *num.*.. Sebaſtian. Medices *in tract. Mors omnia ſoluit*, *part.* 2. *num.* 93. quia huiuſmodi dictio profertur impropriè, eum relatio ceſſet, vt per Bart. & alios *in d. l. eius qui*, *in princip.* Natt. *conſ.* 537. *ſub num.* 65. *tom* Gabr. *conſ.* 22. *n.* 5. *lib.* 1.

4 Vnde, vxor quondam tali aliquid acquirens non poteſt dici quod acquiſiuerit marito, quia verba inſtrumenti denotant maritum mortuum, vt per Bald. *conſ.* 166. incip. *A libello*, *n.* 2. *verſ. in primis*, *lib.* 4. Bald. *conſ.* 4 8. *num* 5. *verſ. vnde colligitur*, *lib.* 1. Ang. *conſ.* 356. *num.* 3. *in fine*, Cuman. *conſ.* 43. incip *In quæſt. circa medium*, Ioan. de Immola *conſ.* 110. incip. *In cauſa*, *in fine*, quos refert Card. Tuſch. *d. lit. D*, *concluſ.* 356. *n.* 1.

Dictio CCCXXXII.

Quoniam.

1 *Cauſalis, & rationalis eſt de ſui natura dictio* Quoniam.

2 *Ratio mouens diſponentem redditur per dict.* Quoniam.

3 *Statum rei, & conditionem plerumque declarat dict.* Quoniam, *& eſt idem, quod* Siquidem, *vel* Quando, *ſeu* Quandoquidem.

4 Quoniam, *pro* Quia, *apud Grammaticos, nimirum cum cauſa redditur, rarum eſt.*

HÆc dictio eſt cauſalis & rationalis de ſui natura & confirmat aut præcedentia, aut ſubſequentia, iuxta Dec. *conſ.* 282. *num.* 11. Et fuit dictum *in Bononien. fideicommiſſi de Sarnbert.* 11. *Martij*, 1611. *coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Farinac. *deciſ.* 300. *n.* 16. *p.* 1. *recent.* 2

Et ita per illam redditur ratio mouens diſponentem, vt *in l. Herennius*, & *l. mulieris*, §. *res abeſſe*, *ff. de verb ſignif.* vbi Rebuff. *in verſ. quoniam*. Rota *deciſ.* 193. *n.* 9. *part* 1. *recent.* vbi etiam fuit dictum, quòd iuncta iſta dictio *quoniam*, verbo *voluit*, reddit rationem, & diſponit. [Peregr. *conſil.* 7. *n.* 12. *vol.* 5. vbi quòd quandoque ſtet cauſatiuè, & nonnunquam reddit rationem.] 2

Plerumque etiam apud bonos Latinæ linguæ Authores hæc dictio *quoniam*, rei ſtatum, aut conditionem declarat, & eſt idem quod *Siquidem*, vel *Quando*, ſeu *Quandoquidem*. Cic. 1. *de legib.* Quoniam in populari ratione omnis noſtra verſatur oratio, populariter interdum loqui neceſſe erit. Idem *pro Planc.* Quoniam tu ita vis, nimium me gratum eſſe concedam. 3

4 Pro *quia* nimirum cum cauſa redditur, tarum eſt Cic. *lib.4. epiſt.5.* Tamen ei moriendum fuit, quoniam homo nata erat Idem 3. *Tuſcul.* Qui fortis eſt, idem eſt fidens, quoniam confidens, mala conſuetudine in vitio ponitur.

DICTIO CCCXXXIII.

Quoque.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 Quoque, *pro* Etiam, *aliquando accipitur, & eius natura eſt, vt qualitas quæ erat in caſu præcedenti, ſit in ſequenti.*
3 *Copulatiua eſt dictio* Quoque, *& inducit repetitionem præcedentium.*
4 *Implicatiua eiuſdem ſenſus eſt dictio* Quoque, *& tunc pro,* Etiam, *ponitur, quandoque verò ſecundum ſubiectam materiam non implicat.*
5 *Aduerſatiua aliquando eſt dictio* Quoque.
6 *Similitudinem regulariter denotat dictio* Quoque.
7 *Similitudinem quando ſignificat dictio* Quoque, *ponitur continuatiuè.*

1 DE vi, & effectibus huius, dictionis, latè agit Rebuff. *in comment. ad l. deteſtatio, 10. §. familiæ appellatione, verſ. quoque, pag. 222. ff. de verbor. ſignif.* & Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſing. 93.*

2 Accipitur aliquando pro *Etiam*, & eius natura eſt, vt qualitas, quæ erat in caſu præcedenti, ſit in ſequenti, vt *in l. verbo victus, & in l. locus, in fine, & in l. interdum, ff. de verbor. ſignific. & in l. ſeruum quoque ff. de procur. & in l. 2. in princip. ff. de pactis,* Rebuff. *in d. §. familiæ, verſ. quoque, & verſ. ſecundo natura, & in concord. in rubr. de collat. §. volumus, in verb. ſtatuimus, fol. 400. & ſeq.* Pichard. *ad § ſi eadem res 9. n. 45. Inſtit. de legat.* Cened. *d. ſing. 93. n. 1. in princip.* [Nouiſſimè Didac. Narbona *de ætat. ad human. act. requiſ. anno, 17. q. 3. n. 2.*]

3 Et ita eſt copulatiua, & inducit repetitionem præcedentium. Oldrad. *conſil. 103. incip. Quæſtio eſt, n. 4. verſ. 4.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concl. 357. n. 1.* Alphonſ. gloſſator antiquus *in reg. de public. in. reſignat. n. 9.* vbi dicit, quòd copulat; & eſt ſimilitudinaria extenſiua ad præcedentia, & de eius natura eſt, præcedentium omnium, & eorum accedentium repetitionem iudicare.

4 Vnde, eſſe implicatiuam eiuſdem ſenſus, & tunc pro *Etiam* poni, per *l. 2. in princip.* & ibi. Bart. & Iaſ. *n. 12. ff. de pactis* reſoluunt Iaſ. *in l. ſi id quod, num. 2. ff. de condit. indeb.* Beto. *in cap. vlt. num. 21. de vſuris.* Dec. *in l. ſi certis annis, num. 39. ad finem, C. de pactis, & conſil. 527. num. 2.* Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de collat. §. cum res, verb. ſed, & in verſ. quoque, fol. 58. col. 1;* Strach. *de aſſecurat. in præfat. num. 34. fol. 22.* Surd. *deciſ. 264. n. 20 & 21.* Implicat igitur caſum magis dubitabilem, & ponitur inter diuerſa eiuſdem generis, ſecundum Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. quondam, verſ. quoque, pag. 98.* Tamen aliquando ſecundum ſubiectam materiam non implicat, iuxta tradita per Petr. Santero. *in tract. de ſponſ. mercat. in 1. parte, n. 25. fol. 491.* quem refert Cened.

5 *d. ſing. 93. num. 5 in princ.* vbi cum Strach. *de aſſecurat. in præfat. num. 33.* ſubdit, quod aliquando eſt aduerſatiua [Et quod ſit implicatiua præcedentium, Rot. *deciſ. 173. n. 19. & 21. p. 2. in poſth.* Farin. alias *p. 4. recent.*]

6 Similitudinem regulariter denotat hæc dictio, vt *in l. 2.* vbi gloſſ. *ff. pro hærede,* tradit Ferrer. *in conſtit. Cathaloniæ, gloſſ. 1. num. 53.* Et eſt repetitiua ſimilis qualitatis, vt per Guond. *de priuileg. & exempt. explicat num...* [Narbona *l. 15. gl. 2. n. 19. tit. 18. lib. 5. Recop.* vbi quod eſt repetitiua ſimilium. Et illo caſu, 7
quo ſignificat ſimilitudinem, ponitur continuatiuè, id eſt, quod idem ſit in caſu ſequenti, Rebuff. *in concord. rubr. de collat. §. volumus, in verb. ſtatuimus, fol. 430. & ſeq.* Cened. *d. ſing. 93. n. 2.*

Denique aliquando continuat, vt *in cap. quoniam, de elect. lib. 6.* aliquando implicat, interdum ſimilitudinem denotat, nonnunquam ſuperfluit, vt tradunt Coſm. *in d. verb. quoque, fol. 58. col. 1.* & Cened. *d. ſing. 93. num. 3.*

DICTIO CCCXXXIV.

Quoquomodo.

1 *Vniuerſalis eſt dictio* Quoquomodo, *comprehendens omnem modum, qui excogitari poteſt*
2 *Modum omnem excogitabilem ſignificat dictio* Quoquomodo.
3 *Modos omnes etiam impropríos denotat dictio* Quoquomodo.
4 Quoquomodo *operatur vt in confeſſione complectantur, quæ alias non venirent.*
5 *Caſus ſimiles & diſſimiles, proprios & improprios comprehendit dictio* Quoquomodo.
6 *Modum omnem nullitatis comprehendit dictio* Quoquomodo.
7 *Caſus omnes, qui ſuccedere poſſunt, comprehendit dictio* Quoquomodo *tanquam ampliatiua.*
8 *Geminationis vim de per ſe habet dictio* Quoquomodo.
9 *Caſus omnes alios requirentes ſpecialem expreſſionem comprehendit dictio* Quoquomodo.
10 *Dictio* Quoquomodo *comprehendit ea, quæ aliàs ex natura ſermonis non comprehenderentur.*
11 *Voluntatem plenam, & exuberantem prohibentis oſtendit dictio* Quoquomodo, *adiuncta verbis prohibitiuis.*
12 Quoquomodo, *idem importat quod* Quolibet modo, *&* Quomodolibet.
13 Quoquomodo, *exponitur etiam pro* Quomodocunque.
14 *Alienationis bonorum prohibitio comprehendit neceſſariam alienationem, ſi adſit dictio* Quoquomodo.
15 *Statutum ſi puniat homicidium,* Quoquomodo *committatur, debet puniri committens, licèt iuſtam cauſam habuerit.*
16 *Statutum ſi dicat, aliquem* Quoquomodo *non poſſe moleſtare, [illegible] de iure.*
17 *Hæredes omnes compr[illegible]* Quoquomodo, *ſi dictum fuerit, hæredes quoquo modo.*
18 *Reſtrictionem patitur ſecundum ſubiectam materiam dictio* Quoquomodo.

ESt vniuerſalis comprehendens omnem modum, 1
qui excogitari poteſt, vt per Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 51. n. 25.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 159. num. 4.* Rot. *deciſ. 505. n. 19. p. 1. diuerſ.* & apud Farinac. *de[illegible] 68. n. 3. p. 1. recent.* Flam. Pariſ. *de confident. benefic. q. [illegible] 4. n. 48.*

Vnde omnem excogitabilem modum ſignificare, 2
tradunt Cæpol. *conſ. crim. 14.* Dec. *conſ. [illegible] n. 90. lib. 2.*

Amplia primò, quod continet omnes modos, 3
etiam improprios vt *in l. quidam, § 1.* vbi gloſſ. *ff de*

fideicom

fideicomm.liber. notat Menoch. *conſil.344.n.19.* Rol. *conſil.5.num.47.lib.1.conſil.2.num.32.lib.3.* Ceph. *conſ.121.n.1.lib.1.*

4 Secundò amplia, quòd operatur, vt in conceſſione complectantur, quæ aliàs non venirent, vt *in l.1. verſ. quoquomodo, ff. de teſtam. & in l.1. §. quidam,* iuncta gloſſ. *verb. Quoquomodo, ff. de fideicommiſſ. liber.* Dec. *conſil.37. n.1. tom.1. & conſil.613. n.2. verſ. illa verba, Quoquomodo tom 2.* Ruin. *conſil.20. n.4. vol.1.* Rol. à Valle *conſil.5. num.47. & 48. tom.1. & conſil.2. num.32. vol 4.*

5 Tertiò amplia, quòd adeò eſt ampliſſimus effectus huius dictionis, vt comprehendat & complectatur omnes modos, & caſus ſimiles & diſſimiles, proprios & improprios, iuxta tradita per Hippol. *conſil.80. num.37. vol...* Ceph. *conſil.149. num.15. & conſ.53. num.22. & conſ.76. num.16. & conſ.121. num.1. lib.1.* Stroz. *de offic. Vicar. lib. 2. quæſt.111. num.8.* Menoch. *conſil.344. num.19.* Maſcard. *de probat. concl.1131.*
6 *num.16.* Valaſ. *de partit. cap.13. num.9. & conſult.61. n.6.* vbi etiam aſſerit, quod comprehendit omnem modum nullitatis; de quo etiam Farinac. *in praxi crimin. part.4. deciſ.68. in addit. num.3.*

7 Quartò amplia, quòd tanquam ampliatiua comprehendit omnes caſus qui ſuccedere poſſunt. Aret. *in l. ventre, num.8. ff. de ac. hæred.* Ceph. *conſ.688. num 7. lib.5.* Decian. *conſil.57. num.26. lib.1.* vbi non ſolùm appellat huiuſmodi dictionem valde prægnantem, ſed dicit denotare omnem modum, qui excogitari poteſt, etiam improprium. Mandoſ. *de*
8 *priuileg. ad inſtar, gloſſ.14. num.1.* quia habet de per ſe vim geminationis, vt per Octauian. Vulpell. *de propoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. num.2. pag.98.* Alciat. *conſil.42. num.3. lib.9.* Alexand. *conſil.70. num.6. lib.5.*

9 Quintò amplia vt comprehendat omnes alios caſus requirentes ſpecialem expreſſionem, *cap. qui ad agendum, de procur. lib.6. Clem. non poteſt,* vbi Vital. & alij, *eod. tit.* Rot. *deciſ.106. n.1. p.1. diuerſ.*

10 Sextò amplia, vt comprehendat ea quæ aliàs ex natura ſermonis non comprehenderentur. Roland. *d. conſil.5. num.48.* Gabr. *conſil.20. num.18. lib.3.* Rota *Auenionen. deciſ.110. n.1.*

11 Septimò amplia, quòd adiuncta verbis prohibitiuis oſtendit plenam, & exuberantem voluntatem prohibentis. Dec. *conſil.137. ſub num.1.* Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar. gloſſ.14. n.1.*

12 Octauò amplia, quòd hæc dictio importat idem quòd *Quolibet modo*, & *Quomodolibet*, vt per Menoch. *rem.6. recuper. num.14.* Stephan. Gratian. *Marchia. deciſ.51. n.17.*

13 Exponitur etiam pro *Quomodocumque*, vt *in l. ſi extraneus ff. de condict. cauſa data.* Sic etiam pro *Quocumque caſu*, vt *in l. ſi cum dotem, ff. ſolut. matrim. & in l. his ſolis, ff. de condict. indeb.* Idem ſignificat quòd *Omnimodò*, & habet vim taxatiuæ, quæ alios caſus excludit, ſecundùm Menoch. *de præſumpt. lib.4. præſumpt.112. num.13.* Habet etiam eandem vim & ſignificationem, quam habet dictio *Quouis modo*; iuxta notata per Rebuff. *in comment. ad l. credit.11. verſ. Quoquomodo, ff. de verb. ſignif. pag.75.*

14 Vnde infertur, quòd licèt prohibitio alienationis bonorum non comprehendat neceſſariam alienationem, tamen ſecùs erit, ſi adſit hæc dictio *Quoquomodo*, vt per gloſſ. *in l. quidam, §. fin. in verb. Quoquomodo, ff. de fideicommiſſ. libertatibus*, tenent Ruin. *conſil.32. num.7. lib.2.* & Rol. à Valle *conſil.80. n.37. lib.3.* quos refert Card. Tuſch. *d. lit. D, concluſ.359. num.8.*

15 Sic etiam ſtatutum puniat homicidium, *Quoquo*

Auguſt. Barboſa de Dictionib.

modo, vel *Quouis modo*, aut *Qualitercumque* committat homicidium, etiam debet puniri, licèt iuſtam cauſam habuerit, vt per Ruin. *d. conſ.32. n.7. lib.2.* latè Menoch. *rem.5. recuper. num.63.* Card. Tuſch. *d. concl.359. num.9.*

Sic etiam, ſi fuerit dictum, aliquem *quoquomodo* non poſſe moleſtari, importabit etiam de iure, quia ſunt verba vniuerſalia, Decian. *conſil.2. n.90. & ſeq. lib.2.* 16

Sic etiam licèt ſtatutum puniens homicidium pœna mortis, debeat intelligi de homicidio ex dolo commiſſo, non autem ex culpa tantùm, tamen ſi dicat quòd committens homicidium *quoquomodo*, vel *quouis modo*, habebit locum, etiamſi caſu, vel culpa, & ſine dolo ſit commiſſum, vt per Iaſ. *in l.1. num.19. & num.15. ff de legib.* Ruin. *conſil.77. num.8. lib.2.* Socin. iun. *conſil.113. num.20. lib.1.* Crau. *conſil.294. num.2.* quos refert Card. Tuſch. *d. concluſ.359. n.15.*

Appoſita alicui termino, prout hæredes *quoquomodo*, vel *quouis modo*, comprehendit omnes hæredes. Alexand. *conſil.95. incip. Requiſitus, num 3. verſ. præterea, lib.7.* quem refert Card. Tuſch. *d. concluſ.359. num.14.* 17

Declara tamen, quia licet verba illa *quoquomodo*, vel *quomodocumque*, ſint vniuerſalia, tamen patiuntur reſtrictionem, & ciuiliter intelligenda ſunt, vt per Crauet. *conſ.6. num.116. & conſil.8. num.2. & conſil.9. num.24.* & in pace recepta, vt non committatur pœna ex leui offenſa, vel ex noua cauſa, tradit Siluan. *conſ.74. n.14.* & plura Menchard. *de præſumpt. concl.1157. num.89. & ſeq.* Card. Tuſch. *d. concluſ. 359. num.5.* Et quòd reſtringantur ad modos proportionatos, Crau. *conſ.236. n.8* Vulpell. *ſub hac dict. n.1. pag.98.* Card Tuſch. *d. concluſ.359. num 6.* Nam benè fit reſtrictio ad modos proportionabiles materiæ idoneæ in qua exprimuntur & ſecundùm ſubiectam materiam, iuxta tradita per Gemin. *conſ.29. num.3. in fine, verſ. nec obſtat*, quem refert Card. Tuſch. *d. concl.359. num.18.* vbi *num 16.* poſt Bart. *conſ.12. num.5.* ſubdit, quod hæc dictio non importat aliam quamcumque cauſam, vel quamuis cauſam, quia differunt modus, & cauſa; cùm modus reſpiciat futura, cauſa autem reſpiciat præterita. Curt. iun. *conſil.1. num.3.* vbi ait, quòd tum demum iſta dictio *Quoquomodo*, reſtringitur de habilitate, quando eſt prolata à lege ne ſequatur iurium correctio, ſecùs ſi ab homine proferatur, quia tunc ceſſat iſta ratio, de quo etiam Caluacan *de vſu-fru. in mulieri relicto, cap.9. n.106.* quem refert Ceoed. *poſt lib. pract. & canonic. quæſt. ſingul.96. num.4.* 18

DICTIO CCCXXXV.

Quot, Quotus.

Significat, & denotat quantitatem, iuxta tradita per Benedict. Ægid. *in repet. l.1. C. de ſac. ſanct. Eccleſ. p.5. in initio, n.2.* 1

Refertur ad numerum, cui reſpondet *Tot*, vel *Totidem*. Cic. *3. de Orat.* Vt quot Oratores, totidem reperiantur genera dicendi. 2

Vnde *quotus* ad numerum ordinandi refertur. Cic. ... *Verr.* Quotus erit iſte denarius, qui non ſit deferendus? Ouid. *1. de Ponto, eleg.10.* 3

Qui quota terroris pars ſolet eſſe mei?

Dictio CCCXXXVI.

Quoties.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Repetitiua eſt dictio* Quoties, *& numerum reſpicit.*
3 *Poteſtatem variandi ſi non reperitur reſtricta, importat vniuerſaliter dictio* Quoties.
4 Quoties *apud Cicer. idem eſt, quod barbari dicunt,* quot vicibus, *& refertur ad* toties.

1 DE vi, & effectibus huius dictionis, vide Rebuff. *in comment. ad l. oſtentum, 38. verſ. quoties, ff. de verbor. ſignif. pag.* 208 Octauian. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 100. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom 2. lit. D, concl.* 358.

2 Eſt repetitiua, & numerum reſpicit, vt *in l. ſicut, ff quemadmod. ſeruit. amit. l. 3. ff. eodem.* Alciat. *conſ. 6. n. 38. lib. 5.* Octau. Vulpell. *citato loco, ſtatim in princ.* vbi ſubdit quod addita dictioni *Toties* verificatur in quatuor, vel pluribus vicibus, per gloſſ. *in l. cum quæſtio, C. de legat.* Et eſt reiteratiua, vt *in l. fin. C. de indict. vid. tollend. & in cap. quoties, 2. q. 6.*

3 Eius eſt naturæ, vt importet vniuerſaliter poteſtatem variandi, ſi non reperitur reſtricta, vt per Gemin. *conſil. 97. num. 2. verſ. & hoc oſtenuit.* Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, limit. 26. num. 1 ff. de verbor ſignif.* Card. Toſch. *d. concl.* 358. *n.* 1.

4 Apud Ciceronem *quoties* idem eſt, quod barbari dicunt, *quot vicibus*, & refertur ad *toties*, aliquando verò *cumque* aſſumit. Cic. 1. *de Orat.* Quoties dicitur, toties de nobis iudicatur. Idem *Attic. lib. 5. epiſt.* 12. Quoties patria videret, toties ſe beneficium meum videt, &c. Idem *pro Cluen.* Quotieſcumque dico, toties mihi videor in iudicium venire, non ingenij modo, ſed etiam virtutis.

Alia vide in clauſula *Toties quoties.*

Dictio CCCXXXVII.

Quotieſcumque.

1 *De vi & effectibus huius dictionis qui tractet, refertur.*
2 *Vniuerſalis eſt dictio* Quotieſcumque, *& omnia comprehendit etiam in materia odioſa.*
3 *Reiterationem vicium, ſeu caſuum ſignificat dictio* Quotieſcumque.
4 *Infirmitatem importat dictio* Quotieſcumque.
5 *Promittens retrouendere* Quotieſcumque, *lapſu triginta annorum liberatur.*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis plura cumolat Rebuff. *in comment. ad l. oſtentum, 38. verſ. quoties, ff. de verb. ſignif. pag.* 208.

2 Vniuerſalis eſt hæc dictio, & omnia comprehendit, etiam in materia odioſa, ſecundum Aluyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiepiſcop. Neapolitan. deciſ. 187. num. 1. p 2.*

3 Significat plures vices, & ſic reiterationem vicium, ſeu caſuum, vt *in l. vxorem, §. teſtamento, ff. de legat. 3. & in l. 1. ff. de vocat mun. & in l. ſi tibi decem, §. de pignore, ff de pactis, & in l. ſed etſi, in fine, ff ex quibus cauſis maior.* notant Menoch. *conſ. 141. n. 15.* Octauian. Volpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 101.

Infinitatem importat, ex notatis per Surd. *conſ. 281. n. 25.* 4

Promittens tamen retrouendere, quotieſcumque lapſu triginta annorum liberatur; de quo vide Viu. *tom. 1. commun. opin. lib. de pact. num. 18. in princ. & lib. 4. tit. 37. de pact. inter emptorem. num. 25. pag.* 645. Emman Suarez. *tom. 2. lib. 7. tit. 5. de praſcript. triginta, num. 1. pag.* 235. vbi Pichard. *n. 77. pag.* 239. Anton. Gabr. *tom. 3. lib. 5. de praſcript. concl. 6.* Perez. *l. 1. tit. 2. lib. 1. Ordinam pag. 41. l. 1. verſ. quaro, 29. tit. 9. lib. 3. pag.* 657. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 2. n. 5.* Matt. *de iuriſdict. p. 1. cap. 34. n. 11.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. ſua facultate, n* 70. Molin. *de iuſtitia, tract. 2. diſp. 374. verſ. quando.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 31. n. 26.* Bernard. Græuæ, *ad pract. Camer. Imper. lib. 2. concl. 18. conſid. 1.* 5

Dictio CCCXXXVIII.

Quouis modo.

1 *Tempus quotidianum reſpicit dictio* Quotidie.
2 *Perpetuitatem ſignificat dictio* Quotidie.
3 Quotidie, *apud Grammaticos eſt ſingulis diebus.*

REſpicit tempus quotidianum, vt *l. diariis, ff. de aliment. & cibariis leg. 1. & in l. nec ſemel, §. ſi in habitatione*, vbi notatur, *ff. quando dies legat. cedat.* [nouiſſimè Didac. Narbona *de atat. ad human. act. requiſ. anno, 8. q. 4. n. 12*] 1

Et perpetuitatem ſignificat, ſecundum Felin. *in proœm. Decretal. verb. quotidie.* Octauian. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. quotieſcumque, verſ. quotidie, pag.* 101. quos refero ego ipſe *in collect. ad proœm. Decretal. n.* 17. 2

Quotidie apud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Authores, eſt *ſingulis diebus.* Cic. *lib. 1. de finib.* Quotidie inter nos ea, quæ audiebamus, conferebamus. *Quotidie magis, quotidie plus* idem eſt, quod *in dies magis.* Cic. *lib. 6. epiſt.* Me quotidie Cæſar magis amplectitur. Idem 1. *Philippic.* Quotidie magis, magiſque perditi homines tectis, ac templis Vrbis minarentur. Idem 4. *de finib.* Alter valet quotidie plus, alter videt. 3

Dictio CCCXXXIX.

Quouis modo.

1 *Generalis eſt dictio* Quouis modo, *omnia comprehendens, etiam ea qua alias non venirent.*
2 *Modum omnem tam principalem, quàm directum, & incidentem, ac indirectum.*
3 *Dictio* Quouis modo, *comprehendit ea, qua aliàs ſimpliciter non comprehenderentur.*
4 *Formam omnem importat dictio* Quouis modo, *omneſque modos ſecundum ſubiectam materiam, cui adijcitur.*
5 *Interpretationem reſtrictiuam impedit dict.* Quouis modo, *& includit omnes modos ſimiles, & diſſimiles, ac etiam maiora expreſſis.*
6 *Generalitatem & vniuerſitatem infert dictio* Quouis modo, *& omnia comprehendit, etiam maiora & diuerſa expreſſis, quia iungitur cum dict. alio.*
7 *Statutum ſi dicat, quod occidens aliquem* Quouis modo *puniatur, intelligitur comprehendi, etſi occidat dolo, vel culpa.*

8 *Fœmina*

8 *Fœmina dotata, quæ vigore statuti nihil petere poteſt* quouis modo *de bonis paternis, poteſt ex aliqua cauſa, titulo, ſiue iure aliquid petere.*

9 *Dict.* Quouis modo, *licèt ſit generalis, reſtringitur ad modos proportionabiles materia idonea.*

1 HÆc dictio eſt generalis, omnia comprehendens, etiam ea, quæ aliàs non venirent, vt per Dec.*conſ.*486.*num.*2. Syluan.*conſ.*25.*num.*18. Socin. Iun. *conſ.*2. *num.*21. *vol.*1. Hippol. *conſ.*80. *num.*44. Cephal.*conſ.*121. *num.*2. *cum ſeqq. vol.*1. Strach. *de mercatur, p.*1. *num.*83. Menoch. *remed.*6. *recuperan. num.*14. *& conſ.*550.*num.*10. vbi ait, quòd extendit diſpoſitionem ad quemcunque caſum, *& conſ.*1093. *n.*9. Cened.*poſt libr. practic. & canonic. quaeſt. ſing.*96. *num.*1.

2 Item includit omnem modum tam principalem, quàm directum, & incidentem, ac indirectum, Gemin. *conſ.*19. incip. IESV CHRISTI *nomine, n.*2. *verſ. addit, & n.*3. quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*1. *lit. D, concl.*359. *num.*1. vbi poſt Alex. *conſ.*95. incip. *Requiſitus, num.*3. *& ſeqq. lib.*7. ſubdit, quòd verba huius dictionis ſunt latiſſimè extendenda ad comprehendendos omnes modos.

3 Item comprehendit ea, quæ aliàs ſimpliciter non comprehenderentur, ſecundùm Ruin. *conſ.*98. *n.*11. *vol.*2. Dec. *conſ.*373. *n.*5. Rolan. *conſ.*80. *n.*37. *vol.*3. Hippol. *conſ.*80. *n.*38. *&* 39. Curt. iun. *conſ.*1 *num.*2. Cephal.*conſ.*58. *num.*17. *vol.*1. quos refert Cened. *d. ſing.*96. *n.*3.

4 Item importat omnem formam, omnéſque modos ſecundùm ſubiectam materiam, cui adiicitur, vt per Ang.*conſ.*288. *num.*3. *verſ. hoc etiam coadiuuatur,* quem refert Cardin. Tuſch. *d. concluſ.*359. *num.*2.

5 Impedit etiam interpretationem reſtrictiuam, & includit omnes modos ſimiles, & diſſimiles, ac etiam maiora expreſſis, gl. *in Clem. ne Romani, verb. quouis modo, de elect. in cap. fin. verb. quouis modo, de ſentent. excommunic. lib.*6. notant Octauian. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. quouis modo, pag.* 502. Menoch. *conſ.*496. *n.*66. *&* 67.

6 Iuncta cum dictione *Alio* generalitatem, & vniuerſalitatem infert, & omnia comprehendit, etiam maiora, & diuerſa expreſſis, ſecundùm Mari Altet. *de cenſur. Eccleſ. tom.*1. *diſput.*16. *lib.*5. *cap.*3. *lit. A.*

7 Vnde ſi ſtatutum dicat, quod occidens aliquem quouis modo, puniatur, intelligitur comprehendi, etſi occidat dolo, vel culpa. Ita Iaſ.*conſ.*147. *n.*3. *vol.*4.

8 Hinc etiam fit, vt non poſſit quis ex aliqua cauſa, titulo, ſiue Iure aliquid petere; ſicut fœmina dotata, quæ vigore ſtatuti nihil petere poteſt quouis modo de bonis paternis. Ruin.*conſ.*98. *n.*11. *tom.*2. Cephal. *conſ.*13. *n.*12. *lib.*1.

9 Tamen licèt iſta dictio ſit generalis, reſtringitur ad modos proportionabiles materiæ idoneæ, in qua exprimitur. Aym. *conſ.*156. *n.*8. Menoch. *d. remed.*6. *n.*17. Card. Tuſch. *d. concl.*259. *n.*18.

DICTIO CCCXL.

Quouſque.

1 *Temporis aduerbia ſunt* Quouſque *&* Donec, *ac idem ſignificant.*

2 *Tractum temporis ſucceſſiuum ſignificat dictio* Quouſque.

3 *Limitatiua, & reſtrictiua ſimul eſt dict.* Quouſque.

4 *Conditionem importat dict.* Quouſque.

5 *Statutum fœminarum excluſiuum propter maſculos operatur earundem excluſionem ad tempus, nimirum quandiu extabunt maſculi.*

6 Quouſque *fuerit ſatisfactum, importat reintegrationem facta ſatisfactione.*

HÆc dictio, & dictio *Donec* ſunt aduerbia temporis, & idem ſignificant, vt per Menoch. *conſ.* 274. *n.*10. Pariſ. *conſ.*25. *n.*16. *vol.*2. Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.*15. *gloſſ.*4. *num.*1. vbi ait, quòd huiuſmodi dictiones ſunt limitatiuæ temporis, & determinant tempus. 1

Et quòd hæc dictio ſignificet tractum temporis ſucceſſiuum, ait Menoch. *conſ.*816. *n.*8. 2

Limitatiua, & repetitiua ſimul hæc dictio eſt, vt *in l. ſicut in annos, ff. quibus modis vſusfructus amittatur.* Caſtr. *conſ.*87. *n.*9. *p.* Dec. *conſ.*637. *n.*53. *tom.*2. Corbul. *de iure emphyt. c.*15. *lim.*4. *n.*1. 3

Conditionem etiam importat, vt per Iaſ. *in l. ſi ſufficit, n.*5. *ff. de condit. & demonſtr.* Mateſc. *var. reſol. lib.*1. *c.*4. *n.*9. *& lib.*2. *c.*46. *n.*4. 4

Vnde ſtatutum fœminarum excluſiuum propter maſculos, operatur earundem excluſionem ad tempus, nimirum quandiu extabunt maſculi, vt *in l.*1. *§. fin. ff. de ventre in poſſeſſionem mitten. & in l. fine, §. tamdiu, ff. de condict. furtina.* Rota *deciſ.*475. *num.*1. *in fine,* apud Farinac. *p.*2. *recent.* Et ita inducere excluſionem temporalem tradit Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ.*76. *n.*10. 5

Quouſque fuerit ſatisfactum, importat reintegrationem, facta ſatisfactione, vt per Caſtr. *conſ.*2, 7. incip. *Primò videndum, in princip. lib.*2. quem refert Card. Tuſch. *tom.*2. *practic. concl. lit. D, concl.*360. *n.*1. 6

DICTIO CCCXLI.

Rata.

1 Rata pars *idem eſt quod pro* rata parte.

2 *Iuſtitia diſtributiuè & commutatiua conſideratio verſatur circa dict.* Rata.

3 Rata *quandoque dicitur pars virili, contrahentis, vel haeredis.*

4 Pro rata, *id eſt, pro portione, quam Iuris ratio vnicuique diſtribuit.*

5 Rata portio, *in quibus caſibus debeatur remiſſiuè.*

IDem eſt dicere, *Rata pars,* vel *Pro rata parte;* & quid importet, vide Ioan. Bapt. Coſtam *in tract. de portione rata, pramiſſ.*6. vbi etiam *pramiſſo* 7. tradit Iuſtitiæ diſtributiuæ, & commutatiuæ conſiderationem verſari circa huiuſmodi dictionem *Rata* & *pramiſſo* 8. agit, in quo differat verbum *Quota* à *Rata.* 1 2

Dicitur quandoque pars virilis contrahentis, vel hæredis, vt *in l.*1. vbi gloſſ. *C. vnde liberi, & in l. fin. C. de impub. & aliis.* Quandoque hereditaria, vt *in l.* 1. *C. eod. tit.* licèt in dictis locis de hoc verbo *Rata* mentio non habeatur, vt dicit Bald. *in d. l. fin. num.*1. Scias tamen, alibi dicere Bald. *in auth. defuncto, num.* 11. *C. ad Tertull.* quòd dictio *Pro rata* intelligi debet pro portione, quæ ſe contingit, & ſecundùm naturam ſubiacentem, id eſt, pro portione, quam Iuris ratio vnicuique diſtribuit. Quo ſenſu etiam accipitur *in l. ſic pro rata, ff. de religioſis, & ſumptibus funer.* notant Tiraq. *de retract. tit.*1. *§.*13. *gloſſ.*8. Strach. *in tract. de decorib. vltim. part. n.*28. quos refert Bert. *in tract. de clauſulis inſtrument. clauſ.*37. *gloſſ.*3. 3 4

5 *Rata portio*, non autem æqualis, quòd debeatur multis in caſibus, & in quibus, vide Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.6 lit. R, concl.7.* Et de remiſſione penſionis pro rata facienda à conductore, & in quibus caſibus id contingat, vide Surd. *deciſ.326. n.16. & 21.*

Cætera vide ſub clauſula. *Pro rata*, 108.

Dictio CCCXLII.

Realiter.

1 HÆc dictio oſtendit actum veræ numerationis interueniſſe, quæ ſi non interueniſſet, & additum fuiſſet, reprobaretur inſtrumentum, vt de hac dictione, & ſimul de alia, etiam cum effectu, tradit Socin. *conſ.145. n.4. vol.1.* quem refert Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.34. gloſ.6. n.1.*

Dictio CCCXLIII.

Recipere,

1 VErbum *Recipere* non importat dominij translationem, ſicut nec verbum *Tradere*; ſed ſi adijciatur generi, vel quantitati promiſſæ in genere, tunc propter adiunctum importabit translationem dominij, vt tradit Bart. & ſequuntur Paul. & Iaſ. *in l. naturalis, §. & ſiquidem,* per text. *ibi, ff. de præſcript. verb.* & Modern. *in l. non mota. C. de tranſact.* vbi Bart. videtur voluiſſe contrarium. Refert igitur, cui adijciatur: nam ſi promitto te recepturum rem aliquam in genere, & tunc importat me translaturum dominium; ſi verò in ſpecie, ſecus cùm de natura venditionis id non veniat, refert Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.17. gloſ.4.*

Dictio CCCXLIV.

Rectè, & Ritè.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 Rectè, *non ſolemnitatem, ſed ius partis oſtendit.*
3 Rectè, & Ritè, *in quo differant, oſtenditur, &* num.4.

1 DE vi, & effectibus huius dictionis vide Tiraq. *in præfat. l. ſi vnquam, n.33. & 34. & 35. C. de reuocan. donat.* Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Rectè, pag.102.* Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſing.98.*

2 Dictio *Rectè* non ſolemnitatem, ſed Ius partis oſtendit, gloſ. *in l. non putauit, §. non quanis, ff. de bonor. poſſeſſ. contra tabulas, & in l.2. C. de inoffic. teſtament.* notat Menoch. *de arbitr. lib.1. q.67. n.24.*

3 *Rectè*, & *Ritè* differunt; quia *Rectè* cauſæ iuſtitiam ſignificat, *Ritè* verò ſolemnitatem ordinis, ſeu Iuris, vt per Vital. de Camban. *in tract. clauſul. pag.7. col.2. num.1.*

4 Differunt etiam, quia *Rectè* reſpicit Iuſtitiam, & importat iuſtè, & æquè factum. *Ritè* verò reſpicit ordinem, & ſolemnitatem, importat ſolemniter, & ordine debito eſſe factum, gloſſ. & Bart. *in l. non putauit, §. non quanis, ff. de bonor. poſſeſſ. contra tabulas,* gloſ. *in l.1. ff. de inoffic. teſtament.* text. *in l. generaliter §. ſin autem*, ibi, *non ritè illatum, rectè autem accuſatum, C. de rebus creditis.* Alex. *in l.3.* & *ibi* Iaſ. *n.3. ff. de liber. & poſthum.* Panorm. *in cap.1. §. vna verò, num.1. de ſumma Trinit.* Rimin. *in §. fin. n.14. quibus alienare non licet.* Verùm contrarium, imò quod iſta differentia non ſit vera, & quòd aliquando dictio *Rectè* denotat ordinem, & ſolemnitatem Iuris, & dictio *Ritè* reſpicit Iuſtitiam, & etiam ordinem, tenent Iaſ. *in l. Titius, n.3 ff. de liber. & poſthum. & in l. ab hoſtibus, ff. ſi vir. n.5. ff. de ſoluto matrimon.* Dec. *in l. ſtella, n.21. & 22. ff. ſi certum petatur.* Tiraq. *in præfa. d. l. ſi vnquam, n.35.* Vulpell. *ſub hac dict. pag.102. col.2.* Cened. *d. ſing.98. n.2.*

Dictio CCCXLV.

Reddas, Redeat.

VErbum *Reddas* eſt præſentis temporis imperatiui, quod neceſſitatem diſpoſitionis inducit, vt per Acca. Anton. *in comment. ad l.1. n.74. ff. de de condi. & d monſtr.* 1

Verbum *Redeat* an ſit directum, an verò obliquum? vide Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur n.158. cum duobus ſeqq. C. de reuocan. donat.* Farinac. *fragment. crim. p.2. verb. lex, n.137.* 2

Dictio CCCXLVI.

Relinquo.

1 *Vltima voluntati, non autem donationi inter viuos ſolum conuenit verbum* Relinquo.
2 *Ad actus inter viuos aliquando trahitur verbum* Relinquo.
3 *Donationi cauſa mortis congruit verbum* Relinquo.
4 *Hæredis ad inſtitutionem, & ad legata adaptatur verbum* Relinquo.
5 *Bonorum vniuerſitati adiectum verbum* Relinquo, *pro hæredis inſtitutione accipitur.*
6 *Inſtitutionem hæredis non ſignificat verbum* Relinquo, *adiectum rei certæ, & particulari.*
7 *Legatum relictum venienti ab inteſtato poteſt inducere verbum* Relinquo.
8 *Legatone, an fidei commiſſo, magis conueniat verbum* Relinquo *remiſſiuè.*

VErbum hoc ſolùm conuenit vltimæ voluntati, non autem donationi inter viuos, vt *in l.1. §. vlt.* vbi gloſſ. *ff. de tabul. exhib. & in l. iubemus nulli, §. vlt.* in gloſſ. *verb. relinquo. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Menoch. *conſ.344. num.2.* 1

Aliquando tamen trahitur ad actus inter viuos, vt *in l. hoc ſermone, ff. ſi liber ingenuus eſſe dicatur, & in l. cum oportet, §. ſi autem. C. de bonis, quæ liberis,* Menoch. *conſ.344. num.27.* Stephan. Grattan. *diſcep. forenſ. c.124. n.4. cum ſeq.* 2

Congruit donationi cauſa mortis, ſecundùm Calder. Pereira *quæſt. forenſ. conſ.19. num.23.* 3

Adaptatur ad hæredis inſtitutionem, & ad legata, iuxta tradita per Menoch. *d. conſ.344 n.15.* & per Gam. *Luſitan. deciſ.196. n.1.* 4

Vt autem pro hæredis inſtitutione habeatur, debet adijci vniuerſitati bonorum, ſecundùm Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.2. lit. D, concl.362.* Vallaſc. *conſult.165. n.4.* Melch. Phœbos *Luſitan. deciſ.59. num.3. tom.1.* 5

Adiectum verò rei certæ, & particulari, non ſignificat 6

ſignificat hæredis inſtitutionem, vt *in l. Lucius*, 90. *§. filiam*, *de legat.3.* tradunt Clar. *§. teſtamentum, q.* 38. *n.* 11. Vallaſc. *d. n* 4. Menoſc. *conſ.* 408. *n.* 37. niſi quando appareat, ſic loquentem voluiſſe teſtamentum condere, vt intelligit idem Menoch. *conſ.* 434. *num.* 18.

7 Poteſt tamen Indocere legatum relictum venientibus ab inteſtato, ſecundùm Spin. *in Specul. teſtam.*
8 *gloſſ.* 9. *num.* 12. *col.* 4. Cui verò magis conueniat, legatône, an fideicommiſſo? vide Nonet. *d. communt. vltim. volunt. c.* 9. *n.* 24.

Dictio CCCXLVII.

Reliquum.

1 Dictio *Reliqua* comprehendit omnia, præter excepta, vt per Menoch, *conſ.* 1020. *n.* 39.
2 *Reliquum eſt*, idem eſt, quod. *Reſtat.* Cic. *ad Quint. fratr. lib.* 9. *epiſt.* Reliquum eſt, vt te orem, &c. Idem *lib.* 9. *epiſt.* 16. Reliquum eſt, ne quid ſtultè, ne quid temerè dicam contra potentes. Idem *lib.* 14. *epiſt.*.... Reliquum eſt, quòd ipſi optimè conſiderabitis, veſtri ſimilea fœminæ ſintne Romæ. Idem *lib.* 10. *epiſt.* 11. Quod reliquum eſt, munus tuum tuere, id eſt, de reliquo. Idem *lib.* 13. *epiſt.* 28. Quod reliquom eſt, velim augeas tua in eum beneficia.

Dictio CCCXLVIII.

Reſiduum, & Reſpectiuè.

1 Reſiduum, *verificatur in eo toto quod remanet.*
2 Reſiduum *denotat, quòd nihil ampliùs debeatur.*
3 Reſiduum *facit, quod reliquum includatur.*
4 *Partem ſummæ omninò ſolui debere præſupponit dictio* Reſiduum.
5 *Partis ſolutionem, ad quam quis tenebatur, arguit dictio* Reſiduum.
6 Reſpectiuè, *facit vt ſingula ſingulis ſint referenda.*

1 HÆc dictio propriè verificatur in eo toto, quod remanet, vt *in l. quod ſi medius*, *ff. de heredib. inſtituend. & in l. quinon militabat. §. vlt.* & *ibi* Bald. *ff. eod. tit. & in l. pater tuus, D. eod.* Paul. de Caſtr. *conſ.* 71. *num.* 22. *part.* 1. Mareſcot. *variar. reſolut. lib.* 3. *cap.* 72. *num.* 18. Octauian. Vulpeil. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 103. vbi ſubdit, quòd cauti creditores eſſe debent, vt ſi debitor in centum ſoluat viginti quinque, pro reſiduo ipſis patientibus ſibi præiudicarent in reſiduo, quia illa dictio probat, quòd totum ſolutum fuerit, per *l. ſi ex pluribus*, *in princip.* vbi gloſſ. *verb. reliquum, de acceptilat.*
2 Denotat enim, quòd nihil ampliùs debeatur, vt fuit tantum in Rota Apud Farinac. *deciſ.* 94. *num. in* 1. *collect. nouiſſimarum.*
3 Facit, quòd reliquum includatur ex Card. Sera-
4 phin. *deciſ.* 544. *n.* 2. Præſupponit partem ſummæ omninò ſolui debere, aliàs non eſſe reſiduum, vt ait ipſe Seraphin. *deciſ.* 242. *n.*...
5 Arguitque ſolutionem partis, ad quam qui tenebatur, vt tradit idem Seraph. *deciſ.* 617. *n.* 13.
6 Dictio *Reſpectiuè*, facit vt ſingula ſingulis ſint referenda. Caual. *de.* 1. 581. *num.* 33. Rot. apud Paul. Rub. *deciſ.* 182. *num.* 2. *tom.* 2. *diuerſ.* aliàs *part.* 6. *recent.*

Dictio CCCXLIX.

Reſpondere.

1 *Reſponſum interroganti præbere propriè ſignificat verbum* Reſpondere.
2 Reſponſum *ſecundum interrogationem debet intelligi, & ab ea declinari.*
3 *Interrogatio qualis fuerit, ex reſponſione colligi poteſt.*
4 Reſpondere *duo ſignificat, litigare ſcilicet, & ſoluere.*

VErbum hoc propriè ſignificat interroganti reſ- 1
ponſum præbere, quod tunc debet conuenire interrogationi. Menoch. *conſ.* 47. *num.* 1. & 13. & ſe-
cundùm eam intelligi, ex eod. Menoch. *conſ.* 221. 2
n. 23. & *conſ.* 82. *n.* 31. & ab ea declarari ſolere tradit
idem Menoch. *conſ.* 53. *n.* 13. & *conſ.* 244. *n.* 2. Nam 3
ex reſponſione colligi poteſt, qualis fuerit interrogatio, Natt. *conſ.* 98. *n.* 22. Mar. Anton. *var. reſolut. lib.* 3. *reſol.* 44. *n.* 5. *verſ. tum quia.*
Duo ſignificat hoc verbum, *litigare* ſcilicet, & 4
ſoluere, iuxta tradita per D. Barboſam *ad l.* 1. *art.* 3. *num.* 231. *ff. de iudicijs* [& Bened. Ægid. *ad l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iur. p.* 2. *cl.* 5. *n.* 10. *pag.* 389. dicit quòd verbum *reſpondere*, in inſtrumento debiti ſimpliciter prolatum, idem importat quod verbum, *ſoluere.*]

Dictio CCCL.

Reſtituere.

1 Reſtituere *à Iudice prolatum in ſententia, fructus quoque comprehendit.*
2 Reſtituere, *importat idem quod* Soluere.
3 *Neceſſitatem diſpoſitionis inducit interdum verbum* Reſtituere.

VErbum hoc à Iudice prolatum in ſententia 1
plenam habet ſignificationem, ita vt fructus quoque comprehĕdat, vt *in l. reſtituere*, 35. *ff. de verb. ſignif. & in l. videamus, §. in Fabiana, ff. de vſuris, & in l. condemnatione, §.* 1. *ff. de regulis Iuris, & in l.* 1. *C. ſi maior factus, & in cap.* 1. *de integrum reſtitut.* notant Couarr. *variar. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 1. Viu. *tom.* 2. *communt. opin. lib.* 8. *tit.* 3. *num.* 12. *pag.* 336. Menoch. *remed.* 1. *recuperan. n.* 12. Gutier. *practic. lib* 3. *q.* 38. *num.* 30. Ceual. *commun. contra commun. q.* 762. *n.* 69. Cabed. *Luſitan. deciſ.* 68. *n.* 3. *p.* 3. D. Barboſa, *in rubr. ff. ſoluto matrimon. p.* 3. *num.* 75. Reſtituere enim eſt, omnia in priſtinum ſtatum reponere: Menoch. *conſ.* 229. *n.* 9.
Aliquando importat idem, quod verbum *Soluere*, 2
iuxta tradita per Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 147. *num.* 6.
Interdum neceſſitatem diſpoſitionis inducit, ſe- 3
cundùm Accac. Anton. *in comment. ad l.* 1. *n.* 74. *ff. de condit & demonſtr.*

Dictio CCCLI.

Reuertatur.

VErbum hoc nunquid importet canonem latæ 1
ſententiæ, & ſit ipſo Iure, & conſequenter an

ſit

ſit directum, an verò obliquum, ita quòd auctoritate propria fieri poſſit, an verò potiùs neceſſe ſit de manu alterius accipere? vide Tiraq *in l.ſi vnquam, verb.reuertatur,n.5.cum ſeqq.C.de reuocan.don.* Rolan. *conſ.62.num.2.* Farinac. *fragment.crimin.p.2.verb.lex, num.136.* Rot. *in Romana vigintimillium.21. & 14. Maij.1582.coram Card. Lancelloto,* impreſſa per Farinac. *deciſ.1. num.2. p.2. recent.* vbi fuit dictum, huiuſmodi verbum eſſe reſolutiuum, nec aliquod requirere extrinſecum factum, & *num.3.* addit, quòd licet verbum hoc ſit commune, ſcilicet obliquum, & indirectum, tamen verbum commune ratione adiuncti poteſt effici directum, veluti ſi addantur verba *Pleno iure,* ex adductis per Abb. *in c.conquerente,n.4.* vbi Felin. *n.1. cum ſeqq. de foro competen.* Rip. *in l. centurio,n.182.* Galiaul.*n.518. ff.de vulgari,* & Tiraq. *in d.verb.reuertatur,n.138.verſ.quadrageſimoprimo.*

Dictio CCCLII.

Retro.

1 IMportat hæc dictio tria tempora, præſens, præteritum, & futurum, prout dict. *Olim Quondam, Iam, & dudum,* vt tradit Fulgoſ. *conſ.22.* incip. *Viſis quatuor,circa finem,n.*quem refert Card.Tuſch.*pract. concl.tom.2.lit.D,concl.366.n.1.*

Dictio CCCLIII.

Rogo.

1. VErbum hoc à ſummo Pontifice prolatum, habet vim præcepti, vt *in cap.1. de ſtatu Regul.* gl. *in cap Beatus 7.q.1.& in c.rogo,12.q.3.* cum multis, quæ eleganter cumulat Tiraq. *de pœnis tempor. cauſa 35.n.4.cum ſeqq.* Butr. *in c.cum concupiſcentiam, in fine,de conſtit.*& *ibi* Abb. *n.3.* & Immol.*n.8.* Sanch. *in præcepta Decalogi,tom.2.lib.6.c.4.n.32.* vbi obſeruat ratione ſubiectæ materiæ quandoque verba importantia conſilium ſumi pro præcepti verbis, & è contra hæc pro verbis conſilij. Et qui apud Latinæ linguæ Auctores, & Iuriſconſultos importet, tradit Monet. *de commut. vlt. vol. c.12.n.293.*

Dictio CCCLIV.

Rurſus.

Rurſus *aliquando importat.*
1 Iterum.
Denuò.
2 Poſtea.
Quaſi.
3 Rurſus, *ſecundum legis diſpoſitionem accipitur pro* Toties quoties; *attenta verò diſpoſitione hominis intelligitur pro ſecunda vice, & ſic duabus vicibus eſt contenta.*

1 HÆc dictio importat idem quod *Iterum, Denuò* vt *in l. pacta conuenta, in fine.ff. de contrahenda emption.& in l.damni, in fine,ff.de damno inf. ecto,* cum aliis quæ adducit Rebuff. *in comment. ad l. ſylua cædua,30. verſ. Rurſus, ff. de verb. ſignific. pag 175.*

2 Nonnunquam accipitur pro *Poſtea,* vel *Quaſi,* vt *in l.arbor. ff.commun. diuidun.* Aliquando pro *E contra,* vt *in l.quicquid,ff.de verb.obligat. & in l.1.C. de probat & in auth.de nuptiis, §. Rurſus.* Interdum pro, *Id eſt,* ſumitur, vt *in auth. vt nullus fabricet oratoriam domum, in princip.*

Secundùm legis diſpoſitionem hæc dictio accipitur pro *Toties, quoties;* attenta verò diſpoſitione hominis, intelligitur pro ſecunda vice, & ſic duabus vicibus eſt contenta, vide Cald. & Alex. *in l.ſi cum dotem, §.1.num.8.ff.ſolut. matrim.* Bart. *in l.eum, qui,* & *ibi* Alex & Aret. *ff. de verb. oblig.* Vulpell. *de propoſ. & aduerb. ſignif.ſub hac dict. pag.103.* Chald. Pereira *in l.ſi curatorem, verb.implorandum,n.36. C. de in integr.reſtitut.* 3

Dictio CCCLV.

Saltem.

1 *Subſidiaria eſt dict.* Saltem, *& diminutiua.*
2 *Numerum maiorem quàm fuerit expreſſum, non excludit dictio* Saltem, *adiecta diſpoſitioni numerali.*
3 Saltem, *includit etiam alia ſubiecta, quam expreſſum ſit, dummodo ſint proportionabilia.*
4 *Excluſiua non eſt dictio* Saltem, *de ſui natura.*
5 *Implicatiua, non autem limitatiua eſt dictio* Saltem.
6 *Alternatiua Ordinis, & non electionis eſt dictio* Saltem.

EſSt ſubſidiaria hæc dictio, & diminuta, vt *in cap. Eſtatutum, §. cum vero, de reſcript. lib. 6.* Caſtr. *conſ.79.*incip. *Pro plenior,n.7. verſ.contrarium,lib.1.* vbi ait, quòd poſita inter duas petitiones per dict. *Saltem* diſtinctas, cenſetur petere per ſubſidium. Et ſic, ſi prima petitio non intrat, Corn. *conſ.190.in princ.vol.1.* Bald.*conſ.69.* incip. *Factum tale eſt, n.2. verſ.nam dictio, lib.2.*Pariſ. *conſ.34.num.6. lib.3.* Menoch. *conſ.1061. n.44.* Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif.ſub hac dict.pag.104.* Surd.*conſ.447.n.27. & de alim tit.8.priuil.3.n.6.*Card.Tuſch. *pract.concl.tom.2. lit.D, concl.367.num.3. & 4.* Anton.Riccius *de iure perſonarum, lib.5.c.2.n.13.* 1

Adiecta diſpoſitioni numerali non excludit maiorem numerum, quàm fuerit expreſſum, vt ſi dicatur quòd debeant eſſe tres canonici ſaltem, poſſunt adeſſe quatuor, quia non reſtringitur diſpoſitio, vt *in cap.excommunicamus, §.addamus,de hæreticis;* tradunt Gemin.*conſ.37.* incip. *Dubitatur, n.5. verſ ſecundo,* quem refert Card.Tuſch. *d. lit. D, concl.367. num.1.*vbi *num.2.*cum eod. Gemin. *d.conſ.37.num.6.* declarat, quòd hæc dictio *Saltem,* includit etiam alia ſubiecta, quàm expreſſum ſit, dummodo ſint proportionabilia; de quo etiam Vulpell. *cit. loco.* De ſui enim natura non excludit. Gregor. *deciſ.4.4.n.7.* 2 3 4

Eſt implicatiua, non autem limitatiua, ſecundùm Seraph. *deciſ.887. num.8.* Alternatiua eſt etiam, non electionis, ſed ordinis, vt *in l.cum pater, §.1.3. leg.2.* tradit Coſm. *in pragm.ſanct.tit.de collat.verb. Saltem, pact.246. verſo.* 5 6

Dictio CCCLVI.

Saluo.

1 *Superiora omnia modificat, & reſtringit dictio* Saluo, *& per illam ſupradicta limitantur.*

2 *Orationem præcedentem extinguit, & in negationem reſoluit dict.* Saluo, *ſi non inueniat, quod modificet.*
3 *Præcedentia non ſolùm, ſed etiam ſequentia modificat dict.* Saluo.
4 *Exceptionem à regula præcedenti denotat dictio* Saluo.
5 *Reſeruatiua caſuum ſub ea poſitorum eſt dictio* Saluo.

1 HÆc dictio modificat, & reſtringit omnia ſuperiora, & per illam ſupradicta limitantur, vt notant gloſſ. *in l.ſi debitor, §.1.ff.quibus modis pignus & in l.item Labeo,9.purè,ff.famil.herciſ.un.* Dec.*conſ.5.n.1.tom.1.& conſ.56.n.6.tom.2.* Alcias.*de præſumpt.reg.2 præſ.28.n.4.* Corſet.*in ſing. Saluo Iure.* Brunor.à Sole *in locis communib.verb.Saluo.* Octauian.Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif.ſub hac dict.n.1.verſ.Inſuper, pag.104.* Menoch. *de arbit. caſu 303. n.27. & conſ.61.n.17. & conſ.334.n.34. & conſ.514.n.14. & conſ.531.n.23.* Roland. *conſ.54.num.13.tom.4.* Surd. *conſ.572.n.20.* Cened.*poſt libr.practic.& canon.quæſt.ſing.100.n.1.* Card.Tuſch.*practic.concluſ.tom.2.lit.D, concl.308.n.1.* Melchior Phœbo *Luſit.deciſ.34.n.13.tom.1.*

2 Et in tantum de natura huius dictionis eſt modificare, vt ſi non inueniat quid modificet, extinguit orationem præcedentem, & in negationem reſoluit, vt *in l.ſi quis,a filio,§.1.*& ibi gloſſ.*ff.de legat.1.* Ang. *conſ.290.n.4. verſ. quinimò.* Crott. *conſ.79.num.56.* Roland. *conſ.54. num.14. tom.4.* Nat. *conſil.372.in fine.* Oſaſc. *Pedement. deciſ.164. num.10.* Octauian. Vulpell. *citato loco, num.2.* Card.Tuſch. *d.concl.308. num.2.*

3 Amplia, vt non ſolùm modificet præcedentia ſed etiam ſequentia, ſecundùm Pariſ. *conſ.70. n.15. cum ſeqq.vol.3.* Alciat. *conſ.101.n.12.* Bec. *conſ.74.n.14.* Menoch.*conſ.424.& conſ.61.n.17.* Surd. *d.conſ.522. num.20.*

4 Exceptionem à regula præcedenti denotat hæc dictio, vt *in l.ſi debitor,§.in venditione,ff.quibus modis pignus,* gloſſ.*in l.actiom, C.de tranſact. & in c.conſultatione. de offic. deleg.* notat Octauian.Vulpell. *citato loco, ſtatim, in princip.* Menoch. *conſ.134.num.11. & conſ.1042.num.4.* Gutier. *practic. lib.1. q.3. num.13.* Cened.*d.ſin.100.num.* Melchior Phœbos *d.deciſ.34. num...*

5 Eſt reſeruatiua caſuum ſub ea poſitorum, vt per Azeued.*ad l.2.num.154.tit.13.lib.8. nouæ Recopil.*

Cætera habes ſub Clauſula *Saluo*, &c.

Dictio CCCLVII.

Scilicet.

1 *Reſtrictiua de ſui natura vel declaratiua eſt dict.* Scilicet, *& ideo importat alterum de duobus prout magis veriſimile fuerit.*
2 Scilicet *dictum quaſi* Scire licet, *vſurpatur pro* Certè, *aut* Videlicet.

1 EST reſtrictiua de ſui natura, vel declaratiua, & ideò importat alterum de duobus, prout magis veriſimile fuerit, vel ſecundùm benigniorem interpretationem, notant Fulgoſ.*conſ.141.num.2.* Menoch. *conſ.328.num.11.* Cardin.Tuſch. *practic.concl.tom.2. lit.D,concluſ.368.num.1.* Octauian.Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.105. & ſeq.*

2 *Scilicet* apud bonus Latinæ linguæ Auctorea dictum quaſi *Scire licet*, vſurpatur pro *Certè*, aut *Videlicet.* Cic. *lib.10. epiſt.26.* Scilicet id igitur, verùm hac petitione, an proxima Prætor fias. Idem *pro Milone*: Me ſcilicet latronem, ac ſicarium abiecti homines, ac perditi deſignabant. Idem *Attic. lib.4. epiſt.75.* Si taceo oppreſſus,& captus quo dolore eſſe debeo? pro te ſcilicet. Non rarò vſurpatur per ironiam. Cic. *Verr.* Conſumetur, inquis, ſcilicet, conſumetur legitimum illud quinquennium. Idem *Attic. lib.13.* Id populus curat, ſcilicet.

Dictio CCCLVIII.

Secundùm.

1 *Limitatiua, & reſtrictiua præcedentium eſt dict.* Secundùm.
2 *Promiſſionem, ſeu diſpoſitionem limitat dictio* Secundùm.
3 *Cauſatiuè pro* Quia, *& interpretatiuè ſtat dictio* Secundùm.
4 *Modum, qui præſuponit eſſentiam denotat dict.* Secundùm.
5 *Aſſertiuè, & demonſtratiuè ponitur dictio* Secundùm.
6 *Relatiua eſt dictio* Secundùm, *& facit relationem eorum quæ ſupra dicta ſunt.*
7 *Dict.* Secundùm, *importat, quod tota diſpoſitio ad quam fit relatio, expreſſa videatur.*
8 *Cauſaliter, an verò conditionaliter intelligatur dict.* Secundùm, *oſtenditur, & n.9.*
10 *Repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati,& diſpoſitionis in ſequentem inducit dict.* Secundùm quod.
11 Secundùm à Sequor, *vel* Secùs *ducta, idem importat quod* Pariet.
12 Secundùm, *pro* Poſt, *plerumque vſurpatur.*

HÆc dictio eſt limitatiua, & reſtrictiua præcedentium, vt per Dec. *conſ.195. n.1. & conſ.360. num.6. & in l.1.C.de bonor. poſſeſſ. contra tabulas, n.4.* Ruin. *conſ.61. num.36. ad medium, vol.5.* Cotta, *in memorabili, verb. ſecundum, pag.750.* Grat. *conſ.103. num.20. vol.1. & conſ.26. num.24. vol.1.* Gozadin. *conſ.62.num.11.verſ.præterea.* Cened. *poſt libr. pract. & canonic.quæſt.ſing.28.num.5.* [Roblea *de repræſent. lib.2.c.10.n.27.*] 1

Limitat igitur promiſſionem, ſeu diſpoſitionem, vt tradunt Gozadin.*conſ.31.num.18.* Neuizan. *conſ.12. n.4.* Socin. iun. *conſ.112. n.13. vol.3.* Menoch. *conſ.391. n.5.* Azeued. *ad l.1. n.50. tit.1. lib 6. nouæ recopil.* Surd. *conſ.460. n.80.* 2

Stat etiam cauſatiuè pro *Quia*, & interpretatiuè, vt per Menoch.*d.conſ.391.n.32.* Matien. *ad l.2.n.12. gloſſ.9.tit.4.lib.4. nouæ Recopil.* 3

Denotat modum, qui præſupponit eſſentiam quæ ſine ſubſtantia ſtare non poteſt, vt poſt Bart. & Grat. notat Octauian.Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. n.1. pag.106.* 4

Ponitur etiam aſſertiuè, & demonſtratiuè, vt *in cap. Abb. de verb. ſignif.* declarat Card.Tuſch. *pract. concluſ.tom.1.lit.D,concl.370.n.1.* vbi *n.2.* poſt Bald. *conſ.187.in fine,lib 4.* declarat, quod hæc dictio poſita poſt ſpeciem importat demonſtrationem, poſt genus verò importat reſtrictionem, *& num.4.* poſt Bald. *conſ.408. num.7. lib.1.* obſeruat, quòd quando non poteſt importare demonſtrationem, importat ſimilitudinem. 5

6 Relatiua eſt, & facit relationem eorum, quæ ſupradicta ſunt, vt *in l. item quæritur, §. idem Iulianus ff. locati*, notant Iaſ. *in l. admonendi, n. 31. cum ſeqq.* & *ibi* Alc. & Ripa. *ff. de iure iuran* Bald. *conſ. 53. in princip. lib. 5.* Pariſ. *conſ. 39. n. 4. lib. 5.* Curt. iun. *conſ. 98. n. 4.* Azened. *d. l. 1. n. 50.* Ceual. *commun. contra comm.*
7 *q. 828. n. 130.* Card. Tuſch. *dict. D, concl, 370. num. 3.* Cened. *d. ſing. 28. num. 6.* Et importat, quòd tota diſpoſitio, ad quam fit relatio, expreſſa videatur, vt *in l. ſi teſtamentum, C. de inſtit.* notat Vulpell. *citato loco, num. 2.*

8 Vtrùm autem, & quando hæc dictio intelligatur cauſaliter, an verò conditionaliter, ſolet à Doctoribus dubitari, inter quos illa diſtinctio tradi ſolet, quòd quando apponitur in reſcriptis Iuſtitiæ, ſtat conditionaliter, quia omnia verba facti narratiua in huiuſmodi reſcriptis procul dubiò ſtant conditionaliter, ſempérque in eis ineſt tacita, vel expreſſa conditio: SI preces veritate nitantur. *l. fin. C. de diuerſ. reſcript.* At verò in legibus, priuilegiis, contractibus ſententiis, & aliis, quæ fiunt cum cauſæ cognitione, & reſcriptis gratiæ, & eorum, ex quorum natura eſt aliquid diſponere, tunc ponitur cauſatiuè, cum appareat de certa intentione reſcribentis, ad purè, & ſimpliciter diſponendum de narratis, & contentis in reſcripto, vt tradunt Bart. *in Extrauag. ad reprimendum. verb. Proue, in verſ. ad cuius intelligentiam* Dec. *conſ. 16 ,n. 4. ante finem.* Felin. *in cap. ex parte, il 1. n. 10. de reſcript.* Bellon. *conſ. 36. n. 5.* Cort. iun. *conſ. 98. n. 4.* Rom. *conſ. 456. n. 1.* aſſerentes, quod quando ponuntur cauſatiuè, hæc dictio, & illis ſimilis *Prout* falſa cauſa non vitiat diſpoſitionem: quando diſpoſitio in ſe eſt vera, nec tunc opus eſt, quòd illa relatio aliter verificetur. Et optimè tradit Boër. *deciſ. 16. num. 1.* ſubdens *n. 2.* quòd ſi quis fuerit condemnatus dare vnum par caponum, ſecundum quod ſui anteceſſores ſoluebant, & ſoluere conſueuerant, dicitur purè condemnatus; quia illa verba non faciunt conditionem, & ideò non oportet probare, quòd anteceſſores ſoluere conſueuiſſent, quia hæc dictio non importat conditionem, ſed exponitur pro *Quia.* Ita tenent Alex. *conſ. 146. vol. 2.* Dec. *conſ. 63 num. 5. & conſ. 169. n. 4. in fine, verſ. vltimo non obſtat & in l. edita, n. 86. C. de eden.* Iaſ. *in l. admonend. in 2. lect. à num 31.* vbi Alex. & Rip. ac Caſtr. *col. 3. verſ. ſed quæritur, ff. de iureiuran.* Bologn. *conſ. 2. col. 4. verſ. 4.* Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, rub. 4. §. 6. in verſ. Selon la generale couſtume, n. 2. pag. 590.* Octau. Vulpell. *citato loco verſ. & quid.* Vin. *tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 34. n. 63.* Matien. *l. 2. gloſſ. 9. n. 12. ad medium, tit 4. lib. 5. nouæ Recopil.*

9 Intellige, vt procedat ſupra dicta reſolutio, dummodò certitudo haberi poſſit in eo, quod relatum ſit aliàs ſecùs, ſiquidem dictio *ſecundùm*, vel *Prout*, facerent conſtitutionem, nec ſtarent cauſaliter, vt per Bald. *in l. 1. in fin. C. de Epiſcop. & Cleric.* Gram. *deciſ. 59. num. 8.* Socin. *conſ. 53. num. 9. vol. 1.* Cened. *d. ſing. 28. n. 4.* vbi ſublimitat, vt non procedat, quando relatio fit per eum, qui circa eam tunc habet poteſtatem diſponendi: nam ſi conſtat de eius voluntate, valet, diſpoſitio data, quòd relatio non verificetur, licet ad illam relatio facta ſit, & deinde ſublimitationem intelligit, vt procedat, & ſit vera quando illa diſpoſitio, ad quam facta fuit relatio, non reperitur; quia tunc non receditur à diſpoſitione referente, quæ certa eſt. Secus verò eſt, ſi diſpoſitio, ad quam fit relatio, reperiatur, & aliter dicit, quam relatum fuerit; quia tunc illa diſpoſitio non valet, cùm erronea videatur. Et citat Alex. *conſ. 9. num. 12. verſ. & hoc ſaltem, & vol. 5.* Zabarel. *conſ. 11. col. 1.* Dec. *conſ. 64. num. 6. & in cap. 2. col. 2. de reſcript. & in c. quoniam Abbas, in fine, de offic. deleg.* Siloan. *conſ. 68. n. 15.* Pariſ. *conſ. 7. n. 5. vol. 5.* Neuizan. *conſ. 12. num. 10.* Bellon. *conſ. 23. num. 1. & 3.* Et licèt plures ex iis Doctoribus non loquantur ſpecificè de hac dictione, ſed de dictione *Prout*, tamen ſentire videntur de hac dictione, cum idem ſint quoad propoſitum.

Dictio *Secundùm quòd* inducit repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & diſ- 10
poſitionis in ſequentem, vt per Galganet. *de condit. & demonſtr. p. 2. c. 1. q. 18. n. 13.*

Apud bonos Latinæ linguæ Autores hæc dictio 11
Secundùm à *ſequor*, vel *ſecus* ducta eſt, propriè autem idem importat quod *præter*. Cic. *Attic. lib. 16.* An iter ad tres legiones Macedonicas, quæ iter ſecundùm mare ſuperum faciunt. Idem *Attic. lib. 7.* Et ſi ſecundùm mare ad me ire cœpiſſet, confeſtim in Samnium ad me venturum.

Plerunque pro *Poſt* vſurpatur. Cic. *Attic. lib. 3.* 12
Spem oſtendis ſecundùm comitia. Idem *1. de Orat.* Sed opinor, ſecúndum hanc idem. Idem *in Orat.* In actione ſecundùm vocem, vultus valet, id eſt, primas vox tenet, ſecundas vultus. Idem *2. Officior.* Se- 13
cundùm Deum homines hominibus vtiles eſſe, id eſt, poſt Deum. Idem *Attic. lib. 12.* Secundùm te nihil eſt mihi amicius ſolitudine.

DICTIO CCCLIX.

Secùs.

1 *Aduerſatiuè ponitur dictio* Secùs, *& importat conditionem contrariam præcedenti diſpoſitioni.*
2 Secùs, *interdum ponitur pro* Iuxta.
3 Secùs, *idem eſt quod* Aliter.
4 *Negandi vim habet dictio* Secùs.

ADuerſatiuè ponitur hæc dictio, & importat 1
conditionem contrariam diſpoſitioni præcedenti, vt *in l. per ſeruum, §. penult. ff. de acquirend. rerum domin.* notant Bart. *in l. 1. n. 11 ff. de cōdit. & demonſtr.* 2
Surd. *conſ. 437. n. 29.* Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 107.* vbi ſubdit, quòd interdum ponitur pro *Iuxta*, vt *in l. quidam Hiberus, ff. de ſeruit. vrbanor. prædior.*

Apud Latinæ linguæ Autores idem eſt, quod 3
Aliter. Cic. *in Brut.* Nemo dicet ſecùs. Idem *lib. 6. epiſt. 4.* Et ſi nonnullis idem videatur ſecùs. Idem *pro Plan.* Cuius ego ſalutem non ſecùs ac meam tueri debeo. Idem *pro Muren.* Non ſecùs ac ſi meus eſſet frater. Idem *Attic. lib. 6. epiſt. 1.* Id mihi autem erit maximè curæ, ne quid fiat ſecùs, quàm volumus.

Interdum negandi vim habet. Cic. *in Piſon.* Rectè 4
an ſecùs, nihil ad nos. Idem *Attic. lib. 1. epiſt. penult.* Affirmat à ſe nihil cuiquam de te ſecùs eſſe dictum.

DICTIO CCCLX.

Sed.

1 *Aduerſatiua eſt dict.* Sed, *& quid operetur quando cum copula* Et, *vel ſine illa ponitur, oſtenditur.*
2 Sed, *interdum non aduerſatur.*
3 Sed, *quandoque aduerſatur proximè ſuperioribus, nonnunquam iis quæ ſunt eiuſdem qualitatis.*

4 *Incluſiuè*

4 *Incluſiuè ſtat dict. Sed, poſita in materia prohibitiua poſt orationem negatiuam.*

5 Sed cùm, *importat diuerſitatem in facto, & identitatem in iure.*

1 ADuerſatiua eſt hæc dictio, quæ ſi ponitur ſimpliciter ſine copula, *Et*, aduerſatur præcedentibus in Iure, & in facto; ſi verò cum copula, *Et*, bene denotat diuerſitatem facti, & identitatem Iuris, vt *in l. ſed & ſi lege, in princip. ff. de petitione hared. & in l. patrui, & filij, ff. de vulgari, & pupil.* vbi gloſſ. *& in l. in princip. & in l. 2. §. 2. Offilius, ff. ne quis eam,* notant Iaſ. *in d. l. 2. n. 11. & in l. 1. §. municipes, num. 3. ff. de acquiren. poſſeſſ.* Bart. *in l. qui quartam, n. 4. ff. de legat. 2. & in l. prætor, §. ſed & ſi nullus, n. 2.* per illum text. *ff. de prætor. ſtipulat.* Dec. *conſ. 335. n. 3.* Caſſa. *in conſuetud. Burgundia, rubr. 7.* [6. *in verſ. magis, in princip. fol. 984. & conſ. 14. n. 22.* Pariſ. *conſ. 45. num. 8. vol. 3.* Boër. *deciſ. 155. n. 20.* Ruin. *conſ. 41. n. 8. vol. 2.* Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. nos qui, in verb. ſed. fol. 109.* Octau. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 108.* Azeued. *l. 2. 229. tit. 12. lib. 8. nona Recopil.* Burgos de Pace *ad l. 3. Tauri, p. 1. concl. 2. n. 85.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 35. n. 2.* Sanch. *de matrim. lib. 6. diſput. 12. n. 18.* Cened. *poſt libr. pract. & canonic. quaſt. ſing. 35. n. 1.* [Robles *de repræſent. lib. 2. c. 25. n. 33. & cap. 26. n. 20.* vbi quod coniunctiua eſt quando altera dictio, Et, ſubintelligitur; disiunctiua tamen eſt quando ſola remanet, & non ſubintelligitur dictio. Et.]

2 Interdum etiam hæc dictio non aduerſatur, vt *in l. in princip. verſ. ſed Seruius, ff. ad legem Rhodiam de iactu, & in l. qui ſe debere, ff. de condit. cauſa data, & in §. ſciendum, verſ. ſed quidem, Inſtit. quibus non eſt*

3 *permiſſum facere teſtament.* vbi ponitur pro *Etiam*, quandoque aduerſatur proximè ſuperioribus, vt per Iaſ. *in l. 1. §. municipes, num. 3. ff. de acquiren. poſſeſſ. & in l. qui vſumfructum, n. 8. ff. de verbor. oblig.* Mandoſ. *in d. verb. ſed, fol. 109. col. 2.* Cened. *d. ſing. 35. num. 5.* Nonnunquam etiam aduerſatur iis, quæ ſunt eiuſdem qualitatis, & aduerſatur retentis eiſdem terminis. Grat. *conſ. 15. n. 17. vol. 1.* Portoles *de conſortib. c. 40. n. 10.* Dec. *conſ. 386. n. 7.* qui hoc limitat, quando eſſet diuerſa ratio, quia tunc non reperit qualitates præcedentes, nec aduerſatur retentis eiſdem terminis, vt etiam notat Alex. *conſ. 66. col. 2. vol. 1.* refert Cened. *d. ſing. 35. n. 6.*

4 Poſita in materia prohibitiua poſt orationem negatiuam ſtat incluſiuè, ita vt denotet poſitum in oratione negatiua ſtare excluſiuè; & id, quod dictioni adiungitur, ſtare incluſiuè, vt tradunt Dominic. *in cap. 2. n. 13. de rebus Eccleſ. non alien. lib. 6.* Mandoſ. *in gl. facult. §. habita, in verb. ſed, fol. 225. col. 1. ad finem.* Rebuff. *in l. hac verba, n. 193. ff. de verbor. ſignif. pag. 85 2. in princip.* Cened. *d. ſing. 35. n. 4.*

5 [Dict. *Sed cùm*, importat diuerſitatem in facto, & identitatem in iure. Boër. *deciſ. 155. num. 20.* Rot. *deciſ. 339. n. 17. p. 5. recent.*]

DICTIO CCCLXI.

Semper.

1 *Vniuerſalis affirmatiua eſt dict.* Semper, *& denotat regulam, & idem importat quod* Plerumque.

2 *Tempus omne includit dict.* Semper, *& exponitur pro* Omni tempore, *& omni caſu.*

Auguſt. Barboſa de Dictionib.

3 *Generationem quoad tempus, non quoad caſus denotat dict.* Semper.

4 *Perpetuitatis nota eſt dict.* Semper, *& tunc pro* Perpetuò *ſolet exponi,*

5 *Tractum in futurum habet dict.* Semper.

6 *Temporis continuationem denotat etiam dict.* Semper, *& exponitur pro* Quotidie, *vel* Aſſiduè.

7 *Fideicommiſſum vt reſultet abſolutum, multum operatur dict.* Semper.

8 Semper, *aliquando accipitur pro* Multoties Frequenter Plerumque.

9 Semper, *differt à dictione*, Quandoque.

10 Semper, *quandoque accipitur, id eſt*, In omni contractu.

11 Semper *reſtringitur ſecundùm naturam actus cui adiicitur.*

12 Semper, *denotat idem quod* Continuè, *ſi iungatur actus, qui continuè fieri ſolet.*

13 Semper, *reſtringitur ad ſpatium 30. annorum, vt maximè in materia præſcriptionis, vt n. 14.*

VNiuerſalis affirmatiua eſt hæc dictio, & denotat regulam, & idem importat, quod *Plerumque*, vt per Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 1. gloſſ. 9. num. 221. 224. & ſeq.* Socin. *conſil. 11. num. 5. vol. 1.* Boër. *deciſ. 158. num. 7. & 8.* Oſaſc. *deciſ. 83. num. 8.* Mandoſ. *in gl. facult. §. nos qui, in verſ. ſemper, fol. 100. col. 1.* Molin. *de primog. lib. 1. c. 5. num. 22.* Surd. *conſ. 281. num. 1.* Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quaſt. ſing. 44. n. 1.* 1

Includit omne tempus exponiturque pro, *Omni tempore, & omni caſu, vt in l. 2. ff. ſol. matrim. & in l. quia ſemper, ff. de in ius vocan. & in cap. 1. de reſtit. in integr.* Boër. *deciſ. 158. num. 4.* Bero. *in rubr. de iurepatron. num. 81.* Pariſ. *conſ. 93. num. 17. vol. 2.* Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. nos qui, in verſ. Semper, fol. 100. col. 1.* Rebuff. *in concord. rubr. de Regia nominat. §. 1. in verſ. Semper, fol. 156.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 180. num. 15.* Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. verſ. & qualificat, pag. 109.* Auendan. *ad l. 40. Tauri, gloſſ. 15. n. 1.* Menoch. *conſil. 706. num. 36.* Surd. *deciſ. 112. num. 4. & deciſ. 55. num. 7. & conſ. 179. num. 16. & conſil. 281. numero 20. & conſil. 403. num. 70.* Gutier. *practic. lib. 3. quaſt. 66. num. 25.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 2. lit. D, concluſ. 371. numero 1.* Farinac. *in praxi crimin. p. 1. lib. quaſt. 39. num. 101. & part. 4. conſil. 54. num. 5.* Stephan. Gratian. *March. deciſ. 185. num. 6.* Gened. *d. ſingul. 44. num. 1.* Accac. Anton. *in commene. ad l. Titio centum, n. 105. ff. de cond. & demonſtr.* Rot. *deciſ. 128. num. p. 2. diuerſ. & deciſ. 146. num. 19.* apud Farinac. *in 1. collect. nouiſſim. & deciſ. 24. num. 14.* apud Farinac. *p. 1. recent.* [Giurba *conſil. crim. 99. num. 28.* vbi quod omne tempus, omnémque cenſum includit, Duran. Rotæ *deciſ. 404. num. 8. & deciſ. 179. num. in fine p. 2. in poſth. Farin. & deciſ. 24. n. 19.* apud Paul. de Robeis *tom. 3. diuerſ. aliàs p. 7. recent.*] Denotat tamen generalitatem quoad tempus non verò quoad caſus, vt per Boër. *deciſ. 158. n. 9.* Cened. *d. ſing. 14. n. 5.* 3

Eſt etiam nota perpetuitatis, & tunc exponi ſolet pro *Perpetuò, vt in l. ſemper in ciuitate, ff. de iure immunit. & in l. Caio, §. Imperator. ff. de alimen. & cib. leg. & in l. 1. ff. de iure dotium, & in l. fin. ff. ad leg. Pomp. de parricid. & in l. quiſquis, §. filij, C. ad leg. Iul. Majeſt. & in l. lex quæ tutores, §. ante omnia, C. de adminiſtr. tut.* notant Socin. *conſil. 11. num. 5. vol. 1.* Gozadin. *conſil. 102. n. 7.* Pariſ. *conſ. 37. num. 24. vol. 2.* Ruin. *conſ. 128. col. fin. vol. 1.* Roland. à Valle *conſil. 23. num. 18. tom. 4.* Boër. *deciſ. 158. à princip.* Sim. de Prætis *de interpr. vlt. volunt. lib. 3. dub. 5. num. 19. & ſeq.* Surd. *deciſ. 118.* 4

n.4. & deciſ.255.n.7. & conſ.179.n.14. & conſ.241. num.32. & conſ.281. num.18.& conſ.303. num.70.& conſ.448.num.8. Mareſcot. *variar.reſol. lib.2.cap.25. num.5.*Rot.*deciſ.359. num.3. p.1. diuerſ.* Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. nos qui , in verſ. Semper , 110. col.1.* [Reinoſ.*in obſeruat.pract.obſeru.26.num.7.* vbi quod denotat perpetuitatem & continuationem totius temporis ſine intermiſſione aliqua.] Auedan. *ad l. 40.Tauri, gloſ.15. n.1.* Morla *in emporio Iuris , tit.6. in prælud.num.60.* Octauian.Vulpell. *d.loco, ſtatim in prin.* Menoch. *conſ.106.n.63.& conſ.244. num.22.& conſ.328.n.96. & conſ.475. n.1.*Veral. *deciſ.35.n.9. p.2.*vbi ait,quòd æquipollet dictioni *Perpetuò.* Azebed. *ad l.6.n.32.tit.15.lib.4 noua. Recopil.* Molin. *d. cap.5.n.33.*Ioan.Garc.*de nobilit. gloſſ.1. §.1. num.23.* Gutier.*p.q. 66.n.25.* Farin. *d.p.1.q.29.n.80.*Cened. *d.ſing.44.n.1.verſ.& iſta dictio.* Aloyſ.Ricc. *in deciſ. Curia Archiepiſ Neapol.deciſ.287.n.8.p.2.* Rota *deciſ.231.n.4.* apud Farin. *p.1. recent.*[Ioan. Eſcobar. *poſt tract. de vtroque foro in analogia aduerſus Amayam pro vero intellectu ſtatuti Conchenſis Collegij n. 42.*Rot.*deciſ.185.n.7 & deciſ.249.n.19.* apud Paul. de Rubeis *tom.3.diuerſ.* vbi quod interpretatur ſine aliqua præfixione temporis , & quod perpetuitatem indicat,& infert ad omne tempus.] vnde contrariam eſſe dict. nunquam dicit Hippol. *conſ.40.n.22.vol.1.*
5 [Valenz. *conſ.109. numero 47. tom.2.*] Et quòd habeat tractum in futurum,& notet tempus in ſæcula ſæculorum , & ſine præfinitione tradunt Capuiaq. *deciſ.35.n.9.p.1.* Roland. *conſ.23.n.38.& 39.tom.4.* Mantic. *deciſ.39.n.7.verſ.quartum adminiculum.* Menoch. *conſ.38.n.43.*vbi dicit, quòd ſignificat actum ſucceſſiuum, & futurum reſpicit.

6 Quòd autem denotet etiam temporis continuationem & exponatur pro *Quotidie* , vel *Aſſiduè*, per *l.§.perenne, ff. de fluminibus*, notant Corn.*conſil.271. n.6.7.& 13.vol.2.*Boët.*deciſ.158. num.6.7. & 9.cum tribus ſeqq.* Mandoſ.*in d. verſ. ſemper , fol.10. col.2.* Octauian.Vulpell. *citato loco , verſ. & quòd oſtendit* Surd.*d.conſ.281.n.19.*Farin.*d. q.29.n.70.* Cened. *d. ſing.44 n.2.*Aloyſ.Ricc.*proximè citato loco.* Stephan. Gratian.*diſcept.forenſ.tom 3.cap.597.num.14.* Franc. Leo *in Theſaur. fori Eccleſ. p.3.c.4.n.109.* Rot.*deciſ. 445.n.3.*apud Farin.*p.1.recent.*Et licèt inducat continuationem temporis , ſi tamen teſtis dicat, quòd talis ſemper à tali tempore,& citra poſſedit, & poſtea inueniatur modico tempore non poſſediſſe , minimè eſt falſus. vt ait Rom. *conſ.263. per totum*, vbi Apoſtil.*in verb.pacificus, & conſ.301.in princ.* quem refert Card.Tuſch. *d.lit. D, concl.372.n.4.* [Eadem Rot.*deciſ.250.num.4.p.2.in poſthum. Farin.* alràs *p.4. recent.*]

7 In fidei commiſſis ſolet hæc dictio multùm operari , ad hoc vt reſultet fideicommiſſum abſolutum, vt per Cur.iun.*conſ.22.n.23. & conſ.161.n.12.* Boët. *deciſ.158.à n.1.*Cene *d.ſin.44.n.3.*

8 Aliquando hæc dictio accipitur pro *Multoties, Frequenter,Plerumque*,vt *in l.1.ſemper*, vbi gloſſ.*eod. verb. ff. vt legatorum , & in l.nam quem,149. ff.verb. ſignif. & in l.fin. C.de teſtam.* notant Olaſc. *deciſ.87. n.8.*Farin.*d.q.29.n.70.* Cened. *d.ſing.44.n.1.* [Eſcob. *cit. loc.*]

9 Interdum differt à dictione *Quandocunque* , ex Tiraq. *de retractu conuent. §.1. gloſſ.2.num.10.* Nonnunquam verò minimè , ſecundùm Surd. *conſ.280. num.11.*

10 Quandoque vſurpatur , hoc eſt, in omni contractu , iuxta notata per Cald. Pereira *de empt.& vend. cap.4.n.1.*

11 Reſtringitur tamen ſecundum naturam actus, cui adiicitur. Eſcob. *de ratioc. c.41.n.18.* Octau. Vulpel. *citato loco,verſ.& capitur.* Rota *deciſ.268.n.14.p.1. recent.* & etiam ſecundùm ſubiectam materiam , ex Surd. *conſ.198.n.21.* [Ioan.Eſcobar.*cit.loc.*]

Vnde quando iſta dictio iungitur actui , qui continuè fieri poteſt , denotat idem quod *Continuè* ; ſi 12
verò iungitur actui interpellato, tunc dicitur ſemper fieri,quod fit ex interuallo, & debito tempore,vt per Felin. *in proœm. Decretal. Rex pacificus, verſ. ſed & iſta.* Corn. *conſ.171.n.7.vol.2.* Boët.*deciſ.158.num.6.* Cened *de ſing.44.n.4.poſt princip.*

Reſtringitur à lege ad ſpatium triginta annorum, 13
vt in text. iuncta gloſſ. *in cap.8. verſ. quandocunque, de feudo dato in vicem legis commiſſ.*Tiraq. *de retractu conuent.§.1.gloſ.2.n.9.*Surd. *deciſ.2.n.10.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c.2. n.1.* Ceual. *commun.contra comm. q.207.*

Et maximè in materia præſcriptionis non impor- 14
tare temporis præfinitionem , ſed reſtringi ad triginta annos , voluerunt Tiraq. *proximè citato loco;* Surd. *d. deciſ.2.num.11.* & Cened. *d. ſing.44.n.4.in princip.*

Dictio CCCLXII.

Sæpè, Sæpiùs, Sæpiſſimè.

1 Sæpè, *verificatur ad minimum in duobus.*
2 Sæpiùs , *quandoque duabus vicibus contentatur; regulariter tamen tres requirit actus.*
3 Sæpiſſime,*requirit ſaltem numerum trium actuum, quandoque verò ſignificat numerum infinitum.*
4 *Iudicis arbitrio relinquitur quot actus denotent dictiones.* Sæpè, Sæpiùs, Sæpiſſimè.
5 Sæpè , *importat regulam eſſe in contrarium , & exceptionem propriè ſignificat.*

VErificatur dictio *ſæpe* ad minimum in duobus, 1
vt *in l. iuſta. & in liberorum, ff.de verbor. ſignif. & in auth.de teſtib.§.quia vero, collat.7. & in cap.conſideres, de pœnitent. diſtinct.5.*

Sæpiùs verò quandoque duabus vicibus contenta eſt , regulariter tamen tres requirit actus , vt *in l. velut,§.fin.ff.de edendo,& in l.ſeruos,C.de vi pub.* 2

Sæpiſſimè requirit ſaltem numerum trium actuum, 3
quandoque verò ſignificat numerum infinitum , vide *l.vbi actum,in princip.ff.de verbor.oblig. cap.ſi quis erga,*vbi *gloſſ.10.quæſt.7.*notant de his tribus dictionibus agentes, Natt.*conſil.410.n.19.tom.2.* Gratian. *conſil.150.n.8.lib.2.* Alberic. *in Dictionario,in verb. ſæpe.* Dec. *in l.vnica, C. de error. calcul.* Boccaton. *de different. inter iudicia ciuilia, & criminalia, different. 168. num.6.* Octauian.Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignific. ſub dict. ſæpius, n.1. pag.110.*

Arbitrio tamen Iudicis relinquitur , quot actus 4
denotent huiuſmodi dictiones , vt per Rebuff. *in comment. ad l ſæpe,53.verſ.colligite , ff. de verbor. ſignif. pag.170.* & per Mart. *de iuriſd. part.2. cap.23. num.17.*

Important regulam eſſe in contrarium , & exce- 5
ptionem propriè ſignificant : quod enim ſæpè fieri dicitur,non ſemper fit, *l. ſæpe, ff.de offic. Præſidis,& ſub dict. ſæpe.* Et idem probat text. *in l.ſi diem,§.en ff. de condit. & demonſtr.*

Dictio CCCLXIII.

Seu.

1 *Alternatiuè, ſeu diſiunctim, vt accipiatur propria vis, & ſignificatio eſt dict.* Seu.
2 *Ordinis ſignificatiua, atque alternatiua eſt dictio* Seu, *& natura ſua cadit inter diuerſa.*
3 *Similitudinem, & conformitatem arguit dict.* Seu, *licèt ponatur inter diuerſa.*
4 *Alternatiua dicitur dict.* Seu.
5 Seu, *deſiungit verba inter quæ ponitur, diſpoſitio verò de vno diſiunctorum ampliatur ad aliud.*
6 *Copulatiua, & augmentatiua aliquando eſt dict.* Seu, *non verò deſiunctiua, ſeu alternatiua.*
7 *Declaratiuè, & expoſitiuè interdum ponitur dictio* Seu, *præcipuè quando ſtat inter duas dictiones idem ſignificantes.*
8 *Ampliatiuè, & augmentatiuè in legatis, & vltimis diſpoſitionibus ponitur dictio* Seu, *ſicut etiam ponitur in diſpoſitione fauorabili, vt n.9.*
10 *Ampliat moderatè dict.* Seu.
11 *Ampliatiua, & augmentatiua eſt dictio* Seu, *quando ponitur in legato concepto per verba pluralis numeri, ſecùs autem per verba numeri ſingularis, intelligendo vt ibi.*
12 *Copulatiuè vim habet dict.* Seu, *quando ponitur inter duo, quorum vnum ſub altero continetur.*
13 *Coniunctiua, & copulatiua vim etiam habet dictio* Seu, *quando ponitur inter genus & ſpeciem, inter totum & partem.*
14 *Correctiuè nonnunquam ſtat dictio* Seu.
15 *Conditionem quandoque facit dictio* Seu.
16 Seu, *eandem vim habet quàm dictio* Siue.
17 Seu, *&* Vel : *in quo differant, oſtenditur.*

1 PRopria vis, & ſignificatio huius dictionis eſt, vt diſiunctum, ſeu alternatiuè accipiatur, *l.1. §.ſublata ff.ad Trebell.l.ſi quis ita legauerit, ff.de auro, & argento legato, l.generali,* vbi Bart. *C.de ſacroſanct. Eccleſ.l.filia,* & ibi Bald. *in prima oppoſit. C.de collat.cap. vlt.circa finem, 75.diſtinct.* notant Bart. *in l. ſi ita, qui ducenta, §.vtrùm, num.1.* & ibi Socin. *col.2. ff.de reb. dub.* Gom. *in §.ſed iſte, n.36. Inſtit. de act.* Rom. *conſil. 65.ad finem, & conſ.179.num.*8. Gemin. *conſ.28.num. 11.* Natt. *conſ.650.num.9.* Mandoſ. *in gloſſ.facult.§.& proprium, in verſ. ſeu, fol.331. col.2.* Alex. *conſil.79. num.5.vol.5.* Franc. *cap.licet, num.3. de offic. Vicar. in 6.* Strach. *in tract.de adiecto, p.4.q.1. à n.4.* Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag. 211.* Menoch. *conſ.838.n.1.& 8.* Ceued. *poſt libr.canonic. & practic. ſing.15. n.1.*

2 Et ita eſt ſignificatiua ordinis, atque alternatiua, ex Menoch. *conſil.341. num.1. & 2. & conſil.1061. num.41.* Natura enim ſua cadit inter diuerſa, ſecundùm Gonzal. *ad reg.8.Cancellar.gloſ.47.n.17.*

3 Et licèt ponatur inter diuerſa, arguit tamen ſimilitudinem, & conformitatem, vt per Card. Seraph. *deciſ.393.n.8.*

4 Et tunc propriè dicitur dictio alternatiua, quia de ſui natura hoc importat. Crauet. *conſ.96. num.3. cum ſeq.*latè Ægid.Bellam. *conſ.39.num.5. & 7.& 8.* vbi ſubdit, quòd licèt quandoque ampliat, vel coniungat, ſecundùm propriam naturam, importat alternatiuam. Rom. *conſ.179.num.7.* Pariſ. *de confiden. q.29.num.46.* Gabr. *conſ.118.num.3.& 4.lib.2.* Card. Tuſch. *de concluſ.372 à num.29.& ead.lit.D, concluſ. 244.num.7.* vbi *num.1.* poſt Calder. *conſil.248. circa medium,* aliàs, *conſ.27.de prabend.* Rom. *conſ.65. in fine, & conſ.179.n.7.* ſubdit, quod ponitur inter nomina alternatiua.

Et quòd diſiungat verba, inter quæ ponitur, ſed tamen diſpoſitio de vno diſiunctorum amplietur ad aliud, tenet Bald. *conſ.331.num.6.lib.3.* quem refert Card. Tuſch. *d.lit. D, concl.372. num.2.* Et licèt verba diſiungat, coniungit tamen ſenſum, vt per Socin. iun. *in l. Centurio, num.174. verſ. ad ſecundum, ff. de vulgari.* Apoſtil. ad Roman. *conſ.179. num.7. in verb. Regulariter.* Curt.iun. *conſ.145.n.12.* Octau. Vulpell. citato loco. Card. Tuſch. *d.concl.372.n.10.* vbi *n.21.* poſt Iaſ. *in l. ſi ita quis ſtipuletur, num.3.& 4. de verbor. oblig.* declarat, quòd diſiungit quoad verba, & ſenſum, quando ſunt res diuerſæ; ſi verò eadem res, vel perſona habet plura nomina, diſiungit verba, & coniungit ſenſum, 5

Aliquando hæc dictio non eſt diſiunctiua, vel alternatiua, ſed potiùs copulatiua, & augmentatiua, vt tenent Iaſ. *conſil.64. num.2.vol.1.* vbi dicit, quòd regulariter ita ſtat. Corn. *conſ.18.col.3.verſ.quinimò, vol.1.* Cotta *in memorabil. in verb. ſeu.* Dec. *conſ.99. num.5.verſ.præterea, & in l.petens, num.11.* per illum text. *C.de pactis.* Aym. *conſil.105.n.5.* Grat. *conſ.153. num.22.& 57. vol.2.* Socin. *conſil.93.num.21.vol.1.* Pariſ. *conſil.22 num.64. & num.68. vol.3. & conſil.7. à num.38.vol.2.* Cæpol. *conſ.2. crimin. num.5.* Rom. *conſ.363.num.2.* Coſm. *in pragmat. ſanct.tit.de collat. §.videlicet, in verb.ſeu.* Gom. *in cap. ſtatutum, num.22. de reſcript. lib.6.* Rebuff. *in tract. nominat.q.14.n.44.* Mandoſ. *in d. verſ.ſeu, in princip. ſol.332.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. dictio, a8.* Bertazol. *de clauſulis inſtrument.clauſ.26.gloſſ.6. num.7.* Menoch. *conſil.307. num.28.& conſil.753. num.19.* Bernard. Muſcatel. *de cognit. & probat. delictorum, in proximo num.11.* Cened. *d. ſing.15.* Cardin. Tuſch. *d. lit. D, concluſ.372. num.9.* vbi poſt gloſſ. *in l.decernimus, C. de Epiſcop. audientia,* & Alex. *conſil.22. col.2. lib.1.* declarat, quòd ſi copula cum hac dictione ponatur inter ea, quæ ſunt diuerſa, ſtat augmentatiuè, & *num.16.* poſt Bald. *conſil.218.num.3.lib.2.* pariter declarat, vt ampliatiuè ponatur, quando ponitur inter diuerſa; ſecùs ſi ponatur inter ea, quorum vnum venit ad poſitionem alterius, quia tunc ponitur reſtrictiuè, vel declaratiuè, & *num.17.* ſubdit, quòd ſi poteſt poni vtroque modo, exponitur augmentatiuè. 6

Interdum ponitur declaratiuè, & expoſitiuè, præcipuè quando ſtat inter duas dictiones idem ſignificantes, quia exponit etiam præcedentia, vt *in cap. licet, in princip. de elect. & in cap. bona, 1.* vbi *gloſſ.1. de poſtulat. Prælator,* notant Alberic. *in Dictionario, verſ.ſeu.* Strach. *d.4.part.q.1.num.7.* Ceued. *d.ſingul. 15. num.10.* Gemin. *conſil.115. circa finem, num.7. verſ.quia dictio ſeu.* Bald. *conſ.442.num.2.verſ.item illa dictio, lib.1. & conſil.218. num.3. verſ. ſi autem ponitur, lib.2.* Caſtr. *conſ.379. verſ.tertio, lib.1.* vbi ait, quòd ſtat expoſitiuè, ne inducatur ſuperfluitas in diſpoſitione teſtatoris. Socin. iun. *ad d. l. Centurio, num.174. verſ. ad ſecundum.* Apoſtill. ad Rom. *conſil. 179.num.7.verb.Regulariter, verſ. & idcirco.* Vulpell. *citato loco, n.7.verſ.& id.* Menoch. *conſ.755. num.5.& conſ.1029.n.13.* Seraphin. *deciſ.393.num.9.* [Peregr. *conſ.19.n.19.vol.1.* vbi quòd ſtat expoſitiuè, vel etiã ampliatiue.] Card. Tuſch. *d.conſ.372. n.4.* vbi *num.6.* cum Bald. *conſ.303.num.2.lib.5.* ampliat, vt declaret etiam hæc dictio, & *num.7.* poſt Alex. *conſ.125. in princip. lib.7.* addit, quòd quando ponitur inter genus, & ſpeciem, puta in ſtatuto loquente, quòd fiat compromiſſum inter coniunctos, ſeu conſortes, ſtat declaratiuè, videlicet coniunctos, id eſt, qui ſint, 7

de eadem parentela. [Anell.Amat. conſ.20.n.15. vbi quod ſtat declaratiuè, ſeu correctiuè. Et tunc ponitur pro Quia, vt in l.cōmodiſſimè, vbi Caſtr.n.5.ff.de liber.& poſth.Dec.in rubr.C.qui admitti, in 1.lectura, n.26.in fine. Bart. in l.1.ff.de offic.eius, n.7.]

8 In legatis, & in vltimis diſpoſitionibus fauore legatorum iſta dictio Seu ſemper ponitur ampliatiuè, & augmentatiuè, & copulat potius, quam diſiungit, & ex ea vtrumque debetur, l.ſi quis ita legauerit, ff.de auro, & argento legato. vbi text.sit quòd ſi teſtator dicat: Titio vina, quæ in Vrbe habeo, ſeu in portu, do, lego: omnia in legato veniunt, Ex quo ad varia amplìantes ita traduot Bart. in d.l.ſi is, qui ducenta, oppoſ.6.& in l.cum quis decedens, §.vlt.ff.de legat.3. Panorm. in cap. inter cæteras, n.4. vbi Dec. num. 5. de reſcript. Alex. conſ.193. num.4. vol.2. Cald.conſ.548.in fine, alias 4.de verbor.ſignif. Iaſ. conſ.64.n.2.vol.1.Couar.lib.2.variar.cap.5.num.20.ad medium, Archid.in cap. ſtatuimus, §. cum verò col.1. de reſcript. in 6.vbi Gom. num.22.& in §. ſed iſte, num.38. Inſtit. de act. Natt. conſ.626.num.11. Cremen.ſing.5~.Rom.ſing.552. Strach. in tract. de adiecto, in 4.parte. quæſt.1. a num.4.Bald.conſil.442. incip. Verba, num.2. lib.2.plenè Crauet.conſil.105. num.6.vbi quod is, qui vendidit cameram, ſeu angulare, dicitur vendidiſſe vtrunque; quia vel auget, vel copulat, ne verba ſint ſuperflua Cened. ſing. 15.num.3. Card.Tuſch. d.concl.372. n.11.cum ſeqq. quidquid contrarium teneant Bald. Mar. Socin. & Rip. n.44. in d. cap. inter cæteras. Fachin. controuerſ. lib.6.c.68.verſ.ſed.contrarium. Caoalcan. de vſufructu mulieri relicto, cap.9.n.98. vbi ait, ſibi perſuadere non poſſe, quod ſi teſtator legat vxori vſumfructum fundi Semproniani, ſeu Corneliani, quod vtrumque debeatur; quia hoc videtur eſſe contra expreſſam mentem teſtatoris, qui alterum tantum relinquere voluit.

9 Verùm hoc multipliciter declaratur, & primò, vt dictio hæc poſita in diſpoſitione fauorabili, prout in beneficio Principis, vel Indulgentia conceſſa pro ſalute animæ, tunc ſtat augmētatiuè, & ampliatiuè. Rom.conſ.179.num.7.& conſ.363.num.2.verſ. ſecundo demonſtratur. Alex. conſ.193. num.3. & 4. lib.2. Card.Tuſch.d.concl.37.n.11.cum ſeqq.

10 Secundò, vt ampliet, moderatè tamen, ſicut dictio Plus, quæ ad modicam ſummam referri ſolet, vt per Iaſ. in l.cum quidam, n.1.C. de verbor.ſignific. Cotta in memorabil.verb.ſeu Strach.d.4.parte,q.1.n. Cened. d.ſing.15.n.5.

11 Tertiò declara, vt procedat, quando dictio Seu ponitur in legato concepto per verba pluralis numeri; ſecus autem, ſi per verba numeri ſingularis. Vnde ſi teſtator legat æquum ſuum album, ſeu nigrum, vnus tantum debetur; quia ex eo quod teſtator vſus eſt ſingulari numero, apparet, vnicum equum legare voluiſſe, vt tenet Bald. in d.cap. inter cæteras, col.fin. vbi Mar. Socin.Euerard. in loco à vi numeri, ex princip. Strach.d.p.4.q.1.n.8. ſed Couar. d.c.5.n.10.poſt.princ. verſ. nec. refert. hanc limitationem reiicit, dicens, quod nihil refert, an concipiatur legatum per verba ſingularis, ſeu pluralis numeri; vnde ſecundum illum non eſt vis, an verba concipiantur in numero plurali, vel ſingulari.

12 Quartò declara, quod quando hæc dictio ponitur inter duo, quorum vnum ſub altero continetur, habet vim copulatiuæ, & tunc non diſiungit, ſed potius copulat, & ampliat. Ita Dec. in d.cap.inter cæteras, & ibi Rip. num.44. Strach.d.part.4.q.1.num.9. Couar.d.cap.5.num.6.verſ.non obſtat. Cened.d.ſing. 25.num.7.

13 Coniunctiuæ, & copulatiuæ vim quoque habet, quando ponitur inter genus & ſpeciem, inter totum & partem. Ita Dec.& Rip. num.44. in d.cap.inter cæteras. Strach.d.p.4.q.1.n.9. ad med verſ.Quibus adde Couar. d.c.5.n.10. verſ.non obſtat. Cened. d. ſing.15.n.8.

14 Nonnunquam correctiuè ſtat hæc dictio, vt in cap.1.de ſtatu Regul.lib.7. Coſm.in pragm. ſanct. tit. de collat. in §.in ſuper, verbo.Seu Iaſ. conſ.64.n.2 vol.1.Apoſtill.ad Roman.conſ.179.num.7.verb. Regulariter, verſ.Quandoque Menoch.conſ.817.n.7. Card. Tuſch. d.concl. 373.n.24. Et fuit dictum in Gerunden. Vini 4. May 1616. coram. Illuſtriſſimo Patriarcha Pamphilio

15 Quandoque conditiònem facit; Apóſtill. ad Rom.conſ.179.verb.Regulariter, verſ. Interdum autem quem refert Card.Tuſch.d.concl.372.n.25.

16 Hæc dictio Seu, habet eadem vim & naturam, quam dict. Siue, ſecundum Cened.ſingul.42.num.1. Apoſtill, ad Rom. d. conſ. 179. in verb. Regulariter, circa finem, verſ.præterea aduerto, quem refert Card. Tuſch.d.concl.372.n.16.

17 Eſt tamen differentia inter hanc dictionem, & dict.Vel, quia dict.Vel, diſiongit verba, & mentem; hæc verò dict. Seu, diſiungit verba, ſed non mentem. Ita Caſtren. conſ.162. incip.Viſis, num.4. verſ. nec obſtat, lib.2. vbi Apoſt.citat.Corn.conſ.113.prope num.3. lib.4. & Socin.conſ.64.verſ.captendo lib.1. num.11. quos refert Card. Tuſch. d. concluſ. 372. num.3.

Dictio CCCLXIV.

Si.

1 Conditionem regulariter denotat dict. Si.
2 Conditio ſi repugnaret facto diſponentis, tunc eam denotat dict. Si.
3 Conditionem quando non importat dictio Si, refertur.
4 Conditio reſultans ex dictione Si, inducit formam.
5 Dict. Si, quando apponitur termino de præterito, exponitur pro Quamuis, ad ducendam concordiam in diſpoſitione teſtium.
6 Monitionem potius, quam conditionem importat dict.Si.
7 Cauſam finalem nonnunquam deſignat dict. Si, lata à lege.
8 Dubiam rem interdum facit dict.Si.
9 Si, quandoque ponitur pro Quia, præcipuè quando ponitur ſuper re certa.
10 Si, non ſemel pro Quando, exponitur.
11 Aduerſatiua eſt dict.Si autem.
12 Aduerſatiua in iure, & in facto eſt dictio Si verò, quod declaratur multipliciter ibi.

1 Regolariter hæc dictio denotat conditionem maximè iuncta verbo futuri temporis, vt in l.2. vbi Doctores ff. de cond. & demonſtr. & in l. quibus diebus, §. quidam Titio, ff.eod.tit.& in l.quibus, ff.de verb. oblig. notant Bart. in d.l.1.num.2.& 3. vbi diſtinguit Iaſ. in l.extraneum, n.4.ff.de hæred. inſtituen.Oldr.conſ.242.n.7.verſ.ſed ad hoc inſtatur. Alex. conſ.127.incip.Viſo proceſſu, in prin.lib.7.Bald.cōſ 150. incip.Proponitur, n.7. verſ.reſtat. lib.5.vbi ait, quod importat conditionen; non autē modū, prout è contra dict Vt, importat modum, & non conditionem. Octau.Vulpell.de prep. & aduerb.ſignif.ſub hac dict. pag.113.

*Pag.*113.Caſtr.*conſ.*459.*col.*2. *circa med.verſ. ad quod facit*, *lib.*1. vbi ait, quòd præciſa conditionem importat. Becc. *conſ.*41.*n.*26.Gozad.*conſ.*31.*n.*10. Grat. *conſ.*48. *n.*6. *lib.*1. & *conſ.*26. *n.*31. & *conſ.*43 *n.*32. & *conſil.*49. *num* 7. & *conſ.*50. *num.*10. *lib.*2. Pariſ. *conſ.*18. *num.*1. *lib.*2. Ruin.*conſ.*70.*num.*9.*tom.*2.Socin. iun. *conſil.*46. *num.*23. *vol.*4. Honded. *conſil.*60. *num.*24. & *conſil.*6. *num.*18. & *conſil.*16.*num.*36.& *conſil.*34.*num.*5.*vol.*1. Nicol. Genua *in tract.de verb. enunciat.quæſt.*4.*num.*17.*lib.*3.Menoch.*conſ.*15.*num.* 24. & *conſ.*262. *num.*3. & *conſ.*498. *num.*24. & *de præſumpt. lib.*4. *præſumpt.*21. *n.*27. & *præſumpt.*34. *num.*24. & *præſumpt.*182. *num.*53. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.*10 *tit.*3.*num.*4. Rimin.iun. *conſ* 179.*num.*19. & *conſ.*617. *num.*26. Seraphin. *de priuileg. iuramenti*, *priuileg.*17.*rem.* Vinc. de Franchis *Neapol.deciſ.*231.*num.*2. Ioſeph. de Seſſe *Aragon.deciſ.*131.*num.*11. Surd.*conſ.*381.*num.*11. Rota. Bonon. *diuerſ. deciſ.*34.*n.*31. Farin. *in praxi crimin. p.*1.*quæſt.*46.*num.*3. Ferrer.*in conſtit. Cathaloniæ gloſſ.* 5.*num.*133.& 190. Flamin. Pariſ. *de confidenc. benef. quæſt.*32. *num.*12. Card.Tuſch. *practic. concluſ.tom.*2. *lit.*D,*concl.*373.*num.*1.& 3.& *latiùs lit.*C,*concl.*383. *num.*1.*cum ſeq.* Glorit. *reſp.*1.*p.*3.*num.*27.& *reſp.*6. *num.*15. & fuit dictum *in Ciuitatis Caſtelli ſupplementi legitimæ*, 1.*Februarij* 1608.*coram*,*Card. Lancelloto*, impreſſa per Farin. *deciſ.*505. *num.*1.*p.*2.*recent.* & nouiſſimè *in Ianuen. Abbatiæ* 22. *Iunij* 1626.*corã Buratto.* [nouiſſimè Franc. de Batty *de ſucceſſ. teſtati*,& *ab inteſtato lib.*17.*tit.*2. *n.*1.*in princip.*vbi *num.*2. poſt Intrigl. *de ſubſtit.cent.*3. *q.* 88. *num.*18. ſubdit hanc dictionem, ſiue in diſpoſitione, ſiue in executione apponatur facere conditionem in vltimis voluntatibus, & ibi refert aliquos caſus, quibus hæc dictio non facit conditionem, & præcipuè quando conditio refertur vel ad præſens, vel ad præteritum. Galgan.*de condit.p.*2.*c.*1.*q.*1.*num.*3.4.& 7. me citato *in hoc loco* Ioſeph.Vela *diſſert.forenſ.diſſert.*7.*num.*7. Ioſeph. de Ruſticis *in l.cùm auus*, *ff.de condit.*& *demonſtr.in proœm.c.*3. *n.*22.& 23.& *lib.*4.*c.*6.*num.*25. & *c.*13.*num.*38.Rot.apud Pani.de Rub. *deciſ.*77.*n.*3. *tom.*3.*diuerſ.*aliàs *p.*6.*recent.*]

2 Declara, niſi conditio repugnaret facto diſponentis; potà ſi teſtator inſtituit hæredem ſi non diſſipauerit, & non alienauerit; quia hæc eſt inſtitutio conditionalis. Tamen ſi teſtator dedit licentiam hæredi alienandi certa forma tradita, hæc inſtitutio non poteſt eſſe conditionalis, quia repugnaret facultati alienandi, ſeruata certa forma, vt per Bald. *conſ.*67. incip. *Quæſitum eſt*, *in princ.lib.*1.quem refert Card. Tuſch. *d.lit.* C,*concluſ.*583. *num.*4. vbi *num* 7. & 8. poſt eundem Bald.*conſ.*79. incip. *Factum*, *verſ.porrò*,
3 *lib.*1 reſtringit, non importare conditionem, quando hæres inſtituitur, ſi adierit hæreditatem, quin eo repudiante hæreditas vadat ad coniunctum cum onere ſuo. Et pariter reſtringit, quando hæreditas eſt data cum onere, ſi deueniat in fidei commiſſarium, quia tunc iſta dictio, *Si deuenerit*, non importat conditionem, quin fidei commiſſaria repudiante debeantur legata.

4 Illud aduertere oportet, quòd conditio reſultans ex hac dictione *Si*, inducit formam, ſecundùm Bald. *in auth.matri*,& *auiæ*,*C.quando mulier offic. tut.*Ruin. *conſ.*199.*n.*1.*vol.*1.Tiraq.*de retract.conuent.*§ 2.*gloſ.*1. *num.*3. Becc.*conſ.*39.*num.*19. & *conſ.*58. *n.*18.*vol.*1. Menoch. *conſ.*35.*n.*6. Surd. *conſ.*371.*num.*61. Glorit. *reſp.*1.*p.*3.*n.*27.

5 Licèt autem hæc dictio importet conditionem, tamen quando opponitur termino de præterito: exponitur pro *Quamuis*, ad inducendam concor-

diam in diſpoſitione teſtium. Alex. *conſ.*64.*n.*4.*lib.*4. Bolognin.*ad conſ.Ioan. de Anania*, 45. *num.*8. Franc. Nate. *deciſ.*231.*n.*2.*p.*2. Card.Tuſch. *d.lit.D*, *concl.* 373.*n.*3.

Aliquando hæc dictio importat potiùs monitionem, quàm conditionem, ſecundùm Ioſeph. de Seſſe *deciſ.*31.*n.*7. 6

Nonnunquam prolata à lege importat,& deſignat cauſam finalem, vt per Bart. *in l.*1. *ff. de denotat.* Iaſ. *in l.*2.§.*quòd ſi in pactis*,*ff.ſoluto matrimon.* Gozadin. *conſ.*31.*n.*10. 7

Interdum rem dubiam facit, iuxta tradita per Menoch.*de præſumpt.lib.*6.*præſ.*28.*n.*4. 8

Quandoque ponitur pro *Quia*, præcipuè quando ponitur ſuper re certa, vt *in l. commodiſſimè*, vbi Caſtr. *num.*3.*ff. de liber. & poſthum. l. videamus*, *in princip. ff. de in litem iuran.* Corn. *conſ.*119. *num.*1. *vol.*1.Alex.*conſ.*121 a.incip. *Ponderatis*, *num.*32. *verſ.* & *licèt*,*lib.*6.Vital.de Camb. *in tract. clauſul.pag.*20. *col.*1. *num.*1. Octauian Vulpell. *citato loco*, *num.*1. *in fine*,Card.Tuſch. *d.lit. D*,*concl.*373. *n.*4. vbi *num.*5. ſubdit, quod importat quandoque cauſam, & ponitur *Si vero quia.* 9

Non ſemel pro *Quando* exponitur, vt per Bart. *in l.hac verba*,*num.*4. *ff.de legat.*1. Pariſ. *de confident. beneficial.q.*32.*n.*11. 10

Dictio *Si autem* eſt aduerſatiua, quæ continet repetitionem præcedentium, niſi coniectura ſit, quod repetitio non fiat de omnibus, ſed de aliquibus. Ita Bald. *conſ.*155. incip. *Factum proponitur*, *lib.*4. quem refert Card.Tuſch.*d.lit. D*,*concl.*240.*n.*10. 11

Dictio *Si verò* eſt aduerſatiua in iure, & in facto, vt per Alex. *conſ.*134. *n.*23. *lib.*6. & *conſ.*99. *num.*9. *lib.*7. Abb. *conſ.*63.*in fine*,*lib.*1. Gut.*in l.nemo poteſt*, *num.*298. *ff. de legat.*1. Ferrer. *in conſtit. Cathaloniæ*, *gloſſ.*3.*num.*50.Card.Tuſch.*d.concl.*240.*num.*2.& 3. vbi *num.*4.poſt Signorol.*conſ.*110.*num.*12. *verſ. præterea*, reſtringit, quòd non eſt aduerſatiua, quando cadit inter ea, quæ eadem ratione cenſentur, vel quando obuiat Ius publicum, & quando identitas rationis inter caſum,& caſum adeſt, & *n* 3. poſt Zabarell.*conſil.*68.*n.*1. ſubdit, quòd hæc dictio *Si verò*, importat, vt præcedens diſpoſitio excludat ſequentem, & durante prima non intrat ſecunda aduerſatiua. 12

Dictio CCCLXV.

Sic.

1 *Continuatiua & repetitiua forma ac qualitatis præcedentis vocationis eſt dict.* Sic.
2 *Limitatiua eſt dictio* Sic, *habens relationem ad præcedentia*, *& ad ea conceſſionem reſtringens.*
3 *Illatiuè*,*ſeu expoſitiuè ſtat dit.* Sic, *iuncta cum copula præcedenti.*
4 *Declaratiua modorum expreſſorum eſt dictio* Sic.
5 *Demonſtratiua ad oculum quoad formam*, *& modum faciendum*, *eſt dict.* Sic.

Est cõtinuatiua,& repetitiua formæ, ac qualitatis præcedentis vocationis, & ſignificat idem quod *ſicut*, vt per Grat.*conſ.*106.*n.*52.& *conſil.*21.*n.*8.*vol.*2. Ioan. Garc. *de nobilitate in diuiſione*, *n.*51. Menoch. *conſ.*1040. Gutier. *practic. lib.*3.*q.*19. *num.*23. Rota *deciſ.*455.*n.*10 apud Farinac.*p.*1.*recent.* & *deciſ.*432. *n.*6.& *deciſ.*687.*n.*9.*p.*2.*recent.* 1

2 Limitatiua etiam eſt, habens relationem ad præcedentia, & ad ea conceſſionem teſtringens. Grat. *conſ.*106 *n.*12.*lib.*2. Octauiao. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. ſtatim in princip.*

3 Iuncta cum copula præcedenti ſtat illatiuè, ſeu expoſitiuè, *vt in cap. frequens, in princip. verſ. & ſic, de reſtitut. ſpol. lib.*6. Et colligitur ex notatis per gloſſ. *verb. preter, in cap. ex ore, de priuileg.* Ruin.*conſ.*102. *n.*11 *lib.*2.*& conſ.*184 *n* 6.*eod.lib.*2. Sarnen. *de trienuali, q.*10.*n.*7. vbi quòd eſt declaratiua modorom expreſſorum, Honded.*conſ.*64.*n.*7 *lib.*2.Cened.*pract. & canon. quæſt.lib.*1.*q.*21.*n.*17. Rota *deciſ.*128.*n.*4.*q.*2. *diuerſ.* Vulpell. *citato loco*, vbi ſubdit, quòd eſt demonſtratiua ad oculum quoad formam, & modum faciendum, per *l.Gallus,* §.*& ſi caſus, ff. de lib. poſthum.*

Dictio CCCLXVI.

Sicut.

1 *Similitudinem omnimodam, & identitatem importat dict.* Sicut.

2 Sicut *idem importat ac ſi diceretur,* Eodem modo.

3 *Relationem importat aliquando dictio* Sicut,*& limitat totam diſpoſitionem ſecundum relatum.*

4 *Cauſam deſignat dict.* Sicut, *quando opponitur in diſpoſitione de ſui natura ordinata ad aliquid concedendum, & ponitur pro* Quia,*ſi diſpoſitio eſt certa.*

5 *Conditionem importat dictio* Sicut *in confirmatione facta in forma communi, ſecus ſi confirmatio eſt ex certa ſcientia, quia tunc importat cauſam.*

6 *Cauſatiuè ſtat in priuilegiis dict.* Sicut.

7 Sicut, *ad quæ referatur, oſtenditur.*

8 Sicut diximus, *eſt repetitiua præcedentium, cum omnibus conditionibus, & qualitatibus ſuis.*

1 IMportat hæc dictio omnimodam ſimilitudinem, & identitatem. *vt in l. ſi quis obrepſerit, ff. de falſis, & in cap. olim, de verb. ſignif. & in cap. cum in Eccleſia, de preben. lib.*6 notant Angel. *conſ.*338. incip. *Simon. num* 3. Anton. de Butr. *conſ.*19. *num.*4. *verſ. item.* Roman. *conſ.*328. *n.*6. *& ſeq.* Carau. *ſuper Conſtit. Regni, in repet. verſ. Sicut,* Honded.*conſ.*86.*num.*54. *vol.*2. Tiraq *de iure primog. quæſt.*40.*num* 30.Decian. *conſ.*9.*num.*16.*vol.*2.Socin.ſen.*conſ.*155. incip. *Viſis, num.*1. *lib.*2. Menoch. *conſ.*232. *num.*22. Octauian. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Sic, verſ. Sicut, pag.*114. [Peregrin. *conſ.*8.*n.*3. *vol.*5. vbi quod eſt nota omnimodæ ſimilitudinis. [Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. dictio* 29.[Peregr. *conſ.*32.*n.*29. *vol.*2. vbi qood ſtat ſimilitudinariè, & exemplificatiuè.] Card. Tuſch. *pract. conc. tom.*2.*lit. D, concl.*374. *num.*1 *cum ſeqq.* vbi *num.*13.limitat, non omninò importare ſimilitudioem, quando loquitur inter habentes diuerſam poteſtatem. De quo etiam Gemio. *conſil.*79. *n.*9. *verſ. Nec obſtat ſi dicatur.*

2 Idem importat ac ſi diceretur, *Eo modo*, vt notatur *in l. Sicut, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom.* Gozad. *conſ.*8.*n.*18.

3 Aliquando importat relationem, & limitat totam diſpoſitionem ſecundùm relatum, vt per Angel. *conſ.*338.*num* 4.*verſ. pro hoc facit.* Alex. *conſ.*22.*num.* 4. 5. *& 6.lib.*7 Natt. *conſ.*387.*in fine,* Rot. *deciſ.*555 *num* 6. apud Farin. *p.*2. *recent.* Azebed. *l.*1. *num.*50. *tit.*1.*lib.*6.*noua Recop.* vbi ait, quòd denotat formam modum, & diſpoſitionem limitatiuam, & relatiuam, Galganet *de cond. & demonſtr. p.*2. *cap.*1. *quæſt.*18. *num.*13. Vbi dicit, quòd facit repetitionem qualitatum, & conditionem, præcedentis legati & diſpoſitionis in ſequentem. Card. Tuſch. *pract. conc. tom.*2. *lit. D, concl.*374. *à n.*1 vbi *num.*10 poſt Bald. *conſ.* 209. *poſt med. verſ. caſus eſt. lib.*3. declarat, quòd referri debet ſolùm ad id quod ſalua ratione recti ſermonis poteſt referri.

Quando apponitur in diſpoſitione de ſui natura ordinata ad aliquid concedendum, tunc ſemper eam cauſam deſignat, & ponitur pro *Quia*, ſi diſpoſitio eſt certa, prout ſi Papa concedit caſtrum, vel aliud feudum, & addat, ſicut tui maiores habere conſueuerunt, ita Boſſ. *in tit. de Principe, & priuil. eius, n.*351. Alex. *conſ.*145. incip. *Quoniam, n* 4. *verſ. circa tertium, lib.*2. vbi Apoſtil. *in ver. Sicut*, refert Card. Tuſch. *d. lit. D, concl.*374.*n.*6. 4

In confirmatione facta in forma communi hæc dictio importat conditionem, ſecùs verò ſi confirmatio ſi certa, & ex certa ſcientia, quia tunc importat cauſam, vt per Roman. *conſ.*328. *num.*7. vbi Apoſtil. *in verb. Sicut,* Cardin. Tuſch. *d. concluſ.*374. *num.*7. 5

In priuilegiis ſtat cauſatiuè, ne priuilegium reddatur inutile, & ſonat ac ſi dictum eſſet, & *Ita eſt*, vt per gloſſ. D D. *in cap. examinata, de confirm. vtili.* Alex. *conſ.*16.*num.*28.*lib.*5. Card. Tuſch *d. conc.*374. *num.*12. 6

Interdum refertur ad demonſtrationem, quandoque ad modum modi, quandoque ad cauſam finalem, quandoque ad impulſiuam, quandoque ad conditionem, quandoque reſtringit, quandoque non, ſecundùm relationem: nam quando refertur ad cauſam finalem, vel ad conditionem, reſtringit, aliis verò caſibus non reſtringit, ſi fauor non patitur. Ita Bald. *conſ.*209. incip. *Illa verba, in princ. verſ. & hic conſidero, lib.*3. refert Card. Tuſch. *d. concl.*374. *num.*8. 7

¶ Dictio, *Sicut diximus*, eſt reſpectiua præcedentium cum omnibus conditionibus, & qualitatibus ſuis. Robl. *de repreſent. lib.*2.*c.*26.*n.*5.*& c.*26.*n.*46. 8

Dictio CCCLXVII.

Similiter.

1 *Similitudinem facti & modi oſtendit dictio* Similiter.

2 *Repetitiua dictio* Similiter.

3 Similitudo *eſt rerum ſingularium, vel differentium comparatio.*

4 Simile *dicitur, quod in aliquo habet differentiam, ſed in pluribus tenet conuenientiam.*

5 *Similitudinem reſpectiuè facti, modi, & qualitatum abſque vlla diſformitate denotat dictio* Similiter.

OStendit hæc dictio ſimilitudinem facti, & modi, ſignificatque æqualitatem, & identitatem, vt per Crelcen. *deciſ.*41. *de dolo, contumac.* Socin. *conſ.*181. incip. *In cauſa, num.*3.*lib.*2. Alberic. *in ſuo Dictionario, verb. ſimiliter.* Menoch. *conſ.*314. *num.*60. *& conſ.*628. *num.*9. vbi ait, quod ſignificat idem quod *Æqualiter.* Gabr. *conſ.*8. *num.*8. *& conſ.*148. *num* 13. *lib.*2. Mandel. *conſ.*71. *num.*9. Decian. *conſ.*2. *num.*60. *lib.*4. Surd. *conſ.*303. *n.*34. Honded. *conſ.*4. *num.*83. *lib.*1. Ruin. *conſil.*169. *num.*4. *vol.*2. 1

Octauian.

Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb.ſignif.ſub.hac dict.pag.* 114. Seraphin. *deciſ.* 1384.*num.*1. Anton. Monach. *Florent.deciſ.*486.*n.*5. *& deciſ.*47. *num.*13. Card. Tuſch. *practic.concluſ. tom.* 2.*lit.* D,*concl.*375. *num.*6. vbi *num.*4. poſt. Dec. *conſ.*646. ſubdit, quòd hæc dictio præcedente copula, pota, *Et ſimiliter &c.* importat ſimilitudinem ad præcedentia, prout text. eſt *in l.Clem. patronus,in princ.ff.de hæred. inſtituend. & num.*10. poſt Socium.*conſ.*281.*num.*3.*lib.*2.addit, hanc dictionem in tantum ſimilitudinem importare, vt licet differens vſus ſit habitationis, & habitatio, ſi tamen teſtator legat Titio vſum habitationis, & Seio ſimiliter legat habitationem, dictio *ſimiliter* reſtringit habitationem ad vſum habitationis [Fuſar. *conſ.*37.*n.*15. vbi quod importat æqualitatem inter diſpoſitiones, & *conſ.*4.*n.*21. vbi quod importat eundem modum, effectum & diſpoſitionem, & *conſ.*184.*n.* 103. vbi quod importat ſimilitudinem facti & modi.]

2 Repetitiua eſt etiam, vt per Roin. *conſil.*163.*ſub n.*2.*vol.*3. Gabr. *com.lib.* 6 *tit.de clauſul.concluſ.*91.*n.* 21.Surd. *deciſ.*88.*n.* 55. Et inducit diſpoſitionem ſimilem præcedenti, ex Card. Seraphin. *deciſ.* 1384. *n*...[Robl.*de repræſent.lib.*2.*cap.*25.*n.*14.]

3 *Similitudo*, teſte Boëtio *ſuper Topica Tully, lib.*4. quem refert. Ioan.Adr.*in cap. non poteſt, de præbend. lib.*6 eſt rerum ſingularium, vel differentium comparatio, & ſecundum Bald. eſt in diuerſis rebus eadem, vel ſimilis qualitas.

4 *Simile* dicitur, quod in aliquo habet differentiam, ſed in pluribus tenet conuenientiam, vt ex Bald. refert. Bertazol. *de clauſ. inſtrument. clauſ.*4.*gloſſ.*23. *n.*2.Nullum enim ſimile eſt idem, gloſſ. *in l.quod Nerua*, & *ibi* Bart. *ff.depoſi* i Marc.Mantua *ſing.* 318. Caſſan.*in Catalogo gloriæ mundi, p.*1. *conſil.* 48. *verſ. quartus caſus*, Menoch.*de arbitr.lib.*2.*caſu.*84.Gutier. *practic.lib.*2.*q.*176.*n.*4. Ferret. *in conſtit. Cathalonia, gloſſ.* 7.*n* 10. Gonzal.*ad reg.*8.*Cancellar.gloſſ.* 3.*n.*51. Card. Tuſch.*tom.*2.*lit.S,concl.*147. [Robles *d. lib.*2. *cap.*10.*n.*17.

5 Denotat tamen ſimilitudinem reſpectu facti, modi, & qualitatum, abſque vlla difformitate, vt tradunt Innocent. *in cap. ex reſcripto, de iureiurand.* Socin. *conſil.* 81.*n.*3.*lib.*2. Gabr. *conſil.*8.*n.*8. *& conſil.*149. *n* 13.*lib.*2.Rot. *deciſ.*327.*n.*7. apud Farin. *q.*1.*recent.*

Dictio CCCLXVIII.

Simpliciter.

1 Simpliciter,*id eſt*, ſine plica, & duplicatione.
2 *Poſitionis* ſimpliciter, *& non qualificatè eſt reſpondendum.*
3 *Poſitionibus* ſimpliciter *reſpondere quando dicatur oſtenditur.*

1 Significat hæc dictio, id eſt, *ſine plica, & duplicatione*, vt per gloſſ.*verb.ſimpliciter in Clem.ſæpè, de verbor.ſignif.*Aret.*in l.*1.*§.ſi quis ſimiliter*, *n.*20.*ff.de verbor.ſignific.* Octauian. Vulpell. *de prep.& aduerb. ſignif.ſub hac dict.p.*1055. Et eſt repetitiua, ex Surd. *deciſ.*88.*n.*15.

2 *Simpliciter*, & non qualificatè poſitionibus eſſe reſpondendum, tradunt Menoch.*de arbitr.caſu* 251. *à princ.*Galganet. *de condit.& demonſtrat part.*2.*c.*1. *q.*71.*n.*6. Amat. Rodet.*in practic.cap.*7.*n.*65.

3 Dicitur autem ſimpliciter poſitionibus reſpondere, quando reſpondetur ad literam, prout facet poſitio. Ita Iaſ.& Modern.*in l.*1.*§.ſi quis ſimpliciter, n.*8.*ff.de verb.oblig.*Octauian.Vulpell.*citato loco,n.*1.

Dictio CCCLXIX.

Simul.

1 *De vi & effectibus huius dictionis qui plura dicat, refertur.*
2 *Congregationem, & connexitatem denotat dictio* Simul.
3 *Vnire quæ ſequuntur cum præcedentibus eſt de natura dictionis* Simul.
4 Simul,*idem eſt, quod* Vnà,*aut* Pariter.
5 Simul.*interdum vſurpatur pro* Deinde, *vel* Item.

Plura circa ſignificationes huius dictionis cumulat Rebuff.*in comment.ad reſtituere*, 35.*verſ.ſimul ff.de verb.ſignif pag.*201. 1

Denotat congregationem, & connexitatem, vt 2
*in c.*1.*de conſuetud.lib.*6. & habet vim coniunctiuæ, ſeu copulatiuæ, ſecundum Bald. *in l.*1. *§. in itaque, col.*1.*verſ. putant quidam, C.de caduc. tollend.* Roland. à Valle *conſ.*62.*n.*14.*tom.*3.

Et eius natura eſt vnire quæ ſequuntur cum præ- 3
cedentibus.*l.fin.*cum gloſſ.*ff.ad legem Aquiliam*, notant Cephal.*conſ.*365.*n.*7.*lib.*3.Octauian.Vulpell.*de prepoſ.& aduerb.ſignif.ſub hac dict.pag.*116. Flamin. Pariſ. *de confident.beneſic.q.*33.*n.*27.

Simul idem eſt, quod *Vna*, aut *Pariter*, apud bonos 4
linguę Latinæ Authores. Cic. *ad Attic.* Propter propinquitatē totos dies ſimul eramus. Idem *lib.*3.*de Orat.* Et cum Republica pariter vixiſſe, & cum ea ſimul extinctum eſſe. Idem *pro Font.* Niſi aliquoties ex accuſatoribus vobiſcum ſimul audiſſem. Idem *lib.* 2. *de finib.* Omne autem animal ſimul vt ortum eſt, & ſe ipſum, & partus ſuos diligit. Idem *pro Mur.* Simul atque increpuit ſuſpicio tumultus, artes illicò noſtræ conticeſcunt.

Interdum vſurpatur pro *Deinde*, vel *Item*, Cic. *pro* 5
Bal. ſimul illud neſciebas. Idem *ad Quint fratr. lib.* 1.*epiſt.*1. Simul, & illud cogita. Idem *pro Ligar.* Simul ne per inſolentiam quis exiſtimet, memet ſtudium meum laudando extollere.

Dictio CCCLXX.

Sin autem.

1 *Alternatiua eſt dictio* Sin autem.
2 *Aduerſatiua eſt dictio* Sin autem, *& qualitates præcedentes repetit.*

Eſt alternatiua hæc dictio, vt *in l.Prætor edixit*, 1
*§.quod autem, ff.de iniuriis, & in l.*2. *§.*2. *ff.de eo, quod certo loco* notant Menoch. *conſ.*122.*num.*1.*& num. ſeq.*Octauian.Vulpell.*de præpoſ.& aduerb. ſignif.ſub dict.Simul,verſ.ſin autem,pag.*116.

Item eſt aduerſatiua, & qualitates præcedentes 2
repetit, vt per Rot.*deciſ.* 502. *num*2. apud Farinac. *in* 1.*collect. nouiſſimar.* Octauian. Vulpell. *citato loco* vbi ſubdit, quod ſub ea aduerſatiuè diſpoſitum non procedit, ſi habeat locum id, quod diſpoſitum eſt in præcedenti diſpoſitione, per text. *in l. ſi ita ſcriptum*, & *ibi* Bart. *ff. de liber. & poſtum & in l. in*

repetendis, ff. de legat. 3. [Rom. *poſt. conſ.* 15. *Fuſarij, n.* 34. *&* 35. vbi quod eſt aduerſatiua, & repetit eaſdem qualitates, *&* *deciſ.* 151. *n.* 25. *p.* 5. *recent.*]

Dictio CCCLXXI.

Sine.

1 *Negationem, priuationem, & excluſionem importat* Sine, *&* Abſque.
2 *Licentiam debes obtinere, nec ſufficit petere tantum quando dico, quod non poſſis facere ſine licentia.*
3 *Carentiam omnium requirit dictio* Sine, *ad hoc vt verificetur.*
4 *Conditionem importat dictio* Sine, *adiecta verbo futuri temporis.*
5 *Conditionem importat dictio* Sine liberis.

1 Sine, & *Abſque* idem important, & denotant negationem, priuationem, & excluſionem, vt *in l. creditores, ff. de verbor. ſignif. & in l. actor, C. de probat.* notant Rebuff. *in comment. ad l. ager,* 27. *verſ. ſine, ff. de verbor. ſignific. pag.* 156. Salicet. *in l. ſi auus, n.* 2. *in fine, C. de liberis præterit.* vbi ait, quod eſt abrogatiua. Caſſan. *conſ.* 24. *n.* 12. [Rot. apud Paul. de Rub. *deciſ.* 115. *n.* 28. *tom* 2. *diuerſ.* alias *p. c. recent.*]

2 Et denotat, quod actus aliter factus non valet; & ideò ſi dico: Non poſſis facere ſine licentia: importat, quod debes obtinere licentiam; nec ſufficit petere tantum, ſecundum Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, rubr.* 1. §. 8. *in verb. ſans congè, n.* 5.

3 Et iſta dictio *Sine* requirit carentiam omnium, ad hoc, vt verificetur, puta ſi dicatur, Sine licentia patris & matris: requiritur, quod nec pater, nec mater præſtiterit licentiam, Plot. *de in litem iuran.* §. 7. *n.* 27. quem refert Cened. *poſt. lib. canonic. & pract. quæſt. ſing.* 100. *n.* 5.

4 Adiecta verbo futuri temporis, vt ſi dicatur; *Non dentur ſine licentia,* importat conditionem: caſus eſt expreſſus *in l. Centurio, in fine, ff. de manumiſ. teſtam.* Bald. *conſ.* 264. *n.* 3. *lib.* 1. Vnde ſi Papa faciat gratiam abſcenti, quæ valeat ſtatim quod acceptet, ſi dicit quod non valeat ſine litteris, vel quod non dentur litteræ ſine licentia concedentis, dicta gratia eſt ſub conditione, ſi dentur litteræ, & ſi accedat licentia. Ita Rom. *conſ.* 353. incip. *Quoad primum, n.* 8. *& ſeq. verſ. Quoad quartum,* quem refert Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. C, concl.* 583. *n.* 12.

5 Dictio *Sine filiis,* importat conditionem, vt per Bald. *conſ.* 264. incip. *Statuto cauetur, n.* 3. *lib.* 1. quem refert Card. Tuſch. *d. tom.* 2. *lit. D, concl.* 377. *n.* 1.

Dictio CCCLXXII.

Singuli.

1 *Actum cuilibet in ſolidum attribuit dictio* Singulis.
2 *Diuiſionem, & disiunctionem capitulorum importat dictio* Singuli.
3 Singulis *ſi ſit facienda ſolutio, debet fieri in principio cuiuſlibet anni.*

1 Attribuit actum cuilibet in ſolidum, iuxta notata per Surd. *deciſ.* 278. *n.* 5.

2 Importat diuiſionem, & disiunctionem capitulorum, vt poſt. Bald. *in l.* 2. *col. fin. C. de probat. & cõſ.* 461. incip. *Inter Ioannem, n.* 6. *vol.* 1. & Aret. ac Iaſ. *in l. Titia,* §. *fin. ff. de verb. oblig.* firmat Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ.* 4. *gloſſ.* 3. *ſub n.* 11.

Singulis ſi ſit facienda ſolutio, debet fieri in principio cuiuſlibet anni, poſt. gloſſ. *verb. annuos, in l.* 1. *C. quando dies legatorum cedat,* reſoluit Bertaz. *d. tract. de clauſ. inſtrum. clauſ.* 41. *gloſſ.* 3. *n.* 3. 3

Dictio CCCLXXIII.

Si quis.

1 *Generalis admodum eſt dictio* Si quis.
2 *Maſculinum, & fœmininum ſexum comprehendit dictio* Si quis.
3 *Perſonam veram, non fictam comprehendit dictio* Si quis.
4 *dictio* Si quis, *intelligitur de perſonis, non autem de Collegiis, ſeu Vniuerſitatibus.*
5 *Diſtributiuè omnes terminos comprehendit dictio* Si quis.
6 *Signum particulare vnius, an verò diſtributiuum ſit dictio* Si quis, *ſub conditione prolata, oſtenditur.*

Admodum generalis eſt hæc dictio, vt poſt. Bart. *in l.* 1. *n.* 2. *ff. de verb. ſignif.* Zabarel. *in Cle.* 1. *q.* 3. *n.* 9. *de elect.* Curt. iun. *conſ.* 35. Deci. *conſ.* 453. *n.* 7. Flamin. Pariſ. *de confi dent. benefic. q.* 27. *n.* 23. 1

Maſculinum, & fœmininum ſexum comprehendit, ad notata *in l. hominis, ff. de verbor. ſignific.* Dec. *conſ.* 338. *n.* 1. *tom.* 1 *& conſ* 570. *n.* 3. *tom.* 1. *& conſil.* 391. *n.* 4. *tom.* 4. Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior, à n.* 27. & præcipuè *n.* 102. *C. de tranſact.* vbi *n.* 145. ſubdit, quòd perſonam veram; non fictam comprehendit Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 87. *n.* 48. *& conſ.* 625. *n.* 21. *& conſ.* 541. *n.* 24. vbi intelligit, quando eadem eſt ratio. 2 3

Intelligitur de perſonis, non autem de Collegiis ſeu Vniuerſitatibus, ex latè traditis per Bertazol *in repet. d. l. ſi quis maior n.* 144. 151. 154. *&* 173. Menoch. *conſ.* 709. *n.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſ.* 37. *n.* 15. 4

Diſtributiuè omnes terminos comprehendit, vt *in l. qui filiabus,* §. 1. *ff. de legat.* 1. *& in l. ſi. neceſſaria,* §. *ſi annua, C. de pignerat. act.* cum aliis adductis per Tiraq. *in l. ſi vnquam verb. omnia, n.* 40. *in fine. C. de reuocand. donat.* 5

Sub conditione prolata an ſi ſignum particulare vnius, an vero diſtributiuum, dubium eſt. In quo duę reperiuntur opiniones? vna tenet quod ſignum ſit particulare, quod in vno verificatur, quam ſubſtinet Bart. *in l. ſi is, qui ducenta,* §. *vtrùm, col. vlt. n.* 8. *ff. de reb. dubiis,* cui ſubſcripſi, Raphaël Cuman. *in l. qui filiabus* §. *ſi quis ita, ff. de legat.* 1. & melius probari dicunt *in l. ſi neceſſaria,* §. *annua, ff. de pignerat. actione.* Alteram ſententiam tuetur Bart. ſibi contrarius *in d.* §. *ſi quis ita n.* 1. *&* 2. videlicet, quod potius ſignũ ſit diſtributiuum, actum verbi vnicuique in ſolidũ tribuens, cúmque ibidem ſequuntur Paul. de Caſtr. Alex. Iaſ. & alij omnes *in princip.* Et hanc eſſe communem teſtatur. Rip. *in l. hæredes mei,* §. *cum ita, n.* 9. *ff. ad Trebell.* quorum plerique inferunt ad quæſtionem; Si princeps per publicum preclama edixerit, quod ſi quis prius fuerit portam, ciuitatis ingreſſus centena lucrifaciat: ſi eodem tempore tres fuerint ingreſſi, an quilibet ex tribus valeat præmium promiſſum lucrari? Pro concordia tamen prædictarum opinionum vide pulchram diſtinctionem: quam ponit Rip. *in d.* §. *cum ita.* 6

Dictio CCCLXXIV.

Sit.

1 *Canon latæ ſententiæ eſt verbum* Sit, *& importat ipſo iure.*
2 *Exequutionem denotat verbum* Sit.

1 VErbum hoc eſt canon latæ ſententiæ, & importat *Ipſo iure*, veluti ſi dicatur: Ioſamis ſit, Anathema ſit, vt per gloſſ. *verb. relegati, in fine, in l. amiſſione, §. qui deficiunt, ff. de capitis diminut. & verb. priuatus, in cap. licèt canon, de elect. lib. & verb. innodetur, in fine, in cap. 2. de heret. eod. lib.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num.* 180. *C. de reuocand. donat.* Azebed. *l.* 11. *n.* 9. *tit.* 10. *lib.* 5. *noua Recopil.* Gutier. *practic. lib.* 2. *q.* 118. *n.* 11. Carbo *de legib. lib.* 8. *diſp.* 6. *verſ. ſeptima regula*, Ioſeph. de Seſſe *Aragonia deciſ.* 230. *num.* 18. Ioſeph. Aldert. *in allegat. pro omnimoda Regularium exemptione, p.* 1. *c.* 5. *n.* 1. bene Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 3. *q.* 7. *n.* 31. Soar. *de legib. lib.* 5. *c.* 6. *n.* 28. Ioan. de Salas *in ſimili tract. q.* 96. *tract.* 14. *diſp.* 15. *ſect.* 6. *n.* 78. *in fine*, Farinac *fragment. crimin. p.* 2. *verb. lex, n.* 147.

2 Denotat exequutionem, vt per citatos ab Azebed. *ad l.* 13. *n.* 46. *tit.* 4. *lib.* 4. *noua Recop.* qui alios effectus huius verbi adducunt.

Vide ſub dictione *Eſſe*, & *Sum.*

Dictio CCCLXXV.

Siue.

1 *Disiunctiua eſt dictio* Siue, *& disiungit verba, ſed coniungit ſignificatum, eandémque vim, & naturam habet, quam dictio* Seu.
2 *Alternatiuam inducit dictio* Siue, *ſicut dict.* Aut.
3 *Augmentatiuè, ſeu ampliatiuè aliquando ſtat dict.* Siue, *maximè in diſpoſitionibus fauorabilibus.*
4 *Ampliare potius quàm reſtringere eſt de natura dictionis* Siue.
5 *Argumentum à contrario ſenſu, nedum non impedit, ſed immò inducit dictio* Siue.
6 *Declaratiuè, ſeu expoſitiuè, pro* Id eſt, *quandoque ponitur dictio* Siue.
7 *Ordinem ſucceſſiuum interdum denotat dictio* Siue.
8 Siue, *eſt repetitiua, & aduerſatiua præcedentium.*

1 DIctio hæc eandem vim, & naturam habet, quam dictio *Seu*, quia eſt diſiunctiua, & diſiungit verba, ſed coniungit ſignificatum. Ita Caſtr. *conſ.* 162. *num.* 4. *vol.* 2. *& conſ.* 318. incip. *Viſo, n.* 4. *vol.* 1. Ruin. *conſ.* 57. *num.* 3. *vol.* 1. *& conſ.* 18. *num.* 11. *vol.* 5. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 82. *num* 15. Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb ſignif. ſub dict. Simul, verſ. ſiue, pag.* 116. Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 2. *lit. D, concl.* 378. *num.* 1. *cum ſeqq.* vbi *n.* 3. poſt Imol. *conſ.* 44. *num.* 3. declarat, quòd ſolùm importat coniunctionem duobus caſibus, videlicet quando conſtat de mente proferentis, & in legatis fauore legatorum ampliandorum. Et quòd poſita inter eadem non faciat diuerſitatem, cenſuit Rota *deciſ.* 570. *num.* 3. apud Farinac. *part...*

2 Ita alternatiuam inducit, ſicut dictio *Aut*, vt per Socin. iun. *conſ.* 41. *num.* 34. *vol.* 3. [Peregr. *conſ.* 57. *n.* 1. *vol.* 1. Et ſic conditionem alternatiuam importat, adeò vt ſufficiat alterutrum euenire. Franc. Barry *de ſucceſſ. teſtat. ab int. eſt. lib.* 17. *tit.* 2. *n.* 9.] Et idem eſt iud cium huius dictionis cum dictione *Seu*, quia idem omnino ſignificant, ſecundùm Stracb *de adiecto, p.* 4. *q.* 2. *n.* 1. Et ideò quod dictum eſt in dictione *Seu*, de legato facto cum illa, habet locum, ſi fiat per hanc dictionem, vt obſeruat Caualcan. *de vſufructu mulieri relicto, c.* 9. *n.* 48. quem refert Cened. *poſt lib. practic. & canonic. quæſt. ſing.* 42. *num.* 2. D. Lotter. *de re beneſic. lib.* 1. *q.* 40. *n.* 201.

Aliquando ſtat augmentatiuè, ſeu ampliatiuè, maximè in diſpoſitionibus fauorabilibus, vt *in l. ſi quis. ff. de auro, & argento legato*, notant Bart. per text. ibi *in l. nam quis decedens, ff. de legat.* 3. Vital. *in Clem. ſi Religioſus, num.* 7. *de procur.* Rom. *conſ.* 363. *num.* 2. Mandoſ. *in gloſſ. facul.* 9. *& proprium, in verſ. Seu, fol.* 331. Rebuff. *in tract. nomin. q.* 4. *num.* 44. Menoch. *conſ.* 763. *num.* 18. Cened. *d. ſing.* 42. *n.* 3. Card. Tuſch. *d. lit.* D, *concl.* 372. *num.* 16. *& concl.* 378. *n.* 4. Gregor. *deciſ.* 21. *n.* 2. 3

Nam naturæ ſuæ eſt potius ampliare, quàm reſtringere, vt *in d. l. cum quis decedens, §. fin.* Rot. *deciſ.* 275. *n.* 4. apud Farinac. *in* 1. *collect. noviſſ.* 4

Argumentum à contrario ſenſu nedum non impedit, ſed immò inducit Apoſtol. ad Rom. *conſ.* 64. *num.* 8. *in verſ. induceret*, quem refert Card. Tuſch. *d. lit.* D, *concl.* 378. *n.* 5. 5

Declaratiuè, ſeu expoſitiuè pro, *Id eſt*, quandoque ponitur, vt per Bar... *conſil.* 41. incip. *Statuto ciuitatis, num.* 3. *verſ. & quod ponitur, lib* 2. Curt. *ſen.* 23. *n.* 4. Socin. iun. *conſ.* 59. *num.* 22. *vol.* 1. Oſaſch. *deci.* 89. *n.* 4. Cened. *d. ſing.* 42. *num.* 4. *in princ.* Card. Tuſch. *d. concluſ.* 378. *n.* 6. 6

Interdum denotat ordinem ſucceſſiuum, vt *in l. cum pater, §. penult. ff. de legat.* 2. *& in l. hæredes mei, §. penult. ff. ad Trebell.* notant Ruin. *conſ.* 149. *num.* 13. *lib.* 1. & Octauian. Vulpell. *citato loco.* 7

[Dictio *Siue*, eſt repetitiua Rot. *deciſ.* 106. *n.* 8. *p.* 1. *in poſth. Farin.* & aduerſaria præcedentium, ead. Rot. *deciſ.* 448. *n.* 2. *eod. p.* 1. alias *p* 3. *recent.* 8

Dictio CCCLXXVI.

Solitum.

1 Solitum *dicitur, quod pluries obſeruatum eſt.*
2 Solitus *aliquid facere vt quis dicatur, plures actus exiguntur, nec vnus ſufficit.*
3 Solitæ *vt dicantur res, concedi in emphyteuſim requiritur, ſaltem quòd bis fuerint conceſſa ſpatio quadraginta annorum.*
4 Solitum *quandoque ſecundùm ſubiectam materiam verificari poteſt in vna vice, & in vno actu.*

SOlitum dicitur, quòd pluries obſeruatum eſt, vt *in §. pauonum, Inſtit. de rerum diuiſ. & in l. lege §. igitur, ff. de verb. ſignific. & in l. ſi quis donatiuis, ff. de vſufructu, & in l. ſolet, ff. de ſeruis.* Ita Peretr. *ad Extrauag. ambitioſæ, verb. Ac, de rebus Eccleſ. non alienand à n.* 35. *pag.* 197. Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ.* 21. *gloſſ.* 12. *num.* 2. vbi ait, quòd ſolitus aliquid facere, vt quis dicatur, plures actus exiguntur, nec vnus ſufficit. 1 2

Vnde vt res dicantur ſolitæ concedi in emphyteuſim, requiritur ſaltem, quod bis fuerint conceſſæ ſpatio quadraginta annorum, vt tradunt Bartholom. Peretr. *d. loco, num.* 40. Clar. *in §. feudum, quæſt.* 13. *num.* 4. Afflict. *deciſ.* 305. *num.* 10. Bald. *de præſcript. part.* 1. *quinta princip. quæſt.* 10. Gama *deciſ.* 342. *num.* 4. 3

num.4. Cam.Bortell. *in ſummu omnium deciſ. tit.33. num.136.*

4 Quandoque ſecundùm ſubiectam materiam verificari poterit in vna vice, & in vno actu, vt *in l. Melu,§.ſed ſi alimenta,ff.de alim.& cibar.legatis*, notant Kirchoo. *tom.2. com.opin.lib.9.tit.34.num.159.* Gabr.*com.lib.3.tit.de empt. concluſ.2.n.5.* Bertazol.*d. cluuſ.21 gloſſ.12.n.1.*

Dictio CCCLXXVII.

Soluere.

VErbum hoc pertinet ad omnem liberationem, *l.ſolutionis verbum*, vbi Bart.*num.1.verſ.quandoque, ff. de ſolutionib.* Rota *in Romana fideiuſſionis 20. Nouembris 1602. coram R. D. meo Coccino Decano*, impreſſa per Farinac. *deciſ.70.num.5.p.2 recent.* Exigit veram pretij ſolutionem, & excludit confeſſionem, depoſitum, ſeu conſignationem; iuxta tradita per Cald. Pereira *de extinct. emphyt.cap.16.num.92.* vbi ſubdit, quòd videtur compenſationem remouere, & pignorum oblationem, vt nec fideiuſſores præſtare ſufficiat.

Dictio CCCLXXVIII.

Solùm.

1 *Taxatiua, & limitatiua eſt dictio* Solùm.
2 *Hæredis perſonam excludit dictio* Solùm.
3 *Perſonam omnem aliam excludit dictio* Solùm.
4 *Caſus ſimiles non excludit dictio* Solùm, *poſita ratione frequentioris vſus.*
5 *Negatiua, & priuatiua eſt etiam dictio* Solùm, *ſicut dictio* Tantùm.
6 *Negatiuam implicitam habet dictio* Solùm, *quando adiungitur diſpoſitioni affirmatiua.*
7 *Singularitatem denotat dictio* Solùm.

1 TAxatiua, & limitatiua eſt hæc dictio, *in l.fin.C. de legibus, & in c.ſi quis cum, 21.quæſt.2.* notant Dec.*conſil.479.num.2.tom.2.* Albet. *in ſuo Dictionar. in verb.Solum.* Corn.*conſ.167.n.9.vol.3.* Pariſ.*conſ.7. n.12. lib.2.* Gart.137. *n.18. lib.2.* Gallan. *in conſuet. Burgund.rubr. 4.§.1.verb. Seulement, n.1.* Octauian. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb.ſignif. ſub dict. Simul, verſ. ſolùm, pag.116.col 2.in fin.* Rebuff. *in tract. nominat.q.14.n.20* Surd.*conſ.103.n.62.* Azebed. *ad l.2. n.1.tit.13.lib.8.noua Recopil.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.78.n.8.* Declara, vt hæc dictio ea tantummodo excipiat quæ ſub ea ſunt comprehenſa, nam in omnibus aliis firmat regulam & dictum, vt *in l. nam quod liquidum, in fine, ff. de penu leg.* cum aliis adductis per Roland. à Valle *conſ.22. n.54. tom.4.* [Robl.*de repreſ.lib.2.cap.25.n.30.*]

2 Excludit perſonam hæredis, vt per *l. non ſolùm §.tale,ff.de liber.legata*, tradit Surd. *d.conſil.403 n.62.*

3 Omnémque aliam perſonam excludit, vt fuit deciſum in Rota *deciſ.426.n.5* apud Farinac.*p.2.recent.*

4 Poſita tamen ratione frequentioris vſus, non excludit caſus ſimiles per Stephan.Gratian. *diſcept. forenſ.cap.121.n.10.* vbi ſubdit, quòd non reſtringit, diſpoſitionem.

5 Negatiua,& priuatiua eſt etiam, ſicut dictio *Tantùm*, ſecundùm Dec.*conſil.3.n.7 verſ.ſupereſt, & conſ. 469.num.2.*

6 Quando adiungitur diſpoſitioni affirmatiuæ, habet implicitam negationem, vt per Azebed. *d.lib.2.n. 2.* Eſcobar. *de ratiocinus,cap.7.n.44.*

Denotat etiam ſingularitatem, & ideò teſtis deponens talem ſolùm poſſidere, excludit poſſeſſionem cuiuſcumque alterius, *l. ſi ta ſolùm, ff. de hæredib. inſtituend.* Mohed. *deciſ.10. de reſtit. ſpoliator.* Achil. *deciſ.21.n.2.de probat.* Et fuit dictum *in Maceraten. ſpolij 15. Iunij 1615. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Farinac. *deciſ.729. num.2. p.2.recent.* 7

Dictio CCCLXXIX.

Solummodò.

ADiecta hæc dictio poteſtati aliquid faciendi ſolummodò in certas perſonas, veluti relinquendi bona ſolummodò illis de familia, eſt excluſiua aliorum, qui non ſunt de familia, vt per Bald. *conſ.331.* incip. *In quæſtione,num.2.lib.3.* vbi ſubdit, quòd hoc ſciunt magiſtri Grammaticæ, refert Card. Tuſch.*practic.concluſ.tom.2.lit.D,concl.379.n.1.*

Dictio CCCLXXX.

Solus.

1 *Excluſiua eſt omnium aliorum dictio* Solus.
2 *Perſonas & caſus ſimiles non excludit dictio* Solus, *præſertim vbi eſt eadem ratio.*

OMnes alios excludit, vt *in l.2.ff.de vſu, & habitat.& in l.1.ibi,ſoli Domino, ff.de condict.furtiua,& in l.3.ibi,ſolus Princeps, C.ſi aduerſus rem iudicatum, & in l.1.C.vbi & apud quem, & in l.his ſolis, C.de reuocand. donat. & in l.vlt.*vbi Caſtren. *C.de legib.& in cap.ſi ſolus Chriſtus 5.diſt.& in cap.in omnibus 81.diſt. & in c. qua ſicut,in princ.de verb. ſignific.* latè Dec.*in l.1.n.5. C. de bonor. poſſeſſ. contra tabulas.* Seraph.*deciſ.820.num...*Rota *deciſ.449.n.9.*apud Farinac.*p.1.recent. & deciſ.426. n.5.* apud eundem *p.2. recent.*[Magdal.*de num. teſt.in teſtam.requiſ.p.1.c.16. num.182.*] 1

Perſonas verò, & caſus ſimiles non excludit, præſertim vbi eſt eadem ratio, vt tradunt gloſſ. Bart. & Iaſ.*in l. ab eo, C. de prædiis minor.* gloſſ. *in l. illud*, vbi Bald.*n.4.C. de ſacroſ. Eccleſ.* Bart.*in l.ſerui nomine,ff.de vſucap. & in l.ſi conſtante, num.42.* & ibi Iaſ. *n.84.cum ſeqq.ff.ſolut.matrim.* Bald. *in l.nullus,in fine, C.ad l.Iuliam Maieſt.* vbi ait, quòd excludit diſſimilia, non autem ſimilia. Dec.*in d.l.1 n. & 5. cum ſeqq. C. de bonor. poſſeſſ. contra tabulas.* Euerard. *in topicis legalibus, centur.721.limit.2.* 2

Dictio CCCLXXXI.

Specialiter.

1 Specialiter *æquipollet dictio* Expreſsè.
2 Specialiter *qui fieri plus eſt, quam generaliter.*

ÆQuipollet dictioni *Expreſsè*, vt *in l.ſi quando, §.generaliter, C. de inoffic.teſtam. & in l.fin.*vbi gl.*C.de neg.geſt.& in l.fin.*vbi etiã gl.*verb.Specialiter, C.quod cum eo*, gloſſ.*in l.1.in verb. Specialiter,ff.de officio eius,cui mand.eſt iurisd.* notãt Pariſ.*conſ.49.n.9.l.3.* 1

Octau.

Octau. Vulp. de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Simul, verſ. ſpecialiter, pag. 117. Ceual. comm. contra comm. q. 780. n. 240. & plus eſt quid ſpecialiter fieri, quam
2 generaliter, c. 2. vbi gloſſ. x. de offic. Ordin. & c. Quamquam, 30. diſt. notant Octauian. Vulpell. d. loco.

Dictio CCCLXXXII.

Spolietur.

VErbum hoc, quia ſonat in merum factum, & iuris executionem, ideò importat latam ſententiam, & ipſo iure, etiam quòd loquatur per verbum futuri temporis, ad text. in l. 2. ff. de bonis damnat. gloſſ. verb. contenderit, iuncto text. in verb. ſpolietur, in c. de multa, prabend. gloſſ. verb. ſpolietur, in l. quoties, C. de dignitat. lib. 12. Rebuff. in repet. cap. poſtulaſtis, n. 210. de Cleric. excommunic. miniſtr. Tiraq. in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n. 167. C. de reuocand. donat. vbi n. 168. aſſerit, quòd non exigit ordinem iuris. vide Suar. de legib. lib. 5. cap. 6. num. 25. circa med. Farinac. fragment. crimin. verb. lex, n. 131.

Dictio CCCLXXXIII.

Sponte.

1 Sponte factum dicitur, quod nullius petitione, vel inſtantia factum ſit.
2 Libertatem præciſam arguit dictio Sponte, non autem cauſam vrgentem.
3 Voluntatem liberam, & propriam importat dictio Sponte.
4 Sponte dicitur factum vbi fit ab eo, qui ex priuilegio cogi non poterat ad faciendum, etſi citatus fecerit.
5 Exceptionem metus excludit dictio Sponte.
6 Alienationem ſpontaneam denotat dictio Sponte.
7 Notarij de ſtylo in contractibus præſumitur appoſita dictio Sponte.

1 APud Grammaticos, & bonos Latinæ linguæ Authores accipitur pro Motu proprio, vt ſic illud dicatur factum ſponte, quod nullius petitione, vel inſtantia factum ſit. Tamen aliter ſecundum Legiſtas accipitur, quia etiam ſponte aliquid facere cenſetur, qui ad inſtantiam, vel requiſitionem alterius id facit, vt probatur in l. 2. vbi Dec. notabil. 2. C. de pactis, tenet Bertazol. de clauſulis inſtrument. clauſ. 11. gloſſ. n. 1. In quo autem differat Sponte, à Voluntate, vide Galganet. de indiuid. lit. S, n. 44.

2 Arguit præciſam libertatem, non autem cauſam vrgentem, vt per Surd. conſ. 361. n. 17. Vnde liberam, & propriam voluntatem importare aſſerunt Alberic. in Repertor. verb. Sponte, Pariſ. conſ. 107. num. 9. vol. 4. Et fuit dictum in Bononien. cenſus, 24. Aprilis 1600. coram Card. Pamphilio.

3 Quis ſponte alicuius actum facere non cenſetur, qui alicuius cogente imperio facit, vt probatur in l. ſi quis motor. vbi Alciat. ſuper verb nullo cogente imperio, C. de tranſact. vbi etiam Bertazol. in repet. n. 305. Alex. in addit. ad Bart. in l. 1. §. fin. vbi Hippoll. n. 59 ff. de quaſt. Doctores in auth. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſus vend. vbi Corn. in repet. col. 5.

4 Sponte dicitur factum, vbi fit ab eo, qui ex priuilegio cogi non poterat ad faciendum, etſi citatus fecerit, ſecundum Surd. deciſ. 79. n. 6.

Excludit exceptionem metus, vt in auth. ſacramenta puberum, vbi Moderniores & gloſſ. in corpore vnde ſumitur, C. ſi aduerſus vendit. Marant. diſp. 10. n. 10. Octauian. Vulpell. de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Simul, verſ. Sponte, pag. 119. Bertazol. d. clauſ. 1. in fine Card. Seraphin. deciſ. 224. n. 3. 5

Vnde hæc dictio ſolet in omnibus contractibus, & præcipuè in venditionibus apponi ad excludendam vim, & metum, & denotat ſpontaneam alienationem, vt voluit Seraphin. deciſ. 224. num. 3. vol. 1. 6
Et præſumitur de ſtylo Notarij, ſecundum Abb. in cap. cum contingat, col. 17 de iureiurand. Bero. in cap. n. 46. verſ. ſed contra, de reſtitut. ſpoliat. Menoch rem. 1. recuperand. num. 162. Vincent. Carocc. deciſ. ſen caſu 22. n. 27. 7

Dictio CCCLXXXIV.

Statim.

1 Dilationem nullam admittit dictio Statim, & regulariter intelligitur ſine temporis internallo.
2 Statim, aliquando pro Protinus accipitur.
3 Menſem vnum interdū ſignificat dictio Protinus.
4 Statim, cum temperamento intelligitur.
5 Statim, ſignificat, Summariè, ſine proceſſu, & ſententia.
6 Sententia lata ſignificatiua eſt dictio Statim, & denotat ipſo iure.
7 Statim, à ſtando dictum, ſignificat Illicò.
8 Statim, vt ſatis vſitatum eſt.

DIlationem nullam admittit, & regulariter intelligitur ſine temporis interuallo, vt in l. ſi finita, §. non autem ſtatim, ff. de damno infecto, & in l. cum quidam, ff. de legat. 2. Tiraq in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n. 120. C. de reuocand. donat. Surd. deciſ. 57. n. 9. & deciſ. 211. n. 32. & conſil. 437. n. 31. vbi quòd aliquando impropriè admittit interuallum, Nicol. Garc. de benef. p. 2. cap. 5. n. 85. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 41. num. 10. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curia Archiepiſc. Neapol. part. 4. deciſ. 288. n. 5. vbi n. 6. aſſerit, quod denotat celeritatem; quod etiam tenet in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 308. n. 2. 1

Nonnunquam accipitur pro Protinus, vt in l. diuortio, vbi gloſſ. verb. ſi non protinus, ff. de negot. geſtis, & in §. idem ius, verſ. nec impedientis, vbi gloſſ. verb. Protinus, Inſtit. de inutilib. ſtipulat. 2

Interdom ſignificat vnum menſem, vt per Surd. conſ. 550. n. 6. Alexand. in l. diuortio, num. 10. ff. ſoluto matrimon. 3

Intelligitur cum temperamento ſecundum ſubiectam materiam, vt l. quod dicimus, ff. de ſolut. & in l. fin. C. de iudic. gloſſ. verb. ſtatim, in c. quicumque, 77. diſt. Tiraq. d. verb. reuertatur, num. 109. cum ſeq. Menoch. de arbitr. lib. 1. caſu 9. n. 4. Farinac. in praxi crimin. p. 4. deciſ. 10. n. 12. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſſ. 9. §. 1. in annot. n. 217. Stephan. Gratian. d. c. 41. n. 12. [nouiſſimè Narbona de atate ad humanos actus requiſ. anno, 14 q. 18. n. 12. vbi quod licèt regulariter nullam dilationem admittat, plerumque tamen iuxta ſubiectam materiam longum tempus ſignificat.] 4

Significat ſummariè Sine proceſſu, & ſententia. Intrigi. Sicilia deciſ. 44. num. 10. Surd. conſ. 437. n. 31. Non excludit tamen appellationem, vt tenet Gonzal. d. §. in annot. n. 17. quem refert Stephan. Gratian. d. cap. 41. n. 12. 5

Eſt ſignificatiua latæ ſententiæ, & denotat Ipſo iure, 6

iure, vt in *l. commiſſa*, vbi gloſſ. *verb. ſtatim, ff. de publican. & vectigal. & in §. 1. verb. ſtatim, Inſtit. quibus non eſt permiſſum facere teſtament.* Tiraq. *d. verb. reuertatur, n.* 116. Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Simul, verſ. ſtatim, pag.* 117. Surd. *deciſ.* 211. *n.* 32. *& conſil.* 437. *n.* 33. Sayro. *in Claui Regia, lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 27. Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 3. *q.* 7. *num.* 36. *&* 37. Card. Tuſch. *verb. Priuatio, concl.* 719. *num* 2. Salas *de legib. q.* 96. *tract.* 14. *diſp.* 15. *ſect.* 6. *ſub n.* 78 Farinac. *fragment. crimin. pag.* 2. *verb. lex, n.* 114.

7 *Statim* à ſtando dictum, ſignificat *Illicò* apud Ciceronem, & bonos Latinæ linguæ Authores. Cic. *Attic. lib.* 12. Philippus, vt me ſalutauit, ſtatim Romam profectus. Idem *de Amicit.* Itaque ſtatim hoc ſum aggreſſus, Catone abſoluto.

8 *Statim vt*, ſatis vſitatum eſt. Cic. *lib.* 9. *epiſt.* 1. Statim vt ille Prætor eſt factus. Idem *pro Quinct.* Quæſiuit à te ſtatim, vt Romam rediit Quinctius. Interdum adſciſcit *Simul vt*, vel *Simul ac*, Cic. *Attic. lib.* 10. *epiſt* 4. Ego à te ſtatim habeo quod ſcribam, ſimul vt Curionem videro. Idem *Attic. lib.* 15. *ep.* 12. Statim ſe iterum ſimul ac ludorum apparatum iis, qui curatori eſſent, tradidiſſet.

Dictio CCCLXXXV.

Statuimus.

1 Verbum hoc eſt iuris noui inductiuum, vt *in cap. paſtoralis, de iudic. & in cap.* 1. *de offic. de leg. lib.* 6. *& in Clem.* vbi gloſſ. *verb. ſtatuimus, de reſcript.* notant gloſſ. *verb. ſtatuimus, in c. ſtatuimus,* 13. *de offic. de leg. lib.* 6. Alex. de Nævo *in c. nam concupiſcentiam, num.* 28. *de conſtit.* vbi ait, non inde concludi obligare ad culpam. Rebuff. *in concord. rubr. de collat. §.* 1. *lit. A*, Card. Seraphin. *deciſ.* 510. *num.* 4. Nicol. Garc. *de benef. p.* 3. *cap.* 1. *num.* 9. Flamin. Pariſ. *de confident. benefic. q.* 58. *n.* 44.

2 Rem perfectam interdum ſignificat, & habet vim, ſiue firmitatem diffinitiuæ ſententiæ, vt ait gloſſ. *verb. ſtatuimus, in cap. cum ab vno, de ſenten. & re iudic. lib.* 6. Non importat tamen præceptum, vt per Burr. *in cap. nam concupiſcentiam, in fine, de conſtitut.* vbi Abb. *num.* 4. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 25. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 5 *cap.* 6. *q.* 5. Sayr. *in Claui Regia, lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 28. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 40. quamuis Felin. *in d. cap. nam concupiſcentiam, n.* 8. *limit.* 4. & *ibi* Dec. *in* 2. *lectura, n.* 25. *in noua edit.* & Imol. *num.* 8. *&* 9. dicant hoc verbum importare præceptum.

Dictio CCCLXXXVI.

Sub.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 Sub, *ponitur aliquando pro* Coram.
3 *Tempus interdum reſpicit dictio* Coram, *& exponi ſolet pro* Circa, *& accuſatiuo frequenter iungitur.*
4 Sub, *apud Cicer. contrarium habet* Supra.

1 De vi, & effectibus huius dictionis, vide Corn. *conſ.* 187. *n.* 14. *lib.* 1. Rebuff. *in comment. ad l. ad edictum,* 20. *verſ. Sub, ff. de verbor. ſignif. pag. mihi.* 72. Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. p.* 117. Card. Tuſch *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 347. Turſellin. *de particulis Latinæ orationis, cap.* 175. Grat. *de dictionib. dict.* 256.

Ponitur aliquando hæc dictio pro *Coram*, vt in *l. Manichæos, C. de hæret. & in l. generaliter, C. de rebus creditis.* Octauian. Vulpell. *citato loco.* Multoties accipitur pro *Cum, In, Subtus, Sub poteſtate*, vt *in l.* 3. *ff. de in litem iuran. & in l.* 3. *in fine, ff. de eo, quod certo loco, & in l. pronuntiatio, §.* 1. *ff. de verb. ſignif.* 2

Interdum reſpicit tempus, & exponi ſolet pro *Circa*, & accuſatiuo frequenter adiungitur, vt *in l. ædiles,* 2. *§. ſed non tantùm, ff. de ædilit. edicto, & in l. quæ tamen, ff. de donat. inter virum, & vxorem.* 3

Sub apud Ciceronem contrarium habet *Supra.* Cic. 1. *de natura Deor.* Homines ſub terra habitantes, & 2. *Philippic.* Ne, ſi te ſub ſcalas tabernæ librariæ confeciſſet. 4

Dictio CCCLXXXVII.

Succeſſiuè.

Ordinem ſucceſſiuum denotat hæc dictio, vt *in l. auia, in princ.* vbi gloſſ. *ff. de condit. & demonſt.* Surd. *conſ.* 365. *num.* 9. Honded. *conſ.* 49. *num.* 19. *lib.* 2. Quin etiam præcedentium qualitatum repetitionem inducere, cenſuit Rota *deciſ.* 453. *num.* 2. *in fine*, apud Farinac. *p.* 1. *recent.* 1

Dictio CCCLXXXVIII.

Subiaceo.

Verbum hoc ſiue in præterito, ſiue in futuro tempore denotat latam ſententiam, vt per gloſſ. *verb. ſubiaceat, in cap. ſi quis ſuadente,* 17. *q.* 5. *& in c. Clericis, in fine, ne Clerici, vel Monachi, & gloſſ. vlt. in c. non minus, de immunit. Eccleſ. & verb. ſubiaceat in cap. excommunicationi, de raptorib. & in c. indemnitatibus, § poſtremo, de elect. lib.* 6. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur,* 148. *C. de reuocand. donat.* Sayro *in Claui Regia, lib.* 3. *c.* 8. *n.* 21. *verſ. fallit autem*, Suar. *de legib. lib.* 5. *c.* 6. *ſub n.* 25. Iuan. de Salas *in ſimili tract. q.* 96. *tract.* 14. *diſp.* 15. *ſect.* 6. *ſub n.* 78. Farinac. *fragment. crimin. p.* 2. *verb. lex n.* 146. 1

Dictio CCCLXXXIX.

Subitò.

Denotat latam ſententiam, nec vlla iudicis eſt neceſſaria ad exequutionem pœnæ, ſecundum Sayro *in Claui Regia, lib.* 3. *c.* 8. *num.* 27. & faciunt, quæ monet *de diſtribut. quotid. p.* 3. *q.* 7. *num.* 35. *cum duob. ſeqq.* 1

Dictio CCCXC.

Subſequenter.

Significat hæc dictio *Immediatè*, vel *Incontinenti*, vt *in l. hac conditio, ff. de condit. & demonſtr.* Bald. *conſ.* 105. *in princip. verſ. nam dictio, lib.* 1. quod duplicatur *conſil.* 379. *lib.* 5. quem refert Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 381. 1

Dictio

Dictio CCCXCI.

Succedat.

1 *Verbum* Succedat, *intelligitur ab inteſtato.*
2 *Hæreditarium titulum importat verbum* Succedat, *adiunctum vniuerſitati bonorum, vel quota, ſecus ſi adiunctum ſit rei particulari.*

1 VErbum hoc ita prolatum intelligitur ab inteſtato, vt *in l.3.§.de illo, ff. pro ſocio.* Surd. *conſ.*81. *n.*1. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.*3. *q.*3. *num.*31. Et eſt commune, non directum, ſecundùm Ceual. *deciſ.*20. *num.*14. *p.*3. Surd. *d.conſ.*81. *n.*5. *&* 6. Franc. Molin. *d.q.*3. *n.*24.
2 Adiunctum verò vniuerſitati bonorum, vel quotæ, importat titulum hæreditarium, vt per Ang. *conſ.*81. quem ſequuti ſunt alij, teſtante Surd. *dict. conſ.*81. *n.*6. Secùs ſi adiunctum ſit rei particulari, vt quia dictum eſt: Succedat in domo, vel certis reditibus; tunc enim titulum hæreditarium non inducit, vt *per l.cogi, §.generaliter, l.mulier, §. fin. ff. ad Trebel.* reſoluit. Franc. Molin. *d.q.*3. *n.*33. *&* 34.

Dictio CCCXCII.

Sum.

1 *Subſtantiuum eſt verbum* Sum, *& de præſenti effectiuum, & productiuum.*
2 *Subſtantiam importat verbum* Sum.
3 *Dominium denotat verbum* Sum.
4 *Veritatem denotat verbum* Sum.
5 *Proprietatem denotat verbum* Sum.

1 VErbum hoc ſubſtantiuum eſt, & de præſenti effectiuum, & productiuum, vt *in l.his verbis, in princip. ff. de hæred. inſtituend.* notant Bald. *in conſ. ſeu quæſtione ſchiſmatis, poſita ſub rubric. C. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit, in §. ſed in contrarium, n.*13. *in verſ. item reſpondetur*, vbi ait, non eſſe aliud verbum ita ſubſtantificum in mundo, ſicut hoc verbum. Refert Dionyſ. Paul. *de vera Patriarchal. ſedium erect. cap.*5. *n.*60. & ſentit Gutier *practic. lib.*2. *q.*118. *n.*10. [Hermoſil. *l.*55. *gloſſ.*2. *tit.*5. *p.*5. vbi quod hoc verbum eſt ſubſtantiuum, & de præſenti effectu, & includit perfecti ſubſtantiam.]
2 Subſtantiam importat, vt per Azebed. *ad l.*1. *n.*10. *tit.*16. *& ad rubr. tit.*19. *n.*70. *lib.*8. *noua Recopil.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ.*1. *n.*38. Gutier. *practic. lib.*3. *q.*17. *num.*116.
3 Dominium denotat, vt *in d.l.his verbis*, tenet Parlad. *lib.*2. *rerum quotid. cap.*5. *num.*15. Proprietatem, & eſſentiam, ex Ceual. *commun. contra tom.*4. *q.*906. *num.*25.
4 Veritatem denotat vt *in l.ſi maritus, §.legis Iuliæ, ff. ad legem Iuliam de adulter.* notant Rebuff. *in comment. ad l.rectè dicimus*, 25. *verſ. ſecundo, ff. de verbor. ſignif.* Gutier. *in repetit §.ſui, n.*14. *Inſtit. de hæredum qualit. & different.*
5 [Proprietatem denotat. Hermoſil. *l.*53. *gloſſ.*1. *n.*9. *tit.*5. *p.*5.]
Vide dictionem *Eſſe*, 109.

Dictio CCCXCIII.

Summariè.

HÆc dictio ſolet apponi in reſcriptis Principum, & ſignificat, vt Iudex ſummariè, & breuiter in cauſa procedat, cuius vigore abbreuiantur dilationes, non tamen ita vt probationes fieri nequeant, nec vt aliquid ex ſubſtantialibus omittatur, ſecundùm Bart. *in Extrauag. ad reprim. in verſ. ſummariè.*

Dictio CCCXCIV.

Super.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Dict.* Super, *appoſita alicui ſolutioni, vel debito ſuper certo tempore: operatur quòd illud corpus dicatur hypothecatum.*
3 *Ampliatur in donatione cauſa mortis.*
4 *Liber eſt hypothecatus, ſi dico me mutuare tibi decem ſuper illo.*
5 *Legatum factum ſuper tali re, inducit ſpecialem hypothecam illius rei.*
6 *Hypothecam ſpecialem rei, quæ exprimitur, & generaliter omnium rerum ſi exprimatur, importat dict.* Super.
7 *Fructus beneficij ſunt hypothecati pro penſione aſſignata ſuper illis.*
8 *Hypothecam importat dict.* Super, *non ſolum ſi agatur contra debitorem, ſed etiam ſi contra tertium.*
9 *Hypothecam non importat dict.* Super. *in ſtatuto odioſo, & correctorio iuris.*
10 *Temporis contingentiam non denotat dictio* Super.
Super, *interdum importat.*
11 Vltra.
12 Prout.
13 Præter.
14 De.

DE vi, & effectibus huius dictionis, vide Tiraq. *de retract. tit.*1. §.1. *gloſſ.*11. *n.*78. Rebuff. *in comment. ad l. appellatione parentis*, 51. *verſ. ſuper, ff. de verbor. ſignif. pag.*268. Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.*120. Bertazol. *de clauſulis inſtrum. clauſ.*26. *gloſſ.*5. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.*2. *lit. D, concl.*383. 1
Appoſita hæc dictio alicui ſolutioni, vel debito ſuper certo corpore, operatur, quòd illud corpus dicatur hypothecatum, veluti ſi fuerit dictum: Obligo creditum ſuper tali re; tunc illa dictio *Super*, operatur, ac ſi dixiſſet: Hypotheco hanc rem Ita Bart. *in l.codicillis, §. inſtitutis, ff. de legat.*1. Bald. *conſ.*182. incip. *Caſus talis eſt, num.*2. *lib.*5. Caſtrenſ. *conſ.*106. *ſub num.*3. *verſ. conſtat autem, lib.*1. Aym. *conſ.*20. *num.*10. Natt. *conſ.*109. *num.*10. *& conſ.*341. *num.*6. *lib.*2. Afflict. *deciſ.*162. *num.*6. Gig. *de penſ. quæſt.*51. *num.*17. Rom. *conſ.*359. *num.*2. Iaſ. *in auth. ſacramenta puberum, num.*26. *C. ſi aduerſus venditionem.* Neguſan. *de pignor. in* 4. *membro ſecundæ partis princip. n.*164. *verſ.*33. *caſus, & in* 1. *membro* 3. *partis, num. verſ. item conſtituitur.* Brunor à Sole *in locis communib. verb dictio*, 30. Housed. *conſ.*85. *n.*3. *vol.*2. Flamin. *de reſignat. tom.*1. *lib.*6. *q.*2. *num.*96. Surd. 2

conſ.162. num.10 & conſ.243. num.12. & conſ.330. num.19.

3 Amplia primò, in donatione cauſa mortis, quod fuiſſe in ſacra Rota reſolutum refert Card. Tuſch. *practic. concluſ.tom.2.lit.D,concl.383.n.2.*

4 Amplia ſecundò, in mutuo, & alio contractu celebrato, vt ſi dico me mutuare tibi decem ſuper tali libro, liber eſt hypotecatus. Sic Neguſan. *in tract. de pignor.in 1.membro 3.partis princip.n.5.* quem refert Card. Tuſch. *d. concluſ. 383.n.3.* Et de mutuante ſuper tali prædio, vel aliare, quòd dicatur habere hypothecatum prædium, & rem, ſuper qua fecit mutuum tradunt Roman. *ſing. 631.* Franc. Cremen. *ſing 45.* Card. Tuſch. *d. concluſ. 381.n.10.*

5 Tertiò amplia, in legato facto ſuper tali re, quia inducit ſpecialem hypothecam illius rei, vt per Iaſ. *in d. auth. Sacramenta puberum, num.26.* quem refert Card. Tuſch. *d.concluſ.383.n.4.* vbi *n.5* dicit, importare hypothecam maximè in legato alimentorum, ſuper tali re, & quòd illa res non poſſit alienari.

6 Amplia quartò, vt non ſolùm probat, quando dicitur, ſuper tali re particulari, ſed etiam quando dicitur generaliter, ſuper omnibus bonis. Nam ſicut hæc dictio importat hypothecam ſpecialem rei, quæ exprimitur, quando ſuper re particulari profertur; ita etiam importat generalem omnium bonorum, quando profertur ſuper omnibus bonis. Ita Rot. *deciſ. 160.n.3.p.2.diuerſ.* [Anel. Amat. *conſ.68.n.11.*]

7 Amplia quintò, in pẽſione aſſignata ſuper fructib. certi beneficij, quia fructus beneficij ſunt hypothecati, vt per Rom. *conſ.388.in princip.* qui licèt dicat hoc procedere, quando penſio eſt pro alimentis, aliàs ſecus, tamen procedere ſimpliciter tenent Rebuff. *ad leges Galliæ, tit. de conſtit. reddit. gloſſ. 14. n. 38.* Corn. *conſ.192.lib.1.* quos refert Card. Tuſch. *d concluſ.383.n.3.*

8 Amplia ſextò, importare hypothecam, non ſolùm ſi agatur contra debitorem, ſed etiam ſi contra tertium poſſeſſorem, vt per Rip. *in l.1.§.hæres, n.14.ff.ad Trebell.* Card. Tuſch. *d. concluſ.384. num.9.* [Peregr. *conſ.97.n.8.vol.1.*]

9 Limita tamen in ſtatuto odioſo, & correctorio Iuris communis, quia ſufficit, quòd aliquid operetur, & ideò conſtitutio, ſeu ſtatutum Senatus, quòd communitas negligens capere malefactorem incurrat tantam pœnam, quam tamen poſſit recuperare ſuper bonis delinquentis, fratrum, & filiorum eiuſdem, quia non habet communitas hypothecata bona, ex illa dictione *Super.* Ita Rom. *conſ.508.* incip. *Præſens conſultatio* quem refert Card. Tuſch. *d. concluſ.383.n.11.*

10 Non denotat hæc dictio contingentiam temporis, putà ſi exigatur iuramentum ſuper contractu, quod antè, vel poſt præſtari poſſit, tradunt omnes poſt gloſſ. *in auth. Sacramenta puberum, C.ſi aduerſus vendit.* teſte Bertazol. *d.clauſ. 26.gloſſ.5. n.1 in fine,* vbi *n 2.* ſubdit, quòd ſignificat acceſſionem, & ipſam rei, quæ geritur, ſubſtantiam, & *num.3.* quòd aliquando importat rei obligationem.

11 Interdum exponitur pro *Vltra, vt in l.diuortia, §. quod in anno, verſ. item ſi, ff.locati, & in l.1.ff.de peric. & commodo rei vend.* ſecundùm Ruin. *conſ.94.num. 2.lib.4.* quem refert Octauian. Vulpell. *citato loco.*

12 Aliquando ſignificat idem quod *Prout, l.1.ff.de tutelis, l.ſæpe, ff.de verbor.ſignif.§.* [illegible] *Inſtit.de tutelis, §.certè. Inſtit.qui teſtam.tut dari poſſunt.*

13 Nonnunquam ſumitur quod *Præter, vt in l. penult.ff.de pericul.& commoda rei vendita,* Apoſtill. ad Ioan. Andr. *in proæm. Decretal.* Corn. *conſ.189.n.4.* Cardin. Tuſch *d.concluſ.383.n.12.*

Dicimus, *Super rebus,* id eſt, *de rebus, vt in l.diuo Pic.§.ſi ſuper rebus, ff.de re iudic. & in l.3.in fine.ff.de teſtib.* illa tamen conſtituta differentia, quòd dictio *De* ſignificat deciſionem, & hæc dictio *Super* acceſſionem, vt notat Bertazol *d.gloſſ.5.num.2.* Et quòd etiam apud Ciceronem interdum vſurpetur pro *De,* deprehenditur ex illo *Attic. lib.16.* Simulque cogites, quid nobis agendum ſit ſuper legatione *Et alibi:* Hac ſuper re ſcribam ad te. 14

Dictio CCCXCV.

Suprà.

1 Suprà, & Super, *videntur ſynonyma dictiones, & eiuſdem ſignificationis.*

2 *Relatiua ad præcedentia cum omnibus ſuis qualitatibus eſt dict.* Suprà.

3 *Incluſionem, ſeu implicationem importat dict.* Suprà.

4 Suprà, *contrarium habet* Sub, Subter.

S*Vprà* & *Super,* videntur ſynonymæ dictiones, & eiuſdem ſignificationis, tam apud Latinos, quàm apud legiſtas, vt per Tiraquel. *de retract.tit.1.§.1. gloſſ.11.n.77.& 78.* Bertazol. *de clauſ.inſtrum. clauſ. 26. gloſſ.5.in princ.* licet Laur. Valla *lib.2.elegant.cap. 91.* relatus à Iaſ. *in auth. Sacramenta puberum, col.6. verſ.contrarium dicit, C.ſi aduerſus venditionem,* velit, eas differre: quia dictio *Super,* contiguitatem ſeu contingentiam aliquam importat; dictio verò *Suprà* interuallum, & inſtantium; vt ſedeo ſuper lapidem; auis, vel nebula eſt ſuper nos: quæ differentia videtur confundi ex text. *in l.3.§.videamus, ſi proiectam, & §.ſed ſi ſupra eas ædes, ff. uti poſſidetis, & in l.quemadmodum, §.1.ff.ad leg. Aquiliam,* vbi dictio *Supra,* ſtat congruè, & denotat contiguitatem; & non interuallum, & ſe habet tanquam ſuperficies ad aream; & videtur idem probari *in l.peregre, in princ.ff.de acq. poſſ.* 1

Eſt relatiua ad præcedentia cum omnibus ſuis qualitatibus, vt per Bart. *in l.1.§.hoc edicto.ff.de poſtulando,* Ruin. *conſ.18.n.12.vol.2.& conſ.147.n.3. volum.5.* Pariſ. *conſ.93.num.25.vol.1.* Crauet. *conſ.88. num.3.& conſ.329.num.10.& 11.* Rol. *conſ.30 n.25. tom.4.* Octauian. Vulpell. *de præpoſ.& aduerb.ſignif. ſub hac dict.num.1.* Menoch. *conſ.544.num.59.* Surd. *conſ.352. num.8. & conſ.362. num. 9. & conſ. 578. num.2.* Galganet. *de cond.& demonſtr. part.2. cap.1. quæſt.8. num.7.* Card. Tuſch. *practic. concluſ tom.2. litt.D, concl.384.num.1.* vbi *num.3.* declarat. Peregr. *conſ.83.*incip. *Quoniam, num.37.lib.3.* [Duran. *Rota deciſ.300.n.11.*] 2

Importat incluſionem, ſeu implicationem, vt per Ang. *conſ.194.* incip. *Quoniam, n.5.* Manoch. *de præſumptionib. lib.4. præſump.145. num.3.* Card. Tuſch. *tom.2.lit.D, concluſ.190.n.2.* 3

Supra, contrarium habet *Sub, Subter,* aut *Infra.* Cic. 2. *de nat. Deor.* Mare quod ſupra terram eſt. Id. *lib.6.de Repub.* Supra Lunam ſunt omnia æterna. Id. ad Q. Fr. *lib.1. epiſt.1.* Ecce ſupra caput homo leuis ac ſordidus. 4

Dictio CCCXCVI.

Supradicta.

1 *Relatiua præcedentium eſt dictio* Supradicta.

2 *Reſtrictiua*

2 *Reſtrictiua diſpoſitionis ad caſum prius expreſſum eſt dict.* Supradicta.
3 *dict.* Prædicti, *reſtringitur ad eos, de quibus proxime mentio facta fuerat.*
4 *Dict.* Prædicti, *refertur ad eos, qui ocularitor leguntur.*
5 *Repetitiua, & relatiua præcedentium eſt dict.* Suprascripti.
6 *Hæredum ſupraſcriptorum appellatione non veniunt hæredes hæredis.*

1 HÆc dictio ſtat repetitiuè, ac relatiuè ad omnia quæ ſuprà dicta fuerunt, & ideò dicitur relatiua præcedentium, vt voluerunt Dec. *conſ.* 423. *n.* 3. *tom.* 2. Pariſ. *conſ.* 1. *n.* 134. *lib.* 3. Ruin. *conſ.* 55. *n.* 3. *l.* 3. Tiraq. *de retract. lig.* §. 8. *gloſſ.* 7. *n.* 24. Crauet. *conſ.* 94. *n.* 8. Vetal. *deciſ.* 41. *n.* 2. *p.* 2 Flamin. *de reſignat. lib.* 11. *quæſt.* 11. *n.* 23. [Rot. *deciſ.* 333. *n.* 3. *p.* 1. *in poſt Farin.* aliàs *p.* 3. *recent.* vbi quod eſt relatiua præcedentium, & habet vim particularis expreſſionis, *& deciſ.* 206. *n.* 9. *ead. p.* 1. vbi quòd eſt repetitiua præcedentium qualitatum, Narbona *l.* 25. *gloſſ.* 1. *num.* 8. *tit.* 21. *lib.* 4. *Recop.* vbi quod refert perſonas antea enumeratas cum eiſdem qualitatibus, & conditionibus.

2 Imò reſtringit diſpoſitionem ad caſum priùs expreſſum, iuxta tradita per Dec. *conſ.* 377. *n.* 5 *tom.* 1. Reip. *in l. filiusfam.* §. *Diui, n.* 1. *in ff. de legat.* 1. Cephal. *conſ.* 292. *n.* 9. Roland *conſ.* 34. *n.* 30. *tom.* 4. Mareſcot. *variar. reſol. lib.* 1. *cap.* 51. *n.* 7. Duran. *Rota deciſ.* 286.
3 *n.* 2.] Et ad eos de quibus proximè mentio facta fuerat, ex Bart. *in l.* 1. § *hoc edicto, n.* 1. *de poſtulando.* Pariſ. *conſ.* 37. *n.* 59. *lib.* 2.

4 Et refertur ad eos, qui ocularitet leguntur, ſecundùm Alex. *conſ.* 173. *num.* 4. *& ſeq. lib.* 5. *& conſ.* 176. *in fine, lib.* 7. Et fuit dictum *corã Vbaldo ſen. in Romana pecuniaria* 31. *Maij* 1617. *& in Bononien. ſucceſſionis* 9. *Decemb.* 1622. *& in Romana præsenſi fideicommiſſi de Columna* 31. *Martij* 1623. *coram eadem.*

5 De dict. *Supraſcripti*, quòd etiam ſit repetitiua, & relatiua præced. ntium, tradunt Menoch. *conſ.* 160. *n.* 33. Maſcard. *de probat. concl.* 1265. *n.* 34. Ita vt non ſufficiat caſus cótineri per interpretationem, ſed requiratur illos corporalibus oculis perſpici poſſe, *l. qui liberis,* §. *hac verba, ff. de vulgari.* & ibi Bart. *circa finem,* & Alex. *num.* 12. *& conſ.* 27. *d. n.* 4. *&* 5. *lib* 5. *&*
6 *conſ.* 176. *in fine, lib.* 7. Vnde apellatione hæredum ſupraſcriptorum non venire hæredes hæredis, tradunt Ruin. *conſ.* 206. *n.* 9. *vol.* 1 Socin. iun. *conſ* 102. *n.* 3. *vol.* 3. Roland *conſ.* 30 *num.* 21. *& ſeq. vol.* 4. Card. Mantic. *de coniect. lib.* 8. *tit.* 14. *in fine,* Surd. *conſ.* 123. *num.* 13. *& conſ.* 356. *num.* 19. *& conſ.* 417. *n.* 2. *&* 3. *& conſ.* 464. *n.* 2. *& deciſ.* 85. *n.* 3.

DICTIO CCCXCVII.

Suſpendatur.

1 VErbum hoc eſt futuri optatiui modi reſpiciens actum, ac Iudicis miniſterium, ideo importat ſententiam ferendam, iuxta reſoluta per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, num* 39. *C. de reuocan. donat.* Lodou. Carbo. *de legib. lib.* 8. *diſp.* 6. *verſ. tertia regula.* Sanch. *de Matr. lib.* 3. *diſp.* 45. *n.* 2. Monet. *de diſtrib. quotid. p.* 3. *quæſt.* 7. *num* 21.

DICTIO CCCXCVIII.

Suus.

1 *Dominium denotat dict.* Suus.
2 *Poſſeſſionem denotat dict.* Suus.
3 *Perſonalitatem importat dict.* Suus.
4 *Reſtrictiuè ſtat dict.* Suus, *& ſignificat quandam immedietatem.*
5 *Fideicommiſſaria adiecta dictio* Suus, *quos demonſtret, remiſſiuè.*
6 *Fœminam comprehendit dict.* Sui, *in odioſis odio irrationabili.*
7 *Dictio* Sibi *importat omne acquiſitum eſſe ſuum.*
8 *Dictio* Suis, *in teſtamento refertur ad teſtatorem*
9 *Inſtituens fratrem & ſuos, cenſetur inſtituiſſe fratrem pro dimidia, & filios eius natos pro alia dimidia.*

DEnotat hæc dictio dominium, vt *in l. quintus* 2. §. *argento* & *ibi* Bart. *num.* 3 *ff. de auro & argento legato.* notaot Menoch. *conſ.* 129. *n.* 7. *& de præſumptionib. l.* 4. *præſump.* 162. *n.* 28. Cald. Pereira *de empt. & vend. cap.* 3. *n.* 2. *& cap.* 10. *n.* 2. Gregor. *deciſ.* 115. *n.* 6. Rota *deciſ.* 90. *n.* 2. apud Farin. *p.* 2. *recen.* [Duran. *Rota deciſ.* 82. *num.* 3. Rot. *deciſ.* 12; . *n.* 3. *p.* 2. *in poſt. Farin.* aliàs *p.* 4. *recentior.*] 1

Poſſeſſionem denotat, vt per Bald *in l.* 1. *circa princip. ff. de ſtatu hominum.* Ancha. Regico, *q.* 7. *n.* 6. *p.* 2. Rot. *deciſ.* 90. *ſub n.* 2. apud. Farin. *p.* 2. *recent.* 2

Perſonalitatem importat: ſecundum Seraph. *deciſ.* 1337. *num.* 4. Feret. *in conſtit. Cathaloniæ gloſſ. num.* 216. Crauet. *conſ.* 929. *n.* 11. quem refert Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concluſ.* 260. *num.* 4. [Rot. *deciſ.* 25. *n.* . apud Paul. de Rub. *tom.* 3. *diuerſ.* aliàs *p.* 7. *recent.* 3

Stat reſtrictiuè, & ſignificat quandam immedietatem, ex Menoch. *conſ* 328. *num.* 14. Et reſtringit obligationem ad præſens tempus. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 104. *num.* 19. Item coarctat contractum venditionis ad res venditoris, vt per Cald. Pereira *d. cap.* 10. *num.* 1. vbi etiam ampliat in re legata, & emphyteuſi. 4

Fideicommiſſariæ adiecta quos demonſtret, vide Menoch. *conſ.* 106. *num.* 214. & quando reſtringat, *num.* 279. 5

Dictio *Sui*, in odioſis, odiò irrationabili non comprehendit fœminam, iuxta tradita per Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſact. n* 113. 6

Dict. *Sibi* importat omne acquiſitum eſſe ſuum, & ad eam perſonam referenda eſt ad quam magis conuenit vt referatur. Ita Natt. *conſ.* 509. *n.* 24. *tom.* 2. Gabr. *conſ.* 65. *num.* 11. *lib.* 2. Quæ ſi apponatur in ſubſtitutionibus, poteſt ſumi ſingulariter, & pluraliter, vt per Corn. *conſ.* 273. *ſub num.* 2. *circa med. vol.* 1. 7

Dictio *Suis*, in teſtamento refertur ad teſtatorem, & non ad alium, vt per Seraph. *deciſ.* 553. *n.* 6 8

Inſtituens fratrem, & ſuos, cenſetur inſtituiſſe fratrem, pro dimidia, & filios eius natos pro alia dimidia, vt per Dec. *conſ.* 242. incip. *Proponitur, in princ.* vbi exponit illam dictionem, *Et ſuos*, maxime, *n.* 3. *verſ. nam licet ſui*, refert Card. Tuſch. *d. lit. D, concluſ.* 382. *num.* 1. 9

Dictio CCCXCIX.

Talis, Taliter.

1 *Limitatiua, & præcedentium reſtrictiua eſt. dict.* Taliter.

2 *Repetitiua certæ & determinatæ qualitatis eſt dict.* Talis.

3 Talem eſſe, *& pro tali haberi differt*

4 Tale *non dicitur propriè, quod non eſt ſimpliciter tale.*

1 HÆc dictio eſt limitatiua, & præcedentium reſtrictiua, vt *in cap. de tempor. ordinat.* notant Grat. *conſ.* 54. *num.* 13. *lib.* 1. Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 121. *col.* 1. & accipitur quandoque pro *Sic*, vt *in l. ſi hominis, ff. de iniur. & in l. Æmilius*, §. 1. *C. de bonis quæ liberis.* Alber. *in ſuo Diction. verb. Taliter.* [Peregr. *conſ.* 15. *n.* 9. *& conſ.* 74. *n.* 7. *vol.* 5.]

2 Dictio *Talis*, eſt repetitiua certæ, & determinatæ qualitatis, vt per Card. Seraph. *deciſ.* 822. *num.* 2. [Rot. apud Paul. de Rub. *deciſ.* 329. *num.* 20. *tom.* 2. *diuerſ.* vbi quod eſt demonſtratiua ad oculum, & 3 reſtringit diſpoſitionem, aliàs *p.* 6. *recent.*] Vnde talem eſſe, & pro tali haberi differt, & non infertur de vno ad aliud Menoch. *conſ.* 35. *num.* 21. Tale enim non dicitur propriè, quod non eſt ſimpliciter tale. Idem Menoch. *conſ.* 461. *n.* 17.

Dictio CCCC.

Tam, & quàm.

1 *Dictiones* Tam, *& quàm, actum æqualiter tribuunt vtrique copulatum,*

2 *Copulatiuè interdum ponuntur dict.* Tam, *&* quàm.

3 *Augmentatiuè quandoque accipiuntur dict.* Tam, *&* quàm.

4 *Separatiuè nonnunquam ſtant dict.* Tam, *&* quam

5 *Copulatiuè interdum ſtant dict.* Tam, *&* quàm.

6 Tam, *& quàm implicant caſum magis dubitabilem.*

7 *Dubitationem, quæ poſſit venire, extendunt aliquando, vel tollunt dictiones* Tam, *&* quàm.

8 *Verba*, tam per teſtamentum, quàm per donationem, *quod importent, oſtenditur.*

1 ACtum æqualiter tribuunt vtrique copulatum, vt *in l. ſancimus, C. de teſtament.* notant Surd. *conſ.* 317. *n.* 26. *& conſ.* 401. *num.* 12. Anton. Monach. *Lucen. deciſ.* 58. *n.* 11. *Bononien. deciſ.* 51. *num* 51. ſignificant enim æquiparationem, & qualitatem quandam. Menoch. *conſ.* 793. *n.* 1. *&* 23. & cùm ſint diuiſiuæ actum tribuunt æqualiter cuilibet enunciatiuè, idem Menoch. *conſ.* 410. *n.* 9.

2 Ponuntur interdum copulatiuè, ex adductis per Surd. *conſ.* 406. *n.* 4. Ideò ſi ſtatutum dicat, quòd debitor fugiens obliget fratres ſtantes ad eumdem panem, pro debitis tam factis, quam faciendis, intelligitur de factis ante fugam & faciendis ante fugam, vt ſit comparatio in tempore: licèt quoad intellectum temporis ſtatuti poſſit intelligi, de factis, & faciendis ante ſtatutum, in futurum, dummodò ante fugam fiant, vt tollatur abſurdum. Ita Cuman. *conſ.* 146 incip. *imen, n.* 2. quem refert Card. Toſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 587. *n.* 1.

3 Quandoque accipiuntur augmentatiuè, vt per Aym. *conſ.* 1?1. *num.* 9. Menoch. *conſ.* 195. *num.* 7. Octauian Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 121. [Rota apud Paul de Rub. *deciſ.* 120. *num.* 1. *tom.* 2. *diuerſ.* vbi quòd hæ dictiones ſtant augmentatiuè, *& deciſ.* 109. *num.* 9. apud eundem Paul. dè Rub. *tom.* 3. *diuerſ.* aliàs *p.* 7. *recent.*]

4 Nonnunquam ſeparatiuè, ex adductis per Vulpell. *citato loco*, & per Menoch. *de arbitr. caſu* 314. *num.* 11. Anton. Monach. *Lucem. deciſ.* 58. *num.* 11.

5 Interdum copulatiuè, Simon de Præt. *de interpret. vltim. volunt. lib.* 9. *dubit.* 4. *n.* 89. Et tunc non ſucceſſiuè, ſed ſimul coniungunt. Surd. *conſ.* 407. *num.* 5. *in fine*, vbi *num* 4. ſubdit. importare maiorem coniunctionem vtriuſque extremi.

6 Implicant caſum magis dubitabilem, per ea, quæ Surd. *conſ.* 317. *n.* 17.

7 Extendunt aliquando, vel tollunt dubitationem, quæ poſſet venire, veluti ſi alicui concedatur priuilegium in omnibus, & per omnia, prout habet talis, & ſubiungitur tam quoad iuriſdictionen, quàm quoad alia, quia non reſtringuntur. Ita Anton. de Butr. *conſ.* 19. *num.* 4. quem refert. Card. Tuſch. *dict. concluſ.* 586. *n.* 3.

8 Verba *Tam per teſtamentum, quàm per donationem*, æquipollent verbis, *Tam in vita, quàm in morte*; quæ eſt coniectura cogitantis de ſpeciali, & non de generali diſpoſitione ex teſtamento, vel ab inteſtato. Ita Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 7. *tit.* 7. *ſub num* 14. Surd. *conſ.* 273. *ſub. num.* 40. *verſ. ſertio reſpondeo.* Anton. Monach. *Bononien. deciſ.* 61. *num.* 32.

Dictio CCCCI.

Tamen.

1 *Limitatiua, reſtrictiua, ſeu exceptiua ſuperiorum eſt dict.* Tamen.

2 *Aduerſatiua iuris & facti eſt dict.* Tamen, *& aduerſatiua in eodem genere, retentis eiſdem terminis.*

3 *Modum & conditionem importat dict.* Tamen.

1 HÆc dictio eſt limitatiua, reſtrictiua, ſeu exceptiua ſuperiorum, vt *in l. pro herede, §. quod autem, ff. de acquiren. hered. & in l. ita tamen, ff. ad Trebell. & in l. vbi adhuc, §. ita tamen. C. de iure dotiũ.* notant Ruin. *conſ.* 1. *num.* 12 *lib.* 4. Menoch *conſ.* 146. *num.* 8. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub. hac dict. pag.* 121. *col.* . Anton. Monach. *Lucen. deciſ.* 67. *n.* 15. Marc. Anton. *var. reſolut. lib.* *reſol.* 7. *num.* 6. & ex Bald. *conſ.* 195. *num.* 12. *lib.* 1. firma Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *l.* 1. *D, concl.* 387. *num.* 2. [Rot. *deciſ.* 140. *n.* 4. *p.* 1. *in poſth. Farin.*]

2 Et iuris, & facti aduerſatiua, & aduerſatur in eodem genere, retentis eiſdem terminis, vt per Pariſ. *conſ.* 78. *num.* 2. *&* 3. *& conſ.* 17. *num.* 20. *lib* 1. Bald. *d. conſ.* 195. *num.* 11. *verſ ſecundo, lib.* 2. Ruin. *conſ.* 2. *num.* 4. *& conſ.* 41. *num.* 8. *vol.* 2. Cæſar de Graff. *deciſ.* 154. *num.* 6. *de teſtament.* Rota apud Farinac. *deciſ.* 75. *num.* 4 *p.* 2. *recent.* Gregor. *deciſ.* 85. *num.* 3. Vulpell. *citato loco, verſ. & vemi.* vbi ſubdit, quòd aduerſatiua debet præcedentibus; & quòd ſit aduerſatiua diuerſificans vnum caſum ab alio, & includens quod terminat, & omne aliud excludens. Alex. *conſ.* 9. incip *Attentis, n.* 4. *lib.* 7. vbi quòd repetit præcedentia, retento eodem themate, Decian. *conſ.* 1. *num.* 27.

&

& conſ.40.n.31.& conſ.60.n.30.& conſ.15.n.21.lib.2. Bened. Ægid. *in repet.l.ex hoc iure, ff. de iuſtitia, & iure, p.1. cap.8.num.64. verſ. pro cuius.* Card.Tuſch. *d lit.D.concluſ.240.num.14.* [Caſtill. *controu.tom.5. c.89.n.328.*Bened.Ægid.*ad l.ex hoc iure.ff.de iuſt. & iur.p.1.cap.8.n.65.verſ.pro cuius p.214.*]

3 Importat modum, & conditionem iuxta tradita per Mai.*variar.reſol.lib.1.reſol.51.n.4.*

Dictio CCCCII.

Tantùm.

1 *Doctores referuntur de vi, & effectibus huius dictionis agentes.*
2 *Taxatiua eſt dict.* Tantùm, *quæ includit expreſſum & reliqua excludit.*
3 *Extenſionem ad non expreſſa impedit dict.* Tantùm.
4 *Negatiuam implicitatem habet dict.* Tantùm.
5 *Exceptiua eſt dict.* Tantùm, *limitat, reſtringit, & excludit, ſicut dictio.* Tantummodò.
6 *Diuerſa, & ſeparata excludit dict.* Tantùm, *non autem connexa.*
7 *Iudices omnes alios præter illos, quibus antea competebat iuriſdictio generalis in eiſdem cauſis, excludit dict.* Tantùm.
8 *Conſimilia non excludit dict.* Tantùm.
9 *Dict.* Tantùm, *appoſita in lege continente caſum fauorabilem, vel pium, impedit extenſionem ad caſus ſimiles.*
10 *Diſpoſitio, ſeu contractus, vt non tranſeat ad hæredes, operatur dict.* Tantùm.
11 *Promittens de ſuo facto* Tantùm, *an cenſeatur promittere de facto hæredis, oſtenditur.*

1 DE vi, & effectibus huius dictionis vide Iaſ. *in l.1. n.10. cum ſeq. ff. ſi quis cautionib. & in l. ſi conſtante, à n.86.ff.ſoluto matrim.* Cotta *in memorabil. verb. Tantum, fol.839.* Rebuff. *in comment.ad l.prætura 31.verſ.Tantùm,pag.193. & ad l.propemodum,8. ver.tantùm,pag.385.ff. de verbor. ſignif.* Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 134.Cened. *poſt lib.practic. & canonic. quæſt.ſing.21.* Turſellin. *in libello de particulis Latinæ orationis, cap.* 184. Card.Tuſch.*practic.concluſ.tom.2. lit.D.concl.* 388.*n.4.cum ſeqq.*Grat.*de dictionib.dict.*170.

2 Taxatiua eſt hæc dictio quæ includit expreſſum, & reliqua excludit, vt *in l. qui aliena, §. liberetas,ff.de nego. geſtis, & in l. qui ſella §. qui aliuas, ff. de ſeruitutib.ruſtic. prædior.* notant Bart.*in l.1.num.1.* & *ibi* Iaſ. *num. 9. ff. ſi quis ius dicenti non obtemperauerit.* Card. *in cap. contentis, & ibi* Felin. *num.3. de fide inſtrument.*Panorm.per text. *ibi,in c. cum Eccleſia Sutrina, num.9 de cauſa poſſeſſ.* Petr. Anchar. *conſ.95.* Abb.*conſ.51.lib.1.*Alex.*conſ.168.*incip.*Viſis, & ponderatis,n.11.verſ.aliàs ſequeretur,lib.7.* Dec.*conſ.*127. *num.5.tom.1.* Gozadin. *conſ.31. num 22.* Curt. iun. *conſ.12.num.4.* Ruin. *conſ.45. num.1.. vol.2.* Tiraq. *de retract.lin. comment.§ 1.gloſſ 6.num.2. & 8.* Cotta *in memorabil. verb. Tantùm.* Cattar. *Ianuenſ. deciſ.70. num.54* Rimin.iun.*conſ.262. num.1. lib.3.* Menoch. *conſ.795.num. 19. & conſ. 1056. num. 10.*Stroz. *de offic. Vicar.lib.2.quæſt.1c20.num.11.* Suid *deciſ.291. num.19. & de aliment.tit.1.q.:.num.2.* Flamin. *de reſignat lib. 13. q. 5.num.70.* Calder Pereira *de renou. emphyt.q.18. num.15.* Franc. Leo *in Theſauro fori Eccleſ.p.2.cap.2.num.33.*Cened. *d. ſing.21. n.8.* Anton.

Riccial. *de Iure perſonar.lib.2.cap.15. n.22.* [Bened. Ægid.*ad l.ex hoc iure.ff.de Iuſt.& iur.p.1. c.11.n.39. verſ.& quia,pag.374.* Anell.Amat.*conſ.74.n.26.* vbi *num.27.* ſubdit quòd alios caſus, aliaſque perſonas excludit.]

Et impedit extenſionem ad non expreſſa, ex Farinac.*conſ.*76.*n.13.p.4.* 3

Habet enim negatiuam implicitam, ita quòd aliter fieri non poſſit, ſecundùm Aym. *de antiqu.1.temporum, p.4. n.112.* Quia per hanc dictionem conſtituuntur pacta perſonalia, ad notata per Franc.à Sauſa *in comment.ff.de pact.art.9.q.2.n.7.* 4

Item eſt exceptiua, limitat, reſtringit, & excludit, ſicut dictio. *Tantummodò, vt in l.Iulianus, & in l.& non tantùm.ff.de petit.hered.& in l.his ſolis, ff.de condict.indeb. & in l.aduerſus, C. ſi aduerſus rem iudic.& in l.his ſolis,C.de reuocan.donat. & in §.item, Inſtit.de vſu,& habit.*notant Pariſ.*conſ.7.num.13.lib.2.* Corn. *conſ.199. num.3.vol.1.* Caputaq. *deciſ.47.num.4.& deciſ.148.num.6.p.3.* Vincent. de Franc. *Neapolit. deciſ.123. num.7.p.1.* Menoch.*conſ.362.num.36.& conſ.1110. n.30.* vbi quòd excludit, Azebed. *ad l.1. num.1.tit.3.lib.8.noua Recopil.* Octauian. Vulpell. *cit. loco,ſtatim in princip.* Card. Seraphin. *deciſ.237.n.2.* Rot. apud Pacifico *poſt tract. de Salu. interdict. deciſ.* 58.*num.4.* & apud Farin. *deciſ.740. num.4. & deciſ.* 600 *n.7.p.2.recent.* 5

Excludit diuerſa, & ſeparata, non autem connexa, & pertinentia ad diſpoſitionem expreſſam Menoch. *conſ.705.n.22.* & cenſuit Rota *deciſ.442.n.3.* apud Farin. *p.2.recent.* 6

Appoſita in aliqua conceſſione excludit omnes alios Iudices, præter illos, quibus antea competebat iuriſdictio generalis in eiſdem cauſis, vt *in l.1. C. de offic.Præfecti Vrbis,*notat.D.Barboſa *ad l.1.art.4.num.* 106. *ff. de iudiciis.* 7

Verùm licèt hæc dictio ſit taxatiua, reſtrictiua, & limitatiua, non propterea excludit caſus ſimiles, vt notant gloſſ.*in l.ob æs. C.de prædiis minorum, & in l.ſi mora,verb.dumtaxat,ff ſoluto matrim. & in l vlt. C.de reuocand.donat.* Iaſ.*in d.l.1.à n.10.ff. ſi quis Ius dicenti, & in d. l. ſi conſtante, num.86.* Bart. per text. *ibi,in l. ſeruum nominis, num.2.ff. de vſucap.* Dec.*in rubr. de conſtit. lect.1. num.18. & in l.1.num.3. C. de bonorum poſſeſſ.*Tiraq. *d.§.1. gloſſ 6 num.6.* Sebaſt. Medices *de definit.p.2.cap.1.num.6.*Zaſ.*in l.1.§. per ſeruum,n.14. ff.de acquiren poſſeſſ.* Socin.iun. *conſ.1.num.137.lib.1.* Octauian. Vulpell. *loco ſuprà citato, verſ. non tamen.* Lara *in l.ſi quis liberis, §.idem ius,num.49. ff. de liber. agnoſcen.* Suid. *d.q n.10.* Menoch.*conſ.432.num.36. & conſ.1122.n.24.*Gutier.*canonic. quæſt.lib.1.cap.14. num.5. & practic. lib.3. q.15.num.23.* Paul, Montan. *de tutel. & curis, cap.37. n.66.* Sanch. *de matrimon. lib.7. diſput.31. num.6.* Ceual. *commun. contra commun. q.604.num.4.*Cald.Pereira *de empt. & vendit.cap.14. num.23.& cap 20.num.15.& cap.28.num.4.* Cened. *d.ſing.21.n.2.*Melch.Phœbos *Luſitan. deciſ.54.n.14. tom.1.* 8

Appoſita verò in lege continente caſum fauorabilem, vel pium, impedit extenſionem ad caſus ſimiles, vt per Viuium *tom. 2. commun. opin. lib 9. tit.34. n.64.* Bened. Ægid. *in repet. cap.ex hoc Iure,ff. de iuſtitia, & Iure,p.1.cap.11. num.39.* Sed in materia fauorabili perſonam non excludere, in qua eſt eadem æquitas, tenent Alex. Rauden. *de analog.c.15. num. 84.* & Octauian. Vulpell. *citato loco, verſ. & quod.* 9

Operatur hæc dictio, vt diſpoſitio, ſeu contractus non tranſeat ad hæredes, vt *in l. non ſolum, §.ſalo.ff.de liber.legata.*tradunt Bart.*in l.qui in futurum, paragr.1.*

ad finem, ff. de pactis. Octauian. Vulpell. *citato loco, verſ. excludunt.* Anton. Gom. *variar. tom.2. cap 11. num.13.* Rebuff. *in comment. ad l. propemodum, verſ. Interdum.* Calder. Pereira, *d.cap.20. num.23.* Et facit Ordinatio Regia Luſitanorum, *lib.3. tit.25. §.vult.* vbi in caſu, de quo illa agit, dictio hæc excludit perſonam hæredis.

Sed non excludere perſonas extraneas, vnum videtur; & ideò promittens de ſuo facto tantum, cenſetur promittere etiam de facto hæredis, & ſucceſſoris ſui, cùm cenſeatur eadem perſona cum defuncto. Et venditor promittens euictionem de facto ſuo tantùm, cenſetur etiam factum hæredis promittere; ita Iaſ. *in l. num.11. in 4. limitat. ff. ſi quis ius dicenti, & in l. ſi tibi, § ſi quis, à num.1. ff. de pactis* Rom. *in rubr. de arbitr. col.9. verſ. ſi tu tamen.* Dec. *conſ.162. col.2. verſ.6. & conſ.281. col.3. verſ. ad maiorem, & in l. hæredem, poſt med. ff. de regulis iuris.* Alex. *conſ.18. col.3. & 4. vol.5.* Fabian. *in tract. de empt. 6. q. princip. col. penult. verſ. circa.* Curt. iun. *conſ.76. col. penult.* Ruin. *conſ.94. col.4. verſ. nec obſtat, vol.1.* Boër. *deciſ. num.5.* Hippol. *ſing.656.* Anton. Gabr. *comment. lib.6. tit. de verbor. ſignif. concluſ.5. n.2.* Calder Pereira *d.cap.20. num.23.* In dubio enim ſemper perſona hæredis cenſetur comprehenſa, licèt expreſſa non ſit, vt per *l. Iuris gentium, §. Prætor, ff. de pact.* cenſuit Rota *deciſ.361. num.1.* apud Farinac. *in 1. collect. nouiſſimar.* Nec in hac re contemnenda eſt diſtinctio, quam tradit Ruin. *conſ.94. num.6. vol.1* & ſequitur Anton. Gabr. *d. concluſ.5. num.3.* quòd aut quia promiſit de facto ſuo tantùm in contractu, in quo quis tenetur etiã de facto extranei tunc dictio taxatiua perſonãm hæredis non excludit; ſi tamen dictio taxatiua fuit adiecta in cõtractu, in quo quis de facto extranei non tenetur, tunc, ne taxatiua videatur ſuperfluè appoſita, perſona hæredis excluditur.

Dictio CCCCIII.

Tanquam.

1 *Improprietatem & fictionem regulariter importat dict.* Tanquam.

2 *Similitudinem, & veritatis expreſſionem denotat aliquando dict.* Tanquam, & num.3.

1 Regulariter, & de ſui natura denotat improprietatem, & fictionem, vt *in l. ſi pecunia, ff. ſi cert. pet. & in l. iubemus, §. ſanè.2 C. de ſacroſ. Eccleſ.* notant Gloſſ. *verb. Tanquam, in cap ſoliita,* & ibi Felin. *num.3. de maiorit. & obed.* Iaſ. *in l.1. num.2.* & ibi Gloſſ. *verb. Tanquam, C. de hæredib. inſtituend.* Socin. *conſ.1.* incipit *In caſu, num.4. verſ. nec videtur obſtare, lib.1.* Hippol. *in l. ſi quis obrepſerit, num.4. ad l. Corneliam de falſis.* Rimin. *in §.1. num.22. Inſtit. per quas perſonas nobis acquiritur* Hippol. *ſing.236. num.1.* Rebuff. *in compendio alienationum, num.101.* Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. ſtatim in princip.* Ceoed. *practic. & canonic. quæſt lib.1. q.34. n.5.* Socin iun. *conſ.5. vol.6. num.4.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.3. tit.16. num.3.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.449. num.4.* Gregor. *deciſ.467. num.12.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.1. litt. D, concl.485. num.1.* vbi *num.2.* cum Socino, *dict. conſ.1. num.10.* declarat, niſi illud improprium omninò ſit æquiparatum, quia tunc verè dicitur, & proprie eſſe tale.

2 Aliquando tamen denotat ſimilitudinem, & veritatis expreſſionem, vt *in l. ibi, & tanquam adnulationem, C. de hæredib. inſtituend. & in l. ſæpe, ff. de verb. ſignif. & in l. item Mela, §. ſi plures, ff. ad l. Aquiliam & in l. ſi familia, ff. de iuriſd. omnium Iudicum,* notant Bart. *in l. omnes populi, quæſt.5. princip. ff. de Iuſtitia, & Iure.* Bald. *conſ.492. num.2. vol.1.* Octauian. Vulpell. *citato loco.* Steph. Gratian. *Marchia, deciſ.177 n.15.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.2. lit. D, concl.374. n.11.* vbi poſt Socin. *conſ.240. n.2. lib.2.* ait, quòd importat omnimodam ſimilitudinem, niſi ratio diuerſitatis obſtet.

Apud Ciceronem etiam ſæpe aduerbium eſt ſimilitudinis, vt *in Vatin.* Repentè enim tanquam ſerpens te è latibulis intuliſti, Id.2. *Phil.* Vt iſtum tanquam ſi conſul eſſet, ſalutarent. id. *pro Roſcio*, Tanquam ſic offuſa Reipublicæ ſempiterna nox eſſet, ſic ruebant in tenebris. 3

Dictio CCCCIV.

Tantummodo.

Taxatiua eſt hæc dictio, omnéſque caſus excludit, qui nominatim excluſi non reperiuntur, vt *in l. Lucius, §. quæ habebat, ff. ad Trebel.* Corn. *conſ.152. n.1. vol.1* Corraſ. *in l. hæreditatem, num.17. C. de impud. & aliis.* Menoch. *remed.5. reten. n.73.* 1

Includit tamen caſus ſimiles, recipitque alias declarationes, quas adduxi in dict. *Tantum.* 2

Dictio CCCCV.

Temerè.

Hæc dictio idem importat, quod *Scienter*, vt docent Gardin. *in Clem.1. §. ſi quis, notab.1. de ſtatu Monach.* & ibi Anchar. *num.15.* Soar. *num.5 diſput.4. ſect.10 n.3.* vbi ſubdit, eſſe etiam idem quod *Conſulto*, & præſumendo, nec minorem energiam habet, quàm præſumere, vt obſeruat idem, Soar. *1. tom.5. diſput.23. ſect.4. n.29.* Imò *Temerè* importat propriè aliquid facere cum contemptu legis, atque adeò ex ea ſuperbiæ radice prouenit, quæ reſpuit ſubeſſe regulæ, vt optimè docent S. Thom. 2. 2. *q.53. art.3. ad 1.* & ibi Caiet. ſubdentes, temerè aliquid fieri, plus importare, quàm præcipitanter. Quidquid enim impulſu voluntatis, ſeu paſſionis, non regente ratione fit, dicitur præcipitanter fieri, non autem ſemper temerè. Sed vltra illud importat contemptum legis; quod valdè notandum ait Caiet. interpretandos Canones, temerè aliquid facientibus pœnas inferentes, quod de propria hac temeritate intelligendos iure optimo dicit. Aliquando dicitur *temerè fieri*, quod *inconſultè, ſatuè vel ſtultè fit.* Monach. *in cap.1. num.22. de ſentent. excommunic. in 6.* vbi Ioan. Andr. *num.5.* Menoch. *conſ.145. num.9.* Apud Ciceronem importat idem, quod Barbari dicunt, *Caſu*, vt *1. Tuſcul.* Non enim temerè, nec fortuito, ſati, & creati ſumus. Et *lib.2. epiſt...* Non ſcribo hoc temerè. Idem *pro Font.* Audacter hoc dico, non temerè confirmo. 1

Dictio CCCCVI.

Tenetur.

1 *Neceſſitatem & formam importat verbum* Tenetur.

2 *Voluntatem ex ſubjecta materia denotat verbum* Tenetur, *ſicut Verbum* Debet *&* Oportet.

1 VErbum hoc importat neceſſitatem, & formam, iuxta tradita per Rebuff. *in concord. rubr. de collat. §. 1. verb. debeat.* Anton. Monach. *Lucenſ. deciſ. 53. n. 34.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3 cap. 7. n. 27.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 6. quæſ. 5* Ioan à Cochier *in reg. de annali poſſeſſ. n. 50.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. 4. cap. n. 38.* Rota *deciſ. 276. n. 2. p. 1. recent.*

2 Ex ſubjecta tamen ratione denotat voluntatem, ſicut verbum *Oportet*, & verbum *Debet*, ſecundùm Gloſſ. *verb. Oportet, in cap. 1. de iudic. lib. 6.* docet Anton. Monach. *Lucenſ. deciſ. 63. num. 27.*

Dictio CCCCVII.

Totaliter.

1 *Vniuerſalis eſt dict.* Totaliter.
2 Totaliter, *idem ſignificat quod*, in totum.
3 *Integritatem, ac plenitudinem quandam ſignificat dict.* Totaliter.

1 VNiuerſalis eſt hæc dictio, ſicut dictio *Omnes*, vt *in l. ſed ſi ex meis, §. Proculus*, vbi Gloſſ *ff. de acq. rerum domin.* Cuman. *conſ. 100.* incip. *Viſo themate, verſ. fin.* Natt. *conſ. 160. n. 30. lib. 1.*

2 Idem ſignificat quod, *In totum*, vt *in cap. ex ore, §. finali, de priuileg.* poſt Rol. *conſ. 98. n. 15.* & Maloaſ. *conſ. 50. num. 24* notat Octauian. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Tantum, verſ. Totaliter, p. 125. col. 1.* vbi etiam dicit, quòd eſt tantæ virtutis, vt ex ea quandoque fideicommiſſum abſolutum inducatur.

Integritatem, ac plenitudinem quandam ſignificat, vt *in cap. Abbate, de ſent. & re iudic. lib. 6.* notat Menoch. *conſ. 191. num. 13.* & importat idem quod *ſimpliciter, & abſolutè*, ſecundùm Flam. *de reſign. tom. 2. lib. 14. in præfation. n. 4.*

Dictio CCCCVIII.

Totum.

1 *Vniuerſalis eſt dict.* Totum, *& ſignificat totaliter circa eandem rem.*
2 Totum, *refertur ad vnum integrum conſiſtens ex ſuis partibus omnibus.*
3 Totum, *continet ſuas partes.*
4 Totum, *importat quod illud quod debet fieri ſit faciendum ſine diminutione alicuius partis, quæ comprehendi quomodolibet poſſet.*
5 Totum, *concludit omnia, & nihil indeciſum relinquit.*

1 VNniuerſalis eſt hæc dictio, & ſignificat. *Totaliter*, circa eandem rem, *vt in l. ſi mihi Mania, §. fin. & in l. quæſitum, §. 1. ff. de leg. 3.* Bart. *in l. ſi vnus §. pactus, col. 2. verſ. & nota, ff. de pact.* Coto *conſ. 49. ſub n. 11. verſ. circa pecuniam, vol. 3.* Gozadin. *conſ. 47. n. 6.* [Valenz. *conſ. 123. num. 40.* vbi quod denotat totalitatem circa eandem rem. Rot. apud Paul. de Rub. *deciſ. 364. à n. 23. tom. 2. diuerſ.* aliàs *p. 6. recent.*] Reſpicit enim corpus integrum, & vnam rem, iuxta notata per Cald. Pereira *de empt. & vend. cap. 9. n. 5.*

2 Refertur ad vnum integrum conſiſtens ex ſuis partibus omnibus, vt per Euerard. *in cent. legali. loc. 80. verſ. Illud argumentum.* Rebuff. *in comment. ad l. nominis, & rei, ad finem, ff. de verb. ſign.* Menoch. *conſ. 2. n. 86.* vbi ait, quòd totum integrale ſuas partes comprehendit. Surd. *deciſ. 78. n. 18.* Anton. Monach. *Floren. deciſ. 72. num. 1.* Bertazol. *de clauſul. inſtrum. clauſ. 27. gloſſ. 19. n. 9.* vbi ſubdit, quòd accipitur totú pro toto vniuerſali, vt genus comprehendens ſub ſe multas ſpecies ſubiectiuè, quæ dicto generi ſubiiciuntur, & prædicantur de genere. Et aſſerit, etiam accipi pro toto numerali conſiſtente in numero, vel quantitate, vt in aceruo, & decem, quæ conſtant quinque, & quinque.

Totum enim continet ſuas partes, *l. 1. §. ſi ſtipulanto, ff. de verb. obligat. l. ſi aly, ff. de vſufructu legato, l. in eo quod plus, 111. l. in toto, 114. ff. de reg. iuris, c. in toto, 80. eod. tit. lib. 6.* notant Couar. *var. lib. 1. cap. 2. à n. 5. & c. vlt. n. 7.* Alphan. *collect. 62.* Gom. *var. tom. 2. cap. 9. n. 4.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſ. 47. n. 6.* Card. Tuſch. *tom. 8. lit. T, concluſ. 336.* vbi *num. 6.* limitat, quando totum conſtituens in partes diuiſas eſt diſtinctum, & diuiſum; quia tunc vnaquæque pars de per ſe ſtat, ſecùs quando ſunt indiuiſæ. 3

Importat hæc dictio, quòd illud quod debet fieri, ſit faciendum ſine diminutione alicuius partis, quæ comprehendi quomodumque poſſet, vt *in l. 2. §. ad filiorum, C. quando, & quibus, lib. 10.* Alex. *conſ. 5. num. 14. & 15. lib. 3.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, in verb. totum, num. 1. C. de reuoc. donat.* Rol. *de lucro dotis, quæſt. 38. n. 1.* Michaël. Graſſ. *de ſucceſſ. in §. Trebellianica, q. 8. n. 4.* Marc. Anton. de Amatis *Marchia deciſ. 19 n. 3.* 4

Concludit omnia, & nihil indeciſum relinquit, vt per Anton. Monach. *Lucenſ. deciſ. 53 num. 26.* Totum enim qui dicit, nihil excludit; ad tradita per Menoch. *conſ. 202. n. 23. & conſ. 492. n. 2. & conſ. 628. n. 11. & 15.* vbi *n. 13.* ſubdit, quòd hæc dictio idem ſignificat quòd *Penitus.* 5

Dictio CCCCIX.

Tunc.

1 *Temporis extremitatem denotat dict.* Tunc, *& conditionem importat.*
2 Tunc, *importat idem quod*, eo caſu.
3 *Temporis extremitatem licèt denotet dictio* Tunc, *tamen de quo tempore ſignificet à verbis præcedentibus dependet.*
4 *Tempus aliud præter illius extremitatem non poteſt importare dictio* Tunc, *& ſufficit quod momento eodem conditio verificetur, licèt non duret.*
5 *Temporis reſpectu non ſemper eſt terminatè accipienda dict.* Tunc.
6 *Demonſtratiua temporis, ſeu declaratiua rei, cui adiicitur, eſt dict.* Tunc.
7 *Reſtrictiua eſt dict.* Tunc, *& reſtringit diſpoſitionem ad tempus, & caſum expreſſum, & prohibet extenſionem ad alium caſum omiſſum.*
8 *Excluſiua quando ſit dictio* Tunc, *oſtenditur.*
9 *Caſus ſimiles non excludit dict.* Tunc, *ſi mens non repugnat diſponentis.*
10 *Demonſtratiuè, & declaratiuè, non autem reſtrictiuè ſumi dict.* Tunc, *ſi ponatur ſine aliqua dictione taxatiua.*

DEnotat temporis extremitatem, & conditionem importat, vt *in l. 4. §. fin.* vbi gloſſ. & Bart. *ff. de condit. & demonſtr. & in l. 1. in princip.* vbi 1

gloſſ. verb. tunc. & ibi notant omnes, ff. de liber. & poſthum. & in l. cum quidam. vbi Florian. ff. de vſuris, & in l. penult. ff. de teſtam. tutel. gloſſ. & Doctores in l. 1. C. de codicill. gloſſ. in cap. præterea. de appell. notant Calepin. verb. Tunc Ximenes in Dictionario Eccleſiaſt. eod. verb. Briſſon. lib. 18. de verbor. ſignif. verb. Tunc Dec. conſ. 63. num. 2. & 3. & conſ. 89. num. 3. & conſ. 226. num. 1. & conſ. 313. n. 5. tom. 1. & conſ. 371. num. 10. & conſ. 523. ad finem, tom. 2. Caſtr. conſ. 184. num. 2. & conſ. 185. num. 2. lib. 2. Ancharan. conſ. 354. incip. Quidam Antonius, num. 3. & conſ. 356. num. 5. Bald. conſ. 57. col. 2. ſub n. 1. verſ. quia verba. Roman. conſ. 31. incip. In primo dubio, verſ. ſecundo iſtud, & conſ. 538. incip. Nona ſuperueniit, verſ. ſecundo quia. Rip. in rubr. ff. ſoluto matrimon. n. 40. Barbat. conſ. 67. col. 3. verſ. reſtat. non capere, lib. 3. Bellam. conſ. 39. col. penult. verſ. veri um enim. Guid. Pap. deciſ. 179. num. 1. Corn. conſ. 104. num. 10. lib. 1. & conſ. 296. ſub num. 2. lib. 3. Pariſ. conſ. 31. num. 26. lib. 1. & conſ. 30. num. 56. & conſ. 86. num. 34. & conſ. 38. num. 28. lib. 2. & conſ. 9. num. 21. & conſ. 92. num. 9. lib. 3. & conſ. 143. in princ. lib. 4. Ruin. conſ. 130. ſub num. 10. lib. 1. Gart. conſ. 106. num. 2. lib. 2. Gozadin. conſ. 21. num. 35. & conſ. 46. num. 6. Socin. iun. conſ. 145. num. 27. vol. 3. Ioan. de Anan. conſ. 66. num. 3. verſ. ſed in non obſtantibus. Crauet. conſ. 98. num. 6. Beret. conſ. 63. num. 6. Rol. à Valle conſ. 56. num. 20. tom. 3. Honded. conſ. 58. num. 76. & 77. vol. 1. conſ. 32. num. 17. & conſ. 49. num. 57. & conſ. 95. num. 17. vol. 2. Decian. conſ. 9. num. 53. vol. 2. Menoch. conſ. 117. num. 28. & conſ. 208. num. 61. & conſ. 327. num. 59. Surd. conſ. 236. num. 13. & deciſ. 207. num. 16. Cæſ. de Graſſ. deciſ. 135. num. 1. de reb. Eccleſiæ non alienam. Caputaq. deciſ. 23. num. 4. p. 2. & deciſ. 21. num. 2. p. 3. Verall. deciſ. 23. num. 4. p. 3. Octauian. Vulpell. de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Tantum, verſ. Tunc, pag. 125. col. 1. Rebuff. in comment. ad l. mulierum appellatione. §. de fine, ff. de verbor. ſignif. Bartholom. Peter. in comment. ad Extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienan. ſuper verbis, & tunc à n. 3. Molin. de primogen. lib. 3. cap. 5. num. 67. Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. tit. 14. num 10. Peregr. de fideicommiſſ. art. 29. n. 18. Brunor. à Sole in locis communib. verb. dictio 33. Cald. Pereira de reſolut. emphyt. cap. 5. num. 15. & quæſt. forenſ. conſ. 9. n. 3. Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gloſſ. 65. num. 2. cum ſeqq. Ioan. à Chochier in ſcholiis ad preces primarias Imperat. ſect. 5. §. 2. lit. G. pag. 106. Galganet. de condit. & demonſtr. p. 1. cap. 1. num. 5. Franc. Leo in Theſaur. fori Eccleſiaſtici, p. 1. cap. 15. num. 3. & 43. Ferrer. in conſtitut. Cathalonia, gloſſ. 3. n. 52. Anton. Monach. Florent. deciſ. 50. num. 30. Cardin. Tuſch. practic. concl. tom. 2. lit. D. concl. 390. num. 1. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 774. num. 7. Rot. apud Farinac. deciſ. 144. num. 7. p. 2. recent. [Robles de repræſ. lib. 2. cap. 25. n. .]

2 Et hæc dictio importat idem quod Eo caſu, vt tradunt Ægid. Bellam. conſ. 19. n. 10. Roland. conſ. 70. n. 16. lib. 3. Tuſch. concl. 390. n. 17.

3 Licèt autem temporis extremitatem denotet, tamen de quo tempore ſignificet, à verbis præcedentibus dependet, l. in ſubſtitutione, ff. de vulgari. Iacob. Mandel. conſ. 51. n. 20. quem citat Octauian. Vulpell. d. l. co.

4 Amplia, quòd hæc dictio in tantum extremitatem temporis importat, vt aliud tempus non poſſit importare, & ſufficit, quòd momento eodem conditio verificetur, licèt non duret. Caſtren. conſ. 184. num. 2. & conſ. 185. num. 2. lib. 2. quem refert Card. Tuſch. d. concl. 390. num. 9. vbi num. 21. poſt Roman. conſ. 204. num. 8. vbi plena Apoſtilla in verb. extremitatem, ſubdit, quòd ſi conſtat de mente, quòd facta certa notificatione teneatur notificatus dare tunc tempore notificationis; quòd ſi non dat, non ſatisfecit obligationi, & quòd denotet extremitatem temporis, & vltimi momenti, dicit idem Roman. conſ. 134. num. 6. Et quòd denotet extremitatem temporis, vt comprehendat omnes conditiones, ſi pluribus apponitur. Ita Ægid. Bellam conſ. 39. num. 3. verſ. dicit enim, vbi n. 10. verſ. præterea, ſubdit, quòd denotat extremitatem temporis tam primi quam vltimi, ſi pluribus adiiciatur, prout eum refert Card. Tuſch. d. concl. 390. n. 4. & 5.

Non eſt tamen ſemper hæc dictio reſpectu temporis terminatè accipienda, iuxta notata per Galganet. d. tract. de condit. & demonſtr. p. 2. cap. 1. q. 36. num. 9. 5

Eſt etiam demonſtratiua temporis, ſeu declaratiua rei, cui adducitur. Caſſad. deciſ. 5. num. 3. & 4 de teſtam. Rota deciſ. 14. num. 5. p. 2. diuerſ. Duran. de arte teſtandi, caut. 5. n. 4. de ſubſtit. Menoch. de interd. rem. 15. recuperan. num. 392. Reſpicit tempus futurum. Idem Menoch. conſ. 106. num. 324. Importat ſignatum tempus, & demonſtratum tantum, vt per Bald. conſ. 57. incip. Item inſtituo, num. 2. verſ. ſecundò eſt conſiderandum, lib. 2. quem refert Card. Tuſch. d. lit. D. concl. 364. n. 1. 6

Reſtrictiua eſt hæc dictio, & reſtringit diſpoſitionem ad tempus, & caſum expreſſum, & prohibet extenſionem ad alium caſum omiſſum; notant Pariſ. d. conſ. 92. num. 10. & conſ. 20. num. 15. lib. 3. Cephal. conſ. 269. num. 29. lib. 2. Grat. conſ. 18. num. 32. & conſ. 104. num. 4. lib. 2. Rimin. iun. conſ. 80. num. 18. & conſ. 100. num. 33. & ſeqq. lib. 1. Honded. conſ. 8. num. 29. vol. 1. Menoch. conſ. 117. num. 9. & conſ. 152. num 41. & conſ. 198. num. 2. & conſ. 746. num. 16. & conſ. 1010. num. 10. vbi ait, quòd reſtringit diſpoſitionem ad extremum temporis, & conſ. 1062. n. 23. & conſ. 1063. num. 2. vbi ait, quòd non reſtringit ſubſtitutionem ad caſum non expreſſum. Auendan. ad l. 40 Tauri, gloſſ. 14. num. 10. Surd. conſ. 236. n. 13. poſt princip. à num. 46. & ſeqq. & conſ. 344. num. 3. & conſ. 347. n. 3. Galganet. d. quæſt. 36. n. 8. Octauian. Vulpell. citato loco, verſ. & reſtringit, vbi etiam dicit, quòd adiecta perſonis prohibet extenſionem ad alias perſonas, ſicuti adiecta tempori, vel caſui. [Anell. Amat. conſ. 34. num. 20. Robl. d. lib. 2. cap. 25. num. 3. vbi dicit quod hoc verbum eſt reſtrictiuum, & ad alium caſum extendi non poteſt, & declarat num. 15 & 16. Additque d. lib. 2. cap. 26. num. 4. quod eſt taxatiuum, & importat diſpoſitionem limitatam & reſtrictam ſolùm ad caſum, in quo loquitur. Rot. deciſ. 106. num. . p. 1. in poſthum. Farin. aliàs p. 3. recent. vbi quòd limitat ad caſum expreſſum. & deciſ. 77. num. 38. & 39. apud Paul. de Rub. tom. 3. diuerſ. aliàs p. 7. recem.] 7

Declara, quòd hæc dictio tunc excludit, quando pro excluſione concurrit mens diſponentis; vt quia ſupereſſet perſona, quam veriſimiliter noluit excludere, prout mater, fratres, & alij ſimiles, vt concludit Caſſad. d. deciſ. 1. in fine, de teſtam. quem refert Card. Tuſch. d. concluſ. 390. num. 13. Et quòd non operetur, quando in contrarium ſtat veriſimilis mens teſtatoris, concludunt Menoch d. conſ. 117. n. 29. & Surd. d. conſ. 344. n. 13. 8

Et quòd non excludat caſus ſimiles, ſi mens non repugnat diſponentis, tradunt Caſſad. dict. deciſ. 1. de teſtam. Alciat. lib. 3. de verbor. ſignif. col. 69. Gozadin. conſ. 64. in princ. Card. Tuſch. d. concl. 399. num. 14. Galganet. d. q. 36. n. 12. 9

Si verò ponatur ſine aliqua dictione taxatiua, 10
ſtat

ſtat demonſtratiuè, & declaratiuè, non autem reſtrictiuè, Caſſad. *d. deciſ. 1. de teſtam.* Card. Tuſch. *diſt. concluſ. 390. num.* 12. Galganet. *d. q. 16. n.* 10. vbi *n.* 11. ſubdit, quòd quoties poſt hanc dictionem teſtator vlteriùs procedit ad alias ſubſtitutiones, eo caſu non ſtat reſtrictiuè ad tempus, cauſam, ſed extenditur ad alia tempora, & ad alios caſus expreſſos, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſſ* 65 *n.* 3.

DICTIO CCCCX.

Tradere.

1 POteſt verbum hoc accipi pro traditione, quæ verè transfert dominium, vt *in §. per traditionem Inſtit. de rer. diuiſ. & in l. traditionibus, C. de pactis.* Quod intelligitur, ſi ſit dominus, qui tradit, ex cauſa tranſlatiua dominij; ſi verò non ſit, non transfert niſi vſucapiendi conditionem, & tenetur de euictione, *in l. clauibus, ff. de contrahen. empt.* Proprietas igitur huius verbi non eſt, quòd importet transferre dominium, ſed ſolùm corporalem rei poſſeſſionem præſtare, niſi ſit additum promiſſioni quāritatis. Ita eleganter Bettazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.* 16. *gloſſ.* 3. *num.* 1. vbi *num.* 2. tenet, quòd verbum *Tradidit* in venditionis inſtrumento operatur etiam ſine clauſula Conſtituti, cùm per eam cenſeatur data licentia emptori accipiendi propria authoritate poſſeſſionem rei venditæ.

DICTIO CCCCXI.

Tu, Tuus.

1 *Perſonaliſſima eſt dict.* Tu, *& non tantum relatiua ſed demonſtratiua ad oculum.*
2 *Dominium denotat dict.* Tuus.

1 ESt perſonaliſſima, & non tantùm relatiua, ſed demonſtratiua ad oculum, vt per Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ* 41. *num.* 28. [Rot. *deciſ.* 101. *n.* 1. & 8. *p.* 5. *recent.* vbi quòd perſonalitatem denotat.]
2 Dictio *Tuus* denotat dominium, vt *in l. Quintus. §. argento, ff. de auro, & argento legato.* notat Surd. *conſ.* 73. *num.* 72.

DICTIO CCCCXII.

Vbi.

1 *Localiter, & temporaliter ſtare poteſt dictio.* Vbi.
2 *Conditionem facit dict.* Vbi, *& importat idem quòd* Si.
3 Vbi, *pro* Quando, *&* poſtquam, *ſæpè exponitur.*
4 *Incluſiua eſt dict.* Vbi.
5 Vbi, *aduerbium loci ſæpè apud Ciceronem vſurpatur pro* In quo, *vel* In qua.
6 Vbi, *accommodatur ad perſonas, & ad numerum multitudinis.*
7 Vbi, *pro* Poſtquam, *ſæpè vſurpatur.*
8 Vbi terrarum, vbi gentium, *ampliationem continent.*
9 Vbi, *interdum aſſumit* Statim Continuò, Quamprimùm, Illicò, *& ſimilia.*

1 DVpliciter ſtare poteſt hæc dictio, ſcilicet localiter, & temporaliter. gloſſ. *in l. ſi quis in legato, ff. de iudicijs.* Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. ſtatim in princip. pag.* 126. vbi ſubdit, etiam denotare diuerſitatem cauſarum, vel negotiorum, & locorum.

Importat idem quod *Si*, & facit conditionem, vt *in l. ſi ita ſcriptum, 45. §. fin. ff. de legat.* 2. notant Monach. *conſ.* 573. *n.* 1. & 17. Anton. Monach. *Bonomen. deciſ.* 61. *num.* 45. Octauian. Vulpell. *citato loco, verſ. & facit.* vbi addit huiuſmodi conditionem formam inducere. 2

Pro *Quando*, & *Poſtquam* interdum exponitur, ſecundùm Menoch. *d. conſ* 473 *n.* 6. 3

Includit hæc dictio, vt per Oldrad. *conſ.* 59. *num.* 7. *verſ. dictio* Vbi, quem refert Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 2. *lit.* D, *concl.* 218. *num.* 4. 4

Apud Ciceronem *Vbi* aduerbium loci ſæpe vſurpatur pro *In quo*, vel *In qua*, vt *lib.* 4. *epiſt.* 4. Vt is cuique locus, vbi ipſe ſit, miſerrimus eſſe videatur. Id. *lib.* 6. *epiſt.* 1. in ea vrbe natus es, vbi orta, & alta eſt ratio, ac maceratio vitæ. 5

Accommodatur etiam ad perſonas, & ad numerum multitudinis. Cic. *Pro Quin.* Neque nobis adhuc præter te quiſpiam fuit, vbi noſtrum ius contra illos obtineremus. Id *in Orat.* In his ſermonibus, qui dialogi dicuntur vbi etiam de induſtria faciendum fuit. 6

Sæpè etiam pro *Poſtquam* vſurpatur, Cic. *in Piſ.* vbi Galli cantum audiuit. Id. *pro Balb.* Vbi ſemel quis peierauerit, ei credi poſtea, etiamſi per plures deos iuret, non oportet. 7

Vbi terrarum, vbi gentium amplificationem continent. Cic. *ad Attic. lib.* 5. *epiſt.* 97. Quid ageres, vbi terrarum eſſes ne ſuſpicabar quidem. Id. *Pro Rabir.* Vbi terrarum ſumus? 8

Interdum aſſumit *Statim, Continuò, Quamprimū, Illico*, & ſimilia. Cic. 3. *Verb.* Hæc vbi filio nunciata ſunt ſtatim exanimatus ad ædes contendit. Terent. *Heaut.* Vbi aperuit oſtium, continuò hic ſe conicit intrò. Plaut. *Amphit.* Hæc vbi legati pertulêre, caſtris illicò producit omnem exercitum. 9

DICTIO CCCCXIII.

Vbicumque, Vbique,

1 *Vniuerſalis dictio eſt* Vbicumque, *apta comprehendere omnia loca vniuerſaliter.*
2 Vbique, *accipitur pro quocumque loco, & intelligitur de loco idoneo.*

VNiuerſalis dictio eſt, apta comprehendere omnia loca vniuerſaliter, *cap. ad honorem, de auctor. & vſu pallij. l. vbicumque, ff. de interrogat. action.* quæ vult, ſcribentem poſſe vbicumque compelli recognoſcere manum ſuam. Importat in omni tempore & in omni cauſa, & ſiue parte inſtante, ſiue ex æquitate Iudicis. Et ſic importat ſine vlla diſtinctione, vt per Roman. *conſ.* 37. incip. *In ca. n propoſito, in princip. n.* 2. & 3. quem refert Cardin. Tuſch. *practic, concluſ tom.* 3. *lit.* D, *concl.* 391. *n.* 1. & 2. vbi *num.* declarat eum eodem Romano, quòd in cauſa ordinaria, non poterit interrogari poſt concluſum in cauſa, ſed in cauſa ſummaria ſecundùm alias leges, nec inducit diſpenſationem ſeu derogationem: & *num.* 4. poſt Gemin. *conſ.* 92. *num.* 2. *verſ. quia ad hoc reſpondetur*, limitat, quando profertur in materia, quæ per alia iura eſt reſtricta ad quædam loca, quia tunc hæc dictio importat ſolùm illa loca reſtrictè per alia iura. 1

2 Dictio *Vbique*, accipitur pro quocunque loco, vt in l.1.verſ. vbique, ff.ſolut.matr.princip. Inſtit.de vſucap.not. Octauian. Vulpell.de præpoſ.& aduerb. ſignif.ſub.dict. Vbi. verſ.Vbique,pag.126. Solorzan.de iure Indiarum tom.1.lib.1.c.14 n.16.& 17. Intelligitur de loco idoneo.ſicut & dictio, quolibet loco, vt per Tiraq.de retract.lig. §.1.gloſſ.7.n.30.

DICTIO CCCCXIV.

Ve.

1 Ve, multipliciter ponitur, & ſtat ſecundùm ſubiectam materiam.
2 Copulatiuè aliquando ſtat dictio Ve, pro Et.
3 Ve, interdum accipitur pro disiunctiua.

1 HÆc dictio multipliciter ponitur, & ſtat ſecundùm ſubiectam materiam, vt aſſerunt Gom. in §.pœnales,ſub num.45. Inſt.de action. Menoch.remed. 3.ad.piſc.num.21.

Nam aliquando ſtat copulatiuè pro *Et*, vt in l.etſi poſt tres, ff.ſi quis caut.& in l.ſi quis ita, vbi Bart.ff.de iniuſto rupto.notant.Gloſſ.verb.ex ſtipulatione,in l.fin. ff.de dote præleg. Alex.in l.ſi cum dotem, § item p ter, ſub num.5.ff.ſoluto matrim. Gom d.num.45.verſ. item aduerſus. Gungen.conſ.65. num.29. tom.1. Bertazol. de clauſ. inſtrum. clauſ.11. gloſ.4. num.4. Pacific. de Salu interd.inſp. 3.cap.1.num.18. Et hoc procedit in dubio, vt ſemper pro copula accipiatur. Aretin. in l.3 in princip.col.2.& in l. quod meo,n.12.ff.de acquir. poſſeſſ.

2 Interdum verò accipitur pro diſiunctiua, vt in l. Stichum, §.Stichus, & ibi gloſſ ff.de ſtatu lib.& in l. Paulus,§.Paulus,ff.ad leg.Cornel.de falſis. & in l. fin. in princip.vbi notat.Aretin.ff.de verb.obligat. Bertazul.d n 4.vbi ſubdit, ſe putare ita accipi debere, in rub.C.de his quæ vi,metuſve cauſa fiunt.

DICTIO CCCCXV.

Vel.

1 Vel, non ſolet poni niſi inter diuerſa idem importántia, ſeu parum diſtantia.
2 Alternatiua eſt dictio Vel, etiam in ſe habens implicationem.
3 Diſiunctiua eſt dict. Vel, quoad verba, & quoad effectum.
4 Copulatiuè ſumitur dict.Vel, pro Et quando ponitur inter genus, & ſpeciem.
5 Declaratiuè ſumitur dictio Vel, pro Id eſt, quando ponitur inter duas dictiones idem ſignificantes.
6 Etiam, importat dictio Vel, quando ponitur vni ſoli.
7 Vel, interdum ponitur pro Saltem.
8 Vel, nonnunquam accipitur pro Vt.
9 Augmentatiuè quandoque ponitur dictio Vel.
10 Correctiuè aliquando ponitur dictio Vel.
11 Ambiguitatem, ſeu obſcuritatem denotat dictio Vel.

1 HÆc dictio de ſui natura non ſolet poni niſi inter diuerſa, vt in rub.ff.de acquiren. vel.amittenda hered. tradunt Ign.in auth.ex.cauſa,num.7 C.de liber. præterit. Bart.in ... §. ſſicium, in fine.ff. de aqua pluu. arcen. Alex. in ru r num.4.ff.de vulgari. Cæpol.conſ.71.num.7.in.crimen.Bald.cõſ.378.num.9. vol.5.& in l.filio, in 1.oppoſit.C. ... Zabarel.in Clem.2.q.2.num.8.de ætate, ... qualit. Roman. conſ 83. num.3. Rebuff. in l.130. verſ. accedit, ff. de verbor.ſignif.& in l.vnica,in ... leſſ.1.num.3.& in gloſſ. verb.proferuntur, num. .C.de ſentent.quæ pro eo Mandoſ.in reg.1.Cancellar.quæſt.10. num.10.& 18.& in gloſſ.facult. §. & taxam, in verb. vel, fol.333.col.1. Menoch.conſ.416. num.19.& conſ.64, n.2. Flamin. de confident.q.28,num.212. Gonzal. ad reg.8.Cancellar,gloſſ.48. num.17. & gloſſ.52.num.3. Cened. poſt lib.pratic. & canonic.quæſt.ſing.2 .num.8. Monet.de commutat.vltim.volunt.cap.7.num.305.Ferret.in conſtitut.Cathaloniæ, gloſſ.4. num.122. vbi ſubdit, quòd diſiungit caſus Rot. deciſ.770.num.4.apud.Farinac. in 1.collect.nouiſſimarum, vbi habetur, quòd ampliat diſpoſitionem, etiam ad diuerſa. Et quòd ponitur etiam inter diuerſa idem importantia, ſeu parum diſtantia, tradunt Grat.conſ.43. num.17. & conſ.111. num.3. & conſ.104. num.8. vol.1. Roman. conſ. 83. num.2. Caſſan.in conſuetud. Burgundiæ, rubr.4. §.23. in verſ.Ou promis. num.1. pag.781. & conſ.39.n.101. Mandoſ.d.q.10.num.18. vbi ſubdit, quòd iſta dictio quandoque ponitur inter ſimilia, & inter eandem importantia. Rot. apud Paul. de Rub. deciſ 229.n. 25 .tom.3.diuerſ.]

2 Alternatiua dictio eſt etiam, in ſe habens implicationem, vt tradunt Doctores in cap.inter cæteras. de reſcriptis, & in l.hæc verba,ille,aut ille,ff.de verbor. ſignif.Pariſ conſ.91.num.29.lib .. Octauian. Vulpell. de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub. dict. Vbi, verſ. Vel. pag.127.col.1.Portoles de conſortibus, cap.1.num.66. Menoch. conſ.3. num.21. & conſ.512. num 3. & de arbitr.conſ.544.num.3.Gart. conſ.160. num.48.vol.2. Honded. conſ.15. num.11. vol.1. Pariſ. de confident. q.32.num.38. Surd.conſ.393. num.8. Aloyſ. Rice. in deciſ.Curiæ. Archiepiſcop.Neapolit. deciſ.72.num.5.p. 1.Card.Tuſch. practic. concluſ. tom.2. litt.D,concl. 244. num.2. & concluſ.392. num.1.vbi num.1.poſt Caſtilion.conſ.24. num.52. ſubdit, quòd ſi ponatur inter incompatibilia, non importat alternatiuam, ſeu electionem, ſeu ordinem, prout in clauſula codicillari, quòd valeat iure teſtamenti, vel codicillorum importat, quòd ſi poteſt valere iure teſtamenti, valeat ex ordine, ſi non poteſt, tùnc iure codicillorum valeat, quod etiam poſt Guid. Papæ conſ.33.n.33.refert Cened d.ſing.29. num.7.[Rota. deciſ.247.n.19.p. 5.recent.]

3 Diſiunctiua quoque eſt hæc dictio quoad verba, & quoad effectum, l.cum. ff. quando dies legati cedat, l ſi illud.vbi Bald.ff.de legat.2.ſubdit enim, alteram partem eſſe veram, l.plane, §.penult.ff. de legat.1.& quicunque, C.de ſeru.fugitiuis, l.fin.§ ſi autem ſub conditione, C.comm. de legat.Clem.1. verſ.& nihilominus. & ibi gloſſ. verb.à, vel ad ipſum, de ſequeſtr. poſſeſſion. cap. inter cæteras. vbi Panorm. num.4. & Dec. n.22. cum ſeqq. de reſcript. Pariſ. conſ.47. num.3. volum 3. Caſſan.conſ.39.num.101. Rebuff. in l.37. in fine. de verbor.ſignif.& in l.vnica, in gloſſ. verb. proferuntur, n. 3.C.de ſent. quæ pro eo. Menoch. de præſumptionib. lib.4.præſumpt.83.num.66. Bartholom.Peret. ad Extrauag.ambitioſæ,de reb. Eccleſ.non alienãd ſuper verb. Vſibus,n.20.& 21 pag.152 Cened.d. ſing.29. num.5. [Ancll.Amat.conſ.15.n.6.]

4 Copulatiuè pro, *Et*, ſumitur, quando ponitur inter genus, & ſpeciem, vt per Bart. in l.ſi is, qui ducenta,§.verum,in 7.oppoſit.num.2.ff.de rebus dub.Bald. conſ.3-8.num.9.volum.5. Sebaſt. Medices de diffinit. p.2 cap.1. num.2. Menoch. conſ.18-. num. 18. & conſ.54.num.15. vbi ait, in copulatiuæ naturam

abire

abire, ne repugnantia contingat, Aloyſ. Ricc. *dict. deciſ.72. n.6.* Ctned. *d.ſing.29. n.2.* [Rot. *deciſ.512 num.5. p.1. in poſth.Farin.* aliàs *p.3. recent.*] Sic etiam poſita inter duas perſonas æqualiter vocatas ſtat pro copulatiua, & non pro diſiunctiua, vt per text. *in l. cum quidam, §.melius itaque, C.de verbor.ſignif.* tradunt Menoch.*conſ.187.num.19.cum ſeq.* Gonzald.*ad reg.8. Cancellar.gloſſ.3.n.15.* Peregr. *conſ.109.l.3.* vbi quid ſi ponatur inter perſonas, inter quas cadit affectio. Declarat tamen non ſtare pro coniunctiua, & copulatiue contra proprietatem verborum, & naturam, niſi vigeant coniecturæ, vel neceſſitas; & multo minùs, quando copula expoſita ſecundùm ſuam naturam non requireret vtrumque copulatum ſimpliciter omni caſu, ſed ſolùm incipiendo ab vltimo. Ita Franc. Aret.*conſ.13.* incip. *Viſo diligenter, n.5.verſ.exponere autem.* Card.Tuſch. *d. l. D, concl.244. n.14*

5 Declaratiuè etiam ſumitur pro *id eſt*, quando ponitur inter duas dictiones idem ſignificantes, ſeu inter duo idem ſignificantia, vt *in rubr. C.ſi ager, vectig. alus, vel emphyt.pet.& in l.ſecundum, §1. qui ſatiſdare cogantur, & in l.1.* iuncta gloſſ. *C. de repudiis.* Curt.iun.*conſ.145 num.12.* Bart.per text. *ibi, in l.vbi pactum, num.1. C. de tranſact.* Bald. *in cap. paſtorali, poſt num.2. de cauſa poſſ.* Bellon.*conſ.53.n.7.* Portoles *d.cap.1.num 65.* Corn.*conſ.96.num.16. vol.1.* Rebuff. *in l.37.in fine, verſ.notata, ff. de verb.ſignificat.* Oſaſt. *deciſ.89.n.4.* Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. & taxam, in verb.Vel, fol.333.col.2.* Menoch.*conſ.347.num.19.& conſ.1029.n.14.* Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea, reſol.478. n.2* Cened. *d.ſingul.29. num.3.* præcipuè quando eſt poſita poſt genus, vt cenſuit Rota *deciſ.300.num.16.* apud Farin. *p.1.recent.* [Peregr.*conſ.33.n.7.vol.2.* vbi quod poſita inter genus & ſpeciem, ſtat expoſitiuè.]

6 *Etiam* importat hæc dictio, quando ponitur vni ſoli, vt *in l.1.* vbi gloſſ.*C.de vendit.reb. fiſcalib.lib.10. & in princ. inſtit.ad leg. Falcid.* iuncta *gloſſ.ibi, in verb. Vel,* tradunt Gloſſ. *verb. Vel hoc, in l.1. ff. ad Syllan. & in l.proinde.§ ſi ſeruum.ff.de ſtipulat.ſeruor.* quæ exponit *Vel*, pro *Etiam.* Mandoſ. *d. verb. Vel, fol.311. col.1. in fin.*, Rebuff.*in d.l.37.in fin.* Cened.*d.ſing.29. num.4*

7 Interdum ponitur pro *Saltem*, vt *in l.& ſeruorum, iuncta gloſſ. fin. de ſtatu homin. & in l. teſtamentum, iuncta gloſſ.in verb.Vel, ff.de manumiſſ.teſtam.* Gloſſ.*in l.1.§.ſerui quoties, in verb. Vel hoc, ff. ad Syllanian.§. ſufficit,* ibi, *vel medio tempore, iuncta gloſſ. Inſtit.de ingenuis, §.1.* ibi, *vel ſeruum, iuncta gloſſ. Inſtit. quibus ex cauſis manumittere non licet.* Mandoſ. *dict. verb. Vel, fol.111.col.1.* Cened. *d. ſing.29. n.5.*

8 Quandoque accipitur pro *Vt*, vt per Coſm. *in pragmat.ſanct.tit.de elect.in c.ſicut, in gloſſ. Vel.* Cened. *d.ſing.29. n.6.*

9 Nonnunquam augmentatiuè ponitur, vt *in l.litem, ff. de verb. ſignific.* notant Mandoſ. *dict.quaeſt.10. num.18.* Octauian. Vulpell. *citato loco, ſtatim in princip.*

10 Aliquando conectiuè, vt *in l.52.is qui. §.ſi libero,* vbi Paul. de Caſtr. *ff.commendati.* Octauian.Vulpell. *citato loco.*

11 Denotat quandoque ambiguitatem, ſeu obſcuritatem, vt poteſt Angel. *in conſ.94. num.5. verſ. illa enim*, tradit Cardin. Tuſch. *dict. lit. D, concluſ.244. num.6.*

Dictio CCCCXVI.

Vel circa.

1 *Temporis modicum interuallum importat dict.* Vel circa, *& ad ſummum ſex menſes.*

2 *Menſura, in venditione quantitatis adiecta dict.* Vel circa, *facit totum venire.*

INtelligitur hæc dictio de modico temporis interuallo, vt per Rodoan. *de reb. Eccleſia non alienan. in tit. quo & quando dicatur modicum, n.15.16. & 17.* Menoch.*de arbitr.caſu 46.n.3.* Et ad ſummum importat ſex menſes; ita quòd narrato, quòd quia poſſedit per quatuor annos, vel circa, ſufficiat verificare, quòd poſſedit per tres annos cum dimidio, & ſic ſimiliter in ætate, argum.*l.non tantum, ff. de excuſat.tutor* tradunt Alex.*conſ 88.n.9.lib.6.* Rebuff.*in l.cæterorum, in fine, ff. de verb. ſignificat.in praxi beneficiali, tit. de diſpenſ. ratione ætatis, verſ. ſeu circa, & conſ.73.* Menoch *d. caſ.47.n.1.* Rota *deciſ.297. n.1. lib.1. p.3.diuerſ.* Nicol. Garc. *de benef. p.11.cap.3.§.1. num.49.* 1

Adiecta menſuræ in venditione quantitatis facit totum venire, ſecundùm Bertazol. *d. clauſ. inſtrum. clauſ.20.gloſſ.21.n.2.* 2

Cætera habes ſuprà in dict. *In circa.*

Dictio CCCCXVII.

Velut, Veluti.

1 *Explicatiua, ſeu potius exemplificatiua eſt dictio* Veluti.

2 *Veritatis expreſſiua interdum eſt dict.* Veluti.

3 *Similitudinem nonnunquam denotat dictio* Veluti, *& ponitur pro* Sicut.

4 Velut, *idem importat quod* Quaſi, *& ſimilitudinem importat.*

EST explicatiua hæc dictio, ſeu (vt interpretes iuris aiunt) exemplificatiua, vt *in l.3.& l.Labeo 2. §.1.ff.de verb.ſignif.& in l.inter publica, ff.eod.tit.* quæ loquitur de dictione *Velut*, & *in l. qui reſtituere, C.de rei vendic.& in l.veluti.C.de eodem.* Corn.*conſ.254.ſub n.2.vol.3.* Ferrer.*in conſtit. Cathalon.gl.7.n.100.* 1

Interdum eſt expreſſiua veritatis, vt *in l quoties, C.de iure dotium.* Alber.*in diction.in verb.Velut.* 2

Nonnunquam importat ſimilitudinem, & ponitur pro *Sicut*, vt *in l.2.cum ibi notatis, ff.de leg.2.& in §.2. inſtit. qui ſatis dare cogantur*, iuxta tradita per Menoch.*de præſumpt.lib.4.præſumpt.52.n.6.* 3

Et de dict. *Velut*, quòd ſtet pro *Quaſi*, & importet ſimilitudinem, tradunt Dyn.*conſ.41. n.3. verſ. Cùm ergo.* Caldern.*conſ 496*, aliàs *5. circa fin.de hæret.& conſ.553.* aliàs 8. *de verb. ſignif.* quos refert. Cardin. Tuſch. *pract. concluſ.tom.2.lit.D, concl.375. n.1.* vbi *n.2.* poſt Franc. *in cap. cùm contumacia, in 2.notab.de hæretic. lib.6.* declarat, quòd dictio *Velut*, etiam eſt expreſſiua veritatis. 4

Dictio CCCCXVIII.

Vendere.

VErbum hoc naturaliter de vera venditione, non autem de ficta, vel ſimulata interpretandum

candem eſt, vt poſt Paul. de Caſtr. notat Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.*16.*gloſſ.*a. *n.*1. vbi ſubdit, quod venditionis appellatione de ſui propria ſignificatione venit venditio, & non alius contractus.

2 Aliquando tamen pro locare exponitur, ſecundum Calder. Pereira *de empt. & vend. cap.*7. *num.*7. [latè Didac. de Brito *ad cap. potuit*, §. 2. *de locato n.*9. *cum ſeqq.* vbi *n.*12. dicit quod verbum *vendere* in lata ſignificatione comprehendit omnem actum per quem dominium transfertur.]

Dictio CCCCXIX.

Verè.

1 FIctionem omnem excludit, iuxta tradita per Gonzal. *ad reg.*8. *Cancellar. gloſſ.*15. *num.*15. Et interdum idem importat, quod *Propriè*, ſecundum Farinac. *in praxi crimin. p.*4. *conſ.*76. *num.*8. [Et requirit veram & actualem numerationem pecuniæ. Valenz. *conſ.*173. *n* 29. *tom.*2.]

Dictio CCCCXX.

Verò.

1 *Aduerſatiua præcedentium in iure, & in facto eſt dict.* Verò.
2 *Qualitates præcedentes repetit, & aduerſatur retenta eadem qualitate dict.* Verò, *interdum verò non aduerſatur*, vt num. 3.
4 Verò *importat quandoque idem quod* Sed.

1 ADuerſatiua eſt hæc dictio præcedentium in Iure, & in facto, vt *in l. hoc amplius*, §. *de his autem.* vbi Bart. *ff. de damno infecto.* & *in l. ſi verò*, *ff. qui ſatiſdare cogantur*, notant Bart. *in l. ſi ita ſcriptum*, *n.*5. & *ibi* Paul. *n.*2. Alex. & Iaſ. *n.*4. *de liber. & poſthum.* Cæpol. *conſ.*68. *num.*5. *in crimin.* Bec. *in rubr. C. qui admitti*, *num.*68. & *conſ.*302. *num.*16. Gom. *in cap. ſi annum*, §. *ſi verò*, *n.*1. *de iudiciis*, *lib.*1. Zabarell. *conſ.*58. *num.*1. Rebuff. *in concord. tit. de collat.* §. *præfatique*, *in verſ. verò.* Menoch. *conſ.*201. *num.*34. & *conſ.*737. *num.*15. Surd. *conſ.*315. *num.* Cened. *poſt libr. practic. & canonic. quæſt. ſing.*99. *num.*1. Octauian. Volpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. ſtatim*, *in princ. pag.*127. vbi intelligit, quando id, cui adiicitur, diuerſam habet rationem, & *n.*1. ſubdit, quòd affert diuerſitatem in Iure, & in facto, quando aduerſatiuè poſita eſt ſine copula, plerumque tamen præcedentibus non repugnat, vt *in auth. de hæredib. & Falcid. in princ. collat.*1. Burg. de Pace *p.*1. *l.*3. *Tauri*, *concluſ.*4. *num.*379.

2 Repetit etiam qualitates præcedentes, & aduerſatur, retenta eadem qualitate, vt *in l. Seia.* §. *Cato*, *ff. de fundo inſtructo*, *cap. paſtoralis*, §. *ſi verò*, *de cauſa poſſeſſ. cap.*2. *verſ. vbi verò*, *de reſtit. in integrum*, *lib.*6. *cap. pia*, *verſ. ſi verò*, *de exceptionib. lib.*6. *Clem.*1. *de foro competen.* notant Alex. *conſ.*99. *num.*9. *vol.*6. & *conſ.*249. *n.*2. & 5. *vol.*6. Ruin. *conſ.*111. *num.*6. *lib.*3. Natt. *conſ.*570. *num.*9. Socin. iun. *conſ.*83. *num.*1. *lib.*1. Menoch. *d. conſ.*76. *n.*6. & *conſ.*530. *n.*18. vbi loquitur de dictione *Verùm*. Rebuff. *in d. verſ. verò.* Peregr. *de fideicommiſſ. art.*16. *n.*91. Surd. *conſ.*315. *n.*1. & 2. Galganet. *de condit. & demonſtr. p.*2. *cap.*1. *q.*18. *n.*5. Cened. *d. ſing.*99. *num.*2. Card. Tuſch. *pract. concluſ.* *tom.*2. *lit. D*, *concl.*240. *n.*7. vbi *num.*8. cum Alexand. *d. conſ.*99. *n.*9. *lib.*7. ſubdit habere locum etiam in qualibet alia dictione aduerſatiua, & *n.*9. poſt Ruin. *conſ.*176. *n.*8. *lib.*2. declarat procedere, quando oratio ſequens, in qua eſt dictio aduerſatiua, non eſt perfecta; ſecus, ſi eſſet perfecta. Et quod hæc dictio ſit ſuppoſitiua omnium qualitatum expreſſarum in præcedenti diſpoſitione, tradunt Bald. *in l. omnes populi*, *n.*21. *ff. de Iuſtitia, & iure.* Ruin. *conſ.*111. *n.*6. *lib.*3. Mareſc. *variar. reſolut. lib.*2. *reſol.*94. *n.*68.

Interdum tamen non aduerſatur, nec repetit qualitates præcedentes, vt *in l. eas cauſas*, *verſ. eas verò*, & *ibi* gloſſ. Bart. & Caſtr. *ff. de condit. & demonſtr.* vbi intelligunt, dictionem *Verò* pro *Enim*, & ſic ponitur affirmatiuè. Aliquando ponitur inceptiuè, vt *in* §. *is verò*, *ad quem. Inſtit. de rerum diuiſ. cap. quoſdam*, *de præſcript. ſuper eo*, *de elect. cap. tranſmiſſa*, *verſ. quis verò*, *de eo, qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ.* Cened. *d. ſing.*99. *n.*4. 3

Importat quandoque idem quod dictio *Sed*, ſecundum Menoch. *conſ.*76. *n.*7. & Octauian. Vulpell. *citato loco*, *n.*1.

Dictio CCCCXXI.

Verſùs.

REſpectu loci non includit locum, vt tradit Seraphin. *deciſ.*167. *n.*1. Nam ex germana ſignificatione, loci quamdam circunſtantiam indicat, quæ à loco ipſo relato differt, vt liquidò colligi poteſt ex Cicerone *lib.*4. *ad Attic.* dum ait: Ex Aſia rediens, cum ab Ægina Megaram verſùs nauigarem, cœpi regiones circum proſpicere, & *in epiſt. lib.*16. *ad Attic.* inquit: Veiti me à Minturnis Arpinum verſùs. Et Plautus ait: Ego portas verſùs pergam, & perquiram, quem ſi non inuenero, domum verſùs reuertar. Refert Glorit. *reſp.*10. *n.*100. & in terminis, quòd hæc dictio *Verſus* denotet ſituationem, & non propinquitatem, ex Plauto ſuprà allegato tenuit Rota *in Theatina iuriſdictionis*, 17. *Iunij* 1613. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino*, impreſſa per Farin. *deciſ.*509. *n.*5. *p.*1. *recent.* & *in eadem, coram eodem*, 26. *Iunij* 1615. impreſſa per eundem *deciſ.*683. *n.*5. *eadem p.*1. *recent.* 1

Dictio CCCCXXII.

Viciſſim.

1 Viciſſim, *eiuſdem eſt ſignificationis quod* Inuicem.
2 *Subſtitutionem reciprocam inducit dictio* Viciſſim.

EIuſdem eſt ſignificationis, quæ eſt dictio *Inuicem*, de qua ſuprà ſuo loco, *l. fideicommiſſo*, *C. de tranſact. cap.*1. *de mutuis petit.* vbi Abb. *n.*6. poſt gloſſ. dicit, quòd illud dicitur viciſſim fieri, quod fit eodem tempore, ordine tamen ſucceſſiuo, ita tamen quod non concurrat cum temporis momento. 1

Inducit ſubſtitutionem reciprocam, vt *in l. in teſtamento*, §. *hæc verba*, *ff. de hered. inſtituen.* notat Menoch. *conſ.*95. *in princip.* quem refert Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Verò*, *verſ. Viciſſim*, *pag.*127. 2

Dictio CCCCXXIII.

Videlicet.

1 *Declaratiua ſimul, & reſtrictiua praecedentium dictio* Videlicet.
2 *Demonſtratiuè ſecundùm ſubiectam materiam nonnunquam ſtat dictio* Videlicet.
3 *Demonſtratiuè magis, quàm reſtrictiuè in dubio ſtat dictio* Videlicet.
4 *Oppoſitiuè interdum ſtat dictio* Videlicet, *quandoque determinatiuè.*

1 Regulariter hæc dictio præcedentium eſt declaratiua, ſimul & reſtrictiua, vt in l. videlicet, ff. ex quibus cauſis maiores, & in l. videlicet, ff. de pactis, & in l. ſi quis, §. ſi in venditione, aliàs l. ſi in venditione, ff. commun. prædior. cap. tranſmiſſ. de eo, qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ, ibi, vxore ſua defuncta, filiam eius, priuignam videlicet propriam, & in cap. ſacroſancta, de elect. & in cap. nonnunquam, de verb. ſignif. notant gloſſ. & Bart. in l. 1. num. 2. ff. ad legem Aquiliam, gloſſ. in Clem. cauſam, verb. videlicet, de elect. Pariſ. conſil. 6. n. 22. & conſ. 92. n. 33. vol. 1. & conſ. 85. n. 47. vol. 2. & conſ. 64. n. 2. vol. 3. Corn. conſ. 105. num. 10. & conſil. 221. num. 6. & conſil. 195. num. 4. volum. 3. Purpurat. conſ. 485. num. 3. Dec. conſ. 47. num. 1. & 2. & conſ. 423. num. 15. Socin. ſen. conſ. 47. num. 7. vol. 1. & conſil. 32. num. 4. & conſil. 41. num. 36. vol. 4. Socin. iun. conſil. 123. num. 3. vol. 3. Grat. conſil. 6. num. 28. & conſil. 7. num. 1. vol. 1. Cephal. conſil. 637. num. 4. & conſ. 704. num. 15. Crauet. conſ. 273. n. 9. & conſ. 310. num. 2. Burſat. conſ. 9. num. 18. & conſil. 13. num. 33. Rimin. conſil. 67. num. 42. Ang. conſ. 354. in princip. Surd. conſil. 315. num. 61. & deciſ. 161. num. 8. & de aliment. tit. 1. q. 42. n. 100. Decian. conſil. 55. num. 24. vol. 3. Menoch. conſ. 21. num. 27. & conſ. 706. num. 10. cum ſeqq. Peregr. conſ. 138. num. 7. vol. 1. Caualcan. deciſ. 19. n. 34. de vltim. volunt. in 3. parte, & deciſ. 23. num. 6. ead. p. 3. Vinc. de Franch. deciſ. 117. num. 12. p. 1. Marant. de ord. iudicior. p. 3. tit. iudex tela aggreditur, numero 105. Sim. de Prætis de interpret. vltim. volunt. lib. 2. interpret. 3. dub. 1. ſolut. 4. num. 10. Annib. Rochus de Viſit. in gloſſ. Videlicet, pagin. 241. Coſm. in pragm. ſanct. tit. de collat. §. ordin. in verſ. Videlicet, fol. 69. col. 4. & in tit. de annatis, §. item, in verſic. Videlicet, fol. 157. col. Octauian. Vulpell. de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Verò, verſ. Videlicet, pagin. 127. Bertazol. de clauſ. inſtrum. clauſ. 38. gloſſ. 3. n. 1. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 11. numer. 15. Cened. poſt lib. practic. & canonic. quæſt. ſing. 66. num. 1. & 2. Petr. Henriq. reſp. opuſc. 2. num. 50. Farinac. in praxi crimin. q. 5. conſ. 65. n. 6. & Steph. Gratian. Marchia deciſ. 44. numer. 7. Dionyſ. Paul. de vero quatuor Patriarchalium ſedium erect. cap. 1. num. 27. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom. 2. lit. D, concluſ. 393. numer. 1. cum ſeqq. Ioan. à Cochier in proœm. Regul. Cancell. num. 18. Glorit. reſp. 1. p. 3. num. 33. Gregor. deciſ. 286. num. 9. [Rot. deciſ. 474. num. 4. & 5. part. 1. in poſth. Farinac. Peregr. conſ. 119. num. 3. & conſ. 138. num. 7. vol. 5. vbi quòd ſtat declaratiuè, & reſtrictiuè. Rot. dec. 126. num. 13. apud Paul. de Rub. tom. 3. diuerſ. aliàs p. 7. recent. & deciſ. 142. num. 25. & 26. eod. tom. 3. vbi ait quòd tunc non ſtat taxatiuè, ſed potiùs declaratiuè, quando in contrarium adeſt veriſimilis mens diſponentis.]

2 Nonnunquam ſtat demonſtratiuè ſecundùm ſubiectam materiam, vt in c. cùm Marthæ, §. diſtinguendum, de celebrat. Miſſarum, Iaſ. in l. tempus, n. 1. ff. de re iudicat. Rebuff. in concord. rubr. de collat. §. præfatique, in verſ. Videlicet, fol. 309. Dec. conſ. 47. num. 4. verſ. non obſtat, Cened. d. ſing. 66. num. 2. Et in dubio ſtat magis demonſtratiuè, quàm reſtrictiuè, ſecundùm Aym. conſ. 227. num. 4. & 8. & conſ. 245. num. 9. & conſil. 273. ſub num. 9. Anton. Monach. Lucenſ. deciſ. 13. num. 3. 3

Interdum ſtat oppoſitiuè, vt in cap. poſt electionem, de conceſſ. præbendæ, & in cap. ſcriptum, de elect. & in cap. 2. de priuileg. lib. 6. Aliquando exemplificatiuè, vt in c. nihil, circa finem, de elect. Quandoque determinatiuè, vt in cap. ſuper litteris, de reſcriptis. 4

Dictio CCCCXXIV.

Videtur.

1 *Improprietatem denotat verbum* Videtur.
2 *Fictionem inducit verbum* Videtur.
3 *Præſumptionem quandoque ſignificat verbum* Videtur.
4 *Arbitrium boni viri aliquando importat verbum* Videtur.
5 *Viſionem interdum importat verbum* Videtur.
6 *Veritatem nonnunquam importat, & certitudinem denotat verbum* Videtur.

Improprietatem denotat hæc dictio, vt in leg. 1. §. deieciſſe videtur, ff. de vi, & vi armata, Pichard. ad §. nominatim, num. 6. Inſtit. de exhæredat. liber. Ferret. in conſtit. Catholica, gloſſ. 2. num. 108. Accac. Anton. in comment. ad l. 5. ff. de cond. & demonſtrat. num. 105. [Bened. Ægid. ad l. ex hoc iure, ff. de iuſt. & iur. p. 1. c. 8. n. 78. ante verſ. cæterùm.] 1

Fictionem inducit, vt in d. l. 1. §. deieciſſe, & in l. notatur aliter, in princ. ff. de acq. poſſeſſ. notans Rom. conſ. 224. incip. Iſta captura, in fine. Tiraq. de iure conſtituti, p. 2. ampliat. 1. num. 7. Bertazol. in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſact. num. 646. Thomas de Thomaſſet. in florib. legum reg. 303. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 35. num. 9. & præſumpt. 86. num. 12. Bened. Ægid. in repet. l. ex hoc iure, ff. de iuſtit. & iure, p. 1. cap. 8. num. 78. Card. Tuſch. pract. concl. tom. 2. lit. D, concl. 394. n. 1. 2

Præſumptionem quandoque ſignificat, ſecundùm Menoch. d. lib. 4. præſumpt. 89. num. 12. & conſ. 370. n. 10. Accac. Anton. in comment. ad l. cùm auus, 102. num. 16. ff. de cond. & demonſtr. [Leo Valent. dec. 194. n. 9. lib. 2.] 3

Arbitrium boni viri aliquando importat, vt per Roman. conſ. 228. incip. Pro plena, n. 11. verſ. cæterum, vbi Apoſtil. in verb. Boni viri, Valaſc. conſult. 153. num. 25. Petr. Henriq. reſp. opuſc. 2. num. 50. in princip. Card. Tuſch. d. concluſ. 394. num. 4. Gregor. deciſ. 251. num. 8. Rota apud Zach. poſt tract. de oblig. Camer. deciſ. 2. num. 10. & deciſ. 3. num. 5. vbi num. 2. ſubdit, quòd quandoque neceſſitatem importat. Et etiam apud Farinac. deciſ. 359. num. 6. & deciſ. 640. num. 13. & deciſ. 698. num. 3. p. recent. [Et in mandato procuratoris loquitur Bart. in l. crediter 60. §. Lucius, ff. mandati, num. 1. ibi, Sed ſi dixiſſes prout tibi videbitur, & placebit, vel ſecundum tuum arbitrium, vel prout putaueris, tunc intelligitur ſecundum arbitrium boni viri, Afflict. dec. 91. num. 4. Et in poteſtate data executoribus teſtamenti, Corn. conſ. 173. num. 5. lib. 5. Chriſtoph. Torniola conſil. 26. num. 67. lib. 1. 4

vbi loquitur in facultate data ad alienandum, Caualcan. *deciſ.26. num. 387. cum ſeqq. parte 2.* Et de verbis, *quidquid voluerit, & placuerit*, quod reducantur ad arbitrium boni viri, tenent Caualcan. *deciſ.56.num.387.part.2.* Torniola *conſ.36. num.68.* Paz *de tenuta, c.34.n.137.* Rota *deciſ.640.n.22.p.1. diuerſor.*]

5 Viſionem interdum importat, quæ non habetur pro certa & aliquando viſionem certam, vt ex Bart. *conſ.111.*incip. *Quaritur n.5 lib.1.* tradit Card. Tuſc. *d.concl.394.n.4.*

6 Veritatem nonnunquam importat, & certitudinem denotat, quando pronunciatur à iure, vt *in leg. quid tamen. § arbiter, ff. de arbitris*, Zabarell. *conſ.60. n.5. v. tamen.* Rebuff. *in compendio alienationum, n.71. pag. mihi* 76. Card. Tuſc. *d.concl.394.n.3.* Aliàs verò non importat veritatem, ſecundum Surd. *deciſ.13.* Seraph. *dec.522.n.2.*

DICTIO CCCCXXV.

Vindicare.

1 VErbum hoc, ſicut & *Vindictu*, intelliguntur de vindicta non propria auctoritate ſumenda, vt notant gloſſ. 1. *in l.1. ff. de indignis.* Cald. Pereira *qu. forenſ. ſeu recept. ſent. conſ.35.n.33.* Sic etiam verbum *Vicıſci*, intelligitur iure mediante. Seraph. *de priuil. iuram. priuil.74.n.51.*

DICTIO CCCCXXVI.

Vix.

1 Vix, *imminuendi, ac penè negandi vim habet.*
2 Vix *fieri illud dicitur quod fieri poteſt, licèt cum difficultate.*
3 *Exceptionem & regulam eſſe in contrarium denotat dictio* Vix.
4 *Expectationem diuturnam declarat dictio* Vix.

1 V*Ix*, imminuendi, ac penè negandi vim habet. Cic. 1. *de Orat.* In dicendo vix paucos proferre poſſumus. Idem 2. *Acad.* Nos probabilia quidem multa habemus, quæ ſequi facilè affirmare vix poſſumus.

2 Illud dicitur *vix*, fieri, quod fieri poteſt, licèt cum difficultate, vt *in c. hac emus placiti*, vbi *gloſſ. 12.q.2. cap.2. de cognat. ſpirit. lib.6.* notat Octauian. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Violenter, verſ. Vix, pag. 129.* vbi ſubdit, quòd eſt dictio diminutiua, & quandoque interpretatur pro *Nullo modo.*

3 Denotat exceptionem, & regulam eſſe in contrarium, vt *in l. vix certis armis*, vbi gloſſ. *ff. de iudiciis, & in l. intra, §. fin. ff. de minorib. & in l. ſi heres, ff. ad legem Falcidiam.*

4 *Vix*, tandem diuturnam expectationem declarat. Cic. *lib.5. epiſt.9.* Vix tandem legi litteras dignas Appio Claudio. Id. *in Piſ.* Gabinius ipſe vix, ſed tamen ſe collegit.

DICTIO CCCCXXVII.

Vlteriùs.

1 NOn ſolùm hæc dictio eſt incluſiua, ſed repetitiua omnium qualitatum præcedentium, iuxta tradita per Dec. *conſ.189.n.7. tom.1. Pedem. deciſ.52. n.4. & 13.* Surd. *conſ.274.n.16.*

Tollit ipſo iure ius petendi, vt per Garz. Girond. *de priuilegior. & exempt. explicat. n.907.* 2

DICTIO CCCCXXVIII.

Vltra.

1 *Incluſiua regulariter eſt dictio* Vltra.
2 *Excluſiua interdum eſt dictio* Vltra, *& quando, oſtenditur.*
3 *Qualitates præcedentes repetit dictio* Vltra.
4 *Implicationem importat dictio* Vltra.
5 *Numerum expreſſum limitat dictio* Vltra.
6 *Tempus modicum importat dictio* Vltra.
7 *Teſtis deponens per dictionem* Vltra, *nihil probat.*
8 *Tempus totum continuum, vt comprehendatur non facit dictio* Vltra, *ſiue copulu in teſte deponente.*
9 Vltra *contrarium habet* Citra, *& ſignificat* Trans.

REgulariter hæc dictio eſt incluſiua, vt *in leg. ſi vltra, C. de fideicommiſſis*, tradunt Dec. *in l. actione, n.9. C. de tranſact. & in l. filiam, num.1. C. de collat. & conſ. 90. num.7. & conſ. 330. num.1. & conſ. 423. num.4.* Barbat. *conſil.74. col.6. vol.4.* Fulgoſ. *conſil.40. col.2.* Tiraq. *de retract. tit.1. §.1. gloſſ.11. numer.68.* Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de friuol. appell. §. quodque, in verb. Vltra*, Guilielm. Bened. *in repet. c. Raynutius, in verb. Alterocha filia, numer.1. cum ſeqq.* Azeued. *ad Curiam Piſanam lib.5. cap.6. n.128.* Pute. *deciſion.59. n.1. lib.3.* Rebuff. *in comment. ad l. ſi quis ſic dixerit, 123. verſ. idem, in dict. Vltra, ff. de verb. ſignif. pag. 506.* Menoch. *de præſumptionib. lib.4. præſumpt.145. n.4.* Azeued. *ad leg.7. num.121. tit.18. lib.4. noua Recopil.* [Peregr. *conſ.77. num.14. vol.5.* vbi quod includit, repetit, & addit, *& conſil.43. num.1. eod. vol.5.* [Cened. *poſt lib. practic. & canonic. quaſt. ſing.49. num.1.* Surd. *deciſion.285. num.9.* vbi *numer.12.* ſubdit, quòd confirmat quæ fuerant inutiliter data, & diſpoſita. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.2. lit. D, concl.395. num.13.* vbi *num.14.* poſt Cagnol. *in l.2. numer.5. & ſeq. Cod. de reſcind. vendit.* tenet, quòd læſio prohibita vltra dimidiam, permittit læſionem vſque ad dimidiam. [Rot. *deciſ.127. n.1. p.1. in poſthumis* Farinac. *deciſ. 62. n.13.* apud Paul. de Rubeis *tom. 2. diuerſ.* aliàs *p.6. recent.*

2 Interdum iſta dictio excludit, vt *in l. cùm vltra, C. de non numerata pecunia, & in l. ſi vltra, C. de fideiuſſ.* notant Rebuff. *in concordat. tit. de collat. §. præfatique ordinarij, in verb. Vltra.* Dec. *conſ.296. num.1. verſ. & ideò iſta dictio.* Tiraq. *de retract. titul.1. §.1. gloſſ.11. num.61.* Octauian. Vulpell. *citato loco, num.2. verſ. & eius.* Guilelm. Benedict. *in dict. verb. Alterocha filia, num. 7.* vbi aſſerit, quòd quando iſta dictio additur rei à iure prohibitæ, vel quando abſonus reſultaret intellectus, ſi ea incluſiuè intelligeretur, in eo caſu excludit, & non includit: vt etiam tradit gloſſ. *verb. ſacere, in Clem.1. de vſuris*, quæ dicit, quòd ſi ſtatuto caueatur, quòd nullus accipiat pro vſura vltra duos denarios pro libra in menſe, ſtatutum non videtur permittere vſuram quoad duos denarios, cùm ſit contra ius vſuram exercere, abſonúſque inde reſultet intellectus, ſi ea permitteretur, cùm omni iure ſit prohibita; de quo etiam Coſm. *in d. verb. Vltra* Rebuff. *in comment. ad l. ſi quis. verſ. limitatur quando, ff. de verb. ſignif. pag. 506.*

3 Reperitꝫ hæc dictio qualitates præcedentes, vt per Dec. *in l. lecta, n.* 24. *ff. ſi certum petatur*, *& conſ.* 189. aliàs 190. *numero* 7. *verſicul.* 4. Calder. *conſil.* 536. aliàs 7. *de teſtamento.* Caſtr. *conſil.* 88. *n.* 1. *vol.* 1. Azeued. *d. l.* 2. *num.* 5 *tit.* 4. *lib.* 8. *noua Recopil. & ad Curiam Piſanam, lib.* 5. *cap.* 6. *n.* 128. Surd. *d. dec.* 285. *num.* 12. Galganet. *de condit. & demonſtr. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 18. *n.* 7. Cened. *de ſing.* 40. *num.* 3. Card. Thuſc. *d. lit. D, concluſ.* 395. *num* 1. vbi *num.* 2. poſt Ang. *conſ.* 294. *n.* 6. *verſ. venio.* reſtringit, tunc non inducere repetitionem qualitatum præcedentium, quando in præcedentibus qualitates ſunt diuerſæ à ſequentibus; vel quando diſpoſitio eſſet nulla, ſi fieret repetitio.

4 Implicationem etiam importat, veluti ſi maritus vltra dotes aliquid leget vxori, cenſetur legare dotes, & legatum, quia dictio *Vltra* implicat; vt per Angel. *conſ.* 294. *num.* 5. Bald. *conſil.* 58. incip. *Factum tale eſt, in princip. lib.* 4. Bart. *in l. qui ita, ff. de dote praleg.* quos refert Card. Thuſc. *d. lit. D, concluſ.* 395. *num.* 5. vbi *num.* 7. cum Angel. *citato loco*, declarat, hanc dictionem, & ſimiles implicare in materia fauorabili, ſecus in odioſa. Adde Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 116. *num.* 29. [Ancll. Amat. *conſ.* 81. *numero* 29.]

5 Numerum expreſſum limitat, ſecundùm Calder. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 11. *num.* 16. & extendit id tantùm, cui additur, ex Azeued. *d. l.* 1. *num.* 1 *tit.* 4. *lib.* 8. *noua Recopil.* ibi *num.* 5. ſubdit, quod eſt confirmatoria priorum.

6 Modicum tempus importat, vt *in l. hac abiectio, ff. de verbor. ſignif.* notant Abb. *in cap. litera, num.* 10. *de verbor. ſignif.* notant Abb. *in cap. litera, num.* 10. *de dilationib.* Farinac. *in praxi crimin. p.* 4. *conſil.* 55. *n.* 42. Octauian. Vulpell. *citato loco, n.* 3. Card. Thuſc. *d. concluſ.* 390. *à num.* 8. vbi *num.* 10. poſt Caſtrenſ. *conſ.* 18. *num.* 2. *lib.* 1. *& conſ.* 26. *num.* 3. *eod. lib.* declarat, quòd quando profertur à lege, poteſt importare aliquid vltra, & ſic modicum, quia ſupereſt miniſter legis, qui poteſt arbitrari.

7 Teſtis deponens per hanc dictionem, nihil probat, & ideò probans aliquid factum à viginti annis, & vltra, non probat concludenter probandum certo tempore ſupra viginti annos, ſecundùm Ioan. de Imola *conſ.* 105. *n.* 4. Card. Zabarell. *conſ.* 107. incip. *Petitur.* Viuaom. 1. *commun. princ. lib.* 4. *tit.* 9. *de probat. num.* 68. *pag.* 482. Azeued. *d. l.* 1. *num.* 11. Octauian. Vulpell. *d. loco, n.* 4. vbi limitat, ſi à teſte probabilis ratio eius dicti redderetur. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 277. *num.* 12. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1520. Card. Thuſc. *d. concl.* 396. *à num.* 8. vbi *num.* 12. ſubdit ex Imol. *d. conſ.* 105. *n.* 4. quòd ſi plures teſtes deponunt, vnus de decem annis, alius de octo, & vltra, non concludunt de decem, quia dictio *Vltra* nihil importat, additque, aliquid operari ad inducendam concordiam cum partis aſſertione. Nam ſi pars dicit, quòd ſunt anni vndecim, teſtes verò dicunt, quòd ſunt anni decem, & vltra, non ſunt contrarij.

8 Vnde ſine copula in teſte deponente de tempore, non facere, vt comprehendatur totum tempus continuum, tradit Seraphin. *deciſ.* 1102, *n.* 3.

9 Apud Ciceronem, & alios bonos Latinæ linguæ Authores, contrarium habet *Citra*, & ſignificat *Trans.* Cic. *Attic. lib.* 12. Vltra Syllanam villam eſt, quam puto tibi notam eſſe. Idem *Tuſculan.* 4. Sed adhibet modum quemdam, quem vltrà progredi non oporteat. Idem *lib.* 2 *de Diuinat.* Diuinatio coniecturâ nititur, vltra quam progredi non poteſt. Idem 1. *de Inuent.* Longum exordium eſt, quod pluribus verbis, aut ſententiis vltra quàm ſatis eſt, producitur.

Dictio CCCCXXIX.

Vltrò.

1 Vltrò, *aliquando exponitur pro* Sponte.
2 Vltrò *interdum ſignificat idem quod* ſine requiſitione, *vel* mandato.
3 Vltrò, *nonnunquam accipitur pro*, ſine quæſtione.
4 Vltrò, *apud Grammaticos interdum ſignificat* Inſuper.
5 Vltrò, citróque, *ſunt dict. oppoſita.*
6 Vltrò, *per tranſlationem interdum vſurpatur pro*, mutuo, *atque* inter ſe.

HÆc dictio aliquando exponitur pro *Sponte*, vt 1
in l. uxori, vbi gloſſ. *ff. de falſ. & in l. Lucius, § fin. ff. de conſtit. pecun. & in l. circa, ff. de probat. & in l. qui hominem. § ſi nullo, ff. de ſolut. & in l. non omnes, § item temporis, ff. de re militari.* Cic. *lib.* 4. *epiſt.* 16. Nec mihi quidquam in mentem venit optare, quod non vltrò mihi Cæſar detulerit.

Interdum ſignificat idem, quod *Sine requiſitione,* 2
vel mandato, vt *in l. liberto, § penult.* ibi, *vltrò egit, ff. de negot. geſtis.*

Nonnunquam accipitur pro, *Sine quæſtione*, vt *in l.* 3
1. *§. diuus Antoninus, & §. ſi quis vltro, & in l. vnius, §. index, ff. de quæſtion.* Vltrò competit actio, id eſt, ſine pœnitentia, ſine exceptione, *l.* 3. *§.* 3. *ff. de condict. cauſa dat. l. ſed an vltro. ff. de negot. geſtis.* Vltrò iurando, id eſt, ſine dilatione, & neceſſitate, *l. ſi legatarius, ff. de dolo, l.* 3. *ff. de iureiurand. l. ſi pignori, in fin. ff. famil. hereiſcunda.*

Vltrò apud Grammaticos interdum ſignificat *In-* 4
ſuper. Cic. *Catilin.* 3. Eſt etiam in nobis animus, Quirites, vt non modò nullius audaciæ cedamus, ſed etiam omnes improbos vltrò ſemper laceſſamus. Virgil. *Æneid. lib.* 9.

Viderit irrumpentem, vltróque incluſerit vrbi.

Vltrò, citróque, ſunt dictiones oppoſitæ, *l. ſi quis ex* 5
argentariis, §. rationem, ff. de eden. notant Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 1. *gloſſ.* 11. *num.* 66. Octauian. Vulpell. *de prepoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Vltra, verſ. vltrò, pag.* 131. *col.* 1.

Per tranſlationem apud Grammaticos interdum 6
vſurpatur pro *Mutuò*, atque *Inter ſe.* Cic. *lib.* 1. *Offic.* Beneficia vltróque data, & accepta. Idem *lib.* 6. *de Republ.* Multiſque verbis vltrò, citróque habitis, ille nobis conſumptus eſt dies.

Dictio CCCCXXX.

Vnà.

1 *Simultaneitatem, congregationem, & vnionem diuerſorum denotat dictio* Vnà.
2 Vnà, *idem importat quod* Simul.
3 *Vnitatem, atque æqualitatem ſignificat dictio* Vnà.
4 Vnà, *coniungit plus, quàm dictio* Et.

DEnotat hæc dictio ſimultaneitatem, congre- 1
gationem, & vnionem diuerſorum, ac actuum coniunctionem, vt *in l. Lucius, § quiſquis, & in leg. ſi pluribus, in princ. ff. de legat.* 2. *& in l. fin.* vbi Bald. *ſub num.* 11. *in* 6. *oppoſit.* & Iaſ. *col. fin. C. de impub. & aliis ſubſt. & in § ſed autem, Inſt. de Attilian. tutor.* notans Pariſ. *conſ.* 79. *num.* 21. *lib.* 3. Alex. *conſ.* 93. *n.* 4. *lib.* 3. Gozadin. *conſ.* 72. *ſub num.* 9. *verſ. nam dictio.* Rebuff.

in l. reſtituere,36. verſ. item dictio. Vnà, ff. de verb. ſignif. pag. mihi 202. Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.* 39. *gloſſ.* 1. *num.* 1. Octauian. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Vltra, verſ. vnà, pag.* 131. Peregr. *conſ.* 65. incip. *Viſis, n.* 8. *lib.* 3. Flamin. Pariſ. *de confidenti. benef. q.* 33. *num.* 28. Marc. Anton. *var. reſol. lib.* 2. *reſol.* 35. *num.* 4. Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 376. *n.* 1. Et fuit dictum *in Montis Regalis iuriſdictionis,* 5. *Iulij* 1604. *coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano.*

2 Et tantùm eſt dicere *Vnà*, quantum *Simul, l. qui quatuor, §. vxori, ff. de legat.* 3. *l. immò & ſocer. ff. de vſu, & habit.* Bald. *in l. vnic. §. in his itaque, C. de caducis tollend.* Gozadin. *conſil.* 21. *num.* 38. Grat. *conſil.* 9. *n.* 103. *& conſ.* 111. *num.* 3. *lib.* 1. *& conſil.* 13. *numer.* 56. *lib.* 2.

3 Significat vnitatem, ac æqualitatem; ita quòd non habeat compoſitionem, iuxta tradita per Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 139. *num.* 22. *& conſil.* 578. *num.* 3. Ceuall. *commun. contra communes, quæſt.* 828. *num.* 47. Vnde ſi quis inſtituat fratrem hæredem, cum hoc quòd bona ſua debeat communicare vnà cum fratribus ſuis, importat ſimultaneam communicationem, vt ipſe fratribus, & fratres ſibi communicent. Ita Barth. *conſ.* 4. incip. *Factum tale, num* 3. *in fine, & ſeq. lib.* 1. Card. Tuſch. *d. lit. D, concluſ.* 376. *n.* 1. vbi *num.* 2. cum eodem Barth. *d. conſ.* 4. *num.* 4. ſubdit, quòd ſi quis inſtituat ſibi hæredem Titium, vnà cum filiis ſuis, omnes ſunt hæredes.

4 Illud aduertere oportet, quòd hæc dictio coniungit pluſquam dictio. Et, iuxta tradita per Bart. *in l. Gallus, §. quidam rectè*, vbi Iaſ. *num.* 14. *&* 20. *ff. de liber. & poſthum.* Pariſ. *conſ.* 3. *n.* 17. *vol.* 1. *& conſ.* 79. *num.* 21. *& ſeq. vol.* 3.

Dictio CCCCXXXI.

Vnà cum.

1 Vnà cum, *idem importat quòd dictio* Et.
2 *Augmentum importat dictio* Vnà cum, *reſpectu qualitatis relicti.*
3 Vnà cum, *demonſtrat vt aliquid ſimul expediatur.*

1 IDem importat hæc dictio, qood copula *Et*; & ideò ſi teſtator relinquat exequutorem ſuum Titium, vnà cum Seio, proinde eſt ac ſi dixiſſet: Relinquo Titium, & Seium exequutores, ita quòd vno mortuo, alter eſt exequutor ſolus vtroque caſu. Ita Bart. *conſ.* 147. incip. *Factum tale, lib.* 1. quem refert Card. Toſch. *pract. concl. tom.* 2. *lit. D, concl.* 398. *num.* 1. vbi *n.* 2. cum eodem Bart. *d. conſ.* 147. *n.* 2. ſubdit, quòd importat etiam repetitionem.

2 Augmentum importat reſpectu qualitatis relicti, ſecundùm Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 139. *num.* 26.

3 Demonſtrat, vt aliquid ſimul expediatur, vt notatur *in l. fin. C. de impub. & aliis ſubſt. & in §. fin. Inſtit. de Attiliano tutor.* Grat. *conſ.* 93. *num.* 1. *lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 11. *num.* 17. *lib.* 2.

Dictio CCCCXXXII.

Vnanimiter.

1 IMportat *Nemine diſcrepante*, vt *in cap. bonæ memoriæ, in verſ. vnanimiter, de poſtulat. Prælat. & in cap. vnanimiter, eod. tit. & in cap. cùm dilecti, de elect. & in cap. tertio loco, de probat.* Barbat. poſt alios *in cap. cùm Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſ. & propr.* Panor. *in cap. licet, in* 1. *notabil. de offic. deleg.* Alberic. *in Dictionario, verb. vnanimiter.*

Dictio CCCCXXXIII.

Vnde.

1 *De vi, & effectibus huius dictionis qui multa adducat, refertur.*
2 *Cauſam intrinſecam ſignificat dictio* Vnde, *& importat idem quod*, ex qua cauſa.
3 Vnde, *quamuis propriè ſit aduerbium loci, interdum tamen & ad perſonas, & ad alias res accommodatur.*

MVlta de vi: & ſignificatione huius dictionis adducit Rebuff. *in comment. ad l. quibus,* 57. *verſ. vnde, ff. de verb. ſignif. pag. mihi* 297. 1

Significat cauſam intrinſecam, & importat idem qood *Ex qua cauſa*, vt per Caſtrenſ. *conſ.* 322. incip. 2
Viſis actis, in princip. lib. 1. Grat. *conſil.* 77. *n.* 3. *lib.* 1. Octauian. Vulpel. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Vltra, verſ. Vnde, pag.* 131. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 1. *lit. D, concl.* 396. *n.* 1.

Quamuis propriè *Vnde* ſit aduerbium loci, inter- 3
dum tamen & ad perſonas, & ad alias res accommodatur, ponitúrque eleganter etiam apud Ciceronem, alióſque bonos Latinæ linguæ Authores, pro *Ex quo, ex qua*, vel *ex quibus*. Cic. 1. *de Orat.* de ea re multo dicet ornatius, quàm ille ipſe, vnde cognorit. Idem *pro Flac.* Adſunt Athenienſes, vnde humanitas, ac doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atque in omnes terras diſtributæ putantur. Idem 1. *de Orat.* Equidem vobis fontes, vnde hauriatis, atque itinera ipſa putaui eſſe demonſtranda.

Dictio CCCCXXXIV.

Vndique.

IDem importat quod *Omni ex parte*, & de loco 1
propriè dicitur. Cic. *pro lege Manil.* A Sicilia multis vndique cinctam periculis explicauit. Idem *pro Seſt.* Omnes vndique floſculos carpam, atque debilem. Virgil. *lib.* 5. *Æneid.*

——— *Maria vndique, & vndique cœlum.*

Sæpe autem per tranſlationem vſurpatur. Cic. 2. *de natura Deor.* Mundus perfectus vndique eſt. Idem 2. *Philippic.* Aut vndique religionem tolle, aut vſquequaque conſerua.

Dictio CCCCXXXV.

Vnus, & alter.

1 Vnus, & alter, *pro duobus vſurpari ſolet.*
2 Vnus, aut alter, *ſicut vnus, aut duo dicitur.*
3 Vnus, *aliquando importat idem quod* Solus.
4 Vnus, *ex omnibus, vel omnium, vel inter omnes, magnam vim habet augendi.*

PRo duobus vſurpari ſolent hæ dictiones. Cic. 1
4. *Verr.* Dicitur vnus, & alter breuiter. Idem *pro Cluen.*

Cluen. Vnus, & alter dies interceſſerat, cùm, &c. Idem *Attic.lib.*14.*epiſt.*18. Adductus ſum tuis vnis, & alteris literis.

2 *Vnus aut alter*, ſicut *Vnus, aut duo*, dicitur. Cic. *Attic.lib.*7. Quid enim eſt tantùm in vno, aut altero die. Quum res plures duabus numerantur, dicimus, *Vnus, alter, tertius, plures.* Cic. *pro Cluen.* Vnum, alterum, tertium annum Saſſia quieſcebat. Idem *pro Flac.* Tria Græcorum genera, quorum vni ſunt Athenienſes, Æoles alteri, Dores tertij nominabantur. Idem 6. *Verr.* Dies vnus, alter, plures non referti.

3 *Vnus* aliquando importat idem quod *Solus*. Cic. *Attic. lib.* 1. Præneous vnus omninò omnes fuit. Idem *ad Quint. fratr. lib.*1. *epiſt.*1. In tuis ſummis laudibus excipiunt vnam iracundiam. *Ad vnum*, id eſt, nullo excepto. Idem *de Amicit.* De amicitia verè omnes ad vnum idem ſentiunt. Idem *lib.* 10. *epiſt...* Ego eam ſententiam dixi, cui aſſenſi ſunt ad vnum.

4 *Vnus ex omnibus*, vel *omnium*, vel *inter omnes*, magnam vim habet augendi, quia vnos confertur cum omnibus. Cic. 2. *Catilin.* Ille autem vnus timendus ex omnibus. Idem 1. *de Orat.* Cùm te vnum ex omnibus ad dicendum maximè natum, aptúmque cognoſſem. Idem *in Orat.* Inter omnes in omni dicendi genere vnus eminet Demoſthenes. Idem *Attic. lib.*8. Vnum omnium loquaciſſimum, & minimè aptum ad dicendum.

Dictio CCCCXXXVI.

Volo.

1 *Arbitrium liberum, & abſolutum tribuit verbum* Volo.
2 Volo, *refertur ad actum licitum, non verò ad actum regulatum, & illicitum.*
3 Velle *quis non creditur quod iure facere non poteſt.*
4 Velle *quæ ignorat quis non dicitur.*
5 Volo *ex ſui proprietate eſt informe, & determinatur ratione verbi adiuncti.*
6 *Fideicommiſſum importat verbum* Volo, *ſi iungatur verbis obliquis; directam verò ſubſtitutionem ſi verbis directis, aut communibus.*
7 *Subſtitutio valet in vim directa, ſi verbum* Volo *reperiatur adiunctum alicui verbo communi.*
8 *Fideicommiſſum innuit verbum* Volo, *iunctum cum aliis verbis, ſi ſine liberis, aut heredibus deceſſerit.*
9 *Diſpoſitiuum eſt verbum* Volo, *cùm alterius perſonæ voluntas non ſpectatur.*
10 *Diſpoſitionem plenam importat verbum* Volo, *in vltimis voluntatibus.*
11 *Actum perfectum importat verbum* Volo, *adiunctum infinitiuo præſentis temporis.*
12 *Verba* Volo te ducere in vxorem, *non operantur matrimonium de præſenti.*
13 *Executionem importat verbum* Volo, *adiunctum cum infinitiuo.*
14 *Diſpoſitionem non importat verbum* Volo, *iunctum infinitiuo in actibus inter viuos.*
15 *Ius nouum aliquando inducit verbum* Volumus, *& declarat antiquum.*

1 VErbum hoc tribuit liberum, & abſolutum arbitrium, vt *in l. cum quidam, ff. de legat.* 2. & Auguſt. Barboſa de Dictionib. *in l. fideicommiſſar. ff. de fideicommiſſ. libertatib.* notat Menoch. *de præſumpt. lib.*4. *præſumpt.* 188. *num.*13. & *de arbitr. lib.*1. *quæſt.*7. *num.*2. vbi *num.*3. ſubdit, quòd ad iudicem directum non ſignificat liberum arbitrium, & *num.*14. quòd coniunctum cum verbis *Tuo arbitrio*, non operatur, vt cenſeatur collatum liberum arbitrium, & *num.*30. quòd adiunctum verbo exequutiuo non liberam poteſtatem, ſed viri boni arbitrium ſignificare videtur. Item verbum hoc eſt commune, & non præceptiuum, nec æquipollens præcepto, vt poſt multos reſoluit Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*2. *lib.*6. *cap.* 4. *n.*40. *in fine.*

Refertur ad actum licitum, non verò ad actum irregulatum, & illicitum, ſecundùm Peraltam *in l.*1. *num.*73. *ff. de legat.* 2. & Molin. *de primogen. lib.*1. *c.*5. *num.*17. Menoch *conſil.*1184. *num.*7. vbi ait, quòd quiſque velle non præſumitur niſi honeſta. Velle enim quis non creditur, quod iure facere non poteſt, *l. Lucius*, §. *Imperatores, ff. ad municipalem, l. ſi tibi*, §. *vnius, ff. de optione legata*, gloſſ. *in l. peto, in princ* vbi Bald. *in fine princ. ff. de legat.* 2. *cap. cùm à nobis, de ſent. excommunic.* Menoch. *conſil.*540. *num* 6. Surd. *conſ.*431. *num.*41. Rota *deciſ.*364. *num.*3. apud Farinac. *p.*1. *recent.* Sicut etiam velle quæ ignorat quis non dicitur, ex Menoch. *conſil.* 191. *num.*45. & *conſil.*402. *n.*82. 2 3 4

Verbum hoc *Volo* ex ſui proprietate eſt informe, & determinatur ratione verbi adiuncti, ſecundùm doctrinam Bart. *in l. apud Aufidium, num.*2. *verſ. reſpondeo verbum, ff. de optione legat.* & *in l. cunctos populos, num.*3. *C. de ſumma Trinit.* & clariùs *in l. verbis ciuilibus, num.*5. *verſ. præterea, ff. de vulgar.* vbi ait, verbum *Volo* non eſſe directum, vel obliquum, niſi propter verbum adiunctum. Sequitur Alex *in l. quoniam indignum, n.*1. *verſ. ego autem puto, C. de teſtam.* vbi ait, Bart. optimè dicere verbum *Volo* aptitudine poſſe eſſe directum. Bero. *conſil.*11. *num.* 12. *lib.*2. Franch. *in cap. cùm pater, n.*62. *de teſtam. lib.*6. vbi ex Bald. concludit, huiuſmodi verbum nihil importare, niſi habita ratione adiuncti. Vnde ſi iungatur verbis obliquis, importat fideicommiſſum; ſi verbis directis, aut communibus, directam ſubſtitutionem. Ita fuit reſolutum *in Bononien. fideicommiſſi de Pattis*, 17. *Iunij* 1611. *coram Vbaldo, & in Firmana hæreditatis*, 6. *Nouembris* 1620. *coram DunoZetto.* Et quòd ſit hoc verbum obliquum, per text. *in l.*2. *in princ. C. commun. de legat.* tradit Fucar. *in tract. de compendioſa ſubſtit. q.*144. *num.*8. 5 6

Si verò reperiatur adiunctum alicui verbo communi, ſubſtitutio valet in vim directæ, tanquam concepta per verba communia, quæ occurrente caſu in vim directè operantur. Ita Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib.*5. *tit.*1. *num.*3. Decian. *conſ.*16. *num.*25. *lib.*2. & *conſ.*21. *num.*3. *lib.*3. Et fuit dictum *in citata Firmana hæreditatis, coram DunoZetto.* 7

Iunctum cum aliis verbis, *Si ſine liberis, aut heredibus deceſſerit, &c.* innuit fideicommiſſum, iuxta tradita per Iacob. de Rauenna, & alios Doctores *in l. precibus, C. de impub. & aliis ſubſt.* Dec. *conſ.*38. *n.*3. *in fine*, Pariſ. *conſ.*55. *n.*1. & 2. *lib.*2. Cephal. *conſ.*134. *n.*25. & 37. *lib.*1. vbi alios adducit. Rota *deciſ.* 193. *n.*6. *ad med.* apud Farinac. *p.* 1. *recent.* Importat enim per ſe ipſum diſpoſitionem, & fideicommiſſum in cauſa mortis, vt per Odd. *in tract. de prohib. alienat. quæſt.*11. *num.*129. 8

Diſpoſitiuum eſt etiam hoc verbum, præcipuè ab eo prolatum, qui liberam habet exequendi facultatem. Ita Alex. *conſil.*190. incip. *Plura, num.*32 *verſ. quia verbum Volo, num.*6. quem refert Card. Tuſch. 9

practic.concluſ.tom.2. lit.D, concluſ.399.num.1. Molin. de ritu nupt.lib.1.comparat.20. num.34. Menoch. conſ.197. num.21. & de arbitr. caſu 496. num.6. vbi num.12.ſubdit,quòd ſtat diſpoſitiuè,cùm alterius perſonæ voluntas non ſpectatur, ſed ſola exequutio. Et n.18. ait, quòd non diſponit cùm actus alterius voluntatis ſpectatur.

10 In vltimis voluntatibus importat plenam diſpoſitionem,vt in l.Pamphilo.§.propoſito, ff.de legat.3. notat Nicol.Mozz. de contract.tract.de empt.tit.de ſubſtant.emptionis,num.49.In contractibus verò non diſponit,ſecundùm Villalob.tom.2.com.opin.lib.9.tit.34. num.355.

11 Adiunctum infinitiuo præſentis temporis importat actum perfectum, veluti ſi ad interrogationem fiat hoc modo: Vis mihi vendere domum pro centum; & reſpondiſſet: Volo vendere; & emptor replicaſſet, Volo emere, contractus eſſet perfectus. Ita ex Bart. Bald. & aliis reſoluit Peregr. var.reſolut. lib.5.tit. de

12 pactis, à num.5. vbi num.6. ſubdit verba, Volo te ducere in vxorem, non operari matrimonium de præſenti, de quo latè Franc. Molin. de ritu nupt. lib.1. comparat.20.num.3.cum ſeqq.

13 Item additum cum infinitiuo importat exequutionem, vt per Seraph. de priuil. iuramenti, priuil.23. num.23. & iunctum infinitiuo, vel verbis futuri temporis diſponit,vt per text. in d.l.Pamphilo, §.propoſitum,ff.de leg.3. reſoluit Marc.Anton.Genuen. in practicab.Eccleſ.quæſt.275.n.2.

14 Et iunctum infinito in actibus inter viuos non importat diſpoſitionem, ex Card. Seraph. deciſ.1079. num.3. In conſtit. inducit formam iuxta tradita per eundem Seraph. deciſ.1447.n.2.

15 Verbum *Volumus*, aliquando inducit ius nouum, & declarat antiquum, vt poſt gloſſ. in Clem.1. de rerum permut. & Abb. in cap.Sedis Apoſt.de reſcript. ac Barbat. in Clem.litteras,in 4.col.de reſcript. tradit Flamin.Pariſ. de confident.benef.q.58.n.44.in fine.

DICTIO CCCCXXXVII.

Vſque.

1 Incluſiuè regulariter ſtat dictio Vſque, appoſita, gradibus, vel aliis rebus.
2 Amplia quando refertur ad determinationes gradus, etiam in dubio.
3 Amplia etiam in pœnalibus.
4 Statutum excludens fœminas propter maſculos, intelligitur vſque ad decimum gradum; ita quòd ipſe decimus gradus ſtet incluſiuè.
5 Iudex ſi mandat ſuperſederi vſque ad diem ſignaturæ, vel Audientiæ, includit ipſum diem.
6 Inueſtituram accipiens pro ſe, vſque ad tertiam eius generationem, ſimpliciter includit ipſam tertiam generationem.
7 Terminum terminatum comprehendit dictio Vſque.
8 Incluſiuè in feudis ſtat dictio Vſque.
9 Vendens cum pacto redimendi vſque ad diem Natalis proximi, includit ipſum diem Natalis.
10 Verba quæ poſſunt includere & excludere in contractibus, ſemper excludunt quando tendunt ad obligandum.
11 Confinium in materia dictio Vſque, includit in præiudicium venditoris.
12 Vſque in vltimis voluntatibus includit, quando ſumus in dubio, & poteſt includere, & non includere.
13 Incluſiuè ſtat dictio Vſque, vbicumque terminus cui adiicitur hæc dictio eſt pertinentiis rei, in qua habetur ſermo.
14 Temporis reſpectu quando eſt appoſita dictio Vſque, tunc totum tempus includit.
15 Incluſio quando eſt contra legem, tunc dictio Vſque, non ſtat incluſiuè.
16 Oratio negatiua quando præcedit, tunc dictio Vſque non ſtat incluſiuè.
17 Vſque, non ſtat incluſiuè quando conſtat ex mente contrahentium, vel ratione abſurdi vitandi.
18 Vſque, non ſtat incluſiuè quando non conſtat de mente niſi ex ſignificatione verbi, cùm terminus ad quem non poteſt comprehendi, vel includi ſub generalitate præcedenti.
19 Vſque, non includit vbicumque applicatur termino, qui non eſt de eſſentia rei, nec termini de quo habetur ſermo.
20 Vſque excludit, quando hoc eſſet de natura contractus in quo eſt appoſita.
21 Incluſiua, & excluſiua quando ſit dictio Vſque, ex coniecturis declarari poteſt.

Regulariter hæc dictio appoſita gradibus, vel aliis rebus, ſtat incluſiuè, vt in leg.patronus,35.§.Sempronio, ff.de legat.3. & in leg. Papinianus, §.meminiſſe, ff.de inoffic.teſtam. & in l.fin.§.fin.ff.de ſenatoribus, & in l.cùm Clericis §.memorati, Cod.de Epiſcop.& Cleric. & in l.poſt dies, Cod.de Aduocatis, notant Alex. in l.2. n.4.ff.ad legem Falcidiam, gloſſ.verb.vſque ad certam, in cap.quamuis 4.de præbend. lib.6. Caſſan. in conſuet. Burgundiæ, rubr.1.§.7.verb. Iuſques, num.1. & n.13. §.4.verb.Iuſques à la Sainct, num.1. Coſm. in pragmat. ſanct.tit.de collat.§. quòd ſi quis, verb.vſque, pag.231. Aret. in l.eum qui,§.1.num.1. ff.de verb.obligat. Luc. de Pen. in l.3.num.13.Cod.de naufragiis,lib.11.Pariſ. de Put. de reintegr.feudor. cap.116. Rebuff. tom.1. ad l.Galliæ, in tract.de ſent. prouiſionali, gl.3. pag.162. & in comment ad abſentem,199. verſ. regula igitur, ff. de verb. ſignif. pag.633. Menoch. conſil.337. numer.20. & 21. Octauian.Vulpell. de præpoſ.& aduerb. ſignif. ſub hac dict.pag.132. Azeued. ad l.1.num.33.titul.4. lib.4.nouæ Recopil. Surd.conſ.429 n.71. Ant.Monach. Floren.deciſ.50.num.19. Gonzal. ad reg.8. Cancellar. gloſſ.12. §.1.num.2. Bened.Ægid.in repet.l.1.Cod.de ſacroſanct.Eccleſ.p.1.§.5.n.17. Duran. Rot.deciſ.519. n.11. Hermoſil. l.24.gloſſ.2.n.33.tit.5.part.5. vbi ait quod ſi apponatur à lege, ponitur incluſiuè, niſi legis contrarietas inducatur: quando ponitur ab homine,& iungitur cum dict. *In*, ſeu *Ad*, ponitur incluſiuè, niſi ex qualitate rei appareat de contraria voluntate, vt ſi venditio fiat de tali vſque ad talem arborem, ſi eſt alienus, non comprehenditur] 1

Amplia primò, vt hæc dictio ſtet incluſiuè, quando refertur ad determinationes gradus, etiam in dubio, vt in §.fin.Inſtit. de ſucceſſ.cognator. notant Alex. conſ. 110.incip. Circa, num.20.lib.3.Bald.conſ.442. incip. Conceſſa, circa finem, lib.3. quod duplicatur conſ.375. lib.4. Calder.conſ.287.aliàs 9. de locato. Card.Tuſch. d.lit.D, concl.292.n.6. 2

Amplia ſecundò, vt procedat in pœnalibus, ſecundùm Gonzal. ad reg.8. Cancellar. gloſſ.12.§.1. numero 7. Nam ſiue materia ſit fauorabilis, ſiue pœnalis, quia ſi agatur de gradibus, ſemper includit. Alexand. conſ.125. incip. Attentis, numer.7. in fine, & num.8. lib.5. quem refert Card.Tuſch. d. concl.291. num.21. 3

Ideò ſtatutum excludens fœminas propter maſculos, intelligitur vſque ad decimum gradum, ita quòd ipſe decimus gradus ſtet incluſiuè, vt poſt Dec. 4

conſ.

*conſ.*321.& Rimin.*conſ.*26.*n.*12.*&* 14.*vol.*2. reſoluit Mart. *de clauſ.p.*2.*clauſ.*77.*n.*6.*in princip.*

5 Amplia tertiò, vt procedat etiam, quando reſpicit terminum hominis, vt ſi Iudex mandat ſuperſederi vſque ad diem ſignaturæ, ſeu audientiæ, includit ipſum diem, vt tradit Alex.*conſ.*114.*num.*5.*verſ.quia illa dictio, lib.*5. quem refert. Card. Tuſch. *d. concluſ.* 219.*num.*7.

6 Amplia quartò, vt procedat, ſi proferatur ab homine: nam recipiens inueſtituram pro ſe vſque ad tertiam eius generationem, ſimpliciter includit ipſam tertiam generationem, vt per Bald.*conſ.*373.incip.*Conceſſa, circa finem.lib.*4.Cald.*conſil.*187.aliàs 9.*de locato.* Mart.*de clauſul.p.*2.*clauſ.*74.*num.*2.Verall. *deciſ.*18.*n.*10.*&* *deciſ.*112.*p.*2. Card. Tuſch. *d.concl.* 291.*n.*8.vbi *n.*9. extendit, multò magis procedere, quando diceretur: Vſque ad tertiam generationem completam, vel quid ſimile.

7 Amplia quintò, quòd comprehendat terminum terminatum, vt ſi ſit venditum prædium vſque ad domum, venit etiam domus ſi ſit de dominio venditoris, vel ex via publica, quia tunc acciperetur pro termino terminante; ita poſt Bart. & Bald. tradit Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.*26. *gloſ.*6.*n.*3.

8 Amplia ſextò, in feudis, in quibus hanc dictionem ſtare incluſiuè probant Curt. *in tract. de feud. in* 3. *parte,n.*50.Ioan.Thom.de Marin. *in tract.de generib. & qual.feud.in tit.de fundo fraterno,n.*25. quos refert Mart. *d.p.*2.*clauſ.*77.*n.*2.*in princ.*

9 Amplia ſeptimò, in contractibus, quia vendens cum pacto redimendi vſque ad diem Natalis proximi, includit ipſum diem Natalis, quia hæc dictio *Vſque* includit terminum extremum ad quem; ita Ioan.de Imol. *conſ.*10. *in princip.* quem refert Card. Tuſch. *de concl.*291. *num.*20. vbi *num.*23. declarat cum Bald. *d.conſ.*410. *in princip. verſ. aut in contra-*
10 *ctibus*, quòd in illis verba, quæ poſſunt includere, & excludere, ſemper excludunt, quando verba tendunt ad obligandum, quia reo fauendum eſt, & *num.*24. reſtringit, quando verba tendunt ad excipiendum, vt quia venditor, vel locator excipit obſcurè, & tunc contra eum fit interpretatio, vt includat, vel excludat. [Rot.*deciſ.*274.*n.*14.*p.*5.*recent.* vbi quod in contractu appoſita ſtat incluſiuè.]

11 Amplia octauò, in materia confinium, quia dictio *Vſque* includit in præiudicium venditoris, vel locatoris; quia vbi aliquid ſpectat ad ſpecificationem alicuius tanquam melius informari, ſpecificatio ambigua interpretatur contra ſpecificantem; ita Bald. *conſil.*410.*ante med.verſ. vel. dic, lib.*1. quem refert Cardin.Tuſch *d.concluſ.*291.*num.*17.*&* *num.*26. declarat, quod hæc dictio in materia confinium includit, & excludit ſecundum veriſimilitudinem, quæ ex multis conſideratur. Primò, ex comparatione pretij ad valorem rei. Secundò, ex denominatione propria confinium. Tertiò, ex qualitate rei, ſecundum ſtatum præſentem, non autem ſtatum veterem.

12 Amplia nonò, in vltimis voluntatibus, quia dictio *Vſque* includit, quando ſumus in dubio & poteſt includere, & non includere, vt per Bald. *conſ.*410. *in princip.verſ.aut terminus,lib.*1. Card.Tuſch. *d.concluſ.*291.*num.*16.& in legatis agnoſcit Mart. *d.clauſ.* 77.*num.*7.

13 Amplia decimò, vt procedat, vbicumque terminus, cui adijcitur hæc dictio, eſt de pertinentiis rei, in qua habetur ſermo, quia ſemper includit ea, quæ ſunt de pertinentiis, vt per Bald. *d. conſil.* 410.*circa med.verſ. item & per talem doctrinam. lib.*1. Cardin. Tuſch. *d.concl.*291.*n.*19.

14 Vndecimò amplia, vt procedat etiam quando eſt appoſita reſpectu temporis. Tunc enim totum tempus includit, vt probat Natt. *conſil.*461. *per totum.* quem refert Mart. *d.clauſ.*77. *ante n.*6

Limita tamen primo quando incluſio eſt contra legem vt per text. *in l.*3. *in princ.& §.* 1.*ff. de vſur.& in l.*1.*§ ſin autem, ff. an per alium cauſa appellationis reddi poſſint*, notant Rebuff. *gloſſ.* 3. *& in comment. ad d.l.abſentem, verſ.limitata.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1.*q.*80.*n.*92. 15

Limita ſecundò, quando oratio negatiua præcedit, vt *in l.ſi oleum,§.fin.cum l.ſeq.ff.de dolo.* Rebuff.*d. gloſ.*3. 16

Limita tertiò quando conſtat ex mente contrahentium, vel ratione abſurdi vitandi, vt per Gonxal. *d.gloſ.*12.*§.*1.*n.*11.*&* 12. 17

Limita quartò, quando non conſtat de mente, niſi ex ſignificatione verbi, cùm terminus ad quem non poteſt comprehendi, vel includi ſub generalitate præcedenti. Ita Bald. *d.conſ.*410. *in princip. verſ. aut non conſtat, lib.*1. quem refert Cardin. Tuſch. *d. concl.*291.*num.*22. 18

Limita quintò, vbicunque hæc dictio applicatur termino qui non eſt de eſſentia rei, nec termini de quo habetur ſermo, quia tunc non includit. Ita Bald. *d.conſ.*410.*circa med.verſ.item, & per talem doctrinam,l.*1. quem citat Card. Tuſch. *d.concluſ.*291. *num.*15. 19

Limita ſextò, quod hæc dictio excludit quando hoc eſſet de natura contractus in quo eſt appoſita, vt *in l.in conuentionibus, ff.de verb. ſignif.* Bald.*conſil.*365.*in princ. lib.*4. Card.Tuſch. *d. concluſ.*291. *num.*11. 20

Quando hæc dictio ſit incluſiua, & excluſiua, ex coniecturis declarari poteſt, qua adducunt Card. Mantic. *de tacit.& ambig.conuent. lib.*4.*tit.*9.*num.*10. & Ferret. *in conſtit. Carbalon. gloſ.*3.*n.*82. *cum ſeqq.* Et regula eſt quòd includit vel excludit, ſi conſtat de mente diſponentis, ex Bald. *d.conſil.*410. *in princ. lib.*1. & Cardin.Tuſch. *d.concl.*291.*num.*14. Et dicitur conſtare de mente ex pretio, quia ſi vendo pratum vſque ad domum, domus includitur vel excluditur ex quantitate pretij, ſecundum Alex.*concil.* incip.*Perſpectus,col.penult.num.*4.*lib.*3. vbi Apoſtill. *in verb.proty.* declarat, vt procedat quando domus eſt ſolita eſſe cum fundo, aliàs ſecùs, quia non includeretur ſi eſt quid diuerſum etiam ex pretio, refert Card.Tuſch. *d.concl.*291.*n.*15. & tetigit Bertazol. *d gloſ.*6.*n.*5. 21

Si dicatur. *vſque in littora maris*, comprehendunt hæc verba totam terram vſque ad litus maris; dictio enim *in*, adiecta nomini locum ſignificanti, & in caſu nedum ablatiuo, ſed etiam accuſatiuo deſignat confinia intus in littora maris, vt poſt Bald. *in l. Gallus,§. ille caſus, verſ.vlt.nota hic.* Alex. *num.*15. & Iaſ. *num.*21.*ff.de liber.& poſth.* cenſuit Rot.*deciſ.*683. *n.*5.*p.*1.*recent.* 22

Dictio CCCCXXXVIII.

Vſquequò, Vſquequaque.

1 *Suſpenſiuam naturam habet dict.* Vſquequò.
2 *Conditionem importat dict.* Vſquequò, *quando apponitur ad inchoàtionem alicuius beneficij.*
3 Vſquequaque, *importat idem quod* Omni modo.

HAbet naturam ſuſpenſiuam, ac diſpoſitionem ſeu acquiſitionem ſuſpendit. Surd. *conſil.*186. 1

2 *num.* 15. vbi *n.* 16. aſſerit, quòd licèt dictio hæc principaliter importet tempus, tamen quando opponitur ad inchoationem alicuius beneficij, importat conditionem, per text. *in l. pater, §. fin. ff. de cond. & demonſt. & in l. legatum, ff. de annuis legatis.*

3 Dictio *Vſquequaque* importat idem, quod *Omni modo*, vt per Pariſ. *conſ.* 6. *num.* 14. *&* 15. *vol.* 1. Flamin. Pariſ. *de confident. q.* 38. *n.* 28.

Dictio CCCCLXXIX.

Vt.

1 *Caſum finalem propriè oſtendit dict.* Vt *aliquando verò cauſam impulſiuam.*
2 *Modum, & non conditionem regulariter importat dict.* Vt.
3 *Modum facit dict.* Vt, *etiamſi ante illam adijciatur clauſula,* Ea conditione.
4 *Conditionem facit dict.* Vt, *iuncta cum dict.* Si, *vel cum ablatiuis abſolutis.*
5 *Diſpoſitio quando cenſeatur conditionalis, vel modalis, oſtenditur.*
6 *Modus in dubio præſumitur potius quàm conditio.*
7 *Conditio debet adimpleri antequam emolumentum quæratur.*
8 *Actio non acquiritur in modo, niſi priùs præſtita cautione de illo implendo.*
9 *Neceſſitatem importat dict.* Vt, *ſi ponatur in rubrica ſtatuti.*
10 *Veritatem aliquando denotat dict.* Vt.
11 *Similitudinem quandoque importat dict.* Vt.
12 *Similitudinem commodam etiam in ſubſtantia & qualitate denotat dict.* Vt.
13 Vt, *nonnunquam pro* Quia, *interdum pro* Et *accipitur.*
14 *Conſecutiuè non ſemel ponitur dict.* Vt
15 *Exemplificatiuè plerumque ponitur dict.* Vt.

1 PRopriè cauſam finalem oſtendit, vt *in l. ſi creditor, ff. de diſtract. pign. & in l. emptori, ff. de euict. & in l. 4. de teſtib. & in l. in lege conſoria,* 203. *verſ. omnes denique, ff. de verber. ſignif. in cap. vt Clericorum, de vita, & honeſtate Clericorum, & in cap. vt debitus honor. de appellat. & in Clem.* 1. *de re iud. & in Clem. vt hi qui,* vbi Card. *notabil.* 1. *de ætat. & qualit.* Bald. *conſ.* 106. incip. *Cùm peteretur quadam pœna, in fin. n.* 3. *lib.* 1. Bertachin. *in repert. verb. Vt* Mandoſ. *in reg.* 33. *quæſt.* 1. *num.* 3. *& in gloſſ. facult. in proœmio, in verb. Vt, fol.* 38. *col.* 1. vbi etiam, quòd aliquando denotat cauſam impulſiuam, *& §. voluntas, in verſic. ad hoc, in fine, fol.* 175. *col.* 1. Gom. *in reg. de annali, quæſt.* 1. *num.* 2. Plotius *de in lit. iuram. §.* 43. *num.* 8. Surd. *conſil.* 143. *num.* 1. *& conſ.* 193. *num.* 12. Flamin. *de reſignat. tom.* 1. *lib.* 3. *quæſt.* 3. *num.* 11. Cened. *poſt lib. practic. & canonic. quæſt. ſingul.* 10. *num.* 1. Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concluſ.* 402. *num.* 1. *vbi num.* 2. poſt Bald. *d. conſ.* 106. *in fine num.* 3. declarat vt procedat, quando apponitur in vim cauſæ aptæ producere ſuum cauſatum, aliàs eſſet cauſa impulſiua. [Anell. Amat. *conſil.* 23. *num.* 7. vbi *conſ.* 17. *num.* 3. ſubdit quod vbi per modum rationis exprimitur cauſam finalem deſinat.]

2 Regulariter tamen importat modum, & non conditionem, vt *in l. demonſtratio falſa, §. vltim. ff. de condit. & demonſtr. & in l. Mauia, ff. de manumiſſ. teſtam. & l.* 1. *&* 2. *Cod. de donat. quæ ſub modo,* notant Bartol. *in l. quib. diebus, §. fin. col.* 2. *verſ. quid ſi teſtator, ff. de condit. & demonſtr.* Bald. *in l. quoniam,* per text. ibi, *Cod. de rer. permut. & conſ.* 130. incip. *Proponitur, n.* 7. *verſicul. reſtat modò, lib.* 5. Felin. *in cap. cùm Ioan. n.* 2. *de fide inſtrum.* Franc. *in cap. vt debitus, n.* 1. *de appell.* Alex. *conſ.* 119. *num.* 1. *vol.* 1. *& conſ.* 102. *num.* 2. *col.* 2. *eod. vol.* 1. Pariſ. *conſ.* 19. *num.* 250. *vol.* 2. Neuizan. *conſ.* 43. *num.* 19. *&* 20. Natt. *conſ.* 373. *num.* 26. *cum ſeqq.* Grat. *conſ.* 102. *num.* 30. *& conſ.* 108. *num.* 12. *vol.* 2. Bermon. *in tit. de public. concubin. in verb. Vt primùm, fol.* 180. Mandoſ. *in gloſſ. facult. in proœmio, in verb. Vt, fol.* 38. *col.* 2. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 40. *& c.* 15. *num.* 28. Menoch. *de præſumption. lib.* 4. *præſumpt.* 146. *num.* 5. Pichard. *in §. ſub conditione,* 4. *n.* 10. *Inſtitut. de verbor. oblig.* Card. Tuſch. *d. concluſ.* 402. *num.* 3. Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ.* 131. *num.* 21. Sanchez *de matrimon. lib.* 3. *diſput.* 33. *num.* 2. Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 4. *n.* 193. Cened. *d. ſing.* 20. *n.* 2. [Rota *deciſ.* 426. *num.* 3. *ad finem, part.* 2. *in poſth. Farin.* Franc. de Barry *de ſucceſſ. teſtati, & ab inteſt. lib.* 17. *tit.* 2. *n.* 1. *in princ.*]

Et in tantum facit modum, vt procedat etiamſi ante dictionem *Vt*, adiiciatur clauſula *Ea conditione*, quia adhuc facit modum, & non conditionem, vt probant Felin. *in cap. cùm Ioannes, num.* 2. Neuizan. *conſ.* 45. *num.* 19. *&* 20. Molin. *d. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 40. *& c.* 13. *num.* 28. Cened. *d. ſing.* 20. *num.* 3. D. Barboſa *in rubr. ff. ſoluto matrimon. p.* 1. *n.* 29. [procedit enim eadem reſolutio licet teſtator adiecerit conditionem modo, vt ſi dixerit, *Lego Titio centum, ſub conditione vt Mæuio det decem.* Alex. *conſ.* 102. *lib.* 1. Ioan. Dilect. *de arte teſtandi tit.* 6. *caut.* 38. Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 11. *n.* 113. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 10. *tit.* 15. *num.* 16. Ranch. *p.* 1. *deciſ. aliàs concl.* 354. Anton. Gom. *var.* 1. *c.* 12. *n.* 70. Craſſ. *§. legatum, q.* 49. *n.* 38. Intrigl. *de ſubſtit. cent.* 3. *q.* 88. *n.* 34. Galganet. *de condit. p.* 2. *c.* 3. *q.* 6.] 3

Iuncta verò cum dictione *Si*, vel cum ablatiuis abſolutis, facit conditionem, ſecundum Surd. *conſ.* 43. *num.* 33. & D. Barboſam *d. part.* 1. *n.* 30. Et diſtinguit Galganet. *de condit. & demonſtr. p.* 2. *c.* 3. *q.* 1. *num.* 1. hanc dictionem modum facere, quando adiicitur diſpoſitioni explicandæ per honoratum; conditionem verò, quando adiicitur diſpoſitioni explicandæ per grauatum. 4

Opportunè hoc loco quæri poteſt, quando diſpoſitio cenſeatur conditionalis, vel modalis. In hac materia attenditur tantum effectus rei, quia ſi agatur, quod prius debeat impleri illud, quod per diſpoſitionem exprimitur, antequam emolumentum conſequatur, tunc diſpoſitio eſt conditionalis, quia prius adimpleri debet; ſecus autem eſt, quando aliquid implendum eſt poſt emolumentum quæſitum tunc enim diſpoſitio eſt modalis, quia priùs conſequitur effectum, vt colligitur ex reſolutis per Molin. *d. lib.* 2. *c.* 12. *n.* 5. Menoch. *conſ.* 131. *n.* 3. Surd. *de alim. tit.* 9. *q.* 16. *n.* 40. *& deciſ.* 156. *n.* 5. Cened. *d. ſing.* 20. *n.* 4. D. Barboſa *d. p.* 1. *n.* 18. Melch. Phœbos *Luſitan. deciſ.* 11. *n.* 14. *& ſeq. tom.* 1. 5

In dubio præſumitur potius modus, quàm conditio, vt tradit Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 125. *n.* 13. Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 44. *n.* 17. *& c.* 139. *num.* 14. Rot. *deciſ.* 362. *num.* 1. apud Farin. *in prima collect. nouiſſim.* Et conditio debet adimpleri antequam emolumentum quæratur. Surd. *d. q.* 16. *n.* 53. Et qui dicit conditionem adimpleri, debet probare. Menoch. *d. lib.* 4. *præſ.* 181. Flamin. *de reſign. lib.* 1. *q.* 3. *n.* 40. *& lib.* 10. *q.* 3. *n.* 17. Qui non implet modum, priuatur relicto ſibi commodo, ſecundum Menoch. *conſ.* 78. *n.* 16. *&* 17. Surd. *d. tit.* 9. *quæſt.* 16. *num.* 56. *& quæſt.* 23. *num.* 7. Et in modo non acquiritur 6 7 8

actio

actio, niſi priùs præſtita oratione de illo implendo, iuxta tradita per Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.400. n.15. cum ſeqq.*

9 Quamuis regulariter dictio hæc denotet modum, tamen ſi ponatur in rubrica ſtatuti; importat neceſſitatem, vt per Bermond. *de public. concubin. in verb. & primum, fol.*180. Cened. *d. ſing.* 29. *n.*6.

10 Aliquando denotat veritatem, vt per Corn. *conſ.* 305. *n.*18. *vol.*4. Gom. *ad reg. de annal. q.*1. *n.*2.

11 Interdum importat ſimilitudinem, & ſimilitudinariè ponitur, ad ſignificandum aliquid ad ſimilitudinem alterius, vt *in l.*1. *in princ. ff. ad leg. Falcidiam, & in l. vt heredibus, ff. de leg.*2. *in cap. laudabilem, de frigidis & maleficatis*, notant Bald. *conſ.*106. *num.*3. *verſ. ſed interdum, lib.*1. Mandoſ. *in d. proœm. in verſ. Vt, fol.*38. *col.*2. Cened. *d. ſing.*20. *n.*7. Card. Tuſch. *d. concl.*402. *n.*4. Octaui. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Vſque, verſ. Vt, pag.*134. *col.*2. vbi ſub-
12 dit, quòd per eam denotatur omnimoda ſimilitudo, etiam in ſubſtantia, & qualitate.

13 Nonnunquam accipitur pro *Quia*, & aliquando pro *Et*, ſecundùm Mandoſ. *in d. proœm. in verſ. vt fol.*39. *col.*1. quem refert Cened. *de ſing.*20. *n.*8.

14 Quandoque ponitur conſequutiuè, vt *in l. ſi ſeruus, § ſi olinam, & in l. ſi ex plagis, § in cliuo, & in l. ſi bonos, ff. ad l. Aquiliam.* Surd. *conſ.*115. *n.*89. *vol.*3.

15 Plerumqoe ſtat exemplificatiuè, vt probat Farin. *in praxi crim. p.*4. *conſ.*95. *n.*6.

Dictio CCCCXL.

Vt infrà, Vt præmittitur.

1 *Reſtrictiua eſt dict.* Vt infrà.
2 *Dict.* Vt præmittitur, *reſtringit ſolùm ad expreſſa.*
3 *Reſtrictiua reſpectu præcedentium eſt dictio.* Vt præmittitur.

1 Est reſtrictiua hæc dictio ſecundùm Menoch. *conſ.*86. *n.*71. vbi *n.*9. ſubdit, quòd ad ſequentia omnia refertur. In dubio ſtat demonſtratiuè, non limitatiuè, vt tenent Card. Seraph. *deciſ.*399. *n.*5. Rot. *deciſ.*448. *n.*6. *p.*1. *diu.* Mart. *d. clauſul. p.*1. *cl.*201. *n.*3. *in vlt. impreſſ.* [Et quod repetit omnes qualitates inferiùs expreſſas, ac ſi eſſent ſpecialiter ibi expreſſæ, Rot. apud Paul. de Rubeis *deciſ.*258. *num.*22. *tom.*5. *diuerſ.* aliàs *p.*7. *recent.*]

2 Dictio, *Vt præmittitur*, reſtringit ſolùm ad expreſſa, vt poſt Gemin. *conſ.*44. *n.*3. *in fin. verſ.*2. hoc etiam tradit Card. Tuſch. *pract. concl. tom.*2. *lit. D, concl.*403. *num.*1. Et ſic eſt reſtrictiua reſpectu præcedentium. Clem. *ne in agro, §. Abbate, de ſtatu Monach.* gloſ. *in cap. cupientes, §. ad hæc*, vbi Domin. *de elect. lib.*6. Mart. *d. p.*1. *clauſ.*202.

Dictio CCCCLI.

Vt ſuprà.

1 *Repetitiua & relatiua præcedentium qualitatum eſt dict.* Vt ſuprà.
2 Vt ſuprà, *iuncta gerundio magis coarctat ſequentem diſpoſitionem ad naturam præcedentis.*
3 *Repetitiua illorum quæ non ſunt expreſſa, nec eorum quæ dicuntur infrà, non eſt dictio.* Vt ſuprà.
4 *Reſtrictiua diſpoſitionis ad limites præcedentis diſpoſitionis eſt dict.* Vt ſuprà.

Repetitiua eſt hæc dictio, & relatiua præceden- 1
tium qualitatum, & eorum, quæ ſuperiùs dicta ſunt, vt *in l. item quæritur, §. item Iulianus, ff. locati, & in l. talis ſcriptura, §. fin. ff. de legat.*1. *& in l. fin. iuncta gloſ. C. qui potiores in pignore habeantur*, notant Bart. *in l. ſi quis ſeruum, §. fin. ff. de leg.*2. Alex. *conſ.*59. *circa finem, vol.*3. Cuman. *conſ.*22. incip. *Teſtator, circa finem, verſ. nec mouet.* Pariſ. *conſ.*19. *n.*68. *& conſ.*41. *n.*65. *& conſ.*48. *n.*14. *& conſ.*66. *n.*6. *& conſ.*75. *n.*119. *& conſ.*80. *n.*49. *lib.*2. *& conſ.*1. *n.*129. *& conſ.*18. *n.*8. *& conſ.*71. *n.*7. *& conſ.*72. *n.*13. *& conſ.*108. *n.*35. *li.*3. Ruin. *conſ.*18. *n.*12. *vol.*2. Alban. *conſ.*57. *n.*6. Ceph. *conſ.*159. *n.*59. *& conſ.*311. *n.*37. *lib.*3. Mandel. *conſil.*473. *n.*5. *&* 15. Curt. iun. *conſ.*115. *n.*21. Anch. *q.*7. *n.*4. *p.*2. Rimin. *conſ.*151. *n.*5. *vol.*2. Baldel. *conſ.*99. *num.*32. Rauden. *reſp.*30. *n.*70. 90. 206. 193. *&* 195. *vol.*2. Peregr. *conſ.*45. *col. vlt. vol.*1. Gabr. *conſ.*175. *n.*8. *lib.*1. Honded. *conſ.*79. *n.*20. *vol.*1. *& conſ.*46. *n.*15. *vol.*2. Decian. *conſ.*72. *n.*46. *lib.*2. Menoch. *conſ.*73. *n.*24. *& conſ.*124. *n.*59. *& conſ.*144. *n.*14. *& conſ.*166. *n.*11. *& conſ.*220. *à n.*74. *& conſ.*274. *n.*18. *& conſil.*513. *n.*18. *& conſ.*530. *n.*23. *& conſ.*704. *num.*21. *& conſ.*761. *n.*1. Surd. *conſ.*200. *n.*6. *& conſ.*275. *n.*22. *& conſ.*513. *n.*48. *& conſil.*362. *n.*9. *& conſil.*352. *n.*8. *& conſ.*369. *n.*43. *& conſ.*464. *n.*10. *& conſ.*465. *n.*14. *& deciſ.*191. *num.*12. *& deciſ.*319. *n.*8. Oſaſc. *Pedem. dec.*164. *n.*14. Vinc. de Franc. *Neapol. dec.*87. *num.*4. *p.*1. Vulpell. *de præpoſ. & aduerb. ſignif. ſub dict. Vſque, verſ. Vt ſuprà, pag.*135. Bertazol. *de clauſulis inſtr. clauſ.*21. *gl.*21. *clauſ.*27. *& clauſ.*26. *gl.*11. *& cl.*27. *gl.*1. *n.*6. Brunor. à Sole *in locis commun. verb. dictio*, 36. Cenal. *communib. contra commun. quæſt.*418. *n.*113. Mart. *de clauſ. p.*1. *cl.*201. *num.*1. *& p.*3. *clauſul.*94. *in vlt. impreſſ.* Ioan. Baptiſt. Coſta *inter clauſulas Martæ, p.*1. *cl.*308. *num.*1. Franc. Leo *in Theſ. fori Eccl. p.*2. *c.*1. *n.*19. Galganet. *de condit. & demonſtr. p.*2. *c.*1. *q.*18. *n.*14. Card. Tuſch. *practic. concl. tom.*2. *lit. D. concl.*363. *num.*3. *& concl.*404. *num.*1. *cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. for. tom.*3. *c.*575. *num.*36. Melch. Phœbos *Luſitan. dec.*71. *n.*8. *tom.*1. Anton. Monach. *Lucen. dec.*55. *n.*13. *&* 14. *& Bononien. deciſ.*40. *punct.*3. *n.*13. [Duran. Rotæ *dec.*300. *numer.*21. Peregr. *conſil.*41. *n.*16. *& conſ.*51. *n.*5. *vol.*5. vbi quod eſt repetitiua, & relatiua ad proxima, ead. Rot. *dec.*40. *num.*1. 10. *&* 11. *p.*5. *recent. & deciſ.*158. *n.*10. *ead. p.*5. vbi quod eſt relatiua ad præcedentia cum omnibus
qualitatibus ſuis, & *n.*11. quod refert, non ſolet ad 2
ſubſtantiam, ſed ad qualitatem.] Vbi ſubdit, quòd hæc dictio iuncta gerundio magis coarctat ſequentem diſpoſitionem ad naturam præcedentis. Rota *dec.*125. *n.*5. apud Farinac. *part.*1. *recent. & dec.*461. *num.*9. apud eundem *part.*2. *recent.* [Eandem Rot. *dec.*105. *n.*10. *p.*1. *in poſth.* Farin. *& deciſ.*168. *n.*8. *p.*1. *crim. in poſth. Farin.* aliàs *p.*3. *recent.* Anell. Amat. *conſil.*7. *n.*23. vbi *n.*24. limitat in caſibus & perſonis ſuperiùs expreſſis.]

Declara, quòd licèt repetat hæc dictio omnia præ- 3
cedentia cum ſuis qualitatibus, non tamen repetit ea, quæ non ſunt expreſſa, nec ea, quæ dicuntur infrà, vt per Mart. *de clauſ. p.*3. *clauſ.*98. *num.*3. Decian. *conſ.*83. *nu.*22. *& ſeq. lib.*3. Card. Tuſch. *d. concl.*404. *num.*3. vbi *num.*4. poſt Cuman. *d. conſ.*22. *in fine*, tradit, quòd ſi præcedentibus multæ conditiones ſint appoſitæ, & in ſequentibus repetatur vna conditio, videlicet, cum tali conditione, vt ſuprà; non impor-
tat repetitionem in aliis, ſed ſolùm in expreſſis. Re- 4
ſtringit enim diſpoſitionem ad limites præcedentis diſpoſitionis, vt cenſuit Rota *deciſ.*49. *num.*8. apud Farinac. *p.*1. *recent.*

Dictio CCCCXLII.

Vterque.

1 *Copulatiua eſt, ſeu coniunctiua duorum dict.* Vterque, *& vtriuſque collecti concurſum requirit.*

2 *Diſtributiuè, vel alternatiuè quandoque ponitur dict.* Vterque.

3 *Diſtributiua quando ſtat dict.* Vterque, *tunc attribuit actum cuilibet in ſolidum.*

1 COpulatiua eſt hæc dictio, ſeu coniunctiua duorum, vtriuſque collecti concurſum requirit, vt *in l. penultim. Cod. de impub. & aliis.* notant Signorol. *conſ.* 205. *num.* 5. Rebuff. *in comment. ad l. recte dicimus*, 25. §. *Quintus Mutius, verſ. vtramque, ff. de verb. ſignif. pag. mihi* 154. Cald. Pereira *de nomin. emphyt. q.* 3. *num.* 12. *& n.* 17. Card. Tuſch. *pract.*
2 *concl. tom.* 2 *lit. D, concluſ.* 402. *num.* 1. vbi *num.* 2. reſtringit, quia quandoque diſtributiuè, vel alternatiuè ponitur, ſecundùm ſubiectam materiam, veluti ſi ponatur in executoribus, & dando auctoritatem dicat: quibus, & vtrique eorum dedit facultatem, &c. vt alia ſint ſubiecta, qualia prædicata. Item apud Ciceronem de duobus coniunctim dicitur hæc dictio, vt *ad Quint. Fr. lib.* 2. *epiſt.* 8. Dominus vtriuſque noſtrûm ædificatur ſtrenuè. Et 1. *Officior.* Magna eſt vis fortunæ in vtramque partem, vel ad ſecundas res, vel ad aduerſas.
3 Cùm verò eſt diſtributiua, tunc attribuit actum vtilibet in ſolidum, iuxta tradita per Viu. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 34. *num.* 65. Octauian. Vulpell. *de prapoſ. & aduerb. ſignif. ſub hac dict. pag.* 135. Coniungit, & non diuidit, ſecundùm Maſcard. *de prob. concl.* 138. *n.* 7.

Dictio CCCCXLIII. & vlt.

Vtique.

Vtique *nonnunquam importat.*

1 Certè.
2 Ita demum.
3 Ita.
4 Tantùm.
5 *Affirmat, & ampliat dict.* Vtique.
6 Vtique *apud Cicer. accipitur pro* Omnino, *vel* Certè.

TRiplici modo accipitur. Primò, pro *Certè*, vt *in* 1
l. anuorum, & in l. inter ſtuprum, §. verùm, ff. de
verbor. ſignif. gl. *in l. vtique, ff. de rei vendic.* Secundò, 2
pro *Ita demum*, vt *in l. diuortio, §. fin. ff. de negot. ge-*
ſtis. Et etiam exponitur pro *Ita*, vt *in l. qui libertatis,*
in fine, ff. de euict. Tertiò pro *Tantùm*, vt *in l. non vtiq.* 3
vbi gloſſ. *ff. ad municip.* notant. Curt. iun. *in l. quod te,* 4
n. 35. *ff. ſi certum petatur.* Octau. Vulpell. *de prapoſ. &*
adu. ſignif. ſub dict. Vterq; verſ. Vtique, pag. 136. *col.* 2.
Affirmat hæc dictio, & ampliat, vt per Ioan. Garc. 5
de nobilit. gl. 3. §. 1. *n.* 13.
Apud Cic. accipitur pro *Omnino*, vel *Certè*. *Attic.* 6
lib. 6. Vtique ad me tabellarios mittas. Idem *Attic.*
li. 13. Illud verò vtique ſcire cupio. Idem *Attic. lib.* 13.
epiſt. 21. Eodem die vtique poſtridie. Idem *lib.* 13. *ep.* 4.
Velim antè poſſis, ſin minùs vtique ſimul.

F I N I S.

INDEX
RERVM, ET VERBORVM,
quæ in hoc variarum Tractationum opere continentur.

Prior numerus paginam notat, poſterior eſt marginalis: vbi verò par numerus eadem pag. occurrit, in vno & altero videre poteris.

A

A Vel Ab præpoſitio quot modis accipiatur, oſtenditur. pag. 641. n. 1. & ſeq.
Abbas venit Monachorum appellatione. 259. 1
Abbates continentur appellatione Monachorum. 284. 2
Abbatis appellatione venit Abbatiſſa. 253. 1
Abbates commendatarij maximè perpetui continentur appellatione Prælatorum. 284. 3
Abbatis nomine venire ſolet omnis Ordinarius Religioſorum collegio Præfectus. 153. 2
Abbates quantumcunque exempti, & iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes non poſſunt cognoſcere de cauſis matrimonialibus. 195. 18
Abbatia æquiparatur Epiſcopatibus. 153. 3
Abbatiæ, ſeu monaſterij appellatione non venit Prioratus in odioſis, & materia ſtricta, ſecus in fauorabilibus. ibidem 1, 2
Abbatia non venit dignitatis appellatione in odioſis. 195. 11
Abbatiſſa in adminiſtratione æquiparatur Abbati. 153. 1
Abbatiſſæ appellatione venit omnis fœmina Sanctimonialium domicilio præfecta. ibid.
Ablatiuo, & accuſatiuo iungitur præpoſitio, clam. 662. 1
Abſoluere poteſt, qui poteſt condemnare. 1. 1. & 313. 4
Abſoluere, & condemnare connexibilia ſunt, & qui vnum poteſt, poteſt & aliud. 1. 3
Abſoluere non poteſt, qui condemnare non valet. ibid. 4
Abſoluendi poteſtatem qui præſcripſit, dicitur etiam præſcripſiſſe poteſtatem condemnandi. ibid 2
Abſoluere debet potiùs Iudex in dubio, quàm condemnare, niſi agatur de periculo animæ ex abſolutione. 1. 9
Abſoluendi facultas alicui ſimpliciter conceſſa vtrùm de vtroque foro, an verò de ſolo interiori ſit intelligenda, oſtenditur. 310. 6. 7
Abſoluendi in foro Conſcientiæ vbi conceditur facultas in aliquo priuilegio, vel Bulla, an neceſſariò ſit præmittenda Confeſſio Sacramentalis, an verò extra Pœnitentiæ Sacramentum poſſit expediri, oſtenditur. ibid. 9
Abſolutio pro foro Conſcientiæ minimè prodeſt in foro exteriori. 329. 3
Abſolutionem non operatur clauſ. Téque abſoluentes, &c. poſita per Legatum, ſeu Nuncium, niſi ab excommunicationibus à quibus ipſe poterat abſoluere. 436. 11
Abſolutione ad excommunicationem valet argumentum. 313. 1
Abſolutus expreſſè dicitur qui non eſt condemnatus. 2. 12
Abſolutus vigore clauſ. Téque abſoluentes. &c. non poteſt celebrare, nec diuinis intereſſe, & alias ſimilia facere. 536. 6
Abſolutus vigore clauſ. Téque abſoluentes, &c. non poteſt obtinere aliud beneficium ab Ordinario, niſi de nouo abſoluatur ad illum effectum. ibid. 7
Abſolutus eſt impetrans etiam ab excommunicationibus, & cenſuris Papæ, etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, per clauſ. Téque abſoluentes, &c. poſita in litteris Papæ. ibid. 10
Abſolutum iudicium in ambigui rebus eſſe non debet. 18. 3
Abſque dictio eſt negatiua, excluſiua, & ſeparatiua, & aliquando denotat incluſionem. 143. 2. & ſeq.
Abſurditas quando ſequeretur, clauſula in fine poſita non referretur ad præcedentia. 417. 9
Abſurdum in omnibus diſpoſitionibus ſemper eſt vitandum. 2. 1
Abſurdum vt euitetur largiſſima interpretatio eſt facienda. ibid. 2
Abſurdum ne ſequatur, diſpoſitio quantumuis generalis, eſt reſtringenda. ibid. 3
Abſurdum vt euitetur verba impropriantur, & intelliguntur eo modo, quo poſſunt. ibid. 4
Abſurdum vt euitetur verba ſtatuti impropriantur. ibid. 6
Abſurdo vitando, ſeu remouendo valet argumentum. 313. 1
Abundans cautela non nocet. 3. 1
Abundantem prouiſionem inducit clauſ. Pro maiori, ſeu potiori cautela. 469. 1
Ac eſt coniunctio copulatiua, & ponitur pro &, & ſic venit augmentatiuè & aliquando accipitur diſpoſitiuè, illatiuè, ſimilitudinariè, & comparatiuè. 643. 1. & ſeq.
Acceſſionem importat dict. Pro. 755. 13
Acceſſionem, non verò principalitatem denotat dict. Circa, rebus coniuncta. 661. 15
Acceſſoria clauſula diſpoſitionem principalem non alterat, auget, ſeu immutat. 350. 1, 2
Acceſſoriæ clauſulæ regulantur ſecundùm principalem diſpoſitionem, cui adiiciuntur ibid. 3
Acceſſoriæ clauſulæ non operantur deſecto errore. ibid. 4.
nec augent gratiam ſi ſunt merè acceſſoriæ. ibid. 5
Acceſſoriæ clauſulæ, quæ poſſunt de per ſe ſtare, in fauorabilibus diſponunt. 351 6
Acceſſoria ad gratiam quando eſt clauſ. Ex certa ſcientia nihil operatur. 418. 57
Acceſſoriè coniungit dict. Cum quando ponitur inter res, quarum vna erat acceſſoria ad aliam. 667 9
Acceſſoriè non coniungit, ſed principaliter, quando dict. Cum, ponitur inter perſonas. ibid. 10

Acceſſoriorum

Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. 3.1. vbi 10. & 11. limitatur quando limitat diuerſa ratio, & in ſeparatis, ac in actibus denotantibus tranſlationem dominij.
Acceſſorium corruit ſublato principali. 4.12
Acceſſorium quando venit in neceſſariam conſequentiam principalis, principali conceſſo, acceſſorium eſſe conceſſum cenſetur. ibid.9
Accidens non poteſt eſſe ſine ſubiecto & ſubſtatia. 5.8
Accidentia contractus ſunt ea, quæ per legem non inſunt, & ſine quibus contractus ſtare poteſt. ibid.2
Accidentia poſſunt mutari non vitiata ſubſtantia, ſecus è contrà. ibid.5
Accidentia extrinſeca poſſunt abeſſe, & adeſſe præter ſubiecti corruptionem. ibid.4
Accidentia non poſſunt mutare ſubſtantiam rei, niſi miraculosè. ibid.5
Accidentaliter euenientia non mutant rei ſubſtantiam, niſi ſit accidens qualificatum. 5.6
Accommendus de proximo habetur pro accincto. 3.1
Accuſata non poteſt procurator ēum libera, &c. 386.29
Accuſator non probans tenetur ipſi accuſato actione iniuriarum. 6.3
Accuſator vbi nihil probauit, reus præſumptiuè dicitur docuiſſe de ſua innocentia. ibid.2
Accuſatore non probante reus abſoluitur. ibid.5
Accuſatus de crimine læſæ maieſtatis & falſi, an teneatur innocentiam ſuam probare. ibid.6
Acetum ſecundùm propriam ſignificationem non continetur vini appellatione. 310.14
Acinaticum vini nomine comprehenditur. ibid.4
Acquiſitionis appellatione, quando adiecta ſunt verba aliqua generalia, comprehenditur omnis acquiſitionis ſpecies, quamuis impropria, putà ſucceſſio ab inteſtato. 154.1
Acſi dictio fictionem denotat facti, quod verè factum non eſt. 643.1, 2
Acta faciunt rem notitiam. 6.1
Acta facta in iudicio ciuili an & quando faciant fidem in criminali, & è contra remiſſiuè. 7.2
Acta facta coram Iudice ſæculari an & quando fidem faciant coram Iudice Eccleſiaſtico, remiſſiuè. ibid.3
Acta facta in iudicio ſummario an & quando probent in plenario. ibid.4
Acta facta in iudicio poſſeſſorio an & quando fidem faciant in petitorio. ibid.5
Acta quando non ſunt tranſportata, clauſ. Quam & quas, &c. non operatur vt procedi poſſit prout in prima. 481.32
Acta geſta ante & poſt oppoſitionem clauſ. Sublata, &c. ſunt nulla ipſo iure. 527.14
Acta iudicialia veniunt appellatione inſtrumentorum. 142.5
Actorum appellatione continentur ea, quæ ſiunt coram Iudice. 154.8
Actorum, vel proceſſus appellatione venit ſententia. ibidem 3
Actorum appellatione ad effectum tranſportationis non veniunt ea, quæ fuerunt tantùm verbaliter producta. ibid.4
Actorum à tranſportatione non excuſat clauſ. Quam & quas, &c. 481.30
Actio ſemel extincta non reuiuiſcit. 7.8
Actiones ſuas remittentibus non eſt dandus ad eas regreſſus. ibid.3
Actionem habens rem habere dicitur. 8.10
Actionem qui habet, vt aliquid conſequatur, multò magis habet exceptionem, vt liberetur. 55.2
Actio cui conceditur, multò, fortius retentio, ſiue exceptio. 81.2
Actio eſt inanis quam excludit inopia debitoris. ibid.13
Actio perſonalis non datur contra tertium poſſeſſorem. ibid.14
Actio perſonalis, quæ debetur reſpectu rei, tollitur re perempta. ibid.15
Actio omnis quòd dicatur intentata operatur clauſ. Ius & iuſtitiam miniſtrare, &c. 433.3
Actio non acquiritur in modo niſi prius præſtita cautione de illo explendo. 817.8
Actiones ad immobilia veniunt appellatione immobilium. 241.3
Actiones directæ tranſeunt in emptorem ſine ceſſione quando dictum fuit, item vendit omne ius, quod habet. 384.2
Actionem vtilem & directam importat clauſ. Transferentes, &c. 535.2
Actionis appelatione continetur forma. 154.1
Actionis appelatione non continetur exceptio. ibid.2
Actionis appelatione vbi de illa fit mentio in ſtatuto venit directa, non verò vtilis, nox ea interpretatione oritur. ibid.4
Actor debet ſequi forum Rei. 8.1
Actore non probante reus abſoluitur. 9.2
Actori non licet quod reo denegatur. ibid.7
Actor & reus ſunt correlatiua & à pari procedunt. ibid.8
Actori quod conceditur cenſetur etiam conceſſum reo. ibid.9
Actor ſi impetrauerit cauſam conuentionis ſummariè tractari, pariter erit ſummaria cauſa reconuentionis Rei. ibid.10
Actor ſi impetrauit ius iniquum, debet pati pariter retorquutionem eiuſdem iuris iniqui in ſe ipſo. ibid.11
Actoris dolus, & dolus Rei in ſimul compenſantur ne vocati in ius veniant. ibid.12
Actor vt non teneatur probare qualitatem deductam in libello, operatur clauſ. Non ſe adſtringens, &c. 452.5
Actori agenti cauſam aliquam fauorabilem potiùs fauendum eſt quàm reo. 135.4
Actore ad Reum, bonum eſt argumentum. 514.2
Actuary, ſeu magiſtri actuorum non comprehenduntur ſub ſtatuto quod de officialium delictis non poſſit cognoſcere niſi magna Curia. 268.5
Actus perfectus conſiſtit in concluſione. 13.27
Actus omnis conſiſtit in voluntate & potentia agentis. 28
Actus in dubio videtur factus nomine proprio, non alieno. 29
Actus quando ex duplici capite poteſt fieri, cenſetur factus ex vtiliori, & firmiori. 30
Actum, &c. manu notarij in calce ſcripturæ appoſitum, actum perfectum conſummatum, & publicatum importat, & ſubſcriptionis, ſigni, ac rogitus effectum operatur. 551.1, 3
Actum nihil dicitur cum quid ſupereſt ad agendum. 10.1
Actum qui gerit, in dubio præſumitur magis velle vt ille valeat quàm pereat. ibid.2
Actum faciens cenſetur ſe adſtringere legibus loquentibus de illo. ibid.3
Actum fruſtratorium nemo præſumitur facere. ibid.4
Actum celebrare, & illi conſenſire paria ſunt. ibid.5
Actum non celebrare, vel minus ritè celebare paria ſunt. ibid.7
ad Actus in poſterum faciendos vt quis cenſeatur admiſſus facit clauſ. in ſtatu & terminis. 431.9
Actum dum eſt in fieri denotat dict. Dum. 675.5
Actum indiuiduum reddit clauſ. Quæ omnia, &c. 478.4
Actum cuilibet in ſolidum attribuit dict. ſingulis. 592.1
Actum prefectum importat verbum, Volo, adiunctum infinitiuo præſentis temporis. 614.11
Actum etiamſi alio modo quàm expreſſum ſit, valere poſſe, facis ſuſtinere clauſ. Omni meliori modo, &c. 457.8
Actum vt faciat valere quoad incognita, & incogitata, non operatur clauſ. Omni meliori modo, &c. 460.55
Actum omni alio modo non ſuſtinet clauſ. Omni meliori modo, &c. ibid.69
Actum immediatè ſequentem ſine interuallo importat dict. Poſt. 717.5
Actum conditionalem reddit clauſ. Si præiudicio, &c. ſi & quatenus præiudicium ex actu alicui inferatur, & intelligitur de conditione reſolutiua, & non ſuſpenſiua. 507.8
Actum quod quis facere poſſit ſua ſponte, & ſine alterius licentia, operatur dict. Liberè. 726.8
Actum de iure impoſſibile reddidit verbum, debet quando illi adijcitur dictio negatiua. 670.12
Actum iuratum comprehendit clauſ. Motu proprio. 438.40
Actus præſumitur factus in executionem præcedentis tractatus, ſeu mandati, quando non exprimitur alia cauſa. 10.1
Actus qui ſequitur declarat intentionem præcedentem. 11.15
Actus non poteſt ſubſiſtere ſine ſubſtantia. ibid.5
Actus ſumunt ſuam denominationem ab obiecto, & regulantur ſecundùm naturam ſui ſubiecti. ibid.6
Actus agentium non operantur vltra intentionem eorum. ibid.7
Actus ſemper iudicatur à principali intentione agentium. ibid.9
Actus quorumcunque fauorabilis contra voluntatem agentis minimè ſuſtinetur. ibid.
Actus omnis iuſtificatur propter ſcientiam, & patientiam ſuperiorum. ibid.10
Actus non dicitur perfectus quando eſt partim factus, & partim non. ibid.11
Actus veræ voluntatis excludit iuris neceſſitatem, ibid.12

Actus legitimi non re... neque conditionem. ibidem 15

Actus geminatus inducit maiorem firmitatem, & plus operatur quam ſimplex. 12.14

Actus duo eodem die, & loco, & coram eiſdem teſtibus geſti, ſunt correſpectiui. ibid.15

Actus debet ſemper interpretari vt aliquid operetur, non autem vt ſit inanis, & inutilis. ibid.16

Actus in dubio debet interpretari validus. ibid.17

Actus dubius ſemper debet interpretari vt minùs ſit damnoſus gerenti, & plus vtilis quàm eſſe poſſit, quia hæc eſt naturalis intentio gerentis actum ne ſibi noceat. id.21

Actus diſpoſitio interpretari debet, vt videatur prout ſunt cauſæ magis neceſſariæ, & vtili. ibid.22

Actus in dubio cenſetur potiùs ex cauſa neceſſaria, quam voluntaria factus. ibid.23

Actus corruit omiſſa forma legis. ibid.24

Actus à principio nullus, nullum producit effectum. ibid.25

Actus contra legis, ſeu ſtatuti prohibitionem factus eſt nullus, etiam quod eadem lex, ſiue ſtatutum poſt prohibitionem actum expreſſe non annullet. ibid.26

Actus contra decretum irritans factus eſt nullus ipſo iure etiam parte non opponente. 392.3

Actus debet adimpleri, ſiue dict. Dum tamen, ſonet in modum, ſiue in conditionem, & ante adimplementum non conſequitur effectum ciuilitatis. 677.4

Actus diſpoſitionem procendit dict. Præterea. 715.2

Actus ſi non poſſit valere eo modo, quo fuit geſtus, valebit eo modo, quo iure fieri potuit, vigore clauſ. Omni meliori modo, &c. 458.10

Actus omnis per quem dominium transfertur, continetur alienationis appellatione. 157.1

Actus, & potentia ſimul eſſe non poſſunt. 54.2

Actus potentiam excludit. 121.3

Actus contra clauſ. Non aliàs, &c. facti ipſo iure ſunt nulli. 440.9

Actus geſtus ſi compatitur cum forma inducta à clauſul. Non alias, &c. in tali caſu non operatur illius reſolutionem. ibid.10

Actus finis eſt expectandus, & attendi debet in diſpoſitionibus. 66.3

Actus quando eſſet ipſo iure nullus, tunc poterit quilibet venire contra actum à ſe geſtum. 61.24

Actus, ſeu verborum geminatio maiorem deliberationem, & enixam voluntatem manifeſtè induit. 69.1

Actus valet de æquitate Canonica non obſtante incertitudine, & agi poteſt, vt declaretur arbitrio boni viri. 79.5

Actus agentium propter dolum adhibitum extenduntur vltra intentionem. 85.5

Actus vt ſine creatione factus inualidus ſit, operatur clauſ. Vocatis vocandis, &c. 185.13

Actus vt reddatur nullus licèt lex non proceſſerit vlterius annullando, efficit verbum, *promouemus*. 657.2

Actus geminati cenſentur geſti cum maiori animi deliberatione. 446.17

Actui re... nullo non tribuit vim, effectum clauſ. Omni meliori modo. 460.67

Actu imperfecto non attenditur clauſ. Omni meliori modo, &c. ibid.94

Actui imperfecto quando iungitur dict. Dummodo, importat conditionem. 676.4

Actus appellatione venit validus, & non inualidus. 154.1

Actus appellatione in contractibus venit primus. ibid.2

Ad, præpoſitio variè ſumitur, de qua latè. 644

Ad bene, actum, &c. vide. 311

Additamentum non mutat naturam eius, cui adiicitur, ſi non auget, nec minuit actum primum, cui ſit adiectio. 13.5

Additamentum, quod venit ad interpretationem legis, vel ſtatuti, debet intelligi in caſibus in quibus loquitur ſtatutum interpretatum. ibid.2

Additamentum ſi repugnat ſubſtantiæ rei, cui adiicitur illam deſtruit. ibid.3

Additio, quæ ad legis, ſeu ſtatuti interpretationem venit, intelligenda eſt in caſibus, in quibus ſtatutum interpretatum loquitur. ibid.2

Adeo eſt dictio declaratiua, & continuata eiuſdem qualitatis, & vſurpatur pro valde, ſeu multum. 145.118

Ad habendum, &c. eſt clauſula, quæ non cenſetur appoſita de ſtylo notariorum. 353.2. An & quando extet in executiuis, & vel diſpoſitiuis. 354.6. importat alienandi liberam facultatem. 7. Continet licentiam expreſſam alienandi. 8. Operatur vt dicatur data licentia alienandi, quicquid eis videbitur, & ſucceſſoribus. 9. Dominij tranſlationem importat. 14. Quando eſt ſine reſtrictiua non reducitur ad terminos ſtipulationis. 355.23.

Cætera, & non extenſa cum licentia alienandi nihil operatur. 24. Non operatur in bonis quorum eſt ſequuta alienatio. 25. Intelligitur ſecundùm naturam contractus. 26. Non operatur quando eſt poſita in executiuis. 28

Et reſtringitur ad ea, quæ ſolita ſunt conuenir in contractu 30

Ad hoc eſt dictio reſtrictiua, & modum reſpicit, ac denotat idem quod ad effectum eorum, quæ ſequuntur, ſeu iuxta hoc, aut ſecundùm hoc. 645

Adhuc ad tempus refertur tùm præſens, tum etiam futurum. ibid.

Adiudicare propriè pertinet ad iudicia diuiſoria. ibid.

Ad libitum ſuum importat liberum, & abſolutum arbitrium, non Iuris regulis limitatum. 356.1. & denotat conditionem ſub beneplacito, & talis voluntas ex facto veoit declaranda, & tam diu durat, donec concedens illam reuocauerit. ibid.45

Adminicula ad perficiendam probationem admitti ſolent. 540.2

Admiſſio iurium proteſtationis, ſeu appellationis cum clauſul. Si, & in quantum, &c. operatur vt admiſſa cum illa reiecta cenſeantur, ſi de iure non erant admittenda. 500.2

Admiſſionem importat clauſ. Si, & in quantum, & quatenus de iure ſit locus admiſſioni, & reiectionem, quatenus de iure non ſit admittenda. ibid.3

Admiſſum nullatenus intelligitur quod in effectu non debuit admitti. ibid.4

Admiſſus ſi fuit qui non debebat admitti ſtante clauſ. Saluo iure impertinentium, &c. ſit omnino impertinens. 478.4

Admodum, dicitur quaſi ad modum, ac proinde ſignificat ſatis, aut valdè. 645

Admonere, inducit mandatum. ibid.

Admonitionem, vel comminationem denotat aliquando dict. Dummodo. 677.10

Adoptione ad legitimationem valet argumentum. 314

Adoptatus, ſi ſe creatus de parentela, an veniat appellatione illorum de parentela in diſpoſitione quòd ius patronatus non exeat parentelam. 173.4

Adoptiui filij non continentur appellatione filiorum, ac proinde in fideicommiſſis, & conditione ſi ſine liberis, ſubſtitutum non excludunt. 114.75

Adoptiui filij veri non ſunt. ibid.76

Adoptiui in contractibus, feudis, & maioratu non veniunt appellatione filiorum. ibid.77

Adoptiui filij, an & quando, & quibus caſibus veniant appellatione filiorum, & ſubſtitutum excludant. ibid.78

Aduerſatiua in iure, & in facto eſt dict. Autem. 658.2

Aduerſatiua eſt dict. Sed. 785.1

Aduerſatiua conditionalis eſt dict. Alioquin, eiuſdem fere naturæ quòd dict. Alias. 647.2

Aduerſatiua eſt dict. Si autem, & qualitates præcedentes repetit. 791.2

Aduerſatiua nonnunquam eſt dict. Aut ponitur inter diuerſa. 657.6

Aduerſatiua præcedentium in iure, & in facto eſt dict. Verò. 808.1

Aduerſatiua eſt dict. Si autem. 789.11

Aduerſatiua aliquando eſt dict. Quoque. 778.5

Aduerſatiua in iure, & in facto eſt dict. Si verò. 489.12

Aduerſatiua in iure, & in facto eſt dict. Quod ſi, ſi ponatur ſua copula. 773.9

Aduerſatiua iuris, & facti eſt dict. Tamen, & aduerſatiui in eodem genere retentis eiſdem terminis. 800.2

Aduerſatiuum importat clauſ. Saluo, quod, &c. 497.1

Aduerſatiuè ponitur dict. Secus. & importat conditionem contrariam præcedenti diſpoſitioni. 702

Aduerſati præcedentibus in iis, quæ ſunt eiuſdem generis ſiue qualitatis, eſt de propria natura dict. Quatenus. 761.8

Aduerſus componitur ex Ad & verſus, & idem ſonat quod erga, ac interdum pro Contra vſurpatur. 645

Adulterinus continetur appellatione baſtardorum. 165.2

Aduocati militibus, an equitibus comparentur. 336.3

Aduocati appellatione large ſumpto vocabulo, venit etiam procurator, & è contra. 154

Ædificium, quod ſolis parietibus, & tecto continetur, dominatum pro habitatione, venit appellatione domus. 179.1

Ædium appellatione vnumquodque ædificium comprehenditur. 155.8

Ædium appellatione non continetur fundus. ibid.2

Æqualitas in iudicijs eſt ſeruanda. 15.8

Æqualitas inter partes debet in cunctis ſeruari. ibid.2

Æqualiter vt ſeruetur, ſæpè receditur à regulis Iuris, & proprietate ſermonis. ibid.3

Index Rerum,

Æqualitatis ſeruandæ ratione fit extenſio de vno ad alium. ibid.5
Æqualitatem terminorum in caſibus copulatis denotat dict. Et. 681.8
Æqualitatem vocationis aliquando non ſignificat dict. Æqualiter, ſed diſtributionem inter vocatos. 645.1
Æqualitatem omnimodam importat dict. Perinde. 541.3
Æqualiter aliquando non ſignificat æqualitatem vocationis, ſed diſtributionem inter vocatos, vt veniant in capita, non ſtipes, interdum verò denotat quòd pariter vocentur inſtituti. 645. 1.2
Æqualiter copulat dict. Et, vt idem ſit de vno, quod de altero ca copulatis. 681.9
Æqualiter non copulat dict. Et, ſed potiùs deſignat ordinem quando ponitur in materia neceſſaria reſpiciente perſonas coniunctas. ibid.17
Æquè eſt dictio diſtributiua, adeò vt ſi inſtituti ſunt filij fratris, & Titius æquè quilibet eorum in virilem admittatur, ac ſi omnes nominati eſſent, aliquando tamen æqualiter coniungit caſus, ſed cum diſparitate. 646. 2, 3, vbi num. 4. dicitur quod de natura huius dictionis eſt in totum pariſicare non ſolùm in qualitate, ſed etiam in ſubſtantia, & effectu.
Æquiparatorum eadem eſt diſciplina. 54.1, & 354.1
Æquiparatorum quia idem eſt iudicium ideò fit extenſio regulariter de vno æquiparato ad aliud, etiam in pœnalibus, exorbitantibus, & correctoriis. 14.2, 5
Æquiparatio vniuerſalis eſſe debet vt extenſio fiat in æquiparatis. ibid.4
Æquitas ſcripta præfertur rigori. ibid.5
Æquitas ſcripta vbi reperitur in genere, & rigor contrarius ſimiliter in genere, præfertur æquitas rigori. ibid.8
Æquitas non ſcripta non præfertur rigori. 19.3
Æquitas cerebrina non dicitur æquitas, ſed iniquitas, quando eſt contra leges. ibid.4
Æquitas in paribus cauſis paria iura deſiderat. ibid.6
Æquitas vbi concurrit eſt ſatis ampla clauſ. Arbitrio Rotæ. 363.6
Æquitatem ad diſtinctiones producere non eſt licitum ex proprio capite. 14
Æris appellatione comprehenduntur nedum pecunia tantùm, ſed omnes facultates, patrimonium, & bona omnia. 155
Æris appellatione venit qualiſcunque pecunia, etiam ex auro, & argento fabricata. ibid.
Ætas, ruſticitas, ſexus, militia, aut alia quælibet non excuſat, quin formæ omiſſio actum vitiet. 677
Ætatis probatio non admittitur per teſtes deponentes per dict. Circa. 661.25
Ætatis legitimæ appellatione venit ætas naturalis, & vera, id eſt viginti quinque annorum, non verò ficta, quæ beneficio Principis eſt, id eſt diſpenſata. 155
Affectatio non prodeſt, nec attenditur. 16.4
Affectio nulla cadit, nec conſiderari poteſt in ignotum. 5
Affectus non punitur niſi ſequatur effectus. 115 1, & ſequentibus.
Affines non veniunt propinquorum appellatione. 286.3
Affines etiam veniunt appellatione coniunctorum. 176.2
Affinium appellatione veniunt maritus, & vxor; nam licet illi non ſint propriè affines, ſed caput affinitatis, tamen comprehenduntur in ſtatuto. 155.2
Affinium appellatione ſi vocentur à teſtatore, veniunt cognati viri & vxoris. ibid.2
Affinitatis appellatione venit vera, & naturalis, non verò ciuilis. ibid.4
Affirmatiuè non ſemel proferetur dict. Ita. 708.4
Affirmatiuè ſi ponatur dictio, Aliquis, non ponit totum de genere. 648.6
Afflicto non eſt danda afflictio. 16
Agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur. ibid.1
Agenti incumbit onus probandi. ibid.2
Agens ante omnia ſe eſſe talem probare debet, qualem dicit. ibid.3
Agentium actus non operatur vltra intentionem eorum. 117
Agere inuitus nemo compellitur niſi vbi periculum eſt in mora, & vbicunque ... eſt cauſa. 16.4, 5
Agere qui poteſt, multo magis poteſt excipere. 55.1
Agnati, & cognati veniunt proximiorum appellatione. 289. 1. ſed vſque ad quem gradum admittantur, oſtenditur. ibid.6
Agnati non ... cognati cenſentur vocati appellatione Attinentium ... familia. 164.2
Agnati veniunt appellatione generationis. 154.5
Agnati veniunt conſanguineorum appellatione. 177.1
Agnati & cognati qui admitterentur ab inteſtato ad ſucceſſionem de Iure Ciuili vſque ad decimum gradum veniunt appellatione propinquorum. 2 5
Agnati veniunt appellatione cippi in legatis & fideicommiſſis. 1 4. 1
Agnati omnes dicuntur de domo teſtatoris. 15 7
Agnati proximiores, vel proximioris de familia appellatione in ... quando plures extant ... veniunt omnes ad ſucceſſionem.
Agnatorum iura tuetur clauſ. Saluo, &c. 4 6.
Agnatorum appellatione veniunt omnes per virilem ſ... coniuncti. 1 6 1
Agnatorum appellatione propriè veniunt ..., qui linea ... à teſtatore deſcendunt, non ver... ...
Agnatorum appellatione venit fœmina ... niſi illud eſſet relictum pro conſeruatione agnat... ... dem 4, 5
Agnatorum appellatione veniunt filij in fideicommiſſis. ibid. 6
Agnatorum appellatione non veniunt illegitimi nati in ſtatutis. ibid. 8
Agnatorum vel conſanguineorum, aut familiarium appellatione quando vocantur à teſtatore ad fideicommiſſum proximiores veniunt, & alij ſucceſſiuo ordine dicuntur vocati. ibid.9
Agnatorum, ſeu familiæ appellatione in fideicommiſſu eis relicto veniunt ingreſſi monaſterium, ſi capax ſit ſucceſſionis. ibid.12
Agnatio per filios conſeruatur, & per nepotes augetur. 156.6
Agnationis lineam vbi teſtator vocauit, veniunt omnes deſcendentes, aſcendentes, & tranſuerſales. 249.7
Agnationem non conſeruat baſtardus. 265.9
Alias formam], & ſolemnitatem inducit, aliquando importat conditionem, ſicut dict. Alioquin, & illius natura eſt excludere vitium vel qualitatem, cui adiungitur, & alia includere. 646
Alienabilia ſunt bona etiam extra deſcendentes fidei commiſſa ſubiecta cum clauſ. Pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque. 47 5
Alienabilis res ſemel facta perpetuò manet alienabilis. 17.1
Alienandi liberam facultatem importat clauſ. Ad habendum, &c. 354.7
Alienandi quicquid eis videbitur & ſucceſſoribus, vt dicatur data licentia operatur clauſ. Ad habendum, &c. ibidem 9
Alienandi licentiam importat tantum clauſ. Ad habendum, &c. ſi in parte diſpoſitiua apponatur. ibid.10
Alienandi facultas quod competat facit clauſul. Ex quibus dederis. 4 2.1
Alienare non poteſt procurator cum libera, &c. 386.18
Alienare qui non poteſt de iure, non poteſt alienationi conſentire. 10.6
Alienatio quamuis ſimpliciter prohibita ſit, tamen ſi fiat ex cauſa neceſſaria redditur permiſſa. 107.8
Alienatio clam facta dicitur, cum eam quiſquam occultat ne aduerſario innoteſcat. 662.5
Alienatio ſi cedat in euidentem vtilitatem non ſuſpendit gratiam. 504.4
Alienationi conſentiens cum clauſ. Saluo iure meo, &c. non auditur in iudicio reali petitorio, ſed poteſt duntaxat agere ad pretij conſequutionem. 496.16
Alienationem ſpontaneam denotat di... Sponte. 5.6
Alienationi conſentire non valet, qui de iure alienare non poteſt. 10.6
Alienationis bonorum prohibitio comprehendit neceſſariam alienationem ſi adſit dict. Quoquo modo. 777.14
Alienationes quando dicantur fieri in vtilitatem Eccleſiæ, remiſſiue. 504.6
Alienationis appellatione continetur omnis actus per quem dominium transfertur. 157.1
Alienationis appellatione venit voluntaria, non autem neceſſaria. ...2
Alienationis appellatione in prohibitione teſtatoris in perſonas certas continetur etiam ſucceſſio ab inteſtato. ibidem 3
Alienationis appellatione vbi prohibita eſt ſuper re aliqua continetur iurium & ... nominum ceſſio, ac proinde prohibitus alienare non poteſt iura, & a... nes ...dere. ibid.4
Alienationis appellatione comprehenditur donatio, ibid. 5 diuiſio 6. permutatio late ſumpto vocabulo . tranſactio. 8. pignus, & hypotheca 9. ſeruitutis conſtitutio 1. locatio ad longum tempus. 11. datio in ſolutum. ... 9. 4. conceſſio emphyteuſis 16. compromiſſum. 17. hære... inſtitutio etiam generalibus verbis facta. 18

Alienatum

Alienatum non dicitur quod non durat aliquantum. 57.3
Alimentorum cauſa dicitur cauſa pia. 315.5
Alimenta ad dotem, ad legitimam, ad annuum legatum, & ad piam cauſam valet argumentum. ibid.1,2,3,4
Alimentorum appellatione continentur cibaria, victus, veſtitus, habitatio, & ea, ſine quibus quis viuere non poteſt. 159.1, & ſeqq.
Alimentorum appellatione veniunt calciamenta, & medicinæ. 160.7,8
Alimentorum appellatione venit vſusfructus ex mente teſtatoris, ſeu proteſtantis. ibid.9
Alimentorum appellatione continentur homini neceſſaria, puta non ſolum ligna pro coquendis cibis, ſed etiam calefaciendi cauſa hyemali tempore, item equus ſi alimentarii dignitas id fert, & ſeruitores, qui inſeruiunt alimentario, ſi talis eſt eius ſtatus, & dignitas. ibid.n.10
Aliud pro alio inuito creditore ſolui nequit, ſecus in paupere non valente ſoluere in ſpecie, vel pecunia. 18.6
Allegans contraria non auditur, niſi quis velit contra diuerſas perſonas experiri, vel vbi quis in diuerſis iudiciis experitur. 18.6
Allegare nihil, & allegatum non probare paria ſunt. 17.2
Allegatio partis non facit ius. ibid.1
Allodialium bonorum, & emphyteuticorum in inſtrumentis diuiſionis appoſita clauſ. Ad habendum, &c. refertur ad allodialia tantum. 554.19
Altare vnum non debet diſcooperiri vt alterum cooperiatur. 17.2
Alioquin eſt dictio aduerſatiua conditionalis, ponitúrque aduerſatiuè ad præcedentia, & refertur ad omnes qualitates expreſſas in præcedentibus, ſonat in alternatiuam, & eſt terminatoria, ac inducit nullitatem ipſo iure. 647
Aliquandiu de ſtylo Curiæ importat tempus quadraginta dierum, in dubio tamen interpretatur, id eſt per aliquantulum tempus. ibid.
Aliquatenus ſignificat idem quod in minimo, vel nullatenus. 648
Aliquid verificatur in minimo, & ad quid minimum refertur. ibid.
Aliquis eſt dictio vniuerſalis, & comprehendit omnem ſpeciem, & perſonas omnes abſque vlla diſtinctione, diſtributiua eſt, & diuerſitatem ſupponit. ibid.
Aliquo modo. eſt dictio generalis, & comprehendit modos ſimiles, & maiores expreſſis, ſi eſt geminata. 649
Aliter formam & ſolemnitatem inducit, & facit conditionalem diſpoſitionem. ibid.
Aliter atque iuris, & facti diuerſitatem notat à præcedenti caſu. ibid.
Alius, eſt dictio relatiua, & repetitiua ſimilium, & facit poſitionem eiuſdem qualitatis ad præcedentia, refertur ad ſimilia etiam in qualitate, & repetit qualitatem, & ſimilitudinem in ſubſtantia, niſi ſubiecta materia aliud poſtulauerit, vel ſequeretur abſurdum. 650.1, & ſeqq.
Alius, diuerſitatem à ſuprà expreſſis denotat, & diuerſa ab expreſſis includit. 652.7
Alius, intelligitur de tribus, vel pluribus, alter verò in duobus verificatur. ibid.18
Alter de ſui natura & proprio ſignificatu diſtribuit inter duos tantùm, aliquando de tribus etiam & pluribus dicitur, & verificatur, in enumeratione plurium vſurpatur pro ſecundo, implicat, & denotat ſimilia. ibid.
Alter, & alteruter differunt, quia alteruter importat quæ volo, alter non vtique. Item alter eſt diſtributiuum duorum, vel trium, alteruter dubium tantùm. ibid.6
Alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri. 17.1
Altercationem non importat verbum *committimus*, ſed excitationem iuriſdictionis. 665.8
Alternatiua eſt dictio, vel, etiam in ſe habens implicationem. 806.2
Alternatiua dicitur dict. Seu. 787.3
Alternatiua eſt dict. Aut, & attribuit actum cuilibet inſolidum, ac proinde ſufficit ad eius verificationem alteram partem eſſe veram, ſiue diſpoſitio ſit affirmatiua, ſiue negatiua. 657.2
Alternatiua ordinis, non verò electionis, eſt dict. Aut. ibidem 4
Alternatiua eſt dict. Sin autem. 791.1
Alternatiua quandoque dicitur dict. Etiam. 685.20
Alternatiua ordinis & non electionis, eſt dict. Saltem, 781.6
Alternatiuæ, ſeu diſiunctiuæ propriæ vim habet dict. Aut, quando ponitur inter perſonas grauatas. 958.11
Alternatiuæ in propria natura ſtat dict. Aut, quando ponitur non inter perſonas, ſed inter res. ibid.13
Alternatiuæ vim habet dict. Alioquin. 647.4
Alternatiuam inducit dict. Siue, ſicut dict. Aut. 793.2
Ambiguis in rebus quod minimum eſt ſequimur. 18.1
Ambiguis in rebus non debet eſſe abſolutum iudicium. ibidem 3
Ambiguis in rebus media via eſt eligenda quando illa extat. ibid.2
Ambiguitas, vel dubietas in meliorem partem interpretanda eſt. 18.4
Ambiguitatem, ſeu obſcuritatem denotat dict. Vel. 807.11
Ambo exigit diſpoſitionem in omnibus verificari nec ſatis eſt vt in vno verificetur niſi aliter colligatur ex mente teſtatoris, vel niſi militet eadem ratio in vtroque caſu de per ſe. 653.1
Amicitia appellatione venit illa, quæ prouenit ex charitate, non propter noſtras vtilitates. 160.1
Amicitiæ appellatione venit magna. ibid.2
Amicitia vt repellat teſtem debet eſſe magna, & immoderata. ibid.3
Amicitia vera ſimilis eſt conſanguinitati. ibid.4. & 19.2
Amicus in iure frater nuncupatur. ibid.2
Amici dicuntur in quibus eſt vnum velle, & vnum nolle. ibid.4
Amiſſum non dicitur quod non durat amiſſum. ibid.1
Amiſſum lato modo dicitur quod poteſt acquiri, & non acquiritur. ibid.2
Amoto, &c. clauſula quam vim & effectum habeat, latè. 35 .8
Amotis quibuſcunque, non tamen Apoſtolica auctoritate promiſſis, clauſ. non capit promiſſos ab Ordinario vigore indulti. 558.13
Ampla vt procedat, etiamſi minimo fides deficiat. 65.8
Ampliatiua, & augmentatiua eſt dict. Seu, quando ponitur in legato concepto per verba pluralis numeri, ſecus autem verba numeri ſingularis. 788.12
Ampliatiua de ſui natura eſt dict. Ac etiam. 643.3
Ampliatiuè, & augmentatiuè aliquando ſtat dict. Maximè. 720 5
Ampliatiuè, & augmentatiuè non ſemel ponitur dict. Et. 683.35
Ampliatiuè, & augmentatiuè in legatis, & vltimis diſpoſitionibus ponitur dict. Seu, ſicut etiam ponitur in diſpoſitione fauorabili. 788.8,9
Ampliare potius quàm reſtringere eſt de natura dict. Siue. 793.4
Amplius eſt dictio repetitiua præcedentium, & de ſui natura eſt includere, eſt continuatiua legati non repetitiua vel legati, ſi ponatur ſine pronomine hoc, in modico augmentatiue ponitur, ac ad illum quoque pertinet, cui nihil debetur. 653
Anima pretioſior eſt corpore. 19.1
Anima omnibus rebus eſt præferenda tanquam magis pretioſa. ibid.2
Animæ de ſalute vbi agitur non debent attendi apices iuris, & fit intentio ex identitate rationis. ibid.3
Animæ de ſalute quando agitur extenſio fit in odioſis, & pœnalibus. ibid.4
Animalia appellatione ſupellectilis continentur. 3 2.7
Animus ab operibus operantis dignoſcitur, & talis præſumitur, qualem facta demonſtrant. 19.8
Animus, & intentio hominis in verbis bene dignoſcitur. ibidem 2
Animus hominis qualis fuerit dignoſcitur ex iis, quæ antea, vel poſtea geſta fuerunt. ibid.4
Animus declaratur ex ſequentibus. ibid. 5
Animi quæcunque declaratio ſufficit quando ſumus in actu de ſui natura delectabili. 472.6
Animus requiritur ad dimittendam poſſeſſionem. 502.11
Animi deliberationem ab omni actu ſeparatam ſignificat verbum, Decernimus. 670. 3
Annalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendum. 19
Annexa propriè ſunt, quæ dependent ab eodem negotio. 389.2
Annexum, & connexum dupliciter dicitur. ibid. 5
Annexum proximum, & annexum remotum quod dicatur. ibid.8
Annexi, & connexi idem eſt iudicium, etiamſi annexum ſit maioris valoris. 10
Anniuerſaria defunctorum veniunt appellatione diſtributionum ſimpliciter. 186.2
Annua relicta pro ſe, & hæredibus, intelliguntur de extraneis hæredibus bonorum. 237.8
Annullationem ipſo iure inducunt verba, nihil agit. 648.4
Anni perfectio quod non requiratur operatur dict. Intra. 706.5

Annus quartus quandoque deſignat dict. Diu. 6-3.3

Annus quoad interſtitia quomodo computetur, oſtenditur. 560.1

Annus integer ſequitur ex 365. diebus conſtans ad nouitiatum. 163.2

Annus biſſextilis quando computandus in anno probationis ad effectum emittendi profeſſionem, oſtenditur. ibidem 3

Ante præpoſitio eſt quoties caſum regit, & tunc eiuſdem naturæ eſt cum dict. Poſt, perſonam aliquando, locum verò nonnunquam reſpicit, tempori quandoque adiungitur tempus ante principium actus regulariter de ſui propria natura ſignificat, niſi ratione concordiæ teſtium diſcordantium. 654

Antea, quaſi ante ea, cui poſtea opponitur, reſpicit communiter tempus. 655

Antecedens qui vult, videtur velle neceſſarium conſequens. 20.3

Antecedenti conceſſo conceditur & conſequens. ibid.1

Antecedenti deſtructo nullum eſt dare conſequens. ibid.1

Antecedenti neceſſario validum eſt argumentum. 355

Anteferri, &c. hæc clauſula reſeruationem continet, nihil operatur, niſi is, cui conceſſa eſt, voluerit anteferri, eſt odioſa, & non extendit vim ſuam, niſi ad ſibi ſimiles, non ſe extendit in præiudicium prouiſi à Papa, non præiudicat habenti gratiam. Motu proprio non tollit effectum gratiæ præcedentis, cuius vigore iam fuit facta liquidatio, & proceſſus niſi de hac fiat ſpecialis mentio. 359.9

Antehac refertur ad tempus antea elapſum. 653.1

Antequam copulatur aliquando cum coniunctiuo, interdum vero cum indicatiuo modo, nonnunquam pluribus verbis interdictis diſtrahitur. ibid.

Antiquiores de domo ſubſtituens in primis admiſſis extinguitur ſubſtitutio 161.2

Antiquiores de familia appellatione vbi vocatur, admittitur maior natu etiam non coniunctis ſanguine excluſis aliis iunioribus ſanguine coniunctis. ibid.3

Antiquitatis ſuæ appellatione quando teſtator ille vocauit ad fideicommiſſum veniunt conſanguinei. ibid.3

Antiquum appellatione in materia probationis venit tempus centum annorum, & non minus. 163

Apoſtoli appellatione venit Paulus. ibid.

Appellans poteſt dicere de nullitate ſententiæ, licet ſint contraria. 39.10

Appellare licet ab executore cum clauſ. in forma dignum, &c. & poſſeſſio interim capta eſt attentata. 424.9

Appellare licet à ſententia meri executoris. 357.8

Appellatio poſtea interpoſita vt non faciat quid cenſeri attentatum operatur clauſ. Contradictores, &c. 383.6

Appellationi per ſe interpoſitæ renunciare non poteſt procurator cum libera, &c. 387.36

Appellatio quando interponitur à ſententia diffinitiua iudex admittendo, ſi, & in quantum, &c. dicitur ei detuliſſe, & admiſiſſe. 300.9

Appellationem non impedit clauſ. Ex certa ſcientia. 417.46

Appellatio non datur à ſententia Iudicis quando cauſa eſt commiſſa cum clauſul. Conſcientiam tuam oneramus. 37.47

Appellatio datur à ſententia mixti executoria vigore clauſ. Vocatis vocandis. 538.6

Appellatio, quæ datur à ſententia meri executoris, operatur non ſolùm effectum diſſolutiuum, ſed etiam ſuſpenſiuum. ibid.7

Appellatio per dict. Mox non prohibetur. 722.12

Appellatio per clauſ. Sine aliqua exceptione, &c. quemadmodum videatur excluſa oſtenditur. 307.10

Appellatio ad effectum deuolutiuum admittitur ab electione Epiſcopo in concurſo ad Parochiales. 376.1

Appellationem non admittit obligatio Cameralis niſi ad effectum deuolutiuum. 582.1

Appellationem omnem tam legitimam quàm friuolam excludit clauſ. Appellatione remota, appoſita in priuilegiis Religionibus à ſummo Pont. conceſſis. 363.18

Appellationem non tollit clauſ. Appellatione remota, quotieſcunque quis in continenti paratus eſt docere de iuſta, & legitima cauſa appellandi. ibid.13

Appellationis cauſa commiſſa cum clauſ. Appellatione remota, non prohibetur tertius appellare. ibid.16

Appellationem tollit clauſ. Sola facti veritate inſpecta. 324.18

Appellationis in cauſa operatur clauſ. Si, & in quantum, &c. vt ſi illa ſit rationabilis cenſeatur admiſſa, ſecus ſi irrationabilis. 300.8

Appellationis in commiſſione intelligitur clauſ. Si quid exequendum, de & circa cauſam ſuper qua fuit pronunciatum. 551.4

Appellationem per quam appellans docet ſe innocentem, non tollit clauſ. Appellatione remota. 362.18

Appellationes omnes intelliguntur ſublatæ per clauſ. Omni, & quacunque appellatione remota. ibid.31

Appellationis remedia tollit clauſ. Manu Regia, poſita in reſcriptis. 414.3

Appellationis friuolæ exceptiones, & alia quæ proceſſum retardare conſueuerunt, cenſentur ſublatæ per clauſ. Summarie, &c. 333.16

Appellatio quòd non fuerit bene introducta, non poteſt dubitari ſtante in commiſſione clauſ. Quam, & quas, &c. 481.27

Appellatione ad exceptionem, & ad recuſationem valet argumentum. 315.1.2

Appellatione deſerta ab articulo grauaminis per clauſ. Cum toto negotio principali, &c. an & quando reuertatur negotium ad primum Iudicem, oſtenditur. 590.9

Appellatione remota à ſententia, generaliter non intelligitur de illa in qua Iudex ſe competentem pronunciauit. 361.28

Appellatione remota Princeps inferior, aut Legatus à latere vti non poteſt, operatur vt cauſa omnis tam principalis quàm incidens comprehendantur, inter partes litigantes & non reuocentur attentata per viam attentatorum, & vt non teneatur Iudex deferre appellationi, & vt excommunicatio lata poſt appellationem teneat. Non de legitima, ſed de friuola appellatione eſt intelligenda. Reſiſtentes de facto, & non de iure comprehendit. Comprehendit ſententiam diffinitiuam, non verò interlocutoriam, quando ſimpliciter profertur. Non operatur vbi apparet grauamen notorium, non tollit quin prouocetur à facto Iudicis, nec ſupplicationem ad ſuperiorem, nec reſtitutionem in integrum. 361.12

ab Appellatione ad ſupplicationem valet Argumentum. 515.3

Appendices pertinentiæ ſunt res acceſſoriæ ad caſtrum, vel aliud corpus. 579.2

Appendicia extraordinariæ veniunt appellatione fructuum. 219.9

Applumbatura non continetur legato argenteo. 262.5

Apotheca domui vnita, & ſub eodem tecto, & ſolo exiſtens, venit appellatione domus. 590.2

Apotheca non venit appellatione domus quando per ſe ſtat, & eſt ſeparata à domo. ibid.3

Apotheca, ſeu taberna offenſi an & quando veniat appellatione domus in ſtatuto imponente pœnam offendenti, ſeu inſultanti ad domum remiſſiuè. ibid.4

Approbare quis non poteſt quod ſemel impugnauit. 32.6 955.2

Approbare tamen, & improbare poteſt quis diuerſis reſpectibus. 21.5. & 655.3

Approbatione totius quælibet eius pars approbata cenſetur. 20.2

Approbatione ad eandem Parochialem exhibita à Cancellario paſſim mutari conſueuit ſupplicatio ex forma dignum in formam gratioſam. 318.5

Approbatum ſemel non poteſt amplius reprobari, ſiue expreſsè ſiue tacitè approbatum proponatur. 30.3.4

Apud aliquando denotat idem quod Coram, nonnunquam verò ſignificat idem quod Penes, vel Prope. 655

Aragoniæ Regni appellatione non comprehenditur Principatus Cathaloniæ, nec alia Regna de dominio Regni Aragonum exiſtentia, quæ non acceſſoriè, ſed æquè principaliter ſunt vnita Regno Aragonum. 561

Aquaticum venit appellatione vini. 310.15

Arbiter ſi poteſtatem habeat terminandi cauſam de Iure, poteſt pronunciare ſecundùm conſuetudinem. 544.7

Arbitrarij alij Iuris, alij compromiſſarij ſunt. 298.8

Arbitri Iuris propriè & verè Iudices ſunt, non ita compromiſſarij. ibid.9

Arbitri Iuris veram proferunt ſententiam, quæ ſententiæ appellatione continetur. ibid.10

Arbitri compromiſſarij non continentur appellatione Iudicis. 243.3

Arbitrio ad delegatum valet argumentum. 355

Arbitrium boni viri denotat verbum, approbare. 655.8

Arbitrium regulatur à Iure. 362.2

Arbitrium latum in commiſſione emanata à ſignatura Iuſtitiæ non facit reſcripta gratioſa. 363.3

Arbitrium dat facultatem aliquid relaxandi de rigore Iuris. ibid.4

Arbitrio non operatur, vt relicto extremo rigore ſeruetur æquitas. ibid.5

Arbitrium mutat effectum reſeruanda reſtitutionem fructuum

ctuum in fine litis ſtante pauperrare. ibid.8
Arbitrium Rotæ retardatur ex calumnia manifeſta. ibidem 19
Arbitrium, & electionem inducit verbum, Poſſum, affirmatiuè conceptum. 746.1
Arbitrium liberum, & abſolutum tribuit verbum, volo. 813.1
Arbitrium liberum, & abſolutum non Iuris regulis limitatum importat clauſ. Ad libitum, &c. 356.1
Arbitrio boni viri locus eſt ſtante clauſ. Ad libitum, &c. ibid.2
Arbitrium boni viri aliquando importat verbum, videtur. 809.4
Arbitrium boni viri denotat clauſ. Conſcientiæ, ſeu prudentiæ tuæ committimus. 374.9
Arbitrium boni viri importat clauſ. Arbitrio tuo. 364.1
Arbitrium boni viri intelligitur quod faceret ita, ac vellet in rebus ſuis. ibid.2
Arbitrio Iudicis relinquitur an aliquid dicatur factum incontinenti.
Arbitrij liberam & abſolutam poteſtatem tribuit verbum, Licet. 757.6
Arbitrio boni viri accipitur dict. Diu. 673.7
Arbitrio Iudicis relinquitur quod in Iure definitum non eſt. 81.1
Arbitrium quando eſt plenum, ſeu liberum, importat liberam facultatem. ibid.3
Arbitrium liberum, ſeu regulatum quando, & quibus verbis à lege, vel ab homine Iudici conceſſum dicatur. ibidem 4
Arbitrium boni viri importat clauſul. Prout eis placebit. 478.2
Arbores inciſæ, ſeu deiectæ quando veniant fundo vendito. 61.8
Arboris appellatione continentur vites. 161.1
Arboris appellatione veniunt hederæ, arundines, & ſalictum. 171.1
Arboris appellatione venit omnis arbor habens radices. ibid.
Arboribus legatis ratione fructuum venit arbor, & ſolum, & via ad arbores, ſecus ſi arbores legatæ ſint ad ſcindenda ligna. ibid.2
Archidiaconatus, & Archipreſbyteratus veniunt tantùm appellatione dignitatis in Eccleſia Cathedrali. 85.3
Archidiaconus, & Archipreſbyter ex ſolo nomine habent dignitatem de Iure communi. ibid.4
Argentum eſcarium, & potorium venit appellatione ſupellectilis. 303.11
Argentum infectum non continetur appellatione mobilium domus. ibid.14
Argenti appellatione vbi legatum eſt venit argentum eiuſdem ligæ, cuius in ciuitate originis teſtatoris eſt vſus. 162.1
Argenti, ſeu auri omnis appellatione in legato venit omne argentum, & aurum tam factum, quam infectum, niſi qualitas aliqua adiiciatur, quæ vni ſpeciei auri, vel argenti conueniat, vel niſi eſſet pecunia numerata. ibidem 203.4
Argenti facti appellatione veniunt vaſa omnia, vt paropſidæ, acetabula, trullæ, peluis, & his ſimilia, item & ea, quæ ſunt cœpta fabricari, ſed nondum perfecta. ibid.6
Argenti potorij appellatione non ſolùm id continetur in quo bibi poſſit, ſed & id quod ad præparationem bibendi comparatum eſt, ideò venit colum niuarium. ibid.7
Argenti eſcarij appellatione non veniunt cacabi argentei, miliarium argenteum, vel ſartago. ibid.8
Argenti balnearij appellatione in legatis adiectis verbis, hoc amplius, continetur etiam argentum, quo teſtator vtebatur in balneis diebus feſtiuis. 163.9
Argenti legati appellatione, quod ſui vſus cauſa teſtator habebat, continetur argentum, quo ipſe teſtator quotidie vtebatur, non autem quod commodare ad ludos, & cæteras apparationes conſueuerat. ibid.10
Argenti ſui appellatione in legatis venit illud tantùm, cuius dominium habebat teſtator; atque ita quod ab eo vendicari poterat: non autem continetur illud, quod teſtatori debebatur. 162.1
Argumentum non ſumitur à tacito vel præſumpto ad deſtructionem expreſſi, ſed benè è contrà. 57.4
Armorum appellatione veniunt non tantùm ſcuta, & gladij, & galeæ, ſed etiam fuſtes, & lapides. 163.1
Armorum appellatione regulariter veniunt & ea, quæ ad offenſam, & quæ ad defenſam parata ſunt, niſi in odioſis, quia tunc offendibilia tantùm comprehenduntur. Ibidem 3
Armorum appellatione non continetur thorax ſcorteus. ibidem 3
Armorum appellatione non venit cultellus ad frangendum panem. ibid.5
Armorum appellatione non veniunt vaginæ in ſtatuto prohibente armorum aſportationem. ibid.6
Armis confiſcatis an vaginæ cenſeantur amiſſæ. ibid.
Arma vt non deferantur poſt pulſatam campanam quietis ſtatutum eſt apud Luſitanos, & Caſtellanos. 642.5
Arrogati non veniunt appellatione filiorum. 814.79
Arrogatione ad legitimationem valet argumentum. 385.6
Ars imitatur naturam in quantum poteſt. 81.5
Arte omni potentior eſt natura. ibid.2
Ars, & natura nihil faciunt fruſtra. ibid.3
Articuli impertinentes vt non cenſeantur admiſſi operatur clauſ. Saluo iure impertinentium, &c. 498.1
Articuli ad probandum contrarium admitti non poſſunt ſtante clauſ. Sublata, &c. 526.2
Artificis appellatione venit ille, quem vulgus ita nominat, propriè tamen dicitur, qui certam artem exerceret, quando admitti ſine delectu volentes ab eo emere, vel laſeruire in illo artificio. 164.1
Artifex ille dicitur, qui res emit, & illas mutata forma vendit. ibid.3
Artifex & mercator in quo differant, oſtenditur. Ibid.4
Arundines, & ſylua cædua veniunt appellatione fructuum. 129.4
Arundinetum deſtinatum perpetuò vineæ, venit appellatione vineæ. 309.3
Arinaticum vini nomine comprehenditur. 310.4
Arinaticium dicitur vinum, quod longè poſt vindemiam hyemali tempore ex vuis diu ſuſpenſis, & rugoſis conficitur. ibid.5
Aſcendentium appellatione pater, mater, aui, & auiæ comprehenduntur. 164.6
Aſcendentium, ſicut & deſcendentium appellatione omnes continentur, & veniunt in infinitum. ibid.2
Aſini appellatione in ſtatutis aduerſus quemcumque qui vixerit contra decretum, vt perdat aſinum, non venit ſalina. 164
Aſſertiuus quandoque nota eſt dict. Fortè. 690.6. Sicut etiam nonnunquam ſunt dictiones Forſitan, & Fortaſſis. ibid.
Aſſertiuè, & demonſtratiuè ponitur dict. Secundùm. 783.5
Aſſertiuè quandoque ſtat dict. Forſan, ſecundùm ſubiectam materiam. 690.3
Atque, eſt dictio quæ coniungit. 65.6
Attentata ne reuocentur per viam attentatorum operatur clauſ. Appellatione remota. 361.8
Attentata ceſſant quando Princeps appellationem remouet. ibid.10
Attentata quin reuocentur non tollit clauſul. Pariio iudicato. 763.21
Attentata non reuocantur ſtante clauſ. Sola facti veritate inſpecta. 524.22
Attentata ſtante clauſ. Arbitrio Rotæ, nunquam Rota Reiicere conſueuit, niſi clarè conſtito de bono iure. 361.9
Attentatorum cauſa durante non poteſt in negotio principali procedi. 291.5
Attentatorum abſque vitio vt poſſit quis poſſeſſionem habitam vigore clauſul. conſtituti continuare, ipſa clauſula operatur. 381.18
Atteſtationibus publicatis vt poſſint alij teſtes produci, & examinari operatur clauſul. Sola facti veritate inſpecta. 524.24
Attinentium appellatione quando vocantur ad fideicommiſſum veniunt omnes coniuncti vtriuſque ſexus. 164.1
Attinentium maſculorum, vel de modo, ſeu de familia appellatione ratione adiuncti, cenſentur vocari agnati, non cognati. ibid.2
Attinentium appellatione non veniunt fœminæ quando tacitè, vel expreſsè teſtator habuit mentem conſeruandi bona in agnatione. ibid.3
Attinentium appellatione veniunt proximiores teſtatoris in gradu ſucceſſionis ab inteſtato. ibid.4
Attinentium appellatione comprehenditur maritus, & affines. ibid.5
ab *Auctoritate* Maiorum nedum eſt probabile, ſed neceſſarium argumentum. 16.3
Auctoritate, ſeu vice noſtra, clauſ. non importat iuriſdictionem ordinariam, ſed delegatam, & quid quando adiicitur dict. Etiam. 364
Auctoritate Doctorum valet argumentum. ibid.1
Audientia non denegatur quando pars non opponit de clauſ. Sublata, &c. 629.38
Auditor Rotæ tanquam ſubrogatus loco ordinarij poteſt conferre immittendo in poſſeſſionem. 518.8

Index Rerum,

Auferre importat aliquando accipere, nonnumquam dicitur quod manibus per raptum accipitur. 656

Aues, & feræ ſolitæ capi in fundo quando veniant appellatione fructuum oſtenditur. 229.7

Augendi, eſt clauſula facultatiua, & non ſuffragatur niſi quantitas fuerit expreſſa, operatur vt valor rei poſſit exprimi vſque ad tertiam partem, & vt gratia ob non expreſſum verum valorem ſuſtineatur donec impetrans deliberet. 365.1. & ſeqq.

Augere amplius non poterit ſi habens clauſ. Augendi, &c. ſemel expreſſerit. ibid.4

Augmentatiua eſt dictio Etiam, illius, quod prius non includebatur. 684.11

Augmentatiuè, & non reſtrictiuè aliquando ſtat dict. Ita quod. 710.2

Augmentatiuè quandoque accipiuntur dictiones, Tam, & Quam. 800.3

Augmentatiuè venit dict. Ac. 643.2

Augmentatiuè in modico ponitur dict. Amplius. 653.5

Augmentatiuè quandoque ponitur dict. In. 698.19

Augmentatiuè in gratia ſtat nonnunquam dictio Forſan. 690.6

Augmentatiuè, ſeu ampliatiuè aliquando ſtat dict. Siue, maximè in diſpoſitionibus fauorabilibus. 793.3

Augmentatiuè quandoque ponitur dict. Vel. 807.9

Augmentatiuè, & ampliatiuè ſtat dict. Etiam. 684.9

Augmentum denotat dict. Per. 740.6

Augmentum importat dict. Hoc amplius. 693.5

Item & dict. De. 668.10

Augmentum debet eſſe eiuſdem qualitatis cum ſuo principali, cui accedit. 21.1

Augmentum fit cum omnibus ſuis qualitatibus. 22.4

Augmentum venit rebus ſimpliciter, & indefinitè donatis, ſeu remiſſis. ibid.9

Augmentum, & diminutio pari paſſu ambulant. ibid.15

Aut disiunctiua dictio eſt, ac disiunctiuè regulariter ſumitur, interdum accipitur copulatiuè, ſeu coniunctiuè, & requirit concurſum vtriuſque, maximè quando ponitur inter perſonas. Aliquando & principaliùs eſt aduerſatiua, & ponitur inter diuerſa. Nonnunquam ponitur inter ſimilia & æqualia. 657.1 & ſeqq.

Autem eſt dictio aduerſatiua in Iure, & in facto, & ſecundùm ſuam naturam, dum aliud ex diſponentis mente non colligitur, implicat diuerſitatem caſuum, aduerſatur ad proximè præcedentia, repetit qualitates caſus præcedentis in ſequentem, exceptis his, in quibus expreſsè aduerſatur, eſt diuerſificatiua, & aduerſatiua, ac denotat diuerſum à caſu præcedenti. 658.1, & ſeqq.

Auia continentur matris appellatione, quoties ponderatur naturalis affectio. 152.1

Aduocationem cauſæ ſapit clauſ. Quæ & quas, &c. appoſita in commiſſione appellationis. 480.14

Aurigo, ſiue cartilago auris non venit appellatione membri. 235.4

Auunculus, non venit appellatione conſanguineorum. 577.4

Auus venit appellatione parentum. 273.2

Auus paternus continetur appellatione patris. 275.1

Aui, & lineæ auitæ appellatione licèt veniat proauus, & linea proaui, tamen iſtud limitatur quando communis vſus loquendi eſt in contrarium, item quando ſumus in materia ſtatuti odioſi ſeu correctorij. 164

Auxilium legis fruſtra inuocat, qui committit in legem. 92.22

B

BAlnea veniunt appellatione domus, ſi aditus per domum ad ea habeatur, vel vnico pretio cum ea empta fuiſſet. 190.21

Baltheum argenteum non continetur appellatione mobilium domus. 303.14

Bannıendus de proximo non habetur pro bannito, vt poſſit offendi vigore ſtatuti. 6.10

Barba hominis non venit appellatione membri. 235.6.

Baſtardi non comprehenduntur familiæ appellatione. 201.35

Baſtardi appellatione venit omnis natus ex illicito, non tamen damnato coitu. 165.1

Baſtardi appellatione continetur adulterinus. ibid.2

Baſtardi appellatione veniunt ſpurij nati ex coniugato, & ſoluta. ibid.3

Baſtardi appellatione veniunt omnes non legitimè nati, vel qui non ſunt nati ex matrimonio. ibid.4

Baſtardus non dicitur de familia, & domo. 265.8

Baſtardus non conſeruat cognationem. ibid.9

de *Bello* ad peſtem valet argumentum. 316

Bene idem ſignificat quod ritè & rectè. 659.1

Benefacere inuitus nemo cogitur. 22.1

Benefacere tenemur benefacienti. ibid.2

Beneficialem titulum licèt reus non iuſtificet, actore non probante abſoluendus eſt. 9.5

Beneficium Principis latè eſt interpretandum. 23.1

Beneficium non confertur in inuitum. ibid.5

Beneficium datur propter officium. ibid.7

Beneficio quilibet ſpeciali fauore introducto cenſetur renunciatum per clauſ. Renuncians omni legum auxilio. 492.3

Beneficio ne quis conueniatur vltra quàm poteſt, cenſetur renunciatum per clauſ. Renuncians, &c. 493.8

Beneficio non incarcerandi cenſetur renunciatum per clauſ. Renuncians, &c. ibid.16

Beneficio leg. ſi vnquam, C. de reuoc. donat. poteſt expreſsè renunciari. ibid.18

Beneficium l. hac edictali, §. ea imperfecta C. de teſtam. & diſpoſitio l. ſi vnquam, C. de reuocan. donat. non prodeſt illegitimis. 208.18

Beneficio l. 2. C. de reſcind. vendit. non cenſetur renunciatum per clauſ. Renuncians, &c. 493.19

Beneficium Eccleſiaſticum impetrare poteſt procurator cum libera, &c. abſque alio ſpeciali mandato. 386.12

Beneficium non poteſt reſignare procurator cum libera, &c. 387.41

Beneficium collatum abſenti ante acceptationem non poteſt alteri conferri. 424.6

Beneficium ſequuta morte prouiſi, mortuo in forma dignum antequam ille repertus, ſeu declaratus fuerit dignus, non vacat per mortem illius, ſed per mortem vltimi poſſeſſoris. ibid.7

Beneficiorum incompatibilitatem non aufert clauſ. Motu proprio. 439.54

Beneficium quando non conſiſteret in fructibus aliis, niſi in diſtributionibus, tunc huiuſmodi diſtributiones, veniunt appellatione fructuum. 230.17

Beneficium dicitur vacare non ſolùm per mortem, ſed per renunciationem. 306.2

Beneficium impetrans, aut vacans, illud obtinet quocunque modo vacet. 307.4

Beneficium Eccleſiæ Cathedralis comprehenditur vbi quis illud expectauerit in aliqua Eccleſiarum prouinciæ. 192.6

Beneficium omne habens iuriſdictionem viſitandi, excommunicandi, abſoluendi, & alia faciendi, ad morum correctionem pertinentia, dicitur habere curam animarum. 579.2

Beneficia vnire in ſubiectis ſibi Eccleſiis exiſtentia poſſunt Prælati Epiſcopo inferiores, iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes. 191.18

de Beneficiis ad officia valet argumentum. 316.14

Beneficium requiritur per gratiam ſi neutri, quando neuter litigantium ſuper illud ius habet. 516.1

Beneficium impetrans excommunicatus in forma dignum cum clauſ. Téque abſoluentes, &c. debet abſolui antequam fiat ei collatio à commiſſario. 534.9

Beneficium vacans per obitum in Curia, capit clauſ. Siue præmiſſo, ſiue alio quouis modo, &c. 522.4

Beneficium quod vacauerit de futuro, non capit clauſ. Siue præmiſſo, &c. ibid.14

Beneficij appellatione largè ſumpto vocabulo, ſeu in generali ſignificatione omnia comprehenduntur beneficia tam maiora quàm minora, tam curata quàm ſimplicia, dignitates, & præbendæ, & tam Regularia, quàm ſæcularia, ſtrictè verò, & in odioſis, prout in diſpenſationibus, venit ſolùm beneficium ſimplex. 165.1

Beneficij appellatione nec ex lata ſignificatione, nec aliquo modo continetur penſio. ibid.2

Beneficia exempta non veniunt generali appellatione beneficiorum. ibid.3

Beneficij appellatione non veniunt manualia, nec vicaria temporalis, nec præſtimonia, & præſtimoniales portiones. 166.4, & ſeqq.

Beneficij appellatione in conceſſionibus non venit Curatum beneficium. ibid.8

Beneficij appellatione non veniunt diſtributiones quotidianæ. ibid.9

Beneficij appellatione veniunt etiam dignitates ſi non ſit materia ambitioſa, at verò in materia odioſa, & pœnali non venit dignitas. ibid.10

Beneficij appellatione in materia ſtricta non venit præbenda. ibid.11

Beneficij appellatione non venit deſtinatum per Epiſcopum, & Capitulum, niſi ſit actualiter erectum. ibid.13

Beneplacitum Apoſt. ſupplet omnes alias ſolemnitates. 352.12
Beneplacitum Apoſt. præſumitur ſpatio 30. annorum. ibidem 13
Beneplacito Apoſt. obtento pœnitentiæ locus ampliùs non eſt. ibid.14
Beneplacitum Apoſt. eſt neceſſarium quando fuit reſeruatum cum clauſ. Non aliàs, &c. etiamſi aliàs de Iure non eſſet neceſſarium: ſi verò reſeruatum ſit ſimpliciter ſine clauſula illa, & non ſit de iure neceſſarium, tunc poteſt omitti. 441.16
Beneplacitum expirat morte concedentis. 805.4
Biduum importat dict. Illicò. 696.2
Biennium denotat dict. Diu. 675.4
Bigamia defectum non aufert clauſ. Motu proprio. 439.57
Bigamus grauatus monaſterium ingreſſus ex diſpenſatione Papæ facit deficere conditionem; Si ſine liberis, & ſubſtitutum excludit. 220.125
Beſtia appellatione regulariter non venit animal manſuetum, ſed inſpecta conſuetudine veniunt boues, pecudes, & ſimilia. 166.1
Beſtiæ appellatione de proprietate ſermonis non venit mortua. ibid.2
Birretum continetur appellatione veſtium. 308.6
Bis aliquid in legibus, & ſtatutis ponitur ad euitandam malitioſam, & ſophiſticam interpretationem. 140.6
Bladi appellatione venit omne illud quod in terra ſeritur, etiam ſemen lini, & quod in area teritur. 166.1.2
Bona fides non patitur vt bis idem creditum exigatur. 243
Bona non dicuntur niſi deducto ære alieno. ibid.1
Bona qui non habet, luit in corpore. idid.2
Bona vacantis omnium appellatione Regalium. 292.5
Bona omnia tam mobilia, & immobilia, quàm iura, & actiones comprehendit dict. Omnia, & an comprehendat futura, oſtenditur. 375.11. & ſeq.
Bonorum vniuerſitati adiectum verbum, relinquo, pro hæredis inſtitutione accipitur. 780.3
Bonorum ſimpliciter, ſeu bonorum omnium appellatione veniunt mobilia, ſe mouentia, immobilia, nomina debitorum, iura, & actiones. 167.1
Bonorum mobilium & immobilium appellatione non comprehenduntur iura & actiones, quæ tertiam bonorum ſpeciem faciunt diſtinctam à bonis mobilibus, & immobilibus. ibid.4
Bonorum mobilium appellatione veniunt ea, quæ ſui natura de loco ad locum moueri poſſunt, & loco circumſcribuntur. 168.5
Bonorum appellatione non venit hæreditas, vel ſucceſſio, maximè quando ad præſentia bona reſtringitur diſpoſitio, vel conuentio inter viuos. ibid.6
Bonorum appellatione veniunt ea, in quibus quis habet tantùm vtile dominium. ibid.7
Bonorum appellatione venit pecunia. ibid.9
Bonorum appellatione etiam cum ſigno vniuerſali non continentur fructus. ibid.10
Bonorum aduentitiorum appellatione continentur omnia, quæ non procedunt à ſucceſſione patris. ibid.11
Bonorum appellatione in generali ſermone non venit feudum. ibid.12
Bonorum appellatione veniunt bona emphyteutica. ibid.14
Bonorum ſuorum appellatione ſolùm veniunt præſentia, & non poſtea quæſita. ibid.15
Bonorum appellatione venit vſusfructus. ibid.16
Bonus quilibet in dubio præſumitur. 23.4.& 98.2
Breuitati ſtudendum eſt, non autem multiloquio, & ſuperfluis. 54.2
Breuitas placet dummodò non ſequitur obſcuritas, & incertitudo. ibid.4

C

CAducitatem remittere non poteſt ſine ſpeciali mandato procurator cum libera, &c. 387.44
Caducitatem declarare non poteſt procurator cum libera, &c. ibid.45
Cæterata clauſula indiget extenſione, quæ debet fieri per notarium, qui de inſtrumento rogatus fuit, & ideo antequam extenſio fiat Iudice authorante non debet haberi pro extenſa. 365.2& ſeqq.
Cæterata clauſula continet omnia quæ de ſtylo notarij in inſtrumento conſueuerunt extendi, & quæ ſolent ſequi poſtea, & ſubintelligi quoquo modo poſſunt ad perficiendam orationem: includit ea, quæ ſunt de natura actus, vel rei ſuper quò interponitur, & ea quæ ſunt de natura ſubiectæ materiæ, ſtylo, aut conſuetudine. ibid.4. cum ſeqq.
Cæterata clauſula non comprehendit ea, quæ ſunt de ſubſtantia, & forma, nec extenditur in contractibus de neceſſitate requirentibus ſcripturam; nec ſub ea comprehenditur iuramentum, niſi expreſsè ſit dictum de illo, nec extenditur ad clauſulas ſubſtantiales non ſolitas apponi. 366.11 & ſeqq.
Cæterata clauſula, Ad habendum, &c. & non extenſa cum licentia alienandi nihil operatur. 355.24
Caſs in teſtamento non facto ſecundùm ſolemnitatem requiſitam nihil operatur clauſ. codicillaris. 373.47
Calciamenta continentur appellatione veſtium. 308.5
Calcarium venit appellatione alimentorum. 160.7
Cancellarius Academiæ Pontificis auctoritate approbatæ dicitur in dignitate conſtitutus. 185.9
Canonis appellatione propriè venit omnis conſtitutio Eccleſiaſtica, & ex larga ſignificatione, & in materia fauorabili continetur quoque Capituli conſtitutio. 62.1
Canon latæ ſententiæ eſt verbum, ſit, & importat ipſo iure 793
Canonem latæ ſententiæ important hæ voces, ipſo facto, ipſo iure, ſi adiiciantur verbo præteriti, vel præſentis temporis. 715.1
Canonem latæ ſententiæ ſignificat dict. Incontinenti. 701.18
Canonicatus non venit propriè, ſed largè dignitatis appellatione. 185.10
Canonici ſi nulla vrgente ratione denegauerit Canonico capitularem receptionem, tunc habetur pro capitulariter capta. 502.17
Canonici in fauorabilibus veniunt appellatione clericorum ſecus in odioſis, & in materia ſtricta. 175.3
Canonici Regulares non veniunt appellatione Monachorum in pœnalibus, & exorbitantibus. 259.5
Canonici Regulares Lateranenſes, & Sanct. Saluatoris Bononien. & ſanctæ Crucis Conimbricen. participant de priuilegiis Mendicantium. 225.24 & ſeqq.
Canonici ſæculares ſancti Gregorij in Alga participant de priuilegiis Mendicantium. ibid.16
Canonicus falſus ſi diu ſtetit in poſſeſſione, & deinde Papa obtinuit prouiſionem, non eſt neceſſaria noua apprehenſio, & inſtallatio, quia ipſo iure ſit quædam conuerſio ex nouo titulo ſuperueniente. 501.9
Capacitas de tempore præſentationis attenditur in beneficiis. 6.8
Capella non venit appellatione Eccleſiæ in diſpoſitione contra regulas iuris. 192.15
Capitanei creare eſt de Regalibus. 292.9
Capitulum Canonicorum venit Ciuium appellatione. 183.6
Capitulum non venit appellatione Prælat. 284.8
Capituli appellatione licet de quadam largiſſima verbi ſignificatione includitur Prælatus ſaltem in fauorabilibus. 169.1
Capituli appellatione ſoli Canonici, non autem beneficiati continentur. ibid.2
Capituli Eccleſiæ Cathedralis conſenſus in vnione per Epiſcopum facienda ſatis eſt ſi poſtea accedat. 499.2
Cap.nonnulli, de reſcript. ſufficienter derogari cenſetur per illa verba, & cum derogatione Conſt. Bonif. VIII. 410.3
Cap.quia circa, de bigam. declarant.
Cap.per venerabilem qui filij ſint leg. declarant. 335.7
Caret verbum importat latam ſententiam, non ferendam. 511
Carcerati veniunt appellatione pauperum. 275.6
Carceratus vt ſuſpectus de fuga non ſeruato, eſt excarcerandus, nec captura confirmari poteſt ex nouis. 63.36
Cardinales veniunt appellatione familiarium Papæ. 101.6
Cardinales in materia fauorabili veniunt appellatione clericorum. 175.6
Cardinalium appellatione non veniunt Cardinales Rauennates, Compoſtellani, Piſani, & ſimiles, ſed tantùm Illuſtriſſimi S.R.E. Cardinales. 169
Cardinali facta commiſſio per Papam, appellatione remota, tunc cenſetur excluſa quælibet appellatio etiam non friuola. 263.17
Carentiam omnimodam requirit dict. Abſque. 943.4
Carentiam omnium requirit dict. Sine. 792.3
Carmelitæ diſcalceati inter Mendicantes annumerantur. 254.8
Carruca dormitoria continetur nomine ornamentorum, ſi vxor cui maritus eam legauit, illa vtebatur. 272.5
Caſamenti appellatione bene venit apotheca vna, vel plures, quæ ſunt ſub caſamento ſub eadem continentia, ſtabulum, officina, caupona, & omnia continentia ſub eodem ædificio. 169
Caſata, ſeu caſalia appellatione ad fideicommiſſum veniunt qui ſunt de domo & agnatione. ibid.1

Index Rerum,

Caſatæ appellatione naturales non veniunt, nec etiam filij. ibid.2
Caſatæ appellatione veniunt fœminæ niſi in contrarium extent coniecturæ. ibid.6
Caſtri iuriſdictio ſi à Principe concedatur, & deinde numerus incolarum, aut ipſum caſtrum augeatur, etiam ad augmentum iuriſdictio extenditur. 12.8
Caſtri appellatione continetur quod cinctum eſt mœnibus. 170.1
Caſtrum recognoſcens in feudum, non cenſetur recognoſcere territorium. ibid.2
Caſtra communiter habent territorium, & pertinentias de conſuetudine, vel ex priuilegio, vel ex ſtatuto. ibid.4
Caſtri appellatione venit territorium cum iuriſdictione cohærenti ipſi caſtro tanquam acceſſorium. ibid.5
Caſtri appellatione veniunt incorporalia omnia, veluti iuriſdictio iuſpatronatus, honor, & diſtrictus. ibid.6
Caſtri appellatione venit iuriſdictio alta & baſſa, quatenus illam habeat. ibid.7
Caſtro vendito, vel conceſſo, etiam iuriſdictio cenſetur vendita. ibid.8
Caſtri appellatione non veniunt villæ vicinæ caſtro. ibid.9
Caſtri appellatione non veniunt Regalia in venditione, niſi de eis expreſſa fiat mentio. ibid.10
Caſſare propriè dicitur id quod validum eſt. 660.1
Caſus omiſſus habetur pro omiſſo. 24.1
Caſus omiſſus à noua diſpoſitione intelligitur ſecundùm Ius antiquum. 25.6
Caſus omiſſus à partibus intelligitur ſecundum diſpoſitionem Iuris communis. ibid.7
Caſus exceptus non firmat regulam in contrarium, vbi alia interpretatio dari poteſt. 55.5
Caſus legis vbi eſt, ceſſat omnis diſputatio. 92.10
Caſus omiſſus à ſtatuto remanet in diſpoſitione Iuris communis. 91.8
Caſus duo quando ſunt æquiparati, vt iure diſpoſitum in vno, cenſetur diſpoſitum in alio. 92.9
Caſus exceptus firmat regulam in contrarium. ibid.10
Caſus maior non continetur ſub ſimplici. ibid.55
Caſus omnes etiam maiores, ac improprios comprehendit clauſ. Omni meliori modo, &c. adiecta dictione vniuerſali, Quocunque. 458.29
Caſum magis dubitabilem explicare, & ponere, eſt de natura dict. Quamuis. 762.2
Caſus ad improprios trahitur dict. Quicunque. 768.9
Caſus aliquando non æqualiter coniungit dict. Æquè, ſed cum diſparitate. 646.5
Caſum minus dubitabilem exprimit dict. Præſertim, & implicat magis dubitabilem. 752.4
Caſus omnes comprehendere aptum eſt verbum. Concedo, ſecundùm ſubiectam materiam. 663.1
Caſum habentem eandem rationem non excludit dict. Dumtaxat. 678.8
Caſus ſimiles, & diſſimiles, proprios, & improprios comprehendit dict. Quoquo modo. 777.5
Caſus omnes qui ſuccedere poſſunt, & aliàs requirentes ſpecialem expreſſionem comprehendit dict. Quoquo modo. ibid.7.9
Caſus ſimiles non excludit clauſ. Tunc eo caſu, ſi mens teſtatoris non repugnet. 536.7
Caſus alioquin priuilegiatos comprehendit dict. Quidquid. 766.2
Caſus ſimiles non excludit dict. Tantùm. 801.8
Caſus duo quando ſunt in Iure comparati, diſpoſitum in vno cenſetur diſpoſitum in altero. 25.9
Caſum præcedentem cum eiſdem qualitatibus implicat dict. Etiam. 684.5
Caſus omnes indiſtinctè comprehendit dict. Omnino. 733.3
Caſus plures etiam diſſimiles facit comprehendere dict. Omnis. ibid.5
Caſus ſimiles non excludit dict. Solùm. 794
Caſuum fortuitorum appellatione veniunt factum Principis, non ſperatum incendium, peſtis, careſtia immodica, bellum, ſeu curſus hoſtium. 170.1. & ſeqq.
Caſus fortuitus ille dicitur qui prouidentia humana prouideri non poteſt. 171.6
Caſus fortuiti appellatione vbi quis illum ſuſcipit, vel ei renunciat, non veniunt inſoliti. ibid.7
Caſus inſolitus ille dicitur qui venit præter omnem veriſimilitudinem, & prudentis viri cogitationem, licet fortè à prudentiſſimo cogitari poterat. ibid.8
Cathedralis appellatione in materia odioſa non venit Metropolitana. 571.5
Cathedralis in odioſis, & materia ſtricta non venit appellatione Eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis. 192.3
Cathedralis venit Eccleſiæ appellatione quando diſpoſitio eſt fauorabilis. ibid.9
Cathedralis Eccleſiæ appellatione quandoque ſolus Epiſcopus, quandoque ſolum Capitulum, nonnunquam vtrumque ſignificatur. ibid.9
Cathedralis, & Metropolitana, & ſic alias exempta continentur appellatione Eccleſiarum prouinciæ. ibid.5
Cauſa expreſſa regulat actum, & indiſtinctè factum, vt reſtringatur ſecundùm cauſam expreſſam. 26.1
Cauſa ex vna datum, ſi illa cauſa non ſequitur, reuocatur. ibid.3
Cauſa finali ceſſante ceſſat eius effectus. ibid.4.5
& limitatur. 27.21. & ſeqq.
Cauſa cauſæ eſt cauſa cauſati. 28.54
Cauſæ, & cauſati idem eſt iudicium. ibid.26
Cauſa dicitur talis qualis eſt cauſa cauſans. ibid.28
Cauſa limitata limitatum producit effectum. ibid.29
Cauſa proxima magis attenditur quàm remota. ibid.30
Cauſa naturalis potentior eſt quàm accidentalis. ibid.33
Cauſa naturalis, & cauſa accidentalis quando concurrunt, ſemper naturalis præfertur. ibid.34
Cauſa quæ nocet inſpicitur, non quæ prodeſt. ibid.35
Cauſa quælibet iuſta excuſat à pœna. ibid.36
Cauſa quælibet etiam groſſa, & beſtialis excuſat à pœna conuentionali. 29.37
Cauſæ continentia diuidi non debet. ibid.38
Cauſa quælibet excuſat à dolo. ibid.40
Cauſa vbi requiritur certo aliquo tempore, ſi eo tempore fuit, licèt poſtea ceſſet, non ceſſat effectus. 27.2
Cauſa ſi eſſet commiſſa alicui Cardinali cum clauſ. Recuſatione remota an aliquo caſu poſſit recuſari, oſtenditur. 489.4
Cauſa etiam ſuper petitorio, & negotio principali vt cenſeatur commiſſa operatur clauſ. Cum omnibus incidentibus, & dependentibus &c. poſita in commiſſione appellationis à ſententia lata in poſſeſſorio. 388.1
Cauſæ cognitionem, & partis citationem an importet clauſ. Si ita eſt, oſtenditur. 506.8
Cauſæ cognitio iudicialis adhiberi non poteſt ſine citatione eorum, quorum intereſt. ibid.12
Cauſa quando eſt commiſſa cum clauſ. Sola facti, &c. procedi poteſt Manu Regia. 523.5
Cauſa proprietatis vt ſimul cum cauſa poſſeſſionis definiri poſſit operatur clauſ. Sola facti veritate inſpecta. 524.13
Cauſa principali & incidenti acceſſoria ſi principalis eſt finita, dicitur etiam finita acceſſoria. 4.6
Cauſa ſuper diuerſis Capitulis quando commiſſa reperitur cum clauſ. Quam, & quas, &c. tunc eius vigore agi poteſt & intentari iudicium, quod commiſſum videbitur. 482.17
Cauſa omnis tam principalis, quàm incidens comprehenditur ſub clauſ. Appellatione remota. 160.4
Cauſam remotam, & impulſiuam importat dict. Occaſione. 771.3
Cauſam proximam & immediatam denotat dict. De, niſi aliud conſtet de mente loquentis. 668.2
Aliquando verò cauſam remotam ſignificat ſecundùm ſubiectam materiam. ibid.3
Cauſam finalem denotat dict. Ideò. 695.3
Cauſa vt in principio præſumatur facit clauſ. Ex certa ſcientia. 415.9
Cauſæ cognitio quando nulla præceſſit, nihil operatur clauſ. Ex certa ſcientia. 416.15
Cauſam proximam importat dict. Propterea. 758.5
Quod denotat cauſam expreſſam diſpoſitionis. ibid.2
Cauſam immediatam, & proximam plerumque denotat dict. Pro, & in hoc differt à dict. Propter, quæ denotat cauſam remotam, nonnunquam verò importat cauſam remotam, aliquando cauſam finalem. 753.3.4.5
Cauſa ceſſante impulſiua non ceſſat effectus. 26.6
Cauſa ceſſante finali conceſſionis feudi, ceſſat feudum. 27.15
Cauſa ceſſante ceſſat effectus etiam in foro animæ, & in ſpiritualibus. ibid.16
Cauſa ad Romanam Curiam quomodo deuoluatur retroſſiuè. 410.8
Cauſam oſtendit dict. Idcircò. 694.1
Cauſam finalem nonnunquam deſignat dict. Si, prolatam à lege. 789.7
Cauſam finalem, & impulſiuam exprimit dict. Quia. 765.2
Cauſam ſummariam in aliis inſtantiis facit clauſ. Summariè, &c. in prima commiſſione poſita. 527.17
Cauſa præſumitur in Principe reſcribente Motu proprio. 438.32
Cauſam finalem interdum denotat dict. Ad. 644.6
Cauſam finalem importat dict. In. 692.4

Cauſam

Cauſam immediatam, & proximam de ſui propria natura denotat dict. Ex. 686.1. Mediatam verò, vel remotam aliquando importat ratione materiæ ſubiectæ, & ad vitandam contrarietatem, ſeu abſonum intellectum. ibidem 8

Cauſam ſæpè declarat efficientem dict. Ex. 687.9

Cauſam nedum proximam, ſed etiam remotam, & impulſiuam denotat dict. Propter. 758.1

Cauſam ob quam motus eſt Princeps ad ita conſtituendum, ſignificat dict. Propter. ibid.2

Cauſam efficientem plerumque denotat dict. Propter. ibidem 3

Cauſam intrinſecam ſignificat dict. Vnde, & importat idem, quod ex qua cauſa. 812.1

Cauſa neceſſaria facit permiſſum, id quod aliàs de Iure eſſet prohibitum. 107.8

Cauſa principali, & incidenti acceſſoria pendente, ſi principalis eſt finita, etiam finita acceſſoria eſſe dicitur. 7.6

Cauſam finalem propriè oſtendit dict. Vt, aliquando verò cauſam impulſiuam. 816.1

Cauſam remotam gratia euitandi abſonum intellectum poteſt ſignificare dict. Etiam. 685.17

Cauſam, vel demonſtrationem inducit dict. Cum, quando adiicitur verbo futuri temporis. 666.5

Cauſa dicitur dux mentis. 57.2

Cauſa inſtructa quando dicatur, oſtenditur. 405.2

Cauſa principalis non deuoluitur ampliùs ad Iudicem à quo, ſi ab eo ſuper aliquo articulo prouocatum fuerit, & cauſa commiſſa reperiatur cum clauſ. Cum toto negotio principali. 390.3

Cauſa etſi in Rota ſimpliciter commiſſa reperiatur ſuper aliquo articulo, licèt ille articulus expediatur, ampliùs de Rota non exibit. ibid.4

Cauſam petitorij & poſſeſſorij denotant verba clauſ. Cum toto negotio principali. ibid.6

Cauſam finalem importat dict. Hic. 692.4

Cauſam remotam ſiue occaſione deſignat dict. Ob. 771.4

Cauſam efficientem denotat dict. Per. 640.5

Cauſæ appellatione continetur tam ante litem, quàm poſt. 171.1

Cauſæ criminalis appellatione venit illa in qua agitur de delicto puniendo corporaliter ad publicam vindictam. ibid.2

Cauſæ pecuniariæ appellatione venit cauſa ciuilis, non autem criminalis, quamuis pecuniaria. ibid.3

Cauſalis eſt dict. Ideò, & idem ſignificat quod ob cauſam. 695.2

Cauſalis & rationalis eſt de ſui natura dict. Quoniam. 771.1

Cauſaliter non verò conditionaliter adiecta cenſetur clauſ. illa: Quatenus iuſtè poſſidetis, ſtante clauſ. Ex certa ſcientia. 415.16

Cauſaliter intelligitur ſtare dict. Iuxta, in priuilegiis. 514.13

Cauſaliter temporaliter, & quantitatiuè exponitur dict. Quatenus. 765.4

Cauſaliter an verò conditionaliter intelligatur dict. Secundum. 784.8,9

Cauſaliter hoc eſt diſpoſitiuè in dubio ponitur dict. Prout, ſi reſpiciat præteritum circa idem de quo non conſtat. 760.6, & ſeqq.

Cauſatiuè pro Quia quandoque ponitur dict. Quamuis, & non aduerſatur ſuperioribus. 761.3

Cauſatiuè ſtat in priuilegiis dict. Sicut. 790.6

Cauſatiuè pro Quia, & interpretatiuè ſtat dict. Secundum. 783.3

Cauſatiuè inulta fiunt, quæ directè non conceduntur. 19.39

Cauſatiuè non conditionaliter, ſtat clauſ. Cùm ad hoc expreſſus accedit aſſenſus. 384.6

Cauſatiuè, ſeu conditionaliter an & quando ſtet dict. Iuxta, oſtenditur. 614.10,11,12

Cauſatiuè ponitur dict. Quia, cum reddat cauſam & rationem de præcedentibus. 766.1

Cauſatum regulatur ſecundùm naturam cauſæ cauſantis. 28.17

Cauſatum regitur à cauſa ſuæ cauſæ. ibid.18

Cautela abundans nocet ſi per illam deueniatur ad actum prohibitum. 38

Cautelæ abundantes augent ſuſpicionem in contractibus ſuſpectis. ibid.10

Cautela abundans non nocet. ibid.1

Cautio bancharia in prouiſione beneficiorum quomodo ſoleat à Romana Curia præſtari ad fauorem penſionarij, oſtenditur. 397.1

Cautio idonea de ſoluendo venit appellatione ſatiſfactionis. ibid.

Cautionis appellatione venit ſola promiſſio. 171.1

Cautionis idoneæ appellatione venit tantùm pignoratitia, vel fideiuſſoria, niſi ſubiecta materia repugnet. 172.3.4

Cedens & renuncians licèt dicatur perdere dominium & poſſeſſionem ſaltem de iure, attamen ſi poſtea incumbat de facto, & realiter inhæreat poſſeſſioni, adhuc ad ſtatutum eſt manutenendus, immò & reintegrandus ſi ſpolietur. 50.14

Cedere iura, & actiones non poteſt prohibitus alienare. 158.4

Celeritatem deſignat dict. incontinenti. 701.5

Celeriter fieri dicitur quod velociter fit. 660

Cenſuræ Eccleſiaſticæ appellatione continentur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum. 172

Cenſus redimibiles non veniunt appellatione immobilium. 541.2

Cenſus in contractu nihil operatur clauſula conſtituti. 582.40

Certus qui eſt, certiorari non debet. 29.1

Certum dicitur quod fit per relationem ad aliud. ibid.3

Certa pro incertis non ſunt dimittenda. ibid.4

Ceruiſia ex hordeo, & aliis rebus calidis non continetur appellatione vini. 110.10

Ceſſio in incorporalibus habet vim traditionis. 380.6

Ceſſionem iurium, & tranſlationem verborum actionum, & conſtitutionem procuratoris in rem ſuam, importat clauſ. Ponens in locum ſuum. 467.17

Ceſſionarius vigore ceſſionis poteſt in incorporalibus experiri interdicto vti poſſidetis, probata promiſſione cedentis 380.7

Charitas benè ordinata incipit à ſe ipſo. 30.1

Charitatis ordo ſuggerit vt priùs noſtri quàm extraneis ſubueniamus. ibid.4

Charitatiuo ſubſidio ad decimam Papalem valet argumentum 316

Charta de retrouendendo incontinenti dicitur fieri quando fit ſub eodem Notario, & teſtibus. 709.1

Cibaria pro victu, veſtitus, habitatio, & ea ſine quibus viuere non poteſt, veniunt appellatione alimentorum. 459.1

Cibi appellatione venit id, quod edi ſolet. 172.1

Cibi appellatione non veniunt veſtimenta, niſi conſanguineo, vel ſeruo deberent. ibid.2

Cibi ruſticorum appellatione veniunt allia, cepæ, fabæ, panis groſſus, & ſimilia. ibid.4

Cippus eſt nomen vulgare Tuſcorum, & importat idem, quod ſtirps. 74.8

Cippi appellatione in legatis, & fideicommiſſis veniunt agnati. ibid.1

Cippi appellatione continentur tantùm illi, qui ſunt fundamentum, & ſtabilimentum domus. ibid.3

Cippi appellatione non veniunt fœminæ, quando apparet teſtatorem voluiſſe conſeruare bona in agnatione. ibid.4

Circa dictio nonnunquam importat Circum, In, Erga, Iuxta, Apud, Ad, refertur nonnunquam ad tempus, aut numerum non extenditur vltra ſex menſes, & tandem iudicis arbitrio remittitur, quid iuxta ſubiectam materiam operetur hæc dictio. 660.1, & ſeqq.

Circa diminutionem importat, & rebus coniuncta acceſſionem, non verò principalitatem denotat. ibid. 14,15

Circiter idem penè ſignificat quod Circa. ibid.16

Circuitus omninò inutiles ſunt vitandi, quando ſubeſt æquitas. 30.1, & ſeqq.

Citatio generalis cum clauſ. Omneſque alios, &c. facta non aliter nominibus perſonarum expreſſis, non eſt arctatoria. 455.4

Citatio partis vbicunque non eſt neceſſaria ſi fiat, & nulliter non propterea actus redditur nullus. 3.5

Citationis defectum ſupplet clauſ. Supplentes, &c. 534.9

Citationem partis requirit clauſ. Si inueneris præmiſſa, &c. niſi addantur verba illa per ſummariam informationem. 505.1

Citatio partis non requiritur in diſpoſitione, cui appoſita clauſ. Ex certa ſcientia. 415.8

Citationem non tollit clauſ. Summariè. 531.19

Citationis defectum non ſupplet clauſ. Arbitrio Rotæ. 563.25

Citationem reiicit clauſ. de plenitudine poteſtatis. 397.18

Citatio alicuius in examine faciendo non eſt neceſſaria vbi ad Ordinarium eſt directa clauſ. Si idoneus reperiatur. 503.3

Citare faciens aduerſarium ſuum ad iudicium, videtur eius perſonam approbare. 384.2

Citatus vt legitimè compareat intelligitur per ſe, vel per procuratorem. 715.3

Citatus ad comparendum legitimè in loco, ad quem prohiberetur

hibens acceſſus citato, non tenetur comparere, nec mittere procuratorem. ibid. 4
Citra aliquam innouationem, clauſ. præſeruat antiquam hypothecam, iura, & priores contractus vt nouatio non fiat. 368. 1, 2
Citra vitium ſubreptionis, clauſ. appoſita in Breui tanquam acceſſoria recipit conditionem Breuis, & intelligitur quatenus Breue ſit iuſtificatum. ibid. 3
Ciuitas & vrbs in quo differant, & quomodo diffiniantur, & quod dicatur caſtrum & villa 174. 9
Ciuitas continetur appellatione territorij cum diſpoſitio fauorabilis eſt. 305. 3
Ciuitatis appellatione aliquando venit id ſolum, quod muris eſt cinctum. 173. 1
Ciuitatis appellatione veniunt ſuburbia in materia fauorabili & largè interpretanda, & de interdicto. ibid. 2
Ciuitatis appellatione an, & quando veniat territorium, oſtenditur. ibid. 3
Ciuitatis appellatione venit comitatus in fauorabilibus. ibid. 4
Ciuitatis appellatione venit pars adiecta ciuitati ex ampliatione. ibid. 5
Ciuitatis appellatione propriè venit etiam illa, cuius Epiſcopus ea cauſa priuatus fuit. 174. 6
Ciuitatis appellatione an, & quando contineatur diœceſis, oſtenditur. ibid. 7
Ciuitatis appellatione venit portus adiacens. ibid. 8
Ciuium appellatione veniunt illi de comitatu, & de diſtrictu, de territorio, & pertinentiis. 172. 1
Ciuis nouellus præſumitur habere ſtatuti ignorantiam. 47. 10
Ciuium appellatione in odioſis, ſeu materia ſtatutorum reſtricta, non veniunt comitatenſes, incolæ, ſeu habitatores illius ciuitatis tantùm. 172. 3
Ciuium appellatione veniunt etiam officiales dum in ciuitate morantur. ibid. 4
Ciuium appellatione propriè & ſtrictè videntur contineri tantùm originarij, non autem ciues ex priuilegio. ibid. 5
Ciuium appellatione venit Capitulum Canonicorum. idid. 6
Ciuium appellatione veniunt clerici in fauorabilibus. idid. 7
Clam non viuificatur in re coram multis acta. 662. 2
Clam id fieri dicitur quando id publicè fieri poteſt, & occultò conficitur. ibid 3
Clam factum dicitur quoties ita fit vt ad eos, quorum intereſt, notitia peruenire non poſſit. ibid 4
Clam fieri dicitur contractus, qui vbi inſtrumentum de eo confectum eſt, occultum remanet, nec publicatur. ibid. 6
Clauſula, quæ de ſtylo Curiæ in gratiis ſolet apponi, illa ſemper ſubintelligitur, etiam ſi non apponatur. 349. 1
Clauſulæ apponi ſolitæ potius ex mente contrahentium, quam ex ſtylo Notariorum appoſitæ cenſentur. 2
Clauſulæ quæ apponuntur ex proprio vitius ſtylo, non attenduntur. 3
Clauſula appoſita ad vnum finem, ad alium, extendi non debet. 4
Clauſula reſtricta ad certum verbum vel caſum, debet recipere interpretationem, & determinationem in eo. 5
Clauſula adiecta in lege interpretata, videtur repetita in lege interpretante. 6
Clauſulæ omnes ita interpretari debent vt ſingulis referendo vniuerſaliter intelligi poſſint. 7
Clauſulæ plures fortius operantur, vbi ſimul concurrunt. 8
Clauſulæ poſitæ in narratiuis non attenduntur, ſed in diſpoſitiuis. 350. 9
Clauſulæ appoſitæ in ſupplicatione operantur ſuum effectum etiam ſi in literis non legantur, ſi Bullæ expeditæ ſint. 10
Clauſulæ appoſitæ in prima commiſſione cenſentur repetitæ in omnibus. 11
Clauſulæ appoſitæ in commiſſionibus per ablatiuum abſolutum dant iuriſdictionem ſub conditione. 12
Clauſulæ ex Notariorum ſtylo adiectæ parum attendendæ, maximè vbi eius vis a Notario ac teſtatore ignoratur. 13
Notarius ſimpliciter rogatus de inſtrumento conficiendo poteſt abſque alia voluntate partium omnes conſuetas clauſulas apponere. 14
Clauſulæ non debent cenſeri inutiles, & ſuperfluæ. 15
Clauſulæ regulantur ſecundum naturam diſpoſitionis, cui ſunt adiectæ. 16
Clauſula ſecundùm vſum loquendi ipſius diſponentis interpretanda eſt. 17
Clauſula vna declarat aliam. 18
Clauſulæ quæcunque in mandato non extenduntur ad non expreſſa. 370. 3
Clauſulæ generales reſtringuntur circa expreſſa. 37 48
Clauſularum vis, & efficacia non tantum eſt conſideranda, quantum mens Papæ concedentis. ibid. 57
Clem. 1. de iudic. quatenus de perſonis quibuſcunque loquitur non procedit in Collegiis, Vniuerſitatibus, Conuentibus, vel Capitulis. 278. 7
Clerici in fauorabilibus veniunt appellatione populi, ſecus in odioſis. 280. 2
Clerici ſunt pars Reipubl. & de diſtrictu ſæcularium in fauorabilibus. ibid. 3
Clerici in materia priuilegiata, & fauorabili veniunt appellatione diſtrictualium. 187. 3
Clerici in fauorabilibus veniunt ciuium appellatione. 173. 7
Clerici ſæculares in fauorabilibus veniunt appellatione Religioſorum. 291. 2
Clericorum appellatione in lata ſignificatione non ſolùm veniunt clerici primæ Tonſuræ, & in minoribus, ac maioribus Ordinibus conſtituti, ſed generaliter omnes, qui in Eccleſia Dei deſeruiunt. 175. 1
Clericorum appellatione in ſtricta interpretatione non comprehenduntur clerici in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, vt Abbates, Archidiaconi, & huiuſmodi. ibid.
Clericorum appellatione in materia indifferenti, & lata ſignificatione comprehenduntur clerici Regulares, & ſæculares. ibid. 4
Clericorum appellatione veniunt Canonici in fauorabilibus. ibid. 3
Clericorum appellatione in fauorabilibus continetur Epiſcopus. ibid. 4
Clericorum appellatione in materia fauorabili veniunt Cardinales. ibid. 6
Clericorum appellatione in materia ſtricta, & odioſa Monachi & quicunque Regulares ſub regula viuentes non comprehenduntur. ibid. 7
Clericorum diœceſis appellatione non veniunt clerici exempti. ibid. 9
Clericum volentem & conſentientem percutiens incurrit excommunicationem. 100. 4
Clericus de proximo creandus non habetur pro clerico ad effectum habendi beneficium, etiamſi incedat in habitu, & Tonſura, & promoueatur ſtatim. 6. 6
Clericus negotiator non dicitur, qui vendit vinum, granum, aut oleum ex redditibus ſui beneficij. 262. 2
Clericus vendens fructus ex alieno agro conducto quamuis ſuo ſemine, ſuâque induſtria collectos, dicitur negotiator. idid. 3
Clericus qui ſeipſum iniurioſè percutit, incurrit excommunicationem. 108. 4
Clerus non venit appellatione populi in interdicto. 510. 5
Clero interdicto non comprehenduntur Regulares, ſiue mares, ſiue fœminæ. 175. 8
Codicillaris clauſula eſt inuenta ad conſeruandas vltimas voluntates, & præſumitur potius ex voluntate teſtatoris quàm ex capite notarij appoſita, ſi teſtamentum publicè coram teſtatore legatur. 3 0. 2, 3, 4
Codicillaris clauſula tacitè præſumitur ineſſe teſtamento inter liberos condito. ibid. 5
Codicillaris clauſula operatur vt ſi teſtamentum non poſſit valere tanquam teſtamentum, valeat tanquam codicillus, & omnia legata & fideicommiſſa ſuſtineantur. ibid. 7
Item operatur vt teſtamenti caducatio impediatur. ibid. 10
Operatur etiam repetitionem fideicommiſſi venientibus ab inteſtato, quando teſtamentum eſt nullum præteritione, aut mala fide exhæredatione. ibid. 12
Operatur rupto teſtamento per querelam. ibid. 13
Operatur ſi in teſtamento ponatur, vt hæredes ab inteſtato cenſeantur grauati quaſi per fideicommiſſum diſpoſita in teſtamento adimplere. ibid. 14
Operatur repetitionem legati venientis ab inteſtato. ibid. 16
Operatur quod verba directa obliquentur. ibid. 20
Suſtinet, ſeu confirmat voluntatem defuncti quando deficit ſimpliciter ob defectum ſolemnitatis, non autem eam alterat vel extendit. ibid. 21
Ex præſumpta teſtatoris mente operatur vt ad reuocationem iuramenti teſtamento inſerti debeat fieri ſpecialis mentio in alio teſtamento. ibid. 22
Facit valere teſtamentum eo caſu, quo hæres moriatur in vita teſtatoris. ibid. 23
Appoſita in teſtamentis facit directam ſubſtitutionem flecti in commiſſariam. ibid. 24

Op.eratur

Operatur quòd cenſeantur venientes ab inteſtato tacitè vocati. ibid.25

Operatur eueniente caſu diſpoſito à teſtatore. ibid.26

Operatur ut ſi hæres inſtitutus præmoriatur teſtatori, hæredes ab inteſtato teneantur ex fideicommiſſo reſtituere ſubſtituto. 372.31

Operatur, vt ſubſtituto, pupillaris, teſtamento rupto natiuitate poſthumi, vel præteritione filij ſuſtineatur. ibid.32

Operatur conſeruationem ſubſtitutionis pupillaris ad fauorem non impugnantis teſtamentum. ibid.33

Operatur quando teſtamentum eſt nullum, quia ſpurius incapax eſt inſtitutus, ſed vt poſſit viuere, & nubere honeſtè. ibid.3

Operatur quòd voluntas teſtatoris omni meliori modo valeat. ibid.36

Codicillaris clauſula non operatur quoad legitimam filij [illegible] aliis grauatis reſtituere eadem clauſula. ibid.41

Nec per illam datur immiſſio hæredi ſcripto, nec retardatur immiſſio hæredis ab inteſtato. ibid.42

Nec operatur vt inſtitutus in re certa trahi poſſit ad vniuerſum ex fideicommiſſo. 373.43

Nec vbi filius iam natus ignoranter fuit præteritus. ibid.44

Nec in teſtamento in quo turpis perſona inſtituitur à patre, vel ſorore, & cæteri fratres, vel ſorores ſunt præteriti. ibid.45

Nec quod reciproca ſubſtitutio non contineat fideicommiſſariam. ibid.46

Nec in teſtamento tacti non facto ſecundum ſolemnitatem requiſitam. ibid.47

Nec vbi teſtamentum poteſt valere vt teſtamentum. ibid.48

Nec quando agitur de inofficioſo teſtamento. ibid.50

Nec in teſtamento inualido reuocatorio primi validi. ibid.51

Nec quando ponitur in fine teſtamenti, ſed tantùm quando ponitur in diſpoſitione, quia dicit teſtator quòd omni meliori modo valeat. ibid.52

Nec tollit remedium leg. Si vnquam, Cod. de reuoc. donat. ibid.53

Nec facit valere teſtamentum quoad pœnam appoſitam hæredi contrauenint. ibid.54

Codicillaris clauſula non ſuſtinet teſtamentum nullum ob præteritionem poſthumi, remiſſiue. ibid.57

Codicilli largo ſumpto vocabulo continentur appellatione teſtamenti. 305.2

Cognati veniunt conſanguineorum appellatione, ſi communis loquendi vſus ſe habeat quòd & cognati comprehenderentur. 177.2

Cognatorum appellatione quando vocantur ad fideicommiſſum generaliter veniunt, qui coniunguntur per maſculos, ſpecialiter verò qui per fœminas. 176.1

Cognatorum appellatione veniunt etiam fœminæ. ibid.2

Cognatorum appellatione naturales pariter veniunt in effectu legitimarum. ibid.3

Cohærentiarum, appellatione veniunt omnia, quæ rebus principaliter venditis adhærent, ſiue cohærent corpori, ſiue iuribus incorporalibus. 176

Collaterales veniunt appellatione lineæ quando aliàs verba eſſent ſuperflua, vel teſtator ſciebat non poſſe verificari lineæ vocationem in deſcendentibus. 259.6

Collatio, electio, & præſentatio beneficiorum veniunt appellatione fructuum. 250.21

Collationem, aut reſcriptum inualidum non tenetur quis commemorare. 449.2

Collatio ex certa ſcientia Pontificis fieri quando dicatur, remiſſiuè. 418.63

Collationem factam excommunicato non validat clauſ. Motu proprio, ſi in ea adſit. 439.58

Collatione ad imputationem valet argumentum. 387

Collationis appellatione continentur præſentatio, electio, confirmatio, inſtitutio, & omnis modus per quem quis prouidetur de beneficio. 176

Collectiua plurium eſt dict. Omnis. 735. 12

Collectiua eſt dict. Quiſquis. 672.3

Collectiua eſt dict. Cuique, requirens conſenſum omnium, & tribuens rem cuilibet in ſolidum. 665.2

Collectiuæ de duobus tantùm, & non de pluribus ſunt dictiones, Ambo, & Alter. 633.2

Collector, & ſubcollector habent dignitatem cum iuriſdictione. 135.7

Collegiata, & Conuentus Monachorum in fauorabilibus veniunt Eccleſiarum appellatione. 192.15

Collegium, Vniuerſitas, ſeu Communitas non venit appellatione perſonæ inſpecta propria nominis ſignificatione, ſecus largè, & impropriè. 177.1, & 9

Collegij appellatione veniunt etiam Monaſteria, & Conuentus Religioſorum. 176.8

Collegij, aut capituli appellatione venit etiam illius caput, puta Prælatus in fauorabilibus. ibid.2

Collegiatorum appellatione in priuilegiis non veniunt famuli. ibid.3

Commendo inducit mandatum. 662

Columbi & alia animalia perpetuò manſueta veniunt fundo vendito. 212

Comitatenſes veniunt appellatione ciuium in omni diſpoſitione fauorabili, & legato facto, ſecus in materia ſtricta, & odioſa. 271.1

Comitatus venit appellatione ciuitatis in fauorabilibus. 175.4

Commenda & hoſpitale, an & quando veniant appellatione [illegible]

Commenda includitur app[illegible] 666.7

Commendatarius perpetuus habet dignitatem. 129.2

Commiſſatoria eſt dict. Alioquin, & inducit nullitatem. 185.8 647.5

Commiſſarius vigore clauſ. Si inueneris præmiſſa, &c. in re modica non tenetur partes citare, ſecus in re graui. 505.3

Commiſſarius in vim clauſ. Si præmiſſa eſſet vera, &c. ſi non conſtito ſibi citatis partibus de veritate diſpenſet, aut exequatur, talis diſpenſatio, ſeu exequutio eſt nulla. ibid.5

Commiſſarius cum clauſ. Conſcientiam ſuam oneramus, ſequi debet non priuatam conſcientiam, ſed communem, & publicam. 574.10

Commiſſio cum clauſ. Quam, & quas, &c. non ſolùm præteritas cauſas, ſed etiam futuras comprehendit. 479.4

Commiſſio reſpectu appellationis ſi eſt nulla, ſuſtinetur tamen quoad negotium principale vigore clauſ. Quam, & quas, &c. 480.15

Commiſſio appellationis quando detur cum clauſ. Partito Breui oſtendimus. 464.2

Commiſſio quando conceditur non habenti iuriſdictionem cum clauſ. Partito Breui, tunc nullatenus poteſt appellans audiri in negotio principali, donec doceat de integra partitione. ibid.9

Commiſſionem à ſubreptione, & taciturnitate quod cauſa eſſet inſtructa, ſaluat clauſ. ſtatum, & merita. 325.6

Commiſſio ſemper tacitè coniunctam habet clauſ. Prout de iure, licet omittatur. 476.2

Commiſſio cauſæ ſimplex non ſufficit ad tollendum clauſ. Sublatam, &c. niſi facta ſit mentio de ea, vel adſit clauſ. Quorum teſtes, &c. 528.35

Commiſſionem totam cauſæ appellationis reſtringit, & limitat clauſ. Sine præiudicio leg. executionis. 511.7

Commiſſio appellationis ſtante clauſ. Sine præiudicio executionis litterarum Apoſtolic. non ſuſpendit, nec impedit quin Iudex à quo procedat ad [illegible]iorem executionem. 518.4

Commiſſionem non extendit clauſ. Quam, & quas, niſi ad perſonas, & res expreſſas, & ſpecificatas. 481.29

Commiſſionem impetrans ſicut vigore clauſ. Cum poteſtate citandi, &c. poteſt alios citari facere actiuè, ita etiam paſſiuè citari valet. 588.4

Commiſſiones auocatoriæ ſæpè conceduntur in Romana Curia cum clauſ. Dummodo cauſa ſit inſtructa. 405.1

Commiſſionis in fine appoſita clauſ. Prout de iure, limitat & reſtringit totam commiſſionem. 477.7

Committere non importat alterationem, ſed exercitationem iuriſdictionis, nec delegatam iuriſdictionem, niſi ſequatur aliud verbum, & delegamus. 662.1, & ſeqq.

Committere, & conferre differunt, nam ad tempus committitur aliquid alicui, in perpetuum verò confertur. ibid.4

Commodè id fieri dicitur, quod ſalua dignitate, & ſine incommodo promittentis fieri poteſt. 662.1

Commodum eius eſſe debet, cuius eſt periculum, & incommodum. 31.2

Commodum qui ſentit, debet ſentire etiam incommodum. ibid.

ad Commodum alicuius factum, contrarium effectum operari non debet. ibid. 4

Commodum aut præmium ex actu, in quo pœna apponitur, quis reportare non debet. ibid.5

Commodum, & incommodum æqualiter determinantur. ibid.6

Commodum nemo debet ex ſui malitia reportare. 98.3

Commune quod eſt, meum non eſt. 318

Communi in re melior eſt conditio poſſidentis. ibid.5

Communio regulariter parit diſcordias, & ideò ſolet dici quod nemo cogitur ſtare in communione. ibid.1

Com

Communionem inter partes includit dict. Inuicem. 707.1

Communis opinio venit legis appellatione in ſtatuto de lege loquente. 247.8

Communiter quod fieri conſueuit præſumitur partes facere. 31.4

Comparens ſi tua putaueris intereſſe, hæc clauſula operatur, vt perſona non dicatur habilis ad comparendum nec audiri debeat niſi conſtet de ſuo intereſſe, hoc eſt ſe ius aliquod in cauſa habere. 374.1

Comparendi facultatem in abſolutam citati voluntatem confert clauſ. Compareas, &c. facitque reum neceſſarium. ibid.3

Comparatio coram iudice ſi fiat ſimpliciter, & ſine clauſ. Circa conceſſum in iuriſdictionem, &c. tunc per quemcumque actum conſentitur in iuriſdictionem illius Iudicis. 396.1

Comparatiuè propriè ponitur dict. [illegible] eodem 751.8

quod Maximè [illegible] ſtat dict. Magis, quando ſtat inter

Comparatiua, quæ cadunt in eodem ſubiecto. 718.417

Compenſatio non admittitur vbi requiritur vera ſolutio. 473.17

Compenſatio non admittitur in reficiendis expenſis ſtante clauſ. Refectis expenſis. 491.4

Compenſatio an faciat vt cenſeatur ſatisfactum clauſ. Parito iudicato. 463.15

Compenſationem, & taxationem nonnunquam importat dict. Propter, ne plus petat. 715.12

Completiua eſt dict. Iam, & non reddit rem dubiam. 694.3

Compoſitiones gratioſæ remanent, ſi illud, quod pro illis ſolutum, non æquiualet ei, quod conceditur. 445.18

Compromiſſum continetur appellatione alienationis, ſecus in neceſſario. 159.17

Compromiſſum ſpeciale derogat generali. 73.18

Compromittere non poteſt procurator cum libera, &c. 386.17

Conatus in grauibus delictis pœna ordinaria non punitur de conſuetudine Italiæ. 16.3

Concedentis in præiudicium operatur clauſ. Ex certa ſcientia, quoad non expreſſa. 417.49

Concedere eſt verbum generale vim ſumens à natura rei, cui adiicitur. 665.1

Concedere, & cedere differunt, quia concedere eſt temporarium, cedere verò perpetuum. ibid.4

Concepti habentur pro natis ad ſui fauorem. 207.10

Conceſſio facta de aliqua re, vel corpore, cum iuribus, & pertinentiis, intelligitur de pertinentiis acceſſoriis, rei de qua eſt ſermo, ſecundum naturam ſuam. 784.4

Conceſſio vt à Principe facta non extinguatur morte concedentis operatur clauſ. Ex certa ſcientia. 415.34

Conceſſionis nouæ vim habet clauſ. Ex certa ſcientia, in confirmatione poſita, dummodò conſtet quod Papa habuerit plenam notitiam. 416.49

Conceſſione facta al[illegible] rei videntur etiam conceſſa ea omnia ſine quibus [illegible] commodè haberi non poteſt. 107.3

Conceſſio facta Motu proprio eſt intelligenda prout iacet & ſonat. 437.24

Conceſſio vt non præſumatur propter importunitatem facta operatur clauſ. Motu proprio. 438.33

Conceſſio vel mandatum ſi fiat alicui alienandi, vel locandi certis ſubditis, aut aliis idoneis perſonis, non poteſt fieri alienatio officiali habenti iuriſdictionem. 650.1

Conceſſum dicitur quicquid expreſsè prohibitum non reperitur. 32.1

Conceſſum ad tempus poſt illud cenſetur denegatum. ibid.2, & 8[illegible]5

Conceſſum ad tempus limitatum, vltra illud non extenditur. 32.3

Conceſſo vno conceduntur omnia neceſſaria ad illud vnum. ibid.4

Conceſſum aliquid videtur in dubio cum clauſ. Saluo, &c. 496.12

Conceſſum à Principe cum clauſ. Reſeruationis dominij, non refertur ad contenta ſiue expreſſa in gratia, ſed ad extrinſecum præiudicium. 409.1

Conciliarij Concil. Trid. diſpoſitioni derogat clauſ. Non obſtantibus, &c. 443.14

Concilium Trid. non indiget ſpeciali derogatione. [illegible].3

Conc. Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 5. agens de locorum Ordinariis procedit in inferioribus. 271.6

Conc. Trid. ſeſſ. 13. de reform. cap. 16. tollit omnem conſuetudinem antiquiſſimam Sacerdotum, qua alij aliis mutuò conficiebantur ante Concil. abſque vlla alia approbatione.

Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. Matrim. cap. 1. in illis verbis, ibi, niſi Ordinarius ipſe, &c. habet locum in Abbatibus etiam commendatariis, & aliis habentibus quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem. 171.7

Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 10. non comprehendit conſuetudines immemorabiles. 45.6

Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reform. c. 6. loquitur de conſuetudinibus etiam immemorabilibus. [illegible]

Concluſio potiùs attenditur quam facti narratio. [illegible]

Concluſio ſola attenditur, ac obligationem inducit & non quod tractatur, & dicitur. ib. [illegible]

Condemnandus de proximo habetur pro condemnato. 6[illegible]

Condemnationes, & confiſcationes veniunt appellatione fructuum iuriſdictionis. [illegible].19

Condemnatorum bona Regalium appellatione veniunt. 191.6

Condemnatio quando quis eſſet in fructibus percepis, & qui percipi potuiſſent, appellatione fructuum veniunt diſtributiones quotidianæ. 130.18

Condictio ex leg. fin. Cod. de acquirend. poſſeſſ. vt competat contra tertium poſſeſſorem operatur clauſ. Conſtitui. 181.2.1

Condictio indebiti non cenſetur ſublata per clauſ. Renuncians, &c. 493.21

Condictionem indebiti tollit clauſ. Ex certa ſcientia. 416.27

Conditio formam non leuem inducit, quia omiſſa diſpoſitio non ſortitur effectum. 12.1

Conditio nihil ponit in eſſe, & ideo actus conditionalis non valet niſi exiſtente conditione. ibid.2

Conditione deficiente deficit conditionatum. ibid.

Conditio debet impleri in forma ſpecifica, & non per æquipollens. ibid.3

Niſi quando conditio non ſtat per implere debentem, ſeu deuenit ad actum impoſſibilem implendi tunc cauſa implere debentis. 41.4

Conditio fruſtra expectatur, cuius euentus nihil debet operari. ibid.9

Conditione deficiente contractus celebratus cenſetur reſolutus ab ipſo initio. ibid.6

Conditionis defectus habet oculos retrò ad tempus diſpoſitionis. ibid.

Conditione pendente actus non dicitur perfectus. ibid.7

Conditio ſi ſine liberis, quando reſpiceret perſonam teſtatoris, licet ipſe non relictis liberis Religionem ingrediatur, non excluditur ſubſtitutus, ſed illo excluſo monaſterium ſuccedet. 224.13

Conditio ſi ſine liberis, deficit vno tantùm filio reducto. 243.12, & 266.2

Conditioni ſi ſine liberis, ſi aliquid adiiciatur ex quo appareat teſtatorem de filiis veris, & naturaliter genitis intellexiſſe, tunc ſubſtitutus excluſo Monaſterio admittitur. 225.146

Conditio ſi ſine liberis, quando additur perſonæ, quæ [illegible] legitimos habere poteſt, ſed ſolum ſpurios, de quib[illegible] ſit intelligenda oſtenditur. [illegible]4

Conditio ſi ſine filiis deceſſerit, verificatur in pl[illegible] 266.5

Conditio contenta ſub clauſ. Si ſine filiis deceſſerit veri[illegible]catur, ſiue filij non naſcantur, ſiue nati præmoriantur. 521.2

Conditionem importat dict. Si ſine liberis. 792.8

Conditionem importat dict. Sine, adiecta verbo futuri temporis. ibid.4

Conditionem facit dict. Quicquid, iuncta verbo futuri temporis. 767.5

Conditionem an & quando faciat dict. Donec. 790.2.13

Conditionem nonnunquam inducit dict. Ita. 708.3

Conditionem importat dict. Quando, cum iungitur verbo futuri temporis. 763.8

Conditionem inducit dict. Poſtquam. 749.2

Et dict. Quouſque. 781.4. Et dict. Aliter. 749.2. Et dict. Sed. 788.15. Et dict. Vbi, & tunc importat idem quod ſi. 808.5. Et dict. Ita tamen. 711.9. Et dict. Quatenus. 765.1. Et dict. Quandiu 762.2. Et dict. Alias. 640.3. Et dict. Si 788.1.3. Et dict. Dum. 675.7. Et dict. Ad. 644.7. Et dict. De. 668.12

Conditionem importat dict. Vſquequò, apponitur ad incohationem alicuius beneficij. 812.2

Conditionem, & qualitatem præcedentis diſpoſitionis in ſequentem repetit dict. Alius. 651.8. Et dict. Ita quod. 71[illegible]4

Conditionem importat diſpoſitio concepta per dict. Quoad. 771.2

Conditio reſultans ex di[illegible] Si, inducit formam. 789.4

Conditionem facit dict. Vt iuncta cum dict. Si, vel cum ablatiuis abſolutis. 816.4

Condi

Conditionem, vel demonſtrationem quando faciat pronomen meum, remiſſiuè. 7 1.9
Conditionem denotat dict. Cum, quando ea vtimur loco dict. Si, vel quando adiiciatur verbo futuri temporis. 666.3,4
Conditionem an & quando denotat Poſt. 747.8
Conditionem importat dict. Sunt, in confirmatione facta in forma communi, ſecus ſi confirmatio ſit ex certa ſcientia, quia tunc importat cauſam. 79 .5
Conditionem non importat, ſed diſpoſitionem dict. Prout, quando profertur à partibus, quæ poterant de nouo diſponere, etiamſi non conſtet de relato. 760.14
Conditionem actu perſeuerantem an inducat dict. Dum. 676.7
Conditionem importat, dict. Dummodò, quando iungitur ei, quod venit implendum antequam actus perficiatur. ibid. 3
Conditionem cognitionis importat clauſ. Conſtito de re iudicata, &c. ita vt niſi conſtet de re iudicata non cenſeatur data iuriſdictio. 577.4
Conditionem importat clauſ. Non aliàs, &c. qua deficiente perinde eſt, ac ſi nihil actum eſſet. 440.11
Conditionem ſub beneplacito denotat clauſ. Ad libitum. 557.4
Conditionem expreſſam importat clauſ. Caſu quo, &c. in fideicommiſſis, & legatis. 366.2
Conditionem interdum importat dict. Niſi, maximè relata ad futurum tempus. 726.8
Conditionem importat clauſ. Parito Breui. 464.3
Conditionem & formam inducit clauſ. Dummodò idoneum repereris. 503.2
Conditionem non facit clauſ. Si preces veritate nitantur, nec iuriſdictionem fundat, ſiue inchoat, ſed tribuit inſtructionem ad procedendum. 529.8
Conditionem denotat clauſ. Conſtito de aſſertis, poſita in reſcriptis. 367.1
Conditionem non ita facit clauſ. Si ita eſt, in reſcriptis poſita, vt ſuſpendat iuriſdictionem commiſſarij vſque ad eius verificationem, ſed ſolùm ipſum commiſſarium, ſeu executorem mixtum. 506.9
Conditionem non faciunt verba, Ea conditione. Sed ſumuntur pro pacto, vel lege in contractu appoſito. 678.1
Conditio ſi repugnet facto diſponentis tunc eam non denotat dict. Si. 788.2
Conditio debet adimpleri antequam emolumentum quæratur. 816.7
Conditionalis eſt clauſ. Refectis expenſis, propter naturam abſolutè abſoluti. 491.12
Conditionalem actum reddit clauſ. Saluo conſenſu domini. 497.1
Conditionalem, ſeu modalem gratiam facit, redditque confirmationem conditionalem clauſ. Dummodò licita, & honeſta ſint. 409.1
Conditionali in diſpoſitione appoſita clauſ. Et nunc, prout ex tunc, non operatur retrotractionem, niſi iuſtificata conditione. 410.4
Conditionalem actum & inſtitutionem facit clauſ. Caſu quo &c. 366.1,2
Conditionalis eſt clauſ. Dummodò cauſa, &c. & reſpicit citationem, & inhibitionem. 405.4
Conditionalem gratiam reddit clauſ. Dummodò omnes ſimul, &c. & eſt verificanda per agentem ad petitionem. 408.1
Conditionalem diſpoſitionem reddit clauſ. Si, & in quantum, &c. 500.7
Conditionalem commiſſionem facit clauſ. Si conſtiterit, & importat neceſſariò cauſæ cognitionem. 499.1
Conditionalis non eſt clauſ. Parito iudicato, ſtante clauſ. Appellatione remota. 461.6
Conditionalis dicitur commiſſio data vigore cap. Odoardus de ſolut. cum clauſ. Conſtito de paupertate. 378.4
Conditionalem actum, cui apponitur, reddit de ſui natura dict. Dum tamen. 677.1
Conditionalis eſt clauſ. Conſtito, & formam inducit. 375.1
Conditionali in caſu non operatur clauſ. Conſtituti conditione non purificata. 381.33
Conditionali diſpoſitioni adiectum decretum irritans etiam ipſum conditionale redditur, & ſuſpendunt eius effectus in euentum conditionis. 195.55
Conditionaliter intelligitur ſtare dict. Iuxta in ſcriptis Iuſtitiæ. 785.14
Conditionaliter ſtat dict. Prout, poſita in reſcriptis Iuſtitiæ, ſeu in diſpoſitione incerta, vel generali, aut quando nihil de nouo conceditur. 760.12, 13
Conditionaliter, & non cauſatiuè ſtat dict. Prout hactenus. 763.10
Concedo eſt verbum generale vim ſumens à natura rei, cui adiicitur. 663.1
Concedo, eſt aptum comprehendere caſus omnes ſecundum ſubiectam materiam, & donationem, ac dominij translationem importat. ibid. 2, 3
Concedere, & cedere differunt, quia concedere eſt temporarium, cedere verò perpetuum. ibid. 4
Concorditer vbi aliquid per plures fieri debet, intelligitur nemine diſcrepante, maximè in materia contractus, & ſtricti iuris. ibid. 1
Confeſſio eſt probatio omnibus melior, & ædificatior, quæ fieri poſſit. 53.1
Confeſſio non minùs probat, quàm inſtrumentum. ibid. 2
Confeſſio extraiudicialis geminata plenè probat. 70.2
Confeſſio geminata parit actionem. ibid.
Confeſſio erronea non nocet, & confiteri non videtur qui errat. 53.3
Confeſſio non reſultat ex dictis per dict. Fortè. 690.3
Confiteri non cenſetur aduerſarij agentis intentionem, qui ad excludendum ius actoris exceptionem opponit. 639.4
Conſeſſus non eſt propriè conuentus. 179.2
Confeſtim ſignificat vt quid cum primùm poſſit, vel iudicis copia haberi valeat, fiat ſecundum ſubiectam materiam. 665.1
Confeſtim, cum aliquo temporis interuallo accipienda eſt ſecundùm ſubiectam materiam. ibid. 2
Confeſtim quando à lege profertur, intelligitur ſtatim, & immediatè ad ſuſtinendum actum, cum interuallo verò quando ponitur ad aliquod factum affirmatiuè. ibid. 3
Confeſtim fieri dicitur aliquando ſi fiat intra annum. ibid. 4
Confeſtim idem ſignificat quod ipſo iure ibid. 5
Confirmans in materia dict. Vſque includit in præiudicium venditoris. 815.12
Confirmatio geminata in forma communi habet vim motus proprij. 570.5
Confirmatio ex certa ſcientia non dicitur ſimplex confirmatio, ſed ampliatio, & noua conceſſio. 416.10
Confirmatio ſtatutorum, quæ poteſt referri ad valida, & inualida, ſemper refertur ad valida, & nihil operatur quoad inualida. 417.52
Confirmatio generalis, ſtatutorum, vel priuilegiorum, ſeu alterius diſpenſationis non confirmat aliquid illicitum. ibidem 53
Confirmatio ex certa ſcientia priuilegiorum Fratribus Minoribus conceſſorum an comprehendat ea priuilegia, quæ iam in vſu non erant, oſtenditur. ibid. 54
Confirmatio non poteſt dici verè ex certa ſcientia, non obſtante appoſitione illius clauſulæ, niſi totus tenor Papæ innotuerit, & fuerit incertus. 418 62
Confirmatio antequam ſit ſequuta cum cauſæ cognitione, non operatur clauſ. Sublata, &c. poſita in commiſſaria diſpoſitione habente clauſ. Vocatis vocandis. 529.44
Confirmatio generalis etiam ex certa ſcientia non refertur ad ſtatuta illicita. 409 2
Confirmationem inducit geminatio actus præcedentis. 70.4
Congregationem, & connexitatem denotat dict. Simul. 791.2
Coniecturis non eſt opus in claris, & præſumptio cedit veritati 34.1
Coniunctionem talem in vltima voluntate operatur dict. Et, per quam oritur ius accreſcendi inter coniunctos, ſecus verò in contractibus. 693.38
Coniunctionem ſignificat dict. Ex. 6 6.6
Coniunctionem plurimum legum valet argumentum. 318.1
Coniunctiuæ & copulatiua regulariter eſt dict. Et. 680.3
Coniunctiuæ, & copulatiuæ vim habet dict. Seu, quando ponitur inter genus, & ſpeciem, inter totum & partem. 788.13
Coniunctiuè non accipitur dict. aut, quando ponitur inter perſonas, & in caſu ſimpliciter odioſo. 658.13
Coniuncti omnes vtriuſque ſexus veniunt appellatione Attinentium, quando vocantur ad fideicommiſſum. 164.1
Coniuncti cognatione ſpirituali veniunt conſanguineorum appellatione. 177.4
Coniunctorum appellatione quando vocantur ad fideicommiſſum, veniunt maſculi, & fœminæ ſanguine coniuncti. 176.1
Coniunctorum appellatione veniunt affines. ibid. 2
Coniunctorum appellatione veniunt naturales. ibid. 3
Coniunctos haberi pro diſiunctis facit dict. Quiſquis. 772.5
Coniunctim vel diuiſim, clauſul. poſita circa plures modos importat vt vnuſquiſque cenſeatur de per ſe propoſitus; & ideò reus negans poſitiones coniunctim, debet ſeparatim interrogari per hanc clauſul. Item ſi poſt datio-

nem executorem appoſita fuerit hæc clauſ. tunc ſi vnus incepit, procedere, alter proſequi non impeditur, præſertim ſi ille fuiſſet impeditus. 373.1
Connexa, & indiuidua idem reputantur. 34.2
Connexa illa dicuntur, quæ diuerſitate factorum ſeparationem non recipiunt. 389.3
Connexorum idem eſt iudicium. ibid.4.& 34.1
Connexis valet argumentum. 312.1
Conſanguinei omnes vſque ad ſeptimum gradum comprehenduntur ſuorum appellatione. 304.4
Conſanguineorum appellatione vbi à teſtatore vocantur ad fideicommiſſum veniunt agnati. 177.1
Conſanguineorum appellatione veniunt etiam cognati, ſi communis loquendi vſus ſe haberet quòd & cognati comprehenderentur. ibid.2
Conſanguineorum appellatione venit pater. ibid.3
Conſanguineorum appellatione veniunt coniuncti cognatione ſpirituali. ibid.4
Conſanguineorum appellatione propriè veniunt fœminæ. ibid.5
Conſanguineorum appellatione non venit auunculus, quia non eſt propriè conſanguineus nepotis ex ſorore. ibid.7
Conſanguineorum appellatione an & quando veniant naturales, oſtenditur. ibid.8
Conſcientia nihil aliud eſt quàm ſenſus animæ cognoſcentis bonum, & malum, & quid intrinſecus latens in mente, quod probari non poteſt directò. 176.3
Conſcientia dicitur à Conſcio, quaſi ſciat, & cognoſcat ſeipſam. ibid.2
Conſcientiam quam quis habet ſcrupuloſam niſi deponat, errorem non euadet. ibid.3
Conſcientia eſt iudicium menti conſonum in quodam naturali iure conſiſtens. 374.5
Conſcientiam tuam oneramus, eſt clauſ. quæ monitionem potiùs denotat, quàm conditionem, operatur vt arbitrio boni viri negotium remiſſum cenſeatur, in reſcripto Papæ appoſita iuris Ciuilis rigorem remittit, & alia plura denotat, quæ habentur. ibid.1
Conſenſus non trahitur ad ignorata, & incogitata. 35.1
Conſenſus non trahitur ad doloſè diſpoſita. ibid.2
Conſenſus penſionis reſeruandæ cum clauſ. Dummodò remaneant mille, &c. habet in ventre eandem conditionem, quam habet gratia. 427.6
Conſenſus geminatus habet vim quandoque iurati conſenſus. 70.6
Conſenſus inter contrahentes perfectus eſt etiam ſtante clauſ. Saluo conſenſu domini. 501.2
Conſenſum ab actu admittit clauſ. Non aliàs, &c. 440.2
Conſenſum excludit error. 53.1
Conſequens qui vult, vult etiam ſuum neceſſarium antecedens, in iis ſcilicet, quæ pendent à mera voluntate diſponentis, aliàs ſecùs. 35.1,2
Conſequens vbi falſum eſt, antecedens ſubſiſtere non poteſt. ibid.3
Conſequens non datur antecedenti deſtructo. 10.2
Conſequentis à conceſſione ad antecedens valet argumentum. 318.1
in Conſequentiam quæ veniunt non ſunt attendenda. 35.4
Conſilia multorum ſunt tutoria, quia ſincerius eſt iudicium quod pluriſmorum ſententia comprobatur. 35.5
à Conſtitutionibus, quæ tendunt ad noxam, & ſuperuenicute cauſa recedere licet. 53.3
Conſilium mutatur mutatione facti. 60.4
Conſilij natura eſt, vt quamuis excitet ad deliberandum, non tamen obliget ad ſequendum. ibid.2
Conſilium mutare in melius ſapientis eſt. ibid.3
Conſortium appellatione veniunt illi, qui ſunt de eadem familia. 172.1
Conſortium appellatione veniunt proximiores teſtatoris. ibid.2
Conſortium appellatione veniunt etiam fœminæ, niſi fideicommiſſum eſſet relictum pro conſeruatione bonorum in agnatione. ibid.3,4
Conſortium appellatione veniunt qui ſunt participes felicitatis, & infortunij, ſicut maritus, & vxor ob id conſortes appellantur. ibid.5
Conſtare dicitur quod palàm eſt, & palàm eſſe dicitur id, quod apud omnes eſt, vel maiorem partem hominum liquet. 663.1
Conſtare dicitur quod conſtat ſiue per inſtrumenta, aut teſtes, ſiue etiam per ſententiam, aut aliam claram probationem. 664.6
Conſtare non dicitur id, quod in ſcriptura literaliter non continetur, licet virtualiter eliciatur. ibid.5
Conſtare Iudici nunquam dicitur de iure partium, ſi ſententia ſit lata in contumaciam, etiamſi illa pars, quæ non fuit contumax, produxerit iura ſua. ibid.5
Conſtituimus importat præceptum. 614.1
Conſtito, eſt clauſula conditionalis, & formam inducit. 375.1
Iuriſdictionem non dat niſi priùs verificetur conditio. ibidem 3
Requirit iudicialem indaginem, & cauſæ cognitionem. ibid.5
Et probationes veras, ac concludentes non præſumptiuas. ibid.6
Iuſtificatio huius clauſ. abſque iuſtificatione narratorum ſufficit ne dicatur Iudex de facto procedere. ibid.8
Facit vt executor debeat aſſumere partes Iudicis. ibid.9
Conſtito de irrationabilitate, &c. non verificatur hæc clauſ. niſi per ſententias, & rem iudicatam, ea eiſdem ſententiis reſultantem. 367.5
Conſtito de aſſertis. Hæc clauſ. in reſcriptis conditionem denotat, & inducit. Facit iuriſdictionem conditionalem, & non ſufficit verificari vnum ex pluribus narratis. ibid.1. & ſeqq.
Conſtito de tribus conformibus. Intelligitur de tribus ſententiis validis. ibid.
Conſtito de re iudicata exequatur, facit executorem mixtum, adeò quòd partes vocare debet, ac diffinitiue, vel tacitè procedendo ad vlteriora, vel expreſsè pronunciare tenetur. 377.3. Importat cognitionem conditionis. ibid.4
Et ſic denotat conditionem, vt niſi conſtet de re iudicata, non cenſeatur data iuriſdictio. ibid.5
Conſtito de bono iure, dat formam adeò quòd parte citata cauſæ cognitio venit adhibenda. ibid.1. de quo bono iure commiſſionem obtinentis ſufficit in aliqua parte, licet non plenè guſtare de negotio principali. ibid.
Conſtito de litteris. Non intelligitur de litteris iuſtificatis, ſed ſimpliciter de litteris, nudaque earum exiſtentia. ibid.2
Conſtito de paupertate, &c. Excuſat ab expenſis, & fructibus, ſed non à dimiſſione poſſeſſionis. 378.3. Quomodo autem hæc clauſ. ſic iuſtificanda, & paupertas probanda, latè oſtenditur. ibid.
Conſtituti clauſula operatur vt vera poſſeſſio transferatur in emptorem licèt non ſit facta actualis traditio. 379.31. Et vt poſſeſſio tàm ciuilis, quàm naturalis cenſeatur tranſlata in conſtitutarium. 380.3. Et vt non ſolum tranſlationem veræ poſſeſſionis operetur, ſed etiam dominij. ibidem 5. Et vt non ſolùm habeat vim traditionis poſſeſſionis in ſtabilibus, ſed etiam in rebus incorporalibus. ibidem 6. Et operatur probationem concludentis poſſeſſionis contra conſtituentem, & cauſam ab ipſo habentem. ibidem 8. Et acquiſitionem fructuum, ita vt conſtituti debeantur, niſi aliter expreſsè ſit conuentum. ibidem 11. Tribuit facultatem capiendi poſſeſſionem abſque auctoritate Iudicis, vel citatione partis etiam ſine vitio ſpolij. ibidem 12. Transfert poſſeſſionem etiam in hæredes conſtitutarij. 381.16. Operatur vt poſſidens prior per conſtitutum præferatur ſecundo habenti actualem poſſeſſionem. ibidem 17. Operatur quòd interdictum vnde vi, & ſpolij remedium habenti poſſeſſionem vigore huius clauſ. ibidem 19.20. Competit illius vigore contra tertium poſſeſſorem condict. ex l. fin. C. de acquir. poſſ. ibid.21. Operatur etiam poſt mortem conſtituentis. ibid.22. Operatur quòd creditor poſſit agere ad bona obligata nulla facta prius excuſſione. ibid.23. Appoſita in inſtrumento operatur quòd poſſeſſori detur mandatum de aſſociando etiam mortuo conſtituente. ibidem.24. Operatur vt non detur mandatum de manutenendo contra illum, cuius nomine ſe quis conſtituit poſſidere. ibidem 25. Operatur denique & habet ſuam vim in emphyteuſi. ibid.26
Conſtituti clauſula non operatur quando poſſeſſio tempore conſtituti erat penes conſtituentem. ibid.29
Nec operatur tranſlationem poſſeſſionis quando oppoſita fuerit in contractu nullo modo, & Iure reprobato. ibid.30
Nec operatur ſi apponatur in contractu de cuius validitate diſputatur. 385.32
Nec operatur in caſu conditionali conditione non purificata. ibid.33
Nec operatur in contractu alienationis bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, niſi data validitate ipſius alienationis. ibid.34
Nec operatur ſuum effectum tranſlationis poſſeſſionis appoſita in alienatione rei incertæ per verbum vniuerſale. ibid.35. Nec operatur ſtante ſtatuto veram ac corporalem requirente traditionem. ibid.36
Non transfert poſſeſſionem in abſentem. ibid.38

Non extenditur ad futura. ibid. 39
Nihil operatur in contractu cenſus, in quo eſt inepta. ibid. 40
Virtus huius clauſ. quantum duret, oſtenditur. ibid. 1
Conſtitutio in qua adeſt clauſula. Ex nunc prout ex tunc, ſtatim ligat à tempore promulgationis illius. 42. 14
Conſtitutionibus conciliaribus non derogat clauſ. Non obſtantibus conſtitutionibus Apoſt. 446. 35
Conſtitutio loquens de Abbatibus, quid eorum ſpolia applicentur Cameræ Apoſtol. non habet locum in Abbatibus habentibus menſam communem cum monaſterio. 111. 3
Conſtitutio loquens de perſonis non comprehendit Vniuerſitatem, Collegium, aut alia huiuſmodi. 278. 6
Conſtitutionibus quibuſcunque habentibus clauſulas derogatorias derogatoriarum derogat clauſ. Quod tenores, &c. 485. 3
Conſtitutioni Pontificiæ qui ſe opponit de iure, & non de facto, minimè comprehenditur ſub clauſ. Nulli ergo hominum, &c. 454. 4
Conſtitutionis Pontificiæ infractores ſubiiciuntur pœnis arbitrariis, quando in ea adeſt clauſ. Nulli ergo hominum, &c. ibid. 5
Conſtitutiones, ſeu ſtatuta iura non tolluntur per clauſ. Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ, &c. 447. 1
Conſtitutione municipali ad reſcriptum valet argumentum. 318
Conſtitutum, aut traditionem poſſeſſionis fictæ non inducit clauſ. Ad habendum. 355. 22
Conſueta ab Eccleſia emphyteuticari, ſeu infeudari, poſſunt iterum concedi in emphyteuſim, vel in feudum ſine ſolemnitate. 17. 2
Conſueta clauſula apponi, de ſtylo Curiæ cenſetur appoſita, ac ſubintelligitur quamuis non apponatur. 381. 1
Intellige quando conſueuit communiter, & vt plurimum, non autem rarò apponi. ibid. 383. 8
Conſueta clauſula cenſetur potiùs appoſita in inſtrumento quàm inſolita. ibid. 6
Conſueta clauſula non cenſetur de ſtylo appoſita vbi in reſcripto ſequeretur latinas falſa. ibid. 9
Conſueta quamuis omittantur, nunquam cenſentur omiſſa, imo habentur pro expreſſis. ibid. 5
Conſuetudo dicitur forma, & quaſi alterum Ius naturale. 36. 1
Conſuetudo æquiualet veritati. ibid. 2
Conſuetudo facit de non licito licitum, & è contra, quoad pœnam temporalem. ibid. 3. 4
Conſuetudo parem vim habet cum lege. ibid. 5
Conſuetudo eſt optimo legum interpres. ibid. 6
Conſuetudo poteſt introducere, quicquid poteſt priuilegio concedi. ibid. 7
Conſuetudo eſt interpretatiua priuilegiorum, & ſcripturarum. ibid. 8
Conſuetudo poteſt quicquid poteſt pactum. ibid. 9
Conſuetudo poteſt quicquid poteſt præſcriptio. 37. 10
Conſuetudine introduci poteſt, quicquid poteſt ſtatuto. ibidem 11
Conſuetudo eſt interpretatiua contractuum. ibid. 12
Conſuetudo venit Iuris appellatione. 244. 6
Conſuetudo ſpecialis derogat generali. 73. 12
à Conſuetudine ad legem valet argumentum. 318. 4
Conſuetudo immemorialis an cenſeatur ſublata per clauſul. Non obſtante quacunque conſuetudine, &c. oſtenditur. 499. 3. 4
Conſuetudo immemorialis nunquam cenſetur ſublata etiam cum dictione vniuerſali, niſi expreſſa mentio de ea in lege, vel conſtitutione habeatur. 450. 8
Conſuetudo quando tollitur tanquam irrationabilis, & iniqua, tunc ſimiliter immemorialis etiam ſublata, & reuocata cenſetur. ibid. 9
Conſuetudo immemorialis cenſetur ſublata per clauſ. Non obſtante conſuetudine, &c. quando in ea militat eadem ratio. ibid. 10
Conſuetudinem contrariam tollit clauſul. Sublata, &c. 527. 23
Conſuetudo venit appellatione legis. 246. 4
Conſuetudine ad pactum, priuilegium, & ſtatutum valet argumentum. 318. 1. 2. 3
Conſuetudinem nedum in præteritum, ſed etiam in futurum tollit decretum irritans. 194. 35
Conſuetudo apponendi aliquam clauſulam ſi generalis ſit, probatione non indiget. 382. 2
Conſuetudini nunquam derogatum cenſetur, niſi id ſpecialiter dicatur. ibid. 3
Conſulens, vel ſententiam proferens per verbum, credit, affirmat. 665. 4
Conſultor in ſuo conſilio apponens dict. Fortè, non inducit dubitationem Iuris, ſed potiùs cenſetur affirmare. 69. 7
Conſultor verborum prolixitatem reuocare debet. 24. 5
Conſummationem, ſeu perfectionem [illegible] ſignificat dict. Per. [illegible]
Contiguitatem denotat dict. Propè. [illegible]
Continuatiua legati, non repetitiua, eſt dict. Ampliùs, ſiue pronomine hoc. 653. 4
Continuatiua, ac repetitiua ſenſus verborum præcedentium eſt dict. Et ſic. 68. 2
Continuatiua interdum eſt dict. Et, & copulat ſequentia. 6. 2. 32
Continuata eiuſdem materiæ eſt de natura dict. Nec, & ſtat declaratiuè ad præcedentia. 723. 1
Continuatiua materiæ ad præcedentia eſt dict. Prætereà, & ponitur pro Item. 753. 1
Continuatiuè de ſui natura venit dict. Inſuper, addendo ad ſuperiora retenta eadem materia. 704. 4
Continuatiua eſt dict. Itaque, & determanatiua caſus præcedentis, & reſtrictiua caſus ſequentis. 709. 1
Continuatiua, & repetitiua qualitatum præcedentis orationis eſt dict. Item. 12. 1
Continuatiua præcedentium eſt dict. Deinde. 671. 2
Continuatiua aliquado eſt dict. Ita. 7[illegible]8. 5
Continuò, omnem moram tollit, & idem ſignificat quod, Statim. 678. 1
Continuò debet intelligi ciuiliter, id eſt, horis, & temporibus competentibus. ibid. 2
Continuò quando dicatur aliquid eſſe factum, Iudicis arbitrio relinquitur. ibid. 6
Continuò amittans, hoc eſt, ipſo iure. ibid. 7
Contractus ex conuentione partium legem accipiunt. 37. 1
Contractus claudicare non poteſt, quia debet eſſe obligatorius hinc inde. ibid. 2
Contractui inito cum ſubdito non poteſt Princeps contrauenire etiam de plenitudine poteſtatis. 398. 26
Contractibus nihil operatur clauſ. De plenitudine poteſtatis. ibid. 27
Contractus clam fieri dicitur, vbi inſtrumentum de eo confectum occultum remanet, nec publicatur. 602. 6
Contractus an ſit vtilis & damnoſus Eccleſiæ vt videatur, inſpici debet tempus celebrationis ipſius contractus. 504. 8
Contractus ſecundus factus in executionem primi debet regulari a primo. 11. 2
Contractus Principis habet vim legis. 245. 3
Contractus non venit appellatione teſtamenti, niſi impropriè, & largo modo. [illegible]. 3
Contractus principalis quando eſt nullus, & agetetur de illius nullitate, clauſula depoſitoria non eſt licita. 400. 3
in Contractu, de cuius validitate diſputatur, ſi apponatur clauſula conſtituti, ea nihil operatur. 382. 32
Contracto alienationis bonorum fideicommiſſo ſubiectorum nihil operatur clauſula conſtituti, niſi data validitate ipſius alienationis. ibid. 34
Contractus non debet operari vltra intentionem agentium. 17. 1
Contractus ſunt ab initio voluntatis, ex poſt facto neceſſitatis. ibid. 4
Contractus aut totus acceptandus, aut totus reputandus. ibidem 5
Contractus omnis, ſeu quælibet diſpoſitio, promiſſio, vel pactum intelliguntur rebus ſic ſtantibus. ibid. 6
Contractus recipiunt interpretationem ex tacita mente contrahentium. 38. 7
Contractus vſque adeò initium ſpectandum eſt, & cauſa. ibid. 8
Contractus appellatione venit validus. 178. 1
Contractus appellatione venit quaſi contractus. ibid. 3
Contractus appellatione venit diſtractus. ibid. 4
Contractus quando celebratur per ſcripturam, non poteſt probari ſolutio, vel diſtractio, niſi per aliam æquiualentem. ibid. 5
Contractus talis præſumitur, qualis in prima ſui figura apparet. 71. 4
Contractus quamuis non poſſit celebrari in Eccleſia, tamen celebratus valet. 62. 32
Contractus ſpecialis derogat generali. 73. 15
Contractus quando dicatur fieri incontinenti, remiſſiuè. 708. 15
Contractum inualidum facit valere clauſ. Omni meliori modo. 458. 14
Contractu mutui ad contractum cenſus valet argumentum. 329. 9

Et ex contractu ad quaſi contractum. ibid.10
Et ea contractu ad diſtrictum. ibid.11
Et ea contractu ad diſtractum. ibid.12
Et ex contractibus ad iudicia. ibid.1
Et ad ſententiam. ibid.2
Et ad vltimas voluntates. ibid.3
Et ad legatum. ibid.6
Et ad fideicommiſſum. ibid.7
Et ad delicta. ibid.8
Contradictores, &c. Hæc clauſ. operatur vt exequutores poſſint excommunicare contradicentes ſine cauſa de facto. 383.4
Per illam dicitur conceſſa facultas iudicialiter procedendi. ibid.5
Operatur vt appellatio poſtea interpoſita non faciat quid cenſeri attentatum, ita vt Iudex non obſtante appellatione poſſit deuenire abſque vitio nullitatis attentatorum. ibid.6.7
Operatur vt contra tertios etiam procedi poſſit. ibid.8
Virtute tamen huius clauſulæ non poteſt delegatus alia pœna punire, quam per viam excommunicationis, vel interdicti. 384.10
Contradicentes de Iure non comprehendit clauſul. Contradictores, &c. ſed ſolùm refertur ad contradicentes de facto. 383.2
Contradictor de Iure, non autem de facto dicitur, qui agit coram Iudice. ibid.3
Contrahentes ſicut & teſtator videntur ſe conformare cum Iure. 38.10
Contrahentium præciſam mentem arguit clauſ. Non aliàs. 440.3
Contraria ſimul eſſe non poſſunt niſi diuerſis reſpectibus. 38.3
Contraria non poſſunt eſſe ſub eodem ſubiecto. ibid.4
Contraria plura incompatibilia ſi concurrunt, præualeat vltima. ibid.5
Contraria allegans non auditur, niſi quis vel contra diuerſas perſonas experiri, vel vbi quis in diuerſis iudiciis experitur. ibid.6.cum ſeqq.
Contraria allegare poteſt ſe defendens. 39.9
Contrariorum eadem eſt diſciplina niſi militet diuerſa ratio. ibid.11
Contrariorum contraria eſt ratio, & contrarius effectus. ibidem 12
Contrarium effectum non debent operari inducta ad vnum finem, vel in fauorem. ibid.13.14
à Contrario ſenſu validum eſt argumentum. 310.1
Contrarietas eſt vitanda & conciliandа in omni diſpoſitione. ibid.1
Contrarietas ex propoſitione contrariorum inducitur. ibid.2
Contrarietatem, & incertitudinem in libello tollit clauſ. Omni meliori modo, &c. 457.8
Controuerſia appellatione venit iudicialis, & extraiudicialis. 178.8
Conuentiones omnes antiquitùs à Regis manu procedebant. 434.1
Conuentione ad ſtatum valet argumentum. 323
Conuentus appellatione venit congregatio Regularium. 178.1
Conuentualis Eccleſiæ appellatione venit Eccleſia Collegiata, non ſæcularis. ibid.2
Conuentualium appellatione veniunt de improprio ſignificatu ſæculares. ibid.3
Conuerſi verè, & propriè Religioſorum appellatione veniunt. 294.15
Conuerſi profeſſi veniunt appellatione monachorum. 259.3
Conuicti appellatione propriè venit ille, qui teſtibus, vel probationibus de delicto conuincitur. 178.5
Conuictus non eſt propriè confeſſus. ibid.2
Conuictus propriè dicitur, qui in dubitatis indiciis conuincitur. 179.3
Copula vbi ponitur inter duos honoratos, vel duos grauatos ſuper re diſtributionem recipiente, non requiritur concurſus vtriuſque copulati. 40.5
Copulata plura quando requiruntur ad aliquid diſponendum, non ſufficit vnum tantùm interuenire. 39.1
Copulata duo vbi ſunt adi[illegible]ue, veniunt augmentatiuè, 4[illegible]
Copulata d[illegible]iungunt vbi conſtat de mente. ibid.7
Copulata plura ad eundem finem tendentia, ſed ad diuerſos fines reſoluuntur in orationes ſingulas. ibid.9
Copulatiua eſt, & coniunctionem inducit dict. Cum, quando ea vt præpoſitione vtitur loco copulæ, Et. 666.6
Copulatiua præcedentium cum ſequentibus eſt dict. Et. 681.7
Copulatiuæ ad veritatem ſufficit alteram partem eſſe veram. ibid.6
Copulatiua, ſeu coniunctiua duorum eſt dict. Vterque, & vtriuſque collecti concurſum requirit. 8 8.1
Copulatiua eſt dict. Quoque, & inducit repetitionem præcedentium. 776.3
Copulatiuæ vim habet dict. Seu, quando ponitur inter duo, quorum vnum ſub altero continetur. 7 8.12
Copulatiuæ vnius pars declarat aliam. 681.12
Copulatiuè, ſeu coniunctiuè accipitur aliquando dict. Aut, & requirit concurſum vtriuſque.
Copulatiuè ſumitur dict. Vel pro. Et quando ponitur inter genus & ſpeciem. 8 1.4
Copulatiuè, & ampliatiuè non verò correctiuè ponitur dict. Imò, quando ſtat cum dict. Etiam, vel cum copula Et. 697.4
Copulatiuè interdum ponitur [illegible]. Tam, & quàm. 800.2
Copulatos æquè, & pariter admitti facit dict. Et. 681.14
Copulatorum concurſum non requirit dict. Et, quando cadit inter duas orationes reſpectu alicuius accidentis. 681.10
Coram, refertur ad certas perſonas, proximitatémque ſignificat, importat etiam non ſolum præſentiam perſonalem, ſed etiam intellectualem, & operatiuam. 665 1,2
Coqui an præſtent officium, ſeu miniſterium, oſtenditur. 269.3
Corpus ſicut ab anima, ita diſpoſitio à proœmiali diſpoſitione regulatur. 125.4
Correctio eſt vitanda, & ſunt concedenda contraria. 40.1
Correctio Iuris in omni interpretatione eſt vitanda. ibidem 3
Correctio extenditur quantùm ſe extendit diſpoſitio correcta. 414
Correctio legum in dubio eſt vitanda. ibid.5
Correctiua præcedentium eſt dict. Imò. 697.1
Correctiuè nonnunquam ſtat dict. Seu. 788.14
Correctiuè aliquando ponitur dict. Vel. 807.10
Correctum quod non eſt, ſtare non prohibetur. 41.6
Correlatiuorum idem eſt iudicium, & eadem diſciplina, & de vno diſpoſitum trahitur ad alterum. ibid.2
Correlatiuorum regula, eſt regula parium. ibid.3
Correlatiuo vno deſtructo, deſtruitur & aliud. ibid.2
Correlatiuis valet argumentum. 323.2
Corrigere ſeipſum incontinenti nemo præſumitur. 41.7
Credentia appellatione venit creditum ſiue conſtet ex inſtrumento publico, ſiue non. 179.5
Credere fictionem denotat, & aliquando ſignificat præſumptionem. 66 .1.2
Credere verbum in teſte non affirmat, niſi addat cauſam ſufficientem, affirmat verò in conſulente, & in Iudice ſententiam proferente. ibid.3.6
Credere verbum in poſitionibus eſt veritatis expreſſum. ibid.6
Creditor poteſt fideiuſſores in ſolidum obligatos in ſimul conuenire cum proteſtatione quòd vnica fiat ſolutio. 430.7
Creditor poteſt agere ad bona obligata, nulla facta prius excuſſione vigore clauſulæ conſtituti. 181 3
Creditor petens ſine clauſul. Pro reſiduo, vel aliqua dict. [illegible]xatum, non propterea conſitetur ſibi plus non deberi. 475.6
Creditori dicitur ſatisfactum quomodocumque debitum extinguatur. 297.3
Creditoris appellatione venit purus, & ille qui poteſt conueniri. 179.1
Creditor propriè non eſt, qui exceptione repelli non poteſt. ibid.4
Creditoris appellatione non venit futurus, neque conditionalis. ibid.5
Crediti appellatione venit omne creditum, ſiue conſiſtat in quacunque re, vel ſpecie, ſiue in pecunia. ibid.3
Crimine læſæ Maieſtatis ad crimen hæreſis argumentare licet. 324.1
Cuiuſcunque ſtatus, & conditionis, &c. clauſ. includit perſonas, quæ aliàs non comprehenderentur. 384.7
Culcitra continentur appellatione veſtium. 308.4
Culpa ſuos debet tenere auctores. 41.1
Culpa vbi non eſt, nec pœna eſſe poteſt, aut delictum, aut omiſſ. ibid.5
Culpa non poteſt imputari ei, qui non fecit id quod facere non tenebatur. ibid.
Culpa non imputatur ei, qui non fecit quod factum non profuiſſet. ibid.4
Culpa vbi maior eſt, ibi grauior debet eſſe pœna. ibid.5

Culpa

Culpa non caret qui ſe immiſcet rei alterius profeſſioni. ibidem 6
Culter ad frangendum panem non venit appellatione armorum. 165.4
Cùm ad hoc expreſſus accedit aſſenſus, clauſ. ſtat cauſatiuè, non conditionaliter. 314.6
Cum plenitudine Iuris canonici, clauſ. importat vt prouiſus habeat ſtallum in clero, & vocem in capitulo. 388.6
Cum, quando importet conditionem, oſtenditur. 666. 3. 4. & latè de eius vi & effectibus, oumeris ſeqq.
Cumulationem admittit clauſul. Sola facti veritate inſpecta, quoad actionum remedia, quæ non inuicem contrariantur. 515.16
Cumulatiuè non ſtat dict. Etiam. 684.14
Cuniculi, & alia animalia perpetuò manſura veniunt fundo vendito. 232.7
Cura animarum appellatione propriè venit actualis, & non habitualis. 179.1
Curæ animarum Rector dicitur Vicarius curatus. 180.4
Curam animarum dicitur habere beneficium omne habens iuriſdictionem viſitandi, excommunicandi, abſoluendi, & alia faciendi ad morum correctionem pertinentia. 179.2
Curati Vicarij appellatione venit ille, qui habet perpetuam Vicariam. 180.3
Curatum beneficium non venit appellatione beneficij in conceſſionibus. 166.8
Curialium appellatione, & Curiam ſequentium veniunt etiam familiares Cardinalium, immò & Cardinales ipſi. 180
Curia appellatione quid veniat, remiſſiuè. ibid. 1
Curiæ Romanæ appellatione propriè venit locus vbi eſt Papa, non verò vbi eſt audientia, vel Concilium Papæ. ibidem 2.
Cydoneum ex pomis cydoneis confectum appellatione vini non continetur. 310.13

D

DAMNVM dediſſe videtur qui occaſionem damni dat. 42.1
Damnum qui ſentit, debet ſentire & lucrum, & è contra. ibidem 2
Damnum pati, & lucrum pendere paria ſunt. ibid. 4
Damnum & intereſſe an veniant expenſarum appellatione. 197.3
Damna, & intereſſe non liquidata non veniunt ſub clauſ. Parato iudicato. 465.18
Damnum mergens, & lucrum ceſſans venit appellatione intereſſe. 242.8
Damnum, vel lucrum quod ea ſua perſona quis non conſequeretur, conſequitur ex perſona alterius. 17.3
Damni appellatione propriè, & ſtrictè loquendo venit diminutio patrimonij. 180.1
Damnum pati dicitur filius ſi priuatur hæreditate paterna, ſeu materna. ibid. 2
Damni appellatione venit lucrum ceſſans. ibid. 3
Damnum propriè pati non dicitur, ſpem lucri amittens. ibidem 4
Damnorum appellatione non veniunt expenſæ in contractibus. ibid. 5
Damnorum appellatione veniunt fructus, & expenſæ litis. ibid. 6
Dare alteri nemo poteſt quod ipſe non habet. 43.1
Dare beatius eſt quàm accipere. ibid. 4
Dare & remittere paria ſunt. ibid. 5
Datio in ſolutum certo pretio propriè eſt venditio, & in ea habet locum l. curabit C. de action. empt. 307.4
Datio in ſolutum venit appellatione alienationis. 159.14
Datum habetur quod paratum eſt vt detur. 5.2
Datum ex vna cauſa, ſi cauſa illa non ſequitur, reuocatur. 26.3
De eſt dictio, quæ varios habet ſignificatus, de ſui natura denotat cauſam proximam, & immediatam, niſi aliud conſtet de mente loquentis: aliquando cauſam remotam ſignificat ſecundum ſubiectam materiam quando aliàs conſtaret de mente diſponentis; interdum ſubſtantiam ſignificat, nonnunquam importat materiam, ſeu cauſam. 668. 1. & ſeqq.
Debeo eſt verbum, quod etiam prolatum à teſtatore neceſſitatem, & præceptum importat, niſi dirigatur ad perſonam cuius fauore profertur, vel niſi materia ſubiecta repugnet, vel niſi in lege ponatur, vel niſi adiungatur particula importans conſilium. 669.1. & ſeqq.
Debitor ſpeciei perempta ſpecie ante moram liberatur. 43.1
Debitor qui non habet in ære, luit in corpore. ibid. 2
Debitor nemo poteſt eſſe ſui ipſius. ibid. 3
Debitoris appellatione venit verus debitor, & ideò delegans, vel promittens dare tot debitores, &c. intelligitur de veris debitoribus. 180.1
Debitoris appellatione veniunt etiam illi, qui habent inter ſe beneficium diuiſionis, prout ſunt tutores, quia nihilominus quoad totum dicuntur debitores. ibid. 3
Debitoris appellatione in ſtatuto continetur fideiuſſor. ibidem 4
Debitoris appellatione propriè, & verè non venit debitor ſub conditione. 181.3
Debitoris appellatione propriè non venit qui reali obligatione conueniri non poteſt. ibid. 6
Debitor non tenetur dare nouum fideiuſſorem ſi primus ex conuentione datus, & acceptatus facultatibus lapſus ſit. 367.2
Debitoris nomen in ſolutum dans, ſufficit ſi nomen ſit exigibile de tempore ceſſionis, ſecùs ſi promittat illud eſſe bonum, & exigibile. ibid. 8
Debitoris nomine comprehenditur vbi quis bona ſua obligauit. 167.2
Debitore ad creditorem valet argumentum. 324
Debitum totum & integrum fuiſſe ſolutum arguit clauſ. Pro reſiduo in quietantia appoſita. 472.2
Debitum remittere non poteſt procurator cum libera, &c. 387.17
Decentiam, & vrbanitatem, non verò neceſſitatem importat verbum, debet, quando in lege ponitur. 670.9
Sic etiam verbum, oportet quandoque denotat decentiam & honeſtatem, non verò neceſſitatem. 777.3
De cætero, eſt dictio, quæ importat omne futurum tempus. 670.1
Decernimus, eſt verbum ſuapte natura aliquid de nouo indocens & declarans antiquum, ſignificat animi deliberationem ab omni actu ſeparatam, & non æquipollet præcepto. ibid. 1. & ſeqq.
Decimæ veniunt oblationum appellatione, & in quo differant. 167.4.5
Decimarum appellatione regulariter veniunt ſpirituales, non autem temporales, & redditus prophani. 181.7
Decimarum in cauſa in Eccleſias vigente appoſita clauſ. Arbitrio Rotæ, appellatione interpoſita ſuſpendit iudicatum. 363.21
Decimis ad oblationes factas Eccleſiæ valet argumentum. 324
Declarandi facultas etiam ſuper ſolo facto per clauſ. Sublata, &c. eſt ſublata. 527.21
Declarans nihil ponit, nec facit de nouo. 670.3
Declarans non mutat eſſentiam, aut naturam diſpoſitionis. 43.4
Declaratio nihil de nouo confert, & declarans nihil noui facit. 43.1
Declaratio non ampliat gratiam. ibid. 3
Declarationis effectus eſt verbum obſcurum clariùs explicare. ibid. 2
Declaratiua ſimul, & reſtrictiua præcedentium eſt dict. Videlicet. 809.1
Declaratiua, & limitatiua præcedentium eſt dict. Itaque, niſi verba ad ampliandum ſint appoſita. 709.2
Declaratiua modorum expreſſorum eſt dict. Sic. 690.4
Declaratiua præcedentium eſt dict. Ita quod, de illiúſque natura eſt quod intelligatur ſecundùm ſupradicta. 710.7
Declaratiua, & continuatiua eiuſdem qualitatis eſt dict. Adeò. 645.2
Declaratiuè ſtat dict. Et, ſi ponatur inter genus & ſpeciem, cauſam, & cauſatum. 682.27
Declaratiuè ſeu expoſitiuè pro, Id eſt, quandoque ponitur dict. Siue. 795.6
Declaratiuè ſumitur dict. Vel, pro Id eſt, quando ponitur inter duas dictiones idem ſignificantes. 807.5
Idem de dict. Seu, habetur. 877
Declaratiuè, & non reſtrictiuè aliquando ponitur dict. Id eſt 696.4
Declaratur text. in l. filium habeo, ff. ad Maced. 216.65
Declaratur text. in cap. 1. §. & ſi clientulus, de alien. feud. ibid. 89
Declarantur l. vlt. §. 1. ff. de legat. 1. & l. nomen. §. 1. ff. de legat. 3. & l. Aurelius §. 1. & 2. & l. vltim. in fine, ff. de liber. leg. 721.4
Decretum irritans annullat omnia, quæ in contrarium fiunt 391.2
Decretum irritans ab initio operatur nullitatem actus 392.4

Decretum irritans geſta retrò inficit quandocumque de eo opponatur. ibid.5
Decretum irritans ligat etiam ignorantes. ibid.7
Reſpectu nullitatis actus non aliarum pœnarum. ibid.13
Decretum irritãs operatur effectum ſuum à die datæ, etiam ante ſcientiam priuilegiati, vel prouiſi, ſeu conſtitutionis publicationem. ibid.9
Decretum irritans ligat etiam Papam, niſi faciat contra illud, Motu proprio, vel cum clauſula ipſius derogatiua. ibid.10
Decretum irritant ligat etiam executorem Apoſtolicum. ibid.
Decretum irritans ab inferiore etiam legato Papæ, poſitum non ligat ignorantes, etiam quoad nullitatem actus. ibid.14
Decretum irritans non ligat ignorantes quando diſpoſitio cui adiicitur eſt certa, & determinata, ſecùs ſi dubia. 593.17
Decretum irritans an & quando inficiat poſſeſſionem, latè oſtenditur. ibid.23.& ſeqq.
Decretum irritans formam inducit, qua non ſeruata actus ipſo iure corruit. 594.52
Decretum irritans tollit præſcriptionem, & conſuetudinem nedum in præteritum, ſed etiam in futurum. Ibidem 34.35
Decretum irritans vires ſententiæ tollit, eiúſque executionem impedit. ibid.36
Decretum irritans appoſitum in gratia operatur etiam ante præſentationem litterarum. ibid.37
Decretum irritans non ampliat diſpoſitionem principalem, ſed tanquam acceſſorium illius naturam ſequitur. 395.47
Decretum irritant appoſitum in gratia Papæ concurrente cum collatione Ordinarij ſub eadem die, nihil operatur quando prouiſus ab Ordinario habet poſſeſſionem in terminis cap. ſi a Sede, de præbend. in 6. ibid.48
Decretum irritans non operatur quando eſt interpoſitum ea falſa cauſa. ibid.49
Decretum irritant appoſitum in fauorem vnius, non operatur in fauorem alterius. ibid.50
Decretum irritans appoſitum in gratia de aliquo beneficio obſenta, vti de reſeruato, non afficis manus Ordinarij, ſi non ſit reſeruatum. ibid.51
Decretum irritans nihil operatur ad hoc vt expreſſo vno modo vacandi, veniat alius non expreſſus. ibid.52
Decretum prohibitorium æquipollet clauſolæ, ſublata, &c. 527.35
Decreti irritantis vim habet dict. Omnino, & quidquid fit contra clauſulam, vbi talis dictio reperitur, pro infecto haberi debet. 714.15
Decreto cum clauſ. Si & poſtquam renunciauerit, ſatiſfactum videtur, ſi intelligamus ad cumulandum poſſeſſionem poſſeſſioni. 502.15
Decreti irritantis vim habet dict. Nullatenus. 771.5
De facto, clauſ. operatur vt manu regia procedi, & iudicari poſſit. 395.56
Defectus Iuris poſitiui tollit clauſ. Supplentes, &c. 552
Defectus aliquis opponi non poteſt ſi Papa, confirmando alienationem rei Eccleſiæ factam non ſeruatis ſolemnitatibus, addat clauſulam, Supplentes omnes defectus de plenitudine poteſtatis. ibid.4
Defectus non narratos, vel ignoratos minimè ſupplet clauſ. Supplentes, &c. ibid.10
Defectus ſubſtantiales non tollit clauſul. Supplentes, &c. ibid.11
Defectus qui concernunt perſonam ſupplicantis, vel contrahentis, non ſupplet clauſ. Supplentes, &c. ibid.14
Defectus plures vbi concurrunt, non operatur clauſ. Non obſtantibus, &c. 441.9
Defectum ſolemnitatis ſubſtantialia tollit clauſ. Supplentes ex certa ſcientia. 552.5
Defectus duplex vbi adeſt, non operatur clauſ. Ex certa ſcientia. 417.37
Defectus ſubſtantiales non ſupplet clauſ. Ex certa ſcientia. ibid.44
Defectus omnes ſolemnitatis non prouenientes à natura tollit clauſ. De plenitudine poteſtatis. 397.17
Defectus per quos gratia eſt ſubreptitia, non tollit clauſ. Pro expreſſis, maxime quando eſt appoſita limitatè. 469.16
Defectus plures non habet vim ſupplendi clauſula generalis. 422.13
Defectus ſubſtantiales non ſupplet, nec inhabitantem remouet clauſ. Motus proprij. 419.55
Defendens ſe poteſt contraria allegare. 39.9
Defendere eſt verbum ciuile, denotátque alterius cauſam tueri. 678.1
Defendere qui tenetur non ſufficit quòd ſe ingerat, ſed quòd non ſit defuturus defenſioni, & in ea perſeueret vſque ad finem. ibid.5
Defendere verbum generale eſt, & tam defenſionem Iuris quàm facti importat. 671.4
Defenſio ſublata non eſt per clauſ. Summariè, &c. 531.10
Defenſiones, & exceptiones competentes de Iure non aufert clauſ. Motus proprij. 449.49
Defenſiones legitimas partis, non tamen eius citationem tollit clauſ. Sola facti veritate inſpecta. 514.14
Deficere non ſolùm importat mori, ſed etiam deeſſe, ſiue non eſſe. 671.1
Definitio conuerti debet cum ſuo definito. 43.1
Definitio perfecta debet habere genus, ac propriam, & completam differentiam. 44.2
Definitio eſt initium omnis diſputationis. ibid.5
à Definitione validum eſt argumentum. 524.1
Defuncti voluntatem ſuſtinet, ſeu confirmat clauſula codicillaris, quando deficit ſimpliciter ob defectum ſolemnitatis, non autem eam alterat. 371.18
Deinde eſt dictio ſignificatiua ordinis graduum, & ideo in materia ſucceſſionis importat ſucceſſiuum ordinem, vt proximior præferatur remotiori. 671.1
Deinceps, eſt dictio indicatiua futuri temporis, & accipitur in infinitum. 671.5.& ſeqq.
De iure & facto, clauſ. poſita in compromiſſo, operatur quòd index poſſit admittere probationes perſuaſiuas, & veriſimiles. 595.57
Delegata iuriſdictio extenditur ad extraneos illam impedientes. 383.9
Delegatam iuriſdictionem quandoque non importat verbum, *Mandare*. 662.5.& 719.4
Delegatio Papæ facta non exiſtenti in dignitate vt valeat, operatur clauſ. Ex certa ſcientia. 415.11
Delegatus virtute clauſ. Contradictores, &c. non poteſt alia pœna punire, quàm per viam excommunicationis, vel interdicti. 384.10
Delegatus cum clauſ. Vt omnes, aut duo, &c. qui præuenit poteſt ſeorſum procedere, & ſine aliis coniudicibus iudicare, nec tenetur eoſdem requirere. 483.8
Delegati perſonæ concеſſa clauſ. Appellatione remota, non tranſit ad ſubdelegatum. 360.7
Delegato ad arbitrium, & è contra valet argumentum. 354.1
Delegato à ſubdelegato ad procuratorem, vel ſubſtitutum valet argumentum. ibid.2
Delegatus cum clauſ. Conſcientiam tuam oneramus, non poteſt ſubdelegare. 574.8
Delicta punire publicè intereſt, & expedit Reip. ne delicta maneant impunita. 44.1
Delictis & fraudibus non eſt via aperienda. ibid.2
Delicti paritas paritatem pœnæ requirit. ibid.5
Delicta grauiora, & atrociora grauius puniuntur. ibid.4
Delicta pœna timeri debent, vt ſupplicium vnius exemplum poſſit eſſe multorum. ibid.5
Delictum continuatum grauiùs punitur. ibid.6
Delictum pluriès commiſſum, ſeu reiteratum, an inducat plura delicta. ibid.8
Delicta debent tenere ſuos auctores. ibid.9
Delictum in omittendo leuius eſt, quàm in committendo. ibid.10
Delictum non imputatur vbi dolus non eſt. 45.12
Delicta ex voluntate, & propoſito diſtinguuntur. ibid.13
Delictum in dubio non præſumitur. ibid.14
Delictum non eſt præſumendum, vbi alia coniectura ſumi poteſt. ibid.15
Delictum præſumitur commiſſum ab eo, cuius commodo cedit. 45.17
Delictum fatetur qui eius veniam petit. 18
Delictis ad contractus valet argumentum. 354.1
Demonſtrare aliquando, & definire interdum importat verbum, *Declarare*. 670.4
Demonſtrationem ocularem, & expreſſam ſignificat dict. Ille. 696.1
Demonſtrationem quod iſte talis ſit defunctus, importat dict. Quondam, appoſita nomini proprio. 775.3
Demonſtratiua temporis, ſeu declaratiua rei, cui adiicitur, eſt dict. Tunc. 804.6
Demonſtratiua ad oculum quoad formam, & modum faciendum, eſt dict. Sic. 690.5
Demonſtratiua præſentis temporis eſt dict. Nunc. 770.1.& dict. Modò. 781.1
Demonſtratiua perſonæ ad oculum eſt dict. Ipſe. 707.4
Demonſtratiuè ſtat dict. Ipſe, ad ſignificandas perſonas expreſſas. ibid.2
Demonſtratiuè, & cauſatiuè potiùs quàm conditionaliter, & reſtrictiuè ſtat dict. Iuxta. 714.8

Demonſtra

Demonſtratiuè ſecundùm ſubiectam materiam nonnunquam ſtat dict. Videlicet. 809.2

Demonſtratiuè magis quàm reſtrictiuè in dubio ſtat dict. Videlicet. ibid.3

Demonſtratiuè, declaratiuè, non autem reſtrictiuè ſtat dictio, Tunc, ſi ponatur ſine aliqua dictione taxatiua. 805.10

Demonſtratiuè potiùs quàm taxatiuè ſtat dict. Cùm, poſita inter diuerſas orationes. 667.19

Demonſtratiuum rei ad oculum & intellectum eſt pronomen, Hoc. 692.1,2

Demum eſt dictio reſtrictiua, & taxatiua, & incluſiua. 672.1

Denominatio ſemper fit à digniori, & potentiori. 45.1

Denominatio ſæpè probat qualitatem rei. ibid.2

Denominatio diuerſa ſignificat res eſſe in ſubſtantias diuerſas. ibid.3

Dentes non veniunt appellatione membri. 253.3

Depenatur, eſt verbum quod importat ſententiam ferendam. 672.1

Deponens per dict. Fortè, nihil concludit, quia videtur dubitatiuè deponere. 690.4

Deportatus dicitur ciuiliter mortuus. 318.7

Depoſitaria clauſula importat vt non audiatur debitor priuſquam deponat in iudicio certam pecuniæ quantitatem. 400.2

Depoſitaria clauſula, hodie, apud Luſitanos non opponitur in contractibus, niſi ſit ſuper quantitate receptæ pecuniæ, ſuper qua audientia poſtulatur. Ibid.

Depoſitum conditionale non dicitur ex eo quòd factum fuerat cum clauſ. Sine præiudicio, &c. 508.10

Depoſitum nulliter factum in caſo, quo ſola oblatio verbalis ſufficiebat, non vitiat ex quo abundat. 3.4

Derogans non præſumitur cogitaſſe de ſpeciali prouiſione. 442.5

Derogatio non obſtante ſtatuto, & quibuſvis aliis non ſe extendit ad derogandum ſtatuto ſpeciali, in quo eſt maior ratio. 448.9

Derogationem expreſſam non operatur clauſ. Quorum tenores, &c. quoties in poſteri diſpoſitione expreſſe requiritur certa ſcientia. 486.13

Derogationem ſpecificam, & expreſſionem omnium contentorum non importat clauſ. Quorum tenores, &c. quando Papa ſignificaret ſupplicationem non ſimpliciter ſed cum qualitate, puta fiat, & committatur. ibid.14

Derogationem beneficij Iuriſpatronatus fundati à patrono laico non operatur clauſ. Non obſtantibus priuilegiis, &c. appoſita in eius prouiſione. 440.16

Derogationis omnimodæ effectum omnium legum, & ſtatutorum, & priuilegiorum operatur clauſ. Non obſtantibus quibuſque in contrarium facientibus. 447.38

Derogationis ſpecialis vim habet dict. Præciſè. 750.4

Item & clauſ. Pro expreſſis. 469.8

Derogatoria clauſula tollit ea, de quibus debebat fieri mentio ſpecialis. 401.2

Derogatiua clauſula reuocat, & derogat eatenus quatenus reperit repugnantiam ſuæ diſpoſitioni. ibid.3

Derogatoria clauſula gratiam principalem ampliare non poteſt, benè tamen valet illam declarare. ibid.4

Derogatoriam clauſulam habet in ſe iuramentum. ibid.7

Derogatoriæ clauſulæ regulantur ab ipſa diſpoſitione principali. ibid.11

Derogatoriæ clauſulæ contentæ in regul.8. Cancel. an referantur ad omnes alias regulas præcedentes remiſſiuè. ibid.12

Derogatoria clauſula an requiratur in conceſſione exemptionis remiſſiuè. ibid.14

Derogatoriæ clauſulæ appoſitæ in conceſſione ſubſidij, quid operentur, oſtenditur. ibid.15

Derogatoriæ clauſulæ ampliſſimæ nihil operantur contra perſonas priuilegiatas, vbi in Papa non datur ſcientia præiudicij. Ibid.16

Derogatoriæ derogatoriarum ſatis cenſentur ſublatæ per clauſ. Etiamſi de illis, illorùmque totis tenoribus, &c. 402.17

Derogatoria clauſula etiamſi ampliſſimis verbis concepta non extenditur vt comprehendat ius ignoratum à Papa. ibid.19

Derogatoria ad omnem legem contrariam vim habet clauſ. De plenitudine poteſtatis. 197.9

Derogatur ſtatutis generalibus omnia beneficia Eccleſiaſtica reſpicientibus per clauſulam, Non obſtantibus ſtatutis. 448.10

Deſcendentes eſt nomen collectiuum, denotans perpetuitatem. 181.2

Deſcendentium appellatione veniunt omnes in infinitum deſcendentes. ibid.1

Deſcendentes ex Titio quando vocantur, intelligitur de filiis primi gradus. 182.4

Deſcendentium appellatione veniunt naſcituri, & concepti poſt mortem teſtatoris. ibid.7

Deſcendentium appellatione veniunt naturales. ibid.8

Deſcendentium appellatione veniunt maſculi, & fœminæ. 183.9

Deſcendentes maſculos vbi vocauit teſtator, non admittuntur fœminæ. ibid.11

Deſcendentes ex linea maſculina, vel per virilem ſexum quando ſunt vocati, tunc fœminæ non veniunt etiam deſcendentes ex maſculis. ibid.12

Deſcendentium appellatione veniunt etiam nati ex fœminis. 184.17

Deſcendentium appellatione in priuilegiis non venit maſculus ex fœmina. ibid.18

Deſcendentes veniunt appellatione ſuorum. 304.1

Deſcendentes omnes veniunt ex communi vſu loquendi appellatione meorum. 258.3

Deſcendentes veniunt generationis appellatione. 233.1

Deſcendentes ex linea maſculina tantum, & non fœminina, veniunt ex proprio ſignificatu, appellatione generationis ſecundùm vnam opinionem, ſed contrarium eſt verius. ibid.3

Deſcendentes veniunt poſteritatis appellatione. 282.1

Deſcendentes ex fœminis continentur appellatione poſteritatis. ibid.3

Deſcendentes propriè veniunt appellatione poſteriorum, & ita omnes in infinitum, & in perpetuum. 282.1

Deſcendentes propriè vocaſſe dicitur teſtator, qui vocauit progeniem ad fideicommiſſum. 285.1

Deſcendentes ſoli continentur appellatione prolis. 286.1

Deſcendentes ſolum ab ipſo teſtatore, non autem tranſuerſales veniunt appellatione familiæ, vbi conſtat illum ſenſiſſe de familia actiuè, ſeu effectiuè, & maximè ſi additum ſit pronomen aliquod poſſeſſiuum. 198.2

Deſcendentes omnes tam maſculi, quàm fœminæ comprehenduntur appellatione liberorum. 246.1

Deſcendentes in infinitum veniunt appellatione ſeminis. 295.1

Deſcendentes ſoli veniunt appellatione lineæ. 348.2

Deſcendentes ex fœmina non veniunt quando vocata eſſet linea recta. 249.14

Deſtinata pro re perfecta, vel pro facto habetur. 45.5

Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare. 45.6

Deuolutionem probare debet impetrans beneficium, cum clauſ. Dummodò collatio ſit deuoluta, &c. 410.1

Deuolutio debet plenè, & concludenter probari ſtante clauſ. Etiam deuoluta, &c. ibid.3

Deuolutio quando fieri debeat, ac probanda veniat remiſſiuè. ibid.4

Deuolutiuum, quoad effectum non operatur clauſ. Appellatione remota. 362.25

Dictum vnius dictum nullius. 46.1

Dictum per rationem ampliatur, & limitatur. 130.11

Vide *Vox*.

Dictus, eſt dictio repetitiua, & relatiua præcedentium. 672.1

Relationem non ſolùm ſubſtantiæ, ſed etiam omnium qualitatum facit. ibid.2

Dictus importat perinde ac ſi expreſſiſſet eos, de quibus agitur cum omnibus illorum qualitatibus. ibid.4

Et perſonas, quæ legi poſſunt in inſtrumento reſpicit dictio, Dictus. ibid.5

Et pactum factum cum aliquo adhibita dict. Dictus, ad hæredes non tranſit. ibid.6

Omnia etiam futura, de quibus facta fuit mentio, reperit, dict. Dicta. ibid.7

Dies termini non computatur in termino. 46.5

Intellige quando diſpoſitio quæ tempus ſtatuit, propoſuit per dict. A, vel Ab, ex quo terminus incipiat.

Dies inceptus habetur pro completo in fauorabilibus. 46.6

Die feriata, non autem in honorem Dei vt Iudex procedere poſſit, operatur clauſ. Summariè, &c. propter verbum, de plano. 530.10

Die quo aſſignatur terminus, eſt de natura dict. Infrà, excludere. 702.5

Dies interpellat pro homine, ideò obligatus aliquid implere in certo termino, lapſo termino dicitur in mora. 456.1

Dies tacita interpellat, & conſtituit in mora, ſicut expreſſa. ibid.2

Dies tacita dicitur, quæ ineſt à Iure, vel à natura rei, vel contractus. ibid.3

Dici appellatione in dubio venit dies naturalis. 884.2

Dici appellatione non venit nox, niſi per fictionem. ibid.2
Dies feſtiui dicuntur de præcepto. ibid.3
Dierum appellatione veniunt continui, non autem vtiles. ibid.4
Dieta eſt itineratio vnius diei, in quo aſſignantur viginti milliaria, ſiue ſex leucæ. 410.6
Dieta per mare eſt quinquaginta milliariorum. ibid.8
Dieta commenſurari debet per viam vſitatam, & frequentiorem. ibid.7
Dietas vltra duas quis de Iure extra ſuum domicilium trahi non poteſt. ibid.1
Dieta non ſeruatur quoad Auditorem Cameræ. ibid.4
Digitus non continetur appellatione membri. 253.2
Dignitatis appellatione non venit Epiſcopatus in odioſis. 185.1
Dignitatis appellatione in diſpenſationibus non veniunt maiores poſt Pontificales. ibid.2
Dignitas maior poſt Pontificalem non venit etiam in gratia ad dignitates. ibid.
Dignitatis maioris nomine intelligitur ea quæ in Eccleſia Cathedrali maior eſt cæteris poſt dignitatem Epiſcopalem. ibid.
Dignitatis in Eccleſia Cathedrali appellatione veniunt tantum Archidiaconatus, & Archipresbyteratus. ibid.3
Quia ex ſolo nomine habent dignitatem de Iure communi. ibid.4
Dignitatis appellatione in commiſſionibus cauſarum venit Vicarius Epiſcopi generalis, qui in dignitate dicitur conſtitutus. ibid.6
Dignitatis appellatione venit Collector, Subcollector, & Commendatarius perpetuus. ibid.7.8
Dignitatis appellatione propriè non venit Canonicatus, ſed largè. ibid.10
Dignitatis appellatione non venit Abbatia, quia eſt de maioribus dignitatibus, quæ ſint in Eccleſia. ibid.11
Dignitas in materia non ambitioſa venit appellatione beneficii, ſecus in pœnali. 166.10
Dignius magis trahit ad ſe minùs dignum, quando æquè principaliter datur concurſus. 46.1.2
Dilatio debet eſſe competens etiamſi aſſignetur in caſu, in quo non debeat aſſignari. 3.11
Dilationis cauſa ceſſante ceſſat dilatio. 27.11
Dilationem nullam admittit dict. Statim, & regulariter ſine temporis interuallo. 795.1
Diligentiam proceſſus ab aduerſario adhibitam tollit clauſul. Motu proprio. 438.30
Diminutionem aliquam requiſiti videtur operari dict. Alias. 647.9
Diminutionem denotat dict. Quid, & refertur ad minimum, ſeu verificatur in minimo. 770.1
Diminutionem importat dict. Circa. 661.13
Diminutionem non recipit, & additione non indiget dict. Plenum. 773.2
Diminutio vbi aliqua eſt, non dicitur integrum. 704.4
Diminutio patrimonii propriè, & ſtrictè loquendo venit appellatione damni. 180.1
Diminutiua eſt aliquando dict. Aliquis. 649.14
Diminutiua eſt dict. Ferè, & non firmat in omnibus. 689.3
Diminutiua aliquando de proprio ſignificatu ſunt verba, aliquo modo. 529.3
Diſcretiua coniunctio eſt dict. Quam. 762.2
Diſiunctiuæ, ſeu alternatiuæ in propria natura ſtat dict. Aut, quando ponitur inter ea, quæ ſimul eſſe non poſſunt. 758.14
Diſiunctiua eſt dict. Siue, & diſiungit verba, ſed coniungit ſignificatum, eandémque vim, & naturam habet, quam dict. Seu. 793.1
Diſiunctiuam virtutem habet clauſ. Omnia, & ſingula, &c. aliquando verò copulatiuam. 461.9
Diſiunctiua eſt dict. Vel, quoad verba, & quoad effectum. 806.3
Diſiunctiua propriè eſt dict. Aut. 657.1
Diſiunctiuè nonnunquam ponitur dict. Quamuis. 762.6
Diſiunctiuè ſtat dict. Et, pro, Vel, quando ponitur inter ea, quæ ſunt eiuſdem poteſtatis, ſeu affectus, vel quando ponitur inter incompatibilia, & repugnantia. 682.28
Diœceſani appellatione non continetur Epiſcopus in iis quæ potius exigunt officium, vel dignitatem Epiſcopi, quam eius iuriſdictionem, in aliis verò, quæ iuriſdictionem potius requirunt, appellatione Diœceſani continetur inferior habens iuriſdictionem Epiſcopalem. 186.1.2
Diœceſis appellatione in materia fauorabili ciuitas continetur, ſecus in odioſa. ibid.1
Diſpenſandi facultas tollitur per dict. Nullatenus. 718.3
Diſpenſare nunquam poteſt inferior vbicunque à lege diſponitur, vt aliquid omnimodò fiat. 732.8
Diſpenſationem obtinere poteſt procurator cum libera, &c. 386.13
Diſpenſationem non inducit clauſ. Non obſtantibus priuilegiis, &c. licet tollat ſubreptionem. 446.17
Diſpenſationem aliquam non inducit clauſ. Motu proprio, nec tollit impedimentum perſonæ. 439.51
Diſpenſatio poſterior, vt non facta prioris mentione minimè ſit ſubreptitia, non operatur clauſ. Motu proprio. ibid.52
Nec clauſ. Ex certa ſcientia. 318.55
Diſpenſationibus ſine cauſa factis non operatur clauſ. Ex certa ſcientia. 517.51
Diſpenſationem excludit dict. Nullo modo. 729.4
Diſpenſatio eſt ſtricti Iuris. 194.3
Diſpenſationis defectum tollit clauſ. Perinde valere. 466.4
Diſpenſatus ad beneficia etiam Curata non cenſetur diſpenſatus ad præbendas, & Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis. 166.12
Diſpenſatus ad omnes Ordines quoad minores tantùm cenſetur diſpenſatus, niſi illos tantum habuerit. 271.2
Diſponens per clauſ. Pro tempore, quando reſpectiuè volt obſeruari tempora, tunc neminem obligat, niſi illum, qui in illo tempore reperitur. 473.2
Diſponentem noluiſſe reſtringere ſuam diſpoſitionem ad ſpecificata, ſed voluiſſe illam gerere eo modo, quo de Iure meliùs fieri potuit operatur clauſ. Omni meliori modo. 458.18
Diſponere importat de ſui natura, diſpoſitionem inter viuos, & in vltimis voluntatibus. 673.1
Diſponere de re ſua quilibet poteſt. 47.1
Diſpoſitio omnis etiam iorata intelligitur rebus ſic ſtantibus, & in eodem ſtatu permanentibus. ibid.2
Diſpoſitio generalis generaliter eſt intelligenda. ibid.6
Diſpoſitio generalis non comprehendit ea, quæ non eſſe quis in ſpecie comprehenſurus. 72.14
Diſpoſitio generalis omnes ſpecies comprehendit. 72.18
Diſpoſitio generalis non extenditur ad non veroſimilia, non cognita, non cogitata, illicita, &c. ibid.4
Diſpoſitio generalis reſtringitur ex ratione particulari. 47.7
Diſpoſitio quantumcunque generalis nunquam comprehendit illud de quo diſponens non poſſet in ſpecie diſponere. ibid.8.
Diſpoſitio generalis non comprehendit caſum ſpecialiter definitum. ibid.9
Diſpoſitio generalis non extenditur ad incogitata. 48.10
Diſpoſitio generalis non comprehendit perſonas exemptas. 72.11
Diſpoſitio generalis, quæ dicatur, & quæ ſpecialis, remiſſiuè ibid.12
Diſpoſitio limitata limitatum producit effectum, maximè quando prouiſio in certo caſu fit per modum conditionis voluntariæ. ibid.13.14
Diſpoſitio omnis intelligitur vt conueniat naturæ actus, qui celebratur. ibid.15
Diſpoſitio non habet locum vbi verba non conueniunt diſpoſitioni. ibid.16
Diſpoſitio omnis inſpicitur & interpretatur prout verba diriguntur. ibid.17
Diſpoſitio omnis intelligitur de prima, & vnica vice, niſi diſpoſitio ſit multiplicabilis, vel quando non eſt ratio, quare magis intelligatur de primo actu quàm de iterato, & materia eſt fauorabilis, & quando agitur de modico præiudicio in materia fauorabili vltimæ voluntatis. ibid. 18.19
Diſpoſitio omnis ſimpliciter prolata intelligitur, ampliatur & reſtringitur ſecundum Ius commune. ibid.20
Diſpoſitio omnis ſemper intelligi debet de actu valido. 49.21
Diſpoſitio omnis recipit reſtrictionem de habilitate. ibid.23
Diſpoſitio odioſa loquens de Monachis non extenditur ad Canonicos Regulares. 111.2
Diſpoſitio an & quando cenſeatur odioſa, aut fauorabilis, remiſſiuè. 124.5
Diſpoſitio loquens de conueniendis hominibus ex tali Collegio non intelligitur de Collegio, ſed de ſingulis. 240.2
Diſpoſitionem in omnibus verificari exigit dict. Ambo, nec ſatis eſt in vno verificari, niſi aliter colligatur ex mente teſtatoris, vel niſi militet eadem ratio in vtroque caſu 953.1
Diſpoſitionem totam reſtringit clauſ. Saluis tamen infrà reſcriptis 498.6
Diſpoſitionem legis ad alium caſum extendit dict. Etiam. 684.10
Diſpoſitio actus interpretanda eſt vt, cauſæ magis neceſſariæ prouiſum eſſe videatur. 13.22

Diſpoſitio in vno ex correlatiuis non habet locum maximè in contractibus ſtricti Iuris. 41.4
Diſpoſitio vbi redderetur inutilis ſi copula coniungeret, tunc illa disiungit. 40.8
Diſpoſitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & diſpoſitionis in ſequentem inducit dict. Secundùm. 784.10
Diſpoſitio quando cenſeatur conditionalis, vel modalis, oſtenditur. 814.5
Diſpoſitio vt non poſſit extendi vltra tempus à teſtatore præfixum, operatur dict. Donec. 674.6
Diſpoſitioni, cui adiectum eſt decretum irritans, an poſſit pars renunciare oſtenditur. 544.13
Diſpoſitionem ad extraneos extendit dict. Quibuſcunque 769.9
Diſpoſitionem conditionalem inducit clauſ. Prout de Iure. 477.12
Diſpoſitioni quando eſt adiecta dict. Dummodò, importat conditionem, non verò ſi adiecta ſit executioni. 676.6
Diſpoſitionem coniungit dict. Propterea, poſita poſt copulatiuam. 7 8.3
Diſpoſitio quando redderetur inutilis ſi copula coniungeret, tunc illa disiungit. 40.8
Diſpoſitionem reſtringit ad tempus præſens, & bona præſentia pronomen, Meus. 728.2
Diſpoſitionem plenam importat verbum, *Volo*, in vltimis voluntatibus. 313.10
Secus ſi iunctum ſit infinito in actibus inter viuos. ibidem 14
Diſpoſitio actus interpretari debet vt videtur prouiſum cauſæ magis neceſſariæ. 13.22
Diſpoſitio concedens aliquid principale, cenſetur etiam 4.4
Diſpoſitio in dubio ſemper eſt interpretanda in eum ſenſum, qui magis ad æqualitatem reducit. 15.4
Diſpoſitio tota vitiatur ſi id, quod abundat per errorem loco neceſſarij, & requiſiti ſit appoſitum. 3.5
Diſpoſitio quantumuis generalis, eſt reſtringenda ne ſequatur abſurdum. 8.5
Diſpoſitiones quando ſunt diuerſæ, ſumma maiore non continet minorem. 139.8
Diſpoſitionem principalem non alterat, auget, ſed immutat clauſula acceſſoria. 350.2
Diſpoſitio teſtatoris quando eſt reſtricta ad aliquod tempus, tunc intelligitur vocaſſe deſcendentes qui intra illud tempus poſſunt naſci. 247.10
Diſpoſitione tacita ad expreſſam valet argumentum. 324.1
Sicut etiam valet à diſpoſitione legis ad diſpoſitionem teſtatoris. ibid.2
& à Diſpoſitione ſtatuti ad diſpoſitionem teſtamenti. 325.3
Diſpoſitio qua reuertimur ad Ius commune fauorabilis eſt. 250.6
Diſpoſitio teſtatoris quando eſt reſtricta ad aliquod tempus nomen, deponentes, intelligitur de iis, qui intra illud tempus poſſunt veriſimiliter naſci. 181.6
Diſpoſitio omnis faciens mentionem de aliquo termino, & actu, ſemper intelligitur de valido. 178.2
Diſpoſitio, ſeu contractus vt non tranſeat ad hæredes operatur dict. Tantùm. 801.10
Diſpoſitio vigore clauſ. Omni meliori modo, &c. non reſtringitur ad expreſſa, ſed extenditur ad omnes caſus, in quibus actus melius ſuſtinetur. 457.7
Diſpoſitio de compromittendo controuerſiam ortam inter quaſcunque perſonas non capit controuerſiam Collegij, vel Vniuerſitatis. 277.3
Diſpoſitionem vltra cognita agente tempore actus, non poteſt extendere clauſ. Omni meliori modo, &c. 460.16
Diſpoſitionem non alterat, nec ampliat clauſ. Omni meliori modo. ibid.63
Diſpoſitio, cui adiecta eſt clauſ. Sublata, &c. cenſetur facilius derogare contrariæ illam clauſulam non habenti. 527.17
Diſpoſitio quando eſt ſub eadem oratione concepta, tunc di[illegible] Exceptiua eſt omnium conditionum præcedentium, ſec[illegible] ſi ſub diuerſa. 6 .10
Diſpoſitioni l. ſi vnquam, Cod. de reuocan. donat. non cenſetur renuntiari per clauſ. Renuntians, &c. 491.17
Diſpoſitio puniens aliquid præſumentem, non comprehendit illum, qui [illegible] bona fide, ignoranter, aut imprudenter, ſiue inaduertenter facit. 751.3
Diſpoſitionem ad tempus, & caſum expreſſum non reſtringit dict. Eo caſu, quando id colligitur ex veroſimili mente teſtatoris. 689.3
Diſpoſitionem reſtringit dict. Donec, cum perſeuerantia vſque ad tempus, cui adiecta eſt. 674.5
Diſpoſitiuum eſt verbum, Volo, cùm alterius perſonæ voluntas non ſpectatur. 811.7
Diſpoſitum in principali, cenſetur etiam diſpoſitum in dependentibus. 492.4
Diſpoſitum in vno ex æquiparatis, etiam in altero militat, quamuis materia ſit exorbitans. ibid.5
Diſſimilia denotat dict. Alius, ratione ſubiectæ materiæ, vel quando ſequeretur Abſurdum. 652.14
Diſtractus venit appellatione contractus. 178.4
Diſtributionem nonnunquam importat dict. Quiſquis 772.2
Diſtributionem in ſingula parte importat dict. Aliquis. 178.4
Diſtributionem non recipit dict. Quilibet, poſita ab homine cùm ſit vniuerſalis. 777.9
Diſtributiones quotidianæ veniunt appellatione emolumenti beneficij, ſeu præbendarum. 193.4
Diſtributiones quotidianæ non continentur appellatione fructuum. 229.12
Diſtributiones quotidianæ regulariter non veniunt in condemnatione fructuum perceptorum. ibid.13
Diſtributiones quotidianæ non veniunt appellatione beneficij, ſeu præbendæ. 267.4
Diſtributiones quotidianæ propriè non veniunt appellatione redituum beneficij. 291.5
Diſtributiones quotidianæ non veniunt amiſſione fructuum ob non factam fidei profeſſionem. 229.14
Diſtributiones quotidianæ non veniunt appellatione prouentuum. 189.3
Diſtributionum appellatione ſimpliciter veniunt anniuerſaria defunctorum. 186.1
An autem veniant diſtributionum quotidianarum appellatione, oſtenditur. ibid.2
Diſtributiua eſt dictio, Cuiuſlibet, & attribuit cuilibet in ſolidum. 665.2
Diſtributiua eſt dict. Omnis, & attribuit actum cuilibet in ſolidum quando ponitur in numero ſingulari, in plurali verò attribuit ſimul collectiuè. 776.22
Diſtributiua ſingulorum ſuprapoſitorum eſt dictio, Quilibet. 771.5
Diſtributiua eſt dict. Æquè, adeo vt ſi instituti ſint filij fratris, & Titius, æquè quilibet eorum in virilem admittatur. 646.2
Diſtributiua duorum eſt dict. Alter. 652.8
Diſtributiua eſt dict. Quicunque, & attribuit rem cuilibet in ſolidum. 768.15
Diſtributiua eſt dict. Inter, quæ operatur vt omnes quos reſpicit in diſpoſitione conſiderati dicantur. 705.2
Diſtributiua eſt dict. In. 698.18
Diſtributiua eſt dict. Nullus, pertinens ad plura, nec poteſt de vno prædicari. 730.8
Diſtributiuæ vim habet dict. Cuique. 665.6
Diſtributiua eſt, & diuerſitatem ſupponit dict. Aliquis 618.2
Diſtributiuè, vel alternatiuè quandoque ponitur dict. Vterque. 818.2
Diſtributiuè omnes terminos comprehendit dict. Si quis. 792.6
Diſtrictualium appellatione veniunt originarij. 186.1
Diſtrictuales non veniunt appellatione oppidanorum. ibid.2
Diſtrictualium appellatione in materia priuilegiata, & fauorabili, veniunt Clerici. ibid.3
Diſtrictus appellatione venit diœceſis. ibid.4
Diu tempus longum importat, quandoque breue, & demum arbitrio boni viri relinquitur quantum tempus importet hæc dictio. 673.1
Diuerſis ad diuerſa valet argumentum. 325.6
Diuerſitas nominum, diuerſitatem rerum, & locorum inducit. 49.1
Diuerſitas circa eandem rem induci non debet. ibid.4
Diuerſitatem à præcedentibus importat dict. Inſuper. 704.2
Diuerſitatem à ſupra expreſſis denotat dict. Alius. 651.17
Diuerſorum diuerſum eſt iudicium. 49.6
Diuinare nemo tenetur. 49.8
Diuinatorius intellectus reiicitur. ibid.2
à *Diuiſibilibus* ad indiuiſibilia non valet argumentum. 325.1
Diuiſie continetur appellatione alienationis, niſi ſit facta ex cauſa neceſſaria. 158.6
Diuiſionem, diſiunctionem capitulorum importat dict. Singuli. 792.3
Diuiſionis beneficio cenſetur renunciatum per clauſ. Renuncians, &c. 492.14

Diariis quod tempus denotet, oſtenditur. 673

Doctor in collatione beneficij, vel receptione Ordinum examinandus non eſt. 503.4

Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel Iure Canonico, & in publica Vniuerſitate graduatus non excuſatur ab examine quando petit prouideri de aliqua Eccleſia Parochiali. ibid.6

Doctor ſcribens in Iure ad inſtantiam partis, debet allegare leges, & iura. 54.4

Doctores veniunt appellatione nobilium. 264.6

Dolo facere præſumitur, qui facit quod facere non debuit. 50.1

Dolo facit qui petit quod reſtituere tenetur. ibid.3

Dolus vnius non debet alteri nocere. ibid.4

Dolus nemini debet patrocinari. ibid.1

Dolus vbi non adeſt, ibi non eſt delictum pœna dignum. ibid. 6

Dolus præponderat culpæ, quando agitur ciuiliter. ibid.7

Dolus cum dolo compenſatur cùm ciuiliter de crimine agitur. ibid.8

Dolus non fit volenti & ſcienti. ibid.9

Dolus actoris, & dolus rei inſimul compenſantur ne vocati in ius veniant. 9.12

Dolum ac temeritatem denotat verbum præſumere. 751.2

Dolum partis impetrantis non ſupplet clauſ. Ex certa ſcientia. 418.16

Et clauſ. De plenitudine poteſtatis. 399.38

Dolus, & abſurdum vt tollatur actus agentium operatur vltra eorum intentionem. 11.8

Dolus, & mora principalis obligationem fideiuſſoris perpetuat. 18.5

Dolo quis facere non videtur qui ſe plus, alterio diligit. 30.3

Doloſus præſumitur qui non facit quod facere tenetur. 59.6

Domeſticorum appellatione propriè veniunt illi, qui ſubſunt vel ratione patriæ, vel dominicæ poteſtatis, & qui habitant cum aliquo, vel aliquo modo ſunt ſubiecti, mercenarij, vel ſimiles. 187.1

Domeſticorum appellatione vbi teſtator eos ſubſtituit, continentur illi qui ſunt de familia. ibid.2

Domicilij appellatione in dubio non venit originis, ſed habitationis. 187.1

Domicilium incolatus præfertur domicilio originis ibid.2. at contrarium Verius. ibid.

Domicilium habitationis omnino, & ſemper ſpectatur. ibid.3

Domicilium originis eſt immutabile, habitationis verò ſicut proprio facto conſtituitur, ita poteſt propria voluntate, & facto mutari, & amitti. ibid.8

Dominium & proprietas pro eodem aliquando accipiuntur. 187.2

Dominium vnde dicatur, & proprietas, oſtenditur. ibid.5

Dominium interdum plenum, aliquando non plenum dicitur. ibid.8

Dominium ſi abſolutè ponatur comprehendit vtrumque directum, vtile, & plenum. ibid.9

Dominium eſt ius perfectè diſponendi de re corporali in quocunque vſus lege non prohibitos. ibid 10

Dominij appellatione propriè venit directum. 188.1

Dominium dicitur quælibet perpetua vtilitas. ibid.2

Dominij quando fit ſimplex mentio in libello, intelligi debet de directo non de vtili, item de proprio, non de quaſi dominio, niſi dicatur. ibid.3

Dominium denotat pronomen *Meum*. 720.6. & *Tuum*. 805.2 & dict. *Eius*. 678.1. & dict. *Suus*. 999.1. & aliquando dict. *Ipſe*. 707.9

Dominium denotat verbum, *Sum*. 797.3. & verbum. *Spectare* 7[illegible]3.1

Dominij tranſlationem & reciprocam fideicommiſſi remiſſionem importat clauſ. In rem ſuam, &c. 429.5

Dominij tranſlationem importat clauſ. Ad habendum. 364.4

Dominium plenum, & plena facultas alienandi idem ſunt. [illegible]

Dominij tranſlationem in vita, non autem ſolius vſusfructus, importat clauſ. Ad habendum, tenendum, & vſufructuandum ad vitam. ibid.16

Dominium, & poſſeſſionem, & de facto detentionem comprehendit verbum habere. 691.1

Dominij tranſlationem importat verbum, Accipere. 53.1

& clauſ. Conſtituit. 480.5

Dominium inficit decretum [illegible]. 393.27

Dominium vel vſum quandoque importat [illegible] [illegible]. 15 13

Dominus ſemel, præſumitur ſemper retinuiſſe dominium. 2[illegible].4

Dominus vt teneatur de euictione, operatur clauſ. [illegible] &c. 49[illegible]

Domini appellatione qui veniant & qui tales dicantur, remiſſiuè. 188.1

Domini appellatione ſtrictè venit vtilis dominus, regulariter verò intelligitur tam de domino directo, quàm de vtili. ibid.2

Domini appellatione venit etiam dominus pro parte. ibid.3

Domus appellatione venit agnatio, & parentela teſtatoris, itaut domo vocata ad fideicommiſſum veniant qui ſunt de agnatione, & familia. 188.1

Domus ſeu illorum de domo appellatione veniunt omnes ferentes eadem inſignia. 189.2

Domus ſeu illorum de domo appellatione continentur fœminæ. ibid.3

Domus, ſeu illorum de domo appellatione non veniunt naturales, nec eorum filij. ibid.4

Domus totius, & progeniei appellatione venit non ſolum familia originaria, ſed etiam aggregata, omnes ſcilicet eadem inſignia, & nomen deferentes. ibid.8

Domor materialis appellatione venit ædificium, quod ſolis parietibus, & tecto continetur deputatum pro habitatione. 189.1

Et ſic venit apotheca domui vnita, & ſub eodem tecto, & ſolo exiſtens, quæ vno pretio fuerat empta cum domo. 190.2

Item porticus quia eſt pars domus. ibid.5

Item hortus ipſius domus ſi ad illum è domo pateat aditus. ibid.6

Item oſtium, & alia quæ domui ſunt affixa. ibid.7

Item molendinum. ibid.8

Item domuncula, tugurium, ſeu campana, quando eſt ad vſum hominum. ibid.9

Item balnea ſi aditus per domum ad ea habeatur, vel vnico pretio cum domo empta fuiſſent. ibid.13

Domus appellatione non veniunt ſcalæ, quæ ſunt extra domum, & extra oſtium. ibid.11

Domus appellatione in venditione generali veniunt omnia affixa, & defixa ædibus, & poſita in domo perpetui vſus cauſa. ibid.14

Domus cum pertinentiis appellatione venit apotheca, & taberna, conclaue, ſtabulum, hortus, & alia annexa domui, ſecundùm vſum vendentis, vel legantis. ibid.15

Donandi facultatem non poteſt operari clauſ. Prout ſibi bene fuerit viſum. 478.3

Donare eſt perdere. 50.1

donare ſuum nemo præſumitur. ibid.2

Donare verbum de ſui proprietate importat donationem, & dominij tranſlationem. [illegible]3.8

Donare reſoluitur in fideicommiſſum quando ob abſentiam donatarij valere non poteſt vt donatio. 674.7

Donare, & dare in quo differant remiſſiuè. ibid.8

Donare non poteſt procurator cum libera, &c. 587.33

Donatarius in materia ſtatuti an & quando veniat appellatione creditoris ex contractu. 579.6

Donatarius poteſt ad libitum de rebus donatis diſponere, etiam in extraneas perſonas, vigore Clauſ. Pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus. 474.8

Donatario tantùm volente, non verò recuſante acquiritur abſenti Ius irreuocabile notario pro eo ſtipulante. 471.4

Donati Religioſorum appellatione propriè, & ſimpliciter non continentur. 294.14

Donatio vt euitetur omnis ſumitur coniectura. 584

Donatio cauſa mortis vt tranſeat in donationem inter viuos, vel è contra operatur clauſ. Omni meliori modo, &c. 459.44

Donatio facta de bonis præſentibus & futuris vt ſuſtineatur quoad præſentia operatur clauſ. Omni meliori modo. ibid.

Donatio inter viuos non venit appellatione legati. 245.5

Donatio facta piæ cauſæ quando eſt dubia an ſit inter viuos, vel cauſa mortis, operatur clauſ. Ad habendum, vt cenſeatur inter viuos. 354.20

Donationem liberam non feudum eſſe conceſſum importat clauſ. Pleno iure, in conceſſione adhibita. 466.3

Donationem operatur clauſ. Ex certa ſcientia, in ſe obligante ſine cauſa. 416.26

Donatio omnium bonorum meorum valida eſt quia ſub ea ſolum intelliguntur præſentia, & non veniunt poſtea acquiſita. 621 5

Donatio comprehenditur alienationis appellatione. 158.5

Donationem, & dominij tranſlationem importat verbum, *Concedo*. 663.3

Donationi cauſa mortis congruit verbum, Relinquo. [illegible]3

Donatio, ſeu conceſſio non iuuat niſi conſtet de iure actoris. 491.4

Donationem

Donationem & dominij tranſlationem de ſui proprietate importat verbum Do. 673.1
Donatio propria, & vera, quæ fit ex liberalitate venit appellatione donationis, non autem quæ fit ex cauſa. 191.1
Donatio non eſt pignoris renunciatio, ſed hæreditatis repudiatio. ibid.2
Donatio cauſa mortis, prohibita donatione continetur. ibidem 4
Donatio cauſa mortis non eſt propriè donatio. ibid.5
Donec aliud duxerimus ordinandum, clauſ. non expirat morte mandantis. 402.11
Donec caſtè, & honeſtè vixerit, clauſ. Legato adiecta, non excludit legatariam quòd nubat. ibid.12
Donec vitam vidualem ſeruauerit, clauſ. cenſetur appoſita in fauorem mariti. 54
Donec, eſt dictio limitatiua & reſtrictiua habétque naturam ſuſpenſiuam. 674.2
Et requirit perſeuerantiam ad effectum conſequendi legatum pro futuris annis. ibid.4
Diſpoſitionem reſtringit cum perſeuerantia vſque ad tempus, cui adiecta eſt. ibid.5
Operatur, vt diſpoſitio non poſſit extendi vltra tempus à teſtatore præfixum. ibid.6
Repetitiua præcedentium eſt, & habet temporum reuolutionem. ibid.8
Limitationem diſpoſitionis importat. ibid.10
Conditionem regularites facit. ibid.12
Et legatum annuum facit. ibid.14
Dos ſi debetur à ſtatuto filiæ excluſæ de bonis defuncti, debetur in ſubſtantia, & non in pecunia. 668.6
Dotis appellatione ſimpliciter nulla facta partis mentione venit propriè tota dos. 191.2
Dotis appellatione de propria ſignificatione vocabuli continetur promiſſum, & datum nomine dotis, itaut ſtatutum tribuens marito mortua vxore in matrimonio lucrum dotis datæ, locum habeat etiam in dote promiſſa. ibid. 3
Dotis congruæ appellatione venit illa, quæ non eſt minor legitima, vel quàm pater filiæ conſtituit ſecundum patrimonij exiſtentis facultatem, & contrahentium dignitatem. ibid.3
Dote ad piam cauſam valet argumentum. 329.1
Item à dote ad alimenta ſaltem affirmatiuè. ibid.2
Item à dote ad legitimam. ibid.3
Item à dote carnali ad dotem ſpiritualem beneficij dotati. ibid.5
Item à dote ad ſtudium. ibid.6
Dos, & alimenta æquiparantur. ibid.3
Dubia in meliorem partem ſunt interpretanda. 51.1
Dubiam rem interdum facit dict. Si. 789.8
Dubietatem facti in facto important dict. Forſan, forſitan, & fortaſſis, & non dubietatem Iuris. 690.3
Dubiis tutior pars eſt eligenda. 50.2
Dubiis in conuentionibus interpretatio fit contra dantem. 51.3
Dubitare non licet de eo, quod Princeps aſſeruit ex certa ſcientia. 415.10
Dubitationis nota eſt dictio fortè, quando factum reſpicit. 690.1
Dubitationem, quæ poſſit venire, extendunt aliquando, vel tollunt dictiones Tam, & Quam. 800.7
Dubitationem non inducit dict. Fortè, quando ponitur ſuper iure. 690.3
Dubius actus interpretandus eſt ſemper vt gerenti minùs ſit damnoſus. 12.11
Dubius ab ignorante non diſtat. 51.4
Dum eſt dictio, quæ denotat actum dum eſt in fieri. 675.5
& conditionem importat, præcipue quando iungitur rei perfectæ. ibid.6
Dudum eſt dictio, quæ importat tempus præteritum, præſens, & futurum. 676.6
Dummodò eſt dictio quæ ex ſui natura denotat modum. & non conditionem. 676.2. Vbi ex n.3
Tres caſus enumerantur importantes conditionem. Præcedentia reſtringit & modificat. 63 .9
Admonitionem, vel comminationem denotat aliquando. ibid.10
Dummodò tempore datæ præſentium alteri non ſit Ius quæſitum, hæc clauſ. ſemper habetur pro appoſita ſiue Papa conferat, ſiue alius ipſius auctoritate. 403.2
Ius quæſitum in re non ſolùm præſeruat, ſed quæſitum ad rem. ibid.9
Intelligitur de iure valido, & conſiderabili. ibid.10
Gratiam conditionalem ſuſpenſiuam non facit, ſed ſolùm præſeruat ius. ibid.11
Executorem mixtum facit. ibid.12
Gratiam à vitio ſubreptionis excuſat. 404.14
Dummodò collatio ad nos hac vice pertineat. Hæc clauſula ſolet apponi quando Papa prouidet de reſeruato, & ille prouidens cum hac clauſula declarat nolle prouidere, niſi quatenus beneficium reſeruatum exiſtat, excluditque intentionem præueniendi & concurrendi cum Ordinario. Et licèt hæc clauſ. non ſit iuſtificanda per impetrantem, tamen reſeruationes narratæ neceſſario, & concludenter ſunt iuſtificandæ. 404.1. & ſeqq.
Dummodò pro alio non ſcripſerimus. Hæc clauſ. intelligitur de eodem Papa, non ſi prædeceſſor ſcripſiſſet. 4 5.9
Dummodò reſignans habeat aliunde vt poſſit vitam commodè ſuſtentare. Hæc clauſ. verificari debet de tempore executionis ſi inſit litteris in forma commiſſoria, ſi verò ſit in forma gratioſa, debet verificari de tempore datæ vbi reſignans ſit viuus. ibid.10
Dummodò incontinentiæ paternæ imitator non ſit. Hæc clauſul. ſolet apponi per Signaturam, cum à Papa conceduntur diſpenſationes illegitimis ad Ordines, & Eccleſiaſtica beneficia obtinenda, non operatur conditionem præſertim extrinſecam, ſed potius ſonat in quendam modum inſtruentem executorem, ſuper quibus inquirere debeat. ibid.11
Dummodò cauſa non ſit inſtructa. Hæc clauſ. apponi ſolet in commiſſionibus auocatoriis, quæ ſæpe conceduntur in Romana Curia, reddit ſententiam nullam, ſi feratur vigore commiſſionis habentis hanc clauſ. poſtquam cauſa fuit inſtructa, quia eſt conditionalis, & reſpicit citationem, & inhibitionem. 405.1. & ſeqq.
Dummodò cauſa in partibus inſtructa non ſit. Hæc clauſ. ſolet apponi in commiſſione auocationis cauſæ, quæ litigatur extra Curiam, & intelligenda eſt tempore præſentationis inhibitionis, non autem impetratæ commiſſionis, & exinde non excuſantur attentata. 406.50
Dummodò remaneant centum pro Rectore. Hæc clauſ. plenam, adeò vt non poſſit iuſtificari ex ſemiplena probatione, & concludentem probationem requirit. 406.2
Et licèt regulariter valor probetur ſufficienter per publicam vocem & famam, tamen non procedit quando agitur ad effectum iuſtificationis huius clauſulæ. ibid.3
Et quamuis hæc clauſul. debeat intelligi de tempore gratiæ, & reſeruationis, tamen eſt neceſſe quod continuè duret illius iuſtificatio ad hoc vt penſio ſuſtineatur. ibid. 415
In qua detrahenda ſunt onera dummodò per ipſummet titularem ſubiri non poſſint. ibid.8.9
Intellige de oneribus ordinariis, non autem extraordinariis 407.16
Non operatur hæc clauſul. ſuum effectum quando Papæ non fuit narratus valor beneficij, & ex reſeruatione penſionis apparebat illa centum pro Rectore non remanere. 406.11
Diſcuſſio, ac verificatio huius clauſ. petitorium reſpicit, & interim manutenſio poſſeſſorii eiuſdem prætextu non retardato. 407.15
Cui autem incumbat onus probandi remanere, vel non remanere huiuſmodi centum pro Rectore, vide ibidem 14, 15
Dummodò mille remaneant pro Epiſcopo. Hæc clauſ. ſi omittatur in reſeruatione penſionum ſuper menſis Epiſcopalibus, ſignum eſt quod Papa ſciens grauauerit talem Epiſcopum, licet eius fructus tenues eſſent. 407.2
Penſio reſeruata cum hac clauſ. conditionali ante omnia verificari debet. ibid.4
Iuſtificatio quod mille remaneant pro Epiſcopo ſtante hac clauſul. eſt neceſſaria etiam contra conſentientem. ibidem 5
Conſenſus penſionis reſeruatæ cum hac clauſ. habet in ventre eandem conditionem, quam habet gratia. ibid.6
Iuſtificando venit etiam in reſeruatione penſionis Motu proprio. 408.8
Sufficit probatio famæ cum adminiculis pro iuſtificatione huius clauſ. ibid.9
Dummodò omnes ſimul non excedant medietatem. Hæc clauſ. in litteris reſeruationis penſionis appoſita reddit gratiam conditionalem, & eſt iuſtificanda per agentem ad penſionem, niſi penſio eſſet impoſita abſque conditione. 408.1 & ſeqq.
Operatur quòd ſi penſio ſit exceſſiua, non in totum vitietur, ſed reducatur, vt remaneat pro titulari ipſo ante omnia fructuum medietas. ibid.4
Quando verò reſeruatio penſionis fuit libera, & exempta ab omnibus oneribus, &c. tunc clauſula iſta loquens de fructibus non intelligitur deductis oneribus. ibid.5

Dummodò intruſus non ſit. Hæc clauſ.de ſtylo apponitur in litteris Apoſt.prouiſionum beneficiorum non ſeruatorum,& maximè ſi ſint litigioſa, quo caſu facit executorem non merum,ſed mixtum 408.1
Intelligitur de alia intruſione præter naturam. ibid.2
Dummodò ſeu quatenus licita, & honeſta ſint. Hæc clauſula facit gratiam conditionalem,ſeu modalem, redditque confirmationem conditionalem, & ideò non ſuffragatur ni doceatur pacta ſeu conuentiones,aut ſtatuta ſub confirmatione contenta eſſe licita,& honeſta. 409.1
Poſita in confirmatione non comprehendit expreſſa. ibidem 3
Dummodò ſint in vſu.Hæc clauſ.ſolet apponi in confirmatione facta per ſuperiorem ſtatutis inferiorum. Vniuerſitatum, vel locorum, & priuilegiorum, & in fine poſita refertur ad præcedentia,& ad extenſionem. 409.1,2
Dummodò ſacraria Canonibus, ac decretis Concilij Trident. non aduerſetur. Hæc clauſul. non intelligitur de ſacris Canonibus Summorum Pont. in decretis, & decretalibus contentis, ſed de ſacris Canonibus, & decretis Concilij Trid. ibid.4
Dummodò non vltra tres diætas. Hæc clauſ.adeò eſt reſtrictiua vt ſi reperiatur omiſſa, per D.Referendarium ſit addenda. 410.1,2
Non intelligitur reſpectu Auditoris Cameræ, quia quoad illum non ſeruantur diætæ. ibid.4
Quando autem adeſt partium conſenſus, & certa ſcientia, illc, maximè in Romana Curia, facit vt non habito reſpectu diætarum cauſæ committantur ſine hac clauſul. ibid.5
Dummodò collatio ſit deuoluta. Impetrans beneficium cum hac clauſul. deuolutionem probare debet, & facienda eſt concludenter cum omnibus ſuis qualitatibus. 410. 1, & ſeqq.
Dumtamen, eſt dictio, quæ reddit de ſui natura conditionalem actum,cui apponitur. 677.1
An & quando faciat modum, vel importet conditionem. ibid.2
Importat exceptionem ad regulam. ibid.6
Dumtaxat eſt dictio ſignificans idem quod tantùm, vel ſolùm, limitat,& reſtringit,& ita eſt taxatiua, & reſtrictiua, vt concludat negationem in aliis, & de eius natura eſt excludere omnes alios caſus, & omnes perſonas præter expreſſas, niſi in caſibus relatis. 677.1,& ſeqq.
Duplex funiculus, ſeu duplex vinculum magis ligat, & difficilius rumpitur. 51.1

EA,eſt dictio relatiua, & repetitiua, referens præcedentia ſequentibus, & eſt repetitiua, & reſtringitur ſecundùm diſpoſita in præcedentibus, & quæ ſit relatio, & ſtat declaratiuè, & relatiuè cum ſuis qualitatibus. 678.1
Ea conditione. Hæc clauſ. aliquando modum ſignificat, & non facit conditionem,ſed ſumitur pro pacto,vel lege in contractu appoſita. ibid.4,& ſeqq.
Eadem, eſt dictio relatiua præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus,ſignificans identitatem in omnibus, & per omnia.Ibid.1,vbi 2.quod eſt relatiua ſubſtantiæ.
Ea propter. Hæc dictio inducit diſpoſitionem.
Eatenus. Hæc dictio refertur ad præcedentia,& de ſui natura limitat,& modificat. ibid.
Eccleſia ſi aliquid relinquat teſtator, non intelligitur de Eccleſia Romana,ſed de Eccleſia domicilij. 227.2
Eccleſia dicitur pleno iure ad aliquem pertinere quando vtroque Iure eidem ſubiecta eſt. 467.16
Eccleſiæ appellatione non venit Cathedralis,ſeu Epiſcopalis, quando de ea non eſt facta mentio, quamvis eſſemus in diſpoſitione generali. 192.1
Niſi quando diſpoſitio eſſet fauorabilis. ibid.7
Eccleſiæ appellatione nunquam venit Eccleſia Romana, niſi de ea expreſſa facta ſit mentio. ibid.8
Eccleſiæ appellatione In ſtricta ſignificatione non venit Parochialis, venit tamen in materia odioſa, & correctoria diſponente de ordinibus ſacris ſuſcipiendis, ne inducatur legum & Canonum correctio. ibid.12
Eccleſiæ appellatione quoad immunitatem Eccleſiaſticam quæ veniant remiſſiue. ibid.14
Eccleſiæ appellatione non venit capella in diſpoſitione contra Regulas Iuris. ibid.15
Eccleſiæ appellatione in fauorabilibus includitur omnis pius locus. ibid.16
Eccleſiæ Cathedralis appellatione quandoque ſolus Epiſcopus, quandoque ſolum Capitulum, quandoque vtrumque ſignificatur, importat etiam collegium Clericorum, item aliquando denotat quid diuerſum ab Epiſcopo. ibidem,9
Eccleſiarum appellatione venit Collegiata, & Conuentus Monachorum in fauorabilibus. ibid.11
Eccleſiarum ciuitatis, aut diœceſis appellatione non includitur Eccleſia Cathedralis, & è contra in odioſis, & materia ſtricta. ibid.3
Eccleſiarum prouinciæ appellatione continetur Cathedralis, & Metropolitana,& ſic alias exempta. ibid.5
Eccleſiarum Parochialium nomine veniunt Parochiales Collegiatæ in materia ſtricta. ibid.13
Eccleſia ad hoſpitale valet argumentum. 339.1
item ab Eccleſia ad minorem. ibid.2
item ab Eccleſia ad fiſcum. ibid.4
item ab Eccleſia ad feudum. ibid.5
Educationis appellatione veniunt veſtiarium,lectus,& habitatio in legatis, & omnia ad victum neceſſaria, & medicinæ. 193
Effectus regolatur à cauſa quæ potiùs attenditur quàm factum. 52.1
Effectus durat durante cauſa. ibid.2
Effectus principaliter ſemper attenditur, & in omnibus conſideratur. ibid.3
Effectus attenditur magis,quàm verba. ibid.4
Effectus attenditur,non modus. ibid.5
Effectus diuerſi non debent oriri ex vna re, eadémque cauſa ibid.6
Effectus diuerſos, vel etiam contrarios operatur vna & eadem res diuerſis reſpectibus. ibid.7
Effectu ad cauſam valet argumentum. 926
Extorta, eſt verbum quod intelligitur de electione violenta, non verò de iuſſa. 678
Eius, eſt pronomen denotans dominium, & relatiuum ad proximè nominatum. ibid.1.2
Electio per Epiſcopum facta in concurſu non reuocatur niſi quando conſtiterit dolosè, & euidenter irrationabiliter iudicaſſe. 376.5
Electione facta per Epiſcopum in concurſu eſt interpretatio ad eius fauorem facienda,quòd omnia conſiderauerit, & magis idoneum arbitrio ſuo elegerit. ibid.8
Electionem factam per vota conditionalia,& incerta facit valere clauſ.Omni meliori modo,&c. 459.31
Electionem ſeu conſilium alterius qui expectare non debet, dicitur liberè facere. 716.9
Electionem induſtriæ perſonæ cauſat, & conualidat contractum geminatio. 70.7
Electiua coniunctio eſt dict.Quàm. 762.1
Electus, & confirmatus in Epiſcopum, licèt nondum conſecratus poteſt alicui committere poteſtatem ad abſoluendum ſuos ſubditos in foro pœnitentiali. 410
Electus, & confirmatus in Epiſcopum, licèt nondum conſecratus,poteſt licentiam concedere,vt renunciatio fieri poſſit per nouitium, iuxta Concil. Trident. diſpoſitionem. ibidem,12
Electis, & confirmatis in Epiſcopum competit poteſtas diſpenſandi in votis, & iuramentis ſuorum ſubditorum. ibidem,13
Electus,& confirmatus in Epiſcopum quamvis nondum conſecratus poteſt diſpenſare in irregularitatibus omnibus ex delicto occulto prouenientibus,excepta ea,quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum. ibid.11
Electi, & confirmati veniunt appellatione Epiſcoporum circa ea exercenda,quæ ſunt iuriſdictionis. ibid.7
Eligere viam nemo videtur per quam iudicium ſuum ſubiectatur. 109.3
Emergens nouum nouo indiget auxilio.& in rebus nouis nouum eſt remedium,& conſilium ſuggerendum. 53.1,& ſeqq.multipliciter ampliatur.
Emancipatione ad legitimam valet argumentum. 326
Emolumenti appellatione venit omnis vtilitas. 193.2
Emolumentorum appellatione veniunt etiam mulctæ,& pœnæ. ibid.3
Emolumentum, beneficiorum, ſeu præbendarum appellatione veniunt diſtributiones quotidianæ. ibid.4
Emphyteuſis Eccleſiaſtica pro ſe, & hæredibus conceſſa dicitur conceſſa hæredibus ſanguinis,non extraneis. 474.3
Emphyteuſis conceſſa pro hæredibus, & deſcendentibus cum ſit mixta, non comprehendit deſcendentes,qui etiam hæredes non ſint, neque hæredes, qui etiam deſcendentes non ſint. ibid.5
Emphyteuſis conceſſa deſcendentibus,illis deficientibus poteſt venire ad extraneos. 475.6
Emphyteuſis conceſſa pro ſe & filiis deſcendentibus,nulla facta mentione hæredum tranſit ad filios deſcendentium quamvis non ſint hæredes. ibid.7

Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, & hæredibus ſuis, non tranſit ad hæredes extraneos, ſed tantum ad filios. ibidem, 9

Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & quibus dederit, tranſit ad hæredes etiam extraneos ab inteſtato. ibid. 10

Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & filiis, comprehendit etiam filios naſcituros, & poteſt vni filiorum aſſignari cæteris excluſis. 473. 5

Emphyteuſis conceſſa pro ſe & filiis, poteſt ad nepotes deuenire. ibid. 2

Emphyteuſis accepta pro ſe, & vxore, & filiis, poteſt deuenire ad filios ſecundi matrimonij. ibid. 4

Emphyteuſis quando conceditur cum clauſul. Pro ſe & filiis, non poteſt pater præiudicare filiis etiam tranſiendo. ibidem, 5

Emphyteuſis Eccleſiaſtica vt ſit tranſitoria ad hæredes extraneos, operatur clauſ. Et quibus dederit. 411. 4

Emphyteuſis, vel feudum quod ſit conceſſum pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, vel quibus dederit, à pari procedunt. ibidem, 8.

Emphyteuſis conceſſio venit alienationis appellatione. 159. 16

Emphyteuſim renouare poteſt procurator cum libera, &c. 386. 14

Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque, eſt tranſitoria etiam ad hæredes extraneos. 475. 7

Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, eſt ſubiecta fideicommiſſo. 476. 8

Emphyteuſis primus acquiſitor poteſt alienare in præiudicium comprehenſorum. 473. 8

Emphyteuſim ex re vel pecunia patris acquiſitam poteſt ipſe pater filiis præiudicando alienare. ibid. 8

Emphyteuſim hæreditariam importat clauſ. Pro ſe, & hæredibus, poſita in contractu emphyteutico. 474. 12

Emphyteuſis quando eſt accepta pro ſe & filio, quem nominauerit, non poteſt nominari nepos. 113. 87

Emphyteuſi ad locationem longi temporis valet argumentum. 516. 1. Item ab emphyteuſi ad feudum. ibidem 3. Item ab emphyteuſi ad maioratum, niſi detur diuerſa ratio. ibidem, 4. Item ab emphyteuſi ad vſumfructum. ibid. 5

Emphyteuta, vel conductor vt non poſſit petere remiſſionem penſionis propter bellum, vel alium ſimilem caſum, operatur clauſ. Renuncians, &c. 482. 10

Emphyteuta ſi donet, vel alienet rem emphyteuticam per clauſulam Conſtituti, deinde eandem rem vendit alteri cum conſenſu directi domini, illámque tradat realiter, & corporaliter, prætertij debet iſte inueſtitus à domino directo. 381. 18

Emphyteutam alienantem non excuſat à caducitate clauſ. Saluo conſenſu domini. 497. 4

Emphyteuta vendens, ſeu alienans irrequiſito domino, adhibita tamen proteſtatione, Saluo conſenſu domini non alias, aliter, nec alio modo, euitat pœnam caducitatis. 441. 18

Emphyteuta ſoluens nummum pro canone ita expellitur, & cadit à iure, ſi illum nummum ſoluere ceſſat per biennium, ſeu triennium, ſicut ſi maiorem ſolueret quantitatem. 103. 9

Emphyteuta vt poſſet expelli ob non ſolutionem canonis, etiamſi dominus directus illum receperit de præterito, operatur clauſ. Rato manente pacto. 487. 7

Emphyteutica bona veniunt appellatione bonorum. 168. 14

Emphyteuticæ rei conceſſio quando eſt facta duobus cum clauſ. In ſolidum, vel ſi ſtipulatur pro ſe & filiis, & deſcendentibus, & pro quolibet ipſorum in ſolidum, operatur vt ad ſuperſtitem portio deficiens accreſcat per ius non decreſcendi. 430. 4

Emphyteutico in contractu ſi vltra pœnam caducitatis ob non ſolutum canonis apponatur alia pœna, cum clauſ. Rato manente pacto, emphyteuta cadit à iure ſuo, & debet ſoluere dictam pœnam. 487. 6

Emptionis appellatione in ſtatutis & contractibus venit tantum contractus proprius emptionis. 193. 2

Emptionis, & venditionis appellatione relatiuè omnis alienationis ſpecies continetur. ibid. 5

Ens non fit ex non ente. 109. 2

Eo amplius. Hæc dictio eſt relatiua & repetitiua præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus. 679. 8

Eo caſu. Hæc dictio eſt reſtrictiua, appoſita in ſubſtitutionibus operatur vt reſtringatur ſolum ad caſum expreſſum, nec ad alium extendi poſſit, niſi contrarium conſtet ex veroſimili mente teſtatoris. ibid. 1. & ſeqq.

Eo ipſo. Hæc dictio ſtatim prolata annullat ipſo iure, importat latam ſententiam, & denotat idem ac ſi dictum fuiſſet, ſine aliquo hominis, vel iudicis miniſterio, vel potiùs ipſo iure prolatio. ibid. 1, & ſeqq.

Eo modo. Hæc verba ſignificant identitatem in omnibus, & per omnia. ibid.

Eorum. Eſt genitiuus caſus pluralis numeri pronominis Is, ea, id qui eſt repetitiuus præcedentium cum ſuis qualitatibus, & reſtrictiuus ad perſonas nominatas, non poteſt verificari in vno tantùm, ſed omnibus expreſſis, quamvis aliquando reſoluatur in ſingularitate. 678. 3. & ſequentibus.

Epiſcopalis, ſeu Cathedralis Eccleſia non venit appellatione Eccleſiæ. 191. 8

Epiſcopatus non venit appellatione dignitatis in odioſis. 185. 1

Epiſcopus clericorum appellatione continetur in fauorabilibus. 175. 4

Epiſcopus poteſt apponere in eius collatione clauſ. Téque abſoluentes, &c. quæ non operatur in caſibus, in quibus ille vti ordinarius poterat abſoluere. 534. 12

Epiſcopus ex cauſa poteſt ſtatuere, contra Canones. 83. 5

Epiſcopus: qui non ſuſtinet onera iuriſdictionis, emolumentum eiuſdem iuriſdictionis habere non debet. 42. 3

Epiſcopus non poteſt abſoluere exemptos etiam volentes. 2. 7

Epiſcopus mandans clerico vt debitum à ſe confeſſum ſoluat intra tot dies, alias ex nunc prout ex tunc excommunicatus exiſtat, talis excommunicatio valet. 420. 10

in Epiſcopis eſt qualitas ſupra omnes, quæ non reperitur in ſimplicibus clericis. 75. 5

Epiſcoporum appellatione veniunt etiam Patriarchæ, & Archiepiſcopi in fauorabilibus, ſecus in odioſis, & in materia correctoria, ac ſtrictè interpretanda. 194. 1, & ſequentibus.

Epiſcoporum appellatione an & quando veniant tantùm in Epiſcopum conſecrati, & quibus caſibus electi, & confirmati, nondum tamen conſecrati continentur. ibidem, à 3. ad 14

Epiſcoporum appellatione regulariter veniunt Prælati Epiſcopo inferiores iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, & maximè vbi indefinitè, & ſine vlla reſtrictiua, aut excluſiua dictione fit mentio Epiſcoporum. 193. 19, & ſeqq.

Aliquando verò veniunt ipſi Epiſcopi tantùm. 13, & ſeqq.

Epiſcopi appellatione an & quando veniat eius Vicarius generalis. 196. 25, & ſeqq.

Equæ nomine in venditione venit pullus. 196. 5

Equo vendito veniunt ſella, frænum, & alia ornamenta, quæ equus habebat tempore venditionis. ibid. 3

Equorum appellatione in legatis veniunt etiam equæ, niſi ex veriſimilibus coniecturis aliud ſenſiſſe teſtatorem appareret. ibid. 1

Equorum ſuorum appellatione non veniunt qui venales, ſed quos habebat teſtator perpetui vſus cauſa, niſi aliter appareat de voluntate teſtatoris, vel quia non haberet alios quam venales. ibid. 2

Equites Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani ex proprietate ſermonis veniunt appellatione Religioſorum. 293. 6

Equites Hieroſolymitani ſunt verè abſolute, & ſimpliciter Religioſi. ibid. 7

Errans non dicitur fateri, nec amittit rem ſuam. 53. 3

Errantis nullus eſt conſenſus. ibid. 2

Error excludit conſenſum. ibid. 2

Error in facto proprio non poteſt allegari. ibid. 4

Error Iuris neminem excuſat. ibid. 5

Error Iuris excuſat quando erratur in articulo Iuris dubio. 54. 6

Errorem corrigens non dicitur quicquam de nouo facere, ſed factum declarare. ibid. 7

Error potiùs quàm pluralitas præſumitur. 118. 3

Erroris omnem præſumptionem tollit clauſ. Ex certa ſcientia. 416. 25

Errorem & falſam informationem non ſupplet clauſ. Ex certa ſcientia. ibid. 24

Ergo. Hæc dictio in principiis poſita vſurpatur pro Itaque, & in medio poſita ſumitur pro Cauſa, & interdum denotat Igitur cum interrogatione, nonnunquam illatiuè ſeu continuatiuè ponitur. 680. 1, & ſeqq.

Eſſe, & haberi differunt: quia eſſe ſignificat veritatem, haberi verò fictionem denotat. 679. 3

Et. Hæc dictio regulariter eſt coniunctiua & copulatiua. 680. 3

Ita vt de natura illius ſit copulare præcedentia cum ſequentibus. 681. 7

Et habet virtutem copulandi primò in ſenſu compoſito, ſecundò in ſenſu ſingulari. ibid. 11

Æqualiter copulat vt idem ſit de vno quod de altero ex copulatis, ac ita requirit concurſum copulatorum, niſi caderet inter duas orationes reſpectu alicuius accidentis. ibidem 9, 10. Poſita inter perſonas honoratas, & grauatas, ſemper diuidit inter eas debitum pro rata. ibidem 18. Item poſita inter perſonas inter quas eſt ordo charitatis non adſtractus à ratione debiti naturalis, tunc natura copulæ non eſt coniungere, ſed inducere ordinem. ibidem 19. & ſequent. niſi quando eſſent dictiones copulatiuæ, videlicet, Cum, Vnà, Simul, quia tunc non caderet ordo ſucceſſiuus, 682. 28. Inter diuerſa aliquando ponitur, niſi ſit inter duo idem ſignificantia. ibid. 25, 26. Declaratiuè pro Ideſt accipitur, ſi ponatur inter genus, & ſpeciem, cauſam, & cauſatum. ibid. 27. Eſt repetitiua præcedentium qualitatum, & conditionum quando diſpoſitio eſt ſub eadem oratione concepta, ſecus ſi ſub diuerſa. ibid. 29, 30. Interdum eſt continuatiua, & non copulat ſequentia, ſed potiùs continuat orationem ſequentem. ibidem 32. Auget, & ampliat effectum præcedentium, ſeu adiicit ad præcedentia 683. 55. Ampliatiuè, & augmentatiuè non ſemel ponitur. ibid. 35. Aliquando reſtringit diſpoſitionem. ibid. 36. Nunnanquam ponitur pro Vel, ſed impropriè. ibid. 37. Interdum implicatiua eſt. ibid. 59

Etymologiam nominis magni faciunt ſummi Pontifices, & priſci Iuriſconſulti. 327.2

Etymologia, & alluſio vocabuli inter ſe differunt. ibid. 3

Etymologia origines verborum perquirit, eorumque veritatem notificat. ibid. 4

ab Etymologia vocabuli validum eſt argumentum in Iure, & multum frequens. 516 1

Etiam. Hæc dictio eſt implicatiua & exprimit caſum magis dubitabilem, & implicat minus dubitabilem. 684.1. vbi numero ſeq. multipliciter ampliatur. Stat augmentatiuè, & ampliatiuè. ibid. 9. Ampliat & extendit diſpoſitionem legis ad alium caſum, auget quod priùs non includebatur, præcipuè quando adiungitur dictioni. Et ibid. 10, 11. Quandoque importat reſtrictionem quando repugnant verba, & diſpoſitio. ibid. 15. Eſt repetitiua conditionum, & qualitatum præcedentis diſpoſitionis in ſequentem. 685.16

Etiamſi generaliter, vel ſpecialiter ſit reſeruatum. Hæc clauſ. in prouiſionibus beneficiorum appoſita, non eſt apta tollere omnes reſeruationes, cùm non tollat reſeruationem vacationis in Curia, de qua expreſſa mentio fieri debet. 411.1

Non tollit reſeruationem ſpecialem de certo beneficio factam ad fauorem certæ perſonæ. ibid. 4

Etiamſi deuolutum vel reſeruatum exiſtat. Per hanc clauſ. cenſetur Papa conferre ex iure deuoluto, vel reſeruato. ibid. 3

Etiam diſpoſitioni ſuæ, vt præfertur, reſeruauit. De intellectu huius clauſ. vide. ibid. 4

Et in euentum in quem, &c. Hæc clauſ. non reſtringit caſum præcedentem, ſed illum de nouo ponit, & conſtituit, nec eſt verum quod limitet, & conſtet fideicommiſſum, prout clauſ. Tunc & eo caſu, denotat etiam potiùs conditionem quàm reſtrictionem. 418

Et quibus dederit. Hæc clauſ. facit quod competat facultas alienandi. 412.1

Poſita in contractu non tranſitorio ad extraneos, operatur quòd etiam extranei dicantur comprehenſi. ibidem 5

Operatur quod emphyteuſis Eccleſiaſtica ſit tranſitoria ad hæredes extraneos. ibid. 4

Æquipollet alteri clauſ. Pro ſe ſuiſque hæredibus & deſcendentibus quibuſcunque. ibid. 7

Reſtringitur tamen ad perſonas habiles ad ſuſcedendum. ibid. 9

Et ſi. Hæc dictio eſt ampliatiua. 685

Et ſic. Hæc dictio eſt illatiua, continuatiua, ac repetitiua ſenſus verborum præcedentium, & explicat verba antecedentia generaliora, eaque reſtringit. ibid. 1, & ſeq.

Etſi plus valet, donat. Verba huius clauſ. in venditione poſita captioſa ſunt, & referri debent ad modicam importantiam, & non tam prodigam ex qua dolus & malitia argui poſſit. 425.3

Quando apponitur in inſtrumento venditionis non excludit venditorem à beneficio. L. 2. C. de reſcind. vend. ſi ignorans rei valorem illam appoſuit, ſecus ſi eum ſciebat. ibid. 5

Euentus poſterior formatur à titulo primordiali. 54.1

Euentus mali, & ſiniſtri non ſunt habendi in conſideratione. ibid. 2

Euentus alicuius rei fruſtrà ſpectatur, cuius effectus nihil operatur. ibid. 3

Ex. Hæc dictio de ſui propria, vera & regulari ſignificatione denotat cauſam immediatam, & proximam. 686.1. vbi vſque ad 7. multipliciter ampliat. Aliquando tamen ratione materiæ, & ad euitandam contrarietatem, vel abſonum intellectum, non denotat cauſam immediatam, ſed potiùs mediatam, vel remotam. ibid. 8. Naturalitatem exigit, nec eſt ciuili contenta. 687.9. Separatiua eſt, & extrinſecitatem denotat. ibid. 11

Examen cum ſynodalibus examinatoribus, quod pro forma requiratur, operatur clauſ. Si per diligentem examinationem, &c. 517.8

Examinatus, & approbatus ſemel ad vnum beneficium non ampliùs examinatur ad aliud ſimile. 503.7

Examinatus coram ordinario, ſynodalibus examinatoribus adhibitis, & idoneus repertus ad certam Parochialem, ad eandem examinari non debet etiam ſtante clauſ. Si per diligentem examinationem, &c. ibid. 3

Examinatus ſemel iterum examen ſubire non tenetur. ibidem 4

Ex animo facere. Ideſt ex voluntate, non fictè, vel coactè. 687.11

Exceptio facilior eſt quàm actio, & ideo regulariter qui poteſt agere, multo magis poteſt excipere. 55.1

Exceptio repellit eundem quem de Iure tenet actio. ibidem 3

Exceptio firmat regulam in contrarium. ibid. 4. niſi alia interpretatio dari poſſet. ibid. 5

Exceptio debet eſſe de regula. ibid. 6

Exceptio declarat regulam, ſed tamen non ampliat vt comprehendat ea, quæ non ſunt de genere regulæ. 56.7

Exceptio vbi non reperitur poſita, non eſt à regula recedendum. ibid. 8

Exceptio nulla obiici poteſt facta mentione plenitudinis poteſtatis. 598.22

Exceptionem excludit dict. Omninò. 734.17

Exceptionem prouenientem ex natura actus, & ſubiecta materia, excludit dict. Liberè. 757.23

Exceptiones omnes nullitatis ſi remoueantur ſtatuto, vel partium conuentione, an remota cenſeantur declaratoria fori incompetentis, oſtenditur. 490.13

Exceptio non continetur appellatione actionis. 553.8

Exceptionem ad regulam importat dict. Dumtamen. 677.6

Exceptiones omnes, quæ competunt contra principalem contractum, competunt etiam contra conſtitutum. 381.31

Exceptionem & regulam eſſe in contrarium denotat dict. Vix. 810.5

Exceptionem metus excludit dict. Sponte. 795.4

Exceptionibus omnibus facientibus in fauorem renunciantis vt renunciatum cenſeatur, operatur clauſ. Renuntians, &c. 498.2

Exceptionem omnem, & defenſionem excludit clauſ. Sine aliqua exceptione. 506.1

Exceptionem eorum, quæ ſunt conceſſa, inducit clauſ. Saluo, & reſeruato, &c. 496.17

Exceptio nullitatis, vel vitij aliunde, & extrinſecus quàm ex ventre proueniens, non retardat ſolutionem penſionis ſtante clauſula, Sine retardatione ſolutionis penſionis. 515.29

Exceptionem à regula ponit dict. Niſi. 726.14

Exceptionibus peremptoriis renunciare non poteſt procurator cum libera, &c. quamuis poſſit dilatoriis. 387.35

Exceptiones de iure tertij non admittit clauſ. Sola facti veritate inſpecta. 524.10

Exceptionem à regula præcedenti denotat dict. Saluo, &c. 783.4

Exceptionem & regulam eſſe in contrarium, denotat dict. Plerumque. 744.5

Exceptiones legitimas non tollit clauſ. Sine aliqua exceptione, &c. 306.2

Exceptiones friuolæ, non autem rationabiles per clauſul. Sine aliqua exceptione, &c. videntur repulſæ. ibid. 3

Exceptiones omnes quando tolluntur in ſtatutis, aut conſtitutionibus, tunc non ſolùm friuolæ, ſed etiam legitimæ ſublatæ dicuntur. ibid. 4

Exceptiones quæ reſultant ex eadem ſcriptura vbi clauſul. Sine aliqua exceptione, &c. eſt ſcripta, non cenſentur ſub illa comprehenſæ, etiam ſi altiorem indaginem requirerent. ibid. 5

Exceptiones ortas ex ipſomet inſtrumento, & ex eodem fonte apponere poteſt debitor, etiamſi promiſiſſet ſoluere omni moleſtia, & exceptione remota. ibidem 6

Exceptiones prouenientes ex natura rei non cenſentur comprehenſæ ſub clauſul. Sine aliqua exceptione. 507.9

Exceptiones non apponendas ſi pars apponeret, & di cuti patiatur ſuper qualitatibus, & releuantia i larum, tunc faciunt præiudicium etiam ſtante clauſ. Sine aliqua exceptione, &c. ac ſi nihil fuiſſet promiſſum. ibid 9
Exceptiua eſt dict. Tantùm, & limitat, reſtringit ac excludit ſicut dict. Tantummodò. 801
Exceptiua eſt dict. Præterquam, & importat contrarium e us quod in regula continetur. 753.2
Exceptiua ad regulam eſt dict. Dum tamen. 676.8
Exceptiua eſt de ſui natura dict. Niſi, & in effectu aduerſatur præcedentibus. 26.2
Exceptiua eſt dict. Citra. 662.5
Exceptus caſus firmat regulam in contrarium. 2 .10
Excipiens de excommunicatione tenetur exprimere ſpeciem illios. 197.4
Excipiens actorem eſſe repellendum omni meliori modo, &c. habet intentum ſi actor audiri non debet, licet non repellit. 459.30
Ex certa ſcientia. Hæc clauſul. idem operatur quod clauſ. De plenitudine poteſtatis. Non obſtante. Motu proprio Pro expreſſis habentes. 414.1.& ſeqq.
Confirmat actum nullum, & inualidum. 415.6
Operatur, quòd in diſpoſitione, cui apponitur, non requiritur partis citatio. ibid.8
Facit vt cauſa in Principe præſumatur. ibid.9
Vt non liceat dubitare de eo quod princeps aſſeruit. ibidem, 10
Vt valeat delegatio facta non exiſtenti in dignitate. ibidem, 11
Vt operetur quod contraria cenſeatur ſublata abſque alia derogatione, vel clauſ. Non obſtante. ibid.12
Vt id quod confirmatur, & non eſt ſolemne, reddatur ſolemne. ibid.13
Vt conceſſio à Principe facta non extinguatur morte concedentis. ibid.14
Operatur validitatem, & ſanationem etiam circa defectum intrinſecum quando eſt cum alia clauſ. De plenitudine poteſtatis. ibid.15
Vt tollat omne iuris obſtaculum. ibid.17
Operatur præſumptionem informationis in Principe. 416.18
Habet vim nouæ conceſſionis poſita in confirmatione, dummodò conſtet quod Papa habuerit plenam notitiam. ibid.19
Operatur vt Princeps cenſeatur diſpenſare cum impetrante ſuper inhabilitare. 21
Vt nullus audiatur contra factum Principis ex certa ſcientia. ibid.22
Vt in alienationis contractu adhibita faciat ceſſare remedium l. 2. C. de reſcind. vendit. ibid.24
Tollit omnem erroris præſumptionem. ibid.25
Operatur donationem obligantis ſe abſque cauſa. ibidem. 6
Præcludit viam vlteriori cognitioni, & facit præſumere quòd Papa voluerit vti plenitudine poteſtatis. ibid.28
Ex certa ſcientia. Hæc clauſ. non operatur in tertij præiudicium. ibidem 26. Et quando nulla præceſſit cauſæ cognitio. ibidem 33. In iis, quæ in facto conſiſtunt, & in quibus Princeps non præſumitur habuiſſe notitiam. ibidem 34. Et vbi in Principe deficit poteſtas. ibidem 35. Vbi adeſt duplex defectus 417. 37 quando apponitur ſuper negotio, de quo Princeps non habet notitiam. ibidem 38. In iis, quæ Princeps non poteſt ſtatuere contra æquitatem naturalem. ibidem 39 Vbi conſtat de errore. ibidem 40. quando conſtat rem aliter ſe habere. ibidem 41. non ſupplet erroneam & falſam informationem. ibidem 42. non purgat falſitatem narratorum. ibidem 43. non impedit app [illegible] ibid.46 Non operatur quando Princeps aliquid concedit ad inſtanciam partis. ibidem 47. nec parte abſente quæ nec contradixit, maxime quando fuit adhibita ſine cauſæ cognitione. ibidem 48. nec in præiudicium concedentis quoad non expreſſa. ibidem 49. non tollit vitium ſubreptionis. ibidem 50. nec operatur in diſpoſitionibus ſine cauſa factis. ibidem 51. nec [illegible] poſterior diſpenſatio non facta prioris mentione maximè ſit ſubreptitia. 418. 5 . nec quando eſt ex dolo, ad gratiam. [illegible], nunquam ſupplet dolum partis impetrantis [illegible] ibid. 56
Ex [illegible] ad te [illegible] inducit incluſionem poſt tempus. [illegible].4
Excluſionem [illegible] dict. Poſtea. 748.4
Excluſionem [illegible] importat dict. N [illegible] [illegible]4.2
Excl [illegible] ratem, cui adiungitur, & alia includere eſt in natura [illegible] 28. 64 .11
Excludit dict. Prorſus, omnia & ſingula, quæ in contrarium excogitari poſſunt. 7 9.1
Excludit dictio, Ex tunc, diem, a quo vt non computetur. 681.6
Excluſiua eſt dict. Dumtaxat omnium aliorum caſuum, & omnium perſonarum præter expreſſas. 677.4
Non tamen eſt excluſiua eorum, quæ ſunt de natura eorum, quæ veniunt de conſuetudine contractus. ibid.6.7
Excluſiua eſt alterius rei dict. Ipſe. 707.7
Excluſiua eſt omnium aliorum dict. Solus. 794.6
Excluſiua non eſt dict. Salt m. [illegible] natura. 781.4
Excluſiua eſt dict. Ex propoſita dict. 657.14
Excluſiua eſt dict. Leuitus, & in nuna reiicit. 736.4
Excluſiua aliquando non eſt penitus omnium dict. Niſi. 725.2
Excluſiua aliorum caſuum præter nominatos eſt dict. Niſi. 726.4
Excluſiua an & quando ſit dict. Vltra, oſtenditur. 810.2
Excluſiua quando ſit dict. Tunc, oſtenditur. 804.8
Excluſiue ponitur dict. A. 641. 1. quando ſcilicet appareat ex iuribus legem velle ſtare excluſiue. 642.7
Vel quando ſtatuti diſpoſitio eſt odioſa, ſecus quando eſt fauorabilis. ibid.3
Excluſiue ſtat dict. Poſt, quando apponitur in diſpoſitione in qua tempus, vel terminus ſtatuitur. 747.2
Excluſiue quando ponitur dict. Alias. 646.5
Excommunicatio lata poſt appellationem vt teneat, operatur clauſ. Appellatione remota. 161.13
Excommunicatio ſi feratur ſub clauſ. Ex nunc prout ex tunc, an ſit canon latæ ſententiæ, vel ferendæ remiſſiue. 426.13
Excommunicationis appellatione ſi a iure, vel ab homine proferatur, venit maior. 197.2
Niſi agatur de materia concernente præiudicium tertij; vel quando verbum, excommunicatio, profertur in exceptione excommunicationis. ibid.2.3
Excommunicatus non ſpecificè nominatus in admiſſione ad abſolutionem a cenſuris vigore clauſul. Omneſque alios, &c. poteſt petere abſolutionem ſi habeat intereſſe in cauſa. 457.5
Executio facta pendente appellatione, vel intra terminum ad appellandum per executorem, ſtante clauſ Dummodò tempore datæ, &c. eſt nulla, & attentata. 404 13
Executionem paratam habet obligatio Cameralis probata per ſcripturam, non autem per teſtes. 512.3
Executio litterarum Apoſtolicarum non retardatur per appellationem à ſententia mixti executoris, cum clauſ. Amato, &c. quando in beneficialibus gratia legitima eſt iuſtificata, & litteræ non ſunt expeditæ ſub intuitione. 358 10
Executio datur manu Regia ſine actione in iis in quibus dictat ratio natural 16
Executionem iam factam non reuocat clauſ. Patito Breui arbitrio Rotæ 465.25
Executionem denotat verbum, Si. 793.1
Executioni ne locus ſit, ſufficit quod detegatur mandatum iniuſtum eſſe ex nouiter deductis. 520.9
Executio iam facta non poteſt reuocari vigore clauſ. Arbitrio Rotæ. 363.16
Executionem non impedit in obligatione Camerali dict. Priùs, quoad liquida. 754.4
Executio poteſt fieri etiam contra tertium, qui acquiſiuit lite pendente, vigore clauſul. Sine præiudicio legitimæ executionis. 510 1
Executionem importat verbum, Volo, adiunctum cum infinitiuo. 814.13
Executionis beneficio renunciatum cenſetur per clauſ. Renunciaris, &c. 492.7
Executionem validam, non verò inualidam præſeruat clauſul. Sine præiudicio legitimæ executionis. 510.5
Executionem paratam habet dict. Illicitò, & non requirit aliam condemnationem. 696.4
Executionem vt ſuſpendat ſolum donec de iuſtitia ſententiæ exequendæ cognoſcatur, operatur clauſ. Si quid exequendum. 520.2
Executiuæ clauſulæ non ampliant, nec alterant, aut mutant principalem diſpoſitionem, etiamſi maneret ſuperfluæ, ſi illam non ampliarent: intellige quando ſunt acceſſoriæ, ſecus ſi principales. 419.1.3.7
Executiuæ clauſulæ prolatæ à partibus diſponunt. ibid.5
Executiuæ clauſulæ declarant diſpoſitionem. ibid.8
Executiuæ clauſulæ dicantur. ibid.9
Executione proceditur ex eiſdem actis ſtante commiſſione, conſtito de iuſtitia mandati. 520.12
Executor debet cognoſcere de colore tituli ſtante clauſ. Amato, &c. 557.4
Executor gratiæ cum clauſ. Amato, &c. habet ſolùm iuriſdictionem contra eos, qui de facto, & non de iure contradicunt, niſi dicatur. Sine vitio ſpolij, & attentatorum. ibidem 6.

Executorem mixtum facit clauſ. Amato, &c. appoſita in litteris beneficialibus, quando nulla res iudicata præceſſit, nec fuit negotium diſcuſſum. ibid.7

Executor merus cenſetur vbi ſimul cum clauſ. Amato &c. iuncta eſt illa, Citra vitium ſpolij, & attentatorum. 358.11

Executor quòd non poſſit ſubdelegare alteri, operatur clauſul. Vocatis vocandis. 339.17

Executores virtute clauſul. Contradictores, &c. poſſunt excommunicare contradicentes ſine cauſa de facto. 383.4

Executorem Apoſtol. ligat etiam decretum irritans. 392.11

Executorem de mero mixtum facit clauſul. Vocatis vocandis 538.5

Executor vt debeat aſſumere partes Iudicis ritè, rectéque procedere, facit clauſ. Conſtito. 375.9

Executor merus vt non ſumat informationem extraiudicialem non obſtat clauſ. Conſtito. ibid.10

Executorem non merum, ſed mixtum facit clauſ. Dummodò intruſus non ſit. 408.1

Executorem mixtum facit clauſ. Dummodò tempore datæ. 403.12

Executor mixtus vocatis vocandis debet adhibere cauſæ cognitionem iudicialem, ſeu aſſumere partes Iudicis, modò adſit legitimus contradictor. 538.10

Executor fit mixtus quando adeſt clauſul. In forma dignum. 424.8

Executorem mixtum facit clauſul. Conſtito de re iudicata exequatur. 377.3

Executorem mixtum facit clauſul. Sine præiudicio iurium alterius. 508.17

Exempla declarant regulam, & apertiunt. 59.1

Exempla non reſtringunt regulam. ibid.2

Exemplis non eſt iudicandum, ſed legibus, quando legibus conſtat quòd veritas eſt contra exemplum. ibid.3

Exemplationem inſtrumenti facere non poteſt procurator cum libera, &c. 386.22

Exemplatiue interdum ſumitur dict. Ita. 708.3

Exitus, acta probant. 56

Ex nunc. Hæc dictio eſt aduerbium præſentis temporis, & refertur ad tempus actus facti. 687.8

Ex nunc prout eſt tunc. Hæc clauſol. appoſita in reſcriptis Apoſt. eſt retrotractiua ad tempus datæ, & operatur vt reſcriptum retrotrahatur, veluti ſi actus à principio iure factus eſſet. 420. 2. In futurum relata infert actus in tempus ad quod refertur ibid.3. Appoſita in diſpoſitione conditionali non operatur retrotractionem, niſi iuſtificata conditione. ibid.4. Appoſita per Papam in collatione de vacanti non ſuſpendit gratiam, ſecus ſi de vacaturo. ibid.5. Operatur quòd vnum tempus videatur alteri ineſſe. ibid.6. Non eſt retrotractiua ad diem datæ in præiudicium Iuris alteri quæſiti medio tempore. ibid.8

Expectans habens gratiam ad Perſonatum, vel officium pertinens ad collationem Epiſcopi & Capituli communiter, vel diuiſum, non capit dignitatem poſtea vacantem, licèt collatio ſpectet ad Epiſcopum, & Capitulum. 192.2

Expectationem diuturnam denotat dict. Via. 810.4

Expectatiua de beneficio vacaturo comprehendit omnem vocandi modum. 307.5

Expellendus de proximo non habetur pro expulſo. 6.5

Expellatur. Hoc verbum an denotet latam ſententiam, oſtenditur. 688

Experientia omnium rerum eſt mater & magiſtra. 57

Experientia validum eſt argumentum. 387

Expenſæ factæ in iudicio attentatorum veniunt ſtante clauſul. Refectis expenſis. 491.6

Expenſæ factæ per reum in extractione inſtrumentorum veniunt ſtante clauſ. Refectis expenſis. ibid.7

Expenſæ non ſolum factæ in Rota ſed etiam in tribunalibus aliarum inſtantiarum, veniunt ex clauſ. Refectis expenſis. ibid.8

Expenſæ miniſtrantur ſecundùm qualitatem perſonæ. 197.7

Expenſæ non veniunt in contractibus appellatione damnorum. 180.5

Expenſæ ſtudij, & ad diſciplinam pertinentes quando veniant appellatione alimentorum. 160.6

Expenſæ non continentur ſub clauſ. Parito Breui. 465.23

Expenſas non comprehendit clauſ. Partito iudicato quando [illegible] eas vnas tantùm ſententia lata eſt. 461.9

Expenſarum in refectione veniunt fac[illegible] in act[illegible] & proceſſibus, ac inſtantiis de partibus [illegible] dummodò fuerint factæ in eadem cauſa. 491.5

Expenſarum in taxatione non erit habenda ratio illarum, quæ fa[illegible] [illegible] uetum an actis nullis. ibid.9

Expenſarum appellatione in diuiſione non veni[illegible] [illegible]æ, ſiue voluptuariæ. [illegible].1

Expenſarum appellatione an veniant damna & inte[illegible] [illegible]dem 3

Expenſarum appellatione non venit pretium, nec [illegible] principalis. ibid.6

Expenſarum omnium & quarumcunque appellatione damna, & intereſſe continentur. ibid.4

Expenſarum omnium & ſingularum appellatione veniunt ſolum expenſæ legitimæ, iuſtæ, & moderatæ. [illegible].5

Explicatiua, ſeu potiùs exemplificatiua eſt d[illegible] Velu[illegible] [illegible].8

Expoſitiua, & illatiua quandoque ex præce[illegible] [illegible] [illegible] Ita. [illegible]8.6

Expoſitiua eſt præcedentium ad mentem proferentis clauſul. Ita quod, &c. & regulat præcedentes diſpoſitiones. 432.1

Expoſitiuè pro. Id eſt, accipitur etiam [illegible]ct. Aut. 657.8

Ex poſt. Hæc dictio referri poteſt etiam ad longum interuallum. 688

Expreſſa non comprehendit clauſ. Dummodò licita, & honeſta ſunt, poſita in confirmatione. 459.3

Expreſſio clauſulæ quæ ſubintelligitur à Iure non dat nouam formam mandato, nec facit actum conditionalem. 431.6

Expreſſionis ſpecialis, & indiuiduæ habet vim clauſ. Omnia & ſingula, &c. [illegible]1.5

Expreſſio eius quod tacitè ineſt nihil operatur, & non dat nouam formam, nec facit actum conditionalem. 58.13

Expreſſio certa vbi pro forma requiritur, non operatur clauſul. Omni meliori modo, &c 460.6n

Expreſſionis ſpecialis, & indiuiduæ cum omnibus ſuis qualitatibus habet vim clauſul. Pro expreſſis habentes, &c. 468.2

Expreſſio vnius cauſæ, vel ſpeciei in reſcripto ne dum non includit aliam, ſed imò excludit. 80.7

Expreſſionem ſpecificam litis operatur clauſul. Pro expreſſis, quando dicitur, Cuius litis ſtatutum, &c. 468.4

Expreſſionem ita operatur [illegible]lauſ[illegible]l. [illegible]n expreſſis, vt non admittatur aliquis ad allegandum, vel probandum contrarium. ibid.4

Expreſſionis ſpecialis, & indiuiduæ [illegible]im habet clauſul. Quorum tenores, &c. eorum omnium ad quæ relata [illegible]ſt. 485.4. non ſolùm cum gratia, ſeu priuilegium conceditur. Motu proprio, verùm etiam ſi fiat ad inſtantiam partis. 486.8

Expreſſi, & taciti idem eſt iudicium, niſi ageretur de annullando actum. 141 4

Expreſſum vbi requiritur non ſufficit tacitum, neq[illegible] [illegible]ſumptum. [illegible]1

Expreſſi maior eſt vis quàm taciti. [illegible]2

Expreſſum facit ceſſare tacitum. [illegible]3

Expreſſum dicitur quod ſub expreſſo continetur, [illegible] expreſſo infertur. [illegible]5

Expreſſum dicitur quod ex natura verborum includitur [illegible]dem 7

Expreſſum dicitur quod continetur ex vi verborum. 5[illegible]

Expreſſum cenſetur propriè, & totaliter, quod per rela[illegible] [illegible]m exprimitur. ibid.9

Expreſſum dicitur quod ſubintelligitur à Iure. [illegible]d.10

Expreſſum dicitur quod ex mente, & coniecturis nec[illegible] [illegible]ariò colligitur. ibid.11

Expreſſum cenſetur quod virtualiter ineſt. ibid.[illegible]2

Expreſſum dicitur quod ſub ratione comprehenditur. [illegible]3

Expreſſo vitiato vitiatur tacitum in eo comprehenſum. [illegible]dem 14

Expreſſi vim habet clauſul. Omni meliori modo &c. 459.38

Extenſio nulla etiam fit quando dictum fuerit [illegible] [illegible]ne & eo caſu, & non aliter, nec alio modo. 536.8

Extenſio regulariter fit de vno [illegible] ad aliud. 14[illegible]

Extenſionem, quæ fit ex [illegible] mente teſtatoris ad caſum qui ſit ſimilis expreſſo impedit clauſul. Tunc & eo caſu. 556.3

Extenſione indiget clauſula cætera. 365.2

Extenſio antequam fiat Iudice authorante, clauſula cætera non debet haberi pro cætera. ibid.3

Extenſionem non patitur clauſula cætera in contractibus de neceſſitate requirentibus ſcripturam. 366.12

Extenſio fit in odioſis, & pœnalibus exorbitantibus quando agitur de ſalute animæ. [illegible].4

Extenſionem ad non expreſſa impedit [illegible]ict. Tantum. [illegible].5

Extenſio priuilegij, beneficij ſeu exemptionis non fit ad augmentum ſuperuenientis [illegible] ſi tendat in tertij præi[illegible]icium. 22

Extenſio fit regulariter de [illegible]n æquiparato ad aliud. [illegible]

Extenſio in æquiparatis vt fiat debet eſſe æquiparatio [illegible] falſe. ibid.4

Extenſiua & implicatiua eſt dict. Etiam, illius, quod priùs non [illegible] dictum. 14.4
Extenſiuum eſt verbum, Poſſum, quod trahitur ad futura, habendo cauſam de præſenti. 740.6
Extra. Hæc dictio ex diametro aduerſatur dictioni Infra, & importat remotionem & ſeparationem, & denotat [illegible] oris, ſed tamen interpoſito interuallo. 688.1 & ſeq.
Extranei vt dicantur comprehenſi, & op[illegible] claus. Et quibus dederit, poſita in contractu non tranſ[illegible]otio ad extraneos. 412.3
Extrema omnia ſunt vitioſa, & ex duobus contrariis [illegible] medium optimum. 58.2
Extrema habilia poſſe coniungi impedit medium inhabile. ibid.3
Extrema ſua includere ſolet dict. Infra, & excludere ea, quæ ſunt extra. [illegible].3
Extrema inter duo quando ponitur dict. Citra, non includit aliquid quod ſit extra illa duo extrema. 66.3
Extremitatem, & cohærentiam ſubiecti importat [illegible], ve tempus currat de momento enunciato ad momentum. 692.1
Extrinſecitatem denotat dict. Ex. 687.1.
Extrinſecus. Hoc aduerbium contrarium habet, Intrinſecus. 689.1
Ex tunc. Hæc dictio extremitatem temporis ſignificat, & denotat vltimum temporis implementum. 688.1
Excludit diem a quo vt non computetur. ibid.6.
Habet vim latæ ſententiæ, vt ex tunc excommunicatio incurratur. ibid.7
Quando apponitur in actu conditionali operatur à die adimplementi conditionis, non autem à die prolationis verborum. ibid.8
Ex tunc cum fuerit clericali charactere inſignitus. Hæc clauſ. appoſita in tranſlatione facta in laicum operatur vt transferens licite exigat penſionem vſque in diem initiationis. 421.15

F

FAcere per ſe v[illegible]detur qui per alium facit. 59.1. niſi in iis, quæ requirunt [illegible] perſonale, vel in quibus eſt electa induſtria perſonæ. ibid.2
Facere non dicitur qui cauſam ad finem non perduxit, vel inutiliter fecit. ibid.3
Facile. Hæc dictio præter eius vulgatam ſignificationem interdum vſurpatur pro, ſine controuerſia. 689.1
Facilè tolluntur ea, quæ iure ſpeciali, quam quæ iure communi valent. 44.6
Facta ad demonſtrandum animum ſunt validiora quam verba. 19.3
Facta rei appellatione [illegible]. 293.8
Facta de plenitudine pote[illegible] cuntur per alluſionem fieri de plenitudine poteſtatis. 598
Facta ſunt ſui natura incerta. 62.18
Facta multa tenent, quæ à principio fieri prohibentur. ibid.30
Facta pro infectis haberi non poſſunt, 63.34.
Facta de facto etiam de facto ſunt reuocanda. ibid.35
Factum legitimè retractari non debet, niſi caſus eueniat in quo [illegible] inchoari non poſſet. 63.38
Factum nudum, & ſola detentio conſideratur in manutentione. 502.10
Factum & modum concernit dict. Legitimè. 713.1
Factum legitimè cenſetur factum ordine iuris ſeruato. ibid.2
Facti proprij ignorantia excuſat quando factum eſt antiquum in quo ſit veriſimilis ob[illegible]io. 76.3
Factum quando eſt intricatum, & obſcurum, ignorantia illius etiam proprij excuſat. ibid.4
Facti narratio non facit ius. 60.7
Factum incertum non poteſt expectare conſilium certum. [illegible] dem.5
Facto non minus quàm verbo conſenſus elicitur, & ratificatio. ibid.6
[illegible] plus eſt al[illegible] ratificare, quàm verbo. ib[illegible]
[illegible]m vbi [illegible] 6 [illegible]
[illegible] non dicitur [illegible] quid ſupereſt ad agendum. [illegible]
[illegible] quod non [illegible]rat fa[illegible]um. ibid.14
Factum [illegible] quod del[illegible] ſeri. [illegible]
Factum quod non tele[illegible] non debet. [illegible]
Factum non reputatur id, quod non habuit effectum, [illegible] 18
Factum con[illegible] pro [illegible]cto habetur. ibid.19
Factum v[illegible] non [illegible] nocere. ibid.21
Factum proprium nemo [illegible]gnare poteſt. ibid.23
Factum Iudicis reputatur [illegible] partis. 62.29
Factum præſumitur quod [illegible] conſueuit. ibid.16

Factum non præſumitur niſi probetur. ibid.25
Factum legitimè ſeu iuſtè nullam pœnam meretur. ibid.29
Facultas per clau. M[illegible] quando expl[illegible] per obitum Papæ con[illegible] deſtituendi [illegible] 45.12
Facultas alicui conceſſa de conferendo [illegible] cum [illegible] Liber[illegible] non [illegible] ad [illegible] perſonatum. 716.13
Facultas transferendi penſionem intelligitur de prima dumtaxat. 35.6
Facultas transferendi penſionem non ſuit conſumpta per tranſlationem invalidam. [illegible]
Facultas transferendi penſionem nunc & pro tempore reſeruatas [illegible] non eſt reſtr[illegible] ad pen[illegible] tempore indulti reſeruatas. i[illegible] 8
Facultatem comparendi in abſolutam [illegible] confert claus. Compareat, &c. facitque terum voluntarium, non neceſſarium. 374.3
Facultatem capiendi propria auctoritate non importat clauſ. Ad habendum. 3[illegible].16
Facultatem habentes imponendi pœnas bannitis quocunque prætextu, vel occaſione non poſſunt imponere pœnam aliis non bannitis, etiam pro occaſione bannitorum. 732.10
Facultas corrigendi extinguitur per litis conteſtationem & libellus vſque ad litis conteſtationem emendari poteſt. 497.2
Facultatum appellatione vniuerſa continentur, ſicut v[illegible] mentio de [illegible] patrimonio, bonis, & ſimilibus. 19[illegible]
Falcem in meſſem alienam quis ponere non debet. 6[illegible]
Falcidia ad Trebellianicam, & è contra in iure admittitur argumentum. 327.8
Item à falcidia, & Trebellianica ad legitimam valet argumentum. ibid.9
Falſitas narratorum quando eſt detecta non operatur clauſ. Sublata, &c. 52.40
Falſitatem narratorum non ſupplet clauſ. Ex certa ſcientia. 417.43
Falſitatis imaginem habet non veriſimile. 249.5
Fama bona eſt theſaurus ineſtimabilis, & eſt maximum bonum. 63
Fama bona prodeſt multùm, & expurgat omnem ſuſpicionem. ibid.
Famæ probatio cum admonitionis ſufficit pro iuſtificatione clauſ. Dummodò remaneant oſſile pro Epiſcopo. 402.9
Famil. appellatione in dubio venit familia contentiuè, ſeu paſſiuè, comprehendendo omnes agnatos etiam tranſuerſales. 190.1
Famil[illegible] appellatione veniunt deſcendentes ſolum ab ipſo teſtato[illegible] autem tranſuerſales vbi co[illegible] u eſſe de familia actiue, [illegible] affectiue, & maxime ſi additum ſit pronomen [illegible] quod poſt [illegible]. ibid.2
Familia recta, & tranſuerſalis vbi vocata eſſet, intelligitur de tranſuerſali reſpectu ſuorum deſcendentium inter ſe. 199.3
Famil[illegible] appellatione tranſuerſales de familia veniunt, quando [illegible] diſpoſitio facta ad fauorem familiæ non poteſt verif[illegible] de[illegible] endentibus. [illegible]
Familiæ appellatione tranſuerſales veniunt, quando vocatio eſſet facta expreſſo nomine illius. ibid. 5. vel quando teſtator habuit rationem ipſius familiæ non perſonarum. ibid. 6. vel quando teſtator prius vocaſſet deſcendentes, & in defectu deſcendentium vocaſſet proximiores de familia, ibid.7. & quando eſſet vocata familia, & agnatio. 1[illegible].8
Familiæ appellatione comprehenduntur fœminæ, etiamſi dicatur quòd bona remaneant in familia. ibid. 14. & ſeqq. latè tractatur an & quando fœminæ veniant appellatione familiæ.
Familiæ appellatione latè ſumpto vocabulo veniunt omnes, qui fuerunt eadem arma, & inſignia. 201.34
Familiæ appellatione in prohibitione alienationis non comprehenduntur extantes vltra quartum gradum, niſi facta ſit per verba præciſa, & vniuerſalia. ibid. 6
Famil[illegible] appellatione in teſtamento quando plures ſunt familiæ eiuſdem cognominis, venit illa de quo ipſe teſtator natus eſt. ibid.37
Famil[illegible] dicitur eſſe de ſtirpe & ſanguine ill[illegible] fami[illegible] eſt. [illegible].38
Famil[illegible] teſtatoris continetur appellatione nomi[illegible] 2[illegible].3
Familiæ [illegible] appellatione comprehenduntur domeſtici omnes, & in ſeruitio exiſtentes, ſi habitant in eadem domo 201.1
Familiæ eiuſdem appellatione pro qua fœmarius, vel molendinarius ſe obligauit, venit illa, quæ in eadem manſione, vel in eadem claue viuit. ibid.1

Familiæ appellatione in legato illi relicto comprehenditur ille, qui teſtatori inſeruiebat in officio cuſtodis viridarij. ibid.3
Familiarium appellatione qui verè, & propriè veniant, & quid in introductio oſtenditur. 2.2.1
Familiarium appellatione vbi teſtator reliquit fideicommiſſum ſuis familiaribus, veniunt ij, quos teſtator circa [illegible], & ſui cultus gratia tenebat continuos commenſales domi ſuæ. ibid.2
Familiares Papæ qui dicantur oſtenditur. ibid.4
Familiarium Papæ appellatione veniunt Cardinales. ibid.6
Familiarium Epiſcopi appellatione ad Ordines accipiendos veniunt ill[illegible], qui per triennium cum Epiſcopo fuerint commorati, & præſentes inſeruierint. ibid.5
Famulorum appellatione vbicumque ſit legatum à teſtatore [illegible] continentur tantùm famuli tempore teſtamenti. 203.1
Famulorum appellatione in priuile[illegible]ijs veniunt famuli futuri, ac proinde priuilegium conceſſum pro ſe, & famulis, ad ipſos extenditur. ibid.2
Famuli etiam ſtantes cum aliquo veniunt appellatione habitatorum. 255.5
Farina & vinum rei appellatione continentur. 295.6
Farina non continetur appellatione frumenti in legato de eo facto. 251.4
Farinam creditori præſtare non poteſt frumenti debitor. ibid.5
Faſcia continentur appellatione veſtium. 308.3
Fateri non videtur excipiens ea, quæ in exceptione includuntur quoad fundandam intentionem actoris. 56.9
Fauor publicus præfertur priuato. 64.3
Fauores ſunt ampliandi. 4
Fauor in dubio potius eſt conſiderandus quam odium. 112.6
Fauore quod conceditur, non retorquetur in odium. 64.1
Fauori ſuo quilibet renunciare poteſt. ibid.2
Feriæ ruſticis conſtitutæ derogatum per clauſ. Sola facti veritate inſpecta. 524.19
Ferè. Hæc dictio eſt diminutiua, & non firmat in omnibus, ac imperfectionem denotat, ponitur quandoque comparatiuè, & non ſemel electiuè. 689. & ſeqq.
Feudum ex pacto, & prouidentia inducit clauſ. Pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus, in conceſſione feudi oppoſita. 4-5.8
Feudi propria natura eſt vt ad hæredes extraneos, ſeu fœminas non tranſeat. ibid.1
Feudum poſteritati conceſſum reſtringitur ad maſculos per virilem ſexum deſcendentes. 282.4
Feudum omninò alienabile ſignificat clauſ. Et quibus dederit, dummodò tamen Ius commune minùs lædatur. 412.2
Feudi in conceſſione operatur clauſ. Et quibus dederit, quòd in alienatione nouus omninò conſenſus non requiratur. ibid.5
Feudum non venit bonorum appellatione in generali ſermone. 168.12
Feuda hæreditaria veniunt bonorum matrimonialium nomine. ibid.13
Feudo ad maioratum, ſeu primogenituram conſic[illegible] poteſt argumentum quando id, quod in feudis deciditur, Iuri communis regulis non repugnat. 327.8
Item à feudo ad emphyteuſim valet argumentum, quando datur eadem ratio, & Iuris regulæ non repugnant. 318.2
Item à feudo ad Regnum. ibid.3
Item à feudo ad officium. ibid.4
Item à feudo ad Iuſpatronatus quoad modum ſuccedendi. ibid.5
Item à feudo ad fideicommiſſum. ibid.6
Item à feudo ad vltimas voluntates. ibid.7
Fictio idem operatur quod veritas, & tantùm operatur in caſu ficto, quantum veritas in caſu vero. 64.1
[illegible]ctio iuris naturam imitatur in quantum poteſt. ibid.5
[illegible]io ceſſat vbi veritas habere locum poteſt. ibid.6
[illegible]ionem denotat verbum Creditur. 665.3
[illegible]em importat dictio Ac ſi. 643.1
[illegible]nem quandoque importat verbum Intelligitur. 702.2
F[illegible]onem importat dict. Quodammodo. 773.2
Fictionem, & fraudem tol[illegible] Cum effectu. 668.20
Fictionem inducit verbum, Videtur. 8[illegible]9.2
Fideicommiſſaria adiecta di[illegible] Suns, quos demonſtret, remiſſiuè. 799.5
Fideicommiſſarius, vt poſſit apprehendere rem abſque conſenſu hæred[illegible] petatur dict. Liberè. 17.19
Fideicommi[illegible]um quando eſſet relictum pro conſeruati[illegible]ne bonorum in agnatione, tunc fœminæ non veniunt appellatione con[illegible]. 177.7
Fideicommiſſum qua[illegible] tacitè vel expre[illegible] relictum pro conſeruandis bonis in agnatione, fœminæ ſunt excluſiuæ. [illegible]1
Fideicommiſſum quando eſſet relictum [illegible], eius tamen tunc viuentis contemplatione, tunc d[illegible] aeratis poſt mortem teſtatoris. [illegible].8
Fideicommiſſum relictum fratribus non extenditur ad [illegible]tes. [illegible]
Fideicommiſſum quando importat verbum Deo [illegible] 974.6
Fideicommiſſo iuncta clauſ. Tunc, & eo caſu, operatur vt [illegible] ſtringatur diſpoſitio ad caſum expreſſum. [illegible]
Fideicommiſſum ampliat, & non reſtringit di[illegible]. Ita q[illegible]d. 71 3
Fideicommiſſum importat verbum, Volo, ſi iungatur verbis obliquis, directam verò ſubſtitutionem ſi verbis di[illegible], aut communibus. 81[illegible]6
Fideicommiſſum innuit verbum Volo, iunctum cum [illegible]ctis, ſi ſine liberis, aut hæ[illegible]bus deceſſerit. [illegible]
Fideicommiſſi, ſeu alterius Iuris renunciationem in executiuis non inducit clauſ. Ad habendum. 354.21
Fideicommiſſi remiſſionem in diuiſione inducit clauſ. Ad habendum, quando eſt in pace diſpoſitiua. ibid.17
Fideicommiſſum vniuerſale importat verbum, Legato, tanquam obliquum adiectum hæreditati, ſiue alius ſit hæres inſt[illegible]us, ſiue non. 7[illegible]6.4
Fideicommiſſum perpetuum inducit dict. In infin[illegible]um, poſita in ſubſtitutione facta in omnes deſcendentes. [illegible].6
Fideicommiſſum nouum non inducunt verba. In perpetuum, & infinitum, quando ſunt poſita relatiuè. ibid.8
Fideicommiſſum vt reſoluet abſolutum, multum operatur dict. Semper. 7[illegible].7
Fid[illegible]icommiſſo ad Regnum, vel aliam ſucceſſionem de[illegible] ex cauſa neceſſaria valet argumentum. [illegible]2
Item à fideicommiſſo ad feudum. [illegible]id.2
Item à fideicommiſſo ad maioratum. [illegible]id.3
Fideiuſſor vnus ſoluendo totum an habeat recurſum contra alium confideiuſſorem, remiſſiuè. 43[illegible]8
Fideiuſſores quando plures ſunt dati in ſolidum quilibet eorum tenetur ad ſolutionem totius debiti. [illegible]bid.6
Fideiuſſoris obligationem perpetuat dolus, & mora principalis. 18.5
Fideiuſſoris obligatio acceſſoria habet eandem naturam, & conditionem, quam pr[illegible]ipalis obligati[illegible]o. 4[illegible]5
Fideiuſſori obſtat clauſ. Sublata, &c. quando obſtat principali. 529.49
Fideiuſſor continetur debitoris appellatione in [illegible]acutis [illegible]8. 4
Fideiuſſori[illegible] idonei appellatione venit ille, qui habet ſta[illegible] ve[illegible] mobilia, quæ æquiualeant valori litis, de[illegible] [illegible], & quod ſit facilis ad conueniendum. [illegible]
Fides publica etiam hoſtibus eſt ſeruanda. [illegible]
Fidem fallere, & promiſſa non adimplere graue eſt. [illegible]
Fides non eſt ſeruanda frangenti fidem, etiamſi in[illegible] iuramentum, & quamuis in minimo fides deficiat. [illegible] & ſeqq.
Fidem quam faciant acta facta coram Iudice ſæculari [illegible]2 coram Iudice Eccleſiaſtico.
Filia nupta per nuptias deſinit eſſe de familia [illegible]. 201. 7
Filia nubendo familiæ patris imponit finem, & dicitur augere familiam viri. [illegible]d.18
Filia nubendo non dicitur de cognomine paterno. 1[illegible]19
Filiæ continentur appellatione filiorum. 111. 48. niſi teſtator oppoſuerit qualitatem filio vocato, quæ non conueniat fœminæ. 41[illegible]
Filius allegans turpitudinem patris non auditur. [illegible]
Filius ſi inſtituatur, & deſcendentes ex eo, tunc ven[illegible]dentes ordine ſucceſſiuo. 81.21
Filius ne patrem repræſentet, vel in eiu[illegible] operatur clauſ. Salua gradus prærogati[illegible] 495.4
Filius dicitur pati damnum ſi [illegible] hæreditate paterna, vel materna. 18[illegible]
Filij nati ab vxorato, & ſoluta ex damnato coitu procreati non ſunt. 2
Filij nati ex conſanguinea, vxorata, moniali, & clerico dicuntur ex punibili, & damnato co[illegible]itu procreati. [illegible]4
Filij ſimpliciter ſpurij matri non [illegible]uſti ſunt [illegible] & è contra, non ita ſi ex damnato coitu ſunt procreati. ibid.6
Filij hæredes, vel fil[illegible] & hæredes ſi vocati ſint an requiratur quòd effectu ſint hæredes remiſſiuè. [illegible]9
Filij, nepotes, ac pronepotes, & [illegible]entes omnes continentur appellatione ſobo[illegible]is. 2[illegible]8
Fi[illegible] clericorum de modo & [illegible] a p[illegible] non [illegible]cantur. 4[illegible]5
Fi[illegible] Poſiti [illegible]b conditione [illegible]icantur d[illegible] poſitiue vocati operatur clauſ. Omni meliori modo, &c. 4[illegible]50
Filij in fideicommiſſis veniunt appellatione agnatoru[illegible]

Fi[illegible]orum

Filiorum appellatione non venit poſthumus, niſi ex iudiciis appareat teſtatorem de eo etiam ſenſiſſe. 206.8
Filiorum appellatione in fideicommiſſo puro, vel in diem certum relicto veniunt ſolum nati tempore teſtamenti, vel mortis teſtatoris, non autem poſt, niſi ex aliquibus coniecturis colligi poſſit teſtatorem ſenſiſſe & de naſcituris poſt eius mortem, vel aliquando teſtator vocaſſet filios alicuius, qui teſtamenti tempore filios non habebat, vel in numero plurali vocaſſet filios illius, qui vnum tantum filium habebat, vel quando diſpoſitio eſſet concepta verbis vniuerſalibus, quia tunc etiam poſt teſtatoris mortem nati, & concepti veniunt. ibid.3. & ſeqq.
Filiorum appellatione in fideicommiſſo relicto in diem, vel ſub conditione, veniunt nati etiam poſt mortem teſtatoris, dummodo intra tempus purificatæ conditionis naſcantur. 207.9
Etiam quòd eſſent concepti tempore euenientis conditionis, licet poſtea naſcantur. ibid.10
Et quamuis teſtator vocaſſet filios per pronomina, meos, vel ſuos. ibid.11
Filiorum, & hæredum appellatione veniunt [illegible] etiam non hæredes. ibid.12
Filiorum appellatione an & quando veniant ſoli legitimi, non autem ſpurij, aut etiam naturales, late ibidem, 13. & ſeqq.
Filiorum appellatione an & quando veniant fœminæ, oſtenditur late. 211.48.& ſeqq.
Filiorum appellatione tam in diſpoſitiuis, quam in conditionalibus non veniunt filij adoptiui, ac proinde in fideicommiſſis, & conditione ſi ſine liberis, non faciunt deficere conditionem. 214.75
Niſi aliqua appareret ſpecialis voluntatis coniectura, ex qua colligatur teſtatorem ex adoptiuis quoque ſentire voluiſſe. ibid.78
Filiorum appellatione non veniunt filij ſpirituales, ſcilicet ex ſacro fonte ſuſcepti, in fideicommiſſis, & ſubſtitutionibus, niſi ex verbis, aut mente teſtatoris id ſpecialiter colligatur. ibid.80
Filiorum appellatione in fideicommiſſis relictis filiis an & quando veniant legitimati, remiſſiuè. ibid.81
Filiorum appellatione an & quando veniat monaſterium ad excludendum ſubſtitutum, ſi grauatus ſub conditione, ſi ſine liberis deceſſerit, illud ingrediatur, late oſtenditur. 219.117. & ſeqq.
Filiorum Presbyterorum reſpectu ſolet apponi clauſ. Dummodo paternæ incontinentiæ imitator non ſit. 411.10
Filij quinque illius, qui ſe a mala excuſare intendunt debent eſſe legitimi. 210.45
Filij omnes veniunt in legum diſpoſitionibus quotieſcunque materia ſubiecta, & legis ratio, ac mens non repugnat. ibid.44
Filij, & nepotes ex alio filio quando extarent, tunc filius præferri debebit, & ſolùm cenſeretur vocatus nepos non extantibus filiis. 217.2
Filius alter teſtatoris ſi eſſet ſubſtitutus; ſuccedet ille in fideicommiſſo excluſo monaſterio, vbi grauatus profeſſus fuit. 523.42
Finis eſt primus in intentione, & vltimus in executione. 66.1
Finis actus eſt expectandus. ibid.3
Finis intelligi debet vt conueniat ſuo principio. ibid.6
Finem actus expoſcit dict. Ante, quando refertur ad actum, qui habet tractum ſucceſſiuum determinatum, & concurrit fauor debitoris. 654.6
Fines excedere dicitur, qui excedit qualitates mandati, etiam in modico. 99.5
Firmarum appellatione non continetur ripa. 256
Fiſcus, & Eccleſiæ æquiparantur. 329.8
[illegible] etiam quòd vales argumentum à fiſco ad Eccleſiam, [illegible] fiſco ad dotem.
Forum principalis in actionibus perſonalibus eſt domicilij in realibus verò eſt locus ille, vbi res, quæ vendicatur, ſita eſt. 257.3
Locus principalis in criminalibus eſt locus delicti. ibid.4
Locus delicti tanquam principalis debet attendi. ibid.5
Fœminæ, & deſcendentes ab eis veniunt appellatione progeniei. 288.13
Fœminæ veniunt appellatione parentum. 173.7
Fœmina ſi excludatur donec extent maſculi, excluſio non eſt perpetua, ſed temporalis. 675.11
Fœminæ & deſcendentes ab eis cenſentur vocatæ progenie vocata niſi vocatus voluiſſet conſulere agnationi. 285.4
Fœminæ an, & quando veniant appellatione proximiorum latè oſtenditur. 590.7.& ſeqq.
Fœminæ, & deſcendentes ab eis veniunt appellatione poſterorum, niſi communis vſus loquendi eſſet contrarius, vel adeſſet ſtatutum fœminas excludens ob maſculos & in primogenituris, & feudis. 285.3
Fœminam non refert dict. Ille, eo caſu quo maſculinum non concipit fœmininum. 19.8
Fœmina non comprehenditur appellatione generationis maſculinæ. 2[illegible]4
Fœminas non comprehendit clauſ. Omneſque alios &c. 455.10
Fœminam non comprehendit dict. Sui, in odioſis [illegible] irrationabili. [illegible]9.6
Fœminæ veniunt appellatione conſanguineorum, niſi [illegible] ſtatutis. [illegible]5
Fœminæ veniunt appellatione conſortium. ibid.5
Fœminæ veniunt appellatione cognatorum. 176.8
Fœminæ veniunt caſatæ appellatione, niſi in contrarium extent coniecturæ. 196.6
Fœminæ non veniunt appellatione cippi, quæ cippum, & agnationem conſeruare non poſſunt. 174.5
Fœminæ non veniunt attinentium appellatione quando tacitè, vel expreſsè teſtator habuit mentem conſeruandi bona in agnatione. 164.3
Fœmina dotata, quæ vigore ſtatuti nihil petere poteſt quouis modo de bonis paternis, poteſt ex aliqua cauſa, titulo, ſiue iure aliquid petere. [illegible].8
Fœminæ, & deſcendentes ab eis veniunt appellatione ſobolis. 299.8
Fœminæ veniunt appellatione ſtirpis. 302.3
Fœmina venit hæredis appellatione. 238.38
Fœminæ non veniunt ad fideicommiſſum relictum familiæ quando extat ſtatutum excluſiuum fœminarum. 500.20
Fœminæ non veniunt appellatione familiæ, quando ex communi vſu loquendi homines non ſolent ſentire quod illæ veniant. ibid.23
Fœmina nupta venit ad fideicommiſſum quod teſtator voluit remanere in familia. ibid.25
Fœminæ non veniunt appellatione familiæ quando teſtator expreſſit proprium nomen familiæ. ibid.27
Fœminæ, & deſcendentes ab eis omninò eſſent excluſi, vbi teſtator habuit ſenſum conſeruandi bona in familia. 240.19
Fœminæ veniunt appellatione domus, vel illorum de domo. 189.3
Fœminæ veniunt appellatione ſanguinis. 296.4
Fœmina in fideicommiſſis venit appellatione agnatorum. [illegible]7.4
Fœminæ veniunt appellatione ſororum. 304.3
Fœminæ non veniunt appellatione [illegible]iorum de lege Longobardorum. 214.73
Fœminæ non veniunt appellatione filiorum quando in ciuitate extat ſtatutum excluſiuum fœminarum. 212.90
Et quando teſtator fecit ſubſtitutionem pro agnationis conſeruatione. 213.61
Et quando teſtator diſcretiuè loquutus fuit de maſculis, & fœminis. ibid.62
Et quando extat ſtatutum quod verba teſtamentorum intelligantur ad litteram. ibid. 64
Et quando ex eo abſurdum, & plures impropietates ſequerentur. ibid.67.68
Et quando repugnat communis loquendi vſus. ibid.69
Et quando ex conſuetudine homines non ſolent bona illa relinquere fœminis, vel fœmina eſſet incapax bonorum. ibid.70.78
Fœmininum genus comprehendit dict. Aliquis. 640.11
Forenſis contrahens in loco, tenetur ſeruare ſolemnitatem loco. 48.2
Forma non poteſt per æquipollens adimpleri. 68.16
Forma legis omiſſa corruit actus. 17
Forma ſubſtantialis dat eſſe rei. 66.1
Forma in dubio præſumitur ſubſtantialis, non autem accidentalis. ibid.
Forma inducta quibus verbis dicatur, oſtenditur. 67.2
Forma in aliquo actu ſeruanda, ſi in illo deficiat actus eſt nullus. ibid.3. & ſeqq. vbi ampliatur, & limitatur multis modis.
Forma eſt de genere indiuiſibilium. ibid.14
Forma data circa modica & minima non vitiat ſi non ſeruatur. 102.4
Forma inducit clauſul. Dummodò accedat aſſenſus &c. 410.6
Formam in reſcriptis inducit dict. Ita tamen. 711.33
Formam, & ſolemnitatem inducit dict. Aliter. 649.8
Formæ clauſ. Refectis expenſis, non ſatisfit per fideiuſſorem præſtitum de illis reficiendis facta earum liquidatione. 491.[illegible]

Formam præciſam in ſententia nonnunquam importat d. l. prius, quando debitum eſt liquidum. 714.2
Formam inducit decretum irritans, qua non ſeruata actus ipſo iure corruit. 194.32
Formam omnem important verba, Quouis modo, omnibuſque modis ſecundum ſubiectam materiam, cui adiicitur. [illegible].4
Formam, & ſolemnitatem inducit dict. l. Alias. 646.2
Forma communicationis priuilegiorum attendenda. 356.10
Formam, & modum determinatum cum certis qualitatibus includit dict. Ita. 7[illegible].1
Formam quandoque importat dict. Niſi. 727.10
Forum fortis, & ſtatutis ligari paria ſunt. 62.1
Forum ſortiri, & conſuetudine ligari à pari procedunt. ibid.3
Forum vtrumque vbi concurrit in vna, eadémque perſona, attendendum eſt domicilium originis, & non habitationis. 187
Forus pœnitentialis non ſequitur naturam fori contentioſi. 329.2
Foro exteriori ad forum interius & è conuerſo valet argumentum. ibid.1
Forſan. Hæc dictio eſt nota dubitationis. 690.3
Aliquando importat veritatem. ibid.4
Nonnunquam ſtat aſſertiuè. ibid. 5. & in gratia ſtat augmentatiuè. ibid.8
Fort eſt nota dubitationis quando factum reſpicit. 690.1. quandoque eſt nota aſſertionis. ibidem 6. vbi referuntur exempla.
Fossæ, & aggeres veniunt vendito fundo. 2[illegible].1
Fratres S. Franciſci incapaces, ſi in teſtamento instituti ſunt cum clauſula codicillari, poſſunt habere vt vendat, & pretium pro neceſſitatibus conſequantur. 2.37
Fratres Cruciferi, Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis, S. Mariæ de Mercede, & Militiæ Ieſu Chriſti, participant de priuilegiis Mendicantium. 256.33. & ſeqq.
Fratres S. Hieronymi Hiſpaniarum, & de Piſis, & de Ieſulis participant de priuilegiis Mendicantium. ibid.3[illegible]
Fratres S. Spiritus in Saxia participant de priuileg[illegible] Mendicantium. ibid.28
Fratres quibus eſt conceſſa facultas tranſeundi ad non Mendicantes, ſi non inuenerint Mendicantes, qui eos vellent admittere, non ſatisfaciunt ſi apud Mendicantes olim ſtatutos non admittantur, niſi admitti quoque tenent apud denuò tales creatos. 255.[illegible]
Fratris appellatione propriè venit frater in primo gradu, non frater patruelis, vel frater conſobrinus, qui ſimpliciter non ſunt fratres, ſed ſecundum quid. 7[illegible]
Fratris appellatione in materia fauorabili venit etiam [illegible]trinus. ibid.3
Fratrum appellatione an & quando veniant ſorores, oſtenditur. ibid. & ſeqq.
Fratrum appellatione veniunt quandoque fil[illegible] fratrum. ibid.7
Fraus, & dolus nemini debet patrocinari. 68.5
Fraudem fraude repellere licet. 69.6
Frau[illegible] non eſt via aperienda. ibid.2
Frau[illegible]bus via quòd aperiatur non eſt curandum ſi principaliter hoc non fieret, ſed ſecundariò. ibid.3
Fraudibus vt occurratur, lex admittit latam interpretationem. 69.5
Fructuario ad emphyteutam validum eſt argumentum. 33.1
Fructus, qui percipiuntur ex re deducta in contractum reſtituendi ſunt domino, nec conditio exiſtat. 353.10
Fructus beneficij ſunt hypothecati pro penſione aſſignata ſuper illis. 698.7
Fructus rei ſuo nomine emptæ percipiens dicitur facto ratificare.
Fructus appellatione venit palea & fœnum. [illegible].3
Fructus appellatione veniunt arbores [illegible] & ſylua cædua. ibid.4
[illegible] appellatione veni[illegible] [illegible]ceanum. ibid.[illegible]
[illegible] appellatione nec [illegible], nec pret[illegible] in continetur. [illegible]4
Fructus pecudum appellatione continetur fœtus, lac, lana, [illegible], hœdi, & vituli. ibid.
F[illegible] veni[illegible] appellatione [illegible] [illegible]tum. [illegible]
[illegible] an [illegible]pel[illegible] [illegible] [illegible]
Fructus & [illegible] veniu[illegible] [illegible] damnatorum. 180.6
[illegible]s continentur [illegible] 2[illegible]
[illegible]us ante litte[illegible] A[illegible] [illegible] mala percepti ve[illegible] [illegible]
Fructus [illegible] Apoſt. [illegible]atorum, vel [illegible]ctorum [illegible] appellatione [illegible]orum. ibid.7

Fructus non continentur bonorum appellatione, etiam cum ſigno vniuerſali. 6[illegible].
Fructus omnes & diſtributiones [illegible] die obitus ſeu vacationis [illegible] to[illegible] 464.11
Fructus quando non ſunt liquidati ſtante [illegible] Breui, recurritur ad [illegible] naturam, & quomodo [illegible] 25
Fructus petens vigore clauſ. Parito Breui [illegible] nem probare tenetur. [illegible]7
Fructuum acquiſitionem operatur clauſ[illegible] [illegible] 11
Fructuum reſtitutionem operatur clau. P[illegible] to Breui. 464.
Fructuum [illegible]blatio non ſufficit ad pareu[illegible] n Br[illegible] cum eſſe[illegible] reſtituendi vt tollatur ſu[illegible] [illegible] ibid.14
Fructuum de perceptione quoad hunc effectum ſati[illegible] conſtare dicitur ex poſſeſſione [illegible] doceatur ſe [illegible] non percep[illegible] ab alio perceptos fu[illegible] 4[illegible]8
Fructuum tam maturorum quàm immaturorum omnes [illegible] veſtiunt appellatione red[illegible]tuum. [illegible]
Fructuum appellatione venit quod naſcitur, & [illegible] 329.1
Fructuum appellatione venit g[illegible]ans.
Fructuum appellatione [illegible] ſolum fructus naturales [illegible] et[illegible] in[illegible]duſtriales veniunt.
Fructuum appellatione veniunt penſiones domorum.
Fructuum appellatione veniunt aues, & feræ [illegible] fundo, ſi nullus alius fru[illegible] [illegible] ex tali [illegible] pe[illegible] ibi[illegible]
Fructuum appellatione veniunt appen[illegible]ix [illegible]inariæ, prout par caponum, ſemina, optæ oua, & [illegible] dem.
Fructuum appellatione [illegible] [illegible] ibid.1
Fructuum appellatione non continentur ea, quæ cohæ[illegible] [illegible]ſona. [illegible]
Fructuum appellatione non continentur [illegible] [illegible]tione q[illegible]tidianæ. [illegible] niſi beneficium non [illegible] [illegible] præter diſtributiones. [illegible]7
Vel [illegible] quis eſſet condemnatus in fructibus perc[illegible] [illegible] qui percipi potuiſſent. ibid.16
Fructuum appellatione venit collatio, el[illegible]io & præſentatio beneficiorum, quia dicuntur ex fructibus ordinarij collatori[illegible] ibid.2[illegible]
Fructuum appellatione intelliguntur fructus deductis expenſis. ibid.22
Fructuum iuriſdictionis appellatione veniunt condemnationes, & confiſcationes, quæ dicuntur perdere donec [illegible] exactio.
Fructuum, redituum & prouentuum appellatione non [illegible] Regalia in conceſſione, niſi quando [illegible]inceps alia [illegible] habebat in loco conceſſo, vel quando conceſſit [illegible] ditus, prouentus, iura, obuentiones, & emolumenta quocunque nomine nuncupentur. [illegible]
Fructuum, iurium, & actionum appellatione continentur [illegible] demnia, quæ pro rebus cenſualibus, emphyteuti[illegible], [illegible] aliis alienatis præſtantur.
Frugum appellatione continetur omne illud, quod [illegible] ctum humanum, &c.
Frumentum, oleum, & omne id quod pondere, numero, & menſura conſtat, venit appellatione pecuniæ. 276.2.
Frumenti appellatione [illegible] genere ſumatur, conti[illegible]entur far, hordeum, ſpelta, auena, ſiligo, & [illegible], quæ a[illegible] [illegible] habent. 231.1
Frumentum in ſpecie diſtat ab [illegible] ſpeciebus ſecund[illegible] [illegible] loquendi vſum.
Frumentum vbi prohibetur extrahi [illegible] ve[illegible] [illegible] cum. [illegible]d.3
Frumenti debitor non poteſt [illegible] m. ibidem 5
Frumentum vbi prohibetur e[illegible] [illegible] quoque fari[illegible] ibi[illegible].6
Frumenti appellatione [illegible] [illegible] in tectus colligi ex[illegible] [illegible]
Frumenti appel[illegible] [illegible] [illegible]gat[illegible] [illegible] ſtato [illegible] habebat. [illegible]o
Frument[illegible] [illegible]o [illegible]d eſt [illegible] [illegible]m ſ[illegible]bu[illegible] [illegible]ta[illegible] [illegible]tat[illegible] [illegible]
Frument[illegible] [illegible] quod domi[illegible] [illegible] venit [illegible]na[illegible]c. [illegible]
Frut[illegible]ra. Hæc [illegible] o nul[illegible] [illegible] [illegible]tar[illegible] [illegible]
Fullones ad pann[illegible] fullandum [illegible] [illegible]nium [illegible] poteſt compr[illegible]hendi [illegible] ni[illegible] [illegible] at[illegible]ne. [illegible]
Fu[illegible]um ſuæ [illegible] qui [illegible] [illegible] & [illegible]4.1
Fundamento deſtructo corruit ædificium. [illegible]

Funditus. Hæc dictio importat ipſo iure. 467.8
Fundus quando legatus eſt pleno iure legatarius de illo diſponere poteſt in vita, & in morte. 46.15
Fundus quòd non ſit obnoxius ſeruituti denotat dict. Liberè. 715.6
Fundi appellatione, cùm ſit nomen vniuerſale veniunt paſcua, & alia terræ ſeparatæ quæ ſunt deputatæ ad vſum fundi, ac proinde omnia, quæ ſunt in fundo. 532.8
Fundi appellatione non venit vinea. ibid.12
Fundi inſtructi appellatione veniunt omnia parata, & deſtinata perpetuò ad vſum fundi. ibid.11
Fundo vendito veniunt omnia, quæ ſunt in vſu fundi, ibidem, 2
Item foueæ, & foſſata, ac aggeres. ibid.3
Item riuus, ſeu canale, vel aquæ ductus. ibid.4
Item ſterquilinium, ſiue lætamen, ſi comparatum ſit ſtercorandi agri cauſa, ſecus ſi vendendi. ibid.5
Item fructus extantes, ſiue maturi ſint ſiue non. ibid.6
Item columbi, & alia animalia perpetuò manſura, vt cuniculi. ibid.7
Fundo vendito non veniunt arbores inciſæ, vel deiectæ, blanda, ſeù ſegetes inciſæ, vaſa vinaria, dolia, & torcularia, etiamſi ædificio cohæreant, boues, aſini, pecudes, pulli, vel alia animalia exiſtentia in fundo vendito. ibidem 8, 9
Funeralium appellatione, non ſolum veniunt omnia, quæ cum funere deferuntur, ſed etiam omnia quæ obueniunt occaſione funeris, ſiue antequam corpus ſit in terra conditum, ſiue poſt, & vſque ad trigeſimum diem, & quandiu ſit memoria de funere. 233.253
Funeris ſumptus appellatione venit omne, quod ante humanum corpus expenditur, & ad id neceſſarium eſt. 232.1
Futura contingentia ſunt incerta apud nos, vnde dicimus, de futuris contingentibus non eſt determinata veritas. 69.5
Futura contingentia deſpicimus à præſenti vtilitate, vnde dicitur ad præſens, oua ſint pullis futuris meliora. ibid. 12
Futura non reſpicit clauſula conſtituti. 382.39

G

Gabellæ, vectigalia, & tributa veniunt appellatione Regalium. 295.2
Gabella ad laudemium valet argumentum. 332.8
Garentigia non valet, ſi non valet principale inſtrumentum. 4.2
Geminata confeſſio extraiudicialis plenè probat. 70.2
Geminata confeſſio parit actionem. ibid.3
Geminata confirmatio in forma communi habet vim motus proprij. ibid.5
Geminata interpellatio magis aggrauat debitorem moroſum. ibid.8
Geminatæ litteræ habent vim motus proprij. ibid.9
Geminata mora non purgatur, quæ aliàs eſſet purgabilis. ibid.12
Geminata obligatio naturalis parit efficacem actionem, & obligationem. ibid.13
Geminata renunciatio habet vim ſpecialis renunciationis. ibid.15
Geminata diſpoſitio purgat ſimulationem, & tollit fraudem. ibid.16
Geminata verba operantur quòd nihil poteſt apponi. ibidem 18
Geminatio actus, ſeu verborum maiorem deliberationem, & enixam voluntatem manifeſtè inducit. 69.1
Geminatio loco ſpecialis nominationis habetur. 446.18
Geminatio contractuum conualidat, & cauſat electionem induſtriæ perſonæ. ibid.7
Geminatio habet vim renunciationis. ibid.14
Geminatio actus nihil operatur in multis caſibus. ibid.19
Geminatus actus maiorem firmitatem inducit. 12.14
Gener & nurus veniunt appellatione familiæ. 202.33
Generalis diſpoſitio omnes ſpecies comprehendit, & expreſſio generis continentis ſpecies, operatur idem ac ſi ſingulæ ſpecies eſſent expreſſæ. 71.1
Generalis diſpoſitio non extenditur ad non veriſimilia, non cognita, non cogitata, illicita, neque ad ea, quæ ſpecialiter quis non expreſſiſſet. ibid.4
Generalis diſpoſitio non comprehendit ea, quæ non eſſet quis in ſpecie comprehenſurus. 72.14
Generalis mentio idem operatur quoad omnia, quod ſpecialis quoad ſingula. 72.15
Generalis diſpoſitio nunquam comprehendit actus iuratos. 71.5
Generalis diſpoſitio non comprehendit ea, quæ inducunt peccatum. ibid.6. nec comprehendit ea in quibus poteſt eſſe capio, & læſio. ibid.8
Generalis diſpoſitio non trahitur ad ea quæ de nouo superueniunt. ibid.4
Generalis quietatio, vel liberatio non extenditur ad dolosè occultata, quia ad incognita non trahitur. ibidem 5. in fin.
Generalis approbatio non trahitur ad dolosè geſta. ibid.7
Generalis impugnatio non comprehendit ea, quæ impugnanti ſunt fauorabilia. ibid. in princ.
Generalis ratificatio non comprehendit illicita, neque quæ ratificans veriſimiliter non incluſiſſet. ibid.9
Generalis ſermo non comprehendit prohibita, & quæ de iure fieri non poſſunt. ibid.7. in princ.
Generalis loquutio perſonam loquentis non comprehendit, niſi aliter conſtet de mente vel materia ſubiecta aliud ſuadeat, vel ſubſit ratio quòd perſona loquentis includatur. ibid.10. & ſeqq.
Generalis clauſula reſtringitur ad ea omnia, quæ ſpecialiter in contractu ſunt expreſſa. 411.1
Item refertur ad enunciata. ibid.2
Poſt ſpecificationem ſpecierum in renunciatione comprehendit ſolùm caſus ſimiles, non verò maiores. ibid.5
In principio poſita ad omnia ſequentia refertur, in fine verò poſita ad omnia præcedentia. ibid.6
In dubio non reſtringitur quando poſt expreſſionem generis ſubſequitur enumeratio ſpecierum. 412.7
Quando in eſt ratio cur ad maiora expreſſis referri debeat, ad ea referenda eſt. ibid.8
Poſita in mandato reſtringitur tantùm circa contenta in eo. ibid.14
Generales clauſulæ non habent vim ſupplendi plures defectus. ibid.13
Non extenduntur ad non veriſimilia. ibid.14
Non derogant diſpoſitioni Con. tiliari. ibid.15
Quando ſunt geminatæ, important vt nulla reſtrictio, aut nulla limitatio fieri poſſit. ibid.16
Generalis clauſula an & quando referatur ad ea, quæ habent ſpecialem determinationem remiſſiuè. ibid.17
Generalis clauſula, & generalis approbatio non refertur ad ea quæ ſpecialiter fuerunt caſſata, & in quibus ſpecialis, & diuerſa prouiſio militat. 428.17
Generalis eſt dictio Quouis modo, omnia comprehendens, etiam ea, quæ alias non venirent. 779.1
Generalis admodum eſt dict. Si quis. 792.1
Generalis eſt dict. Quis, comprehendens tam maſculos, fœminas, maiores, & minores. 774.3
Generalis mandati cum libera reſtringitur vt inde ligatur ciuiliter. 385.7
Generalitatem præcedentem reſtringit dict. Id eſt, præcipuè ſi ponatur inter genus, & ſpeciem. 695.3
Generalitatem quandam in ſe habet dict. Alius. vt etiam non comprehendat alios non expreſſos 652.25
Generalitatem, & vniuerſitatem infert dict. Quouis modo, & omnia comprehendit etiam maiora, & diuerſa expreſſis, quando iungitur cum dict. Modo. 779.6
Generalitatem quoad tempus, non quoad caſus denotat dict. Semper. 785.3
Generationis ſeu generis appellatione veniunt deſcendentes. 233.1
Generationis appellatione an comprehendantur ſolùm deſcendentes ex linea maſculina. ibid. & ſeqq.
Generationis appellatione veniunt agnati. 234.5
Generationis maſculinæ appellatione certum eſt fœminam non comprehendi. ibid.4
Genus verè & propriè repræſentatur in qualibet ſpecie. 74.30
Genus in ſuo genere tantum operatur, quantum ſpecies in ſua ſpecie. ibid.32
Genus perire non poteſt. ibid.33
Genus quod non poteſt niſi in vna ſpecie verificari, pro ſpecie reputatur. 75.34
Genus omne perſonarum comprehendit dict. Quicunque. 768.7
Generi per ſpeciem derogatur, latè 72.1. & ſeqq. ſiue præcedat, ſiue ſubſequatur genus, vt 73.5. & etiam in promiſſione hominis, vt 74.18
Generi per ſpeciem non derogatur quando ſpecies, & genus ſe inuicem compatiuntur, ibid.19. Et quando genus & ſpecies apponuntur fauore eiuſdem perſonæ. ibid.20
Et quando ſpecies accedit generi, vel opponitur ad coadiuuandum genus. ibid.22
Et quando genus eſt certum, determinatum, & præciſum. ibid.23

Et quando generis declaratio, conſiſtit in eadem ſpecie. ibid. 23

Generis appellatione ſecundùm propriam ſignificationem paternum, & maternum continetur. 71.7

Genere remoto remouentur ſpecies. 431

Genere ad ſpeciem validum eſt argumentum. 331.1

Glandis appellatione omnes fructus continentur ſtrictè verò, & ſecundùm communem loquendi vſum Hiſpaniæ, & Franciæ glandes accipiuntur pro fructu quercuum tantùm. 234.1

Glans veteri appellatione fructuum. 219.2

Grani appellatione venit frumentum. 234.1

Gratia facta ad beneplacitum concedentis durat donec ille eam reuocauerit vel mutatur. 51.2

Gratia ad beneplacitum Sedis Apoſtol. aut interim dum Sedes Apoſtol. voluerit, non expirat morte Papæ concedentis. ibid. 5

Gratia ſi fieret ad beneplacitum perſonæ, & dignitatis, quæ perpetua eſt, an expiret morte concedentis, oſtenditur. ibid. 6

Gratia quando dicatur facta ad beneplacitum perſonæ, ſeu dignitatis, oſtenditur. ibid. 7

Gratiam non ſuſpendit clauſ. Ex nunc prout ex tunc, quando eſt appoſita in collatione de vacanti. 410.5

Gratia expectatiua [illegible] conceſſa cum clauſ. Ex nunc prout ex tunc, retrotrahitur ad tempus datæ ipſius gratiæ. ibid. 7

Gratia de beneficio facta cum clauſul. Dummodò collatio ad nos hac vice pertineat, intelligitur ſi tantùm vigore iuris ſpecialis, & ſic reſeruationis ſpectet ad Papam. 4 4.2

Gratiæ ſubſtantiam reſpicit clauſ. Dummodò reſignans aliud habeat, &c. 411.7

Gratiam conditionalem non facit clauſul. Dummodò me[illegible]ris patronorum conſenſus accedat, ſed modalem. [illegible] d.8

Gratiam pinguiorem non facit clauſ. Non obſtante quod pro [illegible] ſcrip[illegible] mus 448.13

Gratiam totam limitat clauſul. Præterquam per obitum apud Sedem. 46 .19

Gratiam conditionalem facit clauſ. Si ita eſt, & oſtendit Papam de narratis notitiam habuiſſe. 105.6

Gratiam munitam clauſ. Sublata &c. non tenetur impetrans iuſtificare, etſi verſemur in gratia ad poſtulationem partis conceſſa, præcipuè ſi adſit clauſ. Quod de ſuſceptione, &c. 517.22

Gratiam conditionalem facit clauſ. Si præmiſſa repereris eſſe vera, &c. 50[illegible].4

Gratia conditionalis cum clauſ. Anteferri, facit etiam clauſulam conditionalem. 359.19

Gratia anteferri non præiudicat habenti gratiam Motu proprio. ibid. 16

Gratia. Perinde valere facta lite pendente non habita mentione litis eſt nulla. 466.5

Gratia ſi neutri, impetratâ pendente termino ad publicandum non eſt bona. ibid. 9

Gratiam conditionalem ſuſpenſiuam non facit clauſ. Dummodò [illegible]mpore datæ, &c. 4 3.11

Gratia à vitio ſubreptionis excuſatur per clauſ. Dummodo tempore datæ, &c. 504.3

Gratiam totam reſtringit, & modificat reſcriptum, Si in euidentem, &c. 5 4.3

Gratia in forma dignum non eſt conditional[illegible] 424.1

Gratia in forma dignum in eſſe nihil ponit donec executori ſit demandata. ibid. 2

Gratia reſeruationis penſionis ſtante clauſ. Dummodò remaneant centum pro Rectore, non vitiatur in totum ſi remaneant ſexaginta, ſed dummodò in parte exceſſus. 406.10

Gratia princ[illegible]ali non ſubſiſt[illegible]te, cui cohæret decretum irritans, & ipſum decretum deficit. 3[illegible].54

Gratiam principalem ampliare non poſſunt clauſulæ derogatoriæ, benè tamen valent illam declar[illegible]. 4 1.4

G[illegible]tiam non au[illegible]ent clauſulæ inere acc[illegible]ſſo[illegible]. 350.5

Gratiam non ampliat clauſ. Motus proprij [illegible]ca expreſſa, & ea, q[illegible] non ſunt contra mentem d[illegible]ſponent[illegible], aut contra Ius commune. 438.39

Gratia [illegible] pr[illegible] once[illegible] icitur qu[illegible]o Pontifex expreſſit in l[illegible] lo[illegible]pr[illegible] c[illegible]n[illegible] 436.1

Gratia motus pro[illegible] no[illegible] ales ſi[illegible]tas intrinſeca beneficio ta[illegible]tu. 4[illegible] 9

Gratia ſi neutri [illegible] ſuffra[illegible] bet [illegible] duplex [illegible]10 vlta [illegible] beneficium vacet & quod neutri [illegible] co[illegible] 4[illegible] 4

Gratia ſi [illegible] pendet [illegible] finaco [illegible] euentu, & antequam [illegible] ſetur [illegible] debet [illegible] dictus euentus. [illegible]5

Gratia ſi neutri, non hab[illegible], quando beneficium eſt litig[illegible]oſum lite nondum [illegible] [illegible]6

Gratia ſi neutri non conceda[illegible] monenda. [illegible]8

Gratia ſi neutri conceditur [illegible] Apoſto[illegible] etiam [illegible] alium prouiſum Apoſtol. [illegible]7

Grati[illegible] neutri quoad non ius alterius parti[illegible] ſati[illegible] ex re[illegible]olutione, & inſpectione actorum. [illegible]18

In Gratiis quæ ex certa ſcient[illegible] a conc[illegible]duntur non [illegible] tur clauſul. Quatenus decret[illegible] ſacri Conc[illegible]l. Triden. &c. 482.7

Grauamen notorium vbi apparet, ni[illegible]l operatur clauſul. Appellatione remota. 36 2[illegible]

Grauare non poſſum quem non honoro. [illegible]

Grauari nemo debet alterius odio. [illegible]2

Grauari nemo debet alterius fa[illegible]o. 6[illegible] 2

Grauari nemo debet duplici onere. [illegible]

Grauatus in vno in alio debet relev[illegible]. [illegible]

Grauatus habens filios quando profitetur in Religione, tunc excluditur ſubſtitutus, & non ſuccedit monaſterium. 226.167

Grauatus quando eſſet ingreſſu[illegible] monaſterium incapax bonorum in communi, non deficit conditio ſubſtitutio[illegible]. [illegible]21.129

Grauatus reſtitutere ſi ſine liberis deceſſe[illegible] ſi ante Reli[illegible]nem habuiſſet filios, & poſte[illegible] vxore mortua [illegible] ingrediatur monaſterium, tunc veri[illegible] h[illegible] [illegible] exclu[illegible]us. [illegible]16.[illegible]1

Grauatus quando fuit ingreſſus monaſterium vt ſ[illegible] ſubſtitutum, tunc ſubſtitutioni locus erit excluſo mo[illegible]ſterio. 214.48

Grauatus ſi priuſquam fuiſſet monaſterium ingreſſus ſubſtituiſſet [illegible] hæredem extraneum, tunc ſubſtitutus erit adm[illegible]endus excluſo monaſterio. 22[illegible].145

Grauatus quando [illegible] teſtatore in[illegible]etur R[illegible]ligionem poſt teſtamentum conditum, tunc non ſuc[illegible]det mon[illegible]ſterium, ſed ſubſtitutus. 22[illegible]169

Gregis appellatione in l[illegible]atis continentur, quæ poſtea accedunt [illegible] & ad legatarium pertinent, & veniunt quoque [illegible] capita, quæ ſunt ex numero gregis, qu[illegible] nomen [illegible] eſt vniuerſale. 234.1

Gregis ouium appellatione in legatis veniunt agni, & arietes. ibid. 2

Gregem faciunt quinque porci, & decem oues. ibid.

H

Habere eſt verbum generale, & comprehendit tam dominium quàm poſſeſſionem & de facto defenſionem, ſi verò iungatur cum verbo poſſidere, denotat ciuilem [illegible] ſionem, & tandem accipitur ſecundùm ſubiectam [illegible] 691.1. & ſeqq.

Habeantur, dict. Improprietatem ſignificat. ibid. 4

Habitationis appellatione quotie[illegible] a[illegible] debetur virtute legati alimentorum, continentur ſcamna, tabulæ, & vaſ[illegible] coquinam, ad menſam, & alia inſtrumenta ad vſum quotidianum parata. [illegible]2

Habitationis nomen ex legato relictæ, continet [illegible] legatarius eſſe[illegible] & habitare poſſit, atque ita i[illegible] & redire. ibid. 3

Habitationis domus appellatione continetur ad[illegible]tus domus. ibid. 1

Habitatorum appellatione veniunt famuli etiam ſtantes cum aliquo. [illegible]5

Habitatorum appellatione non venit ſcholaris. [illegible]

Habita, vel non habita poſſeſſione. Hæc clauſula adinuenta fuit ad obuiandum malitiis illorum qui [illegible]unt [illegible]nem beneficij accipere animo penſiona[illegible] & ideò nihil operatur vbi fraus ceſſat & [illegible] iſtem non extitiſſe; illam verò vltra b[illegible]ando conſuit, interdum [illegible]ſque ad tres [illegible], demum hodie additur [illegible] ſeruatur penſio[illegible]lis terminetur per tres conſormes. 422.[illegible]. & ſeqq.

Habitus non facit mona[illegible], ſed profeſſio, & vita Re[illegible]s. 234.1. & 294.23

Habitus [illegible] præſumptionem, ita vt in dubio iudicetur talis, qualem [illegible] quem defert, demonſtrat. 234.2

H[illegible]. Hæc [illegible] tempus præteritum deſignat. [illegible]1

Hæreditas appellatione to[illegible] ntine[illegible] [illegible]

Hæreditas [illegible]t non poſſit in c[illegible]ari [illegible] ad m[illegible] tamen ſidaretur etiam per verba d[illegible]eratur clauſ[illegible]la c[illegible]cillaris, vt debeat hæreditas per fideicommiſſum re[illegible]. 71.29

Hæreditas vt debeatur ex c[illegible]ſula codicillari a[illegible] inteſtat[illegible] ipſa clauſ[illegible]la operatur, [illegible]xe[illegible] ta[illegible] gitima, etiam quoad [illegible] præteriti compenſ[illegible] [illegible]0

Hæreditatis in venditione, cui adiectum eſt lis pe[illegible]tus, operatur

operatur dict. Cùm, vt idem Iuſpatronatus ſimul cum hæreditate in venditorem transeat. 676.16
Hæreditatis repudiatio non eſt donatio. 191.3
Hæreditas, vel ſucceſſio an & quando veniat bonorum appellatione. 158.6
Hæreditatis titulum importat verbum, Succedat, adiunctum vniuerſitati bonorum, vel quotæ, ſecùs ſi adiunctum ſit rei particulari. 797.2
Hæreditatis appellatione propriè venit non adita. 236.1
Hæreditas paterna, vel materna licèt largo modo, & maxime ex communi vſu loquendi, ſic dici poſſit, quamuis ſit adita, propriè tamen ita vocatur antequam ſit adita ab eo, cui deſertur, poſt aditionem verò non ampliùs dicitur hæreditas, ſed patrimonium adeuntis. ibid.
Hæreditatis appellatione non veniunt bona fideicommiſſo ſubiecta. ibid. in fin.
Hæres non poteſt allegare turpitudinem defuncti, cuius eſt hæres. 143.4
Hæres pleno iure institutus, dicitur etiam institutus in vſufructu. 467.8
Hæres institutus ſi præmoriatur teſtatori, operatur clauſula codicillaris vt hæredes ab inteſtato teneantur ea fideicommiſſo restituere ſubſtituto. 372.31
Hæres datus in ſolidum, quamuis ſi repudiet hæreditatem priuetur etiam commodo legatorum, tamen ſi in teſtamento adeſt clauſula codicillaris, poteſt repudiare hæreditatem & conſequi legata ab inteſtato. ibid.34
Hæredi ſuo defunctus maius commodum non relinquit, quàm ipſe haberet. 43.2
Hæredes extranei veniunt virtute clauſ. Pro ſe ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus. 474.1
Hæredum ſupra ſcriptorum appellatione non veniunt hæredes hæredis. 799.6
Hæredis inſtitutio venit appellatione alienationis. 159.18
Hæredes extranei ad feudum vocari poſſunt etiam irrequiſito domino, quando conceſſio eſt facta cum clauſ. Pro ſe ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque, vel quibus dederit. 475.2
Hæredes omnes comprehendit dict. Quoquo modo, ſi dictum fuerit, hæredes quoquo modo. 747.17
Hæredis ad institutionem, & ad legata adaptatur verbum, Relinquo. 780.4
Hæredes extranei veniunt appellatione ſuorum. 504.5
Hæredis perſonam excludit dict. Solùm. 704.2
Hæredis appellatione venit hæres ſimpliciter, & verus, non ſecundùm quid. 236.2
Hæredum mentio vbi diſpoſitiuè ſit, an veniant ſoli deſcendentes, & quando extranei. 237.6.7
Hæredum appellatione veniunt hæredes ſanguinis quando ſumus in re ad extraneos hæredes minimè tranſitoria. ibid. 11
Vel quando ſubſtituiſſet filio deſcendenti alios filios ſuperſtites, & eorum hæredes. ibid.14
Vel vbicunque minùs dilectus præferretur magis dilecto. ibid.15
Hæredes maſculi quando ſunt vocati tunc ſolùm deſcendentes veniunt. ibid.16
Hæredum appellatione veniunt hæredes ſanguinis quando filij eius, cuius hæredes ſunt vocati, honorati ſunt in teſtamento, & ſic delicti. 238.17
Hæredum appellatione quando ex communi vſu loquendi veniunt ſolùm deſcendentes, tunc verba teſtatoris, & de hæredibus ſanguinis intelligenda ſunt. ibid.21
Hæredes, & deſcendentes quando vocati eſſent, dicuntur vocati hæredes, qui ſunt de deſcendentibus. ibid.23
Hæredes legitimos ſi teſtator vocauit, intelligitur vocaſſe illos, quibus ab inteſtato ea lege debetur hæreditas. ibid. 24
Hæredes vtriuſque ſexus quando vocati eſſent de hæredibus ſanguinis, interpretatio facienda eſt. ibid.25
Hæredum mentio vbi ſit conditionaliter, tunc conditio intelligitur de hæredibus ſanguinis. ibid.26
Hæredis appellatione in dubio venit hæres vniuerſalis, non autem hæres in re certa. ibid.27
Hæredes, & ſucceſſores vbi vocati ſunt, intelligitur de hæredibus, & ſucceſſoribus vniuerſalibus, non ſingularibus. ibid. 28
Hæredis appellatione venit fœmina. ibid.31
Hæredes vbi vocati ſunt veniunt hæredes hæredum ſiue in numero plurali, ſiue in numero ſingulari facta ſit mentio hæredum. 239.32.33
Niſi vocati eſſent ad rem, quæ ſui natura non tranſit ad hæredes. ibid.34
Vel quando teſtator vocauit hæredes alicuius tertij iam defuncti, quia tunc diſpoſitio reſtringitur ad primos hæredes, qui fuerunt cogniti teſtatori. ibid.35
Vel vbi hæredes vocati eſſent nominatim, aut per dictiones relatiuas. ibid.36
Hæredem grauans dicitur grauaſſe, & hæredem hæredis. Ibid. 37
Hæredi facta prohibitione alienationis, dicitur facta & hæredi hæredis. ibid.38
Heredes filij, vel filij & hæredes ſi vocati ſint, an requiratur quòd cum effectu ſint hæredes, remiſſiuè. ibid.39
Hæredum ſuorum appellatione, an & quando veniant hæredes habentes ius ſuitatis, & extranei, oſtenditur. ibidem 40
Hedera, & arundines veniunt appellatione arboris. 162.2
Haud. Hæc dictio includit negationem, & ponitur pro Non. 692.1
Hermaphroditus quando non veniat appellatione hominis oſtenditur. 240.3
Hermaphrodito facultas non datur vtendi vtroque ſexu, ſed eo tantum in quem magis incaleſcit. ibid.4
Hic, Hæc, Hoc. Pronomen hoc eſt, demonſtratiuum tam ad oculum, quàm ad intellectum, & refertur ad proximiora, ſed non ſemper eſt repetitiuum perſonarum, & qualitatum. 692.1.& ſeqq.
Hac tamen lege, & conditione. Hæc clauſ. Non importat conditionem, ſed modum. 423.8
Hinc. Hæc dict. denotat extremitatem & cohærentiam ſubiecti, vt tempus currat de momento enunciato ad momentum, ſi dicatur: Hinc ad decem dies, vel, Hinc & infrà decem dies: & importat idem quod, Ex hac die, In antea, Ab hoc tempore, Ex hac cauſa, & aliquando cauſam finalem. 692.1.& ſeqq.
Hypothecam ſpecialem rei, quæ exprimitur, & generaliter omnium rerum, ſi exprimatur, importat dict. Super. 198.6
Hypothecam importat dict. Super, non ſolùm ſi agatur contra debitorem, ſed etiam ſi contra tertium. ibid.8
Hypothecam non importat dict. Super, in ſtatuto odioſo, correctorio iuris. ibid.9
Hiſpaniarum Regnorum appellatione venit Luſitania. 240.2
Hiſpaniarum Regis appellatione, vbi aliquid conceditur illi expreſſo proprio nomine, venit etiam tanquam Rex Neapolitanus. ibid.4
Hiſpanorum morem eſſe non ſeruare fidem qui incautè pronunciauerit, referuntur. 65.3
Hiſpanorum fidelitatem qui extollunt, citantur. ibid.4
Hoc amplius. Hæc dictio includit ſequentia eiuſdem quibus erant incluſa præcedentia, item eſt repetitiua præcedentium, itavt repetat ſubſtantiam præcedentis legati, & qualitates; item reiterationem actus inducit legandi, ac demum augmentum importat. 692.1. & ſeqq.
Hoc ipſo. Hæc dict. denotat ipſo iure. 693.8
Hodie. Hæc dict. non differt ſolutionem, ſed repræſentat actionem, id eſt facultatem agendi, item nullam tribuit dilationem, neque conditionem inducit, ſed eſt ſignificatiua præſentis temporis. 693.8
Homicidij appellatione non venit parricidium. 239.2
Hominis diſpoſitio facit ceſſare diſpoſitionem legis. 73.8
Hominis prouiſio non facit deficere prouiſionem legis, quando cum ea concurrere poteſt. ibid.
Hominis appellatione non venit hermaphroditus. 240.3
Hominum certi loci appellatione non venit Vniuerſitas. ibidem 1
Honor eſt maximum bonorum. 76.8
Honor lucro, imò etiam vitæ præfertur. ibid.2
Honoris, & vitæ cauſa æquiparantur. ibid.3
Honor patris eſt gloria filij. ibid.4
Hortus venit appellatione domus in legato, ſi ad illum è domo pateat aditus. 54.6
Hoſpes, & tabernarius pro eodem quandoque ponuntur. 304.3
Huiuſmodi. Hæc dictio eſt relatiua præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus, oſtendit ad oculum proximè præcedentia, poſita poſt certum ordinem expreſſum, reſtringit diſpoſitionem ad id, ad quod adijcitur, & importat idem ac ſi diceretur Tales, vel tales. 663.1. & ſeqq.

I

IActare ſuum nemo præſumitur. 76.1
Iacturam ſentire non debet quis pro alieno commodo. 75.3
Iam. Hæc dictio eſt completiua, & non reddit rem dubiam. 694.4. Ad denotandam temporis perfectionem ſæpe oratio concipitur ſub hac dict. puta, Iam factum eſt, iam præteriit. ibid.1.& ſeqq.
Iam diu. Tempori præterito plerumque, aptè enim præſenti adiungitur, non poteſt tamen adaptari ad duos dies præcedentes, ſed includit longum temporis ſpatium. ibid.1.& ſeqq.

Index Rerum,

Iamdudum. Hæc dictio longius ſpatium deſignat quàm Dudum, & ad præſens tempus atque ad præteritum accommodatur. ibid. 1. & ſeqq.
Iampridem. Hæc dictio longius tempus deſignat quàm dictio Pridem. ibid. 2
Idcirco. Hæc dictio cauſam oſtendit, eiúſque natura eſt vt cauſaliter ponatur. ibid. 2
Idem. Hæc dict. relatiua eſt, & non ſolùm refertur ad id, quod eſt idem in ſpecie, ſed etiam ad illud quod eſt idem in genere. 695. 3
Et refertur tantùm ad præcedentia, nec habet tractum ad futura. ibid. 2
Repetit qualitates in præcedenti diſpoſitione expreſſas, ſeu qualitatem diſpoſitionis ad quam ſe refert. 694. 1
Importat omninò eandem in diuerſis caſibus cenſuram, ſeu deciſionem. 695. 5
Identitatem nonnunquam denotat dict. Proinde. 757. 6
Identitatem eſſe in caſu contrario interdum denotat dict. Maximè. 720. 8
Ideo. Hæc dict. eandem vim habet quàm dict. Idcircò. Eſt cauſalis, & idem ſignificat quod, ob cauſam. Denotat cauſam finalem; Illatiua eſt, quia infert ex prædictis, & in rationali diſpoſitionis reſpectu omnium præcedentium poſita cenſetur. 695. 1. & ſeqq.
Ideſt. Hæc dict. idem importat quod ſcilicet, & videlicet. Habet vim, ac naturam reſtringendi, præcipuè ſi ponatur inter genus, & ſpeciem. Aliquando ponitur declaratiuè, & non reſtrictiuè. Et in dubio quando præcedit diſpoſitio generalis, & ponitur exemplum per hanc dict. non ſtat reſtrictiuè. ibid. 1. & ſeqq.
Ieſuatı inter Mendicantes annumerantur. 254. 6
Igitur. Hæc dictio illatiuè regulariter ſtat, & inceptiuè aliquando ponitur. 696. 1. & ſeqq.
Igitur interdum denotat dict. Ergo, cum interrogatione. 680. 5
Ignorans nihil agere, nec conſentire cenſetur. 77. 13
Ignorans non dicitur negligere, nec conſentire ius ſuum. ibid. 14
Ignoranti non currit tempus. ibid. 15
Ignorantes ligat decretum irritans. 392. 7
Siue iuſtè, ſiue iniuſtè, aut etiam cauſa non cognita emanauerit. ibid. 12
Ignorantes non ligat decretum irritans reſpectu aliarum pœnarum vltra nullitatem actus, & quando eſt ſuper incerto corpore beneficij, & non eſt adiectum tempus. ibidem 13, 16
Ignorantia facti iuſta & probabilis excuſat; affecta verò, vincibilis, craſſa, improbabilis, ſeu ſupina minimè excuſat. 78. 1
Ignorantia facti proprij non excuſat tanquam craſſa & improbabilis, niſi in illis caſibus, in quibus ex circunſtantiis negotij, & perſonarum, etiam in factis proprijs admittitur probabilis excuſatio. ibid. 1 & ſeqq.
Ignorantia facti alieni in dubio præſumitur, & excuſat, niſi quando aliquid proponitur propter quod & potuit, & debuit ſciri per mediocrem diligentiam, vt quia factum vel eſt publicum, vel notabile, graue, & ponderoſum. ibidem 6
Ignorantia Iuris non præſumitur, ac proinde non excuſat, niſi haberet admixtam ignorantiam, ſeu errorem facti. 77. 7. & ſeqq.
Ignorantia ſemper præſumitur in dubio, niſi ſcientia probetur. ibid. 12
Illatio non fit à diuerſis. 76. 1
Illatiua eſt dict. Et ſic. 685. 1
Illatiua eſt dict. Ideò, quia refert ex prædictis. 695. 4
Illatiuè, ſeu continuatiuè ponuntur dictiones, Ergo, Igitur. 680. 4
Illatiuè, ſeu expoſitiuè ſtat dict. Sic, iuncta cum copula præcedenti. 790. 3
Illatiuè regulariter ſtat dict. Igitur. 696. 1
Ille. Hæc dictio ſignificat ocularem, & expreſſam demonſtrationem, & refertur ſolùm ad nominatos in proximo ſuperiori verſiculo, etiamſi oratio ab vnico verbo principali regatur. ibid. 1. & ſeqq.
Illegitimitatis, ætatis, Ordinis, & irregularitatis defectus non ſupplet clauſula Motus proprij. 419. 56
Illegitimè nati non veniunt in ſtatutis appellatione agnatorum. 156. 8
Illegitimi in Hiſpania admittuntur ad inſignia, nomen, arma, honores, & nobilitatem patris. 265. 40
Illegitimi, an & quando veniant diſpoſitionibus legis, quæ filiorum mentionem faciunt remiſſiuè. 209. 35
Illegitimi an veniant lineæ appellatione, oſtenditur. 250. 22
Illegitimi dicuntur de domo, vt ex conſuetudine concedatur naturalibus, & illegitimè natis ferre arma, & inſignia familiæ. 189. 6
Illegitimi ſine venia parentes ſuos in Ius vocare non poſſunt. 210. 37
Illegitimi non ſunt de proſapia. 188. 2
Illegitimi difficilè admittuntur ad Epiſcopalem dignitatem. 194. 4
Illegitimis relicta veniunt appellatione ſpoliorum. 254. 5
Illegitimos comprehendunt pœnæ impoſitæ filiis reorum læſæ maieſtatis diuinæ, & humanæ. 210. 40
Illegitimus, ſeu baſtardus non continetur appellatione nobilium. 264. 7
Illegitimus diſpenſatus vt poſſit etiam in Cathedrali habere beneficium, non poterit illud habere in Metropolitana. 179. 2
Illegitimus ſi diſpenſatus eſſet à Papa ad Epiſcopatum, non cenſeretur diſpenſatus ad Archiepiſcopatum. 173. 3. & 194. 2
Illegitimus diſpenſatus ad Ordines intelligitur tantùm diſpenſatus ad Minores. 271. 1
Illegitimus non dicitur de parentela. 373. 3
Illicitè fieri dicitur quod à Iure prohibitum eſt. 696. 1
Illicò. Hæc dictio operatur ſine interuallo, biduum importat, intelligitur ipſo iure, executionem paratam habet & non requirit aliam condemnationem. ibid. 1. & ſeqq.
Illuſtres perſonas, & qualificatas non comprehendit clauſ. Omnéſque alios, &c. 455. 12
Immediatè dicitur quicquid per rerum naturam continuatiuè vnum, & idem eſt, ex vera, & propria ſignificatione reijcit omne interuallum, & denotat aliquid fieri ipſo iure. 697. 1. & ſeqq.
Immiſſionem hæredi ſcripto non dari, nec retardari immiſſionem hæredis ab inteſtato operatur clauſula codicillaris. 377. 42
Immo. Hæc dictio de ſui natura eſt correctiua præcedentium, & eius effectus eſt vt vltimum valeat. Interdum tamen non ponitur correctiuè, ſed copulatiuè, & ampliatiuè, quando ſcilicet ponitur cum dict. Etiam, vel cum copula Et. Aliquando ponitur alternatiuè, quando ſcilicet in præcedenti eſt eadem ratio, vel maior. 697. 2. & ſeqq.
Immobilium appellatione veniunt annui reditus. 241. 2
Immobilium appellatione veniunt actiones ad immobilia. ibid. 3
Immobilium appellatione venit pecunia deſtinata ad emptionem prædiorum, vel in banchis campſorum poſita. ibid. 4
Immobilium appellatione an contineantur naues, remiſſiuè. ibid. 5
Immunitatis in conceſſione facta à Principe requiritur clauſ. Non obſtantibus, &c. 441. 10
Impedimentum non præſtat quod de Iure non ſortitur effectum. 78. 1
Impedimentum non præſtat nullum ipſo iure. 110. 4
Impedimenti cauſa ceſſante ceſſat impedimentum. 27. 14
Impedito non currit tempus, dummodò impedimentum non ſit affectatum. 78. 1
Impeditis currit tempus, ſeu inſtantia, vbi agitur de modico præiudicio. ibid.
Imperare ſibi ipſi nemo poteſt, in tantum, vt nec id poſſit præſcribi. ibid. 3
Importunitatis ſuperfluæ, & ineptæ ne noceant, operatur clauſ. Non ſe adſtringens, &c. 7. 6
Imperfectionem denotat dictio Ferè. 689. 4
Impetrationem, & omnes effectus, qui ex impetratione oriri poſſunt, tollit clauſula motus proprij. 438. 35
Impilia continentur appellatione veſtium. 308. 3
Implementum eorum, quibus dict. Dummodò adiungitur, ſemper requiritur, ſiue faciat modum, ſiue conditionem. 676. 8
Implicationem importat dict. Vltra. 810. 2
Implicationem non denotat dict. Maximè, poſita poſt genus ſpeciem includens. 720. 4
Implicatiua eſt dict. Etiam, & exprimit caſum magis dubitabilem, & implicat minùs dubitabilem. 684. 1
Et eſt implicatiua ad maiora expreſſis in materia ſtricta, & exorbitante. ibid. 2
Implicatiua eſt dict. Præter, in materia fauorabili, ſecùs in odioſa. 752. 7
Implicatiua nonnunquam eſt dict. Et. 681. 19
Implicatiua, ſeu comparatiua de ſui natura eſt dict. Maximè, & implicat caſum magis dubitabilem. 10. 1
Implicatiua caſus contrarij ad expreſſum eſt dict. Nec. 724. 2
Impoſſibile dicitur id, quod rarò, vel nunquam euenit, licèt euenire poſſit. Item & id quod eſt contra bonos mores

mores, vel quod honeſtis moribus non conuenit impoſſibile reputatur. Item & id, quod ſalua dignitate fieri non poteſt. 78.1,2,3
Impoſſibile cenſetur quod pendet à Principis voluntate. ibidem 4
Quando Princeps regulariter illud concedere non conſueuit. ibid.5
Impoſſibile dicitur quod tantùm fieri poteſt per remedium extraordinarium. ibid.6
Impoſſibilia non obligant; ſeu ad impoſſibile nemo tenetur. ibid.7
Impoſſibilium, & valdè difficilium idem eſt iudicium. 79.8
Impoſſibile validum eſt argumentum. 331.1
Impoſſibilitas facit recedere ab omni interpretatione veriſimili, vel menti, etiamſi verba hoc importarent. 79.9
Impoſſibilitati æquiparatur difficultas magna. ibid.8
Improprietatem ſignificat dictio. Habeantur. 691.4
Improprietatem denotat dict. Quodammodò. 773.1
Improprietatem & fictionem regulariter importat. dict. Tanquam. 8·2.3
Improprietatis eſt nota dict. Proinde. 757.4
Improprietatem denotat verbum, Videtur. 809.1
Improprietatem nonnunquam importat verbum, Intelligitur. 705.3
Improprietatis, & fictionis ſignificatiua eſt dict. Perinde. 740.1
Impudicitia quælibet macula in fœminis fœdior, & deteſtabilior eſt, quam in viris. 109.27
Impugnatio generalis non comprehendit ea, quæ impugnanti ſunt fauorabilia. 71.8
In. Hæc dictio diuerſimodè & multipliciter accipitur. 697. 1, & ſeqq. vſque ad 15. Intrinſecitatem in loco denotat, niſi ratione euitandæ contrarietatis. 698. 16, 17. Diſtributiua eſt. ibid.18. Augmentatiuè quandoque ponitur niſi reperiatur compoſita, quia tunc minuit, ſeu priuat. ibid. 19, 20. Incluſiua eſt. ibid.21. vbi diſtinguitur. Poſita in gratia expectatiua importat, & capit omnem Eccleſiam præter Cathedralem, quando ſcilicet mandatur prouideri in aliqua Eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis. ibid. 24. Conditionem facit, quando ſcilicet diſpoſitio ſuſpenditur in aliquem incertum euentum futurum. 699.27
In, & De, differunt, quia ſi mandatur prouideri de Eccleſia, importat omnem Eccleſiam: ſi verò in Eccleſia, videtur excipi Eccleſia continens. 698.22
In antea. Hæc dictio importat. Ab inde, ſeu in poſterum 699.1
Incertitudo rei vitiat actum, ſeu diſpoſitionem, etiam in fauorabilibus. 79.1
Incertitudine non obſtante actus valet de æquitate Canonica, & agi poteſt vt declaretur arbitrio boni viri. ibid.5
Incertitudo quando poteſt reduci ad certitudinem non vitiat actum. ibid.6
Incertitudo non vitiat diſpoſitionem quando prouenit culpa aduerſarij, vel cauſatur a culpa opponentis. ibid.7
In circa Hæc dictio operatur in modico, & qualis ac quanta ſit iſta modica quantitas remittitur arbitrio Iudicis, inſpecta qualitate negotij, & perſonarum, ac rerum quantitate. Excludit certam, & determinatam quantitatem. 701. 1, & ſeqq.
Incidens, ſeu emergens cauſa quando dicatur oſtenditur. 389.3
Incluſio vnius eſt excluſio alterius. 80. 1, & ſeqq. vbi multipliciter ampliatur.
Incluſio vnius non eſt excluſio alterius, quando eadem ratio militat in excluſo, & incluſo. ibid.12. quando vnum exprimitur ratione frequentioris vſus. ibidem 13. & quando incluſio, & enumeratio vnius fit per verba ampliatiua. ibid. 14. & quando incluſum & excluſum ſunt connexa. 81.16
Incluſio quando eſt contra legem, tunc dict. Vſque, non ſtat incluſiuè. 815.15
Incluſione vnius ad excluſionem alterius valet argumentum, niſi ratione euitandi abſurdi, vel quando illud, quod excluſum videtur, alia diſpoſitione includitur. 331.1
Incluſionem aliquando denotat dict. Abſque. 641.3
Incluſionem, ſeu implicationem importat dict. Supra. 798.5
Incluſiua eſt dict. Vbi. 805.4. & regulariter dict. Vltra. 810.1. & aliquando dict. Quamuis. 762.5. & dict. Ad. 644. 3, 18, & ſeqq.
Et dict. In. 697.21
Incluſiua, & excluſiua quando ſit dict. Vſque, ex coniecturis declarari poteſt. 815.25
Incluſiua, ſeu potiùs excluſiua an ſit dict. Præter, oſtenditur. 752.2, & ſeqq.
Incluſiua rei, ſiue loci vel ſuorum extremorum eſt dict. Intra. 706.4
Incluſiua illius quod eſt negatum ſtat dict. Niſi, quando præcedit negatiua potentiæ, ſiue actus. 721.7
Incluſiua, & amplificatiua eſt dict. Maximè, ſicut dict. Tam, & habet vim augmentandi, & non minuendi. 710.5
Incluſiuè an & quando ſtent dict. A vel Ab, oſtenditur. 642. 2, 8, 9
Incluſiuè regulariter ſtat dict. Vſque, appoſita gradibus, vel aliis rebus. 814.1
Item in feudis. 815.8
Item vbicunque terminus, cui illa adiicitur eſt de pertinentiis rei in qua habetur ſermo. ibid.13
Incluſiuè aliquando ponitur dict. Citra. 662.6
Incluſiuè ponitur dict. Poſtquam, in diſpoſitione in qua ſtatuitur dies, tempus, vel terminus, & talis dies termini computatur in termino. 749.3
Incluſiuè ſtat dict. Sed, poſita in materia prohibitiua poſt orationem negatiuam. 785.4
Incommoda eum ſequi oportet, quem commoda, & vtilitates ſequuntur. 38.2. & 81.1
Incompatibilia plura quando copulantur, tunc copula reſoluitur in alternatiuam, vel disiunctiuam. 40.6
Incontinenti. Hæc dictio pluribus modis accipitur. 700.2. Ex propria eius natura ſignificat ſine interuallo. ibid. 3. Celeritatem deſiderat, 701. 5. Interuallum aliquod temporis non excludit quando res incontinenti recuperari non poteſt. ibid.6. Verificatur quando eadem die, & loco & coram eiſdem teſtibus aliquid fit. ibid. 8. Significat canonem latæ ſententiæ. ibid. 18
Incontinenti quæ fiunt à Iure ineſſe dicuntur. 81. 1, & 701. 10
Incontinenti dicitur temporis aliquod breue ſpatium arbitrio Iudicis taxandum. ibid.11
Incontinenti an aliquid factum dicatur Iudicis arbitrio relinquitur. ibid.12
Incontinenti intelligitur intra terminum ad probandum conceſſum. ibid.13
Incontinenti fieri dicitur quando fit in flagranti delicto. ibidem 14
Incontinenti interpretatur cum commodè poterit arbitrio Iudicis. ibid.17
Incorporalia omnia, velut iuriſdictio, iuſpatronatus, honor, & diſtrictus veniunt appellatione caſtri. 170.6
Incurrat. Hoc verbum intelligitur ipſo iure ſine alia ſententia. 701.1
Incurſionis pœnæ effectum non operatur clauſula conſtituti, niſi aliter facta ſit traditio. 381.27
Inde. Hæc dictio interdum infert, & ſignificat, ex quo. 701.1
Quandoque reſpicit locum, & ſignificat ex quo loco. ibidem, 3
Interdum reſpicit perſonam, ex qua perſona, & nonnunquam tempus, & ſignificat ex quo tempore. ibidem, 5
Indefinita æquipollet vniuerſali. 81.1
Quando ſubeſt eadem ratio omnium ſub indefinita comprehenſorum, vel capitur diſtributiuè, non collectiuè. ibid.2, 3
Indefinita vim vniuerſalis ſignificationis habet non ex propria vocabuli ſignificatione, ſed ex æquitate, & benignitate quadam. ibid.4
Indefinita negatiuè concepta vim habet vniuerſalis. 582.6
Ita & indefinita à lege prolata. ibid.6
Indefinita verba ſtatutorum municipalium, æquipollent vniuerſali. ibid.7
Indefinita æquipollet vniuerſali in contractibus, renunciationibus, alimentis, & in omni diſpoſitione. ibid. 9, 10, 11
Indefinita non æquipollet vniuerſali quando non eſt eadem ratio. ibid.12. & in materia odioſa, ſeu pœnali. ibid.13. & in probationibus. 83.14
Inducta in fauorem, contrarium effectum non debent operari. 39.14
Inducta ad vnum effectum, non debent effectum contrarium operari. 52.9
Inducta ad vnum finem, non debent illius oppoſitum operari. 66.4
Inducta ad augmentum, diminutionem operari non debent. 22.11
Inducatis in poſſeſſionem, & manuteneatis. Hæc clauſula dat iuriſdictionem executori, quia poterit manutenere inductum donec ſit pacificus, non tamen ſemper ne derogetur Ordinario, ideò poſt annum, vel poſtquam pacificè poſſedit, ſi moleſtetur via ordinaria eſt agendum. 483. 12

Non importat neceſſitatem; vt qui eſt in poſſeſſione, & nouam obtinet prouiſionem cum hac clauſula, de nouo apprehendat poſſeſſionem de mandato executoris. ibid.4
Sed intelligitur vt ſit appoſita ad cumulandam poſſeſſionem poſſeſſioni. ibid.6
Indulgemus. Hoc verbum denotat conceſſionem priuilegij, quandoque tamen importat ſolùm idem, quod primum, & de iure competebat. 702.1
Indulgentiarum in conceſſione apponi non debet clauſ. Ad inſtar. 355.1
Indultum conceſſum ad lucrandum fructus in abſentia non comprehendit diſtributiones quotidianas. 210.15
Ineſt. Verbum hoc eſt ſignificatiuum veritatis. 702.1
In euentum. Hæc dictio addita alicui diſpoſitioni reddit eam ſubſidiariam, vt ſcilicet locum non habeat niſi in ſubſidium. 702
Inferior non poteſt tollere legem ſuperioris. 83.1, niſi maior ſubiiceret ſe iuriſdictioni minoris, & ab eo iudicari vellet. ibid.
Inferiori non licet contra factum ſuperioris diſpenſando venire. ibid.2
Inferiori non licet concedere ſaluum conductum damnato per ſuperiorem. ibid.3
Inferiori non licet ex cauſa contra factum ſuperioris venire. ibid.4
Inferior non poteſt corrigere, mutare, modificare, vel addere legem ſuperioris. ibid.6
Inferior poteſt diſtinguere, ſeu qualificare factum ſuperioris. ibid.7
Inferior non poteſt facere legem quæ ſuperiorem liget. ibid.8
Inferior à Principe non poteſt alicui Iudici cauſam committere cum clauſ. Recuſatione remota. 489.5
Inferior non poteſt vti clauſ. Motu proprio. 436.5
Inferior à Principe vti non poteſt clauſ. Non obſtantibus, &c. 442.2. Nec clauſ. Summariè, &c. 530.2
Infvet ts [illegible] eſt vitanda. 84.1
Infinitas reprobatur. 455.6
Infinitatem regulariter denotat clauſ. Toties, quoties, &c. 534.2
Infinitatem ſignificat dict. Perpetuò, cùm teſtator vocat ſucceſſiuè in infinitum. 742.4
Infinitatem in contractibus denotat dict. Quandocunque. 663.5
Infinitè accipitur dict. Donec. 674.7
Infirmitatis appellatione venit grauis. 241.1
Infirmitas grauis quando dicatur relinquitur arbitrio medicorum. ibid.
In forma dignum. Hæc clauſ. facit executorem mixtum, & ab eo appellare licet, itavt poſſeſſio interim capta ſit attentata quando alius eſt in poſſeſſione, vel adeſt legitimus contradictor. 414.8.9.10
Et licèt gratia in forma dignum non ſit conditionalis, in eſſe tamen nihil ponit donec ſit executioni demandata. ibid.2
Reſignatario acquiſitum dicitur Ius ad rem, & non in re per gratiam in forma dignum ante eius executionem. ibid.3
Beneficium ſequuta morte prouiſi in forma dignum, antequam ille reſpectus ſeu declaratus fuerit dignus, non vacat per mortem illius, ſed per mortem vltimi poſſeſſoris. ibid.7
Infringere importat retractare, vel per malitioſam interpretationem infringere. 454.7
Infra, contrarium habet Suprà, extrema ſua includere ſolet, & excludere ea, quæ ſunt extra, diem, quo aſſignatur terminus, eſt de natura huius dict. excludere. 702.1.
Actum immediatè ſequentem terminum, cui adiungitur, denotat hæc dictio, aliquando actum mediatum, interdum extremam partem. ibid.7. Significat tempus continuum. ibid.8. Importat, ſi tempori iungatur, diminutionem, ſeu imperfectionem temporis. ibid.9. Relationem habet ad inferius dicenda. ibid.10
Infraſcripta. Hæc dictio eſt relatiua ad caſus qui infrà expreſsè enumerantur, & deſcripti apparent. 703.1. Reſtringit verba præcedentia ad perſonas expreſsè nominatas in inſtitutione, & ſubſtitutione, & reſtringit diſpoſitionem ad ſubſequentia. ibid.3. Importat ſcriptos infrà taliter quòd legi poſſint non per ſubauditum intellectum, & ita non verificatur niſi in iis, quæ ſcripta ſunt, & oculis corporeis legi poſſunt, quando verò aliter non poſſet habere effectum diſpoſitio, tunc continebit ea, quæ legi non poſſunt, ſed per intellectum capiuntur. Ibid.4
Inhiberi poteſt quando adeſt clauſ. Cum toto negotio principali, &c. etiam quod non conſtet de appellatione interpoſita. 481.28
Inhibitio emanata vigore commiſſionis continentis clauſulam, Sine præiudicio legitimæ exceptionis, cauſat attentata. 510.4
In infinitum. Hæc dictio denotat tempus perpetuum. 703.1
Operatur vltra decimum gradum, perpetuamque familiæ conſeruationem denotat. ibid.4
Poſita in conceſſione rei importat vt illa nunquam ſit reuerſura. ibid.5
Poſita in ſubſtitutione facta in omnes deſcendentes inducit fideicommiſſum perpetuum. ibid.6
Poſita in ſubſtitutione intelligitur de vulgari, & poſita in vulgari non extenditur ad fideicommiſſariam ibid.7
Importat tractum temporis. ibid.9
Iniquum eſt homini ingenuò liberum non eſſe de rebus ſuis poſſe diſponere. 132.2
Iniuriam nemini facit, qui vtitur iure ſuo. 89.8
Iniuria non fit ſcienti, & volenti. 84.1
Iniuriæ inde naſci non debent vnde Iura naſcuntur. ibidem 3
In omnibus, & per omnia. Hæc clauſ. relatiua eſt, relationémque inducit. 425.1. Ob eius, vniuerſitatem facit vt comprehendantur ea, quæ alias non comprehenderentur. ibid.3. & nihil omninò excludit. ibid.4. Reſtringitur ad præterita, non autem veniunt futura. ibid.5. Reſpicit conformitatem cum Iure communi ne abſonus intellectus eliciatur. ibid. 6. Mandatum cum hac clauſ. dicitur eſſe ſpecificum. ibid. 7. Priuilegij ſpecialis illa vim habet. ibid.8. Operatur vt exæquata vnam, & eandem naturam habeant. ibid.10
Importat perfectionem, & integritatem diſpoſitionis. ibid.11
Operatur vt nullo modo reſtringatur teſtamenti paterni approbatio. ibid.12
Fictionem, & virtutem in iis, quæ poſſunt verè fieri, importat, ibid.13. Idem operatur quod clauſ. Omnia & ſingula. 14
In perpetuum. Hæc dictio idem importat, quod in infinitum, intelligitur etiam poſt centum annos, & iure præfinitione temporis eſt interpretanda, 703.2
Quandoque ſecundùm ſubiectam materiam refertur ad hominis vitam, ſi actus de ſui natura, vel diſponendi modus perſonam reſpiciat. ibid.3
In rem ſuam. Hæc clauſ. dominij tranſlationem, & reciprocam fideicommiſſi remiſſionem importat. 429.5
Vide alia in verbo, *Procurator in rem ſuam.*
Inſertionem tenoris operatur clauſ. Pro expreſſis. 468.7
In ſolidum. Hæc clauſ. vbi eſt appoſita, excludit beneficium diuiſionis inter ſocios, vel plures cohæredes aut [illegible] reos debendi. 421.1. Operatur vt omnes cenſeantur debitores principales erga principalem debitorem. ibidem, 3. Importat in emphyteuſi quòd nullus alteri ſuccedat quando dictio diſtributiua, Quolibet, eſt appoſita ſtipulantibus. ibid. 5. Significat integritatem reſecta omni diminutione. 421.9. Ligat arctiùs contrahentes, non verò auget obligationem. ibidem, 10. In obligatione Camerali annotata operatur vt renunciatum cenſeatur omni, & cuicunque Iuris auxilio. ibidem, 12. Facit vt quilibet ad totum teneatur. ibidem, 13. Totum vnicuique attribuit. ibid.14
Inſolita, & inaudita non comprehendit clauſ. Reſeruans omne Ius, &c. 495.9
Inſolitæ clauſulæ reſcriptorum, & inſtrumentorum illa ſuſpecta de fraude, & dolo reddunt. 438.1
Inſolitæ clauſulæ, ſi ſint plures, faciunt ſimulationis coniecturam, vel quando nimia eſt cautela. ibid.2.3
Inſolitæ clauſulæ arguunt contractum [illegible]. ibid.4
Inſolitæ clauſulæ reddunt ſuſpectum actum. ibid.5
Inſolita clauſula illa dicitur, quæ contra naturam contractus eſt, vel contra ſtylum, aut conſuetudinem. ibid.6
Inſolita clauſula non præſumitur, & allegantì eam inſolitam, incumbit onus probandi. ibid.7
Inſolita clauſula non præſumitur de voluntate partium ſcripta, ſed potiùs à Notario appoſita. ibid.8
Inſolita clauſula in teſtamentis non videtur ſcripta de mente teſtatoris. ibid.9
In ſimul. Hæc dictio ſignificat congregationem, & connexitatem. 703.1
Inſordeſcentes in excommunicatione per annum, vel irregulares, non gaudent abſolutione contenta ſub clauſul. Teque abſoluentes, &c. 534.13
Inſtantiæ litis renunciare non poteſt procurator cum libera, &c. 387.34
Inſtar. Hæc dictio ſimilitudinem importat. 704.1

In

Inſtare & verſhinis, clauſ. facit vt quis cenſeatur admiſſus ad actus in poſterum facientes, non autem vt cum eo repeti debeant actu iam facturа. 431.9
Inſtituens fratrem, & ſuos, cenſetur inſtituiſſe fratrem pro dimidia, & filios eius natos pro alia dimidia. 799.9
Inſtitutio hæredis vitiatur propter incertitudinem. 79.2
Inſtitutione facta de patre, & eius filiis, an filij concurrant cum patre ſimul, & eodem tempore, an verò ordine ſucceſſiuo, poſt illius obitum, oſtenditur. 682.23
Inſtitutionem hæredis inducit verbum, *lego*, adiectum vniuerſitati bonorum. 715.1
Inſtitutus in re certa vt trahi poſſit ad vniuerſum ex fideicommiſſo, licèt non adſit alius hæres vniuerſalis ex teſtamento operatur clauſ. codicillaris. 373.43
Inſtitutus in duobus teſtamentis ſi dubitat quòd valeat, & adiuit cum clauſ. Omni meliori modo, &c. cenſetur adiuiſſe ex eo teſtamento, quod valet. 459.35
Inſtrumentum exhibens illum ratum habere dicitur, & omnia in eo contenta approbare videtur. 471.23
Inſtrumenti perfectionem importat clauſ. Actum, &c. quando eſt poſita in fine inſtrumenti, non verò in principio. 351.2
Inſtrumentum dicitur imperfectum deficiente in eo clauſ. Actum, &c. ibid.6
Inſtrumenti ſolemnitas non ſuppletur per clauſulam cæteratam. 366.27
Inſtrumenti appellatione continetur ſcriptura priuata ſecundùm propriam ſignificationem, quæ ſumitur ex alluſione vocabuli. 242.1
Inſtrumenti appellatione communi loquendi vſu inſpecto priuata ſcriptura non continetur. ibid.2. niſi quando eſſet recognita, & per ſe probans. ibid.3
Inſtrumenti appellatione venit validum, & ſolemne. ibid.7
Inſtrumentorum appellatione veniunt teſtimonia. ibid.4
Inſtrumentorum appellatione veniunt acta iudicialia. ibid.5
Inſultum factum ad domum dicitur ſiue fiat prope domum per duos, vel tres pedes, ſiue in porticu annexa domui. 644.11
Inſuper. Hæc dictio importat idem quod Vltra, & Vlterius. 696.1
Denotat diuerſitatem à præcedentibus. ibid.2
De ſui natura venit continuatiuè addendo ad ſuperiora, retenta eadem materia. ibid.4
Ponitur pro Præterea, & aliquando pro Præcipuè. ibid.5, 6
Integraliter. Hæc dictio idem importat quod ſine diminutione, vel cum integritate. 705
Integrè habere dicitur qui totum habet. 704.1
Integritatem, ac plenitudinem quandam ſignificat dict. Totaliter. 803.3
Integritatem reiecta omni diminutione ſignificat clauſ. In ſolidum. 430.9
Integrum dicitur, cui nulla pars deeſt, vel quod ſine diminutione ex omnibus ſuis partibus conſtat. 704.3
Integrum enim non dicitur vbi eſt aliqua diminutio. ibid.4
Intellectus abſurdus eſt vitandus. 84.1
Intellectus ille recipi debet per quem iura iuribus concordentur. ibid.2
Intellectus vitandus eſt per quem incidimus in ſuperfluitatem. ibid.3
Intellectus plures habens clauſulas, ita eſt interpretanda, vt minùs quam ſit poſſibile lædat actum in quo apponitur. 431.3
Intelligitur. Verbum hoc veritatem aliquando deſignat. 705.1
Importat interdum fictionem. ibid.2
Denotat nonnunquam improprietatem. ibid.3
Quandoque arguit, & oſtendit præſumptionem. ibid.4
Intentio agentium regulat omnes actus ad finem intentionis. 85.4
Intentio non impedit actum quando adeſt voluntas, licèt coacta. ibid.6
Intentio, & animus qualis fuerit à principio ex poſtea geſtis declaratur. ibid.7
Intentio concedentis vbi deficit diſpoſitio remaneat ſecundùm ius commune. ibid. 8
Intentionis ſuæ fundamentum quilibet probare tenetur. 84.1
Intentionem ſuam qui non probat, dicitur carere iure. 85.3
Intentionis de defectu Papæ concedentis vbi conſtat, nulla eſt efficacia. Clauſ. Quorum tenores, &c. 486.18
Intentionis defectus Papæ concedentis opponi non poteſt conſtitutioni habenti clauſ. Quorum tenores, &c. præcipuè ſi concurrant aliæ clauſulæ, quæ ſemper iniungi ſolent. 486.19
Intentio & animus ex verbis benè dignoſcitur. 19.1
Intentio dignoſcitur ex ordine ſcripturæ. 114.5
Intentionis defectum non tollit clauſ. Pro expreſſis, nec operatur in iis, quæ conſiſtunt in facto ignorato. 469.14
Intentionis defectum non tollit clauſ. Motu proprio. 438.47
Inter. Hæc dictio ponitur incluſiuè, & eſt diſtributiua, quæ operatur vt omnes quos reſpicit in diſpoſitione conſiderati dicantur. 705.1, 2
Interdictum vnde vi vt competat habenti poſſeſſionem vigore clauſulæ conſtituti, ipſa eadem operatur. 381.19
Interdiu. Eſt aduerbium temporis, cuius contrarium eſt Noctu. 705.1
Interdum. Hæc dictio de ſui natura præſupponit regulam in contrarium, & denotat exceptionem, & raritatem. ibid.1
Intereſſe ceſſante non auditur agens. 85.1. niſi agatur de iure publico, vel populari actione. ibid.2
Intereſſe appellatione venit damnum emergens, & lucrum ceſſans. 241.1
Intereſſe appellatione veniunt fructus. ibid.2
Intereſſe appellatione in materia emptionis, & venditionis venit recuperatio pretij. ibid.3
Interim. Hæc dictio eſt limitatiua temporis intermedij, & importat pendentiam, & idem quod medio tempore, & vltra illud tempus non protenditur. 706.1
Interpellatio geminata magis aggrauat debitorem moroſum. 70.8
Interpretanda eſt clauſula ſecundùm vſum loquendi ipſius diſponentis. 431.1
Interpretari actum eius eſt cuius condere. 85.1
Interpretatio in dubio facienda eſt vt actus cenſeatur permiſſus quando non reperitur prohibitus. 126.8
Interpretatio quæ fit pro validitate actus eſt aliarum interpretationum regina. 12.19
Interpretatio fit contra dantem in dubiis conuentionibus. 51.3
Interpretatio omnis admittitur ad ſuſtinendum actum. 12.18
Interpretatio largiſſima fieri debet ad euitandum abſurdum. 2.1
Interpretationi locus eſt ad euitandum abſurdum etiamſi ſtatutum excludat omnem interpretationem. ibid.7
Interpretatio ſemper fit ſtatuti, & alterius diſpoſitionis ne ſequentia corrigant præcedentia. 40.1
Interpretatio facienda eſt in actibus vt magis illi valeant, quàm pereant. 12.17
Interpretatio ſemper agenda eſt circa diſpoſitionem dubiam in eum ſenſum, qui magis æquitati adhæret. 55.4
Interpretatio facienda eſt excluſiua delicti. 45.16
Interpretatio in dubio facienda eſt ad euitandam correctionem, contrarietatem, repugnantiam, & vt inducatur validitas actus. 86.4
Interpretatio facienda eſt ſecundùm mentem diſponentis ſi de illa conſtet, alias ſecundùm veriſimilitudinem, & demum attenta mera ſignificatione verborum. ibid.5
Interpretatio facienda eſt ſecundùm ſubiectam materiam. ibid.6
Interpretatio facienda eſt ne diſpoſitio fiat eluſoria. ibid.3
Interpretatio priuilegii ſpectat ad concedentem. ibid.2
Interpretationem omnem extrinſecam excludit dict. Præciſè, excepta iuſta, & legitima. 750.1
Interpretationem reſtrictiuam impedit dict. Quouis modo, & includit omnes modos ſimiles, & diſſimiles, ac etiam maiora expreſſis. 779.5
Interpretationem à iure communi recipit dict. Omninò. 734.18
Interpretationem congruam recipit à iure communi dict. Omninò, licèt ſit præciſa. 735.11
Interrogatio qualis fuerit ex reſponſione colligi poteſt. 781.8
Interrogationi nonnunquam ſubiicitur dict. Nempe. 724.3
Interrogatiua eſt dict. Quidni, ſicut dict. Cur. 770.3
Interrogatiuè quandoque profertur dict. Quemadmodum. 766.2
Interuallum modicum denotat dict. Mox, & ponitur pro Statim Incontinenti. 722.2
Interuallum temporis aliquando denotat dict. Mox, & exponitur pro Poſteà. ibid.3
Interuallum modicum denotat dict. Poſt, quando ponitur in diſpoſitione in qua poteſt ſignificare & modicum, & longum interuallum. 747.4
Interuallum omne ex vera, & propria ſignificatione reiicit dict. Immediatè. 697.3

Interuallum de ſui natura ſignificat dict. Poſtea. 748.1
Interuallum aliquod temporis non excludit dict. Incontinenti, quando res incontinenti recuperari non poteſt. 701.6
Interuallum quoddam annuit dict. Præterea, & veluti rerum gerendarum ſucceſſionem, & ordinem inducit. 763.3
Intra, contrarium habet extra, propriè ſumpta hæc dictio refertur ad tempus. 706.1.2
Quandoque includit tempus, & diem termini. ibid.3
Interdum includit rem ſiue locum, vel ſua extrema. ibidem 4
Operatur quòd non requiritur anni perfectio. ibid.5
Importat idem quod Citra, vel Ante in ſubſtitutionibus ſecundùm mentem teſtatoris. ibid.6
Intrinſecatatem in loco denotat dict. In. 698. 16. niſi ratione euitandæ contrarietatis. ibid.17
Introitus appellatione continentur reditus, prouentus, & obuentiones, quæ ſunt ſynonyma. 242
Intuitu. Hæc dictio importat idem quod contemplatione, volgari Italico ſermone, *Per riſguardo*, aut *Per reſpetto del tale*. 706
Inuentary beneficio cenſetur renunciatum per clauſ. Renuncians, &c. 493.13
Inuentario tutoris ad inuentarium, ſeu deſcriptionem faciendam per hæredem cauſa manifeſtandi res hæreditatis valet argumentum. 332
Inueſtituram accipiens pro ſe vſque ad tertiam eius generationem ſimpliciter, includit ipſam tertiam generationem. 815.6
Inueſtitos non iuuat clauſ. Ad habendum, vbi eſt perſonalis, & reſtricta ad proximum acquirentem. 355.29
Inuicem. Hæc dictio denotat reciprocationem inter partes, & in ſubſtitutione eam reciprocam oſtendit. 707. 1. & ſeqq.
Inuitus agere compellitur quis vbi periculum eſt in mora, & cauſa ſubeſt. 17.5
Ironiam ſæpè continet dict. Quaſi. 765.8
Irrationabilitas electionis in concurſu ſi non ſit euidens, & manifeſta, contra illam opponentem eſt iudicandum. 176.6
Ipſe. Hæc dictio habet relationem ad præcedentia. 707. 1. ſtat demonſtratiuè ad ſignificandas perſonas expreſſas. ibidem 2. Magis reſtringit quàm aliæ dictiones relatiuæ. ibidem 3. Eſt demonſtratiua perſonæ ad oculum. ibidem 4. Perſonaliſſima eſt. ibid. 5. Perſonalitatem oſtendit. ibid. 6. Excluſiua eſt alterius. ibidem 7. Importat aliquando dominium. ibid. 9
Ipſo facto. Hæ voces important canonem latæ ſententiæ. 708. 1. Lex ſi vtatur his verbis, Ipſo facto, pariter & annullatio, & pœnæ impoſitio cenſetur facta ipſo iure. ibidem 4. & ſecundùm ſubiectam materiam cenſetur obligare velle in conſcientia ante ſententiam. ibidem 3. Operatur nullitatem incontinenti abſque alio Iudicis miniſterio. ibid.5
Ipſo facto, & ipſo Iure ſynonyma ſunt, & idem important. ibid.2. in fine.
Ita. Hæc dictio inducit formam, & modum determinatum cum certis qualitatibus. 708.1. Denotat ſimilitudinem, atque declarationem ac rem expreſſam ſignificat, tuncque interpretatur pro Sicut. ibidem 2. Interdum ſumitur exemplificatiuè. ibid.3. Affirmatiuè non ſemel profertur. ibid.4. Aliquando eſt continuatiua. ibid. 5. Quandoque expoſitiua, & dilatiua ex præcedentibus, effectum eorum, quæ in præcedentibus diſpoſita, inſerens, & ſignificans, non autem extenſionem denotans. ibid. 6. Conditionem nonnunquam inducit. ibid.7
Ita demum. Hæc dictio de ſui natura eſt limitatiua præcedentis diſpoſitionis. 709. 1. Aliquando idem ſignificat quod Præcipuè, Hoc ita, Ea lege, Eo modo, Non aliàs. ibid. 3. Vnde importat illud eſſe de forma, cui per partes renunciari non poteſt. ibid.4
Itaque. Hæc dictio eſt continuatiua, & determinatiua caſus præcedentis, & reſtrictiua caſus ſequentis. 709. 1. Neceſſitatem inducit. ibidem 3. Significat aliquando idem quod Proinde, Ergo, & interdum exponitur pro Igitur. ibid.5.6
Ita quod. Hæc dictio eſt limitatiua, & reſtrictiua præcedentis diſpoſitionis, taxationiſque vim habet. 710.1
Augmentatiuè, & non reſtrictiuè aliquando ſtat. ibid.2
Eſt declaratiua præcedentium, de illuſque natura eſt quòd intelligantur ſecundùm ſupradicta. ibid.7
Eſt continuatiua præcedentis diſpoſitionis. ibid.8
Conditionem, & qualitatem præcedentis diſpoſitionis in ſequentem repetit. ibid.9
Et ita ſecundùm ſupradicta eſt intelligenda. 432.4
Aliquando tamen ſtat illatiuè. ibid.5
Demum poteſt accipi vel reſtrictiuè, vel ampliatiuè ſecundùm ſubiectam materiam. 710.4
Declarat, & limitat præcedentia, retentis eiſdem terminis, & cum eiſdem qualitatibus. 781.5
Ita tamen. Hæc dictio eſt modificatiua, reſtrictiua, & limitatiua præcedentium. 710. 1. Reſtrictiua & declaratiua eſt ſecundùm ſubiectam materiam. 711. 2. Item reſtrictiua eſt, & annullatiua actus, cui apponitur. ibidem 3. Item limitatiuè, & taxatiuè, non verò declaratiuè venit alibi quàm in fine teſtamenti poſita. ibid. 5. Præcedentia omnia non reſpicit quando vel diuerſa eſt ratio, vel diſpar qualitas, vel cùm apponitur ad vnum caſum qualificandum. ibid. 6. Relatio dicitur ſemper ad omnes ſiue in principio, ſiue in medio, ſiue in fine diſpoſitionis ſuper nominatione facienda apponatur. ibid. 7. Conditionem importat. ibid.9
Modum quandoque inducit. ibid.10
Et formam in reſcriptis. ibid.11
Taxationis vim habet. ibid.12
Itaut. Hæc dictio denotat modum, ſimilitudinem, & declarationem ad rem expreſſam. 711.1
Pro Sicut aliquando accipitur. ibid.2
Et idem ſignificat quod dict. Ita quod. ibid.1
Item. Hæc dictio eſt continuatiua, & repetitiua qualitatum præcedentis orationis. 712. 1. & ſimilium quando adeſt eadem ratio, vel mens veroſimilis diſponentis. ibidem 12. & eſt repetitiua qualitatum orationis præcedentis, quando præcedens oratio erat imperfecta ratione verbi vel appoſiti, ſeu ſuppoſiti. ibid. 3. Item eſt repetitiua qualitatis præcedentis, etſi ponatur poſt orationem perfectam quando eſt identitas perſonarum. ibidem 7
Item non eſt repetitiua quando ponitur in oratione perfecta, quæ non pendet à conſtructione orationis præcedentis. ibid. 5. & quando ſequentia habent ſpecialem prouiſionem. ibidem 6. Et quando ponitur inter diuerſas res. ibid.8
Et quando diuerſa eſt ratio, vel non eſſet eadem æquitas. ibid 9
Vel quando non eſt perſonarum, & rerum identitas. ibidem 10
Iterum. Hæc dictio eſt repetitiua eiuſdem actus pro vna vice tantùm quando profertur ab homine, quando verò profertur à lege, denotat, & admittit reiterationem actus pro pluribus vicibus. 713.1. & ſeqq.
Iudex fatuus reputatur, qui vltra petita inducat. 86.1
Iudex debet iudicare ſecundùm allegata, & probata, non autem ſecundùm propriam conſcientiam. ibid.2, & 3. vbi limitatur pluribus modis.
Iudex quod poſſit admittere probationes perſuaſiuas, & veriſimiles, operatur clauſ. de Iure & facto, poſita in compromiſſo. 395.17
Iudex datus cum clauſ. Summariè, &c. ſicut Deus iudicare poteſt. 530.4
Et poſt procedere ſecundùm quod Deus iudicaturus eſſet. ibid.5
Et poteſt iudicare ſecundùm propriam conſcientiam. ibidem 6
Iudex vt ſine termino peremptorio procedere poſſit ad ſententiam, operatur clauſ. Summariè, &c. propter verba ſimpliciter, & de plano. ibid.9
Iudex vt nulla data ſententia poſſit iubere rem capi, & diſtrahi, operatur clauſ. Summariè, &c. ibid.10
Iudex in cauſa ſibi commiſſa cum clauſ. Summariè, an teneatur Ordinarius, oſtenditur. 531.18
Iudex actore non petente poteſt condemnare reum contentum in fructibus; intereſſe, vſuris, & expenſis, ſi actor petierit Ius & iuſtitiam miniſtrari. 433.8
Iudex vt poſſit ſuper non petitis officium ſuum impertiri, operatur Clauſ. Ius, & iuſtitiam miniſtrari. ibid.9
Item vt debeat deferre iuramentum quamuis expreſsè petitum non ſit. ibid.14
Iudex ad quem non impeditur ex clauſ. Sine præiudicio litterarum Apoſt. quominus poſſit procedere in iudicio ordinario, & cognoſcere de Iuſtitia, & nullitate ſententiæ, quæ opponuntur. 521.8
Item non obſtante eadem clauſula poteſt per viam attentatorum, & manutentionis reuocare executionem factam à Iudice à quo, ſi non ſit rectè, & ritè facta. 522. 12
Iudici de Iure alterius tunc dicitur conſtare quando omni dubitatione caret quòd ille Ius habet. 663.2
Nunquam autem dicitur de iure partium conſtare, ſi ſententia ſit lata in contumaciam. 664.5
Iudici dicenti ſe protuliſſe ſententiam pecunia corruptum non creditur. 243.4

Iudex

Iudex vt poſſit condemnare ſecundùm modum probandi per quem declaratus intentio libellantis, operatur clauſ. Ius & Iuſtitiam miniſtrari. 33.4
Iudex non debet abſoluere in dubio quando agitur de periculo animæ ex abſolutione. 3.21
Iudici ſuſpecto nunquam Princeps præſumitur ea certa ſcientia cauſam committere. 480.6
Iudicis officium vt cenſeatur imploratum in libello ad hoc vt eius arbitrio Iudicis cenſeantur miſſa, operatur clauſ. Omni meliori modo, &c. 458.22
Iudex cui committitur cauſa vt cognoſcat ſecundum Ius, poteſt cognoſcere ſecundum conſuetudinem, vel ſtatuta. 477.15
Iudici vt non cenſeatur data iuriſdictio niſi de iure de paritione conſtiterit, operatur clauſula Parito breui, appoſita in commiſſione. 464.4
Iudex non obſtante appellatione poteſt deuenire ad executionem abſque vitio nullitatis attentatorum ſtante clauſula Contradictores &c. 383.7
Iudicis officio quando quis ſine actione experiatur, oſtenditur. 8.9
Iudex ad quem nullam habet iuriſdictionem poſtquam ſuper aliquo articulo, a quo fuit appellatum, bene vel male pronunciatum fuerit, appellauerit. 190.8
Iudices omnes alios præter illos, quibus antea competebat iuriſdictio generalis eiuſdem cauſæ, excludit dictio Tantum. 801.7
Iudex ad quem ſtante clauſula Parito iudicato, de cauſa cognoſcere non poteſt, niſi priùs integraliter facta executione. 463.10
Iudex ſi mandat ſuperſederi vſque ad diem ſignaturæ, vel Audientiæ, includit ipſum diem. 815.5
Iudex Eccleſiaſticus competens eſt in ſpiritualibus annexis. 389.7
Iudici os claudit clauſula Sublata, &c. & ei tollit facultatem aliter iudicandi. 386.3
Iudex quando poteſt procedere ad executionem ſine ſententia ſi feratur, quæ non ſit lecta, vel non lata in ſcriptis, non eſt nulla. 3.2
Iudex qui poteſt procedere tanquam Ordinarius, & delegatus, ſi in iudicando dicit, Omni meliori modo, &c. cenſetur ea vera poteſtate proceſſiſſe. 459.32
Iudex vt poſſit procedere de facto, & ſine vlla iuriſdictione, operatur clauſula Manu Regia. 514.4
Iudex ſecundum allegata, & probata, non ſecundum conſcientiam iudicare debet. 374.6
Iudices propriè ſunt, qui publica auctoritate, non autem priuatorum conſenſu factiori oſtituti. 245.4
Iudicis appellatione continentur Iudices cuiuſcumque [illegible]. ibid.5
Iudicis appellatione non ſolùm venit qui tenet iuriſdictionem, ſed qui habet notionem. [illegible]
Iudicis appellatione non continentur arbitri compromiſſarij. ibid.5
Iudicis appellatione venit non Poteſtas loci etiam in materia ſtatuti. ibid.7
Iudicum omnium ſumma diuiſio oſtenditur. ibid.8
Iudicis arbitrio plurimùm defertur in diſcurrendo quis pauper dicatur. [illegible]5.4
Iudicis arbitrio relinquitur quando dicatur aliquid continuò eſſe factum. 664.6
Iudicis arbitrio relinquitur quando quis dicatur diu in fideiuſſoria obligatione perſiſtere, ad hoc vt poſſit ab illa eximi. 673.8
Iudicis arbitrio remittendum eſt quid circa ſubiectam materiam operetur dictio [illegible]. 661.10
Iudicis arbitrio relinquitur quot actus denotent dictiones, Sæpè. Sæpiùs, Sæpiſſimè. 286.4
Iudicis arbitrium excludit verbum, Oportet. 740.1
Iudicare poteſt quilibet ſeorſum ex duobus Iudicibus ordinariis, quibus cauſarum cognitio competit. 453.7
Iudicare vt poſſit Iudex ſicut ipſe Princeps, operatur clauſula, Sola facti veritate inſpecta. [illegible]3.6
Iudicis [illegible] indaginem, & cauſæ cognitionem requirit clauſ. Conſilio, &c. [illegible]
Iudicialiter procedendi conceſſa facultas dicitur per clauſul. Contradictores &c. 183.5
Iudicium ad cauſam expreſſam non reſtringit clauſula Omni meliori modo, &c. nec iuſtioet libellum continentem remedia contraria. 4[illegible]8
Iudicium executiuum an cenſeatur intentatum per clauſulam, Cum toto negotio principali. 90.8
Iudicij corpus naturam non mutat clauſ. Quam & quas, &c. 481.26
Iudicio poſſeſſorio etiam ſummariſſimo manutentionis obſtat clauſ. Sublata, &c. [illegible].38
Iudicium idem continuari facit clauſ. Saluo, &c. 4[illegible].38
Iudicium iactationis & iactationem intentari poteſt [illegible] clauſ. Quam & quas, &c. 420.11
Iudicium a principio non ſubſiſtit data fori competentia. 490.14
Iudicium vbi cœptum ſit [illegible] finiri debet. 78.1 & 2. vbi limitatur diuerſis modis.
Iudicium quaſi contrahitur. ibid.3
Iudicis debet eſſe æqualitas. ibid.4
Iudicium ſemel ex iniurium ſimplius iterari non poteſt. ibid.5
Iudicium idem eſt de toto quoad totum, & de parte quoad partem. ibid.6
Iudicis a [illegible] valet argumentum. [illegible]
Item [illegible] ad [illegible] voluntates. [illegible]d.2
Item a iudiciis ad arbitria. [illegible]3
Iumentorum appellatione continentur animalia, quæ terram colunt, currus trahunt, vel ſarcinas gerunt. 244.1
Iumentorum appellatione non continentur boues, nec è contra. ibid.2
Iura Iuribus [illegible] concordari. 88.1
Iura promptiora ſunt ad [illegible]. ibid.2
Iura potius ſe adaptant ad ea quæ frequenter, quàm ad ea quæ raro eueniunt. [illegible]
Iura loquentia de vxore, intelliguntur quando Matrimonium per verba de præſenti contractum fuerit. 31[illegible].2
Iura ad hoc inuenta ſunt vt verum à falſo, æquum ab iniquo diſcernatur. 249.3
Iura ſemper pro Iudice præſumunt. 87.4
Iura & actiones non veniunt appellatione reddituum. 291.8
Iura litigantium vt exaudiri debeant operatur clauſ. Vocatis vocandis. 538.15
Iura contraria non tollit clauſ. Non obſtantibus, &c. poſita in reſcripto ſeu Bulla aliqua. 442.12
Iura, & actiones ad pecunias competentia veniunt appellatione pecuniæ. 17[illegible].4
Iura, & actiones veniunt appellatione rerum. 295.9
Vide alia verb. Ius.
Iurare non poteſt etiam de calumnia procurator cum libera ſine ſpeciali mandato. 386.19. & 29
Iuramentum regulatur ſecundùm naturam actus, cui adijcitur. 88.1
Iuramentum non auget obligationem, ſed et intra ſuos limites manens addit religionis vinculum. ibid.2
Iuramentum debet impleri in forma ſpecifica. ibid.3
Iuramentum non continetur ſub clauſula cæterata, niſi expreſſè ſit dictum. 3[illegible]6.14
Iuramentum habet vim clauſ. Rato manente pacto. 48.3
Iuramentum ſuper omnibus, & ſingulis interpoſitum refertur ſpecificè ad omnia etiam minima, ac ſi ſpecialiter ſuper ſingulo eſſet iuratum. 461.6
Iuramentum habet in ſe clauſulam derogatoriam. 40.7
Iuramenti ad reuocationem teſtamenti [illegible] clauſula codicillaris, vt debeat fieri in alio teſtamento ſpecialis mentio. 3[illegible]1.22
Iuramentum ſi adeſt clauſula acceſſoria & executiua amplat diſpoſitionem. 19.6
Iuramentum in promiſſione rei minimæ adhibitum non ſeruatur, minimè peccatur. 10[illegible].5
Iuriſdictiones ſi dentur in genere, & in ſpecie, cenſetur priùs per ſpeciem conceſſa accumulatiuè, quàm derogatiuè. 74.24
Iuriſdictio ordinaria excitari videtur cum Iudici aliàs ordinario à lege, vel a Principe iuriſdictio committitur circa illa tamen, quæ ſemota commiſſione ad illius ſpectabant poteſtatem. 364.2
Iuriſdictionem delegatam, non verò ordinariam importat clauſ. Auctoritate noſtra, &c. ibid.1
Iuriſdictionem ordinariam inferioris mutat ſuperior in delegatam quoties in commiſſione adiecta fuerit clauſ. Auctoritate noſtra, vel Tanquam delegata à [illegible] d.3
Iuriſdictionem contra quoſcunque totem [illegible] intendente dat clauſ. Omneſque alios, &c. ſi fuerit appoſita in commiſſione cauſæ. 455.2
Iuriſdictionem non tribuit clauſ. Omneſque alios, contra ſpecialiter priuilegiatum. ibid.8
Iuriſdictionem conditionalem non tribuit clauſ. Prout de Iure ſed puram. 57.13
Iuriſdictionem excipiendi reſeruat clauſ. Sine retardatione, &c. Iudici executori a quo non tamen ligat manus Iudici appellationum ad [illegible]. [illegible]4.6
Iuriſdictionalem conditionaliter dat clauſ. Sine retardatione, &c. vt pendio ſoluatur [illegible] ioteciumque ſuſpenditur. 515.16

Index Rerum,

Iuriſdictionem Iudicis ad quem ita ampliat clauſ. Cum omnibus [illegible] ſentibus, &c. vt ambigendum non videatur quin totum negotium principale ſub ea comprehendatur. 38[illegible]. 1

Iuri[illegible]ctio nulli competit ſtante clauſ. Parito breui, donec [illegible] paritum poſſeſſionem dimittendo, & fructus reſtituendo. 464. 7

Iuriſdictionem non dat clauſula conſtito, niſi priùs verificetur conditio. 375. 1

Iuriſdictio vbi datur ſub conditione, quicquid fit ante eam purificatam eſt nullum. ibid. 4

Iuriſdictio omnis, & exemptio ſumit augmentum aut diminutionem ab incremento, vel decremento. 22. 6

Iuriſdictionem contra quoſcunque, in executione citat omnis nominandos dat clauſ. Cum poteſtate vitandi, &c. 388. 1

Iuriſdictio data cenſetur tam ſuper principali quàm ſuper acceſſoriis, vigore clauſ. Quam & quas, poſitæ in commiſſione reſtitutionis in integrum 480. 21

Iuriſdictionem, vel executionem conditionalem tribuit clauſ. Si ita eſt. 505. 3

Iuriſdictio ordinaria non expirat ſi re integra moriatur concedens. 52. 4

Iuriſdictionis exercitium actu acquiritur per conſtitutionem. 194. 9

Iuriſdictionem non comprehendit clauſ. Si preces veritate nitantur, licet impediat eius exercitium. 519. 9

Iuriſdi[illegible]onem præſeruat Iudici à quo clauſ. Sine præiudicio legitimæ executionis, itavt ipſe ſine vitio attentatorum exequi poſſit deſtitutum per ſe factum. 510. 1

Iuriſdictionem Iudicis a quo præſeruat clauſ. Sine præiudicio obligationis Cameralis. 512. 5

Iuriſdictionem conditionalem tribuit clauſ. Parito Iudicatu, itavt antequam ſit paritum, deficiat iuriſdictio, & geſta ſint nulla. 462. 2

Iuriſdictionem conditionalem facit clauſ. Conſtito de aſſertis. 37[illegible]. 2

Iuriſdictio alta, & baſſa venit appellatione caſtri, quatenus illam habeat. 170. 7

Iuriſdictionem executori dat clauſ. Iudicatis in poſſeſſionem, &c. 425. 2

Iuriſdictionem Iudicis ad quem, non tollit in commiſſione clauſ. Sine præiudicio, &c. 508. 16

Ius metimur ex perſona actoris non Rei. 9. 5. & 90. 11

Ius quæſitum fortius eſt quàm Ius quærendum. 89. 1

Ius ſuum cedens, vel renuncians, non habet ampliùs regreſſum ad illud. 90. 12

Ius parti quæſitum non aufert clauſula Sola facti, &c. 524. 20

Ius idem eſſe in caſu contrario denotat dictio Præſertim. 751. 3

Ius nouum non ſequitur ex declaratione. 670. 2

Ius omne ad rem quouis modo quæſitum ſublatum cenſetur per clauſ. Anteferri. 359. 9

Ius partis offendendi, vel lædendi non dat facultatem clauſ. Arbitrio Rotæ. 363. 12

Ius in re, vel in rem quæſitum alteri non adimit clauſ. Motu proprio. 438. 48

Ius nouum aliquando inducit verbum Volumus, & declarat antiquum. 814. 15

Ius regulari ter non abdicatur à reſignante niſi quæſitum fuerit reſignatario per collationem. 424. 5

Ius nouum inducit, & antiquum declarat verbum, Decernimus. 670. 2

Ius illius præſeruat clauſ. Sine præiudicio, &c. ad cuius fauorem appoſita eſt. [illegible] 7

Ius quæſitum tu te non ſol[illegible] præſeruat clauſ. Dummodò tempore datæ, &c. ſed quæſitum ad rem. 4[illegible]3. 3

Ius ad rem [illegible] ex [illegible]ctione, & p[illegible]entatione conſiderab[illegible] eſt ad effectum [illegible] gulæ de iure quæſito, & clauſulæ, Dum[illegible] tem[illegible]e datæ, &c. ibid. 4

Ius a[illegible] ac[illegible]tur [illegible]ollatario ab [illegible] ante acceptat[illegible] [illegible] conſiderabile. ibid. 5

Ius ad rem quæſi[illegible] reſeruationem factam pro aliquo de[illegible] beneficio, [illegible] per optionem, e[illegible] conſiderabile. ibid. 6

Iu[illegible] acquiritur ex [illegible]la oppoſitione, quo[illegible] dat[illegible] & [illegible] Teſtatoris conſtat v[illegible] genere præſentare. [illegible]. 9

Ius conditional[illegible] aut [illegible] putum [illegible] quæſitum tollit clauſ. Dumm[illegible] datæ, &[illegible] 4[illegible]4. 16

Ius ad rem quouis mod[illegible] quæſitum [illegible]nſetur ſublatum per clauſ. Antef[illegible] ibid. 18

Iuris apices non ſunt att[illegible]dend[illegible] agitur de ſalute animæ. 19. 3

Iuris communis correctio potius [illegible], quàm quod verba ſint ſuperflua. [illegible] 4

Ius quando reſiſtit, tunc tacens [illegible]onſentire non videtur. 141. 6

Ius totum mutatur propter minimam facti [illegible]tationem. 60. 1

Ius omne directum, ſiue indirectum, atque etiam [illegible] propriè ſumptum comprehendit [illegible] Quomo[illegible] [illegible]4. 1

Ius omne etiam minimum includit dictio [illegible] [illegible] ib[illegible] 6

Ius in ſpe concedendi in fideicommiſſo ex pa[illegible]o & prouidentia, in feudo, & emphyteuſi præſeruat clauſula Sine præiudicio venientium ab inteſ[illegible]to. [illegible]

Ius omne ſucceſſionis proueniens ex quacumque ma[illegible] diſpoſi[illegible]ne, & anteceſſorum omnium præſeruat[illegible] tumis per clauſ. Sine præ[illegible]icio venientium. [illegible]

Ius idem ſtatuitur in augmento quod i[illegible] [illegible]incipali au[illegible] 21. 1

Ius omne cenſetur deductum per clauſulas, Quam & quas 4[illegible]9. 6

Ius omne tam in petitorio quàm in poſſeſſorio an poſſit deduci virtute clauſ. Quam & quas, oſtenditur. 480. [illegible]

Ius quod quis habet, tuetur illæſum clauſ. Saluo &c. non verò de nouo præſtat. 4[illegible]6. 5

Ius non præſeruat clauſ. Saluo iure meo, domino direct[illegible] proteſtanti, & penſionem cum ea recipienti ibid. 15

Ius abſenti an acquiratur ſtante clauſ. Pro omnibu[illegible], & ſingulis, &c. ſine ratificatione [illegible] illius acceptatione, oſtenditur. 4[illegible]1. 1

Iuris error neminem excuſat. 54. 6

Iuris ignorantia non præſumitur, nec excuſat. 7. 7

Iuris diuini naturalis, vel humani, ſiue communis, ſiue municipalis, vel ſtatutarij ignorantia non præſumitur, nec excuſat. ibid. 9

Iuri[illegible] fictio naturam imitatur in quantum poteſt. 64. 3

Iuris Ciuilis rigor videtur remiſſus per clauſ. Conſcientiam tuam oneramus, in reſcripto Papæ appoſitam. [illegible]4. 3

Iuris executio nec metum, nec iniuriam infert. 89. 3

Iure dantis confirmato, confirmatur ius accipientis. ibid. 5

Iuri ſuo quilibet renunciare poteſt in i[illegible], quæ ſingulorum priuatam reſpiciunt vt[illegible]tatem, non ita ſi publicam offendat renunc[illegible]io. 9[illegible]. [illegible]

Iuris plus nemo in alium transferre poteſt quàm in ſe habeat. ibid. 15

Iuri[illegible] appellatione venit municipale. 144. 8

Iuris appellatione venit conſuetudo. ibid. 6

Iuris communis appellatione propriè venit Ius commune Romanorum. [illegible] 8

Iuris ordo quod ſeruetur, operatur clauſ. Pro[illegible] iuſtitiæ conuenire videbitur. 47[illegible] 3

Iuris ſolemnitate omiſſa, &c. clauſ. aufert ſolemnitatem iuris ciuilis, & poſitiui non autem diuini, & naturalis 524. 26

Iure dantis reſoluto, reſoluitur & Ius accipientis. 8[illegible]. 6

Iure diuerſo cenſeri non debet vna, eademque res. i[illegible] 7

Iure ſuo qui vtitur nemini facit iniuriam. [illegible] 8

Iure eius vti debet, qui in Ius ſuccedit alterius. [illegible] 9

Iure quod expreſsè ſancitum non repetitur, non eſt ſuperſtitioſis inuentionibus præſumendum. 90. 10

Iurium appellatione venit facultas aliquid agendi, ſeu diſponendi. 144. 9

Iurium appellatione veniunt prædia, & poſſeſſiones. ibid. 10

Iurium meorum appellatione in donatione non v[illegible] tronatus. [illegible]

Ius & iuſtitiam miniſtrari, &c. Hæc c[illegible]auſ[illegible] a[illegible] vt cenſeatur intentatum remedium magi[illegible] petenti 432. 2. & quod dicatur actio omn[illegible] dem 3 & vt Iudex poſſit condemnare [illegible] modum probandi per quem declaratur inte[illegible] 433. 4. Et vt intentatum intelligatur [illegible] quod ſufficit ad victoriam. ibid. 5. Et quod [illegible] competere poſſet. ib[illegible] 6. Et vt libellus ſuſtineatur ex cauſa apta, licèt ſuper inepta ſit concluſum. ibidem [illegible]. Et vt impropriet[illegible] verba libelli ad deſeruiendum intentioni libellantis. [illegible] Et vt Iudex d[illegible]beat deferre iuramentum quamuis expreſsè pertitum non ſit. [illegible] 14. Item vigore huius clauſ. poteſt [illegible] iudicare ſecundum quod erat petendum licet libell[illegible] ſit ineptu[illegible] [illegible]d. [illegible] Operatur vt Iudex poſſit ſuper no[illegible] per [illegible] [illegible] b[illegible]d. 9. [illegible] non ſuſtinet hæc clauſ. quando vag[illegible] petitur, & alia probatur. [illegible]

Non operatur aliquid circa [illegible]bellum generalem [illegible]do de generalitate fuit uppo[illegible]um. [illegible] 18

Iuſpatronatus reſeruatur cum clauſ. Pro ſe ſui[illegible] [illegible], & [illegible]cceſſoribus quibuſcumque, tranſit ad [illegible]ræredes etiam extraneos. 475. 6

Iuſpatr.

Iuſpatronatus cùm ſit annexum iuri inſtituendi, quod eſt ſpirituale, dicitur ſpirituali annexum. 389.6
Iuſpatronatus non comprehenditur appellatione bonorum meorum, niſi veniret cum vniuerſitate bonorum. 168.8
Iuſpatronatus non venit appellatione iurium meorum in donatione. 244.11
Iuſpatronatus ſi ſit ex cauſa oneroſa, expectari debet quod expenſum fuerit, an ſcilicet æquiualeat conceſſioni. 245.13
Iuſpatronatus non deſinit eſſe ex priuilegio quando augmentum non eſt commenſuratiuum ad illius conceſſionem. ibid.14
Iuſſum, & parendi neceſſitatem ſignificat verbum *Del* [illegible] 669.2
Iuſtificanda non eſt per impetrantem clauſ. Dummodò collatio ad nos hac vice pertineat, cum non contineat conditionem ſuſpenſiuam. 4[illegible]8
Iuſtificanda venit clauſ. Dummodò mille remaneant pro Epiſcopo, etiam in reſeruatione penſionis Motu proprio. 408.8
Iuſtificatio quòd mille remaneant pro Epiſcopo, ſtante clauſ. Dummodò mille, &c. eſt neceſſaria etiam contra conſentientem. 407.5
Iuſtificatio clauſ. Dummodò remaneant centum pro Rectore, neceſſe eſt continuo durer ad hoc vt penſio ſuſtineatur. 406.5
Iuſtificationem contentorum in diſpenſatione requirit clauſ. Si ita eſt, in diſpenſationibus poſita. 406.10
Iuſtificatio clauſ. Conſtito, abſque iuſtificatione aliorum narratorum ſufficit ne dicatur Iudex de facto procedere. 375.8
Iuxta. Hæc dictio plures habet ſignificationes ſecundum ſubiectam materiam, & præcipuè propinquitatem & vicinitatem, quæ tamen intelligi debet cum aliqua diſtantia, per decem ſaltem pedes. 713.1.& ſeqq.
Similitudinariè ſtat quando ponitur pro Secundùm ibid.6
Demonſtratiuè & cauſatiuè potiùs quam conditionaliter & reſtrictiuè ſtat hæc dictio. ibid.8
An autem & quando ſtet cauſatiuè, ſeu conditionaliter oſtenditur. ibid.10.11.12
Cauſaliter intelligitur ſtare in priuilegiis & conditionaliter in reſcriptis iuſtitiæ. ibid.13
Relata ad facultatem alicui datam ſtat limitatiuè ibid.14
Operatur vt non requiratur anni perfectio. ibid.15

L

LÆſio enormiſſima ſemper cenſetur excepta. 413.7
Lana appellatione venit etiam lana hilata antequam tamen ſit coo[illegible]xta. 244.1
Lanæ appellatione id continetur quod tinctum non eſt. 245.2
Quando verò adiectum eſt ſignum vniuerſale venit lana cuiuſcunque generis. ibid.3
Laudemium valide exigi non poteſt à procuratore, qui ad illud exigendum ſpeciale non habet mandatum. 385.51
Laudemia non veniunt appellatione fructuum. 229.6
Lecti appellatione in legato vxori facto venit lectus etiam feſtiuus, culcitra de ſerico, & omnia ornamenta. 245.8
Lectum vbi teſtator relinquit vxori ſuæ viduæ, non præſumitur legaſſe lectum ſericum, ſed viduale. ibid.2
Legatarium vt poſſit capere legatum propria auctoritate, operatur clauſ. Omni meliori modo, &c. 418.17
Legataria quæ nubat non excludit clauſ. *Donec caſtè, & honeſtè vixerit*. legato adiectum. 402.21
Legatum factum familiæ, & cuilibet de familia, cenſetur factum omnibus in ſolidum, & ordine ſucceſſiuo. 666.4
Legatum ſi fiat de bonis teſtatoris, debentur bona. 668.5
Legato ne, an fidei commiſſo potiùs magis conueniat verbum *Relinquo* remiſſiue. 781.8
Legato indefinito quando adiicitur pronomen, Meum, tunc illud pronomen tempus præſens demonſtrat, ac proinde teſtator cenſetur legare illud, quod habebat tempore teſtamenti. 720.3
Legatum perinde derogat generali. [illegible]4
Le[illegible]ctum vxori quandiu non nupſerit, debetur integr[illegible] intra duos menſes nubat. 63[illegible]3
Legatum annuum facit dict. Donec, & ſimil[illegible]s. 67[illegible].14
Legatum factum ſuper tali re inducit ſpecialem hypothecam illius rei. 7[illegible]5
Legatorum, & conditionum in repetitione æquiparantur dict. Item, ac Et. 71[illegible].1.
Legatis in particularibus operatur clauſula codicillaris, vt licèt teſtamentum rescindatur nullum præteritione filiorum, vel poſthumi, nihilominus debeantur legata. [illegible].8
Legata quæ conſeruantur per auth. ex cauſa, C. de liberis præt. qua actione petantur, remiſſiuè. 378.16
Legati repetitionem venientibus ab inteſtato operatur clauſ. Codicillaris. ibid.16
Legatum factum hæredi coniunctim cum tertio valet, ſi in teſtamento eſt clauſula codicillaris. 372.18
Legata, fideicommiſſa & cæteras omnes ſpecies relictorum comprehendit verbum Lego in genere ſumptum. 1[illegible].3
Leg[illegible] ſi plura ſint facta in [illegible] diſpoſitione cum dict. Item, nunquid conditio in vno legato appoſita virtute illius dict. cenſeatur etiam in aliis legatis repetita, remiſſiuè. 712.5
Legati appellatione continentur fideicommiſſa, & donatio cauſa mortis. 245.1
Legata & fideicommiſſa ſingularia æquiparantur. ibid.2
Legatum eſt donatio a teſtatore facta, & ab hærede præſtanda. ibid.[illegible]
Legata ad donationem plurimùm accedunt. ibid.4
Legati appellatione non venit donatio inter viuos. ibid.5
Legati vbi fit mentio intelligitur de valido. ibid.6
Legato ad donationem validum eſt argumentum. 332.1
Item a legato libertatis ad legatum piæ cauſæ. ibid.2
Item a legato ad beneficium. ibid.3
Legatum relictum venientibus ab inteſtato poteſt inducere verbum *Relinquo*. 781.7
Legatus a latere non poteſt vti clauſul. Appellatione remota. 36[illegible]3
Legato a latere ſi apponat clauſ. Motus proprij, illa tollit vitium ſubreptionis. 417.17
Legitima integre debita ſe Inte filiis legitimis, & naturalibus, ſi non diminuatur, tunc non obſtante clauſ. Sine præiudicio legitimorum, &c. legitimatus petere poterit quod ſibi a patre in teſtamento relictum fuerit. 509.10
Legitima ad debitum ex ſtatuto validum eſt argumentum. 333.1
Item à legitima ad Trebellianicam. ibid.2
Item à legitima ad dotem. ibid.3
Legitimatio non poteſt fieri abſque clauſ. Sine præiudicio venientium ab inteſtato &c. 509.2
Legitimatio cum clauſ. Sine præiudicio venientium, & ſuffragatur tantùm legitimato in iis, in quibus nullum parare præiudicium legitimo vero, & naturali. ibid.8
Legitimatio quando eſt facta ad inſtantiam patris teſtatoris, non operatur clauſ. Sine præiudicio venientium, &c. quando agitur de illius ſucceſſione. 310.15
Legitimatio facta de ſpurio ſub aſſertione quòd ſpurius ſit, cum clauſ. Non obſtante & clauſ. De plenitudine poteſtatis, non valet ſi eſt ſpurius dupl.ci ſpurietate non expreſſa. 399.17
Legitimatio, ſeu confirmatio legitimationis non valet, niſi fiat mentio de filiis legitimis. 468.5
Legitimatione ad adoptionem valet argumentum. 33.1
Item a legitimatione ad ingenu[illegible]. ibid.2
Legitimati an veniant appellatione filiorum in fideicommiſſo relictis filiis, remiſſiue 114.88
Legitimati etiam per reſcriptum veniunt appellatione parentum. 273.50
Legitimati per reſcriptum agnoſcuntur, & cognoſcuntur aſcendentibus, & tranſuerſalibus, agnatis, & cognatis ac ſi ab initio fuiſſent nati de legitimo matrimonio. ibid.9
Legitimatus cum clauſ. Sine præiudicio venientium, &c. non poteſt minuere legitimam legitimorum, & naturalium etiam concurrendo cum [illegible] efficiendo partem. 509.9
Legitimatum excludere à ſucceſſione inteſtati eſt præcipuus effectus clauſ. Sine præiudicio legitimorum, &c. ibid.11
Legitimè. Hæc dictio concernit factum & modùm, factum ſcilicet fuiſſe legitimum, & legitimo modo proceſſiſſe 7[illegible].1
Legitimè factum cenſetur factum ordine iuris ſeruato. ibidem,2
Legitimi filii tantum, non verò naturales, nec ſpurij veniunt appellatione filiorum quando ipſi poſiti ſunt in conditione ad excludendum ſubſtitutum. 109.13
Sed contrarium [illegible]is.
Legitimi neceſſario requiruntur vbi dictum fuerit. Si deceſſerit ſine liberis legitimis & naturalibus, vel ex legitimo matrimonio procreatis. ibid.21
Lego. Hoc verbum adiectum vniuerſitati bonorum inducit hæredis inſtitutionem, adiectum verò certæ quantitati vel ſummæ denotat legatum. 71[illegible].12
In genere tamen ſumptum amplam retinet ſignificationem, & comprehendit legata, fideicommiſſa, & cæteras omnes ſpecies relictorum. ibid.3
Et tanquam obliquum adiectum hæreditati importat fideicom

TTt 4

fideicommiſſum vniuerſale, ſiue aliter ſit hæres inſtitus, ſiue non. ibid.4

Legumenum appellatione veniunt omnia, quæ manibus leguntur, & ſiliquam habent, prout cicer, lentes, fabæ, faſioli, & ſimilia. 343.1

Lex generaliter loquens generaliter eſt intelligenda. 91.1

Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. ibid.2

Lex ſi voluiſſet expreſſiſſet. ibid.5

Lex id noluiſſe præſumitur cùm facilè id exprimere potuiſſet, neque expreſſit. ibid.6

Lex quod non dicit, non eſt ab homine præſumendum. ibid.7

Lex non eſt poſita verbis, ſed rebus. 92.19

Lex quantumcumque dura eſt ſeruanda. ibid.20

Lex non extenditur ad præterita, ſed trahitur ad futura. ibid.22

Lex non trahitur ad præterita iam deciſa, puta per ſententiam, rem iudicatam, tranſactionem, iuramentum, ſolutionem, quietantiam, præſcriptionem, & ſimilia etiam quod in eadem lege nominatim, & expreſſe fiat mentio de præteritis. 93.23

Lex antiqui iuris declaratoria non ſolùm trahitur ad futura, ſed etiam ad præterita. ibid.24

Lex minùs agit quam homo miniſter legis. ibid.25

Lex data negotiis dicitur pactum, & ſententia. 246.5

Lex, conſuetudo, vel ſtatutum omiſſum habetur pro omiſſo. 24.2

Lex humana qualiter permittere poſſit minora mala vt impediantur maiora. 95.7

Lex pœnalis ſubaudit dolum interuenire debere in illo, qui deliquit contra diſpoſita per eam. 45.12

Lex quando cauſam, vel rationem adducit per dict. Fortè, illa cauſa non eſt finalis impulſiua. 691.9

Lex ex ſubiecta materia cenſetur per verba ipſo facto, vel ipſo iure, obligare velle in conſcientia ante ſententiam. 708.3

Lex ſeu ſtatutum ſi vtatur verbo ipſo facto, tunc pariter, & annullatum, & pœnæ impoſitio cenſetur facta ipſo iure. ibid.4

Lex loquens in vno caſu in pœnalibus, & correctoriis, non extenditur ad ſimilem caſum etiamſi ſubſiſtat eadem ratio. 130.6

Lex vbi aliquid prohibet ſimpliciter, intelligitur apponere clauſulam annullatiuam ſi contra fiat. 195.46

Lex in pœnam temerè litigantium ex ſententiis condemnatoriis decimam ſolui iubens, non poteſt extendi contra illum, qui etiam temerè litigans compromiſſarij ſententia fuerit ſuperatus. 243.6

Lex aliquid præcipiens per verbum, *Debet*, inducit regulariter præceptum, per quod contra faciens, incurrit peccatum mortale. 670.10

Lex quando vtitur dict. Itaque, forma ab ea deſignata eſt ſubſtantialis. 9.4

Legum correctio in dubio eſt vitanda. 41.5

Legem quam vellet poteſt quis apponere in conceſſione, ſeu traditione rei ſuæ. [illegible] 3

Legis ratio quando eſt certa, & omnibus filiis æqualiter conuenit, de omnibus, etiam à lege [illegible] eſt intelligenda. 210.36

Legis ratio ſi ſolis legitimis conueniat, de illis tantùm intelligi debet. ibid.42

Legi, ſeu conſtitutioni habenti clauſulam derogatoriam ad futuras, cenſetur derogatum per clauſul. Non obſtantibus, &c. ſi addita ſint verba [illegible], etiamſi de ipſa, &c. 441.15

Legem ſuperioris non poteſt corrigere, mutare, modificare, vel addere inferior. [illegible].6

Legem non poteſt facere inferior, quæ ſuperiorem liget. ib[illegible] 8

Lege[illegible] omnes [illegible], & lata culpa eſt iuris diſpoſitionem ignorare. [illegible].8

Legi[illegible] verba cui non conueniunt, non conuenit eius diſpoſitio. 91.8

Legi[illegible] ratione ceſſante, ceſſat quoque eius diſpoſitio. [illegible].9

Legi[illegible] caſus [illegible] omnis d[illegible]poſitio. [illegible] 10

Legis mens [illegible] attendenda [illegible] verba. [illegible] 7

L[illegible]ge quod cauetur in pra[illegible] non habetur. [illegible] 11

Leg[illegible] permittente quod [illegible] & [illegible] ne fieri. ibidem, 12

Legem [illegible] vbi eſt ratio naturalis [illegible] eſt infirmitas intellectus. ibid.13

Leges [illegible] tacitunt. ibid.14

[illegible] auxilium [illegible] in legem. ibidem. 21

[illegible] non ſolent [illegible]. 113.1

Le[illegible] non exerc[illegible] [illegible]lum. 6.3

Lege ad pactum valet argumentum. [illegible]

Item à lege ad teſtatoris voluntatem. [illegible]

Item à lege animata ad inanimatam. [illegible]

Item à legibus communibus [illegible], ad ordinariam ſucceſſionem Regnorum. [illegible]

Legis appel[illegible] venit quod Principi placuit. [illegible]

Lex animata in terris dicitur Princeps. [illegible]

Legis vim habet Principis contractus. [illegible]

Legis appellatione venit conſuetu[illegible]. [illegible]

Legis appellatione in ſtatuto de lege loquente venit communis opinio. [illegible]

L. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. etiam in naturalibus locum obtinet. [illegible]

L. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, C. de teſtam. habet locum in legitimis, & naturalibus. ibid.4

L. qui duos 10. §. cum in bello, ff. de rebus dubiis æquè locum habet in legitimis, & in naturalibus. ibid.46

L. quid ergo 13. §. cum autem, ff. de his, qui not. infam. declaratur. 312.2

Libellans vt non ſe adſtringat ad ſuperflua probanda operatur clauſ. Saluo Iure addendi. 497.3

Libellans quod cenſeatur deduxiſſe omnia narrata, & non ſe reſtrinxiſſe ad concluſionem ſi non competit, operatur cl[illegible] Omni meliori modo, &c. 45[illegible].29

Libellus ſi offeratur minus legitimus in cauſa in qua ille non requiritur, minimè vitiat. [illegible].5

Libelli ineptitudo parte non opponente tollitur virtute clauſ. Sola facti veritate inſpecta, &c. 524.12

Libellum non ſuſtinet clauſ. Ius & iuſtitiam miniſtrari, quando vna res petitur, & alia probatur. [illegible].17

Libellus licet ſit ineptus, tamen vigore clauſ. Ius & iuſtitiam miniſtrari &c. poteſt Iudex iudicare ſecundum quo[illegible] pe[illegible]tendum. [illegible]

Libellus vt ſuſtineatur ex cauſa apta, licet ſupe[illegible] concluſum, operatur claul. Ius & iuſtitiam m[illegible], ibid. 11

Libellus vt in caſu dubio interpretetur eo modo, qui à [illegible]rabilior eſt actori libellanti, operatur clauſ. [illegible] modo, &c. 45[illegible].27

Libelli concluſio licèt regulariter attendatur vt ac[illegible] tata cognoſcantur, non autem narratiua, tamen [illegible] eſt quando adeſt clauſ. Ius & iuſtitiam mi[illegible] [illegible]5

Libelli ineptitudinem to[illegible] clauſ. Omni meliori modo, &c. 458.25

Libellum obſcurum datum à mandante non poteſt declarare procuratorem cum libera, &c. 388.10

Liber eſt hypothecatus ſi dico me nummare tibi decem ſuper illo. [illegible]

Librorum appellatione continentur omnia volumina [illegible] cuiuſque materia ſcripta. [illegible]

Libera quælibet res præſumitur à ſeruitute. [illegible]

Libera facultas ſi data ſit, non ex hoc videtur Iuris communis ſublata diſpoſitio. 7[illegible]1

Liberalis nemo exiſtit in neceſſitatibus. 93.1

Liberalitatem non dicitur exercere qui debitum ſoluit. ibid.2

Liberatio facta integrè de eo omni, quod debetur ei qui liberat, comprehendit etiam debitum ratione perſonæ, vel offic[illegible] & vtroque modo. [illegible]4.2

Liberationem totalem denotat d[illegible] Liberè. 16.75

Liberè id fieri dicitur, quod quis ſine a[illegible] obligatione ſed ſua abſoluta voluntate aliquo non requiſito facere poteſt. ibid.6

Liberè intelligitur ſine impedimento, contradictione, onere, grauamine, vel obſtaculo. [illegible]8

Liberè [illegible]em importat quod non obſtante contradictione. ibid[illegible]

Liberè facere dicitur, qui non debet co[illegible] electionem alterius expectare. ibid.9

L[illegible]rè i[illegible] ſignificat quod [illegible] ibid.[illegible]

Liberè [illegible] ſubſtitutio im[illegible] integraliter, & ſine diminutione. [illegible]

Liberè operatur ab omni neceſſitatis obſeruantia, & ſolemnitate [illegible]ſtractum. ibid. 12

L[illegible] co[illegible] f[illegible] tas de conferenda [illegible] non [illegible] tus ad [illegible] perſonarum. ib[illegible]3

Libere [illegible] relinquatur vſufructuario, habe[illegible] plenum [illegible] fructum. [illegible] 14

Liberè denotat totalem liberationem. [illegible]

Liberè ex [illegible] omnem liberat[illegible] [illegible].1

Liberè in [illegible] ope[illegible] tu tranſlati ni dom[illegible] pr[illegible] o ſoluto [illegible]

L[illegible] operatur vt fidei[illegible] us poſſi[illegible] pp[illegible] hendere ab [illegible] cum [illegible] ſu hæ[illegible] [illegible]

Lib[illegible] importat poteſtatem [illegible] etiam, & ab ſolutam [illegible] poſitam. [illegible]

L bere

Liberè ſi petatur, teſtiori dicitur interecanum petitorium ibid. 18
Liberorum appellatione nepotes ex filiis, ac omnes deſcendentes tam maſculi, quam fœminæ comprehenduntur. 246.1
Liberorum appellatione venit nepos ex filia. ibid.4
Liberorum appellatione veniunt omnes in infinitum. ibidem 4
Liberi diſpoſitiuè vocati intelligi debent ſoli liberi primi gradus. 247.7
Liberos quando vocat teſtator cum aliqua qualitate teſtrictiua ad filios, intelligitur vocare liberos primi gradus, non autem vlteriores. ibid.8
Liberis quando teſtator adiecit verbum meis, vel tuis, cenſetur vocare liberos immediatè, & ſic primi gradus. ibid.9
Liberum ſi in numero ſingulari teſtator vocauit, tunc de liberis primi gradus vocatio intelligenda eſt. ibid.15
Liberorum nomen intelligitur de liberis primi gradus, quando teſtator eſſet imperitus. ibid.15
Libertatis appellatione venit omnimoda & plena. 247
Libertatem præciſam arguit dict. Sponte, non autem cauſam vigentem. 795.2
Libertatem magis operatur clauſ. Ad libitum, &c. ſi iungatur cum dict. Liberè. 356.3
Libertatem, & arbitrium denotat verbum, *Licet*, non obligationem, & præciſam neceſſitatem. 717.5
Libertate ad legitimationem validum eſt argumentum. 331.1
Item à libertate ad pias cauſas, & è contra. ibid.2
Libero ad vaſallum valet argumentum. ibid.8
Licentiam expreſſam alienandi continet clauſ. Ad habendum. 354.8
Licentia alienandi feudum ſine facultate operatur clauſ. Ad habendum in parte diſpoſitiua inueſtituræ feudi poſita. ibid.18
Licentiam accipiendi poſſeſſionem prædij ſui ſi quis dedeſit, nempe infra annum, & in qualibet anni parte poſſeſſio accipi poteſt. 702.6
Licentiam debes obtinere, nec ſufficit petere tantùm quando dico quòd non poſſis facere ſine licentia. 792.2
Libet. Hoc verbum tribuit liberam & abſolutam poteſtatem arbitrij. 717.6
Licet. Hæc dict. pro Etiamſi nonnunquam vſurpatur. ibid.2
Licet. Hoc verbum libertatem, & arbitrium denotat, non obligationem & præciſam neceſſitatem. ibid.5
Liceat tibi propria auctoritate. Hæc clauſ. intelligitur volente ipſo impetrante, & non illo inuito. ibid.8
Ligni appellatione veniunt omnia, quæ comburendi cauſa parata ſunt, & quæ conſuetudo regionis, ſeu paterfam. pro ligno habebat. 248.2
Lignorum appellatione in legatis continetur arbor vento deiecta, niſi aliud teſtator ſenſerit. ibid.8
Limitationem denotat dict. Pro. 754.14
Limitationem & exceptionem importat clauſ. Salno quod, &c. 497.8
Limitationem diſpoſitionis importat dict. Donec, & ſimiles. 675.10
Limitatiua qualitatis, vel temporis eſt dict. Prout, non autem ſubſtantiæ. 759.3
Limitatiua, & reſtrictiua eſt dict. Prout, maximè quando refertur ad aliquid quod ſit de præterito. ibid.4
Limitatiua, & reſtrictiua præcedentis diſpoſitionis eſt dict. Ita quòd, taxationiſque vim habet. 710.8
Limitatiua, & reſtrictiua præcedentium eſt dict. Secundùm. 783.1
Item & dict. Taliter. 800.8
Limitatiua, ſeu reſtrictiua eſt dict. Quatenus, & denotat incertitudinem. 765.2
Et quando eſt limitatiua exponitur, id eſt, In quantum. ibid.3
Limitatiua eſt dict. Niſi. 727.18
Limitatiua, & reſtrictiua eſt dict. Dumtaxat. 677.1
Limitatiua eſt dict. Sic, habens relationem ad præcedentia, & ad ea conceſſionem reſtringens. 789.2
Limitatiua, & reſtrictiua ſimul eſt dict. Quouſque. 779.3
Limitatiua, reſtrictiua, ſeu exceptiua ſuperiorum eſt dict. Tamen. 800.8
Limitatiua præcedentis diſpoſitionis eſt dict. Ita demum, de ſui propria natura. 709.8
Limitatiuè, & taxatiuè, non verò declaratiuè venit dictio, Ita tamen, alibi quàm in fine inſtrumenti poſita. 781.5
Limitatiuè ſtat dict. Iuxta, relata, ad facultatem alicui datam. 714.15
Linea appellatione directa, non autem inflexa venit. 248.8
Lineæ appellatione veniunt ſoli deſcendentes. ibid.2
Linea domus hæredis, vel Titij vbi vocata eſſet veniunt tranſuerſales. 249.4
Lineæ appellatione veniunt collaterales, quando alia verba eſſent ſuperflua, vel teſtator ſciebat non poſſe verificari lineæ vocationem in deſcendentibus. ibid.6
Lineam agnationis vbi teſtator vocauit, veniunt omnes aſcendentes, deſcendentes, & tranſuerſales agnati. ibidem 7
Linea maſculina vbi vocata eſſet, veniunt tranſuerſales. ibid.8
Lineæ appellatione venit linea teſtatoris, & non hæredis. ibid.11
Lineæ appellatione ſi agitur de tranſuerſalibus, non venit vltra decimum gradum, ſecus ſi de linea deſcendentium. ibid.12
Lineæ appellatione veniunt tam maſculi, quàm fœminæ. ibid.13
Linea recta quando vocata eſſet, non veniunt deſcendentes ex fœmina. ibid.14
Linea vocata non venit fœmina, nec deſcendentes ab ea, vbi teſtator tacitè vel expreſſe habuit mentem conſeruandi bona in agnatione. ibid.15
Lineæ ſub nomine non venit fœmina quando agitur de bonis feudalibus, vel habentibus annexam iuriſdictionem, aut dignitatem. ibid.16
Lineæ paternæ appellatione non veniunt deſcendentes ex fœmina ab eodem patre procedentes. ibid.20
Lineæ appellatione non veniunt naturales ad fideicommiſſum. 250.10
Lintea non veniunt appellatione ſuppellectilis. 302.9
Lis ſuper titulo beneficij introducta probatur ex commiſſione continente clauſ. Quam, & quas, &c. 480.14
Lis introducta non cenſetur ſi ſtante commiſſione cum clauſ. Parito iudicato, priuſquam pareatur fiat citatio ad dicendum contra commiſſionem. 463.8
Litis mentio ſufficienter facta dicitur per clauſ. Cuius litis ſtatus, &c. inſertam in commiſſione ad lites, ſeu ſupplicatione ad beneficia, vbi plures ſunt, oſtenditur. ibid.5
Litis pendentia malè in ſupplicatione narrata ſuppletur ex clauſ. Statum, & merita cauſæ, &c. 524.2
Litis mentio ſufficiens facta dicitur per clauſ. Statum & merita cauſæ, &c. ac ſi in indiuiduo, & nominatim eſſet facta. ibid.3
Litis appellatione vbi ſimpliciter profertur in conſtitutione procuratoris venit lis præſens & non futura, niſi procurator habeat generale mandatum. 230.2
Litis appellatione venit inſtantia, & ius. ibid.2
Litis appellatione venit ſolùm controuerſia iudicialis. ibid.4
Litis motæ appellatione venit ſolùm conteſtata. ibid.3
Litis ſtatum, &c. Hæc clauſula in commiſſione ad lites, aut ſupplicatione ad beneficia inſerta operatur vt dicatur ſufficienter facta mentio litis. 434.2
Non operatur vt abſque vltione attentatorum expi poſſit poſſeſſio. ibid.2
Nec operatur effectum quando adeſt res iudicata niſi ſit deducta in controuerſiam. ibid.3,4
Litigantes inter partes operatur clauſ. Appellatione remota, non quoad tertium. 360.5
Littera geminatæ habent vim motus proprij. 70.9
Litteris gratioſis generalibus ad beneficia non derogatur per ſpeciales poſteriores, quando ex primis generalibus eſſet ius quæſitum. 74.25
Litteris non iuſtificatis proceditur ad executionem contra conſentientem reſeruationi penſionis. 314.9
Litteræ in forma Breuis cum clauſ. Citra vitium ſpolij, &c. poſſunt impetrari etiam poſtquam commiſſa fuerit cauſa ſuper poſſeſſione, & pertinentia illius beneficij. 369.2
Litteræ beneficiales tanquam ambitioſæ ſtrictiſſimam recipiunt interpretationem. 25.4
Litteræ Apoſtolicæ diſpenſationis, vel beneficij non ſunt ſubreptitiæ in quibus diceret quis ſe oriundum ex ciuitate Bracharen. cum reuera eſſet oriundus ex ciuitate Portugalen. ſi eius pater in dicta ciuitate Bracharen. natus ſit. 271.3
Litteræ Apoſt. habent paratam executionem adinſtar inſtrumenti publici. 511.8
Et non obſtante appellatione poſſunt exequi, ſi eſſent iuſtificatæ, & non antea. ibid.6
Litterarum Apoſt. via eſt executiua. ibid.2
Localiter, & temporaliter ſtare poteſt dict. Vbi. 85.4
Locatio ad longum tempus comprehenditur appellatione alienationis. 158.11
Locatio ad longum tempus dicitur quando eſt facta ad decennium. 159.12

Locatio

Locatio ad longum tempus dicitur ſi facta fuiſſet ad vitam vel locatoris, vel conductoris. ibid.13
Locus non vineatus ſi reducatur ad vineam appellatur vinea. 309.2
Locum, aut perſonam vnde aliquid ſumitur deſignat dict. A. 642.17
Loci aduerbium eſt dict. Aliàs, & ſignificat idem quod alio loco. 646.6
Locum nonnunquam reſpicit præpoſitio Ante. 654.3
Locus exemptus ſitne de diœceſi, vel in diœceſi, oſtenditur. 649.26
Locum reſpicit quandoque dict. Inde, & ſignificat ex quo loco. 701.3
Loco ad perſonam, & è contra valet argumentum. 333.1
Item a loco ad tempus, & è conuerſo, niſi ſubſit ratio diuerſitatis. ibid.2
Locupletari nemo debet alterius iactura. 93.1
Longè. Hæc dict. propriè idem ſignificat quod procul, & interdum vſurpatur pro Valdè, aut multùm, & ſæpè pro multò. 717.3.4
Longè, latèque. Aſſumuntur hæc verba ad ſignificandam longitudinem, ac latitudinem ſpatij. ibid.2
Loquacitas longa ſolet ſtomachari legentes, & tædium afferre. 24.6
Loquens obſcurè, æquiparatur tacenti verum. 111.3
Loquutio generalis omnia comprehendit, non autem perſonam loquentis. 71.3.10
Lucrum, vel damnum quod quis ea eius perſona non conſequeretur, ex alterius perſona conſequitur. 17.3
Lucrum non acquirere vnicuique licet. 94.2
Lucrum non debet quis capere ex eo quod exiſtit impugnare. ibid.3
Lucrum ceſſans venit appellatione damni. 44.3
Lumen maius offuſcat minus. ibid.
Luſitania venit Hiſpaniarum Regnorum appellatione. 240.1

M

Magiſtratus ad beneplacitum creatus expirat morte conſtituentis. 352.3
Magis. Hæc dictio pro Plus à Grammaticis vſurpatur, plerumque cum Quàm copulatur, ſæpè abſolutè ponitur, aliquando cum Minus comparatur, interdum rei magis explicandæ gratia. 718.2.3
Comparatiuè quandoque ſtat, quando ponitur inter duo compatibilia, quæ cadunt in eodem ſubiecto. ibid.4.7
Electiuè quandoque ſtat quando ponitur inter incompatibilia, ſeu contraria. ibid.5
Magis ac minus non mutant rei ſpeciem, aut naturam. 94.6
Magnopere. Hæc dictio ex magno & opere facta vſurpatur pro Multùm. 718.6
Maioratu ad iuſpatronatus & Anniuerſaria valet Argument. 334.3
Maioratui ſi dicatur quod ſuccedat filius, aut filia, maior ex ordine ſcripturæ præferendus eſt filius licèt minor, exiſtente filia etiam maiore. 657.10
Maioratu ad Regnum valet argumentum. 334.1
Item à maioratu ad feudum. ibid.2
Item à maioratu ad vſumfructum. ibid.3
Maiora expreſſis, & ſic cattanea, & diſſimilia venire quando dictioni Alius, adiungitur verbum generale, *Quibuſcumque*. 651.5
Maiora expreſſis comprehendit dict. Quiuis, quando eſt prolata ab homine. 772.3
Maiora excludit dict. Præcipuè. 749.3
Maiora expreſſis comprehendit dict. Quicunque. 768.4
Maior ratio elidit minorem. 94.1
Maior facit ceſſare minorem. ibid.2
Maior ſumma ineſt minori. ibid.4
Maius lumen offuſcat minus. ibid.3
Maius cui conceditur, & minus conceſſum eſſe videtur. ibidem 5
Maiori ad minus validum eſt argumentum. 334.1.& ſeqq.
Non valet tamen in ſtatutis, & correctoriis. 335.5
Nec in diſpoſitionibus & priuilegiis. ibid.6
Nec in mandatis, & iuriſdictionibus. ibid.8,9
Minoris in dubio appellatione intelligitur ætate, niſi verba repugnent. 250.1
Maiorum appellatione propriè ſumpta tantùm continentur vltra tritauum. ibid.4
Maiorum appellatione non veniunt tranſuerſales quantumcumque ſint antiqui, ſed ſolùm aſcendentes à tritauo ſupra. ibid.5
Maior natu. Hæc verba oſtendunt diſponentem intellexiſſe de ſeniore, & ætate maiore. ibid.2
Maior maſculus vbi vocatus eſſet, ſolùm maior natu veniret. ibid.3
Maioritate vel paritate rationis valet argumentum. 335.1
Etiam in ſtatutis. ibid.1
Et in correctoriis ad declarandum dubium, non verò ad extendendam diſpoſitionem. ibid.3
Non valet hoc tamen hoc argumentum in pœnalibus, in priuilegiis, in feudis, & ſubſtitutionibus. ibid.4
Malefactorum appellatione indefinitè à ſtatutis veniunt omnes vniuerſaliter. 251
Malè agens odit lucem. 94.1
Malè parta malè dilabuntur. ibid.2
Malè enarrare, eſt triſte nuntium afferre. 718.2
Malè mulctare idem eſt quod pugnis, verberibúſque malè accipere. ibid.3
Malè accipere eſt malè tractare. 719.5
Malè audire, & benè audire, ferè ad malam, vel bonam famam pertinet. ibid.5
Mala non ſunt facienda vt inde eueniant bona. 95.5
Mala minora, vt impediantur maiora qualiter lex humana permittere poſſit, oſtenditur. ibid.7
Malorum conſortia ſæpè bonos corrumpunt. ibid.4
Malum omne naſcens facilè opponitur, inueteratum fit plerumque robuſtius. ibid.5
Malum minus eligendum de duobus malis. ibid.6
Malum minus an poſſit quis ſuadere, conſulere, & inducere alium ad eligendum, oſtenditur. 267.& 1.& ſeqq.
Malus ſemel ſemper præſumitur eſſe malus. 98.1
Malus ex quo aliquis ſemel apparuit non poteſt fieri bonus aliter quàm per pœnitentiam. ibid.3
Malos ſemel ſemper præſumitur malus exiſtere in eodem malo ſemel commiſſo, vel in eadem voluntate reſpectu mali eiuſdem ſpeciei. ibid.4
Malitiis non eſt via aperienda. ibid.
Malitiis non eſt indulgendum. ibid.2
Mamilla fœminæ venit appellatione fœminæ. 233.5
Mandantis morte non expirat clauſ. Donec aliud duxerimus ordinandum. 502.21
Mandatum Principis non comprehendit illicita. 71.9
Mandati cauſa ceſſante, ceſſat mandatum. 27.12
Mandatum procuræ datum contra quamcumque perſonam non extenditur ad vniuerſitatem, communitatem, vel collegium. 277.4
Mandatum cum libera, inducit clauſ. Quod promittit habere ratum quicquid, &c. 386.9
Mandatum cum libera regulari debet arbitrio boni viri. Ibid.
Mandatum cum libera æquiparatur mandato ſpeciali. ibid. 10
Mandatum quantumcunque generale non extenditur ad ea per quæ dominus cadat in commiſſum, & delictum. 387.43
Mandatum cum libera, &c. vallatum quibuſcumque ſolennitatibus, regulariter non cenſetur dare facultatem procuratori, vt extra negotia domini in alterius fauorem fideiubeat. ibid.47
Mandatum cum libera, &c. dat facultatem procuratori obligandi dominum.
Mandatum habens de prouidendo in aliqua Eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis, non poterit prouideri in Eccleſia Cathedrali. 192.4
Mandatum in ſolidum importat clauſ. Promittens, &c. 470.10
Mandatum cum libera an importet clauſ. Promittens, &c. ibid.15
Mandatum de manutenendo vt non detur contra illum, cuius nomine quis ſe conſtituit poſſidere, operatur clauſula conſtituti. 381.25
Mandatum expirat morte mandantis. 105.8
Mandati ſpecifici non habet vim clauſul. In omnibus, & per omnia, &c. ad faciendum incidere dominum in pœnam. 425.9
Mandatum in rem ſuam non præſumitur in dubio niſi præcedat cauſa cedendarum actionum. 429.14
Mandatum Principis valet quamuis ſit contra Ius quando conſtat de eius voluntate. 445.4
Mandatum cum clauſ. In omnibus, & per omnia, &c. dicitur eſſe ſpecificum. 425.7
Mandatum per ſecundum ad alterius in fauorem factum etiam cum clauſul. Anteferri non tollitur primum niſi Papa derogauerit regulæ de non tollendo iure quæſito. 359.18
Mandati fines exacta diligentia ſunt ſeruandi. 99.6
Mandati qualitates quæ excedit etiam in modico, fines excedere dicitur. ibid.4
Mandati fines excedens procurator, non obligat principalem. ibid.3

Et tenetur ad intereſſe. ibid.6

Mandatum generale non extenditur ad turpia, & illicita. ibid.7

Mandatum quod poteſt referri ad licita, & illicita, ſemper ad licita reſtringitur. ibid.8

Mandatum ſpeciale detrahit generali. ibid.9

Mandato procuratorio ad Mandatum iuriſdictionis valet argumentum. 336.1

Item à mandato ad ratihabitionem. ibid.2

Mandare. Hoc verbum intelligi debet de coactione. 789.1

Item importat idem quod committere. ibid.2

Item & delegare. ibid.3

Quandoque non importat delegatam iuriſdictionem. ibidem 4

Manualia non veniunt appellatione beneficij. 166.4

Manus Regia etiam hodie in principibus durat. 434.2

Manu Regia. Hæc clauſula operatur vt quis procedat quaſi Princeps. ibid.3

Item operatur vt poſſit procedere de facto, & ſine Iuris ordine. ibid.4

Poſita in reſcriptis tollit appellationis remedia. ibid.5

Tollit ſolemnitates Iuris Ciuilis, non tamen ſubſtantialia iudicij. ibid.6

Manu Regia vt procedi & iudicari poſſit operatur clauſul. De facto.1 365.56

Manutentionem impedit clauſ. Tacito Breui. 465.22

Manutentionem non impedit clauſ. Arbitrio Rotæ. 365.14

Et clauſ. Manu Regia. 435.7

Maritus in fauorem appoſita cenſetur clauſ. Donec vitam vidualem ſeruaueris. 402.24

Maritus, & vxor veniunt appellatione affinium. 155.8

Mariti appellatione in materia fauorabili venit ſponſus de futuro, ſecus in materia odioſa. 258.1

Marmorum appellatione in legatis non continetur marmor ſculptum. ibid.

Maſculinum concipit fœmininum. 281.49.

Maſculinum & fœmininum ſexum comprehendit dict. Si quis 792.1

Et dict. Quiſquis. 772.8

Item dict. Omnis. 734.1

Maſculinum quando cum aliqua qualitate exprimitur, tunc non concipit fœmininum. 283.65

Maſculus, & fœmina veniunt appellatione perſonæ. 278.12

Item appellatione prolis. 286.6

Item appellatione deſcendentium. 183.9

Maſculi & fœminæ ſanguine coniuncti veniunt appellatione coniunctorum. 176.8

Maſculus ex fœmina non venit deſcendentium appellatione in priuilegiis. 184.28

Maſculos per lineam maſculinam deſcendentes quando teſtator vocauit, maſculi ex fœminis deſcendentes non veniunt. 249.18

Maſculi vbi vocantur ad fideicommiſſum, vel aliam diſpoſitionem, non veniunt fœminæ, imò cenſentur excluſæ. 251.1

Maſculi ex fœminis excluduntur, quando vocantur maſculi ad fideicommiſſum, vel aliam diſpoſitionem, niſi ceſſet ratio agnationis conſeruandæ, vel vbi vocati eſſent maſculi quicunque. ibid.2,3

Maſculi appellatione venit maſculus ex fœmina, quando ſuccedit ea perſona ſua, & non per repræſentationem. ibid.4

Maſſaritia idem important quod ſupellectilia, & ideò Maſſaritiarum appellatione veniunt quæcunque continentur appellatione ſuppellectilis. ibid.1

Maſſaritiæ, mobilia, ſupellectilia, & fulcimenta ſunt nomina appellatiua. ibid.3

Mater, & auia, appellatione conſanguineorum non veniunt, ſed ſolùm maſculus, in ſtatuto requirente contractu mulieris conſenſum conſanguineorum. 87.9

Matrem ſi quis inſtituat in re certa præteritis filiis cum clauſ. codicillari, non operatur niſi quoad rem particularem. 373.55

Matris appellatione continetur auia, quoties ponderatur affectio. 252.1

In odioſis autem nunquam venit. ibid.2

Matrimonium ratum diſſoluitur per profeſſionem in Religione S. Ioannis Hieroſolymitani, non verò in aliis militaribus. 293.9

Matrimonium contrahere non poteſt procurator cum libera, &c. 386.23

Matrimonio, vel alteri ſubſtantiæ, quæ non admittit conditionem, quando adiicitur dict. Alioquin, nihil operatur. 647.6

Matrimonij appellatione propriè non veniunt ſponſalia, ſed Matrimonium per verba de præſenti contractum, quamuis copula ſequuta minimè ſit. 252.8

Matrimonio carnali ad ſpirituale an valeat argumentum. 336

Maximè. Hæc dictio de ſui propria natura eſt Implicatiua, ſeu comparatiua, & implicat caſum magis dubitalem. 789.1

Non tamen denotat implicationem ſi ponatur poſt genus ſpeciem includens. 720 4

Ampliatiuè & augmentatiuè aliquando ſtat hæc dictio. ibid. 5

Et ratio ſi reddatur per hanc dict. importabit quod licèt aliæ rationes ſubſint, iſta tamen impreſſa ſit potentior. ibid 7

Identitatem eſſe in caſu contrario interdum denotat. ibidem 8

Quandoque importat taxatiuum tantùm, ſed impropriè quando ponitur verbis importantibus cauſam finalem. ibid.9.& 10

Medicina continentur appellatione alimentorum. 560 8

Et appellatione victus. 509.5

Media via ſemper eſt eligenda. 100.5

In rebus ambiguis quando illa extat. 18.2

Medium præſumitur probatis extremis, videlicet principio, & fine. 99.1

Medium inhabile impedit extrema habilia poſſe coniungi. 100.4

Melioramentorum, ſeu meliorationum appellatione propriè veniunt ea, per quæ res efficitur melior, dummodò rei ita ſint affixa, quòd efficiantur pars rei. 252.8

Melior eſt conditio poſſidentis in re communi. 38.3

Melius eſt occurrere in tempore, quam poſt illatum vulnus remedium quærere. 100.1

Melius eſt habere rem, quàm petere. ibid.2

Melius eſt pauca cautè agere, quàm multis intereſſa periculosè. ibid.3

Melius eſt non ſoluere, quàm ſolutum repetere. Ibid.4

Melius eſt pauca verba idonea effundere, quàm multis inutilibus homines prægrauare. ibid.5

Melius eſt nocentem dimittere, quàm innocentem punire. ibid.16

Membrum propriè dicitur omne id, quod in corpore ex ſuo diſtinctam habet operationem. 153.1

Membra non debere recedere a capite. 101.7

Membrorum ſuorum nemo eſt dominus. 100.1

Membri appellatione non continetur digitus. 153.2

Membri appellatione non veniunt dentes. ibid.3

Membri appellatione non venit auricula, ſiue cartilago. ibidem 4

Membri appellatione non venit mamilla fœminæ. ibid.5

Membri appellatione non venit barba hominis. ibid.6

Mendicantium appellatione propriè iure communi inſpecto veniunt Prædicatores, Minores, Eremitæ S. Auguſtini, & Carmelitani. 254. 1

Priuilegiis verò Summorum Pontificum attentis continentur Seruitæ, Minimi, Ieſuati, Patres Societatis Iesv, & Carmelitæ diſcalceati ibid. 4, 5, 6, 7, 8

Mendicantes exceptis Minoribus de Obſeruantia, & Capuccinis, poſſunt ex diſpenſatione habere reditus, & poſſeſſiones in communi, licèt ex regula, & Conſtitutionibus a Sede Apoſtol. approbatis, illis interdicti fuiſſent. ibidem 2

Mendicantium priuilegia retinent Ordines Mendicantes, ac proinde non liberantur Iuribus loquentibus de Mendicantibus, licèt priuilegio habiles facti ſint ad habenda bona in communi. ibid.3

Mendicantium appellatione veniunt omnes alij Ordines, qui poſt quatuor priores à Sede Apoſt. inſtituti ſunt. ibidem 9

Mendicantium appellatione non comprehenduntur Moniales Ordinum Mendicantium. 258.13

Mendicantium de priuilegiis quæ Religiones participent, oſtenditur. ibid.14. & ſeqq. vſque ad 48

Mens magis debet attendi quàm verba, etiam in vltima voluntate, & omni alia diſpoſitione. ibi. 1. & ſeqq. & præſertim in reſcriptis. ibid.6

Mens ex proœmio colligitur. ibid.7

Mens Principis talis præſumitur, qualis de Iure eſſe debet. ibid.8

Menſis vt abſolutè ſit mentio, triginta dies continentur 256.1

Menſem vbi lex vel ſtatum concedens diſponit, à quo tempore illum incipere debeat, intelligitur ſecundùm quod occurrit in Kalendario. ibid.2

Menſis vbi profertur ab homine in teſtamento intelligitur 30. Vel 31. dierum, prout magis ampliatur vltima voluntas. ibid.3

Menſem

Menſem vnum interdum ſignificat dict. Protinus. 795.3
Menſura in venditione quantitatis adiecta dict. Vel circa, facit totum venire. 807.2
Mercatoris appellatione non venit ille, qui vnicum actum mercatoris fecit. 257.1
Mercatoris appellatione non venit ille, qui locat equos. ibid.3
Mercatoris appellatione non venit ille, qui rem emit vt ſuo labore, & induſtria in aliam formam redigat. ibid.4
Mercatoris appellatione non venit Piſtor. ibid.5
Mercator, & artifex in quo differant, oſtenditur. 164.4
Mercedis remiſſio non fit propter caſum ſuperuenientem quando conductor renunciauit caſibus fortuitis. 493.11
Meritis appellatione comprehenduntur annuli, qui digitis deferuntur. 257.6
Meretrix dicitur illa, quæ palàm, ac ſine delectu corpus ſuum proſtituit, ſiue quæſtu, ſiue ſine eo. 257.1
Meretrix non dicitur illa, quæ alicuius amore capta ei ſui copiam fecit. ibid.2
Meretrix non dicitur illa, quæ iam fuit, ſi meretricari deſierit. ibid.3
Merita debent æquipollere conceſſioni. 445.10
Metropolitana in odioſis non venit appellatione Cathedralis. 171.9
Metallorum venæ continentur appellatione Regalium. 292.4
Meum quod eſt, amplius meum fieri non poteſt. 102.8
Mei appellatione venit illud, cuius dominium habeo. 258.8
Mei appellatione venit id, quod commune eſt. ibid.2
Meorum appellatione ex communi loquendi vſu omnes deſcendentes veniunt, ſicut ſuorum, & tuorum. ibid.3
Meus, mea, meum. Hoc pronomen eſt poſſeſſiuum demonſtrans tempus præteritum. 720.1
Reſtringit diſpoſitionem ad tempus præſens, & bona præſentia. ibid.2
Denotat dominium. 721.7
Conditionem, vel demonſtrationem quando faciat, remiſſiuè. ibid.9
Meum in vniuerſali diſpoſitione appoſitum non reſtringit vniuerſale diſpoſitum. ibid.6
Meum, & Tuum propriè id dicitur, cuius dominium irreuocabile eſt. ibid.8
Militarium Ordinum Equites propriè, & ſtrictè, loquendo non veniunt appellatione Religioſorum, niſi in fauorabilibus. 293.4
Militarium Ordinum Equites matrimonio vtentes nec largo nec ſtricto modo ſunt Religioſi. ibid.5
Milites S. Ioannis Hieroſolymitani comprehenduntur ſub decretis Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Regularib. c. 5. & ſeſſ. 6. de reformat. cap. 3. & ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 11. ibid.10 & ſeqq.
Milite armatæ militiæ ad militem cæleſtis militiæ valet argumentum. 336.1
Item à milite armato ad Aduocatum. ibid.2
à Milite ad Doctorem valet argum. ibid.4
Minimum ſequimur in dubio. 102.6
Minima non ſunt in conſideratione. 102.8
Minimi inter Mendicantes annumerantur. 254.5
Minimè plus eſt quam minus, ſed non penitus negat ſi vim eius propriam ſpectemus. 722.3
Et eſt dictio vniuerſalis negatiua, ac habet præciſam excluſionem. ibid.4
Minor qui ſe dixit eſſe maiorem, ſi iurauit omnia & ſingula eſſe vera, non auditur ſi vult docere ſe minorem. 461.7
Minore ad Eccleſiam valet argumentum. 336.1
Item a minori ad fiſcum. 337.3
Minoris iure fungitur Eccleſia. 336.2
Minoribus quadriennium non currit à tempore contractus, aut læſionis, nec proinde in minori ætate, ſed ex eo demum eſſe computandum, quo maiores ſunt effecti. ibid.
Minori ad maius validum & receptiſſimum eſt argumentum ſi affirmatiuè concipiatur etiam in delictis, niſi in materia priuilegiorum, vel in mandantis, ſeu quando quod minus eſt, videtur in veritate maius aliquo reſpectu. 337.1
Miracula recognoſcere poteſt ſolus Epiſcopus, & non alius Prælatus illo inferior, quamuis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habeat. 195.15
Miſerabilis perſona dicitur illa, cuius natura mouet nos ad miſerandum propter fortunæ iniuriam. 258.1
Miſerabilis quis dicatur arbitrio iudicis relinquitur. ibid.3
Miſerabilium perſonarum appellatione veniunt pupilli, viduæ, ſenes decrepiti, & diuturno morbo fatigati. ibid.4
Miſerabilium perſonarum appellatione vbicunque cauetur viduam contineri in priuilegiis eis conceſſis tanquam miſerabilibus, non venit vidua luxurioſè viuens. 259.7
Mixtum an comprehendatur ſub ſimplici brocardica materia eſt. 103.1
Mixtum continetur ſub ſimplici quando ex communi vſu loquendi illud mixtum reputaretur tanquam vnum ſimplex. 104.2
Et quando qualitates in mixto concurrentes ſunt inter ſe compatibiles. ibid.3
Et quando concurrit mens & intentio veroſimilis diſponentis. ibid.5
Et quando in ſimplici & mixto adeſt eadem ratio. ibid.6
Et in gratia, & beneficio Principis. ibid.7
Et quando alias ſequeretur iuriũ contrarietas. ibid.8
Et quando lex hoc exprimeret. ibid.9
Et quando eadem diſpoſitio exprimit illa ſimplicia ex quibus mixtum eſt compoſitum. ibid.10
Mixtum non continetur ſub ſimplici in odioſis, ſeu alias in materia ſtrictè interpretanda, ſeu materia exorbitante, & correctoria. ibid.11
Et in contractibus, ſtatutis, & legatis. ibid. 12. 13.14
Mixtum omne ſequitur naturam ſui ſimplicis magis digni. 103.15
Mobilium domus appellatione non continetur baltheum argenteum, nec argentum inſectum. 303.14
Moderni breuitate gaudent. 24.3
Modica non nocent niſi eſſent eſſentialia. 103.1.2
Modica res efficit ſimoniam. ibid.5
Modica attenditur in iſtis caſibus: primò quando diſpoſitio loquitur per dictionem Aliquid: ſecundò quando diſpoſitio loquitur conditionaliter: tertiò quando ſumus in formalibus: quartò quando minimum requiritur ad integrandum numerum maiorem, & quando agitur permiſſiuè, ſecus ſi prohibitiuè: ſextò quando militat eadem ratio in modico, ſicut in magno. ibid. 7. & ſeqq.
Modica in quantitate verificatur dictio, Aliquid, & ad quid minimum refertur. 648.2
Modicus defectus ordinatur in decima parte. 700.8
Modicum poſt vel modicum ante importat dictio circa. 660.8
Modificatiua, & excluſiua de ſui natura eſt dictio, Niſi. ibid.7
Modificatiua, & limitatiua eſt clauſ. Saluo, &c. 496.2
Modificatiua, & reſtrictiua contractus eſt clauſ. Saluo, &c. in tantum vt non cenſeatur aliter contractum. ibid.6
Modum potiùs quam conditionem importat clauſ. Si idoneus reperiatur. 503.2
Modum facit dictio Ne, quando accipitur pro Vt non. 724.1
Modum omnem, qui aliàs erat permiſſus excludit clauſula Nullo modo, &c. 454.1
Modum aliquando facit dictio Dum tamen, quo non impleto deficit legatum. 677.8
Modum omnem excogitabilem ſignificat dictio Quoquo modo. .6
Et modum omnem nullitatis comprehendit. ibid.
Et modos omnes etiam improprios denotat. 6.3
Modus in dubio præſumitur potiùs quam conditio. 816.6
Modi inepti quando expreſſi ſunt, nihil operatur clauſula Omni meliori modo, &c. ſi actus modus ex expreſſis deſcendere non poteſt. 460.61
Modum omnem penitus includit dictio Quomodolibet. 775.7
Modum, & conditionem importat dictio Tamen. 801.9
Modum omnem tam principalem & directum, quàm incidentem & indirectum importat dictio Quouis modo. 779.2
Modum, & non conditionem regulariter importat dictio Vt 816.2
Etiamſi ante illam adiiciatur clauſ. Ea conditione, ibid.5
Modum, qui præſupponit eſſentiam, denotat dict. Secundum. 783.4
Modum aliquando ſignificat clauſ. Ea conditione. 678.4
Modum alias declarat dictio Ex. 687.20
Modum quandoque importat dictio Ita tamen. 711.10
Modos ſimiles, & maiores expreſſis comprehendunt verba, Aliquo modo. 649.2
Modum, & non conditionem de ſui propria natura denotat dictio dummodò. 676.2
Modos non narratos minimè comprehendit clauſ. Ius & iuſtitiam miniſtrari, &c. 413.15
Modum quemcumque qui comprehendi poteſt, comprehendit dictio Quomodolibet, & ſic omnia, quæ alias non comprehenderentur. 774.4
Modum inducit dictio Dummodò, ſi adiiciatur actui perfecto. 676.5
Modos omnes vniuerſaliter includit dictio Quomodocumque, ſi adiiciatur alicui diſpoſitioni vniuerſali. 74.2
Modum facit dictio Ad, quando adiicitur ad aliquid explicandum per honorarium, aut per aliud. 644.8

Modum

Modum omnem importat dict. Quomodocumque, & comprehendit omnia, vltra expreſſa. 7-4.2
Modum ſimilitudinem, & declarationem ad rem expreſſam denotat dict. Itavt. -11.4
Modum aliquando importat, & nonnunquam conditionem dict. Pro. -55.0
Modum omnem, omnémque qualitatem apta, eſt comprehendere dict. Quandoque. 763.2
Modo. Hæc dict. demonſtratiua eſt præſentis temporis. 721.2
Ad tempus relatum non eſt idem quod Nunc, ſed aliquando Ante. ibid.3.
Molendina, furni, horti, foueæ vnidana, & ſimilia, quæ erant domini caſtri veniunt appellatione pertinentiarum caſtri. 2..7
Molendina an contineantur appellatione immobilium. 141.5
Molendini appellatione continetur perfectum, & in actu molendini. 258.1
Molendinum dicitur ædificium conſtructum cum molis, & machinis, & alijs neceſſarijs ad molendum. ibid.2
Molendino vendito ius aquæ, & cauſa molendini, ac fiſtulæ, & canales comprehenduntur. ibid.3
Molendinum eſt prædium ruſticum. ibid.4
Molendini appellatione poteſt comprehendi ex communi vſu loquendi ſollonus ad pannos fullandum. ibid.5
Monachi & quicunque Regulares ſub regula viuentes non comprehenduntur Clericorum appellatione in materia ſtricta, & odioſa. 1--7
Monachorum appellatione venit Abbat. 559.1
Monachorum appellatione indefinite veniunt omnes Religioſi cuiuſcumque generis. ibid.2
Monachorum appellatione veniunt etiam conuerſi profeſſi. ibid.3
Monachorum appellatione veniunt Moniales, quoad ea quæ ſunt proportionabilia. ibid.4
Monachorum appellatione in pœnalibus, & exorbitantibus non veniunt Canonici Regulares. ibid.5
Monaſteria non ſuccedunt monachis profeſſis in regno Galliæ. 225.157
Monaſteria ſaltem in fauorabilibus veniunt appellatione Eccleſiarum. 112.10
Monaſteria Fratrum, & Monialium, an & quando veniant appellatione pauperum, remiſſiue. 2-5 5
Monaſterium excluditur ſi conditio, ſi ſine liberis, &c. apponatur in contractibus onerosis, ſeu diſpoſitionibus inter viuos. 525.158
Vel quando teſtator illud expreſſè excluſiſſet vocando ſubſtitutum, ſi grauatus hæres, ſine liberis decederet. ib.1 9
Monaſterium excluſo ſubſtitutus ſuccedet, ſi ... deceſſerit ſine filiis maſculis. 526.175
Monaſterium excluditur quando dictum eſſet ... ſine filiis legitimis, & naturalibus, & ſuccedet ſubſtitutus. ibid. 163
Monaſterium non excludet ſubſtitutum vbi quis grauatus fuiſſet ſub alia conditione quam liberorum, vel nuptiarum. ibid. 175
Vel vbi grauatus illud fuerit ingreſſus, non vt Religionem profiteatur, ſed vt ibi pœnitentiam ageret. 152.136
Monaſterium quando promiſiſſet ſe contentare quod bona remanerent ſubſtituto, & propter hoc facta ſit profeſſio, tunc illud erit excludendum. 216.73
Monaſterium quando quis fuit ingreſſus blanditiis, & ſuaſionibus Prælati, tunc monaſterium non ſuccedet, ſed ſubſtitutus erit admittendus. 124.252
Monaſterium habetur loco filij, & facit deficere conditionem ſi ſine liberis, ac ſubſtitutum excludit. 219.117
Monaſterium capax bonorum in communi admittitur ad maioratuum ſucceſſionem, & ad emphyteuſim ad quam vocatur filius. ibid.118
Monaſterium excluditur à ſubſtituto ſi ille eſſet aliquis de familia, adiecta ratione & cauſa, quia vult bona conſeruari in agnatione, & familia. 223.144
Monaſterium caret iure excludendi ſubſtitutum vbi ingreſſus grauati in illud non habuit effectum. 2 1 34
Monaſterium non excludit ſubſtitutum, ſi grauatus fe... in illo profeſſionem, ſed tamen irritam. ..id. 45
Monaſterium facit deficere conditionem, ſi ſine liberis, & ſubſtitutum excludit, etiam in foro Conſcientiæ. 527.154
... ſi monachus grauatus apoſtataret. ibid.126
Monaſterium non excludit ſubſtitutum quando non ſucceſſit grauato, quia repudiauit hæreditatem. 121.138
Monaſterij appellatione propriè venit etiam monialium. 260.1
Monaſterij appellatione venit illud ſpatium, quod ... monaſterij ſepta cont... 1..2
Monaſterij appellatione ... exemptione veniunt etiam monachi, & perſonæ ipſius monaſterij. ibid.4
Auguſt. Barboſa Tract. varij.
Monaſterij appellatione etiam Eccleſia comprehenditur. ibid.
Monaſteriorum appellatione in materia larga & fauorabili veniunt aliæ Eccleſiæ ſæculares, ſecus in materia odioſa. ibid.2
Moneat. Hoc verbum inducit conſilium, & non præceptum. 755.1
Moneas, & inducas. Hæc verba non important præciſam coactionem, ac proinde per ea non datur poteſtas compellendi. ibid.2
Moneta appellatione continetur tam moneta aurea, quam argentea. 260.1
Monetam ſi quis ex vi contractus ſoluere tenetur in certa ſpecie, nempe auri, non ſatisfacit ſoluendo in ſpecie argenti. ibid.
Monetæ appellatione in ſtatutis contra cudentes monetam, non venit minuta. ibid.2
Monetæ appellatione in ſtatutis contra cudentes, vel radentes monetam non venit falſa moneta. ibid.3
Moniales Ordinum Mendicantium non comprehenduntur ſub diſpoſitionibus loquentibus de Mendicantibus. 255 13
Moniales veniunt appellatione Monachorum quoad ea, quæ ſunt proportionabilia. 259.4
Monitionem, potius quam conditionem importat dict. Si. 789.6
Et clauſ. Conſcientiam tuam oneramus. 374.2
Monitoria, quæ ſunt ad finem reuelationis pro rebus deperditis ſolus Epiſcopus concedere poteſt, & non alius inferior, quantumque exemptus, & immediate Sedi Apoſt. ſubiectus. 195.
Mora vltimo attenditur, & nocet. 105.1
Mora non contrahitur ſine interpellatione. ibid.2
Mora non vbi nulla eſt petitio. ibid.3
Moræ purgationi iniuriæ ob non ſolutionem canonis cenſetur renunciatum per clauſ. Renuncians, &c. 492.6
Mora geminata non purgatur, quæ alias erat purgabilis. 70-10
Moram omnem tollit dict. Continuò, & idem ſignificat quod Statim. 664.2
Moram & dilationem omnem excludit dict. Protinus. 759.5
Mores boni ſunt neceſſarij in beneficiatis. 537.1
Mores boni qui dicantur, qui autem praui, remiſſiuè. ibidem, 3
Morientes nunquam præſumitur immemor ſalutis æternæ. 105.6
Mir omnia ſ... ibid.2
Morte ... etas. ibid.2
Morte mandantis mandatum expirat. ibid.3
Morte concedentis expirat beneplacitum. ibid.4
Mortem ciuilem includunt verba, Quomodocumque deceſſerit. 7-4.4
Mors ciuilis non æquiparatur naturali, neque appellatione mortis venit mors ciuilis, niſi in caſibus à Iure expreſſis. 561.2
Mors ciuilis venit appellatione mortis in diſpoſitione ſimpliciter loquente de morte, quando ipſa ciuilis mors quoad i..., de quo agitur, operatur eundem effectum, quem mors naturalis. ibid.4
Mortis appellatione verè, & propriè venit mors naturalis non ciuilis. 260.1
Mortis appellatione venit mors ciuilis, quando in illa viget eadem ratio, quæ in naturali. 561.3
Mortis appellatione venit etiam mors ciuilis in ſtatuto de lucro dotis per mortem coniugis. ibid.5
Mortis appellatione venit tantum mors naturalis & non ciuilis, quando ſumus in diſpoſitione conditionali, & in materia fideicommiſſaria. ibid.6,7
Morte ciuili ad naturalem validum eſt argumentum, in caſibus à Iure expreſſis. 1..8
Mortuaria, & anniuerſaria non continentur appellatione reddituum & valoris beneficij. 2.1.7
Mortuaria ſeu anniuerſaria non veniunt appellatione diſtributionum quotidianarum. 126.2
Mortuus ciuiliter dicitur Religionem ingreſſus, & profeſſus. 3.8.
Item deportatus. ibid.7
Motus proprius conceſſus ad inſtantiam partis, idem operatur quod Motus proprius ex liberatione Principis. 436.7
Motus proprius teſtibus probari non poteſt. ibidem, 10
Motus proprius quando eſt ad ſuggeſtionem partis, tunc poteſt dici de ſubreptione quæ procedit ex parte impetrantis. ibid. 437.22

Motu proprio illud dicitur conceſſum, quod ſponte, & nemine petente conceditur. 436.2

Vel quando Princeps expreſſit in litteris ſe Motu proprio concedere, quamvis conſtet huiuſmodi gratiam Motu proprio fuiſſe ab impetrante petitam. ibid. 3. & ſeqq.

Motu propr[illegible]. Hæc clauſula habet vim clauſul. Non obſtan[illegible], &c. Ex certa ſcientia, & ſpecialis expreſſionis. ibidem. [illegible], 14, 15. tollit vitium ſubreptionis. ibidem, 16. [illegible] diſpoſitionem revocabilem. 437. 25. tollit diligentiam proceſſus ab adverſario ad [illegible]bitam. 438. [illegible] Non facit præſumere conceſſionem factam propter importunitatem. ibidem, 33. tollit impetrationem & eius effectus, qui ex impetratione [illegible] poſſunt. ibidem, 3[illegible]. Operatur circa omnes qualitates extrinſecas. ibidem, 37. refertur ad cauſas pendentes. ibid. 38. Ampliat gratiam circa expreſſa & quæ non ſunt contra mentem diſponentis, aut contra ius commune. ibid. 39. Comprehendit actum iuratum. ibid. 40

Motu proprio. Hæc clau[illegible] appoſita poſterioribus litteris revocatur proceſſus fa[illegible] in vim primarum etiam ante earum præſentationem. ibid. 4[illegible]

Ex ſtante hac clauſula videntur probata omnia, quæ Princeps aſſerit in ſuis litteris. ibid. 29

Motu proprio. Non o[illegible]atur in præiudicium tertii. ibid. 41. Nec vt Princeps præſomatur privilegio ſuo, in quo inſerta eſt hæc clauſul. tollere ſtatuta civitatis. ibidem, 43. Nec in iis, quæ non iuris, ſed facti ſunt. ibidem, 44. Nec vt privilegium lite pendente obtentum cum hac clauſul. nulla de lite pendente [illegible] facta mentione, validum ſit. ibidem, 45. Non tollit ſobreptionem in tacenda inhabilitate perſonæ. 43[illegible] 18. nec etiam tollit ſubreptionem, quæ procedit ex re ipſa, vel quæ contingit falſæ cauſæ expreſſione. ibidem, 21, 23. Non firmat privilegium contra ius alterius 438. 4[illegible]. Nec tollit intentionis defectum. ibidem, 47. Non adimit ius in re, vel ad rem quæſitum alteri. ibidem, 48. Non aufert defenſiones, & exceptiones competentes de iure. 43[illegible]. 49. Non firmat gratiam contra mentem concedentis. [illegible] 50. Non inducit diſpenſationem aliquam, nec tollit impedimentum perſonæ. ibidem, 51. Non operatur vt poſterior diſpenſatio non facta primis mentione minimè ſit ſubreptitia. ibidem, 52. Nec operatur vltra expreſſa, ſed ad ſpecificata, & nominatim dicta reſtringitur. ibid. 53

Non aufert beneficiorum in[illegible]compatabilitatem. ibid. 54

Non ſupplet defectus ſubſtantiales, illegitimitatis, ætatis, Ordinis, & irregularitatis, aut bigamiæ. ibid. 55. & ſequentibus.

Mox Hæc dictio intervallum modicum denotat temporis, & eſt arbitrarium iudici iuxta ſubiectam materiam quod tempus importet. 722. 2. 3[illegible]

Iuncta verbo futuri temporis facit pœnam cenſeri irrogatam ipſo iure. ibid. 15

Mulcta, & pœnæ veniunt appellatione emolumentorum. 193. 3

Mulſum, hoc eſt ex vino, & melle confectum, [illegible] appellatione non continetur. 10. 8

Multi. Hæc dictio verificatur in duobus, vel tribus, & vltra. 723. [illegible]

Multo magis quod eſt fortius aliis valet argumentum, [illegible] minus continetur ſub eo, quod maius eſt, tanquam ſpecies. 538. 1, 2

Mutatio iuris, & tituli poſſeſſionis ipſo iure ſtatim facta intelligitur data notitia ſecundi tituli etiam abſque alia declaratione. 502. 7

Mutatio tituli, & poſſeſſionis ex nova cauſa ſupervenienti vt [illegible] fiat, eſt opus, vt mutans exeat de poſſeſſione, & poſtea iterum ingrediatur. ibid. 8

Mulier & m[illegible]res licet non poſſint eſſe procuratores, ſi tamen admittantur, valet proceſſus. 62. 3[illegible]

N

NAm. Hæc [illegible] ularitet pro quia ponitur, & denotat [illegible] continuationem, & apud Grammaticos interdum [illegible] ſeruit. 2[illegible]. 3[illegible]

[illegible] Hæc [illegible]io ponitur pro [illegible] eſſe. ibid.

N[illegible] Forte, non ſunt neceſſario verificanda. 690. [illegible]

N[illegible] non ſ[illegible]lus. 60. 8

Nar[illegible] con[illegible]pta ſub [illegible] F[illegible]ſan, non eget iuſtificatione. [illegible] 9

Na[illegible] veniunt ap[illegible] fil[illegible]rum in fi[illegible]commiſſo [illegible] o vn[illegible] lectum, quorum vnus habebat fi[illegible] non. [illegible]6

[illegible] mo[illegible]m teſtat[illegible] vcotum appellatione [illegible]. [illegible]82. 7

Natura & ars nihil fruſtra faciunt. 21. 3

Natura potentior eſt omni arte. ibid. 2

Natura rei potius attendi debet, quàm ſimplex nominatio. [illegible]6. 2

Naturalia ſi concurrant cum accidentalibus præferuntur. [illegible]dem, 3

Naturalis vt quis dicatur ſufficit quòd inter parentes potuerit eſſe Matrimonium tempore nativitatis, [illegible] non [illegible]pore conceptionis. [illegible]. 7

Naturalis dicitur conc[illegible] ex conſanguineis ante obtentam diſpenſationem ſi poſt eam expeditam natus ſit. 2[illegible]2. 2

Naturales non veniunt, [illegible] eorum [illegible] appellatione Ca[illegible] 169. 2

Naturales non dicuntur de a[illegible]natione. [illegible]3

Naturales & ſpurii non habent nobi[illegible]tatem patrum, nec [illegible] matrum. [illegible]d. 4

Natura[illegible] ad fideicommi[illegible] veniunt ap[illegible]llatione [illegible] 2[illegible]0. [illegible]2

Natur[illegible] qui ſunt de parent[illegible] veniunt appellatione paternorum. [illegible]4

Naturales veniunt appella[illegible] cognatorum in defectu [illegible]gitimorum. [illegible]

Naturales [illegible] Hi[illegible] adm[illegible] ad inſignia, nomen, arma, honores, & no[illegible] paternam. 2[illegible]7

Naturales nec [illegible] veniunt appellatione domus, ſeu ſiliorum de [illegible]. [illegible]d. 4

Naturales non veniunt ap[illegible]ne filiorum [illegible] ipſi poſ[illegible] luus in con[illegible] excluden[illegible] ſi conſtit [illegible] teſtatorem vo[illegible] excludere [illegible]. 20

Naturales ſubſtitu[illegible] excluduntur, ſi teſtator eſt in dignitate conſtitutus, [illegible] & ipſe teſtator naturalis ſit. ibid. 22, 23

Naturales ſubſtitutum excluduntur quamvis teſtator ſit nobilis, ſi ipſe in alia [illegible] teſtamenti parte de naturalibus [illegible] mentionem. ibid. 25

Naturales non continentur in conceſſione emphyteuſis [illegible] & [illegible]. 2[illegible] 17

Naturales non admittuntur ad fideicommiſſum relictum filiis maximè ſi [illegible]us [illegible] eſt [illegible]tum. 2[illegible]. 15

Natur[illegible] veniunt ap[illegible]llatione [illegible] quando diſpoſitio in leg[illegible], & naturalibus non [illegible] eſt [illegible]. 296. 2

Naturales veniunt etiam appellatione deſcendentium. 28[illegible]. 4

Natur[illegible] alius non admittuntur ad maioratuum ſucceſſionem. 207. 14

Naturales veniunt appellatione coniunctorum. 276. 3

Naturales veniunt appellatione conſanguineorum. [illegible] 7. 8

Naturalium [illegible] Regni appellatione qui veniant remiſſive. 362. 3

Naturalium filiorum appellatione qui veniant attento vtroque iure. ibid. [illegible]

Naturalitatem ex g[illegible] dict. Ex. 6[illegible]. 9

Na[illegible] quod non poteſt fie[illegible], non poteſt fieri [illegible] legem poſitivam. [illegible]

Nat[illegible] appellatione venit qui in vtero eſt, vbi tractatur de eius commodo. 26[illegible]. [illegible]

Natus pro naſcituro a[illegible]quando accipitur. ibid. 2

Natus dicitur, qui cæſo matris vtero naſc[illegible]tur. ibid.

Natus ex [illegible] nobili patre baſtardo, vel plebeo, [illegible] eſt nobilis. [illegible]6. 13

Natus de ſanguine alicuius loci dicitur tam natus ex patre, quam ex [illegible] matre de tali loco. 296. 3

Natus ex fœmina dicitur deſcendens avi materni. 28[illegible]. 10

Nati etiam poſt mortem teſtatoris veniunt appellatione filiorum ad fideicommiſſum ſub conditione, Dummodò [illegible] tempus puri[illegible] caix conditionis. [illegible]. 9

Nati ſolùm tempore teſtamenti, vel mort[illegible] teſtato[illegible] veniunt filiorum appe[illegible]ne ad fideic[illegible]miſſum [illegible], vel in diem [illegible]. 206. 3

Nati, & co[illegible] p[illegible] teſt[illegible]to[illegible] veniunt in fideicommi[illegible] appellatione [illegible], quando teſtator vocaſſet fil[illegible] teſtamenti [illegible]pore filios non habebat, [illegible] vocaſſet filius [illegible] qui vnum [illegible] habebat. ibid. 5

Nat[illegible] appe[illegible] in rectum ſermonem contr[illegible]pha & quodlibet aliud inſtrumentum [illegible] confiſcationibus tamen illius ap[illegible] a. 362. 8

Naves ao[illegible] appe[illegible] mobilium remiſſive. 241. [illegible]

Ne. Hæc [illegible] modum facit [illegible]do accipitur pro, Vt non. 2[illegible]

[illegible] ibid. 3

[illegible] & modo imperat[illegible] ad[illegible]

Nu

Nec. Hæc dictio habet naturam continuandi eandem materiam ad proxima, & ſtare declaratiuè ad præcedentia. ibid.1
Implicatiua eſt caſus contrarij ad expreſſum. ibid.2
Negatiua eſt, & habet annexam copulam. ibid.3
[illegible] *ria* cauſa facit permiſſum id, quod alias de Iure eſſet prohibitum. 107.1
Neceſſaria omnia ad vnum con[illegible] uuntur [illegible] concedi[illegible] illud [illegible] num. ibid.3
Neceſſaria cauſa præſumitur potius quam voluntaria. ibid.4
Neceſſariorum appellatione qui veniant remiſſiue. 162.1
Neceſſitas non habet legem, ideo lex ſubiacet neceſſitati, non è contra. [illegible].8
Neceſſitas facit licitum, quod aliàs de Iure non eſt licitum. ibid.2
Neceſſitate quæ fiunt non dicuntur fieri in fraudem. 108.3
Neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit. ibid.4
Neceſſitatem præciſam denotat dict. Omninò. 734.14
Neceſſitatem non importat clauſ. Inducatis in poſſeſſionem, &c. vt qui eſt in poſſeſſione, & nouam obtinet prouiſionem cum illa clauſula, de nouo non apprehendat poſſeſſionem de manu executoris. 425.4
Neceſſitatem inducit dict. Itaque. 709.3
Neceſſitatem importat clauſ. Pro vt opus fuerit. 478.4
Neceſſitatem, & coactionem plerumque inducit verbum Debet, etiam prolatum a teſtatore, & quando refertur ad Iudicem. 667.3.4
Niſi dirigatur ad perſonam cuius fauore profertur, vel vbi ſubiecta materia repugnat. ibid.5.6
Neceſſitatem importat dict. Nullus, propoſita verbo Recipiatur, & aufert poteſtatem alteri recipiendi. 730.12
Neceſſitatem, & formam importat verbum Teneatur. 803.1
Neceſſitatem diſpoſitionis inducit interdum verbum Reſtituere. 781.3
Neceſſitatem aliquando importat verbum Oportet. 7[illegible].2
Neceſſitatem importat dict. Vt, ſi ponatur in rubrica ſtatuti. 817.9
Neceſſitatem facit clauſ. Non aliàs, &c. 440.6
Neceſſitatem importat verbum. Poſſum, negatiuè prolatum, & actum reddit nullum, priuatque omni potentia. 746.3
Neque. Hæc dictio reſoluitur in copulatiuam Et, repetitque omnes qualitates præcedentes. 714.8
Negandi vim habet dict. Secus. 784.9
Negatiui factum per rerum naturam nulla eſt probatio. 108.5
Negatio facit rem dubiam. ibid.2
Negationem in alijs concludit dict. Dumtaxat. 6[illegible].3
Negationem, priuationem, & excluſionem important Sine, & Abſque. 791.1
Negatiua plus negat, quàm affirmat ua affirmat. 109.3
Negatiuæ duæ, quæ important vnam affirmatiuam importabant negationem duplicatam, vt tollatur abſurdum. 2.5
Negatiua vniuerſalis eſt dict. Minimè, & habet præciſam excluſionem. 21.4
Negatiuam vniuerſalem ſine vlla reſtrictione, vel temperamento importat dict. Nihil. 785.3
Negatiua vniuerſalis eſt dict. Nullatenus, excludens quamcunque minimam partem. 728.1
Negatiua vniuerſalis, & prohibitiua eſt dict. Nullo modo, excludens omnem caſum. 729.1
Negatiuam implicitam habet dict. Tantùm. 801.4
Negatiuam implicitam habet dict. Solùm, quando adiungitur diſpoſitioni affirmatiuæ. 794.6
Negatiua incluſiua, & ſuperlatiua eſt dict. Abſque. 643.2
Negatiua præpoſita verbo Poſſum, reddit ipſo iure actum inanem, ſi fiat in contrarium. 746.4
Negatiua omnis potentiæ eſt clauſ. Nullo modo, &c. 654.3
Negatiua & priuatiua eſt dict. Solùm, ſicut dict. Tantùm. 794.1
Negatiua vniuerſalis eſt dict. Nullus, & omnia excludit tam principale, quàm neceſſarium. 29[illegible]
Aliquando verò non eſt negatiua vniuerſalis. 7[illegible].4
[illegible] atiua eſt dict. Nec. [illegible]4.3
[illegible] vniuerſal[illegible] eſt [illegible] Nihil, & omnia excludit, [illegible] recipit [illegible] onem. 7[illegible]5
Negatiuè ſumitus [illegible] Non. 727.1
N[illegible]ati[illegible] ponatur [illegible]. Ali[illegible] totum [illegible], & [illegible] poſſet vniuerſali negatiuæ. 649.7
Negatiuè quandoque ponitur dict. Donec. [illegible]
Ne[illegible] propria [illegible] per nocet. 16[illegible]
Negligentia vni[illegible] alteri nocere non debet. ibidem
Negligentia non imputatur vbi diligentia nihil proficeret. ibid.3
Negligentia imputari non debet ignoranti. ibid.4

Negotiator clericus non dicitur qui vendit vinum, granum, & oleum ex redditibus ſui beneficij. 162.2
Negotiator dicitur clericus vendens fructus ex alieno agro conducto, quamuis ſuo labore, [illegible] induſtria col[illegible]. ibid.3
Negotiator non [illegible]itur ill[illegible], qui emit animalia [illegible] illa paſcat in proprijs prædijs, & cùm pinguia facta fuerint [illegible] partus e[illegible] detini, illa & eorum part[illegible] v[illegible]. 63.5
Negotiatoris appellatione [illegible] qui vendit [illegible] num bladu[illegible], oleum, & [illegible] de rebus ſuis collecta. 162.1
Negotiatoris appellatione non comprehenditur ille, qui ſemel tantùm emeret, & venderet. 16[illegible].4
Negotium to[illegible] principale commiſſum cenſetur ſtante clauſ. Quam & quas. 4[illegible]3
Negotium principale comprehendit, includitque clauſul. Cum annexis, & connexis, &c. in commiſſione appellationis à grauamine inſerta. 390.9
Negotium quan[illegible]o redditur dubium ſic refer bere ſolet Signaturæ. Conſtito de re iudicata, ſeu quod aliàs executioni locus ſit, exequatur. 3[illegible]7.6
Nemo dat quod non habet. [illegible]9.1
Nemo plus Iuris in alium transferre poteſt quàm ipſe in ſe habeat. ibid.2
Nemo videtur eligere viam per quam iudicium ſuum ſubuertatur. ibid.[illegible]
Nemo tenetur ad impoſſibile. 787
Nemo inuitus benefacere cogitur. 22.1
Nemo ſine actione in iudicio experitur, nec alium cogere poteſt, in tantum vt Iudex debeat illum repellere etiam non opponente parte, imò & illa conſentiente. 7.4
Nemo. Hæc dictio eſt vniuerſalis negatiua, & importat omnimodam excluſionem. 724.1
Nemine diſcrepante. Hæc clauſula indicat liberiorem conſenſum, & in omni diſpoſitione in qua aliquid per plures concorditer fieri debet, intelliginus nemine diſcrepante, maximè in materia contractus, & ſtricti Iuris. 419
Nempe. Hæc dictio pro Certè, aut Scilicet vſurpatur, & accipitur nonnunquam pro Nónne, & tunc interrogat. 728.1, & ſeqq.
Nepos an aliquo caſu extantibus filijs primi gradus admittatur, remiſſiuè. 216.92
Nepotes in dubio non veniunt appellatione filiorum in legis diſpoſitionibus, niſi ex verbis, & efficaci coniectura colligatur mens legis quod voluerit diſpoſitionem ſuam ad nepotes extendi. ibid.93.94
Nepotes veniunt appellatione filiorum quando diſpoſitio eſſet facta [illegible] Iuris perito [illegible] ſecus ab idiota, & imperito. 218.1[illegible]3
Nepos venit appellatione filiorum vbi teſtator in vita illum vocabat filium, & eum vt filium tractabat. ibid.104
Nepotes veniunt appellatione filiorum quando teſtator vocauit natos, & nati ex eis. ibid.105. Et quando ſumus in diſpoſitione de ſui natura habente tractum ſucceſſiuum, & perpetuum. ibid.106
Nepotes veniunt ſub nomine filiorum quando ratione agnationis, & pro conſeruandis bonis in familia fideicommiſſum eſſet relictum. ibid.107
Nepotes filiorum appellatione continentur vbi teſtator vocauit filios in ſtirpes, & non in capita. ibid.108
Nepotes filiorum appellatione veniunt quando aliàs ſequeretur abſurdum, & irrationale. ibid.109
Nepotes quando ab inteſtato vnà cum filiis erant ſucceſſuri teſtatori, tunc debent admitti ad fideicommiſſum. ibidem 110
Nepotes veniunt quando teſtator vocauit filios in infinitum, vel in perpetuum. ibid.111
Nepotes cenſentur excluſi ſi teſtator vocaſſet filios primi gradus. ibid.112
Vel [illegible] vocarentur filij aliqua qualitate, quæ non inſit nepotibus, vel quando nominatim filiis relictum eſſet. ibidem 113
Nepotes in dubio appellatione filiorum non veniunt in priuilegiis teſtamenti, & tutelæ datione. 17.98
Nepote[illegible] appellatione filiis deficientibus admittuntur, quand[illegible] futurum reſpicit euentum, aut tempore mortis [illegible] uiuis [illegible] non extabant filij, ſed tantum ſupererant nepot[illegible]. ibid.100
Nepotes legitimi Presbyterorum non cadunt ſub prohibitione, ne i[illegible] E[illegible] leſi.2, quas aui obtinuerunt, valeant miniſtrare. ibidem. 96
Nepos v[illegible] excludantur à patruo operatur clauſ. Salua gradus prærogatiua, &c. inter plures ad inuicem inſtitutos, & vocatos. 495.2
Nepotes non comprehendit dict. Eorum, cùm refertur ad perſonas filiorum ſuperſtitum. 679.4

Index Rerum,

Nepotes ſub filiorum appellatione incluſi non ſunt quando ſumus in ſubſtitution facta in contractu. 215.88

Nepos ex filia venit appellatione liberorum. 246.1

Nepotes in dubio filiorum appellatione non continentur in contractibus. 215.86

Nepotis appellatione ex propria ſignificatione venit filius fi[illegible] 263.1

Nepotis appellatione per improprietatem, & ſecundum communem vſum loquendi veniunt filij fratris. ibid.2

Nepotes ex filio cenſetur vocare Teſtator, ſi habens filios vocauerit nepotes. ibid.3

Nepotes ex fratre veniunt quando teſtator vocaſſet fratres, & nepotes ſuos. ibid.5

Nepotum appellatione veniunt pronepotes ex propria vocabuli ſignificatione. ibid.6

Nepos ex tali filio natus vbi vocatur, pronepos non venit. ibid.7

Nepotes vbi extant præferri debent pronepotibus. ibid.8

Nepotes ex fratre quando vocati eſſent, non veniunt pronepotes. 264.9

Nepotis appellatione non venit pronepos, vbi eſſent coniecturæ in contrarium. ibid.10

Nec in materia correctoria. ibid.11

Nepos ex filio non dicitur de linea teſtatoris quandiu ipſe proprias filias excludit. 249.17

Neptem ex filia qui relinquit, non dicitur de iure communi ſine filiis decedere. 246.8

Nequaquam. Hæc dictio importat idem quod, nullo caſu, nullo pacto, nulla ex parte, & vehementius negat quam aliæ negatiuæ. 724.1

Neque. Hæc dictio habet vim copulatiuæ, & eſt repetitiua præcedentium, ſeu tranſpoſitiua. 715.1

Nihil. Hæc dictio eſt negatiua vniuerſalis, & omnia excludit, nullam pœne reſpicit reſtrictionem. ibid.

Aliquando non eſt excluſiua penitus omnium. ibid.3

Et importat idem quod nullum. ibid.4

Nihil & inutile æquiparantur. 109.1

Nihil ex nihilo fit. ibid.2

Nihil penitus, ſeu nihil omnino, important negotium vniuerſalem ſine vlla diſtinctione, vel temperamento. 7[illegible].3

Nihil agit. Hæc verba annullationem ipſo iure inducunt. ibid.4

Nihilominus. Hæc dictio auget diſpoſitionem, eamque præciſam reddit. 72.5

Nihilominus, non ſemper aduerſatiuè ſtat, ſed ſemper idem quod ideo magis, vel idem quod ſine dubio importat. ibid.

Nil. Idem eſt quod Nihil. ibid.

Niſi. Hæc dictio de ſui natura eſt exceptiua, & in effectu aduerſatur præcedentibus, & antecedentis, cui immediatè aduerſatur, oppoſitum neceſſariò ſignificat. 716. 1. Excluſiua eſt aliorum caſuum præter nominatos. ibidem, 4. Affirmat ſi oratio negatiua præcedit, negat vero ſi affirmatiua præcedat. ibidem, 5. idem in poſitiuoribus. ibid.6. Includit id, quod eſt negatum quando præcedit negatiua potentiæ, ſiue actus. ibid.7. Importat aliquando ſi ad euitandum abſurdum. 727.8. Conditionem interdum denotat, maximè relata ad futurum tempus. ibid. . Formam quandoque importat ibid.10. Iunitatiua eſt ibid.11. Modificatiua & excluſiua eſt de ſui natura ibid.12. taxatiuæ vim habet. ibid.1 Exceptionem à regula ponit. ibid. 14. Æquipollet quandoque dictioni, Non ſecus. ibid.15

Nobilis quis dicitur ſecundum conſuetudinem loci quando talis reputatur. 274.3

Nobilium appellatione veniunt non ſolum illi qui propriè nobiles appellantur, ſcilicet ex generis antiquitate, verum etiam, qui Regis beneficio in eius ſeruitium cooptati & inter nobiles in ipſius libris deſcripti reperiuntur. ibid.1

Nobilium appellatione in aneribus imponendis, & admiſſione ad Ordines Militares vbi nobilitas requiritur veniunt etiam nobiles ex priuilegio. ibid.4

Nobilium appellatione quoad [illegible] & politicum ſtatum [illegible] ibid.5

N[illegible] appellatione veniunt Do[illegible] ibid.6

Nobilium appellatione non [illegible] ſeu ba[illegible] 165.8

Nobilium appellatione [illegible] matrimonio nubens. ibid.11

Nobilium appellatione [illegible] nubens [illegible]

Nobilis [illegible] eſt [illegible] nobilis [illegible] vel plebe[illegible]

N[illegible] acquiritur [illegible] dignitatem habentis. [illegible].3

Nobilitas a natura non ineſt, ac proinde non præſumitur niſi probetur. [illegible]14

Nobilitas poteſt probari per conſanguineos, propinquos, domeſticos, & per famam. ibid.[illegible]

Nominis error non vitiat diſpoſitionem ſi conſtat de intentione, ſeu corpore. [illegible]

Nominis appellatione continetur non ſolum pro[illegible] etiam appellatiuum, & ſingulare. [illegible]

Nomina collectiua plurium graduum, & perſonarum [illegible] ſunt, temiſſiue. [illegible]2

Nominis mei appellatione continetur fami[illegible] ſiue [illegible] teſtatoris. [illegible]3

Nominatim. Hæc dictio ſignificat idem quod ſpecialiter. 727.2

Non. Hæc dictio negatiuè ſumitur. ibid.1

Non alias. Hæc clauſula præciſam formam importare videtur. 727

Non entis nullæ ſunt qualitates. 10[illegible].1

Non entis, & non apparentis [illegible] eſt iudicium. ibid.2

Non eſſe & non poſſe probari paria ſunt. ibid.3

Non eſſe, vel ſeparari non poſſe paria ſunt. ibid.4

Non eſſe, vel eſſe nullum paria ſunt. ibid.5

Non fieri & inutiliter fieri paria ſunt. ibid.6

Non fieri, vel non ſortiri effectum paria ſunt. ibid.7

Non fieri, vel ita fieri quod [illegible]um non durat, paria ſunt. ibid 8

Non alias, aliter, neque alio modo. Huius clauſulæ verba regulantur tanquam gemi[illegible], & ſunt multum præciſa, & non recipiunt aliquam modificationem. 440.2. Arguit hæc clauſul. præciſam mentem contrahentium. ibidem, 3. Indicat præciſam veritatem. ibidem, 4. Adimit conſenſum ab actu. ibidem 5. Neceſſitatem facit. ibidem 6. denotat omninò abeſſe voluntatem. ibidem, 7. Naturam præciſam habet, ac formam inducit. ibidem, 8. Conditionem importat qua deficiente perinde eſt ac ſi nihil actum eſſet. ibidem 10. Poſita in venditione facta cum pacto de retrouendendo reſpicit tantùm principium venditionis. 441. 12. Poſita in reſeruatione penſionis cum regreſſu facit totam gratiam corruere ſi regreſſus non tenet. ibidem, 13. Habet vim reſolutionis contractus, & excludit purgationem moræ. ibidem 14. Pr[illegible] ſeruatiua voluntatis, & præſeruatiua ſui iuris in caſu contrario. ibidem 15. Operatur vt per eam proteſtans defendatur a priuatione iuris ſui, quam alias incurreret. ibidem, 17. & [illegible] actus contra eam facti ipſo iure ſunt nulli. 440.9

Nonnulli. Hæc dictio dat certam formam. 712.1

Nonnunquam. Hæc dictio exponi ſolet pro Aliquando. ibid.

Non obſtante collatione alteri facta. Hæc clauſ. intelligitur de collatione inualida, non autem valida. 449.1

Non obſtante quacunque generali reſeruatione. Hæc [illegible] an & quando reſeruet a mentione facienda de vacatione [illegible]tia oſtenditur. ibid.3

Non obſtante quacunque exceptione. Hæc clauſ. an & quando cenſeatur remouere exceptionem declinatoriam fori incompetentis, oſtenditur.

Non obſtante quacunque conſuetudine, &c. Hæc clauſul. an & quando cenſeatur tollere conſuetudinem immemorialem, latè oſtenditur. 449. 3. & ſeqq. & an cenſeatur [illegible]hibita non ſolùm de præterito, & de præſenti, ſed etiam de futuro. 450.11.12

Non obſtante quacunque præſcriptione. Hæc clauſul. tollit præſcriptionem longi temporis, non vero longiſſimi neque immemorialis. 451. 12. niſi ſit malæ fidei præſcriptio, vel illa allegans in vim priui[illegible] præſumpt[illegible] & probari per tempus immemoriale, ſi mate[illegible] de qua agitur talis ſit [illegible] legitimi ſuperioris priuilegio concedi poſſit. ibid. 14

Non obſtantibus, &c. Hanc clauſulam non poteſt apponere inferior a [illegible] neque teſt[illegible] teſtamento. 442.2.3. To[illegible] diſpoſitioni [illegible] quæ eſt appoſita, obſtare poſſunt. ibid 4. Habet locum [illegible] quorum veriſimiliter [illegible] notitiam habuit. ibid 6

Non obſtantibus, &c. Hæc clauſ. non tollit obſtacula perſonalia. [illegible] ibid.8. nec iura contraria po[illegible] in [illegible], ſeu Bulla aliqua. ibidem, [illegible] ibidem, 9. nec vbi [illegible] exiſte[illegible] ſuper qua appoſita eſt. ibidem, 10. [illegible] iuramento firmatam. 443. 19. [illegible] habet clauſulam [illegible] ad futura reſer[illegible] faciat mentionem de illa lege ſpecialiter vel [illegible] verba æquipollentia.

V[illegible] huic clauſulæ ad[illegible] verba. Etiamſi de [illegible] &c.

Non [illegible] nſeatur dero[illegible] in ſtatu [illegible] ibid. 16

Non

Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſt. An per hanc clauſulam cenſeatur derogatum regulis Cancellariæ, remiſſiuè. 441.18

Non obſtantibus conſtitutionibus Apoſt. clauſul. non derogat conſtitutionibus conciliaribus. 446.12

Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtol. clauſul. non ſufficit ad regulam tollendam non habentem clauſulam derogatoriam. ibid.35

Non obſtantibus priuilegiis. Hæc clauſul. non derogat priuilegiis, quæ in corpore Iuris clauſa ſunt, niſi additum ſit, Etiam clauſis, &c. 444.8. Nec derogat priuilegio primo continenti clauſulam derogatoriam, niſi addantur verba, etiamſi talia forent, &c. 445.7. Non tollit priuilegia Principis, quæ tranſierunt in vim contractus, aut titulo oneroſo comparata ſunt. ibid.8, 9. Non comprehendit priuilegia futura. ibid. 15. Non operatur derogationem beneficij iuriſpatronatus fundati à patrono laico, ſi apponatur in eius prouiſione. 446.16. Non inducit diſpenſationem licèt tollat ſubreptionem. ibid. 17. Non derogat priuilegio ad pias cauſas, nec conceſſis commiſerationis cauſa, aut gratia publicæ vtilitatis. ibid. 18. 19. 20. Nec priuilegio viduis & pupillis conceſſis. ibid. 21. Non operatur in tertij præiudicium ſi de magno agatur. ibid. 28. Non tollit oracula viuæ vocis. ibid. 23

Non obſtantibus quibaſcunque pactis. Hæc clauſ. non comprehendit pactum iuratum, nec dicitur derogare diſpoſitioni firmatæ conſenſu partium, nec ſtatutis particularibus ciuitatum, nec operatur quando Princeps non fuit optimè informatus de partium conuentionibus ſæpius confirmatis. 449.1. & ſeqq.

Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ, &c. Hæc clauſ. non tollit ſtatuta per Papam edita, ſeu confirmata, nec etiam iurata, 447.1.2

Nec tollit ſtatutum, ſeu conſtitutionem requirentem certam formam ſeruari debere, niſi in ſpecie de illa forma ſit dictum. 448.8

Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ per quæ noſtra conceſſio impediri poſſet. Hæc clauſ. non tollit obſtacula dilatiua, ſed tantùm impeditiua, niſi additum ſit. Per quæ effectus noſtræ gratiæ impediri quomodolibet poſſet, vel differri. ibid.3

Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ iuramento, confirmatione Apoſtol. &c. Hæc clauſula tollit ſtatuta quælibet Prælatorum, & Eccleſiarum citra fundationem condita, non verò ſtatutum aliquod ſingulare ſuper certo beneficio. ibidem, 5

Non obſtantibus ſtatutis, &c. Hæc clauſ. derogat ſtatutis generalibus omnia beneficia Eccleſiaſtica reſpicientibus. ibid. 10

Non ſe adſtringens, &c. non facit vt quis videatur recedere à Iuris communis regulis, 452.2. Habet vim excuſationis, ne ſcilicet actor plus debito petens teneatur probare id quod petitum eſt. ibidem, 4. Operatur vt actor non teneatur probare qualitatem deductam in libello. ibidem, 5. Item operatur n. noceant impertinentia, ſuperflua, & inepta. ibid.6. Non videtur remouere qualitatem expreſſam, cuius probatio neceſſaria eſt, ſed ſolùm remouet probationem neceſſariam. ibid.7

Non ſemper. Hæc dictio oſtendit exceptionem, ſicut dict. plerumque. 728

Non ſecus Hæc importat eandem voluntatem, & diſpoſitionem quoad omnia ibid.

Non tamen à nobis prouiſiones habentes. Hæc clauſ. an excludat habentes prouiſionem à prædeceſſoribus. 453.1, 7, 8. Et apponi ſolet ad excluſionem prouiſorum à Legatis, & Nunciis, qui auctoritate Apoſt. conferunt. ibid.9. Procedit ſiue fuerint benè, ſiue malè prouiſi. ibid.4. Intelligitur de prouiſis tempore datæ ipſius Breuis, non de prouidendis, præſertim poſt declaratoriam cenſurarum, & executoriales conceſſas contra intruſum. ibid.5

Nos. Hoc pronomen eſt perſonale. 728.1

Si verò dicatur Noſmetipſi erit perſonaliſſimum. ibid.2

Noſtrum non poteſt à nobis ſine facto noſtro auferri. 110.8

Noſtra omnia facimus quibus auctoritatem noſtram impartimur. ibid.8

Notarius quando dicit in inſtrumento, Præſentibus talibus, &c. tunc clauſ. illa, & cætera, eſt extendenda, quòd ſcilicet teſtes fuerint rogati. 366.8

Notarius ſi ſcripſit obligationem mulieris pro alio cum clauſ. Renunciauit, &c. non comprehenditur renunciatio Velleiani. ibid.18

Notarij ex vſu & ſtylo, an apponantur clauſulæ acceſſoriæ, oſtenditur. 149.7

Notariorum ex fide probatur quòd clauſulæ fuerint appoſitæ potiùs ex ſtylo notarij, quàm ex conſenſu partium. ibid.8

Notariorum potiùs ex more, & ſtylo, quàm ex contrahentium mente cenſetur appoſita clauſul. Et ſi plus valet, donat. 413.2

Notarius præſumitur rogatus apponere in inſtrumento omnes clauſulas conſuetas, niſi partes hanc conſuetudinem ignorauerint. 582.4

Notariorum de ſtylo non cenſetur appoſita clauſ. Ad habendum. 553.2

Notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij conſtat. 566.3

Notorium dicitur delictum commiſſum, vel confeſſum in iudicio. ibid.4

Notorij appellatione in dubio intelligitur de notorio facti. 565.1

Notorij appellatione venit omne illud, quod aliqua tergiuerſatione celari non poteſt. ibid.2

Nauale appellatione venit terra de nouo ad culturam redacta, cuius non extat memoria quod culta fuiſſet, & ſic dicitur ager nunc primùm præciſus. 266.2

Nouerca appellatione venit nouerca ſimpliciter, non autem nouerca magna, ſeu ſecundùm quid. ibid.

Nouationem in præiudicium contrahentium inducit clauſul. Rato manente pacto. 487.8

Noui nihil inducit verbum, Declaramus. 670.8

Nouitius in fauorabilibus venit appellatione Religioſorum. 594.16

Nouitium percutiens eſt excommunicatus, ſicut percutiens profeſſum. ibid.17

Nouitius priuilegio fori gaudet. ibid.18

Nouitius immunis eſt à gabellarum ſolutione. ibid.19

Nouitius gaudet priuilegiis Religioni conceſſis. ibid.

Nouitius non venit appellatione Religioſorum in odioſis. ibid. 21

Nouitius monachus non appellatur, nec efficitur de corpore monaſterij ante profeſſionem. ibid.24

Nouitius ante profeſſionem remanet laicus. ibid.25

Nouitius non adſtringitur præceptis, & ſtatutis Religionis. ibid.26

Nouitius non tenetur vt profeſſus perſoluere diuinum officium. 295.27

Nouitios non tenetur intereſſe cum profeſſis in Capitulo. ibid. 28

Nouitius non ſubiicitur caſibus Religionis reſeruatis. ibid. 29

Nullatenus. Hæc dictio eſt vniuerſalis negatiua excludens quamcunque minimam partem. 728.1. Negat omnes caſus, & omnem potentiam. ibid.2. Tollit diſpenſandi facultatem. ibid.3. Importat nullitatem actus ipſo iure. ibid.4. Habet virtutem decreti irritantis. ibid.5. & vim latæ ſententiæ. ibid.6

Nullum ex tribus vbi adeſt, ceſſat clauſ. Arbitrio Rotæ. 363.10

Nullitatem actus ipſo iure important dict. Nullatenus. 728.4. & dict. Eo ipſo. 729.1. & dict. Penitus. 735.6 Et dict. Nullus. 729.3. Et verbum, Eſſe. 724.2

Nullitatem actus ab initio operatur decretum irritans. 392.4

Nullitatem incontinenti operantur dictiones, Ipſo facto, ipſo iure abſque alio iudicis miniſterio. 708.5

Nulli ergo hominum liceat, &c. Hæc clauſ. conſueuit apponi in priuilegiis publicis. 443.2. ſecundum aliquos videtur importare comminationem priuationis beneficiorum. 454.3. ſed meliùs ſecundùm alios pœnam arbitrariam. ibid.5. non tamen comprehendit illos, qui ſe apponerent de iure, & non de facto. ibid.4. Poſita in litteris Imperialibus quid importet, oſtenditur. ibid.6

Nullum momenti. Hæc verba important ipſo iure nullitatem actus in contrarium geſti. 729

Nullo modo. Hæc dictio eſt vniuerſalis negatiua, & prohibitiua, excludens omnem caſum. ibid. 1. & omnem modum, qui aliàs eſſet permiſſus. 254.8. & ideò dicitur negatiua omnis potentiæ idem operans quod dict. Penitus. ibid. 3. eſtque præciſa, & operatur præciſam prohibitionem, ac idem quod clauſula veritatis. 729.2. Excludit diſpenſationem, & importat canonem latæ ſententiæ. ibid.4, 5

Nullo pacto. Hæc dictio importat quod nulla ratione, & trahitur ad non ſpecificata. 454.4. & 729.6

Nullum quod eſt, nullum producit effectum. 110.1

Nullum eſſe, vel eſſe ſine effectu paria ſunt. ibid.2

Nullum quod eſt, Ius aliquod tribuere non poteſt. ibidem, 3

Nullum ipſo iure non præſtat impedimentum. ibid.4

Nullum quod eſt, allegabile non eſt. ibid.5

Nullum quod eſt, regulariter confirmatum non cenſetur niſi expreſsè dicatur. ibid.6
Nullum quod eſt initio ipſo iure ratificari non poteſt. ibid.7
Nullum quod eſt reſcindi non poteſt. ibid.8
Nullum ab initio non conualeſcit ex tempore. ibid.9.10
Nullus pro alterius delicto puniendus eſt. 119.5
Nullus auditur contra factum Principis ex certa ſcientia. 416.22
Nullus, eſt dictio vniuerſalis negatiua, & omnia excludit tam principale, quam acceſſorium, & omnem etiam minimam partem. 729.1. 5. vbi num. 4. quod aliquando non eſt negatiua vniuerſalis. Denotat nullitatem, ipſo iure. 73.30. Non excludit præſcriptionem longiſſimi temporis. ibid.6. Nec excludit ſimilia. ibid.7. Diſtributiua eſt, pertinens ad plura, nec poteſt, de vno prædicari. ibid.8. Importat neceſſitatem, & præpoſita verbo recipiatur, aufert poteſtatem aliter recipiendi. ibid.12
Numeri pluralis appellatione venit etiam ſingularis, quando ratio eadem eſt in vno, quæ in pluribus. 266.1
Numerus pluralis verificatur in ſingulari, quando ſumitur in diſpoſitione de futuro conditionali, quia intelligatur quatenus extent. ibid.3
Numeri ſingularis appellatione venit quandoque pluralis. ibid. 4
Numerum expreſſum limitat dict. Vltra. 811.5
Numerum maiorem quam fuerit expreſſum non includit dict. Saltem, adiecta diſpoſitioni numerali. 782.2
Numerum quemcunque importat dict. Plures, quando eſt comparatiuè poſita, & denotat exceſſum. 745.4
Nunc. Hæc dictio eſt demonſtratiua præſentis temporis. 780.1
Non ſemper denotat tempus inſtans, ſed ad id, quod nouiter factum eſt, refertur. ibid.2
Denotat extremitatem temporis. ibid.3
Tollit omnem dilationem temporis, & importat vt quid fiat abſque illa. ibid.4
Nunc & pro tempore. Hæc clauſula futura comprehendit. 452
Nunc & pro tempore reſeruandas. Hæc clauſ. adiecta in facultate transferendi penſiones, refertur ad tempus tranſlationis. ibid.2
Nunquam. Hæc dictio eſt vniuerſalis negatiua comprehendens omnem caſum, & omne tempus, & æquipollet dictionibus vniuerſalibus negatiuis, nullamque recipit reſtrictionem cùm ſit indefinita. 730
Nuptiarum appellatione continentur primæ, quia ſecundæ nuptiæ ſine adiuncto non cadunt ſub vocabulo nuptiarum. 266.1
Nuptiarum ſecundarum appellatione veniunt tam ſecundæ, quam tertiæ, quartæ, & deinceps, quia reſpectu præcedentis aliæ ſunt ſecundæ, & omnes poſt primam ſunt ſecundæ. ibid.2
Nurus appellatione propriè continetur pronurus, & deinceps in materia admittendæ ſatiſdationis, & in vltimis voluntatibus. 267.1
Nuſquam. Hæc dictio accipitur pro nullo in loco, vel cum nullibi eſt. 730

O

OB. Hæc dictio cauſam remotam ſiue occaſione deſignat, & nonnunquam cauſam immediatam. 731.1
Oblationes dicuntur eleemoſynæ, quæ offeruntur Curatis Eccleſiæ, vel Eccleſiæ pro Miſſis, orationibus, vel pro mera eleemoſyna. 567.3
Oblationum appellatione continentur omnia mobilia, & immobilia, quæ dantur Eccleſiæ, ſiue in Eccleſia, ſiue extra. ibid.1
Oblationum ſub nomine veniunt quæ offeruntur ad altare. ibid.2
Oblationum appellatione veniunt decimæ. ibid.4
Oblationes, & decimæ in quo differant, oſtenditur. ibid.5
Oblationem non admittit clauſ. Reſectis expenſis, ſed requirit veram, & actualem ſolutionem. 491.2
Oblatio ad antidota non eſt debita ex iuſtitia, ſed ex voluntate. 22.3
Obligatio ad antidota non poteſt adduci in pactum. ibid.2
Obligationem annuam habens poteſt hodie agere, vt cùm venerit dies debitor ſoluat. 8.8
Obligationis ceſſante cauſa, ceſſat ipſa obligatio. 27.10
Obligatio naturalis geminata parit efficacem actionem, & obligationem. 70.13
Obligatio Camerali habet executionem paratam. 512.1
Obligationi Camerali appoſita clauſ. Pro omnibus, &c. operatur poſſe agi contra nomen debitoris perinde ac ſi ſpecialiter promiſiſſet etiam nulla habita ceſſione. 472.8
Obligatio concepta ſub verbis. Ita quod in quocunque caſu, &c. dicitur facta verbis illatiuis, & acceſſoriis ad præcedentem obligationem. 710.6
Obligatione annua ſufficit ſemel cauiſſe, quia in principio cuiuſlibet anni conditio purificatur, & noua naſcitur obligatio. 167.4
Obligatio regulariter non in ſolidum, ſed pro virili parte inter plures correos facta cenſetur. 43.1
Obligatus ſub pœna facere duo copulatiuè non euitat pœnam ſi vnum tantùm facit. 40.3
Obligatus ad continuam reſidentiam intelligitur horis congruis, & ſalua neceſſitate, vel infirmitate. 664.5
Obligati obſeruare pacta, & conuentiones ſi contrauenium etiam in vno, non poſſunt petere ſibi obſeruari. 65.9
Obliquum eſt verbum Cadat. 659.3
Obſcurè reſpondere, & nihil reſpondere paria ſunt. 111.2
Obſcurè loquens æquiparatur tacenti verum. ibid.3
Obſcuris minimum eſt ſequendum. ibid.4
Obſcuris inſpici debet quod veriſimilis eſt. ibid.5
Obſcuritas reprobatur in omni diſpoſitione. ibid.8
Obſtacula diſtatiua, vt tollantur per clauſ. Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ, &c. addi debent verba huiuſmodi. Per quæ effectus noſtræ gratiæ impediri quomodolibet poſſet, vel differri. 448.4
Obſtacula perſonalia non tollit clauſ. Non obſtantibus, &c. 441.7
Obreptio non ſuppletur à clauſula Motus proprij. 437.23
Obreptionem non tollit clauſ. Pro expreſſis. 469.18
Nec clauſ. Supplentes, &c. 532.17
Obreptionem & ſubreptionem tollit clauſ. De plenitudine poteſtatis. 398.19
Obſeruantia ſpecialis, derogat generali. 73.10
Obtinuit. Verbum hoc ſignificat Ius fuiſſe controuerſum. 731.
Obuentionum appellatione veniunt oblationes, ac perſonales decimæ, quæ dantur diebus, quibus accedunt ad Eccleſiam beneficiati, & ex mortuariis, & ſimilibus. 267.1
Obuentiones dicuntur fructus ex re venientes cuiuſcunque ſint emolumenti. ibid.3
Obuentionum beneficij, ſeu præbendæ appellatione non veniunt diſtributiones quotidianæ. ibid.4
Occidere ſe ipſum nemini licet. 100.2
Occaſio apud Oratores pro opportunitate temporis accipitur. 731.1
Occaſio interdum ſumitur pro cauſa remota, & non vera, atque irrationabili, nonnunquam pro vera, & rationabili. ibid.7
Occaſio à cauſa differt, quia cauſa propriè per ſe ordinatur ad aliquid, occaſio verò etiam remotiſſimam cauſam, & non rationalem comprehendit. ibid.6
Item cauſa accipitur pro finali, occaſio pro impulſiua. ibid.8
Item cauſa conſiſtit in Iure, occaſio verò in facto. ibid.9
Occaſione apud Iureconſultos aliter atque aliter accipitur. ibid.5. & idem ſæpè importat quod Dict. Propter. 738.11. & denotat cauſam remotam, & impulſiuam, ſiue directè, ſiue indirectè, ſiue quocunque modo. 731.5
Occupare. Hoc verbum tam in bonam, quàm in malam partem accipi poteſt. 738
Occupare, & inuadere differunt, quia primum ad mobilia ſicut etiam verbum Rapere, pertinet, ſecundum verò immobilia concernit. ibid.
Odioſa cenſetur clauſ. de plenitudine poteſtatis. 396.5
Odioſa diſpoſitio loquens de monachis non extenditur ad Canonicos regulares. 111.2
Odioſa, vel fauorabilis an & quando cenſeatur diſpoſitio, oſtenditur. 122.3
Odioſis non admittitur extenſio etiam ex identitate rationis. ibid.7
Odia ſunt reſtringenda. 118.1
Odium quibus modis accipiatur oſtenditur. 112.4
Oenomeli vini nomine continentur. 110.2
Oenomeli eſt vinum ſolùm ex vuis certo modo ita expreſſum, vt ad mellis dulcedinem proximè accedat. ibid.3
Offenſa appellatione non continetur leuis, ſed grauis. 267.1
Officialis dicitur quaſi alterius officium exercens. ibid.2
Officialis appellatione propriè venit is, qui ſub alio miniſterialiter exercet iuriſdictionem. ibid.2
Officialis diœceſani appellatione venit Vicarius generalis Epiſcopi illius diœceſis. ibid.8
Officialis, & Vicarius ſunt ſynonyma. ibid.9
Officialis nomen ſimpliciter prolatum etiam ad foraneum ſecundùm ſubiectam materiam referri poteſt. 269.11.12

Officiales

Officiales largè ſumpti non continentur ſub diſpoſitione loquente de Officialibus quod debeant eſſe annuales. 168.7
Officialium appellatione in materia fauorabili non veniunt habentes iuriſdictionem, qui largo modo dicuntur habere officium, ſecus in odioſa. ibid.3.4
Officiales ſi prohibeantur in ſtatuto mercaturam exercere, non veniunt officiales largè, & impropriè ſumpti, & qui nullam habent iuriſdictionem. ibid.5
Officiales veniunt appellatione ciuium donec in ciuitate morantur. 172.4
Officiales itinerantes quales expenſas petere poſſint. 197.8
Officia duo reſpectu eiuſdem actus, & quando ſunt principalia, regulariter gerere, & obtinere non poteſt, ſecus quando vnum eſt principale, & aliud acceſſorium, vel reſpectu diuerſorum actuum. ibid.2.3
Officium vnum habentia, & acceptantis aliud, pœna quæ ſit, oſtenditur. ibid.4
Officium latè ſumptum comprehendit omne miniſterium aliàs neceſſariò adimplendum, licet per artem exerceatur, quod vocatur artificium, in ſpecie tamen, & magis propriè ab alio differt. 169.2
Officiorum appellatione continentur tam beneficia Eccleſiaſtica, quam etiam alia munera, non ſolùm publica, ſed etiam priuata licet ſint vilia, & infima, quia ſcilicet omnia certa ſub ſe continent miniſteria, ad quæ illa obtinens ſeu gerens adſtrictus, vel deputatus eſt. ibid.8
Officiorum diuinorum appellatione quæ veniant, oſtenditur. 170.5
Officia deputata alicui ordini, quæ ſiunt à miniſtris ab Eccleſia deputatis, ex eorum officio, & ipſius Eccleſiæ nomine, interdicti tempore prohibentur. ibid.6
Officio ad beneficium valet argumentum. 338.1
Olei appellatione in legato quid veniat, oſtenditur. 271.1
Olim, Hæc dictio tria tempora denotare poteſt, præſens ſcilicet, præteritum, & futurum. 731.2
Omiſſum pro omiſſo habetur in reſcriptis, diſpenſationibus, priuilegiis, diſpoſitione Iudicis, & Teſtatoris. 25.5
Omiſſum in contractibus habetur pro omiſſo. ibid.3
Omiſſa in contractu cenſentur ea, quæ non ſunt de illius natura, ſi expreſſa non ſunt. ibid.4
Omiſſus caſus à ſtatuto remanet in diſpoſitione Iuris communis. ibid.8
Omne qui dicit, nihil excludit. 112.1. & 735.16
Omnia noſtra facimus, quibus auctoritatem noſtram impartimur. 132.2
Omne, & totum differunt, quia totum de eadem re dicitur, omne verò de pluribus. 735.15
Omnia affixa, & defixa ædibus, ac poſita in domo perpetuis vſibus veniunt in venditione domus. 90.14
Omnia vt ſimul veniant in diſpenſatione, ac ſingulariter cenſeantur comprehenſa, operatur clauſ. Omnia, & ſingula. 461.2
Omnia abſque vlla limitatione includit clauſ. Omnia, & ſingula. ibid.3
Et continet omnia & ſingula quæ ſunt præmiſſa, ſiue principaliter, ſiue incidenter & acceſſoriè. ibid.8
Omnia vt comprehendantur, quæ per tranſlationem vniuerſalem veniunt, operatur clauſ. Quam, & quas. 480.8
Omnia comprehendit clauſ. Pleno iure, non indigens adiectione. 467.15
Omnia non comprehendit dict. Omnis, quando ex tali comprehenſione abſurdum reſultaret. 736.19
Omnia, quæ ſolent ſequi poſtea, & ſubintelligi quoquo modo poſſunt ad perficiendam orationem, complectitur clauſula cæterata. 366.5
Omnia quæ ſunt de natura ſubiectæ materiæ, ſtylo, aut conſuetudine, virtualiter includit clauſula cæterata. ibidem.7
Omnia etiam futura, de quibus fuit facta mentio, repetit dictio Dicta. 772.7
Omneſque alios, &c. Hæc clauſ. ſi fuerit appoſita in commiſſione cauſæ dat iuriſdictionem contra quoſcumque intereſſe prætendentes. 415.2
Iuriſdictionem non tribuit contra ſpecialiter priuilegiatum. ibid.8
Non comprehendit pauperes qui propter paupertatem ſe defendere non poſſunt. ibid.9
Nec fœminas. ibid.10
Nec maiores perſonas, illuſtres, aut qualificatas, & particulari nota dignas. ibid.11.12
Nec vniuerſitatem, Capitulum, aut Collegium. 456.13
Omnia, & ſingula, &c. Hæc clauſ. habet vim ſpecialis, & indiuiduæ expreſſionis. 461.1
Operatur vt omnia ſimul veniant in diſpoſitione, ac ſingulariter cenſeantur comprehenſa. ibid.2
Includit omnia abſque vlla limitatione. ibid.3
Continet omnia & ſingula, quæ ſunt præmiſſa, ſiue principaliter, ſiue incidenter, ſiue acceſſoriè. ibid.8
Habet disiunctiuam virtutem, aliquando verò copulatiuam. ibid.9
Refertur ad enunciatiuam in inſtrumento contentam, in quo illa legitur appoſita. 461.15
In priuilegio poſita oſtendit illud fuiſſe conceſſum etiam ſingulariter. 461.11
In coadiutoria appoſita operatur, vt coadiutor poſſit facere ea omnia, quæ expleri poterat coadiutus. ibid.12
Omni meliori modo, &c. Hæc clauſ. operatur pleno iure, & ſine diminutione. 437.2
Æquiparatur iuramento ad ſuſtinendum actum. ibid.4
Subintelligitur in teſtamento inter liberos. ibid.5
Operatur vt melior via cenſeatur electa. ibid.6
Et vt diſpoſitio eius vigore non reſtringatur ad expreſſa, ſed extendatur ad omnes caſus, in quibus actus meliùs ſuſtineri. ibid.7
Facit ſuſtineri actum, etiamſi alio modo, quàm expreſſum ſit, valere poſſit. ibid.8
Et diſpoſitionem ſuſtineri facit ſecundum ea, quæ congruentiùs capi poſſent, ſi ſecundum verba expreſſa ſuſtinere non poſſit. 438.9
Et facit vt ſi actus non poſſit valere eo modo, quo fuit geſtus, valeat eo modo quo de iure fieri potuit. ibid.10
Operatur vt remedium vtilius dicatur deductum, & vt cenſeatur intentatum omne magis fauorabile, & deducta omnis actio neceſſaria, & proficua actori. ibidem.11.12
Supplet ſolemnitatem, & conualidat actum inualidum ex omni capite, quo fieri potuit. ibid.13
Facit valere contractum inualidum, & validum in vim validioris. ibid.14
Comprehendit vltra expreſſa quando adeſt dict. Et, vel alia copulatiua, ſecus ſi ſimpliciter. ibid.15
Operatur licentiam capiendi poſſeſſionem propria auctoritate. ibid.16
Et vt legatarius poſſit capere legatum propria auctoritate. ibid.17
Operatur etiam diſponentem noluiſſe reſtringere ſuam diſpoſitionem ad ſpecificata, ſed voluiſſe illam gerere eo modo quo de iure meliùs fieri potuit. ibid.18
Extendit diſpoſitionem vt caſus omnes, & modos comprehendat quibus diſpoſitio ſit fortior, & pleniùs valeat. ibid.19
Comprehendit etiam omnes caſus maiores, ac improprios adiecta dict. non vniuerſali. Quocumque. ibid.20
Facit ceſſare pœnam petentium plus debito. ibid.21
Operatur vt cenſeatur imploratum officium Iudicis in libello, & quòd omnia arbitrio Iudicis cenſeantur remiſſa. ibid.22
Et vt in caſu dubio interpretetur libellus eo modo, qui fauorabilior eſt actori liberanti. ibid.26
Et quod contraria remedia poſſint cumulari. ibid.27
Et vt cenſeatur libellans deduxiſſe omnia narrata, & non ſe reſtrinxiſſe ad concluſionem, ſi non competit. ibid.29
Et vt actio omnis, & omne officium Iudicis cenſeatur intentatum in libello abſque aliqua expreſſione actionis, vel officij Iudicis. ibid.23
Tollit ineptitudinem libelli. ibid.25
Ac contrarietatem, & incertitudinem in libello. ibid.28
Facit valere electionem factam per vota conditionalia, & incerta. 459.31
Operatur quod verbum, *Relinquo*, in teſtamentis importet inſtitutionem. ibid.33
Facit vt teſtamentum in ſcriptis ſi non valet vt in ſcriptis, quòd valeat vt nuncupatiuum. ibid.14
Appoſita in vltimo teſtamento habet vim derogationis primi teſtamenti. ibid.37
Habet vim expreſſi. ibid.38
Operatur vt donatio cauſa mortis tranſeat in donationem inter viuos, vel è contra. ibid.39
Et vt proprietas in dubio cenſeatur relicta. ibid.34
Et vt donatio de bonis præſentibus, & futuris ſuſtineatur quoad præſentia. ibid.44
Et vt Iudex deferat iuramentum ſuppletorium parte non petente. ibid.45
Efficit ſubſtitutionem directam pupillarem: quæ aliàs talis non erat, & ſubſtitutionem directam reſoluit in fideicommiſſariam. 450.46
Operatur validitatem in prælegato nullo. ibid.48
Inducit tranſmiſſionem abſque detractione Trebellianicæ ſi ponatur in teſtamento. ibid.49
Denotat voluntatem exutam & ſpontaneam diſponendi. ibid.51

Operatur vt filij poſiti ſub conditione dicantur diſpoſitiuè vocati. ibid.50
Refertur reſpectu mandati expreſſi. ibid.53
Operatur etiam quoad ea, quæ ex expreſſis aptè inferri poſſunt. ibid.54
Omni meliori modo, &c. Non operatur quoad contraria. ibid.57
Nec vbi pro forma requiritur expreſſio certa. ibid.60
Nec quando ſunt expreſſi modi inepti, ſi aptus modus ex expreſſis deſcendere non poteſt. 61
Item nec operatur actus validitatem quando defectus non eſt in ſolemnitate, ſed in ſubſtantia & forma. ibid.65
Nec contra mentem & intentionem partium. ibid.62
Nec vt faciat valere actum quoad incognita, & inEogitata. ibid.55
Non poteſt extendere diſpoſitionem vltra cognita agenti tempore actus. ibid.56
Non reſtringit iudicium ad cauſam expreſſam, nec ſuſtinet libellum continentem remedia contraria. ibid.58
Non alterat diſpoſitionem, nec ampliat. ibid.63
Non attenditur actu imperfecto. ibid.64
Non tribuit vim & effectum actui reuera nullo. ibid.67
Non ſuſtinet actum omni alio modo, ſecundùm propoſitum agentis. ibid.69
Demum, non operatur niſi quoad narrata, ſeu ſummam, autem petitam, non autem quoad aliud quod plus probaretur. ibid.59
Omni modo. Hæc dictio eſt præciſa, & importat idem quod, Per omnem modum. 732.1
Denotat voluntatem liberam & præciſam. ibid.2
Importat ſubſtantiam, & totalitatem. ibid.4
Eſt apta comprehendere omnes ſpecies eius, cui annectitur. ibid.5
Inducit quandoque perpetuitatem. ibid.6
Denotat poteſtatem plenariam. ibid.7
Iuncta alicui verbo facit vt verbum illud capiatur vt genus, & omnia comprehendat. 733.9
Importat quandoque canonem latæ ſententiæ. ibid.10
Recipit congruam interpretationem à Iure communi. ibid.11
Omnimoda. Hæc dictio vniuerſalis eſt, quæ comprehendit omnia. 732.1
Omnimoda diſpoſitio. Hæc verba ſunt generalia, & comprehendunt quamlibet diſpoſitionis ſpeciem. ibid.5
Omnimodè ſignificat idem quod Totaliter, Penitus. ibid.3
Omnino. Hæc dictio caſus omnes indiſtinctè comprehendit. 732.2
Præciſa eſt, habétque præciſam naturam. 734.15
Importat præciſam executionem, & non patitur aliquam reſtrictionem. ibid.13
Denotat neceſſitatem præciſam. ibid.14
Habet vim decreti irritantis, & quicquid fit contra clauſulam, vbi talis dictio reperitur, pro infecto haberi debet. ibid.15
Reddit proceſſum nullum, quemadmodum dict. Nullo modo. ibid.16
Excludit exceptionem. ibid.17
Recipit interpretationem à Iure communi. ibid.18
Importat idem ac, Ipſo iure, vbi adiicitur verbo futuri temporis. ibid.19
Omninò. Hæc dictio importat, & idem ſignificat quod Omni caſu. Nullo modo. Abſolutè. Penitus. Indiſtinctè. Omni ex parte. Omnimodò ſine diminutione. Sine fine. In perpetuum. Liberè. Sine diſpenſatione. 733.1. & ſeqq. vſque ad 11.
Omnis. Hæc dictio vniuerſalis eſt, & nihil excludit. 734.1
Comprehendit maſculos, & fœminas. 735.2
Complectitur ea, quæ alias non excluderentur, ſeu comprehenderentur. ibid.3.6
Prolata ab homine nullam reſtrictionem recipit. ibid.4
Facit comprehendere plures caſus etiam difficiles. ibid.5
Eſt collectiua plurium, ita vt in vno ſaluari, ſeu adaptari non poſſit, ſed ad minus in tribus verificari debet. ibid.7.8.9
Comprehendit bona omnia tam mobilia, & immobilia, quam iura, & actiones, & quæ circa futura. ibidem.11, 12.13.14
Non comprehendit tamen omnia quando ex tali comprehenſione abſurdum reſultaret. 736.19
Reſtringitur aliquando ratione ſubiectæ materiæ. ibid.20
Diſtributiua eſt, & attribuit actum cuilibet in ſolidum, quando ponitur in numero ſingulari, in plurali verò attribuit ſimul collectiuè. ibid.22
Onus qui ſentit debet ſentire etiam commodum. 114.3
Onus extrinſecum non minuitur etiam diminuto emolumento. ibid.4
Onus adiectum rei facit vt onus tranſeat cum illo. ibid.5
Onere duplici nemo grauari debet. 705.4. & 113.1
Onera plura quis ſumere non debet eodem tempore. ibid.2
Onera arbitraria, & voluntaria non ſunt detrahenda ex illis centum Rectoribus præſtandis. 406.8
Neceſſaria autem maxime. ibid.9
Operarius dignus eſt mercede ſua. 513.1
Operæ libertorum ad reuda validum eſt argumentum. 338
Opinio communis in genere derogatur per opinionem in ſpecie in caſu indiuiduo. 74.17
Opinio illa in dubiis eſt amplectenda per quam fraudibus obuiatur. 69.5
Oportet. Hoc verbum excludit Iudicis arbitrium, interdum ponitur pro conſentaneo, & opportuno, aliquando neceſſitatem importat, nonnunquam decentiam, & honeſtatem, non verò neceſſitatem denotat. 737.1.2.3
Oppoſitio ſola non tribuit Ius in re, neque ad rem. 403.8
Oppoſitiuè interdum ſtat dict. Videlicet, quandoque determinatiuè. 809.4
Oppoſitum idem operatur in oppoſito, quod propoſitum in propoſito. 113.6
Oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt. ibid.2
Oppoſitis validum eſt argumentum. 338.1
Oracula viuæ vocis non cenſentur ſublata per clauſ. Non obſtantibus priuilegiis, &c. 446.23
Oratio affirmatiua ſi præcedit dictionem Niſi, negat, ſi verò oratio negatiua illam præcedat, affirmat. 726.5
Orationem præcedentem extinguit, & negationem reſoluit dict. Saluo, &c. ſi non inueniat quid modificet. 783.2
Oratio negatiua quando præcedit, tunc dictio Vſque, non ſtat incluſiuè. 815.16
Ordinarius ſi conferat beneficium intra menſem, quod fuit ſpecialiter impetratum cum clauſ. decreti, & inſtitutionis, ſubſiſtet collatio ſi impetrans ſui non vtatur gratia. 359.12
Ordinaria iuriſdictio alterata non cenſetur per clauſ. Committimus, & mandamus. 662.3
Ordinarius non poteſt ſtatuere contra Ius commune. 240.3
Ordinarij appellatione venit Epiſcopus, & quicunque ſuperior, ſiue inferior Prælatus ab illo, qui iuriſdictionem ordinariam habeat in materia ſibi adaptabili. 269.1
Ordinariis vbi aliquid committitur, vel de Ordinariis mentio fit, ad omnes habentes iuriſdictionem ordinariam commiſſio fit, niſi ſubiecta materia illud expoſcat. ibid.2
Ordinarij appellatione venit Prior S. Ioannis Hieroſolymitani. ibid.3
Ordinarij in materia collationis non ſolùm venit Epiſcopus, ſed etiam alius inferior, qui conferendi poteſtatem habeat. ibid.4
Ordinarij appellatione venit Epiſcopi Vicarius. 270.5
Ordinata ad finem bonum non debent malum operari. 66.7
Ordinationes Regiæ Luſitanorum, & leges Hiſpaniæ ſubditis ius conſtituunt. 244.3
Ordo verborum deſignat ordinem intellectus. 113.1
Ordo dominationis deſignat ordinem dilectionis, & charitatis. ibid.2
Ordo ſcripturæ attenditur in diſpoſitionibus. ibid.3
Ordo, ſeu ſeries ſcripturæ, ordinem voluntatis oſtendit. 114.4
Ordo genituræ conſideratur inter plures fratres, non autem inter filium, nepotem, & pronepotem. 247.5
Ordo charitatis ſuggerit vt priùs noſtris quàm extraneis ſubueniamus. 50.4
Ordine validum eſt argumentum. 338.1
Ordinem ſucceſſiuum denotat dict. Poſt, præcipue quando reſpicit perſonam. 748.6
Ordinem per prius, & poſterius importat dict. Poſt. ibid.7
Ordinem ſucceſſiuum interdum denotat dict. Siue. 791.7
Ordo ſucceſſiuus non cadit vbi ſunt dictiones copulatiuæ Vnà, Cum, Simul, & ſimiles. 682.11
Ordo iudiciarius vt ſit ſublatus operatur clauſ. Summariè. 580.7
Ordinem iudiciarium aufert clauſ. Sola facti veritate inſpecta, & omnem ſolemnitatem Iuris relaxat. 522.9
Ordo iudiciarius vt ſeruetur requirit clauſ. Vocatis vocandis. 538.16
Ordinis graduum ſignificatiua eſt dict. Deinde. 672.1
Ordinis ſignificatiua, atque alternatiua eſt dict. Seu, & natura ſua cadit inter diuerſa. 787.2
Ordinem reſpectu eiuſdem inſtantiæ, & non diuerſæ denotat dict. Prius. 54.1
Ordinem, & continuationem ad præcedentia denotat dict. Succeſſiuè. 671.5

Ordinum

Ordinum appellatione in diſpenſationibus veniunt ſolùm minores. 2-1.1
Originariorum appellatione veniunt ij, qui nati ſunt in loco. ibid.1
Originem denotat dict. Ex, ſi iungatur cum genitiuo. 287.10
Originem vel domicilium ſæpe importat dict. De. 668.9
Oriundus dicitur a natiuitate propria, vel paterna. [illegible]
Ornamenta, & paramenta Eccleſiaſtica non veniunt appellatione ſpoliorum. 549
Ornamentorum Eccleſiaſticorum appellatione veniunt [illegible], Calix, & ſimilia. 71.1
Ornamentorum appellatione veſtis muliebris non continetur. ibid.2
Ornamentorum muliebrium appellatione generaliter continentur ea, quibus mulier ornatur. ibid.
Ornamentorum ſuorum appellatione in legato teſtatoris non veniunt venalia. ibid.3
Ornamentorum appellatione non continentur lapilli, margaritæ, & gemmæ adhuc rudes, ſi aliter appareat de teſtatoris voluntate. 72.4
Ornamentorum appellatione continetur camiſia dormitoria, ſi vxor, cui maritus eam legauit, vtebatur illa. ibid.5
Ornamentorum vxoris appellatione in legato ei facto a marito teſtatore veniunt inaures, armillæ, viriolæ, annuli non ſignatorij, gemmæ, lapilli, vittæ, mitræ, ſemimitræ, calantica, acus cum margarita, reticola, crocotanea. ibid.6
Os contra clauſ. Sublata, &c. aperiri nequit ſine derogatione reg. de iure quæſito non tollendo. 527.19
Oris apertio tollit rigorem clauſ. Sublata, & dat facultatem impugnandi Breue. 126.6
Oris apertio tollit obſtaculum clauſ. Sublata, &c. 519.48
Oris apertio antequam concedatur per Signaturam Gratiæ, prudentes Iudices in cauſa non procedunt ſtante clauſ. Sublata, &c. 587.26
Oſtium & alia domui affixa continentur illius appellatione. 190.7
Ouium appellatione non continentur agni, niſi conſuetudo eſſet in contrarium. 2-2.2

P

PAcem facere non poteſt procurator cum libera, &c. 387.32
Pacis capitula inter ciuitates liberas ſunt leges. 246.7
Pactum dicitur lex data negotiis. ibid.5
Pactum nudum geminatum parit actionem. 70.11
Pactum importat verbum *Promiſſo*. ſi viua voce prolatum ſit. 757.2
Pactum factum cum aliquo adhibita dict. Dictus, ad hæredes non tranſit. 672.6
Pactum iuratum comprehendit clauſ. Non obſtantibus quibuſcunque pactis. 449.1
Pactum non alienandi ſine licentia quando adeſt, tunc non operatur clauſ. Ad habendum, in eius præiudicium. 354.12
Pacto ad ſtatutum validum eſt argumentum affirmatiuum, licet aliquando ſecundum ſubiectam materiam valere poſſit tam affirmatiuè quàm negatiuè conceptum. 359. 1, 2.
Item valet a pacto ad conſuetudinem, & a pacto ad præſcriptionem. ibid.3.4
A pacto autem ad legem non valet argumentum. ibid.5
Pacto ligatur Deus, & diabolus. 114.2
Pacto quidquid poteſt acquiri, poteſt & præſcriptione. ibid.5
Pacta conuenta regulariter ſunt ſeruanda. ibid.1
Pacta conuenta qui non ſeruat, peccato graui ſubiacet. ibid.3
Pacta ad vnguem ſeruari debent etiam in materia feudali. ibid.4
Palam. Hæc dictio importat idem quod, coram pluribus. 747.1
Palàm, & non clam fieri dicitur quod publicè fit, vbi etiam teſtes adhibentur, & publicum inſtrumentum conficitur. ibid.2
Palam, & publicè quid fieri differunt, quia palam fieri dicitur coram pluribus, puta duobus, at publicè quod fit coram populo. ibid.3
Pann[illegible] appellatione continentur ea, quibus quis [illegible]tur. 272.1
Pannorum appellatione non veniunt veſtes. ibid.2
Palea, & fœnum veniunt appellatione fructuum. 22.3
Papa ſemper præſumitur motus ex rationabili cauſa. 398.24. & 490.11
Papa prouidens cum clauſ. Dummodò collatio ad nos, &c. declarat nolle prouidere, niſi quatenus beneficium reſeruatum exiſtat. 405.6
Papa intentionem præueniendi, & concurrendi cum Ordinario excludit clauſ. Dummodò collatio, &c. ibid.7
Papa quando vult præuenire, loco clau. Dummodò collatio ad nos, &c. apponere ſolet clau. Dummodo à data præſentium, &c. ibid.8
Papa [illegible] motu proprio [illegible] mandat conferri, vel conferat præbendam vacat, tunc [illegible] eſt quod [illegible] tempore collationis, vel [illegible] licet non vacaret tempore datæ. 438.4
Papa [illegible] conferre [illegible] Epiſcopos [illegible] 3.6
Papa ſi [illegible] Eccleſiaſtica [illegible] 112.6
Papa comm[illegible]endo cauſam laico [illegible] dicitur [illegible] ex certa ſcientia. ibid.7
Papa ſi in [illegible] dixerit, Etiamſi deuolutum, vel reſeruatum exiſtat, tunc cenſetur conferre ex iure deuoluto, vel reſeruato. 411.3
Papa vbi fingit aliquid expreſſum, quod non eſt expreſſum, habetur ac ſi in [illegible] expreſſio facta fuiſſet ad validitatem [illegible] 4 9.7
Papa cum [illegible] perſonam Iudicis per clauſ. Sublata, &c. tunc ipſo iure proceſſus eſt nullus [illegible] eo quod opponatur exceptio. 526.5
Papa ſine cauſa non poteſt beneficiatum ſuo beneficio priuare. 396.31. & ſeqq.
Papa ſolus, non autem legatus, vel Ordinarius concedere poteſt facultatem transferendi penſionem. 135.5
Papa confirmans ex certa ſcientia non cenſetur actum nullum ex inhabilitate facientis conualidare. 417.36
in Papæ confirmatione poſita clauſ. Quatenus ſit de nouo, &c. operatur, vt non ſit ſimplex confirmatio. 481.9
Par idem ſignificat quod æqualis apud Grammaticos. 57.1
Par eſt, pro æquum eſt, ſæpè dicit Cicero. ibid.2
Par in parem non habet imperium. 114.1
Pares cum paribus veteri prouerbio facillimè congregantur. 115.2
Paria ſunt aliquid eſſe impoſſibile naturaliter, vel de Iure. [illegible].6
Paria ſunt dicere, promittis mihi decem pro tali, vel promittis mihi nomine talis. 56.17
Paria ſunt factum quid non fuiſſe, vel nulliter factum. 62.2
Paria ſunt aliquid nominatim exprimi, vel per relationem. 134.4
Paria ſunt nihil allegare, & allegatum non probare. [illegible]
Paria ſunt [illegible] talem, vel haberi pro tali. 64.3
Paria ſunt [illegible] vel citato, & contumace creditore offerre, vel deponere. 115.6
Paria ſunt [illegible] creditori meo, vel alteri de eius mandato vt ſim liberatus. ibid.
Paria ſunt conditio quæ ineſt [illegible] a lege, & conditio expreſſa ab homine. [illegible].7
Paria ſunt titulum habere, vel [illegible] habere. ibid.8
Paria ſunt non eſſe, vel eſſe & non apparere. ibid.9
Paria ſunt quòd aliquid non ſit factum, vel dictum, & non poſſit probari. ibid.10
Paria ſunt non eſſe, vel reperiri non poſſe. ibid.11
Paria ſunt eſſe talem, vel in omnibus haberi pro tali. ibidem, 12
Paria ſunt non eſſe, vel eſſe nullum. ibid.13
Paria ſunt non fieri, & inutiliter fieri. ibid.14
Paria ſunt non fieri, vel minus legitimè fieri. ibid.15
Paria ſunt non facere, vel non perfectè facere. ibid.17
Paria ſunt non comparere, vel comparere minùs legitimè. 116.18
Paria ſunt non habere mandatum, & habere, ſed minùs legitimum. ibid.19
Paria ſunt non fieri, vel non ſortiri effectum. ibid.21
Paria ſunt non fieri vel inualidè fieri. 59.22
Paria ſunt aliquem non extare, vel extare, & non ſuccedere. 61.23
Paria ſunt nullum eſſe, vel eſſe ſine effectu. ibid.23
Paria ſunt non reſpondere, vel obſcurè reſpondere. ibidem, 24
Paria ſunt [illegible] fieri. 62.25
Paria ſunt forum [illegible] & ſtatuti ligari. ibid.26
Paria ſunt [illegible] ibid.27
Paria ſunt tractare de damno vitando, vel de lucro quæſito perdendo. ibid.28
Paria ſunt ſcire, & ſcire debere. ibid.29
Paria ſunt ſoluere, & compenſare. ibid.30
Paria ſunt ali[illegible] fieri tempore prohibito, vel conferri in tempus pr[illegible]tum. ibid.31
Paria ſunt aliquid fieri tempore habili, vel conferri in tempus habile. 59.8

Paritum eſt eadem diſpoſitio, & iudicium. 110.4. & 737.4

Parentela impor tat idem quod agnatio, & conſanguinitas, ac proinde adaptari poteſt ad agnatos cognatos & omnes collaterales. 275.2

Parentelæ appellatione veniunt parentes vtriuſque ſexus vſque ad triauum, & ab eo ſupra dicuntur maiores, non autem parentes, vel de parentela. 272.1

Parentelæ appellatione non venit illegitimus, quia non dicitur de parentela. 273.3

Parentum appellatione proprio vocabulo continentur omnes vtriuſque ſexus aſcendentes vſque ad tritauum. ibidem. 1

Parentum appellatione ſecundum communem vſum loquendi veniunt omnes, qui ſunt de eadem familia, & agnatione. ibid.3

Parentum appellatione veniunt naturales qui ſunt de parentela. ibid.4

Parentum appellatione veniunt legitimati etiam per reſcriptum. ibid.5

Parentum appellatione veniunt fœminæ. ibid.7

Par iſica e in totum non ſolum in qualitate, ſed etiam in ſubſtantia eſt de natura dictionis, Æquè. 646.4

Pariformiter eſt repetitiua qualitatum præcedentium. 732.6

Pari modo ſignificat eundem modum, & effectum & diſpoſitionem. ibid.7

Paritas delicti paritatem pœnæ requirit. 44.5

Paritatem, identitatem, & ſimilitudinem iuris, ſicut temporis importat dict. Pariter. 739.8

Pariter Hæc d[illegible] importat paritatem, identitatem, & ſimilitudinem iuris, ſicut temporis. 737.2

Exponitur pro Simul. ibid.2

Nonnunquam importat idem quod Communiter. ibid.5

à *Pari* ductum, & Æquè apud Grammaticos. 738.4

Interdum pro *Simul* vſurpatur, & aſſumit *cum*. ibid.5

Parito indicat. Hæc clauſ. de ſtylo Signaturæ non ſolet dari niſi vbi adſunt tres conformes, vel duæ vigore ſtatuti. 462.1

Non datur igitur vbi lata fuerit vna ſententia, quæ in iudicatum legitimè tranſiuerit, neque lata tribus ſententiis per contradictas. ibid.2,3

Tribuit iuriſdictionem conditionalem, itaut antequam ſit paritum deficiat iuriſdictio, & geſta ſint nulla. ibid.4

Nihil operatur quando ille, ad cuius fauorem eſt obtenta, illa non vtitur, & ſic expreſſe, vel tacitè illi renunciat. ibid.5

Conditionalis non eſt ſtante appellationę remotâ. ibid.6

Modificatur per clauſ. Arbitrio Rotæ. ibid.7

Importat vt ornatos poſſeſſionem dimittat, fructus reſtituat, ac expenſas reficiat antequam in cauſa ad vlteriora procedatur. 463.9

Sufficit paritio verbalis ſtante hac clauſ. Quoad reintegrationem in ſpolio. ibid.18

Et quando non eſt aliquid actualiter præſtandum. ibid.12

Et ad hoc vt cenſeatur paritum quoad poſſeſſionem. [illegible] 13

Ex receptione pro reſiduo cenſetur ſatisfactum huic clauſulæ. ibid.14

Requirit paritionem realem. [illegible].16

Et an ſufficiat compenſatio. ibid.17

Non veniunt ſub hac clauſ. damna, & intereſſe non liquidata. ibid.18

Non comprehendit expenſas quan[illegible] vnica tantùm ſententia lata eſt. ibid.19

Non tollit attenta quæ renocentur. ibid.21

Parito Breui. Hæc clau[illegible] importat con[illegible] nem. 464.1

Appoſita in commiſſione operatur vt Iudici non cenſeatur data iuriſdictio, [illegible] ptus de paritione conſtiterit. ibid.4

Pac[illegible] t ſententia nulla remaneat [illegible] non parito feratur. [illegible]5

O[illegible] ſt concurrere venientis ad cauſam etiam quod ad ipſum non ſpect[illegible]. ibid.6

Fac[illegible] [illegible] ſit paritum poſſeſſion[illegible] [illegible] & [illegible] eſtituentis. ibid.7

Ad[illegible] tertium [illegible] ad cauſam pro ſuo intereſſe. [illegible]

[illegible] ſtitum [illegible] & d[illegible] ationum quo[illegible] à di[illegible] ob[illegible] ſ[illegible] cationis d[illegible] rum. [illegible]

E[illegible] perceptorum [illegible] ſi poſſeſſor [illegible] acta fuit leg[illegible] [illegible] 18

Non afficit [illegible] [illegible] non [illegible] tunt. [illegible] 16

Debet intelligi quoad poſſ[illegible]. [illegible]

Expenſæ non continentur ſub [illegible] clauſ. ibid.21

Impedit manutentionem. ibid.22

Non habet locum quando poſt illam committitur cauſa ſuper exceſſu. ibid.23

In vna commiſſione appoſita cenſetur aliis ſubſequentibus repetita. ibid.24

Parito Breui arbitrio Rotæ clauſul. non reuocat executionem iam factam. 46[illegible].25

Parochialis Eccleſia ſi vniatur acceſſorie beneficio ſimpl[illegible] omnimodam naturam & conditionem ſimplicis bene[illegible] aſſumit. [illegible]8

Parochialis in ſtricta ſignificatione non venit Eccle[illegible] appellatione. 192.16

Parochialium Eccleſiarum nomine non veniunt Parochiales Collegiatæ in materia ſtricta. ibid.13

Parricidio pœna omnes etiam illegitimos complectitur. 210.38

Partis appellatione dimidia continetur. 274.1

Partis appellatione totum continetur, quando pars non applicatur magis vni parti, quam alteri, vel quando qualitas adiecta parti conuenit etiam toto. ibid.2

Partis appellatione vbi ad[illegible] Aliqua, vel Quædam, venit minima. ibid.3

Partis appellatione quando ſumus in diuiſione, & diſtributione facienda pauperibus, intelligitur de minimis partibus. ibid.4

Partis ſolutionem, ad quam quis tenebatur, arguit dict. Reſiduum. 21.8

Partem ſummæ omninò ſolui debere præſupponit d[illegible]. Reſiduum. ibid.4

Pars tutior in dubiis eſt eligenda. 31.2

Parte ad totum an valeat argumentum. 339

Partium ca conuentione vbi aliquid fieri debet ſecundùm ius, intelligitur ſecundùm leges municipales, non ſecundùm leges Imperiales. 244.5

Partium appellatione veniunt principales, non autem procuratores ſecundùm proprium intellectum, licet ſecus ex interpretatione. 274.8

Parum apud Grammaticos contrarium habet Multùm, aut Nimium, & pro Non ſatis ſæpè vſurpatur. 18.1.2

Parito & nihil æquiparantur, niſi detur diuerſa ratio. 116.1. & 718.3

Paſcua, & aliæ terræ ſeparatæ quæ ſunt deputata ad vſum fun[illegible] veniunt appellati[illegible] ne [illegible]. 232.1

Paſſum v[illegible] appellatione venit. 310.6

Pater ſi exhæred[illegible] ium ea cauſa expreſſa, ceſſante cauſa ceſſat [illegible]poſitio negatiua exhæredationis. 27.17

Pater legans aliquid filiæ occaſione dotis, non dicitur legatum conditionale pro dote vt debeantur expectari nuptiæ, ſed debetur ſimpliciter. 7[illegible]1.4

Pater ſi inſtituat filium, & nepotem ex eodem filio, non erunt ſimul copulatiuè hæredes. 681.20

Pater venit conſanguineorum appellatione. 177.8

Pater vendens emph[illegible]teuſim conceſſam cum clauſ. Pro [illegible] & filiis [illegible] videtur tantum vendere ius ſuum, [illegible] ulteriùs. 473.6

Patris appellatione venit auus paternus niſi de odio ageretur. 175.1.2

Patres Societatis Iesv inter Mendicantes annumerantur. 254.7

Patrocinio & verbalis paritio ſufficit ad ſatiſfaciendum clauſulæ Parito iudicato, quando non eſt aliquid actualiter præſtandum. 461.12

Patriarchæ, & Archiepiſcopi veniunt appellatione Epiſcoporum. [illegible]4.1

Patriarcharum appellatione non veniunt minores Patriarchæ, ſeu Primates, ſed tantum quatuor illi ſummi Patriarchæ. 27.[illegible]

Patrimonii appellatione ſtricti continentur res patris ſeu hæreditas, quæ à patre obueniunt filio, [illegible] veniunt omnes [illegible] & bona, quæ obuen[illegible] vndecunque. 274.1

Patronus quando poſſit præſentare de proximo clericandum, oſtend[illegible]ur. 6.9

Patrui appellatione venit patruus ſimpliciter, id eſt frater patris & non patruus magnus. [illegible].1

Patrui ap[illegible]tione [illegible] patruus magnus in fauora[illegible] dum [illegible] m ratio o vi oque. ibid.3

P[illegible] propr[illegible] patrui appellantur. ibid.4

P[illegible] dicatur [illegible] Iudicis committitur attenta [illegible]onarum, & circunſtantiarum qualitate. 2[illegible]4. & [illegible]

Pauper dicitur qui habet multas [illegible] nobil[illegible]s. [illegible]9

Pauper an [illegible]tur qui pote[illegible] ea laboribus. [illegible]0

Pauperem [illegible] dicit probare [illegible]ber. [illegible]1

Pauper[illegible] d[illegible]ntur non [illegible] mendicantes, ſed [illegible] ſuſtent[illegible]onem, qui tamen atte[illegible] ſtatum perſonæ, & dignitate videntur indigere. ibid.[illegible]5.1

Paupertas

Pauperes qui propter paupertatem ſe defendere non poſſunt, non comprehenduntur ſub clauſula, Omneſque alios, &c. 455.9

Pauper differt ab inope, quia pauper dicitur qui parum habet, inops qui nihil habet. 275.3

Pauperum appellatione veniunt carcerati. ibid.6

Pauperum appellatione, an & quando veniant monaſteria Fratrum, & Monialium remiſſiuè. ibid.5

Paupertas probanda eſt in ſpecie habito reſpectu ad id quod petitur, ſtante clauſ. Conſtito de paupertate, 378.5

Paupertas vbi ad certum aliquem effectum deſideratur illam in genere dicere, vel probare non ſufficit. ibid.6

Paupertate ſtante non eſt neceſſaria reſtitutio fructuum vt patitum dicatur clauſ. Pacto Breui. 461.19

Paupertas quando adeſt, tunc Sanctiſſimi gratia datur commiſſio, cum clauſ. Reſeruatis expenſis in fine litis conſtito de paupertate. 491.14

Paupertatis fumus quando non datur non ſolet commiſſio dari ſine clauſ. Refectis expenſis. 491.15

Peccatum tantummodò veniale dari poteſt in vſura ratione paruæ quantitatis. 103.4

Peccato graui ſubiacet, qui pacta conuenta non ſeruat. 114.3

Pecorum appellatione in legatis veniunt quadrupedes, quæ gregatim paſcuntur, vt boues, oues, capræ & ſimiles. 275

Peculio legato continentur nomina debitorum, non autem comprehenditur id quod ipſe dominus debet ſeruo. 277.1

Peculij legati appellatione continetur etiam id quod ſeruus dederat domino cuſtodiæ, & depoſiti cauſa, donec ab ipſo manumitteretur. ibid.2

Peculio legato debetur illud, quod reperitur tempore mortis teſtatoris. ibid.3

Pecunia non generat pecuniam. 117.2

Pecunia eſt optimus futuræ neceſſitatis fideiuſſor. ibid.3

Pecunia venit appellatione bonorum. 168.9

Pecunia numerata non cenſetur legata, quamuis legatum ſit omne aurum, & argentum. 162.4

Pecunia rei appellatione continetur. 291.4

Pecunia deſtinata ad emptionem prædiorum, & in banchis campſorum poſita venit appellatione immobilium. 241.4

Pecuniam retinere ſatius eſt quam ſolutam repetere. 117.1

Pecuniæ appellatione largè ſumpto vocabulo venit omne burſale commodum, & ſic omnia quæ ad pecuniam reduci poſſunt. 1—.1

Pecuniæ appellatione venit frumentum, oleum, & omne id quod pondere, numero, & menſura conſtat. ibid.2

Pecuniæ appellatione venit ſatisfactio quælibet data creditori. ibid.3

Pecuniæ appellatione ex vulgato vſu loquendi venit tantùm pecunia numerata, præſertim ſi verbo pecuniæ, adiectum ſit verbum, diſtributæ. ibid.5

Pecuniæ appellatione veniunt iura, & actiones ad pecunias competentia. ibid.4

Pecuniæ appellatione cum ſigno vniuerſali continentur fructus. ibid.7

Penè idem ſignificat quod Quaſi, ſeu Quemadmodum, & ſic fictionem, & improprietatem denotat. 738.5

Demonſtrat aliquando non ſemel rem, vel perſonam eſſe eandem. ibid.2

Imminuit parum de ſignificatione eius cui adiicitur. ibidem.3

Penes Hæc dictio eſt maioris potentiæ quam Apud. 738.1

Differunt etiam multipliciter, quia Apud perſonæ præponitur, Penes verò rei præponitur, tum quia Apud ſignificat perſonam ſimul cum loco, Penes autem perſonam, dominium, ac poteſtatem denotat. ibid.2,3

Penitus. Hæc dictio eſt præciſa nullam limitationem admittens. 739.1

Excluſiua eſt, & minima reiicit. ibid.2

Importat idem quod Omninò, Ex toto, In totum, Prorſus, & ſimiles. ibid.3

Ex quod omni caſu. ibid.4

Significat nullitatem actus ipſo iure. 6

Penus appellatione continetur id quod eſui, potuique eſt deſtinatum. 276.1

Penoris appellatione continentur oleum, granum, muria, mel vinum, acetum, frumentum, hordeum, ligna, carbone, & vaſa, non tamen dolia. ibid.2

Penoris appellatione continentur piper ligusticum, careum, & laſer. ibid.3

Penoris appellatione non venit acetum, quod paratum fuit cauſa extinguendi ignem, nec etiam frumenti, & leguminum thecæ, ſeu arculæ. ibid.4

Penoris appellatione in legatis non continentur antidota, medicamenta, & inſtrumenta piſtrini. ibid.5

Penſionarius quando eſt in caſu poſſeſſionis exigendi penſionem, tunc non retardatur ſolutio ſub prætextu quod minimè ſit probatum mille remanere pro Epiſcopo. 408.7

Penſionarius ſoluere debet penſionem translatario, etiam non ſufficat grata tranſlatio, quando tranſferens erat in quaſi poſſeſſione exigendi, & beneficiatus conſenſerat reſeruationi penſionis. 15.11

Penſionarius quando ſtetit per longum tempus non petendo penſionem, nihil operatur clauſ. Sine retardatione ſolutioni penſionis. 15.20

Penſionarius vbi egit contra vnum ex obtinentibus, quod beneficium de pluribus, ſuper quibus eſt facta reſeruatio, non datur clauſul. Sine retardatione ſolutionis penſionis. 1.1.11

Penſionarius quando ſimpliciter non denegat ſolui onera penſioni, ſed petit deduci onera, non datur clauſ. Sine retardatione, &c. ibid.13

Penſio quando eſt impoſita abſque conditione non eſt verificanda per penſionarium, clauſ. Dummodò omnes ſimul, &c. 408.1

Penſio ſi ſit exceſſiua non in totum vitiatur, ſed reducitur. ibid.4

Penſio a Papa reſeruata, cum clauſ. Tibi ex nunc prout ex tunc, quando debet incipiat. 421.16

Penſionis reſeruatio quando facta fuit libera, & exempta ab omnibus oneribus, &c. tunc clauſ. Dummodò omnes ſimul, & c. intelligitur deductis oneribus. ibid.5

Penſionis valorem examinandi licentia data cenſetur per clauſ. Ad inſtar Rotæ, iuncta clauſ. Sine retardatione ſolutionis penſionis. 373.7

Penſionis in reſeruatione cum regreſſu facit clauſul. Non aliàs, &c. totam gratiam corruere ſi regreſſus non itret. 441.13

Penſio non propterea erit diminuenda ſi aliquibus annis contingeret, quod Rectori non remaneret centum. 4.6.6

Penſio non continetur appellatione beneficij Eccleſiaſtici. 165.2

Penſionem exigens cenſetur ratificare vacationem. 60.8

Penſio quod iuſta eſſe debeat, & talis vnde remaneat vt penſionarius viuere poſſit, habet fundatam titularis intentionem. 407.8

Penſionem reſeruatione ſuper menſis Epiſcopalibus ſi omittatur clauſ. Dummodò remaneant mille pro Epiſcopo, ſignum eſt quod Papa ſciens grauauerit Epiſcopum [illegible] eſt. ibid.2

Penſio reſeruata cum clauſula conditionali. Dummodò remaneant mille pro Epiſcopo ante purificationem conditionis non poteſt dici debita & ante omnia verificari debet. ibid.4

Per. Hæc dictio coniuncta tempori continuationem totius temporis ſignificat. 739.2

Item ſignificat conſummationem, ſeu perfectionem eius rei, cui adiicitur. 740.3

Denotat cauſam efficientem, & augmentum. ibid.5,6

Apud Grammaticos vulgò ad locum, ſæpe etiam ad perſonam, interdum ad tempus refertur. ibid.7,8

Significat idem quod Propter, nonnunquam obſecrantis, quandoque concedentis eſt. ibid.9,10,11

Per ætatem id eſt, ob ætatem. ibid.15

Per obitum, vel deceſſum, &c. Hæc clauſ. intelligitur per renunciationem vel mortem. 405.8

Non capit reſignationem ad fauorem. ibid.2

In vno loco appoſita non purificatur ex reſignatione facta ad fauorem. ibid.3

Per litteras, idem eſt quod literis. 740.14

Per ſimulationem, per ſpeciem, per cauſam, idem ferè ſignificat. ibid.11

Perdat. Hoc verbum non denotat canonem latæ ſententiæ. 740.1

Perfecti anni vt non requiratur operatur. 715.15

Perfectionem actus deſignat dictio. Ad, in compoſitione. 644.9

Perfectionem, & integritatem diſpoſitionis importat clauſ. In omnibus, & per omnia. 425.11

Perfectionem denotat dict. Quod, & refertur ad vniuerſum. 3.8

Perfectam rem quoad voluntatem teſtantis importat clauſul. Actum, &c. 351.2

Perfectus non dicitur actus quando pro parte eſt factus, & pro parte non. 11.18

Peritiorum vbi maius intenditur, ibi plenius eſt conſulendum. 117.1

Periculum qui amat, peribit in illo. ibid.2

Periculi

Periculi appellatione non venit caſus fortuitus. 278

Perinde. Hæc dictio eſt ſignificatiua improprietatis, & ſictionis. 740.1

Denotat quandoque omnimodam ſimilitudinem. ibid.2

Importat omnimodam æqualitatem. 741.3

Refertur ad omnes qualitates, & æquiparat vnam alteri. ibid.4

Perinde valere. Hæc clauſ. efficit conceſſionem valere quæ ſubreptitia erat. 406.3

Tollit defectum diſpenſationis. ibid.4

Non operatur contra ius tertij medio tempore quæſitum. ibid.6

Nec operatur ſi eſſet diſpoſitio principalis, vel cauſa. ibid.7

Permiſſa eſſe cenſentur omnia, quæ non ſunt prohibita. 117.1

Permiſſum cenſetur in abſolutè promiſſoriis quod reperitur à Iure prohibitum. ibid.3

Permiſſum ad tempus, poſt illud cenſetur prohibitum ibid.4

Permiſſum poſt tempus ante illud cenſetur prohibitum. ibid.5

Permiſſum cenſetur omne id, per quod deuenitur ad actum permiſſo actu. ibid.8

Permutatio latè ſumpto vocabulo comprehenditur appellatione alienationis. 158.7

Permutationem, & compenſationem non ſemel importat verbum D.. 674.5

Permutationis appellatione venit propria, & ſpecifica, non verò generica, & vniuerſalis, quæ ad plures ſpecies deducitur. 277.8

Per omnia. Hæc clauſola ſubſtantiam omnem, & qualitatem Importat, omne tempus reſpicit, & trahitur ad futura. 741.1,2

Perpetua dicit poſſunt ea omnia, quæ licèt aliquo modo ante mortem finiri poſſint, apta ſunt ad vitam durare. 742.7

Perpetuitatem ſignificat dict. Quotidie. 771.2

Perpetuitatis nota eſt dict. Semper, & tunc pro Perpetuò ſolet exponi. 785.4

Perpetuò. Hæc dictio ſine præfinitione temporis accipitur, & ſic in infinitum extendit, ac importat idem quod ſemper, omni tempore. 741.2

Significat tempus in ſæcula ſæculorum. ibid.3

Et perpetuitatem cùm teſtator vocat ſucceſſiuè in infinitum. 742.5

Quandoque accipitur ad vitam, ſeu quando aliquis fuerit ſuperſtes, & ita intelligitur donec quis viuit, propter ſubiectam materiam. ibid.6,9

Intelligitur vſque ad centum annos in vſufructu relicto perſonis, quæ nunquam moriuntur, & quandoque intelligitur vſque ad tertiam generationem, interdum vſque ad quartam. ibid.10,11,12

Non ſemel triginta, vel quadraginta annos importat. ibid. 13.14

Perpetuum nihil poteſt eſſe ſub ſole. 742.5

Perpetuus cenſetur actus, qui certo temporis ſpatio non concluditur. ibid.8

Perſona. Hæc dictio maſculinum & fœmininum complectitur. 742.1

Et vltra hanc vulgarem ſignificationem qualitatem in homine notat, quatenus ab alio differt. ibid.2

Perſonæ appellatione venit maſculus, & fœmina. 278.12. & 741.1

Perſonæ appellatione ſecundùm propriam ſignificationem non venit Communitas, Collegium, ſeu Vniuerſitas. [illegible].8

At verò large, & impropriè ſumpto vocabulo, ac minus propria ſignificatione continentur. ibid.8

Quando tamen materia ſubiecta ſit apta, & proportionabilis ad comprehendendum Communitatem, Collegium, ſeu Vniuerſitatem, tunc appellatione perſonæ illa comprehenduntur. ib.10

Perſonæ appellatione venit Collegium, & Vniuerſitas in materiis fauorabilibus. ibid.11

Perſonarum Eccleſiaſticarum appellatione veniunt etiam qui ſolo clericali cha[illegible] [illegible]. [illegible].13

Perſonam certam, non [illegible] comprehendit d[illegible]. Si quis. 792.3

Perſonis diſtributiue nominatis attribuit [illegible] dict. Quilibet. 1.7

Perſona, quæ alias non comprehenderentur, includit clauſ. Cuiuſcunque ſtatus, gradus, & conditionis, &c. 184.3

Perſonas, quæ legi poſſunt in inſtrumento, reſpicit dict. Dicti. 6[illegible].5

Perſonas omnes, omnes Ordines, & Religiones, ac [illegible] loca comprehendit dict. [illegible]uis. [illegible].2

Perſonas omnes compre[illegible] Aliquis, abſque [illegible] diſtinctione. 649.6

Perſonas omnes etiam priuilegiatas includit dict. Quicunque, dummodò tamen ſpecialia priuilegia non habeant. 768.8

Perſonas, & caſus ſimiles non excludit dict. Solus, præſertim vbi eſt eadem ratio. 794.2

Perſonam aliquando reſpicit dict. Antè. 654.2

Perſonam reſpicit dict. Inde, & denotat ex qua perſona. 701.5

Perſona ad rem valet argumentum. [illegible]9.1

Item à perſona ad locum. [illegible]

Item à perſona ad tempus. ibid.3

Perſonale eſt pronomen Nos. 8.1

Perſonaliſſimum tamen eſt ſi [illegible]icatur Noſmetipſi. ibid.2

Perſonaliſſima eſt dict. Ipſe. 7[illegible].5

Perſonalitatem importat dict. Suus. [illegible]99.3

Perſonalitatem oſtendit di[illegible] Ipſe. 7[illegible].6

Perſuadere eſt plus, quam con[illegible] ſibi placere, & non inducit mandatum. 142

Pertinentia dicuntur appendices, ſeu res acceſſoriæ ad caſtrum, vel ad corpus. 479.2

Et ſunt triplicis ſpeciei, vt oſtenditur. ibid.3

Pertinentiarum appellatione veniunt illa, quæ [illegible] principali ſunt acceſſoria, ſiue affixa, aut ipſius rei proprio v[illegible] deſtinata. ibid.2

Pertinentiarum appellatione veniunt ea, quæ ſtatuto vel conſuetudine, ſeu lege, aut communi vſu loquendi deputata ſunt, vt accedant. ibid.4

Pertinentiarum appellatione veniunt fructus. ibid.5

Pertinentiarum appellatione veniunt non ſolum ea, quæ conſiſtunt in poſſeſſione, ſed etiam, quæ con[illegible] ſunt in iure, & iuriſ[illegible]ne. ibid.6

Pertinentiarum caſtri appellatione veniunt molendina, furni, horti, ſoueæ, viridaria, & ſimilia, quæ erant domini caſtri. ibid.7

Pertinentiarum, ſeu iurium caſtri appellatione ſola continetur iuriſdictio, non prædia, & terrena. ibid.8

Pertinentiarum appellatione etiam in caſtro, & re vniuerſali, non veniunt bona quando in ſpecie de bonis expreſſè [illegible] diſponitur. ibid.11

Peruenerat. Verbum hoc importat perfectum veni[illegible] modum. [illegible]41

Petens pro recto ea compoſitione rationum poteſt de errore docere. 472.4

Petitio obſcura actoris deꝟaratur in [illegible] eius ipſius, & non Rei. 135.2

Petitionis cumulatiuæ in fauorem eius, qui ſeruat contr[illegible]tum, habet effectum clauſ. Rato manente pacto. 4[illegible]

Petitionum reſpicit iuſtificatio clauſulæ, Dummodò [illegible] centum pro Rectore. [illegible]

Phi[illegible], Rex Hiſpaniarum appellatur ratione [illegible] gnitatis, & poteſtatis.

Pia cauſa vbi ſubſtituta eſt, nullo modo exclud[illegible] feſſionem grauati, ſed ſuccedet poſt mortem [illegible] uati, monaſterio interim bonis gaudent

Pignus & hypotheca venit appellatione alienation[illegible]

Pignoris renunciatio non eſt donatio. [illegible]

Piſcationes, & venationes, ac piſ[illegible]ationum redditu[illegible] [illegible]unt appellatione Regalium. [illegible]1.

Pi[illegible] non venit appellatione mercatoris.

Piſtor, furnarius, molendinari[illegible], vel barbitonſ[illegible] [illegible] ſeruire pro tota familia, ſi illa minimum creuerit, [illegible] bitur niſi pro modo familiæ, quæ erat tempore conuentionis. 2[illegible].2

Placet. Hoc verbum intelligitur de boni viri arbitrio. 743.1

Planè vulgariter ponitur pro Certè quandoque idem ſignificat quod Clarè, & Apertè. 444

Plebeius [illegible] vxori nobili nubens non venit a[illegible] nobilium. [illegible]5.12

Plebis appellatione continetur [illegible] ſine nobi[illegible] & ſic cæteri ciues [illegible], & ſenatoribus. 2[illegible]1

Plenariam [illegible] quod ad[illegible] non indiget. 744.7

Ple[illegible] importat [illegible] quod Omni meliori modo. [illegible]8

Plen[illegible] eſt [illegible] cauſæ non eſt ratio exqui[illegible] Princeps cuncta faciat. 196.2

Plen[illegible] in Principe idem eſt cum eiuſdem ab[illegible] poteſta[illegible] ibid.3

Plenè ture. Hæc [illegible] operatur proprietas ſimul cum vſuſructu transferatur. 466.2

[illegible]eſſione adhibita operatur donationem liberam, non [illegible]dum eſſe. ib[illegible].3

Significat liberam rem. ibid.4

Importat totalitatem etiam in proprietate, poſſeſſione, vel vſuſructu. ibid.5

Intelligitur

Intelligitur ſine diminutione, & cum omni integritate. ibid. 6

Poſita in donatione propter nuptias nullis exiſtentibus liberis primi Matrimonij, quomodo intel[illegible] oſt[illegible]tur. 4[illegible]

Poſita in reſtitutione fideicommiſſi prohibet detract[illegible] Trebellianicæ. [illegible]d.10

Interpretatur variè & diuerſimodè ſecundùm ſubiectam materiam. ibid.11

Omnia comprehendit non indigens adiectione. ibid.12

Pleno iure dicitur quis rei dominus, licet ea ab ipſo poſſit [illegible]tinceri, reuocari, vel repeti. [illegible]d.13

Pleno iure ille poſſidere dicitur, qui fructus col[illegible] & de [illegible]is diſponit pro libito voluntatis ſuæ. [illegible]d.14

Pleno iure vbi legatus eſt fundus, legatarius [illegible]lo d[illegible]ponere poteſt in vita, & in morte. [illegible]5

Pleno iure dicitur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, quando [illegible]que iure eidem ſubiectæ ſunt. [illegible].16

Pleno iure dict. intelligitur ſecundùm ſubiectam materiam. 744.1

Plenum illud dicitur, cui aliquid Iuris nihil deeſt. 43.1

Plenum non recipit diminutionem, & a[illegible]tione non indiget. ibid.2

Plenum dicitur perfectum, & cui nihil deeſt. 744.3

Plenum dicitur cui nihil addi poteſt, & plenarium, quod adiectione non indiget. ibid.4

Plenum, & liberum ſunt verba æquipollentia. ibid.

Plerumque. Hæc dictio oſtendit frequentiam caſus, ſicut dict. Sæpiſſime. 744.1. Importat nonnunquam idem quod Semper. ibidem, 2. Exponitur aliquando pro Interdum. Ibid.3. Notat regulam, & deſignat de ſui natura. ibidem, 4. Denotat exceptionem, & regulam eſſe in contrarium. ibid.5

Plura vbi requiruntur ad aliquid producendum in eſſe, ſi aliquid deficit ex requiſitis, illud non poteſt dici perfectum. 59.1

Plura. Hæc dictio in materia prohibitiua verificatur ſolùm in duobus. 74[illegible].7

Pluralis numerus ſaltem qualitatem requirit, nec vno contentatur. 118.1.& 745.3

Pluralis numeri appellatione venit etiam ſingularis, quando ratio eadem eſt in vno, quæ in pluribus. 266.1

Pluralis numerus verificatur in ſingulari, quando ſumus in diſpoſitione de futuro conditionali, quia intelligitur, quatenus extent. ibid.3

Pluralis numero æquipollet dict. Aliquis. [illegible]

Pluralitas actuum non præſumitur. [illegible]

Pluralitas actuum præſumitur vbi teſtes a contrarietate, & [illegible]ſitate excuſarentur. ibid.4

Pluralitas contractuum, inſtrumentorum, ſententiarum, teſtamentorum & inuentariorum non præſumitur. ibi[illegible].8

Pluralitas perſonarum non præſumitur niſi probetur ab allegante. ibid.9

Pluralitas rerum, actuum, & perſonarum præſumitur quando agitur criminaliter & ad pœnam. ibid.10

Plures. Hæc dictio in duobus verificatur. 745.1

Plures. Hæc particula ad minus in tribus debet verificari. 7[illegible].1

Plures. Hæc dictio ternario numero eſt contenta, ſed poteſt verificari in quatuor vicibus, & in bino. 744.1.2

Plus eſt aduerbium comparatiuum, & de modica quantitate intelligitur. ibid.1. Nihil operatur à teſte prolatum, cum ſit ambiguum. ibid.2. Non poteſt ſuppleri eius vigore tempus illud, quod à principio litis vſque ad diem examinis, ſeu depoſitionis. 745.4. Tempus perfectum quandoque ſignificat cùm agitur de certo tempore probando. ibid.5. Conſideratur non ſolùm reſpectu quantitatis, ſed etiam reſpectu temporis. ibid.6

Plus Iuris nemo in alium transferre poteſt quam ipſe in ſe habeat. [illegible].2

Plus & minus non mutant ſubſtantiam rei, nec ea faciunt differre ſpecie. 118.5

Plus ſi licet, etiam quod eſt minimum licitum eſt. 119.2

Plus valet quod in veritate, quam quod ſim[illegible] concipitur. ibid.4

Plus minus ve. Hæc verba nihil addunt, nihilque imminuunt niſi aliud probetur. [illegible].3

Plus minus ve dict. Certam quantitatem, quæ ex expreſſione conſtat, minimè auget, vel minuit. [illegible]7

Pluris appellatione & totum cont[illegible]. [illegible]

Podere appellat[illegible] venit vniuerſitas, totum etiam [illegible] parati, quando [illegible]natione patriſfam[illegible] pro vno po[illegible] putantur, quia podere dicitur quicquid vno nomine nuncupatur, licèt ſimul non ſint. 280.1

Poderi cum pertinent[illegible] appellatione veniunt boues aratorij. ibid.2

Pondere non eſt nomen Iuris, ſed nomen [illegible] quod pendet ab viſu communi [illegible]pendi, & tantùm importat quantum fundus. ibid.3

Pœna pœnæ appoſita culpam. [illegible]9.1

Pœna & culpa ex delicto debet commenſurari ſiue culpæ [illegible]ſpondere. [illegible]d.3

Pœna debet tenere ſuos auctores & delinquentes. ibid.4

Pœna [illegible] non d[illegible] quæ imponitur propter culpam. ibid.[illegible]

Pœna non in[illegible]gatur, niſi expre[illegible] iure [illegible]tur. ibid.7

Pœnam non incurrit qui facit [illegible] ibid.8

Pœnæ ad [illegible] non ſunt extend[illegible] ſed reſtringendæ. 120.9

Pœna mi[illegible] in d[illegible]ſt in dubio imponenda, & eligenda ib[illegible]

Pœna capitalis in dubio debet intelligi de minori, & quæ non ſit mor[illegible]s capitalis. ibid.11.& 12[illegible].1

Pœnis ben[illegible] interpretatio. 120.12

Pœnam ce[illegible] ipſo iure fieri dict. Mox, inuocta verbo futuri temporis. 722.13

Pœna habentis vnum officium, & acceptantis aliud, quæ ſit. 812.4

Pœnam petens [illegible] plus debito facit ceſſare Clauſ. Omni meliori modo, &c. 458.28

Pœna ipſo iure non imponitur per verbum Fiat, cum ſit futuri temporis. 689.3

Pœna committitur etiamſi in minimo deficiat. Clauſ. Omnia, & ſingula, &c. 461.5

Pœna de[illegible] debet [illegible] ſupplicium vnius eſſe poſſit multorum exem[illegible]. 44.5

Pœna [illegible] C. ad le[illegible] Iul. Maieſt. ad nepotes comprehen. [illegible]. 21[illegible].97

Poeta appell[illegible] apud Græcus Homerus, & apud Latinos Virgilius [illegible]. 2[illegible].1

Ponens in locum ſuum, clauſ. importat ceſſionem Iurium, & tranſlationem verborum actionum, & conſtitutionem Procuratoris in rem ſuam. 46[illegible].17

Populi appellatione continentur omnes nobiles & plebeij, & ſic vniuerſi ciues conuumerantur etiam patritijs, & ſenatoribus. ibid.

Populi appellatione veniunt clerici in fauorabilibus, ſecus in odioſis. ibid.2

Populi appellatione in interdicto veniunt ſinguli de eo, itaut [illegible] nec ibi, nec alibi diuinis intereſſe poſſint aliſi verò extranei nec extra, nec ibi prohibiti cenſeantur. ibid.4

Populi [illegible] interdicto non venit clericus quia in gen[illegible] clero non comprehenduntur, quemadmodum interdi[illegible] clero non in[illegible]gitur [illegible] ſtatet ſiolum. [illegible]5

Porrò. Hæc di[illegible] idem ſignificat quod Deinde, ſeu Poſtea, aliquando pro Vltra vſurpatur 701.1.2

Porticus venit appellatione domus. 150.5

Portitura in publico flumine venit appellatione Regalium. 292.8

Poſitionibus reſpondere non poteſt procurator cum libera. &c. 387.10

Poſitionibus affirmat dict. Niſi, quando præcedit negatiua, & negat quando præcedit affirmatiua. [illegible].6

Poſitionibus ſimpliciter, ſine plica. & duplicatione eſt reſpondendum. [illegible]1.2. Et quando dicatur poſitionibus ſimpliciter reſpondere oſtenditur. ibid.3

Poſſe aliquid dicimus, quod commodè poſſumus. 111.7

Poſſeſſio vera vt transferatur in emptor[illegible], licet non ſit facta actualis traditio, operatur clauſ. Conſtitui. 379.2

Poſſeſſio transfertur per clauſulam Conſtitui, quoties i[illegible], in cuius fauorem fit conſtitutum, eſt præſens, vel eius ratihabi[illegible]n ſequitur. 380.3

Poſſeſſio tam ciuilis quam naturalis confertur tranſlata in conſtitutarium per clauſulam Conſtituti. ibid.[illegible]

Poſſeſſionem venditoris contra emptorem probat cl[illegible] Conſtituti appoſita in inſtrumento venditionis. [illegible]9

Poſſeſſionem conſtituentis contra tertium non probat co[illegible]ratum. [illegible]10

Poſſe[illegible] abſque an[illegible] vel citatione part[illegible] tribu[illegible] cu[illegible] clauſula [illegible] tranſlationem in donatione denotat clauſula [illegible]ſtituti. ibid.13

Poſſeſſionem c[illegible] in hæredes conſtitutarij transfert clauſula Conſtituti 381.16

Poſſeſſio [illegible] tempore conſtituti non erat penes conſtituentem nihil operatur clauſ. Conſtituti. ibid.19

Poſſeſſion[illegible] tranſlationem non operatur clauſula Conſtituti quando appoſita fuit in contractu nullo & reprobato. ibid.[illegible]0

Poſſeſſionis tranſlationis effectum non operatur clauſul.

Index Rerum,

Conſtituti appoſita in alienatione rei incertæ pe[illegible] [illegible]uum numerale. 182.25

[illegible] [illegible]nem in abſentem non transfert clauſula Conſtituti. [illegible]

Poſſeſſio data ſub conditione reſolutiua cenſetur [illegible] ſic data. 307.9

Poſſeſſionis dimiſſio verbalis ſufficit ad hoc vt cenſeatur patrum quoad poſſeſſionem, ſtante clauſ. [illegible] [illegible] cap. [illegible] 3. 13

Poſſeſſionis initium qu[illegible] probat præſumitur etiam hodie poſſeſſor. 110.3

Poſſeſſionem capien[illegible] propria auctoritate [illegible] ceotiam, operatur clauſ. Omni me[illegible] [illegible] modo,&c 43[illegible].16

Poſſeſſionem alterius plenam præterquam ſolum clauſ. Sine præiu[illegible] [illegible]ic10,&c. 8.15

Poſſeſſionem denotat dict. Suus. 7[illegible].2

Poſſeſſionem capiens [illegible] tiens non con[illegible] [illegible]s di[illegible]tur [illegible]iuſus. 4[illegible]9.4

Poſſeſſionis coloratæ expreſſionis v[illegible]m hab[illegible] clauſ. Amoto, &c. 3[illegible]7.2

Po[illegible]eſſionem eiuſdem denotat verbum Habere, ſi iungatur cum verbo Poſſi[illegible]ere. [illegible]1.2

Poſſeſſio non acquiritur ea notar[illegible] ſtip[illegible]lat one [illegible] ab ente cum clauſ. Pro omnibus, & ſinguli[illegible] a[illegible] [illegible]entibus, & [illegible] ſequuta rat[illegible]ficatione. 471.7

Poſſ[illegible] [illegible]om[illegible] capta a [illegible] [illegible]nte contr[illegible] [illegible] tum [illegible]s non e[illegible] [illegible]acienda [illegible] ab [illegible] [illegible]. [illegible] 25

Poſſeſſionem [illegible] [illegible] decretum [illegible] tans [illegible] in capſan[illegible] [illegible]lite pend[illegible] 6. ibid. 3

Poſſeſſionem, aut titulum an ſufficiat [illegible] [illegible]etum [illegible] tans in aliis caſibus, [illegible] quam in beneficiis [illegible], & Religioſis. ibid.24

Poſſeſſionem facti ſimplic[illegible], & nudi non inficit decretum irritans. 3[illegible]4.17

Poſſeſſionem non inficit decretum irritatis, quando [illegible] eſt appoſitum ſu[illegible] [illegible] corpore beneficii. i[illegible].28

Poſſeſſio[illegible]em, & d[illegible]minium denotat verbum, Pertinere. [illegible]3

Poſſeſſionem capere non poteſt procurator cum libera, &c. [illegible] 28

Poſſeſſion[illegible] appellatione vbi ſimpliciter profertur, venit vera & [illegible] [illegible]a poſſeſſio, prout importat ius detinendi, ſeu inſiſtendi rei. 28

Poſſeſſio vbi adi[illegible]itur nomen proprium [illegible] poſſeſſiuum, [illegible] corpor[illegible]bus ipſarum rerum, ſeu prædiis eſt intelligenda. ib[illegible].4

Poſſeſſi[illegible]nis appellatione non venit domus. [illegible] 4

Poſſeſſi[illegible]nis principale [illegible] eſt pro detentione nomine proprio, ſeu [illegible] opinione dominii. ibid.1

Poſſ[illegible] olim, & hodi[illegible] poſſeſſor præſumitur. [illegible] 5

Poſſeſſor ſi per multos annos penſionem exigat, in eo præſumitur non ſolum titulus, ſed etiam inſtificatio, clauſ. Dummodò remaneant centum pro Rectore. 406. 2

Poſſeſſ[illegible] [illegible] mandatum de aſſociando etiam [illegible] ſuo conſtituente, operatur clauſula Conſtituti, in inſtrumento appo[illegible]. [illegible]24

Poſſe[illegible]oris in commiſſione appoſita clauſ. Quam & qua[illegible], facit vt etiam petitorium deduci poſſit. 4[illegible] 22

Poſſeſſor anterior quando contiouaunt in vnaquaque poſſeſſione, etiam non inficit decretum irritans. 394.10

Poſſe[illegible]or quando non adeſſet clauſ. Amoto, &c. non facit exec[illegible] m[illegible] mixtum. 358.[illegible]

P[illegible] [illegible] reintegrandæ retinere non valet clauſ. Arbitrio R[illegible]or. vt ſolum ſuper petitorio cognoſcatur. 365.20

Po[illegible]ſſorium ante petitorium terminandum eſt etiam à Iudice habente arbitrium. ibid.21

Poſſeſſ[illegible] [illegible] [illegible], & concludens quando poſſit virtute [illegible]auſ. [illegible], & [illegible] iam [illegible] [illegible], &c. obtinere in petitorio, oſtend[illegible]. 4[illegible]10

[illegible] in [illegible] ab Ordinari[illegible] cum non ha[illegible] [illegible] [illegible]e pr[illegible] [illegible]iato, de nullitate & [illegible] [illegible] [illegible]uo[illegible] [illegible] [illegible]iaoie [illegible] [illegible] exec[illegible] [illegible] A[illegible]. [illegible]9

[illegible] p[illegible] prun[illegible] in [illegible] o oſt [illegible] [illegible] [illegible]. 3[illegible]38

[illegible] eſt piono[illegible] o Meus [illegible] an[illegible] [illegible] 20.1

P[illegible] [illegible]e p[illegible]o[illegible] [illegible], & [illegible] [illegible]ue. [illegible] 4

[illegible] cauſa [illegible] [illegible] ab p[illegible] [illegible]ne. 5

P[illegible] [illegible]onſtitutum præ [illegible] benefi[illegible] [illegible] 7

[illegible] [illegible] oreſt [illegible] 10. [illegible]5

P[illegible] verbum qua[illegible] [illegible] [illegible] etus & [illegible] ponat

[illegible] [illegible]itatem ac liberam voluntatem, non autem neceſ[illegible] [illegible] 4[illegible] 1. Inducit arbit[illegible]um & [illegible] [illegible]nem ſi aſſu[illegible] [illegible] ocipiatur. [illegible] 2. Impo[illegible] [illegible] [illegible] gatiu[illegible] [illegible]atum & a[illegible] [illegible] d[illegible] [illegible] priuat[illegible] omn[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ctum, c[illegible] [illegible] iouis, ſeu [illegible] mo[illegible] [illegible] [illegible] a alia caut[illegible] [illegible]. Extra[illegible] [illegible] eſt, itabitque [illegible] [illegible]tura [illegible] pr[illegible] [illegible] [illegible] mpiehendit [illegible] qu[illegible] & cum [illegible] [illegible] non autem [illegible] [illegible] bono[illegible] mo[illegible]. Int[illegible] [illegible] [illegible]cundum [illegible] [illegible] tionem. 8

[illegible] ut ſit fac[illegible] [illegible] [illegible] 9

Poſſe quis non [illegible], quo [illegible] [illegible] [illegible]eſt, vel [illegible] [illegible] ne[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eſſe poteſt, [illegible] [illegible] [illegible].10

P[illegible]. Hæc [illegible] [illegible] [illegible] Excluſio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tempus, [illegible] [illegible] ſtatuto. [illegible] [illegible] aliud anooi [illegible] [illegible] di[illegible] [illegible] conſumpta. ibi[illegible] 3. Deno[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quando ponitur in [illegible] tione in [illegible] [illegible] modicum, & lon[illegible] [illegible] [illegible] 4. [illegible] actum immediatè ſe[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ſucceſſiuum [illegible] [illegible] [illegible]. 6. & [illegible] [illegible] [illegible] an & q[illegible] [illegible]. Ac[illegible] [illegible] [illegible]uè [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] diſpoſi[illegible]one in qua poteſt [illegible] [illegible] [illegible]uatiuè, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]niuè. ibi[illegible] 9

Poſtea. Hæc [illegible] [illegible] [illegible] ſignificat interuallum. [illegible]48.

V[illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] nonnunquam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mat[illegible] [illegible] [illegible] pendent [illegible] [illegible] [illegible] ſionem, & exce[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]d.4

Po[illegible] [illegible] pro[illegible] [illegible]. [illegible]

Poſteritati ap[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]cat [illegible] [illegible]eutiam & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].2

[illegible] [illegible]um [illegible] [illegible] ingitur [illegible] [illegible] per [illegible]em ſexum [illegible] [illegible]. [illegible]d.4

Po[illegible] appe[illegible]latione propriè veniunt deſcendentes. [illegible]

Poſterorum appel[illegible]tione veniunt etiam fœminæ, [illegible] dente[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] communis vſus lo[illegible] [illegible] [illegible]tus, vel adeſſet ſtatutum fœminas excludens ob [illegible] ſeu ciſentur in priuilegiis, feudis, & immuni[illegible] [illegible] [illegible], & p[illegible]ſteri. [illegible]

P[illegible] [illegible]. Hæc [illegible] [illegible] inducit conditionem. [illegible] ponitur in diſpoſiti[illegible] [illegible] a qua ſtatuitur [illegible] pus vel terminus, & talis dic[illegible] termini com[illegible] [illegible]no. 3

Excludit omne tempus anteri[illegible]. [illegible]

Poſthumus non venit filiorum appellatione ni[illegible] ex[illegible] appareat teſtato em[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]

Poſthumus venit ap[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]

Poſthumi quando [illegible] inſtituti, & [illegible] momenti [illegible] qui ſubſtitui[illegible] [illegible]uomodo operetur clauſula [illegible] oſtenditur. [illegible]9

Poſthumi an & quando veniant appellatione poſterorum, oſtenditur. [illegible]

Poſthumi appellat[illegible]one non [illegible]lùm ve[illegible] [illegible], qu[illegible] [illegible] poſt mortem patr[illegible], [illegible] [illegible] poſt [illegible]tamentum, ante teſtamentum eius mo[illegible]. 283.2

Poſthumi appellatione non ven[illegible] ibid.2

Potentia quæ non [illegible] [illegible] [illegible]. 2[illegible]1.2

Potentia & a[illegible] [illegible]mul[illegible] [illegible] no[illegible] [illegible]

Poten[illegible] [illegible] idem [illegible] quod potentia in actu. [illegible]4

[illegible] [illegible] modo. [illegible].3

P[illegible] [illegible] [illegible] 2.6

[illegible] [illegible] importat vni[illegible] 7

[illegible] Ex[illegible] [illegible]na. 5

[illegible]u qui [illegible] [illegible]

[illegible] m[illegible]nio [illegible] [illegible]

[illegible] de[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]o

[illegible] [illegible]iam [illegible] notat [illegible] [illegible].7

Poteſtas

Poteſtas loci venit Iudicis appellatione etiam in materia ſtatuti. 243.7
Potus appellatione continetur vinum, ceruiſia, & alia potionum genera. 283.1
Potus appellatione venit aqua in illis locis, in quibus emitur, vt venetiis. ibid.2
Potus continetur appellatione cibi. 171.1
Potus venit appellatione alimentorum. 164.2.
Præbenda non venit appellatione beneficij in materia ſtricta. 166.11
Præbendæ quando ſunt diſtinctæ in Eccleſia, & bona poſſidentur in communi, ſed poſtea ſingulariter certo anni tempore diſtribuuntur, appellatione fructuum non veniunt diſtributiones quotidianæ. 229.16
Præcedentia omnia non reſpicit dict. Ita tamen, quando vel diuerſa eſt ratio, vel diſpar qualitas, vel apponitur ad vnum caſum qualificandum. 711.6
Præcedentia non poteſt immutare, neque augere clauſ. Quæ omnia, &c. 578.1
Præcedentia declarat, auget, ampliat, & extendit, clauſ. Ita quod, &c. 432.1
Præcedentia non ſolùm, ſed etiam ſequentia modificat dict. Saluo, &c. 783.3
Præcedentia reſtringit, & modificat dict. Dummodò. 677.9
Præcipere idem importat quod iubere, & ſic præceptum. 749.1
Præcipuè idem importat quod Maximè. 749.1
Ponitur ſolum vt oſtendat maiorem eſſe rationem. ibid.2
Includit maiora. ibid.5
Præcipuum dicitur quod ante alios quis habet proprium, & peculiare. ibid.4
Præcipuum legatum vocatur prælegatum, quod vnus ante alios hæredes capit. ibid.5
Præciſè eſt dict. Omnimodò, & importat idem quod, per omnem modum. 732.1
Præciſè eſt dict. Penitus, nullam limitationem admittens. 739.1
Præciſè eſt dict. Omninò, habétque præciſam naturam. 734.12
Præciſè. Hæc dictio denotat quod quis abſolutè, & ad litteram exequatur, ac proinde excludit omnem interpretationem extrinſecam, excepta iuſta, & legitima à Iure prouenieente. 749.1. Significat vt ſine vlla exceptione, & vt vulgò, Sine remedio, & ad vnguem, diſtinctè, & ſine conditione id fiat. 750.2. Idem importat quod abſolutè, & ſine cauſæ cognitione, ac in ſtatutis habet vim clauſulæ derogatoriæ, denotátque nullo ſcilicet excepto. ibid.3
Præciſum illud eſſe dicitur, quod ſtrictè admodum intelligitur. ibid.5
Prædia, & poſſeſſiones veniunt appellatione Iurium. 244.10
Prædicta. Hæc dictio importat repetitionem eorum, quæ dicta ſunt ſuperius. 750.1. Secus quando læderetur rectitudo ſermonis, vel offenderetur mens, & intentio diſponentis. ibid.10
Prædicti. Hæc dictio eſt relatiua præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus, ac ſi omnia præcedentia nominatim, & ſpecificè eſſent expreſſa. ibid. 3.4. Facit relationem ad eos, quorum nomina in teſtamento, vel inſtrumento legi poſſunt. ibid.5. Importat repetitionem, & reſtrictionem ad dicta ſuperius. ibid.7. Non reſpicit ſequentia, licet ſit relatiua præcedentium. ibid.9
Prædicti, & præfati. Hæ dictiones repetunt, & reſtringunt ad præcedentes nominatos. ibid.2
Prædeceſſorum appellatione venit etiam prædeceſſor per multos annos medios. 283.3
Prædia appellatione etiam pars continetur. ibid.
Prædium eſt nomen generale, & magis continens quam fundus, & trahit ad ſe nemora, & paſcua ſua. ibid.
Prægrauari nemo debet ex facto alterius. 61.22
Prælati inferiores iuriſdictione quaſi Epiſcopalem habentes obtinent poteſtatem viſitandi ea, quæ ad ſuam diœceſim pertinent. 195.20. Et poſſunt approbare Confeſſores. ibidem, 21. & diſpenſare in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum. ibid.22
Poſſunt etiam in diœceſibus ſuis licentiam concedere vt obligatio, ſeu renunciatio à nouitio fieri valeat intra duos menſes proximos profeſſioni, iuxta formam Conc. Trid. 195.24
Prælatorum appellatione veniunt nedum Epiſcopi, & alij Superiores, ſed etiam alij Prælati inferiores, prout ſunt Abbates, atque etiam Commendatarij, maximè perpetui. 184.1.2.3

Prælatus immediatus venit appellatione Prælati. ibid.4
Prælatorum appellatione minus propriè veniunt illi, qui in Eccleſia ſine iuriſdictione prærogatiuam, & honorificum gradum habent. ibid.6
Prælati latè & amplè, licèt impropriè vocantur Rectores in Eccleſiis curam animarum habentes. ibid.
Prælati appellatione non venit Capitulum. ibid.8
Prædicatorum non cenſetur illis, quibus Ius fuit reſeruatum per clauſ. Saluo, &c. 496.13
Præmdij appellatione venit lucrum ceſſans. 284.1
Præmonſtratenſes participant de priuilegiis Mendicantium. 154.7
Præpoſitura Theſauraria, Decanatus, & Sacriſta, de Iure communi non ſonant in nomine Dignitatis, niſi ſit conſuetudo in contrarium. 185.5
Præſcripta poteſtate abſoluendi, dicitur etiam præſcripta poteſtate condemnandi. 121.2
Præſcriptio longi temporis, non verò longiſſimi, nec immemorialis tollitur per clauſ. Non obſtante quacunque conſuetudine, &c. 451.1
Præſcriptio etiam immemorialis quando excluditur, non exinde ſublata cenſetur, ſi illa in vim priuilegij præſumpti, & probati per tempus immemoriale allegetur, ſi materia de qua agitur talis ſit, vt legitimi ſuperioris priuilegio concedi poſſit. 452.4
Præſcriptionem tollit decretum irritans. 394.34
Præſcriptione quacunque ſublata, immemorialis quoque ſublata cenſetur ſi ſit malæ fidei. 451.3
Præſcriptionem decem vel viginti annorum, non verò 30. vel 40. excludit dict. Perpetuò. 742.14
Præſcriptionis exceptionem an tollat clauſul. Sola facti, &c. oſtenditur. 554.17
Præſcriptionem temporis longiſſimi non excludit dict. Nullus. 730.6
Præſcriptione ad conſuetudinem valet argumentum. 340.1
Item a præſcriptione ad pactum. ibid.2
Præſcriptum tantum cenſetur quantum poſſeſſum. 121.1
Præſentare clericum ad beneficium non poteſt procurator cum libera, &c. 387.37
Præſentatio admiſſa cum clauſ. Si & in quantum, &c. cenſetur admiſſa ſi de iure admitti debuit, & conſtituit in quaſi poſſeſſione præſentandi. 500.5
Præſentatus ad Parochialem neceſſariò examinandus eſt, quia examen eſt de forma, quamvis notoriè ſit dignus, vel famoſus Doctor, ſeu Vicarius Epiſcopi. 501.5
Præſentatos à patronis, & per examen idoneos repertos, ſolus Epiſcopus inſtituere poteſt, & non alius inferior. 195.16
Præſentiam non ſolùm perſonalem, ſed etiam intellectualem, & operatiuam importat dict. Coram. 665.2
Præſenti tempori aptè etiam adiungitur dict. Iamdiu, quoties actio adhuc durat. 694.2
Præſens ad præteritum valet argumentum, quando ſtatus præſens conuenire poteſt cum origine rei temporéque præterito, ſecus verò in iis, quorum facies eſt tempore mutabilis. 340.1
Præſertim. Hæc dictio comparatiuè propriè ponitur, & importat idem quod Maximè, ſeu Præcipuè. 751.1. & includit alias perſonas, & caſus. ibid.3. Hæc dictio exprimit caſum minùs dubitabilem, & implicat magis dubitabilem. ibid.4. Denotat ius idem eſſe in caſu contrario. ibid.5. Importat nonnunquam cauſam finalem. ibid.7. Interdum exponitur pro tantum. ibid.8.
Præſeruatiua iuris alienius eſt clauſ. Saluo, &c. non autem conditionalis. 496.4
Præſtatio annua venit appellatione redditaum. 291.4
Præſtimonia, quæ in ſola temporalitate conſiſtunt, non veniunt appellatione beneficiorum. 166.6
Præſumere eſt auſu temerario contra legem ſine auctoritate ſuperioris facere. 751.1
Præſumere denotat dolum, ac temeritatem. ibid.2.3
Præſumptio cedit veritati, quia veritas præualet præſumptioni. 121.1
Præſumptio vna tollit aliam. 122.2
Præſumptio fortior tollit debiliorem. ibid.5
Præſumptio vna cedit pluribus. ibid.4.
Præſumptio Iuris, & de Iure, licèt non admittat probationem in contrarium, ſi tamen eſt admiſſa, & probata releuat. 61.31
Præſumptionem informationis in Principe operatur clauſ. Ex certa ſcientia. 416.18
Præſumptionem aliquando ſignificat verbum Creditur. 665.2
Præſumptionem quandoque ſignificat verbum. Videtur. 819.3
Præſumptionem interdum arguit, & oſtendit verbum Intelligitur. 705.4

Præſumptiones ceſſant in claris. 152.5
Præter. Hæc dict. an ſit incluſiua, ſeu potiùs excluſiua, oſtenditur. 752.2. & ſeqq. Implicatiua eſt in materia fauorabili, ſecus in odioſa. ibid. 7. Inducit repetitionem qualitatum & conditionum præcedentis legati, & diſpoſitionis in ſequentem. ibid. 8
Præter legem fieri dicitur quod fit extra diſpoſitionem legis. ibid. 9
Prætereà. Hæc dictio eſt continuatiua materiæ ad præcedentia, & ponitur pro Item. 753.1. Protendit diſpoſitionem actus. ibid. 2. Interuallum quoddam annuit, & veluti rerum gerendarum ſucceſſionem, & ordinem inducit. ibid. 3
Præteritio facta à fratre inſtituta turpi perſona, an habeat locum in fratre vterino. 228.3
Præterquam. Hæc dictio habet naturam eximendi aliquos caſus ab ipſa noua diſpoſitione, & eos relinquere ſub eadem Iuris diſpoſitione, qua priùs continebantur. 753.5
Exceptiua eſt, & importat contrarium eius, quod in regula continetur. ibid. 2
Præterquam à nobis prouiſos, clauſ. præſeruat prouiſiones omnes Apoſtolicas, factas etiam ab Acceſſoribus. 467.18
Præterquam per obitum apud ſedem, &c. limitat ſolam gratiam. 468.19
Prati appellatione non venit terra ſterilis, & inculta. 283.5
Presbyteri appellatione licèt propriè veniant qui habent Ordinem ſacerdotalem, & tamen hoc nomen poteſt etiam ſimplici clerico conuenire. 284.8
Pretij appellatione propriè quicquid conſiſtit in pecunia numerata. 285.5
Pretij appellatio latè ſumpto vocabulo continetur quicquid pro re datur, licèt non conſiſtat in pecunia. ibid. 2
Pretij recuperatio in materia emptionis & venditionis venit appellatione intereſſe. 242.3
Pretium quod datur pro re conceſſa, debet æquipollere ipſi rei. 445.11
Pretium & res principalis non venit appellatione expenſarum. 197.6
Pridie dicitur quaſi priori die. 753.8
Primò & Primum in quo differant, oſtenditur. ibid.
Primo ad vltimum validum eſt argumentum. 340.8
Primogenituram perpetuam pro ſe, filiis, & deſcendentibus, vbi teſtator, inſtituit non cenſetur intellexiſſe de fœminis. 253.72
Princeps præſumitur priuilegio ſuo, in quo eſt inſerta clauſ. motus proprij, tollere ſtatuta ciuitatis. 438.43
Princeps in reſcriptis, & conceſſionibus in dubio præſumitur non vti plenitudine poteſtatis, ſed reſcribere, & concedere ſecundùm Ius commune. 396.4
Princeps quando apponit clauſulam Non obſtante, &c. præſumitur vſus plenitudine poteſtatis, vel quando apponit clauſulam Ex certa ſcientia. 397.6
Princeps præſumitur vti plenitudine poteſtatis, quando actus non valeret. ibid. 7
Princeps in legibus humanis etiam ex leui cauſa diſpenſare cenſetur, ſtante clauſ. De plenitudine poteſtatis. ibidem. 11
Princeps per clauſ. De plenitudine poteſtatis, cenſetur diſpenſare in Iure diuino, & naturali, cum iuſta cauſa in caſibus, quibus ei licet. ibid. 12
Princeps ex iuſta cauſa poteſt priuilegium ſeu contractum à ſe cum ſubdito celebratum limitare. ibid. 13
Princeps per clauſ. De plenitudine poteſtatis, derogat Iuri ſaltem humano etiam ſine cauſa. ibid. 16
Princeps vbi ſcribit de plenitudine poteſtatis, nihil opponi poteſt quod gratiam annullet. 398.20
Princeps abſque iuſta cauſa non poteſt de plenitudine poteſtatis quemquam dominio rei ſuæ priuare. ibid. 24
Princeps non poteſt priuilegia, ſeu conceſſiones illas reuocare, quæ in naturam, & vim contractus tranſeunt, vel pro quibus pecunia interuenit, vel conceduntur in recompenſatione meritorum. ibid. 29
Princeps quando aliquid facit, aut concedit de plenitudine poteſtatis, præſumitur actum fuiſſe cum cauſæ cognitione. 399.34
Principem habuiſſe notitiam contrariæ conſuetudinis demonſtrat clauſ. Non obſtante quacunque conſuetudine, &c. 449.1
Principis intentio vt iuſta præſumatur ſignum dat clauſ. Prout de Iure. 477.10
Princeps poteſt remouere ſuſpicionem, & committere cauſam ex remota, quæ intelligi debet de recuſatione propter friuolam ſuſpicionem, non autem grauem, & iuſtam. 498.2
Princeps ſuperior non poteſt etiam de plenitudine poteſtatis alicui Iudici ſuſpecto committere cauſam, cum clauſ. Appellatione remota. 450.8
Princeps quando ex aliqua iuſta cauſa moueretur ad committendum cauſam cum clauſ. Recuſatione remota, Iudici ſuſpecto non poterit committere. ibid. 9
Princeps quando non fuit optimè informatus de partium conuentionibus ſæpiùs iteratis, non operatur clauſ. Non obſtantibus quibuſcumque pactis, &c. 449.4
Princeps ſine cauſa poteſt præcipere quòd quis non audiatur. 526.4
Princeps non tenetur ſeruare iuris ordinem. 553.5
Principis factum non ſperatum, incendium, peſtis, careſtia immodica, bellum, ſeu incurſus hoſtium, veniunt appellatione caſuum fortuitorum. 570.1. & ſeqq.
Principis gratia ſemper intelligitur ſine alterius iniuria. 507.3
Princeps non poteſt fingere id, quod eſt impoſſibile. 64.4
Principi ratione dignitatis grauius eſt fidem fallere. ibid.
Princeps grauiùs peccat frangendo fidem, quam inferior priuatus. ibid. 5
Principis mandatum non comprehendit illicita. 71.9
Principis placitum legis habet vigorem. 245.1
Princeps dicitur lex animata in terris. Ibid. 2
Princeps quando explicat ſe motu proprio concedere, dicitur motu proprio proceſſiſſe, quamuis conſtet huiuſmodi gratiam fuiſſe ab impetrante petitam. 436.6
Principe inferior non poteſt vti clauſ. Appellatione remota. 360.2
Principis dicto ſtatur maximè circa cauſæ commiſſionem, & alia de quibus eſt informatus. 416.20
Princeps quando aliquid concedit ad inſtantiam partis, nihil operatur clauſ. Ex certa ſcientia. 417.40
Princeps cenſetur facere ex certa ſcientia ſi id in litteris exprimat. 418.58
Vel ſi fuerit certificatus ſolùm de natura negotij. ibidem. 59
Princeps ſi aliquid facit cum iuramento, cenſetur facere ex certa ſcientia. ibid. 60
Princeps ſi in confirmatione inſerat confirmatum integrum, cenſetur ex certa ſcientia confirmare. ibid. 16
Princeps dicitur facere ex certa ſcientia, quando aliquid facit cum cauſæ cognitione. ibid. 63
Principaliter. Hæc dictio referri poteſt ad id, quod erat faciendum de reliquo. 754
Prior S. Ioannis Hieroſolymitani venit appellatione Ordinarij. 270.3
Prior qui eſt tempore, potior eſt Iure, etiamſi prioritas ſit in hora & puncto, & etiam tam in agendo, quam in excipiendo, & replicando. 552.1
Prior nominatus cenſetur magis dilectus. 553.5
Prior nominatio, ſeu deſcriptio maiorem dignitatem arguit. ibid. 6
Prior qui eſt tempore in gratiis & beneficiis, potior eſt Iure, niſi de contraria Principis voluntate conſtet. 318.6
Priores in data non præcedunt illum ad cuius fauorem clauſ. Anteferri, appoſita eſt. ibid. 2
Prioratus eſt principalis dignitas in Eccleſia Collegiata, ſeu Regulari, & in effectu eſt eadem dignitas cum Abbatia. 854.4
Prioratus Conuentualis appellatione venit Eccleſia Collegiata Regularis, non autem ſæcularis ex propria ſignificatione. 285.8
Priuatio præſupponit habitum. 123.5
Priuetur. Verbum hoc an & quando ſignificet latam, vel ferendam ſententiam, remiſſiuè. 75.4
Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non vtitur priuilegio ſuo, vbi vtrumque priuilegium æquale eſt, & æquè fauorabile, & inſuper concurrit in facto, & exercitio. 123.1
Priuilegiatus benè vtitur ſuo priuilegio contra priuilegiatum quando eſt priuilegiatus dupliciter, vel quando tractat vnus de damno vitando alter de lucro captando, quia tractans de damno vtitur ſuo priuilegio: vel quando in eadem re vnus eſt ſpecialiter priuilegiatus, alter verò in genere. ibid. 2. & ſeqq.
Priuilegium perſonale perſonam ſequitur, & cum perſona extinguitur. 124.5
Priuilegium oportet oſtendere, & inſpicere, nec allegati creditur. ibid. 6
Priuilegij tenor attendendus eſt, nec de illo iudicandum niſi ipſius tenore inſpecto. ibid. 7
Priuilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. ibid. 8
Priuilegiis derogari poteſt ratione publicæ neceſſitatis, quando conſtat quòd talis vrges neceſſitas, quæ non poteſt euitari. 57.15
Priuilegia præcipuè cauſa meritorum ſunt irreuocabilia etiam de plenitudine poteſtatis. 398.10

Priui

Priuilegia clauſa in corpore Iuris non ſunt priuilegia, ſed Ius commune. 445.5
Priuilegia Principis, quæ transierunt in vim contractus non tollit clauſ. Non obſtantibus priuilegiis, &c. ibid.8
Priuilegia, quæ oneroſo titulo comparata ſunt, tolluntur per clauſ. Non obſtantibus priuilegiis, &c. ibid.9
Priuilegia futura non comprehendit clauſ. Non obſtantibus, &c. ibid.15
Priuilegia, ſiue indulta conceſſa commiſerationis cauſa, non tollit clauſ. Non obſtantibus priuilegiis, &c. niſi de illis expreſſa fiat mentio. 446.19
Priuilegium poſterius, quod eſt in notabile præiudicium tertij, etiam Motu proprio conceſſum, non tollit præcedens illius tertij ſine ſpeciali derogatione reg. de iure quæſito, non tollendo, etiam ſtante clauſ. Quorum tenores, &c. 486.12
Priuilegiis derogatum cenſetur, quæ in Iuris corpore clauſa non ſunt per clauſ. Non obſtantibus priuilegiis, &c. niſi additum ſit, etiam clauſis, &c. 444.1
Priuilegiis conceſſis gratia publicæ vtilitatis non derogat clauſ. Non obſtantibus priuilegiis, &c. 446.20
Priuilegium conceſſum pro habitatione intelligitur etiamſi habitatio non ſit continua. 755.6
Priuilegiorum clauſulæ generales non porriguntur ad ea, quæ præſumuntur ignorata. 422.11
Priuilegium ſecundum ſpeciale non faciens mentionem de primo generali, illi non derogat. 446.2.9
Priuilegium ſecundum ſpeciale poteſt primum generale in illa ſpeciali parte minuere, nulla facta illius mentione. ibid.10
Priuilegium à pluribus Pontificibus confirmatum difficiliùs tenetur tolli. ibid.15
Priuilegium conceſſum Caio, & iis, qui ſunt de nomine ſuo, intelligitur de familia. 265.4
Priuilegij cauſa ceſſante ceſſat priuilegium. 27.9
Priuilegium conceſſum Motu proprio, latè eſt interpretandum. 437.26
Priuilegium lite pendente obtentum cum clauſula Motus proprij, nulla litis pendentis in eo facta mentione, non ſit validum vigore clauſulæ Motus proprij. 438.46
Priuilegio ad pias cauſas non derogat clauſ. Non obſtantibus priuilegiis, &c. 446.18
Priuilegio viduis, & pupillis conceſſo non videtur derogatum per clauſ. Non obſtantibus priuilegiis, &c. ibid.22
Priuilegium principali conceſſum extenditur ad eius augmentum. 22.5
Priuilegium conceſſum illis de comitatu, qui per decem annos continuè habitauerint in ciuitate, intelligitur etiamſi habitantes ciuitatem tempore meſſium, & vindemiarum iuerint in comitatum cum familia ad faciendum recollectas. 664.3
Priuilegium ſi tendit ad iniquum, vel incipit eſſe damnoſum, non eſt obſeruandum. 53.4
Priuilegium ſecundum habens clauſulam derogatoriam cum illis verbis, Etiamſi talia forent, &c. reuocat primum habens clauſulam derogatorium. 402.18
Priuilegij ſpecialis vim habet clauſ. In omnibus, & per omnia. 425.8
Priuilegium ſpeciale an deroget generali, oſtenditur. 74.27
Priuilegia omnia aliis Conciliis generalibus contraria, Tridentino excepto, confirmata cenſentur ſtante clauſ. Quatenus decretis Concilij Trid. &c. 482.4
Priuilegium de Iure ſpeciali competens non tollit clauſ. Sublata, &c. 519.42
Priuilegiis appoſitum decretum irritans tanquam acceſſorium non operatur effectum niſi poſtquam cognitum fuit priuilegia intrare. 393.20
Priuilegij interpretatio ſpectat ad concedentem. 102.2
Priuilegio Apoſtolico poteſt apponi clauſ. Ad inſtar. 355.2
Priuilegiorum alienorum, ſeu exemptionum conceſſa participatio ad inſtar, importat vt ſortiatur eandem, & parem effectum cum aliis ad quæ adæquatur. ibid.3
Priuilegium, de quo non apparet, ſi alicui communicetur, an in aliquo huiuſmodi communicatio ei proſit, oſtenditur. ibid.7
Priuilegium conceſſum Ad inſtar alterius, auctum, diminutum, vel reuocatum poſtea fuit, an diminutum, vel reuocatum cenſeri debeat in perſona illius, cui communicatur, oſtenditur. 356.8.9
Priuilegia, quæ poſſunt acquiri, quæruntur etiam ex conſuetudine & præſcriptione immemoriali, & ideò valet argumentum a priuilegio ad conſuetudinem. 340.1
Prius. Hæc dictio denotat ordinem reſpectu eiuſdem inſtantiæ, & non diuerſæ 754.1. Importat aliquando formam præciſam in ſententia quando debitum eſt liquidum. ib.2
Auguſt. barboſa Tract. varij.

Non impedit executionem in obligatione Camerali quoad liquida. ibid.3
Pro. Hæc dictio cauſam immediatam, & proximam plerumque denotat, quandoque remotam quando importat propter, vel Ob, aliquando cauſam finalem, vbicunque ſcilicet apponitur cauſæ finali, quæ debet omninò ſequi ratione perſonarum. 755.3.4.5.7.8
Importat cauſam exequutiuam. ibid.9
Item modum aliquando, nonnunquam conditionem. ibidem.10
Interdum veritatem, quando accommodatur veritati, & poſſibile, quandoque fictionem. 756.11
Item compenſationem, & taxationem ne plus petat acceſſionem, limitationem, dominium, vel vſum, & repræſentationem. ibid.12, & ſeqq. vſque ad 16
Probare oportet, nec ſufficit dicere. 124.1
Probare debet is, quod quis allegare tenetur. 17.3
Probare volens ad partis petitionem conceſſam fuiſſe gratiam Motu proprio, non admittitur. 436.8
Probandi onus agenti incumbit. 16.2
Probatio debet de neceſſitate concludere. 124.2
Probatio dubia & incerta non releuat probantem. ibid.5
Probatio probationem non excludit, fortior tollit debiliorem. ibid.4
Probatio ſpecialis ſemper præualet generali. 125.6
Probatio per teſtes habet eandem vim quam per inſtrumentum. ibid.7
Probatio per iuramentum admittitur vbi agitur de modica. 102.2
Probatio ſuper emergenti de nouo etiam poſt publicatas atteſtationes admittitur. 53.5
Probationes neceſſarias auferre clauſ. Summariè, &c. 531.28
Probatio in contrarium non admittitur, quod clauſ. Quorum tenores, &c. non importet veram expreſſionem, & derogationem. 486.7
Probationem plenam, & concludentem requirit clauſ. Dummodò remaneant centum pro Rectore, &c. 406.2
Probatio concludere debet etiam quod centum Rectori remaneant ex fructibus beneficij liberè, hoc eſt, deductis oneribus, ſi fuerit dictum, vt remaneat centum liberè pro Rectore. ibid.15
Cui autem incumbat onus probandi. 407.14
Probationis deuolutionis debet fieri concludenter cum omnibus ſuis qualitatibus ſtante clauſ. Dummodò collatio ſit deuoluta, &c. 410.2
Probationem concludentis poſſeſſionis contra conſtituentem, & cauſam ab ipſo habentem operatur clauſula Conſtituti. 380.8
Probationes non concludentes & perſuaſiuas poteſt Iudex admittere virtute clauſul. Sola facti veritate inſpecta. 524.15
Probationi, vel oſtenſioni adiecta dict. Legitimè, importat plenam, & veram probationem, non autem priuilegiatam. 715.5
Probationes veras, & concludentes, non præſumptiuas requirit clauſ. Conſtituto, &c. 37.6
Probationis appellatione vbi lex facit mentionem, venit plena niſi ſubiecta materia repugnet. 285
Probationis cuiuſlibet appellatione venit probatio ſufficiens, & legitima. ibid.
Proceſſum nullum reddit dict. Omnino, quemadmodum dict. Nullo modo. 714.16
Procura in mandato poſita clauſula Cæterata non poteſt extendi niſi ad ea, quæ ſunt de natura actus, vel quæ ſunt ccepta exprimi. 360.13
Procuræ de mandato ponitur potiùs clauſ. Cum plena, &c. ex conſuetudine, & ſtylo Notariorum, quàm ex partium voluntate. 185.1
Procuræ in mandato appoſita clauſ. Prout ſibi fuerit benè viſum, &c. videtur importare arbitrium boni viri. 407.1
Procuræ in mandato appoſita clauſ. Omnia & ſingula & cum aliis verbis, nempe, quæ ipſemet conſtituens facere poſſit, &c. operatur vt conſtitutus poſſit validè poſſeſſionem capere ac ſi hoc fuerat ſpecificatum. 461.10
Procuræ in mandato poſita clauſ. Promittens, &c. reſtringitur ad ſpecificata in mandato poſita clauſ. Promittens, &c. reſtringitur ad ſpecificata in mandato, & non ad alia. 470.7
Procurator in certis dari non poteſt. 79.3
Procurator excedens fides mandati non obligat principalem. 99.5
Et tenetur ad intereſſe. ibid.6
Procurator in rem ſuam poſt litem conteſtatam reuocari non poteſt. 429.8
Procurator in rem ſuam poteſt ante litem conteſtatam alium procuratorem ſubſtituere. ibid.9

Procurator in rem ſuam conſtitutus ad iudicia, nequit ante litis conteſtationem alium ſubſtituere, niſi mandatum habeat cum ſpeciali clauſula conſtituendi. ibid.10
Procurator in rem propriam non intelligitur reuocatus per mortem conſtituentis. ibid.12
Procurator in rem ſuam quandoque fit ab homine, quandoque a lege. ibid.13
Procurator in rem ſuam factus ille dicitur, qui ex mandato procuratæ commodum ſibi applicare debet. ibid.1
Procurator in rem ſuam conſtitutus videtur per illa verba. Ponens eum in locum ſuum, &c. ibid.5
Procurator in rem ſuam habetur loco domini, & poteſt paciſci, ac iuramentum deferre. ibid.6,7
Procurator cum plena, &c. poteſt facere omnia quæ principalis. 385.3
Procuratori cum libera ab omnia negotia an ſolui poſſit, oſtenditur. 386.11
Procurator cum libera, &c. non poteſt præiudicare, nec paciſci quòd ſuus principalis a ſententia non appellet, nec ius de nullitate dicendi remittere. 327.37
Procurator cum libera non poteſt facere ea, quæ ſunt magni præiuditij. ibid.38
Procurator cum libera non poteſt facere ea, ex quibus conſtituens cadat in pœnam. ibid.42
Procurator ante receptum mandatum virtute clauſ. Promittens, &c. poteſt ſibi mandata exercere. 470.9
Procurator tenetur ſeruare fines circa omnes qualitates mandati. 99.3
Procuratoris appellatione venit quilibet mandatarius, ſiue nuncius. 289.8
Procuratoris appellatione non venit procurator in rem ſuam. ibid.2
Procuratore ad tutorem valet argumentum, 340.1
Item à procuratore iudiciali ad delegatum validum eſt argumentum. ibid.2
Pro expreſſis, &c. Hæc clauſula habet vim expreſſionis ſpecialis, & indiuiduæ cum omnibus ſuis qualitatibus. 468.2
Operatur expreſſionem ſpecificam litis quando dicitur, cuius litis ſtatum, &c. ibid.5
Inſertionem tenoris operatur. 469.7
Derogationis ſpecialis vim habet. ibid.8
Tollit derogatorias derogatoriarum. ibid.9
Habet derogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones. ibid.10
Facit ceſſare omnem ſubreptitiaoem ex eo quòd aliter narrata gratia procedens, quàm conſtaret. ibid.11
Reſtringitur ad expreſſa, & eorum principalem tantum diſpoſitionem. ibid.12
Non operatur in præiudicium tertij, de quo Princeps non intellexit. ibid.13
Non tollit intentionis defectum, nec operatur in his, quæ conſiſtunt in facto ignorato. ibid.14
Nec tollit legem, aut ſtatutum vbi mandatur fieri expreſſionem ſpecialem, & tacitè vel expreſſe prohibet generalem. ibid.15
Nec tollit defectus, per quos gratia eſt ſubreptitia, maximè quando eſt appoſita limitatè. ibid.16
Nec tollit ſubreptionem gratiæ factæ ad inſtantiam partis ſine cauſæ cognitione. ibid.17
Nec tollit obrepionem. ibid.18
Progeniei appellatione veniunt propriè deſcendentes, impropriè verò tranſuerſales. 285.6.2
Progeniei appellatione veniunt fœminæ. ibid.3
Prouiſum. Hoc verbum efficit vt actus reddatur nullus, licèt proceſſerit vlterius annullando. 257.1
Prohibentis melior eſt conditio in pari cauſa. 826.9
Prohibere non poteſt quod ſibi non nocet, & alteri prodeſt. ibid.10
Prohibitionem præciſam operatur dict. Nullo modo, & idem quod clauſ. Decreti irritantis. 757.2
Prohibitum quod non reperitur à lege, non debet ſuperfluuis prætenſionibus per ſumi prohibitum. 817.2
Prohibitum vna via, non cenſetur alia permiſſum. 826.1
Prohibitum vna via, alijs cenſetur conceſſum. ibid.2
Prohibito vno, cenſentur omnia prohibita per quæ peruenitur ad illud vnum. ibid.3
Prohibitum directè, non poteſt fieri per indirectum. ibidem.5
Prohibitum ad tempus, poſt tempus cenſetur permiſſum. ibid.6
Prohibitum cenſetur quod non inuenitur permiſſum. ibidem.7
Prohibitum quod non inuenitur per legem, permiſſum cenſetur. ibid.
Prohibitum illud dicitur, quod lege expreſsè prohibetur. 817.3
Prohibita, quæ non inueniuntur per legem, permiſſa cenſentur. ibid.
Proin. Hæc dictio accipitur pro Cæterùm, Propterea, Itaque. 757.1
Aliquando ſignificat idem quod Inde, interdum exponitur pro Ergo, Igitur. ibid.3
Nonnunquam eſt nota improprietatis. ibid.4
Plerumque importat veritatem. ibid.5
Quandoque denotat identitatem. ibid.6
Prolis appellatione ſolùm deſcendentes continentur. 285.1
Proles patris poteſt etiam ſumi paſſiuè, vt intelligatur de genere, & agnatione patris. ibid.3
Prolis appellatione tranſuerſales venirent, ſi teſtator vocaſſet omnes de prole quando non extarent deſcendentes. ibid.4
Prolis appellatione vbi teſtator illam ſubſtitui, comprehenduntur illi, qui veniunt appellatione liberorum. ibid.5
Prolis appellatione veniunt tam maſculi quàm fœminæ. ibid.6
Pro maiori, ſeu potiori cautela. Hæc clauſ. inducit abundantem promiſſionem, quaſi ſufficiant præcedentia, & iam depoſita. 469.1
Pro maiori cautela de nouo concedimus. Hæc clauſ. aliquando apponi ſolet pro maiori validitate confirmationis, & nihil plus tribuit quam ipſa confirmatio. ibid.3
Pro maiori ſecuritate, & ex abundanti. Hæc clauſ. tendit recto tramite ad excludendam nouationem. ibid.4
Promiſſio de defendendo perpetuò referuntur ſolùm ad iura competentia ante diuiſionem, non vero poſt. 470.5
Promiſſio non comprehendit ea, de quibus ſcientia minimè habuit ratificare debens. 471.1
Promiſſio debet intelligi ſecundùm terminum, & ſtatum, qui tempore promiſſionis vigebat. 488.4
Promiſſionem, ſeu diſpoſitionem limitat dict. Secundum 783.4
Promiſſio ſola venit appellatione cautionis. 271.1
Promiſſio de defendendo non intelligitur contra ſe ipſum. 178.11
Promiſſio ſine cauſa, quæ non valet, ſi eſt geminata valet. 170.12
Promiſſio facta de defendendo contra omnem perſonam mundi, non extenditur contra ciuitatem, vel Rempublicam. 277.2
Promiſſione dotis ad traditionem valet argumentum. 340.1
Promiſſum & datum nomine dotis continetur appellatione dotis. 291.2
Promittens perpetuò attendere, & non venire contra pacta in contractu conditionali, intelligitur, & reſtringitur vt poſtquam extiterit conditio, vel quouſque exiſtere poſſit, obligetur, non ſi defecerit. 470.6
Promittens ſimpliciter fideiubere ſatisfacit, ſiue obligari ſemel fideiubendo. 467.9
Promittens reſpondere, quotieſcunque, lapſu triginta annorum liberatur. 778.5
Promittens de euictione quomodocumque ad quid teneatur, oſtenditur. 774.6
Promittens de ſuo facto tantùm, an cenſeatur promittere de facto hæredis, oſtenditur. 800.11
Promittens dare loco primæ cautionis aliam, intelligitur de alia ſimili etiam in quantitate. 651.12
Promittens habere ratum, &c. Hæc clauſula importat perpetuitatem vt non faciat, vel veniat contra, per ſe, vel per alium. 470.2
Importat renunciationem læſionis l. 2. C. de reſcind. vend. ibid.3
Tollit præſcriptionem. ibid.4
Non ampliat in executiuis poſita. ibid.8
Importat mandatum in ſolidum. ibid.10
Et non mandatum cum libera. ibid.11
Poſita in obligatione ſemper intelligitur in eiſa pactum quatenus ſtipulatio intelligitur. ibid.12
Poſita in promiſſione non ſe extendit ad ignorata per promiſſorem. 469.17
Extendit vires ad hæredes de iure, licèt non fuiſſe de illis facta mentio in contractu. ibid.20
Promittere. Hoc verbum in inſtrumento poſitum importat ſtipulationem, atque & pactum nudum, ſi viua voce prolatum ſit, & ſignificat partes fuiſſe præſentes. 257.4. & ſeqq.
Pronepotes ex propria vocabuli ſignificatione veniunt appellatione nepotum. 283.6. & 285.5
Pronepos non venit vbi vocatus nepos ex tali filio natus. 262.7
Pronepos non venit appellatione nepotis, vbi aliter con-

ſecturæ in contrarium, vel in materia correctoria. 264.11. 12
Pronomen Meum, in vniuerſali diſpoſitione appoſitum non reſtringit vniuerſale diſpoſitum. 721.6
Procemium denotat cauſam finalem, & mentem loquentis oſtendit. 1245.8
Procemium, declarat deciſionem, & animum proferentis. ibid. 34
Procemij ex generalitate validum eſt argumentum. 940.2
Pro omni & toto, &c. Hæc clauſ. reſtringitur ad ea de quibus agitur. 428.2
Pro omnibus & ſingulis abſentibus, &c. Hæc clauſ. in ſtipulatione facta à Notario operatur vt ius quæſitum dicatur abſentibus etiam ſine ceſſione. 471.1
Ac autem ſtante hac clauſ. acquiratur ius abſenti ſine ratificatione, vel illius acceptione, oſtenditur, ibidem, 2. & ſeqq.
Poſita in obligatione Camerali operatur, vt poſſit agi contra nomen debitoris, perinde ac ſi ſpecialiter promiſiſſet etiam nulla habita ceſſione. 471.8
Prope. Hæc dictio importat quantitatem modicam, & modicum tempus. 1174.1
Denotat contiguitatem, & non poteſt verificari in loco remoto. ibid.2
Propinquitatem, & vicinitatem ſignificat dict. Iuxta. 914.3
Propinquorum appellatione continentur agnati, & cognati qui admittentur ab inteſtato ad ſucceſſionem de iure ciuili vſque ad decimum gradum. 286.1
Propinquorum appellatione veniunt fœminæ. ibid.2
Propinquorum appellatione non veniunt affines. ibid.3
Proprietas ſimul vt cum vſufructu tranſferatur operatur clauſ. Pleno iure. 466.2
Proprietas vt in dubio cenſeatur relicta operatur clauſ. Omni meliori modo, &c. 455.43
Proprietatem, & eſſentiam denotat verbum Eſſe. 679.1
Proprietatem denotat dict. Quaſi. 905.4
Proprietatis appellatione venit dominium directum. 287.1
Proprietas dicitur apud illum, qui habet directum dominium, non autem vtile. ibid.2
Proprietas, & dominium pro eodem aliquando accipiuntur. ibid.3
Proprietas ſi ſimpliciter proferatur, ſignificat plenam proprietatem cum vſufructu. ibid.4
Proprietas, & dominium vnde dicantur, oſtenditur. ibid.5
Proprietas dicitur aliquando plena, aliquando nuda. ibid.8
Proprietatis ſi fiat mentio ſimpliciter, ſeu collectiuè, de plena intelligitur. 288.11
Proprietatis nomen ſimpliciter prolatum plenam proprietatem demonſtrat, & dominium cum vſufructu coniunctum. ibid.12
Proprietas diuerſimodè ſecundum ſubiectam materiam accipitur. ibid.13
Proprij appellatione in voto paupertatis Religioſorum non ſolum venit dominium, & proprietas rei, ſed etiam vſusfructus, & vſusfructus poſſeſſio, & adminiſtratio. ibid.14
Propter. Hæc dictio, nedum cauſam proximam, ſed etiam remotam, & impulſiuam, & impulſiuam denotat. 648.1
Significat cauſam ob quam motus eſt Princeps ad ita concedendum. ibid.2
Declarat plerumque cauſam efficientem. ibid.3
Propterea. Hæc dictio importat cauſam proximam propter quam quis mouetur ad aliquid agendum. 758.1
Denotat cauſam expreſſam diſpoſitionis. ibid.2
Poſita poſt copulam Et, coniungit diſpoſitionem. ibid.3
Prorſus. Hæc dictio excludit omnia & ſingula, quæ in contrarium excogitari poſſunt. 779.1
Habet vim præſentis naturæ. ibid.2
Importat ipſo iure, vel ipſo facto, & non requirit ſententiam, ſeu decretum. ibid.3
Prorſus ſolutæ. Hæc clauſ. inducit præſumptionem alias ſolutionem penitus, & factas fuiſſe. 472.1
In quietantia appoſita arguit debitum totum, & integrum fuiſſe ſolutum. ibid.2
Proceſſo computationis rationum petens poteſt de errore docere. ibid.4
Proſapiæ appellatione veniunt qui ſunt de generatione, & familia. 288.1
Proſapiæ appellatione veniunt fœminæ, & deſcendentes ab eis. ibid.3
Proteſtatio contraria facto non releuat. 1126.1
Quando ſcilicet proteſtatio fit vt expellat factum contrarium, vel quando actus verè eſt contrarius. ibid.3.4
Proteſtatio ſeu reſeruatio non tollitur quando factum compatitur cum poteſtate. ibid.5
Proteſtatio tollitur & ceſſat per actum ſubſequentem contrarium. ibid.2
Proteſtatio contraria facto in præiudicium ipſius proteſtantis attenditur in iis in quibus factum pendet a ſola voluntate proteſtantis. ibid 6
Proteſtatiua dicitur clauſ. Cum poteſtate citandi, &c. 388.3
Pro ſe, & ſuis. De intellectu huius clauſulæ, vide dicta verbo Emphyteuſis.
Pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus. Hæc clauſul. capit etiam hæredes extraneos, & in donatione extenditur extraneas in perſonas. 474.1.2
Importat emphyteuſim hæreditariam in contractu emphyteutico. ibid.4
In conceſſione feudi inducit feudum ex pacto, & prouidentia. 47..8
Pro tempore. Hæc clauſula denotat tam futurum tempus, quam præſens. 473.1
Pro victoria pro expenſis. Per hanc clauſ. cenſetur interpellatus Iudex, vt condemnet victum victori in expenſis, ad quas non tenetur Iudex condemnare ſi non petantur. 476.1
Protinus dictio importat idem quod ſtatim, & in continenti. 719.1
Moram & dilationem omnem excludit. ibid.2
Importat ipſo iure, & non requirit ſententiam, ſeu decretum. ibid.3
Prouentuum appellatione comprehenduntur omnia, quæ ex facto hominis proueniunt, vt ſunt oblationes, funeralia, vel quæ ex ſigillo, aut ex alio emolumento beneficij, ſeu exercitio magno, aut paruo, & ſimilia. 288.1
Prouentus eſt nomen generale ad omnes fructus naturales, induſtriales, & artificiales, etiam penſiones. ibid.3
Prouentuum appellatione non veniunt diſtributiones quotidianæ. 289.3
Prouidere ſi mandatur de dignitate in Eccleſia, talis gratia non capit vnicam dignitatem. 698.13
Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis. 127.2
Prouiſionem à prædeceſſoribus habentes non excludit clauſ. Non tamen a nobis prouiſionem habentes. 456.8
Prouiſiones habentes a prædeceſſoribus non excludit clauſul. Non tamen à nobiſmetipſis, ſeu à nobis ipſis prouiſis. Ibidem, 7
Prouiſionis appellatione veniunt omnes modi per quos Eccleſiæ prouidentur, ſcilicet, nominatio, poſtulatio, electio, præſentatio, confirmatio, inſtitutio, & collatio. 288.1
Prouiſionis appellatione includitur Commenda. ibid.2
Prouiſionis Sedis Apoſt. appellatione veniunt prouiſiones factæ à legatis. 289.3
Prouiſiones omnes Apoſt. factas etiam ab anteceſſoribus præſequat clauſ. Prætetquam à nobis prouiſos. 467.18
Prouiſus de beneficio reſeruato ab alio quam a Papa dicitur intruſus. 439 7
Prouiſus vt habeat ſtallum in choro, & vocem in Capitulo, &c. importat clauſul. Cum plenitudine Iuris Canonici. 388.6.
Prouiſos ab Ordinario vigore indulti non capit clauſ. Anteriis quibuſcumque, non tamen Apoſtolica auctoritate prouiſis. 358.13
Prout. Hæc dictio eſt relatiua antedictorum, & relationem ſignificat. 759.1
Stat reſtrictiuè, & limitatiuè. ibid 2
Eſt limitatiua qualitatis, vel temporis, non autem ſubſtantiæ. ibid.3
Eſt limitatiua & reſtrictiua, maximè quando refertur ad aliquid, quod fit de præterito. 1719.4
In libello ſtat limitatiuè, & reſtrictiuè ſecundum quod continetur in actis ad quæ ſit relatio. ibid.5
Cauſaliter, hoc eſt diſpoſitiuè in dubio ponitur. ibidem, 6. & ſeqq. vſque ad 11
Conditionaliter ſtat poſita in reſcriptis iuſtitiæ, & quando refertur ad verbum impersonale, & quando ponitur in diſpoſitione incerta, ſeu generali, vel quando nihil de nouo conceditur. ibid.12.13
Conditionem non importat, ſeu diſpoſitionem quando profertur à partibus quæ poterant de nouo diſponere, etiam ſi non conſtet de relato. ibid.14
Importat ſimilitudinem. ibid.15
Refert qualitates, & formas expreſſas, & in præteritum poſitas. ibid.20
Prout aſſerit. Hæc clauſ. operatur vt gratia non iuſtificatis narratis dicatur ſubreptitia. 477.1
Et facit conditionalem gratiam ita vt veniant iuſtificanda. ibid.2
Prout conſtiterit, &c. Hæc clauſ. ſignificat modum, & qualitatem, tam dubiam oſtendit, ac proinde inducit conditionem quæ ſuſpendit conceſſionem in eum caſum quo conſtiterit. ibid. 2

Prout de iure. Hæc clauſula ſemper apponitur in reſcripto reſtitutionis in integrum. 476.1
- Et licèt omittatur ſemper illam tacitè in ventre habet commiſſio. ibid.2
- Et ideò ſignatura Iuſtitiæ, ſemper reſcribit cum hac clauſula. ibid.3
- Dat Iudici normam, vt ea quæ Iuris ſunt, faciat, ſi minùs proceſſus nullus redditur. ibid.4
- In reſcripto reſtringi tantùm verba præcedentia, non autem referetur ad omnia contenta in commiſſionibus, in quibus adeſt ſpecialis determinatio. ibid.3
- Operatur in commiſſione de exequendo ſententiam, vel laudum, vt non cenſeatur data facultas niſi quatenus ſit locus executioni. 477.7
- Quando ponitur contra tres ſententias conformes, operatur quòd procedi poſſit in cauſa non retardata ſolutione. ibid.8
- Appoſita in fine commiſſionis limitat, & reſtringit totam commiſſionem. ibid.9
- Operatur idem quod alia apponi ſolita in reſcriptis gratiæ, videlicet, Arbitrio Rotæ. ibid.11
- Inducit diſpoſitionem conditionalem. ibid.12
- Non tribuit iuriſdictionem conditionalem. ibid.13
- Intelligitur tam de iure communi, quàm de Iure municipali. ibid.14

Prout iuris. Hæc clauſ. in commiſſione poſita ſolùm reſpicit Iudicem, non autem narrata partium. ibid.18
- Quando ponitur copulatiuè ſtat augmentatiuè propter copulam. ibid.19

Prout ſibi fuerit benè viſum. Hæc clauſol. in mandato procuræ appoſita videtur importare arbitrium boni viri. ibid.8
- Non poteſt operari facultatem donandi. 478.2
- In libello poſita illum ſaluat a contrarietate, & incertitudine. ibid.4
- Poſita in principio influit in ſequentia. ibid.3

Proximè. Hæc dictio adiecta alicui tempori denotat extremitatem temporis. 761.1
- Excludit tempus præſens. ibid.3

Proximior quis præſumitur eo ipſo quod certum conſanguinitatis gradum probat. 289.4

Proximiores teſtatoris in gradu ſucceſſionis ab inteſtato veniunt appellatione Attinentium. 164.4

Proximiores teſtatoris veniunt appellatione Conſortium. 277.2

Proximiora appellatione veniunt agnati & cognati. 285.2
- Sed vſque ad quem gradum. 178.6

Proximiorum appellatione omnes eiuſdem gradus veniunt tam aſcendentes, quàm deſcendentes. 177.3

Proximiorum appellatione veniunt fœminæ, niſi ſimus in materia indifferenti, vel quando teſtator diſcretiuè de maſculis & fœminis loquutus fuit, vel ſe reſtrinxit ad maſculos, vel vocauit maſculos & in defectum maſculorum alios proximiores ſubſtituiſſet, vel quando vocati eſſent proximiores de agnatione, vel de familia, vel de modo, vel quanquando extat ſtatutum excludens fœminas propter maſculos, & ab illo maſculo fœmina ab inteſtato eſſet excluſa. 290.7. & ſeqq. vſque ad 14

Proximitatem ſignificat, ad certáſque perſonas refertur dict. Coram. 663.1

Proximus, & proximior idem ſignificat. 289.1

Proximi dilectio trahit originem à charitate. 30.2

Publicè. Hæc dictio importat publicam vocem & famam. 772.2

Publicè differt à Palàm, & potentiorem habet ſignificationem, quia palam dicitur factum etſi ab vno coram aliquibus, publice verò coram maiori parte, vel per maiorem partem populi. ibid 1

Pugillares & codices non veniunt appellatione ſuppellectilis. 303.10

Pupilli appellatione licet non veniat is, qui eſt in vtero matris, tamen ad ſui fauorem licet non ſit vere pupillus, interpretatur pupillus. 190.1

Pupillo ad Eccleſiam valet argumentum. 340.1
- Item à pupillo ad Rempubl. non ſolùm probabile eſt, ſed fortè frequens, & vtile argumentum. 341.3

Pupillis æquiparatur Communitas locorum. ibid.5

Puteus & putealia veniunt appellatione domus. 190.13

Q

QVæque. Hæc dictio collectiua eſt, & vniuerſalis geminata, quæ non recipit reſtrictionem. 763.1

Quæ omnia, &c. Hæc clauſ. non poteſt immutare, neque præcedentia. 478.1
- Non poteſt reformare principalem diſpoſitionem. ibid.2
- Reſtringi debet ad id, quod æquum eſt. ibid.3
- Reddit actum indiuiduum. ibid.4

Quæuis perſona. Hæc verba comprehendunt vniuerſitatem, quæ eſt perſona ficta, cum dict. Quæuis ſit vniuerſalis. 772.4

Qualecunque. Hæc dictio eſt vniuerſalis, & prorſus tollit omne dubium, & includit omnia. 762

Qualitas ſine ſubiecto ſtare non poteſt. 128.1

Qualitas rei quæ non eſt, non poteſt conſiderari. ibid.2

Qualitas præſupponit exiſtentiam rei. ibid.3

Qualitas faciliùs datur & præſumitur quàm ſubſtantia. ibid.4

Qualitas noua adueniens enti, reponit illud in aduerſam naturam & ſpeciem. ibid.3

Qualitas adiuncta verbo intelligitur ſecundùm tempus verbi. ibid.6

Qualitas diſpoſitionis vbi deficit, deficit ipſa diſpoſitio. ibid.7

Qualitates non entis nullæ ſunt. ibid 8

Qualitates caſus præcedentis in ſequentem repetit dict. Autem, exceptis iis in quibus expreſsè aduerſatur. 658.4

Qualitates omnes præcedentes repetit dict. Necnon, & reſoluitur in copulatiuam. 724.1

Qualitates præcedentes repetit, & aduerſatur retenta eadem qualitate dict. Verò, interdum tamen non aduerſatur. 808.2,3

Qualitati præcedentis orationis aduerſari, & repetere eſt de natura dict. Quod. 373.7

Qualitas vnius clauſulæ non cenſetur repetita in altera, quando clauſulæ ſunt ſeparatæ. 494.2

Qualitas vbi eſt fundamentum intentionis alicuius debet probari. 84.2

Qualitatem expreſſam, cuius probatio neceſſaria eſt, non videtur remouere clauſ. Non ſe adſtringens, &c. ſed ſolum remouet probationem neceſſariam. 432.7

Qualitatis aduerbium eſt dict. Aliàs, exponitur pro Aliter, vel Alio modo. 647.8

Qualitatem eandem repetit dict. Aliter. 652.5

Qualitatem, & ſimilitudinem in ſubſtantia repetit dict. Alius non tamen qualitatem omnimodam ſemper implicat 651.9,16

Qualitas naturalis maior eſt accidentali. 187.6

Qualitates, & formas expreſſas, & in præteritum poſitas refert dict. Prout. 761.20

Qualitercunque. Hæc dictio in minimo etiam verificatur, & comprehendit ea, quæ excogitari poſſunt. 762.1
- Eſt vniuerſalis. ibid.2
- Ponitur ad ampliandum, & comprehendit omnia vltra etiam expreſſa. ibid.5
- Reſtringitur ad ea, de quibus actum eſt. ibid.4

Quam. Hæc dictio eſt electiua coniunctio, & diſcretiua. 762.1,2
- Admiratiuè interdum ponitur. ibid.3
- Interdum ſumitur pro Niſi, vel Præterquam. ibid.4

Quam & quas, &c. Hæc clauſ. committit totum negotium principale. 479.3
- Comprehendit non ſolùm præteritas cauſas, ſed etiam futuras. ibid.4
- Propter eam obtineri poteſt ſuper omnibus probatis. ibid.5
- Et ius omne cenſetur deductum. ibid.6
- Efficit ne ad expreſſa commiſſio ſit reſtricta, ſed quòd cauſas quas impetrans vult, ſpecificare poſſit. ibid.7
- Operatur vt comprehendat omnia, quæ per tranſlationem vniuerſalem veniunt. 480.8
- Et vt poſſit pronunciari prout in prima. ibid.9
- Et vt poſſit Iudex in cauſa procedere etiamſi de appellatione ei non conſtiterit. ibid.10
- Et vt ſententia lata in gradu appellationis ſuſtineatur tanquam in prima. ibid.12
- Et vt Iudex appellationis poſſit procedere prout Iudex prioris inſtantiæ. ibid.13
- Innouari poteſt vigore huius clauſ. iudicium iactationis, & iactationum. Ibid.12
- Appoſita in commiſſione appellationis ſapit auocationem cauſæ. ibid.14
- Vigore huius clauſ. commiſſio reſpectu appellationis ſi eſt nulla ſuſtinetur tamen quoad negotium principale, & Iudex poteſt nouum Ius canonizare, & intentari poteſt iudicium quod commiſſori videbitur, quando commiſſa reperitur cauſa ſuper diuerſis capitulis cum hac clauſ ibid.15,16,17
- Operatur vt quis poſſit amiſſa vna via aliam aggredi abſque refectione expenſarum. ibid.18
- Et vt Iudex procedat in negatione principali appellatione amiſſa. ibid.19,20

Vigore

Vigore huius clauſ. poſitæ in commiſſione reſtitutionis in integrum cenſetur data iuriſdictio tam ſuper principali, quam ſuper acceſſoriis. ibid.21
Et procedi poteſt contra ſententias fauore tanquam in prima. ibid.18
In commiſſione poſſeſſorij appoſita facit vt etiam petitorium deduci poſſit. ibid.22
Operatur vt Iudex appellatione deſerta videre poſſit in negotio principali. ibid.23
Commiſſio continens hanc clauſ. probat litem ſuper titulo beneficij introductam. ibid.24
Ius omne tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio an poſſit deduci virtute clauſ. oſtenditur. ibid.25
Non mutat iudicij cœpti naturam. ibid.26
Facit vt non poſſit dubitari quod appellatio non fuerit benè introducta. 48.27
Non extendit commiſſionem niſi ad perſonas, & res expreſſas, & ſpecificatas. ibid.29
Non excuſat à tranſportatione actorum. ibid.30
Non operatur vt procedi poſſit in prima, quando acta non ſunt tranſportata. ibid.31
Nec quando cauſam committens ſe reſtrinxit ad aliquod Ius particulare. ibid.32
Nec circa rem diuerſam. ibid.33
Quam dixeris acceptandam. Hæc clauſ. in expectatiua facit gratiam conditionalem, ac proinde attenditur tempus conditionis, & acceptationis an beneficium cadat ſub gratia. 481.1
Quamprimum. Hæc dictio importat ſpatium trium menſium in magnis, & duorum in paruis. 763.2
Quamplures. Hæc dictio in tribus, vel quatuor verificatur. ibid.1
Quamuis. Hæc dictio aduerſatur præcedentibus iis, quæ ſunt eiuſdem generis, ſeu qualitatis. 763.1
Explicat, & ponit caſum magis dubitabilem. ibid.2
Cauſatiuè pro Quia, quandoque ponitur, & non aduerſatur ſuperioribus. ibid.3
Implicatiua interdum eſt, aliquando incluſiua. ibid.4,5
Quandiu. Hæc dictio tempus perpetuum denotat, & conditionem importat ſic vt dict. Quoad, & Donec. 763.1,2
Quando. Hæc dictio conditionem importat quando iungitur verbo futuri temporis, quandoque ſignificat temporis dilationem temporaliterque ſumitur. 764.1
Quandocunque. Hæc dictio tempus omne comprehendit, & ita eſt multiplicatiua, & diſtributiua temporum. 764.1
Apta eſt comprehendere modum omnem, omnémque qualitatem. ibid.2
Vniuerſalis eſt omnia comprehendens etiam in materia odioſa. ibid.3
Significat temporis reſeruationem ſeu perpetuitatem quandam. ibid.4
Denotat infinitatem in contractibus. ibid.5
Reſtringitur ſecundùm ſubiectam materiam. ibid.6
Quandoque. Hæc dictio denotat regulam eſſe in contrarium, & exceptionem propriè ſignificat, interdum ponitur pro, Aliquo tempore, aliquando verò idem importat quod Quandocunque. 765.1, & ſeqq.
Quantitas niſi fuerit expreſſa non ſuffragatur clauſ. Augendi, &c. 365.1
Quantitatem certam, & determinatam excludit dict. In circa. 700.6
Quantus. Hæc dictio non ſolùm numerum, ſed qualitatem propriè ſignificat. 765.1
Quantum ſibi venditur. Hæc clauſula importat non meram, & liberam voluntatem, ſed arbitrium boni viri. 481
Quarta Epiſcopi, quæ ratione iuriſdictionis debetur, ceſſat ceſſante iuriſdictione. 27.10
Quaſi. Hæc dictio denotat improprietatem, fictionem, & diminutionem. 765.2
Veritatem interdum denotat. ibid.3
Et proprietatem. ibid.4
Eſt aduerbium ſimilitudinis, & ſignificat tantùm. ibid.5
Ironiam ſæpè continet. ibid.8
Quatenus. Hæc dictio quando eſt iuncta verbo futuri temporis conditionem importat. 766.1
Eſt limitatiua, ſeu reſtrictiua, & denotat incertitudinem. ibid.2
Et quando eſt limitatiua exponitur, id eſt, In quantum. ibid.3
Cauſaliter, temporaliter, & quantitatiuè exponitur. ibid.4
Importat aliquando Quouſque, Donec, Qualiter, Quomodo, Quia, Quantumcunque, Ad quem locum. Quia ex parte. ibid.5. & ſeqq. vſque ad 10.
Quatenus ſunt in vſu. Hæc clauſ. intelligitur de illis priuilegiis tantùm, quæ ſunt in obſeruantia, non autem de illis, quæ inualida & amiſſa ſunt per non vſum, vel per contrarium vſum. 481.1
Quatenus decreti S. Concilij Trident. & regularibus inſtitutis ipſius ordinis contraria non exiſtant, &c. clauſ. non apponitur in gratiis, quæ ex certa ſcientia conceduntur. 481.7
Quatenus de Iure patronatus, &c. clauſ. quando intelligatur in ſupplicatione in qua eſt narratum beneficium eſſe de iure patronatus. ibid.8
Quatenus ſit de nouo, &c. clauſ. operatur vt non ſit ſimplex confirmatio. ibid.9
Quietantiam ſi quis oſtendit cum clauſ. Pro reſiduo, illius virtute inducitur ſolutionis præſumptio etiam aliarum portionum. 475.3
Quietatio, vel liberatio generalis non extenditur ad dolosè occultata. 71.6
Quemadmodum. Hæc dictio ſine interrogatione prolata denotat ſimilitudinem facti, & non Iuris & capitur pro Sicut. 766.1. Interrogatiuè quandoque profertur, & tunc ſumitur pro Quomodo, vel Ad quem locum. ibid.2
Indicat ſubrogationem ibid.3
Quem non honoro grauare non poſſum. 128.9
Quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio. ibid.10
Quia. Hæc cauſatiuè ponitur, quia reddit cauſam, & rationem de præcedentibus. 767.1. Exprimit cauſam finalem, & impulſiuam. ibid.2. Importat aliquando idem quod dictio Cum, vel quando. ibid.3
Quicquid. Hæc dictio eſt vniuerſalis, & præciſa, omnem modum comprehendens. 767.1. Comprehendit caſus alioquin priuilegiatos. ibid.2. Continet Ius omne, itavt propter ſuam vniuerſalitatem nihil remaneat penes concedentem. ibid.3. Comprehendit omnia etiam minutiſſima, & verificatur etiam in minutiſſimo. ibid.4. Iuncta verbo futuri temporis facit conditionem. 768.5
Quicquam. Hæc dictio eſt latæ ſignificationis præciſa, vniuerſalis, omnia comprehendens, & in minimo etiam verificatur. 768.1,2
Quicunque. Hæc dictio eſt vniuerſalis omnia comprehendens. 768.1,2. Comprehendit maiora expreſſis. 769.4. facit vt ij comprehendantur, qui aliàs non comprehenderentur. ibid.5. Trahitur ad impropriós caſus. ibid.6. Comprehendit genus omne perſonarum. ibid.7. Includit perſonas omnes etiam priuilegiatas, dummodò tamen ſpecialia priuilegia non habeant in materia de qua agitur. ibid.8. Extendit diſpoſitionem ad extraneos. ibid.9. Facit vt diſpoſitio, quæ de ſe habet terminos præfixos, excedat terminos, & extendatur in infinitum. ibid.10. Diſtributiua eſt, & attribuit rem cuilibet in ſolidum. ibid.11. Licèt extendatur ad omnes caſus, & perſonas, reſtringitur tamen ad perſonas habiles. ibid.12. Reſtringitur ſecundùm naturam actus, cui attribuitur. ibid.13
Quid. Hæc dictio refertur ad minimum, ſeu verificatur in minimo, & denotat diminutionem. 770.1
Quid, & Quod differunt, quia Quid refertur ad minimum, Quod ad vniuerſum, tum quia Quid denotat diminutionem, Quod autem perfectionem. ibid.2
Quidam. Hæc dictio certum hominem, aut rem declarat. ibid.1
Quidnam. Hæc dictio eſt interrogatiua. 770.3
Quilibet. Hæc dictio eſt vniuerſalis omnia comprehendens, etiam minima. ibid.1. Operatur idem quod dict. Omnis. 771.2. Comprehendit inhabiles omnes ad accuſandum. ibid.3. Attribuit actum cuilibet in ſolidum. ibid.4. & perſonis diſtributiuè nominatis. ibid.7. Diſtributiua eſt ſingulorum ſupra poſitorum. ibid.5. Poſita ab homine non recipit reſtrictionem cum ſit vniuerſalis. ibid.9
Quinimo. Hæc dictio ponitur affirmatiuè, aliquando negatiuè, nonnunquam pro Quinetiam. ibid.1,2
Qui. Hæc dictio habet naturam reſtrictiuam, per quam præcedentia reſtringuntur ad caſum relatum quando ſine copula eſt adiecta. ibid.1. Relatiua eſt, & demonſtratiua. ibid. 2. appoſita diſtribuit eos cuilibet in ſolidum. ibid.2. Generalis eſt comprehendens tam maſculum, quam fœminam, maiores, & minores. 772.3. Iuncta verbo futuri temporis facit conditionem ibid.4
Quiſque. Hæc dictio eſt pronomen collectiuum, importat diſtributionem, & non recipit reſtrictionem. ibid.1
Quiſquis. Hæc dictio eſt vniuerſalis. ibid.1
Maſculinum concipit & fœmininum. ibid.2 Collectiua eſt, ſed tamen diſtributionem importat propter vicinitatem, quam habet ad dict. Quiſque, & alias diſtributiuas. ibid.3, 4. Facit coniunctos haberi pro disiunctis. ibid.5.
Quiuis. Hæc dictio præcipuè quando in datiuo, ſeu ablatiuo caſu pluralis numeri poſita reperitur, vniuerſalis eſt,

&

& omnia comprehendit. 771.2. Comprehendit etiam omnes perſonas, omnes ordines, & Religiones, ac pia loca ibid. 2
Comprehendit maiora expreſſis, præcipuè quando eſt prolata ab homine. ibid. 3
Quoad. Hæc dictio importat idem quod Donec, Quandiu, vel Quouſque, vt ſint temporales, non perpetuò excluſiuæ. 673.1
Diſpoſitio concepta per hanc dict. importat conditionem. ibid. 2
Quoad vixerit. Hæc clauſ. alterat naturam beneficij aliàs manualis, etiamſi alias fiat collatio iure deuoluto. 484.2
Quod. Hæc dictio multipliciter accipitur, imprimis pro Quia, interdum pro copula Et, nonnunquam pro Sed, quandoque pro Quantum. 773.1. & ſeqq.
Conditionem facit quando ſuſpendit diſpoſitionem in aliquem futurum euentum. ibid. 5
Inducit repetitionem qualitatum, & conditionem præcedentis legati, & diſpoſitionem in ſequentem. ibid. 6
Denotat perfectionem, & refertur ad vniuerſum. ibid. 8
Quod differtur non aufertur. 128.12
Quod potui nolui, quod volui adimplere nequiui. 129.13
Quod non vis tibi fieri alii ne facias. ibid. 14
Quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, ipſo iure vtatur. ibid. 15
Quod ſemel placuit ampliùs diſplicere non poteſt. ibid. 16
Quod alicui gratioſè conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum. ibid. 17
Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari. ibid. 18
Quod quis mandato facit Iudicis dolo facere non videtur. ibid. 19
Quod de vno negatur, de alio conceſſum eſſe videtur. ibid. 20
Quod maior pars facit ab omnibus factum cenſetur. ibid. 21
Quodammodo. Hæc dictio denotat improprietatem, & fictionem. 773.1
Quodcunque. Hæc dictio eſt vniuerſalis. 768.1
In materia fauorabili auget, at in materia odioſa eſt ſtricti Iuris. 769.14
Quod ſola Sanctiſſimi ſignatura ſufficiat. Hæc clauſ. remittit neceſſitatem expediendi litteras. 484.3
Quilibet modo. Hæc dictio vniuerſalis eſt omnes caſus comprehendens. 771.10
Quomodocunque. Hæc dictio importat modum omnem, & comprehendit omnia vltra expreſſa. 774.1
Includit modos omnes vniuerſaliter ſi adiiciatur alicui diſpoſitioni vniuerſali. ibid. 2
Includit illud, quod impropriè eſt tale, etiam in materia ſtricti. ibid. 3
Appoſita in ſtatuto impedit illud pati poſſe reſtrictiuam interpretationem, quam ſine dict. pati potuiſſet. ibid. 5
Reſtringitur tamen quamuis ſit naturalis, ſecundùm naturam actus, cui adiicitur. ibid. 7
Quomodocunque, & Quouis modo, idem important. ibid. 8
Quomodocunque deceſſerit. Hæc verba includunt mortem ciuilem. ibid. 4
Quomodolibet. Hæc dictio comprehendit Ius omne directum, ſiue indirectum, ac etiam impropriè ſumptum. 774.2
Intelligitur non ſolùm de Iure communi, ſed etiam de Iure ſpeciali, conſuetudine, aut priuilegio Apoſt. ibid. 3
Comprehendit modum quemcunque, qui comprehendi poteſt, & ſic omnia, quæ alias non comprehenderentur. ibid. 4
Reſtringitur ſecundùm ſubiectam materiam. ibid. 6
Operatur etiam vltra expreſſa. ibid. 8
Fortiùs agit, omnia continet, nullúmque reſpicit caſum. ibid. 10
Quondam. Hæc dictio poteſt ſignificare tria tempora, videlicet præteritum, præſens, & futurum, propriè tamen importat tempus præteritum, & remouet qualitatem de præſenti. 775.1.2
Appoſita nomini proprio importat demonſtrationem quòd iſte talis ſit defunctus. ibid. 3
Quoniam. Hæc dictio de ſui natura eſt cauſalis, & rationalis. ibid. 1
Per eam redditur ratio mouens diſponentem. ibid. 2
Declarat ſtatum rei, & conditionem plerumque. ibid. 3
Quorum tenore, &c. Hæc clauſ. derogat Conſtitutionibus quibuſcunque habentibus clauſulas derogatorias derogatoriarum. 475.3
Habet vim expreſſionis ſpecialis, & indiuiduæ eorum omnium ad quæ relata eſt. ibid. 4
Non ſolùm cùm gratia ſeu priuilegium conceditur Motu proprio, verum etiam ſi fiat ad inſtantiam partis. ibid. 8
Habet tantam vim ac ſi tenor eſſet inſertus quando agitur de præiudicio concedenti. ibid. 5
Per eam derogatum cenſetur regulis Cancellariæ. 486.6
Non operatur mentionem expreſſam, & indiuiduam, quando non fuit facta aliqua mentio de illo de quo tractat. ibid. 9
Nec operatur circa non expreſſa, nec circa ea de quibus Papa non habuit notitiam. ibid. 10
Nec in iis, quæ ſunt facti. ibid. 11
Nec derogationem expreſſam quoties in poſteriori diſpoſitione expreſſa requiritur certa ſcientia. ibid. 13
Nec importat derogationem ſpecificam & expreſſionem omnium contrariorum, quando Papa ſignaret ſupplicationem non ſimpliciter, ſed cum qualitate, puta, Fiat, & committatur. ibid. 14
Non extenditur, ſed reſtringitur iuxta narrata. ibid. 15
Tanquam acceſſoria debet reſtringi ad id de quo principalis diſpoſitio loquitur. ibid. 16
Nec operatur quotieſcunque concedens habendo notitiam non conceſſiſſet. ibid. 17
Nec vbi conſtat de defectu intentionis Papæ concedentis. ibid. 18
Quæ tamen opponi non poteſt, præcipuè ſi concurrant aliæ clauſulæ, quæ ſemper iniungi ſolent. ibid. 19
Tollit ſubreptionem, non autem ampliat principalem diſpoſitionem. ibid. 20
Non tollit ſubreptionem cum derogatione regulæ de iure quæſito. ibid. 21
Quoque. Hæc dictio pro Etiam aliquando accipitur, & eius natura eſt, vt qualitas quæ erat in caſu præcedenti, ſit in ſequenti. 8.1
Eſt copulatiua, & inducit repetitionem præcedentium. ibid. 3
Implicatiua eſt eiuſdem ſenſus, quandoque vero ſecundùm ſubiectam materiam non implicat. ibid. 4
Aliquando eſt aduerſatiua. ibid. 5
Denotat regulariter ſimilitudinem, & tunc ponitur continuatiue. ibid. 6.7
Quoque modo. Hæc dictio vniuerſalis eſt, comprehendens omnem modum, qui excogitari poteſt. 776.1
Significat modum omnem excogitabilem. ibid. 3
Operatur vt in conceſſione complectantur quæ alias non venirent. 777.4
Comprehendit caſus ſimiles, & diſſimiles, proprios, & impropriòs. ibid. 5
Modum omnem multiplicat. ibid. 6
Et caſus omnes, qui ſuccedere poſſunt. ibid. 7
Habet de per ſe vim geminationis. ibid. 8
Comprehendit caſus omnes, alios requirentes ſpecialem expreſſionem. ibid. 9
Et ea, quæ aliàs ex natura ſermonis non comprehenderentur. ibid. 10
Oſtendit voluntatem plenam, & exuberantem prohibentis adiuncta verbis prohibitiuis. ibid. 11
Importat idem quod Quolibet modo, vel Quomodolibet. ibid. 12
Facit vt prohibitio alienationis bonorum comprehendat neceſſariam alienationem. ibid. 14
Reſtrictionem patitur ſecundùm ſubiectam materiam. ibid. 18
Quot. Hæc dictio ſignificat, & denotat quantitatem, & refertur ad numerum, cui reſpondet Tot, vel Totidem. 777.1.8
Quoties. Hæc dictio eſt repetitiua, & numerum reſpicit, ac importat vniuerſaliter poteſtatem variandi, ſi non reperitur reſtricta. 8.1
Quotieſcunque. Hæc dictio vniuerſalis eſt, & omnia comprehendit etiam in materia odioſa. ibid. 2
Significat reiterationem vicium, ſeu caſuum. ibid. 3
Importat infinitatem. ibid. 4
Quotidie. Hæc dictio tempus quotidianum reſpicit. 178.1
Perpetuitatem ſignificat. ibid. 2
Quouis modo. Hæc dictio generalis eſt omnis comprehendens, etiam ea, quæ alias non venirent. 779.1
Includit modum omnem tam principalem, quàm directum, & incidentem, ac indirectum. ibid. 2
Comprehendit ea, quæ aliàs ſimpliciter non comprehenderentur. ibid. 3. Importat formam omnem, omneſque modos ſecundum ſubiectam materiam, cui adiicitur. ibid. 4
Impedit interpretationem reſtrictiuam, & includit omnes modos ſimiles, & diſſimiles, ac etiam maiores expreſſis. ibid. 5. Infert generalitatem, & vniuerſalitatem. ibid.
Reſtringitur tamen ad modos proportionabiles materiæ idoneæ. ibid. 9
Quouſque. Hæc dictio ſignificat tractum temporis ſucceſſiuum. 779.2. Eſt limitatiua, & reſtrictiua ſimul. 3
Importat conditionem. 4
Quouſque fuerit ſatisfactum, importat interrogationem facta ſatisfactione. 6

R

R[illegible] pro rata [illegible]. [illegible]
Rata qua[illegible] pars vi[illegible] ex-pe[illegible]s. [illegible]
Rata po[illegible] del[illegible]. [illegible]
R[illegible] a[illegible] quid[illegible] est qu[illegible]. [illegible]
Rat[illegible] quæ fit fa[illegible] bo. [illegible]
Ratificatione ad mandatum [illegible]
Ratihab[illegible] retrotrahitur, & man[illegible]
Ratio est anima legi[illegible]. [illegible]
Ratio vbi est eadem ibi [illegible] esse eadem [illegible] 130.
Ra[illegible] est [illegible], d[illegible] oqui[illegible] ib[illegible]
Ratio v[illegible] est eadem dicitur a[illegible] eadem le[illegible], sed co[illegible]chensiue.
Ratio pot[illegible] us quam [illegible] est pe[illegible]. [illegible]
Ratio [illegible] mag[illegible] [illegible]
Rati[illegible] atten[illegible] [illegible]
Ratione [illegible] ce[illegible] [illegible]
Ra[illegible] o natu[illegible] [illegible] potur. [illegible]
Ra[illegible] ones [illegible] [illegible]
Ra[illegible] o[illegible] el[illegible] nasc[illegible] sunt. [illegible]
Ra[illegible] m[illegible] est [illegible] lectus.
Ratio maior[illegible] rem. [illegible]
Ratio si a[illegible] pe[illegible] M[illegible] aliæ rati[illegible] [illegible]
Rationem naturalem [illegible] certa[illegible] fac[illegible]. [illegible]
Ratio assi[illegible] forte quamuis [illegible] sabit[illegible] po[illegible]to, seu effec[illegible]. [illegible]
Ratio mouen[illegible] ponentem [illegible] 775.2
Ratione cessante validum est a[illegible]umentum. [illegible]
Rat[illegible] promissor non tenetu[illegible] ad [illegible] quæ [illegible] non sunt. [illegible]
Ratum habere censetur ille, qu[illegible] longo tempore tacu[illegible]t. [illegible]
Ratum quis habere non potest qu[illegible] gestum. [illegible]
Rato manente pacto. Hæc [illegible] nibu[illegible] cootr[illegible] bus bonæ fi[illegible]. [illegible]
Habet [illegible] iuramenti. [illegible]
Oper[illegible] ad fauore[illegible] co[illegible] ap[illegible] ad [illegible] cour[illegible]. [illegible]
Et [illegible] principale simul & pœna exig[illegible] & vtrumq[illegible] debeatur. [illegible]
Et emph[illegible] possit expelli ob non [illegible] etiamsi dominus directus illum recepe[illegible] ibid.
Ha[illegible] petitionis cumulatiuæ [illegible]
[illegible] iudicium contrac[illegible] dem, 8
[illegible] possit [illegible]
R[illegible] Hæc d[illegible] stend[illegible] actam verx [illegible] teruenit
Re[illegible] non imp[illegible] dom[illegible] ni[illegible] adiiciatur generi, vel [illegible] ibid.
R[illegible] non so[illegible] nitatem, se[illegible] ost[illegible]
Rectè & Rite [illegible] sunt, quia R[illegible] Rite ve[illegible] solemnita[illegible] [illegible] & [illegible] & [illegible] le[illegible]
[illegible]
Recusatione ad appellationem [illegible] validum est argume[illegible]. 341.8
Re[illegible] & appe[illegible] ibid.2
R[illegible] recusatio-n[illegible] uolam [illegible] & [illegible] 489.2
[illegible] remota [illegible] cumque [illegible] quia [illegible] ibid.3
In[illegible] iudici[illegible]
[illegible]
[illegible] o[illegible] plet[illegible] est [illegible] e lo[illegible] cau[illegible] comm[illegible] hac clau[illegible]
[illegible] vna [illegible] dega-[illegible] p[illegible] ibid.12
Red[illegible] imp[illegible] impetrat[illegible] ne[illegible]
Red[illegible] vel obliquum [illegible]
[illegible] præcipiuntur.
[illegible] plu[illegible] quam in [illegible]
[illegible] non [illegible]
Re[illegible] lla[illegible]
[illegible] m & [illegible] appellation[illegible]
R[illegible] um [illegible]
Re[illegible] p[illegible] tionem [illegible] non po[illegible] mere.
[illegible]
R[illegible] a[illegible] & [illegible] amine, ca-[illegible] 10. & seqq.
[illegible] 348
[illegible] donec excep[illegible]
[illegible]
R[illegible] nat[illegible] 44.4
[illegible] Caor[illegible] sint [illegible] oppon[illegible] non po-test

teſt ſtante clauſ. Sublata. &c. 127.10

Regulis Cancellariæ cenſetur derogatum per [illegible] Quotum tenores. &c. 486.6

Re[illegible] Cancellariæ an cenſeatur [illegible]rogatum per clauſ. Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſt. 443.18

Rhedæ, & ſedulariæ veniunt appellatione ſuppellectilis 3[illegible]

Reie[illegible] non ſolet admitti ad nouum examen quando habilitas præſumitur ac miſſa medio tempore. [illegible]3.9

Reiteratiouem actus quando denotet di[illegible] iterum, oſtenditur. [illegible]13.5

Reiterationem vitium, ſeu caſuum ſignificat dict. Quotiescunque. [illegible].3

Reiterationem actus in locis legendi verumtamen antiquum legatum non repetit dict. hoc amplius. 693.4

Rela[illegible] ad futurum clauſ. Ex nunc prout ex tunc [illegible] in tempus ad quod [illegible] 42[illegible].3

Relata dicitur ſemper ad omnes di[illegible] Ita tamen, ſiue in principio, ſiue in me[illegible], ſiue [illegible] pro nomina tione tac[illegible] ponatur. [illegible].7

Rela[illegible] in [illegible] 6[illegible]

Rela[illegible]onem [illegible] [illegible]2.10

Rela[illegible]onem ha[illegible] clau. Reſeruans [illegible] quæ competere poſſunt. 494.1

Relationem importat [illegible] dict. Sic [illegible] totam diſpoſitionem [illegible] ſecundum relatum. 87.4

Relationem facit [illegible] omnia [illegible] teſtamento. [illegible] 5[illegible]

Relationem [illegible] omnium qualitatum [illegible] 2.2

Importat actum qualitatis vel valoris [illegible] ibid.3

Relatio ad omnia [illegible] præcedentia ſemper fit quan[illegible] non adeſt [illegible] ſolum & [illegible] ſpecialis, & propria prouiſio, [illegible] 711.8

Re[illegible] [illegible] & re[illegible] qualitate[illegible] in præcedenti poſi[illegible] 694.1

Relatiua [illegible] non ſolùm [illegible] quod eſt idem in ſpec[illegible] quod eſt id[illegible] genere. 695.3

Relatiua, & præte[illegible] dict. Aliis, etiamſi appoſatur [illegible] Quibuſcumque. 651.4

Re[illegible] ad caſus [illegible] numeratum, & deſcri[illegible] [illegible]01.1

R[illegible] qualitatibus eſt [illegible] 99.2

Relatiua eſt d[illegible] appoſita [illegible] ſtabuens cu[illegible]

Relatiua pr[illegible] qualitati[illegible] [illegible] nominatim, & ſpecificè [illegible] [illegible].4

Relatiua [illegible] iuxta qua[illegible] [illegible] Se[illegible] 149

Relatiua præcedentium eſt [illegible] cum om[illegible] ſu[illegible] qualitat[illegible] 6[illegible].1

E[illegible] [illegible].1

R[illegible] ad [illegible] [illegible].1

Relatiua eſt d[illegible] Secundum & tacit[illegible] ſupra dicta ſunt. [illegible]4.6

Relatiua præcedentium cum omn[illegible] dict. Eadem [illegible] & pe omnia. [illegible] ibid.2

Relatiua eſt [illegible] 92.3

Relat[illegible] qualitates [illegible] [illegible].3

Relatiua eſt ante[illegible] [illegible].1

Rela[illegible] eſt [illegible] [illegible]

R[illegible] 6[illegible].2

R[illegible] 6[illegible].3

[illegible]

Re[illegible] eſt [illegible]

R[illegible] [illegible] neus S. Ioannis H[illegible] 93.8

Religioſorum appellatione in fauorabilibus veniunt largè Rel[illegible] 292.1

Reb[illegible] cap poſſunt [illegible] omni [illegible] 11[illegible].2

R[illegible] [illegible]

Re[illegible] & ſt[illegible] non veniunt [illegible] ibid.4

Re[illegible] regula tertij [illegible] ibid.5

R[illegible] appellatione in [illegible] propter [illegible] veniunt [illegible] S. Ioannis [illegible] 293.3

R[illegible] appellatione propriè & ſtrictè non continentur [illegible] 2[illegible]4.14

R[illegible]orum appellatione [illegible] & propri[illegible] continentur [illegible]

Rel[illegible]orum appellatione [illegible] fauorabilibus veniunt nouitius. [illegible]

Re[illegible] H[illegible] conuenit [illegible] donatio [illegible] Aliquando [illegible] ad [illegible] C[illegible] donationi [illegible] A[illegible] ad hæ[illegible] & [illegible] hæ[illegible] 81.7

Re[illegible] teſtatus [illegible] 29.5

R[illegible] præte[illegible] 81.1

Re[illegible] [illegible] 134.8

R[illegible] intentatum 47.2

R[illegible] intentatum [illegible] 433.5

R[illegible] operatur clauſ. Omni [illegible] 4[illegible].11

R[illegible] intentatum [illegible] proficua [illegible] ibid.12

R[illegible] contractu adhibita. 4[illegible].24

[illegible] venditionis appoſita [illegible] clauſ. [illegible] excludatur remedium [illegible] 4[illegible].19

Re[illegible] de reuocan. donat. [illegible] 4[illegible].5

Re[illegible] & [illegible] importat [illegible] Extra. 4[illegible].2

Renun[illegible] omni legum auxilio. Hæc [illegible] exceptionum [illegible] in fauorem renunciantis. 491.2. & [illegible] renunciatam cenſetur cuilibet beneficio ſpeciali [illegible] & Velleiani beneficio compete[illegible] quando obligat ſe pro [illegible] & [illegible] incurſa [illegible] ſolutionem [illegible] 6. & beneficio ex[illegible] ibid. [illegible] beneficio [illegible] quamta [illegible] poteſt. 4[illegible] beneficio [illegible] vocando, & Lvn[illegible] & Inuentarij beneficio. ib[illegible] & [illegible] exceptioni [illegible] & non [illegible] 16

R[illegible] cenſe[illegible] vocand. [illegible] ibid.9

N[illegible] ib[illegible]

Renun[illegible] [illegible]

R[illegible] & [illegible] ad [illegible] poſitionem.

R[illegible] non [illegible]

R[illegible] importat [illegible]

[illegible] ſecunda [illegible]

R[illegible] [illegible] & [illegible] non [illegible]

gnti, & diſpoſitionis in ſequentem inducit dict. Autem. 658.6. Item dict. Quod. 773.6. Item dict. Etiam. 685.16 Item dict. Præter. 759
Repetitionem de ſui natura inducit dict. Cum.
Repetitionem aliquando importat dict. Item, quando dicitur, continuationem, quando orationi imperfectæ ponitur in nullam tamen inducit repetitionem quando ponitur in oratione perfecta, quæ non pendet à conſtructione orationis præcedentis. 751.4.5
Repetitiua de ſui natura eſt dict. Iterum quando adeſt eadem ratio, vel ſaltem veroſimilis diſpoſitionis. ibidem. 2. Et eſt repetitiua qualitatum orationis præcedentis quando præcedens oratio erat imperfecta ratione verbi, vel appoſiti, ſeu ſuppoſiti. ibidem. 3. & etiam quamuis ponatur poſt orationem perfectam ſi fuerit identitas perſonarum. ibid. 7
Repetitiua non eſt dict. Item, quando ſequentia habent ſpecialem propoſitionem. ibid. 6. Et quando ponitur inter diuerſas res. ibidem. 8. Nec eſt repetitiua qualitatum præcedentium quando non eſt perſonarum; & rerum identitas. ibid. 10
Repetitiua præcedentium qualitatum, & conditionum eſt dict. Et 685.19. niſi poneretur inter diuerſas perſonas etiam in eadem oratione. 713.3c
Repetitiua præcedentium cum ſuis qualitatibus eſt dict. Eorum, & reſtrictiua ad perſonas nominatas. 678.3
Repetitiua, & relatiua præcedentium eſt dict. Dictus. 672.1 Item dict. Suprascripti. 799.5
Repetitiua præcedentium eſt dict. Similiter. 791.2. Et dict. Autem. 658.5. Et dict. Hinc amplius. 693.2. & 653.3. Et dict. Quoties, ac numerum reſpicit. 778.2. Et dict. Donec, ac habet temporum reuolutionem. 674.8
Repetitiua eiuſdem actus pro vna vice tantùm eſt dict. Iterum. 723.1. aliquando non eſt repetitiua. ibid. 2
Repetitiua eſt dict. Ea, referens præcedentia ſequentibus. 678.1
Repetitiua certæ, & determinatæ qualitatis eſt dict. Talis. 800.8
Repreſaliarum remedium proditum eſt propter iniuſtum factum Prætoris denegantis iuſtitiam. 17.4
Repreſaliæ conceduntur ſine actione, & officio Iudicis. 18.7
Repræſentare aliquem ſi quis ſe obligaſſet toties, quoties, per binam præſentationem liberatur. 534.5
Repræſentationem importat dict. Pro. 755.6
Reprobari amplius non poteſt approbatum ſemel. 134.2
Reputatio vnius ex duobus propoſitis videtur includere approbationem alterius. 134.1
Reprobatus ſemel, & reiectus, poteſt iterum admitti. 303.8
Res non iudicatur ab eo, quod erit, ſed ab eo, quod eſt. 6.4
Res tranſit cum ſuo onere ad quemcumque vadat. 132.5 Si onus ſit reale, ſecus ſi perſonale. ibid. 6
Res tranſit cum ſuo onere etiam in ſingularem ſucceſſorem. ibid. 7
Res omnis per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur. ibid. 8
Res ſua nemini ſeruire poteſt. ibid. 10
Res inter alios acta aliis nocere non debet. ibid. 11
Res vna, & eadem non debet diuerſo Iure cenſeri. ibid. 12
Res de facili reuertitur ad ſuam primæuam naturam. 132.13
Res præſumitur eſſe illius, intra cuius fines eſt conſtituta. 14
Rei partes fauorabiliores ſunt partibus actoris. 133.15
Res præſumitur eſſe illius, cuius eſt ſigillum, quo ſignata eſt. 136.2
Res alienabilis ſemper facta perpetuò manet alienabilis. 17.1
Res denominatur a fine. 66.5
Rem aliter ſe habere quando conſtat non operatur clauſ. Ex certa ſcientia. 417.41
Rem ipſo iure fieri minimè denotat verbum Fiat. 689.4
Res iudicata pro veritate habetur. 133.1
Res iudicata facit dè albo nigrum, & de nigro album, falſumque mutat in verum; non eſſentia licet, ſed quoad effectum. ibid. 3. facit ius irretractabile inter partes. ibid. 4. inducit notorium. ibid. 5
Res iudicata requirit ſpecificam, & indiuiduam mentionem, itavt non operetur effectum clauſ. litis ſtatum, &c. quando adeſt res iudicata. 434.1
Res iudicata quando eſt deducta in controuerſiam ſufficit facere mentionem de lite per cl. Litis ſtatum, &c. ibid. 4
Rem iudicatam non poteſt impedire clauſ. Arbitrio Rotæ. 363.13
Re ad perſonam validum eſt argumentum. 341.1. item à re ad tempus. ibid. 2. item a re tertiua ad vltimatam. ibid. 4
Rebúſque aliis. Hæc clauſ. in commiſſione poſita refertur ad omnia quæ deducta ſunt. 438.1
Operatur vt poſſit deduci omne Ius, niſi quando conſtaret de aliqua reſtrictione. 489.3
Non comprehendit maiora expreſſis & grauis. ibid. 4
Nec illuſtres perſonas, & qualificatas. ibid. 5
Rebus ſic ſtantibus. Hæc clauſ. intelligitur in quacunque diſpoſitione, obligatione, & promiſſione, vel facto etiam iuramento firmatis. 488.2. Idem importat ac ſi dictum fuiſſet, dummodò res in eodem ſtatu permaneat. ibid. Non ſubſiſtit quando partes diſpoſuerunt etiam mutato rerum ſtatu, vel quando fuit cogitatum, vel potuit cogitari in futurum. ibid. 6
Reſcriptum cum clauſ. Conſtito, iuriſdictionem non tribuit niſi liquidè conſtet; excepto quando iuſtificaretur ex præſumptione Iuris. 379.7
Reſcriptum geminatum habet vim clauſ. Non obſtantibus. 70.17
Reſcripti fraudibus vt occurratur, impetrator nomina in eo expreſſa, ſpecificare debet. 455.7
Reſcriptum cum clauſ. Perinde valere, datur quando Papa facultatem à ſe conceſſam, ſed aliqua ex parte irritam valere decernit. 466.2
Reſcriptum perinde valere retrotrahitur, & efficit conceſſionem valere quæ ſubreptitia erat. ibid. 3
Reſcriptum cum clauſ. Appellatione remota, maximè in re dubia, & incerta impetrare poteſt procurator cum libera, &c. 387.5
Reſcriptum iuſtitiæ impetrare non poteſt procurator cum libera, &c. ibid. 28
Reſcripta, mandata, ſeu priuilegia Principis contra Iura non valent, abſque clauſ. Non obſtantibus priuilegiis, &c. 444.2
Reſcriptum in dubio contra Ius à Principe emanatum præſumitur ſubreptitium, & per importunitatem conceſſum. 445.3
Reſcriptum ſiue mandatum ſpeciale derogat generali. 73.7
Reſcriptum in quolibet ſemper intelligitur clauſ. Sine præiudicio Iuris alicuius. 507.4
Reſcriptum totum limitat cl. Prout de Iure, in motu proprio. 477.6
Reſcripti conditiones accipit clauſ. Sublata in eo poſita. 526.2
Reſcriptum generale non comprehendit Principem concedentem, ſeu confirmantem. 72.28
Reſcriptum conditionale non reddit cl. Si ita eſt, quando gratia eſt de præſenti. 505.2
Reſeruans ante omnia debet docere de iure ſuo. 495.5
Reſeruans dominium. Hæc clauſ. in conceſſione Principis poſita non refertur ad contenta ſine expreſſa in gratia, ſed ad extrinſecum præiudicium. 494.c
Reſeruans omne ius, &c. Hæc clauſ. relationem habet ad alia, quæ competere poſſunt. ibid. Non ampliat, ſed conſeruat. ibid. 2. Non comprehendit inſolita, & inaudita. ibid. 3
Reſeruatio cum clauſ. Saluo iure impertinentium, &c. ſi per Iudicem facta fuerit, & poſtea exceptiones veras & iuridicas eſſe apparuerit, quicquid poſtea factum fuerit pro non facto habetur. 498.3
Reſeruatio ſpecialis de certo beneficio, & pro certa perſona, non tollitur per clauſ. Etiamſi generaliter, vel ſpecialiter ſit reſeruatum, nec per clauſ. Etiamſi deuolutum, &c. 411.2.4
Reſeruationem quoad expreſſa in gratiis Principum non operatur clauſ. Saluis iuribus, &c. 498.c
Reſeruatio ſpecialis, &c. cl. Anteferri, æquiparatur. 358.3
Reſeruationes, & expectatiuæ tam generales, quàm ſpeciales tolluntur per clauſ. Anteferri. 359.8
Reſeruationis beneplaciti clauſula appoſita in contractu illum reddit conditionalem. 352.9
Reſeruationes narratæ ſtante cl. Dummodò collatio ad nos, &c. neceſſario, & concludenter ſunt iuſtificandæ. 504.4
Reſeruatio vniuerſalis dominii, & ſuperioritatis ſemper cenſetur ineſſe in quacunque conceſſione. 494.2
Reſeruationibus beneficiorum atque etiam affectionibus appoſitum decretum irritans non ſolùm inficit titulum, ſed etiam poſſeſſionem. 593.18
Reſeruatiua caſuum ſub ea poſitorum eſt dict. Saluo. 783.5
Reſeruato beneplacito. Hæc clauſ. poſita in contractu alienationis rei prohibitæ alienari, operatur quòd non incurratur pœna, nec perficiatur contractus ſine tali beneplacito. 394.1
Reſeruato iure partibus. Hæc clauſ. non diſponit, neque confert Ius aliquod, ſed ſi partes habeant ius, de quo docere tenentur, vt illud eſt præſeruatum. ibid. 4
Reſiduum verificatur in eo toto quod remanſit. 782.c
Reſiduum denotat quod nihil ampliùs debeatur. ibid. 2

Reſiduum facit quod reliquum includatur. ibid.3

Reſiduum præſupponit partem ſummæ omninò ſolui debere. ibid.4

Reſiduum arguit partis ſolutionem ad quam quis tenebatur. ibid.5

Reſidui appellatione venit totum quod ſupereſt. 295.1

Reſignans poſt reſignationem reputatur intruſus. 409.6

Reſignatarius quando fuit prouiſus in forma Dignum reſignans non cadit à iure ſuper beneficio, niſi donec litteræ Apoſtol. fuerint executæ. 424.4

Reſignatario acquiſitum dicitur ius ad rem, & non in re per gratiam in forma Dignum ante eius executionem. ibid.3

Reſignationis appellatione permutatio includitur. 296

Reſiſtentes de facto, non de iure comprehendit clauſ. Appellatione remota in contradictis, & litteris executiuis appoſita. 361.16

Reſolutionem contractus vim habet clauſ. Non aliàs, &c. & excludit purgationem moræ. 441.14

Reſpondere propriè ſignificat reſponſum interroganti præbere. 781.1. item & duo ſignificat, litigare ſcilicet & ſoluere. ibid.4

Reſponſum ſecundùm interrogationem debet intelligi, & ab ea. ibid.2

Reſponſum congruum dari non poteſt à Iureconſulto niſi factum percipiat. 60.3

Reſtitutio à Iudice prolatum in ſententia fructus quoque comprehendit. 781.1

Reſtituere importat idem quod ſoluere. ibid.2

Reſtituere includit aliquando neceſſitatem diſpoſitionis. ibid.2

Reſtituere in grauato operatur clauſ. codicillaris quòd non detrahatur Trebellianica. 371.19

Reſtituere ſi quis promittat domum cum meliorامentis, meliorامenta veniunt acceſſoriè. 667.12

Reſtitui ſi petatur liberè, dicitur intentatum petitorium. 717.18

Reſtitutionem in integrum petere non poteſt procurator cum libera, &c. 385.1

Reſtitutionis in integrum in cauſa commiſſa cum cl. Quam, & quas, procedi poteſt contra ſententias fauore tertij tanquam in prima. 480.18

Reſtitutionis in integrum in reſcripto ſemper apponitur clauſ. Prout de iure. 476.1

Reſtitutionem in integrum non tollit clauſ. Appellatione remota. 362.29

Reſtrictionem nullam recipit dict. Omnis, prolata ab homine. 735.4

Reſtrictionem non recipit dict. Cuiuſque. 665.3

Reſtrictionem patitur ſecundùm ſubiectam materiam dict. Quoquo modo. 77.18

Reſtrictionem vt non poſſit importare diſpoſitio, eam amplias dict. Etiam. 684.12. & an & quando reſtrictionem importet dict. Etiam, oſtenditur. ibid.13

Reſtrictionem aliquam non patitur dict. Omninò, importátque præciſam exequutionem. 734.13

Reſtrictio cenſetur facta quoad alios per dict. Prædicti. 750.6

Reſtrictiua eſt dict. Vt infrà 817.1. & dict. Dictus aliquando. 672.8. & dict. Eo caſu. 679.2

Reſtrictiua & declaratiua eſt dict. Ita tamen, ſecundùm ſubiectam materiam. 713.2. Eſt etiam reſtrictiua, & annullatiua actus, cui apponitur. ibid.3

Reſtrictiua eſt dict. Et ſic, ac explicat verba antecedentia generaliora, eáque reſtringit. 685.4

Reſtrictiuam naturam habet dict. Quis, per quam præcedentia reſtringuntur ad caſum relatum quando ſine copula eſt adiecta. 771.1

Reſtrictiua, & limitatiua diſpoſitionis ad caſum expreſſum eſt clauſ. Tunc & eo caſu. 536.2

Reſtrictiua reſpectu præcedentium eſt dict. vt præmittitur. 817.3

Reſtrictiua diſpoſitionis ad limites præcedentis diſpoſitionis eſt dict. Vt ſuprà. ibid.4

Reſtrictiua eſt dict. Tunc, & reſtringit diſpoſitionem ad tempus & caſum expreſſum, & prohibet extenſionem ad alium caſum omiſſum. 804.7

Reſtrictiua eſt dict. Ad hoc, & modum reſpicit. 645.1

Reſtrictiua eſt dict. Eorum, ſecundum præcedentia, & non habet tractum ad futurum. 679.5

Reſtrictiua ex ſ[illegible] natura, & declaratiua eſt dict. Scilicet, & ideò importat alterum de duobus, prout magis veriſimile fuerit. 783.1

Reſtrictiua diſpoſitionis ad ca[illegible]um [illegible]rius eſt dict. Supradicta. 799.2

Reſtrictiua eſt [illegible] Ea ſecundum diſpoſita [illegible] præcedentibus ad quæ fit relatio 678.2

Reſtrictiuæ naturam habet dict. Id eſt. 695.1

Reſtrictiuè ſtat dictio Suus, & ſignificat quandam immediatam. 799.4

Reſtrictiuè, & limitatiuè ſtat dict. Prout. 759.2

Retractus, ſeu congrui ius non poteſt intentare procurator cum libera, &c. 388.52

Retrò. Hæc dictio importat tria tempora, præſens, præteritum, & futurum, prout dict. Olim Quondam, Iam, & Dudum. 782

Retroductiua ad diem datæ in præiudicium iuris alteri quæſiti medio tempore non eſt clauſ. Ex nunc prout ex tunc. 420.1

Reuertatur. Hoc verbum nunquid importet canonem latæ ſententiæ, & ſit ipſo iure, & conſequenter an ſit directum, an verò obliquum, remiſſiuè. 781.1

Reus, poteſt vti exceptionibus contrariis temporibus ſucceſſiuis. 143.7

Reus etiamſi nihil probauerit, actore non probante abſoluendus eſt. 9.4

Reus etiam homo nequam accuſatore non probante abſoluitur. 6.4

Reo fauendum eſt potiùs quàm actori in ambiguis. 8

Rei officium eſt ſe defendere. ibid.5

Rigorem verborum Pacto Breui temperat aliquatenus clauſ. Arbitrio Rotæ. 303.18

Riuus, ſeu canale, vel aquæductus venit fundo vendito. 232.4

Robur quoad ſolemnitatem ſicut & quoad validitatem dat cl. Ex certa ſcientia. 415.13

Rogo. Hoc verbum a ſummo Pont. prolatum habet vim præcepti. 1.8

Romana Eccleſia nunquam venit appellatione Eccleſiarum, niſi de ea expreſſa facta ſit mentio. 192.8

Rubrica allegari non poteſt ad deciſionem cauſarum niſi orationem perfectam contineat. 342.3

Rubricæ generalitas eſt reſtringenda a congeſtis in nigro ſi ſequeretur abſurdum, & iniquitas. ibid.4

Rubrica quando eſt per ſe clara, & ex omni parte perfecta, nec indiget aliqua ſuppletione, tunc a rubrica optimum eſt & validum argumentum. ibid.1, 2

Rurſus. Hæc dictio importat idem quod Iterum, Denuò, & aliquando accipitur pro Poſtea, vel Quaſi, nonnunquam pro E contra. 782.1.2. Secundùm legis diſpoſitionem accipitur pro Toties quoties, attentata verò diſpoſitione hominis intelligitur pro ſecunda vice, & ſic duabus vicibus eſt contenta. ibid.3

S

SAcchtarum venit appellatione fructuum. 229.8

Sæpe. Hæc dictio verificatur ad minimum in duobus Sæpius, quando duabus vicibus contenta, regulariter tres requirit actus; Sæpiſſimè requirit ſaltem numerum trium actuum, quandoque ſignificat numerum infinitum. 786.1, & ſeqq.

Salina, & ſalinarum redditus veniunt appellatione Regalium. 291.1

Saltem Hæc dictio eſt ſubſidiaria, & diminutiua. 782. Non excludit numerum maiorem quam fuerit expreſſum ſi adiciatur diſpoſitioni numerali. ibid.2. Includit alia ſubiecta quam expreſſum ſit, dummodò ſint proportionabilia. ibid.3. Excluſiua non eſt de ſui natura ibid.4. Implicatiua, non autem limitatiua eſt. ib.5. Alternatiua ordinis, & non electionis eſt. ibid.6

Salua veritate. Hæc clauſula importat quòd præcedentia modificentur ad veritatem prout eſt veritas. 499.4

Salua gradus prærogatiua Hæc clauſula operatur vt nepos excludatur a patruo inter plures ad inuicem inſtitutos, & vocatos. 493.2. Operatur etiam ne filius patrem repræſentet, vel in eius locum ſuccedat. ibid.4. In teſtamento appoſita intelligitur de eadem linea, ac ſtirpe, & inter deſcendentes ab ea, non autem de alia. ib. [illegible] operatur quòd non omnes vocati collectiuè admittantur, ſed proximiores in gradu. ib.6. Referri debet ad eos vocatos quibus proxime reperitur appoſita. [illegible].7

Saluo. Hæc dictio modificat, & reſtringit ſuperiora omnia, & per illam ſupradicta limitatur. 783.1. Extinguit rationem præcedentium, & in negotiationem reſ[illegible], ſi non inueniat quid modificet. ibid.2. Modificat non ſolum præcedentia, ſed etiam ſequentia. ibid.3. Denotat exceptionem a regula præcedenti. ibid.4. Eſt reſeruatiua caſuum [illegible] ea poſitorum. ibid.5

Saluo, &c. Hæc clauſula eſt modifi[illegible]ua, & reſtrictiua, & nihil tribuit, ſed ſolùm præſeruat [illegible] præſeruatiua iur[illegible] non autem conditionalis. 4[illegible].4

Ius quod quis habet remanet illæſum non vero [illegible] exſtat. [illegible]5

Modificatiua

Modificatiua & reſtrictiua contractus eſt, in tantum vt non cenſeatur aliter contractum. ibid.6. Tuetur agnatorum iura. ibid.7. Subintelligitur in inueſtituris etiamſi non exprimatur. ibid. 8. Non intelligitur reſpectu ſuperiùs conceſſorum. ibid.9. Operatur vt tueatur dominus de euictione. ibid.10. Facit continuari idem iudicium. ibid.11. Per hanc clauſ. non excluditur præiudicatum illis, quibus fuit reſeruatum. ibid.13

Saluo iure agnatorum. Hæc clauſ. eſt ſalutaris in legitimationibus. ibid.9

Saluo iure domini. Hæc clauſ. in alienationibus feudi idem operatur quod clauſ. Non aliàs aliter, nec alio modo ibid.18

Saluo iure meo. Hæc clauſ. ius non reſeruat domino directo proteſtanti, & penſionem cum reſeruatione recipienti. ibid.15

Saluo, & reſeruato, &c. Hæc cl. inducit exceptionem eorum, quæ ſunt conceſſa. ibid.17

Saluo conſenſu domini. Hæc clauſ. reddit actum conditionalem. 397.1 ſed conſenſum inter contrahentes perfectum facit. ibid.2. Operatur vt præcedens diſpoſitio reſtringatur ad eum ſolum caſum, de quo actum eſt. ibid.3. Non excuſat emphyteutam alienantem à caducitate. ibid.4

Saluo iure addendi. Hæc clauſ. nihil operatur, & ideò inſerta in libello videtur ſuperflua. ibid.1. Operatur tamen quòd libellans non ſe adſtringit ad ſuperflua probanda. ibid.3

Saluo iure impertinentium. Hæc cl. operatur vt articuli impertinentes non cenſeantur admiſſi. 498.1. Si per Iudicem facta fuerit reſeruatio cum hac cl. & poſtea exceptiones veras iuridicas eſſe apparuerit, quicquid poſtea factum fuit pro non facto habetur. ibid.2. Admiſſus ſi fuit articulus, qui non debebat admitti ſtante hac clauſ. fit omninò impertinens. ibid.4

Saluo iure ſuperflui. Hæc cl. addita libello excuſat petentem plus debito a pœnis, & expenſis. ibid.6

Saluo quod, &c. Hæc clauſ. denotat, & importat limitationem, & exceptionem, ac aduerſatiuam. 497.1

Saluo iure quarumcunque perſonarum, &c. Hæc clauſ ſubintelligitur licèt inueſtitura alicuius fundi emphyteutici non ſit expreſſa. ibid.3

Saluis iuribus. Hæc clauſ. non operatur reſeruationem quoad expreſſa in gratiis Principum, ſed tantùm quoad omiſſa. 498.5

Saluis reſeruationibus Apoſt. Hæc clauſ. quando appoſita fuit in confirmatione concordiæ, tunc in nullo caſu intrabit alternatiua, cùm conſtet de voluntate Papæ nolentis includi. ibid.

Saluis capitulis, & diſpoſitionibus. Hæc clauſ. in Signatura vel gratia Papæ, aut confirmatione importat quod talia expreſſa ſub ea ſint ſalua, & illis nullo modo ſit derogatum, ſed immo indurata confirmatio. ibid.3

Saluis legatis, & conditionibus infra dicendis. Hæc cl. poſita in teſtamento, in quo inducitur fideicommiſſum vniuerſale, importat limitationem, & exceptionem vt legata, & infrà dicenda, quæ ſunt ſalua, non veniant in fideicommiſſo. ibid.4

Saluis tamen confinibus ſpecificatis. Hæc clauſ. modificat præcedentia ad confines ſpecificatos. ibid.5

Saluum conductum non licet inferiori concedere damnato per ſuperiorem. 83.3

Sanguinis appellatione, vbi vocati ſunt illi de ſanguine, veniunt deſcendentes 296.1

De ſanguine dicuntur eſſe agnati, non autem cognati, ſecundùm communem vſum loquendi. ibid.

Sanguinis appellatione veniunt fœminæ. ibid.4

Satisfactio quælibet data creditori venit appellatione pecuniæ. 276.3

Satisfactionem integram requirit cl. Refectis expenſis. 491.1

Satisfactionis appellatione venit ſolutio. 297.1

Satisfactio habet vim ſolutionis. ibid.2

Satisfactionis verbum ſignificat aliquando ſatisfactionem in pecunia ratione admiſſi. ibid.4

Satisfactionis appellatione venit etiam cautio idonea de ſoluendo. ibid.5

Satisfactum creditori dicitur quomodocunque debitum exigatur. ibid.3

Scalæ, quæ ſunt extra domum, non veniunt appellatione domus. 190.11

Scholaris non venit appellatione habitatorum. 135.6

Scienti & volenti non fit iniuria. 84.1

Scientia quòd aliquis ſit Canonicus præſumitur ex pluribus actibus factis in Capitulo & extra tanquam talis. 501.16

Scientia præſumpta non ſolùm non ſufficit, verùm etiam nec probabilis, ac iuſta ignorantia excuſat, quia decretum irritans ligat ignorantes. 392.8

Scilicet. Hæc dictio de ſui natura eſt reſtrictiua, vel declaratiua. & ideò importat alterum de duobus, prout magis veriſimile fuerit, vel ſecundùm benigniorem interpretationem. 783.1

Scriptura quando leuari intenditur in autenticam formam, ſi in ea legatur clauſ. Actum &c. debet Iudex mandare vt in authenticam formam redigatur etiamſi ſubſcriptio, & ſignum deficiant. 351.4

Scriptura ſi amittatur, poteſt per teſtes probari in ea fuiſſe clauſulam motus proprij. 436.11

Scripturæ factæ de commiſſione Iudicis per notarium veniunt appellatione actorum. 354.2

Scriptura priuata continetur appellatione inſtrumenti ſecundùm propriam ſignificationem, quæ ſumitur ex alluſione vocabuli, non ſic communi vſu loquendi reſpectu. 241.1

Scriptura priuata recognita comprehenditur appellatione inſtrumenti. 242.3

Scriptos ita talitér quòd legi poſſint, non per ſubauditum ſermonem, importat dict. intrà ſcripti, ſecùs ſi aliter non poſſit habere effectum diſpoſitio. 703.4

Secundum. Hæc dictio eſt limitatiua, & reſtrictiua præcedentium. 783.1, limitat promiſſionem, ſeu diſpoſitionem. ibid.2. Stat cauſatiuè pro Quia, & interpretatiuè. ibid.3. Denotat modum, qui præſupponit eſſentiam. ibid.4. Ponitur aſſertiuè, & demonſtratiuè. ibid.5. Eſt relatiua, & facit relationem eorum, quæ ſuprà dicta ſunt. 784.6. Importat quòd tota diſpoſitio, ad quam ſit relatio, expreſſa videatur. ibid.7. Verum autem intelligatur cauſaliter, non verò conditionaliter, oſtenditur. ibid.8, 9

Secundùm quòd. Hæc verba inducunt repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & diſpoſitionis in ſequentem. ibid.10

Securitas pleniſſima data dicitur, cui nulla obſtat exceptio, & contra quam nulla datur reſtitutio. 744.9

Securitatis appellatione quæ veniant remiſſiuè. 266.5

Secus. Hæc dictio ponitur aduerſatiuè, & importat conditionem contrariam præcedenti diſpoſitioni. 784.5

Sed. Hæc dictio eſt aduerſatiua, quæ ſi ponitur ſimpliciter ſine copula Et, aduerſatur præcedentibus in iure, & in facto; ſi verò cum copula Et, bene denotat diuerſitatem facto, & identitatem Iuris. 785. 1. Interdum non aduerſatur. ibidem, 2. quandoque aduerſatur proximè ſuperioribus, nonnunquam iis, quæ ſunt eiuſdem qualitatis. ibid.3. Poſita in materia prohibitiua poſt orationem negatiuam ſtat incluſiuè. ibid.4

Sed & cùm, dict. importat diuerſitatem in facto, & identitatem in iure. ibid.5

Sellam tradere non tenetur venditor emptori quando oſtendit equum ſine illa. 196.4

Semenis appellatione veniunt deſcendentes in infinitum. 296.1

Seminis appellatione veniunt naturales, quando diſpoſitio in legitimis & naturalibus non poteſt verificari. ibid.2

Seminis appellatione tranſuerſales veniunt quando diſpoſitio non poterat verificari in deſcendentibus. ibid.3

Semper. Hæc dictio eſt vniuerſalis affirmatiua, & denotat regulam, ac idem importat quod Plerumque. 785.1. Includit tempus omne, & exponitur pro Omni tempore, & omni caſu. ibid.2. denotat generalitatem quoad tempus, non quoad caſus. ibid.3. eſt nota perpetuitatis, & tunc pro Perpetuò ſolet exponi. ibid.4. Habet tractum in futurum, & notat tempus in ſæcula ſæculorum, & ſine præfinitione. 786.5. Denotat temporis continuationem, & exponitur pro Quotidie, vel Aſſiduè. ibidem, 6. In fideicommiſſis operatur vt reſultet fideicommiſſum abſolutum. ibid.7. Accipitur aliquando pro Multoties, frequenter, plerumque. ibid.8. Interdum differt a dict. Quandocunque. ibidem, 9. Quandoque vſurpatur hoc eſt, In omni contractu. ibid.10. Reſtringitur ſecundùm naturam actus, cui adijcitur. ibid.11. & quandoque ad ſpatium triginta annorum, maximè in materia præſcriptionis. ibid.13, 14. Si iungatur actui, qui continuè fieri ſolet, denotat idem quod Continuè. ibid.12

Sententia præſumitur ritè, & relatè lata. 133.2

Sententia nulla non eſt ſententia, ac proinde non tranſit in rem iudicatam. ibid.6

Sententia notoriè iniuſta non tranſit in rem iudicatam. ibid.7

Sententia lata, & omnia geſta non prius ſoluta penſione, ſtante clauſ. Sine retardatione, &c. ſunt nulla. 515.17

Sententiæ vires tollit, eiúſque executionem impedit decretum irritans. 354.37

Sententiæ non obſtat clauſul. Sublata, quæ de illa mentionem non faciat. 529.46

Sententiam nullam reddit clauſ. Dummodò cauſa non ſit inſtructa, ſi feratur vigore commiſſionis habentis dictam cl. poſtquam cauſa fuit inſtructa. 405.3

Sententiæ latæ eſt dict. Omnino, & importat idem ac ipſo iure, vbi adiicitur verbis futuri temporis. 73.15

Sententiam latam important, ac denotant ipſo iure dict. & ipſo. 679.2. & dict. Nullatenus. 729.6. & dict. Nullo modo. ibid. 5. & aliquando dict. Omnimodò. 733. 10. & dict. Ea tuoc. 688. 3. & dict. Statim. 765.6. Et verbum Cadat. 659.4

Sententia vbi ita dictum fuerit, Abſoluimus Titium, imò condemnamus, ille cenſeretur condemnatus, & non abſolutus. 697.3

Sententia non vitiatur ſi cauſæ verè adiiciatur cauſa falſa abundans. 3.6

Sententia in qua Iudex plures cauſas expreſſit, ſuſtinetur, licèt expreſſa per dict. Præſertim, falſa reperta ſit. 751.2

Sententiæ à nullitate ſaluat clauſ. Quòd ſi non omnes, &c. quando ea pluribus Iudicibus datis cum illa clauſula, quorum aliqui erant excommunicati, ſolummodò iudicant non excommunicati. 483.5

Sententia lata in gradu appellationis quòd ſuſtineatur tãquam in prima, operatur clauſ. Quam & quas, &c. 408.14

Sententiam diffinitiuam, non autem interlocutoriam, quando ſimpliciter profertur, comprehendit clauſ. Appellatione remota. 361.19

Sententia niſi iuſtificetur ex eiſdem actis non habet locum clauſ. Si quid exequendum. 520.8

Sententia debet iuſtificari ex actis prioris inſtantiæ, non autem ex nouiter deductis, vt locus ſit clauſ. Si quid exequendum. ibid. 10

Sententia venit appellatione actorum, vel proceſſus. 154.3

Sententia ſi lata ſit quòd Titio decedente ſine filiis ſuccedat Caius, tunc Caius ſubſtitutus admitteretur, licèt Titius ſit monaſterium ingreſſus. 126.74

Sententia, data paritate probationum, potiùs ferenda eſt pro reo. 135.3

Sententiam vt Iudex ſedendo proferat non eſt neceſſe ſtante clauſ. Summariè, &c. 531.14

Sententiis tribus latis per contradictas non datur clauſ. Parito iudicato. 462.3

Sententia valet ſi Iudex dicat. Condemno Titium in decem Sempronio, quia fortè ei debitor eſt. 691.8

Sententiæ effectum ſuſpenſiuum pro interim impedit clauſul. Si quid exequendum, ſi de Iure erat locus executioni. 520.3

Sententia Auditoris Cameræ ſuper executione Breuis lata ſine iuſtificatione eſt nulla. 368.4

Sententia vna lata, quæ in iudicatum legitimè tranſiuerit, non datur clauſ. Parito iudicato. 462.2

Sententiæ appellatione in dubio venit diffinitiua. 297.1

Sententiæ appellatione an & quando contineatur interlocutoria, oſtenditur. ibid. 2, & ſeqq.

Sententiæ appellatione an veniat laudum arbitri. ibid. 8, & ſeqq.

Sententia ad ſtatutum valet argumentum. 342.1. item à ſententia ad teſtamentum. ibid. 2. item a ſententia ad confeſſionem. ibid. 3. item a ſententia ad probationem. ibid. 4

Sententia ad renunciationem non valet argumentum. ibid. 5

Item à ſententia Iuris ad ſententiam hominis. ibid. 6

à Sententia ad proceſſum valet argumentum. 342.7

Separationem importat dict. Ea. 686.7

Separatiua dictiones ſunt poſt & Poſtea. 747.3

Et ſeparatiuè nonnunquam ſtant dict. Tam & quam. 800.4

Separatorum natura eſt diuerſitatem inducere. 135.1

Separatorum ſeparata debet eſſe ratio. ibid. 2

Sepultura, conceſſa, cenſetur conceſſa delatio mortui proceſſionaliter, & celebratio pro defunctis. 4.5

Sequens clauſula refertur, & trahitur ad omnia præcedentia, quando non eſt diuerſa ratio. 499.1

Sequens clauſula declarat mentem teſtatoris, & regulat præcedentem diſpoſitionem, non refertur tamen ad iam ſpecificata. ibid. 2, 3

Sequentia eiuſdem conditionis, quibus erant incluſa præcedentia, includit dict. Hoc amplius. 693.1

Sequentia non reſpicit dict. Prædicti, quamuis ſit relatiua præcedentium. 750.9

Sequeſtratio, ſeu recommendatio carcerati facta de facto ſine Iudice nihil releuat, & de facto reuocanda eſt. 63.37

Sermo ſimpliciter prolatus intelligitur de prima vice. 135.1

Sermo generalis non comprehendit perſonam loquentis. ibid. 2

Sermo generalis non comprehendit prohibita, & quæ de Iure fieri non poſſunt. ibid. 7

Sermo generalis & indefinitus in odioſis verificatur in duobus. 135.5

Seruitia inter Mendicantes numerantur. 5.4

Seruientium appellatione veniunt veri, & actuales ſeruientes continuò, non ex arbitrio. ibid.

Seruitorum appellatione veniunt etiam ij, qui præſtant ſeruitia datus, & ea colunt. ibid.

Seruitorum appellatione veniunt etiam ſeruitores nobiles ex generali conſuetudine magnatum, qui tales ſolent penes ſe habere. 1.1.6

Seruitutes competentes venditori tempore venditionis veniunt clauſ. Cum introitus, & perexitus. 184.3

Seruitutis conſtitutio venit appellatione alienationis. 158.10

Seruus appellatione... continetur. 291.5

Seruo æquiparatur monachus, vnde a ſeruo ad monachum probabile, frequens, & validum argumentum. 342

Seruorum appellatione continentur ... ſeu & quos bona fide poſſidemus, & etiam communes. 299.1

Seruorum ... appellatione legati continentur tantùm, qui fuerunt tempore teſtamenti, niſi aliud comprehenſum. ibid. 2

Seruorum ſuorum appellatione in legatis teſtatoris non continentur, quos pignori acceperat, id eſt in creditu habebat teſtator. ibid. 3

Seu. Hæc dictio propriè disiunctiua, ſeu alternatiuè accipitur. 787.1. & eſt significatiua ordinis, atque alternatiua, & natura ſua cadit inter diuerſa. ibid. 2. Arguit ſimilitudinem, & conformitatem, licet ponatur inter diuerſa. ibid. 3. Dicitur alternatiua. ibid. 4. Disiungit verba inter quæ ponitur, diſpoſitio vero de vno disiunctorum ampliatur ad aliud. ibid. 5 Aliquando eſt copulatiua, & augmentatiua, non verò disiunctiua, ſeu alternatiua. ibid. 6. Declaratiuè & expoſitiuè interdum ponitur, præcipuè quando ſtat inter duas dictiones idem ſignificans. ibid. 7. In legatis, & vltimis voluntatibus, ac in diſpoſitione fauorabili ponitur ampliatiuè, & augmentatiuè. 788. 8, 9. Ampliat modò ita, ibid. 10. Copulatiuæ vim habet quando ponitur inter duo quorum vnum ſub altero continetur. ibid. 12. & quando ponitur inter genus, & ſpeciem, inter totum & partes ibid. 13. Correctiuè nonnunquam ſtat. ibid. 14. Conditionem quandoque facit. ibid. 15. Et eandem vim habet quam dict. Iue. ibid. 16

Seu differt a dict. Vel, quia hæc disiungit verba & mentem, ſeu verbo disiungit verba, ſed non mentem ibid. 17

Si. Hæc dictio regulariter denotat conditionem quæ inducit formam. ibid. 1. 4. niſi repugnaret conditio facto diſponentis. 789.2. Quando apponitur hæc dictio ... de præterito exponitur pro Quamuis, ad deducendam ... in depoſitione teſtium. ibid. ... Importat monitionem potius quam conditione. ibid. 6. Prolata à lege deſignat nonnunquam cauſam finalem. ibid. 7. Interdum facit dubiam rem. ib. 8. Quandoque accipitur pro Quia, præcipuè quando ponitur ſuper re certa. ibid. 9

Si autem. Hæc dictio eſt aduerſatiua, quæ continet repetitionem præcedentium, niſi coniectura ſit quòd repetitio non fiat de omnibus, ſed de aliquibus. ibid. 13

Si aſſenſus, quorum intereſt acceſſerit. Hæc clauſ. non requirit conſenſum in ipſo actu, ſed ſufficit illum ſuperuenire ex interuallo. 499.

Si conſtiterit. Hæc clauſ. facit conditionalem commiſſionem, & importat neceſſario cauſæ cognitionem. ibid. 1

Importat tempus futurum, præteritum, & præſens. ibid. 2

Si & in quantum. &c. Hæc clauſ. in admiſſione iuris ... proteſtationis, ſeu appellationis, operatur vt admiſſa cum illa, reiecta cenſeantur, ſi de iure non erant admittenda. 520.2 Importat admiſſionem quatenus de Iure ſit locus admiſſionis, & ... quatenus de Iure non ſit admittenda. ibid. 3. Nihil ponit in eſſe ſed pendet a futuro euentu. ibid. 6. Reddit conditionalem diſpoſitionem. ... Operatur in cauſa appellationis quod ſi illa eſt ... cenſetur admiſſa, ſecus ... irrationabi... ſentatio admiſſa cum hac clauſula cenſetur ... ſi de Iure admitti debuit, & conſtituit in ... ceſſione præſentandi. ibid. 5. Appellatio quando interponitur à ſententia diffinitiua Iudex admittendo ... hac clauſ. dicitur eſ detuliſſe & admiſiſſe, non tamen ... de Apoſtolis reſpondere. ibid. 9, 10

Si idoneus repertus. Hæc clau. modum potiùs quam conditionem imponit. 503.1

Et vbi ad ordinarium eſt directa, non eſt neceſſaria eius ratio alicuius in examine faciendo. ibid. 3

Si in euidentem, &c. Hæc clauſ. nihil aliud ... niſi quatenus ... Eccleſiæ vtilitatem geſta tendant ... te Apoſt. Iudices ... litteras Apoſt. diliguntur ... niſi ſit ſecùs inſtrumenta. ... a

Reſtringit totam gratiam & mo... teſ... ibid. 3

Subreptio in gratia. Si in euidentem, quando ... ceditur

Si inueneris præmiſſa, &c. Hæc clauſula requirit citationem par... niſi addantur verba illa, per ſummariam informationem 505. 1. 2. Commiſſarius autem vigore huius clauſ. non tenetur partes citare in re modica, ſecus in re graui. ibid.3

Si ita eſt. Hæc cl. de iure tacitè intelligitur in quocunque reſcripto. ibid. 2. tribuit iuriſdictionem, vel executionem conditionalem. ibid. 3. Non procedit in iis, quæ præſumuntur à iure. ibid. 5. Facit gratiam conditionalem, & oſtendit Papam de narratis notitiam habuiſſe. ibid. 6. Non reddit reſcriptum conditionale quando gratia eſt de præſenti. 506. 7. Cauſæ cognitionem & partis citationem importat. ibid. 8. In reſcriptis poſita non ita facit conditionem vt ſuſpendat iuriſdictionem Commiſſarij vſque ad eius verificationem, ſed ſolum ipſum Commiſſarium ſeu exequutorem oneratam red... ibid. 9 Poſita in diſpenſatione requirit iuſtificationem contentorum. ibid. 10

Si ita eſſe compereris, &c. clauſ. dicitur conditionalis, & appoſita in gratia debet imprimis iuſtificari. ibid. 11

Si præmiſſa repereris eſſe vera, &c. Hæc clauſ. facit gratiam conditionalem. 5 . 5. 4. Et Commiſſarius in vim huius clauſ. Si non conſtito ſibi citatis partibus de veritate diſpenſet, aut exequatur, talis diſpenſatio, ſeu exequutio eſt nulla. ibid. 5

Si neutri. Comperit hæc gratia quando neuter litigantium ſuper beneficium ius habet. 516. 2. Et vt ſuffragetur debet verificari duplex conditio vltra litem, videlicet quod beneficium vacet, & quòd neutri ius competat. ibid. 4. Pendet à futuro litis euentus, & antequam operetur effectum ſuum, debet expectari di... us euentus. ibid. 5. Non habet locum niſi quando beneficium eſt litigioſum lite non ſum extincta. 51 . 6. Requirit litem de tempore datæ gratiæ. ibid. 7. Non conceditur pro lite mouenda. ibid. 8. Non tamen requirit litem veram, ſed ſufficit lis de facto. ibid. 10 quæ ad hunc effectum talis dici non poteſt, ſi adeſſet iuriſdictionis defectus in Iudice. ibid. 11. Vt ſit valida huiuſmodi gratia debet fieri mentio prouiſionis aduerſarij, & exprimendus eſt neoſis, & præſupponenda vacatio beneficij. ibid. 12. 13. 14. Conditionalis eſt. ibid. 15. Subreptitia non eſt ex eo quòd non ſit facta mentio quod collitigans ſit prouiſus Apoſt. ibid. 16. Conceditur prouiſo Apoſt. etiam contra alium prouiſum Apoſt. ibid. 17. Satis iuſtificatur quoad non ius alterius partis ex reuolutione, & inſpectione actorum. ibid. 18

Si paternæ incontinentiæ non ſit imitator, clauſ. potius ſonat in modum inſtructionum conſeſſarij, quàm quod inducat poſſeſſionem. 515. 27

Si per diligentem informationem, &c. Hæc clauſ. appo... ſolita in prouiſionibus Parochialium, operatur vt requiratur pro forma examen cum ſynodalibus examinatoribus. 51 . 1. Examinatus tamen coram Ordinario, Synodalibus examinatoribus adhibitis & idoneus repertus ad certam ...ialem, ad eandem examinari non debet, etiam ſtante hac cl. ibid. 3

Si preces veritate nitantur. Hæc clauſ. in qualibet gratia ex tacita conditione ineſt, & intelligitur in vnoquoque reſcripto etiam Regis, ſeu mandato 518. 1. 3. 4. Subintelligitur in obligat. dne Camerali adiecta litteris reſeruationis penſionis. 519. 1. Appoſita ſemper cenſetur licèt omiſſa fuerit ex conſuetudine. ibid. 6. Conditionem non facit, nec iuriſdictionem fundat, ſeu inchoat, ſed tribuit inſtructionem ad procedendum. ibid. 8. Non impedit iuriſdictionem licèt impediat eius exercitium. ibid. 9. Vitiatur per ſubreptionem quantumcunque modicam. ibid. 10

Si pro aliis non ſcripſerimus. Hæc clauſ. licèt loquatur in numero plurali, reſoluitur tamen in ſingularitates, & ſic gratia poſterior cum iſta clauſ. erit nulla, licet tantum pro vno ſuerit ſcriptum. 519. 1. Intelligitur de eodem Papa, non verò ſi prædeceſſor ſcripſiſſet. ibid. 2

Si quid exequendum, exequatur, &c. Hæc clauſula operatur vt ſuſpendatur executio donec de Iuſtitia ſententiæ exequendæ cognoſcatur. 52 . 2. Impedit pro interim effectum ſuſpenſiuum ſententiæ, ſi de iure locus erat executioni. ibid. 3 Intelligitur in commiſſione appellationis de & circa cauſam ſuper qua fuit pronunciatum. ibid. 4. Habet implicitam clauſ. Quatenus de iure aliquid veniret exequendum. ibid. 5 Dat cognitionem cauſæ vt priùs cognoſcatur ſuper exceptionibus appoſitis antequam exequatur ibid. . Intelligitur prout de iure. ibid. 7. Non habet locum niſi ſententia iuſtificetur ex iiſdem actis. ibid. 8. Prioris ſcilicet inſtantiæ, non autem ex nouiter deductis. ibid. 10. In initio cauſæ data cenſetur repetita in omnibus aliis commiſſionibus. ibid. 12

Si quid exequendum ... in primis, & ante omnia exequatur, & attentata reuocet. Hæc clauſ. ſtante ante omnia ſuper executione pronunciandum eſt. ibid. 13

Si ſenſerit ſe grauatum. Hæc clauſula impoſita ab homine vel intellecta à iure facit vt quis non dicatur grauatus. 511. 2. In nunciatione noui operis reſoluitur in alternatiuam, vel quòd inhibitus reſiliat, vel quod veniat reſponſurus. ibid. 3. Præceptum Iudicis cum hac clauſ. Iuſtificatiua reſoluitur in vim ſimplicis citationis. ibid. 4

Si ſine liberis deceſſerit. Hæc clauſ. intelligitur de filiis ex ſuo corpore natis licèt non exprimatur. ibid. 1. Conditio contenta ſub clauſ. verificatur ſi filij non naſcantur ... præmortuum, itavt tempore purificatæ conditionis non exiſtant. ibid. 2. Deficit tamen tam per ſuperuenientiam filiorum maſculorum, quàm fœminarum. ibid. 3. Eſt apta hæc clauſ. inducere compendioſam ſubſtitutionem, veluti ſi dictum fuerit. Si ſine filiis deceſſerit filius meus ſuccedat Sempronius, etiamſi non ſit adiecta dict. Quandocunque. ibid. 4

Si tibi videbitur. Hæc clauſula importat arbitrium boni viri. 506

Sic. Hæc dictio eſt continuatiua, & repetitiua formæ, ac qualitatis præcedentis vacationis. 789. 1. Eſt limitatiua habens relationem ad præcedentia, & ad conceſſionem reſtringens. 79 . 2. Stat illatiuè, ſeu expoſitiuè iuncta cum copula præcedenti. ibid. 3. Eſt declaratiua modorum expreſſorum. ibid. 4. Et demonſtratiua actorum quoad formam, & modum faciendum. ibid. 5

Sicut. Hæc dictio importat omnimodam ſimilitudinem & identitatem. ibid. . Idem importat ac ſi diceretur. Eodem modo ibid. 2. Relationem aliquando importat & limitat etiam diſpoſitionem ſecundum relatum. ib. 4. Deſignat cauſam quando apponitur in diſpoſitione de ſui natura non nata ad aliquid concedendum, & ponitur pro Quia, ſi diſpoſitio eſt certa. ibid. 4. In confirmatione facta in forma communi importat conditionem, ſecus ſi confirmatio eſt ex certa ſcientia, quia tunc importat cauſam. ibid. 5. Cauſatiuè ſtat in priuilegiis. ibid. 6

Sicut accepimus. Hæc clauſ. poſita in gratia motus proprij non eget iuſtificatione, ſecus verò in gratia ad partis inſtantiam. 500. 1

Sicut diximus, dict. eſt repetitiua præcedentium, cum omnibus conditionibus, & qualitatibus ſuis. 790. 8

Signaturam cognoſcitur ex ſignis. 136. 1

Signatura Iuſtitiæ ſemper ſcribitur cum clauſ. Prout de iure. 471. 3

Signatura Iuſtitiæ non poteſt aperire os ad impugnandam conceſſionem ... eſt ... lata, &c. 527. 18

Signatura in ali... caſibus con... ſeu abſque cl. Sine retardatione ... itionis penſionis. 515. 8

Signatora quando vtatur claus. Conſtito de paupertate, oſtenditur. 378. 1

Signum certum duplicem, vnam acquiſitiuam, alteram priuatiuam habet d... Cadat. 6 9. 2

Significationes plures habet dic... Iuxta, ſecundùm ſubiectam materiam. 15. 1

Signum vniuerſale eſt dict. Omnis, quod prædicatur de pluribus differentibus numero, non autem de differentibus ſpecie. 735. 10

Signum particulare vnum, an verò diſtributiuum ſit dict. Si quis ſub conditione pro ... 792. 6

Siluestrini participant de priuilegiis Mendicantium. 255. 791. 4

Simile dicitur quod in aliquo habet differentiam ſed in pluribus tenet conuenientiam. ibid.

Simile non eſt idem. 136. 1

Similia denotat dict. Alter. 751. 4

Similia etiam in quantitate deſignat dict. Alius. 650. 2

Similia non excluduntur per dict. Nullus. 71 . 7

Similibus idem eſt iudicium, quando in vtroque ſimili adeſt eadem ratio, & quando æqualis iuris diſpoſitio eſt in vtroque ſimili. 343. 2, & ſeqq.

Similiter. Hæc dictio oſtendit ſimilitudinem facti, & modi. 790. 1. Et eſt repetitiua. 791. 2

Similitudo eſt rerum ſingularium, vel differentium comparatio. ib...

Similitudinem reſpectu facti, modi. & qualitatum abſque vlla diſſormitate denotat di... Similiter. ibid. 5

Similitudinem importat d... Huiuſmodi 93. 4

Similitudo quando non probatur in eo, de quo agitur, non valet argumentum à ſimili, quia etiam parua diſſimilitudo deſtruit. 343. 5

Similitudinem denotat, atque declarationem ad rem expreſſam ſignificat dict. Ita. 7 8. 2

Similitudinem nonnunquam denotat, dict. Velut, & ponitur pro Sicut. 8 . 3

Similitudinem omnimodam quandoque denotat dict. Perinde. 740. 2

Similitudinem,& conformitatem arguit dict.Seu,quamuis ponatur inter diuerſa. 787.3

Similitudinem,ſeu comparationem denotat dict.Ac. 643.6

Similitudinem omnimodam etiam in ſubſtantia, & qualitate denotat dict.Ve. 816.12

Similitudinem regulariter denotat dict.Quoque,& tunc ponitur continuatiuè. 776.6,7

Similitudinem facti, & non iuris denotat dict. Quemadmodum, ſine interrogatione prolata, & accipitur pro Sicut. 767.1

Similitudinem omnimodam, & identitatem importat dict. Sicut. 790.1

Similitudinem, & veritatis expreſſionem denotat aliquando dict.Tanquam. 802.2

Similitudinem denotat dict.Alius, & eſt relatiua, & repetitiua ſimilium. 650.1

Similitudinem,ſed non per omnia denotat dict.Acſi. 643.2

Similitudinem importat dict.Prout. 760.15

Simonia non committitur ſi quid minimum donetur. 103.3

Simpliciter. Hæc dictio ſignificat,id eſt ſine plica, & duplicatione. 791.1

Simpliciter poſitionibus,& non qualificatè eſt reſpondendum. ibid.2

Simpliciter poſitionibus reſpondere quando dicatur, oſtenditur. ibid.3

Simul. Hæc dictio denotat congregationem,& connexitatem. 791.2.Et eſt de natura huius dict.vnire quæ ſequuntur cum præcedentibus. ibid.3

Simulationis coniecturam faciunt clauſulæ inſolitæ quando nimia eſt cautela. 431.2

Simulationis exceptioni cenſetur renunciatum per clauſ. Renuntians,&c. 461.15

Simulationem purgat geminata diſpoſitio, & tollit fraudem. 70.16

Simultaneitatem,congregationem,& vnionem diuerſorum denotat dict.Vnà. 411.1

Sin autem. Hæc dictio eſt alternatiua,& aduerſatiua,ac qualitates præcedentes repetit. 791.1,2

Sine. Hæc dictio,cui ſimilis Abſque,negationem,priuationem & excluſionem importat.792.1 Requirit carentiam omnium ibid. 3. Adiecta verbo futuri temporis importat conditionem. Ibid.4

Sine aliqua exceptione, &c. Hæc clauſ. omnem exceptionem, & defenſionem excludit.506.1. Non tollit tamen exceptiones legitimas,& rationabiles, ſed tantum friuolas.ibid.2,3. Nec illas,quæ reſultant ex eadem ſcriptura vbi hæc clauſ.eſt ſcripta.ib.5.Nec prouenientes ex natura rei. ibid.7

Sine filiis.Hæc clauſ.importat conditionem. 792.5

Sine præiudicio, &c. clauſ. Subintelligitur in omnibus conceſſionibus, aliquando poteſt ſtare cum principali diſpoſitione. 507. 1. & in qualibet gratia Papæ, ſeu in quolibet reſcripto, ibid. 2. 4. Semper intelligitur de alio præiudicio quàm expreſſo. ibid. 5. Operatur tantum ſuper non expreſſis in eodem contractu. ibid. 6. Præſeruat ius illius ad cuius fauorem appoſita eſt. ibid. 7. Reddit actum conditionalem, ſi & quatenus præiudicium ex actu alicui inferatur, & intelligitur de conditione reſolutiua, & non ſuſpenſiua,ibid.8.Ius tam in petitorio, quam in poſſeſſorio an præſeruet,oſtenditur.508.12. Præſeruat ſolùm poſſeſſionem alterius plenam.ib.13.Poſita in conceſſione,quæ eſt incompatabilis cum diſpoſitione, vel diſpoſitionem vitiat,vel vitiatur à diſpoſitione.ibid.14.Non tollit iuriſdictionem iudicis ad quem in commiſſione. ibid.16

Sine præiudicio executioni litterarum Apoſt. Hæc clauſ. de ſtylo ſignaturæ iuſtitiæ apponi ſolet in commiſſionibus appellationum ab executione litterarum Apoſt. 511.1. Non ſuſpendit, nec impedit quin Iudex à quo procedat ad vlteriorem executionem. ibid.4. Intelligitur de litteris Apoſt. tunc expeditis,& non de poſtea emanatis. ibid. 7. Iudex ad quem non impeditur hac cl. Quominus poſſit procedere in iudicio ordinario, & cognoſcere de iniuſtitia, & nullitate ſententiæ, quæ opponuntur. ibid. 8. Prouiſus ab Ordinario cum non habeat ſe pro ſpoliato poteſt in poſſeſſorio iudicio dare de nullitate,& iniuſtitia ſententiæ ſtante hac clauſ. 512.9. Hæc clauſ. venit intelligenda quatenus de iure locus ſit.ibid.10. præſeruat quod legitimè factum fuit, non illud, quod nulliter,aut iniuſtè geritur.ib.11.Effectus huius clauſ. Conſumptus dicitur per executionem factam ſemel, & per vnicam immiſſionem etiam nulliter. ib. 13. Iudex ad quem non obſtante hac cl.Poteſt per viam attentati, & manutentionis reuocare executionem factam a Iudice a quo, ſi non [illegible] rite,& rectè facta.ibid.12.Appoſita per Nuncium in commiſſione directa alicui iudici, non afficit ipſum Nuncium. ibid.14

Sine præiu[illegible]io iurium alterius.Hæc cla[illegible] [illegible] quattuorem [illegible] 8.1[illegible]

Sine præiudicio quorumcunque ſuorum iurium [illegible] clauſ. habet vim præſeruationis,etiam in [illegible] [illegible].18

Sine præiudicio alicuius, &c. cl[illegible] requirit cauſæ cognitionem. ibid.19

Sine retardatione ſolutionis penſionis arbitrio Rotæ [illegible] clauſ. ſuſpendit proceſſum executionum ſuper ſolutione penſionis. 515.15

Sine ſtrepitu & figura iudicii,clauſ.operatur vt iudex poſſit incipere ab articulis. [illegible]

Sine præiudicio legitimæ executionis. Hæc clauſ. Præ[illegible]at iuriſdictionem Iudicis a quo ita vt ipſe ſine vitio attentatorum exequi poſſit decretum per ſe factum. [illegible] non comprehendit tertium,qui nulla eſt obligatione adſt[illegible]. ib.3. Præſeruat executionem vali[illegible],non verò [illegible]. Tollit ſolùm id, quod legitimè factum eſt, non quod [illegible]ter,aut iniuſtè geritur.ib.[illegible].Reſtringit,& limitat commiſſionem totam cauſæ appellationis. ibid.7.Inhibitio emanata vigore commiſſionis continentis hanc clauſ.Non cauſat attentata. ibid.4

Sine præiudicio obligationis Cameralis. Hæc clauſ. [illegible] non admittatur appellatio [illegible] ad effectum [illegible], & quod interim exequi [illegible] huiuſmodi obligationis non poſſit retardari conſumanda per iudicem a [illegible]. [illegible] Præſeruat iuriſdi[illegible]onem iudicis à quo. ibid. [illegible]. Si [illegible]tur omiſſa in Commiſſionibus appellationum cau[illegible] in quibus vigore obligationis Cameralis i[illegible] per calumniam omiſſio huiuſmo[illegible] [illegible] cenſe[illegible]. ibid.4

Sine retardatione penſionis. Hæc clauſ. ſolet apponi in commiſſionibus ſuper nullitate [illegible] ſolutione penſionis [illegible] Papa reſeruatæ. 513.2. Non ponitur in penſionibus per inferiores a Papa impoſitis. 514.4. Reſeruat iuri[illegible]ctionem exequendi Iudici executori [illegible] quo, non tamen li[illegible] manus iudici appellationum ad quem. ibid.6. Procedit quando ſententia fuerit lata a [illegible] fauorem & pro validitate penſionis. ibid. [illegible].Reſpicit terminos non ſolum iam maturatos, & decurſos non ſolutos [illegible] etiam in futurum decurrendos. ibid.8. Non tollit quin [illegible] rete ſint iuſt[illegible]andæ ſi de ſolutione non conſtat. ibid.1[illegible] Durat in omnibus inſtantiis. ibid. 13. Afficit tertium venientem ad cauſam pro ſuo intereſſe donec per [illegible] integrè penſionario fuerit ſatisfactum. [illegible].14. Impedit ne [illegible] [illegible] ſolueré nolens abſoluatur. ib[illegible] 5. Da[illegible] [illegible]ionem conditionaliter, vt penſio [illegible], interimque ſuſpenditur. ibid. 16. Ita vt ſint nulla ſententia rata, & omnia geſta non priùs ſoluta penſione. ibid.17. Non operatur quando conſtaret de vitio in ventre. ibid. 18, 19. Nihil operatur quando penſionarius ſtetit per longum tempus non petendo penſionem. ibid.20. Non dato vbi penſiona[illegible] agit contra vnum ex obtinentibus aliquod benefi[illegible] de pluribus, ſuper quibus eſt facta reſeruatio. ibid.21

Si[illegible]ula quæ non proſunt, multa collecta iuuant quan[illegible] ſingula genere ſuo perfecta ſunt non ita ſi vitioſa, & genere ſuo perfecta ſint. 136.1,2. Et procedit in ciui[illegible], in quibus agitur de modico præiudicio, ſecus in cri[illegible]libus. ibi[illegible]

Singuli. Hæc dictio attribuit actum cuilibet in ſol[illegible] & importat diuiſionem, & diſtinction[illegible] capitulorum. [illegible]92 1.2

Singulis ſi ſit facienda ſolutio, debet fieri in principio cuiuſlibet anni. [illegible]

Singularitatem denotat dict. Solum.

Si quis. Hæc dictio admodum generalis eſt, maſculinum & fœmininum ſexum comprehendens. 792.1,2. Intelligitur de perſonis, non autem de Collegiis, ſeu vniuerſitatibus. quia veras & non fictas perſonas comprehendit. i[illegible] 4. Diſtributiuè omnes terminos comprehendit.ibid.5. Sub conditione prolata an ſit ſignum particulare [illegible] an verò diſtributiuum, oſtenditur. ibid.6

Sit. Verbum hoc eſt canon latæ ſententiæ, & importat ipſo iure velut ſi dicatur, infamis ſit, [illegible]hema ſit. [illegible]93.[illegible]

Siue. Hæc di[illegible] diſiunctiua eſt, & diſiungit verba, ſed coniungit ſignificatum, eandemque vim & naturam habet. ibid. 1. Inducit alternatiuam, ſicut dict. Aut ibid. 2. Argumentatiuæ, ſeu ampliatiuæ aliquando ſtat, maxime in diſpoſitionibus fauorabilibus. ibid. 3. Ampl[illegible] potius quam [illegible] [illegible] & [illegible] natura huius dict. ib[illegible]4. Inducit argumentum a contrario ſenſu. ibid. [illegible] Dec[illegible] [illegible] ſeu expoſitiuè pro id [illegible], quandoque poni[illegible] [illegible] Denotat ordinem [illegible]ceſſiuum. [illegible]

Siue per obitum [illegible] [illegible] modo. Hæc clauſ. [illegible] comprehendit omnem modum vacandi. 528. 2. Includ[illegible] [illegible]cationem apud ſ[illegible]dem, & per obitum in Cu[illegible] [illegible] pe[illegible] priuationem, & per reſignationem. ibi[illegible] 4. [illegible] 6. [illegible] data ſaltem de [illegible] vacatione [illegible] [illegible] modo vacan[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ca[illegible] [illegible] [illegible] reg. de in[illegible]

Nec ſi extendit ad perſonam non expreſſam. ibid. 11. Niſi addantur verba illa, ſeu ea alterius cum cunque perſona, &c. ibid. 12. Non operatur quando expreſſus fuerit modus vacandi omnino falſus ibid. 13. Nec capit beneficium, quod vacauit de futuro. ibid. 14
Siue præmiſſo, clauſ. Non operatur quod in Bulla eſſet expreſſus vnus tantùm modus vacandi, &c. 523.10
Sobolis appellatione continentur non ſolum filij, ſed & nepotes, & pronepotes & deſcendentes omnes. 299.1
Sobolis appellatione fœminæ, & deſcendentes ab eis veniunt. ibid.
Sobolis appellatione licèt propriè veniant ſolùm nati ex iuſtis nuptiis, tamen & naturales comprehenduntur. ibid. 3
Sola facti veritate inſpecta. Hæc clauſ. plus operatur quam clauſ. Summariè, &c. Et clauſ. Sine ſtrepitu, &c. 523.2. & ſimilis eſt clauſ. De bono, & æquo. ibid. 3. Operatur vt poſſit Iudex iudicare ſicut ipſe Princeps, & Manu Regia. ibid. 6, 7. Intelligitur de ea veritate, cui ius patrocinatur, & procedit ſolo iure naturali, & gentium inſpecto. ibid. 8. Auferi ordinem iudiciarium, & omnem ſolemnitatem iuris relaxat. ibid. 9. Operatur quod procedi poſſit in cauſa abſque libello, & conteſtatione. 524.10. Et quod poſſit Iudex iudicare ſuper cauſa probata, licet non deducta in libello. ibid. 11. Tollit libelli ineptitudinem parte non opponente. ibid. 12. Operatur vt cauſa proprietatis ſimul cum cauſa poſſeſſionis diffiniri poſſit. ibid. 13. Et vt poſſint alij teſtes produci & examinari publicatis atteſtationibus. ibid. 14. Et vt poſſit admittere Iudex probationes non concedentes, & perſuaſiuas. ibid. 15. Admittit cumulationem quoad actiones ad remedia, quæ non inuicem contrariantur. ibid. 16. Præſcriptiones exceptionem an tollant, oſtenditur. ibid. 17. Appellationem tollit. ibid. 18. Ferias ruſticis derogat. ibid. 19. Non autem ius parti quæſitum. ibid. 20. Non admittit exceptiones de iure tertij. ibid. 21. Non tollit defenſiones legitimas partis nec eius citationem. ibid. 24. Non excludit ea, quæ ſunt alio ſtatuto in ſpecie prouiſa. ibid. 25. Attentata non reuocantur ſtante hac clauſ. ibid. 22
Solemnitas non neceſſaria ſi minus ſolemniter fuerit adhibita non vitiat. 3.7
Solemnitas non vitiat ſi in modico ſi omiſſa. 102.3
Solemnitas eadem requiritur in reuocatione actus, quæ requiritur in confectione ipſius. 132.9
Solemnitates omnes iuris poſitiui, vt tollantur operatur clauſula Summariè, &c. Propter verba, ſine ſtrepitu, & figura iudicij. 530.18
Solemnitatis defectum, & non voluntatis ſupplet clauſula codicillaris. 371.40
Solemnitatem, & formam inducunt, dict. Dumtaxat, & ſimiles taxatiuè appoſitæ diſpoſitioni de aliquid faciendo. 678.9
Solemnitatem ſupplet clauſ. Omni meliori modo, &c. & conualidat actum inualidum ex omni capite, quo fieri potuit. 458.13
Solemnitatem non adhibitam in alienatione rei Eccleſiaſticæ tollit clauſ. Supplentes, &c. 582.3
Solemnitates iuris ciuilis, non tamen ſubſtantialia iudicij tollit clauſ. Manu Regia. 435.6
Solita, ſeu conſueta ab Eccleſia emphyteuticari poſſunt in emphyteuſim, vel in feudum ſine ſolemnitate iterum concedi. 17.2
Solitæ vt dicantur res concedi in emphyteuſim requiritur ſaltem quod bis fuerint conceſſæ ſpatio quadraginta annorum. 793.3
Solitis fieri validum eſt argumentum. 343.1
Solitum dicitur quod pluries obſeruatum eſt. 793.1
Solum quandoque ſecundum ſubiectam materiam verificari poteſt in vna vice, & in vno actu. 794.4
Solitus aliquid facere vt quis dicatur plures actus requiruntur, nec vnus ſufficit. ibid. 2
Solitus delinquere grauius peccat. 44.7
Soluere. Hoc verbum pertinet ad omnem liberationem, & exigit veram pretij ſolutionem, ac excludit confeſſionem depoſitam, ſeu conſignationem. 794.1
Soluere minus dicitur qui tardius ſoluit. 137.9
Soluens de mandato iudicis liberatur, & eſt ſecurus. ibid. 4
Soluens in dubio videtur ſoluiſſe de pecunia ſua. ibid. 6
Soluens alij quam vero creditori non liberatur. ibid. 7
Solui non poteſt aliud pro alio inuito creditori. ibid. 8
Solum. Hæc dictio eſt taxatiua, & limitatiua. 794.1. Excludit perſonam hæredis, & omnem aliam perſonam. ibid. 2, 3. Non excludit caſus ſimiles poſita ratione frequentationis vſus. ibid. 4. Negatiua, & priuatiua eſt ſicut dict. Tantum. ibid. 5. Habet negatiuam implicitam quando adiungitur diſpoſitioni affirmatiuæ. ibid. 6. Denotat ſingularitatem ibid. 7
Solummodo. Hæc dictio adiecta poteſtati aliquid faciendi ſolummodo in certas perſonas veluti relinquendi bona ſolummodo illis de familia, & excluſiua aliorum, qui non ſunt de familia. ibid.
Solus. Hæc dict. excluſiua eſt omnium aliorum. ibid. 1
Non excludit perſonas, & caſus ſimiles, præſertim vbi eſt eadem ratio. ibid. 2
Solutione eius, quod debetur tollitur, & extinguitur obligatio. 136.1
Solutionem diminutam non tenetur recipere creditor. 137.4
Solutio facta videtur de reliqua ſumma quando aliquid petitur de reſto. ibid. 3
Solutio venit appellatione ſatisfactionis. 297.1
Solutionem non poteſt recipere procurator ad lites cum clauſ. Cum plena, &c. 380.16
Solutiones alias præceſſiſſe & factas fuiſſe præſumptionem inducit clauſ. Pro reſiduo. 472.1
Solutioni anticipatæ non vti factæ ex pacto, ſed vti ſpontaneæ aduerſatur dict. Autem. 758.3
Solutionis appellatione venit ſatisfactio quocunque modo facta per quam tollitur primæua obligatio. 97.1
Solutionis appellatione non venit fideiuſſio. ibid. 2
Sorores veniunt fratrum appellatione in materia indifferenti, niſi mens diſponentis aliter ſe habeat ex coniecturis, vel quando militat diuerſa ratio. 228.4
Specialia duo non poſſunt occurrere circa idem, & in eodem ſubiecto. 237.1
Quando ſcilicet duo, vel plura ſpecialia veniunt principaliter, non verò in conſequentiam alterius. ibid. 2
Specialia non paſſim admittenda. ibid. 3
Specialia non debent trahi in argumentum, vel in conſequentiam, niſi propter identitatem rationis. ibid. 4
Speciale validiſſimum eſt argumentum. 343.2
Specialis diſpoſitio vno caſu facit quod in aliis caſibus ius commune ſit in contrarium. 137.5
Specialis diſpoſitio derogat generali. 72.3
Specialiter. Hæc dictio æquipollet dictioni expreſsè. 794.1
Specialiter quid fieri plus eſt quam generaliter ibid. 2
Species derogat generi quando in eadem lege ſunt verba generalia, & ſpecialia. 74.16
Species quando accedit generi, vel apponitur ad coadiuuandum genus, generi per ſpeciem non derogatur. ibid. 18
Speciali derogatur per ſpeciem magis generalem. 73.6
Species diuerſas maiores expreſſis implicat dict. Etiam quando aliæ diuerſæ non includerentur, quia eſſent maiores. 684.6
Species diuerſas ab expreſſis includit, dict. Etiam. ibid. 15
Speciem diuerſam includit, dict. Maximè. 729.2
Specie ad genus valet argumentum. 344.1
Spem lucri amittens non dicitur propriè pati damnum. 180.4
Spoliatus dicitur qui ſemel poſſedit. 123.2
Spoliorum ad R. Cameram Apoſt. ſpectantium nomine continentur bona eccleſiaſticarum perſonarum ſine licentia Sedis Apoſt. de eis diſponentium, acquiſita ob illicitam negationem, relicta illegitimis, & vacantia bona, necnon fructus ante litterarum Apoſtol. expeditionem, aut alias malè percepti, Regularium bona extra clauſtra decedentium, Clericorum bona extra reſidentiam morientium, fructus beneficiorum Italiæ, reſeruatorum, vel affectorum dum vacant. 300.1. & ſeqq. vſque ad 8
Spoliorum nomine ad R. Cameram Apoſtol. ſpectantium non veniunt ornamenta, & paramenta Eccleſiarum, nec ſupellectilia domeſtica, nec bona clericorum, qui beneficia, aut penſiones non excedentes ſummam ducatorum viginti, habuerunt. ibid. 9, 10, 11
Spoliertur. Hoc verbum quia ſonat in merum factum, & iuris executionem, ideò importat latam ſententiam, & ipſo iure, etiam quod loquatur per verbum futuri temporis. 795.1
Spolij remedium competit pro recuperatione poſſeſſionis vigore conſtituti acquiſitæ. 381.10
Sponſa appellatione quoties de ea in aliqua lege, aut alia quauis parte fit mentio venit ſola de futuro, niſi aliud ſuadeat communis, ac frequens loquendi vſus, eiuſve intentio, qui legem condidit, aut contractum, vel teſtamentum fecit. 299.1
Sponſalia cenſetur vbi in dubio fit mentio de ſponſa, matrimonium verò vbi de vxore loquitur. ibid. 2
Sponte. Hæc dictio arguit libertatem præciſam, non autem cauſam vrgentem. 795.1. Importat voluntatem liberam propriam. ibid. 3. Excludit exceptionem metus. ibid. 5. Denotat ſpontaneam alienationem. ibid. 6. In contractibus præſumitur appoſita de ſtylo notarij. ibid. 7
Sponte factum dicitur quod nullius petitione, vel inſtantia factum ſit. ibid. 1
Sponte dicitur factum quod fit ab eo, qui ex priuilegio cogi non poteſt ad faciendum, etſi citatus fecerit. ibid. 4
Spurius non venit appellatione filij. 169.5
Spurij nati ex coniugato & ſoluta veniunt appellatione ba-

ſtardi. 163.3

Spurij odioſi ſunt, & legibus incogniti, nec filiorum nomine habentur digni. 109.32

Spurij non excludunt ſubſtitutum ſub conditione, ſi ſine liberis &c. etiam generalibus verbis prolata. ibid.33

Spurij in duplici ſunt differentia, vel enim ſunt ſpurij ſimpliciter, vel ex damnato coitu procreati. 300.2

Spurij appellatione lato ſumpto vocabulo venit ille qui patrem certum non habet, ſtrictè verò qui natus eſt ex iis parentibus inter quos contrahere lex vetat. ibid.1

Spurij appellatione in materia fauorabili venit ſpurius etiamſi ſit inceſtuoſus, ſecus in odioſa. 301.8

Spuriorum appellatione lato ſumpto vocabulo veniunt omnes nati extra matrimonium. ibid.9

Stabulum venit appellatione domus quando eſt connexum, & vnitum domui. 190.10

Statim. Hæc dictio nullam admittit dilationem, & regulariter intelligitur ſine temporis interuallo. 795.1. Aliquando pro protinus, accipitur. ibid. 2. Interdum menſem vnum ſignificat. ibid. 3. nonnunquam cum temperamento intelligitur, ibid.4. Significat ſummarie, ſine proceſſu. & ſententia. ibid.5 Denotat ipſo iure, & eſt ſignificatiua latæ ſententiæ. ibid.6

Statuimus. Hoc verbum eſt iuris non inductiuum, ſignificat rem perfectam, habet vim, ſiue firmitatem diffinitiuæ, non tamen importat. ibid.1.1

Status cauſæ ſi non fuerit Papæ narratus nihil operatur clauſ. De plenitudine poteſtatis. 399.41

Statum, & merita cauſæ, &c. Hæc clauſula operatur perinde ac ſi integrè proceſſus, ac omnia acta, & partium comparatione fuiſſent in indiuiduo narrata. 524.1. Supplet litis pendentiam malè ex ſupplicatione narratam. ibid. 2. Nam per hanc clauſ. Litis mentio ſufficiens facta dicitur, ac ſi in indiuiduo, & nominatim facta eſſet. ibid. 3. Tollit omnem difficultatem reſcripti. 525.4. Non ſe extendit ad tollendum id, quod ſi expreſſum eſſet, impediuiſſet reſcripti expeditionem in quo poſita eſt. ibid. 5. Saluat commiſſionem ſubreptione ex taciturnitate quod cauſa eſſet inſtructa. ibid. 6. Nullum operatur effectum quando res iudicata adeſt. ibid. 7. Non intrat vbi ſpecialis mentio requiritur. ibid.8

Statuta per Papam edita, ſeu confirmata non tollit clauſ. Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ, &c. 447.8

Statuta quælibet Prælatorum, & Eccleſiarum circa fundationem condita, cenſentur ſublata per clauſ. Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ iuramento, confirmatione Apoſt. &c. 448.6

Statuta Eccleſiarum actu ſacerdotium requirentia an & quando per clauſ. generales derogatorias in litteris Papalibus poſitas, ſublata cenſeantur, oſtenditur. ibid.7

Statutum vel conſuetudo quando extat quod verba teſtatorum ad litteram intelligantur, tunc ſubſtitutus ſuccedet monaſterio excluſo. 214.154

Statutum ſi in ciuitate extat quod monaſterium, vel ingreſſi in illud, non ſuccedant, ſeruandum erit. 225.155

Statutum diſponens de conſanguineis naturalibus excludit ſpurios. 80.9

Statutum excludens fœminas poſtquam dotatæ fuerint, cenſetur illas includere ad ſucceſſionem antequam dotentur. ibid.10

Statutorum aliquorum excluſio non includit vt alia illicita cenſeantur approbata. ibid.15

Statutum ſi dicat, quod occidens quomodocumque puniatur, intelligitur & ſi occidat vel dolo, vel culpa. [illegible] Idem dicat quod occidens aliquem quouis modo puniatur. 779.7

Statutum fœminarum excluſiuum propter maſculos operatur earumdem excluſionem ad tempus, nimirum quamdiu extabunt maſculi. ibid.3

Statutum ſpeciale ſemper præualet generali. 3.8

Statutum de dote lucranda ſi vxor abſque filiis deceſſerit, prodeſt etiam quod cum vno tantum decedat. 643.5

Statutum loquens, vel diſponens aliquid per verba comprehenſiua generis includit omnes ſpecies ſub genere comprehenſas. 20.6

Statuto excluſiuo fœminarum ob maſculos ſtante, tunc fœminæ non comprehenduntur etiam ſub verbis aptis eas comprehendere. 184.13

Statutorum in diſpoſitione veniunt naturales, niſi ratio ſtatuti ſolis legitimi[illegible] conueniat. 211.7

Statutum vetans [illegible]egare vxori, etiam ſponſam de præſenti comprehendi[illegible] 11.5

Statutum odioſum loquens de fratre non comprehendit ſororem. 9.6

Statutum excludens fœminas propter maſculos intelligitur vſque ad decimum gradum ita quod ipſe decimus gradus

ſtet incluſiuè. [illegible]

Statutum diſponens circa procuratores [illegible] procurat[illegible] in rem ſuam. 4[illegible]

Statutum diſponens quod mulier cum hæc[illegible] nubat forenſi, non habet locum ſi nubat ſine hæ[illegible] [illegible]

Statuto ſingulari ſuper certo benefi[illegible] non dero[illegible] obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ iuramento confirmat[illegible] Apoſt. &c. 44[illegible]

Statutum habens quod a pulſu campanæ de ſero nullus [illegible] cum armis ſub certa pœna, intelligitur poſt fin[illegible] p[illegible] campanæ. 6[illegible]4

Statutum diſponens quod bona debitoris poſſint [illegible] tum creditori, intelligitur ſi debitum eſt liquidum [illegible] 180.2

Statutum pœnale non ligat Regem ſtatuentem. 13[illegible]

Statutum ſi loquatur ſimpliciter de poſſeſſione, [illegible] poſſeſſione translata per conſtitutum. [illegible] quirat veram ac corporalem traditionem. [illegible]

Statutum diſponens id, quod iuſ commune, add[illegible] & magis ligat. [illegible]4

Statutum ſi prohibeat opponi exceptionem doli, vel met[illegible] aliam, intelligi debet de ſimili. [illegible]

Statuti appellatione venit conſuetudo. [illegible]

Statuto ad pactum valet argumentum. 344.1. Item [illegible] contractum. ibid. A ſtatuto ad [illegible] voluntate [illegible].4. Et a ſtatuto ad [illegible]tentiam. ibid.5

Stipulationem importat verbum, *Promiſit*, in inſtrumento poſitum. [illegible]

Stipulatio facta [illegible] notario cum clauſ. Pro omnibus & ſingulis abſentibus &c. operatur vt ius quæſitum dicatur abſentibus ſine ceſſione. 72.2

Stipulatio ſi concepta ſit pro ſe abſque dictione Certam, non facit actum perſonalem. 474.4

Stirpis appellatione veniunt ſolum deſcendentes, non autem collaterales. [illegible]

Stirpis appellatione veniunt tranſuerſales ſi teſtator vocauit omnes de ſtirpe, & non extant deſcendentes, aut [illegible] deſcendentibus, verificari [illegible] poſſit non potuit. [illegible]

Stirpis appellatione veniunt fœminæ. [illegible]

Suadere, conſulere, & inducere alium ad eligendum minus malum an poſſit quis, oſtenditur. 95.8, & ſeqq.

Sub. Hæc dict. ponitur pro aliquando, pro Coram, interdum reſpicit tempus, & exponi ſolet pro Circa, ac accuſatiuo frequenter adiungitur. 706.2

a *Subdelegato* ad ſubdelegantem vt appelletur, operatur clauſ. Donec vices ſuas dux[illegible] reuocandas. 202.25

Subiacet. Hoc verbum ſiue in præterito ſiue in futuro tempore denotat latam ſententiam. [illegible]6

Subiecta talia ſunt, qualitas prædicata demonſtrant. [illegible]

Subire. Hæc dictio denotat latam ſententiam, nec vlla [illegible] eſt neceſſaria ad executionem pœnæ. [illegible]6

Sublata, &c. Hæc clauſ. Iudicibus clau[illegible] & [illegible] tollit fa[illegible]tem aliter iudicandi. 526. 3. & declarant etiam [illegible] fa[illegible]. 527. 21. Ita vt proceſſus, alias factus abſque co[illegible] apponatur exceptio, ſit ipſo iure nullus. [illegible]26 5. [illegible]omprehendit omnes Iudices quauis dignitate fulgentes, etiam S.R.E. Cardinales. ibid. 7. Ligat [illegible] & omnes futuros quoſcumque Iudices. 5[illegible]7.9. Obſtat iu[illegible] poſſeſſorio etiam [illegible]mariſſimo manutentionis. ibid. 11. Regulæ Cancellariæ quamuis ſint fauorabiles opponi non poſſunt ſtante hac cl. ibid. [illegible]. Contra diſpoſitionem continentem hanc [illegible] Non poteſt etiam per viam [illegible] cationis aliquid opponi [illegible]. Acta geſta ante, & poſt op[illegible]itionem huius clauſ. ſunt [illegible] ipſo iure. ibid. 14. Iudex inferior iudicare non poteſt [illegible] formam gratiæ continentis hanc cl. ib. 15. Hæc clauſ. To[illegible] omnem conſuetudinem contrariam. ibid.[illegible]. Inſi[illegible] & poſſeſſionem. ibid. 24. O[illegible] ape[illegible] tollen[illegible] huius clauſ. Et dat facultatem impug[illegible] Signatura iuſtitiæ non poteſt aperi[illegible] ad impugnandam conceſſionem, cui ad[illegible] eſt hæc clauſ [illegible] contra hanc clauſ Aperiri nequit ſine derogatione [illegible] iure quæſito non [illegible]lendo. [illegible]

Sublata, &c. Hæc clauſ. non operatur in gratia conditionali ante conditionis euentum. [illegible]32

Nec operatur vbi pars ad cuius fauorem appoſita eſt, curauit committi cauſam ſuper validitate [illegible]. ibid.3

Nec quando eſt detecta falſitas narratorum. 52.40

Nec operatur [illegible]ominus [illegible] authoritate Concilij ex officio reuidere po[illegible] vniones factas a quad[illegible] cum hac clauſ. [illegible]45

Non ampliat diſpoſitionem principalem, nec ſe extendit [illegible]tra eius limites. [illegible]

Non obſtat [illegible]centi gratiam non comprehendere e[illegible] quo a[illegible]itur. [illegible]

Non impe[illegible] quominus iudex poſſit videre de [illegible]om[illegible] co[illegible]tione. [illegible]3

Non habet effectum cum diſpoſitioni, cui adiecta eſt, derogatur per contrariam legem. ibid. 34. Non obſtat ſi pars ei renunciet. ibid. 36. Non obſtat quando eſt in caſibus, in quibus priuilegium eſt munitum non irritat. 319. 39. Non tollit priuilegium competens de iure ſpeciali. ibid. 41. Ceſſat ceſſante diſpoſitione in qua appoſita eſt ibid. 42. Non obſtat cum quis agit de retractanda executione gratiæ, cui adiecta eſt. ib. 45. Nec obſtat ſententiæ, quæ de ea mentionem non facit. ibid. 46. Non operatur quando eſt in laſa, uiſi vetis eaſtenus natatis. ibid. 47

Sublata quacunque difficultate, &c. clauſ. intelligitur de difficultate facti, non autem iuris. 630. 50

Sublato appellationis obſtaculo, &c. clauſ. non operatur quando ſententia eſt notorie iniuſta. ibid. 51

Sublato iuris ordine, &c. clauſ. non poteſt committere Legatus. ibid. 52

Subreptio omnis quantumcunque modica ſtante clauſ. Si preces veritate nitantur, vitiat gratiam. 519. 10

Subreptionem omnem ex eo, quod aliter ſit narrata gratia præcedent quam conſtaret, ceſſare facit clauſ. Pro expreſſis. 409. 11

Subreptionem gratiæ factæ ad inſtantiam partis ſine cauſæ cognitione non tollit clauſ. Pro expreſſis, ſicut nec tollit ſubreptionem quando agitur de præiudicio tertij. ibid. 17

Subreptionis vitium non tollit clauſ. Ex certa ſcientia, niſi Princeps informatus procedat. 417. 30

Subreptionis prætextu te cordati non poteſt executio litterarum Apoſt. 311. 5

Subreptionis exceptionibus nunquam renunciatum cenſetur, licet Princeps id mandet. 507. 8

Subreptionis vitium licet tollat clauſ. Supplentes, &c. iuncta cum illa alia, Quorum tenores, &c. non tamen certam ſcientiam in concedente inducit. 532. 8

Subreptionem tollit clauſ. Quorum tenores, &c. non autem ampliat principalem diſpoſitionem. 426. 20

Subreptionem cum derogatione reg. de iure quæſito, non tollit clauſ. Quorum tenores, &c. ibid. 21

Subreptio in gratia, & in euidentem, quando attendatur, oſtenditur. 5 4. 10

Subreptionem in tacenda inhabilitate perſonæ non tollit cl. Motus proprij. 437. 18

Subreptio, quæ procedit ex re ipſa, non tollit per clauſ. Motus proprij. ibid. 21

Subreptionis vitium tollit clauſ. Vocatis vocandis. 539. 18

Et clauſ. Motus proprij. 717. 16

Subreptionem ad euitandam ſufficit ſcientia concedentis in genere ita vt cogitare potuerit. 449. 2

Subreptitium decretum irritans dicitur appoſitum in gratia ſubreptitia. 395. 10

Subrogationem indicat, dict. Quemadmodum antea. 767. 3

Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur. 138. 1. vbi intelligitur, & dueiſimode limitatur.

Subſcriptionis ſigni, & rogitus effectum operatur clauſ. Actum, &c. 351. 3

Subſequenter. Hæc dictio ſignificat immediate, vel incontinenti. 796

Subſidiaria eſt dict. Saltem, & diminutiua. 782. 1

Subſtantia ſuæ appellatione vbi teſtator reliquerit venit hæreditas ipſius teſtatoris. 302. 1

Subſtantiam importat verbum Sum. 797. 1, 2

Subſtantiam præcedentis legati & qualitates repetit dict. Hoc amplius. 693. 4

Subſtantiam omnem, & qualitatem importat, dict. Per omnia. 476. 1

Subſtantiam, & totalitatem importat dict. Omni modo. 732. 4

Subſtantiam interdum ſignificat dict. De. 668. 4

Subſtantiam rei non mutant plus & minus, nec illam faciunt differre ſpecie. 741. 7

Subſtantialia, & ea quæ ſunt facti, licèt conſueta ſint exprimi, non ſubintelliguntur ſi non exprimantur. 383. 7

Subſtantialia & ſolemnitates ſupplentur, & ſanantur per clauſ. Ex certa ſcientia, quando proceſſum ſuit parte citata & cum cauſæ cognitione. 417. 45

Subſtituere non poteſt procurator ſine ſpeciali mandato. 386. 25

Subſtitutio euaneſcit ſi grauatus efficiatur oblatus ſe & ſua tradens Eccleſiæ ſeculari, vel ſi in manibus Epiſcopi obtulerit ſe monachalem regulam ſeruaturum. 222. 37

Subſtitutio an & quando euaneſcat ſi grauatus fiat clericus Eccleſiæ ſecularis in ſacris conſtitutus. 320. 127, 128

Subſtitutionis per teſtatorem iuncta, clauſ. Tunc & eo caſu, eſt apta comprehendere varios caſus. 536. 4

Subſtitutioni vulgari appoſita, clauſ. Tunc & eo caſu, cenſetur excludere omnes alios caſus non expreſſos, quiſalias veniſſent in diſpoſitione. ibid. 9

Subſtitutionem directam fideicommiſſi facit valere, clauſ. Codicillaris. 171. 18

Subſtitutio pupillaris vt teſtamentum ſupra maioritate poſt uim, reſcitione fili ſuſtineatur, operatur clauſ. Codicillaris. 52

Subſtitutionis pupillaris conſeruationem ad fauorem non impugnantis teſtamentum operatur cl. Codicillaris. ibid. 53

Subſtitutio reciproca quod contineat fideicommiſſariam operatur, clauſ. Codicillaris. 373. 46

Subſtitutionem directam pupillarem, quæ aliàs talis non erat, efficit clauſ. Omni meliori modo, &c. 460. 46

Subſtitutionem directam reſolui in fideicommiſſariam facit clauſ. Omni meliori modo. ibid. 47

Subſtitutio facta pluribus, ſi dicatur cuilibet eorum, videtur facta ſingulis eorum.

Subſtitutionem reciprocam inducit dict. Viciſſim. 303

Subſtitutio in dubio cenſetur directa intra pupillarem propter clauſ. Pleno iure. 167. 9

Subſtitutioni ſi apponatur dict. Aliquis omnes comprehendit, & in ſingulos diſtribuit. 648. 5

Subſtitutionibus appoſita dict. En caſu operatur vt reſtringatur ſolum ad caſum expreſſum. 679. 2

Subſtitutionem compendioſam apta eſt inducere cl. Si ſine filiis deceſſerit. 521. 4

Subſtitutio valet in vim directæ ſi verbum Volo reperiatur adiunctum alteri verbo communi. 813. 7

Subſtitutio facta liberè importat integraliter, & ſine diminutione. 716. 11

Subſtitutione pupillari ad exemplarem, validum eſt argumentum. 344. 1

Item à ſubſtitutione pupillari ad fideicommiſſariam. ibid. 2

Subſtitutus an admittatur ſtatim quod grauatus emiſerit profeſſionem in Religione bonorum incapaci in communi, an vero mors naturalis ipſius grauati, debeat expectari oſtenditur. 222. 157

Subſtitutus ſi filius legitimus ſit, & naturalis ipſius teſtatoris, non excluditur a naturali filio grauati. 209. 18

Subſtituti appellatione in dubio venit vulgaris, non fideicommiſſarius. 302. 1

Subtilitas nimia veritatem lædit voluntates contrahentium ſubuertit, & errorem inducit. 139

Suburbia in materia fauorabili, & largè interpretanda, & in interdicto, veniunt appellatione ciuitatis. 173. 2

Succedat Hoc verbum ita prolatum intelligitur ab inteſtato, & eſt commune non directum. 797. 1

Adiunctum vniuerſitati bonorum, vel quotæ importat titulum hæreditarium. ibid. 2

Succeſſio ab inteſtato continetur appellatione alienationis in prohibitione teſtatoris in perſonas certas. 158. 3

Succeſſione ad accuſationem valet argumentum. 344. 1. Item à ſucceſſione ad legitimam valet negatiuè. ibid. 2

Succeſſiuè. Hæc dictio ordinem ſucceſſiuum denotat, & inducit præcedentium qualitatum repetitionem. 706

Succeſſiuè importat, dict. Deinde. 671. 4

Succeſſoris appellatione venit ſolum vniuerſalis, non autem ſingularis. 303. 1

Succeſſor ſingularis venit appellatione ſucceſſoris, vbi ſubiecta materia patitur. ibid. 2

Succeſſor ſingularis venit vbi teſtator vocaſſet quoſcumque ſucceſſores, vel acciperet aliquid pro ſe, & ſucceſſoribus quibuſcumque. ibid. 3

Succeſſorum appellatione veniunt omnes in infinitum. ibid. 4

Summa maiori ineſt minor, vbi ſunt diuerſæ diſpoſitiones 139. 1, 2

Summa maior non continet minorem quando ſumus in contractu ex cauſa onoroſa, & in litteris ad beneficia vacatura. ibid. 3. 4

Sum. Hoc verbum eſt ſubſtantiuum, & de præſenti effectiuum, & productiuum, ſubſtantiam importat, dominium, & veritatem denotat. 797. 1

Sum, dict. proprietatem denotat. ibid. 5

Summariè. Hæc dictio ſolet apponi in reſcriptis Principum, & ſignificat vt Iudex ſummarium, & breuiter in cauſa procedat, cuius vigore abbreuiantur dilationes, non tamen ita vt probationes fieri nequeant, nec vt aliquid ex ſubſtantialibus omittatur. ibid. 1

Summariè, & ſine figura iudicij, dict. Mox interdum importat. 722. 11

Summariè, ſimpliciter, & de plano, &c. Hæc clauſ. æquiparatur alteri manu Regia, Procedat prout voluerit. 30. 3. Et Iudex datus cum illa poteſt iudicare ſicut Deus, vel ſecundum quod Deus iudicaturus eſſet, & ſecundum propriam conſcientiam. ibid. 4, 5, 6. Operatur vt ſit inuiatus ordo iudiciarius. ibid. 7. Et vt Iudex non admittat probationes poſt lapſum terminum nec cumulationem ibid. 8. Et vt Iudex ſine termino peremptorio procedere poſſit ad ſententiam. ibid. 9. Et vt procedere poſſit die feriata, non tamen in honorem

honorem Dei. ibid. 10. Et vt tollantur i... iuris poſitiui.ibid.11. Et vt Iudex nulla data ... nitates omnes iubere rem capi,& diſtrahi. ibid. 12. Et vt ce... ſententia poſſit data facultas interrogandi ac repetendi teſtes, ... ur Iudici quàm ex officio.551.13.Et vt termini breuiores dari p... ſe, ibid. 15. Stante hac clauſ. Non eſt neceſſe vt Iudex ſed... proferat ſententiam. ibid. 14.Tollit appellationes friuolas, exceptiones,& alia,quæ proceſſum retardare conſueuerunt. ibid. 16. Facit in prima Commiſſione poſita cauſam ſummariam in alijs inſtantijs. ibid. 17. Citationem non tollit. ibid.19.Defenſiones,& probationes neceſſarias non auſert. ibid 20.21

Supellectilia domeſtica non veniunt appellatione ſpoliorum. 255.10

Supellectilia aliquando appellantur mobilia domus, ſeu maſſaritiæ,nonnunquam vtenſibilia. 303 14

Supellectilis appellatione veniunt omnia mobilia parata ad vſum commnnem patriſſam. 152.2

Supellectilis appellatione continentur menſæ, trapezophora, delphicæ,ſubſella, ſcamna, lecti,culcitræ,toralia,trulla,impelia,vaſa aquaria,pelues,candelabra,lucernæ, thedæ,& ſcdularia.301.1,5. Item continentur tapeta, ſtragulæ, toralia, aulæa,ſcamna. cathedræ.capſæ. ibid.6

Supellectilis appellatione non continentur animalia, veſtes, lintea,pugillares,codices,argentum eſcarium,penulæ,togæ, argentum potorium, vaſa ænea ſalientis aquæ, nec habitatio,in aqua ſupellex ipſa eſt. 302.8.& ſeqq.vſque ad 13.

Supellectilis,ſeu mobilium domus appellatione non continetur baltheum argenteum infectum. ibid.n.14

Super. Hæc dictio appoſita alicui ſolutioni, vel debito ſuper certo corpore,operatur quod illud corpus dicatur hypothecatum.797.2. Importat hypothecam ſpecialem rei, quæ exprimitur,& generaliter omnium rerum ſi exprimatur 798.6 non ſolum agatur contra debitorem,ſed etiam ſi contra tertium.ibid.8.Non importat hypothecam in ſtatuto odioſo,& correctio iuris. ibid. 9. Non denotat temporis contingentiam.ib.10.Interdum importat idem quod dict.Vltrà,Prout, Præter,De. ibid.ex 11.vſque ad 14

Superflua omnia ſunt reprobata. 62.16.& 140.2

Superflua ne ſint verba potiùs correctio iuris communis admittitur.140.4.& impropriandа ſunt. ibid.5

Superfluis actibus non debemus vti. ibid.3

Superfluum dici non poteſt quando explicitè, & diſtinctè declaratur quod implicitè erat diſpoſitum. ibid.8

Superfluitas euitanda eſt in omni interpretatione, & diſpoſitione. ibid.1

Superfluitas potius toleratur quàm quis damnum indebitè patiatur. ibid.8

Superfluitas admittitur ne voluntas teſtatoris, vel diſponentis tollatur. ibid.9

Superfluitas toleratur, vt euitetur iniquitas. ibid.10

Superfluitate euitanda nonnunquam validum eſt argumentum, interdum valdè tenue. 345.1

Superſtites,aut ſuperuenientes vocans ad fideicommiſſum dicitur nominatim illos vocare. 303.1

Superſtites vocans ſimpliciter cenſetur vocare ſuperuenientes ex nominatis. ibid.2

Superſtites, ſeu ſuperuenientes filios vocans non cenſetur vocare nepotes. ibid.3

Superſtitum appellatione,vbi teſtator illos vocat, veniunt filij præmortuorum. 304.5

Supplentes, &c. Hæc clauſ. tollit defectus iuris poſitiui. 532 2 Tollit etiam ſolemnitatem non adhibitam in alienatione rei Eccleſiaſticæ. ibid. 3. Non ſupplet autem defectus iuris naturalis.ib.8. nec ſubſtantiales,aut non narratos,vel ignoratos.ibid.10.11.nec citationis.ibid.9. nec tollit ea, quæ expreſſè ſunt poſita in conditione.ib.12. nec ſupplet defectus, qui concernunt perſonam ſupplicantis, vel contrahentis, ibid.13.Nec illos,quibus actus redditur nullus,& ſuper quibus requiritur diſpenſatio.ibid.14. Nihil operatur quando læditur ius tertij.ibid.15.Non refertur ad ea,quæ ſpecialiter commiſſa fuerunt.ibid.16.Non operatur obreptione,& falſitate expreſſa.ibid.17.Subreptionis vitium licet tollat iuncta cum clauſ. Quorum tenores, &c. non tamen certam ſcientiam in concedente inducit. ibid.18. Non ſupplet defectum cauſæ. 533.19

Supplicatio gratiæ non eſt attendenda ad effectum iuſtificationis,ſed formula litterarum. 408.2

Supplicationem ad ſuperiorem non tollit clauſ. Appellatione remota. 362 17

in Supplicatione in qua eſt narratum beneficium eſſe de iurepatronatus, poſita clauſ. Quatenus de iurepatronatus, &c. quando intelligatur. 481.8

Supra. Hæc dictio eſt relatiua ad præcedentia cum omnibus ſuis qualitatibus. 798.2

Importat incluſionem,ſeu implicationem. ibid.3

Supra & ſuper,videntur ſynonyma ...

Supra contrarium habet Sub,Subter,... infra ...

Supradictis. Hæc dictio ſtat repetitiue,ac relatiuè ... quæ ſupradicta fuerunt, & ideo dicitur relatiua præcedentium. 799 1. immo reſtringit diſpoſitionem ad caſum præ... expreſſum, & ad eos, de quibus proximè mentio facta fuerat, ibid.2,3.Referunt ad eos,qui oculariter leguntur.ibid.4. Repetitiua,& relatiua eſt præcedentium. ibid.5

Suffic... actum reddunt clauſulæ inſolitæ. 43...5

Suſſi... Hoc verbum eſt futuri optatiui modi, reſpiciens actum ... iudicij miniſterium,ideò importat ſententiam ferendam. ibid.

Suſpenſio lata à Superiores Ordinum Mendicantium admittentes ad profeſſionem ante annum nouitiatus, extenditur ad Mendicantes ... creatos. 257.10

Suſpenſionis appellatione in dubio continetur ſuſpenſio Ordinum. 304.1

Suſpenſiuam naturam habet,dict. ſiquequò. 815.2

Suſpenſus ab officio non dicitur ... ſus à beneficio. 304.2

Suſpicio quæcumque quando per Principem remota eſt, tunc cenſetur remouiſſe etiam non friuolam. 489.3

Vide alia in verbo *Renunciatio.*

Suum. Hæc dictio denotat dominium poſſeſſionem,ac perſonalitatem. 509.1,3

Reſtrictiua eſt,& ſignificat quandam immediatatem. ibid.4

Sui. Hæc dictio in odioſis & irrationabili non comprehendit fœminam. ibid.7

*Suus.*Hæc dictio in teſtamento refertur ad teſtatorem. ibid.8

*Sibi.*Hæc dictio importat omne acquiſitum eſſe ſuum. ibid.7

Suorum appellatione veniunt deſcendentes,qui etiam omnibus præferuntur. 304.1

Suorum appellatione continentur venientes ab inteſtato ſecundum gradus prærogatiuam. ibid.2

Suorum appellatione veniunt fœminæ. ibid.3

Suorum appellatione comprehenduntur conſanguinei omnes vſque ad ſeptimum gradum. ibid.4

Suorum appellatione veniunt etiam hæredes extranei. ibid.5

T

TAbernæ appellatione propriè venit locus in quo venditur panis,& vinum, & caro cocta. 504.1

Tabernarij ſunt illi,qui recipiunt comedentes, non qui hoſpitantur. ibid.2

Tacens, conſentire videtur in fauorabilibus.140.1,2. limita in ſibi præiudicialibus, ſecus fauore Reip. pupill. Eccleſiæ & piæ cauſæ, quia in iſtis tacens habetur pro conſentiente. 141.5

Tacens non videtur conſentire quando ius reſiſtit, vel quando tacens contra dicendo actum impedire non potuiſſet. ibid.6.7

Taciti & expreſſi idem eſt iudicium quando tacitum includitur in natura expreſſi. ibid.1.2

Tacitum pro expreſſo habetur in vltimis voluntatibus. ibid.3

Tacitum non operatur quantum expreſſum in prohibitis. ibid.5

Tacitò,& coniecturati par eſt virtus cum expreſſo. 142.6

Tacitum non producit aliud tacitum. ibid 7

Tacitum reſultans ex expreſſo ceſſare ceſſante expreſſo. ibid.8

Tacitum quod ſequitur ab expreſſo dicitur expreſſum. 57.6

Talis Hæc dictio eſt repetitiua certæ,& determinatæ qualitatis. 800.2

Tale non dicitur propriè quod non eſt ſimpliciter tale. ibid.4

Tali caſu. Hæc clauſ. eius eſt naturæ, vt reſtringat fideicommiſſa ad perſonas,tempus,& caſus tantum expreſſos. 5...1

Taliter. Hæc dictio eſt limitatiua,& præcedentium reſtrictiua. 800.1

Taliter quod,&c. Hæc eſt reſtrictiua,ſicut clauſula, Ita quod. 533.2

Tam & quam. Hæ dictiones actum æqualiter tribuunt vtrique copulatum, & ſignificant æquiparationem, & qualitatem quandam. 800.1. Copulatiuè interdum ponuntur, quandoque augmentatiuè,nonnunquam ſeparatiuè.ibid.2.3 4. Implicant caſum magis dubitabilem. ibid. 6. Extendunt aliquando vel tollunt dubitationem, quæ poſſit venire ibid.7

Tamen. Hæc dictio eſt limitatiua, & reſtrictiua, ſeu exceptiua ſuperiorum.800.1.Eſt aduerſatiua ... & ad... ſam in eodem genere retent... eiſdem terminis. ibid.2. importat modum,& conditionem. ...

Tantum. Hæc dictio eſt taxatiua, quæ includit expreſſum, & reliqua excludit. 80... 2. Impedit extenſionem ad non expreſſa. ibi... 3. habet negationem implicitam. ... 4. Exceptiua eſt, limitat, reſtringit, & excludit ſicut ... Tantummodo. ibid. ... Excludit diuerſa, & ſeparata non ... conneca... ... caſus ſimiles non excludit. ibid.8.

In lege continente caſum fauorabilem, vel pium impedit extenſionem ad caſus ſimiles. ibid. 9. Operatur vt diſpoſitio, ſeu contractus non tranſeat ad hæredes. ibid. 10
Tantum eſt in referente quantum in relato. 355.5
Tanquam. Hæc dictio importat, regulariter improprietatem, & fictionem. 802.1. Denotat aliquando ſimilitudinem, & veritatis expreſſionem. ibid. 2.3
Tantummodo. Hæc dictio eſt taxatiua, omnéſque caſus excludit, qui nominatim excluſi non reperiuntur. ibid. 5
Tapeta continentur appellat one ſuppellectilis. 3 2.6. & appellatione veſtium. 308.1
Taxatiua eſt dict. Dumtaxat. 67-.1. Et dict. Solùm. 794.1. Et dict. Niſi. 727.13. Et dict. ita tamen. 711.12
Taxatiua eſt dict. Tantùm quæ includit expreſſum, & reliqua excludit. 801.1
Taxatiue, & non demonſtratiuè aliquando ponitur dict. De. 668.11
Taxatiuum non eſt verbum, Licet, nec excludit alia. 717.7
Tecti appellatione venit id omne, per quod domus, ſeu ædificium tegitur, & aqua ſtillat. 3 5
Tegularum appellatione continetur omne id, per quod ædificium, tegitur, puta inculſtariu, & plumbum. ibid.
Temerè. Hæc dictio idem importat quod ſcienter, ſed propriè importat aliquid facere cum contemptu legis. 801.1
Temerè fieri aliquando dicitur quod inconſultè, fatuè vel ſtultè fit. ibid.
Temerario auſu facere importat etiam ſine dolo, ſed ex ſubtilitate. 454.7
Temporalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendum. 142.4
Tempus non eſt modus tollendæ, nec inducendæ obligationis. ibid. 1
Tempus legis qui non obſeruat, non dicitur formam legis obſeruare. ibid. 2
Tempore eodem vbi aliquid fit non datur prius nec poſterius. ibid. 3
Tempore habili aliquid fieri, vel conferri in tempus habile paria ſunt. ibid. 5
Tempore ad tempus valet argomentum. 345.1. Item à tempore ad locum. ibid. 2. Item à tempore ad rem. ibid. 3. Item a tempore ad perſonam. ibid. 4
Temporis dilationem interdum ſignificat dict. Quando, temporaliterque ſumitur. 764.2
Tempus futurum reſpicit verbum, Fiat, aliquando verè præſens. 689.1.2
Tempus longum importat dict. Diu, interdum decennale. 675.1.2
Tempus tum præſens, tum etiam futurum reſpicit, dict. Adhuc. 645.4
Temporis perpetuitatem quandam ſignificat dict. Quandocumque. -65.4
Tempus quindecim menſium eſt breue ad effectum vt reprobatus alio examine approbationem mereretur. 5-4.10
Tempus, aut locum immediatum ſignificat, di. . A. quando tempus, aut locum diuidit. 642.10. Item tempus præteritum multis modis deſignat. ibid. 15
Temporis continuationem denotat dict. Semper, & exponitur Quotidiè, vel Aſſiduè. 786.6
Tempus inſtans non ſemper denotat dict. Nunc, ſed ad id quod nouiter factum eſt, refertur. 730.2
Tempus præſens excludit dict. Proximè. 761.3
Tempus perpetuum denotat dict. Quandiu. 763.1
Et dict. in infinitum. 703.1
Temporis medium interuallum importat dict. vel circa, & ad ſummum ſex menſes. 807.1
Temporis quod ſpatium, dict. Incontinenti denotet, oſtenditur. 7 1.7.11
Tempus in ſæcula ſæculorum ſignificat dict. Perpetuò. 741.3
Temporis reſpectu non ſemper eſt terminatè accipienda dict. Tunc. 804 3
Tempora tria, videlicet præteritum, præſens, & futurum ſignificare poteſt dict. Quondam. 7-5.1
Tempori iuncta dict. Infra, denotat diminutionem, ſeu imperfectionem temporis. 702.9
Tempori præterito plerumque adiungitur dict. Iamdiu. 694.1
Temporis futuri indicatiui eſt dict. Deinceps. 671.1
Tempus præteritum propriè importat dict. Quondam, & remouet qualitatem de præſenti. 755.2
Tempus omne comprehendit dict. Quandocunque, & eſt multiplicatiua, & diſtributiua temporum. 64.1
Temporis perfectio vt denotetur ſæpe oratio concipitur ſub dict. Iam. 94.1
Temporis aduerbia ſunt. Quouſque & Donec, ac idem ſignificant. 779 1
Tempus præteritum, præſens, & futurum, deſignat dict. Dum. 6-6.9
Tempus omne anterius excludit dict. Poſtquam. 749.4
Tempus præteritum, præſens & futurum importat clauſ. Si conſtiterit. 499.2
Tempus modicum importat dict. Vltrà. 811.6
Temporis contingentiam non denotat dict. Super. 798.10
Tempus, numerum, vel actum, cui adijcitur includit dict. Ad. 644.4
Tempus omne reſpicit, dict. Per omnia, & trahitur ad futura. 741.1
Temporis omnem dilationem tollit dict. Nunc, & importat vt quid fiat abſque illa. 730.4
Tempus omne includit dict. Semper, & exponitur, pro Omni tempore, & omni caſu. -85.2
Tempus aliud præter illius extremitatem non poteſt importare dict. Tunc, & ſufficit quod momento eodem conditio verificetur, licèt non duret. 804.4
Tempus perfectum quandoque ſignificat dict. Plus cum agitur de certo tempore probando. 745.5
Tempus ante principium actus regulariter de ſui propria natura ſignificat dict. Ante, ratione verò concordiæ teſtium diſcordantium denotat tempus poſt principium actus. 564.5
Temporis aduerbium eſt dict. Alias, & ſumitur pro Aliquando, vel Alio tempore. 646.7
Temporis reſpectu quando eſt appoſita dict. Vſque, tunc totum tempus includit. 815.14
Tempus non certum, ſed ambiguum ſignificant dict. Poſt, & Poſtea, ſecundum ſubiectam materiam. 747.2
Tempori frequentiam, non verò continuationem denotat dict. Aſſiduè, aliquando verò ſumitur pro omni tempore. 656.1.2
Tempus continuum ſignificat dict. Infra. 701.8
Tempus ſpeciale derogat generali. 73.9
Tempus incertum ſaltem per ſex menſes importat dict. In circa. 700.5
Temporis tractum importat dict. In infinitum. 703.9
Temporis limitatiuæ, & reſtrictiuæ ſunt, dict. Donec, & ſimiles, habéntque naturam ſuſpenſiuam. 674.3
Tempori præterito iuncta dict. Iam, ſæpe propoſitioni A, vel Ab copulatur. 693.2
Tempus, & diem termini quandoque includit dict. Intra. 706.3
Tempus tam præſens, quàm futurum denotat cl. Pro tempore 473.1
Temporis intermedij limitatiua eſt dict. Interim & importat pendentiam, & idem quod medio tempore. 706.1
Temporis extremitatem denotat dict. Tunc & conditionem importat, de quo autem tempore ſignificet, a verbis præcedentibus dependet. 803.1.3
Temporis extremitatem denotat dict. Inter. 705.1. & dict. Nunc. 730.3. & dict. Ex tunc, 688.3. & ſeqq.
Tenetur Hoc verbum importat neceſſitatem, & formam, ex ſubiecta tamen ratione denotat voluntatem, ſicut verbum Oportet, & verbum debet. 803.1.2
Teque abſoluent. 1, &c. Hæc clauſ. ſemper apponitur in cuiuſcumque reſcripti impetratione, immò in gratiis & reſcriptis Apoſt. cenſetur adiecta ſi admiſſa tacitè & reddit gratias efficaces & validas non obſtante exceptione excommunicationis. 533 2.3.4. Operatur validitatem ſolummodo impetrationis. 534.5 Abſolutus vigore huius clauſ. Non poteſt celebrare, nec diuinis intereſſe, & alia ſimilia facere, nec obtinere aliud beneficium ab Ordinario niſi de nouo abſoluatur ad illum effectum, & non facit fructus ſuos beneficij ſic collati. ibid. 7.8. Hæc clauſ. poſita in literis Papæ abſoluit impetrantem ab excommunicationibus, & cenſuris Papæ, etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini. ibid. 10. Poſita per legatum ſeu nuncium non operatur niſi ab excommunicationibus, à quibus ipſe poterit abſoluere ib. 11. Poſita verò per Epiſcopum nihil etiam operatur niſi in caſibus, in quibus ille, vt Ordinarius abſoluere poterat. ibid. 12. Non abſoluit inſordeſcentes in excommunicatione per annum, vel irregulares. ibid. 13
Termino, vel dilationi alicui iunctis dict. Poſt, importat vt dilatio præcedens totaliter ſit conſumpta. 747.8
Terminos non ſolum iam maturatos & decurſos non ſolutos, ſed etiam in futurum decurrendos reſpicit clauſ. Sine retardatione. &c. 514.8
Terminus ſi aſſignatur ad aliquid faciendum infra decem dies, qualibet die dictorum decem dierum poterit ille actus fieri, & poſtea non. 702.4
Termini breuiores vt dari poſſint, operatur cl. Summariè, &c. 531.15
Terminus ſi detur ad probandum ad vnum menſem, & ex tunc alius terminus ad reprobandum, non poterit fieri reprobatio donec durat terminus probatorius. 688.2
Terminus, cui adijcitur dict. Aliquis, intelligitur latè, & contra

contra propriam ſignificationem. 649.11
Terminum terminatum comprehendit dict. Vſque. 815.7
Terra appellatione non venit terra vineata. 305.1
Terrarum appellatione veniunt caſtra. ibid.2
Territorium continetur appellatione vrbis. 311.3
Etiam & quando veniat appellatione ciuitatis. 573.3
Territorium venit appellatione caſtri. 170.3
Territorij appellatione venit quidquid eſt intra fines vniuerſitatis, ita quod nulla perſona, & nullus locus excipiatur. 305.1
Territorij appellatione continentur omnes nationes, & magnates, qui circumſcribuntur ſub finibus deſignatis. ibid.2
Territorij appellatione continetur ciuitas cum diſpoſitio fauorabilis eſt. ibid.3
Territorij & diſtrictus appellatione veniunt proprietates, quia prima verba ſonant in ſuperioritatem coertionis, proprietas verò importat nudum dominium à formali vſufructu coniunctum, vel ſeparatum. ibid.4
Tertij in præiudicium operatur clauſ. Ex certa ſcientia in priuilegio iuncta derogatione generali, quando adhibita fuerit cauſæ cognitio. 416.30.31
Tertij in præiudicium non operatur clauſ. Motus proprij. 437.19. Neque clauſ. Pro expreſſis, circa præiudicium de quo Princeps non intellexit. 469.13. Neque clauſ. Non obſtantibus priuilegiis, ſi de magno præiudicio agatur. 446.21
Tertios non afficit clauſ. Parito breui, quoad fructuum reſtitutionem, qui illos non perceperunt. 464.16
Tertium venientem ad cauſam pro ſuo intereſſe afficit clauſ. Parito breui. ibid.8
Tertius ſi veniat ad cauſam vigore commiſſionis pro intereſſe cum clauſ. Omnéſque alios, &c. dicitur reus, non actor. 455.3
Tertij contra ius medio tempore quæſitum non operatur clauſ. Perinde valere. 466.6
Tertij ius quando læditur nihil operatur clauſ. Supplentes, &c. 532.15
Tertium venientem ad cauſam pro ſuo intereſſe afficit clauſ. Sine retardatione, &c. donec per titularem integrè penſionario fuerit ſatisfactum. 515.14
Tertium qui nulla eſt obligatione adſtrictus non comprehendit clauſ. Sine præiudicio legitimæ executionis. 510.3
Teſtamentum in ſcriptis factum ſi non valet vt in ſcriptis, quod valeat vt nuncupatiuum operatur clauſ. Omni meliori modo, &c. 459.34
Teſtamentum poſthumi agnatione rumpitur. 220.119
Teſtamentum antea factum rumpitur per profeſſionem in Religione capaci in communi emiſſam. ibid.120
Teſtamento facto non operatur clauſ. Sine præiudicio venientium, &c. 508.16
Teſtamentum, & codicillos veniunt appellatione inſtrumentorum. 242.6
Teſtamenti primi derogationem etiam habentis clauſulam quòd ſi non cenſeretur derogatum niſi in ſecundo apponerentur quædam verba, &c. operatur clauſ. Non obſtantibus quibuſcunque aliis teſtamentis, &c. 401.5
Teſtamentum primum vt tollatur non ſufficit generalis derogatio, nec indiuidua, ſed requiritur ſpecialis ad clauſulam derogatoriam primi teſtamenti. ibid.6
Teſtamentum primum habens clauſulam derogatoriam, cenſetur per ſecundum reuocatum, ſi tranſacti ſint decem anni. ibid.8
Teſtamenti paterni approbatio vt nullo modo reſtringatur, operatur clauſ. In omnibus & per omnia. 415.12
Teſtamentis inter liberos conditis tacitè præſumitur ineſſe cl. Codicillaris, licèt non reperiatur continuata. 370.5
Teſtamentum ſi non poteſt valere tanquam teſtamentum vt valeat tanquam codicillus, & omnia legata, ac fideicommiſſa ſuſtineantur, operatur clauſ. Codicillaris. ibid.7
Teſtamenti caducatio vt impediatur operatur cl. Codicillaris. 371.10
Teſtamentum quando eſt nullum exhæredatione, aut mala filij præteritione, tunc operatur clauſula codicillaris repetitionem fideicommiſſi venientibus ab inteſtato. ibid.11
Teſtamento rupto ex cauſa præteritionis filij iam nati, an operetur clauſ. Codicillaris vt bona per fideicommiſſum hæredi ſcripto ſint reſtituenda, remiſſiuè. ibid.12
Teſtamento rupto per querelam operatur clauſ. Codicillaris. ibid. 13
Teſtamento appoſita clauſ. Codicillaris operatur vt hæredes ab inteſtato cenſeantur grauati diſpoſita in teſtamento adimplere. ibid. 14
Teſtamentum ſi eſt nullum vt pure intelligatur relictum eſſe fideicommiſſum operatur clauſula Codicillaris. ibid.15
Teſtamentum valere facit clauſ. Codicillaris eo caſu, quo hæres moritur in vita teſtatoris. ibid.23
Teſtamento appoſita clauſ. codicillaris facit directam ſubſtitutionem flecti in fideicommiſſariam. ibid.24
Teſtamentum quando eſt nullum, quia ſpuri[illegible] a eſt inſtitutus, ſuſtinetur ex clauſ. Codicillari legata [illegible]iam facta concubinæ. [illegible]2.35
Teſtamentum quando eſt nullum præteritione fi[illegible] nihil operatur clauſ. Codicillaris. 37[illegible] 44
Teſtamento in quo turpis perſona inſtituitur a fratre, vel ſorore, & cæteri fratres, vel ſorores ſunt præteri[illegible] nihil operatur clauſ. Codicillaris. ibid.45
Teſtamentum ſecundum ad impediendum quin reuocetur primum, nihil operatur clauſ. Codicillaris. ibid.48
Teſtamentum vbi poteſt valere vt teſtamentum, nihil operatur clauſ. Codicillaris. [illegible].49
Teſtamento de inofficioſo vbi agitur nihil operatur clauſ. Codicillaris. ibid.50
Teſtamento in inualido reuocatorio primi validi nihil operatur clauſ. Codicillaris. ibid.51
Teſtamentum vt valere faciat quoad pœnam appoſitam hæredi ſi contraueniat non operatur clauſula Codicillaris. ibid.54
Teſtamentum nullum ob præteritionem poſthumi an ſuſtineat clauſ. Codicillaris, remiſſiuè. ibid.57
Teſtamenti appellatione venit qualibet vltima voluntas. 305.1
Teſtamenti appellatione continentur codicilli largè ſumpto vocabulo. ibid.2
Teſtamenti appellatione non venit contractus niſi impropriè, & largo modo. ibid.3
Teſtamento ad ſtatutum valet argumentum. 345.1. Et teſtamento ad ſententiam, ibid.2. Et a teſtamento ad iudicium. ibid.3
Teſtamento inter liberos ad teſtamentum ad pias cauſas non ſemper valet argumentum. ibid.4
Teſtari prohibito ſi liberè concedatur teſtandi facultas, intelligitur iuris forma ſeruata. 717.22
Teſtator ſi legauit fundum cum peculio, ſi legatum fundi erit nullum, erit etiam nullum in peculio. 6[illegible].13
Teſtator quando vocauerit agnationem filiorum ſuorum, tunc ſolum deſcendentes veniunt, non tranſuerſales. 157.10
Teſtator quando ſuam voluntatem non bene explicauit vel declarationem ſuæ voluntatis alteri commiſit, recurritur ad arbitrium boni viri. 164.3
Teſtatoris de mente clauſulæ inſolitæ non videntur ſcriptæ in teſtamentis. 431.9
Teſtator vbi dixerit: Si deceſſerit ſine veris filiis, tunc ſubſtitutus excluſo monaſterio admittitur. 225.61
Teſtator quando hæredi grauato aliquid reliquiſſet, ſi monaſterium ingrediatur, per ſubſtitutum excluderetur monaſterium. 226.68
Teſtator vocans filios per nomen (ſuos) ad fideicommiſſum relictum ſub conditione, videtur etiam ſentire de nati poſt eius mortem, dummodo naſcantur intra tempus purificatæ conditionis. [illegible]11
Teſtator ſi referat ſe ad iuris diſpoſitionem, intelligit de iure municipali. 144.4
Teſtator præſumitur potius ſe conformare cum diſpoſitione municipali, quam iuris communis. ibid.5
Teſtator vbi reliquit fideicommiſſum Titio, & eius hæredibus in vita Titij tantum, tunc verbum (hæredibus) intelligitur de filiis. 2[illegible]7.12
Teſtator vbi in præcedenti diſpoſitione dum loquutus fuit de hærede vocauit ſolùm deſcendentes hæredes, & poſtea mortuis inſtitutis, & eorum filiis, & hæredibus ſubſtituit Titium, & eius hæredes, tunc non veniunt hære[illegible]s extranei Titij ſubſtituti, ſed tantum deſcendentes. ibid. 12.13
Teſtator quando ſubſtituiſſet filiis decedent[illegible] los ſuperſtites, & eorum hæredes, intelligitur de hæredibus ſanguinis. ibid. 14
Teſtator vbi ſubſtituit aliquem ex ſuis deſcendentibus, vel coniunctam perſonam, & eius hæredes, intelligit de hæredibus ſanguinis. 238.18
Teſtator quando vocauit hæredes ex ſuo corpore deſcendentes, cenſetur ſolùm vocaſſe hæredes ſanguinis. ibid.19
Teſtator vbi dixit quod bona tranſirent de hærede in hæredem, tunc exponitur de deſcendente in deſcendentem. ibid.22
Teſtator quando vocauit quoſcumque hæredes, vel quoſcumque ſucceſſores, tunc veniunt hæredes [illegible] certa vel accreſcit [illegible] ibid.1
Teſtator quando vocauit [illegible] alicuius rei [illegible] tunc diſpoſitio reſtringitur ad primos hæredes [illegible] cognitos teſtatori. [illegible]5
Teſtator quando tacitè vel expreſſè habuit [illegible] continuan[illegible]

ſeruandi bona in agnitione non veniunt fœminæ. 183.14
Teſtator vbi vocauit filios maſculos, & eorum deſcendentes, cenſetur repetere qualitatem maſculinitatis in deſcendentibus. 184.15
Teſtator quando fœminis deſcendentibus prouidet de dotibus, tunc illæ non veniunt in ſubſtitutione de deſcendentibus.
Teſtator vbi vocauit maſculos per lineam maſculinam, ſeu virilem ſexum deſcendentes vel ſolum deſceddentes ex linea maſculina, maſculi ex fœmina non veniunt. ibid.18.19.20
Teſtator quando habet filios vacando nepotes, cenſetur vocare nepotes ex filio. 263.3
Teſtator non habens niſi nepotes ex fratre, de illis intellexiſſe credendum eſt. ibid.
Teſtator vbi ſubſtituiſſet his verbis. Et ſi aliquis dictorum filiorum, & hæredum deceſſerit, ſubſtituo alios ſuperſtites, ſolum veniunt filij primi gradus iam nominati. 105.4
Teſtator in ſuo teſtamento non poteſt apponere clauſ. Non obſtantibus,&c. 442.3
Teſtator quando dixerit, relinquo vxori meæ habitationem cum filiis meis, tunc præſumuntur illi relicta alimenta. 235.4
Teſtator quando vocaſſet maſculos de familia, vel de illis tacite ſenſiſſet, fœminæ non veniunt. 200.19
Teſtator quando propinquiores fœminas excluſit inſtituendo maſculos, & illis ſubſtituit filios, tunc ſolum maſculi dicuntur vocati. 213.63
Teſtator vbi in alio teſtamento accepit lineam pro tranſuerſalibus, ita & in vltimo teſtamento dicendum eſt illum habuiſſe eundem ſenſum. 249.9
Teſtator vbi conſtituit fideicommiſſum ſucceſſiuum, & duraturum in familia, non veniunt fœminæ appellatione familiæ. 201.2
Teſtator quando fœminas dotauit cenſetur illas excludere à fideicommiſſo relicto familiæ. ibid.23
Teſtator quando in prima ſubſtitutione vocat filios vnius, in ſecunda verò vocat liberos alterius cum additione verbi (vt ſuprà) tunc in ſecunda cenſetur intellexiſſe de filiis prout fecit in prima. 247.6
Teſtator quando vocat liberos cum aliqua qualitate reſtrictiua ad filios, intelligitur vocare liberos primi gradus, non autem vlteriores. ibid.8
Teſtator quando verbo (liberis) adiecit verba (meis, vel ſuis) cenſetur vocare liberos immediatè, & ſic primi gradus. ibid.9
Teſtator quando in ſubſtitutione fecit mentionem de liberis, & deſcendentibus, tunc dicitur intellexiſſe de liberis primi gradus. ibid.14
Teſtator quando in vna parte teſtamenti fecit mentionem de liberis, & deſcendentibus, & in alia ſimpliciter vocauit liberos, tunc non comprehenduntur niſi liberi primi gradus. ibid.15
Teſtator vbi vocauit filios maſculos, tunc filiæ non veniunt, nec dicuntur vocatæ etiam poſt maſculos. 212.58
Teſtator quando in vna parte teſtamenti vocauit maſculos, ſi in alia parte fecit mentionem de filiis, eorum appellatione veniunt filiæ, quando non ſunt coniecturæ in contrarium. ibid.59
Teſtatoris ex voluntate præſumitur potius quàm ex capite notarij appoſita clauſ. Codicillaris. 370.3
Teſtatoris voluntas vt omni modo valeat operatur clauſul. Codicillaris. 572.36
Teſtator ſi dixiſſet (ſi ſine liberis deceſſerit non ſecundum iuris interpretationem) tunc conditio ſubſtitutionis non deficit quamuis grauatus monaſterium ſit ingreſſus. 226.164
Teſtator ſi ita prohibeat (ne ipſe hæres meus bona alienet) talis prohibitio non comprehendit hæredem hæredis. 707.8
Teſtator vbi reliquit fideicommiſſum ſuis familiaribus, veniunt ij, quos teſtator circa ſe, & ſui cultus gratia tenebat continuos commenſales domi ſuæ. 202.3
Teſtator ſi legauit vxori victum, & veſtitum, ita tamen quod teneatur bene regere & gubernare, legatum victus, & veſtitus cenſetur reſtrictum, & limitatum per verba (regere, & gubernare.) 711.4
Teſtator vbi appoſuit clauſulam quod promittebat teſtamentum non reuocare, & ſi illud reuocaſſet, talis reuocatio non valeret, niſi in illo certa verba apponantur, tunc non cenſetur per ſecundum reuocatum niſi verba illa ſint in eo inſerta, aut ſit expreſſa mentio facta de illa clauſula. 401.9
Teſtator ſi pro parte ſubſtituiſſet cauſam, & pro alia parte aliquem priuatum, grauato profitente poſtea in Religione capaci, ſi cauſæ illæ ſubſtitutæ non fuere vel verbis coniunctæ, monaſterium ſuccedet in eam partem cauſæ profanæ priuati, & cauſa pia ſuccedet in ſuam. 222.141
Teſtator vbi vocauit deſcendentes maſculos, non admittuntur fœminæ. 183.12
Teſtatore ad legem validum eſt argumentum. 345.1. & à teſtatore ad ſtatutum. ibid. n. 2. & à teſtatore ad contrahentem. 546.3
Teſtimonia veniunt appellatione inſtrumentorum. 206.4
Teſtes deponentes in veriſimilia præſumuntur falſi. 249.8
Teſtis ſi dixerit vnum, & poſtea dicet, immo ſic, tunc vltimum dictum valebit, & non dicitur vacillare, ſed ſe ſtatim correxiſſe. 697.2
Teſtes vbi à contrarietate, & falſitate excuſari nequeunt, actuum pluralitas præſumitur. 118.4
Teſtes nulliter examinantur ex defectu iuriſdictionis ante refectionem expenſarum ſtante clauſul. Refectis expenſis. 491.13
Teſtes ſingulares probant vbi agitur de modico præiudicio. 603.6
Teſtes deponentes quod quis poſſedit per annum, intelligitur per annum perfectum, & integrum. 740.4
Teſtibus poteſt probari aliquem tuiſſe conſtitutum procuratorem in rem ſuam. 429.15
Teſtes deponentes per dict. In circa, an & quando probent, oſtenditur. 700.7
Teſtes duo contrarij deponentes per dict. In circa, quomodo poſſint redigi ad concordiam, oſtenditur. ibid.8
Teſtis ſi dicat quod Titius poſſedit per plures, & plures annos, intelligitur de quatuor propter geminationem. 743.2
Teſtis deponens per dict. Vltra, nihil probat. 811.7
Teſtis debens deponere de certo tempore ſi addat dictionem vel circa, non probat. 661.18
Teſtes etiam plures ſi deponat Titium promiſiſſe, non præſumitur ſtipulationem interueniſſe. 757.3
Teſtibus duobus in ſpecie magis creditur quàm mille in genere deponentibus. 73.14
Teſtes interrogandi ac repetendi tam ex ſe quàm ex officio, vt cenſeatur iudici data facultas, operatur clauſ. Summariè, &c. 538.13
Teſtis deponens per verbum Credit, non affirmat niſi addat cauſam ſufficientem. 665.3
Teſtium appellatione continentur inſtrumenta. 306. Quia à teſtium depoſitione ad inſtrumentum valet argumentum. 346.1
Teſte ad notarium valet argumentum. ibid.2
Item à teſte ad accuſatorem. ibid.3
Teſtificantes variè per dict. Poſt gratia contrarietatis euitandæ quomodo concordandi, oſtenditur. 748.11.12
Theatini participant de priuilegiis Mendicantium. 256.57
Thorax ſcorteus non continetur appellatione armorum. 163.3
Titulum non habens, ſeu habens ab eo, cui ius conferendi non competit, dicitur intruſus. 409.5
Titulo nouo ſuperueniente poteſt quis continuare ſuam poſſeſſionem de facto, mutato ſolum primo iure, & titulo poſſeſſionis. 501.6
Titulum & poſſeſſionem inficit clauſ. Sublata, &c. 527.24
Tit. quod quiſque iuris in alterum ſtatuit, ipſe eodem iure ſtatuat, non habet locum ſtante clauſ. Motus proprij. 438.28
Totalitatem importat etiam in proprietate, poſſeſſione, vel vſufructu, clauſ. Pleno iure. 466.5
Totaliter. Hæc dictio vniuerſalis eſt. 803.1. ſignificat idem, quod in totum, ibid.2. Et denotat integritatem, ac plenitudinem quandam. ibid.3
Toties, quoties, &c. Hæc clauſula intelligitur quoties opus fuerit, & donec opus fuerit. 534.1. Denotat regulariter infinitatem. ibid.2. In compromiſſis appoſita reſtringitur ad duas vices tantùm, & non plus. ibid. 3. In retrouenditione non operatur vltra triginta annos. ibid.4
Totum continet ſingulas partes, quia in integrali toto comprehenditur quælibet eius pars, quando illæ ſingulæ partes ſunt indiuiſæ. 142.1
Totum qui dicit nihil excludit. ibid.
Totum refertur ad vnum integrum conſiſtens ex ſuis partibus omnibus. 803.2
Totum continet ſuas partes, quando ſunt indiuiſæ, ſecus quando totum conſtituens in partes diuerſas eſt diſtinctum & diuiſum. ibid.
Totum importat quod illud quod debet fieri ſit faciendum ſine diminutione alicuius partis, quæ comprehendi quomodolibet poſſet. ibid.4
Totum concludit omnia, & nihil indeciſum relinquit. ibid.5

Totum eſt dictio vniuerſalis, & ſignificat totaliter circa eandem rem. ibid.5
Toto ad partem validum eſt argumentum quando eſt eadem ratio, ſecus vbi diuerſa militat. 346.1.2.3
Totum vnicuique attribuit clauſ. In ſolidum. 430.12
Tracta grani venit appellatione Regalium. 292.4
Tractans de damno vitando bene vtitur ſuo priuilegio contra pariter priuilegium tractantem de lucro captando. 114.3
Tractum temporis ſucceſſiuum ſignificat, dict. Quouſque. 779.2
Tractum ad futura non habet dict. Idem, ſed refertur tantum ad præcedentia. 695.4
Tractum in futurum habet dict. Semper. 786.5
Tranſactio venit appellatione alienationis. 558.8
Tranſactione ad arbitramentum ſeu compromiſſum, & è contra valet argumentum. 346
Tranſigere vel paciſci non poteſt procurator cum libera, &c. 386.26
Transferentes, &c. Hæc clauſula importat actionem vtilem, & directam. 533.1. Poſita in inſtrumento venditionis ad fauorem emptoris operatur vt omnes actiones, quæ erant penes venditorem efficiantur inefficaces quoad ipſum. ibid.1. Appoſita in contractu facit illum cenſualem quando ſunt tranſlata omnia iura licet partes eum emphyteuticum appellent. ibid.9
Transferendi penſionem facultas, vide *Facultas transferendi penſionem.*
Tranſlatarius releuatur ab onere iuſtificandi gratiam transferentis quando ipſe transferens fuit in longiſſima quaſi poſſeſſione exigendi penſionem. 554.12
Tranſlatio penſionis debet fieri coram perſona in dignitate conſtituta, ac proinde coram Canonico Cathedralis Eccleſiæ, non autem Collegiatæ. 535.9
Tranſlatio penſionis poteſt fieri per procuratorem. ibid.10
Tranſlatio monachi profeſſi ad ſtrictiorem Religionem, quæ ſit de licentia ſui Prælati, intelligitur de Prælato immediato. 284.5
Tranſuerſales veniunt appellatione ſeminis quando diſpoſitio teſtatoris non poterat verificari in deſcendentibus. 296.3
Tranſuerſales impropriè continentur appellatione progeniei. 285.2
Tranſuerſales veniunt appellatione ſtirpis ſi teſtator vocauit omnes de ſtirpe, & non extant deſcendentes, aut ſi in deſcendentibus verificari diſpoſitio non potuit. 302.2
Tranſuerſales non continentur quando teſtator dixiſſet quod bona non conſeruentur in linea ipſius teſtatoris. 249.3
Tranſuerſales non veniunt quando vocati eſſent, qui ſunt ex linea Titij, vel vocata eſſet linea hæredis, vel linea Titij, ſeu linea recta. ibid.4
Tranſuerſales veniunt vbi vocata eſſet linea domus hæredis, vel Titij. ibid.5.
Tranſuerſales veniunt vbi linea maſculina vocata eſſet. ibid.8
Tranſuerſales de familia veniunt appellatione familiæ quando diſpoſitio facta ad fauorem familiæ non poteſt verificari in deſcendentibus. 199.4. vel quando teſtator habuit rationem ipſius familiæ, non perſonarum, & quando teſtator prius vocaſſet deſcendentes, & in defectum deſcendentium vocaſſet proximiores de familia, & quando eſſet vocata familia & agnatio. ibid.6,7,8
Tributo ad decimas validum eſt argumentum, quia decima eſt tributum animæ. 346.1
Triticum in ſpecie ſumptum diſtat ab aliis ſpeciebus, etiam ariſta contineantur, vt hordeum, ſiligo, & ſimilia. 306.1
Tritico legato ſolum continetur ipſum in ſpecie, non autem hordeum, nec alia quæ ariſtam continent. ibid.2
Tritici mentio quando fit in ſtipulationibus, & contractibus, debet intelligi ſecundum communem loquendi vſum de tritico in ſpecie. ibid.3
Tritici appellatione ſi in genere ſumatur, & ſecundum latiorem ſignificationem venit quicquid in area teritur, & propterea continetur non ſolum hordeum, far, & ſiligo, ſed etiam milium. ibid.4
Trulla erat vaſis genus quo aqua ac etiam vinum traiiciebatur ex vno vaſe in aliud. 302.4
Tu. Eſt dictio perſonaliſſima, & non tantum relatiua, ſed demonſtratiua ad oculum. 805.1
Tunc. Hæc dictio denotat temporis extremitatem, & conditionem importat. 803.1. Importat idem quod eo caſu. 804.2. Non poteſt tamen importare tempus aliud præter illius extremitatem, & ſufficit quod momento eodem conditio verificetur licet non ducet. ibid.4. Reſpectu temporis non ſemper eſt terminatè accipienda. ibid.5. Et demonſtratiua temporis, ſeu declaratiua rei, cui adiicitur. ibid 6. Et reſtrictiua, & reſtringit diſpoſitionem ad tempus, & caſum expreſſum, & prohibet extenſione ad aliũ caſum omiſſum. ib.7
Excluſiua quando ſit, oſtenditur. ibid. Non excludit caſus ſimiles, ſi mens non repugnat diſponentis. ibid.9. Demonſtratiuè, & declaratiuè, ſtat non autem reſtrictiuè ſi ponatur aliqua dictio taxatiua. ibid.
Tunc & eo caſu, &c. Hæc clauſ. magis operatur quam dictio tunc ſola. 536.1. Et reſtrictiua, & limitatiua diſpoſitionis ad caſum expreſſum. ibid.2. Non impedit extenſionem, quæ fit ex coniecturata mente teſtatoris, ad caſum qui ſit ſimilis expreſſo. ibid.3. Iuncta ſubſtitutioni per teſtatorem eſt apta comprehendere varios caſus. ibidem 4. Iuncto fideicommiſſo operatur vt reſtringatur diſpoſitio ad caſum expreſſum. ibid.5. Adiecta diſpoſitioni conditionali denotat extremitatem temporis. ibid.6. Non excludit caſus ſimiles, ſi mens teſtatoris non repugnet. ibid.7. Appoſita ſubſtitutioni vulgari cenſetur excludere omnes alios caſus non expreſſos, qui alias veniſſent in diſpoſitione. ibid. 9. Si adiiciatur morti plurium debet verificari mors omnium. ibid.10
Turpitudinem, vel dolum ſuum allegans non auditur. 142.1
Turpitudinem patris allegans filius non auditur. 143.4
Turpitudinem defuncti allegare non poteſt eius hæres. ibid.3
Turpitudinem ſuam allegare vnicuique licet vbi agitur de periculo animæ. ibid.5
Turpitudinem ſuam allegare licet, vbi quis tractat de damno vitando contra alterum tractantem de lucro tractando. ibid. 6
Turpitudinem ſuam poteſt quis allegare contra ſocium participem. ibid.8
Turpitudinem ſuam poteſt quis allegare, vbi & per partem confeſſata, & detecta, vel probata. ibid.9
Turpitudinem ſuam poteſt quis allegare in criminalibus ſe defendendo. ibid.10
Turpitudinem ſuam per modum retorquutionis in ciuilibus poteſt quis allegare. ibid.11
Turpius eiicitur quam non admittitur hoſpes. ibid.12
Turris appellatione venit ædificium ſurſum leuatum ſua conſtans ſubſtantia. 306.1
Tutore ad ſyndicum, & ad omnes alios adminiſtratores valet argumentum. 346.1
Item à tutore ſuſpecto ad Iudicem Ordinarium ſuſpectum. ibid.2
à Tutore ad Prælatum, & è contrà valet argumentum. ibid.3
Tuum. Hæc dictio denotat dominium. 805.6

V

VAcandi vno modo expreſſo non venit alius. 525.1
Vacandi modus omnino falſus quando expreſſus ſit non operatur clauſ. Sine præmiſſo, &c. 522.13
Vacantia bona veniunt appellatione ſpoliorum. 300.4
Vacatio in Curia debet exprimi, & non tollitur per clauſ. Etiamſi generaliter, vel ſpecialiter ſit reſeruatum. 411.1
Vacatio per mortem, & per reſignationem æquiparantur. 522.2
Vacationem apud ſedem, & per priuationem, ac per reſignationem capit clauſ. Siue promiſſo, &c. ibid. 3.5,6. Quia beneficium dicitur vacare non ſolum per mortem, ſed per renunciationem, & depoſitionem. 10-.2
Vacationem inductam per reg. de infirmis, non capit clauſ. Siue præmiſſo, &c. obtenta à reſignatario. 522.10
Vacationis appellatione venit omnis vacatio, ſeu vacationis caſus. 306.1
Vacationis appellatione vbi nullus vacationis modus exprimitur in diſpoſitione, comprehenditur omnis vacationis caſus etiam in materia poenali, & odioſa. ibid.3
Vaccam prægnantem qui vendit quando cenſeatur vendere fœtum, ſeu vitulum lactantem oſtenditur. 197.6
Vagina an & quando veniant appellatione armorum. 163.6
Validitas, vel modus, per quem actus valere poteſt, ſi non eſt expreſſus cum aliis modis ineptis, non operatur clauſ. Omni meliori modo, &c. 460.32
Validitatem & ſanationem circa defectum intrinſecum operatur clauſ. Ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis. 415.15
Validitatem in prælegato nullo operatur clauſ. Omni meliori modo, &c. 460.48
Valliſumbroſa monachi participant de priuilegiis Mendicantium. 255.19
Valor licet regulariter ſufficienter probetur per publicam vocem & famam, hoc tamen non procedit quando agitur de effectu iuſtificationis, clauſ. Dummodo remaneant centum pro Rectore. 426.3
Valor beneficij quando Papæ fuit narratus, & ex reſeruatione penſionis appareat illa centum pro Rectore non remanere, non operatur, clauſ. Dummodo remaneant centum, &c. ibid. 12.

Vaſa vinalia, dolia, & torcularia non veniunt fundo vendito. 235.9

Vaſa ænea ſalientis aquæ non veniunt appellatione ſupellectilis. 303.13

Vaſa murrhina, & cryſtallina continentur appellatione ſupellectilis. 302.2

Vaſallus, & feudatarius maiorem iuriſdictionem in feudo habere non poteſt, quam habeat dominus, qui inueſtiuit. 43.3

Vaſallus vt feudum alienare poſſit etiam inconſulto domino operatur clauſ. Et quibus dederit. 412.6

Vaſallum in libera facultate alienandi ſimpliciter & abſolutè non ponit clauſ. Et quibus dederit, ſed tunc demum quando alienatio fit in perſonam gratam. ibid. 10

Vaſallo ad libertum valet argumentum. 346.1

Vbi. Hæc dictio localiter, & temporaliter ſtare poteſt. 805.1
Conditionem facit, & importat idem quod Si. ibid. 2
Incluſa eſt. ibid. 4

Vbicumque. Hæc dictio vniuerſalis eſt, apta comprehendere omnia loca vniuerſaliter, & importat in omni tempore, & in omni caſu, & ſine vlla diſtinctione. 805.1

Vbique. Hæc dictio accipitur pro quocumque loco, idoneo ſcilicet. 806.2

Vt. Hæc dictio multipliciter ponitur, & ſtat ſecundum ſubiectam materiam, aliquando ſtat copulatiuè, interdum accipitur pro diſiunctiua. ibid. 1. & ſeqq.

Vectigalibus, & gabellis ad collectas valet argumentum. 347

Vel. Hæc dictio de ſui natura non ſolet poni inter diuerſa idem importantia, ſeu parum diſtantia. 806. 1. Alternatiua eſt etiam in ſe habens implicationem. ibid. 2. Diſiunctiua eſt quoad verba, & quoad effectum. ibid. 3. Copulatiuè ſumitur pro Et, quando ponitur inter genus, & ſpeciem. ibid. 4. Declaratiuè ſumitur pro id eſt, quando ponitur inter duas dictiones idem ſignificantes. 807. 5. Importat idem quod Etiam, quando ponitur vni ſoli. ibid. 6. Interdum ponitur pro Saltem, nonnunquam accipitur pro Vt. ibid. 7. 8. Augmentatiuè quandoque ponitur, & aliquando correctiuè. ibid. 9. 10. Denotat ambiguitatem ſeu obſcuritatem. ibid. 11

Veleirca. Hæc dictio intelligitur de modico temporis interuallo, & ad ſummum importat ſex menſes. 807.1. Adiecta menſura in venditione quantitatis facit totam venire. ibid. 2

Velle quis non creditur quod non poteſt. 151.2

Velleiani beneficium competens mulieri tollitur per clauſ. Renuncians, &c. maximè quando obligat ſe pro tutela. 492.4

Velleiani priuilegio mulier gaudere poteſt etiamſi ei renunciet in iudicio. ibid. 5

Velut. Hæc dictio eſt explicatiua, & exemplificatiua, ac expreſſiua veritatis. 807. 1. 2. Importat aliquando ſimilitudinem, & ponitur pro ſicut. ibid. 3. 4

Vendens cum pacto redimendi vſque ad diem natalis proximè includit ipſum diem natalis. 808.3

Vendens gabellam non cenſetur vendere contra ſeipſum vt teneatur. 155.4

Vendere naturaliter de vera venditione, non autem de ficta vel ſimulata interpretari debet. 807.1

Venditionis inſtrumentum confirmare dicitur, qui illius virtute accipit rei venditæ poſſeſſionem, & exinde fructus percipit. 471.14

Venditionis in teſtamento poſita clauſ. Transferentes, &c. ad fauorem emptoris operatur vt omnes actiones, quæ erant penes venditorem, efficiantur inefficaces quoad ipſum. 535.2

Venditionem immunem ab omni alia obligatione, ac proinde à pacto redimendi importat dictio Liberè. 808.5

Venditionis in materia verbum Do, accipitur pro tradere. 673.2
Et venditionem propriam aliquando importat. ibid. 3

Venditio quod cenſeatur in dubio facta ad corpus, etiamſi menſura ſit ſpecificata & contractus dubius, operatur clauſula. Ad habendum. 354.13

Venditionem ratam habere dicitur ille qui petit pretium in ea promiſſum. ibid. 15

Venditioni appoſita, clauſ. Cum iuribus, & pertinentiis, &c. intelligitur de iuribus, quæ ſunt de natura rei venditæ, non autem alterius naturæ. 384.2

Venditionis appellatione venit ceſſio, datio in ſolutum, & omnis contractus per quem dominium transfertur. 307.1

Venditione prohibita prohibetur datio in ſolutum, & permutatio, ac donatio, niſi verbum Venditio proferatur in materia ſtricta, ſeu in materia in qua datur certa forma. ibid. 2

Venditionis appellatione ſi fiat mentio de pretio, non venit alius contractus. ibid. 4

Venditio in dubio iudicatur vbi de pretio facta eſt mentio. ibid. 5

Venditionis appellatione non veniunt aliæ alienationes quando prohibita eſt venditio tunc licentia tendere. ibid. 6

Venditionis appellatione in materia ſtatuti de illa loquentis venit venditio valida ex qua dominium transfertur de venditore ad emptorem, non ſimulata. ibid. 7

Venditione ad locationem valet argumentum. 347

Venditor licet per clauſulam Conſtituti liberetur à traditione iuris, non tamen liberatur a traditione facti. 381.15

Venientes ab inteſtato quod cenſeantur tacitè vocati operatur clauſula Codicillaris. 378.25

Venientes ab inteſtato ſecundum gradus prærogatiuam veniunt appellatione ſuorum. 304.2

Verba ſunt intelligenda non ſecundum quod ſonant, ſed ſecundum mentem, & intentionem proferentis. 244.1

Verba ſunt ſigna, & teſtimonium mentis noſtræ. ibid. 2

Verba debent inſeruire intentioni, & non intentio verbis. ib. 3

Verba ſunt intelligenda, & interpretanda ſecundum propriam ſignificationem. 144.4

Verba debent intelligi quatenus propria eorum ſignificatio patitur. ibid. 5

Verba ſunt intelligenda ſecundum materiam de qua loquuntur contra propriam ſignificationem, niſi materia ſubiecta aliud ſuadeat. ibid. 6

Verba debent intelligi ſecundum communem vſum loquendi. ibid. 7

Verba debent intelligi ſecundum ſubiectam materiam, & naturam actus, ſeu contractus. ibid. 8

Verba dubia impropriari debent, vt conueniant materiæ. ibid. 9

Verba debent intelligi cum effectu. ibid. 10

Verba debent aliquid operari, & non debent eſſe ſuperflua. ibid. 11

Verba debent aliquid operari etiam in odioſis & pœnalibus. 246.14

Verba in priuilegiis non debent eſſe ſuperflua. ibid. 15

Verba reſcriptorum non debent eſſe ſuperflua. ibid. 16

Verba in ſtatutis debent potius impropriari, vt operentur aliquid quam quod ſint ſuperflua, & ſine effectu. ibid. 17

Verba in legibus interpretandis non debent eſſe ſuperflua. ibid. 18

Verba teſtamentorum, iuramenti, & atteſtationum non debent eſſe ſuperflua. ibid. 19. 20. 21

Verba potius ad impropriam ſignificationem trahi debent quàm vt ſint ſuperflua. ibid. 22

Verba diſpenſationis non debent eſſe ſuperflua. ibid. 23

Verba dubia in potiori ſignificatu ſunt accipienda, & ſecundum ſenſum grammaticalem. ibid. 25

Verba dubia, quæ habent varium ſignificatum, debent intelligi in eo ſignificatu, qui eſt aptior. ibid. 126

Verba in dubio ſunt interpretanda naturaliter, propriè, & verè non autem accidentaliter, ciuiliter, & fictè. ibid. 27

Verba impropriantur quando natura rei illis repugnat, & vt bonus quis dicatur, vt ſuſtineatur libellus, & ad tollendam contrarietatem ne tertio præiudicetur, ſeu ad euitandum abſurdum. 237.28

Verba ſunt intelligenda ſimpliciter, & non ſecundum quid. ibid. 29

Verba dubia debent intelligi ſecundum naturam rei, cui adiiciuntur. ibid. 30

Verba debent intelligi prius, & non poſterius. ibid. 31

Verba clara non admittunt interpretationem, nec voluntatis coniecturam. ibid. 32

Verba vbi non conueniunt, diſpoſitio non habet locum. ibid. 33

Verba quod quis non expreſſit, mente non videtur cogitaſſe. ibid. 34

Verba dubia contra proferentem ſunt interpretanda. ibid. 35

Verba generalia generaliter ſunt intelligenda etiam in pœnalibus, odioſis, & correctoriis. ibid. 36. 37

Verba quantumuis generalia debent reſtringi ad rationem & cauſam, propter quam fuerunt prolata. 248.38

Verba generalia reſtringuntur ad vitandum abſurdum. ibid. 39 Et ſecundum ſubiectam materiam. ibid. 40. Et ad habilia. ibid. 41. Et ne tollatur ius tertii. ibid. 42. Et ſecundum naturam, & poteſtatem loquentis, & non vltra. ibid. 44

Verba generalia quando reſtringuntur ex veriſimilitudine. ibid. 45

Verbis ſubtiliter non eſt dialecticandum. ibid. 46

Verba non ſufficiunt vbi opus eſt facto. ibid. 47

Verba præcedentia declarant ſequentia, & è conuerſo. ibid. 49

Verba geminata magis operantur. ibid. 49

Verba clauſ. ad habendum, intelliguntur ſecundum quod iura diſponunt, ſecundum ſubiectam materiam. 355.50

Verba ſuperflua & inania ſolent ſtomachari prudentes. 242

Verba trahuntur ad mentem, & rationem, non è contra. 101.2
Verba indefinita, vide verb. *Indefinita*.
Verba de vulnere, amicitia, febre, & ſimilibus deponentia, debent intelligi ſimpliciter, & non de modica. 381.2
Verba in contractibus à communi loquendi vſu interpretationem accipiunt. 222.56
Verba libelli vt improprientur ad deſeruiendum intentioni libellantis, operatur clauſ. Ius & iuſtitiam miniſtrari, &c. 433.12
Verba impropriando quod potius actio competens apta ſit inceptata, quam concluſio inepta, operatur clauſula, Omni meliori modo, &c. 458.14
Verba geminata operantur quod nihil poteſt apponi. 70.19
Verba generalia nunquam trahuntur ad ea, quæ diſponentibus ſunt impoſſibilia. 78.5
Verba importantia tractum ſucceſſiuum vbi adſunt, non ſufficit ſemel adimplere, ſed requiritur adimplementum vſque ad finem. 367.5
Verba improprianeur, & intelligantur eo modo, quo poſſunt ad euitandum abſurdum. 2.4
Verba quando proferuntur ab eo, qui habet poteſtatem faciendi, licet ſonent in fictionem, quod ſcilicet habeatur pro tali, tamen faciunt verè talem. 64.3
Verba vniuerſalia geminata habent vim diuiſiuam. 537.3
Verba directa vt obliquentur, operatur clauſula Codicillaris. 370.2
Verba quæ poſſunt includere, & excludere in contractibus, ſemper excludunt quando tendunt ad obligandum. 815.10
Verba legis cui non conueniunt non conuenit eius diſpoſitio. 91.8
Verba verè, & naturaliter in conditionibus oportet intelligi. 207.16
Verba (ad ſexennium duraturam) inducunt obligationem annuam ipſo ſexennio durante. 367.3
Verbum (a nobis) eſt perſonale. 453.2
Verba (a nobiſmetipſis) ſunt perſonaliſſima. ibid.8
Verba (caſſaos, & irritans omne aliud teſtamentum (non derogant primo habenti clauſulam quod non poſſint derogari niſi ſub certa forma, niſi addatur, etiamſi contineat clauſulam derogatoriam. 403.10
Verba (continuò amittat) denotant ipſo iure. 664.7
Verba (cuiuſuis ex nominatis) important in ſubſtitutione reciprocam. 665.4. Et in ſubſtitutione reciproca importans vt neceſſario contineatur compendioſa annexio, & in ſingulos ſit facta ſubſtitutio. 772.5
Verbum (debet) non importat præceptum, quando adiungitur particula importans conſilium. 670.11
Verba (deficiente linea fœminina) comprehendunt tam caſum mortis, filiarum præmorientium, quam non exiſtentium. 671.2
Verbum (Do) impropriè accipitur ſi apponatur in contractu de cuius natura non eſt transferre dominium. 674.4
Verbum (duraturam) inducit perſeuerantiam actus. 367.5
Verbum (defendere) denotat alterius cauſam tueri. 670.1
Verba (& ſi plus valet, donat) in venditione poſita captioſa ſunt. 413.5
Verbum (hæres) quando reſtringeretur ad deſcendentes, tunc & deſcendens in re certa inſtitutus veniret. 238.10
Verba (ſoſiaſcriptos hæredes) important ſolum illas perſonas, quæ oculis corporeis legi & diſcerni poſſunt ex inſpectione teſtamenti. 703.2
Verba (maior natu) oſtendunt diſponentem intellexiſſe de ſeniore, & ætate maiore. 251.8
Verbum mandare intelligi debet de coactione. 719.1
Verba (non alias, &c.) regolantur tanquam geminata, & ſunt multum præciſa, & non recipiunt aliquam modificationem. 440.2
Verba (omnimoda diſpoſitio) ſunt generalia, & comprehendunt quamlibet diſpoſitionis ſpeciem. 732.2
Verba (per quæ noſtra conceſſio impediri poſſet) addita clauſulæ. Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ, &c. non tollunt obſtacula dilatoria, ſed tantum impeditiua. 447.1
Verbum (perſiſtat) nunquid ſit directum, vel obliquum tacitè. 743.5
Verbum (premiſſe) in inſtrumento appoſitum ſignificat partes fuiſſe præſentes. 758.5
Verbum (poſſum) quomodo & qualiter intelligatur, oſtenditur. 746.8
Verba (plus minuſve) nihil addunt, nihilque imminuunt de confeſſione niſi aliud probetur. 745.3
Verba (quæuis perſona) comprehendunt vniuerſitatem, quæ eſt perſona ficta. 767.4
Verba (quod iudex prius pronunciet ſuper nullitate, &c.) ad illum inſtruendum poſita ſunt, ita vt non vitietur ſententia ſi aliter faciat. 754.4
Verbum (relinquo) trahitur aliquando ad actus inter viuos. 780.2. Et quod in teſtamentis importat inſtitutionem operatur clauſ. Omni meliori modo, &c. 459.31
Verba (ſi ita eſt diſpenſetis) includunt formam, & ſolemnitatem. 505.4
Verbum (ſuccedat) intelligitur, ab inteſtato. 797.1
Verba (ſucceſſoribus quibuſcumque) apta ſunt recipere interpretationem abſque præiudicio vocatorum deſcendentium in antiquis inueſtituris. 446.9. Et intelligenda ſunt de ſucceſſoribus perſonis legitimis, & non prohibitis. ibid. 10
Verbum (ſuperſtes) habet vim expreſſionis proprij nominis, & ad filios primi gradus iam nominatos eſt reſtrictum, nec extenditur ad nepotes. 519.115
Verba (tam per teſtamentum, quam per donationem) quid importent oſtenditur. 800.8
Verba (volo te ducere in vxorem) non operantur matrimonium de præſenti. 814.12
Verbum vnum ſecundum diuerſos effectus habet diuerſas ſignificationes. 32.8
Verbum quodcumque etiam minimum debet operari. 246.22
Verbum nullum in diſpoſitione hominis debet eſſe ſuperabundans, & ſine miniſterio operandi. ibid.13.
Verè. Hæc dictio fictionem omnem excludit, & interdum idem importat quod propriè. 808.1
Verificatio eius quod per dict. Forſan, Forſitan, & Fantaſis aſſeritur, non eſt neceſſaria cum per illas nihil affirmetur. 690.5
Veriſimile quod eſt præſumitur falſum. 249.6
Veriſimile quod non eſt nec dicendum, nec credendum. ibid.7
Veriſimile eſt id quod proximum & ſimile vero eſt. 248.1
Veriſimile vnum additum, alteri inducit legis præſumptionem. ibid.2
Veriſimile non eſt quod velit Princeps legem diu excogitatam tollere. 444.num.10.
Veriſimili mente ſtatuentis, vel teſtatoris validum eſt argumentum, etiam in contractibus, in ſtatutis, & ſtatuentibus, in priuilegio, in inueſtitura feudali, & in teſtamentis: non valet tamen vbi eſt diuerſitatis ratio, vel quando fieret extenſio ad caſum inordinatum, in fideicommiſſo extendendo de perſona in perſonam, & in conditionibus voluntariis. 247.1. & ſeqq.
Veriſimilitudo dicitur cognata naturæ, & habetur pro lege, & veritate. 248.3.4
Veritas ſæpius examinata magis elucescit. 249.8
Veritati ſemper adhærendum eſt, quia amicus Socrates, ſed magis amica veritas. ibid.2
Veritas præualet exiſtimationi, ſeu opinioni, & plus valet quod in veritate quam quod in opinione conſiſtit. ibid.4
Veritas eſt baſis, fundamentum, ſeu mater iuſtitiæ. ibid.5
Veritatem interdum importat dict. Forſan. 690.4
Veritatem nonnunquam importat, & certitudinem denotat verbum, Videtur. 810.6
Veritatem aliquando denotat dict. Vt. 817.10
Veritatem præciſam indicat clauſ. Non alias &c. 440.4
Veritatem aliquando deſignat verbum, Intelligitur. 705.2
Veritatem denotat verbum, Sum. 797.4
Veritatem interdum denotat dict. Pro, quando accommodatur veritati, & poſſibili, quandoque fictionem. 757.18
Veritatem nonnunquam denotat dict. Quaſi. 765.3
Veritatis expreſſiua interdum eſt dict. Velut. 807.2
Verò. Hæc dictio eſt aduerſatiua præcedentium in iure, & in facto. 808.1
Repetit qualitates præcedentes, & aduerſatur retenta eadem qualitate, interdum verò non aduerſatur. ibid. 2.3
Importat quandoque idem quod Sed. ibid.4
Verſus. Hæc dictio reſpectu loci non includit locum, & denotat ſituationem, & non propinquitatem. 808.1
Veſtimenta non veniunt appellatione cibi, niſi conſanguineo, vel ſeruo deberentur. 172.2
Vella muliebris non continetur appellatione ornamentorum. 272.2
Veſtes non veniunt appellatione ſupellectilis. 302.8.
Veſtium appellatione veniunt tam lineæ, & bombycinæ, quam lanæ, item ſericæ, & aureæ, ſi eiuſmodi teſtator habebat, niſi ſtatuto prohibitum eſſet illi, cui veſtes relinquuntur, eas deferre aureas. 307.1.2
Veſtium appellatione veniunt tapeta, faſciæ, crurales. & impilia, caligæ, calciamenta, biretum, ſeu capellum. 308.3. & ſeqq. vſque ad 6
Veſtium appellatione continentur tela, quæ in pectine adhuc eſt, ſi modo prætexta eſt. 308.7
Veſtis ſciſſa & nondum conſuta venit appellatione veſtium. ibid.8

Veſtium

Veſtium appellatione venit quidquid diſponens pro veſte reputabat. ibid. 9
Veſtium appellatione veniunt etiam feſtiuæ ſi dignitas perſonæ,& mos regionis id poſtulet. ibid. 10
Veſtitus venit appellatione alimentorum in materia ſauniabili. 159.5
Viam, quam quiſque ſibi elegit, ſequi debet. 249.1
Vita quæ non prohibetur, non debet alia aliquo colore admitti. ibid. 2
Viam nemo videtur eligere per quam iudicium ſuum ſubuertatur. ibid. 3
Via eſt admittenda per quam ad ius commune reditur. ibid. 4
Viæ publicæ appellatione venit pons quando per illum vulgo iter fit. 308
Vicaria temporalis, ſeu ad nutum amouibilis, non venit appellatione beneficiorum. 166.5
Vicarius generalis Epiſcopi venit appellatione Ordinarii. 570.5. Et in commiſſionibus cauſarum venit appellatione dignitatis. 185.6
Vicarius generalis venit appellatione Epiſcopi vbi ille non excluditur, & eſt res, quæ conuenit Vicario ex eius officio. 196.25
Vicarius generalis Epiſcopi poteſt concedere litteras excommunicationis pro rebus ablatis. ibid. 26
Vicarius generalis ex generali etiam commiſſione coniugalis cauſæ cognitionem tractare poteſt. ibid. 7
Vicarius generalis Epiſcopi abſque eius ſpeciali commiſſione poteſt egreſſus è monaſterio licentiam moniali concedere in vim Conc. Trid. id Epiſcopis tribuentis. ibid. 28
Vicinitas, quam importat dict. Iuxta, debet intelligi cum aliqua diſtantia. 714.4. & quod importet per decem pedes, oſtenditur. ibid. 5
Viciſſim. Hæc dictio idem ſignificat quod dict. Inuicem, & inducit reciprocam ſubſtitutionem. 808.1
Victualium appellatione in legato teſtatoris continentur, quæ eſui,& potui neceſſaria ſunt. 308.1
Victualium appellatione, quæ præſtanda ſunt viſitatoribus, veniunt tantum illa, quæ conſiſtunt in victu, non autem vecturæ equorum. ibid. 3,4
Victus appellatione veniunt, quæ eſui, & potui, cuicuique corporis neceſſaria ſunt. 309.8
Victus educatio,& alimenta parificantur. ibid. 2
Victus quotidianus vbi exprimitur intelligitur de cibis tantum. ibid. 8
Victus appellatione continentur lectus & medicinæ. ibid. 4,5
Videlicet. Hæc dictio eſt declaratiua, & reſtrictiua præcedentium. 809.1. Nonnunquam ſtat demonſtratiuè ſecundum ſubiectam materiam, & in dubio magis ſtat demonſtratiuè quam reſtrictiuè. ibid. 2,3. Interdum oppoſitiuè, quandoque determinatè ſtat. ibid. 4,5
Videtur. Hoc verbum denotat improprietatem. ibid. 1. Inducit fictionem. ibid. 2. Significat quandoque præſumptionem. ibid. 3. Importat aliquando arbitrium boni viri. ibid. 4. Viſionem nonnunquam, interdum veritatem, & certitudinem denotat. 810.5,6
Vidua dicitur de familia viri, retinet domicilium, & gaudet priuilegio dignitatis. 801.10
Vidua, & orfani gaudent priuilegio l. vnic. C. quando imper. etiamſi ſint diuites. 558.6
Vidua luxurioſè viuens non continetur in priuilegiis conceſſis viduis tanquam perſonis miſerabilibus. ibid. 7. & 307.2
Viduæ appellatione propriè, & ſecundum communem loquendi vſum venit illa, cuius maritus mortuus eſt. ibid. 1
Viduæ appellatione in priuilegiis illi conceſſis & miſerabilibus perſonis, in l. vnic. C. quando imper. venit mulier habens virum inutilem. ibid. 3
Vigilantibus, & non dormientibus iura ſubueniunt. 150
Villæ vicinæ caſtro non veniunt appellatione caſtri. 170.9
Vim vi repellere licet. 150.1
Vincens vincentem te, multo magis vincit te, quando ille qui ſe vincit, & tu eſſetis eiuſdem generis, rationis, & ordinis. 150.1, & ſeqq.
Vinculum duplex magis ligat & difficilius rumpitur. 51.1
Vindicta intelligitur de illa non propria auctoritate ſumenda. 810
Vinea non venit appellatione fundi. 252.15
Vineæ appellatione continetur terrenum in quo ſunt vites plantatæ, non autem locus, vbi illæ mutuatæ ſunt. 309.8
Vinea appellatur locus non vineatus, ſi reducatur ad vineam. ibid. 2
Vineæ appellatione venit arundinetum ſiue cannetum deſtinatum perpetuo vineæ. ibid. 3
Vini appellatione in legato omne continetur quod ex vinea natum vinum permanet. 310.1
lum acinaticium,& paſſum. ibid. 4,9
Vini appellatione non continetur mulſum, zythum, ceruiſia, defrutum, cydoneum, acetum, ſecundum propriam ſignificationem. ibid. 8. & ſeqq. vſque ad 14
Vini appellatione venit aquaticum. ibid. 13
Vini vbi prohibetur extractio an poſſit meretrix extrahi guſtus cauſa. ibid. 16
Viſionem interdum importat verbum, videtur. 810.5
Viſum quod eſt præter rationem non bene viſum dicitur. 478.8
Vites continentur appellatione arboris. 161.1
Vix fieri illud dicitur quod fieri poteſt, licet cum difficultate. 810.2
Vix. Hæc dictio denotat exceptionem, & regulam eſſe in contrarium, & declarat diuturnam expectationem. ibid. 3,4
Vlterius. Hæc dictio non ſolum eſt incluſiua, ſed repetitiua omnium qualitatum præcedentium, & tollit ipſo iure ius petendi. ibid. 1,8
Vltima derogant prioribus. 181.8
Vltima quantumcumque generalia derogant primis. 74.16
Vltimæ voluntati, non autem donationi inter viuos conuenit verbum Relinquo. 780.1
Vltimis voluntatibus ad contractus valet argumentum niſi ſit diuerſa ratio. 348.1
Item ab vltimis voluntatibus ad iudicia validum eſt argumentum. ibid. 2
Vltimus rei ſtatus inſpiciendus eſt in omni materia, & præcipuè in beneficialibus. 850.2,5
Vltra. Hæc dictio regulariter eſt incluſiua, & interdum excluſiua. 810.1,2
Repetit qualitates præcedentes. 811.3
Importat implicationem. ibid. 4
Limitat numerum expreſſum. ibid. 5
Denotat modicum tempus. ibid. 6
Facit vt teſtis deponens cum illa nihil probet. ibid. 7
Non facit tamen vt totum tempus continuum comprehendatur ſine copula vt teſte deponente. ibid. 8
Vltro. Hæc dictio aliquando exponitur pro ſponte, interdum ſignificat idem quod ſine requiſitione, nonnunquam accipitur pro, ſine quæſtione. 811.1. & ſeqq.
Vnà. Hæc dictio denotat ſimultaneitatem, congregationem,& vnionem diuerſorum. 811.8
Et tantum eſt dicere vnà quantum ſimul. 812.8
Significat vnitatem, atque æqualitatem, ita quod non habeat compoſitionem. ibid. 3
Et coniungit plus quàm dict. Et. ibid. 4
Vnà cum. Hæc dictio idem importat quod dict. Et. ibid. 1
Importat augmentum reſpectu qualitatis relicti. ibid. 2
Demonſtrat vt aliquid ſimul expediatur. ibid. 3
Vnanimiter. Hæc dictio importat idem quod nemine diſcrepante. ibid.
Vnà cum toto negotio principali, &c. clauſ. facit vt cenſeatur deductum & commiſſum totum negotium principale. 557.4
Vnde. Hæc dictio ſignificat cauſam intrinſecam, & importat idem quod ex qua cauſa, & quamuis ſit aduerbium loci, interdum tamen & ad perſonas, & ad alias res accomodatur. 812.8,9
Vndique. Hæc dictio idem importat quod omni ex parte, & de loco propriè dicitur. ibid. 1
Vniuerſalis omnia comprehendens eſt, dict. Omnimoda. 732.1
Et dict. Quicquam. 788.1
Et dict. Quicumque & quocumque. ibid. 1,2
Et dict. Cuiuſlibet. 665.8
Vniuerſalis eſt dict. Quilibet, omnia comprehendens etiam minima. 770.1
Vniuerſalis eſt dict. Quolibet modo, omnes caſus comprehendens. 771.10
Vniuerſalis eſt dict. Totum,& ſignificat totaliter circa eandem rem. 803.8
Vniuerſalis & præciſa eſt dict. Quicquid, omnem modum comprehendens. 767.8
Vniuerſalis negatiua eſt dict. Nemo. 724.8
Vniuerſalis eſt dict. Totaliter. 803.2. & dict. Quiſquis. 772.8
Et dict. Qualitercumque. 762.2
Vniuerſalis eſt dict. Quotieſcumque, & omnia comprehendit etiam in materia odioſa. 778.2
Et dict. Quandocumque. 764.3
Vniuerſalis eſt, dict. Quiuis,& omnia comprehendit, maximè quando ponitur in datiuo, vel ablatiuo. 771.8
Vniuerſalis eſt dict. Omnis,& nihil excludit. 734.8
Vniuerſalis affirmatiua eſt dict. Semper,& idem importat quod plerumque. 785.8
Vniuerſalis eſt dict. Aliquis,& comprehendit omnem ſpeciem. 645.8

Vniuerſalis eſt dict. Quoquo modo, comprehendens omnem modum, qui excogitari poteſt. 776.1
Vniuerſales clauſulæ nihil excludunt acſi de omnibus mentio ſpecialis facta eſſet. ibid.2
Vniuerſales clauſulæ ſunt maioris efficaciæ, quàm generales. ibid.4
Vniuerſalia verba geminata habent vim diuiſiuam. ibid.3
Vniuerſitas non venit appellatione hominum certi loci. 240.1
Vniuerſitatem, Capitulum, aut Collegium non comprehendit clauſ. Omneſque alios, &c. 455.12
Vniuerſitatem non comprehendit dict. Aliquis, cum ad perſonas ſingulares referatur. 648.3.9
Vniuerſitatis appellatione comprehenduntur Sacerdotes, & alij Clerici; ac proinde in ſui fauorem poſſunt vti priuilegiis, & ſtatutis vniuerſitatum. 310.5
Vniuerſitas agrorum, licet ſint ſeparati, venit appellatione poderij. 280.5
Vniuerſitas, Collegium, ſeu Communitas non venit appellatione perſonæ inſpecta propria nominis ſignificatione, ſecus largè & impropriè. 277.1,9
Vnus, aliquando importat idem quod ſolus. 813.3
Vnum verificari non ſufficit ex pluribus expreſſis ſi adſit clauſ. Conſtito de aſſertis. 177.3
Vnus, vel plures ex duobus ſeu pluribus iudicibus vbi ad cauſam deputati impediti proponuntur, cæteri ſoli procedere non valent. 483.2
Vnus, & alter. Hæ dictiones pro duobus vſurpari ſolent. 812.1
Vocationem poſitorum in eodem capitulo non in præcedenti inducit dict. Et ſic. 685.3
Vacationem liberorum poſitorum in conditione inducit clauſ. Omni meliori modo, &c. 459.41
Vocatione actiua ad paſſiuam non valet argumentum. 348.1
Vocatis vocandis. Hæc clauſ. ſolum arctat ad vocandos, qui intereſſe debent. 337.3. Imponit neceſſitatem vocandi omnes, qui quodammodo in eo caſu intereſſe habent. ibid. 4. Facit exequutorem de mero mixtum. 538. 8. qui debet ſumere partes iudicis modo adſit legitimus contradictor. ibid. 10. Ita vt à ſententia illius detur appellatio. ibid.6. Quæ operatur non ſolum effectum deuolutiuum, ſed etiam ſuſpenſiuum. ibid.7. Facit etiam vt proceſſus executoris, qui alias eſſet extraiudicialis, ſit, eſſeque debeat iudicialis. ibidem 8. Dat iuriſdictionem conditionalem in reſcripto conditionali. ibid.9. Requirit citationem, ita vt actus ſine illa factus ſtante hac clauſ. inualidus ſit. 11,13. Importat vt quis ſua poſſeſſione priuari non poſſit ſine citatione. ibid. 14. Operatur vt exaudiri debeant iura litigantium. ibid. 16. Tollit ſubreptionis vitium. 539.18
Volo. Hoc verbum tribuit liberum, & abſolutum arbitrium. 813.1. Refertur ad actum licitum, non verò ad actum regulatum, & illicitum. ibid.2. Ex ſui proprietate eſt informe, & determinatur ratione verbi adiuncti. ibid.3. Importat fideicommiſſum ſi iungatur verbis obliquis, directam vero ſubſtitutionem ſi verbis directis, aut communibus. ibid.6. Innuit fideicommiſſum ſi iungatur cum clauſ. Si ſine liberis, aut hæredibus deceſſerit. ibid.8. Et diſpoſitiuum cum alterius perſonæ voluntas non expectatur. ibid.9. Importat diſpoſitionem plenam in vltimis voluntatibus. 814.10. Et actum perfectum ſi adiungatur infinitiuo præſentis temporis. ibid. 11. Adiunctum cum infinitiuo importat exequutionem. ibid. Non importat diſpoſitionem iunctum infinito in actibus inter viuos. ibid.14. Inducit aliquando nouum & declarat antiquum. ibid.15
Volumus autem, &c. Hæc clauſ. importat formam in hoc fuiſſet mandatam reſpectu modi, & ideo ab illa non poteſt recedi. 531.1
Volumus autem quod infra ſex menſes nouam prouiſionem expedire, &c. clauſ. intelligitur à die habitæ poſſeſſionis pacificæ. 539.2
Voluntas inanis eſt niſi adſit potentia. 151.1
Voluntas in mente retenta nihil operatur. ibid.2
Voluntas facto magis quam verbis declaratur. ibid.3
Voluntatis mutatio non præſumitur. ibid.7
Voluntas coacta voluntas eſt. ibid 8
Voluntas vltima deambulatoria eſt vſque ad mortem. ibid.9
Voluntas morte extinguitur. 152.10
Voluntatem omnino abeſſe denotat clauſ. Non aliàs, &c. 440.9
Voluntatem liberam, & non regulatam aliquando importat clauſ. Arbitrio ſuo. 364.4
Voluntas reſtringendi quando ex verbis præcedentibus colligeretur, tunc dict. Omnis, non eſt generalis. 726.17
Voluntatem ex ſubiecta materia denotat verbum Tenetur, ſicut verbum Debet, & Oportet. 803.2
Voluntatem plenam, & exuberantem prohibentis oſtendit dictio Quoquo modo, adiunctis verbis prohibitiuis. 777.11
Voluntatem enixam & ſpontaneam diſponendi denotat clauſ. Omni meliori modo, &c. 458.11
Voluntatem liberam & præciſam denotat dict. Omnino. 732.2
Voluntatem liberam diſpoſitionis patris præſeruat clauſ. Sine præiudicio venientium, &c. 509.13
Voluntatis eſt limitatiua, clauſ. Non aliàs, &c. & præſeruatiua ſui iuris in caſu contrario. 441.15
Voluntas, ſtante clauſ. Ad libitum, &c. tamdiu durat quamdiu concedens illam reuocauerit. 356.5
Voluntatis meræ actus excludit iuris neceſſitatem. 11.12
Voluntatem liberam & propriam importat dict. Sponte. 795.3
Voluntas teſtatoris vbi deficit, non operatur clauſula codicillaris. 375.17
Vox vnius, vox nullius. 40.8
Vſque. Hæc dictio oppoſita gradibus, vel aliis rebus, incluſiuè regulariter ſtat. 814. 1. Comprehendit terminum terminantem. 815. 7. In feudis ſtat incluſiuè. ibidem 8. In materia confinium includit in præiudicium venditoris. ibidem 11. In vltimis voluntatibus includit quando ſumus in dubio, & poteſt includere, & non includere. ibidem 12. Stat etiam incluſiuè vbicumque terminus, cui adiicitur, & de pertinentibus rei in qua habetur ſermo. ibid. 13. Quando eſt oppoſita reſpectu temporis, tunc totum tempus includit. ibidem 14. Non ſtat autem incluſiuè hæc dictio quando incluſio eſt contra legem, & quando præcedit oratio negatiua, & quando conſtat ex mente contrahentium, vel ratione abſurdi vitandi, & quando non conſtat de mente niſi ex ſignificatione verbi, cum terminus ad quem non poteſt comprehendi, vel includi ſub generalitate præcedenti: item vbicumque applicatur termino, qui non eſt de eſſentia rei, termini de quo habetur ſermo, & quando non eſſet de natura contractus in quo eſt appoſita, denique quando ſit excluſiua ex coniecturis declarari poteſt ibidem 13. & ſeqq. vſque ad 21
Vſquequo habet naturam ſuſpenſiuam, & importat conditionem. 815.1
Vſufructuarius ſecundum ſubiectam materiam venit appellatione domini. 188.4
Vſufructuario ad emphyteutam valet argumentum. 348.2
Vſurarum contractum arguunt clauſulæ inſolitæ. 431.4
Vſus ſtatuti regulariter præſumitur, & aſſerenti contrarium incumbit onus probandi, non obſtante clauſ. Dummodo ſint in vſu. 409.5
Vſusfructus venit appellatione alimentorum ex mente teſtatoris. 160.9
Vſusfructus venit appellatione bonorum. 168.13
Vſusfructus ſi relinquatur Caio, & eius hæredibus, veniunt hæredes bonorum. 237.7
Vſusfructus plenus ſi legatur non reſtringitur ſolum ad alimenta, ſed ad vſumfructum omnium rerum, & bonorum hæreditatis. 744.5
Vſusfructus appellatione venit proprietas ex veriſimili mente præcedentium & ſequentium. 311.1
Vſusfructus fundi appellatione venit vſus inſtrumentorum, & eorum quæ ſunt parata pro fundo. ibid.2
Vſufructu ad alimenta valet argumentum. 348.5
Vt, Hæc dictio propriè oſtendit cauſam finalem, aliquando verò cauſam impulſiuam. 816.1. Importat regulariter modum, & non conditionem. ibidem 2. Facit modum etiamſi ante illam adiiciatur clauſ. Ex conditione. ibidem 3. Facit conditionem ſi iungatur cum dict. Si, vel cum ablatiuis abſolutis ibidem 4. Importat neceſſitatem ſi ponatur in rubrica ſtatuti. 817.9. Denotat aliquando veritatem. ibid.10. Et interdum ſimilitudinem, omnimodam quoque, etiam in ſubſtantia, & qualitate. ibid.15.12
Ponitur nonnunquam pro Et, non ſemel conſequutiuè, plerumque exemplificatiuè. ibid.13,14.13
Vt aſſeritur. Hæc clauſ. operatur vt non dicatur narratiua, nec impetrans quicquam videatur affirmare. 540.1.
Operatur etiam vt non poſſit dici loquutio affirmatiua. ibid.2
Liberat narrantem à verificatione narratorum. ibid.3
Operatur ne dicatur facta confeſſio narratorum. ibid.4
Non refertur ad narrationem, ſed ad prouiſionem. ibid.6
Vt aſſeris. Hæc clauſ. facit præſumere narratiuam partis. ibid.7. & relata ad penſionarium, ſi acceſſerit conſenſus titularis remanet iuſtificata. ibid.8
Vt accepimus. Hæc clauſula, Quid importet, remiſſiuè. ibid.9
Vt infrà. Hæc clauſ. eſt reſtrictiua, in dubio ſtat demonſtratiuè, non limitatiuè. 817.5

Vt

Vt commodius ſuſtentari valeat, clauſ. Dicitur impulſiua, non finalis. 640.10
Vt decentiùs ſuſtentari valeat, clauſ. intelligitur decentius, quàm antea fieri poterat, non autem decentius quàm conueniat. ibid.11
Vt melius ſuſtentari valeat, clauſ. poſita in reſignatione penſionis, an operetur vt penſio dicatur reſeruata pro alimentis. ibid.12
Vt prætenditur, clauſ. præſeruat impetrantem, vt nihil dicatur aſſertiuè dixiſſe, quod ipſi præiudicet. ibid.13
Vt permittitur. Hæc clauſula reſtringit ſolum ad expreſſa, & ſic eſt reſtrictiua reſpectu præcedentium. 817.2
Vt ſuprà. Hæc dictio eſt repetitiua, & relatiua præcedentium qualitatum. ibid.1. Iuncta gerundio magis coarctat ſequentem diſpoſitionem ad naturam præcedentis. ibid. 2. Non eſt repetitiua illorum, quæ non ſunt expreſſa, nec eorum, quæ dicuntur infra. ibid.3
Eſt reſtrictiua diſpoſitionis ad limites præcedentis diſpoſitionis. ibid.4
Vterque. Hæc dictio eſt copulatiua, ſeu coniunctiua duorum, & vtriuſque collecti concurſum requirit. 818.1. Ponitur quandoque diſtributiuè, vel alternatiuè. ibid. 2. Quando ſtat diſtributiuè, tunc attribuit actum cuilibet in ſolidum. ibid.3
Vtile per inutile non vitiatur in ſeparabilibus, & in iis quæ ſunt diuiſibilia, ſecus in connexis, & indiuiduis. 852.1. & ſeqq.
Vtilitas omnis venit appellatione emolumenti. 193.8
Vtilitas Eccleſiæ, & quod ſit euidens ad gratiam iuſtificandam, probanda eſt. 504.5
Vtilitas Eccleſiæ an adſit in alienatione ſi quis cognoſcere velit, non eſt conſiderandum tempus breue, ſed amplius & poſterius. ibid.7
Vtilitas Eccleſiæ non probatur ex delegatorum aſſertione, niſi adſint ſeparata documenta. ibid.11
Vtique quibus modis accipiatur, oſtenditur. 818.1.& ſeqq.
Vua non includuntur in diſpoſitione loquente de vino, niſi prohibita fuiſſet exportatio vini. 310.7
Vulneris appellatione non venit leuis cutis ruptura, quia hæc non dicitur vulnus. 381.1
Vulneris lethalis appellatione quid veniat medicorum relationi, & eorum iudicio relinquitur. ibid.3
Vxor nobilis plebeio marito nubens non venit appellatione nobilium. 265.11
Vxor ſi relinquatur vſufructuaria, liberè habebit plenum vſumfructum. 716.14
Vxor ſi virum grauauerit ſub ea conditione, Si ſine filiis deceſſerit, minimè de filiis naturalibus mariti intellexiſſe videtur. 109.29
Vxor quondam talis aliquid acquirens non poteſt dici quod acquiſiuerit marito, quia verba inſtrumenti denotant maritum mortuum. 775.4
Vxores odin habeat filios naturales ſui viri. 208.20
Vxoris appellatione attenta verbi proprietate venit, quæ contraxit matrimonium per verba de præſenti. 381.1
Vxori legare vetans ſtatutum, etiamſi ſponſam de præſenti comprehendit. ibid.5
Vxoris appellatione venit vxor, quæ eſt de præſenti, non verò ea, quæ fuit. 322.5

Z

Zithum, quod ex tritico, & hordeo fit, appellatione vini non continetur. 310.9

F I N I S.

Google